Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
36
18 C
10
FONDO FORENSE

47.5.33

Digitized by Google

36-18-C-10

hic gens villana / et achilles
plateorum dianam / muta decertaret
nu... martinum
lazarum jacobum peregrinum

ed. ... ...

36 18 C 10

Digitized by Google

36-18-8-10

SILVESTRINA.

SVMMA SVMMARVM

quæ Silueſtrina nũcupatur: edita ab Reuerẽdo patre Silueſtro prierate abſolutiſsimo Theologo, ex ſacra predicatorũ familia, Sacri palatij magiſtro digniſsimo: cũ annotamentis & numeris: Repertorium quoq; quod, uti ſumma, biſariam partitum eſt.

1539

Digitized by Google

SANCTISSIMO D. LEONI PONT. MAXI.

Frater Silueſter de Prierio ex predicatorum ordine uitæ regularis: cõgregatiõis lõbardiæ: perpetuã felicitatẽ.

BEatiſsime pater ęternum viue & felix. Titus ille vrbis atq; adeo terrarũ orbis delitię: vt primũ genitorem ad romani vſq; principatus reſciuit proſiliȷ̃ſſe faſtigium: eouſq; memoratur letitię proceſsiſſe: vt ea ceu immodica: pluſq̃ ſatis erat fibris pręcordȷ̃ſq; diſtentis: contractis verò è diuerſo neruis: quin totus plane dilanguerit parum abfuiſſe credatur. Atqui multò mihi ſane iucundius optatius multò nuper euenit: vt ne languidior modò: verùm & exanimis effici poſſem: (quando & prægaudio emoriuntur nonnulli) cum te quem patris loco ſemper habuerim: non tam mortales: quem genuina virtus: quam etiã deus optimus maximusq; ad id dignitatis euexit: quę humanas omnes longè lateq; anteſtet. Et licet mentem noſtram immenſum pene gaudium titillarit: nil tamen detrimenti ea ratione attulit: quod fuerit longe ante preuiſum. Ea quippe de te conceperam vt ſi his honos: cupiam egregię virtutis viro tibi vni pro meritis potiſsimùm obueniret ceterùm aliorum nulli aut non adeo multis. Tale nanq; de te iamdudum ſpecimen dabas: vt tantę indipiſcendę dignitatis iam tum faceres fidem. Non enim putabam vel cęcam fortunam (deos iuſtos taceo) alium potuiſſe quàm te aut tui ſimilem ex multis deſortiri qui cunctis morum ornamentis: cunctis virtutum fulgoribus perclaresceres: atq; eo ſane maxime quod cum in proſpectum atq; ſub omnium oculos inſignem ob meritorum claritatem aſſurgeres: tibi tamen (quę tua eſt humilitas) deliteſcebas: ſubſidebaſq;. Inde mihi vſu euenire ſolet: vt quoties in tui memoriam incidiſſe contigerit. (Incidimus autem crebrò & honorificè.) Archelai regis haud hercle indignum opus toties in mentem veniat. Is tradente Plutarcho cum quidam ex familiaribus paulo importunior atq; improbulus aureum quoddã poculum ab ſe audentius poſtulaſſet: puerũ iuſſit alteri hoc eſt Euripidi tradere. Quod ſane dum audaculus ille pręmodum miraretur: tu quidẽ (inquit rex) qui petas dignus es. Euripides autem qui accipiat vel non petens. Pleriſq; enim pontifici hoc decus expectantibus imo forte (abſit iniuria verbo) expectantibus: chriſtianæ rei feliciter proſpiciẽs: ad hoc ipſum Chriſtus tuam ſanctitatẽ euocãdã cẽſuit: quæ honores ipſos hoc minꝰ ambiebat quo maximo cuiq; magis magiſq; par erat. En iam ſibi prorſus placeat: gratuleturq; chriſtiana religio: quòd cum ſit nacta pontificẽ: qui cum quouis veterum laudatiſſimo conferendus: id ſibi munus nullatenus deſumpſerit: ſed à deo atq; alter Aaron ſit electus: quiq; is ſit: in quo ſeruorum dei ſpes ſit repoſita: quem vani homines ob morum portenta non ſubſannent: ad te enim quiſq; ſuſpiciat non magis eccleſiæ antiſtitẽ quã etiam ſpecimẽ totius bene beatæq; viuẽdi normæ: totius pudicitiæ ſplendorem. tanta quippe ex ſupremo illo tuæ ſanctitatis throno claritas dirutilat: vt ſpectãtium oculos facile perſtringat. Nõ indulgeo amori meo: non omnium iudicio blandior pontifex: nota cunctis & teſtata loquor: nihil damus auribus tuis: adulationes græculas odimus ſemper: vera et ſolida eſt gloria tua: quod animus de te ſentit: lingua depromit: neq; aliter laudauerim quã probem atq; vtinam eſſet is meæ mentis captus vt pro meritis tuis de te ſentirem: vtinam ea dicendi vis: vt exprimere aliquãdo poſſem quod ſemper ſentio. Scio que de te cõcepi infinitũ ſubſidere infra faſtigia celſitudinis tue: ſcias & tu quecũq; loquimur: lõge eſſe minora ȷ̃s q̃ cõcepimus: tã deeſſe ſcias aĩo verba quã rebus animus deeſt. Et cũ tam multis vnꝰ abũdes: vt in quorũ egregȷ̃s innumeriſq; laudibꝰ habeãt

eloquentiſſimi vt liberrimè poſſint velut in patẽtibus cãpis expatiari:vbi vel totos fecundiæ neruos contendant.quid ex omni virtutum conſummatiſsimi hominis aceruo potiſsimum deligã: non occurrit:nam ſi quid tibi ſpeciatim tribuam:videbor non habuiſſe rationem reliquę multitudinis. Itaqꝫ explorata diligenterꝗ trutina:nihil magis placet ꝙ felicem appellare te in quem natura & deus ſuorum munerum ſinum prorſus effuderunt. Verum & hoc proſequendum fortioribus concedimus:quando id ſilentio potius ꝙ infirmo ſermone obeundum eſt. Habeat igitur iam chriſtianus populus non Chriſto tantùm:ſed & dominis cardinalibus immortales gratias:qui iã nunc proculdubio tam bene cenſere:ꝙ qui vnquam optime:qui ſuum tandem ſplendorem Romanę eccleſię reddidere te vno electo in põtificẽ:cui non amplius ex pontificatu ꝙ pontificatui ex ipſo accedat honeſtamẽti:qui ampliſſimè Anguſtã purpurã impleat in quo quicquid ex multa ętate de viris vnquã clariſ.fuit predicatùm:non iam amplius deſideretur.in quo poſtremo omnia veluti ſingula ſumma reperiantur quę ab optimo:preſtantiſſimoꝗ Pont.expectanda forent: gratuletur & ſibi purpureus ſenatus:cui ratio iam conſtet collati ſuffragiȷ̃:quem nunquam iudiciȷ̃ peniteat. Nec vereatur. ne ſub ſtemmatis pondere anheles fulgores caliges nimio. Ceterùm.B.P.cum homo ſis omnibus numeris abſolutiſsimus:tuarum virtutum cumulo non deſunt eruditio ſingularis miraꝗ morum facilitas:quarum hoſpitiȷ̃s freti:bonarum artium vel tyrones (non dubium quin & emeriti)iam conari quicquam valeant:rudemꝗ inſcitiam ac terram barbariem tuo nomine imploratore medio tollere:vt ſtudioſus quiſqꝫ ab omni prorſus iniuria:atqꝫ indignitate vindicetur.de quorum grege cum licet extremus non tamen nullus forte ſim:ſtimulis actus tuæ benignitatis qualecũqꝫ & ipſe procudi opuſculum:cumqꝫ non vltra poſſet igniculus mei erga te amoris ſupprimi:in lucem libellus prodiȷ̃t cũ animi noſtri ſtudiorũꝗ erga te meorũ teſtis:tum etiã letitię conceptę profeſſor ac propalator teipſum adiȷ̃t.B.P.non tam certe vt tu ipſe:quam vt te ipſe donetur. Is ſumma quedam eſt *Silueſtrina*(ſi lubet) nuncupata. Poſtea enim quam ſummæ que Piſanella inſcribitur.Antonina primum:mox Supplementum : ac tandem Angelica & Roſella ſucceſſere in difficultates:tum primùm grauis:inextricabilesꝗ ambages Chriſti ſacerdotes proruerunt:percurrendi videlicet compluſcula volumina:interꝗ repugnantes ſententias diȷ̃udicandi Quamobrem confratrum meorum ſtaſio:& orationum fidentia eo nos perpulere: quo id opus aggrederemur:in quo omnia que hoc doctrinę genere priſci docuere:complecterentur.ad eruditionem non ad liuorem citatis nominibus compugnantium:vt celata veritate: falſitateꝗ reiecta: animarum ſalus:& vberius & ſalubrius curaretur.vnde etiam aliquo modo vel tuo ſacratiſsimo nomini celebritas:vel noſtris temporibus claritas:vel ſtudioſis etiam hominibus vtilitas pariatur: & anxiȷ̃s:obnubilatisꝗ mentibus nonnihil forte luminis oboriatur:ac niſi me dulciſsimus amor ſuſcepti laboris fallit:is eſt libellus hic noſter qui nec ab eruditis forſitã reſpuatur:ex quo velut theſauro diuitię proferãtur:vt magna ex parte ſtudioſæ iuuẽtutis quedã velut inopia reueletur:ac tum deniqꝫ puto quiuis intelliget quàm multis iſta mihi lucubrationi conſtiterint. Nec autem venditio iſta tibi dum ſic indico:nec mihi referri ob ea gratiam quero:ſed abunde relatam putabo ſi placuerit ex me tibi non dicam res ipſa ſed animus. Oratam vero. B. T. vel in rara illa ſua benignitate: qua nihil antiquius ꝙ & hoſtes ipſos amplecti ducis:non aſpernetur obſequentem : verùm rem perexiguam comiter excipiat:cui vel ipſa experientia compertiſſimum eſt:eque regium & magnificum eſſe:& preſtare magna & parua ſerena fronte ſuſcipere. Quale ſibi diu ſeruari ipſe chriſtianusꝗ populus comprecamur. Bene valeat.S.P.T.

Digitized by Google

FRATRIS BAPTI STAE MASSILIENSIS IN Silueſtrinam Summam, Carmen.

Delitias preſtant: & uitæ commoda ſiluæ.
Quælibet hinc homines, & precioſa petunt.
Hic aquæ ſaliunt bullæ: placidoq; ſuſurro
Concrepitant: durus calculus hicq; nitet.
Permeat & totis radijs hic æthera phœbus:
Garrula quem reſonis uocibus implet auis.
Spirat nardus ibi: peregrini ac quicquid odoris:
Si quod habent ſacrum numina robur: ibi
Silueſtres nectunt uictricia tempora frondes.
Quis uario nimphæ ſertula flore legunt.
Talia ſacratos ornant: decorantq; hyminæos:
Auriferumq; uehunt talia ligna tagum.
Deniq; cum preſtent: & muſis undiq; ſiluæ:
Silueſtrina poteſt ſummula prima fore.
Obuia qua lector: q̄q; abdita dogmata cernes
Plurima: rara: prius qualia nulla tulit.

Digitized by Google

¶ Incipit Silueſtrina.i.quarūlibet ſummarum moralium ſumma: per reuerendum ſacre pagine profeſſorem fratrem ſilueſtrum de prierio: ordi. predicatorum congregationis Lombardie.

Argumentum.

¶ Silueſtrinā ſummā ac ſi paruulā olim frugiferarū arborū ſiluā: quippe que omniū moralium ſummarū opiniōes atq; ſentētias complectatur: precipue ꝟo piſane in primis: ac antonine ⁊ ſupplemēti: demū ꝟo etiā angelice atq; roſelle: cōpugnantiū nominib⁹ citatis ⁊ veritate propalata: pro cōfeſſorū: cū otio: tum ſolatio nuper editā in lucem dedi. Qua ex re a deo gloriā: a bonis gratiā: ab emulis ſolita premia preſtolabor.

Abbas debet p̄rio eſſe p̄feſſus expreſſe nouiti⁹ aūt eligi non pōt in abbatē ⁊ ſi in ep̄m. extra de electio. c. nullus. lib. vi. ¶ Et ſecūdo debet eſſe ſacerdos. extra de eta. ⁊ quali. c. j. ¶ Et tertio. xxv. annorū inceptor. extra de elec. cū in cūctis. vbi hoc tp̄s cuilibet dignitati acquirēde ſtatuit: licet ſpecialiter mētio de abbate nō fiat: ſed qḋ ſub illo capi. cōprehēdatur abbas tenet Gloſſa in. c. indēnitatibus. poſt princi. de electio. libro. vi. ¶ Et quarto electus a monaſterio cui preficiendus eſt: ⁊ nō ab ep̄o. xviii. q. ii. abbatē. monaſteriū tamen ⁊ monachorum diſciplina pertinēt ad ep̄m dioceſanū. xviii. q. ii. hoc tantū. in glo. q: ad epiſcopū pertinet cura oīs dioceſis. ix. q. iii. c. ii. ⁊ hoc niſi ſint exēpti vel priuilegiati: vt in. c. cum perſone. de priuile. libro ſexto. Et de his. j. ti. exēptus. ¶ Et quinto de eodem monaſterio aſſumptus: niſi quando idoneā perſonam nō haberet quo caſu eligi poſſit de alio. xviii. qō. ii. quam ſit. ¶ Et ſexto prefectus tantum vni monaſterio vel eccleſie habentibus curam animarū: nec poteſt prefici in diuerſis niſi vnum monaſterium vel eccleſia dependeat ex alia vel inuicem ſint annexa. extra de relig. do. c. ſi. de preben. cū ſingula. libro. vi.

1. qō ¶ Primo vero queritur abbas qualiter ⁊ a quo electus debeat confirmari ⁊ benedici? ⁊ dico qḋ ſi eſt exēptus cōfirmari debet per papā vel legatum de latere ſi quis eſt ſuper illa prouincia: vt in. ca. ſi abbatem. de elect. lib. vi. in fine. etiam ſi prouinciam ⁊ non legationem exiuiſſet ſm glo. ibi: ſed ſi non eſt exemptus per epiſcopum dioceſanum confirmandus eſt: vt notat Pan. in. c. cū monaſterium. extra de electione: imo etiam ſi abbas vel alius prelatus ſit exemptus ſm eū in. c. j. de ſupplē. negli. prela. vt referunt aliqui: quod tamē falſum eſt ſimpliciter vel ſaltem quo ad p̄latos exēptos habentes alios p̄latos immediatos poſt papā vt ſunt priores et miniſtri p̄uinciales mēdicantium: ſed de hoc infra cōfirmatio. §. i. ii. Benedici vero debet per ep̄m dioceſanū ſꝫ Anto. de but. ſi ſit nō exēptus: lꝫ referat Hoſt. qḋ plerūq; benedicant a patrib⁹ abbatibus qḋ quo iure fiat non videt. Et benedici debet ſolum dieb⁹ quib⁹ ordines minores cōferri poſſunt ſm cōem opi. doctorū: vt not. Panor. in. c. cū ſis. de conſe. eccle. vel alta. Et per benedictionem intelligitur ei dari cura monaſterii: vt ſum. Ang. aſcribit Innocētio: ſed Innocentius ſm Bal. in. c. j. de ſup. neg. prela. loquit de benedictiōe q̄ habet vim cōfirmationis: quā. ſ. cōfirmatio nulla preceſſit: ſed vbi hec diſtinguunt per cōfirmationē conferunt ei ea que ſunt iuriſditionis: vt not. Panor. in. c. v. de offi. ordi. poſt Hoſt. non autem ea que ſunt ordinis: cuiuſmodi ſunt benedicere: conferre ordines: et hmōi. per benedictionē vero plenitudo officii: vt exercere poſſit ea que ordinis ſunt: qḋ ſm gloſſ. ibi ante benedictionem facere non debet: ſed tamen hoc limitat Land. in clementi. attendentes. de ſta. mona. qn̄ habet conſuetudo qḋ benedicatur: qḋ ſi ep̄s. iii. cum humili deuotione requiſitus eum benedicere recuſauerit: tunc et ſuos benedicere monachos: et alia que ad eius officiū pertinēt poterit exercere. vt in. d. c. j. imo ſm Ant. de butri. ſi ſemel requiſitus hoc negauerit. Si vero pro tali benedictione aliquid exigat ep̄s: ſimonia eſt: vt in. c. ſicut de ſimonia. el. iii.

¶ Scḋo vero queritur quid poſſit abbas? ⁊ dico qḋ pōt primo ſolēniter populo benedicere in eccleſiis ad eū pleno iure pertinētib⁹ poſt miſſarū: veſperorū ⁊ matutinarū officia: non autem alibi publice et per vias: niſi ex priuilegio ſpeciali: vt in. c. abbates. de priuil. lib. vi. gl. in verbo pleno iure hꝫ. i. ſpiritualib⁹ et tēporalib⁹. ¶ Et ſcḋo poteſt aliquos ordines cōferre eo modo: quo. j. ordo. iii. § ii. ¶ Et tertio pōt ſuos monachos abſoluere ab omnib⁹ peccatis ⁊ cēſuris: niſi alteri ſpecialiter reſeruentur a iure: vt patebit infra abſolutio. j. § iii. non obſtante qḋ Panor. in. c. monachi. extra de ſen. excō. teneat eū non poſſe abſoluere ab oī excōicatiōe: ſꝫ ſolū ab ea q̄ eſt pro iniectiōe manuū in clericū: ſicut etiā pōt excōicationis ſententiā in alios ferre: etiā ſi non ſit bn̄dict⁹ modo ſit ꝯfirmatus. extra de ſimo. ſicut tuis. ⁊. c. cū eccleſiarū. de offi. ord. iūcta gl. ¶ Et. iiii. pōt diſpēſare cū monachis ſuper irregularitate cōtracta per acceptionē ordinū in excōicatiōe ſi facti memoriā vel iuris peritiā nō habebāt: et factum non fuit graue et notabile: et hoc ſiue irregularitatem cōtraxerint ante ſiue poſt religiōis ingreſſum ſm communē opi. doc. in. c. cū illorū. de ſen. 2

Digitized by Google

ex͂cõ. ⁊ idẽ de ſuſpenſione et interdicto: vt. ſ. irre-
gularitas. § ii. in fi. in aliis autem irregularitati-
bus de cõi iure non poteſt: vt in. d. c. cũ illorũ. no
tãt Hoſti. ⁊ Pañ. ¶ Et quinto põt diſpenſare cũ
monachis in votis factis ante religiõis ingreſ-
ſum: ſm glo. in. c. noluit. xxxiii. q. iii. in factis autẽ
in religiõe irritare et annullare põt: vt infra vo-
tum. iii. § iii. ¶ Et ſexto põt dare licentiam mona-
cho ſtandi ſeparatim in cella vna: ex iuſta cã: et
infra ſepta monaſterii: nõ aũt extra. xx. q. iiii. c. vl-
ti. ¶ Et ſeptimo poteſt corrigere ſuos monachos
capl'i ſui cõſilio nõ q̃ſito ſm Panor. in. c. ioãnes
de regularibus. ¶ Et octauo põt punire iniuriã
notoriam in ſe factã ſicut ⁊ q̃libet p̃latus ordina
riꝰ. de q̃ diffuſe ꝑ Pañ. in. c. cũ veniſſent. de iudi.
5 ¶ Tertio q̃rit̃ quid nõ poſſit in ſpectãtibꝰ ad il-
lum: ⁊ dico q̃d nõ põt. ¶ Primo ſm Albri. ⁊ vt in
ſum. cõfeſ. lib. iii. titu. xxxiii. prohibere monacho
ↄfeſſionẽ cũ epõ vel penitẽtiariis eiꝰ niſi ex priui
legio exẽptionis vel conſtitutionibꝰ approbatis
a papa ↄtiũ appareat: vt. ſ. confeſſor. ii. § vi. ¶ Et
ſcdo non poteſt expellere monachos ſuos vt no.
Pañ. in. c. cũ ad monaſteriũ. de ſta. mo. et ꝑ cãm
fi. de regu. q̃d mãdat abbatẽ ⁊ oẽm p̃latũ regu-
larẽ req̃rere fugitiuos vt infra apoſtaſia: ſꝫ intel
lige q̃d expellere non põt ipſe abbas vel p̃latus:
q̃d tñ poteſt facere regula vel cõſtitutio priuata:
ꝓbata ꝑ papã vel etiã ius cõe: aut ipſe p̃latꝰ his
iuribꝰ regulatus: vnde in. d. c. cũ ad monaſteriũ.
monachꝰ dep̃hẽſus in vitio ꝓprietatis mãdat̃
expelli. dicit tñ. s. Tho. in. xi. quolibet. quod ex-
pelli nõ dꝫ quãdiu vult corrigi: ſed ſolũ propter
ↄtumaciã: q̃d intelligo niſi incorrigibilitas p̃ſu-
matur de facto ꝓpter conditiões viri vel de iure
ꝓpter regulã ita mãdantẽ: ſed eſt ſequeſtrandus
in carcere vel alio modo. ¶ Et tertio nõ põt i col-
latiõe alicuiꝰ prioratꝰ imponere nouũ onus: vt
in cle. q2 regulares. de ſup. neg. p̃la. ¶ Et quarto
nõ poteſt clericos p̃ſentare in eccleſiis in q̃bꝰ hꝫ
ius patronatꝰ ſine capl'i ſui conſenſu: vt in. c. ca
noſcit̃. de his q̃ ſiũt a p̃la. niſi ex approbata con-
ſuetudine vel priuilegio aliud habeatur: vt ibi.
¶ Et quinto nõ põt liberari ⁊ exẽptiõi renũciare
ſine licentia pape. extra de arbitris. cum tpe. iun
cta glo. ¶ Et ſexto nõ poteſt ſm monal. ſine cõſen
ſu capituli ſicut nec caplm ſine conſenſu eius ali
quem conuenire: aut ab aliquo conueniri in iu-
dicio: q2 vnus ſine alio res aut p̃ſonas ſibi ſub-
iectas alienare nõ poteſt. xii. q. ii. ſine exceptione.
et extra de dona. paſtoralis. q̃d verum eſt ſaltem
in arduis: et vbi bona ſunt diſtincta: in aliis au-
tẽ vide Panor. in. c. edoceri. de reſcript. ¶ Et ſe-
ptimo non poteſt concedere monacho aliquid:
vt de eo ad libitũ diſponat: vel q̃d ei ad ſuperio-
ris bñplacitũ non auferat̃: etiã ſi interueniat li-
centia pape: vt no. Pañ. in. c. cũ ad monaſteriũ.
de ſta. mona. nec põt religioſus ſtricte. i. ꝓfeſſus
tria vota probare religionis: habere peculiũ id
eſt ꝓprietatẽ: vt notat idem eo. ti. in. c. monachi.
põt tñ abbas monacho: ⁊ generaliter p̃latus
religioſo cõcedere vſuꝫ peculii vel cuiuſcũqꝫ rei:
vel adminiſtrationẽ pro vtilitate monaſterii vel
ſua neceſſitate: vt in. c. inſinuante. qui cleri. vel
vo. ⁊ ſm Innocẽ. ibi poteſt concedere monacho
certos redditus: vnde viuat: ⁊ ſecundum Ioan.
an. in regula. non eſt obligatorium. de regu. iur.
lib. vi. valet ſtatutum monaſterii: vt pro indumẽ
tis: ⁊ aliis neceſſariis certuꝫ quid recipiat quiſqꝫ
monachorum.
¶ Quarto querit̃ ad quid obligat̃ vltra mona- 4
chos vel non obligatur: ⁊ dico primo illũ obli-
gari ad curam ſubiectarum ſibi animaruꝫ: vt in
c. fin. de regula. ⁊ monaſterii ac rerum eius: quia
reſpectu horũ datur ſibi in ſua confirmatione iu
riſditio: vt notant docto. in. c. ſ. de ſupplẽ. negli.
p̃la. ⁊ Pañ. in. c. quanto. de offici. ordi. ⁊ ma-
gna circa hoc ⁊ circa illud negligentia eſt peccа
tum graue: vt infra negligentia per totum. ¶ Et
ſecundo tenetur ſinodum adire ſi habet populũ
vel capellas populum habentes etiam ſi ipſe ſit
exemptus dummodo exemptio ad populum vel
capellas non extendatur: non auteꝫ alias. de ma
iori. ⁊ obed. ſuper his. ¶ Et tertio nõ ligatur ſuo
ſtatuto etiam facto cum contractu: ſm Pañ. in
dicto. c. cum ad monaſterium. ⁊ ſi iuraſſet ſerua-
re: tamen ſm Io. an. in regula predicta nõ eſt ob
ligatorium tenet reuocatio: licet ſit periurus. vn
de patet quod ſi ipſe cum conuentu priorem aut
officialem alium conſtituerit tamen poteſt reuo
care: quia abbas monacho ſuo obligari in ali-
quo nõ poteſt: ſicut nec dominus ſeruo. C. de trãſ
ac. l. interpoſitas. in fi.
¶ Circa predicta remanẽt dubia multa. ¶ Pri- 1. Dubiũ.
mũ vtrũ ſi epiſcopus velit monachũ inſtitui pre-
latũ in aliqua eccleſia: ⁊ abbas nolit obedire: de
beat monachus epõ vel abbati: ⁊ dico q̃d abba-
ti. xvi. q. ſ. cũ pro vtilitate. ⁊ diſt. lviii. c. ſ. ſed ſi ec
cleſia erigit cogi debet abbas per ſuperioreꝫ: vt
velit: vt colligitur ex. d. c. iuncta glo. ¶ Secundũ 2
eſt vtrũ abbas benedicere poſſit calices corpo-
ralia vt veſtes vide infra benedictio. ¶ Tertium 3
eſt vtrũ licẽtiare poſſit ad aliam religionẽ. ſ. reli
gio. iiii. § iii. ¶ Quartum eſt vtrũ teneatur reduce 4
re eiectos ⁊ fugitiuos ifra apoſtaſia. § vi. ¶ Quin 5
tum eſt: vtrum ad illum pertineant bona mona-
chi eiecti infra religio. iiii. § x. ¶ Sextum eſt vtruꝫ 6
poſſit ſibi eligere confeſſorem infra confeſſor
primo. § ix. ¶ Septimum eſt vtrum eligi poſ- 7
ſit in epiſcopum. ſ. electio. ſ. § xiii. ¶ Octauum 8
eſt vtrum preſcribat contra epiſcopum ius inſti-

uẽdi ad curã animarũ in aliqua eccleſia.ſ.benedicto-§ſ. ☞ Nonum in quibus poſſit diſpenſare. ſ.diſpenſatio-§-xiij.

¶ Multa quoqꝫ ad iſtũ titulũ pertinẽtia habes ſ.ti.prelat⁹.ꝛ titu.monachus ꝛ titu. religioſus. qui.ſ.venit ſub appellatiõe monachi:qꝛ vt not. Pañ.in.c.ꝛ parte.de poſtulãdo.qñ emanat con ſtitutio reſpectu religiõis:licet de monachis loquat̃ extẽdit̃ tñ ad oẽs religioſos:niſi diuerſitatis ratio inter eos ꝛ monachos poſſit aſſignari.

¶ De abbatiſſa.

Abbatiſſa vt plenius in ſpectãtibus ad illã inoteſcat ſciẽdũ eſt ꝙ.ſ.tho. iiij.diſt.xix.q.j.ar.ſ.q.iij. ad quartũ ſic dicit loquẽs de abbatiſſa. Mulier ſm apſm eſt in ſtatu ſubiectiõis ꝛ idõ ſpũalẽ iuriſditionẽ habere nõ põt:qꝛ etiã ſm philoſophũ in.viij.eth. corruptio vrbanitatis eſt qñ ad mulierẽ dñiũ ꝓuenit vñ nec ordinis nec iuriſditiõis clauẽ habet: cõmittit̃ aũt ei aliqs clauiũ vſus ſicut habet̃ correptionẽ in ſubditas mulieres ꝓpter periculũ qd poſſet imminere ex cohabitatiõe virorũ. Et rurſus di. xxv.q.ij.ar.ſ.q.ſ.ad ſcdm.dicit Abbatiſſe nõ habẽt ꝑlationẽ ordinariã:ſꝫ quaſi ex cõmiſſiõe.propter periculũ cohabitatiõis virorũ.delbora aũt que iudicauit iſrael iudic.iiij.prefuit in tẽporalibus nõ in ſacerdotalib⁹ ſicut ꝛ nũc mulieres poſſunt dominari.hec ex.s.tho. ☞ Sciẽdũ eſt etiã ꝙ Pañ.i.c.dilecta.de maio.ꝛ ob.ex gl.duo elicit. primũ ꝙ abbatiſſa eſt capax actiue collatiõis beneficiorũ.ꝛ cõſequẽter habere põt ius cõferẽdi ꝛ inſtituẽdi:cũ iſta ſint inquit iuriſdictionis ſpũales ꝛ nõ ordinis qd tñ dictũ intellige ex cõmiſſione:nõ ex ordinaria prelatione iuxta dictũ ſancti doctoris. Scdm ꝙ depẽdẽtia a clauiũ poteſtate in mulierẽ nõ cadũt:etiã alias habentẽ ſpũalem iuriſditionẽ.hec Pañ.qui de claue ordinis loquitur cuius.ſ.ordinis mulier nõ eſt capax.

¶ Primo igit̃ querit̃ de abbatiſſa qualiter eligi ꝛ electa a quo ꝛ qualiter cõfirmari debeat et bñdici:dico ꝙ eligi debet eo mõ q̃ dicit̃.ſ.elect. ij-§vſ.ꝛ.vij. Confirmari aũt debet ab eo a quo ꝛ abbas exẽptus ſi eſt exempta:ꝛ nõ exẽptus ſi nõ exempta qꝛ quãtũ ad hoc nõ eſt ratio diſpar aliquo iure cauta:itẽ quia confirmatio dat iuriſditionẽ vt dictũ eſt.ſ.titu.priore-§ſ.quã exemptis dare nõ põt ordinarius ſicut nec auferre. Et debet benedici:qd ſi fieri nõ procuret.ſ.annũ a ſua cõfirmatiõe cõputãdũ ceſſante cauſa rationabili cecidit a ſuo iure:vbi eſt cõſuetudo qd benedicat̃.vt in cle.attendẽtes.de ſtatu monachorum. põt tñ ſm gl.ibi quolibet die benedici: ꝛ in hoc diſtinguitur eius benedictio ab ea que eſt abbatis.ꝛ in multis alijs que ibi notantur ꝛ in.c.ſ.de ſupplẽ.ne.prel. Prioriſſa vero non benedicitur ſm glo.de elect.c.indemnitatibus.lib.vſ.

¶ Scdo querit̃ quid poſſit:ꝛ dico qd põt primo ſtatim poſt ſuã cõfirmationẽ de cõſenſu capituli 2
ſui eccleſias ꝛ bñficia cõferre:ꝛ inſtituere clericos in eccleſijs ad ſuũ monaſteriũ pertinẽtib⁹:ſicut alij cõfirmati:vt in.c.noſcit̃.de his que fi.a ꝑla.ꝛ cõcordat Hoſt.ꝛ Pañ.in.c.dilecta.de maio.ꝛ obed.qd tñ limitat de inſtitutiõe dãte poſſeſſionẽ ꝛ titulũ:nõ aũt de autorizabili. dãte.ſ. poteſtatẽ exercẽdi curã animarũ ligãdi atqꝫ ſoluẽdi:qꝛ nemo dat qd nõ habet. ☞ Et ſcdo põt ſuſpẽdere monachas ꝛ clericos ſue iuriſditiõi ſubiectos a bñficio.vt in.d.c.dilecta.iũcta gl.qd etiã ſentit gl. Ray.nõ aũt põt ſuſpẽdere ab officio vel interdicere ſm Hoſti.qꝛ hoc quaſi clauiũ eſt:et ſub noĩe cẽſure cõtinet̃:qd glo.in.d.c. dilecta.dicit poſſe dici. Inn.tñ ſenſit quod hec poſſit ſi cõſuetudo extat.ꝛ idẽ ſenſit gl.in.d.c.dilecta.quod etiã ꝓbat̃:qꝛ papa mãdauit obſeruari ſuſpenſionẽ a beneficio ꝛ officio quã fecerat illa abbatiſſa de qua in.d.c.ſꝫ Pañ.ſic facere vl̃ cõcordiã: qꝛ hec põt large.ſ.ſubtrahẽdo prebẽdas:ꝛ precipiẽdo ne celebrẽt donec ſatiſfecerint:nõ aũt ſtricte ꝛ ꝓprie.i.ea ſuſpẽſiõe ꝛ interdictiõe que irregularitatẽ inducat cõtrariũ faciẽtib⁹ qꝛ excõicatio ſuſpẽſio ꝛ interdictũ cõtinentur ſub appellatiõe cẽſure:vt in.c.querẽti.de verb.ſig. vñ cui interdicit̃ vnũ ratione incapacitatis reliquũ videtur interdici:cum oĩa depẽdeant ab ordine. hec Pañ. ☞ Et tertio licet excõicare aut ab excõicatiõe abſoluere nõ poſſit:vt in. d.c.dilecta. tñ ſm Rod.vt recitat Aſtẽ.li.vſ.ti.xxvſ.põt ſuis preſbyteris precipere vt excõicẽt:ꝛ abſoluãt moniales delinquẽtes:ꝛ illi obedire tenentur:ſi tñ hoc habeãt preſbyteri ex cõceſſione ſpeciali aut generali epĩ:vel pape ſi ſunt exẽpte:vel ex antiqua ꝛ approbata cõſuetudine. ☞ Et quarto põt ſub ſe habere clericos ſeculares:qd intellige de iure ſpeciali:vt puta ſi habet capellas ad ſe pleno iure pertinentes ex priuilegio vel preſcriptione:quia tunc earum clerici ſubijciuntur illi.

¶ Tertio q̃rit̃ q̃d nõ poſſit in ſpectantibus ad illã:ꝛ dico ꝙ nõ põt pro ipſa vel alia mulier quicq̃ dependẽs ab ordine vel clauiũ poteſtate: vñ nõ põt aquã vel ſubditas bñdicere:nec audire cõfeſſiões:nec penitentias imponere ſalutares:aut aliquẽ actũ ſacramẽtalẽ exercere.vt l.c.noua. de pe.ꝛ re. Sꝫ intelligo ꝙ nõ poſſit ſubditas bñdicere ſolẽniter ex officio publice:ſecus priuate:vt ꝑuata ꝑſona comode quo mr̃ filiã bñdicit. ☞ Et ſcdo nõ põt ꝑdicare.aut publice docere aut euangelium legere.ſ.in miſſa ſm gloſſa.in.d.c. noua aut ſuper ſpiritualibus iudicare:vel ordinẽ ſuſcipere ꝛ hm̃õi que ſexui feminco prohibẽtur. vt

dicet in titu. femina pōt tamē in matutinis euangeliū legere ſm glo. ibi vnde ꝛ diaconiſſa appellatur. xxvij. q. j. diaconiſſam. ꝛ ſubditas ſuas monere ꝛ hortari. ¶ Et. iiij. nō pōt velare moniales xx. q. ij. ſtatuim⁹. ¶ Et quarto nō debet loqui cuꝫ aliquo niſi aſſociata ſaltē per vetulā monachaꝫ xiij. q. ij. diffinim⁹: ꝛ. c. v. in decima: ſimiliter nec mittere debet monialē ad loquutoꝛiū niſi cū ea vadat: aut aliā mittat ſm archie. qꝛ par vl maioꝛ eſt rō in ſubditis quib⁹ debet eſſe ꝑſtātioꝛ. Quo aūt ꝛ qñ ꝓ homagio poſſit egredi clauſurā vide j. religio. vij. §. xvj. ꝛ quomodo non poſſit ſibi eligere cōfeſſoꝛem infra confeſſoꝛ. j. §. viij.

¶ De aboꝛſu.

Aboꝛſum ꝛ ſterilitatis venena procurans homicida eſt: ꝛ moꝛtaliter peccat. xxxij. q. ij. aliñ ꝛ. c. ſe. Et ſi fet⁹ erat animat⁹ debet capite puniri: qꝛ verus homicida: ſi vo erat inanimatus: ſi nobilis eſt ſceleris auctoꝛ parte bonoꝛū amiſſa relegatur: ſi ignobilis dānat in metallū. ff. de pe. l. ſi qs aliqd. §. q aboꝛtiōis. Et quo ad irregularitatē q homicidiū cōſequit intellige ſi erat aiat⁹ aia rōnali ſm. s. Tho. in. iiij. diſt. xxxj. in lit. quātū vo ad pctm hoc eſt moꝛtale: etiā ſi erat aiat⁹ ſola aia ſenſibili aut vegetatiua immo etiā ſi iſta añ cōceptionē fiant ꝛ omne aliud gñatiōis impeditiuū ſi hac intētiōe fiat: qꝛ eſt cōtra bonū ꝓlis generāde. Quādo vo pcurari poſſit aboꝛſus ad ſeruādā pregnātē. vide. j. medicus. §. iiij. particula. ij. Utrū vo cēſeri debeat homicida ſi dubitat de fet⁹ aiatione: dico qd in foꝛo contētioſo vbi agit ad penā interpretatio fieri debet in partē mitioꝛē. l. interpretatiōe. ff. de penis. ſꝫ in foꝛo aie vbi agit ad placādū deū ꝛ emēdationē debet ſe qs reputare homicidā qꝛ maxie in talib⁹ eſt via tutioꝛ eligēda. vt in. c. iuuenis. de ſpō. ꝛ bonarū mētiū eſt ibi culpā timere vbi culpa nō eſt. c. ad eū. in fi. v. diſtinctione. vide infra homicidiū primo. in principio.

¶ De abrogatione legum.

Abrogatio legū trib⁹ modis vel cauſis licite pficit. Primo ꝓpter conſuetudinē cōtrariā. xxxj. diſt. ante trienniū. inſti. de teſta. §. ij. Scdo' propter diſparē tēpoꝛū ſucceſſionē. xxxiiij. di. fraternitatis. vbi dicit tex. ꝙ defect⁹ noſtri tpis qb⁹ nō ſolū merita ſꝫ coꝛpoꝛa ipſa defecerūt: diſtrictiōis illi⁹ nō patitur manere cēſurā. Tertio ꝓpter energētia mala. vt in. §. verū. lxiij. diſtin. in fi. vbi eſt exemplū de eneo ſerpēte: quē moyſes bona intentione fecit: ezechias bona intentione deſtruxit. s. Tho. autē. xij. q. xxvij. arti. j. ꝛ. ij. dicit ꝙ lex humana intentū recte mutatur inquātum per eius mutationē cōmuni vtilitati prouidetur. Quod tamē de facili fieri nō debet. vt. j. lex. §. xv. Que autem leges vel canones hodie nō ligent. vide. j. lex. §. x. xj. ꝛ xij.

¶ De abſente.

Abſens ſi data opera ꝛ affectate ſit abſens etiā cauſa reip. nūquid gaudeat priuilegijs q hñt abſētes cauſa reipu. dico ꝙ nō. vt in. l. ꝛ q data ff. ex q. cau. ma. Utrū vo q i officio modici valoꝛis eſt abſēs cauſa reipu. ꝑſumat abſens affectate ꝛ data opa: dico ꝙ ſic. arg. tex. ſingularis in. l. ſpadonē. §. fi. ff. de excu. tuto. Et facit cōtra clericos abſentes q vt amplioꝛes obtineāt dignitates cū cardinalib⁹ moꝛātur. ꝛ cōtra ābaſſatoꝛes q ſtāt pluſq͂ expediat doloſe vel ſua volūtate: qui etiā tenent expēſas reſtituere mittenti. vt in. d. l. ꝛ qui data.

¶ De Abſolutione primo ab excommunicatione iuris.

Abſolutio primo cōiter ab excōmunicatiōe iuris vt pleni⁹ innoteſcat ſciedū eſt ſm Hoſt. ꝛ monal. in tit. excōicatio ꝙ ipa eſt duplex prima. ſ. pertinēs ad foꝛū pniale: q a ſacerdotib⁹ ſoluꝫ pōt impēdi. vt in. c. canonica. de ſen. exc. que etiā licet taceāt predicti: diſtinguit in ſolēnē ꝛ nō ſolēnē vt infra abſolutio. iij. §. j. ꝛ ſeq. ꝛ ſcdo ptinēs mere ad foꝛū cōtentioſuꝫ que diacono ꝛ clericis inferioꝛib⁹ cōmitti pōt: ꝛ de qua intelligit gl. in c. paſtoꝛalis. de offi. oꝛdi. que vult vt etiaꝫ laico poſſit cōmitti: qd Hug. dicit verū ex delegatiōe pape dūtaxat: q vt dicit eā cōmittere pōt etiā excōicato: qꝛ eſt poti⁹ iuriſditiōis q͂ oꝛdinis. Sed tamē abſolut⁹ a talib⁹ neceſſario denuo abſoluitur a ſacerdote abſolutione prima rōne peccati moꝛtalis ꝓpter qd fuit excōmunicat⁹ vt vult recitat Archie. incē. c. lxxxj. Pet. de peru. ꝛ Jo. dicūt ꝙ quilibet ſuperioꝛ etiā nō ſacerdos habēs poteſtatē excōicandi habet etiā ꝛ abſoluēdi quātum ad reſtituē. in dominū cōioni: ꝛ habilitādū ad legitimos actus: ſed quātū ad tollēdā culpā criminis aut cōtumacie requirit abſolutio ſacerdotis Et rationem aſſignat Inno. in. c. quanto. de conſuetudine. ꝛ. c. fina. de exceſ. prela. quia hoc pertinet ad poteſtatē clauium que ſolis ſacerdotibus date ſunt. xx. di. §. j. xc. diſt. illud autē. ꝛ de peni. ꝛ remiſ. noua.

¶ Abſolutio aūt ab excōicatione minoꝛi ſciendū eſt ꝙ a trib⁹ duntaxat fieri poteſt. ſ. a papa vt manifeſtū eſt: ꝛ a pꝛopꝛio epiſcopo vel a pꝛopꝛio ſacerdote: aut licentiaꝫ ab eis habente. vt in. c. nuper. de ſenten. excō. Et dico pꝛopꝛiū ſacerdotē eum qui abſoluere poteſt a peccatis ſm Archie. Ab archiepiſcopo autem extra ſuam dioceſim in Dir. libro. iij. titu. iij. fieri non poteſt. vt patet 2

in.d.c.nuper.ſed intelligē niſi dñ viſitat.vt in.c.
perpetuo.de cenſibus. li.vj. Non põt etiã ſm.s.
tho.ꝛ ho.ꝛ alios fieri a ſacerdote nõ proprio:tũ
qꝛ ſi negatur archiepõ: ergo a fortiori ſacerdo=
ti: tũ etiã qꝛ capitulũ nuper concedẽs eã ſacerdo
ti proprio:vř de nõ ꝑprio negare. Nec obſtat ſi
conditor canonis iſtã abſolutionẽ ſibi non reſer
uauit.qꝛ per hoc eã nõ conceſſit alijs omnibꝰ ſed
quibuſdã. Non obſtat etiã ſi excõmunicatio mi=
nor ſeparat a ſacramentorũ perceptiõe ꝛ ꝯſequẽ=
ter ab ipſa abſolutione:qꝛ ſeparat a ſacramentis
alijs a pñia: et a pñia in ordine ad pctã a quibꝰ
ea ſtãte qs abſolui nõ põt vt dicet̃ nõ aũt a pñia
in ordine ad excõicationẽ: q̃uis etiã dici poſſit
ꝙ non oportet abſolutionẽ ab excõicatione eſſe
ſacerdotalẽ ſed iuridicã.vnde.ſ.tho.dicit in.iiij.
ꝙ excõicatio pertinet ad forũ contẽtioſum:vnde
propria autoritate excõicare poſſunt ſolum epi
et ſuperiores prelati habentes iuriſditionem.

3 ¶ Abſolutio vero ab excõicatione maiori a quo
fieri poſſit.ſciendum eſt ꝙ regulariter abſoluere
põt q̃ ꝛ ligare: ꝛ ſm aliquos ecõtrario. xxiiij.q.j.
ſi petrus.ꝛ.xxj.di.inferior.ff.de re iud.l.q̃ condẽ
nare.ꝛ.ff.de regu.iur.l.nemo.la prima.de pe.di.
j.verbũ. Fallit hec regula in.ix.caſibꝰ. ¶ Primus
eſt in delegato pape q̃ ſñie ſue inobedientẽ excõi
care põt:ſed poſt annũ a ſua diffinitiua ſñia ab=
ſoluere non põt.vt in.c.q̃renti.de off.deleg.iun=
cta glo. et dicto Inn. ¶ Secundus eſt in eo q̃ poſt
quã excõicauit: incidit ipſe in excõicationem ma
iorẽ: quia tũc nec excõicare poſſet nec abſoluere
xxiiij. q.j. audiuimus. ſecus ſi incidit in minorẽ:
qꝛ poſſet.vt in.c.duobꝰ.de ſenten.excõi.ꝛ de cle.
excõi.ſi celebrat. ¶ Tertiꝰ eſt in incẽdiario quem
ordinariꝰ excõicare põt: ſed poſt denunciationẽ
abſoluere nõ põt:ſꝫ papa ſolꝰ.vt in.c.tua.de ſen
ten.excõi. ¶ Quartus eſt in ſententia lata ab infe
riore:ſed ꝑ papã ex certa ſciẽtia cõfirmata: qđ de
ſententia ab hoie intelligit̃ ſm Jo.an.in.c.ex fre
quẽtibꝰ.de inſti.rõ qꝛ oia q̃bꝰ autoritatẽ imper=
timus nr̃a facimꝰ.c.ſi apoſtolice.de prebẽ. li.vj.
C.de vete.iu.enu.l.j.§.oia.ſecus aũt ſi confirmat
ſine certa ſcia aut cauſe cognitione:vel ſi ſenten=
tia eſſet ꝑ ſtatutũ q̃ſtũcunq̧ confirmatũ: qꝛ tunc
abſoluere poterit inferior:niſi papa ſibi vel alte
ri reſeruaſſet ſicut de his q̃ ſunt a communi iure
dicet̃. ¶ Quintꝰ eſt in illo q̃ excõicauit: nec tñ eſt
ſacerdos:qꝛ lꝫ abſoluere poſſit abſolutione iudi
ciali ſiue fori contẽtioſi : nõ tñ abſolutiõe ſacra=
mentali ſiue fori pñialis: ſed indicere dꝫ abſolu
to vt ſe preſentet ſacerdoti qui ratiõe clauis illũ
abſoluat quantũ ad ſolẽnẽ reconciliationẽ eccle
ſie:qꝛ ſi abſolutio ab excõicatione minori ſacer=
dotẽ requirit.vt in.c.nuꝑ.de ſen. excõi.multoma
gis hoc requirit abſolutio a maiori : ſed de hoc
plenius.§.ſequẽ. ¶ Sextus eſt in eo cui papa man
dat vt aliquẽ excõicet ſine aliqua cognitiõe cau=
ſe:quia cũ talis ſit merus executor abſoluere non
poterit:arg.in.c.ſuꝑ q̃ſtionũ.et.c.ſi.de offi.dele=
ga.ſecus aũt ſi cognitionẽ cauſe mãdaſſet: qꝛ tũc
poſſet abſoluere:arg.in.c.verbũ.de peni.diſt.j.ꝛ
c.inferior.xxj.diſt. Hoc no.Jo.ꝛ Arch.in.c. cum
inferior.ꝛ Hoſt.ꝛ Ber.in.c.cũ iferior.de maio.
ꝛ obe. Et hi.vj.caſus ſunt in excõicatiõe. ¶ Septi
mus eſt in clericis exhibẽtibꝰ hereticis eccleſia=
ſtica ſacramẽta ꝛ eos ſepelientibꝰ quos ordinariꝰ
officio ꝓuare poteſt:ſꝫ abſq̧ ſedis apoſtolice in=
dulto ſpãli reſtituere non põt.vt in.c.excõicamꝰ
de here. ¶ Octauꝰ eſt in ſuſpẽſis ꝑ conciliũ a bñfi
cijs conferẽdis ꝓ eo ꝙ ea ſcienter contulerũt indi=
gnis poſt ſecundã monitionẽ.qꝛ hanc ſñiam nul
lus relaxare põt excepto papa vel vno ex q̃tuor
patriarchis ꝓncipalibus.vt in.c. graue. de pbẽ.
¶ Nonus eſt in degradato quẽ ordinariꝰ degra
dare põt ſed reſtituere non põt:ſed ſolꝰ papa. de
cle.non re.ex tue.in gl. Circa hoc tamẽ eſt diſtin
guẽdum.vt.j.degradatio. Quantũ aũt ali econ=
uerſo fallit in dioceſano.qui abſoluit exemptū.
vt infra abſolutio. v.§.iij. que tamen non ligat:
quia exemptio nõ nocet exempto niſi forte in fa=
uorem eximentis cum fiat gratia vtriuſq̧.

¶ Abſolutio ab excõicatione maiori lata a iure 4
cõi vel ſpeciali:vt pateat cui conuenit iure ordi=
nario: ſciendũ eſt ꝙ pape conuenit in oĩ caſu vt
manifeſtũ eſt:ꝛ in aliq̃bꝰ cõuenit ei ſoli vt dicet̃
infra titu.excõicatio.vij.ꝑ totũ. Epõ aũt quo ad
excõicationes non q̃dẽ hoĩs ſed iuris cõis:tã ma
iores q̃ minores cõpetit in oĩ caſu ĩ quo ſibi vel
alteri conditor canonis non reſeruauit. vt in.c.
nuꝑ.de ſentẽ.excõi.ꝛ in aliq̃bꝰ caſibus cõpetit ei
et nulli inferiori.vt dicet̃.j.ti. excõicatio.viij. in
principio. Et ſilr̃ cõpetit.c. ſeu illi ad quẽ ꝑtinet
epãlis iuriſditio ſede vacante.de maio.ꝛ obe.c.
vnico.li.vj. Et ſilr̃ prelatis exẽptis quo ad ſubdi
tos eoꝝ cõuenit in eo caſu in quo ſibi cõditor ca
nonis nõ reſeruauit: ꝛ ſilr̃ nõ exẽptis ꝑſidentibꝰ
eccl'ie collegiate vt eſt abbas archipreſbyter et
hmõi in caſibꝰ non reſeruatis ſuꝑioribꝰ.i. pape
vel epõ.et probant̃ hec oĩa ꝑ.c.nuꝑ. itẽ qꝛ hmõi
poſſet excõicare.vt ptꝫ in.c.cũ eccleſiarũ.de offi.
ordinarij ꝛ ꝯñr abſoluere. Et ſilr̃ ꝯuenit inferio=
ribꝰ ꝑlatis quibꝰ hoc cõfert ꝯſuetudo vt in ſum.
confeſ.li.iij. titu.xxxiiij. Sacerdoti autem curato
ſimplici etiã cõpetit ſm Inno.in.d.c.nuꝑ.dicen=
tẽ ꝙ tã a maiori q̃ a minori abſoluere põt ꝓpriꝰ
epũs vel propriꝰ ſacerdos : lꝫ diſſentiat gl.in.c.ſi
epũs. de peni.ꝛ remiſ.in.vj. Et hoc inq̃t Inn. niſi
in caſibꝰ in q̃bus cõditor canonis ſibi vel alteri
reſeruauit. Sꝫ tu adde quo ad ſacerdotẽ niſi epũs
ſibi reſeruauerit. Conſentit ibi Hoſt.ꝛ eſt quaſi

tex. expreſſus. Conſentiunt et theologi. vt in dic. li. iiij. tit. iiij. inter quos eſt. s. Bonā. iiij. di. xviij. q. vlti. ⁊ s. tho. eadē di. ij. ar. v. q. j. Conſentiūt etiā aliqui ſummiſte vt monal. ti. excōicatio. et ſumma confeſ. lib. iij. ti. xxxiij. ⁊ Jo. de ſaxonia ti. abſolutio. ⁊ ſum. ang. ti. abſolutio. j. conſentit ⁊ rō. ſic tū̄ intelligēdo ꝙ non abſoluit propria autoritate vt eps ſed ex commiſſione. vt ptꝫ p. ſ. tho. iiij. diſt. xviij. q. ij. arti. ij. q. j. quam commiſſionē intelligo factā per ſummū pontificē eoipſo ꝙ abſolutionē ſibi vel alteri non reſeruat. Arguit̄ aūt ſic. Nā q̇cq̇d religioſis de iure competit etiā ſimplici ſacerdoti curato competit: q2 religioſi q̇b9 de iure cōi null9 eſt maioris autoritatis. ſ. p̄ſentatis ſm formā cle. dudū. de ſepul. non babēt autoritatē maiorē ea q̄ curatis conuenit de iure: vt patet in eadē cle. Sꝫ abſoluere ab excōicatione vbi pape vel epō abſolutio non eſt reſeruata de iure ſine in caſu aliquo ꝯuenit religioſis de iure vt ptꝫ per exceptionē factā in cle. j. de p̄uil. vbi religioſis mādat̄ vt nullū abſoluāt ab excōicatione niſi in caſib9 iure expreſſis. Primū q̇cq̇d nulla lege ꝓbibet̄ conceſſum eſt. ff. ex qui. cau. ma. l. necnō. vide ibi gl. Sed abſolutio ab excōicatione ſacerdoti ſimplici vbi nulla eſt reſeruatio ſuperioribus nullo iure ꝓbibet̄. Preterea boc vr̄ baberi ex. d. c. nup. in quo ſimul q̄rit̄ an ſacerdos poſſit excōicatū abſoluere. vel requirat̄ autoritas epi: et reſponſio inter ipſos nō diſtinguit: ſꝫ poti9 inter eos coniūgit: in boc qꝺ dicit papā dū ſibi nō retinuit relaxaſſe alijs in plurali. i. epō ſacerdoti: et ſilr̄ dum in fin. c. dı ꝙ abſoluere poterit bic vel ille. Nec valet dicere qꝺ loquit̄ de minori lꝫ illud ſit verū q2 dictā relaxationē oēs doctores exponūt etiam de maiori. Ab iſta tū̄ ſnīa diſſentit ſumma roſel. ⁊ ſupplementum piſanelle male intellecte: q̄. ſ. dicit ꝙ ſimplex ſacerdos ab excōicatione abſoluere non pōt: qꝺ tāq̄ vir doctus. ſ. tbo. ideo dixit q2 boc nō pōt niſi ex cōmiſſione: q̄ tū̄ eſt facta ipſo iure. Nec obſtat qꝺ dicit bmōi abſolutionē eſſe vnū ex q̄tuor caſibus epō de iure reſeruatis: q2 boc non intelligit̄ de oī excōicatione: ſed de ea cui9 abſolutio epō a iure eſt commiſſa: cuiuſmodi ſunt tres de q̇bus infra: qꝺ ptꝫ q2 epiſcopo de iure non reſeruatur niſi qꝺ ius ei tanq̄ propriū tribuit: qꝺ non facit de abſolutiōe ab oī excōicatione ſed a q̇buſdā tū̄. Ab iſta etiā ſentētia diſſentit Panor. fundans ſe in glo. in. c. ij. de pe. ⁊ remiſſio. li. vſ. q̄ boc non concludit ſufficienter ratione vel autoritate. Poſſet etiā ꝯ iſtā ſentētiā argui: q2 curat9 excōicare non pōt et ꝯn̄r nec ſoluere: ſꝫ dico ad boc dupliciter. Primo qꝺ ei eſt iure ꝑmiſſum in aliq̇b9 caſib9 excōicare. vt dicit. s. tbo. in. iiij. diſt. xviij. q. ij. arti. ij. q. j. Et ſcūdo qꝺ ſicut non pōt excōicare ꝓpria autoritate: ſed ex commiſſione: quia vt ibi dicit̄ non babet iuriſditionem in foro contētioſo: ad qꝺ pertinet excommunicatio: ita etiam non abſoluit ex propria autboritate ſed ex commiſſione alteri9 ei facta eoipſo qꝺ non eſt ei abſolutio interdicta vt dicitur ex. c. nuper. Ex quib9 etiam ſuppoſito qꝺ dioceſanus fratribus predicatoribus ⁊ minoribus preſentatis in forma clemē. dudum. de ſepul. non poſſit reſeruare caſus ad libitū. vt probabo infra titu. confeſſor. ij. §. v. elicio quod ſi dicti fratres ſic preſentati vel ex gratia babentes quod ſic intelligantur preſentati: abſoluant ab aliqua excōmunicatione iuris non reſeruata epiſcopo de iure ſed ſolum reſeruata epiſcopo ex voluntate ipſi9 epiſcopi non eſſent excommunicati: quia ab ea de iure poterant abſoluere: et epiſcopus eam ſibi non potuit reſeruare. vnde iuridica fuit talis abſolutio. infra confeſſor. ij. §. v.

¶ Abſolutio ab excōicatione ſtatutorū prouincialium: conciliorū: aut ſynodaliū: aut quam faciūt legati in ſuis legationib9: vt pateat ad quā pertineat ſciendū eſt qꝺ ſiue talis ſentētia ſit lata ex perſona cōcilij ſiue metropolitani in concilio ꝓuinciali ſm archie. diſt. xvij. c. j. non ſolū archiepiſcopus ſed etiam quilibet eps abſoluere poterit ſubditum ſuum: cum talis ſentētia ſit canonis ſiue iuris. de ſen. excom. nuper. et generaliter de tali ſententia ſm Guil. vt recitat dir. eſt idē ꝙ de excōicatione lata a iure. et verum eſt ſicut etiam vult Pan. in. c. graue. de preben. loquēs de epō. et io. de ligna. arguit a fortiori ꝙ ſi epiſcop9 abſoluere poteſt a ſententia canonis generaliter lata non reſeruata potius abſoluere poterit a ſententia lata per conſtitutionem ſynodalē ſpecialem. Et Panor. vbi ſupra ad epm tenet iſtā abſolutionem pertinere etiā ſi ſuus ſubditus contraxerit ſententiam in dioceſi aliena puta ſi florentinus contrabat eam ſenis ex ſtatuto ſynodi ſenēſis et boc etiam ſi ſtatutum eſſet confirmatuꝫ per papā ſm Jo. an. in. c. ex frequētibus de inſtitu. et ibi Pan. per rationem: quia ex quo conditores ſtatuti nec ſibi nec alijs reſeruarunt: vident̄ alijs conceſſiſſe. Guil. autē vult non ſolum epiſcopum boc poſſe ſed etiam ſimplicem ſacerdotem: a quo tamen excipit religioſos quibus eſt probibitum a talibus ſententijs prouincialibus: aut ſynodalibus abſoluere. vt in clemen. religioſi. de priuilegijs. Et ſic tene vt in priore §. dictum eſt ſed tamen de boc vide etiam titu. ſeq. §. j. dubio. iiij.

¶ Abſolutio ab excommunicatione in mortis articulo vt ſciatur cui competit ſciendum eſt ꝙ quidam ſunt qui abſolui poſſunt citra papam ſolum in mortis articulo. et bi ſm archiepiſco. ſunt falſarij literarum pape: inſequentes boſtiliter cardinales iniurioſe vel temere epiſcopum ban-

nitẽs. religioſi vel clerici ſeculares inducentes
ad votũ eligendi ſepulturam: ⁊ alii de quibus agit
j. excõicatio.vij.§.ij.l ſi. et in curie pceſſu. Mor-
tis uũt articulus dr non ſolum piculuꝫ mortis ex
infirmitate: ſꝫ etiã quodlibet piculũ vicinũ morti ſe
cũdũ Jnn. puta ſi qs timet hoſtẽ vel pdonẽ vl cru
delitatem potẽtis: vel ſi nauigaturus ſit per loca
periculoſa: aut p incidioſa trãſitur⁹: ⁊ idẽ Ho ad
dens etiã idã eẽ ſi qs obſidat in loco vbi tela ia-
ciunt: ſꝫ intelligo iſta de piculo pbabili ꝙ iudi-
cio boni viri determinabitur. Jn hoc ergo articu
lo abſoluere poteſt excõicatũ a qualibet excõica-
tiõe tã iuris ꝗ hoĩs qlibet ſimplex ſacerdos ſcḋꝫ
s. tho. in. iiij. di. xviij. et diſt. xx. ⁊ Jnn. ar. de peni.
diſt. j. quẽ penitet. et de ſen. excõ. non dubiũ. et. c.
eo. ti. li. vj. ⁊ de ſepul. parochiano ſꝫ hoc caſu in-
iunget ei qḋ impedimẽto ceſſente ſe preſentet ei
a quo fuerat abſoluẽdus: mãdatũ ei⁹ ſup hoc hu
militer accepturus. de ſen. excõ. ca. noſcitur. Et ſi
non fuerit qs in tali articulo abſolutus: ſed tñ in
eo contritionis ſigna apparuerint: abſolui pote-
rit poſt mortem ab eo qui abſoluere poterat vi-
uum et ſanum et ab eo hmõi abſolutio eſt requi-
renda extra de ſen. excom. a nobis. el. ſcḋo. Nec
ob. qḋ talis alqñ hñi nõ põt qꝛ reqſit⁹ abſolutio
nem alteri mãdabit. Et vꝫ talis abſolutio ſecũdũ
H.o. vt ſepeliatur in loco ſacro: vel ſepultus non
exhumat: ⁊ pro eo oret ac celebret. Eodeꝫ modo
et a fortiori in tali articulo poteſt ſimplex ſacer-
dos a quocunque peccato quantũcunqꝫ enormi
abſoluere ſcḋꝫ. s. Tho. quarto. vbi ſupra. ⁊ Jnn.
in. c. nuper. de ſenten. excommuni. Et ſi talis ab-
ſolutus euadat: non eſt neceſſe quod ſe preſentet
ei qui alias poterat abſoluere: niſi habeat anne
xam cenſuram pro qua ſola inuenitur cautum vt
quis ſe preſentet. vt in. capitu. eos. de ſenten. ex-
communica. lib. vj. Et intellige quod in tali caſu
abſoluere poteſt ſimplex ſacerdos etiam non pro
prius modo non ſit impeditus in ordinis execu-
tione: de quo infra confeſſor. ij. §. vj. Jmo in di
cto caſu non ſolum ſimplex ſacerdos ſed etiaꝫ lai
cus abſoluet ab excõicatione ſcḋm Panor. in. d.
c. a nobis de hoc ſunt due glo. notabiles in. d. c.
a nobis. ⁊ in. ca. paſtoralis. de offic. ordi. quas
ipſe non approbat quantum ad abſolutionem a
peccatis: ſed ſoluꝫ ab excommunicatione dicens
iura que videntur eſſe contraria intelligi de ab-
ſolutione a peccatis non ab ab excommunicatio
ne. Et hoc dictum gloſſ. dicit eſſe magni effect⁹:
quia heres non compellitur amplius pro abſolu
tione adire papam: vel cum a quo defectus vi-
uus erat abſoluendus. Et hanc abſolutionem ip
ſe cum gloſſ. vocant remiſſionem potius quam
abſolutionem. Et idem tenet Archi. hanc abſo-
lutionem vocans reconciliationem. Sunt autem

hec vera vbi deeſt copia ſacerdotis. Nec tñ pro
pter hoc poteſt laicus in mortis articu. euchari-
ſtiaꝫ exhibere: lꝫ quidã hoc aſſerãt: vt refert Jnn.
quia collecta poſt ho. firmareũ ꝙ nedũ laico: ſꝫ
nec diacono lꝫ iſtud ſacramentum attentare: de
diacono tamen infra diaconus. ¶ Similit nec te
net quod poſſit laic⁹ eo caſu exibere extremam
vnctionem: lꝫ qdã hoc dicant: qꝛ iſta ſacramen
ta non ſint neceſſitatis: nulla eſt neceſſitas qua
excuſentur iſta tractãtes niſi ſint ſacris initiati.
Nec tamen credas ab oĩ excõicatione pctõ poſſe
abſolui omnem trãſfretare volẽtẽ a ſimplici ſacer
dote ſm Tanc. ⁊ her. ſed ſolum ſi piculũ mortis
immineat. ſ. probabile: quo ſcꝫ qs pbabiliter cre-
dit vel dubitat naufragari vel alſs piclitari. Si
militer nec quemlibet obſeſſum ſm Hoſt. ſꝫ ſolũ
impugnatum talis: ⁊ intellige iuſte ſe defendẽt ꝗ
quia ſm dir. lib. vj. tit. xv. abſolui nõ poſſet ſe de
fendẽs iniuſte tanquã rebellis: qui tñ ſi iuſte pe-
niteret: et ſecure exire non poſſet: abſolui poſſet
modo nihil faciat ſibi imputabile. Similiter nec
quãlibet pregnantem: ſed eã q̃ eſt in piculo ſcḋꝫ
arbitriuꝫ boni viri: quãuis pbabiliter dici poſſit
ſcḋꝫ ſummiſtas aliquos qḋ qlibet poſſit abſolui
qñ ſupior haberi nõ poteſt: qꝛ ꝗtũcunqꝫ ſit aſſue
ta faciliter parere põt tamen in vtero hñe gemel
los: aut maiorem ſolito ⁊ piclitari: ꝙ maxime vꝫ
verũ ſi iniungeret qḋ ſuperato periculo ſe pſen-
taret ei q̃ alias poterat abſoluere. Sit tamẽ in oĩ
bus pdictis cautus ſimplex ſacerdos: qꝛ ſm Jnn.
nõ debet ſe de reſeruatis intromittere quãdo ha
beri põt copia ſupiorꝫ. ſilr nec põt abſoluere ab
excõicatione per curie pceſſum ⁊ ſixtinã quaꝫ ha
bes in fine huius opis latã niſi cũ modificatione
ibi poſita: aliter ipſe abſoluens eſſet excõicatus
excommunicatiõe papali ⁊ multis penis addict⁹.
¶ Circa predicta reſtant dubia multa. ¶ Primo
eñi querit vtrũ is qui excõicatiõem iuris contra 1. du
xit in vna dioceſi habens ibi domicilium abſol-
ui poſſit ab epiſcopo vel curato dioceſis alterius
ſi ſe trãſferat ad illã: ⁊ dico ꝙ ſic ſcḋꝫ vv. ⁊ ricar.
in. iiij. diſtin. xviij. ſi excõicatio eſt lata a iure vel
quocunqꝫ ſtatuto: et nõ ſit p cõditorem abſolutio
reſeruata: ſecus autẽ ſi lata eſſet ab hoĩe vel a cõ-
ditore abſolutio reſeruata: ⁊ idẽ ſentit Joã. and.
et Panor. in. d. c. ex frequentibus. quo ad epos.
¶ Secundo an eps exiſtens in aliena dioceſi ab- 2
ſoluere poſſit ſubditos ſuos: ⁊ dico quod non in
his q̃ requirũt cauſe cognitionem: qꝛ neqꝫ ſedere
poteſt pro tribunali. ix. q. ij. epm. ſecus ſi cauſe no
titiam non requirunt: qꝛ iſta pertinent ad iuriſdi
tionem voluntariam. Et idem dico de legato ex
latere extra terminos ſue legatiõis: poſtꝗ egreſ-
ſus eſt vrbẽ donec reingrediat cã reſpectu heim
ſue legationis. ar. ff. de offi. pcon. ⁊ le. l. ij. vbi di-

citur qđ pcōſules qb⁹.ſ.legati a latere ſimilātur
ſcđm glo.de offi.leg.c.excōicati.ſtatim poſtq̄ vr-
bem egreſſi fuerint habent iuriſditionē volunta-
riā:ſed nō cōtentioſaȝ.i.iudicialē.Epi tñ expulſi
iuriſditionē intellige ɔtentioſam ſm gl.exercere
poſſent in aliena dioceſi licentia tamē petita ⁊ ſi
nō obtēta a dioceſano:⁊ ita etiam ꝙ ſubditi non
expulſores nec eorū fautores ſeu cōſiliarij vltra
duas dietas a fine ſue dioceſis nō trahantur: vt
in cle.quāuis.de foro cōpe.⁊ ſic poſſet abſoluere
etiā qͥtū ad ea q̄ cāe cognitionē exquirūt.Sȝ pro
notitia predictorū āplioꝛi no.qđ glo.in.c.nouit.
de offi.leg.q̄rit vtrū legatus vel alius ordinari⁹
exiſtens extra ſuū territoriū poſſit excōicare ⁊ ab
ſoluere:⁊ cauſas delegare:vel ſiĺia:vbi Pañ.di-
cit mētē gl.eē qđ excōicare aut abſoluere: nō pōt
aūt exeq̄ alia q̄ requirūt cāe cognitionē ſȝ pōt cō
ferre beneficia ⁊ cās delegare: ⁊ facere alia q̄ ſunt
iuriſditionis volūtarie:ſed Jnn.limitat qđ pote-
rit abſoluere ſi ſe nouit in excōicando erraſſe:qꝛ
iſta abſolutio fit ſine cauſe cognitione. Limitari
etiaȝ pōt qđ poterit abſoluere in foro aīe quantū
ad oīa in qb⁹ nō fit ꝑiudiciū:tertio qꝛ talia pro-
ceſſum iudiciariū nō reqͥrūt Hoſt.etiā limitat:ꝙ
excōicare poterit ſubditum in notoꝛijs: qꝛ iſtam
cognitionē cauſe nō reqͥrūt:vt in.c.euidentia.de
accu.ꝙ tñ nō intelligo quantū ad excōicationem
ſolēnem:qꝛ talis fieri nō pōt niſi vſurpando iuriſ
ditionem in eccleſia alterius dioceſani: ꝙ in di-
cta cle.quāuis ꝓhibeť.Si aūt vellet ɔtētioſe ꝓce
dere nō vȝ ꝓceſſus:quē tamē ſumma confeſ.li.ij.
tit.xxxiij.q.liij.dicit valere ſi fiat de conſenſu dio
ceſani:ſȝ intellige accedente etiā partiū cōſenſu
⁊ non aliter qꝛ partes extra territorium trahi nō
poterunt inuite:vt.l.ſi.ff.de iuriſdi.om.iudi.l.ij.
ff.de offi.preſi.not.glo.in cap.litigantes.de offi.
3 ordi.lib.vſ.niſi in caſu dicte clemen.quauis.
¶ Tertio vtrum ſi epſ alicui committat abſolu-
tionem ab oī excōicatione poſſit excōicatū abſol
uere ab eo cui⁹ abſolutionē nō cōmiſiſſet in ſpā-
li ſi ſciuiſſet: vt forte qꝛ erat excōicatus propter
dānum illatum ipſi epo vel aliquid hmōi: ⁊ dico
quod nō extra de reg.iur.in generali.lib.vſ.⁊ de
4 pe.⁊ remi.ſi epſ.in.vſ.vide ti.ſe §.ſ.⁊.ſ.clauſula.
¶ Quarto queritur vtrum ſi de facto aliquē ab-
ſoluo ab excōicatione a qua nō poſſum: ⁊ poſtea
aduerto:debeam eum de meo errore certificare
ſi poſſum:⁊ conſulere quod denuo impetret ab-
ſolutionem:et dico quod ſic ſecundum ꝟ.ꝟ.et in-
terim debeo me habere ad illum quaſi non abſol
uiſſem:vt in ſum.confeſ.lib.iij.titu.xxij.qō.iij.
5 ¶ Quinto querit̄ vtrū poſſit qs abſolui ex cauſa
falſa:ſiue vtrum teneat abſolutio facta ex cā fal-
ſa:⁊ dico qđ nō ſcđm Jnno.⁊ Ho.qꝛ ſic iudex ab
ſoluere nō intendit:puta ſi abſoluendus mentiat̄
ſe ſatiſfeciſſe:aut ſibi remiſſam iniuriā: vel hmōi
alias aūt abſolutio ſiue iuſta ſiue iniuſta tȝ quo
ad eccleſiā militantē.ar.extra de reg.iur.oīs res.
item qꝛ iura ꝓmptiora ſunt ad abſoluēdū quā ad
cōdēnādū.l.diſt.pōderet.⁊.c.cū ſunt.de reg.iur.
lib.vſ.⁊ predictis cōcordat Albri. Pro q̄ nota ꝙ
Pañ.in.c.ex pte.de offi.ordi.dicit qđ excōicatio
et abſolutio vires excommunicatoris ⁊ abſoluto
ris intētiōe recipiūt:ad ꝙ facit gl.in.c.ij.de teſti.
cog.Et ideo vbi excōicatoꝛ intēdebat oīno excōi
care tȝ excōicatio licet iniuſta:et ſil'r ſi intēdebat
oīno abſoluere tȝ abſolutio:etiā ſi expſſa ſint nō
ſolū iniuſta ſed etiam falſa: vt in.c.venerabilis
§.vbi.de ſentē.excō.li.vj.Et exemplum quando
ſunt iniuſta eſt vt ſi abſoluatur quis nolens ſatiſ
facere de damno pro quo iuſte fuit excōicatus.
¶ Utrum autem in mortis articulo fieri poſſit
diſpenſatio omnis voti per ſimplicem ſacerdo-
tem infra votum.iiij.§.iij.parti.x.A quo etiam ab
ſoluatur exemptus: infra abſolutio.v.
¶ Rurſus de abſolutione ſcđo ſcȝ quo ad excom
municationem ab homine vel a iudice.

ABſolutio ſcđo.ſ. ab excōicatione ho
minis vt innoteſcat in q̄ poſſit ipēdi.
ſciēdū eſt qđ ipendi pōt primo ab eo
qui tulit eā:qꝛ potēs ligare pōt ⁊ ſol
uere:niſi in caſu vt dictū eſt: ſcđo ab
eius ſucceſſore vbi latoꝛ eēt mortu⁹ vel amot⁹.
xj.q.iij.ſi epſ.iij.qñ excōicatoꝛ ē ſuffragane⁹ ipē
di pōt ab archiepo nō indifferēter:ſed ſi ad eum
fuerit appellatū:et hoc vocatis partib⁹ ⁊ cogni
to de appellatione: vt in.c.romana.de appel.li.
vſ.et extra eo.venerabilibus.vel ſi hoc hȝ cōſue
tudo aut excōicatoꝛ negligēter vel malitioſe diſ
ferat abſolutionem:vel in alijs caſib⁹ in quib⁹ iu
dicare poteſt de ſubditis ſuffraganeorū:quos ha
bes.ſ.tit.archiepſ.§.ſ.Et ſi abſoluit in caſu non
conceſſo abſolutio nō vȝ:qꝛ eſt iudice nō ſuo: vt
in.c.paſtoralis.de offi.ord.iiij.gñal'r a ſuperioꝛe
excōicatoris ſi tñ hȝ oēm iuriſditionē et plenam
ptātem ſup excōicatum eque vt ipſe excōicatoꝛ:ſi
cut ſi ſacerdos parochialis vel archidiacon⁹ aut
alius ſubditus epo ex conſuetudine vel alio iure
ſuum ſubditum excōicauit:quamuis non deceat
epm irrequiſito ſacerdote illum abſoluere : hoc
tamē poteſt: ⁊ ſi abſoluit abſolutus eſt ſecunduȝ
Innocen.vt in.c.cum ab eccleſiarum.de off.ord.
etiam ſatiſfactione non premiſſa:qui epſ eſt oꝛ-
dinarius totius dioceſis tam laicorum quam cle
ricorum:vt in.c.ſ.de offi.ordin.etiam quia tales
officiales dicuntur epoꝛum vicarij.de offic.ar-
chi.c.ꝑīo.lxxx.diſt.non debere. Quod verum in
tellige niſi habeat ex conſuetudine qđ ab epiſco
po abſolui non poſſint: quia tunc non poſſet: vt
in.c.dilecto.de off.archidi. Uale tamen faceret.

ep̄s abſoluendo etiā qñ pōt: qꝛ ſubditis ſuis iu-
riſditionem nō ſeruat. de excel. p̄la. c. ij. ⁊ de offi.
oꝛ. quāto. Et hec opi. Jnn. eſt cōis opi. doc. quā-
uis aliq̄ ꝯdicāt vt no. Panoꝛ. in. d. c. cū eccl'iarū.
Sic & p̄uincialis ordinis mēdicantiū abſoluit:
quē p̄oꝛ ꝯuētualis excōicauit. ⁊ idē eſt de quoli-
bet vicario habēte plenitudinē ptātis ſuper ſub-
ditis prioꝝ ꝯuētualiū vndecūq; habeat. ſ. a ꝯſti
tutiōib⁹ vel idulto ap̄l'ico. Archiep̄s aūt hoc nō
poteſt reſpectu ſubditoꝝ ſuffraganei niſi in caſu
dicto: qꝛ non hꝫ plenitudinē ptātis ſup̱ eis: cū ab
eo non habeat ſuffraganeus ſuam autoritatem.
1. qõ ❡ Primo vero q̄rit̄ vtrū is cui ep̄s cōmittit vices
ſuas valeat abſoluere ſupradictos excōicatos a
ſubditis ep̄i et dico qd nō ſm Dir. li. iij. ⁊. c. v. ni-
ſi hoc expreſſe cōcedat. ar. de pe. ⁊ re. ſi ep̄s. li. vſ.
vbi dr̄ q̄ q̄s nō intelligit̄ in gñali cōmiſſiōe com
mittere ea q̄ veriſiſr in ſpē non fuiſſet cōmiſſur⁹:
nec eſt veriſiſl'e q̄ in ſpē cōmiſiſſet aliq̄d cū iniu-
ria alteri⁹: et conſequēter nō intelligit̄ in gñe cō
miſiſſe qd poſſet abſoluere excōicatos ab aliis q̄
eſſet in eoꝝ iniuriā. itē de reg. iu. in gñali. li. vſ.
itē de p̄cu. qd ad agēdū. li. vſ. Et hoc etiā ſi ep̄s
diceret cōmittimus vobis vices nr̄as etiā in his
que mādatū ſpeciale requirūt: qꝛ in tali manda-
to nō veniunt maioꝛa ⁊ grauioꝛa q̄ ſint in com-
miſſione expreſſa: vt in. d. c. qd ad agendum. ⁊ in
de. nō pōt. de p̄cu. Jſtud aūt minus eſt q̄ abſol-
uere ſimpliciter: quia fit cum inferioꝛis iniuria.
2 ❡ Scd̄o vtrū ep̄s extra territoꝛiū ſuū abſoluere
poſſit excōicatos a ſe vel inferioꝛib⁹ ſuis: ⁊ dico
vt in ti. p̄oꝛi. vſ. dubio. ij. ⁊ ſiſr de legato: qꝛ i hoc
eſt idē iudiciū de ſnīa iuris ⁊ hōis ſꝫ doc. ibidē.
3 ❡ Tertio vtrū p̄ticipās in crimine crimino ſo cū
excōicato abſoluēdus ſit ab eodē cū illo? et dico
qd ſic ſiue ille abſoluēs ſit excōicatoꝛ: ſiue ſucceſ-
ſoꝛ: ſiue ſuperioꝛ ei⁹: vt in. c. nup̱. de ſent. excom.
4 ❡ Quarto q̄rit̄ vtrū ſi ſnīa excōicatiōis quā tu-
lit inferioꝛ ſit cōfirmata p̱ papā ſup̱ioꝛ poſſit ab-
ſoluere? et diſtinguo ſm Panoꝛ. in. c. ex frequen
tib⁹. de inſtit. qd aut eſt ſnīa hōis aut ſtatuti. Et
ſi hōis aut eſt ꝯfirmata ex certa ſciā: et ſic nullus
inferioꝛ papa abſoluere pōt ſine ei⁹ mādato: niſi
certū eſſet ꝯfirmationē p̱ falſam ſuggeſtionē im-
petratam. extra de confir. vtili. c. ij. aut eſt confir-
mata ſimpliciter ⁊ ſine cauſe cognitione: et tunc
abſoluere pōt inferioꝛ: vt in. d. c. ex frequentib⁹.
Si vero eſt ſnīa ſtatuti tūc cōfirmatio nō aufert
inferioꝛib⁹ abſoluēdi ptātē: qꝛ ſtatutū inferioꝛis
per papā ꝯfirmatū eē nō dꝫ maioꝛis roboꝛis vel
momēti q̄ ipſi⁹ pape ſtatutū: a cuius tñ ſnīa ab-
ſoluere p̄nt ep̄i: vt in. c. nuper. de ſent. excō. Sed
pro his nota ſm doc. in. d. c. ex frequētib⁹. ⁊ in. c.
qꝛ diuerſitatē. de conceſ. p̄bē. ⁊ de cōfir. vti. per
totū. qd confirmatio eſt duplex. prima. ſ. ex certa
ſcientia et ſcd̄a in foꝛma cōi. Prima eſt qñ in ea
inſerit̄ tot⁹ tenoꝛ rei cōfirmate: vel qñ papa vtit̄
iſtis vel ſimilib⁹ verbis. ſ. ex certa ſciētia: vel qñ
confirmat aliq̄d qd vidit. vt de cōfir. vti. venera-
bilis. vt tenet Jnn. i. c. ſ. de trāſact. Scd̄a vero eſt
qñ papa confirmat ſimpl'r aliter nō inſtructus de
negocio: ⁊ tūc vba dn̄t ꝯditiōaliter intelligi: qꝛ
papa ignoꝛare preſumit̄ q̄ in facto cōſiſtūt. vt in
c. ſ. de conſti. li. vſ. Nota etiā q̄ ꝯfirmatio prima
i. ex certa ſciā ſm gl. in. d. c. qꝛ tria operat̄. primo
q̄ talis res ſit maioꝛis autoꝛitatis: ſecūdo q̄ res
minus valida ſit valida: ita q̄ validet nullū vel
inualidū: ⁊ hꝫ vim inouatiōis. vt in. c. ſ. de trāſ.
et in. c. quoties. de pac. tertio q̄ p̄ter autoꝛitatē
cōfirmātis nullus inferioꝛ de re illa cognoſcere
poſſit. Cōfirmatio autē ſcd̄a. i. in foꝛma cōi parū.
aut nihil operat̄: nec tollit cognitionē inferioꝛis
nec erat aliqd nouū ius vt in iurib⁹ p̄allegatis:
impetrat̄ autē qꝛ ſolent magis timeri ſpāliter q̄
gñaliter ſolū prohibita. ſ. confirmatio humana.
❡ Quinto queritur vtrū excōicatoꝛe moꝛtuo vel 5
amoto capl'm vel ſucceſſoꝛ aut is ad quē ei⁹ per-
tinet iuriſditio abſoluere poſſit eos quos excōi-
catoꝛ abſoluere potuiſſet? et dico q̄ ſic: et etiā a
ſententiis latis a iure. vt in. c. vnico. de maio. et
obe. in. vſ. ⁊. xſ. qd. iij. ſi ep̄s. Circa hoc tñ quintū
dubiū inſurgūt dubia multa de quib⁹. ſ. ti. c. per
totū. excōmunicatione etiā hominis vel eius ab-
ſolutione locum habēt dicta in tit. prioꝛe: niſi de
excommunicatione iuris ſpecialiter dicta ſunt.
❡ Sexto q̄rit̄ vtrū abſolutus ab officiali ep̄i ex- 6
cōmunicati ſit vere abſolut⁹? ⁊ diſtinguo: qꝛ aut
iſtū officialē ep̄s inſtituit poſtq̄ iā erat excōica-
tus aut ante. Si primū: iſte nō eſt vere abſolut⁹:
qꝛ ep̄s excōicatus maioꝛi excōicatiōe ab oī actu
legitimo eſt ſuſpēſus: ⁊ ꝯſequēter officialē iſtitue
re non potuit. Si vero ſcd̄m adhuc diſtinguo: qꝛ
aut ceperat vti officio anteq̄ ep̄s excōicaret̄ aut
non. Si primū planū eſt q̄ ſit vere abſolutus niſi
aliud obſiſtat ſm ricar. in. iiij. diſt. xviij. Si vero
ſcd̄m ſic ſm aliquos ſecus eſt: qꝛ ex quo vti nō ce
perat officio ſuperueniēte excōicatione ep̄i expi-
rat iuriſditio: qd p̱ hoc declarāt: qꝛ ſi ep̄s coꝛpo-
raliter moꝛeret̄: aut deponeret̄ anteq̄ officialis
officio ſuo vti poſſet iuriſditio ſibi ab ep̄o com-
miſſa expiraret. extra de offi. dele. lꝫ. in gl. Sꝫ iſta
opinio ricar. nō placet: dicitq; nō eſſe ſil'e qd ad-
ducit: qꝛ moꝛs poteſtatē aufert: ⁊ depoſito execu
tionē poteſtatis in perpetuū: non aūt excōicatio
ſed eā ſuſpendit vſq; ad tēpus. Unde videtur di
cēdū q̄ procedere poſſit: et talis abſolutus ab eo
vere abſolutus eſt. Et probari poſſunt hec extra
de offi. vic. romana. lib. vſ. in tex. et in glo.
❡ Septimo queritur qūo faciendum ſit qñ cau- 7
ſa per appellationem vel querelam venit ad me-

tropolitanum ſubdito dioceſani appellante vel
q̃relãte: ⁊ dico ꝙ ſi defert̃ p appellatiõem ſic di
ſtinguitur in.c.venerabilib⁹.de ſen. excõ.li.vi.§.
ſane.⁊ duob⁹ ſequentibus. Si certũ eſt iuſtã eſſe
ſniam excõicationis.ſuperior iudex excõicatũ ad
excõicatorem remittere dꝫ: et non abſoluere niſi
periculũ ſit in mora: vel niſi excõicator requiſit⁹
eũ malitioſe nolet abſoluere ſi tñ abſoluit tenet
abſolutio ſm gl.ibi in ver.dꝫ. Si vo ꝯſtet ſniam
eſſe iuſtam ſine aliqua difficultate mox dꝫ abſol
ui ⁊ nõ remitti ad excõicatorẽ. Si aũt dubitetur
vtrũ iuſta ſit vel iniuſta ſupior eã põt iuxta for
mã eccleſie relaxare niſi deferat excõicatori: q̃ꝙ̃
honeſti⁹ aget ſi deferat̃ ei in hoc caſu. Hec ibi.
Si aũt talis nõ appellauit: ſed ſuperiorẽ per ſim
plicẽ q̃relã adiuit dicẽdũ eſt ſm gl.in.c. per tuas
de ſen.excõ.ꝙ ad inferiorẽ pro abſolutiõe remit
tẽdus eſt: que ſi nolit illũ abſoluere abſoluet ar
chieps.de of.or. ad reprimẽdã. tñ ſi periculũ eēt
in mora ꝓpter huiuſmodi remiſſionẽ ipſum ſta
tim archiepiſcopus abſoluat. de ſentẽ.excom.ſa
cro. Si tñ ſniam euidenter iniuſtam cognoſceret
declarare põt archieps ſubditum epi ab epõ ir
ratiõabiliter fuiſſe ligatũ: lꝫ ad ipm nõ appella
uerit. de app.ſollicitudinẽ. Hec et glo. Nota tñ
ꝙ in caſu quo nõ eſt appellatũ: ſi excõicatus de
ponat querelam apud ſuperiorẽ de ſuffraganeo:
vt imponat̃ ei pena p iniuſta excõicatione ⁊ ſuo
intereſſe dꝫ eũ audire: nõ aũt ſi queratur de illo
vt relaxet ſnia: quã ille ꝯ ſe p alio promulgauit:
qꝛ tueri hãc cauſam nõ pertinet ad ſuffraganeũ
ſed ad deũ pro quo eſt ſnia. Attñ ſi ſuffraganeus
extra iudiciũ pro defenſione iuriũ ſuoꝝ: vel etiã
in iudicio ex ſuo procedens officio.ſ. inquiren
do vel ſimile quid agẽdo aliquẽ excommunicet
in hoc caſu cõueniẽdus eſt ſuffraganeus coram
archiepõ vel eius officiali. qꝛ ipſius intereſt de
fendere cauſam ſuã. Hec in.d.c.venerabilibus.

¶ Octauo queritur vtrũ iudex ad actũ abſolu
tionis citare teneat̃ partẽ aduerſam: et dicit pa
nor.in.c.qua fronte.de app. qđ ſic ſm doc.cõiter
cũ pars aduerſa pretẽdere poſſit intereſſe: forte
enim fecit expẽſas quas cõſequi debet ante ab
ſolutionẽ vel hmõi: tenet tñ abſolutio ſi de facto
fiat parte nõ vocata ſed glo.in.c.excõicato.xi.q.
iii. videt̃ limitare p̄dicta qñ iudex excõicauit ad
inſtãtiã partis: ſec⁹ ſi ex officio ſuo: ⁊ hoc plꝫ pa
nor. Jo.autẽ an. arguit ꝙ abſolutio non teneat
per text.in.c.romana.§.ſnias. de appel.li.vi. vbi
dr qđ ſnia excõicationis vel interdicti nullaten⁹
eſt reuocãda parte nõ citata. Sed panor.concor
dãs dicit abſolutionẽ tenere parte nõ vocata ſi
fiat ab excõicatore ſiue a ſuperiore concurrente
cũ eo ad actũ iuriſditionis circa excõicatũ. text.
eſt cũ glo.in.c.cũ ab eccl'iarũ.de offi.or.⁊ in.d.c.
venerabilibus.§.vbi. vbi hꝫ regula gñalis ꝙ ab
ſolutio facta a iudice ſuo quantũcũq; iniuſta: te
net. Qñ aũt abſolutio fit a iudice ad quẽ deuol
uitur iuriſditio ſolum via appellatiõis: vt in ar
chiepõ ſi ad eum nõ eſt appellatũ nõ vꝫ abſolu
tio: ſecus ſi recipiat appellationẽ ex ꝓbabili cã
emiſſam: qꝛ tũc tenet abſolutio ab eo facta parte
nõ vocata lꝫ ſit iniuſta: qꝛ hoc caſu ẽ iudex qđ ẽt
ptꝫ p.d.§.vbi. qui ꝓprie loquit̃ de iudice ad quẽ
vbi dr ꝙ vbi ſuperiori cõpetit de excõicatiõe cõ
gnoſcere: abſolutio quã facit tꝫ: lꝫ forſitã ſit iniu
ſta: qꝛ ſi ⁊ ꝯtra ius litigatoris nõ tñ ꝯ ius cõſti
tutionis abſoluit. Si aũt vult ſniam excõicatio
nis reuocare tanꝙ̃ iniuſtã: vel denũciare nullã:
nõ põt niſi partib⁹ vocatis ⁊ ſi aliter facit: reuo
catio vel annullatio nõ tenet: ⁊ hoc caſu itellige
d.§.ſnias.⁊ Jo.an.ibi. Et ratio eſt: qꝛ hoc ẽ quaſi
diffinitiue pronũciare: et eſt act⁹ iudicialis: nec
ſibi competit poteſtas niſi prius examinauerit
cãm. Hec Panor. et eſt verũ qđ dicit do.abb. qꝛ
etiam ſi archieps ſit iudex nõ tñ põt ſniam a qua
eſt appellatũ reuocare ſine citatione partis.l. de
vnoquoq;.et ibi p doct.ff. de reg.iur. põt ergo ſo
lum abſoluere: qꝛ abſolutio eſt act⁹ penitẽtialis:
ſed reuocare ſniã excõicatiõis pte nõ citata hic
nõ põt.c.iter q̃tuor.et ibi Jnn.de maio.⁊ obedi.

¶ Nono q̃rit̃ vtrũ archieps abſoluere poſſit li
gatos ſnia canonis concilii prouincialis: ⁊ dicit
aſtẽ.li.vii.ti.xiii.de mẽte ho. ꝙ nõ ſine ꝯſenſu ſuf
fraganeoꝝ: ſi canõ ſit factus in pſona ꝯcilii: vt ſi
dicat̃ nos ꝯciliũ vel nos archieps de ꝯſenſu ſuf
fraganeoꝝ: ⁊ hoc niſi epi ſibi ꝯceſſerint: vel hoc
ex ꝓuilegio vel ꝯſuetudine habeat. ar. de tẽp.or.
ſi archieps.⁊.c.ſequẽti. Põt vo p ſe abſoluere: ſi
ſtatutũ ſit factũ ex pſona archiepi: vt ſi dicatur
nos archieps de cõſilio fratrũ noſtroꝝ ⁊c. qꝛ ꝯſi
liũ nõ importat neceſſitatẽ: vt i.c.cũ oli. de arbi.
iũcta gl. Archi.aũt.xvii. di.i ſumma. i vtroq; caſu
tenet ꝙ abſoluere põt nõ ſolũ archieps ſuũ ſub
ditũ: ſed etiã quilibet ſuffraganeus: qꝛ talis ſnia
eſt canonis.ar.ex.c.nup. de ſen.excõ. et hoc tene.
An autẽ religioſus abſoluens a ſnia hominis a
qua nõ poteſt: incidat in aliquã cẽſuram: vide.ſ.
excõicatio. vii. excõicatione.xiiii.§.viii. Ab hac
etiam abſoluere poteſt ſimplex ſacerdos in mor
tis articulo modo quo ſupra abſolutio.i.§.v.

¶ Rurſus de abſolutione tertio ſcilꝫ
quo ad modum eius.

Abſolutio.iiii.ab excõicatione quo ad
modum ſeruandũ vt plenius innote
ſcat: ſciẽdum eſt primo quod a nulla
excõicatione maiori vel minori po
teſt quis ſub conditione abſolui: pu
ta ſi ſatiſfecerit vel huiuſmodi: quia nec talis
abſolutio tenet: nec taliter abſolutus eſt ſim-

plicíter abſolutus ſcḋm ꝟ.ꝟ. de reg.iur.actus.lib.
vſ. Et ſcḋꝫ Panoꝛ.in.c.de qb⁹ de bap.intelligit
de ſeditione ſuſpendente actū.i.que eſt de futu-
ro:ſiue que pendet in futurū.ſecus aūt ſi eſſet de
preterito que ꝓprie nō eſt cōditio:cum actu non
ſuſpendat: vt batiʒo te ſi non es baptiʒatus.
¶ Sciendū eſt ſcḋo ꝑ abſolutiōe ab excōicatiōe
2 maioꝛi φ mod⁹ ei⁹ ē duplex:vn⁹.ſ.ꝑtinēs ad bñ
eē ei⁹ ⁊ ſolēnitatē:de q̇ .§.ſeq. ali⁹ ꝑtinēs ad ei⁹ ne
ceſſitatē vel eſſentiā ſine quo.ſ.nihil ſit ⁊ q̇ ſerua
do tꝫ. Et de hoc dico φ nō ſeruato mō ſolēni etiā
ſine cā rōnabili:abſolutio ipſa nudo ⁊ ſimplici
verbo fieri poteſt:vt dicēdo:abſoluo te ab excōi-
catiōe:aut relaxo eā vel te bñdico:aut aliq̇d equi
ualēs cū intētiōe abſoluēdi.ex̄ de reg.iu. oīs res
l.di.pōderet. ⁊ hoc ſm Ray. Guil. Jo. ⁊ Archi.et
oēs fere doct. vñ dicit Ric.in.iiij.ſufficere q̇cunq̄
ꝟba ſignificāt remotionē excōicatiōis:⁊ idem in
ſūia dicūt Ant.de but. ⁊ Pe.de paſio. ⁊.ſ.Th.qui
in.iiij.di.xvij.vult abſolutionem ab excōicatione
nō eē ſacrālē ſꝫ magis cōſequi iuriſditionē:ideoq̄
verba ipſa hñe efficaciā ab intētione dicētis vbi
nō refert q̇b⁹ q̇s ꝟbis ſuā intētionē exꝓmat. Cō-
trariū tamē vꝫ.ſ.φ abſolutio iſta nō teneat modo
ſolēni nō ſeruato qui a iure collect⁹ eſt:qꝛ foꝛma
reſcripti exacta diligentia ſeruāda eſt ita vt nec
oꝛdo prepoſtereꝫ.c.cū dilecta.de reſcr. ⁊ aliis in
glo.ibi allegatis ſed diſtinguēs dico iſta ꝓcede-
re qñ abſolutio alicui ab hoīe cōmiſſa eſt: et ſub
certa foꝛma:qꝛ tunc abſolutio non vꝫ foꝛma non
ſeruata ar.c.fi.de prebē. ⁊.c.pudētiā.de offi.de-
leg. ⁊ rō eſt omiſſa foꝛma data ab hoīe nulla com
petit iuriſditio:vt notaꝫ in iuribus preallegatis:
⁊ ꝯñ nō vꝫ actus deficiente ꝑtāte. Si ꝟo abſolu
tio ſit cōmiſſa alicui de iure vel ab homine ſꝫ ſim
pliciter ⁊ non ſub aliqua foꝛma ſufficit vti verbo
abſolutionis vel relaxationis aut rebenedictio-
nis ⁊ huiuſmodi:qꝛ ſicut in excōicatione ita ⁊ in
abſolutione nulla eſt ſubſtantialis et eſſentilis
foꝛma tradita a iure ſcꝫ certa et determinata: vt
notatur in.c.j.de ſen.excom.li.vj. ⁊ in.c.j.de iud.
ad quod facit.ij.q.iij.c.j.ſed ſufficit per quecunq̄
verba proferre id quod ſignificat verbum excom
municationis et abſolutionis. Et ita tenet Hoſt.
vt not. Panoꝛ.in.c.fi.de re.ſpo. ⁊ Innocen.in.d.
c.cum dilecta. ⁊ ſic etiam intellige dictum Joan.
et Archi.in.c.comperimus.xxiiij.q.iij.et Innocē.
in.c.cum deſideret.de ſen. excom. dicentium qḋ
abſolutio ab excommunicatione ſolo verbo facta
tenet:ſed ꝑcat non ſeruans modum ſolennē niſi
omittat ex cauſa rationabili.
¶ Sciendum eſt tertio quod abſolutio ab excom
municatiōe maioꝛi quantum ad ſuam ſolennita-
tem ⁊ modum obſeruandum de bene eſſe ab ipſo
abſoluente ſcḋm Hoſti.in ſum.quatuoꝛ requirit.

Primū eſt qḋ abſoluēdus ante iuret parere mā 1
datis eccl'ie.vt in.c. ex tenoꝛe de ſen.excō. ⁊ ideꝫ
eſſet ſi iuraret parere mandatis abſoluentis ſcḋꝫ
archie.qḋ quidē hug.limitat ſeruandum in crimi
nib⁹ hoꝛrēdis vt incendiarij:falſarij ⁊ hmōi: non
autē in leuib⁹:et hoc placet Archie. Et ſm hoſti.
hoc eſt de ſubſtantia abſolutionis,ſed tñ ꝯriū eſt
verum ⁊ cōiter teneꝫ de ſen.excōi.cū deſideres.
vnde ſi omittaꝫ:qḋ tñ fieri nō dꝫ tenet abſolutio
ſcḋꝫ goſ. Ber. ⁊ Guil. ⁊ ꝓdictos. Et mulieres qui 2
dem indubitāter iurare dñt.an aūt ⁊ pueri relin
quiꝫ arbitrio epi vt multis placet. Secundū eſt
qḋ antequā abſoluaꝫ ſi excōicatus eſt ꝑ notoꝛia
offenſa preſtat emendā ſufficientē iuxta propꝛias
facultates.vt in.c.poꝛro.de ſen.excom. ⁊ in.c.par
rochianos.eo.tit.pro contumacia vero ⁊ offen-
ſa dubia ſufficit cautio iuratoꝛia.de verb.ſigni.
ex parte,ſcilicet vbi nulle petuntur expenſe. Sed
vbi petunꝫ expēſe vel ſatiſfactio dāni abſolui nō
debet niſi pri⁹ ſatiſfaciat ſi pōt: ⁊ ſi nō pōt abſol
ui debet ſub cautiōe idonea id eſt pignoꝛaticia
vel fideiuſſoꝛia de ſatiſfaciendo ſi venerit ad pin
guioꝛem foꝛtunam.vt in.c.odoard⁹.de ſolu. ⁊ in
c.ex ꝑte.de verb.ſigni.el primo. quā ſi ꝓſtare nō
pōt ſaltem ꝓſtabit iuratoꝛiā: abſolutio aūt non
negabiꝫ.xxvj.q.ō. vj.ſi pſbyter. Et ſm Guil.talis
ad petitionē aduerſarij teneꝫ cedere bonis:qḋ in
telligo verum in foꝛo contentioſo: ſed in foꝛo pe
nitentie ſufficit ſi reſtituat eo mō quo tenetur.de
quo.j.reſtitutio. Tenetur aūt ſm eundem Guil.
abſolutio ſi hoc ſcḋm non ſeruetꝫ.ſed peccat abſol 3
uens:ad qḋ facit.d.c.odoardus. Tertium eſt vt
abſoluaꝫ per eū q̇ pōt cū pſalmo. oꝛatione dñica
⁊ alia cōſueta ⁊ verberib⁹ ⁊ poſtea ſubiungatur
abſoluo te. etc. vt in.c.a nobis.de ſen.excō.el.ij.
vbi tamē de ꝟberib⁹ q̄ archie. ⁊ ſumma.piſa.com
memoꝛāt mentio nō ſit niſi quatenus ſunt conſue
ta ⁊ ꝯñ eadē rōne ſeruāda qua ⁊ cōſueta oꝛatio.
Quartum eſt vt abſoluens poſt modum faciat 4
abſoluto iuſta ⁊ rationabilia mandata:alias poſ
ſet appellare.extra de pact.c.fina. ⁊ de app.vt de
bitus. Erunt autē rationabilia ſi excōicatio a iu
re iniungatur: vt nunq̄ veniat contra canonem
illum puta percuſſoꝛi clerici vt nunquā percutiat
clericū,incendiario φ non incendat ⁊ ſimilia.vt
in.d.c.ex tenoꝛe. ⁊.xxiiij.q.ij.peſſimam. Et intelli
ge nunq̄ niſi in caſu licito ⁊ a iure cōceſſo:qꝛ bñ
ficiū iuris nemini auferendū eſt.in auꝫ.de nup.§.
ſed hoc quod. ⁊.ff.de re iud.l.iiij. Et ita percuſſo
ri clerici iniungēdū eſt nunq̄ percutere niſi ad
defenſionem vel de mandato prelati: cui etiam
iniuria fieret ſi non poſſet mandare ſubdito ca-
ptionem aut verbera in caſu legitimo. Aliquādo
etiam requiritur cautio quod talia de cetero nō
preſumat.vt in.c.graue.de ſen.exc. Si tamen ſcō

tentia apparet iniuſta nullum mãdatũ ſiẽdũ eſt:
q2 p̄dicta iura loquunt ſolũ in caſib9 in quib9 quis
vere cõmiſit delictũ pp̃ qd fuit excõicatus. Con-
ſueuit autem iſta abſolutio ſic practicari: vt poſt
ſatiſfactionẽ ꝛ iuramentũ, incipiat abſoluẽs pſal
mũ miſere. ꝛ ſimul ṽgis ꝛ flagello percutiẽs ſca
pulas nudas abſoluẽdi, niſi aliter ſuadeat pudor
honeſtatis, finito pſalmo ſubiũgat chirie el'. ꝛ pr̄
nr̄. ꝛ. ṽ. ſaluum fac. ꝛ orõnez deus cui9 propriũ:
excepto q nõ dr̄ quos delictorũ. ſed loco hui9 dr̄.
ꝛ hũc famulũ tuũ quẽ excõicationis cathena con
ſtringit ꝛc. ꝛ deinde dicat abſoluo te a vinculo ex
cõicationis quã incurriſti pp̃ tale factum: ꝛ reſti
tuo te sacr̄is eccleſie ꝛ cõioni ac vnitati fidelium
in nõie pr̄is ꝛc. vel dicat formã abſolutiõis quaz
habes. ſ. abſolutio. vj. §. j. et vl't. faciat mandata.
Sciendũ eſt quarto qd abſolutio ab excõicatiõe
minori quãtũ ad modũ quẽ ſeruare dz abſoluẽs
duo dz hr̄e: p̄rio vnũ ex parte abſoluendi: vt. ſ. ſa
cerdoti proprio. ſ. ei q põt illũ abſoluere a pecca
tis ſcḋm archie. exponat cãm petens abſolutionẽ
vt in. c. nuper. de ſen. excõ. hoc tñ non eſt neceſſa
rium. ſcḋo aliud ex parte abſoluentis vt abſolutẽ
abſoluat: aliter abſolutio non valeret vt de ma-
iori dictũ eſt. Non reqrit̃ autez iuratoria cautio:
vt in. d. c. nuper. ꝛ intellige de parẽdo mãdatis.
aut damno reſarciendo: nec requirunt̃ ṽbera aut
orõ vel q̃cunq3 ſolennitas p̄ter ſimplicẽ confeſſio
nem: alioquin dictũ. c. nuper. non reſponderet ter
tio ibi queſito: q̃ tamẽ confeſſio non eſt abſolute
neceſſaria ſed ſufficit rem innotuiſſe ſacerdoti:
cum etiam abſoluere poſſit inuitum vt dicetur.
Non requiritur etiam ipſum ſacerdotem non eſ-
ſe ligatum excommunicatione minori. ſed ſic li-
1. du gatus poteſt abſoluere. vt in. c. duobus. eod. tit.
biũ. Circa p̄miſſa tamẽ cõſurgunt dubia multa.
Primũ eſt vtrum abſoluẽs ſm p̄dictũ modum
intelligatur excõicato pticipare illicite i p̄dictis
ꝛ dico quod nõ: ſ3 potius illicite q2 in ſpectãtib9
ad anime ſalutem: vel vt vulgo dr̄ in cõuertẽdo:
ꝛ cõſequẽter nullã ſententiã excõicatiõis incurrit.
vt in. c. cũ voluntate. eo. ti. ꝛ. xj. q. iij. c. cũ excõica-
to. idẽ t3 ho. i. c. a nobis. el. ij. de ſentẽ. excõi. etiã ſi
is qui abſoluit̃ rñdeat abſoluẽti. vl' dicat p̄s. miſe
rere cum eo. Scḋm vtrum papa excõicatũ intel
2 ligat̃ abſoluere per hoc q cũ ſalutat vel oſculat̃.
aut quocũq3 modo pticipat ei ſcienter: ꝛ dico qd
nõ vt in. c. ſi ſummus. de ſen. excõ. in cle. et hoc in-
tellige in dubio. q ſi conſtaret q papa ex hoc eũ
haberet pro abſoluto eſſet abſolutus: q2 papa iu
ri poſitiuo non ſubdit̃: cũ3 ſit ſupra illud de con
caſ. prebẽ. pꝓpoſuit. ꝛ gñr non ſubijcit̃ forme iuris
cõis volentis qd excõicatio et abſolutio verbis
exprimatur: ſ3 tñ niſi papa id expreſſerit reputari
non dz abſolutus ſcḋ3 Inn. in. c. cũ olim. de priui.
Tertium vtrũ epũs vel alius inferior papa excõi 3
catum poſſit abſoluere dicto mõ: id eſt ei partici-
pãdo nullo ſpeciali ſigno abſolutionis expꝛſſo cũ
intentione tñ abſoluẽdi: ꝛ dico q nõ ſcḋm Inno.
in. d. c. olim. ſed opz vti ṽbo aliq denotãte abſo-
lutionem: cõcordat gl. in. d. c. cũ deſideres. et eſt
cõis opinio doct. in eo. c. ꝛ in eadẽ cle. ſi ſummus
ꝛ rõ eſt: quia ſubijcit̃ forme iuris cõis: vt no. Pa-
nor. in. d. c. cum deſideres. vñ cũ3 abſolutione ab
excõicatione aliqua forma requirat̃ nõ obſtante
etiam ſatiſfactione requiritur abſolutio: etiam vt
dicit in excõicatione ad tp̄s: puta quouſque quis
ſatiſfecerit: ſed tñ in abſolutione a ſuſpẽſione vel
interdicto ſecus eſt ſcḋm Joã. an. vt ſingulariter
not. Panor. in. c. fi. de matrimonio ↄtra. ↄ inter.
eccle. quia ſi iſta feratur ad tẽpus: poſt illud non
requirit̃ abſolutio: ſed ſufficit ſi de mente iudicis
cõſtet. Et rõ inquit diuerſitatis eſt: q2 in iſtis nõ
requirit̃ certa forma. ſicut in abſolutiõe ab excõi
catione. hec Panor. q per formã certã nõ accipit
determinatam: q2 nulla eſt ſubſtantialis ꝛ neceſ
ſaria cum diuerſis ṽbis fieri poſſit abſolutio vt
dictũ eſt. ſ3 certa ibi eſt idem q aliqua. Si tamẽ
papa eſſet is q excõicauit ad tp̄s poſt illud nõ re
quirit̃ abſolutio ſi de põtificis volũtate cõſtiterit
q2 non ſubijcitur dicte forme: ſ3 volũtate p̄t abſol
uere vt dictum eſt ſed in dubio credit dñs Anto.
qd abſolutio requirat̃: q2 alio nõ apparẽte: nõ vr̃
papa velle vti poteſtate abſoluta ſed ordinaria:
ꝛ ita ſcḋ3 iuris ordinẽ impendi debet abſolutio.
Quartum vtrum excõicatus p cõſtitutionem ſit 4
abſolutus ex hoc ipſo quod papa illaz reuocauit
non indigens illa abſolutione: ꝛ dico quod ſic
reuocãdo dixit qd eã vult haberi pro nõ facta: q2
ſecundum glo. in. c. nõ dz de cõſangui. ꝛ aff. ꝛ gl.
in clemen. vnica. de immu. eccle. ſuper verbo in-
fectis: tanta eſt autoritas pape quod tollere po-
teſt conſtitutionẽ etiam ratione preteriti effectus
ita quod in tali caſu talis abſolutione non indi-
gebit. ꝛ glo. in dicto ver. infectis. dicit quod pa-
pa in his que ſunt iuris poſitiui habet poteſta-
tem reuocandi extunc. i. ſic quod retrotrahantur
qui glo. ſcḋm zaba. nõ inuenit̃ alibi: ꝛ ei ↄcordat
pan. dicens ex hoc: qd illegitimus p papam legi-
timari p̄t. ſic q habeatur pro legitimo ex tũc id
eſt retrotrahat̃ etiam quo ad honores ſeculares
Si autem papa talem conſtitutionẽ reuocat ſim-
pliciter: nõ reuocatur effectus iam cauſatus: nec
videtur approbatus actus exercitus cõtra illam:
vnde excommunicatus abſolutione indigebit.
Nõ eſt autez ſimile de prelatis inferiorib9: quia
illud quod dictum eſt: poteſt papa de plenitudi-
ne poteſtatis: vt innuit gloſ. predicta dicens: vi
de quanta eſt autoritas pape plenitudo autem
illa non eſt in alijs prelatis qui aſſumpti ſunt in
partem

partē ſolicitudinis:vñ ſi eṗs dicat excōicationē
eṗalē ſe velle hr̄e ꝑ nō facta,exōicat⁹ per illā nō
5 eſſet abſolut⁹. ¶ Quintū an abſens ab excōmuni
catiōe poſſit abſolui? ꝛ dico qꝺ ſic ꝑ ꝓcuratorē:
ſm Jo.an.in.c.q̇d agēdū.de ꝓcu.li.vi.ꝛ Archi.
in.c.eos q̇.de ſen.excō.li.vi.ꝛ Spe.ti.de ꝓcu.qꝺ
ſm Inn.in.c.cū deſideres.de ſen.excō.eſt verum
qñ ſubeſt iuſta cauſa:ꝙ nō ſic intelligo quaſi de
ficiēte iuſta cā:qꝺ nō teneat abſolutio:ſꝫ quia ex
aliqua ꝑte vel ex vtraqꝫ incidit i pctm̄.Et ſilr̄ pōt
abſolui ꝑ lr̄as ſm Ric.in.iiii.di.xviii.ꝛ eſt tex.in
c.quāto.ii.q.v.Erit aūt abſolut⁹ qñ lr̄as recepe-
rit:niſi aliter cōſtet de mēte abſoluētis. Et ſilr̄ te
net abſolutio abſentis ſine procuratore ꝛ literis
quātū ꝑtinet ad forū aīe:ſicut cōſueuerūt ꝯfirma
tores electos abſoluere ante cōfirmationē qꝛ to-
tū depēdet ex intētiōe abſoluētis vt dictū eſt:ꝛ ſi
nō requirit̄ preſentia animi ſeu volūtatis:vt ſta
tim dicetur:multominꝰ requirit̄ ṗſentia corpo-
ris:ꝛ ſi abſolui pōt mortu⁹ cuius aīa eſt in pur-
gatorio:multomagis viu⁹. Vñ abſolutio gn̄ali
facta in.c.religioſorū.extēdit̄ ad abſentes:ſi id
prelatus intēdat:vt debet etiā ſi nō faciāt qꝺ ille
6 iniūgit qꝛ etiā inuit⁹ꝛ cōtradicēs abſolui:ꝛ mul
tomagis volēs quāuis negligēs. ¶ Sextū vtrum
abſolui poſſit inuitus:ꝛ dico de hoc fuiſſe theo
logorū opiniōes varias.in.iiii.di.xviii. ꝛ cano-
niſtarū.in.c.ab excōicato.de reſcri.ꝛ.c.ſignifica
ſti.de eo qui dux.in vxo.ꝛ in.c.ſ.de ſen.excō.lib.
vi.Unde.s.Tho.ibi dicit hoc eſſe poſſibile: qꝺ
Ric.verū dicit:quātū ad ſententiā hoīs nō autē
iuris:qꝛ illa eſt aliquo modo volūtaria dū quis
volūtarie incidit in canonē.Sed ratio.s.Tho.
cōcludit de vtraqꝫ:ſi loquamur de poſſe abſolu-
to qꝛ inquit excōmunicatio eſt pena:de cuius ra
tione nō eſt qꝺ ſit volūtaria:vñ nō pēdet a volū-
tate puniti ſed puniētis qui.ſ.ſicut eā ſua volun
tate infert homini aut per ſtatutum annectit ali-
cui facto:ita etiā ꝛ remouet:ſi vero loquamur de
poſſe circōſtātionato.i.irreprehēſibile: qꝺ ſcili-
cet idē eſt qꝺ debere ſic non eſt hoc poſſibile niſi
ex cā rōnabili:puta qꝛ expedit ſaluti excōicati q̇
ex hoc fit peior:vel cōitati cui participādi excō-
municato neceſſitas incūbit.Quod notauit Pa
nor.in.c.apoſtolice.de excep.dicēs quod vbi ex
abſolutiōe imminet vtilitas eccl̄ie vel ſi non ab
ſoluit̄ reus eccleſie ordinatio impeditur:tūc ab-
ſoluēdus eſt etiā inuit⁹:vt dicit ipſe.c.veniens.
d.ii.de teſti.Et.s.Tho.ſubiūgit qꝺ etiā manen-
te cōtumacia pōt quis excōicationē iuſte latam
diſcrete relaxare:ſi videat ſaluti illius expedire:
7 ꝛ cōſentit Albri. ¶ Septimū vtrū ligatus plurib⁹
ſentētiis vel vna ex diuerſis cauſis:teneatur oēs
cauſas exprimere: ꝛ dico ſm Panor.in.c.cū pro
cauſa.de ſen.excō.quod ſi ē ligat⁹ plurib⁹ ſentē-
tiis nō tenet abſolutio cauſis oīb⁹ nō exṗſſis: qꝛ
eſt ſubreptitia ꝛ ſuperior abſoluere non intende
bat niſi pro cā expreſſa.ar.optimū in.c.officii.de
ſen.excom.ꝛ in.c.ex parte.de offi.ordi.ꝛ hoc niſi
petiuiſſet ac obtinuiſſet abſolutionē generalem
ab oibus: qꝛ lꝫ fieri nō debeat niſi facta exṗſſiōe
ſpāli:tñ facta tenet:qꝺ ego verū intelligo:niſi do
loſe ſubticeret vnā:loquendo in foro aīe:qꝛ tunc
ſm Ric.in.iiii.diſti.xvii. abſolutio eſt inanis. de
ſen.excō.cū pro cā.ꝛ.c.officii. Hoc idē eſt in foro
iudiciario ſm Panor.in.d.c. cum pro cā. col.ii.
ibi nota bene gl.xxvii. in illis verbis dummodo
exprimat ſeriem facti: ſed Fely.referēdo.s.Tho.
in.iiii.ſen.diſt.xviii.q.ii.art.v.dicit hoc hr̄e locū
qñ quis erat excōicat⁹ plurib⁹ excōicatiōib⁹ ab
eodē iudice qꝛ abſolut⁹ ab vna intelligit̄ inquit
s.Tho.abſolutus ab oīb⁹ niſi ꝯtrariū exprimat̄:ſe-
cus ſi a diuerſis:et de hoc eſt gloſ. in.c. ſunt plu-
res.in ver.de oibus.de peni.diſti.iii.Si vero ex-
cōicatio fuit vna ꝛ cauſe plures. aut vna cā ſola
ꝑ ſe ſufficit:ꝛ tūc tenet abſolutio:ſi illa cā expri-
matur.ar.c. ſuper literis.de reſcri. ſi vero plures
cauſe ꝑ ſe ſufficiūt: vt qꝛ plures clericos percuſ-
ſit:vel pluries eundem tēpibus interpollatis:oēs
cauſas dꝫ exṗmere ſm Piſanū: et vna abſolutio
ſufficit pro omnib⁹:aliter eſt ſubreptitia abſolu-
tio:ꝛ ſi exprimit vnam cām tm̄:ꝛ deinde obtinet
abſolutionē generalē vꝫ:modo fraus nō interue
niat maxime ſi cauſas tacitas exprimit in gn̄ali
dicēs ſe pluries talia feciſſe.Si vero nulla cā per
ſe ſufficit ſed omnes ſimul:tūc Panor.vbi ſupra
nō tenet abſolutio niſi oībus expreſſis:cui⁹ ratio
eſſe pōt:ſi tñ dabilis eſt iſte caſus: qꝛ vna expreſ-
ſa vel oībus ṗter vnā nō eſt expreſſa cā ſufficiens
ſnīe: ꝛ ꝯſr̄ iudex non iudicat iſtum ligatū:et ꝯſr̄
nec abſoluere intendit. Si tñ eo caſu intenderet
abſoluere ad cautelā:eſt abſolutus: cum abſolu-
tio ab abſoluētis voluntate depēdeat.Cum oīb⁹
tñ predictis intellige:qꝺ ſi de abſoluētis volun-
tate ꝯſtaret: tenet abſolutio etiā nulla exṗſſa cā:
ſi de ipſis excōicationib⁹ loquamur:ſec⁹ de pctīs
quib⁹ cōtrahunt̄ que oīa opꝫ ſpāliter eſſe exṗſſa.
¶ Octauū vtrū ligatus a plurib⁹ iudicib⁹ debeat 8
a plurib⁹ abſolui:ꝛ dico qꝺ ſic:et ſemꝑ vitari dꝫ
quouſqꝫ ſit ab omnib⁹ abſolutus:vel ab vno cui
oēs abſolutionem mandarint ſm notata per do-
ctores in.c.officii.de ſent.excom. aut ſm Ric.niſi
abſoluat vnus oīm ſuperior.Et intellige qꝺ pe-
tens abſolutionē ab vno iudice pro vna cā dꝫ tñ
alias exprimere:vt patet in.d.c.officii. ¶ Nonum
vtrū abſolui debeat excōicatus offerens ſe ad iu 9
ſtitiā appellante aduerſario ne abſoluat̄: ꝛ dico
qꝺ abſolui poteſt in triplici caſu. Primo ſi excōi
cator recognoſcit errorem ſue excōicatiōis quia
illū debet reuocare appellatione nō obſtante:de

ſen.excom.ex facto. Scdo ſi de errore dubitat et
reus p̄ſtat cautionē de parēdo iuri vt ibi:ſed ca-
ueat iudex ne fingat errorē in preiudiciū partis.
Tertio ſi nec agnoſcit errorē:nec dubitat de eo:
et tamē reus petit abſolui et de parēdo iuri cau-
tio idonea p̄ſtat̄.c.q̄ fronte.de app. Fallit hoc qn̄
excōicatus abſolutionē petit ad cautelā: dicens
ſniam fuiſſe dubiā aut falſam aut nullā:q2 ſi ad-
uerſarius dicat eū p manifeſta offenſa excōicatū
et infra terminū.viij.dierū pbet abſolui non pōt
reus niſi pri9 ſufficiētē p̄ſtet emēdā.de ſen. excō.
ſolet.li.vj.z facit.c.odoardus.de ſol.z qd ibi no
tat̄: ſi vo nō pbet abſoluet̄ cū iuratoria cautio-
ne:vt in.d.c.ſolet. Si vo excōicat9 impetret ab-
ſolutionē aduerſario ſciēte ſed nō ꝯdicente neq3
aliq̄d petēte: poſtea conqueri nō valebit q2 remi
ſiſſe vr̄.de ſentē.z re iudi.quāuis. Decimū vtrū
dubitans de excōicatione petere debeat abſolu-
tionē:et dico qd ſic:ſi h3 abſoluēs commoditatē
et nullū ſibi inde p̄iudiciū gn̄at̄: q2 in dubus tu-
tior pars eſt eligēda.de ſpō.iuuenis. Si vero nō
h3 illā cōmoditatē: aut ſibi inde p̄iudiciū gn̄at̄
ab aduerſario aut a propria paſſiōe q2 ſc3 aſſen-
tiēdo ſcrupulis fit ſcrupuloſior et inquietior tūc
ſi dubitatio eſt leuis aut ſcrupuloſa deponat eā
ad conſiliū boni viri:q2 abſolutionē petere non
tenet̄.arg.de ſen.excō.inquiſitiōi.itē q2 dubi9 cō
ſulēs peritos laborat ignorātia inuincibili que
pctm̄ excuſat ſm.s.Tho.ij.diſt.xxij. et.iiij.diſt.ix.
et.xij.q.vij. ſexto qd maxime verū eſt in ſcrupulo-
ſis q2 in re propria ſunt ſine iudicio de particula
ri eligibili propter vehemētiā paſſiōis timoris.
Si vero eā deponere aut nō vult aut nō pōt: vel
etiā ſi dubitatio ſit probabilis hn̄ti iudiciū ſanū
d3 abſolutionē petere ratione iā dicta z argumē
to in eo.c.inquiſitiōi. Idē per oia dico in eo qui
dubitat de pctō. Undecimū vtrū et qualr̄ mor-
tuus abſoluēdus ſit:qui ſigna contritiōis oſten-
dens euidētia excōicatus deceſſit:et dico qd ab-
ſoluēdus eſt iuxta dicta ſupra abſolutio.j.§.v. et
hoc mō:q2.ſ.ſi eſt ſepultus in cemiterio nō exhu-
mabat̄:ſi vero alibi exhumabat̄ z corp9 vel ſepul
chrū verberabit̄ cū pſal. z orōne dn̄ica z alia cō
ſueta:ſicut circa viuos fieri conſueuit.de ſenten.
excom.a nobis.el.ij.ſed intellige qd ſi extra cemi
teriū ſepult9 eſt nō verberabit̄ ſepulchrū ſcdm. i.
ſacrū ſ3 primū.i.propbanū:q2 pri9 d3 abſolui q̄3
ſepeliri: cū excōicati careāt eccleſiaſtica ſepultu-
ra:vt excōicatio.iij.§.ij. ad quid aūt circa hoc te-
neatur heres ifra heres. iij.§.ix. Duodecimum:
vtrū in abſolutiōe ab excōmunicatione aliqua z
qualis pn̄ia iniungenda ſit:et dico qd in triplici
caſu iniungit̄. Primo qn̄ abſoluēdus erat excōi-
catus ratione dāni:q2 peccat abſoluēs niſi prius
ſatiſfecerit ſi poteſt iuxta dicta ſupra in hoc titu.
§.ij.ſi tn̄ abſoluit̄ abſolut9 eſt ſm oēs. Scdo qn̄
iniecerat manū violētā in clericū:pro qua re ſa-
tiſfactio pecuniaria ſolet imponi q̄ q̄dē applica
bit̄ monaſterio:ſi percuſſus fuerit monach9 aut
cōuerſus. ar.xij.q.j.nō dicatis.z de ſtatu mo. cū
ad monaſteriū.p̄uo rn̄ſo.vel ipſi percuſſo ſi fue-
rit clericus ſecularis niſi in eccleſie cōtumeliam
fuerit ppulſatus:q2 tūc etiā eccleſia agere pote-
rit pro iniuria.inſti.de iniu.§.ſi cōmuni ſeruo. z
ſic etiā eccleſie ſatiſfiet. Conſentit Gof.z Hoſt.
Tertio qn̄ abſoluēdus a ſentētia canonis vel ho
minis habet periculū mortis vel aliud legitimū
impedimētū recurrēdi ad illū a quo fuerat de iu
re abſoluēdus:q2 iniungēdū eſt ei vt ceſſante pe
riculo vel impedimēto ſe preſentet illi receptur9
eius mādatū z ſatiſfacturus vt oportet:ſed intel
lige niſi impedimentū ſit perpetuū ſm Inn.in.c.
quāuis.de ſen.excōi.z niſi excōicatus ſit puer.i.
infra.xiiij.annū vt patet in eodē.c. Quod ſi ſe nō
preſentet quācito cōmode pōt:reincidit in eādē
ſicut z abſoluti a ſede apoſtolica vel eius lega-
tis quib9 iniungitur vt ordinario vel alijs ſe pre
ſentēt pro penitētia z ſatiſfaciant iniuriatis niſi
hoc faciāt quā citius cōmode poterūt.de ſen.ex-
cōi.eos.lib.vj. Et ibi hoc extenditur ad quēcun-
q3 abſolutū cū onere eſſe preſentandi vel ſatiſfaciē
di alicui ſiue ſentētia fuerit iuris ſiue hominis:
de quo dic vt infra excōicatio.viij. Quid autem
ſit legitimū impedimentū exēplificat Ioā.an.in
c.religioſo.de ſen.excōmu.lib.vj.vt ſi quis eſt in
mortis articulo:vel eger aut debilis vel habens
inimicitias capitales vel huiuſmodi. vide titu.
ſeq.§.j.dubio.xv. A quo etiā abſoluatur habens
tale impedimentum habes quantum ad pericu-
lum mortis ſupra abſolutio.j.§.v.quantū3 vero
ad alia impedimenta:epiſcopus eſt requirēdus
vt no.Inno.z ſequitur Pan.in.ca.de cetero.de
ſen.excō.z ſi ad eū mittere nō poteſt ſm Inno.in
c.j.de ſen.excōi.ſacerdos proprius abſoluet. Et
hec locum habent in excommunicatione tam iu
ris q̄3 hominis vt in.d.c.eos.

Rurſus de abſolutione ab excommunicatio-
ne quarto ſpecialius.ſ.percuſſorum clerici.

Abſolutio quarto ſpecialius ſcilicet
ab excōmunicatione in quam quis
incidit ex clerici percuſſione: cuius
abſolutio pape reſeruatur:vt in.ca.
ſi quis ſuadēte.xvij.q.iiij.nūc conſi
derāda eſt. Ut aūt ſciatur quādo a
papa:z qn̄ ab epō vel alio petēda ſit hec abſolu-
tio cōſiderādū eſt primo qd cū ſm Ioā.an.z Pa
nor.in.c.peruenit.de ſen.excō.tres ſint ſpecies in-
iurie:leuis ſc3 mediocris z enormis:epūs ab hu-
iuſmodi excōicatiōe p leui iniuria poteſt abſol-
uere omnes iure ſuo autoritate.di.ca.peruenit.

pro mediocri autē abſoluere nō pōt niſi priuilegiatos de quibus infra: p enormi vero regulariter nō abſoluit niſi in neceſſitate vel vbi ſibi ſpecifice cōmittitur. hec ex illis: ſed intellige de priuilegiatis ppter cōditionē perſone vel circunſtā tiā facti alleuiatiuā nō autē de priuilegiatis propter exceſſus exilitatē ſeu modicitatē. vt. j. de leuiter percutiente dicetur. §. iij. Leuis iniuria ſm Aſten. exempli gratia eſt ſi quis malo animo ſuper clerico manum ponat aut accipiat eum per veſtes vel habenas: quod intelligi debet ſi is qui talia infert eſt ſuperior aut par aut quaſi per in mundana reputatione: ſed quia in his generalis regula dari nō poteſt. ideo dicit Pan. vbi ſ. ⁊ in. c. cum illorum. eo. tit. quod leuis iniuria eſt iudicis ideſt abſoluentis arbitrio iudicanda ex varijs circunſtantijs perſonarum: locorum et temporū: quia ſi clerico publice miniſtrāti quis leuiter manus iniecerit non erit iniuria leuis: que alias fuiſſet leuis ⁊ quedam eſt leuis illata puero vel in dorſo aut manu vel baculo aut in occulto que nō eſſet leuis illata ſeni vel in facie vel pugno aut enſe vel in publico. Enormis autem exempli gratia. vt patet ex. c. cum illorum. de ſentē. excō. eſt cū venitur ad mutilationem membri qua. ſ. membrū impeditur ab officio ſuo: ⁊ a fortiori ad truncationē que eſt abſciſſio totalis vel ad ſanguinis effuſionem: quod ſcilicet abundantiā ſonat ⁊ hoc per notabile vulnus: ⁊ aliūde q̄ ex mēbro vnde leuiter fluit: vel ſi in epiſcopū: aut in propriū abbatem manus iniecta ſit: ad de vel in eius locū tenentē ſm Jo. an. ⁊ Pet. de peru. Sed qꝛ etiā in huiuſmodi eſt variatio ⁊ ſine ſanguine poteſt eſſe enormis iniuria. vt in. c. vnico. de cōſe. eccle. li. vj. imo ⁊ mortalis: ideo ſm eundē Pan. hec iniuria iudicis arbitrio penſanda eſt: quia inquit ex quo epiſcopo ⁊ abbati cōceditꝰ certis caſibus abſolutio cognoſcere pñt an eorū ſit iuriſditio. ar. in. c. ſup literis. de reſcriptis. ⁊ in. l. ſi quis ex aliena. ff. de iudi. ſꝫ caueāt. inquit ſibi ne leuē dicāt: vbi eſt enormis. Idem etiā ſentit piſ. ſ. cꝫ ꝫ iudicis vel boni viri ſit hec iniuria arbitrio iudicāda: ex circunſtantijs locorū temporū: ⁊ perſonarum: vt inſtitu. de iniurijs. §. atrox. Et idem ſentit Hoſt. in qualibet iniuria. allegans extrauagantem perlectis. Et adde ſm Joā. an. in. c. cū illorū. eo. ti. quod enormis iniuria eſt ſi percuſſio ſit in theatro: vel foro: vel in cōſpectu iudicis: multo fortius ſi quis in cimiterio: vel dormitorio vulneretur: ſeu alias verberetur. Et hec omnia eliciūtur ex. d. §. atrox. vbi dr Atrox iniuria eſtimatꝰ vel ex facto veluti ſi quis ab aliquo vulneratus fuerit vel fuſtibus ceſus: vel ex loco: veluti ſi cui in theatro vel foro vel in cōſpectu pretoris iniuria facta ſit vel ex perſona veluti ſi magiſtratus iniuriā paſſus ſit: vel ſenatori ab humili perſona iniuria facta ſit: aut ſi parēti patronoqꝫ fiat a liberis vel libertis: nonnunq̄ etiā locus vulneris atrocē iniuriā facit: veluti ſi in oculo quis percuſſus fuerit. hec ibi vbi gl. in v̄bo oculo addit vel in ore. Mediocris autē dr que inter leuē ⁊ enormē eſt media: de qua neceſſario cognoſcit is qui ⁊ de extremis: vñ ſecūdū eūdē iudicis arbitrio pēſatur: cui conſentit Hoſt. dicēs q̄ iudiciū de leui ⁊ enormi iniuria totū arbitrio cōmittitꝰ epi: ⁊ intellige etiā ſimplicis cōfeſſoris: qñ habet abſoluendi autoritatē a papa vel epo: qꝛ tūc habet iuriſditionē ex cōmiſſiōe: vñ piſanꝰ totū tribuit arbitrio boni viri. q̄ etiā pōt eſſe niſi index: qḋ verū eſt in foro aīe vel etiā iudice dubitāte in foro cauſarū. Aduertendū eſt tñ q̄ cū mediū naturā ſapiat extremorū: et vtriuſqꝫ nomē ſubinduat reſpectu alteriꝰ: vt patet. v. phy. iō iniuria mediocris aliqñ appellatur grauis. qꝛ. ſ. maior eſt leui: vnde ſm monal. inter enormē ⁊ leuē eſt media que grauis dr: aliqñ vero dr leuis. ſ. reſpectu ipſiꝰ enormis: que dr grauis: ſicut ⁊ paſtiēs enormiter dr. percutere grauiter: vt in. d. c. ſi v̄o. vñ etiā ſm bo. rodo. ⁊ monal. grauis iniuria dr qñ vulnꝰ illatū requirit medicamē cirurgie. vel emplaſtri ⁊ hmōi: vbi grauis ſumitꝰ p enormi. Ex his Pan. in. d. c. cū illorū. dicit regulā ſingularē ſcꝫ q̄ exceſſus notoriꝰ dr enormis rōne notorietatis: qꝛ percuſſus in platea vel theatro vel eccl'ia dr atrociter iniuriatꝰ: ideo inquit epus: qui. ſ. inferētē clerico iniuriā leuē ſuo iure pōt abſoluere: vt idē dicit in. d. c. peruenit. nō pōt abſoluere a notoria: qꝛ leuis dici nō pōt: hec Pan. imo etiā vꝫ q̄ p tali iniuria abſoluere nō poſſit etiā priuilegiatos: quos pōt abſoluere p mediocri: qꝛ iſta eſt enormis. Aſtē. etiā regulā facit. q̄ vbi ex tali iniectiōe manuū ſcādalum generatur, efficitꝰ iniuria grauis. i. enormis: ⁊ idē ſm Hoſt. dicēdū eſt quoties inferior ⁊ ſubditus in ſuperiorē manus iniecerit: ſed tamē in omnibus dictis ⁊ dicēdis exemplis ſemper tene q̄ in omnibus oportet interuenire boni viri arbitramentum propter varias circunſtantias.

¶ Sciēdū eſt ſcḋo circa abſolutionem ab huiuſmodi excōicatiōe q̄ perſone quedā dicūtꝰ priuilegiate. ⁊ ſunt numero. xvij. de quibꝰ Pan. in. d. c. cū illorū. ſic dicit. Nota ex textu regulā q̄ incidētes in excōicatiane p violēta manuū iniectione ī clericū a ſolo papa abſolutionē cōſequi pñt: que regula originalitꝰ hꝫ in. c. ſi qs ſuadēte. xvij. q. iiij. Fallit autē in multis caſibus que iſtis verſiculis continentur. Regula: mors: ſexus: hoſtis: puer: officialis. Delicioſus inops: eger ſeneque ſodalis. Janitor: aſtrictus dubius cauſe leuis ictus. Debilis abſolui ſine ſummo mo

17 rentur. Sunt ergo.xvij.caſus in quib9 citra ſedē
caſ9 apoſtolicā hmōi abſolui pñt.¶ Primus eſt ſi regu
1 laris verberet regularē: dūmodo exceſſus nō fue
rit enormis: qꝛ abſoluit̃ a ſuo abbate: vt in.c.mo
nachi.de ſen.ex.τ in.c.cū.illorū.τ ti. Et ſm Pa
nor.in.d.c.cū illorū.τ idē eſt de priore vel prepo
ſito: vel quocūqꝫ nomine qui eſt loco abbatis:
qꝛ.ſ.monaſteriū nō habet abbatē ſed priorē vel
prepoſitū: vñ tex9 vtit̃ vbo gñali dicēs eoꝝ pla
tus: τ ſm ſum.cōfeſ.idē eſt de priore conuētuali
ordinis pdicatorū: τ guardiano ordinis mino
rū τ oi priore cōuētuali nō habēte ſup ſe maiorē
in eodē cōuētu: ſʒ intelligo de canonice electo: q
ſolus in religiōe dr prelatus: vt innuit Archie.τ
de hoc infra ti.prelat9. Extēdit̃ etiā hoc ad ma
giſtrū τ fratres hoſpitalis ſancti Jo.hieroſolimi
tani.vt in.c.canonica.de ſen.excō.qui ſubditos
ſuos ab hac ſententia pōt abſoluere ſi ſit ſacer
dos. Nō aūt extēdit̃ ſm Hoſt.ad priorē templa
riorū de quibus ſcilicet ſimile videbat̃ qꝛ inquit
licet ius cōe debeat extēdi p idētitatē rōnis: ſec9
tñ eſt in iure puilegiato.licet gl.teneat cōtrariū.
in.d.c.cū illorū. Nō extēdit̃ etiā ſm Pañ.ad po
rē triū vel quatuor q inſtituit̃ τ remouet̃ ad arbi
triū ſuperiorū. Idē aūt eſſet ſi regularis pcuteret
ſecularē: vt in.c.religioſo.eo.ti.lib.vj. Et intelli
2 ge ſm Pañ.ſiue inciderint añ ſiue poſt ingreſſū
religiōis.¶ Secūdus caſus eſt in mortis ar.xxvj.
q.vj.ſi quis.τ de ſen.excō.nō dubiū τ de hoc di
ctū eſt ſupra abſolu.j.§.v.¶ Terti9 eſt in mulieri
bus: vt in.c.mulieres de ſen.exc.nō diſtinguēdo
ſm doct.quales ſint fortes.ſ.aut debiles: vidue
aut maritate diuites aut pauperes τ hmōi: neqꝫ
qualiter percuſſerint leuiter mediocriter vel atro
citer: ſed tñ dicit Jo.An.ꝙ licet eps mulieres poſſet
abſoluere: etiā ſi atrociter percuſſerint expeditiꝰ
vt mittat̃ ad curiā: ſi ſunt fortes τ atrocitas ma
gna: τ nulli fiat preiudiciū. Ex his aūt ſequit̃ ꝙ
ſunt priuilegiate nō ſolū qꝛ aliqñ nō ſunt ſui iu
ris ſed etiā qꝛ ſunt mulieres quibus vagari non
expedit. Et quod de mulierib9 dr: maxime in mo
nialibus locū habet vt in.c.de monialibus.eo.
ti.que etiā dici poſſunt cōtineri primo caſu: cum
ſint regulares ſiue religioſe quas etiā Pañ. in
d.c.de mōialib9.notat ab epo poſſe abſolui etiā
pro enormi iniuria ex quo papa enormitatē ſibi
nō reſeruauit ſicut reſeruauit in monachis rō eſt
ne moniales habeāt cauſam ſe inuerecūde miſcē
di cetib9 virorū. Sed tamē notādū eſt circa mu
lieres.ſ.laicas ꝙ ſm Jo.An.ſi mulier eſſet incendia
ria ſacri loci vel falſatrix literarū pape mittēda
eſſet ad curiā: qꝛ nō inueniunt̃ iura parcere mu
lierib9 i hac pte: τ hui9 cā eſt inqt forte qꝛ hmōi
crimina nō cōmittunt̃ ex ſubito impetu: vt aliqñ
iniectio manuū: ſed per excogitatā malitiā: ſʒ ta
mē intelligo qꝺ ſi impotēs ſit ad eūdū vel habeat
aliud legitimū impedimētū abſoluet̃ iuxta nota
ta.j.§.iij.dubio.iiij. Notādū eſt etiā circa monia
les ꝙ eas abſoluere poteſt eps etiā ſi ſint exēpte
ſm gl.in.d.c.de monialibus.vbi Pañ.dicit qꝺ
hāc glo.ſequunt̃ cōiter doctores: qꝺ verū dico ni
ſi i priuilegio exēptiōis aliter caueat̃. Dicit etiā
ꝙ imminet dubiū de ſororib9 mēdicātiū: an eo
rū generalis qui ſup eas habet autoritatē quaſi
epiſcopalē eas in hoc poſſit abſoluere: τ videt̃ ei
qꝺ nō: qꝛ cū hoc ſit indultū epo rōne dignitatis:
nō licet inferiorib9 hoc attētare ſed hoc etiā di
co verū niſi aliter p priuilegia caueatur.¶ Quar 4
tus eſt in habente hoſtē.i.capitales inimicitias:
vt in.c.de cetero.τ in.c.ea noſcitur.de ſen.excō.
etiā ſi eas haberet ex culpa ſua.l.nec timore.ff.
qꝺ met.cauſa.τ extra de ſpon.veniēs.ſed de iſta
excuſatiōe an.ſ.iſte ſine periculo poſſit romā adi
re necne: ſtabit̃ arbitrio boni viri.ff.de vbo.ob.
cōtinu9.§.cū ita.τ de voto.qꝺ ſup his.¶ Quint9 5
eſt in puero impubere de ſen.excō.c.j.τ.c.quis.
ſ.ſi ſit doli capax.i.circa ſptēniū.qꝛ aliter nō inci
deret: etiā ſi poſt pubertatē poſtulat ſe abſolui.
eo.ti.c.ſi. Hoc aūt ſumma angelica extēdit ad iu
uenes vniuerſalit̃ ſiue ſint ſui iuris ſiue nō ſiue di
uites ſiue nō: qꝛ eorū itineratio periculoſa eſt: ſʒ
de hoc dic iuxta notāda in caſu.xv. Et adde ſm
Pet.de pal.in.iiij.ſentētiarū ꝙ pueri τ mulieres
probabiliter ignorātes iura poſitiua ſciētes hūc
eſſe clericū: ſʒ nō ſciētes nec ſcire debētes penam
canonis ſi quis ſuadēte.nō peccāt quidē quia ne
ſciāt canonē: nihilomin9 qꝛ faciūt cōtra legē na
ture: ſimul penā ei9 τ penā poſitiue legis incur
rūt.¶ Sext9 eſt in officiali qui arcēdo turbā caſu 6
ſʒ nō ſupple ſine aliquali culpa clericū percuſſit.
vt in.c.ſi vero.el.j.de ſen.excō.ſi tñ grauiter leſe
rit nō abſoluitur niſi per papā.vt ibi.¶ Septim9 7
eſt in multū potēti τ delicato q ad curiā accede
re nō poſſet: vt in.c.mulieres.eo.ti.de quo tex.di
cit qꝺ ſi papā adire nō pōt prius indicet̃ pape ne
gociū: τ ſm cōſiliū ei9 puniat̃: τ glo.dicit qꝺ an
ire poſſit eps arbitrabit̃ τ ſi periculū eſt in mora
abſoluet eū accepta cautiōe qꝺ parebit pape cōſi
lio vel reſpōſo.¶ Octauus eſt in paupere: vt in.c. 8
qꝺ de his.eo.ti.τ.c.quis.ſed in.d.c.ea noſcitur.
Pañ.de mēte Joā.an.hic notat habere locū in
paupere nō mēdicāte ſʒ viuēte ex ſuo artificio: et
etiā in ſolito mēdicare: ſi eūdo pūidere ex mēdi
citate nō poteſt ſibi τ vxori: nō autē in eo qui pōt
ire τ mēdicando ſibi prouidere: ſicut in locō ſue
māſiōis: ſed puto quod in his bonus vir arbitre
tur.¶ Nonus eſt in egrotante: vt in.d.c.quod de 9
his.qꝺ Dir.intelligit ſi ſit infirmus incurabili
ter vel periculoſe vel morbo lōgo licet tēporali:
τ ex itinere timetur acceleratio mortis immo ſm

Inno.etiā ſi nō immineat piculū mortis: vt i po
10 dagra vel febꝛe quartana.¶ Decimꝰ eſt in ſene ꝛ
valitudinario: vt i.d.c.ea noſcit.ꝛ in.d.c.quāuis.
ꝛ ſm Jo.de ſaxo.quo ad gñationē legalē ꝛ pote
ſtatē adoptādi dr ſenex maioꝛ.lx.āno.ff.de ado.
l.ſi paterfa.ſed quo ad excuſationē munerū per-
ſonaliū maioꝛ.lxx.annos.C.qui eta.l.fi.lib.x.iū-
cta.l.ij.§.fi.ff.de decur.ꝛ cōſequenter ſm aliquos
maioꝛ.lxx.anno.excuſabitur ab itinere etiā ſi ſit
fortis: maxime qꝛ abinde ſupra homo iā nō eſt in
ſenectute: ſed in ſenio ſm glo.in pemio.vſ.vel
dr ſenex in ꝓpoſito: qꝛ ratione etatis iudicio bo
ni viri maxime epi piculoſe tale iter aggredere
Et licet fortis videre: tñ ſm Jnn.abſolueret: qꝛ
periculoſuꝫ eſt ſenē ꝓficiſci. Ualitudinariꝰ autē
dicꝰ eſt a valitudine que ſm gl.i.d.l.ſi paterfa.
in hoc diſtat a moꝛbo: qꝛ valitudo perpetua eſt
moꝛbus malis. Et intellige qđ cū dupliciter di-
catur egritudo perpetua.i.durās vſqꝫ ad morteꝫ
ſcꝫ vel qꝛ eſt moꝛtalis etiā ſi repente occidat: vel
11 qꝛ incurabilis tñ ꝛ nō moꝛtalis: ſcđo mō valitu
do eſt perpetua.¶ Undecimꝰ eſt in ſodalibus id
eſt clericis viuētibus in cōi: ꝛ ſub vno tecto doꝛ-
miētibꝰ: ꝛ in eadē domo veſcētibus: vt in.c.qm.
de vita ꝛ hone.cleri.qđ exponiꝛ qñ ſimul viuunt
in aliquo collegio: ſed tamē hic ſm Pañ.excipiꝛ
12 atrox iniuria ſicut ꝛ in monachis.¶ Duodecimꝰ
eſt in ianitoꝛe vel oſtiario qui pretextu ſui offi-
cij clericū nō grauiter percuſſit: vt in.d.c.ſi vero.
ſed iſte caſus qui a ſummiſtis ꝛ Panoꝛ.in dictis
verſibus diſtinguiꝛ a caſu.vſ.de officiali.in hoc
ab illo diſtinguitur.qꝛ ibi percuſſio eſt cauſalis.
hic vero intēta ꝛ aīo iniuriādi vt dicit gl.qđ ex
hoc notatur: qꝛ textus dicit malignatus. Ex quo
etiā eliciꝛ qđ neceſſario dāda eſt iniuria media
inter leuē ꝛ grauē ſiue atroceꝫ: qꝛ ſi iſte percuſſiſ
ſet grauiter per epm abſolui non poſſet vt patet
in textu.ſi aūt leuiter iā nō eſſet priuilegiatus in
quātū oſtiariꝰ cū abſolutio ex leui iniuria ſit pri
uilegiū oībꝰ cōmune: niſi officiali cui iniuria de
13 ſe leuis eſt grauis.¶ Tertiuſdecimus eſt in aſtri-
cto.ſ.alteriꝰ poteſtati qui nō eſt ſui iuris: vt ſer-
uus nō quidē famulꝰ ſed qui eſt ſeruilis cōditio-
nis: ꝛ chriſtianꝰ cū infidelis nō ſit excōmunica-
tiōis capax: ꝛ ſimiliter filiuſfamilias vt in.c.mu-
14 lieres.ꝛ in.c.relatū.de ſentē.excō.¶ Quartuſde-
cimus eſt in dubio.i.in eo de quo eſt publica fa-
ma quod clericū percuſſerit: qui vt dr in.c.cū de
ſideros.de ſen.excō.vitādus eſt niſi ad arbitriuꝫ
epiſcopi ſe purgauerit: vel niſi ad cautelam abſo
lutionis beneficium cōſequatur ſcꝫ ab epiſcopo.
15 ¶ Quintuſdecimus eſt in eo cuius cauſe ad non
eundū ſunt iuſte ſcꝫ qui habet impedimētū cano
nicū.i.legitimū: vt in.c.qđ de his.eo.tit. Quādo
vero impedimētū ſit canonicū vel legitimū dico
qđ dupliciter hoc intelligitur.primo vt dicaꝛ le-
gitimū.i.a lege expreſſum ſm quē intellectum ca
ſus iſte cū alijs in numerū non ponit ſed oēs com
plectitur: ſcđo vt dicaꝛ legitimū.i.legi cōſonum
vel a lege tolerandū: qđ tūc eſſe dico qñ arbitrio
boni viri eſt equale vel maiꝰ aliquo expſſo i lege
et ſic iſte caſus cōplectitur multos ꝛ rōnabiliter:
qꝛ eadē cā hꝫ eūdē effectū: ex.ij.phy.ꝛ vbi eſt ea-
dē ratio ibi idē ius: vt.l.illud.ff.ad.l.aql.ꝛ.l.a ti
tio.ff.de verbo.oblig.l.his ſolis.C.de reuo.do.
Et ſic quidā dicūt dños magne potētie ꝛ delica
tos eſſe priuilegiatos non ſolū rōne teneritudi-
nis et delicioſitatis: ſed ēt qꝛ ſuas terras plerūqꝫ
deſerere non pñt: in quo tñ papa eſſet ꝯſulendus
niſi periculū eſſet in moꝛa. Sic etiā Dir.dicit qđ
tertiana vel qrtana detētꝰ aut etiā podagra vel
hmōi ita quod ire non poſſit: abſolui poterit ab
epo: ꝛ ſic etiā aliqñ de iuuenibus dici pōt: ſed in
oībus hmōi ſtabitur arbitrio boni viri.argu.de
offi.deleg.de cauſis.¶ Sextuſdecimus eſt in eo 16
qui leuiter ꝑcuſſit.i.leuē intulit iniuriā: vt in.c.
peruenit.eo.ti.quem eps abſoluit iure ſuo vt di
ctū eſt ſicut etiā ꝛ mulieres ſenes ac valitudina-
rios vt dicit Panoꝛ.in.c.ꝑuenit.eo.tit.ꝛ tñ ſunt
ꝑſone ꝑuilegiate. Nec cōtinet iſta decretalis di
ſpēſationē vt dixerūt qdā ſꝫ ius cōe.¶ Decimuſſe 17
ptimꝰ eſt in debili.i.mēbris deſtituto ita quod
aplicā ſedē adire non pōt: vt in.c.ea noſciꝛ.eod.
ti.vbi dicit Pañ.qđ mēbris deſtituti dicunꝛ hic
ceci: claudi: ꝛ alij multipharie impediti mēbris.
¶ Sciēdū eſt.iij.qđ ꝓdictoꝝ qdā hñt impedimē iii.
tū ſe curie ꝑſentādi ꝑpetuū vt mulieres inquan- not.
tum mulieres et ſenes et valitudinarij et deſtitu-
ti mēbris: ꝛ aliquo mō delicioſi: qdā vero habēt
impedimētū tꝑale: vt exiſtētes in piculo mortis
et habētes inimicitias capitales ꝛ egri ꝛ inopes:
et pueri.vt ptꝫ in.d.c.quāuis.quidā vero nulluꝫ
habēt impedimētū quantū eſt ex defectu vel con-
ditione perſonali: vt oſtiarius ꝛ officialis turbā
coercens ꝛ regulares ac frēs Jo.hieroſolymita-
ni et clerici cōiter viuentes: et ſerui ac filiuſfami-
lias ꝛ leuiter ꝑcutientes ꝛ aliqñ is cuiꝰ cāe iuſte
ſunt. Omnes igitur iſti dicuntur perſone priuile
giate: id eſt excepte ab illa regula qua pape re-
ſeruatur abſolutio percuſſoꝛis clerici: ſed quidā
ſunt priuilegiati ex cauſa ſe tenente ex parte pri-
uilegiati: vt omnes preter leuiter percutientem:
qui eſt priuilegiatꝰ ratiōe modicitatis exceſſus.
Omnes igitur homines xpiani ſunt priuilegiati
vt abſolui poſſint citra ſedē apoſtolicam ab hac
ſnia pro iniuria leui: ſm doctoꝛes communiter:
et patet in.c.peruenit.eo.ti. Quidam vero etiam
pro mediocri: vt omnes predicti ſm Joan.and.
et Panoꝛ.ſed excipiendus videtur leuiter percu
tiens: qui ſi foꝛtiter percuſſerit inferēs iniuriam

ni ꝛ mediocri: ꝛ dico quod nō ſecundū commu-
niorē opinionē niſi in caſu:q2 capitulū peruenit
hoc epiſcopo cōmittit ꝛ nō archidiacono vel ar
chipreſbytero aut alicui qui ſit epiſcopo iferior:
cum dicit fraternitati tue quia inferiores epiſco
po nō fratres ſ3 filios ſummus pōtifex appellat.
vt in.c.ꝗ graui.de crimine falſi.vnde ꝛ Pañ.in
c.monachi.de ſentē.excō.dicit regulā eſſe qꝺ ab
excōmunicatione canonis non abſoluit inferior
epiſcopo.niſi in caſibus a iure conceſſis.quod ꝓ
batur in cle.ſ.de priuileg.ꝛ facit.c.religioſo.eo.
ti.lib.vſ.Fallit tamen hoc primo in excōmunica
tionibus nulli reſeruatis a cōditore canonis vt
dictū eſt ſupra abſolutio primo ſ ꝛ ſecūdo in ha-
bētibus autoritatē epiſcopalē a papa.que in fo-
ro penitētie abſoluere poſſunt omnes ſicut epi-
ſcopus:niſi ſentētie eſſent ab homine ꝛ tertio in
prelatis quorūcūꝗ religioſorū quo ad eis ſubdi
tos.ſicut dictū eſt §.ij.caſu primo. In caſu tamen
ſimplex ſacerdos abſoluere poteſt habētes impe
dimentū perpetuū aut tēporale vel nullū ſm gl.
in.c.de cetero.de ſen.excōi.ſcilicet in ſumma ne-
ceſſitate.i.ī caſu mortis:de quo ſupra abſolutio
ſ.§.v.ſed in impedimēto extra articulum mortis
epiſcopus eſt requirēdus.vt notat Inno.ꝛ ſequi
tur Ray.ꝛ Pañ.in.d.c.monachi.qui ſi ad eum
mittere nō poteſt: abſoluet ꝓprius ſacerdos qꝺ
Ray.arguit ex.c.nuper ī fi.eo.ti.Et hoc locū ha-
bet in oī legitimo impedimento ſiue ſm Ray.in
oīb9 ſupra enumeratis caſib9 ꝛ etiā ī excōicatio
ne tā iuris quā hominis vt in.c.eos.eo.ti.lib.vſ.
Similiter eos poteſt abſoluere ſacerdos ſimplex
2 mādāte epiſcopo. Secūdo vtrū illi ꝗ pñt ab huiuſ
modi ſentētia abſoluere abſolutionē poſſint al-
teri cōmittere: ꝛ dico ꝙ hāc cōmittere pñt hi qui
bus conuenit ex officio ordinarie poteſtatis ſm
glo.in.c.eis quibus.de offi.ordi.que ſubiungit
ꝙ hmōi ſunt legati ex officio legatiōis extra de
offi.lega.ꝙ trāſlationē: ꝛ hi quibus cōmittit̄ ex
priuilegio perpetuo ratione dignitatis. ſicut ar
chidiacono bononienſi quo ad excōmunicatos
in ſtudio bononiēſi cōmorātes: ꝛ ibi delinquen
tes: ꝛ epi in certis caſibus vt dictū eſt: ꝛ abbates
extra de ſentē.excōi.cū illorū.ꝛ epiſcopi ac ſacer
dotes in mortis artic.xvij.q.iiij.ſi quis. Et ideo
omnes iſti vices ſuas cōmittere poſſunt cū vide-
rint expedire. Et idē eſt de alijs excōicationibus
ſc3 ꝙ hi qui abſoluere poſſūt iure ordinario vel
delegato a principe poſſunt alijs vices ſuas cō-
mittere cum viderint expedire dūmodo delega-
tus habeat iuriſditionem. Si vero ſit alicui cō-
miſſum ex priuilegio ſpeciali quod poſſit tales
abſoluere cōmittere nō poteſt quia certū miniſte
riū ſibi cōmittitur in hac parte: nō autem iuriſdi
tio.extra de offic.delega.quoniam hec gl. Uñ.c.
ſi.de offi.dele.loquitur qñ cōmiſſio ſit rōne pſo-
ne ꝛ nō dignitatis. Eſt aūt idē de quolibet reli-
gioſo prelato: qꝺ de abbate iudiciū: tū3 quia qꝺ
de illo dicit̄ extēdit̄ ad iſtā. vt ſupra dictū eſt §.
ij.caſu primo: tū q2 hoc priuilegiū conceditur ei
rōne dignitatis ꝛ nō perſone. Unde infra dele-
gatus §.xiij. Tertio vtrū abſolut9 cū mandato 3
ſe preſentādi poſſit ſi vacat apoſtolica ſedes diſ
ferre donec prouiſu3 fuerit de paſtore. ꝛ dico ſm
Pañ.in.c.quod de his.de ſen.excōi.quod nō: q2
ſede vacāte ſemper eſt penitētiarius vices gerēs
ſummi pontificis: cui ſe preſentare tenetur: aliter 4
incidit in eandē. Quarto vtrū ſit idem iudiciū
de quacūꝗ alia ſentētia lata nō ꝓpter dictā ma-
nuū iniectione3.vt ſc3 non potens adire papam
abſolui poſſit ab epiſcopo ꝛ dico ſm Pañ.in.c.
de cetero.eo.ti.vbi allegat Inno.qꝺ ſic ꝛ addit
qꝺ hodie clare ꝓbatur hoc in.c.eos eo.ti.li.vſ.ꝛ
idē tenet gl.ibi.ꝛ Jo.an.ꝛ cōis opinio licet ide3
Pañ.ī.c.quāuis.eo.ti.videat̄ tenere cōtrariu3: ſ3
nō procedit qꝺ dicit niſi de inferioribus epiſco-
po qui hoc nō poſſunt niſi ex ſpeciali priuilegio
vt etiā de abbate dicit in.c.monachi.eo.titu. Li
cet etiā teſte Archi.Jo.an.in nouel.in.c. quāuis
referat Inno.tenere quod nō ſicut Pañ.male re
fert eū tenere: quod ſic: tamē tenet vt ſupra licet in
veritate Inno.in.c.quāuis.eo.ti.dicat cōtrarium
quaſi non ſit vera hec opinio ſequitur quod ha-
bēs perpetuū impedimētū ſi viueret.c.vel.cc.an-
nis nunꝗ poſſet abſolui niſi in morte.quod pie-
tati derogat pontificali.ꝛ facit etiā idētitas ra-
tionis hic ꝛ ibi.ꝛ nō ſolū dicto.c.eos.quod cla-
re ꝛ indubitate hoc probat.ſ3 etiā.c.ea noſcit̄.ꝛ
qꝺ de his.eo.titu.que loquunt̄ indiſtincte: ꝛ cu3
hac opinione trāſit Feli.in dicto.c.quāuis. Hoc
tamen fallit in caſibus in quibus nullus abſolue
re poteſt niſi in mortis articulo de quibus ſupra
abſolutio.ſ.§.v.quia in talibus non ſolum infe-
rior: ſed nec epiſcopus abſoluere poteſt.
¶ Quinto queritur circa dictū caſum de officia 5
li vtrū ille ſit excōicatus vel nō.ꝛ pro hoc ſciēdū
eſt quod officialis ibi dicitur iudex vel appari-
tor alicuius poteſtatis aut pricipis: id eſt is qui
reos ad iudicium cogit: et ſm glo. in.ca. ſi vero
de ſentē.excōmu.excuſatur ideo quia caſu percuſ
ſit.caſus autem fortuiti preuideri non poſſunt.
extra de homi.io.ꝛ.c.vlti.nec vlla temeritas aut
violentia in eo poteſt notari quia excuſatur ra-
tione officij: alias non excuſaretur quia debuit
preuidere an ex facto ſuo irrogari poſſet iniuria
Si tamen officialis laicus aliter ꝗ arcendo tur
bam non a caſu ſed a propoſito percuſſerit: et ir-
rogauerit: iniuriam de ſe leuem per epiſcopum
abſolui non poteſt quia vt notat Panormi. in
dicto. cap. ſi vero cle.ſ.de ſententia excommu.ꝛ

babet quaſi clare ex eo tex.tunc: iniuria: grauis
eſt ⁊ nõ leuis: qꝛ nõ ſolũ percutit: ſꝫ vſurpat ſibi
iuriſditionẽ in clericũ. Sed tũc inſurgit dubiũ:
qꝛ iſte officialis nõ eſſet perſona priuilegiata in
primo caſu: qꝛ nõ incidit: nec in ſecũdo qꝛ abſol
ui nõ põt etiã pro iniuria leui ꝙ oẽs poſſunt: et
tñ oẽs ſummiſte ⁊ canoniſte hunc priuilegiatis
annumerãt. Dicit aũt ſum.roſ. ꝙ iſta vꝛgẽt: ⁊ di
ſtinguẽdo dicit ꝙ officialis.i.iudex vel appari-
toꝛ nõ eſt priuilegiatꝰ: ſed officialis. i. deputatꝰ
ad arcẽdũ turbã eſt priuilegiatꝰ: iõ abſolui põt
eque vel magis oſtiario ⁊ hunc intellectũ ſentit
glo.in.c.ſi quis.xvij.q.iiij. Sꝫ iſta ſolutio nõ ꝓ-
cedit: qꝛ adhuc ſtat argumẽtũ ⁊ tãto magis qͣto
iſte officialis eſt vilioꝛ iudice vel apparitore et
minus iuriſditiõis habẽs. Et ideo melius dicit
ſm piſ. qꝺ textꝰ loquit qñ officialis caſu percutit
ſed cũ aliquali culpa: puta qꝛ nõ omnẽ adhibuit
diligẽtiã: qꝛ tũc ei nõ imputat .ſ. tñ vt alias ſed
excuſat officiũ: ⁊ qͣtũ ad hoc eſt priuilegiatus. ⁊
iſta eſt mẽs .ſ. tho.iiij.di.xviij.q.ij.ar.v. ¶ Si autẽ
percuſſit clericũ ſeorſum a turba ex ꝓpoſito nul-
lũ habet priuilegiuꝫ ſed ois iniuria leuis eſt illi
grauis: qꝺ intelligo qñ hoc facit pretextu officij
⁊ quaſi iuriſditionẽ vſurpãs in clericũ: ſecus au
tẽ ſi vt perſona priuata. ⁊ quaſi arcẽdo clericũ a
6 re ſibi cõmiſſa vt ianitoꝛ. ¶ Sexto in caſu delicio
ſi vtrũ cẽſendus ſit in numero habẽtiũ perpetuũ
impedimẽtũ. ⁊ cõſequẽter nõ ſit ei preſentatio in
iũgenda: ⁊ dico ꝙ ſic: qꝛ delicioſitas eũ nõ red-
dit impotẽtẽ niſi ſit innata vel effecta cõnatura-
lis ex lõga cõſuetudine que ſine periculo mutari
nõ poſſit: ⁊ cõſequẽter habet ꝑpetuitatẽ. Nec ob
ſtat glo.in.c.mulieres.de ſen.excõ. dicẽs ꝙ epũ
illũ abſolu et recepta cautiõe ꝙ parebit pape cõ-
ſilio vel reſpõſo: qꝛ hoc nõ dicat quaſi pape reſer
uetur iudiciũ an ſit mittẽdus necne: cũ hoc mul-
to meliꝰ poſſit iudicare epũs cui eſt notioꝛ: ſed qꝛ
magnis perſonis magnꝰ ꝑlatus cõuenienter facit
mãdata cũ ille interdum modico labore poſſint
7 eccleſie prodeſſe multũ. ¶ Septimo vtruꝫ in caſu
eorũ qui nõ ſunt ſui iuris cõcoꝛdẽt oẽs canoni-
ſte ꝙ oẽs abſolui poſſint ab epõ: ⁊ dico qꝺ non
quo ad filiũ familias qui .ſ. eſt priuilegiatꝰ inqͣ-
tũ impubes vel etiã iuuenis ⁊ inqͣtum nõ eſt ſui
iuris. qꝛ Inno. ⁊ glo.in.c.mulieres.de ſen.excõ.
dicũt hoc eſſe verũ ſolũ de impubere qꝛ pubes li
cet ſit in patria ꝑtãte: tñ in hoc eſt ſui iuris ꝙ po
teſt ire quo vult. Quod dictũ nõ procedit: qꝛ iſte
nõ eſſet priuilegiatꝰ inqͣtũ nõ eſt ſui iuris: cõtra
d.c.mulieres. ratio etiã dicti nõ eſt vniuerſaliter
vera: qꝛ licet pubes ſit ſui iuris quãtũ ad ſpectan
tia perſonã ſuã cuiuſmodi eſt religio ⁊ matrimo
nium: ſm.ſ.Tho.ij.ij.q.lxxxviij.art.viij. ſecus qͣ-
tum ad concernentia gubernationem domeſti-
cam. vt ibi. vnde peregrinari non põt ſine patris
aſſenſu qꝛ cũ omne lucrũ eius cedat patri ſaltem
quo ad vſumfructũ preterqͣ in caſtrenſi vel qua
ſi de quo plene in.l.cũ oportet. ⁊ in autẽ. excipit.
⁊ aut. idẽ.c.de bo.que li. ⁊ inſti.ꝑ quas pſo. no.
acqui. ꝑ totũ. nihil facere põt in quo exponat qc
qͥ vel in quo ſubtrahat pſonã ſuã a lucrãdo ꝑri
ſm cõditionẽ ſuã. Cõtrariũ igitur ſenſit Hoſti.
Joan. aũt an. dicit primũ dictũ procedere qñ fi-
liuſfa. exiſtẽs in patria ꝑtãte tenet familiã de per
ſe: puta vxorẽ ac liberos: ſcꝫ in vero qñ eſt in fami
lia paterna. Pañ. aũt in.d.c.mulieres. dicit non
ſibi placere dictũ Joan.an. indiſtincte: qꝛ quãdo
talis extra familiã patris eſt cũ nõ ſit ſui iuris et
tenet obedire. ⁊ exhibere cõmoda patrie poteſta
tis: vnde putat idem iudiciũ eſſe de eo ⁊ ſeruo ex
benigna iuris interpretatiõe. hec Pañ. ⁊ ſic te-
nendũ eſt niſi iniuria ſit enoꝛmis. Uel dicenduꝫ
⁊ eſt quaſi idẽ: quod abſolui poteſt ab epiſcopo
quando mitti nõ poteſt ad curiã ſine preiudicio
vel diſplicentia patris: qꝛ ratio huius priuilegij
eſt ius alienũ. vt patet in dicto.c.mulieres.i. ius
paternũ cui ſubiacet. De ſeruo aũt vt patet ex.c.
relatũ.eod.tit. iũcto.d.c.mulieres. ſm ſum. Ang.
dicendum eſt quod abſolui poteſt pro leui ⁊ me-
diocri iniuria: non autem pro atroci niſi in duo
bus caſibus. primo ſi percuſſit in fraudeꝫ ſui dñi
id eſt vt ſe ab eiꝰ obſequio ſubtraheret iturꝰ Ro
mã. ſecundo ſi dominus non fuit in culpa ⁊ mul
tum leditur ex abſentia ſerui: qꝛ tũc pro enoꝛmi
põt abſolui: dũmodo vt dicit tex. nõ ſit tam gra-
uis ⁊ enoꝛmis exceſſus. vt ꝑpter vitandum ſcan
dalũ. ⁊ exemplũ tollendũ hmõi ſerui ad ſeruum.
ſeruoꝝ dei ire debeant abſoluendi. Sum. autẽ
Roſ. ⁊ ſupple. ⁊ Pañ. in.d.c.relatũ. tenent quod
pro enoꝛmi ſemper ſunt ad curiã mittendi. Sed
prima opinio eſt verioꝛ ⁊ arguo qꝺ ſecũda ſtare
nõ poſſit. Nã capitulũ relatũ. mãdat ſeruos ex-
cõmunicatos propter iniectionẽ manuum mitti
Romã ⁊ deinde excipit duos caſus ꝑdictos. ſcꝫ
fraudis ⁊ iacture dominoꝝ. Cum igitur in illo
mandato ſit ſermo de iniuria enoꝛmi: qꝛ ꝑ leui
aut mediocri non dñt mitti Romã per.c. mulie-
res. ſequit qꝺ exceptio ſequẽs intelligitur de in-
iuria enoꝛmi de qua loquitur mãdatũ: qꝺ etiam
textus aperte innuit: tũ qꝛ dicit tam grauis. vtili
tã ponderet: tum qꝛ rationẽ miſſiõis nõ aſſignat
enoꝛmitatẽ ſed ſcandalum. ¶ Octauo. dubiuꝫ eſt 8
conſurgens ex prioꝛi vtruꝫ ſcilicet ſit idẽ iudiciũ
de marito ſi in fraudem percutiat vxoris: ⁊ dico
quod maritus videt priuilegiatꝰ nõ inqͣtũ vir
ſed inquantum coniunx: cum non ſit ſui iuris oĩ-
no: ſicut ⁊ vxoꝛ eſt priuilegiata inqͣtum vxoꝛ et
inquantũ mulier alioquin poſt mortẽ mariti in-
iũgeret ei preſentatio: ⁊ ſimiliter libertꝰ inqͣtuꝫ

operas preſtare tenetur. Eſt ergo ſm eandē ſum. ang. ꝙ opiniōi innititur Hoſt. idē iudiciū in dicto caſu fraudis ⁊ iacture. de filio fami. ⁊ viro cōiuge: ⁊ liberto: ſed cōtrariū tenet glo. in. c. relatū et ibi Panor. addēs qḋ hoc teneṫ cōiter: qꝛ ex cōtraria opinione nimis detraheretur. c. ſi quis ſuadēte. Nec mulier eo caſu priuatur viro ſine cauſa ſed ſine culpa: vt lit. non conteſt. c. qm̄. Et hoc tenendū eſt: qꝛ hoc edictum vt oēs hmōi ad curiā mittantur eſt prohibitoriū. ſ. ne quis citra papā abſoluaṫ. ar. extra eo. cū illoꝝ. vbi hoc tenet glo. tale aūt edictū extendiṫ ad oēs niſi expreſſe excipiantur: qꝛ lex indiſtincte loquens indiſtincte dꝫ intelligi. l. de ꝓcio. de publi. ff. et lex generaliter loquēs generaliter dꝫ intelligi. l. j. §. qḋ ait. ff. de aleato. ⁊ qui omne dicit nihil excludit. c. ſi romanoꝝ. xix. di. Et ſi dicatur ꝙ excipitur vir in ſimili de cōiuge. ⁊ libertus in ſimili de ſeruo. dico ꝙ in iſtis non eſt ratio tanta vt per ſe confeſſum: et preterea ius priuilegiatum nō extenditur ad ſimile vt dictum eſt ſupra abſolutio. iiij. §. j. in fi.

Rurſus de abſolutiōe. v. adhuc ſpecialiꝰ. i. percuſſorum clerici quando ſunt regulares.

Abſolutio. v. adhuc ſpecialiꝰ: quo ad percuſſores clericorum quando ſunt irregulares continet dubia multa.

1. dubiū. Primū eſt vtrū regularis clerici percuſſor abſolui poſſit ab alio ꝗ̄ a papa vel legato vel epō: ⁊ dico ꝙ ſi ꝑcuſſerit regularē eiuſdē clauſtri abſolui pōt a ſuo abbate: vt in. c. monachi. de ſent. excō. qḋ ꝗdē extenditur ad omnē religioſum ⁊ ſuū prelatū eo modo quo titulo priore. §. ij. caſu primo dictum eſt niſi iniuria fuerit enormis quo caſu abſoluitur ſolū a papa vt titulo priore. §. j. niſi ex ſpeciali priuilegio.

2 Scḋm ſi dictus prelatus nō ſit ſacerdos vel ſi ſit excōicatus aut mortuus vel aliter impeditus vtrū recurrendū ſit ſemper ad epm̄: et ille poſſit abſoluere regularē non habentē impedimentum adeundi curiā neqꝫ leuiter ꝑcutientē ſed mediocriter. ⁊ dico ꝙ ſic ſm hoſt. vt in. d. c. monachi. ⁊ in. c. cum illoꝝ. ⁊ in. c. canonica. de ſent. excō. qḋ quidē quo ad non exemptos indubitate verū eſt. Quantū ad exēptos vero etiam quidā hoc verū putāt. vt feder. in conſilio ſuo. xiiij. ⁊ Joā. de lig. in cle. ne in agro. de ſtatu reg. ⁊ ratio vtriuſqꝫ eſt quia exēptio indulta eſt in fauorē exēpti. ideoqꝫ illi renūciare poteſt nedū reſpectu abſolutionis ſed etiam in foro cōtentioſo prorogādo iuriſdictionē epi. idē tenuit ꝟꝟ. et dir. quā etiā opinionem ſecuta eſt ſum. piſ. et Archie. iii. per titu. xv. c. viti. qui tm̄ fuit doctus et timoratus. Cōtrariū quo ad exemptos tenuit Joā. an. in regula ſcienti. ⁊ panor. in. d. c. monachi. ⁊ plenius in. c. ſignificaſti. de fo. cōp. qꝛ. ſ. per exemptionē inquit exēptus efficitur non ſubditus epo. i. non ſubiectus eius poteſtati ſed pape immediate: vt in. c. ſi papa. de priuile. li. vj. vnde epſ in illū nō habet poteſtatem niſi in caſibus ſibi expreſſe conceſſis: vt in. c. frater noſter. xvj. qō. j. vnde exēptus abſolui nō poteſt ab eo nec eius iuriſdictionē prorogare quantum ad forū contentioſum. vt in. d. c. ſignificaſti. nec quantū ad penitētialem vt in. c. ois. de peniten. ⁊ remiſſi. Et ad rationē fede. ⁊ Joan. de ligna. dicit Jo. and. in dicta regula ꝙ exemptio non concernit ſimpliciter fauorē exēpti immo fauorē ſuperioris qui eū exemit. vt in. c. ad apoſtolicam. de reg. et in. l. ſi quis in ſcribēdo. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ de hoc infra exemptus. Mihi videtur ꝙ de rigore iuris ſecūda opinio procedat ⁊ efficacius probetur per Panor. i. d. c. ſignificaſti multis rationibꝰ ſed de equitate. de qua diceṫ in. §. ſeq. ꝓcedit prima: qꝛ regulares principaliter eximunṫ in ſuū fauorē vt quietius deo ſeruiant: nec eſt equū qḋ per exemptionē fiant deterioris conditionis quā non exempti in ſpectantibus quietē animi in deo ad quā ordinatur omnis religio.

Tertium eſt vtrū poſſit epſ in defectu prelati abſoluere regularē exemptū qui ſecularē clericū percuſſit leuiter: vel hꝫ impedimentū adeūdi curiam: quo. ſ. caſu poſſet abſoluere clericū ſecularem. vt in. c. religioſo. de ſen. excom. li. vj. iuncta glo. ⁊ dico ꝙ illud. c. religioſo. dicit quod ſic loquens de religioſo vel regulari in cōi ꝗ percuſſit clericū ſecularē ne habeat materiam vagādi: vbi Jo. an. ꝓpter dictā rationē dicit hoc eſſe verū etiā in exēptis: lꝫ ipſe ſibi videaṫ cōtrarius in cle. pen. de ſentē. excōi. Panor. autē in. d. c. ſignificaſti. putat ꝙ rigor iuris facit epiſcopum hoc nō poſſe cū ibi non dicaṫ qḋ hoc faciat circa exēptos autoritate apoſtolica: ſicut ſemper fieri ſolet qn̄ datur poteſtas circa exēptos. vt in. d. cle. de pe. et in cle. attendentes. de iſta regula. putat tm̄ eſſe equum qḋ circa religioſos exemptos hoc poſſit: qꝛ capitulū loquitur gn̄aliter. ⁊ ratio conceſſionis pariter in exēptis ⁊ non exemptis ꝓcedit: non aūt circa exēptos nō religioſos: vel etiā religioſos extra caſum illius capituli. Et ſic inquit ꝓcedit opinio contraria ſcꝫ fede. et Jo. an. non erit ſibi contrarius. hec pa. Ex his ſum. roſ. abſolutio. iij. §. v. et ſumma Ang. exemptus. §. vj. concludunt qḋ epſ hoc non pōt ⁊ vterqꝫ ideo qꝛ capitulū religioſo. de autoritate apoſtolica non faciat mentionē: vnde illud loquitur ſm iſtos de non exemptis quos antea nō poterat abſoluere propter. c. cū illorū. de ſen. excō. Ego autem ſic diſtinguerem: qꝛ in religioſis exemptis et priuilegiatis ſic quod ſua priuilegia vetant eos petere abſolutionem ab aliquo modo eiuſdē ordinis. epſ hoc non pōt: in exemptis aūt ſed nō priuile-

giatis dicit do. Anto. locum habere opinionem Sede. quod videtur verum ſaltē in caſu huius. c. religioſo. vnde Panor. videtur tenere qd epiſcopus hoc poſſit de equitate ſed non de rigore iuris: quod eſt ſatis probabile alioqn exēpti eſſent deterioris conditionis quo ad hoc omnibus hominibꝰ qui ab epiſcopo abſolui poſſunt pro iniuria leui. vel etiam pro mediocri extante impedimento legitimo: quod eſt contra intentionem eximentis. Unde Panor. docte et elegāter dixit hoc eſſe equū quia vt patet per. s. tho. ij. ij. q. cxx. arti. i. et. ij. ad equitatem que epicheia dicitᷣ pertinet agere in caſu ſecundū legis intentionem verbis omiſſis: quãquã etiam dici poſſit qd in hoc caſu verba legis bene intellecta non ſunt contraria: quia quod dicitur mentionem fieri de autoritate apoſtolica vbi poteſtas conceditur circa exemptos. verū eſt de poteſtate odioſa. puta ad coercendum de qua loquuntur iura ad hoc ſupra allegata: vt patet intuenti: de benigna autem puta que eſt ad fouendum: nunq̃ aut nō ſemper eſt verum: qd patet per dicenda. §. ſequēti. Cōfirmatur iſta deciſio. qꝛ ex iure videtᷣ poſſe colligi regula qd quantū ad iſtam abſolutionē nō differūt monachi et moniales niſi penes iniuriā enormē et non enormē: pro qua. ſ. moniales ſole et non monachi abſoluūt vt patet in. c. monachi. et in. c. de monialibus. de ſenten. excom. Cū igitur dioceſanus poſſit abſoluere moniales exemptas vt dicetur ne vagenᷣ: etiã pro iniuria enormi: ꝓ mediocri quoq; abſoluere poterit monachos exemptos. Specialiter tamē ſumma roſel. nō videtur ſufficienter determinare: qꝛ in. §. iij. qui pertinet ad primam eius editionē determinat quod eps poſſit abſoluere exemptos percuſſores religioſos ſimpliciter. i. nō limitando ad aliquē caſum allegans Ꝟ. Ꝟ. et Dir. et in. §. v. pertinente ad nouas additiones. dicit quod hoc non pōt in caſu de quo maxime videtᷣ quod epiſcopus hoc poſſit. ſ. ſi percuſſus ſit ſubditus eius et percuſſio leuis vel percutiens impeditus. Sed nota quod Panor. videtur intelligere hoc eſſe equum etiā ſi percuſſus non ſit clericus ſecularis ſed regularis. quod eſt probabile propter eandem rationē licet hoc ab eo clare non habeatur.

4 ¶ Quartum eſt vtrū epiſcopus dioceſanꝰ poſſit abſoluere moniales exēptas et dic qd ſic ſm glo. et Panor. et cōiter oēs doctores in. c. de monialibus. de ſen. excom. et idem ſenſit Ꝟ. Ꝟ. et dir. quia illud capitulū loquitur de monialibus indiſtincte. ideoq; extēditur etiam ad exēptas: et hoc verum erit etiam pro iniuria enormi: cū ſecundum oēs doctores eius abſolutio in illo capitulo concedatur. Et nota quod illud capitulum de autoritate apoſtolica non facit mentionem: qꝛ loquitur benigne. Diſtinguēdum eſt autē vt prius qꝛ verum eſt de exemptis non priuilegiatis ſed nō de priuilegiatis: ſic vt de eis ſe intromittere non debeat aut poſſit epiſcopus in abſoluendo.

¶ Quintum eſt vtrum abbas incidens in hunc canonem abſolui poſſit per epiſcopum: et dico de hoc fuiſſe opiniōes: vt notat Panor. in. c. vniuerſitatis. de ſenten. excommu. vbi ipſe tenet q, ſic: niſi iniuria ſit enormis. ſed intelligo in non exempto. de exempto vero dico idem eſſe iudicium quod de monacho vel regulari quantū ad poſſe abſolui: quia caput non debet eſſe minus fauorabile membris et appellatione monachorum venit abbas in materia fauorabili. de verbo. ſignifi. c. ſi. et vltra hoc dico quod poteſt ſibi eligere confeſſorem qui eū poſſit abſoluere iuxta dicenda infra titulo. confeſſor. i. §. viij. 5

¶ Sextum eſt vtrum regularis percutiens regularem alterius clauſtri abſolui; poſſit a proprio vel a percuſſi prelato. et dico quod per vtrunq; debet abſolui. vt in. c. cum illorum. de ſenten. excommuni. Et licet ſecundū dominum Antoninū vterq; abbas vocetur ad abſoluendum tamē verius eſt quod dicit Panor. ibi cum Hoſt. et ber. quod abbas vel prelatus percutientis abſoluit: abbas vero percuſſi aduocatur ad remittendum iniuriam non ad abſoluendum quia nō eſt ratio quare vocetur ad abſolutionem nō ſubditi ſibi. Et abbas quidem percuſſoris ſecundū Hoſtien. recipit iuramentum: abbas vero percuſſi verbera infert: que loco erunt ſatiſfactionis: cum non habeat monachus vnde ſatiſfaciat. et denū abbas percuſſores abſoluit. Congruentius tamen fit ſi vnus alteri totum committat. extra de officio ordi. capitulo fin. hec Hoſtien. 6

¶ Septimum eſt vtrum regularis percutiens regularem: vel regulares ſe mutuo percutiētes extra clauſtrum abſolui poſſint per ſuum prelatū: et dico ſm Hoſt. quod non: ſed per epiſcopum: et ſi ſub diuerſis ſint epiſcopis: illi debent conuenire ſicut de abbatibus dictum eſt. Et mouetur per c. monachi. et per. c. cum illorum. de ſenten. excōmuni. vbi fit mētio de clauſtro: quia violatur iuriſditio epiſcopi. Sed verius eſt quod dicit Panor. in. d. c. cum illorum. ſcꝫ quod eorum prelatꝰ poterit eos abſoluere quia. c. cum illorum. et. c. canonica. eodē tit. loquuntur indiſtincte. et de clauſtro non repetunt: de quo fit mentio in. c. monachi. cum dicitur. ſi ſe in clauſtro percuſſerint et c. quod dico ideo dici non qaia abſoluere nō poſſit abbas ſi percuſſio fiat extra ſed quia in clauſtro crebrius fit. vel quia dicūtur eſſe in clauſtro etiam ſi ſint in foro eo modo quo ſemper demones in inferno: et beati angeli in celo ſunt. 7

¶ Octauum eſt vtrum religioſus percutiens cle- 8

ricū ſecularē dioceſis ſue vel alterius abſolui poſſit per ſuū p̄latū: ⁊ dico qḋ nō: ſed abſoluet a ſuo ep̄o dioceſano: eo caſu quo abſoluere poſſet clericum ſuū. ſ. ſi percuſſio ſit leuis: vel percutiēs impeditꝰ ne curiā adeat. Nec opʒ duos ep̄os conuenire etiā ſi dioceſes ſint diuerſe: vt in. c. religioſo de ſen. excō. lib. vj. Sed intellige niſi religioſus ſit ſic exemptus qḋ etiā ratione delicti conueniri non poſſit niſi ſub ſuo prelato: q2 tunc abſoluet a ſuo prelato ep̄o remittente iniuriaʒ ſemper tamē exceptam intellige enormitatem exceſſus et religioſum eſſe impeditum eoipſo ꝙ eſt clauſtralis.

9 ¶ Nonū eſt vtrū nouitius q̇ ante nouiciatū incidit in canonē iſtū abſolui poſſit per ſuum p̄latū: ⁊ dico ſcḋm Ray. qḋ licet talis ⁊ q̇libet alias excōicatꝰ recipi nō debeat ad religionē niſi prius abſoluat: ſi tñ ingredit tʒ ingreſſus: ⁊ pfeſſio ſʒ Panor. in. c. cū illorum. de ſen. excom. ſicut nec m̄rimoniū p excōicationē ip̄edit: vt in. c. ſignificaſti. de eo qui dux. in vxo. ⁊ receptus poterit abſolui iuxta modū predictū ſcḋm Ho. ſed ipſo iure intelligit ibi incluſa eē ꝯditio ſi pſeuerauerit: alioq̇n reducēdꝰ eſt in eādē ſniam ab eo qui abſoluit: vt dicit in ſum. piſ. vel q2 abſolutio ꝯditiōata nō fit eſt abſolutus: ſed religionē exiēs reincidit in eandem niſi ſe preſentet ei qui alias potuiſſet abſoluere: vt in. c. eos. de ſen. excom. lib. vj. Et hāc opinionē ſcʒ qḋ poſſit abſolui ſequit Inn. in. c. monachi. eo. tit. ⁊ Archi. in. c. religioſo. eod. tit. lib. vj. Contrarium tenuit Jo. an. in. c. cum illorū. eo. tit. ⁊ Gem. in. d. c. religioſo. ſcʒ qḋ abſolui nō poſſit. a p̄lato niſi ſit exp̄ſſe vel tacite pfeſſus: quā opinionē ſequit ſum. ang. ſubdēs qḋ ſi abſoluatur ⁊ egrediatur reincidit ipſo facto niſi ſe p̄ſentet: ſed prima opinio eſt rationabilior: q2 iſta eſt perſona eccleſiaſtica ſcḋm glo. in. d. c. religioſo. ⁊ gaudet priuilegio ſi q̇s ſuadēte. ſcḋm tex. ibi ⁊ cōſequenter vt videtur etiam priuilegio contēto in. capit. monachi. eod. titu. quia ratio illius eſt ne monachi vagentur: quod in nouitio eſt tanto periculoſius quanto eſt infirmior et minus expertus. Nec eſt rationabile vt reincidere poſſit qui abſolui non potuit. In omnibꝰ tamen predictis ſemper intellige exceptioneʒ enormis iniurie niſi in monialibus ⁊ vbi per priuilegia prouidetur: q2 pro ea ſolus papa abſoluit aut eius legatꝰ: vt in. c. ad eminentiā. iuncto. c. cum illorū. de ſen. excō.

¶ Rurſus de abſolutione. vj. quantum ad formam verborum.

Abſolutio. vj. et a peccato et cenſuris fit in triplici iudicio ſecundum Ray. ſcilicet in iudicio dei per contritionem: in iudicio celi id eſt curie celeſtis per approbationem. de peni. diſtin. j. nunquid cain et iudicio petri. i. cōfeſſionis per abſolutionem. ſ. verbalem: ſi tamē peccator ſit priꝰ abſolutꝰ a deo ſaltē ordine nature. vnde manet petri priuilegiū quādo ex equitate fertur iudiciuʒ. xxiiij. q. j. manet ꝙ ſecundum glo. intellige de ſententia ligāte quo ad deum: quia quo ad eccleſiaʒ ligat aliquando etiam iniuſta. vt infra excommunicatio. ij. §. ij.

¶ Sed tñ verbalis hec abſolutio continet dubia multa. Primum que ſit forma abſolutionis ab excomunicatione: ⁊ dico ꝙ ſi loquamur de forma verbali neceſſario obſeruāda: nulla eſt certa ⁊ determinata vt dictum eſt ſupra abſolutio. iij. in principio ſi vero loquamur de ea q̄ cōiter eſt in vſu ſic vtimur iſto verbo abſoluo. qḋ dupliciter facimus primo conditionaliter qñ abſolutio in dubio vel in caſu incerto ſit ad cautelā vt dicendo ſi teneris aliquo vinculo excommunicationis a quo poſſiʒ te abſoluere ego abſoluo te ⁊ reſtituo ſanctis ſacris eccleſie ꝯmunioni ⁊ vnitati fideliū in nomine patris ⁊c. Secundo vero abſolute in caſu certo vt dicendo: ego te abſoluo a vinculo excommunicationis quaʒ incurriſti ꝓpter tale factum: ⁊ reſtituo te ſanctis ⁊c. vt ſupra. 1. dubium

¶ Scḋm eſt que ſit forma abſolutionis a ſuſpenſione officii vel diuinorum ⁊ dico ꝙ ſi loq̇mur de verbali neceſſario obſeruanda nulla eſt: q2 ſuſpēſio ſicut ⁊ excōicatio ptinet ad forū ꝯtentioſum: ⁊ ꝯñr quicquid dicat aut q̇buſcūq3 verbis vtat is q̇ pōt abſoluere vere abſoluit ſicut de excōicatione dictum eſt: ſʒ loquēdo de ea q̄ cōiter eſt in vſu vtimur iſto verbo abſoluo p̄mo ꝯditionalr: vt ſi teneris aliquo vinculo ſuſpenſionis a q̄ poſſim te abſoluere: abſoluo te ⁊ reſtituo executioni ordinū ⁊ officiorūʒ tuorūʒ. ſcḋo abſolute: vt abſoluo te a vinculo ſuſpenſiōis quā incurriſti ꝑꝑ talē cāʒ ⁊ reſtituo ⁊c. Et ideʒ dico per oīa de interdicto. 2

¶ Tertium eſt de forma abſoluendi ab irregularitate. ⁊ dico quod nulla eſt certa ⁊ determinata ſed tamē in vſu eſt vt fiat per hoc verbū diſpenſo. ⁊ nō abſoluo vt diſpenſo tecum in irregularitate quam incurriſti propter talem cauſam: et reſtituo te ad actus legitimos: vel quando dubitatur dicendo non quam ſed ſi quam contraxiſti. 3

¶ Quartū eſt que ſit forma abſolutionis a peccato: ⁊ ſupple quidē poſt pe. de pal. dicit qḋ eſt hec: ego abſoluo te expreſſis illis a quibus fit abſolutio: alioquin ſup nihilo abſolutio fundaretur: et intendit qḋ eſt hec forma: abſoluo te a peccatis tuis. Sed cōtrarium tenet. s. Tho. ⁊ Inn. ⁊ Hoſt. immo etiā Scotus in quarto dicit ꝙ eſt hec: ego abſoluo te. Nec tamē abſolutio fundat in nihilo ſed in re cōfeſſa ideſt peccato. In aliis autem que cōfeſſiones nō requirunt ſed abſolui poſſunt etiā inuiti exprimitur ligamen quod ſoluitur puta excommunicationis ſuſpentionis vel interdicti. 4

dem vtilitati communi magis eſt neceſſariũ cir‑ca perſonas excellẽtes. vnde cum eis facilius di‑ſpenſatur abſq; acceptione perſonarum.

6 ¶ Sexto an ſit acceptio perſonarũ ſi pponat̃ q̃ excedit in cõditione minus digna: qñ in pficien‑dis ↄditiões ſunt inequales excedẽtes et exceſſe. vt ſi vnus ſcit literas ſed eſt ignobilis: ali⁹ eſt no‑bilis ſ3 illiteratus ⁊ pferat̃ nobilis. ⁊ dicit alex. vbi. ſ. ꝙ ſ3 literatura nobilitati ſimpl'r pferẽda ſit vt in. c. venerabilis. de prebẽ. q2 eſt neceſſaria in regimine eccleſie: tñ in caſu põt preferri nobi‑litas vt arceantur lupi per potentiam: et in caſu vt ſint in corpore eccleſie mẽbra diuerſa quibus pax eius cõſeruet̃: et ſic nobiles pmoueri poſſunt dummodo eis morum honeſtas ſuffragetur.

7 ¶ Septimo an ſit pſonarũ acceptio in honorib⁹ ſi pferat̃ vitioſus platus virtuoſo laico: aut dñs ſeruo: aut ſenex iuueni: aut diues pauperi: et di‑co ſm. s. tho. ij. ij. vbi. ſ. et in quol. ꝙ cũ honor ſit teſtimoniũ virtutis ei⁹ q̃ honoratur ſola virtus eſt debita cũ honoris: ſed tñ aliqs honorari põt pter virtutẽ nõ ſolũ ppriã ſed etiã alteri⁹. ſicut plati ⁊ pncipes etiã ſi ſint mali: inquãtũ gerũt p‑ſonã dei ⁊ cõitatis cui pficiunt̃. et eadẽ rõne pa‑rẽtes ⁊ dñi pter participationẽ dignitatis dei q̃ eſt oĩm pr̃ ⁊ dñs: ⁊ ſenes pter ſignũ virtutis: ſc3 ſenectutẽ l3 illud ſit qñq; fallax: et diuites p‑pter hoc ꝙ locũ obtinent maiorẽ in cõitate: ⁊ in eis cõitas honorat̃ ſm. s. Tho. x. quol. ar. xij. non autem intuitu diuitiarum q2 eſſet acceptio per‑ſonarum exhibere honorem debitum virtuti.

8 ¶ Octauo an ſit acceptio pſonarũ ſi pauper in iudicio diuiti preferat̃ ⁊ dico ꝙ ſic ſm pmiſſam diffinitionẽ: q2 iudiciũ vt dicit. s. Tho. ij. ij. vbi ſ. art. iiij. eſt act⁹ iuſtitie put iudex ad equalita‑tẽ ducit inequalia ad qd facit ꝙ iſte habeat plus q̃ debeat ille vero min⁹ nõ aũt ꝙ hic ſit paup il‑le diues: ſicut ſi ſocrates i re aliqua d3 hr̃e. x. ⁊ h3 xv. ⁊ plato d3 hr̃e. x. ⁊ h3. v. ad equalitatẽ ↄſtituã‑dam cõfert ꝙ ſocrates habeat. v. q̃ deſunt plato‑ni. nõ aũt ꝙ ſi paup: q2 q̃tũcunq; augeat̃ vel mi‑nuat̃ eius paupertas nũq̃ erit eq̃litas niſi auferan‑tur ei. v. danda platoni vñ ⁊ deus dicit exo. xxiij. Pauperis quoq; non miſereberis in iudicio: ſc3 ptermittẽdo equalitatẽ iuſtitie. Illud aũt eccle‑ſiaſtici. iiij. in iudicãdo eſto miſericors pupillis et ſilia intelliguntur vt pſone miſerabiles ab op‑preſſoribus iniuſtis defenſentur ⁊ ſi eis deficiũt inſtructores cauſarum ſuarum ſuppleat iudex.

¶ De accidia.

Accidia ſm richar. de ſan. vic. eſt tor‑por. i. negligẽtia mẽtis bona inchoa‑re negligẽtis. vel ſm dama. eſt triſti‑tia aggrauãs q̃. ſ. ita depmit alm vt nihil ei agere libeat. vñ ſm. s. Tho. ij. ij. qõ. xxxv. importat quoddã tediũ operãdi: ⁊ eſt quedã ſpi‑ritualis frigiditas vel tepiditas ſpũalis dicta q̃‑ſi accidia vel acetoſa. eo qd hmõi frigida ſunt.

¶ Primo vero dubitat̃ an ſit pctm̃ ſpãle morta‑le: ⁊ dico ex doctrina. s. tho. vbi. ſ. ꝙ triſtitia p‑hibẽs ab operãdo ſemp eſt mala: qñq; quidẽ ſm ſe: qñ. ſ. eſt de vo bono qd apparet malũ: ſicut qñ eſt de bono ſpũali: qñq; vero ſm effectũ: qñ. ſ. eſt de vere malo. ſ3 ſic hoiem grauat vt retrahat ab ope bono. Igit̃ accidia ſemp eſt pctm̃ ſm ſeipã3 q2 eſt triſtitia de ſpũali bono. Et eſt pctm̃ ſpũa‑le nõ q̃dẽ inquãtũ eſt triſtitia de ſpũali bono cõi‑ter. q2 hoc pertinet ad omne vitiũ cũ fugiat ſpũale bonũ oppoſite ſibi virtutis: ſil'r nec inq̃tũ fugit bonum ſpũale vt eſt laborioſum vel moleſtũ cor‑pori: aut delectatiõis ei⁹ impeditiuũ q2 hoc acci‑diã nõ ſepararet a vitiis carnalib⁹ qb⁹ aliqs cor‑poris quietẽ et delectationẽ q̃rit: ſ3 inq̃tũ eſt de ſpũali bono de q̃ ſpũalis virt⁹ letat̃. i. de diuino de quo letat̃ charitas. Et ẽ ex ſuo gñe pctm̃ mor‑tale ſi tranſcendat ſenſualitatis terminos attin‑gẽs vſq; ad cõſenſum rõnis. q2 ſm ſuam rationẽ ↄtrariat̃ charitati: cũ ppri⁹ effect⁹ charitatis ſit gaudiũ de deo: accidia vero ſit triſtitia de bono ſpũali inquãtũ eſt diuinũ: eſſet tñ veniale ſicut et omne pctm̃ ſi eēt ſolũ in motu ſenſuali: et ſil'r ſi ſit de ſpũali bono ad qd quis nõ tenet̃ de neceſſita‑te vt pt3 ibi ad ſcdm. Et inq̃tũ eſt mortale ↄriat̃ ſm eũ pcepto de ſctificatione ſabbati: in quo ſm ꝙ eſt mortale precipitur quies mẽtis in deo: cui contrariatur triſtitia mentis de bono diuino.

¶ Secũdo dubitat̃ quot modis ſit pctm̃ morta‑le extra ſuas filias: ⁊ dico ꝙ i gñe duob⁹ modis. 2
Primo qñ inducit ad mortalẽ omiſſionẽ: qd tri‑pliciter eſt primo. ſ. cũ q̃s horret et omittit ſpũa‑lia bona ad q̃ tenet̃: et ſecũdo cũ dolet ſe benefe‑ciſſe ſiue non omiſiſſe hmõi bona q̃ fecit. aut ter‑tio cũ proponit in futurũ omittere. Scdo vero cũ inducit ad mortalẽ commiſſionẽ puta deſpera‑tionẽ ſalutis aut cõtemptũ bñficiorũ dei q2. ſ. nol‑let eſſe natus: aut vellet eſſe beſtia aut mori: non curans qualiter mõ euaderet aduerſa ⁊ triſtitia. Eſt etiã mortale p accidẽs i ſuo effectu qñ homo ex hoc inducĩt ad corporis grauẽ infirmitatẽ: cũ tñ ſe poſſet iuuare ſi conari vellet. Eſt aũt venia‑le qñ homo quidẽ in operãdo attediat̃: ſed tñ ea ad que tenet̃ nõ omittit: nec cõtra preceptũ aliqd committit. Videtur autẽ hic tenere ſum. roſel. ꝙ accidia ſit mortale qñ inducit negligentiã con‑tẽnentẽ q̃ dei ſunt: et dicit̃ procedere negligẽtia ex cõtemptu quãdo eſt in cõſuetudine: vt ſi quis conſueuit non dicere horas ſuas deuote: ſed de hoc infra contemptus: et infra negligentia.

¶ Tertio dubitat̃ que ⁊ quot ſint filie eius. i. vi‑ 3
tia que naſcũtur ex illa: ⁊ q̃ño ſunt peccata mor‑

talia aut venialia. ⁊ dico ſm doctrinā ⁊ mentem s. tho. in diuerſis locis: ꝙ ſunt ſex. prima. ſ. maliciа q̄ bona diuina cōtemnit: ⁊ eſt mortale: ⁊ ſcda rācor. i. diſplicētia boim inducentiū ad ſpiritualia: ⁊ eſt veniale niſi ſuperueniat odium: ⁊ tertia puſillanimitas. q̄ conſiſtit in ſubtrahēdo ſe a bonis que fieri potuiſſent timore deficiendi. puta a ieiunus religione et hmōi: et eſt veniale niſi illa bona eſſent in p̄cepto: ⁊ quarta eſt deſperatio. q̄ eſt mortale vt patebit ⁊ quinta negligentia agēdorꝫ. Que eſt multiplex. ſ. negligētia circa opera miſericordie: ⁊ eſt mortale aliqñ vt dicetur in ti. eleemoſyna. Et negligentia adiſcēdi neceſſaria ad ſalutē q̄ aliqñ eſt mortale. lʒ hoc iudicare ſit difficile. Et negligētia procurandi ſacra ſue familie que eſt pctm̄ mortale ſi quē permittit ex negligētia notabili mori ſine baptiſmo vel confeſſiōe maxie vbi decedēs indigebat hmōi. Et negligentia faciēdi correctionē fraternā de qua īfra. ⁊ cōfitendi: et cōicandi ſemel in anno. et hmōi: de qb⁹ in ſuis locis. Et ſexta filia eſt euagatio mētis in oratiōe: q̄ eſt veniale pctm̄ niſi in eo q̄ tenetur ad officiū in quo poteſt eſſe mortale. vt infra hore.

¶ De actione: actore: et actu.

ACtio eſt ius p̄ſequendi in iudicio qđ ſibi debet̄. inſti. de acti. in p̄n. vbi ſm Azo. in ſumma hoc verbū debet̄: ſumitur large: vt dicatur res debita tibi quā petis vt tuā: ſiue rei vēdicatiōe: actiōe cōmodati: ſiue depoſiti. Sʒ q2 iſta diffinitio cōprehēdit ſolū actionē p̄ſonalē ſeu in p̄ſonā vt patebit: q2 qđ tuū eſt tibi nō debet̄: ſʒ petis vt tuū: ideo ſʒ azo. ⁊ gofre. actio ē ius ciuile vel p̄torium: q̄ debitū a te exigere poſſum: vel petere rē mihi reſtitui. Eſt aūt in gñe actio duplex: prima realis. vel in rem ſcʒ q̄ eſt ꝯ quē dirigit̄ nō ſupponit obligatū: ſed ideo cōpetit q2 cōtēdit nō reſtituere is ꝯtra quē dirigit̄: ſicut tu intraſti violenter domum meā: ⁊ ego peto poſſeſſionē meā quā occupas et tu nullo iure es mihi obligatus cum nec mihi p̄miſeris: nec contraxerim tecū: ſed tm̄ te conuenīā q2 res mea apud te eſt. Scda eſt p̄ſonalis vel in p̄ſonā illa. ſ. q̄ illū cōtra quā dirigit̄ p̄ſupponit debitorē obligatū ex ꝯtractu vel maleficio ſeu ex varijs cauſarū figuris. Et iſta datur etiā ad rē ſed preſupponit obligationē perſone: vt ſi vendidiſti mihi domū vel locaſti librū obligaris mihi ex ꝯtractu. lʒ agā ad rē. i. domū vel librū. Additur ſm ꝓanor. in. c. eccleſia. el. ſ. vt lit. pen. actio tertia mixta. de qua vide. j. lis. §. x. Igitur actio ſumitur dupliciter: ſcʒ ſtricte. et ſignificat ius proſequendi ortū ex obligatione: ⁊ ſic cōuenit ſolū perſonali: et late ſignificat iuriſditionem iudicis ⁊ ita nō ſolū perſonales ſed etiā reales actiones ſignificat: adde tertio et latiſſime et ſignificat iudicis officiū. quo mō q̄rela inofficioſi teſtamenti dr̄ actio. ff. de leg. j. l. cū filius. facit. l. actiōis verbo. ff. de vb. ſig. Actionū aūt realiū q̄dā cōpetūt p reb⁹ corporalib⁹: ⁊ ſic hʒ locū rei vēdicatio: alie p iurib⁹ incorporalib⁹ et ſeruitutibus acquirēdis ⁊ ſunt due. ſ. confeſſoria q̄ competit dicēti hr̄e ſe ius vel ſeruitutē trāſeundi per fundū alienū: eūdi vel agēdi vel ad altius edes ſuas leuādi: et hmōi: ⁊ negatoria q̄ cōpetit negāti vel aſſerēti oppoſitū vēdicādo ſibi libertatē. inſtit. de acti. § eque ſi. Actor autē eſt q̄ agit et pulſat aliū rē aliquā ab ipſo petens in iudicio ff. de iudi. l. in tribus. ff. ſi. reg. l. iudiciū. Actionū etiā perſonaliū: q̄dā ſunt bonefidei: vt emptiōis et vēditiōis ⁊ aliorꝫ ꝯtractuū numero. xvj. q̄ enumerant̄ inſti. de act. § actionū. ⁊ ponuntur in gl. de excep. cū venerabilis. q̄ dicuntur bonefidei q2 in eis maxime dʒ exuberare bona fides: et in eis veniunt oīa acceſſoria: ⁊ ea de quib⁹ nō eſt cogitatum: vt in emp. ⁊ vēdi. et id qđ expreſſe non eſt actū. ſ. dāna et intereſſe poſt morā q̄ dñt reſtitui. Alie vero dicunt̄ ſtricti iuris vt actio ex mutuo ex ſtipulatu q̄. ſ. naſcitur ex ſtipulatione de re certa in gñe incerta ſpecie. ex arbitrio et conſimiles et in his non venit acceſſionū nec ea de qb⁹ non eſt cogitatū. vt no. hoſt. in glo. p̄alleg. nec dāna et intereſſe a tpe more. Utrū aūt poſſit q̄s actionē cedere. j. lex. § vij. Actus vero eſt q̄dā ſeruit⁹ realis in fundū: qua q̄s pōt per illū non ſolū ambulare p ſe: ſed etiā iumētum ⁊ vehiculū vel quadrigam ſecum ducere. ff. de ſerui. ruſti. predio. l. j. verſi. actus. et. l. in actu. et inſti. eo. § actus.

¶ De accuſatione et accuſato.

ACcuſatio ſm mētē Azo. in ſum. eſt delatio rei de crimine in libello ad vindictā: ſm mentem autē. s. Tho. ij. ij. q. lxviij. eſt delatio rei de crimine in libello ad vindictā p̄pter bonū cōe. et hec diffinitio eſt melior q2 ad vindictā etiā tendit denūciatio lʒ ſine libello ſed ipſam vindictā denūciator ordinat ad fratris emēdationē: accuſator vero ad bonū cōe. Scdm aliquos autē iſta opi. s. tho. q̄ addit p̄pter bonū cōe eſt falſa: quia etiā accuſatio qñq3 fit p̄pter bonū priuatū. vt habetur in tit. accu. ff. et. C. et denūciatio etiā fit ad remotionē a beneficio et p̄pter bonū cōmune vt habet̄ in multis locis vt pōt etiā videri per abbatem. et fely. in. c. inquiſitionis. de accu. ⁊ in. c. nouit. de iudi. ſed. s. Tho. loquitur de accuſatione nō ordinata ad reſtaurandum intereſſe accuſantis: ſed ſolum ad puniendum delictum. vnde ſm eum non debet fieri niſi in peccatis vrgentibus in damnum cōe. vel diuinū virtu. q. ij. arti. ij. vij.

¶ Primo vero queritur quō fieri dʒ accuſatio: et dico ꝙ primo fieri debet in ſcriptis. ij. q. vlti.

qui crimē:qḋ tñ ſemp nō eſt nec̄iuz:puta in crimi
ne leui.ff.de accu.l.leuia.⁊ in notorijs:cū in hmōi
nec accuſator reqrat̄.de accuſ.euidentia ſecus in
nō notorijs eſſet manifeſta ſint.xj.q.iij.eorū.ſcdo
fieri debet cū inſcriptiōe.ſ.ꝙ accuſator ſe obliget
ad penā talionis.ij.q.vlt.qſquis.⁊.q.iij.calūnia
tor.⁊.c.q nō probauerit exceptis tñ qbuſdaz caſi
bus vt in crimine leui etiaz in crimine apoſtaſie:
⁊ cū maritus accuſat vxorē de adulterio.ſ.q ad ſe
parationē thori ⁊ ſilib⁹:⁊ tñ etiā ſi accuſator nō
inſcribat ex natura accuſatiōis hmōi pena calū.
nie venit.C.de accu.l.fi.Sz tñ bar.in.l.ij.C.ſi ſer.
vel lib.dicit qḋ accuſans publice infamatuz et in
probatione deficiēs puniri nō dz pena taliōis vel
calūnie:excuſante infamia precedēte:qḋ mēti cō
mendādū eſt ſm Pan.in.c.cū cōtingat.de reſcri.
vbi etiā dicit qḋ fama inducit iuſtā credulitatez:
vnde hñs notitiā ex fama hr̄e dr ex cā pbabili:⁊
idē ſentit glo.in.c.inqſitiōis.de ſen.excom.tertio
accuſatio dz exprimi viua voce et pñte accuſato.
ij.q.vlt.pſcripta.Cōcordat pdictis Albri.⁊ idem
notatur in ſum.cō.li.ij.tit.v.Quō aūt differāt no
torium famoſum ⁊ manifeſtum infra notorium.
2 ¶ Secūdo qrit̄ an aliqs teneat̄ accuſare: et ſum.
ang.adducens multa iura dicit qḋ nemo accuſa
re tenet̄ niſi ſcdm bar.in homicidio:imo inqt ac
cuſare vr̄ eſſe ꝯ illud diuinū pceptū.dimitte no
bis debita nr̄a.Contrarium ſentit ſupp.et ſum.
ro.⁊ forte oēs doct.ordinis eius ⁊ hoc rōnabili
ter:qr ſine accuſatiōe aliqñ ſaluari nō pōt integri
tas boni cōis:vt qñ iniquitas emēdari aliter nō
poſſunt.Uñ ⁊.s.tho.vbi.s.dicit ꝙ hō tenetur ac
cuſare ſi crimē vgat in detrimētū ſpū.lez l corpo
rale reipu.dūmodo ſufficienter pbare poſſit:non
aūt tenet̄ ſi nō redundat in mltitudinē:aut ſi hr̄i
nō pōt pbatio:ſufficiēs qr nullus tenet̄ ad id qḋ
debito modo pficere nō pōt.Hec ex.s.Tho.q ta
lem cōcluſionē hz tanꝙ certiſſimā.vñ probatio
nem nō adducit niſi autoritatez ſcripture leui.v.
quā adducit arguendo in oppoſitū.Decept⁹ eſt
autē auctor illius ſumme:qr illa q adducit loquū
tur ſcdm iura ciuilia aut forum cōtentioſum:ſed
3 aliter eſt ſcdm conſciam:vbū aūt dñi intelligitur
de pctīs inquantum ſunt in perſonam propriam.
¶ Tertio vtrum accuſationē debeat pcedere mo
nitio.⁊ dicit.s.Tho.l.iiij.di.xix.q.ij.ar.iij.q.j.ad
quartū qḋ ſcdz aliqs ad accuſationē pcedi nō dz
ſcdm forū ꝯſcie nō pmiſſa monitiōe ⁊ emēdatione
expectata:niſi forte maiori periculo obuiādū vi
deatur aut pctm̄ ſit publicū:quāuis ſm forū cāṅ
nō reqratur qḋ accuſationē precedat monitio ſed
ſolum inqſitio:q nō eſt facienda niſi de notorio:
qr opz qḋ inqſitionē pcedat damoſa inſinuatio:
idcꝫ ſecreta monitio nō requirit̄ de nec̄itate.Uel
dōm ſm alios.qḋ in accuſatiōe nō agit ad emen
dationem peccātis ſed ad bonū cōe ſcz iuſtitiam
conſeruandā p punitionē delinquētis:idō accuſa
tio in iudicio bona conſcia fieri pōt etiā ſi admo
nitio nō precedat.nec eſt ꝯ pceptū dñi de corre
ctione fraterna.qḋ intelligitur qñ agitur ad emē
dationem peccantis.hec ille.Qui iudicio meo tz
primā opinionē tanꝙ cōformē mādato dñi.ſcdm
qḋ opz prius pcedere ad emendationē peccātis
ꝙ ad iuſtitiā conſeruandā.ſi ſperet̄ emendatio ⁊
periculū non ſit in mora:⁊ hāc etiā ſequit̄ ſupple.
ſum.aūt Ang.tenuit opinionē ſcdam:ſed oīa iu
ra q allegat loquuntur in foro cāṅ ſiue contētio
ſo.Ueritas aūt eſt ꝙ etiam ſcda opinio eſt va qñ
accuſatio expedit bono cōi:qḋ ppōderat particu
lari:vnde ſi poſt pniam ⁊ correctionē lz accuſare.
vt.j §.ix.multoforti⁹ ante ea nō expectata.Quō
autē pctm̄ ſecretuz etiāz ſumptū ſub ſecreto aliqñ
ſtatim ſine monitiōe publicari poſſit.j.teſtis.iij. 4
¶ Quarto quis poſſit accuſare:⁊ dico quod ſi cri
mē eſt pūatū regulariter ſolus ille cuius intereſt
vt vr̄ velle glo.in.l.fi.ff.de priua.deli.qḋ limita
niſi p illo imponi debeat pena pecuniaria fiſco
applicanda:qr tunc ad accuſandū admittit̄ quili
bet de pplo ſcdz gl.dx.⁊ Bar.in ru.lz Bal.ꝯriū
teneat in.l.aduerſus.C.de fur.ſi vo crimē eſt pu
blicū:admittit̄ qlibet nō phibitus ſpālr̄ lege vel
ſtatuto aut conſuetudine:tñ in duob⁹ caſibus ad
mittit̄.prio qñ ſuā vel ſuorum iniuriā pſequitur.
vt no.i.l.fi.ff.de pūa.delic.⁊ in.l.fi.ff.ō iniu.ſcdo
qñ delictū nō eſt ꝯmiſſuz ꝯ perſonā:vt puta ſi ſta
tuto cauet̄ vt blaſphemus vel noctu vadens pu
niat̄.in.x.tūc qlibet ad accuſandum admittit̄:vt
no.Bar.⁊ Jo.de imo.in.l.j.ff.de pub.iud.⁊ bar.
in.l.lex cornelia.§.ſi qs.ff.de iniur.circa ꝙ multa
dici poſſent que omitto:qr ad forū aīe nō ptinēt.
Cleric⁹ tñ ad vindictā publicā accuſare nō dz ēt
ſi pena ſanguis nō venit iponēda:facit caplm ſic
ſacerdotes.ij.q.vij.quia hmōi odioſis ſe imiſcere
nō dz ſz pa.i.c.cū.p.ō accu.ſz ſi proſeqt̄ iniuriā ſuā
pt:ēt ſi venit iponenda pena ſanguis ſz Pa.vbi
ſ.dummō dicat ꝙ nō itēdit accuſare vt pena im
ponat̄.⁊ tex.eſt clar⁹ in.c.platis.de homi.lib.vj. 5
¶ Quinto qua intētiōe debeat qs accuſare vt ſi
ne pctō accuſet:⁊ dico qḋ pp cōe bonum vt ceteri
qete viuāt.xxiij.q.v.nō fruſtra.vel pp ſuum inter
eſſe:alʼs tale erit pctm̄ qlis ⁊ inordinatio inten
tionis.ſ.mortale ſi ex odio pncipalr̄ vel alio iniq
fine:veniale aūt ſi aliq paſſio fragilitatis adiun
gatur pncipali intentiōi.ar.c.accuſati.de accu.⁊
ij.q.vij.ſi qui ſunt.nō tñ pp hoc ad aliquā reſtitu
tionē tenet̄:ſed ſolū ad penitentiam de peccato.
6 ¶ Sexto vtrum pactū vel iuramētum de non ac
cuſando teneat:⁊ dico ſcdm text.iuncta gl.in.c.
quēadmodum.de iureiur.qḋ reſpectu criminis iam
cōmiſſi paciſci poteſt ne de eo agat̄:⁊ panor.di

dit caſum eſſe clarum.ff.de pac.ſi vnus.§.pacta.⁊
ɔ̃ñr hoc licite iuratur ſed tñ ſi ꝑ hoc q̇s pecuniaꝫ
acciperet turpiter acciperet et reſtituere teneretur de
cōſilio:qꝛ moueri dꝫ ad non accuſandū ex chari-
tate ſperans emēdationeꝫ non ex cupiditate. De
hoc infra cōcuſſio. Reſpectu vero criminis commit
tendi ſum.ang.indiſtincte dicit pactū de nō accu
ſando non valere:⁊ ɔ̃ñr ſi hoc iuret eſt pctm̄ mor
tale. Pañ.aūt in.d.c.quēadmodū.melius loquit̃
diſtinguēdo:qꝛ quātū ad crimē cōmittendū reſpe
ctu accuſationis criminalis non vꝫ pactuꝫ nec iu
ramentū qꝛ pſtat mām peccandi:vt in.d.§.pacta.
⁊.§.illud.ſed reſpectu accuſationis ciuilis vt ad
diuortiū celebrādū ad cōmodū mariti in adulte
rio vxoris eſt caſus dubius:⁊ credit ꝙ ſimpl̄r pa
ctū nō valeret:ſꝫ ſi interuenit iuramētū eſt dubiū
hec ille cū multis alijs:vitas eſt qđ nō lꝫ paciſci
vel iurare de non accuſando in futuris ſic ꝙ hoc
poſſit eſſe īpeditiuū boī aut ꝓmotiuū mali. Sed
aduerte qđ rō diuerſitatis ſꝫ cū in pterito ⁊ fu-
turo delicto eſt qꝛ in vno pſtat mā peccandi ⁊ nō
in alio: vl' eſt qꝛ in preterito ſcimus an debeam⁹
ſperare correctionem non in futuro cū de pñti di
ſpoſitione peccātis iudicem⁹ nō de futura vñ qñ
non accuſare reſpectu pteriti eſt cā delinquendi
qñ.ſ.nō adeſt ſpes correctionis:nō lꝫ paciſci aut
iurare de non accuſando. Aduerte etiā qđ multo
fortius reſtituere deberet:qui pecuniā acciperet
de non accuſando reſpectu criminis perpetrandi
vel pro accuſando calumnioſe.ſ.qđ.). iubemus.
7 Septimo vtrum quis deſiſtere poſſit ab accu-
ſatiōe incepta:⁊ dico qđ deſiſtere oī mō poſſibili
q̇ videt accuſatū eē innocētē.ij.q.iij.ſi quē. Si vero
eū nō cognoſcit innocentē pōt deſiſtere ſi vult in
foro cōſcie ex charitate:lꝫ nō ex pmio:vt not.glo.
in.c.j.de collu.ſꝫ q̇ ad īpunitatē fori ɔ̄tētioſi hoc
non pōt niſi in certis caſib⁹:de q̇b⁹ vide Bar.in
l.q̇ſitū.ff.ad turpil.⁊ Pañ.in.c.lꝫ.de accu.Scđꝫ
s.tho.aūt.ij.ij.qō.lxxxviij.art.iij.ad tertiuꝫ poteſt
quis iuſte deſiſtere ſi in proceſſu falſum cognoue
rit id de quo accuſauit aut ſi princeps ad quē ꝑti
net cura boni cōmunis accuſationeꝫ aboleuerit.
8 Octauo quot modis accuſatio reddat̃ iniuſta:
⁊ dico qđ trib⁹ ſcđm.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ.⁊ gratia-
nū.ij.q.iij.⁊ in.l.j.ff.de aboli. Primo calūnian-
do:qñ.ſ.falſum crimē imponit̃:⁊ talis de oī dāno
illato proximo tenetur:vt in.c.vlti.de cal.peccat
mortal̄r.xxij.q.ij.c.j. Scđo tergiuerſando.quan
do ſcꝫ accuſator in totū a lite recedit ſine licētia
iudicis ꝙ in foro ɔ̄ſcie intellige ſi aliq̇ ſine malo
fec.ſecus ſi ītelligit inocētē vl' ex ɔ̄paſſiōe: ꝙ alī
qñ lꝫ:in foro aūt ɔ̄tētioſo pūit̃.v.libris auri.ff.de
ꝑuari.l.iij. Tertio preuaricādo qñ.ſ.cū reo collu
dit adiuuās partē aduerſam falſas probationes
adducendo veras diſſimulādo ⁊ huiōi:⁊ talis iu
dicis arbitrio punitur:vt in.l.j.⁊.ij.ff.de preuari.
lꝫ ī cōſcia talis nō peccet eo caſu quo poſſet ab ac
cuſando deſiſtere:niſi vtatur falſitate vel huiuſ-
modi prohibitis. De his autem habes in.l.j.ff.
de aboli.⁊ in.l.j.ff.ad turpil.⁊ infra colluſio. 9
Nono vtrum poſſit q̇s aliquē reum accuſare
poſtquam de ſuo pctō egit pniam:et dicit Inno.
in.c.de his.de accu.qđ ſic:⁊ idem tꝫ ibi.glo.⁊ rō
eſt:qꝛ ꝑ pniaꝫ ſatiſfit deo ſed per punitionē īpoſi
tam in iudicio ſatiſfit reipu.vt ceteri timeant vi-
uantqꝫ quietius:⁊ facit.C.de apoſta.l.hi qui.
Decimo vtrū ſemel accuſatus de eodem poſſit 10
denuo accuſari:⁊ dico qđ non:vt in.c.de his.de
accu.qꝛ delictū vni⁹ hoīs ſepi⁹ q̇ri non dꝫ.ff.nau.
cau.ſtab.l.lꝫ.§.vl.lv.q.ix.veniā.fallit in duobus
caſib⁹. Primo ſi ſcđs accuſator doceat primum
preuaricaſſe.ff.de ꝑuari.l.iij. Scđo ſi ſuuꝫ dolo
rem proſequēs ignorat accuſationē inſtitutaꝫ ab
alio.l.cui.ff.de accu. vide.in gloſ.d.c.de his.
Undecimo vtrū accuſatus poſſit ſine pctō da- 11
re aliquid accuſatori vt ab accuſatione deſiſtat:
⁊ dico hāc mām eſſe difficilē ſꝫ viſo Inn.de col.
in.c.crimina.⁊ glo.⁊ Pañ.in eo.ti.c.j.vbi multa
valde loquit̃ de hac materia ſic dici pōt. A liter
accuſatiōe multipl̄r q̇s diſcedere pōt.primo auto
ritate vel motu proprio:qꝛ.ſ.ſic ſibi plꝫ. ſcđo per
grām ad ꝓceſ.ſ.rei tertio per trāſactioneꝫ:aliquo
ſcꝫ ſibi dato vel retento:ꝙ eſt proprie tranſigere
vt in.c.ſup eo. de tranſac.quarto per abſolutionē
impetrando ſcꝫ a iudice facultatem recedendi et
abolitionem ſiue deletionē vel caſſationeꝫ accu
ſationis ex aliqua cauſa puta qꝛ ex ira vel ꝑ erro
rem accuſauit:vel ex aliqua legitima cauſa:vt in
l.ij.C.de aboli. Ad q̇ſitū aūt dico qđ ſcđm Inn.et
glo.in.c.j.de collu.dete.in ver.grām.⁊ cauſarū
tria ſunt gñā ciuilis.ſ.criminalis et ſpūalis. Pa-
nor.tamē in.j.c.de collu.cauſas diuidit per ciui-
lem criminalem:⁊ ſub ciuili ponit ſpūalem ⁊ po-
pularem:quā etiā tāgit Inno.a cā vel accuſatiōe
ciuili pecuniaria recedere lꝫ ſcđm Inno.per gra-
tiam ⁊ per tranſactionem iudicis autoritate ⁊ ſi-
ne ea ante litis conteſtationem ⁊ poſt Panor.ta
men dicit quod poſt oblatum libellum ⁊ a fortio
ri poſt litis conteſt.non lꝫ recedere propria auto
ritate niſi vellet renunciare liti et cauſe in totum
vt in.l.poſtquam liti. C.de pact.ſed ſolum lꝫ per
tranſactionem aut gratiam excepta tamē famo-
ſa actione ſecundū Innoc.et panor.vt actio furti
in qua ſine iudicis autoritate tranſigere non li-
cet.ff.de his qui not infa.l.furti.§.pactus.vel vt
addit Panormitanus:niſi ſit talis cauſa que nō
dependeat a libera voluntate litigantium.et ſub
hoc membro comprehendi pōt cauſa matrimo-
nialis. In cauſa vero ſpirituali ſiue inquiſitiōis
ſiue denunciationis de rebus ſpiritualibus ex cā

licet

licet ꝑ gſam diſcedere ſm Inno.ſ; ſine cā diſcedēs puniſ.ij.q.vij.quapropter.ar.de calū.c.ſi.per trāſactionē aūt nūq̄ꝫ licet vt extra de decimis.in tellexim⁹.⁊ no.de trāſac.c.ij. In cā aūt ꝑplari.i. que ꝑplm tueſ.l.j.de popu.acti.trāſigere nō licet niſi deferēdo iuramētū:vt in.l.cū q.§ in ꝑplaribus.ff.de iureiu. In criminali vo qn̄ de crimine agitur criminalr̄ ⁊ nō ciuiliter an̄ incboatā accuſationē:puta an̄ inſcriptionē ad penā taliōis:licet iſcriptio alia ꝑceſſerit:pōt q̄s deſiſtere ꝑ gratiā vt in eo.§ pac⁹.⁊.ff.ad turpil.l. mulier.⁊.l.q̄ ſitū.nō aūt ꝓprio motu ſi ꝑceſſit inſcriptio alia ſm Pan̄.poſt inchoatā vo accuſationē nō lꝫ diſcedere ſine iudicis autoritate:⁊ ſine cōſenſu rei niſi infra.xxx.dies.ſed nec inter illos ſi fuit tormētis mācipat⁹.C.de aboli.l.ij.vel per accuſationē infamat⁹.v.q.j.quidā.⁊ ſi alias deſtiterit incidit in turpilianū.i.puniſ.v.libris auri ⁊ infamia ſi intēdit publicū crimē.C.ad turpil.l.j.ſi vo crimen eſt priuatū puniſ extraordinarie iudicis arbitrio.ff.ad turpil.ſi quis.nec eſt infamis ſm gl.in.c.j.de collu.ſed aliud ſentit gl.in.c. ſi quez penitet.ij.q.iij.⁊ facit text.in.l.ij.C.ad tupil.q̄ loquiſ indiſtincte. Que aūt dicanſ publica ⁊ que priuata delicta infra crimē. Trāſigere aūt in crimine publico nō licet ⁊ ſi fiat trāſactio nulla eſt ⁊ accuſat⁹ babereſ ꝓ cōfeſſo.C. de trāſ.l.trāſigere. ff.de preuari.l.in oīb⁹.niſi tale ſit crimē qd̄ irroget penā ſanguinis:q₂ licet tūc tranſigere ⁊ ſanguinē ſuū redimere qualitercunq̄ꝫ niſi in adulterio.ff.de bo.corū.l.j.vel niſi irroget penā ꝑpetue detruſiōis:q₂ etiā tūc licet ſm Pan̄.vbi.ſ.i alijs aūt vbi pene hmōi nō irroganſ trāſigere nō lꝫ.ij. q.iij.ſi quē.§ ꝑuaricator.ibi in oīb⁹:⁊ boc niſi in crimie falſi vt in.d.l.trāſigere.q₂ cōuict⁹ de falſo eſt quaſi mortu⁹:cuꝫ nulla ei fides adbibeaſ. Et boc eſt verū quecūq̄ꝫ pena veniat imponēda ſm Bar.⁊ multos alios in.d.l.trāſigere. Et per boc tꝫ Pan̄.idē licere vbi iponēda eſt pena q̄ſi ſimilis pene ſanguinis q̄ iure canonico nō iferſ: vt qn̄ pōt q̄s tradi curie ſeculari:⁊ boc videſ tenere Hoſ.i ſum.de trāſac.⁊ idē putat i pena ꝑpetue detruſiōis:ſicut tꝫ inquit dn̄s Car.in.c.ſi.de de trāſ.vn̄ Inn.dicit i ti.de accu.qd̄ iſta pena eq̄paraſ morti cōtrariū tn̄ tenuit dn̄s Ant.i.c.j.de collu. In criminib⁹ aūt priuatis vꝫ ſentire gl.in d.c.j.qd̄ trāſactio admittiſ indiſtincte:⁊ ideꝫ vꝫ ſentire Inno.qui allegat aliquis ſic ſentire: nec reprobat:vbi autez in criminali vel ſpūali aliter quā dꝫ accuſator deſiſtit iudex nibilomin⁹ ſm Inn.ex officio inquiret:vt de collu.ꝑ totū. C.de aboli.indulgere.⁊.l.ij.vbi autez vult iudex iuſta cā diſcedere indulgebit.C.de aboli.l.j.ij.⁊.iij.q̄d autem operetur tranſactio.vide Panor.vbi.ſ.

12 Duodecimo vtrū falſo accuſatus poſſit accuſanti remittere iniuriā.⁊ dicit.Tho.ij.ij.q.lxviij. qd̄ ſic maxime ſi accuſauit nō calumnioſe: ſed ex animi leuitate:q₂ accuſato ſpecialiter iniuria factā eſt:ſi vero accuſator ab accuſatiōe ꝓpter colluſionē deſiſtat iniuriā facit reipu.⁊ boc accuſatus ei remittere non pōt ſed ad principē pertinet babentē curā reipub. Et idē notaſ in ſum. cōfeſ. li.ij.tit.v. Princeps quoq̄ꝫ ſine iuſta cauſa remittere nō debet:q₂ intereſt reipu. ne crimina remaneāt impunita.ff.ad.l.aquil.l. ita vulneratus. et de ſen.excō.vt fame.⁊ quia facilitas venie incētiuū tribuit delinquendi.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.

13 Tertiodecimo vtrū peccet mortalr̄ accuſatus negādo veritatē i iudicio:et dicit.s.Tho.ij.ij.q. lxix. art.j. qd̄ teneſ iudici exponere veritatē quā exigit ab eo ſꝫ formā iuris de q.j.ↄfeſſio crimīs: ⁊ ideo mortalr̄ peccat nolēdo ↄfiteri:aut mēdaciter negādo. Si vo iudex exq̄rat qd̄ nō pōt ſcd̄m ordinē iuris:nō teneſ ei accuſat⁹ rn̄dere: ſed pōt ꝑ appellationē vel aliter licite ſubterfugere:mendaciū tn̄ dicere nō lꝫ.boc ex illo. Sed itellige qd̄ in primo caſu qn̄ iudex iuridice ꝓcedit tale mendaciū nō ideo eſt mortale:q₂ mēdaciū in iudicio alioq̄n ipꝫ tacere vel nō ↄfiteri nō eēt mortale ſꝫ ideo q₂ ꝯ debitū iuſtitie: ſꝫ in ſcd̄o caſu qn̄.ſ.iuridice nō ꝓcedit vel q₂ accuſat⁹ nō eſt ei ſubiectus ſimplr̄ vel in boc caſu aut quacūq̄ꝫ alia cā tūc lꝫ mēdaciū ſit illicitū nō eſt tn̄ mortale q₂ nec cōtra debitū iuſtitie nec eſt in iudicio vo ſꝫ in vſurpato:imo nō erit etiā veniale ſi rn̄dendo cauteloſe: et vt aiūt ſophyſtice: dicat aliquid falſum apud ſenſum iudicis: et apud ſuum verū:q₂ eo caſu cū nō ſit ei⁹ ſubdit⁹ nō teneſ dicere veritatē ad ei⁹ intētionē. Rōnē dictoꝝ aſſignat Hēr. d gāda.q₂ ſi quis teneſ celare crimen fratris occultū:multo magis ſuū. Addit autē dictis.s. Tho.ſum. conſ. vbi.ſ.qd̄ tūc iudex veritatē req̄rit ſm ordinē iuris cū ꝓcedit infamia ſuper crimine vel apparēt indicia vel ꝑceſſit ꝓbatio ſemiplena ſed itellige ſuppoſita iudicis autoritate iuridica. Si tamen agaſ ad penā ſpiritualē.vide infra confeſſio.§.j.

14 Quartodecimo vtrū liceat accuſato ſe calumnioſe defendere: et dicit.s.Tho.vbi.ſ.qd̄ nō nā in cā criminali iuramētū de calūnia ꝑſtandū eſt vt in.c.inberētes.de iur.calū. Accuſato igiſ licet ſe defendere vijs licitis occultando veritatē quā confiteri nō teneſ : ꝑ aliquē licitū modū:puta nō rn̄dēdo:q₂ boc nō eſt calūnioſe ſe defendere : ſed euadere prudenter:non autem licet ei dicere falſum nec tacere veritatem quam tenetur confiteri nec adbibere fraudem aliquam vel dolum : que babent vim mēdacij:et boc eſt calumnioſe ſe defendere. Adde quod etiam eſt calumnia appellare vt ex mora dedinetur iuſta ſententia : quia eſt nolle fateri. Concor. Ricar.in.iiij.diſt.xv.

15 ℭ Quintodecimo an liceat accuſato appellādo iudiciū declinare: et dicit. s. tho. vbi. ſ. qđ ſic qñ ſit ex cōſidētia iuſte cāe: q̄ ſ. accuſat⁹ iniuſte grauatur a iudice. ſecus ſi quis appellat cauſa afferende more: vt dictum eſt. ij. q. vj. quicunq̄ʒ.

16 ℭ Sextodecimo an liceat accuſato ꝛ condēnato ad mortē ſe defendere aut fugere: et dicit. s. tho. vbi. ſ. ar. iiij. qđ ſi fuit iuſte damnatus ei ſe defendere nō lʒ: q̄ cū ſit licitū iudici reſiſtentem impugnare illicitū eſt bellū ex parte reſiſtentis: ſi vero fuit condēnat⁹ iniuſte reſiſtere lʒ q̄ tale iudiciū ſil'e eſt violētie latronū: niſi ꝓpter ſcādalū vitandū cū ex hoc aliqua grauis turbatio timeret̄. Et ſi ꝯ arguat̄ de fuga q̄ ē licita: dico nō eē ſil'e. Vñ ibi ad primū ſic ad hoc dicit. s. Tho. Null⁹ ita condēnat̄ qđ ipſe ſibi mortē inferat ſed qđ mortē patiat̄: vnde nō tenet̄ facere illud vnde mors ſequat̄ qđ eſt manere i loco vñ ducat̄ ad mortē tenet̄ tñ nō reſiſtere agēti q̄n patiat̄ qđ iuſtū eſt eū pati ſicut etiā ſi q̄s ſit ꝯdēnat⁹ vt fame moriatur: non peccat ſumēs cibū occulte oblatū: q̄ non ſumere eſſet ſeipſum occidere. Dicit tñ Hēr. de gā. q̄lt. ix. qđ nō lʒ ei carceres effrigere: aut iferre iniuriā rei ſup quā iudex h̄eat ius. vide etiā. j. fugere.

17 ℭ 17. an teneat̄ accuſat⁹: ꝛ forte condēnand⁹ ad mortē redire ad carcerē ſi hoc iurauit: et dicit panor. in. c. ſi vero. de iureiu. qđ q̄ hoc iurauit tenet̄ obſeruare iuſm etiāſi ſubſit ꝑiculū mort) : dūmō carcer nō ſit iniurioſus. i. ꝯ iura ꝛ idē videt̄ tenere gl. in cle. paſtoralis. de ſen. ꝛ re iud. in verbo ꝑ violētiā niſi mors eēt iniurioſa. De materia aūt accuſatiōis tāgit̄. j. inq̄ſitio. § ij. De accuſatione autē ꝯ matrimoniū. j. matrimo. vij. ꝛ. viij. ꝑ totū.

ℭ De adiuratione.

Adiuratio ex mēte. ſ. Tho. ij. ij. q. xc. ꝛ Ric. in. iij. di. xxxvij. ar. iij. q. ij. ſic diffiniri pōt. Adiurare ē aliquā ꝑſonā vel rē iperādo vl' obſecrādo iducere ad aliq̄d faciēdū vel nō faciendū ex inuocatione alicuius ſacre rei: ſicut apl's Ro. xij. adiurat romanos dicēs obſecro vos ꝑ miam dei ꝛc. et eccleſia adiurat xp̄m dicens ꝑ crucē tuā ꝛc. Adiuratio licita eſt adiuratio deprecatiua ad oēs ſubiectos ꝛ nō ſubiectos: vel imperatiua ad ſubiectos. Adiuratio illicita eſt adiuratio imperatiua ad nō ſubiectos ſicut adiurauit chriſtum cayphas dicens adiuro te per deum viuum ꝛc.

2. qđ ℭ Prio vo q̄rit̄ vtrū hoi liceat aliq̄d adiurare: ꝛ dico ex doctrina. s. tho. ibi qđ ſic q̄ ſicut homo iuramento ꝓmiſſorio ſeipm̄ obligat ad aliq̄d faciēdū ob nois diuini reuerētiā qđ eſt ſe immobiliter ordinare ad aliq̄d agendū: ita pōt ad aliq̄d agēdū ordinare alios ſupiores. ſ. depcādo: inferiores aūt imperādo: ꝛ vtrāq̄ʒ ordinationē ꝑ aliquid diuinū ꝯfirmare qđ eſt adiurare: ſʒ tñ adiuratio erit illicita ſi quis intēdat aliū ſibi nō ſubditū ordinare ad aliquid imponēdo ei neceſſitatē: ſicut ſi ſibi imperatiue imponere poſſet q̄ in aliū vſurpat ſibi poteſtatem quam non habet.

ℭ Scđo vtrū liceat homini adiurare deū: ꝛ dico ex doctrina eiuſdē qđ deū ſicut ꝛ oēm hoiēʒ ſuperiorē licet adiurare depcatiue: vt p̄ʒ ex dictis ſed tñ aliter ad deū ꝛ aliter ad hoiem vtimur adiuratiōe: q̄ hoies adiurādo immutare intēdim⁹ ad aliquid agēdū ob reuerētiā ſacre rei: nō autēʒ deū cuius voluntas eſt immutabilis: ſed intēdimus a deo aliquid obtinere per eternā eius voluntatē nō ex nr̄is meritis ſed ex eius voluntate. 2

ℭ Tertio vtrū liceat homini adiurare angelos bonos: puta dicēdo adiuro te michael archāgele ꝑ diuinā bōitatē vt mihi p̄ſtes auxiliū: ꝛ dico qđ ſic depcatiue ſicut ꝛ hoies ſupiores: q̄ cū ſint cōciues nr̄is licet nobis eorū ſuffragia expetere ꝛ aliq̄d diuinū iterponere ad mouēdū ſicut ꝛ circa deū dictū ē: licet alit̄ hoc fiat hic ꝛ ibi: q̄ deuʒ inuocādo interponim⁹ aliqđ diuinū nō ad mouēdū ſeu inducēdū deū imobilē ſed ad mouēduʒ nos: vt vehemēti⁹ petam⁹ ꝛ petendo expleamus qđ de⁹ ordinauit: iuocādo aūt āgelū iterponim⁹ ſacra: vt ꝛ nos excitem⁹ ꝛ illū moueam⁹ ꝯmemorādo ea ꝑꝑ q̄rū amorē ꝛ ꝯtēplationē libēt̄ opat̄. 3

ℭ Quarto vtrū liceat homini adiurare demōes ꝛ dico ex doctrina. s. Tho. vbi. ſ. qđ ſi eos q̄s adiuret depcatiue ē illicitū: q̄ hoc ad beniuolētiā ꝛ amicitiā ꝑtinet qua nos vti ad demōes nō licet ſilr ſi q̄s eos adiuret iperatiue q̄dē ſiue ꝯpulſiue: ſʒ tñ ad aliquid ab eis ſciēdū: aut ad aliud obſequiū ꝑ eos cōſequēdū eſt illicitū: ꝑmo q̄ hoc ꝑtinet ad quādā ſocietatē vel familiaritatē cū ipſis ſcđo q̄ in curſu hui⁹ vite eorū actus nr̄e diſpoſitiōi nō ſubdunt̄: vt. ſ. eis veluti ſubditis ad nr̄m obſequiū vtamur niſi forte ex ſpāli inſtinctu vel reuelatiōe diuina aliqui ſancti ad aliquos effect⁹ demonū opatiōe vtant̄ ſicut iacob⁹ ꝑ eos hermogenē ad ſe fecit adduci. Adiurare aūt eos imperatiue vel cōpulſiue nō ad aliquid ꝑ eos obtinēdū: ſʒ ad eorū nocumētū repellēdū puta adiurādo ne nobis aut ſocio tanq̄ʒ nr̄i aduerſarij in curſu hui⁹ vite ſpūalr̄ aut corporalr̄ noceāt: eſt licitū ſm ꝑtātē nobis traditā a xp̄o ſm illud Lu. x. dedi vobis poteſtatē calcādi ſuper ſerpentes ꝛ ſcorpiōes ꝛ ſupra omnem virtutem inimici ꝛc. 4

ℭ Quinto vtrū liceat exorcizāti demoniacū adiurare demonē vt dicat nomē ꝛ ſocietatē ſuam ꝛ cauſam vexādi hominē ꝛ huiuſmodi: ꝛ dico iuxta p̄dicta qđ ſi licet eū adiurare ne noceat lʒ etiā eū adiurat̄ vt exeat q̄ ſi exeūdo nocet: licite etiā adiuramus eū imperatiue in oībus qui imperamus vt de corpore expellat̄: vt puta qđ ſuū nomē fateat̄ qđ valet ad hoc vt p̄cepta q̄b⁹ vtimur cō- 5

tra cū noīatim dirigam⁹:ſimiliter vt dicat cā zre
zandi hoīem vt eā ad cautelā amoueamus.licet
eī nō credamus:puta ſi dicit hoc accidiſſe ꝓpť
aliqđ peccatū vt ad penitētiā moueam⁹ obſeſſuʒ
ſi forte ad verū eſſet:ſilr vt dicāt ſocietatē ſuā vt
imperem⁹ exeūti vt ſecū qͣtū pōt ſocios trahat:
ꝛ oīa hmōi que ſancti legunť imperaſſe que oīa
talia finaliter ſordinanť nō ad cōſequēdū benefi
ciū ꝑ eos:ſʒ ad nocumētū repellēdū. Et hac etiā
rōne nō ſolū licet adiurare demōes nō obſidētes
ne adiuuēt obſidētes:ſʒ etiā ſupiores vt expellāt
inferiores. Si aūt exorciʒator imperet demōi vt
dicat curioſa ꝛ nihil ad expulſionē facientia.non
qꝛ illi credat:ſʒ quadā leuitate ꝛ curioſitate du=
ctus:eſt peccatū graue licet illud nō videā mor=
tale:qꝛ nō vř mortale niſi cū quis adiurat obſe
cratiue.aut ad aliqđ cōſequēdū puta obſequium
vel notitiā:qđ iſte nō facit.qui ei nō credit:qđ ſi
ei crederet:vt nigromantici:credo eſſet mortale
quia pertinet ad amicitiam.
6. ¶ Sexto vtrū liceat adiurare creaturas irratio=
nales:ꝛ dico ex doctrina eiuſdē.ꝛ Ricar.vbi.ſ.
ꝙ ſi adiurenť ſm ſe abſolute eſt vanū:qꝛ nec im=
periū nec obſecrationē intelligūt:ꝛ illicitū:quia
vane aſſumiť nomē dñi:ſi vero adiurētur relati
ue ad aliū a quo mouenť eſt licitū reſpectu dei de
precatiue:quō ſancti miracula faciūt. ꝛ reſpectu
demonis imperatiue ne eis tanqͣ inſtrumētis vta
tur ad nocēdū quō adiuranť ab exorciſtis eccľie.
7 ¶ Septimo vtrū oīs adiuratio illicita ſit pecca
tū mortale:ꝛ ſum.ang.nitiť aſcribere Ric.qđ ſic:
qꝛ eſt cōtra illud ꝓceptū:nō aſſumes:ſʒ a Ric.nō
habere:nec illa rō ꝓbat alioqn oīs illicita iura=
tio eſſet mortale.etiā ſi qs iuret verū ſed leuiter.
qđ nō eſt bñ dictū vñ dico ꝙ adiuratio. vij. mo=
dis eſt illicita.pͥo ſi fiat imperatiue ad nō ſub=
ditū:ſcđo ſi fiat imꝑatiue ad ſubditū ſed qͣtū ad
aliqͩ in quo nō eſt ſubdit⁹.tertio ſi fiat ad demo
nes deprecatiue.quarto ſi fiat ad demones īpe=
ratiue ad aliqͩ adiſcēdū vel ꝑ eos ꝯſequēdū.qn
to ſi fiat ad eoſdē imperatiue ex leuitate aut cu=
rioſitate.ſexto ſi fiat ad irrōnalia ſcđm ſe. ſeptīo
ſi fiat ad deū vel hoīes vel angelos vel demones
aut irrōnabilia leuiť.i.ſine reuerētia diuini no=
minis:aut neceſſitate. Et pͥo ac ſcđo mō ē pctm̄
mortale ſm archie.qꝛ ē cōtra iuſtitiā:ꝛ lediť ius
cōe:dū qs vſurpat ſibi in aliū ptātē : iniuſte : ſed
intellige in re notabili.tertio aūt ꝛ quarto mō ſi
militer:qꝛ repugnat diuine amicitie hře amici=
tiā cū ſuo aduerſario incorrigibili.qnto aūt mō vř
veniale nō obſtante ꝙ ibi eſſe videať vſurpatio
ptātis in demones nobis ſubiectos:qꝛ nō eſt ibi
pctm̄ rōne iniuſte vſurpatiōis:cū habeam⁹ pote
ſtatē ſuꝑ oēm virtutē inimici.ſed rōne male intē
tionis in vſu iuſte poteſtatis:ſicut iudex ſuſpen=
dēs latronē ex odio nō facit cōtra iuſtitiā ſed cō=
tra charitatē:que intētio in ꝓpoſito nō videtur
mortale:ꝛ ſimiliter ſexto modo:ꝛ ſeptimo vide=
tur veniale ſicut ꝛ iuratio leuis.

¶ De adminiſtratione.

Adminiſtratio legitima ꝛ libera ſʒ mē
tē Inno.eſt qñ quos pōt agere ꝛ cōue
niri ī iudicio ꝛ etiā extra iudiciū de
re aliqua diſponere.facit.c.ex lřis de
ꝓba.ꝛ ibi Inn.allegat.l.ij.C.diu.ca.
¶ Pͥo vero qͤriť vtrū adminiſtrator teneať de 1. qđ
mala adminiſtratiōe ſatiſfacere ꝛ dico ꝙ ſic ſm In
no.in.c.ex pñtiū.de pig.ꝛ ille cui⁹ ē adminiſtrator
hʒ ꝯtra eū actionē negotioꝝ geſtoꝝ.ff. de ne.ge.
l.iij.§.vl.xij.q.ij.ſi q̄ de reb⁹ ꝛ.c.ſi qs qͣſʒ cōdōne.
¶ Scđo vtrū adminiſtrator teneať ſolū de do= 2
lo.an etiā de lata ꝛ leui culpa:ꝛ dico ſm gl.ī.l.
cū oſtēdim⁹.ff.de fideiuſ.tut.ꝙ teneť de dolo vt
ibi:ꝛ de lata culpa.vt.l.curatores.C.de neg.geſ.
ꝛ de culpa leui:vt.l.quicqͩ.C.arbi.tu. Et de ſo=
lo qͩdē dolo teneť qñ in ea affectiōe duct⁹ ſolū mi
niſtrauit ſm gl.in.l.iij.ff.de neg.geſt.ꝛ ſilr de la
ta culpa q̄ equiparať dolo.vt in.l.qđ neruia.ff.de
po.de leui aūt teneť vt cōiter l.d.l.qcqͩ.imo etiā
aliqñ teneť de leuiſſima vt qñ diligētiſſim⁹ erat
geſturus.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.geſt.
¶ Tertio:vtrū teneať vnqͣ de caſu ſine fortuna 3.
ꝛ dico ꝙ ſic in quinqꝫ caſib⁹ poſitis.in.l.ſi nego
tia.ff.de neg.geſt.quorum primus eſt ſi acceſſit
animo deprędādi:ſecūdus ſi noua ꝛ inſolita ne
gotia fecit tertius ſi culpa preceſſit.quart⁹ ſi fuit
in mora:quintus ſi caſum in ſe recepit.
¶ Quarto qͤriť cōtra quē habeat actionē admi= 4
niſtrat⁹:ꝛ dico ꝙ ꝯ adminiſtratorē:ꝛ etiā ꝯ here=
des:qđ.ſ.heredes teneri Inn.vbi.ſ.intelligit qñ
dolo vel lata culpa aliqͩ geſſit:ex leui aūt culpa
teneńť niſi in caſib⁹ quatuor quorū tres ponunť
ī.l.ſ.C.đ here.tu.qͣrt⁹ vo eſt ī gl.d.l.cū oſtēdim⁹.
Prim⁹ eſt ſi lis fuerat īchoata cōtra tutorē.ſcđs
ſi aliqͩ ad eos ꝑuenit de reb⁹ adminiſtrati.ter=
ti⁹ ſi de reb⁹ adminiſtrati aliis ex gřa conceſſit:
qꝛ hr in.l.ſi pignore.ff. de fur.ꝙ ſpecies lucri eſt
ex alieno largiri ꝛ bñficio ſibi debitorē acquire
re.quartus ſi nō explicet inchoata ꝑ defunctum:
qꝛ tenetur de leui etiam.l.quicquid.C. arbi.tu.
¶ Quinto vtrū ſciēter cōmittēs adminiſtratio= 5
nē indigno teneať ipe de mala adminiſtratione:ꝛ
dico ſic ſm Inn.ī.c.ex rōne.de eta.ꝛ qͣli.ꝛ all.ff.
ad muni.l.luci⁹.§.iperator.ff.đ ma.cōue.l.ſ.ī pͥ.
ꝑ totū ꝛ peccat mortalr. Quis dicať habere ad=
miniſtrationē in eccleſiis vide.ſ.bñficiū.ſ.§.ij

Admonitio vide.ſ.denūciatio. Utrum aūt
añ adminiſtrationē cōſtituatur in mora q̄
eſt obligatus ad aliquid dandū vel faciēdū ſine
determinatione temporis.vide.ſ.mora.§.ſ.

¶ De adoptione ſiue arrogatione.

Adoptio ē pſone extranee ĩ filiũ vel nepotē vel deinceps legitia aſſũptio ſm Ray.s.Tho.pe.ꝛ ali.ꝛ rich. in iiij.di.xlij.vł adoptio eſt legitim⁹ act⁹ ꝑ quē q̄ fili⁹ nō ē ꝑ filio hr̄ pe ne naturā imitās.iſti.de ado.in gl. Et pſona extranea itelligit̄ oīs q̄ nō eſt in ptāte adoptātis:ſiue ſit:de ei⁹ carnali cognatione ſiue nō:ꝛ ꝑ maſculinũ itelligit̄ ēt femininũ:vt ꝑ filiũ fi lia ꝛ ꝑ nepotē neptis. Adoptare aũt ſm.s. th.iij. q.xxiij.ꝛ.iij.di.x.ē admittere ex grā ad pticipādũ hereditatē. Hʒ aũt adoptiōis gen⁹ ſpēs duas in quas diuidit̄.ff.de adop.l.ſ.ꝛ.ij. Pria dr̄ arroga tio q̄ ſm.s.th.eſt adoptatio pfecta:ꝛ eſt qñ is q̄ nō hʒ patrē ſicut ēt q̄ emācipat⁹ eſt vel gñaliter q̄ eſt ſui iuris:trāſit cũ filiis iurib⁹ ꝛ reb⁹ ſuis in ptātē arrogātis principis autoritate ſcda ꝟo cōi noīe nũcupat̄ adoptio:qñ adoptat̄ is q̄ eſt ĩ ptā te patris ſiue alieni iuris autoritate magiſtrat⁹ nō trāſeũdo ĩ ptātē adoptātis.ff.eo.l.ſ. ꝛ.ij.C.eo. l.pe. Et ſicut dicit.s.Tho.in.iiij.di. xlij. adopta tus prīo mō ſuccedit pr̄i ab inteſtato.nec pōt euʒ pr̄ ſine culpa priuare.iiij.parte hereditatis: ado ptatus aũt ſcdo modo nō ſuccedit nec tenetur ei adoptans aliquid in teſtamento dimittere.

1.q̄ō ¶ Primo vero q̄rit̄ vtrũ arrogatio ꝛ adoptio in oībus cōueniāt:ꝛ dico ꝙ ſic niſi ĩ q̄nqꝫ. Pri mo qꝛ adoptio fit cuiuſlibet magiſtratus cōpe tētis autoritate.dũ tñ apud eũ plena ſit actio.ſ. merũ ꝛ mixtũ imperiũ.C.de adop.l.ſ. arrogatio vero ſolũ autoritate principis.inſti. eo. in prin cipio. Scdo:qꝛ in arrogatiōe requirit vtriuſqꝫ verbũ expreſſum:nō aũt in adoptione. Vñ infās adoptari pōt nō arrogari.ff.de adopt.l.ij.ꝛ.l.in adoptiōibus. Tertio:qꝛ arrogat̄ qui eſt in ſui iuris:adoptat̄ aũt qui in aliena eſt ptate. Nā ar rogatio ſtatim arrogatũ ꝛ res ſuas ꝛ liberos ac nepotes qui erāt in ſua ptāte ſubijcit ptāti arro gatoris.ff.de adopt.l.ij.§.vlt.adoptio vero non niſi ĩ caſu:qñ.ſ.dat̄ auo materno:vel ſi poſt emā cipationē genuit filiũ ꝛ auo paterno dederit.in ſti.de adop.§.ſi vero. Quarto.qꝛ arrogator te net̄ ſatiſdare de reſtituēdis illis bonis perſonis ad quas eſſent vētura ſi arrogatus in ſuo ſtatu māſiſſet.ff.de adop.l.nec ei.§.fi. Quinto qꝛ arro gatus habet de neceſſitate legitimā in bonis ar rogatoris.vñ ſi arrogator emācipauerit eũ vel exheredauerit ſine cauſa:tenet̄ ei relinquere legi timā.i.quartā partē ſuorũ bonorũ que.ſ.habitu rus fuerat abinteſtato ſm gl.in.l.ſi arrogator.ff. eo.que quarta nō eſt augmētata per auf.de tri.ꝛ ſe.ſm bar.ibi inſti.de adop.§.cũ autē impubes. adoptiuo aũt nihil tenet̄ de neceſſitate relinque re.C.eo.l.ſ.ꝛ.ij. Si tñ moriatur adoptator ſine te ſtamēto ſuccedit in bonis ei⁹.l.pe.C.ꝺ ado. poſt medium:niſi ſit emancipatus legitime.

¶ Scdo vtrũ abſēs vł diſſētiēs poſſit arrogari ꝛ dico qꝺ nō.tex.eſt.ff.eo.l.neqꝫ.ſʒ neqꝫ etiā ado ptare vel arrogare q̄s abñs pōt:nec etiā ꝑ procu ratorē pōt q̄s adoptare vel arrogare.ff.eo.l.poſt mortē.§.neqꝫ.cui⁹ cām no. Bar.in.l.galli⁹.§.for ſitā.ff.de lib.ꝛ poſth.vbi dicit qꝺ ea in quib⁹ ſo lus cōſenſus requirit̄ per ꝓcuratorē fieri poſſũt: vt in legitimatiōe:vbi ſufficit qꝺ fili⁹ oſtēdat vo lũtatē pr̄i nec eſt neceſſe patrē eſſe preſentē: item ex parte filij nō requirit̄ ꝙ ſit pñs:ſed ſufficit qꝺ habeat ratũ:vt in auf.qui.mo.na.eff.ſui.§.natu rales.ꝛ.§.gñaliter.col.vij.qꝛ in legitimatiōe pa ter nihil diſponit:ſed principi vel habēti autori tatē a principe cōſentit.nō eñ ipſe legitimat ſed autoritas principis. Secus aũt eſt qñ pater ipſe diſponit:vt qꝛ pater emācipat vel abſoluit filiuʒ ꝛ iudex autorizat.itē pater adoptat.itē dñs ma numittit. Et ex hoc colligi pōt illius queſtionis determinatio:an filiatio ſpũalis ſiue cōpaterni tas per procuratorē cōtrahi poſſit:ꝛ videt̄ quod nō qꝛ ipſe pater ſpũalis aliquid diſponit ꝛ agit nec ſimpliciter cōſentit ꝛ cōſequenter requiritur preſentia eius.vt in.l.poſt mortē.de adopt.ꝛ ita dicunt canoniſte.hec Bar. 2

¶ Tertio querit glo.in.l.ſi paterfa.ff.eo.vtrũ fi lius arrogatus poſſit ſibi aliquid retinere ꝑ ſe: ꝛ vr̄ qꝺ ſic:qꝛ in traditione pactũ qꝺ apponitur debet ſeruari:in contrariuʒ facit auf.ingreſſi de ſac.ſanct.eccle.idem Bar.ibi. 3

¶ Quarto vtrũ arrogat⁹ ĩ filiũ filij ſui acquirat quartā partē bonorũ ſicut arrogatus ſimpliciter reſpōdet Azo in ſum.quod ſi pater adoptat ali quē loco nepotis ſi fili⁹ conſentit mortuo ſuo pa tre hic arrogatus trāſit in poteſtatē filij cui fuit arrogat⁹.nec agnoſcit̄ auo ſuus heres:ſi autē fi lius nō cōſenſerit mortuo patre non reincidit in poteſtatē:ſed agnoſcet̄ auo ſuus heres:vel tāꝗ̄ nepos licet in filiũ nō adoptauerit: vel tanꝗ̄ is quē videt̄ ſuus animus voluiſſe eſſe ſibi heredeʒ Idem dic de adoptato in nepoteʒ vel deinceps quod fieri poteſt vt inſti.de adop.§.licet excepto ꝙ nō trāſit in poteſtatē patris adoptātis. Et qꝺ dictũ eſt de maſculo dic de feminis. 4

¶ Quinto querit̄ quis poſſit aut nō poſſit ado ptare:ꝛ dico qꝺ poteſt paterfa.qui ſui iuris eſt ꝛ generare poteſt:vel ſi non pōt eſt ex defectu acci dētali vt eſt ſpado ſine gladio caſtratus.ff.eo. l.ij.ꝛ ſimiliter preſbyter.ſm Pañ.in.c.vnico.de cog.leg. Non poteſt autem adoptare qui gene rare nō poteſt propter defectũ naturalē: qui etiā dicit̄ caſtratus nec femine niſi ex reſcripto prin cipis in ſolatium liberorũ amiſſorũ: nec ille qui per.xviij.annos nō precedit eũ quē vult adopta 5

vel arrogare:vñ dicit.ſ.tho.ꝙ debet ita eſſe ſe
nex vt naturalr̃ poſſit eē pr̃ adoptati:vt ptʒ. iiij.
di.xlij.ꝛ hr̃.ff.eo.l.adoptio.hec habent̃ inſti.de
adop. Nec pōt adoptare ſm.s.Tho.q̇ nō ē ſui iu
ris nec minor.xxv.ānis vt idē dicit:nec pōt arro
gare q̇ nō hʒ.lx.annos.lʒ poſſit adoptare niſi iu-
ſta cā interueniēte.l.ſi pr̃.§.vlt.ff.de ado.ꝛ iuſta
cā eſt morbꝰ aut cōiūctio pſone adoptāde: alias
6 debet intendere generationi vt in.d.§.vltimo.
¶Sexto quis poſſit vel nō poſſit adoptari ꝛ di
co qḋ adoptari pōt quilibet tā maſculꝰ ꝙ̄ femia
ff.de adop.l.adoptio.dūmō ſit pſens aliter nō.l.
neqꝫ abſens.ff.e.etiā ſi ageret p pcuratorē vt di
cū eſt dūmō etiā ſit minor adoptāte ſic vt poſſit
eſſe filiꝰ eiꝰ naturalis nō cōpetit aūt cōſanguīeis
adoptari ſm.s.Tho.i.iiij.qꝛ naturalr̃ ſūt hēdes.
7 ¶Septimo vtrū quis poſſit adoptare in fratreʒ
vel ſororeʒ:ꝛ dico qḋ nō:vt.l.nec apud.C.de he-
re.inſti.ꝛ ibi Ang.nec etiā i pr̃eʒ qꝛ ꝯtra naturā.
8 ¶Octauo vtrū ſit adoptio ſi q̇s corā multis vel
etiā per ſe in domo ſua aliquē accipit i filiū aut
filiā dicēs:accipio te in filiū meū ꝛ dicit Pan.in
c.vnico.de cognatiōe legali quod non.l.nō mu-
dis.C.de proba.niſi ſeruetur forma de qua ſupra
ſcilicet qḋ fiat principis:vel magiſtratus autori
tate:quod eſt de ſubſtantia adoptionis ꝛ verbū
in arrogatione vt dictum eſt.
Doratio infra latria.

¶De adulatione.

Adulatio ſm.s.Tho.ij.ij. q.cxv. eſt
exceſſus delectādi alios vbis lau-
dis aut factis. Nā q̇ vult i oībꝰ alte
ri loq̇ delectabilr̃ excedit moduʒ
vtutis ꝛ peccat:qꝛ vtꝰ affabilita-
tis ꝛ ſi pncipalr̃ itēdat delectaſ̃ eos
qbꝰ ꝯuiuit:tñ vbi neceſſe eſt nō veret̃ cōtriſtare p
pter aliqḋ bonū. Si aūt aliq̇s ſic excedat ſola iu-
tētiōe delectādi vocat̃ placidus ſm philoſophū
ſi vo hoc facit gr̃a lucri vocat̃ blāditor ſiue adu
lator:cōiter tñ nomē adulatoris ſolet attribui oī
bus q̇.ſ. debitū modū volūt alios vbis vl̃ factis
delectare in cōi cōuerſatiōe hec ex illo. Igit̃ lau-
dare aliquem de eo quo non eſt laudandus: pu-
ta de malo vel pluſquā eſt laudandus vel vbi et
qñ ꝛ qūo ꝛ quo fine nō eſt laudandus: eſt adula
tio de qua.xxx.di.§.alias.xlvi. di.ſunt nōnulli.
vi.q.i.ſunt plurimi.ꝛ.xi.q. iij. nemo peritorum.
Et ad idē reducitur ſi quis vltra debitū velit al-
teri placere veſtibus ludis ꝛ huiuſmodi.
1 qḋ ¶Primo vo q̇rit̃ vtrū laudare aliquē vel ei vel
le placere ſemp ſit pctm̄.ꝛ dicit ideʒ ibi qḋ non:
ſed laudare aliquē cū debitis circunſtantiis:pu-
ta ne deficiat in aduerſis:vel vt magis proficiat
in bono pertinet ad virtutē affabilitatis ſiue cu-
iuſdā amicitie q̄ cōſiſtit in exteriori cōuerſatiōe
pertinet vero ad adulationē laudare in his q̄ nō
ſunt laudanda:vel qꝛ ſunt mala vt pctā:vel quia
ſunt bona icerta:vel etiā ſi timet̃ ne inaniter ele-
uet̃. Et ſilr̃ velle placere hoībus ppter charitatē
nutriendā. ꝛ vt in eis bō ſpūaliter pficere poſſit
eſt laudabile ſm illud.i.cor.x.per oīa oībus pla-
ceo.eſſet vero pctm̄ ſi quis hoc faceret in malis.
vel propter inanē gloriā aut lucrū ſm illud. pſ.
deꝰ diſſipat oſſa eorum qui hominibus placent.
¶Scḋo vero q̇rit̃ quot modis q̇s excedit in lau 2
dādo ꝛ adulat̃:ꝛ dico ſm Alex.de ales.ꝙ q̄tuor
pmo laudādo in aliquo bonū qḋ nō hʒ.ſcḋo au-
gendo bonū qḋ hʒ pluſꝙ̄ hʒ.tertio laudādo ma-
lum ꝛ dicēdo illud bonū.quarto minuēdo malū
vt dicendo non eſſe peccatum ita graue ſicut eſt.
¶Tertio vtrum adulatio ſit pctm̄ mortale. ꝛ.s. 3
Tho.dicit vbi ſupra qḋ ſic tripliciter. primo ra-
tiōe materie ſicut cū quis laudat peccatū alicu-
ius:qꝛ cōtrariat̃ dilectioni dei cōtra cuius iuſti-
tiā loquit̃ homo et dilectioni pximi: quē in pctō
fouet:ſed intellige ſi id qḋ laudat ſit pctm̄ morta
le.alſ iſta adulatio nō eſſet mortale. ſcḋo ratiōe
intētionis puta cū quis alicui adulat̃ vt noceat
fraudulēter corporaliter vel ſpūaliter.tertio pro-
pter occaſionē ſicut cum laus adulatoris ſit alte
ri occaſio peccandi etiā preter adulatoris inten
tionem:et tunc conſiderandū eſt vtrū occaſio ſit
data vel accepta:vel qualis ex hoc ruina ſequa-
tur venialis ſcʒ aut mortalis et ſm hoc iudican-
dū eſt. Si aūt aliquis ex ſola auiditate delectan-
di vel ad vitandum malū aut aliquid conſequen
dum in neceſſitate alicui fuerit adulatus non eſt
contra charitatem:nec mortale ſed veniale.
¶Quarto vtrū adulator ipetrās bñficiū p adu- 4
lationē teneat̃ reſignare:ꝛ dicit Alex. hoc redu-
ci debere ad munus ab obſequio. vñ recipiēs ſo-
lum ex hoc qḋ adulat̃ nō ex alio ſeruitio indigne
reciperet:et reſignare teneret̃ ſicut ille q̇ ſeruiuit
in offō turpi. Turpe autē offm̄ dr̃ cui pctm̄ anne-
xū eſt hec ex illo:quē ſequit̃ ſum.ang. ꝯ archid.ij.
parte. tit.i.c.v.§.iiij. dicētē qḋ lʒ hoc reducat̃ ad
munꝰ:ab obſeq̇o ꝛ talis reputādꝰ ſit ſimōiacꝰ.i.
q.i.ordinationes.nō tñ tenet̃ illud beneficiū reſi
gnare.ar.extra eo.c.ſi.ꝛ alleg.Dir.lib.iij.ꝛ Inn.
et Hoſt.qui hoc no.in.c.tuā.de eta.ꝛ quali.ꝛ ra
tio eſt quia ex quo eſt ſimonia mētalis tantum-
modo purgatur ſola penitētia nec aliter reſigna
tio neceſſaria eſt p text.in.d.c.ſi.i. de ſimo.ad ſi.
¶Quinto vtrū dare adulatoribꝰ ſit pctm̄ morta 5
le:ꝛ dicit.s.tho.ij.ij.q.cxxiij.qḋ non:niſi nimius
appetitꝰ glorie vane hoc recuſaret: ſicut delecta
bat̃ herodes:qḋ ei dei et nō hoīs laudes dabant̃
vel niſi intēdat q̇s et cupiat laudationē de pctīs
qꝛ tales largitores cōicāt cū adulatore in crimi-
ne. Et hoc eſt qḋ dicit Alex.de ales:qḋ tale pctm̄

eſt iſta datio q̄le adulatio ꝑpter quā dat.i.ſi veniale:veniale:ſi mortale:mortale: vt ptz.lxxxvj.di.in.c.donare.ꝛ duobꝰ ſequētibꝰ:vbi etiā dr ꝙ dare adulatori nō ꝑpter adulationē:ſed propter pietatē ad ſuſtentationē nature nō eſt peccatum: vtrum aūt licet dare hiſtrionibus infra ars.§.vj.

De adulterio.

Adulterium eſt alieni thori violatio.xxxij.q.nō mechaberis.vñ dr adulteriū quaſi ad alienū thorū.accesſio.xxxvj.q.j.§.cū ḡ.ꝛ qñqꝫ ē ſimplex.qñqꝫ.ſ.ſolū alter eſt ſolutꝰ:aliqñ duplex.qñ.ſ.ambo ſunt ꝯiugati.vñ fit q̄tuor modis.ꝑmo qñ vir ꝯiugatꝰ accedit ad mulierē ꝯiugatā.ſc̄do qñ ſolutꝰ accedit ad ꝯiugatā.tertio qñ cōiugatus accedit ad ſolutā.q̄rto ſm q̄ndā iuris interp̄tationē: qñ nō ſiſtiť.ſ.limites mr̄imonij: ſed libidinis feruore tēdiť in ſuā etiā ſi eēt aliena vel ecōuerſo:mulier reſpectu viri. Unde ſm.s.Tho.ij.ij.qō.cliiij. ardentior in ſuam eſt aliqualiter magis adulter q̄ cum aliena:et ſic intellige.c.origo.xxxij.q.iiij.

1. dubiū. Primo vō dubitať q̄d faciet mulier adultera q̄ ſobolem ex adulterio ſuſcepit:vt tuta ſit de expēſis et hereditate:et dico ſm Ray. qō mulier in ꝑſentia factū reuelet ſacerdoti ꝑito : vel ep̄o aut vtriſqꝫ:q̄ caute inquirēdo ſi inuenerint ſpuriū timere dcum: et viderint expedire:reuelēt ei factū corā adultera mr̄e:recepto priꝰ iur̄o ad ea ꝙ nō calūniosē procedat:ꝛ ab illo qō teneat ſecretum: cōſulēs qō religionē igrediať : vel ſe abſentet ita vt nihil percipiat de bonis putatiui patris. Addit autē ꝟ.ꝟ. qō ipſa mulier poterit reuelare marito ſi periculū non timet:ſicut ſunt aliq̄ ſuſtinentes ſciēter adulteria vxorū:vel etiā conſentiētes: qꝛ proprios filios hr̄e nō pñt:ꝛ hm̄ōi:ꝛ ſi ille acceptet mulier abſoluta eſt:ſꝫ intellige niſi reſpectu eoꝝ q̄ hoc nō obſtante manerent in dāno : vt veri filij mariti quātū ad legitimā : vel etiā forte quicūqꝫ alij quātū ad totā hereditatē qñ talis filius eſt ex adulterio vel inceſtu:cū penitus excludať a ſucceſſiōe ſm iura. Si aūt dicto ſpurio reuelari nō pōt:aut ipſe ꝯſilio nō acquieſcit iniungatur mulieri vt viro iuxta poſſe ſi q̄d hꝫ vel habitura eſt ſatiſfaciat ꝑ aliū ſecrete ꝛ caute nō reuelādo viro pſonā vxoris ꝛ tuta erit.xxij.q.v.hoc vr̄.et extra de pe.et remiſ.officij.ꝛ cōſentit Hoſt. Teneť aūt viro de conſumptis a ſpurio:de hereditate aūt heredibus viri ab inteſtato vel heredibus ſcriptis:vel q̄bꝰ veriſil'r credit qō reliquiſſet qō ſi neſciť pauperibꝰ largiať. Si aūt mulier nō hꝫ qō reſtituat:hꝫ aūt probatiōes ꝑ q̄s dicti ſucceſſores reuelarenť a dāno dicit Jnn. qō eas dꝫ adducere niſi graue malū eſſet peruenturū:qꝛ minus malū eſt damnū rerū q̄ corporū aut aīarū: ſi vō nō hꝫ ꝑbatiōes ſileat.ij.q.vij.pleriqꝫ. hec ſm Ray.Hoſt.ꝛ Jnn. Pañ.aūt in.d.c.officij. optīe predictorū mētē ꝛ veritatē colligit dicēs.Si nullū periculū eſt in reuelādo veritatē:ꝛ veriſimiliter crederet mulieri teneť reuelare. Si aūt ei non crederet nec habet ꝑbatiōes ꝑ'prōptas: ſufficit ei penitere ꝛ taceat:ne potiꝰ ſcādalū q̄ vtilitatē inducat.Si aūt ꝑbatiōes habet ꝛ veriſimiliter crederet ei:ſꝫ ſubeſt ꝑiculū mortis i reuelādo taceat qꝛ in nō reuelādo eſt ꝑiculū rerū: ſꝫ in reuelādo eſt ꝑiculū aīarū ꝛ corporū. Nec ob. regula iuris qui ſcādalizauerit:vbi habetur ꝙ faciliꝰ ſcādalū naſci ꝑmittiť q̄ veritas relinquať:qꝛ ſm Jnn.illud ꝓcedit in iudice vel in teſte. Igiť mulier penitcat ꝛ ſatiſfaciat de ſuo venientibꝰ abinteſtato vel ſm ſum. Roſel.his quos veriſimiliter maritꝰ inſtituiſſet ſi credidiſſet iſtū nō eſſe filiū ſuū: ſed male:qꝛ iſtis nullū ius erat queſituꝫ:ꝛ ſi dubitat diſpēſet in pauperes ꝛ ſi ſatiſfacere nō pōt peniteat ꝛ cōfeſſio ei nō negabiť:vt in.d.c.officij.Qō eſt valde ſingulare ꝛ colligiť hec theorica ſingularis valēs ad multa.ſ.qō preceptū poſitiuū non obliget aliquē cū ſcādalo:ꝛ cōſequēter vbi veriſimiliter ſcādalū aīarū vel corporū futuruꝫ eſſet: iuſta cauſa eſſet nō exequēdi preceptū etiā pape: vt in.d.c.officij.ꝛ in.c.ſi qñ.de reſcrip.imo etiaꝫ hr̄ ex.d.c.officij.qō ius poſitiuū interpretať diuinū. Reſtitutio eñ vr̄ de iure diuino:ꝛ tñ papa interpretať reſtitutionē hm̄ōi nō fiēdā rōne ſcādali vel ꝑiculi corporū aut aīarū.vide Pañ.in.ca.cū teneamur.de preben.ꝛ.ſ.obediētia.§.v.

Sc̄do vtrū filiꝰ qui eſt in poſſeſſiōe filiatiōis teneatur credere matri dicenti eum ſpurium vel ſuppoſitū:ꝛ dicit ꝟ.ꝟ.quod nō qꝛ poſſet eſſe fallacia muliebris:idē tenet Pañ.in.c.per tuas.de ꝓba.ꝛ idē tenēt doct.in.l.filium.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.ꝛ in.l.ſi vicinis.C.de nupt.ꝛ ibi dicūt fatuū extitiſſe eū qui propter dictū matris renūciauit regno:ꝛ dicit ibi Pañ.hoc procedere etiā ſi ambo parētes negarēt eū filiū vt probatur in.c.trāſmiſſe.in fine.iuncta glo.in verbo iudicijs.qui filij ſint legiti.et eſt text.cum glo.in.l.ſ.§.ij.ff.de cardi.edi.ꝛ.l.ſi poſtulamus.ff.de lib.ꝛ poſth.quod verum eſt niſi probēt tempore conceptionis ſe non concubuiſſe ſimul propter abſentiam vel infirmitatem:imo etiam ſi probaretur quod tempore conceptionis adulterabatur cum alio quodam dummodo vir eius habitaret cum ea cenſebitur nihilominus talis filius legitimus : vt in.l.miles.§.defuncto.ff.de adulter.ratio quia in dubio debemus in fauorem filiorum ſic interpretari:vt nota Panor. in c.intelleximus.de adulter.ꝛ facit.d.l.ſi vicinis ꝛ.l.quia ſemper.ff.de in ius vocand. Et ſecundum ꝟ.ꝟ. ſi ſana conſcientia non credit excuſatus eſt tam de perceptis q̄ de percipiendis 2

ſed ſi boneſtas femine ⁊ alie circūſtātie faciūt ei
de boc ꝓbabilē conſciētiā: ⁊ vult viā eligere tu-
tiorē: immo tutā ſʒ alios nibil vlteri⁹ ꝑcipiat: ſʒ
intellige niſi aliᷣ viuere nō poſſet: q̄ ſic poſſet: ca
pere vite neceſſitatē mapie aliis q̄b⁹ deberet nō
exiſtētib⁹ i tāta neceſſitate. De ꝑceptis aūt ⁊ cō-
ſumptis ī bona fide ray. cōſulit vt reſtituat vel cō
ponat: lʒ inq̄t nō ſit cogēdus q̄ poſſeſſor erat bo
ne fidei. C. de rei vē. certū. bo. quoq3 ⁊ vl. dn̄t
ꝙ nō tenet de cōſumptis in bona fide de q̄b⁹ tn̄
ſm bo. mulier tenet ⁊ ita limitāda ſunt dicta legi
ſtarū qui predictū de fatuitate notarunt.
3 ¶ Tertio vtrū aūt dict⁹ fili⁹ poſt cōpletā preſcri
ptionē debeat ſibi facere cōſciētiā de ſucceſſione
in bonis: ſi ꝓbet vel ſibi cōſtet ſe nō fuiſſe legiti-
me cōceptū: ⁊ dico ꝙ nō vt patebit ex notādis in
tit. de preſcriptiōe: ſecus añ cōpletā preſcriptio-
nē: incepit aūt ꝑſcribere qn̄ cepit noiari ſeu repu
tari ꝓ filio legitimo. vt no. in. d. c. per tuas.
4 ¶ 4. vtrū mulier poſſit ſibi filios de adultero ſu
ſceptos beredes inſtituere. ⁊ dico ꝙ ſic q̄ quili-
bet pōt ſibi beredē inſtituere cū q̄ nō ꝓbibet re-
ſeruata legitima ꝑte liberis ſuis: de quo vid. ſ. le
gitima ꝑ totū. ſʒ itelli ge boc niſi repugnet cōſue-
tudo regiōis ſm albri. ⁊ ſum. cō. lib. ij. ti. v. pater
aūt nō pōt bos filios inſtituere. vt īfra fili⁹. § iiij.
5 ¶ Quinto vtrū adulter teneat ad reſtitutionē
dānorū ⁊ expēſarū q̄ marit⁹ incurrit ex filio nato
in adulterio: ⁊ dico ꝙ ſic ſm ſuū poſſe ſm archi.
ſi boc ſcit aut veriſilr credit ⁊ mater ſatiſfacere
nō pōt: adde tn̄ aut etiā nō vult. q̄ cauſam dāni
efficacē dedit: ⁊ ſi adultera admitteret filium ad
boſpitale: vel q̄ finxit ſe mortuū peperiſſe vel q̄
ſine ſuo periculo notificauit marito tenebit bo-
ſpitali de expēſis niſi notabilis paupertas illum
excuſet cū ad boc naturali iure teneat. ⁊ boſpita
lia propter pauperes facta ſint. Sʒ de bereditate
vel dote ſi dotaret a pr̄e putatiuo teneri videtur
ad arbitriū boni viri attēta ſui facultate. Si aūt
dubitat adulter ex eo ꝙ mulier ſit leuis ⁊ cū aliis
adulterat vel etiā q̄ ipſamet dubitat vtrū ſit ei⁹
vel mariti: relinquatur iudicio dei nec de reſtitu
tiōe grauetur: quia iudicis eſt vt in re dubia cer
6 ta ſententia non proferatur. bec ex illo.
¶ Sexto que eſt pena tā viri q̄ʒ vxoris adulterā-
tis? ⁊ dico ſm glo. in. c. tue. de procur. ꝙ mulieri
olim erat pena capitis. vt. C. de adul. l. caſtitati.
bodie vero prius vberata retrudet in monaſte-
rio. C. de adul. aūt. ſed bodie. Eſt ⁊ alia pena: q̄
ſm Pan̄. in. c. plerūq3. de dote poſt di. re. mulier
perdit dotē ⁊ vir donationē ꝓpter nuptias ſi ma
trimoniū ſeparat per ſniam iudicis eccl'iaſtici
alias nō ſm Jo. an. Pan̄. tn̄ ibi tenet ꝙ ſi adulte
riū notoriū eſt tūc cū poſſit vir ꝓpria autoritate
expellere vxorē: ⁊ econtrario lucrat: q̄ ſi peteret
obſtabit ei exceptio adulterij ꝑdet etiā mlier do
nationē ꝓpter nuptias: quā ex pacto aut ſtatuto
debebat lucrari ſoluto matrimonio: bona vero
ꝑafernalia nō ꝑdit ſm docto. q̄ in penis vba de
bēt reſtringi. regula odia. de re. iur. lib. vj. q̄uis
glo. in. d. c. plerūq3 teneat ꝙ perdat. Eſt etiā ter-
tia pena q̄ ꝑdit ius petēdi debitū. de quo. ſ. debi
tū. ſi tn̄ recōciliet oia recuperat. vt l. d. c. plerūq3.
¶ Septimo qn̄o adulteriū dicat notoriū ⁊ dicit 7
Pan̄. in. c. intelleximus. de adul. q̄d publice dicit
adultera ita qn̄ ſtat in domo cū publico cōcubina
rio ⁊ cōuincit notorie de adulterio: qn̄ babet eā
in mēſa: i domo: ⁊ in lecto. vt ſ. c. ſi. ⁊. c. tua. de co
ba. cle. ⁊ mu. vn̄ in. l. furē. ff. de fur. ⁊. in. l. capite
quinto. ff. de adul. no. ꝙ adulteriū dr̄ notoriū qn̄
vir ⁊ mulier deprebēdunt in latebris ſe oſculan
tes ⁊ bmōi actib⁹ ꝓpinq̄s adulterio: facit. l. ſi q̄s
nō dicā rapere. C. de epi. ⁊ cle. item qn̄ paſſim ad
mittit viros cā adulterij vt in. l. palā. in princi. ff.
de ri. nup. ⁊ quod no. in. c. cū in dioceſ. de vſur.
¶ Octauo vtrū adulteriū cōmitti poſſit ſine do- 8
lo. qui. ſ. eſt calliditas ⁊ machinatio ad circūue-
niēdū fallēdūq3. l. j. ff. de dolo. ⁊ dico ꝙ loquēdo
de adulterio quo ad culpā ſine dolo cōmitti pōt
q̄ peccat mortalr quocūq3 illud ꝯmittit ex metu
ſiue ex ignorātia: vel errore iuris: niſi ignorātia
eſſet facti: puta q̄ credit virū eū qui erat adulter
niſi etiā adſit coactio abſoluta nō cōſentiēte mē-
te: q̄ tūc eſt ſine cl'pa: ſʒ quo ad penā legis cōmit
ti nō pōt ſine dolo. vt ptʒ l. l. ſi ex lege. ff. de adul.
vbi errātes in iure excuſant a pēa iceſt⁹ ⁊ adulte
rij. facit. c. lucretiā. aſs eſt ſub. c. ꝓpoſito. xxxij. q.
v. q̄d nō itelligit ſm gl. i. d. c. quo ad culpā. Sʒ tn̄
Pan̄. l. c. ⁊ ſi neceſſe ſit d̄ do. poſt di. re. diſtiguit:
q̄ aut loquimur de pēa ꝑditiōis lucri: ⁊ ſic error
nō excuſat niſi ſit iuſtus: vt i. l. ne paſſim. C. de iu.
⁊ fac. igno. Aut loq̄mur d̄ pena corꝑali: aut ꝑdi-
tiōis ꝓꝑe ſubſtātie vt dotꝭ ſeu dōatiōis ꝑꝑ nup. ⁊
ſic excuſat error etiā iur. vt in. l. ſi adulteriū. ff. de
adul. ⁊ arg. in aut. iceſtas nuptias. C. de iceſtu. ⁊
inuti. nup. Et licet Jo. an. ⁊ cōiter doc. l. d. c. ⁊ ſi
neceſſe. teneāt ꝯtriū. ſ. ꝙ error iuris nō excuſat a
pena tn̄ bar. i. l. q̄ ꝯ. C. de iceſt. ⁊ cū Pan̄. q̄ nō eſt
in dolo q̄ errat. vide. ſ. cl'pa. § ātepe. Excuſat ſiſr
a dolo met⁹ etiā ꝯditiōalis. vt in. d. c. propoſito.
¶ Nono vtrū metus cōditiōalis excuſet mulie- 9
rē a pena adulterij: ⁊ dicit Pan̄. in cōſ. iiij. ꝙ in
cipit facti cōtingētia: ꝙ ſi mulier eſt paſſa violē-
tiā vi preciſa indubie penā pati nō debet: quin-
immo nec vllā pctī maculā ꝯtrait: ſʒ ſi vis aut me-
tus fuit cōditiōalis: lʒ ꝯtrerit aliq̄d pctm̄ ⁊ digna
ſit aliqua pnīa: q̄ ad minus affuit aliquis cōſen
ſus: penā tn̄ adulterij pati nō debet. ⁊ ſic dote pri
uari nō debet ⁊ cōſortio mariti: q̄d ꝓbat expſſe l.
l. vim paſſam. ⁊ in. l. ſi vxor. § ſi quis. ff. de adult.

Et eſt rō qꝛ adulteriū reſpectu legis nō cōmittiꝫ
ſine dolo:licet interuenerit aliqualis culpa.vt no
tabiliter ꝓbaꝫ in.l.pe.ff.de adul.itē eſt tex.iūcta
gl.ſi.xxxiiij.q.ij.in lectū.ꝛ.xv.q.j. inebriauerūt et
iura ꝓcedūt etiā in metu cōditionali vt apertiſ-
ſime ſentit glo.xxxij.q.v.ꝓpoſito alias incipit lu
cretiā.Addit aūt ꝑaſi.ꝙ nō ſolū metus illatus
excuſat a pena adulterij ſed etiā pudoꝛ ꝛ verecū
dia quedā in clamādo maxime noctis tpe a viro
preſertim potēti oppreſſa:qꝛ ibi ceſſat dolus qui
requiriꝫ ad penā adulterij incurrēdā. Et hoc no
tabiliter probaꝫ in.d.c.lucretiā.iūcta glo.ꝛ veri
facti cōtingētia:qꝛ illa lucretia nobilis ꝛ pudica
ꝓpter iſtā ignominiā ꝛ cōfuſionē vitādam expo
ſuit ſe libidini filij tarquinij regis:nec fuit iudi-
cata adultera ab aug.viro ſanctiſſimo ꝛ doctiſ-
ſimo:ſꝫ de caſtitate mētis cōmēdata: vt ibi intel
ligit gl.ꝛ bñ ꝙ licet quo ad deū nō fuerit imma-
culata:qꝛ coacta volūtas nō excuſat in maleficiis
ſꝫ debet quis pꝛiꝰ oīa mala pati ꝙ̄ cōſentire pec-
cato:tñ excuſata fuit ab adulterio quo ad penaꝫ
legis:cū nō cōmittaꝫ ſine dolo.Ad hec qꝛ vbi ad
incurrēdā penā requiriꝫ dolus nō ſufficit culpa.
l.j.ff.de ſica.notaꝫ in.l.in actionibus.ff. de in li-
tē iur.ꝛ.l.quod nerua.ff.depo. Ad incurrēdā au
tē penā adulterij requiriꝫ dolus qui per metū ex-
cludiꝫ:ꝛ ita vꝫ firmare bar.in.di.l.qd nerua. Et
etiā quo ad penā pecuniariā lata culpa nō equi-
paraꝫ dolo:vbi lex expreſſe dolū requirit.Et idē
ſentit gl.in.l.magna negligētia. ff. de vb. ſigni.
Et ſic licet hic nō agaꝫ criminalr̄ ad penā adul-
terij:ex quo tñ agiꝫ ad penā nō ſufficit illa culpa
ſine dolo.preſertim cū agaꝫ ad grauē penā vt.ſ.
ꝑdat patrimoniū ſuū.l.iij.ff.de mi.ꝛ vt ſepareꝫ a
viro.ꝛ cōſequēter priuetur iure petēdi debitū cō
iugale:ꝛ petendi vires alimentales paſſiue.

De aduocato.

Aduocatus qs ſit:vt innoteſcat ſciē
dū eſt ꝙ ſm ꝑaſi.ſup rubri.de po
ſtulādo.poſtulare ſeu aduocare eſt
deſideriū ſuuꝫ vel amici ſui in iure
apd eū q iuriſditiōi preeſt expone-
re:vl' alteriꝰ deſiderio ꝯdicere.Ad
uocatꝰ igiꝫ dr is q in iudicio apd eū q iuriſditio
ni preeſt deſideriū ſuū vel amici exponit:vel alte
riꝰ deſiderio ꝯdicit.l.ſciēdū.§.j.ꝛ ibi ꝑ doc.ꝛ.l.
paulꝰ.la.j.ꝛ ibi bar.ff.de leg.Et iō ex hoc ꝙ dr i
iure cōcludiꝫ ꝙ cōſulēs i camera ꝓprie nō dr ad
uocatꝰ nec ꝓhibitꝰ aduocare cēſeꝫ ꝓhibitꝰ i ca-
mera cōſulere vel facere allegatiōes i ſcriptis ſm
eūdē ibi ꝛ ꝯſentit bar.i.l.j.ff.de va.ꝛ extraoꝛ.co.
r.du Primo vo q̄riꝫ qualis debeat eſſe aduocatꝰ
duū. ſciēs vcꝫ vl' ignorās.ꝛ dicit gl.in.l.j.ff.de poſtu.
ꝙ nō debet.ſ.neceſſario hr̄e lr̄as:ſꝫ ibi tenet ba.
ꝙ doc.ſunt cōtra illā gl.ꝛ bñ qꝛ aduocati debēt
ſtuduiſſe ſaltē quinquēnio ꝛ examinari dñt a do
ctoꝛibꝰ ꝛ eoꝛū iuramēto ꝓbari.l.nemini. C.d ad
uo.di.iud.ꝛ no.bar.i.d.l.j. Nec obſtat qd dicit
glo.de iudice.qꝛ ille peritiā hr̄e pōt per ſuos ac-
ceſſores qd in aduocato non cadit.
Scdo vo queriꝫ qs nō poſſit eſſe aduocatꝰ ꝛ
dico ꝙ nō pōt pꝛio hereticus vel paganꝰ ꝛ excōi
catꝰ.iij.q.j.c.j.extra.de here.excōicatꝰ.el.j.ꝛ de
peni.di.j.nemo vel in foro.itē.l.nemo. C.de.po-
ſtu.ꝛ.l.nemo.la.ij.C.de epiſ.au.ꝛ omēs ſupꝛadi-
ctos ꝛ quelibet eoꝛū iudex admittēs peccaret gra
uiter ꝛ puniēdus venit:vt in.d.c.nemo.vel in fo
ro.ꝛ.ij.q.iij.excōicatos. Scdo ſi ſit monachus
aut religioſus:qꝛ tales peccāt aduocando niſi ꝑ
monaſterio de mādato pꝛelati.xvj.q.j.monachi
extra de poſtu.ex parte. Tertio ſi ſit clericus in
ſacris cōſtitutus vel etiā in minoꝛibꝰ dūtamē ſit
bñficiatꝰ:talibꝰ eñ ꝓhibita eſt aduocatio coraꝫ
iudice ſeculari niſi in ꝓpꝛia cā vel pro eccl'ia ſua
vel cōiunctis:aut miſerabilibꝰ ꝑſonis. extra de
poſtu.cleri.ꝛ.c.cū ſacerdotis.An vo corā eccl'ia
ſtico iudice poſſint:ſatis vꝫ ꝙ ſic arg.in.d.c.cle-
rici.exceptis epīs ꝛ ſacerdotibus qbꝰ vr̄ ſimplr̄
interdictū corā vtroqꝫ niſi vt dictū eſt i quatuoꝛ
caſibꝰ.vt in.c.ſi.de poſtu.extra ne cle.vel mo.ſa-
cerdotibꝰ.xv.q.ij.c.vnico.in gl.xiiij.q. v. deniqꝫ
Pꝛio vt dictū eſt ꝑ ſe.ſcdo ꝑ ſua eccl'ia. tertio ſi
neceſſitas imminet ꝑ ꝑſonis ſibi cōiunctis qui i
iſto caſu ſunt vſqꝫ ad quartū graduꝫ.C. de epi.et
cle.auꝫ.licētiā.ꝛ.C.d aduo.di.iu.l.petitionē. Et
neceſſitas immineret ſm ꝑaſi.intelligiꝫ qñ aliū
hr̄e nō poſſunt vel nō eque bonū.quarto ꝑ miſe-
rabilibꝰ ꝑſonis.q.ſ.ſūt q̄ ꝑ ſe ꝓpꝛias cās admini
ſtrare nō pñt.vel eccl'iaſtico auxilio indigentes.
lxxxvj.d.c.ſi.ꝛ.lxxxvij.di.defenſiōis.C.qñ imper.
inter pu.ꝛ vidu.ꝑ totū. In cā criminali tñ coraꝫ
ſeculari iudice nullo mō pñt.vt.j.§.v.Et intelli-
ge dūmō i ꝓdictis caſibꝰ diuinū officiū nō omit
tatur.ar.di.lxxxj.clericꝰ.Et nota ꝙ quicūqꝫ bñfi
ciatꝰ i aliqua eccl'ia ꝓſtat ꝯ eā ꝑ extraneis bñfi-
ciū aduocatiōis aut ꝓcuratiōis debet illo bñfi-
cio ſpoliari.vt i.d.c.ſacerdotis.qd lꝫ de cleri.lo-
quaꝫ:tñ etiā idē dicit Inno.de ſeculari ibi bñfi-
ciato. Quarto iudex ꝛ acceſſoꝛ nō debet qs eſſe
iudex vel acceſſoꝛ in cā in qua vult eē aduocatꝰ
qꝛ duo officia in eadē cā ꝓhibenꝫ exercere.iij.q.
iij.c.j.ꝛ.ij. Quinto qdā alie ꝑſone ꝓhibenꝫ ad
uocare per canones.vt.iij.q.vij.infames.§.tria vt
ſurdus q.ſ.penitꝰ nihil audit.ff.de poſtu.l.pe.itē
mutus.itē cecus.i.oculo vtroqꝫ priuatꝰ.vt in. d.
l.j.itē perpetuo furioſus.item impubes vſqꝫ ad
xvij.annū.itē ſeruꝰ femina:ꝛ vir volūtarie paſ-
ſus muliebꝛia.ſ.ꝯ naturā.vt i.d.l.j.itē dānatꝰ ca
pitali crimine:vel calūnia publici iudicij.itē qui
operas ſuas locauit vt pugnaret in barena cum

beſtia.ḋ.l.j.vbi gl. i verbo locauerit. dicit ꝙ hic eſt infamis ipſo iure. et bene dicit locauerit.ſ.cā mercedis: ſecus vbi hoc faceret ſine mercede cā virtutis oſtendende.vt ibi in tex.et rō pōt eſſe q̄ꝛ ſi ſe vēdidit multo fortiꝰ vēderet aliū. Predictis addit ſum.piſa.eū q̄ amotus eſt a ſenatu. ſed ſup ple.dicit de iſto nō fieri mentionē in.ḋ.l.j.nec in ḋ.§.tria. vnde ſum.ro. eius autoritatē ſecuta de hoc nihil dicit:ſed mirum eſt ꝙ hunc viderit expreſſum per tex.in.ḋ.§.tria. Adde predictis generaliter ꝙ perſona infamis non poteſt eſſe procurator:vt in.ḋ.c.infames.i.aduocatus ſm glo.

3 ¶ Tertio ſpāliter q̄rit̄ vtrū ſacerdotes et ep̄i et ſupiores poſſint aduocare pro aliis: ⁊ ſum.ange. tenet ꝙ nō in q̄cūq; caſu q̄ ad ep̄os corā eccl'iaſtico iudice aut ciuili.xj.q.j. te quidē. diſt.lxxxviij. p̄clatū.⁊.c.ep̄s.xiiij.q.v.deniq;.xxj.q.iij.ꝑ totū. ſum.aūt piſa. videt̄ tenere ꝙ poſſint corā iudice eccleſiaſtico in q̄tuor caſibꝰ de q̄bꝰ dictū eſt in.§. p̄ore.et idē vr̄ eē de mēte Pan.q̄ extra.de poſtu. ꝑ totū diſtinguit:q̄ꝛ ep̄s in foro ſcl'ari nō dꝫ eſſe aduocatꝰ q̄ꝛ nō eſt decēs vt exhibeat reuerentiā iudici quā exhibere dn̄t aduocati: qui dn̄t ꝓponere ſtādo ⁊ nō ſedēdo.l.q̄ſquis.C.de poſt.ſꝫ corā iudice eccl'iaſtico ſi habeat cām eſt in optione ſua vtrū ꝑ ſe vel ꝑ aliū velit promouere.hec ille. Nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ loq̄t̄ de cā ep̄i:q̄ꝛ cā eccl'ie eſt eiꝰ cū ſit ſpōſus ⁊ cā ꝯiūctoꝝ ſil'r et cā miſerabiliū ꝑſonarū cū ſit pr̄ reſpectu carū. Quo ad ſacerdotes aūt planū eſt ꝙ pn̄t corā iudice eccl'iaſtico in q̄tuor caſibus vt dictū eſt. Et a fortiori q̄ ſunt ordinis inferioris hoc poſſunt vt.§.ſequen.

4 ¶ Quarto vtrū cōſtituti in ſacris nō ſacerdotes ſ.diaconi et ſubdiaconi poſſint eſſe aduocati ſiue ſint bn̄ficiati ſiue nō:⁊ dico qȯ ſic corā iudice eccleſiaſtico ſm Jnn.in.c.j. de poſtu.etiā quo ad negocia ſecularia:vt ptꝫ ſm pan.in. ḋ.c.j.a ꝯrio ſenſu ⁊ cōiter tenēt doc.⁊ etiā in iudicio ſcl'ari ꝑ negociis eccl'iaſticis. vt ibidē ptꝫ in illo v̄bo in negociis ſcl'aribꝰ.vbi Jnn. arguit dicēs. ꝗ ſecus in eccl'iaſticis. Et dr̄ ſm Panor. negociū eccl'iaſticū rōne ꝑſone vt q̄ꝛ ꝑſona eccl'iaſtica ſequēdo forū rei litigat corā ſcl'ari:itē rōne delicti. vt ſacrilegiū ⁊ hmōi. itē ratiōe rei vt q̄ꝛ res eſt eccl'ie. Nō lꝫ autē eis aduocare corā iudice ſcl'ari ꝑ negociis ſcl'aribus.c.j.⁊.c.fi.de poſtu.niſi in q̄tuor dictis caſibꝰ.ſ.ꝑ cā ſua vel ſue eccl'ie:vel ꝑſonarū coniunctarū.aut miſerabiliū ſm panor.vbi.ſ̄. et ſm ſpe.ti.de aduo. Panor.tn̄ dicit hec ꝓcedere ſi cōſtitutus in ſacris hꝫ bn̄ficia q̄bꝰ ſubſtētari pōt:ſi vero non hꝫ lꝫ glo.in.ḋ.c.j.dicat ꝙ nō pōt aduocare.ſed dꝫ agere ꝯ ep̄m vt ſibi prouideat: meliꝰ tn̄ vr̄ ſm Hoſt. ꝙ ſi de facto ageret lꝫ ei ex tali aduocatiōe q̄rere victū:et hoc verum eſt.nec dicta glo.ſtare pōt.q̄ꝛ.xv.q.ij.c.vnico. cōceditur clerico aduocāti vt recipere poſſit oblata ſpōte tn̄ nihil ꝑ ſalario q̄rere dꝫ.⁊ gl.dicit ꝙ hoc non ſeruat̄:q̄ꝛ nemo militat ſtipēdiis ſuis. c. cū ex officij.de p̄ſcrip.q̄ gl.ſi loquit̄ de nō bn̄ficiatis habet̄ intētū ꝙ pn̄t ſalariū petere: ſi vero loquit̄ de bn̄ficiatis a fortiori lꝫ petere nō bn̄ficiatis q ſūt in neceſſitate maiori.et ꝯūr eis licet aduocare.

¶ Quinto vtrum aduocare poſſint clerici in minoribꝰ ordinibꝰ ꝯſtituti: ⁊ dico qȯ ſi ſunt beneficiati non pn̄t niſi corā eccleſiaſtico iudice.c.j.de poſt.qȯ ſm panor.et hoſt.limitat̄ q̄n hn̄t bn̄ficiū ad ſuſtētationē q̄ꝛ alioq̄n pn̄t ſibi ꝑ aduocatione acq̄rere. Si vero non ſunt bn̄ficiati aduocare poſſunt corā iudice eccleſiaſtico ⁊ ſcl'ari in cā ciuili:nō aūt in criminali corā ſcl'ari. vt i.c.ſniam. ne cle.vel mo.xxiij.q.viij.his a quibus.diſt.lj.aliquātas. Et licet quidā dicāt eos poſſe poſtulare ſeu aduocare pro reis ⁊ proſeq̄ appellationē.ar. xxiij.q.v.c.j.et.c.eos. tn̄ tutius eſt abſtinere totaliter.ḋ.c.ſententiā.et no.glo.in.ḋ.c. aliquantas. 5

¶ Sexto.vtrū monachus poſtulare poſſit:et dico qȯ nō niſi expoſcente neceſſitate monaſterij et abbate imperāte.c.ex parte.de poſtu. et vt patet ibi hoc extenditur et ad canonicos regulares. et Panor.dicit idē intelligēdum de oībus religioſis qui largo modo dicuntur monachi:⁊ ſm eundē opꝫ predicta duo ſimul concurrere.ſ.neceſſitatem ⁊ imperiū:q̄ ſi concurrant aduocare poſſunt etiā coram iudice ſeculari ſm Panor.ar.c.j.⁊.c. fi. de poſtu.ſ. in cauſa ciuili tm̄:ſi vero non concurrant non licet eis etiam coram eccleſiaſtico. 6

¶ Septimo q̄uo intelligat̄ p̄dicta neceſſitas monaſterij:⁊ dico qȯ ſm doct.ſi cā eſt monaſterij indubitatū eſt qȯ eſt neceſſitas:ſi vero cā nō ſit monaſterij:ſed monachus aduocat vt lucret̄ ad releuādū monaſteriū ab aliq̄ neceſſitate: vel debito vtrū ſit licitū in vtroq; foro. Jo.an. in regula in argumētum. in merc.cōcludit qȯ nō:dicit tn̄ qȯ abbas lap.ſeruauit ꝯriū : et facit ꝑ hoc notabile dictū Jnno.in.c.cū.i.et.a.de re iudi.vbi dicit qȯ monachꝰ pōt eſſe ꝓcurator vel aduocatꝰ etiā ꝑ amico monaſterij imperāte abbate q̄ꝛ ꝑ cōſequētiā tractat̄ de vtilitate monaſterij q̄ per amicos monaſterij ꝓmouet̄.panor.aūt dicit qȯ primū vr̄ honeſtiꝰ ⁊ ſecurius lꝫ adhereat opinioni.Jnno. ſꝫ prima magis placet.ar.c.nō magno.ne cle.vel mo.xvj.q.j.alia eſt. Sed tn̄ aduerte qȯ cleri. vel mo.ſolū prohibent̄ vt dictū eſt poſtulare: q̄n indifferēter exercere volunt officiū tale ſm Jnnoc. in.c.vnico.de ob.ad rōci.ſecus ſi volūt ſolū aſſumere in vna cauſa.et hoc ſequit̄ archi.in.c. puenit.lxxxvj.diſt.ſed colle.in.c. dilecti. extra de arbi.tenet qȯ nec etiā in vna cauſa ⁊ hoc eſt veriꝰ: quia precepta negatiua obligant ſemꝑ ⁊ ad ſemper et eadem ratio prohibitionis in omnibꝰ eſt. 7

8 ¶8.vtrũ probibit⁹ aduocare a iudice vni⁹ ciui
tatis aduocare poſſit ĩ alia ⁊ dicit gl.in.l.ſ.C.e.
ꝙ aut fuit ꝓbibit⁹ ex cã q̃ infamiã nõ irrogat. et
ſic probibitio ſe nõ extẽdit vltra locũ iuriſditio-
nis iudicis ꝓhibẽtis aut ex cã irrogãte infamiã
et tũc vꝛ probibit⁹ in oi loco.vt ĩ.l.ex ca.ff.de po
ſtu.not.tñ bart.ĩ.l.paul⁹.la.ſ.al's incipit eũ.ff.de
legatio.ꝙ probibit⁹ aduocare ſi mittat ſchedulã
iudici vel ei loquaꝛ: nõ ꝑpter boc vꝛ aduocare.
9 ¶Nono q̃s ſit debit⁹ modus aduocãdi: ⁊ dico
ſm ray.vt nõ producat falſa inſtrumenta aut te-
ſtes falſos vel corruptos: nec mentiaꝛ nec indu-
cat falſas leges:aut ꝓbatiões nec q̃rat in graua
men alteri⁹ ptis dilatiões nõ neceſſarias:⁊ ꝙ fi-
deliter q̃ſtũ iuſtitia ꝑmittit cãm foueat nibil de
cõtingẽtibus omittẽs.iij.q.vij.§.ſi q̃s autẽ.et ar.
extra de teſtib⁹.intimauit.C.de iudi.l.ꝑpcrãdũ.
§.illo pculdubio.iiij.q.iiij.c.ſ.⁊.ij.Itẽ nõ ꝑcaci-
ter aut vociferãdo. q2 ꝑpter boc ĩpediꝛ ꝑceſſus.
v.q.iiij.in loco.iij.q.vij.ſi quis adeo.Itẽ dicit.s.
tbo.ij.ij.q.lxxj.ꝙ aduocato defendẽti cauſam iu-
ſtã licitũ eſt prudẽter occultare ea q̃ poſſent im-
pedire ꝑceſſum:non autem vti aliqua falſitate.
10 ¶10.vtrũ liceat aduocato defendere cãm iniu-
ſtam ⁊ dicit. s.tbo.ij.ij.q.lxxj.ꝙ ſi bõ ſciẽter facit
abſq3 dubio grauiter peccat:⁊ teneꝛ pti de dam
no illato p ei⁹ auxiliũ ꝯ iuſtitiã. Si vero boc fa-
cit ignorãter excuſaꝛ ſm modũ quo excuſari põt
ignorãtia.Si autẽ in ꝑ̃ncipio credidit cãm iuſtã
⁊ in ꝑceſſu apparet nõ iuſta cã ꝑcedere nõ d3:vt
ſcilz alterã partẽ iuuet:aut ei cãe ſecreta reuelet:
d3 aũt cãm deſerere:vel eũ cui⁹ cãm agit ad cedẽ
dum inducere:ſiue ad cõponendũ ſiue dãno ad-
uerſarij.bec ex illo. Quãdiu aũt cã eſt dubia ſm
ꝺꝺ.bene põt patrocinari. Nota etiã ꝙ ſi ſciẽter
boc facit tenetur etiam clientulo: ſi eum decepit
ſuadens cauſam eſſe iuſtam quia aliter non liti-
gaſſet.ar.C.de admi.tu.l.non eſt ignotum.
11 ¶11.q̃no eũ excuſet ignorãtia cauſe iniuſte. ⁊ di
co ꝙ ſi prouenit ex culpa ſua:puta q2 nõ eſt peri-
tus in iure:aut nõ inquiſiuit a cliẽtulo vt debuit
merita cauſe nõ excuſat:ſ3 teneꝛ pti leſe ⁊ cliẽtu-
lo ſi aliter nõ litigaſſet ſ3 modũ culpe et regulas
de q̃b⁹ ĩfra culpa.Si vero ignorãtia illa ꝑuenit
ex q̃litate negotij vel falſa aut mala informatio-
ne cliẽtuli excuſaꝛ.ſ3 tñ cognita iniuſtitia cãe eã
dimittere teneꝛ.l.rẽ nõ nouã.§.ꝑtoni.C.de iu. et
ſm mõal.reſtituere teneꝛ ſalariũ receptũ.qð verũ
eſt ſi fuit ĩ culpa nõ aliter ſm bo.⁊ eſt mẽs.s.tbo.
12 ¶12. Utrũ aduocat⁹ bñs iuſtã cãm licite poſſit
vti cauillatiõib⁹.et dicit gl.ĩ.c.cupiẽtes. in ꝟbo
malignãtium.de elec.lib.vj. dicit conſueuiſſe ꝙ
babẽs ius ĩ ꝑ̃ncipali cauillatiões ⁊ malitias ad
uerſarij per al's repellere põt:⁊ ſic põt intelligi.c.
nullius.iiij.q.iiij.⁊ de boc.xxiiij.q.ij.dñs nr̃.et ibi
gl.idẽ t3 dicẽs ꝙ ꝑ inſidias ⁊ dolũ licite vincere
poſſumus boſtes.vt.xxij.q.ij.c.vtile.dũm̃ boſti.
fidẽ nõ rũpam⁹.Idẽ dicas de aduocatis ꝙ ſi bñt
iuſtam cãm licite põt decipere aduerſarios ſuos
bec gl.ſ3 intellige dũmodo nõ opponãt falſas al
legatiões aut faciãt aliquid de ſe malũ ſicut dñs
mat.xxj.volẽs excludere principũ cauillationes
interrogãtib⁹ de vna q̃ſtiõe nõ rñdit: ſ3 aliã op-
poſuit volẽs clauũ clauo retũdere ⁊ oſtendere li
citũ eſſe cautelis vti cõtra malignorũ cautelas.
¶13.vtrũ aduocatus aduocare poſſit pro vtraq3 15
pte bona fide.⁊ ſum.ro.t3 ꝙ nõ q2 inq̃t nõ video
q̃uo vtriq3 partiũ ꝯtrariũ pure ſeruire poſſit ſed
ſum.ang.⁊ ſpe.in ti.de aduo.t3 ꝙ ſic ĩ caſu.⁊ fa-
cit qð notaꝛ.xlv.di.diſciplina.in tex.⁊ in glo.qð
arcbi.limitat q̃ñ ex aduocatione nõ fit ꝑiudiciũ
parti. Sed veritas eſt ꝙ vbi ſcit iuſtitiã vel iniu
ſtitiã cãe boc non põt: q2 ſemꝑ ex vna pte tuereꝛ
iniuſtã cãm ſciẽter ꝙ nõ l3:vbi ꝟo boc neſcit:ſed
eſt in dubio ſicut licite põt tueri ſingulas. ita et
vtraſq3 partes: q2 in caſu dubio patrocinari põt
ſm.s.tbo.⁊ rod. Qð indubitãter verũ eſt primo
vbi poſtq̃ pꝛocinat⁹ eſt vni pti ⁊ deinde cogno
ſcẽs ſe male allegaſſe reuocat ſuũ cõſiliũ vt teneꝛ
caute tñ ꝑpter ſcãdalũ puſillorũ: ar.Bal.in.l.ſi.
C.de fur.⁊ ang.in.l.labeo.ff.de aqua plu.ar.Io.
an.in.c.ſi.de teſti. ſcðo in diuerſis articulis ⁊ di
uerſa inſtãtia.puta aduocãdo ꝑ vna parte in cã
pꝛĩcipali ⁊ ꝑ alia in cã appellatiõis cauendo tñ
a ſcãdalo puſilloꝝ.gl.in.l.ſi.ff.de poſtulã.ſpe.ti.
de aduocat.Io.an.⁊ dñic⁹.⁊ ꝑpoſi.l.c.diſcipli-
na.di.xlvj.Sz in eadẽ inſtãtia etiã in dubijs boc
fieri nõ põt:tũ q2 nõ eſt ſine ſcãdalo ⁊ detrimen-
to fame niſi rariſſime: tũ q2 vꝛ ĩpoſſibile vt viſa
materia diligẽter babeat bonam fidem reſpectu
vtriuſq3 cãe:tũ etiã q2 vꝛ ꝯ iura q2 allegans ꝯria
nõ eſt audiẽdus.l.ſ.C.de fur.l.cũ ꝑcũ.C.de li. cã.
de appel.ſollicitudinẽ. ad finẽ. Uñ eo caſu d3 ex
toto deſiſtere:vel ĩ dubio eligere ptẽ rei ꝯ actorẽ
iuxta regulã cũ ſunt.ĩ ſexto: vel ꝯſulere ꝑ m̃rimo
nio ꝑ teſtato ꝑ dote:ꝑ libertate:vel pia cã:vt in
dubijs ter.dicit eligẽdũ de re iud.c.ſi. de ꝑba.ex
lr̃is.de ſi.inſtr.inter dilectos ad ſi.Aliter eſt ꝑua
ricatoꝛ ⁊ puniẽdus.l.ſ.C.de aduo.diuer.iudi.ij.
q.iiij.c.ſi. ⁊ gl.ĩ.d.c.diſciplina.⁊ ibi dñi.et ꝑpo.
¶14.vtrũ poſſit q̃s aduocare ꝯ eũ a quo recepit 14
bñficiũ ſine ingratitudine: ⁊ dico ꝙ nõ.vt pt3 in
c.ſi.de poſtu.vñ põt donatio libera vel gratuita
reuocari.ff.de inof.te.l.papinian⁹.⁊ ar.d.c.ſi.iũ
cto.c.ſi.de dona.donatio tñ vel bñficiũ factũ rõ-
ne laboꝝ ac ſeruitioꝝ reuocari nõ põt rõne ĩgra-
titudinis:q2 nõ eſt gratuitũ.Facit.l. aquilius re-
gulus.ff.de dona.vbi donatio facta magiſtro ra
tione diſcipline non eſt mera donatio.Fallit ta-
men quod dictum eſt de aduocato : quando ad-

uocat p ſe vl p pſe aut mře ipotente vel alia pſo na miſerabili: vt colligit ex ſpe. in tit. de aduo. qz tūc poteſt ſine ingratudine. Et ex his colligit pri mo qđ cleric⁹ q̄ ꝯ eccl'iaz a q̄ bñficiū obtinet pro cēncis aduocat vel pcurator eſſe preſumit: poſſet tanq̄ ingrat⁹ hmōi bñficio ſpoliari. ſcđz Pañ. de poſtu. ⁊ probat p. c. fi. ibi ſcđo qđ vaſall⁹ aduo cans contra dominum poſſet feudo priuari.

¶ Decimoquinto vtrū aduocat⁹ aduocare poſſit contra rempu. a qua ſalarium recipit. ⁊ dicit bar. in. l. ij. C. de aduo. diuer. iud. qđ non: ſed contra rium ſentit Panor. ⁊ ſpec. in titu. de aduo. dicēs iſtum textum intelligendum in beneficio gratui to cuiuſmodi non eſt ſalarium ⁊ de hoc. §. priore.

16 ¶ 16. vtruz iudex teneat dare aliqñ aduocatū: ⁊ dico qđ ſic: vt eis q̄ aduocatuz hře nō pñt pp̄ter pauptatē: aut ptis aduerſe potētiā. ff. de of. pcō. l. nec q̄ q̄quam. §. fi. Et ſi hoc iudex alicui aduoca to ꝑcipiat: et ille deneget ſine cauſa: pōt p iudicē ppetuo remoueri ab officio aduocatiōis. C. e. pui dendū. vñ obedire dz: ſi tñ ſibi ſalariū ꝯpetēs ſta tuat: de q. j. §. ſeq. et iter in alio ſequenti ita tñ ſz Ho. qđ ſi indigens aduocato ſit pauper aduocet gratis: a deo remuneratione₃ expectās: qđ ſi non facit videt peccare: intellige niſi ipſe ſit pauper.

17 ¶ 17. vtrum aduocat⁹ poſſit ſalariū petere: et di co ſm ray. qđ pt petere moderatū a pncipio vl' in fi. cāe qđ q̄dez dr moderatū ꝯſiderata cā q̄titate ⁊ labore et ꝯſuetudie regionis ⁊ ſcia: ac honeſta te aduocātis. iij. q. vij. §. apud vrbem. ⁊ ar. xi. q. ij. vulterane. ⁊. c. ꝯceſſo. extra de pbē. ō mſ'ta. vſ. cir ca ſublimes. ⁊ diſt. lxj. miramur. ⁊ ꝯcor. s. tho. iiij. di. lxj. Jmo in pncipio cāe ea nōdū incepta pete re poteſt vt libet: niſi vbi ali⁹ bon⁹ nō iueniret: qz tūc non pōt petere niſi moderatū. ar. eorū que no tant. in. l. j. C. de epiſ. au. Non tñ poteſt in vna cā ſalariū petere vltra centū aureos ſcđz leges. ff. de va. ⁊ extraor. co. l. j. vl' xx. libras ſcđz gre. decimū. lz hoc ſit reuocatū p pphe. vj. Nec ſlr poteſt il lđ petere cū graui dāno litigatoris. iij. q. vij. §. ar ceat. Nec cā icepta ⁊ nō finita poteſt cū litigato re paciſci: qz poſſet eſſe occaſio magni mali. ibidē §. pterea. ⁊ videndo cāz in piculo poſſet clientu lum cogere vt ſalarium daret ad libitum nec fi nita cauſa petere poteſt niſi moderatum: vt col ligitur. iij. queſtō. vij. §. arceantur. iuncta gloſ.

¶ 18. vtrū teneat aduocare gratis ō ipotente: et dico qđ Ho. ſic diſtinguit: qz ſi eſt potēs ad ſoluē dū vā eſt opinio Goſ. dicentis qđ non tenet: lz iu dex ſtatuet ſalarium moderatū: ſi vo eſt impotēs tenetur gratis aduocare lege diuina hoc ꝑcipiē te. Mat. xxij. diliges ꝓximum tuum ſicut teipſum ⁊ ſcđz aliq̄s peccat mortal'r ſi inde ſequat ipotēti notabile dānū: ⁊ hoc rationabil'r: qz dicit. s. Th. xxij. q. lxxj. qđ eſt idē iudiciū de hoc ſicut de elee moſyna vñ aduocat⁹ tenet pſtare pſocīniū pau peri nō ſem p: ſz ſolū qñ eſt in necitate magna et nō appet q̄ō aliter ei ſubueniri poſſit. Et cū hic intellige qđ lz poſſit paupi per aliū ſubueniri: tñ ſi ei non ſubueniť: null⁹ ſubuenire potēs excuſa tur. lxxxvj. di. paſce. vñ nullaten⁹ debet aduocat⁹ pmittere qđ peat iuſtitia pauperū ſi pt ſcđm ray. dicentē qđ tenet aduocare ⁊ de ſua ſcia eleemo ſynam facere pro miſerabilibus perſonis: q̄ cās p dunt pp defectū aduocati quē cōducere non pñt xj. q. iij. pauper. Cōcordat vo. ſed limita niſi da to caſu quo oporteret aduocatū rōne pauptatis p ſe lucrari ⁊ cū hoc nō poſſet iſeruire paupi. Ea dem aūt rōne peccat mortal'r iudex q̄ tales impo tentiā ſciens nō puidet de aduocato: pcipiendo alicui eorum vt gratis aduocet ſicut de iure pōt.

¶ Decimonono an liceat aduocato paciſci de certa quota litis. puta decima vel centeſima: ⁊ di co qđ nō ſcđm bar. C. de poſtu. l. ſi q̄s aduocator. nec ſlr lz paciſci de certa quantitate ſcđm eundē ⁊ cōiter doct. vo. tñ tz ꝯtrū quo ad ſcđm vſi ⁊ ſpe. dicit qđ hodie pōt paciſci de quanta non de quo ta litis: ſed ad horū notitiam opz terminos decla rare. Sciendum igit qđ hoc adiectiuum quotus importat numerū ⁊ ordinē ſicut interrogati qt⁹ ſis in bācho: rñdes tertius aut quart⁹ inde venit aliquot⁹: vel dicat pars aliquota que aliquoties ſumpta reddit ſuū totum pciſe ſcđm phm in pdi. ⁊ glo. in proe. ſexti: ſicut vnum ⁊ duo ⁊ tria reſpe ctu ſenarij: qz ſexies vnum ſunt ſex. ſil'r duo et bis tria: quatuor aūt nō ſunt pars aliquota: qz ſi bis ſumatur facit plus. i. octo. Legiſte tamen non ſic ſumunt partem aliquotam: alioquin ſi talis eſſet centum paciſci poſſent de. lx. quia nō eſt pars ali quota: ſed quotā dicunt oēm ptē litis indetermi nate: puta dimidiam aut tertiam aut quartam: aut aliquid tale. Sciendum eſt etiam quod pal marium ſcđz glo. in. l. j. ff. de var. cog. dr a palma q̄ victoriam ſignificat: ⁊ accipitur a legiſtis p eo qđ datur aduocato ſecundario prius conſtituta mercede vel ſalario pro labore. Jgitur aduocato de quota litis paciſci nō licet: vt in. l. ſi qui. C. de poſtu. et in. l. litem. C. de pac. ⁊ ratio prohibitiōis eſt ne per phas et nephas ad victoriam conetur: ex quo nihil habet niſi vincat etiam ſi nulla fuit facta mentio de victoria: que in hoc caſu ſemper intelligitur. Et nō lz etiā ei paciſci de certa quā titate: vt tenet glo. communiter per docto. appro bata in. l. ſumptus. ff. de pac. ⁊ ſequnt doc. in. d. l. ſi qui. reprobata gloſ. ſed hoc intellige de certa quantitate promiſſa non quidem abſolute ſed ſub conditione ſi vincat ſeu pro victoria: quia eo caſu eadez eſt ratio prohibitionis ſicut ⁊ de quo ta litis: ſecus autem ſi promittatur abſolute ſeu pro mercede: quia valet promiſſio: vt lege. j. in

ſi.ff.mā. Ex his ſequit̄ q̄ vna et eadē cauſa: puta
q̄ eſt cētū aureoꝝ nō lꝫ paciſci de vno aureo ſub
ratiōe.ſ.q̄ te cēteſime ꝑtus:qꝛ hic ſtat rō dicta pro
hibendi:et lꝫ paciſci:de.l.vel.lx.et āpli⁹.ſ.abſolu
te ſub rōne mercedis iuſte ſi ita circūſtātie requi-
rāt:qꝛ tā hic nō hꝫ locū dcā rō prohibēdi:qꝛ ſiue
vincat ſiue nō vincat habebit ſuā mercedē. Et ex
his ptꝫ vnitas et cōcordia doctoꝝ varie loquētiū.
Quantū vo ad palmariū:dicit do.alex.d imo.in
d.l.litē.qd ꝓmiſſa mercede ſiue vincat: ſiue nō ſi
vltra promittat̄ aliqd noie palmarij ꝓmiſſio vꝫ.
et ita itelligit̄.d.l.ſ.in verbo et ſi noie palmarij.qꝛ
iſto caſu dato qd procurator perdat cām nō ꝑdit
laborē cū mercedē habere debeat ꝓmiſſam:et ſic
ceſſāt ratio ꝓdicta. Et ita dicit Saly.in.d.l.ſi q.
et ſpe.i ti.de ſalarijs §.ſequit̄.vbi q̄rit quid ſi liti
gator ꝓmiſit dare cētū ſi vinceret.ſi aūt nō vince
ret.50.et dt qd pacta ſeruent̄: qd do. Alex.intel-
ligit qn̄ iſta centū ꝓmittunt̄ noie palmarij. Sed
ang.in.d.l.ſumptus facit dſiam.an in caſu victo
rie ꝓmittat̄ certa quantitas puta.x. de illa ꝓpria
que litigat̄:et non vꝫ pactū q̄ vꝫ ſi ꝓmittat̄ d alia
et idē innuit gl.in.d.l.ſumpt⁹.ſed iſta opi.nō plꝫ
do.Alex.qꝛ vtroq̄ caſu locū hꝫ dicta ratio.vn̄ tu
tior eſt opinio ꝓcedens:q̄ tn̄ vꝫ limitanda ex ver
bis Saly.in.d.l.ſumpt⁹ qn̄.ſ.nomine palmarij:vl
tra mercedem promittitur aliquid modicū ſecus
ſi aliqd magnū: qꝛ tunc videret̄ habere locū ra-
tio predicta:q̄ tene quia aliter fieri poſſet fraus.
¶ Uigeſimo vtrū litigatore trāſigente cū aduer
ſario aduocat⁹ habeat ſalarium integrū et ſpe.in
20 tit.de ſala.dt qd ſcdm Ho.et multos alios habe-
bit totū ipſe vel eius heres eo mortuo.C.de adi.
iud. poſt duos.alij vero dicunt qd de iure habe
bit totum:de eq̄tate vero pro rata:et ſi ipſe ad cō
poſitionem operat⁹ eſt non perdet q̄cq̄:ſed ſpec.
concordando dicit qd habebit totum ſi clientul⁹
in fraudem eius tranſegerit quaſi per eum non
ſteterit quomin⁹ vinceret:ſi autem bona fide vt
qꝛ lis erat dubia:habebit pro rata ſeruitij.conſi-
derata ſua facundia niſi aliud actū ſit inter eos.
¶ Uigeſimoprimo quid ſi aduocat⁹ aliq̄ caſu im
21 pedit⁹ aduocare nō potuit:nō tn̄ ſtat ꝑ eū: et di-
cit ſpe.qd non vꝫ ſibi imputandū:quo min⁹ hēat
ſuū ſalariū: τ idē ſentit gl.in.d.l.poſt duos.τ de
hoc vꝫ caſus in.l.ſ.§.diuus.de va.cog.vbi hꝫ q̄
lꝫ aduocatus non poſſit adimplere aduocationē
per caſum fortuitū in ei⁹ ꝑſonā ꝯtingentē:tn̄ totū
ſalariū hr̄e dꝫ:ſed tamē ſingulr̄ limitat Bar.in.l.
diē functo.ff.de offi.aſſe.dicens qd aduocato nō
debet̄ ſalariū niſi pro rata tp̄is loquendo de ſala
rio promiſſo a p̄te non a publico : de quo in.d.l.
poſt duos. Et ſic cōcludit qd ſalariū ꝓ rata tp̄is
debet̄:cū labor recipiat diuiſionē. Et iſta limita
tio eſt ſcdm verā iuſtitiā cōmutatiuā qua ꝓ mer-
cede exhibetur meritū et econtra.
¶ Uigeſimoſecūdo vtrū ſi aduocat⁹ cām tāq̄ de 22
ſperatā deſeruerit ſi habitur⁹ totum ſalariū et di
cit ſpe.qd aut deſeruit ex cā quam pri⁹ potuit ꝓui
dere: τ tunc ſibi imputat̄ quod imperite vidit:aut
ex cā noua et repentina. vt quia clientulus ali-
quid contra ſe confeſſus eſt:et tunc nihilominus
ſalarium habebit.vt.ff.de vaca.mu.l.penul.§.fi.
¶ Uigeſimotertio.vtrum ſalariatus de publico
poſſit aliqd ab aliquo particulariter petere τ di- 23
cit ꝑpan̄.in.c.ſ.de poſt.ſcdm Inn.q̄ nō ab aliquo
litigante:ſicut nec ſalariat⁹ medicus ab aliq̄ con
ſtituto in infirmitate:ſꝫ a nō litigātib⁹ vel ſanis
licite recipiunt:qꝛ ſalaria ſunt conſtituta talibus
ſolum pro litigātib⁹ et infirmis:et idē dicit bart.
et probatur in.l.antepe.C.de prefec.et me.lib.x. 24
¶ 24.q̄rit̄ de q̄b⁹ τ qn̄ aduocat⁹ teneat̄ ad reſtō
nē: τ dico ſcdm ray.qd tenet̄ oīm q̄ illi ꝯ q̄s aduo
cabat ꝑꝑ ipſius ꝑrocíniū iniuſte amiſerūt ſeu dā
nificati ſunt vn̄ tenet̄ aduerſario ad intereſſe.ſi ꝑ
cauillationē abſtulit ei bonā cām vel eum graua
uit petendo dilationē ſuperfluā : vel allegando
falſum aut faciēdo cauilloſaꝫ poſitionē:vl̄ iſtruē
do falſum teſtē vel inſtruēdo clientulū de negāda
veritate τ ſilib⁹. Itē tenet̄ illis q̄b⁹ auxiliū ꝓſti-
tit ſi ꝓpt̄ ſuā infidelitatē vl̄ negligētiā vel iꝓrudē
tiā amiſerunt. Et hoc qn̄ ictabat ſe ſcientē et non
erat.ſcꝫ ꝯꝯ.qd intelligo ſi clientul⁹ ignorabat
ei⁹ ignorātiā:ſec⁹ ſi cognoſcebat:qꝛ in hoc caſu
nō tenet̄ niſi de dolo τ lata culpa maxīe ī foro aīe
qd pꝫ:qꝛ Inn.in.c.ſicut dignū.de hoc. dt q̄ in fo
ro aīe nō punit̄ q̄s ad ſatiſfactionem dāni ſi intu-
lit illō ꝓter ꝓpoſitū ſꝫ punit̄ negligētia. q̄ſi velit
qd in foro aīe habeat̄ reſpect⁹ ad volūtatē delin
quētis. Qd dcīm ſequēs pan̄.i.c.qꝛ plerīq̄.d imu.
ec. τ ī multis alijs locis dr̄ qd in foro aīe nō tenet̄
q̄s ad emēdā dāni niſi fuerit in dolo vl̄ lata cl̄pa
dūtaxat. τ idē tꝫ dir.lib.ſ.vbi q̄rit q̄d ſi q̄s culpa
ſua vel negligentia dedit dānū.vt ſi hn̄ non cohi
buit ignem:ne ad domos alioꝝ vagaret̄ et ſentit
qd ſcdm leges ciuiles q̄ intendūt ꝯſeruatiōes pr̄i
monioꝝ tenet̄ ad reſtōnē dāni.ff.ad.l.aq̄l.l.aq̄l.ꝑ
totū.in foro aūt pn̄ie pn̄a imponēda eſt de negli
gentia non de dāno.ar.v.q.j.inebriauerunt.niſi
intenderet dānū:vl̄ eēt in lata cl̄pa:vt ſi ignē pij
ceret ī domū plenā ſtipula. Idē tꝫ Ho.in.d.c.ſicut
dignū. τ do. Ant.de but. Et lꝫ ꝑpan̄.in.c.ſi egreſ
ſus. τ in.c.fi.de iniur.teneat qd ēt ī foro ꝯſcīe te-
neat̄ q̄s de leui τ leuiſſima culpa:tn̄ pr̄ia opinio
eſt cōior:quā ēt ipē pan̄.in multis locis approba
uit maxīe vbi dat̄ opa licite rei. Et hanc theoricā
not.qꝛ facit ad multa vt puta ad artifices aurifi-
ces locatores operum et hmōi vt in foro ꝯſcīe nō
teneat̄ niſi de dolo τ lata culpa.ſ.culpa.§.iiij.et
reſtitutio.ij.§.xvij.τ xxſ. Itē ſecundū eūdē ray.

ſimiliter tenetur ſi extorſit ſalarium vnde nō debuit vel vltra ꝗ̄ debuit.

Affinitas Uide infra matrimonium. viij. §. v.

De alchimia.

ALchimia ꝯputat̃ a be. tho. ſup boe. d tri. inter ſcias ſubalternatas phie naturali babētes op⁹ corporale ꝙ̄ dicūt̃ artes mechanice cuiuſmodi ē ēt medicina ⁊ vr̄ reduci ad artē fabrilē ꝗ̄tū ad materiā: ⁊ eſt ars tranſmutādi metalla: ſm formā ſubſtātialē ⁊ naturales ꝗ̄litates vere vel apparēter.

1. Dubiū. ¶ Primo ꝟo dubitat̃ vtrū vna ſpēs ab arte mutari poſſit in aliā: ⁊ diſtinguo ex pte artis: q2 dupliciter opat̃. primo. ſ. opatione artis p̄ciſe nulla interueniēte operatiōe nature: ſicut ſutor veſtem et faber cathedrā ſine oī naturali actiuo pficit. ⁊ ſcdo operat̃ interueniēte aliqua opatiōe nature: ſicut piſtor formam panis ⁊ figulus formā lateris īducit p operationē ignis. Diſtinguo etiā ex pte ſpecierū: q2 tripliciter vna intelligit̃ i aliā mutari. primo ſic ꝙ vna mutet̃ in aliā ſm partē: q2. ſ. ſtat eadē materia ſed variat̃ forma: vt cū ex vino fit acetū ⁊ ex fumo flamma. ſcdo ſic ꝙ mutetur ſm totū ita qd̄ forma in formā et materia in materiā mutet̃: vt in cōſecratiōe eucbariſtie. tertio ſic ꝙ vna nō mutet̃ in aliā: ſed ſit alia puta ſi dicat̃ ꝙ bomo ſic mutet̃ i auē aut catā: ꝙ vere dicat̃ bomo ē cata. Jgit̃ ars inquātū ars p̄ciſa operatiōe nature nullā formā ſubſtantialē pōt inducere: nec vnā ſpeciē naturalē mutare in aliam: et boc docet. s. tbo. iiij. q. lxxvij. ar. ij. ad primum: et iij. parte. qō. lxx ſ. arti. iiij. et in alijs locis innumeris. Jnquantum vero ars vtitur inſtrumento nature inducere poteſt formam naturalem ſubſtantialem et vnā ſpeciem ſm partē mutare in aliā vt in dictis locis apparet: ⁊ probatur etiā q2 panis ſubſtātialiter differt a maſſa ⁊ farina: cū ex eo cōſecret̃ eucbariſtia non ex pdictis. Nō aūt poteſt ars creata quocūqꝫ modo opet̃ vnā ſpēm in aliā mutare ſm totū q2 opatio artis ſemp p̄ſupponit opationē nature: ꝙ̄ boc nō pōt: et p̄terea ars non ſe extendit ad ſubſtantiā materie quā ſemp p̄ſupponit: vnde boc eſt ſoli⁹ dei ppriū. Mutare aūt ſpeciē i ſpeciē. tertio modo ſic ꝙ vna ſit alia etiā diuina omnipotētia nō pōt: q2 contradictio eſt.

2 ¶ Scdo dubitat̃ qd ſcripſerit. s. Tbo. de operatiōe alchimiſtarū ⁊ dico ꝙ i ſcdo ſniarū di. vij. q. iij. ar. j. tenuit ꝙ demones facere poſſunt verū effectū corpalē ſicut magi pharaōis virtute demonū virgas in ſerpētes verterūt. exodi. vij. et deinde ꝯ ſuā determinationē arguit quinto loco qd̄ demones boc nō poſſint ſic. Demones nō operātur niſi p modū artis. Sz ars nō pōt dare formā ſubſtantialē: vn̄ da in. c. denuꝫ. ſciāt autores alchimie ſpēs trāſformari nō poſſe. Ergo nec demones formas ſubſtantiales inducere pn̄t. Ecce argumētū ſequit̃ ſolutio. Ad q̄ntū inq̄t dicendū ꝙ ars virtute ſua nō pōt formā ſubſtātialē cōferre qd̄ pōt tn̄ virtute naturalis agētis: ſicut patet in boc qd̄ p artē iducit̃ forma ignis i lignis. Sz q̄dā forme ſubſtātiales ſunt q̄s ars nullo modo inducere pōt: q2 ppria actiua ⁊ paſſiua inuenire nō poſſet. Sz etiā i bis pōt aliq̄d ſil'e facere. ſicut alchimiſte faciūt aliq̄d ſil'e auro: ꝗ̄tū ad accidētia exteriora. ſed tn̄ nō faciūt verū aurū q2 forma ſubſtātialis auri nō eſt p calorē ignis quo vtuntur alchimiſte ſꝫ p calorē ſolis in loco determinato vbi viget virt⁹ mineralis. Et ideo tale aurū nō bꝫ operationē ꝯ̄n̄tē ſpēm: ⁊ ſil'r in alijs ꝙ̄ eorū operatiōe fiūt. bec ille. Sz ⁊. xxij. q. lxxvij. ar. ij. ad primū arguit ꝙ vēditio nō ſit illicita ppter defectū rei. eo qd̄ aurū et argentū alchimicū vēdi poſſit: cū ſit aptū ad oēs bumanos vſus ad quos eſt neceſſariū aurū vel argētū puta ad vaſa et bmōi et ſoluit dicēs. Aurū ⁊ argentū nō ſolū cara ſunt ppter vtilitatē vaſorꝫ ꝙ̄ ex eis fabricāt̃ aut aliorꝫ bmōi ſꝫ etiā ppter dignitatē ⁊ puritatē ſubſtātie iporꝫ. Et ideo ſi aurū vel argentū ab alchimiſtis factū verā ſpēm nō bēat auri ⁊ argēti eſt fraudulēta ⁊ iniuſta vēditio: p̄ſertim cū ſint aliq̄ vtilitates auri ⁊ argenti ſm naturalē opationē ipſorū: ꝙ̄ nō cōueniūt per alchimiā ſophiſticato ſicut qd̄ bꝫ ppꝛietatē letificādi. ⁊ ꝯtra quaſdā infirmitates medicinal'r iuuat frequētius etiā poni pōt in operatione ⁊ diuti⁹ in ſua puritate manet aurū verū ꝗ̄ ſophiſticatū. Si aūt p alchimiā fieret aurū verū nō eſſet illicitū ipm̄ p vero vēdere q2 nibil pbibet artē vti aliquib⁹ naturalib⁹ cauſis ad pducēdū veros ⁊ naturales effect⁹ ſicut aug. dicit in. iij. de tri. de bis que arte demonum fiūt.

3 ¶ Tertio q̄rit̃ qd in pdictis. s. tbo. ſenſerit circa veritatē auri alchimici: ⁊ dico qd̄ ſm venerabilē thomiſtā magiſtrū pet. de bergo. ſ. tbo. i. ij. ſniarū intendit ꝙ alchimia. i. alchimiſte nō faciūt. i. nō pn̄t facere verū aurū. ſ. xxij. vero dicit ꝯ̄triū: et ſoluit idē thomiſta tripl'r. Primo q2 vbi dicit qd̄ non faciūt verū aurū. ſ. i ſcdo loquit̃ de ꝟitate auri ꝗ̄tū ad oēs ppꝛietates nō ꝗ̄tū ad eſſentiā: vbi ꝟo dicit ꝙ faciūt. ſ. in. xxij. loquit̃ de veritate ei⁹ ꝗ̄tū ad eſſentiā nō ppꝛietates. Cōtra p̄mo q2 in ſcdo loquit̃ de auro ꝗ̄tū ad formā ſubſtātialem ergo ꝗ̄tū ad ꝟitatē eſſentie: ſcdo q2 vbi eſt eſſentia eſt impoſſibile deeſſe propꝛietates ꝙ̄ ab ea ſunt etiā diuinit⁹ iſeparabiles. ſcdo ſoluit q2 i. xxij. loquit̃ de arte agēte i virtute nature: ſꝫ i ſcdo de arte in virtute ppꝛia. ꝯ q2 i ſcdo dicit iō artē nō poſſe inducere formā auri: q2 nō pōt inuenire ppꝛia actiua ⁊ paſſiua: vn̄ negat artē id poſſe etiā p actiua naturalia: q2 ea nō pōt inuenire. Soluit tertio q2

in.xiij. loq̃r de alchimiſtis hñtib⁹ pfectã artẽ. in ſcdo xõ de agẽtib⁹ ſophiſtice ex ignorãtia artis. Et iſta ſolutio eſt bona qḋ ptʒ: qꝛ in ſcdo nõ ſolueret argumẽtũ niſi itẽderet dicere ꝙ ideo alchimiſte nõ faciũt verũ aurũ qꝛ actiue nãlia nõ pñt inuenire: demones aũt hoc ideo pñt qꝛ illa pñt inuenire ⁊ applicare in loco nimere. Qũ ğ in ſcdo dicit ꝙ iſta ars aurũ verũ facere non põt: loquiť de ea vt eſt in hoĩb⁹ ſm cõez vſum in qb⁹ eſt ſophiſtica ⁊ nõ vera: qñ xõ i. ṭṛũ. vť dicere ꝙ hoc poſſit loquiť de iſta arte ſm ſe vel inqꝫtũ eſt in aliq artifice pfecto, ſiue ſit demõ ſiue hõ doct⁹ a deo vel demone: vnde ibi adducit exẽplũ de demonibus.

4 ¶ Quarto queriť vtrũ licitũ ſit exercere artẽ alchimie: ⁊ dico ꝙ ſum. ang. multis rõnib⁹ nititur pbare ꝙ nõ: ſed oĩno alchimiſte ſemp ſunt condẽnãdi: ſʒ in hoc paſſu notať hec ſum. ſiue reprehẽdiť a hiero. ʒaneti. in ſua repe. ſuper. c. ſ. de accu. vñ ſum. ro. tenuit ꝯriũ allegãs panoꝛ. in. c. ex tua ṙñ. de ſoꝛ. qui panoꝛ. ſentit cũ old. eã eſſe licitã ꝙ ipſe old. in ſuis cõſilijs probat qꝛ inq̃t tales metallarij ſunt q̃ laboꝛe ꝓprio ſibi ⁊ reipu. cõmoda cõparãt. C. de meta. l. ſ. ⁊ iura fauẽt eis ꝓpter publicã vtilitatẽ ex coꝝ offõ reſultantẽ: qꝛ pñt inuito dño ingredi ad inq̃rẽda metalla. C. de meta. l. iij. ⁊ l. q̃ſdã. qḋ aľr non lʒ. C. de theſau. l. vnica. et ff. de acquirẽ. re. do. l. iij. Concludit ğ ꝙ eſt licita niſi fiat per artẽ magicã vel aliã legib⁹ odioſam. vt dꝛ in. d. l. vnica. ⁊ rõ eſt qꝛ operať p virtutes q̃ ſunt in elementis aut herbis. hec ex illa. Dico ğ ꝙ iſta ars poſſet eẽ illicita huic vel illi: qꝛ ꝓpter ſuã imperitiã exponit ſe piculo ꝯſumendi primo niũ ſuũ ſtulte vel ꝓpť aliã cãm: imo dico ꝙ cõiter et vt ĩ plurib⁹ eſt qdã ſtultitia ridiculoſa: ſm ſe tñ nihil continet illicitũ qꝛ vti naturalib⁹ cauſis ad naturalẽ effectũ nõ eſt illicitũ de ſe: qꝛ põt fieri ad experiẽdũ vel ad exercẽdũ iã experta puta ad faciẽdũ aliqḋ metallũ: qḋ lʒ nõ ſit verũ aurũ vel argẽtũ eſt tñ aliq̃d ei propinquũ: et nobili⁹ eo ex quo fit. ⁊ hoc frequẽter exptũ eſt. Ad rõnes ſum. ang. rñdeo. Nã dicit pmo hoc eſſe illicitum: qꝛ null⁹ inueniť hñs verã artẽ. Ad hoc dico primo ꝙ multi hñt verã artẽ vt aliq̃d veraciter faciant ⁊ ſi nõ verũ aurũ. Dico ſcdo ꝙ nõ hr̃e verã artẽ eſt pena vel ignorãtia. et nõ culpa: nec ex hoc ſequiť ꝙ vera ars ſit illicita. Dico tertio hoc pbare hanc artẽ eſſe poſſibiľr illicitã iſti vel illi nõ in ſe. Dicit ſcdo eẽ illicitũ qꝛ cõiter tales multa conſumunt: ad qḋ dico qḋ verũ eſt ⁊ ſtulti ſunt ſicut etiã ſunt ſtulti q̃ volũt mihi cauſationẽ facere quã ignorãt ⁊ depaupaŉť: cũ quo ſtat ꝙ ars in ſe ſit licita. Et tertio inquit: qꝛ nõ faciũt verũ aurum ſʒ apparens: ⁊ dico ꝙ hoc poſito id tñ qḋ faciũt aliq̃d eſt participãs aliq̃liter naturã auri ſicut et lateres facti a figulo non ſunt veri lapides: ſʒ aliq̃d de lapidũ natura participãt. Et quarto inquit qꝛ nemo hãc vult exercere ĩ publico. ad qḋ dico nõ ideo eẽ: qꝛ ſm ſe ars iſta ſit mala: ſʒ qꝛ tales timent irrideri: ſicut ⁊ quilibet licite multa facit ſecrete q̃ in publico non faceret. Et quinto: qꝛ tale exercitiũ eſt ꝯ publicã vtilitatẽ ſʒ dico ꝙ aliqñ faciũt aliq̃ vtilia rei publice vt ex inductis legib⁹ ptʒ: et ꝓterea dũ ipſi depauperanť qui vt plurimũ habẽt ſupflua ditanť alij a qb⁹ emunt q̃ pecunijs indigebant. Et ꝓterea hoc ꝓbat iſtã artẽ illicitã eſſe iſti vel illi rõne imperitie: nõ in ſe.

¶ Quinto queriť vtrũ liceat vẽdere aurũ vel argẽtũ alchimicũ ꝓ xõ. cũ nõ ſit verũ. et dico ex. s. tho. ij. ij. vbi. s. ꝙ non: qꝛ eſt fraudulentia: vt ptʒ ex allegatis: ſi tñ eſſet verũ aurũ vel argẽtum nõ eſſet illicitũ vẽdere pro vero. vt ibi dꝛ. Item ſi nõ eſſet verũ licitũ eſſet vendere illud ꝓ nõ vero: qꝛ nulla eſt iniuſtitia vẽdere rẽ pro eo qḋ eſt aut valet ſicut q̃tidie vẽdunť coꝛali ſophiſticati ⁊ margarite ⁊ toꝛques qḋ null⁹ illicitũ dicit niſi ꝓ veris vẽderenť: ⁊ hoc etiã vť. s. tho. aſſerere dũ dicit ꝙ non põt vẽdi ꝓ vero q̃ſi relinquat indubitatum ꝙ vendi poſſit pro eo quod eſt. 5

Alea. vide infra ludus.

¶ De alienatione immobilium maxime eccleſiaſticoꝛum.

Alienatio ꝓprie ⁊ ſtricte eſt oĩs actus p quẽ dñiũ trãſferť. C. de fun. do. l. ſ. et ſm gl. in. c. cũ nulli liceat. de re. eccle. nõ alie. quã doct. ibidẽ ſequitur: largiſſime aũt alienatio dꝛ datio in emphiteoſim: ⁊ locatio ad lõgum tp̃s: vt voluit Jac. de bella p. in auť. de nõ alie. §. qꝛ xõ. etiã qñ ſola poſſeſſio in aliũ trãſferť: vt no. Innoc. de re. ec. nõ alie. c. epi. ⁊ albꝛi. in auť. hoc ius poꝛrectũ. C. de ſac. ſan. eccle. vñ pañ. in. d. c. nulli. dicit ꝙ in materia odioſa alienatio capitur ſtricte ⁊ ꝯñr ſolũ p ꝯtu p quẽ dñium transferť: in materia tñ larga ⁊ fauoꝛabili vt hic capitur largiſſime. ⁊ ſic vt dicit tex. in. d. c. nulli alienatiõis verbũ ꝯtinet cõductionẽ. ſ. ad longũ tp̃s donationẽ venditionẽ permutationẽ et emphyteoticũ ꝑpetuũ ꝯtũ: alij tñ tex. habẽt nõ ꝯductionẽ ſʒ conditionẽ. i. vẽditionẽ ſub aliqua cõditiõe: ſed exponit archie. cõtractũ ſub cõditione factũ. vt ſi ſoluatur tributum: aut nauis veniat ex aſia do tibi talem rem.

¶ Primũ vero dubitatur vtrũ alienatio rei eccleſiaſtice immobilis liceat in omni caſu. ⁊ dico ꝙ non: ſed Panoꝛ. in. d. c. nulli liceat. dicit quatuoꝛ eſſe legitimas cauſas alienãdi ꝓdicta: quas etiã ponit gl. ſummaria. xij. q. ij. in pn. Prima eſt neceſſitas: vt ſi debita vrgeant eccleſiã: ⁊ de fructibus ſatiſfieri non poteſt. ſecũda vtilitas vt res melioꝛ habeatur: et iſti duo caſus probantur in auten. hoc ius. C. de ſacroſanctis eccle. tertia eſt r. du biũ.

pietas pro redimēdis captiuis.xij.q.ij.aurū.⁊.c.
ſine exceptiōe quarta eſt incō moditas: vt q꜡ res
alienāda eſt magis dānoſa q̄̄ vtilis:facit.xij.q.ij.
terrulas. Ad has tn̄ reducunt alie:q꜡ ad vtilitatē
reducit̄ fabricatio eccl'ie vel ampliatio cemiterij
ꝑ qua vēditio ꝑdicta lꝫ ſꝫ ſum.piſa. archi.ad du
centē.c.aurū.xij.q.ij.ad pietatē vero reducit̄ ciba
tio pauperū tp̄e famis ꝑ qua ēt lꝫ ſm̄ ꝑdictos: vt
in.d.c.aurū.⁊ ea.q.in.c.ſine exceptione. reducit̄
et:ā alia cā:q꜡ ep̄s cū aſſenſu clericorū pōt dona-
re q̄nquageſimā ꝑtē rerū eccl'ie ſue: ꝑ cōſtructiōe
monaſterij in illa dioceſi:vt.xij.queſt.ij.bone rei.

2 ¶ Secūdo vtrū alienatio predicta fieri poſſit ſub oī
forma:⁊ dico ꝙ ſicut fieri nō pōt in omni caſu ita
nec ſub oī forma ſꝫ ſub determinata: q꜡ dicit tex.
in.c.nulli.de reb.ec.nō ali.qꝺ nō vꝫ niſi in certis
caſibꝰ ⁊ debita forma ſeruata. Sed quia de hac
forma ſit mētio ī aut.hoc ius.de ſac.ſan.ec.q̄ aut.
infert̄ ſacris canonibꝰ.x.q.ij.in prin.fit ēt mentio
in.c.ſine exceptiōe.xij.q.ij.iō.gl.in.d.c.nulli.dicit
in alienatione rei eccl'ie ſeruandā eē ſolennitatē
d.aut.hoc ius. Hoſ. vō dicit qꝺ difficile eſt eā ſer
uare ſꝫ ſufficit ſeruare ſolennitatē ſcd̄m ꝯſuetudi
nē loci introductā ⁊ ſꝫ aliq̄s ſatis eſt ſeruare ꝯſue
tudinē illiꝰ eccl'ie de cuiꝰ rei alienatiōe agit̄ ꝙtn̄
nō plꝫ Hoſt.ſꝫ dicit illud eſſe ꝯ.c.j.de reb.ecc.nō
alie. Jo.aūt an.dicit ſe credere qꝺ cōſuetudo adi
mere nō poſſit ſolennitatem.d.c. ſine lꝫ adimere
poſſit introductā p.d.aut.hoc ius. ⁊ augere intro
ductā.p.d.c.ſine. Et cū hac opi. Jo.an.cōiter trāſ
eūt doct.vt recitat Pan̄. in.d.c.nulli.q̄ infert qꝺ
cōſuetudo nō vꝫ ꝯ ſolennitatē.d.c.ſine et ꝯn̄r q꜡
indiſtincte loquit̄ pōt inferri qꝺ ſubſcriptio eorū
q̄ ſunt de collegio tolli nō pōt per diſſuetudinē
q꜡ ponit̄ in.d.c.ſine. Itē quo ad ſolēnitatē.d.aut.
hoc ius.dicit nō eē neceſſariā ꝯſuetudinē ad illā
tollēdā:q꜡ ius ciuile introducere nō potuit ſolen
nitatē in alienatione rei eccl'iaſtice:q꜡ prouiſum
eſt per ius canōicū:⁊ ita vult Jnn.⁊ Jo.an. Et iō
cōcludit Pan̄.qꝺ ſi ꝯſuetudo que ꝯriat̄.d.c.ſine.
ſit eccl'ie grauoſa nō tꝫ: vt in.c.j.de conſue.⁊ ꝯn̄r
ſufficit obſeruare cōſuetudinē.d.c.ſine.⁊ idem tꝫ
gl.in.c.j.eo.ti.li.vj.nō obſtante qꝺ.d.aut.ſit in-
corporata canonibꝰ:q꜡ fuit poſita vt ſciretur affe
ctus principum ad eccleſiam. Debet ergo obſer
uari ſicut dicit Pan̄.in.c.j.de his q̄ fi.a pla. ⁊ in
c.tua.⁊ in.c.cū ap̄lica.⁊ in.c.nulli.de reb.ecc.nō
alie.primo qꝺ precedat tractatꝰ ſcꝫ an expediat
necne.ſecundo quod interueniat capituli conſen
ſus.tertio ꝙ interueniat autoritas ſuperioris:in
tellige ſuperioris ſcꝫ qui eſt proprius epiſcopus
in non exemptis:in exemptis autem eſt prelatus
cui immediate ſubeſt eccleſia pleno iure:vt ab-
bas in eccleſijs ſibi ſubiectis:⁊ prouinciales pre-
dicatorum vel miniſtri minorum quo ad eorum
monaſteria per Car. in.c.ſtatuimus. de tranſact.
quarto qꝺ fiat pro vtilitate eccl'ie.q̄nto qꝺ inter-
ueniat ſubſcriptio clericorū. De quo tn̄ vide.§.ſe.
⁊ adde qꝺ nō oportet ſubſcriptionē eſſe manu cle
ricorū factā:ſed notarij vt interpretatur cōſuetu-
do. Sed nota differentiā inter cōſenſum ſeu col
lationē decretū ⁊ autoritatē:quia ſcd̄m gl.in.d.c.
j.co.tit.lib.vj.decretū eſt ſnīa qua iudex ꝯctū fu-
turū iuſtū fore decreuit:autoritatem ſuā interpo
nendo vel aliquē in poſſeſſionē mittēdo vel mit
tendū declarando.ff.de dam.infe.ſi finita.⁊ non
interponit̄ ſine cāe cognitiōe.vn̄ in ſcriptis dādū
eſt.C.de ſen.ex pe.ri.re.l.ij.ff.de re.eo.que ſunt ſub
tu.l.j.⁊.l.magis puto ſepe tamē decretū vocat̄ in
iure autoritas:q̄ autoritas eſt autorizabilis con-
ſenſus q̄ ſibi cōpetit ex officio publico vel admini
ſtratiōe legitīa:ſicut ꝯſenſus tutoris ⁊ curatoris:
cōſenſus aūt ſiue collatio eſt multorū volūtas ad
q̄s res ꝑtinet ſimul iūcta. Et dicūt q̄dā qꝺ in alie
natione rei eccl'ie nō req̄rit̄ decretū ſed cāe cogni
tio autoritas ep̄alis: ⁊ conſenſus cleri.hec glo.

¶ Tertio vtrū dicta ſubſcriptio requirat̄ neceſſa
rio: ⁊ dico qꝺ Panor.in.c.j.de his que fi.a prel. 3
dicit Inno.dare regulā qꝺ nunq̄ req̄rat̄ ſubſcri-
ptio:niſi in caſibꝰ a iure expreſſis:ratio eſt q꜡ re-
gulariter in quolibet diſpōne ſufficit ꝯſenſus nec
ſcriptura req̄rit̄.l.pactū.C.de pac. ꝑ q̄ vide glo.in
c.j.de cenſi.lib.vj. Et iō venditionē ꝑmutationē
⁊ donationē ꝑlatꝰ facere nō pōt niſi de conſenſu
cap̄li ⁊ ſubſcriptiōe canonicorū. vn̄ ⁊ albri.in.d.
aut.hoc ius.tꝫ ꝙ in alienatiōe rei eccl'iaſtice ſub
ſcriptio nō eſt nec̄ia regulr̄:niſi ī tribꝰ caſibꝰ pre
dictis.ſ.vēditiōe:ꝑmutatiōe:⁊ dōatiōe:vt in.d.c.
tua.c in.caſibꝰ no.ꝑ arc.ī.c.ſine exceptiōe.xij.q.ij. 4

¶ Quarto vtrū eodē mō in omni alienatiōe rei
eccl'iaſtice req̄rat̄ cōſenſus:⁊ dico qꝺ nō:ſꝫ variat̄
iuxta varietatē eccl'iarum. Et vt colligit̄ ex.d.c.
hoc ius.⁊.c.ſi quis ep̄orum.⁊.xij.q.ij.placuit.⁊.c.
alienatiōes.et.c.abbatibꝰ.et.c.ſine exceptione.⁊
vt ſpecificat ꝯꝯ.ep̄s res ad ſuam mēſam ꝑtinen-
tes vel res cathedralis eccleſie alienare nō pōt ſi
ne conſenſu cap̄li.lꝫ.d.cōſenſus nō ſit neceſſariꝰ
ſi res parua eſt ⁊ nec̄itas magna.xij.q.ij.terrulas:⁊
ſi non hꝫ cap̄lm:q꜡.ſ.eccleſia eſt deſtructa ꝑ guer
ras et hmōi ſm̄ doc.vt dicit panor.in.c.j.de his
q̄ fi.a ꝑl.loco canonicorū aduocet aliq̄s clericos
honeſtos. Et hoc ēt vtile ē ſeruare in alienatiōe
quā facit eccl'ia inferior. Silr̄ nec abbas res mo-
naſterij ſine cōſenſu ſui ꝯuētus et ēt epi:qꝺ tn̄ in-
telligit̄ ī nō exēptis:q꜡ ī exēptis ſm̄ zab.poſt Jnn.
in cle.monaſteriorū.co.ti.req̄rit̄ ꝯſenſus pape vel
ꝑlati imediati cui ſubſit eccl'ia pleno iure:ēt ſcd̄ꝫ
gl.ſi ꝑlatus alienare volēs habeat conuentū ſicut
multi priores habēt ſuos abbates: quāuis.d.cle.
videat̄ loqui de nō hn̄te cōuentū.de quo dic ſcd̄ꝫ

gl.qꝺ ſi alienãs alienat cõſenſu cõuent⁹ ſine ꝯſenſu tñ ſupioris plati: euadit quidẽ penã illi⁹ cle.ſ. ſu ꝑẽſionẽ:ſʒ tñ cõtract⁹ nõ vʒ. Siſr nec pſbr̄ ꝑo chialis ſine cõſenſu epi ſui: vt dicũt iura ſuperi⁹ alle. Et hoc de reb⁹ imobilib⁹ in allienatiõe aũt mobiliũ ſolennitas ꝑdicta nõ requirit:ita tamen qꝺ nullus prelat⁹ religioſus põt reddit⁹ vẽdere aut cõcedere alicui ad vitã vel ad certũ tp̄s:niſi neceſſitas vł vtilitas loci expoſcat: ꝛ de cõſenſu cõuẽtus ſi illũ hʒ: vel plati ſui ſi cõuẽtũ nõ hʒ: vt cle.mõaſteriorũ.de re.ecc.nõ ali. vbi tamẽ decla rando ſubdit ꝑmiſſa nõ extendi ad locatiões aut fructuum vel redditũ vẽditiões ad tp̄ modicũ faciẽdas. Põt tñ vt ibi dicit Fran.cõſenſus inter uenire poſt ꝯtũ celebratũ:vt not.eo.ti.c.j.lib.vſ. Et dicit tp̄s modicũ infra decẽnium ſecũdũ glo.

5 ¶ Quinto vtruʒ valeãt cõſenſus canonicorũ nõ hñti in cõi: ꝛ dico qꝺ nõ ſcðm Lau. ꝛ Ho. ꝛ Inn. Cõpo.ſʒ ꝯriũ tenuit Hoſ.qꝛ lʒ inueniat qꝺ in electiõe requirit cõis cõſenſus.de elec.in gñe ſec⁹ in alienatiõe.glo.aũt vbi.ſ.dicit primã opinionem verã vbi nõ preceſſit tractat⁹:vt in.c.ſ.de re.ecc. nõ alic.lib.vſ.vbi vero preceſſit ꝛ deliberatum eſt alienare licet ſingulariter conſentiant valet conſenſus et locum habet opinio ſecunda.

6 ¶ Sexto vtrum oĩs alienatio eccleſiaſtice rei ſit prohibita ſine ꝑdicta ſolẽnitate fctã vel ſine aliqua de ꝑdictis cauſis: ꝛ dico ꝙ nõ ſʒ doc.in.d.c. nulli.ſʒ rerũ imobiliũ tm̃ q̄ꝝ noĩe ꝯprehẽdunt ea q̄ ſeruãdo ſuari pñt:fac.l.tutores.la.ij C.ꝺ admi. tu.ꝛ.c.tua.de his q̄ fi.a pl.ſʒ albe.in.d.c.aut.hoc ius tʒ ꝙ mobilia q̄ ẽt ſeruari poſſent alienari pñt ſine dicta ſolẽnitate vt oues ꝛc.niſi ſint ad diuinũ cultũ ꝺputata qꝛ tũc ſuabit aut.pterea.C.ꝺ.ſa. ſan.ec.ſ.vt nõ vẽdant niſi ꝑ necitate ꝛ vtilitate.

7 ¶ 7.q̄ ſunt illa q̄ ſeruãdo ſeruari pñt ꝛ dico ſcðʒ ang.in.§.qꝛ parũ.in aut.de nup.qꝺ tale ðr oẽ qꝺ nõ corrũpit triẽnio: ꝛ eſt glo.ſingularis.in.l.vnica.C.ſi adu.vſu.ſed limita qñ non corrũpit triennio ꝛ cũ hoc ſuatũ fructificat vt ouis ar.l.j §.fuit queſitũ.ad treb. ꝛ ita intellige gl.in.d.§.fuit q̄ſitũ.et facit tex.in.l.ariſt.§.fin.cũ.l.ſeq.ff.de iur.de li. ꝛ ſic q̄ vſu cõſumũtur vt frumẽtũ vinũ:oleum ꝛ hmõi:nõ ſunt de his que ſeruando ſeruari poſſunt: lʒ hoc aliqñ fallat in pecunia vt dicetur.

8 ¶ 8.vtrum pecunia ſit de his que ſeruãdo ſeruari poſſunt: ꝛ dicit panor.in.d.c.nulli.quod nõ qꝛ retenta nihil operat.lxxxvij.di.enẽs. ꝛ not.in.l. cum plures.ff.de admi.tu. Hoc tñ fallit in duobus caſibus. ¶ Primo qñdo pecunia eccleſie eſſet deputata ad emenda bona immobilia: qꝛ tũc iudicatur bonum immobile nec mutari poſſet et tex.eſt ſingularis.ꝛ ibi Bal. ꝛ lo.de ro.in.l.iij.§. quid ergo.ff.de contra.iudi.tu. ꝛ vti.act. Et propter hoc tenuit albe.vt aliqui referunt qꝺ quãdo ſtatuto cauet qꝺ mulier lucret dimidiã parteʒ bonorũ immobiliũ mariti decedentis ſine liberiſq; lucrabit partẽ pecunie deputate ad emenda imobilia bona:qꝛ illa pecunia iudicabitur immobilis bal.tñ ſentit.ꝯriũ in.l.cetera.§ fi.ff.de leg.ſ.allegans mirabilẽ tex.in.l.cũ in fundo.§.ſi fundus ff.de iure do. ꝛ hoc eſt verũ quo ad dictũ ſtatutũ qꝺ eſt ꝯ cõem diſpoſitionem iuris qꝛ iura q̄ adducit Alb.loquuntur in actu fauorabili vltime volũtatis vel in fauorem eccleſie ꝛ ideo ad illud ꝓpoſitũ incõuenilẽter allegant. Dico aũt pecuniã deputatã eẽ ad emenda bona immobilia:qñ ꝑlatus vel capſʒ eã inueſtire tenet:nõ aũt qñ ſimplr ſine voto aut iuramento inueſtire deliberauit:qꝛ cuʒ ex tali deliberatione ſimplici nulla innaſcat obligatio ſicut ante deliberationẽ ita ꝛ poſt pecunia exponi põt:ita inuit ex illa.l.iij.§.q̄d ergo.ff.ꝺ cõ. iu.tute. ¶ Scðo fallit ſcðm aliq̄s qñ pecũia eẽt in magna quãtitate facit.c.lʒ.beli.de ſi.vbi accuſat prelat⁹:qñ male expẽdit nõ modicã pecũiã: ꝛ ꝯſirca v ti nõ põt ſicut fructib⁹:ſec⁹ ſi eſſet in modica quãtitate: ſed iſta nõ vident bñ dici: qꝛ lʒ male exponẽs magnã pecũiã eccl'ie ſit rephẽſibilis q̄ſi dilapidator:nõ tñ venit ꝯ iura de aliẽatiõe imobiliũ alioq̄n eccl'ie ꝯueniret repetitio qꝺ non vſ.

¶ Nono vtrũ iura actiões ꝛ noĩa debitoruʒ cenſeant imobilia vt in borũ alienatiõe ſiue ceſſiõe ſeruanda ſit dicta ſolennitas vel ſint mobilia vt dicit pañ.in.d.c.nulli.qꝺ ꝓprie nõ ſunt mobilia vel immobilia:qꝛ mobiliũ ꝛ imobiliũ appellatio locũ hʒ in his q̄ certo loco vel tertio ꝯprehẽdunt cũ immobile dicat qꝺ loco moueri nõ põt: mobile vero ꝙ pt localr moueri:vt in.l. mouentiũ.ff.de v.ſig.actiões aũt cũ ſint q̄d incorporeus loco nõ cõprehẽdunt:vñ iuriſcõſultus actiões in noĩe debitorũ ponit:vt tertiã ſpẽm: vt in.l.a diuo pio.§. in vẽditiõe.ff.de re iu. Et iõ in teſtamẽtis appellatiõe bonorũ mobiliũ vel immobiliũ nõ veniũt noĩa debitoꝝ:qꝛ debem⁹ capere vba ꝓpria.l.qui heredi.ff.de cõdi. ꝛ demõ.vnde cõſuluit Oldra. qꝺ ſi princeps reliq̄t bõa ſua mobilia diſtribuenda in pios vſus nõ veniũt pene adhuc nõ exacte. Aliqñ tñ neceſſe ẽ ꝙ actiões trahant ad bõa mobilia vel imobilia:vt puta qꝛ diſpoſitio volẽs cõprehẽdere totũ pr̄imoniũ vni⁹ hoĩs facit mentionẽ dũtaxat de mobilibus ꝛ imobilib⁹ qꝛ hoc caſu iſta tertia ſpẽs aſſumit nãm alteri⁹ extremorum: ꝛ ſeruãda ẽ tũc opinio gl.i aut.e.ti.§.j.q̄ dicit qꝺ ſi actiões dant ad res mobiles cõputantur inter mobilia:ſi ad res imobiles cõputant inter immobilia. Et idẽ i ſeruitutib⁹ dicẽdũ ẽ: ꝛ alijs iuribꝰ icorporalib⁹:ſicut in actõib⁹:vñ ꝛ in de.exiui.de v.ſig.annui reddit⁹ cẽſent inter imobilia bona. Et oĩb⁹ his collige qꝺ actiones ꝓprie nõ cadunt ſub altero illorũ: ex intentiõe tñ alicuius cadunt ſub altero. 9

ſub altero.ꝛ tūc ſub eo mēbro cadūt ſub quo ſūt ea ad que ipſe ordinantur. Et ſic iura ad immobilia non requirunt dictam ſolennitatem.

10 ¶ Decimo vtrū mobilia eccl'ie precioſa cēſeanť immobilia: ꝛ dico qḋ ſic ſm̄ Pan̄.in.d.c.tua. de his que fiūt a prela.qꝛ res immobilis ꝛ mobilis p̄cioſa eq̄paranť quo ad difficultatē alienatiōis ꝛ hoc colligiť ex.l.lex q̄ tutores. C.de admi. tut. ꝛ ex gl.in.c.ep̄s q̄ mācipiū.xij.q.ij.ſimul iunctis.

11 ¶ Undecimo vtrū in alienatione rei eccl'iaſtice requiranť tres tractatꝰ: ꝛ dicit Pan̄.in.c.tua de his q̄ fi.a prela.de mēte doctorū: qḋ ſufficit vnicus ſolēnis ꝛ diligēs: vbi etiā di.gl.ꝙ tractatus nō requirit deliberatū cōſenſuꝫ: ſꝫ quādā diſcuſſionē ꝛ indaginē circa rē diſponēdā in futurum: vñ tex.in.d.c.tua.ponit tractatū ꝛ cōſenſuꝫ vt diuerſa. Nā primo fit diſcuſſio vtrum magis expediat alienare vnā rē q̄ aliā: vel vtruꝫ ſubueniri poſſit eccleſie ſine alienatiōe. ꝛ poſt tractatū peruenitur ad ipſam alienationē in qua preſtať conſenſus. Quod nota p̄ ſtatutis punientibꝰ eos qui ſuper aliqua re tractatū faciūt quia dicuntur tractaſſe delictum non perfecerint.

12 ¶ Duodecimo vtrū p̄fata forma req̄raťī oī alienatiōe rerū eccl'iarū imobiliū: ꝛ dicit pau. vt refert Semi.in.c.ſ.de re.ecc.nō alie.li.vi.ſ.quaſi ī fi. qḋ tractatꝰ nō requiriť niſi in eccl'iis cathedralibus nō aūt in inferioribꝰ ſꝫ ſufficit cōſenſus ſuperioris: qḋ verū intelligo: qn̄ eccl'ie iferiores capitulū nō hn̄t: alias nō.ar.cle.de re.ecc.nō alie. Cā aūt legitima ſemp requiriť.ſ.neceſſitas vl' vtilitas: vt in.d.cle.ſ.vbi licet mētio nō fiat niſi de neceſſitate ꝛ vtilitate: tñ etiaꝫ fieri pōt p̄ pietate: ꝛ hoc qꝛ vbicūq; ſtatutū vel ꝯſtitutio loquiť in materia iuris ꝛ aliquas cās excipit: nō ppť hoc firmat regulā in nō enumeratis ꝯ ius cōe antiquū: q̄ nimo in caſibꝰ nō exceptis ſuppleť a iure cōi. Facit c.ad audiētiā.cū ibi notatis.de cle.nō reſi. ꝛ gl. bar.in.l.ſerui.ff.de vſuca.vbi notata volūt: qḋ ſi vnū ius ponit regulā ꝛ excipit aliquos caſus cū dictiōe taxatiua: qḋ nihilominꝰ excipiunť alij caſus q̄ reperiunť a iure excepti ī alia p̄te iuris. Facit etiā.c.qm̄ frequēter.iūcta glo.ſ.niſi.vt lit. nō cōteſt. ꝛ gl.in.l.ſ.C.de cōdi.inde.q̄ vř velle qḋ excepto vno caſu a regula videnť excipi oēs ſiles: ſatis eſt tm̄ vnū poſitū: exēpli grā.ar.l.nō poſſet. ff.de legi.ꝛ.c.trāſlato.de cōſtitu. Et qḋ dī exceptio firmat regulā ī nō exceptis: vt ī. c.dn̄s.xxiij. q.vij.ꝛ in.c.qm̄.de cō.lepro.debet intelligi qḋ regulā firmat in caſibꝰ diſſimilibꝰ: ꝛ nō exceptis ſpecifice. Facit lex.ſ.ff.qḋ vi aut clan.ꝛ.c.cū dilecta.de cōfir.vti. Diſtinguēdū eſt tñ: qꝛ ſi caſus cōſimiles nō excipiunť ſpecifice aliqu tūc ī materia fauorabili ꝛ pia extēdiť p̄ idētitatē rōis: vt ſentit gl.ī.l.illud.C.de ſac.ſan.ecc.ſecꝰ ī materia reſtringibili: vt notatur in.l.ij.C.de pa.q̄ fi.di.vide qḋ no.in.c.inter alia.de immu.ecc.ꝛ.d.c.cum dilecta.et.d.c.qm̄.et nota illud qꝛ facit ad multa.

¶ 13.vtrū p̄dicta ſolēnitas requiſita tolli poſſit: 13
et dico ſm̄ Panor.in.d.c.nulli.qḋ niſi alienatio fiat ſeruata illa forma ꝛ in caſu a iure cōceſſo eſt nulla. Et de forme defectu eſt clarū: qꝛ ſemp̄ inducit actꝰ nullitatē: qꝛ forma dat eſſe rei: et hoc p̄batur in.c.tua.de his q̄ fi.a p̄la.ꝛ in.d.c.ſine.xij. q.ij. De defectu autē caſus legitimi: pbať in.d.c. nulli.qꝛ prohibeť alienatio rei eccl'iaſtice a iure: ergo alienatio eſt nulla niſi ſit in caſu cōceſſo. l. non dubiū.C.de legi.ꝛ in regula ea q̄.de reg.iu. lib.vi.ſꝫ aliud tenuerit gl.xij.qō.ij.in ſum.ꝛ.d.c. ſine.vbi voluit tenere alienationem ſeruata forma etiā nō facta ī caſu licito: ꝛ hoc eť ſeq̄ Archi. allegās.c.cū nos.de his q̄ fi.a p̄la. dicēs tñ qḋ ſi alienatio fuerit dānoſa eccl'ie reſtituiť. extra de in integ.reſti.c.ſ.ſꝫ primū eſt verꝰ. Unde tñ q̄ notat do. Ant.de bu.in.c.pleriq;.de immu.ecc.vbi dicit qḋ ſi alienatio facta fuit in caſu licito: licet defuerit ſolēnitas iuris ſi nulla fraus commiſſa fuit: ꝛ īteruenit ꝯſenſus eorū q̄ habebāt ꝯſentire in foro aīe eſt tutꝰ iſte habēs ſine ſolēnitate: qꝛ quātum ad metas iuris naturalis ibi eſt verus titulus. q̄uis deficiant ſolennitates poſitiue: quia inq̄t in foro aīe ſufficit contractū tenere ſm̄ limites iuris naturalis ſeu gētium. ad qḋ ſufficit conſenſus. Et hec opi.plꝫ Panor.in.c.qꝛ pleriq;.de immu.eccl.ꝛ in.c.req̄ſiuit.de in integ.reſtit.et p̄ hoc adducit ſingulare dictū Inno.in.c.qꝛ ppter de elec.dicentis ꝙ ſi electio tenuit de iure naturali.ſ.rōne cōſenſus eligentiū: licet ſit nulla propter ſolēnitates iuris poſitiui non ſeruatas: non tñ teneť electus in foro cōſciētie renūtiare: quia ius poſitiuum adinuenit iſtas ſolennitates propter ſcādala ꝛ deceptiōes euitādas: vnde ex quo omnia iſta ceſſant ꝛ interuenit verus conſenſus ſatis eſt tutus quo ad deum. Et not.hoc dictum: quia valet in omni actu: in quo eſt p̄termiſſa ſolennitas iuris poſitiui: ſeruato iure naturali.

¶ 14.vtrum recipiēs eccleſiaſticam rē ſine dicta 14
ſolēnitate teneť eā reſtituere cum fructibus.et dicit monal.ꝙ ſic.nec poteſt repetere p̄cium ab eccleſia.xij.q.ij.non liceat.qḋ limitatur verū niſi in duobꝰ caſibus.primo ſi precium eſt cōuerſum in vtilitateꝫ eccleſie.ar.c.ſ.de depoſi. ſcḋo qn̄ cauſa alienatiōis fuit legitima: ſed nō fuit ſeruata forma quia in cōſcientia nō tenetur reſtituere iuxta dicta in.§.priore. He due limitatiōes ſunt ſum. Ang. ſed in p̄ma alr̄ eſſet diſtinguēdū qꝛ ſi talis emit mala fide ꝛ detinet p̄dit ī diſtinctē ī foro iudiciali p̄ciū nullū hn̄s ad illud regreſſum: ſecꝰ ſi ignoranter ꝛ bona fide emit. ſm̄ Inn. Cal. Jmo. et Abb.in.c.ſi quis preſ byterorū.de reb.eccl.nō

alie.cũ ſuis ↄcoꝛ.qb⁹ plures addit Feli.i.c.cũ cõ. de re iud. Qđ tñ in foro ↄſcie nõ ꝑcedit qꝛ ſi effectu alienatio vtilis eſſet eccľie oĩa ſtarẽt ꝛ ↄſentes cẽnt tuti etiã a cẽſuris latis ad euitãdas fraudes eccľie ꝑiudiciales ſi interuenerit ↄſenſus corũ q̇ de iure gẽtiũ hñt cõſentire vt rectoꝛ eccľie ſi ſit ſol⁹ vel caput cũ mẽbꝛis ſi ſit cũ collegio. Jta tenet But. ꝛ abb.in.c.qꝛ pleriq̃. de immu.eccle. Fely.de cõſti.c.j.et ſic intellige dicta in.§.pꝛe.

15 ¶ Decimoquinto vtrũ ꝓhibit⁹ alienare locare poſſit ad magnũ tp̃s et dicit Pañ.in. d.c. nulli. qđ nõ vt eſt tex.in cle.j.de re.eccle.nõ alie.ꝛ glo. ibi i verbo ad tp̃s modicũ.dicit qđ hoc determinat tã verbũ locatiões q̃ verbũ vẽditiões. vt ſit ſenſus ꝙ locatio ad modicũ tp̃s et venditio fructuũ ad modicũ tp̃s nõ includitur ſub ꝓhibitione. Dicitur aũt modicũ tp̃s ſm glo.ff. de ſuperfi. l.j.§ qđ autẽ ait iudicis arbitrio cui relinquiť:tñ fi.gl.videť dicere ꝙ modicũ tẽpus dicatur infra decennium.C.de pꝛeſcrip.lon.tẽp.l.fi. Sed circa hec aduerte ad extrauagantem pauli.quam habes in calce operis hui⁹. de qua dic vt infra lex. §.vſ.de lege moꝛibus vtentium non recepta.

16 ¶ 16.vtrũ pꝛelatus qui iurauit nõ alienare incõſulto papa alienare poſſit nõ obſtante iur̃o:ꝛ dicit Pañ.in.c.vt ſup.de reb.eccle.non alie.ꝙ aut res eſt modica:vel modice vtilitatis: ꝛ tunc non includitur ſub iur̃o de nõ alienãdo: qꝛ nõ eſt veriſiľe ꝙ ſuperioꝛ voluerit iſtũ illaqueare in iſtis minimis.cũ iſta modica ſint exẽpta ab oĩ ſolẽnitate iuris:vt in.c.terrulas.xij.q.ij.vñ iuramẽtum ſimpliciter pꝛeſtitũ dꝫ intelligi ſm materiaꝫ ſubiectam:ꝛ ſm iuris diſpoſitionem. Jtem iuramentum eſt ſtricti iuris: ꝛ cõſequẽter dꝫ reſtringi.ar. c.pe.de iureiur.ꝛ hoc notabilis ſemper.ꝛ idẽ ſentit Fede.nã hodie pꝛelati cõiter iurant non alienare incõſulto papa. Et ſic dꝫ intelligi tex.in.d. c.vt ſup. qđ nõ obſtante iuramẽto poſſit iſte hãc alienationẽ facere:ꝛ ſic pꝛocedit expoſitio Hoſt. qui exponit cõcedim⁹.i. cõceſſum eſſe oſtẽdim⁹: et ſiľe habeť.xiij.di.c.nerui. Aut res eſt non modica:ꝛ tũc diſtingue ſm foꝛmã iuramenti. Nam aut iurauit nõ alienare ſimpliciter:et tunc in caſu vtilitatis eccleſie poterit alienare: quia in caſu neceſſitatis eccľie hoc iuramentũ non aſtringit:vt in.c.fi.de eccle. edi. ergo nec in caſu vtilitatis:qꝛ neceſſitas ꝛ vtilitas equiparanť in iure. vt no.xij.q.ij. in ſumma vñ referť illud iuramẽtũ ad alienationẽ illicitã vt ſic pꝛelatus metu iuramẽti facili⁹ abſtineat ab alienatiõe illicita. Aut iurauit nõ alienare incõſulto papa: et tunc alienare nõ poterit: qꝛ tunc fieri nõ poteſt alienatio etiam licita incõſulto papa: cum impoꝛtent illa verba.item neceſſe eſt vt dicta verba intelligantur de alienatione alś licita:qꝛ inconſulto papa nõ faceret illicitã:ꝛ ita volũt cõmuniť doctores Aut iurauit nõ alienare ſine licẽtia ſuperioꝛis:ꝛ tũc idẽ dicẽdũ vt pꝛoxime dictũ eſt. Hec Pañ.in d.c.vt ſup.ꝛ idẽ tenet in.c.fi.vbi facit ſingularẽ theoꝛicã ex illo textu:qđ iuramẽtũ ſimpliciť pꝛeſtituꝫ de re.eccle.nõ alie.reſtringiť ad alienationẽ illicitã:non autẽ ad neceſſariam:ꝛ idẽ putat de ea que fit ob vtilitatẽ:quãtũ vero ad pꝛeſtitũ ſcđo vel tertio mõ dicit qđ ſi imminet ſumma neceſſitas ꝛ tantã requireret celeritatẽ qđ ſupioꝛis cõſultationẽ nõ patiatur:putat alienationẽ fieri poſſe cõſenſu pape vel alteri⁹ ſuperioꝛis cui fuit tale iuramẽtũ pꝛeſtitũ minime requiſito ar.optimũ in.l.tutoꝛ.qui repertoꝛiũ.ff.de admi.tut. vbi in cauſa neceſſitatis põt tutoꝛ inuẽtario nõ cõfecto adminiſtrare bona pupilli:qđ alias ceſſante neceſſitate nõ põt.Facit qđ no. Joã.de fan.i cle. de reb.eccle.vbi dicit in caſu illi⁹ cle. poſſe fieri alienationẽ impune:illa ſolẽnitate nõ ſeruata ſi neceſſitas non capit tantã dilationẽ:ꝛ idẽ tenet Pau.in diſputatiõe cõdẽnatus ꝛc.Et hec no.qꝛ faciũt pꝛo exẽptis habẽtib⁹ ſuperioꝛẽ in locis remotiſſimis.Jo.tamẽ an.dicit ſm aliquos hoc iuramẽtũ ſoli extendi ad illicitam alienationẽ ſed nõ potuerũt inquit defendere cõſiliũ ſuuꝫ:ꝛ contra eos inducit tex.in.c.aduerſus.de immu.eccl. vbi etiã neceſſaria vel vtilis cõtributio nõ fit incõſulto papa:ne quid agatur indiſcrete: ſed hoc dictum Joan.an.intellige verum eſſe regulariter:cuꝫ quo ſtat quod dicit Panoꝛ.ſcilicet de caſu ſumme neceſſitatis.

¶ Decimoſeptimo vtrũ legatus de latere poſſit 17
dare licentiam alienandi contra pꝛedictuꝫ iuramẽtũ:ꝛ reſpondet Spe.in titu.de diſpenſatione. quod non:ꝛ idem tenet Panoꝛ.in.d.c.fi.

¶ Decimooctauo vtrũ pꝛelatus eccleſie renun- 18
ciare poſſit exceptioni competenti eccleſie:aut tranſigere euidenter in dãnum eius.ꝛ dicit Panoꝛ.in.c.j.de depo.qđ nõ ſm Jnno. ibidẽ niſi ex ſpeciali conceſſione pape:ꝛ facit.l. pꝛeſes. C. de trãſact.ꝛ.l.cõtra iuris ciuilis regulas.ff.de pac. Ex quo infertur quod cedere nõ poteſt liti ꝛ cauſe:aut tranſigere niſi ſit cauſa euidens:ꝛ ſolemnitas debita:ſi actio ſit ad rem immobileꝫ:iuxta no.in.c.nulli liceat.de reb.eccle.non alie.ſi vero ſit ad rem mobilem ſic poteſt:vt no.gl.in.d.auť. hoc ius.ꝛ hoc eſt verius per.l.cũ hi.§.ſi cum lis. ff.de tranſac.ꝛ.l.non ſolum.C.de pꝛimi. quãuis aliqui teneant indiſtincte quod trãſigere poteſt vt no.Albe.in.d.auť.hoc ius.

¶ Decimonono vtrũ pꝛelatus ſolus poſſit repu- 19
diare legatũ ſine ſolemnitate pꝛefata maxime de re immobili. Et videtur quod non:qꝛ incontinẽti eccleſie etiã ignoꝛanti fuit acquiſitum dominiũ rei legate.l.cum pater.§.ſurdo.ff.de lega.ij.ꝛ

cõſequẽter ſi prelatus repudiaret alienaret rẽ acquiſitã eccl'ie: ſicut de hoc eſt caſus in ſimili in.l. magis.§.fundũ.ff. de re.corũ.vbi dicit tex.qđ pupill⁹ nõ põt repudiare fundũ ſibi legatũ:.cum nõ poſſit alienare rẽ ſuã. Sʒ hoc nõ obſtãte videtur cõtrariũ ⁊ arguit̃ ꝙ hoc poſſit:q2 dñiũ nõ ẽ vere acquiſitũ eccl'ie añ acceptionẽ legati: ⁊ cõſequẽter repudiãdo poti⁹ nõ acquirit ꝙ͂ alienet. in nõ acquirẽdo aũt ſolẽnitas nõ requirit̃. ⁊ facit.c. cuʒ apoſtolica.de his que fi.a prela.vbi ſolẽnitas requirit̃ cũ alienat̃ res q̃ poſſidet̃ ab eccl'ia: ⁊ non eſt par rõ lucra nõ capere ⁊ q̃ſita pdere.l.ſi ſponſus.§.ſi marit⁹.ff.de do.inter vir.⁊ vxo. Et hanc rõnẽ fede.cõſilio.viij.inducit ⁊ ſequit̃ tenens qđ repudiare põt vtrũq3. Pañ.in.c.tua. de his q̃ fi. a pla.dicit ꝙ caſus iſte eſt dubi⁹ lʒ ſuſtẽtari poſſit opinio fede.⁊ ad.§.fundũ.q̃ multũ vrget dicit poſſe dici ꝙ loquit̃ in pupillo q̃ ſuarũ rerũ nõ habet adminiſtrationẽ:ſec⁹ in plato:vñ quẽadmoduʒ tutor tenet̃ ſi potuit acquirere pupillo ⁊ nõ acq̃rit.l.q̃cq̃d.C.arbi.tu ita ⁊ prela.vt eſt tex. cũ gl.xij.q.iiij.c.ij.⁊ pro hoc gl.xvi.q.vi.§.fi.que dicit qđ in acquirẽdis prelat⁹ põt conditionẽ eccleſie facere deteriorẽ. Paul.aũt de caſt.in cõſil. xi.tenet qđ nõ põt repudiare legatũ ſʒ donationẽ ſic qđ dicit pbari ex.l.magis puto.§.fundũ.ff. de re.corũ.qui ſub tu.rõ diuerſitatis eſt q2 in donatiõe nõ acquirit̃ donatario niſi volẽti ⁊ non ignorãti:ſʒ in legato ſufficit factũ teſtatoris ſolius:q2 acquirit̃ ignorãti:licet reuocabilr̃. l.cuʒ pater.§.ſurdo.ff.de leg.ij.⁊.d.§.fundũ.⁊ ↄ̃ſr legatũ eſt queſitũ ipſo facto. Et huic ſnĩe heret ſum. ang.ſed ſum.roſel.hoc reprobat:q2 vr̃ textus in cõtrariũ in.c.verũ.de cõdi. appo.vbi Pañ.ſumẽdo illũ textũ dicit ꝙ res donata eccl'ie ſub modo ſtatim eſt eccl'ie:nec reuocat̃ modo nõ ſeruato niſi hoc expreſſuʒ ſit in cõtractu:⁊ cõſequẽter apparet ꝙ donatio facta eccl'ie ſtatim tenet etiã facta ſub modo: ⁊ cõſequẽter ius eſt acquiſitũ eccleſie etiã ignorãti licet reuocabiliter:ſic dicitur de legato:vñ in vtroq3 intelligit̃ tacite iſta cõditio ſi eccleſia volet:que tñ cõditio nõ facit donationẽ aut legatũ cõditionalia.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.cõditiões.⁊ ſic ius eſt acquiſitũ eccl'ie.⁊ in acquiſitis ſolus prelatus nõ põt eccl'ie nocere:vt di.gl. ⁊ doc.xvi.q.vi.§.fi. Et ſic tenenda eſt diſtinctio Bar.i.l.iubem⁹ nulla.C.de ſac.ſan.ecc.vbi optime diſtinguit poſt.glo.q2 prelatũ p̃iudicare poſſe eccleſie cũ multipliciter poſſit intelligi:aut intelligitur cõtrahẽdo:⁊ ſic nõ põt ei preiudicare niſi licite cõtrahendo.vt dicit.l.iubemus.⁊ aut. hoc ius.eodẽ titu.aut aliquid faciẽdo:⁊ hoc dupliciter:q2 aut loquimur in querẽdis ⁊ põt eccleſie preiudicare:aut in iã queſitis:⁊ hoc dupliciter q2 aut negligẽdo ⁊ ſic põt p̃iudicare puta faciẽdo cõtra ſe preſcribi.vt in aut. quas actiões. eo.ti.aut aliud faciẽdo.⁊ hoc dupliciter:q2 aut facit cũ capl'i cõſenſu:⁊ põt ei preiudicare. ita loquit̃ dicta lex iubemus.aut ſine cõſenſu capl'i:⁊ tũc nõ põt:vt i regula delictũ.hec ex illo:ſʒ tñ intellige qđ duplr̃ eſt aliq̃d eccl'ie q̃ſituʒ. primo q2 ad eã pertinet de iure ⁊ de facto:q2 ſcʒ iaʒ eſt in poſſeſſiõe pacifica ⁊ in talib⁹ ſi ſunt immobilia prelatus etiã cũ capitulo preiudicare aut renunciare nõ põt niſi in caſib⁹ ⁊ mõ ſupra expreſſis: ſcđo q2 pertinet ad ipſaʒ de iure:ſed nõ de facto: puta q2 ſup eo litigat̃:⁊ in talib⁹ ſicut põt prelatus cũ capitulo trãſigere:ita vr̃ qđ poſſit renũciare etiã ſi ſint immobilia ſʒ hoc nõ põt in foro aie niſi ex aliqua rõnabili cã:q2 nec ipẽ nec capitulũ ſunt dñi ſed diſpẽſatores rerũ eccleſiaſticarũ:iõ nihil ſine pctõ de eis diſponere poſſunt: niſi cõformiter ad voluntatẽ veri domini.i.dei.

¶ Uigeſimo vtrũ reuocari poſſit donatio facta ſub modo ex quo ſolus prelatus modũ nõ ſeruauit ⁊ dico ſm Pañ.in.c.verũ.de condi.appo.qđ licet tã in cõtractib⁹ nolatis ꝙ͂ nõ nolatis: ſi modus appoſitus fuerit finalis cauſa ↄ̃tract⁹ poſſit agi ad reuocationẽ :ſi modus nõ ſeruat̃: vt in.l. cũ te fundũ.C.de pactis inter em.⁊ ven.⁊ in.l.ſ. C.de dona.q̃ ſub modo.ſi tñ modus nõ fuit finalis cauſa cõtractus nõ agitur ad reuocationẽ niſi ſit dictũ vt poſſit reuocare.ſed ad obſeruantiã modi:⁊ ita debet intelligi tex.in.l.ea cõditione. C.de reſcin.vendi.ſed reſpectu donationis facte eccleſie text.videtur ſingu.in.d.c.verum.ꝙ ſemper debet preſumi quod modus non ſit finalis cauſa cõtractus:quia ſm Pañ. donans eccleſie ſub modo videtur principaliter donaſſe propter deũ ⁊ p remedio ſuorũ peccatorũ. Ad queſtionẽ igitur motã Uinc.in.d.c.verũ.vt recitat Pañ. dicit quod nõ.vt ſi daretur eccleſie poſſeſſio ſub modo qđ alienari nõ poſſit:⁊ ſi alienetur dictũ eſt qđ poſſit ab eccleſia reuocari:non poteſt fieri reuocatio ſolo plato alienãte:q2 inquit delictuʒ ſolius prelati non debet eccleſie nocere.vt in regula delictum:ſecus ſi alienat prelatus cũ capitulo.⁊ idem dicit in aliis modis:⁊ ideʒ ſentiunt doct.in.c.breui.de iureiur. Sed reſpectu conditionis implende ad hoc vt res acquiratur ibideʒ dicunt aliud eſſe:quia tunc ſatis eſt ꝙ prelatus non impleat conditionẽ ad hoc vt res nõ acquiratur eccleſie:⁊ ratio diuerſitatis eſt ſm Pa. q2 in querendis ſolus prelatus poteſt eccleſie nocere non autẽ in queſitis.vt dictum eſt. Quomodo aũt differant modus ⁊ conditio.vide.s.cõditio.

¶ Uigeſimoprimo vtruʒ pactum appoſitum in donatione facta eccleſie vt alienari nõ poſſit ſit licitum:vt videtur expreſſum quod ſic.§.ſanctiſſimas . in auten. de aliena.⁊ emphi. col.ix.vbi 21

dicit φ res eccleſie alienari poſſunt p redẽptõe captiuoꝝ:niſi ſint douate eo pacto vt alienari nõ poſſint:ſ3 dubiũ eſt quid faciẽdũ ſit ſi neceſſitas immineat. Quidã igit vt recitat glo. tenẽt in diſtincte vt alienari nõ poſſit quocũqꝫ caſu talis res etiã p redẽptione captiuorũ. vt vꝫ i d. §. Alij dicũt φ in tali caſu alienari poteſt dũmodo eccleſia nõ habeat alias paſſiões:non aũt ſi alias haberet ,ppter inhibitionẽ teſtatoris. vel donatoris. quã opinionẽ tenuit Hug. x. q. ſ. ſic quidã. ꝛ do. an. dicit qδ aliẽari põt etiã p vtilitate que neceſſitati equiparat i hoc a iure. xij. q. ij. ſine exceptiõe. ꝛ ſimiliter dicit dire. qδ alienari põt i caſibus a iure cõceſſis:ſi nõ ſiut alia q̃ poſſint alienari. xij. q. ij. aurũ. naꝫ pactio ne liceat mihi remmeã alienare reprobatur a iure. ff. de pac. l. pe. et idẽ ſentit gof. ꝛ bo. ꝛ multi alij. ꝛ placet Pañ. qꝛ ſi aliter ſenſiſſet donator nõ videretur fuiſſe mẽtis cõpos. cũ inſtãte tali neceſſitate pia ipſe hoc facere debuiſſet. vt. in. c. ſicut. lxvij. diſt. idẽ prius ſenſit ray. dicẽs qδ eo caſu ,p hibitio facta a donatore tanq̃ turpis: p nõ adiecta habẽda eſt et cõcor. gof. inno. ꝛ bo. Si aũt legaret monaſterio qδ poſſeſſiões tenere nõ põt addità pena ſi alienetur ſm archie. nõ erit locus huic pene:qꝛ cõditio tanq̃ turpis habẽda eſt. Et intellige nõ eſſe locũ huic pene ſi vendat in quocũqꝫ caſu etiã extra neceſſitatẽ. Nec obſtat. di. §. ſanctiſſimas. qꝛ ſm archie. illud nõ eſt verũ. nec valet tale pactuꝫ cũ ſit cõtra legẽ dei. c. aurũ. qδ licet loquat δ mobilib⁹:tñ qñ ſunt precioſa cõparant immobilib⁹ quo ad difficultatem alienandi:vt dictum eſt.

22 ❡ 22. vtrũ iconom⁹ eccl'ie cui in caſu alienatio cõmiſſa eſt:poſſit illã facere ſuis cõſanguineis ꝛ dicit Pañ. in. c. vt ſup. de reb. ecc. nõ ali. qδ legi ſic tenet qδ nõ. per aut. quibuſcunqꝫ modis. C. de ſac. ſan. eccle. poſitã. x. q. ij. ſimiliter nec ali⁹ adminiſtrator cuiuſcũqꝫ ſit cõditiõis. ſ3 panor. dicit hoc nõ eſſe verũ in prelato. ſ3 in iconomo ꝛ alijs ſ3 tñ in cõſcientia credo φ hoc poſſit ſi hoc facit ex legitima cã bono fine:ꝛ ſine dãno eccl'ie. ar. c. ſ. de cohabitatiõe clerico. ꝛ mulie. in tex. ꝛ in gl.

23 ❡ 23. vtrũ ſede vacãte alienari poſſint bona eccleſiarũ:ꝛ dicit Pañ. in. c. ſ. ne ſe. va. φ ſi ſunt bona que ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt:tũc in eccl'ia epiſcopali iconom⁹ ſiue capl'm ſine alia licẽtia poterit:ſicut dicim⁹ i tutore. l. lex q̃ tutores. C. de adminiſtratio. tu. ꝛ. l. tutor. qui repertoriũ. ff. eodẽ. Si vero bona ſeruari poſſent:tũc in eccleſia epiſcopali alienari nõ poterũt ſine licẽtia pape. ar. d. c. ſ. ꝛ in. c. ſ. de reb. eccle. nõ alienã. lib. vſ. in eccleſia vero inferiori ſi magna neceſſitas vrget:ꝛ eccleſia diu eſt vacatura nec ,plati creatio cõmode expectari põt tũc in iſtis duobus caſib⁹ dicit Jnn. qδ dabit curator bonis:ꝛ per illũ alienatio fiet:nec pri⁹ fieri poterit etiã p archiep̃m φ ſit dat⁹ adminiſtrator eccl'ie vacãti:vt. in. d. c. ſ. li. vſ. ꝛ facit. l. ij. ff. de cu. bo. da. ꝛ qδ notat in de. ij. de reb. ecc. nõ alie. ꝛ cõcordat Ant. ꝛ Hug.

❡ Uigeſimoquarto vtrũ prelatus habens bona diſtincta a bonis capituli poſſit illa cõcedere alicui ad vitã ipſius prelati ſine capituli cõſenſu ꝛ alia ſolẽnitate:ꝛ dicit Pañ. in. ca. cõtinebat. de his que fi. a prela. federicũ cõſi. lſ. tenere φ ſic. vide doc. in. c. veniẽs. de trãſ. ꝛ maxime cauſa pietatis. per tex. iuncta gl. xvſ. q. ſ. vide Archi. in. c. ſ. de re. eccl. non alie. li. vſ. 24

❡ Uigeſimoquinto vtrũ in alienatiõe rei minoris requirat aliqua ſolẽnitas ꝛ di. Jnn. in. c. ſ. de re. ecc. nõ alie. li. vſ. φ ſic. ſ. cauſe cognitio:ꝛ decretũ ꝛ cã legitima. C. de pre. mi. l. minoꝝ. ꝛ. l. minores. ꝛ. ff. de re. eo. q̃. ſũt ſub tu. l. magis puto. §. nõ paſſim. ꝛ. §. ſi es. Et hoc verũ etiã in mobilib⁹ precioſis ſm eũdẽ ibidẽ:alias habẽt cõtra poſſidẽtẽ rei vẽdicationẽ cõtra tutorẽ aut curatorẽ p ſonalẽ actionẽ tutele vel neg. geſt. d. §. ſi es. ꝛ. §. ſequẽ. C. de pre. mi. l. ꝛ ſi preſes. de alienatiõe rei mulieris. vide infra conſilium. §. xix. in ſi. 25

❡ Uigeſimoſexto quõ intelligit vtilitas eccleſie p qua fieri debet alienatio:ꝛ dico ſm Rã. qδ oportet preciũ rei vẽdite eſſe verſuꝫ in vtilitateꝫ eccleſie:ꝛ ſic illã vtilitatẽ eſſe perpetuã ꝛ euidentẽ vt i edificijs perpetuis:emptionib⁹ aliarũ rerũ vel ſolutione debiti grauis:ꝛ emptor debet eſſe curioſus:vt videat qδ ſic cõuertat:ſ3 tñ zaba. ſuper cle. monaſterioꝝ. eo. tit. dicit nõ eſſe neceſſe φ duret verſuꝫ in vtilitatẽ eccl'ie. ꝛ glo. x. q. ij. c. ea eſt. §. hoc ius. dicit φ nõ oportet emptorẽ ſcire ad quẽ vſuꝫ pecunia cõuertat ſed ſufficit ,pbare φ tũc eccleſia pecunia indigebat:vel põt dici qδ vtilitas iſta iudicãda eſt arbitrio boni viri:ſi cut qñ oĩbus cõſideratis iudicat φ eccl'ia bene facit. vel qꝛ inde percipit redditũ maioreꝫ vel ſi parẽ aut minorẽ tñ cõmodiorẽ. vel aliquid tale. Jta fuit de mẽte gl. in. c. ea eſt. §. hoc ius. in ver. probat. x. q. ij. Nec iuenitur aliquo iure cautum φ oporteat emptorem aſſecurari de iſta vtilitate:ſ3 ſufficit ſibi rem emere iuſto precio. reliquuꝫ relinquere conſcientijs vendentium. 26

❡ Uigeſimoſeptimo vtrũ alienationes bonoꝝ eccleſiaſticorũ facte a ſciſmaticis vel intruſis valeant:ꝛ dico qδ non. extra de ſciſma. c. ſ. xxij. q. ij. alienationes:ꝛ tenẽtur reſtituere oẽs predicti locata ꝛ res ꝛ fructus perceptos ꝛ qui percipi potuiſſent:ſicut ꝛ quilibet raptor. extra de re. ſpo. grauis. ꝛ qui talib⁹ alienatiõib⁹ innititur eſt excõicatus. vt infra excõmunicatio. viij. §. viij. 27

❡ Uigeſimooctauo. vtrũ valeat alienatio facta per eũ qui crimen capitale cõmiſit etiã ad piam cauſaꝫ:ꝛ dicit Jnn. in. c. qꝛ ,ppter. de elec. φ alie 28

natio tenet dũmõ fiat añ ſnĩam.l.poſt ↄtractũ.ff. de dõa.Et.l.ſi qs poſthac.C.d bo. dã.q̃ precipit qd bona illi⁹ q̃ cõmiſit crimẽ capitale publicenť ⁊ intelligẽda ẽ poſt ſnĩaʒ lučta vel ex ſuſpiciõe pene alienata:vt.ff.de do.cã mor.l.ſi aliqs. Fallit tñ in crimie leſe maieſtatis:vt in.gl.di.l.poſt cõtractũ.ſilr ⁊ hereſis:vt in.c.cũ ſcďʒ.de here.li.vj. qꝛ ſunt in cõmiſſum a die cõmiſſi criminis: vt.ſ. hereticus:⁊ idẽ dicito ĩ crimine quocũq;:per qd bona perpetrãtis eſſent ipſo facto confiſcata.

29 ❡ Uigeſimonono vtrũ valeat alienatio facta in fraudẽ creditorũ vel patronorũ:⁊ dicit Jnn.vbi ſ.qd nõ:qꝛ venit reuocãda:vt.ff.de his q̃ ĩ frau. cre.per totũ.imo quãuis nõ ſit facta in fraudẽ:ſi tñ fraus eſt in ipſo facto reuocať.l. oẽs.§.lucius ff.eo.ti. Utrũ aũt valeat alienatio rei litigioſe.ſ. ceſſio. Utrũ aũt valeat alienatio fundi dotalis: vel rerũ dõatarũ ꝓpter nuptias infra dos. Utrũ aliquid ꝓhibeanť alienare ⁊ qui infra donatio §.j. De alienatione bonorum mobilium que ſeruando;ſeruari non poſſunt facta per eccleſiaſticas perſonas.infra clericus.quarto per totum.

❡ De alimentis.

Alimẽtorũ noĩe in legatis veniunt veſtimẽta ⁊ calciamenta:lectus habitatio ⁊ hmõi:ſine qb⁹ hõ viuere nõ põt vt.ff.de ali.⁊ ci.le.l.legatis.⁊ idẽ eſt ſi legat⁹ eſt vict⁹:vt.ff.de v.ſig.l.verbo vict⁹.ſec⁹ ſi cibaria ſunt relicta:vt.ff.de ali.⁊ cib.le.l.antepe.Et ſilr noĩe alimẽtorũ veniũt medicine ſm Dy.Ang.⁊ Jmo.i.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi marit⁹.ff.ſo.mat.p.l.v.bo vict⁹.cũ ſeq.vbi ẽ caſus.ff. de v.ſig.⁊ ꝓbať in.l.legatis.ff.de ali.⁊ cib.leg. ⁊ bal.in.l.in reb⁹.ff.cõmo.quãuis dixerit Azũ in d.§.ſi marit⁹.ꝑ copulã q̃ poniť iter diuerſa vt no. gl.in rub.ff.de iur.⁊ fac.igno.ſʒ hoc nõ eſt verũ: qꝛ ibi ponit inter genus ⁊ ſpẽm: vt in ſili notat gl.in.ſ.C.de ſer.⁊ aqua. Appellatiõe tñ cibarioꝝ nõ veniũt medicine ſm Ang.in.d.§.ſi maritus. Silr noĩe alimonie veniũt neceſſaria vite ſʒ Pa. in.c.cũ ſcdm.de ꝑbẽ.⁊ ptʒ ex.c.nõ liceat.de preb. ĩ fine lře.qd nomẽ.ſ.vite neceſſaria iportat veſtes cibos:medicinas ⁊ hmõi:ſicut dicim⁹ de alimẽtis legatis in.d.l.legatis.vbi ẽt tenet Bar. qd ille cui debenť alimẽta debet hře expẽſas ꝑ ſtudio neceſſario ſine quo viuere nõ poſſet ſm cõpetentiam perſone:puta gramatice ⁊ hmõi:ſed ſecus de expenſis in ſtudiis in quibus dicitur militare ſine quibus honeſte viuere poteſt:⁊ idem notatur in.l.de bonis.§.non ſolum.ff.de car.edic.

1. qđ ❡ Primo v.o q̃riť vtrũ parẽtes filiis ⁊ ecõtra teneãtur ꝓſtare alimẽta ⁊ dico qd ſic:⁊ oĩa onera inuicẽ ſufferre.C.de alẽ.lib.l.ſ.ij.⁊.iij. Fallit hoc quãdo filij poſſent ſibi ſufficere ĩ alimẽtis ex ſuis bonis vel ex artificio:qd ſm Bart.limita niſi ſit nobilis quẽ talẽ artem exercere non deceat : adde etiã niſi ſit ĩfirm⁹:vt.ff.de lib.agno.l.ſi qs a liberis. Et idẽ puto in liberis erga parentes.ff. de alie.li.l.ſi qs. Fallit ẽt qꝛ mř nõ teneť niſi př vel aſcẽdentes ex eius linea defecerint: vel ſint egentes:vt.l.ſi quis.§.vtrũ.⁊.l.non quẽadmodũ.ff.de alẽ.lib. Fallit ẽt vt infra fili⁹. Noĩe ẽt přis hic veniũt oẽs aſcẽdentes ex linea přna ⁊ noĩe matris ex linea materna. Nec diſtinguo an fili⁹ ſit emãcipat⁹ necne.vel an ſit legitim⁹ necne: qꝛ de iure canonico tã př q̃ mř teneť alere ſpurios: vt not. Jnn.in.c.ij.de regula.⁊ Paſi.in.c.haberet.de eo q̃ dux.⁊c.et cõſentit Bar.idẽ dic de filio adoptiuo. No.tamẽ ſm bar.in.d.l.ſi quis.qd pater non teneť alere filios ex iure patrie ꝓtãtis: ſed ex charitate et iure naturali infra filius.§.xxj.et.xxij.

❡ Secũdo vtrũ mater omni tpe teneať alere filium:⁊ dicit Bar.vbi.ſ.qd ad eam ſpectat onus alimentorũ.ſ.trienniũ:vt.l.nec filium. C. de pat. po.qd intellige ſi poteſt:vltra triẽniũ aũt educatio pertinet ad patrẽ niſi mater eſſet diues et pater pauper:quia tunc ipſa filium alere teneretur. 2

❡ Tertio vtrũ vir vxorẽ alere teneať et nurũ ac ꝓnurũ:⁊ dico qd ſic.ff.de do.inter vir. ⁊ vxo.l.ſi qs pro vxore.⁊ ecõtra vxor virũ ſi vxor ſit diues: vir aũt pauper.C.vñ vir ⁊ vxor.auť.ꝓterea.ff.ſo. mat.l.ſi cum dotẽ.ff.ad ſil.l.ſ.ff.de iure do.l.mutus. Et ſilr ſocer teneť alere nurũ. Fallit primo ſi in ↄtrariũ pacto fiat. ſcďo ſi vir aut vxor eſſet in culpa : quominus alter exhiberet obſeq̃a debita ar.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.cũ ſilibus. 3

❡ Quarto vtrũ frater teneatur alere fratrem ſi egeat ⁊ eadẽ ratiõe ſororẽ.⁊ dico qd ſic:ſm gl.in l.parentũ.C.de alẽ.libe.⁊ di.l.ſi qs a liberis.quã approbat Saly.in.d.l.parẽtũ. dicẽs hoc eſſe rationabile:qꝛ ſi teneť alere fratrẽ naturalẽ tñ : vt in auť.lʒ.C.de natura.li. multomagis naturalez et legitimum.ar.ff.de admi.tut.l.tutor.ſm dignitatem.§.in ſoluendis. Et idem dicit Bar. 4

❡ Quinto vtrũ dñs teneatur alere ſeruũ:et dico qd ſic.ff.de admi.tu.l.cum plures.§.pe. alioquin fiet qd eſt in.l.ij.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iuris.et in.l.vnica.§.ſed ſcimus.C.de lati.li.tol. 5

❡ Sexto vtrũ tutor teneatur alere matrẽ ⁊ ſororem pupilli ſi egẽt:⁊ dico qd ſic:vt in.d.§.in ſoluen. Et nota qd parari debẽt alimẽta ſm conſuetudinem regiõis arbitrio boni viri: et ſm facultatẽ debentis et dignitatẽ legatarij ſm Bart. in trac.de duob⁹ fratribus.facit.l.alimen.ff.de ali. et cib.leg.⁊.l.cum hi.§.in perſona.ff.de trãſact. 6

❡ Septimo vtrũ q̃ dʒ mulieri alimẽta debeat et dotẽ:et dico qd př teneť dotare filiã baſtardã ſicut ⁊ alere:⁊ caſus eſt in.l.vxorẽ.§.př naturalis. ff.de leg.iij.qꝛ cã dotis fauorabilior eſt quã alimẽtorũ:frater etiã teneť dotare ſororẽ ſm Bart. 7

in.l.dedit.ff.de colla.bo.⁊ de hoc eſt glo.in.l.cū plures.ff.de admi.tu. Sꝫ tñ ex do.Alex. de imo. in.l.j.ff.ſol.mat.no.qȯ non ſequiť pr̃ teneť alere filiā naturalē:ergo tñ dare in dotē qȯ ad alimēta ſufficiat:qꝛ annua ⁊ mēſtrua pſtanť alimēta.l. pecunie.ff.de ali.et ci.le. dos aūt vnica pſtatiōe tradi dꝫ:vñ non parū intereſſe pr̃is potiꝰ minutatim pſtare alimēta: ꝙ dotem vnico acervo exponere. Adde etiā ſꝫ eūdē:qȯ nec pr̃ nec auus cogunť filiā dotare niſi priꝰ deducto ne egeant:vñ tñ ei ſupeſſe dꝫ qȯ poſſint cōmode viuere et ſm dignitatē:qȯ pbať primo ex.l.fi.C. de do. pmiſ. ibi in verbo idoneā.iūcta gl. Scōm hoc apparet manifeſte: qꝛ ex nulla obligatiōe pater vel auus pñt a filio conueniri:vltra quā facere poſſint: et deducto ne egeant.l.ſunt q.⁊.l.inter eos.ff.de re iudi. Qñ aūt maritus facit vſufructuariā et dominam.vide infra vſuſfructus.§.xiiij.parte.vj.

¶ De altari.

Altare nō dꝫ eſſe ligneū vel terreū ſed lapideuꝫ de co.j.altaria. el.j.s.Tho. iiij.diſt.xiiij.⁊.iiij.parte.q.lxxxiiij. Et eſt duplex.vnū.ſ. ſtabile et aliud viaticū id eſt in via portandū: vel portatile: vt in.c.qm̃.de priui.lib.vj. Qȯ qdē quaſi deſcribēs Panō.in.c.j.de ꝯſe.eccle.vel alta. dicit qȯ eſt paruus lapis continēs in ſe foramē cū conſecratiōe ⁊ ſigno ſuperpoſito. Et per cōſecrationē capit res ſacras clauſas ſigno.i.ſigillo. Et hoc altare tante debet eſſe latitudinis et longitudinis ſm Pet.de pal.in.iiij.ſ.lapis in capſula quod in eo capi poſſit pes calicis et hoſtia cōſecrata: vel qȯ in conficiēdo cum ſacerdos tenet in manibus nauem:aut calicem ſupra lapidem teneat: et ſic ſuper lapidem conficiat. ar.etiam.c. cōcedimus. de conſe.di.j.ſed intellige quod iſta ſint ſuper lapide pro maiori parte. Et ſic habens calicem minimum poteſt conficere in paruiſſimo lapide.

1. dubiū. ¶ Primo vero dubitatur qūo inſtituitur altare:et dico qȯ Panor.vbi.ſ̃.innuit qȯ altare ſtabile fiat tribus modis dicens qȯ cū altare ſcꝫ ſtabile ꝯſecrať fit vnū foramē paruū vel in ſuperiori parte in ipſa mēſa lapidea altaris vel ante altare:vel in latere dextro altaris:⁊ poſt conſecrationē claudiť lapide paruo quadrato vel rotundo qui vocať ſigillū:⁊ in ipſo foramine ponūtur reliquie ⁊ nomē ipſius ꝯſecrātis:⁊ nomen ſancti in cuius honorē ꝯſecrať ſed vt ptꝫ per Inn.in.c. j.opꝫ addere quartum modū:qꝛ aliqñ ipſum foramen fit in ipſo altari ſub menſa et eadē menſa claudiť. Altare aūt portatile etiā ipſum fit tribꝰ modis quātum ex eccl'ie practica colligiť:qꝛ aliquando fit ex ligno ⁊ lapide:ita qȯ lapis eſt ſigillum ⁊ ſepulchrū eſt in ligno:aliqñ vero ex lapide ſoluꝫ:ita qȯ in ipō lapide eſt ſepulchrū:aliqñ ex ligno ⁊ lapide:ita tñ qȯ in lapide eſt ſepulchrū ⁊ ſigillū:⁊ lignū poniť pro augēda latitudine: aliquādo aūt fit in lapide ſolo ſine ſepulchro ⁊ reliquiis:ſꝫ iſte quartꝰ modus nō eſt tutꝰ:qꝛ licet dicat Hug.de cōſe.di.j.nullꝰ.nō eſſe de ſubſtantia cōſecrationis:vt reliquie ponanť:⁊ idē Aſtē.tenet li.iiij.ti.xxix.de altari portatili.allegās.c.cōcedimus.de cōſe.di.j.iura aūt q̄ loquunť cōtrariū dicat loqui de altari ſtabili:⁊ facit rubrica ī miſſalibꝰ ātiquis dicēs qȯ ſi reliquie nō fuerint dimittať illa particula oŕonis:oramꝰ te dñe per merita illorū ſctōrū quorū reliquie hic ſunt ⁊c.tñ oppoſitū vr̃ eſſe in cōi vſu ⁊ cōſuetudine eccleſie ⁊ doctrina ſanctorum hoc magis ſonat.

¶ Scḋo quis poſſit inſtituere altare:⁊ dico quātum ad cōſecrationē ſolus eps̄ inſtituit.ſ. conſecrat tā ſtabile ꝙ viaticū.de cōſe.diſt.j.ca.nullus el.ij.⁊.c.cōcedimus.nō autē preſbyter.xxvj.q.vj. miniſtrare ſꝫ quantū ad extructionē ſiue erectionē eiꝰ:portatile quidē inſtituere pōt quilibet lapicida cū nullo ſit iure prohibitū ſtabile vero licitū eſt preſbyteris erigere vel inſtituere in eccleſia nō cōſecrata:in cōſecrata vero nō niſi de licētia epiſcopi.ar.lxviij.diſt.quāuis.⁊ de conſe.di. j.nullus preſbyter. Et eodeꝫ modo in eccleſia cōſecrata ſine conſenſu epiſcopi nō ſunt altaria deſtruenda.ar.de cōſe.diſt.j.c.eccleſie.⁊.c.placuit. ſecus in non conſecrata.ar.a contrario ſmꝫ glo. in.c.quāuis.preallegato. 2

¶ Tertio vtrum inſtitui poſſit altare portatile ex duobus lapidibus inſertis duobus lignis inuicem colligatis ad modum tabule altaris que claudi poteſt ⁊ aperiri ad inſtar libri:vt in vno lapide hoſtia in alio calix collocetur:⁊ dico hoc fieri non poſſe licite ſine peccato vt in eo celebretur niſi forte de ſpeciali licētia pape:quia eſt cōtra vniuerſalem conſuetudinem eccleſie:⁊l cōtra myſterium quo altare chriſtum ſignificat in quo non eſt niſi vna perſona:quia in iſto caſu cū ſint duo altaria ſicut ⁊ duo lapides: conſequenter in chriſto ſignificaretur duplex perſona. Et preterea idem eſſet ac ſi in vna eccleſia conſecraretur corpus:in alia ſanguis:nec eſſet differentia niſi maioris ⁊ minoris diſtantie quod non videtur bene ſonare. 3

¶ Quarto vtrū in cōſecratione altaris poni poſſit corpus xp̄i loco reliquiarum que deficiunt: ⁊ dico qȯ Jo.in.c.placuit.de cōſe.di.j.tenuit quod ſic. Hug.etiā dixit nō eſſe de ſubſtantia cōſecratiōis qȯ reliquie ponātur vt dictū eſt. Hoſtiē.autē in ſumma refert ſe conſuluiſſe Innocentiuꝫ papam ſuper dicto Joan.vtrum ſcilicet liceat ponere corpus xp̄i ⁊c.⁊ illum reſpondiſſe de conſilio aſtantium quod nō:ſed rationem non reddidit: quā tamen reddit Joan.an.dicēs ideo poſſe eſſe 4

q₂ corp⁹ xp̄i eſt cibus aīe. de con. di. ij. panis. nec debet conſeruari niſi cā infirmorū vel alia de cā neceſſaria. vt in. c. vnico. de cōſer. eu. ⁊ vti debemus rebus ad vſuʒ deſtinatū. in. c. iij. de appellatione. Et hec opinio multū placet Pan. licet inquit feratur quod leo papa deficiētib⁹ reliquijs dedit partē corporalis ⁊ eucharistie in conſecratione cuiuſdā eccleſie. videtur mihi quod hoc ſit peruertere vſum ſacramenti.

5 ¶ Quinto vtrū eodē die in eadē eccleſia poſſint altaria plura cōſecrari: ⁊ dico quod ſic: ſicut ⁊ cōſecrari poſſunt plures epiſcopi eodeʒ die. c. ſolemnis. de conſecra. eccle. vel. alta.

6 ¶ Sexto quis celebrare poſſit ſup altari portatili: ⁊ dico q̄ in oī miſſa celebrāda oportet eſſe altare ꝯſecratū vel ſaltē parua tabula lapidea que dr̄ altare viaticū: in quo ep̄is ⁊ eorū ſuperiorib⁹ cōcedit̄ celebrare ī itinere ⁊ celebrari facere vbicūq;. de priuile. q̄m. li. vj. Et idē p̄dicatoribus ⁊ minorib⁹ cōcedit̄. vt vbicūq; libere. i. ſine licētia dioceſanorū celebrare poſſint ſup eo ſine p̄iudicio eccl̄ie parochialis. extra de priuile. in his. Jus aūt parochiale vt habet̄ in quodā priuilegio gregorij noni quod incipit nos attēdentes. circa tria cōſiſtit ſcʒ oblatiōes decimas ⁊ primitias. Pro his illi no. q̄ ſʒ Jnn. vt ei aſcribit ſum. roſ. de iure cōi licet celebrare ſup altare portali in loco nō cōſecrato ſine licētia epiſcopi: ſed ſm Pan. poſt archie. requirit̄ licētia ep̄i in eccleſijs nō cōſecratis. ⁊ hoc ē verū alioquin dictū p̄uilegiū fruſtra ꝯcederet̄ ep̄is. ⁊ facit. c. vnicuiq;. ⁊. c. ſi quis. de cōſe. diſt. j. vbi hr̄ q̄ ī p̄uatis oratorijs nō debet celebrari ſine licētia epiſcopi: ⁊ intelligitur cū altari portatili: q₂ aliter licētia epiſcopi nō ſufficeret. dictū tn̄ Jnno. ſm richar. eſt verū in caſu magne neceſſitatis vbi licentia haberi non poſſit q₂ ſcʒ tūc locum haberet ratihabitio.

7 ¶ Septimo vtrū in altari in quo celebrauit ep̄s poſſit eadeʒ die celebrare ſacerdos: ⁊ dico q̄ nō ſm Jo. de cōſe. diſt. ij. c. ſi. niſi de licētia epiſcopi: aut in neceſſitate: cuʒ epiſcopus perficere nō poteſt. vj. q. j. nihil. hec glo.

8 ¶ Octauo qualiter execrat̄ altare vt ſit recōſecrādū: ⁊ dico q̄ ſtabile violat̄ vel execratur q̄ṫū colligit̄ ex doctorib⁹ in rub. ⁊ in. c. j. de cōſe. ecc. vel al. quatuor modis. Primo ſi mēſa penit⁹ vel enormiter frāgat̄: ſic vt appeat deformitas qḋ ſʒ ho. arbitrio ep̄i determinabit̄ q̄uis Joā. exponat. i. vltra medietatē: vel etiā ſm rodo. ſi fracta fuerit in cornib⁹ in q̄b⁹ cōſueuit fieri cōſecratio: ſec⁹ ſi fractura eſſet modica. extra eo. ī ligneis. ⁊ idē eſt ſm ho. ſi ſit mota. q̄ rodo. ītelligit q̄n erat affixa. ⁊ de hoc. j. §. vij. ſcḋo ſi mota fuit iūctura q̄ mēſa ſtipiti adheret. ⁊ hoc ſiue ſepulchruʒ ſit in latere altaris ſiue etiā m̄lto magis ſit ſub ipſa mēſa, nā in illa cōiūctiōe p̄cipue ītelligit̄ eſſe ꝯſecratio altaris ſm Pan. in. c. p̄poſuiſti. de cōſe. ecc. vel alta. tertio ſi q̄d de lapidib⁹ ſtipitis tāgēs ipāʒ mēſaʒ moueat̄. vt ī. c. ad hoc. ⁊ in. c. qḋ ī dubus. eo. ti. ſm Ray. qḋ tn̄ gl. ⁊ Rod. ⁊ Archie. intelligūt q̄n mēſa fūdata eſt ſup quatuor colūnas. quaruʒ vna mouet̄: ſec⁹ de lapidib⁹ pietis vl̄ de ip̄o pariete cui cōpaginatū eſt altare in q̄buſdā eccl̄ijs: q₂ p̄pter motionē taliū lapidū vel pietis altare manēs immotū nō execrat̄ aut recōſecrat̄: ⁊ idē de lapidib⁹ ſtipitis nō tāgētib⁹ mēſam ſm ſum. Piſa. ⁊ idē de tāgētib⁹ mēſam. ſʒ nō p̄cipalib⁹. vt in ſum. cō. lib. iij. ti. xxiiij. q. cl. ⁊ hoc niſi tot moueāt qḋ altare formā amittat ſm gl. Ray. vt ibi. quarto ſi moueat̄ vel frāgat̄ vel minuat̄ ſignū ſepulchri. de cōſe. diſt. j. ſi motū. extra eo. qḋ in dubus. ⁊ hoc vbicūq; ſit ſigillū etiā in latere ſm Archi. quinto ſi tm̄ augeat̄ vel minuat̄ altare qḋ formā amittat: q₂ forma eſt eſſe rei. ar. x. q. ij. hoc ius. et hec tenet gl. in. c. j. de cōſe. ecc. vel alta. Quatuor primi modi ſunt etiā de mēte Pan. in. c. ad hec ⁊ in. c. qḋ in dubijs. eo. ti. de quinto vero indirecte loquit̄ in. c. in ligneis. eo. ti. vbi dicit qḋ vbicūq; cōtingat enormis fractura in altari execrat̄ q₂ videt̄ perdere formā: nō aūt ſi fractura non ſit enormis. hec ille: q̄ vr̄ idē ſētire de enormi vl̄ notabili addito: q₂ rō ē eadē. Portatile aūt execratur m̄ltis modis. Primo p remotionē lapidis a ligno q̄n ſepulchrū ē ī ligno ſʒ mētē Jo. an. in. c. ligneis. eo. ti. Scḋo q̄n mouet̄ ſigillū ſepulchri exiſtētis ī lapide ſiue lapis ſit in ligno ſiue non ſm Jnn. ⁊ Pan. ⁊ oēs. Tertio ſi lapis ip̄e notabilr̄ frāgat̄: vt. ſ. d. c. cū ligneis. ⁊ hoc ſolo mō violari pōt q̄n nō hʒ reliq̄as. Nō aūt execrat̄ p̄pt̄ hoc qḋ ī eo celebrauerit degradati ⁊ hmōi vt indigeat recōſecratiōe. extra de ſac. iter. a nobis. ⁊ idē vr̄ de recōciliatiōe qḋ. ſ. ea non indiget: cū nullo ſit iure cautū. arg. c. his qui. de ſen. excom. lib. vj.

¶ Nono vtrū execret̄ altare portatile ſi lapis ſit in ligno ⁊ ſepulchrū in lapide ⁊ amouet̄ lapis a ligno ſtāte ſigillo ſepulchri: ⁊ dicit abbas ⁊ Jo. an. in. d. c. ligneis. q̄ nō: q₂ cōſecratio eſt in lapide ip̄o. Pan. aūt ibi dubitat: q₂ cū inq̄t altare recipiat formā ab ip̄o ligno ⁊ lapide: puta quia lapis eſt ita paru⁹ qḋ nō ſufficit ad formā altaris viatici ſublato ligno: verū ē dicere qḋ altare patit̄ enormē leſionē. hec ille cui⁹ opinionē approbat ſum. Ang. q̄n lapis eſt ita paru⁹ qḋ cōtinere nō pōt calicē cū hoſtia eo mō quo dēt ſup ipſum poni ad celebrādū. Alias vera eſt inquit opinio Abba. ⁊ Joā. an. Ego aūt dico q̄ prima opinio eſt vera indiſtincte ⁊ indubitate: quia ex quo altare nō poteſt cōſtare ex ligno. de cōſe. diſt. j. altaria. conſecratio vel eſſentia altaris nec poteſt eſſe in ligno nec in connexione ad lignum. ſicut 9

conſtat in connexione mēſe ad ſtipitem' lapideū in altari ſtabili: q2 ille ſtipes eſt pars integralis altaris cū ſit lapide9 ꝛ iõ remoto lapide a ligno nulla fit diminutio in ſubſtantia altaris: vñ aut pri9 nõ erat cõſecratū: aut eſt etiā poſt. Et ꝑ hec patet ad motiuū Pañ. q2 aſſumit tria dicta falſa. Primū ꝙ altare recipiat formā a ligno ꝛ lapide. Scḋm ꝙ lapis exiſtēs in ligno ſuꝑ quo' celebraẜ ſit ita paruꝰ ꝙ nõ ſufficiat ad formā altaris viaticati: q2 quilibet lapis talis quantūcunq3 paruus põt dictā formā hr̄e ꝛ cõſecrari: alioquī nõ execrareẜ per remotionē3 a ligno: q2 execrari nõ põt nõ ꝯſecratū: in eo tñ nõ licet celebrare. qñ lapis eſt paruus niſi habēti calicē ꝛ hoſtiā in tā parua q̄titate ꝙ ſuꝑ eo collocari poſſint: tertiū qḋ ſublato ligno lediẜ altare: q2 ſi hoc eſſet verū lignū eſſet pars altaris. Ad motiuū angelice ia3 patet. Si aūt aliqñ reperiaẜ ꝙ lignum poſſit eſſe altare vel pars ei9 verū eſt ad hūc ſenſum ꝙ aliquādo lapis eſt paruus adeo quod totū calicē ꝛ totā hoſtiā locare nõ poteſt ſed partē hoꝝ maiorē: ꝛ ornamēto ligni ſuppleẜ: ꝛ ſic intellige albe. in ſuo dictionario in verbo altare: ꝛ glo. in. c. altaria. de conſe. diſtin. j.

10 ❡ Decimo. vtrū execretur altare ſtabile mota tabula de loco ad locū: ꝛ dico quod glo. in. l. j. de cõſe. eccle. vel alta. primo dicit ꝙ nõ deinde videtur dicere cõtrariū qḋ ſic: dñs aūt anto. videtur ſentire ꝙ ſm̄ dictū ſit verū quādo menſa claudit totā cõſecrationē. i. quādo ſepulchrū eſt ſub ipſa mēſa: q2 mota mēſa violatur cõſecratio: primum autē eſt verū quādo cõſecratio. i. ſepulchrū eſt ſuper ipſa mēſa Inno. vero eo. ti. in rubrica cõtrariū ſentit: vbi vult ꝙ violetur altare mota menſa ſi conſecratio ſit in latere: ꝛ hoc probat Panor. q̄tū ad altare ſtabile: licet dicat dictū dñi Ant. eſſe verū quo ad portatile: ꝛ placet excepto ꝙ ſi mēſa altaris ſtabilis in ſe habet conſecrationē ꝛ nunq̄ fuit affixa altari ſed ſolum ſuprapoſita: ea mota cū ſibi adherētibus nõ execratur altare ſm̄ rodo. ꝛ ratio eſt quia ipſa mēſa tūc eſt altare portatile ꝛ idem archie.

11 ❡ Undecimo vtrū execrata eccleſia execreẜ altare vt indigeat recõſecratiõe: ꝛ dicit Pañ. in. ca. propoſuiſti. de cõ. ec. vel al. ꝙ nõ: ſecus ſi polluatur: q2 tūc etiā polluiẜ altare. ꝛ indiget reconciliatiõe: ꝛ hoc intellige de altari ſtabili: nõ aute3 de portatili: rationē autem diuerſitatis ipſe aſſignat: q2 inquit eſt: q2 cõſecratio eccleſie conſiſtit in parietib9 ꝛ ſeparata eſt a cõſecratiõe altariū: vnde illa violari põt combuſtis vel collapſis parietib9 cõſecratione altaris remanēte intacta ꝛ ita econtra deſtructo altari ꝛ parietibus illeſis: ſed pollutio concernit totū corpus eccleſie: quia ex homicidio cõmiſſo in eccleſia totū corpus ei9 cū ſit vnū indiuiduū polluitur. vnde etiā in altaribus ante reconciliationē eccleſie celebrari nõ poteſt cum ſint in corpore eccleſie. Ex quibus dice primo quod quot modis eccleſia polluitur: tot polluitur ꝛ altare: q2 ea polluta polluitur. ꝛ ſecūdo qḋ nec altare exiſtēs in eccl'ia ſine eccl'ia nec eccleſia ſine tali altari polluiẜ: q2 polluto altari polluiẜ eccleſia cū talis pollutio in eccleſia fiat ſicut econuerſo: polluta eccleſia polluitur altare vt dictū eſt. ſecus de eo qḋ eſt extra eccleſia3: niſi eſſet vnū cū pariete eius. Ab eodē autem ꝛ eode3 modo reconciliatur ſicut ꝛ eccleſia: de qua infra conſecratio. ij. §. xv. ꝛ. xvj.

❡ De alternatiua.

Alternatiua ſm̄ iuriſtas: ſm̄ dialeticos diciẜ diſiunctiua: ꝛ qñ eſt penalis ſm̄ Bart. i. l. quecūq3. C. de ſeruit. ſi verba dirigūtur iudici: tūc optio eſt iudicis: puta cū dicat puniaẜ vel condēneẜ. Si ṽo diriguntẜ reo: puta ſoluat mille tūc optio daẜ reo. Si ṽo nec iudici nec reo diriguntẜ puta dicit ſtatutū ſit pena pedis aut man9: tūc i penis corpalib9 electio eſt iudicis. l. j. §. expilatores. ff. de effra. i pecuniariis erit rei. ar. l. perūq3. de pen. vide infra. pena. §. iij.

❡ Primo vero dubitatur cuius ſit optio in legatis alternatiue factis: ꝛ dico quod ſm̄ Dy. de reg. iur. lib. vj. ꝛ docto. in. l. lucio. ff. de leg. ij. ſimilis fit diſtinctio. Unde ſi verba ad legatarium referantur vt lego tibi titio fundum vel vſumfructū: eius erit optio ꝛ vendicabit titius quod voluerit. ſi vero ad heredē erit heredis: ſi vero ſimpliciter ſit legatū nõ magis referēdo verba ad heredē q̄ legatariū ecõtraẜ electio eſt legatarij. 1. dubiū.

❡ Secundo vtrum quando quis tenetur ad alterum duorum ſub alternatione poſſit dare quodcunq3 voluerit: ꝛ dicit glo. in. c. inter ceteras. de reſcrip. quod ſic. inſtit. de here. inſti. §. pe. C. de cõdi. inde. l. pe. ꝛ. d. l. plerunq3. ff. de leg. ij. l. ſi ita. extra de preben. referente. Contrarium habetur in ſti. de lega. §. ſi generaliter. Soluit autē glo. predicta quod prima iura vera ſunt. niſi eligens fuerit in mora. ff. de op. le. l. mancipiorum. ff. de leg. l. ſtatuliberum. §. j. ff. de ſol. l. ſtichum. primo reſponſo. ff. de peti. hered. l. item. §. idem recte ait. Unde talis ſi loco ꝛ tempore debito offerat alterum cui tenebatur ꝛ noluit recipere debitor liberatur. vnde ſi pereat aut alio modo alienaret nõ propter hoc teneretur ad alterum. ex quo ſolus creditor eſt in culpa per iura primo loco allegata. Si vero nullus ſit in culpa debens duo alternatiue puta ſtichum aut pamphilium ſi perit periculum primi ad venditorem periculum ſecundi ad emptorem pertinet. l. datio. §. ſi emptor. ff. de act. empti ꝛ vendi. 2

a Ambaſſator.v.abſens.j.legatus.
a Ambiguitas infra dubium.
a Ambitio infra ſuperbia.
a Angaria et perangaria.j.gabella.

¶ De appellatione.

Appellatio eſt a minore ad maiorē vł ſuperiorē prouocatio.ij.q.vj.c.oīs oppſſus.z.c.ſi qs.z.c.placuit. Et ē duplex .judicialis q̄ vt ibi refert gl. ſummaria eſt prouocatio iniq̄ ſnīe q̄relā continēs.ff.de minor.pfecti.ſiue vt diffinit pan.in rub. de ap. eſt a minore iudice ad maiorē prouocatio: et extraiudicialis q̄ eſt a p̄ſenti aut veriſilr futuro grauamine ad ſuperiorē prouocatio. Appellat etiā z extra iudiciū vt in electiōe. vt extra de ap. conſtitutꝰ. Prīa ſi eſt legitima ſuſpēdit pnunciatū ac etiā iudicis iuriſditionē q̄ ad illā cām et ipſiꝰ ad ſuperiorē transfert cognitionē: ſcda vero ſi eſt probabilis ipſam cām ad ſupiorē transfert: vt ea pendēte nihil in ipſius p̄iudiciū attētet. Vñ appellatio operat duplicem effectū.ſ. deuolutiuū et ſuſpenſiuū; q̄ ſuſpēſiuus eſt triplex.i. in iudiciali: qr ſuſpendit pronunciatū z iuriſditionē iudicis q̄tū ad illā cām.extra eo.ſup.et p̄ſumptionē que erat p ſnīa: ſed tñ non ſemp oēs iſtos effectꝰ operat. Et exēplū eſt in appellatiōe ſnīe cēſure eccleſiaſtice: qr pp̄ter ſequentē appellationē talis ſententia nō ſuſpenditur ſed appellatio tunc operat effectū deuolutiuū deuoluendo cām ad ſupiorē: et de hoc infra excōicatio vlti.§ſ. Et idem eſt qñ appellatur a ſnīa nulla: qr talis appellatio nō ſuſpēdit pnunciatū: cū iuribꝰ nō ſubſiſtat: ſed operatur effectum deuolutiuū dūtaxat. et hoc reſpectu appellari poteſt a ſnīa nulla. vt in.c. dilecto. extra eo. Concordat panor.vbi.ſ. Et qr appellātes debent apoſtolos petere.j.xxx. dies. vt extra eo.cordi.et ca.ab eo.lib.vj. Hoc declaro z dico ſm gl.i.d.c.cordi.hoc nō itelligi de petro z paulo.ſz de lr̄is dimiſſorijs.ff.de li.dimiſ.l.vna.q̄ litere dicunt apſi.ab apo qđ ē de z ſtolō miſſio q̄ſi dimiſſio quā facit vnus iudex ad alium.hec ibi.

2 qđ ¶ Primo vº q̄rit quo iure adinucta ſit appellatio: z dicēdū videt q̄ ſubſtātia appellatiōis eſt de iure naturali: cum ſit defenſio quedā ſeu pſidiū innocētie.vt in.c.ſpeciali.eo.ti.qđ etiā excōicato concedit de excep.cū inter. formalitas autē eiꝰ eſt de iure poſitiuo: vt pbatur in.l. vna.C. de ſen.pfec.ꝑtorio. Nā olim reddebat ius manu regia.nec erant inuente actiones z ſolēnitates iudiciorū et appellationū. vt in.l.ij. collat.ij.ff. de origine iuris. Et p̄ncipaliter inducta eſt ad iniq̄tatē vel imperitiā iudicis corrigendā: vel ad ſupplendū qđ incaute in priori iudicio fuerat omiſſum. Ex q̄bus inferri pōt p̄ma frōte q̄ lz p̄nceps tollere poſſit appellatiōis formalitatem: non tñ ſubſtantiā vt.ſ.iuſtitia non reddat aduerſus iudicis iniq̄tatē vel imperitiā: cū tollere nō poſſit ea q̄ ſunt iuris naturalis: vel gētiū.vt l.de.paſtoralis.de re iudi. Eſt aūt de ſubſtantialibꝰ eiꝰ inter cetera q̄ appelletur ad maiorē: de accidētalibus vero q̄ appellet gradatim: vñ vz cōſuetudo q̄ appellet omiſſo medio.vt in.c. referente. iuncta glo.de preben.z in.c.romana.eo.ti.li.vj.imo vz appellatio omiſſo medio etiam ceſſante cōſuetudine: ſi non fuit obiectū.vt no.gl.in.c. dilecti.eo.tit. Sed tñ finaliter teneo q̄ a ſnīa principis appellari nō poſſit: nec tenet admittere ſupplicationē ſi nō vult: qr lz non poſſit directe tollere defenſionē: p eo tñ preſumit cū pceſſit cā cognita.ideo nō eſt dicendū q̄ defenſionē tollat: z ad hoc faciunt multa.hec oīa Panor.vbi ſupra.

¶ Secūdo vtrum appellatio extraiudicialis ſic annullet poſt facta ſicut iudicialis. 2 et dico ſm Inn.in.c.ex pte.el.j.de verb.ſig.q̄ ſic. et facit capitulū ad audientiā.de app.in hoc tum ſecundū eundem eſt differētia in.c.j.de his q̄ fi.a ma.par. c.qr iudex q̄ pcedit in forma iudicij dz audire legitimas exceptiones: z niſi audiat iuſte appellatur ab eo: ſed ſecus in eo q̄ nō vt iudex ſed vt priuata perſona pficit factū ſuū: qr iſte in forma iudicij nō pcedit nec pcedere pōt: z ideo nō dimittet quin pficiat factū ſup quo appellat nec reuocabit niſi probet veritas cauſe: nec imputabit ei ſi nō audit ꝯdictionē vel appellationē aduerſarij.niſi probet veritatē cauſe appellationis.vt de elec.c.cū dilectꝰ. et melius.c.cū inter canonicos. iſto qđ notat.c.interpoſita. i gl. in verſi.ſz etiā de ap. Et ſic collige primo q̄ appellatio extraiudicialis dz fieri ex cā pbata iure ciuili vel canonico vel cōſuetudinario. ſcđo q̄ tenēt geſta etiā poſt appellationē ipſam niſi approbata veritate cauſe tertio qđ eoipſo approbatur veritas cauſe quo nō probat cōtrariū. quarto qđ ſnīa excōicatiōis nō tenet poſt appellationē ex cauſis legitimis interpoſitā etiā ſi non approbat veritas: qđ quartū eſt ſpeciale in excōicatione z ꝯtra ſupradicta: et ratio eſt: qr nunq̄ debet quis excōmunicari niſi cauſa probetur.ij.q.j. de quo vide Inn. in.c.dilectis filius.de app. qui in hoc concordat.

¶ Tertio quando appellādum eſt: z dico q̄.j.x. 3 dies alias appellatio reijcitur.C.de appel.l.vltima: q̄ dies hodie currunt a die ſnīe. vt ibi notatur.et in gloſ.ij.q.vj.anteriorū: qr quantū ad ſui initium hoc tempus eſt vtile: currit etiā hoc tempus a tēpore quo pōt agere: vt ibi ptz: ſed quantum ad pgreſſum eſt cōtinuū.vt ibi ptz: ſed vnde ſpontanea appellationis omiſſio purgat ſententie turpitudinem.vt no.extra de offi.deleg.c. paſtoralis.ita q̄ lapſu decem dierū ſententia etiam ſi iniuſta ſit executioni mandatur qr lapſus tem

mini renunciationẽ inducit.ff. de acquirẽ. here.
l.ꝗdiu.in fin. Et hoc niſi iuſta cã etatis vel alia
reſtitutionem ad appellandum indulgeat. ff. de
minoꝛi.per totum. Nec poteſt iudex hoc tempus
x.dierum ad appellandum ſtatutum: aut tempus
anni vel bienniJ ad ipſam proſequendũ. et tẽpus
reſtitutiõis in integrũ cõceſſum minuere. vt not.
extra de ap.cũ ſit.et idẽ eſt ſm Dy.in omni dila
tione que datur ſine miniſterio iudicãtis.vt no.
extra de regu.iur.lib.vſ.qꝛ indultũ a iure benefi
cium nemini eſt auferendum. Hinc eſt ꝙ ſi iudex
mandat alicui vt aliq̃d ſoluat aut faciat infra.x.
dies ei licebit appellare: vnde licet ſententia ſit
data ſub conditione vel etiã ad terminũ maiorẽ
ꝗ.x.dierũ:tñ infra.x.dies debet appellari.lʒ con
ditio in ſentẽtia adiecta nondũ extiſtat ⁊ terminꝰ
nõdum aduenerit.ff. qñ appel.ſit.l.ſ. nec poſt.x.
dies licebit appellare.vt not. Inno. de app.in.c.
preterea. Sed ſi daẽ ita breuis terminus in quo
deliberare nõ poteſt ad plenũ: et ſic incidere põt
in promptu periculũ.vt puta triũ dierũ vel alius
minoꝛ.x. diebꝰ qui terminus modicus appellaẽ:
licebit a breuitate termini appellare. extra de di
la.c.ſ. et hoc niſi ex cauſa minoꝛ daretur ꝗ tamẽ
cauſa eſt in dilatione exprimẽda. vt no.in.d.c.ſ.

4 ¶ Quarto qualiter appellatio eſt facienda: ⁊ di
co ꝙ ſufficit facere viua voce ſine ſcriptis. ſi ſit
incontinenti eadem die iudice in eadẽ figura iu
dicij exiſtente. et hoc iure ciuili. ff. codẽ.l.ſ.C. eo.
l.litigationibus.ſi autem non ſit incontinẽti: de
bet poꝛrigere libellum appellatoꝛium infra decẽ
dies.C.eo.aut.hodie autẽ.qui libellus debet cõ
tinere nomen appellãtis et eius aduerſarij:et iu
dicis a quo:et ad quem appellatur: vt not.in.l.ſ.
§ ſi.ff.eo. Exemplum. Ego titius dico ſententiã
nullam quã tuliſti domine iudex enim cõtra me
condẽnando me Sempronio in decẽ libris per
ſoluendis:et ſi aliqua eſt ego ſentiens me graua
tum ad talem iudicem appello in ſcriptis petens
apoſtolos ⁊c. Iure autem canonico ante ſenten
tiã appellãdo non valet etiã eadem die niſi fiat
in ſcriptis: vnde qñ dicitur licitũ appellare viua
voce intelligitur a diffinitiua in qua nõ opoꝛtet
inſeri cãm ſi tñ appellãs viua voce ab interlocu
toꝛia exprimat cãm legitimã nõ videẽ ratio q̃re
nõ valet. vbi no. ex panoꝛ.in.c.ſacro.de ſen. excõ
muni. ꝙ appellans ab interlocutoꝛia teneẽ expri
mere cãm ſeu grauamẽ:et ſilr appellãs ab excom
municatiõe. vt ſentit Inno.in.c.ꝑ tuas.de ſentẽ.
excõ.et Jo.an.in.c.venerabilibus.eo.tit.libꝛ.vſ.

¶ Quinto a qua ſententia poſſit quis appellare
aut non poſſit: ⁊ dico primo ꝙ a pena vel ſenten
tia legis appellari nõ põt.l.ſi ꝗ pena.ff. de verb.
ſig.et in.c.qꝛ nos.de appel.⁊ ibi gloſ. Et ſecũdo
non põt appellari a ſententia interlocutoꝛia vel
aliquo grauamine ante ſententiam de iure ciui
li regulariter.vt in.l.ij.C.quo. app. non re.et in
l.ij.C.de epi.aud. et ratio eſt: qꝛ grauamẽ qꝺ per
illam infertur reparari poteſt per appellationem
a diffinitiua. Fallit tñ quãdo iudex in criminali
vel ciuili negocio queſtionẽ per toꝛmenta inter
locutus eſt contra.l.ante ſententiã.ff.de app. re
ci.qꝛ tunc poteſt appellari: et facit gloſ.in.l.ante
ſententie tẽpus.C.quoꝝ app.non re. Et ſimiliter
licet quãdo grauamẽ illatũ reparari non põt per
appellationẽ a diffinitiua. immo quidã tenẽt ꝙ
ſemꝑ ab ea licet appellare.vt in.l.ait pretoꝛ.§ q̃d
tibi.ff.de mino.ſed primum verius. Et tertio nõ
appellatur in iudicio momentaneo poſſeſſionis
ꝗuis hoc liceat de iure canonico.vt in.c. ſignifi
cauit. de teſtamẽ. Et quarto non appellaẽ a me
ro executoꝛe.extra de appella.ca.nouit. niſi mo
dum excedat vel altiꝰ exequaẽ vt notatur ibi. Et
quinto nõ appellaẽ a terminatione vel noiatiõe
muneris qꝺ eſt vtilitate tãtum priuatũ vt tutela
et cura.ff.qñ appel.ſit.l.ſ.§ ſi quis. ſed a reproba
tione excuſatiõis poteſt appellari vt ibi in alijs
autem muneribus publicis autoꝛitate et vtilita
te ſecus eſt. Et ſexto non appellatur ab arbitrio:
quia nulla eſt eius ſententia. C. de arbi.l.ij. licet
hoc fieri poſſit iure canonico. ſm ſum.an. que al
legat capitulum a iudicibus.ij.q.vſ.ſed vt ibi pa
tet in textu quicquid ſit de gl.licet appellare a iu
dice oꝛdinario tãtum ⁊ oꝛdinario ſimul ac arbi
trario:non autem ab arbitrario tantum:et horũ
omnium rationem pulchꝛe reddit.s. Thom.ij.ij.
qõ.lxix.arti.iij.ad ſecundum. Sunt autem innu
merabiles alie ſentẽtie et cauſe et crimina a qui
bus de iure ciuili non licet appellare. de quo vi
de ſi vis Archiepi.iij.parte titu.ix.c.xiiij.

¶ Poteſt vero appellari primo ab interlocuto
ria de iure canonico ſi appellatio contineat cãm
pꝛobabilem ⁊ non aliter.vt extra eo.c.vt debitꝰ.
Et ſecundo a declaratione vel denunciatiõe ex
communicatiõis ſeu alterius cenſure ſm Pañ.
in.c.peruenit.de appel.quia hec non eſt ſentẽtia
iuris a qua nõ licet appellare.ſed iudicis decla
rantis.que eſt ſententia hominis et facit gloſ.in
capi.cupientes.de elect.libꝛ.vſ.et hoc verum ni
ſi ſit notoꝛius exceſſus: quia notoꝛius crimino
ſus nõ auditur appellans. Facit quod not. Inno
cen.in.c.ex parte.el.ſ.de verb.ſignifi.qui dicit ꝙ
in notoꝛijs non requiritur pꝛopꝛie ſententia:ſed
ſit quedam iuris executio.et tex.in.c.quoniã. de
fi.preſby.ſed intellige in notoꝛio qꝺ non põt ali
qua tergiuerſatiõe celari. Et tertio appellari po
teſt eadẽ ratione a declaratione pene legis. ⁊ gl.
eſt ſingularis in.d.c.cupientes.§ ꝙ ſi per viginti
dies.de elec.li.vſ. Et quarto generaliter appella
ri poteſt a qualibet ſentẽtia hominis vel graua

mine loquendo de iure canonico: quod tñ fallit in delegato qñ papa prohibet appellationẽ vt ſi dicat appellatiõe remota. extra de offi. dele. c. ſuper qõnũ. q̇ tñ caſu ſola friuola appellatio interdicitur vt de ap. ca. qd ſuper eo. in glo. v. ſi nihilo minus a grauamine appellabit: tũc nõ ꝯ reſcriptũ ſed contra iudicis malitiam appellat: vt no. ij. q. vj. biduũ. Non appellatur etiã a correctiõe. de ap. c. rep̄henſibilis. et hoc niſi modum excerceat. Nec a citatione. extra eo. cum parati: ꝛ hoc niſi appelletur a breuitate termini: aut niſi citatio fiat contra formam canonis. de reſcrip. c. ij. lib. vj. ſ. Ceſſante. dicit tñ Jnn.

6 ¶ Sexto qñ vel qualiter nõ valeat appellatio: ꝛ dico qd nõ vꝫ ſi appelletur tertio. ſup eo. arti. de app. directe. ꝛ s. Tho. ij. ij. q. lxix. arti. iiij. tertium: ſꝫ hoc ſcdm Jo. an. vt refert Paſi. in. d. c. directe. intelligit in eadẽ pſona: archi. aũt dt qſcdꝫ canones toties lꝫ appellare qties iudex ſupior inuenit: ſcdm leges aũt bis tm̃: in caſu aũt ſemel tãtũ appellat: vt in auc. de ſac. ſan. eccle. § ſi quis. Nõ vꝫ etiã ſi nõ fiat in ſcriptis: vt dictũ eſt. Nec ſi iudex reuocat grauamẽ a quo appellat: extra eo. cũ ceſſante. dicit tñ Jnn. qd iudex reuocare nõ põt ſniam interlocutoriam poſt. x. dies: ſine licẽtia illius p quo data eſt: poteſt aũt ante. x. dies niſi appellãs aliquas feciſſet expẽſas: qꝛ tũc nõ põt niſi prius refectis expẽſis: qbus nõ reſtitutis non videt grauamẽ plene reuocatum. Nec ſi appellãs peniteat nõ proſequẽs infra tp̄s ſtatutum ab hoie vel a iure de ſen. exc. licet. lib. vj. Nec ſcdꝫ aliquos ſi non ſunt petiti apl̄i. extra eo. cordi. li. vj. ſed hec petitio aploꝛuꝫ nõ eſt de ſubſtãtia appellatiõis: qꝛ peti pñt ĩfra. xxx. dies a die late ſentẽtie. extra eo. ab eo. lib. vj. ſed ſi infra illos non petantur deſerta vr appellatio. C. de appel. l. nonnulli. Nec ſi deficit in forma vt qꝛ non cõtinet a quo aduerſus quẽ ꝛ a qua ſentẽtia: vt in. l. j. § fi. cod. Nec ſi nõ interponit corã illo a quo appellat. ff. de ap. l. cũ quidã. niſi qñ eius copia hri nõ poteſt: qꝛ interim etiam tp̄a appellationis nõ currunt: et niſi eius violẽtia iuſte timeat: vt in. d. l. cũ quidã. qꝛ tũc pro appellante reputat dñimõ publice ꝓteſtetur: vt in. d. l. cũ quidã. ꝛ. C. de his qui ꝓpter metum iudicis non appellãt. l. ij. ſed de hoc vide qd plene notatur extra de app. c. appellatio. Nõ vꝫ etiam ſi interpellat ad iudicẽ inferiorẽ vel equalem iuriſditionẽ habẽtẽ: qꝛ dꝫ ad maius tribunal appellari. diſt. xxj. inferior. etiaꝫ lꝫ ſit maior is ad quẽ appellat nõ tñ eſt iudex cõpetẽs inter ipſos litigantes ſicut appellatur ad metropolitanum prouincie cui non ſubſunt litigantes nec iudex a quo ꝓuocatur. xj. q. ij. c. j. ꝛ de offi. ordi. c. paſtoralis. Nec etiã ſi non fiat ex ordine gradatim. extra eo. dilecti. omiſſis tñ medijs appellatur ad principẽ. Nec ſcdꝫ aliquos qñ ſnia a qua appellatur eſt nulla qꝛ ex hoc non vr iudiciũ deuolutũ ad iudicẽ appellationis ſed primus iudex ꝓnunciat ſi cognoſcat. C. quo ꝛ qñ iudex. l. ſi preſes. ſꝫ verius eſt qd valeat appellatio. ꝛ quod iudex appellationis poteſt de nullitate cognoſcere: qꝛ ꝛ ſi nõ principaliter tñ incidenter querit de nullitate: qd tñ verum eſt ſi in appellatione de nullitate fit mentio extra de appel. c. cordi. lib. vj. de qua quidem nullitate: ꝛ poſt dies decẽ ꝛ qñcunqꝫ poteſt obijci ꝛ cognoſci. habes extra de offi. iud. deleg. in. c. paſtoralis. § quia vero. Et ſecundum Oddonem tanto tempore poteſt obijci de nullitate quanto tẽpore durat actio cuius noie iudicatum eſt. Poteſt etiam obijci contra perſonam iudicis ad quẽ appellatur: quod eſt excommunicatus: interdictus vel ſuſpenſus vel infamis: vel quod eius iuriſdictio eſt finita: et alia que obijci poſſent contra iudicem cauſe principalis de quibus dicit Specu. in titu. de iudicijs. Non valet etiam ſi appelletur ab electione: vt non fiat. extra de elect. conſiderauimus. ſed vt non fiat niſi canonice bene valet vt ibi. Sunt et alij caſus quos notat Specu. in titulo de appellationibus. § item. 7

¶ Septimo quis poteſt vel nõ poteſt appellare: ꝛ dico ꝙ non appellat is cuius non intereſt: ſed ille cuius intereſt: alias per alium facta non valet. l. j. ff. de appel. non reci. ꝛ. c. ex ore. de his q̃ fi. a ma. par. ca. niſi qñ ꝓuocaret ſeu appllaret pro eo qui ducit ad ſuppliciũ vt in. l. nõ tm̃. ff. de ap. ꝛ poteſt appellare vtraqꝫ pars qñ ſnia habet diuerſa capitula: vt in. c. raynaldus. extra de teſta. ſicut aliquãdo vna pars appellat a principali ſentẽtia per quã condennat: alia vero appellat a ſententia qua expẽſe facte ſibi non reſarciũtur puta qꝛ pars condẽnata habuit iuſtam cãm litigandi: qꝛ materia erat dubia valde. Non appellat etiã religioſus a correctione ſuorũ ꝓlatorũ ſi fiat ſcdꝫ ſtatuta regule vel ordinis: aut ad effugiendam eccleſiaſticã diſciplinã. c. ad noſtrã. c. reprehenſibilis. ꝛ. c. cum ſpeciali. extra de app. niſi prelatus excedat moduꝫ in corrigendo: vt in. c. de priore. eo. ti. ꝛ de offi. dele. ſup qſtionũ. § nos autẽ. vide glo. fi. in. d. c. ad noſtrã. Sed ꝛ ſi modus excedãt fieri non debet in ordine appellãtis. i. ad aliqueꝫ ſuperiorẽ ordinis prelatũ: qñ conſtitutiones approbate per papã hoc ꝓhibẽt: ſed extra ordineꝫ. Non appellat etiaꝫ ſecũdũ aliquos confeſſus in iure canonico: quia ipſa confeſſio in iure facit notorium. ꝛ a notorio non appellatur. extra eod. cum ſit. romana: ꝛ hec opinio videtur innui: extra de appella. c. romana. libr. vj. ſed contrarium poteſt ex illo. c. potius haberi vnde iure canonico ꝛ ciuili confitens appellat iuſtam cauſam inferendo: puta quia errore: vel propter terrorem tormentorum vel quia confeſſionem expoſitam

declarare intendit:vel aliquid aliud rationabi-
le:vt.l.creditoꝝ.ff.de appe.ſi autem appellat ab-
ſolute ſine expreſſione cauſe nō auditur:vt dicit
archi.in.c.romana.eod.titu.lib.vi.

¶ 8.a quo vbi ⁊ ad quē ē appellādū:⁊ dico ꝙ fie
ri dꝫ pͥo a iudice q̄ pronūciauit. Et ſcdo vbi ius
reddi cōſueuit:cū regulr̄ q̄ pertinent ad cās agē-
das in eo loco fieri ⁊ agitari dīit.ff.de inter.ac.l.
voluit.§.qḋ ait.⁊ coram iudice q̄ ſniaꝫ tulit ſi ei⁹
ſit copia nō per vicos vel ortos.ff.qñ ſit app.l.i.§.
dies.⁊ ſi non vult ille appellationē recipe punit
l.iudicibus.⁊.l.qſi.C.eo. ſi aūt timet iuſte appel
lare corā eo appellat corā aliqua honeſta pſona
vt dcīn eſt. Et tertio fieri dꝫ ad ſupiorē ei⁹ q̄ iu-
dicauit et in ordiariis hoc ſit gradatī. ff.e.l.ipera
tores.⁊.C.e.l.ad dictos. ⁊.ij.q. vi.anterioꝝ.exce
pto papa ad quē oībus ꝑtermiſſis appellat vt.ij.
q.vi.c.ij.⁊ aliis ſequētib⁹ ſi vō a delegato appel
lat ad delegātē.C.e.l.ꝑcipim⁹.§.eoꝝ. ſi aūt a de-
legato delegati ſeruet forma poſita.C.q̄ p ſua iu
riſd.l.vnica.in fi.⁊ in gl. ibidē. In delegatis vō
diſtigue q2 ſi ipſi aliū cām ꝯmiſerūt ⁊ tota iuriſdi
tio eſt delegata appellat ad pmū delegātē. ff.de
offi.dele.ſup qōnū. ſi vero nō tota appellatur ad
delegātē ſm.ff.qs ⁊ a q̄ app. ſit. l. fi. Et ꝓpterea
dat cautelā Raph.ful.in.l.eo caſu.C.de appella.
qḋ eps vel ali⁹ ordinari⁹ deleget cām : q2 ſi ap-
pellat a ſnīa deuoluit ad ipſuꝫ:qui iterū deleget
cām appellatiōis q̄ delegari pōt:vt . l . cum poſt
ſniam.C.de app.no.gl.⁊ Ang.in.l.eos. in pn.C.
eo.tit. ⁊ ſi iterum appellet ad eum reuertitur : et
conſequenter cum non liceat appellare tertio lo-
co non exibit de eius officio.

¶ 9.ad quē debeat appellari cū deeſt iudex ap-
pellatiōis:⁊ dico qḋ duplr̄ deeſt talis iudex.pri-
mo ꝓpter defectū ſupioris vt q2 pnceps ille nō re
cognoſcit ſupiorē in tpalib⁹:⁊ puto qḋ a tali non
poſſit appellari cū ſit loco principis a q̄ nō appel
latur:vñ vr̄ velle gl.di.x.qñ qḋ a tali pncipe nō
appellat ēt ad papā:ſi tñ iniuſtitia eſſet notoria
poſſet dici qḋ papa tūc adiri pōt.ar.ex his que no
tauit Inn.in.c.cūte.de ſen.⁊ re iudi.⁊i.c.lꝫ.ex ſu
ſcpto.de foro cōpe.ſcdo pōt intelligi qñ nō deeſt
ſuperior ſed deficit ſpālis iudex ſup appellatiōe
puta ciuitas eligit ſibi ptātem : vel aliquis prin
ceps in ſua ciuitate:ſed nō ꝓuidit ſibi de iudice
appellationis:⁊ tūc dic qḋ appellabit ad ſupio-
rem:qui poteſtateꝫ elegit.⁊ facit.c.venientes.de
iureiur.hec Panor.ſuper rubrica de appel.

10 ¶ Decimo ad quē ſit appellādū a rectore alicu-
ius collegii:⁊ dico qḋ Panor.vbi ſupra recitato
Bar.⁊ Inn.lati⁹ ſic dicit.Aut ipm corpus eſt ſe-
culare nō eccl'iaſticū et ipſe rector ſecularis: exē-
plum in lanificib⁹ ſutorib⁹ ⁊ ſi'ibus: ⁊ tūc indu-
bie appellatur ad maiorem officialem loci puta
ptātem:q2 regula eſt vt ſemp appellaret ad ſupe-
riorē ei⁹ q̄ iudicauit.vt in.l.i.C. vbi ⁊ apud quē.
Aut ipm corp⁹ eſt eccl'iaſticū puta q2 p maiori
pte ſunt clerici iuxta notata in.l.fin. ff.de colle.⁊
rector eccl'iaſtica pſona:⁊ tūc appellari dꝫ imme
diat⁹:ſupior puta eps vt in.c.romana.eo.titu.li.
vi.Si aūt vniuerſitas eſt ſecularis:puta quia plu
res in eis ſunt laici ſꝫ rector eſt cleric⁹ ſicut tenet
eſſe in forma ſtatuti propter ſcholares clericos:
diſtingui poſſet ita eque qḋ quatenus iudicat de
ſcholari clerico : cū iudicet vt iudex eccleſiaſtic⁹
aliter in eū nō caderet iuriſditio:vt no.Inno. in
c.cū ad eccleſiaꝝ.de of. ord. appellari dꝫ ad epꝫ
q2 regula eſt vt ad ſupiorē ſententiātis appellan
dum ſit. Sed quaten⁹ iudicat inter laicos ad po
teſtatem appellandū eſt : q2 tunc lꝫ ipſe ſit cleri-
cus:nō tñ iudicat vt iudex eccl'iaſticus:ſed vt lai
cus:tāq̃ rector collegii ſecularis.ideo non eſt ap
pellandum ab eo tanq̃ a clerico. 11

¶ 11.querit quid ſi qs appellet ſimplr̄ dicēs.ego
appello a tali veſtro ꝑcepto:nec dicat ad quem.
⁊ dicit Spec. qḋ valet : ⁊ intelligit appellare ad
ꝓrimū ſuperiorem.ff.eo.l.i. q2 in dubiis nō eſt re
cedēdū a iure.qḋ ſec⁹ hoc diſponit vt gradatī ap
pellet.Et eidē ſi nō dicat appello : ſꝫ ſubicio me
ſub ꝓtectione ſedis apoſtolice vel alteri⁹ iudicis
appellationis:q2 habetur pro appellante.

¶ .12.que ſunt ptes iudicis a q̄ appellat. ſiue qd 12
agere debeat ſi appellatio vr̄ ſibi fruſtratoria : ⁊
dico qḋ aut ſibi appet euidēter legitima:aut eui
denter fruſtratoria ⁊ illegitima:aut de hoc dubi
tat.Si primū : deferendū eſt alſ nō deferens pu
nitur pecunialr̄ ſm leges. xxx. pondo auri.C.e.l.
qſi.ſcdm canones vō deponit ab offō.ij.q.vi.de
creto.⁊.c. de priore. extra de app.⁊ oīa attētata
reuocat iudex appellatiōis in ſtatū pſtinū. ex de
iureiur.c.venientes.q2 nihil eſt innouādū appel
latione pēdēte.Si ſcdm.iudex non dꝫ ei deferre.
ex eo.cū appellatiōib⁹.l.vi.vñ ea nō obſtāte exe
quet q2 ſi deferret nō eēt reuerētia : ſꝫ malicia ⁊
imprudētia:et ſic teneret.ff.de euic.l. ſi p impru-
dētiā.⁊ faceret litē ſuā.inſt.de oblig.ex qſi delic.
§.impū.qīuis iudex appellatiōis poſſit retracta-
re qḋ actū eſt.vt notat.ij.q.vi.ad romanā.Si ter-
tiū dꝫ deferre.extra eo.l.cum ſpāli . pōt tamen vti
cautela verboꝝ q̄ legit ⁊ notat. e. ti. cū ceſſante.
ſ. dicendo admitto ſi ⁊ inqtū de iure debeo . Et
cū petunt apoſtoli pōt iudex ſumere dilationē ad
cogitandū quos apl'os velit dare:⁊ ſi defert ap-
pellationi ſm archi.dicat appellationi defero et
apl'os reuerētiales cōcedo: ſi vō nō defert dicat
appellationi nō defero:⁊ apl'os refutatorios cō-
cedo.Quando vero appellat in abſentia iudicis
ex metu:appellatur coram aliqua honeſta perſo
na ⁊ ab ea dantur apoſtoli teſtimoniales.

¶ Decimotertio querit̃ q̃ ſint partes iudicis appellatiõis in faciẽdis inhibitionib⁹ iudici a quo appellatũ eſt ne procedat ꝛ dico ꝙ circa hoc dicit Spec. valde plene in ti. de app. §. de officio. et breuius archi. iij. parte. tit. ix. c. xiij. circa fi. de qb⁹ breuiſſime dr ſic. Cõparente corã eo appellatore: nec eũ dꝫ audire nec ad citationem vel inhibitionem ꝓcedere: niſi facta fide de ſua appellatione q2 non põt dici deuolutũ ad eũ cauſe negotiũ vt in. c. romana. de ap. li. vj. Illa vero exhibita corã eo: ſi apparet interpoſita ante ſentẽtiã et non eſt ibi cã inſerta faciat idẽ: imo illã oio reijciat: vt in. d. c. romana. ꝛ idem eſt ſi ſit interpoſita a ſnīa diffinitiua in caſib⁹ a iure expreſſe ꝓhibitis: qui ſunt. ff. de app. reci. l. fi. q2 reijcienda eſt ff. vbi. ꝫ. ꝑ totũ. Si vero de ꝓdictis nõ apparet et eſt dubium: dꝫ partes citare: q2 de vnoquoqꝫ negotio ꝓſentibus ꝛc. ff. de reg. iur. l. de vnoquoqꝫ. et appellatio nõ cõparẽte põt inhibere. imo ꝛ ꝓnũciare in cã ſm azo. altera ꝑte abſente. Sꝫ partib⁹ ꝓſentialiter cõſtitutis ſi ſic opponat̃ ꝙ cauſe negotiũ non ſit ad eum deuolutũ: q2. ſ. appellatio nõ valuit: non dꝫ inhibere niſi prius conſtiterit cãm ad ſe delatã. de reſcript. dilect⁹. et in. d. c. romana. Qñ aũt appellatũ eſt ante ſnīam ꝛ obijciet̃ ꝙ non eſt emiſſa ex cã ꝓbabili tunc ſi apparet patẽter ꝓbabilis. puta in iure exꝓſſa poteſt inhibere anteq̃ꝫ cognoſcat vtrum ſit vera. vt extra. de ap. c. nõ ſolũ. li. vj. et inhibitione facta nil eſt innouandũ: extra. vt lit. pen. nihil inno. ꝛ ideo reuocandũ eſt ſi innouet̃. Si vero dubitat an cã ſit probabilis nõ dꝫ inhibere donec incipiat cognoſcere: vt in. d. c. romana. q̃ cognitio in hoc vi͛ cõſiſtere vt ſufficiat ſup hoc litẽ conteſtari et extunc inhibeat: q2 tũc iudiciũ cognitionis initiũ ſumit: q̃ qdẽ litis conteſtatio in cã appellatiõis fit etiã vna parte abſente. hec archie. qui etiã ibi multa alia ponit circa reuocationem innouati.

14 ¶ Decimoquarto vtrũ valeat ſtatutum vel ordinatio alicuius municipij ꝙ appellari non poſſit niſi ad iudicẽ illius loci: et vi͛ ꝙ ſic q2 ſtatutũ eſt quidã conſenſus ꝛ pactũ ciuiũ illius loci vbi fit: conſtat aũt qđ põt qs remittere per pactũ ius appellãdi. C. de tẽpo. ap. l. fi. ergo ꝛ per ſtatutũ. maxime cũ per ſtatutũ tollit̃ ius cõe in illo municipio. ff. cõia ꝓdi. l. vẽditor. Sed tñ in ꝯriũ eſt veritas quia iuriſditio collata ĩ iudices appellationũ per legẽ aut principẽ ꝑ ſubditos tolli aut minui non põt diſt. xxj. inferior: imo etiã ponit̃ neceſſitas obſequẽdi. extra de cõſti. eccleſia. q2 iã ex hoc videret̃ eneruari iuriſditio imperij ꝛ eccleſie romane ꝛ vires principalis negotij exhauriri. C. de ꝓci. impe. offe. l. iij. circa ꝙ nulla ꝯſuetudo valere poteſt: extra de cõſue. c. j. Itẽ pactũ litigatorũ facere nõ poteſt ꝙ appellatiõi gñaliter renunciet̃. extra de app. c. ij. ergo nec ſtatutũ. Item tale ſtatutũ eſſet diminutiuũ iuriſditionis ꝛ libertatis eccleſie ꝛ imperij: ideoqꝫ ipſo iure nullũ: ꝛ hec eſt veritas: q2 in omnibus ſemper intelligit̃ ius ſuperioris exceptum. de iureiur. venientes. Poſſent tamẽ municipes nõ condendo legem renunciare appellationi: vt no. Inno. in. d. c. veniẽtes.

¶ Decimoquinto querit̃ qd cũ aliqs timens ſibi 15
inferri iniuriã ab aliquo iudice ꝓcipit ei ex parte principis ne ſibi iniuriã faciat et arripit iter ad principẽ: ꝛ dico ꝙ hoc ꝓceptum cũ arreptiõe itineris habet vim cuiuſdã extraiudicialis appellationis: q2 ꝑ hoc videt̃ poſitus ſub principis ꝓtectiõe: facit qđ no. Bart. in. l. de pupillo. ff. de no. ope. nũci. ꝛ Inn. et Io. an. in. c. vt debit⁹. de app. facit etiã in. c. dilecti. el. j. ꝛ. c. ad audiẽtiam. e. ti. vbi ꝑꝫ qđ arreptio itineris ad ſuperiorẽ ꝯſtituit ſub eius protectione: ꝛ tali inferẽs iniuriã punit̃ dum eius contemnit. et cum ſub cuius protectione ſe poſuit: vt no. panor. in. c. in cauſis. de elec.

¶ Decimoſexto vtrũ prorogari poſſit terminus 16
appellãti conſtitut⁹: ꝛ dico ꝙ termin⁹ ꝓſequende appellatiõis eſt triplex: primus ſtatus ad iter capiẽdũ de ſen. ꝛ re iudi. cũ cauſa. ſcđs ad ſe ꝓſentãdum iudici. vt in. c. cũ ſit romana. et hi duo ſunt ab hoïe. tertius ſtatuit̃ a. l. ann⁹ vel biẽniũ. Primus ergo ꝛ ſcđs prefigi et limitari poteſt tã a iudice q̃ꝫ a parte. extra eo. romana. ꝛ. c. oblate. et tenet̃ appellans proſequi cauſam ſuã infra terminũ ſibi ꝓfixũ vt ibi dr: qđ ſi nõ faciat ꝓcedit̃: et fit vt no. in ca. ſepe. in gl. de app. Si vero nec a iudice nec a parte aſſignatus eſt termin⁹: tunc licet appellato etiã ante finẽ anni vel biẽnij impetrare iudicẽ ꝛ cãm appellatiõis corã eo ꝓſequi tenebitur appellãs: vt in. d. c. oblate. niſi appellãs impetratũ iudicẽ vt ſuſpectũ recuſet ꝛ niſi prematurre fuerit ab appellato iudex impetratus.

¶ 17. vtrũ poſſit agi ꝯ iudicẽ ad intereſſe ꝓtextu 17
iniq̃ ſnīe: ꝛ dicit pa. ĩ ru. đ ap. ꝙ ſic ſiue nõ fuerit appellatũ excõicando lites ſiue ſuccũbẽs bis appellauit: ꝛ nũc nõ lꝫ tertio appellare. Nec obſtabit exceptio rei iudicate q2 ad aliũ et ꝯ aliũ nũc agit̃: de q̃ vide bonã gl. ꝛ qđ ibi no. in. c. paſtoralis. §. q2 vo. de of. dele. ibi idẽ Inn. ꝛ doc. ĩ. c. ſepe de app. et Io. an. poſt Inn. in. c. ſacro. de ſen. exc. Idẽ bar. in. l. ſ. ff. eo. in ver. vlt. Arbitrator autem tenet̃ ſolũ de dolo ꝛ lata culpa. l. ij. ff. de proſonetis. et. in. l. ſi. ff. ſi mẽſ. fal. mo. di. et Bar. ibi et idẽ dicendum in aſſumentibus officia ſimilia.

¶ De apoſtaſia et fuga monachorum.

Apoſtaſia ſm ethimologiã vocabuli dr q̃ſi retro ſtatio vel retromiſſio ab apo qđ eſt re: ꝛ ſto qđ eſt ſtare: vel ſtolos quod eſt miſſio ſed quantum ad vſum loquẽtium importat quandam

retroceſſionem:q2.ſ.qui non progredit̃ retroſtat
niſi regrediat̃ ꝓmo: vel quandā retromiſſionē ꝑ
quāto ꝓgredientē in via dei diabol⁹ ſuggerēdo
retromittit. Quantū aūt ad ꝓpoſitū pertinet ſi-
cut dicit.s.Tho.ij.ij.q.xij.apoſtaſia importat re-
troceſſionē a deo:q̄ tribus modis fit ſm tres mo
dos cōiunctiōis ad illū.ſ.p fidē obediētiā ꝛ reli-
gionē:vñ ſm ray.goſ.hoſt.ꝛ alex.ꝛ mentē.ſ.tho.
ſic diffinitur. Apoſtaſia eſt temerarius a ſtatu fi-
dei obedientie vel religionis receſſus. Et ſic tri-
plicē collige apoſtaſiam:vt etiā no.glo.in.c.j.de
apo. Prima eſt perfidie qua.ſ.q̇s recedit a fide:ꝛ
intellige ſm archie. qñ ſimpl'r et ex toto recedit
in qua apoſtaſia fuit iulian⁹ apoſtata:vt in.c.iu
lianus.xj.q.iij.ꝛ q̇cūq; recedit a fide.ij.q.vij. non
poteſt. Et iſti ſm hoſt.in.d.c.j.ſunt vere heretici:
et in ipſis locū hñt oīa iura loq̄ntia de hereticis:
et ꝯñr ſunt excōicati ip̄o facto extra de here.excōi
cam⁹.cl.j.ꝛ.ij.ꝛ ita tenet Inn.in.d.c.j. nec pñt et
condere teſtm̄:ꝛ coꝝ bona cōfiſcant̃:nec peracta
penitētia redeunt in priſtinū ſtatū.C.eo.l.ij.ꝛ.iij.
et hodie iſta cōfiſcatio fit ipſo iure. extra de her.
cū ſm lib.vj.ꝛ recipi dñt ſicut heretici : de quib⁹
infra hereticus. item ſunt infames et repellunt̃ a
dignitatib⁹ ꝛ alijs multis. de iureiu.querelā. vj.
q.j.infames.et concor.ray. Scḋa eſt inobedētie.
q.ſ. importat volūtatē a mādatis dei reſiliētē et
in oī pctō mortali inuenit̃ vt dicit.s.tho. Sed tñ
iſta inobediētia aliqñ venit ex infidelitate vt pu
ta ex hoc ꝙ credit̃ papā autoritatē nō hr̃e cōden
di canones:ꝛ talis vt heretic⁹ puniri d3.xix.diſ.
nulli fas.vbi dicit hugo.ꝙ eſt excōicatus ꝛ here
ticus ꝛ ſciſmatic⁹.c.l3.de elec.c.excōicam⁹.debe
re.ꝛ pau.in cle.j.de eta.ꝛ q̄li.dicit ꝙ eſt infamis
et no.gl.vj.q.j.infames.ꝛ in.c.gñali.de elec.lib.
vj.ꝛ ibi gem. Aliqñ aūt venit ex contēptu forma
li.ſ.quo q̇s ꝯtēpnit obedire p̄cepto dei ſiue cano
nū ſiue p̄latoꝝ:ꝛ talis efficit̃ infamis:ꝛ repellit̃
a teſtimonio ꝛ eſt excōicand⁹.iij.q.iiij.ſi q̇s a ſuo
xj.q.iij.ſi aūt nobis.et ſi perſtiterit in cōtumacia
creſcere d3 ꝛ pena.extra vt lit.nō ꝯteſt.qm̄ frequē
ter.ꝛ ſi redierit nō prius excōicat⁹ recipit̃ ad pe-
nitētiā:excōicatus aūt prius recipitur cū ſatiſfa-
ctione quā facere tenent̃ excōicati iniuriā paſſis
ſm ſum.confeſ. Aliqñ aūt venit ex ignorātia vel
fragilitate ſiue appetitu alicuius delectabilis:et
tunc minus punit̃. Et de his vide.ſ.obediētia.et
infra contemptus. tertia eſt irreligioſitatis ſiue
irregularitatis ꝛ hec eſt duplex.vna.ſ. qua quis
a ſtatu clericatus alia qua a ſtatu aſſumpte reli-
gionis recedit.xlvij.di.quātūlibet.xvj.q.ō.ſ.legi.
Et de iſta.iij.hic principaliter intenditur.
1. qō ¶ Primo vero querit̃ q̇s dicat̃ apoſtata a fide:
et dico ꝙ is q̇ receſſit a fide penitus ſm archie.ꝛ
ſpōte vt vr̃ velle ray. et hoc aut vere quo ad deū
aut apparēter quo ad eccleſiā q̄ nō iudicat de oc
cultis. Et his infero primo ꝙ recedens a fide in
parte puta q2 decredit reſurrectionē licet credat
incarnationem nō eſt apoſtata ſed hereticus:qḋ
eſt in plus q2 oīs apoſtata eſt hereticus:et nō ecō
tra.ſcḋo ꝙ faciens id qḋ faciūt redeūtes penit⁹ a
fide vt adorans idola vel ſepulchrū machometi
non eſt apoſtata ſi hoc nō facit ſponte ſed duct⁹
timore nec etiā hereticus vt tenet Ray.nec etia3
eſt excōicatus: ſed tamē peccat mortaliter vt idē
dicit. tertio ꝙ nec qui vtit̃ habitu infidelium nō
ſpōte.i.re ipſa delectatus:ſed timore vel alia iu-
ſta cauſa immo ſine pctō in caſu fieri pōt vt dicit
ꝟꝟ.ſicut beatus ſebaſtianus ſub clamide milita
ri xp̄i militiā gerebat abſcōditā: niſi inquit ꝟꝟ.
eſſet inſtitutū aliquod determinatū ſignū ad co-
gnoſcendū profeſſores alicuius idolatrie: q2 eo
caſu nō liceret:ſed tamē non intelligas ꝙ eo ip̄o
ꝙ nō liceret iudicaret̃ apoſtata niſi appareret ꝙ
talia ſponte deferat.quarto qḋ qui haberet ſanā
fidē catholicā in animo:ꝛ tñ extrinſecus oſtēde-
ret ſe ab illa ſponte recedere:puta adeundo par-
tes ſaracenicas ex deſperatione vel libidine du-
ctus:et ibi ſeruando ritus eoꝝ q̄tū ad eccleſiam
eſſet vere apoſtata:q2 eccleſia de occultis non ſe
intromittit.vt infra excōicatio. vij.§.ij. vnde fre-
quēter aliqui tales fatentur ſe nunq̄ fidē catho-
licā ꝑdidiſſe:et tamen vt apoſtate recipiuntur.
¶ Scḋo q̄rit̃ quis dicat̃ apoſtata a clericatu. vt 2
de inobediētia tāq̄ de manifeſto taceat̃ : et dico
ꝙ apoſtaſia nō conuenit clerico in minorib⁹: q2
impune poteſt ſeculariter viuere ꝛ renunciare in
totū ordini clericali:ꝛ ſi nō v̄bo ſaltē facto exer-
cēdo actū oīno cōtrariū.vt docet pañ.in.c.tue de
apo.fallit tñ ſm Inno.vt recitat ibi pañ.ſi habet
beneficiū:q2 eſt apoſtata ſi dimittat habitū ꝛ tō-
ſurā:ꝛ cogi poteſt habitū reaſſumere: ſecus ſi ha
bitū ſolū ſm Inn.l3 alij dicāt ꝯtrariū. ꝛ facit pro
Inno.de.qm̄.de vi.ꝛ ho.de.vbi non punit̃ cleri
cus in minoribus portās veſtes inhoneſtas niſi
etiā portet tonſurā:quā ſi portat punit̃ deferens
veſtes laicales:ſecus ſi per omnia incedit vt lai-
cus. Si autē clericus ſit in ſacris eſt apoſtata di-
mittēdo ſolū habitū ſm Pañ. ꝙ intellige qñ di-
mittit nō aſſumpturus ſtatim ſed conuerſaturus
laicaliter immo ſi ducat vxorē licet retineat inſi
gnia clericalia in fraudem.extra de cle.coniu.ex
parte.ꝛ generaliter q̇cūq; talis ad negocia ſecu
laria ſe cōuertit.extra de vi.ꝛ ho.de.ex literis.et
de ſen.exc.inaudientia.ꝛ.c.perpēdimus. Igitur
colligi poteſt quod clericus apoſtata eſt cleric⁹
in ſacris deferens habitum vt laicaliter viuat
aut laicaliter viuēs vel conſtitutus in minorib⁹
cum beneficio non deferens inſignia clericatus
animo viuendi laicaliter.vnde clericus in ſacris

portans veſtes virgatas vel partitas nõ ẽ apoſtata niſi ↄcurrẽtibus duobus primo qḋ ita ſint alte rata et vt non cẽſeantur habit⁹ clericalis. ꝛ ſcḋo niſi taliter deſerat eas vt appareat eum renũciaſſe clericatui ꝛ velle viuere laicaliter. Et tamen hoc ei ꝛ religioſo illicitum ſꝫ Inn. in cle. quõ. de vi. ꝛ ho. cle. imo peccat mortaliter vt ptꝫ ꝑ notata in. d. cle. niſi. quã cã paupertatis portaret veſtes diuerſi coloris: quia ſm zen. et Imo. tũc nõ cadit in penã. d. cle. ſilr ſcḋꝫ zẽ. nec is i cã cadit q̇ talẽ veſtẽ ↄtinue nõ portat nec cãr ſus ꝓprij ſꝫ ob feſtũ doctorale vel vxorale vel ſile vel ob honorẽ alicui⁹ magnatis de cuius vrbe eſt qꝛ dicta cle. loquit̃ de vſu qui cõtinuationẽ notat. dicit etiã ✠✠. ꝙ clericus cõiugatus vtẽs tali veſte perdit priuilegiũ: clericale: qꝛ eſt veſtis laicalis: ꝛ allegat de cleri. con. c. j. lib. vj. Et de hoc etiam. j. excom. vj.

5 ¶ s. vtrũ ꝛ qualr peccẽt clerici apoſtatantes: ꝛ dico ꝙ ſi ſunt in ſacris peccãt mortalr: ꝛ cohercendi ſunt ad reaſſumẽdũ habitũ ꝛ tõſurã vt in. d. c. tue. de apo. quõ aũt diſpẽſet̃ cũ eis ſi acceperint vxorẽ de facto. j. bigamia. § vij. exiſtẽtes aũt i minorib⁹ ſm alex. peccãt apoſtatãdo pria vice. qꝛ faciũt ↄ illud qḋ dixerũt: dñs ps hẽditatis mee ꝛc. nõ aũt peccãt poſtea: ꝛ ſm aliq̇s peccãt mortalr vñ ricar. in. iiij. di. xxiiij. tꝫ ꝙ hñs primã tõſurã nõ põt eam deſerere ſine pctõ mortali: qḋ tñ limitat hñ naaſon. vt ex quã ex ſola libidine laicãdi deſerit: ſec⁹ ſi ex cã rõnabili. Ego ✠o dico ꝙ q̃tũ eſt ex pte deſertionis nullo mõ mortalr aut venialr peccat ſꝫ ſolũ ex intentiõe deſerẽdi: qꝛ nec voto nec iuſo nec precepto aſtrict⁹ eſt ordini clericali ſed liber eſt ad laicãdũ lꝫ peccet laicãdo ſine bona intẽtiõe vel cã. ꝛ hec haberi pñt ex. c. fi. de vi. ꝛ hone. cle. ꝛ ex. c. Joannes. de cleri. cõ. vnde ſm. pañ. põt clericatui renũciare facto: imo ꝛ verbo pari rõne lꝫ pañ. hoc neget ſine ſufficiẽti probatiõe: qꝛ. c. ſi diligẽti. de foro cõpe. ꝙ adducit põt intelligi de clerico aſtricto. i. exiſtẽte in ſacris et irrationabile: ẽ qḋ liceat mihi de facto renũciare clericatui ꝛ laicalr viuere: ꝛ non liceat mihi dicere qḋ ſic facere volo. Pro hoc ſcito qḋ de hoc antiquitus fuerũt opiniones. vt no. in ſum. cõ. lib. j. ti. vij. q. vij. ꝛ lꝫ ꝑ antiqua iura videat̃ qḋ hñs primam tonſurã eã deſerere nõ poſſit hodie tñ hoc põt tã de ↄſuetudine q̃ꝫ de iure. vt dicit ſum. piſ. ꝛ ↄcordat albri. ꝛ habet̃. c. vno. de cle. con. li. vj. vbi patet qḋ tali ↄhere lꝫ ꝛ ↄñr ſe ad ſecularia cõuertere. Si tñ talis habebat beneficium ꝛ illud retinet peccat mortalr: ꝛ eſt apoſtata vere. de cohabi. cle. ꝛ mulie. Joannes. ꝛ di. xxx. c. fi.

4 ¶ Quarto q̃rit̃ quis dicat̃ apoſtata a religiõe: ꝛ dico ꝙ nouitio ↄſtituto in ꝓbatiõe apoſtaſia nõ cõuenit: qꝛ exire poteſt ſine pctõ niſi peccet ex intentione vel cã exeundi: vt infra religio. x. § viij. in ꝓfeſſo aũt apoſtaſia ꝛ fuga vident̃ eq̇pollere ſcḋm rax. dicẽtẽ qḋ non dꝫ iudicari apoſtata ſeu fugitiu⁹: etiã ſi ad lõginquũ diu euaget̃ niſi poſt quã ſic viuit ꝙ animũ redeundi ſe depoſuiſſe oñdit. ff. de re milita. l. deſertorem. hec ille q̇ vr vtili ſeu expoſitiue. pro. i. ꝓprie tñ ſcḋꝫ Jo. and. fugitiuus eſt q̇ per ſe exiuit ꝛ ſtetit extra monaſteriuꝫ ſe celans abbati qḋ ſufficit. lꝫ poſtea ductus penitentia redeat ad abbatẽ. ff. de edi. edic. l. quid ſit fugitiuus. Igitur collige ꝙ apoſtata a religione eſt religioſus ꝓfeſſus: ſine licẽtia exiẽs a monaſterio cũ intẽtione nõ reiterandi illud vel aliud ſed viuendi irreligioſe puta clericalr aut laicalr vel inobienter: vnde ſi egrediatur quidem ſꝫ intrat monaſteriũ laxi⁹ non eſt ꝓprie apoſtata. ſm glo. in. c. fi. de apo. ꝛ in. c. ex pte. de temp. or. imo ſm aliquos nec fugitiuus qḋ intelligo ſi licite intrat. i. cum aliqua licentia. vel ſi intrat monaſterium eiuſdem religionis licet non eiuſdem rigoris quorum vtrũq꞉ ſubſit eidem ſimpliciter: alioquin capi poſſet a priori prelato vt fugitiuus ſubditus: ſi vero exeat et tamen retineat habitum et tonſuram ſed non ingrediatur aliud monaſteriũ: nec ſubijcit ſe alterius obedientie eſt apoſtata ꝓprie ſecundũ Inno. in. c. fin. de renunciatione. et in. c. intelleximus. de eta. et qualita. qꝛ oportet ꝙ ingrediatur monaſterium ſi vitare vult apoſtaſiam. et de hoc not. in. c. ex parte. de tempo. ordi. ꝛ in. c. Joannes. de reg. Et ſic patet quod omnis apoſtata eſt fugitiuus non econtra. Eiectus autem dicit̃ qui a ſuo ſuperiore forte ſua culpa exigente fuit eiectus.

¶ Quinto vtrum eiecti et fugitiui reuerti volentes admittendi ſint ꝛ dicit dñs Anto. de but. qḋ ſic: immo ad hoc prelati cõpellunt̃. extra de reg. ne religioſi. et hec niſi regula ↄdicat: qua ↄdicẽte nõ ſunt hñdi in derelicto ſed ſunt alimẽtandi in locis cõpetentibus ſi id ſine ſcãdalo graui fieri põt: alioquin in alijs domib⁹ eiuſdẽ ordinis id fiat: vt ibi dicit etiam archie. qḋ regule. vt aut̃. poteſt allegari ꝛ diſponere vt non recipiantur vagabundi: et qḋ monaſteria etiã ſi ordo repugnet arctari poſſunt ad preſtandũ alimenta fugitiuis et eiectis vbi velint ad cor reuerti.

¶ Sexto querit̃ vtrũ monachi apoſtate ſiue fugitiui ſint a ſuo abbate req̇rendi: et dico qḋ abbas et quelibet ↄuẽtualis prelatus req̇rere dꝫ monachos fugitiuos: et ad clauſtrũ reducere ſalua ordinis diſciplina. extra de regu. ne religioſi. aliquin ſi redire volentẽ recipe noluerit imo ſcḋm Archi. ſi eum reuocare neglexerit: et ipſe manẽs in ſeculo acquiſierit aliqua et poſtea moriatur extra monaſterium non receptus nihil de bonis eius petere poteſt abbas: qꝛ impie monacho ſuo alimenta negauit: extra de langui. expo. capitu. 6

vno.vbi de hoc in glo.⁊ ptinebit ad ſcḋm mona
ſteriũ ſi ingrediat̃ illḋ:alſ ad ep̃z ſꝫ archi.⁊ hoc
verũ eſt ſi cõuẽtꝰ totus aut ps maior delinqt:alſ
delictũ pſone in dãnum eccl'ie redũdare nõ dꝫ: p
regulã delictũ.de reg.iur.lib.vſ.Idez autẽ vſ de
mõacho eiecto de quo ſiml' cũ fugitiuo loquit̃.d.
c.ne religioſi.ſꝫ tñ iſta requiſitio ibi mãdat̃ ⁊ pci
pit̃ fieri annuatiꝫ tpe capl'i.Qñ tamẽ aliq̃s talis
eſſet ſcandaloſus ⁊ piculoſus aliis:⁊ apte nõ poſ
ſet capi corrigi ⁊ detineri forte prelatꝰ vel ꝯuẽtꝰ
nõ tenet̃ reducere talẽ ſcḋꝫ archi.ne aliis noceat
ſi nõ ſperatur poſſe emendari:q2 vtilitas commu
nis preponitur priuate:q̃ etiam non ſequeretur
in incorrigibili.xxiiii.q.iii.reſecande. Si autem
ſperatur correctio vel impeditio malorũ eiue ſi
coerceatur vel detineatur: tenetur prelatus vel
ꝯuẽtꝰ eũ corrigere ⁊ cogere ad redeũdũ:extra de
apo.a nobis.⁊ ſi nolunt debẽt incarcerari vt ibi.

¶ Septimo querit̃ de q̃buſdã terminis cõtentis
7 in duobꝰ.§.priozibꝰ.et dico qḋ exẽplũ qñ p̄dicti
recipi nequeũt ſalua ordinis diſciplina ponitur
in regula.b.bñdicti q̃ hꝫ quod ter egreſſus mona
ſteriũ ad mõaſteriũ recipi nõ dꝫ:vt in.c.ii. eiuſdẽ
regule:loca autẽ cõpetẽtia in q̃bus ponuntur qñ
regula ꝓhibet receptionẽ ſcḋm Ant.de but.ſunt
loca ſeuientiũ cũ quibꝰ ponent̃ nõ cũ monachis:
vel ſcḋm Ho. ponent̃ in ergaſtulis de q̃bꝰ exire
nõ poſſint:graue aũt ſcandalũ dicit̃ qñ alii dicũt
ſe potiꝰ exituros q̃ꝫ moraturos cum illo:q2 cũ eo
durare nõ poſſent:ſicut ⁊ Hoſt.dicit ſe aliqñ vi
diſſe de facto ⁊ ſil'r archi.in quadam moniali.In
hoc tamen puto ſtandum arbitrio bonorum.

8 ¶ Octauo queritur que ſit apoſtãtiũ pena ⁊ dico
quod apoſtate a fide quã cito denũciat̃ excõicati
per ſniam ipſo facto eorum ſubditi abſoluti ſunt
a dñio ⁊ iuramento fidelitatis q̃ eis tenebant̃:iu
lianum tñ tolerauit eccl'ia:q2 non habebat com
peſcẽdi ptãtẽ de facto:idq3 fideles obediebãt
ei in his q̃ nõ erãt ꝯ fidẽ vt dixit ambr.xi.q.iii.iu
lianꝰ.⁊ hoc ad vitãdũ ſcãdalũ maiꝰ pſecutionis.
Apoſtata inobedientie ſm Inn.in.c.ſ.eo.tit.c.ſ.
q̃ nõ obedit plato vel canonibꝰ repellitur ab ac
cuſatione ⁊ teſtimonio ⁊ excõicat̃ et deponit̃: et
iudici ſeculari aliqñ traditur.ii.q.iiii.ſi q̃s a ſuo
xi.q.iii.ſi autez vobis.qḋ intelligo qñ nõ obedit
ex contemptu:alias quilibet cleric9 peccans mor
taliter veniret deponendus. Apoſtata vero a
clericatu ſi eſt in ſacris: interim ab accuſatione
et teſtimonio tanquaꝫ infamis repellitur.ii.q.vii.
alieni.iii.queſtio.iiii.beatus item interim ſi ad
monitus ſe non correxit eſt deponendus.xxi.qḋ.
iii.ſine.et.c.precipimus.item interim caret pri
uilegio clericali:ita quod verberans illum nõ in
cidit in canonem:qḋ intellige ſi poſt trinam mo
nitionem ep̃i ſe non correxit: vbi de ſen. excom.
in audientia.vel ſi ſeditionibus ⁊ enormitatibꝰ
ſe immiſceat.extra.eo.c.ſ.⁊ de ſen.exc.cũ nõ ab ho
mine.Itẽ interiꝫ ad dignitatẽ vel ordinẽ ꝓmoue
ri nõ põt.xv.ſ.q.i.legi.l.di.c.vltimo. Si vo ſit in
minoribꝰ perdit priuilegiũ clericale ſi tranſit ad
actum oĩno ꝯrariũ ordini:puta q2 factꝰ eſt bigamꝰ
aut exercet ſeua:puta q2 recipit miniſterium occi
dendi:mutilandi aut aduocandi in cauſis crimi
nalibꝰ.di.lxxiiii.q̃ſqui.⁊ Inn.in.c.ſ.de apo.qḋ
tñ intellige ſi talia facit actu et etiam ex officio:
puta iudicis aut executoris vl' hmõi ſecundũ.gl.
et ray.⁊ ratio põt põt eſſe:q2 clericꝰ ſeua exercẽs
delinquat:tñ ex hoc regul'r nõ ſubiicit̃ curie ſecla
ri.extra de cle.cõiuga.c.vno.li.vſ.Sil'r illud per
dit ſi nullo modo vult viuere clericaliter qḋ põt
patere per tria:pᵒ ſi ꝯhit:cõuenit:cõuenit̃: tal
liatur:ſuſtinet alia onera:et vt laicꝰ vadit in exer
citũ.ſcḋo ſi tertio admonitꝰ nolit ad clericatum
redire.tertio ſi conuentꝰ coraꝫ eccl'iaſtico iudice
excipit de foro ſecl'ari.vel aliter in iure confitetur
qḋ non vult viuere clericaliter. Si tñ contraxerit
cũ vnica ⁊ virgine nõ pdit oĩno priuilegiuꝫ cleri
cale:vt infra clericus.ſcḋo. Apoſtata vero a reli
gione ſi habitũ dimiſerit eſt excõicatus extra ne
cleri.vel mona. vt piculoſa.et ſi redierit recipit̃
in monaſterio:ſcḋm qḋ continet̃ in regula: ſcꝫ ſi
illuc viuat regul'r:alioquin in diſtrictiori ponet̃
mõaſterio cum vſufructu rerũ q̃s obtulerat mo
naſterio pᵒ q̃ res cuiꝰ ſint poſtea vide.§.ſeq. ⁊
ſi in apoſtaſia recipit ordinem ſacrũ nõ hꝫ eiꝰ exe
cutionẽ ſcḋm panor.in.c.fi.de apo.quantũcunq3
peniteat:et ſolus papa cũ eo diſpenſat vel ep̃s ſi
minorẽ tantũ ſuſcepiſſet. Qḋ intellige p̄mo ſi nõ
ſit exẽptus q2 ſuper exemptũ nullã hꝫ ep̃s autori
tatẽ niſi forte in foro ꝯſciẽtie abſolutio i defectu
prelati:⁊ ſcḋo ſi nõ depoſuerat habitũ:q2 ſi dimiſ
ſo habitu ordinez ſuſcepiſſet cum eſſet excõicatꝰ
c.vt periculoſa.ne cleri.vel mo.lib.vſ.ſolus papa
diſpenſabit vel melius dic qḋ habebit locum qḋ
dicitur in.c.cum illorum.de ſentẽ.excom.de quo
vide ſupra abbas.§.ii. particula.iiii.

¶ Nono queritur cui acquirit monachꝰ apoſta
ta ſeu fugitiuꝰ vel eiectus et dico ꝙquãtum col
ligitur ex not.per Inno.in.c.cum olim.de priui
leg.et hoſt.in ti.de infan.expo.et alios ſic diſtin
guendum eſt Nam ſi maior pars monaſterii ne
glexerit eum reducere aut recipere noluit:erunt
alterius monaſterii ſi illud ingreditur: vel epi
ſcopi quod intelligo ſi non ſit exemptus alias
erunt primi prelati ſue religionis ſi vero ſolus
abbas vel minor pars monaſterii fuit in cul
pa acquiret monaſterio ſuo ſicut et ſeruus do
mino.ff.de acquirẽ.poſ.l.ſ.§.per ſeruum. et mul
tomagis ſi monaſterium illum repetiit:ſed ali
quo impedimento obtinere non potuit: ⁊ eque

ret ſuo monaſterio.in auk.de ſanc.epi.§.ſi modo ac'. Prelat' eius pot monachu fugitiuu vedere: cu oib' bonis p eu qſitis:vt in.c.abbates. xviii.q.ii.fallit tn ſm aliquos ſi fuit in poſſeſſione libertatis diu.i.decenio.ff.a quib' ma.li.no fiut.l.ſed & ſi.qr vt dicut tuc acquirit ſibi allegat.ff.d acqui.poſſeſſ.l.p eu.§.ſi ſz dicit Archi.qd ius no eſt in tpe:nec hoc haberet locu in monacho: cu nullo tpe excuſet extra de teſt.qr & hoc oino veru eſt ſi de monachatu coſtet:& in hoc eſt ius an coſtet vl no & ex quo oſtat:oia reuocat moaſteriu. xviii.q.ii.abbates.Et debet talia de plano & ſine libello expediri:qr ſeruos dei &c.de accu.olim.ii.q.i.ſi.qs.hec archi.qui vr allegare Inn.Si aut forte ad aliud monaſteriu traſlat' eſt ppt petitu ſuu:puta ad faciendu priam & hmoi.xxvii.q.i.ſi qua monacharum.ſic bona illa que prio attulerat monaſterio erut monaſterii ſcdi quo ad vſum fructu.xxi.q.vi.de lapſis.& poſt eius morte redibunt ad primu ſm cōiore opinione qua tuet Ray.Hoſt.& ſum.cōfe.Si vo monach' traſit ad ſecudu monaſteriu licite:puta qr artius vel qr pmouet in prelatu.ſicut tenet aliq in.c.qd a te.de ele.coniug.qd quicqd acqret poſtea erit ſcdi:ſz alia p mi.& vr tex.p hoc.xviii.q.i.in.c.vnico.alii vo dicut qd oia ſibi vndecuqs prouēta erut ſcdi vel dignitatis:qr videntr accedere ad perſona:licet expreſſe fuerit collata tpe ingreſſus:& illud.c.vnicu loquit de acquiſitis ex induſtria monachi:qr erut penes primu monaſteriu in quo illa acquiſiuit no de primonialib' datis primo moaſterio: & hoc vltimu ſentit do.Cardin.in.d.c.qd a te.et pa.poſt Hoſt.& Jo.an.vide.ſ.religio.iiii.§.vi.

10 Decimo querit qs miniſtrabit expēſas ei qui detrudit in aliud monaſteriuz:an abbas primi an abbas ſcdi monaſterii.& gl.in.d.c.de lapſis.xxi.q.vi.vr tenere qd abbas primi etia ſi no habuit aliqd puidebit monacho ſuo tpe penitentie:alias quare ſcdz moaſteriu grauaret: hoc plz Inn.Hoſt.vo dicit qd ſi icluſus a principio habuit bona puidebit de illis:ſi aut no habuit vel habita no ſufficiut:& vtruqs monaſteriuz ſufficit ad miniſtradu expēſas:vtruqs miniſtrabit: quia ſuus monachus eſt vel ſalte fuit:& ſi ſcdm de ſola incluſioe grauatur,prouideat primu in memoria priſtine fraternitatis.ar.C.de queſti.l.ſeruos ff.de.pac.do.l.cu tibi.Si aut alteru tantu monaſterioꝝ ſufficit id prouideat.ar.lxxxvi.di.paſce.ſi aut neutru cotribuit tenebit capitulu generale.extra de ſta.mo.in ſingulis.&.c.ſi. Faciut hec ad queſtione an reformato monaſterio ad noua regula data optione moachis antiquis ibide remanedi:ſi eligat ibi no remanere ſed alibi viuere:a quibus debent alimentari:& certe de iure a primo monaſterio:& ita de facto conſuluit Ant. de but. quod verum eſt quando ſecundo monaſterio ſunt inutiles.

De aqua benedicta.

Aqua bndicta vel ſctā i nouo teſtamēto eſt duplex: vna ſcz ordinata ad oſecratione vel recōciliatione eccl'ie pollute ſanguine vel ſemine q bndicit ſolu ab epo cu vino & cinere:vt in.c.aq. et in.c.pposuiſti.de conſe.eccl'ie vel altaris.alia ordiata ad aſperſione hoim vel domoꝝ & aliaru reru venietiu ad vſum noſtru: & repellendu inuiſibiles inimicos: q benedicit a ſacerdotibus cu ſale:vt in.c.aqua.de cōſe.di.iii. qua diaconi bndicere non pnt.arg.d.c.aqua.& in.c.plectis.§.ad pſbyteru.xxv.diſt. vbi di qd bndicere bona dei officiu eſt pſbyteroru no diaconi: & mādat oib' ſacerdotib' vt ea faciat:vt in.d.c.aqua.& cōſuetudo interpretatur vt oi die dnico benedicetur.

Primo vero qrit vtru aqua bndicta ſit ſacra 1. qd
mentu:& dico ſm.ſ.Tho.in.iiii.qd no qr no ordinat directe ad remediu pſtandu cotra defectu alique ſz eſt quodda ſacramētale quaſi diſpoſitiuu ad ſacramētu:qr ordinat ad remouedu phibens id eſt nequitia demonu & venialia & omne quod impedire poteſt effectu ſacramentorum:vnde ſm Pe.de pal.& Alex.non facit remiſſionem venialium per modum ſacramenti: ſed per modu meriti:qd intelligendu eſt inquantu excitat mente ad quandam eleuatione & deuotionem actuale que eſt virtualis contritio de venialibus ea diluens.

Scdo queritur que ſint virtutes aque benedi- 2
cte:et dico vt patet in.d.c.aqua.quod habet virtute hominu ſanctificatiuam ſcz inquantum excitat deuotione:et purificatiua inquantum vt dictum eſt per eam venialia remittuntur:et ablatiua ſterilitatis rerum mundanarum : ſicut ſal ſub heliſeo ſanauit aque ſterilitatem: et bonoru multiplicatiuam & auerſiuam inſidiarum diaboli:et defenſiuam a malis fantaſmatibus.

Tertio vtrum aqua non benedicta addita be 3
nedicte efficiat tota benedicta : et dico quod ſic ſm omnes: ſed in ratione et cauſa huius eſt differentia:quia ſum.ange. dicit hoc ideo eſſe ſm regulam gloſ.in.c. qd in dubiis.de conſe.eccle.vel alta. qr ſacramentu tanqua dignius trahit ad ſe non ſacramentu etiam quātitate maius.xiii.q. ii. non extimemus.ſed illa glo.non habet illud verbum quātitate maius:vnde ſum.Roſ.dicit quod licet hec ratio ſit adminiculatiua tamen nec eſt ſufficiēs nec gnaliter vera qr ſi vncie vini digniorĭs addat libra aq min' digne:no efficit totu vinu:& ideo ratio ſufficiens et propria aſſignatur a theologis:qr aqua ex benedictiōe acquiſita eſt quedam ſpiritualis intentiōalis ſupernaturalis virtus: que attingit omnem aquā que fit vna cū

bn̄dicta etiā ſi illa eēt maior quātitate: ⁊ idē di-
co de oleo nō ꝯſecrato ſi addat̄ conſecrato. Hec
roſ.lꝫ loquit̄ vterqꝫ īſufficiēter: qꝛ hec nō ſunt vera
vt ēt dicit ſupplemētū qn̄ aq̄ addita ē maior niſi
adderet̄ paulatim alioq̄n olim mare totū eēt aq̄
benedicta cū ſit multoties aſperſum: vel ſaltē eſſe
poſſet: vn̄ virtꝰ ſupnaturalis dignioris attingit
minꝰ dignū qn̄ virtus naturalis eius eſt maior:
et ſic minor: aq̄ adiuncta maiori ſancte ſit ſancta
et ſi iterū addat̄ alia minor ſit ſancta in infinitū:
ſed ſi ſancte adderet̄ maior vel eq̄lis neutra eſſet
ſctā: qꝛ non ſtat vnitas ſancte prioris. Et hoc in-
nuit.s.Tho.in.iiij.di.xi.q.j.ar.ij.qō.vj.in cor.et
ad ſcḋm ſi bn̄ libret̄. Predicta tn̄.ſ.dignꝰ trahe-
re ad ſe minꝰ dignū ſm̄ Pan̄.in.d.c. qḋ i dubus.
intellige i liquoribꝰ ⁊ in his q̄ mixtiōe ꝯfūdunt̄:
in ſacro aūt altaris liquor additꝰ nō miſcet̄ ſan-
guini: cū ſit ibi ſanguis in venis ſꝫ ſolū cōmiſcet̄
ſpeciebꝰ illis: et ꝓpterea nō efficitur ſanguis xp̄i
vt notat̄ in.c.cū marthe.de cele.miſ. hec ille vir-
tualiter: ſꝫ īſufficiēter: tū qꝛ tenet īdiſtincte qḋ in
liquoribꝰ dignior trahat indigniorē ēt maiorē
⁊ ſic p̄ guttā aq̄ bn̄dicte bn̄dictū eēt barrile vini:
tū qꝛ rō quare vinū ſanguini nō miſcet̄ in calice
non eſt: qꝛ ſanguis ſit ibi cū corpore vt dicit.ſ.in
venis: qꝛ ſm̄ hoc qn̄ ſanguis erat ſeparatꝰ a cor-
pore in triduo mortis xp̄i vinum poſitū in calice
fuiſſet mutatū in ſanguinē ſine noua cōſecratiōe
qḋ eſt īpoſſibile: qꝛ illud vinū ⁊ ille ſanguis poſ
ſibiliter erāt in magna diſtātia locali ſꝫ rō eſt qꝛ
ibi ſanguis nō ē localiter vn̄ nō miſcent̄: tn̄ etiā
qꝛ rō qḋ dignꝰ trahat minꝰ dignū nō eſt cōmix-
tio ꝑ ſe alioq̄n caro nouiter gn̄ata in pollice ſa
cerdotis nō eēt ſacra: ſꝫ rō eſt idētitas noua indi
gnioris ad dignꝰ qꝛ ſicut oīs caro p̄ gn̄ationeꝫ
addita ⁊ vnū ſctā carni viuētis: ſit viua ⁊ aīata:
ita q̄cq̄d ſit vnū ſctō p̄ motū et acceſſum ad ſctm̄
ſit ſctm̄: non autē illud ad qḋ ſctm̄ mouet̄ ſicut ſi
parua aqua abſorbeat̄ in magna vide etiā infra
benedictio.§.vj.⁊ dic qḋ rō horū ⁊ illorū oīm eſt
idētitas cum ſancto priore ita qḋ ſi non ſanctū
ſit idē ſancto eſt ſanctum: ſi vero ſanctum trāſeat
in non ſanctum perdita ſua forma ſit non ſanctū
vt gutta aque benedicte proiecta in mare.

¶ 4. vtrū benedictio aq̄ ſit certi ordinis? ⁊ dicit
Inn.in.c.j.de excel.p̄la.qḋ ſic: ⁊ ideo eēt irregu-
laris: excōicatꝰ vel ſuſpēſus ſi illā bn̄diceret: ſecꝰ
de benedictione menſe que non eſt ordinis certi.

¶ De arbitro.

Arbiter vt pleniꝰ qs ſit intelligat̄ ſciē
dū eſt qḋ vt h̄r.ij.q.vj.a iudicibꝰ. iudi
cū q̄dā ſunt ordinarij.ſ.illi q̄ ab ap̄li-
co.ſ.a papa vt eccliaſtici vel ab impa
tore vt ſeculares legitimā p̄tātē acceperunt: q̄dā
vero ſunt arbitrarij.ſ.illi q̄ nullā p̄tātē habentes
cū litigātiū cōſenſu in iudices eligunt̄: ī quos cō
promittit̄ vt eorū ſn̄ie ſtet̄. Arbitratorū vero alij
ſunt ordinarij ⁊ arbitrarij: vt hi qui legitimā p̄tā
tē hābētes ab eis eligunt̄ ad arbitrādū: q̄ nō ſūt
ſue iuriſditiōi ſuppoſiti: alij ṽo ſunt arbitrarij tā
tū. hec ibi. Arbitrariorū aūt tantū duo ſunt gene
ra: qꝛ quidā ſunt arbitratores: qui nō tenent̄ ſer-
uare formā iuris in executiōe iuſtitie: ⁊ ꝓmittūt
partes nō recedere ab eorū arbitrio ſub certa pe
na quā ſoluet̄ oporteret ſi nō parerēt ſentētie: de
quibꝰ diffuſe. Ant. de but.ſup.c.quintauallis de
iureiurā. quidā ṽo ſunt arbitri. Arbitri aūt ſunt
duplices qꝛ quidā ſunt arbitri iuris: q̄ vtꝫ eligū
tur a partibꝰ ex recuſatiōe iudicis ordinarij vel
delegati: qui in executiōe iuſtitie debent ſeruare
formā iuris: ⁊ ab eis appellare: quidā ṽo ſunt ar
bitri ſimpl'r q̄ eligunt̄ a partibꝰ q̄ ſi nō cōſentiūt
ſn̄ie reducūt ſe ad arbitriū boni viri: qui proprie
nō ſunt arbitri ſꝫ ſunt quaſi ꝓſoneta: ⁊ cōis ami
cus vel cōpromiſſariꝰ ⁊ amicabilis cōpoſitor: q̄
etiā tenent̄ ſeruare formā iuris in executiōe iuſti
tie. Quidā ergo ſunt iudices ordinarij arbitrarij
ſimul: quidā ſunt arbitratores: quidā arbitri iu-
ris: quidā arbitri: ⁊ ſic ſunt quinqꝫ iudicū differē
tie qui ibi colliguntur exceptis ꝑ delegatis: ſed de
ordinario agetur infra in titu. iudex.

¶ Primo vero querit̄ q̄ ſit differētia inter arbi- 1.Qō
trū cōpromiſſariū ſiue amicabilē cōpoſitorē ⁊ ar
bitrū iuris: ⁊ dico qḋ ſunt multe. Prima qꝛ a ſen
tētia arbitri iuris appellat̄ nō a ſentētia arbitri
cōpromiſſarij: vt ſ.c.a iudicibꝰ.ij.q.vj. ⁊ rō huiꝰ
ſumit̄ ex alijs differētijs: qꝛ arbitri iuris aſſumun
tur ex neceſſitate ⁊ habēt iuriſditionē ⁊ ex ſentē-
tia eorū pōt agi: ſꝫ arbitri cōpromiſſarij eligunt̄
ex nuda volūtate partiū: nec habēt iuriſditionē.

¶ Scḋo querit̄ que ſit differētia inter arbitrum 2
ſiue iuridicum ſiue compromiſſarium: ⁊ arbitra
torem: ⁊ dico vt colligitur ex Inno. ⁊ Pano.in 1.diſ
d.c.quintauallis qḋ ſunt multe. Prima ⁊ prin ferē
cipaliter qꝛ arbitrator ſemper ſumitur circa con tia.
tractū: arbiter vero in lite: vt dicit Iac.de are.⁊
recitat Cy.in.l.ſi qui ex conſenſu.C.de epiſ. aut.
Sed hoc videtur falſum: quia in.d.c.quintaual-
lis. arbitrator fuit aſſumptus ſuper ſatiſfactione
iniurie: ⁊.ff.de no.ope.nun.l.j.aſſumuntur ſuper
lite. ⁊ clarius idē probatur in aut.ſi vero contin
git.C.de iudi. vnde ꝓpter hoc alij dixerūt qḋ ar-
biter eſt qui habet iudicare de iure ſm̄ ordinē iu
diciorū: arbitrator vero qui aſſumitur de iure ⁊
de facto: ſed bar. ſoluit ⁊ cōcordat: qꝛ qn̄ aſſumi-
tur ſuper lite aſſumitur ſuper contractu.ſ.fiendo
quia arbitramētum eſt tranſactio quedaꝫ vt no.
in auten. vt diſ. iudi. vnde dicitur aſſumi ſuper
contractu tranſactionis ineundo. ⁊ conſequēter
ſemper aſſumitur ſuper contractu aut complēdo

ſi fuerat inchoatus a partibus. aut ineũdo ⁊ pſi-
ciẽdo qñ aſſumit̃ ſup lite vt tráſigat ĩter partes.
2 ¶ Secũda nã arbiter eligit̃ vt ſit loco iudicis ita
ꝙ habet ꝓcedere iuris ordine ſeruato. ⁊ in for-
ma iudicii ſicut iudex: vñ corã eo debet dari li-
bellus: ⁊ fieri litis cõteſtatio. ⁊ iurari de calũnia
⁊ ſniam ferre debet in ſcriptis: ⁊ ꝓcedere nõ põt
dieb⁹ feriatis in honorẽ dei: ⁊ ſi ꝓcederet nõ va
leret ꝓceſſus: q̃ oia ſecus ſunt in arbitratore qui
aſſumit̃ ſup cõtractu vt procedat extra iudiciũ.
3 ¶ Tertia q: in facto ꝓprio nõ põt q̃s eſſe arbiter
ſed bñ arbitrator. ⁊ rõ eſt q: nemo põt ſibiipſi im
4 perare. ¶ Quarta q: arbiter nõ iurat nec partes
iurare dñt de obſeruãtia arbitrii: qđ in arbitrato
re prohibitũ nõ reperitur. ⁊ hec de iure ciuili: et
ita tenuerũt bart. ⁊ bald. de iure vero canonico
q̃tũ ad arbitratorẽ caſus eſt in. ca. quintauallis
de arbitro aũt dic vt legitur ⁊ notat̃ i. c. ij. de ar-
5 bi. ¶ Quinta differentia eſt: q: arbiter recuſat̃ vt
ſuſpect⁹ nõ arbitrator ſm do. An. ſed Pa. idẽ te-
net de arbitratore: immo inquit in multis caſib⁹
recedi põt ab ei⁹ pſona ⁊ ali⁹ aſſumi iuxta nota
6 ta per bar. in. l. ſi q̃s. qđ nõ eſt i arbitro. ¶ Sexta ẽ
q: femina põt eſſe arbitrarix nõ arbitrix: q: hoc
eſt officiũ virile ꝙ habeat ꝓcedere iudicialr̃: qđ
intellige niſi femina ex dignitate habeat iuriſdi
tionẽ vt q: eſt regina vel comiſſa. ¶ Septima ſm
7 quoſdã q: in iudicẽ ordinariũ ſubditi cõpromit
tere nõ poſſunt vt in arbitrũ: ſ; vt in arbitratorẽ
ſic. ſed tu dic vt in. c. cũ tẽpore. de arbi. iũcta glo.
que arguit ibi ꝙ ordinarius poſſit eſſe arbiter:
⁊ deinde obicit per. l. ſed ⁊ ſi in ſeruũ. ff. eo ⁊ ſol
uit ꝙ lex vult eũ non poſſe iubere vt partes in ſe
8 cõpromittãt. ff. de tu. ⁊ cur. l. iiij. ¶ Octaua nã ſm
inno. ſentẽtia arbitri emulgat̃. i. approbatur ta-
citurnitate. x. dierũ: vt ſic poſtmodũ detur actio
⁊ exceptio: qđ intellige ſi ſine pena fuit cõpromiſ
ſum: dictũ aũt arbitratoris nõ emulgat̃ predicto
modo: ſ; ſi partes illud expreſſe cõfirmẽt parit̃ ex
ceptionẽ quaſi trãſactiõis vl̃ pacti: immo ſm bo.
ſi equũ ſit etiã vna parte cõtradicẽte erit officio
iudicis executiõi mãdandũ ⁊ ide; ſi iniquum ſit
poſtquã ad equitatẽ fuerit redactũ. Sed hic ſunt
due queſtiões de quib⁹ vide pa. vbi ſupra. ¶ No
9 na. nã cõpromiſſu; factũ in arbitrũ ſoluitur mor
te alterius cõpromittẽtiũ: vñ nõ trãſit in heredes
niſi ſpecialiter de eis in cõpromiſſo caueatur: ſe
cus in arbitramẽto: q: illud eſt pactũ ſeu tranſa-
ctio que trãſeunt in heredes. l. ſi pactũ. ff. de ꝓba.
Hoc tenet bo. ⁊ cõiter doct. in. c. fi. de arbi. etiã
ſi ſup cõtractu ineũdo fuerit cõpromiſſu; ſm frã.
de are. q: ſpecies cõditionalis obligatiõis trãſ-
mittitur ad heredes niſi ſit talis que perſone co-
hereat. bar. vero diſtinguit ſed Pañ. plus placet
ꝙ indiſtincte tranſeat ad heredes. ꝙ ſi alter cõ-
promittẽtiũ hñiat̃ vide Bar. in. l. ſi quis. ff. de
verb. obli. ¶ Decima. Nã atteſtatiões ⁊ cõfeſſio 10
facte ⁊ recepte corã arbitro faciũt fidẽ poſtea co
rã iudice: ſecus in habitis corã arbitratore: quia
corã illo nõ eſt iudiciũ nec quaſi: in quo tñ ſunt
opiniões: ⁊ dic vt Pañ. in. c. preſentata. de teſti. 11
¶ Undecima. nã cõfeſſio facta corã arbitro reuo
cari põt poſt ſniam anteq̃ arbitriũ ſit emulgatũ:
q: ante emulgationẽ nõ põt dici finitũ negociu;
cũ non cõpetat ex eo actio vel exceptio. l. pe. C. de
ar. ſed facta corã arbitratore indiſtincte nõ reuo
catur laudo ſecuto ſi eſt validũ: q: negociũ vide 12
tur finitũ per trãſactionẽ. ¶ Duodecima na; litis
cõteſtatio corã arbitro interrũpit preſcriptionẽ
nõ in arbitratore: q: corã eo non eſt iudiciũ: nec
quaſi ⁊ conſequẽter nec litis cõteſtatio. ¶ Deci- 13
matertia. nã arbiter ꝓcedere nõ põt dieb⁹ feria-
tis ſed arbitrator ſic ſm Bar. q: arbitramẽtũ eſt
trãſactio ⁊ reductio ad pacẽ: qđ q: pietatẽ cõcer-
nit: põt dieb⁹ feriatis explicari: ſ; Pañ. dicit qđ
tenẽt quidẽ geſta corã eo die feriato: q: cũ nõ ſit
iudiciũ corã eo ceſſat diſpoſitio. c. fi. de ferijs. di
cit etiã qđ ſine peccato ꝓcedit ſi ſperatur pax aut
alius pius effect⁹: nõ autẽ ſi ſperat̃ ſolũ ad imple
mẽtũ alicuius cõtractus: vñ illicitũ eſt Titio ar-
bitrari q̃tũ fuerit expẽſum in tali domo: aut col
lectũ ex tali agro: q: hoies dñt tunc intẽdere di-
uinis. ¶ Decimaquarta nã corã arbitratore non 14
eſt locus perẽptioi inſtãtie per lapſum triẽnij: q:
corã eo nõ eſt iudiciũ vel quaſi ⁊ ſic ceſſat diſpo
ſitio. l. ꝓperandũ. C. de iudi. ſed corã arbitro ſic
ſm aliquos. alij quod nõ cũ nõ habeat iuriſditio
nem. Panor. autem magis placet opinio con-
traria de iure ciuili: quia arbitraria ſunt reda-
cta ad inſtar iudiciorum. l. j. ff. de arbi. ⁊ coram
arbitro eſt quaſi iudicium. l. ſi de meis. ff. eo. ⁊ cõ
ſequenter habet locum diſpoſitio. l. properan-
dum. de iure autem canonico vide Panor. in. c.
penulti. de iudic. ¶ Decimaquinta. nam arbiter 15
ex quo ſemel ſuper toto pronunciauit ſeruando
formam compromiſſi ſiue bene ſiue male fun-
ctus eſt officio ſuo: vnde ſententiam amplius
mutare non poteſt; in arbitratore autem ſunt
opiniones ſed Cynus poſt Patrum diſtinguit
quia aut arbitrium ſeu electio competit mihi iu
re meo: ⁊ tunc poſſum licet ſemel male elegerim
ſeu arbitratus fuerim iterum arbitrari aut compe-
tit mihi ſuper iure alieno. et tunc ſi non ſer-
uaui formam poſſum iterum arbitrari: ſi au-
tem ſeruaui formam: me amplius intromitte-
re non poſſum: quia ſiue bene ſiue male fun-
ctus ſum officio meo: et ſic non videtur dif-
ferentia in hoc inter arbitrum ⁊ arbitratorem.
¶ Decimaſexta. nam arbiter non cogitur lau- 16
dare licet ſuſceperit compromiſſum niſi ibi

ſi pena vel pignus:ſz arbitrator ſic ſi cõpromiſſum recepit ſicut refert do. Anto. modernos tenere:ſz certe ſm Pan. in hoc nõ eſt differẽtia inter eos:ſz ſolũ debem⁹ diſtinguere an acceptauerit vel nõ q2 vterq3 cõpellit ſi acceptauit licet pena nõ interuenerit. ¶17. nã arbiter ſentẽtiã ferre nõ põt in eccl'ia ſicut nec iudex ⁊ lata nõ teneret de immu. eccl. decer. li. vſ. qd. c. licet loquat de iudice tñ extẽdit ad arbitrũ qui largo modo eſt iudex:q2 cũ illud. c. venerit ad peccatũ impediẽdũ fieri debuit interpretatio larga. vt no. Joan. an. in. c. ex tenore. qui fi. ſint le. ſecus in arbitratore l. fi. C. de ferijs de quo qñtũ ad peccatũ diſtingue ſicut de pceſſu in die feriato dictũ eſt ſm Pa. qñtũ aũt ad valorẽ pceſſus:ſm eundẽ indiſtincte valet:q2 eſt quidã cõtract⁹:cõtract⁹ aũt initus in eccleſia nõ irritat per illũ tex. vt ibi dicit glo. ¶18. nã arbiter man⁹ extẽdere nõ põt ad res extra cõpromiſſu3:vt in. c. cũ dilect⁹. de ar. arbitrator autẽ ſic. vt no. ſpe. in tit. de arbi. rõ ſm eũ eſt:q2 dictũ arbitratoris tenet ſiue equũ ſiue iniquũ: ſz p iudicẽ reducit ad equitatẽ vt in. d. §. arbitratorum vñ põt rẽ vnã de qua agũt partes adiudicare alteri recepta qñtitate pecunie ab alia:ſz ſm Pan. hoc dictũ eſt nimis largũ. vt ſcz poſſit extendere manũ ad aliena de qb⁹ nõ fuit cogitatũ in cõpromiſſo:vñ dicit Bar. in. l. cũ aquiliana. ff. de trãſ. q ſi corã arbitratore eſt cõtẽtio de vno fundo:licet cõpromiſſum ſit gñale:nõ tñ põt alterã partẽ cõdẽnare vt recipiat illũ fundũ:⁊ det aliã re3 de qua nõ fuit cogitatũ:ſecus ſi vult cõdẽnare in pecunia:q2 nõ vt alia res cũ oĩs res per eã eſtimetur. vñ cõcludit Pa. in hoc differẽtia nõ eſſe ita qd neuter põt man⁹ extẽdere ad ea que ſunt aliena prorſus ⁊ incogitata. ¶Decimanona nã excõmunicatus nõ põt eſſe arbiter ſicut nec iudex. de re iudi. ad pbãdũ intellige de excõmunicato notorie ſm archi. ij. q. vſ. a iudicib⁹:⁊ affirmat ſpe. ⁊ ita refert in curia determinatũ de mãdato pape:in arbitratore aũt ſunt opiniões. ⁊ bar. ſentit q poſſit q2 excõicatus equiparat deportato:qui nõ perdit ea que depedẽt ex cõſenſu. ⁊ ſunt de iure gẽtiũ:oppoſitũ cõcludit Jo. an. in regula dolo. de reg. iu. li. vſ. in merca. ſi ſit notorie excõicatus. ⁊ cũ iſto trãſit pañ. vnde nõ eſt differentia. ¶Uigeſima nã arbiter debet vnicuiq3 partiũ reddere qd ſuũ eſt:nec debet de iure vni⁹ tollere vt det alteri. iõ dicit lex arbitrũ ſumere partes iudicis. ff. de arbi. l. ſi de meis. arbitrator vero hoc põt pro bono cõcordie. vt dicit gl. i. d. l. ⁊ ad hoc Inno. ⁊ pañ. adducit. c. niſi. de preb. maxime iuncta glo. q2 impoſſibile erat de iure qd vnus haberet titulũ in beneficio:⁊ alteri pẽſio deberet:⁊ tamẽ p bono pacis ex poteſtate arbitraria fuit illud toleratũ qd tñ Bart. intelligit qñ modice ledit aliter reduceretur ad arbitriũ boni viri. Bal. tamẽ dicit q nõ põt tollere de alieno q ſi ſaluare vis intellige ſine cauſa. vel qñ nõ in modico ledit Ratio aũt diuerſitatis eſt vt dicit Pa. q2 arbiter eligit loco iudicis. ⁊ ꝯſequẽter debet p tramitẽ iuris procedere cuiq3 tribuẽdo ſuũ: arbitrator vero vt amicabilis cõpoſitor:⁊ trãſigẽs inter ptes ex natura aũt cõpoſitiõis ⁊ trãſactiõis eſt vt poſſit bono pacis de iure vnius dari alteri ſine magna leſione:q2 ſatis lucrat qui a lite recedit. l. luci⁹. ⁊ qd ibi no. ff. ad trebel. ¶21. nã ſm Inno. in. d. c. quintauallis. dictũ arbitratoris nõ mutatur vbi modice ⁊ nõ grauiter ledit. dictũ vero arbitri nõ mutat etiã ſi grauiter ledat immo ſi pena pmiſſa ſit agit ad penã. C. de arbi. l. j. ⁊ ſi nõ fuit pmiſſa ſz tñ ſtipulatio interceſſit agitur ad intereſſe. ff. de arbi. l. diẽ. ſi aũt ſimulit cõpromiſſum ſit ⁊ ſnia p ptes expſſe fuerit emologata ⁊ infra decẽ dies neutra ꝯdixerit orit ex ſnia actio ⁊ exceptio C. de arbi. l. pe. ⁊ agit tũc cõdictiõe ex illa. l. ſm Inno. qui etiã ſentit qd arbitriũ penale nõ emologat taciturnitate. x. dierũ. Et in effectu vult qd dictũ arbitri nõ reducit ad arbitriũ boni viri id eſt iudicis loci. ff. p ſocio. l. ſi ſocietatẽ etiã pretextu leſiõis enormis hoc pbatur in. d. l. diẽ. §. ſtatu. ſz Hoſt. in. c. ij. de arbi. limitat. q2 ſi arbitriũ cõtinet manifeſtã iniquitatẽ poterit ſuperior ex ſuo officio retractare. arg. illi⁹ capituli p quo etiã pañ. cõſentiẽs adducit gl. ordinaria3 ij. q. vſ. a iudicib⁹. ⁊ idẽ ibi Arch. Bar. quoq3 de arbi. iu. c. expoſita. dicit qd etiã ſi quis ſit arbiter nõ eſt ſtãdũ iniquo arbitrio:ſz reducet ad arbitriũ boni viri:de arbi. c. ſ. ⁊. ij. imo ſi iuraſſet debet reuocari. extra de iureiur. qñtauallis. nõ tñ ppria autoritate veniet ꝯ iuramẽtũ:⁊ hoc intelligo qñ iniquitas eſt apta:ſz iura q adducit nõ pbẽt intẽtũ:ſz poti⁹ oppoſitũ habeat in. d. ca. ij. in gl. Dictũ autẽ arbitratoris ſi enormiter ledit reducit ad arbitriũ boni viri:qd intelligo etiam ſi iniqtas nõ ſit aperta. Ratio aũt diuerſitatis vt dicit Pa. quare dictũ arbitri nõ reducit ad arbitriũ boni viri:ſaltẽ ad petitionẽ partis:dictũ autẽ arbitratoris ſic eſt ſm Bar. in. d. §. arbitrorũ. q2 ex cõpromiſſo in arbitriu3 fit iniuria iudicis cui⁹ erit iuriſditio:cũ adeat arbiter vt procedat vt iudex:⁊ cõſequẽter iudex merito ſe non impediet de iniquitate:nulla aũt fit iniuria qñ cõpromittit in arbitratorẽ cũ fiat ſuper cõtractu qui ex partiũ cõuentione celebratur ⁊ nõ iudicis autoritate. Panor. autem arguit contra iſtam rationem:⁊ deinde dicit hanc eſſe rationem quia arbiter non eligitur vt arbitratu ſuo decidat: ſed vt procedat ſm ius: ideo ad arbitrium boni viri reduci non poteſt:quia non habet in eo locum arbitratus:appellari autem non poteſt:quia ex ſen.

ſtila ſua non daṫ actio iudicati: ⁊ ſic appellatio
nõ reperit q̇d ſuſpẽdat: vt legiṫ ⁊ not. in. l. j. C. de
arbi. ⁊ ꝯñr cũ nõ reperiaṫ cõpetẽs remediũ ſtãdũ
eſt ſnie ſue: ⁊ imputãdũ eſt cõpromittenti niſi iu-
dex ex officio ſuo corrigat mõ predicto. Arbitra
tor aũt eligiṫ vt arbitratu ſuo ꝓcedat: vñ merito
dictũ ſuũ reduciṫ ad arbitriũ boni viri. Hec oĩa
dictã in his differẽtiis exceptis his q̃ allegaui de
3.q8 Ber. ſumpta ſunt ſuccisis allegatiõibus ex Pa.
¶ Tertio queriṫ quõ diſcernanṫ arbiter ⁊ arbi-
trator. Et dicit Inn. in. c. quintauallis. quẽ ſequi
tur Bar. ⁊ cõiter doc. ſequẽtes q̇ȯ ex nõis diuer-
ſitate: vñ ſi cõpromittiṫ in aliquẽ tanq̃ in arbi-
triũ eſt arbiter: arbitrator vero eſt ſi tãq̃ in arbi-
tratorẽ: ſ; Pañ. magis pl; vt ex modo aſſumẽdi
dignoſcanṫ: vñ ibi dicit Inno. q̇ȯ arbiter eſt qui
eligiṫ iudex. i. vt ꝓcedat ſeruato in ſubſtãtialib⁹
ordine iudicii. ff. de arbi. l. j. ⁊ l. qualẽ. arbitrator
aũt eſt: vt ibi dicit qui eligiṫ vt aliquid exiſtimet
vel dicat de re aliqua q̇d ſibi vṫ ſine ordine iudi
ciario. Ex q̇b⁹ infert Pañ. q̇ȯ ille ꝓprie eſt arbi-
ter q̃ eligiṫ vt iudex arbitrator q̃ habet aliq̇d ar
bitrari ex bono ⁊ equo extra iudiciũ. de p̃bẽ. niſi
vbi ꝓ bono pacis põt de iure vni⁹ moderate tñ
alteri dare: vt in. d. c. niſi. ⁊ no. in. l. ſi de meis. ff.
de arbi. Opinio aũt Inn. ⁊ aliorũ q̇ȯ diſcernanṫ
ex nominũ diuerſitate: ſaluari põt qñ ſimpl'r di-
ctũ fuit cõpromittim⁹ in te vt in arbitrũ vel arbi
tratorẽ ⁊ nihil fuit additũ per q̇ȯ vnus diſcerna
4 tur ab alio ex proprietate cuiuſq;. hec Panor.
¶ Quarto vtrũ ſi quis arbiter vel arbitrator ſi
cõpromiſſum ſit factu; vt ꝓcedere poſſit ſeruato
ordine iudiciario ⁊ nõ ſeruato: ⁊ dico ſm Arch.
poſt Inno. q̇ȯ in eũ cõpromittiṫ vtroq; modo vt
innuũt verba: ſed ſi ꝓceſſerit vt arbiter. i. ſeruato
ordine iuris: nõ redigetur dictũ ei⁹ ad arbitriu;
boni viri. Si aũt partes dicũt eligim⁹ eũ in arbi
triũ ſimpliciter: nõ intelligiṫ q̇ȯ vt arbitrator ele
ctus ſit niſi ex aliis v̇bis appareat de intẽtiõe cõ
traria: puta q̄ dixerũt q̇ȯ poſſit ꝓcedere nõ ſerua
to ordine iudiciario. Si aũt dicũt eligimus talẽ
in arbitratorẽ vel in bonũ virũ qui noſtras ter-
minet queſtiões nõ intelligiṫ electus arbiter niſi
appareat ex aliis verbis. Pa. tñ dicit q̇ȯ vbi ſic cõ
promittiṫ q̇ȯ poſſit procedere ſeruato ordine iu
ris ⁊ nõ ſeruato licet a p̄cipio eligere poſſit al
terã viã in nõ eligẽdo tñ põt ⁊ vṫ ꝓcedere vtra-
q; autoritate: ſicut dicit Inn. in habẽte [iu]delegatã
⁊ ordinatã in. c. cũ ex officii. de preſcrip. ipſe vero
Pañ. alleg. c. niſi. de prebẽ. vbi ꝓbaṫ q̇ȯ ſi com-
promittiṫ in delegatũ ille põt in eadẽ cauſa ſiml'
ꝓnũciare vt arbitrator ⁊ delegat⁹: ⁊ ita in ꝓpo
ſito. Et ſi cõtra iuſtitiã ptẽ leſit poterit reductio
peti: ⁊ in dubio ex qualitate facti p̄ſumiṫ hoc fe-
ciſſe vt arbitrator. Et ex his ibi ipſe infert q̇ȯ ſi
partim ſeruauit ordinẽ iuris et ꝑtim nõ: tenebit
tñ ſnia ſm Hoſt. q̄ preſumeṫ hoc feciſſe vt arbi-
trator. Infert etiã q̇ȯ ſi in aliquẽ cõpromittaṫ: vt
poſſit ꝓcedere de iure ⁊ de facto: ſ; tñ pronũciet
ſm ius talis in procedẽdo erit arbiter ⁊ arbitra-
tor: ſed in ſententiando arbiter tantum: vt patet
ex tradita poteſtate: et ſi pronunciat iniuſte ſen-
tentia non tenet ſm Bart. qui a pronunciauit cõ
tra formam compromiſſi et conſentit Panor.
¶ Quinto vtrũ is qui ꝓmiſit ſub pena aut iura- 5
mẽto ſtare dicto arbitratoris poſſit impune pe-
tere reductionẽ ad arbitriũ boni viri ſi arbitra-
mẽtũ ſit iniquũ: ⁊ Inn. tandẽ cõcludit q̇ȯ põt: q̄
iuramẽtũ q̇ȯ eſt vinculũ forti⁹ q̃ pena nõ aſtrin-
git ipſum ad parẽdũ quouſq; redactũ ſit ad arbi
triũ boni viri: vt p; in. c. quintauallis. ⁊ ꝯſequẽ-
ter minus ipſu; aſtringit pena. ⁊ idẽ tenet Hoſt.
qñ generaliter eſt iuratũ de ſtando dicto arbitra
toris et Spec. in ti. de arbi. et placet Pañ. q̄ ver
ba gñalia debẽt intelligi ſcd̃m ſubiectã materiã.
l. q̃ro. ff. loc. ⁊ ꝯſequẽter pena ⁊ iuramentũ debẽt
intelligi ſi enormiter non leſerit: ſicut etiã. c. per
tuas. de arbi. notanter dicit Innoc. q̇ȯ iuramen-
tum de ſtando ipſius dicto intelligitur alternati
ue ſc; quod ſtabit aut ſoluet penam vel intereſſe.
¶ Sexto q̇d ſi ſpecialiter ⁊ exp̄ſſe dictũ eſt vt ar- 6
bitrator poſſit ius vnius partis in totũ vel partẽ
alteri tradere: et ſtandũ ſit dicto ei⁹ etiã iniquo:
nunq̇d peti poterit reductio ad arbitriũ boni vi-
ri: maxime ſi interuenit iuramentum vel pena et
dicit Hoſtiẽ. quod partes debent arbitramẽtum
obſeruare niſi ſit contra deum nec poſſent con-
trauenire ſine metu pene: vel periurii ſi pena vel
iuramentum interuenit: quia potuerunt partes
in hoc ſe ligare et renunciare ſuo iuri: forte tñ ex
equitate inquit iudex ex officio ſuo occurrere de
beret iniquitati p̄ſatis perſonarũ ⁊ cauſe quali-
tatibus. de tranſac. c. ſi. q̇ȯ verbum Panor. dicit
valde notandũ. Et attendendum etiã ꝙ deciſio
predictorum dependet ex ſequenti queſtione.
¶ Septimo vtrum partes poſſint a principio re- 7
nunciare reductioni ad arbitriũ boni viri: et po-
ſito quod valeat renunciatio vel pactum: vtrum
extendatur ad oẽm leſionẽ maxime ſi interuenit
iuramẽtum vel pena. et Panor. ſic dicit. Si quis
abſente parte et extra iudicium renunciat peti-
tioni huius reductionis: non valet: q̄ ſic non v;
futuri iuris renunciatio: vt. l. ita ſi ſcriptum. §. j.
ff. de leg. ij. no. plene in. l. j. C. de pac. c. ex multipli
ci. de deci. in iudicio autem vel extra iudicium
in p̄ſentia partis tenet renunciatio futuri iuris:
q̄ habet vim pacti de nõ petendo iuxta no. in. d.
l. j. C. de pac. maxime per Bar. ſi aũt quis obliga
uit ſe per pactũ ad nõ petendũ iſtã reductionem:
ſumus in dubiis: et dicit Dy. q̇ȯ hoc nõ obſtante

in ſimplici renūciatiōe ſeu pacto: pōt hanc redu-
ctionē petere ratione magne leſionis: q2 illud pa
ctū dz intelligi ſi vt bonus vir fuerit arbitratus:
arg. in. l. q̄ro. ff. locati. vbi dicit tex. qd ſi promiſit
locator non expellere inq̄linū: intelligit̄ ſi ſolue-
rit pēſionē: ⁊ idē ibi cōfirmat Bar. p illū text. et
Jo. an. in regula ſciēti. dicēs illud etiā pcedere ſi
interueniſſet pena vel iuramētū: ⁊ idē Bar. in. l.
ſocietatis. § arbitrorum. ff. pro ſocio. dicēs qd iu-
ramētū hz ſe in illā ꝯditionē quā hz pactū ſpan-
bulū. ſ. non venire ꝯ ſi eq̄ fuerit arbitrat⁹: operat̄
enī illud pactū ſeu renūciatio reſpectu modice le-
ſiōis: ⁊ idē tenet do. Ant. in. d. c. q̄ntauallis. ⁊ vr̄
cōis opinio. Cōtrariū tñ ſenſit Fed. conſi. ccxx. di
cens φ pactū ſeu renunciatio iuramento vallata
ſtringit ad nō cōtraueniendū reſpectu cuiuſlibet
leſiōis: qd tñ bñ nō pbat: ſed Jac. but. ſentit etiā
ſine iuramento dicēs ſe nō videre quare p pactū
remitti nō poſſit dicta reductio niſi dolus proce
dit ex aio: vbi aūt interuenit re ipa valere debet
pactū ex quo de intētiōe partiū ꝯſtat Bal. ꝯo di-
cit hoc obſeruari cōiter qd nō obſtāte quacunq̄
verborū cautela pꝑter enormē leſionē: reductio
dicta peti poteſt. Pañ. aūt ſic dicit. Si deceptio
interuenit ex pꝑoſito q2 ſcz ſciēter p fraudē gra-
tiā vel odiū grauat partē: pōt reductio peti reſpe
ctu cuiuſcunq̄ leſionis nō obſtante quocūq̄ pa-
cto: q2 ſicut expreſſe nō pōt renūciari dolus futu-
rus. l. ſi vnus. § illud nulla. ff. de pact. ita nec taci
te ſub generalitate verborū. Itē ſi pꝑter dolū re-
tractatur arbitriū. l. iij. C. de arbi. ⁊. l. ita demū. ff.
eo. a fortiori arbitramentū: ⁊ in hoc cōiter doct.
ꝯueniūt. Si autē deceptio interuenit re ipſa ſine
dolo arbitratoris reductio peti non pōt in leſio-
ne modica: vt in. l. ſi de meis. § recepiſſe. ff. de ar-
bi. etiā ſi renunciatio nō interuenit: vt in. c. niſi.
de ꝑbē. peti. aūt pōt in leſiōe nō modica ſm cōem
opinionē q̄ vera eſt ſi nō interuenit renunciatio.
Si vero interuenit vt. ſ. poſſit vni tollere et dare
alteri non pōt peti reductio rōne magne leſionis
vel quantitatis: q2 renunciatio aliq̄d operat̄: vñ
tunc peti pōt rōne maxime ſeu enormis leſionis
et nō magne: q2 iſta maxima in dubio videt̄ exce
pta: ar. in. l. oēs. ff. de his que in frau. cre. Et ſi re-
nunciauit aut fecit pactū de nō petēdo reductio-
nē etiā reſpectu magne leſionis adhuc pōt peti ſi
deceptio interuenit ex pꝑoſito q2 dol⁹ futur⁹ re-
mitti non pōt vt dictum eſt: nō aūt poterit peti ſi
deceptio interuenit de re ipſa: quia pars potuit
ſibi ex pacto ꝓuidere. l. j. ff. depoſiti. vt in regula
ꝯtract⁹ ⁊ in regula ſciēti. de reg. iur. lib. vj. pote
rit aūt peti reſpectu leſiōis enormis ex quo de ta-
li nō fuit expꝛeſſum: q2 renūciatio trahi nō dz extra
intentionē agentis. l. qui iniurie. ff. de fur. Et ita
ſentit do. Ant. in. d. c. quintauallis. ⁊ Bal. dicēs

qd magna vel parua quātitas dr̄ reſpectu perſo-
narū ⁊ cauſe. l. cū fili⁹. ff. de leg. ij. Uide glo. in. c.
ſi. de re. iudi. li. vj. Si aūt fuit dictū vt poſſit alte
⁊ baſſe in totū vel partē de iure vnius dare alte-
ri: ſic nō ligat preceptū arbitratoris ſi fuit cōtra
deū etiā appoſita pena vel iuramēto: vt probat
Hoſt. ⁊ idē putat Pañ. ſi eſt cōtra ius cōe nō re-
miſſibile per partes: vt in. c. examinata. ⁊ in. c. p-
uenit. de arb. ⁊ in. c. ſi diligēti. de fo. cōpe. ſi autē
eſt contra ius priuatū partis peti pōt reductio ſi
deceptio interuenit ex pꝑoſito ⁊ dolo arbitri ra
tione dicta ſm Jo. an. Jo. cal. Bart. ⁊ eſt cōe di-
ctū: nō aūt poteſt peti ſi interuenit deceptio ſine
dolo ſm Jo. an. Jo. cal. ⁊ Bar. ⁊ do. Ant. ⁊ hoc
eſt verū ſm Pañ. niſi fuiſſet appoſitum aliquod
verbū illius poteſtatis reſtrictiuuz ſcilicet alte et
baſſe: prout ſibi videbitur aut placuerit: q2 hec
verba importāt arbitriū boni viri: vt in. l. thais.
ff. de fideicom. dñs tamē Pet. de ancha. diſputā
do tenuit quod etiā ſi certi ſimus non eſſe doluz
peti poteſt reductio pretextu enormiſſime leſio-
nis: quia paria ſunt dolum interuenire ex propo
ſito vel in re ipſa. l. ſi quis. ff. de verb. obli. ſed cō
munis opinio eſt in oppoſitum: ⁊. l. ſi quis. loquit
tur quādo quis fuit deceptus ignoranter: ſed in
caſu noſtro ſcienter ⁊ appētate dedit illā ampliſ
ſimā poteſtatē arbitratori. dñs autē Anto. vide-
tur velle quod quātūcunq̄ verba ſint large con-
cepta: nihilominus data enormi leſione: etiā in
re ipſa dabitur reductioni mediū: quia talia ver
ba in genere dicuntur ex confidentia diſcretio-
nis ⁊ amicitie arbitrorū vt beniuolētiā captant
ne ledantur ⁊ ita non debēt ita late intelligi: q2
de verbis facile ſeruitur: vnde ſi repererint ſe de
ceptos debet eis ſuccurri etiam ſi iuratum eſſet:
quia abſoluetur: vel iudex ex officio ſuo prouide
bit: ⁊ idem tenuit Pet. de anch. ⁊ vt videtur hec
opinio habet equitatē ⁊ pro ea facit. c. cū veniſ-
ſent. de inſti. ⁊. l. ſi libert⁹. ff. de ope. liber. ⁊ q2 no-
tarij ex cōſuetudine ſolēt apponere illa verba ge
neralia teneri poteſt vt dicit Pañ. qd niſi aliter
appareat nō videtur quis pati voluiſſe enormē:
vel ſaltem enormiſſimā leſionem. arg. l. cuz de in
debito. ff. de probatio. alia tamē opinio videtur
verior de ſubtilitate iuris. Si autem de dolo du
bitatur: dicit Pañ. quod ſm Bar. poteſt peti re-
ductio ratione enormiſſime leſiōis: ſaltē. officio
iudicis: q2 preſumit̄ dolus in tanta leſione: vt. l.
lucius. § creditor. ff. de his que in fran. cred. ⁊ ſic
ſaluari pōt dictū Hoſt. ſ. qd in maxima quātita-
te iudex ex officio ſuo pōt ocurrere qd dictū colli
gitur ex Pañ. dupliciter eſt verū. primo qñ dubi
tatur de dolo. ſcdo qñ ex aliqua legitima cauſa.
de qua conſtaret: fuit deceptus arbitrator vt di-
cit dominus Anto. ⁊ Fran. de are.

8 ¶ Octauo querit̄ ꝑ quāta leſione dabitur reductio ſi nulla interuenit renūciatio aut ſi interuenit nō impedit reductionē: ⁊ dicit pan̄. ꝙ q2 in hoc nō reperit̄ ſpecifice prouiſū inſurgūt opiniones: ⁊ quidā dicūt oportere ꝙ fiat deceptio vltra dimidiū iuſti precii. cynus vero ⁊ pe. dicūt cōpetere hoc remediū quātacūq; ſit deceptio. Spe. vero dicit nō ſufficere leſionē modicā. ⁊ videt̄ eſſe de mēte Bar. ⁊ gl. in. l. ſi de meis. ff. de arbi. vbi dz arbitratorē poſſe de iure vnius dare alteri: ⁊ Bart. ibi dicit dūmodo modice: alias reductio fiat ad arbitriū boni viri: aliā opinionem ponit Bar. in. d. § arbitratorū. ex quo § iūcta. l. vnde ſi nerue. ff. pro ſocio. nititur ꝓbare ꝙ ſi arbitrator aſſumpt9 fuit ſuꝑ cōtractu requirit̄ deceptio ſaltē in ſexta parte toti9: ſi aūt ſuꝑ lite: nō cōſiderabit̄ leſio ſimpliciter reſpectu quantitatis debite: ſz habito reſpectu ad qualitatē cauſe dn̄s autem Ant. dicit ſibi videri ꝙ tex. in. d. l. vnde ſi nerue. cū ſequēti ꝓbat de dimidia. Pan̄. aūt ꝓbat. ⁊ iudicio meo bene ꝙ ibi nec de ſexta nec de dimidia ꝓbat̄: ſz ꝓbat inquit ille text. ꝙ leſus per arbitriū in tertia parte totius debiti pōt dicere arbitramētū iniquū ⁊ petere reductionē predictā: nec tamē inquit ſemper requiritur leſio in tertia parte q2 ille tex. in hoc regulaȝ nō facit: ſed illud dictū eſt cauſa exēpli. que aūt ſic dicūtur non reſtringūt ad regulā. vt in. c. j. ⁊ qḋ ibi not. ne cler. vel mona. ſz ꝓbatur ibi ꝙ ex euidēti iniquitate reductio pati pōt. que qn̄ dicatur nō credo poſſe dari doctrinā: ſz ex variis circūſtātiis bonus vir id eſt iudex arbitrabitur q2 facilius debet arbitrator de iure vnius dare alteri qn̄ pax aliter ſequi nō pōt: q̄ȝ ceſſante ratione pacis: ⁊ qn̄ ius eſt dubiū ⁊ inuolutū q̄ȝ quādo eſt clarū: ⁊ qn̄ eſt diues q̄ȝ quādo eſt pauper: ⁊ ſic de aliis circūſtantiis. ⁊ facit qḋ notauit idē pan̄. circa cōpoſitionē fiendā in ca. j. de mutu. petitio.

9 ¶ Nono queritur an petens dictā reductionē ⁊ ſuccūbens q2 nō ꝓbauit iniquitatē euidentē inciderit in penā cōpromiſſi ſub qua ꝓmiſit ſtare arbitramento? ⁊ dico ꝙ dynus qui originaliter cōſuluit in hac queſtiōe tenet penā cōmitti: maxime qn̄ iurauit nō petere dictā reductionē ⁊ poſtea petiit ⁊ ſuccubuit: qḋ cōſiliū refert Joā. an. in addi. ſpe. in tit. de arb. ⁊ ibi refert gui. de cu. hoc limitaſſe: niſi habuerit iuſtā cauſam petēdi: vt q2 ꝓbabiliter credebat arbitramētū iniquū ⁊ alle. l. ſi quis. ff. de pet. Pan̄. vero allegat. c. ſacro. de ſen. excōi. ⁊ quod not. in. c. finē. de do. ⁊ cōtuma. Sed adde hic duas limitationes Bart. Prima eſt in. l. qui rome § duo fratres. ff. de verbo. obli. vbi dicit ꝙ incidit in penā: etiā ſi ſentētia ꝑ quā fuit declaratū arbitramētū eſſe equū fuiſſet iniuſta. ⁊ hoc per illū § duo fratres. vbi videt̄ text. in fi. Secūdam ponit in. d. l. iulianus. vbi diſtinguit. ꝙ ſi iudex declarauit arbitramētū equū et hac cauſa expreſſa abſoluit reū incidit in penaȝ nec in hac queſtiōe pene admittit̄ pars ad ꝓbandū ꝙ arbitramētū fuit iniquū. vt in. d. § duo fratres. ⁊ facit gl. in. d. l. Julianus. ſi aūt primo fuit reus ſimpliciter abſolutus: vel iudex abſoluit q2 nō fuit ꝓbatū iniquū tūc in queſtiōe pene poterit de iniquitate ꝓbare. Nā per hāc probationē detegitur iniquitas ſentētie: que trāſit in rē iudicatā: ⁊ ſic nō obſtabit exceptio rei iudicate: intelligit aūt oīa cū limitatiōe Guil. ⁊ Jo. an. predicta. Ex his infert̄ ꝙ allegās iniquitatē arbitramēti habet ꝓbare: alias ſuccūbit q2 preſumitur pro iuſtitia. ſ. ab ea parte. ff. de appellatio.

¶ Decimo querit̄. q̇d ſi ꝑ parte obtinuit ⁊ ꝑ ꝑte ſuccubuit vtrū cōmittat̄ pena in ꝑte: ⁊ dicit Bal. in. l. fi. C. de arbit. ꝙ ſi capitulū in quo fuit leſus erat ſeparatū ab aliis cōmittitur pena in totū ſecus ſi cōnexū vel vnitū ita quod ſeparationē cōgruā nō capiebat: ſed Pan̄. indiſtincte tenet qḋ nō cōmittit̄ ſed euitat̄ q2 iuſte petiit reſtitutionē totius arbitramēti: ⁊ cū arbitramētū ſit quedam trāſactio ſuper toto. in aut. ſi vero contingit. C. de iudi. nō pōt iſti dicere ſe magis grauatū ſuꝑ vno articulo q̄ȝ ſuper alio: ſed grauamē reſultat ex toto cōpromiſſo ſimul cum ſit vnica tranſactio ſeu vnus cōtractus. Sed tamē aduerte ſm̄ Bal. ꝙ ſi arbitratori iuſſit dari. x. ⁊ iudex in cauſa reductiōis iubet dari quinq;: ſi iſta quinq; nō ſoluuntur nō cōmittit̄ pena cōpromiſſi etiā ꝓ rata: quia nūc agit̄ nō ex cōpromiſſo ſz iudici ſentētia vnde mutata ꝑſona ſtipulatio pene non cōmittit̄: ⁊ dicit hoc placuiſſe Bar. ſz Pan̄. in hac cōcluſione dubitat: q2 iudex additi9 ſuccedit ī locū primi arbitratoris: vt no. Jnn. in. c. preſenti. hodie īcipit ſtatutū. de reſcrip. li. vj. ⁊ Bar. in. l. j. ff. de leg. ij. ⁊ cōſequēter eodē eſt iure cōſentiēs cū prio: ⁊ deinde ſoluit: ac tādē dicit poſſe ꝯcludi qḋ ſi iudex ſimpl'r ꝯfirmat arbitramētū habet locū pena ſm̄ diſtinctionē poſitā in precedēti queſtiōe: ſi autē reformat tūc pena ceſſat in reformatiōe: quia nō agit̄ amplius ex cōpromiſſo: ſz iudicis ſentētia. 10

¶ Undecimo q̄rit̄ q̄ͦto tꝑe duret ꝑtās ī arbitrio vel arbitratore: ⁊ dicit Pan̄. vbi. ſ. qḋ ī arbitro durat quāto tꝑe durat actio: niſi tacite vl' expreſſe hec poteſtas reuocet̄ a partib9: qḋ vr̄ probari in aut. ſi tn̄. C. de tēp. ap. ⁊ in cle. q̄ͦdiu. de ap. ⁊ ſimile eſt ī iuriſditiōe delegati: q̄ niſi reuocet̄ ſemper durat donec extinguat̄. vt in. l. falſo. C. de diuer. reſcrip. Jn arbitratore aūt dicit eſſe idem qḋ in arbitro qḋ ꝓbat̄ in. d. aut. ſi tn̄. q2 licet ibi tex. loquat̄ in arbitro: tn̄ nihil opponit per qḋ appareat ꝙ magis ſenſerit de arbitro q̄ȝ de arbitratore: quib9 lx arbiter eſt cōe. vt in. d. § arbitrorū. et 11

nullus tex.ſpecifice facit mẽtionẽ de arbitratore ſꝫ cõiter loquunť de arbitro:vñ vbi materia nõ eſt magis ꝓportionabilis arbitro ꝙ̃ arbitratori appellatiõe arbitri debem⁹ intelligere de vtro ꝗ.vt in.d.§.arbitrorũ.Et hoc niſi ipſe arbitrator dixerit ſe nolle acceptare cõpromiſſuꝫ:q2 ſtatim expirat.vt in.l.ſi merces.ff.loc.Ipſe aũt partes poſt acceptationẽ poſſunt ſibi ꝓuidere faciẽdo illũ cõpelli per iudicẽ vel cõmuni cõſenſu ab illo recedendo.l.litigatores.de arbitris.

12 ¶ Duodecimo querif qs ſit iſte bon⁹ vir ad cuius arbitriũ recurriť ꝓ iniquitate arbitramẽti:⁊ cõiter dr ꝗ eſt iudex loci.l.cõtinu⁹.ff.de ꝟo.obl.⁊ glo.in.c.potuit.de loca.vbi dr ſm pañ. ꝗ vbi ſit mẽtio de arbitro boni viri in genere intelligitur de iudice p.d.l.cõtinuus.no.etiã gl.in.c.ſtatutũ.de reſcri.⁊ ſequiť ibi Semi.⁊ Spe.in tit.de arbi.Sꝫ iſta intelligo vera in foro cõtentioſo in ſpectãtib⁹ aũt ad forũ aĩe bon⁹ vir dr prudens ⁊ timoratus:⁊ vt inqt Bal.in.l.ſ.circa mediuꝫ.C.de ſolu.qui facit alteri qđ vellet ſibi fieri.Sed reſultat alia queſtio:cũ fiat aliqñ cõpromiſſũ a clerico in laicũ:⁊ ecõuerſo.vel ſi oẽs cõpromittẽtes ⁊ etiã arbitrator ſunt laici ſꝫ diuerſi fori:q2 tũc dubitať an iſte iudex cõpetens ſit iudex arbitratoris:vel iudex rei vel actoris:⁊ vt recitat Bar.in.d.§.arbitratorũ.cõiter tenent aduocati qđ ſit iudex appellatiõis:cũ iſta reductio ſit quedã ſpecies appellatiõis.l.nõ diſtinguem⁹.ff.de arbi.§.cũ quidã.ipe ꝟo hoc nõ tenet:ſed poti⁹ ꝗ.iudex qui habet iudicare in pricipali cã:ita ꝗ ſi actor in cauſa originali petit reductionẽ debet recurrere ad iudi cẽ rei:ſi ꝟo ipe re⁹ petit habet recurrere a[illegible]dicẽ ſuũ:⁊ hoc placet do.Ant.niſi laudũ eſſet iuratũ:⁊ dubitareť ſup reductiõe ꝓpter iuramẽtũ:q2 tũc deberet adiri iudex eccl'iaſtic⁹.vt in.d.c.qntauallis.⁊ idẽ ſi laudũ eſſet in materia pertinẽte ad eccl'iã vt ibidẽ:vel ſi eundẽs nutriret pctõ:de iudi.nouit.Pañ.tñ dicit:ꝗ ſi ex forma ſtatuti municipalis laudũ habeat executionẽ paratã:debet adiri iudex arbitratoris ⁊ qđ vbicũꝗ ꝓpte eccl'ie petiť reductio ex ſpãli priuilegio poterit adire iudicẽ eccl'iaſticũ:ſi allegatur fraus vel min⁹ legitim⁹ cõtract⁹ vt in oi caſu voluit Inno.vtrũ aũt a tali iudice in cauſa reductionis poſſit appellari:vide pañ.vbi ſupra.

13 ¶ Decimotertio vtrũ arbitrator debeat pronũciare partib⁹ preſentib⁹:⁊ dicit Cy.ꝗ ſic. aliter ſñĩa nõ valeret.⁊ ſequiť Bar.licet recitet quẽdã ſolẽnẽ aduocatũ cõſuluiſſe cõtrariũ.Frãc.aũt de are.quẽ ſequiť do.Ant.dicit ꝗ ſi partes ſunt preſentes in diſcuſſiõe:nõ eſt neceſſaria vocatio in arbitratiõe:ſi aũt nõ fuerũt pñtes in diſcuſſione vel nõ cõſtat dicit ꝗ ſi nõ requiruntť nõ ꝓpter hoc laudũ eſt nullũ:q2 talis modus ꝓceden di nõ reperitur ſtatut⁹ a iure in ipſis arbitratoribus:q2 hñt ptãtẽ arbitrãdi equũ ſine obſeruatione alicu⁹ forme:dñt tñ de honeſtate partes vocari:⁊ ſi detractãt venire nõ cogitur iudicare q2 põt dicere ſibi nõ liquere de cã:⁊ hoc mõ ſtare poterit ꝑ nõ veniẽtẽ quo min⁹ arbitrareť.Et hanc opinionẽ ſequiť Pañ.⁊ originaliter fuit Guil.de cu.⁊ ſequiť Bal.⁊ Car.⁊ Hoſti.in eo qđ ſentit arbitratorẽ poſſe teſtes recipere ⁊ publicare ⁊ ſñĩã ferre:partib⁹ abſentib⁹:⁊ idẽ ſentit Inno.ſm Pañ.in eo qđ dicit corã arbitratore nõ eſſe iudiciũ vel quaſi.ſꝫ totũ in ſua poſitũ volũtate.Sꝫ tñ Pañ.addit limitationẽ:q2 ſi arbitrator ꝓceſſit ex abrupto:parte non audita nec requiſita laudũ eſt nullũ:⁊ cõſentit Bald.⁊ Bar.⁊ ſic ad cõcordiã reduci poſſent cõtrarie opiniones.In arbitro aũt ſi ptes nõ ſunt pñtes in cõcluſiõe ⁊ ſi in diſcuſſione ſnĩa nõ valet ſm Pañ.p.l.diẽ.ff.de ar.licet Ja.de ra.Pet.⁊ Cy.teneãt cõtrariũ.

¶ 14.queriť ſi cõpromiſſuꝫ eſt in duos arbitratores ⁊ diſcordãt:nunquid iudex poſſit eligere tertiũ:vel cõpellere eos ad eligẽdũ ⁊ ſm Pañ.de arbi.nõ eſt dubiũ q2 cõpelluntť eligere:vt in.c.ſcꝫ. ſpeciali.de app.⁊ in.l.idẽ ſi vn⁹.ff.de arbi.ſꝫ de arbitratorib⁹ Bal.recitat fuiſſe reſpõſuꝫ ꝑ quoſdã ſapiẽtes ꝗ nõ:q2 arbitratores ſunt ad ſimilitudinẽ ꝓſonetarũ.l.ſi de meis.ff.de arbi.in quibus ꝓſonetis certũ eſt nõ eſſe tractãdũ de electione tertij:⁊ hoc idẽ Ba.placet ⁊ pañ.q2 in quinta ꝑſona nõ arbitrãte non receditur.l.ſi quis.ff.de verb.obl.⁊.l.ſi merces.ff.loc.Sciẽdũ ꝟo ꝗ totuꝫ qđ hacten⁹ in hoc tit.dixi in predictis differẽtijs ⁊ queſtionibus que ſequũtur de Pañ.ſumptum eſt ſuccĩſis multis allegationibus quas ibi.ſ.in.c.quintauallis.de iureiu.vide ſi placet. 14

¶ Decimoquinto q̃ritur ĩ quo differãt arbitria a iudicijs ſiue que poſſit iudex ⁊ nõ arbiter:⁊ dico ꝗ arbiter ꝑmo nõ põt punire teſtẽ ꝗ̃ dicit falſum teſtimoniũ corã eo:vel partes ꝓducẽtes falſa inſtrumẽta ſi ſolũ eſt arbiter vel arbitrator ⁊ nõ ali⁹ iudex habẽs merũ imperiũ:q2 ptãs puniẽdi nõ eſt attributa niſi per iuriſditionẽ qua caret arbiter vt arbiter qđ patet q2 ab ei⁹ ſentẽtia non appellať:nec ex ea oriť actio vel executio:vt.l.ſ.C.de arbi.Itẽ ptãs arbitri eſt ita limitata qđ de reb⁹ extra cõpromiſſuꝫ ⁊ partes cõpromittentes iudicare nõ valet niſi de his ſup quibus in eũ eſt cõpromiſſum vel eis cohereñtib⁹.vt dicit glo.extra eo.in.c.cũ dilectus.teſtis aũt in eum nõ compromiſit.⁊ ei⁹ falſitas eſt omnino extra cauſaꝫ ⁊ perſonas compromittentes.Nec obſtat ſi arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum.vt.l.ſ.ff.de arbit.quia hoc eſt verum quantum ad tantuꝫ que compromittuntur.De ſumptibus tamen poteſt condemnare licet hoc non ſit expreſſe com- 15

promiſſum: qꝛ cã ſumptuū non eſt extra cãm ⁊ ꝑ
ſonas cõpromittētiū. Si aūt eſſet arbiter habēs
iuriſditionem a ſtatuto ciuitatis: vel iudex al as
habēs merū imperiū poſſet punire nō vt arbiter
ſed vt iudex qꝛ ⁊ iudex teſtē coꝛam arbitro falſuʒ
deponētem punit. C. de teſti. l. cū app. hec angel.
2 de peni. ¶ Scḋo vt dictū eſt arbiter iudicare non
vʒ niſi de his ſuꝑ quibus in cū eſt cõpromiſſum
extra eo. cā dilectus. in gl. ¶ Incedit enim ſtricta
via: qꝛ id ſolū venit in arbitriuʒ de quo dictū eſt
3 vt veniat. ff. e. l. ſi cū dies. ¶ Tertio non pōt puni
re contumaciam litigatoꝛis. ſ. mulctādo niſi ad
hoc actū fit. ff. de iudi. l. ij. cōdēnare tū pōt in ex-
pēſis condēnando: qꝛ cognoſcit de intereſſe: nec
poteſt cogere niſi in caſu q̇ habeť de offi. dele. ſu
4 ſpitiōis. ¶ Quarto nō pōt ꝓnunciare niſi vtraq̃
parte preſente niſi hoc inter litigatores conuene
5 rit. ff. eo. l. diem. § ſi quis. ¶ Quinto nō pōt citare
partes niſi ad locū in quo factū eſt cõpromiſſum
ff. eo. l. ſi cum dies. ſufficit tū ꝙ citet in eadē ciui
6 tate in qua compromiſſum eſt. ¶ Sexto nō pōt de
7 legare arbitrū. ff. eo. l. ſi compromiſſum. ¶ Septi-
mo nec coꝛā eo preſtať ſatiſdatio: ſed ſufficit pe-
ne ꝓmiſſio: cū eñ partes cōuenerūt ſtare ſnie ar-
bitri ſub certa pena: poteſt pena peti ab eo parte
q̇ recedit a ſnīa: qua ſoluta cogi nō poteſt vt tali
ſnie ſtet: niſi in compromiſſo dictū ſit: vt etiā pe-
na ſoluta vel nō ſoluta nihilominꝰ ſteť arbitrio
xxv. q. ij. quicūq̃. bar. in gl. ſuꝑ. c. dilecti. extra eo.
8 ¶ Octauo. in arbitrio moꝛa purgari non pōt vbi
ꝑfixus eſt dies ab hoīe. ff. eo. l. celſus. ſecꝰ in iudi-
9 cijs. ¶ Nono ſnīa arbitri non infamat: qꝛ nō pōt
cognoſcere de crimine qḋ infamet. ff. e. l. nō diſtin
guemus. In his oībus ſm archie. diſtāt arbitria
10 a iudicijs. ¶ Decimo ēt in alio: qꝛ ſi ptes renūciāt
appellationi ⁊ faciūt pactū de nō recedendo ab
arbitrio nihilominus recedere poſſent ſoluta pe
na poſita vt dictū eſt ſecus circa iudicia. Conue
niūt aūt i q̇buſdā: qꝛ p vtrūq̃ interrūpiť preſcri-
ptio: et quantū ad iuramētū de calumnia. Ber.
11 ¶ Undecimo compromiſſum ſoluitur per moꝛtē
alterius cõpromittentiū extra. eo. ex parte. ⁊ etiā
per moꝛtē alterius arbitroꝝ: extra de offic. dele.
c. vno delegatoꝝ. niſi fiat mentio in compromiſ
ſo ꝙ tranſeat ad heredes vtriuſq̃ partis compro
mittentis ſecus in iudicijs: quia tranſeunt ad he
redes etiam ſi de ipſis mentio non fiat. ber.
16 ¶ Decimoſexto querit quis ⁊ qualis debeat eſſe
arbiter? dico ꝙ nō pōt eē mulier vt dictū eſt. ſ. §.
ij. differētia. vj. nec monachꝰ ſm ſpecu. ſine vtili-
tate monaſterij ⁊ licētia abbatiſ. ar. c. ij. de poſtu.
⁊. c. monachi. xvj. q. j. ſʒ arbitratoꝛ pōt eē ex ſola
licētia abbatis: ⁊ hoc placet pan. Debent vo ar-
bitri ſm gl. in. c. licētia. de ap. lib. vj. eſſe nō ſuſpe
cti alſs poſſent ſicut et iudices recuſari. Nec de-
bent eſſe multū remoti ꝑ. c. ij. reqris. de ap. ex quo
tex. no. ꝙ recuſans iudicē vt ſuſpectū: nō tenetur
arbitros eligere in eodē loco: ſʒ eligere pōt alibi
dummodo nō valde remote ſm doc. vt puta non
vltra duas dietas: ar. c. nonnulli. de reſcript. vel
hodie vltra vnam ar. c. ſtatutum. de reſcrip. lib.
vj. quia ſepe iudex in loco eſt tam potēs quod re
cuſans non poterit in loco inuenire idoneos ar-
bitros. Debent etiam eſſe in locis competentibꝰ:
vt poſſit haberi copia peritoꝛum. d. c. ſtatutum.
¶ Decimoſeptimo quot debent eſſe arbitri? et 17
dico qḋ debent eligi vnus vel tres: ⁊ vbi tres eli-
gunť duoꝝ ſentētia retinet vigoꝛē extra de arbi.
c. j. vbi dicit glo. qḋ hoc ex honeſtate non ex ne-
ceſſitate dꝛ: qꝛ ſi etiā eligerentur duo in quos cō
promitterenť tenet cõpromiſſum: ⁊ ſi nō cōcoꝛda-
uerint cogēdi ſunt vt concoꝛdent vel tertiā par-
tem aſſumant. Non tū valeret duoꝛum ſentētia
tertio abſente: que valeret eo preſente et diſſen-
tiente. ff. eo. l. ſi in tres. niſi in compromiſſo ſit ex-
preſſum qḋ duo ſine tertio procedant ⁊ idē in iu-
dicibus delegatis: vide tamen infra. § xxj.
¶ Decimooctauo q̄riť vtrū compromitti poſſit 18
ſuꝑ rebꝰ ſpūalibꝰ? et dico ꝙ extra eo. ꝯtingit. dꝛ:
Gñaliter ꝓhibemꝰ ne ſuꝑ rebꝰ ſpūalibꝰ ꝯpromit
tať in laicū. ſ. vt in arbitrū vel arbitratoꝛē ſm pa-
noꝛ. ⁊ ſm gl. ēt incidēter qꝛ laici eccl'iaſtica nego
tia tractare nō debēt. de iudi. decernimus. dicit
tū gl. in. d. c. ꝯtingit. ꝙ de rebꝰ mere ciuilibꝰ q̇bꝰ
nullū ſpūale annexū eſt i laicū pōt cõpromitti: qꝛ
cū ibi ꝓhibeať de ſpūalibꝰ de tp̄alibꝰ permittiť
ar. qꝛ qḋ de vno ꝓhibeť de altero ꝯcediť. xxv. di.
qualis. ⁊ i. c. expoſita. de arbi. Et intellige i mere
ciuilibꝰ ēt ſi eſſent bōa vel iura eccl'iaſtica: vñ ſm
Inn. in. d. c. cōtingit. clerici cõpromittere pñt in
laicum arbitrū de rebꝰ tp̄alibꝰ. ꝙ ſi de rebꝰ ſpūa
libꝰ cõpromittať i laicū ſm bar. nō tenet arbitriū
ſil'r nec ſi compromittať in laicū ⁊ clericū ſine au
toꝛitate ſuperioꝛis: interueniente aūt autoꝛitate
ſuperioꝛis vʒ: tū qꝛ nō ſimpl'r in laicū: tū qꝛ ſupe-
rioꝛis autoꝛitate vt eo. tit. ꝑ tuas. Uñ vt colligiť
ex gl. in. d. c. ꝯtingit. nullus citra papā cōmittere
poteſt cām ſpūalē laico: vel autoꝛizare ꝙ in ſolū
laicū de iure ſpūali compromitti poſſit: qḋ vtiq̃
verū eſt qꝛ nullꝰ diſpēſat ꝯ conſtōnē pape niſi in
caſibꝰ cōceſſis. vt in. c. dilectꝰ. de tēp. oꝛ. ⁊ ꝯñr cū
ſolum ſit iure expreſſum vt ſuperioꝛis autoꝛitate
cõpromitti poſſit in clericū et laicū ꝑ. d. c. ꝑ tuas
in ſolū laicū nō pōt ſuperioꝛis autoꝛitate cõpro
mitti. Ratio aūt quare laicus in cā ſpūali ꝓhibe
tur arbitrari ſm panoꝛ. in. d. c. ꝑ tuas. eſt nō pro-
pter incapacitatem ſed ratione honeſtatis q̄ ho-
neſtas conſeruatur ex mixtura clerici: qui ſocia-
tus laico facit eum capacem: etiam ſi laici eſſent
plures. ⁊ clericus vnus. Nō tamen extendas ca-

ſum huius capituli ad actũ ſpũalẽ: qꝛ laic⁹ effici
non poteſt capax iuris ſpiritualis ꝑ mixturã cle-
ricorum vt in.c.meſſana.de elec.vide.§.ſequẽti.
19 ¶Decimonono. vtrũ eṗs poſſit clerico et laico
cãm ſpiritualẽ cõmittere vel delegare: ſicut eius
autoritate in eos de eadẽ compromitti põt: et di
co ꝙ non: ⁊ rõ diuerſitatis eſt qꝛ ſm Jo.an.in.d.
c.per tuas. arbitriũ de re ſpũali nõ eſt actus ſpi-
ritualis: vñ merito in clericũ ⁊ laicũ põt compro
mitti: ſed iudicare de cã ſpirituali eſt quid ſpiri-
tuale vt in.c.q̃ſto.de iud. laicus aũt nõ eſt capax
iuris ſpiritualis: etiam aſſociato ſibi clerico: vt
in.d.ca.meſſana. poteſt tamen laicus communi-
ter ſm doctores eſſe aſſeſſor iudicis eccleſiaſtici.
20 ¶Uigeſimo qũo debeãt arbitri ꝓnũciare ſen
tentiã: et dico ꝙ cũ ab vno de pluribus arbitris
vel iudicibus alijs preſentib⁹ etiã mãdãtib⁹ ſen
tentia ſcripta recitatur pro eodẽ eſt ac ſi ab oĩb⁹
eſſet recitata: vnde opꝫ vt recitãs vtaꝛ verbo plu
ralis numeri: dicendo nos arbitri vel iudices ta
les pronunciamus ⁊c. niſi in arbitris ſuꝑ electio
ne que fieri debet ab vno vice oĩm. de re iudi. cũ
ab vno. lib.vi. et preſentibus oĩbus arbitris ſm
pañ.in.c.ſanc.de arbi. dicit tamẽ Bart.in.l.duo
ex tribus.ff.de re iudi. ꝙ ſi tertius fuit preſens in
diſceptatiõe ſuper meritis cauſe: et dixit quicq̃d
voluit et monitus ab alijs duobus non vult eſſe
preſens: nec allegat cauſam legitimam abſentie:
tunc poſſent procedere duo ſine tertio.
21 ¶Uigeſimoprimo querit̃ qũo arbiter teneat̃ ad
intereſſe: ⁊ dico ꝙ ſi ꝑmittit tranſire tp̃s ex dolo
vel lata culpa: tenet̃ partib⁹ ad intereſſe: al's non
niſi ſe obtuliſſet. qꝛ tunc teneret̃ de leui. Multo
magis autẽ tenet̃ ad reſtitutionẽ ſi dedit ſniam
iniuſtã ex dolo vel lata vel etiã leui culpa qñ ſe
obtulit. Arbitrator autẽ vr̃ teneri ſilr̃ de dolo et
lata culpa et etiam de leui ſe obtulit inde habẽs
ſalariũ q̃ſi 3ctus ſit gr̃a vtriuſq;. Et iſta oĩa de-
duci poſſunt ex dicẽdis infra commodatũ.§.vij.

¶De archidiacono.

Archidiacon⁹ multa de iure põt: ſed
qꝛ ſm Jnn.in.c.j.de off.arch. cõſtitu-
tiões ⁊ ↄſuetudines per diuerſa loca
preualent in officijs de cõſue. cũ olim
ipſis ſtabitur. q̃ vt Ray. dicit fere tot
ſunt ĩ officijs archi. ꝑpoſiti vel decani quot ſunt
eccleſie vñ in officio ſuo facit ſm ꝙ hꝫ eccl'ie ſue
conſuetudo ꝑſcripta vbi vero nõ eſſet talis con-
ſuetudo vel ſtatutũ: locum haberẽt capitula to-
tius tituli iſtius. ſm eundẽ Jnnocen. Et ſic poſt
eṗm eſt vicarius in oĩbus. ⁊ hꝫ curã in clero tam
in vrbe q̃ in parochijs habitãtium ⁊ ipſos dꝫ de
tertio in tertiũ annum ſi eṗs non põt viſitare. vt
in.d.c.j. et dꝫ auſcultare ep̃laꝫ ⁊ euãgeliũ ⁊ miſſo
ria ſic vt null⁹ ea in eccl'ia cãtet niſi pri⁹ auſcul-
tatus ab eo ⁊ de iuſſu eius: ⁊ ceroferarios ordi-
nare: vt in.c.ij.eo.ti. ⁊ ſi quid ex ſua negligentia
vel alteri⁹ fraude perijt de reb⁹ eccleſie tenet̃ niſi
pro poſſe prouideat: vt eo.tit.in.c.ij. dꝫ etiã exa-
minare clericos ad ſacros ordines ꝓmouendos
c.ad hoc. ⁊.c.ad numerum.e.ti. ⁊ abbates ac ab-
batiſſas ponere in ſua ſede: vt in.d.c.ad noſtrũ.
¶Primo vero q̃rit̃ vtrũ archidiaco. habeat iu- 1.qõ
riſditionẽ: ⁊ dico ꝙ ſm hoſt. in aliq̃bus eccleſijs
hꝫ officiũ de quo dictũ eſt: ⁊ in aliq̃b⁹ iuriſditio
nẽ de qua Jo.an.in nouel.in.c.officiũ.e.ti. ſic di
cit. De iuriſditione archidiaconi tractat̃ in mul
tis locis. primo eñ iurgia audit di. xxv. ꝑlectis.
et de offic.archi. adhuc. ſcdo inſtituit.lxiij.diſt. ſi
in plebib⁹. ⁊ eo.ti.cũ ſatis. tertio penas infligit.
vt de pe.lꝫ quarto priuat bñficijs. de ꝓbẽ. referen
te. quinto ſubiectis ꝑcipit obſequia. vt de exceſ.
prel. ad hec. ſexto habet ꝑpetuã vicariã ⁊ curam
et conſequẽter iuriſditionẽ ordinariã eo. tit.c.j.
Sunt tamẽ quidã iura q̃ faciũt cõtra eũ. Primo
enim nõ inſtituit.xvj.q.vij. nullus. et eo.ti. cũ ſa-
tis. ſcdo qꝛ eſt vicarius. et conſequenter eṗo ꝓhi
bẽte nihil poterit. eo.tit.c.j. vbi dicit̃. ſciat archi
diaconus poſt eṗm in oĩb⁹ ſe eſſe vicariũ. tertio
qꝛ de paruis tm̃ cognoſcit maiora refert. vt in.c.
ad hec.eo.tit. ꝑ qd̃ patet ꝙ eſt pedaneus paruus
aut nullus iudex aut delegatus: hec Jo.an. Sed
intellige ꝙ inſtituit autoritate et mandato epi-
ſcopi ⁊ nõ inſtituit autoritate propria vt in alle
gatis iurib⁹ patet: et ſic tollitur oppoſitio: ſed de
hoc.j.§.iij. Jntellige etiã ꝙ iudices pedanei dicũ
tur quorum officium eſt de minutis cauſis ⁊ infi
mis cognoſcere: licet ſint ordinarij maiores ve-
ro cauſas tenẽtur maioribus referre cum ipſi per
ſe terminare non poſſint. C. de pe.iu.l.ij.
¶Scdo vtrum habeat iuriſditionẽ ordinariam 2
vel delegatam. ⁊ dico vt recitat archie. ꝙ Jo. in
glo. diſt.xxv.in.c.perlectis. mota iſta queſtiõe ar
guit ad vtrãq; partem nec determinat. Bar. aũt
hri. addit ſibi videri ꝙ in ciuitate ſolus eṗs ſit
iudex ordinarius.vij.q.j.in apibus. niſi ſecus ſit
de conſuetudine preſcripta. de offic.archi.c.vlt.
Aug. vo de ancho. diſtinguit. qꝛ ſi eligit̃ ab vni-
uerſitate et confirmat̃ ꝑ eṗm hꝫ iuriſditionẽ or-
dinariã de iure: vt probat̃ in.d.c.perlectis. et eo.
ti.c.j. ⁊ vlti. ⁊ idẽ eſt de eo q̃ preficit̃ collegio vel
vniuerſitati ꝑ eṗm dioceſis: ar.diſ.xciij. legimus
ſi vero preficiat̃ in eccleſia per epiſcopũ maxime
vbi ſunt plures archidiaconi non creditur habe
re iuriſditionem ordinariã ſed tantum delega-
tam: et tm̃ poterit exercere q̃tum eṗs ſibi com-
mittit: et ſic intelligitur.d.c.nullus.xvj.qõ.vij. et
eo.ti. cum ſatis: et hoc niſi plus obtineat de con-
ſuetudine preſcripta cui ſemper ſtabitur. Uerum
de iure communi hec videntur ad eius officium

pertinere ſurgia minorum clericoꝝ: examinatio
a cp̄ntatio cl'icoꝝ ad ordines: ſtallatio p̄latoꝝ:
ſiue inductio in poſſeſſionē clericoꝝ pficiēdorum
examinatio: ⁊ viſitatio parochianoꝝ: que omnia
3 habentur eod. tit. ca. ad hec. ⁊ c. ſ. hec Archie.
¶ Tertio: vtrū archidiaconus poſſit aiarū curam
cōmittere ſiue īſtituere ad illā: ⁊ dico qḋ extra co.
in. c. cū ſatis. ſummatim dr qḋ hoc non preſumat
ſine mandato epi: etiā obtētu alicui⁹ conſuetudi
nis: ſʒ Joā. an. in nouel. ſup. d. c. ponit circa curā
triplicē inſtitutionē. Pria eſt autorizabilis que
ad ſolum epm ſpectat. de excel. p̄la. c. iiij. ⁊ de off.
dele. ſup eo. q̄ hr loco iſtōnis añ quā nec p̄ſenta-
tus nec is cui collata eſt eccl'ia debet adminiſtra
re. de p̄bē. cū iā dudū. qḋ ſi fecerit cū dʒ ep̄s amo-
ueri. de p̄bē. cuʒ iam. niſi gratioſe diſpenſauerit.
Et hec eſt iuris huius rō q̄re cōſuetudini p̄ſcribi
nō pōt. Nā cū ſine autoritate epi nullus eccl'iaʒ
intrare poſſit vel derelinquere: vt de renū. admo
net. nec debeat aliquis talib⁹ ſe igerere: ſʒ q̇ voca
tus eſt a dño tanquā aaron: vt de electiōe. quali-
ter. ingerit aūt ſe qui ſine dioceſani autoritate in
trat. de offic. ord. qm̄. ⁊ quilibet dʒ ꝑ oſtiū. i. epm
intrare aliter fur ⁊ latro cēſet. Joan. x. ↄcludit qḋ
qui ſine epo intrat: ſpreto oſtio. i. xp̄o cuius eſt vi
carius: bñficiū eccleſiaſticū ſibi vſurpat. viij. q. ſ.
qui vos. ⁊ c. ſequenti. Scḋa inſtitutio eſt corpo-
ralis ad archidiaconū ſpectās de iure communi
⁊ ſequens autorizabilem: tanquā illius executo
ris. ar. de re. iudi. cum bertoldus. ibi de conſenſu
epi: ⁊ de hoc hr eo. tit. ad hec. ⁊ c. vt noſtruʒ. Eſt
⁊ tertia que pro collatione ponitur: quam poſſet
archidiaconus habere de conſuetudine: vt de in
ſtitu. c. cum veniſſent. vnde et conceſſio pro inſti
tutione ponitur. de offic. lega. dilectus. Sed li-
cet conferat archidiaconus: recipiens antequam
corporali vtatur ad autoritatem epiſcopi habet
neceſſe recurrere: propter rationem dictam ⁊ iura
allegata ſecūdum Hoſt. Et quāuis glo. in verbo
obtentu conſuetudinis exponat de non preſcri-
pta: qꝛ preſcripta daret archidiacono poſſe con-
ferre curam aiarū. Hoſt. tñ reprobat dictā expo-
ſitionē dicens qḋ nec preſcripta hoc pōt ſibi da-
re: loquendo. ſ. de prima ſiue autorizabili inſti-
tutione: ſecus de tertia que preſcribi poteſt: ſecū-
dam vero habet de iure communi.
4 ¶ Quarto vtrum archidiaconus habeat curam
aiarum: ⁊ Inno. in verbo curā. diſtinguit qḋ cura
dupliciter dr. primo ſtricte et eſt ptās ligandi et
ſoluendi in foro penitentiali: ⁊ hec nō eſt in pre
lato qui nō eſt ſacerdos. di. xx. ſ. in nouo. ſcḋo dr
cura large et eſt ptās eiiciendi ⁊ recipiendi in ec
cleſia: ⁊ corrigendi exceſſus di. xxſ. §. ſ. ⁊ ſub hac
cura eſt excommunicare: viſitare: corrigere ⁊ hu-
iuſmodi: ⁊ hāc habere poſſunt archidiaconi ⁊ alij
inferiores. Sʒ ho. dicit hāc diſtinctionē ſe nō in
telligere. qꝛ pria nō p̄t dici cura: nec ſcḋm ius cuʒ
nullo iure caueatur: nec ſm naturalem rōneʒ imo
oino aliud eſt cura aliḋ ptās: cum multi habeant
illam ptātē q̄ nō hūt curā: ſicut ſacerdotes nō cu
rati q̄ ex lnia vel priuilegio audiūt confeſſiones
alioꝝ: ⁊ ↄ̄ multi hūt curā q̄ nō hñt illā ptātem:
qꝛ non ſunt ſacerdotes. Igit poti⁹ dicendū eſt ꝙ
cura eſt ptās habendi aliq̄s in ſubditos illis con
ferendo ſacr̄a ꝑ ſe vel ꝑ aliū: ⁊ alia faciēdo q̄ ꝑti
nent ad curā vel ſalutē aiaꝝ: ⁊ corrigēdo ⁊ hmōi
⁊ hanc hʒ archidiacon⁹ ⁊ alij p̄lati curati: etiā ſi
nō ſunt ſacerdotes: ſed i foro penitētie abſoluere
vel alia ſacr̄a conferre per ſe nō poſſunt ſi nō ſunt
ſacerdotes ſed ſacerdotibus iſta committere.
¶ Quinto vtrum archidiacon⁹ poſſit excōicare: 5
⁊ dico ꝙ in. c. archidiaconus. eo. tit. Joā. an. poſt
Inno. dicit ꝙ ius cōe eſt vt ipe ⁊ alij prelati iuriſ
ditionem habētes ab epis ⁊ ex collatiōe aut ↄfir
matione officioꝝ vel dignitatū ad q̄s aſſumunt
ſint iudices ordinarij: ⁊ poſſint excommunicare.
xſ. q. ſ. nemo. ⁊ hoc niſi ſint mulieres. de pe. ⁊ re.
noua. Et qḋ dr in. d. c. archidiacon⁹ ꝙ excōicare
nō pōt itelligit vbi eſt ↄſuetudo ↄ̄ria q̄ dat iuriſ-
ditionē vl' qꝛ excōicare nō p̄t cū illa ſolēnitate de
qua. xſ. q. iij. dñt qꝛ illud eſt epi ſolū. Dicit etiā ꝙ
prelati habentes iuriſditionē tm̄ a collegijs: vel
alijs ꝙ̄ epis: excōicare non pñt lʒ habeāt aliaʒ iu
riſditionem: qꝛ ptātē excōicandi concedere nō p̄t
niſi epiſcopus. xxiiij. q. iij. corripiantur niſi colle-
gium eligeret autoritate epiſcopi vel ab eo con-
firmarent vt dictum eſt. Sciēdū tñ ſm archiepm
ꝙ prelati religioſoꝝ p̄cipue exēptoꝝ cū habeant
autoritatem ſeu iuriſditionē quaſi epalē i ſubdi
tos ſuos excōicare poſſunt ſubditos ſuos ex auto
ritate ſuoꝝ ꝑuilegioꝝ a ſede apl'ica eis cōceſſo
rum hec ille: ſʒ mihi vr qḋ ex iure cōi poſſint: tan
quā p̄lati collegialr ⁊ canonice electi. ꝑ. c. cū ec
cl'iaꝝ. de of. ordi. de quo. ſ. excōicatio primo. §. ij. 6
¶ Sexto vtrum ſolus archidiaconus veniat pu-
niendus ſi p̄ntet indignū: ⁊ dico ꝙ archidiaco-
nus hʒ examinare ꝓmouēdos ad ordines ⁊ prefi
ciendos in eccl'iis vt in. c. ad hec. e. ti. ⁊ hoc ſcḋm
ho. niſi ex cā ep̄s hoc ſibi iterdicat: qui etiā pōt
⁊ alios adiungere qui ſimul cū eo examinēt ſicut
⁊ iterum examinare. Igit ſm glo. ſi ꝓmoueat in-
dignum ꝗ̄uis ep̄s non videat puniendus ſʒ archi
diaconus q̄ examinat ⁊ p̄ſentat epo indignū. ar.
diſtinctio. liiij. ſi ſeruus. tñ non eſt ſic: qꝛ tenetur
de facto eius qui examinat: cum fiat mandato
eius niſi forte examinator talis fuiſſet vt veriſi-
mile non ſit ipſum mentiri. vt de pigno. ſignifi-
cante. ſicut etiam dicunt Innocen. ⁊ Hoſt. qḋ ſi
communis opinio ſit de bonitate archidiaconi
excuſatur epiſcopus: ⁊ idem de alio examinato

re:qꝺ ſcꝺm archiepm: nō videt intelligendum de
bonitate ſimpliciter ſcilicet vite: ſed de bonitate
i. idoneitate ad examinandum: vt ſcʒ ſciat in qui
bus ſit quis examinandus et fideliter agat quod
eſt dictum vt ſit prudens et conſcientiatus.
7 ¶ 7. vtrū dicente epo ſcis hūc eſſe dignū peccet
archidiaconꝰ rn̄dendo ſcio quantū hūana fragi
litas ꝑmittit τ dico ſm Inn. i. c. vnico. de ſcruti
nio in ordine faciēdo qꝺ ſi talis ordinādꝰ p̄ſen
tatur a probis: pōt ſana ꝯſcīa rn̄dere: dūmō nihil
mali de eo ſciat arg. de preſum. dudū. qꝺ ſi de eo
ſcit aliquid mali ſecretū obtinere dʒ a prelato: vt
eo abſente faciat ordinationē: qꝺ ſi nō pōt: vel nō
ſine ſcādalo: tūc etiā pōt ſana ꝯſcīa dicere: qꝛ non
dicit niſi vt miniſter nō vt ip̄e: τ eccl'ia que ꝑ illū
loquit nihil ſcit de occultis: nec debet omittēdo
talia dicere indirecte publicare fratris crimen ſe
cretum. Si vō tale crimē eſt publicū tunc dicēdo
talia peccaret mortaliter. xvi. q. ii. p̄mū. niſi illud
8 crimem eſſet veniale: vt. xxv. diſtin. § criminis.
¶ 8. vtrum archidiaconꝰ teneat prouidere deri
co ei quē promouet: et dico qꝺ ſi quis ſine titulo
ordinat τ ſe nō hʒ vt dic̄ gl. ſ. d. c. ad hoc. tenetur
ei prouidere examiator q̄ p̄ſētauit eūꝙ ſi nō eſſet
ſoluendo tūc tenebit ei ep̄s ne ꝯtingat eū mēdica
re in opprobriū ordinis clericalis: qꝛ ſaltē debebat
prius videre ep̄s q̄s a quo τ ad quē titulū p̄ſētare
tur de eta. τ q̄li. ord. accipimꝰ. Si vō archidiaco
nus fecit aliquē ſcribi ad titulū ſui p̄rimonij ordi
nandū: τ appet illū nō hr̄e p̄rimoniū aut minus
ſufficiens: ſi hoc archidiaconꝰ fecit ſciēter: aget
primo ꝯ eū q̄ fuit i dolo. ſcꝺo ꝯ ep̄ʒ q̄ fuit i culpa
qꝛ dolꝰ p̄pōderat culpe. ff. ad. l. aquil. itē ſi obſte
trix. nec obſtat exceptio de dolo ordīati ad cuiꝰ
inſtantiā factū eſt. Ho. tn̄ plʒ ꝙ iputet ei q̄ men
titus eſt: iōqʒ ſibi ipſe victū q̄rat. xci. diſt. clericus
τ per hoc multis ſubſtraheret decipiēdi materia
qui mentiendo ſe fecerāt ordinari vt ſuſtentaren
tur ab ordinatore: vel examinatore. placet quan
do. ſolus eſt in dolo: alij vero in culpa ſoluʒ: Qui
autem ſe faciunt promoueri ad titulum ſue pau
pertatis: vt mendicantes illam ſequantur.
¶ Nono vtrum decani rurales inſtitui debeant
9 τ deſtitui ꝑ ep̄m de cōſenſu archidiacōi: τ dico ꝙ
ſic: vt in. c. ad hec. eo. tit. qꝺ Jo. and. dicit melius
intelligi ſm cōſuetudinē Fran. vbi tales decani
inſtituūt ad tp̄s ꝑ maiori pte ꝑ ep̄ʒ τ archidiaco
nū ad q̄dā officia eis cōīa: τ ꝯr̄r ſm Inn. vbi nō
eſt talis cōſuetudo hoc non vendicat ſibi locum.
Qꝺ ſi in deſtitutione aut īſtitutiōe ꝯcordare nō
poſſent ſm aliquos: vt recitat Inno. τ archi. ſeq̄
vr̄ nihil agitur cū vnꝰ ſine alio nō poſſit. de offi.
dele. cām. niſi conſuetudo haberet ꝯ̄rium: ſed tn̄
alij dicunt noiatum ab epo habere locum cum
eius autoritas ſit principalis τ archidiaconi:
quaſi vicaria. τ hoc ſequitur Inno. addens qꝺ ſi
archidia. inſtitui videt indignum poſſet ꝑ iure
ſuo appellare vel alias contradicere.
¶ Decimo vtrū archidiaconus poſſit dare lr̄as 10
commēdatitias ꝑmouēdis ad ordines: τ dico ꝙ
non: vt in. c. ſignificaſti. eo. ti. qꝺ gl. intelligit qn̄
ep̄s eſt p̄n̄s. ſ. in dioceſi. nā ſi eſt abſens τ neceſſi
tas vel vtilitas ſuadeat ordinādorū poterit eos
alijs ep̄is cōmēdare: τ ſic lr̄as cōmendatitias da
re: qꝛ eo abſente ſupplet vices eius: vt in. c. ſ. eo.
ti. τ idē poſſet ſm ho. gn̄alis vicariꝰ ep̄i cui ali
quis de ſpecialibꝰ caſibꝰ cōmiſſus eſt cū clauſula
gn̄ali. vt de offi. vic. c. ij. lib. vj. ſed in p̄ſentia ep̄i
qui ſic gn̄aliter commiſit ſine ipſius licentia non
debet hoc expedire. de offi. leg. volentes.

¶ De archiepiſcopo.

Archiep̄s τ metropolitanꝰ ſunt noīa
ſinonyma ſignificantia idē: ſʒ archi
ep̄s dicit ab archos p̄nceps τ ep̄s q̄ſi
p̄nceps epōꝝ. metropolitanꝰ vō a
metros. i. menſura. τ polis ciuitas qꝛ
ſub certa mēſura. i. numero ciuitatū cōſtituit. vj.
q. iij. ſcitote. lʒ nō ſit neceſſe ꝙ habeat illū nume
rum. ſ. decē epōꝝ ſub ſe vt ibi dr̄: hʒ aūt ſm Hoſt.
ius pinguiꝰ in ep̄m q̄ʒ in ſubditos eiꝰ: τ hʒ iuriſdi
tionē τ eā exercere pōt in tota prouincia: tollēdo
prauā ꝯſuetudinē: τ fulminādo ſn̄īam excōica
tiōis in ſeruātes eā ſʒ Inno. quē ſequit Pan. in
c. ex frequntibꝰ. de inſti. τ ſentit glo. in ſum. ix. q.
iij. τ cognoſcere poteſt de crimine epōꝝ τ eos pu
nire: vt in. c. ſacro. de ſen. excō. lʒ non poſſit pro
cedere ad eorūʒ depoſitionē q̄ ſoli pape reſeruat
vt in. c. ij. de tranſ. p̄la. de cā vō ciuili cognoſcere
poteſt indifferenter etiā ſi ſubditꝰ ep̄i illū conue
niat: quia corā archiepo dʒ eū cōuenire. ſʒ ſi ep̄s
hʒ cām ꝯ ſubditum nō ꝯuenit eū corā archiepo
quia non eſt iudex ſubditi ep̄i nec hʒ in illū iuriſ
ditionem niſi in certis caſibus de quibus infra:
nec etiam conuenit eum coram ſe: qꝛ non debet
eſſe iudex in propria cauſa: vnde eligi debent
arbitri iuris: et probantur hec in. c. ſi clericus ad
uerſus clericum. xj. q. j. Non poteſt autē compel
lere ſubditum ſuffraganei ſui ad ſuſcipiendum
commiſſiones eius in cauſis: niſi ſit conſuetudo
de foro com. romana. li. vj. de off. ord. paſtoralis
ſuper quo. c. dicit ho. quod cum epiſcopus ſubſit
archiepiſcopo: quia pinguius ius habet in eum
quam in ſubditum eius poteſt epiſcopuʒ cogere
vt compellat ſubditum ad ſuſcipiendum quod
ſi infra certum tempus ſibi aſſignatum hoc face
re neglexerit: nec aliquod iuſtum impedimētū
pretenderit demū poteſt cogere vtrūque: argu
mentum. de officio ordinarij. quāto. in fi. τ c.
irrefrag: bili § exceſſus. et concord. Her. etiam
ſi ab epiſcopo appellatum fuerat. Jure tamen

novo archiep̄s cauſas que per appellationē vel
alio iure metropolitico deferuntur ad ipſum nõ
põt audire ſeu committere alibi q̄ꝫ in ſua ciuita-
te vel dioceſi: aut in eis in quibꝰ appellatū exti-
tit vel cauſe ipſe conſiſtūt: niſi aliud ſibi compe-
tat de conſuetudine. de offi. or. litigantes. li. vi.
1 .qõ ¶ Primo ꝟo q̄rit̄ ſi in aliquibꝰ caſibꝰ archiepi
ſcopus hꝫ iuriſditionem ordinariā in ſubditos
ep̄i: ⁊ dico ꝙ ſic in multis qui notant̄ in. c. paſto
1. ca ralis. de offi. ordi. ⸿ Primꝰ eſt cū deuiāt in diui-
ſus. nis officijs a conſuetudine eccleſie metropolita-
ne. xij. diſtin. de his. qd tñ limitat ho. niſi eccleſie
ꝓuincie haberēt ſpecialē ꝯſuetudinē ꝙ Panor.
placet: vt valeat ꝯſuetudo cuiuſcūqꝫ eccleſie dū-
modo ſit al's rõnabilis. ar. de trini. de cõ. diſ. iiij.
ad quod facit qd no. glo. in. c. j. de ſum. tri. in. vj.
vbi dr̄ ꝙ in concernētibus fidē ſeq̄ debemus con
ſuetudinē eccl'ie romane in alijs nõ tenemur ni-
2 ſi papa diſponat. ⸿ Scd̄s eſt q̄ñ ſubditus ep̄i de-
linquit in dioceſi archiep̄i. vj. q. iij. placuit. qꝛ in
hoc caſu efficitur aliquis de iuriſditione cuiuſli
3 bet alterius. ⸿ Tertius eſt ſi hꝫ prediū in dioceſi
ſua. extra de fo. cõ. c. fi. ⁊ iſte etiam caſus pertinet
4 ad quēcunqꝫ aliū. ⸿ Quartus eſt ſi cā defertur ad
eū ꝑ appellationē. de offic. le. ca. primo. ⁊ de offi.
5 ordi. duo. ſꝫ hoc caſu diſtingue. vt infra. ⸿ Quin
tus eſt cū abſolutus ab archiep̄o nonvult parere
6 ep̄o. de offi. ordi. ad reprimendā. ⸿ Sextus eſt ſi
cā criminalis ſit inter ep̄m ⁊ clericum ſuū: qꝛ de-
duci dꝫ ad ſinodū in qua archiep̄s preeſt. vj. q. ij.
7 c. j. ⸿ Septimus eſt ſi clericus hꝫ ciuilem cauſam
8 cõtra epiſcopū ſuū. xj. qõ. j. ſi clericus. ⸿ Octauus
eſt q̄ñ epiſcopus eſt negligens in eo quod facere
dꝫ. ix. q. iij. cū ſimus. ꝑ quo Panor. in. c. ex frequē
tibus. de inſti. facit regulam generalē. ꝙ ſola ne-
gligentia ep̄i deferat iuriſditionem in archiepi
ſcopū. ⁊ gl. in. c. romana. de ſupplen. neg. prel. li.
vj. dicit ꝙ in negligētia ep̄i archiepiſcopus ſup
plet vices eius non autē in delicto. qd limita ſm
docto. et Panor. in. d. c. ex frequētibus. niſi delic-
9 ta ſint notoria. ⸿ Nonus eſt q̄ñ defuncto ep̄o ec
cleſia idoneos clericos nõ hꝫ. xij. q. ij. non liceat.
10 ⸿ Decimus eſt cū euidens eſt ſniam ep̄i eſſe iniu-
11 ſtā. extra de app. ſolicitudinē. ⸿ Undecimus eſt
cum viſitat ꝓuinciā: extra de ꝑſcrip. cū ex officij.
12 et de cenſi. hoſpite. ⁊. c. cū nuper. ⸿ Duodecimus
etiam põt addi ſm aliquos ratione notorietatis
criminis que facit vt in ſua dioceſi exiſtens ſua
ſentētia afficere poſſit ſubditos ep̄i delinquētes
qꝛ licet text. in. d. c. romana in § notoria. loqua-
tur dum viſitat: tñ doc. in. d. c. ex frequentibus. il
lud cõmuniter extendūt: etiā dum nõ viſitat: ſed
hoc ego credo verū in caſu. viij. quādo. ſ. ep̄s eſt
negligens. vide etiam. ſ. abſo. ij. circa finem.
2.ª ¶ Scd̄o. vtrum archiep̄s suppleat vices ep̄i per
ſolā vacationē ſedis ep̄alis: et dico ꝙ nõ ſꝫ capi
tulū ſupplet. extra ne ꝑl. vi. ſi ep̄s. et ca. ecc. li. vj.
et idē etiā ſi ſit excõicatꝰ vt in. c. romana. de ſup-
plē. ne. pred. vel captꝰ a paganis. vt in. d. c. ſi ep̄s.
et idē puto eadē ratiõe i omni caſu quo epiſcopꝰ
ſuū officiū exercere ⁊ committere non poſſit pu-
ta ſi efficiatur mutus aut vertatur in furorem.
¶ Tertio vtrū poſſit eccleſie cathedrali vacanti 3
dare viſitatorē: ⁊ dico ꝙ non niſi forte capitulū
in ſp̄ualibus ⁊ tēporalibus negligenter aut ma-
le adminiſtret: quia tūc vocato capitulo ⁊ cauſe
ſuꝑ hoc agnitiõe ꝑmiſſa viſitatorē ſeu miſtrato-
rē poterit deputare: q̄ q̄uis habeat legitimā ad-
miniſtrationē in ſpiritualibꝰ et tꝑalibus: tamen
illa beneficia que ad ſolā ep̄i collationē ꝑtinent
ꝯferre nõ põt ſi ab alio q̄ꝫ a romano põtifice fue-
rit deputatus. vt in. c. eccleſie. de ſup. ne. ꝑl. li. vj.
¶ Quarto vtrū ceſſante ſuffraganeorum ſuorū 4
negligētia poſſit viſitationes iterare et recipere
procurationes: et dico ꝙ ſic nõ obſtante ꝯtraria
conſuetudine: et dum viſitat poteſt confeſſiones
ſubditorū ſuffraganeorum audire ⁊ abſoluere et
iniungere penitentiā. extra de cē. perpetuo. li. vj.
ſed vtrum aliquid poſſit recipere. vide. ſ. viſita-
tio. vbi de viſitatione eius multa dicentur.
¶ Quinto. vtrum abſoluere poſſit ſubditos ſuf- 5
fraganeoꝝ ſuorū. ⁊ dicit ge. in. c. ꝑpetuo. de cēſi.
li. vj. ꝙ eos nõ põt ligare vel ſoluere niſi dū viſi-
tat. vt ibi tex. innuit: nec etiā abſoluere ab excõi-
catione minori: vt in. c. nuꝑ. § j. ſcd̄o vero de ſen.
ex. et hoc verū niſi ꝑ appellationē cauſa ad eum
deuoluta ſit vel in caſibus ſibi ſpecialiter a iure
permiſſis: de quibus dictum eſt ſed tamē de his
etiam vide ſupra abſolutio. ij. dubio. v. vj. et. vij.
¶ Sexto vtrū poſſit celebrare concilium irrequi 6
ſito primate: et dico ꝙ ſic. d. lxxxij. ſi quis epiſco-
pus vacans. et. ix. q. iij. c. ij. et. iij.
¶ Septimo vtrū poſſit facere crucē portari ante 7
ſe: ⁊ dico ꝙ ſi tranſiēs ꝑ queuis loca ſue ꝓuincie
et bñdicere ppl'o: in põtificalibꝰ ⁊ ſine pontifica
libꝰ celebrare ⁊ celebrari facere tā in locis exem
ptis q̄ꝫ non exēptis: q̄ etiā ſil'r facere põt ep̄s etiā
in locis exēptis ſue dioceſis. vt in cle. archiep̄o.
de ꝑuile. ſed tñ vt ibi dr̄ hec fieri debēt ſine exem
ptoꝝ ꝑiudicio. Multa alia tangētia archiep̄m.
vide. ſ. ep̄s ꝑ totū ⁊ infra palliū: ⁊ ꝑlatus per to-
tum et ſupra abſolute. ij. § viij. et ſequentibus.

¶ De archipreſbytero.

Archipreſbyter princeps dr̄ aliorum
p̄ſbyterorū. i. ſacerdotū: ⁊ duplex eſt
ſ. ruralis qui preeſt ſolūmodo plebi.
vt in. c. fi. de offi. archipreſ. ⁊ ciuitatē
ſis ſiue eccleſie cathedralis qui alio
nomine dicitur decanus. vt in. c. ad hec. de offic.
archi. et eſt ſub archidiacono et eius preceptis.

debet obedire.extra eo.c.ſ.vbi dicit glo.ꝙ archi diaconus eſt minor ordine cum ille ſit preſbyter iſte diaconus: ſed dignitate et adminiſtratione eſt maior:qd ſm Inno.verum eſt vbi ſic eſt de cõ ſuetudine et in ſpectantibus ad officium archidiaconi de iure vel conſuetudine. In aliquibus autē eccleſiis vbi non eſt archidiacon⁹ ſed archi preſ byter vel prepoſitus tñ loco archipreſ byte ri ad talem archipreſ byterū vel prepoſitū vltra ea que ſunt ſui officij pertinēt ad eum qui de archidiacono dicuntur prout habet cõſuetudo loci que in huiuſmodi dat iuriſditionem.

2. q° ¶ Primo vero q̄rit̄ qd ſit offm̄ archip̄ſ byteri ciuitatēſis? ꝛ dico ꝙ leo in.c.offm̄.extra.de of.archi p̄ſ.ſic dicit. Officiū archip̄ſ byteri de vrbe cõſtat qñ ibi p̄ſul defuerit vice ei⁹ officiū icboare:bñdictiões p̄ſ byterales in eccl̄ia dare:miſſam qñ voluerit cantare:vel cui de ſacerdotib⁹ iuſſerit:qñ vero ep̄s miſſam canit dꝫ p̄cipere ſacerdotib⁹ vt induāt ſe veſtimentis ſacris et q̄liter ad miſſam p̄cedāt. Dꝫ eſt̄ p̄cipere cuſtodi eccl̄ie vt in ſacrario eccl̄ie eucbariſtia xp̄i ppt̄ infirmos nõ deſit: dꝫ infirmis p̄uidere ꝛ p̄uidēdo precipe ſacerdotibus ne forte ſine ꝯfeſſione vel ꝯfirmatione corporis ꝛ ſanguinis dñi nr̄i ieſu xp̄i moriant̄: confeſſiones eoꝝ q̄ a foris veniūt recipere cū oībus ſacerdotib⁹:ꝛ exinde p̄ prouiſionē pontificis magnā dꝫ illis adhibere curā. Ad xp̄ianos quoqꝫ faciendos ꝛ baptizandos infantes:ꝛ ad ſuccurrendū oīa a ſacerdotibus p̄ iuſſionē illi⁹ fiāt.hec ibi vbi dicit gl.in verbo bñdictiões.i. in matutinis qñ dꝫ legi lectiões. Et dicit etiā i verbo ſine cõ feſſione reus erit aīe illius.xxv.q.vj. ſi p̄ſ byter. Et rurſus dicit in v̄bo foris veniūt.i.extra ciuitatē:ꝛ eſt argumentū inq̄t ꝙ q̄libet de ep̄atu p̄t in eccl̄ia maiori ſacr̄a recipe qd verū eſt.ar.di.l. in capite.nec eſt ꝯ qd dꝛ de pe.diſt.vj. ꝙ ep̄s non dꝫ recipere parochianū alteri⁹ ep̄i:qꝛ tūc nõ recipit parochianū alteri⁹ ſed ſuū: qꝛ oēs recurrere p̄nt ad archipreſ byterū eccl̄ie maioris vt hic dꝛ. Et ſil̄r in verbo cū oīb⁹ ſacerdotib⁹ dicit Jo.an. id eſt oīm ſacerdotū:qꝛ ꝛ ipſi archip̄ſ bytero confiteri dñt ſm Inno.vel ſm Hoſt.hoc intendit ꝙ ſi ipſe p̄pter multitudinē nõ ſufficit ad cõfeſſiones audiendas alijs ſacerdotibus committit.

3 ¶ Scdo q̄rit̄ qd ſit offm̄ archip̄ſ byteri ruralis: et dico ꝙ de eo in.c.ſi.de off.archip̄.ſic dꝛ. vt ſingule plebes archipreſ byterū habeant p̄pter aſſiduā p̄p̄li dei curā:q̄ nõ ſolū imperiti vulgi ſollicitudinē gerat verū etiā p̄ſ byteroꝝ q̄ p̄ minores titulos.i.eccleſias habitant vitam iugi circūſpectiõe cuſtodiat:ꝛ qua vnuſquiſqꝫ induſtria diuinū opus exerceat ep̄o ſuo renūciet. Nec obtēdat ep̄s non egere plebē archip̄ſ bytero quaſi ipſe eā gubernare valeat:qꝛ ꝛ ſi valde idoneus ſit: decet tñ vt ſua onera partiat̄: ꝛ ſint ipſe matrici eccl̄e preeſt: ita archipreſ byteri preſint plebib⁹ vt in nullo titubet eccl̄iaſtica ſollicitudo. Cūcta tamē referant ad ep̄m nec aliquid cõtra ei⁹ decretum ordinare preſumāt. Hec in.d.c.vbi dicit glo.qd ſicut.c.precedens.de quo.ſ.in priori ꝗ loquit̄ de ciuitatenſi archipreſ bytero: ita p̄ſens loquit̄ de rurali:qui in tuſcia cõiter dꝛ plebanus:alibi decanus. Et in verbo referat dicit.preter minora q̄ ipſe determinare poteſt cū habeat ordinariā iuriſditionē.vt in.c.cum ad eccleſiam.de offi.ord.

¶ Tertio querit̄ vtrū archipreſ byter ciuitatenſis abſoluere poſſit a caſib⁹ epiſcopo reſeruatis. 3
et dicit Hoſt.ꝙ non ſine cõmiſſione ſpeciali:qd verū credit Jo.an.de pe.et re.ſi epiſcopus.li.vj. licet abſoluere poſſit oēs de ep̄atu a non reſeruatis:vt dictum eſt. Non p̄t etiam ſolēniter penitentē reconciliare epiſcopo non conſulto ſm gl. in.d.c.ij.niſi eo abſente in maxima neceſſitate.

¶ Quarto q̄rit̄ vtrū archipreſ byter ruralis poſ 4
ſit abſoluere oēs de ep̄atu ad eū accedētes: ꝛ dico ꝙ nõ niſi q̄tū ep̄s ei dat autoritatē: qꝛ ſolum preeſt plebi.et nihil dꝫ facere ſine relatiõe ad epiſcopū.ſ.q̄tū ad maiora:vt in.d.c.ſi. p̄t tñ a non reſeruatis abſoluere oēs p̄tinētes ad eccleſias q̄ ſunt ſub ſuo plebanatu.vt p̄ꝫ qꝛ vt dꝛ in.d.c.fin. ſicut ep̄s eccl̄ie matrici p̄eſt:ita ipſe q̄ eſt plebi: lꝫ glo. dicat qd le ſicut nõ dicit ſiue non notat omodā ſimitudinē ſed aliqualē:qꝛ.ſ. hꝫ autoritatē ab epiſcopo:et non poteſt terminare maiora.

¶ Quinto vtrū archip̄ſ byter ruralis habeat au 5
toritatē inſtituēdi ſeu confirmādi preſentatos a patronis in eccleſijs q̄ ſunt ſub ſuo plebanatu: et ſm archie. certū eſt ꝙ de cõi iure nõ p̄t:ſecus ex cõſuetudine preſcripta ſicut accidit in archiep̄atu florētino:qꝛ vterqꝫ archiep̄s.ſ. ꝛ archipreſ byter ruralis ſeu pleban⁹ p̄t cõfirmare preſentatū ſibi:et ad quem primo recurritur ille expedit.

¶ De argumentatione iuridica.

Argumētatio eſt illatio ꝯñtis ex antecedente cū ſit ꝯña q̄dā:ꝛ ſic arguere eſt id qd implicite cõtinet̄ in vno explicare: vt tu es hõ: ergo habes rõnē:argumētatio autē iuridica eſt illatio ꝯñtis ex antecedēte iuridico ſiue contento in iure:ꝛ arguere iuridice eſt illud qd implicite ꝛ virtualiter cõtinet̄ in vna lege vel ſn̄ia legali explicare: ſicut cū dꝛ de vno ſimili infert̄ de alio.vt de conſti.trāſla.vnde argumentatio iuridica eſt quedam extenſio iuris ſiue legis.

¶ Primo vero queritur vtrū valeat argumenta 1. q°
tio a ſimili:et dico ꝙ ſic.ij.q.j.multi.in glo.et de conſti.tranſlator.ꝛ ibi dicit Panor.ꝙ vbi eſt caſus ſimilis. et habet caſum ſpecialē in cõtrarium extenſio fieri non debet: quia nõ deb et fieri cor-

rectio legū ex ſimilitudine rationis:vbi aūt ꝯriū nō
repit bñ fieri pōt extēſio:et ſic intellige.l.nō pñt.
ff.de le.et hoc no.Bar.in.l.nō dubium.C.de leg.
vbi dicit idē eſſe in cōſuetudinib⁹ et ſtatutis:per
l.de quib⁹.ff.de legi.Et ſic nota qđ ſtatutū muni
cipale: cōſuetudo poſſent ad alios caſus ex iden
titate rōnis extendi:dūmō illi caſus non habeāt
legē ꝯriā:et ſic intellige qđ no.in.c.nr̄a.de iniu.
vbi tenuerunt multi et male:qđ ſtatutū nō dꝫ ex
tendi:q2 eſt ſtricti iuris ſed vt dixi:illud procedit
qñ extenſio fieret cum legis correctiōe;alias ſec⁹
Non dꝫ etiā fieri in penalib⁹:niſi idētitas rōnis
ſit expreſſa vel indubitate pſumpta ſcđm eūdē in
collectione gloſſarum clemen.in titu.de reſcrip.
2 ¶Secūdo vtrū valeat argumētatio a nois ethy
mologiā:et dico qđ ſic.xv.j.q.j.placuit.el.j.et.ij.
ſed limita p2io q2 vꝫ ſolū negatiue:q2 vꝫ nō eſt te
ſtatio mentis ergo nec teſtm̄:non aūt eꝯ eſt teſta
tio mentis ergo teſtm̄.ſcđo vꝫ ſolū in noie appel
latiuo:q2 ppria ad placitū iponunt:vt no. Bar.
in pemio infortiati ſup rubrica.tertio valet ſolū
qñ nomen ſumit ex eſſentiali nā ſua ſcđꝫ Panor.
in.c.j.de iudi.vt mutuū et teſtm̄. Nā hoc verum
eſt:teſtm̄ eſt teſtatio mētis.l.j.ff.de teſtamē.vbi
ergo non eſt teſtatio mentis nec teſtamētū: ſimi
liter mutuū eſt qđ de meo tuū fit.l.ij.ff.ſi cer.pet.
vbi ergo de meo non fit tuum non eſt mutuum.
Secus aūt qñ imponit nomen ex eo qđ deberet
ineſſe noiato ſicut iperator dr̄ auguſtus q2 debe
ret augere rempublicā:ſꝫ ſi non auget tñ impera
tor eſt.vt notat in procmio.ff.veteris.papa ſilr
dr̄ pontifex q2 dꝫ eſſe pons p vite exēplaritatem
quod ſi non facit tñ pōtifex eſt vt in.c.j.de cō.lib
vj.ſic igit intellige.inſti.de tute.in p2in.ff.de v.
ſig.l.bonorum.et.l.malū.C.de.defen.ci.l.defen
ſores.la.ij.inſti.de dona.§.eſt et alius.C.de ſeruis
l.a nullo.C.de offic.pfec.vrbis.l.ma.Ex qb⁹ ptꝫ
quod argumētū ſumi pōt a nois interptatiōe.Et
ſic limita ſcđm Bal.de vaſallo milite qui arma
bellica depoſuit.illud prouerbiū ſi noie priueris
nec rem hr̄e meritis.eſſe verū.ſi nomen ſignificat
ſubſtātiā vel qualitatem neceſſariā ineſſe alicui
ſubiecto vt.ff.de fideicō.li.l.lucius.et.ff.de pact.
l.tale pactum.§.fi.ſecus ſi ſignificat ſolā ſimplicē
demonſtrationem.ff.de reb.dub.l.ſi cognatis.et
ex his ptꝫ eſſe verum quod ſcolares ſcolas intrā
tes nō aūt attendētes nec ſtudentes non gaudēt
priuilegio ſcholarum vt tꝫ Jo.de lig.in pemio
de.adducens not.per gl.in.l.vna.C.de ſtu.li.vr.
ro.tex.in.l.ſi qs.C.de dome.ptc.Et idem ſi inho
neſte viuunt.C.de curio.et iſta.l.agētes.alias in
cipit per id tp̄s.Et ſilr q ſunt de collegio alicui⁹
artis artem illā nō exercētes nō gaudent priuile
gio eius vt not.Bar.in.l.ſemp.ff.de iu.imu.p il
lum tex.in.§.negotiatores.xv.j.q.j.gñaliter. Et
faciunt tā ꝯ ſcolares et artifices qꝫ ꝯ eorū recto
res q grauant litigātes cū eis rōne priuilegioꝝ
Et ideo ſcđm aliqs ſi hoc ſit manifeſtū tenentur
rectores ad reſtitutionem omniū in quibus plus
ſunt grauati: et ſimiliter ſcolares ſi tales ſunt qꝫ
non gaudeant quamuis non ſit manifeſtum:ſed
hoc forte non eſt verum niſi in foro conſcientie.
¶Tertio q̄ritur qt modis vꝫ argumētatio in iu 3
re: ⁊ dico qđ nō vꝫ p2ie a ſili eo mōq dictū ē Et
ſcđo a nois appellatiui ethymologia : a nomine
aūt pprio ſit qdē argumētū ſed inualidū:vñ ho
mines q̄runt noia bona ⁊ dicebat vxori Joā.an.
qđ ſi venderent deberēt emi pcio magno vñ ipe
extollit propriū nomē ſuū in pemio cle. ⁊ ſilr ac
curſius in.l.ſcā.ff.ad treb.q2 ex horrido nomine
ſepe iterpretant hoies ſiniſtrū putātes ab euen
tu prauo ipoſitū.Et tertio ab appoſitis vel con
trariis.viij.q.j.ſciendum.Et quarto ab exemplis
gentilium.de verb.ſig.for⁹.de conſe.di.j.c.j.Et
quinto ab autoritate.xxxiij.q.j.dixit.ſed valet ſo
lum affirmatiue ſecundum dialecticos. Valet ēt
multis aliis modis:pro quo vide Bal.in.l. con
uenticulam.C.de epiſ.et cle.vide etiā infra.lex.

¶De arra.

Arra videt eē ſignū ſiue argumētuꝫ
⁊ vadimoniū ſiue ſecuritas quedā
realis ⁊ eſt duplex vna ſcꝫ data in
ſignū ⁊ ſecuritatē ēptiōis ⁊ vendi
tionis cōtracte vel cōtract⁹ equalē
tis: qui tamē ſine ea valeret.l.qđ ſe
pe.in p2in.ff.de contrahen.emp.que adueniente
ſolutione ceſſat eſſe arra ⁊ tranſit in precium.de
quo vide.l.ij.C.quādo li.ab emp.rece.tex.⁊ doc.
et hec poteſt appellari arra realis.i.data i ſignū
pro re venali ⁊ precio menſurabili.Alia eſt que
datur ſponte in ſignum ⁊ ſecuritatem matrimo
nij contrahendi ⁊ dicitur arra ſponſalitia que ad
ueniente matrimonio perdito nomine arre tran
ſit in donum vel dotem vt anulus pecunia ⁊ hu
iuſmodi ⁊:hmōi arre datio ſubarratio dicit que
fit precipue per anuli immiſſionē et vulgo dici
tur deſponſatio.
¶Primo vero querit vtrū poſt realis arre datio 1. qō
nem poſſit quis recedere a ꝯctu: ⁊ dico quod nō
ſi data eſt noie arre ⁊ in partē ſolutionis fiende:
q2 cū pars vel q futura eſt pars pcij ſoluta eſt res
non eſt integra.C.quando li. ab ēpt.di.l. vnica. 2
¶Secūdo vtrū is per quē ſtatur ne ꝯctus pficiat
quando aliquid datum eſt ſolum pro arra : aliqd
perdat:et dico quod is qui eam dedit eam per
dit:qui vero eam recepit:reſtituet duplicatam in
ſti.de empt.et ven.§.in his. 3
¶Tertio q̄ritur quid operetur arra ſponſalitia:
ſiue datio arre que ſubarratio dicit:et dico quod
ſi hoc inter ſponſum et ſponſam fiat pſumit pro

matrimonii:niſi probet ꝯtrariū vł ꝯſuetudo: vel etas repugnaret:vt notat ex̄ de deſpō.ipu.c. tue ſi vero hoc fiat a parētib⁹ ſola ſpōſalia ꝯbū tur vel preſumunt:vt ibi dicit gl.quod tñ intelli ge per modū quo a parētib⁹ ſponſalia ꝯbi pūt.de quo. infra matrimonium.ij.

4 ¶ Quarto vtrū reſtituat arra ſpōſalitia nō ſecuto matrimonio:ꝛ dico qḋ ſi ſecutum non fuerit abſq; alterius culpa:vt p ſupueniētē mortē vł re ligionis ingreſſū:ꝛ hmōi ſic reſtitui dꝫ arra ſim plr:ſi ṽo ſequit pp culpā dantis arrā pdit illā: ſi vero propter culpam recipientis reſtituet eam in duplū.C.de ſpō.l.arris.ꝛ.l.fi.Qḋ verū eſt ſi ac cipiens ſit maior.xxv.annis.aut ſi veniam etatis īpetrauit ꝛ eā in cōpetēti iudicio pbauit alſ tenet ſolū in ſimplum:vt in.d.l.fi.ꝛ ad illud ſim plū cum ſit pena ſm aliquos nō tenet in foro penitētie niſi fuerit ad hoc facta condemnatio: vt colligi pōt ex notatis per gl.q.ij.fraternitas. Et de hoc infra hereticus primo ꝛ aſſaſſinus.§.vl. ſed ꝛ de hoc ꝛ de multis alijs ſpectātib⁹ ad hanc arram.infra ſponſalia ꝛ infra pena.

¶ Arrogantia infra ſuperbia.

¶ Arrogatio vide ſupra adoptio.

¶ De artib⁹ ꝛ artificibus.

Ars ē recta rō rex̄ a nobis factibiliū ſm ari.ſ.li.ethi.ꝛ ꝓprie dr de mecha nica q̄ diuidit in ſeptē ad q̄s oēs re ducūt q̄ his ṽſib⁹ ꝯtinent. Lana ne mus miles nauigatio rus medicina.his ars fabrilis ꝯnumerari pōt.dicunt tñ ꝛ q̄dā ſcie ſpeculatiue artes:q2.ſ.ordinant ad aliqḋ op⁹ rōnis dirigē dum:ꝛ ſunt ſilr ſeptē de quibus nihil ad nos.

1.qō ¶ Primo ṽo q̄rit vtrū ars ſiue corpale exercitiū licite exerceri poſſit:ꝛ dico qḋ ſic ſi iſta cōcurrāt primo qḋ huic exercitī nō ſit ſpālr ꝓhibitū:ſicut clericis q̄dā ꝓhibent vt īfra cleric⁹.ix.p totū.ſecūdo qḋ nō ſit etiā ꝓhibitū vł illicitū ex ſe.i.nāli iure nec a deo ſiue diuino iure.nec ab eccl'ia vel iure ciuili:ſicut exercitiū fenerādi ꝛ omne qḋ nō niſi ad pctm̄ ordinat.tertio qḋ fiat debitis circū ſtātus:puta debito tpe ꝛ nō feſtiuo : debito loco et nō in eccl'ia debito mō ꝛ nō cū fraude dolo vel mēdacijs.q̄rto ꝙ fiat recta intētiōe:puta ne tor peat ocio:vt ex lucro ſubueniat ſuis vel alienis indigētib⁹:vt decēter viuat ꝛ hmōi:qb⁹ cōcurrē tibus eſt īpoſſibile aliqḋ eſſe illicitū:cū oē illicitum ſit vel q2 eſt ꝓhibitū:vel q2 eſt malum de ſe aut ex circunſtantia aut ex fine vel intentione.

2 ¶ Scḋo vtrum licite inter ſe conueniant ꝛ paciſcant artifices vt non inſtruant alios:aut nō vendant niſi certo modo:ꝛ dico ſm Inno.in.c.ſigni ficante.de appel.qḋ peccāt ſi hoc faciunt fraudulenter:ſecus ſi ex priuilegio vel conſuetudine.C. de mono.l.vnā.vel dicit qḋ hoc locum hꝫ de perſonis ꝛ reb⁹.de loco autē vbi fit venditio hōi licꝫ paciſci. Uel dictū ꝙ pactum de nō īſtruēdo aliū ſimplr ꝛ vniuerſaliter factū nō tenet ꝛ illicitū eſt q2 inſtructio aliqñ pōt eſſe bona ꝛ debita. vnde ſi interueniret iuramētū eſſet de nō faciēdo aliqḋ bonū ꝛ ꝑñ mortale:licite tñ pōt q̄s aliqñ negare inſtructionē:ſicut licite aliqñ nego eleemoſinā ꝛ tñ nunq̄ lꝫ paciſci de nō dāda eleemoſinas ſi autē fiat pactū de nō inſtruēdo alium non ſimplr:ſed in aliquo caſu aut niſi cōcurrat aliqua cōditio pōt eſſe licitum ſi ex legitima cauſa fiat. Et idem dico de pacto non vendendi.

¶ Tertio vtrum liceat facere arma ꝛ venena q̄bus hōies ledunt aut moriunt:ꝛ diſtinguit ray. quo ad intētionē ꝛ quo ad opera ipſa ſic. Si eñ artifices hec faciāt aut vendāt vt hoīes talibus abutant vel donant aut vendāt his q̄s ſciūt aut credūt abuſuros: mortalr ꝛ grauiſſime peccant ꝛ rei ſunt oīm q̄ inde ſequunt.xj.q.iij.precipue. xxiij.q.iij.ſi tu.ꝛ oim dꝫt penam ſuſtinere cū ſint cooperatores.ij.q.j.notum. Si vero habuerūt intentionē bonā.q2 ſcꝫ credebant iſta emi propter aliquē licitū vſum:vel alio indifferēti nihil ſuper hoc cogitarunt:vel ignorabant illicitū eſſe talia facere aut vendere:ſubdiſtinguendū eſt. Nā ſi illa vtilia eſſe poſſunt ad vſus humanos.vt arma in bello iuſto.ꝛ q̄dā venena in q̄buſdā medicinis vel etiā in coloribus aptādis et hmōi nō peccāt niſi rōne corrupte intētionis vt dictum eſt:vel niſi ex qualitate tēporis ꝛ pſone dictaret cōſcientia autē dictare deberet ꝙ iſta nō q̄runt niſi ad malum:q2 tūc vēdendo peccarēt.xxiij.q.v.de occidēdis:ꝛ.q.queſtiōe.v.nō ois.ſicut ṽbi gl'a lꝫ Ray. nō dicat peccaret vendens arma offenſiua puta lanceas:gladios:ſagittas:machinas iniuſte bellātibus ſi hoc eſt manifeſtū:q2 cooperaret peccato eorū:in dubio aūt videt vendens excuſabilis ſm aliq̄s:qḋ verū credo ſi timens impetatur ab alio nō ſi impetat:ꝛ rō ptꝫ:q2 eo caſu ſi vēdit impetenti exponit ſe periculo iniuſte nocendi:ꝛ ſi non vendit ei qui impetitur exponit ſe periculo non iuuādi eum qui debet iuuari. In armis etiā defenſiuis puta galea thorace ꝛ huiuſmodi quidam credunt ꝙ excuſatur vendens etiam in bello manifeſte iniuſto quod ego verum credo ſi emens impetitur non aliter:quia ſunt occaſio exercendi offenſiua. Si autem ad nullum vſum ſunt vtiles niſi ad peccandum: ſicut quedam venena mortifera ad nullum bonum vſum vtilia peccant faciendo tenendo:vendendo : vel alias alienando talia.xxj.queſtione.j.c.j.de con.di.v. fucarie.arg.de libello famoſo quem non debet q̄s oſtendere ſed deſtruere:alias peccaret grauiter.v.q.j.per totum: ꝛ eſt optima lex.ad hoc.ff. de contrahend. empti.l.quod ſepe vbi ponitur

talis

talis regula qꝺ flagitioſe rei.i.ꝙ nullo mõ ꝓ additionẽ alteri⁹ põt eſſe vtilis vſui humano nec emptio nec mãdatũ nec ſocietas valere põt: ⁊ idẽ tenet Inno.in.c.ſ.ne cleri.vel mo.qui dicit qꝺ in his nullo mõ licet negotiari: ⁊ cõcordat ꝓdictis Hoſt.⁊.s.Tho. Sꝫ tñ aduertẽdũ eſt qꝺ ſupple. inter ea ꝙ nulli vſui humano ſunt apta ponit exẽplũ de quibuſdã ſumptuoſis camiſiarũ ſuturis: quas precipue faciũt hiſpani dantes pro factura vnius camiſie: interdũ plus quadruplo ꝙ̃ pro tota camiſia: ſed hoc non eſt verum quia veniũt in vſum ornamẽti quod aliquando licere poteſt.

4 ¶ 4. vtrũ liceat facere aut vẽdere aleas taxillos ⁊ carthas ⁊ hmõi: ⁊ dico qꝺ quo ad factores taxillorũ oẽs conueniũt qꝺ de tali artificio viuere nõ licet: qꝛ horũ vſus vt in plurib⁹ eſt ad malũ: ⁊ vv. dicit qꝺ nõ eſt ſecurũ de talib⁹ viuere quorũ vſus frequẽti⁹ eſt ad pctm̃ qꝺ Archi. intelligit de mortali: vñ tales nõ ſunt abſoluẽdi niſi dimittant. de pe.di.v.falſas.⁊.c.fratres. quo ad factores aũt alearũ ſeu tabularũ Archi. dicit idẽ qꝺ ⁊ de taxillis: ſꝫ qdã alii dicũt nõ eſſe ſile: qꝛ eis frequẽti⁹ ludit ad ſubleuationẽ tedii vel laboris: ⁊ idẽ de ſcachis: ⁊ hanc opinionẽ ſupple. dicit verã ſi ſine pctõ luderet qꝺ Hoſt. nõ vr: alias idem dicẽdũ eſt de his qꝺ de taxillis ꝓpter eãdẽ rõnẽ: qꝛ vbi mõ rõ eadẽ eſt ibi idẽ ius.l.illud.ff.ad.l.aquil. Quãtũ ad carthas quoqꝫ idẽ dicit archi. qꝺ de taxillis. Sꝫ tu dic qꝺ circa hec ⁊ ſilia habere vna maxima ex.s.Tho.ii.ii.q.clxix.⁊ Piſa. et Archi. qꝺ null⁹ põt vẽdere ea qb⁹ hoies bñ vti nõ pñt: nec qb⁹ vtplurimũ hoies male viunt: nec qb⁹ vtunt bñ ⁊ male ſi probabiliter credit qꝺ ad vſum malũ cõparant. Aleis aũt ⁊ taxillis ⁊ carthis nõ vtũtur vt in plurib⁹ homines ad malum pluſquã fucis maxime mortale ⁊ ſi forte ad veniale: ⁊ ideo nõ eſt in malo ſtatu qui talia facit aut vẽdit niſi vẽdat ei quẽ probabiliter dubitat hmõi vſurũ ad mortale. Unde licet ei cõſulendũ vt abſtineat: nõ tñ eſt abſolutio denegãda: qꝛ ſi leges cõcedũt in caſu ludũ alearũ vt patebit etiã ipſam earum fabricationem ⁊ emptionem concedunt. In aurea autẽ roſa non determinaui ex propris: ſed opinionẽ predictorum recitaui.

5 ¶ Quinto querit qd de factorib⁹ aut vẽditoribus fucorũ ⁊ aliorũ ornamẽtorũ ⁊ ſum. Ang. dicit qꝺ facientes taxillos: carthas: põpas: curioſitates ⁊ hmõi: ꝙ vt frequẽtius ſunt peccatũ mortale his qui vtunt abſolui nõ debẽt niſi a tali arte abſtineãt. Sed.s.Tho.ii.ii.q.clxix. dicit quod qꝛ mulieres ſe poſſunt ornare vt cõſeruent decẽtiã ſui ſtat⁹: vel etiã aliqd addere vt placeãt viris ſuis cõſequẽs eſt qꝺ artifices taliũ ornamẽtoꝝ nõ peccẽt in vſu talis artis niſi forte inueniẽdo aliqua curioſa ⁊ ſuperflua. archi. aũt diſtiguit dicẽs qꝺ vẽdendo his de qb⁹ ſciũt aut credunt qꝺ vtẽtur ad ꝓuocandã laſciuiã eſt mortale: qꝛ cooperant talibus in crimine.ii.q.i.notũ. hoc tñ nõ debent de facili credere niſi appareant ſigna manifeſta vt in meretricib⁹: qꝛ nemo eſt iudicãdus inimicus ſalutis eterne.ſ.q.vii.iubemus. ſed vbi hoc ignorãt vel nõ conſiderãt: ſed ſolũ aduertunt de vanitate cũ talibus vti poſſint mulieres cũ mortali et veniali: ⁊ licite ſm quãtitatẽ exceſſus ⁊ intentionem earũ: cũ etiã ſit temerariũ iudicare qꝺ intentio earũ vt plurib⁹ ſit laſciuia aut inanis gloria ꝙ ſit mortale: exceſſum etiã eſſe tm̃ qꝺ faciat mortale ſit difficile diſcernere, non vr qꝺ hmõi artifices peccẽt mortaliter cũ minus ſit iſta facere aut vẽdere quam eis vti: qꝺ vti etiã in fucis qꝺ maxime inter ornamenta ad laſciuiã prouocat nõ eſt mortale: vt dictũ eſt niſi forte dicat quod mulieres vt in pluribus his vtuntur vt placeant viris alienis: ſaltem ad inanem gloriã: ad qꝺ tñ dr qꝺ inanis gloria ex genere ſuo eſt veniale vt dicet.

¶ 6. vtrum ars baliſtarioꝝ.i.exercendi baliſtas 6
ꝗ.ſ. ad artẽ militie reducitur ſit licita: et dico qꝺ ſub pena excõicationis ꝓhibet inter xpianos de ſagitta.c.vnico. ſed cõiter intelligit. primo ꝯ catholicos. et ſcdo in bello iniuſto ſm gl. ⁊ doc. ibi qꝺ ẽt euidẽter ꝓbat ſm aliqs: qꝛ vt dicet.ſ. excõicatio.ſ.excõicatio nunquã infert a iure niſi ꝓ eo qꝺ eſt mortale: ⁊ ꝯñr nec etiã iura eã cõminantur niſi ꝓ tali data autẽ iuſtitia belli licitũ eſt qbuſcũqꝫ armis vti et pugnare: nec attinet ad iuſtitiã vtrũ qs aperte vel ex inſidiis pugnet.xxiii.q.ii.dñs. pugna aũt baliſtarii vr pugna ex inſidiis. Dicũt tñ cõiter doc. qꝺ iſte canõ nõ eſt late ſed ferẽde ſnie.

¶ Septimo vtrũ licita ſit ars hiſtrionatus: ⁊ di- 7
co qꝺ hiſtrio eſt ꝗ ſua ꝑſona ludũ facit ſine vite piculo: ⁊ ei⁹ ars ſm.b.Tho.ii.ii.q.clxviii.⁊ alios doct. ẽ licita ſi fiat moderate: loco tpe ⁊ a ꝑſonis cõgruis.i.laicis: qꝛ ordinat ad ſolatiũ hoib⁹ exhibẽdũ: qꝺ humane vite neceſſariũ eſt ſicut cibo ſale: ⁊ eo caſu licite percipiunt mercedẽ: al's eſſet pctm̃ etiã mortale vt ſi fiãt ſilia tpe pnie vel i eccleſia vel a ꝑſonis eccliaſticis aut cũ iniuria dei vel primi: puta cũ verbis turpib⁹ aut actib⁹ repreſentãtib⁹ turpia aut incãtationib⁹ qꝺ ptꝫ: qꝛ talib⁹ corp⁹ xpi denegat: vt in.c.ꝓ dilectiõe. de ꝯſe.di.ii. vnde nõ ſunt abſoluẽdi. Et de talib⁹ loquit Cyprianus in.d.c.ꝓ dilectiõe. et Aug. diſt. lxxxvi.ꝗ donent. vbi dicit magnũ eſſe pctm̃ dare aliqd talib⁹ pro ope ſuo qꝛ in ſcelere ſuo fouent: et illud pctm̃ vr mortale: qꝛ eſt cooꝑatio ad mortale: ⁊ illud qꝺ dat ꝑtinet ad turpe lucrũ erogandũ paupertib⁹ de ꝯſilio. Addit tñ vv.⁊ Rodof. et ſum. confeſ. nõ eſſe mortale ſi qs talib⁹ dat ne ab eis infamet aut vitupet: ſiue ẽt ſi eis dat ad neceſſitatẽ ſuſtentãde nature ſm Rodo. vtrũ autem

poſſit talis ordinari infra ordinandus.

8 ¶ Octauo vtrū licita ſit ars fracientiū ex ſua pſona ludū cū periculo vite vt qui gradiuntur per chordas in ſublimi et hmōi: et dico qḋ nō ratiōe periculi: ſed eſt peccatum mortale: nō obſtāte qḋ nō moriantur in pluribꝰ quādo ſic ludūt: ſed ſemel tm̄: qꝛ ſufficit qḋ in pluribꝰ moriantur tales artifices: et ſi nō in pluribus ſaltem frequenter et ſepe: vnde torneamenta ſunt probibita ſub pena priuationis ſepulture hac ratione: quia ibi homines ſepe moriuntur: extra de tornea. c. j.

9 ¶ Nono vtrū licita ſit ars facientiū inſtrūa muſicalia: ꝛ dicit Archi. qḋ cū vſus eorū de ſe ſit licitus: licita eſt eorū formatio ꝛ venditio: ſed tm̄ in vſu eoꝝ pōt multiplr eſſe pctm̄. ſ. vtēdo ad laſciuiā: vel ad nimiā cōplacentiā ſenſualē: pmaxime vero in diuinis officijs pulſando in organis ballatas: ꝛ cantiones laicales: qḋ videt̄ magna irreuerētia dei: ꝛ ſi nō multi qdā tm̄ carnales ꝛ vani pcipiunt de cantionibꝰ vn̄ magis ad carnalia q̄ʒ ad ſpūalia trahunt̄: ſed vtrū mortale aut veniale ſit viderint ipſi faciētes. hec ille. Sed iſta pcedūt qn̄ cātiōes ſunt laſciue habētes v̄ba aut turpia aut incētiua carnalis amoris: ꝛ ſunt ſatis vſitate ita qḋ veriſilr eſt aliquos iſta pcipere ſecus vbi nō ſunt vſitate qꝛ per accidēs ꝛ raro eſſet qḋ aliquis inde moueret̄ ad malū: q̄ autē rara ſunt ſub arte nō cadunt: ſicut etiā ex figuris ſanctorū aliqui male mouentur: nec tm̄ penitus auferūtur de eccleſia: qꝛ alij plures inde mouētur ad bonū.

10 ¶ Decimo vtrū licita ſit ars pter lucrū ludentiū in tympanis ſiue taburis et tibijs et violis et hmōi: qui. ſ. congregāt hoīes ac mulieres aut ad loca vbi ꝯgregant̄ accedūt vt ibi lucrent̄: et dico qḋ de ſe. i. in oī caſu iſta ars non eſt illicita: qꝛ ſicut organiſte ita ꝛ alij muſicātes licite conducūtur vt ludant in diuinis ꝛ cauſa honeſte ꝛ neceſſarie recreatiōis. de ꝯſe. diſt. iij. ꝯuenit. Et ſilr vt videt̄ in caſtis nuptijs: alioqn totꝰ mūdus dānaret̄: vn̄ nō pōt eſſe illicita niſi ex intentiōe vel circunſtātia loci tpis ꝛ hmōi: q̄ qn̄ ſint pctm̄ mortale: videre nō eſt facile: vnde ſicut non denegatur abſolutio coreizātibꝰ rōne cōis periculi: ſed ſolū ratione male intentiōis: ita nec iſtis videt̄ denegāda: licet cōſulēdū ſit vt aliunde lucrentur ꝛ viuāt. De arte notoria infra ſortilegium ſecundo.

¶ Articulus fidei. Fides.

¶ Articulus mortis. 𝔙. abſolutio. j. §. quinto.

¶ De aſſaſſinis.

Aſſaſſini dicunt̄ duplr. ſ. pprie ꝛ trāſſumptiue p quādā ſilitudinē ſiue vulgariter Aſſaſſiani pprie q̄ fuerit ſunt opiniōes. Nā qdā dicūt qḋ ſūt q̄cūq ſub alicuiꝰ dn̄io p pecunia occidunt hoīes ad alicuiꝰ inſtantiā: ſed iuxta iſtā opinionē nūc mūdꝰ eſſet plenꝰ aſſaſſinis vel receptoribus eorū ꝛ innumerabiles ſubijcerent̄ penis capitali p hūani. de ho. li. vj. nec haberet locū. d. c. ſolū. ī certo gn̄e hoim: qḋ nō obſeruauit cōſuetudo ꝛ etiā rō nō patit̄. Primo qꝛ oēs aſſaſſini ſub vno dn̄o viuūt vt colligit̄ aperte ex tex. di. c. ibi cū dicit qḋ nōnulli magnates taliter perimi ꝛc. Scḋo qꝛ ſunt infideles qḋ patet: tū qꝛ dicit text. qḋ magnates ab illo eorū dn̄o redimūt vitā non abſq chriſtiāe dignitatis opprobrio: tū qꝛ ipſis aſſaſſinis īponit̄ pena q̄ magna īponit̄ mādātibus ꝛ recipiētibꝰ vel occultātibꝰ: cuiꝰ nulla pōt eſſe rō: niſi qꝛ ſint infideles: de q̄bꝰ papa nō diſponit cū foris ſint. Gl. vo in v̄bo formidātes. ſic dicit: Aſſaſſini mortē nō timēt: ꝛ dicunt̄ eſſe vel mezo dala mōtagna: ꝛ additio habet qḋ iſte eſt quidā barro ſarracenꝰ: ꝛ put dr̄ ſunt illi ſui ſerui ita nutriti qḋ parēdo mādato dn̄i ſui credūt ſaluari ꝛ ſm̄ Hoſt. multi xp̄iani principes p tales occiſi ſunt. Et hāc opinionē ſequit̄ ſum. Piſ. dicēs qḋ aſſaſſini fuerūt ꝛ forte adhuc ſunt qdē infideles qui ex quibuſdā falſis opiniōibꝰ de facili mittebant̄ ad occidēdū quēlibet xp̄ianū nō curātes ſi ob hoc occiderent̄ ꝛ ipſi cōtra quorū peſtē Inn. quartus in. d. c. ſtatuit vt quicūq princeps vel p̄latus ſeu quęuis alia eccleſiaſtica ſecularis ve pſona quēpiā chriſtianorū per predictos aſſaſſinos interfecerit vel mādauerit quāq̄ mors forſitan ex hoc nō ſequat̄ aut eos receptauerit vel defenderit: vel occultauerit: excōicatiōis: ꝛ depoſitiōis a dignitate ordine honore: ꝛ bn̄ficio incurrant ſententias ipſo facto: ꝛ illa libere alijs per illos ad quos eorum collatio pertinet conferantur: ſint etiam cum omnibus ſuis bonis expoſiti chriſtianis ꝛ perpetuo diffidati: ita quod ex quo de predictis: vel aliquo predictorum probabilibus conſtiterit documentis nulla alia excommunicationis depoſitionis ſeu diffidationis ſententia requiratur.

¶ Primo vero queritur vtrum iſta conſtitutio locum habeat ſolum in certo genere perſonaruʒ id eſt aſſaſſinis proprie: an generaliter in omnibus aſſaſſinis etiaʒ vulgo dictis: qui ſcilicet ſint fideles tamen aſſaſſinorum more chriſtianos occidunt accepta pecunia: ꝛ dico quod Joan. de imo. ꝛ do. Dominicus de ſancto Gemi. in. d. ca. pro humani. tenent quod habet locum generaliter nec refert quod ſint ſub alicuius dominio vel infideles. ſed ſolum quod pro pecunia occidant quorum opinionem ſequuntur multi: vt Bart. in. l. non ſolum. § ſi mandato. ff. de iureiuran. et Saly. in. l. ea quidem. C. de accuſa. Sed Joan. and. ꝛ Archi. tenent quod habeat locum ſolum in certo genere perſonarum. dominus autem Franciſ. de arctio in conſilio ante penul. incipit̄

le in xpi noie dicit ꝙ ſi p̄ria opinio eſſet approbata cõſuetudine ſtādū eſſet ei virtute cõſuetudinis:qua remota nõ cõſulerẽ inquit ſm eā:ꝛ monetur principaliter:tū q͛ text⁹ q̄ i principio loquit̄ de aſſaſſinis ſimpliciter:poſt loquit̄ in determinato genere pſonarū referendo ſe ad noiatos in principio:ꝛ cõſequēter declarādo de quibus in principio intellexit:tū q͛ ſi intellexiſſet i genere de oib⁹ qui p pecunia occidūt:eandē penā impoſuiſſet faciētibus ſcelus ſicut mādantibus quod nõ facit:ꝛ hui⁹ ratio alia nõ eſt niſi:q͛ illi erant infideles de quib⁹ papa nõ diſponit. Nec debet iſta decretalis extēdi cū ſit penalis:ꝛ nõ ſit eadē ratio in aliis:quia illi cõtemnētes mortem vltra oēs homines vt ibi tangitur per doc. facilius et frequētius talia delicta cõmittebant.hec ille.

2 ¶ Scdo querit̄ q̄ ſunt hi q̄ ligant̄ penis cõtentis in dicta cõſtitutiõe:ꝛ dico qḋ ſunt.v. hoim gn̄a. vt patet in tex.p̄io interficiētes actu ꝛ de facto p aſſaſſinos aliquē xpianū:ſecus ſi iudeū vel paganū de mēte Jo.an.qui dicit ſe quēdā defendiſſe prelatū cõtra quē fuerat pbatū ꝙ occidi facerat hoies per aſſaſſinos:ſed cū hoies illi potuiſſent nõ fuiſſe xpiani nõ erat ſufficiēter pbatum: ſcdo mādās quāuis mors nõ ſequat̄ etiā ſi re integra mādatū reuocauit ſm Jo.an.q͛ prius ligat⁹ erat ex ſolo mādato:tertio receptās.ſ.patēter ſꝫ Jo.an. vt differat a ſequēti.ſ.occultāte:ꝛ iſti receptatores tanq̄ aggreſſores tenent̄.C.de his qui latro. occul.l.j.ꝛ.ij.quarto defendēs.quinto occultās.

3 ¶ Tertio querit̄ vtrū taliter diffidati interfici poſſint impune.ꝛ dicit Ang.de peruſio.cõſ.xiij. ꝛ ſequit̄ gemi.in.d.c.p humani.ꝙ ſic:ſꝫ ꝛ p quēcūq; priuatū:q͛ idē eſt bānire ꝛ diffidare:ꝙ ſtatuere ꝛ p̄cipere qḋ impune poſſint occidi:vt l. no. C.de accu.l.reos.qḋ quātū ad cõſcientiā licitum eſſet ſi fieret bono fine.i.zelo iuſtitie nõ aliter:vide infra homicidium.j.§.iij.

4 ¶ Quarto vtrū percutiēs clericū taliter diffidatū ſit excõicat⁹:ꝛ dico qḋ nõ:q͛ ſm gemi.ibi eſt ſpoliat⁹ oi priuilegio clericali:ꝛ ſine alia degradatiõe occidi põt aut verberari ſine excõicatiõe vel alia pena:de his tn̄ etiā.j.degradatio in fin.

5 ¶ Quinto vtrū bona predictoꝝ ſint capiētiū.et dico qḋ ſic:ſi ſunt bona mūdana:ſed; tn̄ aduerte hic ſm Archi.ꝛ Jo.an.qḋ requirit̄ pri⁹ ſn̄ia iudicis cõtra ipm̄ aſſaſſinū vel fautorē taliū añq̄ liceat cõtra tales pcedere i pſonis ꝛ bonis ꝛ ad textū.d.c.p humani.reſpõdēt nõ requiri aliā; ſniam ſ.qui det licētiā occidēdi ꝛ hmõi:q͛ ſufficit ſi ſit declarat⁹ aſſaſſinus vel fautor. Faciūt aūt regulā generalē valētē ad caſus infinitos talem.Omnia iura mūdi que dicūt penā ipoi ipo iure vel ipſo facto debēt intelligi dūmodo ſecuta ſit ſententia declaratoria per quā declaratuꝫ ſit fuiſſe cõmiſſuꝫ id ppt qḋ veniebat iponēda illa pena: alias illa pena effectū ꝛ executionē nõ ſortit̄:et idē alex.de imo.in.l.ſi qs maior.C.de trāſac.qḋ tn̄ fallit in penis ſecū trahētib⁹ executionē:vt excõicatio ꝛ hmõi q̄ nõ requirūt ad executionē factū hois. De qb⁹ diffuſe Fely.in.c.rodulphus.de reſcrip. Tenet tn̄ Panor.in.c.cū non ab hoie.de iud.ꝙ ſi tale factū ſit notoriū facti.ſ.qḋ nõ poteſt aliqua tergiuerſatiõe celari nõ requirit̄ iſta ſnia declaratiua:ſꝫ i hoc nõ tenet̄. Tenuit etiā idē in c.canonū.de cõſti.qḋ vbi alicui⁹ bõa ſunt ipo iure cõfiſcata:talis nõ põt illa cū bona cõſciētia retinere:q͛ ſtatim iquit ſunt acquiſita fiſco:ſꝫ etiā in hoc reprehēdit̄ ab oib⁹:ꝛ de hoc.j. hereſis.j. §.viij. Nota tn̄ qḋ vbi lex vel ſtatutum priuaret aliqueꝫ bonis vel aliter ipſo facto:ꝛ adderet:ꝙ nulla requiratur declaratio etiā ſup facto:tunc nulla requirit̄ declaratiua ſnia.ꝛ ſic fecit Pau. ſecūdus in̄ extraua.que icipit ambitioſe. Et iſta eſt optima cautela:de qua ſupra alienatio.§.xv.

a Sſecuratio vide.j.negotium.§.iiij.

a Strologia infra ſuperſtitio.§.xj.

a Stutia vide infra ſimulatio.

¶ De auaritia.

Auaritia ſm.s. Tho.ij.ij. q. cxviij. eſt inordinat⁹ amor habēdi.ſ. exteriora bona diuitiarū que in quadā mēſura ſunt appetēda.ſ.vt ſunt neceſſarie ad vitā ſm ſuā cõditionē:q͛ oia ordinata ad aliquē finē ſꝫ illū mēſurā ſuſcipiūt:ſicut medicina ſm ſanitatē.vt pꝫ in p̄io poli. Et vt ex dictis ei⁹ ibi colligit̄ auaritia cõſiſtit i trib⁹.ſ.i appetēdo:i acqrēdo:i retinēdo iordinate diuitias.

¶ Primo vero querit̄ vtrū auaritia cõſiſtēs i appetēdo ſit pctm̄ mortale ꝛ dico ꝙ ſic tribus modis. Primo appetēdo habere animo deliberato aliquid notabile alienū illicito mõ:puta nõ dato precio vel re nõ petita:q͛ eſt cõtra illud preceptū nõ cõcupiſces ꝛc.ſi tn̄ res eſſet modica vel nõ eſſet aliena:vel nõ eſſet cõcupita haberi mõ illicito nõ eſſet mortale ſꝫ veniale vel nullū:ſcdo appetēdo aliquid illicitū appetēti:puta beneficiuꝫ eccleſiaſticū cū ſit indignus.tertio appetēdo ſup ſlua appetitu qui preponderet appetitui charitatis dei vel proximi:puta q͛ propter amorē diuitiarū quis nõ vereret̄ facere cõtra dei ꝛ p̄rimi charitatē:ſꝫ iſte appetit⁹ nõ eſt pctm̄ actuale niſi in duob⁹ caſibus.ſ.qn̄ quis actu de hoc cogitat deliberans potius admittere aliqḋ mortale q̄ non cõſequi aliquid diuitiarū:vel qn̄ ex iſto appetitu ſit aliqua actualis trāgreſſio:puta quia deierat aut blaſphemat aut percutit iniuſte.

¶ Secundo vtrum auaritia in acquirendo ſit peccatum mortale:ꝛ dico quod ſic quantum eſt ex ſua ratione niſi res ſit modica; quia omnis 2

Illicita acquiſitio eſt cõtra iuſtitiã ꝛ omne qḋ eſt cõtra iuſtitiã ex ſuo gñe eſt mortale ſm .ſ. tho. vñ in acquirẽdo dupliciter eſt mortale primo qñ acquiſitio fit ꝑ iniuſtitiã: vt furãdo: fenerãdo: rapiẽdo: decipiendo ꝛ hmõi. ſcḋo qñ fit ꝑ actus q̃ etiã ſine acquiſitiõe eſſent peccata mortalia: ſicut cũ quis turpiter agit cũ muliere diuite vt inde ditetur vł lucref: aut ſimoniã cõmittit ꝛ hmõi in quibus eſt idẽ pctm̃ vnũ: ſꝫ duas hꝫ difformitates.

3 ¶ Tertio vtrũ auaricia in retinẽdo ſit mortale: ꝛ dico ꝙ ſic tripliciter. Primo cũ q̇s retinet ea q̃ reſtituere tenef ꝛ põt vt in ca. ſepe. de re. ſpo. ꝛ hoc eſt mortale toties quoties hoc deliberat. ar. d. c. ſepe. immo ꝛ ſi nõ deliberat: ſꝫ omittit reſtituere qñ occurrit tp̃s locus ꝛ caſus in quo reſtituere tenef. ſcḋo qñ quis retinet ea q̃ ſunt ſuperflua neceſſitati ſue ꝛ ſuorũ vidẽs aliquẽ in extrema neceſſitate: q2 tenef ei de tali ſupfluo: etiã ſi illḋ ſit neceſſariũ ad decẽtiã ſubuenire ſꝫ .ſ. tho. ꝛ Ric. de quo vide. ſ. elecmoſina. §. ſ. tertio ſm aliquos qñ q̇s retinet ſupflua nõ ſolũ ſue neceſſitati ꝛ ſuorũ: ſꝫ etiã decẽtie: ꝛ videt aliũ idigẽtẽ ad neceſſitatẽ vel ad decẽtiã ſtatꝰ: q2 de ipſis tenef erogare elecmoſynas: etiã nõ exiſtẽtibꝰ in extrema neceſſitate ſm Ri. in. iiij. di. xv. qḋ põt eſſe verũ qñ retinet inordinate alias. ſ. nõ daturꝰ: ſecus ſi retineret vt alſ daret magis idigẽti: vł vt det pluribꝰ ꝛ nõ totũ vni. ¶ De filiabus auaricie qñ ſunt mortale vide. ſ. in titulis ſuis: ꝛ ſunt ꝓditio fraus fallacia ꝑiuriũ: violẽtia inquietudo ꝛ obduratio.

¶ De auditore.

Auditor camere apoſtolice ſm aliquos habet iuriſditionẽ ordinariã: alij vero auditores curie. i. rotales ſm veritatẽ habẽt ordinariã in cognoſcendo: ꝛ delegatã in pronunciãdo: ſuper quo vide glo. in cle. auditor. de reſcrip.

¶ De balneo.

Balneũ querif primo vtrũ die dñica intrare quis poſſit ꝛ dico qḋ p voluptate aut luxuria oi tp̃e ꝓhibef: p neceſſitate aũt licet: vt eſt textꝰ de cõſe. di. iij. peruenit: ſꝫ per voluptatẽ intellige delectationẽ ſuperfluã: q̃ ſemꝑ eſt pctm̃ licet non ſemꝑ mortale: ꝑ neceſſitatẽ vo intellige etiã honeſtã ꝛ oportunã recreationẽ: q̃ etiã die feſto licet: immo ſecũdario ad hoc dies feſtus videf inſtitutus ne ſerui nimiũ fatigarentur.

2 ¶ Scḋo vtrũ liceat clericis vł religioſis balnea intrare: ꝛ dico ꝙ ſic cauſa neceſſitatis ſm gloſ. xxiiij. q. ſ. ois. ſed hanc neceſſitatẽ intelligo nõ ſolũ infirmitatẽ ſed etiã quãlibet licitã corporis refocillationẽ vnde vt ibi dicit text. Jo. apoſtolus ingreſſus eſt balnea gratia lauandi.

3 ¶ Tertio vtrũ liceat balnea intrare cũ iudeo et dico ꝙ hoc nulli xp̃iano licet: ſed ſm docto. eſt pctm̃ mortale: qḋ patet: q2 ſi clericus hoc facit debet deponi: ſi laicꝰ debet excõicari. xxviij. q. ſ. nullus. imo hoc nõ licet cũ aliquo infideli: q2 nõ debemꝰ lauari cũ hoibꝰ aliene ſecte ſm gl. xxiiij. q. ſ. c. ois. vbi di i textu Joãnẽ aufugiſſe de balneis nõ lotus: q2 vidit ibi cherintum hereticum.

¶ Quarto vtrũ liceat balneũ intrare cũ mulieribus: ꝛ dico ꝙ nõ: vt eſt tex. in. c. nõ oportet. lxxxſ. di. vbi ꝛ gl. dicit ꝙ vir ingrediẽs balneũ cũ muliere aliena ꝑuaf donatiõe ꝓpter nuptias: ꝛ mulier dote ſi cũ viro alieno. C. de repu. l. vlt. § inter culpas. Jmo etiã infamis eſt q̇ tenet mulieres cuſtodiẽtes balneatorũ veſtes. vt. ff. de his q̇ no. in fa. l. athletas. Utrũ aũt ſit mortale itrare cũ aliena muliere: iudicãdũ eſſet ex ſcãdalo ꝛ periculo ſi iſtud capitulũ nõ ſit ꝓceptiuũ: tñ vix credo poſſe eſſe ſine periculo cõcupiſcẽtie mortalis. Utrũ autẽ illud capitulũ ſit preceptiuũ iudicãdum eſt ex his que dicũtur infra preceptum. § ſecundo. 4

¶ De banno.

Bannũ ſm vulgare gallicorũ ꝛ italorũ: videf eſſe edictũ publicũ iuxta illud qḋ dicit gl. de fo. cõpe. l. c. qḋ clericis. qḋ ꝑco ꝑiſiẽſis nũciat bãnũ noie epi ꝛ regis: bãnire aũt ſm dicta vulgariũ vř idẽ eſſe qḋ ꝓſcribere: ꝛ bãnitꝰ quaſi proſcriptꝰ de ciuitate. vt in ꝓemio digeſtoꝝ: ꝓſcriptio aũt eſt aduerſus abſentẽ iudicialis pronunciatio: vt in poſterũ procul agat. i. maneat ab imperio: ꝛ ꝓſcriptus eſt is cõtra quẽ ſit ꝓnũciatio talis: ꝛ cuius bona palã ꝛ aperte ſcribuntur.

¶ Primo vero q̄rif vtrũ iniuſte bãnies teneaf ad reſtõnẽ de amiſſis rõne iniuſte bãnitiõis ꝛ dico ꝙ ſic vltra mortale qḋ incurrit ſm Jnno. in. c. ſi. de his q̇ vi me. cã ſi. ff. qḋ metus cã. l. ſi cũ exceptiõe. § pediꝰ. q2 bãnitio fuit amiſſiõis occaſio. di. l. ſi cũ. § in hac actiõe. Nec ob. ff. eo. l. metũ. la. iij. vbi ſentiẽs armatos cõtra ſe venire ſi fugerit: ꝛ occupatꝰ fuit fundus quẽ fugiẽdo dimiſit non tenenf armati: q2 loquif qñ metꝰ fuit vanꝰ: q2 forte nõ ibãt cõtra eũ. ſꝫ ſi ꝓmiſiſſent ire ꝯ eũ ꝛ hmõi hñ tenerenf de oi dãno: qḋ iuraret ſibi cõtigiſſe coꝝ occaſiõe ar. de cãrũ. ll. ꝛ. d. c. ſi. ꝛ. ij. q. ſ. i ꝓmis. 1. q.

¶ Scḋo vtrũ bãnitꝰ amittat ea q̃ ſunt iuris ciuilis: ꝛ diſtinguo ſm Bar. aut eſt bãnitꝰ taliter ꝙ põt ipune offendi: ꝛ ſic ſi eſt bãnitꝰ imperij ꝑdit ea: ſꝫ ſi eſt bãnitꝰ alicuiꝰ ciuitatis aut regni nõ ꝑdit ea q̃ ſunt iuris ciuilis ciuiũ romanorũ: ſed q̃ ſunt ꝓpria illiꝰ ciuitatis aut regni. vt no. bar. in l. amiſſiõe. ff. de ca. di. Addit aũt qḋ ad hoc vt ſit talis bãnitꝰ duo req̇runf: vnũ ꝙ ſit inobediẽs ꝛ aufugerit ab iperio cui ſubeſt ꝛ ſit exbãnitꝰ: aliḋ ꝙ in hoſtiũ numerũ ſe cõferat: ꝛ habeaf ꝑ hoſte: vñ ſi quis ſit bãnitꝰ nõ tñ habitus vt hoſtis nec poſſet offendi ipune ex forma ſtatuti: tũc talis nõ 2

pãt niſi ea q̃ ſunt ciuitatis: ⁊ ſic patet qḋ põt bã
nit⁹ facere teſtamẽtũ vel ſuccedere qꝛ hoc prim⁹
nõ põt.ſ.bãnit⁹ imperij: bãnit⁹ aũt ciuitatis põt
⁊ multoforti⁹ bãnitus qui nõ põt offendi ſ; ſcḋs
põt ſm ius cõe: ſecus in ſucceſſiõe ſm ſtatuta ciui
tatis. Et ſic patet ꝙ bãnit⁹ ex debito: ex quo ve
niũt bona publicãda: nõ equiparaꝛ deportato q̃
nõ ſuccedit nec teſtamẽto nec abinteſtato. C. de
her.inſti.l.j.qꝛ talis ſuccedit ⁊ põt acquirere de
nouo ſi remanet liber ⁊ hoc ſm diſpoſitionẽ iu
ris cõis: ſed nõ vigore ſtatutorũ ciuitatis vel ter
re: de qua eſt bannit⁹. Intelliget tñ ꝙ deportare
eſt aliquẽ exilio perpetuo dãnare: relegare autẽ
ad tempus eſt.ff. de interdi.l.relegatorum.
13 ¶ 13. q̃ritur qḋ valeãt hec cõi dicta ciuitate vel
terra agere nõ poſſit: ⁊ dico ſm Bar. in.l.certa
forma.C.de iure fiſci.põt cedere alteri iura ſua ⁊
nõ obſtabit ceſſionario ipſa bãnitio. Qualiter pu
niaꝛ bãniẽs epm.ſ.excõicatio.vij.§.xv. De bãnis
aũt que fieri debẽt in matrimonio.ſ.clãdeſtinũ.
De bãnitione que eſt diffidatio ĩfra diffidatio.

¶ De babptiſmo primo quãtum ad eius mul
tiplicem ſubſtantiam ⁊ formam.

Baptiſm⁹ vl̃ baptiſma aut etiã baptiſ
mũ a nr̃is dici põt immerſio vel ĩtin
ctio: qꝛ dr̃ a baptizo qḋ eſt immergo:
vel ſm aliquos a baptes qḋ eſt flumẽ
vel aqua ⁊ ſm.s.tho.baptizare ĩ gre
co eſt lauare ⁊ ſic baptiſm⁹ dr̃ vl̃ ipſa aqua qua
fit lotio q̃ dr̃ lauacrũ: vel ipſa lotio q̃ eſt vſus la
uacri. Et ſic ſumiꝛ baptiſm⁹ ꝓprie: ſ; trãſſumiꝛ ꝑ
ſimitudinẽ ad q̃dã alia: quo fit vt triplex dicaꝛ ba
ptiſm⁹ ſm Dama. ⁊ Aug.lib.iiij.de vnico baptiſ
mo. ⁊ de cõſe.di.iiij.c.baptiſmi vicẽ. Primo.ſ.ba
ptiſm⁹ ⁊ ſanguinis: de quo Jo.xij. Baptiſmo ha
beo baptizari: ⁊ hic ẽ potẽtiſſim⁹. de cõſe.di.iiij.
cathecuminus. ⁊ idẽ eſt qḋ martyriũ. Et ſecũdo
baptiſm⁹ flaminis.i.ſpũs ſan. de quo act.ij. vos
aũt baptizabimini ſpũſctõ: ⁊ eſt ꝓpoſitũ ſuſcipiẽ
di baptiſmũ ꝓprie dictũ modo debito ſi dabitur
facultas. Et tertio baptiſm⁹ fluminis.i. aque de
quo Jo.iij. venit Jeſus in terrã iudeã ⁊ baptiza
bat. Et ſm Hug. de ſan.vic. baptiſmus diffiniꝛ
eſſe aqua ⁊c. ſed ſm magiſtruʒ in.iiij. eſt ablutio
facta ſub preſcripta forma verborũ: ⁊ hec diffini
tio ſm.ſ.Tho. eſt magis ꝓpria: qꝛ aqua nõ ſigni
ficat aut cauſat mũdationẽ niſi vt eſt abluẽs vel
quaſi eodẽ modo ſm Augu. eſt tinctio in aqua
verbo vite ſanctificata: vel ſm Dire. lib.j.ti.iiij.
eſt ablutio exterior cũ certa forma verborũ ſine
quo nemo ſaluari põt: de cui⁹ ſubſtãtia tria ſunt
materia elemẽti: forma ṽbi ⁊ intẽtio miniſtri co
pulãs formã materie: vt dicit Augu. qḋ accedit
ṽbũ ad elemẽtũ ⁊ fit ſacramẽtũ.j.q.j.detrahe. Et
intellige verbũ.ſ.vocalẽ aliter nihil fit ſm.ſ.Bo
nauẽ.in.iiij. et facit.c.detrahe.j.q.j. vnde in hoc
baptiſmo aliq̇d eſt res ſacri tñ vt infuſio gr̃e: et
remiſſio pcti: aliq̇d ſacrm̃ tñ vt aqua et ablutio
intellige cũ debita forma ṽboꝝ aliq̇d res ⁊ ſacrꝫ
ſcꝫ caracter. Aqua ergo eſt ſacrm̃ propriet ſpẽs
panis. caracter aũt ſcḋario ſicut corp⁹ xp̃i verũ.
Tertius dr̃ baptiſmus proprie duo vero reliqui
metaphorice: quia ſcꝫ vterqꝫ inſtar baptiſmi hꝫ
purificare: et conſequenter vicem eius implere.
¶ Primo vero q̃riꝛ qb⁹ iſti baptiſmi conueniãt 1 .qõ
et dico qḋ ſicut terti⁹ ita ⁊ primus cõis eſt adul
tis ⁊ paruulis: qꝛ ſi paruuli nondũ baptizati oc
cidanꝛ pro xp̃o puta in deteſtationẽ fidei xp̃iane
quã tenẽt parentes: ſaluanꝛ ſm theologos: vnde
Pet. de palu. dicit in quarto ꝓbabiliter qḋ puer
in vtero martyrizari põt ſicut ⁊ ſanctificari licet
nõ baptizari: vñ ſi iude⁹ filiã fecũdatã a xp̃iano
in deſpectũ xp̃i abortiri faciat videꝛ qḋ puer fiat
martyr habẽs cãm et penã ſicut ſi mulier ꝑgnãs
ꝓpter chriſtum interficiatur vterqꝫ martyr eſt: ſe
cundus vero non competit niſi habentib⁹ vſum
ratiõis. de conſe. diſtin.iiij. baptiſmi. qꝛ eſt pro
poſitum quod ſolis adultis conuenit.
¶ Scḋo queriꝛ q̃uo ſe habeãt inuicẽ iſti baptiſ 2
mi: et dico qḋ ſi cõparemus.ij.et.iij.ſ. flaminis et
fluminis dico qḋ.ij. equipollet. iij. quo ad remiſ
ſionẽ culpe originalis et mortalis et pene eterna
lis: ſed nõ quo ad remiſſionẽ pene tp̃alis qꝛ non
remittitur in eo tota ſicut in.iij. ſed plus et min⁹
ſm deuotionẽ ipſius: item per.ij. non imprimitur
caracter: et priuaꝛ iſte eccleſiaſtica ſepultura ſi
cut ⁊ cathecumini quãuis pro eis oret eccleſia: ⁊
in eo requiriꝛ cõtritio ad ſalutẽ: nõ aũt in.iij. ſed
attritio ſufficit. Si vero comparemus primum ⁊
tertium ſunt equales in virtute quo ad remiſſio
nem culpe et pene modo adſit contritio: ſed pri
mus excedit. iij. quo ad premiũ accidentale quod
eſt aureola: et quo ad eſſentiale ſm Pet. de pal.
qꝛ plus de gratia cõfert ſicut eſt ibi maius opus
et econuerſo tertius excedit primũ quo ad impreſ
ſionem caracteris que non eſt in primo ſed in.iij.
¶ Tertio queritur q̃ ſit forma baptiſmi: et dico 5
ſm.s.Tho. in quarto. et in.iij. parte qḋ ſm Gre
cos eſt hec: baptizeꝛ ſeruus dei talis in noĩe pr̃is
et filij et ſpũſſancti: ſed ſm latinos vt etiã habeꝛ
de baptiſmo et eius effectu.c.j. eſt hec. ſcꝫ ego te
baptizo in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpũſſancti: et in
ſum.confeſ.lib.iij.titu. xxiiij. additur amen. licet
vt ibi diciꝛ nõ ſit de ſubſtantia. Que quidem for
ma cõuenientior eſt greca ſm.s.Tho. quia in ea
exprimitur nõ ſolũ principalis cã baptiſmi.i.tri
nitas ſed etiã inſtr̃alis.i.miniſter. In qua quidẽ
forma noſtra aliqua ſunt de ſubſtantia ſacri ſcꝫ
primo inuocato trinitatis ſm.s.Tho. et Pet. de
pal. et oẽs vt etiã hꝫ de cõſe.di.iiij. in ſynodo. et

ſcđo expreſſio actus baptizandi: et tertio exp̄ſſio
ꝑſone baptizate vt in. d.c.j. Aliqua etiā nō ſunt
de ſubſtantia.ſ.p̄rio exp̄ſſio ꝑſone baptizātis:q2
greci cōferūt verū baptiſma ⁊ illā nō exprimunt
ſed tñ eſt de p̄cepto eccl'ie latinoꝝ:⁊ ſcđo ly ego
ſm̄ Inno.in.d.c.j.cū gl. ⁊ idem Ric.⁊.s.Tho. q2
intelligitur ſub ly baptizo:ſed tñ ſic ſtatuit eccle
ſia:et tertio ly amē.vt dictū eſt ꝙ etiā non eſt de
p̄cepto eccleſie: ſed de quarūdā eccl'iarū more et
ideo vbi eſt de more dici dꝫ ad confirmationē to
tius. Igiť ſciēdum ꝙ vt dicit Pañ. in.d.c.j. vbi
aliqua verba ſunt de forma ſubſtātiali alicuius
actus omiſſio alicuiꝰ verbi viciat totū actū ſecꝰ
vbi omitterenť aliqua verba q̄ nō ſunt de ſubſtā
tia:ſed de ſolēnitate: puta ſi preſbyter omitteret
cathecíſmū:vel ſalis impoſitionē:vel vnctiones:
et hmōi. de cōſe. di.iiij.mulier. nec ꝓpter hoc de-
bet iterari baptiſmus:tamē ſi ſupuiueret infans:
deberet ſuppleri ꝑ ſacerdotē que fuerunt omiſſa.
In dubio tamē forma baptiſmi eſt hec. Si es ba-
ptizatus ego non te rebaptizo: ſed ſi nōdum ba-
ptizatus es ego te baptizo ⁊c.extra eo.c.ij.
4 ¶ Quarto queriť quid iuris ſi mutetur dicta for
ma vt fecerunt apl'i baptizātes in noīe xp̄i:et di-
cit Dir.lib.j.tit.iiij.ꝙ nō lꝫ eā mutare ēt ꝑ eq̄pol
lentia verba. Et.s.Tho. in.iiij. dicit ꝙ id qđ de
ſubſtantia forme eſt nulli lꝫ mutare:⁊ ſi mutetur
nihil agiť ⁊ incurriť culpa:ſi v̉o muteť aliq̄d qđ
eſt de inſtōne eccl'ie incurriť q̄dē culpa: ſꝫ nihilo
minus eſt ſacr̄m. Apl'i aūt mutarunt formā non
quantū ad intellectū: q2 in noīe xp̄i tota trinitas
intelligiť. ſed quātū ad vocē ex familiari cōſilio
ſpūſſan. vt nomen xp̄i qđ.ſ. incredulis erat odio
ſum:amabile redderet ad cuius inuocationē da
bať ſpūſſan.qđ etiā nūc poſſet eccl'ia ex ſpāli p̄ce
pto ſpūſſan.non autē ex ꝓpria autoritate:vñ mō
ſic dicēdo:qs nō eſſet baptizatꝰ. lꝫ q̄dā dicāt ꝯ-
riū.Qđ aūt dr̄ virtualr̄.de cōſe.di.iiij.in.c.a quo
dā iudeo in tex.ꝙ talis eſſet baptizatꝰ:intelligiť
ſm̄ Archi.in.d.ar.ſ.qñ fieret ex ſpāli conſilio.ſſ.
Vñ gl.inq̄t Jo.in.d.c.et Ber.in.d.c.j.de bap.di
cens ꝙ baptiſmꝰ datꝰ in noīe xp̄i eſſet verꝰ:q2.ſ.
in hoc noīe intelligiť vngēs inūctꝰ: et vnctio ſm̄
Amb.falſa vtiq3 eſt nec ſentit ambr.ꝙ poſſit ſub
hac forma baptiſmus cōiter dari : ſed vt dicit.s.
tho.in.iij.pte. vult oſtēdere qūo fuit cōueniēs di
ſpēſatio ſpūſſan.ꝑ illo tp̄e cū etiā ſic dicendū tri
nitas non excluderet. Sum.tñ ang.dicit hunc re
baptizādū q̄ſi i dubio.i.ꝯditiōalr̄ ſꝫ p̄mū eſt veri
tas vt ſit rebaptizādꝰ ſimplr̄ q2 cōiť ſm̄ oēs fere
theologos niſi tota trinitas inuoceť explicite ni
hil fit niſi ex p̄cepto dei vel i caſu mortꝭ:vt.§.ſeq.
5 ¶ Quinto q̄riť q̄d ſi de dicta forma aliq̄d ſub-
trahatur:et dicit.s.Tho. quod ſi ſubtractū ſit de
eſſentia forme icurriť pctm̄ ⁊ nihil fit erit aūt ba-
ptizatꝰ ſi omittať id qđ nō eſt de forma quātū ad
neceſſitatē ſacr̄i ſꝫ ex iſtōne eccl'ie:vt expreſſio ꝑ-
ſone baptizātis.Dicit etiā qđ ſi expreſſa vna ꝑ-
ſona baptizādus moriať crediť ſuppleri inuiſi-
biliter:⁊ ſic dicūt itelligēdū eſſe v̉bū ambroſij di
cētis qđ ſi fides totius trinitatis corde teneať ⁊
vna tm̄ ꝑſona ſit noīata plenū ē ſacramētū. Pet.
etiā ⁊ Ala.⁊ ſum.cōf.lib.iij.ti.xxiiij.q.xj. q̄tū ad
ſubſtātialia diſtinguūt vt recitat ſupple.q2 ſi di-
miſſio eoꝝ ſit ex volūtate viciat baptiſmū: ſi v̉o
eſt ex neceſſitate pie crediť qđ ſupplicat ſummus
ſacerdos:vt ſi moriať puer añ forme ꝑfectionē3:
vñ ſepeliendus eſt in cemiterio ſi moriať talis ſi
aūt vixerit ratiōe dubij eſt ſub cōditiōe rebapti-
zādus.hec ille q̄ intēdit tāgere duos caſus i quo
rū vno moriať puer añ forme cōplemētū ⁊ ſepeli
tur in cemiterio:in alio vero moritur aut impe-
ditur ſacerdos ⁊ puer cōditiōaliter rebaptizať.
¶ Sexto qđ ſi dicte forme aliq̄d addať ⁊ dicit.ſ. 6
Tho.in.iiij.duo hic obſeruāda:vnū ex parte ad
dētis:q2 ſi hoc facit intēdēs illud additū eſſe de
forma quaſi volēs inducere nouū ritū nō intēdit
ꝓferre formā qua vtiť eccl'ia:⁊ ꝯñr nec facere qđ
ipſa facit:vñ nō eſſet baptiſmꝰ ſecꝰ ſi adderet ex
aliqua cā puta ex deuotiōe:vt dicēdo i noīe p̄ris
⁊ fi.⁊.ſſ.⁊ btē marie inuocate.ſ.per modū iterceſ
ſiōis:aliud ex parte additi:q2 ſi ē corruptiuū for
me nō eſt baptiſmꝰ:ſicut ſi dicať in noīe p̄ris ma
ioris ⁊ filij minoris corrūpiť fides quā forma ꝓ-
fiteť:ſi v̉o nō ſit eiꝰ corruptiuū:ſicut ſi additur ⁊
btē Marie ꝓbabiliꝰ vr̄ qđ ſit baptiſmꝰ ⁊ cōcor-
dat Pet.⁊ Ala. Et intēdit.ſ.Tho.qđ ſi aliq̄d ad
dať ad inducēdū nouū ritu3 euacuať baptiſmus
ſiue illud corrūpat formā ſiue nō:ſi v̉o addiť ex
deuotiōe:euacuat baptiſmū ſi corrumpit formā
nō aliť. Si aūt dubitať vtrū additū ſit corrupti-
uū forme necne:recurrēdū ē ad itētionē ꝓferētis
⁊ ſi intēdit aliqđ erroneū nihil agiť:alias ſecus.
¶ Septimo quid ſi verba corrupte ꝓferantur:⁊ 7
dicit.ſ.tho.in.iiij.qđ ſi q̄s hoc facit ex induſtria
nō eſt baptiſmꝰ:q2 nō vr̄ intēdere qđ eccl'ia:ſi v̉o
hoc facit ex ignorātia vel defectu lingue nō ē ba-
ptiſmꝰ ſi corruptio ſit tanta qđ auferat oīno ſen
ſu3 intellige ſm̄ inſtōnē vl' accōmodationē vſus:
eſt v̉o baptiſmus ſi remaneat ſenſus.ſ. quātū ad
vtrūq3 hoꝝ vel ſaltē alterū:⁊ idē intellige ſi fiat
ex ioco:vt ſ.c.retulerūt de cōſe.di.iiij. Et ſubdit
s.Tho.qđ precipue nō mutatur ſenſus qñ corru
ptio fit in fine:cuiꝰ exēplū eſt in in.c.retulerūt.vt
dicēdo in noīe p̄ria ⁊ filia mutatio v̉o inquit ex
parte principij variat ſignificationē:ideoq3 nō eſt
baptiſmꝰ:ſꝫ intellige vt in pluribꝰ ita.ſ. qđ ſi in
aliqua lingua mutatio ex pte p̄cipij nō mutaret
ſenſū ſaltē ſm̄ accōmodationē vſus:nō viciať ba
ptiſmꝰ ſm̄ Pe.⁊ ſū.cōſe.vbi.ſ.Credo tñ qđ ſicut

dictū eſt i.§.v.ꝺ ſubtractiōe ita⁊ de corruptione ſit dicēdū.ſ.ꝙ ſi nō ſit facta ex malitia.etiā ſi ſenſuz tollat ſi moriat̄ puer de⁹ ſupplet in cimiterio ſepelit̄:ſi aūt vixerit rebaptizabit̄.conditionate.

8 ℂ Octauo q̇d ſi fiat interruptio:⁊ dicit.ſ.tho.in iiij.ꝙ ſi tāta ſit vt intercipiat intētionē baptizātis:nō eſt baptiſm⁹:ſicut ſi dicat̄ in noīe patris.⁊ interpoſita longa fabula diceret̄ filij:ſi ꝟo aūt fuerit parua:vt puta verbi non corrūpētis formā ſicut dicēdo:in noīe patris oīpotētis.aut interruptio ſilētij vel tuſſis ⁊ hmōi qꝺ intētionē nō diſcōtinuet eſt baptiſm⁹:⁊ idē ē ſi icepta forma dicat taceatis:vel huiuſmodi ⁊ deinde proſequitur.

9 ℂ Nono q̇d ſi fiat trāſpoſitio:⁊ dicit.ſ.tho.vbi ſ.ꝙ ſi talis ſit qui mutet intētionē nō eſt baptiſmus:vt ſi dicat̄ in noīe pr̄is baptizo te ⁊ filij:ſecus ſi intētionē nō mutet:vt in noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti baptizo te:⁊ ſicītellige dictū petri ꝙ mutatio ex ſimplicitate nō nocet:qn̄ ſcꝫ ſenſum non tollit:ex malitia aūt nocet etiā ſi ſenſuz nō tollat ſicut de corruptione dixit.s.tho.qꝛ tollit intētionē in miniſtro.Quidā tn̄ dicūt i forma baptiſmi nō poſſe fieri mutationē que ſenſuz tollat:qꝛ licet ad fidē pertineat nō ſolū numerus ſed etiā ordo ꝑſonarū:tn̄ qꝛ ille nō eſt durationis aut vocalis expreſſiōis ſꝫ originis ſufficiēter exprimit̄ nominib⁹ ꝑſonarū qualitercūq̃ mutatis:ſꝫ iſta ſtare nō pn̄t:⁊ inſtātia eſt dicēdo baptizo te in noīe pr̄is vel baptizo in noīe te pr̄is:vel baptizo te pr̄is ⁊ filij ⁊ in noīe ſpūſſcti:quia nullus eſt ſenſus:ſimiliter ⁊ trāſponendo ſyllabas vt in noīe tris pa.vn̄ melius loquitur.s.doctor.⁊ ſecurius.

10 ℂ Decimo querit̄ q̇d ſi fiat variatio vocū:⁊ dico ꝙ duobus modis fit variatio:primo ꝗtū ad voces tm̄ nō ꝗtū ad ſignificata ⁊ hoc nō tollit baptiſmū:vn̄ hebraice:grece:latie:⁊ vulgariter forma cū effectu ꝓfert̄ debet tn̄ ſm.s. tho. eſſe vſus vocabulorū que magis ꝓprie ſunt i vſu ad ſignificādū ꝑſonas:⁊ alia q̄ ſunt de eſſentia forme:ſecūdo fit variatio vocū ⁊ ſignificatorū ſimul:ꝙ ſi fiat totaliter vt te balneo vt q̇eti⁹ dormias nihil fit etiā fiat pricipaliter.i.in pricipali ſignificato vt dicēdo in noīe trinitatis qꝺ pricipaliter ſignificat numerū ꝑſonarū nō ꝑſonas:vel in noīe genitoris qꝺ nō ſignificat pricipaliter ꝑſonā ſꝫ actū ꝑſone etiā nihil fit:ſi aūt fiat in ſignificato nō pricipali vt dicēdo nos vbi ego ⁊ baptizamus vbi baptizo ad ſignificādā dignitatē baptizātis. eſt baptiſm⁹ licet peccet baptizās.Nec obſtat predictis ꝙ ſm.ſ.tho.dicēdo in noīe xp̄i variat̄ forma ꝗtū ad vocē nō ſignificatū ⁊ ꝯn̄r vr̄ vbi eſſe baptiſm⁹ ꝯ eū:qꝛ dico qꝺ ſignificatū ē q̇dē idē:ſꝫ nō eodē modo ſe habet ad duas formas:qꝛ trinitas ꝑſonarū per earū noīa ſignificat̄ principaliter ⁊ explicite:per lꝫ xp̄i vero ſecundario ⁊ implicite.

ℂ Undecimo querit̄ quot cōcluſiōes ſequunt̄ ex premiſſis deciſiue aliquorū caſuū:⁊ dico ꝙ multe ſed precipue quatuor quarū hec p̄ia. Si i forma omittat̄ lꝫ ego.eſt baptiſm⁹:qꝛ lꝫ ego nō eſt de ſubſtātia:ſꝫ ſi dimittat̄ li te.nihil fit ſm Inno. in.d.c.ſ.qꝛ eſt de ſubſtātia.⁊ hoc niſi loco ei⁹ poneret̄ nomē propriū baptizati:qꝛ ſm aureo.eſſet baptiſm⁹ licet peccaret baptizās:⁊ rō eſt qꝛ mutata voce ⁊ nō ſignificato ſtat effect⁹. ¶ Scđa ſi pro li ego dicat̄ li nos.⁊ ꝓ li baptizo baptizam⁹ ad ſignificādū plures baptizātes:nō eſt baptiſmus. ſm.s.tho.vt dicet̄.ſ.baptiſm⁹.iiij.ſꝫ ſi hoc dicat̄ ad cōſignificādū perſone dignitatē ſicut magnates dicūt nos dic.m⁹ aut facimus:hoc loquētes de vno ſolo.eſt baptim⁹ ſm.s.Ba.in.iiij.diſt.v. q².ſ.ſtat principale ſignificatū:cū per li nos intēdatur idē qꝺ ego:⁊ idē eſt ſi ꝓ li te ponat̄ li vos. ſiue ad cōſignificādā dignitatē baptizati eadeꝫ rōne ſiue etiā ad ſignificādā pluralitatē baptizatorū.de quo.ſ.baptiſm⁹.iij.§.ix. ¶ Tertia ſi nō dicat̄ baptizo.ſꝫ loco eius dicat̄ linio vel hmōi ſm Pe.aure.nō eſt baptiſm⁹:qꝛ oportet exprimi ablutionē:ſimiliter nec ſi dicat̄ intēdo te baptizare ſm.s.Tho.in.iiij.qꝛ qui aliquid facere intēdit nō eſt cōſequēs vt faciat.⁊ ꝯn̄r hoc ꝑtinet ad corruptionē forme. ¶ Quarta ſi intermittat̄ li i nō eſt baptiſm⁹ ſm gualdēſeꝫ:⁊ rō eſſe pōt:qꝛ nō ſtat ſenſus ver⁹.cū ſignificet̄ qꝺ id quo q̇s abluit vel baptizat ſit nomē trinitatis:nec ſil'r ſm.ſ.tho. ⁊.Pe.dicēdo in noīb⁹ qꝛ.ſ.dicere i noīe ē dicere in virtute q̄ ibi ē vna tm̄:vel i noīe ſm.s. Tho.i.i inuocatiōe trinitatis:ſil'r nec ſi dicat̄ in noīe trinitatis vt dictū eſt:ſil'r nec ſi dicat̄ i noīe genitoris aut geniti aut ꝓcedētis.aut nominādo perſonas diuinas aliter q̄ꝫ per noīa ꝓpria ſm.ſ.Tho. ⁊ cōiter theologos tn̄ Hoſ.⁊ Jo.tenēt oppoſitū: vn̄ ſcđm aliquos in dubio eſſet rebaptizandū. ſimiliter nec ſi intermittat̄ li ⁊ niſi loco eius ponatur li q̄ꝫ.qꝺ equipollet.⁊ hoc dicit Inn.in.d. c.ſ.

12 ℂ 12 querit̄ vtrū baptiſm⁹ datus ſub forma grecorū a grecis ſit verus:vt dicēdo baptizetur ſeruus xp̄i nicolaus in noīe pr̄is ⁊c.⁊ dicit.ſ.Tho. in.iiij.ꝙ ſm opi.eorū de neceſſitate forme ē act⁹ baptiſmi ꝗtū ad ſignificādū: ſꝫ nō ꝗtū ad ſignificatū.ſ.ꝑſonā baptizātē:q̄ non eſt de neceſſitate forme qꝛ ex ea baptiſm⁹ efficaciā nō habet: perſona aūt recipiēs ē de neceſſitate forme:qꝛ actus ad ſuſcipiētē terminat̄.Igit̄ differūt in forma a nobis ꝗtū ad tria. ¶ P̄io qꝛ nō exp̄mūt perſonā miniſtri:ad remouēdū errorē attribuentē efficaciā baptiſmi baptizanti.v.tpꝫ.ſ.Cor.iii. ¶ Scđo qꝛ ſignificāt actū ſub alia.i.ſub tertia perſona:⁊ ſub alio.i.ſub optatiuo vel ſubiūctiuo mō:ad ſignādū qꝺ act⁹ interior expectat̄ ab extra. ¶ Tertio qꝛ perſonam baptizatam ponunt in nomina

tiuo caſu ⁊ in tertia perſona: qꝛ q̄ſiq; baptizatus
nō habet intellectū vt ad eū poſſit ſdirigi ſermo.
Quidā aūt dicūt qꝺ mutāt aliquid de ſubſtātia
forme: vt ſic oporteat rebaptizari. tñ hoc nō eſt
determinatū ſed dubiū apud quoſdā quibꝰ vide
tur ꝙ ad perfectionē ſacramēti ſufficiat actū ba-
ptiſmi ſignificare in quo. ſ. includiť ꝑſona i quaꝫ
trāſit: cōſignificatiōis aūt determinatio fit ex ec
cl'ie īſtitutiōe. Hoc aūt certū eſt ꝙ forma qua vti
mur eſt melior: tū qꝛ ꝑfectior vt patet ex dictis: tū
qꝛ magis cōſonat euangelio qꝺ miniſtros dicit
baptizātes: tū propter autoritatē eccl'ie romane
tradētis hāc formā ab apoſtolis retentā: que nū-
q̄ a vera fide legiť deuiaſſe. Et iō nō licet preci-
pue latinis in forma grecorū baptizare: qꝺ ſi pre
ſumerēt ſm̄ quoſdā nō eſſet baptiſmꝰ ſm̄ quoſdā
eſſet ſꝫ grauiter peccarēt hec ille. Vñ patet ꝙ ois
baptizatꝰ ſub illa forma ſiue a greco ſiue a latio
rebaptizādus eſt ſub cōditiōe: qꝛ caſus eſt dubiꝰ
licet communior opinio ad hoc magis declinet
quod greci conferant verum baptiſma.

¶ Furius de baptiſmo. ij. quo ad materiam.

Baptiſmꝰ. ij. q̄tū ad materiā eiꝰ vt in
noteſcat ſciēdū eſt qꝺ duplicē mate-
riā habet ſm̄ Pet. de pal ꝓpinquā. ſ.
q̄ eſt ip̄a exterior ablutio de qua. J. ba
ptiſmꝰ. v ſ. ⁊ remotā que ſm̄. ſ. tho. eſt
aqua q̄ in ſua ꝓprietate conſiderata eſt materia
quaſi remota. ſm̄ aūt ꝙ eſt ad hoc inſtituta ex ta
ctu carnis xp̄i eſt materia ꝓpinqua: ſm̄ ꝟo qꝺ cō
ſiderať ſub for ma ꝟborū ⁊ quaſi iā i forma. Eſt
inq̄ ſm̄ eū aq̄ naturalis: q̄tūcūq; alterata vel cō
mixta dūmō ſpēs aque nō ſoluať: ⁊ i hoc oēs do.
cōueniūt: ſꝫ i aliquo ꝑticulari differāt vtꝝ ſit aq̄
necne. vt i brodio. Sꝫ tñ intellige ꝑmo ꝙ quidā
doctores dicūt aquā debere eſſe purā vel ſimpli
cē: nō qꝛ nullo modo ſit mixta cū oēs velit ꝙ poſ
ſit fieri baptiſmꝰ i aqua maris que nō eſt pura ni
ſi forte in fundo: ſꝫ qꝛ nō eſt ſic mixta vt ꝑdita ſpē
trāſeat in aliꝺ ſicut trāſit in vinū ſi ip̄a ſit modi-
ca. vel ambo trāſeunt in tertiū ſi ſint equalia in
virtute. Et ſcꝺo ꝙ p̄dicta aqua ē materia inq̄tū
eſt apta baptizare vel abluere: vñ nō eſt materia
baptiſmi vt eſt i ꝑāno lineo infuſo: niſi exprimať:
nec vt eſt in glacie: niue grādine: pruina: ⁊ hm̄ōi
niſi diſſoluanť: nec vt eſt in luto niſi exprimatur.
Hoc aūt eſt valde conueniēs ſm̄. ſ. Tho. ⁊ alios
ſctōs: primo qꝛ ſacramētū oibꝰ ⁊ vbiq; neceſſariū
debet habere materiā q̄ oibꝰ ⁊ vbiq; facile adſit
⁊ ſcꝺo qꝛ cū ſacramētū ſignificet qꝺ efficit: mate
ria baptiſmi debet hr̄e ꝓprietates ſignificantes
effectꝰ baptiſmi. ⁊ hm̄ōi eſt aqua. tū qꝛ habet hu-
miditatē: ⁊ ex quo ſignificat gn̄ationē ſpiritualē
quā facit baptiſmꝰ gn̄atio eīn plātarū ⁊ aialiū ſ
apit ab humido ⁊ femina humida ſunt: tū qꝛ eſt
ablutiua ſordiū priꝰ ⁊ purius quocūq; liquore
cū alijs liquoribꝰ nō cōueniāt ablutio niſi inq̄-
tū participāt naturā aque ⁊ aliqualiter locū in-
ficiūt ⁊ ꝑ hoc ſignificat purgationē peccatorum
quā facit baptiſmus: tū qꝛ refrigeratiua ⁊ baptiſ
mus fomitē reſtringit: tū quia eſt corpus diapha
nū per quod viſio fieri poteſt: ⁊ baptiſmus in his
que fidei ſunt illuminat.

¶ Primo ꝟo q̄riť qūo cognoſcať an aliquis li- 1. qꝺ
quor habeat ſpēm aq̄ necne: ⁊ dicit. ſ. tho. in. iiij.
ꝙ ſicut diuerſitatē ſpeciei in aialibꝰ iudicamus
ex diuerſitate figurarū: ita in elemētis iudicamꝰ
eā ex diuerſitate rari ⁊ dēſi: vñ ſi tāta fiat altera-
tio vel ꝑmixtio aque qꝺ recedať a termino rari-
tatis ⁊ dēſitatis aque in actu vel potētia ſignum
eſt qꝺ ſit ſpēs aque trāſmutata. Et dico inquit in
potētia qñ humor aliquis nō cōdēſať ⁊ rareſit ca
lido vel frigido ſicut aqua: ſꝫ aliter: ſicut patet in
vino lacte ⁊ hm̄ōi. hec ille. qui intēdit qꝺ ille li-
quor nō eſt aqua qui eodē frigido nō p̄ōt habere
dēſitatē quā hr̄e p̄ōt aqua licet forte habeat eaꝫ
quā illa hꝫ i actu ſicut vinū nō ita dēſať ꝑ cōgela
tionē: vt aq̄: nec ip̄a ꝑ calidū ita rareſcit vt lac.

¶ Scꝺo vtrū aqua ꝑmixta vel nō pura poſſit eē 2
huiꝰ ſacramēti materia: ⁊ dico ex. ſ. tho. iij. ꝑte. ⁊
in. iiij. qꝺ duplex eſt mixtio vel īpuritas aq̄ vna.
ſ. q̄ tollit ſpēm eiꝰ qꝺ dupl'r fit: ꝑmo ꝑ alterationē
ſicut cū trāſit in vinū ꝑ digeſtionē aut putrefa-
ctionē: ſcꝺo ꝑ additionē alteriꝰ liquoris: ſicut ſi
parū aque addiť multo vino ip̄ſa trāſiť in vinuꝫ
vel ambo i tertiū ſi additū ſit ꝟtute equale. Alia
etiā eſt q̄ ſpēm aq̄ nō tollit qꝺ etiaꝫ dupliciter fit
primo qñ ip̄ſa alterať ſm̄ aliqꝺ accidēs manēte
ſpē: ſicut patet in aqua calefacta: ⁊ ſcꝺo qñ addiť
aliq̄d aque qꝺ vel nō cōmiſceť ei vt ſoliduꝫ puta
lapis: ⁊ ſi cōmiſceť vt humidū aliqꝺ tñ eſt tā par
ue quātitatis quod nō facit mixtionē ſꝫ in aquā
penitus cōuertitur: vt ſi gutta vini addatur do-
lio aque. Prima impuritas facit vt nō poſſit eſſe
huius ſacramenti materia non ſecunda.

¶ Tertio vtrū aqua debeat eſſe ſctificata ꝑ oro 3
nē ſacerdotis vt criſma nouū: ⁊ dicit. ſ. Bo. I. iiij.
de aqua ꝙ nō eſt neceſſariū ſꝫ cōgruū: ita qꝺ ex-
tra neceſſitatē peccaret mortal'r ſacerdos bapti
zās ſine aqua taliter ſctificata: ꝓhibitū ē etiā ne
fiat baptiſmꝰ niſi cū criſmate nouo. ſ. illiꝰ anni ꝑ
terq̄ in caſu mortis: de ꝯſe. di. iiij. ſi quis de alio
⁊ idē de cōfirmatiōe ⁊ tāto magis q̄to ip̄a ē mi-
noris neceſſitatis q̄ bap. ar. de ſen. ex. q̄m. li. vj.

¶ Quarto queritur quot correlaria ſequātur ex 4
premiſſis deciſiua dubiorū: ⁊ dico ſequi primo
ꝙ baptiſmus fieri poteſt in aqua elemētari ſiue
ſit terreſtris: vt maris: ſtagni: fluminis: fontis:
ſiue celeſtis immediate generata ex vaporibus:
vt pluuialis: vel non generata immediate ex eis.

ſed reſoluta immediate ex imediate gſiato. puta glacie:rore: pruina vel grandine: qꝛ oēs iſte hñt verā ſpeciē aq̄ ſm pet. de pal. qb⁹ ſm. s. tho. et ricardū addē ēt aquā paludis. niſi inqt. s. tho. eēt tm̄ ingroſſata ꝙ recederet ab aq̄ vera raritate.
2 ¶ Scdo ſequiꝛ ꝙ fieri pōt in aq̄ ſulphurea ⁊ lixinio ⁊ aliis aq̄s trāſeuntib⁹ ꝑ terrā. qꝛ ſtat ſpecies aq̄. cui⁹ rō eſt ſm ꝑet. de pa. qꝛ lꝫ aq̄ elemētaris non ſit ſuſceptiua ſaporis: tñ ſapor qui ꝑcipiꝛ in hmōi aquis qb⁹ vtimur nō eſt in ipſa aqua ſꝫ in vaporibus ei cōmixtis ſm. s. tho. etiā vt innuit iij. parte. q. lxvj. ar. iiij. ad q̄rtū eſt qꝛ lꝫ aqua elementaris nō ſit de ſe ſaporoſa: tñ ſuſcipere poteſt
3 impreſſionē saporis a corpore ꝑ qḋ trāſit. ¶ Tertio ꝙ fieri poſſit i brodio. de q̄ tñ eſt q̄ſtio q̄buſdā dicētib⁹ ꝙ ſic: qꝛ ſtat in eo ſpēs aq̄: quibuſdā vero ꝙ nō: qꝛ nō ſtat: veritas aūt eſt quā docet. s. tho. iij. ꝑte. q. lxvj. ar. iiij. ad ſcdm dicēs ꝙ admixtio criſmatis nō ſoluit ſpeciē aque: ſicut nec etiā aqua decoctionis carniū aut aliorum. s. deſinit a ſpē aque: niſi inquit forte ſit facta tāta reſolutio corporū lixatorū in aq̄ ꝙ plus liquor habeat de aliena ſubſtātia q̄ꝫ de aq̄: qḋ ex ſpiſſitudine percipi pōt: ſi tñ ex liquore ſic inſpiſſato exprimaꝛ aq̄ ſubtilis: ſic poteſt in ea fieri baptiſmus: ſicut ⁊ in aqua expreſſa ex luto: lꝫ in luto baptiſm⁹ fieri nō
4 pōt. ¶ Quarto ꝙ fieri potuiſſet in aqua fluēte de
5 latere xp̄i: qꝛ ſm. s. Tho. fuit v̄a aq̄. ¶ Quinto ſequiꝛ ꝙ fieri nō poſſit in aliquib⁹ humorib⁹ productis natura: ſicut eſt humor ſtillans de planta vrina: ſudor. ſaliua aqua ſupnatans cruori q̄ dꝛ
6 colera vel flegma: qꝛ nō ſunt vera aq̄. ¶ Sexto ēt ꝙ nec aliq̄ humore ꝑducto ab arte. ſicut eſt aqua roſacea ⁊ aqua ardēs ⁊ gñaliꝛ lābicata ex aliquo mixto et cerauiſiā ⁊ hmōi: qꝛ hmōi ſpēs differunt ab aq̄ naturali. ſi tñ lambricareꝛ aq̄ naturalis elemētaris: liquor inde fact⁹ videreꝛ eſſe eiuſdē ſpeciei cū aq̄ pluuiali q̄ gñatur lābicāte ſole ⁊ attrahēte vapores ex aq̄ principaliꝛ. ¶ Septimo ꝙ nec
7 in humore reſoluto ex ſale qḋ eſt corpus mixtuꝫ: qꝛ ſm. s. tho. in. iij. parte vbi. s̄. ad. v. ideo fieri nō pōt in aqua roſacea qꝛ eſt humor roſe reſolutus: et ita eſt hic: nec eſt ſimile inqt de aquis pluuialibus que generanꝛ ex maiori parte ex ſublimatiōe vaporum reſolutorum ex aquis: minimū autem eſt ibi de liquoribus corporum mixtorum.

¶ Rurſus de baptiſmo. iij. quo ad miniſtrum.

Baptiſmus. iij. quo ad miniſtrū vt innoteſcat ſciendū eſt ꝙ ſcdm omnes doctores ꝑcipue. s. tho. ⁊ ꝑe. de ꝑal. ois hō dare pōt verum baptiſma: ſi ſeruet eccleſie formā ⁊ materiam ⁊ habeat intentionem baptizādi: ⁊ hoc ſi ſit clericus aut laic⁹ vir aut mulier: aut vterq̄ ſimul. i. hermofroditus ſm pet. de pal. etiā ſi eſſet infidelis. i. iudeus aut paganus: vt ptꝫ in. c. a quodā iudeo. de cōſe. diſt. iiij. Et ꝙ gre. ij. ſcribit bonifacio ep̄o hmōi eſſe rebaptizādos intelligitur: vt dicit. s. tho. qñ forma eccleſie ſeruata nō fuerat. vnde vt dꝛ in. c. j. de ſum. tri. ſacramētū baptiſmi in forma eccl'ie a quocūq̄ collatū proficit ad ſalutē. Extra caſum tñ neceſſitatis nullus licite baptizat niſi ſacerdos cui⁹ hoc eſt ꝓpriū. extra co. ſi qs: etiā ſi eſſet diaconus cardinalis. alioq̄n ois talis ſi ſit vir eſt irregularis: vt in ca. j. de cle. nō ordi. mi. immo nec ſacerdos dꝫ baptizare niſi parochianū ſuū: vel de licentia curati aut ex ꝑuilegio ſuperioris vel lnia ep̄i: qꝛ ſacr̄a a ſuis preſbyteris parochialib⁹ ſunt recipiēda. xvj. q. j. interdicimus. non tñ efficiꝛ irregularis ſacerdos ꝯfaciēs: qꝛ nō eſt expreſſum i iure. In neceſſitate aūt in aqua q̄libet baptizare pōt iſte ordo ſeruandus eſt ſm. s. Tho. ꝙ vbi plures reperiunꝛ minor dꝫ cedere maiori: ⁊ ſi laic⁹ preſente clerico vel nō ſacerdos preſente ſacerdote: vel mulier preſente viro baptizent peccāt niſi vt dicit pe. de palu. formā quā ſcire non tenenꝛ oēs ſed q̄bus incūbit ex officio. i. curatus ⁊ obſtetrix melius ſciat minor q̄ꝫ maior: qꝛ tunc baptizabit minor. Addo etiā niſi maior eſſet ab eccleſia ꝑciſus: ita ꝙ preſente ſacerdote excōicato vel heretico: vel ſuſpenſo melius eſt baptizari a laico.

¶ Primo vero q̄riꝛ q̄uo īfidelis poſſit intēdere ⁊, q̄ facere id qḋ facit eccl'ia cū credat eccleſiā decipi ꝙ nihil faceret: ⁊ dicit. s. tho. in. iiij. ꝙ q̄uis ille q̄ non credit baptiſmū eſſe sacr̄m: aut hr̄e aliquā ſpūalem virtutē nō intēdat dū baptizat conferre sacr̄m: tñ intēdit facere qñq̄ qḋ facit eccl'ia: etiā ſi illud reputet nihil eſſe: ⁊ qꝛ eccleſia aliq̄d facit ideo ex ꝯſequēti ⁊ implicite intēdit aliq̄d facere q̄uis non explicite. hec ille. Inn. etiā in. c. j. co. ti. dicit ꝙ baptiſmus habebit effectum etiā ſi baptizās nec ſciat: nec credat q̄d ſit baptiſm⁹ ſed hoc reputet truffam: ⁊ etiā ſi nō ſciat q̄d ſit eccl'ia: nec gerat in mēte facere qḋ facit eccl'ia: immo ſi gereret ꝯtrariū. s. nō facere qḋ facit eccl'ia: ſed tñ facit et formā ſeruat dūmō intendat baptizare: vñ ſi req̄rat eū qs in neceſſitate dicēs: baptiza me ſm iſtā formā ⁊ ille baptizat eum ſm intentionē petentis: et intendens facere ꝙ alij baptizātes faciunt eſſet baptiſm⁹: ſecus ſi intēderet ſolū lauare. hec ex illo. Pro q̄ ſciendū eſt qḋ infidelis q̄ credit baptiſmū nihil eſſe nunq̄ꝫ conferret baptiſmū ſerioſe niſi ad cōplacendū alicui petenti. Et ꝯñr colligo qḋ duobus modis cōfert verū baptiſma: primo qñ ad petitionē alicuius vel cōplacētiā intēdit eum baptizare eodē modo quo eccleſia baptizat q̄tū ad exteriora. i. materiā ⁊ formā: licet credat eccleſiam decipi q̄tum ad interiora ſicut qñ aliqua vana facimus ad complacendū frenetico vel inſano. ſecundo qñ nihil cogitat immedia-

te de facie͂do ꝙ eccl'ia facit:ſed forte potius face
ret oppoſitū ſi illud ſciret:ſed tñ ad petitione͂ ali
cuiꝰ inte͂dit ei cōferre qđ ille petit: ⁊ cōſequenter
implicite ⁊ mediate intendit facere qđ fecit eccle
ſia quia hoc intendit petens cui ipſe complacet.
2 ¶ Scđo vtrū angelus vel aīa ſeparata poſſit ba
ptizare. ⁊ dicit .s. Tho. in. iiij. ꝙ demō in figura
ſacerdotis appare͂s immergere q̇de͂ pōt ſ ʒ nō cō-
ferre ſacrm̄ ꝓpter duas rōnes. primo qꝛ ſacrorū
diſpe͂ſatio eſt conceſſa hoīb ꝰ ſolū q̇ cū incarnato
ꝟbo a q̇ ſacra fluxerūt ꝯueniūt in natura: et ſunt
ex ſpūali ⁊ corꝑali natura cōpoſiti: ſicut i ſacris
eſt ſpūalis virtus in corporeis eleme͂tis. ſcđo qꝛ
ſemꝑ timendū eſſet ne faceret nō inte͂tione bapti
ʒādi ſed decipiendi: qꝛ non eſt veriſile ꝙ hoi tm̄
bonū pcuraret. Angelis etiā bonis lʒ cōferri po-
tuerit baptizādi ptās: qꝛ deꝰ ſuā potentiā nec ſa-
cramentis nec miniſtris ſacrorū alligauit: tñ nō
eſt collata: primo qꝛ nō hñt p̄dictā cōuenie͂tiā cū
ſacro ⁊ xp̄o: ſcđo qꝛ nō valeret ad neceſſitate͂ ſa-
crame͂ti poteſtas eis cōceſſa cū nō ſint in ꝓ̄ptu
hoībꝰ: ſi tñ cōſtaret ꝙ bonꝰ eſſet angelus q̇ bapti
ʒaret aliq̄ue͂ non eſſet rebaptiʒādus: qꝛ nō bapti
ʒaret niſi poteſtate ſibi conceſſa: ſicut etiā te͂plū
per angelos conſecratū iudicatū eſt nō oportere
reconſecrare. De ſancto eterne vite idem dicit au
reo. ſicut de angelo bono. ſ. qđ non poteſt cū hoc
ſit viatorū: factū tñ teneret. Et ide͂ dicunt aliq̇ de
anima ſeparata quo ad poſſe: tū qꝛ nō eſt in via
tum qꝛ non habet naturā corporale͂: et quo ad ra
titudine͂ ſi deceſſit in grā: ſed .s. Tho. in. iiij. par-
te dicit non eſſe ſimile de angelis ⁊ hoibus bea-
tis q̄tū ad ſacra. cuius rō videt̄ eſſe: qꝛ poteſtas
miniſtrādi ſacra. i. caracter eſt indelebilis ⁊ ꝯſe-
que͂ter manet in aīa ſeꝑata: ſʒ de hoc nō eſt ſolli-
citandus qꝛ mali hoīes ſine diuino miraculo hic
apparere nō poſſunt: beati ꝟo ſi q̇d facere͂t ratū
eſſet: quia ſine diuina voluntate non facerent.
3 ¶ Tertio vtrum miniſter malus dare poſſit ba-
ptiſmū tāte efficacie ſicut bonꝰ: ⁊ dicit .s. tho. in
iiij. ꝙ ſubtracta bonitate miniſtri adhuc eſt ſacra
mentum: qꝛ ipſa non eſt de ſubſtantia ſacri cū ſit
q̄nq ʒ ignorata ⁊ non certa oīno: q̇ autem ſunt de
ſubſtātia ſacri opʒ eſſe certa. Et non ſolū dat ta-
lis ſacrm̄: ſʒ etiā re͂ ſacri. i. grām: qꝛ age͂s inſtrā-
le nō opʒ hr̄e formā inducendā: q̇. ſ. hic eſt erga.
vt ſe diſponente͂ ſed ꝑ modū inte͂tionis: vt de for
ma ſcāni ptʒ in ſerra. Cū etiā effectꝰ ꝑ ſe alicuius
ſit. qđ ꝑ ipm̄ ad hoc ordinatū producit̄ ſicut do-
mus edificatoris: effectꝰ vero ꝑ accidens qđ con
iungit̄ effectui ꝑ ſe. ſicut ſi habitatio domus di-
cat̄ effectꝰ edificatoris: dico inquit ꝙ effectꝰ ꝑ ſe
baptiſmi equaliter eſt a quocūq ʒ det̄ a malo vel
bono ceteris paribꝰ ex parte baptizati. ſed cum
effectu baptiſmi pōt aliq̇d aliud baptizato con-
ferri ſiue pertineat ad ſalute͂ corporis ſiue aīe: ex
merito baptizātis. ⁊ hoc non eſt proprie effectus
baptiſmi: qꝛ baptiſmꝰ non eſt cā niſi inſtrālis: et
non eſt inſtrm̄ age͂s in virtute miniſtri qui etiam
ipſe inſtrm̄ eſt virtute xp̄i ⁊ dei. hec ille. Et idem
habet̄. ſ. q. ſ. prima ſi fuerit. de cō. diſt. iiij. ego di-
co et. c. romanꝰ. cuiꝰ etiā ratione͂ aſſignāt alij et
eſt etiā mens .s. Tho. qꝛ ſacrm̄ qđ efficaciā hʒ ex
oꝑe oꝑato. i. nō a miniſtro ſʒ virtute ſibi collata:
non vitiatur ex demerito miniſtri operantis: oīa
autem ſacramenta noue legis ſunt huiuſmodi.
¶ Quarto vtrū malus miniſter baptizando pec 4
cet. ⁊ dicit .s. tho. in. iiij. ꝙ q̇cunq ʒ exiſte͂s in mor
tali exhibet ſe miniſtrū eccleſie etiā in quocunq ʒ
ſpūali peccat ſm̄ opinione͂ quorūdā ſatis proba
bile͂: vnde ſacerdos baptizās cū ſole͂nitate mini-
ſtrū eccl'ie ſe exhibens peccat mortalr̄: ſi aūt ſim-
pliciter baptizat in articulo neceſſitatis non q̄ſi
miniſter eccl'ie: ſed ſicut vetula baptizare poſſet ʒ
nō peccat. hec ille. q̇ huiꝰ opinionis quā indubitā
ter tenet rōne͂ aſſignat in. iij. pte. q. lxiiij. ar. vj. qꝛ
miniſtri dn̄t ſuo dño iuſto conformari ſm̄ illud
leui. xix. ſancti eritis q̄ñ ego ſanctus ſum. q̇ aute͂
baptizat ex neceſſitate nō exhibet ſe miniſtrū: ſʒ
ſubueni t neceſſitatem patie͂ti. hec ille: cui conſen
tit Ric. Alij vero dicūt ꝙ in nullo caſu pōt malꝰ
miniſter baptizare q̇n peccet. Petrꝰ aūt de palu.
concordat has opiniones dice͂s: qđ vera eſt ſcđa
opinio q̄ñ ſine ſolennitate baptizās aduertit de
pctō ⁊ nō conteritur. ſed vult in eo manere: et tñ
vult baptizare ſcie͂s ꝙ iſta ab immūdis tāgi nō
debent. etiā ſi baptizet intuitu neceſſitatis et nō 5
ex libidine vel contemptu. qꝛ nō excuſatur ab ir-
reuerentia: eſt vero prima vera q̄ñ baptizat cum
tremore dole͂s de peccato in generali ⁊ ꝓpone͂s
poſtea conteri perfecte: licet propter hoc ſciat ſe
non mundari a peccato: et ei deficit tp̄s ad cogi-
tandum de ſingulis peccatis propter vicinū pe-
riculū baptizādi. hec ex illo. Ego vero dico ꝙ ſim
pliciter tenet̄ quis conteri de peccato ⁊ nō aliter
ex mente .s. tho. primo qꝛ occurrit memorie pra-
ctice. i. ſub ratione peccati et deplorandi. ſecūdo
qꝛ imminet ſibi aliquid faciendū quod ſine con-
tritione facere non poteſt: vt ſuſcipere vel exhibe
re ſole͂niter ſacramenta. Baptizās aūt in neceſſi
tate non tenet̄ ad hoc ratione ſecundi: qꝛ ibi non
habet locū ratio quā adducit .s. tho. ſ. miniſtrum
nō cōformari dño. Nec valet dicit ꝙ eſt ibi irre-
uerentia qꝛ ipſa non ſemper eſt mortale alioquin
peccator ſignans ſe ſigno crucis: aut adorās ho
ſtiam in miſſa peccaret ſemꝑ mortaliter niſi eſſet
contritus. Et cōſequenter tenetur ſolum ratione
primi ⁊ cōſeque͂ter ſi nō recolit peccatū aut ſi re-
colit ſpeculatiue tantum nō practice id eſt ſub ra
tiōe deflendi nō peccat: ⁊ ſi ibi eſt peccatum non

eſt:qꝛ baptizat:ſed qꝛ cõmittit vł omittit ꝫ aliud
preceptũ: ꝛ rõ ē qꝛ eo caſu baptizare poteſt cano
nis permiſſiõe ſine autoꝛitate: etiã pagan⁹ ꝛ he-
reticus.de ↄſe.di.iiij.c.ↄſtat.c.mulier.c.in neceſſita
te.q tñ ſine dubio ſunt in moꝛtali:qꝺ autem fit ca
none permittẽte ſtultũ eſt dicere qꝺ ſit moꝛtale:
vt in.c.qui peccat.xxxiij.q.iiij. Vñ tunc nõ tenet
qs cõteri ex hoc qꝺ vult tale actum exercere:ſed
ſi tenetur aliunde tenet:ꝛ ſi peccat aliũde peccat
vt dictum eſt:ꝛ ideo male ſum.ang. opinionẽ Ri
car.que eſt.s.Tho.et Alber.ꝛ Archi.cõiter alioꝝ
theologoꝛum qꝺ.ſ.non peccat malus miniſter ba
ptizans in neceſſitate ſine ſolennitate limitat qñ
non aduertit de peccato.

5 ¶ 5.vtrũ petẽs vel recipiẽs a malo ſacerdote ba-
ptiſmum peccet: ꝛ dico qꝺ Pe.de pa.poſt.s.Th.
diſtinguit. Si ei miſter ſit ab eccl'ia p̃ciſus : vt qꝛ
hereticus:excõicatus:ſuſpenſus et hmõi nõ pec-
cat q offertur baptizãd⁹ carẽs vſu rõnis nec obla
tus au offerẽs hñs vſum rõnis:ſed pbabiłr igno
rãs p̃ceſſionem:peccat vͦo moꝛtałr tã oblat⁹ quã
offerẽs hoc ſciens:ſi hoc faciat ex caſũ nec̃itatis
in quo id licite peteret a iudeo vel pagano:ꝛ rõ ē
ſꝫ Pe.de pa.quia eodẽ p̃cepto p̃cipit ab eccl'ia
p̃ciſis ne ſe igerẽt diuinis ꝛ qbuſlibet ne eis cõi-
cent i eiſdẽ. Si aũt miſter eſt quidẽ mal⁹ ſꝫ nõ p̃ci
ſus non peccat ab eo recipiẽs baptiſmũ: ꝛ ſi ille
peccet conferẽs pp duo ſꝫ.s.th.p̃io qꝛ iſti certũ
eẽ non põt qꝺ ille ſit i pctõ moꝛtali:cũ in vno iſtã
ti ſpẽs opetur hoĩs iuſtificatiõe:ſcꝺo qꝛ iſte petit
quod iuſtũ eſt qꝛ a ſuo ſacerdote dꝫ ſacr̄a recipe:
nec pp hoc cogit vel inducit eũ ad peccãdum:qꝛ
ille poteſt reddere quod debet non peccando.

6 ¶ Sexto quid ſi miniſter nõ p̃ciſus ſit adeo ma-
lus vt baptizare non velit niſi data pecunia qꝺ
eſt ſimoniacũ: ꝛ dicit.s.tho.qꝺ ſi baptizand⁹ eſt
adultus ſufficit ei ad ſalutẽ petere baptiſmũ:qꝛ
baptizatur baptiſmo flaminis.nec debet pꝑter
hoc cõmittere ſimoniã:ſi vͦo ſit puer poti⁹ dꝫ ip-
ſe q offert vel ali⁹ puerũ baptizare ꝙ̃ dare preciũ
p baptiſmo ſimoniace:licitũ tñ eſt ei aquã emere
ſi ał's hr̃e nõ poteſt qꝛ aq̃ non eſt q̇d ſacr̄m:ꝛ ſi ſit
ſanctificata:nõ opatur ad baptiſmũ de neceſſita
te ei⁹ exiſtens quaſi ſanctificata : ſed quaſi aqua
ideo non emit aquam ſanctificatã ſed aquam.
Quidã tñ dicunt ſcilicet Ala.ꝙ poteſt preciũ da
re:qꝛ hoc nõ eſt cõmittere ſimoniã ſed ſuam redi
mere vexationem:ſed primũ eſt melius.hec ille.

7 ¶ Septimo vtrum plures poſſint baptizare vnũ
et.s.Tho.in.iiij.diſtin.vj.dicit quod ſi plures im
mergerent ſimul ita quod vterqꝫ intenderet ba-
ptizare non baptizatum:et diceret ego te bapti
zo ꝛc.eſſet baptiſmus quãuis peccarẽt ritum ec-
cleſie nõ ſeruantes:nec tñ puniendi eſſent quaſi
baptiſmum iterãtes:niſi hoc intẽderent qꝛ con
tingit eandem actionem ab vno ꝛ a plurib⁹ exer
ceri:nõ aũt contingit eãdẽ actionẽ eſſe q̃ in diuer
ſis tꝑibus fit. Si autẽ dicant nos baptizamus.ſ.
ſtãte ly nos p pluribus nõ erit baptiſmus: qꝛ nõ
ſeruatur debita foꝛma. In.iij.pte aũt dicit ꝙ ſimul
plures nõ poſſent vnũ baptizare : qꝛ actus multi
plicatur ſcꝺꝫ multiplicationẽ agẽtiũ:ſi pfecte ab
vnoquoqꝫ agat:ꝛ ſic ſi cõuenirent duo quoꝝ vn⁹
eſſet mut⁹ nõ potens vͤba pferre:ꝛ ali⁹ carẽs ma
nibus nõ potẽs exercere actum nõ poſſent ambo
ſimul baptizare:vno dicente vͤba.ꝛ alio exercen
te actũ.hec ille in foꝛma:ſed loq̇tur qñ plures ba
ptizãt vt plures:vt dicendo baptizam⁹ : ꝙ patet
ex ſua rõne quam ſubdit:qꝛ inq̇t actus multipli-
catur ſcꝺm multiplicationẽ ꝛc.loquit ēt de poſſe
iuridico.ſ.qꝺ eſt ſine pctõ:qꝺ patet qꝛ poſt pauca
loquens aduerſatiue dicit:pñt autẽ ſi neceſſitas
exigat plures ſimul baptizari:vbi patet qꝺ loqui
tur de poſſe iuridico:al's nõ ſolũ in neceſſitate ſꝫ
ſine ea multi ſimul poſſent baptizari. Sed tñ ad
uertẽdũ eſt qꝺ tripł'r mł'ti poſſent vnũ baptizare.
P̄rio qꝛ vn⁹ prius alio foꝛmã profert: ꝛ ſic p̄ri⁹
baptizat: ꝛ ſcꝺs iterat q̇libet ex cõtẽtiõ vel alia
cauſa hoc itẽdit.ſcꝺo qꝛ ſi multi mergũt ꝛ pferũt
in foꝛmã et q̇libet dicit ego te baptizo : et tũc ba
ptizãt vt vn⁹ inquãtũ oẽs ſunt vnum in xp̄o et re
p̄ñtant vnã pſonã xp̄i p̄ncipał'r baptizãtis ꝛ con
ferentis vnũ ſacr̄m:vñ cõferũt vnũ baptiſma. vñ
ſctũs tho.iij.parte.q.lxxxij.ar.ij.loquens de pluri
bus ſacerdotibus cõſecrãtib⁹ ſił' vnã hoſtiã.dicit
ꝙ ſi q̇libet coꝝ oparet in vͤtute pꝛopa ſupfluerẽt
alij celebrantes vno ſufficienter celebrãte.ſed qꝛ
ſacerdos nõ ↄſecrat niſi in pſona xp̄i multi autẽ
ſunt vnũ i xp̄o:iõ nõ refert vtꝝ p vnũ aut multos
hoc ſacr̄m ↄſecret niſi ꝙ opꝫ ritũ eccl'ie ſuari.hec
ille in foꝛma.tertio qꝛ ſił immergũt ꝛ pferũt ſed di
cũt baptizam⁹ i plurali: ꝛ ſic nihil faciũt foꝛmam
mutãtes ꝛ rõ ē qꝛ hõ nõ baptizat niſi vt miniſter
ꝛ vices gerens xp̄i q̇ ē vn⁹: ꝛ ↄ̃ır opꝫ miſtrũ eius
eẽ vnũ:h aũt pł'es vt pł'es ↄueniũt ad vnũ ſacr̄m
conferẽdũ ꝛ ſpũalẽ gñationẽ:licet foꝛte intendãt
integrare vnũ agens ſicut in gñatiõe carnali ſm
pe.de pal.poteſt fieri vnũ imediatũ gñans com-
mixto ſemine duoꝛum hoĩum in mr̄ice ſupueniẽ
te ſemine ſecundi:vel demone ſuccubo recipiẽte
ſemina a duobus ꝛ ſimul ea infundente:qꝺ tñ in
ſpirituali generatione eſt impoſſibile: quia ſpiri
tuales virtutes non cõmiſcentur : ſed quilibet to
tum efficit. Quidã tamẽ dicunt ꝙ dicendo bapti
zamus eẽ verũ baptiſma:qꝛ nõ eſt de neceſſitate
ſacr̄i quod miniſter exprimat: vt patet ex foꝛma
grecoꝝ:ſed fallunt qꝛ et ſi neceſſe non ſit mini-
ſtrum exprimi:tñ ſuppoſito qꝺ exprimat : neceſſe
eſt illũ expͥmi vt conuenit miniſtro.i.vt vnum.vñ
ſi dicat ego principaliter baptizo te:nihil agitur

q2 repugnat miſtro eſſe agens prīcipale: ꝛ ſilr ſi
dicatur baptiſmus:q2 exprimit̄ qḋ vn⁹ xp̄s opet̄
per duos miniſtros immediatos vnum effectum.
8 ¶ 8.vtrum in nec̄citate pl'es qrū vnus ſit mut⁹ et
ali⁹ manc⁹ poſſint baptizare vnū:vno dicēte ver
ba et alio exercente actū ꝛ dōz ē qnō:ſcdm.s.th.
in.iij.ptē.vtocm̄ eſt.§.pori:et in.iiij.q2 neuter fa-
cit totū ſed ptē tm̄:ꝛ ſic eſt 3.c.qrūdā.di.xxj. Et
hanc opi.firmat Ray.ꝛ Hoſt.dicēs illū nō eē ba
ptiſmū.Sed Pe.de pal.vr̄ ſentire ibi eſſe bapm:
diſtinguēs ꝛ dicens ꝙ in sacr̄is q̄ non ſunt nec̄cita
tis vn⁹ debet facere totū aut omittere:ꝛ ſic loqu
tur.d.c.quorūdā.ſed i sacr̄o nec̄citatis omitti pōt
ꝙ non eſt de nec̄citate sacr̄i:cuiuſmodi eſt vnitas
miniſtri:vt omnes cōiter dicunt:ſed tamē inquit
opz non eſſe mēdaciū in forma:q2 nihil fieret ſi-
cut nec ex falſa materia:vnde mācus dicet bapti
zetur ſeruus xp̄i ꝛc.vel iſte te baptizat in nomi-
ne ꝛc.ſed contra dictum eſt in.§.priore.
9 ¶ 9.vtrum vnus poſſit baptizare pl'es et dicit.s.
Tho.vbiqz qḋ ſic in neceſſitate aſpergēdo vl' ali
ter:ꝛ oportebit dicere in forma ego baptizo vos
nec erit mutatio forme:q2 vos eſt idem ꝙ te ꝛte.
dicēdo aut nos mutaret̄:q2 nos nō eſt idē ꝙ ego
ꝛ ego ſed ego ꝛ tu.Et iſta opi.vt dicit Pe.de pa.
cōiter tenet̄:ſicut ēt ſacerdos ſimul conſecrat ho
ſtias plures:ꝛ forma baptiſmi vna mālr et forma
liter hñs tm̄ vnā virtutē:eſt v̄tualr ꝛ realr pl'es
hñs duos effect⁹ ſcdm duo ſubiecta:ſicut in igne
ab vno calore eſt vnū calere i illo:ſed i calefactis
ſunt duo vel plura:dicit autē idem pe.aliā eē opi
nionem qḋ hoc eſſe nō poſſit quā ꝛ ſeq̄ vr̄ dicēs
eam eē ꝯformiorē doctrine cōi.ſ.qḋ d2 lege cōi nō
ſunt plures baptizandi niſi baptiſmis pluribus
realiter ꝛ formalr.ſed hoc verū eſt extra neceſſi-
tatem:quo caſu intelliguntur etiam que.§.ſequē.
de monſtro dicentur:que ꝛ ipſe adducit ſatis in
congrue ad confirmationem dicte opinionis.
10 ¶ 10.qritur qūo mōſtrū baptizādi ſit.ꝛ dicit Pe.
de pal.poſt Laud.Hēr.ꝛ.s.Tho.in qlib.ꝙ ſi cer
tum eſt ibi eē duas aīas rōnales:puta q2 ibi ſunt
duo capita:duo pectora:et ꝯſir duo corda:bapti
zari debet vt duo ꝛ q̄uis preſumat̄ ꝙ pl'es ſimul
poſſint baptizari dicendo ego vos baptizo tamē
tutius eſt eos baptizare ſigillatim:qḋ itellige ni
ſi periculū eēt i mora.Si v̄o nō eſt certū eos eſſe
duos vt q2 nō ſunt duo capita hñ diſticta ꝛ hmōi
tūc baptizato pri⁹ vno pōt alter dubie baptizari
dicendo:ſi tu non es baptizatus ego te baptizo
ꝛc.nec baptizet intentiōe vaga: q2 nihil ageret
ſed determinet ſe ad vnū ſcdm Heur.in quolib.
11 ¶ 11.vtrum idē poſſit baptizare ſeipſum ꝛ dicit
s.tho.in.iij.parte ꝙ non q2 dicendo ego baptizo
me forma mutaret̄:ꝛ idē virtualr dicit in.iiij.ad-
dēs ꝙ ſcdm aug.nulla res ſeipſam gignit vt ſit ba
ptiſmus aut regnatio qdā eſt:ꝛ idē hr̄ eē.e.c.dbi
tū.Qḋ aūt dic̄ Inn.c.iij.i qdā decretali.ꝙ iude⁹
q̄ ſeipm imerſit in aquā dicēs:ego baptizo me in
noie ꝛc.ad pr̄iam ſi deceſſiſſet euolaſſet:itelligē
dū eſt inquit pp vī ꝯtritiōis ꝛ deuotiōis:et cui⁹
magnitudīe hoc pcedere videbat̄:vt iter iudeos
exiſtens q̄ſi periculo mortis ſe offerret.hec ille.
¶ 12.qritur vtrū in baptiſmo reqrat̄ itētio bap ti 12
zātis ꝛ baptizādi:et dico qḋ de baptizādo dicet̄
infra baptiſm⁹.iiij.de baptizante v̄o dicit.s.tho.
in.iiij.di.vj.q.ar.ij.q.j.qḋ ſic ꝛ intelligit non de
actuali:ſed de v̄tuali de q̄.j.§.ſeq.ꝛ in hoc oēs cō
ueniunt:ꝛ rōnē ibi ipſe aſſignat vbi vide ſi plz.
Sed tm̄ ibi ſcdm argumentū qḋ fuerat hoc: quia
ſi intentio requirit̄ baptizantis:q̄ ſcz nulli niſi ſi
bi certa eſt:ſequitur null⁹ erit cert⁹ ſe eſſe bapti-
zatū ꝛ ꝯſir hō erit in dubio ſalutis qḋ incōuenit:
dicit ꝙ ſcdm aliquos ſi deſit mentalis itētio mi-
niſtri nō eſt baptiſma:tm̄ in adulto ſupplet fides
baptiſati vt inde periculum nō proueniat in pue
ro aūt pie credit̄ quod ſuppleat ſumm⁹ ſacerdos
qḋ tm̄ ſi non facit iniuſte non facit:ſicut nec i illo
q̄ sacr̄o non ſubijcitur:alij vero dicūt ꝙ in sacr̄is
hñtibus in forma actū exercitū nō requirit̄ inten
tio mentalis ſed ſufficit expreſſio intētiōis p ver
ba ab eccl'ia inſtituta :v̄n ſi forma ſeruat̄ nec ali
quid exterius d2 qḋ intentionē ꝯriā exprimat ba
ptizatus eſt Nō eñ ſine cā in sacramētis neceſſi
tatis ſcilicet baptiſmo ꝛ q̄buſdā alijs actus bapti
zantis tā ſolicite expreſſus eſt ad intētiōis expreſ
ſionē hec ille Intendit autē iſta opinio ſcdm Pe.
de pa.ꝙ ſufficit intētio faciendi exterius quod
eccleſia facit.Et ſcdm eūdem prima opinio eſt te
nenda:ſcda aūt ſubſtineri poteſt: ſed.s.Tho.vr̄
tenere ſcdaz in.iiij.di.v.ij.ar.ij.q.j.i cor.vbi dicit
quod ea que ſunt de ſubſtantia ſacramenti opor
tet eſſe certa intentio autem interior miniſtri
non poteſt eſſe certa.ꝛ ſilr videtur hec opinio eē
de mēte domini bona.in.iiij.di.iij.ar.ij.q.ij.dicē-
tis.qḋ quia baptiſmus non eſt sacr̄m ſingularis
perſone:ideo fides perſone nihil prodeſt vl' obeſt
ſed eſt sacr̄m eccleſie xp̄i:vnde quicqd ſit de fide
cordis perſone baptizātis iudicandum eſt ſcdm
expreſſionem oris.hec ille qui idem diceret:vt vi
detur de interiori intētione baptizantis ꝛ eadē
vr̄ tenere aureo.qui dicit ꝙ oportet miniſtrū in-
tendere:vel ſaltem apparere ꝙ intendebat bapti
zare.Poſſet aūt dici hec ideo eſſe quia ibi adeſt
intentio eccleſie ꝛ xp̄i qui voluit quēlibet hoīem
eē huius sacr̄i miniſtrū:ꝛ ꝯñter nō eēt ſilr de de-
mone de quo.§.ij.vnde idem.s.Tho.iij.q.lxiiij.
ar.viij.ad ſecundum recitata priore opinione et
reprobata:quia deuotio accedentis non ſupplet
quo ad characterem:ꝛ ſi quo ad gratiam ſubiun
git Et ideo alij melius dicūt ꝙ miniſter ſacramē-

ſi agit in pſona totius eccl'ie cui⁹ eſt miniſter: in
hbis aūt q̄ pferunt exprimit intētio eccl'ie q̄ ſuf-
ficit ad perfectionē ſacramēti niſi contrariū exte-
ri⁹ exprimat ex pte miniſtri: et recipiētis ſacrm.

13 ¶ Decimotertio. vtrū in miniſtro requirat intē-
tio actualis: ⁊ dico ſm mentē. s. Tho. ⁊ lā. ⁊ ſco.
q̄ nō ſufficit intentio habitualis preciſe: q: ipſa
eſt etiā in dormiēte: nec requirit actualis neceſ-
ſario qñ q̇s pfert verba: q: cogitatio eſt valde la
bilis: ſʒ opʒ dare mediā. i. virtualē q̄ eſt qñ pceſ-
ſit actualis dandi baptiſma. ⁊ deinde ex illa mo
uet q̇s ad baptizandū vel pferendū verba: nulla
interueniēte intētione cōtraria: ſicut cū quis de-
liberat baptizare. ⁊ cepto opere vagat nihil co-
gitās de verbis q̄ pfert. Ex q̄ etiā ptʒ q̄ furioſus
et ebrius qñ oīno carent vſu rationis baptizare
nequeunt: q: non poſſunt habere intentionem.

14 ¶ Decimoquarto vtrū requirat intētio recta: et
dicit. s. tho. in quarto q̄ cū rectū ſit cuius mediū
nō diſcrepat ab extremis: tunc eſt intentio recta
qñ baptizās vel baptizat⁹ ordinat ſacramētū ad
effectū ſacri: q̄ eſt ſalus. Igit ſi in baptizāte adſit
intētio: q: intendit baptizare: ſed deſit rectitudo
quia ordinat ſacrm ad finē indebitū: nō propter
hoc in recipiente impeditur receptio ſacri q: ad
hoc fertur intētio baptizantis: neq; effect⁹ ſacri:
q: mūdatio interior nō eſt a miniſtro: vñ ad hoc
nihil facit eius intentio. Si autē in baptizato ſit
intētio pcipiēdi ſacrm: ſed deſit rectitudo inten-
tionis recipit quidē q̄d intēdit ſacrm ſed nō rem
ſacramēti: quia p intētionē prauā ponit obicem
ſpirituiſancto. et de hoc infra baptiſmus. iiij.

15 ¶ Decimoquinto vtrum ſit verū baptiſma vbi
interuenit error: et dico ſm Tho. q̄ putans ſe ba-
ptizare puerū imponēs ei nomē petrus: et bapti-
zat puellā: ſi intēdit baptizare pſonā cuiuſcunq;
ſexus eſt baptizata: ſi vero marem tm̄ non eſt ba
ptizata: ſi autē ſimplr baptizat. ſ. nō cogitans de
mare aut femina eſt baptizata: quia ſcʒ intende-
bat baptizare hanc pſonā q̇cq̇d eſſet: ⁊ cōcordat
s. tho. dicēs in. iiij. diſt. xxx. q. j. ar. ſ. ad tertiū q̄d
ſi quis baptizat ioannē credens ſe baptizare pe-
trum nihilominus ioannes eſt vere baptizatus.

16 ¶ 16. q̇d de baptizante aliquē ex ioco: ⁊ dico q̄d
ſi intēdit baptizare eſt baptizat⁹: ſi vero nō intē-
dit baptizare ſm opinionem ſuperius recitatam
eſt baptizatus dūmō iocoſitatē nō oſtendat exte
rius: ſʒ ſm opinionē aliā nō eſt baptizat⁹: in du-
bio aūt ſm uſitē. eſt baptizandus ſub conditione.

¶ Rurſus de baptiſmo. iiij. q̄ ad ſuſcipientes.

Baptiſm⁹. iiij. quo ad ſuſcipientes vt
pleni⁹ innoteſcat ſciendum eſt q̄ ſm
oēs doc. poſt xp̄i paſſionē oēs hoies
mundi tenent ex pcepto dei ſuſcipe-
re baptiſmum iuxta illud Jo. iij. niſi
quis renatus fuerit ex aqua ⁊c. et hoc ſm. s. tho.
etiā ſi q̇s eſſet ſanctificat⁹ in vtero: tū ad acq̇ren-
dū characterē quo annumeret populo dei ⁊ qua-
ſi deputet ad percipienda ſacra diuina: tū vt paſ
ſioni chriſti etiā corporaliter cōformet: tū pp̄ter
obedientie bonū: q: preceptū de baptiſmo oibus
datum eſt. Quādo aūt inceperit dicta obligatio
ſunt opiniones ſed. s. tho. tenet q̄ in paſſiōe in-
ſtitutū eſt preceptū de baptiſmo ſuſcipiendo: ſed
illud nō cepit obligare niſi poſt pmulgationē: ⁊
idem ſentit ricar. in. iiij. di. iiij. dicens q̄ non fue-
runt oēs hoies obligati ad ſuſceptionē baptiſmi
ſtatim poſt xp̄i reſurrectionē: q: nullus tenet ne-
ceſſario obſeruare legē anteq̄ promulgetur: nec
etiā poſt pmulgationē quouſq; ſibi innoteſcat:
niſi defect⁹ eius ſit in cauſa quare nō ſtatim ſibi
innotuerit promulgatio legis: que promulgatio
in pp̄oſito fuit qñ dictum eſt mar. vltimo euntes
docete oēs gentes baptizātes ⁊c. hec ex illo que
ſunt valde notanda: q: ex his habetur q̄ in foro
cōſcientie nulla lex obliget ignorātem: niſi igno
ret ex ſua negligentia et intelligere notabili.

¶ Primo ꝟo q̄rit vtrū baptizari poſſit puer in 1. q̄ō
vtero matris exiſtēs i toto vel in parte: ⁊ dico q̄
ſi eſt natus etiā cū pelle ſecundina baptizari pōt
ſm aureo. ⁊ etiā ſi eſſet monſtrū: vt. ſ. bapti. iij. §.
x. ſi aūt totaliter eſt in vtero matris nō apparens
ſecundū mēbrū aliq̄d vel partē mēbri baptizari
nō pōt ſm oēs: ⁊ vt in. c. qui in maternis. de con.
diſt. iiij. q: inquit. s. tho. talis notus eſt deo non
eccleſie nec ſubijcibilis operatiōi miniſtrorū ei⁹:
et nec aperienda eſt mater adhuc viuens etiam ſi
eſſet ob partū moritura: vt talis baptizet: quia
ſm apoſtolū non ſunt facienda mala vt veniant
bona: ſecus aūt ſi iā extincta eſſet: vt. ff. de inoffi.
teſta. l. poſthumus. Si autē apparet aliq̄d mēbrū
et nō eſt plene natus expectāda eſt totalis egreſ-
ſio niſi periculum mortis immineat ſm. s. tho. et
oēs: ſed ſi periculū timeat ſunt due opiniōes ex-
treme ⁊ vna media. Quidam enim dicunt q̄ ba-
ptizari non pōt niſi plene naſcatur: vnde gloſ. in
c. ſi ad matris. de conſe. diſt. iiij. tenet q̄ baptiza
ri nō poteſt. per. d. c. qui in maternis. ratio: quia
non perfecte natus non poteſt dici homo. l. quod
certatum. C. de poſthu. he. inſti. vbi oportet q̄ ſit
totus natus quis: vt poſthumus dicatur. Quidā
vero dicunt q̄ baptizari poteſt quacunq; parte
eius apparente ſic: q̄ ſi baptizet manus aut pes
non erit rebaptizandus: et iſtam opinionē ſum.
roſel. aſſcribit Inno. et Panor. et videtur eis cō
uenire in. c. debitum. extra eo. Quidam vero di-
cunt q̄ egreſſa parte principali. i. capite debet
baptizari. ſ. ita q̄ non rebaptizaret ſi vixerit ſe-
cus de alijs. ſ. pede manu vel hmōi: q: baptizan-
dus eſt q̇dē: et ſi deceſſerit ſepeliēdus in cimite-

do ſi aūt vixerit rebaptizādus eſt ſub conditio-
ne ſi nō es ⁊c. Et hec eſt opinio lādul. ⁊ Ricar. et
dñi Car. in cle. fidei. de ſum. tri. ⁊. s. Tho. in q̄rta
diſt. vj. q. j. ar. j. q. j. ad tertiū. vbi obſcure loqui-
tur dicēs qd egreſſa parte principali. i. capite in
quo operationes aīe magis manifeſtant̄: vt qui-
dā dicūt baptizari debet: ſecꝰ aūt eſt de alijs par-
tibus: vt de manu ⁊ pede: q̄uis nō noceat etiam
ſi ille partes aſpergantur baptiſmali aqua: quia
diuina miſericordia nō eſt arctanda ſi tñ poſtea
plenarie naſcat̄ nō eſt rebaptizādus ſcd̄m quoſ-
dā ſed nihil periculi accidit: ſi ad maiorē caute-
lam baptizat̄ ſub hac forma: ſi non es ⁊c. hec ille
qui intēdit qd egreſſo capite baptizetur non re-
baptizandus: egreſſa vero alia parte aſpergatur
aqua. i. baptizetur ſed rebaptizandus: et hoc pa-
tet clare. iiij. parte. q. lxviij. ar. xj. ad quartum.

2 ℭ Secundo vtrum baptizari poſſint amentes et
furioſi. ⁊ diſtinguit. s. tho. in. iij. parte ⁊ in. iiij. cu-
ius diſtinctio ad hoc reducit̄: q2 ſi nunq̄ habue-
runt vſum rationis baptizari poſſunt eo modo
quo pueri in fide eccl'ie: ſi vero aliquo tp̄e habue
rūt vſum ratiōis: q2 ſcȝ nō ſunt a natiuitate ſtul-
ti: aut ſi ſunt habēt lucida interualla: ſi nunq̄ ha
buerūt volūtatē baptiſmi nō poſſunt baptizari:
ſi aūt eam aliq̄n habuerunt baptizari poſſunt ra
tiōe p̄iculi i amētia etiā ſi cōtradicāt: imo vt di-
cit pe. ſi oporteat eos ligari: vel etiam ſi faciant
iniuriā ſacramēto: vt mingēdo i aquā vel hmōi:
ceſſante vero periculo melius eſt vt expectetur
vſus rationis. Conſentit. c. maiores. extra eo.

3 ℭ Tertio q̄d de dormientibꝰ: dicit. s. tho. q̄ ra-
tione periculi baptizari pñt ſi prius in eis appa-
ruit volūtas baptiſmi ſicut de amētibus dictum
eſt: et de amico ſuo factū narrat aug. iiij. lib con-
feſſio. nō aūt baptizandi ſunt ſi periculū mortis
nō immineat nec ſi ante volūtatem baptiſmi nō
habuerunt: et habentur hec oīa in. d. c. maiores.

4 ℭ Quarto quid de peccatoribꝰ: ⁊ dico q̄ de pec
catoribꝰ ſic dictis a volūtate peccādi. i. de volen
tibus p̄ſeuerare in pctō. dicit. s. tho. q̄ nullo mo-
do ſunt baptizādi: ⁊ videt̄ velle q̄ tales peccent
mortaliter q̄ſi euacuantes effectū ſacri. i. grām ſi
tñ baptizantur recipiunt ſacm̄ ſm̄ doc. non rem
ſacramēti: nec ſunt rebaptizandi: ſed peccatores
ſic dicti: p̄pter reatū p̄teritū peccati aut maculā
ſunt baptizandi: q2 ad hoc ſpecialiter baptiſma
inſtitutum eſt: vt per illud ſordes mundentur.

5 ℭ Quinto vtrum pueri fideliū ſint baptizādi: et
dicit. s. tho. qd ſic q̄ citius: nec eſt expectandum:
primo quia p̄pter imbecillitatē nature de facili
mori pñt: ſcd̄o quia diabolus nō hȝ tātam ptātē
nocēdi ſpūaliter ⁊ corporaliter poſt baptiſmū ſi-
cut prius: tertio q2 a pueritia facilꝰ ad ea q̄ ſunt
xp̄iane religiōis inducunt̄ ⁊ ea firmius retinent.

ℭ Sexto vtrum pueri infideliū iudeorū infra pu- 6
bertatem poſſint inuitis parētibus baptizari: et
dico q̄ eſt vna opinio quam aureo. landu. ⁊ ſco.
et archi. ⁊ anto. de but. tenēt ⁊ vt do. de. s. gemi.
q̄ ſic p̄ principes vel eorū dños nō aūt p̄ p̄uatas
perſonas. Hos ſequit̄ ſum. ang. ⁊ totū fundamē
tum huiꝰ opinionis eſt: q2 iudei ſunt ſerui facti
per paſſionē xp̄i extra de iudeis. ſi iudeos. ⁊ hoc
fuit executioni mandatū per Cōſtantinū. vt not.
Hoſt. in. c. ꝯſuluit. de iudeis. ⁊ idē tenet. Arch. in
c. q̄ ſincera. xlv. di. ⁊ idē. s. tho. in epiſtola ad du
ciſſam lotoringie: ſed iſta opinio eſt falſa et va-
na cū ſuo fundamēto. Primo q2 ſi eſſet vera: hoc
eſſet q2 iudei ſunt ſerui xp̄ianorum: qd eſt falſuȝ
q̄tū ab baptiſmū q2 nullus eſt ſeruꝰ in ſpectanti
bus ad ius diuinum aut naturale: ſed ciuile tm̄:
vñ ſi iudeus doceat filiū malos mores puta fura
ri et adulterari. qd p̄tinet ad ius ciuile eſt ei au-
ferendus. C. de epi. l. ſi lenones. nō aūt ſi eum do-
ceat malā fidē qd p̄tinet ad diuinū quia hoc nul
lo iure cauet̄. Scd̄o nā p̄nceps nō plus ſȝ minus
dominatur ſup̄ filio iudei q̄ ſup̄ p̄re grā cuiꝰ fi-
lius eſt ſeruus: ⁊ tñ patrē nō pōt cogere ad ſuſci-
piendū baptiſmū in ſe licet Sco. hoc male conce
dat: quia hoc dixit Iac. hermogeni. ⁊ ap̄ls quid
ad nos inquit de his q̄ foris ſunt iudicare: ⁊ tex.
in. c. ſicut iudei. d̄ iudeis. ⁊. xlv. di. de iudeis iſtā
cōpulſionē p̄hibet: ergo non pōt inferre vim fi-
lio aut patri in filio vt baptizetur cū volūtas pa
tris ſit filij ante vſum rōnis in ſpectātibꝰ ad pre-
dicta iura. Tertio. nā vt dicit car. flo. licet iudei
ſint ſerui ſm̄ iura: tñ hoc non eſt verū ſimpl'r quo
ad oīa. ſȝ quo ad q̄dā. q2 de ꝯſuetudine nō eſt q̄
habeant̄ pro ſeruis aut vēdi poſſint: et p̄hibitū
eſt eis auferre ſua: aut al's inferre moleſtias: ſed
tñ. s. tho. tenet q̄ eis poſſent auferri bona ſerua-
to victu niſi leges hoc p̄hiberēt: vt in opus. xxj.
vnde dic tu qd eſto qd vēdi poſſint inuiti qd eſt
iuris ciuilis: nō ſequit̄ qd poſſint baptizari quo
eſt diuini. Eſt autē alia opinio. s. tho. qd hoc ſit
illicitū. ij. ij. qō. x. ar. xij. ⁊. iij. parte. q. lxviij. ar. x. et
rurſus in quolibet ⁊ ſuū fundamentū eſt duplex:
primū. ſ. naturalis equitas: q2 hoc naturali iuſti-
tie repugnat. Nā filius natural'r eſt aliq̄d p̄ris:
et primo quidē a parētibꝰ nō diſtinguit̄ ſm̄ cor-
pus q̄diu matris vtero continetur: deinde vterū
egreſſus ante vſum liberi arbitrij ſub parentum
cura ſicut ſub quodam ſpirituali vtero contine-
tur non differēs ab irrationali animali: vnde ſi-
cut bos vel equus iure ciuili eſt alicuius: vt eo
vtatur vt libet: ita filiꝰ iure naturali ante vſum
rationis. Secundum eſt eccleſie conſuetudo que
maximam habet autoritatem et in omnibus eſt
emulanda et cui magis ſtandum eſt quam auto-
ritati Auguſti. vel aliorum doctorum qui ab eo-

eccľia hñt autoꝛitatē: q̃ hoc nūꝗ̄ habuit cū tamē
retro actis tꝑibꝰ fuerit multi catholici pꝛincipes
potentiſſimi: vt Cōſtantinꝰ ⁊ theodoſiꝰ q̄bꝰ fa-
miliares fuerūt ſctiſſimi epi vt ſilueſter et ambro
ſius q̃ nullo mō ꝑtermiſiſſent hoc ab eis īpetra-
re ſi non eſſet ꝯſonū rōni. Vñ dr̄ de pueris ātiq̄rū
qꝺ ſaluati ſunt in fide parentū per ꝙ daꝛ intelli-
gi qꝺ ad eos ſpectet pꝛouidere eis de ſalute. hec
ex illo. Et hāc opinionē ſequiꝛ Car. flo. de iudeis
in.c.ſunt iudei. ⁊ Gaſpar de calde. in ꝯſilus ⁊ glo.
ſuper.c.iudeoꝝ.xxviii.q.i. ⁊ Pe. de pal. Panoꝛ. ⁊
Jo. de ana. in.c.ſicut. de iude. ⁊ ibi do. Marianꝰ
⁊ Fely. dicūt iſtud cōiter teneri: ⁊ Alberi. in ſum
ma. roſ. in ṽbo iudeꝰ. quā etiā adhuc cōfirmat.s.
Tho. q2 oppoſitum derogaret fidei dū pueri ba
ptizati auerterētur a fide ſuaſione parētū: ⁊ ſi di
caꝛ qꝺ debent eis auferri: dico qꝺ eſt contra oīa
iura ante vſum rationis. Jdē autem a foꝛtioꝛi di
cendum eſt de pueris alioꝛum infidelium.

¶ Septimo vtrum pueri infideliū inuitis paren
tibus ante vſum rōnis baptizati ſuſcipiāt ſacr̄m:
et dicit Pet. de palu. qꝺ non: q2 in his que ſunt ſi
dei ſicut parentes coacti baptizari nihil recipiūt
ita nec filij ſine ſua aut parentū volūtate: lꝫ ſuffi-
ciat voluntas alterius parentū. Archi. aūt aſcri-
bit.s. Tho. qꝺ ſint vere baptizati et ad ſeruandā
fidē cogendi: ⁊ hāc opinionē dicit ſibi magis pla
cere: q2 ſufficiens cā baptiſmi eſt mā foꝛma ⁊ vo-
luntas ꝓpꝛia baptizādi: aut parētū.i. offerentiū
qui ſunt parentes ſpūales ſicut olim ſaluabātur
in fide parentuꝫ ſpūaliū.i. eccleſie. Sed iſta in.s.
Tho. non memini me legiſſe: ſunt tñ vera indubi
tate ſaltē qñ iuſte eſſent ſubtracti a cura parentū.
Et licet.s. Tho. iij.q.lxviij.ar.ix. ad ſecundum te
neat qꝺ filij infideliū baptizati in fide eccleſie ꝯſe
quanꝛ ſalutem ⁊ intelligātur offerri ab oībꝰ q̄bꝰ
plꝫ qꝺ offerantur: ⁊ quoꝛū charitate ad cōionem
s.s. adiunguntꝛ: ⁊ nō tm̄ ab his quoꝛū manibꝰ ſe
runꝛ: tñ loquiꝛ qñ baptizanꝛ īuitis q̄dē parētibus
ſed iuſte ab eis ſubtracti vt vſ: vel qñ ⁊ ipſi parē
tes ꝯſentiūt: nō vt pueri ſint fideles ſꝫ alio reſpe-
ctu: puta ne ſint fetentes aut energumini.i. vexa
ti a diabolo ſicut nunc faciūt vt dr̄ fere oēs nobi
les ſarraceni: nec mihi dubiuꝫ eſt quin tales pue
ri ſaluentur ſi decedant ante vſum rationis.

¶ Octauo queritur q̄ñ intelligaꝛ vſus rationis
ante quem infidelium paruuli ipſis inuitis non
ſunt baptizandi: ⁊ dico ſecūdū.s. Tho. in.ij.ij. di.
xxvij.q.ij.art.ij. quod reſpectu vſus rationis: tri-
plex gradus notaꝛ ſcꝺꝫ phyloſophū i.i. ethy coꝝ.
Pꝛimus cum quis nec per ſe intelligere nec ca-
pere ab alio poteſt: ſecundus cum per ſe intellige
re nequit ſed capere poteſt ab alio: tertius cum
accipere poteſt ab alio et per ſe cōſiderare. Et pꝛi
mum ſtatū obtinet hō ante pꝛimū ſeptenniuꝫ: ad
ſcꝺm autē incipit venire in fine ꝑmi ſeptēnij vnde
tunc pueri ponuntur ad ſcolas: ſed ad tertiū inci
pit venire in fine ſcꝺi ſeptēnij q̄tū ad pertinentia
ad perſonā ſuā: in qua rō naturalis citius cōuale
ſcit: ſed quātū ad illa q̃ extra ipſuꝫ ſunt in fine ter
tij ſeptēnij. Et ideo añ pꝛimū ſeptenniū nulli con
tractui hō eſt aptus: ſꝫ in fine ꝑmi ſeptēnij incipit
eſſe aptus ad aliqua pꝛomittēdū in futurū pꝛeci-
pue de his ad que rō naturalis īclinat magis: nō
aūt ad ſe obligandū vinculo perpetuo: q2 adhuc
non hꝫ foꝛmatā voluntatē: ideoq̄ꝫ tunc pñt ſpōſa
lia ꝯhi: ſed in fine ſecundi ſeptēnij iam ſe pōt obli
gare de pertinentibꝰ ad ꝑſonā ipſius: vel ad reli
gionē vel ad coniugiū: poſt tertiū vero ſeptēniū
poteſt etiā ſe obligare de alijs: ⁊ ſecūdū leges cō
ſtituitur ei ptās diſponēdi de rebꝰ ſuis poſt.xxv.
annū. Poteſt tñ hō ante peccare moꝛtaliter quā
ſponſalia ꝯhere.i. ante ſeptēniū pꝛimū: q2 ad pec
catū moꝛtale ſufficit conſenſus pꝛeſens. in ſpōſa-
libus aūt eſt conſenſus in futurū: ad ꝙ requiritur
rationis diſcretio maioꝛ hec ex illo. Dico ergo
qꝺ vt ptꝫ ex dictis ille vſus eſt qui cōiter habetur
in fine ſecundi ſeptennij: ſed tñ Gaſpar. de cal. in
quodā ſuo conſilio determinat quod puer iudeꝰ
duodenis baptizari poteſt inuitis parentibꝰ: q2
ſatis pꝛeſumiꝛ de aliquo rationis vſu in eo: ⁊ ſic
in fauoꝛem fidei poterit baptizari licet in eo oī-
no non clareſcat vſus rōnis: dūmodo in eo ꝯtriuꝫ
non appareat. Et idem de puella iudea dicendū
eſt: quam etiam pater tenebitur ſcꝺm facultatem
dotare de bonis licite acquiſitis ſi baptizata nu
bat ſecundum archiepiſcopum.

¶ Nono vtrum baptizari debeāt infantes expo
ſiti et inuenti vel alij de q̄bus neſciꝛ aut dubita
tur an ſint baptizati ⁊ bene baptizati: et dico ſm
doct. qꝺ ſi certum eſt oīa q̃ ſunt de ſubſtātia ſacr̄i
cōcurriſſe: licet cetera q̃ ſunt de ſolēnitate defue-
rint. puta q2 vetula verba bene ꝓtulit et in aquā
merſit. ſed defuit catheciſmꝰ ⁊ exoꝛciſmus nullo
modo eſt rebaptizandꝰ ſcꝺm pet. de pal. nec ſim
pliciter nec ſub conditione: ſed ſupplendū eſt qꝺ
ex neceſſitate vel in cautela fuit omiſſum. Si aūt
conſtet aliquid de ſubſtantialibus defuiſſe iterā
da ſunt omnia ſubſtātialia que ſimul concurrere
opꝫ: et ſilr ea que ſunt de ſolennitate ſcꝺm theo
logos q2 qñ cōferꝛ ſacr̄m ⁊ patiꝛ tēpus: debita ſo
lēnitas adhibenda eſt: nec eſt ius ſi repetuntur
que ſacramenta non ſunt: aut etiam que ſunt de
ſubſtantia quādo nihil factum eſt: quia non fuit
ſacramentum: et conſequenter nec fit iniuria ſa
cramento: nec ſtandum eſt in hoc dicto iuriſta
rum dicentium nihil eſſe iterandum ſed ſupplen-
dum tātū quod erat omiſſum quod eſt friuolum:
et ſi quid de ſubſtantialibus erat adhibitum et
aliquid omiſſum: ſi adhibitum non repetatur

non erit sacrz ſcda vice ꝑpter defectuz adhibita p̄ria vice:ſicut nec prima vice ꝑpter defectū adhibiti ſcda vice:ſicut ſi primo dictū erat in noīe patris ⁊.s.ſ.⁊ ſcda vice nomine filii:nec primo nec ſcdo erit baptiſmus.Si aūt erit ꝓbabilr dubiuz: vt qr puer in nemore expoſit⁹ iueniẗ:nec apparet aliqua ſcriptura de baptiſmo:baptizād⁹ ē ſub cōditiōe q̄ hr̄ extra.e.c.ii.ꝑmiſſa negatiua ſi es ⁊c. Et idē dicit Ric.de expoſito qlibet qn̄ nō inueniẗ a quo ſit expoſitus:aut baptizatus.De eo autem qui ex xp̄ianis natus ⁊ inter xp̄ianos cōuerſatus eſt:nō eſt reuocandum in dubiū ſcdm Pe.de pal. niſi euidentiſſime probareẗ nō baptizatus:extra de p̄ſby.nō bapti.c.fi.ſi vero vno teſte puta obſtetrice probetur baptizatus credendum eſt.

10 ¶ Decimo vtrum baptizād⁹ ſit ſi vixerit is quez qui ad baptizandū longe portabat irruēte morte in via proiecit in flumen de pōte cū itētiōe baptizandi:aut in puteū dicēs ego te baptizo ⁊c. ⁊ dico caſum iſtū accidiſſe de facto:teſte Pan.in partibus mōtis peſſulani:vbi vt ipſe dicit quidaz lector theo.de ordine p̄dicatoruz dixit iſtū nō eſſe baptizatū:cuius dcm̄ deteſtati ſunt multi canoniſte cum ibi nec verbū nec elementū defuerit ſz poſtmodum ipſe magiſtrū ſuū cōſuluit ⁊ dixit qđ nō erat batizatus:qr in baptiſmo nō ſolū requiriẗ īmerſio ſz etiā eleuatio ab aq̄s in ſignum reſurrectiōis xp̄i:ſz hec rō inq̄t Pan.nō ꝯcludit qr īmerſio nō req̄riẗ necīo ⁊ ꝯn̄r nec eleuatio.et ſic concludit qđ ſi conſtare poſſet qđ puer vixerit q̄diu baptiſmus fuerit ꝯpletus:qđ ſatis dicaẗ baptizatus: ſz qr potuit p̄cedere in via antequā baptizaretur ſubſtentari poſſet alie opinio.hec ille cū q̄ tranſit roſella.Sz lz bn̄ īpugnet rōnem ſui magiſtri:tn̄ dicit duo falſa primū ꝙ ille ſit baptizatus ſi vixit vſque ad finē baptiſmi:quia in baptiſmo neċia eſt ablutio que eſt mā proxima: ⁊ quā īportat lȝ baptizo:in caſu autez non fuit ablutio:ſed ſubmerſio ⁊ extinctio vel p̄iculum extinctiōis nec ille act⁹ ex ſui nā ordinatur ad ablutionē ſed ad ſubmerſionem qr qui abluitur ꝓprie ⁊ vſitate aut educitur de aq̄s cōtinua manu:aut aq̄ fluūt ab eo vn̄.peccauit mortalr tāquā homicida ille pi⁹ baptizator.ſecundū qr ſuppoſito qđ ibi eſſet baptiſmus durāte vita dicit qđ ſi p̄cedat puer non erit baptiſmus cuius oppoſitū oſtēſuz ē.ſ.baptiſmus.j.§.v.ex dictis theologorum q̄b⁹ in hac materia ſtandum eſt qr deus in tali caſu ſuppleret.

11 ¶ 11.vtrū baptizandus ſit ſtatim iude⁹ vel paganus vel alius adult⁹ petens baptiſmū:ſi p̄iculuz ſit in mora : puta qr timetur ne alii infideles hoc ſciētes illū interimāt.vel aliter īpediant: et dico ſcdz Tho.qđ ſic expoſita fide eodē modo q̄ poſſibile eſt de cōſe.di.iiii.ne ꝙ abſit.ſed ſi nō abſit p̄iculū:tūc per.vii.mēſes vel aliū terminū arbitrariuz dz differri:⁊ inter cathecuminos teneri.de ꝯſe.di.iiii.m̄dei.⁊.c.ſeq.Et hmōi rōnem aſſignat doctor angelic⁹ in.iiii.p̄te.p̄io ad cautelā eccleſie ne decipiaẗ ficte accedentib⁹ tribuēs ſacr̄m.ſcdo vt plene ante baptiſmum inſtruaẗ de fide.tertio ꝑpter reuerētiā ſacri.dū.ſ.in p̄cipuis ſolēnitatib⁹ vt paſche ⁊ pētecoſtes:ad baptiſmū homines admittunẗ.Hec tn̄ inquit dilatio duplici ratiōe pretermittēda eſt.p̄io qn̄ baptizādi apparēt p̄fecte inſtructi de fide et ad baptiſmum idonei:ſicut philippus ſtatim baptizauit eunuchū ⁊ corneliuz pe.act.viii.⁊ Jo.ii.ſi neċitate infirmitatis:mortis obſidiōis:perſecutionis et naufragii: vrgerentur:quia ſecundū leo. papā.omni tēpore poſſunt baptizari.Qui autē expectans tēpus ſtatutuz ab eccleſia preuenitur a morte ſaluatur lz per ignē: qui vero differt vltra illud peccat niſi ex cauſa neceſſaria et de licentia prelatorum.hec ex illo. 12

¶ 12.vtrū in baptizando req̄ratur fides ⁊ dico ſcdz Pe.⁊ doc.angeli.ꝙ in paruulis.⁊ naturaliter ſtultis ⁊ hmōi q̄ p ſe credere nō poſſent req̄ritur fides ꝓpria:ſz ſufficit aliena:in aliis vo requiritur fides propria ad ſuſcipiendū ſacr̄m ⁊ rē ſacramēti id eſt gr̄am nō aūt ad ſuſcipiēdū ſacr̄m tn̄ ſiue caracterem:qr etiaz ſine ea reciperetur caracter.hec ex illis et exemplū eſt ſi baptizetur infidelis non quia credat:ſed vt ſanetur vel careat fetore aut vexatione diabolica. 13

¶ 13.vtrū in baptizando requiraẗ ꝯſenſus:⁊ dicit aure.qđ in puero non in adulto ſic:vere vel interpretatiue:vn̄ ſcdm cōez doctrinā ⁊ in.c.maiores. eo.ti.ſi q̄s baptizeẗ vi:aut dum reclamat nihil recipit nec rē.ſ.nec ſacrz:ſi tn̄ adſit ꝯſenſus qui ab aliquib⁹ dr īterp̄tatiu⁹:qr.ſ.cōſentit q̄s p minas: aut penas habeudo voluntatē coactā coactione conditiōali eligēdo.ſ.poti⁹ baptizari q̄ mori vel aliud pati:recipit quidem caracterē ſz non gr̄am ſcdm Pet.de pa.⁊.s.Tho:⁊ in.d.c. maiores. circa finē:vnde cogendus eſt fidē ſeruare:qđ tamen limita:niſi intenderet illudere ⁊ penas euadere non autem ſuſcipere ſacramentum:quia tunc non ſuſcipit ſacramentum cum etiam intentio neceſſaria ſit vt dicetur.§.ſequenti. 14

¶ 14.vtrū in baptizando requiraẗ voluntas ſeu intentio recipiendi baptiſmū:⁊ diſtinguit Pet. de pal.poſt.s.Tho.Nā ſi actu hz vſum rationis intentio neceſſaria eſt:alr̄s nihil recipereẗ:non tn̄ eſt neceſſaria rectitudo intētionis:vnde recipiēs baptiſmum propter queſtum vt faciunt crebro iudei verum recipiunt baptiſma licet non rez baptiſmi.i.gratiā:nec etiam eſt neceſſaria intentio ſeu voluntas ſpontanea:ſed ſufficit coacta conditionaliter vt in p̄ori.§.dictū eſt. Si autē vſum rationis habuit aliqn̄ ſed nō qn̄ baptizaẗ ꝑpter freneſim vel amentiam vel dormitionem ⁊ hmōi

requirit̄ fictio q̄ p̄fuerit tp̄e vſus rōnis qua p̄cedēte baptizari pōt in articulo neceſſitatis: ⁊ ꝯſequit̄ sacr̄m ⁊ rē ſacri: etiā ſi coacte baptizaret̄ coactiōe abſoluta vt ptꝫ ex dictis: ſꝫ ceſſante tali articulo expectād⁹ eſt rōnis vſus.ſ.ſi ſperat̄ ſꝫ ſi an̄ cōtradixit nihil recipit ſi baptizet̄. Si vo vſū rōnis nūq̄ꝫ habuit: baptizat̄ i itētiōe parētū vel offerentiū vel baptizantis ſi ipſi duo ſoli eſſent.

15 ¶ Decimoquinto vtrū in baptizādo requirat̄ cōtritio depctis cōmiſſis an̄ baptiſmū ⁊ dicit Ale. de ales qꝺ ſic: ſꝫ p cōtritionē.i.intellige etiā attritionē: qꝛ baptiſm⁹ de attrito facit cōtritū multo magis q̄ꝫ pnīa. Eſt inquā neceſſaria inquit quo ad oīa mortalia de qb⁹ recordat̄: ⁊ ꝺ venialib⁹ in gñe: ⁊ forte i pticulari quo ad venialia maiora quorū recordat̄: aliter nō ſuſcipit grāꝫ baptiſmalē.i.grām ⁊ remiſſionē pctōꝝ ad qꝺ requirit̄ volūtas ſine oī indiſpoſitiōe ſꝫ bñ recipit ſacramētū.i.caracterē. de cōſe. diſt.iiij. oſtendit̄. ad qꝺ requirit̄ volūtas recipiēdi ſacramētū. Sꝫ tñ itellige qꝺ i baptiſmo multa p ordinē recipiunt̄ niſi defect⁹ interueniat. primo ſacramētū.i.caracter. ij. grā gratū faciēs. tertio remiſſio oīꝫ pctōꝝ quo ad culpā ⁊ penā: ⁊ ſic grā baptiſmalis ꝺr dupl'r. ſ.incōpleta.i.grā gratū faciēs: ⁊ cōpleta.i. dicta grā cū plenaria remiſſiōe etiā venialium. Et de his vide.s.tho.iiij.di.iiij.q.iij.ar.ij.q.ſ. Igit̄ ſi nō adſit cōtritio de veniali ſaltē v̄tualis ſiue in gñe nō impedit̄ gratia baptiſmalis primo mō: qꝛ illa ſtat cū veniali: ſed ſcꝺo modo qꝛ ſtāte voluntate ad vēiale illud remitti nō pōt cū ſtāte cā ſtet effectus. Confeſſio aūt in baptizando non requirit̄.

16 ¶ Decimoſexto vtruꝫ in baptizādo requirat̄ qꝺ nō ſit fict⁹ ſiue vtrū fictio impediat effectū baptiſmi: ⁊ ex.s.Tho.in.iij.parte.q.lxix.ar.ix.⁊.iiij.di.iiij.q.iij.ar.ij.⁊.q.ij.ar.ſ.q.ſ.ad tertiū ſic reſpōdetur. Fictio pprie eſt cū quis dicto vel facto aliqꝺ oſtēdit qꝺ nō eſt in rei veritate: que oſtēſio ſi fiat hac intētiōe tūc fictio eſt ſpeciale pctm̄ ⁊ ſic nō loquimur hic alias aūt eſt pctm̄ gñale: ⁊ ſic accipit̄ hic. Quicūq̄ꝫ eñ ad baptiſmū accedit oſtēdit ſe vitā nouā incboare abrenunciādo vetuſte: vñ ſi voluntas ei⁹ adhuc in vetuſtate vite remaneat aliud oñdit q̄ꝫ ſit in veritate: iōq̄ꝫ ē fictio ⁊ pctm̄ Hoc aūt quadrupl'r cōtingit: vt probat̄ in.iiij.in di.eadē.q.iij. vñ ꝭm Aug. quadrupl'r eſt qs fict⁹ ſcꝫ q̄ nō credit q̄ indeuot⁹ accedit q̄ cōtēnit: qui aliter celebrat.i.cōtra ꝓhibitionē eccl'ie non variās tñ ea q̄ ſunt de eſſentia ſacri. Et ſumit̄ hic deuotio p volūtate cōſequēdi baptiſmū q̄tū ad ſacr̄m ⁊ rē ⁊ cōtritionē includit: cōtēpt⁹ etiaꝫ nō ſumit̄ p eo quo quis abijcit ſacr̄m nō recipiēs illud ſed quo quis illud peruidēdit nō eſtimās in eo eſſe efficaciā ad ſaluādū vel ꝭm alios quo qs iocādo ⁊ ridēdo accedit. Sꝫ tamē aduertēdū eſt qꝺ cum fictio ſit pctm̄: fictio ſimpl'r eſt pctm̄ ſimpliciter.i.mortale: fictio vero ſcꝺm qꝺ eſt peccatū ꝭm qꝺ.i.veniale: et prima ſimpliciter.i. totaliter impedit effectū baptiſmi quātum ad remiſſioneꝫ culpe: ſcꝺa vero ꝭm qꝺ tm̄: reſpectu tamen alioꝝ ſacramētorū veniale poteſt facere fictū ꝭm Pet. de pal. ſicut in communicādo riſus ⁊ iocus et vagatio mentis: et conſequenter aufert effectum.

¶ Decimoſeptimo vtrū et qñ recedente fictiōe baptiſmus ſuū effectū ꝯſequat̄ ⁊ dico qꝺ recedente fictiōe conſequitur ſuū effectū ⁊ valere incipit ad ſalutē ꝭm Aug. de cōſe. diſt.iiij. tūc valere. qꝺ tñ intellige ſi fuit baptiſmus qꝛ ſi fictio illud totaliter abſtuliſſet ſicut eſſet fictio circa intētionē ſuſcipiēdi: nunquā valeret: et idē dicūt aliqui de fictiōe circa fidem ſed eſt falſum qꝛ infidelis pōt conſequi verū baptiſma vt dictū eſt. Quomodo aūt incipiat valere triplex eſt opinio. Prima eſt Joā. in gl. dicti capituli. tūc valere et iuriſtarum dicētium qꝺ ceſſante fictiōe nō fit remiſſio pctōꝝ virtute baptiſmi: ſed virtute cōtritiōis ⁊ penitentie: ſed illa gl. deſtruit tex. dicentē qꝺ incipit valere baptiſmus nō cōtritio. Scꝺa eſt quorūdā modernorū dicentiū hoc eſſe ex ordinatione diuina qꝺ ad caracterē grā infallibiliter conſequat̄: vel tūc qñ baptiſmus ſuſcipit̄ vel recedēte fictiōe: ſed iſta opinio reprobata eſt a.s.Tho. vbi probauit in ſacramētis noue legis eſſe virtutē gratie cauſatiuā. Tertia eſt.s.tho. dicētis. Qꝺ generaliter ſimul cū forma ſtatim recipit effectum forme niſi aliquid impediat: quo tñ remoto forma generati perficit effectū ſuū: ſicut graue generatū ſtatim mouetur deorſum niſi qꝺ impediat: quo impedimento ſublato fertur deorſum ⁊ ſil'r in baptiſmo qui.ſ.eſt q̄dā ſpūalis generatio accipit baptizatus caracterē quaſi formā: ⁊ cōſequēter propriuꝫ effectū qui eſt gratia remittens oīa peccata: q̄ per fictionē qñq̄ꝫ impeditur: vnde ea per penitētiam remota ſtatim baptiſmus cōſequitur effectū ſuū: quē prius habuiſſet ſi fictio nō fuiſſet: ideoq̄ꝫ peccata precedentia baptiſmum remittit quo ad culpam et penā ſequentia vero remittuntur quantū ad culpam virtute contritionis amouētis fictionem: non aūt quantū ad penam totaliter. hec ex illo. Et hanc opinionē Pet. de pal. vt veriorem firmat addēs. primo qꝺ ſpecialis neceſſitas ſortiēdi effectū abiecta fictiōe eſt in ſacramentis imprimētibus caracterem: alias eorum effectus haberi non poſſet: quia non iterantur: et ſecūdo qꝺ ad delendam fictionem ſufficit attritio. 17

¶ Decimooctauo vtrum in baptizando adiutor requiratur qꝺ ſit preſens et reſpōdeat: aut poſſit procuratorem conſtituere ad reſpondendum vt fit in paruulo: et dico quod non poteſt: et text. eſt in.c.cum pro paruulis. de conſecra. diſtin.iiij. 18

Rurſus de baptiſmo.v.quo ad ritū ⁊ modū.

Baptiſm⁹.v. quo ad ritū et modū ſeu circūſtantias obſeruādas vt plenius innoteſcat ſciēdū eſt qꝺ.v.principaliter obſeruāda ſunt pͥmo mod⁹ circa ſubſtātialia ſpectātia ad formā ⁊ materiā.i.actū ablutionis qꝛ de materia q̄ eſt aqua: dictū eſt de ſcꝺo tpa cōgrua baptiſmo.i. ſabbatū paſche ⁊ pētbecoſtes:qꝺ ſm.s.Tho.nō eſt intelligendū quātū ad ſubſtātiā baptiſmi:qꝛ die qualibet conferri pōt:ſed quātum ad ſolēnitatē. tertio ꝑparatoria ad baptiſmū ſimul cū eo ꝯcurrētia.i. catbeciſmus q̄ eſt inſtructio credendoꝛū: et exorciſmus per quē demonis ptās expellitur. quarto ipſa ſacramentalia que baptiſmū comitant̄ ⁊ ſequuntur.v.ipſi leuantes baptizatum de fonte.

1. qꝺ Primū vero q̄rit̄ q̄s vel q̄lis act⁹ debeat exerceri exterius circa baptizatum correſpondēs illi verbo baptizo.i.abluo : et dicit.s.Thom.in.iij. parte.q.lxvi.et in.iiij. diſt.iij. qꝺ aqua aſſumitur in ſacramēto baptiſmi ad vſum corporalis abſolutiōis:q̄ fieri pōt nō ſolū ꝑ modū imerſiōis: ſed etiā aſperſiōis vel effuſionis:vnde quāuis ſit tutius baptizare ꝑ modū immerſiōis qꝛ hoc habet cōioꝛ vſus tñ etiā baptizari pōt per modū aſperſionis vel effuſionis:ſm illud Ezec.xxxvi.effundam ſup vos aquā mūdam ⁊c. ſicut ⁊ beat⁹ Laurenti⁹ legit̄ baptizaſſe:et hoc p̄cipue in neceſſitate : vt qꝛ eſt magna baptizādoꝛum multitudo ſicut tria aut quinq̃ milia vna die crediderunt. Act.ii.⁊.iii.vel aq̄ paucitatē:vel debilitatem miniſtri nō valētis ſuſtentare baptizandū vel debilitatē baptizādi cui ex immerſiōe poſſet imminere periculū mortis. Et oib⁹ dictis modis ſignificatur ſepultura xp̄i: qꝛ aliqua pars corporis baptizādi aq̄ ſupponit̄ lꝫ expſſi⁹ hoc fiat in immerſione. Et ſi totū corpus nō poſſit aqua perfundi ꝓpter eius paucitatē vel aliā cām: opꝫ ꝑfundere caput qꝺ eſt principalis pars corporis precipue inter mēbra exterioꝛa.hec ex illo.ſꝫ qꝺ dicit oportere perfundi caput intellige extra neceſſitatem: vt ptꝫ ex dictis. Ex his ptꝫ primo quod proiciēs puerum in puteū vel flumē de ponte nō baptizat vt etiā ſupra dictū eſt:⁊ ſcꝺo qꝺ baptizat q̄ in dicto caſu puerū deponeret per funem in caniſtro immergēs ⁊ extrahēs ſm Ric. ⁊ tertio ſm.s.tho. qꝺ immerſio lꝫ debeat eſſe trina.ſ.vbi eſt ꝯſuetudo in ſignū tridui mortis xp̄i:⁊ trinitatis perſonarum:niſi neceſſitas ſuadeat aliter: tñ nō eſt de neceſſitate ſed ſufficit vna.de conſe.di.iiii.de trina.q̄ ſignificat vnitatē mortis xp̄i et deitatis : et in ea ꝑficit̄ baptiſmus ſi vna tm̄ ſit intēta:vel ſolum in tertia ꝑficit̄ ſi tres a baptizāte intēdant̄. Ex diuerſis tamē cauſis qn̄q̃ inſtitutū eſt vt ſub trina immerſione baptizaretur: et qn̄q̃ ſub vna.

Scꝺo vtrū ablutio ipſa comitari debeat formā verboꝛū ⁊ dicit Laud.in.iiij.di.vi. qꝺ ſic ſed nō pūctualiter qꝺ eſſe vix poſſet:vñ ſm Ricar.in iiij.diſt.iij.ſufficit qꝺ verboꝛū ꝓlatio ante incipiat quā terminetur ablutio vel econuerſo. 2

Tertio vtrū baptiſm⁹ in debita materia ⁊ forma dari poſſet pluries:⁊ dico qꝺ nō:ſm oēs do.⁊.ſ.q.ſ.qꝺ quidā.⁊ hui⁹ mltiplicē rōnē aſſignat s.Tho.in.iiij.diſt.vi.q.ij.ar.ſ.q.ſ.⁊ pena denuo rebaptizātis eſt:qꝺ ſi hoc fecerit ſcienter vel per ignoꝛātiā iuris:irregularis eſt nō diſpenſandus niſi per papam:nec dubiū quin mortaliter peccet:extra de appo.c.ij.ſi vero per ignorantiaꝫ facti probabiliter excuſatur:ſed rebaptizatus qui ignoꝛabat ſe baptizatum eſt irregularis:nec promoueri poteſt:vt habetur de cōſe.diſtin.iiij.quibis. quod ſm vnam gloſ.intelligitur ſi poſtquā ſciuerit ratum habuit ⁊ ſic etiā tenet ſumma Piſa.allegans capitulum confirmandū diſt.l.alias autem ignoꝛanter rebaptizati:vel coacti abſolute promoueri poſſunt de iure ſm aliquos vel de diſpenſatione ſm alios:ſꝫ magna neceſſitas cogat quod eſt tutius.de conſe.diſtin.iiij.eos.⁊.ca.qui bis. Sunt ⁊ alie pene iterantis baptiſmum ſm canones:⁊ ſm leges eſt vltimum ſupplicium.C.ne ſan.bap.l.⁊ hoc tam rebaptizanti q̄ rebaptizato ſcienter. 3

Quarto quid ſignificent ſacramentalia que fiunt in baptiſmo:⁊ dico ſm Pe.de pa.quod ante baptiſmū fiunt ſacramentalia quedam ſignificantia hoc modo. Nam exſufflatio ⁊ inſufflatio ſignificant ſpiritus mali expulſionem ⁊ boni introductionem:immiſſio ſalis gratiam ⁊ ſapientiā:⁊ preſeruationē a putredine peccatoꝛū:ſaline contractus ad aures ⁊ nares:ſenſuuꝫ ſpiritualiū apertionē :vnctio olei in pectore ⁊ inter ſcapulas:diuine legis amoꝛem ⁊ deuotaꝫ ſubiectionem. Tria quoq̃ alia fiunt poſt baptiſmū ſcilicet criſmatio in vertice:ſignificans gratiam xp̄i in mente:impoſitio cerei ſignificans fidei ⁊ morū claritatē:veſtis candida ſignificans innocentie reſtitutionē. Conſentit ſum.cōfeſ.in qua additur qꝺ licitū eſt pānum quo ligantur cōfirmatoꝛū frontes:⁊ veſtē que ponitur in capite baptizati iterato ſumere ad idē officiū.de conſe. diſt. iiij.ſi quis voluerit.in tex.⁊ in glo. 4

Quinto querit̄ quis ⁊ quot tenere poſſint ad baptiſmū ⁊ ad quid teneantur:⁊ dico primo qꝺ tenere non poteſt abbas monachus vel religioſus.de cōſe.di.iiij.nō licet.et.ſ.⁊.xvi.q.ſ. placuit cōi.ſi tñ tenent ſunt compatres:nec ſecūdo pater vel mater ſi ſunt in matrimonio.xxx.q.ſ.ad limina:alias contraherent cognationem ſpiritualeꝫ ſicut etiam baptizando extra neceſſitateꝫ:vt ibi nec tertio is qui non eſt baptizatus.de conſe.di. 5

lij.in baptiſmate:licet poſſit baptizare: ⁊ ſi te-
net non eſt cõpater q̃uis ſm aliquos ſit ſi bapti
zat vt.j.mr̃imoniũ.viij.§.vij.in neceſſitate tñ te-
nere põt ſm aliquos cũ poſſit baptizare:ſz p̃mũ
eſt verius:rõ q2 bãptizãs eſt de neceſſitate ſacra
mẽti:nõ aũt leuãs ſeu tenens. Tenere aũt debet
vnus tm̃.de cõ.di.iiij.in catbecíſmo.⁊ ca.nõ plu
res.ſz tñ de cõſuetudie nõ ſeruaꝛ. Tenenꝛ aũt ad
monere quos tenuerunt:vt caſtitatẽ cuſtodiant
iuſtitiã diligãt:⁊ charitatẽ teneant:⁊ ante omia
ſymbolũ ⁊ orationẽ dominicã docere. de cõ.di.
iiij.vos autẽ.⁊ ſm magiſtrũ in.iiij.di.vj.a patre
nor egiꝛ diligẽs cura circa eũ p quo ſp̃odit:quod
s.Tho.limitat verũ qñ parẽtes notabiliter ſunt
negligẽtes. De catbeciſmo:exorciſmo patrinis
⁊ eorũ reſponſis babes infra catbeciſmus.

¶ Rurſus de baptiſmo.vj.quo ad
eius effectum.

Baptiſm⁹.vj. quo ad effectũ vt pleni⁹
innoteſcat:ſciẽdũ eſt quod vt colligi
tur ex.s.tbo.in diuerſis locis effect⁹
baptiſmi eſt multiplex ⁊ mirabilis:
q2 primo effectus ei⁹ eſt character in
aīa aſcribẽs populo dei ⁊ dans viã ⁊ ianuam ⁊
poteſtatẽ ad oīa ſacramẽta ſuſcipiẽda ⁊ ſcdo de
letio culpe originalis cõtra quã principaliter or
dinatur ⁊ actualis mortalis preterite:⁊ qñq3 ve
nialis imo ſemꝑ niſi ſit indiſpoſitio in ſuſcipiẽte
tertio abſolutio ab oī pena preterite culpe:ita ꝙ
moriẽs poſt baptiſmũ ſtati euolat ad celũ.quar-
to abſolutio a penis ⁊ infectiõib⁹ pctī originalis
quo ad pſonã licet nõ quo ad naturã niſi in fine.
quinto ꝓſeruatio a culpis futuris.ſexto gñatio ĩ
ſpũalẽ vitã:⁊ incorporatio ad xp̃m:cõferẽdo vl
augẽdo grãm ⁊ ỽtutes:⁊ aperiẽdo ianuã regni.
1. qd ¶ Primo ỽo querif vtrũ p baptiſmũ tollaꝛ irre
gularitas.⁊ dico ꝙ nõ tolliꝛ illa que ꝓuenit ex
defectu ſacr̃i:vñ bigam⁹ añ vl poſt baptiſmũ nõ
põt ꝓmoueri.nec corrupta velari:⁊ de his.xxvj.
di.acuti⁹.ſimiliter nec veniẽs ex defectu nataliũ:
ſed prouenieẽs ex peccato tolliꝛ cõiter ſm docto-
res.licet ſm aliquos nõ tollaꝛ irregularitas bo-
micidij veniẽs ſine peccato vt in iudice:ſicut no
tatur.xxvj.di.ca.deinde.ſed tñ verius dicũt alij
ꝙ tolliꝛ qualitercũq3 proueniat:⁊ boc ſequitur
gl.in.c.ſi quis viduam.diſt.l.⁊ diſt.lj.§.ecce.
2 ¶ Scdo vtrũ tollat infamiã:⁊ dico qd ſic ſm gl.
in.c.ſine pnia.de cõſe.di.iiij.⁊ ratio q2 per illum
tollũtur peccata ⁊ que ſequunꝛ ex illis ſub ratio
ne qua ſunt peccata cuiuſmodi eſt infamia.
3 ¶ Tertio vtrũ nõ baptizatus ſi ordinetur reci-
piat characterẽ ordinis:⁊ dicit.s.tbo.in.iiij.di.
xxiiij.qd nõ baptizatus non põt ordinẽ recipere
nec conficere:nec abſoluere:nec ordinare:pie tñ
credi põt quod ſummus ſacerdos ſuppleat q̃tuz
ad vltimos effectus ſacramẽtorũ:⁊ qd nõ permit
teret boc ita latere:qd inde eccleſie poſſet immi-
nere periculũ. Albri.tñ putat talez ſi ordineꝛ ad
ſacerdotiũ cõficere nõ in virtute ſua ſed eccleſie:
qd ſum.Ang.ſequiꝛ ⁊ falſo attribuit ſancto tbo. 4
ſed primum eſt verius.
¶ Quarto vtrũ effect⁹ baptiſmi ſit equalis in oī
bus:⁊ dico ꝙ ſic ſm Pe.⁊.s.Tbo.q̃tũ ad chara
cterẽ ⁊ remiſſionẽ culparũ atq3 penarũ:nõ autez
quãtũ ad fomitis depreſſionẽ ⁊ infuſionẽ gratie
in adultis:q2 põt eſſe inequalis diſpoſitio volũ
tatis:in paruulis aũt eſt equalis q̃tũ ad omnes
effectus per ſe:q2 ipſi ſunt equaliter diſpoſiti et
paſſio chriſti equaliter perficit equaliter diſpo-
ſitos.

¶ De bello publico.

Bellũ duplex eſt. Primũ eſt publicum
ſiue ſit iuſtũ ſiue iniuſtũ ꝙ ꝓprie dr
bellũ:⁊ eſt illud qd inducif autorita
te principis ſuperiorẽ nõ recognoſcẽ
tis:cuiuſmodi eſt ſcdm Hoſt.papa ⁊
imperator ſcilicet in dñis tẽporalibus.xxiij.q.j.
c.j.ff.de capti.l.boſtes.⁊.ff.de verb.ſig.l.boſtes.
cuiuſmodi etiã eſt is q̃ ſuperiorẽ nõ recognoſcit
de facto.vt rex Frãcie biſpanie ⁊ bmõi ſm Inno.
vt in.c.olim.el prio.de reſti.ſpo.⁊ Bart.in.di.l. 1.cõ.
boſtes.ff.de capi.q2 babẽt iura pricipis. Huiuſ-
modi belli natura ſi iuſtum ſit eſt primo quod ca
pti efficiũtur ſerui:licet bodie inter chriſtianos
nõ ſeruenꝛ iura captiuitatis aut poſtliminij quo
ad ſeruitutẽ ex cõſuetudine cui ſtandũ eſt vt no.
Bar.in.d.l.boſtes.ff.de capti. Et ſecũdo bona 2
eorũ efficiuntur capiẽtiũ licet debeãt poni ad cõ
mune ⁊ aſſignari capitaneo vt cuiq3 ſm merita
diſtribuat ſm Bar.in.l.ſi quid bello.ff.de capti.
alias eſt rãpina.di.ij.c.ius militare.⁊.xxiij.q.v.
dicat quod limita niſi cõſuetudo baberet quod
quiſq3 ſibi retineret qd cepit:q2 tunc non tenetur
aſſignare cũ illud intelligatur actũ qd eſt cõſue-
tũ.l.qd ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de edi.edic.limi-
ta etiã ſecundũ Panor.vbi ſupra de mobilibus:
q2 alia publicanꝛ.l.ſi captiuus.§.expulſis.ff.de
capti.limita etiã ſecũdũ Roſel.de captis poſt vi
ctoriã quia capta ante efficiuntur capientium.l.
ſi quid bello.ff.de capti.ſumma tamen. Angeli.
non diſtinguit ante ⁊ poſt.ſed vt patet in dicta
l.ſi quid.veritas eſt quod diſtinguendum eſt.
Et tertio ſequitur ius poſtliminij quod eſt ius 3
amiſſe rei recipiẽde ab extraneo in ſtatũ priſtinũ
reſtituẽde.moribus legibuſq3 conſtitutum:vt di
cit tex.in.l.poſtliminiũ.ff.de capti.quod quidez
ius quantum ad res ſeruandum eſt.vt ſcilicet is
qui aliqua perdidit in bello quantum ad eum iu
ſto integre reſtituantur illi ſi recapiantur. Un-
de beſtie ab boſtibus ablate et a noſtris ſti-

pēdiariꝯ recuperate reſtitui debēt his quoꝝ pri
mo erāt.l.ſicut liberis.ꝛ.l.ab hoſtibꝯ.la.ij.ꝶ. de
poſtlimi.re.qḋ verū eſt in rebꝯ habētibus poſtli-
minīū.vt equus naues onerare.currus ꝛ boues:
ꝛ alia ꝑpter vſum belli parata de quibus in.d.l.
ab hoſtibus.Et ideo nō currit preſcriptio cōtra
cū ſm glo.in.c.prima actione.xvj.q.iij.Arma tñ
de rigoꝛe nō reſtituunt̄ hꝭ qui amiſerūt:qꝛ vitu-
peroſe amiſerūt.ff.de capti.l.ij.ſed ſm cōlectiā ꝫ
ſunt etiā reſtituēda iuxta ſum.ang.ſed verius di
cit roſ.qḋ nō:ꝛ ratio eſt qꝛ lex ſic ſtatuit in penaꝫ
ignauiū.Aliud eſt belluꝫ particulare qḋ impro-
prie dicit̄ bellū ꝛ eſt multiplex ſcꝫ duelluꝫ de quo
infra duelluꝫ.ꝛ repreſalie de quo.ſ. repreſalia:ꝛ
omne bellū motū vel acceptatū autoritate nō pu
blica ſed alicuius inferioris principē recogno-
1. qḋ ſcentis ſuperiorem:de quo bello Panoꝛ.in.c.ſi-
cut.el.ij.de iureiuran.

tria ¶ Primo ꝟo querit̄ qḋ requirat̄ ad bellū eſſe iu
req- ſtū ſiue ſit cōmune ſiue ſit particulare.ꝛ dico qḋ
ſita ad iuſtitiaꝫ belli cōis tria requirunt̄ ſm.ſ.tho.ij.
ad ij.q.xl.ar.j.Primo autoritas principis:qꝛ ad ꝑ-
bel- ſonā particularē nō ꝑtinet bellū mouere:cū poſ-
lū iu ſit ſuū ius ꝓſequi in iudicio ſuperioris.ꝛ nō poſ
ſtū. ſit cōuocare multitudinē qḋ fieri opoꝛtet in bel-
lis.ꝛ intellige princip s ſiue eccl'iaſtica.vt qñ pu
gnat̄ ꝓ eccleſia.ſiue ſecularis.xxiij.q.j.qḋ culpa-
tur.ꝛ.q.ij.c.j.Quā autoritatē licet.ſ.tho.nō ſpe-
cificet.Habet īperatoꝛ q̇ ꝛ dicit qḋ nulli nobis
inſcijs atqꝫ incōſultis quoꝝūlibet armoꝝū mouē-
doꝝū copia tribuit̄.C.vt ar.vſus inſcio' prin.l.j.
lib.xj.Habet etiā ſ̄n Ray.cui cōſentit Innoc.ꝛ
Pañ.in.c.ſicut.el.ij.de iureiurā.ꝑnceps nulluꝫ
recognoſcēs ſuperiorē:ſiue imperatoꝛ ſiue rex:ꝛ
hoc tā cōtra ſubditos quā cōtra extraneos:q̇ ēt
pōt dare ſubditis ſuis autoritatē mouēdi belluꝫ
cōtra eoſdē eodē mō.Uerū qꝛ nullꝯ ꝑter papā ca
ret ſupiore ſupple.credit neceſſariā autoritatem
pape in oī bello.ſꝫ dicta ſuperioꝛitas intelligit̄
in ordine tēporaliū dominoꝝū:in quo ſupremo
i.īperatoꝛi autoritas cōuenit ipſo iure cōi:licet
papa eā cohercere poſſit.alijs aūt nō recognoſcē
tibꝯ ſuperiorē cōuenit ex ꝯſuetudine:vel aliquo
iure ſpeciali.Habet etiā ſm Hoſt.ep̄s precipue
qñ pugnat̄ ꝓ fide.vel cōtra eū qui excōicatus ꝑ
mortali nō vult parere.Sufficit etiā ſm ꝟꝟ.au-
toritas inferioꝝū dignitatū ad defenſionē ſubdi
toꝝū qñ quis per iudicē aliter ſe iuuare nō poſſet
Sufficit etiā autoritas dñoꝝū ꝛ ciuitatū vt vide
tur:qui iura imperij preſcripſerūt:vt in.c.ſup qui
Bel buſdā.de verb.ſig.ꝛ de hoc ſic dicit Joan.de li-
lum gna.Bellum vniuerſale nulli licet indicere ſine
vni- principis autoritate:quia nulli licet violare ius
uer- principū qḋ violet qui ſine iuris autoritate ma-
ſale. nu regia ius ſibi dicit.vbi habeatur copia ius

dicētis.Soli ergo principi cōpetit ſua autorita-
te cū nō habeat ſuperiorē pro cōſequēda iuſtitia
Hodie tamē qꝛ ſunt populi nō recognoſcētes ſu
periorē de facto:nō requiritur ſuperioris autori
tas immo tota die bella indicunt̄ a populo con-
tra populū nullo alio requiſito.hec Joā.de lig.
Sed Jo.de pla.inſti.qui mo.iu.pa.po.ſol.dicit
qḋ in bellis que quotidie ab vna ciuitate indicū
tur alteri principis autoritate dicūtur latrūculi:
ideo capta ab eis ſubiacēt reſtitutioni.ꝛ in.l.qꝛ
latronibus.ff.de teſta.ſed primum magis placet
quia imperatoꝛ hodie in italia ius nō miniſtrat
Scḋm qḋ requiritur eſt cauſa iuſta.vt ſcꝫ qui im
pugnant̄ hoc mereant̄ ꝑpter aliquā culpā:vnde
dicit Aug.in.lib.iiij.qḋ iuſta bella ſolēt diffini-
ri que vlciſcunt̄ iniurias:ſi gens vel ciuitas ple-
ctēda eſt que vel vindicare neglexerit qḋ a ſuis
improbe factū eſt vel reddere qḋ ꝑ iniuriā abla-
tū eſt.xxiij.q.ij.dñs.tertiū eſt intētio bellātiū re-
cta que intēdit vel vt bonū promoueat̄:vel malū
euitetur:vñ bellare nō licet ex odio vel huiuſmo
di:ſꝫ ꝑpter iuſtitiā ꝛ charitatē.vt in.d.c.quid cul
patur.ꝛ.c.militare.Sed iſtud tertiū intellige re-
quiri ad vitādā culpā:nō autē ad licite retinēda
que capiūtur in bello:qꝛ iniqua intentio nō va-
riat rerū inequalitatē vel equalitateꝫ ex quibus
depēdet ius retētionis ꝛ reſtitutionis.Sunt etiā
duo alia que adduntur a quibuſdā:primū eſt:vt
perſona ſit cui liceat bellare:non autem cui non
liceat vt clericus.xxij.q.viij.clerici.ſed hoc eſt ꝓ-
pter prohibitionem ſpecialem vt dicetur:ſecun-
dum eſt vt fiat pro repetitione rerum vel patrie
defenſione ꝛ huiuſmodi.xxiij.q.ij.c.j.ſed hoc re-
ducitur ad iuſtam cauſam.

¶ Ad iuſtitiā vero belli particularis quod nec Bel-
duellū eſt nec repreſalie ſm Angelicā ſummā re lū ꝑ-
quiruntur quinqꝫ que ſunt iam recitata:ſed defi ticu
cit in multis.Primo quia ſi vt dicit ad iuſtitiaꝫ lare.
particularis belli requiritur autoritas ſuperio-
ris iam particulare bellum erit commune ꝛ pu-
blicum:ſecundo quia ſi requiritur quod non ſit
clericus ſequitur quod clericus ſe defendere nō
poterit:tertio quia alleg.glo.ſummariam.xxiij.
q.ij.que non loquitur de bello particulari ſed de
publico.Unde dico ad iuſtitiā huius belli vnuꝫ
ſolum requiri ꝛ ſufficere ſcilicet quod ſit ad reſi-
ſtendum iniuſto inuaſori perſone vel bonoꝛum:
ꝛ huius iuſtitiam fundari in regula iuris natu-
ralis ꝛ poſitiui.ff.de iuſti.ꝛ iur.l.vt vim.ſcilicet
quod vim vi repellere licet cum moderamine in
culpate tutele.ꝛ de hoc Pañ.vbi.ſ.dicit quod-
dam eſt belluꝫ improprie dictū id eſt nō per prin
cipē ſed per inferiores recognoſcētes ſuperioreꝫ
indictū:ꝛ iſti ſi nō habēt iuſtā cauſam pugnandi
vt quia non pugnant ad eoꝝum ſeu rerum ſuarū

deſenſionē bellū iniuſtū eſt: ⁊ ipſi latrūculi dicū
tur. vt in.l.hoſtes.ff.de capti. Si vero habent iu
ſtā cauſam pugnandi. vt q2 nō pugnāt niſi ad p̲
ſecutionē ⁊ defenſionē iuriū ſuorū tunc ſm Jnn.
is qui bellū infert ſi habet iuriſditionē ſup̲ eos
quos impugnat tanq̄ cōtumaces ⁊ rebelles pōt
cuiq̄ cōcedere q̄ rex eorū inuadat ⁊ faciat ſuos:
⁊ eos captos detineat: quouſq̄ aſſignet dn̄o ſi
vero iuriſditionē nō habet ⁊ tamē iuſte pugnat.
ſ.defendēdo ſe vel ſua: licet ei defendēdo ⁊ repel
lēdo hoīem percutere ⁊ etiā occidere cū modera
mine inculpate tutele: de quo in. c.cū olim. el.ſ.
de reſti.ſpo. ⁊.j.§.ſeq. nō licet capere aduerſariū
aut bona ei⁹. ⁊ capiēdo ſua facere aut etiā inua
ſorē detinere niſi in ſui ⁊ ſuorū recōpenſationē.
diſt.j.ius gētiū.xxiij.q.vij.ſi de rebus cui tamē in
uaſori ſi in ipſa inuaſione ſpolietur aut verbere
tur actio vi bonorū raptorū: ⁊ etiā iniuriarū de
negatur: q2 exceptio paris criminis obſtat ei. de
adulte.intelleximus. ſ3 tn̄ bene pōt rex quib⁹ ſpo
liatus eſt vēdicare quarū remanet dn̄s ſicut pri⁹
ff.de rei vēdi.l.in rem actionē. hec Jnno. qui etiā
dicit locū habere qd̄ dictū eſt de habētibus iuriſ
ditionē etiā in prelatis habentibus iuriſditionē
tēporalē: ⁊ quod dictū eſt de iuriſditionē nō ha
bentibus locum habere in clericis etiam ſi per
2 cutiant clericum cum moderamine ⁊c.

¶ Secundo cū indictū ſit bellū proprie indici ex
imperatoris edicto queritur vtrū iuſtū ſit bellū
ex parte imperatoris ſi imperator iniquus indi
cit bellū pape corrigenti: ⁊ dicit Panor.in. c.ſi
cut.el.iij.de iureiu. q̄ ſm eos qui dicūt duarū iu
riſditionū ſc3 tp̄alis ⁊ ſpūalis vnā nō ſubeſſe al
teri ⁊ qd̄ nihil ad eccl'iā de tēporalibus oportet
fateri qd̄ ſit iuſtū: qd̄ ſm Jo.an. ⁊ Hoſt. abſit a fi
delium cordib⁹ q2 imperator ex officio eſt aduoca
tus eccl'ie: vn̄ nō debet eā impugnare ſ3 liberare
oppreſſam. de natis ex li.vē.c.vno mō tāta perti
nacia ſm eos vix cauere poſſet labe heretice pra
uitatis. Ad hoc qd̄ notat̄ de here.excōicam⁹. Et
in tāta iniquitate etiā ſi papa in tp̄alib⁹ eſſet in
ferior: fieret ſuperior p̲pter ei⁹ pctm̄: tm̄ certū eſt
qd̄ ſuperior: vn̄ electionē examinat approbat ⁊
improbat. de electiōe. venerabilē. Un̄ cōcludunt
tale bellū eſſe iniuſtū ⁊ in hoc caſu teneri oēs fi
deles adherere eccl'ie cōtra iniquū p̄cipē: quos
etiā ſi ſunt vaſalli imperij pōt papa in hoc caſu
abſoluere ab obſeruātia preſtiti iuramēti ſup̲ fi
delitate.xv.q.vj.nos. Et addit Panor. qd̄ papa
ex cā ardua pōt īperatorē ⁊ reges priuare: ⁊ ↄtra
eos bellū mouere publicū: vt in.c.venerabilē. de
elec. ⁊ in.c.nouit. de iudi. q2 ex cauſa ardua iuriſ
ditionē in tp̄alib⁹ quā a deo ſuſcepit in habitu
deducere pōt ad actū: cōtra quoſcūq̄. pro quo vi
de inquit q̄ notaui in.d.c.nouit. hec ille pro quo
aduerte qd̄ ipſe ⁊ dicti doct. nō loquuntur de iu
ſtitia belli ratiōe cāe: ſed rōne autoritatis: alio
quin nō ſequeret̄ vt dicūt in caſu bellū eſſe iuſtū
ex parte imperatoris: ſi tp̄alis iuriſditio nō eſſet
ſub ſpūali: imo ēt nec ſi eēt ſupra q2 iniquū eſt bel
lū indictū ↄ̄ iuſtitiā non ſolū ab equali ſed etiā a
ſuperiori: vn̄ ſubdit Pan. qd̄ bellū nō dr̄ iuſtū eo
ip̄o qd̄ papa vel imp̲ator illud mouet ↄtra inferio
rem: q2 et ipſi pn̄t peccare.xl.diſt.ſi papa. q2 ſum
mi p̄ncipes a deo habēt poteſtatē paſcēdi ⁊ recte
iudicādi ſubditos: nō aūt delinquendi ſeu oppri
mēdi.xl.di.c.j. ⁊ ↄ̄n̄r op3 ſubeſſe legitimā ⁊ natu
ralē cām vt q2 eſt contumax ⁊ rebellis: ſed tn̄ ad
mitti poſſet qd̄ in dubio p̄ſumat̄ legitima cā in
p̄ncipe: iuxta no. per legiſtas.in.l.p̄ſcriptio. ⁊ in
l.fi.C.ſi ↄ̄ ius vel vti. pub. et p̲ canoniſtas in.c.q̄
in eccl'iarū. de cōſti. Puto ēt inq̄t qd̄ ex legitima
cā pōt imp̲ator indicere bellū cōtra p̲ſonā pape
nō dico cōtra eccleſiā: vt ſi papa eſſet heretic⁹ et
iudicari nō poſſet p̲ eccleſiā: vt ſchiſmaticus vel
al's incorrigibilis: ⁊ eccleſia nō habeat quid fa
ciat: de quo remitto ad ea que habent̄ in.c.prin
ceps. ⁊.c.regū.xxiij.q.v. et in.c.in noīe dn̄i.xxiij.
diſt. ⁊ in.c.nec licuit.xvij.diſt. et ad nota. in.c.cū
non ab homine. de iud. et.c.non nos. ⁊ in.c.de li
gurib⁹.xxiij.q.v. et in glo.in.c.tua. de decimis.

¶ Tertio vtrū in dubio debeat bellū preſumi iu 3
ſtum vel iniuſtum: ⁊ dicit Panor. vbi ſupra qd̄ ſi
bellū indictū eſt a principe ſummo in dubio p̄ſu
mitur iuſtum: ⁊ in principe legitimā eſſe cauſam
iuxta dicta in priori.§. ſed ſi indictum ſit a reco
gnoſcēte ſuperiorem in dubio preſumit̄ iniuſtū:
et ſic intellige Hoſt. dicentē qd̄ regulariter oē
bellum iniuſtum preſumitur et damnatum. C. de
gla.l.j.lib.xj. ⁊.c.j. de purg.cano. cū ſuis concor.

¶ Quarto querit̄ q̄d poſſint et q̄d debeāt facere 4
p̄ncipes ⁊ ſimiliter vaſalli ⁊ milites: ⁊ ſubditi in
belli apparatu ⁊ motiōe. Et r̄ndeo p̲ multas con
cluſiones. ¶ Prima ſi imp̲ator ↄ̄ eccleſiā mouerit
bellū ſubditi ei⁹ nō tenent̄ obedire bellando ↄ̄ il
lam: vt dictū eſt imo indicendo ↄ̄ eā bellū mere
tur p̲dere priuilegiū indicendi: cū eo abutatur.
xxiij.q.iij.priuilegiū. Joā. de lig. ſi vero papa mo
uet ↄ̄ imperatorē ſchiſmaticū hereticū vel alias
vſurpantē iura eccleſiarum: oēs fideles tenentur
papā iuuare: et vaſalli imperatoris abſolui pn̄t
a iuramento quo tenentur: vel declarari nō tene
ri.xv.q.vj.nos ſanctorū. ⁊.c.iuratos. idē Joā. de
lig. aliter tn̄ ſi moueat ↄtra p̲ſonā ſummi pontifi
cis vt dictū eſt. ¶ Scda. Si rex nō ſubiect⁹ impe
ratori h3 cām ↄ̄ illū: vel ecōtra: nō eſt alius corā
quo proponat̄ q̄rimonia niſi papa: tamē paſſus
iniuriam peccaret mouendo bellū ſi alter ſatiſfa
ctionē offert Guil. ſi autem nō offert etiā ipſe rex
bellū mouere poſſet: vt pt3 ex dictis: quia habet

iura principis.i.imperatoris: vñ sunt pares saltem negatione superioritatis. ¶ Tertia si comes aliquid habet contra regẽ: et rex humiliter requiſitus per partes curie ius exhibere non vult: non peccat ſi ius ſuum defendat armis cum moderamine. impugnare vero regẽ ꝓpria autoritate nõ poterit: ſed pape denunciabit: qui excõicare poterit. et creſcẽte cõtumacia dare autoritatem mouendi arma contra illum: vel conqueratur corã imperatore ſi rex illi ſubſit ꝛ eius autoritate mouebit ſi oportuerit Suli. ¶ Quarta ſi comitis vaſallus contra comitem aliquid habet requirẽda eſt autoritas regis. Si vero comes habet aliqͩ contra ſubditũ ſuũ nõ propter hoc debet ſibi ius dicere: ſed vel autoritate pncipis ſuperioris gladium ſumat: vel recurrat ad dioceſanum vaſalli cui ſi vaſallus obedire recuſauerit excommunicabitur ratiõe peccati extra de iudi. nouit. et ſi per annum perſiſtiterit dioceſanus ipſum et res eius capiendas exponet. ar.ij.q.iij.rurſus.ꝛ.c. quiſqȝ. extra de here.c.excommunicamus.

j.qõ ¶ Quinto queritur quõ obedire tenentur ſubditi ſi a domino vocentur ad bellũ: et rñdeo per multas cõcluſiones. ¶ Prima ſi baro vnius regis puta hiſpanie moueat bellum regi mandãs omnibus ſuis vt iuuẽt eũ contra regẽ obedire non tenentur lz iurauerit eũ iuuare ꝯtra oẽs hoĩes: qꝛ baro incidit in.l.iuliam maie.l.j.ff.ad.l.iul.ꝛ.vj.q.j.§.vero. quia rex hiſpanie eſt princeps in regno ſuo. Et quia opẽ nõ fert qui peccãdo iuuat. xxiij.q.vj.ſi res. nec preceptum eos excuſaret.ij.q.iij.ſi dñs. nec ſacrũ ad hoc ligat: qꝛ non eſt inuẽtum vt ſit vinculũ iniquitatis.xxij.qõ.iiij.inter cetera. ¶ Secũda ſi baro vnius regis puta hiſpanie mouet bellũ contra aliũ baronẽ: et rex ipſe ꝯtra aliũ regem: puta grauate: et vterqȝ mandat ſubditis baronis vt ſe iuuẽt: ꝛ mandata cõcurrunt: vr qͦ teneantur primo iuuare baronẽ: qꝛ ſubiiciuntur ei ratione fidelitatis ꝛ iuriſditiõis: regi aũt ratiõe iuriſditiõis gñalis tñ: videtur etiã qͦ teneantur primo iuuare regẽ: qꝛ vocati a rege vocati ſunt ad maius tribunal qͦ eſt pferẽdũ diſt.xciij.ſi eps. et etiã qꝛ rex vocat ꝑ cõi bono ꝛ defenſione corone et ſic iure gentiũ obediendũ eſt.xxiij.q.iij.fortitudo. nã ꝑ defenſiõe patrie licitũ eſt interficere patrem.ff.de reli.ꝛ ſum.fu.l.minime. ꝛ hec eſt veritas. Jo.de lig. ¶ Tertia ſi vaſallum nõ legum diuerſorum dñoꝝ: qͦ.ſ. eſſe põt ratiõe diuerſorum feudorũ: vterqȝ dñs ſimul requirat vt eum iuuet in bello: quidam dicunt locũ eſſe gratificationi: exemplo ſerui duoꝝ dñoꝝ qui ſi viderit vtrunqȝ interfici iuuare poterit quem voluerit: alij vero dicunt qͦ iuuabit priorẽ dñm ꝛ cui primo iurauit: qꝛ priorẽ fidelitatẽ ſeruare tenetur: tutius tamẽ eſt qͦ primo ſeruiat ꝑſonaliter. ſcdo vero ꝑ ſubſtitutũ ſi hoc patiatur natura feudi. Jo. de Lig. Et idẽ dicẽdũ eſt de ciue duarũ ciuitatũ: ſi queratur vtrũ teneatur iuuare vnã cõtra aliã. ¶ Quarta ſi qs eſt alicuiꝰ dñi vaſallꝰ tenetur iuuare dñm filiꝰ cõtra patrẽ ꝛ dñm pr̃ ꝯ filiũ ſm glo.xxij.q.v.de forma. qꝛ filiꝰ ſolũ vinculo nature obligatꝰ ẽ patri. vaſallus aũt dño vincolo iuramẽti: lz gl.i.c. qm multos.xj.q.iij.aliqualiter ꝯtrariũ ſentit Jo.an. de lig. putat põderãdã qualitatẽ impendẽdij ſubſidiũ. vide.j.bellũ.ij.§.vj. ¶ Quinta ſi vaſallꝰ vocatur a dño ad bellãdũ cõtra barbaros in partibus trãſmarinis tenetur illũ ſequi: ſi eſt talis ſtatꝰ ꝛ cõditiõis qͦ predeceſſores ꝛ ipſe illuc accedere cõſueuerũt ꝛ vaſalli ſequi exẽplo liberti qui tenetur ad opas cõſuetas.ff.de ope.li.l.opere.preſtabit aũt dñs ſumptus moderatos arbitrio boni viri. Si vo dñs talis ſit qui hoc nõ poſſit nec cõſueuerit: ſequi nõ tenetur. qͦ etiã tãgit Spe.tit. de feu.§.ipm. De ſeruis aũt nõ eſt dubiũ qͦ ſequi tenentur dñm vbiqȝ ad bellũ cũ in eos dñi plenã habeãt poteſtatẽ dũtamẽ nimis i eos nõ ſeuiãt. Liberti aũt tenentur ad operas ſolitas nec in ſolite poſſent eis imponi. Joã. de lig. ¶ Sexta ſi dñs vocat cõfederatos ad bellũ cũ fiũt plurale liberi ad aliqua obligati ex pacto ſeruãda eſt cõuẽtio ꝛ modus cõuẽtionis ad vnguẽ.ff.de pact.l.j. ¶ Septima ſi dñs vocat ad bellũ ſubditos ratione iuriſditiõis tãtũ qui nõ ſunt vaſalli: tenentur accedere niſi ſint perſone excuſate ab oneribus perſonalibꝰ vt minores grauati ſenectute: aut infirmitate vel numero liberorũ: vel profeſſiõe vel ſexu vt mulieres Jo. de lig. ſed tñ limito ſi dñs vocet ꝑ ꝯſeruatiõe ſtatꝰ ꝛ preſtet ſumptꝰ ſi ei ſuppetũt facultates. ¶ Octaua ſi mãdauit dux exercitꝰ ſub pena capitis impetum in hoſtes nõ fieri: ꝛ miles cũ ſua comitiua cui preerat irrupit ꝛ vicit: nihilominus capite puniri debet.ff.de re mi.l.deſertorẽ.§.in bello. qꝛ malũ nõ excuſatur ꝑpter bonum qͦ ſequitur.di.l.vj.j.vnũcqȝ. ꝛ facta nõ ſunt ab euẽtu notãda.xxiij.q.v.de occidẽdis. põt tñ a duce vel pncipe ipſa pena remitti.ff. de pe.l.beſtias. Jo. de lig. ¶ Nona ſi vaſalli a dño vocẽtur ad iuſtũ bellũ ſm Inno. nõ tenentur ire cũ equis ꝛ armis ꝑ ꝓpꝛius expẽſis niſi obligati ſint ad hoc pacto ſpeciali cũ ipſi nõ teneantur ad ꝑſonalia: nec de iure teneantur niſi ad ea q̃ ſunt i canone de formu.xxij.q.v. Jo. de lig. ¶ Decima ſi qs vocatꝰ libere accedat ad bellũ in ſeruitiũ alicuiꝰ ꝛ incidit in dãna: vt qꝛ pdit arma equos vl captiuatur eundo aut redeũdo ꝛ ſi accedit vocatꝰ ꝛ rogatus a dño ꝛ nõ ꝓprio motu habet actionẽ mãdati ꝯ dñm ſi cõtigat illũ aliqͩ pdere: niſi appeat qͦ cã pietatis: humanitatis vel parẽtele hoc facit.xxiij.q.iij.nõ iferẽda.ij.q.iij.dixit dñs. ꝛ ſi opponatur dñm nõ teneri: qꝛ talia perduntur fortuito caſu: de quo qs

nõ tenetur.extra de homi.c.ioannes.dico ꝙ iſte caſus fortuitꝰ potuit ⁊ debuit ꝓuideri:qꝛ veriſimiliter iſta cõtingũt in bellis:qꝛ variꝰ eſt euẽtꝰ belli.ij.reg.ij.⁊ ita notauit Inno.in.c.ſicut el.iij. de iureiurã.Jo.de lig.⁊ ibi Panoꝛ.idẽ ſentit dicẽs qḋ vocati a dño qui iure nõ tenebant agere poſſent cõtra vocantẽ actiõe mãdati etiã ad dãna cõtingẽtia caſu fortuito dũ veriſimiliter cõtigere potuiſſent quaſi vocãs hoc a principio debuerit cogitare:ſecus in caſu nõ veriſimiliter cogitato.vt in.l.inter cauſas.§.nõ oĩa.ff.mãdati. que vba ſunt notãda maxĩe in materia fideiuſſionis:licet ſecus ſit in cõmodato: qꝛ cõmodatariꝰ nõ tenet̃ de caſu fortuito ſicut mãdans qꝛ mãdatarius agit ad cõmodũ mãdãtis. Et itellige predicta in eo qui gratis ſuſcepit mãdatũ:qꝛ ſi quid accepit eſt locatoꝛ cũ mãdatũ ſit gratuitũ. Unde iſti qui accedũt ſtipẽdiati nõ agũt ad dãna cõtingẽtia ſine culpa ſaltẽ leui mãdantis:qꝛ iſte cõtra
11 ctus eſt gratia vtriuſqꝫ mãdatũ aũt explicat̃ gratia mãdantis tñ. ¶ Undecima ad ſciẽdũ qñ ſubditus teneat̃ adire bellũ diſtinguẽdũ eſt. Nã aut dñs vult inuadere alios p libito volũtatis non fauoꝛe reipublice:⁊ nõ tenent̃ eũ ſequi etiã vaſalli ꝓprie.i.feudũ tenẽtes ab eo.ar.xxij.q.v. de forma.niſi aliud habeat conſuetudo vel pactũ. Aut dñs inuadit̃:⁊ tũc ſi timoꝛ eſt ſubitaneus ⁊ improuiſus oẽs apti ad pugnã vel cuſtodiã tenent̃ facere reipublice:qꝛ hoc caſu etiã clerici tenentur ad cuſtodiã.c.peruenit.⁊ qḋ ibi not.de immu.eccle.facit.c.oĩ timoꝛe.xxiij.q.viij. aut nõ eſt timoꝛ talis:⁊ tũc tenẽtur vaſalli proprie dicti per.d.c. de forma.⁊ ſimiliter milites veri.id eſt qui iurãt que ponit glo.in.l.pe.ff.ex quibus cau.mat. que ſunt infra miles tenẽtur p.d.l.penul.vaſalli autẽ improprie.i.ſubditi ratione originis:aut domicilij nihil tamẽ ab eo tenẽtes:⁊ milites nõ veri ſꝫ tñ reſpectu honoꝛis que predicta nõ ꝑmittũt:⁊ alij ꝓpter hoc nõ ſunt cõpellẽdi:dũmõ dñs de ꝑ ſe ſufficiat ex redditibꝰ quos habet a loco:qꝛ ꝓpter hoc habet gabellas ⁊ redditꝰ vt eos defendat.ar.xxiij.q.v.principes.⁊.c.regũ.ſi vo nõ ſufficit ꝑ ſe tũc oẽs tenẽtur pro ſalute dominiꝝ vt patet ex.c.ſi nulla.⁊.d.ca.omni timoꝛe.xxiij.q.viij.

6.q. ¶ Sexto querit̃ quid dicẽdũ ſit de accedẽtibus ad bellũ ꝓprio motu nõ vocatis:⁊ reſpõdeo per
1.cõ. multas cõcluſiones. ¶ Prima ſi id agunt animo donãdi:vt cauſa pietatis:humanitatis vel parẽtele nõ agent cõtra eũ in cuius ſeruitiũ vadunt. vt in.d.c.nõ inferẽda.ſi vero agunt animo obligandi illũ cuius negotiũ gerunt ⁊ ille nõ cõtradicit:agent vi negotioꝝ geſtoꝝ:⁊ ſufficit vtiliter geſtũ ceptũ:ſi vero ille cõtradicit videtur ꝙ agant ſeu obligẽt illũ vtiliter incipiẽdo ⁊ feliciter cõſummãdo ad ſimilitudinẽ eius qui trahit aliquẽ inuitũ de domo ruitura.xxiij.q.iiij.ipſa pietas.quia inuito poteſt cõcedi beneficiũ.xlv. diſt.⁊ qui emẽdat.⁊ ſic tenet gl.in medico medẽte alicui cõtra eiꝰ volũtatẽ.lxxxiij.di.in ſumma. tñ licet illa gl.verũ dicat in infirmo qui nõ vult curari in caſu tñ iſto credo cõtrariũ: qꝛ ille infirmus pꝛeſumit̃ mẽtis inſane:nõ aũt iſte q nõ vult iuuari:qꝛ poſſibile eſt qḋ hoc faciat timẽs proditionẽ:vñ nõ credo gl.illã procedere in caſu quo infirmus bene vellet ſanari ſed nõ vult medicũ iuſtũ.Jo.de lig. Sed adde ex cõuerſo qḋ ſi iſte nõ vult iuuari:qꝛ eſt inſanus:ille eũ ſibi obligat in cõſcientia eadẽ rõne licet nõ in foro cõtentioſo rõne pꝛeſumptiõis.in ꝯtrariũ regulariter eñ gerens alteriꝰ negociũ eo inuito aliquid petere nõ põt niſi ꝑ bene geſtis añ ꝓhibitionẽ.C.de neg. 2
geſt.l.fi.qḋ limita niſi eſſet inſane mẽtis. ¶ Scḋa ſi aũt vadũt:qꝛ tenent̃ ad antidota: puta qꝛ ſimile vel aliud ſubſidiũ receperũt agẽt cõtra eũ quẽ iuuãt ad perdita:ſi vadũt vt ſupponitur ⁊ animo diſſoluẽde obligationis naturalis:que tamẽ deduci nõ poteſt in ciuilẽ:nec de ea excipi poteſt in iudicio.extra de teſta.cũ in officiis.⁊ ſic infertur ꝙ vadã animo obligãdi.Joã.de lig. ¶ Tertia ſi 3
aũt vadũt ꝓpter gloriã cõſequẽdã nõ agent nec obligãt ſibi illũ quẽ iuuant:qꝛ aut teneretur mãdati aut negotioꝝ geſtoꝝ:⁊ nõ ꝑmũ:qꝛ actio mãdati nõ oꝛit̃ niſi interueniẽte mãdato qḋ hic nullũ eſt nec ſcḋm:qꝛ nõ acceſſit animo gerẽdi ne 4
gotia eiꝰ imo ꝓprie.Joã.de lig. ¶ Quarta ſi aut vadũt cõſtituto ſalario locant operas ſuas ⁊ rẽ: puta arma vel equũ:vnde ſi cõductoꝛ vtatur ſolũ ad id quod cõducit:nõ tenetur ſi amittãtur.l. ſi quis domũ.ff.de loca.⁊ cõ.⁊ hoc niſi ſpeciale pactũ interueniat:vel aliud inducat cõſuetudo: vt in italia vbi preſtãtur emẽde equoꝝ cõductorum in ſeruitio cõducentis.Jo.de lig. ¶ Quinta 5
ſi vero accedunt animo ſpoliandi nulli dubium quod talibus nulla competit actio:quia ſuper re turpi nulla inducitur obligatio.ff.de verb.obli. l.veluti.Jo.de ligna.

¶ Septimo querit̃ qḋ de ſtipendiariis.vtrũ per- 7.q.
dant totũ ſalariũ vel partẽ ſi culpa ſua nolũt ſeruire toto tẽpoꝛe ſue firme vel infirmẽtur:aut aliũ ſubſtituãt loco ſui:⁊ dico qḋ officioꝝ ad que qs eligitur quedã ſic ſunt indiuidua quod aliquo omiſſo reſiduũ nihil releuat:⁊ in talibus totum perdit̃:⁊ exemplũ eſt in legatis.C.de leg.l.ij.quedã vo ſic ſunt diuidua vel diuiſibilia qḋ aliquo omiſſo reſiduũ releuat:⁊ exemplũ eſt in poteſtate:⁊ ſtipẽdiario:⁊ tunc nõ perdit totũ ſed ſolum pro futuro tempoꝛe:tenetur tamen pro futuro tẽpoꝛe ad intereſſe:vt ſi nihil interſit nihil ſoluatur. Si autem infirmantur ſeruire videntur. vt eis debeatur ſalarium:vt in.l.ſi heres.§.ſtichus.

ff.de ſta.li. Si aũt ſeruiãt per ſubſtitutũ dicit In
no.in.c.cũ bertoldus.de re iud.hoc fieri poſſe in
his quorũ opa ⁊ labor nõ induſtria eligit̃: vt in
ſtipẽdiariis:intellige ſi ſubſtitutus equiualeat.
hoſt.vero ibi tenet cõtrariũ:⁊ credo opinionem
Inno.veriorẽ:tutius tñ eſt vt fiat cũ aſſenſu: dñi
8. q. vt ſaluetur opinio vtriuſq;. Jo.de lig.
1.cõ. ¶ Octauo querit̃ quid liceat in bello iuſto:⁊ re
ſpõdeo ꝑ multas cõcluſiões. ¶ Prima vt inſidiis
in bello iuſto licitũ eſt indiſtincte ſm glo.xxiij.q.
ij.dñs dicat:dũmodo fidẽ nõ rũpam⁹:vt eadẽ cã.
1 q.j.noli.⁊ gl.in.c.vtilẽ.xxij.q.ij. Sed.s.tho.ij.q.
ꝑ1.dicit ꝙ inſidie ꝓprie dicũtur que tẽdũt ad ali
quẽ fallendũ ṽbo vel facto qḋ dupliciter contin
git primo ſi dicat̃ falſum vel nõ attẽdat̃ promiſ
ſum:⁊ hoc ſemꝑ illicitũ eſt:ſcḋo qꝛ nõ aperimus
ei noſtrũ propoſitũ ⁊ ſecretũ:⁊ ſic licet : vt patet
ioſue.ix.vbi dñs mãdauit ioſue qḋ poneret inſi-
dias poſt ciuitatẽ hay.ſed tñ adde ꝙ frangenti
fidẽ fides frangat̃ eidẽ alias aũt hoſti fides ſer-
2 uãda eſt.xiij.q.j.noli. ¶ Scḋa nõ licet oĩ tpe indi-
ſtincte bellare ſed dieb⁹ feſtis licet bellare neceſ
ſitate vrgẽte nõ aliter ſꝫ.s.tho.vbi.ſ.qꝛ feſtũ nõ
vetat facere pertinẽtia ad ſalutẽ hoĩs etiã corpo
ralẽ:vt in medio patet:⁊ multomagis licet ꝓui-
dere bono cõitatis alicui⁹ qḋ fit per bellũ iuſtũ:
⁊ ceſſare a bello in neceſſitate eſſet deũ tẽtare:⁊
idẽ de tẽpore quadrageſime dicẽdũ eſt qḋ feſto
xxiij.q.viij.ſi nulla.iũcta glo.tpe etiã treuge bel-
lare nõ licet.c.j.de treuga ⁊ pace.qḋ intellige in
3 impugnatore nõ in defenſore:vt notat predicta
gl. ¶ Tertia xp̄iani habẽtes iuſtũ bellũ ad ſui de
fenſionẽ vti poſſunt ſm Jo.an.in addi.ſuꝑ totũ
Spec.iuris de iudeis ⁊ ſarra.infidelibus pacifi
cis nõ habẽtibus guerrã actiue aut paſſiue no-
biſcũ imminente neceſſitate: aliter non.ſ.ſi viget
guerra:vel noſtrũ bellũ eſt iniuſtũ.vel iuſtũ ſꝫ ne
ceſſitas nõ viget. Et facit.c.cũ olim. eo.titu. qḋ
diſtinguit talia tpa.⁊ qḋ habet̃.ij.parali.xix. im
pio prebes auxiliũ.⁊ his qui oderũt dñm amici
tia iungeris:⁊ qḋ habet̃.xxiij.q.iiij. qḋ vero. Et
idẽ ſentire vr̃ ex quodã ſili Nico.de li.j.reg.ca.
xxvij.vbi dicit qḋ dauid qꝛ habebat ius in re-
gno iſrael ⁊ armorũ virtute poterat illud acqui
rere facultate oblata:licite in tali bello vti pote-
rat infideliũ philiſtinorũ cõſortio ⁊ auxilio:vñ
poſuit ſe ad adiuuandũ lachis vt per illũ poſtea
regnũ obtineret regreſſis philiſteis poſt victo-
riã ad ꝓpria. Et idẽ etiã tenet Jo.de nea.i quo-
libet.cõcludẽs qḋ mõ nõ liceret ſarracenoꝝ ⁊ tur
choꝝ auxiliis vti cõtra fideles dũ guerra durat cũ
eis. Et idẽ vr̃ tenere archie. ¶ Quarta moriẽtes
4 in bello eccl̃ie pro defenſiõe ei⁹ celeſte regnũ cõ-
ſequuntur vt ꝓbat̃.xxiij.q.viij.in.c. oĩ. deceden-
tes vero in aliis bellis iuſtis etiã ſaluãtur:dũmo
do decedãt.ſine alio mortali:decedẽtes vero in
illicito ⁊ cũ illo ſolo mortali pereũt.de peni. di.
v.fratres. Jo.de lig. Sed intellige mori in bello
iuſto eoſqui iuſte.i.licite accedunt ad bellum vt
ſubditi in bello dubio.
¶ Nono querit̃ qñ quis nõ teneat̃ reſtituere que 9. q.
ſibi obuenerũt ab hoſtib⁹ ratiõe belli:⁊ rñdeo ꝑ
multas cõcluſiões. ¶ Prima ſm Monal.quãuis 1.cõ.
bellũ ſit iniuſtũ ex cauſa.aio:perſona:⁊ autorita
te tamẽ ſi rex ſubſit:qꝛ ſcꝫ ꝓ reb⁹ repetẽdis factũ
eſt intellige ex interuallo qui bellũ mouit reſti-
tuere nõ tenetur qḋ accepit:niſi acceperit vel dã-
nificauerit vltra quã aduerſarius habuerit iniu
ſte de ſuo ⁊ hoc in foro penitentiali vbi locũ ha
bet cõpẽſatio etiã nõ liquidi.i. nõ cõteſtãtis per
ꝓbationes ad liquidũ que locũ nõ habet in fo
ro cõtentioſo vñ iudex penitẽtiarius iniunget q̃
dẽ penitẽtiã ꝓ furto cõmiſſo ſed nõ reſtitutionẽ
niſi aduerſarius poſtmodũ ei reſtituerit ablata.
Idẽ Hoſt. Sed tñ intellige qḋ in foro penitẽtia-
li fit recõpẽſatio nõ liquidi.i.nõ cõteſtantis per
euidentẽ ꝓbationẽ qñ illud nõ liquidũ eſt nihi-
lomin⁹ certũ:nõ autẽ ſi ſit dubiũ:vñ iniungitur
reſtitutio ei q̃ ſubripuit decẽ a titio : qꝛ dubitat
vel leuiter credit titiũ ſibi ſurripuiſſe tantũdem. 2
¶ Scḋa ſm Hoſt.is qui iuſte pugnauit nõ tenet̃
ad reſtitutionẽ prede.ſed fit capiẽtis. xxiij.q.vij.
ſi de rebus.ex quo infert̃ qḋ capta in bello iuſto
nõ cõpẽſantur cũ debito principali:vt etiã tenet
Archie.xxiij.q.ij.dñs noſter.vbi dicit ꝙ ſi q̃s plu
rima in bello iuſto occupauit:nec deinde ſatiſfa
cere vult is cui⁹ erant nõ tenetur qui occupauit
reſtituere occupata ⁊ recipere ſatiſfactionẽ: quia
qḋ quis iure occupat iure gẽtiũ ſuũ efficit:⁊ idẽ
Archie.quod verũ intellige quouſq; ſm ſanã cõ-
ſcientiã ſit ſatiſfactum de iniuria vel debito vel
intereſſe:ſiue ceperit de rebus iniuſte pugnãtis
ſiue vaſalloꝝ eius:ſiue hominũ ſuorũ id eſt illũ
ſequẽtiũ in bello iniuſto.de aliis autẽ nõ preſtan
tibus conſiliũ auxiliũ vel fauorẽ hoc non credi-
tur.vide infra repreſalie.§.j. Predicta tamen fal
lunt in clerico ſecundum mo.de quo infra bellũ
tertio.§.iiij. ¶ Tertia ſi ſubdit⁹ bellũ mouet do 3
mino iubente:⁊ bellum ſit iuſtum:reſtituere nõ
tenetur capta ab hoſtibus niſi iuxta edictuꝫ dñi
ſui:ſꝫ ſi iniquũ ſit ⁊ ipſe nouit tenetur:quia plus
deum quam hominem debuit timere:ſi vero du-
bitat vtrum iniuſtum ſit nec iterum non tenetur
xxiij.q.j.quod culpatur.quia excuſatur propter
obedientiam.licet dominus peccauerit ſi forte
male precepit:⁊ conſentit Monal.⁊ Hoſtien.⁊
Ricard.⁊ Alber.ſed Ray.dicit hoc verũ ſi quã-
tum potuit inquiſiuit ⁊ cõſuluit peritiores.⁊ ſem
per dubius permanſit.alioquin affectator igno-
rãtie ſicut expers ſciẽtie puniretur.de clã. deſpõ.

cum inhibitio. Et hec vera intellige quouſqꝫ du
bitat. vñ alia litera hꝫ interim non tenet̃: cũ autẽ
ſciuerit aut probabiliter crediderit bellum iniu
ſtum reſtituere tenet̃ oĩa q̃ hꝫ. arg. c. fin. extra de
preſcri. ꝛ etiã q̃ ſunt conſumpta. ſi ſemꝑ fuit du-
bius: qꝛ nõ fuit poſſeſſoꝛ bone fidei: vnde obediẽ
tia excuſauit a peccato nõ a reſtitutione recogni
ta: ſi aũt ꝓbabiliter credebat bellũ iuſtũ non te-
net̃ de cõſumptis niſi inquãtum ex hoc ſit factus
4 locupletioꝛ. C. de rei vendicatiõe. l. certũ. ¶ Quar
ta lꝫ ſubditi excuſentur in dubio vt ſtatim dictũ
eſt: non tñ eſt ſil'e de amicis cognatis ſtipendia-
rijs ꝛ hmõi ſm̃ Ho. qꝛ non excuſat eos obediẽtia
nec in dubio debẽt cõmittere ſe diſcrimini. vt iu
uẽt aliquẽ in alterius ꝑiudiciũ. xiiij. q. v. deniqꝫ.
nec eſt ſil'e de aduocato quem excuſat bona fides
quãdiu credit cãm eſſe iuſtam: qꝛ eſt illi iudex ſu
perioꝛ qui cãm examinat iudicãs de allegatis. in
bello aũt viribus vincit̃. ꝛ cõcoꝛdat. vl. tamẽ mi
hi vr̃ qꝺ vbi nõ dubitant ſed ꝓbabiliter credunt
excuſentur quia aliter vix aliqs poſſet militare.
Stipendiariꝰ aũt paratus cũ quocunqꝫ militare
nõ cogitãs de iuſticia vel iniuſticia belli ſed tan
tum de ſtipendio: eſt in malo ſtatu: nec debet ab-
ſolui ſm̃ archiep. niſi renunciet arti vel ſit para-
tus non eſſe in bello: niſi quod ſciuerit iuſtum:
adde vel quod probabiliter iuſtum crediderit.
1. qõ ¶ Decimo querit̃ qñ quis reſtituere teneat̃ q̃ ſi-
bi obuenerũt ab hoſtibus rõne belli: et reſpõdeo
1. cõ per multas cõcluſiones. ¶ Prima quicunqꝫ bellũ
cluſio. mouet iniuſtũ vel ita iuuat qꝺ ſine eo non fieret:
vltra moꝛtale tenet̃ hoſtibus de oĩbus dãnis da
tis: ꝛ ſuis de damnis receptis ab aduerſarijs iu-
ſte repugnãtibus ſi iuerãt bona fide: vel inducti
cõſilio eius timoꝛe: vel coactiõe. qñ de ſe nõ erãt
facturi: ſecus ſi iuerũt mala fide ſcientes iniuſti-
tiã belli ꝛ voluntarij: qꝛ ex turpi cã nulla contra-
hitur obligatio. inſti. mand. § illud. ff. co. ſi renu
nerãdi. Silr̃ tenent̃ oẽs qui in tali bello fuerunt
ꝑncipales. ita qꝺ nõ fieret ſine eis: alij vero tenẽ-
tur de dãno qꝺ intulerũt: verbo aut opere. Guil.
2 ¶ Secunda dñs aut alius quilibet mouens iuſtũ
bellum: ſi aĩo craſſandi vel malitioſe intulit dã-
na: cum al's ſibi poſſet cõſulere: vltra moꝛtale re-
ſtituere tenet̃: ſecus ſi bona fide pugnãdo cõmo-
de abſtinere nõ potuit: vñ cõpenſabunt̃ illa dã-
na cũ dãnis ꝓpter que bellũ mouit. Et ſilr̃ ſi ha-
bẽs iuſtũ bellũ fuit notabiliter negligens in de-
fendendo ſuos tenetur eis de dãnis acceptis non
aliter: quia ſe ꝛ ſua tenent̃ exponere pro dño: te-
netur etiã oĩbus quos vocauit de damnis acce-
ptis: niſi venerint ex debito vel cauſa humanita
tis aut conſanguinitatis. xxiij. q. iij. c. nõ inferen
da. ꝛ ſequentibus. Guil. vel niſi conuenerint ali-
quid accipere ꝑ certa mercede: de quo infra mã-
datũ. Et hoc intellige de dãnis que mandãs ſeu
vocãs potuit veriſilr̃ ꝓuidere. ¶ Tertia habens 3
iuſtũ bellũ vel ſe in illo repericns: ſi ſpoliauit cle
ricos: religioſos vel conuerſos: aut peregrinos
q̃uis eſſent cũ hoſtibꝰ reſtituere tenet̃: et moꝛta-
liter peccant tales: niſi licentiã haberẽt a ꝑlatis
eccleſiaſticis habentibꝰ iuriſditionẽ ſupra illos:
vel niſi eſſent victualia eccleſiarũ: aut clericoꝛũ:
rapinã etiã cõmittunt ſi ſpoliãt ruſticos aut via-
toꝛes: aut exiſtẽtes in agricultura ꝛ aĩalia quibꝰ
arant et ſemina poꝛtant ad agrũ. extra de treu. c.
innouamus. imo ſubditi dñi iniuſte bellantis.
nõ preſtãtes cõſiliũ: auxilium: vel fauoꝛẽ directe
vel indirecte nõ ſunt ſpoliandi. vel in aliquo pu
niendi. ſed tenent̃ reſtituere ne pena excedat au-
thoꝛes. ar. de his q̃ fi. a maio. parte. c. q̃ſiuit. et. j.
q. iiij. c. j. Qꝺ ſum. ange. dicit verum niſi dñs dire
cte vel indirecte ex ꝑſonis vel rebꝰ eoꝛũ iuuaret̃:
alij vero hoc dicũt verũ etiã ſi dñs in bello vtere
tur bonis eoꝛũ ab eis ablatis: ſed veritas eſt qꝺ
tñ põt iuſte pugnans in eos ꝛ in eoꝝ bona q̃tũ
victoꝛia requirit: quia ſtabilita reſtituere tenet̃
q̃ ſupſunt. A foꝛtioꝛi autẽ reſtituere tenet̃ dãnifi
cãs innocentes: nõ ſubditos hoſtis: niſi hoc face
ret ꝑter ſuã intẽtionem: puta ſi nõ valens capere
ciuitatẽ dat eã ad ſaccum vel incẽdit: non aliter
potens punire multos nocentes niſi inuoluẽdo
aliquos innocẽtes. ¶ Quarta q̃ in bello iuſto ſi- 4
ne ſuperioꝛis oꝛdinatiõe incẽdit domũ agrũ aut
victualia etiã hoſtiũ incẽdiarius eſt: et ad ſatiſ-
factionẽ tenetur. xxiij. q. j. quid culpat̃. ꝛ ſi fiat ſu
per hoc excõicatio et publicet̃ eſt caſus papalis:
et idem eſt de habẽte bellũ iniuſtũ ſi id faciat ex
mãdato ſm̃ archie. ¶ Quinta habẽs iuſtum bel- 5
lũ ſi vltra id qꝺ ſatiſfactũ eſt ſibi et ſuis: de omni
damno ꝛ operis laboꝛe: vel donec ſe aduerſariꝰ
offerat ad ſatiſfactionẽ: plus abſtulit vel dãnifi-
cauit de illo pluri tenetur: niſi foꝛte eſſet talis ho
ſtis quod ꝑter hereſim vel aliud hmõi bona eius
eſſent publicata per edictũ Guilhel. ¶ Sexta oẽs 6
exiſtẽtes in bello iniuſto ſm̃ monal. tenent̃ inſo-
lidũ de omni dãno ſuo auxilio ꝯſilio vel fauoꝛe
dato. quod aliter datum nõ fuiſſet. ar. xiij. q. iiij.
oẽs. ꝛ. ij. qõ. j. notandũ. in fi. qui vero ꝓbabiliter
credit ſuo auxilio conſilio vel fauoꝛe: alios non
plus feciſſe quã alias erant facturi: nõ tenet̃ niſi
de his q̃ ipe habuit: vel de dãno qꝺ dedit ipe vel
aliquis de familia ſua: directe et occaſionaliter.
arg. de ſentẽ. ꝛ re iudi. c. j. de etate ꝛ quali. oꝛd. c.
tuã. et de hoc etiã. j. furtũ. ¶ Septima qñ neuter 7
rapientium dñs erat: nec vnus magis altero ſo-
ciũ animauit: ſed ſimul cõuenerũt de faciẽdo in
ſultũ: vel rapina cõmittẽda: ſm̃ Hoſti. q̃libet te-
net̃ inſolidũ: ſꝫ veriꝰ alij dicũt qꝺ ſolũ ꝓ ſua par
te qñ alter erat facturus: vel inſolidũ ſi facturus

non erat. Et licet ſm Ray. quando plures ſimul
τ adunt quaſi exercitus: quilibet teneantur in ſo
lidū: qꝛ alios iuuat: tamē ſm hō. hoc verū eſt: qñ
vnus ſine alio nō feciſſet: alſ quilibet tenetur ꝑ
damno qđ intulit: et hoc teneas. ¶ Octaua ca q̄
dicunt̄ de bello licito locum nō habēt ſm Jo. de
pla. qñ pars de ciuitate pulſa bellū indicit ciui-
tati: qꝛ nō eſt bellū ſꝫ ciuilis diſſenſio: ex qua res
pu. leditur: vnde ibi capta ſubiacēt reſtitutioni:
qđ limita niſi raptor alſ fuerit iniuſte aliquib⁹
ſpoliatus quia recipere pōt a ſpoliatore τ a ciui
tate que ſpoliatorem reſtituere non compellit.

11.q. ¶ Undecimo vtrū occupata ꝑ pncipes xpianos
qui hodie inter ſe ꝓpria temeritate bella gerētes
qđ vnus ab antiq̄ poſſedit: ali⁹ nouiter vſurpat
ſint reſtituēda: τ dicit do. Ant. i. c. qđ ſup his. de
voto ſm Hoſt. ſe nō videre quō iuſte teneāt: aut
confeſſores eoꝝ peccata quāꝗ notoria palpitēt:
aut ab eiſdem elemoſynas τ poſſeſſiones acci-
piāt aut eos abſoluāt. Unde caueāt ne caterua-
tim ruāt ad inferna: τ alios ſecū trahāt. Nec cre
dit ꝙ i italia ꝓſcribi talia poſſint. c. fi. de ꝓſcrip.

2 ¶ Duodecimo vtrū dñi q̄ bella geſſerūt poſſint
inuicē cōponere de dānis ſubditoꝝ: τ dicit hō.
ꝙ ſtandū eſt cōpoſitiōi ſi fiat de dānificatoꝝ cō-
ſenſu. ſ. libero. alſ q̄ mouit bellū iniuſte: non pōt
ſubditis preiudicare ꝑ ſuā cōpoſitionē quin ipē
teneat̄ eis de ꝓprio niſi ipſi in culpa fuerint pari
ter cū eo. τ conſentit monal. Qui autē habuit iu
ſtū bellū procurare dꝫ ꝙ ſubditis ab aduerſarijs
damna reddant̄: alias ipē tenet̄ eis. qđ ſm mo. et
hō. verū eſt nō de expenſis ſup q̄b⁹ cōponere ſua
autoritate ꝯueuerūt vel ptranſire: ſed de dānis
incēdiorum rapinarū τ hmōi: ſuper quibus etiā
cōponere pōt ex cā probabili: puta ſi videat ali-
ter ſe nō poſſe hr̄e bonū pacis aut belloꝝ pericu
lis carere: qꝛ vtiliter parit negotium ſubditorū.
ar. eorū que notant̄ in. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vtili.
pu. τ. c. que in eccleſiarū. de cōſti. vbi patet ꝙ ex
cauſa ratiōabili: pōt princeps ſtatuere ꝯ ea que
ſunt de iure gētium τ de iure naturali: vt ptꝫ de
preſcriptione: itē tollere rē vnius et alteri trade-
re et propter delicta cōfiſcare bona ſubditorum:
et ibi Panor. dicit ꝙ licet imperator nō habeat
dñium rerum priuatarū: tñ ex cauſa rationabili
poteſt eas occupare: τ exemplificat de cauſa legi
tima: dicens ꝙ huiuſmodi eſt fauor publicus vt
l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. et hmōi ratio eſt
carere bello qua ratione non pōt eſſe maior. Et
hoc ſm Hoſt. verū eſt etiam ſi partes nō conſen-
tiāt: quia aliter pax haberi non poteſt: τ allegat
l. conuentionū. ff. de pac. Et idē dicendum eſt in
dominis inferiorib⁹ maxime qui preſcripſerunt
iura imperij. Que tamen vera intellige qñ prius
fecerunt iuxta poſſe vt ſubditis fieret reſtaura-
tio τ obtinere non pñt. Si autē a principio ſub-
diti contradicūt ne fiat cōpoſitio niſi dānis ſuis
inſtauratis: non pōt dñs ipſa dāna quietare ſm
ſum. piſ. qđ tñ intelligo ſolū qñ poteſt: aut vince
re aut pacificari dānis nō remiſſis: non aliter ra
tione ſuperius dicta. Nec obſtat ratio quā addu
cit ſupple. qꝛ inquit gerēs negotiū alteri⁹ eo in-
uito nō pōt aliq̄d petere niſi ꝓ bene geſtis ante
ꝓhibitionē. C. de neg. geſt. l. fi. qꝛ hoc nō ꝓcedit
in dño qui ſubditū cogere pōt ex cā. ſed in pari.
Poteſt tñ deſiſtere a bellādo cōtradicentib⁹ ſub
ditis: qꝛ apud eū ſicut mouēdi bellum ita τ deſi-
ſtendi a bello reſidet autoritas. Concordat ho.
Aduerte tñ ꝙ ſm Panor. noīe dāni ꝓprie et ſtri
cte venit diminutio patrimonij per aliū facta. l.
iij. ff. de dā. infec. vñ nō veniunt noīe dāni expēſe
facte ꝓpria voluntate etiā coacta. Quod notan-
dū eſt ꝓ ſtatutis et hmōi odioſis. Predicta tñ re
miſſio quo ad eccleſiarū τ eccleſiaſticarū perſo-
narū dāna: nō vꝫ niſi cōſentiāt earū ꝑlati: ſm ar-
chie. τ alios doc. qꝛ de hmōi diſponere non pñt:
vt di. xcvj. Predictā tñ relaxationē q̄tū ad lai-
cos τ clericos archi. intelligit quo ad cōſumpta
qꝛ extantia ſi bellū fuit iniuſtū vel ſi ſublata ſunt
ab his a quib⁹ non poterāt: tenent̄ qui habēt re-
ſtituere veris dñis ſi poſſunt alias pauperibus.
Et idem dicit ſi dubitatur de iniuſtitia belli.

¶ Decimotertio vtrū liceat facere noua caſtra. 13
et dicit Inno. in. c. piſanis. de re. ſpo. ꝙ nō cū in-
iuria vel emulatione alterius nec etiā incaſtella
re vetera q̄ non probant̄ habitata. C. de edifi. pri
ua. l. iii. ff. de ope. pub. l. ij. et. C. de fun. limi. l. xj.
qđ pañ. ibi verū intelligit i poſſeſſore iniuſto ſeu
tyrāno: ſi aūt ē iuſt⁹ diſtinguit: qꝛ ad iniuriā alte
rius vel emulationē. ſ. vt alteri noceat τ ſibi non
proſit nō lꝫ: qꝛ ſic etiā re ꝓpria vti nō lꝫ: τ ad hoc
agere pōt eōs ſm Inno. vt deſtruantur vel dedu
cātur in priſtinā formā: ar. extra de iudeis. conſu
luit. τ nō ſolū ipſe ſed τ quilibet habens ibi red-
ditus: qꝛ iuſte ꝓ vitanda ſui patrimonij diminu-
tiōe q̄ſqꝫ agit ar. in. d. c. piſanis. idē Hoſt. Si ve-
ro hoc faciat non ad alterius iniuriā ſed ad con
ſeruationē ſui patrimonij vel honoris putat hoc
licere. nec poſſe prohiberi per aliū etiā ſi inferat
alij dānū vel timorē et ad hoc text. in. l. in meo. ff.
de aqua plu. nec poſſet ad hoc allegari preſcri-
ptio etiā ſi longiſſimo tēpore non refecit vel in-
habitauerit: qꝛ cum ille actus ſit mere facultatis:
et nihil poſitiue actum ſit in ſui iuris preiudiciū:
preſcriptio non currit de ele. con. Joannes.

¶ Rurſus de bello .ij. quando eſt priuatum.

BEllum priuatū vel particulare quādo
dicitur et quādo ſit licitum dictum eſt
eſt titulo priore in principio: τ totū q̄-
tum ad ſuā iuſtitiā fundatur in regula

iuris naturalis et ciuilis.ff. de iuſti. et iure.l.vt
vi.ſ.quod vim vi repellere licet cum moderami
ne inculpate tutele.

1.q6 ¶ Primo vero qritur qn dicat in defenſione ad
eſſe moderamen inculpate tutele: ⁊ vtrū inuaſus
pugno licite ſe defendat armis: ⁊ dicit Panor.
in.c.olim.de re.ſpo.breuiter colligi ex gl.in.c.ſig
nificaſti.de homici.et Bar.in.l.j.C.vnde vi. hoc
moderamē eſſe quando id fit quo omiſſo iniuria
repelli non poterat: intellige ſine periculo pſone vl'
etiam rerū ſm Bar.qr hoc nulli imputat: vt pbat
in.l.ſciaꝫ.§.qui cum aliter.ff.ad.l.aquil. Etſi mo
dum quis excedit nō tenet ſm Inno. Hoſt.⁊ do.
Ant.niſi fecerit ex propoſito.ff.ad.l.aql.ſi ex pla
gis.§.tabernarius.quod verū eſt quātū ad dānū
illatum de quo loquit ille.§.ſm ray.quo ad ſen
tentiam excōicationis ſi pſona percuſſa ſit eccle
ſiaſtica quantum vero ad pniam ⁊ irregularitatē
ſi inde mors ſequat tutius credit ꝙ teneatur de
exceſſu.de quo dic vt infra.§.iij.et.vij.ſꝫ intelli
ge quod tenet de exceſſu arbitrio iudicis ſꝫ Bal.
in.c.j.de pa.te. in vſ.feu. Sꝫ de hoc an.ſ.itexerit
in finibꝰ defenſionis ſeu recuperāde poſſeſſiōis:
certa regula dari non poteſt.ſꝫ bonꝰ iudex arbitra
bitur ꝯſiderata qlitate pſonarūꝫ ⁊ actū. Et p hoc
reliquitur ſupflua ꝯſideratio glo.in.d.l.que dicit
in hoc moderamine tria attendi.primo.ſ.modū
quia aggreſſus ſine armis vel cū paruo baculo re
ſiſtere non debet armis.ſcdo tps vt fiat incon
tinenti non ex interuallo.tertio cāꝫ: vt ſcꝫ fiat ad
defenſionem nō ad vindictā: ſed certe dari non
poteſt regula certa quo ad primū: vt etiam no.in
d.l.quia aggreſſor plus aliquādo pugno pōt vel
baculo paruo quaꝫ aggreſſus enſe: nec quo ad ſe
cundū vel tertium. Sed tñ p informādo iudicis
arbitrio diſtinguendum eſt: qr ſi vis infert per
ſone poteſt qs incōtinētí pcutere antequā percu
tiatur ad euadēdum pcuſſionē vel iniuriā: qr hoc
eſt iniuriam repellere potiuſquā iferre: qd tamen
Bart.limitat ſi veriſimilia qr pcedunt iudicia: et
actꝰ manifeſti quod ille volebat offendere: ⁊ iſte
aliter ſe defendere non poterat: facta vo iniuria
perſone non eſt licitum percutere etiā incōtinētí:
quia non eſſet defenſio: ſed vindicta niſi forte ſm
Innocen.timeretur geminata percuſſio: et idem
Bart.ſi tñ percuſſus inſequitur percuſſorem iam
nolentem percutere ⁊ vulnerat puniri nō debet:
vt doloſus: ſed vt culpabilis: quia inconſultus ca
lor vitio calumnie caret: vt in.l.j.ff.ad turpi. Si
autem vis infertur rebus diſtinguit. Iacob. de
are.quia ſi aliter per viam iudicij reparari poteſt
percutere non licet: etiam ſi res aliter ſalua eſſe
non poſſet: ſi autē reparari nō pōt per viam iudi
cij dicit lꝫ ſcdꝫ aliquos male: vt infra homicidiū
primo.§.v.⁊.iiij.⁊ pluribus infra excōicatio.vj.§.
iiij.caſum.ix.qd lꝫ defendere et occidendo: vt.l.
furem.ff.ad.l.cor.de ſica.ſed tñ iniuria repelli dꝫ
incontinenti.i.quāprimū qs poterit lꝫ iniuria ſit
facta: quia non eſt vindicta: ſꝫ defenſio qdā Et
quando dicat incōtinētí hoc caſu: dicit gl.in.c.ſi
gnificaſti.ij.de homi.quod dꝫ hoc facere qꝫ citiꝰ
poterit collectis amicis.ff.de acq.poſ. qd meo §.
ſi.et Io.an.et Ho.dicunt hoc verū vt licitū ſit re
ſiſtere cū amicis ad recuperationē inuaſe rei ſi hoc
fiat antequam ad alia diuertatur alias eſſet guer
ra et vindicta. Bar.vo.in.l.j.C.vñ vi.ſentire.vr
quod hoc fieri debeat infra tres dies: ſed meliꝰ dr
hoc quod eſt quāprimū poterit nō diuertendo ad
alia: relinquēdo arbitrio boni viri rerum qlitate
penſata: quia ſi nobilis eiciat d caſtro forte.j.ſex
menſes non faciet ſe ſatis fortē ad rehabēdum: ⁊
dictum Ioā.an.pcedit qñ res per viā iudicij po
teſt rehaberi: quia tunc non licet eam defendere
niſi dum eſt in ipſo rapi: vt infra.§.vij.

¶ Secundo vtrum percutere poſſit inuaſus qui 2
poſſet euadere fugiendo: et dicit Archi.quod nō
ſed dicit Pañ.in.d.c.olim.quoſdam diſtingue
re: quia ſi aggreſſo eſt magnum dedecus fugere
non tenetur fugere ſed percutere pōt ad iniuriam
repellendam: ſi vero non eſt ſibi verecundia vt
quia aggrediens eſt longe preſtātior: tunc ſecus
Bar.vero tenet indiſtincte quod quis fugere nō
tenetur quia fuga eſt iniuria.l.item apud labeo
nem de iniur.⁊ conſequenter ad eā repellendā ⁊
propulſandā pcutere licet.itē p rerū defenſione
licitum eſt armis reſiſtere: vt in.d.c.olim.⁊ in.c.
dilecto.de ſen. excom.lib.vj.et etiam occidere ſꝫ
ius ciuile ſi aliter res ſalue eſſe non poſſunt iuxta
notata in.l.furem.ff.de ſica.quelibet autem iniu
ria corporalis maior eſt rerum iactura.l.in ſeruo
rum.ff.de pe.qd tamē tēperandū eſt vt not. Bar.
in.l.j.ff.co.ti.⁊ conſequenter pro hac ppulſanda
licitum eſt percutere. Sed tñ Panor.dicit ꝙ hoc
caſu licet quis percutiendo euitaret peccatum:
non tamen irregularitatem ſi occideret aut muti
laret: quia eam quis ſolum vitat quando mortem
propriā aliter vitare non poteſt.facit qd legitur
⁊ no.i.cle.ſi furioſus.d hom.⁊ gl.i.§.j.xxiij.q.viij.

¶ Tertio vtrum licita ſit predicta defenſio pre 3
dicto modo vniuerſaliter omnibꝰ: ⁊ dico quod li
citum eſt omni perſone non ſolum laicis ſed etiā
clericis et religioſis etiaꝫ ſine licentia ſuperioris
quando commode haberi non poteſt ſcdm Io.
de ligna.quia hoc competit iure naturali.diſtin.
j.ius naturale.et quo ad actus naturales religio
ſi non cenſentur mortui.xvj.q.j.placuit. Et opi
nio Ugo.tenētis quod peccat mortaliter occidēs
ne occidatur exprobatur ⁊ contrarium manifeſte
dicitur in clemen. ſi furioſus de homici.tñ ſecun
dum.s.thomam nullus ad hoc tenetur: ſcilicet

vt occidat ne occidatur: ſed eſſet maioris perfe-
ctiōis ſi ſe permitteret occidi quaʒ ſi ſe defenden
do occideret: cum aliter euadere non poſſit. Lici
ta eſt in oī loco etiā in eccl'ia ꝓꝑ ꝑiculū qn̄ ſeque
ret homicidiū hoc nō faciēdo: nec obſtat eccleſie
pollutio ꝑ ſanguinis effuſionē: q2 magis pōderā
da eſt hoīs conſeruatio cū ſit irreſtaurabilis quā
eccleſie q̄ recōciliari pōt: ⁊ forte dici poſſet ꝙ ad
eius pollutionē reqrit effuſio ſanguīs iniurioſi
vt notatur in.c.vno.de ꝯſe.eccle.li.vi. Licita eſt
etiā occupatio in q̄cūqʒ officio ita ꝙ ēt celebrāti
ſi inuadat ⁊ aliter euadere nō pōt licitū eſt ſe de
fendere ⁊ occidere: q2 ꝓpter īpedimētū corporale
ſuperueniens. inchoatū offm̄ dimittitur inexple
tum: ſeptima.q.i.illud. ⁊ capl'o nihil. hic aūt eue
nit īpedimētū celebrāti: imo ꝑiculū mortis: ⁊ ꝯñr
licitū eſt ei ꝑtermiſſo officio de īminēti periculo
expedire: ⁊ ſi ſe defendendo occiderit poteſt reaſ
ſumpto offō celebrare: dūmō affuerint ea de q̄b9
loquit̄ de. ſi furioſus: q2 vt in ea probat̄: nec pec-
catum: nec irregularitatē incurrit. Et ideʒ de ba
ptizantib9: ordinantib9: ꝯfirmātib9 vnſas inun
gentib9: et ſingula ſacr̄a cōferētib9 ſi inuadant̄:
q2 licite poſtponunt illorūʒ ſacrorum collationē
inchoatam propter ſui tutelam. Joan. de ligna.

4 ¶ Quarto querit̄ pro dictis in § proprie. vtrū ſa
cerdos baptizans actualiter puerum in mortis
periculo conſtitutū q̄ eternal'r dānabitur: ſi ſacer
dos omiſſo baptiſmo ſe defendat nullo alio exi-
ſtente qui baptizet: licite omittat baptiſmum ut
ſe defendat. ⁊ dico ꝙ non lʒ ſʒ ꝑeligēda eſt mors
corporalis ſacerdotis morti ſpūali pueri quia ſi
ita fiat ſequitur vnū malū tm̄: ⁊ illud eſt tꝑale. ſ.
mors corporalis ſacerdotis: aliter vero ſequn-
tur duo et ſpūalia ſcʒ mors eterna pueri. de con
ſecra. diſtin. iiij. firmiſſime. et neglectus cure ani-
marū ꝙ ſacerdoti eſt mortale extra de eta. ⁊ qua.
cum ſit ars. preeligendū aūt eſt min9 malū maio
ri. xiij. diſt. nerui. Ubi aūt foret dubiū probabile
de vita aut morte pueri antequam periculū eſſet
expletum: ⁊ conſtaret de morte ſacerdotis niſi di
uerteret: adhuc creditur preeligenda mors ſacer
dotis et maxime proprij et parochiani. Joan. de
lig. infra cautas. § ij.

5 ¶ Quinto vtrum licita ſit ꝑdicta defenſio cuili-
bet ꝯ quēlibet inuaſorē: ⁊ dico eam eſſe licitam.
primo ꝯ ſuperiorē gn̄aliter: qn̄ ſcʒ ꝯſtat qȝ inīu-
ſte inuadit. C. de iure fiſ. l. ꝓhibitū. ⁊ maxime cūʒ
aliquid extra offm̄ ſuū agit ad ipſum nō ſpectā ſ
ſed ſi iuſte agit non eſt reſiſtendum. ij. q. iij. qui re
ſiſtit. Et ſcd̄o ꝯ iudicē vel poteſtatē iniuſte inua-
dentē vt occidat. Et tertio ꝯ patrē agētē aliquid
cōtra filiū etiā degentē in patris ptāte ſi excedit
ſibi conceſſa ex iure p̄rie ptātis: ⁊ multo magis ſi
agit ꝯ filium emācipatū. Et quarto ꝯ abbatē pro
priū vel alios prelatos ſi ꝯ monachū aliq̄d atte-
taret in his q̄ nō ꝑtinent ad offm̄ ſuū iure vel cō
ſtitutiōib9 modificat̄: maxime in his q̄ ꝓꝑ moraʒ
periculū ingerūt: vt pote ſi abbas monachū inua
deret vt occideret ſubito: ſed ſi attentet ꝑlatus ꝯ
monachū de ꝑmiſſis a iure vel cōſtitutiōibus or
dinis corrigendo ⁊ ſil'ibus monacho reſiſtere nō
lʒ: imo nec in hoc caſu audiretur appellans extra
de appe. c. de priore. Et q̄nto ſeruo ꝯ dn̄m: ſi attē
tet aliquid a iure nō ꝑmiſſum: in ꝑmiſſis autem a
iure nō licet ei ſe defendere: ⁊ eſt hodie reſtricta
dn̄orum ptās in ſeruos: q2 nec trucidare nec acri
ter eos affligere poſſunt. Et idē dicēdū eſt de va
ſallo ꝯ dn̄m diſcipulo ꝯ magiſtrum: ⁊ vxorē ꝯ ma
ritum q2 ſcʒ pn̄t ſe defendere ſi vltra debitum iu
ris aliquid attentent aliter non. Joan. de lig. 6

¶ Sexto vtrum licita ſit dicta defenſio etiā pro
alio: et dico qȝ eſt licita pro filio: ꝓ vxore: imo ꝓ
ſponſa et ꝓ aliis ꝑſonis cōiūctis: q2 ſi licita eſt ꝓ
rebus licita eſt etiā ꝓ cōiunctis ⁊ amicis inuaſis:
cum etiaʒ hō homini offm̄ debeat. ff. de ſeruis. l.
cū ſeruis ⁊ vaſallo pro dn̄o imo ad hoc tenet̄ al's
perdit feudū: ⁊ militi pro belli ꝑpoſito ſi pōt: al's
capite punitur: imo etiā extraneū defendere dʒ ſi
pōt q̄libet ſine ꝑiculo ſui. xxiij. q. iij. nō inferēda.
lxxxij. diſt. error. Jmo ſcd̄ʒ Barto. in. l. ſi quis in
ſeruitute. in. fin. ff. de fur. et in. d. l. vt vim. et ibi
glo. ⁊. xxiij. q. viij. § i. in glo. ⁊ Cy. et Pe. in. l. i. C.
vnde vi. quilibet de populo pōt quemlibet impu
ne defendere: conſuluit tamen Barto. in. d. l. vt
vim ad tollendum omne dubiuʒ: qȝ facit q̄s ſibi
mandari vt defendat clamando defendite vel
currite vel ſimilia: vt etiam no. Bal. in. d. l. i. quia
tunc ſcd̄m omnes licite et impune defendit: et fa
cit ar. in. l. grachus. C. de adul. Sʒ tamen iſta in-
tellige de pena ciuili: non autē de irregularitate
Hic tamē diſtinguendū eſt quo ad incurſionē vl'
euaſionem pene ciuilis aut canonice ſecundū ar
chiepiſcopum qui loqui videt̄ ex Jo. de lign. Nā
occidens vel mutilans defendendo ſeipſum
euitat penam irregularitatis: non autem ſi alte-
rum defendat etiam patrem vel filium: vt no. gl.
in. ca. ſi furioſus de homi. in cle. penam autem ex
communicationis percutiendo clericum euitat
non ſolum defendendo ſe: ſed etiam patrē matrē
vxorem filium vel filiā ſm̄. Jnno. non auteʒ de-
fendendo extraneum: etiam ſi miles mandato in
iuriati hoc feciſſet: quod videtur intelligendum
quando occideret mutilaret: vel grauiter lede-
ret clericum: alias non videtur incurrere ſcd̄m
Archieſpiſ. imo dico quod nec ſi grauiter ſerua
to moderamine: quia excommunicatio iuris nn̄quā
eſt ſine mortali. Quantum vero ad euitationem
pene perſonalis aut pecuniarie: ſi volentes non
vim vi repellere ab iniuriato ſunt coniuncti:

emittant penã ſecundũ modũ:ff.de iuſti. et iur.l. vt vim.limitãdo eã per.l.in priuatis.ff. de iudi. ſilr ſi ſunt extranei deputati pro comitiua violẽtiã paſſi: ſi aũt nõ erant ſic deputati ſed vocãtur in auxiliũ:p paſſum iniuriã:ſic etiã euitant penã vim vi repellẽdo incontinẽti tm̃: nõ ex interuallo neqꝫ ſi nõ aduocanẽ in auxiliũ per paſſum hec oia Archie.ſꝫ verꝰ eſt qd de Bar. dictũ eſt ꝙ quilibet quẽlibet poſſit defendere: ⁊ de hoc.j.de excõicatione percutientiũ clericos notabili. iiij.§.ij.Qui etiã ſubdit qd vaſallus citꝰ iuuabit patrẽ inuaſum ad mortẽ q̃ dñm ſi vtrũqꝫ non põt: qꝛ patri tenetur filius naturali ⁊ ciuili iure: dño aũt ciuili tm̃:itẽ q̃uis iuramento aſtrictꝰ ſit adiuuandũ dñm:tm̃ hoc iuramentũ intelligiẽ ſaluo vinculo p̃cedenti:qꝛ ius alteri q̃ſitũ nõ tolliẽ per ſecundã obligationẽ.extra de iureiur.c. petitio. ſecus videẽ de patre inuaſo q̃tũ ad ſtatũ vel aliqua bona vt.s̃.bellũ.j.§.v. Itẽ in ſimili caſu magis patrẽ iuuabit q̃ epm ſuũ: qꝛ in beneficiis tẽporalibus cuius ſunt ſubſtãtia vita huiuſmodi: tenetur quis magis patri carnali quam ſpiritua li:vt not.glo.xxx.q.j.c.j.et diſt.lxxxvj. non ſatis.

7 ❡ Septimo vtrũ licita ſit predicta defenſio pro rebus.⁊ dico ꝙ Io.de lig.diſtinguit. Aut enĩ volens propulſare violentiã ſibi p rebꝰ illatã iuſte poſſidet aut iniuſte. Si iuſte hoc põt incontinenti:⁊ cũ dicto moderamine: et hoc pro rebus ſuis et ſibi depoſitis ⁊ cõmodatis: et p rebꝰ amicorũ et ppinquoꝝ eos.ſ.adiuuãdo.diſt.lxxxiiij. q conſentit.ex interuallo autẽ non lꝫ.vt.s̃.§.j. Si autẽ poſſidet iniuſte: aut poſſidet iniuſte ab aliquo alio ab eo ꝯ quẽ vult vim vi propulſare: et tũc lꝫ ei cõtra illum aliũ: q̃cunqꝫ volentem violentiã inferre vim vi repellere. aut poſſidet iniuſte ab eo contra quẽ vult vim repellere:⁊ tunc aut poſſidet primo vi aut ſecũdo precario:aut tertio clã p̃cariũ eſt qd precibꝰ petẽti vtendũ concediẽ:tãdiu q̃diu is q cõceſſit patiẽ.ff.de preca.l.j.et precaria diciẽ ad p̃ces aliquoꝝ vſqꝫ ad q̃nquenniũ ꝯctus initus.vt extra eo.c.j. In primo caſu ſi ſtatim venit vt recuperet:non lꝫ reſiſtere vi.C.vnde vi.l.j.ſi autẽ venit ex interuallo licet reſiſtere: qꝛ neqꝫ ex interuallo lꝫ alicui autoritate propria recuperare ablata. In ſcdo autẽ caſu cũ ſcꝫ p̃cario poſſidet tunc poſt denegatam reſtitutionẽ lꝫ illi ſcꝫ petẽti rẽ ſuã ſtatim vim vi repellere:nec lꝫ ei q ſic poſſidet reſiſtere:qꝛ denegãdo viẽ ſpoliare: ſꝫ ante denegatã reſtitutionẽ non poſſet vim vi repellere: lꝫ poſſit reuocare p̃cariũ. In tertio vero caſu.ſ.cũ poſſidet clandeſtine: nõ lꝫ vim vi repellere:ſed licitũ eſt ingredi.⁊ ſi ille nõ admiſerit ex tũc ſit violẽtia.de quo.§.ſequẽti. Et notandũ primo ꝙ licitũ eſt pro rebus vim vi repellere cõtra oẽs contra quos licitũ eſt pro perſonis:ſi tm̃ vim repellẽre volentes poſſint habere bona vt excludanẽ ſerui:monachi ⁊ ſimiles:ſed tm̃ moderamẽ inculpate tutele diuerſificari dꝫ: attẽta varia pſonarũ qualitate:qꝛ aliter ⁊ mitius contra patrẽ q̃ contra penitus extraneũ: ⁊ ſic de aliis que cõſiderãda venirẽt. Et ſcdo ꝙ vim vi repellẽdo pro rebꝰ incurritur irregularitas ſi clericus vel aliꝰ occidat vel mutilet:nõ aũt incurritur excõicatio ſi quis eũ percutiat ſeruato moderamine incul. tu.qꝛ excõicatio nõ incurriẽ ſine dolo vel diabolica ſuaſione.xxvij.q.iiij.ſi qs. ſed irregularitatẽ qs incurrit etiã ſine dolo:vt ptꝫ in iudice reũ cõdẽnante.hec omnia Io.de ligna. pro cuiꝰ dictis aduerte quod aliquando vim repellit poſſeſſor: aliq̃n ſpoliatus volens rem ſuam recuperare. vide etiã infra excommunicatio.vj.§.iiij.caſu.ix.

❡ Octauo vtrũ aliquo tenẽte rẽ meã liceat mihi illã auferre:et dicit Panor.in.c.ſicut.el.ij.de iureiur. ꝙ ſic ſi recuperatio fiat incontinẽti:qꝛ vim vi repellere lꝫ.ſi aũt nõ fiat ſtatim dꝫ eã quis recuperare p iudicẽ ſi põt alioquin ſi nõ põt:poteſt dñs in defectu iudicis rem ſuam violẽter recuperare:ſi aliter nõ põt:ar.l.nullus.C. de iudi. in gl. et.l. ait p̃tor.ff.de his q in frau.credi.no. Inn.in c.olim.el.j.de reſti.ſpolia.⁊ ſi aliter rem ſuã habere non põt lꝫ furto eã tollere:nõ tm̃ licet p mendaciũ:qꝛ mentiri non licet p alterius vita.xxij.q.ij.ne quis.et ſic limita glo.in.c.cupiẽtes. de elec. lib.vj. Quomodo autem liceat rem meã vel equiualens furari vide infra furtum.§.xij.et.xiij. 8

❡ Nono vtrũ p̃dicta defenſio poſſit auferri per papam vel principẽ vel legẽ vniuerſalẽ aut municipalẽ:⁊ dicit albꝛ.in.l.oẽs.C.de epiſ.⁊ cle.qd ſm aliquos defenſio tolli nõ põt cũ ſit de iure naturali:⁊ videẽ expſſum in clemẽ.paſtoralis.§.penul.de re iudi.dñs autem gabriel de offeletis in ſuo tractatu tenet qd ſi ſtatuto caueẽ vt procedi poſſit nulla data defenſione valet pro quo facit quia licet appellatio ſit ſpecies defenſionis tm̃ in multis caſibus tollitur.C.quorũ appel. non reci. per totũ. item quia iura volunt in multis caſibꝰ nullam dari defenſionẽ.C.de ſica.l.fi.C.de adulte.l.j.C.de fal.mo.l.ij.cũ ſimilibus. Ueritas autẽ eſt ꝙ defenſio manualis eſt de iure naturali ⁊ auferri non poteſt: ⁊ de iſta in.d.l.vt vim.ſed defenſio danda per iudicem reo petenti vel non petenti.eſt de iure gentium vel ciuili: et conſequenter per aliud ius poteſt auferri:et conſentit albꝛi. 9

❡ Rurſus de bello.iij.vt eſt commune tangens clericos vel eccleſias.

BEllum tertio ſcilꝫ commune vt clericos tangit vel eccleſias vt plenius innoteſcat ſciendum eſt quod clericis interdictum eſt bellare.xiij.q.viij. per totum. et huius duplicem ratiõe aſſignat.s.tho.ij.ij.q.xl.

uno etiam arma portare non debent abſq̃ iuſta cauſa puta ſi trãſeant p̱ loca p̱iculoſa ad terrorẽ latronũ lꝫ percutere nõ debeãt.ar.xiij.q.iij.maxi‑mianus.⁊ no.de vi.⁊ hone.cle.clerici.el.j. in gl. et ſi tertio moniti non deſtiterint p̱dunt priuile‑gium illius canonis ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.

1. qõ ¶ Primo vero q̃rit̃ vtrũ p̄latis eccleſie liceat in dicere bella: et dico qð ſic rõne tẽporalis iuriſdi‑tionis.vt no.Innoc.in.c.qð in dubijs. de pe.im‑mo ⁊ ſine tali iuriſditiõe poteſt ep̃s indicere bel lum ꝓ cã ſpirituali: puta ꝓ extirpandis peccatis vel bonis eccl'ie defendendis: ꝓ q̇bus lꝫ vti bel‑lo vt ꝓbat text.in.d.c.Maximilian⁹ et hmõi: q2 dicit ho.in ſum.qð eius autoritate fieri põt bel‑lũ precipue ꝓ fide vel contra eũ qui excõicatus ꝓ mortali parere non vult: pro q̃libet autẽ cã ſpiri‑tuali põt excõicare et ↄ̃ñr ſi mã datis ei⁹ non ob‑tẽperet̃ poterit indicere bellũ. Poteſt etiã p̄lat⁹ indicere bellũ ꝓ iniuria ſubditi ſui de qua iuſti‑tia nõ fit ⁊ alios quaſi iniuriãtes in bello capere vt not. Inno.in.c.dilectus.de ap. ⁊.c.ſicut de iu‑reiuran. Nõ tñ dꝫ ep̃s vel eccleſia bella indicere contra iudeos ſm archiepi. q2 vbiq̃ ſunt parati ſeruire: nec ꝑſequuntur chriſtianos.ſecus de ſar‑racenis qui xp̄ianos inſequuntur: et eſt text.xiij. q.viij.diſpar.et ibi not. gl. ꝙ nec etiã ſarracenis forẽt indicenda niſi chriſtianos perſequerentur.

2 ¶ Secũdo. vtrũ liceat epiſcopis vel clericis in‑tereſſe bellis: et dicit.s.tho.ij.ij.q.xl. ꝙ prelati et clerici ex autoritate ſuperioris pñt intereſſe bel‑lis: non quidẽ vt pugnẽt manu ꝓpria ſed vt iuſte pugnãtibus ſubueniant: ſuis exhortationibus et abſolutionibus et alijs hmõi ſpiritualibus ſub‑uentionib⁹.ſicut ⁊ in veteri lege mãdabat̃ ioſue vj. ꝙ ſacerdotes ſacris buccinis in bellis clange rent: ⁊ ad hoc primo fuit cõceſſum ꝙ ep̃i vel cle‑rici ad bella procederent: ꝙ autem aliqui ꝓpria manu pugnent abuſionis eſt.hec ille. Joan.autẽ de ligna.videt̃ diſtinguere de bello inuadẽte et defendẽte: dicẽs ꝙ epiſcopis non lꝫ accedere ad bella ſine licẽtia pape: maxime cũ vocant̃ ad bel la ſecularia: ſecus ſi iura ſua defendant. Innoc. etiã in.d.c.qð in dubijs. nõ variat vt ei imponit Pañ.ſed diſtinguit. Nã inq̇t Pañ. primo dixit qð prelatus habens iuriſditionẽ temporalẽ poſ‑ſet ex iuſta cã bellũ indicere: et alios incitare ad pugnã ante conflictum qð ſi faciat in ipſo confli ctu dicendo pugnate fortiter vel emittendo vo‑ces exhortatiuas ad pugnam: forte incurrit irre‑gularitatẽ: immo ſine forte ſm Ho.ſi inde ſequit̃ mors aut mutilatio: ſed q2 obuiare videbatur.c. pen.de homici. ⁊ de cleri.percuſ.c.pen. poſtea di xit qð cã defenſionis pñt clerici intereſſe: et ſub‑dit ipſe Pañ. ꝙ ſi ipſe clericus infert bellum nõ debet intereſſe: ſi vero fuit ibi cauſa defenſionis ſed neceſſitas nõ erat ineuitabilis: et tunc effici‑tur irregularis ſi ex ꝑcuſſione ſua ſequitur mors aut mutilatio vt in.d.c.pen. de homi. ſecus ſi ex aliena.adde tu quod ſi neceſſitas eſſet ineuitabi lis nõ eſt irregularis etiã ſi occidat. Ex quib⁹ oĩ‑bus collige qð clerici nõ poſſunt primo pugnare manu ꝓpria quia ſunt ad meliora deputati: ſe‑cundo nec cohortari vel eſſe in ipſo actuali con flictu niſi ꝓ defenſione: tertio qð nec ante confli ctum poſſunt exhortari ad occidẽdum vel muti‑landũ: ſed ſolũ ad liberandũ fidem vel patriam: et ſi inde aliqui moriant̃ nõ imputatur eis immo peccarent ſi non facerent.xxiij.q.v.de occidẽdis. et de homici.poſtulaſti.et.xxiij.q.iij.tua nos.

¶ Tertio vtrũ qui bellis interfuerint poſſint fie‑ri clerici: et dicit Ray.qð ſi quis interſit bello li‑cito: nec interficit mutilat aut preſtat cãm mor‑tis: ſi aliter ſit idone⁹ ꝓmoueri põt diſpenſatio‑ne nõ indigẽs: ſi vero interſit bello illicito: et ibi holes ſunt occiſi etiã ſi non p̱ illũ imputabit̃ illi propter culpã p̄cedentẽ: ⁊ ita nõ poterit ꝓmoue‑ri.xv.q.j.c.vlt.aut extra de cleri.percutien.p̄ſen‑tium. ⁊ de homici.continebat̃. ⁊ concordat Go‑do. ⁊ Hoſt. Et addit Ray.quod credit cũ talib⁹ ep̃m poſſe diſpenſare: dũmodo nec mors nec mu tilatio fuerit ſubſecuta.ſcilicet per illos promo‑uendos.argu.de cleri.pugnan.in duel.c.j.et.ij. 3

¶ Quarto vtrũ teneat̃ reſtituere clericus q̇ iuit cũ ſuo dño habente iuſtũ bellũ: ⁊ inde aliq̇d aſſe cutus eſt de bonis hoſtiũ: et dicit ꝟꝟ. qð ſi datũ fuit illi ab his quib⁹ licuit rapere põt illud reti‑nere: ſi vero ipſe rapuit tenetur ad reſtitutionem damnificato quidẽ ſi ſit: alioquin pauperibus: q2 ſicut bellandi ita rapiendi non potuit ei ſuus dñs autoritatem dare: poſſet tamẽ illud retinere de conſenſu domini qui iuſte pugnauit ſi conſen ſerit dum guerra durat: quia perinde eſt ac ſi do minus rem illam dediſſet ei: ⁊ idem dicit monal. 4

¶ Quinto vtrũ eccleſia poſſit incaſtellari ad ali quẽ defendendum. ⁊ dicit archi.in.c.ſanctoꝝ pa trũ.x.q.j.qð nõ eſt aliqua eccl'ia incaſtellãda ad aliquẽ offendendũ: ⁊ ſic intelligit̃ p̄dictũ.c. cum ſimilibus: ad defenſionẽ vero bonorũ et eorum que in caſu licito ad eam confugiũt incaſtellari põt.ar.de immu.ec.cũ eccleſia. et in hoc concor‑dant Inn.et Hoſti.ſed hugo.intelligit qð inca‑ſtellari nõ debet etiã a clericis: etiã ſi laici velint inſultum facere contra eã.vel propter obligatio nes.vel ꝓpter alios vt ipſis laicis reſiſtatur: niſi interueniat autoritas pape: ſed forte quod pre‑mittitur verius eſt archi. Et cum prima opinio‑ne communiter tranſeunt ibi doc. vt dicit Pañ. 5

¶ Sexto.vtrũ hi q̇ in bello iuſto eccleſias incen dunt vel euertũt teneant̃ ad emendam. et vlti.et ꝟꝟ.dicũt ꝙ tenent̃ concurrẽtib⁹ duobus: primo 6

qȯ nõ ſint incaſtellate:ſcḋo ꝙ a propoſito hoc fa
ciũt:nõ aũt tenent̃ ſi ſunt incaſtellate ab his qui
hñt iniuſtũ bellũ etiã ſi hoc faciãt a ꝓpoſito:nec
ſi non ſunt incaſtellate qñ hoc nõ fit a ꝓpoſito:ſʒ
a caſu.ſ.duʒ iuſte bellantes p̄ſtãt operã rei licite
in cedẽdo machinas hoſtiũ ⁊ hmõi:ſicut ſum.cõ
feſ.qñ incẽdũt villã aut caſtruʒ qȯ aliter cõmode
cape non pñt.Et intellige a caſu.i.preter volun
tatem:lʒ non preter ſcientiã ſicut quãdo dux ſcit
eccleſiam comburendam cum reliquis edificiis:
tamen ſi poſſet vellet eam non comburi.
7 ¶ 7.q̇d de reb⁹ que rapiuntur de eccleſia:aut q̄
ſunt bona eccleſiaꝝ vel̓ clericorũ exiſtẽtiũ i terra il
lius iꝫ quẽ bellũ geritur: et dicit ẏv̇.qȯ rapto-
res horũ reſtituere tenent̃ niſi prio de auc̃tate
plati eccl̓iaſtici hoc fieret:vel ſcḋo niſi eẽt victua
lia ⁊ hmõi:intellige ſi cũ hoc nõ ſunt bõa eccl̓ie
vel clericorũ vt colligitur ex ſum.ꝯfeſ.Et ſic colli
ge ꝙ de eccleſia rapere nõ pñt iuſte bellãtes niſi
victualia hoſtium et hmõi puta eorum arma et
alia ſua quibus iuuabãtur contra hoſtes.
8 ¶ Octauo quid de cõfugiẽtibus ad eccl̓iam duʒ
hoſtes irrũpũt ⁊ dicit ẏv̇.quod ſi tales incaſtel-
lauerunt eccleſiã:aut inde ĩpugnauerunt iuſtos
hoſtes gaudere nõ debẽt immunitate eccl̓ie quã
ipſi primo violauerunt inde pugãdo: ſil̓r ſi ibi
victualia reponant quibus ſubſtententur in ho-
ſtium impugnatione:non peccant rapiẽdo iuſte
pugnantes: nec reſtituere tenentur: et idem vl.

¶ De benedictione et rebus eccleſiaſticis
benedicendis.

Benedictio. ſol.

BEnedictio miniſtroꝝ eccl̓ie ẽ duplex
prima rerũ puta aque de q̄ ſupra aq̄
bñdicta ⁊ veſtiũ ac vaſoꝝ:⁊ ſcḋa pſo
narũ q̄ dr̄ bñdictio ſuper ppl̓m:et du
plex ẽ. Pria.ſ.ſolẽnis q̄ cũ illa fit ſo-
lẽnitate:adiutoriũ ⁊c.⁊ hãc facere pñt epi ſolum
in tota ſua dioceſi:⁊ archiepi in tota ꝓuincia cũ
viſitãt:⁊ legati in terminis ſue legatiõis:⁊ abba
tes quib⁹ ex priuilegio conceſſum eſt vt notatur
xxſ.q.vſ.miniſtrare.de conſe.diſtin.ij.cum ad ce
lebrandas.de exceſ.prela. accedentibus. de pri-
uil.abbates lib.vſ. Secunda eſt ſimplex: et hec
fit a ſacerdotibus in miſſa abſente epiſcopo:aut
de mandato eius interpretatiuo cum preſens
eſt.xvſ.diſtinctio.deniqꝫ.xcv. diſtinctio.ecce ego.⁊
hoc dicit Ray.et gloſſ.eius vt in ſum.confeſ.lib.
iij.titu.xxvij.q.x.vbi etiam dicitur quod preſby-
ter celebrans preſente epiſcopo ĩnuere debet ei
an velit benedicere:et ſi velit ipſe non benedicat
ſi vero nolit benedicat ipſe ſimplici benedictio-
ne nulla alia expreſſe licentia petita:quia ex quo
permittit celebrare miſſam intelligitur ſpectan-
tia ad illud permittere: argu. de offic. delega.
preterea. huiuſmodi autem eſt benedictio. de

Benedictio ſimplex

conſecra.di.j.miſſas.Bñdictio ẽt aliarũ rerũ eſt
duplex vt pʒ per notata in.d.c.abbates. quedã
ſcʒ cũ ſacra vnctione vt bñdictio altaris quedam
autem eſt verbalis ſolum vt benedictio veſtium.
¶ Primo v̇o q̄rit̃ pro notitia dicẽdoꝝ vtrũ ea q̄ 1.q̄ȯ
conueniunt epo cõuenire poſſint de iure vel con
ſuetudine ſimplici ſacerdoti :et dico quod tripli
citer aliqua epo ꝯueniũt prio.ſ.rõne ordis ⁊ hec
ſcḋm gl.in.c.trãſmiſſa.de electiõe ⁊ tex.i.c. q̄uis
lxvij.diſtin.ſunt velut clericos ordinare vl̓ depo
nere.conficere chriſma.conſecrare virgines eccle
ſias vel altaria:baptizatorum frontes chriſmate
benedicere ⁊ hmõi:de q̇b⁹ dicit Pañ.in.c.tranſ
miſſa qȯ in electũ cõfirmatũ nõ tranſeũt niſi poſt
cõſecrationẽ.i.poſtquã habuerit ordineʒ epalẽ:
q̄ in ipſa cobſecratione cõfert̃.Et ſcḋo rõne iuriſ
ditionis:et de his glo.c.trãſmiſſa exẽplificat. ſi-
cut ẽ iudicare:excõmunicare:corrigere iuramẽta
recipere a vaſallis:cõfirmare:inueſtire ꝯferre bñ
ficia ⁊ ſil̓ia.Et tertio ratione dignitatis epiſco-
palis: vt cognoſcere de cauſa mr̄imoniali publi
cas penitentias imponere:vel dare indulgẽtias
et hmõi.de q̇bus panor.in.c.accedẽtib⁹.de exceſ
ſi.prelato.Igit̃ q̄ cõueniũt ei primo modo ꝑ infe
riorẽ acquiri nõ pñt ꝑ cõſuetudinẽ quantũcunqꝫ
vetuſtam vt pʒ ex ca.quãto.de cõſue. vbi etiam
oẽs doct.cõcordãt:ſed q̄ cõueniunt ei ſcḋo modo
per inferiorem clericum p̄ſcribi pñt:vt pʒ per.c.
auditis.⁊.c.olim.de preſcrip.⁊ in hoc etiã ibi cõ
cordant doctores:⁊ ſil̓r p̄ſcribit ꝑ inferioreʒ poſ
ſent ea que ſunt dignitatis epalis vt pʒ per.d.c.
auditis.et.c.cum olim.⁊.c.accedẽtibus.vbi ⁊ pa
nor.dicit iſta bene poſſe acquiri per cõſuetudinẽ
ex quo habetur ꝙ dicunt̃ eſſe poti⁹ iuriſditionis
q̄ȝ ordinis:vnde poſt cõfirmationẽ ⁊ ante ꝯſecra
tionẽ elect⁹ in epm concedere põt indulgentias
etiã ſi non ſit ſacerdos.vt pʒ per doc.⁊ pañ.in.d.
c.accedentib⁹.qꝛ iſtud eſt iuriſditionis:⁊ ideʒ di
cit de cognitione cauſarũ matrimonialium:et im
poſitione pniarũ publicarũ. Ad hmõi tñ preſcri-
benda ſecundũ panor.in.c.auditis.requiritur ti
tulus putatiuus cum ius commune reſtat: vel tã
tum tempus de cuius initio memoria hominum
non exiſtit.vt in.c.ij.de preſcrip.lib.vſ.
¶ Secũdo vtrũ bñdictio calicis corporaliũ ⁊ ve 2
ſtimentorũ et hmõi ſit ordinis vel iuriſditionis
vel dignitatis epalis:⁊ dico hoc multis eſſe du
biũ,quibuſdã dicẽtib⁹ qȯ ſunt ordinĩ: qꝛ ſi eẽnt
iuriſditionis vel dignitatis epalis preſcribi poſ
ſent vt pʒ ex dictis non ſoluʒ ꝑ abbates ſʒ ẽt per
inferiores.⁊ ꝯñr iſti poſſent etiã corporalia bñdi
cere:qȯ eſt abſurdum nullibi auditũ.⁊ ꝯ oẽm cõ
ſuetudinem:q̇buſdã v̇o ecõtrario dicentibus qȯ
ſunt iuriſditionis vel dignitatis:qꝛ ſi eſſent or-
dinis preſcribi non poſſent ꝑ abbateʒ aut alium

inferiorē epo:ꝛ ꝯñr abbas non poterit bñdicere
etiā veſtes aut alia paramenta:qȝ abſonū ꝛ ꝯ cō
ſuetudinem vꝫ.cū bñdicat paramenta nō ſolum
ſuarū eccl'iarū ſȝ ēt vndecūqȝ veniētiū. Dico aūt
qȝ de iure vel cōſuetudine oīa iſta ſunt ordinis
epālis ſcḋm cōem doctorū ſnīaȝ quā ēt tȝ Ioan.in
c.aqua.de ꝯſe.eccle.vbi q̄rit.q̄re delegari nō pñt
ea que ſunt ordinis epālis ſȝ alia ſic: rñdet ideo
Et qꝛ ptās exercendi ea que ſunt ordinis a nuda
voluntate ſupioris nō dependet:ſȝ ꝯſiſtit in cer
ta forma per eccl'iā tradita:ꝛ iſta eſt rō decidēdi
tex.in.d.c.aqua.q̄ vo ſunt iuriſditiōis ꝯſiſtūt in
nudo exercitio voluntatis ideoqȝ delegari pñt
cuicunqȝ ſecus in his q̄ ſunt ordinis.hec ille. Ex
quibus ptȝ propoſitū.ſ.qȝ p̄dicta ſint ordinis:qꝛ
eorum bñdictio ꝯſiſtit in certa forma per eccleſiā
tradita vt bñdictione calicis ptȝ: vbi requiritur
vnctio ꝛ ſpūalis oratio ꝛ benedictio:in bñdictio
ne aūt corporaliuȝ requirit̄ alia ſpūalis forma:ꝛ
alia in benedictiōe veſtiū:vñ oēs hmōi bñdictio
nes ſunt ordinis epālis. Et ad rōnē probantē ꝙ
non:dico qȝ horum q̄dā ſunt ordinis epālis pro
prie vt que numerant̄ in.d.c.quodiuis.ꝛ gñaliter
oīa q̄ vnctione bñdicuntur:ꝛ q̄dā reductiue:vel
large ſorte ratione conſuetudinis vt ea q̄ ſupad
dunt doctores vñ abbates p̄ſcribunt hoꝝ q̄dā ꝛ
non oīa vt bñdictionem veſtiū nō aūt vaſorum ſi
ue calicum. Et preterea idem probatur conſuetu
dine generali qꝛ tales benedictiones nūquaȝ ni
ſi poſt conſecrationem conferunt:ſi autem eſſent
iuriditionis vel dignitatis poſt confirmationeȝ
et ante conſecrationem conferre poſſent ſicut et
alia huiuſmodi conferuntur.

3 ❡ Tertio vtrum bñdictio calicis paramētorū et
hmōi pro miſſis celebrādis fieri poſſit a ſacerdo
te:et dicunt doc.in cle.attēdētes.de ſta.regu.qȝ
non:qꝛ ſunt potius ordinis epālis:ꝛ idē tenēt in
c.abbates.de priui.lib.vj.ꝛ ſum.roſel.et hoc hȝ
conſuetudo:ꝛ ſilr ſtilꝰ curie dātis priuilegia or
dinibus religioſorū:vt bñdicere poſſint paramē
ta excepto corporali qȝ fruſtra fieret ſi hoc iure
vel conſuetudine poſſent. Sum.tñ ang.dicit ſuo
iudicio ſacerdotes poſſe benedicere paramenta:
hac ratione:qꝛ oīa q̄ ſunt ordinis pñt niſi ſint or
dinis epālis vel ſint eis ſpāliter iterdicta.c.quā-
uis.xxiiij.diſt.ꝛ.d.c.ecce.ꝛ.lxxiij.di.legimꝰ. ſed
bñdictio paramentorū non eſt ordinis epālis:qꝛ
cōpetit abbati ex conſuetudine vt tenent doct.in
d.cle.attendētes.qȝ fieri nō poſſet ſi eēt ordinis
epālis.ar.corꝛ q̄ notent̄ in.c.pe.de cōſe.eccle.vl'
alta.non eſt etiā eis ꝓhibitū:vñ credo inquit qȝ
poſſint oīa pertinētia ad celebrationē miſſarū q̄
cum ſacra vnctione nō fiunt:nec ſunt eis ſpāliter
ꝓhibita pñt bñdicere. Sȝ iſta rō aſſumit duo fal
ſa.primum qȝ ſimplex ſacerdos poſſit quicquid
non eſt ordinis epālis vel ei ſpāliter interdictū:
ꝛ inſtantia eſt de his q̄ de ꝯſuetudine reſeruātur
epiſcopo:ſicut eſt abſolutio ab homicidio: ſcḋm
eſt qȝ bñdictio veſtiū nō ſit ordinis epālis:qḋ ſal
teȝ de cōſuetudine falſum eſt. Recitat tamē ſum.
roſel.ſixtum quartum hoc conceſſiſſe ſimplicibꝰ
ſacerdotibus ordinis minoruȝ vt benedicere poſ
ſint omnia eccleſie vel altaris ornamenta ꝛ ve-
ſtes ſacerdotales ꝛ huiuſmodi excepto corporali
et conſequenter idem poſſunt ſimplices ſacerdo
tes ordinis predicatorum. 4

❡ Quarto vtrum abbates poſſint bñdicere p̄di
cta:ꝛ dicit Semi.in.d.c.abbates.quod benedice
re poſſunt oīa in q̄bꝰ eſt bñdictio v̄balis ſolū: et
qñ faciūt ad opus ſuarū eccleſiarū al's nō:ſed du
bium eſt de benedictione corporalis que eſt ver
balis:ꝛ paramentoruȝ eccl'ie nō ſue q̄ ex cōſuetu
dine benedicit:et ideo dico quod calices vel cor
poralia nō pñt benedicere de iure per.c.cōſulto.
de cōſe.di.j.vbi tex.loquitur de corporali ꝛ a for
tiori intellige de calice:nec de ꝯſuetudine q̄ nūc
ſit qꝛ ita obſeruatur imo nec q̄ ſit poſſibilis q̄tū
ad calicem:qꝛ rōne vnctionis eſt ordinis epālis
vnde preſcribi nō pōt:licet Cardi.in.d.cle.atten
dentes.et ſum.angel.ſenſerint contrariū:pñt ta-
mē preſcribere beneditionem corporaliuȝ:q̄ ſine
vnctione fit: quo modo verum dicit Semi.ve-
ſtes autē et alia paramenta poſſunt de iure bene
dicere:vt probari videtur in.d.c.abbates.iuncta
glo.in verbo quaſi epālem.quia ex quo habēt iu
riſditionem quaſi epālem vt ibi dicitur:vñ vtun
tur inſigniis epālibus: poſſunt ea que non ſunt
ordinis epālis proprie:ſed large ratione conſue
tudinis:et ſi hec non poſſunt de iure ſaltē con-
ſuetudine poſſunt:quia ita ſeruat̄. quāuis Guil.
et Inno.et quidam alij in cle.attendentes.de
ſta.reg.velint qȝ nullomodo poſſint benedicere
veſtes et paramenta etiam eccleſiarum ſuarum.

❡ Quinto queritur q̄ benedicēda ſint in ſpectan 5
tibus ad ſacrificium altaris:ꝛ dico vt colligitur
ex diuerſis doctoribus qȝ benedici debet eccle-
ſia vel altare et calix:et veſtes ſacerdotales:ſcȝ
amictus:alba:cingulum:manipulus:ſtola:et caſu
la:non autem camiſia ſecūdū archie.et corporale
qȝ eſt quedam palla ꝛ palla altaris:id eſt veſtis
qua altare operitur:ſecūdū gloſ.Ray.ſupra quā
ꝛ inmediate extenditur corporale ſi cōmode pōt
licet in caſu neceſſitatis:vt cum alie non haben-
tur ſufficiant tobalie laicorum: quibus dein-
de ipſi vti poſſunt: quia non ſunt ad cultum di
uinum deputate:ſed pro neceſſitate ad tempus
aſſumpte. Et hoc conſonat dicto Hoſtien.quod
iſta poſſunt a mulieribus tangi quando non
ſunt per epiſcopum benedicta. Et ſimiliter ſe-
cundum laudabilem conſuetudinem aliquorum

bñdicēdū eſt miſſale. licet gl. in. c. j. de pig. dicat contrariū: ⁊ ſimr libꝛu altaris: vt dicūt Hoſti. Joā. ⁊ butri. Car. Paū. Jmo. ⁊ Barba. in. c. j. de pig. ⁊ pbaꝛ qꝛ in libꝛo pōtificali eſt ſpālis bñdictio p iſtis libꝛis: ⁊ rō qꝛ benedicūtur oīa qb⁹ in illo myſterio vtiꝛ ſacerdos: vt ſacerdos: vñ nō benedicitur palliū altaris de neceſſitate: qꝛ nec eo neceſſario vtitur: nec vrceoli eadē ratiōe ⁊ ſimilia.

6 ¶ Sexto qrīꝛ que ſint in pdictis re bñdicēda: ⁊ dico ſm Pet. de pal. in. iiij. di. xiiij. qꝺ veſtes ſacerdotales, cū qb⁹ ſchiſmatici celebrauerūt non opꝫ ꝑpter hoc iterū bñdici: ſicut nec altaria ſup q̄ celebrauerūt reconſecrari: nec ſepultos ab eis exhumari. de ſacramē. nō iter. c. a nobis. ſꝫ eccl'ie ab eis cōſecrate eſſe:nt recōſecrāde ⁊ veſtes bñdicte ſunt rebenedicēde: ſꝫ ordinati ab eis nō ſunt reordinādi nec baptizati rebaptizādi: quia iſta ſunt duo ſacramēta ſup q̄ eccl'ia nō pōt dare ptātē ad libitū nec auferre: ſicut ſup ſacramētalia q̄ ſunt ex ei⁹ īſtitutiōe. Cū aūt veſtes ſacre rūpūtur: refici pñt ⁊ filū nō ſacrū ⁊ pānus nō benedictus poſſent apponi quādiu manet forma ſacre veſtis nec oportet eas benedici: licet p partes plures reficiantꝛ: alias ſic. de cōſe. eccle. qꝺ in dubijs. in gl. Dico aūt formā mutari qñ tāta pars eſt amota: qꝺ non liceret ſine illa celebrare: puta medietas vel tota manica albe. ⁊ tūc tutū eſt vt ſuperſumatur pars noua antequam abſcindatur vetuſta: ⁊ ſic ſemp remanebit forma. Quādo autē ſunt duplicata tēpore bñdictiōis: caſula: ſtola vel manipulus: ſi poſtea diuidantur vtraqꝫ pars remanet benedicta: qꝛ etiā multe caſule ſtole: vel manipuli: vnica bñdictiōe cōſecrantꝛ. hec ille. Qꝺ aūt iā nō liceat cū aliqua veſte celebrare videretꝛ ſtandū iudicio boni viri. De cingulo autē fracto videꝛ quod q̄diu altera pars tāta remanet ꝙ ſufficiat ad honeſte ex more cingēdū liceat cū eo celebrare maxime in neceſſitate: qꝛ videtur eſſe corpus vniforme: cuius ſcꝫ quelibet pars eſt eiuſdē rationis vel qualitatis cū alia vel cū toto. licet nō eiuſdē quātitatis: ⁊ multo fortius licet ſi anteq̄ fractura cōpleatur fortificetur nodo vel gruppo. Ad iſta autē facit dictū Pe. de pal. communiter approbatū. ſ. quod ſi de ſtola fiat manipulus vel ecōtra nō oportet qꝺ iterū bñdicantꝛ: qꝛ. ſ. non vꝛ eſſe alia forma niſi qꝺ vnū eſt lōgi⁹ aliud breui⁹:

7 que breuitas formā nō mutat: ⁊ ita in cingulo.

¶ Septimo vtrū aliqua d pdictis ꝯuerti poſſint ad vſus hūanos: ⁊ dico ꝙ ſemel dicata deo nullo mō cōuerti debēt in vſus ꝓphanos: ſed vetuſtate cōſumpta cōburēda ſunt: ⁊ cineres i eccl'ia reponēdi. c. que ſemel deo. de reg. iu. li. vj. Hmōi aūt ſunt ſm Pe. de pal. ⁊ alios doc. palle altaris corporalia vela: ⁊ cortine eccl'ie vel altaris: que ante arcā vel ſupra extendūtur: vel de pariete ad parietē in quadrageſima: aut q̄ ad parietes pendent: et ligna que poni nō debēt in coquina aut vineis paſtinādis: ſed in alia eccleſia: vel capitulo: vel dormitorio vel refectorio fratrū: que loca oīa ſacra reputantur. de cōſe. diſt. j. ligna. cū gl. vel in alio loco honeſto ſcḋm alios. Et idē intelligiꝛ de lapidib⁹ eccleſie deſtructe: ex quo videꝛ quod tumbe fracte in edificiis poni poſſent religioſorū quāuis facte fuerint religioſe: dū tamen per earū amotionē defunctorū memoria non deleatꝛ ſed fiat noua tūba: vel ponatꝛ epitaphiū in pariete: qñ iam tumba ſic eſt deſtructa: qꝺ nec apparet litera: nec intereſt defuncti eā nō amoueri. Monaſteriū etiā eccleſia vel hoſpitale autoritate epi fundatū vel edificatū licet nondū conſecratum: nō debet ex tunc reuerti ad ſeculare habitaculū. xix. q. iij. que ſemel. hec oīa Pe. de pal. Huiuſmodi etiā ſunt in cathedra ⁊ candelabrum: et ſm Ray. peluis in qua diaconus abluit corporalia: huiuſmodi etiā videꝛ eſſe terra cemiterij vel eccleſie ⁊ ruine murorū qꝛ ſi honor defertur predictis cineribus: quare non etiā predictis vñ poni non debēt in loco iniurioſo. Et ſubiūgit Pet. de palu. qꝺ corporalia non ſolum non conuertūtur in vſus prophanos: ſed etiā non ſunt abluenda per laicos: nec p mulieres nec moniales. xxiij. diſt. c. vaſa. ⁊. c. ſacratas. vbi dicitur qꝺ nec palla nec vaſa ſacra nec corporalia debent contingere: ⁊ ſi ex deuotione hoc faciant preſumptuoſa eſt: vnde nec pretextu pietatis mortui ſunt ſacris veſtibus induendi. Quod autem ſacerdotes et epiſcopi ſic induti ſepeliuntur: poteſt dici qꝺ nō debēt ille veſtes eſſe benedicte vel ſi ſunt conſuetudo excuſat: et ſimiliter moniales que corporalia lauāt. Scuta autem mortuorum in eccleſia appenſa pro neceſſitate eccleſie milites tollere poſſent ſicut dauid gladiuꝫ golie. j. Reg. xxj. hec ille. Poſſent tamen vaſa eccleſiaſtica et calices confracti vendi in caſibus conceſſis: de quib⁹ ſupra alienatio: integra vero non niſi alteri eccleſie vel loco religioſo: vt in. c. ligna. de conſecratione diſtin. j. vide tamen infra corporale. §. j.

¶ Octauo vtrum aliqui alij a predictis poſſint aliquid benedicere: et dico quod diaconus poteſt benedicere menſam abſente preſbytero: non autē eo pſente niſi ſit diacon⁹ cardinalis ſm notata in. c. legimus. xciij. diſtinctio, mulier quoqꝫ benedicere non poteſt niſi eodem modo quo poteſt quilibet bonus chriſtianus. c. noua de peniten. et remiſ. quia ea que ſunt ordinis nō cadunt in mulierē. De aqua benedicta. vide ſupra aqua de ſecundis nuptijs an ſint benedicende ⁊ benedictione nuptiarum: infra nuptie.

¶ De beneficijs et dignitatibus eccleſiaſticis et prebendis in genere vel ſm ſe.

Eneficiũ dupl'r ſumit̃:ſcʒ p actiõe be
nefactoris ⁊ p re quã bñfaciẽdo con
fert. Bñficiũ igit̃ pmo modo ẽ actio
gaudiũ tribuẽs capiẽdi.i lib.feu. c.j.
ex q.cau.feu.amit. ⁊ Paſi.i.c. vnico.
de cõmo. ⁊ in.c.ad audientiã.de pſcrip. Bñficiũ
aũt eccl'iaſticũ eſt actio gaudiũ tribuẽs accipiẽti
eccl'iaſticũ redditũ: pp̃ter officiũ tributũ. de pbẽ.
Pre= cũ ſʒ.xxiiij.di.ſi q̃s ãmodo. Prebẽda ṽo ſʒ hoſt.
ben= eſt ius pcipiẽdi puent⁹ in eccl'ia.ſ. collegiata cõ
de. petẽs tanq̃ vni de collegio:natũ ex canonica ſi=
cut filia ex m̃re:q2 ex quo q̃s hʒ canonicã dʒ h̃re
pbendã.extra eo.relatũ. ⁊ ɔ̃ñr pbenda pp̃rie cõſi
ſtit in fructuũ pceptione:canonica ṽo in iure ali
cuius recepti in canonicũ: ad qð ius poſtea pti=
net pbenda ſtallus in choro : vox in capl'o: vt in
d.c.relatũ. Qñq3 tñ prebende large ſumit̃ p iure
qð alicui non tanq̃ de collegio:ſed ratiõe mini=
ſterij : officij paupertatis vel vtilitatis cõceditur
vtẽdo ⁊ fruẽdo in vita ſua certis rebus eccl'ie:vt
redditib⁹ q̃s canonici recipiunt vel alij:⁊ de tali
h̃r i.c.q2 nõnullis.xvj.q.j.poſſeſſiões.et.§. illud.
et tales pbendas habẽt laici maxime nobiles:vt
in.c.cũ.in.de cõſti.in gl.vj. Dignitas aũt eccl'ia=
Di= ſtica ſm Inn. ⁊ hoſt.eſt q̃dã preeminẽtia in gra
gni= du:⁊ quaſi p eodẽ ſumit̃ cũ perſonatu : vt eſt ar=
tas. chidiaconat⁹: ⁊ pmiceriat⁹: ⁊ decanat⁹: ⁊ hmõi:
et dr̃ qñq3 pſonat⁹ ſm Pet.de anch. ab honorifi
cẽtia in qua pſonã ponit:qñq3 officiũ ab ip̃o of=
ficio qð exercet:vt de cõſti.cum acceſſiſſent.qñq3
aſſumit ſua pp̃ria ⁊ ſpẽlia noĩa:ſicut hoc nomen
cuſtodia:ſuccẽtoria:decanatus:pp̃oſitura: et ſi=
milia. In quo aũt conſtat iſta pemineẽtia limitat
Archi.c.j.de cõſue.li.vj.dicẽs. Dignitas eſt ad=
miniſtratio rerũ eccleſiaſticarũ cũ iuriſditione:
vñ Paſt.in.c.de multa.de pbẽ.habere dignitatẽ
eſt h̃re iuriſditionẽ: ſcʒ quo ad forũ cõtẽtioſum:
et intellige etiã in modicis cauſis ſm Pe.de an=
cha.in cle.ſi dignitatẽ.de pbẽ.ſicut habẽt archi=
preſbyteri in eccleſia Pictauenſi: q̃ excõicant ſu
ſpendũt ⁊ abſoluũt:⁊ ſic ſm Arch.propter talem
gradũ habẽt dignitatẽ:⁊ cõſequẽter ſunt excluſi
a pena.c.licet canõ.de elect. ⁊.c.ſtatutũ.li.vj. Vñ
etiã quilibet rector ſeu prior eccl'ie collegiate dr̃
h̃re dignitatẽ:vt notauit Pau. in cle.j. de elect.
⁊ in cle.ne in agro.de ſta.mo. ⁊ Domini de rota
deciſi.dxvj.pro quo etiã facit tex.in.c.indẽnita=
tibus.de elec.lib.vj.vbi abbatiſſa dr̃ h̃re digni=
tatẽ ⁊ conſentit etiã Car.in cle.j.de reſcrip. ⁊ ibi
eſt glo. dicens in hoc eſſe approbatam opinionẽ
abbatis:ſed tamen Inn.in.d.c.de multa.limitat
ſi eſt perpetua allegans.c.ij.de ſta.mona.§.ſi. ta=
men ſufficit ſi non ſit perpetua dummodo poſſit
eſſe perpetua : quia perpetuũ dicitur quod eſt in
potentia perpetua:vt no. Card.in.d. cle.ij.et eſt
pro hoc tex.in.c.clericos.in ver.perpetuam. iun=
cta.glo.de coha.cle. ⁊ mulie.

Primo vero querit̃ qũo differant dignitas
officiũ ⁊ perſonatus:⁊ dico qð dignitas eſt pre= 1. qõ
rogatiua cum iuriſditione:perſonatus autẽ ſm
Archi.vbi ſupra eſt quedam prerogatiua in ec=
cleſia ſine iuriſditione:vt habere ſtallum hono=
rificum in choro:in.c.in optiõibus.in proceſſio=
nibus in vocibus dandis:⁊ ſimilibus pluſquam
alij ſui ordinis officium vero ſm eundem eſt ad
miniſtratio rerum eccleſiaſticarum ſine iuriſdi=
tione ſicut officium habent ⁊ non dignitatẽ ſyn
dici procuratores caſtaldi.de quibus.j.q.ij. ſal=
uator. ⁊ vicedominus ⁊ ſimiles qui ſicut pice ha
bent referre:ſed ſicut dicit Panor.in.c.de mul=
ta.de prebẽ.iſta iure nõ probãtur:⁊ poti⁹ credẽ=
dũ eſt qð ex varietate locorũ inſurrexerũt hec di
uerſa vocabula:q2 in multis locis dignitas ap=
pellatur perſonatus:⁊ in aliquib⁹:quodlibet be
neficiũ curatũ dr̃ perſonatus:⁊ ideo in illis de=
bet attẽdi ſubſtantia rei magis q̃ denominatio.

Scðo querit̃ que ſunt beneficiorũ eccleſiaſti= 2
corũ differentie ſiue quotuplex eſt beneficiũ:⁊ di
co qð i gñe eſt duplex primo.ſ. religioſũ ſiue ſit
ſimplex vt canonicatus regularis:ſiue duplex vt
abbatia prioratus vel aliud habens iuriſditio=
nem:⁊ ſcẽdo ſeculare. Et iſtud eſt multiplex ſci
licet maximũ vt papat⁹:maius vt epiſcopat⁹ me
diocre vt dignitas vel perſonatus vel aliud ha
bens curã: ⁊ minus ſeu ſimplex.i.ſine cura:vt ca
nonia:capellania aduocatoria ⁊ huiuſmodi. Et
eſt aliud large dictũ nõ habẽs adminiſtrationẽ:
quãdo ſcilicet aliquis habet beneficiũ non in ti
tulũ:ſicut beneficiũ habent capellani ad nutum
amouibiles:quãdo autẽ habetur beneficiũ in ti=
tulũ:cui eſt aſſignata dos quãtũcũq3 ſit ſimplex:
dicitur habere beneficium cum adminiſtratiõe:
ſm Gemi.in.c.preſenti.de offi.ordi.lib.vj.

Tertio vtrũ altaria que dãtur in titulũ perpe 3
tuũ dicãtur beneficia:⁊ dicit glo.in cle.ij.de de=
ci. ⁊ ſequitur Gemi.in.c.j.de conſu.lib.vj.quod
ſic ⁊ appellatiõe bñficij:altaria predicta intelli=
guntur:vt facit.c.ij.de cõceſ.prebẽ.ſecus ſi nõ dã
tur in titulũ:quia proprie nõ dicũtur beneficia. 4

Quarto vtrũ prebẽda ſit aliquid ſpirituale:⁊
dicit Panor.in.c.dilecto.de preben.qð ſi eſt an
nexa iuri canonie partim eſt quid ſpirituale:⁊
partim tẽporale:ſi verð nõ eſt ei annexa:vt quia
in eccleſia non ſunt prebende diſtincte ſed om=
nia communia:⁊ per capitulum aſſignatur iſtẽ
vnum predium in prebendam:⁊ alteri aliud vel
quid ſimile:vel etiam ſi ſunt diſtincte:tamen nõ
ſunt canonicatibus annexe:quia non eſt ibi nu=
merus canonicorum:tunc eſt quid mere tempo=
rale:⁊ cõcedi poteſt etiã laico ad eius ſuſtenta=

tionem. De prebēda etiam.j. beneficiū. iij.§.iiij.
5 ❡ Quinto querit quot modis est quis in digni
tate: ꝛ dico ꝓ hui⁹ intellectu recitādā esse opi-
nionē Inno. de ista materia ꝑ cōclusiōes vt reci-
1.cō tat Panor. in.d.c. de multa dicēs. ⁋ Pria cōclu-
clu. ſio: Dignitas ꝛ ꝑſonatus nō differūt in ſubſtan
tia ſʒ Arc. ſentit cōtrariū. vt patuit.§.j. ꝛ cōis do
ctorū cōcluſio eſt vt is dicat habere dignitatem
2 q̄ habet iuriſdictionē. ⁋ Scda ad cōſiderādū di-
gnitatē debem⁹ attēdere an vocet aliq̄s noīe de
dignitatib⁹ q̄ in iure ſunt expreſſe: vt puta appel
lat archidiacon⁹. licet nullū miniſteriū dignita
tis exerceat: ꝛ ponit Inno. exēplū in archidiaco
natu parmēſi. nos recti⁹ in ſenēſi: q2 parmēſis ſal
tē habet ſtallū eminētē ī choro. Et ex hoc vr̄ In.
velle q̄d ſolū nomē ſufficiat: ꝛ hāc opinionē ſim-
pliciter ſequunt dñi de ro. vbi.s. Sʒ de hoc mul
tū dubito cū debeam⁹ attēdere potius vim ꝛ ſub
ſtātiā rei q̄ȝ vocabulū: ꝛ Arch. in.d.c.j. vr̄ requi-
rere ſaltē aliquā prerogatiuā in loco: ꝛ facit. ca.
dudū. d.ij. ẜel. Et preterea iſtarū dignitatū accu
mulatio fuit ꝓhibita. vt in.d.c. de multa. ꝓpter
impotētiā deſeruiēdi ꝛ exercitū: vbi aūt habetur
ſolū nomē ceſſat illa rō. ad hoc.c. q2 nōnulli. ꝛ.c.
3 q2 intātū. de prebēdis. ⁋ Tertia. ſi in loco reputa
tur dignitas ſeu ꝑſonatus licet in iure nō habea
4 tur ꝓ tali tñ cēſeri dʒ ſʒ reputationē loci. ⁋ Quar
ta. inſpiciat inſtitutio: q2 ſi fuit iſtituta vt eſſet di
5 gnitas habebit ꝓ dignitate. ⁋ Quinta oportet
dignitatē eſſe perpetuā ad hoc vt includat ſub
cōſtitutione.c. de multa. vbi ſtatuit q̄ ſi habēs ꝑ
ſonatū. vel bñficiū curatū. ſcdm tale receperit va
cat primū: ꝓ hoc.c.j. de cōſu. lib.vj. Et ꝓ hoc ſol
uitur queſtio an acceptans vicariatū epi perdat
dignitatē ſeu bñficiū curatū ꝛ videt q̄ ſic. q2 ac-
quirit dignitatē vt no. gl. in. de. ꝛ ſi principalis
de reſcrip. ꝛ ſatis eſt q̄ poſſit eſſe ꝑpetua: q2 for-
te epiſcopus nō remouebit eū in vita. ꝛ cōſequē-
ter cenſet perpetua. ar. in. l. iuriſperitos. ff. de ex-
cu. tu. ſʒ cōtrariū puto verū: q2 illa dignitas eſt
potius epiſcopi ꝛ de facili remoueri poteſt. ad
6 hoc. de offi. vic.c.j. lib.vj. ⁋ Sexta. licet quis exer
ceat miniſteriū ſpectās ad aliā dignitatē: ex quo
tamē in loco nō reputatur dignitas nō habet ꝓ
dignitate. cōtrariū tamē forte poſſet attentari.
vt magis extēdamus ſubſtātiā rei propter quaʒ
emanauit. d. cōſtitutio. de multa. quod erroneaʒ
7 loci eſtimationē. ⁋ Septima habens officiū ſine
iuriſdictione nō cōprehenditur in.c. cōſtitutiōe.
quod puto procedere ſi officiū eſt nōdum mini-
ſteriū: ita quod nō habet prerogatiuaʒ pre alijs.
puta ſi eſt procurator eccleſie: ſecus ſi eſt officiū
cū preeminētia: vt theſaurarius. pro quo videtur
tex. in.d.c.j. de conſue. lib.vj. hec Panor. De di
gnitate autem ſpecialiter habes multa infra di-
gnitas.

❡ Rurſus de beneficijs prebēdis ꝛ dignitatib⁹
ſecundo ſpecialiter quo ad conferentem.

Eneficiū eccleſiaſticū ſecūdo quo ad
cōferētē vt plenius innoteſcat ſciē-
dū eſt q̄ beneficiū eccleſiaſticū regu
lariter cōferre debet ordinarius niſi
ad aliū pertineat ex ſpeciali ſtatuto
vel cōſuetudine vt dicetur: capitulū aūt vacante
ſede cōferre nō poteſt illa beneficia que pertinēt
ad collationē epiſcopi: q̄uis ſede vacāte admit
tere poteſt preſentatos a patronis ꝛ eos inſtitue
re in beneficijs ad que fuerūt preſentati. licet ad
epiſcopū ſi viueret pertinuiſſet. extra de inſti.c. fi
na. li.vj. poteſt etiā cōferri illa beneficia vel pre-
bēdas que ad epiſcopū. ꝛ.c. cōmuniter pertinēt. ꝛ
ſimiliter epiſcopo ſuſpēſo a beneficiorū collatio
ne. etiā ſi haberet intereſſe tali collatiōi tāq̄ȝ pre
lat⁹: ꝛ idē poſſet eps qñ capitulū eſſet ſuſpēſum:
vel ſingulariter oēs excōicati.c. ſi ad epm. ne ſe.
va. li.vj. Si vero collatio pertinet ad epm cū ca
pituli cōſilio vel aſſenſu nō poſſet capitulū intro
mittere: niſi eps ſuſpēſus eſſet in mora petēde re-
laxatiōis. Si vo capitulū vel alius de cōſuetudi
ne vel ſtatuto: cōferre deberet de cōſilio epi: epo
defuncto vel agēte in remotis. ita q̄d in breui ei⁹
preſentia: nō poſſit haberi: non propterea debet
collatio differri. vt in.d.c. ſi ad epiſcopum.
❡ Primo vo queritur a quo debeāt cōferri bñfi 1.cō.
cia vacātia in curia: ꝛ dico q̄d ꝑ ſolū papā cōfer
ri pñt bñficia. dignitates. ꝛ ꝑſonat⁹. q̄ vacāt ī cu
ria ꝛ ſilr̄ q̄ ſunt curialiū vel accedētiū ſeu recedē-
tiū de curia. ſi decedūt in locis vicinis curie ad
duas dietas legales. q̄ ſcʒ faciūt. xx. miliaria pro
die. l.j. ff. ſi quis cau. ꝛ no. gl. in.c. ꝑſenti. de ꝓbē.
li.vj. vñ ſi diſtarēt ꝑ. xl. miliaria nō includerent.
ff. de vb. ſig. l. iij. q̄d limita niſi morentur in loco
ꝓprij domicilij vel ꝓprie dom⁹: ſi tñ erat talis q̄
ibi morabat ſolū ꝓpter curiā tūc reſeruat. Et ſi-
militer reſeruat quādo is qui moritur erat curia-
lis decedēs in loco vnde curia recedit. vel in iti-
nere dū curiā ſequeretur. q̄ntūcunq̄ȝ vbi decedit
ſit ab ipſa curia remotus. Verū eſt tamen q̄ poſt
mēſem ſi nō fuerint collata beneficia predicto-
rum conferre poſſunt illi ad quos pertinet eorū
collatio per ſeipſos tantū: vel ipſis agentibus in
remotis per ſuos vicarios generales: quib⁹ id
commiſſum fuerit in eorum dioceſibus exiſten-
do niſi eſſent parrochiales eccleſie ꝛ vacarent ſe
de apoſtolica vacante: vel ſi ante quidem: ſed
priuſq̄ȝ papa conferat mortuus eſt. Notantur
hec in. ca. licet el.j. cap. ſtatutum.c. preſenti. ꝛ ca
pitulum ſi apoſtolica. de prebendis. libro ſexto.
Aduertendum tamen eſt hic ad regulas can-
cellarie et reſeruationes quas faciunt com-

muniſter in ſua creatione põtifices que non ſemper ſe habent vno modo.

2 ¶ Scdo qd ſi eps cõferat bñficiũ abſenti: ꝛ dico ꝙ licet ſuũ nõ fiat donec cõſentiat. eps tñ nõ poterit alteri cõferre donec ille recuſet. Nec valet collatio ſi cõferat niſi eps aſſignet cõpetẽtem terminũ ad cõſentiẽdũ: ꝛ abſens infra illud non cõſentiat. Si aũt elapſo termino iterũ conſentit anteꝙ̃ alteri cõferret valebit. de pre. ſi tibi. li. vj.

3 ¶ Tertio vtrũ eps vel alius cui mandabatur vt pauperi clerico de bñficio prouideret: teneatur iterum prouidere: ſi ille clericus aliud cõſecutus eſt: ꝛ dico ꝙ non. de preben. ſi pauper. lib. vj.

4 ¶ Quarto vtrũ ꝓmittẽs alicui de bñficio eccleſiaſtico nõ vacãte ꝓuidere qualitercũꝙ̃ potuerit teneat̃: ꝛ dico ꝙ nõ quia nõ obligat ꝓmiſſio talis. extra de cõceſ. prebẽ. deteſtãda. li. vj. nec beneficiũ nõ vacãs põt ꝓmitti etiã in generali dicẽdo cũ potuerit prouidere: aut ſi ſe facultas obtulerit: vel ſub quauis forma verborũ. vt ibi.

5 ¶ Quinto vtrũ eps teneat̃ prouidere de bñficio ordinatis: ꝛ dico ꝙ ſic ſi ſunt ordinati per ipſuz ꝛ ſũt in ſacris nõ cõſtitutis ꝯo in ſacris no ꝯſueuit eccl'ia romana cogere ad ꝓuidẽdũ. extra de ꝓbẽ. eps. ꝛ. c. cũ ſcdꝫ. ſi aũt eps cõmiſit extraneo epo: vt vice ei9 in ſua dioceſi ordinet: ꝛ ille promoueat ad ſacros ordines aliquẽ nõ habentẽ titulũ: tenetur ordinator prouidere illi neceſſaria donec ꝑ ipm vel aliũ de bñficio ꝓuideat̃: ſecus ſi cõmiſit ei ordinare certas ꝑſonas inter quas aliquis fuit ſine titulo: vel ſi commiſerit alicui: vt a quocũꝙ̃ eps ad ſacros ordines poſſit ꝓmoueri qꝛ in his caſib9 tenebitur ipſe cõmittẽs. extra de prebẽ. ſi epus. lib. vj. vide ſupra archi. §. viij.

6 ¶ Sexto qrit̃ infra qd tps teneat̃ qs cõferre bñficiũ vel officiũ eccl'iaſticũ vacãs: ꝛ dico ꝙ in cathedrali ꝛ regulari eccl'ia vacãte prelato ceſſante legitimo ipedimẽto infra tres mẽſes eligere tenent̃ electores. c. ne ꝓ defectu. de elec. niſi eſſent priuilegiati: alia aũt bñficia vt dicit panor. in. c. nulla. de cõceſ. prebẽ. infra ſex mẽſes ſunt cõferẽda: quibus elapſis ab epo deuoluit̃ collatio ad capitulũ ꝛ ecõuerſo: ꝛ de mõ ad primũ ſuperiorẽ gradatim. Et itellige ꝑ illa vice tñ. de ſup. ne. prela. ſicut nobis. vñ multo tpe vacare poteſt: qꝛ caplm habet ſex mẽſes: ꝛ ſi nõ cõferat eps habet alios ſex: ꝛ eo negligẽte metropolitanus ad quẽ deuoluit̃ habet alios ſex: vt in. d. c. nulla. ꝛ eo nõ cõferente deuoluit̃ ad patriarchã vel ad papã ſi nõ habẽt ſuperiorẽ. Ex quo infert̃ ꝙ metropolitanus ſupplet negligẽtiã epiſcopi: ſi epus nõ eſt exemptus. ſed ſi eſt exẽptus ꝑtãs ad papã deuoluit̃ ꝛ ſic intellige. d. c. nulla. Necꝫ collatio ſi qs ꝑdictorũ cõferat elapſo tali tpe. de ſup. ne. prela. c. ſi. ꝙ tps nõ incipit currere a tpe vacatiõis ſed notitie. de cõceſ. prebẽ. qꝛ diuerſitatẽ: ꝛ hoc ceſſante legitimo impedimẽto vt eſt peregrinatio vel ſuſpẽſio ꝛ oĩs ipotẽtia iuris: vt ſuſpẽſio: aut facti cuiuſmodi eſt ſm Panor. mora in curia ꝓ abſolutione ꝛ tps reuerſiõis: etiã ſi impedimẽtũ eſſet ex culpa: modo nõ ſit in mora pẽdẽte abſolutione. d. c. qꝛ diuerſitatẽ. vñ oportet de dictis ſex mẽſib9 ſubtrahi tps legitimi impedimẽti niſi tps eſſet ꝓfixũ nõ ĩ odiũ neligẽtie: ſꝫ in alterius fauore: qꝛ iſtud tps currit ipedito ꝛ etiã ignorãti vt in. l. genero. ff. de his qui no. infa. Et ſi talia eſſent officia vel adminiſtratiões quorũ collatio pertineret ad regulares ꝛ ipſi negligerẽt: dioceſani ꝓuidere debẽt nõ obſtãte ꝙ ipſi regulares eſſent exẽpti: vt in cle. qꝛ regulares. de ſup. neg. prela. Notat tñ Panor. in. d. c. nulla. quod deuolutio de epo ad capitulũ reſtrigi debet ad bñficia pertinẽtia ad epm iure ꝓprio: qꝛ in deuolutis ad epm ꝓpter negligentiã vel delictũ inferioris ꝑlati nõ fit deuolutio ad caplm ſꝫ ad primũ ſuperiorẽ: qꝛ in iſtis deuolutionibus nõ eſt tanta deuolutio inter epm ꝛ caplm ſicut in ſpectantib9 iure ꝓprio: ꝛ ita notanter dicũt doct. in. c. vnico. ne ſe. va. lib. vj. ꝛ in. c. ꝙ̃ꝙ̃. de elec. lib. vj.

7 ¶ Septio vtrũ eps qui redeũti de ſtudio clerico dedit beneficiũ cõtẽplatiõe ſciẽtie: poſſit illud reuocare qñ poſtea illũ inuenit idiotã: ꝛ dicit Panor. in. c. ꝗuis. de eta. ꝛ qua. qd non modo ſciat officiũ. Joan. aũt an. remittit ſe ad notata in ſpecu. ſuper rubrica. de prebẽ. vbi pertractat dictam queſtionẽ: ꝛ quid de eo qui cõtulit vaſallo feudũ credens qd eſſet probus vir ꝛ inuentũ eſt contrariũ: ꝛ cõcludit ꝙ reuocare nõ poteſt qꝛ cauſa nõ expreſſa ſed mẽte cõcepta non vitiat contractum. C. de cõdic. ob cauſam. l. ſi repetendi.

8 ¶ Octauo vtrũ ſi mãdet papa ei ad quẽ ſpectat: quod beneficia cõferat alicui: valeat collatio alteri facta: ꝛ dicit Joan. an. quod ſic. licet ille ex trãſgreſſione puniat̃: vt patet per. c. dilectus. de prebẽ. ſed tamẽ hoc dictũ multas habet exceptiones. Primo. ſ. niſi in literis eſſet appoſita clauſula: quod ſi ſecus fieret ſit irritum ꝛ inane vt eo. titu. inter cetera. Secũdo niſi papa alias ſuã inſinuauerit volũtatẽ. vt not. ibi glo. Tertio quãdo papa nõ mandat cõferri prebendam ſed ipſe confert tunc eñ collatio alteri facta de illa non valet eo. titu. ſi poſtꝙ̃. lib. vj. Quarto niſi iſte ꝓ quo ſcribit̃ fuerat receptus in canonicũ ante illũ cui facta eſt ꝓuiſio prebende: quia tunc reuocari poſſet collatio alteri facta ꝗuis ipſo iure teneat. Item niſi datus eſſet executor ad compellendum: qui inſinuaſſet ꝛ interdixiſſet: ordinario ꝛ alteri conferret: quia tunc collatio facta alteri non valeret. Item niſi datus eſſet executor non ad compellendum ſed prouidendum: quia

ſic per ſolã p̄ſentationẽ laicorũ factã ei ad quẽ dirigitur ⁊ pertinet collatio: affecta eſt p̄bẽda: vt collatio altari facta nõ valeat: vt de cõceſ. p̄bẽ. c. ſi capit. li. vſ. Itẽ niſi papa hoc inhibuiſſet vel ſibi reſeruaſſet ſm̄ Henri. boich. hec oĩa archie. Canonici aũt qui tali ſimplici mãdato in ipſius eluſionẽ prebẽdã alij cõtulerũt: tenent̃ iſti ꝓuidere de cõib⁹ redditib⁹: vt hr̄ l. d. decretali dilect⁹. ⁊ dicit Jo. an. qȯ ſm̄ ſtilũ curie raro fit monitio ſine precepto: cũ dicat̃ ſaltẽ monemus per apoſtolica ſcripta: nec in talib⁹ refert ſi dicat̃ mãdamus vel precipim⁹. ff. man. l. ſ. ſm̄ Hoſtiẽ.

¶ Nono querit̃ q̃d ſi prelat⁹ ꝓmoueat idignũ: ⁊ dicit Jo. de imol. qȯ ſi ille male adminiſtrat et nõ reperiatur poſtea ſoluendo talis prelatus tenetur ipſi eccleſie ſatiſfacere. de elect. nihil. vide ⁊ ſupra acceptio perſonarum. §. ij. iij. ⁊. iiij.

¶ Ruſus de beneficiis prebẽdis: ⁊ dignitatibus tertio ſpecialiter quo ad obtinentem.

BEneficiũ acquiſitur⁹ vt ſit idone⁹ ſciẽdũ eſt qȯ ĩ eo multa req̃runt̃. primo vt ſit cleric⁹. ſcȯo nõ cõiugat⁹. tertio etatis debite de q̃. j. §. j. ⁊ ĩ. etas. quarto qȯ habeat certũ ordinẽ. de quo. j. §. ij. q̃nto qȯ bñficiũ obtineat iſtitutiõe canonica ſine qua nõ p̃ōt poſſideri. de reg. iur. bñficiũ. li. vſ. ad quã inſtitutionẽ tria pertinẽt. p̃io vt cõferat̃ ei ab illo q̃ hoc iure p̃ōt: puta eccleſiaſtico prelato nõ dño tp̃ali: vt faciũt quotidie tyrãni: vñ recipiẽs eccl̃iaſticũ bñficiũ de manu laici ſm̄ Inno. in. c. quiſquis. de elec. eſt ineligibilis ipſo iure. de iure patro. p̄terea licet ep̄s ſm̄ eũdẽ poſſit cũ tali diſpẽſare. arg. c. hup. de ſen. excõ. ſcȯo vt cõferat̃ ei p̄ modũ debitũ ⁊ iuridicũ: nõ p̄ ſimoniã ⁊ hmõi. tertio vt ipſe ſit habilis ad hoc: puta vt nõ ſit irregularis vel infra legitimã etatẽ: alias qñ tenet iniuſte: vt p̄ intruſionẽ vel ſimoniã. vel q̄ alias eſt inhabilis ſm̄ Ray. cũ nõ itret per oſtiũ fur eſt ⁊ latro: nec habet viã ſalutis niſi reſignãdo vel ſi ſuũ impedimẽtũ eſt diſpẽſabile petat diſpẽſationẽ: quã ſi obtinere non p̃ōt oportet: vt oĩno dimittat: ⁊ in vtroq; caſu p̄niam agat de pctõ cõmiſſo: ⁊ fruct⁹ ꝑceptos reſtituere tenet̃ niſi ſibi a ſuperioribus remittant̃: ⁊ idẽ de eccl̃iaſticis dignitatib⁹. Hec oĩa Archi. Qui ⁊ ſubiũgit quod ſubiect⁹ eccleſie vel dignitati: ſi ſcit poſſeſſorem ei⁹ nõ eſſe verũ prelatũ. i. aliquo p̄dictorũ inuolutũ in foro cõſcīe nõ tenet̃ ei obedire: nec ſoluere d3 ei qȯ debet eccleſie vel dignitati: nec ſoluẽdo liberat̃. de ſen. excõ. inquiſitiõi. ſec⁹ aũt vt̃ in foro cõtẽtioſo: qñ res eſt occulta. viij. q̃o. iiij. c. ſ. Et quãuis talis abſoluens nõ abſoluat de facto ignorãtẽ: q̄ nõ eſt prelat⁹. de peni. di. v. placuit. nõ tñ aĩe pereũt: ſed excuſantur ignorãtia facti: quãuis de manu ei⁹ requiratur ſanguis. eorũ q̄ quantũ in ipſo fuit eos ꝑdidit. de offi. ordi. irrefragabili. ſemp̄q; mortaliter peccat illud officiũ exequẽdo: vel etiã fruct⁹ ꝑcipiẽdo vt fur. Hoſti. tñ ſup. c. dudũ. de elec. el. ij. videt̃ tenere ꝯtrariũ dicens qȯ talis tenet̃ iterũ confiteri de ꝯſilio nõ de neceſſitate: q̄ talis p̄ſ byter vere abſoluit ex quo curam tenet quãdiu eſt ꝓbabilis ignorãtia ⁊ ab eccl̃ia tolerat̃ ad qȯ facit: q̄ cõis ignorãtia ⁊ tolerãtia tribuit iuriſditionẽ nõ habẽti etiã inhabili. ff. de offi. p̄ta. l. barbari⁹. ſed hoc verũ eſt in humanis in q̃bus ſm̄ humanã opinionẽ ꝓcedit̃: ſecus in reb⁹ conſciẽtie in q̃b⁹ ꝓcedit̃ ſm̄ diuinã veritatẽ: vnde confeſſus nõ vero ſacerdoti tenet̃ reconfiteri cum ſciuerit: vt tenet Innocen. ſuper idem. c. imo ipſe Hoſti. in ſumma idẽ ſenſit dum dixit quod a tali decipiuntur anime cum ligare nõ poſſit nec ſoluere: cum iudex nõ ſit ſed de hoc etiã vide infra confeſſor. j. §. xix. et limita vt ibi.

¶ Primo vero queritur vtrum puer poſſit habere beneficium: ſiue que ſit competens etas preficiendorũ: ⁊ dico ſm̄ Panor. et doc. in. c. ſup inordinata. de preben. qȯ diſtinguendũ eſt: q̄ beneficium aut primo eſt regulare aut ſcȯo ſeculare. 1. qȯ

Et q̃dẽ ſi primo eſt regulare ſi eſt abbatia in abbatiſſa requirit̃. xxx. ann⁹. de elect. indẽnitatib⁹. libr. vſ. in vero nõ reperitur: ſed cõmuniter dicit̃ quod requiritur annus. xxv. per. c. cum in cũctis. §. inferiora. de elect. vbi regulariter ad quamlibet dignitatem obtinendam ſufficit illud tempus nec tempus ſtatutum in abbatiſſa debet trahi ad abbatem per glo. in. d. c. indẽnitatibus. q̄ ibi propter ſexus debilitatem tempus maius requiritur: et olim requirebantur tempus. lx. annorum vt in. c. iuuenculę. xx. q. ſ. Si vero eſt prioratus tunc ſi eſt conuentualis habens collegium ſub ſe requiritur tp̄s. xxv. annorum. ar. in cle. ne in agro. §. ceterum. de ſtatu regularium. Si vero non eſt conuentualis ſed habet curam: tunc ſi ex cõſuetudine prior exercet curam per ſe: debet habere. xxv. annos. quia nõ p̃ōt quis eſſe preſ byter qȯ requiritur ad curam niſi ſit in. xxv. anno. vt in cle. generalem. de eta. ⁊ quali. ſi vero curam non exercet per ſe videtur ſufficere tp̄s. xx. annorũ: vt in. d. §. ceterum. Si vero eſt ſine collegio et ſine cura videtur velle Fede. qȯ ſufficiat tempus. vij. annorum: iuxta notata per glo. in. c. ſi eo tempore. de reſcrip. lib. vſ. item q̄ nõ poteſt dici dignitas ex quo nõ habet collegiũ et conſequenter eſt beneficiũ ſimplex. Sed hoc dictũ Panor. verum non putat. Nam ſi intellexit de prioratu regulari: cõtra quia nõ ꝓfeſſus nõ poteſt habere prioratum. de elec. nullus. li. vſ. profeſſus autem eſſe non poteſt ante. xiiij. annum: vt in. c. ſ. de regu. lib. vſ. ſi vero intellexit de prioratu ſeculari: dictum eius pendet ex alio ſc3 nunquid poſt ſepti

mum annū poſſit q̄s hr̄e eccleſiā nō curatā: ⁊ cre
dit q̄d nō vt dicet: vñ dicendū eſt in ꝓpoſito q̄d
req̄rit tp̄s ad minus. xiiij. annoꝝ. ar. c. indecoꝝ.
de eta. ⁊ quali. ⁊ in. d. §. ceterū. Si vero ſc̄do bñfi
ciū eſt ſeculare q̄d erat ſc̄dm membrū principale:
aut eſt epatus ⁊ req̄rit. xxx. annus exact⁹: vt in. d.
c. cū in cūctis. Si v̄o eſt dignitas inferior req̄rit
q̄d attigerit. xxv. ānū. vt in. d. §. in inferiora. Ep̄s
tñ diſpenſat dūtaxat in perſonatu non curato: et
tūc ſufficit etas. xx. annorū. in alijs diſpenſat. Si
vero eſt beneficiū ſine cura ⁊ ſit ſimplex: tūc ſunt
opiniões ſed Pan. plꝫ opinio Cal. q̄ voluit q̄d ſi
beneficiū ſonat in nomē rectorie: vt puta q̄ eſt ec
cleſia vel capella ꝑ ſe ſtās ⁊ habēs clericū ad re
gimē ſuū: req̄rit tp̄s ad min⁹. xiiij. annoꝝ. in hoc
eñi nō requirit tp̄s. xxv. annoꝝ: q̄ cū hoc ſpecifi
ce caueat in curatis: vt l. d. §. i inferiora. vt aliud
dicendū vt nō curatis. arg. de ꝓſump. nonne nec
videt ſufficere etas. vij. annorū: q̄ indecēs eſt vt
talis dicat idone⁹ gubernare eccl'iā q̄ neſcit gu
bernare ſeipſum: vt in. d. c. indecorū. Si vero nō
ſonat in nomē rectorie: ſed beneficiū in eccleſia:
aut requirit maturitatē conſilij: vt in canonicatu
eccl'ie cathedralis: aut nō req̄rit: vt in prebendis
clericalibus q̄ ſunt in multis eccleſijs ꝑ minori
bus: q̄ tñ non ſunt de collegio: ſed ſimpl'r bñficia
ti. Si nō requirit tunc ſufficit etas. vij. annorū. et
hoc caſu ſerua notata in. d. c. ſi eo tpe. ⁊ ꝑ glo. in
d. c. ſup. Si vero req̄rit ſm̄ Hoſt. ⁊ Archi. req̄rit
etas. xiiij. annorū: q̄ ante illā etatē non poteſt ſa
pientum iura tractare. Sed glo. in. d. c. ſi eo tpe.
ſentit oppoſitū per. c. ex eo. de elec. lib. vj. vbi di
cit glo. q̄d minor. xiiij. anno: ht idone⁹ ad bñficia
etiā ad canonicatū eccl'ie cathedralis: ad q̄d fa
cit. d. c. ſup inordinata. ⁊ de reſcrip. ſi eo tpe. lib.
vj. vbi dicit glo. q̄d ſeptēnes ⁊ maiores dicuntur
idonei ad beneficia: q̄ cū tales poſſint ordinari.
xxv in. diſt. de his. ꝯſequēter pñt in bñficijs intitu
lari. arg. de p̄bē. cū ſc̄dm. niſi acceperint talia be
neficia q̄ ſacrū ordinē requirūt. hec ibi. Sed Ar
chi. r̄ndet q̄d illud cōtinet diſpenſationē ⁊ q̄d di
ſpēſatiue ille fuit ꝓuiſ⁹ in caſu illi⁹ capl'i ante
xiiij. annos. ⁊ Pan. dicit ſe audiuiſſe curiam ſer
uare opinionē Archi. et Hoſt. ⁊ dicit de hoc eſſe
tex. nō improiādo verbū pueri poſitū in tex. d.
c. ſup inordinata. De his vero dicit Pet. de pal.
in. xxv. diſt. iiij. q̄d vt q̄s valeat hr̄e beneficiū ſim
plex ſufficit quod ſit maior ſeptēnio: q̄ pupillus
pōt eſſe canonic⁹ etiā in eccl'ia cathedrali: lꝫ nō
habeat vocem in electione: vt in. c. ex eo. de elect.
lib. vj. tñ collatio talis iure diuino ⁊ ſi nō huma
no illicita eſt: niſi q̄n alij nō inueniunt: q̄ eſt ꝯ iu
ſtitiā diſtributiuā ſi dat minus digno: iſte autē
puer eſt indign⁹ nō poſitiue cū ſit innocēs ſꝫ re
ſpectiue ei⁹ q̄ hꝫ vitā ⁊ ſciētiā q̄ ſtatim ꝓdeſſe poſ
ſit eccl'ie. De dignitate autē nō habente curā: di
cit epiſcopū poſſe diſpēſare cū eo qui. xx. annum
cōpleuit. de eta. ⁊ quali. c. ſ. lib. vj. ⁊ ſic tali dari
poteſt etiā archidiaconatus q̄ nō habet curā in
foro penitētie vt cū oporteat eſſe ſacerdotē qui
requirit. xxv. annos: ſed ſolū in foro exteriori: et
oportet tñ eū eſſe diaconū ad q̄d ſufficiūt. xx. Et
quāuis alias minor. xxv. annis nō debeat eſſe iu
dex: pōt tñ eſſe archidiaconus q̄d eſt eſſe iudicē
de cōſuetudine: vñ hoc nō eſt de iure cōmuni ſed
de diſpēſatiōe epiſcopi ꝑ cōmiſſa a papa. De cu
ra aūt alarū dicit q̄d hō debet habere. xxv. ānos.
nec pōt ep̄s diſpēſare: ſed ipſo iure nulla eſt colla
tio parochie facta ei q̄. xxv. annū nō attigit: imo
etiā cōmēda eccl'ia facta nō habēti illā etatē. de
elec. c. licet canō. §. decernētes. ⁊. c. ſeq. Papa ve
ro licet diſpēſare poſſit nō tñ itēdit niſi exprimat
vnde impetrāti bñficiū cū cura vel ſine cura: non
pōt ꝓuideri de beneficio cū cura: niſi tpe reſcri
pti haberet. xxv. annos. de reſcrip. c. ſi eo tpe. Si
aūt nō pōt quis deponere ꝯſciētiā quin tpe reſcri
pti fuerit minor annis. xxv. tenetur reſignare: q̄
cōſciētia dictat nullū ius ſibi queſitū eſſe. De epi
ſcopatu vero dicit requiri annos. xxx. hec omnia
Petrus. Archi. aūt videtur tenere quod ad pre
bēdā ſufficiat ſeptenniū: ⁊ tamē deinde dicit ſm̄
regulas cācellarie romane nō poſſe cōferri ad ca
nonicatū: ante annum. xiiij. vnde primum dictū
eius locum habet ſolum in prebēda large ſed de
his vide etiam infra etas.

¶ Secūdo queritur de tēpore infra q̄d curatus ⁊
debet ordinari: ⁊ dicit idē Pet. vbi ſupra quod
iure nouo per ep̄m diſpēſari poteſt cū curatis: vt
literarū ſtudio inſiſtēs: infra annū non teneatur
niſi ad ſubdiaconatū promoueri: ſed poſt ſepten
nium: infra annuꝫ debet quilibet ad ſacerdotiū
promoueri: ita quod niſi primo anno fuerit or
dinatus in ſubdiaconum: ⁊ infra octauum in ſa
cerdotē: epiſcopo ſic diſpēſante: vacat ipſo iure
eccleſia. Sed ⁊ niſi ep̄s cū ipſo diſpenſaret: vel ſi
diſpēſaretur: ⁊ ille literarū ſtudijs nō inſiſteret:
cū aliter epiſcopus nō habeat poteſtatē diſpen
ſandi: teneret infra annū ordinari in totū: alias
ipſo iure priuatus eſt. de elec. cū ex eo. li. vj. Quā
uis autē tantū tranſierit de dicto tēpore quod il
lo anno quo debet nō poſſit fieri ſubdiaconus
vel ſacerdos: nō tamē vacat eccl'ia vſq; anno ela
pſo: ⁊ facit fructus ſuos ſi habuit a principio in
tētionē ordinādi: alias nō niſi mutato propoſi
to ſe fecerit ordinari: ⁊ qui ſciēter ſic affecto de
dit: tenet eccl'ia ſeruare indēnē: vt in. c. cōmiſſa
tibi. de elec. li. vj. Annus aūt ꝑ ſubdiaconatu vel
ſacerdotio nō currit niſi a tēpore quo fuit in poſ
ſeſſiōe pacifica vel per eū ſtetit: et tūc etiā eſt an
nus vtilis: quia nō currit niſi iuſto impedimēto

ceſſante. Nõ põt aũt ſibi cõferri eccl'ia ſic vacãs
illa vice.i.illa vacatiõe: ⁊ ſi detur alicui nõ acce-
ptãti adhuc vacat pñſa vice vacãdi: ⁊ ſic ei non
põt cõferri pñſa vice. Similiter ſi fecit illi dari q̃
ſtatĩ renũciauit in fraudẽ ſic licet cõo vacet iſto
reſignãte: nõ tñ valet quo ad deũ. Si aũt bona ſi
de alteri collata illo mortuo vel depoſito: aut re
nũciãte vacauerit ſcõo: tũc poteſt ei cõferri: qꝛ nõ
eſt ꝓhibitũ de elec.c.commiſſa.li.vj.hec Pet.

3 ¶ Tertio vtrũ predictũ ſtatutũ: cũ ex eo liget cu-
rã ſimplicẽ in eccl'iis collegiatis habẽtes vt ſunt
decani in collegiis.priores ⁊ abbates in cõuẽti-
bus: ⁊ dicit Pe.de pa.ꝙ nõ.vt i.c.ſtatutũ.de ele.
li.vj.qꝛ nõ eſt tñ periculũ ſi iſti nõ ſunt ſacerdo-
tes: qꝛ multi ſunt in collegiis ſacerdotes: qui ex
cõceſſiõe iſtius curati nõ ſacerdotis: facerent qḋ
ille faceret: nõ ſic autẽ in ſimpli cura ſunt parro-
chiani ſacerdotes qui poſſint eccleſiaſtica ſacra
mẽta miniſtrare ꝓpter qḋ fuit magis neceſſariũ
ibi penã apponere. Collegiũ v̓o hic large acci-
pit̃ etiã p plebania: ſub ſe habẽte capellas: i qua
ſunt ſacerdotes ꝑ quos poterit ſuppleri.hec Pe.
Notãdũ etiã ꝙ ſi ad eccleſiã parrochialẽ preſen
tet̃ q̃ nõ eſt in ſacris: dũ al's ſit idone⁹: ⁊ poſſit in
fra tẽpus ſtatutũ ordinari admittẽdus eſt: extra
de inſti.ſi is.lib.vj. ⁊ tñ ſm Jo.an.talis non pre
ſentatus nõ poſſet in tali eccleſia inſtitui.de eta.
⁊ quali.preterea niſi diſpenſatiue vt ibi.

4 ¶ Quarto vtrũ nõ clericus: vel cleric⁹ q̃d ẽ: ſꝫ cõ
iugatus habere poſſit eccl'iaſtica bñficia: ⁊ dic
ſm Pa.in.c.maiorib⁹.de prebẽ. ⁊ iuxta notata
ꝑ eũ in.c.cũ.m.de cõſti. ⁊ gl.ibi qḋ laic⁹ põt hr̃e
prebẽdã in eccl'ia: ſꝫ nõ canoniã: quaſi velit glo.
ꝙ canonia ſit imo ſpũale ꝓueniens ex hoc ipſo
ꝙ q̃s recipiat̃ i canonicũ: ꝓbẽdo v̓o q̃d tp̃ale de
bitũ canonico: rõne officij ⁊ canonie. Nec ob-
ſtat huic.c.cũ dilecto.de prebẽ.vbi prebẽda ap-
pellat̃ ius ſpũale: qꝛ ꝓbẽde aliq̃ñ nõ ſunt diſtin-
cte ſed oĩa bona ſunt cõia. ⁊ capl'm diſtribuit ali
q̃d huic in prebẽdã ⁊ aliq̃d illi: vel ſi ſunt diſtin
cte nõ ſunt annexe canonicatibus cũ ibi nõ ſit nu
merus canonicorum: aliq̃ñ vero ſunt diſtincte ⁊
annexe. Primo ergo caſu ſunt quid tp̃ale dabile
etiã laico: ⁊ ſic intellige no.in.d.c.cũ. m. ⁊ ſic vt
ibi refert cõpo.ſeruat̃ in eccl'ia.s.martini carno
cen.dioceſis: vbi nobilib⁹ rõne paupertatis vel ſer
uitij tp̃alis aſſignãtur prebẽde. ⁊ facit.c. poſſeſ-
ſiões.xvj.q.j.vbi eccl'ia poteſt cõcedere pauperi
vſumfructũ alicuius poſſeſſiõis. In ſecũdo vero
caſu loquitur.c.cũ dilecto.qꝛ prebenda annectit̃
iuri canonie quod eſt ſpirituale. Quãtũ vero ad
clericũ cõiugatũ dicit.s.tho.in.iiij.diſt.xxxvij. ⁊
Panor.in.c.Joan. ⁊ in.c.ſane.de cle.cõiu. ꝙ de
iure cõi nõ poteſt habere beneficiũ eccleſiaſticũ:
ſed nec adminiſtrationes eccleſiaſticas vt dicit
tex.in.d.c.ſane.per qḋ ſm Paũ.intelligit̃ qḋ eſſe
nõ poteſt vicarius epi: quod tenẽt doc.in.c.vno.
eodẽ titu.lib.vj. ⁊ in.c.Joannes ex diſpẽſatione
autẽ habere poteſt: ⁊ hoc ex diſpenſatione epi-
ſcopi quo ad beneficium ſimplex ſm Hoſ. pbi.et
Spe.quia epiſcopus diſpẽſat cũ homicida.vt in
c.hereticus.de cle.pug.in duel.ſed Pano. in.d.
c.Joannes.tenet quod ſolus papa cũ eo diſpen-
ſat: quia in materia diſpenſationis que eſt exor-
bitans: non debet argui de caſibus permiſſis ad
non permiſſos: etiaꝫ ſi permiſſi ſint maiores: vt
no.Joan.an.in regula que a iure lib.vj. ⁊ ad.c.
Joannes.reſponderi poteſt quod loquitur de di
ſpenſatione pape.

¶ Quinto querit̃ vtrũ poſſit quis renũciare ſuo 5
beneficio vt alteri prouideat̃: ⁊ dicit Panor.in
c.dilecto. de prebẽdis.ꝙ ſic dummodo in actu
renunciationis non deducatur in pactũ: ſed ipſa
pure ⁊ libere fiat: alias eſſet ſimonia: vt vult glo.
in.d.c.dilecto. ⁊ in.c. ex parte. el.j.de offi. dele.
ſi tamẽ in animo gereret vt cõcederet̃ alteri non
eſſet ſimonia: dũmodo pactũ nõ fieret: peccat tñ
vt eſt clara glo.in.c.ordinationes.j.q.j.ſꝫ tu dic
vt infra renunciatio.§.vj.parti.

¶ Sexto vtrũ filius ſacerdotis obtinere poſſit 6
beneficiũ in eccleſia paterna: ⁊ dico ꝙ ſic ſi alias
eſt legitimus.c.ad hec.de fi. preſby. dũmodo nõ
ad illas dignitates vel prebẽdas: quas immedia
te pater habuit promoueatur.cõſtitut⁹.eo.ti. Et
nomine filiorũ hoc loco veniunt etiam nepotes.
de iure in hereditate ſuccedentes vt nepotes per
lineã rectã deſcẽdentes.ar.inſti.de here.quali. ⁊
di.§.ſui.ſm Hoſt. ⁊ Ber.in.c.ad extirpãdas. de
fi.preſby. Secus in collateralib⁹: in quibus ſuc-
ceſſio nõ habet locũ.arg.de offi.deleg.ex parte.
Itẽ ſm Hoſt.nepos in eccleſia poni poteſt imme
diate quã auus eius habuit patre viuente: ſed eo
mortuo nõ poteſt: qꝛ in primo caſu ceſſat ſucceſ-
ſionis ratio in ſecundo. Aduerte etiã qḋ ſi pater
habuit perſonatũ immediate: nõ poterit fili⁹ in
eadẽ eccleſia habere vicariã: vt in.c.michael.de
fi.preſby.vel ecõtrario ſi pater habuit vicariaꝫ
perpetuã filius immediate nõ poterit habere per
ſonatũ: vt in.c.conſtitutus.de filiis preſby.

¶ Septimo queritur quis diſpenſare poteſt cũ 7
illegitimis: vt obtineãt eccleſiaſticũ bñficiũ: ⁊ di
co quod epiſcopus in beneficio ſimplici cui non
imminet cura.de fil.preſby.is qui.lib.vj.nec di-
ſtinguo ſm glo.ibi an ſit ſpurius adulterinus.
vel naturalis: licet quo ad ſucceſſiões diſtingua
tur in difficultate diſpẽſandi. Et ſimiliter põt di
ſpẽſare cũ talibus in canonicatu eccleſie cathe-
dralis ſm Archi.in.d.c.is qui.ex quo prohibitũ
non inuenitur ⁊ conſentit ei Geni.in eo.c.licet.
Joannes mo. ⁊ alij dicant contrariuꝫ quod non

placet:qꝛ videtᷓ ratio eadē ſicut ⁊ de ſimplici beneficio. Et ſimiliter in rectoria ⁊ i oi bñficio: dū modo nō cadat in nomē dignitatis vel perſonatus:vel habeat curā:licet quidā dicāt ꝯtrariū vt not.ge.in.d.c.is qui. ⁊ ratio potiſſima eſt.qꝛ diſpēſandi ptās:cōceſſa alicui⁹ effectus nō in ipſuȝ ſed in aliū deriuatᷓ debet latiſſime interpretari: vt no.Jo.an.in.c.fi.de ver.ſigni.⁊ ſequitur Joā. de imo.⁊ ge.in.d.c.is qui.⁊ maxime qñ interpretatio fit cōtra ipſuȝ cōcedētē:iuxta no.de priuil. c.qꝛ circa.vñ iura que videntᷓ cōtraria limitāda ſunt loqui in diſpēſatione cōceſſa alicui cui⁹ effectus in ipſuȝ deriuatᷓ:que ſtricte interpretāda eſt Nō poterit aūt eps cū predictis diſpēſare in perſonatu:vel dignitate ſine cura ſm glo.in.d.c. is qui.ſed ſolus papa ⁊ ſequūtur cōmuniter doctores:etiā ſi talis efficeretur religioſus.

8 ¶ Octauo vtrū ſi bñficiū ſimplex habeat curam aiarū annexā poſſit eps diſpēſare cū predictis:⁊ dicit arch.in.d.c.is qui.ꝙ ſic qꝛ talis nō dicitur habere curā aiarū:vt ꝓbat tex.in.c.ſup eo.de ꝓbē.lib.vj.qꝛ vt ibi patet:pōt quis habere prebendā ⁊ dignitatē cui annexa eſt parochialis eccleſia:⁊ tamē nō poſſet quis habere ſimul dignitatē ⁊ eccleſiā curatā.de prebē. de multa. qđ tamē lap.verū limitat:qñ eccleſia curata habet vicariū aliū ab iſto:alias non:alij tñ docto. indiſtincte tenēt quod epiſcopus diſpēſare nō poſſit:de quo vide Ge.in.d.c.is qui.ſȝ mihi placet opinio prima cū limitatione lapi.

9 ¶ Nono vtrū ſi in eccleſia aliqua ſit ſtatutū iuratū ⁊ per papā approbatū qđ in ea null⁹ illegitimus ꝓmoueatur:eps diſpenſare poſſit:⁊ dicit Jo.mo.⁊ ſequitᷓ ge.i.d.c.is qui.quod nō ex quo ſtatutū eſt iuratū vel cōfirmatū:ſecus eſſet ſi ſolū eſſet ſtatutū nō iuratū vel confirmatū:quia tunc poſſet epiſcopus diſpēſare cōtra ꝓpriū ſtatutum iuxta notata.d elec.c.licet canon.li.vj. Sed oia predicta limita ꝙ epiſcopus diſpēſare pōt in bñficio ſimplici cū illegitimo:niſi aliud impedimētū canonicū obſtet:ꝙ̄ illegitimitas:⁊ ſup quod epiſcopus diſpēſare nō poſſit:vt in.d.c.is qui.

10 ¶ Decimo vtrū illegitim⁹ diſpēſatus per papā vt ad ſacros ordines promoueatᷓ per hoc videatᷓ diſpēſatus:vt poſſit obtinere bñficiū cū cura:et dico ꝙ nō qꝛ diſpēſatio nō trahitur ad cōſecutiua ei⁹ ſuper quo diſpēſatur qñ diſpēſatio imprimit effectū validū ſuper actu in quo diſpēſatur: abſqꝫ eo ꝙ extēdatur ad illud conſecutiuum ſecundum ge.in.d.c.is qui.

11 ¶ Undecimo vtrū prefatus illegitimus diſpenſatus vt poſſit eccleſiaſticum beneficiū obtinere poſt primū poſſit deinde obtinere aliud virtute diſpēſatiōis:⁊ dicit ge.in.d.c.is qui.ꝙ Pau.diſtinguit:qꝛ ſi diſpēſatio eſt facta ſuper certo bñficio ſi fuit in culpa vt illud nō haberet aliud habere nō poterit:ſi vo nō fuit in culpa aut diſpenſatio fuit ſuper incerto beneficio poterit poſt primū aliud habere:lapus vero aliter diſtinguit:⁊ hūc ſequitur Gemi.ibi vt videtur ſed mihi placet primum magis.vide ibi.

¶ 12.vtrū ꝓdict⁹ diſpēſat⁹ vt poſſit habere bñficiū curatū poſſit per hoc obtinere dignitateȝ:⁊ dicit Ge.in.c.fi.de fi.ꝓſby.qđ nō:qꝛ iſta ponuntᷓ vt diuerſa.i.d.c.fi.⁊ cōſequēter vno cōceſſo nō venit aliud:vñ in diſpēſatione nō ꝓcedit argumētum a maiori:nec a ſimili:vt ibi not. Gemi. 12

¶ Decimotertio vtrū illegitimus vel irregularis diſpēſatus in ordine ⁊ beneficio:atqꝫ promotus poſſit poſtea impetrare diſpēſationem ſuper pluralitate:nō facta mentione de illegitimitatis vel irregularitatis defectu:vt dicit Gemi. in.di. c.fina.ꝙ non ⁊ eſt ibi textus. 13

¶ 14.vtrū eps diſpēſare poſſit cū illegitimo: vt poſſit plura bñficia ſimplicia retinere ſimul:⁊ dicit Ge.vbi.ſ.ꝙ nō ⁊ facit.c.is qui.ꝑrio riſo.de prebē.lib.vj.vbi qñ cōceditᷓ alicui vt poſſit beneficiū cōferre de vno intelligitur nō de pluribus. 14

¶ Decimoquinto vtrū eps diſpēſare poſſit cuȝ illegitimis:vt habeāt ſimplex beneficiū ſeu prebēdā in eccleſijs ſuorū patrum qui ſunt ſacerdotes:⁊ dico quod nō viuētib⁹ patrib⁹.de fi.preſby.c.cū decorē.multo minus in canonicatu.eo.ti. cū ad abolendā.ipſis vero mortuis ſic:dūmodo nō diſpēſet ſuper beneficio vel prebēda quā ei⁹ pater tenebat immediate:ſecus ſi mediate:⁊ hoc credo verius vt notatᷓ in.d.capitulis:licet Hoſ. teneat ꝙ nunꝙ̄ canonicatū in eadē eccleſia poterit habere ex diſpenſatione epiſcopi. 15

¶ 16.vtrū ſi papa diſpēſauit cū illegitimo vt ꝓmoueri poſſit ad bñficiū curatū per hoc ꝓmoueri poterit ad bñficiū cui preficiēdus eſt aliquis ꝑ electionē eligēdus:⁊ dico ꝙ ſic:ſm Ge.in.d.c. is q.qñ qñ vitiū tollitᷓ ex toto:vt in caſu ꝓdicto eligi poteſt:vt i.c.cū vintoniēſis.de elec.etiā ſi eſſet dubiū an vba diſpēſatiōis tollāt ex toto vitiū ⁊ hoc tene licet alij dicāt ꝙ eligi nō poteſt. 16

¶ 17.vtrū liceat alicui ſibi procurare bñficiū.et dicit.ſ.tho.⁊ Ray.qđ nō ſi eſt beneficiū cū cura aiarū:qꝛ idonee non pōt qs ſine gr̃a ⁊ charitate miniſtrare quā null⁹ ſcit ſe habere:ſecus de alijs bñficijs:qꝛ pōt ea qs ſibi ꝓcurare ꝑ ſe digno ⁊ indigēti. Ang.tñ de ancho.in lib.de poteſtate pape tenet gn̄aliter hoc eſſe non poſſe ſine pctō qđ ſum.Ang.verū limitat qñ qs principalr q̄rit vt habeat bñficiū ſec⁹ vt ꝓht.ſȝ iſta diſtictio nō hȝ locū in bñficio ſine cura:qꝛ null⁹ eſt cui ſuo regimine ꝓſit.vñ illud dictū nō eſt verū etiā ſi qs q̄rat ꝓncipalr vt habeat bñficiū ad ſuſtētationē ſui pauperis:quia non debet fame tabeſcere. 17

18 ¶ Decimooctauo.vtrū occupās beneficiū viuē-tis ſcienter faciens ſe inſtitui ſit infamis: et dicit Panor.in.c.ſ.de cōce.prebē.q̄ ſic.iii.q.ii.audiui-mus.⁊ ſolus papa diſpēſat cū eo:ſicut cū eo q̄ vi-uēte vxore aliā accepit.vt in.c.ſi.de eo qui duxit ⁊c.et q̄ ibidē concludit q̄ lꝫ cū vacaret fecerit ſe inſtitui: vel ſibi cōferri a papa nō habita mētio-ne de occupatiōe poſtea nō vꝫ: ⁊ eſt gratia ſubre-ptitia:q2 nō ſic faciliter obtinuiſſet.⁊ facit.c.po-ſtulaſti.de reſcriptis. Silr̄ dicit de his qui de fa-cto occupāt:vel ꝑ brachiū ſeculare in vacātibus beneficiis ſe intrudunt:ſi in impetratione de tali occupatione nō faciunt mentionē:quia omne id ex quo ita faciliter nō obtineretur tacitū inducit ſubreptionem per.d.c. poſtulaſti.cum ſimilibus.

19 ¶ 19.vtrū is q̄ bñficia nō canonice habita tenet ex tolerātia ſeu tacito conſenſu prelatoꝝ habeat aliq̄d ius in eis: ⁊ dicit Hen.boich.ſuper.c. dile-cto.de p̄ben.q̄ ſi p̄latus hoc ignorat non obſtat ei etiā ſi exp̄ſſe conſentiret nec tenēti acquirit̄ ali-q̄d ius:q2 nō cōſentit qui errat.ff.de iuriſ. om.iu. l.ſi ꝑ errorē ſm Inn.⁊ Ho.ibi et archi.lxiii.diſt. cū adrian9.Si vero p̄lat9 hoc ſciebat ⁊ ip̄e eſt pa-pa:diſtinguit̄ q2 ſi tolerātia ſit expreſſa ab eo vel aliquo de mādato eius eſt tolerātia approbatio-nis ⁊ dat ius:q2 papa nō aſtringitur forma cōfe-rēdi ꝑ quā acquirit̄ ius.ix.q.iii.cuncta.vñ poſtq̄ʒ de ſua volūtate cōſtat ſufficit:ſi vo nō fuit expreſ-ſa nō eſt approbatiōis:nec ſufficit ſm Hoſt.in.c. lr̄as.de ſup.neg.p̄la. Si vo talis p̄lat9 nō eſt pa-pa patiētia ſeu tolerātia etiā exp̄ſſa non dat ius niſi interueniat canonica electio vel p̄uiſio vt di-cit gl.ſ.d.c.dilecto.quā approbat ho. hec ex illo.

20 ¶ Uigeſimo querit̄ ad q̄d teneant̄ iniuſte poſſi-dētes eccleſiaſtica beneficia:dico q̄ ſtatim reſi-gnare talis tenet̄ in manu ei9 q̄ reſignationē pōt accipere:vel alicui9 noīe ei9 ſi eſſet in mortis ar-ticulo ſm Inno. et tenet̄ reſtituere fruc9 ꝑceptos. de renū.poſt trāſlationē.§ rurſus. poterit tamen ſm Inno.retinere vite neceſſaria ſtricte:de conſi-lio ɔfeſſoris ita q̄ ſolū nō egeat et alios fructus in eccl'ie vtilitatē conuertat:q2 reſtituere tenetur c.dilecto.de prebē. Aliter abſolui non poteſt niſi obtineat diſpenſationē nec in foro aīe tenent̄ ei ſubditi obedire vt dictū eſt:nec ſm Archi.perpe-tuo p̄ſcribere pōt ſi minus canonice obtinuit:ſcꝫ ſimoniace vel per fraudē aut aliquē ſubreptio-nem. Intelligo aūt dictum Hoſt.q̄ poſt reſigna-tionem ſi habet aliquos fructus tenetur de his.

21 ¶ 21.vtrū filius ꝑdat eccleſiaſticū bñficiū ꝓpter crimē leſe maieſtatis commiſſum a patre: ⁊ dicit gl.in.c.ſatis peruerſum.lxvi.di. q̄ non. itē dicit q̄ nec propter crimen leſe maieſtatis diuine: vt q2 hereticus vel ſciſmaticus. c. quicūq3. de here. lib.vi.de ſciſma.c.vnico.lib.vi.vbi lꝫ prohibeā-tur admitti ad eccleſiaſtica beneficia talium filii tamen non dicitur q̄ habitis priuentur.

¶ 22.vtrū clericus bñficiat9 ɔhēs matrimoniū . 22 perdat bñficiū ipſo facto: ⁊ dico ſm.d. Ant.in.c. ſ.de cle.cōiu.q̄ ſi ſit in ſacris:et ɔhat ꝑ verba de p̄ſenti nō eſt priuat9 ipſo facto:ſꝫ priuādus:mo-uet̄ q2 cā priuatiōis dicit̄ ex.c.q̄ a te.⁊.c.diuer-ſis.de cle.cōiug. q2 nō poſſet ſeruire vxori ⁊ bñfi-cio q̄ nō ceſſat in cōſtituto in ſacris quia non eſt m̄rimoniū:ideo cōpellit̄ vxorē dimittere.Si aūt nō ſit in ſacris:ſed in minorib9 dūtaxat:tunc alii diſtinguūt inter ſponſalia de futuro ⁊ de preſen-ti:vt primo caſu diſſolutis ſpōſalibus redire ad beneficiū ſuū: ⁊ facit lex ea q̄.ff.ad municipa.vbi deſponſata ante nuptias cōtractas ſuū non mu-tat domiciliū. ⁊ ſic effectualiter non dicit̄ matri-moniū ɔtracto ſcd̄o vero caſu bñficiū non recupe-rat:q2 ex ɔtractu matrimonii ꝑ verba de preſenti inſurrexit vinculū incōpatibile cū ip̄o beneficio: vnde perditū eſt ius q̄ habebat in illo: et ad il-lud amplius nō dabit̄ regreſſus. Idē ſi cleric9 in minoribus contraxit matrimoniū cum cōſangui-nea in facie eccleſie:et poſtea probata cōſangui-nitate ruptum eſt matrimonium:quia perdit be-neficium cum facto ſuo eccleſie renunciauerit.

¶ 23.vtrū clericus aſſumēs bñficiū nō aīo cleri-cādi ſed vt ex eo viuat in iuuētute: alſ nō habēs 23 animū reſidēdi ſit iuſte ꝓmot9. ⁊ dicit paſi.in.c. relatū.de cle.nō reſi.de mente doc.q̄ non. Hoſ. tamē dicit hoc peccātū per penitentiā tolli.vt in.c. ſi.de ſy.et vult dicere nō eſſe neceſſe ad purgan-dum hoc peccatū dimittere bñficiū ſicut nec i eo qui promouet̄ per ſimoniā mentalē. Et idē dicit ibi Panor. de eo qui beneficium accepit non vt ibi ſeruiret:ſed donec poſſit pinguius habere.

¶ Rurſus de bñficiis p̄bendis ⁊ dignitatibus quarto ſpecialiter quantum ad pluralitatem.

Beneficiū.iiii. ſpāliter q̄tū ad plurali-tatē ſciēdū eſt q̄ ſecundū ius diuinū nō inuenit̄ aliq̄d circa hoc exp̄ſſe de-terminatū cū i ſacra ſcriptura exp̄ſſa de hoc mētio nō fiat q̄uis ad hoc ar-gumēta ex aliquib9 autoritatibus ſcripture for-te adduci poſſint: q̄ tñ nō lucide veritatem oſten-dunt:loquēdo:aūt ſm ius naturale q̄ nulla hu-mana lege vel conſuetudine poteſt abrogari ſm s.tho.vt pꝫ in.ix.quodl'.q.vii.habere plures pre-bendas non eſt actio ſm ſe mala vt deū obedire: nec ſm ſe bona vt deum amare:nec ſm ſe indiffe-rens vt leuare feſtucā:ſed continetur inter actio-nes q̄ abſolute conſiderate important deordina-tionē quandā:ſed ex circunſtātiis aduenientibus efficiunt̄ bone: vt occidere ſi occidendus ſit ma-lefactor. ⁊ occidat̄ ꝓpter iuſticiā:q2 habere plu-res prebēdas continet in ſe plurimas inordinas

tiones.vt pote qr nõ est poſſibile aliquẽ in pluri bus eccl'iis deſeruire in qb⁹ eſt p̃bendat⁹ cũ prebẽde videantur eſſe ſtipẽdia ibidẽ miniſtrãtium deo:ſequit̃ etiã diuini cultus diminutio dũ vn⁹ loco pluriũ inſtituit̃.ſequitur etiã in aliquib⁹ defraudatio voluntatũ teſtatorũ q̃ ad hoc bona ecclesiis cõtulerũt. vt vbi eſſet certus numerus ſeruiẽtiũ deo:ſequit̃ etiã ineq̃litas dũ vn⁹ pluribus bñficiis abũdat: ⁊ alius nec vnũ hr̃e põt:ſequuntur etiã multa alia hmõi: tñ p circũſtantias p̃dictc deformitates põt totaliter euacuari : puta ſi in plurib⁹ eccleſiis ei⁹ obſequiũ ſit neceſſariũ et poſſit plus vel tantũdem ſeruire abſens vt alius p̃ſens ⁊ hmõi: ⁊ tũc ſi adſit recta intentio nõ erit pctñ:etiã nulla interueniẽte diſpenſatiõe ſi conſideret̃ tñ ſecũdũ ius naturale ad qd diſpẽſatio nõ pertinet ſed ſolũ ad poſitiuũ. Si vero q̃s hac intentione plura habeat bñficia vt ſit ditior vel lautius viuat: vel facili⁹ pueniat ad epiſcopatũ non tollunt̃ ille deformitates:ſed augent̃:hec ex illo q̃ loquit̃ de prebẽdis:ſed ei⁹ dicta ſunt vera de oĩ beneficio ſine cura eadẽ ratiõe:a fortiori vero de bñficiis curatis. Si vero loquamur ſm ius poſitiuũ dicit ibidẽ. s. Tho. q ſm antiqua iura p̃hibitũ eſt habere plures prebẽdas: ſed cõſuetudo eſt in contrariũ per quã quidã dicũt illa iura abrogari:et quidã hoc negãt:q̃ ↄtrouerſia iuriſtis relinquat̃ q̃uis hoc ſit pbabile qd inquantũ cõtinẽt ius naturale abrogari nõ poſſunt ſʒ ſolũ inquãtum cõtinẽt ius poſitiuũ:ſi hi quoꝗ eſt ius poſitiuũ mutare ſciẽtes contrariã cõſuetudinẽ et diſſimulantes intendũt per hoc antiqua iura mutare. Igit̃ ſi ſtant in ſuo robore antiquo iure nõ põt quis habere plures prebendas ſine diſpenſatione etiã ſuperueniẽtibus dictis circũſtantiis:ſi vero ſunt abrogata:tunc ſuperueniẽtibus dictis circũſtantiis:licet etiã ſine diſpẽſatiõe: ⁊ ſine eis non licet etiã cũ diſpenſatione qr humana diſpẽſatio nõ aufert ligamẽ iuris naturalis:ſed ſolum poſitiui.hec ex illo ſuccincte. Circũſtantia autez remouens talem inordinationẽ ſm Hoſſr.poteſt eſſe triplex ſcilʒ neceſſitas:puta quia plures non inueniuntur idonei:vtilitas eccleſiarũ ſcʒ et eorum quibus preſunt: et pregatiua meritorum puta quia plus valet abſens q̃ꝫ alius preſens.

1 q̃d. ¶ Primo vero querit̃ q̃d circa preſentẽ q̃ſtionẽ poſitiua iura cõtineãt:⁊ quidã vt recitat Jo.an. in.c.iamdudum.de prebẽ.dicũt hodie cõi iure poſſe aliquẽ plures habere prebendas cũ prohibeat̃ ſolũ pluralitas beneficiorũ et dignitatũ cũ cura.vt in.c.de multa.de prebẽ. qr ſi papa de prebendis aliud nõ intellexiſſet hoc idẽ de ipſis excepiſſet.de deci.ad audiẽtiam. cũ ſuis concor.c. autẽ epi.di.lxxx.⁊.c.preſbyteros.xxj.q.j.⁊ ſimiliã loquuntur ſm ſua tẽpora:ſed hodie ſecus;vel reſtringunt̃ ad beneficia curata:vel ad illos qui habent nõ ſolũ pluralitatẽ prebendarũ: que non prohibet̃:ſed multitudinẽ nimiã:que ſonat in vitiũ:et prohibet̃ in.d.c.iamdudũ.⁊.ẽ.c. in tantũ. Et opinionẽ hãc dicit Jo.an.verã niſi vtraꝗ requirat reſidẽtiã:referẽs ſe ad dicta in.c.ſi. de cle. nõ re.vbi ponit opinionẽ Inno.q̃ habet in ſumma q habere plura beneficia nõ curata: ⁊ que de cõſuetudine vel ſtatuto reſidentiã nõ requirunt nõ eſt peccatũ nec cõtra iura: ⁊ ſic refert glo.in.c. gratia.de reſcrip.lib.vj. Hoſti.aũt in.c.lr̃as. de p̃ben.arguit p dicta opinione: ſed dicit ratiões eſſe debiles ⁊ tandẽ tenet vt refert archie. q nullus põt plures p̃bendas habere in ti.ar.di.lxxvj. acutius.nec in hoc ſm eũ poſſent diſpẽſare prelati.di.lxx.ſanctorũ.qd intellige qñ ſunt complete nõ diminute:et ratio eſt ſm eũ:qr ſingule prebende requirũt ſingulos actus ⁊ miniſtros: et canonici ad reſidentiã tenent̃ vt aſſiſu: tñ ne inde tanta multitudo dãnet̃ dici põt eũm poſſe diſpẽſare in plurib⁹ p̃bendis habendis in beneficiũ nõ in titulũ:et cũ aliquib⁹ aliis limitationib⁹.de q̃bus vide eũ in.d.c.literas. Hoſſ.aũt vt recitat Jo.an. in.c.qr nonnulli.eo.ti.dicit q plures prebendas nõ põt quis ſimul habere dũmodo vna p ſe ſufficiat:al's etiam de iure cõi põt q̃s habere plures: vt de cle.non re.conquerẽte. Panor. aũt in.c.cũ iamdudũ.de prebẽ.dicit q indubie illicitum eſt tenere plura beneficia requirẽtia reſidentiã iure cõi vel ſpeciali ſtatuto : qr ſunt incõpatibilia ppter onus reſidẽtie:ſi vero nõ requirunt reſidentiam:puta quia conſuetudo eſt in contrariũ que ſatis valet in ſimplicib⁹.vt in.c.cũ oẽs. de cõſti. tunc dicit ibi et in.d.c.conquerẽte.cõiunctim qd habẽs beneficiũ q̃tumcũꝗ ſimplex qd per ſe ſufficiat ad vitã beneficiati : nõ põt aliud tenere ſine peccato mortali ſm gl.in.c.dudum el.ij.de elect. qd ipſe limitat ſi ppter ſe ſolũ habet:ſecus ſi collata ſunt nõ ratiõe ſui:ſed ppter vtilitatẽ beneficiorũ:vt qr eſt homo induſtrioſus ⁊ conſcientiatus vt no.in.c.cũ iamdudũ.de prebẽ.Et hanc limitationẽ ⁊ ſententiã tene:qr eſt mẽs.s.tho. vbi ſupra:ſed adde aliã limitationem: vt dicatur id licere quãdo plures p̃bende vel eccleſie non habẽt rationem pluriũ ſed vnius ſiue ratiõe vniõis ſiue ratiõe dependẽtie vnius ad aliã. Unde partim ex conceſſione iuris naturalis:partim ex conceſſiõe poſitiui bene habetur in ſum.piſa.q ſunt quinꝗ caſus i quibus poteſt quis habere duas vel plures eccleſias vel prebendas ſine diſpenſatione. Primus eſt quãdo eccleſie ita ſunt tenues q neutra ſufficeret ad ſuſtẽtationẽ.x.q.iij. vnio. de reli.do.quod monaſterium.Secundus ſi vna pendet ex altera.de eta.⁊ quali.eam te. Tertius propter raritatẽ clericorũ.xxj.q.j.clericum.in ſi.

Quart⁹ ſi eccl'ia eſt ānexa pbēde vel dignitati quo caſu ipſe tenet maiori eccl'ie pſonal'r deſerui re in ipſa aūt pochiali h'e idoneū ⁊ ppetuū vica riū q̄ cōgruentē habeat de illi⁹ eccl'ie pventib⁹ portionē. de pben. extirpāde. Quint⁹ ſi h'eat vnā intitulatā ⁊ aliā cōmendatā. xxj.q.ſ.q̄ pl'es. de q̄ cōmēda vide infra cōmenda. Hāc tn̄ pluralitatē archi. dicit intelligēdā de eccl'ſijs nō habētib⁹. curā: et de pbendis in eccl'ijs diuerſis: q: in eadē hoc ſine diſpenſatiōe nō l3: vñ q: in p'io ⁊ in.iiij. caſu quātū ad eccl'ias curatus fieri nō poteſt per epm niſi per modū vniōis multas.ſ.eccl'ias vniē do: quā vnionē epiſcopus facere poteſt: vel ſim= pliciter ⁊ perpetuo: vel ad vitā eius cui conferun tur: de coſenſu tn̄ habentiū ibi ius aliqḋ: vt pa= tronorū: ⁊ ex cā rōnabili: vide etiā de his in gl. in.c. dudum.el.ij. de elec. in ver intitulatum.

2 ¶ Scḋo querit vtrū h'ns plura beneficia qn̄ vnū ſufficiat excuſetur p diſpēſationē pape: et dico ex mente.s. Tho. vbi.s̄. qḋ nō: ſi diſpēſet in fauorē ſui: q: hoc eſt 9 ius nāle in q̄ papa nō dipēſat: vñ l3 glo. in.c. dudū.el.ij. de elec. dicat q̄ excuſatur: tn̄ Panor. ibi dicit ſe h're p indubitato qḋ nō ſit tut⁹. q̄ ad eccl'iā triūphātē: etiā diſpēſat⁹ p papā qn̄ diſpēſat⁹ eſt ad ſuā vtilitatē: q: hoc caſu nō ſolū alteratur iuris poſitiui diſpoſitio ſ3 etiam xp̄i p'rimoniū iniuſte diſpargit: vñ cū bona eccle ſie papa ſine cā alienare nō poſſit ſine graui pec cato: vt dicit archi. xxij.q.ij. non liceat pape: mul to min⁹ pōt dare licētiā alteri ipſa diſpergēdi: vt in.c. nuper. de reſti. ſpo. poſt di. ⁊ ſic conuincit rō Inno. in.c. cum ad monaſteriū. de ſta. mo. q: hic non ſolū violat ius poſitiuū: ſ3 potius diuinum. Et idē t3 ho. in.d.c. dudū. quē ſequit Joā. an. Et idē ſentit.s. Tho. Nec valet conſuetudo 9ria vt ibi dicit pan̄. et iura ſiue glo. q̄ dicunt qḋ valet in telliguntur pro neceſſitate vel vtilitate vel pre= rogatiua meritorum vel p potentia retinēdi plu ra bñficia ſimplicia: ſ3 non vt fructus lucri faciat ſibi ad vtilitatē priuatā: vel augendū patrimo niū. vel vt lautius viuat: aut facilius ep̄atū vel maiorē dignitatē cōſequatur: q: vt dicit.ſ. Tho. vbi.s̄. hāc intentionē tenere vnū beneficium qḋ nullā decordinationem in ſe iportat eſt illicitū: q: contra rationem in.c. ratio nulla cū ibi notatis. de preben. et contra officium pietatis. xxſ.q.j.c. fin. et de hoc etiam infra clericus.

3 ¶ Tertiū vtrū diſpenſatio ſup beneficiorū plura litate in aliquibus caſibus non valeat ⁊ dico qḋ ſic ſcḋ3 archi. qn̄ ipetrās ſubticuit aliqḋ q̄tūcūq3 modicū beneficiū. Qn̄ aūt conceditur vt quis poſſit habere beneficia duo curata: intelligit de duob⁹ primis poſt conceſſionē. ⁊ de alijs non valet. Qn̄ etiam mandat alicui prouideri de bñficio nō ob ſtante qḋ aliud habeat p hoc nō eſt diſpenſatū vt habeant ambo ſimul. de pbē. ſi motu. lib.vſ. Qn̄ etiam papa obtinenti bñficiū aliud cōfert motu proprio non habita mentione de priori: non pro pter hoc gratia inualida eſt: ſ3 ſecus ſi ad alteri⁹ petitionem gratiam facit: vt in.d.c. ſi motu.

4 ¶ Quarto vtrū ſi quis habēs pſonatū ſeu digni tatē vel bñficiū curatū: accipiat ſcḋ3 perſonatum ſeu dignitatem vel bñficiū curatū ipſo iure vacet primū ⁊ dico q̄ ſic: vt in.c. de multa. de preben. nec excuſat conſuetudo 9ria ſcḋ3 do. An. q: cōſue tudo nō excuſat in delictis. pro quo eſt tex. in.c.ſ. de conſue. lib.vſ. ⁊ in.c. l'ras. de cōceſſi. pben. ſed tamē quo ad dignitates ſ3 aliq̄s itelligit quādo ſunt in eadem eccl'ia vt vr colligi ex.d.c. de mul= ta. et per dn̄m Anto. ibi Et hic ſcḋ3 Inn. ho. ⁊ Jo. an. bñficiū curatū intelligitur large ſiue in foro aīe curā habeat ſiue al's: ſiue ſit eccleſia pochia= lis vel cathedralis: ſiue capella curā habens pa rochianorū de iure vel de facto: dūmō parochiā habeat i qua parochiale ius exerceat: ſiue digni tas ſiue officium ſiue eccl'ia: ſicut ſunt multi ar= chipreſbyteri archidiaconi et decani q̄ nullā ha bentes eccl'iam cui preſint: habent tn̄ iuriſditio nē ſuper multa loca: ſicut pictauis et padue. Per ſonatus aūt ⁊ dignitas ſcḋm Inno. fere ſemp po nuntur p eodē: ſ3 ſcḋ3 Jo. an. iō dicit fere q: in an glia rectores parochiales dicuntur pſone: de ap pel. pſone. in alijs vo regionib⁹ dicunt rectores vel curati: ⁊ tn̄ nō dicuntur in dignitate cōſtitu ti: econtrario aūt abbates epi et ſuperiores non dicuntur pſone: et tn̄ ſunt in dignitate cōſtituti ⁊ qñq3 priores extra co.niſi eſſent. Intelligas er go dignitatem vel pſonatū ſcḋ3 inſtitutionē vel conſuetudinē eccl'ie. hec Joānes and. Fallit tamē dicta regula in caſibus multis. Pri⁹ qn̄ hoc fit cū diſpenſatione ſufficiēti vt l.d.c. de multa. ⁊ de elec. dudū.el.ij. Secūdo ſcḋ3 Hoſtien. qn̄ p'mū vel ſecūdū beneficium eſt curatū habitu nō actu ſ. q: nō actu h3 parochianos. vt q: derelictus eſt locus. de electi. l3 canō. libro ſexto. Innocentius tn̄ ⁊ abbas videntur tenere 9riū. Tertio qn̄ al= terū bñficiorū nō h3 curā ex ſe: ſ3 p vnionē alicui⁹ curati. de pbē. ſuper eo. Quarto qn̄ ignorabat ſe h're bñficiū tale. q: tunc ſibi dat optio. de reſc. grā. lib.vſ. Quinto ſi nō ſciebat ſe illud habere de iure ⁊ ſi de facto nō habebat: vt q: erat ſpolia tus primo ſtat regula ſcḋ3 Vin. qui hoc not. in.d. c. dudum repetit tamen fructus primi quos per= cipere poterat vſque ad receptionem ſecundi. Sexto quando ſecundi benefici fructus alius ad tēpus ex cauſa puta pape conceſſione percipit vt de prebendis.c. ſi tibi conceſſo: quia pro tem= pore quo ad alium pertinent dicti fructus: non cenſetur vacare primum: quod tamen henric. Boich. verum dicit ſecundum Joānem andre.

Pri mu ca ſ⁹ 2 3 4 5 6

⁊ Archi.quantū ad perceptionē fructuū primi be neficꝫ vacat tñ quantū ad hoc vt poſtquā pacifi cam poſſeſſionem adminiſtratiõis ſcdi bñficij ha
7 buerit:debito tēpore ꝯferatꝛ:vel locū habebit La teranenſe conciliū:de cōce.pbē.c.nulla.⁋ Septio fallit ſi ſcdi bñficij pacificā poſſeſſionem admini ſtrationis non habuerit:nec per eū ſtetit q̄n hr̄et qꝛ tunc nō vacat primū ſcdꝫ Inn. Henri. Boich.
8 ⁊ eſt tex.in cle.ſi plures.de preben.⁋ Octauo fal lit in epatu ſcdm Inno.in.c.cū noſtris.de conceſ. preben.quē ſequitur do.Anto.⁊ Joā.an.⁊ Imo. in cle.gratie.de reſcrip.facit tex.vij.q.j.in verbo carebit.qḋ eſt verbum futuri tpis:et ſic vꝛ reqri ſnīa gl.tñ in.c.relatio.xxj.q.j.ſꝫ qḋ regula .j. epa tu nō fallit:ſꝫ pmū ē veriꝰ:qꝛ nō vacat p adeptio nē ſcdi bñficij ſiue ſit ſupiꝰ:ſiue inferiꝰ:ſiue equa le:cū epatui expreſſe vl' tacite renūciare nō poſſit ſine licentia pape.de tranſ.epi.inter corporalia. ſcdm Henri.boich.Inn.⁊ Hoſti.Sum.aūt ange. dicit idē eſſe de quocūqꝫ alio bñficio qḋ quis non pōt cū alio tenere niſi diſpenſetꝛ:ſꝫ hoc ptꝫ falſuꝫ ex rōne quā aſſignant dicti docto.itē qꝛ ſcdm hoc per dictā regulā non vacarent niſi bñficia inſuffi cientia:qꝛ nullum ſufficiens poteſt teneri cū alio ſuperueniente niſi diſpenſatiue. Vinc. autem ponit alios duos caſus ſuper.d.capitu. dudum.
9 ⁋ Nono igitur fallit: vt no. Berñ.in.c. dudum. in bñficijs vnitis vel dependētibꝰ vel cōmēdatis: vñ ſi ſcdm curatū quis adipiſcitꝛ p viā annexiõis qꝛ ſcꝫ eſt annexum nō curato non vacat primū cu
10 ratū de preben.ſup eo.lib.vj.⁋ Decimo ſcdꝫ Vin cen.ſi colore ⁊ non alio bñficij ppetui recipit ſcdꝫ: qꝛ poſſet tūc penitere.ij.q.vj.ſi quis libellos.de peni.diſt.j.diuortium.Idē ſi incōtinēti fuit decie
11 ctus.⁋ Undecimo ſi ſcdm recipit in epatu alieno ſine licentia ſui epiſcopi a quo repetitꝛ:qꝛ quāuis priuatꝰ ſit primo quātū ad ſe: nō tñ quantum ad prelatū ſuū:ſi ſine licētia ipſiꝰ tranſit:et hoc not. Joan.xxj.q.ij.ſi quis iam tranſlatus. ⁊ cōcordat
12 Hoſ.⁊ Hoſti.⁋ Duodecimo in eo qui expēſas de proprio fecerat in primo propter quas competit ſibi retētio primi ſcdm Jo.de ligna.do.Ant.⁊ do minum Abb.p tex.xij.q.iij.quicūqꝫ.et ſufficit ta les expenſas eſſe vtiliter ceptas:lꝫ deinde totuꝫ perierit a caſu ſcdm Jo.an.in.c.ex parte.de cōſti. vt qꝛ domū factaꝫ ignis ſtatim ꝯbuſſit. Et ex his infert dñs Abb.qḋ ſi clericus moritur inteſtatus heres repetere poterit expenſas quas fecerat in beneficio:ſed hoc intelligo ſi expendiſſet de bo nis ſui patrimonij:⁊ hoc de expenſis factis ante receptionem ſcdi:ſecus de factis poſtea.inſti.de rerum diui.§.certe.⁋ Tertiodecimo in eo q̄ prote
13 ſtatur qḋ primum dimittere non vult:qꝛ tunc fa tue agit prelatus ſibi concedens ſecūdū ⁊ poſſet in hoc caſu locum habere concilium lateranen-

ſe.ſcꝫ qḋ non tenet collatio ſcdi.de cle.nō reſi.qꝛ nonnulli.vnde ſcdꝫ Hoſ.ſi q̄s recipit ſcdꝫ minus pingue:non videtur primum vacare:cū non vi deatur habere animum deſerendi primum pp̄ter ſcdm:et maxime cū erranitꝛ ar.di.lxxiiij. quoruꝫ dam.qui licet dicat hanc opinionē verā in ſcho lis:fatetur tamen eam eſſe falſam in iudicijs ⁊ in curia non ſeruari. Extra hos caſus qui retinere primū contenderit:etiaꝫ ſecundo priuabitur: vt in.d.c.de multa. Hodie tñ per ꝯſtitutionē extra uagantem Joan.ſecundi.que incipit execrabilis. ſi recipiens ſecundum.primum quo priuatꝛ abſqꝫ more diſpendio verbo vel facto in manibus or dinarij ſub teſtimonio publico:non dimittat:pri uatus eſt ſecundo:et inhabilis ad ſacros ordi nes:et beneficia.hec omnia Joā.an.in nouel.ſu per.c.de multa.exceptis his q̄ ponunꝛ de Henri. 14
boich.⁋ Quartodecimo.addi poteſt quādo quis acceptaret ſecūdū calore iracūdie ſcdꝫ Jo.an. de ligna.⁊ Anto.de but.⁊ facit glo.in.c.ex literis. de diuor.que vult quod confeſſio ex iracundia facta non preiudicet.⁋ Decimoquinto quādo ac 15
ceptat ad tempus:puta donec aliter fuerit bene ficio prouiſum ſecundum Pet.de ancħar.in.c.j. de conſuetu.libro.vj.Exemplum dicit ſtatutum quod mortuo epō archipreſbyter adminiſtrat iu riſditionem ſpūalēꝫ eius donec aliꝰ fuerit creatꝰ.
⁋ Decimoſexto vbi habenti beneficia curata con 16
fertur aliud curatum:non oſtenſa fide diſpēſatio nis: quia nec valet collatio vltimi:nec vacant priora. de offic.ordi.libro.vj.qḋ intellige ſi ſecū dum beneficium acceptauit tantum poſſeſſionē eius minime nactus:quia ſi eam.fuiſſet.n actus vacarent priora:vt in clemētina ſi plures.de pre ben. nec tamen hoc caſu valeret collatio vltimi: et ita hanc materiam intelligit gloſſ.' in dicta clementina. ⁋ Decimoſeptimo. fallit in caſibus 7
in quibus licitum eſt habere plura beneficia cu rata de quibus in.c.dudum.de elec.cl.ij.cuꝫ glo. in ver.intitulatam.⁊ ſupra in princi.huiꝰ tituli. Quicunqꝫ igitꝛ p̄ter hos caſus recipit dignitateꝫ vel perſonatū:ſeu bñficiū vel offīm habēs curam animarum:ſi ante obtinebat ſilē: cū ſit priuatus primo poſtquā poſſeſſionē obtinuit de ſcdo.vel per euꝫ ſtetit quo minus obtineret tenetur abſqꝫ mora dimittere primuꝫ in manibus ordinarij in cuius epatu hoc fuerit alioquin: etiā ſcdo eſt pri uatus ipſo iure:et non ſolum ad ſacros ordines: ſed etiam ad omne aliud beneficium eſt inhabi lis: ⁊ omnia talia vacatura beneficia ipſo iure reſeruantur apoſtolice ſedi: et ſi alius diſponat de eis non valet. hec Jo.xxij. in extrauaganti. q̄ incipit execrabilis. et concordat Albri. Habet autem hec regula locum in prioratibus curatis quibus preficiuntur religioſi: vt in.c.cū ſingula.

de pbē.li.vj.imo. etiā idē ſeruaret etiā ſi poʒat⁹ nō eſſet curatus.vt dicat tex.in de.qꝛ regula reſ. de ſuppel.ne plato.in fine:ꝛ ſilr bꝫ locū in pbendis qñ tā pma q̄ ſecūda eſt in eadē eccl'ia: qꝛ tūc ipo iure vacat pma.vt in.c.literas.de cōceſ.preben. etiā ſi acceptaret ſecundā iure annexionis. vt in clemen.ſi.de preben.alſ autem nō habet locum in prebendis ſm Uincen.ꝛ dñm Anto.quia non eſt eadem ratio ſicut de beneficijs curatis.

5 ¶Quinto vtrū ſpoliās aliquē beneficio curato perdat ſuū ꝛ dico ꝙ recipiens ſm bñficiū curatū pdit ipo iure primū curatū quo ipe fuerat ſpoliatus. multo fortius quā primū pacifice poſſeſſum ſm glo.in clemē.gratie.de reſcriptis.in verbo renūciare. p quo facit qḋ no.do.An.ꝛ Jo.d ligna. in.c.cū teneantur.de pbē.vbi dicūt ꝙ impetrans tenet facere mētionē bñficij quo fuerat ſpoliat⁹: pōt tñ iſte ſm do.Anto.petere fructus primi bñficij quos recepit ſpoliatoꝛ vſq ad tpꝰs acceptiōis ſecūdi.ꝛ ad hoc alleg.ſpec. Ecōtra vero ſpoliās aliquē iniuſte bñficio curato : perdit illud quod ipſe pacifice poſſidebat vt in.c. cum qui. de preben.libꝛ.vj. et ſi qḋ ius habebat in ſecundo:perdit illud et beneficium vacat:vt in.d.c.cum qui.

6 ¶Sexto q̄ritur vtrū habēs beneficiū nō curatū requirēs tñ reſidentiā ex ſtatuto vel cōſuetudine perdat illud ipſo iure.ſi acceptet ſecundū ſiſe vel curatū:ꝛ Jnno.in.c.ſi. de cle.non reſ.diſtinguit qꝛ ſi ſtatutū reqrit reſidentiā tpalē tm̄.aut etiā ſi ppetuā.ſed nō reſidentē obligat ad pditionē fructuum ſolū:tūc nō perdet primū ipſo iure:ſi vero requirit reſidētiā ppetuā et nō reſidentē obligat ad perditionē bñficij : ipſo iure pdit primū p acceptationē ſecūdi:vt ēt tenet gl.i.d.de.gſe.ꝛ Fede.Cōtrariū aūt eius qḋ tenuit Jnn.in ſcḋo mēbꝛo tenet Jo.an.in addi.ſpec.in ti.de cle.nō reſ. et ſic reprobat dictū ei⁹.Et hanc opinionē ſequit d.Car.ꝛ pet.de anch.ꝛ.d.Abb.in.d.c.ſi.ꝛ mouētur qꝛ dictū.c.de multa.eſt correctoriū: et loquit de eccl'ia curata. Sꝫ.d.Anto.in.d.c.ſi. diſtiguit dicēs priuatiōis formā cōſiderādā eſſe:qꝛ ſi propter non reſidentiam ſtatutū imponit penā priuatiōis ipſo iure:tunc vera eſt prima opinio:aut non priuat ipſo iure ꝛ ſic eſt vera ſcḋa.vide pleniſſime p dñm abba.in.c.extirpande. de preben.

7 ¶Septimo q̄rit q̄ ſit pena ei⁹ q̄ bñficia pdicto modo vacātia.ſ. ex adeptione ſecūdi tpe debito nō cōfert.ꝛ dico ꝙ ſi nō cōferat illa infra.vj.mēſes poteſtas conferēdi deuoluit ad aliū vt ſupra bñficiū.ij.§.vj.ꝛ incurrit etiā aliā penā:qꝛ tenentur aſſignare in vtilitatē eccleſie vacātis de ſuis prouētibus.nō de illis eccleſie ſue tm̄ q̄tū a tempore ipſius vacationis perceptū fuit a quocunqꝫ detinente ipſum:vt in.c.de multa.de preben. Et ſi ppriū nō bꝫ punit alia pena ad iudicis arbitriū.xvj.q.vj.illud.xiij.q.vj. ſi res vel repetentur ab eo qui percepit : qꝛ ipſe tanq̄ inuaſoꝛ omnes fructus reſtituere tenetur.C.de re vendi.certum. Et cum predictis concordat Albericus.

¶Octauo q̄rit q̄s diſpēſare poſſit in beneficioꝝ pluralitate legitima cā interueniente. et dico ꝙ in pluribꝰ ſimplicibus. itē in vno curato et alio ſimplici diſpēſare pōt epꝰs in diuerſis eccleſijs: et in vna ſi ſunt ſimplicia:ſm gl.in.c.literas.de cōceſſione preben.qḋ Jo.an.verum dicit ſi ſunt diſformia:vñ pōt inqt diſpenſare. vt q̄s in eadē eccleſia habeat dignitatē ꝛ canonicatū.ꝛ facit.c.pmū cū gl.de cōſu.lib.vj.ꝛ Fede.ꝯſilio.cxv.tenet ꝙ pōt diſpenſare vt q̄s in eadē eccl'ia habeat canonicatū ꝛ altare ſeu bñficiū alicuius capelle.et hoc ſequit pañ.in.d.c.literas.in duobꝰ aūt conformibꝰ nō pōt in eadē eccleſia:puta vt quis habeat duos canonicatus.qḋ Pañ.vbi ſupra dicit ſequi cōiter doctores vnde in eccl'ia duo altaria haberi nō poſſunt in titulū ex diſpēſatiōe epi ſm Guil.de mōte lau.ꝛ videt ſequi gemini.vbi.ſ.et placet qꝛ altaria data in titulū perpetuū dicūtur beneficia ſm gloſ.in clemē.ij.de deci.et ſequitur Domi.in.c.ſ.de cōſue.lib.vj.altaria vero que nō dant in titulū bene haberi poſſent ex diſpēſatione ei⁹.Jn perſonatibꝰ vero vel dignitatibꝰ : vel adminiſtratiōibꝰ aut officijs perpetuis quocūqꝫ noīe cēſeantur ſolus papa diſpenſat. vt in.d.c.ſ.ſcꝫ in eadē eccleſia:vel in diuerſis.vt in.c.de multa.de preben.Et licet text.videatur ſolū de eadē eccleſia pꝛohibere: tñ doctores i dictis capitulis dicunt hoc habere locū etiā in eccleſijs diuerſis: per ca.qꝛ nonnulli.de cle.nō re. quod nota. licet Jnnoc.dicat contrarium in.d.c.de multa.dicēs ꝙ epiſcopus diſpenſare poteſt in pluribus eccleſijs:dūmodo curam animarum non habeant:ſed prima opinio tenenda eſt tanq̄ tutioꝛ et verioꝛ. 8

¶Rurſus de beneficijs prebendis et dignitatibus.v.ſpecialiter q̄tum ad fructus.

BEneficium.v. q̄tum ad fructus ſciendū eſt ꝙ fructus tēpoꝛe vacationis debent in vtilitatem eccleſie expendi: vel futuris ſucceſſoribꝰ fideliter reſeruari : alſ in cathedralibꝰ eccleſijs:ꝛ in regularibus: et collegiatis:ſi fiat contra. per capitula conuentus et collegia vel ſingulares pſonas. ipſi cōtra facientes ſunt ſuſpēſi ab officio beneficio quolibet donec plene reſtituerint q̄cq̄d de bonis pceperit a platis moꝛtuis dimiſſis: aut vacationis tpe obuenientibꝰ:nō obſtātibꝰ puilegijs : cōſuetudinibus ſtatutis iuramēto:confirmatione ſedis apoſtolice:aut alia quacūqꝫ firmitate vallatis.extra de elec.qꝛ ſepe.lib.j.Et ſimilis pꝛohibitio fit generaliter de omnibꝰ eccleſijs ne bona earum occupentur a pꝛelatis quibus ſubſunt. ſeu ad quos

rum a b custodiã pertinẽt aut aliis q̃buſcunq; per ſonis eccleſiaſticis: ad quoꝝ collationẽ: ordinationẽ p̄ſentationẽ ſeu cuſtodiã pertinẽt dignitates pſonat⁹ prioratus: vel eccl'ie vacãtes niſi de ſpeciali priuilegio vel cõſuetudine p̄ſcripta: vel alia rõnabili cã: al's epi ⁊ ſuperiores ſunt ſuſpẽſi ab ingreſſu eccleſie: ⁊ alii ab officiis et beneficiis donec ſatiſfecerint. vt in. c. p̄ſenti. de offi. or. lib. vi. vbi etiam dicitur q̃ vbi ex priuilegio vel cõſuetudine vel alia ratiõabili cauſa ſibi quis aſſerit dicta bona cõpetere: hoc de illis bonis ſolum debet intelligi q̃ ſolutis debitis ſi qua ſint ⁊ his q̃ fuerint neceſſaria p ſeruitorib⁹ et miniſtris ac oneribus incumbentibus vſq; ad nouos reddit⁹ ſupportandis cõgrue reſeruatis ex ipſis reperta fuerint ſupereſſe. Quomodo autem iſta prohibitio differat a priori. vide in. d. c. preſenti. in fi.

1\. q̃d ¶ Primo vero q̃rit an valeãt indulgẽtie ↄceſſe pſonis non eccliis aut dignitatib⁹ de ꝑcipientibus fructibus bñficioꝝ in abſentia: ⁊ dico quod ſunt caſſe et irrite. extra de reſcrip. c. ſi. lib. vi. ſed illud capitulũ vt pꝫ intuenti non caſſat futuras poſt illã conſtitutionẽ: ſed caſſat p̄teritas et futuras oſtendit nõ ſiẽdas a ſucceſſorib⁹: vnde ſi fierent tenerent licet forte interueniret peccatum.

2 ¶ Scdo vtrũ alienari poſſint beneficioꝝ fruct⁹. et dico q̃d de iã ꝑceptis planũ eſt q̃d ſic: vt ſupra alienatio. nec requirit̃ illa ſolẽnitas q̃ in alienatiõe immobiliũ requirit̃: ſꝫ ⁊ ꝑcipiẽdi locari pñt etiã ſi ſint decime vel alia extra de loca. veſtra. ſꝫ hec locatio nõ extendit̃ vltra tp̃s vite locãtis: q꜡ cleric⁹ in vſufructuario cõparat̃. xvi. q. vi. illud. imo hodie dicendum eſt vt ſupra alienatio. §. xx.

3 ¶ Tertio vtrũ canonici ⁊ alii clerici beneficiati q̃ pſonaliter diuinis officiis nõ interſunt: poſſint ꝑcipere quotidianas diſtributiões: ⁊ dico q̃ nõ nec vꝫ cõſuetudo contraria: nec ſtatutum aut remiſſio canonicoꝝ q̃ñ eis nõ accreſcũt: ⁊ tenentur ad reſtitutionem: niſi eos excuſet infirmitas: aut iuſta corporalis neceſſitas. aut eiuſdẽs eccl'ie vtilitas: extra de cle. nõ reſi. c. j. li. vj. Et intellige de infirmitate q̃ eſt cã ꝑpter quã diuinis non interſunt: alias ſecus: vt q꜡ etiã quis ſi nõ fuiſſet infirmus nõ interfuiſſet diuinis: q꜡ tunc non habebit diſtributiões ſm̃ Ge. ibi i. d. c. j. et ratio q꜡ caſus ſuperueniẽs recipit interpretationem ſm̃ ſtatum precedentem vt in. c. maiores. ad finem. de bap.

4 ¶ Quarto vtrũ cleric⁹ habẽs ſufficiẽs patrimoniũ licite ſubſtẽtari poſſit de bonis eccleſie: ⁊ dico ſm̃ Ho. ⁊ Guil. q̃ ſic ſi eccleſie deſeruit. xii. q. ii. charitatẽ. ⁊ c. eccl'iaſticis. ſed ſi non ſeruit ⁊ in malos vſus expẽdit multipliciter peccat: ⁊ ſacrilegiũ committit. xvj. q. j. q̃ñ. ⁊. j. q. ii. clerici. et de hmõi dꝫ intelligi. c. paſtoralis. ⁊ c. nõ eſt mea. et ſilia. q. e. Multa ad materiã bñficiorũ habes. j. tit. clericus. ⁊ titulo eccl'ia. ⁊ ti. p̄bẽda. ⁊ tit. reſidentia. ⁊ titulo permutatio. et titu. renunciatio.

¶ De bigamo vel bigamia.

Bigamia q̃. j. eſt in vxoꝝ pluralitate. ſm̃. ſ. tho. hebr. xi. prim⁹ itroduxit la mech peſſim⁹ et vt dicit in. iiii. diſt. xxvii. irregularitatẽ inducit: q꜡ habẽs alios miniſtrare ſacra vt habẽs ſacr̃m ordinis nullũ dꝫ i ſacris defectũ pati. defect⁹ aũt in ſacro eſt q̃ñ ſacri ſignificatio integra nõ inuenit̃: ſacr̃m autẽ mr̃imonij ſignificãt cõiũctionẽ xp̄i ad eccleſiã q̃ eſt vnius ad vnã: vñ ad perfectã ſignificationẽ ſacri pertinet vt vir ſit tñ vni⁹ vir ⁊ vxor tñ vni⁹ vxor: et cõſequẽter bigamia q̃ hoc tollit irregularitatem inducit. hec ex illo. Vñ q̃ fornicat̃ cũ plurib⁹ non eſt irregularis vel bigam⁹: q꜡ cõiunctio fornicaria nõ ſignificat illã cõiũctionẽ xp̄i ſpõſi ⁊ eccl'ie ſpõſe. Ut autẽ dicit. s. tho. vbi ſupra bigamia q̃drupliciter ↄtrahit̃. Primo cũ q̃s hꝫ plures vxores de iure. ſ. ſucceſſiue. Scdo cũ ſimul hꝫ plures vnã de iure aliã de facto. Tertio cum plures hꝫ ſucceſſiue vnã de iure aliã de facto. Quarto q̃ñ q̃s viduã ducit in vxorẽ: ⁊ in oĩb⁹ his eſt irregularitas adiũcta: ſꝫ intellige ſm̃ eũdẽ et Ric. ſi interuenit copula. Quinto etiã ſm̃ eũdẽ ibi q̃ſtiuncula. iii. q̃ñ q̃s ducit ⁊ ↄſummat mr̃imoniũ cũ corrupta ab alio: ſiue hoc ſciat: ſiue nõ. Sexto q̃ñ q̃s cognoſcit propriã vxorẽ poſtq̃ eſt ab alio cognita. Et intellige etiã ſi ad p̄ceptũ eccleſie debitũ reddit̃ ſm̃ cõiorẽ opinionẽ Hoſt. ⁊ ray. et etiã ſi ignorabat eam adulterã ſm̃ Pañ. in. c. ſi vir de adul. ⁊ allegat. c. ii. de big. ⁊ in his etiã eſt irregularitas. Septimo ſm̃ aliquos ſi aliquã defloravit: deinde vxorẽ eam duxit tñ probabili⁹ eſt q̃d nõ ſit irregularis: q꜡ carnẽ ſuã non diuiſit in plures: hec ex illo quo. ſ. ad bigamiã ꝑpter defectuꝫ ſacramẽti. Et hoc etiã vltimum tenet glo. ⁊ Panor. in. c. ſane. de de. cõiug. Ex ſtatuto aũt eccl'ie bigamus large. octauo eſt qui poſt ſolẽne votũ cõtinentie. i. qui exiſtens in ſacris vel pfeſſus religionẽ matrimoniũ ↄtrahit de facto. ſed in hoc eſt diuerſitas: q꜡ ſum. piſ. ⁊ archi. limitant ſi contrahit cum corrupta. et allegãt. c. nuper a nobis. de biga. ſed ſum. ang. et ro. extendũt etiam ſi eſt virgo: et allegant. d. c. nuper. ⁊. c. ſuper eo. de biga. in gl. et. c. ſi. e. tit. ⁊. xxvi. q. j. quoquot in quibus tñ de virgine mentio non fit: alii loquuntur indiſtincte dicentes q̃d eſt irregularis ſi contrahat: ſed omnes dicũt verum: q꜡ talis contrahens propter duo eſt irregularis. primo ſcꝫ propter ſimilitudinem ad vere bigamum: vt ſi contrahat cum corrupta: q꜡ talis non eſt bigamus cum ibi non ſit matrimoniũ: ⁊ tamen eſt ſimilis bigamo: q꜡ niſi obſtaret votum ibi eſſet matrimonium et

Bigamia quadrupliciter contrahitur.

bigamia. ⁊ ſic loquūtur primi. ⁊ ſcđo rōne ꝓſum
ptionis de incontinentia ⁊ ad maiorem ſacri or
dinis reuerentiam: et ſic loquūtur ſcđi ac tertij.
Quātū ad diſpenſationem tñ refert an cum ꝟgi-
ne vel cum corrupta cōtrahat vt dicetur.

1 ℭ Primo ꝟo q̄rit̄ q̄re irregularis eſt vir ſi ꝯbat
matrimonium cū corrupta: nō aūt ſi ꝯbit corrupt⁹
et. s. Tho. vbi ſupra reprobatis multis opinioni
bus: dicit quod defect⁹ in ſacr̄o cauſat irregulari
tatem: corruptio aūt carnis que mr̄monium ꝓceſſit
nullum defectū facit i ſacr̄o ex parte illi⁹ in quo
eſt corruptio: ſꝫ ex pte alterius q̄ꝛ act⁹ ꝯhētis mr̄i
monium nō cadit ſupra ſeipꝫ ſꝫ ſupra alterū: ⁊ iō
ex termino ſpecificatur: q̄ ēt eſt reſpectu illi⁹ act⁹
quaſi mā ſacr̄i: vñ ſi mulier eēt ordinis ſuſcepti-
ua fieret. irregularis ſi ꝯheret cum corrupto non
aūt ſi ꝯheret corrupta niſi prius in alio mr̄imōio
fuiſſet corrupta: ſicut econtrario eſt de viro.

2 ℭ Scđo querit̄ q̄tuplex i ꝓdictis modis repit̄ bi
gamia ⁊ dico qđ eſt duplex. ſ. ꝟa ⁊ iterp̄tatiua ſꝫ
gl. in. c. ſup eo. de biga. Uera eſt in p̄ſo mō. i. q̄n
q̄s pl̄es habuit legitimas vxores ſꝫ gl. ⁊ ibi. et
Ricar. in. iiij. diſ. xij. interpretatiua aūt quātū ad
legem promotiōis eſt in oīb⁹ alijs modis ſꝫ gl.
Quidam tñ dicunt bigamiā iterpretatiuā dici cū
quis ꝯbit cum corrupta ab alio: vel cognoſcit ſuā
poſt adulterium eius: ⁊ vlteri⁹ dicūt bigamiā ſili
tudinariam: q̄n q̄s ꝯbit poſt votum: vel hꝫ duas
vxores: vnam de iure aliā de facto ſucceſſiue aut
ſimul et iſta trimembris diſtinctio videtur eſſe de
mente dicte glo. ⁊ Ho. ⁊ conſonat rationi.

3 ℭ Tertio querit̄ ſi ſit bigamus q̄ p̄ſo accipit ꝟgi
nem: ſed non cognoſcit. ⁊ ea mortua ꝯbit cū alia
virgine ⁊ eam cognoſcit: vl̄ ecōuerſo ſi cognouit
primā ⁊ non ſcđā: et dicit mo. qđ nō. extra cod.
debitum. ⁊ ptꝫ ex dictis: q̄ꝛ req̄rit̄ copl̄a. Et ſil̄r
non eſt bigamus q̄ ducit ꝟginē ab alio ductā ſi
ne viduam: ſꝫ incognitā. xxx. diſt. c. ſi. q̄ ꝟo duxit
iudicio ſuo virginem: ſꝫ tādē eā iuenit corruptā
⁊ cognoſcit bigam⁹ eſt. xxx. diſt. c. ſi cui⁹. ⁊. c. ſeq.
nec excuſat error vel ignorantia ſm Goffre.

4 ℭ Quarto vtrum ſit bigamus qui vnam vxorem
habuit ⁊ cognouit ante baptiſmū: ⁊ aliā poſt et
dico q̄ ſic. xxviij. q. vi. ⁊. c. ⁊ opꝫ. ⁊. c. acuti⁹. lꝫ Jo.
male. ꝯtrium ſenſerit: ⁊ idem ſi habuit duas vxo
res ante baptiſmum: et ſimiliter qui ante baptiſ-
mum dimiſit vxorem propter fornicationem et
poſtea accipit eam: q̄ꝛ per baptiſmun irregulari-
tas iſta nō tollitur: ⁊ ꝓbat. ſ. tho. vbi. ſ. lꝫ tollatur
irregularitas homicidij vt infra homicidium.

ℭ Quinto q̄rit̄ que cā eſt qđ bigamus ꝓmoueri
5 non pōt: et dico hui⁹ tres eſſe cauſas: vna eſt di-
gnitas ordinum. xxvi. di. vna. ⁊. c. vi. alia eſt icō-
tinentie ſignū. di. lxxxi. ꝓpoſuiſti. alia principa-
lis eſt defectus ſacr̄i in ſignificando matrimo-
nium xp̄i qđ eſt iter vnū ⁊ vnā: ex quo iſte diuiſit
carnē ſuā in duas. xxvi. diſt. acutius. extra eo. de
bitū. Pro q̄ ſciēdū eſt ꝙ in mr̄imonio ſcđꝫ dupli
cē cōiunctionē. ſ. animoꝝ ⁊ corpoꝝ attēditur du
plex ſacr̄m q̄ꝛ p̄ia cōiunctio ſignificat vnionem
aīe ad deū: ſecunda ꝟo vnionē xp̄i ad eccleſiā. q̄
fuit q̄ſi vel q̄ſi mr̄imonium initiatū i p̄trib⁹ antiq̄s
ratificatū in natiuitate xp̄i conſummatum in cru
ce. vel ratificatū in cruce ⁊ cōſummatū in gloria
ſignificat ēt vnionē diuinitatis ⁊ hūanitatis fa
ctā in vtero virginis. xxvi. diſt. acutius. de conſe
cratione diſt. ij. in chriſto. extra eodem. debitum.

ℭ Sexto q̄ritur vtrū liceat diſpēſare cū bigamis 6
⁊ dicunt q̄dā qđ nō: ſꝫ tu dic cū opiniōe cōi et cū
ſ. tho. in. iiij. dicente ꝙ bigamie non eſt adiuncta
irregularitas iure naturali: ſꝫ poſitiuo nec iterū
eſt de eſſentialibus ordinis ꝙ quis nō ſit biga-
mus qđ ptꝫ q̄ꝛ bigamus accedēs ad ordines cha
racterē recipit vnde in tali irregularitate papa
diſpenſare pōt. Qđ autē obijci poſſet ꝑ decretalē
extra eo. nuper. qđ cū clericis q̄ quātū in ipſis fuit
ſecūdas mulieres ſibi mr̄imonialiter cōiunxerīt
tanquā cū bigamis nō liceat diſpēſare: ſoluit di-
cens per hoc oſtēdi ꝙ eadē ē difficultas diſpēſan
di in illis qui de facto cū plurib⁹ ꝯtrexerunt: ſicut ſi
de iure cōtraxiſſent nō ꝙ ſubtrahat̄ pape diſpen
ſandi ptās. Et itellige eādē eē difficultatē q̄ꝛ idē
diſpenſat vtrobiq̄: lꝫ facilius in bigamo iterp̄ta
tiue ſcđm multos. Qđ aūt obijcit: ꝙ non lꝫ diſ-
penſare ꝯ doctrinā apoſtolicā vel ius diuinū ꝙ
dicit oportere ep̄m eſſe vnius vxoris virū dicit
verū eſſe quātū ad ea q̄ ſunt de iure naturali. et
de neceſſitate ſacr̄orum ac fidei: in alijs aūt que
ſunt de inſtitutione apoſtoloꝝ. cū eccleſia ha-
beat nunc eādē poteſtatem ſtatuendi et deſtruen
di quā tunc habebat: pōt per eū qui primatū in
eccleſia tenet diſpenſari. hec ille. ⁊ conſentit Pe.
⁊ ala. Poſſet tñ dici ꝙ iſta diſpenſatio. iō dicit̄
non licere: q̄ꝛ nunq̄ fit niſi pro magna ⁊ ardua
cauſa: ſicut. xxxiiij. diſt. lector. in glo. vbi luci⁹ pa
pa diſpenſauit cū Panor. Archie. bigamo.

ℭ Septimo queritur quis poſſit diſpenſare cū 7
bigamis. et. s. Tho. in. iiij. dicit qđ papa poteſt
diſpenſare in tali irregularitate totaliter: ſcđo epi
ſcop⁹ quātū ad minores ordines ⁊ ſcđꝫ aliquos
etiam quātum ad maiores in his qui volunt deo
in religione ſeruire propter vitandū religioſoꝝ
diſcurſum. hec ex illo: qui loquitur de omnibus
bigamis excepto eo qui contrahit poſt votum ſo
lenne: quia de omnibus alijs fecerat mentio-
nem. et in omnibus eſt equalis difficultas diſ-
penſationis: ſiue ſint vere ſiue interpretatiue bi
gami. Sum. tamen ang. tenet quod in bigamo ve
re ſolus papa diſpenſat. xxxiiij. diſt. lector. in glo.
epiſcop⁹ autem diſpenſare non poteſt etiā in mi-

noribus: et allegat no. in. c. vnico. de bigamis. li. vj. vbi Fran. hoc dicit et ſequitur Jo. an. fūdātes ſe ſuper illo. c. vnico. ex q̄ hoc tn̄ hri nō pt: q2 lz il lud. c. prohibeat clerico bigamo ferre tonſurā tn̄ hoc intelligit nisi talē habeat cām vt cū eo diſpē ſetur: opinio aūt. s. Tho. pbat in. d. c. lector. ſaltē quātū ad permanere i ordie ſuſcepto: q2 illud. c. dicendo qd poterit pmanere i lectoratu et ſi fue rit neceſſe promoueat ad ſubdiaconatu q. ſ. olim non erat ordo ſacer. vt dicit gl. de bigamis. ſup eo. innuit: qd dictū eſt. Quantū vo ad bigamū ſſſitudinarie. i. cum q̄ 3hit poſt votū ſolenne. di cit Paň. in. c. de diacono. et. c. ſeq. q̄ cler. vel vo. qd ſi cleric9 3rit in ſacris cum corrupta ſol9 papa diſpenſat: vt in. d. c. nup. ſilr et ſi de iure 3rit cū vna: puta antequam eēt in ſacris: et de facto cum alia. ſ. poſt ordinationē. et vtrāq3 cognouit: ſolus papa diſpenſabit: vt. d. c. nuper. et ſilr in non cle ricis q̄ iſto modo ſunt bigami: nō diſtinguendo vtrum ſciuerint aut ignorauerint impedimētum q2 textus ad animū cū ope ſequuto attēdit: q2 ſic in ipſis eſt defectus ſacri ſicut in vere bigamis. ſcdm glo. in. d. c. ſ. et in. d. c. nuper. de biga. ſz Ge. in. c. vnico. de biga. lib. vj. Si vero exiſtens in ſa cris 3xerit non cum corrupta ſz virgine: nec aliā vxorem habuerit ante in habitu laicali vel in mi noribus: poterit eps̄ diſpēſare vt miniſtret et ē tex. in. c. diuerſis. de cle. coniuga. et i. c. ſ. q̄ cle. vl vo. cum. glo. et etiā vt pmoueat ad vlteriora. c. ſa ne. de cleri. cōiug. Ad. c. aūt nup. qd vſ 3. dicit il lud intelligi de eo q̄ ante ſacros ordines aliā ha buit et poſt in ſacris aliam accepit. Ad. c. vero ſe cundū. q̄ cle. vel vo. dicit qd loquitur in eo quez vere non penitet: vel eſt ſuſpicio de recidiuo: q2 tūc niſi religionez ingrediat eps̄ nō pōt et ſimili ter. quando imminet ſcandalum: vt. not. in. d. c.

8 ¶ Octauo q̄ritur vtrū bigamus vere ſit priuat9 priuilegio clericali: et dicit tex. in. c. cum alterca tionis. lib. vj. qd bigami nudati ſunt oī priuile gio clicali et addicti foro ſclari: non obſtāte 3ſue tudine et eis ſub pena excōicationis inhibitū eſt deferre tonſurā vel habitū clericalē: ſed glo. ibi dicit hoc intelligendum de his q̄ facti ſunt biga mi in minoribus: q̄ autē ſunt in ſacris bene gau dent ſm Ge. ibi. Et diuerſitatis ratio eſt ſcdz euz q2 exiſtens in minorib9 taliter 3hendo pōt: et dz viuere vt laicus: qui vo eſt in ſacris redire non pōt ad ſeculū: vt no. de apo. c. tue in glo. fin. ſcdm Jo. de ſanto. vnde lz ſi priuatus habilitate ordi num non tn̄ priuilegio clericali. Silr religioſos approbate religionis gaudet: ita q talē pattiēs eſſet excōicatus: q2 tex. in. d. c. vnico. reſtringitur vt loquat de exiſtētib9 in minorib9: non de mo nachis vel exiſtētib9 in ſacris. Nec ob. c. q̄ſquis diſtin. lxxxiiij. vbi dr bigamum eſſe nudatū omni priuilegio et laicam ſolū habere cōionē: et conſe quenter vr qd non poſſit eſſe monachus: quia re ſpondet Joan. an. in regula delictū. in mercu. qd erit laicus profeſſus: qd eſſe pōt. c. ex eo. de elec. lib. vj. Et idē eſt per oīa dicendū eſt de bigamo interpretatiue ſicut de vero ſcdm Ge. ſi glo. ibi et Guil. et Garro. Jo. mo. et Jo. cal. licet Bonagra tia alias Boatinus teneat cōtrariū qui dixit in. c. primo. de biga. qd ſacerdos qui contraxit cum vidua. vel duo mr̄imonia ſucceſſiue: et poſtea cō miſit homicidium: poterit puniri per iudicem ſe cularem: per. d. c. vnicum: ſed primum eſt cōius et verius non obſtante de eo qd dicetur de caſu vo ad fictū: q2 in iſto interpretatiuo idē eſt quo ad omnem modum ſicut in vero: q2 ſi eſt in eo defe ctus ſacramēti ſicut in vero bigamo: vt no. glo. in. c. j. de biga. et patet in. c. debitum. eo. titu. vbi di citur qd diuiſit carnez ſuaz. et facit etiā. c. q̄ſquis. lxxxiiij. diſtin. De bigamo vero ſimilitudinarie vtrum ſit ſilr priuatus clericali priuilegio. Dicit Gemi. vbi ſupra qd nō: niſi quo ad excuſationem ordinū: et ex hoc ipſe infert qd conſtitutio pena lis nec extenditur de caſu vero ad fictum: qſi ca ſus fictus non fingitur idem eſſe: quo ad oēm effe ctum quem habet caſus ver9: ſicut eſt in propo ſito vt patet in capitulo nuper. de bigam. Intel lige ergo textum dicti. c. vnici. de bigamo vero et interpretatiuo: qui non eſt in ſacris vel religio ſus: qui eſt nudatus omni priuilegio et aſtrictus foro ſeculari: et ei ſub excommunicationis pena precipitur vt non deferat tonſuram vel habituz clericalem vt in dicto capi. vnico. et ſi portet mor taliter peccet.

¶ De biſſexto.

Biſſextū dr q2 bis. i. p duos dies ſta m9 ſup ſexto chal. Martii. Et nota q vigilia ſancti Mathie dz ſemp ie iunari die imediate pcedēte feſtū: niſi illō die lune euenerit ſicut de alijs ītra dicet in verbo ieiuniū: Et quādo in anno biſſextili feſtum ei9 ſcds cōſuetu dinē romane curie in die ſcda celebrat. de verb. ſig. queſiuit. q2 vigilia eſt propter feſtū non econ tra: vnde mutato feſto mutatur vigilia vide not. in. d. c. queſiuit. de verb. ſignifi. Utrum autem ſuſpenſus per annum celebrare poſſit in vltima die anni biſſextilis. dic quod ſic ſecundum glo. in. d. c. queſiuit. ſicut libertas premiſſa ſeruienti per annum: acquiritur ſi ſeruit. 365. diebus. ff. de teſtabile. l. cum heres. §. ſtichus.

¶ De blaſphemia.

Blaſphemia ſcdm mētē ambroſij diffi nitur vt ſit affirmatio falſitatis vl ne gatio veritatis circa deū et blaſphema re ſit attribuere deo falſuz ſiue q illi non

nō cōuenit: vel negare de illo verū ſiue qđ illi cō uenit: cuiꝰ ratio eſt q2 ſ.n.s.Th.ij.ij.q.xiij.nomē blaſphemie importat derogationē excellētis bonitatis precipue diuine: qcūqꝫ aūt negat de deo aliqđ ei cōueniēs: vel aſſerit de eo qđ ei nō cōuenit: diuine derogat bonitati: q2 cū deꝰ ſm Dio. ſit ipſa eſſentia bonitatis: qcqđ deo cōuenit ptinet ad eiꝰ bonitatē: ꝛ qcqđ ad ipm nō ptinet lōge eſt a rōne pfecte bonitatis: vñ oīs talis blaſphemat: vel ſm ſolā opinionē intellectꝰ vel etiā ꝯiūcta qdā affectꝰ deteſtatione quoꝝ vtrūqꝫ ſi cōſiſtat in corde dr blaſphemia cordis: ſi vo exterius pdeat p locutionē eſt blaſphemia oris que opponit fidei ꝯfeſſioni. Sed tñ aduerte qđ blaſphemia ſumit primo theologice ꝛ pprie: ꝛ ſic eſt id qđ dictū eſt: ſumit etiā iuridice: ꝛ ſic includit blaſphemiā pprie: ꝛ etiā maledictionē factā deo vel ſctis: vt pꝫ extra de male. ex rubrica ꝛ capl'is q2 rubrica eſt de maledicis ꝛ tñ capl'a loquūtur de blaſphemis: vt ptꝫ in.c.ſtatuimus. vbi maledicus appellat blaſphemꝰ: pro quo etiā facit: q2 ibi dr maledicꝰ nō ſolū imprecator mali: ſed etiā mali enūciator vt detractor ſicut p gl. ibi ptꝫ in c.ſ. ꝛ ſic ibi ſumit maledicꝰ pro quocūqꝫ maledicente: ꝛ ꝯñr etiā ibi ſumit blaſphemus pro quocūqꝫ dicēte aliqua mala de deo vel ſctis enūciatiue vt blaſphemus pprie ꝛ imp̄catiue vel etiā deteſtatiue ſiue deſpectiue vt maledicus. Sumit etiā vulgariter blaſphemia ꝛ ſic cōuertitur cum iuridica: vt intelligamus iura alluſiſſe locutioni vulgari: vel vulgarē ex iuridica deſcendiſſe.

1. qđ ¶ Primo vo qrit quot ſunt ſpēs blaſphemie: et dico vt recitat.s.Th.qđ ſm aliquos ſunt tres.ſ. attribuere deo incōueniēs remouere ab eo cōueniēs: ꝛ attribuere creature qđ eſt ppriū deo: ſed s.Tho.vbi.ſ.ar.ſ.ad tertiū dicit qñ ſm illa tria nō pñt proprie diſtingui diuerſe ſpēs pcti blaſphemie: q2 duo prima nō differunt niſi ſm affirmationē ꝛ negationē q diuerſitas ſpeciē habitꝰ nō diſtīguit: q2 p eādē ſciam innoteſcit falſitas affirmationū ꝛ negationū: ꝛ p eādē ignorantiā vtroqꝫ mō errat cū negatio p affirmationē pbet primo poſteriorū.tertiū vo.ſ.attribuere creature qđ eſt dei ptinet ad primū: quia qcqđ eſt deo ppriū eſt ipſe deꝰ: ꝛ ꝯñr attribuere qđ eſt deo ppriū creature eſt ipſum deū dicere idē creature. Sūma aūt ang.attribuit.s.Tho. qđ tria pdicta ſint tres ſpēs ſed fallitur. Igit ſm mētē.s.Tho. ſpēs blaſphemie ſunt due.ſ. blaſphemia dei inquātū deꝰ: ꝛ blaſphemia dei inquātū ſpūſſctūs.

2 ¶ Scđo qrit quot modis fit blaſphemia dei inquātū deus ꝛ dico ꝙ in gñe fit duobꝰ modis ſcꝫ corde ꝛ ore: ſꝫ vterqꝫ illoꝝ modorū diuidit i ſex modos. Primo ſi affirmat de deo falſum vt eſt deꝰ improuidꝰ iniuſtꝰ ꝛ hmōi. Scđo ſi negatur verū vt nō eſt deꝰ iuſtꝰ nō eſt puidꝰ: nō pōt facere hoc vel illud qđ tñ eſt poſſibile: et idē ſi dicat modo ad deſpectū cū ſit dicere ꝙ deus eū ꝓhibere non di pōt. Tertio ſi appetitus deteſtetur diuina: vt maledictus ſit deꝰ: veniat deo hoc vel illud ꝛ hmōi: qſi deꝰ eſſet creatura ſubiicibilis hmōi imprecationibꝰ: q2 hoc eſt blaſphemia vulgaris.ſ.imprecatio: lꝫ ſit proprie maledictio: ꝛ etiā eſt blaſphemia iuridice includit ēt hoc blaſphemiā theologice p quāto virtualr attribuit deo incōueniēs puta qđ ſit talibꝰ ſubiicibilis. Quarto affirmando vel negādo vel deteſtādo pdicto modo in ſanctis dei: in qbꝰ ipſe ꝛ contēnit et honorat. Quinto ſi deo vel ſanctis eiꝰ attribuat quidē aliquid verum: ſed tñ inhoneſtū cū irreuerētia magna ſicut faciūt ribaldi iurātes p cultū dei: aut ſerū femineum ſanctarū. Sexto quando attribuit deo vel ſanctis aliquod verū ꝛ honeſtū ſed tamē irreuerēter: vt iurando per corpus ꝛ ſanguinem ꝛ caput dei et huiuſmodi ex cōſuetudine vel paſſione: ſed duo vltimi modi ſunt reductiui ꝛ nō ſunt blaſphemie proprie ſed ſolum ſm modum. Ser blaſ.

¶ Tertio querit vtrū blaſphemia ſit pctm mortale: ꝛ dico qđ ſic ſm.s.Tho.ſibi.ſ.ex gñe ſuo: q2 repugnat diuine charitati cū deroget diuine bonitati: vñ pro ea infligit pena mortis.leui.xxiiij. vñ qtū ad primos qtuor modos nō eſt dubiū de mortali etiā ſi fiat ex repētino motu paſſiōis: niſi excuſet ſubreptio tanta: vt homo nō aduertat id qđ cogitat: aut loquitur eſſe blaſphemiā: q2 tunc eſt veniale vel nullū quātū etiā ad.v.cōis doctrina ſanctorū eſt qđ ſit mortale ex ſuo gñe: cū ex ſe habeat irreuerētiā magnā. quantū vero ad ſextū dico qđ de ſe non eſt mortale: q2 talia iuramēta pñt aliqñ licite fieri: vt dicet infra iurare. ſcꝫ qñ eſſent cū iuſtitia vitate ꝛ iudicio: aliqñ vo ſunt venialia: vt qñ interuenit irreuerētia pua: aliqñ mortalia: vt qñ ſunt cum irreuerētia et deſpectu magno: qđ arbitrio boni viri pēſabit: ꝛ ſimiliter eſſent mortalia ꝛ eſſent ve blaſphemie qñ i hmōi haberetur ſenſus erroneus: puta qđ deus ex ſua natura corpus aut caput vel capillos haberet. 3

¶ Quarto vtrum blaſphemia ex repētina ſurreptiōe poſſit eſſe mortale: ꝛ dicit.s.tho.vbi ſupra qđ dupľr blaſphemia ex ſurreptione ſine deliberatione pcedit.primo ſic: qđ qs nō aduertit hoc qđ dicit eſſe blaſphemiā: vt cū qs ſubito ex paſſiōe in vba ꝯtumelioſa prorūperet: quoꝝ ſignificationē nō cōſiderat: et tunc eſt veniale.ſcđo qñ aduertit hoc eſſe blaſphemiā cōſiderās ſignificationē verborū: et tunc nō excuſat a mortali ſicut nec occidēs ex ira hoīem ſubito.hec ex illo. Sed tñ aduerte qđ ex duplici cā eſt qđ hō nō conſiderat blaſphemiā eſſe blaſphemiā.primo.ſ.ex ſubita paſſiōe ꝛ ſic ipſe loquit. ꝛ ſcđo ex cōſuetudine: 4

ex comitāte q̄dā ꝓprie ſalutis contēptu vel lata ⁊ negligētia q̄ non curat homo cauere pctā: ⁊ hoc dubio mortale ſaltē ꝑſumptiue ⁊ in iudicio cauſarū quātum ad blaſphemiā ꝓprie dictā: q2 lata culpa eq̄paraf dolo. ff. depoſiti. l. q̄d nerua. et in c. vt alarū. de conſtit. lib. vj. imo ſupple. dicit eſſe mortale: ſi q̄s ignoret q̄dē ſua verba importare blaſphemiā: ſed t̄n recto aīo non mouet: q2 ignorans ignorabit. j. Cor. xiiij. ſ3 hoc puto eſſe ꝯtra s. Tho. vbi vult q̄d paſſio cum ignorantia excuſet: quia blaſphemās cum paſſione mouet malo.

5 ¶ Quinto vtrum pctm̄ blaſphemie ſit remiſſibile: ⁊ dico ſm̄ ſanctos ⁊ ſcripturas oē peccatū eſſe remiſſibile per pniam ⁊ miſericordiā dei. q̄dā t̄n dicunt remiſſibilia: q2 ex ſe habent circūſtantias alleuiātes: ⁊ ad remiſſionē prouocātes: vt q̄ fiūt ex ignorātia vel fragilitate: q̄dā vero dicunt irremiſſibilia: vel q2 nō habent tales circūſtantias: vt q̄ fiūt ex malitia: vel q2 excludūt penitentiam vt finalis impenitētia q̄ remitti nō pōt: l3 remitti poſſit intētio finaliter non penitēdi. Igit blaſphemia dicit remiſſibilis ſi fiat ex vehemēti paſſione: vel deceptiōe vel infirmitate ⁊ hmōi: et ſic intellige illud Matt. xij. oē pctm̄ et blaſphemia remittit ſc3 ſi fiat illo modo: dr̄ vero irremiſſibilis: ſi fiat cū certa malitia: non quia remitti non poſſit: ſed quia nō habet cauſam motiuam ad remiſſionem: ⁊ ſic intellige illud Matt. xij. ſpirit⁹ autem blaſphemie non remittitur ſc3 de facili.

6 ¶ Sexto vtrum peccatū blaſphemie ſit remiſſibile per abſolutionē proprij ſacerdotis: ſiue vtrū ipſe ab illo poſſit abſoluere: ⁊ dicit Panor. in c. ſtatuimus. de male. q̄d nō ſi blaſphemia ſit publica: ſed abſoluit epūs: et facit gl. in c. ij. de pe. et remiſ. lib. vj. ſecus ſi occulta: q2 tūc nō pertinet ad epm̄ ſm̄ Hoſt. Et ſi queratur qn̄ ſit publica idem Panor. ibi ſic dicit. Dicit aūt quis publice blaſphemare vt ſit locus diſpoſitioni dicti. c. ſm̄ Hoſtiē. qn̄ blaſphemia eſt notoria: de iure vel de facto. de quo infra notoriū. facit. c. ſi. de cohab. cleri. ⁊ mulie. itē dr̄ publica qn̄ corā pluribus perſonis blaſphemauit hoc referentib⁹ poſtea epō: et ſic l3 nō trāſierit in notoriū: ſatis eſt q̄d probari poſſit arg. in. l. palam. ff. de verb. ſigni. Sumitur ergo hic publicū: vt ſpecies diſtincta a notorio hec ille. Sed ſumma ange. limitat vt referretur epō qn̄ eſt publica non ſimplr̄: ſed qn̄ propter publicitatē defert ad epm̄: vnde ſm̄ Goff. et Hoſti. inquit que dicūtur in. d. c. ſtatuimus. de pena et tpali vel pecuniaria: intelligūtur ſedente iudice pro tribunali: in iudicio autem anime preſbyter diſcretus molliendo rigorem diſpenſare poterit ex cauſa circa penam ſpiritualem. hec Hoſtiē. et d. ſum. rationabiliter ita quod licet blaſphemia ſit publica t̄n ſimplex ſacerdos abſoluit niſi iuridice ſit per accuſationem ad epiſcopum delata: et ſi poſt abſolutionem a ſacerdote fiat accuſatio coram epiſcopo: aget epiſcopus ad penam d. c. iudicialiter. ſed non abſoluet denuo. Summa vero Roſ. male refert iſtam limitationem et male reprobat dicēs quod nullo iure probatur quia probatur interpretatione Goſ. ⁊ Hoſtien. Imo. ⁊ Panor. vt patet ex dictis bene inſpectis: et de hoc. j. ſ. ſequenti.

¶ Septimo querit que ſit pena publice blaſphemantis: ⁊ dico quod. d. c. ſtatuimus. q̄d ſcil3 loquit de blaſphemia theologice ⁊ iuridice: etiā ſi nō ſit hoc notorium modo probari poſſit talē imponit vt ſcil3 ſeptem dominicis ſtet pre foribus eccleſie dum aguntur miſſarum ſolennia: et vltimo die ſine pallio ⁊ calciamentis ⁊ ligatus corrigia in collo: ⁊ in ſeptē ſextis ferijs prefatarum dominicarū ieiunet in pane ⁊ aqua: ⁊ non intret eccleſiā: ⁊ in quolibet prefatorū dierum: tres ſi poterit vel duos vel ſaltem vnum pauperem reficiat: ⁊ ſi non poteſt in aliam penam cōmutetur: quam penitentiam ſi facere noluerit interdicatur ei ingreſſus eccleſie ⁊ in obitu careat eccleſiaſtica ſepultura. Et ſi eſt diues per temporalem poteſtatem coactione ſi neceſſe fuerit epiſcopi cogetur ſoluere ſolidos quadraginta: vel triginta: vel viginti: vel ſaltē quinq3 monete vſualis. Et ſm̄ Vincē. etiam ſi in extremis velit penitere carebit ſepultura: ſi per epiſcopū ſententia lata fuerat contra eum: ⁊ idem Anto. de but. Et ibi mandat papa hoc ſtatutum poni inter alia ſtatuta cōmunitatū. Hoc tamen capitulum non habet locum in clerico ſm̄ Panor. ibi ⁊ communiter docto. quia clericus non agit publicam penitentiam. l. diſtin. ex penitētibus. Et ſimiliter non habebit locum ſi dixit ex calore iracundie vel ebrietate per verbum preſumpſerit in. d. c. poſitum. ſed de hoc. j. ſ. ix. Et ſimiliter ſm̄ Goffre. non habet locum in iudicio anime: ſed diſcretus confeſſor molliet hunc rigorē: et hoc tene: licet ſupple. dicat quod imo habebit ibi locum: quia penitentie omnes ſunt arbitrarie. Ex his autem Panor. infert quod obligatus ad penam pecuniariam pro maleficio nō eſt ſoluēdo id eſt ſi ſoluere non poteſt debet luere in corpus: et ſic finem litibus dare: ſecus ſi eſt obligatus ex contractu: vel quaſi quia expectatur fortuna pinguior. 7

8 ¶ Octauo queritur vtrum cōtra diſpoſitionem dicti capituli debeat in dictis penis adhiberi aliqua diſpēſatio: et dicit Panor. q̄d non innixus in verbo nullā miſericordiā habiturus ſed Hoſti. dicit q̄d ex magna cauſa poſſet adhiberi miſericordia: ſi perſona eſt honorabilis quā nō deceat ſic publice penitere quia vult hāc penam

elemoſynis redimere pro quo facit.c.j.de vo-to.⁊.c.mulieres.de ſen.excom.⁊.c.medicina.de pen.diſt.j.et hoc Panor.dicit equum.

9 ¶ Nono vtrū mulcteꝛ pena.d.c.qui ebrietatis vel iracundie caloꝛe blaſphemat:⁊ dicit Hoſ.ꝙ nō ꝓpter verbū ꝓſumpſerit poſitū in.d.c.ſtatuimus.qð.d.Pañ.dicit ſibi placere in ebrio.ar.l.omne delictū.§.q́ ſe vulnerauit.ff.de re mili. ſed in acceſo caloꝛe iracūdie forte non ꝓcedere niſi caloꝛ eſſet ex iuſta cā ꝓuocat⁹.ar.l.ſi adulteriū.§.imperatoꝛes.ff.de adul. ſecus ſi ex cā iniuſta: puta qꝛ in ludo amiſit.ar.c.inebriauerūt.xv.q.j.et idē tꝫ Hoſti.vt dicit directo.li.j.ti.xv.qꝛ ꝯtra ꝑtōres deū vel chriſtū quotidie cū ira blaſphemantes hec pena ſpāliter inducta eſt nec aliqs de facili deū blaſphemat niſi irat⁹ poſſet tamē iracūdia tāta eſſe qð demētie equipareꝛ: ⁊ tunc locū haberet dictū Hoſ.qð ſm Ant.de but.procedit indiſtincte per verbū ꝓſumpſerit. in.d.c.poſitum.ſed melius Pañ. qꝛ etiā eſt preſumptio magna:etiā ex ira blaſphemare ſtāte vſu rationis.

10 ¶ Decio vtrū hec pena locū habeat in oīb⁹ modis blaſphemandi ſuperi⁹ recitatis ⁊ dico ꝙ de q̄tuoꝛ ꝑmis non eſt dubiū ꝙ ſic apud doctoꝛes: qꝛ oēs ꝯtinenꝛ ſub iuris blaſphemia:q́ in.d.c.puniꝛ. de ſexto etiā dicit Direc. ꝙ iurās ꝑ coꝛpus vel caput vel capillū dei ſi hoc deteſtādo aut vituperādo facit hꝫ locū dicta pena: ſec⁹ ſi hoc dicat affirmādo vel iurādo: ⁊ intēdit qð iurās per coꝛp⁹ dei ad aliqd affirmādū etiā ſi ex ira iuret nō ligaꝛ hac pena: lꝫ irreuerētiā deo faciat.ſec⁹ ſi ſic dicit nō ad iurādū ſꝫ ꝑ modū ꝯtēnētis deū. Ex quo etiā patet ꝙ a foꝛtioꝛi locū hꝫ hec pena in.v.modo q́ nūq̄ eſt ad iurādū ſꝫ ſemꝑ eſt ex cōtēptu.i. ex negligētia reuerēdi deū ⁊ animā ſuā: etiā ſi fiat ex cōſuetudine cum lata negligentia.

11 ¶ Undecimo quēriꝛ qs habebit dictā pecuniariā penā: ⁊ dicit dñs Ant.de bu.ꝙ iudex ſclaris ſm aliquos eā habebit a clerico ⁊ laico ꝑ id qð ſequiꝛ:inter alia cōitatū ſtatuta ſm alios ecōtra iudex eccliaſtic⁹ eā habebit ab vtroqꝫ cū crimē ſit eccliaſticū: ſm Hoſ.eā habebit laic⁹ iudex a laico:⁊ eccliaſtic⁹ a clerico:ad qð de here.excōican⁹.et de iudi.ita quoꝛūdā. vel dic ꝙ habebit eā iudex cōdēnās: ſiue ſit laicus quātū ad laicū ſiue eccleſiaſticus quātū ad laicū ⁊ eccleſiaſticū.

Gabella.vide.j.pedagiū ⁊ tallia:quia accipiuntur pro eodem vel quaſi.

¶ De calice.

Calix nō debet eſſe de ere: aut aurical coꝛ:aut cupꝛo:qꝛ hec ꝓpter eruginem vomitū ꝓuocāt. aut ligno propter poros ne ſanguis ſubintret aut vitro vel criſtallo ꝓpter fragilitatē:nec de lapide ꝓpter ineptitudinē.de cōſe.diſt.j.c.vaſa.et.c.calix.vbi dicit qð tam calix quā patena debet eſſe de auro vel argēto vel ſtāno:⁊ cōſequenter qꝛ de his tm̄ mētio fit oīs alia materia prohibetur:licet Aſten.lib.iiij.de mēte Hodē. dicat qð ſub ſtāno intelligiꝛ plumbū:qð tm̄ Ho. negat propter hoc quod ⁊ ipſum eruginem cōtrahat.

¶ Primo vero queritur quis poſſit calicem vel patenā cōſecrare:⁊ dico qð Cardi.in cle. attendentes.de ſta.reg.videtur ſentire qð eps: et etiā abbates qui vtuntur inſignis pōtificalibus qñ hoc habēt ex cōſuetudine: quia iſta ſunt potius dignitatis q̄ oꝛdinis: ſed Gemi. in.c.abbates. de priui.lib.vj.dicit qð licet gl ibi ſit pro abbatibus abſtinere tamē debent propter vnctionem que fit in calicis cōſecratione.c.vnico. de ſacra vnc.de his autem.ꝰ.benedictio.§.iij.⁊.iiij. 1

¶ Scðo queriꝛ.quomodo execreꝛ: ⁊ dicit Pet. de pal.qð calicis conſecratio in ſuꝑficie fit vnde ſi calix argenteus deaurctur indiget reconſecratione ſecus tm̄ videꝛ ſi deauratio cadat propter vſum:qꝛ nō recōſecrabiꝛ. Nec eſt ſimile in calice deaurato ſicut in pariete eccleſie qui decruſtatus indiget recōciliatione.de cōſe. diſt.j.c.eccleſus.in gl.ſed in perditione auri qð ita ſubtiliter poniꝛ:non videtur cōſecratio ita eſſe in ſuꝑficie eius quin remaneat in argēto:⁊ ita ſeruat cōſuetudo. Similiter execraꝛ calix ſi ciphus a pede ex toto ſepareꝛ licet nō ſit fractus puta quia iūctura eſt toꝛnatilis ſiue ad vitem: et ſilr ſi amittat formā ſuā.arg.c.j. de cōſe.eccle. vel alta.⁊ quia deſtructa foꝛma iam non eſt calix:ſecus ſi formā nō amiſit licet ſit aliqualiter leſus. Si tñ ciphus eſſet taliter fabricatus ꝙ eo ſolo poſſet quis vti in celebrādo: et cū hoc eſſet ſeparatim a pede in calicē cōſecratus:tūc nō execrabiꝛ ꝑ ſeparationē a pede: quia ꝑ ſe eſt calix: et pes eſt ad bene eſſe. Circa hoc aūt faciūt multa dicta.ꝰ. benedictio. 2

c Calumnia quid ſit iuramentum.j.§4.

Calumniatoꝛ quis ſit aut tergiuerſatoꝛ. vide.ꝰ.accuſatio.

Cambium.vide.j.vſura.iiij.per totum.

¶ De poꝛtione canonica.

Canonica poꝛtio diciꝛ qꝛ ſit canonib⁹ approbata. ⁊ debita iure decretoꝛū.x.q.j. de his.⁊.c. decernimus.⁊.xvj.q.j.conſtitutū.⁊ in cle. dudum.de ſepul. Et ſm Zaba.poſtma.eſt duplex vna.ſ. debita epō ab oībus eccleſijs totius dioceſis de oībus relictis factis eiſdē quā tñ nō habet ab eccleſijs ſuis extra dioceſim. Et de hac in.d.c.de his.⁊.c.ſeq. in gl. ⁊ de teſta.c.officij.⁊.c.ſeq. cū cōcoꝛdantis in gl. Alia debita eccleſie parochiali de relictis a parochiano vel obueniētibus ratione funeris loco illi in quo elegit ſepulturā. Quarum epꝯ

lis q̃dē ſm gl. in. c. req̃ſiſti. de teſta. eſt tertia vel quarta ſm cõſuetudinē: parochialis vero eſt varia. i. medietas. iij. ⁊ iiij. ſm varia iura ⁊ varias cõſuetudines. q̃bus cõſuetudinib⁹ ſtãdũ eſt extra de ſepul. certificari: ⁊ ſi ibi cõſuetudo non apparet ſm Ho. ſpectãda eſt cõſuetudo eccl'ie metropolitane: et ſi nec illa appareat ſpectãda eſt conſuetudo eccl'iarũ vicinarũ: q̃ ſi varia ſit ſm Hoſ. quarta debeť: q2 in hac iura magis concordare videntur: extra eo. in nr̃a. itē q2 in dubijs ſeq̃mur qḋ minimũ eſt. ff. de lega. ij. l. ſi ita relictũ. in fi. ff. de reg. iur. l. ſemp. ⁊ ita no. Archi. in. c. cũ q̃s. de ſepul. lib. vj. ⁊ Inno. in. d. c. requiſiſti. ⁊ Ber. in d. c. certificari. Et hoc verũ niſi vt dictũ eſt cõſuetudo eſſet dãdi medietatē vel tertiã: q2 iſta tunc eſſet debita: et ſic intellige iura dicētia quod eſt tertia vel medietas. Et de hac quarta que dať eccl'ie parochiali detrahiť ab ep̃o ꝑ ſe. iiij. illius quarte: a fratrib⁹ aũt ep̃s nullã detrahit quartã ſm Fede. qḋ allegat tab. niſi ꝙ vbi ep̃s eſt parochialis omniũ: vt neapolis: vt parochialis recipiat quartã a fratribus: niſi. ſ. ſint priuilegiati.

1. q° ¶ Primo ꝯo q̃riť vtrũ valeat ꝯſuetudo ꝙ nihil deť ep̃o vel eccl'ie parochiali: ⁊ dicit Pan. in. d. c. certificari. qḋ ſm gl. in. c. fi. de cõſue. lib. vj. vbi cõſuetudo eſt preter ius ad eã valere ſufficit tp̃s x. annorũ. vbi vero eſt cõtra ius requiriť tp̃s. xl. annoꝝ: vt in. c. fi. de cõſuetudi. Igiť conſuetudo ꝙ deť ep̃o vel parochiali eccl'ie: vltra dimidiã: puta ꝙ denť due partes ſcꝫ ex trib⁹: vel ꝙ detur citra quartã. i. min⁹ q̃ quarta ſm Hoſt. valet ſi ſit ꝓſcripta. Et loquiť de portione ep̃ali. Et idē ſentit de parochiali: vt dicit Pañ. ꝙ ſi deť īfra dimidiã ⁊ quartã: valet cõſuetudo etiã nõ preſcripta: ⁊ cũ hac opinione trãſit Jo. and. q2 inq̃t Panor. ꝯſuetudo dãdi infra dimidiã ⁊ quartã nõ eſt cõtra: ſed ꝓter ius. ꝙ vero deť vltra dimidiã vel citra quartã eſt ꝯ̃ ius q2 nullo iure caueť vt debeatur minus. iiij. vel vltra dimidiã. Utrũ aũt valeat cõſuetudo ꝙ nihil penit⁹ detur ſunt opiniones ſed Hoſt. videť velle. ⁊ Jo. and. poſt ipſum ꝙ nõ valeat: ſilr Hoſ. ⁊ Ray. cum ſit irrationabilis. de cõſue. c. fi. ⁊ cõtra iura. de ſepul. c. j. ſed Pet. de peru. ꝑ Inno. tenent ꝙ valeat: ſi ſit preſcripta ſpacio. xl. annorũ. ⁊ Hoſt. ac Jo. and. ſi ſit preſcripta cum titulo. i. cũ rationabili cauſa puta propter beneficiũ factũ eccleſie vel hmõi. Sed cõtra hoc Panor. appont vel ibi: quia ad eſſe cõſuetudinis nõ requiriť titulus: ſicut nec in lege cõdenda: quia non differunt niſi ſicut tacitum ⁊ expreſſum cũ conſuetudo ſit ius moribus introductũ ⁊ cõſequenter inductũ ex tacito conſenſu populi. vt diſt. j. cõſuetudo. ⁊ in. l. de quibus. ff. de legi. ⁊ ſoluendo dicit ꝙ dictũ Hoſt. et Jo. an. intelligi debet in cõſuetudine impropríe dicta que ꝓprie eſt ꝓſcripta. ⁊ ſic intellige gl. in c. nõ eſt. de cõſue. li. vj. ⁊ vide ibi notabiliter per Jo. an. Inno. vñ ſicut in preſcriptione cõtra ius requiriť titulus: vt in. c. j. de ꝓſcrip. li. vj. ita ⁊ in hac cõſuetudine impropríe dicta vt ꝓbať. in. d. c. nõ eſt. iũcta gl. Et ex his infert Pañ. ad id qḋ tacite ſentiũt predicti duo: dũ videnť velle facere differentiã vtrũ preſcribať portio minor. iiij. an. in totũ. i. vt nihil debeatur: q2 dico inquit ꝙ vtroq3 caſu requiriť preſcriptio cũ titulo cũ ſit cõtra ius: ⁊ hoc verũ qñ inducíť cõſuetudo cõtra eũ cui debeť portio de iure cõi: nam tũc non eſt ꝓprie cõſuetudo: ſed ꝓſcriptio ideoq3 dꝫ habere comites ꝓſcriptionis: ſed ſi induceretur cõtra aliũ: tunc induci põt vt cõſuetudo ⁊ ꝯ̃r ſine titulo: q2 ad eſſe cõſuetudinis non requiriť titulus: vt dictũ eſt: ⁊ pro his Jo. and. in. d. c. nõ eſt. in et. c. fi. de cõſue. ⁊ ſm predicta intellige gl. in c. j. de ſta. reg. Et ex predictis oĩbus conclude ꝙ hec portio debita ep̃o vel eccl'ie parochiali põt pro parte in totũ ꝓſcribi: ⁊ ſufficit tp̃s ſine titulo de cui⁹ initio nõ eſt memoria: q2 illud hꝫ vim ti. vt in. d. c. j. de ꝓſcriptio. lib. vj. Hec Pañ. qui ſentit ꝙ in vtroq3 predicto caſu: ſi cõſuetudo ſit cũ titu. ſufficit tp̃s. xl. an. vel cuius nõ ſit memoria in cõtrariũ: ſi ſit ſine titulo. Et ratio eſt quia ius cõe eſt pro eccl'ia parochiali vel ep̃o: ⁊ ꝯ̃r cũ preſumptio ſit cõtra poſſidentē: opꝫ qḋ titulũ alleget ⁊ ꝓbet per quē talis preſumptio tollať.

¶ Scḋo queriť vtrũ ꝓdicta quarta poſſit renunciari per pactum: vt dicit Archi. in. c. pactum. de pact. lib. vj. ꝙ pactũ non valet qñ damnificatur eccleſia: ſed vbi nõ damnificatur valet: etiã ſine autoritate ſuperioris. C. de pac. l. nõ eo minus. 2

¶ Tertio q̃riť a q̃b⁹ debeať q̃rta ep̃alis: ⁊ dicit Hoſt. in ſum. ti. de ſepul. ꝙ debeť ⁊ peti põt ab oĩbus eccleſijs infra ꝓpriã dioceſim cõſtitutis. xvj. q. j. conſtitutũ. ſiue ſint capelle monachorũ: vel alioꝝ religioſoꝝ: vel monaſteria vł alia pia loca: ſiue ſint ꝯuētualia vel q̃uis alia in ciuitate vel extra. de of. or. cõquerēte. de teſta. officij. ⁊. c. req̃ſiſti. etiã ſi ſint exēpta: niſi in priuilegio fiat ſpãlis mētio de ꝓiudicio quarte ep̃alis. de deci. dudũ. §. vlti. ff. ne quid in loco pub. l. j. §. merito. Pañ. aũt in. d. c. officij. tenet ꝯ̃riũ. ſ. qḋ debeatur ſolũ ab eccleſijs ep̃o ſubiectis. nõ ab exēptis ſeu ſubiectis immediate pape: dicēs quod cõiter ſic teneť: ſed Pet. de peru. in trac. de canonica portione. limitat Pañ. dicere verũ qñ legãs eccl'ie exēpte nõ eſt ſubdit⁹ ep̃i: vel eſt exēptus ſilr al's debeť: ſed verior eſt opinio Panor. q2 iſta quarta dať ratione eccleſiarũ ſollicitãdarũ per ep̃m: non ratione legantiũ: vt ptꝫ in. d. c. cõquerente. vnde teneťur exēpti ſoluere eam pape ſm Abb. in. c. requiſiſti. de teſta. et ſequitur Pet. vbi. S. 3

ſed legatus de latere eam petere nõ poterit: quia non eſt dioceſanus exemptorũ. de priuileg. autoritate. lib. vj. vt in gl.

4 ¶ Quarto queritur de quibus debet̃ quarta epalis: et dico qđ de oib⁹ legatis factis eccleſijs ꝛ locis a quib⁹ debet̃: ꝛ de decimis: ꝛ de his que obueniũt funeris occaſione: vt in. c. req̃ſiſti. de teſta. et ibi Panor. Fallit tñ hoc: quia dicit̃ in. c. fi. de teſta. qđ de his que in ornamẽtis vel pro certis ſeu fabrica: luminarib⁹ aniuerſario ſeptimo. xx. xxx. ſiue alijs ad perpetuũ cultum diuinũ legatis eccleſijs vel reliquis pijs locis canonica portio: dũmodo in fraudẽ nõ fiat: vt eps ſeu parochialis debeat defraudari: deduci nõ dꝫ: vñ fallit in ſeptẽ caſib⁹ ſm Pe. vbi. ſ. Primus qñ relinquit̃ aliqđ pro ornamẽtis eccl̃ie ſeu veſtib⁹: vt ſericũ pro planeta: vel aliud ornamẽtũ ꝑ altari: vt no. doct. in. c. fi. de teſta. Ex quo ſequit̃ qđ ſi legatur aliqđ vt fiat chorus vel pictura: vel anchona vel calix vel hmõi: nõ debet̃ q̃rta: qꝛ iſta eſt fabrica ad longeuũ honorẽ dei. d. c. fi. ꝛ. l. ſ. C. ne ſi fal. et Inn. dicit in. c. cũ ad ſedẽ. de reſti. ſpo. qđ cruces et calices ſunt ornamẽta eccl̃ie ꝛ idẽ itelligo de oi qđ venit in vſuꝫ diuini cult⁹ in eccl'ia qđ vſu ipſo non cõſumitur: vt libri: cãpane: ꝛ oia hmõi: imo ſi cõſumunt̃ ipſo vſu: ſed immediate ad honorẽ dei: vt oleũ ꝛ cera ꝓ luminarib⁹. Scđs qñ legat̃ pro ꝑdictis ornamentis redimẽdis ornandis reparãdis ſm Inno. in. d. c. fi. ꝛ idẽ intelligo qñ legat̃ pro extruẽdo ſepulchro: qꝛ religiõis eſt monumẽta cõſtrui vel exornari. l. ſ. §. interdictũ. ff. de mor. inf. Terti⁹ qñ legat̃ ꝑ fabrica eccleſie reparatiõe indigẽte: ꝛ portio ꝑ fabrica non hꝫ: vel ſi hꝫ nõ ſufficit: ſꝫ ſi eccl'ia nõ indiget fabrica ſoluet̃ q̃rta ſm Hoſti. reliquũ tẽpori neceſſario ad fabricã. Quartus ſi legat̃ pro luminarib⁹: vt oleũ pro lãpade: vel cerei: ꝛ hmõi. ¶ Quint⁹ qñ legat̃ pro anniuerſario celebrãdo annuatim: vt in. c. cũ creatura. de cele. miſ. Sext⁹ qñ legat̃ pro vij. xxx. ꝛ hmõi ſm Hoſt. in. d. c. fi. Septimus qñ legat̃ ad perpetuũ cultũ diuinũ: puta vt annuatim feſtũ fiat alicuius ſancti: vel ſi dicat̃ officiũ in vna capella: qꝛ in hmõi cõſiſtit cult⁹ diuinus. c. fi. de reſcrip. lib. vj. Octauus fallit ſm Panor. in. d. c. requiſiſti. in oblationibus: de quibus nõ debetur quarta: vt olim. Nonus ſm eundem in donatione in vita: de qua etiam non debetur vt in. c. de his. de ſepul. ꝛ in. c. ſ. de ſta. monachorũ.

5 ¶ Quinto vtrũ debeatur quarta epõ de relictis factis hoſpitali: ꝛ dicit Panor. in. d. c. officij. qđ ſic: ſi eſt religioſum puta epi autoritate conſtructũ: etiã ſm Jo. an. ſi relictũ fuiſſet factũ pauperibus talis hoſpitalis: qꝛ preſumit̃ reſpect⁹ habitus ad locũ nõ ad pſonã: ſec⁹ ſi eſſet relictũ pauperib⁹ ſimplr: qꝛ nõ deberet̃. l. nulli. ꝛ. l. ſi qs ad declinãdũ. C. de epiſc. ꝛ cle. Si vero hoſpitale nõ eſt religioſum ſunt opiniones: ſed tene cũ Pan. ibidẽ qđ ſi eſt edificatũ autoritate iam defuncti: ſic eps habebit quartã: qꝛ habebit curã vt vꝫ in auẽ. de ecc. ti. qꝛ non põt ãpli⁹ redire ad ꝓphana ſed ſi edificator viuit q̃rta nõ debet̃ et relictũ vꝫ factũ pauperib⁹: cũ talis loc⁹ nõ ſit capax: qꝛ edificator põt eum deſtruere. c. inter dilectos. de dona. ꝛ ibi Inn. vñ ptꝫ ex dictis qđ de relictis iſtis fraternitatib⁹ q̃rta non debet̃ ſm Pe. vbi. ſ. Dicitũ tñ. Jo an. de paupib⁹ ſimplr limita verũ ſm Bal. qñ legat̃ paupib⁹ in gñe: ita qđ inter perſonas diſtribuat̃ nõ inter loca: puta qꝛ teſtator iubet cuilibet pauperi tunicã vel certã quantitatẽ pecunie: qꝛ legat̃ vt ſingularib⁹ pſonis: et ſic nõ debet̃ quarta epõ. c. ex pte el. iij. de vb. ſig. al's legãdo pauperib⁹ i gñe: vꝫ legare hoſpitali qđ eſt in ciuitate vbi teſtator hꝫ domiciliũ. et caſus in d. l. ſi qs ver. vbi aũt. ꝛ ideo deberet̃ quarta contra Jo. an. et eum ſequentes: ſed dictum Bal. credo verũ quando hoſpitale generale eſt ſuſcipiẽs oẽs et dictum Jo. an. quãdo paſcit paucos vel ſolum certum genus perſonarum puta ſpurios.

¶ Sexto vtrũ debeat̃ quarta epõ de legato factõ ſingulari pſone ꝛ dicit Pet. vbi ſupra qđ nõ: ſicut qñ legat̃ clerico non habẽti adminiſtrationẽ vel plationẽ: ſeu alicui canonico: vt in. d. c. req̃ſiſti. §. fi. vel cũ legat̃ leproſis morantib⁹ in tali loco vel domo: vel heremitis aut iſtis fratrib⁹ qui morant̃ in tali loco vel aliqb⁹ mulierib⁹ ꝓ dote: vel viduis peregrinis ꝛ hmõi: in qb⁹ ceſſat. d. c. ex pte. el. iij. Uide qđ no. Inn. i. c. relatũ. de ſepul. 6

¶ Septimo vtrum debeatur quarta epiſcopalis de legatis pro male ablatis: et dicit Pet. vbi ſupra quod non: quia ſunt debita non legata: ſiue reſtitutio ſit certa ſiue incerta. 7

¶ Octauo vtrũ debeat̃ qñ ſubdit⁹ legat eccl̃ie extra dioceſim: ꝛ dico qđ nõ ſꝫ Abb. i. d. c. req̃ſiſti. ꝛ Inn. i. d. c. officij. ꝛ Jo. an. i. d. c. certificari. ꝛ ita ꝯſuluit Jo. de mõte merlo. qđ intelligo niſi aliter hẽat ꝯſuetudo vel pſcꝑtio. c. cũ iter. el. ij. de v. ſig. 8

¶ Nono q̃rit̃ a qb⁹ ꝛ de qb⁹ debeat canõica parochialis: ꝛ dico qđ debetur ſolũ ab eccleſijs vbi ſepelit̃ aliqs vel ad quã trãſit ſe conuertẽdo vel alio modo: ꝛ ſi al's eſſent exẽpte quo ad hoc non ſunt exẽpte ſm Inn. in. c. relatũ. ꝛ in. c. in nr̃a extra de ſepul. ꝛ de teſta. req̃ſiſti. nõ aũt ab alijs eccleſijs vel perſonis. Debet̃ inquã ſm Ray. de oibus q̃ obueniunt ratiõe funeris. ſ. in die funeris et de oib⁹ legatis factis eccleſie ad quã quis eligit ſepulturã. de ſepul. per totũ maxime. c. in noſtra. et in cle. dudũ. eo. tit. Cõcordat Hoſt. ꝛ addit hoc intelligẽdũ eſſe de relictis occaſiõe loci: nõ intuitu pſone quãuis eccleſie dũmodo nõ fiat in fraudẽ: et ſilr ſm eũ intelligit̃ de mobilib⁹ et 9

interdicto: ſecus ſi nõ fuit in culpa:qꝛ nõ debuit ſuo iure priuari ſm̃ Pet. de ancha. vt ibi refert Ge. ¶ Nonus reuocat electionẽ ſuã quã legãdo fecit:ꝛ alibi eligit ſepulturam ꝛ ſepelit:qꝛ paria ſunt nõ eligere ꝛ electã mutare.ff.de adi.leg.l.ſ. et.u.primo aũt caſu nõ debetur vt dictũ eſt ergo nec ſcdo etiã ſi non fuiſſet relicturus niſi intuitu ſepulture:vñ vltima electio vel ſepultura ſine electione eſt que inducit petitionẽ quarte. xiij.q.ij. vltima. ꝛ ita cõſuluit Fed.cõſ.x.ge.aũt in.d.c.ſ. videt tenere qđ reuocata electione ſepulture:reuocetur ꝛ legatũ: ꝛ dabitur illi eccl'ie vbi eligit ſepeliri: qꝛ ſubrogatus dꝫ intelligi ſubrogatus cũ oĩbus qualitatibus onere ꝛ honore.l.ſ.§. hec actio.ff.ſi qs te.lib. eſſe iuſ.fu. ideoqꝫ etiã onus emolumentũ comitat: ꝛ ecõtra.l.alũne.§.ſcia.ff. de adi.leg. ꝛ idẽ Pet.de anch.qđ dicit verũ niſi aliter cõſtet de volũtate legãtis. Et de hoc etiã.ſ. excõicatio.vij.excõicatio.xvſ. ¶ Decim⁹ qñ licet elegerit tñ nõ ſepelit ex facto heredũ: vl' ex facto cõtingẽte circa pſonã defuncti puta qꝛ moritur nimis lõge: vel heredes nolũt illũ ad eccleſiã eleccã deferre qꝛ v̾ba ſunt intelligẽda cũ effectu.l.ſ. ff.qđ quiſqꝫ iu. ꝛ.l.ea quidẽ.C.ſi mã.ita fue.alie. tex⁹ eſt in.c.relatũ.de cle.non reſi.ergo ceſſabit canonica: ex quo ibi nõ ſepelit. Et ita; tenet Fede.vbi.ſ. ꝛ per.ſilr vbi.ſ. ſꝫ tñ ge.l.d.c.ſ.vt i caſu iſto ſentire qđ eccl'ia nõ priuat legatis factis rõne ſepulture:vt no.in. c. in nr̃a. de ſepul. ꝛ iđ forte nec ſua q̃rta eccl'ia parrochialis. Undecimus cũ legat pro incertis male ablatis ſm̃ pe. vbi ſupra. An v̾o de his incertis falcidia detrahat vide infra li̾a. ¶ Duodecimus qñ legatũ eſt eccl'ie parochiali tm̃ quãtũ eſt quarta legatorũ factorũ eccl'ie ſm̃ Hoſt.in.d.offici. ꝛ pet.vbi.ſ. ꝛ Pa.i.d.c.de his.extra de ſepul.ſꝫ alij volũt ꝙ nõ cõputabit niſi ſit legatũ hac ꝯditiõe qđ eccleſia hoc ſit cõtẽta p canonica. ꝛ ſacerdos acceptauit:ſꝫ ſoluet quartã ac ſi nihil eſſet eccl'ie parrochiali legatum ſicut Gof. Ray. in ſumma Jo.in d.c.officij.fede.cõſ.iu.Jo.de ligna.in.d.cle.dudũ.Sꝫ dicẽdũ eſt qđ vera ẽ opinio ſcđa; qñ eſſet cõſuetudo qđ tm̃ teneret eccl'ie parochiali relinquere.alſ v̾o prima ꝛ cõputabit: ꝛ ſi ſꝫ minus eſt ſupplebit ſicut fili⁹ facit in.l.ſi qñ. ꝛ.l.oĩno.C.de inof.teſt.qꝛ.ſ.cõputat ſibi in legitimã quicquid a patre ſibi relictũ eſt: ꝛ ſi inſtitutus eſt in parte minori q̃ legitima põt agere tãtũ ad ſupplementũ facit capitulum cum dilecti.de emp. ꝛ vendi. Et ab hoc nõ multũ diſſentit Ray. qui dicit qđ ſi legatũ nõ fiat ſub dicta cõditione ſed abſolute ſacerdos poterit de ceteris ſibi portionẽ vendicare.de teſta.officij.vel ſaltem aget ad ſupplementum, computato legato ſicut filius: ꝛc. Si vero plus eſt legatum ei quã ſua quarta non de falcabit. ¶ Tertiuſdecim⁹ qñ tpe teſtamẽti vo[illegible] ti non eligit ſepeliri:ſꝫ poſtea tpe mortis eligit ſepulturã. facit.c.relatũ.de ſepul.in ſecũda glo. in quo.c.bar.dicit ſe dubitare de his.ſed tñ hoc eſt tenendũ niſi fieret in fraudẽ:qꝛ eo caſu ſe habet eccleſia electa quaſi alia nõ electa in ſepulturã. ¶ Quartuſdecim⁹ qñ parochianus nõ potuit in ſua parochia eccl'ia audire diuina nec ſacramẽta percipere ꝓpter vacationẽ tẽpore longo: ꝛ alibi elegit ſuã ſepulturã ſm̃ Bal.in ſuo tracta. ꝛ ratio e t quia ſi qua pro labore legant ceſſante labore ceſſat legatũ.l.ſcio.in fi.ff.de annu.le. vñ cũ detur quarta pſcr̃orũ adminiſtratiõe ꝛ celebratiõe:vt in.d.cle.dudũ §.verũ.ibi cũ mercedis exhibitio patet qđ nõ debet:qꝛ ceſſante cã finali ceſſat effectus.de quo in.c.cum ceſſante.de ap. Hoſt.aũt ꝛ Jo.an.i.c.relatũ.de ſepul. ꝛ Pet. vbi.ſ.tenent ꝙ imo debet:qꝛ vitiũ prelati eccleſie nocere nõ debet:ſꝫ tñ tenẽdũ eſt cũ Bal. ꝛ dicẽdũ ꝙ vitiũ prelati nocet eccl'ie in acq̃rẽdo.: vt Pañ.in.c.vt ſup.de reb⁹ eccle.nõ alie.p̃cipue in re mobili ꝛ exigua. ¶ Quintuſdecim⁹ qñ fit repoſitio funeris in aliquo loco ad tp̃s:vt alibi.i.ad aliud cimiteriũ trãſferat ad perpetuã ſepulturã ſm̃ Nico.de ty.gñ.l. qꝛ t ſic nec dr nec eſt ſepultura. Sũt ꝛ alij caſus ex priuilegiis religioſorũ.

¶ Decimo q̃rit vtrũ debeat quarta parochia- 10.
lis de legato facto rectori i qua elegit ſepeliri p
miſſis dicẽdis p illũ. ꝛ dico ꝙ ſic: qꝛ etiã debet quarta epalis:vt in.c.cũ inter vos.de verb. ſig.

¶ Undecimo queritur an hec portio debeatur
eccleſie parochiali de relictis iure inſtitutionis: 11
ꝛ dicunt quidaꝫ ꝙ nõ:ſed ſolũ de legatis per.c. requiſiſti.de teſta.ſed Jo.an.tenet cõtrariũ in.c. ſ.de ſepult.per illũ tex.qui generaliter dicit tertiã partem ſui iudicij: ꝛ idẽ tenet Panor.ibi:niſi ſit donatio inter viuos vt dictum eſt.

¶ Duodecimo vtrũ debeat de donatiõe cã mor
tis ꝛ dico qđ ſic:qꝛ accedit magis legato q̃ cõ- 12
tractu.l.fi.C.de do.cau.mor. ꝛ i cle.dudũ.đ ſep.

¶ Tertiodecimo querit cui debeatur canonica
portio: ꝛ dico ꝙ epalis debet epo dioceſis: pa- 13
rochialis v̾o eccl'ie vbi quis audit diuina ꝛ percipit eccl'iaſtica ſacramẽta. ꝛ tex.eſt in.c.cũ qs.de ſepul.li.vſ.vbi debet percipere de iure. Si aũt qs dimiſſa eccleſia in qua cõſueuerãt ſepeliri maiores: alibi eligit ſepulturã:nihilominus nõ debetur canonica eccleſie dimiſſe.ſed ei que dicta eſt ſcꝫ in qua cõſueuit audire ꝛ percipere: vt.ſ.vt in d.c.cũ quis. Si etiã quis domiciliũ tranſtulerit alicubi: ꝛ moritur anteq̃ acquiſierit domiciliuꝫ nouũ:tũc debetur eccl'ie parochiali in qua moritur ſm̃ Archi.in.ca.ſ.de ſepul.lib.vſ. ꝛ Hugo ꝛ Ray. ꝛ Goffre. ꝛ Uin.in.ca.nos.de ſepul. qꝛ volunt quod ibi; deberet ſepeliri ſi non elegiſſet.

ſi decedēs nihil eis reliquit ſed mādat executoribus vt eis dēt aliqd vel promittāt ſm gloſ. zab. ⁊ paul. q̄ etiā dicit hoc habere locū in relictis ad vſus nō ſolum determinatos ſed etiā indeterminatos: ſiue vſus ſit ſacer: vt pro cōſtruēda capella: ſiue non ſacer: vt pro victu. ¶ Tertia funeralia in dicta cōſtitutione: ſm gl. Bñdictus in ſua decretali inter cūctas declarauerat illa eſſe qui cū funere deferunẽ ſtatuēs de cādelis datis ad manū quartā non deberi: ſed q2 illa eſt reuocata: putat ex his cādelis q̄rtā deberi ſm iſtā literā: licet ſit rigoroſum: ⁊ etiam ex his q̄ leganẽ pro miſſis dicēdis: hodie tñ ꝑ priuilegia non tenenẽ niſi vt infra i fi. hui⁹. §. dicet. frā. ⁊o zaba. poſt Paul. ⁊ Lau. dicit funeralia eſſe bona q̄ obueniunt eccleſie rōne funeris ſiue ante corpus cōditū in terris ſiue poſt. vſq3 ad. xxx. diē. l3 inquit cōſuetudo nō habeat ꝙ detur canonica niſi de his q̄ cū funere deferuntur: etiā ſm ipſum ⁊ laur. ſi ſint equi et arma vel q̄ offeruntur dū funus eſt in eccleſia: ſunt aūt oīa vera q2 funeralia dicuntur dupliciter: vel q2 funus comitanẽ: vel q2 dantur grā funeris: ſed de primis tm̄ canonica daẽ ex cōſuetudine. ¶ Quarta ſi quis eligat ſepulturā apud ſorores predictoꝝ fratrū nō haberet locū in eo iſta cōſtitutio ſm zaba. q2 ſm glo. cum ſit iuris veteris correctoria ⁊ ſic reſtringēda. extra de reg. iu. que a iure: ad alios q̄3 ad p̄dicatores et minores nō eſt extendenda: l3 referat zaba. ꝙ Clemēs. v. prorogauit eā ad heremitas: et Joan. xxij. ad carmelitas. ¶ Quinta ſi defunctus petierit cū habitu dictorū fratrū ſepeliri nihilominꝰ quarta debeẽ ſm Pau. ⁊ zaba. q2 ⁊ ſi ad eoꝝ religionē trāſiſſet in egritudine q̄ decederet quarta deberet. ¶ Sexta ſi defunctꝰ mandauit aliq̄ dari ſingulis fratribꝰ ad eorū commoditatē: puta emptionē librorū veſtiū et hmōi: debeẽ q̄rta ſm Pau. et Jo. de ligna. ⁊ Franc. q2 illud relictū eſt monaſterio cū religioſus capere nō poſſit. xij. q. j. nō dicatis. Et idē eſt ſi alicui reliquit ꝙ in eccl'ia fratrū faciat cōſtrui capellā: et emat illi ornamēta: q2 debeẽ q̄rta ſm Jo. de ligna: qđ placet Franc. Et idē ſimiliter eſt ſi donauit teſtator i mortis articulo. aut legata ſoluit in vita et poſtea eccleſie interdicitur ſepultura ita ꝙ ibi ſepeliri non pōt: aut ſi caſu alibi ſepeliẽ vt q2 portari non potuit: q2 ſm Pau. debeẽ canonica: ſed veriꝰ ↄ̄riū huꝰ tenuit ſede. in conſiliis ſuis: et zaba. q̄ñ ꝑpetuo alibi d3 manere ſepultus. qđ ꝓbaẽ ꝑ literā huꝰ conſtitutiōis. vbi determinaẽ quarta dāda ſolū ab eccleſia in qua ſepelitur. ¶ Septima p̄dicti fratres nō tenentur ad iſtā quartā de his q̄ relinquunẽ eiſdem per eos qui apud illos non ſepeliuntur ſm Inno. Archid. ⁊ glo. niſi fieret in fraudem. vt ſc3 moriens propterea alibi eligat ſepeliri ad fratrū ſuggeſtionē quibus legat: vt non teneanẽ ad quartā: quia tūc quarta debeẽ. Et idē eſt ſi circa hoc generaliter fraudē procurēt: ſicut ponit exēplū Pau. vt q2 ꝓcurant relinqui ſororibꝰ ſctē clare: vel amicis de quibꝰ confidunt q̄ quartā ſoluere nō tenentur et hmōi: q2 hoc caſu teneneẽ ad reſtitutionē eorū in q̄bus dānificati ſunt curati: et ad rōnē corā deo. ¶ Octaua ad iſtā quartā ſoluēdam dicti fratris cōpelli nō pñt ꝑ ordinariū: nec ratione eius h3 aliquā iuriſditionē ↄ̄ eos: obſtātibus exēptionibus eorū: q2 per iſtā q̄dē cle. reuocātur priuilegia quorūcunq3 etiā exemptorū inquantū impedirēt ſolutionem huius quarte. ſed per hoc nō tollunẽ priuilegia exēptionis: cū obligatio ad quartā poſſit eſſe durāte exēptione. Fit autē coertio per ſuū iudicē. i. papā vel legatū niſi aliud concederet ordinarius ſm glo. ⁊ Pau. licet aliqui ſint cōtrarij. Et hec quidē iuridice ſcripta ſunt: ſed eorum priuilegia eximunt eos ab omni quarta p̄terq̄3 funeraliū ꝓprie. i. cōcomitantium funus in quibus etiā ea que danẽ ad manus fratrum non cadunt ſub quarta ex priuilegio ſixti.

¶ De canonico.

Canonicus ſi ſit puer per aliū facere debet q̄ ſunt canonic. de eta. ⁊ quali. c. ij. ff. de decur. l. ſpurij. §. minores. nec poteſt eſſe laicus ſm Uincen. licet poſſit laicus ex iuſta cauſa habere prebendā. ſ. large. et improprie. extra de con. cum in. et ibi hoc tenet Panor. ſed de his ⁊ aliis vide. ſ. beneficiū. j. et. ij. iij. et infra ſimonia ſecundo. quaſi per totum.

¶ De canonizatione ſanctorum.

Canonizatio ſanctoꝝ ſm Inn. in. c. audiuimꝰ. de reli. ⁊ ve. ſctōꝝ. eſt canonice et regulariter inſtituere ꝙ aliq̄s ꝓ ſancto honoreẽ: puta ꝙ fiat ꝓ eo ſolēne officiū: ſicut ꝓ aliis ſanctis eiuſdē ↄditiōis: vt ſi eſt ↄfeſſor fiat officiū ↄfeſſoris: aut martyrū ſi martyr ⁊c. Unde ⁊ ſine hac canonizatione facta autoritate ro. eccleſie nulli l3 aliquē venerari ꝓ ſancto. extra de reliq. ⁊ vene. ſanc. c. j.

¶ Primo vero queritur an liceat preces non canoniſato porrigere: et dicit Innoc. in. c. audiuimus. de reli. et ve. ſan. ꝙ licet porrigere p̄ces defuncto quē virū bonū credebamus: et nūc eſſe cū chriſto: licet non ſit canonizatus: quia fidē orantis deus reſpicit: ſed facere pro eo officium vel preces ſolennes non licet vt dictum eſt. 1

¶ Secundo queritur q̄ ſunt ea de quibus in canonizatione fit inquiſitio: ⁊ dico ſm Hoſ. Hoſt. et Innocen. ꝙ inquiriẽ de excellentia vite eius ſi fuit in laboribꝰ multis ⁊ iuſtis: ſi moribus caſtꝰ et ſtrenuus. diſt. lxvj. miramur. et maxime ſi ſimplex et humilis: extra de preſumpt. et ſtudeas. et ſi 2

ſuſtinuit perſecutionem.vij.q.j.oīs.⁊.c.ibi aduñati.ſi ſuſtinuit inq̄ȝ cum charitate.j.q.j.vide ꝗ̄ bonum. Inquiritur etiam de miraculis eiꝰ in vita et poſt mortem. Tanta autem inquiſitio fit de confeſſore ſm Hoſt.non autē de martyre:ſed inquiritur de miraculis et cauſa paſſiōis. ar. de cō.di.iiij.cathecuminum.⁊.c.baptiſmi.vincen.

5 ¶ Tertio q̄rit̄ vtrū eccleſia poſſit errare in canonizatiōe ſanctorū:⁊ dico ꝙ Jo.de neap.in quol.xj.poſt.s.tho.in.ix.quol.q.vlt.ſic diſtinguit. Sētentie late a papa cū cardinalibus ſunt in duplici differētia:qꝛ q̄dā ſunt circa particularia facta particularū hoīm vt ꝓmotiones ad dignitates et bñficia:⁊ iudicia ꝯ aliquos ⁊ ꝓ aliq̄bꝰ:q̄dā vero pertinent ad ſtatū vniuerſalē totiꝰ eccl'ie. vel quātū ad fidē vt determinatiōes circa ea q̄ ſunt fidei:vel q̄tū ad mores vt ſtatuta decreta et decretales. In primis errare pōt papa vel eccleſia: qꝛ vtit̄ medio incerto.ſ. atteſtatiōibus hoīm. in ſecūdis vero errare pñt p̄dicti ſi cōſiderent̄ vt q̄dā perſone abſolute: ſecus ex ſuppoſitione diuine ꝓuidentie gubernātis eccleſiā ſpiritu ſancto. ne fallatur ſcōm illud Jo.xiiij.ꝙ ſpūs adueniēns doceret omnē veritatē.ſ. de neceſſariis ad ſalutē īmmo credere ꝙ in talibꝰ poſſit errare ſꝫ do. Jo. eſt hereticū. Hec ex illis:⁊ facit qd̄ dicit̄ extra de ſen.excō.a nobis.ſcꝫ ꝙ iudiciū eccl'ie fallit et fallitur quo ad primū ⁊ quo ad ſcōm.facit qd̄ dicit̄ xxv.q.j.violatores.Igit̄ canonizationē ſanctorū Joan.dicit ꝑtinere ad ſcōm genus actionū:qꝛ per eā ponunt̄ ſancti vt exēplar fidei ⁊ ſancte vite.et vt inuocādi ab oībus in neceſſitatibus: ſed s. Tho. dicit ꝙ mediat inter p̄dicta cuiꝰ rationē arguēdo tāgit:qꝛ vtit̄ papa medio fallibili.i.hominū teſtimonio: ⁊ honor quē ſanctis exhibemꝰ eſt quedā fidei profeſſio qua ſanctorū gloriā credimus:vnde inquit pie credendū eſt ꝙ in his iudicium eccleſie errare nō poſſit. Ordinem ⁊ modum procedendi in canonizatione ſanctorū poſuit Hoſtien.et Goffre.ſuper.c.audiuimus.

¶ De capitulo et eius poteſtate.

Capitulū aliq̄ñ locꝰ eſt vbi res capitales firmant̄: aliq̄ñ ſignificat lectionē aliq̄ñ ſm aliq̄s diſtinctionē vt ille liber hꝫ.v. capitula. aliq̄ñ cōgregationē multoꝝ p̄cipue eccleſiaſticorū: vt no.Jo.an.in.c.capitulū.de reſcrip.⁊ ſic eſt ſermo de capl'o cuius.ſ.autoritas ⁊ poteſtas cōſiſtit in maiori p̄te eiꝰ ⁊ ſaniori ſm mo.ita ꝙ totū caplꝫ facere dr̄ qd̄ facit pars maior ⁊ ſanior.c. cū ī cunctis.de his q̄ fiūt a ma.par. capi. Fallit tñ hoc in caſibꝰ tribꝰ.Primo qñ aliq̄d eſt cōe pluribꝰ non vt collegiatis:ſed vt ſingulis:qꝛ tūc opꝫ conſentire ſingulos.ff.de ſerui.ruſt.pre.l.per fundū. de conſti.ca.cū oēs.in glo. Scdo qñ maior pars capituli deliquit ⁊ ꝓpterea eſt ſua poteſtate priuata:vt in.c.bone memorie.el.j.et.c. cum nobis.de elec.et.c.gratū.de poſtu.pre.quia tunc tota capituli poteſtas reſidet in parte minori que nō deliquit.not.Panor.in.c.j.de his que fiunt ⁊c. Tertio in electione romani pōtificis : vbi oportet ꝙ due partes conſentiant.c.licet.de electio.

¶ Primo vero q̄rit̄ q̄ ſit maior ⁊ ſanior pars capituli et dicit mo. ꝙ illa que innititur maiori rationi ⁊ pietati.lxiij.diſt.ſane q̄ppe p̄ſumit̄ tñ ſemꝑ ꝓ maiori parte et illi ſtatur niſi contrariū ꝓbet̄. lxj.diſt.nullꝰ.⁊.d.ca.j.de elec.dudum. el primo. 1.q̄d

¶ Scdo vtrū ſede vacante capitulū poſſit abſoluere ab excōicatione tam iuris ꝗ̄ hoīs a qua ep̄s abſoluere potuiſſet: et dico ꝙ ſic niſi ſit ei a ſede apoſtolica ſpecialiter interdictum. ca. vnico. de maioritate.⁊ obediētia.lib.vj.et ſilr diſpēſare pōt in caſibꝰ in q̄bus ep̄o ꝑmittit̄ diſpēſatio ſm Fede.cōſi.xxix.⁊ not. Pañ.in.c.cū olim.de maioritate ⁊ obedientia:quia diſpēſatio dependet a iuriſditione:⁊ ſilr pōt dare confeſſorē: ſeu abſoluere in caſibus ep̄o reſeruatis ſm Panor.vbi.ſ. 2

¶ Tertio querit̄ vtrū ſuccedat in p̄tāte alienādi ⁊ glo.in.d.c.cū olim.vr̄ ſentire ꝙ nō: ſed limitat Panor.cū vellet alienare bona ep̄atus: ſi aūt eccleſia inferior ex cā legitima vellet alienare credit ꝙ capitulū autoritatē poſſit interponere : qꝛ ꝓprie capl'm hoc caſu nō alienat: ſed interponit autoritatē eccleſie alienāti:qd̄ iuriſditionis : eſt et ſepe neceſſarium:⁊ idē ſentit Fede.conſi.xxx. 3

¶ Quarto an ſuccedat in poteſtate viſitandi totam prouinciā ⁊ inquirēdi crimina. ⁊ de hoc habes gloſ.in cle.j.de here. et concludit Joā.an.ꝙ poteſtas generaliter viſitandi non tranſit in capitulū.⁊ ſic procedit opinio mo.ſed poteſtas ſpecialiter inq̄rendi ꝯtra aliquos diffamatos trāſit et ſic procedit opinio Archi. Fundamentū autē diſtinctiōis huius eſt qꝛ capitulū eſt adminiſtrator neceſſariꝰ:nō voluntarius : vnde ſuccedit in his q̄ neceſſario ⁊ nō voluntarie ſunt expedientia:viſitatio aūt generalis eſt voluntaria ſpecialis vero neceſſaria.Et lꝫ multi antiqui amplexati ſint iſtā theoricā Panor. tñ tenet indiſtincte ꝙ viſitare poſſit etiā generaliter: qꝛ viſitatio fit ex neceſſitate iuris.vt patet in.c.ſopite.de cen. 4

¶ Quinto an viſitare poſſit monaſteria monialium exempta que ep̄s viſitat apoſtolica autoritate.vt in cle.ij.de ſta.reg. et conſuluit Lapus ꝙ nō et ita refert reſpōdiſſe ſibi Jo.an.⁊ mouet̄: qꝛ capitulum ſuccedit in his que ep̄o competunt iure ſpeciali.vñ non ſuccedit in p̄tāte cognoſcendi de feudo.vt notat̄ in.c.verbū. de foro cōp.et idē ſentit Fede. conſi. xxx. ſed tñ multi cōtrarium tenuerūt dicentes ꝙ ſi ep̄s habet abſoluere vt delegatus. ꝙ poteſtas ad capitulum tranſit per. c. 5

vnicam. de maio. ꝛ obe.lib.vi. qđ loquitur indi-
ſtincte.tamen Panoꝛ.plus placet opinio prima.
6 ¶ Sexto an poſſit capl'm ſede vacante facere ſta
tuta diſtringētia totā dioceſim. ꝛ dicit Pañ.fin
Sede.cōſt.xvi.qđ ſic:qꝛ hoc a iuriſditione depen
det:vt.i.c.ſi.de cōſti.lib.vi.in qua q̇dē iuriſditio
ne capl'z ſuccedit. Et talia ſtatuta durāt ēt i tp̄s
ep̄i futuri:qꝛ de natura ſtatuti eſt vt ſit ꝑpetuū:lꝫ
extinguatur ptās ſtatuētis:vt in.c.ſi.de of.lega.
ep̄s tñ poterit illa ſtatuta reuocare:quia ſtatue-
re non pōt capl'm in ꝑiudiciū ep̄i futuri ſicut nec
predeceſſoꝛ in preiudicium ſucceſſoꝛis:qꝛ par in
parem non habet imperium. de elec.innotuit.
7 ¶ Septimo vtrū ſuccedat capl'm in iuriſditione
quā hꝫ ep̄s puta ſi ep̄s hꝫ intereſſe alicui electio-
ni ex cōſuetudine. ꝛ Ho.in.c.ſcriptū.de elec.ſen
tit qđ nō:collecta.autē ſentit ꝯ̃riū: qꝛ eadem rō
dꝫ eſſe in additamento:q̄ in principali qđ ſatis
plꝫ Panoꝛ.ex quo illa iuriſditio competit epiſco
po vt epiſcopo:q̇ tamen Panoꝛ.in. illa.de elec.
8 tꝫ opi.Inn.dicēs hoc cōiter teneri a doctoꝛibus.
¶ Octauo vtrum ſi ep̄s habeat collationē cum
alio:vel aliqui debeant requirere cōſilium epiſ-
copi vel aliquo actu capl'm ſuccedat:ꝛ concludi
Panoꝛ.qđ nō.per.c.vnicum.ne ſede vac.lib.vi.
9 ¶ Nono vtruꝫ ſuccedat in priuilegiis: indultis
dignitati ep̄ali:vt.n.c.ſi.cum ꝯcoꝛ.ibi poſitis in
glo.de priui.lib.vi.ꝛ cōcluditur qđ nō:qđ Joan.
an.hꝫ pro indubitato:qꝛ priuilegium nō dꝫ exce
10 dere perſonaꝫ priuilegiati:vt in.c.ſane.de priui.
¶ Decimo vtrū dare poſſit indulgētias de q̇bus
in.c.cū ex eo.de pe.et remiſ.ꝛ dico qđ ſi tenētur eē
iuriſditionis ꝙ cōi' eſt:ꝛ de mēte.s.tho. in.iiii.
di.xx.dubitari pōt:qꝛ vꝛ actus volūtari' ꝛ nō ne
ceſſarius:tñ ſcd̄m Panoꝛ.teneri pōt qđ poſſit: qꝛ
cum iura dicant qđ capl'm ſuccedit in iuriſditiōe
et non diſtinguant inter contentioſam et volun-
tariam:debet intelligi in vtraque.
11 ¶ Undecimo vtrum capl'z ſuccedat in ptāte do
cto:ādi vbi ep̄o cōpetit hec ptās:nec aliq̇d in p̄ri
uilegio caueꝛ de caplo:ꝛ cōcludit Panoꝛ.ꝙ ant
ep̄s hāc ptātē hꝫ ex ꝑuilegio ſp̄ali: ꝛ tūc nō trāſit
in capl'm per ſuperi' dicta:aut hꝫ a iure cōi ſcd̄m
opi.quā ſentit Ho.vt no.gl.in cle.ii.de magi. et
tunc capl'm ſuccedit. De ptāte aūt cōferēdi bene-
ficia.vide ſupra beneficium ſecūdo in principio.

¶ De charactere.

Character q̄ſtū colligitur ex communi do
ctrina theologoꝝ p̄cipue.ſ.tho.ꝛ.ſ.bōa.
eſt q̇daꝫ ſp̄ūalis qualitas ſiue habit' in
delebilis in mēte ſiue intellectu aīe nr̄e
q̄ vel q̄ ē potētia actiua vl' paſſiua exercēdi opa
illi' nature i quā q̇s ꝑ gr̄aꝫ eleuat':ſicut coloꝛ eſt
potētia q̄ ignis pōt calefacere:ꝛ mollities ē potē
tia q̄ cera pōt figurari. Datur autē character ad
quatuoꝛ.ſ.ad ſignificādū:ad diſponendū:ad aſſi
milandū:ad diſtinguēdū:qꝛ cū ſit ſignū ſacramē
tale ſiue ſacramentū.ꝛ res ſignificat gr̄aꝫ gratū
faciētem:nec ſolū ſignificat ſꝫ diſponit ad eā: qꝛ
vſus ſacramētoꝛū noue legis nō eſt tātū in ſigni
ficādo:ſꝫ etiam in diſponendo ſiue efficiēdo ꝯfi
gurāt. Et qꝛ diſponit ad gr̄am hꝫ aliquaꝫ ſimili
tudinem cū gr̄a q̄ eſt q̇dā participata ſimilitudo
nature:et conſequenter configurat omnes vel aſ
ſimulat deo. Et cōſequēter etiā inter ſe aſſimilat
oues dei. Et cōſequēter diſtinguit ab his qui nō
ſunt de grege dominico Imprimiꝛ aūt ſolū in tri
bus ſacramentis.ſ.in baptiſmo cōfirmatione et
ordine:qꝛ vt dicit.s.tho.per hec tria ſolū manci
paꝛ homo ad aliqđ ſacramētū exercēdum actiue
aut paſſiue:qꝛ per baptiſmū pōt q̇s ſacramenta
ſuſcipere.ad qđ ordinaꝛ quodā mō etiā cōfirma-
tio.per ordinē vero pōt quis ſacramēta cōferre. Ad q̇d daꝛ.

¶ De carcere.

Carcer īportat priuationē liberta-
tis i vſu mēbroꝝ cōpis:ſine violen-
tia mēbris adhibita: et ſine cuſto-
dia viua:ſicut ligatio aut compedi
tio importat idem cū violentia.et
captiuatio cum cuſtodia viua. 1. q.
¶ Primo vero q̄riꝛ an q̇s poſſit ſe vel aliū addi
cere carceri ꝛ dico qđ poteſt q̇s ſe facere includi
in arcto carcere ad penitētiā peragēdā ſꝫ pañ.in
c.veniēs de regu.ex.c.illo.ꝛ.c.q̄ ꝟc.xvi.q.i. Aliū
autē incarcerare lꝫ ſcd̄ꝫ.ſ.tho.ii.ii.q.lxv.ſolū ſcd̄ꝫ
ord.iuſtitie.ſ.ad penā vel cautelā mali vitandi:
ꝛ hoc per iudicē ſolū: qꝛ lꝫ cuilibet liceat aliū de
tinere ad horā ab aliquo illicito ſtatiꝫ ꝑpetrādo
ſicut ne ſe precipitet vel alium percutiat:tñ ſimpl'r
alium includere vel ligare ad eum pertinet ſolū
qui hꝫ vl'r diſponere de actibus ꝛ vita alterius. 2
¶ Scd̄o vtrum incarcerās aliquē iniuſte teneaꝛ
ad reſtōnē de oī damno:ꝛ dico ꝙſic ꝛ ēt de iniu
ria ar.c.penale.cū ibi notatis.xiiii.q.v. Et q̇cūq̧
priuat' aliquē icarcerauerit:ēt pro manifeſto cri
mine capite puniꝛ de iure ciuili.C. de coarcta.l.
oēs.lib.ix.imo cōmittit crimen leſe maie. ꝛ vlti-
mo ſupplicio puniꝛ q̇ſquis hꝫ carcerē ad aliquē
detinendū.vt.C.de pu.carce.l.vnica.verū glo.
intelligit ad detinendum publice accuſatū. ſec'
ad detinendos pꝛopꝛios ſeruos ne fugiant.
¶ Tertio vtrum cedēs bonis poſſit incarcerari 3
ꝑ debito:et dico qđ nō:qꝛ vt dicit pañ.in.c.latoꝛ
de pig.non pōt q̇s etiā ꝑ pactum carceri ſe obli
gare pro debito renūciādo bñficio ceſſionis bo-
noꝛum qꝛ eſt ꝯ̃ bonos moꝛes:et idem tenet Dy-
per.§.eleganter.in.l.alia cā.ff.ſol.ma.qđ.bar.pu
tat verum in.d.§.eleganter.niſi in duobus caſi
b' Primo ſi alienauit oīa ſua bona in fraudē cre
ditoꝛū:caſus eſt in.l.ſi.ff.q̄ in frau.cre.qđ tꝫ Dy.

§.ſi qs in fraudez.iſti.de ac.Scḋo ſi debitor tp̄e
quo ꝯxit ſciebat ſe non ſoluendo eē:vt.ff.de iure
do.l.pe. Nā i iſtis duob⁹ caſib⁹ nō dabit ſibi be
neficiuz ceſſionis bonoꝝ qḋ intelligo verū etiaz
in cōſciētia poſſe fieri ad penaz:qꝛ fuit in culpa.
Aliqñ tñ eſt ꝯ preceptū charitatis īcarcerare pro
debito cedentē bonis:vt puta qñ in nulla culpa
eſt ḋ dāno proximi:et nō hꝫ vnde ipſe ſatiſfaciat
nec ſperatur quod ali⁹ pro eo ſit ſatiſfacturus.
4 ¶ Quarto vtruz valeāt ꝯtc⁹ geſti p incarceratū:
ꝛ rn̄deo ſcḋz doc.maxīe Pañ.i.c.accedēs.de pc.
1.cō. per has ꝯcluſiōes. Prima q̄ captiu⁹ ē apud ho
ſtes:cum libertatē pdiderit:nec teſtari pt:nec ali
quē actuz facere vt hō liber.vt in.l.ei⁹.ff. de teſt.
2 ꝛ in.l.diu⁹.ff.de iure fiſ. Scḋa detent⁹ in puato
carcere iniuſte ſiue in carcerē iniurioſo:puta a la
tronibus vl̄ tyranno:ſi q̄d agit cū detētore poſt
modum pōt allegare metū et facere actū reſcidi
vt in.l.q̄ in carcerē.ff.qḋ met.cā cum alio vō ab
ipſo detentore ꝯhere pōt:niſi ad hoc detineatur
iuxta no.i.c.dñs.de ſecūdis nuptiis pōt etiā in
carcere facere teſtm̄:vt in.l.metum.§.ſed lꝫ.ff.qḋ
me.cā. Tertia detent⁹ in carcere publico et iu
ſte.ſi ē damnat⁹ pena capitali:nō pōt aliq̄d age
re tanquam liber:qꝛ eſt effect⁹ ſeru⁹ pene:ꝛ bona
ſua veniūt ad ſuccedentes abinteſtato:vt in auť.
bona damnatorū.C.de bo.dā.vnde etiā ad pias
diſponere non pōt:vt dicit Joā.an.in.c.ij.de vſu
ris.lib.vj.ſi vero nō eſt dānatus pena capitis:ſꝫ
eſt detētus in carcere ꝯhere pōt ꝛ alios actus age
re:vt in.d.l.qui in carcerez.Et cū eo ad cui⁹ peti
4 tionem detinetur ſcḋm Bar.ibi. Quarta obſes
proprie vt qui datur pro ſecuritate ab hoſtibus
cum perdat libertatem nō poteſt aliquid diſpo
nere.:vt liber.nec teſtari vt in.l.obſides.ff.de te
ſta.ſecus de obſide improprie: vt ſi vna ciuitas
dat alteri ciuitati obſides:vel vnus nobilis alte
ri:quia non perdunt libertatem nec poſſunt ſic
dari vt ſint obſides proprie:vt infra obſides.
5 ¶ Quinto vtrū dicatur qs liber a carcere aut vl̄
cilis q̄ eductus de carcere cuſtodit ī publico : et
dicit Pañ.in.d.c.accedēs.de mente bar.l.d.l.q̄
in carcerē.qḋ nō.qḋ facit ꝯ practicaz aliqrū q̄ in
carceratū educunt:ꝛ cuſtodiri faciūt p familiaz
vt ꝯhat. Nā certe liberat⁹ dici non poteſt:vt in
d.c.accedens.Ex q̄ hr̄ qḋ nō ſufficit extra territo
rium perduci niſi perducatur ad locum ſecurum.
6 ¶ Sexto vtrum teneat mr̄imoniū ꝯtū in carce
re:et Pañ.in.c.dñs.de ſecun.nup.dicit qḋ ſic ex
quo vis nō ꝯfert in mr̄imonio ꝯhendo : ex quo
etiam infert ibi qḋ ſi tenet matrimonium quod
maximam libertatem requirit : vt in.c.cum locū.
de ſpon.ꝯñr tenent contractus in carcere geſti:
ſed tamen hoc dictum limita:vt.ſ.§.iiij.
7. ¶ Septimo vtrum iudex poſſit ex offō ſuo aliqs
a carcere liberare:ꝛ dico quod dꝫ eos viſitare et
facere q̄ habeāt neccia.C.de epi.aud.l.iiij.et libe
rare poteſt eum quē videt ad nulli⁹ inſtātiā:vl̄ ſi
ne delicto aut ḋbita cā retētū ex mero offō:vt no.
bar.in.l.ſi qs xpori.§.ſi fugitiuuz.ff.de fur. Utrū
aūt q̄ iurauit redire ad carcerem ad hoc teneatur
cum piculo vite vl̄ vtrū dānat⁹ fugē poſſit de car
cere vid.ſ.acuſatio.§.vi. vide ēt.j.hēſis.ij.§.vij.

¶ De Cardinali.

Cardinalis dict⁹ ē a cardine ſup q̄
quieſcit oſtiū apiēdū ꝛ claudēdū
Et dicunť cardinales ſꝫ Aug.de
ancho.qui pape ſicut apl̄i xp̄o aſſi
ſtunt ī q̄ruz collegio manet ptā s
pape eo mortuo dupl̄r ſm̄ Augu.
de ancho.primo quidē quātū ad radicez primā:
inquātum.ſ.eligūt ꝛ ꝯſtituūt papā:ꝛ ſcḋo q̄tum
ad materiale in papatu:inquātū p electionē pſo
nā determināt:nō aūt manet quātuz ad actualez
adminiſtrationē q̄ eſt quid formale in papatu niſi
inquātū per ſtatutū:vel ꝯceſſum:aut commiſſum
predeceſſoris eis lꝫ:vt eligere papā tali modo ꝛ
hmōi:vn̄ cū hec etiā nō maneat ī xp̄o de cōi iure
q̄ ſolū per papā adminiſtrat:ſimul cuz papa mori
tur. Unde papa mortuo collegium cardinalium
nō poteſt diſpēſare in ꝯſtitutiōib⁹ ei⁹ aut adde
re vel minuere:vel ordinare aliqua ſpectātia ad
iuriſditionē ei⁹ qꝛ inquit idē ꝯſtitutio ſuperioris
per inferiores tolli nō pōt. Et hoc expreſſe deci
diť in.c.ne romani.in cle.vbi vacante ſede nihil
collegio cardinalium exercēdū pmittiť:niſi loco
camerarij eccl̄ie vel alicui⁹ penitētiarij ſi cōtin
geret eos debitū nature exoluere:aliū ſubroga
re. Puto etiam inquit idez qḋ ſi piculū iminere
terre vl̄ reb⁹ eccl̄ie poſſit adhibere ſalubre reme
diū Nec tñ ex hoc eccleſia ſuam perdit iuriſdi
tionem que in epiſcopo manet ſed actualem vt di
ctum eſt adminiſtrationem ad tempus. Quomo
do cardinales debeant papam eligere: vide in
fra electio.iij.§.iij.

¶ De charitate.

Charitas ſcḋm Aug.eſt rectiſſima animi
affectio qua diligitur deus propter ſe ꝛ
proximus propter deum et idem in.iij.
ſententiarum.diſtin.xxvij.
¶ Primo vero q̄riť q̄ ſint nobis ex charitate di 1.qō
ligēda:ꝛ dico ſcḋz.s.tho.ij.ij.q.xx.ꝛ.iij.di.xxviij.
ꝛ de vtu.in cōi.q.de charitate:qḋ cuz dupliciter
aliquid ameť.ſ.ſicut cui volum⁹ bonū ꝛ ſicut bo
num alicui volitum obiectum charitate diligibi
le:primo modo eſt ſola natura rōnalis : ſcḋo vō
mō oē bonū īquātū bonū ei⁹ ꝓprio mō diligim⁹.
Igiť ex charitate diligēd⁹ eſt primo mō de⁹ bea
tificās ꝛ ſcḋo proximus vnit⁹ deo beatificāti actu
per cognitionem ꝛ amorē vt beati tertio proxim⁹

vnitus ei habitu: vt iuſti viatores. et etiam nos ipſi. quarto vnit⁹ ei potentia: vt viatores iniuſti nõ creature ratiõales ei non vnibiles vt dãnate ſiue angeli ſiue hoĩes ſint. q̇nto ipſa charitas ſicut ratio diligẽdi: et ſicut bonũ qḋ velle debem⁹ oĩb⁹. et ſexto corpus nr̃m ſicut qḋ cõparticipabit felicitatẽ nobiſcũ per quãdã redũdantiã ab aĩa. ⁊ ſeptimo creature irratiõabiles ſicut ea q̇ debemus velle nobis ⁊ amicis q̃tum expedit neceſſitati ⁊ amori ad deũ quibus modis licite diligit̃ mundus. ſ. ad neceſſitatẽ ⁊ ꝑpter deũ: ſec⁹ ad ſuperfluitatẽ. vel ꝑpter ſe ibi ſiſtẽdo ꝯcor. alex. Si tñ cõſiderem⁹ beatificabilia cõicantia in beatitudine ſuper cuius communicatione fundatur amicitia charitatis: ſic aug. diſtinguit quatuor ex charitate diligenda. ſ. deum proximum: corpus noſtrũ et noſipſos: et de his vide vbi ſupra.

2 ¶ Scḋo q̇rit̃ vtrũ ſit ordo in charitate ⁊ q̃lis: et dico ex doctrina eiuſdem vbi. s̃. ꝙ in ea eſt ordo ſm̃ illud cant. ii. ordinauit in me charitatẽ: q̇ eſt primo in effectu ⁊ ab eo ad effectũ deriuat̃. nõ q̇ ſemꝑ magis dilecto mai⁹ aliq̇d in effectu impendat̃ actu: ſed actu vel animi preparatione ſi indigeat. Debet aũt hõ taĺr ordiate diligere. prĩo vt deũ diligat pluſq̃ ꝓximũ et ſeipm̃ et ſuꝑ oĩa. Et ſcḋo ſeipm̃ ⁊ ſuũ corp⁹ ⁊ ſuas res plus q̃ ꝓximũ et ei⁹ corpus aut res. Et tertio ꝓximũ pluſq̃ ꝓpriũ corpus ſiue ꝓpriã vitã ⁊ hoc q̃tũ ad ſalutẽ aĩe ei⁹. Et q̇rto plus meliores q̃ cõiũctiores nobis: ⁊ hoc q̃tum ad ſpeciẽ dilectiõis. vt. ſ. maius bonũ velimus magis deo cõiunctis: q̃tum tñ ad dilectionis intentionẽ ⁊ extẽſionẽ eſt econuerſo. q̇ intẽſiori affectu ⁊ plurib⁹ rationib⁹ volumus coniũctiorib⁹ nobis bonũ min⁹: q̇s amam⁹ nõ ſolum amicitia charitatis ſed etiã ſanguinis vel ciuiliter ⁊ hmõi: poſſumus tñ optare ꝙ nobis coniũctiores ſint aliis meliores. Et q̇nto inter cõiunctos nobis plus cõſanguineos in ſpectantib⁹ ad naturã q̃ concaues ⁊ conciues in ciuilib⁹ pluſq̃ ꝯſanguineos: ⁊ ſiĺr cõmilitones in bellicis: ⁊ ſic de aliis cõiunctionib⁹. Et ſexto ſimpliciter plus parẽtes q̃ filios licet aliquo modo ſit econuerſo vnde filio magis debem⁹ prouidere. ⁊ patrẽ magis honorare. Et ſeptimo ſimpĺr magis patrẽ q̃ matrẽ. Et octauo parẽtes magis q̃ vxorẽ q̃tum ad bonum quod eis volum⁹ ⁊ econuerſo q̃tum ad intẽtionẽ volẽdi ꝑpter maiorẽ coniunctionẽ. Et nono magis bñfactorẽ ſuũ q̃ beneficiatũ a ſe quãtum ad bonũ volitũ: ſed ecõuerſo quantũ ad intentionẽ volendi ratione iam dicta. Et de his omnibus. s. Tho. vbi. s̃. aſſignat rationes.

3 ¶ Tertio querit̃ q̇s ſit modus amandi ꝓximũ et deũ ex charitate: et dico ex doctrina eiuſdẽ q̃tũ ad ꝓximũ ꝙ illũ diligere debem⁹ ſicut nos ipos non ſicut. i. tm̃ q̃tũ nos: ſed ſicut. i. eo modo quo nos vt. ſ. ꝑpter ei⁹ ⁊ nõ alterius vtilitatẽ eum diligam⁹ eo fine quo nos ex charitate diligim⁹ ſcʒ in ordine ad felicitatẽ: optando ei bona gr̃ie et gl̃ie ⁊ virtutũ: alia aũt bona eis velle nõ tenemur niſi inquãtũ faciũt ad virtutes gr̃am ⁊ gloriã: tenemur tñ ſm̃. ſ. bo. nõ velle eis malũ inquantum malũ. i. ꝑ ſe: lʒ poſſimus eis appetere malũ ꝑpter bonum puta correctionẽ eorũ vel hmõi. xvi. tra. de auari. Quãtũ ad deũ vero mod⁹ diligendi ſm̃ ber. eſt vt ſine mõ. i. ſine mẽſura diligam⁹: amando q̃tũ poſſumus: toto corde tota mẽte ⁊c. ſicut precipit̃ math. xxii. ⁊ luc. x. ⁊ mar. xii. qḋ q̇dẽ p̃ceptũ ſm̃. ſ. tho. in vita preſenti implere poſſumus imperfecte: nõ autẽ ꝑfecte. nã his duobus modis põt impleri p̃ceptũ: ſicut p̃ceptũ ducis p̃cipiẽtis pugnã: ꝑfecte implet miles q̇ venit ad finẽ ducis. i. q̇ pugnãdo vincit imꝑfecte vero miles q̇ ad finem q̇dẽ ducis nõ attingit: tñ ab ei⁹ ordine non recedit. i. q̇ nõ vincit q̇dẽ: ſed tñ pugnando nihil agit cõtra militarẽ diſciplinã. Intẽdit aũt de⁹ ꝑ hoc p̃ceptũ ꝙ hõ ſibi totaĺr vniat̃: qḋ erit in patria: vñ ibi ꝑfecte implebit̃: non aũt in via. nec tñ peccam⁹ dũmodo nihil diuine dilectiõi cõtrariũ agam⁹ hec ex. s. Tho. Et idẽ intẽdit. s. bo. in. iii. diſt. xxvii. q̇ dicit ꝙ tenemur ex charitate diligere deũ toto corde: nõ ꝑ excluſionẽ affectus extranei q̃ſi. ſ. nihil ſit in nr̃o amore niſi de⁹: q̇ eſt impoſſibile in hac vita ſed ꝑ excluſionẽ affect⁹ ꝯtrarii. vt ſcʒ nihil ſupra deũ vel eque vt deũ diligam⁹.

¶ Quarto vtrum ex charitate teneamur diligere inimicos. et dico ex doctrina ⁊ mente eiuſdem ꝙ non tenemur de neceſſitate charitatis diligere inimicos inquãtũ ſunt inimici: q̇ hoc eſt diligere malũ alterius: ⁊ intẽdit ꝙ non tenemur eos diligere q̃tũ ad pctm̃: nec etiam tenemur inquit abſolute eos diligere q̃tum ad naturã in ſpeciali vt ſcʒ aliquis ad inimicum moueatur motu dilectionis: q̇ nec ſic tenemur moueri ad quoſlibet homines niſi ſecundũ preparationẽ animi: vt ſcʒ homo habeat animũ preparatũ ad hoc ꝙ in ſingulari diligeret inimicum ſi neceſſitas occurreret: abſq̃ neceſſitate autem diligere perfectionis eſt. Tenemur autem eos diligere q̃tum ad naturam in vniuerſali: vt. ſ. diligẽs deum et ꝓximum ab illa generalitate inimicos non excludat.

¶ Quinto vtrum ex charitate teneamur inimicis effectus vel ſigna dilectionis exhibere: ⁊ dico ex doctrina eiuſdẽ qḋ ſicut homo tenetur eos diligere in cõi et nõ in ſpeciali niſi ſm̃ p̃parationẽ animi: ita tenet̃ eis exhibere ſigna ⁊ effectus dilectiõis q̇ in cõi ꝓximo exhiberi conſueuerũt: puta cũ q̇s orat ꝓ oĩbus fidelib⁹: vel pro toto ꝓplo. vel cũ aliq̇ beneficiũ impendit toti cõitati: tunc etiã hoc exhibere inimicis eſt de neceſſitate precepti ⁊ contrafaceret pertinet ad liuorẽ vindicte. 5

Specialia vero beneficia vel ſigna dilectionis q̄
q̇s aliquib⁹ particulariter exhibet: exhibere ini-
micis non eſt neceſſarium niſi ſm̄ preparationez
animi: vt ſcʒ inuentur in arti. neceſſitatis preter
quē facere pertinet ad charitatis perfectionem.

6 ¶ Sexto vtrū inimicis veniā petentibus veraci
ter.i. paratis emendare ſm̄ facultatem remittere
teneamur: et dico ꝙ ſm̄ pe. taran. ex iniuria vel
dāno tria conſueuerūt oriri.ſ. in corde ſiue in af-
fectu rācor.i. ira vel amaritudo ſeu indignatio:
et in ope ſiue in effectu ſigna rācoris: ⁊ in iure ſi-
ue in foro actio ꝯ iniuriātem. Primū ſm̄ oēs te-
net̄ hō ſtatim remittere: immo nūq̄ in corde hr̄e
ſm̄ illud matt. xviij. niſi remiſeritis de cordibus
veſtris ⁊c. ⁊ intellige ꝑmo ſi rācor ſit in volūtate
q: de ſenſu nō poteſt ad libitum expelli ſicut nec
amor. ſcōo ſi ſit iniuſt⁹. Scōm vero tenet̄ remit-
tere veniā petēti veraciter. ſm̄ illud luc. xvij. ſi re-
uerſus fuerit ad te dicens penitet me dimitte illi
immo ſm̄ Alberic. tenetur ad hoc etiā non peten
ti veniā: lʒ petr⁹ videat̄ oppoſitū tenere. Sʒ pri-
mū ſum. ang. credit verū in ſignis rācoris proxi-
mis: vt nunq̄ loqui: diuertere ab obuiāte: toruo
aſpicere viſu ⁊ hmōi: q: ab omni ſpē mali eſt ab-
ſtinēdū: ſcōm vo in remotis vt nō cōuerſari ami-
cabiliter: nō facere mutua obſeq̄a: et hmōi. Ego
vero ꝑmū credo verū de ſignis rācoris q̄ tollun
tur ſigna dilectiōis vniuerſalia ad que tenemur
ſicut eſt ſalutatis duob⁹ tertiū non ſalutare: ſm̄
vero de his q̄ opponunt̄ ſpecialib⁹ qñ q̇s ex bo-
no fine hoc facit puta ad reprimendam temerita
tē vel hmōi: q: eſt dare caſum ī q̄ opʒ oſtēdere ſi-
gnū dilectiōis vel rācoris ſpāliter: ⁊ cū ad primū
non teneamur vt dictū eſt licitum erit ſcōm: ſicut
etiā ⁊ ip̄m rancorē licite aliqñ tenemus.ſ. qñ eſt
iuſtus ad iuſte puniendū. Nec obſtat ꝙ abſtinē-
dū eſt ab oī ſpē mali. j. theſ. vltimo: q: hoc nō eſt
de neceſſitate ſalutis niſi qñ malū illud non pōt
eſſe bonū puta a ſpē fornicatiōis: rancor aūt ali-
qñ eſt licit⁹ ſicut ⁊ ira: ⁊ hoc ſumēdo rancorē im
proprie: vt eſt filia ire. i. indignatio: nō aūt pro-
prie: vt eſt filia accidie. Tertiū aūt homo remitte
re non tenet̄ niſi ille ꝓ poſſe ſatiſfecerit. vt in. c. ſi
quis cōtriſtat⁹. di. xc. ⁊ no. in. c. ad apl'ice. de ſen.
et re iudi. lib. vj. et in remiſſiōib⁹ dictoꝝ iuriū et
extra de male. inotuit. cū cōcordātiis ibi poſitis.
Et hoc ſatis clarū eſt: q: legitime peti poteſt eſti
matio iniurie etiā vltra intereſſe rerū de immu.
ec. qñ lib. vj. niſi ex hoc oriret̄ preponderās ſcā-
dalū reſpectu ſalutis anime vel corporis. Ex his
patet ꝙ non eſt de neceſſitate ſalutis vt offen-
ſus ab aliquo illum ſalutet aut ei conuerſetur.

7 ¶ Septimo vtrum teneamur ex charitate ſerui-
re deo ſine ſpe alicuius vtilitatis tēporalis aut
eterne retributionis: et dico quod eſt mortale
amare et diligere deū propter aliquod tēporale:
aut etiā ꝓpter vitā eternā finaliter ſeu principa-
liter: q: talis amās nō habet finē ſuū in deo ſʒ in
ſeipſo ſiue in creatura: nec amat deū tanq̄ ami-
cum ſeu amore amicitie qui vtilitatē nō reſpicit:
ſed amore concupiſcētie eo modo quo amamus
equū quē nobis volumus ⁊ cōcupiſcim⁹. Et tñ li
citū ſecūdario amare deū propter iſta: quia etiā
iſta amantib⁹ deū in ſcriptura promittunt̄ licitū
eſt etiā aliquid operari principaliter ꝓpter pro-
priā vtilitatē: puta facere eleemoſynā vt de⁹ no-
bis miſereat̄ ſm̄ illud mat. vi. theſaurizate vobis
theſauros in celo. tamē melius eſſet in omnibus
operibus nunq̄ ad propriū meritū: ſed ad diui-
num beneplacitū reſpicere ſm̄ illud Jo. iiij. meus
cibus eſt vt faciam voluntatem patris ⁊c.

¶ Octauo vtrum bona opera extra charitatē fa 8
cta valeant ad aliquid: et dico ſm̄ Ray. ꝙ lʒ nō
valeāt directe ad vitā eternā.ſ. per modū meriti
valent tamen ad alia quinq̄. Primo ad tolera-
bilius perferendum futurū iudicium. de pe. diſt.
iij. ſi quis autē. Secūdo ad tēporalē proſperita-
tē. de pe. diſt. iij. cauendū. xxij. q. ij. ſi quelibet. Ter
tio ad citius illuſtrari per penitentiā. de pe. diſt.
v. falſas. Quarto ad aſſuetudinē operū bonorū
ſicut olim baptiſmus ioānis de con. diſt. iiij. non
regenerabantur. Quinto quia diabol⁹ nō habet
in tali tantā poteſtatē ſicut ſm̄ grego. in dia. iu-
deo cruce ſignato demones nocere nō potuerūt.
Adde ſexto q: ſi talis deinde ſaluetur perpetuo
in vita eterna gaudebit ſe talia feciſſe. Adde etiā
ꝙ talia opera nō faciunt futurū iudiciū tolerabi
lius quaſi diluant penā iam debitā: ſed q: impe-
diūt ne alia debeat̄ propter omiſſionē dictorum
operū. vel alia peccata que per hec īpediūtur.
Et hec tenet. s. Tho. et ricar. contra quorum do-
ctrinam ſupple. allegat quoddam ſomniū ex vi-
tis patrū: qui tamen liber non eſt approbatus.

¶ Nono vtrum opera exiſtentium extra chari- 9
tē poſſint aliquo tēpore valere: et dico ſm̄ Ray.
ꝙ opera facta in charitate et per ſequēs mortale
mortificata ac perdita redeunte charitate reui-
uiſcunt et valēt: que autem facta ſunt in mortali
nunq̄ viuere poſſint ſm̄ iſtos verſus. Jlla reui-
uiſcunt que mortificata fuerunt. Uiuere nō poſ-
ſunt que mortua nata fuerūt. Quomodo autem
iſta habeant veritatem eſt ſubtilitas magna in
theologia tractāda. Utrū autem per opera extra
charitatem facta poſſit ſatiſfieri deo. infra ſatiſ-
factio. §. vj. Et de confeſſiōe extra charitatem fa-
cta. infra cōfeſſio. j. §. xxij. Utrum etiam occaſio-
ne religionis ſint pretermittenda opera charita
tis in parētes. J. religio. ij. §. vij. et religio. vj. §. ix.

Caſtratus vtrum poſſit ordinari. infra cor-
pore vitiatus.

¶De casu.

Casus a cadendo dr̄ ꝛ quantū ad mores
vel cōfessores pertinet: dupl'r sumi vr̄:
primo.s.gñal'r vt casus ꝯscie dicat̄ ois
qd̄ de moribꝰ facta siue quesita: siue ꝑti
neat ad pctā: siue ad iuramenta aut vota dispen-
sanda vel relaxanda: siue ad excōicatiōes ꝛ alias
censuras: siue ad qdcūqꝫ alud ꝛ scd̄o spālit̄ ꝛ pro
prie vt casus dicat̄ solū pctm̄. Unde si ep̄s vl' aliꝰ
ꝑlatꝰ cōcedat absolutionē a casibus reseruatis: ꝛ
nihil aliud exp̄mat̄ dr̄ intellgendū ēē a pctis tm̄:
nisi iterr reseruatos enumeret aliqua voti ꝯmuta
tio: q2 tūc cetere cōcedunt̄: ꝛ idē dz excōicatiōi-
bus ꝛ aliis censuris vr̄: q2 hmōi in hac ꝑte requi
runt spāle mādatū. vñ si nulla exp̄mat̄ nulla ꝯce
dit̄: scd̄z cōsuetudinē ꝛ practicā ab oībus doctis
obseruatā. ar. di. cxij. hic sedi. ꝛ si aliqua excipit̄
alie cōcedunt̄: q2 exceptio regulā firmat in ꝯtriuz
xxxi. q. vij. dñs deq̄ Pañ. in. qm̄. de cōiu. lepro.
qd̄ intellige in his q̄ sunt eiusdem gñis: vñ reser
uata vna excommunicatione non conceduntur
irregularitates: nec reseruato vno peccato conce
ditur commutatio votorū infra confessor. iij. §. ij.
2.qd̄ ¶Primo ꝟo querit̄ q̄ sunt casus in q̄s pōt solus
papa ꝛ q̄ reseruant̄ illi: ꝛ dico qd̄ gñaliter loquē
Casꝰ do sunt multi recollecti ex corpore iuris et codi
papa cibus doctorū. de q̄bꝰ ēt plures non veniūt i gña
les. li mādato: sꝫ requirit̄ spāle. dis. xvij. huic sedi. de
1 offi. leg. qd̄ trāslationē. de trāsla. lꝫ. ¶Primꝰ nā
solus papa determinat q̄nē de ꝑtinente ad arti
2 culos fidei vel sacrā. xxiiij. q. j. quoties. ¶Secūdꝰ
est trāslatio epi vel electi ꝛ confirmati. de transl.
inter corporalia. de offi. leg. c. iij. ꝛ idē vr̄ de trās
3 latione abbatū exēptorū. ¶Tertiꝰ est epoꝝ depo
sitio. iij. q. vj. quāuis. ꝛ. c. duduz. ꝛ idē de abbati
bus perpetuis exēptis. ¶Quartus est acceptatio
4 renunciationis episcoporum vel electorum cōfir
matorū vel abbatū qui imediate subsunt aposto
5 lice sedi. vij. q. iij. deniqꝫ. ꝛ. d. c. inter corporalia.
ꝛ de regula. licet. ¶Quintus est epoꝝ exemptio.
s. vt archiepiscopis non subsint. xvj. q. j. frater. et
idem de quibuscunque religiosis vel clericis qui
sunt in aliqua diocesi: vt non subsint iurisditio-
6 ni. diocesani. ¶Sextus est restitutio deposito-
rum ab ordine. ij. qd̄. vj. adeo. el. j. et. ij. quod glo.
intelligit de deposito actualiter id est solenniter
degradato: secꝰ in deposito verbaliter: quod se
quitur. Speculator dicens episcopuz posse resti
tuere verbaliter depositum per. c. ꝛ si clerici. de iu
di. ꝛ idē Archi. ꝛ Panor. licet Jon. an. illud intel
7 ligat simpliciter de omni deposito. ¶Septimus
est iudicialis diffinitio seu interpretatio priuile
giorum pape. de iudi. cum venissent: ꝛ idem fm̄
Hostiē. si dubitetur de ap̄lico rescripto ita ꝙ ab
alio per viam rōnis solui non possit. de offi. leg.
c. ij. ꝛ idem scd̄m eūdē de iterpretatiōe statuti facti
ꝑ legatū cuiꝰ iurisditio finita est. nec alius ei suc
cessit: ꝛ idem de dispēsatiōe in casibꝰ q̄ ꝑ eadem
statuta pape reseruantur. ¶Octauus est mutatio 8
sedis epalis. vij. c. j. tpis. ꝛ idem de mutatiōe vel
dimissione conuentuū ac locoꝝ acceptoꝝ ꝑ ordi
nem mēdicātiū: q2 sine autoritate pape fieri non
pōt. de reli. do. li. vj. de quo īfra excōicatio. viij.
§. xx. Nonus est constitutio noua sedis episcopa 9
lis alicubi. xvj. q. j. felix. de con. dist. j. de locorū.
ꝛ similit̄ institutio noue religionis vel assumptio
noua conuētus ab ordinibꝰ mendicātiū. ¶Deci
mus est subiectio vnius episcopatus alteri vel di 10
uisio vnius in duos. aut vnio duorū in vnū. xvj.
q. j. ꝛ tpis. de excel. prela. sicut in iure. de offi. le.
qd̄ translationem. ꝛ idē de ecclesiis: monasteriis
vel conuentibus exēptis. ¶Undecimꝰ est cōmuta 11
tio aliquorū votorū. s. hierosolimitani. de voto.
ex multa. s. Jacobi ꝛ liminū ap̄loꝝ: vt curia tꝫ et
voti continentie etiā simplicis scd̄m doctores: ꝛ
multomagis voti religionis: et voti solennizati
per susceptionē sacri ordinis in q̄ etiā ipse papa.
dispensare non cōsueuit: lꝫ possit fm̄. s. tho. i. iiij
ꝛ alios. Utrū autē dispensare possit in voto solē
ni. vide infra votum. iiij. §. v. ¶Duodecimus est 12
concessio veniendi ꝯ licitū iuramētū. de iureiur.
venientes. vel etiā de q̄ est dubiū an sit licitū. de
elec. venerabilem. qd̄ tm̄ sine rationabili cā face-
re non dꝫ ꝛ scd̄z ꝟꝟ. soluz in arduis de dubiis tm̄
dicit. s. tho. in sum. & ep̄m posse dispēsare. ¶Ter 13
tiusdecimus est dispensatio in certis irregulari-
tatibus ꝯtractis ex criminibus maioribꝰ adulterio
cum quis est in iudicio confessus vel cōuictꝰ. de
iudic. at si clerici. specialit̄ ex bina baptizatione
scienter de cōse. di. iiij. cos. ꝛ. c. q̄bꝰ. ꝛ idē si igno
ranter et postea ratificetur. ꝛ ex bina receptiōe
eiusdem ordinis. j. q. vij. saluberrimū. ꝛ idē est ex
re confirmatione seu rescriptiōe. de con. dist. v.
dictum. ꝛ ex susceptione ordinis ab hereticis ad
fidei subuersionem. j. q. vij. ꝯuenientibus: in q̄bus
solus papa dispensat: ꝛ sil'r in suspensione ꝯtracta ex
ordinatione simoniaca ex ꝑte ordinatoris ꝛ ordi
nati. ix. q. j. ab excōicatis. j. q. j. si q̄s ep̄s. immo
hoc q̄litercumqꝫ interuenerit simonia. vt in extra
uag. martini q̄nti. que incipit dānabile. ꝛ in alia
eugenij. iiij. que incipit cū detestabile: ꝛ sil'r in re
tētione bñficii simoniace obtenti vel dignitate. 14
¶Quartusdecimus est in bigamo vt possit ordi-
nari de biga. cuz nuper. ꝛ. c. fi. ¶Quintusdecimꝰ
est i clerico non ordinato ministrāte i ordine sa-
cro quem non hꝫ qui sine pape dipensatione ad
superiorem ordinem promoueri non potest et
si in suscepto possit per episcopum tolerari. extra
de cleric. non ordin. mini. c. j. et. ij. et. iij. ¶Sex- 16
tusdecimus in corpore viciatis si vitium im-

pediat ordinis executionez vt ſi ſit monoculus
vł digito carens:vł epilētic⁹:aut ſi ſit gñans no
tabilē deformitatem:vt ſi ſit naſo iciſo:vel mul-
17 tū gibboſus vł gutturnoſus extra de cor.vi.p to
tū.ꝛ di.lv.p totū.¶Decimuſſeptim⁹ eſt in homi
cidio vel mēbri mutilatione voluntarie factis:
ſiue cum pctō ſiue abſq; pctō:vt ex iuſtitia iudi-
cis.l.di.miror.ꝛ idez de dantib⁹ ad hoc cōſiliū
auxilium vel fauorē verbo facto aut coopatione
18 ppinqua.diſt.l.ſi qs viduā.¶Decimuſoctau⁹ ē
in excōicato maiori recipiēte ordines.de ſen.ex
co.cū illoꝝ.ꝛ eodē mō ſi exiſtēs apoſtata a reli-
19 gione recepit ordines.de apo.c.fi.¶Decimuſno
nus eſt in excōicato maiori ſuſpēſo vel iterdicto
miniſtrāte i aliq ordine ſacro:qꝛ in tali irregula
ritate ſol⁹ papa diſpenſat i q tñ mēdicātes aliq
ſunt priuilegiati niſi forte abſolutio a tali excōi
catione eēt pape reſeruata:qꝛ tunc vł reſeruata
et diſpenſatio in tali irregularitate ſcḋm Arch.
20 ¶Uigeſim⁹ eſt diſpēſatio cum illegitime natis
qītū ſcz ad ſuſceptionē maioꝝ ordinū vt bñficio
rū curatoꝝ ꝛ dignitatū.de fi.pſby.is q.li.vj.tol
lit tñ talis irregularitas per religiōis ingreſſuz
q ad oēs ordines.di.lvj.p totū.non tñ q ad pla
turā.¶Uigeſimuſprimus eſt qḋ qs habeat duo
21 vel plura bñficia cum cura niſi ſint vnita vł vnū
alteri annexum.de pbē.de multa.ꝛ ſilr qrvni ec
22 cleſie duo pīt pſint.xxj.q.ij.c.fi.¶Uigeſimuſſecū
dus eſt vt non hñs.xxx.annū.etatis habeat epa
tum.de ele.cū nobis olim.vel eccl'ias aut digni
tates curatas añ.xxv.co.ti.lz canō.lib.vj.nō cu-
ratas aūt dignitates.añ.xx.ſcḋz Joā.an.de quo
23 ſ.bñficium.iij.§.j.¶23.eſt circa etatē ordinādoꝝ
in q ſol⁹ papa diſpēſat.et de q īfra etas.§.j. et ſi
ante talē etatez pmot⁹ ſuſpenſus a plato:poſtea
ſe exerceat in ordine illo efficitur irregularis nō
24 diſpenſandus niſi p papā ſcz Ray.Jo.an.ꝛ alios
¶24.eſt qḋ ipſe ſolus pōt gñale ɔciliū celebrare.
di.xvij.p totū.ꝛ cōdere canonez gñalē.xxv.qō.j.
25 §.ſi ergo.ꝛ.C.de leg.l.j.¶25.eſt qḋ ipſe ſol⁹ pōt
pſonā eccleſiaſticaz ſuo iure priuare.ix.q.iij.per
principalē.ꝛ di.xix.in memoriam.de exce.prela.
qñ.ꝛ ſolus pōt ɔcedere pbēdā vel eccleſiā nō va
cantē.de cōceſ.pbē.nulli.ꝛ de reſcrip.eam te.le-
gat⁹ aūt etiā habēs plenā legationē hoc nō pōt
in qbuſcūq; pſonatibus dz qs per electionē aſſu
26 mi de offi.leg.deliberatione.li.vj.¶Uigeſimuſ
ſext⁹ eſt qḋ ſol⁹ excōicatū a ſe nominatim pōt ab
ſoluere.de ele.venerabilē.ꝛ ſilr eſt de pticipan
te.de elec.venerabilē et ſilr eſt de participante
cū tali in crimine q tñ participans ſi ſit clericus
27 varia eſt opinio.de ſen.excō.ſignificauit.¶Ui-
geſimuſſeptim⁹:eſt quia ſol⁹ abſoluit excōicatū
a ſuo legato:qꝛ nolebat obedire ſue ſnīe diffi-
nitiue ſi ſteterit in excōicatiōe p annū.de offi.
leg.qrēti.ꝛ idē in excōicato a legato vel delega
to cui⁹ iuriſditio expirauit:nec alter ei ſucceſ-
ſit.vt in.d.c.qrēti.ꝛ de offi.or.paſtoralis.¶Ui- 28
geſimuſoctau⁹.eſt qꝛ ſol⁹ cognoſcit in cauſis ap-
pellatione remota.ix.q.iij.cūcta.ꝛ.c.aliorū.ꝛ ſo
lus cognoſcit de cauſis per appellationē vel rela
tionem ad ipz delatis.de offi.leg.lz.ꝛ ad ipm ap
pellatur omiſſis mediis.ij.q.vj.c.ij.ꝛ ſequē.Et ſcz
Hoſt.legatus videtur habere idem priuilegium 29
¶Uigeſimuſnonus.eſt qꝛ ſolus ordinat illum ad
diaconatum:ꝛ pſbyteratum quem ordinauit ad
ſubdiaconatum.de tēpo.ord.cū in diſtribuēdis.
ꝛ ſolus conferre pōt ſubdiaconatū dieb⁹ dñicis
ꝛ aliis feſtis pcipuis.¶Trigeſimus eſt qḋ ſolus 30
ſemp ꝛ vbiq; pallio vtit:ad deſignādū plenitu-
dinē ſue ptātis vbiq;.de vſu pal.ad honorem.et
aliis pallium concedit:ſm Ho.tñ patriarche ha-
bent priuilegiū cōcedendi palliū ſubditis ſuis:
ſed vide infra pallium.¶Trigeſimuſprimus eſt
qḋ ſolus diſpenſat cū eo qui non eſt in ſacris:vel 31
alś de iure eſt indign⁹ pmoueri in epm.de elec.
dudū.§.fi.ꝛ.C.de cri.ſacri.l.deputari.¶Trigeſi-
muſſecundus eſt qꝛ ſolus electum imperatorem 32
confirmat vel caſſat:vel etiā imperatorem depo
nit.de electio.venerabilē.ꝛ de ſen.ꝛ re iudi.ad
apoſtolicam.lib.vj.ꝛ quādocūq; princeps ſecu-
laris fuerit inutilis et negligens circa regni gu-
bernationem ꝛ iuſtitiā per ipm deponi poteſt.j.
q.iiij.ſi quis deinceps.xj.qō.i.nullus.xxxij.qō.v.
preceptum.ſicut zacarias papa depoſuit Ludo-
uicum regem Francorum.xv.qō.vi.alius.ꝛ In-
nocen.tertius Ottonem imperatorem:vt in.d.
c.venerabilem.ꝛ Innocen.quartus Fede.impe-
ratorē:vt in.d.c.ad aplice.ꝛ de Cōſtātinopoli.
in franciaz pri⁹ trāſlatū fuit īperiū qꝛ Adrianus
papa vocauit.Carolum magnum ad liberanduz
Italiam de manibus longobardoruz:quo facto
illi dedit imperium.di.lxiij.Adria infra papa.§.
x.¶Trigeſimuſtertius eſt quia ſolus abſoluit a 33
ſententia excommunicationis:ſuſpenſionis:vel
interdicti reſeruatis pape per conſtitutiones iu
ris:vel extrauagantes de quibus infra in ſuis ti- 34
tulis.¶Trigeſimuſquartus eſt quia electionem
nondum factam pronunciat nullā ſi fiat.de elec.
innotuit.¶Trigeſimuſquintus eſt quia ſo lus hz 35
canonizare ſanctos:alias nullum lz venerari pro
ſancto ſcz faciendo officium ſolenne pro ipſo:vel
eccleſiam aut altare:niſi fuerit canonizatus.de
reliq.ꝛ vene.ſan.c.j.¶Trigeſimuſſextus eſt vt qs 36
habeat plures dignitates aut perſonatus:etiaz
ſi curam non habeāt:aut ēt in eadē eccl'ia.de pre
bē.de multa.ꝛ de conſue.lib.vj.¶Trigeſimuſſe- 37
ptimus eſt qꝛ quod valet facit nō valere:ꝛ econ
uerſo.de excel.prela.tanta.quod tamen in poſiti
uis locum habet non in ſacramētis:ꝛ hmōi:que

38 quo ad ſubſtãtialia mutare nõ poteſt. ¶ Trigeſi
muſoctauꝰ eſt q2 põt monachũ tam ꝯ ſuã volũta
tem q̃ abbatis extrahere de monaſterio: ⁊ alicui
ꝓlato vel principi in ſociũ aſſignare aut ſecũ te=
39 nere. ix. q. iii. c. fi. ⁊. xſ. q. iii. qui reſiſtit. ¶ Trigeſi=
40 muſnonꝰ eſt q2 ſñia eiꝰ facit ius. de ſen. ⁊ re iudi.
41 in cauſis. ¶ Quadrageſimꝰ q2 eadẽ die ordinat
qua ꝯſecrat. de elec. qđ ſicut. §. ꝑterea. ¶ Quadra
geſimuſprimꝰ q2 diſpẽſat in gradibꝰ cõſanguini
tatis ⁊ affinitatis ꝓhibitis: quo ad matrimoniũ
ꝯhẽdũ. de reſti. ſpo. lřas. ⁊ de cõſang. ⁊ affi. non
42 dz. nõ tñ in ꝓhibitis iure naturali. de quo. ſ. pa=
pa. §. xvii. ¶ Quadrageſimuſſcđs eſt q2 põt tolle=
re leges q̃ ad vtrũqꝫ forꝫ in his in qbꝰ aĩe piculũ
vertit: ſicut in materia preſcriptionis vſurarũ et
hmõi. de ꝓſcrip. c. fi. de iudi. nouit. de ſecũ. nup.
c. pe. de fo. cõpe. c. fi. li. vſ. vbi aũt nõ vertit peri=
culũ aĩe: tollere nõ põt leges in terris in quibus
non habet iuriſditionẽ tpalẽ: quo ad forũ ciuile
cũ ptãtes ſint diſtincte. lxvſ. diſt. duo. ⁊. c. cũ ad
verũ. ſm Jo. an. ⁊ aliquos iuriſtas: vt. ſ. in verbo
papa. quod verũ. limita ex honeſtate ⁊ decẽtia:
abſolute tñ ſicut impator ita ⁊ leges eiꝰ depo=
nere põt lꝫ corã deo peccet ſi non habeat huius
43 rationabilẽ cãm. ¶ Quadrageſimuſtertius eſt q2
concedere põt indulgẽtias gñales certis locis:
44 vel certis perſonis: ⁊ eas extẽdere ad exiſtentes
in purgatorio ſm. s. Tho. ⁊ alios. ¶ Quadrage
ſimuſquartꝰ eſt q2 põt legitimare quaſcũqꝫ pſo=
nas quo ad ſpũalia vbiqꝫ: quo ad tpalia ſo vt
honores ⁊ dignitates in terris eccleſie: in aliis
aũt terris aſſentiẽtibꝰ aſſignatis ſm Ant. de hu.
45 qui filii ſint legi. ꝑ venerabilẽ. qđ intellige quan
tum ad honeſtatẽ ⁊ nõ abſolute. ¶ Quadrageſi=
muſquintus eſt q2 inſtituere põt nouas religio=
nes ⁊ religionũ regulas approbare ⁊ reprobare
46 et in cerimonialibus earũ immutare ⁊ diſpẽſare
ſm Pe. de pa. in quarto. ¶ Quadrageſimuſſextꝰ
eſt q2 põt in oĩbus eccleſie preceptis diſpenſare
47 ſm. s. Th. in quarto. licet ſine cauſa rationabili
diſpẽſari nõ debeat. ¶ Quadrageſimuſſeptimus
eſt q2 hominẽ põt abſoluere ab obligatione qua
homini tenet ſm plenitudinem ptãtis. arg. ix. q.
48 iii. ꝑ principale. C. de ꝯci. imper. offe. l. quoties.
ſm Inn. Hoſt. ⁊ Ber. ¶ Quadrageſimuſoctauus
eſt quia de nullo crimine cõdẽnari aut accuſari
põt: niſi hereſis. diſt. xl. ſi papa. ⁊ hoc qñ de ipſa
49 hereſi eſſet incorrigibilis: vt ibi dicit gl. quia ſi
vellet errorẽ deponere priuari nõ poſſet. ¶ Qua=
drageſimuſnonus eſt q2 ſolutꝰ eſt legibꝰ licet ſm
50 eas viuere debeat ⁊ nullã cẽſurã põt incurrere:
et ſi culpã. ¶ Quinquageſimus eſt q2 põt ſimpli=
ci ſacerdoti cõmittere vt cõferat sacrm cõfirma
tionis ⁊ minores ordines ⁊ cõſecrationes eccle
ſiarũ ac virginũ non aũt ordines maiores: licẽt

Hug. ꝯtrariũ ſenſerit ſm. s. Tho. et Pet. de pal. in quarto põt etiã laico autoritatẽ ꝯferre iudicã di in ſpũalibꝰ: ⁊ excõicandi. ar. di. xxvi. §. veriſ. et ſm canoniſtas põt in mřimonio ꝯtracto: per verba de preſenti diſpẽſare: licet nõ ſm theologos. Multa de poteſtate pape habes infra papa.

¶ Scđo querit q̃ ſunt caſus eꝑales de iure: ⁊ di= 2. q.
co qđ de hoc doctores implẽt quaternos: ꝑ quo vide ſi vis Archid. iii. parte. tit. xvii. c. iii. et ſum. ang. in tit. caſus. tñ dico quod tute ⁊ ſecure teneri põt cũ opinione cõi qđ ſunt hi ſolũ de q̃bus dz in ſum. piſa. ⁊ de qbꝰ hř. § ſequenti. q2 ita declarauit Bñdictꝰ. xſ. in extrauagãti inter cũctas nõ obſtante qđ talis extrauagãs reuocata fuerit et circa contenta in ea multa ſtatuta ꝑ cle. dudũ. q2 vt dr in eadẽ ſumma quantũ ad dictos caſus nihil fuit immutatũ: imo ſi talis declaratio fuit reuocata adhuc ſecure ſic teneri poteſt: qiua ſi fuit declaratio indicatiua vel inſtructiua veri: ſicut de facto fuit: vt ibi dicit: nõ potuit reuocari niſi reuocata fuiſſent iura q̃ declarat q2 declaratio pape in ſpectãtibꝰ ad mores falſa eſſe nõ põt: vt ſupra ꝯſiliũ. ſi vero fuit declaratio cõſtitutiua et ordinatiua adhuc ſi teneri poteſt q2 docte et elegãter Guil. durã. Spe. in repertorio ſuo dicit breuiter ꝯcludẽdo ſacerdotes oĩa poſſe quo ad forũ penitẽtiale: que non ſunt ſpecialiter in iure eꝑis reſeruata: ⁊ nõ ſunt ipſis ſacerdotibꝰ directe vel per aliquã cõſequentiã interdicta. arg. de iudi. ſi clerici. ⁊ de ſen. excõ. nuper. Hoc tñ inquit fateor qđ vbicũqꝫ fuerit graue delictũ vel enorme ſuperioris eſt iudiciũ requirendũ: ⁊ idẽ dico de oĩbꝰ caſibꝰ de qbꝰ eſt generalis cõſuetudo eccleſie qđ ſint eꝑs reſeruati. Hec ille valde bene cuiꝰ ratio ſtat in hoc qđ ſacerdotalis clauis omnia crimina põt abolere niſi ipſa a ſuperiori prelato quãtum ad vſum ligetur. Conſtat autem qđ reuocata tali declaratiõe ꝯſtitutiua: in iure nõ inueniũtur plures caſus reſeruati q̃ predicti loquendo de caſibꝰ: vt requirũt abſolutionẽ: qđ dico propter contumationẽ votorũ: et iuramentorum relaxationẽ: et diſpenſationẽ irregularitatũ: ⁊ huiuſmodi. Et cum ſum. piſ. ſentit roſ. et ſupplementum contra ſum. ange. que ſentit caſus de iure reſeruatos eſſe et plures et alios a predictis.

¶ Tertio q̃rit qui ſunt caſus eꝑo reſeruati de iu 3
re ſm. d. piſ. ⁊ dico qđ ſunt quatuor. ¶ Primꝰ eſt Ca=
pctũ clerici propter qđ incurriſſet irregularita= ſus
tem. de quo infra clericus. et infra irregularitas ꝺ iu
per totum qđ lꝫ gl. Ray. intelligat quo ad diſpẽ re re
ſationẽ ſuper irregularitatẽ non quo ad abſolu ſerua=
tionẽ a pctõ: tñ Bñdictꝰ nõ ſic intelligebat: nec ti.
ſi eſt verũ: alioqn caſus eꝑales eſſent multo plures q̃ quatuor q2 adderet diſpenſatio votorum et iuramentoꝫ ⁊ hmõi. ¶ Scđs eſt de incẽdiariis

ante denũciationẽ. xxiij. q. viij. peſſimã. qđ intel-
lige de incẽdiarijs doloſis ⁊ de mãdãtib⁹ hoc fie
ri ſeu dantib⁹ ↄſiliũ vel auxiliũ: vt ibidẽ. ¶ Ter-
tius eſt pctm̃ ꝓpter qđ indicẽda eſſet ſolẽnis pe-
nitẽtia. de quo infra pnia. ⁊ qꝛ blaſphemia publi
ca eſt vnũ de hmõi in laicis: nõ tñ in clericis qui
publice penitere nõ debent ſed alias ad arbitriũ
puniri. de biga. c. ij. ⁊ iij. ideo ipẽ eſt caſus epo re
ſeruat⁹. de quo. ſ. blaſphemia. §. iij. ¶ Quart⁹ eſt
excõicatio maior cui⁹ abſolutio etiã aliqñ pape
reſeruaṫ: ſed intellige qđ tunc eſt caſus epo reſer
uat⁹ qñ eã conditor canonis epo reſeruauit de q̃
ſupra abſolutio. j. §. iij. et infra excõicatio. viij. in
pn. in alijs autẽ nõ reſeruatis epo abſoluere poſ-
ſunt inferiores vt ſupra probatum eſt ibidem.

iiij. q. ¶ Quarto q̃riṫ quot ſunt caſus epales de ↄſuetu
dine: ⁊ dico qđ innumerabiles loquendo de con
ſuetudine ſpãli diuerſarũ dioceſum: et ſic loqui-
tur gl. in. c. ſi eps. de pe. ⁊ re. lib. vj. lꝫ inſufficien-
ter: qꝛ certa regula dari nõ põt: ſed loquendo de
Ca- cõſuetudine gñali ſm ſum. ang. conſuetudo nul-
ſus la eſt cum epi aliqñ plus: aliqñ minus ſibi reſer-
epa- uẽt: ſed loquiṫ ↄ alios ſummiſtas ſui ordinis vt
les. roſ. ⁊ ſup. ⁊ ↄ veritatẽ qꝛ idẽ Bñdictus in eadeꝫ
extrauaganti declarauit qđ ſunt q̃uqꝫ: q. ſ. vbiqꝫ
vel quaſi epis ſemꝑ reſeruanṫ: lꝫ eis aliqñ addãt
plures aliqñ pauciores. ¶ Prim⁹ eſt homicidiuꝫ
voluntariũ aut mutilatio membrorũ: nec is aut
mandãs vel ↄſentiẽs abſolui dꝫ niſi ſatiſfactio-
ne p̃miſſa. xxiij. q. viij. ſi quis mẽbrorũ. In terris
tñ eccl'ie homicidiũ dr̃ pape reſeruatum. ¶ Scđs
eſt crimen falſarij ſeu falſi: et hoc ſumẽdo ſtricte
hoc nomẽ cũ ſim⁹ in materia penali. Quo crimi-
ne q̃ teneanṫ dico ſm notata ꝑ doc. in. c. j. de cri-
mi. falſi. qđ nõ ſolum dr̃ falſarius: qui falſat lr̃as
vel ſcripturas: ſed etiam teſtis falſus tenetur de
falſo: non ſolum quãdo mendaciũ dicit ſed etiã
quando occultat veritatem: qđ intellige ſm Pa
nor. ibi quãdo interrogatur ſuꝑ aliquo ar. et di-
cit ſe nihil ſcire: vel quando iurauit dicere merã
et puram veritatem. et multa ſubticuit: alias ſe-
cus. Tenetur etiam ſiue punitur tali crimine te-
ſtis recipiens pecunias ne teſtificetur vel vt ve-
rum dicat teſtimonium: vt in. l. ſ. ff. e. et ibi Bar-
to. dicit gloſ. tenere quod teſtis accipiens pecu-
niam: vt teſtificetur: teneṫ crimine falſi: ſicut dici
mus in iudice accipiente pecuniã vt ferat veram
ſententiã. ff. de condi. ob tur. cau. l. ij. ⁊ ratio eſt ſm
Bar. quia teſtis debet facere gratis. Et ſiṁr tene
tur hoc crimine notari⁹ vel aduocatus aut pro-
curator: q̃ inſtrumenta vnius partis oſtendit al-
teri per. § qui depoſita. in. d. l. ſ. ¶ Terti⁹ eſt viola
tio eccleſiaſtice libertatis: qua ſcꝫ iniuſte perſo-
ne vel res eccleſie grauanṫ hodie tamẽ tales per
curie proceſſum ſunt excõicati. ¶ Quart⁹ eſt vio-
latio eccleſiaſtice immunitatis: qua. ſ. in eccleſia
vel loco ſacro: aut ſpacio priuilegiato in circui
tu eccleſie ꝓpriũ in perſona vel rebus offendit.
xvij. q. iiij. ſi qs. vel aliter eius immunitatẽ ledit:
tales tñ nõ ſunt excõicati ſed excõicandi. Et ita
omne ſacrilegium videtur caſus epalis de cõſue
tudine. ¶ Quintus eſt ſortilegium ⁊ diuinatio.
xvj. q. ſ. c. ſ. et tales ſunt infames ⁊ a teſtimonio
repelluntur: et accuſatione. q. v. conſtituimus. 5

¶ Quinto queritur quot modis eps poſſit ſibi
reſeruare caſus ad libitũ: ⁊ dico qđ reſpectu fra-
trum predicatorũ ⁊ minorũ ⁊ nũc aliorũ quoqꝫ
mendicantiũ expoſitoꝝ ſm formã cle. dudũ. hoc
nõ põt. vt. j. cõfeſſor. ij. §. v. quo ad curatos autẽ
et alios religioſos hoc põt ſm oẽs: licet peccet
ſi faciat ſine cauſa: ⁊ hoc fit in genere dupliciter
primo expreſſe ſibi reſeruando ſimpliciter: vel
quo ad iſtum aut illũ ſacerdotem: ſcđo implicite
ſicut ſi eps aliquem audiuit: ⁊ noluit abſoluere
nullus inferior eũ abſoluit. diſt. xj. inferior. Sed
circa iſtos caſus reſeruatos videndũ eſt. j. cõfeſ-
ſor. ij. §. v. ⁊ vj. ⁊ deinde notãda ſunt duo. ¶ Pri
mum qđ ſm Pe. de pal. iſta reſeruatio intelligi-
tur de actibus exterioribus cum effectu: et nõ de
interioribus: vnde homicidium cordis nõ reſer
uatur epo: ⁊ idẽ dicit eſſe de inceſtibus puerorũ
non habentiũ vſum rationis: qꝛ inde nec virgi-
nitas tollitur: nec cauſatur affinitas. ¶ Scđm qđ
iſta ſunt dicta quantũ ad abſolutionẽ: quãtũ ad
diſpẽſationẽ autẽ ⁊ cõſecrationẽ et hmõi multa
alia reſeruantur epis: vt diſpenſatio votorũ: et
iuramentorum ⁊ conſecratio multarũ rerum.

¶ De caſu fortuito.

Caſus fortuitus ſm Pan. in. c. vni-
co. de cõmo. ⁊ vt colligitur ex. l. in
reb⁹ cõmodatis. ff. cõmo. eſt inopi-
nate rei euẽtus qui preuideri non
poteſt: vt mors ſeruorũ ſine culpa:
hoſtiũ incurſus piratarum naufra
gium: incẽdiũ: fuga ſeruorũ qui cuſtodiri nõ po-
ſent ⁊ hmõi: vbi tñ diligentiſſimus preuidiſſet:
nõ eſt caſus fortuitus: ſicut ſi periit equus cõmo-
datus dimiſſus in domo que ruinã minabatur. j. q.

¶ Primo vero queritur vtrũ furtũ ſit caſus for
tuitus: ⁊ dicit Panor. vbi. ſ. quod gl. iuris ciui
lis contrarie videntur: ſed ſi inquit per violen-
tiam qđ ſubtrahitur eſt caſus fortuitus niſi fue-
rit quis in culpa tranſeundo per loca periculo-
ſa. arg. l. non eſt veriſimile. ff. qđ met. cau. ſi vero
clandeſtine tunc ſi ab ea perſona a qua diligen-
tiſſimus precauiſſet: puta a vili famulo non eſt
caſus fortuitus: al's autem ſic: et facit quod no-
tatur in. l. que fortuitis. C. de pig. act.

¶ Scđo vtrũ teneatur quis de caſu fortuito: et
reſpondet tex. in. d. c. vnico. qđ ſic in. iij. caſibus

¶ Primo qñ preceſſit culpa: puta cõmodaui tibi equũ vt ires Medìola. ⁊ iuiſti placẽtiã ⁊ incidiſti in latrones: vt ibi in.l.ſi vt certo.§. ſed interdum.ff.cõmo. ¶ 2. qñ pceſſit mora puta nõ reddidiſti qñ debuiſti ⁊ fortuito periit. vt in.d.c.vnico. ⁊ in.c.bona fides.de depo. ⁊ hoc in cõſciẽtia verum eſt niſi eodẽ modo apud dñm res fuerat peritura: qꝛ tũc nõ teneris niſi de dãno illato ex hoc ꝙ tpe debito non reſtituiſti. ar.c.ſi.de iniurijs. quod ſi dubiũ eſt an fuerat peritura. vide.ſ. mora.§. ¶ Tertio qñ pactũ interceſſit vt teneret de caſu fortuito. vt in.d.c.vnico. ⁊ bona fides: qd̾ limita niſi adueniat ex culpa eius cui pmiſit qꝛ ſic nõ tenet.l.cũ pponas.C.de nau. fe. ⁊.l.qui officio.§.ſi.ff.de ↄtrahẽ.emp. ſed de hoc in.§.ſeq.

¶ 3. vtrũ ex pacto gñali inito q̃ q̇s paciſcit ſe teneri de oĩ caſu nullo expꝰſſo tenet de caſu fortuito: ⁊ refert bal.in.l.ſ.C.cõmo. de hoc varias opiniones eſſe occur.tñ in.l.ſꝫ ⁊ ſi q̇s.§.q̃ſitũ.ff.ſi q̇s cau. quẽ Jo.an. ſequit in.d.c.vnico. dicit qd̾ nõ tenet ſi nullꝰ caſus fortuitꝰ fuit expreſſus ne q̇s ſub inuolutione vboꝝ renũciaret ei iuri cui nõ eſſet in ſpẽ renũciaturꝰ: ⁊ hoc plꝫ Pañ. ⁊ infallẽter eſt verũ in ↄſcia niſi in caſibꝰ in quibꝰ ſpãlr̃ fuiſſet renunciaturus. Si vo aliq̇ caſus fortuiti fuerũt ſpãlr̃ enumerati: et ſecuta fuit cl'a gñalis puta ⁊ de oĩbꝰ aliis Bar.in.d.§. q̃ſitũ. tꝫ qd̾ ſub illa cl'a gñali veniũt caſus ↄſiles expꝰſſis nõ aũt maiores ꝙ ſatꝭ plꝫ Pañ. qꝛ gñalis cl'a ĩ odioſis nõ cõphẽdit maiora expꝰſſis: vt eſt tex. notabilis in cle.nõ põt. de pcu. ſecꝰ de nõ odioſis ſicut in ↄſtõne pcuratoris in q̃ expꝰſſis aliq̇bꝰ req̇rẽtibꝰ ſpãle mãdatũ ⁊ ſubiecta cl'a gñali veniũt caſus

4 maiores expꝰſſis. vt no. Jnn.in.c.ſedes.de reſcri.

¶ 4. vtrũ dicta gñalis renũciatio caſuũ ſic iuramento firmet vt teneat ſiue obliget ⁊ dicit Joã. and.vbi.ſ. qd̾ nõ: qꝛ iuſ'm nõ obligat vltra ↄſenſum iurãtis. facit.c.quintaualllis.ſ.c.pe. ⁊.c.veniẽs.el.ſ.de iureiu. ⁊ ꝙ ibi no. Jnno. ille aũt nõ vr̃ cõſenſiſſe dictis caſibꝰ nõ expꝰſſis. Et hoc credo verũ ĩ caſibꝰ in q̇bꝰ ſpãlr̃ nõ ↄſenſiſſet: ſecꝰ in illis in q̇bꝰ ſpãlr̃ cõſenſiſſet ſi fuiſſent expꝰſſi: pro quo facit.c.tua nos.cũ ibi notatis.de ſpõ. Concordat Bald. vbi.ſ. ⁊ rõ qꝛ iuſ'm hꝫ vim caſus expꝰſſi.l.cũ pr̃.§.ſi q̇s matrẽ.ff.de leg.ij. ſꝫ itellige qd̾ hꝫ vim caſus expꝰſſi in his q̃ ſunt expꝰſſa habitu ⁊ virtute.i. que exprimerent ſi proponerẽtur.

5 ¶ 5. vtrũ eſtimatio faciat venire caſum fortuitũ i. ſi alicui tradat res eſtimata ⁊ appreciata vtrũ ea pereũte caſu fortuito peat ſibi. ⁊ Jo.an.in.d. c.vnico. ⁊ bar.l.l.ſi vt certo.§. nũc videndũ.ff.cõmo. ⁊.l.ſ.e.ti. dicũt qd̾ ſi ſumꝰ.i. loq̇mur in ↄtcu cuiꝰ nature nõ repugnat qd̾ dñiũ trãſferat. tunc eſtimatio facit emptionẽ. vt.l.plerũq3.ff.de iure do. ⁊.l.q̃ties.C.eo. ⁊ ſic eſtimatio facit oẽ piculũ et cõmodũ eſſe recipiẽtis.l.neceſſario.ĩ pn.ff.de peri. ⁊ cõ.rei vẽ. ⁊.d.l.q̃ties. ⁊ plerunq3 etiã deteriorationis: vt.l.ſi eſtimatis. cũ.l.ſeq.ff.ſol.ma. Exẽplũ vt cũ mulier dedit viro rẽ eſtimatã: vt in d.l.plerũq3. vel cũ q̇s eſtimatã rem tradit ita qd̾ eſtimatio reddat nõ res: vt in.d.§. nũc videndũ. Si vo ſumꝰ in ↄtcu de cuiꝰ natura eſt vt ſolũ p parte dñiũ trãſferat ⁊ p parte nõ ſicut eſt ĩ ſocietate: ſic ſi eſtimatio fiat in accipiẽtẽ trãſit ſolum piculũ partis vt.l.cũ duobꝰ.§. dãna.ff.p ſoc. Si aũt ſumꝰ in ↄtcu cuiꝰ nature repugnat dñij trãſlatio vt ĩ locato ⁊ hmõi. ſic eſtimatio nõ facit emptionẽ: nec trãſire piculũ caſus magis q̃ꝫ teneat ex natura ↄtcꝰ. Nec obſt. qd̾ Bar. vbi.ſ. vult vt aliq̇d opet: ⁊ ſic ſi tenebat de lata ſolũ: tenet de leui. ſi de leui. tũc de leuiſſima: ſi d̾ leuiſſima tũc de caſu: qꝛ hoc non teneo ſicut nec Pañ.in.d.c. vnico. ſed dico qd̾ eſtimatio tunc operat ſolũ vt ſciat p̃ciũ ſi deteriorarer vel pderet recipientis vitio: ⁊ ſic releuat oſtẽdẽs ab onere pbãdi verũ preciũ rei. Si aũt res eſtimata daretur cũ pacto qd̾ aut res aut eſtimatio redderet: ſic facit trãſire periculũ peremptionis: ſed non deteriorationis. vt in.l.plerunq3. in ſi. vide.ſ. eſtimatio.

¶ De cathecismo ⁊ exorciſmo.

Cathecismus ⁊ exorciſmꝰ ſic inuicẽ differũt: qꝛ ſm.s.Th.iij.vſ. cathecismus eſt inſtructio credendoꝝ explicite baptiſmũ p̃cedẽs ordinãs ad bonũ nihil efficiẽdo: ſꝫ inſtruẽdo tñ: vñ ⁊ dr̃ a cathetizo.i. doceo vl' iſtruo. ⁊ de hoc.l.c.p cathecismũ. de cõ. ſpi.li.vſ. ⁊ l.c.añ baptiſmũ. de cõſe.di.iiij. Exorciſmꝰ aũt colligit ab eo ibi. ⁊ di.xxiiij. ⁊ hr̃ de cõſe.di.iiij.l.c.añ.xx. dicẽs ẽ adiuratio ↄ̃ diabolũ. ⁊ vt dicit ordinat ad remouẽdũ malũ ẽt operãdo vel efficiẽdo: vñ exorciſte grece latine adiurãtes dicunt ſiue increpantes.xxſ.diſt.cleros. circa ſi. Igitur male ſumus Ang. dicit iſta duo eſſe idẽ.

¶ Primo vo q̃rit ad quẽ ptinet cathetizare: ⁊ dicit.s.Th.vbi.ſ. ⁊.iij.q.lxxj. ꝙ ad ſacerdotẽ p̃ncipaliter ⁊ ſcdario ad lectorẽ quo ad inſtructionẽ credẽdoꝝ ad ep̃os aũt ⁊ predicatores ⁊ quoſlibet fideles q̃ñtũ ad iſtructionẽ ↄuerſiuã ad anadochũ aũt.i. patrinũ quo ad inſtructionẽ morũ. 1. q̃

¶ Scdo quis poſſit cathetizari: ⁊ dico ſm eũdẽ ꝙ etiã pu[illegible]: ⁊ patrinus in perſona pueri reſpõdet cr[illegible]o. et vt dicit duplex poteſt eſſe ſenſus.ſ. credo.i. ego paruulus cũ ad perfectã etatẽ venero credã: vel credo.i. ego patrinus operã dabo quod iſte credat. pro eodem etiã promittit. Nec inconuenit: quia in his ad que omnes tenentur vnus alium poteſt obligare: ſecus in aliis.

¶ Tertio quis poſſit hic eſſe patrinus ⁊ ad q̇d teneatur. et dico quod ſolum cathetizatus ſicut in baptiſmo ſolum baptizatus: et in confirma-

tione ſolũ confirmatus.vt dicit̃ de cõſe.di.iiij.in
baptiſmate.ꝛ in neceſſitate vnꝰ põt eſſe in cathe
ciſmo baptiſmo ꝛ cõfirmatione:non tñ eſt cõſue
tudo romana: ſed ꝙ per ſingulos ſinguli ſuſci-
piant.de cõſe.diſ.iiij.in cathecıſmo.Tenet̃ autẽ
ad inſtruẽdũ paruulũ de fide ſm.s.Tho.ꝛ vt vt̃
etiã de moribꝰ ſicut de baptiſmo dictũ eſt. Nec
tñ ex hoc piculũ magnũ iminet patrino. vt dicit
s.Tho.q̃tũ ad hoc tp̃s:qꝛ parẽtes ſunt xp̃iani ꝛ
puer inter xp̃ianos nutrit̃. ſi tñ ipſi eſſent infide
les vel puer inter infideles ↄuerſaret̃ diligẽtioꝛ
cura adhibẽda eſſet ſicut in eccleſia primitiua:
hec ex illo.Et idẽ videt̃ ſi parẽtes eſſent ſuſpecti
in moribꝰ:qꝛ patrinꝰ eſt fideiuſſoꝛ: nõ ſolũ fidei
ſed etiã morũ.ar.de cõſe.diſt.iiij.vos ante oĩa.

4 ¶ Quarto querit̃ qđ ſit cathecıſmi tẽpus ꝛ dico
ſm Pe.de pal. ꝙ cõuenıẽter debet precedere ba
ptiſmũ quia in baptizãdo requirunt̃ ea que ſunt
de neceſſitate fidei q̃ ſunt tria.ſ. fidei ſuſceptio:
profeſſio ꝛ obſeruatio: vñ ꝓpter hec tria cathe-
ciſmus inuẽtus eſt:qꝛ in eo fit inſtructio ad fidei
ſuſceptionẽ ꝛ reſpõſio ad fidei ꝓfeſſionẽ:ꝛ pro-
miſſio ad fidei obſeruationẽ que ab adulto per
ſeipſum requirũtur quia poteſt: in paruulo autẽ
requiruntur per vicarium.i.patrinum.

5 ¶ Quinto querit̃ quid ad exorciſtã preſentẽ ac
futurũ pertineat: et dico ꝙ exorciſta futurus.i.
ordinandus ad ordinẽ iſtũ cũ ordinat̃ accipere
debet de manu ep̃i librum in quo exorciſmi ſunt
ſcripti cum iſtis verbis accipe ꝛ cõmenda memo
rie ꝛc.vt in.c.exorciſta. xxiij.diſt. ad exorciſtam
vero preſentẽ.i.ordinatum pertinet exorciſmos
memoriter tenere: manuſq; ſuꝑ energuminos.i.
lunaticos ꝛ obſeſſos a demonibus ꝛ cathecumi
nos in exorcizando imponere. xxv.di.perlectis.

6 ¶ Sexto q̃s hꝫ exorcizare: et dicit.s.Tho.iij.q.
lxxi.ꝙ exorcizare ꝑtinet ad ſacerdotẽ principa-
liter ad exorciſtã inſtrumẽtaliter tñ ſed vt dicit
in.iiij.di.vi.licet exorcizare ſit propriũ officium
exorciſte: tñ de cõſuetudine totũ fit a ſacerdote.

7 ¶ Septimo qñ ſit quis exorcizãdus: et dico ſm
eundẽ ꝙ ante baptiſmũ:qđ ſi non fiat nihilomi-
nus fiat poſt.facit.c.ſicut noſtris.de cõſe.di.iiij.

8 ¶ Octauo querit̃ quis ſit horũ effectus: ꝛ dico
ꝙ cathecıſmus ſm mentẽ.s.Tho.directe illumi-
nat de fide ꝛ moribus:ꝛ dicũtur operat̃ oĩa que
ad illuminationẽ ſequũtur: puta amorẽ ꝛ bona
opera: exorciſmus vero reprimit demonũ pote-
ſtatem inquantũ homines repellit a ſacramẽtis:
et aperit ſenſus ad myſteria ꝛ mãdata. Summa
tamen Ange.vtriſq; attribuit eundem effectum:
ſcꝫ demonem frenare:quia putat eſſe idem.

Caupo ꝛ ſtabularius.i.tabernarij ꝛ hoſpi-
tes.Uide.ſ.nauta per totum.

¶ De cauſa legali ꝛ iudiciali.

Cauſa eſt quicquid facit ad eſſe rei.
et loquẽdo iuridice eſt duplex.ſ.cau
ſa iuris ſiue legis ꝛ cauſa iudicij.
¶ Primo ḡo q̃rit̃ quotuplex eſt cã 1. q̃
legis:ꝛ dico qđ eſt q̃druplex.¶ Pri-
ma efficiẽs ex qua ꝓducit̃ ſicut pr̃ eſt cã filij ꝛ cõ
ditoꝛ legis ꝛ ↄtus cã obligationis.l.et an cã.§.
actiões. ff.de excep.rei iudi.¶ Scđa finis:ex quo
dat̃ impulſio faciende diſpoſitioni. ꝛ ita ſumit̃
in ti.de cõdi.ꝛ demõ.ꝛ cauſis ꝛ modis earũ:vbi
ptꝫ qũo differũt cã modus ꝛ ↄditio.de quo.ſ.cõ
ditio.ꝑ totũ.Et ad hãc vel ad efficientẽ reducit̃
cauſa impulſiua que occaſionẽ remotã preſtat:
ſicut calphurnia importune poſtulãdo cãm de-
dit vt mulier poſtulare.i.aduocare nõ poſſit. vt
in.l.j.§.ſexũ.ff. de poſtu.¶ Tertia materialis.i.
materia de qua in lege diſponit̃.¶ Quarta for-
malis.i.modus diſponẽdi ꝛ ↄhendi.Sed vſita-
te cã legis dicis finit̃: vñ dicit̃ ꝙ ceſſante cã.ſ.
finali ceſſat lex.l. adigere.§.q̃uis.ff.de iure pa.
Et indifferẽter ꝑ eodẽ vtimur hoc noĩe cauſa et
hoc noĩe rõ legis lꝫ differãt rõ qꝛ eſt lumẽ diſcer
nens q̃d iuris ꝛ cauſa eſt per qđ ratio diſcernit. 2
¶ Scđo querit̃ qũo ſignificat̃ cã vel rõ legis: et
dico qđ ꝑ ly ſi.vt lego illi ſi negocia mea geſſe-
rit.l.demõſtratio.§.j.ff.de cõdi.ꝛ demõ.Et ꝑ ly.
qꝛ inſti.de leg.§.lõge magis. Et per ly q̃ñ nam
exponit̃ per qꝛ.Et ꝑ dictiones illatiuas: vt titiꝰ
negotia mea geſſit. ideo vel idcirco ſibi lego.
Et per ly.cum: vt cũ titius negotia mea geſſerit
lego tibi ꝛc.Et per ly ſiue:vt ſiue titius negotia
mea geſſerit:ſiue aduocatus fuerit ꝛc. Et per ly
pro vt lego tibi pro alimẽtis.l.ſi.§.j.ff. de ali. et
cib.leg.Et per ly nomine.vt lego vxori mee no-
mine dotis.l.cum quidam vxori.ff.de leg.ij.
¶ Tertio q̃rit̃ q̃d eſt cã iudicialis:ꝛ dico qđ eſt 3
materia ꝛ origo negotij nedũ diſcuſſiõis exami
ne patefacta:q̃ dũ ꝓponit̃ cã eſt:cũ diſcutit̃ iudi
ciũ:cũ diffinit̃ iuſtitia.c.forus.de v̄b.ſig.Et dif-
fert ab actione: qꝛ cã eſt negotiũ vel ↄtꝰ:ex quo
q̃s mouet̃ ad petẽdũ vel litigãdũ:vt vẽditio vel
locatio rei ex qua orit̃ obligatio q̃ obligatio pa
rit actionẽ cũ ſit mater actionis:vide ibidẽ gl.
¶ Quarto q̃rit̃ qũo differãt cã impulſiua ꝛ fina 4
lis:ꝛ dico ꝙ ceſſante impulſiua nõ ceſſat effectꝰ
ſicut ceſſante finali que diſpoſitionẽ ꝛ legẽ regu
lat.de app.ceſſante.C.de epiſ.ꝛ cle.l.gñalr̃. vbi
Bal.mlr̃a dicit ꝛ.xvj.q.j.gñalr̃. Cognoſcit̃ aũt
finis ex.v.¶ Primo qñ id qđ exprimit̃ in viã cauſe
reſpicit vtilitatẽ tã alterꝰ q̃ȝ partiũ.l.titio cẽtũ.
ff.de ↄdi.ꝛ demõ. puta dono tibi cẽtũ vt inde fa
cias capellã in tali eccl̃ia ꝛ hmõi. ſi ḡo reſpice-
ret ſolũ vtilitatẽ eiꝰ qui dꝫ ĩplere ꝛ nõ ſit pia: ſic
ꝓſumit̃ cã impulſiua.d.l.titio.§.ſed ſi filio. vñ ſi
lego tibi decẽ vt caligas emas nihilominꝰ tenet

legatū̄lꝫ nō emas:ſiſr ſi vt fundū: ſed ſi vt emas
fundū alteri minꝰ induſtrioſo non vꝫ niſi caueat
vt ibi. ¶ Scđo qñ exprimit̃ piꝰ actꝰ in viā cauſe.
l.ſi q̄s p̄ redēptiōe.C. de do.ꝛ.l. ſi ego.ff.de iure
do.ꝛ vult Bar.in.l.ij.§.fi.ff.de dona.puta dono
tibi cētū vt facias hoſpitale. ¶ Tertio qñ in ge-
rēdo actū exprimit̃ ab hoie cā vbicūq; lex req̄rit
de neceſſitate cām ad validitatē actꝰ q2 tūc ītelli
git̃ finalis q2 actꝰ ſuſtineat̃.l.ſꝫ ſi mors.cū.l.ſeq.
ff.de do.inter vi.ꝛ vxo. vbi dr̄ qđ donatio facta
vxori ad reſtaurationē ediū igne cōbuſtarū: vꝫ
vſq; ad earū reparationē ꝛ nō in plus. ¶ Quarto
vbicūq; non pōt eſſe alia rō illa cēſet̃ cā finalis.
l.quāuis.vbi gl.C.de fideicom.vñ qui legat iter
ad fontē:videtur legare ꝛ hauſtū.ff.de ſer.ruſti.
predi.l.itē ſi. ¶ Quinto vbicūq; lex exprimit cām
cēſetur finalis. gl. eſt notabilis in.l.cū tali.ff.de
cōdi.ꝛ demō.quā ad hoc pōderat Ang. in.l.ſciē
dū.ff.de edi.ꝛ Bar.in.d.§.fi. cuiꝰ ſunt in dicta.
5. q. ¶ Quinto q̄ritur quotuplex eſt cā iudicialis: et
Cau dico qđ multiplex.de quo vide gl.xj.q.j.in ſum.
ſarū Quedā eñ eſt ſecularis: et diuidit̃ in criminalē
iudi et ciuilē. Quedā v̄o eſt eccl'iaſtica ꝛ eſt triplex.
cia. Quedā eñ eſt ſpūalis vel annexa ſpūali:vt q̄ fit
pēs de decimis. de matrimonio. de iure patronatꝰ.
Quedā ciuilis vt cū agit̃ ſup rei vēdicatione in
cauſa pecuniaria ꝛ in.d.c.ſup prudētiā. Quedā
criminalis:vt cū agit̃ directe de crimine:vt in.c.
at ſi clerici.ꝛ in.c.cū nō ab hoie.de iudi.ꝛ.c.ſup
prudētiā.xj.q.ij.ꝛ.c.frater noſter.xvj.q.j.ꝛ ſi de
crimine agat̃ ad vindictā publicā p̄cedit̃ in cā
criminali criminal'r:ſi v̄o agit̃ ad penā p̄ modū
inq̄ſitionis:denūciationis:vel ad intereſſe par-
tis p̄ viā accuſationis procedit̃ ciuiliter. Quedā
mixta que.ſ. participat de vtraq;. de pen.c.tua.
ſicut cū de crimine agit̃ ciuiliter:puta de adulte
rio ad thori ſeparationē. Et licet gloſſe videant̃
variare ponēdo pecuniariā penā aliq̄ñ p̄ crimi-
nali aliq̄ñ pro ciuili: vt in.l.pretor. in princi.ff.
de ſepul.vio.ꝛ in.l. vnica.C. qñ ci. ac. crimina.
ſūt tñ cōcorda: q2 qñ pena pecuniaria applicat̃
fiſco criminalis eſt ſm Inn.in.c.q̄liter ꝛ qñ.el.ij.
de accuſa.ꝛ eſt Bl.ꝛ Bar.in.d.l.p̄tor.q2 ſic intē
ditur publica vindicta per penā pecuniariā ſicut
per penā corporis:ſi tñ applicat̃ fiſco p̄ intereſſe
fiſci ciuilis eſt:vt in.l.j.C.de his quib. vt indig.
Nec ob.c.p̄ tuas.de ſimo.ꝛ ꝙ no. Paū. in rub.
de iudi. q2 illud cap'lm loquit̃ de amotiōe a p̄la
tione: que ſm eūdē ibi eſt ciuilis: cū ſit ad bonū
cōe non ad vindictā delicti:nec agit̃ ciuil'r p̄ciſe
qñ pena applicat̃ parti ſm doc. ſed etiā aliter ſi-
cut in.d.c.per tuas. Et hoc ſequit̃ glo.ꝛ Bar.et
Ange.in.l.iij.ff.de ſepul.vio.ꝛ Bar.in.l.fi.ff.de
pri.delic.item dicit glo.Albri. ꝛ Salv.in.l.j.de
ſepul.viola. ꝛ cōior eſt opinio: de quo vide do.
Anto.in rubrica de iudi.
¶ Sexto q̄rit̃ quot ſunt modi cauſarū p̄dictarū mo-
ꝛ dico qđ multi. Quedā enim cāe dicunt̃ fauora di cā
biles:ꝛ ſunt numero q̄tuor.ſ.de libertate: matri- rum
monio:dote:ꝛ teſtamēto.c.duobꝰ. de iudi. Que-
dam minime: vt q̄ eſt duorū vel decē aureoꝝ aut
q̄nquaginta ſolidorū: vel q̄ non ſufficit ad ſum-
ptus iudiciales ſm voca.iur. Quedā eſt remota:
et quedā propinqua de quibꝰ not.doc.in.c. dile
cti filij.de iudi. et remota eſt ſicut cum edificator
turris dr̄ cauſa homicidij eiꝰ q̄ inde ſe p̄cipitat:
et dr̄ occaſio. facit.l.qui domū.ff.loca. cauſa v̄o
p̄pinqua dr̄ ipſe. Quedā eſt propria: q̄daꝫ cōis:
et propria eſt illa cuius emolumentū vel damnū
ad aliquē ſuo noie pertinet.c.biduū.§. palā.ij.q.
vj.cōmunis vero eſt q̄ vtriuſq; eſt.ff.de ritu nup.
l.illud.vnde non pōt quis eſſe teſtis in re cōi ſibi
cū alijs:niſi indirecte:ſicut legatarius poteſt eſſe
teſtis in cauſa teſtamenti in quo ſibi eſt aliquid
relictum.inſti.de teſta.§.legatarijs.
¶ Septimo querit̃ vtrū cā vniuerſitatis vel ec-
cleſie ſit propria vel cōis:ꝛ dico qđ cā vniuerſita
tis non vr̃ eſſe ſingularis p̄ſone vt in.c.q̄ manu-
mittitur.xij.q.ij.et ibi doc.ꝛ in.d.§.legatarijs.cū
annotatiōibꝰ ſuis. Cauſa et eccl'ie non eſt p̄pria
rectoris:vnde in cā eccl'ie ſue pōt eſſe iudex.ij. q.
vij.ſi q̄s erga ep̄m.in gl.et facit.c.fi. de poſtu. qđ
verū eſt dummodo alius conſtituat̃ qui agat no
mine eccleſie:vt in.c. inſuper.de teſti.vbi dicitur
quod eo caſu poteſt eſſe teſtis. Et no. quod licet
canonicus poſſit eſſe teſtis pro canonico contra
extraneum : quia non dicitur domeſticus eiꝰ ſed
eccleſie tñ:ſm Hug.vt in glo.d.c. ſuper pruden
tiam.xiiij.q.ij. non tñ pōt eſſe iudex pro eo cōtra
extraneū: q2 minor cā requirit̃ ad repellendū ali
quē in iudicio quā a teſtimonio.de offi.deleg.
¶ Octauo queritur quomodo teneatur quis de
damno ex cauſa data: et dico quod non tenetur
qui dat cauſam remotam qui etiam dicitur occa
ſio ſi quis dabat operam rei licite: adhibita dili
gentia.xxiij.q.v.de occidendis.ſecus ſi rei illici-
te:quia imputant̃ ei oīa ſequētia. diſt.l.quātum
dicit.de iniur.c.fi.ff. ad.l.aquil.l. itē metalla. in
prin.ij.§.item et cum eo. ſimiliter ꝛ ſi dabat ope-
ram rei quidem licite ſed diligentiam non adhi-
buit.d.l.ſepe. ff.ad.l.aquil.l.qui occidit.§.penul
ti.vide gloſ.in.c.ſicut nobis.de teſtib. Similiter
non tenetur qui dat cauſam etiam propinquam
ſed non ſufficientem et efficacē : licet peccet. Te-
netur autem qui dat cauſam efficacem : ſine qua
effectus non ſequeretur:et de qua loquitur.c.fina
li.de iniurijs. Uide ſupra aduocatus.§.vlt. ꝛ in-
fra culpa.§.iiij.et infra reſtitutio.ij.in fi.et reſtitu
tio.iij.§.vj.illo verſu iuſſio conſilium ꝛc.

¶ De cautione.

Cautio ſimplr dicta regulariter itel-ligit nuda pmiſſio.l.ſancimus. C. de vb.ſig. qđ tñ fallit i cautiōe ex-pſſa a lege ptoria:vt.ff.ď pto.ſtip. l.ptorie.la.j. ⁊ ſic ſm aliquos intel-ligit gl.in.c.prio igit.de cōſe.diſt. iiij.itē ſm gl.in.l.pe.ff.de peti.here. qñ eſt pſona ſuſpecta:vt.l.ſi fideiuſſor-§-ſi. ff.q ſa.cog.q2 tunc
Că do. dz cauere cū fideiuſſoria. Sed cū additur cautio idonea vel ſufficiens intelligit de pignoratitia vel fideiuſſoria:vt.ff.de fideicō. lib. ergo q̄diu. vide gl.in.c.ad noſtrā.ex primo. de iureiur. ⁊ in c.vlt.de pig. ⁊ in.c.ex publico.de cōuer.cōiu. Si
Că me., vero dr cautio mediocris : tunc venit obligatio oim bonorū:⁊ eſt text.in.l.filio.ff.vt leg.nomine caue. Si vero dr cautio cōpetens: intelligit arbi-trio iudicis ſm aliquos: ſm alios autē fideiuſſo-ria vel pignoratitia:vt in glo.l. ſi debitori.ff.de
Că cōp. iudicis. Si vero dicat ſatiſdet vel ſatiſfaciat:fi-deiuſſoria intelligit ſm glo.in.d.l.pe. Notat tñ bald.in.l.vniuerſa.C.de preci.imper.offe.qđ qñ ſtatuto cauetur qđ caueat idonee:qñ compromiſ-ſum petitur:intelligitur arbitrio iudicis et in. l. omnes.C.de epiſ.et cle.dicit qđ ſi tenet quis da-re fideiuſſores et non pōt:tenet obligare omnia bona ſua meliori modo quo poteſt. Quando au-tem cautio liceat.vide infra negotium-§-iiij.

Cecus.infra ſurdus.

De ceſſione bonorum.

Cedere bonis dz q ſuis creditoribus ſoluere nō pōt. Et hoc valebit ei pri-mo ne ic:rceret.l.j.C.q bo.cede.poſ. de quo vide.ſ.carcer-§-iiij. Scđo ne excōicet:⁊ ſi erat excōicatꝰ vt abſol-uatur recepta idonea cautione de ſoluēdo. ſi ad pinguiorem fortunam venerit de ſol.odoardus. Tertio.qđ non condemnet niſi inquantū face-re pōt habita ratione ne egeat:q2 non eſt fraudā-dus quotidianis alimentis.ff. de re iudic.l. ſunt qui in id qđ facere.et.ff. qui bonis cede.poſ.l.is qui.et.l.qui bonis.et.l. ſi debitores. Nec obſtat c.peruenit.de fideiuſſo.q2 ibi nō ceſſerat bonis. Limita tamen tertium quando non conuenitur ratione delicti: quia ſi ratione delicti conuenire-tur:non haberetur reſpectus ne egerent etiam in clerico:vt no. Panor.in.c.olim nobis. de reſtit. ſpol. Quomodo vero fit vide infra ſolutio. De ceſſione vero actionum vide ſi vis Panor. in.c. ſi.de alie.iud.mu.cauſa fac.et infra lis-§-viij.

Cenſura eccleſiaſtica ſuo nomine cōprehen-dit tria:interdictum.ſ.excōmunicationem et ſuſpenſionem.de verb.ſig.querenti.⁊ de ſingu-lis horum vide infra in locis ſuis.

Cenſus infra gabella ſecundi.

De ceſſatione a diuinis.

Ceſſatio a diuinis fit vt dr in.c.quā-uis. de of.or.li.vj. plerūq3 a capl'is ⁊ cōuētibꝰ:ſiue collegiis ſecularium vel regularium eccleſiarū:et vt dr co.ti.et lib.in.c.ſi canonici. eā ſibi in aliqui-bus eccleſiis vēdicant canonici ex cōſuetudine: vel al's.i.ex priuilegio ſm gl. vel cōceſſione epi ſm Guil.vel cōſtitutione ſynodali ſm cle.pquo facit cle.j.de ſen.excō. Fit autē dupliciter.primo gñaliter puta reſpectu totius ciuitatis:⁊ ſecūdo ſpecialiter vt in vna eccl'ia ⁊ hoc pꝑter iniuriā factā alicui de eccleſia vel ipſi eccleſie. Quarum quidē ceſſationū prima.i. generalis equiparat interdicto:per cle.j.de ſen.excō.non autē ſcđa.

Primo vero q̄rit q̄n fieri dz ceſſatio ⁊ quot ad illā requirunt vt ſeruāda ſit:⁊ dicit Jo.and. in.c.quāuis.de offi.or.li.vj.⁊ Dire. qđ opz cō-currere.x. Primo qđ ceſſantes habeāt a iure vel cōſuetudine:vt ceſſare poſſint.ſcđo qđ vocentur abſentes ad tractādū de ceſſatione: ac ſi de ele-ctione ageret.tertio qđ de illa ceſſatione tractet diligēter.quarto qđ de ceſſando deliberēt.q̄nto qđ ſit manifeſta offenſa pꝑter quā ceſſant ⁊ no-toria vt etiā dicit Jnn.⁊ Hoſt.alioq̄n nulla cō-ſuetudo pdeſſet: q2 eſſet eccleſiis oneroſa de cō-ſue.c.j.⁊.c.cū venerabilis. nec dz is ꝯ quē ceſſat cōuinci pbabilibꝰ ſed apertis ⁊ notoriis:ſm Jo. mo.⁊ Archi. vj. qđ cā ſit rōnabilis. ſeptimo qđ ante ceſſationē inſtrō publico vel patētibꝰ lite-ris autētico ſigillo munitis cām ceſſationis ex-primāt.octauo qđ illud inſtrm vel lr̄as tradant ei cōtra quē ceſſant.nono qđ req̄rāt illū vt emen-det cōpetēter iniuriā vel offenſam pꝑter quā vo-lunt ceſſare: qđ ſi nō fecerit locū habeat tūc ceſ-ſatio.decimo qđ poſt ceſſationē vtraq3 pars iter dz arripere ad ſedē apl'icā infra menſem p ſe vel per pcuratores ſufficiēter inſtructos:⁊ cōtinua-tis diebꝰ quācito poterūt ſedi apl'ice ſe repreſen-tent vt diſcutiat q̄d ſup hoc ſit agendū niſi inte-rim per mutuā cōcordiā ceſſet ceſſatio. His non ſeruatis ceſſatio nō ſeruatur: et ſilr nō ſeruat ab aliis:ſi pars que eam poſuit nō ſeruauerit:⁊ hoc notāt Jo.mo.⁊ Gal.in.c.ſi canonici.de of.ordi. li.vj.vbi etiā reprobātur ⁊ grauiter puniūtur hi qui in ceſſationis aggrauationē imagines cru-cis ⁊ ſanctorū proſternunt ſupponūt ſpinis: vel vrticis vel lapidibus:vel aliquid hmōi faciunt.

1. qđ
Deſcē requiſita ad ceſſa. di.

Scđo queritur an ſit ſeruāda ceſſatio ſi pars cōtra quā ceſſatur predicta nō ſeruauerit:⁊ dico qđ ſic:q2 tex.in.d.c.quāuis.ſpāliter dicit qđ ſi nō arripuerit iter pars ceſſans qđ ceſſatio nō ſerue-tur: per qđ a ꝯrio ſenſu habet qđ ſi reliqua pars itrc cōtēnat ſtat ceſſatio:alioquin per ſuam cōtu-maciā irritaret actum iuridicum partis leſe.

Tertio que eſt pena iniuſte ceſſantiū genera-

liter aut ſpūāliter aut dānis occaſionē iuſte ceſſationi: ⁊ dico qḋ illi tenenẗ reſtituere oēs fruct⁹. quos interim ab eccl'ia pceperūt in qua ceſſatū eſt ⁊ q̄ p eo tpe debenẗ eis de eccl'ia nō pcipient: et ei ꝯ quē ceſſauerūt de dānis ⁊ iniuriis ſatiſfacere. vt in. d. c. ſi canonici. qḋ lʒ loquaẗ de capl'o canonicoꝝ tñ ſm Ge. idē eſt in aliis dictā ceſſationē imponētib⁹. Iſte ṽo teneẗ ad oē intereſſe canonicis: ⁊ ad aliquā ſatiſfactionē eſtimādam arbitrio ſupioris taxandā ipſi eccl'ie in qua ceſſatū eſt: ⁊ in cultū diuinū cōuertendā. vt in eo. c.

4 ¶ Quarto quæriẗ cui reſtituet fruct⁹ iniuſte ceſſans: ſi eccl'ia i qua ceſſat ſit ſua: ⁊ dico ꝙ eccl'ie ipſi. ar. eoꝝ q̄ no. in. c. cū ſm. de pben. qḋ de mēte Pañ. ibi vr̄ limitādū bʒ ſi bona patrimonialia: addere l'aliūde q̄ȝ de eccl'ia q̄ſita. Cui eccl'ie reſtituet ſi det ſupiori vel ſucceſſori aut i ei⁹ vtilitatē cōuertat: aut in neceſſitate paupib⁹ tribuat.

5 ¶ Quinto q̄riẗ que ſit pena violātis iuſtā ceſſationē. i. celebrātis in loco vbi ceſſaẗ: ⁊ dico ſm oēs qḋ ſi ceſſatio eſt particularis celebrans ibi nō efficiẗ irregularis nec religioſus cā non ſeruās eſt excōicat⁹: q̄uis talis eccl'ia eſſet matrix: qꝛ ipa nō eq̄paraẗ interdicto. Et ſic intellige gl. ii. in. d. c. ſi canonici. ⁊ Inno. in. c. dilectis filiis. de app. Si ṽo ſit gn̄alis ſm oēs religioſus eam violās eſt excōicat⁹. vt in cle. j. de ſen. excō. ſi eā ſeruet eccleſia cathedralis vel matrix ſeu parochialis loci. An vero ibi celebrās ſit irregularis ſunt opiniōes: qꝛ Io. an. in. d. c. ſi canonici. ꝯcludit ꝙ ſic: qꝛ talis ceſſatio eq̄paraẗ interdicto: p d. cle. ⁊ cū hac opiniōe trāſit ſum. ang. ⁊ de hoc j. interdictū. j. §. j. oppoſitū aūt videẗ ſentire do. An. cui Pañ. cōſentire. ⁊ cū his trāſit ſum. roſ. et vt credo ſum. piſ. ⁊ hoc eſt veri⁹ ⁊ rōnabilius p illā regulā vt nūq̄ȝ fiat q̄s irregularis: niſi in caſibus a iure exp̄ſſis. de ſen. excō. is q̄. lib. vj. iure aūt hoc nō caueẗ niſi in violatiōe interdicti. cui lʒ hec ceſſatio eq̄pareẗ in aliquo puta in excōicatione annexa in ordine ad religioſos: non tñ in oīb⁹ ⁊ ſimpliciter: ⁊ pene nō debēt extēdi. Predicatores tñ ⁊ minores in hoc ſunt priuilegiati.

¶ De cimiterio.

Cimiteriū ſm Ge. in. c. vnico. de cōſe. eccle. vel al. li. vj. grece dr̄ a cinis qḋ eſt dulcis ſtatio aīarū. ſ. vel potius corpoꝝ. qꝛ ibi cinis mortuorū detineẗ. vel a cis qḋ eſt ante: qꝛ añ eccleſias fieri ſolet. Et bʒ omnē immunitatē quā bʒ eccleſia quo ad oīa capl'a: que habes. j. immunitas: exceptis duob⁹ caſib⁹: primo qꝛ null⁹ dʒ in eccl'ia ſepeliri vt. j. immunitas. ii. qꝛ laici in choro eſſe nō debēt. hec Ho. ⁊ Ray. Et bñ dr̄ violatur ⁊ recōciliaẗ ab eodē ⁊ eodē mō ſicut eccl'ia. ſm Hoſti. ⁊ Bar. ⁊ eccl'ia recōciliata recōciliaẗ ſi eſt ei cōtiguū. ſm Io. and. in. c. vnico. de cōſe. eccle. vel alta. li. vj. ⁊ idē Archi. ſec⁹ alias. Quō ṽo fieri debeat ei⁹ ꝯſecratio habeẗ in paſtorali.

¶ Primo ṽo q̄riẗ quō polluiẗ: ⁊ dico qḋ eo mō benediciẗ: ⁊ polluiẗ: ⁊ reconciliaẗ ſicut eccl'ia vt dictū eſt. Et ſi eſt eccleſie cōtiguū ea polluta polluitur nō aūt ecōuerſo polluto cimiterio polluitur eccl'ia. vt in. d. c. vnico. ne min⁹ dignū videatur trahere magis dignū. Si vero nō eſt eccleſie cōtiguū ea polluta nō polluiẗ. Sed ſiue ſit ei cōtiguū ſiue nō polluiẗ per ſanguinis vel ſeminis effuſionē: ſicut de eccleſia diceẗ. j. conſecratio. ii. Item polluitur qñ aliquis excōicatus vel infidelis in eo ſepelitur. vt in. c. cōſuluiſti. de conſecra. eccl'. vel alta. Quatuor ergo modis polluitur. ſ. polluta eccleſia vel effuſo ſemine vel ſanguine. vel ſepulto prophano. nec debet aliquis in eo ſepeliri anteq̄ȝ reconcilietur. vt in. d. c. vnico.

¶ Scḋo quæriẗ q̄d ſi duo cimiteria ſunt ꝯtigua interueniente tñ pariete ⁊ vnū violaẗ: ⁊ dico qḋ ſunt cimiteria duo vñ vno polluto aliud nō eſt pollutū: etiā ſi porta eſſet in pariete per quā ab vno ad aliud eſſet acceſſus: vt in eo. c. vnico. Si tñ ipſa violatio ſiue effuſio fiat in media porta dicit ibi Ge. ꝙ ſi fiat i parte alteri eoꝝ viciniori illud ſolum eſt pollutū. ſi ṽo fiat in medio. vt dicit Io. an. pollutū eſt illud cui⁹ cā paries ⁊ porta facta eſt: q̄ſi ſit illi⁹ acceſſio p. l. et ſi nō ſunt. ff. de aur. ⁊ ar. le. vbi dr̄: ſpectam⁹ que res cui⁹ rei ordinande cā fuerit adhibita: nō que ſit p̄cioſior. Si aūt dubitaẗ cui⁹ cauſa ſint facta: videl̄tur principaliter facta vt faciant cimiteria duo. vt innuit ibi tex. nō aūt acceſſorie ⁊ ſic vtrūq̄ȝ pollutū eſt.

¶ Tertio vtrū ſilr̄ dicendū ſit ſi violatio fiat in porta eccleſie: et dicūt Ge. Io. and. ⁊ Io. de imo. ꝙ ſic qñ iniuria fit intra clauſurā hoſtii verſus eccleſiam: ſecus ſi in parte extra clauſurā. ar. no. per Bar. in. l. j. ff. de dona. Et intēdūt iſti qḋ factum ſit extra eccleſiā illud quod eſt factū extra lineā ad quam percutiunt value in liminibus.

¶ Quarto quæriẗ qñ cimiteriū nō cōſecratū cōſecrandū eſt: vel recōciliandū: vtrū exhumanda ſint corpora excōicatoꝝ: hereticorū ⁊ infideliū: et dico qḋ ſi ꝯſecrādū eſt ⁊ diſcerni poſſunt pri⁹ debēt eici ⁊ parietes ac tigna radi. de cōſe. diſt. j. eccleſiā. ſi vero cimiteriū prius cōſecratū recōciliandū eſt: eodē modo dicta corpora eiicienda ſunt ſi diſcerni poſſunt. extra de ſepul. ſacris ſed dicta abraſio fieri nō debet: aliter recōſecrandū et nō recōciliandū eſſet. Corpora autē fidelium in cimiterio ſepulta ab excōicatis ſchiſmaticis vel infidelibus ⁊ hmōi: non propter hoc debent exhumari. de ſacra. ite. a nobis. Corpora etiam ſctōꝝ nemo trāſferre preſumat ſine licētia principis: id eſt pape ſm gloſſam vel epi. de cōſecra.

diſt.j.de loco. qđ verū eſt ſi ſunt tradita ꝑpetue ſepulture: alias ſine alicuius autoritate transferri poſſunt ſm gl. ibi. Et Hoſt. idem dicit videri de oſſibus aliorū fideliū. ff. de reli. ⁊ ſump. fu. l. oſſa. ſed hoc nō intelligas de loco proprio: ſed de cōmuni: puta de vno cimiterio ad aliud.

¶ De circunſtantia.

Circūſtātia ſm.s.tho.ꝑ.ij.q.vij.ar.j.eſt accidēs act⁹ humani attingēs illud extrinſece: ſicut localr̄ dicit̄ circūſtare qđ eſt rei extrinſecum attingēs tñ ipſam vel ei ꝓpinquās. nō q̄ſi circūſtantie inſint ipſi actui: ſm inquātū ſunt: ⁊ quodammodo ſe cōtingunt in eodē ſubiecto. Et ſunt ſeptē hoc verſu cōtēte: qs: quid: vbi: qb⁹ auxilijs: cur quō qñ: ita tñ vt ſub quid intelligat̄ nō ſolū effect⁹ ſ3 etiā obiectū. i. qđ ⁊ circa qđ: de quibus oib⁹ vide vbi. š. ⁊ in quarto di.xvj.q.iij.ꝑ totū. Et adde ſm Ray. octauā. i. quoties nō ſolū q̄tū ad frequentiā vtrū ſit factū cōſuetudine: ſed etiā quo ad numerū ſm Archie. ſ3 hoc ꝓprie nō pertinet ad circūſtantiā: ſed ad ſubſtātiā act⁹. qr vbi aliqđ ſit bis eſt ſubſtātia act⁹ geminata: ⁊ pctm̄ duplex: etiā ſi obiectū ſit vnū numero vt ſi quis interpolatis temporibus bis eundē percutiat.

1. qō ¶ Primo vero q̄rit̄ vtrū circūſtātia peccati vel actus ſpeciē mutet trahēdo ad aliā ſpeciē vel genus peccati: ⁊ dico ex doctrina eiuſdē in quarto vbi ſupra ꝙ circūſtātia addita ſi indifferēter ſe habeat ad rationē neq3 bonū neq3 malū importans non mutat ſpeciē pctī: ſicut ꝑcutere hominē indutū veſte alba vel nigra: vel accipere alienū manu dextra vel ſiniſtra. Silr̄ non mutat ſpeciē ſi habet repugnantiā ad rationē ſolū ex ſuppoſitione alicui⁹ prioris: ſicut accipe alienū in magna quātitate eſt eiuſdē ſpecie cū accipe alienū: quia hoc qđ dico magna quātitas nō repugnat rationi niſi ex ſuppoſitione hui⁹ qđ dico alienū: vñ nō eſſet malū accipere aliqđ in magna quantitate ſi eſſet ꝓpriū. Si vo importet aliqđ repugnās rationi primo ⁊ per ſe: dat ſpeciē peccato: ſicut hoc qđ dico alienū dat ſpeciē furti huic qđ dico accipere: ita ꝙ ſi ei qđ eſt accipere ſuperueniat hoc qđ eſt alienum: conſtituit furtum: ſicut rationale adueniens animali cōſtituit hominē.

2 ¶ Scđo queritur vtrū circūſtantia mutans vel dans ſpeciē ſemꝑ aggrauet peccatū in infinitum vt de veniali fiat mortale: et dico ex doctrina.s. Tho. quarto vbi. š. et Pe. de pal. ibidē ꝙ nō. vñ circūſtantia nō dans ſpeciē nūq̄ aggrauat infinite: alioqn infra eādē ſpeciē eſſet vnius ab alio infinita diſtātia. Que etiā dat ſpeciē nō aggrauat in infinitū ſemꝑ. vt qñ ipſa de ſui ratione eſt peccatū veniale: ſiue id cui additur ſit peccatum veniale ſiue mortale: ſicut ad actum gule que eſt propere. addit hec circūſtantia laute ſpecialem deformitatē: que ex ſe faceret peccatū: et tamen non aggrauat in infinitum. Aliquando tamen aggrauat in infinitum licet non ſemper.

¶ Tertio q̄rit̄ que ſint circūſtātie aggrauantes infinite: ⁊ dico ex doctrina eiuſdē ibi qđ ſunt ille que habēt directe oppoſitionē ad charitatē: qđ oſtēdit̄ ex hoc ꝙ ſunt directe cōtra p̄ceptū legis cui⁹ finis eſt charitas: et intellige ſm Scotū qñ preceptū eſt ſpeciale. vt nō mechaberis: nō autē qñ gn̄ale: vt declina a malo. idē.s.th. in de ma. q.vij. ſeptimo. in cor. itē de veri. xxiij. ſeptimo intellige etiā ſm.s.Tho.iij.diſ.xxxvij.q.j.ar.j.q.ij. ad ſcđm qñ preceptū ſpāle eſt literaliter intellectū ⁊ nō metaphorice vel ſpūaliter. Ex quo infero primo ꝙ circūſtātia tpis nō trahit in aliā ſpeciē ⁊ ꝯn̄r nō aggrauat in infinitū: vt dicit.s.th. quarto diſt.xxxij.q. vlti. ar. vlti. ⁊ etiā ꝓbaui diffuſe in roſa aurea. caſu.lxiij. et in hoc errāt ſum. Ang. ⁊ Roſ. Infero ſcđo qđ circūſtantia perſone ſilr̄ nō aggrauat in infinitū niſi in trib⁹ caſib⁹. primo ratione voti qđ ipſa fecit in quo includit̄ preceptū vt obſeruet illud. vñ ꝯhere cū moniali aggrauat infinite: ſcđo ratione precepti ſibi facti. vñ cōtrahere cū ordinato in ſacris ſilr̄ infinite aggrauat: tertio ratione ſcandali eo caſu quo ſcādalizare eſt ei mortale: ⁊ ꝯn̄r cōtra aliqđ preceptū. Quia tñ inquit.s.Tho. circūſtātia mutās ſpeciē nō eſt iam vt circūſtantia peccati cōputanda: qr pertinet ad ſpeciē actus inquantū eſt moralis: licet circūſtet ſubſtantiā actus. ideo dicūt magiſtri circūſtantiā nō aggrauare in infinitū. 3

¶ Quarto queritur quare circunſtantia loci variat ſpeciē. cum nō aggrauet niſi ratione ſubtracti cui additur puta furti vel homicidij aut fornicationis: ⁊ dico quod immo ex ſe circūſtantia loci aliqñ aggrauat ⁊ repugnat rationi etiā ſi addatur actui bono maxime ſtantibus ſtatutis iuris humani. vt ſi iudex ſuſpēdi iubeat furem: aut cedi capite proditorem in eccleſia: aut ſi vir vxori debitū reddat niſi forte in caſu de quo. j. debitū. § iij. quia locū ſanctum decet mundicia non ſolū anime ſed etiam corporis. Sed contra quia idem erit de circunſtantia temporis qđ tamē.s.Tho. negat. ſo. immo non eſt eadem ratio: quia actio iniurioſa vel indecens ⁊ immunda tempus attingere aut maculare nō poteſt niſi forte ex intentione operantis in deſpectū ſacri temporis quo caſu mutaret ſpeciem ⁊ aggrauaret infinite: de quo plenius in Ro. au. vbi. š.

¶ Quinto queritur vtrum circūſtantia loci vel temporis aggrauet infinite: et de tēpore quidē dico quod non: vt dictum eſt niſi ratione contemptus vel ſi circa hoc fieret ſpeciale preceptū de loco vero dico qđ ſic: quia illa circunſtantia 5

variat ſpeciē ſaltē ſtante precepto eccl'ie: ꝛ deinde ſuperuenit preceptū eccleſie aggrauās actum infinite. Unde ſm hoc tres ſpecies ſacrilegij diſtinguuntur. de quo infra ſacrilegium. et in roſ. an. caſu. lxij. infra confeſſio. j. §. ix. x. xj.

¶ De citatione.

Citatio eſt vocatio iuridica ad iudicis conſpectū: et quadrupliciter fieri pōt ſm Guil. de mō. lau. ꝑmo ſcꝫ ꝑ nunciū vel lr̄is citatorijs: ſecundo per preconē. tertio per edictū. cle. j. de iudi. quarto ex iuris diſpoſitiōe. Fieri aūt debet citatio trib⁹ edictis: vel ex cauſa vno peremptorio qđ tm̄ debet tēporis cōtinere quantum tria niſi vrgeat neceſſitas. de dila. c. j. cū gl. et tale peremptoriū vim habet trine citationis. C. qūo et quando iud. l. tres denunciationes.

2. qō ¶ Primo vero q̄rit̄ vtrū ſemꝑ ſufficiat vna citatio ꝑemptoria q̄n iura trinā requirūt: et dico qđ hoc nō ſufficit in penalib⁹ ſiue vbi agitur ad penā incurrendā ſm Joā. an. in. c. ex tue. de de. non reſi. qꝛ in penalib⁹ v̄ba ꝓprie ꝛ ſtricte debēt intelligi: de iureiurā. in noſtra. et idē Pan. in. c. fi. de vita et ho. cle. Angelica tn̄ diſtinguit inter citationē ꝛ monitionē quo ad ſufficere vnam pro trina: ſed panor. ſenſit contrarium vbi ſupra.

2 ¶ Scđo vtrū citatio aliq̄n ſit nulla ſiue non valeat: et r̄ndet gloſ. in. c. ſi eps. iij. q. ij. ꝙ ſit in octo caſib⁹. ꝑmo qꝛ fit infra tpa auguſta. ſcđo qꝛ non exprimit̄ cā. tertio qꝛ nimis maturat peremptoriū. q̄rto rōne tpis puta feriati. q̄nto ratione loci puta periculoſi vel inhoneſti ſexto rōne iudicis vt ſi eſt euidens eū nō eſſe iudicē q̄ citat. ſeptio ſi apſtum reſcriptū non inſerit̄ in ea. octauo q̄n citat̄ ſpoliatus. Et de his vide ibi diffuſe. vbi etiā dꝛ ꝙ vbi euidens eſt citationē tenere: nō tenetur venire reus etiā ad allegandū ſuū priuilegiū: tut⁹ tn̄ eſt vt cōpareat niſi conſtet eū nō eſſe ſuū iudicem vt ibi in. c. veniēs. de accu. in gloſ. Immo ego dico ꝙ citatus in dubio an citatio teneat: ſemper tenetur comparere: ar. l. ſi quis aliena ff. de iudi. vbi habetur ꝙ citatus tenet̄ venire etiā ſi ſit de alterius iuriſditione: ſed intelligitur in dubio an ſit de ſua neceſ: vt. ff. eo. l. ij.

3 ¶ Tertio vtrū citatio facta die feriata ad diem nō feriatā valeat. ꝛ pan. i c. fi. de ferijs ſꝫ opi. to. cal. do. car. ꝛ dñi ant. ꝛ bar. in. l. j. §. nunciatio. ff. de no. ope. nū. cōcludit ꝙ nō vꝫ de iure. p. l. dies feſtos. C. de fer. vbi dr̄ ꝙ ſilere dꝫ horrida vox ꝑconis: ꝛ intelligit panor. nō ſolū i ferijs introductis ad honorē deiꝗ ẽt in alijs introductis in fauorem hoim. ꝛ idē putat in repētinis: nam imperator mandat eas ſub eadem veneratione obſeruari qua ſolennes. C. de fer. l. omnes. Et concludit nullum iſtorū triū actuū fieri poſſe die feriata. ſ. preceptū de citando executio ꝑcepti. i. actus citationis. ꝛ proceſſus qui fit vigore citationis.

¶ Quarto q̄rit̄ vtrū valeat citatio facta die non feriata pro feriata. ꝛ dicit panor. vbi. ſ. poſt cal. et ſpe. et Jo. an. ꝙ ſi ponit̄: vſqꝫ pōt q̄libet die cōparere ifra feſtū ſec⁹ vbi ſimpl'r q̄s citat̄ vt ſimpliciter cōpareat tali die q̄ ē feriata: qꝛ tūc pri⁹ venire nō pt̄: nec dꝫ: ꝛ illa die venire nō tenet̄: ꝛ ſic neceſſaria eſt noua citatio. Et hoc tene q̄cq̄d ſenſerit do. Ant. hec Pañ. Si tñ eſſet dubiū vtrū citatio teneat necne: dꝫ citat⁹ ire ad allegādū priuilegiū ferie. iij. q. ij. ſi eps. ꝛ ibi gl. Si etiā q̄s citet nō ad r̄ndendū: ſed ad cōparendū die feriata bñ tenet citatio. ff. de adul. l. miles. §. ſexaginta. 4

¶ Quinto vtrū corporaliter impedit⁹ teneatur per alium comparere: et dicit Panor. in. c. in nomine domini. de teſta. qđ non et actus geſtus co abſente perinde eſt ac ſi citatus non fuiſſet. 5

¶ 6. vtrū citat⁹ nō cōparēs i p'rio termino ꝯdēnari dēat i expēſis factis ꝑ aduerſariū: et dicit bar. in auſ. q̄ ſemel. C. qūo ꝛ q̄n iud. ꝙ ſic nec dꝫ expectare vt ſit cōtumax in ſecūda ꝛ tertia citatione. 6

¶ Septimo vtrū teneat ſnīa lata ꝯ non citatū: et dicit car. i cle. paſtoralis. de re iudi. i. §. deniqꝫ. ꝙ ſi nullo mō fuit citat⁹ ſnīa eſt nulla. de ma. ꝛ obe. inter quatuor. ſi v̄o fuit citat⁹ aliq̄ mō. Aut fuit citat⁹ legitime: ꝛ vꝫ ſnīa ſi alia ſūt rite geſta: ſi tñ citatus nō fuiſſet ꝯtumax vere ſed ficte: ſubuenit̄ ſup reſtōnē. de re iudi. cū bertholdus. Aut fuit citatus nō legitime: ꝛ tunc videt̄ ꝙ haberi debeat ꝓ nō facta: de deci. bone. ij. Aut dubitat̄: ꝛ tūc dicit pau. ꝙ ꝓſumit̄ pars citata: ſi ſnīa trāſiuit in rē iudicatā. Nota tñ panor. in. c. cām q̄. de reſcrip. et in. c. cū ſit. de ap. ꝙ i facto notorio poteſt ferri ſnīa ꝯ abſentē nō citatū q̄n certū eſt abſenti nullam cōpetere defenſionē qꝛ citatio fit vt ſe defendat: nec in hmōi notorijs req̄rit̄ ordo iudiciari⁹. Hoc tñ ſum. ang. dicit fallere in ſnīa excōicationis q̄ ferri nō pōt cōtra abſentē. ꝛ allegat capitulum ſacro. de ſen. excō. ſed illud eſt in oppoſitum potius: quia loquitur vbi requiritur probatio. 7

¶ Octauo. vtrū q̄s poſſit denūciari excōicat⁹ nō citat⁹: ꝛ dicit panor. in. c. ꝑuenit. de ap. ꝙ vbi exceſſus nō eſt notori⁹ dꝫ iudex illū pri⁹ vocare. et recipere eo ꝑſente probationē ſup facto: et poſt ea cōſtito de facto: declarare illū incidiſſe i ſnīaꝫ excōicationis. ꝛ hoc ꝓbat̄ in. c. cū ſcđm. de here. li. vj. vbi ptꝫ ꝙ ſi allegat̄ aliquē i iuris ſnīam incidiſſe: nō dꝫ iudex pri⁹ ad executionē ꝓcedere q̄ declaret illū incidiſſe. Ab hac tñ declaratiōe appellari poterit lꝫ nō liceat appellare a ſentētia iuris. vt in ca. qꝛ de appella. qꝛ ſnīa iudicis declarātis eſt ſentētia hominis et nō iuris. ſi tñ exceſſus eſt notorius nō oportet hanc ſolennitatem adhiberi: ſed illum ſine citatione denunciare poteſt. 8

9 ¶ Nono vtrũ ꝑlati religioſorum poſſint ſubditos ab officiis deponere: ſuſpẽdere: et hui⁹ ipſis non citatis: ⁊ dico iuxta notata ꝑ doc. ⁊ maxime Pañ. in. c. cũ ſpeciali. ⁊. c. q2 de appel. ⁊. c. q̃liter et qñ. el. ij. de accu. ꝙ ſic ſi ita h3 eorũ cõſuetudo vel regula. nec eſt in eis ſeruandus ordo iuris vſq3 quaq3. i. ad vnguẽ: vñ ſm Hẽ. de gan. in ſuo quodl. religioſis nõ l3 appellare vel reſiſtere prelatis q̃diu procedunt ſm iura cõia: aut conſtitutiones vel cõſuetudines ſuas: cũ nõ habeant autoritatẽ vel iuriſditionẽ niſi quã dant eis prelati. ⁊ ſede. cõſilio. ex. dicit ꝙ valẽt cõſuetudines ꝑ quas ſine iuris ordine etiã ex leuib⁹ cauſis religioſi ex ſuis locis ⁊ adminiſtrationib⁹ amouentur: ⁊ allegat. d. c. qualiter. ⁊. d. c. cum ſpeciali. et de ſymo. per tuas. Addit tñ vnũ valde notabile: qꝺ pena expulſionis. priuationis et remotionis quãdoq3 incipit a crimine. et tunc locũ habet qꝺ dictum eſt. ſc3 ꝙ ſine monitiõe poſſint amoueri: quandoq3 vero a contumacia vel inobedientia: et tunc vt locus ſit pene neceſſaria eſt monitio.

¶ De ciuitate et ciue.

Ciuitas philoſophice loquendo eſt cõitas perfecta ſm. s. tho. xij. q. xc. ſm canones vero ciuitas proprie eſt oppidũ qꝺ habet epm di. lxxx. in illis. Et ciuitatꝫ noĩe aliqñ cõprehendunt̃ ſuburbia. ff. de vb. ſig. l. ij. et aliqñ mille paſſus a muro ciuitatis: vt. ff. eo. l. mille. ⁊. ff. de pe. l. nã qꝺ liq̃de. § ſi ita legitur aliqñ horti. arg. ff. de procura. l. preſes. Pañ. aũt in. c. rodulphus. de reſcript. dicit qꝺ in materia odioſa ſeu ſtricta non venit ciuitatis appellatione aliud quam qꝺ eſt infra menia niſi qñ diſpoſitio cõcepta noĩe ciuitatis eſſet inutilis: vel poſſet fieri fraus. q2 tunc cõtinent̃ ſuburbia ⁊ continentia edificia. et ſic intellige Jo. an. in. c. ſi ciuitas. de ſen. excõi. li. vj. Sed in materia larga ſeu indifferenti noĩe ciuitatis venit ciuitas cum ſuo territorio. vt eſt text. in. l. vnica. § et vrbem. ff. de offi. prefec. vrb. Siĺr in materia larga nomine ciuiũ veniunt etiã illi de comitatu ⁊ de toto territorio. vt in. l. qui ex vico. ff. ad munici. ⁊ in. l. non dubito. ff. de capti. ⁊ in. l. qui continentib⁹. ff. de ver. ſig. ⁊ per. bar. in. l. j. ff. ad muni. pro quo vide gl. in. c. j. de vſu. lib. vj. in materia autẽ ſtricta ſecus licet cõtrariũ videat̃ tenere Bart. in. d. l. j. et l. mille. ⁊. l. nã qꝺ liquide. ⁊ alias q̃ volunt ꝙ mille paſſus a muro cõprehendant̃ intellige quando ſubiecta materia in hoc ſpeciali requirat.

1 qõ ¶ Primo vero querit̃ circa ciuitatẽ qñ ciuitas vel vniuerſitas dicat̃ aliq̃d facere: et dico qꝺ nõ dicit̃ aliq̃d facere: niſi id ſit collegialiter deliberatũ. etiã ſi maior pars illud facit: et ita dicit gl. in. l. ſicut. ff. qꝺ cuiuſq3 vniuer. nomine. et ſequit̃ bar. in. l. aut facta. ff. de pe. ⁊ facit quod no. in. c. felicis. de pe. li. vj. ⁊ glo. in. l. aliud. § refertur. ff. de regu. iur. ex quibus patet communẽ opinionẽ tenere ſm Panor. in. c. ij. de po. prel. et Jo. an. in d. c. felicis. ꝙ vniuerſitas tunc dicitur delinquere: quando prius aliq̃d fuit deliberatũ ipſa vniuerſitate pulſata cãpana ⁊ aliis requiſitis ad cõgregationẽ. Unde ſi omnes alicuius vniuerſitatis facerent delictũ: non diceretur factum ab vniuerſitate: ſed per ſingulos vniuerſitatis: etiam ſi facerent pulſare campanã vt leuarent vexillum. q2 iſtud eſt factũ ſingulorꝫ. facit qꝺ not. in. c. cum omnes. de cõſti. Panor. in. c. dilectus. el. ij. de ſy.

¶ Scꝺo vtrũ deſtructa ciuitate deſtruantur oĩa priuilegia ei⁹: ⁊ dicit Jnno. in. c. ij. de noui oper. nũci. ꝙ ſi eccĺia vel ciuitas aut alia loca: ſiue ſacra ſiue ꝓphana autoritate ſuꝑioris ꝓpter eorũ delictũ deſtruant̃ de cetero non d3 vocari clericus illi⁹ eccĺie: vel municeps illi⁹ ciuitatis: et ille loc⁹ priuilegiũ ꝑdit: vt de cõ. di. j. placuit. xvj. q. vij. et hoc dicim⁹. ar. ff. qñ di. le. vſuſc. ce. l. j. Si aũt eccleſia deſtruat̃ ab hoſtib⁹ aut ꝑ tyrannidẽ vel vt reedificet̃: retinet oĩa priuilegia: facit. vij. q. j. paſtoralis. et. xix. q. iij. q̃ ſemel. ⁊ idẽ vr̃ ſi autoritate ſuꝑioris transferat̃ ad aliũ locũ vel aliĩ vniantur: vt no. in ca. j. ne ſede. va. de re. do. c. q2 monaſteriũ. Et idẽ itelligitur in ciuitate et aliis locis ꝓphanis. ar. ff. de contra. empt. l. ede ſacra. 2

¶ Tertio vtrum ciuitas cẽſeatur iure minoris. et dicit Jnnoc. in. c. j. de reſtit. in integrum ꝙ ſic. Eſt tñ in integrum reſtitutione differentia inter minorẽ eccleſiã rẽpublicã et ciuitatẽ: licet dicat lex ꝙ reſpublica fungitur vice minoris. C. qui. ex cau. ma. l. pe. et. C. de iure reipu. l. rempublicam. C. de ſac. ſan. eccl. l. fi. Hodie enim pupillo et minori non currit vſucapio aut preſcriptio. x. vel xx. annorꝫ in rebus que ſeruãdo ſeruari poſſunt: ſiue ſint mobiles ſiue immobiles. C. de admi. tu. l. lex que tutores. vnde ſuper eis nõ eſt neceſſaria reſtitutio in integrũ. licet ante tẽpus huius legis curreret cõtra minorẽ: nõ cõtra pupillũ. ff. de acqui. re. do. l. bone fidei. Cõtra eccleſiã vo ⁊ rẽpublicã ⁊ ciuitatẽ currit vſucapio et preſcriptio et tꝑales ⁊ ꝑpetue preſcriptiones ſed datur ei reſtitutio ſicut minori: q2 predicti fingunt̃ eſſe in vltima inſtãtia minoris etatis. Preſcriptio aũt. xxx. vel. xl. annorũ: certũ eſt ꝙ currit contra oẽs predictos: ſed datur eis reſtitutio ex verbis generalibus edictis q̃ ſunt: ſi quid cum minore geſtum erit. Pupillus aũt ab his preſcriptionib⁹ ſeruatur illeſus. C. de ꝑſcrip. xxx. annorꝫ. l. ſicut. Quod autem ciuitati detur reſtitutio in integrum non placet. Jnno. vbi ſupra ar. l. nihil. ff. ad macedo. ſed Bart. in. l. reſpublica. C. ex qui. cauſa. maior poſt ia. hut. tenet quod ſic ſaltẽ ex clauſula generali. quia ex quo regitur ꝑ adminiſtratores ha- 3

bet iuſtã cãm petẽdi reſtitutionẽ:qḋ ẽt ꝫ Bal.
ibi:ꝛ eſt opinio ꝟior ꝫ gl.in.d.l.teneat Azõ.et
facit.l.ſꝫ ꝛbi.ꝗ.ff.de publi.ꝟbi ciuitas dr̃ reſpu
blica.Et ſequit̃ hoc Jo.and.in addi.ad.ſpe.ti.
de in integ.reſtitu.ꝟbi poſt multas opiniones
reſidet in opiniõe Odof.tenẽtis ꝙ nõ ſolũ ciui
tas:ſed ẽt caſtrũ ꝛ villa pñt petere reſtitutionẽ
in integrũ cũ ibi ſint multe ꝑſone vidue et pu-
pili.Qḋ ꝫ Bart.poſt But.ſ.d.l.reſpublica.nõ
admittat niſi in caſtro ꝛ villa populoſa.Bald.
tñ ꝛ Jac.de aret.tenẽt ẽt in villa nõ populoſa:
ex quo regit̃ ꝑ alios:ꝛ ibi ſunt minores ꝛ mulie
res.Et hãc opinionẽ Pañ.i.c.ſ.de reſti.in ite.
dicit equiorem:et facit quod not.in.l.rempub.
C.de iur.reipub.ꝛ in.d.l.ſed ꝛ hic.ꝟbi dicit̃ qḋ.
qḋlibet municipium dicitur reſpub.

4 ¶ Quarto q̃rit̃ ꝗs dicat̃ ciuis:ꝛ dico qḋ natus
in ciuitate.l.ciues.ff.ḋ app.ꝟbi gl.ſed itellige
nat⁹ ex parẽtib⁹ ibi hñtib⁹ domiciliũ:aliter nõ
eſt ciuis:ꝗuis ibi nat⁹ ſꝫ pañ.i.c.rodulph⁹.de
reſcri.ꝛ idẽ dicit bar.i.l.filios.C.de mu.ꝛ orig.

5 ¶ Quito ꝟtrum efficiat̃ quis ciuis in loco ꝟbi
conſequit̃ dignitatem:ꝛ dicit Bar.in.l.ſ.ff.ad
muni.qḋ ſic:ꝛ facit.l.municipes.§.miles.ff.eo.
qḋ not.doc.in.c.q2 intm̃.de ꝑbẽ.ꝟbi cõcludũt
qḋ cleric⁹ ſortit̃ domiciliũ ꝟbi eſt beneficiatus
ſi reſidere ibi tenet̃:al's nõ ſicut his quibus di
ſpenſatum eſt ſuper pluralitate beneficiorum.

¶ Sexto ꝟtrum dicẽs volo te habere ꝓ ciue effi
6 ciat ciuẽ ſi habet autoritatem:ꝛ dico ꝙ ſic ꝟnde
ſtatutũ qḋ dicit talis habeatur pro ciue.facit ci
uem.ar.optimum.in.c.ex parte.de ſponſa.ꝛ qḋ
no.Bar.in.ſ.ſi marit⁹.ff.de adul.ꝛ.l.ſi is ꝗ.ff.
de ꝟſuca.ꝛ ratio eſt ſm Panor.in.d.c.ex parte.
quia ꝟbi actus dependet a mera voluntate lo-
quentis paria ſunt dicere qḋ vult talem habe-
re ꝓ ꝟxore vel ciue ſicut dicere te duco in ꝟxorẽ
vel facio ciuem.Et ſic ſi ſtatutũ dicit ꝙ ſchola
res tanquã ciues debeãt tractari ex hoc creati
ſunt ciues rõne ꝑdicta:ꝟnde dictio tanquã po
nit veritatem non ſimilitudinem qḋ verum eſt
ꝟbi verba ꝛ ſubiecta materia patiuntur.

Clandeſtinum infra matrimonium. ꝗ.§.
decimoquarto.

¶ De clauibus.

Clauis materialis eſt inſtr̃m ꝑ qḋ quis
põt oſtiũ clauſum reſerare ꝛ reſeratum
claudere:ꝛ hãc qui tradit puta horrei
ꝟr̃ oĩa que in eo ſunt tradidiſſe ſꝫ Jn
nocẽ.de fide inſtru.c.ij.ꝛ ea data ꝟr̃ data poſſe
ſſio oĩum ꝗ ſub ea ſunt.de ↄſue.ex lr̃is.Sp̃uali
ter aũt ꝛ tranſumptiue:inde dicitur clauis ec-
cleſie:cui⁹ diffinitionẽ videt̃ ſum.ang.inducē-
re de mẽte ricardi quaſi ſit poteſtas ſupra natu
ralẽ facultatẽ que eſt aliquorũ actuũ ſupnatu-
raliũ ꝑcipiuũ:ſꝫ hec diffinitio nõ cõgruit:quia
cõuenit oĩb⁹ caracterib⁹ ordinũ idō aliter diffi-
nit̃ in.iiij.ſniarũ.diſt.xviij.ſꝫ cõem doctrinam
theologoꝝ.ꝛ ſm glo.hiero.matt.xvj.ꝙ clauis
eccl'ie eſt ptãs ligãdi atq; ſoluẽdi qua iudex ec
cleſiaſtic⁹ dignos reciperet ꝛ indignos exclude
re dꝫ a regno.Et addit pe.ꝙ ptãs iſta ex duo
b⁹ itegrat̃.ſ.ex poteſtate ordinis ꝗ ẽ eſſentialis
ei ꝛ ex ptãte iuriſditiõis iuriſditio eñi dat ma-
teriã:ꝛ hec eſt accidẽtalis.Pro ꝗ etiã ſcito qḋ Tri-
triplex eſt clauis pr̃ia eſt autoritatis quam ſolus plex
de⁹ hꝫ ꝗ ſolus autoritatiue aperit celũ relaxã- cla-
do pctã.Scḋa excellẽtie quã hꝫ ſol⁹ xp̃s inq̃tũ uis.
hõ:ꝗ ſol⁹ ſua paſſione celũ aperuit tollẽs impe
dimẽtũ nature.Tertia eſt miniſterialis quã hꝫ
ſol⁹ ſacerdos:ꝗ ſol⁹ miniſterial'r ꝛ diſpoſitiue
pctm̃ remittit ꝛ gr̃am tribuit.Et hec tertia eſt
duplex.ſ.clauis iuriſditionis ꝛ ordinis ꝗ forte
ſunt diſtincte real'r ſm pet.pa.q2 ꝫ clauis iu
riſditiõis nõ ſit realis nec idelebilis:ſec⁹ ḋ cla
ue ordinis ꝛ ſcḋm hꝫ oĩs ſacerdos:nõ aũt ꝑmã
ſꝫ ſolũ ꝗ hꝫ ſubditũ.Et clauis ordĩs adhuc eſt
duplex.ſ.ſciẽtie ꝛ potẽtie.ꝛ de hoc i.§.ſequen.
¶ Primo ꝟo q̃rit̃ an clauis eccl'ie ſit ꝟna t'm ꝟl 1.q°
plures ꝛ dicit.s.tho.i.iiij.ꝙ eſſential'r ſunt ꝟna
ſꝫ rõne plures diſticte.ſ.in ordine ad diuerſos
act⁹.Nã dic⁹ iudex ad dictũ offm̃ indiget iudi
cio diſcretiõis ꝗ idoneitatẽ iudicet:ꝛ ipo actu
receptiõis ad regnũ ad q̃ũ ꝟtrũq; q̃dã req̃rit̃
autoritas vel ptãs:et ſm hoc due ſunt claues
eccl'ie:quaꝝ ꝟna ꝑtinet ad iudiciũ ei⁹ ꝗ ẽ abſol
uẽd⁹ reliq̃ ad ipſam abſolutionẽ.Que q̃dẽ due
in eſſentia autoritatis nõ diſtingunt̃:q2 ꝟtraq;
illoꝝ iudicio cõpetit ex offõ:ſꝫ ex cõparatiõe il
loꝝ actuũ quoꝝ ꝟn⁹ aliũ ꝑſupponit:q2 clauis
ꝗ eſt ptãs ſoluẽdi imediate aperit:q̃ ꝟo eſt ſcia
diſcernẽdi oñdit cui ſit aperiẽdũ.Nec tñ ſcia dr̃
clauis:ſꝫ ptãs exercẽdi actũ ſcie in iudicio con
feſſionis.Jntẽdit autẽ.s.tho.ꝗ he claues ſint
ꝟna.i.character ſacerdotalis:ꝛ idẽ ſentit ricar
dus ꝛ alij dicentes qḋ ſunt ꝟna in radice ſꝫ effe
ctu plures.ſco.tamẽ tenuit contrarium cuius
rationes que contra cõmunem doctrinam ſunt
capre.in diſt.xix.quarti oſtendit eſſe friuolas. 2
¶ Scḋo ad q̃d ſit principaliter barñ clauium
ꝟſus ꝛ dicit pet.ꝙ eſt ad claudendũ:ꝛ aperien
dũ ſicut ꝛ ꝟſus clauis materialis:ſed differen-
ter q2 ꝟſus clauis materialis principal'r eſt ad
claudendum:ꝛ ad aperiendum ex conſequenti
ꝟſus vero ſpiritualis principaliter eſt ad ape-
riendum ꝛ ad claudẽdũ ex cõſequẽti.Claudit
aũt inq̃t tripliciter.primo quo ad culpam non
abſoluendo ab ea:ſcḋo quo ad penam ſenſus
tꝑalẽ ligãdo ad illã:tertio quo ad penã damni
per ſententiã excõicationis et alias cẽſuras:ſꝫ

hec eſt iuriſditioni. vide .§. ſequenti.

3 ¶ Tertio quer. qualiter ſacerdos p claues dr ſol-
uere aut ligare: et dico quantum ex .s. tho. et aliis
theologis colligo φ ſoluit: pri° oſtēdēdo ſolutū
ſcdo de attrito faciēdo ɔtritū ſi nō ponat obex
in abſolutiōe. tertio ſoluit abſoluēdo a culpa.
quarto remittēdo penā eternā ꝛ cōmutādo eā in
tpalē purgatoriā. qnto minuēdo penā tpalem
vl aliqñ totalr aboleēdo: vñ dic Ray. φ ſoluit
dñs de pnīa ſibi debita dimittit. Unde ꝛ Pan. dic
i. c. ſicut dignū. de homi. φ pōt diſpēſando ali-
quātulū minuere de pēa debita: vt ē ꝑcher ter.
aug. de pe. di. j. que penitet. Ligat vero pri° oſtē
dēdo ligatū. ſcdo ligat nō faciēdo de attrito cō
tritū ꝑꝑ pctōris indiſpoſitionē: ſicut ēt de° idu
rat dū grām nō largit. tertio nō abſoluendo a
culpa eadē ratione. quarto non remittendo pe
nam eternam. quinto obligando ad penā tem-
poralem. Et illis modis quibus ſoluit dicitur
aperire: claudere vero his quibus ligat.

4 ¶ Quarto quer. qd ſacerdos p claues opet: ꝛ di
co ſz .s. tho. ꝛ alios theologos. primo φ remit
tit culpā nō pncipalr: ſz inſtrālr vl miſterialr.
nec ꝑfectiue ſz diſpoſitiue inquantū .ſ. de attrito
facit ɔtritū: qrā dñiā. vide infra ɔtritio in pnc.
ſcdo grām infundit eodē mō .ſ. inſtrālr ꝛ diſpoſiti
ue tñ: nō qr faciat grām: ſz ſicut hō dr diſpoſiti
ue dare aiam filio ſuo quā tñ ſol° de° creat. ter
tio auget grām ꝛ q pri° illā habebat. quarto re
mittit penā eo mō quo in .§. priore. dictum eſt.

5 ¶ Quito qs habeat claues: ꝛ dico φ oēs ꝛ ſoli
ſacerdotes ſz .s. tho. ꝛ alios qr eis ſolis data ē
dicta ptās a dño: vbi ait: quorū remiſeritis ꝛc. Jo.
xx. Nec ob. qd ſoli Petro dictū eſt: tibi dabo
claues regni celorum. Mat. xvj. qr illud fecit
ſm eundem ad oſtendēdū vnitatē eccliē: vt om
nes a petro ꝛ ei° ſucceſſorib° acciperēt originē

6 ſue ptātis. xxiiij. q. j. quicunque. et. c. loquitur.
¶ Sexto quer. qs hēat vſum clauiū et dicit .s.
Tho. φ ſacerdotes nō hñtes iuriſditionē ſup
ſubditos quantū ad hoc nō hñt vſum clauiū: qr
iuriſditio mām miſtrat: vñ ſacerdos mal° quā-
uis ſit grā pꝛuat° nō tñ ē pꝛuat° vſu clauiū in q
nō ē agēs pncipale ſz inſtrale tñ: niſi ſit ab ec-
cleſia pciſus: ſchiſmatici vero hētici ꝛ gnālr excōi
cati lz habeāt qd ē vſum in ſe quantū ad eſſentiā
tñ ille impedit ex defectu māe: qr talib° eccliā
ſubtrahit mām .i. ſubditos vel ſimplr: vel ad tē

7 pus: vñ quantū ad hoc priuati ſunt vſu clauium.
¶ Septimo vtrū ſacerdoti liceat vti claue ligā
do ꝛ ſoluendo p ſua volūtate: ꝛ dico ſz .s. tho.
ꝛ alios theologos φ nō: qr ſicut miſter ꝛ inſtrm
nō hz efficaciā in agēdo niſi ſz qd mouet a pn
cipali agēte: ſic ſacerdos cū oper ꝑ iſtas claues
inſtruit: ſi eis vtatur arbitrio ꝓprio dimiſſa re-
ctitudine diuine motiōis peccat et effectū non
ɔſequit ſicut dicit dio. i ſi. eccliaſtice hiera. Et
ſubdit notabilr .s. th. in .iiij. di. xviij. q. j. ar. vlt.
q. vl. ꝛ qr pene ſatiſfactorie iſigēde vt medicine
ſunt ſicut medicie i arte determiate nō ɔpetūt
oib°: ſz variāde ſunt medicātis arbitrio ſequētis
ſciam medicine nō ꝓpriā volūtatē: ita pene ſa-
tiſfactorie determinate in canone nō cōpetunt
oibus: ſed varianr arbitrio ſacerdotis diuino
iſtituto regulato: vñ nō ſemp totā penā vni pec
cato debitā iniūgit: ne deſpet infirm° ꝛ a pnīa re
cedat ſicut nec ſemp medic° prudēs dat ita effi
cacē medicinā q ad morbi curationē ſufficiat:
ne ꝑpter debilitatē nature mai° periculū oriat.

¶ De clauſula generali.

Clauſula gnālis ſequēs intelligit
ſz ſpēs ꝓcedētes exꝑſſas .ō. capel.
mo. dilect° fili°. ſz Jnn. ꝛ facit c. e.
nō pōt de pcu. ꝛ .l. ſi .§. cui dulcis
ſ. de vino tri. ꝛ oleo leg. Quā aūt di
cat gnālis elice iſra reſcriptū .§. j.
in pn. Et vt ptz in .c. ſedes. de reſcri. eſt vt enu
meratis aliqbus ꝑſonis dicēdo ꝛ qdam aliꝭ: ꝛ
ſilr enumeratis qbuſdā negotiis dicēdo ꝛ qdā
alia. Et circa hoc Pan. in .d. c. ſedes. dicit duo.
Primū ē in ſummario tale. Per generalē clau
ſulam quidam aliꝭ quedam alie nō includunt
perſone nec res maiores expreſſis: ſed pares
vel minores. Secundum hec diſpoſitio que lo
cum habet ſpecialiter in reſcriptis ꝑpter odiū
reſcriptorū ſm Jo. an. in cle. non pōt. de pcur.
nō hz locū in pcurationibus ꝛ aliis cōtractib° ꝛ
vnde ſi conſtituo pcuratorem expreſſo vno ne
gotio ſubiecta clauſula generali ſub ea cōpre-
henduntur etiā maiora expreſſis: quod verum
eſt ſi illud expreſſum non requirebat ſpeciale
mandatum: quia materia eſt fauorabilis: ſecus
ſi exprimatur vnum requirēs ſpeciale manda-
tum. Et hec eſt mens glo. in cle. non poteſt. de
procu. quia tunc materia eſt odioſa. vide etiam
ſupra caſus fortuitus .§. iiij. et infra generale.

¶ De clerico primo quātum ad nomen
et priuilegia eius.

Cleric° dicitur a cleros grece quod la
tine ſors dicitur vel hereditas: qr de
ſorte dñi eſt dis. xxj. cleros. ꝛ ſz Pan.
in rub. de vita ꝛ ho. clerico. largo vo
cabulo appellatione clericorum veniūt omnes
ordinem habentes in quacunqz dignitate ſint
aut ordine: etiam in prima tonſura de etate et
quali. cum contingat: ex quo ad ſeruitium dei
electi ſunt vnde omnes qui non ſunt laici dicū
tur clerici. xij. queſtione. j. duo ſunt. facit .d. c.
cleros. in princip. ꝛ de preben. cum ſecundum
ꝛ in rub. pdicta iūcto nigro. Unde in materia

fauorabili clericoꝝ noīe veniūt epi ⁊ etiā religioſi. Sed in materia odioſa ⁊ ſignificatione ſtricta appellatiōe clericoꝝ nō cōprehēdunẗ epi nec alij in dignitate ꝯſtituti nec ēt canonici eccl'iarū cathedraliū nec monachi ſeu religioſi facit.c. quā periculoſum.de ſen.exc.lib.vj.⁊.c. fidei feruorē. de her.li.vj.⁊.c.ſtatutū.de ele.li.vj.⁊ glo.in cle. j.de ſup.ne pl. Et rō eſt qꝛ in iſtis eſt qualitas ſuper alios q̄ in clericis ſimplicibus nō reperiẗ. Faciunt etiā ad hoc dicta Jo.an.in.d.c.ſtatutū.dicentis qđ noīe eccl'iarū parochialiū nō veniunt parochiales collegiate in materia ſtricta qꝛ habent qualitatē collegiū ſupra caſum ſed in materia nō odioſa ſic. Facit etiā qđ no.idē Pan.in.c. j.de inſti.dicēs in materia fauorabili noīe eccleſie venire monaſteria ſed non in ſtrictā. Infertur etiā ſm Panor.vbi ſupra qđ priuilegiū attributum clericis ſimpliciter: conceditur etiam epiſcopis et religioſis quia materia eſt fauorabilis.

1.qđ ❡ Primo vero quæriẗ vtrū ecōuerſo appellatione monachorū veniāt clerici ſeculares: ⁊ appellatione monaſterioꝝ ſeculares eccl'ie: ⁊ dicit panor.in.c.j.de inſti. qđ non ſiue materia ſit larga ſiue ſtricta.xvj.q.j.placuit. Facit qđ no.bar.in.l. j.ff.ad munici. dicēs nomine ciuiū venire comitadinos.l.q̄ ⁊ vico.ff.ad muni.et nō econtrario. facit.c.rodulphus.⁊.c.ſignificante.et qđ ibi no. de reſcrip. Et ita refert ac ſequiẗ ſumma ange. et male: primo qꝛ dictū bar.facit ad contrariū cum ciues monachis tanq̄ digniores dignioribꝰ reſpōdeāt ⁊ comitandū clericis ſecularibꝰ: et ſcđo qꝛ illud dictū eſt falſum: vt ptꝫ ꝑ notata Pan.in c.rodulphus.vbi vult qđ in materia ſtricta noīe ciuitatis ⁊ ciuiū nō veniūt dioceſis ⁊ comitadini nec ecōuerſo: ſꝫ ī materia larga vel ſaltē ídifferēti noīe illoꝝ veniūt iſta ⁊ econtra. Uide ibi.

2 ❡ Scđo vtrū appellatione populi veniāt clerici ſiue clerus: ⁊ dicit Pan.in.c.j.de vi.⁊ ho.de.qđ non in materia odioſa nec econtrario facit. c. ſi ſententia.de ſent.excō.lib.vj.cū glo. Et ſic limita textum inſti.de iur.natu.gen.et ci.in.§.plebiſcitū.dicentē qđ appellatione populi vniuerſi ciues ſignificanẗ connumeratis etiā patricijs ⁊ ſenatoribus vt ſcꝫ intelligaẗ de his q̄ ſunt eiuſdeꝫ profeſſionis ſecus in alijs vt probat dictꝰ tex. in c.ſi ſentētia.cū ſua gl. In materia aūt priuilegia tua dici pōt qđ comprehēdanẗ.⁊ facit.c.dilecti. cum ſua materia.de fo.com.et quod not. Bart. in.d.l.j.et quod notatur in.d.c.rodulphus, non tamen intelligas econuerſo.argu.ſupra.§.j.

3 ❡ Tertio vtrū appellatione laicorū veniant clerici coniugati.⁊ dicit Joā.an.in.c.Joannes. de cle.coniug.qđ non in materia odioſa.vnde ſi ſtatutū epi certo caſu excōicat laicos ſecundū eum nō comprehenduntẗ clerici cōiugati: cū materia ſit odioſa.⁊ illi nō ſint laici puri ſed q̄dā ſpecies mixta.⁊ hoc ſequitur Pan.in.c.j.de prebendis.

❡ Quarto vtrū ſi diſpēſeẗ cū illegitimo vt poſſit fieri clericus debeat intelligi vt ꝓmoueri poſſit ſolū ad minores: et dicit gloſ.in.c.literas. de filijs pſ̄ byte.qđ ſic cū ſit materia odioſa. ⁊ pan. in.c.ſi quiſq̄.de coha.cleri. et mulie. dicit ꝙ permiſſio in gnē mediocritatem reſpicit.l.vlt.C. cō. de leg.§.j.ff.de leg.j.l. legato gnāliter. cum alijs concordantijs.in glo.d.c.literas. Ex quo concludiẗ cū predictis qđ ſolū ad minores poterit promoueri: qꝛ ordines minores ſunt mediū inter primā tonſurā ⁊ ordines ſacros. Item dicunt Bar. Hoſt.⁊ Goffr.ꝙ q̄n cū aliquo diſpēſaẗ vt ad beneficia eccleſiaſtica ꝓmoueaẗ: ſolū intelligiẗ de beneficijs que non ſunt dignitates aut prelationes. Predicta tamē limita vt.j. diſpenſatio.§.v. 4

❡ Quinto q̄riẗ q̄ ſunt priuilegia cōceſſa clerico ſiue ordini clericali. et loquendo in genere dicit Panor.in.c.ep̄s.de prebē. qđ oīa priuilegia militū cōgruētia clericis habēt clerici: ⁊ de his habes in gl.l.j.ff.ex qbꝰ cau.maio.et rō eſt: qꝛ ſicut illi imperatoris ita iſti dei milites ſunt: et facit c.j.cum glo.de cleri.egro.tex.cū gl.in.c.chriſtianis.ij.q.j.et ſimiliter gloſ. in.c. militare.xxiij.q. j.⁊.j.q.iij.ſaluator. Et merito dictū eſt conueniētia clericis: qꝛ militi non imputaẗ ignorantia iuris cū habeat armis vacare.l.j. et qđ ibi notatur C.de iuris ⁊ fa.igno.non ſit aūt clerico: cum habeat vacare ſciētie: vt diceẗ infra clericꝰ ſecūdo et ſic de ceteris. Uñ nō pōt conueniri pro debito vltra quā facere pōt nec tenetur cedere bonis. l. miles.ff.de re iudi.niſi ſit ex delicto ꝯtractū vt ſupra cedere bonis. Specialiter tñ Ber. enumerat quatuordecim priuilegia clerici que recitat Car di.i de.j.de vi.⁊ honeſta.clerico. ¶ Primū ꝙ nō conueniẗ corā iudice ſeculari.de foro cōpe.ſi diligenti. ¶ Secundū qđ eū verberans eſt excōicatus.xvij.q.iiij.ſi quis. ¶ Tertiū qđ nō teneẗ preſtare munera ſeu opera perſonalia vel realia.de immunita.eccleſie.nō minꝰ. Uide infra.immunita. j.§.v. ¶ Quartū qꝛ pōt vendicare rem conceſſam eccleſie ante traditionē.l.fi.C.de ſacroſan.eccle. ⁊.c.ex literis.de conſuetu. ¶ Quintū qꝛ eodē priuilegio gaudet familia eius.xj.q.j. clericum. et. primo.xxij.diſt.eos.⁊ vtrobiq̄ in glo. ſed intelligē quo ad forum qꝛ.ſ.eſt eiuſdeꝫ fori: vt patet in dictis glo. ¶ Sextum qꝛ facientes ſtatuta contra clericos ſunt excommunicati de immu.eccle.eos q̄.lib.vj. ¶ Septimū qꝛ ſolū clerici poſſunt obtinere beneficiū eccleſiaſticū.de trāſactio. ex lfis. ¶ Octauū qꝛ ꝑ literas cōtra laicū impetratas cū clauſula generali: conueniri non poſſunt vt in cap.ſedes.de reſcriptis in gloſ. ¶ Nonū quia nō tenentur ſportulas dare de vit. et honeſtate cle- 5

ricorū.cū ab omni. ¶ Decimū q2 acquiſita etiam
ſub patris poteſtate diſponūt vt volūt.auſ.pſ by
teros.C.de epiſ.et cle. ¶ Undecimum quia pro re
bus ſuis recuperandis agere poſſunt ſine conſen
ſu patris vt notat. Archid.in.c.ſi.de iudi.lib.vj.
¶ Duodecimū.q2 pro neceſſitate diſtrahi nō poſ
ſent a patre.l.ij.C.de pa.qui fil.di. ¶ Decimamter
tiū q2 ſeruus ſciente dño clericatus a ſeruitute ꝛ
poteſtate dominica liberatur.diſt.liiij.ſi ſeruus.
¶ Decimūquartū: q2 poſſunt facere collegiū. ar.
c.ſi.de re.do. vbi ſolū noua religio prohibetur.
quod laicis nō lz:niſi vt infra collegiū. De mul-
tis autem aliis priuilegiis infra immunitas.

6 ¶ Sexto vtrū predictis priuilegiis gaudeat cle-
ricus cōiugat⁹: ꝛ dico ꝙ nō.lz ſi ɔtraxit cū virgi
ne ꝛ defert tonſurā: ꝛ veſtes clericales: ſolū gau
deat duobus.ſ.priuilegio canonis ſi q̇s ſuaden-
te. ꝛ qđ pro crimine nō poſſit ad iudiciū trahi ſe-
culare: aut a ſeculari iudice ꝑtextu cuiuſcunq̄
exceſſus puniri pecuniariter vel perſonalr.crimi
naliter aut ciuiliter.de cleri.coniu.c.vnico.lib.
vj.in aliis aūt non retinet. Et ſi nō defert tonſu-
rā ꝛ veſtes in nullo retinet. Sed circa iſtā mate-
riā not.qđ iſte condēnari nō pōt a iudice ſecula-
ri in cā criminali criminaliter.i. agēdo ad penā
corporalē.nec ciuiliter.i.agēdo ad penam pecu-
niariā eo modo quo dictū eſt ſupra in ṽbo cā: ſʒ
in cauſa mere ciuili conueniri pōt a iudice laico
ſecundū Jo.an.in.d.c.vnico.vbi eū ſequunť Jo.
calde. ꝛ Geni.nō tñ ab eo detrudi pōt in carcere
p debito pecuniario eo caſu quo gaudēt iſti ꝑui
legiis ſm ge.ibi ꝛ lap.etiā ſi ſit caſus q̇ laici poſ-
ſint licite detineri:q2 iſte tert.ei reſeruat priuile-
giū canonis eo modo quo pri⁹ habebāt ꝑma iu
ra cū in nullo diminuať:per q̇ iura detineri non
poterat ſine pena excōicationis.de fo.cō.c.ij. Si
autem iſte iudex talem clericū nō diſtringat pro
crimine: ſed condēnet tñ non incurrit excōica-
tionē ſm lap. ꝛ ge.q2 ex ſola pronunciatione ſen
tentie non incurrit quis excommunicationem.

7 ¶ Septimo q̄riť q̇d ſi ſit ɔſuetudo particularis
in loco: ꝙ gaudeat etiā in aliis.an ſit ſublata per
iſtū textū: ꝛ dicit Joānes mo.ꝙ nō:q2 iſte textus
nō tollit cōtrariā conſuetudinē: ꝛ ɔñr ſtabit p.c.
ꝑmū.de cōſti.lib.vj. Jo.autē an.tenet contrariū
ſʒ gemi.ɔcordat.q2 ſi cōſtat vtētes hac immuni-
tate intēdiſſe inducere conſuetudinē nouā ſepa-
ratam a diſpoſitione iuris cōis:ſic illa conſuetu
do hodie valet: ſi autē conſtat ꝙ non faciunt eo
aīo:ſed volūt ſeruare legē antiquā: tūc nō valet
q2 ex q̇ papa vult illā legē tollere tollit omnē ob
ſeruantiā legis hactenus vſitate:ſi aūt eſt dubiū
quo aīo fiat:nō ꝓſumiť ꝙ voluerit nouā cōſuetu
dinē inducere:ɔ̃ obſeruantiā legis ſed tm̄ ex mo
rib⁹ vtentiū illā legē approbare: et ſic nō ſtabit.

¶ Octauo vtrū clericus vti poſſit ſtatutis ꝛ con 8
ſuetudinib⁹ laicorū ad cōmodū ſuū: ꝛ dicit pañ.
in.c.ſi.de vi. ꝛ ho.de.ꝙ ſic. ꝛ facit tex.in.c.ad no
ſtrā.de conſue.attamē nō ligant in ei⁹ ꝑiudiciū.
vide gl.in.c.j.ne ſe.va. ꝛ ifra lex.§.xv. Quomō au
tem perdatur priuilegiū clericale vide.ṡ.apoſta
ſia.§.viij. ꝛ infra clericus.iij.§.iij.et ſequentibus.

¶ Rurſus de clerico.ij.qualem et quali-
ter ſe debeat habere.

Clericus ſcdo qualiter et qualē ſe de-
beat habere: dico ꝙ habere dʒ mul-
tas virtutes.vt.xl.diſt.p totū. ꝛ alia
q̄cūq̄ bonus xp̄ianus debet habere
ſpecialiter autem quedam propria.

¶ Primo eñ dʒ eſſe literat⁹:vt patet diſt.xxxvj. 1. qđ
xxxvij. ꝛ.xxxviij.per totū: ꝛ.xvj.q.j.ſic viue. ꝛ illi-
terat⁹ oīno nō eſt ordinādus ſm Jnn. in.c. cū in
cunctis.de elect. poterit tñ ꝓmoueri parū ſciens
ſi eſt ſpes ꝙ poſſit proficere:nō alias niſi ſint mo
nachi.q2 contēplatiōe magis indigēt q2 ſciētia:
ꝛ facit qđ legiť.xvj.q.j.vbi dicit Joan.ꝙ ſufficit
monacho ſi ſit bon⁹ lʒ ſit illiterat⁹. Si autē q̄riť
circa hoc q̇ ſciētia ſit neceſſaria dicit Jnnoc.vbi
ṡ.qđ eſt req̄rēda ſm dignitatē locū ꝛ ordinē ad
quē aſſumitur.vt in.c.eccl'ia veſtra.de elec. ſicut
ad ep̄atum ſciētia noui ꝛ veteris teſtamēti: cum
ep̄s ſit iudex animarū: ꝛ ſcientia iuris.cū debeat
dicere ius.xj.q.j.de ꝑſona.ad preſ byteratū autē
ſufficit ſcire canones cōmunes penitētiales ꝛc.
de q̇b⁹ diſt.xxxviij.q̇ ipſis:cātor vero dʒ ſcire cā-
tum: ꝛ ſic de oīb⁹ ordinib⁹ de ſciētia tñ confeſſo
rū.infra confeſſio.iiij. Qui aūt ſuſcipit aliqđ offi
ciū vel aliquā dignitatē:ad quā nō habet ſciētiā
ſufficientē:dicit ꝙ peccat: ꝛ ſilr dans: ſed intelli
ge niſi diſpēſetur ex cauſa ratiōabili:puta ꝓpter
aliā idoneitatē:puta magnitudinē charitatis q̇
ſupplet imperfectū ſcientie.de renun.c. niſi maxi
me vbi per vicariū eruditū ſuppleri pōt:non au-
tem propter nobilitatem:q2 eo caſu ſi non habet
idoneum vicarium nō ſatiſfacit:ſi habet ille de-
bet habere beneficium quia magis idoneus.

¶ Secundo dʒ eſſe hoſpitalis.xxiiij.diſt.per to- 2
tum.ſed de hoc vide infra clericus quarto.§.xix.

¶ Tertio debet eſſe ornatus interiori ornamen 3
to.ſ.virtutum: maxime ſacerdotes et prelati. xl.
diſt.multi. ꝛ ſimiliter ornamento exteriori quod
conſiſtit in quatuor: ſcʒ in cibo. de quo infra.§.
v.et in potu.de quo vide infra ebrietas.§.j.et in
ceſſu:ſcʒ moderato ꝛ non curſiuo vt mentis pre-
tendat maturitatem. xl.diſtin.§.vltimo.ſub quo
etiam comprehenditur vt oculos ꝛ linguam mo
deretur ſub freno caſtitatis.vj.qđ.j.ex merito.et
vltimo in habitu.de vi.et ho.de. clerici officia.
vbi dicitur ſic. Clerici coronam et tonſuram ha
beant congruentem: indumenta clauſa deſuper

deferāt nimia breuitate vel lōgitudine non notāda: pānis viridib⁹ ⁊ rubeis nō vtant̄: nec manicis aut ſotularib⁹ ꝯſutitis frenis ſellis pectoralib⁹ deauratis: aut aliā ſupfluitatē gerentib⁹ vtant̄: aut cappis manicatis ī diuino offō: ſʒ nec alibi q̄ ſunt in ſacerdotio ⁊ pſonatis cōſtituti: ſiue iuſta cā timoris exigat habitū trāſformari: fibulas oīno fuerāt neq̄ corrigias auri vel argēti habētes ornamēta: nec anulis niſi q̄b⁹ ꝯpetit ex offō: nec pallijs diffibulatis ī publico. Qď q̄dē capl̄ʒ in oīb⁹ loquit̄ p̄ceptiue ſʒ Pe. ſʒ veri⁹ in aliq̄d tm̄ ſcđm Inno. ⁊ Pan. ibi in cle. etiā q̄ ſi de vi. ⁊ ho. cler. ſic ſiſalr̄ dicit̄. Quicūq̄ cleric⁹ v̄gata vel partita veſte. i. diuerſorū colorū vtit̄ ſine cā rōnabili: ſi eſt bn̄ficiat⁹ ſuſpenſus eſt a fructuū pceptione p ſex mēſes: ſi nō ē bn̄ficiat⁹ ⁊ eſt in ſacris citra ſacerdotiū p idē tp̄s ē inhabilis ad bn̄ficiū obtinēdū. Et idē eſt de alijs clericis ſi talē veſtē ſimul ⁊ tōſurā publice deferāt clericalē. Si aūt hʒ dignitatē vel pſonatū vl̄ bn̄ficiū cū cura: vl̄ ē ſacerdos vel religioſus eſt ſuſpēſus p annū a pceptione fructuū bn̄ficij habiti: ⁊ p idē tp̄s eſt inhabilis ad obtinēdū qđcūq̄ bn̄ficiū eccl̄iaſticū: et idē eſt ſi iſti publice portēt in capite infulā ſeu pileū lineū: vel ſcđm gl. ē ſericū a fortiori p hūc aūt pileū math. intelligit birretū ⁊ ſilr̄ card. ſi tn̄ ſub caputio portet̄ non eſt locus pene ſcđm doc. Vtētes etiā epitogio ſeu tabardo foderato vſq̄ ad orā: et ita breui: ꝙ veſtis inferior notabilr̄ videat̄: tenent̄ īfra mēſem dare paupib⁹ ſi ſunt clerici vel religioſi adminiſtrationē habētes: nō hn̄tes ṽo tenent̄ illud infra idē tēp⁹ ſuis ſupiorib⁹ reſignare in pios vſus ꝯuertendū: alioq̄n bn̄ficiati ſuſpēſi ſ̄ōis: ceteri ṽo inhabilitatis penas p idē tp̄s incurrūt. hec oīa ibi. Dicit̄ ēt. xlj. di. § j. qđ ſacerdos ſe nō dʒ ornare fulgidis nec ſordidis veſtib⁹: ex quo videntur q̄dā moueri vt pʒ in ſum. ꝯf. li. iij. ti. vij. q. j. vt dicāt clerico nō licere veſtē ex ſerico: ſʒ ď lana nō nimis p̄cioſa aut vili: nec veſtē īciſam ſeu līgulatā. i. frapatā ad iſtar pnarū līguaꝝ. ¶ Pro intelligētia tn̄ oīm p̄dictorū: q̄ro qn̄ in habitu cleric⁹ peccet mortaliter agēdo ꝯtra p̄dicta et dico circa hoc difficile eſſe determinare. ſcđm multos tn̄ hoc ē in multis caſib⁹. ¶ Primo circa tonſurā: q2 clericus dʒ raſuram ferre ſupius in modū corone: et tōſuram inferius ita vt aures patcāt ſm gl. in. c. clericus de vita et ho. cle. p quā tūſurā cōſtituit̄ clericus. de eta. ⁊ qual. cū contingat. ⁊ horū rōnem aſſignat. s. Tho. in. iiij. diſt. xxiiij. quia corona circularis ſignificat dignitatē regiā quā adipiſcit̄ qui diuinis miniſterus applicat̄ ⁊ perfectionē virtutis quam debent habere: cōpetit etiā eis ſubtractio capillorū ſuperior p raſurā: ne mēs a cōtemplatione tpalib⁹ occupationib⁹ obuoluat̄: ⁊ inferior per tōſurā ne ſenſus eoꝝ tpalib⁹ obuoluant̄: ꝯuerſi aūt tōdent̄ q̄dē ppter renūciationeʒ tpaliū: ſʒ nō radunt̄ q2 nō occupant̄ in diuinis miniſterus in q̄b⁹ oporteat eos diuina mente cōtēplari. hec ex illo. q̄b⁹ addit Pan. p gl. in cle. attendētes. de ſta. re. ꝙ etiā moniales debēt hr̄e tōſurā capilloꝝ inferi⁹ vſq̄ ad aures. ¶ Igit̄ peccat mortalr̄ pzio cleric⁹ indiſtincte: ſʒ Pan. i. c. ſi q̄s. de vi. ⁊ ho. cle. ſi nō deferat tōſurā: ſʒ hoc vr̄ durū. ſi tn̄ vis ita tenere limita. pzio ſi exceſſus ſit notabilis: vltra conſuetū: ſcđo limita ſi eſt in ſacris vel bn̄ficiat⁹. ad qđ facit. c. Joā. de cle. cō. et ꝙ ibi no. ⁊ in. c. vnico. de biga. li. vj. ſi aūt ſit in minorib⁹ tm̄ ⁊ nō habeat bn̄ficiū caʒ deferre nō tenet̄. ar. ď. c. Joānes. ⁊ l. c. vnico. e. ti. li. vj. ⁊ gl. in. c. ſi. di. l. ¶ Secūdo peccat mortalit̄ q̄cūq̄ portat veſteʒ ptitā aut dictū tabardū. ſi hʒ bn̄ficiū etiā ſi ſolū haberet primā tōſurā: aut ſi nō hʒ bn̄ficiū: tn̄ tales veſtes portat ſimul cū tōſura clericali. alias nō. Et ꝙ peccent mortalr̄ tʒ ⁊ pbat ſtepha. p v̄bū ſancim⁹: allegās. xviij. di. § j. ⁊ j. q. vij. ſi q̄s oēm. ⁊ hoc verū ſi publice portēt. i. ſpectante multitudine. ſicut dicit̄ public⁹ aleator vel vſurari⁹ aut maledicus. de ex. p̄l. inter. de male. c. ij. de ex. exceptionē. xxxiiij. di. vidua. ſec⁹ ſi ī domo: i. ſecrete. itē ſi ſine cā rationabili: q̄ eſt timor. vt in. c. cleri. ei. ij. de vi. ⁊ ho. cler. ⁊ peregrinatio lōga. xxj. q. iiij. epi. quo tn̄ caſu nō lʒ forte habitū transformare oīno ne clericus appareat ſi deſit timor: cum ſtrictiſſime hoc pbibeat̄. de ſen. ex. contingit el ſecūdo. ſʒ lʒ hr̄e veſtes breuiores et expeditiores: ⁊ idē eſt de ſimilib⁹. Si aūt tabardū ſit breue q̄dē ſed nō foderatū math. tʒ locū eē dicte pene. ꝯen. ṽo tʒ nō eſſe: ⁊ ſilr̄ glo. q2 conſtitutio eſt penalis. quo ad culpam tamen forte idem eſt: quia canon vult clericos habere veſtem talarem. xxiij. diſt. non liceat el ſecundo.

3 ¶ Tertio peccat mortaliter qui viridibus aut rubeis veſtibus vtitur ſecundum Panor. ix. ď. c. clerici. officia. contra Innocē. ⁊ probat quia ď. cle. quoniam ſub precepto ampliatur etiam ad caligas: precipiens ne caligis ſcacatis: viridibus aut rubeis vtantur publice. Nec ob. quod dicit car. caligas virides aut rubeas nō prohiberi niſi ſint ſcacate: q2 oppoſitum ibi tenuit glo. vñ tene hoc eſſe mortale. Et idem videtur dicendum de veſte lingulata et quacūq̄ alia notabiliter irreligioſa aut ſcandaloſa vel precioſa niſi ſit precioſa ad ſe conformandum his quibus cōuiuit ne vileſcat. ar. di. lxxx. epi.

4 ¶ Quarto peccat mortaliter qui nutrit comam aut barbam: q2 poteſt excōicari. de vita et ho.

Peccatū ex habitu

1

cleri.ſi quis.ꝛ hoc ſine rationabili cauſa ſcḋm glo.ꝛ etiam intellige ſi ſit beneficiatus vel in ſacris.vide etiam infra habitus.§.ij.

4 ¶Quarto dꝫ eē caſtus.de vita ꝛ ho.cle. vt cle ricoꝝ:ꝛ hoc nō ſolū vere ſed ēt apparēter.pꝛio vt nō viuat icōtinēter:vt in.d.c. clericoꝝ.ſcḋo vt nō ɔ̄hat ſi eſt in ſacris:vt de cle.ɔiug.c.j.et ꝑ totū.tertio vt nō cohabitet mulieri ſuſpecte de coha.cle.ꝛ mul.ꝑ totū.quarto vt nec ad do mū accedat mulieꝝ ſuſpectaꝝ.di.lxxxj.c.clici ꝛduob⁹ſequētib⁹.quito vt nō frequētet mona ſtaria feminarū niſi ex manifeſta ꝛ rōnabili cā: vt j.c.mōaſteria.de vita ꝛ ho.cle.vbi dicit gl. ꝙ freqntare eſt vltra vicē ire.xxv.q.ij.ita nos. ¶Peccat aūt ho i iſtis mortalr i multis caſib⁹.¶Pri mo ſi ɔ̄hat exiſtēs i ſacris:vl exiſtēs solū i mino rib⁹ ſi hꝫ bñficiū ꝛ retineat illud:ad qḋ faciūt not.j.gl.di.l.c.ſi.ꝛ i.c.tue.de apo.ꝛ.c.ioānes. de cl'i.ɔiu.cū bñficiū ꝑdat ipo iure poſtq̄ ɔ̄xit ſꝫ gl.ꝛ do.j.c.j.ḋ cle.ɔiu.Et ſi anq̄ vxoꝛ agno ſcat' itraret mōaſteriū nōꝑꝑ hoc recuparet niſi ɔcederet' ei de nouo.qꝛ ius ſemel extinctū non reuiuiſcit lꝫ ceſſet cā extictiōis.vt.j.q.j.quā pi culoſum.de ɔſe.di.iiij.qris.Et ſilr ēt ſi mr̄imo niū nō tenuit puta qꝛ erat ɔſanguinea vl affi nis:ꝑuat' nihilomin⁹ipſo facto ſꝫ Paū.in.d.c. quāuis alḋ tenēt ɔ̄ vñ retinēdo bñficiuꝫ iniq̄ facit ꝛ mortalr peccat cū illḋ nullo iure teneat ſꝫ ſit itruſus.¶Scḋo peccat mortalr ſi cohabi tat mulieri de q̄ poſſit eē rōnabilis ſuſpicio ēt ſi ſit cōſanguinea vel affinis.ad ꝙ facit.c.j.de coha.cle.ꝛmu.ꝛ.c.iterdixit.xxxij.di.ꝛ mltomā gis ſi cohabitat maſculo tali de q̄ rōnabilr ſu ſpicari poſſit ar.a minoꝛi.Eis aūt de qb⁹nulla pōt eē ſuſpicio licite cohabitat ēt nō cōſangui neis:ꝛ hmōi ſunt mr̄:ſoroꝛ ꝛ amita.i.ſoroꝛ pr̄is ꝛ mr̄tera.i.ſoroꝛ mr̄is.xxxij.di.ꝛ di.lxxiij.cū om nib⁹ ꝛ.c.cū a nobis.de coha.cle.ꝛ mul.ꝛ.c. cū i iuuētute.ḋ p̄ſum.Et idē dic ḋ filia.Et ſilr de multū antiq̄s.di.lxxxj.feminas.ꝛ in.d.c.iterdi xit.Et idē dic ḋ oib⁹ qb⁹ ante ordinationē ſine ſuſpicione poterat cohabitare vt ſunt vxores fratrū ꝛ oēs de familia pri⁹ ēt cū eo habitātes ꝛ hmōi:vt j.c.cū oib⁹ di.lxxxj.Et qꝛ circa hoc in textib⁹ꝛ gloſſis multa legunt' vt oia reducā tur ad paucitatē dic ꝙ rō hui⁹ ꝓhibitiōis quo ad iferioꝛes epō eſt vel ſcādalū qḋ naſcit' ex ſu ſpiciōe:vel ꝑiculūꝙ inde iminet ꝑpetrande ini quitatis. Uñ altero hoꝝ ſtāte illicita ē coha bitatio ꝛ vtroꝗ ceſſante licita. Unde mr̄i als ſuſpecte licite nō cohabitat cleric⁹.ḋ coha.cle. ꝛ mul.c.j.ɔſanguineis aūt nō ſuſpectis ēt iuue nibus licite cohabitat clericus bone fame ſm Paū.ibi nō aūt extneis quātūcūꝗ boē fame:qꝛ iuḋt extnearū cōmixtio ē ꝑiculoſa nō ſic ɔſāgui neaꝝ.et idē ſentit gl.di.xxxj.volum⁹.ſꝫ itellige de ɔſanguineis nō hñtib⁹ pediſſeq̄s.Utrū aūt epūs cohabitare poſſit mr̄i aut alie nō ſuſpecte do.Aut.dicit ꝙ nō:ſꝫ Paū.dicit qḋ ſic ꝑ text. expſſuꝫ.xxiij.di.iterdixit.lꝫ ius ciuile tenuerit aliť i aut.epo.C.de epi.ꝛ cle.primū tñ inq̄t eſt honeſti⁹ maxīe ꝑpter clicos epos cōmoꝛātes.

¶Quinto dꝫ eē ſobri⁹:vt in.c.a crapula.de vi.ꝛ ho.cli.vbi dr̄ eis vt vinū ſibi et ſe a vino tēpe rēt:ꝙ quāuis q̄dā ſic itelligāt qḋ peccēt mor taliter bibendo vinū ſine aq̄.tñ doc cōiter ſen tiūt ɔ̄riū:ſꝫ ſufficit ſi bibāt moderate vñ ter.di cit qḋ debēt eē trina potatiōe ɔtēti:in.c.qñ qḋ palea eſt.di.xliiij.qḋ tñ itellige qñ nā vltra nō reqrit.Nō lꝫēt eis alios cogere ad bibēdū:itel lige vltra neceſſitatē:nec plauſus vl placit⁹:ꝛ riſus inconditos ꝛ fabulas inanes referre aut. cantare:vl turpia ioca ante ſe fieri pati:nec lar uas demonum añ ſe fieri qꝛ diabolicū eſt: et a ſacris canonib⁹ ꝓhibitū.di.xliiij.null⁹ pſbyte roꝝ.ꝛ de ɔſe.di.v.null⁹.Et dꝫ mēſam bñdice re anq̄ comedat ꝛ poſt cibū grās agere.xliiij. di.nō liceat.vbi ꝛ dicit ꝙ comedere nō dꝫ ante tertiā.Licet aūt clericis facere ɔuiuia ex cha ritate.xliiij.di.ɔuiuia.dūmō adſint q̄ i oī eoꝝ ɔuiuio debēt adeſſe.pꝛo.ſ.lectio diuinaꝝ ſcri pturarū.ſcḋo ꝙ nulli detrahatur nulluſꝗ irri deat':tertio ꝙ inanes ſcłariū negotioꝝ fabule nō recitent':ꝛ multomaius aliud turpe:q̄rto ꝙ ſolū ꝑ ſuſtētatione ꝛ nō ſupflue cibū ſumat.q̄n to ꝙ añ et poſt mēſaꝫ ſoluant' deo laudes:aliť aūt nō lꝫ.Et colligunt' hec.xliiij.di.j.c.ɔuiuia et in.c.qñ.ꝛ in.c.p reuerētia.ꝛ in.c.null⁹.ꝛ j.c. nō liceat.Faciēdo tñ ɔ̄ p̄dicta peccāt vēialiter tñ niſi qñ ɔſentiūt in rem de ſe mortaleꝫ puta detractionē:aut voluptuoſam narrationeꝫ tur piū:aut qñ agūt ɔtra aliqḋ p̄ceptū ſibi ſpecia liter factū:ſicut forte quando laruas demonuꝫ ante ſe fieri conſentiunt:ꝙ ſacerdotib⁹ prohi betur in.d.c.nullus.et ea.di.in.c.pſbyteri.ex tenditur ad omnes exiſtētes in ſacris:ceteros aūt qui nō ſunt in ſacris nō credo peccare mor taliter niſi vt laicos.j.primo modo tantum. 5

¶Sexto debet ſolicite exſoluere laudes diui nas.vide infra hora. 6

¶Septimo debet in ſuis beneficiis reſidere. de cleri.non reſi.quia nonnulli.ſed de hoc in fra reſidentia per totum. 7

¶Octauo dꝫ eē ſine crimine.xxv.di.ꝑ totū.j. ſine oī peccato mortali quāuis crimē ſtricte ſit pctm̄ accuſatiōe ꝛ depoſitiōe dignū.di.lxxxj. apl's.di.xxv.§ nūc aūt.vnde ſm.s.Tho.in.iiij. di.v.et.ix.ꝛ.xxiiij.exercendo officium ſuum in mortali mortaliter peccat:quoties ſe exhibet vt eccleſie miniſtrum in aliquo ſpirituali : et toties quoties 8

toties quoties hmõi actũ exercet: vnde ſm alios etiã tãgẽdo res ſacras quaſi ſuo fungẽs officio mortaliter peccat. facit.c.ſi.de tẽp.or.⁊.c.quotidie.de cõſe.diſ.ij.⁊.c.ab hoĩe.de cele.miſ.⁊.interdictũ.v.§.iiij. Sec⁹ etiam ſi exercet in caſu in quo etiã laico exequi liceret: ſicut baptizãdo in ar. neceſſitatis: vt.ſ.baptiſmus.iij. in prin. vel colligẽdo corpus xpi iacẽs in terra: vel ſubdiacon⁹ cãtãdo epl'am ſine manipulo ⁊ ſolẽnitate.

1. qõ ¶ Circa hoc tñ q̃rit̃ p̃mo vtrũ ab ordinario exiſtente in mortali liceat recipere ſacr̃a: ⁊ dicit.s. Tho.in.iiij.di.xxiiij.qd nõ ſolũ hoc alicui lz: ſed et hoc dz quãdiu tolerat̃ ab eccl'ia: qr ad hoc eſt ei obligat⁹: tñ inqt nõ eſſet tutũ qd q̃s p̃ter neceſſitatis articulũ talẽ miniſtrũ induceret ad aliq̃d ſui ordinis exequẽdũ durãte cõſcia qd ille eẽt in mortali: quã tñ deponere poſſet: qr in inſtãti hõ a diuina gr̃a emẽdat̃. hec ex illo.q̃ loquit̃ de malo miniſtro ⁊ ſubdito ei⁹. Dicit̃ aũt tolerat⁹ ab eccl'ia ſm Pan. in.c.vr̃a. de coha.de. ⁊ mul.is q̃ nõ fuit p ſniam priuat⁹ nec eſt cõfeſſus: nec hz operis euidentiã.ſ.indubitatã ⁊ inexcuſabilẽ.

2 ¶ Querit̃ ſcdo vtrũ cleric⁹ fornicarius ſit ſuſpẽſus ſic quod in diuinis officijs debeat euitari: et Pan.i.c.vr̃a.⁊ in.c.ſi.de coha.de.⁊ mu.qd qlibet p mortali ſuſpẽſus eſt quo ad ſe. nõ aũt quo ad alios ſic vz vt debeat euitari: niſi pctm̃ ſit notoriũ iuridice.i.p ſniam vel ſpõtaneã cõfeſſionẽ in notorio aũt facti vt qr hz in domo cõcubinã: nec fuit cõdẽnatus aut in iudicio cõfeſſus: dicit caſuz dubiũ ⁊ piculoſum: ⁊ dimiſſis iuris ſubtilitatibus ſic poſſet diſtingui. Si em̃ fornicatio eſt ita notoria q nullã hz dubitationẽ ſicut qñ cõcubinas tenẽt ita publice ſicut vxores ⁊ filios publice nutriũt: ita qd nec ipſi audent diffiteri: tũc credo inquit oĩno abſtinẽdũ eſſe ab eis: ſine alia monitiõe: qd pbat tex.in.d.c.vr̃a.in ſi. ibi: nec hz opis euidẽtiã: ⁊ melius in.c.tua. eo.ti.et directe in.c.null⁹.⁊ in.c.preter.xxxij.di.que iura requirũt ſolã euidẽtiã facti ⁊ nõ ſupioris monitionẽ: ⁊ preterea ex 2rio ſeq̃ret̃ qd nũq̃ vel raro fornicatio poſſet eſſe notoria. Si v̓o fornicatio nõ hz iſtã opis euidentiã: ſed põt pbabil'r tergiuerſari: puta qr cõcubina habitat cũ mr̃e clerici et dicit illã eſſe pediſſequã ei⁹ vel q̃d ſile: tũc req̃rit̃ monitio. Et hãc puto inqt eſſe mẽtẽ iuriũ: et vr̃ opinio cõis. Et iſta ſunt de mente.s.Tho.in iiij.di.xv.dicẽtis qd a notorio cõcubinario non eſt recipiẽda cõio euchariſtie ſiue ſit notoriũ qr eſt cõuict⁹ vel cõfeſſus in iure: ſicut per euidẽtiã facti que nulla poſſit terguerſatione celari. Ab alijs aũt occultis cõcubinarijs reci põt. hec ille. Hodie tñ circa hmõi eſt facta limitatio magna per cõciliũ cõſtantiẽ. quã vide. ſ.excõicato. iiij. §.4. addit his aũt arch. qd nõ ſolũ ſacerdos ſed etiã clericus in minorib⁹ ex notoria fornicatiõe eſt ſuſpẽſus: intellige quo ad ſe ⁊ alios ab omnibus actibus ordinum ipſo iure ſm Inn.quod nota archi.xxxij.diſt.§.ad hec. Quomodo aũt incurrat irregularitatem infra concubinarius.§.iij.

¶ Querit̃ etiã tertio vtrũ abſtinendũ ſit a diuinis ſeu ſacris alioꝝ pctõrũ in crimine iacentiũ: ⁊ dicit Pan.vbi.ſ.diſtinguẽdũ eſſe p tria mẽbra: qr aut ſunt ſuſpenſi ab hoĩe ſiue p̃ciſi: vt excõicati depoſiti vel ſuſpenſi ab officio: aut ſunt ſuſpẽſi vel p̃ciſi a iure: aut neutro modo. Si ab hoĩe: nõ eſt licitũ ab eis recipe aliqua ſacr̃a vel audire diuina: qr nullo mõ põt dici tolerari: ex q̃ p ſniam condẽnati ſunt: vt in.d.c.vr̃a.⁊.ix.q.j.c.ſ.et.ij.et no. Inno.in.c.q̃liter ⁊ qñ.el.ij.de accuſa. Poſſet tñ dubitari de baptiſmo: ⁊ potius credo inquit quod lz qr ⁊ ab heretico in neceſſitate licite ſuſcipit̃: p quo vide textũ in rõne ei⁹.xxxij.diſ.§.verũ. Si vero a canone ſubdiſtinguẽdũ eſt: qr ſi factũ eſt occultũ: ſentiũt doc.in.c.vr̃a. qd abſtinẽdum ſit a ſacris voluntarijs niſi ſit ſcãdalũ: ſed nõ a neceſſarijs: ſed ſi factũ eſt notoriũ: nullo mõ recipe lz aliqua ſacr̃a a talib⁹ excepto baptiſmo et corpore xpi q̃ in neceſſitate lz ab iſtis recipere ſicut dr de fornicarijs ⁊ ſimoniacis in ordine: vt in.d.§.verũ.vbi vide bonã gl. q̃re poti⁹ permittãtur iſta q̃ alia. Si v̓o nec ab hoĩe neq̃ a canõe ſunt p̃ciſi: poſſum⁹ ſine ſcãdalo abſtinere a ſacr̃is voluntarijs nec tñ nõ abſtinẽdo peccamus: qr non ſunt ſuſpẽſi quo ad nos: vt in.c.ſi.de coha.de.et muli.hec oĩa Pan.bene: cui in hoc cõtrariat̃ do. Ant.qñ pctm̃ inducat p̃ciſionẽ vel nõ inducat: vt ptz i qõne ſeq. Aduerte tñ qd qñ. Pan. dicit aliq̃ ſacr̃a neceſſaria a pctõre licite ſuſcipi: ſemper limitandũ eſt in neceſſitate.i. qñ haberi iure ⁊ cõmode nõ põt ab alio qr cũ peccent mortal'r ſacr̃a miniſtrãdo.c.fin.de tẽpo.ord.non debeo eos ad hoc ſine neceſſitate inducere imo etiaz ſi ad hoc eſſent parati adhuc non lz ſine cã rõnabili ab eis ſuſcipere qñ hr̃e poſſumus ab alio: lz 2rium teneat ſum.Ang.qr lz tunc eos non inducamus: tñ eis peccantib⁹ ſupponim⁹ materiã vni⁹ peccati mortalis: quod aliter nõ committerent: ſicut peccat mulier ſine cã ſupponẽs ſe oculis eius quem probabiliter credit paratum concupiſcere omnẽ mulierẽ viſam: qr dat occaſionẽ vnius pctĩ mortalis diſtincti a priore vel ſaltem occaſionẽ continuandi p̃cedens: et idẽ dico de eo qui cõmode habere poteſt mutuũ gratis ſi accipiat a parato fenerari. Non tamẽ debet quis facile credere aliquem eſſe in mortalẽ: cum ſubito conteri poſſit.

¶ Querit̃ quarto vtrũ omne pctm̃ notoriũ inducat p̃ciſionẽ ſeu ſuſpenſionẽ a canone ſicut ⁊ fornicatio: et dicit dñs Ant.in.d.c.veſtra.vt ibi recitat Pan. qd ſic: qr oẽ pctm̃ notoriũ interdicat 4

officiū ſine diſpenſatione. de tēp.or.c.fi.quā opinionē Pan.reprobat p tex.in.c.fi.de coha.cle.et mul.q2 tex.ibi ſe reſtringit ad pctm̄ notorium qđ eſt fornicatio: et idē dicit text.in.c.nulꝰ.di.xxxij. ad caplm̄ aūt fi.de tēp.or.dicit ſe fateri qđ ſacerdos peccat grauiter celebrando: nō aūt alij miſſam audiēdo. Sum.aūt roſ. dicit hāc opi. Pan. tenenda: q2 cū materia ſit penalis eā vltra terminos ꝓprios ertēdere nō debemꝰ: vt infra dicet̄ in ti. lex ſed ſum. Ang. ecōtra dicit opinionem do. Ant. eſſe veriſſimā: q2 cōſtitutio penalis etiā quo ad penā extendit̄ ad caſum ſimilē ex idētitate rationis: ſi rō in ea ꝯſtitutiōe eſt expſſa: vt in.l.his ſolis.C.de reuo.do. de quo vide iſra lex.§.xviij. di. aūt.c.vr̄a.p rōnē notorietatis pcti ꝯcludit notoriū cōcubinariū ſuſpenſum vnde erit idē in omni mortali notorio. Tu vero dic primā opi. eſſe verā: ꝛ ad motiuū Ang. dic qđ i.d.c.veſtra. ꝯtrariū nō ꝓbat̄ per notorietatē pcti in cōi: alioquin veniale notoriū illā inferret: ſed pcti de quo mētio preceſſerat ſcʒ fornicationis. Et ꝓterea nō eſt ratio eadē de pctō notorio ſpūali et carnali: qđ hʒ maiorē elōgationē ꝛ irreuerentiā reſpectu ſacramentorū ſpiritualiū: vnde ꝓpter pctā carnis etiā poſt confeſſionē dʒ qs a celebrādo abſtinere ad tps: vt infra euchariſtia.iij.§.x.et.xv. qđ non legitur de ſuperbia. Dico igitur qđ vbi alterius ſacerdotis copia non ſuppetit: licite capio ſacramenta etiam nō neceſſaria a notorie inuido vel ſuperbo. Utrum autem clericus fornicator ſit ſuſpenſus vel efficiatur irregularis celebrādo: aut quocunqʒ alias peccator. vide infra concubinarius.§.iij.et infra Iniuria.§.ij.

¶ Rurſus de clerico tertio quantum ad licita quibus tenetur abſtinere.

Clericus tertio debet eſſe alienus a quibuſdam ſecularibus actibꝰ al's licitis: de quibus patebit p ſequentes queſtiones.

n. qō ¶ Primo eni̅ q̄rit̄ vtrū clericꝰ negotiari poſſit: et dico qđ non quo ad negotia ſecularia maxime inhoneſta: ne cle. vel mona.c.ſ.de vita et hone.cler.c.fi. Sed tn̄ notandū eſt ſm Panor.in rub.ne cle. vel mona. qđ negotiū ſeculare dupl'r dicit̄. primo large vt cōprehēdat oē veniēs ex carnali concupiſcētia nō frenata ratiōe.i.illud p qđ viuit̄ oīno ſeculariter ſiue ſm carnē ꝛ ſeculū: non ſm ſpiritū et deum: et hoc innuit tex.in.d.c.ſ. in ꝓn.ꝛ.hoc ꝓhibet̄ etiā laicis: ſed magis clericis: vt in.d.c.ſ. Secundo ſtrictius vt comprehendat omne pertinens ad rempublicam mundanam et ſeculares homines: quod quidem licet ſit permiſſum laicis tamē clericis non licet: vnde.l.placet.C. de epiſco. et clerici. dicit tex. quod clerici nihil commune habent cum publicis actibus: vel ad curiam pertinentibus cuius corpori non ſunt annexi: per qđ patet quod nullū officiū habere poſſunt in republica. Tertio adde tu qđ ſumit̄ ſtrictiſſime ꝛ propriiſſime: vt negotiū ſit exercitium mercatoris: et negotiatoris qui emit vt rem immutatam maiori precio vendat: de quo.ſ.negotiatio. Igitur clerico negotiari nō licet. primo intendendo rebus emendis ꝛ vendendis precio maiori vt inde lucretur: quod eſt ꝓprie mercari ꝛ negotiari diſt. lxxxviij. fornicari. ne cleri. vel mona.c.ſ. iuncta gl. vbi ꝛ dicitur quod negotiari poteſt propter neceſſitatem: ſed intellige operando ſuis manibus vel emēdo rem vt habeat materiam ad aliquid operandum: et vide ibi gl. in verbo conductores. Quod ſi clericus ſuccedit conductori: licite ſtare poteſt in illa conductione vſqʒ ad prefinitum tēpus locationis. Si etiā bladū emptum preter propoſitum ſuperſit ꝛ vendat carius: non eſt illicitum ſm Hoſti. Nec ſecūdo intendendo queſtionibus in iudicio ſeculari.ſ. aduocādo et procurādo vnde dicit Panor.in.c.ij.ne cle. vel mona. quod poteſt eſſe procurator generalis in cauſa eccleſiaſtica coram iudice eccleſiaſtico: nō autem in cauſis ſecularibus in iudicio vel extra. Et hoc ſi habet beneficiū etiā ſi ſit in minoribꝰ. Et ſimiliter ſi beneficiū non habet ſed eſt in ſacris. Et hoc niſi pro ſe ꝛ eccl'ia ꝛ miſerabilibus perſonis. de poſtu.c.ſ. vel niſi ſuam iniuriā proſequatur.iij.q.vſ. omnibus vel iniuriā ſuorum: aut quācūqʒ honeſtam eorū cauſam ſi neceſſitas immineat. de poſtu. cum ſacerdotis. Nec tertio ſuſcipiendo gubernationes aliarum rerum ſeu procurationes alienorū negotiorū: poteſt tamē ſuſcipe tutelas a lege impoſitas ſi vult licet non tutelā datiuā.i.que datur a iudice quando non eſt per teſtamentum: ſed ad tutelam cōmunem et curam orphanorum ac viduarū que indefenſe ſunt aut earum perſonarū que maxime eccleſiaſtico indigēt adminiculo omnes clerici ꝛ monachi tenentur recipere: poſſunt etiam de licentia epiſcoporū gubernacula eccleſiaſticarū rerum: vt in.c.peruenit. diſt.lxxxvi. de quo etiam.ſ. tutela.§.iij. Nec quarto exercendo quaſcūqʒ negotiationes quod propter hoc verbum maxime notauit Panor.in.d.c.clerici officio. vbi dicit tex. Clerici officia vel cōmercia ſecularia non exerceant: maxime inhoneſta: vbi Gloſſ. dicit immo nunqʒ de manu ſua exeat pſalterium. de conſe. diſtin.v.nunqʒ. ſed hoc verum eſt quando non eget: ſecus ſi eget: quo caſu vti poteſt negotiationibus honeſtis et victum manibus querere. xci.diſtinc.clericus.ꝛ.c.ſ. de celebra. miſſa.ꝛ in c.ſ.ne cle. vel mona. vbi dicitur quod negotiari poteſt propter neceſſitatem quod intellige vt

dictum eſt:ſed de hoc in.§.ſequenti.
2 ¶Scdo querit̃ vtrũ aliqđ artificiũ vel alia ho-
neſta negotiatio clerico liceat: ⁊ dico ſm Ray.
qđ ſi cleric⁹ eget põt honeſto artificio q̃rere ne-
ceſſaria.imo ſm Archiep. ſine hoc dũtñ propter
hoc nõ deſit ab officio diuino.diſ.xcj.p totũ. de
cõſe.di.v.nunq̃.ne cle.vel mona.c.j.nec obſtat.
d.c.j.⁊.lxxxviij.di.p totũ. vbi clericis oĩs nego-
tiatio prohibet̃ qꝛ ſm gl.in.c.canonũ.xiiij.q.iiij.
emere chartã pro libro cõſcribẽdo. vt ſic lucret̃
victũ nõ eſt negotiatio proprie: ſed artificiũ: in
iurib⁹ autẽ allegatis ꝓhibet̃ negotiatio ꝓprie.
Põt etiã recipe poſſeſſiones excolẽdas ad quar
tam vel quintã partẽ ⁊ hmõi:ſeu ipſas cõducere
ad ſubſtẽtationẽ ſui ⁊ ſuoꝝ. ar.di.lxxxvj.perue-
nit.in vbo auaritie cauſa.vbi hoc ſentit gl.⁊ in
c.cleric⁹.di.xcj.⁊ ſatis ꝯcordat Ho.⁊ Panoꝛ.in
c.ſecũdus ne cle.vel mo. Põt etiã locare aĩalia:
vt oues ⁊ boues.ſ.ſi hec hꝫ ex decimis vel ſucceſ
ſiõe aut al's ſibi debita. aut ſi hñs paſcua multa
emit ea vt illa depaſcerẽt ad ſubſtentationẽ ſuã
ſuorũ ⁊ pauperũ: non aũt ſi emit vt traderet ad
cremẽtũ: vel aliud ageret in fraudẽ negotiatio-
nis ſm gl. Ray.⁊ ſum.cõ. Põt etiã vt addit v.v.
emere rẽ vt eã melioratã vẽdat cari⁹: puta eque
pullũ nutriẽdũ. vel tabulã vt imaginẽ faciat qꝛ
in talib⁹ nõ eſt negotiatio ſed artificiũ vt nota-
tur.xiiij.q.iiij.canonũ.de cõſe.diſt.v.nunq̃.⁊ de
his ſum.cõ.lib.ij.ti.vij.q.xl.⁊ titu.viij.q.ij.⁊.iij.
3 ¶Tertio querit̃ q̃ ſit pena clerici negotiatoris
proprie: ⁊ dico ꝙ mortal'r peccat ſm mẽtẽ doct.
maxime Petri de palu.⁊ archie.qui hoc arguit
ex pena impoſita:qꝛ dꝫ excõicari.extra ne cle. vl'
mo. ſcdm qꝛ pro quolibet mortali a quo q̃s non
vult corrigi põt excõicari.xj.q.iij.nemo epoꝝ.
al's incipit ſm inſtituta:et ſi ſe non correxerit dꝫ
deponi.xcj.diſt.clericus.extra ne cle.vel mo. ſed
nec. ita tñ ꝙ religioſi diſtrictius alijs puniãtur:
vt in.d.c.ſed nec.⁊ in foro pnĩe iniũgi dꝫ vel ſal
tem cõſuli vt lucrum hmõi pauperibus erogent.
xiiij.q.vj.qui habẽtis. ad hoc tñ nõ tenentur ſm
glo. Ray.⁊ ſum.cõfeſ.⁊ hoc videt̃ ſequi Zenze.⁊
Car.cle.j.de vi.⁊ hone.cle. licet Matth. ibi te-
neat ꝙ tenẽtur. Poſtq̃ aũt quis tertio monitus
nõ deſtiterit perdit priuilegiũ clericale. de vita
et hone.cle.c.ſi. Quãq̃ vero doctores ſint varij
tñ credo qđ mortal'r peccet negotiando religio-
ſus etiã cõuerſus: vt dicit Pe.de pal.⁊ clericus
in ſacris.nõ aũt clericus exiſtens in minoribus:
ſiue cõiugatus ſiue nõ: qꝛ põt impune redire ad
ſeculũ ⁊ laicare:vt.ſ.apoſtaſia.§.ij.maxime ſi nõ
habet beneficiũ. Si tamẽ nõ eſt cõiugatus cogi
põt per priuationẽ priuilegij clericalis fori quo
ſ. cauetur ne clerici vexẽtur exactionibus in pſo
na vel bonis.vt.l.ij.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ de vita et
hone.cleri.c.ſi. non autẽ forte per priuationem
priuilegij canonis ſi q̃s ſuadente.xvij.q.iiij.etiã
per trinam monitionẽ:nec etiã per priuationem
priuilegij fori quo ad hoc vt poſſint per laicum
cõdemnari pro criminibus vel exceſſibus.crimi
naliter aut ciuiliter: quia clericus coniugatus
quem oportet ſecularibus negotijs intendere:vt
in.c.ioannes.de cle.cõiuga. his gaudet ſi ꝯtra-
xit cum vnica ⁊ virgine.⁊ defert habitũ ac ton-
ſurã:vt in.c.vnico.de cleri.cõiug.li.vj. Si vero
ſit cõiugatus cogi nõ poteſt per priuationẽ dicti
priuilegij quo ad vexationẽ in perſona vel bo-
nis: quia ipſo per contractum matrimonij illud
perdidit. vt in.d.c.vnico. Et ſicut exiſtentes in
minoribus ita ⁊ religioſi ⁊ clerici in ſacris cõ-
pelli poſſunt per dictam priuationem.
¶Quarto queritur per quem ⁊ quoties neceſſa 4
rium ſit fieri dictã monitionẽ: ⁊ dicit Panoꝛ.in
c.cõtingit.el.ij.de ſen.excõ. qđ fieri nõ debet per
iudicẽ ſecularẽ: ſed oportet eã fieri per epm̃: vel
per habentẽ iuriſditionẽ epiſcopalẽ ſup monen
dum: nec refert vtrũ eam habeat ex priuilegio:
vel ꝯſuetudine:vel a iure ſm gl. in.c.ſi clericos:
de ſen.excõ.li.vj.Et dicit idẽ Pañ.ſ.c.ſi.de vita
et hone.cle.ꝙ oportet eã eſſe trinã quia vbicũq̃
agitur de pena incurrenda: et ius exigit trinam
monitionẽ aut citationẽ nõ ſufficit vna perem-
ptoria:vt voluit gl. notabilis in cle.j.de vita et
hone.clericoꝝ.⁊ Jo.and.in.c.ex tue.de cle.non
reſidẽ.Et ſi obijciatur quia vbi a iure requiritur
trina citatio ſufficit vna peremptoria : que ha-
bet vim trine: vt in.l.tres denũciationes.C.quõ
et quando iudex.ſum.Ang. ſoluit qđ in citatio-
ne ſufficit vna non in monitione: quia iura ita
voluerũt: ſed quia Panoꝛ. de vtroq̃ promiſcue
et indifferẽter vbiq̃ loquitur quantum ad hoc
ideo dico qđ vbiq̃ agitur ad penam nõ ſufficit
vna monitio pro trina:nec ſimiliter vna citatio
niſi vrgeat neceſſitas. vt dictũ eſt.ſ.citatio.§.ſ.
Si tamẽ fieret monitio etiam in penalibus per
viã ſtatuti valeret:quia ſtatutũ habet vim legis:
et prelatus poteſt ſtatuẽdo augere penam iuris:
et infligere penam ſine monitione verbali al's
requiritur monitio.de conſtitu.c.ij.lib.vj.
¶Quinto queritur vtrũ liceat clerico exercere 5
officiũ tabernarij aut macellarij: ⁊ dico qđ cleri-
cus nec miniſtrare nec mãducare aut bibere de-
bet in taberna:niſi cauſa neceſſitatis in peregri
natione quadragintaquatuoꝛ dierum nõ opoꝛ-
tet.⁊.c.nulli.⁊.c.clerici.ſi autẽ officiũ tabernarij
aut macellarij facit publice. ⁊ pſonaliter: ſi ter-
tio monitus noiatim nõ deſiſtat: ſed ſi poſt quã
deſiſtit illud reaſſumat.perdit priuilegiũ clerica
le oĩno ſi ſit cõiugatus etiã illud ſi quis ſuadẽte
ſi vero nõ ſit cõiugatus ⁊ non incedit vt laicus

ſed habitũ defert. ꝑdit in reb⁹ tm̃: ⁊ ſi olno incedit vt laic⁹ ꝑ illud etiã in ꝑſona quãdiu ꝑdictis inſtiterit: vt in cle.j.de vita ⁊ ho.clericoꝝ. ſi tñ tale officiũ dimittit: ⁊ habitũ recuperat: recuperat vtrũq; priuilegiũ tam cõiugat⁹ ꝙ̃ nõ cõiugatus ſm Jmo.ibi poſt.do.Anto.⁊ idẽ Pau.⁊ gl. Sed intellige ꝙ nõ eodẽ modo reaſſumit priuilegiũ cõiugat⁹ vt nõ ꝯiugat⁹: ſed illud quo gaudet.vt in.c.vnico.de cle.cõiug.li.vj.Et dicit gl. in.d.cle.in ṽbo clericos. ꝙ illa cõſtitutio cõprehendit etiã exẽptos delinquẽtes in loco nõ exẽpto: cũ per id ſubſint dioceſanis: nõ aũt exẽptos delinquẽtes in loco exẽpto: cũ excitet officiũ dioceſanoꝝ tm̃ maxime q2 qñ iura iſta volũt ſuper exẽptos iuriſditionẽ tribuere: hoc exprimunt: vt in.d.cle.q2 regulares.de ſupplẽ.negli.prela. Et ſm Cardi.ibi. hec monitio debet eſſe trina: nec ſufficit vna pro trib⁹: ⁊ nominatim: nec ſufficit generalis ⁊ facta clerico tale officiũ exercenti. nec ſufficit ꝙ fiat ante tale exercitium: aut ſi exercet vnũ hoꝝ officioꝝ nõ ſufficit vt moneat̃ deſiſtere ab alio nec erit locus pene ſi exercet aliud.

6 ¶ Sexto querit̃ vtrũ ſit locus dicte pene ſi clericus exercet quidẽ predicta officia: ſed non publice: vel non perſonaliter: ⁊ dicit glo.in ver.publice. ꝙ nõ: ſed illa duo publice ⁊ ꝑſonaliter cõiunctim requirũtur: vnde ſi occulte vel per aliũ hec exercet ceſſat pena ſed nõ culpa. Gemi.aũt in.c.j.eo.ti.lib.vj.dicit ꝙ aut cleric⁹ vult hr̃e tabernam. vt ꝑſonaliter adminiſtret in artificijs etiã inhoneſtis. ⁊ hoc eſt ꝓhibitũ.di.xliiij.nulli.aut vult adminiſtrare in artificijs clerico ꝑmiſſis: ⁊ tunc põt habere, vt in gl.di.lxxxviij.negotiatorẽ aut vult eã habere nõ vt ꝑſonaliter miniſtret: ſ3 vt alij locet: qui exerceat ibi ſua artificia: et hoc nõ eſt ꝓhibitũ: pro quo facit etiã tex. in.c.ſignificante.de appel.vbi canonici habebãt ſtallos in quib⁹ carnes incidebant̃: cui etiã tex.conſonare videt̃ dicẽs: nõ ſine miniſterio: ꝑſonaliter qui ſi voluiſſet ꝓhibere etiã per aliũ: hoc potuiſſet. de decimis.ad audientiã.Credo autẽ ꝙ ſi clericus hec perſonaliter exerceret: ſed pro alio adhuc teneretur hac cle.quia ſubeſt horror ⁊ vilitas.

7 ¶ Septimo vtrũ clerici poſſint exercere officia prefatis viliora.vt aptare pelles ⁊ hmõi: ⁊ dicit Pau.in.d.cle.j. ꝙ nõ ratione idẽtitatis rõnis. ratio q2 in his ſtat⁹ clericalis dehoneſtat̃. ar.l. athletas.§.ait pretor.ff.de his qui no.infa. non tñ incurrũt penã ſtatutã cõtra exercẽtes officium tabernariorum.Unde credo ſi ſunt religioſi vel in ſacris ꝙ mortaliter peccent exercẽdo iſta publice ſecus ſi occulte pro artificio ad victum.

8 ¶ Octauo vtrũ liceat clericis facere officiũ hiſtrionis: ⁊ dico ꝙ vt colligit̃ ex.c.clerici. iuncta gl.de vita ⁊ hone.cle.lib.vj.qui dicunt̃ hiſtriones ſm canones.vt de ꝯſe.diſt.ij.pro dilectione. dicunt̃ buſones ſm vulgare tuſcũ. ſm Gallicum vero goliardi a gula cui ſolẽt eſſe dediti.⁊ latine dicunt̃ etiã iocilatores: quaſi ioci latores in publicũ. Faciũt eñ ſpectaculũ ꝓprij corꝑis: cui⁹ ludibrio geſtus ⁊ habitus hominũ repreſentant cum comedijs vel ſine. Et de his dico ꝙ ſi hanc ignominioſam artẽ clerici ꝑ ãnũ exercuerit: ipo iure carẽt oĩ priuilegio clericali: ⁊ ſilr̃ ſi minori q̇dẽ tp̃e: ſ3 tertio moniti nõ reſipuerint. vt in.d.c.clerici. Ubi nota ſm Ge. ibi q̇ꝺ vbi canõ penã imponit ipſo iure ex facto negatiuo: monitio nõ requirit̃ qñ illi addit̃ certũ tp̃s: vt ibi ſi nõ deſiſtãt ĩfra ãnũ. q̇ ĩ hoc caſu req̇rit̃ ꝯtinu⁹ ⁊ ĩteger. Ex quo etiã nota ꝙ ibi lex vel ſtatutũ dat certũ tp̃s ad hoc vt pena cõmittat̃: intelligit̃ de tp̃e cõtinuo. Nota ṽo hic ꝙ Archi. quẽ ſequit̃ Gemi. in.d.c.clerici. dicit ꝙ cleric⁹ in ſacris ⁊ etiã monachus ꝑdit priuilegiũ canonis ſi q̇s ſuadente. xvij.q.iiij.Jo.aũt mo. t3 ꝙ ꝑdũt ſolũ exiſtẽtes in minorib⁹: ſ3 primũ eſt veri⁹. Jn occulto tñ vt dicit ibi gl.vel cã ĩfirmitatis vel alteri⁹ honeſte rei cã ioci aliq̇d facere nõ reprobat̃: ⁊ facit q̇ꝺ not. Jo.de citariſtis: ⁊ his qui varijs vtunt̃ inſtr̃is. lxxxvj.di.donare.ĩ gl.hec gl.ex quo intelligit̃ ꝙ dicta pena ligat ſolũ exercẽtes artẽ illã publice.

¶ Nono vtrũ liceat clericis arma portare: ⁊ dico ꝙ nõ: niſi pro defenſione eo modo quo dictũ eſt.ſ̃.bellũ.ij.§.iij. ſi autẽ relicto habitu clericali arma portauerint: ⁊ tertio moniti illa nõ depoſuerint: ꝑdũt priuilegiũ clericale.de ſen.excõ.in audientia.ſilr̃ ſi nõ ſint moniti ⁊ immiſcẽt ſe tyrãnidi ⁊ enormitatibus: perdũt ipſo facto priuilegiũ clericale ſi q̇s ſuadẽte ⁊c.de ſen.excõ.perpẽdimus.⁊.c.cũ non ab hoĩe. de appel.c.j.in prin. priuilegiũ aũt fori nõ ꝑdũt niſi poſt monitionẽ ſm aliquos ⁊ facit.c.ſi iudex.de ſen.excõ.li.vj. 9

¶ Decimo vtrũ liceat clerico iurare in manib⁹ laici: ⁊ dico q̇ꝺ hoc nullo modo dz ꝓ̃ſumere ſc3 ad petitionẽ cuiuſcũq; laici: niſi fuerit ꝑ iudicẽ eccleſiaſticum requiſitus.xxij.q.vlti.c.nullus. 10

¶ 11.vtrũ clericus poſſit cõtrahere mr̃imoniũ: ⁊ dico ꝙ ſi eſt in ſacris cõtrahendo eſt ipſo facto excõicat⁹ ⁊ mr̃imoniũ nullũ vt.j.excõicatio.ix.§.xl.ſi ṽo eſt in minorib⁹ cõtrahẽdo cũ ſcd̃a vel cũ prima ſed nõ virgine: exuit̃ oĩ priuilegio clericali ⁊ addit̃ ſcl'ari foro: ⁊ ꝓhibet̃ ſub pena excõicationis deferre tõſurã. de biga.altercationis.lib.vj.ſed cõtrahẽdo cũ vna ⁊ virgine deferẽdo tonſurã ⁊ veſtes clericales: retinet clericale priuilegiũ in duobus.vt dictũ eſt.ſ̃.clericus.j.§.vj.ſed iſta nõ deferẽdo retinet in nullo. de cle.coniug. clerici.lib.vj.Utrũ aũt cleric⁹ poſſit eſſe iudex.j.iudex.vtrũ autẽ poſſit eſſe tabellio.j.tabellio.§.iij.vtrum etiam poſſit venari.j.venatio.§.j. 11

¶ Rurſus de clerico quarto quantum ad bona temporalia.

Cleric⁹ quarto quātū ad bona tpalia habere pōt bona multiplicia que ad duo genera reducunt̄: que ſunt bona laicalia: vt acq̄ſita intuitu pſone: puta ex ſucceſſione cognatorū vel amicorum donatione: vel acquiſita ex induſtria et bona eccl'iaſtica cuiuſmodi ſunt bñficia ⁊ acq̄ſita intuitu eccleſie vel ex facultatib⁹: vt de teſta. c.j.cū gl. Et aliq̄n clerici nō habēt adminiſtrationem qδ ſm Hemi.in.c.preſenti.de offi.or.tūc eſt q̄n nō habēt beneficiū: cui ſit aſſignata dos: et tunc dicūtur ſimpliciter beneficiati: vt ſunt canonici ⁊ ſimiles quib⁹ id qδ habēt obuenit ratione perſone: nō qδ habeāt prebēdā in eccleſia diſtinctā: quia ſic haberent adminiſtrationem.

¶ Primo ḡo q̄rit̄ vtrū clerici poſſint hr̄e ppriū: et dico qδ ſic: vt ptz.xij.q.j.epi. ⁊ ſi q̄ inueniātur capl'a ɔ̄ria itelligunt̄ ſm ſtatutū eccl'ie ꝑmitiue: q̄n nihil ppriū poſſidebāt: vel de religioſis qui renūciauerūt proprijs. Tamen ſm.s.Tho.ij.ij.q. clxxv. clerici nō ſic debēt ppriū poſſidere vt dū curāt illud deficiāt i ſpectātib⁹ ad cultū diuinū.
2
¶ Scdo querit̄ vtrū clericus habēs adminiſtrationem teſtari poſſit: ⁊ dico qδ ſic de laicalibus indubitanter.xij.q.iij.c.j.⁊.ij.⁊ extra de teſta. ad hec.⁊.c.q̄ nos. ⁊ hoc etiā ſi clericus ſit in ptāte patris: aut aui cōſtitutus.C.de epiſ.⁊ cleri. auꝫ. preſbyteros.lꝫ ſecus ſit in alijs pſonis vt.j.peculiū. De alijs eccl'iaſticis aūt immobilib⁹ aut mobilibus teſtari nō pōt ſm Inn.in.c.cū in officijs. de teſta.vt ibi: ⁊ in.c.ad hec. et in.c.relatū.el.ij. et.xij.q.iij.c.j. De conſuetudine tñ clerici alicubi teſtant̄ de fructib⁹ ⁊ reb⁹ mobilib⁹ eccl'ie acq̄ſitis: licet de iure ſit cōtrariū vt dictum eſt. Et ſm vlti. talis conſuetudo vꝫ: q̄ de his teſtari nō eſt illicitū: niſi q̄ in fauorē eccleſiarū prohibitū: vñ etiā q̄ ratio ſuadet oppoſitū: vbi eſt cōſuetudo hoc pōt ſm eū. Et hec ſi ſint modica ſm Panor. alioq̄n cōſuetudo eſſet eccleſijs oneroſa: qδ adhuc limita ſi pie ⁊ rōnabiliter diſponat in foro aīe: et ſi diſpoſitio nō ſe extendat ad ſacra vaſa diuino cultui mācipata: que cenſent̄ quaſi bona immobilia: vt.ī.alienatio.§.vj. ſup q̄bus nullā nō ſolū donationē ſed nec alienationem facere poteſt.xij. qō.ij.c.ij. et oppoſita conſuetudo eſſet irrationabilis niſi vaſa eſſent ſupflua ⁊ trāſirēt ad aliā eccleſiam: ⁊ de alijs mobilibus ſatiſfieri neceſſitatibus nō poſſet. Et idē videtur de alijs mobilib⁹ precioſis diuino cultui dedicatis. ar. c.fi.de teſta. De rebus aūt immobilib⁹ ɔſuetudo nō valeret: q̄ eſſet oneroſa ⁊ irrationabilis et reprobata a iure: cū iſta alienari nō poſſint ſine illa ſolēnitate.de qua.xij.q.ij.ſine exceptione.

¶ Tertio q̄rit̄ vtrū clericus habens adminiſtrationē donare poſſit cā mortis vel inter viuos: et dico qδ de bonis laicalib⁹ donare pōt ſicut ⁊ teſtari.de teſta.q̄ nos. de eccleſiaſticis autē mobilib⁹ ⁊ fructibus perceptis pōt in egritudine conſtitutus modo ſit non cōpos mētis dare pauperibus: ⁊ religioſis locis: et his q̄ ſibi honeſte ſeruierūt ſiue ſint ſiue nō ſint affines: vt in.c.ad hec. et in.c.relatū.el.ij.de teſta. et idē pōt ex iuſta cauſa dū ſanus eſt dūmodo tēperate.de dona.ceterū.⁊ c.ad apoſtolice. Nota tñ ſm Panor. in.c.cū in officijs.de teſta.qδ non pōt clericus de reb⁹ p̄dictis donare aut alio modo diſponere: niſi i quatuor caſib⁹. ¶ Primo q̄n tantūdem de ſuo expendit in vtilitatē eccl'ie.xij.qō.ij.ſi q̄s.⁊.v.ſi eps.q̄ in hoc caſu poſſet etiā teſtari: imo ſi non teſtaret̄ heres poſſet petere. facit.c.de multa.⁊ qδ ibi notatur de prebēdis: et.l.que oīa.in fine.ff.de pcu. et glo.in.l.ſi non ſortē.§.ſi centū.ff.de cōdi.inde. ¶ Scdo q̄n hoc habet conſuetudo ſm Hoſtiē. et Lau.in.d.c.ſi eps.qδ Panor.intelligit de rebus mobilib⁹ ⁊ modicis: et tu limita etiā vt de teſtamēto dictū eſt.§.priore.quo caſu etiā teſtari poſſet. ¶ Tertio quando donat intuitu eleemoſyne: quā clericus etiā in egritudine facere pōt: vt in c.ad hec.⁊ in.c.relatū.el.ij.de teſtamen. ¶ Quarto quando vult remunerare honeſta ſeruitia: tā a cōſanguineis q̄ ab extraneis recepta: vt in.d. c.relatum.§.licet.ſum.Ange. addit quinto quando dat locis pijs et religioſis ex.d.c.relatum.ſed hoc ſub tertio mēbro continetur. Nota vero practicam ſm Panor. vbi ſupra quod ſi cleric⁹ vult aliquo illorum quatuor reſpectuum vltimorum dare faciat dum viuit et non relinquat: quia nō valet dictum capitulum ad hec ſed hoc dictū fallit ratione conſuetudinis. De donatione autem cauſa mortis.vide infra donatio.iiij.§.iiij. 5

¶ Quarto vtrū clerici non habētes adminiſtrationē ſed ſimpl'r bñficiati poſſint teſtari: et dico qδ Hemi.in.c.preſenti.de offi.ord.li.vj.dicit qδ Archi.in.c.ſtatutū.de reſcri.li.vj. tenet quod clerici non faciūt fruct⁹ ſuos q̄ ſuperſunt deductis expēſis: allegās.c.j.xij.q.iij. ⁊ ita intellexit Barbrix.illū canonē: ⁊ ſic ptz qδ res acquiſite de bonis eccleſie non ſunt clericorū: q̄ clerici debent ea q̄ ſuperſunt deductis neceſſarijs paupib⁹ erogare alīs inique agūt. Et qδ acq̄ſita ſint in prouiſiōe eccl'ie ptz.xij.q.j.epi.⁊ ɔ̄ir de acq̄ſitis ſolus vſus cōpetit eis: lꝫ fateat̄ quod clerici ſunt perceptorum fructuū dñi: et habēt eorū proprietatem quantū ad fidē ⁊ debitā diſpēſationē ſibi ⁊ ſuis faciendā. Et iſtā partē Archi. Hemi. verā credit quā optime pbant iura q̄ allegant̄: q̄ nō dicunt̄ dñi: ſed pcuratores: ⁊ p hoc eſt tex. optimus.xij. q.j.cleric⁹.⁊ iſtud tꝫ gl.i.c.q̄ nos.de teſtamētis. 4

His igiẽ ſuppoſitis ad q̃ſitũ ſic dicit Sem. ſcdm
gl.in.d.c.p̃ſenti. clericus nõ habens adminiſtra
tionẽ:ſed ſimpl'r ⁊ p̃ſonaliter bñficiat⁹ in vita et
in morte comparaẽ vſufructuario quantũ ad fa-
ciendũ fructus ſuos:⁊ de ipſis p̃ceptis teſtari po
teſt:⁊ ei eccleſia ſuccedit quantum ad hos abin-
teſtato:quã gl.quidã ſic intelligũt:q̃ꝺ q̃libet ha-
bens beneficiũ ſimplex teſtari poſſit quod dicũt
falſum eſſe: et ꝯ̃.c.relatũ.q̃ꝺ loquiẽ in canonico:
et ꝯſequẽter habente bñficiũ ſimplex:qui tñ vt ibi
patet teſtari nõ põt:⁊ hoc inquit fateor: ſed glo.
recte intellecta eſt veriſſima:⁊ id nõ dixit:ſed ad
beneficiatũ poſſe teſtari tria requirit. Primo q̃ꝺ
non habeat adminiſtrationẽ. Scdo q̃ꝺ beneficiũ
ſit ſimplex. Tertio q̃ꝺ illud ſibi obueniat p̃ſona-
liter tñ ⁊ ꝯſequẽter tales fruct⁹ ſint ſibi conceſſi
ratiõe ſtipẽdij p̃ſonalis:q̃b⁹ ꝯcurrentib⁹ poterit
teſtari. Ex his inferẽ primo q̃ꝺ canonicus habẽs
prebendã diſtinctã in eccleſia de fructibus eius
teſtari nõ poteſt:cũ habeat adminiſtrationem:et
hoc expreſſe voluit Inn.in.c.nouũ genus.de de-
cimis.⁊ eſt caſus in.d.c.relatũ. Et ſcdo q̃ꝺ cano-
nicus teſtari poteſt de quotidianis diſtributiõi-
bus:q̃ꝛ dantur p̃pter ſtipendiũ p̃ſonale:⁊ p̃ diur
no labore:vt in.c.j.de cleri.non reſi.lib.vj.vnde
de hoc teſtari põt ſicut mercenari⁹ ⁊ ruſtic⁹ de lu
cro operis diurni : et ita intelligi poterit iſta gl.
q̃ꝛ talis quo ad iſtas diſtributiões eſt bñficiat⁹:
ſimpliciter ⁊ p̃ſonaliter:q̃ꝛ dãtur p̃ ſtipẽdio p̃ſo-
nali tñ:nec habet rerũ adminiſtrationẽ:vnde ta
les diſtributiones ſoluunẽ per capitulũ ſingulis.
Et hanc partem videẽ tenere Pau. dicens q̃ꝺ ea
q̃ recipit clericus intuitu ſeruitij perſonalis tñ:
trãſmittit ad ſucceſſores. Et tertio q̃ꝺ ſi p̃bẽde
nõ ſunt diſtincte in eccleſia:q̃ꝛ omnia veniunt in
cõmuni:⁊ poſtea diſtribuũtur ſingulariter tñ p̃
quolibet:q̃ꝺ etiam de iſtis poſſit de iure teſtari.
Et quarto q̃ꝺ habens capellanias in eccleſijs ad
nutũ remouibiles que nõ dantur eis in titulum:
ſed datur eis certũ ſtipendiũ in anno i pecunia:
de tali ſtipẽdio teſtari poſſunt.c.q̃ꝛ nos.⁊.c.rela
tum.de teſta. q̃ꝛ datur eis intuitu perſone p̃ ſuo
labore. Et ſic alio modo intelligi poſſet.d.gl.q̃ꝛ
tales ſunt ſimpl'r et p̃ſonaliter beneficiati abſq̃
alia adminiſtratione. Et quinto inferẽ q̃ꝺ ſacer-
dotes qui ſunt in conſortijs ciuitatũ ſicut Bono
nie:vbi habentes beneficium in ciuitate ponunẽ
in quibuſdã conſortijs ⁊ vniuerſitatibus: et con
ueniunt in certis eccleſijs ad certam miſſam cele
brandã:habentes poſſeſſiones illi conſortio de-
putatas:de quarũ fructibus datur tñ venienti ad
illam miſſam:poſſunt teſtari de talibus: q̃ꝛ dan-
tur ratiõe ſeruitij perſonalis : et nõ principaliter
intuitu eccleſie hec ex Semi.in.d.c.p̃ſenti.

5 ¶ Quinto vtrum tales clerici non habẽtes ad-
miniſtrationẽ donare poſſint:inter viuos ⁊ cau
ſa mortis:⁊ dico quod ſic quantũ ad ea de qui-
bus teſtari poſſunt que.ſ. prouenijt eis ratione
perſone ſine inquantũ nõ ſunt adminiſtratores:
quia maius eſt legare q̃ donare: vt patet ex di-
ctis:⁊ vlterius ſi qua habẽt de quibus teſtari nõ
poſſunt: vt quia reſpectu aliquorũ habent admĩ
niſtrationẽ de illis poſſunt donare vtroq̃ mo-
do:eadem ratione qua ⁊ adminiſtratores.

¶ Sexto queritur vtrum id q̃ꝺ dictũ eſt clericũ
poſſe diſponere de acquiſitis intuitu p̃ſone:pu-
ta ex ſucceſſione cognatorũ vel donatione amĩ
corum:ſeu induſtria ſua:puta doctrina vel arti-
ficio:habeat locum in omni clerico:⁊ omni caſu
et dico quod Pet.vt refert Cy. in auẽ. licẽtiam.
C.de epiſc.⁊ cle. limitat hoc verũ eſſe in clericis
inferioribus: non autẽ in ep̃o etiã ſi eſſet cardi-
nalis vt addit Bal.ibidẽ:⁊ idẽ de prelatis eccle
ſiarum regularium:⁊ eſt tex.in.d.auẽ.qui ſolum
concedit q̃ꝺ predicti diſponere poſſint de acqui
ſitis ante ep̃atum vel prelationem:et de acqui-
ſitis in epiſcopatu vel prelatione per cognatio-
nem vſq̃ ad quartum gradum: de reliquis vero
qualitercunq̃ acquiſitis diſponere nõ poſſunt:
ſed acquirũt eccleſie. Cõmunis aũt opinio tenet
cõtrarium vt.j.legatũ.ij.§.j. ¶ Clericus autẽ po-
tens de aliquibus diſponere ad libitũ: hoc non
põt in multis caſibus in quibus eccleſie tenetur.
Primo ſi dolo vel culpa eccleſiã leſit:intelligẽ-
do tamẽ ſm Inno.in.d.c.cũ in officijs. de culpa
nõ leui quãuis ipſum teneri etiam de leui culpa
ſit tex.apertus.C.de arbitrio tute.l.quicquid. fa
cit.ff.de admini.tuto.l.ſi res.⁊ glo.in.c.ea que.
de offi.ordi.⁊ idẽ Hoſt.⁊ tñ eadẽ gl.dicit quod
non teneẽ de negligẽtia niſi ſit craſſa.i.lata:que
tamẽ negligẽtia eſt culpa:vnde videẽ q̃ꝺ tenea-
tur de leui culpa ſi delinquit ſciẽter:et ſolum de
non leui ſi ignoranter ſiue ex negligẽtia : et de
hoc.j.dolus. Secũdo ſi de bonis eccleſie alicui
fecit gratiam ſm Inno.vbi.s.qui allegat.l.cum
oſtendimus.ff.de fideiuſſo.tu.⁊.C.eo.l.ij.⁊ vlti.
Tertio ſi paſſus eſt propter negligentiam ſuam
rem eccleſie preſcribi ſm Panor. in.c.ex preſen-
tium.de pigno.qui allegat.c.placuit.el ſecũdo.
xvj.q.iij. Quarto ſi redditus conuertit in vſus
inhoneſtos.xij.q̃.iij.c.j. Quinto in caſibus in
quibus dicetur quod clericus tenetur ad reſtitu
tionẽ. In iſtis enim caſibus primo tenetur eccle
ſie ſatiſfacere:anteq̃ aliud diſponat:quia prius
ſunt reddenda debita q̃ beneficia preſtanda:ſi-
cut magis tenetur homo ſoluere creditori cete-
ris paribus quam amicis benefacere.

Caſus in quibus non licet clerico de ſuis diſpõere.

¶ Septimo queritur que eſt ratio q̃ꝺ clericus 7
aliqua donare poteſt ⁊ non legare:⁊ dicit Pa-
normi.in.c.ad hec.de teſtamen. hanc eſſe ratio-

den.quia teſtā morte cōfirmaē.de cele.miſ.cum
marte: ⁊ cōſequēter effectus cōferē in tēpus quo
clericus nō eſt futurus prelatus ideo non pōt de
aliquo diſponere in teſtamento ex facultatibus
eccleſie qñ aūt vult diſponere dū viuit nō prohi
betur:q2 hoc facit tanꝗ adminiſtrator eccleſie.
8 ¶ Octauo queritur quid iuris ſit de acquiſitis
intuitu dignitatis clericalis.puta pro miſſis di
cendis ⁊ Panor.in.c.cū in officiis. de teſta.reci
tat qđ Pet.vt refert Cy.in.d.auē.licentiā.C.de
epiſc.⁊ cle. voluit qđ de his clericus teſtari poſ
ſit.qđ Hoſt.⁊ Inno.placet in.c.q2 nos.de teſta.
qui dicūt quod ſi clericus aliqua ratione officij
acquiſiuit:puta q2 fuit capellanus alicuius prin
cipis: qui ei multa donauit: de talibus pōt ad
libitum diſponere:ꝙ Panor. vbi.ſ.limitat niſi
qui dedit pro miſſis dicēdis dederit tanꝗ paro
chiali ſacerdoti quo diſponere nō poſſet. Et ex
hoc infert Panor. ad queſtionē nūqd ex relicto
pro miſſis dicēdis debeaē epo canonica portio
et dicit attēdēdas fore cōiecturas: an relinquēs
vel donās reſpectum habuerit ad eccleſiam vel
perſonā: quia forte relinquens ſicut donās ſuo
parochiali:hoc non feciſſet niſi fuiſſet proprius
parochialis.ſecꝰ ſi nulla qualitas ſuggerat eccle
ſiam eſſe conſideratam:ſed perſonam dūtaxat.
9 ¶ Nono qđ de acqſitis per ſacerdotē ex iniun
ctione penitētiarū quas īponit parochianis: et
dicit Inn.in.c.cū inter. de vb.ſig. qđ debēt eſſe
eccľie:ideoqꝫ de eis diſponere nō pōt ad libitū.
10 ¶ Decimo queriē qđ de eo qđ qs ſuaſione pla
ti relīqt plato:alīs relicturus eccleſie an illud ſit
eccľie vt de eo platꝰ diſponere nō poſſit: ⁊ dico
ꝙ Cy.formās hāc qōnē in tutore dicit qđ tene
tur:ſi ad ſibi relinquendū induxit blādo ſermo
ne.ar.in.l.ſi.ff.ſi qs ali.teſt. pro.vbi ptꝫ talē non
cōmittere delictū. ſi vero induxit dolo ſeu frau
de eccleſie teneē ad intereſſe Panor. aūt in.c.ij.
de pecu.cle. dicit quoſdā tenere qđ nō pōt diſpo
nere: ſed eccľie reſtituere teneē. per.l.quicqđ.C.
ar.tu.⁊ eſt tex.cū gl.qđ teneneē reſtituere ſimplici
ter.xij.q.iij.quicūqꝫ.vbi ptꝫ ꝙ platꝰ teneē eccle
ſie ad intereſſe qñ ei potuit querere et neglexit
ad inſtar tutoris:vt in.d.l.quicqđ.⁊ in.l.pupil
lorū.C.de admi.tu. nec enim debet vtilitatē ſuā
preponere vtilitati eccleſie: ſicut nec tutor vtili
tatem ſuā vtilitati pupilli.l. tutor ſcđm dignita
tem.§.j.ff.de admi. tu.l. ſi vt certo.§. cōmodatū.
ff.cōmo.l. qđ nerua.ff.depo. vij.q.j.preſentiū. et
c.placuit.Panor.autē vbi.ſ.cōſentit Cy.cui et
ego cōſentio quantū ad tutorē: quia nō tenetur
plus pupillū ꝗ ſe diligere:aut bona eius ꝗ ſua.
ar.de iureiur.petitio.⁊ de peni. diſt.ij.charitas.
cōſentio etiam oppoſite opinioni in clerico vel
prelato: qñ ſuā vtilitatē temporalē ꝓcurat cum
iactura eccľie:quo caſu ꝓprie loquitur.d.c.qui
cūqꝫ. qñ ſcꝫ clericꝰ de rebus vel augmētis eccľie
auget ꝓpriā facultatē ita qđ ea in quibꝰ ius ha
bet eccleſia vt deſeruiāt cōmoditatibus eccleſie
cōuertit ad ſeruiendū cōmoditatibus ſuis: vt ſi
ex redditibꝰ eccľie colat ſuas poſſeſſiones eccle
ſiaſticas relinquēs incultas: ⁊ idē in tutore. In
preſenti vero caſu cōſentio iterū Cy. ⁊ Panor.
quia nō eſt eccleſie ius acquiſitū ꝓpter ſolā intē
tionē teſtatoris nec ipſe tenebatur tūc ꝓcurare
bonū eccleſie cū ſine pctō facere potuiſſet: ergo
potuit procurare ſuū:cū nulli faceret iniuriam.
¶ Undecimo quid de eo qđ relictum eſt clerico 11
non habēti prelationem aut adminiſtrationem
eccleſie.et diciē ſm Panor.in.d.c.cū in officiis.
et de teſta.requiſiſti.qđ preſumitur factū intuitu
perſone in dubio:quia non eſt veriſimile qđ in
tuitu eccleſie reliquiſſet ei qui eccleſie nō habet
adminiſtrationē: qđ verū eſt niſi per cōiecturas
contrariū probaretur:vt in.c.requiſiſti.de teſta
mentis.Secus aūt ſi habet adminiſtrationem.
¶ Duodecimo vtrū clericus qui rem eccleſie ex 12
induſtria meliorauit poſſit de tali melioratio
ne diſponere quaſi de re ſua: ⁊ dico qđ non: ſed
illa cedit eccleſie: facit.c.inquirēdū.⁊.c. ſi quis.
de pecu.cle.et ratio eſt q2 ad hoc teneē ſi de eius
fructibus viuit: ſecus autē ſi de ſuo melioraſſet.
¶ Tertiodecimo vtrū clericus habēs patrimo 13
niū in titulū poſſit illud alienare ad libitū: ſine
ſolēnitate requiſita in alienatione eccleſiaſtico
rum bonorum:de qua. xij.q.ij.ſine exceptione. et
dico qđ ſm Io.⁊ Goſ.alienari non pōt ſicut nec
alia bona beneficij ſpūalis:licet illi patrimonio
nō adhereat ius ſpūale ad heredes nō trāſmiſſi
bile: vnde mortuo clerico extinguiē cauſa priui
legij.ſicut fundus dotalis alienari nō pōt duran
te matrimonio:quo tñ matrimonio ſoluto trāſit
ad heredes.Sed Hoſt. diſtinguit q2 ſi clericus
eſt ordinatus ſimpliciter: poteſt de patrimonio
ordinare ad libitū: ſecus ſi expſſe ordinatus eſt
ad titulū patrimonij:⁊ idē videē ſentire Gem.in
c.ſi epꝰs.de prebē.lib.vj. dicēs qđ clericꝰ ordina
tus ad titulū ſui patrimonij ſi expſſe aſſignaē ei
ſic qđ trāſierit in rem eccľiaſticā de eo diſpone
re nō pōt:⁊ idē Io.an.⁊ Io.de lig.ſi vo aſſigna
tur tacite:tamē licet epꝰs nō teneaē ei ꝓuidere ex
quo habet vnde viuat:tñ illud vendere poterit.
Panor. tñ vbi ad illud ordinaē expreſſe excipit
vnū caſum in quo licite de eo diſponere pōt ad
libitū ſcꝫ ſi deinde cōſequaē beneficiū ſpiritua
le:quia eo caſu ceſſat ratio aliorū cum poſſit ex
beneficio viueret. Et hec ſcđa opinio de rigore
iuris eſt verior lꝫ prima ſit benignior ⁊ equior
ne mēdicet in opprobrium cleri. Et ſentit Inno.
in.c.epꝰs. de prebendis. qđ in alienatione talis

Paulus [illegible]

epiſcopi cōſenſus nō requiratur. Et ſi queratur quid operetur ordinatio ad iſtum titulū: ex quo fieri pōt hec alienatio: dico ꝙ ſatiſfit iuri vt nō videatur ille promotus ſine ſuſtentatione: et ſi deinde vendat non reprobatur in clerico volun taria ſed coacta paupertas.

14 ¶ 14. qrit̄ vtrū clerici ⁊ religioſi poſſint de bo nis aduētitijs ſine p̄ris aſſenſu diſponere: ⁊ di co pro fundamēto q̄ſtionis qḋ ſm Pan̄. in. c. qr nos. de teſta. ⁊ in. c. cōſtitutus. de reſti. in integ. peculiū qḋ in laico eſt aduētitiū clerico eſt quaſi caſtrēſe: vn̄ licet ſit filiuſfamilias: tn̄ vſuſfructus nō acq̇rit̄ patri. Et hoc tenuit Hoſt. in. d. c. quia nos. ⁊ caſus eſt in auẗ. preſ byteros. C. de epiſ. et cle. vbi dr̄ qḋ res ad dominiū clericorū veniētes ſunt ei⁹ ad ſimilitudinē caſtrēſium vt teſtari poſ ſint. Quod Pan̄. dicit indubitatū qn̄ clericatus adhereret tp̄e delationis bonorū. vt per eū patet in. c. cōſtitutus. de in integ. reſti. ¶ Ad queſtionē igit̄ dicit Panor. in. c. in preſentia. de p̄ba. qḋ ſi loquamur de bonis aduenētib⁹ ingreſſo mona ſteriū indiſtincte acq̇runt̄ monaſterio: tum quia ampli⁹ nō eſt fili⁹ in ptāte patris: ⁊ ſic nō acq̇rit̄ vſuſfruct⁹ patri: tū qr clerici ⁊ religioſi ſunt pri uilegiati ſup̱ bonis aduētitijs vt ſint eis caſtren ſia vel q̄ſi p̱. d. auẗ. p̄ſ byteros. Et forte inq̇t idē dici poſſet in bonis acq̇ſitis pri⁹: vt ſtatim p̱ in greſſum gaudeāt illo p̱uilegio p̱. d. auẗ. ⁊ ſic pr̄ priuabit̄ vſufructu illoꝝ bonoꝝ etiā in vita ſua qḋ intelligo qn̄ fili⁹ hoc exp̄ſſe diſponit al's ſta bo diſpoſitioni autē. ſi qua. C. de ſac. ſan. ecc. nō obſtāte. c. lꝫ. de ſepulturis. lib. vj. qr illud loquit̄ in laico non in clerico: aut religioſo: hec ex illo.

15 ¶ 15. vtrū clericus poſſit de bonis eccl'ie dotare ſorores vel alere parētes ⁊ dicit Pan̄. in. c. pue nit. de arbi. qḋ ſic. vel etiā alias cōſanguineas: qḋ probat̄ per. c. primū. de coha. cle. ⁊ mul. ⁊ per gl. cū tex. in. c. omno cōfitemur. xxxj. diſt. vbi dicit gl. qḋ clericus habēs vxorē vel filios poteſt eos paſcere de redditib⁹ eccleſie. et cōſequēter a for tiori dotare: cū cauſa dotis ſit fauorabilior q̄ alimentoꝝ. vt notat Cy. ⁊ facit qḋ notatur in. l. cū in plures. § penul. ff. de admi. tuto. ⁊ in. l. non oꝫ. C. eo. ti. in gl. Hoc tn̄ limita ⁊ intellige ſi ipſe indigent. vt in glo. d. c. omo. ⁊ nō ad pompā vel altū ſtatū. arg. eoꝝ que no. lxij. diſt. in prin. qr ſic tam dantes q̄ accipiētes tenētur ad reſtitutio nem. xvj. q. vij. peruenit: ⁊ no. Matth. ⁊ Cardi. in cle. ij. de vi. ⁊ hone. cle. Hoc tn̄ qḋ accipiētes teneant̄ ad reſtitutionē: limita qn̄ clericus non eſſet ſoluendo. al's nō ſi acceperint de rebus que alienari poſſent ad libitū clericorū ſm Ulde. et placet addito vel ſi ſoluere nollet: lꝫ alij velint indiſtincte qḋ teneant̄ qḋ eſſet tuti⁹. Ratio autē omniū iſtorū eſt: qr clericorū bona ſuperflua ſunt pauperū: inter quos primi ſunt coniuncti ceteris parib⁹. vn̄ qḋ tꝫ ſum. Ro. indiſtincte. ſ. qḋ clerici de bonis eccl'ie poſſint cōſanguineos in ſtudio ſuſtētare non eſt verū indiſtincte ſed ſi indiget.

¶ Sextodecimo queritur vtrum clericus habēs ſufficiens patrimoniū poſſit illud ſeruare here dibus ⁊ viuere de beneficio: ⁊ dico ſm Richar. in quoli. iiij. q. xx. qḋ habens patrimonium ſuffi ciens ad neceſſitatē nature ſolū: poteſt recipere beneficiū ſm exigentiā ſtatus ⁊ perſone habens vero patrimoniū ſufficiēs etiā ad hec ⁊ ad elee moſynas multas faciendas: ſi recipiat beneficiū vt bene diſpenſet nō peccat modo ſit idoneus: ſi vero recipit illud nō intēdens eccl'ie deſeruire: ſed amicos ditare ⁊ magis honorari ⁊ viuere delicatius mortaliter peccat. facit. c. clericos. j. q. ij. ⁊ c. ſeq. imo in. d. c. clericos. dicit Joā. quod ſeruiēdo eccleſie ſi bona eius cōſumit: ⁊ ex cupi ditate ſuū patrimoniū ſeruat peccat mortaliter. et facit tex. in. c. qm̄. in fi. xvj. q. j. Alias autē ſer uiendo eccl'ie licet viuere de eccleſia ⁊ ſuis here dibus ſeruare patrimonium ſm Inno. in. c. ep̄s. de prebē. ⁊ cōiter hoc tenent doct. ⁊ idē Hoſt. et Panor. ibi. dūmodo honeſte viuat: ⁊ idem Ar. addēs ſi deſeruit eccleſie cui ſi nō deſeruiat vel ſi in malos vſus expēdat peccat mortaliter. Nec obſt. c. paſtor. j. q. ij. quia ſm Inno. intelligit̄ qn̄ clericus vellet de beneficio viuere ⁊ auare the ſaurizare de patrimonio: ſecus ſi vult illud pro heredibus cōſeruare. Nō obſtat etiā. c. vlti. xvj. q. j. vbi dicit Hiero. in fi. qḋ qui bonis parentū ſuſtētari poſſunt: ſi qḋ eſt pauperū accipiunt ſa crilegiū incurrunt: quia ſm Ar. intelligitur cum extrema neceſſitas pauperū hoc requirit: vel ſm Hoſti. ſenſus eſt qḋ de ſuperfluis debent clerici largas elecmoſynas facere etiā ſi neceſſitas nō ſit extrema: ⁊ hoc magis cōgruit: alioquin non eſſet differentia inter clericos ⁊ laicos ⁊ eorum bona. Quantū vero ad debitum perſonale dicit do. Anto. in. c. olim nobis. de reſti. ſpo. ꝙ illud ſoluere pōt de fructibus eccleſie. ⁊ facit. c. perue nit. de fideiuſ. ſed Archi. in. c. ſtatutū. de reſcrip. lib. vj. tenet cōtrariū: cuius dictū Panor. in. d. c. olim. verum limitat qn̄ debitum eſt contractum pro delicto vel patrimonio: et ſic ſeruandū eſt.

¶ Decimoſeptimo queritur quis ſuccedat cle rico ab inteſtato: et dico quod in bonis eccle ſiaſticis ſuccedet eccleſia: in alijs conſanguinei ſm ordinem iuris. xij. q. iiij. quicunq3. ⁊ q. vlti. c. vlti. quibus deficientibus ſuccedet eccleſia de ſuc. ab inteſtatis. c. j. dicit tamen Panorm̄. in. c. relatū. de teſta. quod acquiſita per canonicum intuitu eccleſie ſeu prebende non cedunt ſucceſ ſori in prebenda: imo nec epiſcopo ſm Piſa. ſed eccleſie. c. ſed vbi beneficiatus nō eſt de con

[illegible] fol° 744

gregatione:ſz habet bñficiũ oĩno ſeparatũ: puta
qꝛ eſt rectoꝛ eccleſie parochialis:vel prepoſitus:
ſeu Archi.nõ bñficiatus a.c. tũc bona acq̃ſita in
tuitu bñficij cedunt ſucceſſori et nõ capitulo. Ra
tio diuerſitatis eſt: qꝛ canonico dat̃ prebẽda ex
bonis cõib⁹ capituli ꝑncipaliter: vt inde ſumat
neceſſaria:nõ autẽ vt ſit adminiſtratoꝛ eccl'ie vñ
ſi qua remanẽt vltra ꝑbendã debent cedere capi
tulo cuius ſunt oĩa bona prebendarũ: ſatiſq; eſt
vt ſucceſſoꝛ habeat coꝛpus ꝑbende.ꝛ.c.admini-
ſtrabit bona queſita ſicut alia bona cõia. Alij ve
ro beneficiato ꝑ ſe extra congregationẽ dat̃ be-
neficium tanq̃ adminiſtratori eius ſeu eccleſie:
vnde quemadmodũ adminiſtrare hꝫ bona cõmu
nia eccleſie:ita et hec intuitu eccleſie queſita.

18 ¶ Decimooctauo q̃rit̃ q̃d faciendũ eſt in ſucceſ-
ſione ab inteſtato ſi neſcit̃ vtrã res fuerint eccle-
ſie vel ꝑſone: ꝛ dico ex mẽte Jo.an.in.c.vt vnuſ-
q̃ſq;.de pecu.cle.ꝛ alioꝝ doctoꝝ ꝙ ꝑſumunt̃ oĩa
eſſe eccl'ie:poterit tñ heres probare ꝙ fuerint bo
na ꝑſone. Sed ſi cõſtat clericũ res habuiſſe q̃ nõ
erãt eccl'ie:ſed perſone ꝛ dubitat̃ q̃ ſint ille ꝑſu-
mut̃ pro eo q̃ eſt in poſſeſſiõe rei de qua eſt q̃ſtio:
vnde ſi poſt mortẽ eccl'ia eſt in poſſeſſiõe: proba
tio incũbit heredib⁹ ꝛ econuerſo ſi heredes ſunt
in poſſeſſione probabit eccl'ia. ar.xij.q.iiij. c.j.et
q.v.c.j.in fi. Et ſi poſſeſſio eſt oĩno confuſa:ꝛ ni-
hil probatur:ſed ſtat̃ in dubio equalis debet fie-
ri diſtributio inter eccleſiã et heredes: niſi forte
q̃s ex ſeruo eccl'ie factus ſit clericus: qꝛ tñ fiet. vt
dicitur in.c.ij.de ſucceſ.ab inteſta.ita qđ peculiũ
decendentis in quatuoꝛ partes diuidat̃:que ſin-
gule aſſignentur epiſcopo eccleſie pauperibus et
parentibus.et ſi non ſunt parentes epũs illam par
tem recipiet in vſum eccleſie conuerſurus.

19 ¶ 19.vtrũ cleric⁹ ꝑbendatus teneat̃ facere qua-
tuoꝛ partes de redditib⁹ eccl'ie ꝛ oblationib⁹ fi-
delium:ſcꝫ epo pauperibus ipſi ſacerdoti ac clericis
et fabrice:ſicut volũt antiqua iura.vt in.c.qua-
tuoꝛ.et in.c.cognouim⁹.et ſe.xij.q.ij.et dico colli
gẽdo ex ꝑnoꝛ.in.c.j.de ec.edi.ꝙ ſtandũ eſt cõſue
tudini q̃ ad q̃rtã epi ꝛ fabrice:q̃ valet ꝑfatis iu-
rib⁹ derogare:niſi qñ fabrica remaneret dereli-
cta:qꝛ tunc eſſet irrationabilis:ꝛ non valeret: et
ſilr teneret̃ dare q̃rtã. ꝛ intellige qñ redditus ſu
perſunt detractis neceſſariis. Quantũ vo ad q̃r-
tã pauperũ nulla valet conſuetudo in ↄ̃riũ quin
teneat̃:imo plus dico ꝙ nõ ſolũ q̃rtã:ſꝫ oĩa ſup-
flua neceſſitati tenetur erogare pauperibus ſub
pena peccati moꝛtalis niſi in duobus caſib⁹: pri
mo ſi egeat fabrica.vel ſcđo ſi dei cultum in ſua
eccleſia velit ampliare nulla tñ extrema neceſſi-
tate occurrẽte.argu.coꝝ q̃ no.in.c.dudũ.el ſcđo.
de ele.ꝛ in.c.cũ ſm.de ꝑbẽ.Vñ ꝛ ſm.s.tho. in q.
et.ij.ij.qđ.clxxxv.ſi iſta bona ſint diſtincta.ſ. q̃ de
ben̄t predictis: et aliq̃d ſibi retinet epũs qđ debet
pauperib⁹ vel miniſtris vel in diuinũ cultũ ero-
gare:peccat moꝛtaliter reſtitutiõi obnoxius ſi ve
ro diſtincta non ſunt eius fidei committit̃:et erit
veniale ſi deficiat in modico quod bone fidei nõ
repugnet:moꝛtale vero in exceſſu notabili.

¶ 20.vtrũ clericus conuertens fructus bñficij in 20
vſus inhoneſtos peccet: ꝛ dicit ray.ꝙ ſi eccleſia
ſtica bona det conſanguineis diuitib⁹. ſcꝫ vltra
ſtatũ coꝝ ꝛ nõ vt pauperib⁹ ſm ꝟꝟ.ꝛ meretrici-
bus aut hiſtrionib⁹ et ſilibus pauperib⁹ debita
raptoꝛ eſt:qꝛ quicq̃d hꝫ pauperũ eſt. xvj.q.j.c.fi.
vñ peccat moꝛtal'r:et reſtituere tenet̃ eccleſie ſm
Pan.in.c.cũ ſm.de prebẽ.ſi hꝫ de pr̃imonio vel
aliunde.xij.q.iij.c.j.ꝛ.ij. qꝛ de altari debet viuere
non luxuriari accepta luxuria ꝑ oĩ luxu ſiue illi-
cita concupiſcẽtia.diſ.xliij. in ꝑn.imo reſtituere
tenent̃ qui accipiunt ab eis indebite:nec ſufficit
ſm Hoſt. qđ reſtituat de fructibus bñficij niſi q̃-
ten⁹ ſubtraheret̃ ſibi neceſſaria. Et hec vera itel
lige in foꝛo aĩe non ſimpl'r ꝛ indiſtincte.vt tenet
ſum. an.ſed q̃tũ ad pctm moꝛtale limita ſi ſit ma
gn⁹ exceſſus ſm.s.tho.vt.§.poꝛe. q̃tũ vo reſtitu
tione limita cõcurrẽtib⁹ duob⁹:ꝑmo qđ exceſſus
ſit magnus:ſcđ ſi modicus ſm Hoſt.in ſumma
de pẽ.ꝛ re.ꝛ aſtẽ.li.j.ti.xxxv.ꝛ frã.de pla.in trac.
de reſtit. ſcđo ſi bona ſunt diſtincta.vt.§. prioꝛe.
ita.ſ.qđ aliq̃ diſtincte ſint pauperũ ſaltẽ ꝑncipa-
liter lꝫ cõſequẽter ſint miniſtroꝛũ vt bona hoſpi-
taliũ.ꝛ aliqua ꝑncipal'r miniſtroꝝ vt bona ꝑbẽ
darũ ꝛ beneficioꝝ.glo.s.tho. vbi ſupra.ꝛ.ij.ij.q.
clxxxv.ar.vij.videt̃ tenere qđ nõ ſit de neceſſitate
ſalutis reſtituere:ſed ſolũ qđ ſit moꝛtale.et idem
archie.in.ij.parte.tit.ij.c.j.§.ſi.etiam ꝟꝟ. et idem
prepoſi.xliij.di.vide reſtitutio.ij.§.v.in prin.

¶ 21.vtrum reſtituere teneatur male accipientes 21
ab eccl'iaſticis ꝑſonis. ꝛ dicit ray.ꝛ Hoſt.qđ foꝛ
nicarie ꝛ hmõi turpes perſone tenent̃ reſtituere
eccl'ie niſi acceperint cã elemoſyne i ſumma ne-
ceſſitate qđ licuit.lxxxvj.di.paſce.ꝛ ſil'r tenentur
diuites ꝛ potẽtes qui accepertũt per fraudes mi-
nas ĩpoꝛtunitates ꝛ hmõi: ꝛ cleric⁹ q̃ dedit redi
mẽdo ſuã vexationẽ excuſat̃.extra de ſy.dilectus
ꝑmo.nõ tenent̃ vo ſi acceperũt ꝓpter aliã hone-
ſtã cãm vel neceſſariã vt rõne hoſpitalitatis vel
elemoſyne:vt qꝛ caſu foꝛtuito aliter hr̃e nõ po-
terãt. Et idẽ eſt ſi erãt bene meriti ꝛ honeſti viri
preſertim q̃ iã impenderãt eccl'ie ſeruitia defen-
dẽdo vel patrocinãdo vel elemoſynas faciẽdo:
qꝛ talib⁹ eccl'ia rependere tenet̃.xij.q.ij.quicunq;
ꝟꝟ.tñ dicit qđ q̃ extoꝛſit per fraudẽ:minas: vio-
lẽtiã: ꝛ hmõi tenet̃ etiã ſi clericus ſit ſoluẽdo: alij
vero ſolũ ſi clericus ꝓpter huius donationẽ fa-
ctus ſit non ſoluendo: adde vel ſoluere nolit tu-
tius tamen eſt qđ indiſtincte omnes teneantur.

22 ¶ .2.ꝗritur cui reſtituere teneat q̃ accepit indebite ab eccſiaſtico. et dico ſm Ray. qd ei q̃ dedit qñ nõ turpiter dedit ſʒ timore vel hmõi. al's autẽ autoritate iudicis penitentialis dʒ fieri eccleſie cui ablatũ eſt: ita qd non illi q̃ dedit niſi in caſu pdicto ſed ſucceſſori vel ſupiori: vt dicit Hoſti. vel in vtilitatẽ eccl'ie conuertat: vel ſm gl. Ray. detur pauperibꝰ illiꝰ loci ſi videbit expedire: puta qʒ eccl'ia eſt abundãs. Qd vero dr de autoritate iudicis penitẽtialis glo. Ray. limitat ſi ſuper talibꝰ hʒ diſponẽdi poteſtatẽ: vnde piſanꝰ hʒ autoritatem ſuperioris ſed nõ credo neceſſarium.

23 ¶ .23. vtrũ clericus dimittẽs officiũ ſine cã rõnabili teneat reſtituere fructꝰ interim perceptos ad eccl'ia. ꝛ Jo. cal. in. c. j. de cele. miſ. cõcludit ꝙ ſic tum qʒ iſte effectualr nõ reſidet: nõ reſidens autẽ puat bñficio et fructibꝰ. de cle. nõ re. c. pe. tũ etiã qʒ ppter officiũ dat bñficiũ. de reſcrip. c. fi. li. vj. vbicũqʒ autẽ aliquid dat ob cãm cã nõ ſecuta illud põt repeti. ff. de condi. ob tur. cãm. quã p toti. Sʒ Paſi. in. d. c. j. hãc opinionẽ nimis rigidã dicit: nec eã ſeq̃ dñm car. qʒ iure nõ pbat. Et ad primũ ꝫ poſſumꝰ dicere ꝙ lʒ clericus nõ reſidẽs priuet bñficio: nõ tñ reperit arctari vt fructus reſtituere teneat. de cle. nõ re. ex parte. ptʒ de eo q̃ per annũ nõ reſedit ꝛ occaſione tituli quẽ hʒ: do nec priuet percipit fructꝰ: ꝛ ſi non ſeruiuit iſte dicẽdo officiũ: tñ ſeruiuit eccleſie vniuerſali in ordine clericatus. Ad ſcdm dicit ꝙ bñficiũ nõ dat ſimplr ppter officiũ: ſed etiã vt clericꝰ aſſumptꝰ in ptẽ dñi de patrimonio dñi viuat: ꝛ nõ mendicet. xciij. diſt. diaconi. de pbẽ. c. ij. Alia tñ opinio tutior eſt in foro aie. hec ex ille. Et ſic ſecũdũ hec determinat ſum. roſel. Sum. vero ang. tenet ꝙ reſtituere tenetur: ꝛ ꝙ lʒ illa opinio ſit rigida ẽ tñ vera: nec reſpõſio Paſi. ad cal. eſt valida: qʒ licet dentur clerico redditus vt viuat: nõ tñ vt viuat ſimplr ſed ſm cultũ dei: ꝛ idẽ inquit tenet Laud. in clerico vacãte voluptatibꝰ. Ego vero dico ꝙ opinio Paſi. eſt vera qʒ ſm mentẽ. s. ibo. in quoſ. clerico malo tenentur ſubditi exhibere decimas. qd etiã patet in. c. tua nobis. de deci. vbi decime mãdantur reddi clericis neqʒ ergo illas reſtituere nõ tenet. Et quantũ ad rõnẽ quã ſum. ang. dicit inſolutã dico veruʒ eſſe. ſed ego ſoluo ꝛ dico primo qd officiũ ppter qd dat bñficiũ nõ eſt ſolũ hore canonice ſed eſt miniſtratio ſacramentorũ et cõſiliorũ: ꝛ verbi dei: ꝛ decãtatio diuinorꝫ tpe quo ppl's confluit: qñ dicit q̃s ſuſpenſus ab officio ſeu iuriſditione vel adminiſtratione: et dico ſcdo ꝙ datum ob cauſam ea nõ ſecuta põt repeti qñ erat cã totalis vel ſaltẽ principalis dandi: ſecus ſi fuit ptialis aut ſecundaria vt in propoſito: qʒ bñficiũ non dat principaliter ſacerdoti vel clerico vt pſallat: ſʒ vt celebret ꝛ abſoluat ac cetera faciat ordinis ſacerdotalis: vnde beneficiati nõ ſacerdotes vbi eſt cura infra certũ tempus tenentur ordinari ad ſacerdotiũ. Et pterea beneficiũ non datur ſub cõditiõe ſed ſub modo. vnde modo nõ ſeruato adhuc fructꝰ ſunt beneficiati ꝛ ita tenet Jnn. Jo. an. et But. in. c. j. de celebra. miſ. ꝛ ppoſi. diſt. xcj. pſ byter. ꝛ Petrus de palud. archie. Fran. de pla. zaba. Joãnes de lig. canzel. pari. et fely. et hiero. zane. ꝛ pene omnes.

24 ¶ Uigeſimoquarto ꝗrit vtrũ clericus teneat reſtituere fructꝰ quos de bñficio ꝑcipit exiſtens in pctõ mortali: ꝛ dico qd. d. Ant. tenet oẽ pctm notorium inducere ſuſpenſionẽ a canone: quã opinionẽ qui ſequũtur vt ſum. ang. tenẽt qd ſic qʒ eſt ſuſpẽſus: ꝛ idẽ eſt ac ſi non reſideret qʒ nullum et inutile idẽ eſt. c. iter corporalia. de trãſla. plato. ſicut nõ rite ꝛ nõ fieri paria iudicant de preſby. non bap. veniẽs. et ideo inquit tenetur ſicut ꝛ nõ reſidens. Sed ſum. roſ. tenet contrariũ. ſ. qd reſtituere non tenetur: qʒ nec ſequit. d. opinionẽ. do. Ant. imo dicit qd forte etiã in notorio fornicario: de quo. ſ. non eſt dubiũ qd ſit ſuſpenſus iſte locũ nõ habẽt. arg. eius qd no. glo. in. c. paſtoralis. de appella. vbi habetur qd excõicato nõ ſubtrahuntur redditus: niſi hoc ſit expreſſum in ſententia: et idem in caſu noſtro hec ro. Ego dico duo. primo ꝙ non reſidens non tenetur reſtituere fructus niſi cõdemnetur ex dictis. ꝫ. ꝯ. xxiij. nec hoc ſum. ang. probat. Scdo ꝙ hoc dato non eſt ſimile in caſu de exiſtẽte in mortali: qʒ in aliquo deſeruit eccleſie: et rite deſeruit q̃tũ ad id quod eccleſia ordinauit: vt celebrãdo officiũ ꝛ orãdo vt eccleſia ſtatuit: licet non vt ordinauit deus.

25 ¶ Uigeſimoquinto queritur vtrũ clericus excõmunicatus eccleſie ſue fructus reſtituere teneat: et dicit Bern. qd aſſignari debẽt alicui qui celebret pro eo. i. loco eius. de appella. peruenit. ꝛ ſi iniuſte fuerat excõicatus recuperabit fructus ſibi ſublatos. xj. q. v. ſup cauſas. ꝛ idem Ray. ꝛ Hoſt. ſi vero iuſte nõ poteſt. C. de re. mi. l. cũ allegatis. lib. xj. que tñ Hoſt. limitat vt refert Aſtẽ. quãdiu dormit in ſe[illegible] i. in mora eſt petẽdi abſolutionis: quia non debet percipere beneficiũ qui non facit ſeruitium. de appel. paſtoralis. in fi. ſecus ſi non eſſet in mora. de cõceſ. prebẽ. qʒ diuerſitatẽ. Et ſi non habet vnde viuat ſm Aſten. poſt Jo. prouidẽdum eſt ei interim de bonis eccleſie: quia etiam depoſitis prouidet. diſt. l. ſtudeat. ne in opprobrium clericatus cogatur mendicare.

26 ¶ Uigeſimoſexto ꝗrit ex qbꝰ ꝛ qbꝰ reſtituet clericus reſtitutioni obnoxiꝰ ppter eccleſiaſtica bona: ꝛ dico qd ex bonis laicalibꝰ ſi hʒ vel habere põt: vel ex eccleſiaſticis ſi ſibi aliquid ſubtrahat de eo qd licite ꝛ conſumere et nõ conſumere poterat parcius viuendo. Reſtituet autem arbitrio

iudicis pnalis: vel ſupior lz hoc nō ſit nc̃cium dādo ipſi ſupiori: vl' ſeruādo ſucceſſori vl' dādo paupi b⁹: aut expēdēdo in vtilitatē eccl'ie ſcōm qđ videb it: vt dc̃m ē in ſi i ſupra §.xxi. de fructibus bñficiorū habes multa ſupra beneficium.

¶ De coactione.

Coactio duplex eſt vna.ſ.abſoluta q̃ quis ꝯ.voluntatē corporalit a d aliq̃d ex toto cogit ſicut q̃ ligatur: ꝛ de hac di.l.pſbyteros. ꝛ ex hac aliq̃d ꝯ deū faciēs nō peccat: ſicut ſi mulier oppmat: vt ptȝ in.d.c.ꝛ no. gl.di.v.ad ei⁹.ꝯuerſiō ē niſi tūc vel poſt anim⁹ cōſentiat: alia ē q̃ dr̃ ꝯditionalis: q̃ qs cogit vnuȝ e duob⁹ eligere: de q̃ in.c.lectores.xxxij.di.ꝛ in gl. predicta: ꝛ hec nō excuſat in peccatis: vt in.c.ſacris.de his q̃ vi metuſ ve cā fiūt. niſi vt infra met⁹. De his.s.Thom.in.iiij. diſtin.vſ.q.ſ.arg.ij.q.ij.

1.q̃ ¶ Primo vero querit vtrum coacte baptizatus recipiat caracterem baptiſmi: et dico qđ ſic ſi coactio fuit conditionata quanuis non gratiam: vt ſupra baptiſmus: non autem ſi fuit abſoluta ſecūdum glo.in.c.epiſcopus. diſtin.lxxxiij.ꝛ Innoc.in c.fraternitatis.de hereticis.

2 ¶ Scdo vtrū ſeruitia coacta placeant deo: et dico qđ non: etiā ſi coactio ſit ꝯditiōata: puta ex metu penarū.xxiij.q.v.ad fidē.ꝛ.xx.q.ij.preſens. vtilia tū ſunt facienti: tū q2 diſponunt ad ſalutē: tū q2 ſic ſeruiens non omittit ſalutē tm̃: ꝛ ſi omittat non faciendo quod debet vt debet id eſt ex more.

3 ¶ Tertio vtrum teneat matrimonium p coactionem: et dico quod non ſi fuit coactio abſoluta: ſimiliter nec ſi fuit cōditionalis: ꝛ interuenit met⁹ cadens in conſtantē virum vt infra metus §.vij. et matrimo.vj §.ſ.et matrimo.viij §.xi.

¶ De coadiutore.

Coadiutor vt ipſum nomen ſonat: eſt qui in alterius adiutorium datur vel aſſumitur. Et habet coadiutor iuridicus id eſt de quo mentio fit in iure liberam ꝛ legitimam adminiſtrationem quod ſum.ang.tenet indiſtincte: ſed Panor.in.ca.de rectoribus. de cleri.egro. limitat verum quando prelatus eſt impeditus in ſpiritualibus ꝛ temporalibus ſi autem i ſpiritualib⁹ tantum tunc coadiutor non adminiſtrat temporalia. Et eius officium eſt facere que pertinent ad officiuȝ eius cui datur excepto quod nihil immobile: vel mobile p̃cioſum poteſt alienare: vt in.c.vnico.de de.egro.lib.vj.iuncta glo.et non ſolum de bonis eccleſie: ſed nec prelati: vt in.cap.paſtoralis.de cle.egro.lib.vj.nec debet aliquid de bonis eccleſie cui eſt adiutor ſumere niſi ſumptus moderatos: vt ibidem: et ad hoc vij.q.ſ.ſcripſit: et ſi redditus non ſufficiunt eos habebit ille qui ſeruit et infirmo prouidebit epiſcopus ſecundū glo.in.c.de rectoribus. extra de cleri.egro. Aliter tamen ſentit pan.vbi ſupra. Cōmiſſarius autē qui ſemper aſſumitur non hȝ autoritatem niſi quam illum aſſumens contulerit.

¶ Primo ergo q̃rit qb⁹ dari dȝ coadiutor: ꝛ a qb⁹ aſſumi poſſit commiſſari⁹: ꝛ dico q᷑ ille dari debet ſcōm Inn.in.c.niſi cū pridē.de renū.cuilibet prelato q̃ ſuū officiū exercere nō pō.vij.q.ſ. quaſi p totū ꝛ ſcōm eundē in.c.venerabili.de offi.dele. dandus eſt dilapidanti eccleſie bona. iſte ꝟo aſſumi poteſt ab epiſcopis ꝛ ſuperioribus prelatis vt no.doc.in.d.c.vnico.imo ꝛ aliquo modo omnes qui poſſunt vices committere: quia a commiſſione commiſſarius doct⁹ eſt. 1.q̃

¶ Scdo q̃ritur q̃ lnſa vel autoritate dari poſſit. et dico qđ epis ꝛ ſupioribus p̃latis dari nō p̃t ſine licētia pape. vt in.d.c.vnico.qđ tñ in duobus caſib⁹ fallit vt ibi ptȝ p̃rio qñ eps vel ſupior prelatus ſenio aut corpali valitudie ita grauat⁹ eſt q᷑ perpetuo ſuū officiū exercere non p̃t: q2 tūc de cōſilio ꝛ aſſenſu capituli ſui vel maioris ptis vnū vel duos coadiutores poteſt aſſumere ſcdo qñ ē amens ita qđ velit nolit exp̃mere neſcit: q2 tunc capitulū vel due ptes vnū vel duos coadiutores dare poſſunt. Alij ergo dare p̃t ſuperior propri⁹. 2

¶ Tertio q̃ritur qđ ſi eps grauatus vt ſupra nollet aſſumere nec habere coadiutorem lȝ a capitulo requiſitus: et dico qđ nihil per.c.innouet ſed in hoc caſu ꝛ etiam ſi eps eſſet demens capitulū ſignificet quamcito poterit conditionem epiſcopi et eccleſie. vt in eodem.c.vnico dicitur. 3

¶ Quarto queritur qñ expirat officium coadiutoris: et dico quod in morte eius cui datus eſt. vt no.doc.in.c.grandi.de ſup.ne.prel.lib.vſ. Et idē eſt de commiſſario vt per ſe manifeſtum eſt. 4

¶ De cogitatione.

Cogitatio p̃ōt eſſe pc̃m mortale vt ſi ſit deliberata de malo mortali.diſt. xlix.hic ete c̃m §.pōderoſus. Et ſi opus nō ſequat: ſȝ nō meret penā ab homine cū ſuis terminis eſt ꝯtēta.de pe.di. ſ.§.cogitationis.in tex.ꝛ in glo. Aduerte tñ q᷑ cogitatio p̃pie eſt opatio intellect⁹: impropie aūt eſt opatio voluntatis: vt delectatio et conſentire dicitur cogitatio vnde quomodo vtraq̧ ſit peccatū necne: vide infra conſenſus: ꝛ.ſ.delectatio.

Cognatio triplex eſt.ſ.carnalis que dr̃ conſanguinitas: ſpiritualis: q2 dr̃ compaternitas: et legalis que dicit adoptio. de quibus infra impedimentum.v.vj.ꝛ.vij.ſupra adoptio.

¶ De collegio.

Collegium dictum eſt: quia ſimul aliqui colliguntur vel ſimul cohabitant ſecundum glo.in.l.ſ.ff. quod cuiuſ.vni.no. et eſt congregatio quo ad minus tres

facere pñt:vt.l.neratius.ff.de ver.ſign.q꞉ duo fa
ciunt cõgregatiõnẽ:collegiũ tres:ppl'm.x.turbaꝫ
pluſquã.x.aut.xv.gregem.v.porci.vel.x.oues.vt
no.Ber.de elec.c.ſ.vide.glo.in.c.j.x.q.j.ſꝫ p'r fa
milias dr̃ q̃ hꝫ dñiũ lꝫ filios nõ habeat.l.pronun
ciam⁹.ff.de ver.ſig.Et dr̃ eccl'iaſticũ ſi maior ps
inequalis eſt clericorũ et ſi ſit data partium equa
litate ſm̃ Panor.in.c.ex literis.de conſtitu.quia
magis dignum trahit ad ſe minus dignũ.c.quod
in dubiis.de conſecr.eccle.vel alta.quod maior.
1 ff.de mino. not.Bar.in.l.fi.ff.de colle.illi.
¶ Primo ꝟo q̃ritur vtrum collegiũ differat a ſo
cietate:et dicit Inn.vbi.ſ.qꝺ ſic:vt ptꝫ in.l.j.ff.
qꝺ cuiuſqꝫ vni.vbi dr̃ quod ſocij alicui⁹ cõgrega
tionis poſſunt facere collegiuꝫ:⁊ ꝯñr ſocietas nõ
eſt collegium:item collegium reſidet in vno.ff.
quod cuiuſqꝫ vni.l.ſicut.ſed ſocietas morte vni⁹
2 ſocij ſoluitur.ff.pro.ſocio.l.adeo.
¶ Scdo q̃rit̃ vtrũ liceat collegiũ facere:et r̃ndet
Inn.in.c.dilecta.de exceſ.p̃la.lꝫ alr̃ alij dicãt:qꝺ
hoies cuiuſcunqꝫ ꝓfeſſiõis:vt grãmatici vel ne-
gotiatores ⁊ hmõi poſſent ſimul ꝯuenire propria
autoritate:⁊ facere ſibi rectorẽ ac ſyndicũ dũmõ
coeãt vel collegiũ faciãt ꝑ cã hõeſta:puta ad de-
fenſionẽ ſue iuſtitie:vel ne i ſuis officiis fiat fraus
⁊ mlto magis ſi faciãt cã pietatis vel religiõis.Et
qꝺ liceãt alia collegia ptꝫ.C.de iuriſ.om.iud.l.fi.
ff.qꝺ cuiuſqꝫ vni.l.j.ff.ad treb.l.oĩbus.⁊ de pac.
c.q꞉.⁊.ff.de colle.illi.l.j.§.j.vbi aliqua ꝓhibẽdo
lex vẽ alia cõcedere.Ubi etiã ⁊ dr̃ qꝺ ſenatuſcon
ſulto illicita arcẽtur:⁊ ꝯñr licita ꝯceduntur:illic i
tum autẽ eſt:qꝺ fit pro aliquo malo ⁊ deſtruendũ
eſt:l.vi.ff.de colle.illici.Un̄ bar.in.l.ſ.ff.de coll.
illi.dicit quod iure communi collegia q̃ fiunt cã
religionis ſunt permiſſa.l.j.ff.qꝺ cuiuſqꝫ vniuer.
3 ¶ Tertio vtrum collegium poſſit ſibi facere re-
ctorem vnum ſub quo poſſint omnes de collegio
conueniri:et dico quod ſic:tex.eſt in.l.fi.C.de iu-
riſd.omni.iudi.et tenentur ei obedire:vt.ibi.
4 ¶ 4.vtrũ collegium poſſit facere ſtatutuꝫ:⁊ dico
qꝺ collegia licita et approbata in his in q̃b⁹ hñt
iuriſdictionem:⁊ q̃ ad ꝑtinentia ad ipſos collegia
tos pñt facere ſtatuta:vt notatur in glo.l.fi.C.de
iuriſ.om.iudi.⁊ expſſi⁹.C.de cõſti.pec.l.ii.in.fin.
per.bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.et iure.
5 ¶ Quinto vtrum deſerẽtes collegiũ debeãt hr̃e
ptẽ ſuã bonorũ collegii:et dicit Inn.vbi.ſ.qꝺ ſic
de his q̃ in eo cõferunt ipſi de collegio. ⁊ ſic lo-
quit̃.l.j.§.fi.ff.de colle.illi.facit ꝓ hoc.l.ij.§.vlt.
ff.ne qd in loco pub.de ele.cõiu.qꝺ a te.vbi not.
de hoc.xvj.q.j.de lapſis.ſꝫ de aliis q̃ leganẽ vel do
nantur vniuerſitati non dꝫ hr̃e parteꝫ.facit.l.ſi-
cut.§.ſi qd.ff.qꝺ cuiuſqꝫ vniuer.cũ aliis notatis in
glo.d.§.fi.que concordant cum Inno.
6 ¶ Sexto vtrum deſtructo collegio extinguantur
oĩa ꝓuilegia eius:⁊ dicit Paſſ.in.c.ij.de poſtula.
p̃la.qꝺ ſic ſi eſt eccl'iaſticũ ⁊ deſtruat̃ per ſuperio
rem ſi ꝟo eſt ſeculare ſunt opiniões ſꝫ verior ſm̃
eum eſt qꝺ durant apud ciuitatẽ vel locum:ſi ipſi
ciuitati erant cõceſſa:ſicut in eccl'iaſticis durat
apud eccleſiam.de quo vide ſupra ciuitas.§.ij.
¶ Septio vtruꝫ collegium vel vniuerſitas petat 7
reſtitutionem in integrũ ſicut minor:⁊ dicũt aliq̃
qꝺ ſic:qꝺ verũ limita in piis:vt ſunt hoſpitalia et
hmõi ſcdm Joan.an.in.c.ij.de reſti.in integrum.
lib.vj.ar.c.requiſiti.de teſta.qꝺ etiam ſequit̃ Pa
nor.in.c.j.de reſti.i'ite.allegans.l.omnia.C.de
epiſ.et cleri.q̃ dicit omnia priuilegia conceſſa ec
cleſiis extendi ad hoſpitalia et pia loca.de quo vi
de.ſ.ciuitas.§.ij.Quomodo autem collegiuꝫ di
ſponere poſſit ſuper re priuati et quot debent cõ-
uenire vt poſſint aliquid facere.vide infra ſtatu-
tum.§.ij.et infra electio.j.§.j.et quomodo ſinguli
poſſent eſſe teſtes collegio.j.teſtis.§.j.vij.

¶ De colono.

COlonus accipiens terrã colendam
ad tertiam vel quartam: vel alium
redditum ſcdꝫ Inn.in.c.tua.el.ij.de
deci.non poteſt de iure deducere ſe
men aut alias expenſas niſi per pa-
ctum ſpeciale aliud fiat:et ſi pactum
non ſit attendenda eſt conſuetudo ſi eſt que ſi nõ
eſt ſtabimus iuri.

COlumbaria:reſtitutio tertio.§.quarto.

¶ De colluſione.

COlluſio dr̃ quaſi ſimul luſio.i.duorũ
lud⁹ illudẽtiũ iudici ⁊ colluſio ſcdm
Ber.in.gl.in.c.audiuimus.de collu.
⁊.c.cũ clerici.de cẽſi.eſt inter actoreꝫ
⁊ reũ latẽs ⁊ fraudulẽta ꝯuẽtio ꝑ quã
alter i iudicio ſe ſupari ꝑmittit ⁊ qua īteruenīẽte
ſcdꝫ Ho.i ſum.delicta aliqñ remanẽt ipunita:aut
ẽt cõmittunt̃ ⁊ colludere ẽ aliquẽ cũ ſuo aduerſa
rio pecunia vel gr̃a mediãte paciſci:vt pro ſe in
cã vel iudicio permittat ſniari.de collu.c.j.et.ij.
Qꝺ q̃dẽ aliqñ fit ipune.ſ.in ciuilibus cauſis ſcdm
Azo.vt.cũ q̃s ꝑ colluſionẽ patit̃ ſeruũ vel libertũ
ingenuum pronũciari ne.ſ.per tales degeneres
inquinaretur amplius ordo ſenatorum. Utrum
autem hoc liceat vide ſupra accuſatio.§.viij.

¶ De commenda.

COmmẽda.ſ.eccleſie nũc ꝑ ſincopã dicit̃
quaſi ꝯmedẽda:q꞉.ſ.eccleſia q̃ eſt in cõ-
mẽda comedit̃ et voratur:olim autem a
cõmendando dicta eſt qꝺ quidem com-
mendare ſumitur multipliciter ſcdm Joan.an.in
glo.in.c.nemo.de elec.lib.vj.ſ.pro deponere:vt
xxij.q.ij.ne q̃s.et pro laudare:vt non qui ſeipſum
commendat ⁊c.ij.cor.viij.aliquando pro tradi-
tione ad cuſtodiam vt hic.Duplex autẽ eſt com-

mēda ſicut ⁊ duplex eccl'ia.ſ. eccl'ie curate ⁊ non
curate. Et duplici ex cā commēda rōnabil'r fieri
cōſueuit. p̄mo ad vtilitatē eccl'ie cōmendate. ſe-
cūdo ad honeſtā ſubuētionē cōmendatarij: q2 lȝ
c.nemo.de elec.lib.vj.dicat ꝙ nō fiat niſi ex eui-
dēti vtilitate ipſius eccleſie tñ loquit̃ de curata.
prelati aūt curatarū ſunt ꝑpter populū vel eccle
ſiā nō autē populus ꝑpter prelatū.vnde p̄ncipa-
liter preſici debent propter vtilitatē eccleſie non
ſuam ſicut dicit.s.Tho.iiij.diſt.xxiiij.q.iij.
1 ¶ Primo vero q̄rit̃ qūo faciēda ſit cōmēda ec-
cleſie curate vel parochialis: et de hoc gre.x. in
cōſilio lugdunenſi: ⁊ extra de elec.nemo.li.vj.di
cit ꝙ nemo deinceps parochialē eccleſiā alicui
nō cōſtituto in etate legitima ⁊ ſacerdotio cōmē
dare p̄ſumat nec tali etiā niſi vnā ⁊ euidēti neceſ
ſitate vel vtilitate ipſi⁹ eccleſie ſuadēte. Huiuſ-
modi autē inquit cōmendā vt p̄mittit̃ rite factā:
declaramus. vltra ſemeſtris tp̄is ſpaciū nō dura
re: ſtatuētes quicquid ſecus de commendis eccle
ſiarū parochialiū actū fuerit eſſe irritū ipſo iure.
hec ibi in alijs ergo commendis locū non habet
iſta conſtitutio: ſed ſtat ius antiquum ſm̄ gloſ.
2 ¶ Scdo q̄rit̃ vtrū talis.i. parochialis cōmenda
tarius ſit prelatus: ⁊ dicit idem Jo.and.qd̄ non:
ſed tm̄ procurator habet tamē legitima admini
ſtrationem.xvi.q.j.relatio.ſ.quando debite fit.
3 ¶ Tertio an talis faciat fruct⁹ ſuos et dicit idē
ꝙ nō ſm̄ bar.q2 cuſtos eſt ⁊ ius in eccl'ia non hȝ:
lȝ teneat archi. qd̄ ſi eccl'ia indiget pōt p̄ſentare
clericū ordinandū ad titulū talis eccl'ie: vt de iu
re pa.poſtulaſtis imo non hȝ ius in fructib⁹ niſi
ad colligēdū: gubernandū et ꝓuidendum ſibi et
miniſtris ⁊ qd̄ ſupeſt in vtilitatē eccleſie conuer-
tendum ſicut et de viſitatore di diſt.xvj. obitū.
Et hoc tenet Hoſti. ſed contrarium fit de facto.
4 ¶ Quarto vtrum talis ſi eccleſiā impetret tenea
tur de commenda facere mentionem: et dicit idē
ꝙ ſic.ar.de conceſ.preben.cum noſtris.⁊.c. lite-
ras.ſed intellige ſi non impetrat eandem.
5 ¶ Quinto vtrū ad talē cōmendā vocabit̃ patro-
nus. ⁊ dicit idē ꝙ ſic ſm̄ Inn.hoſt. ⁊ gar. ar.xvj.
q.vij.filij⁹. ⁊ idē eſt in alijs q̄ ex tali cōmēda ledū-
tur: ⁊ ſi fuerint cōtumaces vlterius nō audiēt̃ur.
6 ¶ Sexto vtrum durante commenda poſſit inte-
rim per ordinarium conferri aut reuocari. et di-
cit idem ꝙ nō ſm̄ gar.niſi ceſſet cauſa ex qua fue
rat facta.ar.de ro.magne.
7 ¶ Septimo q̄rit̃ ſi ꝯceſſum fuerit ep̄o vt vſq3 ad
certū tp̄s ꝑcipere poſſit fruct⁹ vacātiū eccleſiarū
an hoc p̄textu retinere poſſit fruct⁹ beneficij com
mendati. et dicit idem quod nō ſm̄ Guil.nec inte
rim dicit̃ talis eccleſia vacare q2 titulus iſte eſt
canonicus ſicut et alij.extra de elec.dudum.ij.
8 ¶ Octauo quāto tp̄e ep̄s poſſit commendare: et
quidā vt idē refert dicūt qd̄ commēdare pōt ſolū
vſq3 ad illud tp̄s quo pōt ꝯferre.ſ. vſq3 ad ſex mē
ſes tñ ſm̄ Guil. hoc eſt falſum: q2 ſi.ij.vel.iij. die
poſt vacationē cōmendaret.iā non duraret ꝑ ſex
menſes: qd̄ tñ pōt per iſtā conſtitutionē: vñ ſi fiat
vltima die.vj.menſiū durabit ꝑ ſex menſes: ſi tñ
totū tp̄s ordinarij elabatur: ſcȝ ſex menſes nō po
terit deinde facere commendā.ar.de off.dele.de
cauſis.vel dico ꝙ eo finito eā commendare pote
rit alicui ad cuſtodiendam et ſaluandam donec
prouideat ſuperior.ar.de ap.cum teneamur.
¶ Nono vtrū finitis ſex menſibus poſſit ordina 9
rius eā eidē vel alteri iterato cōmēdare: et dicit
idē videri qd̄ ſic: quia tp̄s lateranēſis cōſilij non
currit pēdente cōmēda ex cā facta: ſȝ certe inquit
mēs dicte ꝯſtitutiōis contradicit: al's fieri poſſet
ei fraus ⁊ perpetuo fieri ar.de diuor.quāto.Uel
diſtingue vtrū commenda fiat intuitu eccl'ie vel
perſone: vt ſcȝ facta intuitu eccl'ie: ſcȝ ad ei⁹ vti-
litatē teneat non aūt facta intuitu perſone.hec il
le.Sed iſta diſtinctio videt̃ euacuari ꝑ textū qui
vult qd̄ fiat ſolū intuitu eccleſie: vñ dic quod po
terit commendare donec prouideat ſuperior.
¶ Decimo vtrū expiret commēda morte cōmen- 10
dātis: et dicitur qd̄ non ſm̄ Guil.vt de cōmo.c.j.
¶ Undecimo vtrū vn⁹ plures poſſit habere cu- 11
ratas eccleſias commēdatas: et dicit idē qd̄ non
ſicut nec plures in titulū: vt ptȝ in.d. cōſtitutiōe
niſi ex diſpenſatiōe pape in caſu vtroq3: ſed vnā
intimatā ⁊ aliam commendatā curatas ab ordi
nario poteſt habere ſm̄ antiquū ius. xxj.q.j. qui
plures ſed cum moderatione.d.c.nemo.
¶ Duodecimo q̄rit̃ q̄d de cōmēda eccleſiarū nō 12
curatarū q̄ hodie viget in dñis cardinalib⁹ q̄tū
ad multas abbatias: et dico ꝙ ſicut lȝ ſubuenire
clerico de beneficio curato vt honeſte viuat: ita
et forte magis licet ſubuenire de nō curato ſi in-
digeat ad neceſſitatē autē decentiū: vnde ſi ab-
batie habēt ſuperflua et ipſi ſunt indigētes fieri
pōt: maxime vbi non poſſunt inueniri monachi
regulares in numero par redditib⁹: ſȝ eo caſu te-
nentur ſm̄ Pan.in.c.de monachis.extra de pre-
bēdis.eccl'ias cōſeruare in ſolito ſtatu ⁊ de ſup-
fluo ſibi ꝓuidere poſſunt ad neceſſitatem ⁊ decē
tiā. Circa hoc tñ mortaliter peccatur multis mo-
dis. Primo ſi non indigent in veritate: ſed ſolū
ſm̄ ſuam pompaticā concupiſcentiā ⁊ laſciuiam
q2 vſurpant ſibi ſanguinem pauperum. Secūdo
ſi notabiliter minuunt cultū diuinū vt ſi ibi con
ſueuerant officiare. xij. et auaricia ducti retinēt.
vj.quia iniuriam inferūt honori diuino. ⁊ iniu-
ſte damnū defunctis. Tertio ſi opponunt ſe ex cu
piditate reformationibus abbatiarum eadem
ratione. Quarto forte propter ſcandalum po-
pulorum hac occaſione blaſphemantium nomē

domini et tepeſcentium in fide.

¶ De commiſſione.

Commiſſio facta p papã alicui expreſſo
noie dignitatis faciẽdo mentionem ꝙ
reſideat in alio loco facit vt talis co-
gnoſcere poſſit in loco reſidẽtie ſm Jo.
an.in.c exhibita. de re.permu.ſed ſi de reſidẽtia
mẽtio nõ fiat: tũc commiſſio facta eſt in loco di-
gnitatis expreſſe: nec extra illã dioceſim poterit
de cauſa illa cognoſcere.c. ſtatutũ.§. in nullo de
reſcrip.lib.vj.et qđ ibi not. Utrum autẽ quis poſ
ſit committere alteri vices ſuas: vide.j.delegat᷒.
et.j.vicarius.ꝛ.j.confeſſor.j. Utrum etiã cõmiſ-
ſio facta in genere de diſpenſando ad mediocri-
tatem reſtringatur. vide ſupra clericus.j.§.iiij.

¶ De commodato.

Commodatũ ſiue cõtract᷒ per quẽ ali
quid dr cõmodatũ eſt alicui᷒ rei ad
aliquẽ ſpecialẽ vſum gratuite facta
cõceſſio ſm glo.in.c.vnico.de cõmo.
et idẽ Hoſt.et dicit̃ quaſi vtẽtis com
modo datũ ſeu cõceſſum. Dicitur autẽ gratuito
ſiue gratis: alioqn ſi merces ĩteruenit pecunie iã
eſt locatio: ſi vo nõ interuenit merces pecunie: ſ3
aliud eſt contractus innominatus. inſtit. man.§.
vlti. qui quadrupliciter fit.ſ. do vt des. do vt fa-
cias facio vt des. facio vt facias.ff.de preſ.ver.l.
naturalis. vide.j.cõtractus. Dicitur etiã ad ſpe-
cialẽ vſum: qꝛ ad incertum vſum nihil commoda
ri põt: qꝛ iã eſſet ꝑcariũ qđ in hoc differt: qꝛ ꝑca-
rium eſt ad incertũ vſum quo ad tp̄s durationis
puta pro ſe ꝛ heredib᷒ ſuis.ff.de preca.l.cũ ꝑca-
rio commodatũ autẽ eſt ad vſum certũ: qꝛ ſc3 h3
tempus tacitũ vel expreſſum: ante quod reuocari
non poteſt. Et dico tacitũ puta commodaui tibi
librum ad trãſcribendũ: habet tẽpus in quo poſ-
ſit commode trãſcribi.ff.commo.l.iij.ꝛ.l.iiij.et.l.
ſi vt certo.et.l.vltima. ſm Inno.in.d.c.vnico.

1. qđ ¶ Primo vero q̃rit̃ qđ cõmodari poſſit: et dico
qđ res immobiles et res mobilis et res corpalis
puta ſeruit᷒ habitatiõis.ff.commo.l.j. vbi dicit
tex. poſſe cõmodari rem mobilẽ ꝛ etiã ſoli: ꝛ etiã
habitationẽ: ꝛ intellige ſi bona fide poſſidemus
ff.cõmo.l.cõmodare. ꝛ etiã ſi mala fide vt ibide3
ad hũc ſenſum: qꝛ fur aũt ꝑdo commodando pec
cat ꝛ furtu3 cõmittit tñ dr poſſe cõmodare: qꝛ h3
cõmodati actionẽ cõtra cõmodatariũ.ff.commo
da.l.vt ſi. niſi forte concurrat dñs rei cum legiti-
mis probationib᷒: qꝛ tũc ei faciẽda eſt libera re-
ſtitutio.C.de furt.l.in ciuilẽ. Res tamen mobilis
q̃ vſu cõſumit̃ vt panis ꝛ pecunia cõmodari non
põt niſi ad pompã vel oſtentationẽ.ff.cõmoda.l.
iij. ꝛ ſequẽti: ſed p oſtẽtationẽ ꝛ põpam intellige
oẽm vſum per quẽ res ex toto nõ cõſumit̃: ſed ea-
dem numero reſtitui poteſt: puta ſi commodetur
aurum ad letificãdum: quia in omnibus eadem
ratio eſt. vt infra.§.iij.

¶ Scđo quis poſſit cõmodare: et cui cõmodari 2
poſſit: et dico ſm mo. ꝙ ille q̇ põt cõtrahere: ar.l.
iulian᷒.§. ante pe.ff.de actio.em.ꝛ ven. vñ non ſo
lum prelat᷒: ſed etiã iconom᷒ põt cõmodare: qꝛ
is cõtrahere põt.x.q.ij.hoc ius. Unde ſi pupillus
cõmodet nõ eſt obligat᷒: ſed ali᷒ ei obligat̃.ff.de
actio.emp.et ven.l.iulian᷒. ſi autẽ ei cõmodetur
obligat̃ ꝓ quãto factus eſt locupletior vel dolum
cõmiſit: ſm gloſ.in.l.j.ff.cõmo. quod bart. ibi li-
mitãdo dicit ꝙ ſi ab initio nõ ſubſiſtit cõmoda-
tum iure ciuili aut naturali: qꝛ.ſ. puer erat ĩfans
vel a tutore recepit: tunc nullo caſu tenetur: quia
ab initio nõ ſubſiſtit.d.l.j.§. impuberes. ſed ſi ab
initio ſubſiſtit ſaltẽ naturaliter. qꝛ.ſ. pupill᷒ erat
proxim᷒ pubertati: tũc tenet̃ quatenus eſt factus
locupletior: vel ſi dolũ cõmiſit. vt in.l.j.§. an in
pupillũ.ff.depo. Dicitur autẽ factus locupletior
ſm aliquos: vt ibi refert Bar. ſi nõ eſt fact᷒ pau-
perior. qđ licet alij reprobẽt tñ ipſe dicit reprehẽ
ſionẽ nõ eſſe iuſtã recte intelligendo: qꝛ ſi pupil-
lus habet rem conuenit̃ vt reſtituat eam. et tenet̃
quia reſtituendo nõ efficitur pauperior. Sic ꝛ ſi
perſone nõ eccleſie commodatum fuit tenetur ec
cleſia inquãtum in vtilitatem eius verſum eſt.

¶ Tertio que ſit natura cõmodati: et dicit mo. 3
hanc eſſe vt res ipſa commodata reſtituat̃: quia
hoc eſt de iure naturali. diſt.j. ius autem naturale
ſic qđ talis rei dñium nõ trãſit in recipiẽtem ſm
gl.in.d.c.vnico. et in.l.rei cõmodate.ff.commo.
Nec tenet̃ commodatari᷒ de re ſi perijt niſi fue-
rit in culpa: ſed perijt dño. vt in.d.c. vnico. et de
hoc infra.§.vij. Nec etiã tenetur de rei deteriora
tione ſi in ea verſus eſt ad quã accepit: ꝛ ſine ſua
culpa deterior facta eſt.ff.cõmo.l.cũ qui rem.ꝛ.l.
fi. Et qđ dicit̃ in.l.ſed mihi.ff.eo. qđ ꝓprie res dr
nõ reddita qñ deterior facta reddit̃: intellige ex
culpa ſua.d.l. cũ qui rẽ. Sed nec põt eã retinere
rõne cõpenſationis pretextu alicui᷒ debiti.l.vlt.
C.cõmo. huius tñ ɔ̃triũ ibi cõiter tenet̃. ꝛ facit qđ
no. panor. ꝛ glo.in.c.bona fides. de depo. qꝛ ſo-
lũ prohibet̃ cõpẽſatio in depoſito per illũ textũ.
et.l.fi.C.de cõpen. ꝛ cõſequenter in alijs cõtracti-
bus cõpenſatio admittitur: qꝛ exceptio firmat re-
gulam in alijs.xxxi.q.vij. dominus. et hoc videt̃
tenere gl.in.l.fi.C.cũ.et hoc vbi debitũ ſit liqui-
dũ. Nec etiã põt repetere expẽſas in re cõmoda-
ta factas naturali ratione: puta cibariorũ ꝛ hu-
iuſmodi: ſed alias ſic: niſi ſint modice vt impen-
ſas valetudinis aut fuge vel huiuſmodi vt in.l.
in rebus.ff.commo.§. poſſunt. vnde ꝛ Bar. dicit
in.l.diuor.§. impendia.ff.ſolu.matri. quod ſi cõ-
modo tibi equum et tu impendis in eo curãdo ſi
quidem modica fuit impenſa non repetitur ſicut

nec cibaria.d.§.poſſent.ſecus ſi magna.Et idem
dicit de impenſis factis in ſeruo curando.
4 ¶4. q̄rit̄ vtrū cōmodans ſiue ꝯmodatoꝛ reuoca-
re poſſit cōmodatū cū intereſſe cōmodatarij ante
vſum expletum:⁊ dico ꝙ nō.de ꝯmo.c.vnico.⁊.l.
in cōmodato.§.ſicut.ff.co. p̄cariū v̄o bn̄ pt reuo-
care:q2 nō eſt ad vſuʒ certū.ff.de p̄ca.l.ij.§.j.⁊ de
p̄ca.c.vl.Et ſi reuocat ante tenet̄ ꝯmodatario de
dāno.l.in rebꝰ.ff.ꝑ ꝯmo.tp̄s ꝙ i ꝯſciavex limito
niſi cōmodans ſiḱr erat dānū paſſurꝰ ſi nō reuo-
caſſet:et cōmēdatariꝰ ē͡t aliꝰ ſine re ꝯmodata ſibi
prouidere nō potuiſſet:q2 potius ex mea re mihi
debeo conſulere:nec commodatarius p̄t dici de-
ceptus ex quo alias ſibi prouidere nequiuiſſet.
¶Quinto q̄rit̄ ſi cōmodatarius vti nō potuit re
cōmodata infra tp̄s p̄ſixū tacite vel expreſſe ſine
5 ſua culpa:vtrū inuito cōmodante vel dn̄o poſſit
vti alio tp̄e:⁊ dicit bar.in.l.in cōmodato.§.ſicut.
ff.cōmo.et ſequit̄ Pan̄.in.d.c.vnico.ꝙ nō:q2 cū
dn̄s certet de dāno vitando et ipſe de lucro ca-
ptando:dʒ caſus petius cōmodatario imputari.
facit.l.ſi vno anno.§.item cum quidaʒ.ff.locati.
¶6.vtrū cōmodās vaſa vitioſa vl̄ equū aut aliꝺ
teneat̄ cōmodatario de dāno ſi inde ſequit̄:vt q2
6 oleū ꝑdidit:⁊ dico ſic ſi hoc ſciēter fecit ſʒ doc.⁊
glo.in.d.c.vnico.non aūt ſi ignoꝛāter.ff.ꝯmo.l.
in rebꝰ.§.pn̄t.⁊.§.itē q̄ ſciēs.⁊.l.pen.in locatione
tn̄ ſecꝰ eſt:q2 tenet̄ locatoꝛ ad itereſſe:ē͡t ſi ignorā
ter locauit vas vitioſum.ff.loc.l.ſed addes.Et
idē in vendito ſi vas ſit vitioſum occulto vitio:
quia tenetur venditoꝛ non ſolum de precio:ſed
etiam de intereſſe.ff.de act.em.⁊ ven.l.tenetur.
¶Septio vtrū cōmodatoꝛ faciat tranſire ꝑiculū
ſi reʒ ꝯmodatā tradat eſtimatā ⁊ dicit Bar.in.l.
7 ſi vt certo.ff.cōmo.§.nunc vidēdū.poſt gl.ꝙ per
eſtimatonē addicit̄ gradꝰ:et hoc in ꝯctibꝰ de q̄rū
natura nō ē vt trāſferat̄ dn̄iū:vt i ꝯmodato depo-
ſito:⁊ ſimilibus:vt ſi ꝯmodatariꝰ tenebat̄ tm̄ de
lata mō tenebit̄ de leui:ſi de leui mō tenebitur de
leuiſſima:ſi de leuiſſima:mō teneb:t̄ de caſu foꝛ-
tuito.Ex his infert ad q̄ōnē:ꝙ cū ex natura talis
ꝯtracꝰ dn̄iū non transferat̄:talis eſtimatio facit
venire leuiſſimā:ꝑ.d.glo.⁊ hāc opinioneʒ tʒ Ac
cur.⁊ Hoſt.in.d.c.vnico.⁊ Aſtē.lib.iij.tit.vj.Sʒ
Jo.an.in.d.c.vnico.ꝯriū tenens dicit ꝙ in tali-
bus ꝯctibꝰ eſtimatio nō facit recipientem magis
teneri quā expoſcat natura ꝯctꝰ:ſed operatur ſo-
lum vt ſciat̄ verum preciū rei:in caſu quo aut de
terioꝛaret̄:aut perderetur.Et hec opinio plʒ Pa
noꝛ.ibi quia pactum generale non obligat ad ca
ſus foꝛtuitos:et ad.§.nunc videnduʒ.dicit quod
loquitur quando expreſſe promiſit ſe preſtitu-
rum eſtimationem:ſecus quando fuit ſimplici-
ter facta:et idem dicas quando recipiens pro-
miſit alternatiue rem vel eſtimationem:per
l.quoties.ff.de iur.do.hec panoꝛ.vide etiam.ſ.
caſus foꝛtuitus.§.v. 8
¶Octauo q̄rit̄ vtrū cōmodatarius teneat̄ de ol
culpa ſi res deterioꝛatur aut perijt.ſecundū Hoſ.
⁊ Ber.et cōiter doct.ſic diſtinguendū eſt.Nā ſi
recipiēs rē cōmodatā recipit gr̄a ſui tm̄ vt cōiter
accidit tenetur de dolo ⁊ culpa lata leui et leuiſſi
ma.d.c.vnico ⁊.d.l.in rebꝰ.⁊.d.l.ſi vt certo.§.cō
modato.q2 in talibꝰ adhibere debuit diligentiā
taleʒ qualeʒ ⁊ in rebꝰ ſuis:nec hoc etiā ſufficit ſi
res diligentiꝰ potuit cuſtodiri.ff.de act.⁊ obli-
ga.l.j.§.is q̄q2 cui.de caſu v̄o foꝛtuito queʒ ē͡t di
ligens ⁊ fidelis hō ꝓuidere non potuit nō tenet̄
niſi in tribus caſibus vt.§.ſeq.Si v̄o recipit gr̄a
dātis tm̄ vt ſi cōmodaui tibi veſtes et iocalia vt
oꝛnatioꝛ ad meꝰ enires:tenetur recipiēs de dolo
tm̄.ff.co.ſi vt certo.§.interduʒ.vbi ſit mentio de
dolo tm̄.ſʒ hoſt.addit ꝙ tenet̄ etiam de lata cul
pa ⁊ hoc tene q2 lata culpa equiparat̄ dolo.ff.de
po.l.ꝙ nerua.vbi etiā d2 ꝙ lata culpa eſt:ſi cura
minoꝛ rebus alienis adhibeat̄ quā ſuis.Si autē
recipit gr̄a vtriuſq2 vt cum inuitauimus cōmunē
amicū cuius tu curā ſuſcepiſti ⁊ ego vaſa argen-
tea cōmodaui:tenetur de dolo ⁊ de culpa lata:⁊
leui:ſʒ non leuiſſima ſʒ gl.in.d.§.interduʒ.⁊.d.
l.in rebꝰ.Et idē hoſt.¶Notat aūt Pan̄.in dicto
c.vnico.hoc non eſſe ſpeciale in cōmodato:ſʒ ge-
nerale in oībus ꝯctibꝰ.vt in.l.ꝯctus.⁊ ꝙ ibi no-
tatur.ff.de regu.iur.ſʒ fallit in p̄cario vbi q̄s non
tenet̄ niſi de dolo quāuis fiat gr̄a recipientis tm̄
⁊ diuerſitatis rō redditur:q2 p̄cariuʒ pōt ſemper
reuocari:non auteʒ cōmodatū:ideoque magis gra
uatur cōmodatariꝰ.facit.l.q̄ſitū.§.illud.ff.de pre
ca.⁊.d.l.ꝯctus.fallit etiā ſm̄ ꝙ dicam infra loca
tio.§.vij.Quid autem ſit culpa lata leuis ⁊ leuiſſi
ma ⁊ quando teneatur de lata culpa qui tenetur 9
de dolo vide.j.culpa per totū.
¶Nono vtrum cōmodatariꝰ teneat̄ de caſu foꝛ
tuito:⁊ dico ꝙ non niſi in tribꝰ caſibꝰ.¶Primo
ſi caſus accidat culpa ſua puta ſi accepit equum
iturus ad villā:⁊ iuit ad bellum ibiq2 caſu perijt
¶Secundo ſi interuenit pactuʒ.¶Tertio ſi fuit in
moꝛa reſtituēdi.d.c.vnico.⁊.d.l.in rebꝰ.⁊.C.cō
mo.l.j.ff.de act.⁊ oblig.l.j.§.is v̄o qui.aduerte
nihilominus ꝙ licet moꝛoſus teneatur ſi res pe
rijt,in conſcientia tamen ſi eodeʒ modo apud do
minum erat peritura nō tenetur niſi ad intereſſe 10
ſi quod dominus paſſus eſt propter moꝛam.de
quo infra moꝛa.
¶Decimo vtrum teneatur cōmodatarius ſi rem
cōmodataʒ per nunciuʒ remiſit:et perijt et dico
quod non ſi perijt caſu foꝛtuito:et caſus eſt in.l.
argentum.ff.commo.et ibi gloſ.quod Bar.in.l.
eum qui.ff.eod.videtur limitare ſi nuncius fuit
idoneus:alias ſecus.et idem eſt in depoſito.

mutuo ſecus: de pignoꝛi. ſignificaſte. vñ dictum capl'z nõ ob. ṗdictis: qꝛ loquiť. in mutuo ꝙ q̄ eſt debitoꝛis ſibi perit: qꝛ debitoꝛ ē obligat⁹ in gñe ⁊ gen⁹ ꝑire nõ põt. l. icẽdiũ. C. ſi cer. pet. res vero cõmodata remanet in dñio cõmodantis: vñ dño perit: ſi ꝟo perit culpa nũcii: vel ſi fuit infidelis teneť cõmodatari⁹ iuxta diſtinctionez datam. ſ. §. viii. ſm culpã in qua fuit mittẽdo nũciũ: vt puta quia. ff. cõiter babebatur idoneus in nulla culpa fuit. ſi. commo. l. argentum. et ſic de aliis.

11 ¶ Undecio vtrũ re ꝯmodata vtens ſcienter ꝯ voluntatẽ dñi aliter vel ad aliũ vſum teneať ad reſtõnẽ: ⁊ dico qꝺ furtũ ꝯmittit ꝯtrectando rẽ alienam inuito dño: ⁊ poſſet eſſe aliqñ moꝛtale: puta qñ ẽ res magni põderis ⁊ damni. vel ex itẽtiõe: qñ faceret ẽt in magno dãno: ſicut diceť de furto. ſ. furtũ §. viii. Et teneť ad reſtitõnẽ ſi res ꝑit aut deteriorať. d. l. ſi vt certo. ⁊. ff. de furtis. l. q̇ iumenta. Si tñ credebat dñz ꝑmiſſurũ: et erat iuſta cã credendi non cõmittit furtũ. ff. de fur. l. q̇ re. Si vero dubitabat: rurſus furtum committit. ff. de furtis. l. qui vas. quia preſumitur dñs non permiſſurus ⁊ inuitus vt ibi: et ſimiliter quando probabiliter nõ credit. inſti. de oblig. que ex delic. naſ. in glo.

12 ¶ Duodecio vtrũ cõmodatarius res ſuas poſſit ṗferre cõmodatis qñ oẽs ſaluare nõ põt: et dico qꝺ ſi res ſue ſunt viliores ṗferre eas põt ſolum ſi cõmodatũ fuit gr̃a cõmodantis. facit. d. §. interdum. aliter non. facit. l. qꝺ nerua. in fi. ff. depoſi. Sz ſi erant eiuſdẽ ṗcioſitatis: ſi cõmodatũ factũ eſt gr̃a ſui: non põt ṗferre ſuas. facit. l. in reb⁹. ff. ꝯmo. ſi vero eẽt factũ gr̃a cõmodantis põt ṗferre ſuas etiã viliores: vt dcm̃ ẽ: ſi ꝟo eẽt gr̃a vtriuſq; ſiľr põt ṗponere ſuas: qꝛ ceteris paribus dz plus ſe ⁊ ſua diligere q̃ꝫ alium ⁊ aliena vt dictũ eſt. ſ. charitas. § ii. Si ꝟo ſunt digniores põt eas preponere ẽt ſi cõmodatũ eẽt factum gr̃a recipiẽtis tñ: qꝛ q̇libet diligẽs hoc faceret: ⁊ non teneť facere niſi qꝺ diligẽtiſſim⁹ feciſſet. d. l. in rebus. Et ſic intellige. d. l. ſi vt certo. § qꝛ vero ſenectute. Et hoc no. quia facit ad multa: vt q̇ teneñť de dolo poſſint preponere viliora ſua: qui de leui culpa equalia: qui de leuiſſima precioſioꝛa ſolum.

13 ¶ Decimotertio vtrum cõmodatari⁹ vel depoſitari⁹ vel huiõi allegans res ꝑditas hoc probare teneať: ⁊ qualr. ⁊ dicit Pañ. in. c. bona fides. de depo. ſm Bar. in. l. ſi quis ex argẽtariis. ff. de edẽ. qꝺ aut nõ põt ꝓbari rem ad iſtũ ꝑueniſſe: et tunc ſtať dicto ei⁹ ſaltẽ cũ iuramento: aut ꝓbatur rem perueniſſe ad illũ: ⁊ tũc ſi tenebať exhibere rẽ ex officio iudicis: ſtať iuramento ei⁹ ꝙ illã rẽ nõ poſſidet. C. de fide inſtru. l. fi. Si ꝟo tenebať exhibere iure actiõis vt in cõmodato depoſito: ⁊ ſimilibus teneť dicẽ ſe rẽ ꝑdidiſſe ⁊ hoc ꝓbare: vel cõdennabiť: vt in. l. ſi creditoꝛ. C. de pig. act. Qualiter aũt ꝓbabit cũ q̄ſiq; intereat res clandeſtine ꝯcludе ꝙ quidã ſunt caſus apertiſſimi vt incẽdiũ vis oſtiũ: tẽpeſtas ⁊ hmõi: ⁊ tunc teneť apte ꝓbare: vt in iurib⁹ allegatis. Quidã vero ſunt caſus occulti: vt latrocinium nocte cõmiſſum: vel derobatio in cãpis ⁊ tunc ſufficit probare per ꝯiecturas habito reſpectu ad qualitatem ꝑſone ⁊ ſimilium: vt puta reperiť quis de mane oſtium ſue ſtationis effractum vbi erant res depoſite: vel intrauit locum periculoſum equeſter et rediuit pedeſter: et dicit ſe in latrones incidiſſe.

¶ Decimoquarto q̄riť ſi probeť amiſſio rei: et ex aduerſo allegať culpa vel dolus: cui incũbat ꝓbatio ⁊ cõcluſio eſt Bar. qꝺ ſunt q̇dã caſus q̇ de facili non accidũt ſine culpa: vt incẽdiũ vel furtum in propria domo: ⁊ in iſtis eſt neceſſe probare caſum foꝛtuitũ quaſi prima fronte preſumptio ſit ꝯtra allegantẽ: q̇dã ꝟo ſunt vt plurimũ accidentes ſine culpa: vt vis hoſtiũ: ⁊ in iſtis preſumitur culpã abeſſe: vñ alleganti incũbit onus ꝓbandi. 14

Compr̃nitas. Req. ſ. mr̃imonium. viii. § xii.

¶ De compenſatione.

Compenſatio eſt debiti ⁊ crediti inter ſe cõtributio: vt. ff. de cõpen. l. j. Et hec ſicut aliqñ fit autoꝛitate iudicis ad inſtantiaz debitoꝛis excipientis de cõpenſatione vt ptz ex. c. bona fides. de depo. iuncta doctrina Panoꝛ. ita etiã aliquando fieri poteſt autoꝛitate propria: de quo vide infra furtum. § xiii.

¶ Primo autẽ q̄riť vtrũ admittatur cõpẽſatio in 1. q̄ oĩbus: ⁊ dicit Pañ. in. c. bona fides. de depoſi. ꝙ ſic in oĩb⁹ q̇ in ſuo gñe recipiũt functionem. i. qñ vna res fungi põt ex toto vice alteri⁹: ſicut ſunt cõiter q̇ ꝯſiſtũt in numero põdere ⁊ menſura: in aliis autẽ ceſſat compenſatio: vnde ſi tu teneris mihi reſtituere equũ: ⁊ ego tibi. l. aureos: non fiet cõpenſatio: qꝛ poſſet eſſe maioꝛ affectio quã ad equũ habeo quã pecunie quantitas. Secus autẽ quando nullum poſſumus intereſſe ꝑtendere vt ſi mutuaui tibi pecuniam ⁊ tu mihi q̇d ſiſe. Itẽ requiritur quod debitum ſit liquidum vel de proximo liq̇dãdum. C. de cõpen. l. fi. ⁊ in. d. c. bona fides. in gl. Nõ fit tñ cõpẽſatio i depoſito ſꝫ Pañ. vbi ſupra: ſecus in commodato et aliis.

¶ Scḋo q̄riť vtrũ cõpenſatio indirecta locũ hẽat 2 vbi locũ non hꝫ directa: et dicit Pañ. vbi ſupra qꝺ ſic: puta res tua venit ad me: potero illam tenere donec mihi ſatiſfacias pro debito meo de q̇ vide Cy. diſtinguẽtẽ. i. l. ſi nõ foꝛtẽ. § ſi cẽtũ. ff. de ꝯdi. inde. Inn. aũt in. c. cũ olim cãm. de reſti. ſpo. dicit ꝙ auctoꝛitate ſupioꝛis poſſuz accipe equalẽs: qñ rẽ meã hr̃e non poſſum: et allegat. c. dñs. xxiii. q. ii. dũmõ ſine fraude: mendacio vel calumnia recuperem: aliter dicit quod tenetur ad reſtitutionem

lutionem: allegans.c.nõ ſane.xiiij.q.v.qḋ credo verũ qñ calumnia vel fraus pſeuerat: alias non: qꝛ licet peccauerit in recuperãdo: non tñ peccat in retinendo: niſi ſm qḋ dicã.ĩ.furtũ.§.xiiij.ꝛ hoc in foro cõſciẽtie: licet aliter forte ſit in cõtentioſo: imo dico qḋ aliquãdo etiã ſine iudicis autoritate poteſt fieri cõpenſatio in cõſciẽtia: quãdo non poteſt quis ſuũ habere per viam iudicij: de quo in verbo furtum dicetur in.d.§.xiiij.

De compoſitione.

Compoſitio amicabilis an interuenire poſſit in decimis ꝛ alijs ſpiritualibus cõtractibus dicit gl.in.c.ſtatuimus.de tranſac.qḋ ſic: ꝛ ibi: et de decimis. ex multiplici.ꝛ.c.nuper.cũ alijs.ita tamẽ intelligendo qḋ nullũ tp̃ale detur pro ſpirituali: quia ſimoniacũ eſſet: vt patebit.

De compromiſſo.

Compromiſſum facere põt quilibet ſup reb⁹ quas põt alienare: in alijs aũt q̃ alienare nõ põt ſine certa ſolennitate: etiam ſine illa ſolẽnitate cõpromittere nõ poteſt. Facit.c.cũ tpe.de arbi.ꝛ Pañ.ibidẽ: facit etiã gl.ꝛ Bar.in.l.nulli.ff.de trãſ.ꝛ.l.nõ ſolũ.iuncta gl.C.de p̃di.mi. nõ ali. vbi cauet̃ qḋ tutor trãſigere nõ põt ſine iudicis autoritate ſup illis reb⁹ q̃s alienare nõ põt itellige qñ p trãſactionẽ ſeq̃ret̃ alienatio. Sed ſup fructib⁹ ꝛ alijs q̃ ſol⁹ põt alienare põt etiã trãſigere. Ex p̃dictis ergo ſeq̃t̃ qḋ p̃lati poſſent trãſigere de fructib⁹ bñficiorũ: qꝛ de illis pñt libere diſponere: vt notat Hoſ.in ſum. de quo vide.ſ. alienatio.§.xviij. nec tales fruct⁹ dicant̃ ſpũales: ſicut nec fruct⁹ decimarũ vt gl.vult in.c.ſi.de rerũ pmu.q̃ dicit fruct⁹ decimarũ ꝛ vẽdi: ꝛ locari poſſe ſꝫ ius ip̃m nequaq̃. De ipſis ergo fructib⁹ cõpromitti põt in laicũ: ſic̃ ꝛ de reb⁹ tp̃alib⁹ ſm Inno.in.c.cõtingit.de arbi.ſꝫ tñ arbiter p recõpẽſatiõe alicui⁹ ſpũalis nõ põt ſnſando dare tp̃ale: ſm Pañ.in.d.c.ſi.qꝛ cũ arbitriũ videat̃ q̃dã ꝯctus: queadmodũ p viã ꝯc⁹ nõ põt dari aliqḋ tp̃ale ſpũali ſine ſimonia: ſic nec per viã arbitri.vide.ſ.arbiter.§.xix. Quo etiã cõpromittẽs teneat̃.vide.§.vj.ibidẽ. De electione per viã cõpromiſſi.ĩ.electio.ij.§.xj.ꝛ ſeq.

Communicare eſt ſumere ſacramẽtũ corporis Chriſti ſiue illud manducare: qḋ cõtingit duobus modis.vide.ĩ.eucbariſtia.

Commutare vide.ĩ. permutatio: ꝛ.ĩ.ſimonia: ꝛ.ĩ.votum.

De conceſſione.

Conceſſum in moribus opponitur prohibito: et idẽ eſt qḋ licitum: ꝛ de iure cõmuni intelligitur conceſſum omne non prohibitum.ar.xx.q.iiij. qui ſpiritualem.ꝛ.xvj.q.j.ſunt nonnulli.di.v.ad ei⁹.ff.ex q̃b.cau.ma.l.necnon.§.qḃ cis.ff.de pcura.l.mutuus.§.j.ff.de teſti.l.j. Et lꝫ ꝯ hoc ſumant̃ multa in cõtrariũ.ar.de trãſla.epõrũ.c.inter corporalia.ꝛ ibi ſoluat̃: tñ in conſcientia omne qḋ nõ inuenit̃ p̃hibitũ aliqua lege eſt conceſſum ꝛ licitũ: qḋ omne illicitũ ſiue pctm̃ eſt trãſgreſſio legis alicuius ſaltẽ naturalis. Conceſſum vero in rebus tripliciter d̃r vnde ſm Panor.in.c.ſuper.de do.poſt di. re conceditur aliquid alicui trib⁹ modis.primo in donatione vel hereditate: vt poſſit libere diſponere ſicut de re ſua.ſecũdo in feudo: vt dñium vtile trãſeat in vaſallũ: et directum penes dñm remaneat: de quo.de feu. c.ij. tertio donec vixerit qui recipit. quo caſu cõceſſus videtur rei vſuſfructus: et talis ius poteſt alteri concedere in vita ſua.

Primo vero nota quod cõceſſum propter neceſſitatem vltra neceſſitatem non extenditur: ſm Panor.in.c.de⁹ qui.de vita et ho.de.niſi quantum neceſſitas expoſtulat: et ſic limitata cauſa limitatum producit effectũ.ar.d.c.deus qui.in verbo quantum ad hoc ſpectat. 1

Secundo quod concedens aliquid concedit neceſſario omnia que ſequuntur ex illo.viij.diſt. quo iure.et de offi.delega.cum ſuper. de dolo et contuma.cum dilecti. 2

Tertio quod conceſſo principali cõceditur et acceſſorium: quia commiſſa cauſa committũtur ea que ſpectant ad cauſam.de offi.deleg. preterea.in tex.et in glo.infra delegatus. 3

Quarto quod cõceſſum de gratia ſpeciali ab alijs trahi non debet in exemplum.de priuile.ſane.vbi de hoc. 4

Quinto quod in conceſſione generali non veniunt ea que quis non eſſet in ſpecie veriſimiliter conceſſurus.de reg.iur.in generali.lib.vj. Utrũ vero conceſſum a papa vel alijs expiret morte cõcedentis.vide infra gratia. 5

De cõcilio gñali ꝛ cõgregatione ſynodali.

Conciliũ ſm Iſi.in li.ethi. d̃r quaſi conſiliũ: c tranſeunte in s: et ꝯſiliũ d̃r quaſi conſidiũ: vnde a ſocietate multorũ in vnũ cõſedentiũ appellatur: ſynodus aũt grece latine comitatus vel cetus d̃r a coeundo et eſt ſinonimũ ꝯcilio: lꝫ ꝯſueuerit dici ꝯciliũ congregatio gñalis facta ſub papa vel legato: ſynodus vo facta ſub aliquo inferiore: vt metropolitano vel diocеſano cum ſuo clero. Conciliorꝫ autẽ vel ſynodorũ tria ſunt gñа: vt no.gl.di.xvj. in ſumma. Unũ eſt generale qḋ.ſ.fit p̃ſente papa vel ei⁹ legato ad hoc ſpecialiter deputato: cõuenientibus epĩs ꝛ alijs prelatiſi vt ipſe ordinauit quod ſolius pape autoritate celebrari põt: alˀs eſt conciliabulum ꝛ ſynagoga ſathane: vt pꝫ diſt.xvij. Cõcilio rum gñā.

pro per totū:et cōſentit.s.doctor.xxi.q.j.ar.x.⁊ eius
uin ſtatuta oēs fideles aſtringunt. Aliud eſt prouin
ciale ciale qđ celebrat legato ſpāliter ad hoc deſtina
to ſm gl.diſt.iij.§.j. et a metropolitano cum ſuis
ſuffraganeis ⁊ abbatibꝰ illiꝰ prouincie vel a pri
mate aut pⁱarcha q̄ eſt ſupra metropolitanum:
qđ celebrare pōt metropolitanus ſine autorita
te primatis.xcij.di.ſi q̄s eps.in q̄ fieri pñt conſti
tutiōes ⁊ ſentētie fulminatorie:aſtringentes oēs
illius ꝓuincie vel metropolis clericos ⁊ laicos:
non exēptos:exempti aūt non aſtringunt ad hec
epa nec̄ aſtringi pñt ad veniendū illuc. Aliud epale
le. qđ magis cōſueuit dici ſynodus ⁊ congregatio:
qđ eps celebrat cum curatis et clericis ciuitatis
ac comitatus:⁊ religioſis ⁊ abbatis nō exēptis:
qđ ipſe celebrare pōt irrequiſito ſuo metropoli
tano in quo fieri poſſunt conſtitutiōes ab epo cū
ſui capituli ꝯſenſu.ſ.canonicorū eccl'ie cathedra
lis ⁊ ſentētie fulminatorie aſtringētes oēs illius
dioceſis ⁊ nō alios. De his duobꝰ igit.diſ.xviij.
q.xix.p totū.et ibi ad q̄d ⁊ quo tpe ⁊ a q̄bꝰ cele
brari debēt:et qūo nihil exigere debēt epi. Adde
quartū genus: vel differentiā cōciliorū ſm Ant.
de but.⁊ Jo.de imo.ſuper.c.graue.de p̄bē.ſ.ꝯci
liū religioſorum.de quo habet de ſta.mo.in ſin
gulis.et.c.ea que.ſed magis capitulum dicitur.
qō ¶ Primo vō qñ īceperunt cōcilia gñalia:⁊ dicit
Gratianus di.xv.in prin. Iſidorū aſſerere ī libro
ethi. qđ a tpe ꝯſtantini impatoris qđ forte verū
eſt poſt dilatatā in gētibꝰ xp̄ianitatē nō obſtan
te qđ melchiades q̄ ſiluestrū p̄ceſſit conciliū fece
rit.xiij.q.ij.placuit.qr illud fuit cum paucis cele
bratū:ſi tñ altius repetamꝰ: prima ſynodꝰ facta
eſt in hieruſalem ſub primo ſummo pōtifice Pe
tro:vt ptz act.xv. Inter concilia aūt gñalia qua
tuor fuere celebriora ceteris. ¶ Primum fuit ni
Qua cenū.cccxviij. epōrum a Cōſtantino imperatore
tuor ꝓactū:q̄ dānata eſt arriana ꝑfidia:de inequalita
pnci te ſancte trinitatis. ¶ Scdm.cl.patrū ſub Theo
pa doſio ſeniore cōſtātinopoli:quo dānatꝰ eſt Ma
lia cedoniꝰ negās ſpiritūſanctū eſſe deū. ¶ Tertium
cōci epheſinū cētum epōrū: ſub Theodoſio iuniore:
lia. quo dānatus eſt Neſtorius aſſerēs duas ꝑſonas
in xp̄o:et beatā virginē nō dei ſed hoīs genitri
cē. ¶ Quartū calcedonēſe.dcl.ſacerdotū:quo dā
natus eſt euticetes cōſtantinopolitanus:aſſerēs
vnā eſſe dei carniſq̄ naturā: dānauit ⁊ dioſcorꝰ
eius defenſorē quondā alexādrinū epm:⁊ neſto
riū epm cū reliq̄s hereticis. De his.xv.d.c.cano
nes.et.s.Tho.tertio libro de regi.princi.c.xvij.
q ¶ Scdo vtrū conciliū gñale poſſit pōtifici ſum
mo ſtatuendo prefigere legē:⁊ dicit Abbas ſicu.
ſiue Panor.in.c.ſignificaſti.de elect. qđ nō. imo
in oibꝰ ſtatutis cōcilij intelligitur tacite excepta
autoritas pape.de quo vide etiā bonū text.ix.q.
iij.nemo. vbi dicit qđ nemo iudicare pōt primā
ſedē.i.papā:nec auguſtus:nec populus: nec cle
rus:⁊.c.aliorū.et per iſtū tex.arguit Jo.and. qđ
ſentētie pape ſtandū eſt qñ cōtradicit ſnie totius
cōcilij:et qđ ſolus papa interpretari poteſt ſtatu
ta cōcilij:nec mirum: quia ſm eum poteſt tollere
et limitare:vt.c.ſtatutū.de reſcrip.lib.vj. et glo.
in.c.vbi periculū.de elec.lib.vj.dicit quod licet
non ſit ei licitum reuocare ſtatuta cōcilij ſine cō
cilij conſilio:hoc tamē poteſt ſi vult. Sed tamen
omnia predicta limita vera ſm Panor. in his
que dependent a plena diſpoſitione pape: quia
in his que ſunt iuris poſitiui indubitanter eſt
ſupra cōſilium:cum ſit caput eccleſie vnde pote
ſtas data eſt pape ⁊ toti eccleſie: ſed pape vt ca
piti a cuius diſpoſitione corpus moueri debet.
Sed in his que a plena poteſtate pape nō depē
dent non eſt ſimpliciter dicendū quod ſit ſupra
ſtatuta concilij ideo in cōcernentibus fidē conci
lium eſt ſupra papā:nec huiuſmodi poteſt diſpo
nere contra diſpoſita per conciliū:pro quo vide
tex.cū glo.diſtin.xix. Anaſtaſius. vnde cōcilium
papā poteſt cōdemnare.de hereſi.diſ.xl.ſi papa.
et eſt iudex eius in hoc ſm doct.in.c.fidei fauo
rem.de here.lib.vj. In concernentibus etiā vni
uerſalem ſtatū eccleſie nō poteſt papa diſponere
cōtra ſtatutū cōcilij generalis ſi ſtatuēdo decolo
raretur ſtatus ipſius eccleſie.j.q.vij.c.⁊ ſi illa.in
quo caſu dicit ſe intelligere multas gl. que vo
lunt qđ diſponere nō poſſit contra vniuerſalem
ſtatum eccleſie:vt no.in.c.literas.de reſtitu.ſpo.
vnde ſm Inno.in.c.quāto.de cōſue.non eſt per
mittendus venire cōtra ſtatum vniuerſalē eccle
ſie:ſi inde infamaretur eccleſia:ſecus ſi ex cauſa
rationabili vult venire limitandō ſtatū eccleſie
ſeu tollendo ſtatutū concilij ſuper ſtatu eccleſie:
et ſic intelligēdo inquit glo.in.c.qui ad ꝑpetuā.
xxv.q.j.hec ille.vnde dicit Pe.de ancha. quod
poſſet tollere hoc vel illud ſtatutū iuris poſitiui
ſed nō oia ſimul:quia hoc eſſet deſtruere vniuer
ſalē ſtatū eccleſie. Putat tamē idē abbas in his
que ſunt fidei ſtādū eſſe ſnie pape ſi melioribus
moueret rationibus ⁊ autoritatibus quā conci
lium:quia ⁊ illud errare pōt ſicut alſ errauit in
facto matrimonij inter raptorem ⁊ raptam inter
quos dicebat eſſe nō poſſe matrimoniū:et dictū
Hiero. melius ſentientis prelatū eſt dicto con
cilij.xxxvj.q.ij.tua. iuncto.c.placuit. Et facit qđ
legitur di.xx.c.j. Imo dicit quod in concernen
tibus fidem dictum vnius prelati preferendum
eſſet ſententijs pape ſi melioribus rationibus et
autoritatibus moueretur. Nec obſtat ſi dicatur
cōciliū nō poſſe errare quia chriſtus orauit pro
eccleſia ſua ne deficeret:vt notat de bap. maio
res.xxiiij.q.j.a recta.⁊.c.pudēda.quia in cōcilio

vniuerſali nõ eſt vere ſed repreſentatiue vniuer
ſalis eccl'ia: q2 ipſa cõſtat ex collectione omniũ
fideliũ terre: ſaltẽ illa cuius caput eſt xp̃s nõ aũt
papa ſ3 vicari⁹ capitis.i.chriſti.vt no.gl.in cle.
romana.de elec.que etiã dicit qd mortuo papa
eccl'ia nõ eſt ſine capite:q2 nõ eſt ſine xp̃o. et iſta
eccleſia eſt que errare nõ põt. de cõſe.di.i.eccle-
ſia.vnde poſſibile eſt qd tota fides remaneret in
vno ſolo:et verũ eſſet dicere qd fides non deficit
in eccleſia ſicut ius vniuerſitatis remanere põt
in vno ſolo aliis peccãtibus.vt patet in virgine
Maria.hec ex illo:cuius dicta approbo inquã-
tũ dicit papã ſubiici cõcilio in his que ſunt fidei
manifeſte:q2 ſi erat in his obſtinate iam non eſt
caput eccl'ie:ſed ſe deponit: ⁊ in his q̃ cõcernũt
vniuerſalẽ ſtatũ eccl'ie ſup quo a xp̃o nõ h3 pote
ſtatẽ in deſtructionẽ ſed in edificationẽ vt de ſe
et aliis apoſtolis dicit Pau.ii.cor.v. ſed in reli-
1. cõ quis pono aliquas concluſiones ꝯ eũ. Prima
clu. cõciliũ errare nõ põt pſeuerãter in ſpectãtib⁹ ad
fidem ⁊ mores ſicut nec eccl'ia vt de ea docet.s.
Tho.in quol.ix.ar.xvi.et iſte cõcedit: qd patet
tum quia ſi conciliũ põt errare:errare etiã poſſet
eccl'ia in cõſtituẽdo de hmõi.cũ ad hoc nũq̃ cõ-
ueniat niſi cõcilium vel papa.⁊ tam illud q̃ iſte
ſm̃ iſtũ errare põt: tum etiã q2 dicit.s.Tho.ii.ii.q.
i.ar.iiii. q͞ doctrine eccl'ie oportet inherere ſicut
regule infallibili:que doctrina nõ eſt alia q̃ cõ-
ciliorum:tum q2 tũc nõ eſſet verũ qd dicit.s.Tho.vbi
s.pie credi q͞ in canonizatione ſanctorum eccle
ſia nõ poteſt errare: quia hãc canonicationẽ fa-
cit papa qui ſm̃ iſtũ poteſt errare ⁊ conciliũ:vel
aliqd minus cõcilio.i.collegiũ cardinaliũ. Nec
obſtat ſi errauit in facto dicti matrimonii: quia
hoc nõ fuit perſeuerãter quaſi pſtiterit in erro-
re:ſed fuit prima frõte: ſed chriſtus eduxit illud
ab errore per dictũ Hieronymi: ſicut etiã pro-
phete in quibus erat ſpiritusſan. aliqñ errabãt:
ſed ſpiritu ſancto reducebãtur ad veritatẽ vt de
nathã patet.ii.re.vii.c. Non obſtat etiã ſi aliqñ
fides fuit in ſola virgine: quia nondum dixerat
chriſt⁹.ecce ego vobiſcũ ſum vſq͞ ad conſumma
tionẽ ſeculi:nec venerat ſpiritus ſanctus doctu-
2. cõ rus omnẽ veritatẽ. Secũda ſi cõſilium ⁊ papa
clu. diſceptarẽt de fide ⁊ papa videretur habere me-
liores rationes:nõ eſſet ſtandum ſententie pape
propter meliores rationes : tum q2 ſi ſtaretur ei
oporteret iſtu dicere qd cõciliũ erraret in fide cõ
tra premiſſa:tum etiã q2 eſſet aliqua cõtrouerſia
inter hoĩes que iudicẽ nõ haberet in terra: quia
nullus poſſet iudicare quaſi ſuperior que ratio-
nes eſſent meliores. ⁊ hoĩes nõ eſſent ſufficiẽter
ordinati a deo. Nec valet dicere qd eſt iudex qñ
habet rationes meliores: quia oporteret apud
aliquem iudicem probare qd ſue rationes eſſent
meliores quẽ non eſſet dare. Sed ſtandum eſt ei
quia eſt caput eccleſie habẽs determinare dubia
in fide.cuius autoritate ſemota conſilium nihil
poteſt vt.i.fides.§.vii. et a quo ſententia concilii
confirmatur ſm̃.s.Tho. po.q.x.arti.iiii. qd etiam
probat multipliciter. do.Joã.de turrecremata.
Tertia ſicut nõ errat eccl'ia pſeuerãter ita nec 3. cõ
papa q̃diu eſt caput eccl'ie: ⁊ vt caput eccleſie.i. clu.
vtens adiutorio membrorũ eccleſie per conſilia
et orationes ⁊ hmõi: alioquin corpus eſſet viuũ
per fidem ⁊ caput mortuũ ſimiliter nec inquãtũ
determinat vt caput eccleſie: puta qñ ad ipſum
vt ad caput recurrit̃ conſulendo de dubiis: quia
error eius redundaret in errorẽ eccleſie cum ad
ipſum ſpectet fidei dubia decidere vt dicit.s.th.
ii.ii.q.i.arti.x. Ex his patet q͞ nõ poteſt eſſe con-
trouerſia inter papã vt papa ⁊ cõcilium de fide
aut moribus perſeueranter:quia neutra pars po
teſt errare. Si tamen erret in fide: vt ſingularis
perſona ſtatim deſinit eſſe caput quo ad deum:
licet nõ quo ad eccleſiam quouſq͞ per iudicium
deponatur:ſimiliter ſi erret circa mores perſeue
ranter:quia error in moribus:vt ſi diceret forni
cationem non eſſe peccatum:reducitur ad here-
ſim cum ſit contra aliquem textum ſcripture que
de moribus ſufficienter docet. Nec obſtat quod
quidã papa tedio victus ſubſcripſit hereſi: quia
non errauit in fide ſed peccauit in fidei confeſ-
ſione errando in particulari eligibili. vt priua-
ta perſona.vide.i.fides.§.xi.

Tertio querit̃ vtrũ papa ſicut pro hereſi ita ⁊ 3.qõ
pro quolibet notorio pctõ poſſit iudicari ſcil3 a
concilio: ⁊ idẽ Panor.inducit gl.ſup.c.ſi papa.
diſt.xl.dicentẽ.qd papa iudicari põt ſc3 a conci-
lio etiã p quolibet mortali notorio:in quo eſſet
incorrigibilis ⁊ ſcãdalizaret eccleſiã:quia talis
cõtumacia reputat̃ hereſis ⁊ hãc glo. ipſe multũ
approbat:ſed vt dicetur.i.in titu.papa.§.iiii.per
Pe.de pal.iſta gl.non eſt vera.nec illa pertina-
cia eſt hereſis ꝓprie ⁊ ſtricte cuiuſmodi eſt here-
ſis p qua iudicari põt papa. vt importat errorẽ Cõ-
circa fidẽ. In cõcilio tñ celebrato cõſtantie circa ciliũ
annos dñi. Mccccxvii.in quo ſedatũ eſt ſchiſma ꝯſtã
qd annos.xl.durauerat:in quodã decreto quod tienſe.
incipit frequens ſtatutũ eſt qd non ſolũ in cauſa
hereſis ſ3 etiã ſchiſmatis cõciliũ poſſet de papa
iudicare.et recte: q2 ſchiſma ꝓpinquũ eſt hereſi
differens ab eo ſicut diſpoſitio ab habitu q͞ ar-
chie.nõ intelligit de oĩ ſciſmate:vt de eo qd orit̃
poſt electionẽ veri indubitatiq͞ paſtoris. ꝓpter
receſſum aliquorũ ab ei⁹ obediẽtia.ſicut cõcilia-
bulũ baſilieñſe depoſuit Eugeniũ.iiii. idubitatũ Cõ-
vicariũ chriſti:erigẽs idolũ.i.felicẽ olim ducem ciliũ
Sabaudie Amadeũ:ſed de eo qd orit̃ in electio- baſi
ne ipſi⁹ ſummi pontificis:vt eſt probabiliter du- lieñ.

cilium vel ad eius ſucceſſorē: ⁊ dico qꝺ nō: ſed eſt hereticū hoc aſſerere. Nam ꝗ priuilegiū romane eccl'ie a xp̄o traditū: de quo infra eccl'ia: auferre conat̄: hereticꝰ eſt. diſt. xxij. c. oēs. Sed qui ſic aſſerit eſt hmōi: qꝛ cū appellatio non ſit niſi a minori ad maiorē vt dictū eſt: ꝗ ſic aſſerit primo aſſerit vel ſentit pape nō eſſe vnicū ⁊ ſummū caput totius eccl'ie: nec habere plenitudinē ptātis ſup oēs: nec ſnīam eiꝰ eſſe ſtabilē ⁊ firmā: ⁊ incōcuſſe tenendā: nec carere iudice in terris: ꝗ oia ſunt ꝯ eccleſie priuilegia vt patebit. Et ſi ꝓprio motu vt ſingularis perſona erraret in fide notorie adhuc ab eo nō eſſet appellādū: ſed eſſet monendus ꝑ cardinales ꝗ in eiꝰ electione totū corpus eccleſie repreſentāt quibꝰ ſi nollet aſſentire ſed erraret in fide perſeuerāter: vel potius obſtinate: eoipſo eſſet pōtificatu deiectꝰ in cōſciētia. xxiij. q. j. audiuimꝰ. deijciēdꝰ iuridice ꝑ cōciliū.

6 ¶ Sexto ꝗrit̄ qui ſint ad ꝯciliū ꝓuinciale ⁊ ſynodale vocādi: ⁊ dico ex Ant. de but. ⁊ Jo. de imo. ſup. c. graue. de p̄bē. qꝺ ad ꝓuinciale vocādi ſunt oēs ep̄i totius ꝓuincie: ⁊ nō alij neceſſario. diſt. xviij. qm̄ quidē. ⁊ c. ſeq. ſi tn̄ alij p̄lati dicte ꝓuincie venient volūtarij ſunt admittendi: ⁊ ſic intelligi pōt. c. ſi. de his ꝗ ſi. a maio. parte capi. poſſent etiā ex honeſtate vocari ex quo agit̄ de factis eorū: ⁊ ſilr alij quoꝝ cōſiliū eſt neceſſariū. arg. di. xliij. obeūtibꝰ. Ad ſynodale aūt vocandi ſunt abbates. ſ. nō exēpti: exēpti em̄ accedere nō tenent̄: ⁊ ſacerdotes ⁊ clerꝰ etiā ciuitates ⁊ dioceſi. diſt. xviij. decernimꝰ. dūmodo ſic prouideat̄ qꝺ eccl'ie magnū nō patiant̄ detrimentū: in diuinis. arg. de cleri. nō reſi. c. vlti. Unde pn̄t aliqui relinꝗ in plebanatibꝰ precipue pro ſacroꝝ adminiſtratione: ⁊ p̄cipue pro infirmis archiep̄o.

7 ¶ Septimo querit̄ que poſſint in cōcilijs expediri: ⁊ dico qꝺ eiſdē vbi ſupra qꝺ in ꝓuinciali poterit cognoſci de cauſis ꝗ vertunt̄ inter ep̄os et clericos. ij. q. vij. c. ſi ep̄s. cū quatuor ſequētibus: et de omnibus cauſis clericoꝝ delatis. ſ. quādo factū eſt notoriū vel nō diffinitur in breui poſſe liquidari: quas cauſas diffinire poterit ep̄s vel archiep̄s. vj. q. iij. ſcitote. ⁊ diſt. xviij. c. j. ⁊ ij. hoc cum cōſenſu vel cōſilio maioris partis aliorum ep̄oꝝ. de tp̄e ordinā. c. ſi archiep̄s. et de accuſa. ſicut olim. De cauſis aūt archiep̄i cōciliū cognoſcere non pōt: cum in eum nō habeat poteſtatem vt in caput ſed ſuperioris iudicio relinquuntur. Cauſas autē criminales epiſcoporum cōcilium poterit audire: diffinire non poterit abſqꝫ ſpeciali ſentētia pape. iij. q. vj. accuſatus. ⁊ de iudi. c. j. niſi reperiatur aliud expreſſum in iure: vt. d. c. graui. cauſas vero inferiores ab ep̄is etiā criminales cōciliū ip̄m poterit audire ⁊ diffinire. xv. q. j. c. j. ⁊ ij. Jn ſynodali vero vel ep̄ali tractari poterūt cāe ciuiles ⁊ etiā criminales clericoꝝ: dūmodo nō agit̄ ad penā depoſitiōis ab officio: cū ep̄s ſolꝰ talē penā imponere nō poſſit. xv. q. vij. felix. ⁊ c. ſeq. ⁊ de re iudi. nō poteſt. Jn generali vero ſi p̄ſit in eo papa: de oībus cauſis poterit cognoſci cū habeat plenitudinem poteſtatis: et ſit ordinarius omniū ⁊ totius orbis. ix. q. iij. cūcta. et. c. per principalē. ſi vero p̄ſit aliꝰ loco eiꝰ: tūc idē qꝺ dictū eſt de prouinciali: archiepiſcopus.

¶ Octauo ꝗrit̄ qualē habeat poteſtatē ꝯgregati in cōcilio ordinariā vel delegatā ⁊ in ꝗs: ⁊ dico ex eiſdē qꝺ i ꝓuinciali archiep̄s ibi p̄ſidēs hꝫ ordinariam: ad qꝺ. c. ſicut olim. de accuſa. ſuffraganei vero ſiue ſint ibi vt iudices: vt qdā volunt per c. ſcitote. vj. qō. iij. ſiue vt aſſeſſores ſm̄ alios: geſta ꝑ. c. nō valebūt ſine cōſilio eoꝝ vel eis irreqſitis: vt dicit ibi Jo. an. ꝑ ea ꝗ habētur. xv. q. vij. ſi ꝗs. ſed do. Jo. de imol. dicit poſſe dici qꝺ ipſi ep̄i in cognoſcēdo ſunt ordinarij: cum ipſi principaliter cognoſcāt: ſed in diffiniēdo ſunt aſſeſſores: qꝛ ipſi principalr non ſnīant ſed aſſiſtūt ſnīanti: vt in cle. auditor. de reſcrip. Ubi aduerte qꝺ non ſolū cōſiliū ep̄oꝝ reqrat̄ in archiep̄i ſnīa ſed etiā eoꝝ aſſenſus vel maioris partis eorum: vt dicit Jo. de imo. qꝛ ſi requireret̄ ſolū eorū ꝯſiliū qꝺ gerit̄ nō cenſeret̄ geſtū ꝑ ipſum ꝯſiliū ſed potiꝰ per ipſum archiep̄m de arbi. cū olim. ⁊ ſi ſit cauſa criminalis ep̄i requirit̄ ꝯſenſus oim̄ ſi tractatur ad finē vt deponat̄ ab officio: vt ꝓbat̄ ſ. d. c. ſcitote. in cauſis autē criminalibus ſacerdotis diaconi vel ſubdiaconi: Et ſi agit̄ ad finē depoſitiōis ſufficit cōſenſus maioris partis: vt no. Archi. in. d. c. ſcitote. et. xv. q. vij. ep̄s ſm̄ Jo. de imo. Jn concilio vero ſynodali ipſe ep̄s ibi p̄ſidēs hꝫ ptātē ordinariā ſicut archiep̄s in prouinciali. di. xviij. decernimus. Jn generali aūt vbi preeſt papa: alij nō vident̄ habere iuriſditionē: ſed potiꝰ videntur conſultatores cū papa habeat plenitudinē poteſtatis et ſit cūctoꝝ ordinariꝰ. ix. q. iij. cūcta. et. c. ꝑ principalē. ſi vero preeſt ibi aliqs de mādato eiꝰ cenſet̄ hr̄e delegatā. de offi. deleg. ꝑ totū. de alijs vero qui interſunt ibi vr̄ idē qꝺ de aſſiſtentibus in prouinciali. Archi. Multa alia ſpectantia ad concilia parum tamen ad forum conſcientie facientia habes ab Archi. iij. parte. titu. xliij. 8

¶ Nono ꝗrit̄ quo tp̄e debeat celebrari cōciliū ꝓuinciale vel ep̄ale: ⁊ dico qꝺ antiquitꝰ celebrabantur bis in anno: primo ante quadrageſimaꝫ: ſcd̄o in autūno: vt ptꝫ. di. xix. c. j. ⁊ ij. hodie tamē per. c. graue. de p̄bē. c. ꝓuinciale ſingulis annis ab archiep̄o cū p̄dictis eſt celebrādū: ⁊ vt vr̄ ſub precepto vt ptꝫ de accuſ. ſicut olim. vbi dr̄ in fine qꝺ ſi quis hoc ſalutare ſtatutū neglexerit adimplere a ſui executiōe officij ſuſpendat̄: ꝗ pena tā grauis nō imponit̄ niſi ꝑ mortali. Et a fortiori 9

hoc verũ eſt de ſynodali vel cḣali: qꝛ ſm mẽtem iuriũ ⁊ omniũ religionũ inſtituta capitula quã to minora tanto crebriora fiunt: et maxime quia ceſſare ab illis inducit maximas relaxationes in moribus clericorum: ſicut experientia docet.

¶ De concubinario et fornicatore.

Concubinari⁹ ⁊ fornicator videnꝶ ſe hr̃e vt animal ⁊ homo quãtũ ad feminã qua abutunꝶ: qꝛ fornicator proprie eſt qui abutiꝶ ſoluta ſicut adulter qui nupta: concubinarius vero qui abutitur quocũq; modo vxorio .i. que ad vſum veneris illegitime teneꝶ: ita qꝫ de mẽte iuris nõ dr̃ ꝯcubina niſi teneatur per modũ vxoris: qꝫ ptꝫ: qꝛ ſi quis poſt vxorẽ habuit concubinã ordinari nõ põt. di. xxxiii. ſi qs. qꝫ nõ eſſet ſi ꝯcubina diceret a cõcubitu fornicatio ſimplr̃. Aliqñ tñ fornicatio dr̃ oĩs illicit⁹ coitus: vt. xxxii. q. ii. §. q̃ ergo. ⁊. q. iiii. meretrices. ſed proprie eſt coit⁹ naturalis ſoluti cũ ſoluta oĩ vinculo ſcꝫ coniugii conſanguinitatis: affinitatis: ordinis: religionis: ſeu voti: vnde Pet. de palu. in quarto dicit quod fornicatio dicit omnem illicitum coitũ: fornicatio aũt ſimplex dicit coitũ naturalẽ ſoluti cũ ſoluta. Credo autẽ qꝫ quantum ad ſuſpenſionem et euitari in diuinis officiis et ſacramentis: idem ſit de notorio fornicatore: et concubinario: etiam ſi fornicator ſit vagus impetens meretrices et non tenens concubinam.

Fornicatio.

1. qō ¶ Primo vero queriꝶ vtrũ cõcubinatus liceat: et dicit Joã. an. poſt Hoſt. in regu. ſine culpa. in merca. ⁊ recitat Pañ. in. c. vt clericorum. de vita et ho. cle. qꝫ non etiã de iure ciuili: qꝛ ex quo ius canonicum expreſſe prohibet. xxxii. qō. iiii. nemo. imo deus vt in. c. meretrices. ea. q. ⁊ lex ciuilis in ſpiritualibus ſubiiciat ſe diſpoſitioni iuris canonici: in auẗ. vt cleri. apud propri. epi. et in auẗ. de eccle. tit. facit. c. clerici. de iudi. ergo ⁊c.

2 ¶ Scdo vtrũ abſolui poſſit concubinari⁹ nolẽs abiicere cõcubinã: ⁊ dico qꝫ nõ ſi eſt periculũ recidiui: qꝛ nõ eſt cõtrit⁹. xxxiii. q. ii. legaꝶ. vera etiã penitẽtia non eſt ſine excisione cauſarum peccandi. de pe. diſt. iii. c. ſatiſfactio. Si vero nõ eſt tale periculum recidiui qꝫ ſacerdotis arbitrio penſabitur diſtingue: qꝛ ſi factum eſt notorium abſolui nõ poteſt: qꝛ teneꝶ eã obiicere ad tollendũ ſcandalũ populi: maxime qñ ſuſpicio eſt violentia de incõtinẽtia: al's vero ſi nõ eſt notoriũ tenet ſum. Ang. indiſtincte qꝫ poſſit abſolui: ſed non eſt verum: qꝛ ſi eſſet ſcãdalum vni vel duobus: tenetur eam dimittere: vt ptꝫ per dicenda infra de ſcandalo et hoc niſi dictũ ſcandalũ auferaꝶ: ſed ſi nullum eſt ſcandalum aut recidiui periculum abſolui poteſt. Et qꝫ de concubinario idẽ dico de concubina. facit ratio predicta: et. xxxiiii. diſt. audite.

3 ¶ Tertio vtrũ adeuntes meretrices neſcientes hoc eſſe prohibitum excuſentur propter ignorãtiam: et dico qꝫ nõ: imo peccant mortaliter accedendo: et toties quoties: quia ignorantia iuris naturalis ⁊ diuini in tali caſu claro neminem excuſat quantũcũq; agreſtẽ. i. q. iiii. per totũ. maxime quia nullus hoc poteſt ignorare ſine maxima negligentia querendi ſuã ſalutẽ. Et ſimiliter peccant mortaliter ad hoc alios inducentes. de peni. diſt. i. noli. ⁊. ii. q. i. notum. et ſimiliter qui hoc perpetrare volẽtibus pecunias donant aut mutuant: quia ſunt cooperatores.

4 ¶ Quarto vtrum ſacerdos concubinarius celebrando ſit irregularis: ⁊ dicit Pañ. in. c. veſtra. de coha. cle. ⁊ mu. qꝫ ſuſpenſus eſt quo ad deũ: et ſe: cum ſit in mortali: vnde celebrando peccat mortaliter. vt dictũ eſt. ſ. clericus. ii. §. viii. nõ tñ efficitur irregularis ſi eſt occultus: vt no. Inno. in. c. ſi celebrat. de cle. excõ. mi. ſecus ſi eſt manifeſtus ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: quia tũc eſt ſuſpenſus ab officio. xxxii. di. preter. cum nõ differat dicere interdicimus ⁊ ſuſpendimus: quia nõ refert quid ex equipollẽtibus fiat. de teſti. licet. ff. de leg. i. nõ poſſunt. ⁊ hoc eſt clarum. di. xxxii. §. verũ. vnde ſi celebrat eſt irregularis. c. i. de re iudi. lib. vi. eſt etiã ſuſpẽſus a beneficio: vt in. d. c. preter. iuncta gl. Secus ſi nõ habet talẽ operis euidentiã: et de hoc. ſ. clericus. ii. §. viii. Multi autẽ doctores volũt qꝫ requiratur monitio: aliter non ſit ipſo facto ſuſpenſus: nec incurrat irregularitatẽ: ſed primũ eſt veri⁹. Et qꝫ de ſacerdote dr̃ dic de diacono: ſubdiacono: et cõſtituto in minoribus: ſm Archi. i. §. hec. de malis. di. xxxii. et exercendo actum cuiuſcunq; ordinis ſimiliter ſunt irregulares: et ſolus papa diſpenſat. de re iudi. c. i. lib. vi. Et idem dic de quocũq; fornicario etiam nõ tenente cõcubinã: vnde Archi. in. ii. parte. titu. xxviii. c. iii. dicit qꝫ non ſolum ſacerdos ſed etiam in quocũq; ordine cõſtituitur etiã in minori. ex notoria fornicatione eſt ſuſpẽſus ab omnibus actibus ordinum ſm Inno. ipſo iure: quod no. Archi. di. xxxii. §. ad hec. ⁊ tandiu ſtat ſuſpẽſus quãdiu perſeuerat in vitio: et interim ſi exequiꝶ officia ſua etiã ſemel efficiꝶ irregularis indignus diſpẽſatione pape ſm Inno. ⁊ Hoſt. ⁊ not. Archi. ⁊ Anto. de butr. vnde etiam ſi ceſſaret a vitio ⁊ ante diſpẽſationem vtitur officio ſuo ſemper peccat mortaliter quãuis nouam irregularitatem non incurrat: ſi aũt ſuſpẽſus non eſt executus officia ſua nihilominus indiget abſolutione a ſuſpenſione quam poterit epiſcopus facere ſm Inno. imo idem dicit ſumma Ang. innixa opinioni domini Anto. de quocunq; peccato mortali: ſed hoc improbatum eſt. ſ. clericus. ii. §. viii.

5 ¶ Quinto queritur an ſimplex fornicatio in clerico publice tenente cõcubinam inducat depoſitionẽ ſi monitus nolit ſe corrigere: et dico quod ſic quia talis primo debet monitus ſuſpendi a beneficijs: et ſi ſe nõ correxerit debet ab eis perpetuo remoueri ſiue ſit in ſacris. de coba.cle.et mul. ſicut ſiue nõ in ſacris: vt ibi in.c.ſi autẽ clerici. vbi ⁊ innui videt̃ qꝺ req̃rat̃ monitio trina. Et quidem ſi tale crimẽ ſit notoriũ ſuſpenſus eſt ipſo iure ab officio vt dictũ eſt.§.priore.⁊.ꝭ.clericus.ij.ſi vero ſit publicũ ex fama tantum: ita ꝙ merito talis habeatur ſuſpitio qꝺ ſcandalũ generetur: et ſi non appareat accuſator erit purgatio indicẽda in qua ſi defecerit aut ſi ſe purgare noluerit: canonice puniatur. de coba.cle.⁊ mul. tua.et interim talis nõ debet in officijs euitari.

Notorius fornicarius irregularẽ eſſe ſuſpenſus.

6 ¶ Sexto que pena ſit clerici in ſacro ordine cõſtituti ſi ducat vxorẽ: ⁊ dico qꝺ priuari dꝫ ordine ⁊ bñficio eccleſiaſtico: ⁊ mulier ſi libera erat redigi in eccl'ie ſeruitutẽ. di.xxxij.eos qui.ſi vero ancilla vẽdi debet. di.lxxxvij.q̃dã clerici: et filij inde nati in ſeruitutẽ eccl'ie rediguntur.xv.q.vlti. multa.⁊ ipſe etiã excõicatus eſt ipſo facto. vt.ſ. excõicatio.ix.§.xl.et qñ ab ea ſeparat̃ eam debet abiurare.ſ.ꝙ de cetero ad eam non accedat: nec bibat cũ illa: nec in eadẽ domo manebit: nec in alio loco niſi tam publico ꝙ mala ſuſpitio eſſe nõ poſſit: nec loquetur cum ea niſi corã idoneis teſtib⁹ ⁊ certa neceſſitate.xxxv.q.vj.ab iſto die. qui cle.vel vo. ex literarũ tamẽ ſi clericus habet̃ ſuſpectus qꝺ forſitã iuramentũ nõ ſeruaret exigi nõ debet: ſed per ſententiã interdicti vel ſuſpenſionis vel aliorũ hmõi cõpeſcẽdus eſt. de coba. cleri.⁊ mul.clericos. ⁊ de his in ſum. li.iij.cõ.ti. xxx.q.xiij.ſm Ray.⁊ Hoſt.qui etiã addit ꝙ non eſt aliq̇d alicui iniũgendũ ꝑ iuramẽtũ de cuius trãſgreſſione veriſiſr timet̃. Ibi etiã dicitur ſm Ray. qꝺ ſi ducta eſſet ancilla ⁊ filij ſint paruuli non vẽderetur ſed truderetur in monaſteriũ ne ꝓpter matris abſentiã filij perirent. diſt.xxxiiij. fraternitatis. vel inquit intelligit̃ illud.c.qꝺ nõ contraxit cum ea matrimonialiter. De materia fornicationis.ſ.luxuria: ⁊.ꝭ.clericus.ij.§.vlti.

¶ De concuſſione.

Concuſſio proprie eſt motus violentus ex tactu ⁊ pulſu re loco nõ mota cauſatus: ſicut arborem cõcutit que apprehẽſam manu tremere cogit ſꝫ tranſſumptiue ad mores eſt aliquis ſimilis mot⁹ metu factus in animo alterius cui ſ.animo vis inferri nõ poteſt ſicut cũ quis alicui minatur niſi ita vel ita faciat: aut a faciẽdo deſiſtat.vt patet.ſ.q.ſ.concuſſionis.in gl.

1. qꝺ ¶ Primo ẜo querit̃ quis cõmittat cõcuſſionis crimen.⁊ dico qꝺ generaliter incurrit illud quicũq₃ metu pecuniã vel equiualẽs indebite extorquet ab aliquo: ſed ſpẽaliter q̃tũ ad penas legales: vt colligit̃ ex.l.iuben⁹.C.ad.l.iul.repe.poſita.ſ.q.iiij.⁊.ff.e.l.ſ.ij.iij.iiij.v.⁊.vſ.⁊.ff.de cõcuſſio.l.ij.concuſſio eſt cũ quis in officio cõſtitutus extorquet aliquid a ſubditis per metũ: aut cum nõ vult facere qꝺ tenetur niſi data pecunia: aut cum extorquet vltra cõſtituta ſibi ſtipendia: aut cum quis accuſat vel ab accuſando deſiſtit propter pecuniam: et concordat gl. Ray.vt patet in ſum.cõfeſ.lib.ij.titu.v.q.xxxix.vbi idem dicitur de militibus ſtipendiarijs quod dictũ eſt de officialibus.vide.ſ.q.ſ.iubemus.⁊.c.ſequentibus. Cõcuſſio.

2 ¶ Scđo vtrũ concuſſio ſit pctm̃ mortale: ⁊ dico qꝺ ſic in re notabili: q2 omne qꝺ eſt ꝯ iuſtitiã eſt mortale ſm.s.Tho.ij.ij.q.lix.iiij.facit.xxiij.qõ.ſ. militare.⁊ pena ei⁹ ſi de hoc crimine q̃s cõdẽnet̃ eſt infamia: vt nec teſtificari poſſit in publico: nec iudex eſſe vel aduocat⁹.ſ.q.ſ.eadẽ. ⁊ ꝑterea punit̃ in quadruplũ vt ibi in eũ.⁊.xxiij.di.qñ.

3 ¶ Tertio vtrũ talis reſtituere teneatur neceſſario quod accepit etiã ſi non cõdemnetur in iudicio: et dico qꝺ ſic: ⁊ dãti qñ nõ turpiter dedit vt ſi dedit vt faceret qꝺ debebat.xiiij.q.v.nec ſane. et ſm Ray.qui ſubdit. qꝺ ſi turpiter dedit reſtituendũ eſt nõ illi ſed pauperib⁹: vel illi in cuius iniuriã data eſt: iuxta arbitriũ eccleſie: vt in.d. c.non ſane.ſed gl. Ray.dicit qꝺ in foro cõſcientie hoc forte magis eſt cõſilium quã neceſſitas.

Condemnatus ad mortẽ aut mutilationẽ an fugere poſſit.vide.ꝭ.accuſatus.§.xvſ.

¶ De cõditione modo cã ⁊ demõſtratione.

Conditio multipſr ſumit̃ et primo importat ſtatũ perſone vt cũ dicimus iſtũ eſſe libere cõditionis aut ſeruilis.de ſer.nõ or.c.vlti.xxxij.q.iiij.liberi. ſiſr cũ dr ꝙ ꝯditio poſſidentis potior eſt vbi eſt par cauſa turpitudinis.ff.de condi.ob tur.cau.l. ſi ob tur. cau.§.porro.ſecũdo vero rerũ qualitatẽ: ſicut res alique dicunt̃ libere aut ſeruilis cõditionis.ff.⁊ C.de ſerui. ꝑ totũ tertio importat actionẽ repetẽdi aliqꝺ datũ: de qua agit̃ in ti.de ꝯdi.ob cau. da.⁊ ti.ſeq.quarto importat ſuſpẽſionẽ ꝓmiſſionis vel alterius ꝯtus: et de hac eſt hic intentio.

¶ Primo vero queritur quid eſt cõditio quam importat ly ſi aut aliquid equiualẽs: et dico qꝺ eſt diſpoſitionis.i. actus vel contractus ſuſpenſio ex euentu incerto futuro ei appoſito in quem euentum eius diſpoſitionis facta eſt collatio.ff. ſi cer.peta.l.itaq₃.vt dicendo: promitto vel lego ſi titius fuerit cõſul.hec enim diſpoſitio eſt cõditionalis ex incerto appoſito. videlicet ſi titi⁹ et eueniẽte caſu quo titius ſit conſul.purificatur et nõ plus ſuſpẽditur.inſti.de verb.obli.§.ex cõdi 1. qꝺ

tiem ali.τ.ff.de cōdi.τ demō. ꝑ totū. Uel ſm gl. in rub.ff.de ↄdi.τ demō.ↄditio eſt legati cuiꝰ de futuro defectꝰ ſeu cōfirmatio pēdet ſuſpēſio:vbi ponitur ly legati exēplariter: et ſic nō reſtringit quin eueniat alijs cōtractibus a legato: qꝛ exemplа regulā non reſtringūt.l.dāni infecti ſtipulatio.ff.de dā.infec. Uel ſm Bar.in.l.j.col.j.ff.de cōdi.τ demō. cōditio eſt q̄dā futurus euētus in quē diſpoſitio ſuſpēdit̄:τ intelligit̄ de euentu in facto vel in iure.l.multū.ff.de cōdi.τ demō. ſiue cōditionis aſſertiue τ negatiue.l.in teſtō. eo.ti. et dr̄ futurus:qꝛ de p̄terito vel p̄ſenti ꝓprie non dicit̄ cōditio.qꝛ nō ſuſpēdit.l.cū ad p̄ns cū duabus ſequētibus.ff.ſi cer.pe. vñ ꝓprie eſt cōditio q̄n ſuſpēdit in futurū euentū:ſiue incertitudo ſit reſpectu rei ſiue diei.lꝫ aliq̄ glo. dubitauerint de die mortis. τ ita tenet gl.l. in oibꝰ.ff.de reg.
2 iur.tex.eſt in.l.quodcūq̧.§.j.ff.de verb.obli.

¶ Scḋo q̄rit̄ qui ſint termini vel dictiones equiualētes ly ſi τ cōditionē importātes:τ dico vbi cauſa.ꝙ eſt ly cū vt lego cū titiꝰ fuerit cōſul. Et ly niſi:vt vendo tibi librū aureo niſi alius infra menſem cōditionē fecerit meliorē.ff. de in diem adiec.l.ij.quia ſenſus eſt ꝙ ſi alius id fecerit: nō vendo. Et ly alioqn: et ly alias. vt ſcribes mihi librū infra mēſem:alioqn vel al's decē noie pene dabis.l.ſi finito.§. ex hoc.ff.de dā.ifec. qꝛ ſenſus eſt ſi nō ſcripſerit τc. Et ly ſiue vt ꝓmitto decē ſi nauis ex aſia venerit:ſiue titiꝰ fuerit cōſul. τ que illarū cōditionū diſiūctiuarū fuerit prior diſpoſitionē purificat.l.ſi ita quis ſtipulet̄.ff.de verb. obli. Et ly vt alternatiuum: vt relinquo predia propinquis aut liberis.l.cū pater.§.pe.ff.de leg. ij.qꝛ ſenſus eſt ſi non ſunt ꝓpinqui veniāt liberi: et in hoc ſumpto ſignificato ex maiori affectione ꝓpinquoꝝ quibus teſtator primo relinquere voluit vt ptꝫ ex ordine ſcripture. Et ly quādiu. vt lego decē annis ſingulis quādiu res geſſeris heredis mei.i.ſi geſſeris.ff.de condi.τ demon.l. pater. Et ly qḋ ad donec τ quouſq̧ qꝛ idē ſignificant. Et ly dum:vt lego vxori dum erit cū filio meo.l.qui cōcubinā.ff.de leg.iij. Et ly quando: quādocūq̧:vbi:vt lego filie q̄n vel quandocūq̧ aut vbi nupſerit. Et idē eſt de alijs ſine numero.

3 ¶ Tertio q̄rit̄ q̄d eſt modus quē.ſ. importat ly vt aut aliq̄d equiualēs: τ dico ꝙ vt ptꝫ ex legibus loquentibus de illo modus ḡnaliter eſt ois qualitas adiecta diſpoſitioni.l. obligationē.§. modus.ff.de actio.τ obli.ſed ſpāliter modus eſt moderamē diſpoſitionis: per oneris appoſitionem tanq̄ cauſe finalis vt promitto vel lego tibi vt facias illud: vel ſub alijs verbis ſic diffinit̄. Modus eſt inuitatio ad quādā remunerationē vel adimpletionē loco eiꝰ qḋ eſt factū:τ ideo nō ſuſpēdit ſed clarificat. Unde ꝓmiſſum ſub modo poteſt peti de preſenti exhibita cautione de modo obſeruādo.l. qui heredi. iūcta.l.quibus diebus.§.termilius.ff.de condi.τ demōſtra.τ quod no.in.c.verum.de condi.appo.

¶ Quarto q̄rit̄ q̄bus dictionibus ſignat̄ modo: ſiue q̄ dictiōes ſunt equalētes ly vt τ dico ꝙ eſt ſꝫ dūmō:qḋ eādē hꝫ ſignificationē.ff.de hēr.ēp. l.cum ab eo. Et ly ne: vt titiū heredē inſtituo ne fideicōmiſſa ex teſtamēto ſempronij retineas: qꝛ ſenſus eſt:vt nō retineat.l.cū p̄r.§.titio.ver.plane.ff.de lega.ij. Et ly ad.vt lego mille ad monumētū meū edificādū. Et ly ꝓ vt lego decē ꝓ cura mei corporis ſuſtinenda. Et ly in: vt lego.x. in monumēto faciēdo.ſed dicēdo lego vxori in tp̄s liberorū.ly in facit cōditionē. Et idē ly noie.vt lego.x.noie dotis puellarū pauperū. vel redemptionis captiuorū.vbi nō ſignificat̄ cōditio: ſed modus.l.mille.C.de epiſ.τ cle. τ hō qꝛ ſemꝑ ſunt captiui τ puelle pauperes:ſecus ſi relinq̄ret̄ noie dotis vel redēptionis certe pſone:qꝛ tūc faceret ↄditionē. Et idē ē de oi pte orōnis: q̄ ad hoc ſignificatū adaptari p̄t ex ſe vel ſubiecta materia. 4

¶ Quinto querit̄ que ſit cauſa: et q̄uo importetur aut cognoſcatur:ſed de hoc vide.ꝫ.cauſa. 5

¶ Sexto q̄rit̄ quid ſit demōſtratio:τ dico ꝙ eſt ex aliq̄ preterito vel p̄nti accidēte vel q̄litate rei que gerit̄ certificatio vel liquidatio:vel eſt vbū vel factū quo aliq̄d oſtēditur. cū demōſtratio ſit oſtēſio:vñ vice nois ꝓprij demonſtratio fungit̄. ff.ſi cer.pe.l.certū.nec refert vt ibi dicit̄:an proprio noie res appellet̄ vel demōſtret̄ digito: vñ dicēdo lego vxori mee veſtē que cauſa eius parata eſt illa verba que cauſa ſunt demōſtratiua. 6

¶ Septimo q̄rit̄ vtrū demōſtratio falſa annihilet legatū vel inſtitutionem heredis:τ dico ꝙ lꝫ falſa demōſtratio nō ſit demōſtratio:ex ea tñ ſumit̄ q̄nq̧ ſignificatū ad inualidandū actū q̄ al's ea nō expſſa eſſet validus:vñ dicēdo lego vxori mee veſtē q̄ cā eiꝰ parata eſt:ſi nihil ſit paratū legatū nō valet.l.qnīꝰ mutiꝰ.ff.de aur.τ ar.lecꝰ ſi dicerē veſtē meā purpureā q̄ cā eiꝰ parata eſt:qꝛ licet ſit falſa demōſtratio q̄ cā τc. tñ apparet de relegata per verba precēdentia.cū vere talē habeā veſtē.vt in.d.l.mutiꝰ.Unde falſa demōſtratio nūq̄ impedit legatū.vbi cōſtat de re τ volūtate.l.ſi ſit.ff.de leg.j. Igit̄ vbi ḡra falſa demonſtratio inualidat legatū:primo dicēdo lego dotem.ſi nihil ſit in dote:qꝛ ſi demōſtratio eſt falſa non demonſtrat τ nō apparet de legato niſi per demōſt rationē.C.de fal. cā adiec. leg.l.iij. ſecus dicēdo lego centū que in dotē accepi: quia licet demonſtratio ſit falſa: tamē valet legatum quia conſtat de re legata. Et ſcḋo inualidat dicendo titiū filiū meū heredē inſtituo: in caſu.ſ.quo nō eſt ipſi teſtāti filius: quia licet cōſtet de perſona 7

tñ volũtas teſtatoris fuit inſtituere filium ⁊ ꝯſr titiũ nõ filiũ inſtituere noluit: ⁊ conſequẽter non valet: vt in.l.ſi pater.C.de here.inſti. Et tertio di cẽdo inſtituo titiũ fratrẽ meũ ſi ſciã eum non eſſe fratrẽ lʒ vt fratrẽ diligã nõ vʒ inſtitutio.l. nemo ·§·ſ.ff.de here.inſti. ⁊ hoc ĩtelligẽ ĩ foro cauſarũ. Et q̃rto inualidat dicendo lego.x.q̃ ſunt in arca ſi nihil ſit in ea.ſi tñ eſſet tñ q̃nq; valeret ad illa q̃nq;.l.ſi ſeruus·§·qui q̃nq;.ff.de lega.ſ.ſilr valet dicẽdo: lego quinq; q̃ debeo etiã ſi nihil debeã: qꝛ conſtat de re legata.l.ſi ſit.ff.de leg.ſ. Et q̃nto inualidat dicẽdo lego titio.x.q̃ ſei⁹ mihi dʒ: ſi il le nihil dẽat vt in.d.l.ff.ſit rõ qꝛ noluit legare.x. ſed cedere actionẽ: q̃ hoc caſu nulla eſt. Et ſexto dicẽdo lego bouẽ meũ et nõ eſt bos ſed equus.l. ſi q̃s in fundi vocabulo.ff.de le.ſ.valeret tñ ſi ap pareret de volũtate: vt qꝛ equũ vocare conſueue rat bouẽ rõne pigritie aut ventris magni vt.d.l. ſi q̃s. Silr valeret dicẽdo lego hũc equũ ⁊ ẽ bos. l.q̃ extrinſec⁹.de v̾.ob. qꝛ ꝑ demõſtrationẽ ad di gitũ ꝯſtat de corpore: ⁊ hoc niſi aliũde appareat q̃ꝺ equum credidi et bouẽ non eram legaturus.

8 ¶ Octauo quid ſi habẽs duos ſeruos.ſtichũ ful lonẽ. ⁊ pamphilũ piſtorẽ legauit vxori ſtichũ pi ſtorẽ. ⁊ dicit tex.in.l.q̃ habebat.ff.de re.du. q̃ꝺ ſi teſtator vere ſciuit nomen ꝓpriũ vtriuſq; ſerui ille ſeruus debet̃ cuius nomẽ expreſſit: ⁊ dicetur erraſſe in artificio: ſed ſi vere neſciuit no͞ia debe tur piſtor: et dicetur erraſſe in nomine proprio.

9 ¶ Nono vtrũ cõditio tacita faciat contractum conditionalem: et dico ꝙ non facit.l. conditio nes.ff.de condi.et de. de quo dic vt.ſ. matrimo nium.iij.§.ij.⁊.xj.et matrimonium.iiij.§.v.

10 ¶ Decimo q̃rit̃ vtrũ ꝯditio vitiet aliq̃ñ cõtractũ aut vitiet̃: ⁊ dico vt colligit̃ in ti.de ꝯdi.appo.ꝑ doc. ⁊ ꝑ legiſtas in ti.de ꝯdi. ⁊ demõ.ff. ⁊ alijs lo cis ꝙ aut conditio eſt ꝯ ſubſtantiã ꝯtus aut nõ. Et dꝛ eſſe ꝯ ſubſtãtiã act⁹ id cũ quo act⁹ ſtare nõ põt: ⁊ ecõtra nõ dꝛ de ſubſtãtia actus id ſine quo ſtare põt act⁹ vt cõiter notãt doc.in.c.fi.de cõdi. appo. ⁊ facit q̃ꝺ no.bar.ĩ.l.ſ.ff.de lib. ⁊ poſt. ⁊ ꝙ no.in.l.ſ.ff.de ver.ob.in princ. Si eſt ꝯ.ſic vitiat ꝯtũ ⁊ nõ vitiatur: vt in.d.c.fi.de cõdi.ap. ⁊ facit l.cũ hi·§·ſi ꝑtor.ff.de trãſac. Q̃ꝺ verũ eſt primo ſi apponat̃ a principio ꝯct⁹: ſecus ſi poſt ꝯtũ q̃ñ iã ille partiũ volũtate diſſolui non põt vt matrimo niũ.xxxj.q.iiij.dixit: ⁊.c.ex literis.d̾ diuor. ⁊ ſilr eſt de votis. ⁊ hmõi. ⁊ facit.l.per ſeruũ·§·deniq; ff.de vſu ⁊ habita. Et ſc̾do verũ eſt ſi per ambas partes apponat̃.de q̃ vide.ſ. matrimoniũ. iiij.§. v. Si v̾o nõ eſt ꝯ ſubſtantiã ꝯtus: ſed eſt aut im poſſibilis aut turpis.q̃.ſ.vt no.in.d.c.fi. quo ad hoc equiparant̃.ſic vitiat̃ ⁊ reijcit̃. ⁊ nõ intrat in cõtractib⁹ ſpũalib⁹.puta matrimonio et voto et hmõi: vt not.in.d.c.fi.in cõtractibus aũt tempo ralibus regulariter vitiat. vt not.in glo. in.d.c. fi.per iura ibi allegata. Quod limita in cõtracti bus q̃ fiunt inter viuos. in his aũt qui in vltima volũtate fiunt diſtingue: qꝛ aut cõditio impoſſi bilis nõ adijcit̃ in perſonã honorati. vt inſtituo titiũ heredẽ: ⁊ iubeo vt digito tangat celũ alio quin det centũ diuo. ⁊ tunc vitiat nec valet lega tum de centum factũ diuo.inſti.de lega·§·fi.not. glo.in.l.vnica.C.de his que pe.no. ⁊ ibi tenet cũ hac diſtinctiõe: aut addicit̃ in perſonã honorati i.ei⁹ cui fit legatũ.vel inſtituitur heres: qꝛ.ſ. ſub cõditiõe impoſſibili alicui fit legatũ: vel aliquis inſtituitur heres.puta ſi titius celum digito teti gerit eſto heres vel habeto cẽtũ. ⁊ tũc fauore vlti mo voluntatis reijcit̃ conditio. ⁊ valet inſtitutio ⁊ legatũ.inſti.de here.inſti·§·impoſſibilis. ⁊ cõi ter doct.in.d·§·fi.lʒ bar.in.l.ſ.ff.de cõdi.inſti. te neat contra ꝑdictã diſtinctionẽ. Si aũt conditio nec turpis eſt nec impoſſibilis nec ꝯtra ſubſtãtiã actus tunc vitiat vt no. in.c.de illis.de cõdi.ap po. De cõditiõe aũt in matrimonio ⁊ in religio ne ⁊ in ſpõſalib⁹ ⁊ in donationibus.vide.ſ.ma trimoniũ.iij.ꝑ totũ.et religio. iij·§·vij. et ſponſa lia·§·v. ⁊ donatio primo ⁊ de conditione q̃ o͞ino eſt extitura infra matrimonium.iij·§·ſ.et.ij.

¶ De conductore.

Conductor q̃s ſit infra locatio in ꝑn cipio: ⁊ quomodo ſit excõicat⁹ ſi bo nonie cõducat domum doctoris vel ſcholaris ſine conſenſu inquilini in fra excommunicatio.ix·§·iiij.

¶ De confeſſione non ſacramentali.

Confeſſio multiplex eſt ꝑmo fidei ſc̾do delicti in ſacr̾o pn͞ie. tertio delicti vel debiti extra ſacr̾m penitẽtie que dicit̃ confeſſio non ſacramentalis: et de hac nunc eſt intentio. Et eſt duplex.ſ.iudicialis: ⁊ ex traiudicialis. Et hec etiã eſt duplex q̃daʒ.ſ.q̃ eſt generalis ex intentione facta contra peccata vt que fit in miſſa. ⁊ q̃dã ſpecialis non facta ad illũ finẽ vt que eſt in communi hominum locutione.

¶ Primo vero querit̃ an ſit q̃s obligatus ad in terrogationẽ iudicis fateri delictum: ⁊ dicit pa nor.in.c.cũ ſup.de ꝯfe.ꝙ ſi iudex ꝓcedit ꝑ inqui ſitionẽ ex mero ſuo officio ſic tenet̃ quis r̃ndere veritatẽ ſub pena peccati mortalis ſi factum eſt notoriũ.vel infamia flagrat. vel ſemiplene pro batum eſt: ſm.s.tho.ij.ij.q.lxix.art.ſ.text.eſt in.c. cum dilecti.de accuſ. ⁊ hoc verũ q̃ñ agitur ad pe nã ſpiritualẽ: de qua infra pena·§·ij. non aliam. Si vero factũ non eſt notoriũ nec flagrat nõ te net̃ reſpondere de accuſa.qualiter ⁊ q̃ñ. el.ſ.etiã ſi iuraſſet dicere veritatem ſm henr.de gan.in.ſ. quol.q.xxiij.nec eſt obediendum in hoc prelato qꝛ cõtra charitatem. ⁊ occulta nõ ſunt publican

da ſʒ deo ſoli relinquēda.vi.q.i.ſi oia ꝛ.c.oues. et.c.ex merito. Si aūt iudex ꝓcedit ad inſtantiā partis: ſic nō eſt neceſſario rñdendū niſi id de q̄ q̄rit̄ ſit famoſum.i.ꝓceſſerit infamia ꝛ impediat ordinis executionē ſeu bñficij retentionē: de quo nec venit imponēda pena tēporalis. Mendaciū tamen dicere non licet: ſed vtendum alijs verbis duplicibus ꝛ ſimulatis.ar.xxij.q.v.§.ex his.vide etiam ſupra accuſatio.§.xiiij.et infra inquiſitio.

2 ¶ Secūdo querit̄ vtrū confitens conſociū crimi nis ſit teſtis idoneus cōtra ſociū. ꝛ dico ꝙ non. vt no.glo.in.l.ſi filium.C.de li.cā.vnde interrogari nō debet de cōſocijs.vt in.l.fi. et ibi p doct. C.de queſtio.ſed intellige ꝙ nō debet interrogari tanq̄ teſtis ſecus vt per dictum ei⁹ veritas inueniri poſſit ab alijs.vide infra iudicium.

3 ¶ Tertio vtrū teneat̄ quis cōfiteri poſitionē in qua lite cōteſtata actor petit.x.cū ſolum hr̄e debeat.x.vel dʒ hr̄e partē alicuius rei ꝛ petit totū: vel certe poſſit totā petitionē negare: et ſiſr q̄ri pōt vtrū poſitio habēs aliquā partē falſam negari poſſit tota ratiōe ptis falſe. ꝛ dicit Bar.in.l.ſi is qui ducenta.§.vtrū.ff.de re.iu.ꝛ in.l.i.§.ſi ſtipulāti.de ver.ob.ꝛ no.Pañ.in.c.de plus peti.ꝙ aut id qđ in libello ſeu poſitione petit̄ eſt falſum rōne q̄litatis: ꝛ tunc negari pōt in totū: qꝛ videt̄ aliud factū vt quia ponis me hodie comediſſe in eccl'ia poſſum negare totū: lʒ alibi comederi: qꝛ verū eſt me nō comediſſe in eccl'ia: aut eſt falſum in quātitate ſeu i parte ſumme vel rei ꝛ tūc in iudicio negari nō pōt in totū: ſed cōfitēda eſt pars debita: ꝛ ratio eſt ſm cū qꝛ petens totū petit q̄lʒ partē ei⁹. Vñ petr⁹ tenuit talē periuriū: vt refert Bal.in.d.l.ſi is q̄ ducenta.et facit tex.cū gl.in.l. pupillus.§.fi.ff.de ver.ſig.vbi ptʒ ꝙ debitor negās rē eſſe ſuā negat ſibi ꝛ alteri ſcʒ priuato eſſe cōmunē: ꝛ gl.in.c.fi.xij.q.i.ibi tñ addit gl. ꝙ res ciuitatis vel vniuerſitatis non eſt cuiuſlibet.xij. q.ij.q̄ manumittit̄.ꝛ.in.l.q̄ ſolidū.in ṗn.ff. de le. ij.vbi petens totū aduerſariū conſtituit in mora in parte debita: ꝛ hoc eſt ꝫ pcuratores nr̄i tpis. Ego aūt dico ꝙ dr̄t.x. licite iurat ſe nō dēre.xx. nō aūt ſe nihil dēre: qꝛ eſſet negare quālibet ptē.

4 ¶ Quarto vtrū teneat̄ quis cōfiteri poſitionē in qua ponit̄ abſolute qđ conditionate debet̄: ꝛ dico ꝙ nō: qꝛ eſt falſa rōne q̄litatis.nā ſi confiteret̄ debeo ſed ſub ꝯditione actor accipe poſſet partē confeſſionis p ſe.ſ.debeo: ꝛ reus haberet aliā pbare.ſ.ſub ꝯditiōe ſm cautelā Pañ.in.c.i.de po. pla.ꝛ Bart.i.l.aureli⁹.§.idē q̄ſiuit.ff.de lib.leg. vbi dicit ꝙ ſi q̄s fatet̄ ſe hominē occidiſſe: ſed ad ſui defenſionē nō credet̄ ei ꝙ propter ſuā defenſionē occiderit: qꝛ p̄ſumptio eſt ꝫ eū rōne operis perpetrati cū ſit factū iure dānatū: ꝛ qꝛ cōiter nō contingit ꝙ aggreſſus occidat aggreſſorem.vbi vero hec ceſſant nō pōt q̄s accipere p ſe cōfeſſionis partē et partē refutare qñ confeſſio facta eſt vnico cōſtructu ſm archi.in.c.i.de confeſ.lib.vi.

¶ Quinto vtrū cōfeſſio iudicialis p̄iudicet confitēti ꝛ dicit Pañ.in.c.ex pte.de ꝯfeſ. qđ ſic ſi ſit maior.xxv.anno.ꝛ fiat ſpōte ꝛ ex certa ſciā ꝛ expreſſa cā.ꝛ corā ſuo iudice pte p̄ſente: ꝛ non ſit ꝫ naturā: nec ꝫ ius ꝛ fiat de re litigioſa ꝛ non ſit ꝫ libertatē alias non p̄iudicat: vide diffuſe in.d.c. ex pte.qꝛ poti⁹ eſt fori cōtētioſi de q̄ ṗncipaliter nō intēdo. Direc.etiā li.iiij.dicit ꝙ confeſſus in iure cōtra ſe habet̄ p cōuicto: ꝛ vʒ cōfeſſio ꝯcurrētibus tñ q̄ his verſiculis cōtinent̄. Maior ſpōte ſciens dñs pars: lis ſed et in ſe. Cōfeſſus certū compos pauidice iure dānat̄.niſi ius: fauor: aut natura repugnet. Dicitur aūt maior ſcʒ.xxv. an. qꝛ minor cōtra ſuā cōfeſſionē ſine autoritate tutoris reſtituit̄.ff.de cōfeſ.l.certū.§.minorē. Dicit̄ etiā ſponte: quia interueniēte coactione non eſt obeſt ꝯfeſ.xv.q.vi.c.i. ꝛ ſi q̄s per anguſtiā tormētoꝝ cōfiteat̄: nō obeſt niſi in cōfeſſiōe p̄ſeuerauerit poſt tormentorū depoſitionē.ff.de q̄.l.i.§.diuus. Ubi dicit Bar.cōfeſſionē factā per tormēta tam q̄ ſit adhibita tortura: vel aliquo ligato et precedentib⁹ minis de tortura.vel in carcere fame ꝛ frigore multū affligēte: nam tūc formidine tormentoꝝ videt̄ facta. Ad aliquē aūt p̄ſeuerare in cōfeſſiōe opʒ p.l.ij.C.de cuſto.re.qđ poſt dictā cōfeſſionē reducat̄ ad locū publicū.i.corā notario ꝛ pſonis publicis confiteat̄: dʒ tñ iudex arbitrari eque vt reducat eū poſtq̄ ceſſauerit tormētorū dolor: qꝛ ſi reduceret eū ad banchū ſtatim inſtantibus doloribus totū hoc videretur tormentorū formidine factū argumen.l.qđ ait.§.fi.ff.de adul. Et ſm Lud.ro.in ſuis ſingularibus officiales ſunt homicide: ꝛ tenent̄ de omni damno qui ad torturam ſine iudicijs ponūt homines q̄ tormentorū metu cōfitent̄ perpetrata delicta: ex qua confeſſiōe deinde ſuſpendunt̄.nec valet talis cōfeſſio ſine indicijs vt in.d.l.i.in princ.ff.de que. nec cōfirmatur per indicia ſi ſuperueniāt.vt vult glo.ſingularis in.l.maritus. ff.e. de qua gaudet Bal.in.l.fi.C.de accuſ. Dicitur etiā ſciēs: quia ſi errat ꝛ ſuū errorē ante ſententiā pbare poteſt: nō obeſt ſibi ꝯfeſſio.de cōfeſ.c.fi.vnde etiā de aduocato dicit azo ꝙ ei⁹ confeſſio quādocunq̄ ante ſententiā pbato errore poterit reuocari. de cenſi.olim.vbi hoc no.bar. Dicitur etiā dñs qꝛ pcuratoris cōfeſſio nō nocet dño abſenti.ff.de confeſ.l.certum.§.ſi quis nec obſtat quominus infra triduum reuocare poſſit: etiam nudo verbo: non autem poſt triduum niſi dominus veniens probare velit errorem probabilem anteq̄ negociuʒ finiatur: quia nemini nocet error facti. d.ca.fi. ſi tamen procurator confiteatur domino preſente:

perinde eſt ac ſi dñs cãe ꝯſiteret̃:niſi ꝯdicat ex
die. Dicit̃ et pars q̃ reqrit̃ aduerſariũ eẽ pſen
tez:alĩas nõ nocet pte abſente.v.l.certũ. Dicit̃
ẽt lis:q̃ ſi ꝯfeſſio nõ fiat de re litigiſa vel de q̃
poſſet eẽ lis : non nocet.ff.de inter.act.l.ꝯfeſ
ſiõib9. Dicit̃ ẽt ſʒ ꝛ in ſe.i.ꝯ ſe:q̃ ſi p ſe ꝯfiteret̃
ei ñ pdeſt vt ei ſtet̃ ſʒ ſolũ ꝯ ſe.xiij.q.ij.c.j. Di
cit̃ ẽt ꝯfeſſus certũ al'ſ ſup incerta re nõ daret̃
ſnĩa.j.q.iij.graue.ꝛ ſi nõ vult r̃ndere vel r̃nſio
nẽ ſuã declarare habeat̃ p ꝯfeſſo vel negato ſi
cut ſi ꝯfeſſio vel negatio faceret ꝯ ipſm ſicut de
eo dr̃ q̃ iuramẽtũ de calũnia pſtare nõ vult.de
iura.calũ.c.ſi. Dicit̃ ẽt cõpos q̃ ꝯfeſſio furioſi
ei nõ nocet.de ſucce.ab inte.c.ſi.ꝛ idẽ dici põt
de ꝯfeſſiõe facta iracũdie calore q̃ nõ nocet niſi
det̃ pſeuerãtia.de diuor.ex lr̃is.iũcta gl. Dicit̃
etiã p iudice.i.corã iudice ſuo al'ſ regul'r non
piudicat.C.eo.l.vnã.lʒ caſual'r preiudicet facta
exteri9.de fide inſtru.ſi cautio:ꝛ in alio caſu.eẽ
de exce.pla.quã ſit. Dicit̃ ẽt iure.i.iudice ſedẽ
te p tribunali:al'ſ pinde eẽt ac ſi corã priuato
fieret.extra eo.c.ij.ꝛ vi. Dicit̃ ẽt damnat̃.ſ.ac ſi
eẽt teſtib9 ꝯuict9:ꝛ ſic ītellige nullas eẽ partes
iudicis in ꝯfitẽtẽ.ſ.examinatorias ſec9 cõdẽna
torias.v.c.ij. Dicit̃ ẽt niſi ius q̃ iure repugnã
te non obeſt:vt ſi xp̃ian9 fateat̃ ſe iudei manci
piũ qđ iure phibet̃.extra de iude.c.ſi. Dicit̃ ẽt
fauor.ſ.mr̃imonij:ꝯ qđ nõ vʒ ꝯfeſſio.de eo qui
cogno.ꝯſang.vxo.ſup eo.ſʒ ſi eẽt p mr̃imonio
ſtaret̃ ꝯfeſſiõi niſi alij piudicaret̃. Dicit̃ ẽt aut
natura repu.q̃ ſi ſec9 vel nãliter frigid9 fateat̃
ſe adulteriũ cõmiſiſſe vel ĩpubes non nocet.de
frig.ꝛ male.qđ ſedem. Confeſſio aũt extra iudi
6 cium regulariter non preiudicat confitenti.
¶ Sexto q̃rit̃ vtrũ cõfeſſio extraiudicalis nõ
ꝯ partẽ piudicet in abſentia ptis:ꝛ dicit Pañ.
in.c.ſi cautio.de fide inſtru.ꝙ qñ promiſſio fit
pſenti ſic: pmitto tibi preſenti ꝙ dabo abſenti
cẽtũ:tũc obligat̃ nãliter ꝛ de iure ciuili:ſec9 ſi
diceret pmitto tali abſenti centũ:q̃ tunc non
obligat̃ etiã nãliter:q̃ nõ ẽ cui acquirat̃ obli
gatio ꝛ no.gl.ꝛ doc.in.l.ſtipulatio.§.ſi q̃s inſu
lam.ff.de verbo.oblig.et in.l.ff.de pac.ꝛ in.c.
ſi tibi abſenti.de preben.lib.vj. Fallit hoc qñ
quis dicit tutori pupilli curatori furioſi actori
vniuerſitatis quod promittit pupillo furioſo
vl' vniuerſitati : q̃ obligatur.l.cum qui.§.iiij.
7 cum tribus ſequen.ff.de conſti.pecu.
¶ Septimo q̃ritur ad quid valeat confeſſio ge
neralis nõ ſacramẽtalis facta contra peccatuʒ
in miſſa ꝛ prima vel cõpletorio ꝛ predicatione
ꝛ hmõi:ꝛ dico ſm.s.Tho.ꝙ valet ad remiſſio
nem venialiũ in toto vel in parte:ꝛ hoc ex ꝯtri
tione cõfitentis ꝛ humilitate cõfeſſionis ꝛ ora
tione ſacerdotis:imo ꝛ cuiuſlibet dicentis mi
ſereat̃ nõ aũt clauiũ ptãte:ꝛ ſm pe.ad remiſſio
nẽ pene debite p mortalib9 remiſſa pri9 culpa
nũq̃ tñ p hãc remittit̃ culpa mortalis ẽt obli
ta ſine cõtritione ſm archie.q̃ ſcʒ ibi virt9 cla
uiũ nõ facit de attrito ꝯtritũ:imo nec venialis
eadẽ rõne. Qui aũt in hac dicit ſe oĩa pctã ꝯmi
ſiſſe falſum nõ dicit:q̃ ſm Ray. loquit̃ in pſo
na oĩm fideliũ.vel ſm Aug.i vno pctõ poſſent
multa notari:vl' intelligit̃ nõ de ſingulis gene
rum:ſed de generibus ſingulorum ſm archie.

¶ De confeſſione ſacramentali primo
in ſe quid ꝛ qualis ſit.

Confeſſio ſacramentalis dr̃ ſm direc.
ꝛ Ray:q̃ſi ſiml' vel ex toto.vel vndiq̃
faſſio.i.locutio.ꝛ is confitet̃ q̃ totũ fa
tet̃:q̃ ſicut ſnĩa ſic confeſſio q̃ ſnĩam
generat dʒ eẽ certa dicẽte.l.certũ.ff.de confe.
ꝙ certũ ꝯfeſſus p iudicato erit:ꝛ ſicut dicit.s.
tho.iiij.di.xvij.conuenientiſſime.diffinit̃ ſic ab
aug. Cõfeſſio eſt p quã morb9 latens ſpe venie
aperitur:ꝛ ſic tãgit̃ materia.i.pctm̃ ꝛ actus.i.ape
rire:ꝛ finis ei9.i.venia ſʒ iſta diffinitio cõpetit Con
etiã cõfeſſioni ſacr̃ali impfecte.i.q̃ hʒ defectũ: feſ
puta q̃ nõ eſt integra vel hmõi. Cui cõcordat ſio.
Pe.in.iiij.dicẽs ꝙ cũ tripliciter fiat confeſſio
peccati:ſcʒ in foro aĩe interius corã deo:in fo
ro pnĩe exteri9 corã dei vicario:in foro ꝯtentio
ſo corã iudice:in prima pctm̃ nõ aperit̃: q̃ deo
apertũ erat i tertia aperit̃ q̃dẽ ſʒ nõ ſpe venie:
ſcʒ regulariter:ſʒ i ſcđa aperit̃ ſpe venie:et ꝯñr
ſi aperit̃ alio fine:ſcʒ ad cõſultãdũ:aut ad leui
tatẽ aut ad laſciuiã vel hmõi:non eſt confeſſio
nec illud peccatũ eſt dictũ in ꝯfeſſione nec ſcđʒ
ray.ſacerdos tenet̃ illđ tenere ſecretũ.ſ.eo mõ
quo ſi dictũ eẽt in cõfeſſione vt dicet̃ infra.vl'
ſub alijs v̾bis a Ray.ſic diſſinit̃ cõfeſſio pfecta
Cõfeſſio eſt legitima corã ſacerdote pcti decla Con
ratio. confeſſio ſacr̃alis eſt declaratio pcti vt feſ
excludat̃ cõfeſſio facta de eo corã ſacerdote vt ſio.
excludat̃ cõfeſſio iudicialis:legitĩa id eſt ſcđʒ
pcepta legis facta.vt excludat̃ ꝯfeſſio ſacramẽ
talis que non eſt integra:vel hʒ aliũ defectũ
Confeſſio aũt ſacramentalis eſt duplex.ſ. ſpe
cialis qua quis ſpecifice peccata confitetur:de
qua principaliter hic intenditur: et generalis
qua ſcʒ quis poſt ſpãlem oĩm occurrentiũ me
morie:dicit ſuã culpã de oĩbus alijs cõmiſſis
cogitatione locutione ꝛc.ꝛ valet ad remiſſio
nem mortalium oblitorũ ſm doc.etiam ſi quis
non eẽt contritus ſed attritus ſolum: q̃ ſcđm
archie. Imo.s.Tho.ꝛ alios theologos in con
feſſione fit quis de attrito contrit9 virtute cla
uium:ꝛ multo magis valet ad remiſſionem ve
nialium ex quatuor ſecunduʒ.s.tho.ſ. ex con
tritione confitentis : humilitate confeſſionis:

o:atiõe ſacerdotis:vt eſt publica ꝑſona:⁊ clauiũ
ꝑtãte. Sꝫ itellige dũmõ ꝗs ſit de eis ſaltẽ vir
tualr̃ ꝯtritꝰ vel attritꝰ:alioꝗn ſtante volũtate
ad illa i hac vita remitti ñ pñt: qꝛ eẽt cã ſine ef
fectu.i.volũtas peccandi ſine pctõ. Nec tñ ex
obliuione peccatoꝝ ꝙ ꝗs ſic ꝯfitet̃ ⁊ õ ꝗbꝰ ꝯte
rit̃ ſolũ in genere reportat homo commodũ ſꝫ
s.Tho.qꝛ nec tm̃ ſibi de pena remittit̃: nec tm̃
1.qõ mereť ſicut ſi particulariter fuiſſet confeſſus.
¶Primo ꝰo ꝗrit̃ ꝗlis ſit ꝯfeſſio legitima:vel
ꝙ ſunt ꝯditiões ꝯfeſſiõis legitime vel reꝗſite
Con ad eẽ legitimã:⁊ dico ſm.s.Tho.vbi ſupra qõ
ditio debẽt eẽ ſexdecĩ.his ꝟſibꝰ ꝯtẽte. Sit ſimplex
nes humilis ꝯfeſſio pura fidelis. Atqꝫ freꝗns nuda
hõe diſcreta:libẽs:verecunda. Integra:ſecreta: la
Con chrimabilis:accelerata. Fortis ⁊ accuſans:⁊ ſit
feſſi- parere parata. Quoꝝ expoſitio ſcõꝫ ipꝫ ⁊ alios
onis theologos hec eſt. Simplex.ſ.ꝯtinẽs ſolũ pcti
grauitatẽ ſine mixtura hiſtoriarũ. Humilis.ſ.
iteriꝰ vt ꝗs ſe miſerũ ac ĩfirmũ cognoſcat:⁊ fa
teat̃ ẽt ex ꝯgruitate exteriꝰ:vt flexis genibꝰ ca
pite diſcooꝑto aut velato veſte lugubri ⁊ hmõi
pura.i.recta ĩtẽtiõe facta. Fidelis.i.verax ſine
falſitate:vel fidelis ſcõꝫ alios.i.in fide catholi
ca ⁊ ꝯfidẽtia venie:ſꝫ prima expoſitio ẽ melior:
qꝛ fides ⁊ ſpes nõ ꝑtinẽt ad eiꝰ ꝯditionẽ vl̃ ꝗli
tatẽ ſꝫ ad ſubſtãtiã. Atqꝫ frequẽs.i.crebra:⁊ ad
hoc eſt ad bñ eẽ:⁊ ſcõꝫ Ray.dupl̃r põt intelligi
ſcꝫ ſiue quo ad pctã nuoua ꝯfeſſa:vt crebro ca
dẽs crebro reſurgat ꝑ ꝯfeſſionẽ:ſiue quãtũ ad
ꝯfeſſa vt denuo ac ſepe dicant̃. Nuda.i.ꝟboꝝ
obſcuritate minime velata:ſꝫ ita clara vt ꝯfeſ
ſor patẽter ĩtelligat pcti ſpẽꝫ ⁊ grauitatẽ quã
uis hic diſcretiõe opꝰ ſit:vt ĩ pctis laſciuie ꝟba
ſint rara ⁊ pudica ⁊ ſobria ⁊ honeſta quãtũ eſt
poſſibile:ita tñ ꝙ factũ clare ĩtelligat̃:ne ſacer
dos tãgat̃ motu ſenſualitatis ſcõm.s. Tho.et
Gui. Diſcreta vt maiora maiori põdere dicãt̃:
vel diſcreta ſcõm ſum.ꝯfeſ.ad ſciẽdũ ꝗrere ido
neũ ⁊ diſcretũ ſacerdotẽ:libẽs.i.ſine coactiõe
nõ ſolũ abſoluta ſꝫ ẽt ꝯditiõata:ne.ſ. ꝯfiteatur
ꝗs coactꝰ humana verecundia aut timore repul
ſiõis ab eccleſia vel.ſac. Verecũda ne.ſ.ꝗs ĩ re
citãdo pctã ſe de illis iactet ꝓpter aliquã ſecu
li vanitatẽ.ſed erubeſcat de offenſa dei intꝰ et
etiã de ſacerdote extra qꝛ hoc eſt ſatiſfactoriuꝫ
pene.de pe.di.vſ.c.ſ. Integra vt.ſ.nihil ſubtra
hat ꝗs de mãifeſtãdis:qõ de mortalibꝰ ĩtellige
qꝛ quo ad venialia ſcõm Petrũ dimidiari põt
niſi dubitent̃ eſſe mortalia. Secreta.ſ. quantũ
ad ꝯditionẽ fori in ꝙ de ſecretis ꝯſcie agit̃ que
debẽt eẽ ſecreta ex parte ꝯfeſſoris:ne detegat
pctõrẽ:⁊ ꝯfitentis ne detegat verenda pr̃is ſui
velut Chanaã. Geneſ.ix.niſi vbi expediret. La
chrimabilis ſcꝫ ſaltẽ interiꝰ quo ad dolorẽ de
pctõ. Accelerata ne.ſ.dietim differat̃:ſꝫ ſtatim
poſt lapſum pcti ꝯfeſtiue ꝑficiat̃. Fortis.i.con
ſtãs ne ꝗd ꝓpter timorẽ ſatiſfactiõis aut pec
catorũ verecũdiã omittat̃. Et accuſans pctõrẽ
⁊ nõ aliũ. Et ſit parere ſcꝫ ſacerdoti parata. Hec
ꝯditiões nõ ſunt oẽs de neceſſitate vt patebit
per ſequentes qõnes ꝗbus declarant̃: ſed due
ſunt de bene eſſe ſcꝫ qõ ſit frequens et qõ feſti
na:que ſic differunt:quia ex duobus eque cre
bro confitentibus: vnus accedit ſtatim poſt
peccatum alacer et promptus: alter tarde tri
ſtis et piger: vnde male ſupple.in quadriga.
has ſexdecim conditiones reducit ad.xſ.quia
omnes ſunt diſtincte vt patet ex dictis.
¶Scdo ꝗrit̃ quãtũ ad feſtinationẽ vtrum ne 2
ceſſariũ ſit cõfiteri peccata mortalia ſtatim ha
bita opportunitate:et dico qõ ſcõm.s. Thom.
in.iiij.diſt.xvij.confeſſionẽ in ꝓpoſito tenetur
ꝗs quãdo ⁊ ad cõtritionẽ tenet̃ ſcꝫ qñ peccata
memorie occurrũt:ꝙ limita ſm Pet.de pa.in
iiij.ſi occurrant practico.i.ſicut materia dele
ctationis aut deteſtatiõis:⁊ hec eſt etiã mens
s.Bonauẽ.⁊ Alex.de ales:vt patebit infra cõ
tritio.§.ij. Ad confeſſionẽ aũt actualiter faciẽ
dam poſt mortal Inno.in.c.oĩs.de peni.et re
miſ.tenet indiſtincte quod homo tenet̃ ſtatim
ſiue peccatum ſit publicũ ſiue occultũ:et idem
videt̃ ſentire Archi.in.c.ille rex.de pe.diſt.iij.
glo.aũt de pe.diſt.v.in ſum.vt̃ limitare quãdo
pctm̃ eſt notoriũ.s.Bona.aũt in.iiij.diſt.xvij.
idẽ ſentit de religioſis qõ tenentur ſtatim: qꝛ
totum tp̃s eſt eis penitentie:⁊ de clericis hoc
dubitat de laicis vero aſſerit quod teneantur
ad ſtatim qñ adeſt talis cõmoditas qua rõna
biliter non expectat̃ maior quo ad tp̃s et ſacer
dotẽ:qõ quidẽ qꝛ hoc vt̃ eis in quadrageſima
rõnabiliter pñt id tp̃s expectare:⁊ ſupplemen
tum conat̃ ex verbis eius oſtẽdere ꝙ etiã ipſi
laici teneantur ad ſtatim cũ eis occurrit oppor
tunitas:⁊ hoc ipſo tꝫ in alio loco. Sed nullus
iſtorũ ꝓbat efficaciter dictũ ſuũ:⁊ cõis doctri Qñ
na eſt in contrarium:vnde firmiter tenẽda eſt cõfi
opinio.s.Tho.qõ nullus tenetur ſtatĩ niſi in ten
caſibus qui dicentur:qꝛ cum preceptum de cõ dus.
fitendo ſit affirmatiuũ nõ obligat niſi pro loco
⁊ tp̃e ꝙ dupl̃r contingit primo.ſ.per accidens
quãdo aliquid ĩminet faciendũ qõ ſine pecca
to facere nõ põt niſi confeſſus: ſicut ſi dꝫ quis
cõmunicare:inde venit obligatio cõfitendi ſe
mel in anno qꝛ ſemel communicãdum eccleſia
ſtatuit.ſecundo per ſe:⁊ ſic non tenetur homo
ad ſtatim ſicut nec ad baptiſmum qõ eſt maio
ris neceſſitatis:qꝛ eadẽ ratio eſt de vtroqꝫ dif
ferendo cum vterqꝫ ſit ſacramentum neceſſita
tis:ſi tñ periculuꝫ mortis iminеat per ſe tene

tur homo ad confeſſionē ſicut ⁊ ad baptiſmū: qꝛ
ea q̄ ſunt de neceſſitate ſalutis homo in hac vita
tenet̄ implere. Et hec opinio eſt pbabilioꝛ q̄uis
periculoſum ſit differre. Et ꝙ dr̄ de religioſis ni
hil eſt qꝛ ad alia nō tenentur q̄ alij hoīes niſi ad
q̄ ex voto ſe obligarunt. hoc ex. s. tho. interca ſim:
cuius opinionē ſequit̄ pe. de palu. ricar. duran.
Jo. de neapo. in quol. archi. et cōis ſchola theo-
Car logoꝝ ⁊ canoniſtarū. Unde ſileat hic ſumma an
pit gelica ⁊ ſupplementū ſectantes opinionē. s. bo-
ſum na. quā tñ ſum. ro. non ſequit̄. Et lꝫ ſit tutius ſta
maz tim confiteri q̄ differre non tñ eſt tutiꝰ tenere qꝺ
ang. ſic obligemur: quia viri timorati haberent maxi
mas occaſiōes peccādi cum aliq̄n in mēſa vel in
qua platea recordari poſſent de peccato ⁊ hr̄e cōfeſ-
tuoꝛ ſoris copiā. ¶ Quatuoꝛ tñ ſunt caſus in q̄bus ho
caſꝰ mo tenet̄ ad ſtatim confiteri ſ̄m pe. de palu. ⁊ cō
in q̄ muniter doctores. ¶ Primꝰ ſi hꝫ cōicare ⁊ adeſt
bus copia cōfeſſoris: qꝺ limitat ricar. niſi de propin-
ſtati quo expectaret aliū cui deuotius ⁊ ſecuriꝰ confi
cōfi. teat̄ qꝺ tñ credo. s. tho. nō approbaret niſi cōfeſ-
ſoꝛ pn̄s eſſet talis ꝙ cēſeret confeſſoris copiā nō
hr̄e infra Euchariſtia. ⁊. §. et itē euchariſtia. iq.
§. xiiij. ⁊ ſilr̄ tenetur ſtatim ſi hꝫ recipere ordinē ꝫ
ſacrū ſ̄m. s. Tho. j. quol. q. vj. ar. ij. Et hoc qdā et
petrus de pal. extendunt eadē rōne ad ſuſceptio-
nē cuiuſlibet ſacri. vide. j. matrimoniū. j. §. j. in fi.
ſed nō eſt eadē ratio: qꝛ ſuſcipiēs ordinē ſacrū ex
more eccl'iaſtico cōicat: non aūt 𝔷hēs matrimo-
niū: p̄terea oppoſitū huiꝰ ſentit. s. Tho. qꝛ ſ̄m eū
ordines minores ſunt eccleſie ſacr̄m. ⁊ tñ eos vr̄
excludere ab iſta obligatiōe cum dicit ſi hꝫ ſuſci
pere ordinē ſacrū ⁊ nō dicit ordinē ſimplr̄. vnde
in alijs ſi ſufficit contritio et ſumma purificatio
qui eſt p confeſſionē req̄rit̄ ſolū in ſummo ſacro
euchariſtie in quo nō ſolū grā ſed fons ⁊ auctoꝛ
grē ſuſcipit̄ xp̄s. Jmo etiā hoc. s. hoīem tene-
ri ad ſtatim confitendū: ſumma ang. dicit ſ̄m ali
quos extendi ad eū q̄ ſacra alijs adminiſtrat vel
actū ſolēnē exercet in eccl'ia: vt legere euāgelium
⁊ allegat landul. ⁊. s. tho. in. d. quolibet. vbi q̄cq̄d
ſit de landulpho. ſ̄pe. s. th. hoc nō dicit imo archie.
dicit ſe nullū legiſſe doctorē qui hoc dare dicat
vnde in talibꝰ cōtritio ſufficit. ¶ Scḋs eſt q̄n q̄s
2 eſt i periculo mortis ſcꝫ notabili vel pbabili: qꝺ
ſ̄m pe. de pal. tūc eſt q̄n q̄s eſt in tali caſu in quo
frequenter hoīes moriunt̄: vt in naufragio bello
acuta febre. vel graui infirmitate: propter qꝺ p̄ci
pitur medicis: vt vocati ad infirmos efficaciter
faciant vt prius aduocentur medici ſpūales. de
3 quo. j. medicus. §. ij. ¶ Tertius eſt q̄n conſcientia
dictat ſtatim eſſe cōfitendum neceſſario: qꝛ vt hr̄
xxviij. q. j. §. ex his. oē qꝺ eſt 𝔷 conſcientiā. s. p̄cepta
4 ſ̄m glo. edificat ad gehēnam. ¶ Quartus q̄n pro-
babiliter videt ꝙ illo anno copiā idonei confeſ-
ſoris habere nō poterit. ¶ Quintū addūt aliqui: 5
q̄n peccatoꝛ poſt confeſſionē ⁊ cōmunionē in pa
ſcate recolit ſe oblitū confiteri aliqꝺ moꝛtale: qꝛ
tenet̄ ſtatim confiteri: nec pōt expectare futuram
quadrageſimā qꝛ exponeret ſe p̄iculo obliuiſcen
di denuo: ſed hoc nihil eſt: qꝛ obliuiſci pctm̄ mor
tale non eſt peccatum moꝛtale: vnde iſte non ſe
exponit periculo peccati moꝛtalis: nec tenetur la
boꝛare ne obliuiſcatur: alioquin teneretur ſemp
deferre inſtrumenta ſcribendi peccata quod eſt
ſtolidum. ſed ſuff. cit quod velit recordari. ⁊ pro-
ponat confiteri quando alia vice tenebitur.
¶ Tertio querit̄ quātū ad frequētiā vtrū aliquo s. qꝺ
caſu teneat̄ quis denuo confiteri pctā confeſſa et
reiterare confeſſionē: ⁊ dico ꝙ lꝫ ſit expediēs ea-
dem rite cōfeſſa frequēter 𝔷fiteri. de pe. di. j. quē
penitet. qꝛ hoc cōfert remiſſionē pene ratione ve
recūdie. ⁊ actꝰ de ſe boni ⁊ ad augmentū grē rō-
ne 𝔳tutis clauiū tñ hoc nō eſt neceſſariū ſ̄m oēs
doctores: nec tenet̄ q̄s obedire p̄lato p̄cipienti
vt recōfiteat̄: imo ſ̄m Pe. de palu. papa legē con quā
dere non poſſet q̄ hoc preciperet. Fallit tñ hoc di do
ctū in multis caſibꝰ in quibus tenet̄ q̄s reiterare ite-
cōfeſſionē. ¶ Primo ſ̄m. s. tho. Pe. Ray. Ho. ⁊ oēs randa
ſi aduertēter tacet moꝛtale: vel qꝺ credit aut du- 𝔷feſ.
bitat pbabilr̄ eſſe moꝛtale aut circunſtantiā ne-
ceſſariam ex verecūdia vel alia iniuſta cā: qꝛ mor
taliter peccat p̄pter fictionē ⁊ irreuerentiā ſacri
et reiterare tenet̄. Et ſilr̄ ſ̄m dictū Dur. tenetur ſi
omiſit ex ignorātia craſſa vel q̄ ex propria nota-
bili culpa proceſſit: ⁊ cōſentit gl. Ray. ſub tit. de
pe. ⁊ re. vt quia noluit de ſuis peccatis cogitare:
et idem eſt ſi omiſit ex craſſa obliuiōe ſ̄m Ricar.
in. iiij. dis. xvij. Si tamē cōfiteretur eidē memorie
pctōꝝ prioꝝ ſ̄m. s. Bona. vel ſaltē pnīe impoſite
ſ̄m Pe. de palu. ⁊ Dur. ordinis mi. ſufficit prius
confeſſa recōfiteri in gn̄ali ſolū dicēdo: dico meā
culpā de his que prius vobis dixi: ſicut ſi nulla
fuiſſet abſolutio de facto q̄ differri pōt per mul-
tos dies: etiā ſi confeſſoꝛ eſſet oblitus dūmodo
prius taxaſſet pniam. qꝺ ſi non feciſſet oporteret
ad memoriā reducere vt fieret iuſta moderatio.
Et idē ſ̄m eundē Pe. eſt in caſibꝰ ſequentibꝰ. Si
aūt aliq̄d boꝛū omittit ex iuſta cā puta qꝛ dubi-
tat probabiliter cōfeſſorē ſollicitare ad malū qꝺ
omittit: vel reuelaturū confeſſionē: vel cognitu-
rū aliqꝺ peccatū qꝺ cōfitēs audiuit in confeſſio-
ne: vr̄ excuſari. Silr̄ qui omittit ex obliuione vel
ignorantia probabili facta debita diligētia quā
cōi lege permittit humana fragilitas ſ̄m Ricar.
q̄ eſt debita ſ̄m Sco. q̄n quis tantā adhibuit ad
memorandum quantā quis opponeret in re ar-
dua: ⁊ q̄ ſibi multū eſſet cordi. Silr̄ qui ex neſcie
tia puta qꝛ non credit eſſe pctm̄ excuſat̄: qꝛ lꝫ alī
q̄n non excuſet hoc quin talis peccet dum talia

agit contra legem dei aut nature: excuſat tñ ne
peccet non penitẽdo vel nõ cõfitẽdo ſpãliter: ſed
ſolũ in genere cõfitẽdo ignorata.i.nõ cognita et
oblita: vñ pueri et puelle nouiter cognoſcentes
eſſe mortale qꝺ alias ſciẽter omiſerũt cõfiteri ex
neſciẽtia grauitatis ei⁹:non tenenť iterare con-
Car feſſionẽ:qꝺ ſum.ang.verũ credit etiam ſi tali pec
vit cato erat annexa:excõicatio ſed hoc eſt magnus
ſi. error ei⁹ vt patebit infra cõfeſſor.iij.§.xiiij. ⁋Se-
ang. cũdo ſm.s.Tho.ꝛ Pet.Ricar.qñ ex cõtẽptu vel
negligẽtia nõ impleuit penitentiã ꝓ mortalibus
iniũctã ad quã ex ꝑcepto teneť: nec implere põt:
qꝛ eſt ius oblitus:ſi tñ eã ꝑficere põt tanquã me-
mor reiterare cõfeſſionẽ minime teneť precipue
qñ tẽpus prefixũ nõ fuit qꝺ trãſgredi non poſſet
quãuis ei eſſet declaratũ quo tꝑe eã ꝑficere de-
beret.imo etiã ſi eſſet ꝑfixũ.lʒ illud tranſgredien
do ſine iuſta cã peccaret mortalr. Silr non tene
tur iterare confeſſionẽ ſi talis pnĩa erat iniuncta
pro venialib⁹ ad quã nõ teneť de neceſſitate ſm
s.Tho. nec ſilr ſi eã omiſit ex impoſſibilitate. i.
maxima difficultate: puta infirmitate vel hmõi:
nec ſilr ſi eã non acceptauit ſm Sco. de quo.j.§.
xxiiij.nec ſilr.ſi eã ali⁹ cõfeſſor mutauit ſm Pet.
de pa.etiã nõ cognito pctõ ꝓ quo erat impoſita.
3 ſʒ de hoc.j.§.xxxj. ⁋Tertio ſm.s.tho.Pet.ꝛ Ho
ſtiẽ.ex parte ꝯfeſſoris.qñ eſt notabiliter ignorãs
neſciẽs diſcernere inter mortale ꝛ veniale de oĩ-
bus pctĩs:ꝛ precipue ſi penitens caſus habet in-
tricatos. Hoc tñ durã.or.mi.limitat niſi ipſe pe-
nitẽs eſſet perit⁹ ꝛ inſtrueret confeſſorẽ: limitat
etiã Archie.qñ ꝯfeſſorẽ aliũ nõ haberet maxime
in articulo mortis qꝛ tunc eidẽ confiteri deberet
hec ille.ex qb⁹ tñ non habeť quin habita oportu
nitate reiterare teneať. Et ſilr eadẽ teneť recon-
fiteri qui ſciẽter ꝯfeſſus eſt mortale ſacerdoti nõ
intelligẽti: vel qꝛ confeſſio non fuit nuda ꝓpter
obſcuritatẽ verborũ: vel qꝛ dormiebat et hmõi:
qꝛ confeſſio pctĩ importat apertionẽ morbi.i.re-
uelationẽ pctĩ q̃ non põt eſſe niſi vno referente et
alio percipiẽte. Et idẽ Jo.de cathabrigi ꝛ archie.
4 ⁋Quarto etiã ex ꝑte ꝯfeſſoris qñ abſoluere non
potuit ſm.s.Tho.Pet.Ray.ꝛ Hoſti.Qꝺ duplr
cõtingere põt ſm Pet.de palu. ꝛ dur.or.mi.ſ.qꝛ
poteſt abſoluere ab vno ꝛ nõ ab alio:puta reſer-
uato:aut qꝛ abſoluere nõ põt ab aliquo. Et pmo
caſu cũ penitẽti conſtiterit recõfiteri teneť ſolum
reſeruata ſm Pe.de palu.ſcꝺo vero caſu teneť re-
confiteri oĩa etiam ſi ignorãter eſt tali confeſſus
ſm Inno.q̃uis ſm.s.tho.in quoľ.ignorantia fa-
cti in his excuſet quãdiu homo ſe credit abſolu-
tũ.Pe.tñ de pal.dicit hoc verũ ꝙ teneť recõfite-
ri ſi ignorauit ſacerdotem abſoluere non poſſe
ignorãtia iuris puta:qꝛ ſciuit illũ percuſſiſſe de-
ricũ:ſed credit poſſe abſoluere:ſec⁹ inqt ſi igno-
rantia fuit facti:et impedimentum erat etiã aliis
occultũ ſed tene dictũ Inn. ⁋Quinto ſm Pe.de 5
pal.vbi ex parte penitẽtis erat impedimentũ ſci-
tũ vel oblitũ vel ignoratũ etiã ꝓbabiliter. vt qꝛ
erat excõicatus etiam minori qua ligat⁹ abſolui
non põt a pctĩs: nõ obſtãte ꝓbabili ignorãtia.q̃
excuſat a pctõ ꝛ pena irregularitatis: ſed non fa
cit nõ eſſe excõicatũ. vñ ſi tũc eligereť ad bñficiũ Car
ignorãtia non faceret ei ius aliqꝺ acq̃ri.vt in.c. pit
apoſtolice.de cle.excõ.minore. in gl.ꝛ multo mi ſuʒ.
nus eſt capax ſacrorꝫ a qb⁹ directe excludiť:vnde ang.
eſt abſolutio nulla:ꝫ ſummam ang.et ſupple. de
quo infra ꝯfeſſor primo. ⁋Sexto in recidiuãte q̃ 6
ſm Inno.in.c.oĩs.de pe.ꝛ remiſ.tenetur cõfeſſio-
nẽ iterare rõne ingratitudinis.ſed gloſ. Ray.in
ti.de peniten.ꝛ remiſ. dicit eo caſu ſufficere con
feſſionẽ generalẽ de peccatis:quia peccatorũ re-
miſſorũ ingratitudo exprimatur ſub proprio no
mine vel circũloquutiue:ꝛ conſentit ſum.confeſ-
ſorũ:ſed hoc limita quando ingratitudo eſt cir-
cunſtantia talis quã teneamur cõfiteri.i.trahẽs
ad particularem ſpeciẽ peccati:quod tunc eſt ſm
s.Tho.iij.q.xxiij. ar.iiij. cum quis aliqꝺ peccatũ
cõmittit in contẽptum dei ꝛ ſuſcepti beneficii:nõ
autẽ quãdo eſt circũſtantia generalis conſequẽs
omne peccatũ. Tenetur etiã recidiuãs iterare cõ
feſſionẽ de pctĩs ratiõe imponende ſatiſfactiõis
pro preſentib⁹ peccatis:de quo.s.tho.in.iiij.di.
xxij.dicit ꝙ directe recõfiteri non tenetur in ſpe-
cie vel in genere: ſed indirecte vt ſciatur que ſa-
tiſfactio cõgrue poſſit iniungi.vt ex aliqua occa
ſione frequẽter lapſum carnis paſſus eſt: illa per
ſatiſfactionẽ ꝑcidať:ꝛ ſic de aliis peccatis: et ad
hoc videtur: ſufficere cõfeſſio generalis dimiſſo
rum. q̃ñq; tamẽ ad ſpecialia deſcendere oportet
vt penitenti videbitur opportunum.hec ex illo.
⁋Quarto pro intellectu prioris.§.querit an ſe- 4.q.
cundus confeſſor abſoluere poſſit a caſu reſer-
uato ipſi primo quod ex obliuione non eſt quis
confeſſus primo:et dico ſm Pet.de palu.in.iiij.
qꝺ ſi primus confeſſor habebat autoritatem ab-
ſoluendi ab omni excõicatione et caſu:et ſic intẽ
debat abſoluere: ſecundus cõfeſſor abſoluere po
terit ab excommunicatione ꝛ caſibus reſeruatis
illis.primo que penitus eſt oblitus:quia non po
teſt eſſe amplius caſus reſeruatus nec excommu-
nicatio:ſed ſolum peccatũ ſimplex. Unde hac ra
tione Mo. et Rodo. conſulunt quod bene facit
is qui abſoluitur a papa vel legato et huiuſmo-
di ſi faciat ſe abſolui ab excommunicationibus
et peccatis oblitis:et diſpenſari ſecus ſuper irre
gularitatibus qꝛ ſi deinde recordetur:non teneť
tales adire licet confiteri teneatur. Et hec nota
quia faciunt primo pro eligentibus ſibi cõfeſſo-
rem autoritate apoſtolica. vt ſe faciant abſolui

quantū extendit eoꝝ autoritas: alˢ oporteret
recurrere ad eū ꝗ poſſet abſoluere de iure: facit
c. officiȷ̄. de ſentē. ex com. a ꝯrio. ⁊. c. ſuꝑ bis. de
reſcrip. eſt clarū ſuꝑ hoc. Faciūt ſcḋo ꝑ religio
ſis ꝗ in viſitationibus ⁊ capitulis a ſuis ꝑlatis
abſoluunť a cēſuris: qꝛ cū ꝑdicta venerint ad
memoriā vel notitiā iā cōfiteri nō teneť: niſi
quo ad peccata ſi qua interfuere: ꝗ tñ iam non
ſunt reſeruata. Faciunt tertio ꝑ eiſdem quo ad
caſus reſeruatos: qꝛ ſi ſuper his dant ſemel li-
centiam confitendi alteri iam nunꝗ̄ ſunt eis
reſeruati niſi alia cōmittanť: qꝛ ſi dedit autori
tas eoꝝ alteri per abſolutionem etiam quantū
ad obligata a fortiori per licentiam maxime
5 quantum ad ſcita in generali ſaltem.
¶ Quinto ꝗriť ꝗ̄tū ad cōfeſſionis ſimplicita-
tē vtrū annulleť cōfeſſio ſi ī ea cū peccatis nar
renť hiſtorie ꝓlixe: ⁊ dico qḋ non ſi dicanť hac
intētione vt peccatū declareť: qḋ indoctis adeſt
facile difficulter abeſt: qꝛ hoc eſt pctā cōfiteri:
cū opus a fine ſpeciē ſortiať: tñ prudēs cōfeſſor
dꝫ iuxta poſſe hmōi ſuꝑflua reſecare ⁊ ſi ꝗ indi
gent cōſolatiōe vel cōſilio cōſulit Guil. vt poſt
factā abſolutionē reſeruenť: qḋ tñ gñalr non
eſt bonū: qꝛ aliȷ̄ magis cōgruit cōſolatio ī ipō
conqueſtu ꝗ̄ poſt: maxime qꝛ etiā talia ex ꝑte
confeſſoris ordinanť ad ꝑfectā curationē pec-
6 catorū vt. ſ. penitens letus in domino recedat.
¶ Sexto ꝗ̄tū ad humilitatē ꝗriť vtrū annul-
let cōfeſſionē: qꝛ ex ſuꝑbia nō vult adire ꝓpriū
cōfeſſorē erubeſcētia ductus: ⁊ dico ꝙ nō ſi to
taliter ⁊ integre cōfiteť: lꝫ dicat Hoſt. hoc non
eſſe vtile ſicut nec infirmo medicos mutare: te
neť tñ rōne recidiui recōfiteri eo mō ꝗ. ꝯ. §. ter
tio. dictū eſt. Eſſet tñ hoc mortale vbi ꝗs eſſet
diſpoſitus ⁊ paratꝰ nō dicere ꝓprio cōfeſſori ſi
aliū nō haberet. ſicut plerīꝗ̄ faciunt imꝑfecte
mulieꝛcule ꝗ volūt hr̄e ad cōplacētiā vnū con
feſſorē cōpagnonū cui dicunt oēm veritatē de
laciuiȷ̄s ⁊ ad reputationē vnū timoratū et bo-
ne fame: cui poſt confeſſionē cuꝫ primo dicunt
leuia tantū: imo talis hypocriſis poſſet eē mor
Car tale. Hic tñ errorē magnū aſſerit ſumma ang.
pit cōfeſſio. j. §. vij. ſcꝫ ꝙ habēs peccata reſeruata
ſū. cōfeſſori ſolito a ꝗbus ille abſoluere non pōt:
ang. nō peccat mortaliter ſiue ſcādalizet eū cōfiteť
ſolita tñ: tacēs de reſeruatis intēdēs integre
cōfiteri ei ꝗ poſſit abſoluere: qꝛ ſm doctrinam
omnium ſanctorū petens abſolui non precedē
te integra confeſſione dimidiat confeſſionem:
vnde et ipſe ibi §. xxxj. expreſſe contradicit. s.
tho. qui dicit in quodam quolibe. quod iſte te
netur totum confiteri inferiori qui pro reſerua
7 tis mittit illum ad ſuperiorem.
¶ Septimo ꝗ̄tū ad puritatē querit vtrum ſit
mortale ꝯfiteri alio fine quā ordinatū ſit id eſt
ad veniā cōſequēdā ⁊ dico qḋ ꝗ ꝑncipaliter ꝯfi
teť ꝓpter inanē gloriā vel ne noteť ī ꝓpꝰo. aut
aliū malū finē: peccat mortalr̄ petēdo abſolu-
tionē: ꝓpter iniuriā quā facit ſacr̄o ꝑuertendo
finē eiꝰ: ⁊ illud annullādo: nō enī valet talis cō
feſſio: nec eſt ſacr̄alis: qꝛ de eſſentia eiꝰ eſt qḋ
fiat ſpe venie: ſi tñ abſolutionē nō petit et non
cōfiteť in ſpe venie: ſꝫ ſe ꝑſentat ſacerdoti ne ſit
inobediēs eccl'ie peccat ꝗdē mortalr̄ nō qꝛ cō-
fitetur: ſed quia non vult penitere et abſolui. 8
¶ Octauo ꝗ̄tū ad fidelitatē ꝗriť vtrū ſit pctm̄
in cōfeſſione mētiri accuſando ſe de pctīs non
cōmiſſis ⁊ dico ꝙ mēdaciū in cōfeſſiōe eſt mor
tale. p̄rio circa ea ꝗ ſunt de neceſſitate cōfeſſio
nis cuiꝰ ſunt mortalia peccata et mortales cir
cūſtātie nō rite cōfeſſe habita copia idonei cō
feſſoris: qꝛ hoc eſt inualidare ſacrꝫ ⁊ confeſſio
nis integritatē abolere. Circa alia ꝟo nō neceſ
ſaria circa ꝗ cōfeſſionē ꝗs dimidiare pōt tacē
do veritatē: vt ſunt venialia ⁊ circūſtātie corū
trahētes in aliā ſpeciē peccati ⁊ oīa rite cōfeſ-
ſa vel reſpectu quoꝝ nō habeť cōfeſſor idoneꝰ
iuxta dicta. ꝯ. §. ij. caſu p̄rio non eſt mortale mē
tiri: qꝛ nec ſacr̄m inualidať: nec minuiť eiꝰ inte
gritas. Et ſcḋo mēdaciū eſt mortale in ꝯfeſſio
ne qñ eſt ꝑniciōſum ꝓximo vel etiā ſibi notabi
liter: vt ptꝫ ex dicendis infra mēdaciū. §. iij. vñ
accuſans ſe de peccato ꝙ non fecit in ꝯfeſſiōe
ſm multos peccat mortalr̄: qḋ verū eſt ſi ꝗs ſe
accuſet in ſpeciali de mortali in caſu certo. qꝛ
ſi iniuſte īfamat: ⁊ ſic ītellige Ricar. iiij. diſt. xxj.
⁊ direc. titu. de pe. ⁊ remi. Nec obſtat. c. ad eiꝰ
diſt. v. dicēs bonarū mētiuꝫ eē ⁊c. qꝛ intelligiť
de agnitiōe dubitatiua ⁊ formidoloſa. Nō aūt
eēt mortale ſe accuſare peccatorē magnū in ge
nere. nec ſe accuſare de veniali non ꝯmiſſo in
ſpecie imo nec de mortali in caſu dubio ad cō-
ſulēduꝫ ꝯſcie dūmō non aſſerať certe ſꝫ dubie
vel ꝓbabiliter: etiā ſi ꝗs plus iuſto aliꝗliter ſe
aggrauet ad tutamē conſcie: qꝛ illa preponen
da eſt fame. Utrum autē confitenduꝫ ſit ſacer
doti infideli infra confeſſor. primo §. vltimo.
¶ Nono ꝗriť ꝗ̄tū ad nuditatē vtꝝ neceſſariū ſit 9
ꝯfiteri oēs circūſtātias pctōꝝ: et dico p̄rio qḋ
circūſtātias alleuiātes nullus ꝯfiteri teneť ſm
oēs doctores: ꝙ limita ſꝫ mētē ſcti Bonauē.
niſi vbi tacēdo crederet ſe apḋ ꝯfeſſorē accuſa
re ḋ mortali ꝙ ē veniale: vt ſi dicat ſe nō ieiunaſ
ſe ī die ḋ ꝑcepto puta natiuitatis ⁊ taceat ḋ infir
mitate: ſꝫ nec ꝯfiteri eas ē laudabile ſꝫ īꝑfectio
nis: niſi vt dicit s. bo. id fiat ad ſatiſfactionē alie
ne īꝗſitiōis: aut ſcādalo. Circūſtātias ꝟo ſpeciē
mutātes ſm docto. neceſſe eſt ꝯfiteri qḋ limita
ſꝫ. s. tho. in. iiij. ſi trahāt ad ſpeciē: que de ſe ſit

pctm̃ mortale q2 venialia ꝯfiteri nõ eſt neceſſe. Vñ eũ ꝗ dicit ſe ex gula fregiſſe ieiuniũ nõ eſt nec̃e dicere q̃ð laute comedẽdo fregit. Mutãtes aũt ſpẽm ꝛ aggrauãtes ĩfinite ſꝫ oẽs ꝛ ſine exceptiõe ſunt nec̃io ꝯfitẽde. De aggrauantib⁹ aũt in eadẽ ſpecie ſunt opiniões: ſꝫ ſꝫ.s.Boñ. cõioꝛ ꝛ ſm.s.Tho. ꝓbabilioꝛ eſt ꝙ eas ꝯfiteri neceſſariũ nõ ſit ſed laudabile tñ: imo vt dicit aliqñ laudabile eſt eas tacere vt in carnalibus qñ vel ꝯfeſſoꝛẽ vel penitẽtẽ allicere t ſm diſcretionẽ cõfitẽtis: ſi tñ ẽt in carnalib⁹ aggrauant ĩfinite ſunt nec̃io ꝯfitẽde: q2 vt dicit gl̃a data in ſcõo pñ ereſtaurat ſi ꝗ ide inclinãdo ad peccãdũ in ſacerdote vel ꝯfitẽte pueniat. Si tñ penitẽs viderit ſacerdotẽ ꝑcliuẽ: petat lĩam cõfitẽdi alteri: quã ſi nõ dederit adeat ſupioꝛem. hec ille. Opinio vero antiſſo. dicẽtis ꝙ neceſſario ſunt ꝯfitẽde ſicut q̃ð ei ꝗ furat⁹ eſt mille aureos nõ ſufficit dicere ſe furtũ admiſiſſe: nõ eſt ꝯͣ regul'r: ſꝫ in caſu vt colligi põt ex ſum.ꝯfeſ. lib.iij.ti.xxxiij.q.xſ.ſ.qñ tales ſunt ꝙ eis nõ ſcitis ſacerdos ſcire nõ põt ꝗd ſit actur⁹: vł rõne iuriſditiõis: ſi iniuria illata ſit in clericu3: q2 ſi ſit enoꝛmis ẽ caſus papalis: epalis ꝟo ſi leuis de ſen.exc.cũ illoꝝ.vł rõne dãni dati: q2 aliqñ hoc opꝫ ſciret vt ſciaẽ mod⁹ iponẽde reſtõnis: et vt ſciat an talis quãtitas ſit epõ reſeruata qui aliqñ circa hmõi aliq̃ diſponit: vñ i talib⁹ dico idẽ de iſta circũſtantia ſicut de pctĩs iã ꝯfeſſis in recidiuãte q2 tenẽ q̃ð eã dicere idirecte in quãtũ ſine ea aliqñ nõ põt bene ſciri debit⁹ ſatiſfactiõis mod⁹: :õꝙ periculũ in hoc credo eẽ de moꝛtali dupl'r. primo ſi ſacerdos interoget ꝯfitẽtẽ ꝛ neget vel taceat ex cã iniuſta. ſcõo ſi ipſe quãtitatẽ ſui pcti ſcit: et iniuſte diffitẽ aut tacet q2 exponit ſe ꝑiculo nõ recipiẽdi ꝯgruã medicinã ſeu ponendi obicẽ ſue iuſtificationi.

10 ¶ Decimo quantũ ad idẽ ſpãliter q̃rit vtrũ neceſſariũ ſit ꝯfiteri circũſtãtiã ſacri tp̃is aut loci ꝛ dico quãtũ ad locũ q̃ð ſic ſolũ quãtũ ad tres ſpẽs ſacrilegĩ: de q̃b⁹ infra: vt ptꝫ ex dictis.ſ. prioꝛi.ꝛ ſupꝛa circõſtãtia.ſ.v. Et hoc intelligo nõ ſolũ ſi ꝯueniaẽ ad actũ: ſꝫ ẽt ꝗ ad ipſas oculoſã fictiones ꝛ quo ad ipſas cogitatiões de luxuria ꝛ furto ꝛ homicidio: q2 eadẽ ꝑ ſe grauitatẽ habẽt cogitatiões ꝛ operatiões: ꝛ ad eã ſpẽꝫ ꝑtinẽt: vt ptꝫ ꝑ.s.Tho.xu.q.lxxij.maxime ſi tales cogitatiões nõ ſolũ ſunt ĩ eccleſia: ſed etiã ſ int de ſcelere ꝑpetrato vel ꝑpetrãdo in ecc̃ia: quantũ aũt ad alias cogitatiões puta de ſuperbia: vel ẽt quantũ ad alios act⁹ puta detractiones nõ eſt neceſſariũ ꝯfiteri circũſtãtiã loci ſacri: q2 lꝫ iſta trahẽt in aliã ſpẽm tanquã habentia ſpãlẽ repugnãtiã ad rationem irreuerẽtie ad diuina: tñ iſta ſpẽs eſt venialis. q2 de hoc nulla eſt ꝓceptoꝛia ꝓhibitio a deo vł ab hoĩb⁹. Quãtum ꝟo ad circũſtãtiã ſacri tp̃is ſiue feſti ẽ opinio Nicolai de li. quẽ ſequiẽ ſum.an.ꝛ roſ.ꝛ ẽt Archi. ꝙ ſit neceſſario ꝯfitẽda: ſꝫ in roſ. aurea oſtẽdit ꝙ eſt falſum caſu.lxiiij. q2 ꝓceptũ de ſanctificatiõe ſabbati ſpãliter ꝛ ĩ ſaliter ĩtellectuꝫ nõ ꝓhibet op⁹ ſeruile ſpũale.i.pctm̃ ſꝫ.s.tho. in.iij.ſen.tñ eſto ꝙ eẽt ꝯͣ iſta opi. adhuc ſum. ang. dicit magnũ erroꝛẽ: in tit. interrogatio.ſ. vſ.in fi. vbi vult q̃ð circũſtãtiã feſti ſufficit confiteri nõ ſpecificando ſpeciẽ peccati: ſed dicẽdo quod in feſto toties peccauit falſum eſt: et infert contradictionem in dictis eius: q2 ſi iſta circunſtantia eſt neceſſaria: aggrauat infinite: ergo dat ſpeciem peccato: ergo illud peccatuꝫ ſine tali circunſtantia non eſt dictum quantuꝫ ad ſuam ſpeciem: ergo non eſt ſufficienter confeſſum cuius oppoſitum iſte dicit. Car pit ſũ. ang.

¶ Undecimo quãtũ ad idẽ ſpãliter q̃rit de circũſtãtia ꝗ eſt quoties vtrũ ſit neceſſaria: ꝛ dico q̃ð cũ li quoties dicat freq̃ntiã ꝛ numerũ: ſum.ro. dicit q̃ð freq̃ntia ẽ circũſtãtia ponẽs aliud pctm̃: ꝛ idẽ ſum.ang. ꝛ nõ vtriuſꝙ eſt: q2 qualibet vice nouũ pctm̃ cõmittiẽ: ſed iſta opinio eſt falſa: q2 circũſtãtia cõſuetudinis nullo ſpãli precepto ꝓhibeẽ a deo vel hoĩb⁹: alioqn eẽt moꝛtale aſſueſcere: leuiter loqui vel otioſe nõ etiã eorũ nihil eſt: q2 ſm pctm̃ nõ eſt circunſtãtia prioris: ſꝫ aliud ex toto ab illo diſtinctũ. Quãtũ ꝟo ad numerũ ꝛ quotã peccatoꝝ vtrũ ſ. ſufficiat ꝯfiteri ſpẽs pctõꝝ explicite ꝛ numerũ implicite dicẽdo vbi gr̃a: ſum fornicat⁹ multoties aut etiã opoꝛteat explicare numerũ foꝛnicationũ dicendo: bis: ter. ꝛc. dico ꝙ ex ſacra ſcriptura ꝛ iuribus humanis: de hoc nihil habeẽ: niſi q̃ð in.c.oĩs.de pen. ꝛ remi. ꝓcipit oĩb⁹ fidelib⁹ poſt annos diſcretiõis oĩa ſua pctã cõfiteri: vbi li oĩa dici põt in ſpẽ ꝛ non in numero diſtribuere: ſicut dicimus in aliquo eſſe oĩa pctã moꝛtalia. Ex doctoꝛib⁹ etiã antiquis fere nihil habemus q̃ð teneamur ad cõfeſſionẽ oĩꝫ pctõꝝ in numero: ſed poti⁹ vł ſm Archi. ꝛ direc. qui eũ refert q̃ð ſufficit ſi q̃ð dicat ſe multoties peccaſſe vel per annũ in tali pctõ ꝑſeueraſſe et hmõi: doctores vero moderniores vt Archi. ꝛ ſum.ang. ꝛ ſum.ro. dicũt q̃ð tenemur etiam in numero confiteri: quem ſi quis nõ habet in memoꝛia: tenetur computare quoties in die potuit peccaſſe: deinde in ſeptimana: deinde in anno: ꝛ quãto tp̃e fuit in peccato. Et iſtã concluſionem ſum.ro. probat.ſ. q̃ð tenemur cõfiteri circũſtantiam quoties quo ad numerum peccatoꝝ: q2 inq̃t: quilibet numerus adiunctus alteri numero ꝯſtituit aliam ſpẽm ſm phiſoſophum: hec ille: qui nihil dicit: quia vnitas addita 11 Car pit ſũ. ang.

addita variat ſpeciẽ numeri ſed nõ pcti:ſicut nec
cuiuſcꝫ rei cui addit̃:alioquin vnus hõ additus
duob⁹ variaret ſpeciẽ hoĩs: dicit etiã circa hoc
alia inepta q̃ nihil faciũt ad rem.s.Tho.autẽ in
tota ſum. ꝛ ſentẽtijs ꝛ alijs ſuis operibus de hac
qõne nihil dicit excepto qꝺ in op⁹. xi.i.ad lecto=
rem biſunti.dicit qꝺ tenet̃ quis confiteri numerũ
pctõꝝ ſicut põt: et intelligo qꝺ ſic põt ſicut ea hꝫ
in memoria facta ſufficienti preparatione ſm qꝺ
Re- conſueuit facere humana fragilitas. Unde circa
ſolu hoc credo qꝺ homo tenet̃ ad cõfitẽdũ ſua pctã in
tio. numero determinato explicite dicendo hoc feci
bis vel ter:eo modo quo tenet̃ ad cõfeſſionis in=
tegritatẽ ita qꝺ circa hoc eſt mortale ſolũ ſi quis
ſciẽter ex cã iniuſta puta erubeſcentia vel hypo=
criſi tacet aliquid de vero numero quẽ habet in
memoria:ſi etiã q̇s ex lata culpa nõ recordat̃ nu=
meroꝝ pctõꝝ:puta qꝛ nihil oĩno cogitauit:forte
nõ ꝯſequit̃ iuſtificationẽ: ꝛ peccat mortaliter de
nouo faciẽs irreuerentiã ſacr̃o qꝺ annullat. De=
bet ergo pctõꝛ ſemper exprimere aliquẽ numerũ
certũ ſi illũ nouit vel incertũ ſi nõ nouit:certũ vt
dicẽdo potuit hoc fuiſſe circa toties qꝺ ſi nõ fa=
cit cõfeſſoꝛ dꝫ ſupplere:niſi vbi ex circũſtãtijs ver
boꝝ cõfitẽtis cõfeſſoꝛ eque noſcat numerum vt
peccatoꝛ:qꝛ tũc numerus eſt confeſſus implicite.

¶ Duodecimo q̃rit̃ quantũ ad diſcretionẽ quid
interſit inter eũ qui idoneũ ſiue diſcretũ ꝛ eũ qui
nõ idoneũ ſacerdotẽ querit:ꝛ dico primo qꝺ qui
querit idoneũ quãtũ põt ſi erret in aliquo ad cõ=
ſiliũ ei⁹ excuſat̃: qꝛ cõſuluit virũ doctũ ꝛ ꝯñr ſua
ignorãtia eſt inuincibilis: qꝺ limita niſi hoc ipm
qꝺ ei credit veniret ex lata culpa ſua ſec⁹ de eo q̇
idoneũ nõ q̃rit. Scðo qꝺ idoneus nõ ita inducit
in deſperationẽ:qꝛ non aggrauat̃ irrationabili=
ter ſicut nec cõtra iura: vnde iudas ideo deſpera
uit:quia non apoſtolos:ſed phariſeos adiuit.

13 ¶ Decimotertio querit̃ quãtũ ad idẽ vtrũ tenea
mur venialia cõfiteri ex vi ſacr̃i:ꝛ dico ex doctri
na.s.tho.iiij.diſt.xvj.ꝛ.xvij.ꝛ Sco. ibi di.xvij.et
Pet.de pal.ꝛ cõiter doctoꝝ qꝺ nõ: qꝛ nõ obliga
mur de eis penitere aut conteri: cũ per ea naufra
gari nõ poſſimus.i.damnari: ꝛ preſentia ſit ſcða
tabula poſt naufragiũ: imo ſm Sco.nõ tenemur
etiã vigore ſtatuti.ſ.illi⁹ oĩs.de peni.ꝛ re.in caſu
quo quis haberet ſolũ venialia nõ obſtante opi.
Inno. que eſt in ꝯriũ:quã ſequit̃ ſupple. qꝛ papa
obligat habẽtes cõfitẽda neceſſario.i.mortalia
que ſolũ diſtribuit lꝫ oĩa ſm Sco.ꝛ gl.qꝛ ſi diſtri
bueret venialia teneretur ea cõfiteri etiã habens
mortalia:qꝺ nullus dicit:imo teneret̃ ad impoſ=
ſibile. Imo dicit Pe.de pal. qꝺ papa talẽ.ſ.habẽ
tem ſolũ venialia obligare nõ poſſet ad cõfeſſio=
nẽ venialiũ:qꝛ hoc eſſet mutare ſacr̃m pñie id eſt
materiã ei⁹: de venialibus faciẽdo materiã pñie
neceſſaria:vnde eo caſu ſufficit qꝺ ſe preſentet ſa
cerdoti vt admitti poſſit ad cõiõnẽ: ſed iſte opi=
niões nõ ſunt in ṽitate ꝯtra:ſꝫ vere:qꝛ vna intẽ=
dit qꝺ nõ tenemur confiteri venialia.ſ.oĩa ꝛ ſpã=
liter:et numeralr̃: alia ṽo intẽdit qꝺ rõne ſtatu=
ti tenemur ea cõfiteri in gñali dicẽdo nos quidẽ
immunes a pctõ mortali ſm ꝯſciam noſtrã ĩ mul
tis tñ alijs deliquiſſe et petere abſolutionẽ. Nec
Cõſ. hoc eſt mutare mãm ſacr̃i:qꝛ venialia ſunt diſpo
venia ſitio ad mortale:vñ ad hoc põt eccleſia obligare
lia. vt ꝑ abſolutionẽ q̇s maiorẽ gr̃am cõſequat̃. Et
ꝯfeſ. hãc opinionẽ.ſ. qꝺ ad venialia cõfitẽda rõne ſta
tuti nõ tenemur.ſ.in ſpãli.s.Tho.tenet lꝫ videat̃
Car ſolũ recitare. Tenet̃ tñ q̇s veniale explicite confi
pit. teri in aliq̇b⁹ caſib⁹. Primo ſm.s.Boñ.in.iiij.
ſũ. diſt.xvj.vt imponit ei ſum.Ange.rõne ꝑiculi ad
ang. qꝺ ducit:qꝛ ſi hõ periculũ aduertat tenet̃ penite
re de veniali ſed nõ dicit qꝺ teneat̃ q̇s ꝯfiteri ſed
penitere. Scðo ratiõe dubij.i.qñ dubitat̃ an ſit
mortale aut veniale ſm.s.Tho. Addit ſum.ang.
et ſupple. tertio rõne ꝓfeſſiõis alicui⁹ regule ad
hoc obligãtis:ſed hoc nihil eſt:qꝛ ſi papa ad hoc
nõ põt obligare ꝑ ſtatutũ vt etiã ipſa tꝫ: multo=
minus obligare põt q̇cũqꝫ ali⁹. Et ſi ita eſſet reli=
gioſi tenerent̃ ad ĩpoſſibile.i.oĩa venialia ꝯfitẽ=
dũ: et laberẽtur ſcrupuloſi oẽs in deſperationẽ:
vñ religioſi nõ tenent̃ confiteri de venialib⁹:ſed
ſolũ de mortalib⁹ aut dubijs de mortali:vel peri=
culoſis ducẽtib⁹ ad mortale ſꝫ aliquos ꝛ verũ eſt
ſolũ ſi rõne ꝑiculi tranſeant in mortale: extra q̇s
caſus ſufficit ſi ſe p̃ſentẽt cõfeſſori tꝑib⁹ ſtatutis
dicẽtes nihil ſe habere dicẽdũ neceſſario ſꝫ ſe in
multis leuibus deliquiſſe:ſicut ꝛ de laicis tenet
cõis ſchola doctoꝝ cõtra quã ſupple.dicit ſe ne=
ſcire quõ audeat ſe quis immunẽ a mortali exiſtĩ
mare ĩfra vnũ annũ:ideoqꝫ fatuũ eſſe ſacerdotẽ q̇
ſic dicẽti ꝛ nõ aliter ꝯfitẽti eucchariſtiã miniſtra=
ret. Sꝫ plene ꝯ eũ ẽ experiẽtia:ꝛ ſu⁹ doctoꝛ Sco.
q̇ in vltimis verbis diſt.xvij.in.iiij.dicit non eſſe
incredibile multos eſſe in eccl'ia tales: q̇ ꝑ annũ
viuãt ſine mortali:imo per dei gr̃am multi mul
to maiori tꝑe ſine pctõ mortali ſe cuſtodiunt: et
multa opera ꝑfectiõis exercẽt: de quoꝝ meritis
theſaur⁹ eccl'ie cõgregat̃. Eſt tñ bonũ frequenter
venialia cõfiteri quantũ colligi põt ex doctrina
s.Tho.tũ qꝛ ſemꝑ in cõfeſſiõe gr̃a confert̃ vel au
get̃ ſi rite fiat: tũ qꝛ facili⁹ corrigunt̃ ꝓpter auxi
liũ gr̃e ꝛ propoſitũ bonũ renouatũ: tum qꝛ citi⁹
eoꝝ pena aboletur:tũ quia multa ſunt mortalia
quia venialia reputãtur:tũ etiã ſm Pet. de pal.
quia non ſic firmatur habitus venialium. De cõ
tritione animi et penitentia venialiũ vide infra
peccatum.§.vj.et penitentia.§.iiij.

¶ Decimoquarto quantum ad libertatẽ q̃ri põt 14
de eo q̇ ꝯfitet̃ coact⁹ aliquo timore de quo vide

ſupra.§.xi.item vtrum confeſſor interrogare debeat vide infra confeſſor.iii.§.xiiii.

15 ¶ Decimoquinto quãtũ ad verecũdiã q̃rit̃ vtrũ liceat declinare verecundiã cõfitẽdo ꝑ ſcripturã vel interpoſitã ꝑſonã: ꝛ dicit.s.Tho.in.iiii.diſt. xvii.q̃ꝺ lꝫ ad cõfeſſionẽ ꝓut eſt act⁹ virtutis ſufficeret qualitercũq̃ fieret: ſm tñ q̃ꝺ eſt pars ſacri: hꝫ determinatũ actũ ſicut habẽt alia ſacr̃a determinatã materiã: ꝛ ille eſt id quo maxime conſueuim⁹ manifeſtare.i.ꝓpriũ ṽbũ: ſicut in baptiſmo aſſumit̃ illud elemẽtũ cui⁹ eſt maxime vſus i abluẽdo: alii eñ modi inducti ſunt in ſupplemẽtũ. Igit̃ ei q̃ non hꝫ vſum lingue vt eſt mut⁹: vel qui eſt alteri⁹ lingue: ſufficit q̃ꝺ per reſcriptũ aut nutum aut interpretẽ cõfiteat̃: q꞉ nõ exigit̃ ab hoĩe plus q̃ꝫ poſſit. In abſentia tñ ꝓprii ſacerdotis cõfeſſio fieri põt etiã laico: ideoq꞉ nõ opꝫ q̃ꝺ ꝑ ſcriptũ fiat ꝓprio ſacerdoti: q꞉ plus ꝑtinet ad neceſſitatẽ ꝯfeſſiõis act⁹ q̃ꝫ ille cui fit ꝯfeſſio. Nec obſtat q̃ꝺ baptiſmũ hõ accipe nõ dꝫ niſi in aqua q꞉ ipſa eſt oĩno ab exteriori: ꝛ nobis ab alio exhibetur: ſꝫ act⁹ ꝯfeſſiõis eſt a nobis: ideoq꞉ qñ nõ poſſum⁹ vno mõ debem⁹ ſm q̃ꝺ poſſum⁹ ꝯfiteri: vel vt dicit in primo quol̃.de neceſſitate ſacri eſt q̃ꝺ q̇s ſua pctã manifeſtet: nec põt in hoc aliquis diſpẽſare: ſed q̃ꝺ fiat ṽbo nõ eſt de neceſſitate ſacri ſed ex iſtĩone eccl'ie q̇ ad eũ q̇ põt nõ ſolũ vt erubeſcat: ſed vt accipiat̃ id cui⁹ vſus eſt cõuenientior. hec ex illo. q̇ intendit q̃ꝺ ꝑ ſcripturã põt q̇s ſupplere defectum lingue non defectũ abſentie ſacerdotis. Dicit tñ Pet.de pal.q̃ꝺ lꝫ vbi p̃ſentiã ſacerdotis hrẽ nõ põt qs lꝫ non teneat cõfiteri ſcripto: tñ hoc põt: et ſacerdos ſilr ſcripto abſoluere: lꝫ hoc non ſit multũ conſulendũ ratiõe ſcãdali poſſibilis accidere. Sco.tñ poſt Ric. quem ſequit̃ ſum.Ang. et Ro.tenet ꝯ̃.s.Tho.quẽ ſequit̃ ſupple.poſt ſum.piſ.ꝛ Archi.qui.s.tho.ſenſit q̃ꝺ tenet̃ q̇s qñ hꝫ ſacerdotẽ p̃ſentẽ ꝯfiteri ore vel ꝑ ſcripturã aut interp̃tẽ de iure diuino.ſ.ſemel an̄ mortẽ: ꝛ verũ eſt: q꞉ de⁹ precepit abſolute cõfeſſionẽ q̇ fieri põt dictis modis quãtum eſt de neceſſitate ſacri: et ꝯñr quãdiu hõ hꝫ vnum de illis modis non abſoluit̃ a p̃cepto: vtrũ aũt idẽ ſenſerit de iure canonico vel eccl'iaſtico.ſ.ſemel i anno vel etiã vtrũ ſit verũ: eſt dubiuꝫ vt dicit Pet. de pal.q̃ꝺ forte q̇s non tenet̃ ꝯfiteri ꝑ interp̃tẽ lꝫ poſſit: et ſatis vr̃ poſſe dici cũ Sco.ꝛ Ric.q̃ꝺ nõ q꞉ nõ inuenit̃ exp̃ſſum in iure: ꝛ p̃ceptũ eſt graue et efficeret̃ graui⁹: et ꝯñr talis non tenet̃ cõicare in paſcha niſi immineret ꝑiculũ mortis: ꝛ ꝯñr q̇s cõfiteri teneret̃ de iure diuino: tenet̃ tñ confiteri q̇s ſcripto aut nutu ex p̃cepto eccl'ie ſi aliter non põt: q꞉ iſta non augẽt ſed minuunt difficultatem p̃cepti. Et inquantũ de iure diuino q̇s tenet̃ cõfiteri ꝑ interp̃tẽ Sco.quẽ ſeq̇t̃ ſum.Ang. et Roſ. cõtra iſta tenet tria. primo q̃ꝺ nõ tenet̃ q̇s per interpretẽ cõfiteri q̇ cũ ſacerdote ſi vellet malignari poſſet eſſe teſtis cõtra accuſatũ: q꞉ inq̇t ad forũ ex ſua natura ſecretiſſimũ nõ tenetur quis vt eſt aliquo modo publicus: ſed iſta ſua ratio cõcluderet ſi valeret q̃ꝺ etiã ſacerdoti nõ tenemur cõfiteri: quia ſi vellet malignari poſſet eſſe teſtis cõtra cõfitentẽ: ꝛ ſic faceret ꝓbationẽ ſemiplenã: ꝛ ꝯñr penitens aliquo modo publicaret̃: maxime quia poſſet exhiberi torture: imo poſſet inuenire aliũ teſtẽ malignãtẽ ꝛ falſum: ꝛ plene ꝓbare vñ ſufficit quod iſte nõ poſſit venire in publicũ licite et iuridice: vt in ꝓpoſito: quia tam ſacerdos q̃ꝫ interpres celare tenet̃. Preterea oportet dicere q̃ꝺ ſacerdos abſoluere nõ poſſit peccatorẽ cõfitentẽ per interpretẽ q̃ꝺ nec Sco.nec aliquis vnq̃ꝫ dixit doctor: vel q̃ꝺ talis q̇ aliter nõ põt cõfiteri tenet̃ per interpretẽ cõfiteri: q꞉ vt ipſemet Sco.dicit in ca.di.quicunq꞉ gratiã amiſit tenet̃ de neceſſitate precepti.ſ.diliges deũ ꝛ teipſum agere quãtũ in ſe eſt ad ei⁹ recuperationẽ. Et per hoc patet falſitas alia. Scdo eñ dicit q̃ꝺ videt̃ eſſe cõtra rationem cõfeſſionis q̃ꝺ q̇s per ſcripturã confiteat̃: q꞉ oĩs ſcriptura ex ſui natura eſt publica ꝛ auferẽs verecundiã: ꝛ intendit vt imponit ei ſum. roſ.q̃ꝺ licet poſſit quis in neceſſitate confiteri ſcripto ſi adeſt ſcerdos vt patet. xxx.q.v. qualis. vbi dicit̃ q̃ꝺ põt quis per ſcripturã cõfiteri: ꝛ exponit Jo. qñ cõfitens eſt preſens tñ nullus ad hoc tenetur. Sed contra hoc arguitur vt prius: quia vel iſto modo nõ poteſt fieri cõfeſſio: vel iſte tenetur qñ ſacerdos adeſt. Nec obſtat q̃ꝺ ſcriptura ſit publica: quia in tali caſu eſt raro: ꝛ per accidẽs ſicut ꝛ ipſe voces cõfitentis que audiri poſſunt ab aliis. Non obſtat etiam ſublatio verecũdie: quia ſine verecundia cõfeſſio facta tenet ſm oẽs doctores. Et preterea ſi adeſt ſacerdos adeſt verecundia etiã in confeſſione per ſcripturã. Tertio dicit q̃ꝺ abſenti nõ licet cõfiteri per ſcripturã: cõtra quod arguit̃ quia vt ipſemet teſtatur: ſic cõfeſſus eſt.s. Tho.cantuarienſis: non tñ quis ad hoc tenetur. Car pit ſum. ang. i tribus.

¶ Decimoſexto querit̃ quãtũ ad idẽ vtrũ peccatrix confiteri poſſit ſacerdoti cũ quo peccauit: et dicit Guil.poſt Hug.ſup.c.oẽs.xxx.q.i.q̃ꝺ ſacerdos eam non dꝫ audire: quia tollit̃ erubeſcentia que eſt ſatiſfactionis pars proxima ꝛ idem eſt de omni peccato in quo ſacerdos fuiſſet cõſentiens vel cooperãs: ſi tamẽ abſoluit valet abſolutio: et concordat.s.Tho.in.iiii.ſ.confeſſor.iii.§.v. 16

¶ Decimoſeptimo quantũ ad idẽ queritur vtrũ ſufficiat ſi quis peccata alicuius dicat eo preſente coram ſacerdote: et dicit monal. q̃ꝺ nõ ſed per ſeipſum debet quis cõfiteri. de pe.di.i.quẽ penitet ſatiſfacit tamẽ ſm Rod.qui ſacerdoti interroganti ad queſita reſpõdet quantũ ad ea de qui- 17

dus interrogař niſi talis ſtatuiſſet potius tacere ꝙ ore ꝓprio cõfiteri qđ eſt pctm̃ mortale. Unde prudẽs ſacerdos hoc aduertẽs faciat eũ rectifica re cõſciẽtiã ſuã ꝛ de tali diſpoſitione dolere. Et ſimiliter caute de ore eius educere debet pecca ta ſi qua videt eũ velle celare. Et ſimiliter ſi qua eũ obliuiſci ex īpreparatione ꝓbabiliter credit: aut nõ exiſtimare peccata dꝫ ſacerdos occurrere alioquin ſm̃ archi. ſciẽter abſolueret indignum.

18 ¶18. quãtũ ad integritatẽ queriř vtrũ liceat diui dere cõfeſſionẽ. ꝛ dicit. s. Th. in. iiij. di. xvij. ꝙ nõ ſed integraľr teneť q̃s oĩa pctã ſua vni ſacerdoti cõfiteri: etiam vt dicit idẽ in quoli. ꝛ Sco. ſi ille abſoluere nõ poſſet ab oĩbꝰ: qđ tñ limita primo ſi pctã ſunt mortalia. qꝛ quo ad venialia ſm̃ Pe. de pal. licet ꝯfeſſionẽ diuidere. cũ vt dicit nõ ha beãt cõnexionẽ quo ad cõtritionẽ: cõfeſſionẽ vel abſolutionẽ: ſcḋo ſi ſunt in memoria poſt debitã diſcuſſionẽ ſm̃ Soc. qꝛ tũc licite tacentur oblita que ſi poſt ꝯfeſſionẽ redeãt in memoria ipſa ſola teneť cõfiteri explicite etiã ſi cõfiteatur alteri ſm̃ s. Tho. Pet. de pal. ſum. cõ. ꝛ oẽs alia tenetur re cõfiteri in generali dicẽdo ꝙ iſta fuit cõfitendo oblitꝰ. Tertio ſi cõfeſſor modo eſt idoneꝰ ad oĩa audiẽda: qꝛ ſi eũ non expedit aliqđ pctm̃ audire: vt qꝛ inde ſollicitaretur: vel ſolicitaret ad malũ aut illud reuelaret vel hmõi: ꝛ nõ habetur alius ſacerdos licite ꝯfeſſio diuidiť. vt. s. §. iiij. Et licet ad hoc. s. Tho. adducat probabilẽ rationem ex ſimilitudine corporalis īfirmitatis que tota vni medico detegẽda eſt: qꝛ morbus morbum aggra uat ꝛ morbo cõtrariať: ꝛ ꝯñr medicina vni cõfe rens alteri nocet: tñ idẽ arguiť ex textu. c. oĩs. de peni. ꝛ remiſ. vbi precipiť qđ oĩa peccata ꝓprio ſacerdoti: id eſt vni ꝛ non pluribus dicantur.

19 ¶19. queriť q̃tũ ad idẽ qđ faciendũ ſit qñ pecca tor hꝫ caſus reſeruatos ſupiori: et dico qđ ſi priꝰ accedit ad ſuperiorẽ ſm̃ Pe. de pal. eccl'ia roma na hũc hꝫ vſum vt abſoluat a maioribus remit tens pro minoribꝰ abſoluẽdũ: in quo facto ſup poniť ꝙ ita fieri poſſit ꝛ illa cõfeſſio: vt dicit ca prio. eſt integra virtualiter ꝓpter intẽtionẽ cõfi tentis: poteſt etiã abſoluere de oĩbus: ſi oĩa velit audire non aliter. Si vero prius accedit ad infe riorem ſm̃. s. Tho. in. iiij. nihilominus peccator dꝫ totũ dicere inferiori: ꝛ ille abſoluet a quibus põt ad ſuperiorẽ remittens in reliq̃s argu. xxiij. q. ij. latorẽ. ꝛ de peni. ꝛ re. ſignificauit. et ſi de fa cto abſoluit nõ eſt abſolutus ſm̃. s. Tho. qđ intel ligitur ſm̃ Pet. de pal. ab his a quibus non põt: quia in his ſnĩa eſt a iudice nõ ſuo: ſecus de aliis qꝛ vtile per inutile nõ vitiať in his que capiunt diuiſionẽ: eſt tñ ipſe excuſatꝰ per ignorãtiã facti ſed nõ ſacerdos cui ius ignorare non licet ſm̃. s. Tho. Dicit autẽ hen. de gan. in quoli. j. q. xxx. ſic

De diui ſione cõfeſ ſio nis.

poſſe fieri: qꝛ id qđ in ꝯfeſſione eſt quãtũ ad abſo lutionẽ ex parte dei nõ diuidiť ſed totũ ſimul re mittit in cõtritione: quod vero eſt ex parte eccl'ie diuidiť: qꝛ cũ ipſa duo qbſoluẽdo faciat: qꝛ ſcilꝫ remittit partẽ ſatiſfactionis: ꝛ recõciliat eccleſie militanti: primũ diuidi põt: vt ſi dicat ſacerdos. fac hoc ꝑ dies octo: ꝛ deinde regredere: ꝛ iniun gam reliquũ: ꝛ ſimiliter ſcḋm: ſicut patet de excõ cato multis excõicationibꝰ qui abſolui põt pri mo ab vna poſtea ab alia. de ſentẽ. excõ. cum pro cauſa. ꝛ gl. in. c. officij. eo. ti. ꝛ gl. in. c. ex parte. de offi. ordi. hec et illo. que habẽt locũ qñ priꝰ quis accedẽs ad inferiorẽ totũ confiteť. Sed tñ qꝛ ſm̃ s. Tho. regulariter confeſſio dꝫ eſſe integra: qñ peccator prius vadit ad ſuperiorem ſm̃ Herue. quicquid ſenſerit Pet. de pal. nõ abſoluit ꝓprie eũ a peccatis niſi totũ dicat: ſed ab obligatione cõfitendi ſibi: ſi vero prius vadit ad inferiorem: abſoluit eum a peccatis: ſed non ab obligatione cõfitẽdi ſuperiori: ꝛ ſic inquit abſolutio nõ diui ditur imo nec cõfeſſio: ꝛ ita practicať: ꝛ ita tene. Dicit aũt Pet. de pal. notabile verbũ. ſ. qđ abſo lutus a reſeruatis in ar. mortis non teneť ſi eua dat adire ſuperiorẽ niſi fuiſſet excõicatus: et ſi ſr extra caſum neceſſitatis abſolutꝰ a talibus ab eo qui poterat: etiã ſi cõfeſſio fuiſſet ficta. ſi iterũ et pluries vult cõfiteri de eiſdẽ caſibus reſeruatis. abſolui põt a quocũq̃ etiã ſi nõ haberet ptãtem abſoluẽdi in illis. hec ille: ꝛ idẽ Archie. qđ nota. quia eſt cõtra quoſdã religioſos: quia aliquibus cõcedunt poſſe vti ſua autoritate quo ad pecca ta ſolum per tres dies aut quatuor ꝛ huiuſmodi.

¶Uigeſimo q̃tũ ad confeſſionẽ eſſe ſecretã pter 20 pertinẽtia ad ſigillũ de quibꝰ. ſ. ꝯfeſſio. iij. ꝑ totũ queri põt qũo debeat eſſe ſecreta ex parte cõfeſ ſoris ꝛ peccatoris: ꝛ dico ſm̃ Archie. poſt Pe. de palu. qđ ſacerdos dꝫ iniungere pniam ſecrete: ne audiať ab aliis ꝛ nullus preter cõfeſſorẽ ꝛ confi tentẽ debet audire cõfeſſionẽ alicuius: alioquin grauiter peccaret ſciẽter hoc faciẽs ꝛ celare tene tur etiã ſi caſu audiat: etiã ſi ſit laicus ſm̃. s. Th. imo vt idẽ dicit ſummo ſtudio celanda ſunt oĩa dicta in cõfeſſione: etiã ad eã non pertinẽtia: per que peccator aut peccatũ deprehẽdi poſſet. De bet etiam ſecrete audire ne ſcilꝫ audiat multos ſimul: vt multi ſimul audiãt vnũ. de pe. ꝛ remiſ. c. omnis. in verbo ſolus. ꝛ in verbo ſacerdoti: vñ videtur peccare mortaliter ſacerdotes ſimul au dientes plures pueros doli capaces: quia coope rantur trãſgreſſioni eccleſiaſtici precepti: licet tñ ſm̃ Richar. in arti. neceſſitatis. i. quãdo imminẽ te morte vnus poſt aliũ cõfiteri nõ poteſt plures ſimul audire: nec euacuatur virtus ſacramenti. Similiter eadẽ ratione videnť peccare mortaľr plures audiẽtes vnũ licet ſm̃ eundẽ non peccent

ſi hoc faciāt cōſentiēte pctōꝛe vt ſanioꝛi conſilio regat̃: ⁊ abſolutio tenet: cui⁹ tñ ɔ̃triū ſentit Sco. (Contra Scotum.) iiij.di.xvij.vbi tenet ꝙ cōfeſſio facta pluribꝰ non eſt ſacr̃alis: qꝛ vn⁹ eſt xp̄s quē ſacerdos repꝛeſentat.ſed primū eſt verius: qꝛ illi duo nō tenēt locū duoꝝ ſed vni⁹ perfecti. Peccatoꝛ aūt ſm Archi. dꝫ cōfiteri ſecreto ne audiat alius: liber tñ eſt ſm Jo.and. ad publice cōfitendū ſi id facere vult ex fervoꝛe nō obſtāte ly ſolis: quia poſitū eſt vt ad cōfeſſionē qs liberius accedat: qḋ ſm.s.Tho. in iiij.diſt.xvij. in expoſitione litere eſt verū ſi pctm̄ ſit manifeſtū:alʼs non lꝫ publice cōfiteri: qꝛ talis humilitas preiudicaret proximo qui poſſet inde ſcandalizari:liber etiā eſt ad dicendū penitentiā ſibi impoſitā ſicut ⁊ ſua peccata cōfeſſa ſm Pet. de palu.qḋ tñ ſm Richar.intelligendū eſt qñ nec ſibi nec cōfeſſoꝛi preiudiciū facit:ſecus vbi ſe ſine vtilitate infamaret:vel cōfeſſoꝛē:aut ei maliuolētiam acquireret puta:quia iniūxit mulieri abſtinere a familiaritate alicuius viri: ⁊ huiuſmodi.

21 ¶ 21.quātū ad eſſe lachrymabilē q̄rit̃ vtrū cōfeſſio neceſſario ſit faciēda cū lachrymis ⁊ dico ꝙ nō cū exterioꝛibꝰ: qꝛ ille nō ſunt in noſtra ptāte: ſed tñ tenemur confiteri cū interioꝛibus que ſunt diſplicētia pcti p̄teriti cū ꝑpoſito cauēdi a futuris.i.cōtritio:vel ſaltē attritio:de qua infra contritio: imo ſufficit ſi qs vellet hr̃e diſplicētiā ⁊ a deo gratiā cauēdi in poſterū: qꝛ talis eſt attrit⁹ virtualiter.i.diſplicentiā habēs cū nulli placeat diſplicētia rei placite: ⁊ hꝫ etiā volūtatē cauēdi lꝫ imꝑfectā: vñ in abſolutiōe virtute clauiū iuſtificat̃ niſi obicē ponat:qꝛ de attrito faciūt cōtritū ſm doctrinā ſctōꝝ maxime.s.Tho. in.iiij.quoli. q.x.⁊ Richar.Jmo dicit̃ forti⁹ ſm Sco.ꝙ ſufficit qs vellet hr̃e talē diſplicētiā nō ſolū foꝛmaliter: ſed etiā virtualiter eā volēdo in ſua cā.i.in ſacr̃o penitētie iuſtificāte qꝛ in.iiij.di.xiiij.q.vlti.in ar. iij.circa mediū tenet qḋ ad cōſequēdā gratiā per hoc ſacr̃m nō req̄rit̃ attritio:ſed ſufficit volūtas ſuſcipiēdi hoc ſacr̃m ſine obice peccati moꝛtalis actualr̃ ſibi facto in vltimo inſtāti abſolutionis in quo eſt vis hui⁹ ſacr̃i ſicut in baptiſmo ad cōtrahendā gratiā nō requirit̃ niſi volūtaria ſuſceptio baptiſmi ſine fictione.i.intētio ſuſcipiēdi qḋ cōfert eccl'ia ſine actu aut volūtate pcti moꝛtalis hec ex illo. Sed aliq̄bus vr̃ ꝙ cū act⁹ interioꝛ ſit pars eſſentialis hui⁹ ſacramēti ſine pnīa nō valet ſicut nec matrimoniū tenet eius qui vult contrahere matrimoniū: ſed nō vult cōſentire. Sed iſta nōſtant cū dictis.s.Tho.de cōfeſſione ficta: nec eoꝝ ratio cōcludit:quia pars eſt contritio aliqñ futura.ſicut aliqñ ſatiſfactio precedit ſm Pet.de pal.Ob ex autē actualis a Scoto dicit̃ ſicut ſi qs actu tunc cogitaret pctm̄ aliqḋ moꝛtale nō relinquere. Aduerte etiam ꝙ aliud eſt aliquē ſe velle cauere.aliud credere ꝙ cauebit a pctō: cū vnū ſit volūtatis aliud rationis: vnde multi vellēt cauere qui tñ credūt qḋ nō cauebūt. Qui autē nullam oīno hꝫ diſplicētiā etiā virtualē vel volūtatē cauendi ſed actu vult nō cauere: ſi cōfitetur ⁊ petit abſolui moꝛtaliter peccat ꝓpter irreuerētiā ſacramenti ⁊ annullationē q̄ntū in ſe eſt. de quo.§.ſeq. ſecus ſi qs intēdit ſuſcipere ſacr̃m hoc vt doleat ſm mentē Scoti vel ſaltem ſecus ſi eſt attritus.

¶ Uigeſimoſcḋo quātū ad idē q̄rit̃ vtrū cōfeſſio facta a ficto ſine contritione ⁊ charitate valeat ⁊ 22
primo dico qḋ in iſta q̄ōne doctoꝛes ſub noīe cōtritionis intelligūt aliqñ oēm diſplicentiā etiā ſi ſit attritio ſola: ⁊ qñ intelligūt de ɔ̃tritione ꝑpꝛie que.ſ.nō eſt ſine charitate loquunt̃ de ea in inſtāti in quo cōplet̃ hoc ſacr̃m vel in ſequētibꝰ vt ſit ſenſus q̄ōnis: vtrū valeat illa cōfeſſio que terminat̃ ⁊ cōplet̃ ſine contritione ⁊ charitate. ¶ Scḋo dico ex Pe.de pal.p capꝛeo. colligi ꝙ triplex ſit in ꝑpoſito fictio. (Triplex fictio.) Pꝛīa eſt q̄ ſiue ſit ɔ̃feſſa ſiue nō facit ſacr̃m oīno eſſe nullū: et nihil tunc vel poſt valere: vt ſi qs nō intēdit ſacr̃m ſuſcipe: ſed eccleſiā irridere vel ſi intēdit quidē ſuſcipe ſacr̃m: ſed nō dolet de pctō: aut illud cauere non vult ⁊ hoc actu ɔ̃ſiderat. Scḋa eſt q̄ ſiue cōfeſſa ſit ſiue nō: tñ in puncto abſolutionis deſinit eſſe fictio: ⁊ valet ſacr̃m etiā tpe quo ſuſcipit̃ vt cū quis inſufficienter quidē dolet: ſed nō adeo q̄n talis doloꝛ ſacr̃o et vſu clauiū perfici ⁊ in cōtritionē verā conuerti poſſit. Tertia eſt quā ſi qs cōfitet̃ abſolui nō dꝫ: et ſi de facto abſoluit̃: dubiū eſt vtrū imprimatur oꝛnatus: ⁊ valeat cōfeſſio fictione recedēte. ſi qs vero eā non cōfiteat̃: qꝛ ſcꝫ nō occurrit ſacr̃m eſt verū ⁊ fictione recedēte valet preterita confeſſio ratione oꝛnat⁹: nec eſt iterāda ſed ſola fictio cōfitenda ſicut pniam que vſu clauiū in contritionē verti nō pōt: et tñ latet peccatoꝛē nec occurrit ei vt cōfitēda: vt ſi ex ignoꝛātia diuini iuris credit falſo ſe cōſciētiā ſufficiēter diſcuſſiſſe: vel ſicut cū quis dolet de preterito: ⁊ cauere non vult de futuro vel ecōuerſo. ¶ Dico tertio ſm Pe.de pal. ⁊ eſt mens.s.Tho. ꝙ cū ſacr̃a gratie gratiā conferant nō effectiue ſed diſpoſitiue que characterem nō imprimūt ſimilē imprimūt diſpoſitionem que dicit̃ oꝛnatus: qui cū careat cōtrario eſt indelebilis: ⁊ iterato ſacr̃o intēdit̃ nec tñ intēdit̃ gratia ſi deuotio minuat̃. Dico quarto qḋ ad premiſſam q̄ſtionē multiplr̃ rñdet̃. ¶ Primo qḋ dicta cōfeſſio nō valeat ad remiſſionē culpe vel pene etiā recedēte fictione: ⁊ neceſſario eſt iteranda: ⁊ hoc ſenſit Hoſ.Ray.Hoſt. Bonauē.⁊ Durā.oꝛ. minoꝝ.⁊ olchot. ⁊ Uin.i Spe.⁊ cōiter Canoniſte qui tñ in hoc falcē mittunt in ſegetē theologoꝝ: ſcḋo dicitur qḋ talis cōfeſſio valet ad remiſſionē culpe recedēte fictione ſicut eſt de baptiſmo: nec

teneṫ quis talē cōfeſſionē iterare: et hoc ſentit .s. Tho. Pet. Ric. or. minorū. Jo. ꝛ Ber. in gl. ꝛ videtur etiā eſſe gratiani. de pe. diſ. j. mēſurā. in § ſeq. dicētis nō eſſe neceſſe ſemel ſacerdoti ꝯfeſſa denuo cōfiteri. Et iſta opi. eſt vera. Nā ad oēm formā ſufficiēter diſponentē ad aliquē effectum ſequiṫ talis effectꝰ ſublato impedimento. exēplū in naturalibꝰ eſt qꝛ ſublata colūna ſuſtentāte lapidē ſequiṫ motꝰ deorſum a grauitate: ꝛ in ſupernaturalibꝰ ſicut remota fictione in baptiſmo ſequiṫ gratia a charactere. Sed predictꝰ ornatus ſufficiēter diſponit ad gratiā: alioqn illā inſufficiēter cauſaret pnīa: que illā nō aliter cauſat ꝙ̄ diſponēdo. Ergo ſublato impedimēto fictionis ſequitur inde gratia: ꝛ cōfeſſio valet. Sed tñ ſm̄ Pet. de pal. ſolum in fictione tertio modo dicta locū habet iſta opinio .s. Tho. ꝛ hoc ptꝫ qꝛ due prime nō impediūt aſſecutionē charitatis. Pōt aūt tripľr intelligi ꝛ verificari iſta opinio. Primo qñ fictio eſt priuatiua tm̄. qꝛ ſcꝫ pctōr habet dolorē ſed ita imperfectū vt cū ſacr̄o nō ſufficiat ad cōtritionē: nec tñ ſciēter celat fictionē. i. pctm̄ qđ fuit in nō examinādo cōſcientiā vt debuit: et tñ credit ſe eſſe ſufficiēter diſpoſitū: qui error nō tollit fictionē reſpectu vltimi effectꝰ ſacramenti. qꝛ eſt iuris diuini: ſed tñ tollit fictionē excludentem eſſentiā ſacramēti eo ipſo qđ eſt error. Scđo qñ fictio eſt qdē poſitiua quā qui ſciēter celaret: faceret ſacramētū nullū: et qui cōfiteret abſolui nō deberet: vt ſi nō dolet de preterito: vel de futuro cauere nō vult. ꝛ tñ iſta fictio actu nō occurrit ſibi vt cōfitēda: et cōſequēter perinde eſt ac ſi pctm̄ fuiſſet per negligentiā oblitū: et eſt verum ſacr̄m nō obſtāte ignorātia iuris diuini quā .s. Tho. in. iiij. diſt. xxj. dicit nō excuſare a fictione: et cōſequēter hūc dicat fictum. tertio verificatur loquēdo de eo qui cōfiteṫ eidē cui prius: quē nō oportet iterare cōfeſſionē ficte prius factā etiam ſm̄ Pet. ſi ſacerdos non recoleret peccata qꝛ nec qñ cōfeſſio eſt integra oportet qđ recolat a principio vſqꝫ ad finē: maxime quia hic ſufficit abſoluere ab omnibus ꝛ iniūgere penitentiam ſolum pro fictione pro alijs autē facere prius iniunctā.

23 ¶ Uigeſimotertio queriṫ qñtū ad idē vtrū peccatore exprimente ſuā fictionē dicēdo ſe nō proponere abſtinere ſacerdos debeat illū abſoluere: et oēs dicūt qđ non: qꝛ abſoluere nō debet quē ſcit a deo ligari: ſi tñ abſoluat de facto intēdens cōferre verū ſacramētū ſm̄ Pet. de pal. tenet abſolutio. ꝛ habebit effectū qñ ꝯtereṫ vel ex pactione diuina: vel ex ornatu impſſo. Nec obſtat ſi dicatur ibi nō eſſe materia. i. peccator cōtritus: ꝛ ꝯ̄ñr nec ſacr̄m: qꝛ inquit ibi eſt materia ſed immūda: nec eſt cōfeſſio dimidiata niſi fictio occurrat vt confitenda. Quātū ad fortitudinē vide. ſ. § xxij.

¶ Uigeſimoquarto qñtū ad ſui accuſationē qriṫ vtrū liceat in ꝯfeſſionē dicere aliena peccata ſiue nominare pſonā aliā. et dicit .s. Tho. in. iiij. diſt. xxj. qđ in confeſſiōe dꝫ qs qñtū pōt famā alterꝰ cuſtodire: ſꝫ magis ſuā purgare cōſcientiā: vñ ſi circūſtantia ducēs in cognitionē aliene perſone ſit de neceſſitate confeſſiōis: vt qꝛ trahit in aliā ſpēm pctī mortalis cōfitēda eſt. ſemp tamē ſi fieri pōt occultādo pſonā puta non nominando pſonā: vel petendo liciam cōfitēdi alteri q̄ ex illa in pſone notitiā nō deueniat quā licentiā ſi hr̄e nō poſſet ſm̄ Pet. cōfiteaṫ circūſtantiā: niſi cōfiteri nō poſſit ſine pīculo alterꝰ: qꝛ tūc ſm̄ Pet. omittēda eſt dicēdo pctm̄ ſine illa. Et idē faciendū eſt ſi ipſa ſit qdē aggrauās: ſed nō neceſſitate confeſſiōis: niſi talis noīatio eſſet vtilis penitenti vt ei meliꝰ cōſulaṫ: puta vt p̄ſeruet a recidiuo qꝛ ſm̄ Ric. tūc expedit dicere: vel niſi ſit vtilis pſone noīate qꝛ ēt tūc exprimi pōt vt dicit. Et ſi exprimaṫ ſine neceſſitate confeſſiōis aut vtilitate cōfitētis vel pſone aliene ſcꝫ gr̄a correctiōis eiꝰ ſm̄ .s. Bona. nō effugit detractionem nec confeſſori ſi ad hoc ꝯſentit. Uñ ſm̄ Ray. de tali circunſtātia interrogare non dꝫ niſi inquātū eſt neceſſaria. Si tñ peccator exprimat cū intētione bona nō vt pdat ſed vt pſit: vt ſcꝫ ſacerdos p ea oret: vel cū ſecreto emendet non peccat ſed mereṫ. xxij. q. vij. hoc vr̄. ꝛ cōcordat gl. Ray. vt in ſum. ꝯfeſ. li. iij. tit. xxxiiij. ſꝫ tñ dꝫ exprimere extra cōfeſſionē vel dare licētiā loquēdi ſi intēdit correctionem. Silr̄ ſm̄ Archi. nō peccat cōfeſſor: ſi hac intētione: ꝛ nō ex curioſitate iterrogat. Et idē monial. 24

25 ¶ Uigeſimoquinto quantū ad eſſe pctā obedire qriṫ vtrū penitēs teneaṫ acceptare omnē pniam quā vult iniūgere ſacerdos: ꝛ Hoſti. dicit qđ nō et ſequiṫ Pañ. in. c. ſignificauit. de peni. ꝛ re. ſed ſufficit ei ſm̄ Sco. in. iiij. diſt. xvij. propoſitū acceptandi a deo hic vel in purgatorio: ſi tñ acceptat implere teneṫ. Sed limita prio qđ nō teneṫ acceptare qđ iniūgitur: ſi dicat ſe velle puniri a deo: niſi illud eſſet ſatiſfactio aliq̄ proximo exhibenda: imo hoc deberet ſi eſſet poſſibile p̄cedere ꝯfeſſionē vt infra reſtitutio. vj. § j. ꝛ ij. vel niſi illud eſſet iniūctū p neceſſaria cautela ꝯ recidiuū aut illud pctm̄: vñ ſm̄ Ricar. pōt ſacerdos interdicere familiaritates p̄iudicātes ſaluti penitentis vel honori diuino: et ille obedire teneṫ. et tertio gñalr̄ niſi illud eēt impoſitū p modū declarate obligationis: vt dicendo qđ reſtituat ablata: vel abijciat ancillā cū qua eſſe nequit ſine pīculo recidiui: aut cōicet in paſcha et hmōi: qꝛ in oībꝰ his teneṫ obedire nō tñ tenetur confeſſionē reiterare ſi nō obedit. Eſt aūt verū qđ hic dr̄ in his q̄ imponunṫ penitēti p modū exhortationis: vt qđ frequēter oret ꝛ cōfiteaṫ: et in his q̄ iponunṫ pro

ſpeciali ſatiſfactione peccatorū: que tamen ſi ac‑
ceptet et non expleat: nec explere poſſit vtpote q̄z
oblitus tenetur reiterare confeſſionem.

26 ¶ Uigeſimoſexto q̄rit̄ quātum ad idē poſito q̄d
penitēs non velit puniri a deo hic vel in purga‑
torio: vtrū poſſit recuſare ſatiſfactionē quam ſa‑
cerdos iniūgit ⁊ petere aliā: ⁊ dicit Ricar. q̄d ſic
ſi indiſcretā iniūgit: q̄z ſacerdos abutitur claue
ſciētie ⁊ potētie: ⁊ hoc idē ſentit. s. tho. vt p̄z ex
dicēdis. j. §. vi. ſed ſi iniūgit rōnabilē ⁊ diſcretā:
tenet̄ acceptare ⁊ ꝑ virib⁹ adiplere: q̄z ſacerdos
clauib⁹ vtit̄ recte q̄bus ꝑtātē. i. h̄z ligandi ad pe‑
nam ſm. s. Tho. ⁊ ſi ex deliberatiōe omiſit illam
ſine cā legitima mortal'r peccauit: q̄d intelligen‑
do vt̄ de pnīa ad quā ſacerdos intēdit ligare eo
caſu q̄ duas imponit: vnā. ſ. breuē quā ſtatim q̄s
explere poſſit in grā: ⁊ aliā ꝓlixiorē ad bn̄ eſſe ꝑ
modū volūtarie ſatiſfactionis: vbi aūt ſacerdos
ſic nō diſtinguit penitēti tenet̄ ſimpl'r ad impoſi
tā rōnabilē et diſcretā. Quā ſi grauē ſentiat aut
periculoſam ſua infirmitate p̄ſlata: adeo eūdem
cōfeſſorē ſi aliū habere nō pōt: iuxta. §. ſequentē.

¶ 27. quantū ad idē q̄rit̄ vtrū ſcd̄s confeſſor mu
27 tare poſſit penitētiam iniunctā a primo: et dicit
monal. q̄d ſic ſi iniūcta fuit ꝑ crimine a quo ſcd̄s
abſoluere poterat ⁊ ſupior ſibi non reſeruauerat
mutationē ſecus ſi reſeruauerat eā ſibi: vel pecca
tum erat ſuperiori reſeruatū: quia nō pōt: niſi ne‑
ceſſitas vrgeat vel ſuadeat vtilitas in quib⁹ ca‑
ſibus piū eſt interpretari q̄d ſuperiori licentiā cō
mutādi vel relaxādi cōceſſerat: et intellige ſemꝑ
q̄d hoc fiat ex cauſa rōnabili. Ex his ꝯcor. Ray.
cū ſua gl. excepto q̄d ſi pnīa fuit publica req̄ri d̄z
eis q̄ iniūxit ſi cōmode pōt ne ſcandalizetur. Et
q̄z ſm Ray. hoc fieri non debet ab eōdem confeſ
ſore vel alio niſi examinata cauſa propter quam
iniuncta eſt: ideo requirī videtur confeſſio pecca
torum pro quibus principaliter iniuncta eſt.

¶ 28. q̄rit̄ vtrū penitēs teneat̄ ad religiōis īgreſ
28 ſum ſi hoc ſacerdos iniūgat: et dicit. s. tho. i. xvj.
diſt. iiij. in expoſitiōe l'r̄e q̄d nō: q̄z q̄d d̄r penitētē
debere ſe ponere in iudicio cōfeſſoris intelligit̄
de his q̄ ſacerdos inq̄ntū h̄z clauē ſcie ⁊ autori
tatis ꝑ iudiciū diuinū ⁊ non ſm humanū errorē
iniūgit. Jngreſſus autē religiōis cū ſit volūtatis
alicui nō pōt iniūgi: q̄d ſi aliq̄ canōes faciūt ma‑
gis eſt cōſiliū q̄ꝫ p̄ceptū: q̄z q̄libet pnīa taxata le‑
uiſſima religio eſt ſatiſfactio maior inq̄ntū ho‑
mo abdicat ꝓpriā volūtatē qua nihil eſt carius.

¶ Rurſus de confeſſione ſcd̄o quantum ad
neceſſitatem et vtilitatem eius.

Confeſſio ſecūdo vt intelligatur quali‑
ter ad eam teneamur: et quiſcius effe‑
ctus ſciendum eſt quod in confeſſione
tria concurrunt: ſcilꝫ confitens confeſ‑
ſum: et is cui confitens cōfitetur. Quantū igitur
ad confitentē neceſſitas vel obligatio cōfeſſio‑
nis ligat omnē fidelē vtriuſq̄ ſexus qui eſt doli
capax. de peni. ⁊ remiſ. omnis. intellige ex vi ſa‑
cramēti vel ſtatuti: aut ſi habet cōfitēda: quantū
vero ad rem confeſſam ligāt quantū ad peccatū
actuale mortale ꝓpriū cōmiſſum poſt baptiſmū
ſm. s. Tho. in. iiij. diſt. xvij. et mortales circūſtan
tias id eſt infinite aggrauantes. de quibus titu.
priore. § ix. quantū tamē ad pctīm mortale cōmiſ
ſum ante baptiſmū ſum. Roſ. ⁊ Ange. imponunt
Ricar. contradictoria: quantū vero ad eum cui
quis confitetur ligat ⁊ obligat vt ille ſit ſacer‑
dos ⁊ proprius vt. j. confeſſor. j. in prin.

¶ Primo igitur querit̄ vtrū is qui cōmiſit pec‑ 1. q̄d
catum mortale poſt baptiſmum teneatur illud
confiteri an poſſit abſq̄ confeſſione in actu vel
propoſito ſola contritione ſaluari: id eſt dolere
de peccato cum propoſito abſtinēdi ⁊ ſi non cō‑
fitendi ⁊ dico quod magiſter in. iiij. diſt. xvij. et
Gratianus de peni. diſ. j. per totum. queſtionem
iſtam pertractant ⁊ Gratianus poſt multa: quia
vtraq̄ opinio viros habet ſapientes ⁊ religio‑
ſos: lectoris arbitrio quid ſit tenēdū relinquit:
et ſic nō determinat: et Theodorus in. c. h. illius
diſtinctionis: dicit grecos tenere confeſſionem
vocalem nō eſſe neceſſariam: ſed. s. Tho. in. iiij.
diſtin. xvij. in expoſitione litere dicit quod hoc
quod ab vtroq̄ pro opinione ponitur nunc poſt
determinationē eccleſie ſub Jnno. tertio factā.
de peni. ⁊ remiſ. c. omnis. eſt hereſis. nō quia ſit
explicite contra aliquē articulum fidei aut pre‑
cedens vel ſequens ad ipſum ſed implicite ali‑
quid cōtinet fidei contrariū: quia ſequitur cla‑
ues eccleſie non ſit neceſſarias ad ſalutem.

¶ Secūdo queritur vtrum dubitans de aliquo 2
an ſit mortale teneatur illud confiteri ⁊ dicit. s.
Tho. quod ſic aliter periculo ſe cōmittit ⁊ mor‑
taliter peccat: ſicut etiam ⁊ qui aliquid cōmittit
vel omittit: in quo dubitat eſſe mortale. Sed tn̄
notandum eſt ex doctrina eius ⁊ cōiter omnium
q̄d aliud eſt ſcire aliud opinari ⁊ dubitare: quia
ſcire vt ex diffinitione eius patet: habet certitu‑
dinē ſine heſitatione de oppoſito: opinari vero
non habet certitudinē ſine heſitatione: ſed ha‑
bet aſſenſum vel credulitatē de aliquo cum for‑
midine de oppoſito: dubitare vero non habet
aſſenſum vel credulitatem alicuius: ſed proprie
dicitur quādo aliquis aliquam ſententiam nec
credit: nec decredit: ſed eſt in equilibrio: nō de‑
clinās magis ad vnam partem q̄ꝫ aliam ſaltem
notabiliter etiam ſi aliqualiter cōiecturet leui‑
ter ſine probabili ratione de altera earum. Qui
ergo opinatur probabili ratione de aliquo q̄d
nō ſit mortale: non tenetur illud cōfiteri. Et di‑

citur ratio ꝓbabilis ex li.top. que videtur vera oib⁹ hoib⁹ aut maiori parti vel oib⁹ ſapiētibus aut maiori parti vel ſaltē precipuis eorū: et qui crederet aliquā rationē eſſe talē: pōt ſe in ea fundare: quia nō tenet exhibere diſcutiendā predictis: cū hoc vel īpoſſibile ſit vel difficile nimis.

3 ¶3. querit̄ vtrū quis teneat̄ cōfiteri pctā manifeſta ſacerdoti: ⁊ cōiter tenēt doc. in.iiij.di.xvij. qđ ſic: quia nō ſunt ei manifeſta in forma iudicij inquātū dei vicarius eſt. Utrū aūt teneamur cōfiteri peccatorū circūſtātias ⁊ numerū: ⁊ venialia: et ſemel confeſſa ſi ſequit̄ recidiuū. et vtrum teneamur confiteri ſtatim. vide titu. priore.

4 ¶Quarto vtrū ad cōfeſſionē teneamur diuino iure vel humano ſeu poſitiuo: et dico qđ canoniſte videntur tenere qđ ſit de iure poſitiuo. ⁊ ad hoc eſt gl. de pe. di.v. in ſumma. que vult qđ inſtituta ſit a quadā vniuerſali traditione eccleſie: ideo infert qđ cōfiteri nō tenentur infideles: nec ſimiliter greci ex quo nō acceptauerūt hmōi cōſtitutionē: ſicut nec votū caſtitatis. Sed theologi tenent expreſſe qđ vt eſt mētalis facta deo: eſt de iure naturali: vt autem eſt vocalis eſt de iure diuino: nō quidem veteris legis: q̄ tunc nō tenebantur hoies ad confeſſionē ſpecialē ⁊ diſtinctā ſed tm̄ ad gnālē ⁊ indiſtinctā. ad quā tenebant̄ per determinationē ſacrificiorū ſed legis noue: et hoc ſentit.s.Tho.in.iiij.di.xvij.s.Bo.Ric.et Sco. Et hoc ex mēte.s.Tho. ꝓbat̄ primo ex hoc ꝙ xp̄s in apoſtolis dedit ſacerdotib⁹ poteſtatē remittendi pctā Jo.xx. quia poſito aliquo remedio ſine quo pctā nō remittunt̄ tenentur fideles eo vti: hmōi autē eſt iſta ptās abſoluēdi: q̄ ſi cō tritione ſola remitti poſſent fruſtra xp̄s dediſſet iſtā poteſtatē q̄ ſine cōtritione nihil pōt ſed eam requirit: ⁊ iſta ꝓbatio elicit̄.iiij.di.xvij.q.iij.ar.iij.q.j. ad primū ꝓbat̄ ſcđo ex hoc ipſo ꝙ ꝓbatur chriſtus oia ſacramenta inſtituiſſet: tam neceſſaria q̄ nō neceſſaria. lȝ de oib⁹ nō legat̄ ſicut etiā multa alia tenet eccl'ia ſibi oretenus per apl'os promulgata: de cele.miſ. cū marte. nec apoſtoli vel eccleſia tm̄ ⁊ tam periculoſum iugū populis induxiſſent niſi habuiſſet a xp̄o verbaliter. Et preterea ipſe xp̄s dicēdo quorū remiſeritis pctā re. eis a cōtrario ſenſu innuit qđ quoꝝ nō remiſerint nō remittunt̄: qđ ⁊ declarat dicēs. ⁊ quoꝝ retinueritis id eſt nō remiſeritis retenta ſunt.

5 ¶Quinto vtrū oēs teneant̄ ad cōfeſſionē: ⁊ dico ſm Ricar. ꝙ tenent̄ oēs ex vi ſacri ſed ſm qđ ꝓceptū eſt ab eccl'ia vt ſemel in anno fiat: tenent̄ ſoli ⁊ oēs fideles: etiā pueri cū ad annos diſcretionis peruenerint.i. qn̄ ſunt doli capaces ſm gl. in.c.oīs. de peni. ⁊ re. vbi fit hoc preceptū: ⁊ hoc eſt in.xij. anno ⁊.ſ. vt no. gio. de deli. pue.c.j. et hoc verū eſt iuridice ⁊ in pluribus in foro tñ aliſ ſunt aliquādo doli capaces ⁊ poſſunt delinquere etiā ante ſeptenniū: vt dicet.s.Tho.in.iiij.di. xxvij. vnde videntur obligari ad confeſſionem.

¶6. vtrū papa diſpēſare poſſit ne ipſe vel alius cōfiteat̄: ⁊ dicit.s.Tho.in.iiij.di.xvij. qđ non q̄ tollere nō pōt ſacramentorū neceſſitatē ſicut nec inſtituere noua ſacra: diſpēſare tñ poteſt vt quis differat vltra annū. qđ ſupplementū limitat inquantū reſpicit cōſtitutionē eccl'ie ne incurratur pena. d.c. omnis. nō autē inquātū reſpicit legem diuinā qua q̄s videt̄ teneri ſtatim poſt mortale habita copia ꝯfeſſoris: ſed iſta limitatio improbata eſt ti. priore.§.ij. vnde etiā ipſe papa confiteri tenet̄: q̄ licet nō habeat ſuperiorē inquantū papa vel prelatus habeat tñ inquātū peccator. 6

¶Septimo querit̄ quātū ad vtilitatē vel effectū q̄s ſit ei⁹ effect⁹: ⁊ dico primo qđ liberat a culpa ſiue a morte pctī ⁊ dicit.s.Tho.in.iiij. diſt.xvij. ſicut baptiſm⁹: etiā ſi ſit in ſola volūtate. ⁊ ſcđo ꝯfert gratiā vel eā auget ſi pri⁹ habebat̄: ⁊ tertio liberat a pena mutando eternā in tēporalē purgatorij: ⁊ purgatoriā in tēporalē hic explebilē. Et hec oīa ex vi abſolutionis: ⁊ vlterius ex natura actus cōfitentis qui hȝ annexā penā erubeſcentie: etiā a pena liberat tpali hic explebili in totū vel in partē imo ſacerdos pōt dimittere de pena debita ſm Pan. in.c. ſicut dignū. de homi. et de hoc.j. indulgentia. et conſequenter quarto aperit paradiſum: quia remouet impedimenta introitus.i. culpā ⁊ penā. ⁊ quinto tribuit ſpem ſalutis: quia hec ſpes non ineſt nobis niſi per chriſtū: per cōfeſſionē aūt homo ſe ſubijcit clauibus eccl'ie a chriſti paſſione habētibus virtutē. 7

¶Ruſus de cōfeſſione tertio q̄tū ad ſigillū.

Confeſſio tertio inquātū debet eſſe ſecreta ex parte cōfeſſoris ſiue q̄tū ad ſigillū ſciendum ꝙ de neceſſitate eius eſt ſigillū ſm.s.Tho.in.iiij. di.xxj. quia exterius ibi geſta oportet ſignificare geſta interius vbi a deo teguntur peccata eius qui ſe ſibi ſubijcit: ꝙ quidē ſigillum ſm eum ibi eſt debitū celandi cōfeſſionem ſicut clauis eſt ptās abſoluēdi. ⁊ ſm Sco. ea. di. eſt de iure diuino ratione charitatis: fidelitatis ⁊ vtilitatis: q̄ multi cōfitent̄ qui al's nō cōfiterentur.

¶Primo vero querit̄ q̄s teneat̄ hoc ſigillū ſeruare nihil contra illud reuelando: ⁊ dico ſm.s. Th. vbi.ſ. qđ hoc cōpetit ſacerdoti inquātū eſt huius ſacri miniſter: tamen ſicut non ſacerdos in caſu aliq̄d de actu clauis participat dū audit cōfeſſionē propter neceſſitatē: ita aliquid participat de actu dicti ſigilli: ⁊ celare tenetur q̄uis proprie nō habeat ſigillū cōfeſſionis. Igitur ad hoc ſigillum tenetur primo ipſe ſacerdos: ⁊ ſcđo ſm Richar. vbi.ſ. ⁊.s.Tho. is cui ſacerdos cō- 1. qđ

feſſionē reuelauit de lnia cōfitētis vel ſine licētia
vñ etiā papa iubēte q̄ reuelet obedire non tenet̄
et tertio ſm eūdē is q audiuit a ꝓpoſito ꝯfeſſio-
nē cōfitētis alteri ꝯfeſſori: q ſi doloſe ꝛ inſidioſe
audit ſm Sco. peccat mortalr̄. quarto etiā is q̇
audit cōfeſſionē in neceſſitate ꝛ nō eſt ſacerdos:
q̇nto interpres ſm Ric. q̇ vna pſona cū ſacerdo-
te reputat̄: ſexto ſm .s. Tho. ꝛ Ric. ꝛ generaliter
quicūqꝫ audit peccata cōfitētis: qḋ limita niſi de
mente cōfitentis eſſe cōſtaret qḋ poſſet ea loqui.
2 ¶ Scḋo querit̄ q̇d cadat ſub iſto ſigillo: ꝛ dico
ſm .s. Tho. in. iiij. di. xxi. ꝛ Rich. eadē di. qḋ ſub
eo cadūt directe oīa cadētia ſub cōfeſſione ſacra
mētali. i. pctā. ꝛ hoc ſm Inn. in. c. oīs. de pe. ꝛ re.
etiā ſi q̇s dicat ſe ab aliquo pctō nō poſſe abſti-
nere ſed de hoc dolere: indirecte v̇o ea per que
pctm̄ vel peccator deprehendi pōt. vñ ſm Rich.
ibi q̇cq̇d ꝑ ſe vel per accidēs: directe vel indire-
cte poſſet verecūdiā vel cōfuſionē vel malā ſuſpi
tionē vel aliud nocumētū gn̄are penitēti ex pctō
cōmiſſo cadit ſub illo ſigillo: ꝛ loc⁹ tp̄s ꝛ oīa ex
quib⁹ deueniri pōt in notitiā pcti: nō ſimplr̄ ſed
relatiue ad pſonā que illud cōfeſſa eſt: ꝛ nihilo-
minus ſm .s. Tho. alia que aliqn̄ in confeſſione
dicunt̄ ſummo ſtudio celāda ſunt ꝓpter ſcādalū
et pronitatē que ex cōſuetudine poſſet accidere.
Et durat hoc ſigillū etiam poſt mortē ſm Sco.
tanq̄ preceptū negatiuū obligās etiā ad ſemp.
3 ¶ Tertio q̄rit̄ vtrū poſſit penitēs vel ali⁹ cōtra
hoc ſigillū precipere aut etiā diſpēſare: ꝛ dico q̄
preter penitētē null⁹ etiā papa in hoc diſpēſare
pōt ꝛ ſi p̄ciperet etiā ſub pena excōicatiōis reue
lationē alicui⁹ cadētis ſub dicto ſigillo ei nō eſt
aliquo pacto obediēdū: nec incidet in ſniam ex-
cōicationis ſm .s. Tho. in. iiij. diſt. xxi. et ſm oēs
doct. q2 inquit .s. Th. hoc ſigillū eſt de iure diui
no ſicut ꝛ cōfeſſio. vel ſm Pan. in. c. dilectus. de
excel. prela. q2 ſacerdos in actu cōfeſſionis eſt vi
carius ſpālis: papa v̇o gn̄alis: ſpālis aūt quo ad
illā ſpeciē maior eſt gn̄ali. de offi. dele. ſtuduiſti.
De penitēte aūt ſiue cōfitente dicit ſum. Aug. q̄
de licētia eius nō licet ſacerdoti cōfeſſionē reue
lare: fundās ſe ſup autore aureo. ꝛ Lādul. ꝛ ſup
ratione q: petēs diſpēſare nō pōt in lege nature:
aut in diuina aut in eſſentia ſacramēti. ſed ꝯtra
hoc eſt ſum. Roſ. ꝛ ſupple. ꝛ cōis doctrina ſctōꝝ
vñ dicit Richard⁹ qḋ ei reuelare lꝫ illi ſolū qui
vtilis eſt ad perficiēdū requiſita ad foꝝ illud: q2
adhuc gerit pſonā dei qḋ ſm .s. Tho. Bona. et
Pet. limita niſi timeat̄ de ſcādalo puta qḋ ſacer
dos ſit cōfeſſionis reuelator vel hm̄oi: q2 vt di-
cit ſum. cōfeſ. ꝛ Aſten. cū ꝓpter duo ſacerdos cō
feſſionē celare teneatur ſcꝫ ꝓpter ſacr̄m cū cela-
tio ſit de eius eſſentia vel quaſi ꝛ propter ſcāda
lum primū tollit̄ per licentiā cōfitētis ſed rema-
net ſcḋm ꝛ idē tenet Panor. in. c. ſignificaſti. de
adul. ꝛ in. c. matheus. de ſy. vbi nō reprehendit̄
cardinalis reuelās pape ſecreto peccatū ſibi cō-
feſſum: q2 inqt Panor. reuelauit de licētia p̄ſen-
tis pape qui poterat ꝓdeſſe. Et idē ſentio quo-
ties reuelaret ex quacūqꝫ legitima cā alicui vtili
et ſi nō penitēti: quia penitens facere pōt q̄ iam
illud ſciatur extra cōfeſſionē. Ad motiuū dico q̄
poſſum ego dare licentiā contra ius nature ꝛ de
his que dicta iura mandant in fauorē meū: vt q̄
nō teneat̄ mihi reſtituere q̇ mihi furto vel rapi-
na ſubripuit. Et qḋ addit̄ de eſſentia ſacramēti
dico q̄ ſm .s. Tho. ꝛ doct. ordinis ſui penitens
dando dictā licētiā facit vt ſacerdos ſciat illud
tale vt homo: et ꝯn̄r ſub ſigillo dicti ſacramenti
nō cadit vñ nihil fit cōtra ſacr̄m: conſiliū tn̄ fuit
vide. q̄ cū aliq̇d reuelandū eſt de his que dicun
tur in cōfeſſione penitens dicat extra cōfeſſionē
de peccatis ſuis quantū placet ſibi reuelare cō
feſſori tanq̄ homini: quia ſepe cum quibuſdam
circūſtantiis dicuntur peccata in cōfeſſione cum
quibus nō placeret penitēti vt alteri reuelarent̄.
¶ Quarto vtrū aliquo caſu liceat ſacerdoti cō- 4
feſſionē reuelare cōtra dictū ſigillū ꝓpter aliqḋ
damnū: aut pctm̄ vel periculū vitādū: ꝛ dico ſm
s. Tho. ꝛ Pet. ꝛ cōem oīm doctrinā q̄ nō: quod
limita ſm Ray. ꝛ gl. eius in titu. de peni. ꝛ re. qn̄
q̇s vere cōfitet̄. ſecus qn̄ ficte ad impetrādū a cō-
feſſore auxiliū vel cōſiliū ſuper aliquo pctō: hoc
eñ nō eſt ꝯfeſſio etiā ſi dicat̄ hoc tibi dico in cō
feſſione ſꝫ ꝯfeſſionis deſtructio ꝛ ꝯſentit Inn. in
d. c. oīs. dicēs nō eſſe verū q̄ tales dicāt in pnīa
vel dei miniſtro cū aīe ꝯſiliū nō req̇rāt: ſi tn̄ ali-
q̇s ꝓ bono aīe vel ꝓ bono corporis qḋ nō repu-
gnet bono aīe: pctm̄ ſuū ſacerdoti in cōfeſſione
reuelet etiā ſi ab eo nollet abſolui ſꝫ ſibi ꝯſulere:
ſacerdos celare tenet̄ q2 eſt dictū in cōfeſſione ꝛ
auditū. Licet abſolutio nō ſequat̄ ſicut eſt i eo q̇
cōfitet̄ ꝛ nō abſoluit̄ vel q2 eſt indiſpoſit⁹ vel q2
caſus de q̇b⁹ cōfitet̄ ſunt reſeruati: q2 hoc fit ſpe
venie ſaltē reductiue ꝛ diſpoſitiue ꝛ initiatiue.
¶ Quinto q̄rit̄ quib⁹ caſibus audita in ꝯfeſſio- 5
ne dici aut manifeſtari poſſint ſine fractione di-
cti ſigilli: ꝛ dico hoc fieri poſſe in caſib⁹ multis.
Primo ſi penitēs ſup hoc licentiā tribuat. vt di
ctum eſt. ſ. § iij. ſcḋo ſi ſacerdos indigēs conſilio
circa pctm̄ auditū: ꝛ ſic illud petat q̄ per eius di
ctū nullo modo veniri poſſit in notitiā pctōris:
de pe. ꝛ remiſ. officij: vbi nō reprehēdit legatus
petens conſiliū de pctō qḋ aſſerit ſe in cōfeſſione
habuiſſe in vniuerſali: vñ non peccāt ſaltē mor-
taliter ſacerdotes ſi ad conſilium vel ad deteſta
tionem aut aliquo bono fine dicant in generali
ſe aliq̇d tale habere in ꝯfeſſiōe: vbi nullo modo
veniri pōt in notitiā perſone: lꝫ hoc ſit periculo-

ſum et pleruq; ſcādaloſum. Nec obſtat Pañ. in
d.c.ois dicēs ꝙ iſte incurrit penā. d.c.q. cat con-
tra ſco.et cōem doctrinā. ⁊ fundat ſe in textu ma
le intellecto.in verbo qui pctm̄.q dz intelligi qñ
pctm̄ refert ad peccatorē ſeu ꝑ illud venit in no-
ticiam peccatoris.Et idē gñaliter eſt ſz Ray.de
quocūq; qd nō ſpe venie aperit qꝛ nō eſt confeſ-
ſio.nec ſacerdos illud celare tenet niſi ſit ſpe ve-
nie reductiue ſaltē. vt.§.prioꝛe.tertio ſi quis con
fitet ſe velle facere aliqd malū puta homicidium
qꝛ ſcdm Inn.⁊ ſequit Pañ.in.d.c.ois.iſtud non
eſt dictū in penitentiali foro: nec ſacerdos illud
celare tenet:qꝛ pctm̄ non cōmiſſum ſed cōmitten
dū nō eſt dictū in pnia qd limita inquātū eſt com
mittendū:ſecus inqt Pañ.ſi peniteret de volun-
tate pterita:qꝛ tunc eſt cōmiſſum reſpectu volun
tatis. Qd tñ dictū eſt ſacerdotē ad huius celatio
nē non teneri: intellige primo qñ adeſt firmū p-
poſitū cōmittendi: ſecus ſcdm mo. ſi qs cōfitetur
ſuꝑ aliquo tēptari ⁊ aliqñ conſentire: ⁊ aliqñ ve
ro diſſentire reuelare nō dz: ⁊ ſi adeſt dictū pro-
poſitū firmū ſm eundē debet ſacerdos ꝓteſtari qd
tale quid nec recipit nec recipere tenet ſub ſigil-
lo confeſſionis ad ſcandalū euitandū:qd intelli
ge niſi ex tali ꝓteſtatione ſequeret malū maius
ſcandalo confitentis puta homicidium. Intelli-
ge ſcdo qñ illud peccatū committendū vergeret
in periculū vel damnū cōitatis vel etiā priuate
ꝑſone:quo caſu nō ſolū nō tenet celare ſed tenet
manifeſtare ſi id pōt commode ſine dāno ſuo:et
cum proximi vtilitate etiā peccantis. Secus vbi
qs cōfitet ſe nō poſſe abſtinere ab aliquo nulli ni
ſi ſibi nocituro:vt ſacerdos ei conſulat ⁊ pro eo
exoꝛet:qꝛ talis cōfeſſio ad contritionē ⁊ cōſequē
ter ad celationē peccatoꝝ in diuino cōſpectu di-
ſponit ſm ricar.in.iiij.diſt.xxi.⁊ talis reuelando
etiā ad ꝓceptū ſuperioꝛis peccat moꝛtaliter ſm
hen.de gā.in.ix.quodlib.vbi concludit ꝙ ſubdi
tus recipiens ab aliquo aliqd in ſecreto nō ver-
gēs in dānū cuiuſq; non tenet illud reuelare ꝓla
to petēti vt reuelet.iiij.ſi qs dicat amico pctm̄ di
cēs ſe illud in pnia dicere:qꝛ dicēdo illud nō di-
cetur reuelare confeſſionē ſm Innoc.tum qꝛ ille
nō eſt ſacerdos: tū qꝛ illud nō dixit ſibi inquātū
miniſtro dei cū abſolutionē nō peteret:ſed reue-
laret tanq̄ amico:ſi tñ ille amicus ſacerdos eſſet
teneretur ratione ſcandali celare. Intellige tñ ꝙ
laico nō dicit aliquid in pnia niſi aſſumat loco
ſacerdotis in neceſſitate: ⁊ fiat ei vera confeſſio:
ſicut ſacerdoti tūc eſſi nō dz reuelaret etiā tanq̄
teſtis:alias puniret. Hec pañ.⁊ conſentit Hoſt.
in.c.ois.de pe.⁊ remiſ.dicens ꝙ eo caſu tenetur
celare ac ſi eſſet ſacerdos: et Pet. hieremias di-
cit ſe credere ꝙ eodem modo vt ſacerdos iurare
poſſet ſe nihil ſcire de auditis in cōfeſſione qu-
to cū quis pctm̄ ſibi in cōfeſſione detectū habet
per aliam viā ſiue ante ſiue poſt: qꝛ ſm. s.tho.in
iiij.di.xxi.et pe.Bona.et Ricar.et cōioꝛē opinio
nē illud dicere pōt ꝓpter ſcandalū:tñ illud dice-
re nō dz niſi primo ꝓ neceſſitate vel vtilitate:vel
ſcdo niſi iurauerit dicere veritatē ſm Inn. in.d.
c.ois.et recitat Pañ.in.c.dilect⁹.de exceſ. prela.
nūq̄ tñ vt dicit.s.tho.dicere dz ſe illud in cōfeſ-
ſiōe habuiſſe.qꝛ ſm Sco.peccaret moꝛtaliter: et
idē dic ſi dicat aliquid aduertenter vel ex lata in
cōſideratiōe plus vel aliter q̄ ſciat extra ꝯfeſſio-
nem:puta ſi extra ſic ſemiplene dicendo plene vt
nouit in confeſſione peccat moꝛtalr̄: vel ſi extra
hz dubie ⁊ reuelat certe.ſexto qñ id qd dicit non
eſt pctm̄:nec circūſtantia pcti illius q confitet:qꝛ
tale qd ſub hui⁹ ſacri ſigillo non cadit niſi eſſet
qd potēs deducere ad manifeſtationē pcti: vnde
ſi qs cōfitēdo inferat germaniā nō hr̄e vina niſi
rara: vel ꝙ alicui dz centum ex ꝯctu licito puta
emptionis ⁊ hmōi q non ſunt peccata nec ducē-
tia ad manifeſtationem pcti ſm Ricar.pōt manī
feſtare cōfeſſoꝛ niſi innoteſcat illi talia dicta eſſe
ſub ſigillo ſecreti:qꝛ eo caſu dicere nō poteſt niſi
prout pñt reuelari ſecreta. de quo infra.§.vij. et
idem eſt ſm ſco.ſi res talis eſſet nature ꝙ merito
deberet celari: vt qꝛ ſine alterius ſcandalo non
reuelatur: quia eo caſu niſi teneret ſecretū etiā ſi
hoc peccatoꝛ non diceret peccaret moꝛtaliter.

¶ Sexto querit vtrū ꝑſona cū qua penitens pec
cauit cadat ſub confeſſionis ſigillo: ⁊ dicit Ric.
ꝙ ſic ſiue peccatoꝛ potuerit ſuum peccatū confi-
teri ſine perſone illius expreſſione ſiue non.

¶ Septimo vtrū ſub dicto ſigillo cadant debita
credita vel depoſita dicta in confeſſione: ⁊ dicit
ſcs̄.ꝙ ſic q̄tū ad cōfeſſa in quib⁹ pctm̄ cōmiſſum
eſt:puta qꝛ ꝑ furtū habuit vel vſurā: vñ ſi de his
fiat inquiſitio ſacerdos reuelare nō dz etiā ſi pa-
pa ſub excōicationis pena preciperet ꝯ ſcientes
et nō reuelātes:qꝛ nō ſcit vt hō: ⁊ eſſet cōfeſſiōis
reuelatoꝛ:nec aliquā ſententiā incurrit nō reue-
lando. Sed q̄tū ad alia in qb⁹ nō eſt pctm̄ diſtin
guendū eſt:qꝛ ſi fieret inquiſitio ꝑ eū q pōt:tenet
dicere veritatē : qꝛ etiā ſi recepit ſub ſigillo con-
feſſionis de hoc caſu non cogitauit vel etiā ſi co
gitaſſet aut pmiſiſſet:vel etiā iuraſſet non reue-
lare:illicitū fuit pmiſſum vel iuſm:nec obſeruā-
dū in ꝓiudiciū iuris alieni.xxij.q.iiij. iter cetera.
ſed ſi iniuſte aut ꝑ tyrānidē fieret inqſitio:nō dz
reuelare:ſed ſubterfuget: aut ſophiſtice rñdere.

¶ Octauo q ſit pena frāgētis dictū ſigillū reue-
lando ꝯfeſſionē: ⁊ dico qd antiq iure deponi dz:
et oī tpe ſuevite ignominioſus ꝑegrinari.de pe.
di.vj.ſacerdos.ſz hodie ꝑ.d.c.ois.dz depoſit⁹ in
arctū monaſteriū detrudi:qd intellige ſi ſit ſacer-
dos ſi ſcs̄ ſit laicus ſm Hoſt.in dicto.c. alia eſt:

pena puniendus ſcilicet arbitrarie.

9 ¶ Nono cui incũbit ꝓbatio ſi q̇s dicat ſacerdo
tẽ reuelaſſe cõfeſſionẽ: ⁊ ille negat vel dicat ſe q̇=
dẽ aliq̇d dixiſſe: ſʒ negat ſe illud ꝑ ꝯfeſſionẽ hñe:
⁊ dicit Pañ. in. d. c. oĩs. ſm aliquos ſacerdotem
abſoluẽdũ: cũ nõ ſit illi minꝰ credẽdũ quã alij. ſʒ
Hoſt. et idẽ Pañ. tenent ꝙ niſi ſacerdos doceat
aliũde illud ſe habuiſſe q̃ꝫ ꝑ confeſſionẽ: p̄ſumeť
contra eũ. ar. vj. q. ij. placuit. nõ tñ punietur pena
ordinaria dicti. c. omnis. qꝛ non aperte conuinci
tur: ſed pena arbitraria: et idem Ricar. in. iiij.

10 ¶ 10. vtrũ incurrat dictã penã cõfeſſoꝛ dicẽs ali
quẽ ſibi eẽ ꝯfeſſum de pctĩs ſuis: ⁊ dicit aſtẽſis ꝙ
talis nihil reuelat occultũ: qꝛ ꝯfeſſio ꝓp̄ie nõ eſt
niſi de pctĩs: ſi aũt dicat illũ ꝯfeſſuꝫ de multꝭ aut
magnis pctĩs vel hmõi reuelatoꝛ eſt confeſſiõis.

11 ¶ 11. quid ſi iudex inſtat vel exigit iuramẽtũ a ſa
cerdote: an ꝑ cõfeſſionẽ ſciat aliq̇d de tali facto:
et dico ꝙ ſm. s. tho. ⁊ oẽs doct. ſacerdos ſi ab eo
q̇rať de aliq̇ abñte: an aliq̇d ſciat qđ audiuit in
confeſſione: iurare põt ſe neſcire illud: qꝛ nõ ſcit
illud inq̃tũ homo: nec ad mãdatũ cuiuſcũqꝫ etiã
pape teneť de hoc teſtari aut aliquid dicere. nec
teneret excõicatio ꝓpter hoc lata ꝯ eũ: ſed ſi q̃ra=
tur de eo nõ abſolute an ſciat: ſed an ſciat aliq̇d
ꝑ cõfeſſionẽ etiã adhibito iuramẽto ſm aliquos
dꝫ tacere: ſʒ hoc eſt male dictũ qꝛ indirecte ꝓde=
ret pctõꝛẽ. vñ ſm ꝟ. ꝟ. ſi alio modo iniquũ iudicẽ
declinare non põt: rñdere põt ſe nihil ſcire: quia
ſubintelligiť vt hõ. vel intelligiť: nihil ſcio tibi
reuelãdum. ſicut mar. xiij. filiꝰ dicit ſe nihil ſcire
de die iudicij. ſ. ad reuelandũ gñaliter: ⁊ cõſentit
Ricar. Bona. Sco. ⁊ Pañ. in. d. c. dilectꝰ. ſʒ ſum
ma ang. dicit ꝙ meliꝰ ſubintelligiť ad reuelãdũ
ꝙ ſubintelligať vt homo qꝛ negari inq̇t non põt
q̇n ſciat vt homo: qđ eiꝰ dictũ eſt ꝯ oẽm doctrinã
ſuoꝝ doctoꝝ. ⁊ contra. c. ſi ſacerdos. de offi. oꝛd.
intellectum iuxta cõem doctrinã: qꝛ ibi dr̃ ſacer=
dos hoc ſcire vt deꝰ. ex quo ſequitur qđ illud nõ
ſciat vt homo: vel ſciat aliter q̃ꝫ ꝑ ꝯfeſſionẽ alio=
quin eodem modo innoteſceret deo et homini.

12 ¶ Duodecimo q̇d ſi ſacerdos parochialis ſciat
ꝑ cõfeſſionẽ impedimẽtũ aliquoꝝ ſuoꝝ ꝑochia=
noꝝ circa matrimoniũ iã ꝯtctũ: et dico ꝙ ꝯ ſigil=
lum cõfeſſionis nihil facere aut dicere dꝫ: vt ptꝫ
ex dictis: ſʒ ſi eo ſaluo loqui põt ſi ſcit aut credit
ꝓbabiliter impedimentũ poſſe ꝓbari ſm mo. dꝫ
eis reuelare vt procurẽt diuoꝛtiũ vel ſe habeant
vt frater ⁊ ſoroꝛ. vel vt dicať ſuperioꝛi ſubmini=
ſtrãs probationibꝰ vbi opꝫ: qꝛ cũ ſit p̄latus tene
tur ad illud preceptũ ſi peccauerit ⁊c. ſi vero ſcit
aut credit probabil'r ꝙ ꝓbari nequeat non teneť
ſm eundẽ eis dicere niſi credat ꝓbabiliter ꝙ pa=
rati ſunt ſuꝑ hoc acquieſcere bonoꝝ cõſilio ſiue
emendare: vt colligiť ex dictis. s. Tho. de coꝛre=
ctione fraterna. Si vero matrimonium ſit cõtra=
hendum moneat ſecrete vt deſiſtant: ⁊ ſi contra=
hunt benedicat nuptias quando aliter facere nõ
poteſt niſi manifeſtatione confeſſionis. ar. quod
not. glo. et docto. in. c. vnico. de ſcru. in oꝛ. fa.

13 ¶ 13. quid ſi ſacerdos commiſit aliquod moꝛta= 13
le quod confiteri non poteſt niſi reuelando con=
feſſionem. et dicit aſten. poſt ricar. et ſco. qđ non
debet confiteri eo caſu durante: ſed ſufficit confi
teri cum intentione confitendi quando ſine pre=
iudicio poterit dicti ſigilli: quia foꝛtius eſt vin=
culum ſigilli q̃ꝫ confeſſionis.

¶ 14. q̇d ſi abbas ſcit ꝑ cõfeſſionẽ pctm̃ prioris 14
vel alteriꝰ ſubditi ſibi cuiꝰ pcĩ occaſio eſt prio=
ratꝰ vel aliud officiũ: ⁊ dicit. s. tho. in. iiij. di. xxj.
ꝙ p̄latus abſqꝫ leſione conſcientie põt impunitũ
relinquere pctm̃ qđ ſcit vt deus: nec vllũ tenetur
adhibere remediũ: niſi eo modo quo defertur ad
ipſum. i. tm̃ in foro penitẽtiali monendo vt reſi=
gnet officio. Uel põt ipſum ex aliqua alia occa=
ſione abſoluere: ita tñ ꝙ oĩs ſuſpitio de reuela=
tione cõfeſſionis euiteť: al's peccaret tanq̃ꝫ reue=
lãs cõfeſſionẽ: vt dicit in. v. quol'. Hec ex illo ſed
adde ſm mentẽ ricar. qđ opꝫ vitari ſuſpitionẽ cõ
feſſionis: ſic qđ nec ipſe: nec aliꝰ credat eũ ꝓpter
confeſſionẽ abſolutũ: aliter ipſe vel alius redde=
reť pronioꝛ ad celanda pctã: ⁊ hoc ſequitur ſum.
ro. et innuit ſum. ang. ſʒ ego credo hoc verũ quo
ad aliũ: nõ aũt quo ad ipſum penitentẽ: qꝛ vt ptꝫ
ex. s. tho. in. v. quol. q. x. qñ prelatus ſine manife=
ſtatione pcĩ põt eũ amouere ab officio periculo=
ſo in poſterũ hoc facere põt ⁊ debet: licet melius
eſſet eũ ad ceſſionẽ inducere. Nec obſtat ꝙ effice=
retur pronioꝛ ad celãda peccata: quia melius eſt
cauere ne peccata fiant q̃ꝫ ne facta celentur: quia
ſi non fiunt non celantur: non econuerſo.

¶ 15. q̃riť vtrũ ſi q̇s ꝑ audita in cõfeſſiõe ſcit vel 15
credit aliquẽ indignũ p̄latiõe: ⁊ itererſit ꝓmotio=
ni eiꝰ poſſit reclamare et dicit. s. tho. in. iiij. diſt.
xxj. ꝙ ex multis cauſis alijs q̃ꝫ ex pctõ reddiť q̇s
indignus p̄latiõe: vt ex defectu ſciẽtie etatis vel
hmõi: vñ q̇ ꝯdicit nec ſuſpitionẽ de crimine facit
nec reuelat confeſſionẽ: hec ille poſito tñ ꝙ reue=
lãdo faceret ſuſpitionẽ de criẽ: vt qꝛ nihil aliud
ei obijci põt: et reclamãs putať nõ reclamare niſi
pro crimine occulto: reuelatoꝛ eſſet cõfeſſionis.

¶ 16. vtrum ſciẽs per confeſſionẽ ſocratis ipſum 16
cũ platone peccaſſe: q̇ hoc peccatũ cõfitẽdo nõ
dicit: poſſit ipm̃ platonẽ de hoc interrogare: et
dicit ſum. ang. ꝙ ſic in genere: licet dicere nõ poſ
ſit ꝙ alius ſibi reuelauerit. ſed tu adde ꝙ etiam
hoc põt in ſpecie: qñ nõ inſurgit ſuſpitio ꝓbabi=
lis de cõfeſſione alteriꝰ: vt ſi eſt de moꝛe cõfeſſo=
rũ interrogare de talibꝰ: tñ nõ lꝫ interrogare de
perſona ſocratis: quia iam ſuſpitio oꝛiretur.

17 ¶17.vtrū ſciēs ꝑ ꝯfeſſionē aliquē excōicatuꝫ teneat illū euitare ſalteꝫ in ſecreto: ⁊ dicit Ric. qꝺ nō: ⁊.c.cū nō ab hoīe.ꝺ ſen.ex.qꝺ vr̃ ſonare ꝯriū.dicit illud ītelligi qn̄ ſecreto ſcit̃ alit̃ quā ꝑ ꝯfeſſionē.Sco.tn̄ ꝫ ꝙ cū vitare dꝫ ſi pt̄ ſine ꝓditiōe: aliter nō tenet̃ vitare.ſꝫ tenet̃ nō vitare: qꝛ fortiꝰ vinculū ē ad celandū ꝑ legē nāe ⁊ diuinā ⁊ eccleſiaſticam quam ad vitandum.
18 ¶18.quid ſi ſacerdos ſciat ꝑ ꝯfeſſionē eccleſiā pollutā coitu vel alia cā: ⁊ dico ꝙ eā ꝓ reuelare nō pōt niſi ceſſante oī ſuſpitione criminis confeſſi: vt ptꝫ ex dictis ⁊ ar.de adul.ſignificaſti: ⁊ de off.oꝛ.ſi ſacerdos,quidā aūt dicūt qꝺ nec in gn̄e dꝫ reuelare: qꝺ verum eſt ſi ſit omnino occultuꝫ: quia tunc reconciliatione non indiget.
19 ¶19.qd̾ ſi duo aliq̄ cōſtituerūt occidē ſacerdotē comittētē cū eis vnꝰ ꝯnīa ducꝰ hoc illi cōfitet̃: nūq̄d retrocedere pt̄ vbi vētū fuerit ad ſyluā: aut declīare ſi ex hoc reliq̄ inoteſcat ꝺ ꝯfeſſiōe: ⁊ dicūt q̄dā ꝙ ſi aliā occaſionē iuenire nō pt̄ ex q̄ ꝯfeſſio nō ꝓdat̃: tenet̃ ītrare ſyluā: et ſi occidat̃ erit martyr: ſꝫ Sco.i.iiij.di.xxi.tꝫ ꝙ nō tenet̃ ītrare: nec dꝫ reputari reuelatoꝛ ꝯfeſſiōis niſi aliq̄d faciat ꝙ ex ſui nā ꝓcedat ptm̄ ꝯfeſſū cuiuſmodi n̄ ē a ſylua diuertere: nec eē illicitū ꝯfeſſorē ſignū ꝺ ſe īdiferēs ad ſignificādū tale ptm̄ eē ꝯfeſſuꝫ vl̾ nō ſignificādū: ſꝫ aliq̄bꝰ ſit ſignū magis determinatū ex aliq̄ ꝓſuppoſito nō tn̄ ex ſe ē ſignū reuelatiuū ꝯfeſſiōis: qꝺ q̄dē dicū Sco.verū puto: vt dicit gn̄aliter: niſi cū ſigno indifferēti adeſſet intentio ad releuādū.
20 ¶20.vtrū ſit eadē rō de ſigillo ꝯfeſſiōis ⁊ de ſigillo ſecreti: ⁊ dico ꝙ ꝫ oēs doctores in hoc cōueniūt iſta duo ſigilla: ꝙ q̄libet hn̄s aliq̄d ſub eis illud celare tenet̃: ēt vt īnuit Sco.i.iiij.di.xxi.ſi ille q̄ aliq̄ dicit nō exꝓmat ꝙ dicat ſub ſigillo ſecreti dūmō hoc ītelligat̃: vl̾ ēt ſi res eēt de ſe talis nāe qꝺ merito celari dꝫ: vt qꝛ ē i ſcādalū alteriꝰ vl̾ hmōi ⁊ reuelās aliq̄d ꝯ hec ſigilla moꝛtal̾r peccat: ⁊ crimē ꝓditiōis īcurrit ſm Ric.niſi forte excuſet inaduertētia in re nō magni ꝓderis.Sed in hoc eſt dr̃ia: qꝛ ſigillū ꝯfeſſiōis obligat in oī caſu: nō aūt ſigillū ſecreti: ſꝫ reuelari pōt in duobꝰ caſibꝰ ſm.s. Bon.i.iiij. p̄imo qn̄ id exigit ꝯitas: puta qꝛ vergit in ꝑiculū alioꝝ.ſcꝺo ſi obediētia cogit: ꝯ q̄ duo iuramentū vel p̄omiſſio non valet: qꝺ dictum.s. Bona.ſic intelligo: qꝛ ſi conſtat ſecretuꝫ vergere in periculū alioꝝ ex debito veritatis ſiue iuſtitie quis non ſolum pōt: ſed debet ꝓpalare ſi vero nō cōſtat ſed eſt dubiū: hoc pōt ſi obediētia requirat: qꝛ in dubus regulariter obediendum eſt ſm.s.Tho.in quoli.ſi aūt cōſtat ſecretum nulli p̄eiudicare.nullus tenetur tenetur etiaꝫ p̄ecipiente p̄elato ſecūdū Henri.de gā. quoli.ix.et hoc vide infra teſtis.§.viij.

¶ De confeſſoꝛe p̄imo quis ſit.

Confeſſoꝛ.i. cōfeſſionis auditoꝛ cui ſacramētalis confeſſio facienda eſt: ⁊ dico p̄imo ſꝫ.s.tho.in.iiij.di.xvij.⁊ oēs doc.quod eſt ſolus ſacerdos regulariter: qꝛ ſolis ſacerdotibus data eſt ptās ligandi atq; ſoluēdi a dn̄o dicēte Jo.xx.quoꝝ remiſeritis.⁊c.de pe.di.i.ꝟbū dei ꝙ de moꝛtalibꝰ intelligēdū eſt: qꝛ venialia remitti pn̄t ꝑ cōceſſionē factā laico ſm.s.tho.in.iiij.vbi ſupꝛa. Jn caſu tn̄ neceſſitatis puta moꝛtis fieri pōt laico etiaꝫ de moꝛtalibꝰ: qꝛ ſicut baptiſmꝰ ex hoc ꝙ eſt ſacr̄m neceſſitatis hꝫ miniſtrū duplicē.i.ex officio.⁊ rōne neceſſitatis.ita ⁊ ꝑnia.Qui laicꝰ lꝫ abſoluere non poſſit tamen ſupplet ſummus ſacerdos ſm eundē ibi: ⁊ ſi abſoluit vt ſacerdos nihilominus reiteranda eſt cōfeſſio neceſſario qn̄ poſſibile fuerit et laicꝰ ſm aliq̄s efficit̃ irregularis: ſicut ⁊ ſi celebꝛaret.ſꝫ tn̄ forte iſti non bene dicūt: qꝛ nullꝰ iudicari dꝫ irregularis: niſi vbi eſt expꝛeſſuꝫ in iure.de ſentē.exc.is q.li.vi. ¶ Dico ſcꝺo ꝙ in necītate confiteri.laico de moꝛtalibꝰ nō eſt ꝓceptū ſꝫ ꝯſiliū tm̄ ſꝫ Pe.ꝟo Sco.ricar.⁊ ſum.cō.⁊ piſ.⁊ cōſentit.s.tho.dicēs ei fieri poſſe cōfeſſionē: non aūt dicēs ꝙ ſit neceſſariū vel debitū.⁊ magiſter dicēs ei debere fieri loq̄tur de debito honeſtatis vel de bn̄ eſſe nō de debito neceſſitatꝭ vt vr̃ innuere.Uñ leuiter ſum.ang.aſcribit magr̄o ⁊.ſ.tho.ꝙ ſentiant peccatoꝛē ad hoc teneri. ¶ Dico tertio ſꝫ ſ.tho.ꝙ nō a quolꝫ ſacerdote pōt q̄ſq; abſolui ſꝫ ſolū a ꝓpꝛio vel ab eo cui līiam dederit ꝓpꝛius ſacerdos.de pe.⁊ re.oīs.aut ꝓpꝛiꝰ ꝓlatꝰ etiā ſi nō ſit ſacerdos ſꝫ archie.⁊ rō ē qꝛ abſoluere nō pōt q̄s aliquē vel ligare niſi ſuꝑ eū habeat iuriſditionē.Sꝫ tn̄ hic nota ſm Pe.ꝺ pal. ꝙ ꝓpꝛius ſacerdos dupliciter dꝛ ꝓmo.ſ.ꝓpꝛie ⁊ ſtricte ⁊ eſt ſolum is q̄ abſoluere pōt iure ſuo oꝛdinario nō habēs hoc ex ꝯmiſſiōe.⁊ ſic ſumitur cū dꝛ q̄s poſſe cōfiteri de līia eiꝰ: ⁊ cū dicit Hoſt.quēlibet tres hr̄e ꝓpꝛios ſacerdotes.ſ.curatū epm̄ ⁊ papā: et ſecūdo large ⁊ eſt is q̄ abſoluere pōt iure oꝛdinario vel delegato qꝺ dupliciter eſt: vt.§.ſequenti et ſic ſumitur cum dicitur ꝙ tenet̃ quilibet cōfiteri ꝓpꝛio ſacerdoti.
¶ Pꝛio ꝟo q̄rit̃ q̄s ſit ꝓpꝛiꝰ ſacerdos.large.i. ꝓpꝛie cōfeſſionis legitimꝰ auditoꝛ: ⁊ dicit Ricar.in.iiij.di.xvij.ꝙ ꝓpꝛiꝰ ſacerdos tripliciter Proprius
dicit̃ pꝛio ex iuriſditiōe oꝛdinaria vt ſacerdos ſacerdos.
parochialis epīs ⁊ papa.ſcꝺo ex iuriditiōe delegata: vt is cui audiēdi ptās cōmittit̃ ab aliq̄ iſtoꝝ triū vel a legato pape.tertio ex iuriſditione a iure cōceſſa vl̾ permiſſa.que.ſ.pōt dici delegata pro quanto iſtam līiam tales ſacerdos

tes alteri conferre pñt: vt ſunt inq̃t illi q̃s epi
vel abbates exẽpti eligũt in ↄfeſſores. de pe. ⁊
remiſ. ne ꝑ dilatione: ⁊ idẽ eſt de eo q̃ audit in
articulo neceſſitatis: ⁊ ſilr de ꝑochiali cui ↄfi-
teri voluerint vagabũdi nulluꝫ hñtes domici
liũ. vl' ꝑegrini q̃ volẽtes ↄfiteri de ↄmiſſis poſt
quã receſſerũt a iuriſditiõe illiꝰ in cuiꝰ ptãteꝫ
hñt domiciliũ: ſꝫ de hoc iſra. Ex his ⁊ ex Paũ.
in. c. oĩs. peni. ⁊ re. ⁊ ex Car. in cle. dudũ. de ſe-
pul. collige q̃d ꝓpriꝰ ſacerdos large dr. primo
papa in toto mũdo. ſcd̃o legatꝰ ⁊ eiꝰ penitẽtia
riꝰ in tota ſua ꝓuincia. tertio archiepũs dũ viſi
tat in tota dioceſi ſuffragranei ſui. de peni. ⁊ re.
noſtro. ⁊ tũc põt aliis cõmittere ſm dire. quar-
to epũs in tota ſua dioceſi. quinto archipſbyter
eccl'ie cathedralis q̃ in hoc cẽſet vicariꝰ epi de
offi. archi. officiũ. ſexto vicariꝰ gñalis epi quo
rũ vterq̃ audire põt oẽs de dioceſi. ar. l. cũ pre
tor. ff. de iudi. ⁊ in. d. c officii. ſeptimo preſbyter
ꝑochialis in tota ꝑochia. octauo vicarii perpe
tui ſacerdotũ ꝑochialiũ. nono oẽs vicarii pre-
dictoꝝ q̃ pñt h're vicariũ: ⁊ eadẽ rõne oẽs habẽ
tes licẽtiã ab eis. decimo is q̃ eligit' a prelato
cui a iure ꝑmittit' eligere ↄfeſſorẽ. de q̃. ſ. § xiii.
ix. vndecimo ſacerdos ꝑochialis reſpectu vaga
bundorũ. i. nõ habẽtiũ domiciliũ certũ vel ha-
bitationẽ vt exponit gl. Bar. in. l. dies § pre-
tor. ff. de dan. infec. et Panor. in. c. fin de foro
cõpe. et idem de omnibus non habentibꝰ pro
priuꝫ domiciliũ. Sed ꝑ intellectu dictorũ in hoc
§ vide ſequentes vſq̃ ad octauum incluſiue.

¶ Scd̃o q̃rit' ſpãliꝰ q̃s ſit ꝓpriꝰ ſacerdos large
ꝑſonaꝝ eccl'iaſticaꝝ: ⁊ dico q̃ papa in foro exte
riori abſolui nõ põt q: nec excõicatione ligari
cũ ſuperiore careat i foro aũt pnĩali ligari põt
ꝑ ctõr ⁊ cõis eũ ſine remedio nõ reliq̃t ſꝫ hꝫ con
feſſorẽ quẽcũq̃ elegerit: qui autoritate xpi põt
eũ ſoluere et ligare: q: ſicut a ꝑncipio quilibet
ſacerdos poterat quẽlibet ſe ſibi volẽtẽ ſubiice
re abſoluere: ita ⁊ nũc eſt quantũ ad eũ q̃ nulli
ſubiicit'. Qui vero ſunt de familia pape propriuꝫ
hñt ſacerdotẽ ſummũ pnĩariũ cũ papa q: nulli
aliis ſubſunt: ſecꝰ de capellanis eiꝰ ꝑ modũ diſꝑ
ſis: q: ꝓpter hoc ab aliis nõ ſunt exẽpti. Cardi
naliũ aũt ↄfeſſor eſt quẽ eligũt ſi ſunt epi: ⁊ idẽ
eſt ſi ſunt legati: q: ſunt prelati vl' exẽpti: ſi vero
nec epi ſunt nec legati: ſꝫ ſimplices cardinales
ſꝫ Hoſt. aliũ nõ hñt quã papã ⁊ ſummũ pnĩa-
riũ: tutiꝰ aũt eſt eos h're a papa liĉam eligẽdi
ↄfeſſorẽ. Familia vero cõmẽſalis eoꝝ de licẽtia
eoꝝ põt eligere ↄfeſſorẽ: q: de ↄſuetudine ſunt
eis ſubditi: ſiue ſacerdotes ſiue alii: vel forte
ſummꝰ pnĩariꝰ eſt q̃ſi curatꝰ reſpectu oĩm man
ſionarioꝝ curie. Patriarche vero ꝑmates archi
epi ⁊ epiſcopi hñt ↄfeſſores ſuos ſuꝑiores im-
mediatos: epi q̃dẽ archiepm: ille primatẽ: ille
ꝑriarchã ille papã: ⁊ hoc niſi ſint exẽpti: ⁊ nihi
lominꝰ q̃libet iſtorũ põt eligere ↄfeſſorẽ: ex' de
pe. ⁊ re. c. fi. vt dictũ eſt. Familia aũt epi vel ar-
chiepi ſꝫ Hoſt. ſi ſit in aliena dioceſi idẽ vt q̃
de familia alteriꝰ ꝑncipis laici: ſi vero ſit in dio
ceſi ꝓpria ei ↄfiteri dꝫ vel illi cui ipſe mãdaue-
rit: ſꝫ ⁊ ꝓprio ſacerdoti de cuiꝰ ꝑochia ẽ ↄfiteri
q̃s põt. Inferiores vero ꝑlati ñ exẽpti hñt ꝑ ↄfeſſo
re epũ aut eiꝰ vicariũ ſi epo imediate ſubſunt:
ſicut abbates: decani: ꝑpoſiti: ⁊ archipſbyteri
rurales hñt epũ: q̃ñ ille decanatꝰ eſt ãnexꝰ cure
ꝑiores vero q̃ ſubſunt abbatibꝰ illis ⁊ epo ſubſũt.
Nõ ꝑlati vero ſuis ſubſunt imediate curatis: ſiue
abbatibꝰ ſiue prioribꝰ ſiue decanis q̃ñ ſunt de
collegio vel ſimplicibꝰ curatis q̃ñ i ꝑochiis cõ
memorant': clerici vero chorales ſubſunt ei qui
ꝑeſt choro i exterioribꝰ: ſiue cãtor ſit ſiue ſub
cẽtor: ſꝫ quãtũ ad foꝝ ↄſcie: ſolꝰ decanꝰ vl' cura
tus eoꝝ. hec oĩa ex pe. de pa. Quibꝰ adde ex pa
nor. in. d. c. fi. ſiue ne ꝑ dilatiõe. de pe. ⁊ remi. q̃
rõ ↄceſſiõis eligẽdi ↄfeſſorẽ fuit diſtãtia a ſu-
perioribꝰ: q̃ tñ iquit nõ eſt rõ ſufficẽs eligendi
ↄfeſſorẽ ꝓpria autoritate cũ ibi opꝰ fuerit ꝑui
legio pape: q̃d itellige niſi in neceſſitate. i. mor
tis articulo: ⁊ niſi q̃s ſit in itinere vel alibi ha
beat domiciliũ aut habitationẽ iuxta dicẽda
in ſequentibꝰ. De ꝓprio ꝑochiali iſra eo § xv.

¶ Tertio q̃rit' q̃s ſit ꝓpriꝰ ſacerdos large ſecu
lariũ ꝑſonaꝝ: ⁊ dico q̃ rex hꝫ epm in cuiꝰ ciui
tate eſt ſedes regni. i. in q̃ iniũgit' coronat': nõ
in q̃ plꝰ morat'. Principes vero minores ſi hñt plu
res ciuitates ſub ſe a ſede principali ducatꝰ vl'
comitatꝰ domiciliũ ſortiunt': niſi q̃ñ nõ hñt ci-
uitatẽ vnã alia potiorẽ: q: tũc ſm Hoſtien. ab
vtroq̃ epo liĉam accipiũt vel a metropolitão:
q̃d dictũ quãtũ ad metropolitanũ nõ eſt veruꝫ
q: nullꝰ ſubditꝰ ſuffragranei eſt ei ſubditꝰ ime
diate niſi q̃ñ viſitat. De illo vero principe qui hꝫ
dñiũ in diuerſis dioceſibꝰ: ſꝫ nõ ſuꝑ ciuitateꝫ:
multomagis vl' q̃d hoc poſſit petere ab epis vl'
illo. ſ. in cuiꝰ dioceſi ꝑncipalr hꝫ dñium: vel ab
vtroq̃ ſi equaliter in duabꝰ: q: abſurdum eſſet
q̃d a tot curatis haberet hoc petere q̃d in ſuo
dominio includunt'. Domini vero in eadem dio
ceſi in diuerſis villis habentes dñium ⁊ ita q̃
nulla ſub ſe non contineat multas parochias
maxime ſi vna non ſit principalior: nulli cura-
to ſubſunt ſed immediate epo: ſi vero in vna
villa ſit principaliter dominium in qua non
ſit niſi vna: vel non ſint multe principales cu
ratus eſt ſibi ſacerdos propriꝰ citra epiſcopũ.
Balliui aũt ſi nullibi habẽt mãſionem niſi ſꝫ
q̃d aſſiſtere requiruntur vbiq̃ poſſunt confite
ri epis ciuitatum vel curatis: in quorum par-

rochiis eligũt hoſpitium: ſi aũt alicubi principa liter degũt habẽt parochianũ loci. Et idẽ de pre poſitis ⁊ ſeneſchalis lꝫ habeãt domos parẽtũ ex tra balliuiã prepoſiturã vel ſeneſcbaliã: qꝛ ꝑ hoc officiũ q̃ſi ꝯtẽdo forũ ſortiunt̃. Ceteri vero bur gẽſes ⁊ alij laici in poteſtatibꝰ nõ conſtituti illis curatis ſubſunt in quoꝝ parochijs degunt prin cipaliter: vel ſi in duabus equaliter in qua ma nent: tũc quãdo volũt confiteri illius parochia ni ſunt. hec pet. de pal. Quibꝰ adde ſm Hoſti. ꝙ imperator et imperatrix de antiquiſſima cõſuetu dine confitent̃ capellanis ſuis q̃ habẽt curã ani marũ ſuarũ: ſed vt dicit Pe. de pal. nulla conſue tudine introduci põt vt ꝑter ꝓprij ſacerdotis li cẽtiã: aliq̃s poſſit ſibi eligere confeſſorẽ. de pe. et remiſ. c. ij. li. vj. niſi diſſimulatio pape ſit licẽtia tio. hec ille. et idẽ intellige ſi alius propriꝰ ſacer dos det licentiã interpretatiue ſcꝫ diſſimulãdo. Tutius tamẽ eſt in omnibus predictis vt habea tur a papa licentia eligendi confeſſorem.

4 ¶ Quarto querit̃ q̃s poſſit licẽtiare ad audien tiã cõfeſſionis: ⁊ dico ſm pet. de pal. q̃d oĩs pro prius ſacerdos q̃ iure ordinario põt cõfeſſiones audire põt hoc alteri committere: qꝛ hꝫ cãm me ri imperij. Eſt aũt ſm cũ ordinarius ꝑmo q̃cunq̃ hꝫ curã aĩarũ ꝑ electionẽ. vñ licentiare põt quẽ libet ſubditũ ſuũ ad cõfitendũ alteri. Et ſecũdo quicunq̃ ex officio annexo hoc hꝫ: lꝫ nõ ſit ꝑ ele ctionẽ. Et tertio gerẽs vicem curati per legẽ aut conſuetudinẽ ſicut prior factus ꝑ abbatẽ q̃ eo vi uente erat delegatus nõ potens ſubdelegare: eo mortuo vel amoto: eius vices in oĩbus obtinẽs eſt q̃ſi ordinariꝰ: quantũ ad hoc: vñ licẽtiare põt ſubditos de confeſſiõe: ⁊ idẽ vr̃ de ſuꝑiore amo to priore vel vicario cũ conuentus nõ hꝫ priorẽ. Et q̃rto archipreſbyter cũ eſt vna ꝑbenda ſacer dotalis cui ex officio eſſet annexũ officiũ audiẽ di confeſſiones eoꝝ de dioceſi extra ciuitatẽ: et multo magis ſi de ciuitate: ſed ſi penitẽtiariꝰ nõ hꝫ hoc officiũ ex ſua ꝑbẽda: ſed ex cõmiſſione vi ue vocis epĩ: talis eſt delegatus ⁊ nõ ordinariꝰ. Et q̃nto legatꝰ in vtroq̃ foro: vnde ſicut in exte rioribus dat iudices delegatos: ita etiam habet duos penitẽtiarios. Et ſexto ſummus penitẽtia rius in ſpiritualibus tm̃ vnde hꝫ penitentiarios ſuos: ⁊ concedit etiã licentiã eligendi cõfeſſorẽ: ſimplices autem penitẽtiarij pape quamuis ſint delegati pape: et poſſint oẽs de toto mundo au dire: nõ tamẽ poſſunt ipſi ſumere adiutores: nec dare licẽtiã cõfitẽdi. Et ſeptimo decanꝰ ruralis q̃ ⁊ archipreſbyter dr̃ ſi decanatus ſit annexꝰ ali cui ſpeciali cure reputat̃ ordinariꝰ in parochijs ſui decanatus poſt epm̃ ſupra curatos etiã vr̃ idẽ ordinarius curatoꝝ: ⁊ ſic curati de licẽtia eiꝰ nõ ſolũ epĩ pñt confiteri ſi aũt illũ decanatũ epſ vel archidiaconus confert modo huic curato modo illi: videt̃ delegatio: et hoc reſpectu criminũ ſiue caſuum communiũ. Archidiaconus aũt lꝫ ſit iu dex ordinariꝰ de cõſuetudine: tñ non in foro cõ ſciẽtie: etiam ſi ſit ſacerdos: quia hoc accidit ſue poteſtati: vnde ſi audire põt: ex cõmiſſione eſt: et ſubdelegare nõ põt. Si poteſtas iuriſditiõis vna eſt apud plures ⁊ non apud quẽlibet inſolidũ: vt ſi capitulũ ſede vacãte gerat vices epĩ in tpalibꝰ vel ſpũalibus: nullus eoꝝ ꝑ ſe eã cõmittere põt etiã decanus: vnde totũ capitulũ ⁊ non vnus po net penitentiariũ ſecus ſi perfecte ⁊ inſolidũ reſi det apud quẽlibet: ita ꝙ vnꝰ ſine alio ꝑ ſeipſum põt de cauſa cognoſcere: qꝛ tũc vnꝰ ſine alio cõ mittere põt etiã minor ſine maiore: ſicut curatus ſine epõ vnde vicarius curati ſine licẽtia epĩ au dit confeſſiones ſubditorum curato. hec omnia Pet. de palu. ſed vide etiam infra delegatus.

¶ Quinto querit̃ vtrũ nõ habẽtes ordinis execu tionẽ licẽtiari poſſint ad audiẽdas confeſſiones a ꝓprio ſacerdote vel alioquin executionẽ ordi nis dare non põt: et dico ꝙ vt ptꝫ ex Archi. in. c. perlectis. xxv. di. ⁊ Pañ. in. d. c. oĩs. tripliciter dr̃ quis nõ hr̃e ordinis executionẽ: primo qꝛ nõ hꝫ velle vel nolle. vt religioſus. ſcd̃o qꝛ eſt excõica tus ſuſpẽſus vel interdictus et hmõi: tertio qꝛ nõ hꝫ ppl'm ſibi ſubiectũ: ſicut religioſi a ſuis p̃lãa tis habilitati: ⁊ omnes ſacerdotes ſeculares non habentes curã aĩarũ. Primi ſi ſunt exẽpti abſol uere non pñt nec ligare ex lnĩa ſacerdotum paro chialiũ vel epoꝝ. niſi a ſuis p̃latis habilitent̃: vnde ſm archi. nõ debẽt ſine lnĩa ſui ſuꝑioris au dire cõfeſſiones habentiũ licẽtiã eligẽdi cõfeſſo rem etiã a papa. ſicut nec cõſentire electiõi de ſe facte. de elect. ſi extra religioſus. lib. vj. niſi papa nominatim religioſum exprimeret. ⁊ idem eſt de ꝑdicatiõe inquiſitiõe vel alio officio. ſi tñ eo ca ſu abſolueret ſine licẽtia ꝑlati ſui vt dicit archi. nõ opꝫ cõfeſſionẽ iterari. Secũdis vero dari nõ põt licẽtia audiẽdi confeſſiões niſi priꝰ habilitẽ tur ab eo q̃ tale impedimentũ remouere põt. Ter tiis autẽ concedi põt audiẽdi licentia: nõ ſolũ ab his q̃ hñt curã ſpãliter ipſis cõmittendo. ſed etiã gñaliter dãdo licẽtiã ſubditis ipſoꝝ. vt quẽcũq̃ voluerint eligãt cõfeſſorẽ. Nec obſtat gl. in. d. c. oĩs. ⁊ in de. pri. de priui. q̃ tꝫ ꝙ rigore talis lnĩe nõ poſſit eligi ſacerdos religioſus vel ſecularis nõ habens curã. q̃d ſequit̃ paul. diſtinguẽs: qꝛ ſi propriꝰ ſacerdos hoc cõmittat alieno nõ eſt vis vtrũ habeat curam nec ne: qꝛ nõ audit iure pro prio ſed tanq̃ delegatus: ſi aũt dat licentiã ſub dito eligẽdi confeſſorẽ ꝓcedunt dicte gloſ. qꝛ eo caſu cũ ſacerdos alienus nõ ſit delegatus ꝓprij: opꝫ hoc eſſe per viã prorogationis ſiue extenſio nis: q̃ prorogatio fieri non põt: cũ ille nõ habeat 5

curā:qꝛ priuatoꝝ conſenſus nō pōt facere iudi=cē cū q̄ nulli preeſt iuriſditioni.de fo.cō. ſignifi=caſti.ꝙ etiā ſequit̄ pan̄.in.d.c.oīs.ꝛ.d.cle.j.ꝛ di=cit ſeq cōiter doctores. Nec obſtat inq̄ꝫ: qꝛ dico ꝙ quilibet ſacerdos:ex quo eſt ſacerdos hn̄s cla=ues hꝫ ptātē ligandi et ſoluēdi ꝛ iuriſditionē in habitu:lꝫ exercitiū non habeat ex defectu ſubdi=toꝝ ſiue materie tm̄:vnū cū ſibi materia exhibe=tur p̱ talē licentiā exercere pōt ſuā ptātem quā hꝫ et abſoluit propria autoritate:ꝛ facit.l.j.ff.de iu=di.vbi ptꝫ qᷓ iuriſditio non habētium ſubditos actu:pōt p̱ alios ꝓrogari:et hoc tenuit Hoſti.et Pan̄.dicit ſibi nouiſſime placere. Jura aūt in cō=trarium allegata loquūtur in nō habēte proꝛſus iuriſditionē. Satis cōcoꝛdat.s.Tho. in quarto. diſt.xvij. dicēs qᷓ ei q̄ idcirco alicui⁹ cōfeſſionē audire non pōt: qꝛ non hꝫ iuriſditionē in ipſum audiēdū: pōt ei cōmitti p̱ quēcūqꝫ habentē iuriſ=ditionē ſup̱ illū:ſed ei q̄ audire nō pōt:qꝛ non hꝫ oꝛdinis executionē:cōcedi non pōt: niſi p̱ eū qui hoc impedimētū pōt remouere. Et addit.ſ.Tho. qᷓ non fit iniuria ꝓprio ſacerdoti ſi p̱ ſuperioꝛē: vbi plebi et honoꝛi diuino videt̄ expedire alteri hmōi licētia concedat̄:qꝛ ptās iuriſditionis non eſt alicui cōmiſſa in ſuū fauoꝛē: ſed in plebis vti=litatē: et ad honoꝛē dei. Nec tenet̄ ſubdit⁹ iterū petere licētiam a proprio ſacerdote:lꝫ hoc dicat Ber.in quadā gl.in.d.c.oīs.q̄ gl.per clementem q̄rtū tanq̄ oīno falſa dānata fuit: in quodā pri=uilegio p̄dicatoꝛib⁹ ꝛ minoꝛib⁹ indulto: qᷓ in=cipit:q̄dā timere:vbi dr̄ ꝙ hi q̄bus a ſup̱ioꝛibus cōmittit̄ audire pōt et ſacerdotib⁹ parochialib⁹ ꝯdicentib⁹ ꝛ inuitis:et hoc etiā tꝫ Jo.an.de pe̱.et re.ſi ep̄s.lib.vj. Silr̄ nec tenet̄ ei iterū illi con=fiteri:vt in extrauag.Jo.xxij.dr̄.ſꝫ ꝓpter ſtatutū eccl̄ie de cōfitēdo ſemel in anno:dꝫ ſe illo modo hr̄e quo et habēs venialia ſolū:vt ſcꝫ declaret ſe cōfeſſum:vt ei ſacra miniſtrari poſſint: vt notat̄ ſm̄ Pe.in ſum.cō.li.iij.ti.xxxiij.q̄ quidē declara=tio nō ſufficit ſi ep̄o fiat vt dicit ſupplemētū: niſi ille haberet ſacra miniſtrare:qꝛ al's adhuc ſtaret rō debiti p̄ſentandi ſe illi q̄ hꝫ ſacra miniſtrare.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ an in aliquib⁹ caſib⁹ q̄s confiteri poſſit alteri q̄ꝫ proprio ſacerdoti ꝓp̄rie dicto.i. oꝛdinario: et dico ꝙ ſic in multis ſm̄ archie.et Pe.de pal.poſt Hoſti. ¶ Pꝛio ꝓpter ſacerdotis proprij indiſcretionē qꝛ.ſ. eſt oīno indiſcretus et ignar⁹ vel inept⁹:ſub q̄ etiā cōprehendit̄ ſi ſit ſo=licitatoꝛ ad malū vel reuelatoꝛ cōfeſſionū vel ta=lis ꝙ ex cōfeſſiōe ſibi aut penitēti periculū immi=neret:quo caſu ſm̄ Hoſt. hꝫ ipſo iure licētiā ad=eūdi aliū.de pe.diſ.vj.placuit.ſed alij dicūt ꝙ li=centiā petere dꝫ ab eo vel a ſup̱ioꝛi:qꝛ dr̄ in.d.c. oīs. ꝙ qñ ex iuſta cā voluerit alteri cōfiteri licen=tiā petat a ꝓprio ſacerdote:et hoc ēt ſi ſit ex culpa ipſius ſacerdotis ſm̄ Pet.de pal. qꝛ culpa ei⁹ ſu=perioꝛ nocere non dꝫ ſicut ꝓprio ſacerdote moꝛ=tuo vel excōicato.nō eo ipſo lꝫ aliū adire ſed re=currere opꝫ ad ep̄m. Et dꝫ ſacerdos credere peni=tēti ꝛ allegāti ſaltē in genere iuſtā cauſam:qꝛ nō eſt veriſimile ꝙ q̄s cū fallacijs adeat penitentiā ſm̄ glo.in.c.placuit.de peni.diſt.vj. Jn hoc autē ꝙ petere licentiā dꝫ ab ipſo vel adire ſuperioꝛē. cōcoꝛdāt.s.Tho.Pet.Albꝛi.Jnno.et Guil. Et ſi ab eis licētia negat̄: ſm̄ eoſdē idē eſt ſicut de eo qui eſt ſine copia cōfeſſoꝛis ꝛ libere pōt aliū adi=re ſm̄ Pe. Et intellige ſm̄ eū.ſi hr̄e non pōt a ſu=perioꝛi inferioꝛe ip̄o papa:qꝛ inquit ad papā nō eſt facilis recurſus:ꝛ idē intelligo ſi non pōt ha=bere a curato ꝓprio vel immediato p̄lato.ꝛ ſupe=rioꝛē cōmode adire non pōt.ꝙ ſi nec aliū habere pōt ſm̄ predictos cōfiteat̄ pctm̄ in genere. tacito eo ex q̄ malū ꝓuenire poſſet. Cauſa tñ̄ ſufficiens ad petendū iſtā licentiā qua negata poſſit quis aliū adire:eſt ex q̄ ſeq̄ pōt ꝓbabl'r malū coꝛporis aut aīe aut fame:non autē ex qua ſequitur bonū: puta diligentioꝛ cuſtodia pecoꝛis. vñ hic multi fallunt̄ credentes iuſtā cām eſſe:qꝛ decetero p̄la=ti eos ſuſpectos habebunt: ꝛ diligētius obſerua=būt:aut nō ita reputabūt. Vñ dicit Pe. Non cre=do ꝙ ſola erubeſcētia ſit cā ſufficiēs quare peni=tēs abſolui debeat ꝙ nō cōfiteat̄ ꝓprio ſacerdo=ti. ¶ Scḋo propter domicilij tranſlationē de quo j.§.xj. ¶ Tertio cū quis eſt vagabundus.de quo.ſ. §.j. Quarto quādo domiciliū querit q̄ nō habet quo ſe conferat quouſqꝫ alicui ſe ſubdat: nā ꝛ is ſine domicilio eſt.ff.ad municipa.l.labeo.in p̄n=cipio et.l.eius.§.celſus. Et de peregrinis qui=dem et multis alijs dic.vt.j.§.ij. ¶ Quinto ratio=ne delicti commiſſi in aliena parochia. extra de rap.j.c.vj.q.iij.placuit.quod verum eſt ſi concur=rat excōmunicatio ſicut fit in furtis quia ad ex=communicatoꝛem mittendus eſt abſoluēdus ſm̄ Goffr.et Ray.et Thom̄.in eo quod dicitur quis foꝛum ſoꝛtiri ratione delicti. vt in ſum. cō. li.iij. ti.xxxiij.q.xxix. ſi tamen peccatum ſit occultum ꝛ non concurrat excōmunicatio abſolui poteſt a proprio ſacerdote ſm̄ archie. et ſum piſa. ſed de hoc infra.§.xiij. ¶ Sexto ratione ſtudij vt ſcbola=res etiam ſi nō ſint niſi per annum in ſtudio mo=raturi: vel quia non habent licentiam de pluri: vel quia ſic volūt: vel quia de parochia in paro=chiā mutantur. ¶ Septimo ratiōe neceſſitatis vt qꝛ infirmat̄ ad moꝛtē.vel debet intrare iuſtū bel=lum vel mare.et deeſt proprius ſacerdos quia in moꝛtis articulo oīs ſacerdos ab eccleſia non pre=ciſus autoꝛitate iuris fit ſacerdos proprius: de offi.oꝛdi.paſtoꝛalis.immo et hoc qᷓ habetur de cō.di.iiij.ſanctū.videt̄ ꝙ etiā laic⁹ in huiuſmodi neceſſitate poſſit excōicatum reconciliare.ſi non

Licere multoties cōfiteri non ꝓpꝛio ſa=

eſt ipe p̄ciſus:ꝫ abſoluere n̄ꝺ poſſit a pctīs au
ditēꝺo ꝯfeſſiões.ꝟ.abſolutio p̄io.§.v.¶ Octauo
ſi ſacerdos nō eſt ꝓpri⁹ ſpem ponat in ratiba·
bitiōe:ſicut excuſat̄ q̄ alienū ꝓochianū oꝛdia·
uit ſpem ponens in ratibabitiōe:ſed iſte caſus
cōiter nō tenet̄:⁊ rōnē aſſignat Pet.de pal.in
iiij.diſt.xvij.q.iij.in.fi.q: ratibabitio non cōfir
mat factū qꝺ nullū fuit:nec eſt ſil'e de oꝛdināte
vt ibi ꝯtꝫ:ꝫ tn̄ q̄dā rōnabil'r diſtinguūt dicen·
tes dictū Hoſt.non eē verū qn̄ iſta ratibabitio
refert̄ ad futuꝝ:puta ſi ꝓpri⁹ ſacerdos ꝯtētabi
tur:q: abſolutio nō pōt eē ꝯditiōata: et iterum
ratibabitio non ꝯfirmat hoc factū ſi nullū ē rō
ne deficiētis iuriſditiōis:eſt aūt verū ſi refert̄
ad p̄ns:puta q: ex cōiecturis rōnabil'r puto qꝺ
ꝓpri⁹ ſacerdos ē ꝯtēt⁹ ſic eīn ēt doctores ꝯclu
dūt epos vel alios in aliq̄ caſu poſſe vel nō poſ
ſe aliquē ſoluere aut ligare:ſꝫ ꝙ ex aliq̄b⁹ ver
bis aut cōiecturis circa aliquē canonē conie
ctant de ſummi pontificis intentione ⁊ volun·
tate expreſſa vel tacita:⁊ de hoc ē ar.j.eo.§.xv.
¶ Septimo q̄rit̄ ſi aliq̄ h̄ñs licētiam gn̄alē ab epō
vt cui voluerit ꝯfiteat̄:facta vnica cōfeſſiōe ex
piret licētia talis:⁊ an duret epō viuēte ſolū vl' ēt
poſt moꝛtē ⁊ quātū ad primū dicit Jo.an.in.c.
nō pōt.de p̄bē.lib.vj.ꝙ tuti⁹ eſſet exp̄mere:vt
q̄ties voluerit cōfiteri poſſit eligere:q: agitur
de fauoꝛe aīe:poſt factū dicit poſſe teneri qꝺ ſi
pluries fuerit cōfeſſus vigoꝛe licētie talis valeat.
Quātū ꝟo ad ſꝫ pan̄.i.c.fi.ꝺ of.le.dic̄ ꝙ extīgui
tur epō moꝛtuo vl' reuocato:ſi eā ſimpl'r dedit:
q: illā ī ꝑpetuū dare nō pōt:cū ꝑiudicio eccle
ſie ꝓochialis ſine cāe cognitiōe ⁊ ꝯſenſu capl'i
ſui cū eēt irrogare ꝑpetuū ꝑiudiciū eccl'ie ꝓo
chiali:⁊ ſic ſꝫ ipſuꝫ durat ad min⁹ i vita ipſius
epī:ꝫ ſit petita ſimpl'r.Quidā ꝟo alij diſtīguūt
ꝓut h̄r in.c.ſi gratioſe.de reſcri.li.vj.q: ſi licētia
cōceſſa eſt ad bn̄placitū ſedis eſt ꝑpetua: niſi a
ſucceſſoꝛe reuocet̄:ſi ꝟo ꝯceſſa eſt ad bn̄placitū
ꝯcedētis ꝑ ei⁹ obitū expirabit licētia ſicꝫ ⁊ bn̄pla
citū ei⁹:⁊ hoc vꝫ tenere Jo.an.in cle.dudū.de ſe
pu.ſꝫ ſi mētio nō fiat de bn̄placito ſꝫ ſimpl'r pe
tatur ⁊ concedatur:verum eſt qꝺ dicit Panoꝛ.
¶ Octauo q̄rit̄ q̄ poſſint eligere ſibi ꝯfeſſoꝛē:⁊
dico qꝺ ſunt epi ⁊ p̄lati ſuperioꝛes vt archiepi
p̄triarche primates:cardīales ⁊ papa:⁊ ſil'r p̄la
ti iferioꝛes exēpti vt abbates et hmōi.de pe.et
re.c.fi.ꝺ oēs ſꝫ Pe.de pa.p̄nt vnauice vnum ⁊
alia aliū eligere qꝺ limitat Direc.dūmō.nō fa
ciāt in fraudē:ſꝫ Pe.de palu.nō limitat:⁊ hoc
tene q: ꝯſtitutio eſt gratioſa.Et eligūt aliquē
ſm Pe.de pal.eo ipſo qꝺ cū illo ꝯfitent̄:q: pl⁹
ē eligere factis q̄ v̄bis.l.nō dubiū.C.de leg.ꝟ.
⁊ in.c.legebat̄.de maio.⁊ obed.⁊ in.c.fi.xv.q.
vj.Notandū tn̄ ꝙ vt eligere poſſint p̄dicti in·
ferioꝛes req̄rit̄ primo ꝙ ſint p̄lati capiendo lar
ge p̄latos:etiāz p ſacerdotib⁹ curatis vt dicit
Pan̄.i.d.c.fi.q̄ large dicunt̄ p̄lati vt in.c.tua.
de cle.egro.ꝫ ſtricte nōie p̄lati veniā ſolū ha·
bētes iuriſditionē foꝛi ꝯtētioſi.ꝑ q̄ vide gl.i.c.
ij.de iudi.⁊ in.cle.dudū.de ſepul.in.ꝟ.p̄lati.Se
cūdo req̄rit̄ ꝙ ſint exēpti qꝺ in oꝑoꝛ ſuꝑioꝛib⁹
nō req̄rit̄ ſꝫ Pan̄.ibi.tertio ꝙ ſint imediate ſub
papa q: exēpti habentes imediate ſupra ſe ab·
batē vel gn̄alē et hmōi.eligere cōi iure nō p̄nt
ſm hoſt.qꝺ ibi Pan̄.placet:cū rō cōceſſiōis fue
rit diſtātia locali.Et hoc ſequit̄ ſum.an.ꝫ pe.
de pal.in q̄rto.ſꝫ ꝯ̄tra ſi dicēs ꝙ prioꝛ ſi eſt p̄lat⁹
⁊ exēptus ꝫ ſubſit abbati ⁊ maioꝛib⁹:hoc pōt
ſine licētia eoꝝ:q: hoc p̄uilegiū inq̄t de eligē
do ꝯfeſſoꝛē eq̄liter ꝯcedit̄ epīs ⁊ minoꝛib⁹ p̄la
tis exēptis:epīs aūt etiā nō exēptus ꝫ imedia·
te ſubſit archiepō:hoc pōt ſine lic̄ia ei⁹.hec ex
illo.Et hoc ſequit̄ arch.⁊ hoc tene:q: ꝯſtitutio
eſt gratioſa ⁊ late iterꝑtāda.Hoc aūt p̄uilegiū
ſꝫ Pe.de pal.poſt hoſ.nō ꝑdit epūs ꝑ hoc ꝙ va
dit romā:q: ibi nō diſtinguit̄ vbicūq; ſit:ſꝫ foꝛ
te ꝑdit:ſi deſinit eſſe epūs:vt q: cedit loco ⁊ di·
gnitati.nō aūt ſi loco ⁊ nō dignitati:ſi ſil'r dici
tur de inferioꝛib⁹ ꝙ illud nō ꝑdunt q̄diu ſunt
in p̄latione.Ex his aūt pꝫ ꝙ hoc p̄uilegiū non
h̄nt ſm eundē pet.p̄mo exēpti non p̄lati: verbi
gratia.oēs ſubditi ſeculares vel regulares col
legiū exēpti in capite ⁊ in mēbꝛis:q̄ ſuis p̄latis
imediate ꝯfiteri p̄nt:nō alij niſi de licētia ipſo
rū.¶ Secūdo nec abbatiſſa vlla q̄uis exerceat
iura epiſcopalia ponendo officiales.⁊ quantū
cunq; exempta:q: nō eſt prelat⁹ cū non habeat
claues iuriſditionis.hec ille cui non obſtat qꝺ
dicit panoꝛ.de curato.q: habet aliquam iuriſ·
ditionē q̄ ſexui femineo repugnat:puta clauiū
in foꝛo penitentiali:⁊ quo ad excōicare in caſu
puta furto.vn̄ ē nō ſil'e.¶ Tertio nec qui preeſt
q̄dē exēptis ſꝫ nō eſt prelat⁹:vt ſuperioꝛ in reli
gione:vel prioꝛ nō cōuētualis:vel cōuētualis
q̄dē:ſed ſub abbate ex cōſilio ſenioꝛū ⁊ nō per
electionem poſitus vel inſtitutus niſi foꝛte qn̄
moꝛtuo abbate vel prioꝛe ipſi ſunt quaſi oꝛdi·
nariū:q: tūc inquit actio ſubꝛogata priuilegiū
habet eius cui ſubꝛogat̄:prioꝛ autem canoni·
ca electione inſtitutus et exemptus illud priui
legium habet:vnde non opoꝛtet confirmanteꝫ
dare et licētiam eligendi cōfeſſoꝛem ſicut nec
conſecranteꝫ epiſcopū.¶ Quarto nec hi qui in
dignitate ſunt conſtituti ſed non ſunt prelati.
vt cantoꝛ.theſaurarius.ſacriſta ⁊ hmōi:etiam
ſi eſſent exempti.¶ Quinto nec prelati exempti
qui non ſunt prelati in foꝛo penitentiali ſicut
ſunt archidiaconi de pari concurrentes cum
epiſcopis in foꝛo cauſarū:ſꝫ ſoli prelati haben·

Qui p̄uilegium eligendi cōfeſ. non h̄nt.

tes curã aĩarũ vt puto indꝗt. ⁋Sexto ẽt ſm Pa
noꝛ.in.d.c.ne ꝑ dilatione.null⁹ hꝫ ꝑt hoc vt
eligere poſſit ꝯfeſſorẽ vigore ꝯſuetudinis:per
tex.in.c.ij.de pe:ꝛ re.li.vj.vñ tñ non pt̃ ꝯſue
tudo ſicut priuilegiũ:tñ vt dicit in.c. cũ ꝗrẽte.
de of.oꝛd.hoc verũ eſt quo ad ſubditos:is tñ ꝗ
eſt in dignitate noĩe dignitatis poſſet preſcri-
bere hanc curam:et fieri proprius ſacerdos.
¶ Nono ꝗrit̃ ꝗd poſſit dict⁹ ꝯfeſſoꝛ ſic elect⁹:ꝛ
dico qđ ſm archi.ꝗ refert Pe.de pa.qđ electus
ab epĩs et ſupra abſoluere põt ẽt a notoꝛijs ẽt
epõ iuito ẽt ab excõicatiõe ẽt maioꝛe:et muta-
re vota ꝛ relaxare iuramẽta ꝛ oĩa alia ꝑpter ꝗ
nõ eẽt ſedes apl̃ica ꝯſulẽda nõ obſtãte ꝙ in di
cta decretali:mẽtio nõ fiat niſi de abſolutiõe a
pctĩs:qꝛ ĩtẽtio pape fuit ita ꝑ illũ ꝯfeſſorẽ pui
dere epĩs qb⁹ ẽ graue ſemꝑ ad archiepũ recur
rere:ſicut puiſum eſt ſubditis epoꝝ per ipſos
epõs iõ ille in epũ põt:ꝗcũqꝫ põt epũs in ſubdi
tos:qꝛ vbi eadẽ rõ idẽ eſt ẽt ius.Elect⁹ aũt ab
ĩferioꝛib⁹ põt abſoluẽdo et diſpẽſando quicꝗd
poſſet epũs ſi ei ſubeſſent imo dicit Hoſti.qđ ſi
eligẽs eſt exẽpt⁹:elect⁹ hꝫ autoꝛitatẽ peniten-
tiarij pape quo ad abſolutionẽ lꝫ nõ quo ad di
ſpẽſationẽ:ſi võ eligat ali⁹ hꝫ ptãtẽ iudicis cui
ſubeſt eligẽs exẽptis tñ publicis ꝛ grauib⁹: vt
ĩ ſum.ꝯfeſ.li.iij.ti.xxxiiij.q.lxj.ꝑ ꝗ grauia ĩtel-
lige ꝑcipua inter reſeruata epõ arbitrio electi:
ꝗ cũ hoc qđ ſunt grauia ſunt ẽt publica: nõ au
tem oĩa reſeruata ei vt ĩtelligit ſupplemẽtum:
alioꝗn Hoſt.diceret ꝯtria:puta ꝙ hẽret autori
tatẽ iudicis cui ſubeſt:puta epĩ ꝛ nõ hẽret:ꝛ qđ
exceptio fieret:ꝛ nõ eẽt a quo exciperet̃ intellige
ẽt qđ.d.eſt de grauib⁹ ꝛ publicis vbi eẽt ſcãda
lũ:alioꝗn verũ dicit Pe.de palu.vt abſoluere
poſſit a notoꝛijs ſi nõ ſit ſcãdalũ:ꝛ a grauib⁹ ſi
nõ ſunt notoꝛia. ⁋Fallit hoc pꝛiõ in ſnĩa illata
a ſuꝑioꝛe ꝯ electoꝛẽ:puta ab archiepõ ꝯ ſuffra
ganeũ ſuũ:vel ab abbate ꝯ pꝛioꝛẽ conuẽtualẽ
ſubditũ ſibi:qꝛ ab hmõi abſoluere nõ põt talis
confeſſoꝛ.hec pe. Fallit ſcđo ſm Ray. iuncta
glo.eius. ſit electus ſi excommunicatus maio
ri:quia abſoluere non poſſet:ſecus ſi minoꝛi tã
tum.ar.c.ſi celebrat.de cle.excom.mi.
¶ Quidã tñ tenẽt qđ ſic elect⁹ abſoluere non
põt ab excõicatiõe maioꝛi aut caſib⁹ grauioꝛi
bus.i.reſeruatis epõ ſi eligẽs ſit exẽpt⁹ ĩferioꝛ
epõ:quã opi.ſequit̃ ſum.piſ.ꝛ Pañ.in. ſignifi-
caſti.de foꝛo ꝯpe.ꝛ arguũt quo ad excõicationẽ
qꝛ elect⁹ ab epõ nõ hꝫ autoꝛitatẽ niſi ex electio
ne epĩ: et quo ad caſus epales arguũt ex ca.ſi
epũs.de peni.ꝛ re.lib.vj.Sed tu tene pꝛimã opi
nionẽ.ſ.Pe.de pal.ꝛ Hoſt.ꝛ Archi.qꝛ eſt rõna
bilioꝛ maxime qꝛ ꝯſtitutio eſt ĝtioſa.Et ad pꝛi
muꝫ in ꝯtrariũ dic ꝙ hꝫ autoꝛitatẽ nõ ab epõ eli
gẽte ſed a iure cõmittẽte ſicut elect⁹ ab eo ꝗ li
cẽtiã eligẽdi hꝫ ꝑ fas penitẽtiarij autoꝛitateꝫ
h.ſ.a penitẽtiario nõ ab eligẽte ſicut ẽt fratres
electi a ꝑoꝛib⁹ ꝗb⁹ epĩ ꝯmittũt ꝯmiſſarij ſunt
epĩ non eligẽtis.Ad ſcđm võ dic ꝙ in illo.c.dr
ꝙ ele.t⁹ ꝯfeſſoꝛ ex lnĩa epĩ abſoluere non ꝑt a
caſibus ſpãliter epõ reſeruatis:cũ in gñali cõ
feſſione illa non veniãt ꝗ non eẽt ꝗs in ſpẽ ve
riſiĩr ꝯceſſurus.Ex hoc aũt non pbãt intẽtuꝫ:
ſꝫ ſequit̃ ſolũ qđ elect⁹ a ꝑdictis ex licẽtia pape
abſoluere non poteſt a reſeruatis pape:qđ ve-
rum eſt niſi foꝛte quo ad exemptos ſm Hoſti.
¶ Decimo ꝗrit̃ vtrũ ſicut vagabũdi ita ꝛ ſcho
lares:mercatoꝛes mercenarij: ſtipendiarij et 10
hmõi cõmoꝛantes in aliqua ꝑochia vt abſolui
poſſint ab eo a ꝗ ꝛ ꝑochiani:lꝫ ibi nõ ꝯtraxerit do
miciliũ:ꝛ dico ꝙ circa iſtã mãm tres inuenio
dñas ꝑſonarũ in gñe.ſ.nullũ hñtes domiciliũ
vt vagabũdi:de ꝗb⁹ dictũ eſt.ſ.§.vj.et.§.ſ.ꝛ ha
bẽtiũ domiciliũ:ꝛ vltra illud ẽt aliã habitatio
nem:vt iſti.de ꝗb⁹ eſt ꝗſtio:ꝛ habẽtiũ domici-
liũ in ꝗ.ſ.non ſunt.ſꝫ non aliã habitationeꝫ vt
ꝑegrini et viatoꝛes. Sunt igit̃ in hac materia
due ſolẽnes opiniões.Pꝛima eſt Inno.in.d.c. 1
oĩs.ſic dicẽtis.Scholares ĩcole ãnales et mer opi.
cenarij debẽt ꝯfiteri ſacerdoti ꝑochiali quem
incolũt ꝑ annũ:ꝛ ab eo poterũt abſolui.ar.xvj.
q.j.queſti.vbi dicit̃ qđ ibi debẽt ſoluere deci-
mas ꝑſonales: qꝛ ibi recipiũt ſacra eccleſiaſti-
ca ꝑ anni circulũ.Hanc opinionẽ ſequit̃ Fede.
ꝯſi.ccxlvj.aſcribẽs Inno.vba ꝑdicta ꝙ ſenſe
rit tales eſſe parochianos talis eccleſie lꝫ ibi
domiciliũ non habeãt.i.aĩm perpetuo remanẽ
di: qꝛ iura in hoc iure parochiali non ponde-
rant domicilium ſed habitationem: vt in.d.c.
q.vnde ſi ſcholaris ciuis cupiens eſſe in ſocie-
tate foꝛenſium transferat ſe ad aliã parochiam
retento pꝛioꝛi domicilio illa eccl̃ia vbi habitat
eſt ſua parochialis:ꝛ nõ illa vbi habet domici-
lium:et idẽ de infantib⁹ ꝗ ſepe transferunt̃ ad 2
aliam parochiam.hec Fede. Et hec opinio eſt opi.
cõis.Alia eſt vt refert Inno.vbi ſupꝛa qđ idem
eſt etiam ſi ad tꝑs minus anno cõducãt vel do
mos vel dños.ar.de deci.ad apl̃ice. maxime ſi
pꝛoꝛogetur ſine fraude conductio vel habita-
tio vltra natiuitatem vel paſcha:quia tunc ex
precepto hui⁹ decretalis ſemꝑ debet quis con
fiteri ꝛ cõicari.hec Innoc.Et hanc opinioneꝫ
tenet Panoꝛ.in.c.oĩs.dicẽs qđ ille dr ꝑpꝛius
ſacerdos ꝑlatoꝝ:in cui⁹ ꝑochia habitãt de pre
ſenti:nec poſſent cõmode audire ꝑpꝛiũ ſacerdo 3
tẽ.ar.c.ſi.de paro.vide etiã glo.hoc tenentem
in cle.j.de pꝛiui.Et idẽ dicit Pañ.in.c.cũ con
tingat.de foꝛo ꝯpe.Ego aũt ꝯcoꝛdãdo dico ꝙ
actus laici in oꝛdine ad ſacerdotem ſunt du-

plices quidã.ſ.vtiles ſacerdoti:quibus exhiberet
aliqđ emolumentũ directe vel concomitanter: vt
ſolatio decimarũ:ſepultura ꝛ hmõi: et in his re=
quirit̃ habitatio annualis vel quaſi qđ nõ intelli
gas quãtũ ad effectũ ꝛ ĩtẽtionẽ habitãdi: ſicut et
dicit̃ qs alicubi hr̃e domiciliũ ſtatim qñ illuc va
dit aĩo ꝑpetuo habitãdi vel habẽdi domiciliũ: ꝛ
qdã etiã vtiles penitẽti qb⁹ aliqd ſuſcipit vt con
fiteri: ꝛ cõicare audire diuina ꝛ hmõi: et in iſtis
eſt vera opinio ſcđa ſaltẽ q ad caſus nõ reſeruatos
epõ:ſed tñ cũ duplici limitatione.prima.ſ.qđ ni=
hil fiat fraudulẽter in preiudiciũ aĩe ꝓprie: puta
fugiẽdo cẽſurã ꝓprij ſacerdotis volentis imputa
re occaſiones pctõrũ. ſcđa qđ talia ſacra ſint ne=
ceſſaria. tertia qđ cõmode tales nõ poſſint adire
ꝓpriũ ſacerdotẽ: ꝛ ꝓpriã parochiã honorare. Et
ratio eſt:qꝛ ſtãtib⁹ iſtis ꝓprius ſacerdos vel ſal=
tem ſumm⁹ p̃lat⁹ vult qđ ab alieno habeat ſubdi
tus aĩe ſue ſolatia:alioqñ eſſet inique volũtatis:
qꝛ diſpliceret ei bonum fratris ſibi nihil preiudi
cans: ꝛ de hoc etiã.j.domiciliũ. Et iſta fuit mẽs
Paũ. q in.c.noſtra. de ſepul. recitata opinione
ſcđe.ponit quatuor caſus dicens qđ qs aliqñ ex
toto domiciliũ transfert ad alienã ꝑochiã aliqñ
retẽto priori domicilio in aliena parochia cõſti=
tuit nouũ:ita qđ hꝫ plura: aliqñ retẽto priori do
micilio cõſtituit in aliena parochia ſolũ habita=
tionẽ ad tp̃s ꝛ ꝯñr non cõſtituit ibi domiciliũ qđ
non cõſtituit̃ niſi aĩo habitãdi ꝑpetuo: vt in.l.ſi
quis inſtruct⁹.ff.ad muni.aliqñ retẽto priori do=
micilio in aliena parochia nõ hꝫ habitationẽ:ſꝫ
peregrin⁹ ibi decedit. In primo caſu inquit indu
bie ſcđa eccl'ia eſt parochialis: vt l.c.fi.de paro.
in ſcđo.vtraq; eccl'ia eſt parochialis. de ſepul.c.
ij.li.vj.in quarto nõ dr̃ parochian⁹ eccl'ie ſcđe:vt
voluit glo.in.c.in noſtra.de ſepul.ꝑ quo.l.heres
abſens.ff.de iudi.ꝛ.romana.in.§.cõtrahẽtes. de
fo.cõpe.li.vj. in tertio autẽ eſt dubiũ:hec ex illo:
qui deinde in forma ſic ſubiũgit. Ego dicerẽ qđ
ſola habitatio non facit proprie aliquẽ eſſe paro
chianũ iſtius eccl'ie: vñ ex quo hꝫ animũ redeũdi
ad domũ ſuã: illa eccl'ia domicilij eſt ꝓprie paro
chialis iſtius: vt in.c.ij.ꝛ.iij. de ſepul. lib.vj. ſed
ꝓpter neceſſitatẽ poterit iſte in loco habitatio=
nis vel vbi eſt peregrin⁹ recipe ſacra ita qđ hec
eccl'ia habitatiõis nõ ſit ꝓprie parochialis iſti⁹
ſed in defectu ꝓpter neceſſitatẽ ſuccedit in loco
parochialis: quo ad adminiſtrationẽ ſacrorum.
ar.optimũ in.c.is qui. de ſepul.lib.vj. et ſic puto
intelligẽdã gl. in cle.dudũ. de ſepul.ꝛ Inno.d.c.
oĩs.et ſic loquit̃ ſi bñ ponderetur: qꝛ dicit in fine
illi⁹ q̃õnis: tuti⁹ eſſe vt ſcholares ꝛ peregrini ha
beant licentiã a ꝓprio ſacerdote:vt alibi poſſint
capere ſacra: ꝛ nota dũ dicit a ꝓprio p̃ſbytero:
qſi ipſe p̃ſbyter habitationis nõ ſit ꝓprius: ꝛ ſic
põt intelligi.c.j.de cele.miſ.ꝛ.c.offiñ.de offi.ar=
chi. Et hoc cõuenit & actib⁹ ſil'ib⁹:qꝛ ꝓpter lon=
geuã diſtãtiã multa ꝑmittunt̃ q alias ſunt pro=
hibita:vt in.l.heres abſens.ff.de iudi.vide glo.
in.c.cũ ex lr̃is.de in integ.reſti.ſup ver.diſtãtia.
Ex quo ĩfero qđ ſi de loco habitatiõis ire põt cõ
mode ad eccleſiã domicilij ꝑ ſacris:nõ dꝫ hic ac
cipere:ſed in eccleſia domicilij:vt in.d.c. is qui.
Et hec no.qꝛ aperiunt intellectũ iuriũ multorũ:
hec ille in forma:valde bene excepto eo quod di
cit de peregrino.de quo.j.§.ſeq. excepto etiã qđ
dicitur de intentione perpetuo habitandi: quia
iſta nõ eſt ſimpl'r de rõne domicilij: alioquin nul
lus poſſet ſimul habere duo domicilia:ſed eſt de
ratione eius ſub disiunctione:ſcꝫ hic vel ibi.
¶ Undecimo q̃rit̃ qđ de ꝑegrinis viatoribus et 11.q.
mercatorib⁹ diſcurrẽtib⁹.i. nõ habẽtib⁹ alicubi
manſionẽ niſi in proprio domicilio: ꝛ dico qđ ſi
alicubi habitationẽ ꝯtrahãt:fiat vt.§.priore.no=
tãdũ eſt:ſi vero nõ ꝯhãt ꝛ de licẽtia ꝓprij ſacerdo=
tis ſunt in via:pñt vbiq; recipere ſacra:qđ quan
tum ꝑtinet ad ꝯfeſſionẽ ſm̃ Inn.ꝛ Bl.Ray.intel
ligitur de pctõ nouo.i.in via cõmiſſo: ꝛ de veteri
oblito:imo intelligo de q̃libet pctõ nouo ꝛ vete
ri:niſi forte ſit epõ reſeruatũ:vel niſi aliquid fiat
in fraudẽ vel p̃iudiciũ ꝓprij ſacerdotis: qꝛ dan=
do lnĩam ꝑegrinãdi vel hmõi dat lnĩam ꝓuiden
di aĩe ſue oĩ meliori mõ quo põt saluis p̃dictis:
alioquin eſſent inique voluntatis. Imo abſolui
pñt ꝑegrini etiã hñtes caſus reſeruatos epõ ſm̃
Vv.ꝛ Rodo.ſi inſtet tp̃s generalis cõionis:vt in
paſcha etiam a ſimplici ſacerdote: ſed iniũgi dꝫ
iterata cõfeſſio data copia epi: ꝛ hoc dictũ lꝫ cõ
muniter non teneat̃:tñ poſt Pet.de pal.Archid.
dicit qđ ſi ep̃s peregrinãdi licẽtiam ſibi non reti
nuit videt̃ ex hoc dare licentiã cõicandi ꝛ confi
tendi de caſibus etiã ep̃alibus ſicut curatus de
parochialib⁹:vel hoc dictum ſic intelligitur qđ
poſſunt q̃dẽ abſolui ſic qđ liceat eis cõicare:non
tñ pñt abſolui a reſeruatis:et hoc niſi in neceſſi
tate.i.in mortis articulo quo caſu non tenentur
reconfiteri:ſed ſolũ ſatiſfacere ſi ſatiſfaciendum
eſt:vel ſe p̃ſentare ſi erãt excõmunicati : vt ſupra
abſolutio.iiij.Si vero ſunt in via ſine licẽtia nul
libi cõfiteri aut cõicare poſſunt ſm̃ Inno.ꝛ Ho=
ſtien.ꝛ Guil.ꝛ hoc niſi in neceſſitate.i.in paſcha
et in morte:et tunc recipiẽt hec in eccleſia cathe=
drali.ar.c.officiũ.de offi.archiepi. ꝛ dicendorũ
infra ſepultura.§.vij.particula.ij. niſi periculum
eſſet in mora:qꝛ ea reciperẽt in parochia in qua
ſunt. Et lꝫ Panor.i.c.j.de ſepultu. velit quod in
neceſſitate poteſt ſacerdos parochialis ea mini
ſtrare peregrinis per.c.j.de celeb.miſ.tñ illud.c.
nõ ꝓbat aperte:nec illa neceſſitas de qua loqui=
tur neceſſario intelligitur quo ad ſacramenta

percipiēda : ſed pōt itelligi ēt de miſſa audiēda.
Unde primū eſt tuti⁹ ⁊ veri⁹: niſi vt dixi pericu-
lū eſſet in moꝛa. Si aūt aliq̄ p̄dictoꝝ vt mercato
res nō hñt domiciliū ſed ſemꝑ nūdinas ſequunt̃
idem eſt qḋ de vagabūdis: ⁊ idē eſt ſi in loco ſuo
tenent domiciliū: ſed cōiter ad illud in paſchate
nō declināt: q2 ibi q̄ ad ſacr̃a non vident̃ hr̃e do
miciliū ſm̄ Pe. de pal. et Archi. Et idē ſm̄ eoſdē
eſt de familia pꝛincipis aut balliui nunq̄ȝ in eo-
dem ſtatu permanētes nec ad ſuum hoſpitiū niſi
ad hoꝛā redeūtes: q2 ⁊ iſti cenſent̃ vagabūdi. Et
idē ſm̄ Pe. de pal. eſt de familia laica ep̄i in qua
nō ſic hȝ ius ſicut cardinalis: q2 ſi ſunt de dioceſi
de licētia ei⁹ cōfiteant̃ : ſed ſi ſunt de alia ex quo
dimiſerūt hoſpitiū ⁊ per dioceſim vagant̃ reſpe
ctu illius dioceſis reputantur vagabundi: vnde
cōfiteri poſſunt de licētia ep̄i vel cuiuſlibet cura
ti ad cui⁹ parochiā veniunt: ſed iſta intellige qñ
quaſi continue diſcurrunt: ſecus ſi cū ep̄o habēt
manſionē: q2 tūc ſunt ſub cura eccleſie maioꝛis.
¶ 12. q̄d de his qui in diuerſis locis moꝛant̃ : et
12 dicit Hoſt. qḋ ſi ſe transferāt aīo remanēdi fiunt
parochiani illi⁹: ſi aūt nō intēdūt relinquere anti
quū domiciliū debent cōfiteri ſacerdoti antiqui
domicilij: ſȝ hec limita dupl'r. pꝛio qñ nō veniūt
aīo remanēdi ꝑ annū ſec⁹ ſi ꝑ annū: q2 ꝯfitent̃ ſa
cerdoti noue habitatiōis eodē mō quo dictū eſt
§. xij. qñ p̄mū domiciliū apparet p̄ncipali⁹: q2 ſi
in diuerſis locis moꝛantur eq̄liter: aut hñt domi
cilia: nec apparet vbi p̄ncipali⁹ habeant: dico ꝙ
ibi recipe ꝓñt ſacr̃a vbi ſe inueniūt tꝑe recepti o-
nis exercēde. ar. c. ex pte. de foꝛo cōpe. et facit gl.
in. l. ij. C. vbi de cri. agi opȝ. vñ ſm̄ Pe. de pa. q̄ in
diuerſis parochijs hȝ eſtiualē ⁊ hyemalē domuȝ
vtrobiq; foꝛū ſucceſſiue ſoꝛtit̃ ſm̄ qḋ habitat hic
et ibi : vt tunc hic ſacr̃a recipiat qñ hic habitat
al's ibi: ⁊ ita ſe videntur hr̃e nobiles et ciues ge
nuenſes. Limita etiā tertio iuxta dictū. §. pꝛioꝛe.
¶ 13. vtrū quis ſoꝛtiat̃ foꝛū rōne delicti : et dico
13 qḋ ſic quātū ad foꝛū cōtētioſum: vt in. c. poſtula-
ſti. ⁊ in. c. fi. de foꝛo cōpe. ſȝ quātum ad foꝛū ꝯſcie
dico qḋ nō: ēt ſi pctm̄ eēt notoꝛiū ſm̄ Pan. in. c.
cū cōtigat. de foꝛo cōpe. ⁊ no. ꝑ gl. xj. q. j. c. j. ⁊ qḋ
notat̃ in. c. j. de rap. Et rō eſt q2 pnia iponit̃ ꝓpt
offenſam dei ⁊ aīe pꝛopꝛie ſm̄ Jo. de lig. ideoq;
illi ſoli qs ſubijcit̃ quē hȝ loco dei: et q̄ eſt iudex
aīe ſue. Uñ ſm̄ gloſſatoꝛem Ray. qḋ ius dicit ali
quē rōne delicti foꝛū ſoꝛtiri intelligendū eſt quo
ad ptinētia ad foꝛū contētioſum: q2 pōt illic con
uēniri iudicari et puniri de crimine ibi cōmiſſo.
hec ille. al's opoꝛteret aut cōfeſſionem diuidere
ꝯfitēdo delicta cōmiſſa in diuerſis parochijs: aut
opoꝛteret de caſib⁹ nō reſeruatis cōfiteri tot ſa-
cerdotib⁹ q̄t eſſent dicte ꝑochie: vñ Zab. refert te-
nere Lau. qḋ curati et fr̃es ad cōfeſſiōes admiſſi
ſm̄ foꝛmā cle. dudū. de ſepul. pñt audire ⁊ abſol-
uere pctā cōmiſſa: etiam extra dioceſim: dūmodo
cōfitētes poſſint illis cōfiteri. i. qḋ ſint illi⁹ dioce
ſis vel parochie quo ad curatos: ad qḋ etiā facit
gñalis cōſuetudo q̄ eſt optima legū interpꝛes. ff.
de legi. l. ſi interpꝛetatione. q2 videm⁹ penitentē
pctā que toto terrarū oꝛbe cōmiſit vni ſacerdoti
cōfiteri: ⁊ eos nūq̄ȝ remitti ad ſacerdotes locoꝛū
in q̄b⁹ deliquerāt pꝛo abſolutione niſi rōne excō
cationis: vel niſi pctm̄ eſſet notoꝛiū: quo caſu re-
mittunt̃ aliqñ cā ſatiſfactionis ⁊ ſcādali emēdan
di ⁊ nō rōne abſolutionis. Facit etiam q2 ſpūale
ſiue eccleſiaſticū foꝛū nō eque facile trāſfertur vt
ſclare: vt pȝ in. c. ſi diligēti. ⁊ in. c. ſignificaſti. de
fo. cōpe. ⁊ in ſpūalib⁹ foꝛū pniale non eque facile
trāſfert̃ vt iudiciale: vt no. gl. in. c. ne ꝑ dilatiōe.
de pe. ⁊ re. vñ cū iura allegata ad ꝓbandū qḋ q̄s
cōſequit̃ foꝛū ratione delicti loquunt̃ in iudicia-
libus : vt pȝ intuēti ad pnialia hoc nō dȝ extēdi
niſi aliquo iure expꝛeſſum ꝓbet̃ qḋ non eſt verū. 14
¶ 14. vtrū pꝛopꝛius ſacerdos vbiq; ſubditū ſuū
poſſit audire: ⁊ dicit Hoſt. qḋ ſic ſiue intra terri-
toꝛiū ſiue parochie ſiue extra: q2 penitētia eſt de
iuriſditione volūtaria. ff. de offi. pꝛocō. l. ij. vñ et
de loco nihil expꝛimitur in. c. oīs. de pe. ⁊ re. ſm̄
Car. in cle. dudū. de ſepul. dicit hoc verū eſſe ſm̄
Laud. de p̄lato oꝛdinario ſiue ꝑpetuo ſiue tp̄ali
quia in his que fiunt ſine ſtrepitu iudicij nullius
territoꝛiū ledit̃. ar. de offi. leg. c. vlti. ⁊ penul. cō-
feſſoꝛ aūt extraoꝛdinarius vt mendicātes: audit
cōfeſſiones de pctīs vbiq; cōmiſſis intra territo-
rium: ſed extra territoꝛiū abſoluere nō poſſet per
verbū. d. cle. ibi extra ciuitates ⁊ dioceſes: et fa-
cit ꝙ no. Panoꝛ. in. c. cū contingat. de fo. cōpe. 15
¶ Decimoquinto queritur vtrū vnus ſacerdos
parochialis aliū poſſit audire ſacerdotē: ⁊ abſol
uere: et dicit Ho. qḋ nō ſine licentia ſupioꝛis ge-
nerali vel ſpāli expꝛeſſa vel tacita: nam ſi ep̄s ſcit
cōiter ita fieri: ⁊ tacet eoipſo pꝛeſumēdus eſt taci
te appꝛobare ⁊ dare licentiā: ⁊ idē Hoſt. addēs
qḋ hoc non expedit multū. Et idem eadē ratione
videt̃ de his qui ſuis ſacerdotibus ſcientibus et
nō cōtradicētibus cū poſſent alijs cōfitentur. ar.
lxxxij. diſt. erroꝛ. ⁊ extra de verb. ſig. intelligētia.
Hoc tamē Archi. dicit nō eſſe tutum: quia decla
ratum eſt per nouū ius in. c. ſi ep̄s. de pe. ⁊ re. li.
vj. qḋ nulla conſuetudine pōt introduci: vt quis
ſibi eligat cōfeſſoꝛem ſine ſuperioꝛis ſui licētia:
ſed intellige expꝛeſſa vel tacita. vide tamen. ſ. §.
vj. in fi. et que dicit Panoꝛ. ſ. §. xiij. in fi.
16 ¶ Decimoſexto vtrū pꝛopꝛius ſacerdos requiſi-
tus debeat faciliter dare licentiā alteri cōfitēdi:
et dicit. s. Tho. in. iiij. di. xvij. qḋ quia multi ſunt
adeo infirmi qḋ potius ſine cōfeſſione decederēt
q̄ȝ cōfiterentur tali pꝛeſbytero: ideo dare debet:

vñ illi qui ſunt nimis ſolliciti vt ꝯſciētias ſubditoꝝ ſciāt: multis laqueū dānationis iniciunt et ꝯ̄ır ſibiipſis. Q̄ꝺ dicto ſum. Ang. credit verū niſi qñ ꝑpter hoc ſolicitāt ſcire ne alios inficiāt: aut vt ceteri magis a pctīs preſeruētur: ſed tu dic qꝺ quocūq; ſine id faciant dūmō nimis faciāt male faciūt: vt qñ rōnabiliter ⁊ ꝓbabiliter timere pñt ne iſte q̄ licētiā petit ſi ei negeť nō cōfiteať vere: q2 nō ſunt faciēda mala vt veniant bona. Et ĭa in eadē ſum. ꝙ requirēdus eſt ſubditus cui velit cōfiteri: et ſi ille eſt eq̄ bonus vt ſacerdos ꝓprius cōcedať lnia: alioqn ſi nō eſt eque bonꝰ negeť. et ſi negari nō pōt: puta q2 ille alius hꝫ alio modo autoꝛitatē audiēdi conſulať qꝺ ad illū non accedat: ſed iſta nō bene dicunť: q2 nihil ꝓhibet illū qui eſt ſimplr minus idoneꝰ confeſſoꝛ eſſe magis idoneū quo ad iſtū qui paratꝰ eſt illi ⁊ nō alteri cōfiteri: vñ facilis dꝫ eſſe paſtoꝛ in iſtis ⁊ ſemper minoꝛa mala ꝓferre maioꝛibꝰ. vñ dicit. s. Th. in opuſcu. cōtrario impu. relig. c. iiij. ꝙ dato etiā ꝙ ex tali cōceſſione qua aliquis alteri q̄ꝫ ꝓꝓꝛio ſacerdoti cōfiteať detur aliqua occaſio mali: tamē multū preponderat per ꝙ hoc vitanť multa alia mala maioꝛa ⁊ multis periculis obuiať. hec ibi. Intellige tñ qꝺ. s. Tho. dicit qꝺ licentiā petitam dare debet debito honeſtatis non autem debito neceſſitatis: quia eam pōt bono fine ex cauſa que ſibi ꝓbabiliter cōſtat licite negare: nec ſubditus eſt ſine copia ſacerdotis: ex hoc qꝺ ſi cōfiteať p̄lato de cetero habebit oculū ſup eū: aut nō videbit eum libenter ⁊ hmōi. vide. ꝯ. §. vj. circa medium.

Carpit ſum. ang.

17 Decimoſeptimo vtrum ſacerdos parochialis credere debeat ſubdito dicēti ſe confeſſum alteri vt ei deť eucharıſtia: ⁊ dicit. s. Tho. in quoli. nō ſi impedimētū eucharıſtie pertinet ad foꝛū iudiciale vt excōicatio niſi ei cōſtet de abſolutione: q2 in tali foꝛo crediť homini ꝯ ſe nō ꝓ ſe: ſi autē impedimētū ꝑtinet ad foꝛū pn̄iale vt pctīm teneť ei credere: ⁊ iniuſte agit eucharıſtiā negās: q2 in tali foꝛo crediť homini pro ſe ⁊ ꝯ ſe ⁊ ꝯcoꝛ. Pet. et Hoſt. Sed gl. Ray. dicit qꝺ nō teneť ei credere etiā ſi dicat ſe cōfeſſum ſupioꝛi: niſi ei cōſtet ꝑ lras ſupioꝛis vel alio modo legitimo. Sed ſum. con. cōcoꝛdat dicēs ſecūdā opinionē eſſe verā in manifeſtis: vel qñ ſubditus ꝓbabiliter eſt ſuſpectus. quo caſu videť etiā ꝙ ei credere non teneať etiā de occultis: q2 lꝫ hec ſint tm̄ foꝛi pn̄ialis tñ nō ꝯfiteri ꝑtinet ad iudiciale: cū nō ꝯfitēs arceri ab eccl'ia ⁊ priuari debeat eccl'iaſtica ſepultura vt in. d. c. oīs. Notādū eſt tñ qꝺ dictū. s. Tho. de excōicatione intelligiť de ea que ꝑuenit ad foꝛū iudiciale ⁊ in foꝛo iudiciali ꝑpter quā ⁊ vbi poſſet eſſe preiudiciū tertij: ſed in foꝛo ꝯſcie qñ inde nullū pōt p̄iudiciū ſeq̄ credere debet: et ſic intelligo dicētes ꝙ in ꝯſcia credēdū eſt: vt Jo. and. et Pañ. ⁊ alij in. c. ſicut. ſup gl. ſ. de ſen. excō. Dicenti. aūt ſe hr̄e licētiā a p̄lato ſuo cōfitendi alteri ſm Richar. credendū eſt: et intellige niſi ꝑ ſigna ꝓbabilia cōſtaret qꝺ nollet vere ſed ficte cōfiteri ꝑpter aliquē ſuū affectū: ⁊ rō eſt: q2 volēs vere cōfiteri ſi vellet ſine licētia ꝯfiteri vellet ꝯdictoꝛia.

18 Ⅽ18. vtrum ſacerdos parochialis teneať audire ſubditū toties quoties voluerit cōfiteri ex neceſſitate precepti: ⁊ dicit Richar. in ꝙ quarto: ſic ſi penitēs de neceſſitate hꝫ cōfiteri: ſi vō ille nō tenetur de precepto cōfiteri: nec ſacerdos obligať audire niſi de cōſilio. Si aūt volētē plures cōfiteri audire noluerit: libere pōt alteri confiteri: et ille poterit abſoluere: niſi ſacerdos ꝓpꝛius eū ad determinatū ſacerdotē miſerit q2 ſi nec audire nec aliū determinatū aſſignare vult: videť ei tacite dare licētiā: vt pro ea vice ille cōfiteať cui voluerit: ſed ſic electus abſoluere nō poterit niſi ab his a quibus ⁊ ꝓpꝛius ſacerdos abſoluere potuiſſet. Q̄ꝺ tñ dictū nō habet locū in ꝓpꝛio ſacerdote qui ſub ſe hꝫ vicarios: q2 abſoluere illi non poſſent ab his que ſibi ille reſeruaſſet.

19 Ⅽ19. queriť quid de cōfeſſione facta ei q̄ de iure nō tenebat beneficiū ⁊ dico ad huiꝰ euidentiā ꝙ Pañ. in. c. nihil. de elec. ponit tres caſus. ¶ Primus cū talis gerebat ſe pro p̄lato: nō tñ erat in poſſeſſione de iure: q2 nō cū autoꝛitate ſupioꝛis: lꝫ de facto ſe intruſiſſet in bñficio vel poſſeſſiōe. ¶ Scōs cū habuerit q̄dē cōfirmationē a ſupioꝛe: ſed cōfirmatio vel electio nō tenuit. ¶ Tertius cū fuit electꝰ ⁊ cōfirmatꝰ ꝑ ſuperioꝛē: ſed poſt aliqd egit ꝑpter qꝺ fuit priuatꝰ ipſo facto p̄latura: puta q2 incidit in hereſim. ¶ Primo caſu geſta ꝑ eū indubitāter nō valent: nec ea ſuſtinet cōis erroꝛ: ex quo iuridica poſſeſſio deficit: ad quod facit. l. barbariꝰ. ff. de offi. pre. que ſe fundat ſup cōmunē erroꝛe ⁊ autoꝛitate ſupioꝛis: q2 iſte ſeruꝰ qui putabať liber habuit officiū a ſupioꝛe ⁊ ſic cōcurrebant ibi duo ſcꝫ cōis erroꝛ: ⁊ ſupioꝛis autoꝛitas ſecꝰ aūt vbi adeſſet vnū tm̄: vt tenet Inn. ¶ Scdo vero caſu geſta per eū retractari nō debēt ex quo al's legitime geſta ſunt: cū hic cōcurrat cōmunis erroꝛ ⁊ ſupioꝛis autoꝛitas: vt in caſu. d. l. barbarius. ¶ Tertio vero caſu ſi priuatio fuit occulta tenēt oīa geſta: ⁊ idē videť qñ de priuatione dubitatur: quia ex quo tolerabať in officio tenere debent omnia acta interim geſta: vt in. c. nonne. viij. q. iiij. ſed ſi ſuſpenſio vel priuatio eſſet notoꝛia: vel preceſſiſſet ſuperioꝛis ꝓhibitio: nō tenerent. vt in. c. veritatis. de do. ⁊ cōtu. hec ex Pañ. Ex his cōcluditur qꝺ confeſſiones facte cū excōmunicato occulte tolerato valent: nec ſunt iterāde ſuperueniēte ſciētia. qui vero ignoꝛanter cōfitentur intruſis vel huiuſmodi que nunq̄ꝫ habuerunt inſtitutionem a ſuperioꝛe ſe ſaluantur quia

dem ꝑpter fidē ſacr̄i: ſed tñ ſi ante mortē hoc ſcirent: iterū tenerent̄ confiteri. Et lꝫ talis ſcꝫ excōicatus non habeat aliqñ iuriſditionē verā: habet tamē toleratā: que ſufficit ad confeſſionē valere.

20 ¶ Uigeſimo vtrū aliquo caſu liceat ꝯfiteri cuilibet ſacerdoti etiā ꝑciſo: puta excōicato vel heretico: ⁊ dico ꝙ ſm oēs in arti. mortis q̄libet ſacerdos nō preciſus eſt proprius ſacerdos abſoluere potēs ab oī pctō excōicatione vt tenet gl. in. c. paſtoralis. §. ꝑterea. de offi. ordi. quā cōiter ſequuntur doctores: ita ꝙ ſi quis euadat nō oportet eū recōfiteri etiā de caſibus reſeruatis: ar. c. eos. de ſen. excō. li. vi. niſi eſſet excōicatio pro qua iniungitur vt ſe preſentet ei q̄ eū alſ poterat abſoluere de iure. vt. ſ. abſol. j. §. v. Itē. ſ. excō. vij. §. xxxi. Si aūt ſacerdos ſit ꝑciſus; vt q2 eſt hereticꝰ: ſciſmaticus: vel hmōi ſm Ray. nō tenet̄ q̄s in neceſſitate confiteri: ſed confiteat̄ deo in corde ⁊ ſufficit: imo cōſulerē inquit qđ eis nullo modo cōfiteret̄: q2 tales faciliter in errorē vel deſperationē inducerēt pctōrē: ſicut phariſei iudā. Matt. xxvij. ⁊ de pe. diſt. vi. c. j. in tex. ⁊ in glo. ⁊ idem de excōicato maiore dicēdū eſt: q2 illi in ar. neceſſitatis nō eſt cōfitēdū ſm Hoſt. ⁊. s. Tho. Imo heretico ſciſmatico vel excōicato cōfiteri nō lꝫ: ſed eſt pctm̄ mortale ſm Archie. talibus participādo in diuinis: qđ non intelligas ſm eū in caſu neceſſitatis ſed extra: et ſm eū tenetur q̄s iterū confiteri: etiā ſm eos qui dicūt ꝙ ficte cōfitēs recōfiteri non tenet̄: q2 ſm Pet. de pal. hoc verū eſt de ficta per ſubtractionē neceſſarij: que eſt in attrito: nō ꝑ poſitionē contrarij impediētis abſoluētis poteſtatē. Dicit tñ idē Petrꝰ qđ in ar. mortis qui heretico cōfitet̄ ignorās illū hereticū: verā recipit abſolutionem nec cōualeſcētē neceſſe eſt reconfiteri: ſed ⁊ ſi hoc ſciat: ⁊ in nullo ſue hereſi velit aſſentire ſꝫ ſacr̄m neceſſitatis accipere cū hereſis deteſtatione: vr̄ etiā abſolutio vera: q2 ⁊ de manu heretici lꝫ baptiſmū in neceſſitate recipere: vñ quare non etiā penitentiā: cū ⁊ ipſum ſit ſacr̄m neceſſitatis ⁊ ibi aliqñ fiat hō de attrito ꝯtritꝰ. hec petrus. Quod tñ ſm Archie. non eſſet fiendū niſi penitens eſſet intelligēs ⁊ fortis in fide. et idem ſentit Petrus aureo, addēs qđ q̄uis in talibꝰ ligata ſit clauiū ptās: tñ hoc non eſt verū in tali caſu: q2 neceſſitas legi humane non ſubiacet: vt in. c. qđ nō eſt. de regulis iuris. ⁊ idem tenet gl. in. c. non eſt. de ſpon. Non lꝫ aūt inducere talē ſacerdotē ad audiendū ſed lꝫ eo vti ſi ſit paratꝰ: ſm ſum. Ang. ſed hoc non bene dr̄: q2 talis ſacerdos in tali caſu hꝫ iuriſditionē toleratā ⁊ ꝯñr nō peccat abſoluēdo ſed abſoluēdo in pctō mortali: ad qđ nō inducit̄ a pctōre: ſed ad abſoluēdū tm̄ ſicut dicet̄ infra de petente ad vſuram ꝙ non inducit vſurarium ad mutuandū ſub vſura qñ petit mutuū ſed ad mutuandū tm̄. Ubi no. primo ꝙ ex his nō ſequit̄ ꝙ q̄s talibꝰ teneat̄ in tali caſu ꝯfiteri: q2 ad motiuū de baptiſmo dico nō eſſe oino ſile: quia poſt illū ad xp̄m q̄s ſtatim euolat tota pena remiſſa: ⁊ per illū quis inſignit̄ charactere chriſtiano nō poſt ſacr̄m pnie. Ad motiuū etiā de attritiōe: dico qđ deus ſupplere credit̄ effectū clauiū. vbi q̄s ꝑpter obediētiā ⁊ deteſtationē ſcelerū abſtinet ab vſu clauiū ne participet ꝑdictis. No. ſcđo qđ q̄ excōicato occulte ſciēter cōfitet̄ extra caſum neceſſitatis mortal̄r peccat: ⁊ cōfeſſionē iterare tenet̄: non autē ſi ignorāter: ſed in caſu neceſſitatis ꝑdictor nec peccat: nec tenetur iterare. de quo. §. priore.

¶ Rurſus de cōfeſſore ſcđo q̄s ſit ſpāl̄r quantū ad ꝑdicatores ⁊ minores: ⁊ de hoꝝ autoritate.

Confeſſor ſcđo. i. cōfeſſionis legitimus auditor q̄s ſit in ordine predicatorū ⁊ minoꝝ declarat̄ in cle. dudum. de ſepul. § ij. vbi ſic dr̄. Statuimus etiā ⁊ ordinamus: vt in ſingulis ciuitatibꝰ ⁊ dioceſibꝰ: in quibꝰ loca predicatorū ⁊ minorū ordinū fratrū cōſiſtere dignoſcunt̄: ⁊ in ciuitatibus ⁊ dioceſibꝰ locis ipſis vicinis: in quibus loca hmōi non habētur: magiſter priores ꝓuinciales ꝑdicatoꝝ aut corū vicarij: et gn̄alis miniſter ⁊ ꝓuinciales miniſtri: et cuſtodes minoꝝ ordinū ꝑdictoꝝ: ad preſentiā ꝑlatoꝝ eorūdē locoꝝ ſe cōferāt: ꝑ ſe vel ꝑ fratres quos idoneos ad hoc fore putauerint: humiliter petituri: vt fratres q̄ ad hoc electi fuerint: in coꝝ ciuitatibus ⁊ dioceſibꝰ confeſſiones ſubditorū ſuorū confiteri ſibi volētiū audire libere valeāt: et hmōi confitētibus prout ſcđm deum expedire viderint pnīas imponere ſalutares atq; eiſdem beneficiū abſolutionis impendere de licētia grā et beneplacito eorundē. Deinde prefati magiſtri ꝓuinciales miniſtri ordinū ꝑdictorū eligere ſtudeant ꝑſonas ſufficiētes idoneas: vita approbatas: diſcretas: modeſtas atq; peritas: ad tā ſalubre miſteriū: ⁊ officiū exequēdū. quas ſic ab ipſis electas repreſentēt vel faciāt pn̄tari ꝑlatis vt de ipſoꝝ licētia grā ⁊ bñplacito in ciuitatibꝰ ⁊ dioceſibus eorūdē: hmōi ꝑſone ſic electe cōfeſſiones audiāt: extra ciuitates ⁊ dioceſes: in quibus fuerint deputate: per quas eas volumus ⁊ per ꝓuincias deputari cōfeſſiones nullatenꝰ audire. Numerus aūt ꝑſonarū aſſumēdarū ad hmōi exercendum officiū eſſe debet ꝓut vniuerſitas cleri ⁊ populi ac multitudo vel paucitas exigit eorūdem. Et ſi iidem prelati petita licentia confeſſionum audiēdarū cōceſſerint illā prefati magiſtri miniſtri ⁊ alij recipiāt cum gratiarū actione. Quod ſi forte iam dicti prelati quēq; et hmōi fratribus preſentatis eidē ad hmōi officium nollent habere vel non ducerent admittendum: eo amoto

vel ſubtracto loco ipſi⁹ ffr eiſdē pñtādus p̄latis ali⁹ poſſit ꝛ debeat ſubrogari. Si vero idē prelati prefatis fratrib⁹ ad cōfeſſiones vt p̄mittit audiē das electis hmōi exhibere licentiā recuſauerint nos ex nūc ipſis vt cōfeſſiones cōfiteri ſibi volen tiū libere liciteqꝫ audire valeāt ꝛ bñficiū abſolu tionis impēdere gratioſe cōcedim⁹ de apl'ice ple nitudine poteſtatis. Per hmōi aūt ꝯceſſionē ne- quaqꝫ intēdimus perſonis ſeu fratribus ipſis ad id taliter deputatis poteſtatē in hoc impendere ampliorem quam in eo curatis: ſeu parochiali- bus ſacerdotibus eſt a iure conceſſa: niſi forſan eis eccleſiarū prelati vberiorem in hac parte gra tiam ſpecialiter duxerent faciendam. hec ibi.

1. qō ¶ Primo vero q̄rit q̄d requirat ad hoc qȯ qs ſine alia lnīa poſſit dictis fratribus vigore. d. ꝯſtōnis cōfiteri: ꝛ dico req̄ri p̄mo qȯ predicti fratrū p̄lati vel ſupiores accedāt p ſe vel alios ad dictos p̄la tos petituri humiliter: vt fratres q̄ fuerint electi poſſint cōfeſſiones audire: vñ ſi aſpere petat ſm Pau. nō vr̄ ſatiſfactū ꝯſtōni: ſed eſſet iterū peten da pp̄ter omiſſionē forme: ex quo elicio qȯ ſi p̄la ti negēt licētiā aſpere petitā fratres predicti eam nō habēt a papa: ſi tñ electi ante petitionē licētie p̄ſentent ſm Zen. vꝫ ꝯfeſſio ſi fiat lꝫ p̄lati exigere poſſent vt primo fiat petitio ſm aliquos qȯ tamē ſm Car. nō eſt verū: ſed electores eligere pñt alia alia requiſitione vñ hoc primū eſt de bene eſſe.

2 ¶ Scdo qȯ dicti fratres eligant ꝛ habilitētur per magiſtrū aut priores p̄uinciales q̄ ad p̄dicato- res: vel p gnālē aut p̄uīcialē miniſtrū quo ad mi nores. horū autē vicarii aut cuſtodes eos nō pñt eligere ſm Car. ꝛ Pau. ꝛ gl. lꝫ poſſint dictā licē- tiā petere: et intellige p̄pria autoritate: priores aut cōuētuales quo ad predicatores ꝛ gardiani quo ad minores etiā petere nō pñt lꝫ poſſint ad petendū a p̄dictis imo ex cōmiſſione pñt eligere: q2 qȯ priores p̄uinciales habēt a iure cōmittere pñt cū ſint ordinarii.

3 ¶ Tertio qȯ dicti electores ſic electos p ſe vel p alios preſentēt dictis p̄latis. Ubi not. primū qȯ ſm ſum. roſ. cuſtodes poſſent facere iſtā preſentationē allegās gl. in verbo cuſto des. ſed fallit q2 ibi eſt ſermo de petitione licētie nō de preſentatione: vñ Archi. ſentit cōtrariū et bene q2 tex. eſt clar⁹. Nota ſcdo qȯ ſum. Ang. di- cit nō eſſe neceſſe qȯ iſti electi preſentent pſona- liter cuius oppoſitū tꝫ gl. ꝛ rationabiliter: q2 vt ptꝫ in tex. p̄lati pñt aliquos ex electis refutare ſi non fuerint idonei: ꝛ ꝯñr debent ſubici examini eorū: qȯ ſine preſentia eſſe nō pōt: vñ ſi electi non preſentati pſonaliter nō acceptent: nō habent ex hoc licentiā a papa audiendi: ſi tñ ipſi p̄lati hoc non exigant: ſatiſfactum puto huic legi. vt. ſ. §. ij.

4 ¶ Quarto requirit qȯ dicti fratres non audiant extra dioceſim illi⁹ cui ſunt preſentati ſm Card. quē ſequit ſum. roſ. ꝛ Ange. innitentes textui in verbo extra. ſupplemētū vero tꝫ qȯ dicte dioceſis pſonas audire pñt vbiqꝫ: ſed hoc diguꝫ ſcdm eſt plane ꝯ oēs doctores ꝛ ꝯ textū: primū vero indi- get limitatione: q2 qñ fratrū predictoꝝ loca ſunt vicina dioceſi in qua vel pro qua p̄ſentant: et in qua non ſunt dicta loca in ipſis locis audire pñt perſonas talis dioceſis: vt ptꝫ in textu: alioquin oporteret ꝯfeſſores accedere ad ꝯfitētes nō econ uerſo. et de hoc infra. §. iiij. infra dioceſim autem vbiqꝫ pñt audire etiā in domibus ſecula riū etiā ꝯdicētib⁹ curatis: q2 ex quo p̄hibent extra p̄mit tunt intra. ar. ſ. q. ſ. extra catholicā. nā quicqͩ eſt intra limites cedit limitato. ff. de leg. iij. l. patro- nus. §. ſempronio. Poſſunt tñ iſti fratres preſen- tari p̄latis: extra dioceſim exiſtentibus ſecūdum Paul. cum ſit iuriſditionis voluntarie.

¶ Quin- to requiritur quod confiteri volentes predictis ſint de iuriſditione prelati cui ſunt preſentati: vt patet in textu niſi habeant priuilegia. 5

¶ Scdo q̄rit an p̄ſentatio quotidie vſitata qua ſcꝫ priores cōuētuales vel gardiani. d. ordinū p ſe vel p alios petūt licentiā a dioceſano vel eius vicario exponēdi fratres ad confeſſiōes ſit facta ſm formam dicte cle. dudum. et dico qȯ i ordine p̄dicatoꝝ q2 p̄uinciales dāt priorib⁹ cōuētuali- bus licentiā exponēdi fratres ſiue p̄ſentādi p̄la- tis p cōfeſſiōib⁹ dant eis licentiā faciēdi predi- ctam electionē: vnde predicta p̄ſentatio eſt facta ſm formā dicte clemētine. ſicut ſi fieret a prouin ciali qñ p̄lati aliā ſolēnitatē nō requirunt: q2 ſm Mat. ꝛ Zen. ſufficit qȯ ſeruet forma quo ad tria ſubſtantialia q̄ peti debēt q̄ ſunt audire confeſ- ſiōes: imponere pnīas: ac bñficiū abſolutiōis im pendere: vñ petēdo iſta tria ſeruata eſt forma: et valebit cōfeſſio p p̄ſentib⁹ electis: vel etiā p eli- gēdis ſi hoc petatur: imo ſi petat licētia ſolū au- diendi intelligunt petita alia duo q̄ dicta audi- tio ordinat. Nec obſtat qȯ ſm gl. dicta preſenta tio dꝫ eſſe pſonalis eo qȯ preſens dr̄ q̄ p̄bet ſenſi bus corporis. ar. ff. de verb. obli. l. ſ. q2 hoc eſt ve rum ſolū qñ p̄lati hoc volunt ꝛ petunt: qȯ ptꝫ: tū q2 hoc eſt ſtatutū in fauorē p̄latorum vt eis defe rat cui renunciare pñt: et ſi dicat ſtatutū vt exa- minēt: dico qȯ examē hoc cōmittere poſſunt alte ri puta p̄latis ipſorū in quibus fidunt: tum quia qū alicui imponit aliquod onus ſine determina tione quo impleto ad aliquod bñficiū meret ad- mitti: quocūqꝫ leuiori mō impleat onus: cōditio dr̄ impleta: et ad bñficiū meret admitti: vt p̄bat ff. de ꝯdi. ꝛ demon. l. qȯ traditū. vnde in p̄poſito ſufficit qȯ fiat p̄ſentatio verbalr̄ vel q̄litercūqꝫ. Et motiuū gl. non vꝫ q2 p̄ſentatio pſonalis etiā fieri pōt p procuratorē. C. de pau. l. fi. ꝛ ſic prebet ſe quis ſenſib⁹ per ſe vel per aliū. ff. de procura. l. 2. q.

preſens. Fratres tamē aliqui in hoc ſunt priuile=
giati vt oēs qui qualitercunq; ſunt expoſiti : in=
telligantur expoſiti ſm formam cle. predicte.

3.qō ¶ Tertio querit̄ que differētia ſit inter fratres
pſentatos ſm dictam formā et curatos ac alios
fratres ſic non pſentatos: ⁊ dico ꝙ dicti fratres
pñt audire oēs de dioceſi p qua ſunt pñtati : ſed
non pñt cōmittere alteri audientiā nec eā exerce
re extra dioceſim ſʒ Lau. ⁊ ʒab. niſi in caſu dicto
alioqn quo ad eccliam nō eēt vera abſolutio. et
cōfeſſio iterāda eſſet ſm Arch. ſed curati nō pñt
audire oēs de dioceſi ſed parochianos ſuos tm̄
eoꝝ tñ audientiā cōmittere pñt alteri ⁊ exercere
extra dioceſim ſuā vbiq; q2 in his q̄ fiūt ſine ſtre
pitu iudicij ⁊ ſub ſilentio nulli⁹ ledit̄ territoriū.
ff. de off. pcon. l. ij. ⁊ facit qd no. Pan. in. c. cū cō
tigat. de foro. cōpe. et ita tenet Cardi. Si tñ ſine
dicta ſolēnitate committeret̄ ab epō vel curatis
fratrib⁹ iſta autoritas audiēdi cōfeſſiōes ſimpli
citer tūc ſm Arch. poſſent etiā extra dioceſim au
dire ſicut et alij vicarij eorum: et in hoc ſunt ma=
ioris ptātis ꝙ̄ dicti electi: licet in alio ſint mino
res quia non habent autoritatem niſi quam dat
eis epiſcopus vel curatus: electi vero habēt eam
quam dat pontifex ſummus. de qua infra. §. v.

4 ¶ Quarto querit̄ quis ſit effect⁹ cōmiſſionis fa=
cte predicto modo vel alio: ⁊ dico ſm Pe. de pa.
in diſt. xvij. ꝙ ſunt quinq; quos tamē non habet
in perſonis ordinum reprobatorū. de quibus hr̄
extra de relig. do. c. j. lib. vj. ¶ Primus eſt ꝙ com
miſſarius audire ⁊ abſoluere poteſt nullius alte
rius licentia requiſita: ⁊ ſil'r penitens cōfiteri nō
petita licētia : aliqua etiam a proprio ſacerdote
arg. efficax extra de priuileg. in his que lib. vj. et
idē dicit Joā. an. in. c. ſi epūs. de pe. et re. lib. vj. et
idē Pau. vnde gloſ. Ber. oppoſitū dicēs per cle
mentē quartū tanq; falſa dānata eſt in quodam
priuilegio quod incipit quidā temere. ¶ Secun=
dus eſt q2 cōmiſſarius audire pōt contra prohi=
bitionem alterius prelati inferioris vel equalis
et ſi nō ſuperioris: inferior eñ contra ſuperioris
inhibitionē alteri cōmittere non poteſt ſicut nec
per ſeipſum audire: ecōuerſo aūt ſuperior contra
inhibitionem inferioris ſicut audire ita et com=
mittere pōt : ſil'r ſi eſſent duo curati et vterq; in
ſolidū vnus cōtra alterius inhibitionem: et au=
dire et committere poteſt q2 par in parem nō hʒ
imperiū. ¶ Tertius q2 tenetur curatus ei euchari
ſtiam ⁊ alia ſacramēta miniſtrare ex quo dicit ſe
pfeſſum illi q̄ potuit abſoluere. vñ et ſm. s. Tho.
in quoli. tenet̄ ei credere qd limita ſm eūdem. et
Pet. predictū niſi eſſet excōicatus vel notorius
pctōr aut generaliter aliq̄d habens pertinens ad
forū cōtentioſum quo caſu anteq; euchariſtiam
illi miniſtret: debet ei clare de abſolutione con=
ſtare. ¶ Quart⁹ eſt quia pctā cōfeſſa habēti dictā
cōmiſſionē: nō tenet̄ quis recōfiteri pprio ſacer=
doti vt etiā declarauit Joā. xxij. in extrauaganti
que incipit vas electionis. ¶ Quintus q2 audiēs
cōfeſſiones nō iure ſuo pdit ſuā ptātē delegante
mortuo vel amoto. Et idē forte eſt ipſo excōica=
to vel ſuſpēſo quāuis pbabiliter dici poſſit qd ſi
epūs non exiſtēs excōicatus vel ſuſpēſus inſtituit
officialē ⁊ pniariū: et poſtea excōicet̄: vterq; pōt
in ſuo officio pcedere: quia vtitur iure eius qui
iuriſditionē habet lʒ nō vſum p ſe vide tamē. S.
abſolutio. ij. §. vj. Si aūt iam erat excōicat⁹ inſti=
tutio vel cōmiſſio non tenuit. Si tñ cōmiſſio fiat
ſm formā dicte cle. dudū. ſm Direc. ⁊ Card. non
expirat per mortē cōcedētis quia eſt papalis. Et
hoc ſi fiat ſimpl'r ſicut neceſſario fit ſi ipſi vdint.
ar. de trāſ. veniēs. Si etiā ſic cōmiſſio alias facta
ab epō: durat quo ad fratres predicatores: ⁊ gñr
quo ad minores: q2 priuilegiati ſumus qd epis
mortuis qui nobis ſuā autoritatē dederunt vel
cōmiſerūt ea poſſumus vti donec eccleſie proui=
ſum fuerit de paſtore. Si vero ſint deputati vſq;
ad beneplacitum deputātis ſm Cardi. poſt eius
mortē non durat cōmiſſio: quia hoc extinguitur
morte: vt in. c. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. vj.

¶ Quinto quero a quib⁹ poſſint abſoluere fra= 5
tres pſentati ſm formā dicte cle. et dico qd circa
hoc ſunt due opiniones quarū prima dicit quod
abſoluere nō poſſint a reſeruatis epō de iure vel
conſuetudine aut volūtate ita quod ſicut curatis
pōt epiſcopus eis reſeruare caſus ad libitum ex
cauſa rationabili ſiue conſtituendo ſiue aliter: et
multomagis hoc pōt cōcilium prouinciale: ⁊ ſy=
nodale a cuius ſentētijs religioſi abſoluere non
poſſunt: vt dictū eſt. Et hanc opinionē archi. reci
tat ⁊ more ſuo in dubijs nō videtur determina=
re. ſed hāc tanq; tutiorē cōſulit: ſum. vero Piſ. nō
videtur appoſuiſſe mentē ad ſpeculādū an dicti
fratres habeant aliquid pluſq; curati: ſicut fece=
runt quidam ſequētes. Jo. vero an. Zaba. Laud.
Pau. Stepha. Jo. mo. ⁊ Zenze. hanc ſequuntur.
Quorū motiua ſunt duo. primo cle. religioſi. de
priuil'. vbi dicitur qd religioſi a caſibus reſerua=
tis ordinarijs quēq; abſoluere nō preſumāt. ſcdo
quia vt dicit Jo. mo. ſi epūs pōt arctare poteſtatē
ordinariā curatorū multomagis arctare pōt ex=
traordinariam ipſorum fratrum. tertio adde qd
gratia quā hic papa facit ſuper qua. ſ. opinio cō=
traria fundatur: habet locum ſolum quādo ordi
narij nolunt admittere fratres preſentatos ido=
neos: vt patet in ter. ¶ Scda opinio dicit ꝙ dicti
fratres abſoluere poſſunt ab oībus caſibus exce=
ptis preciſe reſeruatis epō ſm iure vel ſuperiori=
quātucūq; reſeruentur epiſcopo ex conſuetudine
vel conſtitutione vel beneplacito: quam opinio=

nem videt̃ fundaſſe Hul. Spec. et Jo.de li.efficaciter proſecut⁹ eſt in.c.oĩs.de pe.ꝛ remiſ.ꝛ ſequit̃ Panoꝛ.ꝛ cõiter oẽs ſummiſte ꝛ doct.ſequẽtes et hoc rõnabiliter ꝛ vere. Primo qꝛ data veritate prime opinionis fratrũ priuilegiũ trũcari poſſet ex toto:qḋ eſſe nequit.c.quãto.de priuil̃. Et ſcḋo qꝛ diſpoſitio.d.cle.dudũ.totaliter poſſet euacuari ꝛ annullari ꝛ fruſtrari eius intẽtio: que eſt vt populi libẽter dictis fratribus cõfitẽtes habeant ſuas cõſolationes in dño.quod nõ eſſet ſi epĩ ad libitũ poſſent ſibi caſus reſeruare. tertio qꝛ gratiam puta abſoluere poſſe ab oĩbus niſi reſeruentur a iure quã ꝯcedit ſupioꝛ.i.papa reuocare vel arctare nõ põt inferioꝛ:vt ptꝫ per ſe. ꝛ in.c.inferioꝛ.di.xxj. Nec põt dici ꝙ papa eã cõcedit ſolũ in caſu iuxta tertiũ motiuũ: ſed ſimpl̃r etiã extra dictũ caſum:qḋ ptꝫ primo qꝛ ſm direc. iſta cõceſſio vel lnia audiẽdi eſt papalis.ꝛ p̃lati in cõcedẽdo prebent nudũ miniſteriũ ſicut miniſter in baptizãdo.ſ.vt eis deferat̃. qḋ ptꝫ: qꝛ ſi nõ concederent nihilominꝰ hoc haberẽt.vñ papa eſt qui cõcedit ꝛ in dicto caſu.ꝛ extra illũ qñ p̃lati admittunt:dicere aũt ꝙ qñ illi admittũt cõcedit nunꝰ: et qñ repugnãt maius:nec eſt rõnabile nec habet̃ ex textu: ſcḋo qꝛ vt ptꝫ in fine textus ibi niſi forſan ꝛc. hãc gratiã hñt dicti fratres etiã qñ p̃lati vberioꝛẽ gratiã faciũt: ꝛ ꝯñr eã hñt extra caſum quo eos nolũt admittere. Unde ſecuꝛe tenẽda eſt hec opinio:ꝛ ſm eam practicãdum eſt qñ epĩ vel eoꝛũ vicarij ſunt inſolẽtes ꝛ duri in cõcedẽdo: ex auaritia vel emulatione vel alia iniuſta cauſa. ꝟ.abſolutio.j.§.iij.in fi.niſi caſui reſeruato ab eis eſſ᷒ per ꝯſtõnem annexa excõicatio reſeruata diocẽſano vel ſupioꝛi: qꝛ tũc fratres pdicti nihil põt ꝑ.d.cle.religioſi.ꝟ.abſolutio.j.§.iiij.vñ non ſe intromittãt ſine epĩ licẽtia:qꝛ eſſent excõicati. Et idẽ ſentit gl. de ſententijs ſuſpẽſionis ꝛ interdicti. de quo vide.j.excõicatio. vij.§.xiiij. dubio.x. Similiter nec de votis diſpẽſandis:aut iuramẽtis:aut de incertis reſtituendis niſi vt.j. reſtitutio vlti.§.vj. Ad motiuũ primũ dico illã cle. loqͥ de reſeruatis iure cõmuni nõ ſtatuto vel cõſuetudine:quia ſicut hec:ſcꝫ cõſuetudines ꝛ ſtatuta cõtraria excludũtur per cle. dudum ita oportet ea excludi per cle.religioſi.ne leges fiãt ludibrio.C. de bo.que lib.l.fi.§.vbi aũt. et iura iuribus ſunt cõcoꝛdanda.l.vnica.C.de inoffi.do. de elec.cum expediat.lib.vj. Ad ſcḋm dico qḋ vtiqꝫ illud põt ſi ipſe talẽ daret poteſtatẽ ex ſe tales ꝓmouẽdo: nõ autem ſi eam dat ſuperioꝛ: qꝛ̃ talis poteſtas ſit oꝛdinaria ſurgens a dicta cle. vt tenet Jen. et Laud. Sunt ꝛ alia motiua.mo.ſed inualida. De poteſtate autem curatoꝛum:vide titu.ſequenti.

6 ¶ Sexto queritur quos audire ꝛ abſoluere poſſunt dicti fratres:et dico ſm oẽs docto.qḋ audire et abſoluere poſſunt omnes qui abſolui poſſent ab illo prelato cui ſunt p̃ſẽtati tam exẽptos ꝙ̃ nõ exẽptos: tam eccleſiaſticos ꝙ̃ ſeculares ſm Car. nec cõtradictio curatoꝝ aut quecũqꝫ excõicationis ſnia ꝯ hoc qcq̃ vꝫ ipſo iure ꝑ extrauagantẽ. mart.iiij.inſertã in rub.de priui.imo ſm aliquos abſoluere pñt etiã religioſos qui ex ſtatutis ſuorum oꝛdinũ abſolui nequeũt:niſi a ſuis prelatis: qꝛ hec pmiſſio eſt reſpectu omniũ volẽtiũ cõfiteri. et de plenitudine ptãtis que ab alijs ſtatutis nõ depẽdet ſed gl. tenet cõtrariũ dicẽs ꝙ per hãc cõceſſionẽ illi nõ cõpꝛehẽdunt̃:qḋ ꝛ Panoꝛ. tenet: et Cardi.dicit veriꝰ: qꝛ religioſi nõ habẽt velle. de elec.ſi religioſus.lib.vj.ꝛ cõſequẽter nec poſſunt dici volẽtes ſcꝫ niſi quatenus volũt prelati.

¶ Septimo q̃rit̃ cui fidei iſta preſentato ſiue qs intelligat̃ hic noĩe p̃latoꝛũ:ꝛ dico qḋ ſm Direc. intelligunt̃ epĩ ꝛ eoꝝ loca tenẽtes de iure vel cõſuetudine vt ſunt q iure vel cõſuetudine ſede vacante regũt eccleſias ꝛ ſic nomẽ p̃lati accipit̃ ſtricte ſicut:ꝛ de of.oꝛ.ſi epĩs.ꝛ de tẽp.oꝛ.cũ nullꝰ.li. vj.large aũt capit̃. de of.oꝛ. cũ ab eccl̃iarũ Car. ꝟo dicit hic noĩe p̃latoꝛũ intelligi eos q in loco habẽt iuriſditionẽ epalem vel quaſi ita ꝙ nullĩ dioceſano ſubſint ipſi nec eoꝛũ ſubditi:qḋ etiã tꝫ Pan.ꝛ ſic q ad tales nõ ſufficeret lnia dioceſani. Et hec opinio dicit idẽ qḋ prima ꝛ aliqd addit. 7

¶ Octauo querit̃ cui fiet iſta p̃ſẽtatio ſi vacat ſedes vel haberi nõ poſſit copia p̃lati ꝛ dicit pau. ꙗ vacãte ſede fiet.c.ar.cũ olim.de maio.ꝛ obe.ꝛ nõ habita copia prelati fiet inquit eiꝰ vicario in ſpũalibus ſi habet de tẽpo.oꝛ.cũ nullus.lib.vj.ſi vero nõ hꝫ ꝛ hoc malitioſe facit dꝫ adiri ſupioꝛ qui eius negligẽtiã debet ſupplere. ar.ix.q. cum ſimus.de cõ.prebẽ.quia diuerſitatẽ:et idẽ ſi eſſet excõicatus vel ſuſpẽſus:arg.in eo.c.diuerſitatẽ. 8

¶ Nono querit̃ qd ſi dicti prelati nolint admittere p̃ſẽtatos: ꝛ dico ꝙ ex rõnabili cã poſſunt reprobare aliquẽ ex electis vt ptꝫ in textu ꝛ hoc infra triduũ a die p̃ſẽtationis ſm cõſtitutionẽ intercũctas que qꝛ ſublata eſt ſm Laud. hoc eſt arbitrariũ. Et ſi loco repulſi alius ſubroget̃: etiã ille ſm gl.ex cã poterit repelli nõ aũt ſine cã. Si vero prelati abſolute nolũt dare licẽtiam dicto modo petẽtibus nihil refert: quia eis licẽtia autoꝛitate apl̃ica cõcedit̃.vñ audire pñt cõfeſſiones. et hoc ſm Cardi.expectato cõgruo tpe:qḋ vt vr̃ eſt vſqꝫ quo viderint eoꝛũ in hoc firmã ſniam. Si vo p̃lati nõ expectata preſentatione ꝓmouẽtes dicãt nõ preſentetis aliquos: qꝛ nõ admittemus ſm Car. audire poterunt ſine alia preſentatione. Si vero expreſſe nõ recuſant admittere: ſed non dant licẽtiam vel negligunt ſm gl.locũ habet hic priuilegium poſt trinam monitionẽ vel requiſitionẽ. de ſup.neg.prela.c.j.et facit de appel.ab eo.lib.vj. 9

10 ¶ Decimo q̇d ſi fiat cõtẽtio de numero admittẽ-
dorũ vel idoneitate: ⁊ dico ꝙ ſi fiat de numero
ſm gl. ep̃s reiicere põt ſi vltra modũ ſolitũ p̃ſen-
tentur nec hoc exigit ppl'i multitudo: vñ recipiet
numerũ qui ſibi videt᷑: de reliq̇s erit recurſus ad
arbitriũ boni viri. i. iudicis qui dꝫ eſſe medius
ſm Cardi. Si v̇o ſit de idoneitate ⁊ ꝓbabiliter
cõiecturet᷑ de malitia p̃latoꝝ. ꝙ ideo. ſ. cõtẽdant:
q꞉ nolũt admittere: credo q̇ꝺ locũ habebit priui-
legiũ ſaltẽ in ſubrogato q꞉ nõ refert an v̇bo vel
de facto dicant ſe nolle dare licentiam. vbi vero
prelati bene mouentur: licet cũ errore verũ eſt q̇ꝺ
dicit gl. eos repellere poſſe etiam ſubrogatum.
11 ¶ 11. querit᷑ quid ſi dederint q̇dẽ licẽtiã ſed eam
deinde reuocauerint: ⁊ dico ꝙ ſine cã hoc facere
nõ pñt ſm. gl. Pau. Zen. ⁊ Card. vñ nihilominus
licẽtiã fratres haberẽt: q꞉ eſſet in fraudẽ legis: et
idẽ quaſi abſolute negaret᷑ ex cã tñ videt᷑ q̇ꝺ hoc
poſſint ſm mentẽ predictoꝝ: vtputa ſi aliquis ex
dictis fratribus poſt licẽtiã ſcãdaloſe cõuerſaret᷑
vel efficeret᷑ ſurdus aut mẽte capt⁹: ⁊ hmõi: quia
text⁹ requirit ꝑſonas idoneas ⁊ vita probatas.

¶ Rurſus de confeſſore tertio quantum ad eius qualitatem.

Confeſſor tertio qualis debeat eſſe vt
plenı⁹ innoteſcat: colligo ꝙ debeat
habere tria neceſſario. ſ. potẽtiã: ſciẽ
tiã: ⁊ prudẽtiã. ⁊ q̄rtũ de bene eſſe. ſ.
vite ſctitatẽ. Quãtũ vero ad potẽtiã
ſciendũ eſt ꝙ auditur⁹ cõfeſſiones in primis poſt
ptãtẽ caracteris ſiue clauis dꝫ etiã hre ptãtẽ iu-
riſdictionis ordinariã vel delegatã: ⁊ bñ aduerte-
re quãtũ illa ſe extẽdat. Nã ſm Archie. q̇ aliquẽ
abſoluit in caſu in quo nõ põt: q꞉ erat reſeruat⁹:
vel quia nullã habebat autoritatẽ ſcienter vel ex
ignorãtia iuris craſſa nõ incurrit q̇dẽ ex hoc ali-
quã cẽſurã etiã ſi ſit religioſus ſm Zab. ⁊ Zen. tñ
peccat mortaliter ſm Richar. in. iiij. di. xviij. ⁊ ſic
abſolutũ de proprio errore tenet᷑ auiſare ſi põt. ſ.
cõmode: lꝫ ille quo ad deũ dũ hoc ignorat excu-
ſet᷑ ꝙ intellige qñ ſine ſcãdalo notabili põt auiſa-
re. Vel petita ac obtenta autoritate abſoluẽdi in
caſu in quo abſoluere nequit ſm direc. ⁊ aliquos
peritos vocato illo caute de quibuſdã confeſſis
interroget quaſi plenı⁹ informãdus: ⁊ an deinde
aliq̃ crimina perpetrarit: ⁊ ſic eũ denuo abſoluat
ab oĩb⁹ tũc ⁊ prı⁹ auditis: vel ſi inde magnũ ſcã-
dalũ timeret᷑: abſoluat abſentẽ: ſi ab vltima cõfeſ-
ſione adhuc credit᷑ perſeuerare in gr̃a vel in hoc
caſu ſm alios cõmittat ſummo ſacerdoti chriſto:
p̃ſertim qñ multitudo eſt ſic neglecta: vel intereſt
multa diſtãtia loci. Preter hoc etiã ſi religioſus
ſic abſolueret ab aliqua ſn̄ia excõicationis ſuſpẽ-
ſionis vel interdicti eſſet excõicatus. Hec ex illo.
et adde ꝙ ſufficit crudelitas ꝓbabilis dicte per-
ſeuerantie in gratia: ſm iſtã opinionẽ cum certa
haberi nequeat: etiã de eo qui pn̄ialiter confitet᷑.
Aduerte tñ q̇ꝺ ſi talis cõfeſſor abſoluere potuit
ab aliquib⁹ licet nõ ab oĩbus: ſufficeret recõfiteri
illa ſolũ a quibus abſoluere non potuit habenti
autoritatẽ. Ex his elice ꝙ tenet᷑ indagare qui ca-
ſus ſint ep̃ales: ⁊ qui papales: alioq̇n periculoſe
audiret. vt in cle. religioſi. de priuile. caſus autẽ
ep̃ales ſynodales vel archiep̃ales ſic ſcire non
tenet᷑ ſm Dir. lib. iij. ti. ij. vbi dicit᷑ q̇ꝺ religioſus
ꝓbabiliter ignorare põt hmõi inſtituta: q꞉ in fa-
cto ꝯſiſtũt: maxime q꞉ talia cõſilia adire talis nõ
tenet᷑ ideo ſm v̇v̇. excuſat᷑: ⁊ adde tu ꝙ tanto ma-
gis q̄to hodie: ſi religioſi vel alij de hmõi inqui-
rãt: etiã ipſi ep̃i plerũqꝫ neſciũt de hmõi docere.
Deberẽt tñ ſollicite cõfeſſores inquirere ſi quid
in cena dñi vel alio tẽpore de hmõi publicatur.
¶ Quantũ vero ad ſciẽtiã notãdũ eſt q̇ꝺ in cõfeſ- ſcien
ſore ſm. s. Tho. in. iiij. diſt. xvij. ⁊ in. l. ſcia: ⁊ ſi nõ tia.
ſit maior: tanta dꝫ eſſe vt ſciat diſtinguere inter
pctm̃ ⁊ nõ pctm̃: mortale ⁊ veniale: ⁊ ſi in aliquo
eſſet dubitatio ſciat cõſiderare vt poſſet recurre-
re ad peritiores. hec ille. quã ſn̄iam. s. Bon. eadẽ
diſtinctione extẽdit dicẽs ꝙ tãtã ſcientiã dꝫ ha-
bere confeſſor q̇ꝺ ſciat diſcernere in pctĩs cõibus
q̇ꝺ veniale ⁊ q̇ꝺ mortale ⁊ q̇ꝺ ſciat ſemꝑ ad que
pctã ſua ptãs ſe poſſit extẽdere: rõ q꞉ alia pn̄ia ꝓ
mortali alia ꝓ veniali eſt iponẽda: itẽ q꞉ ſi eſſet
aliq̇ꝺ genus pcti ad q̇ꝺ manũ extẽdere nõ poſſet:
niſi illud cognoſceret audiret cõfeſſiones in peri-
culũ ſui ⁊ cõtẽptũ ſibi. vnde hoĩes hoc cognoſcẽ-
tes tenent᷑ cõſulere diſcretos. alioq̇n vterqꝫ gra-
uiter peccaret: ⁊ hoc voluit dicere Aug. de peni.
diſt. j. q̇ vult. Eſt ⁊ alia ſcia qua q̇s ꝑ habitũ acq̇-
ſitũ ſcit diſcernere inter ꝯplexitates peccatoꝝ: ⁊
hec eſt de bene eſſe: in talib⁹ aũt ſemꝑ dꝫ eligere
viã ſecuriorẽ ⁊ ꝯſulere ſapiẽtes: hec ex illo. Albe.
etiã dicit q̇ꝺ ſacerdos non tenet᷑ ſcire diſcernere
niſi in cõi que ſint capitalia: et q̇ mortalia cõia ⁊
que venialia ex gñe q̇ꝺ q̇ neſcit peccat inq̇t mor-
taliter audiẽdo cõfeſſiones: ⁊ plus peccat qui eũ
inſtituit aut ꝑmittit inſtitutũ miniſtrare. in per-
plexis autẽ queſtionib⁹ dꝫ ſacerdos parochialis
eſſe ita diſcretus vt talia difficilia eſſe ſciat: nec
procedendũ in eis ſine ſuperioris cõſilio vel au-
toritate. hec ex illo ⁊ idẽ de oĩ confeſſore. Et per
cõia intelligit ea que cõiter ab oĩbus ſciunt᷑ eſſe
mortalia. Unde ſm iſtos ſufficiẽtẽ credo ꝙ attẽ-
te legit ⁊ intellexit defecerũt: niſi ſit aut natura-
liter ſtultus aut preſumptuoſus: vt nõ ſciat dubi-
tare: vel nolit interrogare: q꞉ talis habet dictam
cõem notitiã. Durãdus aũt ordinis minoꝝ rigo-
roſius loquit᷑ dicẽs ꝙ cõfeſſor ſcire debet vtrum
expreſſa per penitentẽ ſint peccata vel nõ ⁊ vtrũ
cõtractus quos facit liciti vel illiciti: et qñ reſti-

tuere tenet̃ ⁊ q̃ñ non ⁊ vtrũ debeat illũ a cõione
pꝛobibere vel nõ:q2 ſi iudicat licitũ qđ eſt illici-
tũ:vterq3 in foueã cadit:niſi eũ excuſet probabi-
lis ignoꝛantia:puta ſi b3 aliquẽ doctoꝛẽ autenti
cum et famoſum cui⁹ opinioni innitit̃. Vñ ſi non
ſit expertus in caſibus.ita qđ nec ꝑ ſe ſcit iudica
re:nec dubitare nouit: cũ periculo aĩe ſue audit
cõfeſſiones.hec ille. Sed hoc dictũ eſt verũ in eo
q̃ voluntarie audit: maxime ſi ingerat ſe ad hoc
vt dicit archie. ⁊ pt3 ex verbis.d.durãdi q̃ p̄mit-
tit ante p̄dicta:q2 cõfeſſoꝛ q̃ties ſe ingerit ad cõ-
feſſiões : toties ſe offert ad rñdendũ de quolibet
⁊ interdũ de caſibus inopinatis ⁊ al's inauditis
et valde ꝑplexis: deinde cõcludit.d3 ergo confeſ
ſoꝛ ſcire ⁊c. dictũ vo.ſ.tho. Bona.et Albe.qđ in
ſniã vnũ eſt intelligit̃ in audiente ex obediẽtia:
⁊ coacte in quo ſufficit ſcientia minoꝛ ſm pet.de
1. re- pa. Ex his aũt oĩb⁹ elicio duas regulas. Pꝛima
gu- q̃tũ ad exponendũ. Si is q̃ ex obediẽtia exponit̃
la. certus ſit ꝓbabili certitudine ſe eſſe idoneũ ſecu
re audit:ſi vero ſcit ſe non eſſe idoneũ:peccat au
diẽdo maxime ſi videt exponẽtẽ moueri paſſiõe
amoꝛis vel cupiditatis : et hmõi. vñ ſm archie.
nõ excuſatur a pctõ ſi in eo ſit tãta ignoꝛãtia qđ
neſcit.etiã qđ dicit.s.tho.et Albe. ſi vo dubitat
etiam ſecure audit:q2 regulariter ſm.s. Tho.in
2. re quol.ſubdit⁹ obedire tenetur in dubiis. Secũda
gu- q̃tũ ad exponẽtẽ. Si videt exponẽdũ tãtam hñe
la. grammaticã vt lecta intelligat:⁊ vidiſſe defece-
rũt aut ſimulẽ librũ ⁊ nõ eſſe ſic ſtolidũ quin du-
bitet vbi eſt dubitãdũ:nec temerariũ vel p̄ſum-
ptuoſum in ſuo iudicio ſecure exponit vt pt3 ex
pru- dictis. ¶ Quantũ vo ad prudentiã ſciendũ eſt qđ
den ſtante ptãte ⁊ ſcientia: ſi eſſet impꝛudens adhuc
tia. poſſet in multis caſibus p̄cipitare pctõꝛẽ:in qui-
bus q̃d ei agendum ſit patebit infra.§.x. ¶ Quan
tũ vero ad ſanctitatẽ vite ſciendũ eſt ꝙ exiſtens
in moꝛtali audiẽdo confeſſiões moꝛtal'r peccat:
q2 ſm.s.tho.⁊ Albe.oĩs exiſtẽs in moꝛtali exhi-
bẽdo ſe miniſtrũ eccl'ie in aliquo actu moꝛtaliter
peccat. et toties quoties hmõi actũ facit non tñ
ſemper requirit̃ confeſſio niſi in eucbariſtia: ſed
ſufficit contritio. An autẽ poſſit q̃s confiteri tali
exiſtenti in moꝛtali. s.Tho. dicit ꝙ l3 ſubditus
teneat̃ recipe ſacr̃a a miniſtro eccl'ie etiã exiſten
te i moꝛtali quouſq3 ab eccl'ia toleratur : q2 adhuc
ei obligatur:tñ excepto caſu neceſſitatis non fo-
ret tutum hmõi inducere ad executionẽ alicuius
ſpectantis ad ſuum oꝛdinẽ durante conſcientia
ꝙ ſit in moꝛtali:quam tñ põt deponere:q2 in in-
ſtanti ex diuina gr̃a ſe põt emẽdare. Hoc tñ mo-
dificatũ eſt per conſtitutionẽ conſtantiẽſem quã
habes infra excommunicatio.v.§.iii. Hic tamen
not. ꝙ caſum neceſſitatis appellat.s.Tho. cum
in quo ali⁹ ſacerdos haberi non põt ⁊ confeſſio

imminet non ſolũ neceſſario vt vr̃ velle ſupple-
mentũ : ſed etiã de bene eſſe pro cõione vel ipãli
deuotiõe:q2 ſi nõ peccat mulier vadẽs per viam
ſuã ad eccleſiã cauſa deuotiõis obiiciẽdo ſe ocu
lis hoim quos inde credit ſumpturos occaſionẽ
mali:pari rõne hic. Et licet talẽ inducere tali ca-
ſu:l3 hoc neget ſupplementũ:q2 hoc ſonãt verba
s.tho.⁊ hoc nõ eſt inducere illũ ad malũ faciẽdũ
ſed ad bonũ.et de ſimili vide infra vſura pꝛimo.
¶ Pꝛimo vero q̃ritur circa p̄dicta a q̃bus poſſit 1. q̃ō
abſoluere cõfeſſoꝛ: ⁊ dico ꝙ de fratrib⁹ pꝛedica
toꝛibus et minoꝛibus dictũ eſt tit. pꝛioꝛe.§.v.de
curatis aũt dico ꝙ Jo.de ligna. poſt Guil.i ſpe.
ſic dicit. Nõ obſtãte ꝙ doctoꝛes ponant multos
caſus ep̄is reſeruatos curati abſoluere pñt ab
oĩbus occultis:que in iure non ſunt ep̄is reſerua
ta: et q̃ non ſunt ipſis ſacerdotibus directe vel ꝑ
cõſequẽtiã aliquã interdicta. Licet ergo ep̄i poſ-
ſint reſeruare certos caſus q̃ de iure cõpetunt in-
ferioꝛibus: nõ tñ hoc poſſent ſimpl'r niſi in duo-
bus caſibus ſm Guil.ſ. directe. vt cũ aliq̃ fuerint
legitime in crimine depꝛehẽſi : ꝙ merito fuerint
tali ptãte priuati : ſcdo indirecte ꝑ aliquã ꝯñam
vt cũ aliquis caſus euenerit in quo ad vtilitatẽ
communẽ expediat qđ talẽ caſum retineat: ⁊ ali
ter non.xxv.q.ij.de eccleſiaſticis. Non aũt expe-
dit vtilitati cõi reſeruare tot caſus : ſed hoc eſt
ponere laqueũ in viã ſalutis.hec ex illis. Sed in
telligo ꝙ hoc ep̄i non pñt extra illos duos caſus
ſine pctõ:q2 ſc3 hoc non pñt ſine pctõ niſi ex ali-
qua rõnabili cã:q̃ vr̃ ſemꝑ ad aliquã illarũ dua-
rum reduci:abſolute tñ hoc pñt ſicut ꝑ conſtitu-
tiones ſynodales:ita ⁊ ſimplici verbo. ⁊ abſolu
tio ꝯ talẽ pꝛohibitionẽ facta non teneret. Sum-
ma tñ ang.in ti.caſus ep̃o reſeruati ad finem di-
cit ꝙ l3 ep̄s ꝓ cõi vtilitate reſeruaſſet aliquẽ ca-
ſum ſi ſacerdos videret in aliquo particulari nõ
expedire ſaluti eius ſed obeſſe ſi remitteret̃ : põt
abſoluere.iuxta no.ꝑ Pañ. in.c.dilecto. de con-
ſan.et affi.⁊ in.c.at ſi clerici.de iudi.qđ verũ eſſe
limita ꝯ mentẽ ei⁹ eo caſu quo iſte ad ſupioꝛẽ re
mitti nõ poteſt. vel quoties probabiliter p̄ſumit̃
de tali caſu ſuperioꝛẽ nõ cogitaſſe: al's aũt illud
dictũ eſt falſum: q2 talis ſacerdos quo ad hoc h3
claues ligatas:nec ſe põt impedire:nec t3 abſolu
tio pꝛobat̃ in.c.ſi ep̄s.de pe.⁊ re.in.vſ. vbi dicit̃
ꝙ in hoc nullã habet ptãtẽ:⁊ in cle.dudũ verſic.
per hmõi.cũ ibi no.de ſepul.⁊ in.c.paſtoꝛalis.de
offi.oꝛdi.niſi ſit in articulo moꝛtis. de ſen.excõ.
quod de his.⁊.c.q̃uis. Nec poteſt eo caſu ſacer-
dos iudicare vtrum expediat remiſſio necne.di.
xxſ.inferioꝛ.de maio. et obed.cũ inferioꝛ.de ap.
vt noſtrũ. Et ſi dicat̃ ꝙ ſuperioꝛ reſeruat ad bo-
num et hic remiſſio cedit ad malum:dico ꝙ infe
rioꝛ hoc iudicare non d3 ſed remittere ouem ad

principalẽ paſtorẽ Pan̄.aũt loquiť vbi ſuperior
agit i remotis: ⁊ periculũ eſt in mora: vel vbi eue
nit inopinatus caſus de quo veriſimiliter crediť
ꝙ ſi legiſlator aduertiſſet: cõceſſiſſet nec conſuli
poteſt. Ibidẽ etiã tenet dicta ſum. ꝙ epũs non põt
ſibi reſeruare caſus quo ad curatos niſi ex cauſa
legitima. Licet alijs poſſit reſeruare pro voto ex-
ceptis predicatoribꝰ et minoribus: ſed dic ꝙ cũ
peccato põt ſibi reſeruare nõ poteſt niſi ex cauſa
rationabili: vt ſupra dictum eſt. Quod autem di
ctum eſt de curatis propter eãdem rationem in-
telligendum eſt de religioſis alijs a predictis.
¶ Scdo q̃riť quõ intelligenda ſit autoritas quã
epũs vel aliꝰ ſupior cõcedit. ⁊ dicit Jo.an. de of-
ficio vica. ſuper. c. tua nobis. qð ſi epũs dedit vica
riũ gñalẽ: ⁊ in mãdato expſſit aliqð de illis q̃ re
quirunt ſpãle mandatũ ſecuta gñali clauſula: et
oĩa alia q̃ nos poſſumus: etiã ſi mãdatũ exigant
ſpãle ſm Hoſti. ſatis vř qð talis etiam ſpecialia
poſſit ad inſtar procuratoris: ſecus ſi q̃d de ſpãli-
bus nõ fuiſſet expreſſum. hec ibi. qð archie. limi-
tat verũ de virtute vboꝝ ⁊ in foro ꝯtentioſo: in
cõſciẽtia aũt in gñali cõceſſiõe intelligerenť ſpe-
cialia: nullo eorũ expſſo. ſi cõſtaret ꝙ cõferẽs au
toritatẽ hoc intẽdebat. xxij. q. v. humane. tu vero
etiã limita niſi ſpãlia eſſent maiora expreſſis. de
mẽte Pan̄. in. c. ſedes. de reſcrip. Notãdũ eſt etiã
ꝙ ſm aliq̃s ſicut ſum. ang. vř imponere mo. etiã
expſſis aliq̃bꝰ caſibꝰ reſeruatis nõ ꝯcediť caſus
q̃ eſt adeo grauis qð veriſil̃r in tali generalitate
nõ venit: ſicut de violẽta pcuſſione clerici tꝫ mo.
ꝙ nõ venit niſi exprimať: ſed primũ eſt meliꝰ: q̃̃-
uis dici poſſit ꝙ tunc etiã iſte caſus venit in ſpe
cie ſua: ſꝫ nõ in numero vbi talis fuiſſet exceſſus
ꝙ ſi epũs hoc fuiſſet nõ cõceſſiſſet: ſicut ſi fuit mi-
nutatim truncatꝰ: vel aliq̃d tale. Et idẽ inq̃t ar-
chie. dici põt de autoritate ꝯfeſſoribꝰ ab epõ da
ta: q̃ dicẽdo vobis autoritatẽ meã in cõfeſſiõi-
bus: nõ intelligiť p hoc ſuos caſus conceſſiſſe et
ſm gl. Ray. Et ſi ſpãles caſus exprimeret in gñali
dicẽdo vt poſſitis abſoluere in oĩbꝰ caſibꝰ in q̃-
bus nos poſſumus adhuc nõ eſſet tutũ extendere
manũ ad reſeruata: niſi cõſtaret aliter de eiꝰ in-
tẽtiõe: ſed dicẽdo ꝯcedo iſtũ ⁊ illum et oẽs alios
meos caſus. itelligiť dediſſe totũ ſm archie. Di-
cẽdo aũt alicui: do tibi liniam eligẽdi confeſſorẽ
idoneũ: nõ cõcedit coĩpõ abſolutionẽ a caſibus
reſeruatis: niſi hoc exprimať vel ꝯſtet euidẽter p
aliqua ſigna. de peni. ⁊ re. ſi epũs. li. vi. Et nota ꝙ
ſm gloſ. non lꝫ diſpẽſare in votis aut iuramẽtis
ſine ſpãli mandato nec abſoluere ab excõicatiõi
bus factis a ſacerdotibus p furtis ⁊ dãnis quo-
rum ignoranť autores: cũ ſcdm q̃d ptineat ad fo
rum contentioſum ⁊ multominus a ſententijs la
tis in forma iudicij p contumacia aut re iudica-
ta vel offenſa quantũcunq3 epũs committat vices
ſuas in generali quo ad forum penitẽtiale: imo
ego dico ꝙ nõ liceret abſoluere a quacũq3 excõi
catione reſeruata vel cẽſura: etiã ſi caſus reſerua
ti aliqui eſſent enumerati: q̃ iſta nõ veniũt pro-
prie ſub noĩe caſus: et ſunt q̃d quo ad abſolutio-
nẽ pctõ maius in tali autẽ cõmiſſione nõ veniũt
maiores expreſſis: vnde eccleſia diſtincte expri-
mit peccata et cenſuras: et relaxationem iuramẽ
torum et huiuſmodi. ȝ. caſus. in princip.
¶ Tertio vtrũ officialis epĩ habeat in pſentijs 3
autoritatẽ caſuũ epaliũ: ⁊ dicit Hoſti. ꝙ nõ niſi
expreſſe pateat qð hoc voluerit epũs: et ſi hꝫ et nõ
eſt ſacerdos dꝫ alteri delegare de procura. peti-
tio. ⁊ ſm Paul. in cle. j. de priui. hꝫ iſte officialis
iuriſditionẽ ſolũ in foro contẽtioſo: nec de ſpũa-
libus ſe dꝫ intromittere: vt in. c. lꝫ. de offic. vi. li.
vj. niſi vt dictũ eſt aliud ex gr̃a habuerit ab epõ.
Secus eſt autẽ de vicario generali epĩ in ſpiri-
tualibꝰ experientia teſte. de quo infra vicarius.
Quando autẽ epũs ad remotam ſe trãſfert regio-
nem: ⁊ aliũ epm vicarium generalem relinquit:
talis vicarius ſm Hoſtiẽ. poteſt omnia ſicut ille
qui ipſum inſtituit poſſet ſi eſſet preſens.
¶ Quarto vtrum ſacerdos abſoluere poſſit eum 4
quẽ nõ ipſe: ſed aliꝰ audiuit: ⁊ dicit v.v. ꝙ nõ: q̃
ſacrm̃ pnĩe diuidi nõ põt: ſicut nec alia. xxiij. di.
quorũdã. imo ſi vniꝰ parochie ſint duo curati i
ſolidũ. a. ⁊. b. ⁊. b. audiat a ꝑpoſito vel a caſu cõ
feſſionẽ factã ipſi. a. ſi. a. moriať ante abſolutio-
nem. b. abſoluere non põt ab his q̃ audiuit: q̃ in
ſacrõ pnĩe neceſſaria eſt abſolutio ex parte ꝯfitẽ
tis ⁊ abſoluẽtis: vnde cũ is q̃ vni confitetur non
intendat confiteri alteri: nõ ſubijcit ſe clauibus
eius nec eum poteſt aut abſoluere aut ligare.
¶ Quinto queritur vtrum ſacerdos illam poſſit 5
abſoluere cum qua peccauit. et dicit v.v. ꝙ eam
remittere debet ad alium ſacerdotem: ne tollať
erubeſcentia que pars eſt maxime ſatiſfactionis:
et ſic no. Hugo. xxx. q. j. ſuper. c. oĩs. circa preſ by
terũ greců ⁊ vxorẽ eius vt ibi habeť in gl. et idẽ
eſt de omni peccato: in quo ſacerdos fuit conſen
tiens vel cooperator. Si tñ in his caſibus abſol-
uat valebit abſolutio. Cõcordat. s. tho. in quar-
to. Nec eſt contra inquit v.v. ꝙ epũs diſpẽſare nõ
poteſt in ſimonia cum eo commiſſa: quia diſpen
ſatio eſt dignitatis abſolutio neceſſitatis: vnde
non eque facile quis amittit poteſtatem abſoluẽ
di ſicut diſpenſandi. ȝ. confeſſio. j. §. xvj.
¶ Sexto vtrum quilibet ſacerdos quemlibet a
quolibet in mortis ar. poſſit abſoluere in abſen-
tia proprij ſacerdotis: et dico ꝙ ſic ab omnibus
peccatis et ſentẽtijs. ar. de pe. diſ. j. quem penitet
et de ſen. ex non dubium. quod ſupple. tamẽ limi
tat niſi ſacerdos ſit preciſus. ſed male vt. ȝ. con-

feſſor.ſ.§.xl.Sʒ ſi q̄s ſit ī mortꝭ arti.ex dāna
tiōe iuſtitie publice adiudicatꝰ audiēdꝰ ē ſi pe
nitētiā petat et abſoluēdꝰ et offāles eccliaſtica
cēſura cogēdi ſūt vt hoc pmittāt.de peñ.z re.cū
ſcdʒ.ſ.cl.Et ſi q̄s excōicatꝰ dcedit cū ſignis pnie
manifeſtis.ꝑ quē non ſtet·t q̄ minꝰ recōciliaret̄
is poſt mortez:abſoluet̄:ſic tñ vt eius abſolutio
ab apſica ſede q̄rat̄ ſi duʒ viueret ab ea fuerat
abſoluendus.ſʒ aliqs.vide.ẜ.abſolutio.ſ.§.v.
7 ¶ 7.q̄rit̄ vtrū ſacerdos poſſit illū abſoluere q̄
non vult ab aliq̄ deſiſtere q̄d ipſe ſacerdos cre
dit eē mortale z dicit gof.in.ix.q̄lib. ꝙ ſi cōfeſ
ſor certꝰ eſt illō eſſe mortale.qꝛ ſcilicet nulla ē
ī hoc īter doctores diuerſitas:nullo mō cū dʒ
abſoluere:ſi v̇o ñ ē certꝰ.qꝛ dubiū ē īter docto
res z diuerſa opio:tūc ſi eſt eiꝰ ordinariꝰ eū ab
ſoluere tenet̄:z ſi ipe ꝯfeſſor nō pōt ſibi forma
re cōſcietiā q̄n ſit pctm̄ ī diuerſitate doctoruʒ:
tūc nihilominꝰ dictat ei ꝯſciētiā ſuā informās
eſt vt cōſulat peritos z diſpōat facere q̄d tenet̄
z cū abſoluat:z ſi pure penitēs nollet agnoſcē
tale q̄d pctm̄:nihilominꝰ abſoluat eū:qꝛ hoc ꝑ
cedit ꝗ rōne nō ex ꝓteruia:z ordinariꝰ ſeq̄ dʒ
cōe iudiciū ecclīe z nō ſuū. Si v̇o nō eſt ordina
riꝰ ſeq̄ dʒ ꝓpriū iudiciū:vñ ſi credit mortale
et ꝯſciētiā deponere nō pōt nullo mō pōt eum
abſoluere ſine pctō. Arch. tñ vr̄ ſentire indiſti
cte ꝙ ꝯ ꝯſciētiā abſoluere nō dʒ ſiue ſit ordina
riꝰ ſiue nō:ſʒ pmū v̇ vcriꝰ niſi cōſciētia ordina
rū dictaret ſibi quod ipe mortaliter peccaret ſic
abſoluendo:q̄ caſu ꝑcedit dictū Archie.alſ v̇o
Gof.qꝛ ex quo ille credit opinionez quā ſequit̄
eſſe veram innixus autoritati probabili non
videt̄ peccare mortaliter: z ſic debet abſolui.
8 ¶ 8.q̄rit̄ vtꝝ ꝯfeſſor abſoluere poſſit a pctō ex
cōicatū quē abſoluere nō pōt ab excōicatiōe z
dico de hoc eē duas opiniōes vt refert āglicꝰ
in ſuo q̄lib. Prima dicit ꝙ hoc fieri pōt ſi nō
ſtat ꝑ penitētē q̄n abſoluat̄ ab excōicatiōe ita
q̄d nō ē in mora petēde abſolutiōis: nec timet̄
q̄d negligētior fiat ad eā petēdā: z hāc pmo te
nuerūt v̇v̇. Rod. z Do. z ſecuta eſt ſum.ang.et
ſupplemētū q̄rū motiua ſoluerent̄ hic ſi eſſent
alicuiꝰ momēti. Scdā v̇o tʒ ꝯriū:dicēs ꝙ ſiue
ſit q̄s excōicatꝰ iuſte ſiue iniuſte:dūm excōica
tio teneat ſiue ſtet ꝑ eū q̄d nō ē ab excōicatiōe
abſolutꝰ ſiue nō q̄d abſolui nō pōt a ſacerdote
vel ab hoīe a pctis excōicatiōe manēte ēt ſi eēt
minor:vt ī.c. ſi celebrat.de cle.exc.mi.quāuis
abſoluat̄ ſi v̇e penitet in iudicio dei. Nā ꝯſue
tudo q̄ eſt optima legū interpres ſic obſeruat.
Et hāc opinionē tenuit ric.cuiꝰ ſunt pdicta v̇er
ba lʒ ſum.ang.conet̄ aſcribere illi oppoſitum:
hāc etiā tʒ.s.Tho.pe.de pa.ſum.cō.vgo de ca
ſtro nouo.Joan.de notono.Ja.de laude.z oēs
theologi de hac materia ꝑtractantes in.iiij. et
oēs canoniſte cōiter z ſum.ro.z cōiter oēs ſum
miſte pter rodē.z mo. Pro hac ē rō inſolubilis
qꝛ vt ptʒ ex diffinitiōe excōicatiōis.oīs excōi
catꝰ etiā minori eſt pҁatꝰ ꝑticipatiōe ſacroruʒ
paſſiua. Nec vʒ ſolutio ſum.an. dicentis ꝙ eſt
pҁatꝰ ꝯpletiue non initiatiue:pmo qꝛ hec gl.ē
volūtaria z pſumptuoſa cū in materia tā ꝑicu
loſa det̄ hec gl.ſine fundamēto alicuiꝰ canonis
ꝯ diffinitionē excōicatiōis:vñ pari mō z facili
tate poſſeʒ ego dicere ꝙ iudeꝰ nō baptizatꝰ pt
ꝯfiteri et abſolui.qꝛ baptiſmꝰ eſt ianua ſacroꝝ
ꝯpletiue:ſed non initiatiue:ſcdō qꝛ eſt ꝯdictio
ꝙ q̄s non ꝑticipet ſacrʒ pnīe ꝯplete z ꝙ abſol
uat̄ a pctis : qꝛ illud ſacrm̄ in tali abſolutione
ita ꝯplet̄ q̄d nulla pars eiꝰ deficit :vt ptʒ ꝑ di
cta theologorū in q̄rto.nec abſolutio ab excōi
catiōe ſuꝑueniēs ſiue maiori ſiue minori eſt ſa
cramētū aut ps eiꝰ.ſʒ ꝑtinet ad forū ꝯtētioſum
z fieri pōt ꝑ non ſacerdotē:niſi quatenꝰ hʒ ānex
ā abſolutionē a pctō.tertio qꝛ excōicatio ma
ior plꝰ elongat a ꝑticipatiōe ſacroꝝ quā a iure
bñficioꝝ:qꝛ ab illa directe z īmediate excludit
z hoc eſt de eiꝰ eēntia:ita ꝙ ꝯdictio eſt aliquē
eſſe excōicatū z ꝑticipare ſacris:qꝛ eēt intus z
ex̄. Sʒ a iure bñficioꝝ ita elongat ꝙ ea ſtante
non eſt quis capax illiꝰ iuris initiatiue:qꝛ tali
etiā ſi eligat̄ nullū penitꝰ ius acquirit̄ etiā ſi ex
communicationē ignoret:vt ī.c. apoſtolice.de
cle. exc.mi.in glo.z in.c.ſi celebrat.eo.tit.Er
go multo minus eſt initiatiue capax participa
tiōis ſacrorū. Pro hac etiā ē textꝰ canonis in
d.c.ſi celebrat cum glo.pro hac etiam ſecundū
ricar.eſt conſuetudo optima legum interpres.
¶ Nono q̄rit̄ vtrū ꝯfeſſor teneat̄ ſcire de oībꝰ
q̄ ſibi dicunt̄ in ꝯfeſſione an ſint mortalia nec
ne z circa hoc mlt̄a rigoroſe ſcribit Heñ.ī q̄li.
vt recitat archie.tertia ꝑte.ti.xvij.c.iiij.q̄ ñ ꝓ
bat:ſʒ tu dic ꝙ tenet̄ iuxta ea q̄ dicta ſunt.ẜ.in
pnc.z nō plꝰ:nec tenet̄ ſemꝑ audito q̄libet pec
cato iudicare vtꝝ ſit mortale:qꝛ vix reꝑiret̄ ī to
to mūdo vnꝰ ꝯfeſſor idoneꝰ:ſʒ ſufficit ſi iudicet
de his q̄ ſcire tenet̄ de alijs autē difficilibꝰ pōt
ſuſpēdere iudiciū.mō oportunū remediū appo
nat:ne iterentur ſi dubitat ea eſſe mortalia.
¶ Decimo queritur quid faciet ſi occurrat ei 10
dubiꝰ caſus:et diſtinguo:qꝛ caſus eſt duplicit̄
dubiꝰ.pmo ipſi confeſſori q̄ ꝓpter ſuam impe
ritiā dubitat in re certa.ſcdō in ſe z non confeſ
ſori:vt qꝛ ipſe probabiliter quidem tʒ determi
nate vnā partem.tñ penitens vel aliꝰ dubitat
ꝓpter rationes vel opiniones doctorū ꝯrias.ſi
cut de emptione iuriū in monte Florentie vel
in Venetiarū in preſtitis aut in locis Janue et
de decimis ſoluendis vbi non exiguntur a pa

ratis dare ſi eccľia peteret qđ Inn.dicit morta lē.ꝛ beat⁹ Tho.Joā.an.ꝛ Arch.negāt.In p̄mo caſu dico optimū eē in ꝯfeſſore ſcire dubitare de ignoratis q꞉ cauti⁹ icedit.Uñ niſi legerit caſus deciſionē:vľ habeat rōnes euidētes ſemꝑ dubitare:ꝛ ꝑitos ꝯſulere:aut ipſemet rē nouit videre dꝫ ſi tp̄s hoc patit̃ dicēdo pc̄ōri ſe velle rē meli⁹ cribrare alioq̄n ſi tp̄s nō patit̃: abſoluat penitētē quantū ſua ſe extēdit aucťitas: iponēs ei vt ſuꝑ re dubia ꝯſulat talē vel talem ꝑitū vel ꝑitos in gn̄e.ꝛ pareat eis:ſicut medic⁹ iꝑit⁹ egrū ad ꝑitiorē remittere dꝫ.arg.c.qui vult.de pen.di.vj.qđ ſi neq̄. hoc pōt exigat a penitēte qđ ſit parat⁹ facere oē ꝙ tenet ꝛ cōſulat ei qđ tuti⁹ eſt:ꝛ q̄rat quātū pōt ſcire ꝟitatē ꝛ in dubio nō deneget abſolutionē ꝛ hoc ſufficit:q꞉ ſi iſte eſt parat⁹ ita facere:eſt ꝯtrit⁹ ꝛ nihil hꝫ abſolutiōi repugnās. In ſcđo ꝟo caſu ſꝫ gl. Ray.nō eſt p̄cipitāda ſnīa nec denegāda:ſꝫ tutior via ꝯſulēda ꝛ terror icutiēd⁹ ex ꝑiculo: qđ tūc vľ verū qñ penitēs ex ꝓbabili rōne.adhereret opiniōi alicuius doctoris notabilis:quo caſu ꝯfeſſor relinq̄t on⁹ ſuꝑ ꝯſciam ei⁹ ſi nolit acq̄eſcere.Qñ ꝟo aliq̄s nō hꝫ in ſe bonā rōnē q̄re hic magis quaꝫ illi opiniōi hereret: ꝯſr remanet in dubio: ꝓpter qđ ſi dubiū ſit in aliquo abſtinēdū ſit:vtrū.ſ.ſit pc̄m vel nō: oīno abſtinēdū eſt:ꝛ eligēda eſt ꝑars tutior ne diſcrimini ſe opponat. Si ꝟo nō ſit dubiū p̄ncipalr ſuꝑ pc̄ō:ſꝫ vtrū q̄s teneat̃ ad aliq̄d faciēdum: vel dādū:vel penā ſubeūdā:ſemꝑ eligat̃ opinio benignior.ff. de eo qđ cer.lo.l.qđ ſi ephesī.vñ vt d̄r in.c.fi.de trāſac.in his ſuꝑ q̄b⁹ ius nō inuenit̃ exp̄ſſum ꝓcedas eq̄tate ſeruata ſemꝑ in humaniorē ꝑtē declinādo ſꝫꝙ ꝑſonas:cās:loca: ꝛ tꝑa videris poſtulare:hec ibi:ꝙ ꝛ Bar. tꝫ in l.oēs ꝓpľi.ff.de iuſti.ꝛ iure.ꝛ in dubio regulariter dāda eſt ſnīa ꝓ reo:niſi in cauſa mrīmonij:dotis:ſeu libertatis:vel teſtamenti:vt in.c. fin.de reg.iur.et in.c.cum ſunt.ꝛ in.c.odia.eodē tit.lib.vj. et l.ff. de legibus.l.benign⁹.:niſi forte eſſet aliquid faciendum ꝙ faciliter poſſet expediri vt cum quis abſoluitur ad cautelam.

11 ¶ Undecimo q̄rit̃ ꝓ qua culpa teneat̃ cōfeſſor ex ignorātia in cōfeſſiōe delinquēs:ꝛ dico eū q̄ ſe igerit teneri de oī exacta diligētia.ar.ff.depoſi.l.j.§.ſepe.vbi d̄r ꝙ qui obtulit ſe depoſito tenet̃ ēt de leuiſſima culpa:vbi alś nō teneret̃ niſi de dolo ꝛ lata culpa.q̄ aūt ſe nō igerit:ſꝫ requiſit⁹ aut cōpulſus exercet ex charitate fraterna:vľ nō teneri niſi inquātū ſcit vel pōt cōmode ſcire cū ipoſſibiliū nō ſit obligatio. de reg. li.vj.vt de dolo.ꝛ lata culpa:itē q꞉ hic agit̃ ad merā vtilitatē alteri⁹:ſicut ꝛ de depoſito dicet̃.

12 ¶ 12.q̄ prudētia debeat vti ꝯfeſſor vbi penitētē videt nolle ſubire pnīaꝫ aut nō explentē eā vel aliud ꝙ ꝓmiſſit:et dicit Mo.ꝙ talē dꝫ iponere quā velit ſpōte et ſine murmure ferre:ꝛ nō aliā ꝓꝑ ꝑiculū.ꝛ ꝯcedat poſſe redimi ipoſita ieiunia:ꝛ remiſſiōes p̄latoꝝ illi ꝓdeſſe:nec dꝫ exigere iuſm aut ꝓmiſſionē de abſtinēdo in poſterū ac aliq̄ pc̄ō:vľ faciendo aliq̄ iniūcto:niſi in caſib⁹ exp̄ſſis a iure:de q̄.j.ꝯfeſſor.iiij.§.vij. ſꝫ abſoluat eū ſine ꝯditiōe ſimplr:ꝓteſtādo tñ ꝙ ſi nō reſtituat vel faciat debitū ſuū:fructū confeſſiōis euacuabit:quāuis ſibi videat̃ ꝙ facturus nō ſit illud ad qđ tenet̃. Cauti⁹ tñ eſſet qñ facultas adeſt iducere eū p̄i⁹ ad ſatiſfactioneꝫ qđ tñ ſi cōmode nō p̄t ſufficit ſi ſatiſfacere diſponat quāprimū poterit. Nūquā tñ pc̄ōreꝫ a ſe deſperatū abire ꝑmittat. Et ex his ꝯcordat Inn.in.c.oīs.de pe.ꝛ re.ꝛ ꝟꝟ.et Sco.ꝙſi penitēs ꝯfitet̃ q̄dē:ſꝫ a pc̄ō abſtinere non vult:nec aliq̄d facere ad qđ ex nec̄citate tenet̃:nullo mō abſoluendus eſt:q꞉ vterq̄ ſm Rycar.peccaret mortalr:ille tñ aliquod bonuꝫ opus iniūgēdū eſt cum exhortatione ad bona peragēda:q꞉ eū dñs citius illuminabit:et ei valebunt ad multa iuxta notata per doctores.in.c. qđ quidam. de pe.et remiſ.infra confeſſor.iiij.§.ij.in fine.

¶ 13.q̄rit̃ q̄d faciet curatus ſi hꝫ ſubditos ſurdos mutos furioſos et hm̄ōi:et dic̄ Ryc.ꝙ eos 13
ad pnīam iducere dꝫ:vt poſſibile eſt:ſignis nutib⁹ et orōnib⁹ ſuis et ꝓpľi:vt ei nō iputet̃ cum nihil de ꝯtingētib⁹ omiſerit.facit de ꝯſe.diſt. iiij.ſolet q̄ri.ꝛ.l.di.ephesīs Si tñ ex ſua negligētia ꝓceſſit iſte caſus:lꝫ faciat poſſe ſuuꝫ non excuſat ſm ſum.ꝯfeſ.ſ.q̄n iputet̃ ei p̄terita culpa: et ipſa aggrauet̃ ex p̄nti caſu:tñ nō peccabit in poſterū. Et ſi iſta ꝯtingāt poſtq̄ eger ſacerdoteꝫ petiuerat:puta q꞉ loq̄lā perdit: aut furioſus efficit̃:ad nutū penitētis vel ad teſtimōiū coꝝ q̄ audiuerūt illū pnīam vel p̄ſbyterꝝ petere dꝫ ei q̄cq̄d p̄nt hūanitatis ipēdere: abſoluēdi ſcꝫ gn̄alr ꝛ eucbariſtiā p̄bēdo ſi id ſine ꝑiculo pōt:vt īfra eucbariſtia.iij.§.v. Et i hoc ſufficit vnus teſtis cum nulli fiat preiudicium.

¶ Decimoq̄rto q̄rit̃ an facere debeat iterrogationes vbi videt pc̄ōrem ex iprudētia ꝯfitē 14
do deficere:et dico ſm ꝟꝟ.qđ ſi ſcit vt ꝓbabilr credit eū aliqua pc̄ā omiſiſſe:illa dꝫ ad memoriā reducere: q꞉ timere pōt ne ſuꝑ hoc habeat ignorātiā craſſam:vel debitā diligētiā nō adhibuerit.ſ.ad recolēdū. Sꝫ ꝛ de alijs formāde ſunt iterrogatiōes ſꝫ Ray.ꝛ archi.et alios.ꝛ ē tex.de pe.di.vj.c.j.nō q̄dem in oībus ne moleſtetur:ſed in his q̄ cōfeſſor nō plene intellexit aut confitens nō plene dicit puta:q꞉ non dicit circunſtantias:aut etiā in his q̄ nec dicit: nec dicere nouit. Et hoc primo de excōmunicatiōi

bus in genere an aliquā habeat maiorem: a quia et laudabiliter ante oīa abſoluet̄ ſi pot: ſcḋo de decē p̄ceptis.ſ. vnū cole deū ⁊c. et tertio de ſeptē vitijs capitalibus cōprehenſis hac dictione ſaligia. et circūſtantijs eoꝝ: et de articulis fidei ⁊ eccleſie ſacris: et operib⁹ pietatis et abuſu ſenſuū et hmōi. Jmo aliqñ ad hoc tenetur ſub pctō mortali: ⁊ nō faciendo mortal'r peccat. qḋ ſum. ange. dicit verū primo qñ ſine rōnabili cā ſciēter omittit facere interrogatiōes neceſſarias p validitates confeſſiōis credēs pbabil'r ꝙ penitēs ex obliuione vel negligētia omittit. ar. c. ſit rector. diſt. xl. ſecus vbi credit ꝙ talia peccator ſcit et aduertit. q2 credere pōt ꝙ hmōi non cōmiſit vel de his alſ eſt confeſſus. ſcḋo ſi hmōi omittit ex negligētia tenet̄: q2 ex p̄cepto charitatis tenetur facere peccatori q̄ ſibi vellet rōnabiliter fieri pertinentia ad neceſſitatē ſalutis. aliter agit cōtra preceptū illud. diliges proximū tuū ſicut teipſum: ſed ſum. ro. dicit ꝙ ſi ſacerdos nō ſe ingeſſit: non tenet̄ pluſq̄ depoſitari⁹. i. de dolo ⁊ lata culpa: q̄ſi dicat ꝙ p̄dicta ſunt vera de eo qui ſe ingeſſit: mihi autē vr̄ ꝙ primū ſit verū qñ qs de facili ⁊ ſine magno tedio poſſet occurrere neceſſitati proximi: ⁊ nō aliter q2 cōfitens ex q̄ facta diligētia debita non aduertit de illa circūſtantia excuſat̄: et ſic non eſt in extrema neceſſitate vt neceſſarium ſit facere illi ſpiritualē elemoſynā conſulendo: et ſil'r ſcḋm multo minus eſt verū niſi in dicta limitatiōe: nec li ſicut iportat equalitatē: ſed ſimilitudinē vt. ſ. proxim⁹ diligat̄ eodē fine nobiſcū. Et dato ꝙ ſit verū hoc ſm nō eſt verū ſimpl'r: ſed ſolū ſi negligētia ſit magna. i. lata q̄ dolo equiparat̄: ſecus ſi ſit leuiſſima aut etiā leuis. et confeſſor non ſe ingeſſit vt. ſ. §. xſ. vide etiā infra culpa et infra negligentia. eſt etiā veniale eadē rōne ſi omittant̄ ex inaduertētia vel obliuione: vel etiā nullū pctm̄. Nec obſtat illud p̄ceptū diliges: q2 ſi rōnabil'r deſidero mihi nō extreme ſitienti dari potū: nō propterea eſt mihi mortale ſi non tribuo eandē neceſſitatē patiēti. Unde nō tenemur ſub p̄cepto oīa facere q̄ nobis volum⁹ ratiōabiliter fieri: nec li ſicut ſm doctores dicit equalitatem: ſed ſimilitudinē: q̄ in hoc attendit̄ vt proximum ad eundē finem diligamus. vt dictum eſt.

15 ¶ Decimoquinto q̄rit̄ qualiter fieri debeant interrogationes: et dicit. s. tho. iiij. diſt. xix. ⁊ in. l. ſic. Sacerdos debet pſcrutari cōſcientiā pctōris in cōfeſſione q̄ſi medicus vulnus: et iudex cām: q2 frequenter q̄ penitēs taceret pre cōfuſione interrogat⁹ reuelat: ſed tñ in interrogationib⁹ faciendis tria ſunt attendenda. ¶ Primo vt q̄libet peccator interrogetur de pctīs q̄ conſueuerūt in hoīb⁹ illi⁹ conditiōis abundare: nō eñ opz ꝙ a milite queerat̄ de pctō clericoꝝ aut religioſorum aut econuerſo. ¶ Scḋo vt nō fiat explicita interrogatio de pctīs niſi de illis que oīb⁹ manifeſta ſunt: de alijs aūt adinuētionib⁹ ita dz a longinquo fieri interrogatio vt ſi commiſit dicat ſi nō commiſit non dicat. ¶ Tertio vt de pctīs p̄cipue carnalib⁹ nō deſcendat nimis ad pticulares circumſtantias q2 hmōi delectabilia q̄to magis in ſpeciali cōſiderant̄ tanto magis concupiſcentiā nata ſunt mouere vt dr̄ in. iij. ethi. et ideo pōt cōtingere vt cōfeſſor talia querēs ⁊ ſibi et confitēti noceat. hec ille. Sic ergo ſunt faciende ne peccator irrideat interrogantē imprudenter puta militē de horis ⁊ ne diſcat peccare: et ne ipſe vel cōfeſſor prouocet̄ ad malū quibus adde ne etiam per plateas recitentur interrogationes de turpibus facte imprudenter. Adde etiā ꝙ ſicut confitēti non licet exprimere perſonam cū qua peccauit niſi eo modo quo ſupra confeſſio. iij. §. xvj. dictū eſt: ita nec ſacerdoti interrogare.

¶ Rurſus de cōfeſſore q̄rto q̄tū ad actū eius: ſ. impoſitionem penitentie et abſolutionem.

Confeſſor. iiij. audita ɔfeſſiōe et oīb⁹ examinatis duo facere dz primo ſcz iniūgere pniam: q̄ lz ſm gl. in. c. ſunt plures. de pe. diſ. iij. p q̄libet mortali regulariter dz eſſe ſeptēnis: tñ ſꝫ docto. cōiter in. c. deus q̄. de pe. ⁊ re. hodie eſt arbitraria. p. d. c. de⁹ q̄. ⁊ per. c. mēſurā. de pe. diſ. j. et ſcḋo abſoluere iuxta formā datā. ſ. abſolutio. et ita iſte ordo ſeruandus eſt ſm glo. Jo. an. in cle. dudū. de ſepul. vbi iniūctio penitētie abſolutiōi premittit̄: vt primo audiat̄ confeſſio. ſcḋo imponat̄ pnīa. tertio ſequatur abſolutio: vt ſic abſolutionē p̄cedat ɔtritio cordis: ɔfeſſio oris: ſatiſfactio operis: ſaltē in pposito: hec ibi. Si qs tamē poſt abſolutionē anteq̄ diuertat ad extraneos ad⁹ imponeret pniam vr̄ excuſari et nō obeſſet: q2 qḋ ſit incōtinenti vr̄ ineſſe. C. de pac. l. petens. Et horū rō eſt: q2 abſolutio eſt formale ⁊ cōpletiuū in hoc ſacrō ſm theologos: ideo priuſq̄ inducat̄ dz p̄parari materia. i. q̄cq̄d eſt ex pte penitētis maxime q2 interdū pniam quā deberet acceptare peccator tanq̄ ſalutarem forte recuſaret.

¶ Primo vero q̄rit̄ vtrū bona opa ſatiſfactoria 1. q8
q̄ penitēs agit ſint efficaciora cōtra pctā diluenda ſi ea faciat ex iniunctione confeſſoris dicētis quicq̄d boni feceris ſit tibi in remiſſionem pctōrū: ⁊ dico qḋ circa hoc. s. tho. in quolib. quatuor dicit. ¶ Primū. Peccator debitor eſt ſatiſfactionis ex peccato cōmiſſo ⁊ ſacerdotis iniūctione: vñ ſi iponat̄ minor quā culpa reqrit aut hic aut in purgatorio reſiduū ſoluet: ſi vo imponat̄ maior nihilomin⁹ tenet̄ facere qḋ iniunctū eſt ſi facultas adſit: qḋ intellige ſi ſacerdos hoc vltimate vult iniungere et alium ſacerdotem peccator

adire non põt: ⁊ res iniūcta nõ eſt exceſſiue indi-
ſcreta. ¶ Scdm op⁹ iniunctū a ſacerdote vȝ ex na
tura opis ⁊ clauiū virtute: ita ꝙ ex his pl⁹ valet
ad expiandū pctā ꝙ̃ ſi faceret idē ex ꝓprio arbi-
trio. ¶ Tertiū. Satiſfactio vȝ ad expiationē pre-
terite culpe et cautelā future. ¶ Quartum. Sacer
dos poteſt ſatiſfactionē iniungere arbitrio pro-
prio et alieno cõſilio: et ita etiā arbitrio peniten
tis vt dicẽdo: facias hoc ſi potes: et ſi non potes
facias illud. Et ſiſe qd eſt cū dicit quicquid bo-
ni feceris ⁊c. et ſic q̃ penitēs facit accipiunt vim
maiorē ad expiationē ꝑterite culpe: ex illa gene-
rali iniunctione licet nõ ad remediū cõtra culpā
futurā. In eo aūt qđ dr q̃cq̃d boni feceris inclu-
dit etiā quicquid mali patienter toleraueris: qȝ
pati malū eſt facere bonū: cum ibi ſit bona opera
tio voluntatis acceptantis malum patienter.

2 ¶ Scdo querit q̃ pnia ſit ꝓ pctīs ſingulis iniun-
gēda: ⁊ dico ꝙ ꝓ q̃libet mortali regulariter eſſet
iniungēda ſeptēnis.xxvi.q.j.ꝑdicandū.xxxiii.q.ii.
hoc ipm. iūcta gl. ⁊ hec magis vel min⁹ aſpera ſȝ
q̃litatē criminū ⁊ circunſtantiarū ⁊ cõpunctionū
ſm Hiero. ita ꝙ ſm Pan. in.c. accepiſti. de ſpõ.
duo. dȝ penitens ſemel bis vel ter in hebdoma-
da ieiunare ſm diſcretionē ſacerdotis: cuius ar-
bitrio moderanda eſt.xxvi.q.vi.ꝑ totū. hodie tñ
oēs pnie ſunt arbitrarie q̃tū ad intētionē ⁊ extē
ſionē ſiue durationē ↄſiderata qualitate ꝑſona-
rū ⁊ rerū. de pe. di.j. mēſurā. ⁊ j.c. de⁹ q. extra eo. ⁊
xxvi.q.vii.in.c.tpa. ⁊ ꝑ totū: et hoc tȝ Ray. Guil.
et Specu. ⁊ oēs doctores ac ſummiſte ⁊ cõſuetu-
do eccleſie gnālis. Nec obſtat qđ in.c. falſas. de
pe. di.j. pnie falſe dicunt q̃ nõ imponunt ſm au-
ctoritatē ſctōꝝ patrū q.ſ. vltra dictā ſeptennē po-
nūt als maiores vel minores in diuerſis caplis
decretoꝝ q̃ ab vſu deciderūt: et q̃s vide ſi vis in
ſum. con. lib. iii. tit. xxxiiii. vbi ponuntur: quia ſm
Ray. hoc intelligitur cū dimittunt ſine cā rõna-
bili: ſec⁹ ex cā rõnabili cuiuſmodi eſt ſm archie.
indiſpoſitio penitētis. Unde ſi meret pniam ma-
gnā: ⁊ dicit ſe facere non poſſe niſi paruā: iniun
gat ei illam quā libenter ſuſcipiat: et ſi gaudere
non põt de oīmoda ei⁹ purgatiõe ſaltē gaudeat
qđ liberatū a gehenna ad purgatoriū tranſmit-
tat: ita ꝙ ſm Hoſt. nullo mõ permittat cū a ſe re-
cedere deſperatū ar.xxvi.q.vi. pſ byter. ſed curet
excludere cauſas ⁊ occaſiones pctōꝝ: deinde po-
ſt⁹ imponat ei vnū pater noſter: vel aliud leue: ⁊
alia bona q̃ fecerit ſua ſpõte: et cõcordat. s. tho.
Et adde ꝙ bonū eſt ſacerdotē diſpēſare cum eo
in reſiduo pene quā miſericordia diuina permit
tit: ſm mentē Pan. iuxta dicta. ſ. clauis. § iiii. Et
hoc quidē ſane intellige. ſ. quādo penitēs dolet:
et paratus eſt facere qđ tenet: ſed dicit ſe onus
penitentie ferre nõ poſſe: quia tunc nunq̃ eſt ſine
abſolutione dimittēdus ne deſperet: eſſet tñ in-
dicanda pnia ſibi debita ſm pet. de pal. niſi etiā
inde crederet deſperare: vbi vero dicit ſe nõ poſ
ſe deſiſtere ab odio vel alio pctō: vel nolle reſti-
tuere cum poſſit: aut dimittere artem quam ſine
mortali exercere non poteſt vel hmōi talis nullo
modo dȝ abſolui ſm. s. Tho. ⁊ pe. de pa. ⁊ alios
audienda tñ eſt ei⁹ cõfeſſio. de pe. ⁊ re. qđ quidē
ne deſperet ⁊ ei aliquid iniungendū cū declara-
tione qđ non eſt abſolutus: lȝ ſatiſfecerit eccleſie
precepto de confeſſione annuali: et ſi oīno vult
abſolui allegans ſcandalū ⁊ deſperationē: dica-
tur ei ꝙ abſolutio fieri non poteſt: et ſi fieret non
valeret: et ſic dimittatur miſericordie diuine.

¶ Tertio q̃rit qualis ⁊ qualiter penitētia ſit im 3
ponēda: ⁊ dico ꝙ talis iniungi nõ dȝ q̃ p̄iudi-
cet tertio maxime notabiliter: puta ſeruo pere-
grinatio vel ieiuniū magnū: vel vxori nõ haben
ti propria elemoſyne magne: nec ꝓ occulto pec
cato pnia manifeſta. i. talis vñ poſſit oriri ſuſpi-
tio de pctō cõmiſſo. Etiā in dubio inter maiorē
et minorē imponendā: poti⁹ eligendū eſt ꝑiculū
errandi in min⁹ quā in plus: qȝ meli⁹ eſt reddere
rationem de nimia miſericordia q̃ nimia ſeueri
tate.xxvi.q.vii. alligāt. et exēplo chriſti nunq̃ im-
ponētis grauē penitentiā ſm Ray. ſed dicentis
vade ⁊ amplius noli peccare. Imponēda eſt etiā
per contrariū ad peccatū ſm Ray. vt ſuperbo in
iungenda ſunt humilia: auaro elemoſyne: gulo
ſo ieiunia: negligēti ad verbum dei auditio ali-
quarum predicationum: et ſic de alijs: dummo-
do ſcȝ credatur ꝙ poſſit facere et velit.

¶ Quarto q̃rit vtrū dolor mortis poſſit eē pnia 4
pctōꝝ penā diminuēs: ⁊ dicit. s. tho. in. iiii. diſt.
xx. ꝙ pctīn actuale purgari nõ põt ꝑ mortē natu-
ralē: qȝ illa eſt pena ↄſis pctīn originale: et iā q̃ſi
in naturā cõuerſa: ꝑ illatā tñ mortē purgari põt:
vnde patiēter ferre illatā etiā ꝑ alijs criminib⁹
valet ad diminutionē pene et liberationē etiā a
tota. ſ. ſm q̃ntitatē culpe ⁊ patiētie ⁊ contritiōis.

¶ Quinto querit vtrū peccet mortalr ſacerdos 5
abſoluendo de facto: vbi de iure non põt: ⁊ dicit
Ricar. ſ quarto. diſ. xviii. qđ ſic ſi ſciēter ⁊ delibe
rate hoc facit: ⁊ ſilr ſi ex ignorantia iuris affecta
ta: ⁊ ſilr ſi ex craſſa: qȝ ſacerdotib⁹ ſuum officiū
ignorare nõ licet: ⁊ ſic locū hȝ illud ſi cecus ceco
ducatū preſtet: niſi excuſet ignorantia inuincibi
lis aut probabilis: q̃ vtiq̃ illū non excuſat q̃ ſol-
licitior eſt in querēdo cõſiliū pro equo quā ꝓ pa
radiſo comparādo. Ad q̃d autē teneatur ſic ab-
ſoluens vide. ſ. confeſſor tertio in principio.

¶ Sexto querit vtrum abſens quis poſſit abſol 6
ui per literas: et dicit gloſ. Ray. ꝙ non. ſed pre-
ſens penitens a pſente ſacerdote. de pe. diſtin. j.
quem penitet. ex quo patet ꝙ nec per nunciū: ſe-

cas de abſolutiōe ab excōicatiōe: q2 fieri pt in abſentia: imo ignorāte ⁊ inuito excōicato: vt. S. abſolutio. ii. §. iiii. dubio. v. ⁊. vi. In caſu tū de q. ſ. cōfeſſor. iii. in pn. dicit ibi. q2 vr̄ ſufficere ſi pceſſit cōfeſſio in pn̄tia ⁊ nō p lrās aut nunciū.
7 ¶ Septimo q̄rit̄ qb9 caſib9 an̄ abſolutionem. poſſit exigit aliq̄ pmiſſio vel ſatiſfactio: et dico qd in multis: vt p3 in ſum. cōfeſ. li. iii. ti. xxxiii. q. cxxxvi. Ante abſolutionē em̄ in excōicatis requerit̄ iuramētū vt. S. abſolutio ⁊ ſatiſfactio ſi fuerūt excōicati p offēſa notoria. ⁊ de ſen. excō. ſolet. lib. vi. ⁊ eſt ſingulare expſſum in multis caſibus excōicationū. In incendiariis iniuſtis et. mādātib9 ⁊ cōſulētib9 ante abſolutionē reqrit̄ ſatiſfactio: ⁊ iuramētū de nō icēdēdo. xxiii. q. viii. peſſimā. In mutilātib9 vero reqrit̄ ſatiſfactio. xxiii. q. viii. ſi qs mēbrorū q2 ⁊ hi pdictis icēdiariis eq̄parant̄. In māifeſtis raptorib9 et violatorib9 eccleſiar3 idē reqrit: q2 nec abſolui nec ad pniaz recipi debēt in vita vel in morte: niſi pri9 ſatiſfecerint iuxta facultatē vel dederint de ſatiſfaciēdo de rapto. ſup eo. cōtrito tū viaticū nō negef: ita qd nulli9 clericor3 interſit ſepulture ei9: vl recipiat ei9 eleemoſynā. Qd tū ſ3 Ho. eſt ver3 qn̄ raptor aut violator pdictus fuit monit9 reſtituere ⁊ diu in cōtumacia pmāſit: aliter nō obtinet pdicta pena. de ſepul. c. ſi. et de rapt. in lris. In manifeſto et vſurario idē eſt: q2 nec abſolui nec ad cōfeſſionē admitti d3 niſi reſtituerit: vel de reſtituēdo cautionē idoneā dederit. de vſu. quāq̄. lib. vi. ⁊ teſtm̄ ei9 aliter factū nō v3. In ſacrilegio q. ſ. aliqd de ſacro loco iniuſte tulit: vel pſonis eccl'iaſticis iniuriā fecit vr̄ qd nō ſit abſoluēdus niſi pri9 monitus ſatiſfecerit. xvii. q. iiii. ſi quis inuentus.

¶ De cōfirmatione humane electionū ⁊ aliorū.

Confirmatio hūana duplex ē. Prima em̄ eſt cōfirmatio gn̄alis cuiuſcunque ſtatuti pacti gr̄e priuilegii et hmōi: q̄ ppzie eſt qn̄ ſupior cōfirmat factū inferioris: nō aūt qn̄ ſucceſſor cōfirmat cōſtitutionē vl̄ geſta pdeceſſoris ſ3 Pan. in. c. j. de loc. poſt Ho. ſ3 poti9 ē ratificatio vel inouatio. Hec aūt hūana cōfirmatio ſi fiat a papa ex certa ſcīa facit validū qd erat nullū reſpectu iuris poſitiui ſ3 Jo. de lig. vt refert Pan. in. c. cū ſup. de cau. poſ. ⁊ ppzie. ⁊ facit firmū qd al's erat infirmū: ⁊ ſolēne qd nō ſolēne ſupplēdo defect9 ſolēnitatis omiſſe. ii. q. j. in primis. de trāſac. c. j. de cōceſ. pben. q2. Si vo fiat in forma cōi nō ex certa ſciētia nihil iuris tribuit: ſed ſolū vetus cōſeruat. de cōfir. vti. vel inuti. dilecta. ⁊. c. j. in glo. de conceſ. preben. q2 diuerſitatē: ⁊ de priuil. q2 intentionis. nec per ipſam derogat̄ iuri cōi. de offi. or. l3. de fide iſtru. iter dilectos. vide ſupra abſolutio. ii. §. iiii. ibi. Sed pro his not. Secunda vero eſt ſpecialis electorum ſiue electionū: et de hac in ſequentibus erit ſermo.

¶ Primo vo q̄rit̄ an ſit de neceſſitate petēda: 1.qō ⁊ dico q ſic iure cōi: ita q electus ad regimen cuiuſcūq3 eccl'ie aut religionis ſi adminiſtrationi dignitatis an̄ cōfirmationē ſe ingerit tanq̄ prelat9 vel procurator aut econom9 aut alio nouo q̄ſito colore: in ſpūalib9 aut tpalib9 p ſe vel p aliū in toto vel pte ipo facto puatur oī iure q p electionē in ipa dignitate habebat: vt l. c. auaricie. de ele. li. vi. ¶ Fallit hoc pmo in papa q eligēdo cōfirmat̄. di. xxiii. in noīe. ¶ Scdo qn̄ ſic adminiſtrāti parcit̄. ex de elec. nīi. ¶ Tertio qn̄ abbatiſſa electa a maiori pte nō tn̄ a duab9 ptib9 impugnat̄ nec cōfirmet̄ q2 interim pt adminiſtrare. c. idēnitatib9. §. ſi vo de elec. lib. vi. ¶ Et q̄rto qn̄ cōfirmatio a papa petēda eſt: ⁊ electus eſt valde remot9. ſ. vltra italiā: q2 tūc ante cōfirmationē adminiſtrare pōt in tpalib9 ⁊ in ſpiritualib9 excepto qd nullā alienationē facere pōt. vt in. c. nihil. de ele. qd verū forte eſt qn̄ nō eſt in mora petēde cōfirmationis: al's habebit locū pena. d. c. auaricie. Et qd de vltramontano dicit̄ de citramontano locu3 h3 ſm Hoſ. quando curia eſt vltra montes: ⁊ idem ſentit Jo. an. in. d. c. nihil. ⁊ guil. in. d. c. auaricie.

¶ Scdo q̄rit̄ in qb9 habeat locū pdicta pena: 2 ⁊ dico qd in epo ſ3 Ge. poſt Jo. an. i. d. c. auaricie: ex quo elicit q cōſtitutio penal' emanās ad coadiuuationē vel executionē iuris antiq̄ interpretat̄ late. vt includat contēta in illo: al's hoc nō haberet locū in epo q2 appellatione dignitatis non cōprehēdit̄ epalis ſm glo. in. c. ii. de pbē. li. vi. ſ3 hic ſic: q2 iure antiq̄ includebatur eps vt in. c. noſti. ⁊ in. c. q̄liter. de ele. Non aūt h3 hec pena locū in impatore ſ3 hug. ⁊ Joā. in c. legim9. xciii. diſti. ⁊ vt t3 glo. in cle. vnica. de iureiuran. in ver. reges romanos poteſt adminiſtrare ⁊ omnē iuriſditionem exercere imperii quāuis Pau. ibidem teneat contrarium.

¶ Tertio q̄rit̄ a q̄ debeat cōfirmatio peti. ⁊ dico q ſi elect9 eſt exēpt9 peti d3 a papa vl' ei9 legato de latere ſi qs ē ſup illa puincia: vt l. c. ſi abbatē. de elec. li. vi. qd limita ſi talis exēpt9 ſubſit imediate pape: ſec9 ſi habeat aliū platū mediū ſicut puincialē in mēdicātib9 exēptis cōfirmat gn̄alis Pan. tn̄ i. c. j. de ſup. neg. pla. t3 q abbates exēpti ſunt p epos cōfirmādi. Si vo non eſt exēpt9 cōfirmat̄ p ſuperiorē platū ſuū imediate. vn̄ eps cōfirmat ſibi ſubiectos. de elec cum ad monaſterium. archieps epos ſuffraganeos ſuos de ele. cū dilect9 di. liiii. illd archiepm nō exemptum confirmat primas vel patriarcha: de elec. bone. el. j. patriarcham vero papa ⁊ ſil'r

imperatorem.de elec.venerabilem.
4 ¶ 4.queritur vtrum platus ſuperior poſſit ꝯfirmare ſine capitulo: ⁊ dico ꝙ nõ: nec valet ꝯfirmatio ſi in abſentia capituli fiat ſcʒ archi. ⁊ Ge.in.c.qm̃.de ele.lib. vi. ꝗ verũ eſt niſi ꝯſuetudo eccleſie hẽret ꝯtrariũ: quia tunc valeret ꝯfirmatio.de ꝯſue.non eſt.lib.vi.
5 ¶ 5.queritur quãdo debeat peti cõfirmatio: ⁊ dico qđ infra tres mẽſes poſt ꝑſtitũ ꝯſenſuʒ: aliter ceſſante impedimẽto legitimo ſi nõ petatur ab electoribus vel electo: vel alio ꝑ ipſo: electio eſt nulla.de ele.quã ſit.lib.vi. In cathedralibus vero ⁊ regularibus eccleſiis quarũ ꝯfirmatio a papa eſt petẽda: ſeruatur moderatio.c. cupiẽtes.de ele.lib.vi.
6 ¶ 6.queritur quõ ꝯfirmatio fieri debʒ ab eo cui cõpetit cõi vel ſpãli iure: puta ꝓuilegio vel ꝯſuetudine ꝑſcripta: ⁊ dico qđ vocari debʒ noĩatim ſi eſt aliquis coelectus: vel appet oppoſitor alias in eccleſia in q̃ talis debʒ ꝑeſſe fieri debʒ vocatio eſſignato termino ꝑemptorio vt cõpareãt volẽtes opponere: ⁊ ſi nullus appet ſcʒ Ho. fieri debʒ examinatio eligentiũ ⁊ electi.ꝯſuluit tñ ſuperiori vt electum trahat ad ptẽ: ⁊ de his q̃ impedire ipſũ poſſent diligẽter exq̃rat ⁊ ſi impedimẽtũ inuenerit nõ publicet vel infamet: ſʒ ſecreto ad renũciãdũ inducat. de ele.dudũ.el ſcdo.in fi.de ſimo.ꝑ tuas.in fi. alias vero ſʒ allegata ⁊ ꝓbata ꝓcedat. Nã ſi cõfirmat indignũ vel etatis illegitime mortaliter peccat: ⁊ eſt ipſo iure priuatus ꝑtãte ꝯfirmandi primũ ſucceſſorẽ illius: ⁊ ꝯfirmatio ipſo iure nulla eſt: quã nõ vocatis vocandis ſi eſt aliquis coelectus aut alius volẽs opponere electo vel electiõi. ⁊ nõ diſcuſſio negatio fit. Habẽtur hec ex capitulo nihil.de ele.⁊.c.fina.eo.ti.li.vi.cũ ibi notatis.
7 ¶ 7.queritur in quibus ſeruãda ſunt hec: ⁊ dico primo hec ſeruãda ẽẽ in oibus bñficiis ſimplicibus ſʒ Ge.in.d.c.fi.ſiue habeãt curã aĩaꝝ ſiue nõ: quia cũ in oĩ bñficio reqratur examinatio ⁊ ꝯfirmatio electi ſeu ꝑſentati vel poſtulati.ſm Jo.an.poſt Hoſ.in.c.ꝓpoſuit.de ꝯceſ.ꝑbẽ.ſunt ſeruanda ꝑdicta. Et ſcdo ſeruanda ſunt in hoſpitali ſm Ge.⁊ Lap.ſi datur in bñficiũ per viã ꝑſentatiõis vel electiõis: ſecus quã nõ datur in bñficiũ: quia tunc fit commiſſio nõ electio vel collatio ſeu preſentatio: vt in cle.quia contingit.de relig.do.
8 ¶ 8.vtrũ electus adminiſtrãs poſt ꝯfirmationeʒ q̃ fuit nulla: cadat in penã de q̃ ſupra in principio: ⁊ dicit gl.in.d.c.fi. ꝙ ſi errauit in fcõ: puta quia credidit factã vocationẽ ⁊ diſcuſſionẽ: non cadit ſʒ excuſatur: ſi vero errauit in iure: a dicta pẽa nõ excuſatur.de re iur.ignorãtia.lib.vi.cũ ꝯcor.
9 ¶ 9.queritur vtrũ dicta nullitas ꝯfirmatiõis locuʒ habeat in poſtulatiõe: ⁊ dicit glo.ibidẽ ꝙ ſic in admiſſiõe poſtulatiõis q̃ fit a ſuperiore: q̃ poſtulatũ admittẽdo ꝯfirmat: ſecus in poſtulatiõe q̃ eſt ſn: eo qđ poſtulatur monachus electus a ꝑlato ſuo.

Similiter habʒ locũ in ꝑſentatiõe vt ille cui fit ꝑſentatio ſeruet decretalẽ.d.c.fi. Nec ob. ꝙ ꝯſtitutio vel penalis ⁊ ꝯtrarium nõ extẽdẽda: quia nõ ẽ pẽalis cũ nõ priuet iure queſito: ſed querẽdo.vide ibi doct.

¶ De confirmatione diuina que eſt ſacramentum.

Confirmatio diuina.i.diuina lege ſancita q̃ eſt vnũ ex ſacramentis eccleſie: vt dicit s.Tho.⁊ Pe.de pal.gratiam cõfert: ſiue in ea gratia cõfertur nõ ſolũ cõiter ſicut in quolibet ſacramento ꝯfertur gratia emũdãs a peccatis ſʒ robur ⁊ gratiaʒ ſpãlẽ ꝑ quã quis deputatur ad officium ſanctitatis: ⁊ idoneus efficitur ad xp̃m cõfitẽdũ: vñ ⁊ de grato facit magis gratũ. Et vt dicit melchiades papa in.c.ſpũs ſanctus.de cõſe.di.v.vʒ ad augmentum gratie: ad confirmandũ in pugna contra vitia et diabolum: et armat ac inſtruit ad huius mundi prelia ⁊ agones.

¶ Primo queritur q̃ ſint de ſubſtãtia huius ſacramenti ⁊ dico ꝙ ſunt quattuor ſʒ Pe. Duo ſunt ex parte ſacramenti. Primũ eſt materia criſmatis ꝯpoſiti ex oleo oliuarũ ⁊ balſamo: ⁊ cõſecrati ab epiſcopo cõſecrato: ⁊ nõ electo tñ ꝙ.ſ.debʒ eẽ illius anni: cũ ſit minoris neceſſitatis cõfirmatio ꝙ̃ baptiſmus.⁊ vetus in eccleſia debʒ exuri.ar.c.qm̃ de ſen.exc.li.vi.⁊.c.ſi quis.de alio.de cõſe.di.iiii. Vñ ſi quis tñ ab epiſcopo ſit vnctus oleo ꝑ criſmate: ſʒ Inno.⁊ Hoſ.in.c.vnico.de ſac.vn.debʒ iterũ liniri criſmate repetita illa oratiõe ſigno te ⁊c.aliis oratiõnibus ꝓcedẽtibus ⁊ ſequẽtibus nõ iteratis: ſimiliter ſi quis inũgatur ab epiſcopo ⁊ criſmate ſʒ nõ cõſecrato ab epiſcopo nihil fit ſʒ arch.⁊ alios. Scdm eſt forma verborum: q̃ ſʒ.s.th. Pe.⁊ Al.eſt hec: cõſigno te ſigno crucis: ⁊ cõfirmo te criſmate ſalutis: in noĩe patris ⁊ filii ⁊ ſpũs ſancti amen. circa quã intelligẽda ſunt ſm Albe. oĩa q̃ dicta ſunt de mutatione forme baptiſmi. Duo etiam ſunt ex parte miniſtri. Primum eſt dignitas pontificalis: quia ſolus epiſcopus eſt huius ſacramenti miniſter.de conſe.diſt.v.manus.⁊ c.nouiſſime.⁊.c.vt ieiuni.⁊ ſi ſacerdos ſimplex ſine pape cõmiſſione confirmet: nihil agit ſm omnes. Utrum autem papa eam committere poſſit ſunt opiniones: ⁊ dicit Panor.in.c.quãto.de cõſue.qđ cõmittere põt etiã ſimplici clerico modo ipſe ſit cõfirmatus: ⁊ idem glo.ibi ⁊ hoc ſequitur ſum.ro.⁊ ange.alii dicunt qđ etiam laico confirmato qđ videtur approbare glo.in.c. manus.de cõſe.di.v.ponẽs regulã qđ ex delegatione pape quilibet põt conferre ſacramentum qđ ipſe recepit: probabilior tamẽ eſt opi.s.tho. et Pet.de palu.qđ ſacerdoti ⁊ ei ſoli poſſit papa hoc ſacramentuʒ committere: et hoc ſecuta eſt ſum.piſa.⁊ glo.diſt.xcv.peruenit.⁊ neceſſe eſt ita dici: vt patʒ per ea que diffuſe dicit Pet.de palu.in.iiii.⁊ ſimiliter capo.in diſtin.vii. Secundum eſt intentio: et de hac multa dicta ſunt

S.baptiſmus

ſupra bap.iii.§.xii.⁊ ſeq. ¶ Unum etiam requi-
ritur ex parte ſuſcipientis ſcilꝫ quod in fronte
criſmetur vt dicetur: ⁊ cōcordat.s.Tho.⁊ Al.
2 q. ¶ Scḋo q̄rit̄ vtrū hoc ſacr̄m ſit de neceſſitate
ſalutis: ⁊ dico ſm̄.s.Th.Pe.⁊ Al.qḋ ſic de bn̄
eſſe: q2 adiuuat in ſpūali pugna: nō aūt ſimplr̄
ſiue abſolute: q2 baptizat⁹ ſi ſtatim decedat: ſal
uat̄ quāuis nō ꝯfirmat⁹.de ꝯſe.di.v.ſpūſſan.cō
tēnens tn̄ illud ſuſcipe mortalr̄ peccat: vt colli
git̄ ex.d.c.cū ibi no.⁊ ex Ric.⁊ p̄dictī doc. Tūc
aūt vr̄ q̄s ei⁹ eſſe ꝯtēptor ſm̄ mētē Pet.de pal.
q̄ dicit qḋ ſemel tenet̄ q̄libet cōfirmari ex p̄ce-
pte eccleſie: qn̄ habita ſufficiēti opportunitate
ſine rōnabili cā illud nō ſuſcipit. Propter qḋ
etiā negligētia conferēdi illud in ep̄o ſi ſit no-
tabilis vr̄ pctm̄ mortale.ar.dicti.c.ſpirituſſan.
3 ¶ Tertio q̄rit̄ q̄s ſit ei⁹ effect⁹: ⁊ dicit Pet.de
pal.poſt.s.Th.qḋ eſt triplex. ¶ Prim⁹ eſt ipreſ
ſio characteris diſtincti a charactere baptiſmi
et ordinis preſupponētis ad eſſe characterē ba
ptiſmi: ⁊ p̄ſuppoſiti de bn̄ eē a charactere ordi-
nis: iterari non pōt hoc ſacr̄m: q2 character eſt
indelebilis: imo iterās ſciēter peccaret morta
liter: ſec⁹ ignorāter vel in dubio: q2 nō dr̄ itera
tū qḋ factū neſcit̄. ¶ Scḋs eſt grā ſacr̄alis diſtī
cta a baptiſmali: q2 p̄ hoc ſacr̄m deputat̄ hō ad
aliqḋ ſacr̄m qḋ digne ſine grā fieri nō pōt: cū
nō ſit ſpecioſa laus in ore pctōris: itē q2 depu-
tat ad opus arduiſſimū ⁊ maxime charitatis.ſ.
ponere alam p̄ xp̄o: ⁊ cōfiteri fidē ei⁹. ¶ Terti⁹
eſt cognatio ſpūalis: nō ſolū impediēs mīimo
niū cōtrahēdū ſed etiā dirimēs iam contractū.
4 ¶ Quarto q̄rit̄ qb⁹ ſit hoc ſacr̄m conferēdū: et
dico ſm̄.s.Th.⁊ Pe.qḋ oib⁹ xp̄ianis.de cōſe.
di.v.oēs fideles. Nā ⁊ pueris ꝯuenīēter ꝯfert̄:
q2 min⁹ hn̄t fictionis. Et lꝫ nō tūc tn̄ forte poſt
habebūt ꝯfiteri. Tamē q2 hoc ſacr̄m nō dꝫ ite-
rari: nec ſic p̄ſumit̄ de ꝯuerſante inter xp̄ianos
qḋ ſit cōfirmatus ſicut qḋ ſit baptizatus: ideo
nō expedit ſm̄ archi.qḋ exhibeat̄ an̄ ſeptēniū:
vt meli⁹ paruuli recordent̄: grā cui⁹ dat̄ alapa:
imo gl.in.c.quāuis.de cōſe.di.v.vr̄ tenere qḋ
dari nō debeat ante annū duodecimū: ſed non
tenet̄ ꝟa. Cōfert̄ ēt cōiter maſculis ⁊ feminis:
qb⁹ cōis ē pugna: pugna ⁊ fidei xp̄iane p̄feſſio.
Et mōſtruoſis ⁊ hermofroditis ⁊ mutis: quia
ſigno pn̄t ꝯfiteri: ⁊ ſurdis q2 confiteri pn̄t ore ⁊
ſpūalr̄ pugnare: et infirmis ac moriētibus q̄ lꝫ
ſubtrahant̄ a pugna tn̄ p̄gūt ad premia militā-
tiū: vn̄ ꝯn̄ter accipiūt chriſtiane militie ſignū.
5 ¶ Quito q̄rit̄ qn̄ debeat ꝯferri: ⁊ dico p2io ꝙ
ppt̄ reuerētiā ſacri ieiunis dari dꝫ ⁊ ſuſcipi.de
ꝯſe.di.v.vt ieiuni.⁊.c.ſe.ſꝫ hoc nō ē de p̄cepto:
vt ptꝫ i.d.c.vt ieiuni.⁊ i necītate: puta q2 ep̄s ē
receſſur⁹ vel hmōi meli⁹ ē ꝯfirmari poſt p̄ādiū
ꝙ qḋ q̄s cōfirmari ſi poſſit ſꝫ al.⁊ alios. Et idē
de oī ſacr̄o intelligit archi. vn̄ poſt p̄ādiū ſine
magna inq̄t ⁊ iuſta cā nō eēt faciēda confeſſio
maxie de mortalib⁹. ¶ Et ſcḋo dꝫ dari ꝯfeſſio ſi
ſūt adulti ⁊ cōmiſerūt mortale: vt i.d.c.vt ieiu
ni.⁊ idē dō ſacr̄o dicēdū ē: ñ tn̄ hoc ē p̄ceptū
niſi i euchariſtia: ſꝫ ꝯſiliū tm̄: p̄ceptū tn̄ eſt ꝯte
ri. ¶ Et tertio dari dꝫ tm̄ i frōte. extra de ſa.vn.
c.ſ.q2 dat̄ vt hō xp̄ꝫ ſine timore ⁊ rubore auda
cter ꝯfiteat̄: vn̄ poti⁹ dꝫ fieri i frōte vbi magis
apparēt hmōi paſſiōes: quā frontē op₃ ligari
quouſq₃ deſiccet̄ criſma: ⁊ ſeptē dieb⁹: nō q̄dē
ligaturā ferre ſꝫ caput a lotiōe ſeruare ſm̄ ar-
chi.poſt Pe.de pal. ¶ Et q̄rto ſm̄ Pe. dari pōt
oī tp̄e.ar.c.oēs fideles.⁊.c.vt ieiuni.⁊.c.ſeq.d
ꝯſe.di.v. ēt tp̄e interdicti: ſicut pōt dari baptiſ
mus ⁊ criſma ꝯfici.de ſen.exc.cū ex eo.⁊ eo.tit.
qm̄.li.vi. ¶ Et q̄nto in oī honeſto loco ēt ex ec
cleſiā: lꝫ criſma ſolū i eccl̄ia ꝯfici dēat: q2 inq̄t
Pet.qḋ nō ē p̄hibitū eſt ꝯceſſuꝫ: nō dꝫ tn̄ ep̄s
ſm̄ Pe.de pa. extra locū ſue dioceſis ꝯfirmare
ſicut nec alia ſacr̄a vel ſacr̄alia miſtrare ēt ſub
ditis ſuis ſꝫ nec Arch.ſubditos ſuffraganeorū
ſuoꝝ dꝫ ꝯfirmare dū viſitat. nec i ſua dioceſi al
teri⁹ dioceſani ſubditos.xvi.q.ſ.interdicim⁹.
tn̄ cōfirmādo nō ſubditos lꝫ peccet nō tn̄ effici
tur irregularis: ⁊ cōfert verū ſacr̄m: hec ille: ſꝫ
tn̄ excipe ſacr̄m ꝯfeſſionis qḋ ep̄s ſuo ſubdito
vbiq₃ pōt cōferre. ¶ Et ſexto dꝫ cōferri ei q̄ ab
alio teneat̄ ꝯgruēter: q2 roborādo bacul⁹ ſuſtē
tās ꝯgruit: q̄uis hoc nō ſit d neceſſitate ſacra
mēti: q2 ſine hoc daret̄: ſꝫ eſt ex p̄cepto ſi adſit
facultas. Que tētio fieri dꝫ ab vno tm̄.de cōſe.
di.iiii.nō plures vel ab vna ſicut ⁊ i baptiſmo
vt ibidē: ⁊ ille dꝫ eē ꝯfirmat⁹ alioq̄n peccat: lꝫ
p̄pter hoc nō ſit irritū ſacr̄m.ca.di.i baptiſmo
nec ꝯ̄bet iſte cōpaternitatē ſm̄ aliq̄s: ⁊ cōcor.
s.tho.⁊ Pe.de quo infra mr̄imoniū.viii.§.xvi.
ptī.xv.dꝫ ēt eē ali⁹ ab eo q̄ tenuit i cathecismo
vel baptiſmo ſm̄ ꝯſuetudinē eccl̄ie romane niſi
ſi cogat neceſſitas.de ꝯſe.diſt.iiii.i cathecismo
hodie tn̄ q̄ tenuit in cathecismo tꝫ in baptiſmo
ſine pctō: q2 eſt ꝯſuetudo. Si tn̄ plures ſunt te-
nētes oēs efficiunt̄ ꝯpatres ſuſcepti.de co.ſpi.
c.ſi.li.vi.⁊ iō vir tenere nō dꝫ vxorē vel ecōuer
ſo: q2 oriret̄ impedimentū cognatiōis ſpūalis.
nec q̄s p̄priū filiū aut fratrē vel ſororē: q2 ſuf-
ficit inter tales vinculum carnale ſm̄ ſum.cō.

¶ De cōfraternitate: ꝯiuratiōe: ⁊ cōſpiratiōe.

Confraternitas id eſt multoꝝ ſimul
fraternitas: ⁊ coniuratio id eſt mul
torū ſimul iuratio: et conſpiratio.i.
multorū ſimul ſpiratio conueniunt
primo inuicē inquātum omnia hec
important voluntariam vnionem multorum in

aliquo vno: ⁊ ſcḋo inquantū nullum boꝝ dicit
aliqḋ de ſe malū:ſ; differūt p:io quātū ad nois
ethimologiā:vt patuit: et ſcḋo quātū ad rē ipā;
Nā cōfraternitas vꝫ ꝑncipalr iportare vnionē
ad mutuū amorē:⁊ ꝯñr ad ea q̄ amor reqrit:pu-
ta defendēdū ⁊ obſequēdū: ꝯiuratio ꝟo impor-
tat vnionē ad rebellādū vel ipugnādū mediāte
iurō:conſpiratio aūt iportat idē ſine iurō:vnde
hec duo ꝓ eodē crimine accipiunꝫ.xi.q.i.cōiura
tio nō.ſ; ꝯiurare eſt ſimul vel vnū iurare: ⁊ con-
ſpirare.eſt ſimul vel idē ſpirare.ſ; gl.in.c.cōſtō-
nē.de ſen.excō.li.vi. vñ ois cōiuratio eſt cōſpira
tio nō ecōtra. Et qꝛ amor notitiā ꝑſupponit: nō
dicunꝫ ſimul ſpirare vel intēdere vnū.ii.quorum
vnꝰ de alio notitiam nō habet niſi per accidēs.
.q. ¶ Primo ꝟo q̄rit vtrū ois confraternitas ſit li-
cita: ⁊ dicit Pet. de peru.i trac. de canonica por
tiōe.ꝙ licita ē ſi fiat ex licita cā:⁊ facit gl.in.c.q
clericoꝝ.xi.q.i.dicens ꝙ fraternitates bone ad-
mittunꝫ.xliij.diſt.ſi quis deſpicit.que autem fiunt
ad malum prohibentur.C.de mono.l.vnica.
2 ¶ Scḋo querꝫ vtrū liceat cōfraternitatū ſtatu-
tū q̄ caueꝫ ne q̄s recipiaꝫ niſi ſoluerit certā ſum-
mā:⁊ dicit Pe.vbi.ſ̄.qḋ ſic ſi ꝓpter honeſtā cāz
fiat:puta ꝓ alendis pauperibꝰ et hmōi.ar.d.c.ſi
q̄s deſpicit.⁊.xvi.q.ii. nō exēplo:nec obſtat ꝙ q̄-
dam dicūt illud illicitū:qꝛ excludit pietatē rece-
ptiōis: qꝛ d; intelligi ſtatutū ſi q̄s ſoluere poſſit
⁊ ſi alr intelligaꝫ eſt illicitū: ⁊ ſic intellige qḋ di
cit Lud. de ro.poſt Arc.qḋ valet factū ꝑ ꝟba af-
firmatiua:non aūt ſi fiat ꝑ negatiua.ſ.nullꝰ ad-
mittaꝫ niſi ⁊c.de ſimo.ad aplicam.Et addit idē
Lud. ꝙ ptās inueniēs ſocietatē i q̄ ſit ſtatutū in
honeſtū: ſtatim pōt eoipſo caſſare ſocietatē : ſm
Bar.in.l.ſub ꝑtextu.ff.de extraord.cri.et ſequiꝫ
Bald.in.c.i.§ conuēticulas.de pa.te.in vſi.feu.
3 ¶ Tertio q̄rit vtrū ois coniuratio vel conſpira
tio ſit illicita: ⁊ dico ꝙ coniuratio proprie ⁊ ſm
vſum cōem loquētium eſt illicita ſemꝑ:qꝛ coniu
ratio eſt qñ aliqui rebelli autoritate in vnum ſe
colligēdo iuramenta inter ſe dederūt. xi.q.i.ſi q̄
clericoꝝ.cōſpiratio ꝟo eſt fraudulēta confedera
tio facta i ꝑiudiciū alicuiꝰ ꝑſone vel dignitatis.
xxij.q.ii.ſi q̄s laicus.et eſt palea:et ois talis fit ex
ſuꝑbia: ⁊ eſt illicita ſm gl.in.c.exhibita.de iudi
ci.Large tñ ⁊ ꝑter cōem loquēdi vſum cōiuratio
et cōſpiratio d̄r qua aliqui aut cōiurāt aut cōſpi
rāt i vnū qḋ de ſe eſt bonū vel ſaltē nō malū.⁊ ta-
lis nō eſt illicita vt no.gl.in.d.c.clericoꝝ.⁊ not.
Inn.in.c.cū.i.⁊.a.de ſen.⁊ re iud.⁊ Pan.i.c.ex-
hibita.de iudi.vt ſi canonici conſpirēt de nō pa
rēdo epo excōicato:vel nō eligēdo indignū.Qñ
ergo aliq̄ cōiurāt vt rebellēt ꝑlato vel obedien-
tie ⁊ hmōi:ſic eſt cōiuratio vel conſpiratio: ⁊ ta
les ſunt cōſpiratores:vt ptꝫ in.c.ꝯſtōnē.de ver ſig.lib.vi. ⁊ de ſe hoc eſt mortale pctm̄.Si ꝟo du
bitaꝫ vtrū cōſpiratio licita ſit vel illicita ſemꝑ in
dubio ꝑſumiꝫ mala ⁊ illicita ſm Inn. de ſci.c.i.
⁊ Uin.in.c.fi.de teſti.co.⁊ Jo.an.i.c.ij. de ꝟ.ſig.
¶ Quartū q̄riꝫ que ſit cōiurātiū aut cōſpirantiū
pena: ⁊ dico qḋ ſi eſt laicoꝝ ꝯ epm debēt excōica
ri ſm gl.in.c.fi.de teſti.cog.⁊ ſm Ho.⁊ Jo.and.
in vna libra auri ꝯdēnari ſinguli in ꝯſtōne Fede
rici.de pa.te.ca.hac edictali. ⁊ ſi quis tumultū ꝯ
aliquē fecerit vel ſeditioſas voces emiſerit capi-
talis eſt pena.l. denūciamus.C.de his qui ad ec.
cōfu.l.i.⁊.ii.C.de ſedi.⁊.ff.de pe.l.aut facta.⁊.C.
de epiſ.⁊ cle.l.cōuēticulā.vbi prohibeꝫ cetus vel
turba cōgregari niſi inueniaꝫ exꝑſſe cōceſſum.ff.
de col.illi.per totū.clerici vero debent deponi.

C Oniuratio.ſ̄.proxime in prin.

C Onſanguinitas. vide infra matrimoniū.
viij.§vi.

¶ De conſcientia.

C Onſciētia vt tꝫ.s.Tho. in.i.q.lxxix.
nō eſt potentia ꝓprie:qꝛ deponi non
poſſet:nec habitꝰ qꝛ nō eſſet aliquid
vnū ſed multa cū multi ſint habitus
cognoſcitiui q̄bꝰ dirigimur in agen
dis:ſed eſt actꝰ ſynderesis.i.applicatio ſciētie ad
aliq̄d morale dijudicādū: vñ eſt quaſi concluſio
ſyllogiſmi qua iudicaꝫ aliq̄d eſſe bonū vel malū
ſiue bñ vel male factū ⁊ hmōi: vnde d̄r cōſcientia
quaſi concludens ſciētia. Que quidē applicatio
ad aliquē actum moralē tripliciter fit. Primo ad
cognoſcendum an ſit factus nec ne:ſicut d̄r Eccl.
xliij. nō eſt in cōſciētijs noſtris q̄s poſuerit pecu-
niam ⁊c.ſcḋo ad cognoſcendum an actus factus
ſit recte factus nec ne. tertio ad cognoſcendū an
ſit fiendus vel nō. Et ſic cōſcia habet tres actus
ſm tres applicationes: qui ſunt primus quidem
teſtificari de pctō facto vel nō facto. ſecūdus re-
prehēdere remordere ⁊ accuſare vel excuſare de
peccato facto recte vel nō recte. tertius eſt ligare
vel ſoluere reſpectu futuri: quia ſm oēs ſanctos
qḋ eſt contra vel preter cōſcientiam.i.non ſcḋm
quod ipſa dictat:eſt pctm̄ etiā ſi ipſa ſit erronea.
¶ Primo vero queritur vtrum erronea cōſcien- 1. qō
tia liget ad aliquid faciendum:et dico quod ſm
beatū Tho. in.ii.diſt.xxxix. cōſcientia non ligat
vel obligat virtute propria ſed aliena:id eſt pre
cepti diuini:quod patet:quia non dictat aliquid
faciendū vel non faciendū:quia ſibi videtur aut
non videtur ſed ſub hac ratione: quia eſt a deo
preceptum vel prohibitū. Imo eſt idē dicere qḋ
preceptū dei liget ⁊ ſimiliter conſcientia: quia ſi
quid ſit preceptū ⁊ non ſcit in ſciētia ſiue cōſciē
tia alicuius non ligat illū niſi quatenus tenetur
ſcire preceptū:vnde eadē eſt virtus qua preceptū
et qua cōſcientia ligat.Igitur ſi quid apprehen-

datur vt directe cadēs ſub dei p̄cepto: ⁊ non fiat vel ſub ꝓhibitione ⁊ nō omittatᷣ: eſt ꝯ ꝯſciētiā et pctm̄ mortale ſm oēs doc. etiā ſi conſcia erret: qꝛ hoc eſt cōtēnere deū ⁊ preceptū dei qđ creditᷣ eſſe etiā aliqñ ſi nō ſit: ſi vero aliqd apprehēdatᷣ qdē vt faciēdū vel omittēdū ſed nō quaſi cadēs directe ſub diuino precepto ſi fiat vel nō omittatᷣ eſt preter ꝯſciam: nec eſt mortale ſed veniale pctm̄ ⁊ aliqñ nullū: vt ſi dictet cōſciētia bonū eſſe vt fiat aliquod opus cōſilij. vnde glo. ſuper illud ro. xiiij. omne quod nō eſt ex fide pctm̄ eſt. dicit ꝙ omne quod fit cōtra cōſcientiā edificat ad gehennam.

x ¶ Scđo qritᷣ quō erronea cōſcia liget ⁊ dico ꝙ cōſcia nō ligat coactiue qꝛ voluntas eſt libera: et cogi nō pōt: nec ꝑ modū ꝑncipalis actoris: qꝛ ſic ligat de⁹ ſuis preceptis: ſed ligat primo ꝑ modū ſuppoſitionis ſeu conditionis vel conſecutionis alicui⁹ finis: qꝛ. ſ. qui ſalutē nō aſſequitᷣ niſi fiat quod illa dictat ſi eſt recta vel eam deponat ſi eſt erronea: ⁊ per modū inſtrumētalis agētis eo mō quo preco iudicis preceptū deducens ad notitiā alicuius. Aliter tñ recta aliter erronea ligat ſiue obligat voluntatē primo qꝛ recta ligat ſimplr̄ et abſolute ſemꝑ in oī euētu nūꝗ̄ deponēda. erronea vº ligat ſm qđ. i. ſm credere hoīs: ⁊ ſub hac cōditione ſi durat: ⁊ ſolū ꝗ̄diu durat: ſcđo quia recta in p̄ceptis vel ꝓhibitis a deo plus ligat ꝗ̄ preceptū prelati: qꝛ p̄ceptū dei cui⁹ virtute ligat mai⁹ eſt p̄cepto p̄lati: in īdifferētib⁹ vº ecōtrario plus obligat preceptū prelati ꝗ̄ ꝓpria ꝯſcia qꝛ in huiōi ꝯſcia ſubditi hꝫ ſupra ſe nō ſolū deū: ſꝫ etiā prelatū: vñ de ei⁹ p̄cepto nō hꝫ iudicare. Obligatio vº erronee ꝯſcie maior eſt obligatione precepti p̄lati: qꝛ intēſior. ſꝫ ex alia parte eſt minor qꝛ ſolubilior qꝛ dponi p̄t erronea ꝯſcia: nō aūt obligatio ſubditi ad prelatū. Hec archie. ⁊ ray. poſt s. Tho. in. q. de veri. Dicit tñ. s. bona. ꝙ erronea ꝯſcia nō ligat ad faciēdū ſꝫ ad deponēdū: ſꝫ intelligitᷣ ꝙ nō ligat abſolute ſed ſuppoſito qđ duret.

y ¶ Tertio qritᷣ vtrū hō teneatᷣ erroneā cōſciētiā deponere: ⁊ dico ꝙ ſic: qꝛ ea durāte eſt ꝑplex⁹ et ex viā ſalutis: qꝛ ſi facit qđ dictat facit ꝯ legē dei ſi nō facit ꝯtēnit deū etiā faciēdo bonū: qꝛ credit illud diſplicere deo dictāte erronea ꝯſcia. Null⁹ tñ eſt ꝑplex⁹ ſimplr̄ iter duo mala: ſꝫ ſolū ex ſuppoſitiōe erronee ꝯſcie vt dictū eſt: vel alicui⁹ obſtinationis ſicut q nō vult relinqre pctm̄ ꝑplexus eſt hoc ſuppoſito ⁊ peccat ſiue cōicet in paſcha ſiue nō: ſed vtruꝗ̄ horū pōt ⁊ tenetᷣ deponere: vñ nō eſt perplexus ſimpliciter ſed ex ſuppoſitione.

¶ Quarto qritᷣ qlr̄ ſe debeat hr̄e ſubdit⁹ ſi prelat⁹ aliqd precipiat qđ ſubdit⁹ credit aduerſari legi diuine: ⁊ dico ꝙ ſm oēs ſi cert⁹ eſt illud eſſe cōtra legē dei nō tenetᷣ obedire: ⁊ ſm oēs ſi eſt de hoc dubi⁹. qꝛ. ſ. nō pēdet pl⁹ notabiliter ad vnā partē ꝗ̄ ad aliā tenetᷣ obedire: ſi vero opinatᷣ ita quod nec ſcit nec dubitat: ſed credit diſtinguēdū eſt: qꝛ ſi credit ex leuibus tenetᷣ tale iudiciū deponere ad cōſiliū vel p̄ceptū p̄lati ⁊ obedire: et ſiſr ſi credit ꝓbabiliter ⁊ excuſatᷣ propter obedientie bonū qꝛ cert⁹ eſt ꝙ tenetᷣ obedire nō aūt eſt certus qđ hoc ſit ꝯ legē dei ſed opinatᷣ tm̄. Cōfirmatur iſta determinatio primo qꝛ. s. Bona. in. ij. di. xxxix. dicit qđ tenetᷣ cōſciam deponere niſi clarū foret illud eſſe ꝯ legē dei: et ſi neſcit iudicare dꝫ ꝯſulere peritiores vel deū ꝑ orationē. Et ſcđo qꝛ de ſen. excō. in. c. inqſitioni. qrēti an alter coniugū ſciēs impedimentū teneatᷣ reddere debitū rñdetᷣ ꝙ nec tenetᷣ: nec pōt reddere ſi hoc ſcit ꝑ certo etiā ſi inde excōicetᷣ: ſi vº hoc credit leuiter et temerarie: depoſita credulitate ad conſiliū paſtoris reddere ⁊ exigere pōt: ſi vero credit probabiliter ⁊ diſcrete: lꝫ nō euidēter reddere ſed nō exigere pōt ne agat ꝯ legē cōiugij aut ꝯſcie iudicū. hec ibi. Sicut autē tenetᷣ ſubdit⁹ reddere debitū prelato ita cōiunx cōiugi. Quō aūt deponatᷣ ſcrupuloſa cōſcia. vide archi. prima parte ti. iij. c. x. §. x. pulcherrime ⁊ ſecure. vide etiam. ſ. ſcrupulus.

¶ De conſecratione prelatorum.

Conſecratio primo epōꝝ ⁊ ſuperiorū prelatorū: qdā exigit qſi de ſubſtātia ſua. Nam primo ꝯſecrādus inungitᷣ criſmate caput: et ſcđo ponitur liber ſuꝑ ceruicē eius ⁊ tertio cōſecratur a tribus quorum vnus eſt principaliter cōſecrans totā cōſecrationē perficiens aliter nihil fit: vt ſi vn⁹ agat vnā partē ali⁹ aliā lꝫ oēs cōſecrationē ꝓnunciēt imo nihil agitᷣ ſi vn⁹ imponat manū: ⁊ ali⁹ bñdicat: ſed opꝫ ſm Hoſt. ⁊ Gof. vnū principaliter totā cōſecrationē ꝑficere ⁊ alij ſunt quaſi coadiutores. Uel ſm Hug. ⁊ gl. ray. omnes cōſecrant. et ſunt tres actiones ⁊ vna paſſio: ſicut cū tres ferūt lapidē ſed primum eſt melius. Et ſcđm ac tertiū ſm Hoſt. ſunt de ſubſtantia: ⁊ intellige qđ a fortiori primū: ita qđ ſine his nō cōſecratur epūs vnde ſi cōſecraretᷣ a paucioribus nihil ageretᷣ ſm gl. in. c. epi. de tēp. ordi. ⁊ ſm gl. Ray. vñ dicit Hug. diſt. lxvj. in. c. porro. qđ ſi in mūdo non eſſent niſi duo epi: cōſecrari nō poſſet epūs donec papa aliud inſtitueret vel eo mortuo generalis eccleſia mutaret hanc formā traditā ab apoſtolis: et inſtitueret ꝙ epūs cōſecraret epm̄ vel etiam p̄ſbyteri. ſm Hoſt. Si aūt nec epūs nec preſbyter eſſet: tūc dicit implorādū eſſe diuinum iudicium quid agendū eſſet. Pet. tñ de pal. dicit in lib. de poteſtate pape trinarium numerum non eſſe de ſubſtantia conſecrationis. vnde ⁊ Greg. in hoc legitur in anglia nouiter conuerſa diſpenſaſſe.

¶ Primo vº qritᷣ a quo fieri debeat prelatorū conſecratio: et dico qđ papā cōſecrant epi cardi- i. qđ

nales q̃ in hoc vicē obtinēt metropolitani di.
xxiij.i noīe dñi.vel ēt ille quē vult cū ſtati poſt
electionē habeat plenitudinē ptãtis vt ibi ex
ꝯſuetudīe tñ vt dr eſt ep̄s hoſtiēſis. Primates
vero ⁊ metropolitanos ꝯſecrãt tres ep̄i eoꝝ ſuf-
fraganei oībꝰ alijs ſuffraganeis pſonalr̄ adue
niētibus niſi eſſent neceſſitate ipediti q̃ caſu ꝑ
lr̄as cõſentiãt. lxiiij.di.q2.⁊ di.lxvj.archiep̄s.
et.c.porro.⁊ de tēp.or.ſi archiep̄s.⁊ cū prima-
tis cõſenſu.ſi cõſecrat̄ metropolitanꝰ.diſt.lxv.
pl3.ita ꝙ ſine eo nõ recipit executionē cõſecra
tus.vt no.Inn.in.c.ne ep̄i. de tēp.or. Et l3 ita
ſit de mero iure hodie tñ ſm Ray. ex ꝯſuetudi
ne q̃ſi nullꝰ archiep̄s p̄triarcha vel p̄mas cõſe
crat̄ niſi a papa vel ab alio de eius mãdato.ar.
xxiij.q.j.pudēda q̃ tñ ꝯſuetudo ſm gl. eiꝰ nõ ē
gñalis.Et idē puto de cardinalibꝰ.ar.c.pudēda.
xxiij.q.j.⁊ ꝙ ibi no.⁊ idē dicit pañ. in.c.memi
nimus.de accu. de q̃libet p̄lato ꝯfirmato a pa-
pa: q2 bñdici aut ꝯſecrari nõ põt ꝑ iferiorē niſi
de licētia pape.vt in.c cū diſtribuēdis.de tēp.or.
niſi aliud hēat cõſuetudo qḋ ſi ab alio forſan
cõſecrarent̄ parū pdeſſet:q2 añq̃ poſſent ſe ar-
chiep̄os vel p̄triarchas nolare ⁊ plura alia fa-
cere oporteret eos palliū hr̄e a papa niſi forte
haberēt ab aliquo de quatuor p̄triarchis prin-
cipalibus de quo vide.j.palliū.⁊.j.patriarcha.
Ep̄m vero ſi eſt exēptus cõſecrat papa vel alius
de eiꝰ mãdato ſm Al. ſi vero nõ ſit exēptꝰ cū ꝯſe
crabit archiep̄s cū duobus pūincialibus ep̄is
aut tres cõprouinciales ep̄i ex iuſſu archiep̄i:
ita tñ qḋ oēs ep̄i cõprouinciales ſunt ꝑ ep̄l'am
requirēdi vt conſentiãt. vt in.c.ne ep̄i. de tēp.
ordi.vbi dicit Inno. ꝙ ſi q̃s ep̄oꝝ cõprouincia
liū contēnat̄ in cõſecratione archiep̄i vel ep̄i:
poterit agere vt officij executione priuet̄. ſicut
in electiõe agit̄ vt caſſet̄.de elec.qḋ ſicut.ar.de
elec.cū in veteri.de arbi.cū olim.lxv.di.nõ d3.
2 Scḋo q̄rit̄ vbi fieri debeat prelatoꝝ cõſecra
tio.et dico ꝙ papa in ſua eccl'ia cõſecrãdus eſt
ſi fieri põt alias in quacūq3 etiã extra vrbē.di.
xxiij. in noīe dñi primas vero patriarcha ⁊ me-
tropolitanus in ꝓprijs eccleſijs. niſi aliud in-
ducat neceſſitas. vt in.d.c.pudenda. et in.c. ſi
archiep̄s.de tēp.ordi. vel niſi aliud habeat cõ
ſuetudo probata etiam in conſecratione pape.
ſm gl.Ray.⁊ ſum.confeſ. Ep̄s autē conſecran
dus eſt vbi metropolitanus elegerit diſt. lj.c.
villi.in fi. niſi aliter habeat conſuetudo proba
ta ſm gl.Ray.⁊ ſi alibi fuerit cõſecratus.debet
ſm Ray.j.tres mēſes a conſecratione ſe preſen
tare metropolitano ſuo.diſt.lxiij.cum longe.
3 Tertio querit̄ q̃ñ cõſecrãdi ſint p̄dicti prela
ti:⁊ dico qḋ die dñica hora tertiarū.di.lj. q̃ in
aliquo. diſt.lxxv. qḋ die.⁊.c. ordinationes. et
hoc infra tres mēſes a cõfirmatione:nec vltra
differri d3 niſi ſuadeat neceſſitas .diſt.lxxv.q̃m
q̃dã.vbi nõ dr poſt cõfirmationē: ſed tñ a cõfir
matione hoc tp̄s incipit cõputari ſm gl. Ray.
et Hug. ibi ⁊ nõ a tp̄e electionis:q2 ante cõfir
mationē cõſecrari nõ potuit: ideoq3 tp̄s illud
cõputari nõ d3:ſicut nec tp̄s ſuſpēſiõis in col-
latione beneficioꝝ. de cõceſ.p̄bē.diuerſitatē.
Ray. tñ tenet illud cõputãdū eſſe ab electione
qḋ põt eſſe verū q̃ñ fuit negligēs ad petēdã cõ
firmationē: q2 ⁊ illud tp̄s ſuſpēſionis cõputat̄
negligēti petere abſolutionē ſm glo.in.d.c.q2
diuerſitatē. Et ſi vltra differat cõtione priuatꝰ
expectat̄ ꝑ duos mēſes infra quos ſi morã non
purgauerit: cedat metropolitani iudicio : nec
ibi nec alibi poſtea conſecrabit̄ niſi fuerit legi
time impeditus.vt in.d.c.q̃m.⁊ diſt.xiv.q̃m.
Quarto q̄rit̄ q̃lr̄ fiet p̄latorū cõſecratio:⁊ di 4
co qḋ eo modo q̃ ep̄i hn̄t in ſuis ordinarijs: de
quo etiã.xxiij.di.q̃ olpotēs.⁊ diſ.lxxv.ordīatio
nes.⁊ de ſacra vnc.cū veniſſet.nec ē neceſſe cõ
tinuare ieiuniū a ſabbato vſq3 ad cõpletã ordi
nationē fiēdã in dñica nihil comedēdo:q2 etiã
in ipſa dñica ante prandiū intelligit̄ eſſe ieiu-
nus q̃ in ſabbato prãſus eſt ſm Ray. ⁊ ſum.cõ.

Rurſus ſcḋo de cõſecratione ⁊ recon-
ciliatione ſacrorum locorum.

COnſecratio.ij.ſ.ſacroꝝ locorum eſt
triplex prima.ſ.cimiterij de qua.ꝫ.
cimiteriū: et ſcḋa altaris de qua.ꝫ.
altare. ꝑ totū. ⁊ tertia eccl'ie q̃ alia
eſt:vñ vna ſine reliqua fieri poteſt.
extra eo.c.j. vñ nūc de cõſecratione:execratio
ne:pollutione: recõſecratione ⁊ recõciliatiõe
eccleſiarū agēdū eſt.Que cõſecratio ſine miſſa
eſſe nõ d3.de cõſe.di.j.c.ij.⁊.c.de fabrica.in fi.
tamē hoc nõ eſt de ſubſtãtia cõſecrationis ſm
Ber.⁊ Hoſt.in.c.qḋ ſicut.de elec.qui dicūt ꝙ
miſſa ſm conſuetudinē eccl'ie romane dici d3 a
conſecrãte.tñ ſi aliter fieret teneret. idē ſenſit
Hugo dicēs ſufficere ſi preſbyter cãtet.Et d3
tūc.ſ.in ꝯſecratiõe ep̄s ſupplere ſi dotē cõpetē
tē nõ petiuit in lapidis primarij poſitiõe: q2 ad
hoc tenet̄ fabricator ⁊ eiꝰ heres:ex eo.cū ſicut.
j.q.ij.placuit.⁊ ad hoc cõpelli põt ſm Pañ. in
c.cū ſicut.de conſe.eccle.vel al. Et d3 dos eſſe
tãta ꝙ inde viuere poſſit vnꝰ p̄ſbyter cū mini
ſtro habito reſpectu ad obuentiones ſpūales.
Primo vero querit̄ a quo debeat eccleſia con 1.q̃d
ſecrari: ⁊ dico ꝙ a ſolo ep̄o. de ꝯſe.di.j.nemo.
ab ep̄o inq̃ꝫ proprio ⁊ non alieno: niſi de licen
tia proprij:q2 extra propriã dioceſim ep̄s eccle
ſiam non cõſecrat: de cõſe.eccle.vel al.tua fra
ternitas. nec hoc ep̄s põt alteri delegare niſi
ep̄o. ſicut nec recõciliationem. extra eo.aqua.

licet ſm Jnn. de licẽa pape ſacerdotes ſimplices
recõciliare poſſint aqua prius p epm benedicta.
2.qõ ¶ Scdo qrit qñ et debeat cõſecrari et dico q oi
tpe tam feſtiuo q̃ non feſtiuo cõſecrari põt vt in
c.tua fraternitas. de cõſe.ec.vel al. modus aũt cõ
ſecrãdi eſt qui tradit in epoꝝ paſtorali. de cõſe.
3 di.j.oẽs baſilice.ſed a paſtorali nõ eſt recedẽdũ.
¶ 3.qrit quõ eccleſiã eſſe cõſecratã pſumit: et dico
ſm Jnn.et ray. q pſumit cõſecrata. prio qñ appa
ret de hoc aliq̃ ſcriptura in dotationis inſtrõ vel
libris eccl'ie vel in colũna aut tabula marmorea:
vel dictitus: vel etiã ſi appareat vn9 teſtis de vi
ſu vel auditu. de conſe. diſt.j.ſolẽnitates dedica
tionũ.et.c.eccl'ie.et.xviij.q.ij.ſane pferẽ.ibi in ſa
cris dictitus: que dictitie ſm gl. Ray.ſunt colũne
eccleſie: vel ſm glo.in.d.c.ſane. ſunt tabule dicte
a dico dicis. Et ſic ſerua regulã quã ibi habes:
qd vbi non agit de piudicio alterius ſculptura
in lapide vel vnus teſtis fidem facit: et ſufficiunt
hmõi pbationes ſemiplene: ſec9 vbi eſſet de hoc
contentio per quam iſta probatio tolleretur.
4 ¶ Quarto qrit quib9 caſib9 eccl'ia indigeat cõſe
cratione pp̃ter execrationẽ vel nõ cõſecrationẽ: et
dico qd ſm iura et doct.in.c. pᵽoſuiſti. de conſe.
eccle.vel al.ſunt tres. Prim9 eſt ſi neſcit vel du
bitat an fuerit conſecrata: nec apparet aliq̃ pba
tio de dictis.§.priore. de conſe. diſ.j.ſolẽnitatis.
Scdo eſt ſi fuit eccleſia cõbuſta ita qd combuſti
ſint parietes: vel notabil'r decruſtati in toto vel
parte maiori. de cõſe.di.j.eccleſijs.cũ gl. ratio ſm
Pañ.in.d.c. pᵽoſuiſti eſt: qr eccl'ie cõſecratio in
exteriori parte cõſiſtit: vbi linitio et cruces fiunt:
ſecus aũt ſi tectũ cõburat: qr non eſt recõſecrãda:
vt in.c.in ligneis. de cõſe.eccl'.vel al. Terti9 eſt
ſi parietes in toto vel in parte maiori corruerit:
ita qd nouiter oporteat eos ſimul reficere: etiã ex
lapidibus eiſdẽ. de conſe. di.j. de fabrica: ſecus ſi
corruerit ſolũ tectũ: vt in.d.c.in ligneis. Si vero
parietes ſucceſſiue ruãt: et ſucceſſiue reparẽtur p
ſingulas partes paruas ſeu minores: ſũt due opi
niones. Nam prima dicit q nõ ſit recõſecrãda:
ſed recõciliãda ſolũ cũ aqua exorcizata et ſolẽni
tate miſſe imo etiã de recõciliatione non eſſe ius
expſſum: ſed tñ hoc tutius et deuotius eſſe. vt di
cit Hoſti. quã opinionẽ tenuit gl.in.d.c.propo
ſuiſti. et ſum.cõ. et ſum. Piſ. et archie. et Pe. de pal.
et cõiter doctores priores: et ratio eſt qr ſemp eſt
eadẽ eccl'ia ſicut nauis tota reparata: ſed ſucceſ
ſiue dicit ſemp eadẽ vt in.l.qd in rerũ.ff. de leg.j.
et ſicut ppl's dr ſemp idẽ: licet aliq̃ naſcant et mo
riantur alij. vt in.l.proponebat.ff. de iudi. ſcda
vero opinio dicit q indiget recõſecratione: quã
ſequit Jnn.in rub.eo.ti. et Panor.in.d.c.propo
ſuiſti. dicẽs q in iſtis ſpiritualibus cõſideramus
veritatẽ et non fictionẽ: in veritate aũt nõ eſt illa
eccleſia ex q̃ nouiter ex toto vel maiori pte refe
cta eſt: lz ſucceſſiue et negari non põt qn conſecra
tio q̃ in antiq̃s parietib9 conſiſtebat ſublata ſit
et hãc opinionẽ ſequit ſum. Ange. et roſ. Sed in
veritate prima opinio hz p ſe veritatẽ qd ptz qr
oĩs cõſecratio eſt indelebilis manẽte ſubiecto. vt
patet p.s. Tho.ij.ij.q. xxxix.ar.iij.q.lxiij. ar.v.q.
lxxxij.ar.viij.iiij.diſ.iiij.q.j.ar.iij.q.iiij.et in q̃rto
cõtra Gen.c.lix.qd aũt ſucceſſiue reparat eſt ea
dẽ res nõ ſolũ ficte ſed vere qr eſt eadẽ res non ſo
lũ ſm leges et canones: ſz ſm philoſophos: vt de
igne exẽplũ ponit Ariſtoteles: et idẽ ptz de eo
dẽ noĩe cuius partes corrũpunt p calorẽ natura
lem: et generant p potentiã nutritiuã: et rõ eſt qr
ſemper pars addita efficit vnũ cũ priore: et eadẽ
forma perficit et eodẽ noĩe cenſet: ſicut in hoĩe q̃
a principio ſue conceptionis forte eſt magn9 vt
muſca: et in tãto cremẽto ſemp ptes addite p alaꝫ
informant: et dicunt caro humana: ſecundo ptz:
qr in his q̃ fiũt vnũ dignius trahit ad ſe min9 di
gnũ. ſicut.§. de aqua benedicta dictũ eſt vide ibi.
Nec tñ ſi parue parti parietis eccl'ie addat ma
gna erit tot9 cõſecrat9: qr pars maior nõ accedit
ad formã minoris ſed econuerſo: ſicut tanagrũ et
ticinũ et oĩa flumina lombardie trahunt ad for
mã et nomẽ padi iuxta pado: et nõ econuerſo. Et
qd dicit Pañ. ſublatã cõſecrationẽ antiquã non
eſt verũ: qr addita vna parua pte parieti ãtiquo
conſecratio ſtatim extẽſa fuit ad illã q̃tũ ad vir
tutẽ vel acceptationẽ diuinã: q̃ data eſt pariet
toti ad linitionẽ lapidum aliquoꝝ: et ſic de alijs.
¶ Quinto querit in quib9 caſib9 eccleſia conſe 5.q.
crata ſit polluta indigẽs reconciliatione et non
conſecratiõe: et dico q ſunt quinq; lz reducãtur
ab aliquib9 ad pauciores. Prim9 eſt pp̃ter ho
micidiũ. de cõ.ecc. pᵽoſuiſti. intellige in eccl'ia
perpetratũ: cũ volũtaria occidẽtis irreuerentia:
etiã ſine ſanguine: vt dicit glo.in.c.vnico.eo.ti.
lib.vj. vt ſi ptãs ibi furem ſuſpẽdat etiam nullo
ſanguine fuſo. Vñ nõ violat p homicidiũ caſua
le: puta lapide cadente de pariete ſm Hoſtiẽ. et
Hug.ſil'r nec p factũ contra ſeipm ex amentia fu
rie ſm eoſdẽ. ſecus ſi q̃s ſeipm ſane mentis ex ira
occidat aut vulneret: et ſit publicũ: ſm Gemi. in
d.c.vnico. Nec ſi fiat ad defenſionẽ ſm Jnn. in
tellige pciſe ſec9 ſi dominet libido vindicte vl
tra moderatã tutelã. Nec ſi cõpleat in eccl'ia per
vulnus alibi acceptum ſine irreuerentia eccleſie
etiam ſi ſanguis fluat in eccleſia ſecus ſi vulnus
accipiatur in eccleſia: et mors alibi ſequatur nul
lo ſanguine fuſo in eccleſia ſm Direc. et glo. vbi
ſupra. Nec ſi q̃s ſupra eccleſie tectum occidatur
ſm gl. vbi.§. et Hug. qr factũ vẽ extra eccleſiam
et idẽ eſt ſi q̃s occidat ſub eccleſia ſm gloſ. in.c.
vnico.eo.ti.lib.vj. Nec ſm aliquos ſi martyr ſit

ꝙ occidiꝶ:q꞉ taliū ſanguine ↄſecraꝶ eccl'ia ꝛ non
polluiꝶ: tñ verius eſt qꝺ nō polluit cū ſanguis effu
ſus:ſꝫ iniq̄ effuſio: ꝛ ĩdiget recōciliatione ſm gl.
in.d.c.vnico.lꝫ vt dicit lauandꝰ non ſit locꝰ vbi
ſanguis effuſus eſt: ꝛ idē dic ſi tale homicidium
ſit ſine effuſiōe ſanguis: q꞉ iniuria ē par. ¶ Scōs
caſus eſt ꝓpter ſanguinis effuſionem in eccleſia
factā extra co. ꝓpoſuiſti. ꝛ intellige enormē ꝛ vo
lūtarie irreuerētē ſiue iniurioſam : non aūt ſi ef-
fuſio ſit modica ſm oēs: q꞉ vt no. Pañ.in.d.c. ꝓ-
poſuiſti. effuſio abūdantiā ſignificat ꝓ quo vide
bonū tex. cū gl.in.c.cū illorū.§ qꝺ ſi clauſtrales.
de ſen.excom. nec ſi ſit facta a furioſo inſane mē
tis:vel a caſu ſꝫ Hug. de ↄſe.di.j.eccl'us. ꝛ Ho.
in.c.ſi eccl'ia.de ↄſe.eccle.vel alta. ſecꝰ ſi q̄s ſane
mētis ſeipſum vulneret ſm Ge. vt dictum eſt. Si
aūt vulnꝰ fiat in eccl'ia vel cemiterio ꝛ non effun
daꝶ ibi ſanguis vel non labaꝶ ad terrā: vt q꞉ col
ligiꝶ in ſcutella: eccl'ia violaꝶ ꝛ reconciliabiꝶ ſꝫ
gl.in.d.c.vnico. ꝛ Pañ.in.d.c. ꝓpoſuiſti. vbi dī
eccl'ia violari reconciliāda ꝓpter homicidiū et
vulnera non diſtinguēdo an fuerit ſanguinis ef
fuſio necne: lꝫ ſine ea vulnera non fiant vt dicit
Pañ. ꝛ ꝓpterea alia iura faciūt mētionē de ſan
guinis effuſiōe: vt extra co.c.fi. ꝛ j.d.c. vnico ꝓ-
pterea ēt dicit Pañ. qꝺ ex corꝑali iniuria citra
ſanguinē eccl'ia nō violaꝶ vt indigeat reconcilia
tione. ¶ Tertiꝰ caſus eſt ꝓpter adulteriū vel ſemi
nis effuſionē: extra de adul. ſignificaſti. ꝛ de ↄſe-
cra.di.j.eccl'iis: ꝛ intellige p̄rio ſemis hūani ſiue
fidelis ſiue infidelis: ꝛ ſcḋo qꝺ ſit effuſio magna
q꞉ ſm Aſtē. ꝓpter modicā humectationē nō eſſet
reconciliāda: ꝛ tertio cū irreuerētia voluntaria:
vt q̄ties illicite fit ꝑ mollitiē : aut queūcūꝗ coi-
tū cū femina vel maſculo ſm oēs: ꝛ ſilr ſi fuit per
licitū coitū matrimonialē: lꝫ in hoc ſint opinio-
nes: quibuſdā tenētibꝰ qꝺ violaꝶ: vt Joā. ꝛ iterū
Jo.an. ꝛ hāc opinionē ſequutꝰ eſt Archi. ꝛ ſum.
piſa. q̄buſdā vero dicētibꝰ qꝺ non: vt not. gl. ſm
Hug.in.c.eccl'iis.de ↄſe.di.j. quā opinionē ſequi
tur ſum.roſ. q̄ repugnat ſum. Ang. que tenuit pri
mā: ꝛ ad aliud extremū tendens ꝯ oēs doctores:
hoc extendit ēt ad pollutionē in ſomnis ꝛ gñalr
omnē humanā pollutionē. Vñ dico qꝺ pollutio
in ſomnis nō violat ſm v̇v̇. ꝛ oēs ꝯ angelicā: et
violat actꝰ mr̄imonialis ſm p̄dictos: ꝛ .s.tho. et
Petrū ꝯ roſ. q̄ etiā hoc falſo īponit Joā. imo nec
Hugo hoc tenuit: q꞉ ſꝫ ſum. ↄfeſ. vꝫ loq̄ de recon
ſecratiōe. Nec vꝫ motiuū roſ. Nā pollutio inq̄t
vigilātis eccl'iā violat: non aūt dormientis ēt ſi
ſit manifeſta: qꝺ ideo non eſt niſi q꞉ primū eſt cū
pctō: ſcḋm non: ꝛ ſic eſt de actu ↄiugali. Dico eñ
hoc eſſe q꞉ fit cū irreuerētia volūtaria ēt ſine pec
cato: ſicut de iuſta occiſione dictū eſt. Vñ in caſu
neceſſitatis q̄.ſ. irreuerētiā tollit : vt ſi coniuges

longo tp̄e in loco ſacro obſidentur: et de illicita
emiſſione ſeminis ſibi timēt crederē eccleſiā non
violari: q꞉ ſi non violat effuſio ſanguinis facta
ad cōſeruationē vite corporalis ſm Inno. quare
violabit effuſio ſeminis ad conſeruādā vitā ſpi-
ritualē: vide. j. debitū.§ iij. De his tamē ſic dicit
Arch. Qñ vitia hec in eccl'ia cōmiſſa ſunt occul-
ta: vt dicit Guil. ꝛ Hoſt. in ſum. nō indiget recō-
ciliatiōe: ꝛ idē tꝫ Jo.an.in.vj.co.ti.lꝫ Hoſt. ī gl.
magis ſuſtineat ↄriū. hec ille. ꝛ idē tenet gl.in.c.
vnico.co.ti.li.vj. et hꝫ ex. d.c. ſignificaſti.in ver.
publice. ꝛ fiūt hec publica vel ex cōfeſſione coꝝ q̄
fecerūt: vel ex rei euidētia. Et hoc intelligo verū
non ſolū in effuſione ſeminis ſed etiā in effuſio-
ne ſanguinis: et in alijs caſibꝰ quibus polluiꝶ qꝺ
ptꝫ ex ratione Jo.an. q꞉ inquit eccl'ia nō iudicat
de occultis. ¶ Quartꝰ caſus eſt qñ in ea ſepelitur
excōicatꝰ: q꞉ ſi erat conſecrata recōciliāda eſt: et
p̄dictoꝝ corꝑa eiicienda: ſi diſcerni pñt ab alijs.
de ↄſe.di.j.eccleſiā. ꝛ de ↄſe.eccl'.vel al. ↄſuluiſti.
et idē ſi in ea ſepultꝰ fuit paganꝰ vel infidelis: q̄
caſu nō ſolū corpꝰ eiiciēdū eſt: ſꝫ etiā ſunt radēda
parietes ꝛ tigna: vt in.d.c. eccleſiā. ſm Jo.an. in
d.c. ꝓpoſuiſti. imo etiā qñ ſepeliꝶ ibi excōicatus
ſm Hoſt. qꝺ tñ Pañ. non plꝫ: q꞉ ꝑ abraſionē pa-
rietū violareꝶ cōſecratio ꝛ non eſſet recōciliāda
ſolū: ſꝫ recōſecrāda: caplm aūt eccleſiā loquiꝶ vt
dicit in eccl'ia nōdū cōſecrata: quo caſu ſeruādū
eſt qꝺ dicit Jo.an. Et ſi paganꝰ ſit in vtero mu-
lieris fidelis ſepeliēde: vt qñ moriꝶ pregnās: ſm
Gof. ꝛ Ber. ſepelieꝶ in eccl'ia: q꞉ factus eſt pars
vētris. de ↄſe.di.iiij. ſi qua. ꝛ hoc ſm Hoſt. ſi cer-
tum eſt fetū eſſe mortuū: nec inde exhumabiꝶ: ſed
ſi certū eſt qꝺ viuat aut dubitaꝶ: ſcindeꝶ mulier.
ff. de mor.infe.l.ij. idē Dir. ¶ Quintꝰ eſt ſi eccl'ia
et idē de altari ꝛ cemiterio ab epō publice excōi
cato cōſecrenꝶ vel etiā benedicanꝶ: q꞉ ante recō-
ciliationē nec celebrari nec ſepeliri ibi aliq̄s dꝫ.
ar.d.c. cōſuluiſti. ꝛ ibi Pañ. reddit rationē poſt
Hoſtiē. q꞉ ſi ſepultura corporis excōicati polluit
ipſum locū: a fortiori qñ ipſa conſecratio tranſit
per manus excōicati notorie. ¶ Sextus eſt ſm gl.
in.d.c. propoſuiſti. qñ parietes ſucceſſiue reparā
tur: quo caſu ſm ſum. Ang. eſt reconſecranda: ſm
alios verius non eſt etiā reconcilianda neceſſa-
rio: q꞉ hoc nullo iure cauetur: ꝛ de hoc. ē.§ iiij.

¶ Sexto queriꝶ qñ violetur eccleſia non conſe
crata: ꝛ dico qꝺ violaꝶ ſeminis ꝛ ſanguinis effu
ſione. de cōſe.eccle.vel alta.c.fi. itē qñ in ea ſepe-
litur excōicatus: vt ptꝫ de conſe.diſt.j.in.c. eccle-
ſiam. iuxta intellectū Panor. itē qñ ab epō excō-
municato notorie benediciꝶ ſiue reconciliaꝶ: q꞉
ſm regulā Panor.in.d.c. cōſuluiſti. ea que conſi
ſtunt in exterioribus benedictionibus: et conſe-
crationibus facta per notorie excōicatum: non

debent per fideles exercitari ante reconciliatio-
nem. Per reparationem autē parietū aut eorum
diruptionem vel conſtructionē cimiterium vio-
lari nec legi nec credo.

7 ¶ Septio q̄rit̄ quō recōciliari debeat eccl'ia ꝯſe-
crata vel nō cōſecrata ſi polluat̄: ⁊ dico ꝙ ꝯſecra
ta recōciliari dꝫ eo modo quo dr̄ in paſtorali et
ſilr̄ cimiteriū: de recōciliatione v̄o nō cōſecrate
Gre.ix.i.c.ſi.de ꝯſe.eccl'.vel al.iūcta gl.dicit ꝙ ſi
eccl'ia nō cōſecrata fuerit ſeminis aut ſanguinis
effuſione polluta aqua ꝓtin⁹ exorcizata lauet̄: ne
diuine laudis organa ſuſpendant̄: eſt tn̄ ꝯcitius
poterit conſecrāda. hec ibi: ex qb⁹ ptꝫ vt ibi dicit
Panor. ꝙ ea polluta ibi ſuſpēdunt̄ organa cleri
corū: ita ꝙ ante reconciliationē nedū miſſa ſed
nec vllum diuinum officium ibi celebrari debet.

8 ¶ Octauo q̄rit̄ a quo poſſit eccl'ia recōciliari: et
dico loquēdo de cōſecrata: ꝙ eā recōciliare pōt
ep̄s ꝓpri⁹ per ſe vel ꝑ aliū: pōt etiā vn⁹ ep̄s aquā
bn̄dicere ⁊ ali⁹ recōciliare: ꝑ ſimplices v̄o ſacer-
dotes hm̄ōi recōciliatio fieri nō pōt etiā ſi ſit cō-
ſuetudo. vt dicit Ray. ⁊ al. extra eo. aq̄ ⁊ hoc ſm̄
Inno. niſi ex cōmiſſione pape q̄ pluribꝰ non ep̄is
hoc ꝯceſſit: aqua tn̄ pri⁹ ꝑ ep̄m bn̄dicta. Hāc eīn
recōciliationē papa ſimplici ſacerdoti poteſt cō-
mittere ſm̄ gl. in. d. c. aq̄. ⁊ pan̄. ibidē. vbi regulā
hꝫ idē dicēdū eſſe in oībus q̄ ſunt iuris ep̄alis ex
diſpoſitione hūana: qꝛ in his papa hꝫ plenitudi
nē ptātis: vt in. c. ꝓpoſuit. de ꝯceſ. p̄bē. que aūt ex
diſpoſitione diuina certo ordini ſunt cōmiſſa nō
hn̄ti ordinē illū cōmitti nō pn̄t etiā ꝑ pōtificē ſū-
mū ſm̄ gl. in. c. ꝑuenit. di. xcv. Loquēdo v̄o de nō
ꝯſecrata dicēdū eſt ꝙ ꝑ ſimplicē ſacerdotē recōci
liari pōt ſm̄ gl. in. c. ſi. ex eo. qꝛ ſi gre. itēdiſſet ibi
lotionē fiēdā ꝑ ep̄m hoc expꝛeſſiſſet ſicut i. c. p̄cedē
ti. cū idē eidē ſcripſerit: item qꝛ ibi dr̄ ꝙ lauet̄ aq̄
exorcizata. ſ. ⁊ ſīn: que. ſ. fit ꝑ ſimplicē ſacerdotē. et
nō cū aq̄ bn̄dicta vino ⁊ cinere cū qua recōciliat̄
eccl'ia conſecrata: itē qꝛ dicit ꝓtin⁹ qd̄ nō fieret ſi
oporteret expectare ep̄i mādatū vt aliqui dicūt.

9 ¶ Nono querit̄ que ſit pena celebrātis in eccle-
ſia conſecrata poſt pollutionem ante reconcilia-
tionē: ⁊ dico ꝙ quāuis ante reconciliationē non
debeant ibi officia diuina celebrari aut aliquis
ſepeliri: tamē nec eccleſia eſt propter hoc interdi
cta: nec contrariū faciens etiā ſciēter eſt irregula
ris: de ſen. excō. is qui. lib. vi. nec tenetur Hoſti.
dicēs cōtrariū: ſed Inno. ⁊ alij qui ſentiūt contra
eū. Dicit tn̄ Lap. ꝙ talis ab ingreſſu eccl'ie ſuſpē
ſus eſt. de priuile. ep̄orū. li. vi. et ſi cum tali ſuſpē-
ſione in eccleſia diuina celebraret vt prius ſuo
fungēs officio erit irregularis. vt in. d. c. is qui.

C Onſecratio altaris. vide. ſ. altare. §. i.

C Onſecratio cimiterij. vide. ſ. cimiterium.
in prin. ⁊ §. iiij.

C Onſecratio vaſorum ac veſtium. vide. ſ.
benedictio per totum.

¶ De conſecratione virginum ⁊ veli.

C Onſecratio virginū atq; velatio vt
plenī⁹ inoteſcat ſciēdū eſt ſm̄ Pe. de
pal. in. iiij. di. xxxviij. qd̄ velū. ſ. nigrū
eſt q̄ntuplex. Primū eſt pfeſſiōis qd̄
feminis dat̄. xij. anno cōpleto. xx. q. ij.
puella. et hoc portāt in religionib⁹ oēs profeſſe
ſiue virgines ſiue vidue. ij. eſt conſecrationis qd̄
dat̄ anno. xxv. etatis. xx. q. i. placuit. iij. eſt ordina
tiōis qd̄ d t̄ anno. xl. xxvij. q. i. diaconiſſam. q̄. ſ.
ideo ſic dr̄: qꝛ dat̄ ei aliq̄ bn̄dictio: ex qua accipit
officiū inchoādi horas in choro: et legendi omi
liā: qd̄ alijs non lꝫ: vn̄ ep̄s dat ei ad tangēdū bre
uiariū in quo ſunt omilie de euāgelijs in matuti
nis: qn̄ q̄dē adhuc ſeruat̄ poſt virginū conſecra-
tionē in eodē officio miſſe: ſed non cōſueuit dar̄
velū in hoc: nec expectari illa etas: ſed ex cōi con
ſuetudine hoc fit qn̄ cōſecrant̄ ſeu velant̄. qd̄ etiā
fit an̄. xxv. annū. iiij. eſt p̄lationis qd̄ dabat̄ abba
tiſſis. lx. etatis anno. xx. q. i. iuuēculis. ſed hodie
fieri pōt abbatiſſa. xxx. anno cōpleto. de elect. in-
dēnitatib⁹. li. vi. nec dat̄ velū ſm̄ pontificale: ſed
fit officiū quoddā ⁊ bn̄dictio: vt ibi not. v. eſt cō
tinētie ⁊ obſeruationis: qd̄ eſt viduarū. xxvij. q.
i. vidua. ⁊ pōt etiā dari virginibus: licet virgi-
nale dari non poſſit viduis etiā ex diſpēſatione
ep̄i. xx. q. i. de votis. ſextū addunt quidā. ſ. proba
tionis qd̄ in monaſterio datur in receptione ha-
bitus ante profeſſionem: quod cōiter album eſt.
¶ Primo v̄o q̄rit̄ que virgo ſit conſecrāda ſeu i. q̄ō
cōſecrationis velo velāda: ⁊ dico ſm̄ Archie. qd̄
ſola religioſa pfeſſa tria eſſentialia vota in reli-
gione ꝓbata: nec tn̄ oīs talis quia nec moniales
mēdicātiū nec q̄dā alie ꝯſecrant̄ ab ep̄o: nec cor-
rupta violēter ſm̄ Al. lꝫ virginitatē vel aureolā
non ꝑdat: qꝛ difficile eſt inq̄t volūtatē tūc ita re-
niti vt aliquē cōſenſum non eliciat: vn̄ cū de ple
no diſſenſu cōſtare nō poſſit eccl'ie ſtatutū eſt vt
humiliter a cōſecratione abſtineāt. xxxi. q. vi. ille
familie. xv. q. i. ſi q̄s nō irat⁹. ⁊ cōcordat. ſ. Tho.
nec ſilr̄ corrupta occulte etiā ſi inde ſeq̄ret̄ ſcāda
lū: lꝫ hoc aſſerat Guil. qꝛ ſm̄ Alb. ⁊. ſ. Th. ꝓpter
vitandū ſcādalū mutāda non ſunt eccleſie ſacr̄a
nec etiā ſacr̄alia cuiuſmodi eſt virginū conſecra
tio: hn̄ tn̄ poſſet ep̄s vti aliq̄ cautela vt ſeruatis
q̄buſdā cerimonijs que non ſunt de eſſentia velē
virginalis: alia q̄ ſunt de ſubſtātia mutētur pu-
ta verba dicēda in veli impoſitione. vt in forma
mutato nōīe virginitatis in nomen caſtitatis. et
concor. Gof. ⁊ Hoſt. non obſtante ꝙ Pe. de pal.
dicat iſtā cautelā eſſe fictionē in facto rei ſacra-
mentalis ⁊ non licere: qꝛ ſicut loquēs poteſt ver-
bis ex cauſa ⁊ ſine mēdacio decipere qn̄ non te-

nectur videre ſm intentionẽ interrogãtis vt dice-
tur.j.mendaciũ.§.iij.ita ⁊ hic eſt q꞉ epo non tenet
exhibere ſigna ſm intẽtionẽ vel opinionẽ viden
tiũ.Quod ꝯfirmat per.c.j.de his q vi me. cau.fi.
et ſm ſum.con. corrupta carne põt ex diſpẽſatio-
ne epi aut eius vices gerẽtis ſuſcipere modũ veli
virginalis ⁊ non aliter:Et adde glo.Ray.quod
hmõi occulte corrupta ante vel poſt cõſecrationẽ
abſtinere dꝫ ab officiis que ſm conſuetudinẽ mo
naſterij ſolẽt ꝯſecratis virginibꝰ cõpetere donec
cũ ea ſup hoc fuerit ꝑ epm diſpenſatũ.Notandũ
eſt tamen ꝙ ſm Pet.liceret iſta cautela: vbi eps
hoc ſciret ſolũ occulte in cõfeſſione vel aliter q꞉
eo caſu non tenetur:nec dꝫ talẽ publice repellere
ſed admittere:licet ipſa peccet: ⁊ ſilr que illã ſciẽ
ter ad hoc ſollicitãt: non autẽ ſi permittãt: cũ eſt
occultũ.Poteſt autẽ ſe excuſare non manifeſtan
do peccatum:ſed ſe ex humilitate excuſando.

2 ¶ Scdo qrit qs poſſit dare velũ ſeu virgines cõ
ſecrare:⁊ dico ſm Archi.poſt Pe.de pal. ꝙ velũ
cõtinẽtie ſeu viduarũ dari poteſt etiã a ſacer.lo-
te:vt etiã dicit gl.xxvj.q.j.vidua.imo etiã vidua
per ſeipſam hoc accipere põt ab altari facta pro-
feſſione corã ſua prelata:velare aũt virgines nul
lus põt niſi eps.xx.q.j.de votis: q꞉ ipſe eſt quaſi
paranimphus deſpõſans virgines xpo: imo hoc
eps demãdare nõ poſſet non epo: q꞉ hoc eſt cõſe
crationis ⁊ ordinationis epalis: ſicut cõſecrare
eccleſias:⁊ nõ iuriſditionis.de cõſe.eccle.vel al.
aqua.Ex quibꝰ inquit apparet: ꝙ prelati mendi
cantiũ ſuas moniales velãtes cũ epali ſolẽnita-
te excepta coronatione ⁊ datione anuli:nõ bene
faciũt niſi hoc habeãt ex conceſſione pape: quia
vſurpat officiũ epale.Et con.s.Tho.in.iiij.diſt.
xxxiij. dicens ꝙ virgines per ſolum epm conſe-
crantur vidue autem poſſent etiam a ſacerdote
benedici:et ibi huius aſſignat rationem.

3 ¶ Tertio qrit qualiter ⁊ qñ ſint virgines ꝯſecrã
de:⁊ ad qualr.dico ꝙ vt in ordinario ſiue paſto
rali docet:ad qñ vo dico ſm hoſt.ꝙ i die ephie:
et in tota reſurrectionis hebdomada: in natali-
bus apſorũ:et in diebus dñicis:vt etiã not.xx.q.
j.§.velamẽ.⁊.c.ſeq.ſed tñ in neceſſitate:puta im-
minẽte languore poſſunt tpe quolibet cõſecrari.
xx.q.j.de votis.de temp.ordi.c.j.⁊ concor.Hoſ.

¶ De conſenſu ⁊ ratihabitione.

Onſenſus vt ꝓbat.s.Tho.xij.q.xv.
ꝑtinet ad virtutẽ appetitiuã q eſt vo
luntas:⁊ eſt eius cõplacẽtia in aliqd
lꝫ ab aug.ſup gen.attribuat rationi
in qtũ.ſ.in ea icludit volũtas. aſſen
ſus autẽ ꝓprie ꝑtinet ad virtutẽ cognoſcitiuã:id
eſt rationẽ licet attribuatur improprie volũtati.
Eſt autẽ duplex cõſenſus.ſ.in opus ⁊ cogitatio-
nem ꝓpriã. ⁊ ſilr in opus ⁊ cogitationẽ alienã.
Primꝰ eſt duplex ſcꝫ deliberatꝰ expſſe ſiue expli Duplex ꝯſenſus.
cite qui declaratione non indiget ⁊ deliberatus
implicite tñ ſiue tacite: qui ſm mẽtẽ.s.Bona.ij.
diſt.xxv.⁊ Petri de tarã.in.ij.di.xxiiij.vr eſſe cũ
ratio ſufficiẽter aduertit de mala cogitatione et
eius periculo:⁊ eam reprimere negligit poſt tps
ſufficiens humane fragilitati ad deliberandũ ex
cõplacẽtia vel ex negligẽtia ſine cõplacẽtia.Di-
cit enĩ ſic.Cõplacẽtiã ſurgẽtẽ in ſenſualitate cir-
ca luxuriam vel aliud qd eſt mortale ex gñe ſuo:
aut ratio ſupior cõſideratione diuini ꝑcepti vel
offenſe dei ſtatim reprimit: ⁊ nõ eſt niſi veniale:
aut nõ ſtatim reprimit:⁊ tũc aut expſſe cõſentit.⁊
ſic e.t mortale:q꞉ vir comedit.i. rõ ſupior conſen
tit aut non expreſſe: ſed negligit reprimere.Aut
ergo manet talis cõplacẽtia poſt ſufficientẽ deli
berationẽ ⁊ animaduerſionẽ periculi ⁊ tunc eſt
mortale. ⁊ mulier comedit.ſ.tacite ⁊ iterꝓtatiue
aut nõ manet:⁊ ſic eſt veniale.hec ex illo:qui per
ſufficientẽ deliberationẽ intelligit tps ſufficiẽs
ad deliberãdũ.poſtq̃ rõ aduertit:q tpe in delibe
rando indiget.Negligẽtia tñ repellẽdi cõplacẽ
tiã cũ diſplicẽtia rõnis de ea ſm.s.Bona. eſt cõ
ſenſus interꝓtatiuus qd nõ eſt pctm̃ mortale ſm
multos magiſtros vt recitat.licet vt dicit ſanum
cõſiliũ ſit vt qs de hoc ſicut de mortali peniteat.
De cõſenſu etiã in delectationẽ.j. delectatio.§.j.
Secũdus aũt.i.ꝯſenſus in factũ aut cogitationẽ
alterius eſt quadruplex.ſ.negligẽtie cũ qs debet
corrigere delinquentẽ:conſilij:cooperationis.et
autoritatis aut palliationis: vel defenſionis: et
primo ac ſcdo cõſentiẽs punit minus q̃ faciẽs.ter- Uerſus.
tio equaliter.qrto plꝰ vñ ver.Cõſequens ſpernit
ſuadet iubet atq꞉ tuetur.Hic minꝰ ille minꝰ luit
hic equaliter.hic plus.De hoc gl. optima in.c.j.
de offi.deleg. ſup verbo pari pena. ⁊ tex.xj.q.iij.
qui cõſentit vbi duo mẽbra ſub vno cõcludũtur.
¶ Primo vo qrit qñ intelligit illa regula iu- 1. qõ
ris in.vj.q tacet cõſentire vr: ⁊ dico ꝙ cõſentire
vr ſm Inno.in.c.in geneſi.de elec.qñ qs tacet in
actu honorabili ſeu cõcupiſcibili.ſed in actu vi-
tuperabili ⁊ preiudiciali ⁊ in quo loq ⁊ ꝯdicere
verecũdũ eſſet plerũq꞉ videt diſſentire.l.filiuſfa-
milias.§.intuitus.⁊ ibi gl.ff.de procu.⁊ eſt gl.in
l.qui patit.ff.mãda.qd limitat gl. in.c.plerunq꞉.
ij.q.vij.Jo.de imo.in.c.veſtra.de loca.⁊ gl.in.c.
diaconus.diſt.xxvij.⁊ in.d.l.qui patit. qñ actus
qui fit in preiudiciũ valet etiã eo contradicente:
ſecus ſi nõ valet niſi prius cõſentiat: q꞉ tũc tacẽs
habetur pro cõſentiẽte.Exẽplũ primi.Uẽdo rem
alienã dño preſente ⁊ tacente ⁊ ſic nõ valet quia
etiã eo abſente vel cõtradicente vendi potuit in
preiudiciũ vendẽtis. vt not.in.l.rem alienam.ff.
de contrahen.emp.ſicut ⁊ legare quis poſſet rem
alienam in preiudicium ſui heredis. vt not.in.c.

fili⁹. de teſt. Exẽplũ ſcdi. Impignorat qs rẽ alienã pñte dño. ⁊ ſic vz. vt no. in. l. cai⁹. ff. de pig. ac. Et de hac diſtinctiõe habes tex. ſingularẽ in l. ſepe. §. cur autẽ is. ff. de re iudi. facit. l. ſi ſeruus cõis. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo. vbi frẽ donante rẽ cõem ſibi ⁊ fratri pñte fratre: ⁊ non ɔ̄dicente tz cõceſſio. facit. c. ɔ̄tinebat. de his q̃ fiũt a pla. vbi ſi plat⁹ ɔ̄tulit bñficiũ pñte. c. ⁊ non ɔ̄dicẽte collatio tz facit qđ no. bal. in. l. ſi tutor. C. in q̃. cau. in integ. reſti. non eſt ne. vbi dicit ꝙ ſi qs ſcit aliquẽ ſe gerere ꝑ ei⁹ ꝓcuratore: tũc ſi cõtradicẽdo põt illud ĩpedire: ſi tacet ɔ̄ſentit: ſec⁹ ſi nõ pt ipedire. Similẽ decaſionẽ ponunt dñi de rota in habentib⁹ cãm cõem: ſi vn⁹ illoꝝ ꝓcuratorẽ conſtituit. vt conſentire videant ſi pñt impedire. Et qđ no. bald. in. l. ij. §. ſi vie. ff. ſol. ma. vbi dicit ꝙ qñ conſenſus reqrit ad habilitandã ꝑſonã non contradictio hr ꝓ conſenſu: vt in. l. q̃ eiũ. §. j. ff. rẽ ra. ha. vbi dicit gl. ꝙ nõ ɔ̄dicere ratihabitioni par eſt. Ex quo arguit Bald. ꝙ ſatiſfactũ eſt ſtatuto florẽtinoꝝ reqrenti conſenſum conſanguineorũ in contractib⁹ ſi conſanguinei ſciũt ⁊ non contradicũt ꝓ quo facit illud ſingulare dictũ Bal. in. l. potuit in vlt. q. C. de iu. deli. vbi vult ꝙ ſi pupillus maior infante vna cũ tutore ingreſſus eſt poſſeſſionẽ: qđ per hoc hereditas eſt legitime cõprehẽſa nec obſtat ꝙ autoritas dz pſtari verbis expreſſis: vt facit. l. j. ad fi. ff. de auto. tut. qz hoc eſt verũ circa act⁹ expreſſos: ſed in tacitis tacite loquimur reb⁹ iſtis et factis iuxta illud: et factis loquimur. arg. in. l. de quibus. ff. de legi. et. l. itez qz. ff. de pac. Facit quod dicit idem bal. in. l. mãdatum. C. man. in. ij. col. quod ſocietas contracta cum patre intelligitur cum filio renouata ſi interueniat patientia tutoris: item aliud dictum in l. poſt mortem. ff. de adop. vbi dicit idem bal. ꝙ ſi filius viuit ſeorſum a patre negotiãdo: vt emãcipatus per. x. annos patre ſciente et patiẽte preſumitur emancipatus. vide infra electio. ij. §. ij.

2 ¶ Secũdo queritur vtrum in actu negatiuo requiritur proteſtatio ne quis videatur cõſentire: et dico ꝙ in actu negatiuo abſtinẽs et tacẽs non habetur pro conſentiente: ⁊ facit quod no. ho. et Inno. in. c. olim. inter. de reſt. ſpo. et quod no. in de. vnica de procur. iuncta gl. in. l. fi. ff. de ꝓcur. Similiter nota quod quando duo proponũtur vni et ſolum negat vnum videtur alterum affirmare. vt in. c. nonne benedicimus. de preſump.

¶ Tertio queritur vtrũ exiſtens in conſilio ⁊ ta
3 cens qñ aliqđ malum tractatur ſit culpabilis: et dico qđ qñ obuiare poteſt ⁊ nõ facit inuoluitur peccato: et de damno tenet: quia qui tenet loqui et tacet: conſentit in eius ꝑiudiciũ. l. de etate. §. q̃ tacuit. ff. de interrog. acti. et. c. ſi poſt preſtitũ. de conſe. lib. vj. Quilibet aũt de vniuerſitate tenetur votũ ſuũ exprimere in ɔ̄cernẽtibus facta cõitatis ex debito officij. ar. in. c. j. de his q̃ fi. a ma. par. c. vbi dicit Inno. ꝙ niſi ɔ̄dicat ſi ibi aliqua male agerent habet ꝓ ɔ̄ſentiẽte quo ad pctm̃ et penã. Qđ quidẽ vniuerſaliter quo ad culpam habeo indubitatum de quolibet potente obuiare pctõ ⁊ nõ obuiat. arg. xxiij. q. v. hoc vt. ſz de pena non credo niſi in his qb⁹ ex officio cõpetit: vt in plato ⁊ habentib⁹ vocẽ in. c. ar. eoꝝ q̃ notant in c. negligere. ij. q. vij. vel niſi quis doloſe taceat ⁊ non ꝓhibeat. ar. eorũ q̃ no. in. c. quãte. de ſen. excõ. Et ſm hãc diſtinctionẽ limitat bart. in. l. vtrũ ff. de parici. vbi vult ꝙ ſolũ teneat obuiare q̃ eſt ſubiectus illi ꝑ qz offendi. ſicut ſeru⁹ fili⁹ ⁊ gl. in l. culpa caret. ff. reg. iur. ⁊ tex. inſti. de publi. iudi. §. alia. q̃ vult ꝙ ɔ̄ci⁹ q̃uis extrane⁹ puniat: qđ intellige qñ tenet ex officio vel qñ doloſe nõ ꝓhibet: vel in crimine leſe maieſtatis. l. quiſq̃s. C. ad. l. iul. ma. Et ita dictũ Inn. limitat ſum. ang. ſed meli⁹ eſt vt ſimplr ⁊ ſine limitatione ſit verũ vt. ſ. pñs in collegio et tacens incurrat penã in damnatis et iniqs ⁊ approbat Panor. in. c. j. de his q̃ fi. a maio. par. c. ⁊ in. c. continebat. de his q̃ fi. a pla. et. c. in cauſis. de dec. et. c. ij. de loca. ⁊ felyx. c. cũ bertol. de re iudi. ⁊. c. cũ oẽs. de cõſti. imo et ipſa ang. excõicatio. vij. caſu. v. et rõ eſt qz qlibet dz hr̃e curam boni cõis. Vide tñ. ſ. electio. ij. §. xij. Ex his ptz q̃ male faciãt religioſi habẽtes vocẽ in. c. ſi humano reſpectu renũciẽt voci ſue qđ eſt tacere quãdo vident ꝙ autoritas prouidẽdi per hoc remanet penes eos qui zelo carent.

¶ Quarto queritur vtrum act⁹ qui expediri de- 4
bet per conſenſum in communi preſtitum valeat ſi conſentiant ſinguli vt ſinguli. non collegialiter: et dicit Pan. ſ. c. cum in eccleſia. de cau. poſ. et proprie. ꝙ non vt in. c. in geneſi. de dec. ⁊. l. ij. C. de decur. nec eſt ſpeciale in electione: q̃uis gl. dicat contrarium in. c. j. de re. eccle. non alie. li. vj. vnde tenendum eſt ꝙ non vz. qđ etiam ſentit poſtmodum ibi Jo. an. in nouel. ⁊ firmat Jo. cal. in. c. cũ omnes. de conſti. et Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. et iur. ſupra ciuitas. §. j.

¶ Quinto querit quid requirat vt ratihabitio 5
confirmet actũ ꝑcedentẽ. et dico ꝙ opz ꝑmo illũ eſſe factum noie meo: vt in regula ratũ. libr. vj. et dr fact⁹ noie meo. qñ mea contẽplatiõe fact⁹ eſt. ſm gl. in. c. cũ qs. de ſen. excom. libr. vj. Secũdo oportet ꝙ habeã ratũ tanq̃ geſtũ noie meo nam poſſum ratũ habere factum et non qualitatẽ ei⁹ ſcilicet quod ſit factum noie meo. l. cum interdicto. C. arb. tu. ⁊ no. in. l. pomponius. ff. de neg. geſt. Et iſta eſt opinio Jaco. de are. approbata in. l. j. §. deieciſſe. ff. de vi et vi ar. et per gloſſ. ſecundũ bar. ibidẽ. in. §. ſed et ſi cũ quis. lz ſm bal. ſit glo. contraria ibidem in. §. quoties. Aduertendum

eſt tñ ꝙ non ſolũ ratihabitio expreſſa ſufficit in maleficiis:ſed etiã tacita:vt puta qꝛ non reuocat p̄ poſtq̃ ſcit ꝙ eſt factũ noīe eiꝰ aut non ꝯdicit:vt lit.non ꝯteſt.c.j.de offi.dele. cũ olim.el.j.C.de in ce.nup.l.cũ ancillis.C.de ſer.l.j. qꝛ tunc eſt ratihabitio p̄ſumpta.ij.q.j.notũ. ſecꝰ aũt eſſet in nõ maleficiis. ¶ Tertio opꝫ ꝙ actꝰ p̄ñtiã non reqret
3 qꝛ q̃ p̄ñtiã reqrũt ratihabitio confirmare nõ pōt inſti.de auto.tut.§ tutor. ¶ Quarto requirit̃ ſm
4 pañ.in.c.j.de conuer.in fi.ꝙ extrema ſint hĩlia ad illũ actũ ꝑpetrandũ.ſ.tp̄s in q̃ actꝰ geſtꝰ eſt et tp̄s ratihabitionis: nã ſi vnũ iſtorũ deficit ratihabitio non ꝓcedit : qꝛ cũ ipſa ſit fictio iuris ꝓcedere nõ pōt ſuꝑ īpoſſibili:de q̃ plene ꝑ Bar.in l.ſi is q̃ p emptore.ff. de vſuca. Exẽplũ q̃dã noīe infantis interfecit:maior factꝰ ratũ habet. Non enim talis ratihabitio retrotrahit̃: qꝛ tunc tp̄is īpoſſibile erat talẽ mãdare. Exẽplũ de alio extremo. Ab aliquo terminũ habebã ad aliqđ agẽdũ: amicus meus noīe meo fecit: ego poſt terminũ ratũ habui. Nõ eñ retrotrahit̃:qꝛ ſicut poſt terminũ non potuiſſem vere facere : ita nec ficte. R̃ñdeo quia vbi certum tp̄s eſt de ſubſtantia:ibi opꝫ obſeruari tẽpus al's actus ipſo iure nullus eſt.ff.de excuſa.tu.l.ſcire opꝫ.§ conſequens.quia recedere a tp̄e eſt recedere a forma. ff. de verbo. obliga.l.qui rome.§ augerius. facit qđ no.Cardi.in cle.qđ circa de elec.vbi dicit fictionem non poſſe id qđ ſm naturã eſt impoſſibile. Exemplũ. inſti.de adop.§ minorẽ.vbi q̃s cũ non pōt adoptare quẽ non antecedit ꝑ tot annos ꝙ eũ generare potuiſſet. Sil'r fingi non poſſet ꝙ viueret hodie q̃.ccc.annis preteritis mortuus eſt. inſtit. de excu.tuto.§ ſꝫ ſi in bello. ¶ Quinto reqrit̃ ſm
5 Inno.in.c.prudẽtiam.de offic.deleg.ꝙ illud qđ q̃s facit valeat vt ſit aliquid:qꝛ qđ nihil eſt ratũ haberi nõ pōt:vñ hec eſt eiꝰ theorica ꝙ vbicũq̃ actus eſt nullus ex defectu ſolennitatis.ꝛ ſuppletio non depẽdet a mea volũtate: nõ poſſum hr̃e ratum qđ noīe meo geſtũ eſt: ſecus vbi ſuppletio ſolẽnitatis dependet a p̄tãte volentis ratificare ſententiã nullã:ſicut in papa q̃ iuris diſpoſitioni non ſubijcit̃ vñ ratificare pōt ſñiam nullã. Vñ ſi q̃s excõicet noīe alteriꝰ nõ valet: lꝫ ille ratum habeat : niſi excõicet ipſe q̃ pōt. Sil'r ſi q̃s iuriſditionẽ faciat noīe iudicis:non pōt ratum haberi:qꝛ q̃ facti ſunt ꝛ ſolẽnitatem requirũt: rata haberi non pñt:vñ cũ ſñia a nõ ſuo iudice lata nulla ſit.de iudi.ꝛ ſi clerici.ꝛ cũ alie ſolẽnitates requirãtur quas ipſemet qui ratum habere vult ſi omitteret nõ teneret qđ facit ratũ hr̃e nõ poteſt ſi ab alio omittãtur. Si vero actus ſit nullus ex defectu cõſenſus bene ratificare poſſum qđ noīe meo geſtũ eſt ꝑ nouũ conſenſum.et ꝓ hoc textus in.c.cum nos. de his q̃ fiũt a prelatis. Imo dicit ſum.ro.in ti.excõicator.§.viij. ꝙ ꝑ nouum cõſenſum ratũ hr̃e poſſum qđ non eſt geſtũ noīe meo: et allegat gl.in.c.cũ ad ſedẽ.de re.ſpo.q̃ hoc dicit q̃dẽ.ſed vt falſum et ꝯ regulã iuris ratum. li.
vj. ¶ Sexto requirit̃ ꝙ poſſit mãdatũ ꝑ aliũ fieri 6
alioquin nõ retrotrahit̃:vt ſi faciat quis adulterium noīe meo:ratũ hr̃e nõ poſſum ſm glo. in.l. j.§ quoties.ff.de vi ꝛ vi ar.ꝛ Cy.in.l.nõ dñs.C. de accuſ.ꝛ in.c.ſciãt cuncti.de ele.lib.vj. qđ limita verũ in aliis q̃ nõ ſunt delicta:ſed quo ad delicta lꝫ nõ ꝓprie cõmittat ſed interpretatiue eadẽ pena punit̃:tanq̃ eiuſdẽ delicti particeps ꝛ mãdator:vt no. Bald.in.l.vnica.§ ne aũt.C. de cadu.tol. ¶ Septimo requirit̃ ꝙ lex nõ requirat niſi delictũ ſimpl'r:qꝛ ſi requireret maleficiũ:ꝛ ꝑ priꝰ
machinationẽ ſeu tractatũ:non ſufficeret ſola ra 7
tihabitio:facit glo.et Jo.and.in.c.j.de conuer. cõiug. Ex quo patet ꝙ lꝫ mulier habeat ratũ homicidiũ viri poſt mortẽ:tamẽ qꝛ requirit̃ machinatio ꝑ prius non impedit̃ matrimoniũ ſequẽs cum occiſore ſm ge.in.c.cũ quis. de ſen. excom. lib.vj.ſecus quando lex requirit ſolum factum.

¶ De materia conſenſus vide infra delegatio.§.j.et ſequentibus.

¶ De conſeruatore.

Conſeruator eſt iudex datꝰ ad defẽdẽdum aliquos ꝯ manifeſtas iniurias iudiciali nõ vtẽs indagine.de off.de leg.ſtatuimꝰ lib.vj.ꝛ ibi de cõſeruatoribꝰ agit̃.c.j.ij.ꝛ vlt.qui reputant̃ iudices delegati a papa ſm archi. Et ibi Jo.an.in glo.c.primi ponit genera tria conſeruatoꝝ:qꝛ aliqui dantur cõtra latrones vel p̄dones.aliqui cõtra infringẽtes priuilegia:ꝛ aliq̃ ꝯtra iniurias et offenſas manifeſtas.ꝛ in nullo dictoꝝ caſuũ habẽt iudicialẽ indaginẽ:id eſt procedere nequeunt per viã iudicij ad inueſtigandã veritatẽ quaſi dubij de iuſticia. vnde habet gl.in verbo indaginẽ.i.cauſe cognitionem ſeu examinationem quia dubia ſunt.

¶ Primo vero querit̃ quis et a quo dari poſſit 1. qđ
conſeruator et dico qđ eſſe poſſunt ep̄i et eorum ſuperiores aut abbates ſeu illi qui in cathedralibus vel collegiatis eccleſiis obtinent dignitates vel perſonatus:alij vero eſſe nõ poſſunt : nec poteſt aliquis eſſe cõſeruator ſui conſeruatoris: nec ſui dñi ſub cuius dñio eſt vel diſtrictu eccleſiaſtico vel tẽporali exceptis conſeruatoribꝰ datis regibus vel reginis.de offi.dele.hac conſtitutione.lib.vj. Dari autem poſſunt huiuſmodi cõſeruatores ſolum per romanum pontificem ſm Jo.an.quod probat.d.c.primum.dum dicit concedimus:et.d.c.fina. vbi ab apoſtolica ſede conceditur:et ſic legatus hoc non poteſt.

¶ Secundo queritur que ſit differentia in- 2

ter ꝯſeruatorē ⁊ delegatū:⁊ dico q̄ ꝭ Joā.an.in gl.d.c.hac ꝯſtitutiōe.ex ipſo textu multas aſſi gnat. ¶ Prima ē q: iudex delegat⁹ pōt eē canoni cus ecc ie cathedralis:ꝯſeruator non. ¶ Secūa q: ei⁹ qui eſt mihi iudex delegat⁹:poſſum eſſe iudex delegatus in alia cauſa ſaluo iure recu ſatiōis:ſed in conſeruatore ſecus:etiam ſi non apponat̄ exceptio. ¶ Tertia q: ſaluo iure recu ſatiōis ſubditū mihi bn̄ poſſum īpetrare dele gatū:ſ; nō ꝯſeruatorē. ¶ Quarta q: delegat⁹ a principe pōt cāz ſibi cōmiſſam in totū vel ī ptē cōmittere.de offi.dele.paſtoralis.ſ; nō ꝯſerua tor:nec tenet̄ Guil.Durā dicēs in ſpeculo:cū tex tus iſte ꝯdicet. ¶ Quinta q: dato ꝙ ſe itromit tat legat⁹ de his q̄ nō ſunt ſue iuriſditiōis non ꝓpterea in illū locū h; pena.d.c.q: nō inuenit̄ exꝓſſum:ſec⁹ de cōſeruatore. ¶ Sexta pōt addi q: ⁊ ſi ꝯſeruator hēret ex priuilegio q̄d poſſet al teri delegare:hoc tn̄ nō pōt niſi hn̄tib⁹ ꝯditio nes ſupradictas:ſ; delegat⁹ ſubdelegare pōt ei cui potuiſſet delegar i. Jn omnibus alijs predi ctis exceptis equiparant̄ conſeruatores alijs iudicibus delegatis ſm eundem Jo.an.in.gl.

3 ¶ Tertio q̄rit̄ circa q̄d poſſit aut nō poſſit con ſeruator ſe ex offō ſuo itromittere:et dico p̄io ꝙ de manifeſtis iniurijs ſolū ⁊ violentijs h; ſe itromittere: ⁊ ꝯn̄r cognoſcere.vt in.d.c.ſtatui mus.⁊ in.c.hac ꝯſtitutiōe.⁊ intellige māifeſti ſ ſ; Jo.an.i.notorijs ⁊ ita patētib⁹ ꝙ nulla pro babili tergiuerſatiōe celari pñt:vt de ꝟ.ſig.ex parte ſi aūt ſe de dubijs itromittāt incurrūt pe nā.de qua infra.§.v.ꝙ intelligo vbi ꝯſtiterit ea eē dubia an ſint facta notorie necne: et an ſint recte facta necne:Et ſi de notorietate cōſtaret: q: tūc reqrit̄ idagio:ſec⁹ ſi a principio dubitet. an res ſit dubia ſiue ſui fori:q: pōt iquirere vt ſciat an ſua ſit iuriſditio vt ſtatim dicā. ¶ Dico ſcdo ꝙ ſi is qui iniuriat⁹ eſt neget offenſaz no toriā.l; negatiōe res videat̄ fieri dubia.C.qui. ad li.pcla.nō l;.l.iu.tñ hoc nō obſtāte ꝯſerua tor hn̄ recipiet ꝓbatiōes:an factū illud ſit no toriū:vt ſic videat an ſua ſit iuriſditio:vt in.c. ſup lr̄is.de reſcriptis.al's offm̄ ei⁹ eēt inutile: q̄d ēt q̄libet iudex pōt.ſ. cognoſcere an ſua ſit iuriſditio.l.ſi q̄s.ff.de iudi.⁊ ſi factū notorium īuenerit pcedet:alioq̄n deſiſtet:q: nō h; ptātē defendēdi iniurā ſimplr̄ ſ; q̄ liſicatā.i.notoriā. ¶ Dico tertio ꝙ conſeruator h; vocare reū:⁊ ſi ꝯfiteat̄ factū bn̄ q̄dē:ſi neget ſup notorio ꝓba tiōes recipiat vt dictū eſt ſi ꝟo ꝯfiteat̄ q̄dez fa ctū l; dicat ſe ſuo iure feciſſe ſm aliq̄s ſe vltra itromittere nō d; ſm alios ꝟo ꝓbationes reci piet ſup offenſa notoria:adꝙ de elec.bone.al's facile eēt ꝯſeruatoris offm̄ deludere:vnde ſi vi deat̄ ei negatio ꝓbabilis nō pcedet al's puniat ſicut notoriū. ¶ Dico quarto.q̄d ſ; Joā.an. de fendere pōt ab iniuria notoria non ſolū illata ſ; ēt īferēda:vt ſi q̄s ſit parat⁹ īferre iniuriā hi ſ q̄rū eſt ꝯſeruator ꝓhibere poterit excōicare ⁊ punire:vt in.c.ſacro.de ſen.excō.in cōmiſſa ꝟo ꝯpellet ad ſatiſfactionē ꝑ diſtrictionez eccleſia ſticā vel ēt brachiū ſeculare īuocādo:q̄d ſ; her. īuocare pōt:vt de off.or.c.j.hec oīa Joā.an.in glo.ſup.c.j.S; adde p̄io ꝙ ſi re⁹ factū ꝯfiteat̄ ſ; neget illud eē notoriuz:pcedet ꝯſeruator ad ſnīaz:q: ꝑ ei⁹ ꝯfeſſionē factū ē notoriū.de co habi.cle.⁊ mu.vt ſa.⁊.c.ſi.⁊ idē ſum.ꝯfeſ.li.ij.t. v.q.clūj. Adde ſcdo ēt ſ; eū Jo.an.q̄d q: ꝯſer uator nō cognoſcit niſi de notorijs nō poterit recuſari ſicut nec appellari ꝑt inotorijs. Adde tertio ꝙ ſi ꝯſeruator citatuz ꝯtumacez excōica uerit:⁊ deinde inuenerit illū iniuriatū fuiſſe ſ; non māifeſte ſ; Jnn.non erit ꝟe excōicatus:q: iuriſditione non h; niſi de manifeſtis : ſcdm alios ꝟo vt Alb.erit excōicat⁹:ſed primū eſt ve rū ſi fuit excommunicat⁹ pro facto:ſcdm vero ſi pro contumacia. Adde quarto qui predicato res et minores ſunt priuilegiati vt eorum con ſeruatores pcedere poſſunt in q̄uacūꝙ cauſa.

¶ Quarto q̄rit̄ q̄ūo pcedere d; ꝯſeruator:⁊ di co p̄io ſ; Jnn.ꝙ l; ꝑncipalr̄ non habeat iudi cialē indaginē:h; tn̄ illā in notorijs q: alia ſi ne q̄b⁹ ē iuriſditio nō poſſet explicari intelligū tur ei eē ꝯmiſſa.ff.de iur.om.iu.l.ij.vn̄ pōt cita re ⁊ punire ꝯtumaces.de of.dele.de cauſis.ff. ſi q̄s ius di.l.j.Et ſi maleficiū ē notoriū alijs ⁊ nō ſibi q̄rat ⁊ coget teſtes.ij.q.j.in ꝑmis.extra de teſt.c.ij.⁊ de teſt.cog.c.j.⁊ ꝑ totū. ¶ Dico ſe cūdo ꝙ q: in notorijs eſt aliq̄s ordo neceſſari⁹ de iureiu.ad noſtrā.op; ſiīr q̄d pcedat ad inq̄ ſitionē q̄n factū eſt notoriū:et neſcit̄ q̄s fecerit ſ; Jnn. ¶ Dico tertio ſm eūdē ꝙ ſi re⁹ q̄ fuerat ꝯdēnat⁹ ⁊ excōicat⁹ infra annū ꝯpareat:⁊ dicat ſe velle ſatiſfacere cognoſcet ꝯſeruator de quā titate dānī ⁊ hmōi. ¶ Dico quarto q̄d pcedere non poteſt ꝯ aliq̄s extra ciuitates vel dioceſes in q̄b⁹ fuerint deputati vel alibi quā in ciuita tib⁹ ſeu locis inſignib⁹ vbi poſſit hr̄i copia pe ritorū:nec poſſent aliquē citare vltra dietam a fine dioceſis ei⁹:vt in d.ca.hac conſtitutione. ¶ Dico quinto q̄d per ſeipſum debet pcedere: nec poſſet committere vices ſuas exceptis ci tationibus ⁊ ſententiarum denunciationibus niſi aliter eis committeret̄ ꝑ literas.quo caſu committere poſſent infra loca in quib⁹ fuerint deputati:et perſonis predictis:vt in.d.ca.hac conſtitutione. ¶ Dico ſexto q̄d per excōicatio nez cogere poteſt brachium ſeculare ſiue pote ſtatē ad ſuffragandum contra predictas iniu rias ſm Her.⁊ ſum. confeſ.cum hoc ſit acceſſo

riſu ad offiſi cõſeruatoris.xxiij.q.v. adminiſtra
tores. ¶ Dico ſeptimo ꝙ circa munera ⁊ expen
ſas aſſeſſoꝝ ⁊ notarioꝝ tenet obſeruare qđ in
delegatis ſtatutũ ē de q̄ vide ſ'ra iudex p̄mo.§.
viij.⁊.ix. ¶ Dico vltimo qđ de off.dele.c.q2 põ
tificali.li.vj.ſtatuit.vt quadã modeſtia ꝯſerua
tor aut iudex ꝯ ep̄os pcedẽs vtat̃ vt.ſ.p̄mo in
greſſus eccl'ie vl' ſacerdotale interdicat̃ offm̃ ſe
cũdo ꝟo ſuſpẽdant̃ ab offõ.tertio aggrauet̃ ec
cl'iaſtica cẽſura ꝯ eos:niſi forte aliter fieri ſua
ſerit nimia cõtumacia ꝓteruitas:q2.ſ.vt dicit
gl.iniurias ⁊ cõtumelioſa ꝟba pferũt ī iudicē
S: tñ iudex nõ ſeruata hac forma ſtatim ſuſpē
dat vel excõicet ep̄m aut eo ſupiorē:ſnĩa tȝ ſm
gl.licet iudex ſit reprehendendus.ij.q.iij.c.ſ.
5 ¶ 5.q̄rit̃ q̄ pena ſit ſi alit̃ quã dicto mõ pcedat̃
⁊ dico qđ q̄cq̄d ꝯ p̄miſſa vl' coꝝ aliq̄d attẽtari
ꝯtigerit:totũ ē irritũ ⁊ mane:vt ſ.d.c.hac cõſti
tutiõe.⁊ cõſeruator ſi de alijs:q̄ȝ de manifeſtis
iniurijs ⁊ violẽtijs ſcienter ſe intromiſerit: ſeu
ad alia q̄ iudicialē idaginē exigũt ſuã extẽderit
ptãtē:eo ip̄o p̄ānũ ē ab offõ ſuſpẽſus:vt ibi: et
ſȝ gl.ēt a bñficio qđ ē officij ſeq̄la:vt.xxxij.diſ.
p̄ter.⁊ idē eſt ſi ignorãtia eēt iuris vl' craſſa vel
affectata ſȝ glo.vt de ſen.⁊ re iud. ignorantia.
imo dicit ſum.ro.ꝙ eſſet excõicat⁹:ſȝ fallit̃ nec
hoc dicit gl.quã allegat:ps tñ q̄ hoc fieri pcu
rat hñ ſnĩam excõicatiõis incurrit vt ibi ptȝ: a
qua abſolui nõ põt:vt ibi dr niſi pri⁹ integralr
ſatiſfecerit de expẽſis ſcȝ legitimis: et propter
cãm iſtã factis.ſm ge.⁊.ij.q.j.in p̄mis. Si autē
alius q̄ȝ is cui⁹ eſt cõſeruator hoc pcuraret: non
incidit in hãc ſnĩam ſm ge.niſi pticiparet cum
pte poſtq̄ȝ excõicata ē:q2 tũc ligaret̃ eadē ſnĩa
participando in crimine crimminoſo. Abſolutio
tñ ab hac ſnĩa ep̄o cõuenit Jo.an.et Archi.et
Mo.q2 conditor canonis non ſibi reſeruauit.
¶ 6.q̄rit̃ quãtũ duret cõſeruatoris offm̃:et di
6 co ꝙ expirat in obitu cõcedẽtis cõſeruatorē q̄
ad negotia nõ cepta vt in.d.c.hac cõſtitutiõe.
ſȝ intellige niſi alit̃ exp̄meret̃ in l'ris:ſȝ q̄ ad ce
pta nõ expirat ſm mẽtē illi⁹ ter.⁊ doctoꝝ:imo
ſm.gl.vt ptȝ ex.c.cũ plures.de offi. dele.li.vj.
q ſi ſunt plures conſeruatores deputati p vno
p̄lato vel monaſterio ſeu eccleſia quo ad nego
tium ceptum per vnũ illorum:pepetuat̃ iuriſdi
tio in alijs non obſtante morte concedentis.

¶ De conſilio ⁊ obligatione ad illud.

Onſilium quantum colligitur ex do
ctrina et mente.s. Tho. ſumitur du
pliciter: primo pro concluſione facta
per diſcurſum rationis circa res agẽ
das aut vitandas. Et ſcdo pro ipſo diſcurſu:et
iſto modo dicit.xij.q.xi:ij.per totum.qđ eſt in
quiſitio coꝝ tñ q̄ ſunt in finē operabilium a
nobis:non minimoꝝ:nec indifferentium. Su
mit̃ etiã tertio p re vel actione ad quã facien
dam aut fugiendã cõſiliũ inducit.⁊ ſic dr.xiiij.
q.j.in.c.quod precipitur.quod conſilium eſt
voluntatis : preceptum vero neceſſitatis. 1.qđ
¶ Primo vero q̄rit̃ vtꝝ teneat̃ q̄s datũ ſibi cõ
ſiliũ ſeq̄ q̄n circa aliq̄d tenet̃ ꝯſiliũ petere:⁊ di
co ꝙ tenet̃ q̄libet ꝯſiliũ petere ſiue q̄rere:vbi a
iure cauet̃ ⁊ tenet̃ expectare tp̄s donec cõſulat
ſapiẽtes:alias nõ valeret ſi fieret qđ mãdat̃ fie
ri cũ cõſilio:tñ cõſiliũ ſeq̄ nõ ē neceſſe:ſȝ bone
ſtũ:niſi addat̃ de cõſilio ⁊ aſſenſu extra de ele.
ne p defectu.vbi de hoc in glo.⁊.c.cũ in veteri
eo.ti ⁊.c.cũ olim.de arbitris. Ubi q̄rit glo.ad
q̄d petit̃ ꝯſiliũ ſi illđ ſeq̄ nõ eſt neceſſe: ⁊ dicit
tale ꝯſiliũ eē vtile:q2 inde moueri p̄lat⁹ ad ali
q̄d põt qđ p ſe forſitan nõ feciſſet: q2 ꝙ a pluri
bus q̄rit̃ facili⁹ inuenit̃.xx.di.de quib⁹.⁊ vt ha
bito cõſilio deliberet:an illud ſeq̄ expediat vñ
dicit Paũ.ī.c.ad noſtrã.de cõſue.eſſe vtile in
facto dubio a pluri⁹ exq̄rere cõſiliũ ſapiẽtib⁹
⁊ inſipiẽtib⁹:q2 plerũq; parũ ſapiẽtes in certa
re hñt intellectũ eleuatũ:⁊ acuti⁹ q̄ſ ſapiente
diſcurrũt:ſicut narrat Joã.an.de fatuo pariſ⁹
qui tabernario cũ paupe cõtendẽte ⁊ extorquē
te pecunias q2 panē comederat ad odorē aſſati
determinauit ꝙ ſolueret̃ ei per ſonũ monete.⁊
de bar.dicꝫ cõſiliũ datur⁹ ſup aliq̄ ar. confere
bat de materia cũ mercatorib⁹. Adde ēt ꝙ ðuȝ
loquũt̃ ſtulti inſurgunt ſapienti plerũq; noui
cõcept⁹ ſubtiles. De hoc tñ ēt.§.ſequẽti dicet̃.
¶ Scdo q̄rit̃ an ex ꝓpria ſignificatiõe vocabu 2
loꝝ ſit verũꝗ aſtrict⁹ ꝯſiliũ petere:illđ ſeq̄ nõ
teneat̃.⁊ dicit ho.ꝙ ſic:q2 ꝯſiliũ ex ꝓprio ſigni
ficato nõ obligat ad hoc:ſȝ ſupple obligat ꝟbũ
aſſenſus vel cõſenſus.q̄q̄ꝫ tñ ſit impropriatio
vrgente ſubiecta materia: qđ q̄n ſit latius de
clarat paũ.in.d.c.cũ olim de mẽte bar.in.l.ſ.§
ſi plures.ff.de exerci. Cũ eñi q̄rit̃ an cõſiliũ ſa
piat ꝯſenſuȝ:dicit ꝙ ſic:p2io ſi īpedimentuȝ eſt
nõ habẽti integrũ iudiciũ rõnis.vt in.l.ī pube
rib⁹.ff.de ſuſpe.tut.vñ ſi ſtatuto cauetur vt pu
pill⁹ certũ q̄d faciat cũ duoꝝ agnatoꝝ cõſilio
ibi capit̃ cõſiliũ p cõſenſu:q2 pupill⁹ non hȝ di
ſcretũ iudiciũ. ¶ Et ſcdo ſi ſit q̄dē īpudẽdũ con
ſiliũ habẽti integrũ iudiciũ rõnis: ſed is q̄ hȝ
impẽdere eſt pticeps eiuſdē officij:⁊ iſte ꝓprie
eſt caſus capl'i venerabili.de offi.dele.ſm vnũ
ītellectũ:vbi dicit̃ ꝙ p̄lat⁹ cui datus eſt coadiu
tor:nihil facere dȝ ſine coadiutoris cõſilio.i.aſ
ſenſu:aliter ſuum offm̃ eſſet ſuperuacuum. Si
aũt non ſit particeps officij:vt conſiliũ ſtat pro
prie et ſatis eſt requirere.vt in.d.c.cum olim.
ſicut ſi ſtatuto cauetur vt mulier teſtari non
poſſit ſine conſilio duoꝝ conſanguinoꝝ:ſatis

eſt conſiliũ req̀rere cũ facultas teſtãdi ſoli mu
lieri cõpetat. Et hoc tenendũ eſt: nec diſtinguẽ
dũ an dicanẽ de cõſilio vel cũ cõſilio. vt voluit
Cy. i. l. id qḋ. C. de epi. ꝛ cle. vt. ſ. teneaẽ q̇s ſeq̇
vbi dr̃ de ↄſilio: nõ aũt vbi dr̃ cũ cõſilio: q2 hãc
differẽtiã nõ approbat Jo. an. in regula null⁹
in mercu. nec bar. vbi ſupra ſec⁹ ſ Jo. an. ibi ſi
dicaẽ iuxta vel ſm cõſiliũ talis. q2 tũc teneẽ q̇s
illud ſeq̇. ¶ Adde pdicti̇ qḋ no. bar. i. l. ſi cũ do
tẽ. § eo aũt. ff. ſo. ma. ꝙ ſi conſanguinei req̇ſiti
nolũt cõſentire ad iudicis officiũ ptinet exami
nare cãm ↄdictionis ꝛ ſi q̇dẽ eſt iuſta bene: alr̃s
iudex pmittet mulieri ↄhere aut teſtari. vt in
d. § eo aũt. ¶ Adde etiã ſm aliq̇s ꝙ teneẽ ſequi
tertio qñ petẽdũ eſt ab eo a cui⁹ ptãte depẽdet
principalr̃ act⁹: vt ꝙ cleric⁹ nõ conueniaẽ corã
alio epõ ſine cõſilio pprij: ꝛ iſte eſt caſus in. c.
ſ. de foro cõ. cum gl. ſi vero nõ dependet actus
ab eo. ſed vna cũ alijs dz intereſſe etiã ſequi te
neẽ ſi per alia iura dz ſequi. ꝛ ita pcedit glo. in
c. ij. de cor. vitia. ſm intellectũ Hoſt. quod etiã
ptz in. c. ſtudet. di. l. ꝙ requirit conſiliũ aliorũ
epõrũ in depoſitione ſacerdotis ꝛ intelligitur
qḋ ſequaẽ ppter. c. ſi aũt pſ byteri. xv. q. vij. nõ
aũt ſi nõ apparet p alia iura niſi ſit ibi partici
patio officij vt dictũ eſt. Et idẽ eſt ſi petendum
eſt ab habente ius ſicut ſi mandaẽ puideri ali
cui de eccleſia reqſito conſilio patroni q2 dz il
lud ſequi cũ habeat ius in tali puiſione. Dictũ
eſt Jo. an. in. c. dilectus. de off. lega. ꝛ in. c. ſ. de
cap mo. ¶ Ex q̇rto teneẽ ſeq̇ ſi hoc hz materia
etiã ſi petaẽ a non habente ius: puta ſi conſula
tur alicui ne ordineẽ propter irregularitatẽ et
ita procedit tex. in. c. ad aures. de eta. et quali.
et ita eum intelligit Joã. and. in. d. re. nullus.
3 ¶ Tertio q̄riẽ vtrũ is q̇ aliquid agere tenetur
cũ alicui⁹ ↄſilio pcedere poſſit ad act⁹ ↄſumma
tionẽ: ſi ille eſt mortu⁹ vel abſens: vel cõſulere
non vult: ꝛ dico vt ex ge. colligiẽ in. c. ſ. ne ſede
va. lib. vj. ꝛ panor. in. c. ex parte. de cõſti. ꝙ aut
cõſiliũ dz peti ex ſtatuto vel cõſuetudine: ꝛ tũc
pcedere põt i triplici illo caſu qñ piculoſũ eſt
expectare: ſi vo peti dz ex mãdato alicui⁹ dicit
ge. ibi qḋ pcedere nõ põt ſz dz ad mãdantẽ re
ferri. Quod limita ſcḋm vin. ꝛ cõpoſte. niſi cõ
miſſio fcã fuiſſet ſub noĩe dignitatis: q2 expe
ctabiẽ ſucceſſor ſi ille eſt mortuus. ar. c. qm̃ ab
bas. de offi. dele. ſi aũt facta eſt expreſſo nomi
ne pprio mãdatũ expirat ex quo forma ſeruari
nõ potuit: ſz expectari dz ſcḋa iuſſio. ar. in. c. cũ
dilecta. de reſcriptis. Limita etiã ſm Panor.
niſi imineat periculũ ex dilatiõe. l. ſi lõgi⁹. § ſi
fili⁹. ff. de iudi. ꝛ in. l. ſi cũ dotẽ. § ſed ſi latitat.
ff. ſolu. matrimo. qḋ ſentit Bar. i. l. ſ. § ſi plures
ff. de exer. Ratio ſm eũ q2 mandatũ ſm iura dz
intelligi. arg. c. ex literis. de conſtitu. et. c. ij. de
reſcript. de mente autem iuris eſt quod habea
tur ſi haberi poteſt: et ſi nõ poteſt haberi pro
cedatur ad conſummationem actus ſi pericu
lum ſit in mora. vt in. d. c. ſ.
¶ Quarto q̄riẽ an valeat act⁹ geſt⁹ qñ petẽdũ 4
fuerat conſiliũ: ꝛ poterat peti ꝛ nõ eſt petitũ et
dicit Pañ. in. c. ex pte de ↄſti. ꝙ ſi mãdator ex
forma mãdati voluit reqri cõſiliũ: nõ tz actus
niſi requiraẽ. vt in. c. cum i veteri. de electio. ſi
vo eſt ex diſpoſitiõe legis: tũc ſi lex a pncipio
cũ dedit ptãtẽ mãdauit cõſiliũ requiri: ſilr̃ nõ
vz ex defectu poteſtatis: q2 habuit illã modifi
catã: ꝛ qualificatã: ꝛ ſic intelligerẽ. c. nouit. de
his q̄ fi. a pla. ita ꝙ ſine clauſula decreti actus
eſt nullus: aut habẽti pri⁹ poteſtatẽ mandauit
ſupior vt pcedat cũ cõſilio: ꝛ tũc tz. lz ſit puniẽ
dus. arg. c. dilect⁹. el. ij. de pbẽ. vide gl. ſingula
rẽ i cle. ſ. de iure pa. ꝙ ſi mãdaẽ alr̃s habẽti ptã
tẽ vt aliq̇d faciat ſub certa forma. tenet actus:
lz forma nõ ſerueẽ p. d. c. dilect⁹. Sed eſt alius
tex. ſm Pañ. de cõceſſio. pben. li. vj. in. c. ſi ca
pitulo. vbi dr̃ ꝙ ſi mandaẽ canonicis alr̃s pote
ſtatẽ habẽtib⁹ vt conferãt certũ bñficiũ: dato
executore vt illis negligentib⁹ exequaẽ p ſolã
lrarũ pſentationẽ afficiunẽ manus canonico
rũ: ꝛ puiſio alteri facta nõ valet: q2 ex quo ſupe
rior trãſfudit poteſtatẽ in executorẽ defectu il
lorũ quibus mãdauit: adimit illis poteſtatẽ in
caſu cõtumacie. Notat etiã idẽ in. c. cũ in vete
ri. de elect. ꝙ ſi is qui tenebatur petere conſi
liũ arctauit ſe ad extremitatem act⁹ ſine cõſilio
geſtus nõ valet: lz ppter extremitatẽ tpis non
potuerit habere cõſiliũ: q2 ſibi eſt imputandũ
ſec⁹ ſi debito tpe petiuit: ꝛ debito tpe expecta
uit reſponſum: q2 tũc ſi conſiliarij plus debito
differũt vel nolũt dare conſiliũ: pcedi põt ad
actũ cõſilio eorũ nõ expectato. vt in. d. c. notaẽ.
¶ Quinto queriẽ vtrũ in caſib⁹ in quib⁹ dz pe 5
ti conſiliũ: ſufficiat illud petere poſt actũ: et di
cit Pañ. in. d. c. cũ in veteri. ꝙ nõ: ſed poſtulari
dz in ipõ tractatu act⁹: et facit ad materiã epõ
rũ q̇ teneñẽ negocia eccleſie regulariter pmo
uere: cũ cõſilio capituli: q2 dz cõſiliũ in actu re
quiri et nõ poſt: nec teneñẽ canonici pcipitare
ſentẽtiã ſed petere poſſent tẽpus ad deliberan
dũ ↄgruũ. Et idẽ dic de iudice q̇ ex forma ſtatu
ti teneređ reqrere cõſiliũ ſapiẽtis: q2 nõ ſatiſfa
cit ſtatuto ſi prius in iam ſcribit ꝛ poſtea conſi
lium petit vel ſi nõ vult expectare cõſultorem
tempore debito. ad qḋ facit. c. licet de regula.
vbi non licet accipere licentiam ex poſt facto.
¶ Sexto q̄riẽ vtrũ obligatus ad ſequẽdũ con 6
ſilium debeat ſequi cõſiliũ malũ. ꝛ dicit Pañ.
poſt Hoſt. ꝙ nõ q2 conſiliũ importat ꝙ ſit in

ſtū:vt in.l.titiū ⁊ meuium.ff.de admi.tu.et not. bar.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exer.nec excuſatur faciēs actū cū malo cōſilio ſm eundē pañ. de mente cōpoſtel.q2 cōſiliū nō obligat:⁊ idē bar. ⁊ ſm eundē boſt.poſſet ɔ̄riā pferre ſniam:qd pañ. dicit verū de eq̄tate:ſec⁹ de rigore iuris: ſed dictū eius limita:niſi periculum eſſet differre: q2 tunc dare poſſet etiam de rigore iuris vt dictum eſt.

7 ¶ Septio q̄rit̄ vtrū teneat̄ q̄s ex cōſilio dato: et dico ꝙ aut dedit delinquēti:aut ɔ̄henti. Si dedit delinquēti:dico ꝙ indifferēter inuoluit̄ q̄ ad culpā ſiue peťm:ſed q̄ ad penā ſiue reſtōnē diſtinguo. Nā aut talis erat factur⁹ etiā ſine ɔ̄ſilio: et tūc ſi dedit conſiliū ⁊ opē tenet̄ inſtit.de ob.q̄ ex delic.naſc.§.at vbi ope.ff.de fur.l.ſi q̄s vxori.§.j.etiā ſi cōſiliū nō adhibuit pncipaľr ſed ſecūdario.ff.de fur.l.ſi pignore.inſtitu.de fur.§.ope.vt puta accōmodauit ſcalā ad aſcēdendū vel hmōi ſi ṽo dedit q̄dē cōſiliū alr̄s facturo ſed ſine ope: nō tenet̄.d.§.at vbi ope.non obſtante.l.j.§.ſi q̄s ff.de ſer.cor.q2 eſt caſus ſpālis:in quo dz augeri malitia ſerui laudando:vel pōt dici ꝙ ibi nō ſolum ille cōſuluit:ſed etiā laudando incitauit:qd mai⁹ eſt:p q̄ facit qd no.in.l.ſepe.§.fi.ff.de verb.ſig. Aut nō erat factur⁹:⁊ tunc tenet̄.l.ſi remunerādi grā.§.plane.ff.māda.ſz nō ei cui dedit cōſiliū.ſm gl.in regula null⁹ ex cōſilio.de reg.iur.li.vj.ſed ei ɔ̄ quē: ⁊ eius maleficij noīe puta ſi fecit homicidium homicida eſt imo in cōſcia tenet̄ ei cui malū cōſuluit quantū pōt ɔ̄ſulere bonū vt eū reducat:a r.vj.q.ſ.j.deteriores. ¶ Si vero dedit ɔ̄ſiliū ɔ̄hendi diſtinguo. Nā aut cōſiliū eſt fraudulētū:⁊ tūc tenet̄ indiſtincte.ff.de dolo.l.qd ſi cū ſcires.vbi ille q̄ doloſe ⁊ ſui lucri cā cōſuluit mutuare debitori non idoneo: tenet̄ actione de dolo ei cui dedit ɔ̄ſiliū:⁊ ad idē.ff.p ſo.l.ij. Aut nō eſt fraudulentū:⁊ tunc nō tenet̄.vt in.d.regula null⁹ ex conſilio.ff.de dolo.l.elegāter. Et hoc verū eſt ſi eſt ſimplex ɔ̄ſiliū:q2 ſi eēt mandatū q̄uis nō fraudulentū:ſi eſt deſignata certa pſona: puta mādat q̄s tibi vt titio pecuniā tradas: tenet̄ indiſtincte:ēt ſi alr̄s erat factur⁹.ff.māda.l.ij.§.tua ⁊ aliēa.⁊.ff.d̄ ne.ge.l.iij.§.fi. Si aūt nō eēt deſignata certa perſona: tūc tenet̄ ſi alr̄s nō erat factur⁹.ff.man.l.ſi remunerandi gratia.§.plane.

8 ¶ Octauo queritur quid de ponentibus in cōſilio aliquid quo proximi damnificentur iniuſte: vel qd fiant iniqua ſtatuta:⁊ dicit dir.ꝙ tenent̄ ad reſtitutionē inſolidum vltra mortale: quando ſine eorum propoſitione factum non fuiſſet.

9 ¶ Nono q̄rit̄ q̄d ſi papa mandet collegio vt eligāt p̄latū cū aliquorū cōſilio:ex q̄b⁹ vnū volunt eligere:an req̄rendū ſit ei⁹ ɔ̄ſiliū.⁊ dicit gl.in.d.c.cū in veteri.ꝙ nō eſt neceſſe:q2 cōſentiēdo poſtea electioni ſatis videbit̄ pſtare cōſiliū:⁊ ſi ante electionē cōſentiret caſſanda eſſet ppter vitium ambitiōis.de elec.poſt petitā.ſz Jo.an.dicit hoc eſſe pbabile:ſz tuti⁹ eē req̄rere etiā hui⁹ conſiliū vt mādati forme ſatiſfiat q2 ei⁹ cōſilio forte eligēt meliorē. Sufficit autē ſi cōſiliū petat̄ in gñe. ſcz de q̄ vos ɔ̄ſulitis ⁊c.ſi ṽo petat̄ in ſpē de pſona ſua ſm gof. dz rñdere alioꝝ iudicio relinq̄ ſz ſm ho.hec eſſet ambitioſum:vn̄ pōt cū bona conſcia dicere:nō eligatis me:q2 nō ſum dign⁹:⁊ ſic pōt eligi: et ſi eligat̄ poterit cōſentire.ꝙ aūt debeat iſti⁹ cōſiliū req̄ri ſaltē in gñe cōiter tenet̄ p doctores.vt dicit pañ.i.d.c.cū in veteri: Si vero papa mādaſſet de ɔ̄ſilio ⁊ aſſenſu:an poſſent eligere vnū illoꝝ hoſt.dicit ꝙ ſic:q2 ſatis ē ꝙ ex tribus electis duo cōſentiāt mō terti⁹ nō contēnat̄ vt pz in arbitris ⁊ iudicib⁹ ſimplr̄ electis in q̄b⁹ vz ſnia maioris ptis:vt in.l.duo ex trib⁹.ff.de re iud. Et no.ſingulariter hoc dictū:ꝙ vbi eligunt̄ ſimplr̄ pſes ad ɔ̄ſulēdū vel cōſentiēdū vel aliqd offm̄ ēt extra iudiciū exercendū valet q̄cq̄d facit maior ps mō nō ɔ̄tēnat̄ minor ſz pañ.i.d.c.cū in veteri. Si autē mādet papa eligi p̄latū cū cōſilio et aſſenſu cōcordi illoꝝ triū:null⁹ coꝝ poſſet eligi ſz ho.⁊ pañ.vbi.ſ.q2 null⁹ ɔ̄ſentire pt i ſeipz et idē eēt ſi mādaſſet cū cōſilio ⁊ aſſenſu tertij:q2 oporteret eū ante electionē conſentire:⁊ notaret̄ ambitiōis:vt in.d.c.poſt petitā. ¶ Ex his pz ꝙ ſi ſtatuto cauet̄ ne mulier alienet ſine ɔ̄ſenſu duoꝝ agnatoꝝ:ſi alienet vni de cōſenſu alteri⁹ tz alienatio ⁊ ſtatuto ſatiſfactū eſt:q2 is qui emit alienatiōi vr̄ cōſentire. Et idē ſi cauet̄ ſtatuto ne filius litiget ſine conſenſu pr̄is:⁊ pr̄ litigat cū eo. Cōr rela riū.

c Onſpiratio ſupra coniuratio.
c Onſtellatio.j.ſuperſtitio.§.vj.

¶ De conſtitutione.

Conſtitutio infra lex. diffuſe declarat̄ q2 ē idē legi dicta a cō.⁊ ſtatuo.q2 vt dicit pañ.i rub.eo.ti.pprie ɔ̄ſtō fit a pncipe cū ſuis ɔ̄ſularib⁹. Large aūt a collegio i q̄ multi ſimul aliq̄d ſtatuūt:⁊ de ei⁹ nā eſt ꝙ ſit ppetua niſi reuocet̄ ſm archie. incē. c.lxxxiij. Unde differt ab ordinatiōib⁹ q̄s faciūt collegia nō hn̄tia autoritatē ɔ̄ſtituēdi q̄ nō ſunt ppetue. Un̄ dicit idē archie.in.iij.pte.tit.xxiiij.c.ij.§.iiij.ꝙ i capl̄is gñalib⁹ ⁊ puincialib⁹ fiūt ordinatiōes ſeruāde q̄ dicūt̄ acta q̄ obligāt ad ſeruandū vſq3 ad ſeq̄ns capl̄m poſtq̄ȝ fuerint p mulgate.hec ille.⁊ dato ꝙ ſint ppetue vt aliq̄ dicūt qd tn̄ ē falſuȝ ſi obligāt poſtq̄ȝ nō practicant̄ i obſeruando:⁊ a fortiori qñ nō ſunt in memoria q2 abrogari pñt multo forti⁹ q̄ȝ ɔ̄ſtōnes. Et ſi ita eſt de actis capl̄orū gñaliū multo forti⁹ hoc ē verū de oīb⁹ ordinatiōib⁹ factis collegialiter i ordine p̄dicto: alioquin nō differrēt a cōſtitutiōib⁹. Si quid tn̄ aliquis p̄latus ſingulariter ſine col- acta

legio ordinaret duraret durante eius prelatiõe ꝑciſe: niſi eẽt gr̃a facta autoritate pape: vel autoritate p̃dc̃a ſine ꝑiudicio ſucceſſoris. de quo infra gr̃a.§.ii. ⁊ infra īdulgẽtia.§.v.parti.xii.

¶De conſuetudine ⁊ more.

Conſuetudo ⁊ mos vt plenius ītelligat̃ ſciẽdũ q̃ mos ſ꞉ Iſido.l.v.ethi.ẽ longa ꝯſuetudo de moribus tm̃modo tracta. Et ſm̃ archi. in roſ. mos aliquãdo ẽ nomẽ q̃litatis.i.habit⁹ mẽtis: aliq̃n ṽo eſt nomen iuris. Et ſ꞉.s. Tho.in.ii.di.xxiii. mos primo ſignificat cõſuetudinẽ.i. frequẽtiã actuũ q̃ ſunt in nr̃a ptãte: ⁊ ſc̃do īclinationẽ appetit⁹: q̃ aliq̃n eſt a nã. vñ ⁊ beſtiaꝝ dicunt̃ mores aliq̃n a ꝯſuetudīe: aliq̃n ab īfuſiõe. Et ſm̃ archi. mos tripl̃r ſumit̃. p̃io p oĩ lege q̃ſi gen⁹. ſc̃do p actu freq̃ntato ꝑcipue ſm̃ rõnẽ. tertio p iure humano nõ ſcripto. Ex q̃b⁹ oĩb⁹ elicio q̃ mos ſumit̃ multipl̃r. p̃io p actu volũtatis elicito vel imperato: ⁊ ſic de morib⁹. Iſido. dicit trahi cõſuetudīnẽ. ſc̃do p habitu cauſato a talib⁹ actibus: et ſic ẽ nomẽ q̃litatis: ſ꞉ archi. ⁊ ẽt ꝯſuetudo vni⁹ hoĩs⁹ tracta de morib⁹. tertio p ipſa frequentatiõe actuũ q̃ aliq̃n ẽ ſine habitu cauſatoꝛ: vt cũ idẽ pp̃ls ſ꞉ nõ ĩdẽ hoĩes frequẽter idẽ faciũt: puta oblationẽ regi nouiter aduenienti: et iſto mõ eſt nomẽ iuris ſm̃ archi. ⁊ cõſuetudo longa tracta de morib⁹ ſ꞉ Iſid. nõ q̃dẽ cõſuetudo vni⁹ hoĩs ſ꞉ vni⁹ collegii. quarto pro oĩ iure. Primo igit̃ mõ nõ eſt ꝯſuetudo ſ꞉ ei⁹ cã. ſc̃do mõ eſt cõſuetudo facta in vno hoĩe. tertio mõ eſt cõſuetudo multitudinis. Et de hoc more ⁊ de hac ꝯſuetudīe: vt ſunt noĩa iuris nũc loquimur: nõ ƀ cõſuetudīe vni⁹ hoĩs q̃ aliq̃n ẽ ius ꝑuatũ: ⁊ nõ publica ſicut iſta: vt.l. de q̃b⁹. ⁊.l. cũ de cõſu.ff. de leg. Igit̃ ꝯſuetudo ẽ ius q̃dd̃ã.ſ. nõ ſcriptũ: morib⁹.i. aſſiduis actib⁹ cõſtitutũ: q̃ p lege ſuſcipit̃ cũ deficit lex.di.j.ꝯſuetudo. q̃ aũt ī ſcriptis redactũ ẽ vocat̃ lex aut conſtitutio vel hm̃õi.

1.q. ¶Primo ṽo q̃rit̃ q̃ cõſuetudo ſit rõnabilis: ⁊ dico q̃ cõſuetudo rõnabilis ſm̃ cõioꝛẽ opinionẽ Inn. archi. ⁊ canoniſtaꝝ ẽ quã nõ ĩprobãt iura ſ꞉ ſubſtinẽt. irrõnabilis ṽo q̃ nl̃lo iure ſuſtinet̃. Verũtñ q̃ nõ ſufficiẽter deſcribit̃: nec eſt regula vl̃is vt p꞉ intuẽti. iõ dicit Ho. iudicis arbitrio relinquẽdũ q̃ cõſuetudo ſit rõnabilis et q̃ nõ. S꞉ neq꞉ hoc vr̃ bñ dictũ: q̃ ſi duoꝝ iudicũ eſſet ꝯtrariũ arbitriũ vel iudiciũ de rõnabilitate cõſuetudinis aduerſantis legi: poſſent de eadẽ cã ꝯtrias ferre ſn̄ias: vn⁹ ſ꞉ legẽ: ali⁹ ſ꞉ ꝯtrã legi ꝯſuetudinẽ. Vñ dicit do. An. in.c.fi. ƀ cõſu ⁊ refert Ge. in.c.l꞉. de cõſt. li.vi. q̃ ꝯſuetudo intm̃ eſt rõnabilis inq̃ntũ ꝑticipat de fine iuris: q̃ in canonico eſt felicitas aĩe in ciuili, bonũ publicũ: vt no.gl. de iuiur. cũ cõtingat. vñ cõueniret q̃ religioni diſcipline ⁊ ſaluti. Et ſi ꝑdictis eſt ꝯtria puta q̃ nutrit de ſe eſt irrõnabilis: ⁊ ſeruari nõ põt ſine pctõ.di.viii.q̃ ꝯ ẽt ſi ꝯueniret iuri ciuili: q̃ bonũ aĩe ꝑpõderat bono tp̃ali ſicut ꝯſuetudo mutuãdi ſub vſuris q̃ pro bono publico ꝑmittebant. Vñ dicit Pa. in.d.c.fi. q̃ ꝯſuetudo d꞉ rõnabilis: q̃n aliq̃ bono ſine inſtituit̃: l꞉ ſit ꝯ ius q̃ eſt rõnabile ſicut rõnabile ẽ q̃ eps eccl̃ie negotia ꝑtractet cũ capl̃i ꝯſilio c. nouit. ⁊ c. quãto. de his q̃ fi.a p̃la. q̃ firmi⁹ eſt iudiciũ plurimoꝝ. c. prudẽtiã. de offi. dele. ⁊ di.xx. de q̃b⁹. ⁊ tñ ꝯſuetudo põt ītroducere ꝯtriũ: vt in.c. nõ eſt. de ꝯſue. li.vi. q̃ tñ erit rõnabilis alia rõne.ſ. vt negotia citi⁹ expediãt̃. Et hec oĩa ſunt bñ dicta ſed īſufficiẽter: q̃ ſi ꝯſuetudinis finis eẽt bon⁹ ⁊ hr̃et alias circũſtãtias malas: nõ eẽt rõnabilis ſicut nec lex vt dicet̃ infra lex: q̃ ⁊ ipſa ꝯſuetudo eſt lex. Vñ dico q̃ eo caſu eſt rõnabilis ꝯſuetudo: q̃ rõnabilis eẽt lex ſi cõderet̃ nouiter mutata lege p̃ori: ſi q̃ erat vel non mutata ſi non erat ita q̃ ꝯſuetudo hñs cõditiones legis bñ poſite eſt bñ ⁊ rõnabiliter ītroducta. Pro cui⁹ notitia ⁊ fundamẽto dicẽdoꝝ no. q̃.s. Tho. xii.q.xcvii.ar.iii. virtual̃r ſic h꞉. Lex ꝑcedit a rõnabili voluntate legiſlatoris.i. dei q̃ntũ ad legẽ naturalẽ ⁊ diuinã: vl̃ hoĩs q̃ntũ ad humanã. Sicut aũt ṽbo ita ⁊ facto manifeſtat̃ rationabilis volũtas in agẽdis: q̃ hoc q̃ſq꞉ vr̃ eligere vt bonũ q̃ ope ĩplet: vñ ſicut ṽbo humano ita ⁊ actib⁹ maxĩe multiplicatis q̃ cõſuetudinẽ faciũt mutari põt lex hũana et exponi. ⁊ aliquid cauſari q̃ legis virtutẽ obtineat inquantũ.ſ. p exterioꝛes actus multiplicatos interioꝛ volũtatis mot⁹ et cõceptus rõnis efficaciſſime declarat̃: q̃ q̃ multotiẽs fit: videt̃ ex deliberato rõnis iudicio ꝓuenire: et ſm̃ hoc cõſuetudo habet vim legis. ⁊ eã abolet ac interpretatur.

¶Sc̃do q̃rit̃ q̃ ſit conſuetudo ꝑſcripta. ⁊ dicit Ho. q̃ ſ꞉ canoniſtas ẽ illa q̃ eſt.xl. anno. de ec. cumana. ƀ cẽſ. oli꞉. de ꝑ crip. auditis. q̃ intelligẽdũ ẽ in ꝑſcriptiõe rei vl̃ iuri eccl̃iaſtici vt p꞉ in iurib⁹ allegatis: ſm̃ leges aũt diuerſitas ẽ: q̃ dicũt aliq̃ tm̃ expectãdũ eẽ tp̃s q̃ in ꝯtriũ memoria nõ exiſtat: alii aũt veri⁹ q̃ ſufficit tp̃s.x. ãno. inter p̃ñtes ⁊.xx. inter abſentes: q̃ clare p꞉ c. de ꝑſcri. lõ. tẽ. q̃ longũ tp̃s q̃ inducit̃ ꝑſcriptio d꞉.x. annoꝛum inter p̃ñtes ⁊.xx. inter abſentes. 2

¶Tertio queritur quis poſſit facere vel inducere conſuetudinem de qua loquimur.i. habentem vi꞉ legis. ⁊ dicit.s. Thom. vbi.ſ. ad tertiũ. Multitudo in qua conſuetudo introducitur ſi libera ſit que poſſit ſibi facere leges plus eſt conſenſus totius multitudinis ad aliquid obſeruandũ: quam conſuetudo manifeſtari q̃ autoritas principis qui non habet ptãtẽ condeu- 3

di legē.niſi inquātū gerit pſonā multitudinis vñ ſingule pſone nō pñt ꝯdere legē:tñ tot⁹ populꝰ ꝯdere pt.Si vero multitudo non habeat liberā ptātē ꝯdēdi legē:vel legē a ſupiori ptāte poſitā remouēdi:ipſa ꝯſuetudo i tali multitudine pualēs obtiet vim legis iquātū p eos tolerat ad qs ptinet mltitudini legē iponere:ex hoc eñi ipſo videnī approbare qđ ꝯſuetudo induxit.hec ille.Cōſuetudinē ergo facere pt mltitudo libera ad ꝯdēdū legē:⁊ nō libera ex tolerātia ei⁹ q ꝯdere pōt.Ad q̄ eñi remouet gen⁹.i.ptās condendi legē:⁊ſpecies remouetur id eſt ptās iducēdi ꝯſuetudinē.l.fili⁹.ff.đ dona.⁊.l.iuriſgentium.ff.de pac.in glo.conſuetudo eñi eſt ſpecies iuris iuſti.de iur.natu.§.conſtat.

4 ¶Quarto q̄rit qliter iducat.i.q requirant ad iducēdā vel faciēdā ꝯſuetudinē de q loqmur q ſcʒ hʒ vim legis:⁊ dico ꝙ ſʒ ſum.ro.gl.in.c.fi.de ꝯſue.enumerat multa:⁊ tñ i fine vr exigere duo ſolū.primo.ſ.ꝙ ſit rōnabilis.⁊ ſcđo qđ ſit pſcripta.i.obtēta p curſuʒ tpis ad pſcriptionē reqſiti:ſʒ gl.male adducit:q2 nō loquit de iductiōe ꝯſuetudinis ſʒ de vtute ei⁹ abrogādi legē ad ꝙ plꝰ reqrit q̄ ad hr̄e vim legis:vt patebit ſtatim hic i ſcđo reqſito.⁊ ifra.§.vſ.¶Vñ dico reqri pmo ꝙ ſit rōnabilis:q2 de ſubſtātia legi eſt qđ ſit rōnabilis.diſt iiij.erit aũt.vñ ꝯſuetudo rōne carēs nūquā hʒ vim legis.¶Scđo reqrit tps debitū de q lʒ ſint varie opiniōes.pañ.tñ in.c.fi.de ꝯſue.dicit illud ſibi videri qđ iuri ciuili reqrit tps.x.annoꝝ:q2 ad itroducēdā cōſuetudinē iura reqrūt lōgū tp⁹.C.q ſit lō.ꝯſu.in rubro ⁊ in nigro.⁊ ar.in.l.ij.C.de ſerui.lōgū aũt tps eſt.x.annoꝝ.C.de pſcri.lō.tēp.p totū ⁊ in gl.d.rubrice.C.q ſit lō.ꝯſue ⁊ hoc tʒ Bar.in l.de qb⁹.ff.de le.⁊ci.i.d.l.ij.iure vero canonico ſi ꝯſuetudo ē pter ius ſufficit tps.x.annoꝝ.facit gl.in.c.fi.de ꝯſue.li.vſ.⁊ in.c.ꝯſuetudo.ij.diſ.qđ limita ſm Inno.in.c.cū dilect⁹.de ꝯſue.niſi detraherent iuri alicuiꝰ eccl'ie particularis:q2 reqrit tps debitū ad pſcriptionē:imo idem dicit Pañ.in.d.c.fi.de eccl'ia vl'i ꝯ Ino.q2 nō minus dʒ eē fauorabile totū corpꝰ eccl'ie q̄ membrū:ſi vero eſt ꝯ ius reqrit tps.xl.annoꝝ q2 opʒ eā eē pſcriptā:vt in.d.c.fi.⁊ in.c.iij.de ꝯſue.li.vſ.ꝙ ſʒ dñʒ Ant.limita niſi papa ſciret:q2 ſufficeret tps.x.annorū:Si vero ꝯſuetudo ſit ꝯ ea q ſeruata ſunt principi in ſignū ſpālis priuilegij tā iure ciuili q̄ canonico reqrit tps de cui⁹ initio memoria nō ſit:vt eſt text.in.c.ſup qbuſdā.de vb.ſig.¶Tertio reqrit ꝙ mores ⁊ act⁹ hoiʒ per qs ſolū introducit:vt i.d.l.de qb⁹.ſint tot ⁊ ita notorij ſʒ cōiorē opinionē:vt dicit Pañ.vbi ſupra ꝙ vz.tſſi trāſierint in notitiā ppl'i:⁊ ꝙ ſint tales:vt eiuſdē ppl'i arguāt ꝯſenſum:vt in.d.l.de qb⁹.q2 tacit⁹ ppl'i ꝯſenſus eſt q cōſuetudinē facit.vñ vbi ille ex ꝯiecturis hr̄ non curat de actuū frequētia magna.Quot aũt requirant.Pañ.vbi ſupra dicit ꝙ ſm Bar.in.d.l.de qb⁹.non ſufficit vn⁹ quātūcūꝙ notoriꝰ:q2 ꝯſuetudo iducit ex freqntia actuū:q ceſſat vbi eſt vnic⁹:tū q2 eſt ꝯ ſubſtātia.⁊ ſignificationeʒ vocabuli cū dicat ꝯſuetudo quaſi cōis aſſuefactio:tū q2 ex vnico actu quātūcūꝙ notorio nō pōt dici ppl'i ꝯſenſus:q2 forte p errorē vel gra ſcādali euitādi ptiā vice ppl's nō ꝯdicit.Unde male vr ſentire ſum.ang.ꝙ p vnū actū inducat ꝯſuetudo ſi appeat de expſſo ꝯſenſu ppl'i volentis p illū inducere ꝯſuetudinē:q2 de rōne ꝯſuetudinis eſt pluralitas actuū:vt ex diffinitione ptʒ:vñ eo caſu nō eēt ꝯſuetudo:ſʒ ei⁹ pncipiū.Diſtinguit tñ idē Pañ.q2 ſi act⁹ vnic⁹ hʒ cāuſam ſucceſſiuā ⁊ ꝯtinuationē tpis habilis ad ꝯſuetudinē iducēdā ſufficit:⁊ ꝯſuetudo inducit:vt in c.cū de bñficio.de pbē.li.vſ.q2 ſi bñficiū ſeculare ꝯfert regulari ⁊ ab eo poſſidet tpe pdicto:efficit regulare:lʒ vnica iteruenerit collatio ⁊ idē dic ſi edificaret pons in publico ⁊ hr̄et cāʒ ſucceſſiuā per dictū tps:⁊ ratio eſſe pōt:q2 ibi actus eſt quidē vn⁹ rōne rei facte q eſt vna ſed eſt ſaltē virtualiter multiplex pp̄ter temporis diuturnitatē in qua poſſent eſſe multiplices:⁊ de facto ſunt cū nō cōtinue artifices operētur.Duo aũt actus ſufficiūt conſuetudinē inducere.xxv.q.ij.ita nos.⁊ ita tenet ſum.piſ.cui ſupplemētū addit:nō tñ efficacē cū debeat eē rōnabilis et pſcripta:vt extra eo.in.c.fi.niſi illi actus eēnt pmanentes tpe legitimo ad preſcriptionē.hec ille.ſʒ inepte:q2 ea q dicit requirūtur ad hoc vt ꝯſuetudo abroget legem:nō ad hoc vt ſit lex.Vñ dictū piſ.limita verū ē in tribus.¶Primo in criminibus:vt dicit glo.in.d.c.ita nos.nō autem in ciuilibus niſi vt ſtatiʒ dicā.Nō tamē pp̄ue eſt ꝯſuetudo:q2 ſm Panor.in.c.ſ.eo.tit.appellatione conſuetudinis intelligit ea q tenet et pſcripta eſt:vt in.c.cumana.de elec.ij.in actib⁹ iudicialibus:vnde ex duabus ſentētijs ⁊ lapſu tēporis congruo accedēte conſenſu ppl'i a principio vel ex poſt facto tacite pſumit conſuetudo:q2 habent aptitudinē ad conſuetudinē inducēdā.ff.de inoff.teſt.l.nam ⁊ his.⁊.ff.ad ſille.l.ſi quis.§ qđ ſub eodem tecto.tertio in actibus quos ppl'm latere non eſt probabile:ſicut ſm Guilel.de.cug.et Bar.in.d.l.de quib⁹.ſi vnus pontē vnū faciat de domo ad domum in platea cōmuni:⁊ alius alium:q2 iſti duo actus adeo ſunt ppl'o notorij quod comprehendit eius conſenſus:⁊ ſtat frequentia actuum ſiue pluralitas que duo conſuetudinē inducunt.In alijs aũt non ſimilib⁹

pdictis

pdictis vt ſunt vẽdere:locare:ꝛ act⁹ puatoꝝ ſi=cut vẽdere i porticib⁹ ſup viã pualicã nõ ſuffi=ciũt duo act⁹: ſꝫ reqrit̃ frequẽtia magna:vt to=tus ppl's ſciat.l. ſꝫ ꝛ ea.ff.de leg.ꝛ.l.nã impera toꝛ.ibidẽ:ꝛ.ff.de iſti.act.l.ſꝫ ꝛ. ſi pupillus. duo tñ vel tres act⁹ tuent̃ aliquẽ i poſſeſſiõe q̃uſqꝫ ſit dubiũ.xviij.q.ſcrutiniũ. quarto requirit̃ qḋ ſit introducta ex certa ſc'a potẽtis ꝯdere legẽ: qꝛ ſi talis ſit erroꝛ q̇ tollat ꝯſenſum nõ põt eſſe cõſuetudo:qꝛ deficit cã.i.ꝯſenſus:vt in.d.l.de q̇b⁹. Nec ſufficit certa ſc'a ſꝫ opꝫ adeſſe inten=tionẽ ſeruãdi aliq̇d ea mẽte: vt de cetero ſit cõ ſuetudo.ar.ff.de iti. actuqꝫ priua.l.vl.q̇nto req rit̃ ſm Pañ. qḋ maioꝛ pars ppl'i tali ſic ꝯſuetu dine vſa vel ſupple vſum approbauerit tacite vel expſſe imo opꝫ qḋ ſint due partes ppl'i vel collegij:vt i.l. nulli.ꝛ in.l. plane.ff.qḋ cuiuſqꝫ vni.aliter ſicut legẽ ita ꝛ conſuetudinẽ facere neqrẽt:ſed tñ intellige de parte maioꝛi babẽte cõſenſum babilẽ ad inſtituendã legẽ: vñ pueri mulieres furioſi ꝛ bmõi non cõputant̃:qꝛ legẽ ꝯdere nõ poſſent.ff.de leg.l.j. Multa alia req runt̃ ſm alios:de quib⁹ Pañ.de cõſue.in.c.fi.

5.q. ¶ Quinto q̃rit̃ qualiter cõſuetudo interrũpat̃ ſiue tollat̃:ꝛ dicit Pañ.in.c.fi.de conſue.qḋ ſi eſt cõpleta ꝛ pfecta requirit̃ tẽpus.x.annoꝝ:et ſic intellige Jo.and.ibi al's etiã p plures alios actus nõ frãgitur ſi vero nõ ſit cõpleta ſufficit vnus actus contrarius: ita quod opoꝛtet vt de nouo incipiatur.arg.l.vbi duo.ff.de reg.iur.

¶ Sexto q̃rit̃ vtrũ ꝯſuetudo poſſit legẽ poſiti=uã abolere:ꝛ dico qḋ.s.th.xij.q.xcvij.ar.iij. ad ſcḋm volẽs declarare q̃uo ſine pctõ cõſuetudo bũanã legẽ tollat dicit. Leges bũane i aliq̇b⁹ caſib⁹ deficiũt in q̇b⁹.ſ.eas ſeruare nõ expedit bono cõi:vñ poſſibile ẽ q̃nqꝫ pter legẽ agere:i caſu.ſ.in quo deficit lex: ꝛ tñ act⁹ nõ erit mal⁹. Et cũ tales caſus multiplicentur ppter aliquã boĩm mutationẽ: tũc manifeſtat̃ p ꝯſuetudinẽ qḋ lex vlteri⁹ nõ eſt vtilis ſicut ẽt manifeſtaret̃ ſi lex ꝯtria verbo pmulgaret̃. Si aũt adbuc ma neat rõ eadẽ pp̃ter quã lex pma vtilis erat nõ ꝯſuetudo legẽ:ſꝫ lex ꝯſuetudinẽ vincit:niſi foꝛ te pp̃ter boc ſolũ lex inutilis videat̃:qꝛ non eſt poſſibilis ſꝫ ꝯſuetudinẽ pt'ie: q̇ erat vna de cõ ditiõib⁹ legis· difficile eñ eſt ꝯſuetudinẽ mul=titudinis remouere. bec ille. Sꝫ vt bec magis explicent̃ quãtũ collegi ex bar.in.d.l.de q̇b⁹.ꝛ pañ.in c.fi.de cõ.ꝛ in.c.j de treu.ꝛ pa. ſic diſti guo. Nã ſi ꝯſuetudo eſt ꝯ legẽ poſitiuã:vt ꝯ le ges ſeu canones vel ſtatuta:aut eſt ꝯ libertatẽ eccl'ie vel ꝯ publicã vtilitatẽ ꝛ nõ vꝫ ſm Bar. i.d.l.de q̇b⁹.ſicut nec lex valeret:aut ꝯ vtilita tẽ priuatã vel in nulli⁹ p̄iudiciũ:ꝛ tũc ſi ſupioꝛ ſcit ꝛ tolerat ꝯſuetudo abrogat legẽ. Facit gl. in.c.j.de treu.ꝛ qḋ ibi not. Hoſ. Et nõ reqrit̃ alia p̄ſcriptio ſm.d.Ant.qꝛ ex q̇ ſupioꝛ videt ꝛ tolerat nõ vr̃ velle inũcere vinculũ.ꝛ Pañ.ibi dicit qḋ ſufficit bin⁹ vel trin⁹ act⁹ vt tollatur. Si ṽo ſupioꝛ ignorat diſtingue. Nã aut lex bꝫ clauſulã derogatoriã ad ꝯſuetudinẽ: et ſic ſm Bar.ꝯſuetudo nõ vꝫ.l.eos.C.de vſuris. qꝛ lex ſemp loquit̃.l.arriani.C.de bere.ꝛ ex boc iſert Pañ.ꝙ ꝯſuetudo ſemel lege reprobata nõ põt ampli⁹ induci:qḋ limitat niſi ſubſit rõ noua q̃ nõ ſuberat tpe legis dãnãtis conſuetudinẽ:qꝛ tũc poterit nouiter induci.ar. optimum in.l. ſi boſcꝫ.ff.mãda.ꝛ in.c.nõ dꝫ.de ꝯſan.ꝛ ſic itelli ge.gl.i cle.ſtatutũ.de elect.imo ſm do.Ant. in c.fi.de ꝯſue.limitãdũ ẽ niſi ex noua cã vel etiã antiq̃ veriſil'r nõ cogitata ꝯſuetudo iducerer̃: qꝛ ſi pnceps cogitaſſet admiſiſſet.l.ſi boſcꝫ.ff. mã.ꝛ text.eſt iſ'cta gl.in. d .cle.ſtatutũ. vel ſm Semi.in.c.lꝫ.de ꝯſti.li.vj.niſi lex tñ reſiſteret ad ſinẽ vt tolleret ꝯſuetudinẽ p̄teritã: ꝙ patet qñ nõ facit mentionẽ de ea niſi vt eã tollat qñ aliter nõ tolleret̃:vt ptꝫ in.d.c.lꝫ.qꝛ tũc induci põt noua cõſuetudo. Et ita põt pcedere glo.in d.cle.ſtatutũ.ꝛ pp̃terea ẽt tꝫ Pet.de pu.in tra ctatu de canõica portiõe:circa ſinẽ ꝙ idaci põt noua ꝯſuetudo ꝯ cle.dudũ.de ſepul.Si ṽo nõ bꝫ clauſulã derogatoriã:ſi lex ꝯſuetudinẽ p̄ce dit ꝯſuetudo vꝫ ꝯ legẽ.ar.l.ex facto.ff.de vulg. ꝛ pup.ſub.ꝛ ſi eſt gñalis vincit gñal'r et vl'r nõ aũt ſi ſit pticularis.C.q̃ ſit lõ .ꝯſue.l.ij. ſed vin cit ſolũ vbi ꝯſuetudo viget.ff.cõ.p̄di.l. vendi=toꝛ.§ ſi ꝯſiſtat.Vñ vt no.Pañ.in.c.cũ olim.de cõſue. ꝯſuetudo locũ bꝫ vbi viguit:idꝙ nocet priuilegijs ſtudij gñalis in loco vbi viguit nõ in alio. Predictã tñ victoriã itell'ge dũmõ con ſuetudo ſit rõnabilis ꝛ p̄ſcripta quantũ ad tol lendũ ius canonicũ:vt in.c.fi.de cõſuetudine. quãtũ ṽo ad abrogationẽ iuris ciuilis nõ opꝫ eã eſſe p̄ſcriptã:ſed ſufficit ppl'i tacit⁹ ꝯſenſus qꝛ ſeculares babẽt ius ꝯdẽdi legẽ ẽt ꝯtriã legi impatoꝛis ab ipſo imperatoꝛe.l.oẽs ppl'i.ff.de iuſti.ꝛ iure.ideoqꝫ poſſent iducere ꝯſuetudinẽ nõ aũt ſic eſt circa ius canonicũ:ſꝫ opꝫ cõſuetu dinẽ eẽ p̄ſcriptã:ꝛ nõ eẽ tale ius ꝙ p̄ſcribi nõ põt. Vñ qꝛ laici non poſſent p̄ſcribere ſpũalia nõ poſſent etiã inducere ꝯſuetudinẽ q.ſ.ſit lex c.maſſana.de elect.ẽt ſi nõ cẽt memoꝛia de ei⁹ initio:vt no.Jo.an.in.c.ij.de p̄bẽ.li.vj. Si ṽo ꝯſuetudo p̄ceſſit ꝛ lex ꝯtria ſequit̃: tꝫ Bart. qḋ ꝯſuetudo legẽ nõ vincat: ſꝫ p legẽ ſequẽtẽ tol lat̃ allegãs.l.ij.ff.de ſepul.vio. dicit tñ canoni ſtas tenere oppoſitũ: ꝛ vr̃ caſus in ꝯtriũ in.c.j. de ꝯſti.lib.vj.vbi dr̃ qḋ lex pape nõ tollit ꝯſue tudinẽ rõnabilẽ certi loci ꝯtriã: niſi ḋ ea fuerit mẽtio facta:qꝛ papa nõ preſumit̃ tales ꝯſuetu-

dinē:tollit cōſuetudo lȝ de ea mētio nō fiat:qꝛ
ciuis pſumit ſcire li ā cōſuetudinē: vt notatur
in.d.l.oēs ppli. Vide etiā.§ ſequēti. in princi.
7.q. ¶ Septimo querit vtrū ꝯſuetudo derogare poſ-
ſit legi poſitiue ēt pceptiue:ꝛ dicit paū.in.c.j.
de treu. ꝛ pa.qꝺ lex poſitiua ēt pceptiua nō ob
ligat ad pctm: ſi recepta nō fuit moribꝰ vtētiū
vel ſi abijt in deſuetudinē:qꝺ ēt tȝ Hoſ.Jnn.ꝛ
Hoſt.in ſum.lȝ in.d.c.j. ipſemet ꝯriū tenuerit
morꝰ:qꝛ lex pceptiua a pncipio ligauit ꝯuenīē
tes ad pctm:et ꝯſr p nō obſeruātiā nō tollitur
eiꝰ diſpoſitio:qꝛ tps nō eſt modꝰ tollendi obli
gationē.Alij vero diſtīguūt:qꝛ in legibꝰ apponē
tibꝰ penas ipo facto nō hȝ locū ꝯſuetudo ꝯria
cū ſtatim ꝯfaciēdo inciderint i penā ꝛ i factū
dāna: ū.xx iij.q.j.audiuimꝰ.ſecꝰ in his q̄ man-
dāt penas infligi.Dñs aūt Ant.diſtīguit: qꝛ ſi
emanauit in fauorē priuatū ꝯſuetudinē tollit:
ſicut pacto ꝛ renūciatiōe.d.l.de qbꝰ.ſi aūt ema
nauit in dei honorē aut fauorē publicū non li-
gat ſi ſubditi nō obſeruauerūt ſciēte ꝛ ꝯſentiē
te ſuperiore:nec alia pſcptio reqrit:qꝛ ſi vult velle
ꝙ ſuā lex vīculū iniūciat:ſi aūt ignorat ꝯueniē
do peccat. Sȝ ꝯ iſtos vr tex.in.d.c.fi. de ꝯſue.
hñs qꝺ ꝯſuetudo rōnabilis ꝛ preſcripta tollit
oēm legē humanā:nō qꝛ eā nō tollat puatus:
ſȝ ſuperior in hoc qꝺ ſic ſtatuit. Vñ diſtinguo et
dico:qꝺ talis lex nō ligat ſi nunquā fuit ſerua
ta ſciēte ꝛ nō ꝯdicēte ſuperiore cū poſſet:nec req
rit ad hoc tps pſcriptiōis:ſed ſufficit binꝰ vel
trinꝰ actꝰ in ꝯriū:qꝛ nō agimꝰ hic de pſcribēdo
ꝯ legē:ſȝ de ipediēdo vīculū eiꝰ ne liget muta
to ſuperioris cōſenſu qꝺ p binū vel trinū actū cō
ſtat. Si aūt aliq̄ ſeruauerūt ꝛ aliq̄ nō i loco eo-
dem nō excuſant nō ſeruātes:vt in.c. cū iādu-
dū.de pbē.qꝺ itellige ſi ſint pars minor qꝛ tūc
locū hȝ illud multa p patiētia tolerant ꝛc. Si
vero ſuperior ignorat:pſcriptio ꝛ rōnabilitas cō-
ſuetudinis ſimul legē tollit:nō alterū tm̄. Nec
obſtat qꝺ non ſeruantes in principio peccaue-
rint:tum qꝛ hoc nego qñ ex rationabili cā mo-
ti ſunt:tū qꝛ ſaltē non peccauerunt ſucceſſores
primo peccantiū:qꝛ exiſtimare potuerūt ante-
ceſſores rationabiliter motos. Jn conſuetudi
ne aūt inducenda in ſacramētalibus: requirit
tacitus conſenſus pape:aliter non ligat vt vo-
luit glo.notabilis in.c. vir. de ſecundis nupt.
hec Paū. Adde ſm Frā.de are.cōſi.xj.et Car.
in.c.j.de treu.et pa.qꝺ ſi ſtatutū ſuperioris nō
recipiatur a ſubditis: ſed contrarium ſeruetur
eo ſciēte ꝛ nō cōtradicēte tollitur ſolū per cō-
trariū vſum ſine preſcriptiōe cōſuetudinis : et
idē ſentit Anto.de but.quem non allegant: et
idē Abb.in.c.quia circa.de conſan.ꝛ affi.ſi lex
recipiatur a minori parte tātum.infra lex.§ vj.

¶ Octauo querit vtrū non vſus inducat cōſuetu- 8
dinē ꝛ auferat legē: ꝛ dicit Paū. in.c.ioānes.
de cle.cōiu.poſt Jo.and.qꝺ nō qñ nō vſus non
habet actū tacitū in ſubſtātia vel in forma con-
tra diſpoſitionē iuris: ſicut ſi per mille annos
nō accideret caſus hermofrodite: nō eſſet ab-
rogata lex dicens eū eſſe iudicandū ſm ſexum
preualētem.l.queritur.ff.de ſta.homi.qꝛ nihil
actū eſt contra legē: ſicut etiam ſi paſſus dam-
num agere noluit nō eſt abrogata lex cōcedēs
illi poſſe agere actione legis aquilie:nec cōtra
illā inducta eſt conſuetudo:qꝛ lex ad vſum non
neceſſitat:ſed dat agēdi facultatē: vnde cōclu-
dit qꝺ in his que ſunt mere facultatis nō indu-
citur cōſuetudo: qꝛ in his caſibus nihil agitur
contra legē punientē. Si vero non vſus habet
in ſe tacitū actū contra diſpoſitionē iuris:tunc
inducitur cōſuetudo:vt in.d.c.ioannes. qꝛ ibi
non deferendo tonſuram cōmitti videtur con-
tra legem que tonſure delationem iniungit.
¶ Nono querit vtrū conſuetudo poſſit abole- 9
re legem diuinā aut naturalē: et dicit.s.Tho.
xij.q.xcvij. ad tertiū ſic. Nulla cōſuetudo vim
legis obtinere poteſt contra legem diuinā aut
naturalē qꝛ conſuetudo pcedit a volūtate hu-
mana:ꝛ dicte leges a diuina. hec ex illo. ſȝ hec
intellige ſane iuxta mentē eius.xij.q.xciiij. ar.
iiij.ꝛ.v.ꝛ.q.xcv.ar.ij.vbi hȝ qꝺ in lege naturali
ſunt tria.ſcȝ prima principia q̄ nunq̄ deficiunt
a rectitudine vt nulli noceat:ꝛ prime cōcluſio-
nes deficiētes raro deducte ex illis principijs:
vt nō occides:ꝛ qdā determinationes quorū-
dam cōium a dicta lege deriuate ſicut lex natu
re hȝ qꝺ peccās puniat:ſed qꝺ tali vel tali pe-
na puniat eſt determinatio legis nature q̄ vt
dicit in.d.q.xcv. ex ſola hūana lege hȝ vigorē.
vñ iſtas determinationes conſuetudo mutare
pōt nō aūt primas cōcluſiones: ſed interpꝛtari
ſolū:vt.j.papa.§ xvj.principia vero nec mutare
nec interpretari pōt. Et iuxta hec intelligo di-
cta canoniſtarū et legiſtarū. Nam dicit Paū.
in.c.fi.de cōſue.qꝺ cōſuetudo valet contra dei
pcepta cerimonialia:vt qꝺ tali tpe immolaret
agnus: ꝛ iudicialia: vt qꝺ furatꝰ ouē redderet
quadruplū:quantū ad moralia aūt que ſunt de
lege nature:vt nō occides:nō furaberis:cōſue
tudo pōt diſtīguere:limitare:et augere ſi ratio
naturalis ſuadet:nec erit pctm trāſgredi: quia
pſumit hoc voluiſſe ipm deū: cū noluerit oēs
caſus diſtinguere:ſed dederit regulas genera-
les.ſ. determinabiles et applicabiles ad mul-
tos caſus:ꝛ poſtea dedit vicario ſuo gñalē au-
toritatē dicēs:quodcūq̄ ligaueris ꝛc. vbi autē
nulla ratio naturalis ſuggerit ius diuinū di-
ſtinguere aut limitare: nec lex nec conſuetudo

valet: ideo etiā dicit̄ ꝙ papa errare pōt quādo
diſponit cōtra ius diuinum ſine cauſa ⁊ ſic in-
tellige tex.in.c.ſunt quidam.xxv.q.j.

10 ¶ Decimo q̄rit̄ quare ꝯ canones valeat cōſue
tudo ⁊ nō ſtatutū: ⁊ q̄re laicis ꝑſonis lꝫ ſtatue-
re ꝯ leges impiales: nō aūt eccl'iaſticis ꝯ cano
nes pōtificales: dicit Pan̄.in.d.c.fi. iſtā fuiſſe
rōnē: q2 ius ciuile finalr̄ tēdit in bonū publicū
et vtilitatē priuatoꝝ: vñ ſi ppl's vult ſibi ꝑiudi
care ꝯcēdo legē impator nō curabit: q2 pōt po
pul⁹ in hoc renūciare fauori ſuo: vt.l.c.ad apo
ſtolicā.de reg.itē q2 mores hoim ſunt diuerſi:
ideo voluit impator vt q̄ſq; ppl's poſſit facere
ꝯ legē: nō tñ ꝯ honeſtatē nec ꝯ ꝑncipi reſerua
ta ſed in ꝑiudiciū eoꝝ dūtaxat. ad qḋ.d.l.oēs
ppl'i. ⁊ ꝙ ibi no.bar. Sꝫ ius canonicū principa
liter intēdit dirigere hoies in deū: et venit ad
bonū publicū eccleſiaſticū: vñ ſtatutū ꝯ edictū
ab īferiorib⁹ ꝑſumit̄ temerariū ⁊ ambitioſum
⁊ fini eterno ꝯriū: vñ noluit papa dare ptātem
ſtatuēdi ꝯ canones cōſuetudo tñ toleraт̄: q2 cō
ſurgit ex tacito ꝯſenſu: nec ꝑſumit̄ ambitio tā-
ta. Dicit tñ Bar.vñ ſingulare.ꝑ.l.ſi hoiem.ff.
mā.ꝙ ex cā vrgēti: ⁊ veriſſir nō ꝓuiſa a canone
fieri pōt ſtatutū cōtra canonē: ⁊ multū bñ facit
illa lex vbi dr̄ ꝙ ſi ded' mādatū ſpāle alicui vt
aliquē ſeruū manumittat: certe pōt procurator
gñalis dñi ex noua cā nō ꝯſiderata ꝑ dñm in-
terdicere pcuratori ſpāli: ne manumittat veniē
do cōtra mādatū ſpūale dñi. Et ita in ꝓpoſito.
Et ꝑ hoc dictū ⁊ illā legē tene mēti hoc ſingu
lare: ꝙ ex noua cā pōt legat⁹ gñalis ꝓhibere
delegato pape ſpāli ne procedat in cā ſibi cō-
miſſa q̄uīs in illa cauſa delegat⁹ ſpālis dicatur
maior gñali: vt in.c.ſtuduiſti. de offi.lega.ſed
hoc admittit̄ ex noua cā nō ꝯſiderata ꝑ papā.

11 ¶ Undecimo q̄rit̄ vtrū lex vel ſtatutū hñs an-
nexā ſnīaꝫ excōicatiōis tollat̄ ꝑ ꝯſuetudinē: et
dico ꝙ vt colligit̄ ex car.in prologo cle. Inno.
dño Ant. ⁊ Pan̄.in.c.j.de treu. ⁊ pa.q̄dā tenēt
ꝙ ꝯ faciētes nō excuſant̄: etiā ſi eſſet ſolū ꝑce-
ptiua: ex quo a ꝑncipio ligauit ad pctm̄. ſed q2
hoc.ē.ſolutū eſt.§ vu.ideo dic ꝙ ꝯ faciētes nō
īcurrūt excōicationē: ex quo ꝑ binū actū factū
eſt ꝯ legiſlatore ſciēte ⁊ valēte ꝯtradicere ⁊ nō
ꝯdicente: vbi aūt ignorat requirit̄ ſm aliquos
tp̄s.xl.annoꝝ ſi eſt ius canonicū: ſed ſi eſt ſta-
tutū epi credo ſufficiāt.x.anni añ quos ligabū
tur pena ⁊ culpa delinquētes ſine cā rōnabili.

12 ¶ Duodecimo q̄rit̄ vtrū conſuetudo excuſet a
penis hui⁹ ſeculi ſi ſit praua: ⁊ dicit gl.in.c.de
niq;.di.iiij.ꝙ ſic. ſi ꝯſuetudinis prauitas nūq̄
eſt declarata ꝑ ius: ſecus quo ad deū qḋ tñ in-
tellige quo ad deū ſi cōſuetudinis prauitas ſit
ſcita vel ignorata ignorātia craſſa: puta cōtra
ius naturale.xxxij.q.vij. flagitia. ſec⁹ vbi eſſet
probabile dubiū ſuꝑ cōſuetudinis validitate:
q2 tūc ignorātia legis nō eſt pctm̄. vt in.l.regu
la.ff.de iur. ⁊ fac.igno. ⁊ in.c.cū dilectus.de cō
ſue. ⁊ qḋ no. Inno. in.c.per tuas.de ſimo. ⁊ gl.
in.c.vno.de poſtu.prela.li.vj.in ver.decetero.

¶ Decimotertio q̄rit̄ vtrū cōis ꝯſuetudo pro- 13
prie dicta obliget ſub pctō mortali ⁊ dico ꝙ q̄li
bet tenet̄ ſeruare ꝯſuetudinē ſuā: ⁊ nō oēs obli
gant̄ vnā ⁊ eādē etiā ſi eſſet romane eccl'ie: vbi
v̄ſat̄ ex̄ fidē ⁊ articulos ei⁹: nec papa mādat vt
ſeruet̄. Uide gl.in.c.j.de ſum.tri.li.vj. ⁊.c.nolī
te.di.ij.facit.c.q̄m.de feriis. ⁊ ibi Pan̄.vbi aūt
cōſuetudo obligat: nō ſemꝑ obligat ſub morta
li. quāuis ſit lex aut habeat vim legis: q2 nec
oīs lex obligat ad mortale: ſꝫ tūc ſolū q̄n ea itē
tione īntroducta eſt vt ſit ꝑceptiua aut ꝓhibiti-
ua ſub mortali: qḋ ꝓpēdi ꝑt q̄n cōiter tenet̄ ab
oībus ſapiētib⁹ qḋ faciēs ꝯ peccet mortaliter.

¶ Decimoquarto q̄rit̄ vtrū obliget̄ q̄s ſeruare 14
conſuetudinē ſuā in his q̄ libere fecit ſiue vtrū
in his q̄ ſunt mere facultatis inducat̄ cōſuetu
do put eſt ius priuatū in preiudiciū faciētis: et
dico ꝙ nō. neq; ex donatiōe mere facta. vt no.
in.l.j.ff.de ſeruitu. ⁊ ꝑ Cy.in.l.ij.C.que ſit lon.
cōſue. ⁊ per Jo.an.in.c.j.de cle. cōiu. ⁊ facit ꝙ
not. Inno.in.c.bone.el.ij.de poſtu.ꝓla.vbi di-
cit ꝙ recepto de longe veniēti: nō acq̄rit̄ quaſi
poſſeſſio: nec conſuetudo lꝫ pluries fuerit rece
ptus. ⁊ Bar. in.l.cū de in rem verſo.ff.de vſu-
ris. ⁊.l.oꝑas.ff.de ope.libe. dicit ꝙ lꝫ ruſticus
dederit vnū par caponū ꝑ decēniū ex liberali-
tate ſilr̄ ſi iuit q̄s ad vnū molēdinū nō inducit̄
cōſuetudo: q2 iſti actus ſunt mere facultatis.

¶ Decimoq̄nto q̄rit̄ vtrū obliget̄ q̄s in oī pa- 15
cto ſeruare ꝯſueta. ſiue vtrū ī oī pacto ītelligat̄
actū qḋ eſt ꝯſuetū: ⁊ dico qḋ ſic.l.ſemꝑ ī ſtipula
tiōib⁹.ff.de reg.iu.tex.eſt ī.l.ꝙ ſi nolit.§ q̄ aſſi
dua.ff.de edili. edic. ff.de aq̄ plu. ar.l.ſi pri⁹.§
placuit.C.loca.l.lꝫ. ⁊.ff.de leg.cōmiſ.l.iiij. q̄ ſci
pit: ſi fund⁹. ar.ff.de ꝑſcrip.v̄b.l.ſi tibi.ꝑꝑ qḋ
dicit bal. in.l.liberto.C. de oꝑ.lib.qḋ q̄ ꝯduxit
oꝑarios alio n̄ exꝑſſo: tenet̄ eis ꝓuidere ī expē
ſis ⁊ ferramētis ſm ꝙ eſt cōſuetū ⁊ nō alr̄: alle
gās.d.§ placuit. ⁊ bar.ī.l.nēo ē q̄ neſciat.ff.de
duo.re. dt qḋ ſi ꝯſuetudo eſt qḋ doctor legat ꝑ
ſubſtitutū ītelligit̄ ꝙ iſtud poſſit lꝫ nō ſit actū.

¶ Decimoſexto q̄rit̄ vtrū obliget̄ q̄s ad ſuādā 16
cōſuetudinē qua exigit̄ aliqḋ tꝑale ꝓ ſpūali: ⁊
dico ſm Panor.in.c.ſuā.de ſimo. qḋ ſine ſimo
nia ex ꝯſuetudine iſta exactio pōt introduci: q̄n
exactio nō ꝑceſſit ꝯſuetudinē ſed ex mera libe-
ralitate ⁊ deuotiōe ppl'i talis ꝯſuetudo eſt ītro
ducta: facit.c.ad apl'icā.de ſimo. vbi dicit ꝯpel
lē dos ad laudabilē cōſuetudinē obſeruādā: ſi

vero precedens exactio dedit cauſam conſuetu
dini nõ valet:quia habuit initiū vitioſum:ꝛ ſic
intelligitur tex.in.c.cū in eccl'ia.de ſimo.bene
ponderatus. Hec tñ limita vt.J.ſimonia.§.xj.
17 ¶17.q̄rit̄ vtrū obliget̄ q̄s ſeruare cõſuetudinē
aut ſtatuta que in aliquibꝰ ciuitatibꝰ vigēt: vt
bona filioꝝ ꝛ vxoꝝ.ꝛ etiā ipſi filij poſſint capi
ꝑ delicto fallētie.ſ.qñ pr̄ fallit ſeu cedit foro:ꝛ
dicit Pañ.in.c.ex ꝑte.de ꝯſue. q̇d hec defendi
pñt ꝑ caſum ſim.lē in.l.fi.C.de primipil.li.xij.
vbi bona vxoꝝ ꝛ filioꝝ obnoxia ſunt pro culpa
mariti ꝑmipilarij.i. deferētis in bello primipi
la.i.prima tela ꝯ quē ſtatutū fuit vt ſi q̄s hm̄oi
cõdemnatus q̇d ſe praue geſſiſſet in officio nõ
haberet vnde ſolueret extēdi poſſet manus ad
bona vxoꝝ ꝛ filioꝝ: q̇d ſtatutū fuit q2 ꝓpt̄ eoꝝ
gemitꝰ iſti ſuū male gerebāt officiū. Nā amo-
re cõiugis ꝛ filioꝝ hoīes ſepe trahunt̄ ab illa
fallētia. Sunt tñ inquit iniqua illa ſtatuta: qñ
q̄s ex neceſſitate inducit̄ ad fallēdū:ſ3 q2 multi
a ꝓpoſito fallūt: ideo emanarūt. An aūt ceſſan
te ratione ſtatuti illud ſit obſeruādū cum tāta
iniq̄tate ꝛ damno filioꝝ ꝛ vxoꝝ Pañ. remittit
18 ſe ad no.ꝑ Inno.in.c.q2 pleriq3. de immu.ecc.
¶18.querit̄ vtrū valeat cõſuetudo vel ſtatutū
q̇d homicida vel ſil'is crimioſus puniat̄ pecu
nial'r vbi diuino iure venit puniēdꝰ ꝑſonal'r et
dicit Hoſt.ꝙ nõ: q2 hoc inducit ꝓnitatē peccā
di:q̇d dictū ſaluari põt ꝑ ꝑdicta:q2.ſ. papa non
põt ius diuinū vel naturale limitare aut muta-
re vbi nulla rõ naturalis hoc ſuggerit.vñ no-
tāter dicit Abb.i.c.fi.de cõſue. nõ valere ſtatu
tū vt liceat interficere iterfectorē pr̄is:vel ꝑcu
tientē in facie. Q̇d dictū nota: q2 facit ꝯ ſtatu-
ta ꝑmittētia cõſanguineis cõſanguineos vin-
dicare:q2 vident̄ illicita:ꝙ Jo.an.in addi.ſpe.
vel limitare: qñ ſtatuta dant hanc facultatē: vt
ex rācore animi fiat vindicta. ſecꝰ ſi dat̄ vt mi-
niſtro legis ad faciēdā iuſtitiā: q2 ſtatutū põt
illos conſanguineos facere legis miniſtros.
19 ¶19.q̄rit̄ vtrū in iudicio cõtentioſo ſit iudicā
dū ſm cõſuetudinē etiā ꝯtrā iuri ſcripto:et ſm
quā:ꝛ dico ꝙ gl.ſup.c.ꝯſuetudo.di.j.hoc ꝑtra
ctat.ꝛ Bar.hux.tādē cõcludit ꝙ ſic qñ eſt rõ-
nabilis ꝛ ꝑſcripta: adde vō tu ꝙ etiā ſi non ſit
ꝑſcripta dūmodo ſit a principe ſcita ꝛ tolerata
ſpõte:q2 eo etiā caſu derogat legi. Ad quā aūt
cõſuetudinē ſit recurrēdū.vtrū ad ꝯſuetudinē
terre aut loci ꝓuinciarū vicinarū aut romanā:
rñdet deinde glo. ꝙ iudex maxime delegatus
iudicabit primo ſm canones:q̇bꝰ deficiētibus
iudicabit ſm leges:de no. ope.nun. intelleximus.
ꝛ di.x.ſi in adiutoriū.ꝛ deficiēte iure iu-
dicabit ſm cõſuetudinē gñalē vel particularē
ſi gñalis deſit: l3 tūc q̇dē dicāt recurrendū ad
romanā: deficiente aūt iure ꝛ cõſuetudine ꝓce
det de ſimilibꝰ ad ſil'ia. xx.di. de quibus.ff.de
leg.l.nõ pñt. oībꝰ aūt deficiētibus ad romanā
ꝯſuetudinē ꝓcedēt.vt.ff.de leg. ꝛ cõ.de q̄bus
licet ſit arg.ꝙ ad cõſuetudinē vicinarū ꝓuin-
ciarum ſit recurrendū.extra.de cen.ſuper eo. 20
¶20. q̄rit̄ ſm quā ꝯſuetudinē iudicādū ſit iu-
dici delegato.vbi ē alia ꝛ alia delegātis:rei et
actoris:ꝛ tādē dicit gl. ſup.c.illud.di.xj.iudi-
cādū eſſe ſm cõſuetudinē delegātis: qñ litigā
tes ſe ſpõte ſubijciūt alicui vel petūt delegatū
et ſm ꝯſuetudinē litigātiū ſi dat̄ inuitis ꝛ po-
tiꝰ rei q̄ʒ actoris quia.ſ.fauorabilior eſt reꝰ: q̇d
Archie.ibi limitat verū niſi i duobꝰ caſibꝰ.pri
mo cū actoris ꝯſuetudo eſt magis ꝯſona iuri ꝛ
veritati: vel ſcd̄o ſi magis abſolutionē q̄ʒ cõdē
nationē adducit:q2 magis ſequēdū eſt q̇d cõſo
nat veritati negotij.iij.q.vij.iudicēt.ꝛ prõptio
res eē debemꝰ ad abſoluēdū.xxxv.q.ix.veniā.
Meliꝰ tñ diſtingui põt: vt in.d.gl. ſubiungit̄.
Nā ſi iudex ꝑ appellationē obtinet̄ delegatus
ſeq̄ d3 ꝯſuetudinē loci a q̄ appellat̄ q2 iudex ap
pellationis tenet̄ ſeq̄ ꝯſuetudinē ꝑ̇oris ſn̄ie.vt
in auc.col.viij.vt cū de ap.cog.i ꝑn. ſi aūt ſine
appellatiõe iudex ſpetret̄ ſequēda ē cõſuetudo
delegātis.ar.ff.de cõdi.ꝛ demõ. ſm Jo.ſed ſm
Bar.brix.iudicabit ſm ꝯſuetudinē rei:cū actor
foꝝ rei ſequat̄.de fo.ꝯpe.cū ſit gñale:niſi rõne
ꝯcꝰ vel maleficij ſit factꝰ de foro alteriꝰ: quia
tūc ſeruabit̄ cõſuetudo loci vbi ꝯtraxit vel delī
quit.di.viij.que cõtra morē.ꝛ de fo.cõpe.c.fi. 21
¶21.q̄rit̄ vtrū iudicare poſſit ſm ꝯſuetudines
et ſtatuta iudex arbiter in quē cõpromiſſum eſt
vt ſm iura ꝓnūciaret:ꝛ dicit Gui.de ſuza.in.q.
ſtatutoꝝ fuiſſe determinatū q̇d non ſaltē ſi illa
ſint iuri ꝯtria:q2 appellatiõe iuris itelligit̄ ius
cõe romanoꝝ.inſti.de iur.na.gē.ꝛ ci. ſ3 ꝯtriū te-
nuit dñs Ant.in.c.q̄ntaualliſ.de iureiu.ꝛ hoc
pañ. pl3 q2 ꝯſuetudo eſt quoddā ius nõ ſcriptū
itē q2 cū nõ ſimꝰ in materia odioſa: vba gñalia
dñt verificari in q̄libet ſpē cõtenta ſub gñe de
reſcriptis ſciſcitatꝰ: ꝯſuetudines aūt ꝛ ſtatuta
ſunt iura q̄dā:addo ego tertio: q2 et ipa pplo-
rū ſtatuta ꝛ ꝯſr conſuetudines q̄ ſunt ꝯ aliq̇d
ius cõe romanū ſunt ſm aliud.i.ſm legem oēs
ppli.ff.de iuſti.ꝛ iure.q̄ lex cõcedit ppl'is poſſe
cõdere ſtatuta ꝯ legē: q̄ autē pñt cõdere aliq̄d
per ſtatutū pñt ꝛ ꝑ cõſuetudinē.vt p3 ex dictis
ad rationē vero in cõtrariū ꝛ ſil'ia dici põt q̇d
loquūtur qñ de vnico iure diſpoſitio eſt intelli
genda:vel dico ego q̇d loquunt̄ de principali
ſpecie iuris: quia illa eſt ius imperatoris iura
vero ſpecialiū populoꝝ ſecūdo loco ſunt iura. 22
¶Uigeſimoſcd̄o querit̄ que dr̄ia ſit inter cõ-
ſuetudinē ꝛ preſcriptionē: et dico ꝙ ſm Hoſt.

ſunt ſer. ¶ Prima q2 p̄ſcriptio locū hȝ in reb⁹ mo bilib⁹ corporalib⁹ ⁊ ī corporalib⁹. de p̄ſcri. audi tis. ⁊ ī. c. ſeq. ꝯſuetudo vō in ī corporalib⁹ tm̄: vt in ſeruitutib⁹: iuriſditiōib⁹: electiōib⁹ ⁊ hmōi. ¶ Scd̄a q2 p̄ſcriptiōe acq̄rit ius ſingulari ⁊ pri uato: ſiue illō ius ex publico ſiue ex p̄uato tra hat: vt dt Pan̄. in. d. c. ſi. ꝯſuetudine vō nō acq̄ rit ius magis iſti q̄ illi: nec alicui p̄uato ſȝ pu blico: etiā ſi trahat ex p̄uato ſm̄ Pan̄. vt ſ. l. vē ditor. § ſi ꝯſtat. ff. de cō. pre. vbi ptȝ īduci poſſe cōſuetudinē qd̄ q̄lıꝫ poſſit dato p̄cio effodere lapides ex fundo alteri⁹: ob quā. l. idē Pan̄. in c. dilecti. de arbi. īfert ad q̄ōnē vtrū īduci poſ ſit ꝯſuetudo vt nobiles alicui⁹ caſtri poſſint īci dere ligna: vel aīalia paſcere infra limites alte ri⁹ caſtri vl' ī fundo alteri⁹: ⁊ dicit qd̄ ſic dūmō ꝯſuetudo nō ſit inducta p̄ violētiā: ad qd̄. c. ſup quibuſdā. de v̄b. ſig. q2 quēadmodū p̄ſcribi vl' acq̄ri poſſet tota res ita ⁊ vſus rei: ſȝ hec vidē tur repugnare dictis. § xiij. ⁊ § xiiij. de his que ſunt mere facultatis: niſi dicat qd̄ ibi erat ſer mo de actib⁹: vt eſt dare: hic vō de paſſiōib⁹ vt eſt ꝑmittere. ¶ Tertia q2 in p̄ſcriptione exigit titul⁹ ⁊ bona fides. de p̄ſcrip. ſi diligēti. in cō ſuetudine vō nō req̄rit titul⁹ ſed ſolū tp̄s. ff. de vſu. l. cū de in rē. ⁊ in. d. l. de quib⁹. Quarta q2 p̄ſcriptio ⁊ priuilegiū nō ꝯcurrūt. de fi. inſtru. inter dilectos. § ceterū. de p̄ſcri. veniēs. ꝯſuetu do vō ⁊ priuilegiū bn̄ ꝯcurrūt. extra co. cū dile ct⁹. et de v̄b. ſig. abbate. ¶ Quinto q2 p̄ſcriptio ꝓprie eſt excluſio actionis ſiue petitionis: ꝯſue tudo vō eſt actiōis ſiue iuris acq̄ſitio. de elec. ꝯſtitut⁹. ⁊. c. in geneſi. in fi. lȝ ⁊ ipſa poſſit nega tiuā reſpicere vbicūꝫ ꝓbari pōt. ſ. qd̄ tale q̄d fieri nō debeat. ar. de elec. cū eccl'ia vulterana. et in ſum. ꝯfeſ. lib. ij. ti. v. q. ccxiiij. ¶ Sexta q2 cō ſuetudo erronea nihil iuuat: ſec⁹ vō in preſcri ptione q2 titul⁹ putatiu⁹ ⁊ ſi verus nō ſit: dūm̄ ꝓbabilis error excuſet: dat cām p̄ſcribendi. ff. pro ſuo. l. vlti. vtrū cōſuetudo inducat excōica tionē. ſ. excōicatio primo, notabili primo in fi.

¶ De contemptu.

Contēptus a cōtēno dr̄: qd̄ eſt non apprecio vel non magnifacio qd̄ dupl'r contingit: primo negatiue ſeu ꝯdictorie q̄ſi. ſ. aliq̄s de aliq̄ nō hȝ curā vel eſtimationē nullā tn̄ irreuerentiā aut iniuriā irro gans: ⁊ ſcd̄o poſitiue ſeu ꝯrie cū ſuppoſita tali nō eſtimatione: irrogat irreuerētia vel iniuria v̄bo vilificādo: aut factō nō obediēdo vbi obli gat: ſicut etiā albedini negatiue opponit non albedo: ⁊ contrarie nō albedo q̄ eſt nigredo: et preceptū de dilectione primi quis tranſgredit negatiue nō amādo ⁊ poſitiue odiēdo. Igitur contēptus legis de quo loq̄mur dupl'r dr̄. primo ſ. ꝓprie ſiue poſitiue: ⁊ ſic eſt volūtas tranſgre diendi legē ex hac ſola cā q̄ q̄s nō vult ſubiici legi: ⁊ ſcd̄o improprie ſiue negatiue: ⁊ ſic eſt vo lūtas trāſgrediēdi legē ex aliq̄ alia cā puta ex cōcupiſcētia: vel ira vel ignorātia aut cōſuetu dine q̄uo oīs pctōr dei legē contēnit. Et ſi ad ſit intētio cōtinuādi trāſgreſſionē dr̄ contēpt⁹ interp̄tat⁹. de q̄ infra. religio. ſ. § iij. ⁊ § xij. Iux ta hec ītelligo. s. tho. ij. ij. q. clxxxvi. ar. ix. ad tertiū ſic dicentē. Tūc cōmittit aliq̄s vel trāſ greditr ex cōtēptu q̄n volūtas ei⁹ renuit ſubiici ordinatiōi legis vel regule: ⁊ ex hoc p̄cedit ad faciēdū ꝯtra legē vel regulā: q̄n aūt ecōtrario ꝓpter aliquā p̄ticularē cām: puta cōcupiſcētiā vel irā īducit ad aliq̄d faciēdū ꝯ ſtatuta legis vel regule nō peccat ex ꝯtēptu ſed ex aliq̄ alia cauſa etiā ſi freq̄nter ex eadē cā vel alia ſim ſi pctm̄ iteret: ſicut ⁊ Aug. dicit in lib. de natura et gr̄a qd̄ nec oīa pctā cōmittūtur ex contēptu ſupbie: frequētia tn̄ pcti diſpoſitiue inducit ad cōtemptū: ſcd̄m illud p̄uerbio. xviij. Impi⁹ cū in p̄fundo venerit pctōrū cōtēnit. Sȝ ⁊ collec. in. c. ſ. de cōſti. ꝯcordat dicēs qd̄ contēptus eſt q̄ſi ex ſola volūtate nō vult q̄s ſubiicere ſe ſta tuto vel obedire p̄cepto: ſȝ ſi q̄s trāſgredit pre ceptum ex cōcupiſcētia: ira vel negligētia: aut alia p̄ticulari cā nō peccat ex cōtēptu et idē tȝ Stepha. vt refert Card. ī cle. eos. de ſepul. ⁊ fa cit. c. excellētiſſim⁹. xi. q. iij. vbi ponit aliud eē peccare ex neceſſitate: aliud ex ignorātia: aliō ex cōtēptu. De vtroꝫ cōtēptu tāgit. s. Tho. in de ma. q. ij. ar. ſ. ad decimū dicēs. Non ſolū in omiſſiōe: ſed nec etiā in trāſgreſſione ſemp̄ eſt neceſſariū qd̄ ſit actualis cōtēptus: ſȝ cōtēpt⁹ q̄dā habitualis ⁊ interp̄tat⁹: q2 ſcȝ interpreta mur aliquē cōtēnere q̄ nō facit qd̄ iubet: vel fa cit qd̄ prohibet. hec ibi. Et interpretatus ma xime locum habet vbi adeſt intentio tranſgreſ ſionis in poſterum: et continuitatis predicte. Cōtem pt⁹ ī terp̄ tat⁹

¶ Primo vō q̄rit vtrū is q̄ ex aliqua cā agit cō tra legē frequēter: ſiue habēs trāſgreſſionē in cōſuetudine peccet ex cōtēptu: et dico q̄ ſic ſȝ collectariū: oppoſitū tn̄ tȝ do. Ioan. de tur. cre. dicēs hoc poſſe eē ex fragilitate ⁊ negligētia: ſed dico q̄ p̄ma opinio eſt vera de primo contē ptu negatiuo ⁊ improprio: ⁊ ſcd̄o etiam de con trario et ꝓprio: quantū ad p̄ſumptionē ſeu in terpretationē: ſed non quantum ad veritatem diſponit tn̄ conſuetudo ad contemptū. vt not. s. Tho. ij. ij. q. clxxxvi. ar. penul. ad vltimum. 1. q.

¶ Scd̄o querit vtrū ſemp̄ ſit mortale peccatū omnis contēptus: ⁊ dico q̄ contemptus nega tiuus eſt peccatū mortale ſi dei lex quā violat eſt preceptiua vt ptȝ: aut veniale: vel nullum ſi 2

eſt conſultoria tñ: qꝛ talis ꝯtēpt⁹ ex ſe nō irrogat iniuriā legi: ſʒ ſolū rōne ei⁹ qḋ mādaꝛ fieri vel omitti. Contēpt⁹ aūt poſitiu⁹ ꝛ ꝯri⁹ſit ꝯ legē dei: et cuiuſcꝫ potētis de iure ꝑcipe ſemꝑ eſt mortale: ꝛ oīs transgreſſio ex tali ꝯtēptu eſt ſemꝑ mortalis de ſe quātūcūcꝫ alias eēt venialis: qꝛ talis cōtēpt⁹ eſt formalr̄ ſupbia: vt infra diceꝛ poſſet tñ eē veniale pctm̄ rōne mot⁹ inde liberati. Et iſte eſt ꝯtēpt⁹ de q̄ ꝑncipalr̄ loquūtur ꝯſtōnes ordīs ꝑdicatoꝝ. dicēdo qḋ nō obligāt ad culpā niſi rōne ꝑcepti vel ꝯtēpt⁹: quāq̄ illud dictū ſit verū forte ēt de ꝯtēptu negatiuo quo qs ex maxima indeuotiōe ſtatuta ordinis non magnifacit. ſed tūc culpa nō eſt mortalis.

3. q. ¶ Tertio q̄riꝛ vtrū peccet mortalr̄ q̄ ex ꝯtēptu facit ꝯ exhortationē ſupioris ꝛ quātū ex doct. colligi pōt dico qḋ aut facit ꝯ qꝛ auctorē contēnit ꝛ negat: et ſic mortalr̄ peccat qꝛ ꝯtēpt⁹ ē poſitiu⁹: q̄ grauior eſt ꝯ ſupiorē q̄ꝫ ꝯ legē cū q̄ mi ti⁹ agiꝛ quā cū legis miſtro ꝫ iura. l. celſus. de ar. gl. in. c. dolētes. de cele. miſ. ꝛ gl. i. c. ꝑpter. xvij. diſt. ꝛ q̄ vos ſpernit me ſpernit. Luc. x. Et talis trāſgreſſor vltra mortale puniri dꝫ vt hereticꝰ ſi ille ſupior ſit papa: vt dicit gl. i. c. gña li. de elec. li. vſ. ꝛ Pau. i cle.). de eta. ꝛ q̄li. ꝛ eſt īfamis: vt no. gl. vſ. q. ſ. īfames. Et talis ꝯtēpt⁹ eſt laque⁹ magn⁹ religioſis diſſolutis ꝛ īdeuotis: ꝛ multū ſe eſtimātib⁹. Si ꝟo nō ꝯtēnit auctoris ꝑtātē: ſʒ obſeruantiā cōſilij ꝛ exhortationis peccat venialr̄ ſolū ſi cōſiliū eſt reuerētie: puta qꝛ ꝑlat⁹ nō vult ꝑcipe. ſʒ ꝯſulere ꝛ tñ ſubdit⁹ deberet facere: ſʒ nō teneꝛ neceſſario: vt ſi moneat feruēti⁹ ſurgēdū eē ad vigilias matutinas ſi aūt ꝯſiliū ſit neceſſitati: ſʒ forte ꝑꝑ ſcādalū ꝑcipere nolit: vt qꝛ monet cauēdas eē cōuerſatiōes ſcādaloſas: aut nō eē erogāda latēter bona monaſterij: ſic mortalr̄ peccat: vt not. in. c. ad aures. ꝛ in. c. fi. de tēp. or. ſʒ ſi ꝯſiliū ſit ꝑfectionis: vt qꝛ monet facere q̄ ſine culpa pñt omitti: puta graues diſciplinas et lōgas contēplatiōes nō peccat etiā venialr̄: vt no. archi. in c. teſtm̄. di. vſ. ꝛ di. xxx. ꝯ als. Et ſic itellige gl. et iura que allegat i. d. c. generali. ꝛ Henr. ibi.

¶ De contentione.

Contētio iportat ꝯrietatē in locutiōe ſicut diſcordia in volūtate q̄ ad intentionē vel modū ſm ſctm̄ Tho. ij. ij. q. xxxviij. ar. j. Et omiſſa ea q̄ dꝛ methaphorice ꝛ eſt color rhetoricus: dupliciter diſtingui pōt ſcʒ ex parte contēdentiū et ex parte materie de qua cōtenditur. Sed loquendo et diſtinguendo ex parte cont. ndentium eſt triplex: vt ptꝫ. ij. ij. q. xxxviij. ar. j. ſcʒ impugnatio veritatis ſcite: cū modo indebito: vt cū clamore vel hmōi: ꝛ impugnatio falſitatis cū modo indebito ꝛ falſitatis debito mō. Diſtinguēdo ꝟo ex parte materie de q̄ cōtēdiꝛ: ſilr̄ eſt triplex prima. ſ. emulationis: vt q̄ eſt efferētiū diuerſos ꝑdicatores: vel doctores ſeu ꝑceptores: ꝛ hmōi ſcda diſputationis in ſcholis: tertia litigationis in foro.

¶ Primo ꝟo q̄riꝛ qūo ſit pctm̄ triplex cōtētio ſumpta ex parte cōtendētiū ꝛ dico q̄ prima eſt bona: ꝛ ſcda eſt ꝯtētio ſcdm̄ qḋ. i. ratione modi tm̄: vñ ꝛ meretrices corā ſalomone cōtēdebāt. iij. Reg. iij. ꝛ tñ vna neceſſario dicebat veritatē. et hec eſt pctm̄ veniale: prima aūt eſt contētio ſimplr̄: ꝛ ab Ambro. diffiniꝛ qḋ eſt impugnatio veritatis cū cōfidētia clamoris ꝛ ſm. s. Th. eſt pctm̄ mortale: vñ ꝛ apl's eā ponit inter opationes carnis q̄ qui agūt regnū dei nō ꝯſequenꝛ: vt ptꝫ Gal. v. Qḋ Archid. ꝛ hn̄ intelligit qñ eſt de reb⁹ importātie vt de ptinētib⁹ ad fidē vel bonos mores vel vtiles doctrinas: ſec⁹ ſi ſcholares cōtēdāt an predicamētalis ordo ſit realis necne vel vtrū epiciclus veneris maior ſit oī epiciclo planetarū ꝛ hmōi. quorū ignorātia non eſt proximo nociua grauiter. Unde dicta ꝯtētio etiā ſi eſſet ſine clamore eſſet pctm̄ mortale qꝛ eſt contra honorē dei ꝛ ꝓximi vtilitatē: licet forte tūc nō haberet rationē cōtentionis. 1. q̄ḋ

¶ Scdo queriꝛ qūo ſit pctm̄ contentio emulationis: ꝛ dico qḋ de ſe nō eſt mortale pctm̄: frequēter tñ eſt occaſio mortaliū: vt detractionū et odiorū que ſequūtur inter religioſos: vnde exterminandi eſſent iſti qui plus beatū dñicū aut beatū Fran. diligūt q̄ꝫ ieſum chriſtū: ꝛ religioſi eis aures prebētes: qꝛ iſti ſunt qui impediuerunt correctionem totius chriſtianitatis: dum illorū diſcordiam ſeminarunt ꝛ nutriunt. 2

¶ Tertio q̄riꝛ q̄ḋ de cōtētiōe diſputationis: ꝛ dico qḋ pōt eſſe laudabilis ad exercitiū: cū moderamine ꝛ reuerētia. ſʒ hoc ſit raro niſi inter cōdiſcipulos: et pōt eſſe pctm̄ veniale ſi q̄s defendat veritatē cū mō aliqualr̄ indebito aut ēt falſitatē nulli ꝑiudicātē: ꝛ ꝑt etiā eſſe mortale triplr̄. ¶ Primo qꝛ eſt ꝯ veritatē deo honorificā: vel vtilē ꝓximo vt in ſpectātib⁹ ad fidē aut mores vel vtiles doctrinas. puta medicinā: vñ ꝓculdubio null⁹ ſine mortali ſuſtinere pōt poſitionē auerroys de vnitate intellect⁹: qꝛ ꝑiudicat ſaluti plurimorū: qui inde efficiunꝛ increduli vel dubij circa hoc. Et idē dico de inq̄ſitorib⁹ q̄ negligunt negligētia magna hoc ꝓhibere: cum poſſint ꝛ ex officio teneātur. ¶ Scdo qꝛ eſt cū modo exceſſiue indebito: vel ſcādalo magno: de quo certa regula dari non pōt: niſi qñ interueniūt cōtumelie vel opprobria: ꝛ hmōi q̄ cōſtat eſſe mortalia: maxime religioſis ratione ſcādali: licet forte interdū itētio nō ſit mala. 3

3.q̃ ¶3.rõne materie ꝓhibite diſputari publice eiuſmodi ſũt ꝑtinẽtia ad fidẽ niſi diſputet̃ a doctis ĩ neceſſitate ꝯ ĩfideles: vel ⁊ ſine neceſſitate cũ fidelibꝰ: qñ ꝟiſſ̃e ẽ nullũ aſtãtiũ ide effici dubiũ: ſic̃ ſi ponant̃ ꝯcluſiões de creatiõe vl̃ eternitate mũdi ab eo q̃ ita gratioſe ſolet diſputare. vt rñſiões ſint eq̃ vel magi efficaces q̃ȝ argumẽtatiões. Et ꝯco2.alex.ď ales.xxij.ti.ď ꝯtẽtiõe dicẽs qď ꝯtẽtio ꝟbalis ĩ bis in q̃bꝰ nullũ ẽ ꝑiculũ fcã ex q̃dã leuitate nõ ẽ pctm̃ mortale
4 ¶Quarto q̃rit̃ qd de cõtẽtione litigationis: ⁊ dico ꝙ põt eſſe pctm̃ mortale tripl̃r. ¶Primo rõne iuſtitie: puta q2 eſt cõtra iuſtitiã: ⁊ de boc non eſt dubiũ ſi fiat ſciẽter vel ex ignorãtia nõ excuſante. ¶Scďo ſi ſit pro iuſtitia: ſed nimis ꝓlonget̃ ad exbauriẽdas facultates cliẽtulo2. de boc etiã nõ eſt dubiũ. tertio ratione ſcãdali actiui ſiue puſillo2. de quo.ĩ.ſcãdalũ.x.§.ſcďo.
5 ¶Quito q̃rit̃ de q̃ ꝯtẽtiõe loquunt̃ religionũ ꝯſtõnes puniẽtes grauiter ꝯtẽtiones ⁊ dico ꝙ nõ loquũt̃ de ea q̃ de ſe eſt mortalis: q2 ille nõ ꝓhibẽt ꝓhibita diuino aut naturali iure nibil cõmemorãdo: ſȝ de ea q̃ eſt etiã cũ veniali pctõ ſolũ: q2 itẽdũt tãq̃ȝ ſinẽ reuerẽtiã ⁊ ſubiectionẽ debitã ad ꝑlatos: q̃ cẽ nõ poſſet: ſi ẽt ꝟitas clamoſe aut deſpectiue ſeu deriſorie defenderet̃.

c Ontestatio litis.ĩ.lis.§.ij.

¶De contractu ⁊ quaſi contractu:

Contractꝰ ex cõ ⁊ trabo dictus eſt quoties diſtãtia in vnũ adunant̃: et eſt nomẽ iuris qñ illa q̃ adunãtur ſunt volũtates: ⁊ id ĩ quo adunant̃ eſt aliq̃d pecunia mẽſurabile ⁊ cum obligatione: nomẽ vero facti qñ obligatio nulla naſcit̃. l.labeo.§.ꝯctũ. ff.de ꝟb.ſig. ⁊ ibi ꝑ Bar. Eſt aũt ꝯctus ſm ꝟꝟ. vltro citroq̃ȝ.i. bincinde vel ex vtraq̃ȝ ꝑte obligatio: ex volũtate partiũ ſurgẽs. Quaſi ꝯctus aũt eſt obligatio: nõ q̃dẽ veniẽs ex ꝯtractu aut maleficio vel quaſi: ſȝ qua q̃s obligat̃ alicui ex aliquo officio vel facto licito ⁊ boneſto: lȝ non interuenerit exꝑſſa volũtas vtriuſq̃ȝ: vt tutela vel cura. aut negotio2ũ geſtio. ⁊ bmõi: q2 lȝ pupillus babẽs tuto2ẽ. aut furioſus babens curato2ẽ: aut is cuiꝰ ignorãter gerit q̃s negotiũ nõ exꝑſſe cõtraxerit: tñ tuto2 curato2. ⁊ negotio2ũ geſto2: obligant̃ quaſi contraxiſſent. Et de bis inſti.de obli.ꝑ totũ: ⁊ in ti.de obli.que ex quaſi contra.naſ.per totũ. De contractu ſub cõditione.ĩ.matrimoniũ.tertio per totum. Quõ etiam dolus annullet contractum.ĩ.culpa.§.vſ.c.vij.
1.q̃ ¶Primo vero querit̃ quot modis ſumit̃ contractus: ⁊ dico Bal. notare triplicẽ eſſe cõtractum.ſ.propriũ improp2iũ: ⁊ improp2iſſimum. ¶Primus eſt qñ vltro citroq̃ȝ naſcitur obligatio §.contractum.in.l.labeo.pieallegata. vt in emptione ⁊ locatione. ¶Scďs eſt qñ ſolũ vna pars obligatur: vt in donatione ſolus donans obligatur ad tradẽdũ: et aliqñ de euictione. vt not.in.l.ariſto.ff.de dona. cã mo2. et in mutuo ſolus recipiẽs obligatur ad tantũdem reſtituẽdum.ff.ſi cer.peta.l.ij. ⁊ in ſtipulatione qñ ſolũ vna pars obligatur: ⁊ ita intelligit̃ gl.inſti. de diui.ſtipu.§.cõuentionales. que eſt ſuꝑ verbo contrabendarũ. ¶Tertius eſt qñ ex nulla parte o2it̃ obligatio: ſed potius diſſoluitur obligatio facta: vt eſt tranſactio facta nudo pacto ex qua non agit̃ ante cõplementũ conditionis de quo Salx. in.l.ſiue apud acta.C.de tranſac. vt etiã eſt liberatio per acceptilationẽ.i.imaginariã ſiue fictã ⁊ nõ verã ſolutionẽ qua q̃s ſimulat ſibi debito2ẽ ſoluiſſe.inſti.q̃b.mo.tol.obli.§.ſ. ⁊ in.l.vbi pactũ.C.de tranſactio.per Bar.
¶Scďo querit̃ qui ſunt ꝯctus bone fidei ⁊ qui ſtricti iuris: ⁊ dico qď bone fidei ꝯctꝰ ſunt emptio.vẽditio.locatio.conductio.mãdatũ. depoſitum.ſocietas.pignus.cõmodatũ. et permutatio: q̃ dicunt̃ ideo bone fidei primo q2 ſi dolus cãm dedit non tenent: ſcďo q2 veniũt vſure ex mo2a. et iudex eſtimare põt ex bono ⁊ equo q̃d venit recõpẽlandũ: vel reſtituẽdũ. Non ſic in ꝯctibus ſtricti iuris vt ſtipulatio mutuũ ⁊ ſilia: et de boc.ĩ.dolus vide gl.in.§.actionũ.inſti.de act. ⁊ adde qď cõtractꝰ ſtricti iuris ſtrictiſſime ſunt interp2etãdi.l. q̃cq̃d aſtringẽde.ff.de ꝟb.obli. ⁊ qď in cõtractibꝰ verba interp2etãda ſunt contra p2oferẽtem qñ ſunt dubia.l.veteribus. ff.de pac. Debuit enim apertius legem dicere. 2
¶Tertio querit̃ q̃ ſunt cõtractꝰ in quibꝰ trãſfert̃ ⁊ in q̃bꝰ nõ trãſfert̃ dñiũ: ⁊ dico ꝙ in rerũ trãſlatione de ꝑſona in ꝑſonã quatuo2 modis dñiũ trãſfert̃.ſ.primo per dationẽ liberalẽ.i.ex qua nõ expectat̃ retributio alicuius mẽſurabilis pecunia que ď2 donatio: ⁊ ſcďo per dationẽ illiberalẽ qua.ſcȝ expectatur aliq̃d tale: qď fit multis modis: p2io in ꝑmutatione cũ transfert̃ dñium rei vtilis p2o alia re vtili: puta frumẽtũ p2o vino vel pãni p2o lana: que oĩa vulgo dicũtur barratti: vel pecunie auree p2o argẽtea. qď cãbiũ ď2: ſcďo in emptione q̃ eſt ꝑmutatio pecunie cũ re vtili: ⁊ vẽditione que eſt ꝑmutatio rei vtilis cũ pecunia: tertio in mutuo quod eſt ꝑmutatio pecunie cũ pecunia. cũ tẽꝑis expectatione per qď trãſfert̃ dñiũ pecunie in accipientem mutuũ. Et oẽs bi ꝯtractꝰ ſunt liciti ſi debĩte fiant. ¶Sunt vero alij contractus p2edictis quaſi rñdentes in quibus dñiũ nõ transfertur: ſed vſus rei tantũmodo. Nam donationi rñdet contractus dictus cõmodatum: quod p2oprie eſt rei que vſu nõ cõſumitur penitꝰ. puta equi.

libri domꝰ:ꝑmutationi ṽo rerū rñdet cōmoda
tio rerū mutua. vt cōmodo tibi equū meum tu
mihi bouē tuū:⁊ licitū eſt niſi in rebꝰ q̄ vſu ꝯſu
munt̄: q2 nō lꝫ cōmodare pecuniā vel frumētū
pro eq̄:lꝫ eſt vſura vt dicet̄.ꝭ.vſura ꝓmo. ēptio
ni ṽo correſpōdet ꝯductio. ⁊ vēditioni locatio
que ꝑñt eſſe de rebꝰ non cōſumptibilibus peni
tus ipſo vſu:tam mobilibus q̄ꝫ immobilibꝰ pu
ta agris ad affictū vel ſub certa parte locatis:
mutuo vero aliqualiter aſſimilatur pignus.

4 ¶ Quarto q̄ritur qui ſunt cōtractꝰ noīati ⁊ qui
innoīati:⁊ dico ꝙ noīati ſunt hi q̄ habent noīa
ꝓpria ⁊ eis ſolis ꝯueniētia: vt vēditio:locatio
et hmōi.innoīati ṽo ſunt quatuor.ſ.do vt des:
do vt facias facio vt facias:facio vt des:q̄ ideo
dicūtur innoīati: q2 eorū noīa poſſent alijs no
minatis cōtractibus cōuenire. Et iſti ſequūtur
naturā contractuū nominatoꝝ quibꝰ aſſimilan
tur.l.naturales.§ ſed ſi facio.ff.de ꝑſcrip.ver.

5 ¶ Quinto q̄rit̄ q̄d veniat noīe cōtractꝰ: ⁊ dico
ꝙ nomē ꝯtus gn̄ alr̄ ꝑlatū continet tam noīa
tos q̄ꝫ innoīatos.vt eſt gl.ſup ver.in ſuo noīe.
in.l.intelligētiū.ff. de pac. ⁊ gn̄aliter omne ex
quo naſcit̄ obligatio.l. ſi ab eo.ff. de leg.ij.qḋ
intellige de validis ſed ſi in ſtatuto fiat mētio
de contractu:intelligit̄ de ꝓprie dicto tm̄: quia
verba ſtatutoꝝ ſunt ꝓprie intelligenda.l.j.§ ſi
igitur qui nauē.ff.de exerci.act.⁊ hoc niſi dice
ret omnē cōtractū vt in gl.§.cōtractū prealleg.

6 ¶ Sexto queritur q̄ō contrahatur: et dico ꝙ
quatuor modis re:ṽbis literis ⁊ cōſenſu. inſti.
de obliga.in fi.de quo dic vt.ꝭ.obligatio.

7 ¶ Septimo querit̄ vtrū ꝯtus trahant virtutē
obligatiuā ſolū a lege:⁊ dico ꝙ nō ſꝫ ex pactis
que ſm̄ vulgares frāgūt leges:vn̄ ꝯtꝰ ex cōuē
tione legē accipere dignoſcunt̄.de reg.iur.cō
tractus.lib.vj. vn̄ ſcḋm iura depoſitarius ſolū
tenetur de dolo ⁊ lata culpa: tn̄ ſi interueniat
cōuētio vt teneatur de leui ⁊ leuiſſima culpa ⁊
caſu fortuito illa ſeruabit̄. de depo.c.ij.qḋ in
tellige de cōuētione honeſta ⁊ nō ꝯtra bonos
mores:vn̄ ſi cōueniatur vt preſtet̄ dolus cōuen
tio nō valebit ſm̄ Jo.an. vt.ff.eo.l.contractus.

8 ¶ Octauo q̄rit̄ vtrū ꝯtꝰ intelligat̄ geri ſm̄ cō
ſuetudinē loci.et dicit Pan.in.c.cū in.de ꝯſti.
ꝙ ſic. no.bar.i.l.nemo eſt q̄ neſciat.ff.de duo.
re.ſti.⁊ facit.ꝭ. ꝯſuetudo.§ xvj. Sed nota ꝙ ſi
cut dicit gl.in.l. ſi vno anno. in ṽ. ſꝫ trāſactio.
ff.loca.ex q̄litate ⁊ natura ꝯtꝰ ṽba accipiūtur
ꝯtra ꝓpriā ſignificationē:vt ibi vbi donatio ꝓ
trāſactione accipit̄.facit lex in.l.eo.ti.⁊ not.de
reg.iur.l.nō vt̄. ⁊ ita talia ſunt ꝑdicata qualia
ſubiecta eſſe oſtēdūt ⁊ ecōtra. xxxij.q.vij.apl's.

9 ¶ Nono q̄rit̄ vtrū valeat ꝯtus emptionis vel
alius collatꝰ in alterius arbitriū ⁊ dico ꝙ nō ſi
ꝑſona in cuiꝰ arbitriū cōmittit̄ eſt incerta.l. ſi
merces.ff.loc.niſi in caſu q̄n ſimpl'r fuit cōmiſ
ſum in arbitriū boni viri: quia tūc intelligit̄ in
arbitriū iudicis.l.vir bonus.ff.iud.ſol.⁊ ſic vt̄
cōmiſſum in certā ꝑſonā. Si vero ꝑſona cui cō
mittit̄ ſit certa.tūc licet varia ſit opinio in.l.in
emētis.C.de ꝯtrahē.emp.tn̄ dic ſm̄ do. lucā de
graſſis ſ.l.ſi q̄s arbitratu.ff.de ṽb.obli.ꝙ ſiue
ſubſtātialia ꝯtus cōmittātur in arbitriū certe
ꝑſone puta ꝑciū in vēditione: ⁊ ſi alia ſiue acci
dētalia puta vēdit̄ ſeruꝰ ſi rōnes reddiderit et
hmōi: valet ꝯtus ſi ille voluerit arbitrari: q2
ſicut ſubſtātiale vltime voluntatis pōt ferri in
heredis arbitriū.l. ſi ſic.ff.de leg.j. ita in ꝯtī
bus.l.ſeruū filij.§ cū qui.ff.de lega.j. Et ꝑ hoc
vt̄ caſus in.l.libertus iurauerit.ff.de ope. lib.
vbi valet ꝓmiſſio liberti facta de oꝑibꝰ ad arbi
triū pſoni: et ſi male arbitratꝰ fuerit cogi pōt
vt arbitretur ſicut bonꝰ vir. Et ſic in ꝓpoſito.
Qui ſi arbitrari aut nō vult aut nō pōt:nō vale
bit.§.ꝑciū.inſti.de emp.⁊ vē.Si ṽo mortuꝰ fue
rit alter cōtrahētiū ſi fuit cōmiſſum ſup cōtra
ctu ꝑficiendo non poterit arbitrari: ſi vero ſup
ꝑfecto nō expirat eiꝰ arbitriū:ſed ſicut contra
ctus trāſit ad heredē.ita ⁊ obligatio de ſtando
arbitrio eius ſm̄ Bar.in.d.l.ſi q̄s arbitratu.

¶ De contritione.

Contritio a cō ⁊ tero ſm̄ nomē iꝓor
tat ꝯfractionē vel cōminutionē ali
cuiꝰ frāgibilis vſq̄ꝫ ad minima q̄ſi
ſimul ex toto tertio et metaphorice
ſignificat deſtructionē ꝑfectā male voluntatis
appetētis pctā q̄ ꝯteri dr̄ q̄n ab eis ꝑfecte tota
liter reſilit ꝑ diſplicētiā. Et dupl'r ſumit̄ p̄io.ſ.
vt eſt actꝰ virtutis qui pn̄ia dr̄:⁊ ſic ſm̄ Pet. et
alios eſt dolor ſcꝫ ꝑfectꝰ volūtarie aſſumptꝰ ꝓ
pctīs: ⁊ ſcḋo vt ē pars ſacri pn̄ie hn̄s relationē
ad al's partes:⁊ ſic eſt dolor voluntarie aſſum
ptus ꝓ pctīs cū ꝓpoſito cōfitēdi ⁊ ſatiſfaciēdi.
Attritio ṽo ſm̄ nomē iꝓortat cōminutionē ali
qualē alicuiꝰ frāgibilis:⁊ metaphorice ſignifi
cat deſtructionē impꝑfectā male volūtatis:vt cū
dolet de pctīs:ſed impꝑfecte.i.nō tātū q̄ꝫ tn̄ req̄
ritur ad gratiā diuinā acq̄rendā. Vn̄ in duobꝰ
differūt attritio ⁊ cōtritio.primo q2 attritio eſt
dolor impꝑfectus:contritio ṽo perfectꝰ:ſcḋo q2
attritio eſt ſine grā quaſi nō remittēs peccatū
ſecꝰ de cōtritione vn̄ cōparant̄ ſicut aurora et
meridies nō quaſi vnus numero actus qui eſt
attritio fiat contritio ſed vnus ſpecie. Hec oīa
de mēte.s.th.in.iiij.di.xvij.⁊ oīm theologoꝝ.
¶ Primo ṽo querit̄ quātū dolorē cōtritionis 1.q°.
de pctō homo habere teneat̄ intēſiue:et quātū
habere debeat:⁊ dico ꝙ dolor contritionis eſt
duplex vnus ſcꝫ intellectualis qui eſt diſplicē

tia voluntatis: ⁊ ali⁹ ſenſualis q̄ cauſat̃ a pꝛio. Pꝛim⁹ ē eēntialr̃ ꝯtritio ſ꞉ pe. de palu. ⁊ alios theologos. Et ipſe ſol⁹ tā꜡ exiſtēs ĩ nr̃a facultate req̄rit̃ ⁊ ſufficit ad contritionē ſicut cōplacētia volūtatis req̄rit̃ ⁊ ſufficit ad pctm̄: q꞉ ſm Chrꝭſ. vnūq̄d꜡ ꝑ q̄ſcū꜡ cāsnaſcit̃ ꝑ eaſdē diſſoluit̃. de re. iur. c. ſ. Et de⁹ a nobis exigit vt ſit tāt⁹ iſte dolor ⁊ iſta diſplicētia quāta dꝫ eē cōplacētia dei quē ꝑdim⁹ ꝑ pctm̄. i. vt pctm̄ ſuper oīa diſpliceat: ⁊ q̄d iſte dolor ſit maxim⁹ ĩ gn̄e id eſt reſpectu mali nāe ⁊ pene: ita q̄d tenet̃ q̄s ſi vult eſſe ꝯtrit⁹ eē parat⁹ ſuſtinere oēm penā in gn̄ali: lꝫ ad hāc vel illā in ꝑticulari deſcēdere nō teneat̃ puta dicēdo ſuſtinerē ignē: precipitiū: gehēnā ⁊ hmōi ante꜡ peccarē mortalr̃: imo ſtulte faceret q̄ ſe vel aliū ſuꝑ hmōi ſolicitaret. Vn̄ ſꝫ Pe. de pal. a penitēte req̄rēdū ē ſi penitet: ⁊ ſi nō ſufficiēter dolet: an hoc ſibi diſpliceat ⁊ vellet ſufficiēter dolere: ⁊ hoc ĩquit ſufficit ꝙ valde nota: q꞉ ſic diſpoſit⁹ eſt ꝯtrit⁹ vel ſaltē attrit⁹ vt poſſit abſolui. Et nō pōt eē nimi⁹: q꞉ nec charitas a q̄ ꝓcedit pt̄ eē nimia. Hec oīa Pe. de pa. ⁊ ē mēs. s. th. ⁊. s. bo. ⁊ oīꝫ theologoꝝ: q̄b⁹ addo ꝙ cū mors ſit vltimū terribiliū ſm philoſophū q̄ poti⁹ vellet mori quā deū offēdere mortalr̃ ē ꝯtrit⁹. ¶ Scd̄o v̄o id eſt ſenſibilis nō eſt eēntialr̃ ꝯtritio ſꝫ effect⁹ eius ꝯn̄s dolorē volūtatis ex nec̄citate nāe: eo mō q̄ vires ſuꝑiores redūdātes in inferiores mouēt illas: vl̄ ex electiōe volūtatis illū excitātis. Et ad ꝯtritionē nō req̄rit̃ neceſſario: ſꝫ ſolū de bn̄ eſſe: q꞉ nō eſt in noſtra facultate. Et eadē rōne imo a fortiori nō opꝫ illū eē maximū. Et pōt eē nimius ſicut ⁊ afflictio exterior: puta ieiuniū: et hmōi: q꞉ in his omnibus pro regula accipiēda eſt conſeruatio ſubiecti et bona habitudo ad operandū ea que ſibi incūbunt ſm ſtatū ſuum: hec omnia idē qui ſupra: ⁊ eſt omniū doctrina.

2q. ¶ Scd̄o q̄rit̃ q̄tū dolorē ꝯtritionis teneat̃ hō hr̃e extenſiue ſeu duratiue: ⁊ q̄tū hr̃e debeat: ⁊ dico q̄d ſꝫ. s. Tho. ĩ. iiii. di. xvii. hō tenet̃ hr̃e iſtū dolorē de pctō actuali nō de origīali: lꝫ de eo poſſit eē aliq̄ diſplicētia ⁊ de mortali nō de veniali: q꞉ cū ei⁹ ꝯplacētia mori pōt ac ſaluari: ⁊ de ꝓprio nō de alieno: ⁊ de p̄terito vel p̄ſenti nō de futuro. Et tenet̃ iſtū dolorē ĩcipe quāprimum pctm̄ cōmiſſum occurrit ſibi memorie: q̄d ſm Pe. de pal. ĩtelligit̃ qn̄ occurrit practice. i. ſub rōne deteſtabilis vel delectabilis: non aūt ſi ſpeculatiue ſolū: ſicut nec tenet̃ q̄s diligere deū: niſi de eo recordet̃ practice. i. ſub rōne diligibilis vel odibilis: alioq̄n nullus ſine mortali poſſet ſpeculari de eo q̄ diligi nō pt̄ niſi practice ꝯſiderat⁹. Et tenet̃ illū ĩ tota vita ꝯtinuare ꝓprio habitu ſꝫ. s. tho. i. ſic ꝙ ſemꝑ ſit taliter diſpoſit⁹ q̄d doleret de pctō ſi practice recordaretur: ſiue q̄d idē eſt ſic q̄d ſemel doluerit: ⁊ nū꜡ de cetero habuerit actū formalr̃ aut v̄tualr̃ in ꝯriū: et ſcd̄o actu nō ſimplr̃: lꝫ ſic q̄d nun꜡ ſibi actu placeat pctm̄ ⁊ ſemper actu diſpliceat qn̄ memorie practice occurrit nō tenet̃ aūt: lꝫ hoc debeat debito ꝯgruitatis conari ad iugiter et ꝯtinue mēorandū ⁊ dolēdū q̄tū ē poſſibile ſeruatis act; b⁹ aliaꝝ v̄tutū ⁊ ſanitate. Poſt mortē aūt ꝯtritio nō durabit: q꞉ ē cū dolore gr̃a et merito: q̄ tria ſil̄ ĩ nullo mortuo ĩueniunt̃. Hec oīa de mēte. s. th. ⁊ Pet. de pa. ⁊ cōiter oīm. d.

¶ Tertio q̄rit̃ q̄lē teneat̃ hō hr̃e dolorē cōtritiōis ⁊ q̄lē hr̃e debeat: ⁊ dico ꝙ dolorē intellectualē ſaltē attritionē opꝫ hr̃e actualē de ſingulis pctīs memorie occurrētib⁹ quātū ad p̄ncipiū ꝯtritiōis. i. qn̄ hō pꝛio ꝯterit̃ de pctīs nōdū remiſſis: lꝫ quātū ad terminū q̄ ē dolor gr̃a ĩformat⁹ poſtea quā remiſſa ſunt ſufficiat vna gn̄alis cōtritio de oīb⁹: ⁊ idē dicēdū ē de oblitis: ſiue q̄ actu ſpāliter memorie nō occurrunt q꞉ null⁹ tenet̃ ad ĩpoſſibile. Opꝫ ēt ꝙ ſit maior de maiori pctō. Dolorē v̄o ſenſibilē cōueniēs eſt maiorē eē d̄ maiori: q꞉ e debet̃ maior pena: tū hoc nō eſt neceſſariū: q꞉ nec ipſe eſt nec̄ius. Hec de mēte Pet. ⁊ ꝯcor. s. tho. ſꝫ adde ꝓ ſcrupuloſis q̄ nō credūt ſe actualr̃ doluiſſe de ſingulis pctīs occurrētib⁹ memorie: niſi actu reflexo: dixerint doleo ꝙ fallunt̃ q꞉ ſicut luxurioſus habitualr̃ fornicator ſucceſſiue ſine interuallo vidēs multas mulieres pulchras poſſibiliter cōplaceat ſibi ĩ oīb⁹ abſ꜡ hoc ꝙ dicat cōplaceo: ita in ꝓpoſito q̄ habitualr̃ dolet qn̄ ponit ſe ad actū dolendum de offenſa dei extēdit actū habit⁹ ſui ad oē obiectū doloroſum. i. in q̄ recognoſcet̃ dicta offēſa actualr̃ obiectū potētie abſ꜡ hoc q̄d dicat doleo. Adde ēt ꝙ quātū ad cōtritiōis principiū ſufficit attritio quātū ad hoc ꝙ hō ſine pctō ſubiiciat ſe clauib⁹ ꝑ cōfeſſionē ⁊ abſolutionē ſine nouo pctō: ſed non quantū ad hoc q̄d hō nō peccet: q꞉ tenet̃ cōteri quoties practice recordatur vt dictum eſt. 3

¶ Quarto q̄rit̃ q̄ ſit contritiōis cā: ⁊ quis eius effect⁹. Et q̄tū ad cām dico q̄d ꝑte dei eſt ei⁹ mīa ⁊ gr̃a: ex parte v̄o nr̃i ſm Ray. ſunt ſex cāe diſpoſitiue. prima eſt recogitatio pctī. ſcd̄a eſt recogitatio pudoris. tertia deteſtatio vilitatis pctī. q̄rta timor iudicii ⁊ inferni. q̄nta conſideratio amiſſiōis pr̄ie ⁊ offēſe tāti pr̄is. ſexta eſt ſpes. ſ. venie ꝯſeq̄nde: gr̄e recuꝑande: glr̄ie ex⁹pectāde. Quātū v̄o ad effectū dico ꝙ ſꝫ. s. th. effect⁹ ei⁹ p̄m⁹ eſt remiſſio culpe: ⁊ ꝯcor. Ray. ⁊ Hoſt. q̄ addit q̄d ſi ꝯtrit⁹ deinde tꝑe ſuo non exequat̃ ꝓpoſitū q̄d de cōfeſſiōe et ſatiſfactiōe cōceperat: nō redeunt q̄dē dimiſſa pctā: ſed tn̄ 4

mortal'r peccat omittẽdo: ſcđs ꝟo eſt remiſſio pene. de pe. di. iii. ꝑ totũ: qđ ſum. rõ. limitat ve‑rũ q̃tũ ad partẽ nõ q̃tũ ad totũ. al's inquit nõ eſſent neceſſarie idulgẽtie ꝓlatoꝝ: ſꝫ tu dic ſꝫ s. tho. ⁊ pet. de pal. qđ tm̃ intendi poſſet ex ꝑte cauſe. i. charitatis. ⁊ ex ꝑte effect⁹. i. doloris ſen‑ſibil' ꝙ pena tota remitteret: ⁊ nihilominꝰ req̃‑ritur confeſſio ⁊ iniuncte pn̄ie expletio: ꝓpter ꝓceptũ ⁊ incertitudinẽ remiſſionis totiꝰ pene An ⁊ q̃ debeat ꝯfiteri de venialibꝰ. ſ. pctm̃. § xſ.

De contumacia.

COntumacia ſicut ⁊ cõtumax a cõ‑tumeo đr qđ eſt ſupꝟbis aut aſpe‑ctu tumere: vel a cõtẽnẽdo. Et đr in ordine ad ſuꝑiorẽ: ꝓprie vt eſt iudex: ⁊ eſt ſobediẽtia volũtaria: q̃ qs monitionẽ iudicis implere ꝯtẽnit: vt eli‑cit ex. c. ii. de dolo ⁊ cõtu. iũcta gl. in ꝟbo cõtu‑maciter: ⁊ ꝓprie ꝯſiſtit in nõ faciẽdo volũtarie quod facere quis ſcit ſe debere: vt ibi patet.

1. q. Primo ꝟo q̃rit quotuplex eſt cõtumacia? ⁊ di‑co ꝙ fit multis modis: ſꝫ oẽs reducunt ad tres q̃s ponit ray. poſt. s. tho. ſ. iiii. diſt. xvii. Pri‑mus eſt in nõ cõparẽdo añ iudicẽ. et hic modꝰ a ray. diuidit in tres: ⁊ vnꝰ eſt ſi qs citatꝰ per‑emptorie venire cõtẽnit: aliꝰ ſi malitioſe ſe oc‑cultet ne citet: ⁊ aliꝰ ſi citationẽ ipedit ne fera‑tur ad eũ. de q̃bꝰ ex. vt li. nõ ꝯteſt. q̃m freq̃nter. Scđs eſt qñ citatꝰ ꝯparet q̃dẽ: ſꝫ ſine lnĩa cõ‑tumaciter recedit añ finẽ cauſe. xſ. q. iii. certũ. Tertiꝰ eſt qñ nõ vult parere ſnĩe. de ꝟ. ſig. ex ꝑte. ſ ſi. Et in ꝓdictꝭ modis aliq̃ñ eſt ꝯtumacia ꝟa. i. expſſa: vt ſi qs citatꝰ dicat iudici vel mini‑ſtro ſe nolle cõparere: aut ſi illicẽtiatꝰ recedit. aliq̃ñ eſt ficta. i. tacita: vt ſi qs citat ⁊ non venit vel ſi latitet aut ipedit ne citet addit nõnũq̃ ⁊ ꝯtumacia euidẽs. Uideo gof. đ ſen. exc. § excõi‑catio fieri hꝫ in ſum. ⁊ guil. in ſpe. tit. de contu‑macia: ⁊ gl. fi. in cle. vnica de dolo ⁊ ꝯtu. ⁊ In‑no. in. c. q̃rela. de ꝓcu. ⁊ bar. in. l. fi. ff. de ſ inte. re. ⁊ ſ. l. ex cõſenſu. § ii. ff. de ap. ci. ⁊ pe. poſt Ja. de but. ſ. l. ꝓꝑerãdum. § ſi autẽ reus. C. de iudi.

2 Scđo q̃rit vtrũ excõicatꝰ ꝑ contumacia ab‑ſolui đbeat añq̃ ſatiſfaciat đ expẽſis et caueat de ſiſtẽdo ĩ iudicio: ⁊ dico ꝙ nõ ſi fuit vere cõ‑tumax ſecꝰ ſi ꝓſumptiue puta q: impeditus tñ nõdũ ꝯſtat ſi hoc allegat: q: ſi petit abſolui dꝫ de ſen. exc. venerabilibus. § idẽ eſt etiã. lib. vi.

3 Tertio q̃rit vtrũ lite nõ ꝯteſtata poſſint ali‑quo caſu teſtes recipi ꝯ ꝯtumacẽ ⁊ ad ſnĩaꝫ dif‑finitiuã ꝓcedi: ⁊ dico qđ ſic ex aliq̃ ſpãli cã pu‑ta ſi q̃ſtio moueat ſuꝑ alicuiꝰ electiõe ne ꝑ lõ‑gã morã eccl'ia patiat in ſpũalibus ⁊ tꝑalibꝰ le‑ſionẽ: itẽ ſi moueat q̃ſtio ſuꝑ copula maritali ne viro aut mulieri fornicatiõis occaſio ꝓbea‑tur: ex. de lit. nõ cõteſt. q̃m freq̃nter. ⁊ dicit ĩ in oĩbꝰ in q̃bꝰ ꝑiculũ magnũ ſpũale eſſet ĩ mora.

De contumelia et iniuriis.

COntumelia a cõtumeo dicta eſt q̃ſi tota ꝟbis tumẽs ex ſpũ ſuꝑbie ſicẽ ⁊ ꝯtumacia ⁊ primo q̃dẽ ſignificat de‑honorationẽ ꝑ ꝟba principal'r aut ſcđario ꝑ ſigna iportãtia culpã: ſed vulgꝰ ẽt ad ꝯuitiũ ⁊ iproperiũ ꝯtumelie nomẽ extẽdit. Iniuria ꝟo đr q̃ſi nõ iure fctã: et deide ſpãliter iniuria đr culpa. vt. ff. de iniur. l. l. aq̃‑lia. ⁊ tertio iniuſticia vel iniq̃tas iudicãtis. vt inſti. eo. ti. in ꝓn. ⁊ q̃rto cõtumelia. vt. ff. de in‑iur. l. ſ. in ꝓn. ⁊. l. apđ labeonẽ. eo. ti. Et fit iniu‑ria tribꝰ modis. re ꝟbis ⁊ lr̃is. vt. ff. de iniu. l. ſ. § ſ. ⁊. l. lex cornelia. § ſi qs verboꝝ. ſꝫ nũc de ea q̃ fit verbis aut lr̃is eſt ſermo: ⁊ ad tria reduci‑tur ſcꝫ contumeliã: conuitium: et improperiũ.

Primo ꝟo q̃rit q̃ ſit differẽtia inter ꝓdicta. 1. q. ⁊ dico ꝙ ſꝫ. s. tho. ii. ii. q. lxxii. ⁊. lxxiii. ꝯtumelia eſt dehonoratio fctã palã ꝑ ꝟba aut alia ſigna iportãtia culpã: vt ſi aliq̃s ſuꝑ faciẽ opprobrio ſe dicat fur ꝯuitiũ ꝟo eſt dehonoratio facta pa‑lã ꝑ ꝟba aut ſigna iportãtia culpã vl' etiã penã vt ſi qs in faciẽ appellet fur aut cecꝰ: vñ oĩs di‑cẽs ꝯtumeliã dicit cõuitiũ nõ econtra: q: q̃ ali‑quẽ cecũ appellat dicit q̃dẽ conuitiũ non autẽ contumeliã improperiũ vero eſt dehonoratio facta palã per verba aut ſigna importãtia ege‑ſtatẽ. maxime ſi cõmemoret beneficiũ factũ in neceſſitate. Hec oĩa de mẽte. s. tho. qui etiam dicit ꝙ vnum horũ quãdoq; pro alio ſumitur.

Scđo q̃rit vtrũ ꝓdicta ſint pctã mortalia et 2 dicit. s. th. ⁊ alex. de al. ꝙ pctã ꝟboꝝ ex intẽtio‑ne ſumũt grauitatẽ: vñ iſta ſunt mortalia ꝓmo ſi aĩo dehonorãdi notabil'r fiãt: q: nõ ẽ minor honoris iactura q̃ꝫ rerũ: ⁊ ſcđo ꝓt eẽ mortale ẽt ſi non adſit intẽtio talis: ⁊ tñ talia ſunt ita gra‑uia ꝙ grauit dehonorãt ⁊ ꝯtriſtãt ſicẽ grauiter ꝑcutiẽs ludo poſſet peccare mortal'r. Sunt aũt pctm̃ veniale ſi iſta nõ multũ dehoneſtent: nec ꝓferent ex firmo ꝓpoſito grauiter dehoneſtã‑di: ſꝫ ex aliq̃ leui ira aut alia leui cã: ⁊ itẽtiõe le‑uiter tm̃ ꝯtriſtãdi vl' dehoneſtãdi: ſicut ẽt leue damnũ rerũ nõ eſt mortale hec de mẽte illorũ.

Tertio querit vtrũ ꝓdicta dici poſſint ſine 3 pctõ cã correctiõis. ⁊ dicit. s. tho. ꝙ ſic: ſicut ẽt lꝫ verberare cã diſcipline aut inferre dãnũ in rebus: ⁊ ſic dñs diſcipulos ſtultos Luc. vlti. et paulus galatas dixit inſenſatos. gal. iii. et in‑tellige etiã ſi puniẽs iraſcat: dummõ correctio ſit principalis cã improperãdi: ita. ſ. ꝙ remota hac cã non inferret iniurias. Al's ſi ira ſit prin‑cipal'r in cã erit peccatũ graue. ⁊ vt vr̃ mortale. ideo iſta ſunt periculoſa. Uñ dicit Aug. in lib.

de ſermo.do.I mō.qd̄ raro ꝛ ex magna neceſſi-
tate obiurgatiões ſunt adhibende in quibus
non ut nobis ſed ut dño ſeruiamus inſtemus.
4 ¶ 4.q̄rit̄ utrū inferēs p̄dicta iniuſte teneat̄ ad
ſatiſfactionē aliquā: ꝛ dicit Nic.de lira qd̄ te-
net̄ p ſe vl' īterpoſitā perſonā dicere iniuriato
culpā ſuā vl' ſaltē eq̄pollētia ſigna oſtēdere ni
ſi ꝯprehēdat ꝙ ei remiſerit iniuriā: puta q2 cuꝫ
eo ridet ꝛ hmōi. Excipit̄ tñ p̄lat9 ꝛ pr̄familias:
q̄ lꝫ corrigēdo excedat tñ veniā petere nō tenet̄
ſꝫ Aug. in regula ꝙ limita niſi fecerit a ꝑpoſi-
to: ꝛ poſiti9 iuo. et vide. de q̄ dicet. ſ. correctio
§ xiij. Addit Umb. ſ expoſitiōe regule ꝙ q̄ ītu-
lit iniurias tenet̄ ſatiſfacere cito ſi pōt: q2 ſicut
in reſtitutiōe qd̄ ſine die certo debet̄ oī die de
bet̄ ita ꝛ hic: ꝛ dꝫ eē ſatiſfactio petēdo veniam
vel etiam ſe proſternendo: aut ſeruiendo plus
ꝛ minus ſicut in rebus: ita ꝛ hic ſm quantita-
tē damni vel in dubio ad arbitrium boni viri.
5 ¶ 5. q̄d ſi offēſio fuit ſecreta ꝛ petit ſatiſfactio
publica: ꝛ dicit archi. ꝙ nō tenet̄ niſi occultuꝫ
fuiſſet publicatū: ſicut fur qui latēter ſubripit
nō tenet̄ reſtituere publice: ſed ſi ꝯtrario offenſa
fuit publica: et exhibet̄ occulta ſatiſfactio non
ſufficit: argumētū in paulo q̄ publice ꝯdēnat9
ad carcerē noluit occulte liberari ſed publice.
act. xvi c. Et idē eſt ſi ꝯtumeliādo mēdaciū di
xit: q2 nō ſufficit dicere ſe male dixiſſe niſi di-
cat ſe mentitū vel dixiſſe falſum vel dubium: ſi
ſcit: vl' credit eſſe falſum vel incertum qd̄ dixit.
6 ¶ 6. q̄rit̄ utrū hō teneat illatas cōtumelias ſu
ſtinere: ꝛ dicit. s. tho. qd̄ ſic quātū ad p̄paratio
nē animi ſi op9 eēt ſicut talia dāna: nō aūt ſēp
q̄tū ad actū: ſꝫ q̄ñ ꝗ tenemur nō ſubſtinere primo
q̄ñ hoc cederet ī bonū irrogātis: vt puta ad rep
mēdū ei9 audaciā: iuxta illd̄ puer. xxvi. rñde ſtul
to iuxta ſtultitiā ſuā. i ſꝫ ꝙ ei9 ſtultitia meretur
ſcdo q̄ñ ex ſufferētia aliorū pfectus impediret̄:
et hec eſt ſentētia Gre. omel'. ix. ſuper ezechie.

¶ De conuentu.

Conuēt9 a cōueniēdo dr̄ ꝛ ſumit̄ aliq̄ñ
pticipial'r paſſiue: ꝛ ſic ꝯuēt9 eſt ideꝫ
qd̄ citat9: aliq̄ñ vo noīa'r ꝛ ſic eſt eq
uocū: ꝛ primo q̄dē ſignificauit capl'm
ſiue collegiū regulariū. cle. ſ. d reb. ec. nō alie.
Pañ. ſ. c. inotuit. de ele. collegiū regulariū: ſꝫ
deide apud mēdicātes q̄rū dom9 nō hñt ꝓpriū
nomē ſicut dom9 mōachoꝝ q̄ vocant̄ monaſte
ria ꝯuēt9 dr̄ ꝓprie loc9 habitatiōis capl'i. ꝛ ſic
hꝫ vſus loquētiū. In penalib9 aūt ſi vba cōue
niūt tñ capl'o ſtat p capl'o ſi tm̄ loco ſtat p loco
ſi vtriꝗ benignior fiet īterp̄tatio ſꝫ regulā iu-
ris maxime ſi ex ꝯiecturis hoc appeat: ſicut in-
terdictū ꝯuēt9 iudicabit̄ locale tm̄ ſi ī ſupplica
tiōe vel narratiōe fiat mētio de loco: in dubio
aūt ſtabit p loco q2 vſus loquēdi dꝫ attēdi. de
ſpōſa. ex lr̄is. ꝛ in: l. ſi libelloꝝ. ff. de leg. iij. ꝛ ſꝫ
Butri. p̄fert̄ ꝓprio ſignificato vocabuli: etiaꝫ
in materia ſtricta quod etiam ſequitur Bar. vt
plene habes per Panor. in proemio primi.

¶ De chorea.

Chorea vt dicit Al. in. iiij. diſti. xvi. ꝛ
hmōi ludi nō ſunt mali ſꝫ ſe: q2 pñt
aliq̄ñ bñ fieri: ſꝫ triplici d cā poſſent
fieri mali. primo ſi fiant ad prouocandum libi-
dinē ꝛ hmōi. i. ſi fiāt malo fine. ſcdo ſi nō cōue
niūt pſone: vt clicis: religioſis et hmōi. tertio
ſi fiāt tpe nō ꝯgruo. i. triſtitie v pnie. Si vero
fiāt ex cā alicui9 honeſte letitie a pſonis ſecula
rib9 ꝯgruo tpe ꝛ loco ꝛ cū aliis debitis circōſtā
tiis: nō ē illicitū. Adde ꝙ ēt poſſet eē illiciti ex
diſpoſitiōe pſonarū choreizātiū: vt q2 aliq̄s ex
ponit ſe ipſꝫ piculo opis vel cogitat9 illiciti. vl'
pbabiliter dubitat ſe ad hoc expoſiturū aliuꝫ. 1. qō
¶ Primo vo q̄rit̄ quot req̄rātur vt licite id eſt
ſine pctō mortali fiant: ꝛ dico qd̄ multa ſed oīa
reducunt̄ ad ſeptē. Primo debitū tp̄s: puta Re-
nuptiarū victorie: liberatiōis patrie vel hoſs. q̄ſi-
aduēt9 amici diu expetati ꝛ hmōi: vñ ſm men- tūr vt
tem Ala eſt mortale hec facere tp̄e deuotionis cho-
aut pnie: puta ab aduētu vſq ad epiphaniā: ꝛ realē
a ſeptuageſima vſq ad paſcha: qd̄ verum puta cite
rem niſi fierent occulte vel ex inſolita honeſta fiat.
letitia: puta victorie: vel a talib9 quos excuſa
ret ignorātia: vel vbi eēt ꝯſuetudo ꝑpter letitiā
feſti p̄cipui: eſt etiaꝫ mortale ſm magiſtros vt
refert Ric. in. iiij. di. xxxvij. in dieb9 dñicis ꝑpt̄
dictū Aug. ꝙ melius fecerēt femine iudeorū ſi Car
lanā filarēt quā tota die in neomeniis impudi pit
ce ſaltare: qd̄ ſum. ange. verū limitat q̄ñ ꝑpter ſum.
hec miſſa aut p̄dicatio ſeu veſpere omittūtur ang.
vel p maiorē partē diei: ſed limitatio eſt nimis
auſtera q2 ſi iſti ludi cū tanta honeſtate fierent
ꝙ nō haberēt circūſtātiā malā p̄ter circunſtā-
tiā tp̄is: dico qd̄ idē erit omittere veſperas p-
pter ludū pile: aut ſchacorū: ꝛ ꝑpter hec dictū
aūt Aug. intelligit̄ q̄ñ hec impudice fiunt: vt
ptꝫ intuēti. Scdo debit9 locus. i. prophanus 2
vñ hec vident̄ mortalia in eccl'ia ꝛ aliis locis ſa
cris vel religioſis. ar. c. decet. de imu. eccle. li.
vi. Tertio pſona ꝯueniēs: q̄. ſ. ſit talis qd̄ ide
nō ſubeat piculū aīe: nec iſta ſibi ſint indecen
tia ꝛ probibita: ſicut probibētur eccleſiaſticis 3
perſonis. xlvi. di. clericum. de conſe. diſ. v. nul
lus preſbyterorū. ita qd̄ iſtis vel cum iſtis hec
facere videt̄ mortale rōne phibitionis ꝛ ſcan-
dali: niſi forte qualitas ꝛ modicitas opis excu
ſet: vt ſi fiant in ſecreto ꝛ parum qd̄ quaſi nihil
putatur. Quarto modus honeſtus: honeſtas 4
cū eſt iuris p̄ceptuꝫ. inſti. de iuſti. ꝛ iu. § iuris

ꝓcepta:vn̄ ē mortale ſi fiāt habitu:geſtu:cātu: aut quis mō notabilr laſciuo:ſicut cū femine ſinerecūde pectora exceſſiue notabilr nudāt:et viri ptes pudēdas īdecēter cooptas oſtētant. de hoc tū exceſſu difficile ē iudicare qn̄ ſit mortale cū ſit reſpectiuꝰ ad ꝯditiōes pñie ꝑſonaꝝ pñtiū. ¶ Quīto recta itētio puta hōeſta ⁊ necēia
5 recreatio:vn̄ ſi fiāt cū libidinis vel alio fine q̄ ſit pctm̄ mortale erūt mortalia: venialia ꝟo ſi ſit veniale.ar.c.vide.ſ.q.ſ.⁊.xxiu.q.ſ.noli.⁊.c.
6 militare. ¶ Sexto ſtabilitas ſchorezātis:ne ſcꝫ ide piculū imineat:vn̄ q̄ pbabilr ide ſibi vel alteri piculū timet operis vl' cogitatis mortalis mortalr peccat niſi deſiſtat:q2 q̄ amat piculuꝫ
7 ꝑibit in illo.eccliaſtici.iij. ¶ Septimo raritas hmōi ludorum:vnde ſm̄ Red.ducēs choreas ex conſuetudine mortaliter peccat:ſed hoc intellige verum quia in tali ſemper vel quaſi ſemper repit aliq̄ de ꝓmiſſis circūſtātus malis q̄ oēs ſi abeſſent ſola cōſuetudo nihil faceret ad hoc vt eſſent hec mortalia. Ex quibus omnibꝰ etiam patet quot modis iſta ſunt mortalia.
2.q. ¶ Scdo q̄rit vtrū īſpectio choreaꝝ:ludoꝝ:vel ioculationū ſit pctm̄:⁊ dico gnālr qd̄ q̄cūq3 licite fiūt de ſe lic̄ te videnř:vt ptꝫ:vn̄ īſpectores choreaꝝ n̄ peccāt mortalr:niſi ex aliq̄ circūſtātia mala: puta ex mala intētiōe:vl' rōne piculi ide ſibi vl aliū iminētis: vel q2 ſu a pñtia eſt cā ludi: vel ꝓpter aliqd hmōi. De inſpectoribus alearū et torneamentorum infra in locis ſuis.

De correctione ⁊ punitione.

Correctio duplex eſt ſꝫ.s.tho.ſ.iiij.di. xix.q.ij.vna.ſ.oſtēſiua ⁊ directiua tm̄ q̄ dr̄ ꝓprie correctio: et eſt admonitio frīs de emēdatiōe delictorū ex fraterna charitate:⁊ hec ꝑtinet ad oēs tā ſubditos q̄ ꝑlatos:alia ē coactiua q̄ dr̄ ꝓprie correptio.i. illa cū rapi dr̄ q̄ auferunř ſubito ⁊ hec ē punitio pctōꝝ a ꝑlato facta ad ꝯſeruationē iuſtitie vn̄ ꝯuenit ſolis prelatis:quoꝝ verba vim coactiuam habent que de cetero vocetur punitio.
1.q° ¶ Primo ꝟo q̄rit vtrū frīna correctio ſit ī ꝓcepto ſic ꝙ eā omittēs peccet mortalr:⁊ dicit.s.tho. ī n.iiij.vbi.ſ.⁊.ij.q.xxiij.qd̄ ē in ꝓcepto:⁊idē tꝫ Ric.⁊ oēs theologi:ꝓ illo ꝟbū dn̄i Mat.xviij. ſi peccauerit ⁊c.ſꝫ q2 hoc ꝓceptū ē affirmatiuū nō obligat ad ſemꝑ ſꝫ ꝓ loco ⁊ tpe. Omiſſio ꝟo eiꝰ ſꝫ eoſdē tripl'r fit pmo meritorie: vt qn̄ tp̄s opportunū expectař:vel timeř ide ne pctōr fiat peior aut alios īpediat ad bonū ſcdo omittiř cū pctō mortali:vt q2 timeř iudiciuꝫ vulgi:aut carnis cruciatio vel ꝑemptio: dūm̄ hec ita dominenř in aīo qd̄ fraterne charitati ꝓponanř. tertio cum veniali:qn̄.ſ.timor ⁊ cupiditas tardiorē facit ad corrigēdū:nō tn̄ ita qd̄ ſi ꝯſtaret fratrē poſſe a pctō retrahere ꝑꝑ hec dimitteret q̄ in aīo ꝓpoſuit charitatē vt dic̄ Aug. ¶ Concor. Ric.in.iiij.di.xix. Sꝫ limita qd̄ hec omiſſio eſt cū mortali in pctō mortali ⁊ in veniali piculoſo de mortali:⁊ nō in q̄libet tali:ſꝫ in hn̄te pſeuerantiaꝫ: quā ſi non hꝫ ſolus prelatus corrigere tenetur ſm̄ gloſ.in.c.qui alium.de here.
¶ 2.q̄rit vtrū hoc ꝓcepto ligemur ad q̄rēdum q̄s corrigamꝰ:⁊ dicit.s.tho.ꝙ nō q2 bn̄ficia q̄ nō debemꝰ certe ꝑſone:ſꝫ oībꝰ cōiter tpalia vl ſpūalia ſufficit īpēdere nobis occurrentibus: alioq̄n oporteret nos facere ꝯ illō puer.xxiiij. ne q̄ras īpietatē ī domo iuſti. Vn̄ ptꝫ ꝙ nec religioſos opꝫ exire ad corrigēdū delinquētes. 2
¶ Tertio q̄riř vtrū hoc ꝓcepto ligenř ſubditi ad corrigēdū ꝑlatos:⁊ dicit.s.tho.qd̄ ſic correctiōe hn̄i ita ꝙ cū māſuetudine et reuerētia nō ſiat. correctiōe punitiua aut increpatiua:iuxta illud:ſeniorē ne increpaueri.ſ.thi.v.niſi manifeſte errēt ī fide:q2 tūc ſi nō eēnt ſupiores volētes iudicare:īferiores increpare poſſent: q2 hereſis reddit hereticū oī catholico īferioreꝫ: etiā quātū ad forū extrinſecū.facit.ij.q.vij.ſecuti.et.c.paulꝰ. Et idē eſt ſꝫ aliquos qn̄ haberent mores inordinatos publice ⁊ ſcandaloſe. 3
¶ Quarto q̄riř vtrū hoc ꝓcepto ligenř oēs: ⁊ dicit.s.tho.qd̄ correctio q̄ dr̄ correctio ⁊ ē actꝰ iuſtitie tendēs ad bonū cōe: pertinet ad ſolos ꝑlatos:ſed ea q̄ dr̄ ꝓprie correctio.et eſt actus charitatis tendēs ad fratris emēdationeꝫ ptinet ad quēlibet habentem charitatē. Utrum autē eam poſſit exercere peccator.infra.ꝟ.viti. 4
¶ Quīto q̄riř vtrū hoc ꝓcepto ligemur ad corrigēdū ſꝫ ordinē traditū a dn̄o ma.xviij.ſi.peccauerit ⁊c. Et dicit.s.tho.ꝙ ſic:ſꝫ quātū ex eo ⁊ alijs doctoribꝰ ꝯcorditer colligiř.ordo iſte ē talis. Pro fundamēto eſt hn̄da ē regula quā 5
ipſe tradit de virtu.qd̄.iij.⁊ ſꝫ eā oīa dicenda ſunt mēſurāda.ſ.qd̄ cū primꝰ nř duo habeat ꝯſciaꝫ ⁊ famā:debemꝰ vtrāq3 ſeruare ſi poſſumꝰ alioq̄n fama ꝓ ꝯſcie ſalute ꝯtēnēda eſt. Et deinde dōmꝙ ordo illius ſecrete monitiōis nō hꝫ locū in pctō futuro ꝓpter verbū peccauerit:q2 ſtatim denunciari pōt vt ipediař: niſi obuiare poſſit ipſe qui nouit:q2 tūc denūciare nō dꝫ ſi inde ſequař īfamia per regulam predictā. Nō habet etiam locum ſm̄.s. Th.in publicis que non fiunt in te id eſt contra te:⁊ te ſolo ſciente ſed ſtatim denunciari poſſunt:q2 per hec peccās lędit ꝯſcientiā ſuā:⁊ aſtātiū:vnde vtriq3 ſuccurrendū eſt per denunciationem:⁊ etiā ſi ſperaretur emendatio peccantis:quia etiam oportet a ſcādalo cauere:ſi tamen quis poſſet vtriq3 illorum ſatiſfacere eque bene vt prelatus etiā non eſſet denunciandum vt conſerue Regula.

tur fama peccātis apd plātū ⁊ alios neſciētes:
lȝ eſſet obediēdū plato ſi exigeret veritatē: q̄ꝛ
aliter derogaret iuri ſuo q̄ iudex eſt publicoꝝ.
Nō dȝ etiā locū ſm̄. s. Tho. in occultis q̄ pri-
mis dānū corporale vel ſpirituale inferunt vel
ſunt illatura: q̄ꝛ illa nō ſunt ſolū ī ſe ſȝ in alios
vñ ſtatim pt q̄s denūciare eū quē ſcit velle p-
dere ciuitatē: aut aliquos ī fide corrūpere: niſi
firmiter ſperet ſe dictis malis poſſe obuiare ſȝ
regulā p̄dictā. Habet ergo locū ſolū in pctō oc
culto: nocēti ſolū peccāti: ⁊ ei q̄ ſcit: vł q̄ꝛ ledit
ab eo: vł ſaltē ex ſola notitia: ⁊ tūc dicit. s. tho.
ꝙ dȝ ſi pōt ſic emēdare fratrē: vt fama ei⁹ ↄſer
uet̄ ⁊ ſic de neceſſitate p̄cepti eſt qđ ſecreta mo
nitio publicā denunciationē precedat: q̄ ſecre
ta monitio dȝ ſemel vel pluries fieri: quādiu
ſpes de correctiōe ex ea hr̄ pbabilis. Et deinde
pcedēdū ē ad teſtiū īductionē ad oſtēdēdū qđ
malū ſit de quo frater arguit̄ ſm̄ Hier. vel ad
cōuincēdū de actu ſi iteret̄ ſm̄ Aug. vel vt ſint
teſtes: qđ corrigens fecerit debitum ſuū ſcđm
Chꝛy. et hoc niſi forte pbabilit̄ extimaret̄ ꝙ
hoc ad emēdationē fratris nō pficeret: q̄ꝛ tūc
nō eſſent inducēdi: tñ anteꝙ inducant̄ ſȝ aug.
pus oſtēdi dȝ plato vt ſingulari pſone: ⁊ ſi ſic
nō corrigit̄ in publico ↄuincēdus eſt: hec ille.
Igit̄ eſt ordo ſȝ archie. vt p̄io moneat̄ ſecreto
ſcđo dicat̄ plato vt p̄uate pſone. tertio iducāt̄
teſtes. et hec oīa itellige ſi emēdatio pbabilit̄
ſperat̄: ⁊ nō aliter. quarto ſi pbari pōt ⁊ ſperat̄
correctio accuſand⁹ eſt eccl'ie. i. plato vt ē pſo-
na publica: vel ſi pbari nō pōt denūciet̄ ſecre-
to. Prelat⁹ aūt habita ſufficiēti pbatiōe p̄eci
piat ei vt deſiſtat: qđ ſi nō facit eccleſiā non au
dit et propter cōtumaciā excōicandus eſt: quo
facto erit vt ethnic⁹: ⁊ vitādus: et nō ante. etiā
ſi eccleſiā nō audiret. ar. ij. q. j. multi. hec ille:
qđ aūt quidā ſancti vident̄ cōtra predictū ordi
nē accuſaſſe vel publicaſſe peccata. s. tho. ſol-
uit dicens. ioſeph q̄ fratres accuſauit: creditur
pri⁹ eos monuiſſe: vel dici pōt qđ publicū erat
peccatū inter fratres. vnde dicitur pluraliter
accuſauit fratres. Petrus etiā q̄ publice denū
ciauit peccatū occultum ananie ⁊ ſapphire ſi-
ne monitione. act. v. hoc facit vt executor dei
cui etiā occulta ſunt publica cuius releuatiōe
peccatū cognouit ⁊ puniuit. Chriſtus etiam cū
eadē ratione pctm̄ iude prodere poſſet hoc nō
fecit: ſed verbis obſcuris admonuit. Religioſi
etiam ſi ſine monitione proclamātes in. c. hoc
de leuibus tantum modo faciunt que non ſunt
infamatoria. Sed de his infra denunciatio.

6 ¶Sexto queritur quibus regulis vir doctus
poſſet decidere oēs caſus innumerabiles qui
accidūt circa ordinē fraterne correctiōis ⁊ di-
co qđ tribus. Prima eſt ſcti Tho. in. q. de quo-
libet q̄ eſt valde gn̄alis. s. qđ ſeruāda eſt ī oīb⁹
bus charitas. ſcđa ſpecialior ī qđ. de virtu. s. qđ
ſeruāda eſt fris ↄſcia et fama ſimul ſi fieri pōt:
alioquin cōſcia ſola cōtēpta fama. tertia eſt ri-
cardi ī quarto: ſcȝ qđ vtrū pbabilr ſperāda ſit
emēdatio peccātis ppēdi pōt ↄſiderādo ſi pec
cat ex electiōe ſeu malitia: cui⁹ ſignū eſt condi
tio peccātis ⁊ frequēs ſine freno act⁹ iteratio:
aut ex paſſiōe ſeu īfirmitate. cui⁹ ſignū eſt ſi ſe-
mel ruit oblata occaſiōe: ⁊ deinde triſtat̄ ⁊ eru
beſcit: ille em̄ difficulter: ⁊ iſte faciliter emēda
tur. quarta eſt eiuſdē ibidē: ſcȝ qđ ſi pctm̄ ē oc-
cultū: ⁊ nō ſperat̄ emēdatio: aut eſt infectiuum
alioꝝ: ⁊ tūc denūciādū eſt plato: vt caueat gre
gi: q̄ꝛ bonū multoꝝ dȝ pponi bono vni⁹: vñ et
negligi dȝ vni⁹ fama: vt īnocētia vel fama mul
titudinis ↄſeruet̄: aut v̄git ī dānū corpale alte
ri⁹: ⁊ tūc fieri dȝ ↄparatio illi⁹ dāni ad dānū fa
me iſti⁹: ⁊ illi dāno qđ ppōderat magis obuiā
dū ē: hec ille. Ex q̄b⁹ elicio qđ aliqñ ſi pctm̄ ſit
in me ſolū ⁊ nō ſit p̄ciſe p̄teritū in ſe ⁊ ſuo effe-
ctu: ſȝ ex eo mihi dānū ī poſterū immineat: vel
q̄ꝛ nocebit: vel q̄ꝛ nocuit ⁊ nō emēdabit: poſſuȝ
ſtatim denūciare ad cauēdū mihi ſi dānū illud
nō ſit leue: ſȝ p̄ferēdū meo iudicio fame illi⁹ lȝ
fama ſit diuitijs p̄cioſior: q̄ꝛ ipe ſibi nocet volū
tarie ſicut et̄ poſſuȝ p rerū defenſiōe iferre de-
trimentū ſanitati et bono nature p vulnera et
pcuſſiōes: lȝ illud bonū ſit nobili⁹: q̄ꝛ me inua
dēs ſemꝑ deſiſtere pōt ⁊ ſuā ſi vult ſeruare ſa-
nitatē vñ ipſe eſt qui infamat ⁊ percutit in cau
ſa infamie et percuſſionis ſicut aper in veru.

¶Septimo q̄rit̄ vtrū peccet mortalr ↄ p̄dictū 7
ordinē aliqđ plato denūciās ex ſimplicitate vł
malitia aut leuitate vel illo p̄cipiēte. ⁊ dicit. s.
tho. in. q. de quolı. ꝙ ſi q̄s intendēs emēdatio
nē ſcit ſe correcturū fratrē denūciare nō dȝ: ſi
tñ hoc meli⁹ fieret p platū ⁊ ille ſit pi⁹ diſcret⁹:
ſpūalis nō habēs rācorē pōt ei denūciare: nec
tñ dicet eccl'ie: q̄ꝛ dicit illi vt perſone p̄uate: et
ad correctionē pficiēti: ſȝ tñ q̄ꝛ pp diuerſas cō
ditiōes ſubditoꝝ ⁊ platoꝝ gn̄alis regula dari
nō pōt p regula tenēdū ē ꝙ ſeruet̄ charitas et
qđ melius videtur ⁊ nō erit pctm̄ denunciare.
Qui aūt denūciat plato aut amico vel cuicūqȝ
ex malicia vt q̄s confundat̄ ⁊ deprimat̄ peccat
mortal'r. Qui aūt ex īn cautela hoc alicui dicit
ita tñ quod infamia aut vituperiū nō eueniat
delinquēti nō peccat mortal'r. hec ex illo ſȝ ad
de ex. xxij. q. lxxiij. qđ ſi inde ſequatur notabi-
le damnū honeſtati ⁊ fame pxime erit mortale
talia dicere prelato vel alteri etiam ſi non ma
lo fine vel ſi incaute fiat: quia debuit ⁊ potuit
aduertere. Quando autem prelatus precipit

circa hmõi oībus vel alicui ſpecialiter intelli-
gendū eſt ꝑceptū ſm .s. Tho. ij. ij. ſaluo ordine
fraterne correctiōis ꝯ quē ſi exꝑſſe preciperet
peccaret q2 nõ eſt iudex occultoꝝ: ⁊ nõ eſſet ei
obediēdū: q2 obedire opꝫ deo magis ꝗ hoīb9
niſi inqͥſitū ꝑ aliqua indicia pctā manifeſtētur:
puta infamiā: ꝓſumptiones et hmõi: q2 tūc pōt
ꝑlatus ꝑcipere ſicut ⁊ iudex ali9 exigere iura-
mētū hec ille. Et idē ē ſi ſemiplene ꝓbatū eſt:
puta q2 eſt vn9 teſtis: q2 in his duob9 caſib9 te
neſ q̇libet ſubdit9 deponere q̇cq̇d ſcit: lꝫ nõ ꝑ-
ceſſerit monitio vel ꝓbare nõ poſſit q2 tūc non
venit vt denūciet ſed vt teſtificeſ. Facit capl'm
ꝑmū de teſti. cogē. cū ibi notatis. Imo eo caſu
quo ꝑlat9 eſt talis qd ei ſieri pōt ſecreta denū-
ciatio ante monitionē ſine pctō ſi ipe iubet vt
ſic fiat teneſ obedire ſubdit9: q2 teneſ in oīb9
q̇ ꝑtinēt ad offm̄ ꝑlati: et nõ ſunt ꝯ deū. Fallit
aūt qd ſupra dictū eſt in parētib9 et filijs q̇ nec
etiā volētes ꝯ ſeipſos in teſtimoniū admittun
tur. C. de teſt. l. parentes. ⁊ iiij. q. iij. § itē paren
tes. ⁊ intellige de aſcendētib9 ⁊ deſcēdētib9 ſo
lū nõ de collateralib9 ſm gl. in. d. § itē. Nõ dꝫ
etiā ꝯpelli vxor ꝯ virū: nec ſocer ꝯ generū ꝓui
gnū: ſobrinū: ſobrinā: ⁊ a ſobrinis natū: et eos
q̇ in priori gradu ſunt. iiij. q. iij. § itē lege iulia.
Qd intellige vbi criminal'r ꝓcediſ: ſec9 vbi ci-
uiliter ſm gl. in c. j. iij. q. v. vbi diciſ qd in ciui
li cā licite admittiſ frater ꝯ fratrē vel ꝓ fratre
ſed idē nõ credo de filio ꝯ patrē ⁊ vxore cōtra
virū etiā i cauſa ciuili: ꝓſertim ſi aīarū vel cor
porū periculū immineret: q2 pater ⁊ fili9 repu-
tanſ ꝓ vna ꝑſona ſm gl. in. c. ſuper eo. el ſcdo.
de teſti. et idē dic de vxore ⁊ viro q̇ effecti ſunt
vna caro. ⁊ ſi filius vel vxor reuelarent illorū
delicta ſubijcerent ſe ꝑiculo mortis vel hmõi.
eccleſia aūt vſ obligare cū ſcādalo. de pe. et re
miſ. officij. Si aūt nõ erat infamia ꝯtra aliquē:
ſed in generali q̇riſ vt fieri ſolet: ſeruetur ordo
predictus. vide etiam infra denunciatio. § iiij.
8 ¶ Octauo q̇riſ an contra ꝑdictū ordinē teneaſ
q̇s ſuū vel alteri9 pctm̄ publicare ad preceptū
prelati ſi peccator ſit occultus ⁊ factū publicū.
et dico qd .s. Tho. in quodā generali capl'o cū
eſſet baccbalari9 legiſ ſenſiſſe ꝙ ſic: ſꝫ oēs ma
giſtri fuerūt ꝯtra cū ſcḋm ea ꝟo q̇ reliquit no-
bis in ſcriptis dicēdū vſ qd nõ teneſ ſm regu-
las ſuperius aſſignatas niſi ſeruato ordine ꝑ-
dicto: q2 eo caſu poſſibile eſt ſatiſfieri cōſciētie
delinq̄ntis ꝑ ſecretā monitionē ⁊ cōſcīe eoꝝ q̇
ex facto publico ſcādalizanſ ꝑ modū q̇ diceſ: et
cōſeq̄nter ſeruāda eſt fama. Sed cōtra vide-
tur ꝙ teneaſ. primo q2 peccatū eſt publicū. ſed
dico ſtultū eſſe dicere ꝙ pctm̄ ſit publicū ⁊ q̇re
re notitiā eius per ꝑceptū. vñ dico qd ſm pet.
de pal. in. iiij. di. xix. q. .iiij. peccatū dr̄ publicū
qñ publicū eſt q̇s fecerit illud: nõ aūt ſi eſt pu-
blicus effect9 pctōris vel pcti: q2 pctm̄ nõ eſt id
qd vſ puta cadauer. ſed act9o pctōris puta occi
ſio q̇ nõ vſ. ſcḋo q2 opꝫ ſatiſfacere cōſcīe eoꝝ q̇
inde ſcādalizanſ in publico: ꝙ ſubdit9 nõ pōt
ſꝫ ꝑlat9 ⁊ nõ niſi ſibi dicaſ ſꝫ dico ꝙ eo caſu ꝑ-
latus dꝫ ꝑcipere ſuꝑ veritate dicēda ⁊ ad inq̇-
ſitionē ꝓcedere: ſꝫ ꝑceptū itelligēdū eſt ſaluo
ordine ꝑdicto: ⁊ ex tali inq̇ſitione ſatiſfit ſcāda
lo ⁊ iuſtitie publice cū iā res ſit in iudicis vo-
lūtate punita ꝗtū punire potuit. Pro quo no-
ta ꝙ eo caſu ꝑlat9 pōt cōiter et indeterminate
ꝑcipere: q2 de pctō ꝓcedit infamia ex euidētia
facti indeterminata tñ: ita ꝙ iſte non eſt deter
minate īfamis: ſꝫ iſte vel iſte īdeterminate: nõ
aūt pt ꝑcipere ſpālit iſti vel illi niſi ſit ſpāli-
ter īfamat9 aut ſemicōuict9: vñ ſiue ſic ſiue ſic
ꝑcipiat nõ teneſ obedire niſi q̇ ē īfamat9 vl' ſe-
miconuict9 aut q̇ talē nouit. Et qd dictū eſt de
ꝑlato ⁊ ꝑcepto: itellige de iudice ⁊ iuramēto.
¶ Nono q̇riſ q̇d ſi epūs vel ali9 ꝑlatus ꝑcipiat 9
reuelationem alicui9 occulti puta furti ſub pe
na excōicatiōis late ſnīe. ⁊ dico ꝙ q̇ de hoc eſt
infamat9 vel ſemicōuictus ſi nõ reuelabit inci
det: ⁊ ſil'r q̇ hoc ſcit: etiā ſi ſit de his q̇ ad teſti-
moniū ꝯ talē cogi nõ dñt: q2 lꝫ peccet ꝑlat9 ſic
intēdens aſtringere ⁊ ſnīa ſit iniqua: nõ tñ eſt
nulla vt ptꝫ ex dicēdis infra excōicatio. ij. § j. ⁊
§ iiij. dubi. vij. Si ꝟo nulla ſit ď hoc ꝯ aliquē
ſpāliter infamia vel probatio. lꝫ ſnīa ſit iniuſta
tñ reuelare teneſ ipe re9 niſi ſnīa eſſet nulla ex
intolerabili errore exꝑſſo vel alia cā: q̇ ꝟo hoc
ſcit curet vt reus obediat. Qd ſi nõ facit ipe re
uelet ſaltē in ſecreto ſi ꝓbare nõ pōt: alioq̇n in
cidet: lꝫ hoc videaſ negare ſum. roſ. tñ q2 ſnīa
nõ eſt ex hoc nulla tñ q2 nõ eſt ꝓſumēda corre
ctio ꝑ inductionē teſtiū qñ nõ timeſ eccl'iaſti-
ca cēſura tā magna: ⁊ ſi exigaſ ab eo vt denun
ciet iuridice nõ teneſ cū ꝓbare nõ poſſit: et ſic
intellige gl. in. c. ſacerdos. de pe. di. vj. q2 tunc
req̇riſ vt denūciator nõ vt teſtis. Et ꝑ hoc in-
fert Io. de pla. inſti. de pu. iudi. ꝙ puniēs ſcien
ter aliquē ꝓ crimine leſe maieſtatis: quia non
denunciauit cū ꝓbare nõ poſſet teneſ ei ad oē
intereſſe. ⁊ idē Bal. in quodam cōſilio qd inci
pit ꝗꝗ allegata. vñ qñ dr̄ q̇ ſciuit intelligiſ de
ſciētia ꝓbabili. l. q̇ accuſare. C. de edē. facit. C.
de calū. l. ⁊ ſi in monito. vnde talis nõ reuelā-
do non incidit. intelligiſ etiā ſm aliquos exce
ptis caſibus in quibus nõ teneſ quis ad teſtifi
candū iuxta dicta. ď § vij. etiā ſi in comminato
ria exprimeretur ꝙ teneatur: lꝫ nequeat proba
ri: quia contineret intolerabilem errorem.
¶ Decimo queritur an vtēdū ſit fraterna cor-

rectiõe ꝑlato ſubẽte vł nõ ſubẽte circa eũ q̃ h₃
pctm̃ vel ĩpedimẽtũ qḋ ego ſcio ⁊ ille ignorat:
vt q̄ ignorat ſe ordiatũ vel batizatũ non rite
vł excõicatũ ⁊ miſtrat vel h₃ vxorẽ quã de iure
hr̃e nõ ꝑt ⁊ hmõi:⁊ dicit ꝓ. loq̃ns qñ hec pba
ri nõ ꝑt ꝙ q̃ hmõi ſcit:tenet eũ auiſare quẽ cre
dit corrigibilẽ ſi laborat ignorantia craſſa:alit
peccat:q̄ ille nõ excuſat ſilr ſ₃ eũdẽ ſi laborat
ignorãtia pbabili:l₃:excuſet ignorãtia facti te
net pp ꝑiculũ ⁊ dãnũ alienũ aut ſacroꝝ iniuriã
ſi vero ſit ĩcorrigibilis:⁊ de ſcãdalo timet:ſuffi-
cit ſi ꝑlato denũciet nõ accuſando vel denũciã
do:ſ₃ ſimplr ſignificãdo ſi forte remediũ coue
niẽs poſſet adhiberi:⁊ ꝯcord. Mo. ⁊ Rodo. Si
aũt pbare põt tenet ſi ẽ ꝑlat⁹ ſu⁹ ſ₃ Ro. ⁊ Mo.
ꝙ ĩtellige ſi credit ſe poſſe illũ corrigere ſaltẽ ꝑ
vi₃ ſec⁹ vbi nihil pficeret ſed efficeret peior: ſi
vero nõ ſit ei⁹ ꝑlat⁹ ⁊ ſperat de correctiõe aut ſi
nõ ſperat:ſ₃ tñ inde alioꝝ ꝑiculũ vel dãnũ im-
mineat:tene ſ₃ eoſdẽ. Et hoc ſ₃ arch. limita
ſi credit iudicẽ exhibiturũ iuſtitiã:ſec⁹ vbi nõ
eſt ꝑiculũ alioꝝ aut dãnũ:vel pbare nõ ꝑt.ar.
ij.q.vij.pleriq₃.vł ẽt ſi iudex remediũ nõ adhi
beret hoc pbato.ar.xj.q.iij.qñ. Et idẽ vł de de
nũciatiõe fiẽda ꝑlato ſup crimine qñ ide nõ ꝓ
uidet:q̄ inutilis vł ⁊ fruſtra. Si aũt nec corre
ctionẽ ſperat nec alij idẽ ꝑiculũ ĩmineat vł dã-
nũ non tenet ſ₃ Mo. ⁊ Ro. Et iuxta hec itelli
ge. s. Tho. dicẽtem in. ij. ij. qḋ nõ eſt dimittẽda
correctio ꝑtinẽs ad ꝑlatos ꝓpter turpitudinẽ
eius qui corrigitur:tũ quia ⁊ ſi ſponte propria
emẽdari non velit corridendus eſt per penas
vt peccare deſiſtat: tũ etiã quia et ſi incorrigi-
bilis ſit ꝓuidet bono cõi dũ ſeruat ordo iuſti
tie:⁊ vnius exẽplo alij deterrentur. Secus au
11 tem de correctione fraterna: vt dictum eſt.
¶ 11. q̄rit vtrũ correctio ſit ꝑlatis in ꝑcepto:et
dico ꝙ ſic ſ₃. s. Tho. ⁊ oẽs doc. loquẽdo de cor
rectiõe q̃ eſt correctio ⁊ punitio:q̄ ſi ſubditus
tãdẽ tenet dicere ꝑlato vt puniat Et ille tenet
corrigere pctm̃ mãifeſtũ ſub pena eterne mor-
tis:ar. lxxxiij. di. ꝑ totũ. ⁊. ij. q. ij. q̃ nec regimis.
Qñ tñ vł nõ expedire cõitati nec corrigẽdo nõ
tenet corrigere:q̄ iſte ſũt cãe pp q̃s corrigim⁹
vt p₃. xxiij. q. v. pdeſt. remota aũt cã remouet
effectus. Nec tenet nec d₃ corrigere ſi cõitati
nec nocet nec pdeſt correctio:⁊ ei⁹ omiſſio ꝓ-
deſt delĩquẽti ad emẽdationẽ:q̄ cã corrigẽdi
ẽ emẽdatio:q ſi vero ecõuerſo correctio nõ expe-
dit delĩquẽti imo forte nocet:⁊ tñ cõitati pdeſt
corrigere tenet:q̄ bonũ cõitatis eſt meli⁹ bo-
no iſti⁹. Si vero loquamur de correctiõe frater-
na:multo magis tenet q̃ alij ſiue pctm̃ ſi ſecre
tum ſiue publicũ:ſecreta tamẽ ſecrete corrige
re d₃:ſi vero nõ corrigit ⁊ emẽdat cũ põt mor-
taliter peccat. xiij. diſt. ſic rector. quod intelli
ge in moralibus. et iuxta dicta. § priore.
¶ Duodecimo q̄rit qualis d₃ eẽ correctio ſiue 12
punitio:⁊ dico ꝙ d₃ eſſe nõ ex odio. lxxxvj. di.
odio. q̄ ſi fieret a̅io deliberato nocẽdi notabi
liter eẽt pctm̃ mortale. nec ẽt ex ira ꝑcedẽte rõ-
nẽ deliberãtẽ q̃d faciẽdũ eſt ſ₃ Egi. d̄ regi. ꝑn.
q̄ nõ audit rõnẽ. vj. ethy. ſ₃ ex charitate vt de
linq̃ns corrigat vel ſaltem timeant alij ſimilia
facere. xxiij. q. v. pdeſt ⁊ nõ d₃ eſſe remiſſa: ſ₃
d₃ eſſe cũ ira q̃ rõne ſubſequitur vt miniſtra ſm
Egi. ita ꝙ añ iudiciũ rõnis reprimenda eſt ira
ꝑ mãſuetudinẽ:⁊ poſt iudiciũ ecõuerſo mãſue
tudo ẽ exercitãda per irã vt dicit. q̄ facilitas ve
nie incẽtiuũ tribuit delinquẽdi. xxiij. q. iiij. eſt
iniuſta. ⁊. c. ſequẽti. nec d₃ ꝑlat⁹ corrigere leni
tate patris vt heli q̃ ⁊ ſm hiero. dãnat⁹ fuit:ſ₃
autoritate põtificis:q̄ d₃ ꝑlatus miſericordiã
ꝑſtare penitẽtib⁹ nõ aũt impenitẽtib⁹ ⁊ incor-
rigibilib⁹. xxxij. q. iiij. nõ ꝑt. ita tñ vt ſeueritas
lenitati miſceat. di. xlv. diſciplina. ⁊ potius ad
beniuolentiam q̃ ſeueritatem declinandu₃ eſt
ca diſtinctio. licet. ⁊ diſtinct. l. ponderet. Me-
mor tamen debet eſſe prelatus eius quod dicit
augu. contra epiſtolam permeniani tanto inq̄
eſt efficacior emendatio prauitatis: quanto di
ligentior fuerit obſeruatio charitatis.
¶ Decimotertio q̄rit q̃d ſi ꝑlat⁹ in corripiẽdo 13
modũ excedat. ⁊ dico qḋ ſi nõ excedit a ꝓpoſi-
to in nullo tenet ꝑ caplm oli cãm:de reſti. ſpo.
Intellige prio q̃tũ ad penas humanas ſ₃ nõ q̃
ad deũ q̃ etiã venialia minime punit ſm doct.
⁊ ſcdo q̃ ad humilitatẽ venie petẽde ab offen-
ſo a quo eã petere nõ tenet ſm Augu. in reg. et
lxxxvj. di. qñ neceſſitas:ſi tñ ex malignitate vł
odio excederet veniã petere teneret:q̄ tenet in
iuriaru₃. ff. ad. l. aquil. l. quẽadmodũ § magi-
ſtratus vt not. in gſo. in. d. c. quando. et tex. eſt
in. l. nec magiſtratus. ff. de iniur. Siue autem a
propoſito ſiue non modum excedat: ſubditus
poteſt appellare ſaltẽ ad papam: et ſi non ſem-
per in ſuo ordine vt ſupra appellatio. § vij.
¶ Decimoquarto q̄rit qualr in correctione ꝓ- 14
cedẽdũ ſit qñ in ſcelere eſt multitudo ⁊ dicit. s.
tho. ij. ij. q. cviij. qḋ d₃ ſumi de ea vindicta: vel
q̃tũ ad totũ: ſicut egyptij ſubmerſi ſunt in ma-
ri rubro:⁊ ſodomite vniuerſalr perierunt: vel
q̃tũ ad magnã multitudinẽ ꝑtẽ: vt Exo. xxxij.
in penã coꝝ q̃ vitulũ adorauerũt:qñ vero ſperat
multorũ correctio vindicta exerceri d₃ in pau
cos ꝑncipaliores:q̃b⁹ ceteri terreant: ſicut dñs
numeri. xxv. mãdauit ſuſpẽdi ꝑncipes ppłi pro
multitudinis pctõ. Si aũt non tota multitudo
peccauit: ſed pro parte: tunc ſi mali ſecerni poſ
ſunt a bonis: debet in eos exerceri vindicta

ſi fieri pōt ſine ſcādalo alioꝝ: alioq̄n parcēdū ē multitudini ꝛ ſeueritati detrahēdū. Et eodem mō tolerādū eēt pctm̄ p̄ncipis: ſi puniri nō poſſet ſine ſcādalo multitudinis: niſi forte eēt pctm̄ tale quod magis noceret multitudini ſpūalit̄ vel temporaliter: quaꝫ ſcandalum qđ timetur.
15 ¶15. q̄rit̄ q̄t ſunt cāe licite diſſimulādi et non corrigēdi pctā: ꝛ dicit Ul. qđ ſunt q̄tuor: prima cū mali diſcerni nō pñt a bonis ſcđa cū multitudo tāta ēēt ſine eccl̄ie ſciſmate vel bonoꝝ ſuo ſolutiōe fieri nō poſſit. tertia qñ đ emēdatione p̄babilit̄ p̄ſumit̄: vt q̄ ex īfirmitate vel ignorantia peccat̄. quarta ſi mali eccl̄ie ꝯſunt exercitādo bonos: ꝛ non obſint: pbant̄ hec. xliiij. diſti. ꝯmeſſationes: ꝛ di. l. vt conſtitueretur. xxiiij. q. iiij. ipſa pietas. ꝛ. c. cū quiſque. Ultimū tamen
25 intellige ſi non ſperatur correctio maloꝛum.
¶16. q̄rit̄ vtrū peccet mortalr̄ ſubdit⁹ aut p̄lat⁹ corrigēdo ī mortali: ſꝫ q̄ circa hoc mlti mlta loquunt̄ dico tria breuiter reſoluēdo mentē s. Tho. xxij. q. xxxiij. ꝛ. iiij. di. xix. ꝑ Primū ē ꝙ p̄lat⁹ ſi ſit ī mortali publico vel occulto peccat corrigēdo ex offō ſuo vt p̄lat⁹: vl̄ q̄cq̄d aliud faciēdo: q̄ īdignū ſit ſuo offō ꝛ ſꝫ Pe. de pa. peccat mortalr̄: q̄ ſuſpēſus ē corā deo: ad qđ facit ij. q. vij. q̄ nec. ꝛ de ꝯſe. di. v. c. ſi. ſꝫ limitat ideꝫ Pe. ī p̄lato ſpūali: q̄ tpalis puta iudex nō peccat mortalr̄ ſuſpēdēdo fur̄ ſꝫ ipſe ſit in mortali. ꝑ Scđm eſt qđ ſiue p̄lat⁹ ſiue ſubdit⁹ corrigendo nō vt miniſter eccl̄ie. ſꝫ ex zelo charitatis peccare nō pōt niſi rōne ſcādali: ꝙ ſolū in notorio locū hꝫ: vñ nō peccat ēt exiſtēs in pctō notorio ſi cū hūilitate corrigat: ꝙ non eſt ītelligēdū cū hūilitate. i. ꝯtritiōe vt exponit ſupplemētū: q̄ ſic ñ eēt ī mortali: ſed ſicut ipſe. vt̄ ſe declarare in quarto cū hūilitate. i. nō p modū corripiētis ſꝫ rogātis: vt exēplo ſuo nō ſcitet̄ ad maluꝫ: ꝛ rō eē pōt: q̄ tūc nō corrigit vt eccl̄ie miniſter: nec ēt cū ſcādalo: q̄ illō aduertit hūilitas exterior in v̄bis. ꝑ Tertiuꝫ eſt ꝙ exiſtēs in pctō notorio peccat: ꝛ itellige mortalr̄ docēdo ex offō p̄latonis: ſicutq̄ p̄dicat, docet, cū nulli hoc liceat niſi p̄lato vel ei⁹ auctitate: vel docēdo ex offō magiſterij ſicut docēt magri theologie: q̄ vterq̄ ꝙ ipē dit fineꝫ ſcripture: qui eſt peruētio ad eternam vitam: qui auteꝫ eſt in peccato occulto peccat docendo primo modo: non ſecundo. Et liceꝫ qui aliuꝫ corripiendo iudicat ſi in eodē peccaſit ſeipſuꝫ condemnet. i. condēnabilem oſtendāt: non tñ ex hoc ipſo nouā cauſaꝫ dāṅatiōnis ſemper aducit. De materia hui⁹ tituli plura habes infra pena: et infra percutere: infra ſcandalum: vtrum ſcilicet propter illud ſit dimittenda correctio: ꝛ ſumma contumelie: vtruꝫ ſit dicenda cauſa correctionis: et de correctio-ne permiſſa doctoribus. infra excōicatio. v. ſ. ij. vide etiaꝫ. ſ. denunciatio. de iſta materia. et infra. inquiſitio. ſ. ꝛ. ij.

Corpoꝛa ſanctoꝝ de loco ad locū trāſferri nō pñt ſine licētia epi. de con. di. ſ. corpora. quod verum eſt quādo iaꝫ tradita erat perpetue ſepulture. ff. de rel. ꝛ ſum. in. l. vlt. de quo vide infra reliquie per totum. et excommunicatio. vij ſ. xlſ.

¶De corporalib⁹ ꝛ pallis altaris. ꝛ veſtibus ſacris.

Corporalia ſeu corporale altaris dicit̄ pānus q̄ īmediate corp⁹ xp̄i in miſſa continet̄: ꝛ cōtingit̄: qđ ſemp dꝫ eſſe benedictū: palla vero eſt veſtis ſiue coopérimētū altaris ſupra ꝙ īmediate extendit̄ corporale ꝙ in neceſſitate nō optꝫ eē bñdictaꝫ vt. ſ. bñdictio. ſ. v. Et vtrūq̄ boꝛuꝫ dꝫ eſſe de pāno lineo ſimplici nō de ſerico vel intīcto. xxv. di. ꝑlectis. de cō. di. ſ. ꝯſulto. Et dñt eē ipſe palle tres ſꝫ aliq̄s in repreſentationē trinitatis: vñ dicit ſum. ro. qđ ſufficit vna triplicata: ſꝫ hoc nō hñ di: q̄ ſi ideo deberēt eē tres vt rep̄ſentarēt trinitatē: nō liceret ibi hr̄e quatuor ꝯ tex. De. cō. di. ij. ſi p negligētiā vñ ſꝫ pe. de pa. requirunt̄ ad min⁹ due ꝛ ſufficiunt: vt vñ deāt libaminib⁹ q̄b⁹ īuolutū fuit corp⁹ xp̄i q̄ pluralr̄ nolant̄. ꝛ itellige due excepto corpali.

¶Primo vo q̄rit̄ qualr̄ ꝛ a q̄b⁹ hec ſunt lauāda aut tractāda: ꝛ dico ꝙ veſtimēta ſacra non niſi a ſacratis hōib⁹ tāgi dñt. de cō. di. ſ. in ſancta. ꝛ duob⁹. c. ſequētib⁹: ꝛ p corpalib⁹ lauādis miniſtri. ſ. diaconi hr̄e dñt nouā peluī: ꝛ aquā in ſacrario p̄icere: ſcꝫ ſaltē q̄tū ad primā lotionē de. cō. di. ſ. nemo nec lauari dñt p feminas nec tangi etiā ſi ſint ſecrate. ſ. moniales. xxiij. di. ſacratas. ꝛ de cō. diſtin. ſ. nemo. el ſecundo. et ideꝫ ibidē dicitur de alijs altaris paramentis vt ſunt palle vaſa et hmōi: quod ſꝫ Hoſti. in ſum titu. de euca. ītelligit̄ qñ ſunt per pontificeꝫ benedicta. de relig. do. c. iu. Hoc tamen per contrariaꝫ conſuetudineꝫ abrogatum eſt quā ſupplementuꝫ dicit non valere: quia continet diuinā irreuerentiaꝫ. ſed dicit ſum. roſ. et ang. ꝙ valet: ꝛ hoc tene: q̄ hoc non eſt irreuerētia ſed nō reuerētia tāta: imo dicit pe. de pa. ꝙ excuſat moniales lauātes corporalia: ꝛ a fortiori in alijs. ſed dico qđ non vꝫ quo ad corporalia ꝑpter rationē poſitaꝫ in. d. c. nemo. ne ſcꝫ fragmēta vl̄ puluceres dñici corporis male tractentur aut a ꝑphanis cōtingant̄: circa qđ nō pōt eē cōſuetudo rōnabilis: ꝛ idem vt̄ de purificatorijs q̄b⁹ iterduꝫ ſtille ſanguinis ībibunt̄ ꝛ reliq̄e corpis adhūgunt̄. Si aūt iaꝫ ſint lota: puto ſꝫ menteꝫ pet. de palu. quod poſſint per moniales

130

moniales reparari:ſi ſit conſuetudo.
2 ¶ Scđo q̃rit vtrũ poſt lotionẽ ſint p̃dicta recõ
ſecrãda vel rebñdicẽda:⁊ dico q̃d nõ:qꝛ formã
nõ ꝑdũt:etiã ſi diſcedat amict⁹ ⁊ reponat:⁊ idẽ
dico ſi reſarciunt: dũmõ nõ fuerit tãta fractu-
ra ꝙ formã corrũperet:q̃d tũc eſt qñ tãta ẽ: q̃d
eis arbitrio boni viri p corporalib⁹ q̃s vti non
poſſet:ꝑ q̃ faciũt no.in.c.j.de ↄſe.eccl'.vel alta.
3 ¶ Tertio q̃rit vtrũ de veſte alicui⁹ m̃one fieri
poſſit caſula:⁊ dicit gl.i.c.ad nuptiarũ.de ↄſe.
di.j.q̃d nõ.⁊ idẽ arch.poſt hug.i roſario:q̃d ar
chi.dicit eẽ honeſti⁹ſꝫ nõ reperi alicubi exp̃ſſe
ꝓhibitũ.Ego vero dico q̃d ꝑ bñdictionẽ ⁊ dedi-
cationẽ ad cultũ diuinũ ide oĩs macl'a purgat
qꝛ nõ ſũt magis ꝓphana q̃ tẽpla idoloꝝ q̃ deo
4 cõſecrata legunt.Facit.c.nõ liceat.xvj.q.vlti.
¶ Quarto q̃rit vtrũ veſtes ⁊ manutergia eccle
ſiaſtica deputari poſſint ad vſus laicoꝝ: ⁊ dico
q̃d nõ.de rerũ ꝑmu.mãtilia.q̃d itellige ſi erãt
dedicata immediate cultui diuino ſec⁹ ſi erant
imediate ad vſum miniſtroꝝ extra miniſteriũ:
qꝛ beat⁹ martin⁹ ep̃s dedit pauperi tunicã ſuã.
De hac materia vide multa.ſ.benedictio.

¶ De corpore vitiatis.

Corpore vitiat⁹ i ordĩe ad ſacros or
dĩes noui teſtamẽti ſꝫ Aſtẽ.⁊ alios
canoniſtas dr q̃ ẽ mutilat⁹ vel debi
litat⁹ mẽbro.i.q̃ caret mẽbro:vl' hꝫ
q̃dẽ mẽbrũ:ſed inefficax: vt oculũ cecũ: manũ
aridã:⁊ hmõi.Quantũ deo ad ordines veteris
teſtamẽti m'ta erãt corꝑalia vitia. de q̃b⁹ Le-
uit.xxj.q̃ hodie ab ordinib⁹ nõ repellũt.vij.q.
j.q̃l'r.⁊ rõ eſt qꝛ ſacerdotiũ tũc erat magis figu
rale ⁊ magis corꝑale q̃ mõ: vñ magis ↄſidera
bant corporalia vitia que erant ſpũaliũ ſigna.
1.q̃d ¶ Primo vero q̃rit in gñali vtrũ corpore vitiati
ꝓmouẽdi ſint ad ordines ſacros:et dico q̃d nõ
ex duplici cã ſm iura. primo ꝓpter ĩhabilitatẽ
ad officiũ exequẽdũ. ſcđo propter deformitatẽ
Re- ad ſcãdalũ tollẽdũ. Vñ hoc gñal'r tenẽdũ ẽ ꝙ
ſolu vitiũ corporis q̃ñocũqȝ ꝓuenerit:ſi reddit inha
tio. bilẽ ad frãgẽdũ vel ↄſecrandũ hoſtiã ĩpedit pro-
mouẽdũ:⁊ ꝓmotũ ꝓhibet miniſtrare:et ſi l'r oẽ
vitiũ notabile in oculo vel manu vel humeris
ſcãdalũ gñans.iuxta ea q̃ dicent̃ ꝯ ſeq. Hoc ẽt
tenẽdũ eſt q̃d ſua culpa corꝑe vitiat⁹ repellit̃:
nõ aũt vitiat⁹ ſine culpa ſm Ray.niſi timeatur
ſcandalũ ex deformitate vel ex debilitate peri
culũ.Et ſi dubiũ ſit vtrũ inde ſcãdalũ gñet nec
ne.ſm Hoſt.⁊ ſil'r ſm Inno.in.c.j.de cor.vitia.
iudicabit ep̃s.⁊ allegat.c.ij.e.ti.q̃d vr velle vt
hoc iudicet Archi.cũ ſuffraganeorũ ↄſilio:ſed
dici põt q̃d ille archiep̃s erat ep̃s reſpectu cor-
pore vitiati: et q̃d addit de ſuffraganeis. dic q̃
ad ep̃m ſufficere archidiaconi cõſiliũ.ar.ibidẽ
iũcta gl.Hec tñ ſum.Ang. limitat quo ad non
exẽptos.in religioſis aũt exẽptis dicit ꝙ iudi-
cabit ſu⁹ p̃lat⁹ ordinari⁹:ſꝫ hoc nõ bene dr:qꝛ
ille nõ hꝫ ordines ↄferre ſed ep̃s: nunquã aũt
artifex inferior vel nõ ſuꝑior iudicat de mate-
ria circa quã ſuꝑior operat̃ vel formã inducit:
ſicut q̃ dolat lapides ad domũ cõpaginãdam
nõ iudicat quales eſſe debeãt: ſed hoc accipit
a cõpaginatore:⁊ ipſe exequitur vt ille iubet.
¶ Scđo q̃rit ſpãliter vtrũ mutilat⁹ ſit ꝓmouẽ 2
dus:⁊ Archi.cũ alijs canoniſtis ſic diſtiguũt.
Aut eñi eſt mutilat⁹ ſeu priuat⁹ mẽbro magno
⁊ manifeſto:q̃d.ſ.inducit deformitatẽ notabi-
lẽ: vt eſt priuatio naſi vel inhabilitatẽ ad exe-
quẽdũ officiũ:vt p̃uatio man⁹ ⁊ hmõi: et tunc
ĩpedit ꝓmoueri:⁊ cũ tali defectu ꝓmot⁹ deijci
tur ex q̃cũqȝ cã ꝓuenerit iuſta vel iniuſta natu
rali vel accidentali.Si tñ talis defect⁹ ꝓmotio
ni ſuperuenit:⁊ nimis deformẽ nõ reddit:exeq̃
poterit officia ad q̃ ex illo defectu nõ impedit̃:
ſicut ſacerdos cec⁹ non celebrabit miſſam aut
alias in altari miniſtrabit predicabit tñ et au-
diet ↄfeſſiones:nec a bñficio remouebit̃ ſi non
fuit in culpa:qꝛ afflicto addi nõ dꝫ afflictio.vij.
q.j.cũ ꝑcuſſio. Dabit̃ tñ ei coadiutor ſi tale be
neficiũ eſt cui ipſe deſeruire nõ poſſit.de cleri.
egro.c.iij.Aut ẽ mutilat⁹ mẽbro ꝑuo vel occul
to:et ſubdiſtinguit̃.Nã ſi hoc fuit ſpõte ⁊ ſine
iuſta cã repellit̃ indiſtincte a ꝓmotiõe in quo-
cũqȝ mẽbro ſiue a ſe ſiue ab alio ⁊ iã ꝓmot⁹ de
ijcit̃: ẽt ſi ſe caſtrãdo putabat obſequiũ p̃ſtare
deo extra eo.ſignificauit.Et ſm Inn.ſi nõ totũ
mẽbrũ amiſit:ſed partẽ q̃ aut deformitatẽ ſcã-
daloſam gñet extra eo.c.j. aut inhabilẽ redde
ret ad officiũ exequẽdũ. extra eodẽ Thomas:
ſec⁹ i alijs.ſ.partib⁹:vel ẽt ſi debilitatẽ exciteret
ſcꝫ totũ.Si aũt ſpõte q̃dẽ:ſed ex iuſta cã: puta
ꝓpter vite ꝑiculũ ne reliquũ corp⁹ inficeret̃ fe
cit ſibi amputari vel ip̃e cũ chirurgic⁹ eẽt am-
putauit membrum occultum: puta virilia: vel
manifeſtũ:ſed paruũ:vt digitũ nõ neceſſarium
ſcꝫ ad ſignum crucis faciendũ:nec repellitur a
ꝓmotione nec promotus deijcit̃.Et idem eſt ſi
ex cauſa iniuſta nõ autem ſponte ſed inuitus:
puta ab amicis caſtratus eſt vel ſi ſit ſic nat⁹.
Nec eſt neceſſarium ſm Hoſtiẽ.quod talis ca
ſtratus ſecum teſticulos deferat: vt aſtruunt
imperiti vulgares. Non deberet etiam ſe inci
dere clericus chirurgicus ſm Ray. niſi in ne-
ceſſitate alio deficiente. Si autem caſu in tale
aliquid lapſus eſt:diſtingue:quia ſi dãdo ope- Er-
ram licite rei: puta ſi dolando ligna amputa- ror
uit ſibi partem digiti minimi: nec repelletur: vul-
nec deijcitur:ſi vero illicite rei operã dabat et gari
a caſu membrum amiſit: a promotiõe repelli- um.

tur:lz misericorditer.i.ex epi diſpēſatiōe tolerei in ſuſceptis.ſi mēbrū vel ps mēbri deformitatē modicā gn̄ret. Trahunt̄ p̄dicta ex dictis Ray.Guil.Inn.⁊ Ber.⁊ ex diſ.lv.ſi q̄s abſciderit:⁊ ex aliis capl'is:⁊ ex eodē ſignificauit.⁊.c.ſi.ex q̄ iūcta gl.p ɔ̄triū ſenſum elicit̄ q̄d amittēs vngulā pollicis caſualiter dādo operā illicite rei ſine diſpenſatione celebrare non poteſt.

3.q. ¶ Tertio q̄rit̄ q̄d de hn̄te mēbra ſupflua et dico q̄d hn̄s ſex digitos i pede indubitāter pmouet̄ ſm Arch.Et ſʒ Hoſt.ſi habeat i manu.vel ſi digitos habeat ɔiūctos: dūmō ex hoc nō ſit īpedimētū i vſu mēbri.ff.de edi.edic.l.itē offilius.addc et dūmō nō inducat nimiā deformitatē.Et dicit gl.in.c.partē.di.lv.q̄d hn̄s ſuperfluos digitos pōt ſibi p̄ſcindere:ſicut et dētes vel vngues nimis plixos:ſʒ dubitatiue loquitur:⁊ verū puto q̄d ide nullū vite piculū īminet. Nec talis pprie eēt colobū aut mutilatus: quia talia nō ſunt proprie mēbra ſed monſtra.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ quid de eo q̄ ex iniuſta cā:puta ex indignatiōe ſibi dētē euulſit vel mēbrū q̄d cū trūcauit:et dico ſm Inno.in.c.ſignificauit.de cor.vi.q̄ non eſt irregularis.niſi mēbrū vel partē amiſerit generantē deformitatē:ſi tn̄ nō generet deformitatē ⁊ ſit notoriū abſciſſionez ex indignatiōe pceſſiſſe:nec pmoueri nec i ſuſceptis miniſtrare ſine diſpēſatione pōt.Et ſimiliter ſi ſectio tāta fuerit vt claudicationē inducat repellitur tanq̄ corpore vitiatus.

5 ¶ Quinto q̄d de claudo:⁊ dico q̄ cū ɔſuetudo nō repellit: niſi tal' ſit q̄ ſine baculo altari nō poſſit aſſiſtere.ar.de ɔſe.di.j.null⁹.⁊ di.xlv.diſciplina.ſʒ ītellige de claudo nālr: vel ſine ſua culpa:de alio aūt dic iuxta dcā.§.q.ij.⁊.iiij.i ſi.

6 ¶ Sexto q̄d de ceco vel oculis maculato a natiuitate aut ſine culpa:vl' ēt de gibboſo ⁊ dico q̄ cec⁹ ēt ex vno tm̄ oculo repellit̄ ſʒ Arch.q̄d pbat p.c.ſi euāgelica.di.lv.ocl'o ṽo maculatū ſi deformitas nimia īde gn̄et̄ nec ius admittit nec ɔſuetudo extra eo.cū de tua.facili⁹tn̄ i religiōe quā extra pmouet̄ ſʒ gl.Ray.vn̄ pmoueri nō pōt niſi diſpēſet̄ per papā vel efficiat̄ religioſus.ſʒ Inn.i.c.cū de tua.⁊ idē Aſtē.Si aūt deformitatē nō īducit nō phibet̄ pmoueri.Q̄d q̄dē archieps ɔſiderabit:vt i.d.c.cū d tua. vbi mētio fit de ɔſilio ſuffraganeo⁊:q̄d Archieps tenet̄ q̄dē exq̄rere:alit̄ nihil faceret : ſcd tn̄ nō tenet̄:ſʒ Ul.⁊ Ber.extra de arbi.cū olim.de q̄ vide ſupra cōſiliū.§.ij.vel forte ēt videbit eps: vt.§.§.j. Si ṽo in oculo nō ſit macula: ſʒ alter altero ſit groſſior aut certe vterq̄ pminēs ſm Aſtē.talis pmoueri nō phibet̄.ff.de edil.l.qui clauū.in p̄n.Gibboſus q̄ʒ minime repellit̄ niſi ſit deformitas nimia vel debilitas ſm Archi.

7 ¶ Septimo q̄d de leproſo aut vinū oīno nō bibēte: ⁊ dico q̄ leproſus pmoueri nō debet ſm Hug.di.xlix.§ hinc etenī.ſʒ ⁊ pmot⁹ pp'ſo celebrare nō dʒ ppt̄ ſcādalū:ſi tn̄ nō ſit deformitas nimia:nō eſt phibēd⁹ p̄uatim celebrare:vel ēt leproſis i publico ſi ſit potēs p̄ſertim in digitis: nō aūt ſanis.Silr̄ nec pmoueri pōt q̄ vinū non bibit:quia celebrātē oportet ſanguinē ſub vini ſpecie ſumere.ij.q.vij.ipſi apl'i.j.leproſus.§.vj.

8 ¶ Octauo q̄d de furioſis lunaticis:caducis et demoniacis:⁊ dicit Hul.⁊ gl.di.xxxij.in.c.cōiter.q̄d null⁹ taliū pmoueri dʒ ēt poſtq̄ fuerint liberati:⁊ adde etiā ſi cadēs morbo caduco ſemel tm̄ ceciditvt in.c.maritū.ca.di.Si aūt iam ſunt pmoti:aut ſunt oīno:⁊ ex toto liberi:⁊ tūc exeq̄ poterūt officiū ſuū: ⁊ ad pbādū expectari dʒ tpe arbitrio pēſatis ɔditionib⁹ morbi ⁊ pſone:aut nō ſunt liberati oīno ⁊ ex toto: et tūc ſi patiūtur frequēter aliquā harū paſſionū oīno ceſſare debēt ab officio miſſe.vij.q.ij.in lr̄is. ſi aūt raro:tūc aut cū ſpumetatione ⁊ vocis cōfuſione:⁊ ſic iterū debet abſtinere: aut ſine hmōi et tūc ab offō miſſe nō phibent̄: dūmō habeāt iuxta ſe aliū ſacerdotē q̄ ſuppleat i defectu. vij.q.j.illud.Quidā tn̄ hoc de demoniacis nō admittūt:dicētes q̄ opʒ oīno eos liberos eſſe: ſʒ mihi vr̄ q̄ lʒ fuerint de hoc opiniones vt not. in.d.c.cōiter. ſi tn̄ p annū ſteterint liberi miniſtrare poſſent ſm diſcretionē epi: nō aūt pmoueri vt dcm̄ ē.Oim aūt p̄dictoꝝ rō dcā ē.§.§.j.

9 ¶ Nono querit̄ q̄d de hermofrodita ⁊ muliere:⁊ dico q̄d lʒ hermofrodita magis in maſculinū ſexū vergat:tn̄ nec ordinari nec ordinatus miniſtrare dʒ licet characterē ſuſcipiat: ſi autē magis in femininū ſexum aut in vtraq̄ equalr̄ ṽgat:nō ſuſcipit characterē ſm Huli.⁊ multomin⁹ femina: q̄ tn̄ p̄ſbytera dr̄:vt in.c.pbr̄.di.xxxij.nō q: habeat ordinē ſacerdotij ſʒ q: vxor ſit ſacerdotis ⁊ diaconiſſa quia omeliā legit.

10 ¶ Decio q̄rit̄ q̄s i p̄dictis poſſit diſpēſare: ⁊ dico q̄ ſm Aſtē.de mēte Hoſt.i apparatu eps diſpēſare pōt cū ſpōte mutilato quātū ad mēbrū occultū excepto caſtrato vn̄ dicit q̄ cū religioſo diſpēſare pt̄ vt celebret cū ligneo pede:ſʒ ſi mēbrū appet:cū eo diſpenſare nō pōt niſi papa q̄n fuit in culpa vitiatiōis. de cor.viti.c.j.⁊ de cle.pu.i due.c.j.De hoc tn̄ vid.j.diſpēſatio.c.ſ.

c Orpus chriſti vide.j.euchariſtia.

Crapula eſt ciborū ſupfluitas ſm gl.in.c.a crapula.de vi.⁊ ho.cle.vn̄ dr̄ crapula quaſi cruda epula:de quo vide.j.gula.

c Redens hereticorum.j.hereſis.j.§.vij.

Credulitas duplex eſt:vt notatur in.c.inquiſitioni.de ſen.excō.vna ſcʒ temeraria et leuis: puta quando quis audiuit aliquid a

leuibuſvel paucis pſonis quibus credi nõ dʒ:
hec ad cõſiliũ ſui paſtoris deponenda eſt alia
pbabilis ⁊ diſcreta: puta qꝛ videt ſolũ cũ ſola
in latebris vel quia ita cõiter dicit̃. Prima eſt
ſuſpitionis vel ſcrupuli: ſcđa vera opinionis.

¶ De crimine.

Crimẽ ſᷓʒ gᷓ ranũ.di.xxv.c.vnũ.§.tũc
aũt ſumit̃ tripl'r. pꝛio gñaliſſime p
q̃lʒ pctõ etiã veniali. ſcđo p pctõ cõ
miſſo ex deliberatiõe qđ.ſ.diuidit̃
ↄ cõmiſſum ex ignorãtia vel ĩfirmitate ſiue ſit
mortale ſiue veniale. tertio p peccato mortali.
adde q̃rto ꝙ iuridice ppꝛie ſumit̃ p pctõ ꝙ de
poſitionẽ vel irregularitatẽ ĩducit. vñ ĩ.c.apl's
lxxxi.di. dꝛ ꝙ crimẽ ẽ pctm̃ accuſatiõe ⁊ dãna
tiõe digniſſimũ: ⁊ de iſto ẽ hic ĩtẽtio pncipal'r.
1 ¶ Pꝛio vo q̃rit̃ de diuiſiõe crĩs ĩ mere eccl'ia
ſticũ ⁊ ciuile ac mixtũ: ⁊ dico qđ eccl'iaſticũ cri
mẽ eſt qđ ptinet ad eccl'ie iuriſditionẽ: vt here
ſis ſacrilegiũ: ſimonia piuriũ: vſura: adulteriũ.
xv q.ii.ĩ ſum.di.lxxvii.c.ſ.đ fo.cõ.cũ ſit gñale.
et ibi de hoc p doc. Crimẽ eccl'iaſticũ mere eſt
qđ pncipaliter ortũ a canonib9 ſumpſit. ⁊ ſolũ
corã eccl'iaſtico iudice hʒ cognoſci: laicus aũt
de eo ſe intromittere non põt vt crimẽ hereſis.
Crimẽ vo mere ciuile per oppoſitũ eſt delictũ
ciuili lege phibitũ: al's in ſe nõ pctm̃ vt ciuita
tẽ noctu poſt ſignũ pagrare. Crimẽ vero mixtũ
eſt qđ ſpectat ad vtrũq; forum vt ſacrilegiũ de
cui9 pena etiã ſecularis iudex cognoſcere põt
illudq; punire ſᷓm gl. in vbo audiuimus. in.c.
felicis.de pe.lib.vi. ⁊ de hoc eſt gl.ſum.xi.q.ſ.
2 ¶ Scđo q̃rit̃ de diuiſiõe criminũ ĩ enormia et
mediocria ⁊ minora: ⁊ dico ꝙ ſᷓʒ hoſt. ⁊ gl.ray.
criminũ q̃dã ſunt enormia inter q̃ ſunt homici
diũ.ſ.volũtariũ: ⁊ idẽ de caſuali pcedẽte cl'pa:
et ſimonia ĩ ordine: ⁊ bñficio: ⁊ idẽ dt Hoſ.ad
dẽs vitiũ hꝛſis.ſ.q.ſ.vẽtũ. Et hec ẽt poſt pniaʒ
ĩpediũt pmouẽdũ: ⁊ iã pmotũ deiiciũt: ẽt ſi ſint
occulta.ſ.q.ſ.vẽtũ ẽ.de hꝛ. q̃cũq;.⁊.c. ſtatutũ.
li.vi.de tẽpo.oꝛ.q̃ſitũ.de ſimo.tãta ⁊ gñal'r idẽ
eſt de oĩ crĩe inducẽte irregularitatẽ: alia vo
enormia occulta poſt pniam nõ impediũt pmo
uẽdũ: nec pmotũ deiiciũt. vt in.d.c.q̃ſitũ.vide
ĩ.enormia. Quedã vo alia ſunt mediocria. Di
cuntur aũt ſᷓm archie. mediocria exẽplificatio
adulteriũ. furtũ. ſacrilegiũ. piuriũ: fraus cum
dolo inceſt9 multomagis vitiũ ſodomiticũ. de
exceſ.pla.cle. ⁊ ſimilia adulterio maioꝛa: ⁊ idẽ
de fornicatiõe notoꝛia cũ ĩcorrigibilitate poſt
monitionẽ.de coha.cle.⁊ mu.ſicut. In his igit̃
diſtĩguẽdũ eſt. Nã ſi ſunt manifeſta impediũt
pmouẽdũ ⁊ pmotũ deiiciũt ⁊ intellige manife
ſta p ſnĩam vel cõfeſſionẽ in iure: aut euidẽtiã
facti: vt in.d.c.q̃ſitũ qđ ſi ſunt manifeſta ſolũ p
famã indicit̃ purgatio: qua pſtita q̃s abſoluet̃:
et ſi in ea defecerit deponet̃.de adul.ſignifica
ſti. ⁊ de purg.c.ex tuarũ. Si vo hmõi crĩa ſunt
occulta poſſent tales poſt pniaʒ manere ĩ ſuſce
ptis: ⁊ ad ſuperiores ordines pmoueri.de tẽp.
oꝛ.c.ex tenore.⁊.d.c.q̃ſitũ. Minora vo dicunt̃
reſpectu grauiũ. vt venatio in clerico. lud9 alee
et ebrietas.di.xxv.c.ſ. facere ſtrepitũ ĩ ſinodo.
v.q.iiii.ĩ loco. ⁊ ſil'ia. Et hmõi ẽt manifeſta nõ
impediũt pmouẽdũ nec deiiciũt iam pmotũ: ſi
tñ poſt monitionẽ ſequit̃ incorrigibilitas effi
cientur grauiora. Et idẽ Hoſt. vide etiã.ĩ.§.v.
¶ Tertio q̃rit̃ de diuiſiõe criminis ĩ publicũ ⁊ 3
priuatũ ⁊ exceptũ: et dico ꝙ crimẽ publicũ eſt
cuius executio.i.denũciatio vel accuſatio dat̃
cuilibet de ppl'o qm̃ ad publicam vtilitatẽ ſpe
ctat ne crimĩa maneãt ĩpunita: vt ſunt homici
dia paricidia. adulteria. poſt quadrageſimã tñ
diẽ. vt in.l.iure mariti.C.de adul. ⁊ ſil'r crimen
leſe maieſtatis. Priuatũ aũt dꝛ cuius executio
ptinet ad illos tm̃ q̃b9 infert̃ iactura. vt furtũ
illata dãna ⁊ iniurie. Exceptũ vero eſt ad cui9
accuſationẽ ⁊ teſtificationem etiã laici ↄ cleri
cos admittunt̃ ſi zelo bono procedãt: vt crimẽ
ſimonie: hereſis leſe maieſtatis ⁊ ſacrilegii de
q̃b9 vide ↄcoꝛ. in gl.ſum.ii.q.vii. vbi addit̃ cri
mẽ dilapidatiõis. ⁊.c.cũ p.mãconella. đ accu.
aliqñ tñ dꝛ crimẽ publicum ꝙ ad publicũ iudi
ciũ ſpectat: vt ſunt q̃ notant̃.ff.de pub. iudi.l.ſ.
et.ii. Et ibi Bar. in.d.l.ſ.dicit iudiciũ triplici
ter dici publicũ. pꝛio largiſſime vt oẽ qđ fit ad
publicã vindictã vel vtilitatẽ. Et ſcđo qñ quili
bet de ppl'o põt accuſare p quo dat regulã ꝙ in
oĩ iudicio nõ reſpiciente offenſam certe pſone
q̃libet de ppl'o põt accuſare: vt ſi q̃s iuret ↄtra
ſtatutũ phibẽs iurare p coꝛp9 xp̃i q̃libet accu
ſare põt lʒ talis nõ puniat̃ pena infamie. tertio
ſumit̃ ſtricte qñ dãnat9 ſtatim efficit̃ infamis.
vt in.l.ſ.ff.de his q̃ no.infa. hec ex illo. Scđm
ius tñ canonicũ omne crimen dꝛ publicũ: qꝛ ad
publicũ iudiciũ ſpectat puniẽdũ: vt in.c. crimi
na.de collu. iũcta gl. ⁊ damnatus de quocunq;
crimine ab eccleſiaſtico iudice efficit̃ infamis:
ſicut dãnatus ppter publicũ crimen qđ limita
verũ ſi dãnat̃ propter dolũ non ſi ppter culpã.
vt no. Ang.are.inſti.de ſuſpe.tu.§.ſuſpectus.
¶ Quarto q̃rit̃ que crimina digna ſunt ſuſpen 4
ſione q̃ depoſitione ⁊ que degradatione ⁊ dico
qđ ſuſpẽſione digna ſunt ſᷓm.d.Ant.in.c. ſi cle
rici.de iud. oĩa ex quib9 q̃s de facto eſt infama
tus: ꝙ intellige qñ ppl's ſcãdalizat̃.de purg.c.
ii. etiã ſi ſit eps Io.and. poſt Archie.in.c.ſ.de
accu.in gl. Depoſitione vo digna ſunt ſᷓm do.
Anto. vbi.ſ. oĩa delicta cauſantia irregularita
tem q̃ doc. enumerant in.c.niſi cũ pridẽ.§.pro

pter cõſcientiã.de renun.in gl.magna.de qui-
bus.ſ.irregularitas.item ſi ſint diu cõtinuata.
lxxxi.diſt.preſ byter.in gl.item fornicatio no-
toria vel diu cõtinuata vel ſcãdaloſa.de exceſ.
prela.q̃ ſit. Degradatione aũt dignũ eſt omne
crimen.de quo.ſ.degradatio.

5 ¶ Quinto q̃rit vtrũ criminoſus celebrare aut
pmoueri poſſit pacta pnia ſine diſpẽſatione et
dico ad hoc patere ex dictis.in.§.ij. Scḋm glo.
eſti ꝛ Inno.in.c.ex tenore.de tẽp.ordi.hoc eſſe
põt ſi crimẽ eſt occultũ: dũm ꝟo peniteat. tex.
eſt in.c.fi.de tẽp.ord.q꜡ ſufficit abſolutio ſacer
dotis ex clauiũ ptãte:ꝛ hoc niſi crimen ſit tale
qḋ executionẽ ĩpedit poſt pniam:vt in.d.c.niſi
cũ pridẽ.§.ſ.vt in eo qḋ irregularitatẽ inducit.
Uel iſta de mediocribꝰ intellige:vt ptꝫ ex.d.c.
ex tenore. Si ꝟo crimẽ eſt manifeſtũ aliq̃ triũ
modoꝝ qui dicti ſunt: q̃uis non ſit enorme ſed
mediocre: ſine diſpẽſatiõe hoc fieri nõ ꝑt etiã
pacta pnia. Nec obſtat.c.pſ byterũ.ꝛ.c.ꝑuenit
di.l.q꜡ ꝑ illud nõ eſt ablata facultas diſpẽſan-
di cũ vere penitẽtibꝰ:maxime vbi ſcãdalũ non
imminet diſt.l.vt conſtitueret.ꝛ.c.dño ſctõ. Et
hec ꝟa ſunt in criminibꝰ capitalibꝰ q̃ dicũtur
mediocria:ſecꝰ in leuibus:de q̃bus.ſ.enormia.
De hac materia criminũ habes.ƺ.titu. accuſa
tio.et titulo correctio.ꝛ.ſ.titulo denunciatio.
et titulo inquiſitio.ꝛ titulo inſcriptio.et titulo
peccatum:et titulo pena.et titulo vitium.

c Riſma vide.ſ.oleum ſanctum.

C Ruce ſignatus:vide.ſ.indulgentia.§.x.

¶ De culpa ꝛ dolo.

Culpa eſt pctm̃ ĩ moribꝰ ſiue volũ-
tariũ: vñ cũ aſſimilet̃ pctõ in hoc
qḋ vterq꜡ eſt deordinatꝰ actus.i.
nõ cõgruẽs debito fini:in hoc ab
illo differt ꝙ pctm̃ eſt in oꝑatiõe
nature artis ꝛ volũtatis:ſed cul-
pa in oꝑatione volũtatis tm̃.ꝛ patet iſta.xij.q.
xxſ.ar.ij. Juridice tñ loquẽdo culpa ẽm Pañ.
in.c.vnico.de cõmo.eſt deuiatio ab eo qḋ eſt
bonũ:ꝛ ꝑ hoĩm diligẽtiã poterat preuideri vñ
in hoc vltimo differt a caſu fortuito q̃ ꝓuideri
nequit extra de homi.Jo. Dolus aũt aliq̃ñ bo
nus ꝛ licitꝰ eſt:ſumiturq꜡ pro ſolertia:vñ dr̃ q̃s
bone indolis.i.bonũ dolũ intus hñs.i.bonum
ingeniũ ꝛ ſolertiã ſicut Salomõ iudicãdo me-
retrices adhibuit bonũ dolum.i.ingenium:de
preſump.afferte. et idẽ gñaliter eſt quoties q̃s
ſimulat vt ſe vel ſociũ ſeruet indẽnẽ a ꝑximo:
vt in.l.ſ.ff.de dolo.vbi gl. exẽplificat de capto
a ianuẽſi qui ſe ƺctũ ſimulauit:qḋ q̃dẽ lꝫ: vt.ff.
de neg.geſt.l.atq̃ natura.§.cũ me.ꝛ.ff.de lega.
Dif. ij.l.cũ pater.§.titia.ꝛ.ff.ſi q̃s ob.ca.teſta.l.quia
aũt.§.ſi patronꝰ. Et de hoc.ſ.ſimulatio. Aliq̃ñ
ꝟo eſt malꝰ: ꝛ ſic cõiter ſumit̃ ꝛ diffinit̃ ꝛ in.d.
l.ſ.a labeone. ꝙ dolꝰ malus eſt oĩs calliditas:
fallacia machinatio ad circũueniẽdũ fallẽdũ.
et decipiẽdũ alterũ adhibita. Ubi ſingula ſin-
gulis reddẽda ſunt: vt ſcꝫ calliditas ſit ad cir-
cũueniẽdũ:fallacia ad fallẽdũ: machinatio ad
decipiẽdũ. Et calliditas q̃dẽ cõmittit̃ in aĩo ta
cẽdo.ff.de act.emp.ꝛ vẽ.l.ſ.ſicut ſi vẽditor ſci-
uit rẽ ailenã aut obligatã ꝛ tacuit:fallacia aũt
in ꝟbo mẽtiẽdo.ff.de fur.l.falſus.§.ſiquis. ma
chinatio ꝟo fit arte ꝟboꝝ.ff.de act.emp.ꝛ vẽ.l.
iulianꝰ.§ idẽ.xxij.q.ij. q̃cũq꜡. nam machinatio
eſt occulta inſidiatio. Hoſt.aũt dicit qḋ dolus
eſt ĩſidioſa machinatio:vt ſi cõmodatariꝰ ſurri
pi fecit rẽ cõmodatã.ff. de dolo.l.ſ.vbi machi-
natio ponit̃ ꝓut etiã ĩcludit mẽdaciũ ꝛ callidi
tatẽ cũ ĩtẽtione nocẽdi. Adde aũt ẽm Hemi.in
c.ſi cõpromiſſariꝰ §.ſi ꝟo.de elec.lib.vſ.ꝙ do-
loſe facit q̃s qñ ſciẽter rem ſibi ꝓhibitã facit.
Adde ſcḋo qḋ ignorãtia affectata: q̃ ſcꝫ eſt qñ
q̃s noluit aut diſſimulauit ſcire. de tẽp.or. cõ-
li.vſ.eſt dolꝰ ꝛ nõ culpa. Differt aũt dolꝰ a frau
de:q꜡ illa ꝓpe eſt ꝑfecta:iſta ꝟo ꝑ ꝟba ꝛ facta.
¶ Primo ꝟo q̃rit̃ quot ꝛ q̃ ſint ſpẽs ſeu differẽ- 1.qḋ
tie culpe loquẽdo iuridice: ꝛ Bar.in.l.qḋ ner
ua.ff.depo.vr̃ dicere ꝙ ſũt q̃nq꜡:q꜡ vltra leuiſ-
ſima ꝛ leuẽ põit latiſſimã q̃ eſt idẽ ꝙ verꝰ ꝛ ma
nifeſtꝰ dolꝰ ꝛ latiorẽ q̃ eſt dolꝰ ꝓſumptꝰ:ꝛ latã
q̃ eſt nõ ĩtelligere qḋ oẽs ĩtelligerẽt vel ꝑs ma
ior.tex.eſt ĩ.l.late culpe.ff.de ꝟb.ſig.ꝛ hoc vr̃
ſeq̃ ſum.roſ.ƺ ang.ꝛ Supple. Sed eſt notandũ
qḋ cõiter gl.nõ ponũt niſi latã culpã nõ aũt la
tiſſimã: q꜡ illa nõ ponit in numerũ cũ dolo ꝟo
nec latiorẽ. Uñ tex.ĩ.d.l.qḋ nerua.ponit latio-
rẽ ꝑ lata:ꝛ ſic collige ẽm gl.ĩ.d.l.qḋ nerua.qḋ
noĩe doli nõ cõprehẽdit̃ ꝓprie q̃ ex culpa fecit:
cũ differat re ꝛ noĩe dolus a culpa:q꜡ dolꝰ eſt a
ꝓpoſito.ff.de dolo.l.ſ.§ dolũ. nõ aũt culpa.ff.
mã.l.ſi ꝓcuratorẽ.§ dolo. ĩtellige tñ a ꝓpoſito
i.intẽtiõe nocẽdi: q꜡ dolꝰ eſt cũ volũtate nocẽ
di culpa cũ inĩa ſine volũtate niſi ꝑ accidens:
negligẽtia ſine vtroq꜡. Uñ ꝛ Bal.ĩ.l.q̃d ergo.
§ pena.ff.de his q̃ not.infa.ſentit dolũ nõ eſſe
regulariter culpã: q꜡ dicit qḋ mitiꝰ aget̃ ſi q̃s
accuſet̃ de homicidio doloſo ꝛ ꝓbet̃ culpa. Ue
rũ eſt tñ ꝙ lata culpa eſt dolꝰ ꝓſumptꝰ: ita qḋ
vbi q̃s tenet̃ de dolo: venit etiã lata culpa: tñ
nõ eſt verꝰ dolus.vt not.gl.in.c.bonafides.de
depo.ꝛ in cõſciẽtia:vbi preſumptio ceſſat: lata
culpa nõ habet̃ ꝑ dolo. Igit̃ diſtinguẽde ſunt
tãtũmodo tres ſpẽs culpe ſicut diſtiguũt cõi-
ter oẽs canoniſte: ꝛ ſunt culpa lata leuis ꝛ le- tres
uiſſima: inter q̃s ſi q̃ media culpa inciderit ad ſpẽs
alterũ extremoꝝ rõnabili iudicis arbitrio re- cul-
trahẽda eſt. Lata culpa ẽ deuiatio in circũſpe- pe.

cta ab ea diligētia quā cōiter hñt hoīes eiuſdē
profeſſionis: vñ ignorare qd cōiter ſcit̄ eſt lata
culpa. Ubi notāter dr̄ īcircūſpecta.i. īcōſidera
ta ad dñiā doli q̄ eſt īſidioſa machinatio: vñ ſi
deuiatio eēt ſerioſa iā ibi eēt dol᷒. Exēplū hu-
ius eſt ſi librū comodatū dimiſiſti ex domū ſup
bācho ꝛ ſublat᷒ ē: qꝛ ibi ē lata culpa eo qd tue
pfeſſionis hoīes hoc nō feciſſent ſciētes ibi li-
brū piculoſe locari. Si tñ error eēt in eo qd nō
ſciūt cōiter hoīes vni᷒ pfeſſiōis vel artis ſꝫ ſolū
excellētiſſimi: nō eēt lata culpa ſm Bar.i.d.l.
qd nerua. ſicut ſi pecuniā depoſuiſti apud cam
pſorē q̄ cōiter habebat̄ hōe ꝯditiōis ꝛ nō erat:
ſicut ēt ſm Bal.in.l.pignoris.C.de pig.act.nō
eſt lata culpa: ſi beſtias in curſu hoſtiū pdidi
accedēs ad molēdinū: ad qd maior pars ſecu-
credebat acceſſum. Leuis aūt culpa ē deuiatio
incircūſpecta ab ea diligētia quā cōiter habēt
hoīes diligētes illi᷒ pfeſſiōis. Ubi notāter dr̄
diligētes illi᷒ pfeſſiōis. Ubi notāter dr̄ diligē
tes ad dñiam late culpe: vñ leuis culpa ē omit
tere qd diligēs hō non omiſiſſet: vel facere qd
diligēs nō feciſſet. Exēplū hui᷒ eſt ſi fenerator
pignoratas veſtes nō excuſſit eo tpe q̄ diligēs
excuſſiſſet: vel ſi cōmodatari᷒ rem cōmodatā
locauit q̄dē in camera: ſed oſtiū reliq̄t aptū ex
īcircūſpectione. Leuiſſima aūt culpa eſt deuia-
tio incircūſpecta a diligētia quā cōiter habent
hoīes diligētiſſimi: vñ leuiſſima culpa eſt non
puidere qd diligētiſſim᷒ puidiſſet.l.ſi putator.
ff.ad.l.aq̄l. vel omittere qd diligētiſſimus non
omiſiſſet.l.diu᷒.ff.de offi.pſi. vel nō facere qd
faceret diligētiſſimus. exēplū hui᷒ eſt ſi cōmo
datari᷒ rem cōmodatā in camera ꝛ in arca lo-
cauit: ſed nō firmauit arcā claue: ꝛ ſublata eſt.
2.q. ¶ Scdo q̄rit̄ vtrū iſte culparū ſpēs diſtinguan
tur ſolū ex diuerſa diſpōne delinquētis vel ex
rei natura: ꝛ dico qd nullo mō diſtingui pñt ex
pte delinquētis ſolū: tū qꝛ diſtiguunt̄ ī vtroq̄
iure hūano q̄ nō reſpiciūt interiorē diſpoſitio-
nem delinquētis foris nō apparētē: quātū ad
forū iudiciale: ad qd maxime iſta deſeruiūt: tū
ēt qꝛ ex pte deliquētis tā leuis q̄ꝫ grauis.i. lata
vtraq̄ pōt eſſe leuis: vt ſi grauē admittat igno
rāter: imo leuis pōt eſſe grauis: ꝛ ēt dol᷒ rōne
volūtatis nocēdi: vñ diſtinguunt̄ ex natura rei
nō q̄dē rōne obiecti vel rei cū in re leui poſſit
eſſe culpa lata: ſꝫ rōne modi agēdi: dolus aūt
attēdit̄ ſm diſpōnē īteriorē delinquētis appa-
rētē p ſigna expſſa vel pſumptiua: vñ q̄ꝫ primū
in culpa apparēt ſigna machinationis.i. male
intētiōis: trāſit in dolū ꝛ deſinit eſſe culpa. Et
3 hec faciūt ad dicta.ſ.clericus.iiij.§.xi.caſu.i.
¶ Tertio q̄rit̄ vtrū lata culpa eq̄paret dolo: et
dico qd loquēdo de actiōib᷒ deſcēdētib᷒ ex de-
licto vel q̄ſi: nō eq̄paret̄ dolo quātum ad penā
corporalē vt īfra.§.xi.ꝛ.xii. Quātū vo ad pecu
niariā ēt nō eq̄parat̄ ei ſi lex aut ſtatutū expſſe
dolū req̄rit: vt dicit Bar.in.l.actiōib᷒.ff.de in
lit.iur.ꝛ glo.in.§ ſuſpect᷒.inſtitu. de ſuſpe.tut.
vñ dicit Bal.in.l.ſi q̄s id qd. ī finali col.ff. de
iuriſ.om.iu. q̄ꝫ q̄ñ delictū circūſcribitur p dolū
nō ſufficit culpa: ſec᷒ in his in q̄b᷒ culpa venit
puniēda. Allegat.l.ſenat᷒.C.d his q̄ ſibi aſcri.
aliq̄d in teſtamē.ꝛ.l.plagij criminis.C.ad legē
fauiā de plagi. Et vt no. Ang.in.l.ſi q̄s.§ doli.
ff.de iuriſ.om.iu. vbi mentio fit de dolo: req̄rit̄
ver᷒ dol᷒. Si vo lex aut ſtatutū dolū nō req̄rit:
ſꝫ loquit̄ ſimplr̄: ſic lata culpa eq̄parat̄ dolo.ff.
ne vis fi.ei.l.i. Silr̄ ei eq̄parat̄ in actionib᷒ de-
ſcēdētib᷒ ex ꝯtu vel quaſi. vt in.d.l. qd nerua.
¶ Quarto q̄rit̄ p q̄ culpa teneat̄ q̄s ex ꝯtu: et 4
p q̄ ex officio: ꝛ p q̄ ex maleficio.i. dāno dato.
Et q̄dē quātū ad pmū q̄ſitū ptꝫ.ſ. cōmodatū.
§.xiij. Quātū vo ad ſcꝫ Pan.iij.c.cū cā.de teſt.
dicit qd iudex tenetur de dolo ꝛ lata culpa nō
aūt de leui: qd verū eſt q̄ñ offm̄ nō aſſūpſit vel
q̄ſiuit: ſed a ſupiore īpoſitū acceptauit: ſec᷒ de
eo q̄ q̄ſiuit cū ali᷒ diligētior fuiſſet: qꝛ tenet̄ ēt
de leui. Silr̄ tenet̄ ſolū d dolo ꝛ lata cl̄pa agri
menſor ꝛ alij aſſumpti ad calculū vel ꝯcordiā. ꝛ
eſt tex.i.l.ſi.ꝛ ibi Bar.ff.ſi menſ.fal.mo.dixit. ꝛ
in.l.fi.ff.de varijs ꝛ extraor.cogni. ꝛ no.gl.i.c.
qꝛ īdicāte.de pſcri. ꝛ idē vr̄ eē ī oīb᷒ artificib᷒.
Qd tñ fallit in exercentib᷒ artē aliquā tanquā
piti.i.q̄ ſe pitos ꝛ magiſtros pfitent̄: qꝛ tenen-
tur de leui ꝛ leuiſſima ſm quātitatē culpe ꝛ im
peritie. Facit qd no.gl.inſti.de obl.q̄ ex q̄ſi de-
lic.na. ꝛ tꝫ Pañ.in.d.c. qꝛ iudicante. de pſcrip.
qd verū putarē q̄ñ alias diligētē q̄ſiuiſſet niſi
fuiſſet decept᷒ ex pfeſſiōe iſti᷒: qꝛ etiā tenet̄ de
leui: aut diligētiſſimū: qꝛ tunc tenet̄ de leuiſſi-
ma. Quātū vo ad tertiū dico qd in foro ꝯtētio
ſo: tenet̄ p culpa q̄cūq̄ vel dolo. Utrū autē in
foro aīe teneat̄ q̄s dānū reſarcire qd ex ſua cul
pa ītulit primo Inn.in.c. qꝛ pleriq̄.de īmu.ec
cle. vt ei aſſcribit ſum.ang. lꝫ hoc in eo ibi non
legā expſſe ſꝫ eſt ī.c. ſicut dignū.de homi. vult
q̄ꝫ tenet̄ ſolū de dolo ꝛ lata culpa: qd multi do
cti doctores habēt pro dicto ſingulari: tñ dico
inq̄t qd tenet̄ p q̄cūq̄ culpa p q̄ tenet̄ iure ca-
nonico vel ēt ciuili p ea q̄ dicā inq̄t.l.lex.§.iiij.
et pro hac opinione eſt gl. cū tex.in c. conſului
ſti.ij.q.iiij. que dicit qd occidēs nolens occide
re tenet̄ ſi fuit in culpa lꝫ leuiſſima.ff.ad.l.aq̄l.
ſed ꝛ ſi quicunq̄.§.ij.ꝛ.l.in lege. culpa autē eſt
qd a diligenti potuit puideri ꝛ nō eſt puiſum.
ff.eo.ſi putator. et tenet̄ etiā quātum ad deū vt
hic: ꝛ diſt.l.clerico.ꝛ.xxxiiij.q.ij.in lectū. nō tñ
punit̄ rōne homicidij ſꝫ rōne negligētie: vt.ꝭ.

q.ſ.ſe ebriauerit.hec ille.⁊ facit.c.ſi.de iniur.et
dñ.da.qꝺ loquit indefinite.Et hoc eſt tuti⁹ inqꝫ
cũ ipſe Inno.nullo iure dictũ ſuũ pbet: q2.d.c.
inebriauerunt.qꝺ p ſe adducit:aut nihil aut ꝯ
eũ facit ſi recte inſpiciat.cũ hoc aũt ꝯcor.Jo.an.
in.c.qm̃ ꝯ.de pba.quẽ ibi ſequit Pan.Sʒ his
nõ obſtãtibus dictũ Jnn.plʒ magis: et eſt opi-
nio cõior quã ſequit Jo.de ana.in.d.c.ſicut di
gnũ.⁊ Pan.ibi ⁊ i.c.ſ.de ꝯſti.⁊ in.c.dilecti.de
arbi.⁊.c.ſi egreſſus.de iniur.⁊.c.cũ cãʒ.de te-
ſti.⁊ in multis alijs locis:⁊ Lud.de ro.et Roſ.
vt ſupra aduocatus.§.xxiiij.Sed de his.ſ.reſti
tutio.iij.in pluribus.§.et maxime.§.vij.

5 ¶Quinto q̃rit qt modis dol⁹ veniat in ꝯctu: et
dico qꝺ trib⁹.primo dãdo cãm ꝯctui p ꝯhẽtẽ:
vtputa dolo te induxi vt vẽderes mihi: qꝺ al's
nõ eras vẽditur⁹:vel p aliũ mediatorẽ inducẽ
tẽ ad vẽdendũ.ſcdo nõ dãdo cãm vt q2 eras vẽ
ditur⁹ ſʒ p dolũ te induxi vt minori pcio vende-
res.tertio nec ſic:ſed re ipſa euenit ſine dolo ⁊
facto partis: puta ſi ãbo ignorabãt iuſtũ pciũ.

6 ¶Sexto q̃rit vtrũ dol⁹ ãnullet ꝯctũ ſpũalem:
puta votũ ⁊ hmõi:⁊ dicit Pan.in.c.cũ dilecti.
de empt.et vẽ.q nõ:nec põt qs excipe de dolo
qñ fuit induct⁹ ad bonũ: q2 nõ eſt pprie dol⁹:pu
ta dolo induxi te ad religionẽ: vnde tenet in-
greſſus facit qꝺ no.in.c.cũ dilect⁹.qꝺ met.cã.
Uide etiam gl.in.l.a diuo.ff.de ritu nupt.que
hoc tenet etiam in matrimonio:et idem ꝟ.

7 ¶Septimo q̃rit vtrũ dol⁹ ãnullet ꝯctũ tpalẽ:
puta vẽditionẽ ⁊ hmõi:et dico ſic.Si dol⁹ per
ꝯhẽtes dat cãm ꝯctui nõ tẽ i ꝯctib⁹ bone fidei
ſm gl.⁊ Pan.in.c.cũ dilecti.de emp.⁊ vẽ.⁊ gl.
in.l.ij.C.de reſci.vẽ.⁊ gl.cũ Bar.i.l.elegãter.
ff.de dolo.⁊ plʒ ſʒ Pe.teneat ꝯriũ i ꝯctib⁹ aũt
ſtricti iuris ſʒ qdẽ ꝯctus: ſʒ agẽs ex eo eliditur
ope exceptiõis.ff.de ver.obl.l.ſi qs cũ aliter.⁊
C.de pac.l.cũ poſtea.Si ꝟo dol⁹ p aliũ a ꝯhẽ-
tib⁹ dat cãm ꝯctui ẽt bone fidei tʒ ꝯct⁹: ſʒ agit
ꝯtra mediatorẽ de dolo.d.l.eleganter.§.j.ff.de
ꝯſonetis.l.ij.et.iij.tenet ẽt is p quo fact⁹ eſt ſi
deeſt ſoluẽdo is q dolũ dedit:qꝺ itellige inquã
tum fact⁹ eſt locupletior: vt.l.ſi.ff.de eo p quẽ
fac.erit.i pncipio ⁊ nõ pl⁹.Si ꝟo dol⁹ nõ dedit
cãm ꝯctui ſʒ incidit in ꝯctũ:tʒ qdẽ ꝯct⁹: ſed in
ꝯctib⁹ bone fidei agit ex eo.ꝯctu vt ſuppleatur
pciũ.ff.de act.emp.⁊ vẽ.l.iulian⁹.§.ſi vẽditor.
erit tñ in emptoris arbitrio: vel ſupplere pre-
ciũ vel reſtituere rem.ſi deceptio ſit vltra dimi
diũ iuſti pcij.c.cũ cã.de empt.⁊ ven.⁊.C.de re-
ſcin.vẽ.l.ij.imo in foro ꝯſciẽtie etiã ſi deceptio
ſit minus dimidio.Jn ꝯctib⁹ vero ſtricti iuris
agit de dolo.d.l.elegãter.§.nõ ſolũ.i ſi.Si au-
tẽ dolus nec dedit cãm: nec incidit ſed re ipſa
euenit ſic non eſt pctũ nec reſtituere tenet niſi
repetat ſi a principio nõ pl⁹ emiſſet etiã ſi ſci-
uiſſet pl⁹ valere: puta q2 nõ expediebat ſibi pl⁹
emere: ſi aũt pl⁹ emiſſet a pncipio ſi ſciuiſſet: et
deceptio eſt notabilis tenet reſtituere rem vel
preciũ augere: vt.d.l.ſi qs cũ aliter.vbi eq̃pa-
rat deceptio veniẽs re ipſa ⁊ ex pposito: ⁊.d.c.
cũ dilecti.lec⁹ in modico.Si ꝟo vtraqꝫ ſciebat
rei valorẽ: dic vt.ſ.emptio.§.vij.Et iuxta pdi-
cta intellige.l.ij.C.de reſcin.vẽ.⁊.l.cauſe.§.põ-
poni⁹.ff.ꝺ mino.⁊.c.cũ dilecti.⁊.c.cũ cauſa.de
emp.⁊ vẽ.vbi dr licere ꝯhẽtib⁹ vſqꝫ ad dimidiũ
ſe decipe in ꝯctib⁹ bone fidei.¶Adde predictis
pmo qꝺ dolũ allegãs dolũ hʒ pbare:vt.ſ.loca
tio.§.xix.¶Et ſcdo ex pan.in.d.c.cũ dilecti.qꝺ
vbi ꝯct⁹ rõne doli eſt nullus:tñ decept⁹ ſi vult
pt ſtare ꝯctui ne dol⁹ pſit doloſo: q2 illa nulli-
tas cauſat in fauorẽ dolũ paſſi nõ decipiẽtis.
de rerũ pmu.cũ vniuerſoꝝ.⁊ hoc niſi ꝯct⁹ eſſet a
iure phibit⁹: vt in.d.l.a diuo.iũcta gl.¶Et ter
tio adde ſi queratur vtrũ talis mediator poſſit
eſſe teſtis in tali ꝯctu p eũ celebrato qꝺ Pan.
in.c.ex lrĩs.de trãſac.dicit mediatorẽ alicuius
cõtractus deſcribi poſſe vt teſtẽ in inſtrumẽto
cõtractus: nõ autẽ viua voce teſtificari: vt not.
in.c.ſ.de teſti.lib.vj.⁊ diuerſitatis ratio eſt: q2
in inſtrũ deſcribit de cõſenſu partis vtriuſqꝫ:
item tollitur ſuſpicio ppter fidẽ inſtrumenti.

¶Octauo queritur vtrũ poſſit qs tenere bona 8
alicuius que venerunt ad eum ex ſtatuto pro-
pter delictum alicuius ſi ipſe doloſe egit vt ille
cõmitteret delictum: ⁊ dicit Panor.in.c.poſtu
laſtis.de conceſ.prebẽ.quod non.et bene facit
tex.ibi in ſi.cum ſua glo.

¶Nono queritur vtrum poſſit quis paciſci vt 9
non teneatur de dolo: ⁊ dico qꝺ non: vt eſt tex.
in.l.j.§ conueniat.ff.depo.quia conuentio hec
eſt cõtra bonam fidem: ⁊ bonos mores: ideoqꝫ
nec ſequendam tex.ibi dicit.

¶Decimo querit vtrũ ſine dolo incurrere poſ 10
ſit qs penã ſpũalẽ.ſ.excõicationẽ latã a iure
vel corporalẽ: ⁊ de excõicatione quidẽ dico vt
ſ.excõicatio vltī.§.iij.De pena vero corporali
dico quod nunq̃ ſine dolo imponenda eſt ſm
gl.⁊ Bar.in.l.in actionibus.ff.de in lit.iur.et
Bal.in.l.opera data.C.qui accuſa.nõ poſ.⁊.d.
l.in lege.Ubi dicit Bar.qꝺ in penis corpora-
libus vel irrogãtibus infamiã lata culpa non
equiparat dolo: et gl.in.d.l.in actionibus.ap-
probata cõiter: ⁊ Bar.in.l.qꝺ nerua.ff.depoſi.
et.d.l.in lege.dicit qꝺ in cã ſanguinis: ſtatus
vel fame: lata culpa nõ equiparat dolo.ideoqꝫ
in his verus dolus requiritur: non obſtãte qꝺ
Ange.in.d.l.in actionib⁹.tenẽs cõtrariũ dicat
patauinũ cõſiliũ cõtra Bar.cõſuluiſſe in hoc
quia ſi cõſideret.l.j.C.de noxa.verior eſt opi-

nio Bar. ⁊ iura que angelus adducit in cõtrarium continent caſum ſpecialem.

11 ¶ Undecimo q̃rit̃ vtrũ iuris ignorantia excuſet a dolo: ⁊ ꝯñr a pena ad quã incurrendã req̃rit̃ dolus: ⁊ dicit Cy. in regula ignorãtia. li. vi. ꝙ ſic: q: lȝ iuris error ſit lata culpa non tñ eſt dolꝰ: vt. ff. de his q̃ no. i ſa. l. j. vbi eſt gl. ſingularis: fac̃. l. ſ. ff. de abige. ⁊ ꝙ no. bar. i. l. ſi q̃s in tãtã. C. vñ vi. vbi dicit ꝙ minor credẽs ſibi licere rem ſuã ſine cuiuſcũq; autoritate occupãs: nõ icurrit penã. d. l. ſi q̃s. q: nõ eſt in ꝟo dolo: et allegat. l. ſ. C. ſi aduer. delic. ⁊ ſequit̃. d. Ant. in. c. j. de do. ⁊ ꝯtu. allegãs. l. ſi ex cã. §. ſi cõmiſſum. ff. de mino. Et ꝑ hoc etiã. ſ. q̃d ignorantia excuſet a dolo ẽ tex. ⁊ ibi Bal. i. l. ſȝ ⁊ ſi lege §. ſcire. ff. de pe. her. vbi error iuri excuſat ab iua ſione: ne q̃s dicat̃ predo. Idẽ tȝ Saly. in. l. ſenatus. C. de his q̃ ſibi aſcri. aliq̃d i teſtã. ⁊ ang. in l. ſi q̃s id. §. doli. ff. de iuriſ. om. iud. vbi allegat butr. fortiꝰ dixiſſe: q̃d ẽt ignorãtia iuris naturalis excuſat a vero dolo: ⁊ ad. l. C. de in ius vo. q̃ vt̃ ꝯria dicit q̃d ibi nõ req̃rebat̃ verꝰ dolꝰ ſed ꝑſumptꝰ. Et ita tenuit do. butr. in. l. regula. ff. de iur. ⁊ fac. igno. Q̃d ang. limitat in. l. ij. ff. q̃d q̃ſq; iur. ⁊ verũ niſi ſit doctor vl' aſſeſſor cui turpe eſt iuri ignorãtia. Et idẽ ang. dicit in. d. l. ſenatus. q̃d credit̃ allegantı ſe ignoraſſe ius ad excludẽdũ dolũ ⁊ ꝯñr penã q̃ eſſet iponẽda ꝑpt dolũ: ⁊ dicit ibi eſſe caſuȝ. Ex ꝑdictis oibꝰ colligẽ q̃d vbi ius vl' ſtatutũ req̃rit verũ dolũ: ignorãs nõ icurrit penã eiꝰ quãtũcũq; ſit culpabilis: lȝ alio modo ſit puniẽdus ẜm modũ culpe vbi ꝟo ius vel ſtatutũ req̃rit dolũ preſumptũ: ignorãs craſſe ⁊ ſupine nõ excuſat̃: q: eſt in dolo ꝑſumpto. q̃d ptȝ in cẽſuris eccl'iaſticis: q̃ cũ req̃rãt dolũ preſumptũ taliter ignorãs nõ euitat illas: vt ptȝ in. c. vt aĩarũ periculis. de ꝯſti. lib. vi. ſecus ſi eſſet in leui culpa ignorantie.

12 ¶ 12. q̃rit̃ vtrũ ignorãtia iniuſte cauſe excuſet a dolo: ⁊ dico ꝙ ſic: ⁊ quelibet: vt no. Bal. i. c. aĩaꝝ. i ꝑn. ij. col. de ꝯſti. li. vi. vbi dicit ꝙ ꝑturbãs aliquẽ i poſſeſſiõe: ex iniuſta cã: putãs ſibi licere excuſat̃ a pena ſtatuti puniẽtis in cẽtũ: q̃d dolũ req̃rit: ꝑ notata in. l. plagij criminis. C. ad. l. fauiã de plag. notat etiã Jo. an. in ti. de arbi. in additio. ad ſpec. ⁊ idẽ no. in. c. j. de elec. li. vi. ⁊ Bal. in auẽ. gñal'r. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ ſequit̃ do. Lud. de ro. in rub. de arbi. col. xxviij. ⁊ pro hoc gl. in. l. vnica. §. fi. in magna gl. ff. ſi q̃s iudici nõ obtẽp. ⁊ Bar. ⁊ Ang. in. l. j. in fi. ff. de abige. Inno. in. c. de ſeruorũ. de ſeruis non or.

Cura al Cupidus non eſt ordinandus. vide infra ordo. iiij. § ij.

mar. Cura aĩarũ dupl'r d̃r. Primo q̃dẽ ſtricte: ⁊ ſic ẜm Inn. in. c. cũ ſatiſ. de offi. arcbi. eſt ptãs ligãdi ſoluẽdi in foro pn̄ali: q̃ nulli cõuenit ꝑlato: niſi ſacerdoti: vt ꝑbat̃. xxi. di. i nouo. de pe. ⁊ re. oĩs. quã etiã q̃libet ſacerdos ſimul cũ ordine accipit: lȝ nõ iſtos vel illos q̃ ſibi nõ ſũt ꝯmiſſi. Et ſcd̃o large ⁊ ẽ ptãs eiciẽdi ⁊ recipiẽdi i eccl'ia cogẽdi ⁊ puniẽdi exceſſus. xxi. di. §. j. ſub q̃ ẽt ẽ excõicare iterdicere: ſuſpẽdere ⁊ hmõi: q̃ ſũt ad moꝝ correctionẽ. d̃ ele. dudũ. el ij. Et de vtraq; haꝝ itelligit̃. c. d̃ multa. d̃ ꝑbẽ.

Curator quis ſit vel eſſe poſſit: ⁊ quomodo differat a tutore: vide. j. tutor.

Curialis d̃r qui nexibꝰ curie ligatus: principibus adulat̃. xxxvij. di. nõne. ⁊ diſt. li. qui in aliquo. curiales etiã dicunt̃ aduocati in cauſa ſanguinis: vel milites ſeu officiales exercentes ſeua. di. li. aliquãtos. ⁊. c. ſeq. Hi etiam q̃nq; prohibent̃ ordinari: vt. j. ordinãdus. § ij.

¶ De curioſitate.

Curioſitas ẜm. s. tho. ij. ij. q. clxvij. eſt vitiũ circa inordinatũ cognitionis appetitũ: ⁊ eſt in vtraq; cognitione poſſibil'r ſcȝ intellectiua et ſenſitiua: eſt etiã ẜm ſupple. curioſitas ſuperfluũ ſtudiũ ad aliq̃d peragẽdũ. q̃d ꝑbat: q: idẽ. s. Tho. ij. ij. q. clxix. dicit q̃d artifices ornamẽtoꝝ peccãt inueniẽdo ſupflua ⁊ curioſa. ſed fallitur: quia talia nõ dicunt̃ curioſa in ordine ad artifices: niſi ſupflue velint cognoſcere ⁊ experiri: ſȝ i ordine ad mulieres vl' hoĩes vanos q̃ ſupflue appetũt talia cognoſcere cognitione ſenſitiua puta viſu.

¶ Primo ꝟo querit̃ q̃ñ poſſit eſſe vitiũ curioſitatis in cognitione intellectiua: ⁊ dicit idem vbi. s. q̃d veritatis cognitio de ſe bona eſt: ſed põt eſſe mala rõne alicuꝰ ꝯditis. vi. modis. primo inq̃tũ inde q̃s ſupbit. ſcd̃o inq̃tũ ea vtitur ad peccandũ. tertio inquãtũ inde retrahit̃ a ſtudio ſibi neceſſario incũbẽte. quarto inquantũ ſtudet diſcere a quo nõ lȝ. puta futura a demonibꝰ. q̃nto inq̃tũ cognitionẽ dei ſexto inquantum ad hoc ſtudet. s. ingeniȷ̃ propriȷ̃ facultatẽ. 1. q̃d

¶ Scd̃o querit̃ q̃ñ eſſe poſſit circa cognitionẽ ſenſitiuã: ⁊ dicit idẽ ꝙ ſtudiũ circa ſenſibilia cognoſcẽda dupl'r põt eſſe vitioſum: primo inq̃tũ nõ ordinat̃ ad aliq̃d vtile: ſed potius inde auertit. ſcd̃o inq̃tũ ordinat̃ ad aliquod noxiũ: ſicut inſpectio mulieris ad cõcupiſcẽtiã et cognitio de factis alioꝝ ad detractionem: ſi autẽ ordinet̃ ad neceſſitatẽ ſuſtentationis vel intelligentiã veritatis eſt virtuoſa curioſitas. 2

¶ Tertio querit̃ quot modis ſit mortale: ⁊ dico ꝙ ẜm q̃d ab eodẽ ⁊ ab Alex. colligit̃ eſt mortale ſeptẽ modis in parte intellectiua ⁊ ſenſitiua ſimul. ¶ Primo quãtũ ad finẽ: vt ſi ordinat̃ ad finẽ qui ſit mortale pctm̃. ¶ Scd̃o quãtũ ad Curioſi

tas le ptē mo dis eſt mor taľ.

eos a q̇bus vult cognoſcere puta a demonibꝰ vel alijs a q̇bus prohibeť ſub p̄cepto. xxvj. q. j. illud. ¶ Tertio q̄ſitū ad ea q̄ volumꝰ cognoſcere q̄ ſunt p̄hibita: vt velle deliberate ⁊ a p̄poſito audire pctm̄ eiꝰ q̄ confiteť alteri: incātationes aliq̄ñ ⁊ diuinatiōes hmōi p̄hibita: q2 ſicut cul pa eſt diſcere ſicut docere p̄hibita. l. culpa. C. de male. ⁊ ma. ſcȝ niſi aliq̇s bonꝰ finis excuſet: puta ad iſta īpugnādū. Facit. c. nec mirū. xxvj. q. v. Et idē tȝ ſumi. ang. de q̇cūqꝫ ꝙ ſine morta li exerceri nō pōt: ſȝ hoc nō eſt verū niſi forte in his q̄ ſunt mortalia de ſe puta in duello: vñ torneamentū qđ ceſſante ſtatuto eccl'ie poſſet in caſu fieri ſine mortali non eſt mihi mortale videre: q2 hoc nec de ſe nec ab eccl'ia p̄hibitū eſt ⁊ hoc niſi placeret mihi pctm̄ alterius puta q2 volo illud fieri vt videā: ſecus ſi nollē illud fieri: tñ volo videre dū fit. Immo durū vr̄ ꝙ ſit mortale videre duellū niſi adſit aliq̄ cōplacen tia de malo vel periculum: et de hoc. j. ludus. ¶ Quarto q̄ſitū ad cognitū ſeu viſum cuiꝰ viſio eſt vidēdi p̄babiliter p̄iculoſa de mortali ſicut cōiter accidit volētibꝰ videre homines aut be ſtias coeūtes: aut genitalia mēbra maxīe ſexꝰ alteriꝰ. aut videre vel audire mulieres in loco periculoſo ſibi puta in p̄ſtibulo: aut velle ſcire q̄ñ ſit aliq̇d pctm̄ cuiꝰ cogitatio vehemēter et periculoſe mouet: aut hoīes ex aīo pugnātes videre etiā ſi ipſa pugna diſpliceat: q2 inde fa ciliter ſequiť cōplacentia de malo alterius: et gñalr̄ idē dico in oībꝰ quorū notitia eſt volēti noſcere: p̄iculoſa de mortali. ¶ Quinto q̄ſitū ad ea q̄ p̄pter curioſitatē omittunť puta q2 neceſ ſario faciēda incūbunt: vt ſi quis omittit ſcire neceſſaria ad ſuū officiū: vt intēdāt poetis vel architecture. vt multi p̄lati ignorātes. Facit. c. nōne. ⁊. c. vnico. xxxvij. di. ¶ Sexto q̄ſitū ad mo dum: puta q2 p̄p̄ cognitionē nāciſcēdā exercet p̄hibita: puta ſup̄ſtitioſa aut p̄hibita patiť pu ta tactꝰ impudicos. ¶ Septimo q̄ſitū ad ſcādalū qđ inde paratur p̄ximo qui inducitur ad mor tale: puta ad detrahendum: aut aliquid tale.

¶ De cuſtode.

Cuſtos eſt triplex. quidā. ſ. accipiēs mercedē pro cuſtodia ſpālr̄: ⁊ accī piēs q̇dē ſȝ nō ſpecialr̄ pro cuſtodia et nullā oīno accipiēs mercedem.

1.qō ¶ Primo v̄o q̄rit pro culpa cuſtos teneatur: ⁊ dico ꝙ primus teneť de dolo ⁊ lata leui ⁊ leuiſſima culpa ſm gl. in. l. q̄ mercedē. ff. loca. qđ limita quo ad leuiſſimā q̄ñ prius tene batur de leui: puta q2 mercedē acceperat: licet nō pro cuſtodia ſed forte pro ſuo op̄e. vt. j. loca tio. §. xvij. ſcđs vero teneť de dolo ⁊ lata ⁊ leui culpa: vt in dicta gl. tertius vero teneť ſolū de dolo ⁊ lata culpa ſicut dicetur de depoſitario non accipiente mercedem quia ratio eſt vna.

¶ Scđo q̄riť que ſit vō p̄dictorū: et dico qđ q̄ñ ſumꝰ in ɔ̄ctu in quo q̇s teneť ſolū de dolo ⁊ la ta culpa. vt in depoſito acceptio mercedis pro cuſtodia facit vt teneať de leui: ⁊ ſic itellige. c. bona fides. de depoſi. ⁊. l. j. §. ſi veſtimenta. ff. depoſi. ſi v̄o ſumꝰ in ɔ̄ctu in quo teneť de leui culpa ſicut in locato q̄ñ res nō req̄rit diligen tiſſimā curā: ſic acceptio mercedis p̄ cuſtodia facit vt teneať de leuiſſima: ⁊ ſic intellige. d. l. qui mercedē. ⁊. l. dñs. ff. loca. Immo teneť etiā de culpa eorū quorū op̄a vtiť: ſi ipſe diligētiā nō adhibuit. l. ſi merces. §. q̄ colūnā. ff. loca. et l. itē q̄rit. Si tñ locat q̇s op̄as ſuas in re q̄ curā diligētiſſimā req̄rit: vt in gēma expoliēda: aut veſte p̄cioſiſſima incidēda: teneť etiā de leuiſſi ma. d. § qui columnam al's aūt de leui tm̄. ⁊ ſic vera eſt gl. in. d. § ſed de hoc vide. j. locatio. 3

¶ Tertio q̄riť ſi cuſtos neget ſe dolo vel negli gētia amiſiſſe q̇s p̄babit: ⁊ dicit gl. in. d. l. qui mercedē. ꝙ ipſe cuſtos. ar. ff. de eden. l. ſi q̇s. §. vlti. ⁊ hoc verū eſt quo ad forū cōtētioſum: ſed quo ad penitētiale dic vt. j. lex. § ix. Et idē dic de cuſtode carceris. ff. de cuſt. ⁊ exhi. re. l. vlti. Et idē de depoſito. c. bona. de depo. cū cōcor. in gl. In alijs aūt caſibꝰ regulariť q̄ dolū alle gat: dȝ p̄bare. ff. de p̄ba. l. quoties. § qui dolū. 4

¶ Quarto q̄riť an ſit liberatus a cuſtodia cu ſtos carceris ſi p̄tās dubitans mittat famulū ſuū ad cuſtodiā: ⁊ dicit bar. in. l. ſi vt ſ̄o. § ſi de me. ff. cōmo. ꝙ per appoſitionē cuſtodis nō vr̄ remiſſa cuſtodia: vt in. l. ſi mei cā. ff. cōmo. Et hoc ſm eundē facit ad q̄ōnē de eq̄ locato: cū q̄ dñs famulū miſit: q2 ɔductor p̄p̄ hoc nō minus teneť cuſtodire: ſm gl. in. d. § ſi de me. ſȝ ipſe di cit qđ ſi cōſtat qđ locauit equū ⁊ famulū: negli gentia famuli nō excuſat dolū cōductoris. d. § ſi de me. qđ intellige anteq̄ reddat equū famu lo: q2 ſi poſt redditionē perit: nō teneť: vt in. d. l. ſi mei cā. ſi v̄o cōſtat ꝙ famulū miſit p̄ cuſto dia ⁊ hoc fecit ab initio: cōductor non teneť de cuſtodia: vt p̄tȝ ex dictis: ſi aūt nihil app̄et: ſed vtraqꝫ locauit ſimpl'r: tūc in dubio non vr̄ re miſſa cuſtodia. vt. l. pe. cū ſua gl. ff. vſufru. queť.

¶ Quinto queriť vtrum cuſtos caſtri teneatur 5 de cuſtodia ſi in fine anni quo p̄miſerat cuſto dire obtulit illud dño qui illud non recepit et deinde captū eſt ab hoſte ⁊ dicit Dynus ꝙ nō videtur vltra ſe obligaſſe ad cuſtodiā. per. l. ſi mora. ff. ſo. ma. vnde non tenebiť plus de culpa leuiſſima ſicut primo anno. immo dicit ꝙ de ea non tenetur dato ꝙ ex taciturnitate videa tur ſe obligaſſe ad cuſtodiam ſequentis anni q2 talis culpa ex pacto expreſſo debita non in-

telligitur repetita in tacita locatione opera-
rum. Bart. vero in dicta.l.mora.tenet indiſtin
cte ꝙ etiam ſi non fecit oblationem caſtri do-
mino:non intelligitur iterum ſe ad cuſtodiam
obligaſſe et idem ibi tenet Imola.

¶ De damnato.

Damnatus a damno dr̄ qḋ eſt punio ꝛ
aīaduerto:et dr̄ dānatus q̄ eſt ſniat⁹
ꝓprie q̄dē ad mortē q̄ eſt dānū prin-
cipale:deīde vero ad exiliū:qḋ eſt
mors ciuilis:q̄ ꝓprie dr̄ bānitus vel ꝓſcriptus
vñ ſm bart.ſ.l.ſupplicij.ff.de bo.dā.dānat⁹ dr̄
q̄ ad mortē ſʒ ꝓſcript⁹ eſt cui ſeruaṫ q̄dē vita:
ſʒ ciuitas vl̄ libertas admittiṫ:ꝙ itellige ꝓpe.
¶ Primo ꝙ̄o q̄riṫ an reſtituto ꝑ ꝓncipē dāna
vel bānito:illa reſtitutio retrotrahaṫ ad bona
alienata in aliū medio tp̄e.ſic vt ille reſtituere
teneaṫ.ꝛ dicit Ho.in.c.q̄uis.de reſcri.li.vi.ꝙ
nō:ſi reſtitutio facta ꝓiudicat iuri q̄ſito ipi ter
tio:qꝛ itali caſu itegratio nō fit: et iſte ē caſus
d.c.q̄uis.et in iurib⁹ allegatis in gl. ibidē:et
facit nō.per Bart.ꝛ Bal.in.l.gall⁹.§.ꝛ q̄d ſi
tantū.ff.de lib.ꝛ poſth. ſi aūt reſtitutio nō ꝓiu
dicat niſi reſtituēti:reītegraṫ ad oīa amiſſa: et
ei oīa ſunt reſtituēda: ꝛ ſic ꝓcedūt iura allega
ta in.d.gl.ꝑ opinione ꝯria.arg.c.cū dilecti.de
dona. Et hoc tʒ Jo.de imo.ꝛ ſequit ſum.ang.ſi
ne limitatiōe:ſed Pau.in ꝯſil.lxxxv. incipiēte
xp̄i eiuſq; matris.dicit ꝙ ſi interueniat vera in
integrū reſtitutio : vt qꝛ princeps ex certa ſcīa
illū reſtituit:aut qꝛ aliter cōſtat de ꝓncipis vo
lūtate ꝙ actū retrotrahi voluerit cū alteri⁹ ꝓ-
iudicio : recuperabit oīa etiā medio tp̄e alteri
acq̄ſita aſs ſec⁹.ꝛ ſic itelligiṫ.d.c.q̄uis.ꝛ.c.ſi
ꝓ te.de reſcrip.li.vi.ꝛ Domi.ibi. ꝙ illa reſtitu
tio nō trahiṫ retro cū ꝓiudicio tertij. Et addit
Pau.ꝙ dicta clauſula ex certa ſcīa habet vim
clauſule.ex plenitudine ꝑtātis:vt vult glo.no
ta.in.c.ad hec.de reſcri. Et hec nota qꝛ faciūt
pro legitimato poſt mortē teſtatoris vt nō ꝓiu
dicet venientibus ab inteſtato etiā ſi non adie-
rūt hereditatē : qꝛ talis legitimatio eſt quedā
reſtitutio naturalis.l.fi.C.de nata.ſecus aūt ſi
ante mortē teſtatoris:quia ꝓiudicat:cum nul-
lum adhuc ius haberent.l. poſt emancipatio-
nem.ff.de lib.leg. vide etiā infra gratia.§.iiij.
¶ Scḋo q̄riṫ an dānat⁹ ad mortē poſſit diſpo-
nere de rebus ſuis.vide.ſ.alienatio.§.xxiiij.
¶ Tertio an dānat⁹ ad mortē poſſit fugere de
carcere vel q̄nocūq;.vide.j.fugere.in princip.

Damnū a diminutione rei dictum a iactu
ra differt.vt not.Jo.an.ꝛ Inno.de elec.
qꝛ ſepe.li.vi. Et dr̄ dānū qḋ ſubito ꝛ nobis ne-
ſcientib⁹ fit: ſʒ iacturā ſcienter et vltimo patimur
ꝓprie : ꝛ dr̄ a iactu vel iaciēdo merces in mare:
q̄uis etiā ſumaṫ aliq̄n ꝓ oī dāno ab extrīſeco
illato:ꝛ dr̄ a iactu lapidis vel alteri⁹ offenſiui.
Quotuplex ſit dānū ꝓ q̄ teneṫ q̄s reſtituere in
fra reſtitutio.ſcḋo ꝗrotū : vtrū dānificat⁹ poſ-
ſit ſibi ſatiſfacere de bonis damnificantis in-
fra debitum.§.xi.et infra furtum.§.xiij.

¶ De debito coniugali.

Debitū cōiugale dr̄ act⁹ q̄ et ꝯtō cō
iugio debeṫ cōparari.i.coit⁹ q̄ rōnē
debiti ideo hʒ: qꝛ ſub pena pctī mor
talis illū coniuges inuicem redde-
re tenentur:ſcḋm docto.ꝛ apoſtolū.
ſ.co.x.vij.niſi excuſet cauſa rationabilis.
¶ Primo igit̄ q̄riṫ q̄ ſint cauſe vel q̄ ſint caſus r. q.
excuſantes ꝯiugē ne reddere teneaṫ: ꝛ dico ſʒ
pe.de pa.in.iiij.di.xxxij.ꝙ ſunt quatuor cauſe.
Prīa eſt ipotētia cocūdi:ſiue ꝑ actū ꝓcedē- r.c.
tē:qḋ tñ in muliere cōiter locū nō hʒ ſiue ꝑpṫ
aliā cām licitā:vt ſm.s.th.ieiuniū moderatū:
qꝛ ipoſſibiliū nulla eſt obligatio.ff.de reg.iu.
l.ipoſſibiliū.nec teneṫ ſm archie. vir vti cali-
dis vt ſit potēs ſʒ ſufficit vt ſe nō reddat impo
tentē:vñ peccat mortalr̄ ſm Ric.q̄ mō illicito
ſcienter ſe reddit impotētē.nō aūt mō licito pu
ta orādo bona intētiōe:immo ſm archi. reddē
do ſe ipotētē hoc mō indiſcrete peccat:ꝛ vt ce-
do mortalr̄ ſi aduert.t.ꝛ eſt notabilis exceſſus
qꝛ facit ꝯ iuſtitiā.ꝛ vtriq; iputaṫ ſi ꝑ hoc ali⁹
incidit in dānabilē corruptelā: imo ſʒ archie.
nō eſt ꝯſulēda vxori pn̄ſa ꝑ quā reddaṫ defor
mis ſuo viro: aut ꝓiudicet cōceptiōi vel proli.
Scḋa eſt q̄n inde reddēti ꝑiculū iminet in ꝑ- r
ſona.i.mortis vel infirmitatis:ad quā cām re-
duciṫ alia quā idē ponit q̄ ſcʒ eſt lepra:qꝛ con-
iunx ſan⁹ nō teneṫ ſm eū reddere debitū ꝯiugī
leproſo ſi idē iminet ꝑiculū mortꝭ vel ſīr̄is in-
fectionis immo eo caſu nō teneṫ cohabitare.ſi
ꝙ̄o tale ꝑiculū nō iminet etiā ſi idē gn̄eṫ lepro
ſus fili⁹ reddere teneṫ:qꝛ meli⁹ eſt vel ſic eē q̄
nō eſſe.maxīe ſi ſibi imineat ſp̄ale ꝑiculū cor
ruptele.In hac ſi re medicis credēdū eſt: q̄ di-
cūt ꝙ magis iminet ꝑiculū viro ſi mulier ſit le
proſa q̄ mulieri ſi vir:vñ cū mulier eſt in vltia
ſpē lepre q̄ dr̄ leonina:nō vr̄ dubiū q̄n vir ſi te-
neaṫ. Hec ex illo:ꝛ ꝯcor. archie. Et iuxta hoc
itelligo.c.ij.d ꝯiu.lepro.ꝛ.ſ.th.ꝛ ricar.q̄ dicūt
ꝙ reddere teneṫ : lʒ ſi cohabitare i eadē domo
ſ. ꝓpe:qꝛ nō ita eſt ꝑiculū infectiōis in reddē-
do ſicut in cohabitādo : qḋ verū eſt vbi ꝑiculū Car
nō iminet ꝓdictū. Vñ ſum.ange.male ſentit ꝙ pit
teneaṫ indiſtīcte:qꝛ null⁹ ad hoc teneṫ niſi ſal- ſum
ua cōſiſtētia ſubiecti:ſicut ꝛ natura prius reti- max
net nutritiue et augmentatiue gr̄a ſubiecti q̄ ăg.
miniſtret gn̄atiue gr̄a ſp̄ei: vt dicit pet. de pa-
lu. Male etiā adducit Ricar.ad illū ſenſuʒ: vt

pꝫ ex rōne ricar. gof. tñ ſentit ꝙ cōiugi leproſo
manētu ſeꝑati a leproſis alijs cōiunx ſana tene
tur cohabitare. nō aūt ſi maneat cū leproſis. ſꝫ
ꝑma opinio eſt ꝓbabilior. facit. d. c. ij. Eadem
aūt rōne neceſſario reddēdū eſt debitū cōiugi
fatuo vel furioſo. ſ. ſm ricar. qñ reddi pōt ſi-
3 ne ꝑiculo ꝓprie ꝑſone. ¶ Tertia eſt fornicatio:
qꝛ fornicāti ali⁹ debitū reddere nō tenet: qꝛ ēt
pōt hac rōne vir vxorē dimittere niſi i aliqb⁹
caſib⁹ de qb⁹ ifra mrimoniū. vij. Et ſi accuſata
vxore de adulterio pēdeat lis ſꝫ Ricar. ſi noto
riū eſt illā eē adulterā: vir nec exigere: nec red
dere dꝫ: alioqn mortalr peccat: niſi forte abſti-
nere ab adulterio vellet ꝛ agere pniam: q caſu
pt eā recōciliare ſibi. xxxij. q. j. c. ſ. ſi aūt nō eſt
notoriū. i. notū ſibi: dꝫ reddere petenti. tñ qꝫ ci
to ſibi de vxoris fornicatiōe ꝯſtat: ſm. ſ. th. red
dere nō tenet: alr nō ſolū icurreret irregulari-
tatē bigamie: ſꝫ etiā gñaret ſibi ꝑiudiciū accu
ſandi: ꝛ ſi eccl'ia ꝓcipiat ei redditionē nō tenet
reddere ſi ifra dies paucos pōt ꝓbare. ar. c. ſo
let. de ſen. exc. lib. vj. tenet ꝟo ſi ꝓbare nō pōt.
ar. xj. q. iij. c. ſ. Et idē i caſib⁹ in qb⁹ ſeꝑari pōt
matrimoniū. vt infra mrimoniū. iiij. ¶ Quarta
4 cā pōt addi religio quā ſcꝫ alter cōiugū vult i-
trare: qꝛ reddere nō tenet ſtati: ſꝫ dꝫ ſibi ſtatui
tp̄s infra qd ingredi teneat. de cōuer. cōiug. ex
publico vbi determinat tp̄s duoꝝ menſiū. vbi
dicit Pan. poſt glo. illud tp̄s iudicis arbitrio
taxādū fore: lꝫ de facili ab illo termio nō ſit re
cedēdū. Si aūt religionē nō vult itrare: adhuc
nō tenet ſtati reddere ꝯcto mrimonio: ſꝫ tantū
tꝑis cuilibet dādū eſt qñtū ſufficit ad obſeruā-
das debitas ꝛ honeſtas ſolēnitates: vñ añ bñ-
dictionē reddere nec tenet: nec pōt aliqñ vt di
cet. Et vult. ſ. tho. ꝙ tp̄s duoꝝ menſiū ſtatuat
volēti itrare religionē ꝛ intrare nolēti: vt deli
beret de religiōe: vt prepararet neceſſaria ad nu
ptias: ꝛ ne vilē marit⁹ habeat dotē: quā nō ſuſ
pirauit dilatā: ꝛ idē alber. ¶ Quīta cā addit lo
5 cus ſacer: aut public⁹: aut oīs in quo ſalua ho
neſtate reddi nō pōt ſm. ſ. tho. ¶ Sexta etiā cā
6 addi pōt gñalis: ſcꝫ pctm̄ iteruenieñs: qꝛ is qui
reddēdo peccaret mortaliter aut etiā veniali-
ter reddere nō tenetur niſi ſit in ſua ptāte face
re ꝙ illa redditio nō ſit pctm̄: vt qñ reddit in-
tētione illicita quā mutare pōt. Eſt autē pctm̄
mortale redditio vel ei⁹ negatio in. ix. caſibus
ſm pet. de pal. de qb⁹ habet in. ix. § ſequētib⁹.
primo ſcꝫ rōne intētionis. ſcdo ratiōe loci. ter
tio rōne modi q eſt cōtra naturā. quarto ratiōe
aborſus. qnto rōne mēſtruorū. ſexto rōne ꝓuo
catiōis. ſeptimo rōne iniuſte negationis. octa
uo ratione impedimēti voti vel affinitatis. no
no ratione adulterij alterius comparis.

¶ Scdo ex hoc vt ſciat qñ circa hoc accidit mor
tale: qrit vtrū act⁹ cōiugalis ſit aliqñ mortale
pctm̄ rōne intētiōis: ꝛ dicit pe. de pal. ꝙ ſic: qñ
intētio eſt mortalis: puta ex libidine tāta ꝙ in
fra limites mrimonij nō ſiſtat: ſed idē faceret
cū qcūqꝫ ꝑſona occurrēte inherēs voluptati:
vt fini vltio: ꝛ in hoc cōcor. ſ. tho. bona. ricar. ꝛ
oēs: ſꝫ ſm eūdē Pet. itelligit ſi actu cogitet de
tali inordinatiōe intētiōis: vñ qñtūcūqꝫ inten-
dat voluptatis appetit⁹: ſi de alia ꝑſona nō co
gitet: nō eſt mortale: etiā ſi qs ita eſſet diſpoſi-
tus qd deliberaret de alia ſi occurreret menti:
qꝛ habitib⁹ ñ meremur aut demeremur ſꝫ acti
bus. Et idē vr ſm archi. qñ vir in coitu ad aliā
dilectā carnaliter intendit: aut vxor ad alium.
¶ 3. qrit vtrū ſit mortale qñ loc⁹ eſt ſacer: ꝛ cir 3
ca hoc diſtiguit ricar. qꝛ nec reddere nec exige
re lꝫ ſi ibi ſint ꝯiuges breui tꝑe ſi tñ longo tꝑe
ibi ſint violēt: licitū ē reddere ꝛ exigere. ſ. th.
aūt ꝛ pe. i. iiij. dicūt ſimplr ꝙ i loco ſacro ꝯiūx
debitū reddere nō tenet: qꝛ nō ita tenet i oī lo
co ſicut in oī tꝑe: cū tp̄s nō poſſit ꝑ hoc violari
ſicē loc⁹. Sꝫ nec i oī alio loco: niſi honeſtate ſer
uata: qꝛ nō i publico. Utrū aūt hoc ſit mortale
aut veniale hoc nō dicūt. ſꝫ pet. de pal. ſimplr
dicit hoc eē mortale: etiā ſi ali⁹ loc⁹ haberi nō
poſſit: qꝛ nō lꝫ ꝓp hoc ſacrū locū violare: cum
hoc nō ſit neceſſitatis ſicut vrinā effūdere: vñ
certū eſt ꝙ petere nō lꝫ inqt: ſꝫ nec alter redde
re tenet: cū hoc fieri nō poſſit ſine irreuerētia
ſacri loci: q idiget ide recōciliatiōe ex natura
facti ſm Jo. an. lꝫ ꝑ accñs ſit occultū: hec ex il
lo. Ego ꝟo diſtinguo: ꝛ dico hoc eē mortale ſi
fiat ex libidine ēt alſ intētione veniali: vel cā
ſanitatis: aut ꝓlis: aut alia cā tꝑali: qꝛ violat
loc⁹ ſacer ſine neceſſitate: ꝛ ꝯſr cū irreuerētia.
nō aūt ſi fiat ꝓp bonū aīe ad euitandā illicitā
corruptelā in ſe vel ſocio etiā ſi in ipo exercitio
act⁹ interueniat voluptas venialis q pri⁹ i in-
tentiōe nō fuerat ex q intētione ꝓncipalr act⁹
eſt pēſandus. Quo caſu ēt recōciliatiōe nō in-
diget: qꝛ ceſſat irreuerētia vt. ſ. ꝯſecratio. ij. §.
v. caſu. iij. Et iſta ē mēs ricardi ſubiūgētis: qd
in tali caſu nō vr debere itelligi illa ꝓhibitio:
qꝛ nō eſt ponēd⁹ laque⁹ aīab⁹ ꝓp mūdiciā loci
ex quo ptꝫ qd loquit qñ imminet periculū aīe
ſolū vnde male volel. hoc tenet indifferenter.
¶ Quarto an ſit mortale rōne modi ꝯ naturā 4
et dico qd mod⁹ naturalis qñtū ad ſitū ſm oēs
eſt vt mulier iaceat i dorſo ꝛ vir ſup vētrē ei⁹ in
cūbat. obſeruās ad ſeminādū vas debitū vñ ſꝫ
ſ. tho. i. iiij. di. xxxj. in lit. duplex eſt mod⁹ coeū
di ꝯ naturā. Prim⁹ qꝛ vas debitū nō ſeruat i ſe
minādo: ꝛ hoc ſꝫ oēs eſt mortale nō ſolū i viro
id attētāte: ſꝫ etiā in femina ſi hui⁹ ſit cā: imo

ſi hoc patiat̄:nec excuſat eā animi diſplicētia. aut timor odij:aut ꝟbor̄:aut īcōtinentie mariti vel hmōi:ſʒ ſola violētia abſoluta. Scōʒ eſt cū ſeruat̄ debitū vas:ſʒ nō debit⁹ ſitus a q̄ deuiat̄ pax̄:lateral'r cocūdo:magis ſedēdo:magis ſtādo vel mulieres ſupgrediēdo maxīe beſtial'r.i.retro accedēdo circa q̄ ſunt opiniōes. Quātū eñi ad ſupgreſſionē mulier; ꝑe.de pal. dicit eē mortale:ītellige ſi ī tali ſitu ꝯſummat̄ act⁹ ⁊ idē Hēri.bo.hic ſ.c.inq̄ſitiōi.de ſentē. excō.cui⁹ rōnē aſſignāt:q̄ꝛ ille mod⁹ nō ꝯuenit īfuſiōi ⁊ receptiōi ſeminis:vñ vr̄ īpediri gn̄atio plis:ſed hoc dico falſum:q̄ꝛ matrix trahit ſemē ad ſe:ēt ſi mēbrū virile nō ītrat clauſtra pudoris:ſicut ꝯcipiūt mulieres in balneis vbi viri ſpermatizāt:⁊.ſ.Tho.narrat in q̄lib.q̄ꝺ filia ꝟgo in ſinu pr̄is in ſumno polluti concepit

Uirginē ſaluo pudore virgineo. Quātū ꝟo ad reliquos modos dicit idē ꝑet.⁊ idē Hēri.ſimpl'r ꝙ eſt

nāl'r mortale ſi fiat ꝑciſe cā voluptatis ſine cā rōnabili:q̄ꝛ eſt abuti ſacr̄o ꝯiugij:ſicut eēt mortale

ꝯcepiſſe ꝯuertere ſciēter ritum ⁊ vſum alteri⁹ ſacr̄i: nō ſolū in eſſentialib⁹:ſʒ ēt in accidētalib⁹:nō autem ſi hoc fiat ex cā rōnabili. Sed dico ꝙ voluptas ſiſtēs īfra limites m̄rimonij non peruertit vſum hui⁹ ſacr̄i:q̄ꝺ ſcʒ eſt ēt ī remediū:alioquin accedēs mō naturali ad ſuā cā voluptatis peccaret mortal'r. Et idē ſentit cū ꝑe.glo. Ray.excepto ꝙ nō videt̄ diſtinguere ſupgreſſionē a reliq̄s modis : ſed in oībus hmōi dicit eſſe mortale ſi fiāt cā voluptatis:ſed q̄ꝛ nō probat nihil ad eā dico. Sum.aūt ang. et ro.tenēt iſta non eſſe mortalia etiam ſupergreſſionem: modo poſſit mulier retinere ſemē aliter eſt mortale:ſed ratio non concludit.q̄ꝛ natura vel matrix de ſemine aliq̄ñ paruʒ retinet abiecto reliquo ⁊ ſequit̄ ꝯceptio : q̄ꝛ ſi trahit ſemē diſtans multomagis retinet ſibi contiguum. ¶ Et ideo dico tria. ¶ Primū q̄ꝺ in oīb⁹ hmōi ſunt coniu

Reſolutio. ges acriter increpādi q̄ñ ex voluptate hec faciūt tanquā peiores beſtijs q̄ modū ſuū obſeruāt. ¶ Scōm ꝙ ꝯpatiēdū ē exiſtētib⁹ in matrimonio:q̄ꝛ in talib⁹ actib⁹ parū aut nihil habēt rōnis. ¶ Tertiū ꝙ ſeruato vaſe nihil taliuʒ auderē dicere eſſe de ſe mortale ēt ſupgreſſioneʒ vel retro acceſſionē ſʒ ſolū ex intētiōe: vel intētiōe voluptatis nō ſiſtētis intra matrimoniuʒ vel aliquo hmōi. vñ ſi ſubeſt rōnabilis cā:oēs illi modi licēt:ꝙ pbari pōt rōne ſic. Null⁹ eñi coitus matrimonialis ex quo ſeq̄ pōt gn̄atio ⁊ in quo ſeruat̄ finis ſacr̄i hui⁹ poſſibiliter ē de ſe mortalis:q̄ꝛ qui aliquē coitū condemnāt de mortali:hoc faciūt ꝑpter aliquā illaruʒ rationū. Sed oēs predicti ſunt hmōi:q̄ꝛ ſʒ Alb.magnū in oīb⁹ talib⁹ ſeq̄ poteſt gn̄atio:vt etiā pʒ ex dictis.⁊ ſeruari pōt finis ſacramēti: vt.ſ.intendat̄ aut ꝓles aut remediuʒ corruptele. Uñ iſti modi nō ſunt de ſe illiciti:ſʒ licite obſuantur ex rōnabili cā puta infirmitatis vel ꝑiculi aborſus aut naturalis diſpoſitionis vel hmōi. Probat̄ etiā autoritate. Nā dicit.s.th.in.iiij. di.xxxi.in lit. Qñ vas debitū ꝑtermitt.ſemꝑ eſt mortale:q̄ꝛ īpedit̄ gn̄atio: ⁊ totul'r intentio nature fruſtrat̄:q̄ñ aūt ꝑtermittit̄ debitus modus ſʒ ſitū:non eſt ſemꝑ mortale vt q̄dā dicūt: ſʒ pōt eſſe ſignū mortalis ꝯcupiſcētie:q̄ñq̄ ēt ſine pctō eē poteſt:q̄ñ diſpoſitio corꝑis aliū modū nō patit̄:in q̄ q̄ntomagis a naturali diſpoſitione recedit̄ tanto eſt grauī⁹. hec ille:q̄ vt pʒ non diſtīguit ſupgreſſionē ab alijs modis. Et ꝙ dicit de diſpoſitiōe corꝑis ītellige de q̄cū ꝑ egritudine vel ꝑiculo ſuffocandi fetū.aut alia rationabili cā ſʒ ꝟ ꝟ. Arber. ēt magn⁹ a q̄.ſ.th. iſta forte audiuit:dicit in.iiij. ꝙ nihil hor̄ q̄ facit maritus cū vxore ſuato vaſe debito eſt de ſe mortale:ſʒ pōt eē ſignū mortalis ꝯcupiſcentie: cū non ſubeſt īfirmitas vl' alia rationabilis cā. arch.etiā q̄ fuit ſatis timorat⁹ in decidendo dicit ꝙ de mortali argui nō pn̄t vxores ſi timore ꝟber̄ aut īcōtinētie viror̄ eis aſſentiāt ī hmōi ex q̄ de ſeʒ ſʒ alber.non ſunt mortalia:q̄ꝛ de intētione exigentiū non hn̄t iudicare.vt ꝑ hoc poſſint debituʒ negare:nec de facili eſt ꝑcipitāda ſnīa ꝙ talis modus ſit de ſe mortalis.hec ille.

¶ Quinto q̄rit̄ vtrū act⁹ m̄rimonialis ſit mortale pctm̄ rōne ꝑiculi aborſus tꝑe concept⁹ aut ꝑt⁹:⁊ dicit pe.de pa.⁊ ric. ꝙ ſic ſi ꝓbabilit̄ timetur:q̄ꝛ eſt ꝯ charitatē exigēdo ⁊ reddēdo. ſi ꝟo tꝑe ꝯcept⁹ vl' imꝑgnationis nō eſt ꝑiculū reddere debitū ſʒ:⁊ poteſt ēt exigi ſine mortali cū m̄rimoniū ſit nō ſolū in offm̄ ſʒ etiā ī remediū. Magis aūt iminet ꝑiculū tale circa ꝑncipiuʒ cōceptiōis:q̄ꝛ ſʒ ſm Auic. matrix poſt ꝯceptionē claudat̄ ex delectatione:tñ aliq̄ñ apit̄ ⁊ ꝯñr materia nōdū coagulata diſpergit̄ ⁊ effundit̄: nō tñ erit mortale ex q̄ nōdū erat formata materia ſi hoc nō intēdat̄. poſt ꝑtū aūt īmediate dū mulier eſt ī puerperio ſʒ decēt ꝯtinētia donec mulier ſit purgata tñ nō eſt mortale reddere vel exigere ſm pe.de pa.niſi mulieri ide cēt ꝑiculū mortis vl' aggrauatiōis. Et.c.ad ei⁹.di. v.⁊.c.ſi cā.xxxiu.q.iiij.⁊.c.nō ſolū.q.vij.loquūtur de honeſtate.⁊.cō.iccar. Immo.exact⁹ reddere tenet̄ ſm opinionem communem docto.

¶ 6.q̄rit̄ vtr̄ ſit mortale tꝑe mēſtruor̄: ⁊ dico ꝙ leui.xxix.īfigit̄ pena mortis viro reuelāti turpitudinē mēſtruate:⁊ mulieri aperiēti fōtē ſanguis ſui q̄ꝺ ſm.ſ.tho.i.iiij.di.xxxi.cū ꝓhibitū fuerit duplici rōne.ſ.ꝑp īmūdiciā ⁊ nocumētū inde proli ſequens freq̄nter q̄ntū ad primā fuit

p̄ceptū cerimoniale ⁊ morale quātū ad ſc̄dꝫ: qꝛ
oīs vſus mr̄imonij q̄ impedit bonū plis: ad qḋ
p̄ncipaliṙ ordinat̄ inordinat⁹ eſt: vn̄ ꝓpt̄ ſc̄dam
rōnē hoc p̄ceptū obligat ēt in noua lege lꝫ nō
ꝓpt̄ p̄mā. hec ille. Quib⁹ ſtātib⁹ diſtīguit. qꝛ ſi
flux⁹ mēſtruorū ſit innālis mulieri. ſ. inordina
te ⁊ q̄ſi ꝯtinue ex ali q̄ īfirmitate ꝓueniens nō
ꝓhibet̄ acceſſus ad illā in lege noua: qꝛ mulier
in tali ſtatu ꝯcipe nō pōt: ⁊ oporteret virū ꝑpe
tuo abſtinere. hec ille. cū oēs in hoc ꝯcordāt.
Et adde ſm̄ mentem eius quod etiam tali mu
lieri nō eſt illicitū exigere ꝙ ēt Archi. tꝫ ⁊ c̄c̄is
1.op ſchola. Si v̄o ſit nālis quē. ſ. mulieres ſane de
terminatis tꝑib⁹ patiunt̄: ſunt opiniōes ꝯrie:
quarū ꝯrietas facit ſm̄ xx. vt ꝯfeſſor rep̄hēde
re ⁊ quātū pōt ꝓhibere debeat: non tn̄ abſolu
tionē negare nolēti abſtinere a redditiōe vl' ēt
exactiōe. Et q̄dē Pe. de pal. tꝫ vnū extremū. ſ.
ꝙ non ſit mortale nec reddere nec exigere ſciē
ter ēt ſi credat̄ ide mōſtrū gn̄ari: qꝛ inquit non
eſt hic maior timor de infectiōe prolis q̄ȝ in le
pra: q̄ exactionē nō ꝓhibet. Sꝫ hoc eſt ꝯtra di
ctū p̄ceptū dn̄i exp̄ſſe: motiuū aūt ſuū nullū ē:
qꝛ nō eſt eadē rō: qꝛ ſi leproſus nō coiret durā
te lepra nūq̄ȝ coiret cū ſit ꝑpetua: ⁊ ſic nūq̄ȝ na
ſceret̄ ples qḋ eſt ei pei⁹ q̄ȝ naſci cū mōſtruoſi
tate vel infectiōe: ſec⁹ aūt hic qꝛ mēſtruū parū
durat. eoq; ceſſante ſeq̄ pōt cōceptio mūda vn̄
2.op dn̄s ꝓhibuit hoc ⁊ nō illud. Et hec rn̄ſio eſt de
mēte. s. tho. vbi. ſ. Alij aūt tenuerūt aliud ex
tremū dicētes illicitā eſſe tā redditionē in mu
liere q̄ȝ exactionē: ſꝫ vt dicit. s. tho. hec opinio
vr̄ derogare mr̄imonio ꝑ qḋ dat̄ viro oīmoda
ptās in corp⁹ mulieris q̄tū ad coitū: ⁊ adde tu
hoc maxie verū in caſu in quo loquit̄. s. tho. ſ.
vbi maius periculū īmineret. ſ. ſpūalis īfectio
nis ꝑ dānatas corruptelas: ꝙ peius eſt q̄ȝ ple
3.op īfici. Ideo eſt opinio. s. tho. media ꝙ ad mulie
rē mēſtruatā nō lꝫ viro accedere: nec etiā tali
mulieri lꝫ exigere debitū ēt ſi ſit ſterilis: qꝛ q̄ȝ
diu patit̄ mēſtrua certū eſſe nō pōt ꝙ ſit ſteri
lis: qꝛ q̄dā ſteriles in iuuentute ꝓceſſu tꝑis fe
cundant̄ ⁊ ecōuerſo. vt dꝛ in. x. de aīalibus. Si
aūt vir debitū petat ſciēter dꝫ eū p̄cibus ⁊ mo
nitis auertere: non tn̄ ita efficaciter vt poſſit
ei occaſio eſſe incidēdi in alias dānabiles cor
ruptelas ſi ad id ꝓnus credat̄: ſi v̄o ignorāter:
tūc pōt mulier aliquā occaſionē p̄tēdere: vt ſin
firmitatē allegare ne debitū reddat niſi ꝑicu
lū viro timeat̄: tn̄ finaliter ſi vir a petitiōe nō
deſiſtat dꝫ debitū reddere poſcēti: paſſionē v̄o
ſuā nō eſt tutū iudicare ne vir inde abhomina
tionē ad illā cōcipiat niſi de viri prudētia p̄ſu
mat̄. Preceptū aūt dn̄i intelligendū eſt quādo
vterq; volūtarie ꝯſentit: non aūt ſi mulier in
uolūtaria ⁊ quaſi coacta debitū reddat. hec il
le. Et hoc innuit dn̄s dicēs: aperuerit fōtē ⁊c.
ſ. ſi ipa ſpōte reddit. Puto tn̄ eſſe mentē. s. th.
ꝙ non ſit mortale in viro exigere q̄n ſibi timet
de corruptela illicita. nec facile pōt aliter pro
uidere: qꝛ magis aīe ſue q̄ȝ corpori gn̄ande ꝓ
lis tenet̄ ꝯſulere: in muliere tn̄ exactio ſemper
eſt pctm̄ mortale: qꝛ tꝑe mēſtruorū nō ita mo
uetur vt de facili ſit in periculo corruptionis.
¶ Septimo q̄rit̄ vtrū ſit mortale q̄n ꝯiux illū 7
p̄uenit ꝓuocatiōib⁹ tactibus cibis ⁊ hmōi: et
dicit. Pe. de pal. ꝙ ſic nō ſimplr̄: ſꝫ q̄n in talib⁹
p̄paratorijs ꝓpter ſe delectatur ſicut ſi ex tactu
polluat̄ extra vas debitū: aut ſi diu his īſiſtat
finalr̄. i. nō itēdēs venire ad actū cōiugalē. Si
tn̄ hec fiāt cā vitāde fornicatiōis in ſe vel alio:
aut cā reddēdi debitū ſicut cū ſibi vtriſq; ſe ꝓ
uocāt nō ſiſtēdo ī horū delectatiōe: ſꝫ ſolū q̄rē
da ad actū illū parari nō vr̄ pctm̄: qꝛ lꝫ iuuare
corp⁹ ad obediēdū recte rōni. erit āt veniale ſi
hec ordinet ad volūtatē coit⁹ īfra limites mr̄i
monij: qꝛ vr̄ idē de his qḋ fine. hec pe. q̄ deīde
dicit vnū repugnās p̄dictis. ſ. ꝙ lꝫ ſit mortale
fundere ſemē extra vas ne ſequat̄ ples: tn̄ non
eſt mortale eadē ītētiōe ſe retrahere an̄ cōple
mētū act⁹ ne ſeminet niſi forte mulier ꝓuocet̄
ad ſeminādū qꝛ nō tenet̄ actū īchoatū reſume
re niſi vxore petēte: ⁊ idē vt dicit vr̄ poſſe dici
de muliere q̄ ſtatim poſt coitū mingit vl' ſe eri
git vt ſemē emittat. Sꝫ iſta opinio q̄tū ad ſc̄dꝫ
eſt ꝯ. c. aliq̄n. xxxij. q. ij. vbi dꝛ meretrix ea q̄ ꝓ
lē ſuā īterimit an̄q̄ȝ viuat. i. an̄q̄ȝ ſit vt dicit gl.
⁊ eadem ratio eſt hic ⁊ in procurāte venena ſte
rilitatis de quo ibi. Primam etiaꝫ ꝙ ſequitur
ſum. roſ. contra an. eſt valde irrationabile qꝛ ſi
eſt mortale tāgere impudice manibus cū intē
tione non conſummandi q̄uo non erit mortale
cum hac intentione tāgere mēbris genitalib⁹
⁊ ingredi clauſtra pudoris: non eſſet tn̄ morta
le ſi talia agens cum intentione conſummādi
an̄ finē ex aliqua cā ſe retraheret ob ꝯſenſu vxo
ris. Dicit autem ſumma ange. ⁊ roſ. ꝙ in tacti
bus delectari non ad cognoſcendum ſeu coeū
dum non eſt mortale niſi veniatur ad pollutio
nē qḋ verū eſt dupliciter. primo q̄n tactus non
ſunt impudici p̄cedētes ex venere: ſed ex amo
re vt oſcula ⁊ cōplexus honeſti: ſc̄do q̄n proce
dunt quidē ex venere. ſed de coitu non cogita
tur itaq; nec includitur nec excluditur: et loc⁹
eſt aptus ad coituꝫ ſi ſuccederet eius volūtas:
aliter autem ſunt mortalia: qꝛ omnis actus ve
nereus qui non eſt coitus coniugalis vel ad
illum ordinatus actu vel habitu eſt illicitus.
¶ Octauo queritur vtrum ſit mortale denega 8
re debitum petendi oīno vel excuſet̄ aliqua ra

tione:et dico qđ eſt mortale ſm oēs niſi ſubſit
rōnabilis cā vł niſi p̄cib⁹ aut ſuaſiōib⁹ eū auer
tat:ꝙ tñ cū multa inſtātia fieri nō dʒ ꝓpt mul-
ta ꝑicula:qꝛ eſt ꝯ iuſtitiā ꝓpriū petēti nō red-
dere:petere tñ nō tenet̄ ſʒ Ricar.qꝛ null⁹ tenet̄
vti iure ſuo: qđ intelligo niſi ad vitādā forni-
cationē in ſocio. Nec excuſat nolle multiplica
re in ꝓle:nec a fortiori ira vel odiū nec tp̄s ſa-
crū:puta q̄dragesima aut aliud ieiuniū vel ſo-
lēnitas:ſʒ tenet̄ reddere petēti etiā interp̄tati
ue ſolū puta ꝑ nut⁹ : qꝛ nō refert vtrū v̄bis aut
factis q̄s ſuā exprimat volūtatē.ff.de lega.l.de
q̄b⁹.qđ maxie verū eſt in femina: qꝛ vt dicit.ſ.
tho.ſolet eſſe in hoc verecūdior maſculo. Que
ſʒ aug.de ancho.ſup ep̄lis pauli.tripłr hoc pe
tit:p̄mo verbo.ſcđo ſigno.tertio cōditione.qñ
ſ.vir ſcit eā debere petere ꝛ ex verecūdia diſſi-
mulare. Et in p̄dictis ꝯcordāt oēs doctores:ꝙ̄
tū tñ tp̄s ad ſacrū alex. dicit ꝙ in ſolēnitatib⁹
eſt mortale cognoſcere cā voluptatis.ꝛ idē te-
nēt aliq̄ glo.qđ verū eſſe pōt rōne ꝯtēpt⁹ ſacre
diei:non aliter.qꝛ capitula hoc dicētia conſu-
lunt ꝛ hortant̄:non aūt precipiunt ſm Ricar.

9 ¶ Nono q̄rit̄ vtrū ſit mortale añ benedictionē
vel habēti impedimētū voti vel affinitatis exi
gere:ꝛ dico ꝙ ſic. Nā guil.ꝛ rodo.dicūt morta
le eſſe vti cōiugio ante bñdictionē abſq; diſpē
ſatione. vbi cōſueuit adhiberi bñditio nuptia
lis:qđ Ricar. limitat q̄tū ad exigētē. Archie.
quātū ad primā exactionē tātū: nō aūt quantū
ad reddētē:vñ dicit.ſ.tho.in.iiij. ꝙ ſi ſpōſa ad
mittit ſpōſuʒ ad actū coniugalē ante bñdictio-
nē credēs eū velle ꝯſummare matrimoniū nō
peccat:niſi ſigna appareāt fraudis exp̄ſſa:vt ſi
ſit ꝯditio multū diſtās ꝓꝑ nobilitatē aut diui-
tias tñ redere nō tenetur. Immo vr̄ ꝙ non ſit
mortale i exigēte ꝓꝑ euitādā fornicationē qñ
bñdictio cito dari nō pōt ꝓꝑ aliquā cām puta
dotē habēdā niſi ratiōe ſcādali ar.eoꝝ q̄ dicū
tur īfra inobediētia i p̄ncipio. Vñ dicit alber.
qđ dictū rodo.eſt nimis durū. et idē vr̄ ſentire
Inn.ꝛ dñs anto.in.c.ſ.de ſpon.qꝛ lʒ conſuetu-
do habeat vī legis : tñ lex nō ſemꝑ obligat ad
mortale niſi ſit p̄ceptiua.de elec.gnāli.lib.vſ.
Ex q̄bus vr̄ ꝙ non ſit mortale ſimpliciter con
ſummare ante benedictionē:vt etiam innuit.ſ.
tho.niſi eſſet ſcandalum. Unde etiam dir.li.ſ.
dicit ꝙ non eſt mortale cognoſcere vxorē poſt
verba de preſenti anteq̄ in facie eccleſie diſ-
penſetur : quando quis ex iuſta cauſa non du-
cit eam ſolēniter : puta qꝛ terra eſt interdicta:
vel eſt ſenex ꝛ erubeſcit:vel eſt nobilis ꝛ acce-
pit ignobilem ꝛ hmōi. Vñ ſponſis conſulendū
eſſet ad euitandum multas pollutiones ꝛ pec-
cata:quod ſi publicato matrimonio ſpōſa du-
ci vel bñdici nō pōt: conſummet̄. Habēs autē
votū ſimplex q̄uis ſi contrahat teneat mr̄imo
niū:ꝛ eo ꝯſummato reddere debitū teneat̄: ex-
act⁹ tñ exigere nō pōt etiā ſm Io.an.lʒ videat̄
tenere ꝯtriū:ꝛ exigēdo ſʒ.ſ.tho.peccat mortałr
q̄ſi faciēs ꝯ votū:ꝙ quātū eſt ex ꝑte ſui adhuc
pōt īplere.ſ.nō exigēdo. Et qꝛ in voto ꝯtinētie
ſol⁹ papa diſpēſat:iđ ab eo petēda ē licētia vel
diſpēſatio exigēdi q̄uis aliq̄ vt guil. dicāt ep̄ʒ
in hoc poſſe diſpēſare:qđ verū putarē qñ talis
nec adire nec mittere poſſet romā. Et idē dicūt
canoniſte de eo q̄ religionē approbatā īgredi
tur intētione ꝑſeuerādi : qꝛ talis ingreſſus hʒ
vim voti ſimplicis ꝛ ſm aliq̄s ſolēnis: ſʒ vt dif
fuſe deduxi i aurea ro.caſu.lxxiiij. ipſi textū ca
nonis nō intelligūt:q̄ intētionē ꝑſeuerādi ſeu
vitā mutādi:intelligit intētionē ꝓfitēdi in ipo
ingreſſu: qđ olim licuit etiā i mēdicātib⁹. Si-
militer q̄ poſt mr̄imoniū ꝯtctū ꝑ v̄ba de p̄ſentī
cognouit cōſanguineā vxoris : exigere nō pōt
ſine mortali:lʒ teneat mr̄imoniū ꝛ reddere te-
neat̄:ꝛ in hoc diſpēſare pōt papa ſine dubio: et
ſm pe.de pal.etiā ep̄s:qđ archie.dubitat: ego
v̄o credo verū vt i caſu p̄oꝛi:qñ.ſ. nō adeſt poſ
ſibilitas adeūdi romā: qꝛ nō dn̄t aīe remanere
in laqueis ita faciliter: nec hoc intēdit eccl̄ia.

¶ Decimo q̄rit̄ vtrū ſit mortale reddere vł exi 10
gere debitū a cōiuge manēte in adulterio:ꝛ di
cit Ricar.qđ nō ſi eſt correct⁹ vel corrigi para
tus:ſec⁹ ſi eſt incorrigibilis.i.nō parat⁹ corri-
gi:ꝙ ſm eū p̄ſumit̄ qđ ꝑtinaci aīo renuit corri-
gi:aut correctionē ſpōdēs:ex cōſuetudine rela
bit̄:ꝛ ſic peccat mortałr cognoſcēdo faciens ꝯ
cōſtitutionē eccl̄ie:etiā ſi ſit occultū ſm aliq̄s:
et text.eſt.in.c.ſi vir.de adul.ꝛ in.c.ſi q̄s vxorē
xxxi.q.ij.imo nō lʒ eo caſu viro miniſtrare vxo
ri neceſſaria ſi ea negādo emendaret̄. qꝛ tenet̄
eā oī mō q̄ pōt emēdare. Qđ tñ fallit primo ſʒ
archie.in roſa.ꝛ.s.tho.ac Ricar.in.iiij. qñ in-
nocēs exigit timore ſue incontinētie:et rō eſſe
pōt:qꝛ non tenet̄ ſuo periculo corrigere ſociū.
Scđo ſm hug.de ca.no.in.iiij.qñ ceſſatio exa-
ctionis ꝛ redditionis nō corrigeret:ſed ꝓfice-
ret in peius : vel inutiliter ſcandala ſuſcitaret
qꝛ ordinatio eccleſie non eſt facta vt fiant ſcan
dala.vel inutiliter homo ſui iuris detrimentū
patiat̄. Tertio ſm Pet.de pal.qñ eſt occultum
quia ceſſat ratio ſcandali:qđ verum eſt: ſolum
qñ continētia nō ꝓficit ad correctionē q̄ etiā
fuit in cauſa huius cōſtitutionis. Quarto ſm
eū:quando eſt ſpes de correctione:ſcilʒ ſtatim
fienda:quia ſi non eſſet ſtatim ſed poſt alia ſce-
lera teneret̄ abſtinere ad corrigendum. Quan
to ſm eundē:qñ incorrigibilē animo cōpeſce-
re poteſt includendo:ꝛ ſic prohibēdo ne exeat

vel alius intret ad illã:qđ ſolũ in vxore locũ hꝫ:
cuiꝰ nõ eſt maritũ ĩcludere. Sexto qñ pluꝰ cohi
betꝰ ſaltẽ ꝑꝑ hoc ꝙ detinetꝰ q̃ꝫ expoſita q̃ coiꝑo
ſe ꝓſtitueret peius tñ vt idẽ dicit dꝫ exponere
his q̃ ſciũt eã fornicariã negotiũ:ꝛ ſi inde ſcã-
dalizantꝰ eſt ſcandalũ pharíſeorũ nõ puſillorũ.
De muliere aũt dicit idẽ ꝙ nõ ſic tenetꝰ dimit-
tere virũ: q2 nõ hꝫ illũ ſic de facto ſꝫ ṽbo corri
gere:ꝛ eſt ṽiſiſe ꝙ quãto magis ad eã toto mi
nus ad fornicariã accedet vñ virũ dimittere ñ
tenetꝰ niſi qñ vellet eã cogſcere ĩnaturalr. i. extꝰ
vas:aut qñ timet ne ꝑuertat eã ex cohabitatio
ne: q2 tũc tenetꝰ eũ ẽt q̃ꝫtũ ad domũ dimittere.
Adulterãs aũt lꝫ peccãdo ĩ legẽ mr̃imõij actu
cõiugali ĩdignũ ſe reddat: nec debeat exigere
niſi purgata culpa ſm ray. ſaltẽ q̃ ad forũ aĩe.
tñ ſm doct. exactus reddere tenetꝰ: ꝛ ſm ſupple
mẽtũ ſi ipa exigat lꝫ iniuſte alteri innocẽs red
dere tenetꝰ:ſed hec eſt cõtra cõmunẽ doctrinã.

11 Undecimo q̃ritꝰ in q̃bꝰ caſibꝰ actꝰ cõiugalis
ſit pctm̃ veniale:ꝛ dico ꝙ in ſex ſm pet. de pal.
in. iiij. diſt. xxxi. Primo qñ ꝓcedit aliq̃ rõnis
deordinatio:ſꝫ nõ tanta vt ſit mortalis ſicut in
ꝓdictis caſibꝰ puta ſi petatꝰ tꝑe ſacro ceſſante cõ
tẽptu ſacri tꝑis et eccl'iaſtice exhortatiõis ſm
gl. ray. ꝛ s. th. quẽ tñ cõtẽptũ ſupplemẽtũ ma-
le accipit ꝑ nõ curare de q̃ vide ſupra cõtẽptꝰ.
Scd'o ſi petatꝰ ex voluptate infra tñ limites
mr̃imonij ſiſtẽdo:ẽt ſi ſe ꝓuocẽt. et hoc expꝛſſe
dicit aug. j. cor. vij. in prin. ꝛ tenet cõis ſchola:
lꝫ ſupplemẽtũ conetꝰ hoc aſtruere eẽ mortale.
Tertio ſi fiat cauſa vitãde infirmitatis:ꝛ idẽ
s. tho. Quarto qñ q̃s exigere vel reddere ĩci
pit bona intentione:ſed deinde mutatꝰ iã hoc
vult cã delectatiõis: ꝛ hoc eẽ hoꝛam deciſiõis
ſeminis:q2 tũc nõ hꝫ vſus rõnis. Quinto qñ
cũq3 aliud intẽdit q̃ꝫ finẽ cõiugij id eſt ꝓlẽ vel
debitũ. Sexto qñ hoc agit cã vitãde fornica-
tiõis : in q̃ tñ vt idẽ dicit ſunt opiniones due:
vna qđ ſemꝑ ſit pctm̃ ſi ſit cã vitãde fornicatio
nis in ſe:alia qđ ſimpliciter nõ ſit pctm̃: quarũ
ꝓma dicit verũ qñ aliter poſſet faciliter vitare
puta abſtinẽdo ſꝫ eligit iſtã viã voluptuoſam
q2 voluptatẽ abſorbẽtẽ rõnẽ ꝓfert ei qđ eã cõ
ſeruat: ſcd'a ṽo qñ q̃s aliter meliꝰ vitare nõ ꝓt
vt q2 hꝫ loq̃ ſecrete cũ muliere de q̃ ſibi timet.

Qñ veniale.

Duodecimo q̃ritꝰ q̃bꝰ caſibꝰ actus coniu-
galis exercetꝰ ſine pctõ vel cũ merito:ꝛ idem in
iiij. diſ. xxxi. dicit qđ meritorius eſt in quatuor
caſibus. Primo qñ q̃s ſuppoſita gr̃a reddit
debitũ: q2 eſt actus iuſtitie. Scd'o qñ debitũ
petit cã ꝓlis generande ꝛ educende deo q2 eſt
actꝰ latrie:qđ verũ credo etiã ſi de ſeruitio dei
nihil cogitet ſꝫ ſolũ de ſucceſſore q2 ex q̃ eſt in
gr̃a ꝛ facit rẽ ex gñe ſuo bonã dãdo eẽ ꝛ nullo

Qñ meritoriũ.

malo fine hoc virtualr ordinat ĩ deũ. Tertio
qñ hoc facit ad cõſeruãdũ cõpatrẽ ſuũ a forni-
catiõe q2 eſt actꝰ charitatis. Quarto qñ facit
ad eãdẽ vitãdã in ſe:ꝛ aliter meliꝰ vitare nõ ꝓt
q2 eſt actus prudẽtie vel caſtimonie. Suppo-
ſita ṽo carẽtia gr̃e ꝓdictus actus dictis q̃tuor
modis eſt indifferẽs:q2 nõ eſt meritoriꝰ cũ gr̃a
nõ informetꝰ:nec demeritoriꝰ ꝑꝑ carẽtiã culpe
nõ obſtante qđ inde hõ erubeſcat:q2 de tribus
erubeſcimꝰ:ſcꝫ primo de culpa. ꝛ ſcd'o de habẽ
te ſpeciem culpe: vt iſte actus qui eſt eiuſdem
ſpeciei cum fornicatione:et tertio de naturali-
bus defectibus:vt eſt egeſtio et huiuſmodi.

Decimotertio q̃ritꝰ q̃d agendũ ſit cũ q̃s prio 15
ꝯhit cũ vna clandeſtine:ꝛ deinde cũ alia publi
ce an. ſ. teneatꝰ reddere debitũ ꝓme:ꝛ dico ꝙ ſi
hoc ſine ſcãdalo facere nõ põt: vt q2 eccl'ia eũ
excõicat vel hmõi nõ tenetꝰ reddere: ſꝫ tenetur
nõ reddere:q2 ab omni ſpeciei mali abſtinẽdũ
eſt. j. theſſal. vltimo. ꝛ ſimiliter non tenetur ſe
cundum ṽ. ſi eſt in loco vbi conſuetum eſt ꝙ
ante carnalẽ copulam adhibeatur benedictio
nuptialis:et ſibi imputet q̃ clandeſtine contra
xit ingerens ſe periculo. ceſſante tñ ſcãdalo:vt
ſi cum prima ſine ſcãdalo migret ad aliam re-
gionẽ:ꝛ ceſſante dicta cõſuetudine licite coha
bitabit ꝓme ſꝫ tñ ſi a ſcd'a recedere nõ põt ſine
ſcãdalo non tenetꝰ ire cũ prima:alias tenetꝰ. Et
ꝓpria autoritate hoc põt ſm gloſ. Ray. ꝛ vt in
ſum. cõfeſ. li. iiij. ti. ij. q. xxxvj. nec eſt ꝯ inq̃t qđ
ſolet dici verũ non debere diſcedere ab vxore
ſine iudicio eccl'ie:hoc eñ ĩtelligẽdũ eſt qñ ĩn-
ter eos eſt impedimẽtũ aliud q̃ꝫ ligatio matri-
monij ꝓcedẽtis:vt voti ſolẽnis vide ibi. Scd'e
aũt nullo modo reddet q2 nõ eſt vxor:ſꝫ coha-
bitabit ad ꝓceptũ eccl'ie: ꝛ neceſſaria miniſtra
bit:modo hoc ſine periculo adulterij fieri poſ-
ſit:alioquin nõ cohabitabit etiã ſi inde excõi-
cetur ſed ſeparatus miniſtrabit neceſſaria.

De votis coniugum infra votum. v.

Decanus eſt idẽ ꝙ archidiaconꝰ. vide ſu
pra de eiꝰ officio in tit. archidiaconus.

De decimis primitijs ꝛ oblationibus.

Decima iuridice ſm Hoſtien. in
ſum. de deci. §. j. eſt omnium bo-
norum mobilium licite q̃ſitorum
pars decima deo data:diuina cõ
ſtitutione debita : vt colligitur
de deci. c. j. ꝛ c. parochia. et c. nõ
eſt. ꝛ c. tua nobis. et c. cũ nõ ſit ab homine. Et
intellige deo. i. dei miniſtris. Et dicuntꝰ etiam
pluraliter decime quia ſm eundem tres ſunt
decime ſpecies ſcilicet decima predialis:id eſt
eoꝝ q̃ proueniunt ex ꝓdijs:vt ſunt vinum. bla
dũ. fructꝰ arborũ. et hmõi:ꝛ ꝑſonalis. i. eorum

que pueniũt ex ope pſonali:vt ex mercatione: artificio:ſcia:militia:venatiõe ⁊ hmõi : ⁊ mixta.i. eoꝝ q̃ ptim ex p̃dijs:ptĩʒ ex ope pſonali p ueniũt vt ſunt aĩalia q̃ paſcunt ex p̃dijs ⁊ hũano ope nutriunt: ⁊ fet⁹ ac fruct⁹ eoꝝ. ¶ Primitia aũt ſʒ ray. ⁊ alios ẽ pᷣſaps frugũ ſiue fructuũ dño offerẽda: ⁊ itellige pma.i. dignitate precipua: ⁊ dño.i. diuino cultui: q: pmitie offerebãtur p modũ oblatiõis.xvi.q.lxxxi. Nũc aũt dicunt pluralr pmitie: ſm fructuum varietatem. ¶ Oblatio aũt in hoc differt a dicima ſcdm eũ ſibi ⁊.q.vij.in hoc ꝙ oblatio offert deo imediate.i.ad cultũ dei: ⁊ dr ſacrificiũ ſi ide fiat aliqđ ſacrũ ↄſumẽdũ: decima ṽo nõ offert imediate deo: ſʒ miniſtris ei⁹.ſ.ſubſtẽtãdis: aut diſpẽſatur. Oblatio aũt cũ tripl'r dicat donatio inter viuos facta deo vel eccl'ie ⁊ donatio cã mortis p aĩa q̃ dr ẽt mortuariũ: et oblatio q̃tidiana et vſualis. quã faciũt fideles q̃tidie ad miſſã ⁊ vel hmõi: ⁊ iſto mõ v l eẽ oẽ deo oblatũ imediate: lʒ ↄñr cedat in vſum miniſtroꝝ: vt cãdele : panes oblati i altari pecunie: ornamẽta ⁊ hmõi. ⁊ a pmitia differt ſicut gen⁹ a ſpẽ: q: oĩs primitia eſt oblatio nõ eꝯ. cũ oblatio ſit ẽt de nõ fructib⁹. Et hec vt ſit oblatio tria reqrit ſʒ Paſ. i c. de ṽb. ſig. pᷣio vt offerẽs ſit xpian⁹: q: ab iſidelib⁹ oblationẽ eccl'ia nõ recipit: ſʒ eſtimationẽ oblatiõis p itereſſe. de vſu. quãto. ſcdo vt is cui offert ſit eccl'ia: q: qđ fit priuate pſone non eſt oblatio ſed donatio. adde ẽt ſi illa pſona ſit eccl'iaſtica : vt ex diffinitione ptʒ. tertio vt res data ſit licite acq̃ſita: alia ṽo p oblatiõe nõ accipiunt. de vſu. q: in oĩb⁹. de deci. ex trãſmiſſa ⁊ glo. ſum. xiij. q. v. Et intellige illicite acquiri aliquid dupliciter. ſ. vel ↄ iuſtitiam vt in furto. vel mediante peccato vt in meretricio.

Primitia.

Oblatio.

¶ Primo ṽo q̃rit q̃d iura velint de pmitijs: ⁊ dicit. ſ. Th. xiij q. lxxxvi. ꝙ olĩʒ erãt de p̃cepto cerimoniali q̃ ad determinationẽ: puta ꝙ talibus pſonis exhiberent: aut de pmis fructibus: vel hmõi i cõi ṽo de iure nãli: nũc aũt ſunt de p̃cepto eccl'ie ſm ↄſuetudinẽ p̃rie: ⁊ eaꝝ quãtitas olim nõ fuit determinata in lege: q: erãt p modũ oblatiõis. de cui⁹ rõne ẽ voluntariũ. ⁊ ſʒ Hiero. ex magroꝝ arbitrio. q̃ plimũ dabãt fructuũ ptẽ q̃drageſimã aliq̃ minimũ ſexageſimũ: iter q̃ duo licebat qđcũꝙ voluiſſent offerre: ſʒ nũc inq̃t ſtatur ↄſuetudini et cõcor. Inn. dicẽs ꝙ ex q̃ eaꝝ quãtitas nõ iuenit expſſa iure canonico in optiõe dãtis eſt dare quãtũ vult: niſi cõſuetudo regiõis aliud iducat. Adde ſm Alex. qđ nõ ſolũ ſunt in p̃cepto qñ eſt ↄſuetudo: ſed etiã qñ indigent ⁊ petunt eccleſie miniſtri: eccleſie. ſ. ei⁹ cui debent q̃ ſm Hoſt. eſt parochialis. arg. c. doctos. ⁊ c. moderamine. xvi. q. i. qđ ſum. ang. ſequit ſʒ Goſ. ṽo diuidẽde ſunt ſicut decime. de q̃ infra. §. xiij. ſʒ meli⁹ dicit ſum. piſa. dãdas his qb⁹ dari cõſueuerũt ⁊ magis idigẽt: q: tota eaꝝ determinatio i lege noua eſt p ↄſuetudinẽ. Dicit aũt ṽs. ꝙ vbi ↄſuetudo ẽ ꝙ nõ ſoluant obtẽta ſine ↄdictiõe a t̃pe: de q̃ nõ eſt memoria: nõ ſoluẽtes excuſant imo dico qđ hmõi cõſuetudines nõ ligãt vel abſoluũt niſi eo mõ q̃ ⁊ cõſuetudo decimarũ. de qua. ſ. § iiij.

¶ Scdo q̃rit q̃d iura velint de oblationib⁹: et dico multa. ¶ Primũ. Scdʒ. ſ. th. xvi. q. lxxxvi. 2 i. di.
oblationes de ſui natura hñt ꝙ ſint voluntarie cõtingit tñ aliq̃s ad eas teneri q̃drupl'r. pmo ex cõuẽtiõe p̃cedẽti: vt dũ cõcedit fund⁹ eccl'ie vt fiat certa oblatio q̃ tñ hʒ rõnẽ cẽſus. ſcdo ex deputatiõe: vl' pmiſſiõe: vt cũ q̃s eccl'ie dõationẽ inter viuos offert. aut relinq̃t in teſtamẽto aliq̃d in poſterũ ſoluẽdũ. tertio pp neceſſitatẽ eccl'ie: puta ſi miniſtri ſeu ſacerdotes eccl'ie nõ hñt vñ ſubſtentent qđ ſm ho. Inn. ⁊ glo. Ray. limita niſi ſubditi ſubuenire nõ poſſent : q̃ caſu victũ manib⁹ q̃rant. xci. di. clericus victum. q̃rto pp ↄſuetudinẽ: q: tenent: fideles in aliq̃bus ſolẽnitatib⁹ ad aliq̃s oblatiões cõſuetas tñ his duob⁹ vltimis caſib⁹ oblatio ẽ q̃dãmõ volũtaria quãtũ ad q̃titatẽ vel ſpẽm rei oblate: hec ex illo. Et cõcor. ray. ⁊ goffr. addẽtes ꝙ ad ↄſuetudinẽ tenẽdã cogi pñt: nõ a ſacerdote ſʒ ab epo cui⁹ auxiliũ iplorãdũ eſt in talib⁹: de ſimo. ad apoſtolicã. ⁊ idẽ. ſ. Tho. Sum. tñ an. tʒ ꝙ nõ ſunt de p̃cepto rõne cõſuetudinis cuꝫ iſta ſint libere facultatis. iuxta dicta pri⁹ ſupra cõſuetudo. § xliij. ⁊ idẽ vr ſentire ſum. ro. q̃bus tñ repugnãt ⁊ ſupplemẽtũ. ⁊ fere oẽs doctores ⁊ dictũ eiuſdẽ ſum. ang. q̃ vult pmitias eſſe de p̃cepto rõne cõſuetudinis: de qb⁹ nõ eſt rõ maior q̃ de oblationib⁹. Repugnat etiaʒ rõ q: ſi hmõi cõſuetudo nõ ſit obligatoria vix erit inuenire aliã: cũ ſit valde rõnabilis ⁊ preſcripta a t̃pe cuius non eſt memoria. Nec valet motiuũ: q: oblatiões non ſunt ſemp libere facultatis ſed aliqñ neceſſitatis ⁊ de iure nature : vñ ↄſuetudo eas poteſt determinare q̃ ad certos dies lʒ retineant aliquid voluntariũ: vt dictum eſt. Poſſet tñ rõnabiliter dici ꝙ rõne conſuetudinis ſunt in precepto eo mõ quo eſt conſuetudo. ſ. ꝙ offerat maior pars populi : non autem ſemp ſinguli de pp'o ſed ſolum p maiori parte ſolẽnitatum: vñ non eſt alicui mortale ſi oblationẽ intermittat raro ex aliqua cã: puta q: nõ hʒ ad manũ quid det. ⁊ facit. § ſequens. ¶ Secundum. Poſito ꝙ ciuitas ſit ſolita oblationem vel certũ quid eccleſie dare: illud per ſtatutum mutare non poteſt ſm Panor. in. c. abolende. de ſepul. de mente Bart. in. l. priuilegia

c.de ſac.ſan.ecc.p text.illũ q̃ dicit ꝙ ſolita ab
ant·q̃ eccleſijs ⁊ miniſtris tribui:aliq̃ mõ non
debẽt imutari:ex q̃ iſert ꝙ nõ pñt tollere ſenẽ
ſes oblationez ſolitã fieri ĩ aſſũptiõe btẽ Ma
rie ⁊ q̃ſi ĩ ſiſib⁹ terminis tꝫ Lu.de ro.ĩ ſuis ſin
gularib⁹ ꝯcludẽs ꝙ ĩcerta ſolita ꝯuerti ĩ vtili
tatẽ alicui⁹ ecc̄ie a tpe cui⁹ nõ extat memoria
nõ põt ciuitas p ſtatutũ ĩ vtilitatez alteri⁹ ec
cleſie ꝯuertere:⁊ vn⁹ caſus eſt in.c.ad aplicã.
de ſimo.ali⁹ l.c.vſa.de loca.⁊allegat Bar.l.d.
l.priuilegia.⁊Jo.an.ĩ addi. ſpec.Sꝫ iſta itelli
ge niſi aliter ꝯſtaret de itẽtiõe inducẽtiũ ꝯſue
tudinẽ:ex q̃ ꝯſuetudo hꝫ vim obligatiuã vt ſu
pra dictũ eſt ꝯſuetudo.§.xiij.vñ ſi ꝯſtat oblatio
nẽ eẽ itroductã p fabrica alicui⁹ eccleſie p̃ſcri
3 ptã vel aliter:ea cõpleta licite mutabiꝛ.¶ Ter
tiũ oblationes ſm.ſ.Th.ptinẽt ad ſacerdotes
⁊ ꝑ aliq̃ cã laici eas ꝓhibent accipe vel come
dere.xiq.ſ.ſanctorũ.⁊.c.ſeq.ſed ſꝫ.ſ. Th.intel
ligit qñ ſunt ꝯſecrate:vel qñ eas ꝓpria autori
tate rapiũt:aut ẽt rõne parẽtele ſine neceſſita
te.Et ſm Ray.oblatiões q̃ fiũt in ecc̄ia paro
chiali ſacerdoti ei⁹: vel ſi alij ecc̄ie offerũtur
p̃lato illi⁹ dãde ſunt.Et idẽ vꝛ ſentire.ſ.Tho.
dicẽs religioſos eas licite recipe tripꝛr.primo
p diſpẽſatiões ſacerdotũ vꝛ ordinationẽ eccle
ſie ſi ſunt paupes:ſcdo ſponte factas ſi ſint mi
niſtri altaris:tertio ex debito ſi parochie ſunt
eoꝝ:ſicut ecc̄ie rectores.Et hoc ẽtſi fiãt capel
le ſite ĩfra parochiã vel alteri: qꝛ nihiliminus
ſunt rectores:⁊ nõ p̃ſbyteri capelle ſm Pañ.⁊
dñꝫ Ant.ĩ.c.paſtoralis.de his q̃ fi.a p̃la.⁊a for
tiori ſꝫ eũdẽ dñꝫ Ant.ſi fiãt imagini depicte in
muro infra limites pochie.Et facit gl.in.l.ſta
tue.ff.de vſufru.⁊ Ang.ĩ diſputatiõe q̃ incipit
in fulgẽti palatio: qd limitaꝛ veruꝫ qñ fiũt in
tuitu ecc̄ie pochialis:vt ĩfra votũ ſcdo.§.viij.
Et idẽ eſt ſꝫ eũdẽ ſi fiãt celebrãti in ecc̄ia ali
cui⁹:qꝛ ſiſr ſunt rectoris:qd tñ fallit qñ ep̃s in
ecc̄ia cathedrali vꝛ pochiali celebrat:qꝛ obla
tiões cõi iure ſũt ei⁹.de paro.ſup eo.q̃ tñ caſu
ſi ꝯſuetudo eſt in ꝯ̃riũ ſequenda eſt:dũmõ ep̃s
accipiat ſuã canonicã portionẽ de olb⁹.Si tñ
ep̃s alicubi nimis frequẽter celebraret : ſecus
ſm ãrchiepiſco.Et idẽ eſt in archiep̃o viſitan
te prouinciã.de cenſi.romana.Si aũt in eccle
ſia.ſ.Laurẽtij ſit ꝯſuetudo qd archipreſbyter
habeat oblationes; dici dñici ⁊ ſacriſta dici.s.
Laurentij:⁊ ille eueniat ĩ dñica oblatiões tũc
erũt archip̃ſbyteri ſꝫ Bart.per.l.pcõſul.ff.de
offi.pcõ qꝛ dies dñica maior eſt alio feſto ⁊ in
ſpiciꝛ poti⁹ qd naturale q̃ȝ qd accidẽtale ẽ.Fa
4 cit.l.dies feſtos.C.de ferijs.¶ Quartũ. Pecu
niã oblatã ſacerdoti p miſſis dicendis q̃s ipſe
in pnĩa iniũxit recipe põt ſm ſum.ang.qd vex
eſt qñ nullũ ĩde ſcãdalũ vel admiratio ſequiꝛ:
alꝛs ſec⁹:qꝛ ſpẽs mali eſt.dexi.⁊ho.cle.cũ ab oĩ
vñ ſꝫ hoſt.vꝛ talia nõ iniũgat:vel mãdet cele
brari p aliũ: nõ tñ pꝛicinũ:vꝛ gratis celebret:
aut ĩde acceptũ paupib⁹ eroget.ſ. ſc·ẽte eo qui
dedit.¶ Quintũ.Scdꝫ Fede.ꝯſi.clx.laici p̃ſcri 5
bere pñt ꝯſuetudinẽ qd eis cãdela die purifica
tiõis offeraꝛ:qꝛ parũ eccleſijs nocet : et laicis
ad deuotionẽ multũ confert ⁊ hoc ſequiꝛ ſum.
roſel.⁊ verũ credit ſpacio annorũ.xl.qꝛ inquit
pochiani p̃ſcribere pñt ius pſonat⁹ ꝙ pl⁹ eſt.
vt no.Jo.an.de reg.iur.ꝙ alicui.lib.vſ.ſꝫ hoc
eſt falſum:qꝛ iſta conſuetudo quantuꝫ ad vnã
candelã Federici nõ eſt eccleſie grauis:ſꝫ quã
tum ad multas eſt grauiſſima : et tantomagis
quãto inde inimicitie ſequunꝛ.de ꝯſue.c.ſ.itẽ
per eã eccleſia ſubmittiꝛ laicis ꝯtra.c.ij.de re.
eccle.nõ alie.lib.vſ.itẽ ſoli pſoni videtur eſſe
priuilegiati vt eis cẽſus ſeruitus vel tributum
ab eccleſijs reddaꝛ.d iure pſo. Preterea. Nec
eſt ſiſe de iure pſonatus:qꝛ hoc nõ eſt libere fa
cultatis vt iſta oblatio vel donatio. ¶ Sextum 6
ſm Ray.⁊gl.in.c.oblatiões.di.xc.oblationes
aliquorũ recipi ꝓhibenꝛ ab ecc̄ia primo noto
rie diſſidẽtiũ.ſcdo opprimentiũ paupes:vt in
d.c.oblatiões.tertio raptorũ.de rap.ſup eo.et
quarto vſurariorũ de vſu.qꝛ in olb⁹.et quinto
meretricũ.⁊ ſexto ei⁹ q̃ violauit eccleſie imuni
tatem nec vult emendari.xvij.q.iiij.miror.⁊ ſe
ptimo ſacrilegiorum.xij.q.ij.de viro.et octauo
penitẽtiũ aliqñ:de cõſe.di.iiij.cos. Aliorũ aũt
nõ ſunt reſpuende ſm glo.ibi quã ſequiꝛ ſum.
ang.qꝛ hoc eſt penale ⁊ extendi nõ dꝫ niſi qua
tenus reperiꝛ.addit tñ Ray.⁊ ſum.cõ.qd ẽ ali
quod crimẽ notoriũ ⁊ horrẽdũ. ar.d.c.miror.⁊
qd p̃dicta intelliguntꝛ qñ crimina ſunt manife
ſta et pctõres nolũt emẽdari:⁊ſiſr ſꝫ ſum. Piſ.
poſt Hoſt.idẽ eſt de q̃libet heretico et excõica
to : ⁊ ꝯſtitutio penalis aliqñ extendiꝛ maxime
vbi eſt rõ maior:vt infra excõicatio.iij.parti
cula.xx.Adde etiã ⁊ de iudeis de q̃busdicit.c.
quãto.de vſur.qd cõpellendi ſunt eccleſijs ſa
tiſfacere.de decimis et oblationibus debitis
quas pcipere cõſueuerãt a chriſtianis de do
mibus ⁊poſſeſſionibus antequam ad eos de
ueniſſent qd ſꝫ ✠✠.limitatur ſi aliquid habẽt
propter vſuras iſto titulo :et concor. Hoſtien.
3 ¶ Tertio quantum ad decimas queriꝛ vtrum
decime debeanꝛ de p̃cepto ⁊ quo iure:.⁊ dicit
ſ.Tho.xxij.q.lxxxvij.⁊.ij.quoꝛ.ar.viij.qd in le
ge veteri debebãtur ad ſuſtẽtationẽ miniſtroꝝ
dei.vnde illud p̃ceptum erat partim morale ⁊
iuri diuino ⁊ naturali ratione inductũ q̃ dicta
neceſſaria miniſtranda eſſe a populo miniſtrã
tibus in cultu diuino:partim iudiciale per
tinens ad

tinēs ad eq̄litatē īter hoīes ſm cōditionē illi⁹ ppl'i:robur hñs ex inſtōne diuia: q̄ determinatonē certe partis ītroduxit. tribu leuitica poſſeſſiões nō hñte: ſʒ ⁊ cū cerimonialib⁹ ꝯueniebat quātū ad aliquā ſignificationē. ¶Cū igitur ꝑcepta moralia in noua lege neceo ligēt:⁊ cerimonialia neceo dimittant̄:⁊ iudicialia obſeruari poſſint ⁊ nō obſeruari:et ad eoꝝ obſeruātā alīq obligent̄ ſi ſtatuant̄: ꝑceptū dec marū in noua lege partim obligat ex iure naturali inquātū eſt morale datū a dño Matt.x.vbi dr. qꝺ dign⁹ eſt opari⁹ mercede ſua:ptim ex īſtōne eccl'ie cui⁹ autoritate īſtitutū eſt:vt cū ppl'ꝰ noue legis ad maiora obliget̄ ꝙ veteri iuxta illꝺ Matt.v.niſi abūdauerit ⁊c.nō min⁹ exhibeat̄ miniſtris noui teſtamēti q̄ ſīt maioris dignitatis ꝙ veteris:vt pbat apl's.ſ.Cor.iij.ſʒ decī decima:vt ſit q̄dā noui ⁊ veteris teſtamēti conſonātia:q̄ tñ penſatis oportunitatib⁹ pſonarū ac tēpoꝝ aliā ptē determīare poſſet. hec ex.s.th. Et addit Alex. in tertia pte ſum. qꝺ in duplici caſu locū hʒ hoc ꝑceptū.primo cū in necītate a miniſtris eccl'ie petunt̄:itellige ēt ſi nō ſit ꝯſuetudo:vt dicit.s.Tho.ij.quoli.ar.viij.ſcꝺo ſi ſit ꝯſuetudo:etiā ſi nō petant̄:vt in.c.puenit. ⁊ in c.in aliqb⁹.de decimis. qꝛ ipſa ꝯſuetudo expoſtulat:vt ibi dicit.s.Th. Et intellige etiā ſi nō adſit neceſſitas ſʒ miniſtri ſint diuites vt dicit s.Th.xſ.quoli.ar.x.Adde tu ꝙ obligat tertio quoties petunt̄ etiā ſine cōſuetudine ⁊ neceſſitate lʒ eccl'ia bñfaceret nō exigēdo in tali caſu qñ pbabil'r ſcādalū timeret̄:vt ptʒ ex dicto qli. ij.⁊.xſ.Quō aūt religioſi teneant̄ de hoc precepto cōſcietiā facere aut predicare vide.ſ.excōicatio.xiiij.excōicatiōe.xliij.⁊.xliiij. vbi habes ꝙ ſūt excōicati ſi omittūt ſciēter facere de hoc ꝯſciam ſibi cōfitētib⁹ ⁊ ꝑdicāt negligētia non purgata aut ſi alīq dicūt etiā in priuato vt retrahāt a decimarū ſolutione: ⁊ adde qꝺ ſit ꝑdicatoꝛib⁹ grauiſſimū ꝑceptū qꝺ in prima dñica quadrageſime: et quarta ⁊ vltima: et in feſtis aſcenſionis dñi:penthecoſtes. natiuitatis Jo. baptiſte:aſſumptiōis:et natiuitatis beate Marie audiētes informent ſi fuerint reqſiti ſuper decimarū ſolutione.de pe.cupientes.in cle.

4.q. ¶Quarto q̄rit̄ vtrū p ꝯriā cōſuetudinē poſſit qs ab hoc ꝑcepto excuſari: ⁊ dico qꝺ ī hac qōne canoniſte ꝟitatē nō itelligētes multa incōueniētia faciūt.primo qꝛ ſine necītate chartas īplēt: ſcꝺo qꝛ male determināt: tertio qꝛ īepte theologos repꝛhēdūt:vñ tria faciā. Primo faciā fundamēta ꝟitatꝭ: ſcꝺo recitabo aliq̄d de canoniſtis rñdēdo dicꝭ eoꝝ ⁊ refellēdo ⁊ approbādo: tertio ꝯcludā veritatē. ¶Quātū ad primū

ad.1 ſciēdū ē pꝛio ex.s.th.ij.ij.q̄ſti.vbi.ſ.⁊alex.ſiſr vbi ſupra:ꝙ hoc ꝑceptū ē moꝛtale ⁊ de diuino iure ac nāli ī inquātū ad hoc qꝺ miniſtri ſuſtentent̄:⁊ iudiciale quātū ad taxationē talē.vnde oēs inqt.s.Tho.velint nolint tenent̄ ad decimā lʒ eccl'ia ſtatuere poſſet qꝺ daret̄ octaua vl' duodecima.¶Sciēdū ē ſcꝺo qꝺ ſʒ eoſdē ⁊ oēs theologos ꝑcepta iudicialia in noua lege nō obligāt niſi inquātū ī noua lege denuo ſtatuūtur ⁊ efficiunt de iure poſitiuo ſeu hñano cui⁹ rōnē omitto ad pñs ⁊ hr.xij.q.citij.⁊.iij.¶Sciēdū eſt tertio ꝙ ius diuinū aut nāle p ꝯſuetudinē abrogari nō pōt.ſ.inquantū eſt tale:ſec⁹ de humano:⁊ de hoc ſupra ꝯſuetudo.ꝗ.ix.¶Quātū ad ſcꝺm q̄dā canoniſte vt Ray. Hoſt. Hug. Car.⁊ Arch. ⁊ q̄dā aliī dicūt hoc ꝑceptū poſſe abrogari q̄tū ad decimas pſonales: qꝛ nō eſt de iure diuino:qꝺ nō bñ dr:qꝛ vbi nō ſunt prediales ſufficiētes vt genue ⁊ venetūs ⁊ in multis aliīs locis pſonales ſūt de iure nāli.alioqn ppl's diues poſſet ſine culpa hr̄e clerū egentē. Quantū ad prediales aūt dicit Inn. qꝺ nulla cōſuetudo excuſare pōt a pctō ſi nō ſoluant̄ et plene ſoluant̄ ⁊ hoc tenēt multi canoniſte propter verū fundamētū falſe intellectū:qꝛ.ſ. ſunt de iure diuino qꝺ nō bñ dr:qꝛ de iure diuino ⁊ nāli ſunt ſolū q̄tū ad ſuſtētationē miniſtroꝝ: ſed nō quātū ad quotā ꝑtaxatā: vñ valere pōt cōſuetudo qꝺ nō plene ſoluant̄. Que vero contra theologos repꝛhēdūt in hoc ꝙ dicūt ſic eas nō eſſe de iure diuino inepte loquunt̄: qꝛ nō ſunt ita rudes theologi vt nō ſciāt eas eē de iure diuino.ſ.hoc ſcriptū eſſe ī iure diuino īter precepta iudicialia cōputatū:ſed dicūt qꝺ illud ꝑceptū mō nō ligat vt ius diuinū quantū ad taxationē ſed vt humanū:vt diuinū aūt ligat quantū ad ſuſtētationē miniſtroꝝ.vñ ſati⁹ do. Ant. de but.dicit canoniſtā in iſta materia non eſſe bonū determinatoꝛē:ſʒ theologū: vñ ei ſtādū

ad.2 eſt. ¶Quātū ad tertiū dico qꝺ ꝯſuetudo abrogare pōt hoc ꝑceptū quantū ad quotā taxatā: ⁊ excuſare nō ſoluētes plene qꝛ vt ſic eſt humanū nō aūt quātū ad totū vt ſcʒ nihil ſoluat̄: qꝛ quātū ad hoc eſt diuinū et nāle nō diſtīguēdo īter pſonales aut ꝑdiales: vbi tñ ex ꝯſuetudīe nihil ſoluit̄ eccl'ia remittit.Unde nō eſt moꝛtale niſi ī trib⁹ caſib⁹.pꝛio ſi petant̄ decime ⁊ negent̄:quā tñ petitionē nō ſufficit fieri p curatū ſm Arch.vbi nō eſt conſuetū qꝺ limito niſi ſit īdigētia magna:imo inq̄t dubiū eſt de dioceſano: vñ ad papā recurrēdū eēt. ſcꝺo ſi nō petāt̄ ⁊ obſtinatio tāta ſit qꝺ ſi peterent̄ ppoſitū eſt nō reddēdi.tertio qñ cler⁹ patit̄ valde in decētia vict⁹ ⁊ veſtit⁹:⁊ ppl's abūdat: qꝛ ſi talis indecētia exigit elemoſynā multo magis exigit rē alias iure nāli et diuino taxata. Pōt tñ dici

rē alias iure naturali ⁊ diuino taxatā. Pōt tñ
dici ſm ̽ ̽.quod qñ nulla decima ſoluiť:vidē
tur dñi ꝑdiorū breui manu ſoluiſſe:⁊ qđ eis ec
cleſia deīceps redonauerit. Juxta hec ītellige
s.Tho.dicētē:ꝙ nulla cōſuetudo ſoluere pōt
hoīes ab obligatione decimarū:qꝛ fundať ſup
ius diuinū ⁊ naturale ſcꝫ quātū ad aliq̇d:non
aūt q̄tū ad iſtā determinatā quātitatē:vñ ſem
per inq̇t tenenť hoīes ſoluere ēt vbi nō ē ꝯſue
tudo ſoluēdi ſi eccľia exigat.ſ.mō ꝑdicto.i.au
toꝛitate pape:vel ī caſu indigētie magne:lꝫ in
quit ibi ſi non exigat remittere videať dū diſſi
mulat vñ ibi hoīes nō peccāt niſi rōne obſtina
tiōis hñtes volūtatē nō ſoluēdi: qꝛ durū vř di
cere qđ oēs itali ⁊ oꝛiētales dānētur decimas
nō ſoluētes cuiꝰ argumētū ſumere poſſumꝰ ab
apľo:q̇ necā victui ſibi debita non accipiebat
ab auditoꝛibꝰ illa debētibꝰ ne offēdiculū daret
euāgelio:⁊ tñ illi nō peccabāt: alioq̇n ipſe nō
accipiendo male cū eis egiſſet. Nec ob.qđ ali
cubi rōne ꝯſuetudīs milites accipiūt decimas
ꝙ maiꝰ ē q̄ eas nō dare:qꝛ inq̇t nō hñt ius ac
cipiēdi:cū hoc ſit ſpūale in laicā ꝑſonā non ca
dēs:ſꝫ res ille tꝑales q̇ iure exigunť:ex ꝯceſſio
ne eccľie date ſunt eis ꝓpter aliqua ſeruitia ec
cleſie facta:ſicut et eccľia remittere pōt ipſos
fructus q̇ debētur ꝑ decima non tñ tollere ius
exigendi aut debitum reddendi. hec ex illo.

5.q. ¶ Quinto q̄riť vtrū ab hoc ꝑcepto poſſit quis
excuſari de diſpēſatiōe pape:vel trāſactiōe ſeu
cōpoſitione debētis decimas accipe:⁊ q̄tū ad
primū Alex. dicit qꝛ ſic īquātū hoc ꝑceptū eſt
iudiciale. Pan.ṽo in.c.a nobis. eo.ti. poſt gl.
tꝫ idē dicēs qđ papa ius decimarū in totū tol
lere nō pōt: ſꝫ q̇buſdā ꝑſonis remittere pōt qꝛ
ꝑ primū tolliť ius diuinū:nō ꝑ ſcđꝫ. Et idē ala.
et Hoſt.limitātes qđ dr̄ in totū: niſi ex cā ⁊ ad
tꝑs. Et idē Inn.addēs qđ laicis remittere nō
pōt quo ad decī ꝑteritas aut futuras ſine cā:ꝑ
quo eſt gl.notabilis in.c.non eſt.de voto:qꝛ lꝫ
habeat plenā ptātē dꝫ tñ facere ſicut diligens
pr̄ familias:diſpēſando vnicuiq꜄ ſicut opus eſt
ſed q̇ ad eccľiā militātē pōt. Quātū ṽo ad ſcđꝫ
tꝫ ſum.Ang.ꝯ Roſ.qđ remitti nō pñt decime:
niſi is q̇ dꝫ eas ſit paup:qꝛ cū ſint pauperū con
uerti nō pñt in nō pios vſus ſꝫ dicit Hoſti. qđ
cōpoſitio inter eccľiaſticū ⁊ laicū ſup ꝑte deci
me de ꝯſenſu ꝑlati ſupioꝛis vꝫ:⁊ ſm Ray.ſi q̇s
retinuerit decimas tꝑe lōgo:⁊ nūc penitēs re
miſſionē petit:qꝛ alias opoꝛteret eū mēdicare:
ſacerdos vidēs eū cōtritū ⁊ ṽa dicētē remitte
re dꝫ ei tanq̄ pauperi: cū hoc idē poſtea dare
deberet.xvi.q.i.qñ iniūgēdū tñ eſt ei ſꝫ Goſ.
qđ reſtituat ſi venerit ad pinguioꝛē foꝛtunam
̽ ̽.addit ꝙ ēt ſi eſt diues pōt ī totū vel in ꝑte

dimittere:ex q̇ abſtinere vult in poſterū:et idē
Rod. Et dt idē ̽ ̽.hoc poſſe exꝑꝫ: qđ ego verū
credo qđ hñ.i.ex rōnabili cā moueť vľ qꝛ videt
illū nō poſſe aut ſimpľr: aut ꝯmode ſatiſfacere
et ita debiľr diſpoſitū ad bonū qđ niſi remitte
ret adhuc iaceret in pctō vel hmōi qꝛ tūc ē infi
delis diſpēſatoꝛ:ſed vtiľr agit negotiū dñi ſui:
ſicut ēt ꝑ cōuerſiōe eiuſdē laudabiľr exponere
eccľiaſtica bona. Opinionē aūt Ro. quā ſum.
ang.repꝛobat ſequunť cōiter canoniſte ī.c.ſta
tuimꝰ.de trāſac.⁊ in.c.ſi.de re. ꝑmu.⁊ Pan. ꝑ
illū tex.et Hiero.zaneti. q̇ in ſua repeti.c.ſ.de
accu.hāc ſum.in hoc notauit vbi ēt alleg. Jo.
an.⁊ Butr.⁊ idē Albꝛi. ⁊ hoc ſequiť ſum.piſa.
¶ Sexto q̄rit de q̇bꝰ decime dari debeāt:⁊ di
co hodie ſtandū eſſe conſuetudini: iuridice tñ
loquēdo. ⁋ Dico pꝛimo qđ dari debēt de oībꝰ
fructibꝰ terrarū:arboꝝ:hoꝛtoꝝ:aīaliū:piſcatio
nū:venationū:fructuū: pēſionū: molendinoꝝ
etiā ad vētū:balneoꝝ:fullonioꝝ:lapidicinaꝝ:
metallarioꝝ:itē de negotijs:⁊ artificijs:⁊ cete
ris bonis:vt dicit Ray.et colligiť.xvi.q.i.⁊.q.
vij.⁊ de deci.in multis ca. Et ſi eodem anno in
eadē terra diuerſa ſemina iacianť:de oībꝰ dari
debēt.extra eo.ex parte canonicoꝝ. ⁋ Dico ſe
cūdo ꝙ de donatis legatis: ⁊ ſucceſſione acq̇ſi
tis ſm Al. ſoluēde nō ſunt: ſed de his tñ q̇ q̇s
naturaliter vel de ſuis opibus acq̇ſiuit: ꝓbabi
lius tñ ſm ̽ ̽. videť notaſſe Hug.xvi.q.i.de
cime.qđ legatariꝰ donatarius teneť decimare
legatū ⁊ donatū: lꝫ decimatū fuerit a legatoꝛe
vel donatoꝛe: nō aūt ad hoc tenetur filiꝰ patri
ſuccedēs in re a patre decimata: cū oīa patris
quodāmodo ad ipſum pertineāt: heres tñ ex
traneus ad hoc teneť. Quia tñ Inno.nō videť
multū vnā harū opinionū alteri ꝑferre: ſtādū
in hoc putarē interpꝛeti legū conſuetudini.ff.
de legi.ſi de interꝑtatione. ⁋ Dico tertio quan
tum ad illicita acq̇ſita ſm Hoſtiē.qđ decimas
pꝛediales q̇libet indiſtincte ſoluere teneť quā
tūcūq꜄ pctōꝛ:⁊ iudeus:⁊ inuaſoꝛ:⁊ eccľia reci
pere pōt qꝛ nō dantur intuitu ꝑſone: ſed quaſi
ex cēſu debito pꝛedioꝝ.extra eo.de terris.⁊ cō
coꝛ. Ray.⁊ Alex.quātū ad ꝑſonales ṽo diſtin
guit:qꝛ dari non debēt de his que ſunt reſtitu
tioni obnoxia.ſi vero nō ſunt reſtituenda vt in
meretricio hiſtrionatu:⁊ ſimilibus tūc ſi: exꝑe
cato notoꝛio queſtus ꝓuenit eccleſia recipere
non debet:ne videatur appꝛobare pctm̄:ipſi tñ
dare tenētur: vñ cōſulit qđ meretrix ⁊ hyſtrio
inde faciāt eleemoſynā. Si tñ tales ad pñiam
cōuertātur pōt eccleſia ſm Ray.⁊ Inno. etiam
decimas ꝑteritas accipere:⁊ cōcoꝛ.s.Tho. Si
aūt pctm̄ ſit occultū:ſecus eſt:quāuis pꝛelatus
hoc ſciret.ar.xxxij.q.v.chꝛiſtiana.vſ.q.ſ. ſi oīa

idem.s.Tho.ij.ij.q.lxxxvij. perſonales tamen
decimas iudei ſoluere nõ tenent cũ nec ſacra-
mẽta ꝑcipiãt nec audiãt diuina. ar.d.c.de ter-
ris.Cõcor.ꝑdictis Richar.ſub alijs terminis.
7.q. ¶Septimo q̃rit a q̃b⁹ dãde ſunt decime: ⁊ di-
1.di. co infra.¶Primũ. Decimas ſm alex. dare tenẽ
tur oẽs laici et paupes ⁊ iudei de ꝑdijs.vt i d.
c.de terris.xvj.q.j.decimas. vt clerici de reb⁹
pᵃtrimonij.i.d reb⁹ ſuis niſi deſeruiãt eccl'ie cui
debent.e.c.ij. Et addit q̃ vbi eẽt ↄſuetudo q̃
de fructib⁹ poſſeſſionũ eccl'ie teſtari poſſent in
morte ſilr tenent de ipſis ad decimã. Et ſic itel
lige.c.ij.d deci. Et religioſi niſi ſint exẽpti ꝑui
legio.de q̃ i.c.ſuggeſtũ.de deci.⁊ i m'tis ſequẽ-
tib⁹:imo vt dicit ꝑuilegiũ in trib⁹ caſib⁹ nõ li-
berat ſoluere obligatos.pᵃmo cũ tenent pactiõe
q2 priuilegiũ nõ reuocat pactũ ꝑcedẽs niſi de
eo fiat mẽtio ſpãlis i eo de deci.ex multiplici.
ſcd'o cũ enormit ledit ꝑochialis eccl'ia cui de-
bebant.ar.d.c. ſuggeſtũ. tertio cũ eas ſoluẽdo
renũciat ꝑuilegio tacite.de q̃ vid gl.⁊ doc.i.d.
2 c.ſuggeſtũ.¶Scd'3.adde alexãdro q̃ clerici te-
nent ad ꝑſonales:vt i.d.c.ij.niſi viuãt i cõi. q2
tũc ſicut ⁊ religioſi nõ tenẽt de laborib⁹ ſeu nu
trimẽtis ſuis ꝓprijs.xvj.q.j.decimas. ⁊ ſilr le-
proſi cõiter viuẽtes nõ tenent de hortj ⁊ nutri
mẽtis aliũ de eccl'.edi.c.ij. vbi et itelligũt ſcẽ
ſm Albei.⁊.s.Tho.⁊ ſicut olim leuite ſacerdo
3 tib⁹ ita nũc clerici tenent ſũmo põtifici.¶Ter-
tiũ.Scd'm Hoſt.ad decimas ꝑdiales tenet idi
ſtincte q̃libet ꝑdia poſſidẽs et iniuſte etiã ſi ſit
hereticꝰ iudeꝰ vl paganꝰ:vt in.d.c.de terris et
co.q2 dant rõne ꝑdiorũ vt ibi et ſi eſſent ſemi-
4 nata ſemie furtiuo ſm ray.⁊ Th.¶Quartũ.Cũ
añ decimationẽ vendit aceruꝰ:tenet vterq; ad
decimã.ſ.vẽditor: rõne doli ⁊ ꝑcij ſuccedẽtj lo
co rei.ar.xij.q.ij.monemꝰ.ff.de peti.her.ſi ⁊ rẽ
⁊ ꝑciũ.⁊ ſilr ẽptor q2 res trãſiuit cũ onere deci
marũ.extra eo.paſtoralis.xij.q.ij.auguſtino:et
ita eccl'ia petere poterit a q̃ maluerit.ſ3 obtinẽ
do ab vno alt' liberat. Hec.s.th.⁊ Ray.addẽs
q̃ tenet ẽptori pᵃo ſoluẽti ſi erat vẽditor i bo
na fide nõ aũt ſi fuit in mala fide niſi expſſe ſit
5 cautũ:ſ3 gl.tñ eiꝰ i foro pnĩali tenet ei reſtitue
re niſi emiſſet minꝰ iuſto ꝑcio.¶Quintũ.Si añ
deciſationẽ ſubtrahat ruſtico aceruꝰ de area te
net ruſticꝰ ſi erat i mora ſoluẽdi.i.nõ ſoluit ſta
tim collectis fructib⁹ cũ poſſet cũ peteret. xvj.
q.j.decie.et eo.cũ hoies.q2 ꝑiculũ ad ipm ſpe
ctat:⁊ ſi ſoluerit dabit ei eccleſia actionẽ ſuã ꝯ
raptorẽ. Si ꝟo nõ fuit in mora nõ tenetur ſed
aget eccleſia ꝯ raptorẽ.ff.loca.l.ſi in lege-ꝯtẽ
vtiliter.et ſi ſacerdos fuiſſet aliq̃ mõ i culpa vl'
cã more ſm ray.q2 et dicit reg'lare eẽ q̃ ſemꝑ
mora poſterior nocet ei ꝑ quẽ fit.ff.de ꝑi. ⁊ cõ

mo.rei vẽ.l.illud.vñ ſi eccl'ia fuit in vltima mo
ra ruſticꝰ nõ tenet ad decimã de ſublato: ſ3 de
reſiduo tenet niſi eccl'ia fuerit i culpa ſublatio
nis ꝑꝑ aliquã cãꝫ: q2 ipa tenet d toto ſublato.
¶Octauo q̃rit q̃bus dãde ſint decime: ⁊ dico q. 8.
multa.¶Primũ. Decime ꝑſonales dari debent 1.di.
eccl'ie parochiali ſeu baptiſmali:i q̃ q̃s diuina
audit ⁊ ꝑcipit ſacr̃a.xvj.q.õ.j.q̃ſti.⁊.xiij.q.j.§ſ.
niſi alid obtineat ↄſuetudo.ex eo.c.j.⁊ eẽ d de
ci.ad ap'ice. vel niſi ꝑſcripte ſint. q̃ tñ ꝑſcꝑtio
ꝑ laicũ fieri nõ põt. Hec Ray.hoſt.⁊.s.th.Re
ges tñ ⁊ ꝑncipes decimas ꝑſonales ſoluẽt eꝑo
ꝑncipalis ſui domicilij:ſm Inno.⁊ ſi in duab⁹
dioceſib⁹ hñt domiciliũ diuidẽtur inter illas.
Prediales aũt decime dãde ſũt illi eccl'ie i fra
cuiꝰ parochiã prediũ ſitũ eſt:de paro.c.vlti.de
deci.q̃m.xvj. ſi q̃s laicꝰ. deductis tñ expẽſis ſi
res dicta arbor inciſa ad locũ vbi plus v3 trãſfe
rat ſm. Inn. Et hoc niſi aliud obtineat ↄſuetu
do.ex eo.c.j.⁊.ij.c.cõmiſſum.⁊.c.ad ap'ice.vel
niſi ꝑſcripte ſint ſm Hoſt. Ray.⁊ th.In mixtis
aũt ſm Hoſt. ↄſuetudo ſeruãda eſt: q̃ ſi nõ ap-
pareat:tũc ſi aĩalia cõtinue paſcuntur in paro
chia dñi ſui dentur illi eccl'ie ſi ꝟo paſcũtur in
aliena vl' q̃ diuidẽde ſint iter eccleſiã vbi pa
ſcunt ⁊ eccleſiã ꝓpriã:ar.extra de teſta. relatũ.
ſed.s.Th.⁊ Ray.dicũt: q̃ de lacte fetu ⁊ lana
dãde ſunt eccl'ie vbi paſcũtur:vt eccleſijs ſi pa
ſcũtur in plurib⁹ ⁊ hoc ſentit Pañ. de deci.cũ
ↄtingat.q̃ verũ puto qñ cuſtodes ibi recipiũt
ſacr̃a ⁊ audiũt diuina:alioq̃n vera eſt prior opi
nio:q2 cũ ſint mixte op3 q̃ aliq̃d retineant de
natura perſonaliũ: q̃ ſi paſcua ipſa vẽdantur
annuatim ſm Inno.decima precij ſoluet eccle
ſie vbi ſunt paſcua:⁊ ſi gratis paſcãtur dñs be-
ſtie dabit decimã herbe.ſ. vltra decimam fru-
ctuũ beſtiarꝫ: q2 herba quã beſtia euellit trãſit
cũ onere ſuo.ſ.decimarũ.ff.de vſufru.l.ſi vſuſ-
fructꝰ.ij.§j.¶Scd'm. Decime piſcationis vena-
tiõis ⁊ hmõi ſm Inn.dãde ſunt eccl'ie vbi ꝑci- 2
piuntur ſacramẽta cũ ſint ꝑſonales: q̃ intelli
ge vbi piſcatio libera eſt ⁊ venatio. q2 ſi inde
preciũ aut pars aliqua ſolueret de hoc. dande
eſſent decime eccl'ie in qua iſta fiũt cũ ſint pre
diales.¶Tertiũ.Cũ q̃s decimas tenet i feudũ 3
propter hoc ſm Ray.decimas noualiũ nõ reci
piet:ſed debẽtur eccl'ie parochiali:q2 hmõi cõ
ceſſiones ⁊ priuilegia ar.arctãda ſunt non am-
pliãda extra eo.tua. niſi fortes ſint religioſi ex
priuilegio decimas recipiẽtes: q2 ꝑcipiẽt etiã
noualiũ.extra eo. ex parte. ſecꝰ ſi nõ ex priuile
gio:ſed ex ꝑſcriptione recipiũt:q2 noualiũ de-
cime nõ eis ſed eccleſie ſoluẽde ſunt.extra eo.
cũ cõtingat.¶Quartũ. Si a papa aliq̃bus no-
ualiũ decime cõcedant ſm ꝓportionẽ q̃ ra eos

veteres ɔtingebãt nõ ĩtelligit̃ de his decimis
nouallium q̃s tp̃e impetrationis alij poſſidebant
nec hʒ locũ niſi in locis in q̃b' ĩpetratores vete
res habebãt: et p̱ ea tm̃ ꝓportiõe ⁊ ſi ĩpatores
tp̱e ĩpetrationis poſſidebãt veteres in totũ: vel
vltra medietatẽ nõ extendit̃ indultũ vltra me-
dietatẽ noualiũ: niſi fuerit ciſtercienſes vel car
tuſienſes. Et ſi p̱ hm̃oi ɔceſſiones eccl'ie paro
chiales adeo grauarent̃ ꝙ nõ poſſent cõmode
ſuſtẽtari ⁊ ſoluere epalia iura: ꝓuideat̃ p̱ ordi
narios ꝙ hoc poſſint. Itẽ q̃uis forte a religio
ſis exẽptis ⁊ alijs fiãt decimarũ ĩfeudationes:
nõ lʒ poſt talẽ infeudationẽ ſic de facto p̄ſum-
ptam: hm̃oi decimas de manu recipere laicoꝝ
abſq; dioceſanoꝝ aſſenſu: ⁊ illas tantũ q̃ ante
lateranẽſe cõciliũ in feudũ ꝑpetuo fuerãt con-
ceſſe: ⁊ faciãt dioceſani iuſtitiã parochialibus
eccleſijs. de decimis habitis a religioſis niſi
5 agat̃ de reb' exẽptis: hec oĩa. extra eo. ſtatuto.
lib. vj. ¶ Quintũ. Decime rerũ de q̃b' antiq̃tus
dari nõ cõſueuerãt an dari debeãt habẽtibus
eas in feudũ vel eas recuperãtibus aut eccl'ie.
ray. dicit videri ꝙ milites q̃ alias decimas ꝑci
piũt poſſint illas petere eo q̃d eis terra illa ab
antiquo fuerit decimalis: et vna eadẽq; res nõ
debeat duplici iure cenſeri. extra eo. cũ in tua.
ſed hoc inq̃t eſt verũ in monaſterio vel eccl'ia
ſec' forte ĩ laico. Veritas aũt eſt q̃d laic' nõ dʒ
eas recipe ſicut nec decimas noualiũ. ar. ff. de
cõtrahẽ. emp. in lege. d. auẽ. c. cũ in tua. loquit̃
tm̃ de eccleſijs ⁊ monaſterijs vñ cõſulendũ eſt
q̃d ſoluant̃ eccl'ie parochiali: ⁊ idẽ Hoſ. ⁊ ſum.
6 confeſ. ſed adde vel monaſterio ſi illud poſſide
bat. ¶ Sextũ. Qui diu decimas nõ ſoluit ⁊ vult
ſoluere modo nõ ſoluet ei q̃ p̄ſcripſit ſed eccl'ie
parochiali ſm̃ Ray. ⁊ rod. ⁊ ꝟ t. q̃d verũ ẽ ſi q̃n
nõ ſoluit ſoluere debebat eccl'ie ꝑochiali ⁊ nõ
aliter: q2 reſtitutio faciẽda eſt ſpoliato regula-
riter. Vñ ſm̃ Hoſt. ⁊ ray. ep̃s nec de noualib'
nec de recuperatis a laicis retinere dʒ niſi ſuã
canonicã. i. q̃tum' ꝑcipiebat de antiq̃s: et ſi ni-
hil ꝑcipiebat de antiq̃s ad min' ſua q̃rta frau-
dari nõ dʒ: extra eo. q̃m. vbi etiã hoc no. gl. Si
tñ ep̃i vel religioſi de cõſuetudine vel priuile
gio ꝑcipiũt oẽs decimas alicui' parochie hoc
nõ obſtãte dʒ p̄ſbytero portio cõpetẽs aſſigna
ri. de p̄bẽ. extirpãde. §. cũ igit̃. de deci. ſtatuto.
7 li. vj. ⁊ ɔſentit Ho. ¶ Septimũ. Si ɔſuetudo ſit
ꝙ vna eccl'ia vel parochia recipiat decimã de
blado: alia de vino ⁊ terra bladũ reddẽs mutet̃
et vinũ reddat: ⁊ ecõuerſo: ſm̃ Hoſt. q̃ ꝑcipie-
bat de blado ꝑcipiet de vino ⁊ econuerſo: q2 lʒ
mutent̃ terre qualitates nõ tñ ſubſtãtia. extra
8 eo. cõmiſſum. §. ſicut. ¶ Octauũ. Cleric' habẽs
patrimoniũ ſufficiens ſm̃ ſtatum ſue ꝑſone ſm̃
Alex. recipe põt decimas vt ꝓcurator in neceſ-
ſitates pauperũ vel vtilitates eccl'ie expenden
das: ſʒ ſi in ꝓprios vſus cõuertit ſacrilegiũ cõ-
mittit: ſi in malos incurrit iudiciũ. Facit. c. q̃m
xvj. q. j. ⁊ c. paſtor. j. q. ij. Et hoc refert ac ſeq̃t
ſum. Ang. ⁊ Ro. ſed male: q2 cleric' põt reſerua
to p̄rimonio heredib' viuere de bonis eccl'ie:
vt. ſ. dictum eſt clericus. iiij. §. xvj. ⁊ hoc vterq;
iſtoꝝ ɔcedit. Vñ ray. cauti' loquit̃ dicẽs q̃d ſi
deſeruit eccl'ie: ⁊ ꝑcipit nõ vt in malos ſʒ vt in
pios vſus cõuertat nõ peccat: aliter ſacrilegiũ
cõmittit: ⁊ alle. d. c. q̃m. ⁊. d. c. paſtor. vñ peccat
ſi eas male diſtrahit non autẽ ſi eas accipit vt
inde honeſte viuat. Et adde ꝙ ſm̃. s. Tho. q̃li.
vj. arg. x. paup̱ laicus tenet̃ diuiti clerico deci-
mas ſoluere lʒ habeat vñ ſuſtẽtet̃ q2 lʒ ſuſtẽta-
tio miniſtroꝝ fuerit rõ inſtituẽdi decimarũ ſo-
lutionẽ: ex quo tñ alicui effectũ eſt hoc debitũ
per eccl'ie ſtatutũ: nihilomin' ei debent̃ q̃uis
ſit diues. Si tñ vt dicit Hoſt. nõ ſeruit eccleſie
vt dʒ: vel ſit notori' fornicator laic' ei ſoluere
decimas nõ tenet̃: ſed ꝓximo ſuꝑiori: q̃ debet
illas in vtilitatẽ illi' eccl'ie cõuertere ⁊ decre-
talis inq̃t: tua nobis extra eo. dicẽs nõ obſtare
nequitiã clericoꝝ loquit̃ de occultis. ¶ Nonũ. 9
Decime nullo mõ preſcribi põt a laicis: vt eis
ſoluant. de p̄ſcrip. cãm nec a clericis parochiã
nõ hñtib' ſʒ ſolũ ab habẽtib' eo. ti. de quarta.
nec ſil'r a religioſis parochiã nõ habẽtib': q2
nec poſſideri. xvj. q. j. placuit ſʒ rõne parochia
rũ: ſi hñt eas p̄ſcribũt. extra eo. cũ ɔtingat. ⁊. c.
cũ tua. q̃d q̃dẽ de ꝑſonalib' intelligũt q2 ſacra
non miniſtrãt religioſi p̄diales aũt licite poſſi
dẽt. xvj. q. j. c. ſi. Adde vtro hic primo ꝙ ep̃s di-
cẽs ſe decimas p̄ſcripſiſſe in aliena dioc: ſi. dʒ
titulũ ꝓbare: q2 ius cõe eſt in ɔtrariũ: niſi de ɔtro
memoria nõ extaret de p̄ſcrip. ep̃m. lib. vj. vbi
etiã dr̃ q̃d ſi q̃s rẽ eccl'iaſticã p̄ſcribit ſi ius cõe
vel p̄ſumptio non ſit ɔ illũ ſufficit bona fides.
al's cũ bona fide req̃rit̃ etiã titul'. Adde ſc̃do
ꝙ ſi p̄ſcribant̃ in vno p̄dio alicui' eccl'ie: ꝓpter
hoc nõ extẽdũtur ad aliud q̃d colitur de nouo:
extra eo. cũ ɔtingat. ff. de pac. ſi vn'. §. ante oĩa.
¶ Decimũ. Qui ſciẽter ſoluit decimas ei q̃ non 10
de iure ſʒ de facto eccleſiã tenet nõ excuſat̃ niſi
ex iuſto metu vel eccleſie tolerat̃: q̃ nõ ɔdicen
do cõſentire vr̃ ſm̃ Rod. q̃d verũ eſt oĩ fraude
ceſſante. De ruſticis aũt ſoluẽtib' militib' di-
cit Ray. ꝙ excuſant̃ ſi credũt milites licite pe-
tere p̄ſertim cũ eccleſia nec petat a ruſticis nec
militib' cõtradicat: nõ aũt liberant̃ ſi ſciũt q̃d
illicite petũt. Si tñ p̱ metũ ſoluerent excuſant̃
in parte. xxxij. q. j. ita ne. extra q̃d met. cau. ſa-
cris. ſm̃ ꝟꝟ. tñ liberant̃ vbi eccleſia nõ petit a
ruſticis: et militibus ꝑmittit: niſi placeret eis

hoc modo eccleſiam defraudare: qđ tunc eſſe credo qñ poſſent cõtradicere ꝛ nõ curant: quia error cui nõ reſiſtitur approbaẽ. lxxxiij. di. error.

9.q. ¶ 9. qrit qñ. vbi ꝛ qliter dande ſunt decime: et dico multa. ℣ Primũ. Decime pſonales in fine anni dari pñt: ẽm archi. ar. de pig. ex lris. Prediales aũt debẽt ſtatĩ darĩ: qñ fruct⁹ pcipiunẽ ex eo. cũ boſes. ꝛ hoc anteꝙ̃ ſepeẽ cẽſus: vel tributũ ꝛ hmõi. Et ſi pri⁹ facta fuerit dicta ſeparatio dabunẽ nihilomin⁹ itegre: extra eo. tua nobis. Mixte vo quãtũ ad hoc ſequunẽ ſeq̃ naturã predialiũ: vt. ſ. ſtatim ſoluanẽ qñ pcipiunẽ fruct⁹: qꝛ in vtriſqꝫ recollectio fructuũ eſt q̃ſi finis anni i pſonalib⁹ cũ tã i illis ꝙ̃ in iſtis tũc ſciaẽ quãtũ ad ſolueñdũ ſit ꝛ nõ añ. Intellige tñ hec niſi alr habeat ꝯſuetudo pſcripta: ꝛ ſi peribũt: peribũt exiſtẽti i mora alſ nõ ſꝫ ei cui debenẽ. ℣ Scđm ẽm Hoſt. ſtãdũ eſt ꝯſuetudini ꝙ̃tũ ad locũ: vtrũ. ſ. in agris aut vineis dande ſint: vel certe ad eccliã deferẽde. de ſepult. certificari.

¶ Tertiũ: decime dari debẽt nõ deductis expẽſis: etiã facti ꝓ fructib⁹ colligẽdis. extra eo. cũ ſint boſes. ꝛ non eſt neceſſũ dare meliora aut viliora: ſed mediocra. xvi. q. j. decime. et debẽt dari fideliter: qꝛ inde reſultat remuneratio triplex ſcꝫ primo abundantia fructuũ: ꝛ ſcđo ſanitas: de qb⁹ Malach. iij. ꝛ in. c. reuertimini. ꝛ in c. decime. xvi. q. j. ꝛ. iij. bonitas pncipat⁹. xvi. q. vij. maiores. hoc tollit fiſc⁹ qđ nõ accipit xps.

10.q ¶ 10. qrit q̃d iura velint de pcipiẽdis decimis

1.di. a laicis: ꝛ dico multa. ℣ Primum. Scđm doctores in. c. ad hec. eo. ti. ſup decimis. null⁹ ꝯtus põt iniri cũ laico: ꝑ quẽ dñiũ vtile vel directũ trãſferaẽ in illũ: qꝛ vr alienatio q̃dã vt ꝓbaẽ ꝑ tex. cũ gl. in cle. ſ. de reb. eccl. nõ alie. põt tñ fieri ꝯceſſio ad tꝑs modicũ q̃ alienatio nõ vr etiã ad vite ex cã ꝛ cũ autoritate plati ẽm gl. in. c. quãuis. eo. de quo tñ ibi pañ. dubitat: qꝛ talis cõceſſio large ꝑpetua dici põt: ſed ſaluãdo gl. dicit qđ ꝓpt dubiũ vite laici cõceſſio illa poti⁹ vr tꝑalis ꝛ adde qđ ẽm Hoſt. ꝛ Gof. nõ vr ꝑpetua qñ nõ trãſit ad heredes: vt ipſi tenere videẽtur. Tñ credo qđ i vitate fieri nõ poſſit niſi talis plat⁹ poſſit dare licẽtiã alienãdi i caſu iure nõ expſſo: qꝛ ꝑpetuũ dr tꝑalr ẽm gloſ. xvi. q. ij. hoc ius. pmo qđ durat vſqꝫ ad. xxx. ãnos. iſti. de ꝑpetu. ꝛ tẽ. act. ſcđo qđ durat quãdiu viuit cui cõcediẽ. ff. ꝓ ſoc. l. ſ. ꝛ. c. pcarie. x. q. ij. tertio qđ durat quãdiu pẽſio ſoluaẽ. iſti. de loca. § adeo. Ius aũt deciale nullo mõ cadere pt i laicũ: cũ ſit ſpũale: niſi forte autoritate ſũmi pontificis.

2 ℣ Scđm. Laic⁹ decimas hñs in feudũ: ſi ſcit ſe habuiſſe poſt tꝑs lateranẽſis cõcilij celebrati ſub Alexãdro anno dñi. Mcclxxix. ꝛ ſine autoritate ſummi põtificis ſecura conſciẽtia tenere non põt ẽm Ray. ꝛ vt cõiter notaẽ in. c. ꝓhibemus. de deci. Et licet Hoſ. dicat qđ tꝑe multũ anteriori. ſ. vrbani: decime in feudũ laico dari nequerãt: vt in ꝯſtitut. de feudorũ epm vel abbatẽ. quã ꝯſtitutionẽ forte inq̃t Ray. nõ vidit tñ primũ eſt cõe fere oĩbus. ꝛ ad motiuũ Hoſ. dici põt qđ tꝑe illi⁹ cõcilij eas iniuſte tenẽtes reſtituerũt ꝑ maiori pte: et ſic nũc oẽs habite ante illđ pſumunẽ iuſtificate. Si vo ſcit ſe eas habuiſſe añ illud ꝯciliũ vel poſt illud: ſꝫ cũ autoritate pape. ꝛ ex cã q̃ ẽm Ray. eſt ſi infeudatĩ faciũt vł fecerũt eccłie ꝯdecẽtẽ recõpẽſationẽ tꝑalẽ aut ſpũalẽ: tũc nõ pt tenere. Si vo ignorãt vtrũ ante vel autoritate pape eas habuerit ſeu ex cã legitima. Hoſ. vt refert Jo. an. i. c. cũ apłica. de his q̃ fi. a pla. tꝫ qđ tenere nõ pñt: et idẽ Archi. ꝛ Jo. mo. in. c. ij. de deci. li. vi. ſꝫ Jo. an. ꝑ tex. i. c. ſ. de pſcr. li. vi. ꝛ in. c. ſup q̃buſdã. de vb. ſig. tꝫ ꝯriũ qđ cõis opinio eſt ꝙ autoritate pape vel añ illud ꝯciliũ fuerit cõceſſe ꝛ inẽtũ ꝯtrariũ memoria nõ exiſtat qđ tũc ẽ qđ nemo ſupeſt q̃ ſciuerit factã fuiſſe vel audiuerit ab eo q̃ ſciuit. vt ptꝫ. ff. de aqua plu. arcẽ. l. ij. § idẽ labeo. Et hec opinio mihi plꝫ: pmo qꝛ i foro aĩe q̃ſqꝫ pſumẽdus eſt bon⁹ niſi ꝯſtet de contrario ꝛ ꝯſir iuſte pſumiẽ ꝙ pdeceſſores iuſtificato titulo tenuerint: ꝛ hoc no. qꝛ conducit ad multa: ſcđo qꝛ poſſeſſio tã diuturna cũ tali opinione hꝫ inſtar conceſſionis apłice vt in dictis iuribus et principali s autoritate. l. hoc iure. § aqueductus. ff. de aqua quoti. ꝛ eſti. ꝛ de aqua pluui. arcen. l. ſ. § fi. ꝛ. l. ij. § idẽ labeo. ꝛ. l. fi. eo. ti. cũ ſimilibus. ℣ Tertiũ. laicus licite ab eccłia 3 decimas tenẽs in feudũ an ipſum trãſferre poſſit in aliũ: dico ꝙ ſic de licẽtia epi in aliũ. i. in eccleſiã vel religioſum locum. vt in. c. cũ apoſtolica. de his q̃ fi. a pla. imo et i alium laicum ẽm Ber. de ꝯſenſu epi: qui tñ ex hoc non diciẽ eas tunc dare in feudũ. de feu. c. ij. Nec obſt. ſi ſum. ang. ꝛ Ro. tenẽt cõtrariũ: qꝛ nec rõne nec autoritate probant dictũ autẽ Ber. tenet Hoſtiẽ. lꝫ dicat aliã opinionẽ tutiorẽ. ꝛ gl. Ray. et gl. in. c. ꝓhibem⁹. eo. tit. ꝛ ſum. cõfeſ. et ſum. piſa. Si tñ nõ in feudũ ſed de facto decimas tenet: nec in laicũ nec i clericũ trãſferre põt etiã de conſenſu epi. vt in. d. c. cũ apłica. ℣ Quartũ. 4 Eccleſia ſine metu ſimonie redimere põt decimas ab iniuſto laico poſſeſſore: qñ ex tali pecunia nullũ ius de nouo acquirit alſ non: vt no. in. c. dilect⁹. el. ſ. de ſimo. et hoc autoritate epi ẽm Ray. Gof. et Hoſt. q̃ tñ ẽm vꝫ. nõ eſt neceſſaria: tũ qꝛ cuilibet licitũ eſt redimere ius ſuũ tum qꝛ nõ datur tꝑale pro ſpirituali puta iure decimarũ qđ ſemper remanet penes eccleſiã: ſed pro tẽporali id eſt fructib⁹ decimarum. Et

eadē rōne poſſeſſor lʒ male faciat tñ ſimoniā ñ
ꝯmittit: vt ptʒ ī ſū. ꝯfeſ. li. ſ. ti. xv. q. xxxiiij. lʒ ꝯ-
triū teneat Hoſ. ¶ Quītū. Eccl'ia ſiue cleric⁹ ꝑt
debitas ſibi decimas ī pign⁹ accipe ſm Ray.
ꝛ fruct⁹ ꝯputare tenet ī ſortē: ꝛ idē dicēdū ē de
poſſeſſiōib⁹ ēptis ex fructib⁹ decimarū: qꝛ oīs
res ēpta de pecunia ecclie ipſi acqrit: et hoc ſi
de facili eccl'ia aliter recuꝑare nō pōt. de his q̄
ſi. a ꝑla. cū apl'ica. E cōuerſo q̄q̄ laic⁹ decimas
hñs ī feudū pignorare ꝑt ſʒ hoſt. ꝛ pañ. vt cui
lʒ pl⁹: liceat minus: lʒ Jo. an. ꝯtrariū teneat. Deci
mas aūt alteri eccleſie debitas nō dʒ eccl'ia in
pignus vel aliter accipere eo interdicimus.

D Efenſio. vide. ſ. bellum. ij. § j. et ſeq.
D Efenſor. infra hereſis. ſ. § vij.
D Efunctus. vide infra mortuus.

¶ De clericorum degradatione.

DEgradatio ꝓprie īportat priuationē
executiōis legitime officiorū ꝛ bñfi-
ciorū eccleſiaſticoꝝ ſimpl'r et ex toto
abſq; ſpe reſtōnis cū certa ſolēnita-
te ꝛ ꝓuatiōe ꝓuilegij cl'icalis. Uñ a depoſitiōe
differt q̄ ē ꝓuatio eorūdē abſq; ſpe reſtōnis ſʒ
retēto ꝓuilegio cl'icali fori. ꝛ. c. ſi q̄s ſuadente.
xvij. q. iiij. ꝛ a ſuſpēſiōe q̄ ē ꝓuatio eorūdē ſim-
pl'r vl' ad tp̄s cū ſpe diſpēſatiōis. Aliq̄ tñ vnū
hoꝝ p alio ponit. Eſt autē degradatio duplex.
Pria ṽbalis q̄ ē depoſitio ab ordinib⁹ ſeu gra
dib⁹ eccl'iaſticis faciēda a ꝓprio ep̄o aſſiſtente
canonico ep̄oꝝ nūero: ſi degradād⁹ ē in ſacris
ſ. vltra metropolitanū. xij. ſi degradād⁹ eſt ep̄s
ſʒ pañ. in. c. nō pōt. de re iudi. vel. vj. ſi ē p̄ſbyt
vltra ep̄ʒ ꝓpriū: vl'. iij. ſi ē diacon⁹ vl' ſubdiaco
nus. xv. q. vij. felix. ꝛ ō pe. degradatio. li. vj. Si
ṽo nō ē ī ſacris fieri ꝑt a ꝓprio ep̄o ſine alioꝝ
ep̄oꝝ p̄ñtia: cū p̄ñtia tñ ſui capl'i: al's iniā ē nul
la ſʒ pañ. vbi ſupra: lʒ ſufficiat ſi de ꝯſenſu ca-
pituli adſint aliq̄ canonici: puta duo vel tres q̄
totū capl'm rep̄ſentēt ſm archi. Uñ in actibus
reqrētib⁹ p̄ñtiā vl' ꝯſenſuʒ capl'i illud ꝑt aliq̄s
deputare loco ſui. Imo ṽ ꝯſuetudo vt ſol⁹ ep̄s
deponat cl'icos ī minorib⁹ ꝯſtitutos. p. c. ij. de
ꝯſue. li. vj. qḋ loquit ī diſticte. Et hec degrada-
tio de mēte docto. vt patebit ex dicendis vr ſic
practicāda vt cōuocatis p̄dictis et expoſita cā
requirat eoꝝ aſſenſus ꝛ maiori parte ꝯſentien
te ep̄s pnūciet autoritate dei oīpotētis pr̄is ꝛ
fi. ꝛ. s. s. ꝛ nr̄a te degradam⁹ ꝓuātes oī ordine
ꝛ bñficio ꝛ ꝓuilegio clericali. Alia ṽo ē actua
lis ſiue ſolēnis: q̄ ſic dʒ fieri. Nā degradādus
indu.⁹ ſacris veſtib⁹: ꝛ manib⁹ tenēs vas aut
inſtrūm vel ornamētū ad ſuū ordinē ſpectās: ac
ſi ī ſuo offō deberet ſolēniter miniſtrare: addu
cit ad p̄ñtiā ep̄i: ꝛ auferunt illi oīa data ī ordi-
natiōe incipiendo ab vltimo gradatim vſq; ad
veſtē datā in p̄ma tōſura: deinde tōdet vel ra
ditur: ꝛ pōt vti ep̄s ad terrorē ṽbis oppoſitis
his q̄ in ordinationē ꝓbata ſūt: puta auferim⁹
tibi veſtē ſacerdotalē ꝛ ſacerdotali ordine pri-
uamus ꝛ ſic de alijs: vltimo dicēdo autoritate
dei oīpotētis pr̄is filij. ꝛ. s. s. ac nr̄a tibi auferi
mus habitū clericalē: ꝛ deponim⁹ ꝛ degrada-
mus: ꝛ ſpoliam⁹: ꝛ exuimus te oī ordine ꝛ bñfi
cio ꝛ ꝓuilegio clericali. Hec oīa in. d. c. degra
datio. Et ſm pañ. in. c. q̄liter. el. ij. de accu. de-
gradatio actualis eſt executio degradationis
ṽbalis: qꝛ iam pri⁹ degradat⁹ eſt: vñ ep̄oꝝ nu-
merū nō reqrit: ꝛ idē Gemi. ī. d. c. degradatio.
q̄ etiā addit appellatiōe ornamētoꝝ cōp̄hēdi
librū calicē ꝛ ſilia: qḋ no. p legatis factis pro
ornamētis: qꝛ p̄nt in talia cōuerti. Et hoc facit
p ſtatuto īponēte penā degradationis ſimpl'r:
qꝛ dʒ intelligi de verbali: vt ſic illud verbū ſu-
mat in partē mitiorē. de reg. iur. in penis. li. vj.
¶ Primo ṽo queritur vtrū clericus exiſtēs in 1. q̄ō
ſacris poſſit aliquo caſu ſine canonico ep̄orū
numero degradari: ꝛ dico qḋ ſm Gemi. in. d. c.
degradatio. ep̄i cum ep̄o proprio requiſiti oēs
ſunt iudices in pronunciando ꝛ nō aſſeſſores.
xv. q. vij. c. ſi. non obſtante verbo aſſiſtēte: quia
intelligi pōt qḋ aſſiſtāt vt iudices. Et ſi diſcor
dent ſm cōmunē doct. ſententiā ſufficit maior
pars. Et nō requirūtur quando degradandus
exiſtēs in ſacris pro hereſi ſi fuerit ſeculari cu-
rie relinquēdus: aut perpetuo immutandus id
eſt incarcerandus: ſed ſufficit ſolus ep̄s cōuo-
catis abbatibus: alijſq; prelatis et religioſis
perſonis literatis ſue dioceſis: de quibus expe
dire videbitur. de here. quoniam. lib. vj.
¶ Scḋo querit vtrū degradatus ſit tradēdus 2
curie ſeculari ꝛ qualiter: et dico ſm gl. in. c. ad
abolēdū. de here. qḋ nō ſemꝑ: ſed ſolū in trib⁹
caſibus. ¶ Primo in crimine hereſis. de here.
ad abolēdā. niſi ſm Pañ. ad p̄niam incōtinen
ti redire voluerit: qꝛ in carcerē trudit. de here.
c. pe. imo iſta pena hodie mutari pōt in aliam.
de here. cū miſſi. li. vj. ſed ſi relabat ſine audiē
tia traditur curie ſeculari. de here. accuſatus.
lib. vj. ¶ Scḋo in falſario literarū pape in. c. ad
falſariorū. de cri. fal. ¶ Tertio cū quis deponi-
tur propter calūniā quā quis tulit ep̄o ſuo. xj.
q. j. ſi quis ſacerdotū. qḋ gl. in. c. cū non ab ho-
mine. de iudi. limitat ſi ſit incorrigibilis: quod
cōiter tanq̄ miti⁹ approbat: qꝛ durū eſt qḋ nō
ſit propter homicidiū. vt in. d. c. cū nō ab hoīe.
fieri ꝓpter ſimplex cōuitium. Extra predictos
caſus ſm. d. gl. nō traditur curie ſeculari ꝛ idē
ſentit Archi. ꝛ ſum. Piſa. Sed Panor. in. d. c.
nouimus. dicit degradationē actualē fieri poſ
ſe pro delicto valde graui ꝛ pernitioſo: et in. c.

Depoſitio.

Modus degradandi.

at ſi clerici.de iudi.dicit q ſm Pe.de anc.d.c. cū nō ab hoīe. p homicidio iponit tm̄ depoſitionē τ ñ degradationē ſeu traditionē pdictā: ſz dz reſtringi p homicidio nō q̄lificato ita q nō trāſeat i ſpēm criminis grauiorē puta pfici diū aſſaſſinatū homicidiū ſacerdotis pditorie cū ſpoliatiōe bonoꝝ.itē intelligi dz in homicidio vno nō i pluribꝰ: τ certe i grauiſſimis delictis nō vēdicat ſibi locū.d.c.cū nō ab hoīe. vñ cū p ſimplici homicidio aut furto canō hoīem deponat aut detrudat clericū vt ibi: vꝫ q i homicidio q̄lificato vel iterato.vl' p delicti valde enormi hꝰ nō ſit ſm canones repire penas ɔdignas: τ ɔñr vꝫ qd tradi debeat curie ſclari talis ſceleratꝰ: nec pena ppetui carceri ē ɔdigna: nā imponit heretico redeūti ad eccl'ie vnitatē:itē tradit iō iudici ſcl'ari iſligit p criminibꝰ valde minoribꝰ homicidio.vt ɔ̄ falſariū lrarū pape τ ſi'es. Et poſt multa cōcludit: qd q̄diu pōt per eccleſiā corrigi:nūq̄ tradēdꝰ ē iudici ſclari.ſ.ſi pōt corrigi de iure τ de facto: ſz vbi delictū eſt atrociſſimū ſeu diu cōtinuatū nō ſufficit pena depoſitiōis τ ɔñr ex mēte.d.c.cū nō ab hoīe.p cedi pt ad dictā traditionē. Sic q relinquit curie cū nō pt cōgrue puniri de facto:vt ibi:ita τ qñ nō pōt de iure ppꝫ defectū pene.hec ex illo. Refert tñ archi. qd rome is q btī petri ſacriſtā occidit vt ſpoliaret ſacra: de cōſilio peritoꝝ iudicādus eſt nō tradēdus curie ſclari:licet hoc ſummus pōtifex fecerit de plenitudine ptātis.

3 ¶ 3.q̄rit q̄lr tradat: τ dico qd non tradit realr ſm Ge. vbi.ſ.ſz Archi. declarādo q̄lr eſt exutꝰ clericali puilegio:vt no.i.c.nouimꝰ.de vb.ſig. vñ vt ibi pꝫ cū qs tradēdꝰ ē curie ſclari degradatio fit pñte ptāte: τ dicit degradās vt in foꝝ ſuū recipiat degradatū:dz tñ efficaciter intercedere pro eo.i.nō ficte vt nō moriat. Et p hoc ceſſat rō Jo.de lig.dicētis qd poſt degradationē adhuc manet eiꝰ dñiū penes eccleſiā:qd nō amittit ſine traditione: ſicut i aliarū rerū dñio qz dico qd illud perdit per talē declarationē τ ſecularis iudex acq̄rit:vel remanet vacās poſſeſſus a nemine τ cōſequenter erit occupātis.

4 ¶ Quinto querit que ſint crimina degradatione digna: et dico qd de hoc diffuſe loquit dñs Ant.in.c.τ ſi.de iudi. τ dicit degradatione dignū omne crimen cū incorrigibilitate.de iudi. cū nō ab hoīe.qd tñ fallit in heretico.de here. ad abolēdā.τ.c.excōicamus.c.i.eo.ti.lib.vi.τ in falſario literarū apoſtolicarū. de crimi. fal. ad falſarioꝝ. et in ſacrilegio. xvi.q.v.quicūq ſacerdotū.de hmōi dubiū eſt. Et qd dicit verū eſt de verbali:non autem actuali:fallētia vero ſua excipit ab incorrigibilitate:que in illis nō expectatur. Panor.autē in.c.tue. de pe. diſtinguit. Nam aut delicta ſunt leuia: qñ ſcz dolus nō interuenit: vt ſi p ipericiā cōtingit aut culpā ſine dolo:niſi forte in re modica vt in furto modice rei inter domeſticos: τ tūc clericꝰ nec deponi:nec puari bñficio dz ſz ſuſpēdi ad tpꝰ: vel alr puniri iudicis arbitrio.de accu.cū dilecti. Aut ſunt grauia qñ ſcz exigit dolus τ tēdūt in graue preiudiciū alteriꝰ vel reipublice:τ magna pena iponit:vt in furto piurio:τ hmōi: vt in.c.cū nō ab hoīe.de iudi.τ tūc poterit deponi. Aut ſunt grauiora vt publica crimia:qñ nō iponit pena mortis:τ tūc vltra depoſitionē detrudi poterit in monaſteriū: vt in.d.c.tue. Aut ſunt grauiſſima:vt ibi iponit pena morti.nā ex q̄titate pene ɔprehēdimꝰ q̄titatē τ q̄litatē delicti.xxiiij.q.i.nō afferamꝰ:τ tūc poterit deponi τ dānari ad carcerē ppetuū: vt i.c.pe.de here. et in.c.nouimꝰ.de vb.ſig. Uñ notabiliter dicit Joā.in.c.q̄r.el.ij.de accu.qd deputatio ad ppetuū carcerē poſt depoſitionē equarat pene mortis. Et poſſet delictū eſſe ita pnicioſum ex plor q̄lificatū:vt traderet illico poſt depoſitionē iudici ſclari:vt i.d.c.nouimꝰ. in q et dicit idē qd ſi carcer ſit ita arctꝰ τ durꝰ: qd itra paucos dies clericꝰ extinguat:nō euitat irregularitas qz licet duritia carceris τ ciboꝝ tenuitate vita attenuāda ſit:nō tñ taliter q minꝰ poſſit ſubſtētari. Ex q etiā collige qd p eccleſiā nulla pena iponēda eſt: p quā qs poſſit veriſilr incurrere piculū mortis. Nota et qd Pan.i delictis grauiſſimis noīe depoſitiōis vtit p degradatione etiā actuali. Uide etiā de his.ſ.crimē.ſ.iiij. Et adde vnū ſingulare q no. Alex.de imo.i addi. bar.i.l.oēs.C.de decu.τ ſil.eoꝝ.li.xij.qd i caſibus i qbꝰ clericꝰ torq̄ri pt: prio eſt degradādꝰ anq̄ torq̄eat tex. eſt ſingularis i.l.τ ſi excepti. C.de male.τ mathe.ibi pſidio dignitatis exuti. Sed tñ not.qd intereſt iter torq̄re τ cedere:vt).tortura.in pn.q cqd ſit de dicto do. Alex.imo clericꝰ torq̄ri pōt qñ τ laicus: ſz nō ita ſeuere. Uide Panor.de reg.iur.cū in cōtēplatione.

¶ 5.q̄rit vtrū clericꝰ diffidatꝰ ſine degradatiōe tradi poſſit curie ſclari ñ obſtāte. qd.d.c.dgradatio dgradationē añ traditionē req̄rat: τ Ge. in.c.p hūani.de ho.li.vi.determiat qd ſic.p illū tex.q loquit de hmōi diffidato:τ diffidatus hac iportat idē ac ſi eēt penitꝰ ex ptātē τ ptectionē cuiuſuis iudicis eccl'iaſtici:iōq iſta diffidatio habebit eundē effectū q degradatio τ traditio facta iudici ſclari. Unq etiā iſta diffidatio iportat q̄ dgradatio:qz diffidatꝰ nedū pt puniri p iudicē ſclarē: ſz p quēcūq et nō officialē. 5

¶ Sexto queritur vtrū degradatus pdat clericale priuilegiū vt peuti τ iudicari poſſit per laicū:τ dico q̄tū ad primū:qd fuerūt opiniōes 6

ſed plꝫ opinio gl. in. d. c. degradatio. ꝙ nõ inci dit in canonẽ ſi q̃s ſuadentẽ. xvij. q. ſi q̃s ꝑcutit clericũ degradatũ actualr: ſec⁹ ſi ꝟbaliter tñ: ꝙ ſm Pan. i. c. ad abolẽdã. de here. limita niſi poſt ꝟbalẽ ſequat̃ incorrigibilitas: q2 tũc etiã ꝑdit ꝓuilegiũ ſm vnũ itellectũ. c. cũ nõ ab hoĩe de iudi. et abſq; alia traditione poſſet cõprimi ꝑ iudicẽ ſecularẽ. Quãtũ ꝟo ad ſcðm dico ſm notata in. d. c. degradatio. ꝙ q̃uis tutius eſſet vt degradatus actualiter ꝑ iudicẽ eccl'iaſticũ traderet̃: ex quo tñ actualiter degradatus eſt: iudex ſecularis põt eum iudicare. per tex. d. c.

7 ¶ Septimo q̃rit̃ vtrũ delegat⁹ cõficiat celebrã do: vel poſſit ordines cõferre. ſ. de facto ꝛ q̃tũ ad primũ dicit archi. de ↄſe. di. iij. in. c. oſtẽdit ꝙ ſic. idẽ dicit Ricar. in. iiij. di. xiij. de quocũq; ſacerdote irregulari iterdicto: ſuſpẽſo: excõica to heretico: ſciſmatico: ꝛ q̃tũcũq; nephario: et iſta eſt veriſſima opinio lꝫ gl. in. c. accedentes. di. l. ↄtrã dixerit ꝛ alij multi: q2 caracter ſuper quo fundat̃ ↄficiẽdi ptãs aĩe impꝛſſus a deo ab hoĩe nõ põt auferri. ¶ Quãtũ vero ad ſm dicit idẽ Ric. in. iiij. di. xxix. q̃ð lꝫ exeq̃ officiũ nõ de beat: tñ ſi ordinat verũ ordinẽ cõfert: q̃uis nõ executionẽ: ſicut ep̃s q̃ loco vel dignitati reſi gnauit: q2 nõ eſt eo magis ep̃ali dignitate ſpo liat⁹: dicẽtib⁹ aliq̃b⁹ ep̃m nõ poſſe ꝑ hoĩem to taliter ep̃ali dignitate ſpoliari: ꝛ ↄñr degrada tionẽ nõ eẽ dignitatis ablationẽ: ſed ab eius executiõe ſuſpẽſio eſt ꝑpetua: ꝛ cõſentit. s. Th.

8 ¶ Octauo q̃rit̃ vtrũ degradat⁹ teneat̃ ad horas dicẽdas: ꝛ ht rod. ꝙ ſic ſi eſt in ſacris. ꝑ. c. dolẽ tes. de cele. miſ. q̃ð hoc oib⁹ ordinatis ꝓcepit: iſte aũt ẽ ordinat⁹ hñs caracterẽ: et idẽ ht ꝟꝟ. q2 ab his q̃ ſũt oneris nõ liberat̃: addẽs idẽ eẽ in degradato hñficiato q̃diu tꝫ hñficiũ: lꝫ non fuerit in ſacris. Nõ tñ dꝫ dicere: vt dicũt dñs vobiſcũ: ꝛ ſilia ꝑtinẽtia ad dignitatẽ: nõ debet etiã degradat⁹ vel ſuſpẽſus officiare eccleſiã.

9 ¶ Nono queritur quis reſtituere poſſit degra datum: et dico ꝙ ſolus papa: non ep̃s. di. l. c. ſ. et. ij. et ſic etiã preſes prouincie reſtituere non poteſt quem damnauit. ff. de queſti. l. j. in fi.

¶ De delectatione.

Delectatio eſt q̃es appetit⁹ in bono cognito pñti: vt colligitur ex locis inumeris. s. th. ſꝫ aliq̃n ſumit̃ large p oĩ ↄſenſu volũtatꝭ et a cogitatiõe differt: q2 cogitatio eſt opatio potentie cogno ſcitiue. i. intellect⁹: delectatio ꝟo eſt opatio po tẽtie appetitiue. Uñ q2 pctm̃ ſiue culpa eſt prĩo in appetitu. i. volũtate: in cogitatiõe nõ põt eẽ pctm̃ niſi cõſentiẽte volũtate: ꝙ dupl'r cõtingit ſm eũdẽ. ij. di. xxix. q. ſ. ar. ij. ad ꝓmũ. prĩo inq̃ tũ cogitatio eſt: ꝛ ſi eſt pctm̃ vanitatꝭ ſm ꝙ in tellect⁹ deberet vtiliorib⁹ occupari cogitationi bus: ſcðo inq̃tũ cogitatiões ꝑpter delectatio nẽ rei cogitate querunt̃: ꝛ ſic poti⁹ eſt pctm̃ in delectatione rei cogitate q̃ in ipſa cogitatiõe et tale pctm̃ reducit̃ ad idẽ gen⁹ cũ actu exteri⁹ perpetrato: puta fornicationis homicidij ꝛc.

¶ Prĩo ꝟo q̃rit̃ vtrũ cõſenſus in delectatione pcti mortalis ſit pctm̃ mortale: ꝛ dico ꝙ ſic ſm s. tho. in multis locis ſꝫ ꝓcipue. xv. q. lxxiiij. ar. vij. ꝛ in. q. de veri. q. xv. ar. iiij. q2 dicit Aug. in xij. de trini. ꝙ ꝑpter pctã cogitationis etiã ſine volũtate ꝑficiẽdi: ſꝫ cũ volũtate oblectãdi tot⁹ hõ dãnat̃. ꝛ nõ eſt ſm. s. Th. q2 ↄſentire in talẽ delectationẽ eſt ↄſentire ꝙ ſuus affect⁹ ſit incli nat⁹ in id q̃ð eſt pctm̃ mortale. Non tñ eſt pctm̃ mortale ↄſentire in delectationẽ cogitatiõis q̃ eſt de pctõ mortali: ſed eſt veniale: puta q̃ñ cogi tatio eſt inutilis: vel nullũ: puta cũ q̃s vtiliter cogitat ad ꝓdicãdũ vel diſputãdũ: hec ex illo ibi. ¶ Sed vt clare itelligat̃ hec q̃ð: ꝛ q̃d ſit co gitatio vel delectatio moroſa: viſo eodẽ. s. tho. ibi ꝛ alibi dico multa. ¶ Primũ. Quelibet delec tatio ↄſequit̃ aliquã opationẽ: vt pꝫ i. x. Ethi. ꝛ hꝫ aliq̃ð obiectũ. Q̃ð q̃dẽ obiectũ eſt duplex: prĩo aliq̃ opatio alia ab ea quã delectatio ↄſeq̃t̃ ſicut cũ delector i cogitãdo de pulchra diſputa tiõe. delectatio cõſequit̃ opationẽ q̃ eſt cogita tio ꝛ obiectũ delectationis eſt vna alia opatio delectãs q̃ eſt diſputatio: ſcðo eſt aliq̃ opatio q̃ eſt ipſamet quã delectatio cõſequit̃: inquãtũ. ſ. vt ipſe dicit vis appetitiua cui⁹ eſt delectari re flectit̃ in ipſam opationẽ: ſicẽ in quoddã bonũ: puta cũ q̃s cogitat ꝛ delectat̃ de hoc ipo q̃ð co gitat inq̃tũ ſua cogitatio plꝫ. Et lꝫ aliq̃ñ videa tur obiectũ delectatiõis eẽ res aliq̃: puta equ⁹ pulcher viſus: aut pulchra mulier: aut ẽt aliq̃d pudẽdũ: hoc nõ ẽ niſi inq̃tũ talis res eſt termi nus vel obiectũ alicui⁹ opatiõis: puta viſionis aut fornicatiõis: vñ ſemꝑ obiectũ delectatiõis eſt opatio vel quã ipſa ↄſequit̃: ꝛ tũc eſt cogita tio. vel alia: ꝛ tunc eſt opatio cogitata. ¶ Scðm 2 delectatio volũtaria hñs pro obiecto opationẽ q̃ de ſe eſt pctm̃ mortale: ita ſcꝫ ꝙ nũq̃ licite fie ri põt ſine mortali eſt pctm̃ mortale: vt delecta tio volũtaria de pctõ mortali: puta fornicatio ne ſed delectatio volũtaria hñs p obiecto opa tionẽ q̃ de ſe nõ eſt pctm̃ mortale: ſꝫ eſt veniale vel nullũ nõ eſt pctm̃ mortale: lꝫ eſt veniale vel nullũ: q2 delectatio ſcðꝫ ſe nõ eſt pctm̃ cũ aliq̃ñ liceat: ſꝫ q̃ð ſit pctm̃ hꝫ a ſuo obiecto: ſicut ꝛ q̃li bet act⁹ moralis: ꝛ eadẽ rõne ↄſenſus in id q̃ð eſt mortale ↄſenſus ꝟo in id q̃ð eſt veniale vel nullũ eſt veniale vel nullũ: q2 ↄſenſus ſm ſe nõ eſt pctm̃: cũ aliq̃ñ liceat: ſꝫ q̃ð ſit pctm̃ hꝫ a ſuo obiecto in q̃ð cõſentit̃. ¶ Tertiũ. Delectatio de 3

actu pctī mortalis: puta de fornicatiōe ſemper
eſt pctm̄ mortale: q2 bȝ ꝑ obiecto pctm̄ morta-
le: ⁊ ꝯſentire in illā ſil'r ſemꝑ eſt mortale: q2 eſt
cōſentire ī pctm̄ mortale: ſȝ delectatio de cogi-
tatiōe pctī nō eſt de ſe pctm̄ mortale: q2 ei⁹ ob-
iectū puta cogitatio de ſe nō eſt pctm̄ mortale:
q2 pōt eē cogitatio de pctō ſine pctō mortali ſȝ
cū veniali ſolū vt ſi inutiliter cogitet̄ ſine tn̄ cō
4 placentia pctī imo ſine pctō oīno: vt cū vtil'r co
gitat̄. ¶ Quartū. Jgit̄ in delectationib⁹ cogita-
tionū ſi cogitet̄ de actu pctī mortalis: puta for
nicatiōis cū itētiōe ꝑficiēdi cogitatio eſt mor
tale: ⁊ dr̄ ꝓpoſitū peccādi ſi xͦo cogitet̄ de codē
ſine intētiōe faciēdi ſȝ cū intētione oblectādi
conſentiēdo. ſ. in delectationē q̄ eſt de actu illo
cogitatio etiā eſt pctm̄ mortale: ⁊ dr̄ cogitatio
vel delectatio moroſa nō a mora tꝑis phiſici ſi
ue ꝯtinui: q2 pt̄ eē repetēte: ſȝ a mora quā circa
voluptatē rō facit dū ea nō repellit ſȝ acceptat
qđ eſſe pōt in inſtati tꝑis diſcreti. Que cogita
tio moroſa hȝ locū nō ſolū in turpib⁹ ſȝ etiā in
homicidio ⁊ oīb⁹ pctīs. Ex doctrina. s. tho. i. q.
de xͦita. elicit̄ ꝙ duplex ē cogitatio moroſa vna
ſ. q̄ voluptati cōſentit̄ expſſe etiā ſine intētiōe
operādi: ⁊ hoc īdubitāter eſt pctm̄ mortale ſm
aug. s. Tho. ⁊ oēs. Alia xͦo q̄ libidini cōſentit̄
īplicite ſine interꝑtatiue: ⁊ de hac Tho. de ibi
q. xv. art. iiij. ad decimū ſic dr̄. Anteq̄ʒ rō ꝺ dele
ctatione ꝑpēdat vel īpedimētū ei⁹, nō hȝ inter-
ꝑtatiuū cōſenſum etiā ſi nō reſiſtat. S3 cū iā
ꝑpēderit rō de delectatiōe inſurgēte ⁊ de nocu
mēto ꝯſequēte: vt pote cū ꝑcipit hō ſe totalr ꝑ
hmōi delectationē ī pctm̄ īdignari ⁊ ī ꝓceps ruē
re ille niſi expſſe reſiſtat vr̄ ꝯſentire: ⁊ tūc pctm̄
ad rōnē trāſfert̄ ꝑ actū ei⁹: q2 agere ⁊ nō agere
cū q̄s agere dȝ ad gen⁹ act⁹ reducuntur ſm qđ
pctm̄ omiſſiōis ad pctm̄ actus reducit̄. hec ibi
Qn̄ igit̄ q̄s negligit reꝓmere motū pctī: ⁊ poſt
ſufficiētē deliberationē: id eſt tꝑs deliberādi ⁊
aīaduerſionē ꝑiculi manet cōplacētia. i. nō ad
eſt diſplicētia ꝓpt̄ negligentiā rōnis eſt pctm̄
mortale ſm. s. Tho. Jdē tenēt. s. bona. pet. de
tarā. ⁊ xͦxͦ. ſi xͦo cōplacētia nō manet dū rō eā
reſpuit: ſȝ ita tepide vt ſtatim ſcđo et tertio ac
pluries regrediat̄ ad pulſandū mētē ſm aliq̄s
eſt dubiū de mortali: tn̄ dico ꝙ ibi nō eſt cōſen
ſus interꝑtatiu⁹ q̄ ſit mortale pctm̄ niſi vbi ex
tali tepiditate videret ſibi hō iminere ꝑiculū
ꝓbabile de pctō mortali puta de expſſo ꝯſenſu
vel de interꝑtatiōe mortali ſȝ. s. tho. vt. ŝ. ⁊. s.
bo. vel de actu exteriori pctī puta mollitie vel
hmōi: q2 tūc hō tenet̄ facere conatū: ⁊ viril'r re
pugnare ſiē ⁊ vbi imineret ꝑiculū corꝑis: ſec⁹
ſi ꝑiculū nō iminet aut nō ꝑpēdit̄. Si xͦo cogi-
tet̄ de pctō ſine intētiōe faciēdi et oblectādi ſe
de actu pctī ſȝ cū itētiōe oblectādi ſe de ip̄a co
gitatiōe pctī ſine relatiōe ad pctm̄ ꝙ diſpliceret:
erit pctm̄ veniale ſe inutil'r cogitet niſi inde ſibi
videret iminere ꝑiculū ꝺ mortali. vt ſi q̄s ſine
rōnabili cā ex ſola vanitate cogitatiōis imagi
net̄ exercit⁹ cōpugnātes cū tn̄ ſibi nō placeret
xͦa pugna: erit ēt nullū pctm̄ ſi cogitet̄ vtil'r: vt
ſi dicta imaginatio exercituū fiat ad bonū finē
puta ad diuertēdā intētionē aīe ab aliq̄ turpi
cogitatiōe infeſtāte ſupra conſenſus in princ.
¶ Scđo q̄rit̄ vtrū cogitatio deliberata ī pro- 2.q.
priā vxorē ſit mortalis: ⁊ dicit arch. ꝙ nō ſicut
nec ip̄e act⁹ ꝯiugalis niſi ita moraret̄ ī ea ꝙ pol
lutio ī vigilia ſeq̄ret̄: qđ verū credo qn̄ ē ī loco
⁊ tꝑe ⁊ volūtate ꝯſūmādi: ſȝ his ſecluſis ſicut a-
ctus īpudici ſunt pctā: ita ⁊ cogitatiōes q̄ pu⁹
hñt rōnē pctī q̄ʒ act⁹ exteriores niſi vt. § ſeq. di
cetur ſi ſtat in rōne ſine ꝓſenti motu venereo.
¶ 5. q̄rit̄ vtrū peccet mortal'r vidua ꝯſentiēs in 5
delectationē act⁹ ꝯiugalis pctī de q̄ recordat̄:
et dicit Ricar. ꝙ nō: q2 delectatio eſt de eo qđ
non eſt mortale ſit tn̄ immineret ſibi ꝑiculū ca
ſus puta pollutiōis ⁊ aduertit ē mortale: ⁊ cō-
ſentire vr̄ archi. qđ verū credo ſi delectatio ſi
ſtat in rōne q̄ vult ſic fuiſſe aut ſolū ī memoria
de re ꝓterita cū diſplicētia pñtis cōcupiſcētie:
ſec⁹ ſi īſurgat ſenſualis ꝯcupiſcētie mot⁹ ⁊ de-
lectet̄ iā ī motu pñti occaſiōato ex mēoria ꝓte-
riti: dū imaginat̄ nūc virū ſuū pñtē turpiter: et
delectat̄ inde: q2 talia nō licēt niſi ī ordine ad
actū ꝯſummādū q̄ iā iſti ē impoſſibilis: ideo q̄-
rat q̄ʒtū pt̄ obliuiſci virū ſuū q̄ʒtū ad venerea:
et idē ꝑ oīa de viro dicēdū eſt reſpectu vxoris.
¶ 4. vtrū ꝯſenſus ī delectatiōe tactuū et aſpe-
ctuū īpudicoꝝ ſit mortalis: ⁊ dico ꝙ ſic q̄ ad ta 4
ct⁹ puta ꝯplex⁹ ⁊ oſcula ⁊ hmōi qn̄ ip̄i ſūt mor
tales. i. qn̄ fiūt ex libidīe nō mr̄imoniali: q2 ꝯſē
ſus ī delectationē de aliq̄ mortali ē mortale: et
idē dico ꝺ aſpectib⁹. Ūn̄ ſi peccat mortal'r q̄ pa
tit̄ hmōi tact⁹ ab eo quē credit moueri hone-
ſto amore vl' pr̄ie ꝯſuetudie: ſec⁹ ab eo quē cre
dit libidinoſe moueri ſm archi. qđ limita ſi pt̄
vitare ſine ſcādalo alioꝝ q̄ ꝺ libidine nō ſuſpi
cant̄. Si aūt ꝺ hoc dubitat diſtiguo: q2 ſi tact⁹
ſūt tales q̄ ꝯſueuerit ēt iter pudicos: et negari
nō poſſint ſine ꝓiudicio affabilitatis q̄ q̄s ad
amicos ſe hȝ xͦbis factis ſicē decet: vt cōplexus
amici nouiter a lōge veniētis nō eſt pctm̄ q2 ſi
eſt omittēd⁹ act⁹ xͦtutis peccādo ſaltē venial'r
ꝓpt̄ hmōi pctm̄ ſocu dubiū. Si xͦo tact⁹ nō ſūt
hmōi adhuc diſtiguo: q2 ſi tact⁹ nō ſunt hmōi
i. nō ſint oſculū vl' ꝯplex⁹. aut cōſertio manuū
nec etiā ſunt apte īpudici. i. in locis genitaliū
aut vicinis tūc etiā ī dubio nō eſt mortale iſta
pati ſȝ ꝑiculoſum: q2 nō dȝ iudicare ſociū de iſ

bidine ſꝫ de amore hōeſto vel ſaltē ſenſuali cir
ca mortale. Si vō ſint apte ipudici peccat mor
talr̄ q̄ mō itellige archi. q̄ dꝫ nō poſſe excuſari
a mortali eū q̄ ſe tāgi ꝑmittit in genitalibꝰ niſi
a ꝯiuge vel ex rōnabili cā puta īfirmitatꝭ: qꝛ .ſ.
ex̄ hos caſꝰ ſemꝑ pt̄ ꝓbabilr̄ opiari ꝺ mala itē
tiōe: ꝛ iſte tactꝰ negari pt̄ ſine ꝑiudicio ꝟtutis
affabilitatꝭ. Silr̄ peccāt mortalr̄ ſm archi. mu
lieres ꝑpēdētes ſe amari ꝛ ꝑcari q̄ties ſe offerūt
aſpectibꝰ amatoꝝ vt illꝭ placeāt: et ſi nil turpe
vellēt admittere: qꝛ ſūt ad illoꝝ ruinā occaſio
efficax: ꝛ adde idē eē ꝺ viris reſpectu mulierū.
5 ¶ Quito q̄rit̄ circa idē ſpālr̄ q̄d ꝺ puellis q̄ tā
ꝛ ſi caſte ſint oꝑe tn̄ ſēſuali amore ꝛ iuuenū pul
chritudine allecte ꝯſentiūt ī delectationē ꝺ co
gitatiōe oſculoꝝ ꝛ ꝯplexuū: ꝛ dico iuxta predi
cta ꝙ ſi ꝯſenſus eēt in delectatiōe cogitatiōis
tm̄ nō eēt mortale ꝙ q̄dē lꝫ ſit poſſibile logicū
ſ. nō iplicās ꝯdictionē nūq̄ tn̄ aut rariſſime ac
cidit. Si vō ꝯſentiūt in delectationē actꝰ cogi
tati: ſi delectatio ip̄a ñ ſit ex amore libidinoſo
ſꝫ caſto ſicē ſoror frēm oſculat̄: erit pctm̄ venia
le vł nullū ſꝫ q̄litatē amoris: ſꝫ ſi delectatio ſit
ex amore libidinoſo erit mortal' ꝯſenſus: vt pꝫ
ex dictis. Nec valet dicere ꝙ illa libido pōt
ſubſiſtere īfra limites mr̄imōij: qꝛ ibi nullū ē.
6 ¶ Sexto ꝙ de his q̄ ſub ſpē ſpūalis mortifica
tiōis faciūt mulieres corā ſe nudare ꝛ diſcipli
nas īferāt: ꝛ dico ꝙ ñ ē dubiū eos peccare mor
talr̄ ſi libido ſit ꝑncipalr̄ ī cā: ꝛ idē vł ſētire ar
chi. ſi id faciāt ex curioſa ſenſualitate videndi
ꝺmo ſi ex ſtulta ītētiōe mortificādi: qꝛ dꝫ q̄ ta
les excuſari nequeūt a mortali: qꝛ eſt ꝯ natura
lem honeſtatē ꝛ cū periculo lapſus et ſcādali.

¶ De delegato et ſubdelegato et legato.

Delegatꝰ a delego dꝛ q̄d eſt vices com
mitto: ꝛ vt recitat paū. in rubri. eo. ti.
multipľr diffinit̄ qꝛ ſm Soff. eſt is cui
a papa vel alio ordinario ſeu ꝑncipis
delegato cā decidēda ꝛ cognoſcēda committi
tur cauſa ſm Hoſt. vero eſt is cui committitur
decidēda ſeu exeq̄nda vices alteriꝰ repn̄tās ꝑ
priū in iuriſditiōe nihil hn̄s. vt ī. c. ſane. e. ti. et
in. l. ſ. ff. de of. eiꝰ cui mā. eſt iur. ſm ſpe. aūt eo.
ti. in ꝑn. eſt is q̄ ex ꝯmiſſiōe alteriꝰ cāe iudicia
lē cognitionē aſſeq̄t̄. Et q̄libet inq̄t diffinitio
tolerari pt̄: ſꝫ ego dico ꝙ ꝺlegatꝰ q̄ ad eccľiaſti
cos ē is cui a ſummo pōtifice vel ordinario cā
cōmittit̄: aut ēt ab eo q̄ extraordinaria iuriſdi
tiōe aliq̄d pt̄ ꝛ ſilr̄ dico de īꝑatore ꝛ alijs dn̄is
q̄ ad ſeculares. ¶ Legatꝰ vō ſm Hoſ. ꝛ vt cōiter
notat̄ ī rub. eo. ti. ē is cui a papa certa pr̄ia vel
ꝓuincia ꝯmittit̄ gubernāda: vn̄ gerit vices pa
pe ꝛ ē ordinariꝰ in ꝓuincia. de of. leg. legatos
li. vſ. Subdelegatus eſt delegatus delegati.

¶ Primo vō q̄rit̄ q̄s ꝛ q̄ poſſit delegare: ꝛ dicō .1. q
ꝙ q̄libet ordinariꝰ etiā q̄ extraordinaria iuriſ
ditiōe aliq̄d pōt vt legatꝰ pape: ſꝫ tn̄ de ep̄o di
ſtinguēdū ē ſm ray. ꝛ hō. Nā ꝑtinētia ad ordi
nē ep̄alē vt eſt ꝯſecratio vel recōciliatio eccľia
rū ordinatio clericoꝝ ꝛ ſilia delegare pōt ep̄is
tm̄. de off. or. ꝙ ad ſedē. ꝛ de cō. ecc. aq̄. imo me
tropolitanꝰ poſt ꝯfirmationē an̄ pallij receptio
nē cōmittere pt̄ ep̄is cōſecrationē ſuffraganei
ſui. ꝺ ele. ſuffraganeis. Pertinētia vō ad iuriſ
ditionē: vt eſt audientia cauſarū ꝛ pctōꝝ abſo
lutio idubitāter delegare pt̄ alteri. vt ī. o. c. aq̄
ita tn̄ ꝙ criminales cās clericoꝝ cū agit̄ ad de
poſitionē delegare nō pt̄ niſi ī caſu. ſ. ſi incipe
ret abeſſe ꝓpter eccľie ſue neċitatē vel aliā cāꝫ
magnā ꝛ tūc ꝯmitteret cognitionē tm̄ ꝛ nō dif
finitionē cāe. ar. ꝺ of. eiꝰ cui mād. ē iuriſ. l. ſ. C.
de peda. iud. l. ij. niſi ꝯmitteret diffinitionē to
tiꝰ cāe alteri ep̄o. q̄d facere pōt cū nō ſit ei ꝓhi
bitū. Sūt aūt ꝛ alie cāe q̄ lꝫ nō ſint criminales
tn̄ eas delegare ñ dꝫ ꝑꝑ eaꝝ excellētiā niſi ne
ceſſaria ꝛ multū iuſta cā īpeditꝰ: vt cā mr̄imo
nij ꝛ ꝯſiľes. de ꝯſā. ꝛ affi. ex lr̄is. Nec ēt dꝫ de
legare ꝑtātē diſpēſandi cū irregularibꝰ nec ab
ſoluēdi eos q̄ manꝰ violētas iniecerūt in cleri
cos ī caſibꝰ ſibi a iure ꝯceſſis: q̄ tn̄ lꝫ ñ debeat
nihilominꝰ pt̄ cū nō ſit ei ꝓhibitū: imo de dictꝭ
ꝑcuſſoribꝰ cōceditꝰ. de of. or. eis. Alias vō cās
minores ēt ſpūales vt de decimis iurepatrona
tus: ꝛ hmōi delegare pōt. ſꝫ tn̄ ſpūales clericis
tm̄. ꝺ iudi. decernimꝰ. ꝛ c. q̄ſto. Pecūiarias vō
indiſtīcte pt̄ imo forte dꝫ delegare: nec ī talibꝰ
occupari. ar. xſ. q. ſ. te quidē. Pōt aūt delegare
exiſtētibꝰ de alieno ep̄atu ꝑtinētia ad iuriſdi
tionē volūtariam: lꝫ ad ſuſcipiendū cogere nō
poſſit: non autē pertinētia ad contētioſam ſm
hō. Ad hoc. de conſti. vt animarum. lib. vſ.
¶ Scdo q̄rit̄ q̄s poſſit eſſe delegatꝰ in eccleſia 2
ſtico foro. ꝛ dico ꝙ pape delegatꝰ eē pt̄ ſolū cō
ſtitutus in dignitate vel ꝑſonatū hn̄s aut cano
nicus eccľie cathedralis: de reſcrip. ſtatutū. li.
vſ. niſi ex certa ſciētia papa cām cōmitteret nō
exiſtēti in dignitate vel minori. de off. dele. cū
vigeſimū. de elec. cū ī cūctis. alioꝝ vō pōt q̄li
bet eſſe q̄ nō ꝓhibet̄. Igit̄ ꝑores mēdicantiū et
guardiani minoꝝ pn̄t eſſe delegati pape: qꝛ ſꝫ
Ge. in. c. nullꝰ. de elec. lib. vſ. poſt gl. ſunt in di
gnitate. ꝛ facit q̄d no. paū. ī. c. cām. de iudi. ꝛ in
c. cū olim. de maio. ꝛ obe. ꝛ car. in clem̄. ij. de re
ſcrip. ꝛ ibi gl. ꝙ tn̄ locū ñ hꝫ ſꝫ paū. ī. o. cle. vbi
in eodē mōaſterio habeāt ſuꝑiorē ſicē q̄ ſūt ſub
abbate: qꝛ nō hn̄t dignitatē ſecus de nō hn̄te:
qꝛ q̄uis non ſit perpetuꝰ ſufficit ꝙ eſſe poſſit.
¶ Tertio cum delegato nō credatur niſi ꝓbet 3
delegationē: nec teneat̄ q̄s exequi ſn̄iam eius

niſi ei⁹ ei lře oſtēdanť. eť eo. cū in iure q̄riť q̄liť
pbauit mādatū delegatiōis: ⁊ dicit Pan. in. d.
c. cū l iure. ꝙ pˀio ꝑ oˀigiale: ⁊ hoc ē claꝝ: ſcđo
ꝑ exēplū de oˀiginali ſumptū ſolēniter de q̄ ſo
lēnitate vide. j. tabellio §. vl. tertio ſi ptib⁹ cō
ſentiētib⁹ vel pñtib⁹ ⁊ nō ɔ̄dicētib⁹ oˀiginale
ſit exēplatū in actis ſm Ho. qꝛ in eaꝝ p̄iudiciū
acta faciēt fidē de oˀiginalis tenoˀe. ar. in. l. ſ.
C. de rela. vbi ꝑ illū tex. dič Bar. dicit ꝙ ſi ptes
in iudicio pñtes nō ɔ̄dicūt his q̄ tēdere poſſēt
in eaꝝ p̄iudiciū videnť ɔ̄ſentire: ſec⁹ vbi ſol⁹ no
tari⁹ exēplauit inſtřa oˀiginalia reducēda ad
actoꝝ tenoˀē: qꝛ ſꝫ Inn. cū pducunť inſtřa ſola
pductio eſt de actis ⁊ nō tenoˀ: q̄ſi dicat qđ ſi
notari⁹ ſcripſit in actis qđ talis ps pduxit tale
inſtřꝫ: crediť notario de pductiōe: vt in. c. qm̄
ɔ̄. de pba. ſꝫ nō ſuꝑ tenoˀe inſtřoꝝum niſi pbe
tur per oˀiginalia vel alijs predictis modis.

4 ¶ 4. q̄d ſi delegat⁹ nō vult facere fidē oˀdiario
de ſuo mādato: ⁊ ei ꝑere nolētē ſiue ſniaꝫ exeq̄
excōicat: ⁊ dico qđ ſm doc. excōicatio nō tꝫ: qꝛ
delegat⁹ nō hꝫ iuriſditionē ſuꝑ oˀdinariū: niſi
ſit ei rebellis qđ dici nō pōt ſi petit fidē de mā
dato: qꝛ facit qđ ſibi iure pmittiť. Sꝫ ſi oˀdina
ri⁹ malitioſe ſe aſſerat de mādato dubitare: al
legādo maxime falſitatē reſcripti ſm Ho. qua
tuoˀ remedia ɔ̄petūt delegato. Primū vt exeq̄
tur ꝑ ſe qđ pōt: vt in. c. in lřis. eo. ti. ſcđo vt pu
niat oˀdinariū ſi cōſtat qđ malitioſe opponat.
tertio qꝛ puniť q̄ ad deū: quarto qꝛ ɔ̄dēnari po
terit in. xxx. lib. auri. ſi malitioſe ſe opponit ad
cauillādū reſcriptū pncipis: vt in. l. ij. C. d leg.
Facit ad p̄dicta ꝙ no. Pan. i. c. p̄terea. de dil.
vbi dř ꝙ ſi agiť de grauiſſimo ſeu grauioˀi p̄iu
dicio nō eſt parēdū aſſerēti ſe delegatū q̄uis
ſit pſona autoˀizabilis niſi prius ɔ̄ſtet de ple
no mādato. nec ſufficit ſimplex copia. l. vna. C.
de mā. pn. nec aliter oˀdinari⁹ dꝫ ſniaꝫ exequi.
ar. l. c. nobiliſſim⁹. di. xx. ſꝫ. ſi agiť de p̄iudicio
graui: puta citat⁹ eſt in partib⁹ valde remotis:
ſufficit mittere copiaꝫ reſcripti nō aūt aſſerere
ſe delegatū: ſi v̄o agiť de leuiſſimo: puta qꝛ ci
tat⁹ eſt in loco ciuitatis: nō eſt neceſſe copiam
mittere q̄ ad effectū arctādi citatū ad cōparen
dum: ſꝫ ſatis eſt aſſerere ſe delegatū qꝛ oriť du
biuꝫ iuriſditiōis ex q̄ pſona nō eſt vilis: ex tali
aūt dubio q̄s cōparere teneť. ar. l. ſi q̄s ex alie
na. ff. de iud. ſecus ſi ſimpliciter citent non aſſe
rens ſe delegatum: nec alias eſt oˀdinarius.

5 ¶ Quīto q̄riť q̄ iuriſditio videať in dubio de
mādari ⁊ q̄d poſſit delegat⁹: ⁊ quātū ad primū
dico qđ ɔ̄cludi ɔ̄ſueuit ꝙ qñ ɔ̄mittēs dicit au
toˀitate nřa cognoſcas: vť trāſlata iuriſditio
oˀdinaria ꝑ tex. i pe. inſti. ſꝫ qñ hoc nō exꝑmiť
ꝑ cōmiſſionē vni⁹ negotij vel pluriū nō vť oˀdi
naria iuriſditio cōmitti. ꝑ. l. ſi certaꝝ. ff. de mi.
te. ſꝫ ſi vniuerſitas ɔ̄mittať ſic. ꝑ. l. j. § cū vrbē.
ff. de offi. pˀe. vr. ¶ Quātū v̄o ad ſcđꝫ rñdet He.
in. c. pñtiū. de teſt. ex gl. in. c. ſolet. de ſen. excō.
lib. vj. q̄ dicit qđ delegata ptās eſt ſtricti iuris
ideoq̄ id ſolū pōt ꝙ eſt ei ɔ̄miſſum: ⁊ ſine quo
cā expediri nō pōt. de offi. deleg. c. j. ⁊. c. prudē
tiā. ⁊. l. ad legatū. ff. de pcu. ⁊ id ppter ꝙ facili⁹
cā expediri poſſet: nō venit niſi expſſe ɔ̄mittať.
Et v̄o. dicit ꝙ quāuis cā delegata intelligan
tur commiſſa omnia ſine quibus cauſa expedi
ri non poteſt: non tamen omnia conceſſa ſunt
que poſſunt valere ad cauſam expediendam.

¶ Sexto q̄riť q̄ñ expiret delegati iuriſditio et 6
dico ꝙ re integra expirat ꝑ ſciam moˀtis dele
gātis. l. ei⁹ q̄. in pn. ſi cer. pe. de offi. dele. gra
tum: ⁊ ſilř re integra ꝑ moˀtē ei⁹ ɔ̄ quē mādať.
de reſcript. ſignificauit. ⁊ multis alijs modis:
vt in. c. qm̄ abbas de off. delega. ¶ Adde pˀio
ſꝫ Pan. in. c. irrefragabili. de off. oˀ. ꝙ nō expi
rat moˀte delegātis: q̄ñ data fuit ꝑ viā legis ⁊
nō ab hoīe: vt in. d. c. gratū. rō diueſitatis eſt:
qꝛ hō moˀiť. ⁊ eodē mō cū eo extiguiť dlegatio
ei⁹ re ītegra: cū nō fixerit radicē in pſona dele
gati: ſꝫ lex nunquā moˀiť: p q̄ facit. c. ſi gratio
ſe de reſcri. lib. vj. vbi ptꝫ ꝙ diſpoſitio factā ſub
noīe dignitatis nō perit moˀte diſponētis. Et
idē vť qñ officiales alq̄d diſponūt ꝑ viā ſtatu
ti: vt ꝑ moˀtē ſeu reuocationē eoꝝum nō expi
ret illa diſpoſitio: ſec⁹ ſi nō ꝑ viā legis vel ſtatu
ti. Adde primo vt ſunt oˀdinatiōes ⁊ p̄cepta q̄
fiūt a p̄latis vel diffinitoˀib⁹ nō hñtib⁹ autoˀi
tatē ɔ̄ſtituēdi. Adde ſcđo ꝙ res dř integra ſm
Hoſ. in. c. lꝫ. eo. ti. qñ delegat⁹ nō cepit vti iu
riſditiōe: cepit aūt vti ſi voces ſuas cōmiſit: vt
ibi ptꝫ: Et ſi primū ſolū cōmiſit. eo. ti. ſuꝑ q̄onū.
vel ſi mādauit alicui citare ꝑtes: aut ſi ip̄e cita
uit a foˀtioˀi: vt in. d. c. gratū. vel ſi recepit te
ſtes in ꝑiculo ɔ̄ſtituto 9: ⁊ multo magis ſi excōi
cauit ɔ̄dictoˀes. e. ti. c. j. ⁊ ſi diē aſſignauit ꝑti
b⁹ de dila. c. ij. vľ ſi fecit offerri libellū: vľ aliū
actū iudicialē exercuit: Et ſi ptes nō citauit: vt
ſi recepto mādato vocet tabellionē ac teſtes ⁊
tanq̄ iudex p̄cipiat redigi lřas ſuas in publi
cā formā ⁊ in inſtřo teſtes apponi: qꝛ talis act⁹
iudicialis eſt vnde incipit vti iuriſditione.

¶ Septimo queriť quid de ſnia duoꝝum dele 7
gatoꝝ diſcoˀdātiū: ⁊ dico depēdere ex delegā
te quam voluerit acceptare ſecus in ſententia
arbitroꝝum ex cōpromiſſio: qꝛ non tenet ſicut
etiam preſidentes loco pape in concilio gene
rali nihil faciunt niſi omnes ɔ̄ſentiant in actu
gerēdo: qꝛ vnius contradictio inficit totū no.
Panoˀ. in. c. nō eſt. de reg. iˀ. i. c. pe. de ſta. mo.
Secus in ſentētia duoꝝ oˀdinarioꝝum diſcoˀ

dantiū q̄ tenet p̄ reo niſi cā m̄rimoniū liberta-
tis ⁊ teſtamēti ⁊ hm̄ōi fauorabilib⁹: qꝛ tunc te
net̄ p̄ actore: vt in. c. vlti. de ſen. ⁊ re iudi. intel-
lige ſi agit vt m̄rimoniū et hm̄ōi teneāt: aliter
valeret p̄ eo qui vt valeāt agit vel ſe defendit.
8 ¶ 8. q̄rit̄ vtrū delegatus poſſit ſubdelegare ⁊
1. di. cui ⁊ dico multa. ¶ Primū. Delegat⁹ a papa vel
a p̄ncipe pōt īdiſtincte cām totā vel p̄tē alteri
delegare. l. a iudice. C. de iudi. de off. dele. c. fi.
⁊ no. Inn. in. c. paſtoralis. eo. ti. ⁊ hoc verū niſi
q̄ñ certū miniſteriū ei ꝯmittit̄ qđ Inn. ibi limi-
tat de miniſterio magno: et exp̄mit vt p̄dicare
crucē: diſpēſare cū irregulari: p̄niaꝫ iniūgere:
abſoluere excōicatos ⁊ hm̄ōi ⁊ ḡnalr̄ q̄ñ ꝯmit
tit̄ nudū miniſteriū ⁊ non iuriſditio: vt ibi p̄ꝫ
in fine: vel q̄ñ p̄ v̄ba reſcripti ꝯp̄rehendit̄ electa
fides vel īduſtria ei⁹ ſicut cū dr̄: ꝯfidim⁹ de tua
īduſtria vel p̄ſonal'r exeq̄ris: vel q̄ñ negotiū nō
eſt p̄ aliū bñ expedibile. Hoc tñ nō ē verū in le
gato ſedis ap̄lice: q̄ etiā in p̄dictis ſudelegare
p̄t: vt p̄ꝫ in. d. c. fi. ſ. in p̄dicatiōe crucis diſpen
ſatiōe cū irregulari ⁊c. Pro q̄ no. q̄ l. d. c. fi. cū
dictū fuiſſet qđ delegat⁹ p̄ncipis pōt delegare
ſubiūgit̄ p̄rio q̄ is cui iniūgit̄ vt negotiū p̄ſo-
nal'r exequat̄ pōt delegare de ꝯſenſu p̄tiū: niſi
iniūctū ſit inq̄ſitionē fieri vel eccl̄ijs de p̄latis
aut alijs miniſtris p̄uideri qꝛ in his īduſtria ⁊
fides p̄ſone vr̄ electa. Et ſcđo ſubiūgit̄ ſic ī for
ma. Ceterū ſalua legatorū ſedi apo. autoritate
nulli cui ꝯmiſſuꝫ fuerit p̄dicare crucē: excōica
re vel abſoluere aliq̄s diſpēſare cū irregulari-
b⁹: vel iniūgere p̄nīas liceat hec ꝯ cetero alijs
demādare: qꝛ nō ſibi iuriſditio: ſed certū mini
ſteriū poti⁹ cōmittit̄ in hac p̄te. hec ibi. Ex q̄b⁹
aliq̄ volūt qđ p̄lati hñtes p̄ p̄uilegiū q̄ in aliq̄
caſu poſſint abſoluere ſubditos: aut cū eis di-
ſpēſare: nō p̄nt hoc alijs delegare: cū iſta eorum
p̄tās ſit delegata: ⁊ verū dicunt ſi iſta conceſſa
ſunt iſti p̄lato in numero circa determinatos
ſubditos. puta abſoluat̄ ille vel iſte: ſecus vbi
hoc ꝯcedit̄ reſpectu ſubditorū ī ḡnē tā reſpe-
ctu culpaꝝ p̄teritaꝝ q̄ȝ futuraꝝ: et p̄latis p̄ñti-
bus ac futuris: tū qꝛ hic nō cōmittit̄ certuꝫ ſeu
nudū miniſteriū: ſed cognitio cāe ⁊ iuriſditio:
tū qꝛ ēt ſi ꝯmittat̄ nudū miniſteriū qđ ē falſum
tamē nō eſt electa īduſtria p̄ſone: cū ſit īcogni-
ta: ⁊ idē ē ſꝫ Pan. ibi poſt Inn. ſi nudū miniſte
riū ꝯmitteret̄ certe p̄ſone: ſꝫ illđ nō ſit magnū:
vt p̄dicta. Et ita vi dixi ꝯſuetudo q̄ legē īterp̄-
tat̄ obſeruat: ⁊ ē rōnabilis: qꝛ pleruq̄ ſubditi
verētur p̄latos: ⁊ ita exp̄ſſe tꝫ gl. in. c. fi. de off.
2 ord. ¶ Scđꝫ delegat⁹ pape ſubdelegare poteſt
lꝫ ſit dat⁹ ex offō. vel ex ꝯſenſu p̄tiū: vel cū clau
ſula p̄electiōis. ſ. qđ ſi nō oēs: tū cū alio exeq̄ri
vt ibi: ⁊ hoc niſi illud verbū geminaret̄: puta ſi
diceret̄ tu tu exeq̄ri ſꝫ bal. vt v̄ba aliq̄d operent̄
de priui. ſi papa lib. vi. alit̄ nō ītelligat̄ electa
īduſtria p̄ſone ſꝫ eū. Ex q̄b⁹ facit ibi. t. in. d. c.
fi. Pan. regulā ſingularē in mā ſubdelegādi.
vꝫ qđ regul'r papa cōmittēdo alicui cāꝫ: indu
ſtriā p̄ſone nō vr̄ eligere: ſꝫ poti⁹ ītēdit p̄uide
re negotio qđ decidēdū cōmittit. Sꝫ ⁊ ſi papa
tertiū delegatū deputauit cū partium cōſenſu:
dicit Io. an. in addi. ſpec. q̄ lꝫ de hōeſtate ſub-
delegare nō debeat niſi de ꝯſenſu p̄tiū nō tñ ꝯ
neceſſitate: qꝛ dictū. c. fi. īdiſtincte dat iſti dele
gato facultatē ſubdelegādi: dicēs q̄ delegato
a p̄ncipe nō a iure ꝯceſſum: ⁊ idē Hoſt. ⁊ ſpec. ⁊
Panor. ¶ Tertiū delegatus nō a principe ſꝫ ab 3
īferiore ſubdelegare nō pōt: ēt īpedit⁹ īfirmita
te vel alia iuſta cā. arg. l. p̄tor. § ſi poſt. ff. de re.
mu. ⁊. d. l. a iudice. Qđ tñ fallit primo in vno ar
ticulo vel cap̄ſo cāe: qꝛ vr̄ hoc poſſe alteri com
mittere: vt in cle. j. de off. dele. ij. q̄ñ eſt delega
tus ad vniuerſitatē cauſarū alicui⁹ caſtri: vil-
le aut eccl̄ie: qꝛ tunc pōt vnā cām delegare: vt
no. gl. in. c. cū cāꝫ. de appe. ff. de iud. l. cū p̄tor.
§ j. ff. q̄s ⁊ a quo ap. l. j. § j. tertio ſi lis eſt corā
eo ꝯteſtata. ⁊ ſic ītelligit̄ extra de ſen. ⁊ re iud.
cū bertol. ar. C. ꝯ p̄cura. l. neq̄ tutores. Et hoc
tenuit ſum. piſ. ſꝫ ſꝫ Bar. in. d. l. a iudi. hoc cōit̄
nō tenet̄: nec eſt de p̄curatore ſil'e vt ibi p̄ eum
p̄ꝫ. quarto ſi hoc ſibi ſpāliter cōcedat̄ ſm̄ Io.
an. p̄. c. is cui. de of. dele. lib. vi. vbi dr̄ q̄ is cui
cōmittit̄ a ſede ap̄l'a p̄uidere certe perſone de
beneficio in certa eccl̄'a vel dioceſi vel p̄uincia
pōt hoc alteri ſubdelegare: ſed ſi mandet̄ ei vt
p̄uideat eccl̄ie de p̄ſona ſubdelegare non pōt
niſi ſubdelegandi habeat ſpeciale mandatum 4
¶ Quartū is cui negotiū cōmittitur vt perſona
liter exequatur: ſi partes conſentiant tacite vel
expreſſe hoc pōt alteri ſubdelegare: qđ tñ limi
tat Panor. in. c. fi. eo. tit. quando forma reſcri-
pti eſt fundata ſuper vtilitate partium: ſecus
ſi ſuper publica que non eſſet remiſſibilis per
partes vel vbi partes contradicerent. Hoc ta-
men fallit in eo cui papa committit inquiſitio
nem vel prouiſionem eccleſijs de prelatis ſiue
alijs miniſtris: quod ſine ſpeciali mādato ſub-
delegare non poteſt: qꝛ in his fides ⁊ induſtria
perſone eligi videtur: vt in. d. c. fin. ⁊. in. d. c. is 5
cui. ¶ Quintum delegatus vel etiam legatus
ſedis apoſtolice eo caſu quo ſubdelegare pōt:
hoc non poteſt niſi exiſtēti in dignitate vel per
ſonatu vel canonico eccleſie cathedralis vt
in. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. vi. ¶ Sextum. Si 6
cut delegatus a papa vel principe hꝫ a lege qđ
poſſit cauſam alteri ſubdelegare: niſi vt dictū
eſt: ita delegatus ab ep̄o vel alio: et ſi non ha-
beat a lege poteſtatē ſubdelegandi habere tñ

pōt ab hoſe: vt ſi delegās ipē det ſibi autorita tē ſubdelegādi. arg. de pcura. c. j. ij. rñ. et ſic tz
7 Jo. an. ſup. c. is cui. lib. vj. ¶ Septimū. Eo caſu quo delegatus ſubdelegare pōt tenet. qs acce ptare ſubdelegationē ſm Jnn. in. c. paſtoralis. de offi. deleg. niſi cōſtet qḋ delegat⁹ malitioſe ſe exoneret: vt ibi: et tunc ſi vellet cogere iuſta eēt appellatio. ſec⁹ ſi nō ꝯſtaret. Eſt tñ differē tia īter delegatū a pncipe ⁊ ab īferiore: qꝛ pri mus cogere pōt oēs ēt ſi nō ſint ſui fori. C. q̇ p ſua iuriſdi. l. vna. ff. de mune. ⁊ ho. l. munerū. §. iudicādi. exceptis aduocatis q̇ alibi quā ī ſuo foro cogi nō pñt recipe iudiciū. C. de aduo. di uer. iudi. l. ſancim⁹. Delegat⁹ vo ab ordinario cogere nō pt hoīez alteri⁹ fori. ff. de iuriſ. om. iudi. l. vl. ⁊ in gl. d. c. paſtoralis. Quō delegat⁹ pape abſoluere poſſit excōicatos a ſe. s̄. abſo lu. ij. § iiij. vbi aūt cogſcere poſſit ſupra cōmiſ.
9 ¶ 9. qītū ad ſubdelegatū q̄rit quid poſſit ſub delegatus a delegato pape: ⁊ dico qḋ pōt coer cere ſm Jo. an. extra co. ex lrīs q̇ coercitio ſm Jnn. intelligit qꝛ pōt excōicare interdicere et hmōi: vnde et Hoſt. dicit ꝙ ſubdelegat⁹ dele gati et merus executor coertionē recipit cōtra ſe ſibi opponētes ⁊ iniuriātes illos quos mit tit p exequēdo articulo ſibi cōmiſſo: quē etiā quo ad denūciationem poteſt alteri delegare.
10 ¶ Decimo qītū ad legatū q̄rit an credat aſſe rēti ſe legatū: ⁊ dico ꝙ nō niſi pbauerit in ſcri ptis. et de mādato apoſtolico p ſuas literas fi dē fecerit. diſt. lxiij. lectis. C. de mā. prin. l. vni ca. facit qḋ no. gl. in. c. ſicut nobis. de ſentē. ex cōmu. qḋ nō credit cardinali aſſerenti aliq̇d in alterius piudiciū: qḋ limitare videt Panor. ſi aſſerat oraculo viue vocis. Et ſi dicat ſe lr̄as pdidiſſe nō audit. de off. dele. cū in iure. ⁊. d. l. vnica. ſi tñ eſt honeſtus ⁊ notus debet ei credi ⁊ recipi. xcvij. di. nobiliſſim⁹. ſed ſine literis ni hil audeat iudicare ſm Tācr. ⁊ Arch. qꝛ nūcio ſine literis non credit vbi alicui preiudicatur.
11 ¶ Undecimo querit: quot ſunt genera legato rū: ⁊ dico ꝙ legatoꝝ duo ſūt genera: qꝛ ſunt q̇ dā legati improprie. i. nūcij ſz nō iudices: vt q̇ a papa p ambaſſiata mittunt. vel ad aliqḋ nu dū miniſteriū exercēdū. de q̇b⁹. diſt. j. ius gen tiū. ⁊. xcvij. diſt. c. nobiliſſimus. ⁊ iſtos qui im pedit: ds hoſtib⁹ tradi: etiā ſi ſint hoſtiū. l. vlt. ff. de legationib⁹. ⁊ ſm canones ſunt excōicā di. xciiij. diſt. ſi qs. ita no. glo. in. d. c. ius gēti. ſi. imo ſi legati vel nūcij ſint apoſtolici: ſunt ipſo facto excōicati et eorum terre ac loca interdi cta: quādiu in contumacia perſtiterint eorum dñi. de off. lega. ſup gētes lib. vj. Extrauagās eſt. Quidā vero ſunt legati iudices qs papa fa cit ordinarios in certa puincia. de q̇b⁹ loquit pmiſſa diffinitio ⁊ titul⁹ de offō legati. Et ho rū ſm Joā. and. ⁊ oēs canoniſtas tria ſunt ge nera: vt etiam no. gl. ⁊ pañ. in. c. excōicatis. de offi. leg. Quidā eñ dicunt laterales ſeu de la tere miſſi qui ſm Ber. in. c. excōicatis. de ſen. excō. ⁊ gl. in. c. pe. de offi. lega. ſunt hi q̇ de cu ria pape mittunt etiā ſi nō ſint cardinales ſed veri⁹ dicit Jo. an. ⁊ Pañ. in. d. c. pe. ꝙ ſunt ſoli cardinales maxime hodie. Quidā vero ſunt lo cales ſeu nati. q̇ dicunt legati ratiōe ſue digni tatis in qua naſcūtur ex priuilegio eccl'ie ſue: vt archi. cāturieñ. et eboraceñ. vt in. c. j. de off. lega. Quidā vero nec ſic: nec ſic. ſed dicunt tē porales ſiue cōes perſone: vt oēs miſſi a papa a curia vel ab extra qui non ſunt cardinales.
¶ Duodecimo q̄rit quō differūt hi legati q̇ ad 12
abſolutionē pcuſſoꝝ clerici: ⁊ dt gl. in. c. pe. de offi. leg. ⁊ cōiter oēs doc. ꝙ laterales hos pñt abſoluere in ſua puincia. ⁊ ēt extra poſtq̄ egre diunt vrbē donec illā reingrediant ⁊ tā ſubdi tos quā extraneos ſiue aliūde veniētes ſz gl. qḋ Hoſt. ī. c. pe. de offi. leg. limitat niſi ſit enor mis iniuria. allegās. c. ſi vo. ⁊. c. cū illo. de ſen tē. excōmu. ſz ī. c. ad eminētiā. de ſen. exc. tenet ꝙ poteſt abſoluere etiam pro enormi. et idem Jo. an. ⁊ arch. in. c. j. de offi. lega. li. vj. ⁊ Pañ. in. d. c. ad eminētiā. etiā ſi mutilauerint vel oc ciderit. Et hoc tene: qꝛ iura excipiētia enormē iniuriā loquunt in alijs inferiorib⁹ legatis ſz pdictos. Fallit tñ qḋ dictū eſt. primo qñ ſunt in pſentia pape: ſcdo qñ ſunt reuocati añ regreſ ſum ſm Pañ. ī. c. pe. de offi. lega. quo caſu nec īſignia legatiōis dñt exercere: tertio ſm aliqs qñ nec in puincia ſunt nec in via: ſed iſta fallē tia aliq̇ iure nō pbat: ſed reprobat: qꝛ procōſul extra ſibi decretā puinciā exercere pōt iuriſdi ctionē volūtariā ⁊ vti inſignijs nō diſtinguen do an ſit in via necne. ff. de offic. pcō. l. j. ⁊. ij. le gati aūt pape eq̇parant pcōſulib⁹ ⁊ pſidib⁹. vt in. c. ij. de off. leg. lib. vj. Adde ꝙ dicta de abſo lutione ab hac excōicatiōe nō ſunt extendēda ad alias abſolutiones pape reſeruatas: qꝛ in iſtis exorbitantib⁹ ⁊ phibitis nō fit extēſio de vno caſu ad aliū etiā p maioritatē rōnis. vt in. c. qḋ trāſlationē. de offic. leg. ¶ Legati vero lo cales ſiue nati abſoluere nō pñt iſtos in puin cia ſua vl' et: nec ſubditos ſuos nec alios: cui⁹ rō eſt ſm Pañ. in. d. c. pe. qꝛ alioq̇n clerici pde rent priuilegiū qḋ habent ex. c. ſi qs ſuadente xvij. q. iiij. qꝛ cū dignitas illa ſit ppetua null⁹ p abſolutione cogeret adire romā. Qḋ tñ limi tat pañ. in caſib⁹ reſeruatis pape qꝛ ab ea inie cte de aqua abſoluūt epī multo forti⁹ abſoluūt ⁊ ipſi: cū ſint ordinarij. ¶ Legati vo tpales ab ſoluere pñt ſolū ī ſua puīcia ⁊ ſolū eos q̇ ſunt

de ſua puincia: nō aūt extra eā nec extraneos
ſm archi. ¶ Circa hoc tn̄ clari ſunt tres caſus.
Primꝰ ꝙ pñt abſoluere ſuos ſubditos ī ſua pͦ-
uincia exiſtētes: ſcḋs ꝙ non pñt abſoluere ex-
traneos extra prouinciā. tertiꝰ ꝙ extraneos. ſ.
aliūde aduenientes abſoluere nō pñt etiā in pͦ-
uincia. Sūt etiā q̄tuor dubia. Primꝰ an poſſint
ſubditos extra puinciā abſoluere: ⁊ dicit pan.
in. d. c. excōicatis. cōiter teneri ꝙ nō et Jo. an.
dicit ita ſeruari de facto: qḋ limita ſm Jo. mo.
⁊ Jo. an. q̄s ſequit̄ Ge. in. c. ſ. eo. ti. li. vj. niſi de
cōſenſu iudicis illiꝰ puincie: ſꝫ de hoc ſtatim.
ſcḋs eſt an ſubditos abſoluere poſſint extra pͦ-
uinciā de cōſenſu iudicis illiꝰ puincie ⁊ dicūt
aliq̄ ꝙ q: hec ptās dat̄ eis limitate: nō vr̄ ꝙ ex
cedere debeāt formā eis ꝑfixā p. d. c. excōicatis.
⁊ pan. tꝫ ꝙ nō dicēs hoc dictū ſingulariṫ notā
dū ꝙ ptās collata ī certo loco ex puilegio ex-
erceri nō pōt ī alio loco etiā ī ſubditos: ſecꝰ in
iuriſditione ꝯpetente de iure cōi: ⁊ hoc ſequit̄
ſum. roſel. ſꝫ ꝑdicti tenēt ꝯriū. et hoc ſequit̄ ſū.
ang. ꝯ roſel. ⁊ hoc tene: q: etiā contētioſam iu
riſditionē pōt q̄s exercere in territorio nō ſuo
de lnīa iudicis territoriȷ. qḋ hoſt. dicit eē equū
tertiꝰ an poſſit abſoluere ſubditos. q̄ extra pro
uinciā in excōicationē inciderunt. ⁊ dicit hoſ.
ꝙ nō innixus ṽbo aliūde in. d. c. excōicatis. ſꝫ
hoc intelligit̄ de nō ſubditis aliūde veniētibꝰ
vn̄ aliȷ ꝯriū tenēt vt recitat Spec. qḋ pan. ve
riꝰ dicit vt ſicut pōt punire ſubditos extra ter
ritoriū delinq̄ntes. de fo. cōpe. cū cōtingat. ita
poſſit etiā eos abſoluere. Et facit q: pprius ſa
cerdos abſoluit ſubditū a delicto extra puin-
ciā cōmiſſo quartꝰ eſt an abſoluere poſſint nō
ſubditos incidētes in puincia ipſoꝝ legatorū
⁊ dicit Hoſt. qḋ ſic: q: tales aliunde accedere
nō dicunt̄: cū nō adueniāt excōicati: p q̄ facit
dictū abbatis in. d. c. cū cōtingat. qḋ ſcholaris
veniēs ad ſtudiū excōicatus abſoluere nō pōt
ab epo loci: lꝫ abſoluere potuiſſet pprius epꝯ:
ſecꝰ ſi ibi īcidiſſet. Ex q̄ poſſet elici qḋ ptās cō
tracta rōne domiciliȷ non extēdit̄ ad prius com
miſſa: ꝙ tn̄ dictū Pan. gn̄aliter nō admittit. et
bn̄: q: oppoſitū ſupradictū eſt ſupra abſolutio
ſ. v. q̄ſito primo ⁊ ſeq. q̄ntus addit̄ an poſſint
abſoluere excōicatos a ſe ī puīcia poſtq̄ ſunt
puinciā egreſſi: ⁊ dicit gl. ī. c. nouit. de of. leg.
ꝙ nō: q: exeūdo puinciā ꝑuati ſunt dignitate
ff. de of. pꝯ. l. iij. et ſtatī expirat iuriſditio qḋ li
mitat ſpe. qn̄ exeūt aīo nō redeūdi: ⁊ vbi abſo-
lutio requireret cāe cognitionē: ſecus ergo ſi
exeūt regreſſuri ⁊ abſolutio eſt in foro pniali.
Et cōſentit Inn. Et intellige tā de laterali q̄
de ſpali ſm ſupplemētū lateralis tn̄ etiā nō re
greſſurus dū redit ad vrbem abſoluere poſſet
ſacratr vt dictū eſt: ſextꝰ an abſoluere poſſint
pro enormi iniuria puta mutilatione vel homi
cidio. et cōiter tenet̄ qḋ nō pan. tn̄ ī. c. quod de
his. de ſen. excō. ſatis innuit qḋ ſic. vide ſi vis.
¶ 13. q̄rit̄ quō differāt ꝑdicti legati ī bn̄ficiorū
collatiōe: ⁊ dico ꝙ legatꝰ lateralis ſolꝰ pōt mul
ta. ¶ Pōt eñi p̄mo ꝯfirmare electiōes epoꝝ ⁊ ar
chiepoꝝ ⁊ exēptoꝝ in puincia ſibi decreta: nō
aūt aliȷ legati ſine ſpāli mādato. de elec. ſi ab-
batē. li. vj. Et ſcḋo dare licētiā abbati ſubdito
imediate apoſtolice ſedi a ſuo monaſterio ad
epatū q̄ hoc nequiſſet ſine licētia pape vl̄ lega
ti: vt in. d. c. ſi abbatē. vbi dicit gl. idē eſſe iudi
ciū ꝺ trāſitu ab vna abbatia ad aliā q̄ tn̄ ſi epo
ſubiicerent̄ trāſitꝰ nō fieret ſine licētia ſaltem
epi: pōt ēt ſm Ger. cognoſcere de cauſis motꝪ
ꝯ hmōi exēptos: q: p puilegia eximunt̄ a ptā-
te epoꝝ ⁊ nō legatoꝝ: aliȷ aūt legati ꝯ iſtoꝝ ꝑ-
uilegia hoc ſine ſpāli mādato nō poſſēt. de of.
lega. qḋ trāſlationē. ī gl. ¶ Et tertio ꝯferre bn̄
ficia in terminis ſue legationis cū reſtrictione
tn̄ q̄ hr̄ in. c. ꝑſenti. ⁊. c. deliberatiōe. de offi. le
ga. li. vj. ⁊ in. c. officiū. e. ti. ⁊ lib. aliȷ ṽo nō niſi
ex ꝯmiſſiōe ſpāli. Qḋ ſi eccleſia patronū laicū
hꝫ cōferre nō poſſet niſi ei quē pn̄taret patro-
nus eodēq̄ mō ſi haberet patronū clericū cui
patronatꝰ rōne patrimoniȷ cōpeteret. de offic.
lega. dilectꝰ. ſecꝰ ſi clericꝰ ſit patronꝰ rōne ec-
cleſie vel etiā ſi ſit collegiū: q: eo irreq̄ſito pōt
legatus conferre: cū poſſit maius ſcꝫ conferre
ipſas eccleſias irreq̄ſito epo. Collatio tn̄ bn̄fi
cij p eū facta non valet ſi non eſt facta mētio de
alio bn̄ficio ꝙ priꝰ habebat̄ niſi ſm Jo. an. hoc
exprimeret ſe facere pprio motu: q: valet colla
tio lꝫ vtrūq̄ retinere nō poſſit. ſecꝰ ſi ille impe
trauit: q: tenebat̄ facere mentionem de priori.
¶ Querit tn̄ Jo. an. in gl. vtrū conferre poſſit il
la bn̄ficia quoꝝ collatio deuoluta eſt ad papā
per lateranēſe conciliū: ⁊ dicit qḋ ſic ſm Goff.
et Inn. ⁊ guil. in ſpe. reprehendentes vinc. qui
dicit ꝯriū. Et ſubdit ipe Jo. an. certū eſſe qḋ le
gatus etiā de latere cōferre nō pōt bn̄ficia va-
cātia in curia romana ſine mādato ſpāli vt de
ꝑbē. licet in ſi. qḋ intelligo infra mēſem vt eo.
ti. ſtatuimꝰ. ¶ Adde qḋ vbi legatꝰ lateralis vel
alius ſpāli mādato cōferre pōt in puincia con
currūt poſſibiliter tres beneficiȷ collatores pa
pa legatus ⁊ dioceſanus et tunc ſi apparet cui
primo collatū ſit non eſt dubiū: ſi vero non ap
paret potior erit cōditio poſſidentis: et ſi neu-
ter poſſideat preferetur qui habuit a dignio-
ri. ī. papa vel legato. de preben. ſi a ſede. lib. vj.
¶ Decimoquarto querit̄ quid legatus in ſua
puincia poſſit aut non poſſit: et dico ſm direc 14
to. qḋ pōt primū exercere oīa q̄ poſſet ille qui

eſt miſſit: pter reſeruata ſūmo pōtifici. de qbus habes. s. caſus prio. §. ſ. Et ſcdo pōt ſol9 edere ſtatuta in ſpectātib9 ad iuriſditionē ſm no. in c. fi. extra co. dſmō. ſint ꝯ canones gnales. q bus in aliq derogare nō pōt: ⁊ idē dico in epo. vt no. Jo. an. i. c. fi. de of. archip. ⁊ idē dicē Ge. ⁊ plus. s. q epͣs nō pōt facere ſtatutū q ius cōe ar ctet. Si ſi vellet ſtatuere legat9 in ꝯcernētib9 alioꝝ piudiciū illoꝝ ꝯſenſuz dꝫ habere: vt no. Jnn. in. d. c. fi. Utrū aūt poſſit aliq caſu mutare legata infra legatū. Nō pōt aūt prio ēt ſi ſit lateralis ꝯferre vl reſeruare eccl'ias cathedrales aut regulares vl collegiatas. ꝺ el. delibera tiōe. li. vi. vbi dicit gl. q ꝯferre vl reſeruare ec cleſiā eſt ꝯferre vel reſeruare ipaz primā digni tatē ꝺ eccleſia. puta epatū plebanatū abbatiā prioratū ⁊ ſimilia: vn nō phibetē ꝯferre bñficiū hoc eſt canonicatū dictarū eccl'iaꝝ. Nec ſcdo cōferre vel reſeruare in eccleſiis cathedralib9 dignitates pncipaliores poſt epatuz ad quas p electionē venit. vt eſt archipſbyterat9. archi diaconat9. ppoſitat9 ⁊ hmōi: vt in d. c. delibera tiōe: ⁊ ſi ſi in eccl'ia cathedrali eſſent due digni tates p electionē habēde. puta archipſbyteratus ⁊ archidiaconat9: eā q maior habereē non poſſet dare legat9: ⁊ ibi gl. qd lꝫ archidiacon9 ſit maior maioritate prelationis de qua ibi intelligit inſpiciēda eſt tñ ꝯſuetudo loci: eis eniꝫ hē prior poſt epͣꝫ: vt q capl'ꝫ ꝯuocat. ⁊. c. preeſt. Jgiē poſſet dare minorē ⁊ ēt maiorē: ſi nō habe reē p electionē. Nec pōt tertio ēt ſi ſit lateralis ꝯcedere alicui in gnali vel ſpāli: vt recepta reſignatiōe bñficioꝝ ab his qbñt illa poſſit ea alteri ꝯferre: de ele. deliberatiōe. li. vi. vbi di cit glo. qd etiā non pōt vni cōmittere qd reci piat reſignationē beneficii: ⁊ alteri q illud cō ferat: q2 qua rōne cōmittēdo vni reſignationē ⁊ collationē: daē via ad vacaturas eccleſiarum eadē rōne dareē via ad idē cōmittendo diuerſis. ar. de el. c. ſ. li. vi. Pōt ergo legat9 recipere beneficiū p reſignationē ⁊ illud poſtea vacās alteri cōcedere: ſed nō pōt committere alteri vt hoc faciat q2 facili9 p iſtū modū fieret fraus ad vacaturas eccleſiarum. Putat tñ Archi. qd poſſit alicui cōmittere vt beneficiū reſignatio nem recipiat: ⁊ ea recepta cum vacet eidem vel alteri committere eiuſdem collationē. Et p di ctam decretalē attentari poſſet q lꝫ epͣs poſſit generaliter tradere poteſtatem officiali aut vi cario ſuo conferendi vacātia beneficia. de off. vic. c. fi. non tamē alteri quē officialeꝫ nō cōſti tueret. Nec pōt quarto ſi in aliqua cathedra li vl collegiata eccleſia fecit aliquā reſeruatio nem ea pendente aliam facere in eadē nec etiā poſtq aliquod reſeruauerit alicubi beneficiū ad collationē ptinēs cuiuſcūq qdiu reſeruatio pēdet aliꝺ ptinēs ad collatonē eiuſdē pōt legat9 ſibi reſeruare. vt i. d. c. pñti. Nec qnto pōt legat9 pceſſuz delegati ipedire aut ei9 irri tare iniaꝫ: ſꝫ bñ pt ꝯfirmare ⁊ exeq. de offi. leg. ſtuduiſti: ſil'r nec pt abſoluere excōicatos a pa pa vel ei9 delegato: vt ibi. Nec pt. vi. ēt latera lis gnaliter ſe intromittere ꝺ his q ſpecial'r pa pe reſeruanē. de off. le. c. niſi ⁊. c. q trāſlationeꝫ. niſi ei ꝯcedanē in iure vel habeat ſpecial e mā datū vel ſꝫ pan. ex priuilegio vel cōſuetudine cui9 initų nō ſit memoria. Un̄ ſm gl. di. iiij. §. ſ. non pōt facere generale vel prouinciale concilium: niſi ad hoc ſit ſpecialiter deſtinatus. 15

Decimoqnto qriē de terminatiōe legatiōis ⁊ eius effectu: ⁊ dico ſꝫ Jo. an. q legatio qtuor modis finiē: pmo ſi dat9 eſt legat9 ad tps: q2 eo finito finiē legatio. ff. de of. dele. ꝺ cauſis. ſcdo qñ eſt reuocat9. ff. de iudi. l. iudicum. tertio qñ egreſſ9 ē legationē alō nō redeūdi: ſec9 ſi egre deretvnā puinciā is q eſt legat9 i plurib9 q2 in qlibet pte legationis ſicut eps i qlibet pte dio ceſis legationē exequiē: de of. or. cū epͣs. li. vi. qrto poſt mortē legati: nō aūt poſt mortē cōſti tuentis illū extra eo. legatos lib. vi. Legatiōe vero finita his modis in ſui pſona: nō finiē pri mo q ad conſtitutiōes ei9: q2 ppetuo durāt: lꝫ ſit puinciā egreſſus aut mortu9 nec ſcdo q ad cepta p delegatos ab eo vt. s. §. vi. Oēs autē re ſeruationes bñficioꝝ facte ab eo etiam ſi erat lateralis ⁊ decreta interpoſita ſuper his: nec non denunciationes: inhibitiones: et proceſſus quilibet per eum vel per executores ei9 ſu per his habiti dūmodo ad collationeꝫ eoꝝdē beneficioꝝ iam vacantiū nō ſit proceſſuz fini ta legatione viribus euacuantur. nec dicti exe cutores poſſunt vlteri9 beneficia taliter reſer uata cōferre. vt in dicto capitulo preſenti. De materia legati et delegati multa habes per ar chi. iij. parte. titu. ix. capitu. iij.

Dementia ſi eſt pſeuerās excuſat a culpa quantū ad factum in illa cōmiſſum. xv. q. ſ. aliquos. xxvi. q. vij. quemadmodum ⁊ ab irregularitate: vt in cle. vnica de homi. vtruz au tem poſtq ceſſauit poſſit quis ad ordines pro moueri. vide ſupra corpore vitiatus. §. vij.

Demoniacus vtrū ſit qs necne. deprobē di; ꝺt ſi. xxx. dieb9 indifferenter carni bus vesci cogaē: maxl'eq hedinis q demōes p uocant. vij. q. ij. c. ij. in tex. ⁊ in gl. quia ſi nullaꝫ ſenſerit leſionē apparebit q demoniacus non ſit. Sunt ⁊ alia hui9 rei ſigna de quib9 dixi in tractaculo de exorciſmis. Utrū aūt promoueri poſſit demoniacus. s. corpore vitiatus. §. vij. vide etiaꝫ ſupra adiuuare ⁊ infra ſuperſtitio. ⁊

maleficium quantum ad materiam demonum.

¶ De denunciatione.

Denūciatio ē nūciatio.i.manifeſtatio crīs f. cta ſuperiori itaqȝ ꝑpoſitio deaugeat nūciationē. ff. dep.l. j. Et ſm canoniſtas.ſ.c.nouit. de iu.diuidit̄ in euāgelicā.canonicā iudicialē.ꝛ regularē quā diſtinctionē vix poterit q̄s ſaluare q̄n mēbra coincidāt.vide Pan̄.ibi.theologi vō diſtiguūt duplicē tm̄.ſ.pn̄tialē.i.factā ꝑlato vt priuate perſone ꝛ iudicialē.i. factā iudici vt perſone publice.i.vt eſt iudex ꝛ de hac nūc loquimur: qꝛ de alia dc̄m eſt.ſ̄.in ti. ꝺ correctione fraterna.

2.qō ¶ Primo vō q̄rit̄ q̄ teneāt̄ ad denūciationē euāgelicā: ꝛ dico opiniōes varias eē cānoniſtaꝝ in d.c.nouit.ſȝ tn̄ oēs vex aliq̄liter ſenſerūt: qꝛ ſi loq̄mur vt ē pn̄tialis ſolū ſine frēna correctiōe ſic vere dicit arch.in.c.ſi peccauerit.in.ij.q.j.ꝙ tenet̄ oēs.ſ.eo mō q̄ ꝛ ad fraternā correctionē. Si vō loquamur vt ē iudicialis: ſic vere diſtinguit Inn.in.d.c.nouit.ꝙ quantū ad pc̄m ꝑpetratū ꝙ ꝯtinuationē nō recipit tenet̄ ſolum is cui hoc cōpetit ex offō: qꝛ hoc procedit ab actu iuſtitie.vt q̄ peccauit puniat̄ nō ꝑꝑ ſe cū iā non ſit peccaturꝰ: ſȝ ꝑꝑ alios: ꝛ hoc ꝑtinet ad ſuperiores.xj.q.iij.ꝑcipue.xxiij.q.iiij.duo iſta. ſȝ quantū ad pc̄m ꝑpetrādū: ꝛ quātū ad ꝑpetratū qd̄ recipit augmētū vl̄ ml̄tiplicationē aut ꝯtinuationē mali tenet̄ q̄libet credēs ſe eā poſſe ꝑficere ſine ſui detrimēto.xxij.q.v.hoc vl̄ qd̄ ſum. an. male limitat quo ad ꝑlatos: qꝛ nullꝰ ꝑlatꝰ vt ꝑlatꝰ dnūciat cū careat ſuꝑiore: ꝛ rō ē qꝛ iſta denūciatio ē actꝰ charitatis vt delinq̄ns corrigat̄ vel ſaltem ad alioꝝ terrorē compeſcatur.

¶ Scdo querit̄ q̄s ad iſtā denūciationē admittat̄: ꝛ dicit gl.ſ.d.c.ſi peccauerit. ꝛ archie. ꝙ admittunt̄ oēs īfames minores: mulieres: et oēs tn̄ bono zelo denūcient. de ſen. ꝛ re iud.cū.i.ꝛ a.ꝙ limitta ſȝ eoſdē niſi ꝑmaneant in crīe: qꝛ cū tales ſua crīa nō correxerit: credēdū ē ꝙ nō bono zelo denūciēt aliena. Et idē dico ꝺ teſtibus qd̄ tn̄ Inn.ſ.d.c.noluit.limitat ſi ſola pn̄a de crīe q̄rit̄: ꝛ nō alia tpale directe vl. īcidēter

3 quia tunc legitimi teſtes ſolum admittuntur.

¶ Tertio q̄rit̄ vtrū denūciationē iſtā debeat ſemꝑ monitio ꝑcedere: ꝛ dico ꝙ ſi pc̄m ē publicū: admonitio nulla req̄rit̄.ſm archi.in.d.c.ſi peccauerit.xl vſ.di.ſȝ illd̄.ſi vō ē occultū ꝛ tardatio denūciatiōis īferret primo nocumētum corporale vel ſpirituale.puta proditionē infectionē vel hm̄oi ſic nō req̄rit̄: niſi conſtaret ꝙ ad monitionē pctōꝛ deſiſteret: qꝛ ſi poſſibile eſt ſic q̄ſqȝ dȝ corrigi vt eius fama non ledat̄: ſi vō nō ſit nocumentū niſi peccanti debet ꝑcedere monitio duplex: vna per monentē ſolū ꝑ ipſiꝰ probanda iuramentum.alia per ipſum et vnū vel duos teſtes: per quos ꝓbatur: ꝙ Ri.in.xix. di.iiij.limitat niſi probabiliter credatur monitio ſecreta non profutura.et concor.s.Tho.

¶ Quarto q̄rit̄ vtrū ſi ꝑlatꝰ ꝑcipiat maxīe ſub pena excōicatiōis denūciationē pcti: ſubditus teneat̄ obedire nō ſeruata forma euāgelica: et dico ꝙ ſic.pmo ſi pc̄m ē publicū.ſcdo ſi ēt notoriū ꝑxio: ꝛ eadem rōne ſibi.tertio ſi correctio nō ſꝑat̄. q̄rto ſi pc̄m eſt leue nō infamatoriū: ꝛ hoc in denūciatiōe publica: in ſecreta aūt vltra hec ſm ſum.ang. tenet̄ ſiue ꝑceſſerit monitio ſiue nō ſiue ſecuta fuerit correctio ſiue nō qꝛ vꝫ ad ꝑcauēdū recidiuū. ꝛ nō ē in ꝑiudiciū fame: ſi talis ē ꝑlatꝰ qualis eē dȝ.qꝛ q̄libet tenet̄ obedire ꝑlato in ꝑtinētibꝰ ad offm̄ eiꝰ q̄ nō ſunt ꝯ deū: ꝛ h̄ ē cōiter opīo doc.ordinis nr̄i.ꝛ.s.th. in q̄l.ꝙ tn̄ fallit qꝛ ꝑ ſigna valde ꝓbabilia ꝛ preſumptiōes q̄ſi violētas crederet̄ ꝙ ꝑlatꝰ inde vellet ſubditū īfamare. Sȝ iſta opinio nō ē ſcī thome ita īdiſtincte q̄cq̄d ſit de alijs nec eſt vera niſi eo cāu q̄ ſine pctō ſubditꝰ poſſet denunciare ꝑlato nō ꝑcipiēti: q̄ aliter ſemꝑ eſt ꝯ deū vn̄ ſi nō eſſet ꝓbabile ꝑiculū de recidiuo: aut ſi eēt eq̄ ſubditꝰ vt ꝑlatꝰ obuiare poſſet pc̄m eēt denūciare correctū: q̄ apd̄ ꝑlatū ſine cā notaret̄ de peccati macula.vid.ſ̄. correctio.§.ix. 5

¶ Quīto.q̄rit̄ q̄d de eo q̄ iurauit denūciare oē crimē qd̄ ſciuerit vl̄ nō denūciare: ꝛ dico q̄ntū ad pmū ꝙ iuramētū intelligēdū eſt eo mō q̄ denūciatio licita eſt: vn̄ qn̄ ipa ē illicita iurm̄ nō ligat: facit.c.ex ꝑte tua.de cle.nō re.ꝛ ſi intēdebat iurare etiā qn̄ eſt illicita peccauit vt īfra iurm̄ §.xſ. Quātū vō ad ſcdm dico ꝙ iurm̄ itelligēdū ē in caſu in q̄ denūciatio nō cadit ſub ꝑcepto vl̄ cōſilio: vbi aūt eſt de ꝑcepto vel ꝯſilio nō obſtāte iuro denūciare pōt in ſcdo caſu.ꝛ in primo tenetur per notata.xxij.q.iiij.in multis capitulis: et ſi aliter intendebat fuit pc̄m ꝑ dicenda infra iuramētū.§.eo. De iſta materia vide.ſ̄.accuſatio. ꝛ infra inq̄ſitio ꝑ totū: ꝛ īfra furtū.§.xx.

¶ De depoſito.

2 Depoſitū ſm bo.eſt q̄d cuſtodiēdū alicui vel alicuiꝰ fidei datū vl̄ creditū vt.ff.depo.l.j.ꝙ quidē locū hȝ ſolū in rebꝰ mobilibꝰ ꝛ ſemouētibꝰ tm̄ ſm gl. in.c.bonafides.eo.ti.niſi forte vbi apud ſequeſtrū deponitur: cum res aliqua inter plures in cōtrouerſiam deducitur: de iud. examinata. et in.l.iȝ.ff.depo. Et ſicut ibi dicitur in depoſito dn̄ium non transfertur: vt etiam in.d.l.licet.

¶ Primo vero querit̄ pro qua culpa depoſitarius teneat̄ ſi depoſitum pereat aut deterioretur: ꝛ dico qd̄ regulariter non tenetur niſi de 1.qō
dolo et lata culpa: qꝛ cōmuniter fit grā deponentis tm̄

nētis tm̄.vt pꝫ in.d.c.bona fides.⁊.ff.de depo. l.ſ. Adde qđ ſi deterioꝛatio talis ſit qđ reddat inutile depoſitū: reddet eſtimatio tota alioquin iuxta deterioꝛatiōis quātitatē ar. eoꝛū q̄ notātur in.l.ſ.ff.de edili.edic. ¶In duob⁹ tn̄ caſib⁹ tenet ēt de leui: pꝛio ſi p cuſtodia mercedē recepit: vt ſ.d.c.⁊.d.l.ſ.§ ſi qs ſeruū.q̄ tn̄ caſu ſū. piſ.⁊ Archi.dicūt eū teneri de leuiſſima: ſꝫ pꝛimū tenuit gl.in.d.c.bona fides.et Hoſ. ſcđo ſi cōuenit vt teneret.d.l.ſ.§ ſi cōueniat.vbi dr qđ ꝯct⁹ ex cōuētiōe legē accipiūt: ſi tn̄ cōuenirēt vt de dolo nō teneret nō eſt ſequēda iſta cōditio: q2 eſt ꝯ bonos moꝛes ⁊ ꝯ bonā fidē vt ibi dicit § ſi cōueniat. ¶In trib⁹ q3 tenet ēt de leuiſſima: pꝛio ſi cā depoſitarij ſit res dpoſita. ſcđo ſi de poſito ſe obtulit: itellige ſi diligētiſſimū exquiſiuit. tertio ſi cōuenit: vt in.d.l.ſ.§ ſepe euenit. ¶De caſu aūt foꝛtuito nō tenet niſi fuerit i mora reſtituēdi vel i culpa: vel ex pacto cōuenerit. De his vide in.d.c.bona fides.⁊ ibi Pan. ſꝫ tn̄ quo ad pactū dic vt.ſ. dictū eſt de cōmodato.

2.q. ¶Scđo q̄rit vtrū eccleſia teneat de depoſito ſibi facto ſi pereat: ⁊ dico qđ aut eſt factū pꝛelato pciſe: aut plato: ⁊.c. ſimul aut alteri officiali: puta ſacriſte. Si factū eſt plato tm̄ eccl'ia nō tenet: de depo.c.ſ. niſi ſit verſum in vtilitatē eccl'ie vt ibi dr. ¶Si vo fiat pꝛelato ⁊.c. ſimul ſm Hoſt. eccl'ia tenet etiā ſi īde eccl'ia nō lucret: ſꝫ ꝯct⁹ fiat gra deponētis tm̄: ⁊ idē ſentit Jo.an. vna cū gl.c.ſ.e.ti. Et hoc vō eſt: q2 tūc fit eccl'ie. Inn. p.l.lꝫ.ff.d pecu. dicit qđ nō tenet niſi ide lucrū aliqđ ꝯſequat. Sed Pan. ꝯcoꝛdat dicēs qđ nō tenet q̄ten⁹ veniēdū ſit ad diſtractionē immobiliū: vel mobiliū: pcioſoꝛū: tenet aūt quaten⁹ pōt ſatiſfacere de alijs puta fructibus. Et hāc cōcoꝛdiā idubitate verā credo in platis q̄ immobilia alienare nō pñt: q2 in piudiciū ſupioꝝ nequeunt obligari. ¶Si vo fiat ſacriſte Jo.an. diſtinguit q2 ſi fuerat deputat⁹ ad cuſtodiā vaſoꝛū nō fit eccl'ie: nec ipſa tenet ſi vo fuit deputat⁹ ad cuſtodiā depoſitoꝛū ſic ſm eū et.d.gl. obligat eccl'ia ex tali ꝯctu inito gratia deponentis tm̄: nec req̄rit pſentia plati ⁊ capl'i: q2 ſatis eſt qđ illum a pꝛincipio deputauerunt.

3 ¶Tertio q̄rit qn̄ pꝛeſumet verſum in vtilitatē eccl'ie: aut qs hoc pbabit: ⁊ dico qđ plat⁹ pſumet in eccl'ie vtilitatē illud ꝯuertiſſe: qn̄ cōſuetus eſt bn̄ adminiſtrare ⁊ gubernare bōa eccleſie ſm Archi.in.c.hocius.x.q.ij.⁊ Bar.in.l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.⁊ lati⁹ p Bal.in auk.hoc ius. c.de ſa.ſan.ec. ſꝫ itellige ſi depoſitū fuit apud platū. Pꝛobabit aūt illud eſſe i vtilitatē eccleſie ꝯuerſuꝫ q̄ hoc dicet.l.ei q̄.ff.d pba. ſꝫ Inn. in.d.c.ſ.q̄ dicit hoc ſpāle i depoſito ⁊ i mutuo: vt in.d.auk.hoc ius.§ ſi creditoꝛ. qđ tn̄ i depoſito limita niſi ſatiſfieri poſſit de fructibus: q2 tūc nō opꝫ pbare illud verſum eſſe in vtilitatē eccl'ie: vt in.d.§ ſi creditoꝛ. ſiliť nec in alijs cōtractib⁹ excepto mutuo: p quo vide opiniones diuerſas in.c.quod quibuſdam.de fideiuſ.

¶4.q̄rit vtrū teneat depoſitari⁹ ſi pereūte depoſito ſaluat rē ſuā cū nō poſſit vtrāq3 ſaluare: et dico iuxta diſtinctionē poſitā ſupꝛa cōmodatū § iij. Et lꝫ.d.c.bona fides. videat velle ꝙ ſit ſ dolo ſi perdito depoſito hꝫ ſuā rē ſaluā: tn̄ hoc intellige q̄ ad pſūptionē q̄ i foꝛo aīe ceſſat imo circa hoc ex rerū pſonarū ⁊ q̄litate bon⁹ iudex arbitrabit dolū affuiſſe: vel ne: nec dari pt certa doctrīa: q2 ſicut ſuā vitā ita ⁊ rē nō tenet qs exponere: vt ſaluet alienā etiā melioꝛē niſi qn̄ rem alienā tenebat eque vt ſuā ſeruare: et ſua erat vilioꝛ. De his Panoꝛ. in.d.c.bona fide. 4

¶5.vtrū teneat heres aut ali⁹ ſi depoſitū moꝛtuo factū diſtraxit: ⁊ dico qđ ſic ſi doloſe fecit: ſi aūt bona fide ignoꝛās rē depoſitā non tenet niſi de eo qđ ad eū puenit: ⁊ idē in cōmodato. l.ſ.§ vl.⁊.l.ſꝫ ⁊ ſi nō ſit heres.ff.eo.ti. Qđ ſi minus vēdidit vel pciū nō exegit ſine dolo: tunc actiones tm̄ pſtabit deponēti aut cōmodanti: vt in.l.ij.ff.depoſiti. ſed ſi rem pꝛeſtare poſſit ⁊ nolit culpa.i.dolo non caret vt.l. plane.ff.depoſi.iuncta.l.dolus.ff.man.vnde tenetur. 5

¶6.an teneat q̄ in re ſua pl⁹ fuit diligens quā cōis hoīm natura req̄rat i depoſito aūt nō pl⁹ ſꝫ tm̄: ⁊ dicit Bar.in.l.qđ nerua.ff.depo. ꝙ tenet q̄ reb⁹ depoſitis tenet pſtare diligētiā tātā quantā ſuis alias eſt in fraude pſumpta. Et ſi dicat pꝛimo qđ nō licebit ei ſuas pferre ꝯtra pdicta dico hoc nō ſequi: q2 intelligit quouſq3 vtriſq3 pōt adhibere. Et ſi dicat ſcđo qđ iſti diligentia ſua erat dānoſa: ⁊ ꝯſr ſtultus erit melioꝛis conditiōis q̄ peritus: dico illi diligētiā non eſſe dānoſam ſed dolū pſumptū: ex quo diligentiam adhibuit minoꝛē depoſito quā rei ſue: q2 eſt abſq3 bona fide. Et idem tenet gloſ. 6

¶7. querit vtrū teneat tabernari⁹ aut nauta de re in taberna vel naui repoſita eo ignoꝛante: et dico qđ non p notata a Cardi. poſt ſpe. in cle. ne in agro. de ſta.mona. q2 non tenent niſi res conſignent: et ſi conſignent in ſacculo vel burſa: nec videant nec credet deponēti ſi dicāt aliqua deperijſſe niſi pꝛobet ſm Matt. in ea. cle.§ ſane. nec ſtabit iuramento eius per.c.fin. de iureiur. q2 iuramentū non datur niſi quando pcedit ſemiplena pꝛobatio: vt in.c.ſi. quod me.cā. vide etiam infra nauta per totum. 7

¶8.q̄rit vtrū teneat bidell⁹ de libꝛo in ſchola repoſito a ſcholari: ⁊ dico ꝙ aut ſcholaris aſſignauit bidello librū ſpecifice aut nō. Si pmū tenet ſi pereat: q2 tenet ad cuſtodiā ſicut cuſtos: 8

ſi tñ bidell⁹ reſtituit libꝛũ ſocio ſcholari ↄſueto vel familiari: aut alicui deferẽti aliqđ ſignũ ſcholaris ⁊ ille idē aſportauit ſ3 Bar. i. l. ſi qs vxori. § apud labeonē. ff. de fur. bidell⁹ nõ tenetur. ar. l. cũ q. ⁊ in. l. argẽtũ. ff. cõmo. Ex q̃ infert Pan. in. c. ij. de fur. qđ licite qs rē alteri⁹ reſtituit deferẽti ſignũ ei⁹ ꝙ tñ limitat niſi ſit ꝑcioſa: qꝛ de facili ſimplici ſigno credere ñ deberet Si aũt ſm adhuc põt diſtigui ſm. l. dñs. ff. loc. an bidell⁹ obtulerit ſe ad cuſtodiã: ⁊ tũc dicit qđ tenet: aut nõ et tũc tenet: vel dici põt aliter ſ. qđ tenet bidell⁹ ſpãlis ſi eſt in culpa: qꝛ collectas et alia cõmoda h3: vt libros cuſtodiat: nõ aũt bidell⁹ gñalis: cui⁹ offm nõ ē cuſtodire libros: ⁊ i eo ꝓcedit opinio Bar. Et vbi eſt gñalis tñ vt lenis aduertẽda eſt forma ↄſtitutiõis vt ꝓcedat illa opinio: ſi ex ↄſtõne tenet cuſtodire libros: alˀs ſec⁹. hec ex Pan. ibi pro q̃ aũt culpa teneatur. vide ſupra cuſtos. per totum.

9 ¶ 9. q̃rit vtrũ teneat depoſitari⁹ de vſu rei depoſite: ⁊ dico qđ ſic: ⁊ ē fur: vt i. l. i. q. furtũ. ff. de cõdi. fur. qđ limita ſi ei ꝓhibitũ fuit ne vteret. Fallit hoc i duob⁹ caſib⁹. Primo ſi putauit dñz ꝑmiſſuꝝ ñ. ff. de fur. l. q̃ re. i ꝑn. Et ſi min⁹ ꝓbabiliter hoc putauit ſ3 Hoſ. l3 ꝓſumat ↄ eũ ſi cã3 non habuit putãdi. ff. de fur. l. q̃ vas. § vetare. Scđo qñ deponit ↄtẽtũ nũero põdere vel mẽſura: vt pecunia vel hmõi in q. ſ. ꝓprie locũ nõ h3 depoſitũ. l. qnt⁹. ff. depoſ. qđ limita niſi obligetur ſiue obſignet aut claudat qꝛ eoipſo deponẽs vr ꝓhibuiſſe: niſi aliđ diceret exꝑſſe. ff. depoſi. l. ſi ſacculũ. ⁊. l. l3. § ei. Un̄ ptz quod nõ tenet de lucro: qui pecunia depoſita ſine obſignatione licite lucratur: niſi quatenus ex hoc alicui infertur aliquod iniuſtum intereſſe.

10 ¶ 10. q̃rit vtrũ depoſitor poſſit p ſua volũtate reuocare depoſitũ qñ voluerit: ⁊ depoſitarius reddere teneat: ⁊ dico qđ ſic: vt i. c. bõa fides. eo. ti. Et ſi depoſuiſſet vt ſibi certo tp̃e redderet vt in. l. i. § ſi depoſuero. ff. eo. Et ↄ pactũ oppoſitũ ſm Inn. in. d. c. bona fi. qꝛ põt penitere: vt in d. l. i. § pe. Qui aũt eo vtit ↄ ei⁹ voluntatē: aut illud negat eſt fur. ex eo. c. i. ⁊ ſuo noĩe ↄdẽnat efficit ifamis. l. q̃ depoſitũ. C. eo. ⁊ idē i pignore: q̃ aũt nõ ſuo noĩe: ſ3 ꝓcuratorio: tutorio: curatorio: vel defenſorio: ↄdẽnat nõ efficit infamis: vt in. l. furti. § ſi qs alieno. ff. de his q̃ no. ĩfa. ¶ In q̃tuor tñ caſib⁹ reddere ñ tenet. ¶ Primo qñ effect⁹ furioſus gladiũ repetit Et ſi iuraſſet ſepe ſe ad ei⁹ petitionē redditurũ. xxij. q. ij. ne qs. ¶ Scđo ſi deponẽs poſt depoſitũ fuit deportat⁹: ⁊ bona ei⁹ publicata: qꝛ i publicũ depoſitũ efferẽdũ ē: nõ ei q̃ depoſuit. l. bona fides. ff. depoſi. ¶ Tertio qñ fur ⁊ dñs in repetitiõe cõcurrũt qꝛ ꝑponitur dñs: vt in. d. l. bona fides. ¶ Quarto qñ fur depoſuit apud dñm cui ſubripuit vel apud proprietarium: vt in ea. l.

¶ 11. q̃rit vtrũ ex cã recõpẽſationis poſſit deti- 11
neri depoſitũ: ⁊ dico qđ nõ nec h3 i eo locũ recõpẽſatio i totũ: vel deductio i pte: vt i. d. c. bona fides. l3 i aliis recõpẽſatio admittat: ſi cã ē liqda: ita qđ facilē exitũ hr̃e credat: vt ibi. qđ limita de recõpẽſatiõe directa: qꝛ idirecta i foro aĩe admittit in oib⁹ ſimplr̃: vt. ſ. cõpẽſatio. § ij.

¶ 12. q̃rit vtrũ poſſit qs rē ſuã apud aliũ depo- 12
ſitã furto ſubripere: ⁊ dicit. ſ. Tho. ij. ij. q. lxvi. ar. v. qđ nõ: qꝛ grauat depoſitariũ ad reſtituendum: vel ſe oſtẽdendũ immunē: vñ tenet eũ reuelare ſi hoc fecerit qđ limita: niſi depoſitari⁹ ſciuiſſet rē depoſitã detineri iniuſte a deponẽte: vel niſi eã denegaſſet ṽo dño ſimul cũ vſurpatore repetẽte qꝛ cũ eam iniuſte teneat licite ab eo furtiue ſubripit eo modo quo alia iniuſte detẽta. ar. l. ancille. C. de fur. ⁊. l. bona fides. ff. depo. de quo vide. i. furtũ. § xij. An autē eſtimatio in depoſito adducat gradũ: dico qđ ſic ſicut et de cõmodato dictũ eſt. ſ. cõmodatum. § vij.

¶ De deriſione.

Deriſio ſm. ſ. Tho. ij. ij. q. lxv. eſt cũ qs malũ vel defectũ alicui⁹ in ludũ vel riſum ponit vt erubeſcat: vñ eſt ſpãle pctm̃ hñs. ſ. ſpãlē finē: qꝛ ſicut in ↄuitio itẽdit honoris detrimẽtũ: ⁊ fame in detractiõe: ⁊ amicitie in ſuſurratione ita hic intẽdit erubeſcẽtia. Dicit autē ꝓprie deriſio ſi fiat ṽbo vel cachino: ſubſannatio ṽo ſic fit rugato naſo: ⁊ illuſio factis i qb⁹ oib⁹ idē ē finis. Eſt aũt pctm̃ mortale ſm mẽtē eiuſdẽ: qñ malũ graue ſeu notabile exiſtimat ita leue: rõne pſone quã nõ exiſtimam⁹: vt de eo nõ ſit curandũ: ſed quaſi habẽdũ p ludibrio: ſi aũt hoc fiat qꝛ malũ eſt paruũ ſm ſe eſt veniale. Et idē ſentit Alex. de ales qui vr limitare dũmodo ꝓximus nõ vilificet aut ꝓturbet notabilr̃: ⁊ hoc tene qꝛ notabiliter ſpernere aut ꝓturbare ſciẽter ſine cauſa ex ſola leuitate eſt contra charitatē. Eſt aũt tanto grauius pctm̃: quãto magis perſone irriſe debebatur reuerẽtia: vnde irriſio dei eſt pctm̃ grauiſſimũ: deinde ſctõꝝ ⁊ ſacramẽtoꝝ: deinde parẽtũ ⁊ ꝑlatoꝝ. quarto irriſio iuſtoꝝ propter quã multi a bono opere retrahuntur.

Deſperatio ex ſpe cognoſcit: qꝛ vr importare priuationē ſpei cum motu ↄtrio. Eſt aũt ſpes ṽt⁹ certa expectatio future beatitudinis ex dei grã ꝓueniens ⁊ meritis habitis vel ꝓpoſitis: vñ deſperatio vr importare diffidentiã de aſſequẽda felicitate: ꝓpter abſentiã grẽ diuine: ⁊ ꝓpriorũ meritoꝝ habitoꝝ ⁊ ꝓpoſitorũ: ſicut cũ qs exiſtimat ſe dãnandũ: qꝛ nec credit deũ miſeraturũ: nec itẽdit ad illũ ↄuerti: ꝓ

ex duob⁹ ꝑuenit ſm.s.Th.ſ.ex accidia ſeu triſtitia vel negligentia.ſcdo ex luxuria:ꝛ de hac vide.ii.ii.q.xx.

De detractione.

Detractio ſcdm mētē.s.Tho.ii.ii.q.
lxxiii. ꝛ alioꝝ theologoꝝ eſt deni-
gratio aliene fame: ꝑ occulta ṽba.
i.dicta in abſentia ei⁹ cui detrahiť.
Et eſt ſpāle pctm̄ differēs a cōtume
lia:vt patet ex.ṡ.dictis. ṡ. deriſio. et fit ſm.s.
Th.xſ.modis. Nā aut fit idirecte aut directe.
Si indirecte dupľr pꝛio negādo bonū alteri⁹.
ſcdo illd reticēdo.Si directe q̄drupľr. pꝛio qn̄
alteri falſum iponiť:ſcdo qn̄ pctm̄ ṽbis augeť.
tertio qn̄ reuelať pctm̄ occultū.ſ. ṽbis cōibus
ſignis: cātilenis. ſeu etiā ſcriptis q̄ dicūtur li-
belli famoſi:de quo.ſ.libell⁹. q̄rto peruertēdo
1.qō intētionē ꝛ dicēdo bona mala intētione facta.
Pꝛio ṽo q̄riť vtrū ſit pctm̄ mortale: et di.s.
Th.ꝛ alii theologi ꝙ ſic ꝑ ſe loquēdo mſtoma
gis q̄ furtū: qꝛ fama p̄cioſioꝛ ē īter tp̄alia:et ꝑ
ei⁹ defectū hō īpediť a multis bn̄ agēdis: ſꝫ tn̄
vt dt.s.Th.ꝯtingit qd q̄s ṽba pferat diminu-
tiua fame:ꝛ non erit detractio formaliter: vt ſi
pferat ꝑꝑ aliqd bonū vel neceſſariū ꝛ cū debi
tis circūſtātiis: ꝛ ſic nō ē pctm̄ vt ī accuſatione
et denūciatiōe ptꝫ.ſ.qn̄ ſiūt ꝑꝑ bonū:ſi aūt pfe
rat ex leuitate vľ ꝑꝑ aliqd nō neceſſariū nō erit
mortale niſi forte ṽbū ſit adeo graue qd nota
biľr fama ledať:p̄cipue ī ꝑtinētib⁹ ad honeſta
tē vite:qꝛ hoc ipſo gn̄e ṽboꝝ hꝫ rōnē pctī moꝛ
talis hec ex illo. Qui hꝫ ī ſuis dictis ṽtualiter
iſtā maximā qd detractio tūc ſemꝑ ꝛ tūc ſolū ē
pctm̄ mortale qn̄ notabiliter q̄s ledit famā ex
intētiōe vľ ip̄o facto ſine cā rōnabili:lꝫ videať
req̄ri leſio maioꝛ qn̄ abeſt ītētio ledēdi ſm mē
tem ei⁹:q̄ tn̄ certa regľa nō pōt diffiniri. Adde
pꝛio ſeq̄ ex his qd q̄ ex loq̄citate pfert ea que ꝛ
ꝑ mortali ꝛ ꝑ veniali poſſunt accipi vt dicēdo
talis ē magn⁹ ſup̄b⁹: auar⁹:iracūd⁹ vel hmōi q̄
ſumi pn̄t ꝛ ꝑ naturali inclinatiōe ꝛ motu.p̄mo
nō peccat mortaľr qꝛ talis ex ſe nō ledit famā
notabiľr:qꝛ audiētes dn̄t in melioꝛē ptē īterp̄
tari ꝛ nō ſcādalizari.ḃ re.iur.eſtote.adde ſcdo
idē eē ī his q̄ ſūt modice īportātie vt venialia
q̄ cōiter nō īfamāt ſm archi.ꝛ rō ptꝫ.Et tertio
idē eſſe in mortalib⁹ notoriis ſm archi.qꝛ non
lediť fama iam leſa.qd ītellige ſi ſūt notoria ei
cui dicunť:aut ſaltē ꝓbabile eſt qd ſtatim vētu
ra ſūt in notitiā ei⁹:alˀs fama notabiľr lederet.
Et q̄rto idē eſſe ī criminib⁹ mortalib⁹ et occul
tis ſi ſunt minora notoriis ſicut nō eſt infamia
notorio homicide ꝛ furi qd ſit fornicat⁹.Et q̄n
to idē eē ſm Sco.qn̄ ex loq̄citate dicūť īfama-
toria recitatiue qꝛ ex natura talis actus nō au-
ferť fama in opinione audiētis: qꝛ cito credēs
leuis eſt corde ſi tn̄ aliq̄d adderet ꝓuocatus ad
credendū eſſet mortale ſm Land. qd intellige
quādo notabiliter fama leditur: vt dictum eſt.
Scdo q̄riť vtrū peccet mortaľr auditoꝛ de-
tractoris ſine reſiſtētia.ꝛ dt.s.Th. qd talis vť 2.q.
cōſentire:ꝛ ꝯſr ꝑticeps crīs ei⁹ fieri:qd q̄dē ſi
facit īducēdo ad detractionē vel ſaltē in illa cō
placēdo nō min⁹: ſꝫ q̄nq3 magis peccat q̄ tra-
hens.vn̄ peccat mortaľr qn̄ ꝛ detractoꝛ:ſi vero
hoc facit:nō qꝛ plꝫ ei pctm̄:ſꝫ ex timore vel ne-
gligētia: aut verecūdia peccat minus q̄ detra
hēs.ꝛ q̄nq3 q̄dē venialiter tm̄: q̄nq3 ṽo ēt moꝛ
taľr poſſibiliť: vt qꝛ ex offō īcūbit ei corrigere
detrahētē: vel ēt ꝑꝑ aliqd ꝑiculū inde ſequēs:
aut ꝓpter radicē qua timoꝛ human⁹ aliq̄n pōt
eſſe mortale.de quo.ſ.timoꝛ.Et cōſentit Alex. 3.
Tertio q̄riť vtrū mortaľr peccet q̄ de ſe ipſo
dicit mala q̄ nō fecit:ꝛ dico qd ſic,ſi nō facit ra
tione torture: ꝛ teneť retractare. ar.c.non ſunt
audiendi.xſ.q.iii. Et idē tꝫ gl. in.c.ſ.xv.q.v.ſi
q̄s rōne torture hoc faciat ꝓpter euitāda tor-
mēta:ſꝫ nō eſt verū: ſiue talia dicanť de ſe ſiue
de alio:qꝛ talis ꝯfeſſio nō infamat efficaciter:
nec vꝫ,eſſet tn̄ mortale ſi extra tormēta ratifica
ret talia,ꝑ q̄ ipſe eſſet dānādus ꝛ ali⁹ dānificā
dus:ꝛ teneret retractare dicta de alio:dicta ṽo
de ſe nō teneť retractare: ſi timet ſibi renouari
tormēta q̄bus mortē p̄elegit:hoc ſum. Ang.et
verū ē forte ſi ſperat ſe retractaturū poſt ſnſam
ante mortē:tn̄ q̄cq̄d ſit de hoc ſm Panoꝛ.in.c.
ex parte.el.ii.de ſepul.per illū tex.et ꝑ.c.nō lꝫ.
xxiii.q.v. teneť ſaltē in extremo publice reuo-
care:qd tormētoꝝ metu falſo cōfeſſus eſt:ali-
ter eſt in ꝑiculoſo ſtatu ꝛ clarit⁹ Felẏ. de teſti.
cogē.c.ſ.ꝛ Soci.in repetitione ſuꝑ.c.ad audiē
tiam.de homi.ꝛ archi.ii.parte.ti.ii.c.ii.§.iii.
Quarto q̄riť vtrū ꝛ qualľr detractoꝛ reſtitue- 4
re teneať:et dico ſm oēs doct.qd q̄ famā ſubri-
puit reſtituere teneť: qd limita ſi dixit vel fecit
aliq̄d de ſui natura infamatoriū. vn̄ ſecuta fuit Qn
īfamia apud illū apud quē nō erat ſiniſtra opi de-
nio.Et ſi q̄dē dixit verū nō teneť reſtituere di- tra-
cēdo ſe mētitū:ſꝫ excuſando eo mō q̄ pōt: puta ctoꝛ
dicēdo ſe male feciſſe ꝛ hmōi.ſi ṽo dixit falſuꝫ non
teneť dicere ſe eē mētitū. Fallit qd dictū ē in tene
vii.caſib⁹. Pꝛio qn̄ ſeq̄reť īfamatio maioꝛ:pu tur.
ta qꝛ forte nō recordanť ampli⁹ q̄ ab eo audi-
uerūt ꝛ vulnera renouari ꝯtingeret. Scdo qn̄
fieri nō pōt reſtō ſine ꝑiculo ꝓbabili alicuius
pctī mortalis ve:mortis corꝑalis ꝛ hmōi qꝛ ta-
le malū p̄ponēdū eſt fame teneť tn̄ īfamatoꝛ ad
aliq̄d equalēs ſm aliquos qn̄ fama reſtitui nō
pōt.ar.c.eccľie.s.Marie.vt lit.pē.nihil.Inn.
tn̄ credo ꝙ ſicut qui pecuniā reſtituere nō pōt:
nō poteſt recōpenſare in fama que nō eſt eiuſ-

dem gñis: ita neqꝫ ecõuerſo. ¶ Tertio qñ dixit
bis quibꝰ debebat: puta ꝑlato denũciãdo vel
accuſando: aut his q̄ poterãt ꝓdeſſe. ¶ Quarto
qñ talia de ſui natura nõ erãt infamatoria: pu-
ta q̄ interꝑtari poterãt ĩ pctm̃ veniale. ¶ Quin
to qñ dixit ſe audiuiſſe nihil addẽdo: ex q̄ face
ret credulitatẽ ſm Lau. aſten. aũt addit ꝙ ſi ſe
q̄rat infamia: nihilominus tenet: qḋ ſm mẽtẽ
Sco. limita. qñ q̄s refer malo aĩo ſecꝰ ex incõſi
derata loq̄citate. ¶ Sexto qñ is cui dixerat. ſci-
uit poſtea per aliã viã publicato eo ꝙ tũc erat
ſecretũ. ¶ 7. qñ ille oĩno erat infamatꝰ de eodẽ
ſaltem apud illum cui dixit vel de maioribus.

¶ De diacono ꝛ ſubdiacono.

Diaconꝰ grece latine miniſter dr: q̄ ſi
cut in ſacerdote cõſecratio: ita in dia
cono miniſterij diſpẽſatio habet. xxſ.
di. clero. vñ diaconꝰ ꝓprie ẽ miniſter
ſacerdotis. ſ. ꝓpriꝰ ꝛ immediatꝰ ſubdiaconꝰ xͦo
dr ypodiaconꝰ. q̄ ideo ſic dr q̄ ſubiacet ꝑcepti
diaconi vt ibi. vñ eſt miniſter diaconi: ꝛ nõ ſa-
cerdotis niſi ex directione ꝛ precepto diaconi.

1. qõ ¶ Primo xͦo q̄rit q̄d de ſubdiacono iura tradi
derint. ¶ Et dico p̄ꝰo ꝙ ſm iuriſtas tpe apl'oꝝ
ſubdiaconatꝰ nõ erat ſacer ordo. di. lx. innoua
mus. ꝛ. c. nullꝰ. in ecꝑm ſꝫ tpe gregorij ꝛ vrbani
fuit ſacer ordo: nõ q̄dẽ ex inſtitutione pape vel
eccl'ie: ſꝫ ex diſtricto vſu eiꝰ: q̄ ꝯſueuerãt añ dia
coni facere officia oĩm ordinũ inferiorũ ꝓpter
miniſtroꝝ paucitatẽ ꝛ cõcordat. s. Tho. in. iiij.
¶ Dico ſcḋo ꝙ ſubdiaconibꝰ indicit cõtinẽtia
ex inſtituto. Gregorij. ſic vt eis vti nõ liceat. ẽt
mrimonio añ ꝯtcõ: ſicut nec diaconibꝰ ꝛ ſacer
dotibꝰ eccl'ie occidẽtalis. diſt. xxxſ. añ triẽniũ.
¶ Dico tertio ſm Pet. de palu. qḋ hic ordo eſt
p̄rimꝰ ex ſacris: q̄ ſubdiaconus tãgit ſacra vaſa
nuda manu: qḋ nulli inferiori ꝑmittit: vñ ordi
nato ad ſubdiaconatũ dꝫ ab ordinatore vel ſuc
ceſſore de victu ꝓuideri. de eta. ꝛ q̄li. accepimꝰ
et regulariter nõ dꝫ q̄s ad aliquẽ ſacrũ ordinẽ
ꝓmoueri: niſi intitulatꝰ ſit ad bñficiũ. vel ſaltẽ
habeat pr̃imoniũ ſufficiẽs. ne cogat mẽdicare
ꝛ vileſcat clericatus. xciij. diſt. diaconi. ¶ Dico
q̄rto qḋ ad iꝑm ꝑtinet calicẽ ꝛ patenã ad alta
re xp̄i deferre: ꝛ tradere leuitis eiſq; miniſtra-
re. vrceolũ q̄q; cũ aq̄ manile. i. manutergiũ te-
nere eꝑo. ꝑſbyteris ꝛ leuitis pro lauãdis ante
altare manibꝰ aquã prebere. di. xxv. perlectis.

2 ¶ Scḋo q̄rit q̄d iura de diacono tradiderint.
1. di. ¶ Et dico p̄ꝰo qḋ vt ibidẽ dr ad iꝑm ꝑtinet ſa-
cerdotibꝰ aſſiſtere: ꝛ miniſtrare in oĩbꝰ q̄ agũ-
tur in ſacris xp̄i oblationes offerre ac diſpone
re in altari. crucẽ ferre: predicare euãgeliũ: qḋ
s. Th. vr limitare in. iiij. diſ. v. dicẽs qḋ ad dia
conũ ꝑtinet ꝑdicare. i. euãgeliũ recitare ĩ eccle

ſia: qḋ eſt linguis loq̄ ꝛ ꝯſentit gl. xvſ. q. ſ. adiu
cimꝰ. ad ſacerdotes aũt exponere ꝛ exhortari:
qḋ eſt ꝓphetare. Sed Pe. de pal. vr diſtiguere
et velle qḋ ad diaconũ ꝑtineat ꝑdicare actu ex
cõmiſſione. habilitate xͦo ex offõ: dicẽs qḋ eiꝰ
eſt ꝑdicare. nõ qḋ ex ordine hẽat autoritatẽ ſꝫ
habilitatẽ: q̄ ei ſoli ꝛ nõ inferiori cõmitti dꝫ.
vñ ſtephanꝰ añ offm̃ diaconi nõ legit ꝑdicaſſe:
vñ nec diaconꝰ: nec ſimplex ſacerdos. ſ. nõ cu-
ratꝰ ꝑdicare põt: niſi de lnĩa eꝑi: vt in. d. c. adiu
cimꝰ. ꝛ de here. cũ ex iniũcto. ſimplicẽ tñ exhor
tationẽ faciebãt antiq̄ p̄res nullũ penitꝰ ordi-
nẽ habẽtes. ¶ Dico ſcḋo qḋ ſm. s. Th. diaconꝰ 2
nõ eſt ꝓpriꝰ miniſter alicuiꝰ ſacri: eſt aũt ꝓpriꝰ
diſpẽſator ſanguinis xp̄i in calice. i. ex offõ ſm
archieꝑꝫ nõ aũt corporis qḋ ei tãgere nõ lꝫ q̄
nõ hꝫ manꝰ cõſecratas: eſt tñ eiꝰ diſpẽſator ſm
eũ: ꝛ oẽs ĩ neceſſitate de iuſſu eꝑi vel ꝑſbyteri
imo in extrema neci̅tate põt ſm xͦxͦ. abſentibꝰ
eꝑis ꝛ preſbyteris cõicare infirmũ. ſ. ſine alia
lnĩa: ſi iuſſus expectari nõ põt ſm Hug. Pre-
ſente etiã ꝑſbytero ĩ neci̅tate. i. ſm xͦxͦ. qñ pre
ſbyter eſt feſſus: vl' al's ad hoc ĩpotẽs ꝑt illud
ꝓpl'o diſpẽſare. di. xciij. diaconi. ita ſe. ꝛ. c. ꝑſen
te. Imo vr velle. s. Tho. qḋ hoc poſſit preſente
eꝑo vl' ꝑſbytero: ꝛ iubẽte etiã ſine neceſſitate:
q̄ dicit qḋ eſt miniſter de lnĩa vel neceſſitate
peccaret tñ iubẽs ſine cã: ſed hoc diaconꝰ diſcu
tere nõ dꝫ. Imo videtur aliqui velle qḋ in ne-
ceſſitate põt illud exhibere petẽti cõtra prohi
bitionẽ ꝑſbyteri. niſi expreſſa cauſa prohibeat
puta q̄ eſt vſurarius vel impenitens: ſed hoc
nõ bene dr: q̄ ſi ſm iura ꝑſente preſbytero nõ
põt niſi iuſſus multo minus põt prohibitꝰ: nec
hꝫ ipſe diſcutere an recte prohibeat necne ſed
obedire maxime cũ hoc ſacrm̃ nõ ſit neceſſita
tis. Laicꝰ aũt hoc ſacrm̃ diſpẽſare nõ põt vlla
neceſſitate vel iuſſu: de conſe. diſt. ij. peruenit:
poſſet tñ illud eleuare de luto: q̄ hoc eſt illud
reuereri. ¶ Dico tertio qḋ in. c. in ſancta roma- 3
na. diſt. xcij. Greg. dicit ſe cõſtituere. vt in hac
ſede. ſ. apl'ica. ſancti altaris miniſtri cãtare nõ
debeãt ſolũq; euãgelice lectionis officiũ intra
miſſarũ ſolẽnia exſoluãt: ſi q̄s aũt cõtrauenire
tẽptauerit anathema ſit: hec ibi. Ex q̄bꝰ tenet
Hugo. qḋ gñalr diaconus indutus ſolenniter
ad cãtãdũ euãgeliũ cãtãs in choro ſit excõica
tus innixus illi xͦbo miſſarũ. cuiꝰ opi. gl. ſequi
tur: ꝛ ſum. roſ. ſed ex tex. ꝑꝫ hãc prohibitionẽ
locũ habere ſolũ in eccl'ia romana: q̄ dicit in
hac ſede imo ſum. Ange. hoc limitat ad diaco-
nũ cardinalẽ ſolũ: qḋ etiã nõ bene dr. q. d. c. in
ſtã ꝓhibet gñaliter: ꝛ ratio eius eſt gñalis: et
ita firmat ibi gl. Hug. ꝛ prepoſitus. In eccl'ia
ergo romana eſt prohibitum ſub anathemate:

alibi vero eſt prohibitum ratione conſuetudinis: ſed nõ ſub anathemate: pro neceſſitate tamen chori credo liceret.

3.q̄ō ¶ Tertio q̄rit̄ q̄d de veſtib⁹ hoꝝ: ⁊ dico ſm pe. de pal. ſacerdoti ad celebrãdũ neceſſarias eſſe vj. veſtes bñdictas neceſſitate p̄cepti ſcꝫ albã. cingulũ. amictũ. manipulũ. ſtolã. caſulã. quarũ tres p̄me ſunt oib⁹ miniſtris cões: lꝫ nõ ſit neceſſe q̄ bis bñdictis vtant̄: q2 diaconũ ⁊ multo magis iferiores nõ opꝫ vti bñdicta veſte puta alba: cũ oĩno ſine alba cũ ſtola manipulo ⁊ ſup pellicio: ſolẽniter dicat euãgeliũ ẽt corã ep̄o. Caſula vtit̄ ſacerdos ⁊ ĩ miſſa tm̃ nõ aũt vllus inferior: niſi ſicut hꝫ ꝯſuetudo q̄ diacon⁹ explicatã poſtpoſitã vel in humero portat ĩ miniſterio: ſꝫ itelligẽ ĩ diuinis miniſterijs: ſec⁹ in p̄ceſſionib⁹. Stola aũt q̄ ⁊ orariũ d̄r nulli inferiori diaconorũ lꝫ. xxiij. di. miniſteriũ. Hac aũt vtit̄ diacon⁹ ĩ ſiniſtro humero cũ dic̃ euãgeliũ. di. xxv. viij. Hac ĩuritit̄ ſacerdos in celebratiõe ⁊ exhibitiõe ſacroꝝ: ⁊ ĩ oĩo ẽone ſolẽni: nec portare dꝫ ĩfirmis eucariſtia niſi ea circũſept⁹ in pectore ĩ modũ crucis: ⁊ ſilr ea vtit̄ ep̄s ĩ ꝯferẽdo ordĩes ẽt p̄mã tõſurã: q2 ſic hꝫ eccl̃ie cõſuetudo. Manipulũ v̄o nulli ſubdiacono ĩferiori portare lꝫ: lꝫ tunicellã portare liceat ẽt nõ ſubdiacono q2 nõ eſt ꝓpria veſtis eius ſicut manipulus. Quid velint iura de cõſtitutis in minoribus ordinibus. j. ordinat⁹. ⁊. ſ. cleric⁹. Quid vero de ſacerdotibus ⁊ ep̄is. j. in titulis ſuis.

Dies. DIes lꝫ accipiat̄ ꝑ naturali id eſt ſpacio xxiiij. circiter horaꝝ ⁊ ꝑ artificiali. i. ſpacio q̄ ſol ab oriẽte ĩ occidẽtẽ ĩ nr̃o emiſpherio mouet̄: tñ cõius ꝑ artificiali capit̄ ⁊ in iudicijs dies ꝯtinet. xx. miliaria italica ſm leges vt. ff. ſi q̄s cau. l. j. ⁊. ff. de v̄b. ſig. l. in itinere. Miliare etiã hꝫ mille paſſus: ⁊ paſſus q̄nq̄ pedes: vt in d. l. in itinere ĩ tex. ⁊ ĩ gl. In ꝯtib⁹ aũt ſtãdũ eſt arbitrio boni viri: vt attẽta q̄litate ⁊ ꝯditione ꝓmittẽtis limitet. ff. de v̄b. obli. l. ꝯtinuis. §. cũ ita. q̄ tñ ſine cãe euidẽtia cõi ꝯſuetudĩe recedere nõ dꝫ q̄ eſt optima legũ iterp̄res de ꝯſue. cũ dilect⁹. ff. de legi. l. ſi de interp̄tatione. Et hac rõne forte dicit gl. in. c. nonnulli. de reſcrip. q̄ð ſm cõem vſum loquendi aſſignabant̄ miliaria vñ ſi cõſuetudo eſt q̄ð denĩ. xxx. illi ſtabit̄. Interpellat aũt dies ad aliq̄d faciendũ alicui aſſignata pro hoĩe. de loca. poſuit. C. de ꝯhẽ. ⁊ cõ. ſtip. l. magna. C. de iur. emphi. l. ij. vñ tenet̄ ſine alia monitione. De die aũt feſto. vide. j. dñica.

Miliar.

DIffamatio eſt idẽ q̄ð detractio vñ vtraq̄ opponit̄ fame: ⁊ cõtra eã implorari põt iudicis officiũ. vt diffamãtẽ cõpeſcat: ⁊ ille tenet̄. vt in. l. diffamari. C. de inge. ma. no. Inno. in. c. cũ querẽte. de offi. ord. Uide. ſ. detractio.

DIffidatus an poſſit impune ſpoliari et occidi. vide. ſ. aſſaſſinus. §. iiij.

¶ De dignitate et perſonatu et officio.

DIgnitas ſm Arch. ĩ. c. j. de ꝯſue. li. vj. aliqñ eſt p̄ſtãs. cõditio. vel p̄rogatiua ſecularis. vo. xxiiij. q. v. adminiſtratores. ⁊: C. de digni. li. xij. ⁊ hec eſt dignitas ſcl̃aris: ſꝫ dignitas eccl̃iaſtica ẽ adminiſtratio rerũ eccl̃iaſticarũ cũ iuriſditiõe: ẽt in modicis cauſis hꝫ Pe. d̄ anc. ĩ cle. ſi dignitatẽ. Igit̄ hr̃e dignitatẽ ſm Pa. ĩ. c. de multa. de p̄bẽ. eſt habere iuriſdictionẽ ĩ foro ꝯtẽtio. ſicut hñt archip̄ſbyteri ĩ eccl̃ia pictauẽſi: q̄ excõicant: ſuſpẽdũt: ⁊ abſoluũt vñ q̄libet rector ſeu prior eccleſie collegiate hꝫ dignitatẽ ſꝫ Paũ. ĩ cle. j. d̄ ele. ⁊ ĩ cle. ne imag. de ſta. mo. ⁊ do. de Rota. deciſ. clxvj. ꝑ quo facit tex. ĩ. c. ĩ dĩgnitatib⁹. d̄ ele. li. vj. vbi abbatiſſa d̄r habere dignitatẽ. Et tꝫ hoc ẽt Car. ĩ cle. ij. d̄ reſcri. ⁊ ibi gl. dicẽs ĩ hoc approbatã eẽ opinionẽ abbatis. q̄ð Inn. ĩ. d. c. de multa. limitat ſi iuriſditio eſt ꝑpetua: allegãs. c. ij. de ſtatu monachoꝝ. §. fi. ſꝫ tu dic q̄ ſufficit ſi poſſit eẽ ꝑpetua: vt ĩ ꝓuincialib⁹ ⁊ miniſtris: imo etiã in priorib⁹ ⁊ guardianis ordinũ mẽdicãtiũ vt. ſ. delegat⁹. §. 4. q2 d̄r eſſe ꝑpetuũ q̄ð eſt ĩ potẽtia ꝑpetuũ. vt no. Car. ĩ. d. cle. ij. et tex. eſt ꝑ hoc ĩ. c. clericos. in v̄bo ꝑpetuã. iũcta gl. d̄ coha. cle. ⁊ mulie. Itẽ d̄r dignitas ſi ĩ eccleſia vbi eſt reputet̄ ꝑ dignitate. ⁊ habeat adminiſtrationẽ reꝝ ꝑpetuã: lꝫ nõ ſit numerata iter eccl̃iaſticas dignitates: ſm Inn. ibidẽ. Miniſtri aũt q̄ ſine penit⁹ iuriſditione exercẽt aliq̄ð offm̃ ſicut ꝓcuratores: ſyndici ⁊ ſacriſte: q̄ pulſant cãpanas: nõ hñt dignitatẽ ẽt ſi eſſent ꝑpetui: ſec⁹ ſi haberẽt iuriſditionẽ. ff. de offi. ꝓceſa. l. vlt. ſm eũdẽ Inno. Itẽ d̄r dignitas q̄ appellat̄ aliq̄ noĩe de dignitatib⁹ iuris: vt archidiaconat⁹ ⁊ hmõi ẽt ſi nõ exercẽt offm̃ ſꝫ Inn. ibidem. Ex his aũt ptꝫ q̄ð vicari⁹ ep̄i nõ hꝫ aliquã dignitatẽ: ſꝫ paũ. vbi. ſ. ¶ Perſonat⁹ aũt ſm Arch. vbi. ſ. eſt q̄dã p̄rogatiua ĩ eccl̃ia ſine iuriſditiõe: vt hr̃e ſtallũ honorificũ ĩ choro in c. in optiõib⁹: in p̄ceſſiõib⁹: in vocib⁹ dãdis et ſilib⁹ pluſq̄ alijs ſui ordi. canonici: ⁊ nõ tanq̄ alij in dignitate ꝯſtituti. Unde ptꝫ q̄ð differt a dignitate: q̄uis ſm Inn. vbi. ſ. aliqñ accipiat̄ ꝑ dignitate. ¶ Officiũ aliqñ eſt nomen cõe dignitati ⁊ ꝑſonatui et offõ ſimplici q̄ð ſm eũdẽ Archi. vbi. ſ. eſt adminiſtratio rerũ eccl̃iaſticaꝝ ſine iuriſditiõe: adde ⁊ ſine p̄rogatiua ĩ choro vl̃ alibi: ſicut ſyndici: ꝓcuratores: caſtaldi: de q̄b⁹. j. q. iij. ſaluator. itẽ vicedñs: ⁊ ſiles q̄ ſicut pice hñt referre: hñt offm̃ ⁊ nõ dignitatẽ. Iſta ergo ſic differũt: q2 dignitas hꝫ adminiſtrationẽ ⁊ iuriſditionẽ: vel hr̃ ꝑ aliq̄ tali vl̃ hꝫ nomẽ

Dignitas ecclesiastica.

Perſonatus.

Officiũ.

officiũ aũt habet adminiſtrationẽ ſine iuriſdi
tione: perſonatus neutrũ hʒ: ſed tñ prerogati
uam.i.excellentiã ſupra alios quo ad aliquid.
¶ Primo ꝟo q̄rit̃ vtrũ ſucceſſor in dignitate
teneat̃ ex contractu inito cũ p̄deceſſore ⁊ dicit
Paſi.in.c.j.de proba.q̇d ſic: ſi fuit initus nõe
dignitatis: etiã ſi fuerit init9 cũ ſubdito ſuo: ⁊
ita tenet Cy.i.l.dignã vox.C.de leg.⁊ Jo.an.⁊
cõiter ſequẽtes: ẽt ſi talis ſit papa vl' imꝑator.
Et facit.l.ceſar.ff.de publica.⁊ ẽt q: talis obli
gatio ẽ de iure naturali cui p̄nceps ſubmittit̃.
Facit cle.paſtoralis.§ certũ.de ſent.et re iudi.

2 ¶ Scd̃o q̄ri vtrum dignitas poſſit appeti vel
q̄ri: ⁊ dico q̇d nõ ſi ſit eccl'iaſtica imo talis ipſo
iure efficit̃ idign9 ⁊ dʒ repelli.j.q.vj.ſicut is q.
dignitatẽ ꝟo ſecularẽ apt9 ⁊ dign9 põt appete
re ⁊ petere ab eo q̇ p̄t eã dare: ẽt mediãte pecu
nia: dũmõ palã det̃ ⁊ petat̃.ff.de polli.l.j.§.j.ff.
de decu.l.eos.ff.d offi.p̄to.l.barbari9.i p̄n.ibi
nõ ãbitu: vl' p̄cio: ſilr ẽt lʒ petere vel dare pecu
niã: vt ↄfirmet̃: vt no.gl.in.d.l.eos.⁊ facit glo.
in.l.vnica.ff.ad.l.iul.de ãbitu. ſilr lʒ emere mi
litiã.l.creditor.ff.de act.emp.§ inter vẽditorẽ.

tria Sed p bis limitandis nota q̇d oẽs dignitates
gñã videnť ad tria gñã reduci: q: cum oĩs dignitas
di- babeat ãnexũ honorẽ: aut hʒ honorẽ p̄ciſe ſi-
gni- ne adminiſtratiõe: ⁊ iuriſditiõe: vt militia i ſe-
tatũ culo: ⁊ ſtall9 i clero: aut honorẽ ⁊ admiſtratio
nẽ p̄ciſe ſicut eẽ regis theſaurariũ: aut eccl'ie
ſyndicũ vl' caſtaldũ: aut honorẽ adminiſtratio
nẽ et iuriſditionẽ: ſicut rex: iudex: vel p̄tãs aut
ep̄s vl ali9 p̄lat9. Primã appetere lʒ eo mõ q̇ ⁊
honorẽ: de q dicit.s.tho.ij.ij.q.cxxxj.q̇d ei9 ap
petit9 eſt paſſio ſi ſit ſupra vires: vel nõ referat̃
ad deũ: vel ad vtilitatẽ: ſʒ p̄pter ſe appetat: vñ
licite appetit̃ moderate: ad aliquẽ bonũ finez.
Scd̃am ſilr appetere nõ lʒ p̄pter ſe: aut ſi ſit ſu
pra p̄priã facultatẽ: ſʒ ſolũ moderate.i.ſi q̇s ad
eã ſit idone9: ⁊ ad bonũ finẽ: puta ſuſtẽtationẽ

tria ſuã: vel vtilitatẽ alioꝝ. Tertiã ſilr lʒ appetere
ne- eodẽ mõ ſi ſit ſecularis. Vñ ſm Ariſto.in poli.
ceſ- licite appetit principatũ propter vtilitatez rei
ſa- publice: q̇ ſcit ſe eẽ dignũ.i.hr̃e tria. Prĩo amo
ria ſ rẽ ad cõſiſtentẽ politiã. Scd̃o potẽtiã maximo
eo q̇ rũ operũ principat9. Tertio ꝟtutẽ ⁊ iuſtitiã: iñ
ap. ſm eũ nõ bñ ſtatutũ eſt ipſum petere: q̇ princi-
dig. patu dignificabit̃.i.q̇ eſt dign9 p̄ncipatu: cui9
dig. rõ eẽ põt: q: iſta petitio hʒ ſp̄em mali.i.ãbitio-
eccl' nis: cũ intentio quo ad vtilitatẽ reipublice pe
nõli tit nõ videat̃ vñ dignitatẽ eccl'iaſticã hñtẽ iu-
cere riſditionẽ vel curã ad quã null9 eſt dign9 niſi ꝑ
ap- grãm ꝙ null9 ſcit ſe hr̃e nõ ſolũ lʒ petere ſiue
pete q̄rere. ſʒ nec ẽt deſiderare: ẽt ad bonũ finẽ: niſi
re. ſm q̇d: puta velleitate quadã: puta ſi eſſem di-
gnus vellẽ a deo promoueri ad bonũ: aut vel-

lem vt deus me dignũ faceret: vt alijs in p̄la
tione prodeſſem.vide.j.epiſcopus.

¶ Tertio q̄rit̃ vtrũ ep̄s poſſit diſpẽſare in pro- 3
motiõe ad dignitatẽ cũ hñtib9 defectũ in etate
vel ordine: ⁊ dico q̇d ſm Jo.an.ſol9 papa diſpẽ
ſat vt p̄moueat̃ in ep̄m q̇ nõ cõpleuit.xxx. an-
num.de elec.cũ nobis olim. ſed quãtũ alias di
gnitates ſine cura diſpenſat ep̄s cũ eo q̇ cõple
uit.xx.annũ.de eta.⁊ quali.p̄mittimus.lib.vj.
quãtũ aũt ad parochiales eccleſias nõ põt: vt
not.idẽ Jo.de elec.licet canon.lib.vj. Simili-
ter in defectu ordinis ſolus papa diſpenſat ad
ep̄atũ ſm eũ.extra de offi.leg.q̇d tranſlationẽ.
de exceſ.p̄la.ſicut vnire. ſed quo ad alia etiã
ep̄s.de eta.⁊ q̄li.p̄terea.⁊.c.tuã. vbi ex diſpen
ſatione ep̄i ad abbatiã aſſumit̃ qui nõ eſt ſacer
dos. Sup etate aũt quo ad ordines diſpenſare
nõ põt ſm gl.in cle.gñalẽ.de eta.⁊ quali.⁊ idẽ
Pau. Vtrũ aũt poſſit q̇s ſimul multas dignita
tes eccl'iaſticas habere.s̃.bñficiũ.iiij.[illegible]

¶ Quarto queritur vtrũ tp̄ale officium appeti 4
poſſit ⁊ q̄ri aliquo dato: et dicit Hemi.in.c.pro
humani.de homi.lib.vj.q̇d ſic ſi duo cõcurrãt.
primo q̇d det̃ publice: q: dare clãdeſtine repro
batur.ff.de polli.l.j.⁊.ij.ff.de admi.tuto.l.nõ
exiſtimo.nec obſtat.l.vnica.C.ad.l.iul.de am-
bi.que p̄hibet aliquẽ ad officiũ p̄moueri p̄cio
vel ambitione: q: ſm glo.in.l.barbarius.ff.de
offi.p̄to.loquit̃ qñ ſecrete datur. ſcd̃o ſi cupit
p̄deſſe ⁊ nõ obeſſe: ſed hoc limita ſi cupit pro-
deſſe alteri: vel ſibi ſine alterius iactura: ⁊ ſi ſit
idoneus nec diſtinguo in hoc vtrum officiũ ſit
eccleſiaſticũ vel ſeculare: ſicut diſtinguit ſum.
Ang.ſentiens eque illicitũ eſſe appetitũ eccle-
ſiaſtici officij ſiue eccl'iaſtice dignitatis. quod
eſt falſum quia ad officiũ puta ſyndicatum vel
tabellionatũ poteſt quis ſcire ſe eſſe dignũ: cũ
gratia nõ requiratur nõ ad dignitatem: vnde
hmõi appeti poſſunt bono fine ſuppoſita ido-
neitate: et pro his põt pecunia dari ſaluis his
que dicent̃.j.in verbo ſimonia.§.ix.parti.vlti.

¶ Quinto queritur vtrum officialis poſſit ali- 5
quid recipere qñ tenetur gratis officiũ exhibe
re: et dico q̇d nõ: vt in.l.fi.C.ad.l.iul.de ambi.
vbi prohibetur receptio cum quis eſt in admi-
niſtratione: etiam poſt depoſitum officium pro
beneficio preſtito tempore adminiſtrationis.
de quo vide.j.iudex.§.vij.cum ſeq.

¶ Sexto queritur vtrũ officiũ ad q̇d quis tene
tur mereatur premium generaliter promiſſum
facienti hoc vel illud: et dico q̇d non: ſicut q̇d
promiſſum eſt capiẽti bannitũ nõ debet̃ famulo
poteſtatis capiẽti: quia ad hoc ex ſuo tenebat̃
officio.facit.l.cõgruit.ff.de offi.preſi.⁊.c.j.de
offi.ordi.⁊ no.Panor.in.c.eccleſijs.de cenſi.

7.q. ¶Septimo q̄ritur vtrū liceat mutuare dn̄is p
officio: ⁊ dicit.s.Th.ad duciſſam braba. qđ ſi
ꝓpter hoc det mutuū ex pacto vſura eſt: q2 pro
mutuo accipit officiū ptās: qđ ſum. Ange. limi-
tat verū in officiis ſclaribꝰ q̄ vēdunt: q2 in his
q̄ gratis dari dn̄t nō eſſet vſura: cū mutuās ni-
hil accipiat eſtimabile pecunia: lʒ ex offō ꝯſir
adueniat lucrū rōne laboris. ⁊ idē ſum. roſ. qđ
nō bene dr: q2 ſupponit.s. Tho. ꝙ intētio mu-
tuās ſit ad tale lucrū vndecūq̄ veniat. vñ mu-
tuās vt accedat ad ſuā apothecā ad quā gratis
accedit ſm oēs eſt vſurariꝰ. dicē etiā ꝙ in ipſia-
libꝰ officiis hoc iduceret ſimoniā qđ nō eſt vni
uerſaliter verū: vt patebit.ſ. ſimonia.§ ix. in fi.

Dilapidator bonorū eccleſie dicit prela-
tus res eccleſiaſticas alienans et male
expendens: qui ⁊ deponi debet. xij.q.ij. apoſto-
licos. xvij.q.iiij. nullus res. ſuſpecto ꝟo de hoc
dari debet coadiutor. de offi. deleg. venerabi-
li. et in.c. licet heli.§ quia vero. de ſimo.

Dioceſis ſm Archi. de reſcrip. ſtatutum.
lib. vj. dicit diſtinctio: diuiſio vel guber
natio a dia qđ eſt duo ⁊ ceſſio.i. ſeparatio: quia
diuiſa ⁊ diſtincta ſit ab eccl'ia alteriꝰ ep̄atus et
vnius gubernationi cōmiſſa: ⁊ eſt vbi eſt ep̄s.
xvj.q.iij. q̄cūq̄. ⁊ vr ꝓprie eſſe territoriū ciui-
tatis: vt hʒ ordinē ad iuriſditionē ſpūalē: ⁊ ciꝰ
noīe ſi ſumatur in ſuo gn̄e venit ciuitas: ſicut
pars noīe totius: vt in.c.j. de offi. ordi. ⁊ not.
Panor. in.c. rodulphus. de reſcrip. ſi ꝟo ſuma
tur in ſpecie: vt qđ a ciuitate diſtinctū eiꝰ noīe
in materia odioſa ciuitas non cōprehendit: q2
dignꝰ ſub minori cōprehēdi nō dʒ: ſʒ nec ecō-
ordinariꝰ. tra noīe ciuitatis dioceſis cōprehēdit: vt not.
idē in.d.c. rodulphꝰ. de reſcrip. Et nomē ordi
narij plus cōprehēdit q̄ dioceſani: p quo vide
gl. in cle.j. de vi. ⁊ hone. cle. ⁊ meliꝰ in cle.j. de
iure patro. in ꝟbo dioceſanꝰ. Aliqñ tñ ſumitur
dioceſis pro regione vel ꝓuincia: ſicut forte in
l. preſides. C. de offi. re. ꝓuin. interdū etiā ſumi
tur pro parochia: de quo vide archi. ibidem. et
xvj.q.j. ep̄m. vide etiā.ſ. ciuitas. in principio.

Diſcordia ſm.s. Tho.ij.ij.q. xxxvij. im-
portat diſgregationē cordiū.i. volūta-
tum in diuerſa. vnde nō diſcordāt qui diuerſa
credūt vel opināt: ſed qui diuerſa volūt. Eſt
autē pctm̄ mortale ſm eundē ibi qñ eſt a bono
dei vel ꝓximi ex intētione deliberata qđ intel
lige ſi illud bonū ſit notabile. Et ſic intellige.
c. oblationes diſſidentiū. diſ. xc. ⁊ c. abut. xj.q.
iij. ⁊ c. iſmael. diſt. lvj. Unde peccant mortali-
ter cōſiliarij diſſidētes ab bono cōi ſcienter et
notabiliter: ꝓpter elationē vel ſuperbiam aut
malā volūtatē nolētes aliis cōſentire tēdenti-
bus ad bonū: qui ⁊ ꝓprie nō diſcordāt ſed alij.

Diſcretio eſt mater oīm virtutū.ſ.q.v. pre
ſentiū. de off. cuſt.c.j. neceſſaria ꝑlato ī
corrigēdo. di. l. pōderet. ⁊ ꝑdicatori. xliij. di. ſit
rector. ⁊ ꝯfeſſori. xxiij.q.iiij. his q̄. d pe. ⁊ re. oīs.

¶De diſpenſatione.

Diſpenſatio ꝓprie ⁊ originalr ſportat
pecuniarū penſionē diuerſis factam
dicta a diſpēſo.i. diuerſis pēſo. vñ ſm
Pap. diſpēſator eſt adminiſtrator pe
cuniarū q priꝰ nō numerabant: ſʒ appēdebant
ſiue pēſabant: deinde ꝟo trāſlatū eſt hoc nomē
ad omnē diſtributionē ⁊ ſic ſm.s. Tho.ij.ij.q.
xcvij. ar. iiij. ⁊.q. lxxxviij. ar.x. ſportat cōmēſura
tā applicationē vel diſtributionē alicuiꝰ cōis
ad ſingula. Unde ſm hoc diſpēſatio in ꝑcepto
legis cōis eſt applicatio eius ad hūc ⁊ illū ſm Diſpēſatio.
eorꝫ ꝓportionē vt ille.ſ. aſtrigat ad totū: ille ad
partē, ille ad nihil ſm eorꝫ ꝯditiōes. Igit diſpē
ſatio ſm Ray. eſt iuris relaxatio. vñ dr vulnus
q2 vulnerat ius cōe. xxiij.q.iiij. ipſa pietas. ⁊ vt
eſt inq̄t in diſpēſante eſt ptās vel actus ptātis
iure cōceſſus in diſpēſato ꝟo eſt ius priuatū.i.
licēa vel permiſſio facta ꝯ rigorē iuris ⁊ nō ius
cōe. xxxij.q.ij. interfectores. Sed iſta diffinitio
cōplectit diſpēſationē licitā ⁊ illicitā. vñ Hoſ.
ſe ad licitā reſtringēs dicit ꝙ diſpēſatio eſt ri-
goris iuris ꝑ eū ad quē ſpectat miſericors ⁊ ca
nonice facta relaxatio vt colligit.j.q. vij.§ mul
torꝫ al's.§ niſi rigor. ⁊.c. ſeq. vbi ⁊ ꝯſentit ibi gl.
Ex q̄bus ſequit primo qđ dicit Ber. de diſpen
ſatione ⁊ ꝑcep. qđ ꝑlati dātes p volūtate licē-
tiā veniēdi ꝯ legē ſine cā rōnabili vel saltē du
bia: diſſipatores ſunt nō diſpēſatores. Sequit
ſcđo qđ ſi īpetret diſpēſatio ex falſa cā vel tacī
ta veritate nulla eſt vt in.c.ij. de fil. ꝑſ by. li. vj.
Et idē ē de q̄libet alia gr̄a. vt no. ī.c. ad audiē
tiā. el.ij. de reſcrip. ⁊ in.c. nō pōt. de ꝑbē. li. vj.

¶Primo ꝟo querit que ſint iuſte cauſe diſpē- 1.q°
ſandi. ⁊ dico ꝙ vt colligit.j.q. vij. per totū. pri-
ma eſt tp̄s ibi.c. neceſſaria. ⁊.c. pro remedio. q2
defectꝰ noſtri tpis q̄bꝰ nō ſolū merita ſed etiā
corpa ipſa defecerūt diſtrictionis illiꝰ nō patit
manere cenſurā. diſt. xxxiiij. fraternitatis. ſcđa
eſt vtilitas.ſ. vt alij faciliꝰ reuertant ad bonū.
xxiij.q.iiij. ipſa pietas. ⁊.j.q. vij. tali. tertia qua-
litas ꝑſone ⁊ meriti ⁊ ſciētie.d.c. tali. ⁊.c. didi-
ci. cū aliꝰ eque dignꝰ nō ſit. quarta neceſſitas.
vt in.d.c. tali. q̄nta pietas. ſexta euētꝰ rei. ſeptī
ma multitudo ſiue ſcādalū multitudinis. diſ. l.
vt cōſtitueret vbi tñ cauendū eſt ne q̄s alat in
ſcādalo. Sed q2 caſus ſunt innumerabiles nec
dari pōt in hoc regula gn̄alis: ideo ſtādū eſt in
hoc arbitrio boni viri: qui ſi iudicauerit cām
eſſe rationabilē diſpenſatio erit debita. diſt. l.
dn̄o ſancto. et prelatus peccat nō diſpenſando.

ar.ij.q.v.quãto.in fi.ꝛ tamẽ ſubditi non babẽt ius pretendi ſm doct.niſi forte deprecatiue.

2 ¶Scdo q̃rit̃ vtrũ diſpẽſatio neceſſario req̃rat cognitionẽ cauſe: et dicit Pan.in.c.diuerſis. de cle.cõ.qd in pncipe nõ:ſed ſufficit ſola eius volũtas in bis q̃ ſũt iuris poſitiui ſolũ vt not. Inn.in.c.cũ ad mo.de ſta.mo. ſ3 in iferiore ſic. vt no.gl.in.d.§.niſi rigor. vñ ſi fiat ſine cognitiõe cauſe ẽ diſſipatio nõ diſpẽſatio ꝛ venit puniẽdus: q2 egit ꝯ legẽ. vide bonã gl.in.c.ij.de ſciſma.vbi plene no.doc.Tenet tñ quo ad eũ q̃ diſpẽſauit q2 nõ põt ꝯuenire neq3 eã reuocare ex quo egit actũ in q̃ potuit diſpẽſare l3 non teneat qui ad ſupiorẽ.vt no.gl.in.d.c.diuerſis.

¶Tertio q̃rit̃ vtrũ diſpẽſatus ſine cã ltima ſit q̃ ad deũ tut9: ꝛ dico vt colligo ex Inn.i.d.c.cũ ad mõaſteriũ.ꝛ Pañ.i.c.nõ eſt voti.de vot.qd ſi loq̃mur de diſpẽſãtib9 alijs a papa nõ ẽ tut9 q̃ ad deũ: aut q̃ ad eccl'iã ſm Inn.vbi.ſ.q2 cuiſcũq3 tali ꝯcedit̃ diſpenſare: itelligit̃ qd boc faciat ex cã ltia: vñ fieri d3 cũ cauſe cognitione. loquẽdo ṽo de papa: aut loq̃mur de bis q̃ ſunt iuris diuini vt voto iuro ꝛ bmõi: ꝛ ſic diſpẽſare nõ põt ſine iuſta cã al'r diſpẽſat9 nõ eſt tut9 quo ad deũ: ſed ſi ſubeſt iuſta cã tenet diſpẽſatio: ꝛ eſt tutus etiã in voto caſtitatis ſm Inno. vbi.ſ.aut loq̃mur de bis q̃ ſunt iuris poſitiui: et ſic põt ſine cã ꝛ ille in ꝯſcia tut9 eſt: q2 ei9 eſt deſtruere cuius eſt cõdere: nec princeps tenet̃ legib9 ſuis ligat9.C.de leg.l.digna vox. Pañ. tñ limitat in pluralitate beneficioꝝ in qua ſine ltia cã nõ põt: et ita t3 Jo.an.in.c.de multa.de prebẽ.q2 oĩa bona eccl'iarũ ſunt dei: vt in.c.cũ ex co.de elec.li.vi.vñ taliter diſpẽſatus nõ eſt tut9: de q̃ dic vt.ſ.bñficiũ.iiij §.ij. Ex bis ifert Pañ.qd nõ eſt tut9 religioſus cũ quo ſine legitima cã diſpẽſat̃ vt ad laxiorẽ trãſeat religionem: ſil'r ſi pficit̃ eccl'ie curate cã legitima non exſtãte: puta q2 nõ eſt aptus ad exercitiũ pdicationis vel cure vñ dicit gl. ſingularis in.c.monachi vagãtes.xvi.q.i. qd religioſus pmotus ad eccleſiã ſecularẽ non vt proſit ſed vt preſit: peccat mortaliter: quia facit cõtra votũ ſuum.

4 ¶Quarto querit̃ q̃s poſſit diſpẽſare ꝛ dico qd in legib9 diſpẽſare vel eas interptari ptinet ad quẽlibet in neceſſitate ſubito occurrẽte: precipue cũ ad ſupiorẽ recurſus baberi nõ põt.i.q.i.ſi ergo.q2 in obſeruatiõe legis aut pcepti maxime ſeruãda eſt intẽtio ferẽtis. de q̃ ſi ꝯſtet et ſi ꝯria ṽbis obediẽdũ eſt omiſſa l'ra. xxij.q.v. b ũane.al's aũt boc ptinet ad platos ꝛ rectores ſ.babẽtes in bmõi ptãtẽ: ſicut b3 papa in oĩb9 pure poſitiuis ꝛ i q̃buſdã ptinẽtib9 ad ius diuinũ: q̃ro b2 oĩa iura bẽre in ſcrinio pectoris ſui. de ꝯſti.l3.li.vi.q̃tũ.ſ.ad interptationẽ ꝛ diſpẽſationẽ: l3 in aliq̃bus diſpẽſare nõ cõſueuerit. Epi aũt qñ cã bñt: nõ bñt ſine caplo: ſm arch. in.c.is qui.de fi.pſ by.li.vi.l3 veri9 dicit gl. in c.cũ ex co.de elec.li.vi. oppoſitũ. Et pmã q̃dẽ opinionẽ dico verã in rebus põderoſis in q̃b9 poſſet fieri piudiciũ vniuerſitati ſiue eccl'ie: ſicẽ eſt in diſpẽſando cũ aliq̃ ad ordines ꝛ bmõi. q̃ caſu itelligo pmã opinionẽ quã etiã ſequit̃ dñicus ꝛ ppoſitus: in.c.ex penitẽtib9.diſ.l.ꝛ gl.in c.ſi q̃s me.diſt.lxxxi.ꝛ gl. in.c.pſentiũ.i.q.v.et Imo. dicẽs boc in effectu tenere. Jo.an. Inn. in.c.cũ ex co.de elec.in.vi.ꝛ moderni in.c.at ſi clerici.§ fi.de iudi. in nõ piudicialibus aũt teneo aliã opinionẽ: q2 iſta nõ ſunt de cauſis maioꝛib9 ꝛ põderoſis: vt in diſpẽſando circa ieiunia ꝛ vota ꝛ bmõi. Et ſm cõem opinionẽ doct. eã babent in bis q̃ nõ ſunt eis a iure vel al's a ſupiore pbibita.vt in.c.nup.de ſen.excõ.et di. l.miror.in gl. Pro quo no.Inno.in glo.ſup.c. dilect9.de tẽp.ordi. qd epõ diſpẽſare nõ l3 ſup faciẽdo. vt.ſ.aliq̃d fiat ꝯ canones niſi vbi ei a iure pmittit̃.de cõſti.c.i. niſi ꝯria ꝯſuetudo derogaſſet.de cõſue.c.vlti.ſup eo ṽo qd factũ eſt diſpẽſare põt vt tolleret̃ ſemp niſi pbibeat̃.ad boc.xxij.q.v.boc vt.vel dico inq̃t forte melius qd vbi ius ꝯcedit diſpẽſationẽ ſimpl'r põt: ꝛ ſic loquit̃.d.c.nup. ſi ṽo nõ ꝯcedit̃ a canone nũq3 põt etiã ſi inuenit̃ in canone q̃ papa diſpẽſet. de ꝯſang.ꝛ affi.qd dilectio.q2 cũ epi debeãt canones ſeruare ꝯ facere nõ debẽt: niſi id expſſe cõcedat̃.xxv.q.i.c.i.ꝛ.ij.bec ille. Sed vt patebit.i.§ ix. primũ dictũ eius eſt verius ꝛ cõius ꝛ vſitati9. Si tñ epũs indiſcrete diſpẽſet accuſat9 deponit̃ diſt.li.c.i.qd Hoſt.limitat ſi monitus ſit incorrigibilis: ꝛ ppter boc ſuſpẽſus: ꝛ ſuſpẽſionis ſniam cõtẽnens in cõtumacia pſeuerat. arg.de prebẽ.graue.alij dicũt dicta iura intelligi: qñ diſpẽſat in eo qd de iure nõ poteſt: ſc3 ſciẽter. Abbates aũt alij ꝛ prelati epis inferiores ſm Pañ.in.c. at ſi.de iudi. ꝛ in.c.cũ lator. de eo q̃ fur.or.re.poſt Inno.ꝛ Hoſt.nũq3 diſpẽſant: niſi in caſibus expſſis a iure: q2 epis ſunt reſeruata grauiora.vt i cle.i.de priui.ꝛ in.d.c. at ſi.ꝛ i.c.cũ ex eo.de ele.li.vi.ꝛ ẽ opinio cõis. Notabile.

¶Quinto querit̃ vtrũ ptãs diſpẽſandi ſit late interptãda: ꝛ dicit Pañ. in.c.ſi.de ſimo.q̃ ſic qñ dat̃ nõ expſſis pſonis diſpẽſandis tãq3 principis bñficiũ: ꝛ ſic ſentit glo.ibi: ꝛ ſic intellige Bar.in.l.iij.ff.de ṽb.obli.vbi dicit qd ſi datur alicui ptãs legitimandi filiũ adulterinũ: inceſtuoſum poterit legitimare adulterinũ ꝛ inceſtuoſum ſimul q2 in materia larga ſub ſimplici veniunt mixta: vt in.l.ſi ita.ff.de lib.ꝛ poſtbu. ſec9 aũt ſi exprimerent̃ pſone cã quib9 d3 fieri diſpẽſatio.ar.in.c.ſi cui.de prebẽ. li.vi.q2 oĩs 5.q.

receſſus a iure cōi eſt odioſus vt eſt tex.in.c.ſi.
de fi.pſbr.li.vi. ⁊ in.c.qd dilectio.de cōſan.et
affi. Et ſic diſtīgue canoniſtas tenētes ꝯ bar.
in.c.ꝑ venerabilē.q̄ filij ſint legi.⁊ adde qd di
ctū eſt.ſ. bñficiū.iij.§.vij. Aduertēdū tñ ē q̄ lz
diſpēſatio ſit ſtricti iuris vt pote ꝯ ius:⁊ ſtricte
interꝑtanda qñ.ſ.exprimunt̄ ꝑſone.vt ī.d.c.qd
dilectio.⁊ in.c.ſ.⁊.ij.de fi.pſbr.li.vi.nihilomi
nus extēdit̄ ad neceſſario cōſequētia:ſeu ad de
pēdētia ex eo ſuꝑ q̄ eſt diſpēſatū.qñ aliter non
impꝛimeret actū validū ſuꝑ eo in q̄ diſpenſatur:
vt.ſ.bñficiū.iij.§.x.⁊ facit gl.ac pañ.ī.c.qꝛ in
tm̄.de ꝑbē.⁊ gl.ī.c.ſi qs ī clero.vij.q.ſ.q̄ dicūt
qd diſpēſat⁹ ſuꝑ bñficio ꝓ pluralitate vr diſpē
ſatus ſuꝑ reſidētia. Uide qd no. Hoſti.in.c.cū
in cūctis.de elec.⁊ gl.in.c.nō pōt. de prebē.li.
vi.⁊ qd dico.ſ.bñficiū.iij.§.x. Diſpēſatio tamē
obtēta ſuꝑ affinitate nō extēdit̄ ad publice ho
neſtatis iuſtitiā ſm̄ Pañ.in.c.nō dz de con. et
affi.niſi in narratiōe affinitatis vnū cōprehē
dat aliud ſm̄ gloſ.in arbo.affinitatis:ſecus in
diſpēſatione qñ ſolū gradus remotioꝛ eſt expſ
ſus:de q̄ vide.ī.matrimoniū.viij.§.vi.parti.vl
tima. ¶ Ex his aūt pz qd ſolutio illius q̄ſtiōis (coro lari um.)
qua querit̄. an is cui data eſt poteſtas diſpen
ſandi cū adultero ⁊ inceſtuoſo ſeparati.diſpen
ſare poſſit cū eo q̄ ſimul eſt vtrūqꝫ. Bar. eñi in
l.ſtipulationū.ff.de vb.obl. determinat qd ſz
iuris rigorē ſub ſimplicib⁹ mixta nō cōtinent̄:
ſz ex benignitate ſic:vñ cū iſta qd loquat̄ ī bñ
ficijs:fiet īterꝑtatio latiſſima:vt.l.fi.ff.de ꝯſti.
prin. Itē ſub ſimplicib⁹ mixta ꝯtinent̄ cā vitan
de ꝯrietatis:vt in.d.l.ſtipulationū. ⁊ ſimiliter
vbi lex hoc exprimeret. Extra hos autē caſus
diſpoſitio facta de adulterio ⁊ inceſtuoſo ſepa
ratim non porrigitur ad ſimul iuncta: vt.ff. de
adul.l.vim paſſam.§.preſcriptiōe. Et idem te
net Bal.inſti.de act.quem etiam vide in.l.om
nes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.vbi dicit qd mixtū
non venit appellatione ſimplicis: vnde ſtante
ſtatuto qd femina cōtrahat cum aſſenſu ꝓpin
quorum:non intelligitur de hermofrodita.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ qñ expiret ptās diſpēſandi con
ceſſa:⁊ dicit Fede.ꝯſil.lxxviij.qd ꝯceſſa a papa
ſuꝑ irregularitate vel legitimitate durat etiā
poſt mortē eꝰ qꝛ grā ſemel facta per papam in
aliquā ꝑſonā nō expirat per mortē pape: vt eſt
caſus de off.deleg.ſuꝑ grā.li.vi. Utrū aūt per
mortem illius cui cōceſſa erat talis autoritas
expiret diſpenſatio iā facta ſi ille diſpēſat⁹ tali
gratia non fuit vſus : puta diſpenſatus fuit vt
poſſet ordinari vel eligi in ꝑlatū et ante mortē
diſpēſantis nō accepit ordines: nec fuit ꝑmo
tus:dicit idē ibi qd nō:qꝛ diſpenſatio ſemel ca
nonice facta ex ſuꝑuenīēte facto nō retractat̄:
et eſt caſus in.c.ex tua.de fil.pſbr.et facit qd
no.de accu.in.c.de his. Beneficia eñ cōceſſa
intēpeſtiue reuocari non dñt.de cōmo. c. vni
co.de reg.iur.decct.lib.vi. et in.c. cū ex eo.de
elec.lib.vi.in glo.et ibidem in nouel.Jo.and.

¶ Septimo q̄rit̄ in qb⁹ req̄rit̄ diſpēſatio ī ma 7
nifeſtis.ſ.tm̄ an etiā in occultis maxīe homici
dijs.⁊ dicit Ho. neceſſariā eē diſpēſationē ī oc
cultis:in qb⁹ diſpenſari pōt:nō q̄dē ꝑpter de
poſitionē vitandā:qꝛ occulta pctā nō hñt vin
dictā:ſz qꝛ de eo ſuꝑ q̄ diſpēſatū eſt:qs accuſa
ri nō pt:ar.c.ex tua.d fi.pſ br. alioqn etiā poſt
peractā pniam qs poſſet accuſari. ar.xxiij.q.v.
admonere. An aūt homicida oīno occult⁹ cele
brare poſſit ac ordinib⁹ vti. Uin.dicit qd ſic:ſi
egit cōdignā pniam:qꝛ iſte nō eſt obnoxius ec
cleſie cū pctm̄ ſit occultū.xxxij.q.v.xpiana.nec
deo cū pniaꝫ egerit. Sz qꝛ ꝯ hoc dictū vrget.c.
fi.de tē.or.vbi dr:ꝑter reos homicidij. Lau. et
Jo.vident̄ limitare hāc opinionē:ſi dignā pe
nitētiā egit:⁊ eps cū eo diſpēſauit Pañ.Ho in
c.ex tenore.de tēp.or.ht qd ſi homicidiū eſt oc
cultū oīno ꝓut occultū diſtinguit̄ ꝯ ꝓbabile:
tūc ſi habem⁹ reſpectū ad.l. ꝓmotiōis publicā
null⁹ homicida eſſet expſſe ꝓhibēdus:qꝛ talia
iudicat ſol⁹ de⁹ ſz ſi habeam⁹ reſpectū ad legē
ꝓmotiōis ꝯſcīētie: ꝓut eſt īformata ex lege po
ſitiua talis ſine diſpēſatiōe promoueri nō pōt
hec Pañ.quē ītellige de diſpēſatiōe fienda alī
qñ a papa hoc caſu q̄ ad illā irregularitatē tol
lēdā vide īfra homicidiū. Adde ex Inn.in.c.cō
ſtituti.el ſcdo.de app.qd talis irregularitas ſi
ſuꝑueniat titulo bñficij: nō ꝑuat ipſo facto ſed
op⁹ eſt ſentētia:⁊ ſic homicida iuſte tz bñficiū
donec priuet̄.ꝑ quo facit.c.clericis.ne cle.vel
mo.⁊.c.ex lr̄is.de ex.prel.ſi Ho ꝓceſſit collatio
nē bñficij:collatio nō tz:qꝛ facta indigno:et in
habili quo ad executionem officij.vt in.d.c.fi.

¶ Octauo queritur qui ſunt caſus in quib⁹ ſo 8
lus papa diſpēſat.et raro:et dico qd ſunt hi de
quibus ſupra in titulo caſus.§.primo.caſu.xiij.
quo ad quaſdam cenſuras:pro quo etiam vide
infra in titulo papa ſere per totum.

¶ Nono q̄rit̄ in gñali qñ eps poſſit diſpēſare 9
in aliq̄ caſu:⁊ dico qd gl.ſummaria di.l.et ī.d.
§.niſi rigor.⁊ doc.ī.c.at ſi clerici.d iudi.ꝯfuſe in q̄
et ꝯfue loquunt̄. Quidā eñ dicūt qd diſpēſare (bus)
pōt in adulterio ⁊ minorib⁹ ſi ēt ſunt manife (eps)
ſta:nō aūt ī minorib⁹ niſi ī caſib⁹ iure expſſis: (pōt)
vt de iū.at ſi clerici.q̄dā Ho dicūt qd diſpēſare (diſ)
pōt ī oī crimine niſi expſſe ꝓhibeat̄ a iure. di. (pēſa)
xxxiij.pſbyter.de pe.di.vi.c.ſ.⁊ ī fi.d ſent.exc. (re.)
nup.ī fine.⁊ hoc tz Can.Lau.Uin.Jo.an.quā
opi.Ber.in.c.at ſi clerici.de iudi. dicit cōiorē
Sed ſic veritas colligi pōt.Cōtra canonē ſupe

rioris.ſ.pape vel cōcilū ſi ille ſit penitētiarius
ep̄s diſpēſare pōt ſꝫ paſi.i.c.at ſi clerici.de iu-
dic.q꞉ pn̄ie hodie ſūt arbitrarie.d pe.et re.deꝰ
q̄ niſi caſus appareat reſeruatꝰ.Si vo ſit penal'
ꝛ diſpoſitiuꝰ: diſtinguo q꞉ aut iferiori diſpēſa
tionē expſſe ꝓhibet vel cōcedit.ꝛ calꝰ ē planꝰ
aut nec ſic:nec ſic ꝛ tūc iterū diſtiguo. Aut eñ
diſpenſatio eſt ſuꝑ eo qḋ iā factū eſt vt tolereť.
ꝛ ſic pōt ep̄s diſpēſare niſi ꝓhibeať.vt in.c. nu
per.de ſent.excō.ar.xxv.q.v.hoc vſ:vl' niſi ꝓ-
hibeať illi abſolutio:q꞉ a fortiori ꝓhibereť diſ
pēſatio.de ſen.excō.cū illoꝝ.ꝛ ſic itellige opi-
nionē dicētiū ꝙ diſpēſare pōt in oibꝰ caſibꝰ in
q̄bꝰ ſibi nō ꝓhibeť.Aut eſt i eo qḋ fiēdū eſt cō
tra canones:vel ꝯciliū.ꝛ ſic nō pōt niſi hoc ei
a iure:ꝯcedať expſſe:vt i.c.dilectꝰ.de tēpo.or.
et ſic itellige opinionē dicētiū ꝙ diſpēſare nō
pōt niſi in his q̄ illi cōcedunť expſſe. Cōcediť
aūt illi diſpēſatio in oībꝰ criminibꝰ minoribꝰ
adulterio:peccās eñ mortalr notorie notorie
tate iuris ꝓmoueri nō pōt.xxv.diſ.primū.i gl.
et ꝓmotꝰ deponiť.di.l.q̄ ſemel. ideoq꞉ indiget
diſpēſatione q̄ ep̄is ꝯcediť in criminibꝰ mino-
ribꝰ adulterio gn̄aliter:vt not.in.d.c.at ſi cleri
ci.cōcediť etiā ꝛ i aliq̄bꝰ maioribꝰ.vt de here
tico ꝛ ſciſmatico.di.l.ſi q̄s ſpi hꝛ. hodie tñ pa
pa reſeruat ſibi hoc q̄ ad hereticū.vt hʒ archi.
In tribus tñ caſibꝰ pōt ep̄s diſpēſare ꝯ cano-
nē ꝛ ꝯciliū:lꝫ ei ñ ꝯcedať expſſe. Prio rōne cō
ſuetudinis: vt q꞉ ꝯſuetudo pſcripta hꝫ qḋ poſ-
ſit diſpēſare.de ꝯſue.c.fin.xi.q.i.q̄cūq꞉.q꞉ ꝯſue
tudo facit valere diſpēſationē alias nō valitu
rā:ar.d cele.miſ.ꝑnitioſus.cū ſuis ꝯcor.ꝛ arg.
de trāſac.c.fi.ſcḋo rōne magne neceſſitatis vel
vtilitatis nouiter emergentis: ꝛ tpe ꝯſtitutio-
nis incxcogitate veriſilr:q꞉ tūc pōt ep̄s diſpē-
ſare:vt tenet Jo.de lig.i.d.c.at ſi. ꝛ ſequiť Pa
nor.ibidē:et Bal.no.in.l.omnes populi.ff.de
iuſti.ꝛ iure.ꝛ Bar.in.l.ſi hominem.ff.manda.
ponēs exēplū:q꞉ Peruſij ſtatutū eſt ne ferанť
arma:ꝛ tñ maiores poſſent dare licentiā feren
di propter brigam ciuitatis quā nouiter hꝫ:et
etiā ſtatuere:q꞉ eſt caſus nouus a ſtatuētibus
non preuiſus : etiam ſi iuraſſent ſeruare illud
ſtatutum:vt no.Bal.in rubr.C.qui ad bo.poſ.
et Bar.in.ij.cōſti.C.§.q̄bus.Ex q̄bus cōcludiť
Cōclusio. qḋ ep̄s diſpēſare pōt in gradibus ꝓhibitis in
matrimonio:qñ impedimentum eſt occultū:et
ad papā non pōt haberi recurſus: et ſeparatio
ſine ſcādalo magno fieri nō pōt:ſicut ſepe acci
dit in mulieribꝰ cognitis a cōſanguineis viri
anteq̄ matrimonium cōtrahať. Et idem puto
in eo qui poſt votū ſimplex matrimonium con
ſummauit: q꞉ licet cū eo diſpenſare non poſſit
ep̄s ſm.s.Tho.ꝛ veritatem:vt dicitur infra in

caſu tñ magne neceſſitatis credēdū eſt qḋ hoc
poſſit:q꞉ non eſt veriſil'e ꝙ papa velit manere
in laqueis hm̄oi aīas q̄ romā adire nō poſſunt
aut mittere.tertio qñ canō dicit poſſe fieri diſ-
penſationē.licet aliter expſſe nō indulgeat:q꞉
tūc ep̄s pōt:arg.c.nuꝑ.de ſenten.excō.ꝛ ita tꝫ
Jo.de ligna.ꝛ Jo.cal.et originaliter fuit dictū
Inn.i.c.dilectꝰ de tēpo.ord.q꞉ fruſtratorie in-
telligereť de papa qui ſemper pōt indulgere:
qḋ etiā tenet gl.in.c.poſtulaſti.de cle. excom.
¶ Decimo q̄riť ſpāliter i q̄bꝰ caſibꝰ ep̄s diſpē 10.q
ſare nō pt:ꝛ dico eū diſpēſare nō poſſe.¶ Prio In q
in homicidio.di.l.miror.ꝛ hoc ſiue iuſto ſiue i bus
iuſto.ſi actu mors aut mutilatio ſecuta eſt qño nō.
cūq꞉ fiat ſm Inn.ꝛ ho.i.c.i.de cle.pu.i duel.et 1
intellige ꝙ nō pōt cū tali diſpēſare in offō. ſe-
cus in bn̄ficio vt ibi. c.ij. ſꝫ tñ hec limita iuxta
dicēda infra homicidiū.iij.ꝫ viij. ¶ Scḋo in ſi- 2
monia ordinis vl' bn̄ficij ꝑ ſimoniā ſciēter acq̄
ſiti ꝛ hodie ꝑ multas extrauagātes incurriť ex
cōicatio ꝛ ſuſpēſio. a q̄bus ſolus pōtifex roma
nus abſoluit.¶ Tertio in eo q̄ cū eſſet ſuſpēſus 3
vel excōicatus dānabiliter ſe diuinis ingeſſit
de re iudi.cū eterni.ꝛ de ſen.excō.cū medicina
lis.lib.vi.¶ Quarto in clerico q̄ excōicatꝰ acce 4
dit ad iudiciū pncipis contēpto eccl'iaſtico iu
dice.xxi.q.v.ſi q̄s ep̄s.¶ Quinto i bigamo ꝛ vi 5
duarū corruptariūq꞉ maritis de biga.c.i. et.iij.
xxxiiij.di.lector.¶ Sexto i clerico nō ordinato 6
miniſtrāte.ſ.cū ſolēni apparatu ſꝫ hoſ.q꞉ talis
miniſtrās in ꝑtinētibꝰ ad ordinē quē nō hꝫ:de
ponēdꝰ eſt ampliꝰ nō ordinādꝰ:de cle.nō ord.
mi.c.i.ſ cꝰ ſi clericꝰ ſimplex epiſtolā ſine ſolē-
nitate cantet ꝛ ibi dicit paſi.qḋ talis teneť etiā
pena falſi:ſicut nō hn̄s dignitatem ſimulās ſe
hr̄e.ff.ad.l.corne.d fal.l.eos. ꝛ idē itellige de
eo q̄ ſe falſo aſſerit doctorē. Dicit etiā eo.tit.c.
ij.qḋ cū tali diſpēſat ep̄s nō vt aſcēdat ad ordi
nes ſuꝑiores:ſꝫ vt ſuſcepto vtať ꝛ circa benefi
ciū:imo Inn.ponit regulā qḋ ep̄o lꝫ quaſi ſem
per diſpēſare in bn̄ficio:q꞉ diſpēſat cū homici
da.vt de cle.pu.i duel.c.ij.ꝛ in.c.ſtudeat.di.l.
¶ Septimo in clerico ꝓmoto ꝑ ſaltū qḋ direc. 7
limitat ſi ſciēter in ordine nō recepto miniſtra
uit: cum quo tamen diſpenſat epiſcopus quan
tum ad ordinem non quidem ſuſcipiēdum ſed
iam ſuſceptum : et quantum ad beneficium ſe-
cundum Jo.hoſt.et archi. ſi tñ credidit ſe pro-
motum gradatim probabiliter ep̄s diſpenſa-
re poterit iure ſuo:ꝛ ſic intellige.c.vnicum.de
cle.per ſal.promo. ¶ Octauo in eo qui ordineꝫ 8
furtiue ſuſcepit: q꞉ ſm Rax. ſi fuit prohibitus
hoc facere ſub anathemate poſt ſatiſfactionem
diſpenſat epiſcopus vt miniſtret in ordine ſu-
ſcepto non furtiue : et etiam in ſuſcipiendis ſi

ingreſſus religionē ibi ꝑ aliquāto tp̄e laudabil'r fuerit ꝯuerſat⁹: ſʒ ſi nō fuit ſic ꝓhibit⁹ diſpenſat poſt ſatiſfactionē cū eo et manēte in ſeculo et i ſuſcipiēdis: de eo q̄ fur. ord. ſu. c. i. ¶ Nono in ordinato. et tp̄ar'r ab alieno ep̄o ſʒ aliq̄s: ſi aſi diſpēſationē miniſtret: ſed v̄itas eſt q̄ ep̄s cū tali diſpēſat q̄ ad ordines ſuſceptos. de tēp. or. ꝯſultatiōi. ¶ Decimo in excōicato ordies ſuſcipiēte. de ſen. excō. cū illoꝝ. ⁊ idē in apoſtata a religiōe. de apo. c. fi. ꝙ de ordine ſacro loquitur vñ ſi minores ſuſcipit diſpēſat ep̄s: niſi dimiſiſſet habitū: q2 fuiſſet excōicat⁹ ⁊ ſol⁹ papa diſpenſat cū eo. Sunt et multi caſus ſuper quibus nihil epiſcopus poteſt: vt. ſ. caſus. §. i.

11 ¶ 11. q̄rit̄ q̄uo cū aliq̄b⁹ ſpāl'r diſpēſet ep̄s. ⁊ dico hoc colligi ex diuerſis locis hui⁹ ſumme: vñ de apoſtata vide. ſ. epoſtaſia. §. viij. ⁊ infra irregfaritas. i. §. v. de bis baptizato. ſ. baptiſm⁹. §. iij. ⁊ infra irregularitas. §. iiij. de recipēte beneficiū de manu laici. bñficiū. iij. in ꝑn. de clerico ꝯiugato ⁊ illegitimo: vt habeat bñficiū vel plura bñficia. ſ. bñficiū. iij §. iiij. ⁊ ſequētib⁹. de bigamo. bigamia. §. vij. de ꝯ̄hēte m̄rimoniū ſine bānis. m̄rimoniū. vſi. §. vi. de reſidētia ⁊ ꝓmotiōe ad ſacerdotiū cl'ici exiſtētis in ſtudio bñficiū. iij. §. ij. de corp̄e vitiato vt ꝓmoueat̄. ſ. corpore vitiat⁹. §. i. ⁊ de criminib⁹. ſ. crimē. §. vit. ⁊ de hñte. xx. annū vt ꝓmoueat̄ ad dignitatem ſ. dignitas. §. iij de pugnāte in duello. i. duellū §. iiij. de diſpēſatiōe i etate. i. etas. §. i. d homicida. homicidiū. iij. §. viij. d eo q̄ fuit i bello iniuſto homicidiū. iij. §. vi. d iſami iſamia. §. i. de ꝑlatis ne amoueant̄ ꝓpter inq̄ſitionē. i. in q̄ſitio. i. §. x. de apponēte ligna ꝓ hereticis ꝯburēdis homicidiū. iij. §. vij. ꝑli. x. de ordiato in excōicatiōe irregularitas. §. ij. d ſuſcipiēte duos ordies ſimul ibi. §. iiij. d accolito miſtrāte ad ſecūdū baptiſmū ibi. §. xxvij. de ſuſcipiēte ordinē ab ep̄o excōicato. vl' q̄ reſignauerat ibi. §. vij. d ſuſcipiēte ordinē extra tp̄a. ibi. §. vij. d miniſtrāte i ordine quē nō hʒ ibi. §. xxvij. de publice penitēte ibi. §. xvij. de illegitimo ibi. §. xx. de impedimēto m̄rimonij. i. matrimoniū. vi. §. vi. de ſolēniter penitēte pnia. §. i. de ordinatis a ſchiſmaticis. ſchiſma. §. v. de ſimoniaco in ordie vl' beneficio. ſimonia. §. xix. itē in alia ſimonia ibidem. §. eod. de ſortilegis ſuperſtitio. §. vl. de pugnante in torneamento. torneamentum. per totum. cū voto ſancti Jacobi et h. eruſalem. votū. iiij. §. iij. de voto caſtitatis. ibi. §. iiij.

12 ¶ 12. vtrū ep̄s in caſib⁹ in q̄b⁹ diſpenſare pōt: hoc poſſit ſine. c. ⁊ archi. in. c. is q̄. d. fi. ꝑſb. li. vi. tenet quod non: ſed melius glo. in capitulo cum ex eo. de electio. libro. ſexto tenet quod ſic vide ſupra. §. iij. Si tamen accuſatus fuerit de idſcreta diſpēſatiōe puniēd⁹ eſt pena depoſitiōis. di. li. c. i. ꝙ Ho. dicit h'c locū ſi monit⁹ ſit icorrigibilis ⁊ ꝓp ter hoc ſuſpēſus: ⁊ ſniam ſuſpēſi ōis ꝯtēnēs ⁊ in ſua ꝯtumacia ꝑſeuerās arg. de ꝑben. graue. vel dicta iura intelliguntur quando diſpenſat in eo q̄ d iure non poteſt.

¶ 13. q̄rit̄ vtrū ep̄s diſpēſare poſſit ꝯ̄ ſuā ꝯſtōnē: ⁊ dicit Jnn. an. c. dilect⁹. de tēp. or. q̄ nō niſi ſe quit̄ archi. i. c. iʒ. de elec. li. vi. ſʒ ꝯ̄triū ſenſit idē Jnn. i. c. cū ad mōaſteriū. vbi tʒ q̄ ꝯditori canonis iʒ ꝯ̄ ſuā ꝯſtōnē diſpēſare et ſine cā. vide Jo. an. ꝙ. d. an. limitat niſi ꝯſtō trāſſerit i ꝑuilegiū vel ꝯ̄ctū: q̄ caſu itelligi pōt opinio ꝯ̄ria vel niſi ꝯſtitutio eēt iurata: q2 tūc ea ſtāte diſpēſare nō poſſet: ſicut nec ſeipm̄ a iuramēto abſoluere: et facit ꝙ no. Jo. an. poſt Ho. i. c. i. de ſup. negli. ꝑla. in. vi. vbi dicit notabile v̄bū. ſ. q̄ vbi canones ipoñūt legē ipſis ep̄is: nō diſpēſat ep̄s niſi hoc reperiat̄ ꝯceſſum: cuius ratio eſſe pōt q2 tunc expreſſe videtur epiſcopis prohibere. 15

¶ 14. vtrū abbas aut ali⁹ religioſoꝝ ꝑlat⁹ poſſit cū ſuis ſubditis diſpēſare: ⁊ dico ꝙ nō: niſi inq̄ūtū ei a iure vel regula aut ꝑuilegio cōcedit̄: vt Jnn. i. c. ij. de eo q̄ fur. or. ſu. ⁊. d. Ant. i. c. at ſi clerici. de iu. vbi dicit pañ. ꝙ ē cōis olo. Cōcedit̄ aūt abbati poſſe diſpēſare in. x. caſibus. ¶ Pmo i nouitio vt ꝓmoueat̄ ad ſacros ordies di. lxxvij. monach⁹. ¶ Scdo cū apoſtata vt miniſtrare poſſit ⁊ ad alios ordines a'cēdere: ar. di. l. c. fi. niſi ordinat⁹ ſit in apoſtaſia. de apo. c. fi. q2 tūc ad papā ꝑtinet vt ibidē. ¶ Tertio cū illegitimo itrāte mōaſteriū vt ꝓmoueat̄. d fi. ꝑſb. c. i. ¶ Quarto ꝙ nō ꝯtēteant̄ ⁊ ſumant eucbariſtiā ſemel i mēſe. d ſta. mo. cle. i. ¶ Quito ꝙ monach⁹ det̄ in capellanū eccl'ie ꝑochialis ſi accedat ep̄i ꝑpl'iq; ꝯſenſus: di. vij. c. i. xvi. q. i. doctos. ¶ Sexto ꝙ monach⁹ habeat ꝓpriā cellam ifra ſepta monaſterij ex. c. xviij. q. ij. null⁹. xx. q. vi. c. fi. ad fi. ¶ Septimo in ieiunijs: cibis et eſu carniū ſiletio ⁊ operibus manuū ad q̄ tenet̄: vt de cōſe. di. v. non mediocriter. ⁊. c. carnē. et. c. nunquā. ⁊ de ſta. mo. cū ad monaſteriū. vbi vide Ho. tenere ꝙ nō poſſit de eſu carnium: ſed in contrarium eſt ibi Jnno. ⁊ Panor. imo dico q̄ in omnibus ſpectātib⁹ ad regulā diſpenſare poteſt niſi in tribus votis. per ar. a cōtrario ibi in fine. ꝙ Panor. limitat modo diſpenſatio ⁊ non diſſipatio fiat. ¶ Octauo in irregularitate de qua ſupra abbas. §. ij. ¶ Nono generalit̄ in obſeruantijs regule remittendis. xx. q̄ itiōe vlt. c. fi. in gl. de cōſe. di. v. carnē ſaltē in his q̄ non ſunt de ſubſtātia. ar. de vi. ⁊ ho. cle. deus. Pro quo no. ſʒ Alex. q̄ in regula beati Benedicti: quedā ſunt pure ſpūalia vt charitas humilitas. ⁊ cetere virtutes: quedā vero ꝯſiſtunt 14

Abbatē i. x. caſibus diſpēſare.

in obſeruātijs corꝑalibꝰ:puta abſtinētia car-
niū ieiuniū ⁊ hmōi:q̄dā ṽo ꝑtim ſpūalia ⁊ par
tum corꝑalia:vt cātare:pſallere:orare et hmōi
In pͥmis abbas diſponere non pōt:i ſcdis ṽo
diſponere q̄dē pōt nō tn̄ ad libitū:ſꝫ ſcd̄ꝫ ꝙ bo
nū ⁊ eqnū viderit ſm̄ occurrētia: qđ ꝓprie eſt
diſpēſare:tertia ṽo ſi ꝓcipiunt aut ꝓhibentur
mutare nō pt:niſi ſcd̄m ꝙ ꝯuenit charitati: vt
dicit beatꝰ bn̄dicꝰ.i.ex cā rōnabili:qꝛ ſicut ſub
diti abbati ita abbas regule ſubdit cuiuſqꝫ obe
diētia ꝓponēda eſt. Et cū i regula dr̄ ꝙ oīa de
abbatis diſpōne fiāt itelligit niſi exꝓſſe preci-
piant aut ꝓhibeant:vn̄ abbati ꝓcipiēti i hmōi
ex ſola volūtate non eſt obediēdū ſecꝰ ſi ex co-
gnita neceſſitate ꝑſone. Si aūt dubitat mona-
chus vel timet de legitia cā ꝓcipiēdi: in hmōi
et alijs q̄ ſunt ꝯ regulam:obediat: vt infra re-
ligioſus. Et qđ hic dicit Alex. de abbate ſeruā
duꝫ eſt in omni prelato religioſo:cui ex regula
ꝑmiſſa eſt diſpenſatio. Vn̄ diſpenſare pn̄t quā-
do eis ꝯſtat de cauſa legitia et etiaꝫ ſi dubitēt:
quia ad clemētiorem partem declinanduꝫ eſt.
25 ¶ Decimo q̄nto q̄rit vtrū ſuꝑior aſſumēdo ali-
quē ad aliqđ offm̄ videat diſpēſare cū eo i im-
pedimēto qđ hꝫ ad illud. ⁊ Inn. q̄dē i.c. ꝓterea
de teſti. cog. ⁊ i.c. veniēs. de fi. ꝓſby. vr̄ ſibi ꝯdi
cere:ſꝫ eiꝰ ⁊ alioꝝ ꝯdictio tollit diſtinguendo
de pͥcipe.i.papa ⁊ de iferioribꝰ:puta ep̄is vn̄
Pan̄. i.c. cū in cūctis. de electiōe dicit ꝙ ep̄s in
caſibꝰ i q̄bꝰ pōt diſpēſare ꝯferēdo bn̄ficiū indi
gno nō vr̄ diſpēſaſſe imo venit puniēdꝰ:qꝛ ꝯtu
lit idigno:⁊ ita determinat gl. i.c. vnico. đ eta.
⁊ q̄li. li. vi. secꝰ inq̄t in pͥcipe:qꝛ ꝯferēdo ſciē-
ter indigno vr̄ diſpenſare. Dico ergo ꝙ ſi prin-
ceps vt homo ſcit impedimentū eoipſo diſpen
ſare intelligitur:⁊ ſimiliter inferior ſi ſcit ⁊ ha
beat rationabilē cauſam diſpenſandi cognitaꝫ
qđ tamen videtur limitādum ſm̄ Bal. in. l. bar
barius. ff. de off. preſi. quando per literas ſuas
conſtare poteſt de ſcientia indignitatis:ſꝫ hec
limitatio ꝓcedit in foro cauſarum non anima-
rum:vbi ſcd̄m archi. ſi prelatus mandat ordina
ri eum quem ſcit irregularem ſufficit intentio
diſpenſandi in irregularitate licet non dixerit
illud verbum diſpenſo vel hmōi:quia diſpen
ſat ipſo facto:ſed intellige ſi habet cauſam legi
timam ſiue cum cognitione cauſe:aliter puni-
tur Ratio vero diuerſitatis eſt: quia princeps
in diſpenſando non tenetur ad cauſe cognitio
nem ſicut inferior:ſed ſufficit ſola voluntas. in
ſti. de iure naturali. § quod principi. De diſpen
ſatione in votis. j. votuꝫ quarto. in legibus au
tem infra lex in incertis vero infra reſtitutio.
vj. in etate autem vide ſupra dignitas.

De diſputatione.

Diſputare cōiter eſt actꝰ contentioſus:qꝛ
ꝯſiſtit in verbis hn̄tium ꝯrias volunta
tes circa victoriam:⁊ ꝑiculoſus: qꝛ au-
ceps omne certamen ac varius euentus belli
ſtultis appetibilis ⁊ odibilis ſapiētibꝰ:qꝛ ſapiē-
tis eſt nolle certare vt ait Lactan. ⁊ illicitꝰ cui Laici non
cūqꝫ laico circa ea q̄ ſūt fidei.i. neceſſaria i fide
vt ſunt articuli ⁊ ꝯcluſiōes neceſſario connexe diſ-
articulis ſiue publice ſiue occulte intm̄ vt ꝯfa pu-
ciēs ſit excōicādꝰ. debere. q̄cūqꝫ. § inhibemus tent
quoqꝫ. li. vi. vbi. gl. dicit forte ꝑ laicos itelligi de fi
illiteratos more vltramōtanoꝝ:tn̄ meliꝰ eſt vt de.
ꝓprie itelligat:qꝛ ſm̄. s. Tho. leges reſpiciunt
ꝙ in pluribꝰ accidit:vt laicū rudē eſſe in his q̄
fidei ſunt. Imo nedū laicis:ſꝫ et clericis ꝓhibe
tur diſputare de fide publice turbis coaduna-
tis. C. de ſum. tri. l. nemo. ⁊ idē ſentit. s. Tho. ij.
ij. qđ. x. dicens diſputationem de fide illicitam
qn̄ ex dubitatiōe diſputat:vl' corā ſimplicibꝰ ⁊
titubātibꝰ q̄ ab ifidelibꝰ nō ſollicitant:qđ ſup
ple cōit accidit vbi ē turba:secꝰ ad ꝯfutādū er
rores ēt corā ſimplicibꝰ qn̄ ſunt ab ifidelibꝰ ſol
licitati:qꝛ tūc ſi q̄s ad hoc eēt ſufficiēs nō ſolū
eēt licitū ſꝫ ēt neceſſariū ne taciturnitas eēt er
roris ꝯfirmatio:ꝑ q̄ facit. l. qn̄. C. de epi. ⁊ cle.
xxiij. q. vj. vides. ſilr ēt secꝰ q̄ ſi diſputat ad exer
citiū corā doctis ⁊ firmis in fide. ar. in. c. māda
tis. di. xliij. Quid ergo dōm de his q̄ publice i
diſputationibꝰ ſuſtinēt fictionē auerrois de vni
tate itellectꝰ. Dico ꝙ tales ſunt vani cōiter:qꝛ In a
opinionē tā ſtolidā ⁊ ꝯriā Ariſtoteli ⁊ toti phi- uer-
loſophie nō vident ſuſtinere niſi vt appareant rois-
philoſophi q̄ſi diſſentiētes a fide:⁊ ſi ſunt laici ſtas
peccāt mortalr̄ qꝛ ſunt excōicādi ꝑ. d. c. q̄cūqꝫ.
nullꝰ aūt excōicat a iure niſi ꝑ mortali ſꝫ Pe. de
pa. imo peccāt vel mortalr̄ vel grauiter ēt ſi ſu
ſtinerēt ꝑtē fidei rōne dicte ꝓhibitiōis. Et ſilr
peccant mortalr̄ religioſi q̄ tali vanitate ducti
ſuſtinent dictā opinionē:tū qꝛ exponūt ſe ꝑicu
lo faciēdi titubare aliquos de fide:tū etiā qꝛ ſi
mortale eſt laico ſuſtinere parteꝫ fidei propter
inſufficientiā ne fidei derogetur multomagis
religioſo ſuſtinere oppoſitum fidei:et tāto gra
uius q̄nto ille doctior eſt. Et ſilr peccant mor
taliter inquiſitores ⁊ ep̄i qui poſſent obuiare
predicte eneruationi fidei:⁊ ſola vtilitate ⁊ re
uerentia contenti negligunt ea q̄ dn̄i ſui ſu nt
non curantes;qꝛ iſta negligentia eſt magna et
pernitioſa contra honorem creatoris et amici
noſtri dei. vide ſupra contentio. § iij.

¶ De diuinatione.

Diuinatio a ꝑſis fert inuēta. xxvj. q. iij.
c. j. et fit demonum virtute q̄ ſcire pn̄t
oia nobis occulta preter mentiū cogi
tationes et affectiones ſecundū. theologos et

oſa abſentia: ⁊ aliq̄ mō ēt futura: q̄ ſm.s.Bo. et vt eliciᵗ ex.c.ſciendū.xxvj.q.iiij.⁊.s.tho.in multis locis: quatuor modis agnoſcūt. p̄rio ex ingenij acrimonia ↄſiderātes ad q̄d nr̄a decli naᵗ affectio: aut virtus cāe naturalis. Scd̄o ex lōga experiētia qua norūt ex talibꝰ talia ↄtingere: qd̄ tn̄ ſubtilē exigit declarationē. Tertio ex doloſa cautela: qua proponunt aliquid facere et p̄dicūt. quarto ex aliena doctrina: qua diuina ↄmiſſiōe a bono angelo diſcūt aut etiā ꝑ ſcripturas. vide. ſ. ſuperſtitio: et maleficum.

¶ De diuortio.

Diuortiū licitū ē viri ab vxore vl' eꝫ ſeꝑatio legitīa. i. non ſine lege vel rōne fc̄ā: qꝛ q̄s deꝰ ↄiūxit hō n̄ ſeparet. xxxj.q.j.§.⁊ obijciᵗ: et dictū ē a mētiū diuerſitate. vel qꝛ hi q̄ mr̄imoniū diſtrahūt in diuerſas ꝑtes eūt. ff. de diuor.l.j. Et ſm ray. fieri hꝫ multipl'r: qꝛ aut diuidiᵗ mr̄imoniū ī totū: ita ꝙ poſſit ↄiugū vterq̄ ↄbere: vt ī maleficiatis: vel ſaltē alter: vt in frigidis aut dirimiᵗ in ꝑte. i. q̄tū ad mutuā ſeruitutē debiti cōiugalis ⁊ cohabitatiōis: ita tn̄ ꝙ neuter eoꝝ ↄbere poſſit: ſicut qn̄ fit ſeꝑatio ꝓpter adulteriū vel cā religionis poſt carnalē copulā: ante quā ſi alter cōiugū religionē ītraret poſſet ↄbere reliquus. Jn hmōi autē diuiſionibus faciēdis ꝑ diuortiū vir ⁊ vxor ad paria iudicanᵗ ſm.s. Tho. et Petrū: qꝛ ſicut viro vxorem ita vxori virum ob fornicationem dimittere licet. xxxij.q.j.ſi quis vxorem.

1. q. ¶ P̄rio vero q̄riᵗ vtrū mr̄imoniū ſit aliq̄ caſu ſeparabile: ⁊ dico ſi loq̄mur de mr̄imonio vocaliter ⁊ nō vere: vt eſt illud qd̄ ſequiᵗ impedimētū dirimēs. ſic ſolui pōt iuxta dicēda infra īpedimētū ꝑ totū: ſꝫ loquēdo de vero mr̄imonio dico qd̄ ē duplex: vnū. ſ. ratū. i. legitime ↄctū ꝑ v̄ba de p̄nti: aliḋ ratū ſimul ac ↄſummatū ꝑ copulā carnalē. Separatio eñ matrimonij eſt duplex: vna q̄ ad vinculū: q̄ eſt vterq̄ vel alter cōiugū p̄t cū alio de nouo ↄbere: alia quo ad cōuerſationē ↄiugalē vinculo ſtāte. Et hec ē duplex. ſ. q̄ ad thorū ⁊ q̄ ad cohabitationē. Igitur q̄tū ad vinculū mr̄imoniū ratū dupliciter ſolui pōt. ¶ P̄rio ꝑ mortē nālē alteriꝰ vel vtriuſq̄ cōiugū. ¶ Et ſcd̄o ꝑ mortē ciuilē: id eſt ꝓfeſſionē tacitā vl' expꝛeſſaꝫ religiōis approbate: ita ꝙ remanēs ī ſeculo pōt libere cū alio ↄbere niſi impediaᵗ ex aliquo voto matrimoniū vero cōſummatū ſolui poteſt morte naturali non autē ciuili aut quocūq̄ alio mō. vt in.c. gaudemꝰ. de diuor. etiam auctoritate pape. vt in.c. ex publico. de cōuer. ↄiu. qd̄ tamē fallit ſi illud eſſet inter cōiuges infideles. de quo infra matrimoniū. vj. §. j. ⁊ matrimoniū. viij. § x. Quantū vero ad cōuerſationē ↄiugalē vtrūq̄ tā ratū q̄ conſummatū ex q̄tuor ſeꝑari pōt. p̄mo ꝓpter adulteriū. xxiiij.q.j. dixit dn̄s. de q̄ infra. §. vij. q̄ caſu mulier dotē et vir donationē ꝓꝑ nuptias ꝑdit at ꝑ vt īfra dos. §. xiiij. ¶ Scd̄o ꝓpᵗ ꝑiculū dū alter alterū ad aliqd̄ pc̄m̄ mortale trahere nitiᵗ: ſm glo. in.c. oēs. xxxij.q.vij. ⁊ Inn. in.c. maritus. de adult. et in.c. q̄ſiuit. de diuor. et ibi Pan. qd̄ intellige ſi aliter cōpeſci nō pōt. ¶ Tertio ꝓpter hereſim. de q̄ infra. §. x. ¶ Quarto ꝓpter ſctimoniā. i. religiōis īgreſſum aut votū: de q̄ īfra. §. xij. Eſt tn̄ circa hoc ſciendū qd̄ ſi q̄s aliquā cognoſcat cū q̄ nec ſpōſalia nec mr̄imoniū ↄxit. ⁊ poſt copulā cū ea ↄhat de p̄nti. hoc mr̄imoniū nō ē ↄſummatū ꝑ copulā: qꝛ qd̄ p̄cedit nō cōſūmat. i. perficit qd̄ ſequiᵗ: ſed econtra: qꝛ ꝑfectio preſupponit perfectibile. Et rō vterq̄ eorū nō obſtāte illa copula pōt intrare religionē. ꝑ.c. verū. ⁊.c. ex publico. ⁊.c. ex ꝑte. de cō. ↄiu. Nō eſt ēt ille vir bigamꝰ dato qd̄ illa priꝰ ab alio cognita fuiſſet qꝛ ad bigamiā nō ſufficit ↄhere cū corrupta niſi poſt ↄctū cognoſcaᵗ. Et facit c. veniēs. de ſpon. vbi copula precedēs ſponſalia de futuro nō facit illa tranſire in matrimoniū. Sciendū eſt etiā qd̄ ſi vir vxorē nondū cognitā inuitā ꝓprio ↄſanguineo tradat adulterandā ſm Ricar. in. iiij. di. xxxv. nō pōt ea inuita religionē intrare: ex hoc acq̄ſito mulieri iure in corpus viri et fac. c. diſcretionē de eo qui cog. cō. vxo. ſu. Et idē videtur ſi tradat alteri.

Qn̄ licē. habe at ꝑ mortuo non cohabita re.

¶ Scd̄o q̄riᵗ quantū ad ſeparationē vinculi ꝑ mortē naturalē vtrū redeat vīculū mortuo de reſurgēte: ⁊ dicit pe. de palu. in. iiij. di. xxvij. qd̄ poſt mortē vniꝰ alter ↄhere pōt: vt pꝫ ꝑ ap'm ro. vij. qꝛ mors oīa ſoluit. auē. de nupt. §. deinceps. ⁊ ſi mortuꝰ reſurgat nō eſt obligatꝰ mr̄imonio: tū qꝛ obligatio ſemel extīcta nō reuiuiſcit: tū qꝛ hoc ſacramentū characterē nō imprimit: q̄. ſ. eſt indelebilis: vn̄ Lazarꝰ reſuſcitatꝰ ſi habebat vxorē non recuꝑauit eā: niſi nouiᵗ ↄtraxiſſet recuꝑaſſet tn̄ bōa q̄ teſtatꝰ fuiſſet qꝛ ī donatiōe cā mortis plus ſe q̄ donatariū vult habere vn̄ ītelligiᵗ tacita ↄditiōe ſi moriᵗ cū effectu. i. ꝑmanēs ī morte. Idē ſi ab īteſtato ſcedaᵗ qꝛ ī cā eſt ↄiūctio ad morientē q̄ ſibi ē oī alio cōiūctior. Et idē ſi filiꝰ illa recepit ī defectū heredū qꝛ ſi reddere teneᵗ ꝓpīquo eiꝰ multomagis eiſdē reſurgēti. Et idē eſt in ſpūali mr̄imonio. Nā religioſꝰ ſuſcitatꝰ poſt mortē n̄ teneᵗ ad religiōis obſuātiā qꝛ fuitꝰ ꝓfeſſionis q̄ ſoluitꝰ a ꝑſona rōne ꝓfōe. vt ī mr̄imonio ⁊ religiōe extinguitur morte: qd̄ ēt pꝫ ex v̄bis aliquorū p̄mittētiū obediētiā vſq̄ ad mortē. Et ſi curatus ⁊ ep̄s reſuſcitatꝰ quāuis retineat conſecrationē non retinet tamen eccleſiam niſi ſibi noua electiōe. 2

aut promiſſione conferatur: quia mortuꝰ eſt ſue
ſponſe.i.eccleſie. hec ex illo.

¶ Tertio q̄rit̄ q̄ntū ad ſeꝑationē vīculi ꝑ mor-
tē ciuilē vtrū altero poſt mr̄imoniū ratū intrā-
te religionē reliquo ꝯſentiēte remanēs in ſcl'o
teneat̄ alteriꝰ ꝓfeſſionē fiēdā in fine anni expe
ctare: añq̄ ꝯhat: ⁊ dicunt oēs doc. q̄ tenet̄ q̄dē
ꝓfeſſionē expectare: qꝛ ſi añ ꝓfeſſionē egrede-
ret̄ tenet̄ illū recipe ēt ſi iā cū alio ꝯtrixiſſet ⁊ cō-
ſummaſſet: qꝛ añ ciuilē mortē.i. ꝓfeſſionē q̄ q̄s
actibꝰ carnalibꝰ morit̄ vinculū nō diſſoluit̄. vt
in.c.verū. ⁊ i.c.ex ꝑte.el.ij.de cōuer.cōiu. ⁊ in-
tellige in religiōe approbata. vt in.c. vnico. de
vot.li.vj. Ex q̄ īfert pañ.i.d.c.ex ꝑte. q̄ nō ſol-
uit̄ mr̄imoniū lꝫ ſpōſus efficiat̄ mātellatus ſi-
ue de tertio ordine qꝛ lꝫ ſit modꝰ approbatꝰ nō
tñ religio. Quod tñ fallit in tertio ordine viuente
collegiaľr ⁊ ꝓfitēte tria vota religiōis ex ꝯceſ-
ſiōe apoſtolica: ſicut nūc eſt in multis locis in
ordine p̄dicatoꝝ: qꝛ talis ꝓfeſſio ſoluit mr̄imo
niū ratū. añ vel poſt talē ꝓfeſſionē ꝯtctū vt de-
clarauit ſixtꝰ q̄rtus de q̄buſdā mulieribꝰ tertij
ordinis beati Frāciſci: nō aūt ſi ꝓfitent̄ quidē
hec ſꝫ nō ex cōceſſiōe apoſtolica: qꝛ opꝫ talē ꝓ
feſſionē eſſe approbatā. ¶ Probationis tñ tp̄s
vtrū eo caſu debeat eſſe annꝰ nec ne eſt opinio
triplex. Nā her. in.c. ſtatuimꝰ. de regu. in gl. di
cit q̄ ꝑ ep̄m tp̄s ꝓbatiōis breuiari ⁊ taxari dꝫ
ꝓpter ꝑiculū incontinētie alteriꝰ: ⁊ ad fraudē
tollēdā: qꝛ poſſet q̄s in fine āni de monaſterio
ad mōaſteriū trāſire fraudādo aliū. Jo. autē in
glo. xxvij.q.ij. in.c. deſpōſatā. diſtiguit: qꝛ ſi in
trauit de volūtate alteriꝰ: dꝫ ille expectare per
annū: nec ꝓbationis tp̄s abbreuiādū eſt ſi ꝯ̄o
intrauit eo ignorāte vel inuito: ꝑfigēdū eſt tp̄s
infra qd̄ ꝓfiteat̄: nec incōuenit tp̄s iure ſtatu-
tū breuiari: qꝛ ſpeciale eſt i iſto caſu ꝓpter in-
cōtinētie ꝑiculū. Ho. ꝯ̄o in ſum. dicit illd̄ tp̄s
nō eē breuiandū niſi appareat fraus ex diſcur
ſu de vno monaſterio i aliud: qꝛ inductū eſt in
fauorē nō ſolū intrātis ſꝫ etiā religiōis: vt mo-
res ciꝰ experiat̄. Sꝫ s. tho. in. iiij. di. xxvij.q.i.
iij.q.iij. ad tertiū dicit q̄ de ꝓfeſſiōe emiſſa añ
tp̄s iure determinatū: eſt idē iudiciū qd̄ de vo-
to ſimplici poſt ꝑalr reddere debitū nō tenet̄
nec tñ p̄t ꝯhere ita ⁊ hic. hec ex illo: ⁊ ſic tene.
niſi abbreuiatio tp̄is eſſet papa: qꝛ alij ꝯtra ca
nones diſponere nō poſſunt in fiendis niſi eis
expreſſe cōcedatur: vt ptꝫ ex dictis ſupra diſpē-
ſatio. § iiij. maxime in alicuius preiudicium.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū p̄ter dictos modos. ſ. mor
tis nālis ⁊ ciuilis ſit aliꝰ modꝰ ſoluēdi mr̄imo
niū ratū aut ēt cōſummatū: et de conſummato
legitīe inter fideles dico q̄ nullo mō ſolui pōt
niſi morte nāli: ſiľr nec ratū niſi morte natura
li aut ciuili ſm pet. de pal. q̄ dicit q̄ tale mr̄i-
moniū. ſ. ratū nō ſoluit p̄io ſeruitꝰ ſupueniēs
qꝛ nō occidit q̄ntū ad actꝰ carnales: ⁊ idē gñali
ter eſt de oī īpedimēto dirimēte: qꝛ mr̄imoniū
nō dirimūt niſi p̄cedāt. Nec ſcd̄o votū ſimplex
vñ talis tenet̄ aut reddere aut itrare religionē
nō q̄dē tertij habitꝰ btī dñici vel frāciſci cū ꝓ-
feſſiōe ibi: qꝛ talis ꝓfeſſio nō hꝫ vī niſi voti ſim
plicis vñ nō ſufficit tollere vinculū cōiugale.
Nec tertio caſtratio ſupueniēs: qꝛ mr̄imoniū
ratū nō inuenit̄ in iure ſolui niſi in certis caſi-
bus de q̄bꝰ nō eſt iſte. Firmat̄ aūt ⁊ ratū vocat̄
cōiugiū ex ſolo cōſenſu ꝑ v̄ba de p̄ſenti. vt no.
gl. de teſti.c. ſuꝑ eo. Et gl. dicētes q̄ cōfirmat̄
offō carnali ⁊ añ īpoſſibilitas coeūdi ſoluit vī-
culū negāde ſunt. Nec q̄rto ordo q̄ ē ſacr̄m vľ
dignitas: lꝫ magiſter ſniarū videat̄ innuere q̄
ſpōſus ſicut religionē īgredi ita ⁊ ad ordines
ꝓmoueri poſſit ⁊ ſꝫ Hoſt. ad ep̄atū añ copulā
carnalē qꝛ ep̄atꝰ ex ſui natura nō dicit aliquid
mr̄imoniū ꝯtriū: cū ep̄i priꝰ eēnt vniꝰ vxoris vi
ri: nihil aūt tollit̄ niſi ꝑ ſuū ꝯtriū: itē ep̄s ciui-
liter non morit̄ cū habeat ꝓpriū ſicut ⁊ clerici
ſclares religio aūt mr̄imoniū ſoluit rōne mor
tis ciuilis nō rōne ꝑfectionis: vñ vxor ordina-
ti ad ſacros ordīes vel ep̄atū ꝯhere nō p̄t. nec
ea inuita pōt vir etiā añ copulā ad hec ordina
ri etiā ꝑ papā in eiꝰ p̄iudiciū: ſic q̄n teneat̄ de-
bitū reddere: qꝛ eſt de iure diuino: ſiľr nec ad
cardinalatū: qꝛ et ille ſtatꝰ ſecularis nō eſt re-
gularis: dicēte quodā cardinali: nos habemꝰ
religionē cuiꝰ apoſtate ſūt ſancti vt hier. Nec
obſtat q̄ xp̄s Joānē de nuptijs ad apoſtolatū
vocauerit: tū qꝛ ep̄i nō tenent locū apľoꝝ q̄ ad
paupertatē ſed quo ad dignitatē tū qꝛ illud fe
cit chriſtus q̄ habuit ptātē excellentie: tū quia
apoſtolatus erat ſtatus religionis quo ad tria
vota. Eſt ergo concluſio iſtius q̄ matrimoniū
ratum ſola profeſſione religionis ꝓbate ſolui
pōt ⁊ nō aliter etiā autoritate pape cuiꝰ tamē
ꝯtriū tenēt canoniſte: qꝛ matrimoniū inquantū
ſacr̄m ratificat̄ cōſtitutiōe eccľie q̄ ratificatio
eſt vt alter altero viuēte ꝯhere ñ poſſit: vñ hāc
ratificationem papa tollere pōt de ptāte abſo
luta: ⁊ etiā de ordinaria q̄ñ ſubeſt cā: ⁊ hec eſt
opinio Jo. an. in nouel. ſuꝑ.c. ex publico. de cō
uer. cōiu. et ho. et arch. in.c. quapropter. xxvij.
q.ij. ⁊ bñdicti in.d.c. ex publico. Et arch. tertia
ꝑte. tit. i.c. xxij. diffuſe iſta ꝑtractans dicit ſe vi
diſſe bullas martini quinti: et eugenij quarti
talem matrimonij diſſolutionem continentes.
¶ Quinto q̄ritur vtrū ſpōſa per verba de p̄nti 5
cognita violenter a ſponſo religionē poſſit in
trare: ⁊ dicit hoſt. q̄ nō cōtra ſponſi voluntatē
et ſi ingredit̄ ille ꝯhere nō pōt ſm pe. cum du-

vel vſculū: ſꝫ pōt fuſtā de mōaſterio reuocare.
Paū. aūt ſ.c. vex. de ꝯuer. ꝯiu. ſequiť opi. Bar.
brix. dicētis ꝙ ꝓt: qꝛ nō vř cōicaſſe ſuū coꝛpꝰ ex q̄
fuit cognita ſuite: ⁊ facit. c. ille aūt. xxxij. q. v. ſꝫ
dico iſtā opi. verā ſi erat ſpōſa de futuro: vt ēt
tenēt Mo. ⁊ Rod. aut ēt ſi fuit de pñti ⁊ violen
tia fuit abſoluta añ bimeſtre: ſꝫ ſecꝰ ſi erat ſpō-
ſa de pñti: ⁊ fuit in moꝛa ĩgrediēdi religionē:
puta qꝛ iā trāſiuerāt duo mēſes a deſpōſatiōe
q̄ ad hoc danť ꝑ s. s. tho. vt. ſ̄. debitū §.j. qꝛ ſic
ille exigit ꝙ ſibi debebať ſine culpa: ſiľr ſi violē
tia non fuit mere abſoluta: qꝛ hoc caſu copula
fuit ex ꝑte ſpōſe volūtaria ſimpľr lꝫ ſm q̄d ĩuo
lūtaria: ſicut ⁊ ꝓiectio merciū ĩ mare. Scđa aūt
opinio eſt ꝯa vbi nō fuit ĩ moꝛa: et violētia fuit
abſoluta ſine vllo ꝯſenſu qđ tñ vix accidit: vrō
qꝛ vnꝰ culpa nō dꝫ ĩpedire alterꝰ bonū: maxi
me ſi culpabilis inde commodum repoꝛtet.
6 ¶ 6. q̄riť quātū ad ſeꝑationē rōne ꝑiculi pec-
cādi quō liceat: ⁊ dico ex Pe. de pa. ĩ. iiij. di. xx
xix: ꝙ ſi crimē ē tale vt ꝯiūx ſine ꝑiculo ſui coꝛ
poꝛis cohabitare nō poſſit nō teneť: qꝛ ſi cū ſui
coꝛꝑis ꝑiculo nō teneť reddere debitū: multo
minꝰ cohabitare de re. ſpo. ex trāſmiſſa. ⁊ c. lite
ras. ĩ. fi. vñ falſa ē gl. de diuoꝛ. ⁊ c. ſi. dicēs nō di
mittēdā eē vxoꝛē ēt ſi vite viri fuerit iſidiata.
Et idē ē ſi ꝯiūx trahat ad crimen ēt nō cogēdo
ſꝫ rōne fragilitat: qꝛ ſi nō tenemur cohabitare
ꝓpter ꝑiculū coꝛꝑis multo minꝰ ꝓpter ꝑiculū
aīe: ſi tñ q̄s ꝓpter crimia alterꝰ nō timeat pro
babiliter ſibi coꝛpoꝛi vľ aīe derelinq̄re cōiugē
nō dꝫ etiā ĩcoꝛrigibilē: niſi ſit foꝛnicatio car-
nalis etiā ſemel cōmiſſa vel ſpūalis in qua ſit
incoꝛrigibilis: ⁊ ſic intelligitur ca. ij. de diuoꝛ.
7 ¶ Septimo q̄riť quātū ad ſeꝑationē mřimonij
cōſummati q̄ ad cōuerſationē cōiugalem rōne
adulterij factā q̄ntū extēdať iſta cā adulterij vľ
foꝛnicatiōis: ⁊ dico ſꝫ doc. ꝙ extēdiť nō ad vo
lūtatē adulterādi ſm ꝯ̄. ſꝫ primo ad ſuſpitio-
nē violētā vel certā de hmōi: puta ſi probať ꝙ
fuit ſolꝰ cū ſola: nudꝰ cū nuda ĩ eodē lecto: aut
ſiľ in ſecretis locis ⁊ latebꝛis cōmodis ⁊ hoꝛis
electꝪ. xxxij. q. ſ. dixit. Scđo ad vitiū ſodomiticū
ſꝫ hug. lau. io. cal. dñm anto. ⁊ paū. in. c. mari-
tus. de adul. qꝛ noīe foꝛnicatiōis ĩtelligiť oīs
illicitꝰ coitꝰ. 32. q. 7. nō ſolū. 2. q. 4. meretrices.
Et q̄uis Inn. in. d. c. maritꝰ. ⁊ gl. in. c. oēs. 32.
q. 7. teneat ꝯ̄riū ꝓmū tñ eſt verꝰ: qꝛ mřimonio
fit iniuria maioꝛ. Et addit pe. de pa. hoc extēdi
ad vitiū ſodomiticū: ⁊ pollutionē exoꝛdinariā
cū alio vel alia ēt ex clauſtra pudoꝛis: ēt ſi erat
ſua ſꝫ hug. ⁊ lau. ea nō exiſtēte in culpa: ſꝫ hoc
limita ſi nō vult coꝛrigi. Imo extēdiť ſm quoſ
dā. ⁊ s. tho. in. iiij. di. xxxv. ad pctm̄ ꝯ naturā ſꝫ
hoc non eſt verū in mollitie ſm huc. ro. ⁊ gl. in
d. c. oēs. Et rō pōt eē qꝛ nec diuiſit nec diuidere
tēptauit carnē ſuā. q̄ ēt rōne q̄ ſuā exoꝛdinarie
polluit nō pōt dimitti niſi coꝛrigi nō velit: qꝛ
tūc ĩmineret vxoꝛi ꝑiculū ſalutis cui pōt: ⁊ dꝫ
ꝓuidere. de diuoꝛ. gaudemus. Tertio extendi
tur ad foꝛnicationē ſpiritualē. i. infidelitatē.
ſi alter. ſ. cadat in hereſim iudaiſmum vel gen
tilitatem precipue ſi ad infidelitatē trahit cō
iugem ſuū. 28. q. ſ. idolatria. ſi tñ tale coꝛrigere
ſe vellet: non deberet dimitti: ſed de hoc. ĩ. § x.
¶ Octauo q̄riť q̄ autoꝛitate talis ſeꝑatio fiat 8
rōne adulterij: ⁊ dico ſm ho. ꝙ ſi adulteriū eſt
notoꝛiū: ita ꝙ inficiatiōi nō eſt locꝰ ꝓt innocēs
reū ſua autoꝛitate dimittere. ſ. ei nō cohabitā-
do de diuoꝛ. ſignificaſti: ⁊ multo foꝛtius debitū
negādo: ⁊ idē Inn. ꝙ ꝯ̄. limitat verū qñ reus
recedēs publice moꝛať cū adultera vel adulte
ro: quo caſu loquiť. d. cap. ſignificaſti. aliť aūt
hoc nō lꝫ q̄ntū ad cohabitationē: vt ibi in. cap.
poꝛro. Et idē Ioā. an. in. c. plerūq̄. de dot. poſt
diuoꝛ. re. addēs ꝙ nō lucrabiť donationē ꝓpť
nuptias: vel dotē ſi nō hꝫ penes ſe qꝛ petere nō
poterit: ſꝫ ſi hꝫ penes ſe ꝑ exceptionē adulterij
eā lucrabiť ꝯ petentē ſm paū. in. d. c. plerumq̄
Si vero delictū nō eſt notoꝛiū fieri nō pōt ſeꝑa
tio q̄ntū ad cohabitationē ſine autoꝛitate ⁊ iu-
dicio eccl'ie: aliter inſtāte altero cogeť cohabi
tare: niſi ꝓbet infra octo dies ſꝫ hoſt. qđ ricar.
limitat verū qñ mřimoniū in facie eccl'ie vľ co
rā teſtibꝰ celebratū erat. in clādeſtino eñ oīno
ꝓpꝛia pōt autoꝛitate dimitere etiā q̄ ad coha-
bitationē: q̄ntū autē ad thoꝛū dico fieri poſſe ſe
parationē ꝓpꝛia autoꝛitate ſi innocēti conſtet
de adulterio cōiugis alterꝰ ſm archi. ar. coꝛū
q̄ no. in. d. c. plerūq̄. ⁊ in. c. gaudemꝰ. de diuoꝛ.
Qđ tñ ſm archi. ⁊ multos fallit in tribꝰ caſibꝰ:
pꝛio ſi ꝯpellať autoꝛitate eccl'ie. ſecundo ſi ipe
poſtea adulteraſſet: tertio ſi petiuiſſet aut red-
didiſſet debitū volūtarie poſtq̄ đ adulterio ſci
uit: qꝛ vř ſe reconciliaſſe: ⁊ debitū negare nō
poterit ſm pe. de pal. Adde q̄rto ꝙ vbi reꝰ emē
dare vellet innocēti ſuaderi dꝫ recōciliatio: ſꝫ
nō ē ad hoc abſolutiōis negatiōe cogēdꝰ: niſi
hoc ex odio faceret aut vīdicta ſꝫ. s. tho. ĩ. iiij.
¶ Nono q̄riť an aliq̄ caſu nō poſſit vir adulte
rā vxoꝛē repellere: ⁊ dico ꝙ ſic in ſeptē. ¶ Pꝛio 9
ſi ipſe illā ꝓſtituit: extra de eo q̄ cogno. cōſan.
diſcretioni. ⁊ idē ſm pe. de pal. eſt ſi ſciuit ⁊ nō
ꝓhibuit cū potuerit: ſecꝰ ſi ei dediſſet occaſio-
nē indirecte: expellēdo eā vel neceſſaria dene
gādo: qꝛ nō eſt ignoſcēdū ei q̄ pretextu pauper
tatis turpiſſimam vitam elegit. ff. de rit. nup. l.
palam. Vide ſi vis panoꝛm. in. c. diſcretionem
de eo qui cogno. conſan. vx. ¶ Scđo cum virū
defunctum credens probabiliter nupſit alte-

ri:qꝛ excuſat̄ ſꝫ Ric. ⁊ ſi vir rediēs eā recipe tenet̄ niſi ſciēter ſteterit cū ſcdo poſt aduētū p̄mi. xxxiiij q.ij.cū ꝑ bellicā. ¶ Tertio ſi ē cognita latē ter ab aliq̄ quē virū ꝓp̄riū credebat: eadem.q. in lectū. ¶ Quarto ſi fuit vi oppꝛeſſa.xxxij.q.v.p poſito animi. q̄ itellige veri abſoluta: ſꝫ ſi metu aut p̄cepto parētū: iſtātia ꝯſanguineoꝝ vel filij cā fornicaret̄: ēt de facto ꝯhēdo cū aliq̄ nō excuſet̄.xxxij.qō.vij.oēs. ¶ Quinto qn̄ eā poſt adulteriū recōciliauit vel publice adulterātē tenuit: ⁊ retinet i ꝯſoꝛtio maritali.xxxij.q.j.c.j. cū ſeq. qꝛ ſm Ric. crimē recōciliatiōe dimiſſum āpli⁹ obijci nō dꝫ: niſi ſeq̄tur recidiuū. ¶ Sexto ſi ifidelis ꝯiūx ifideli ꝯiugi det libellū repudij illaq; nubat ſcdo: ⁊ vterq; cōuertat̄ ad fidē: qꝛ tenet̄ eā recipe prim⁹ ēt cognita a ſcdo: niſi alteri fuerit fornicatiōe ꝯiūcta de diuoꝛ. gaudemus. ¶ Septio ſi vir cōuincit̄ adulterari.xxxij. q.vi.ꝑ totū. imo ſi vir eſt adulterat⁹ occulte et vxoꝛ māifeſte: ſine pctō eā dimittere nō p̄ot: qꝛ vxori nō deficit ius excipiēdi: ſꝫ ꝓbatio ſꝫ ray. g.tb. ⁊ Alb. ſi tñ ille pnīam egiſſet ⁊ illa eā agere nollet: ſine pctō accuſare eā ⁊ dimittere poſſet.xxxij q.j.c.j.ij.iij.⁊.iiij. ¶ Octauo ait Ric. ſꝫ aliq̄s. ſi vir ꝯ vxoꝛis voluntatē abſtinēdo p̄ſtet occaſionē adulterādi.xxxiij.q.v.ſꝫ Arba. alij tñ dicūt ꝓpter hoc nō excuſari mulierē adulterantē: quin poſſe teā dimittere maritus ſm glo.

10 ¶ Decimo q̄rit̄ q̄ūtū ad ſeparationē ꝓpter heresim vel infidelitatē q̄ eſt ſpūalis fornicatio: vtrū ſeꝑati ꝓpter hāc vel illā fornicationē abſoluti ſint a debiti redditione: et dico q̄ ſic ſm hoſt. ⁊ pañ. in.c. q̄ſiuit. de diuoꝛ. ⁊ ſi ſpūalis fornicatio ſit notoria marit⁹ p̄ot itrare religionē inuita vxoꝛe ⁊ ecōuerſo: ſꝫ pañ. in.c.fi. de ꝯuer. cōiu. Et cū dicit dñs excepta cā fornicationis. gl. carnalis vl̄ ſpūalis. Et hoc fit fauoꝛe fidei. Ex q̄ no. ſm pañ. q̄ v̄bū gñale in materia penali. intelligit̄ largo mō: ſi dipoſitio tendit ad fauoꝛē fidei. Sꝫ p̄dicta itellige q̄ ad innocētē: ſed quo ad reū añ latā ſnīam diuoꝛtij ꝓpter ſpūalē aut carnalē fornicationē ſi inocēs hoc petit: ſibi recōciliari dꝫ ⁊ debitū reddere tenet̄: nec eo inuito ſm hugo. p̄ot intrare religionē: qꝛ itroductū in meū fauoꝛē in meū dānū retoꝛq̄ri non dꝫ. l. q̄ fauoꝛe. C. de legi. imo etiā poſt latā ſententiā p̄ot innocēs reū inuitū reconciliare ſm lau. nec p̄ot reus eo iuito religionē intrare: qꝛ ſnīam hug. dicētis ꝯtriū eo q̄ vterq; in ſeꝑatione ceſſit iuri ſuo euerteret̄ ſ. d.c. ex l̄ris. Et hoc tꝫ ſum. roſel. ſed repugnat ſum. ang. ſic dicens. Poſt latā ſnīaꝫ ſi innocens hoc petit reus recōciliari dꝫ ⁊ reddere tenet̄: q̄ fallit ſi religionē intraſſet vel ſuſcepiſſet oꝛdines ſacros: quia nec ille repetere poſſet: nec iſte reddere teneret̄ ſꝫ hoſt. i. c. ex l̄ris tuis. de diuoꝛ. ⁊ ho. ſibi. hec illa q̄ male adducit hoſt. vt pꝫ intuēti: ⁊ ēt male ſentit: qꝛ ſi ille religionē itrare nō potuit: vt ꝓbatū eſt: aut ꝓmoueri ad oꝛdines iuſte ali⁹ repetit: vt dicit̄. P̄ōt tñ nocēs licite intrare mōaſteriū tripl̄r. p̄mo de l̄nia innocētis: ſcdo ſi innocens ip̄e ingreſſus eſt ⁊ profeſſus. tertio ſi mulier de adulterio cōdēnatu vel puplice detrebēſa in monaſteriū ad pnīam ꝑpetuā detrudat̄: et eā emendatā recipere noluerit: q̄ p̄ot infra biēniū ꝓpter q̄ tñ monacha nō erit ſi nō fuerit amplius proceſſum. vide pro his panoꝛ. in.c. gaudemus. ⁊ in.c.fi. de conuer. coniug. 11

¶ Undecimo vtrū in talib⁹ admittat̄ cōpenſatio: puta ſi vn⁹ ſpūaliter alter carnal̄r fornicet̄ ⁊ dicit gof. ⁊ ho. q̄ ſic ſi emēdare velit q̄ ſpūalit̄ cecidit. ſꝫ ſi nollet emēdare ꝓcederet̄ ꝯ illū: et ipſe ꝯ ſuū cōiugē nō audiret̄. Sꝫ tñ ho. magis diſtinguit: qꝛ ſi inq̄t accuſat̄ vn⁹ de ſpūali ⁊ excipit de carnali nō eſt audiēdus: qꝛ ſi cōuincit̄ de ſpūali nō tenet̄ ei mulier cohabitare: niſi redire velit ad fidē. ſi vero accuſat⁹ de carnali excipit de ſpūali: p̄ri⁹ de exceptiōe cognoſcet̄ tāq̄ de p̄iudiciali: cū hereticꝰ accuſare ſi poſſit vxorē de carnali vl̄ alio dlicto: ⁊ facit cap. exceptionē. ⁊.c. a nobis. de exc. ſꝫ ſi ille vellet redire ad fidē: ⁊ cōſtaret de vtraq; fornicatiōe fiet cōpēſatio: et ita tenet Pañ. in.c.fi. de conuer. coniu.

¶ Duodecimo q̄rit̄ q̄ūtū ad ſeparationē ꝓpter ſanctimoniā q̄d iura velint de votis cōiugū q̄ ad cōtinētiā: ⁊ dico de hoc multa eſſe dicenda infra mr̄imoniū. viij. §. v. ⁊ votū. v. §. ij. ſꝫ ꝓ nūc eſt notādū q̄ ambo de cōi conſenſu p̄ñt vouere cōtinentiā añ copulā: vt beata virgo ⁊ ioſeph. ⁊ ſil̄r alter tm̄. ſꝫ eo caſu tenet̄ ingredi religionē ſm pe. de pal. vel debitū reddere: q̄ð tñ reddēdo p̄ma vice moꝛtal̄r peccat: poſt copulā ſo ſil̄r vouere p̄ot vterq; de cōi cōſenſu ꝑ no. in.c. cariſſim⁹. de cōuer. cōiug. ⁊ ſil̄r alter tm̄ in ſuū p̄iudiciū ⁊ nō alteri⁹. vñ poſt votū reddere tenebit̄: ſꝫ ſine moꝛtali exigere nō poterit. niſi ſe min⁹ onerosum exhiberet alteri nō petēdo: qꝛ ei p̄iudicare nō potuit: niſi ille cōſenſiſſet in votum: facit. c. q̄dā intrauit. ⁊ q̄ ibi not. de cōuer. coniug. Et ſi vn⁹ cōſentiat vt alter voueat. ſtatu non mutato conſentiens ſi non vouit: nihilomin⁹ poterit exigere ſꝫ Jn. ⁊ ſeq̄t̄ Pañ. i.c.j. de ꝯuer. cōiu. ⁊ ille q̄ vouit reddere tenet̄ ſꝫ nullo mō p̄ot exigere Et ſi nō exigendo reliquo eſſet onerosus: quia concedendo licentiam ſibi in hoc p̄iudicauit.

¶ Tertiodecimo queritur vtrum matrimonio conſummato liceat religionem intrare ⁊ dico multa. ¶ Primum Conſummato matrimonio regulariter non p̄ot alter coniugum religio 13

nem

nē ītrare.de ꝯuer.ꝯiu.rex.ꝛ.c.ex publico.ꝛ.c.
ex pte.el.ii.Et ſi ſpōſus ſpōſam cognouerit vio
lēter ſm q̄ſdā:de q̄.ſ.§ v. ¶Scdo ſm Pe.d pa.
alteri ꝯiugū lȝ poſt mrīmoniū cōſummatū reli
gionē intrare triplici caſu.pꝛio ſi reliqu⁹ foꝛni
caꝛ:niſi ꝛ ipſe in hoc deliq̄rit.vel niſi poſt hoc
ſibi reliquū recōciliauerit debitū reddēdo vel
exigēdo:ſȝ tū limita hoc verū ex iudicio eccl'ie
vel qn̄ ppꝛia poterat autoꝛitate nō cohabita-
re. Nō tn̄ ecōtrario pt adulter ītrare ſine lnīa
alteri⁹:niſi poſt ſnīaȝ diuoꝛtij ſm Hug.ꝛ ſum.
ꝯf.li.iiij.ti.xxij.q.xiiij.de q̄ dic vt.ſ.§ x.ſcdo ex
cōi cōſenſu vtroq; ītrāte ꝛ pfitēte:q̄ caſu ſoluiꝛ
mrīmoniū q̄ ad thoꝛū ꝛ cohabitationē: ſȝ nō q̄
ad vinculū:vn̄ ſi vn⁹ egrediaꝛ religionē.ſ.poſt
pfeſſionē:nō pꝑter hoc pōt aliter exire:ſed cō
pelli dȝ ad reditū:nec ſi vn⁹ aliū viſitās exigit
debitū alter reddere dȝ.tertio ex conſenſu alte
ri⁹ in ſclo remanētis vbi nō eſt de incōtinētia
timoꝛ:puta q2 ē lōgi tpis ꝛ honeſte vite q̄ caſu
duratvi cul ū:vn̄ remanēs ī ſclo ꝯhere nō pt ēt
reliq̄ moꝛtuo: q2 ītelligiꝛ cū eo cōtinētiā pmi-
ſiſſe: ſȝ ſi eſt timoꝛ de īcōtinētia remanētis qd
ſatis pſumiꝛ cū eſt iuuenis:aut leuis vel ſuſpe
ct⁹ alter ſine altero nō dȝ ītrare vel recipi.xx-
vij.q.ij.agatoſa. Et ſi ſuſpect⁹ ꝯtinētiā pmittat
ſiue voueat ſȝ gl.ī.c.ſignificauit.de ꝯuer.ꝯiu.
14 ¶14.q̄riꝛ qn̄ ꝯiux īgreſſus religionē teneaꝛ vl'
nō teneaꝛ ad exitū:ꝛ dico ſȝ Pe.d pa.qd aliqn̄
teneꝛ nō egredi ſȝ remanere:qn̄ licite emiſit vo
tū ſimplex aut ſolēne: vel qn̄ illicite q̄dā ītra-
uit: ſed alter illū nō repetit: q2 ratificādo cōfir
mat. Aliqn̄ vero liber eſt in egrediēdo vel rema
nēdo:qn̄.ſ.nec ipſe eſt religiōi aſtrict⁹ tacite vl'
expſſe:q2.ſ.nec vouit ꝛ nec pfeſſus eſt:nec reli
quus eū repetit:aut ſi repetit pꝛi⁹ vel poſt noto
rie foꝛnicat⁹ eſt. Aliqn̄ vero teneꝛ exire vt qn̄ etiā
facta pfeſſiōe manēs in ſclo repetet eū q̄ illici-
te ītrauit: puta innoxio phibēte aut ignoꝛāte:
ſec⁹ ſciēte ꝛ nō ꝯdicente.ar.xxvij.q.ij.agatoſa.
vel fragili ꝛ ſuſpecto ꝯſentiēte:ſȝ nō ītrāte. fa-
cit.c.q̄dā.de ꝯuer.ꝯiug.hec ex illo. Et adde qd
ēt illicite intrat ꝛ exire teneꝛ ſi nō ſuſpect⁹:nec
ꝯſentit nec licētiauit ſȝ diſſimulauit aliq̄ bono
reſpectu:vt no.in.c.ꝯſuluit.de ꝯuer.ꝯiug.ꝛ idē
ſi ꝯſenſit ex timoꝛe iuſto: vt in.c.accedēs.e.ti.
et idē ſi cōſenſit p dolū:vt eo.ti.in.c.veniēs.ſi
tn̄ talis a ſua vxoꝛe in vita nō repetaꝛ poſt ei⁹
moꝛtē exire nō poterit ꝛ ꝯhere ſm Cal. ꝛ pan.
in.d.c.ſ.q2 ceſſante cā q̄ inualidabat ei⁹ ingreſ
ſum ceſſat ſeq̄la:ꝛ ita tene:lȝ variauerit Inno.
in.d.c.q̄dā. Itē ſm Pe.de pal.ſi licite īgreſſus
fuit: q2 de lnīa antiq̄ ſȝ re ītegra penituit.ſ.qn̄
ante emiſſum votū ſolēne alter in ſeculo rema
nēs vel de religione exiēs repetit eū exire te-
neꝛ.hec ex illo: ſȝ tn̄ ī hoc ſunt opiniōes:q2 ab
bas in.c.ſ.de ꝯuer.ꝯiu.tȝ qd ſi is q̄ dedit ꝯſen-
ſum eſt iuuenis poterit repetere:ꝛ ad ei⁹ peti-
tionē dȝ īgreſſus vel oꝛdinat⁹ reuocari. Cal.au
tē tȝ qd repetere nō pōt: ſed pōt imploꝛare of-
ficiū iudicis:q̄ ex offō ad euitādū adulteriū al
terū reſtituet ꝛ coget reddere debitū:alij vero di
cūt vtrāq; pdictarū opinionū eē falſaȝ qn̄ licē
tiās fuit iuris ꝯſcius: q2 cū īgreſſus vni⁹ fieri
nō debeat:niſi alter cōtinētiā voueat : vt in.c.
cū ſis.de ꝯuer.ꝯiug.licētiās vr caſtitatē vouiſ
ſe:ſaltē altero viuēte:q2 q̄ vult vnū vr velle oē
p qd veniꝛ ad illud.de off.deleg.prudētiā.ꝛ fa
cit.c.vidua.de regula.ſi vero ignoꝛauit hoc ius
reſtitueꝛ ei ſaltē ex offō:ꝛ ita tȝ gl.in.c.q̄ vxoꝛē
ſuā.xxxiij.q.v.ꝛ ī.c.feriatim.xxxij.di.ꝛ ſic ꝯcoꝛ
da opiniōes. Eo tn̄ caſu quo lȝ repetere non lȝ
rape de religiōe ſm Pet.de pal.nō ob.c.cū cā
de rap.q2 narrat qd rapuit:ſed nō dt qd licuit.
Poſſet ēt vir vxoꝛē de vico ad domū reducere
q2 hȝ in ea coꝛrectionē:ſed nō poſſet eā puato
q̄ſi poſſidēti vi eripere ꝛ multo min⁹ de mona-
ſterio extrahere foꝛas frāgēdo aut habitū vio-
lēter lacerādo vel cū iniuria loci ſacri eā acci-
piēdo.ar.C.vn̄ vi.l.ſi q̄s in tantā. Aliqn̄ vero exi
re nō pōt quo ad deū:ꝛ exire pōt quo ad eccl'iā
vt qn̄ īgreſſus votū ſimplex emiſit:aut ſolenne
de facto nō de iure:ꝛ alter nō repetit : maxime
ſi votum pꝛobari nō pōt quo caſu retinens cle
ricum inuitum iniiciendo manus : aut ſecula-
rem veſtem negando:ſine qua commode egre
di nō poteſt:eſt excommunicatus.hec ex illo.
¶15.q̄riꝛ qn̄o ꝯiux religionē egreſſus teneaꝛ 15
ad debitū:ꝛ dico ſȝ Pe.d pal.qd qn̄q; nec exi
gere pt neq; reddere:vt ſi poſt pfeſſionē egreſ
ſus ē illicite.i.ꝯ votū rite ſolēnizatū qn̄q; aūt
ꝛ reddere pōt ꝛ exigere:vt qn̄ liber egreſſ⁹ eſt
nullo voto aſtrict⁹:ſicut nouiti⁹ ſolū egrediēs
mrīmoniū ꝯhere pōt:qd archi.putat intelligē
dū de ingreſſo aio pbādi: ꝛ nō ꝑpetuo pmanē
di q2 talis ſm Pe. ingreſſus aio pſeuerādi vȝ
vim voti ſimplicis: ſed de hoc habes q̄ſtioneȝ
in aurea roſ.ꝛ vide etiā.ſ.§ ſeq. qn̄q; vero pōt
quidē reddere nō aūt exigere: vt qn̄ de ꝯſenſu
eius qui de incontinētia ſuſpectus eſt ſimplex
votum emiſit:quia tunc non preiudicauit illi.
¶Decimoſexto q̄riꝛ qn̄o ꝯiux egreſſ⁹ religio- 16
nē teneaꝛ ad regreſſum:ꝛ dico ſm Pe. de pal.
qd teneꝛ ītrib⁹ caſib⁹. ¶Pꝛio qn̄ illicite egreſ
ſus eſt:vt pote qn̄ egreſſus eſt poſt pꝛofeſſionē
alio cōiuge ī religiōe remanēte:aut ēt remanē
te in ſeculo honeſte:ꝛ de ꝯſenſu ei⁹ pꝛofeſſus.
¶Scdo qn̄ licite egreſſus ē:q2.ſ. ad req̄ſitionē
vxoꝛis ſine ei⁹ licētia īgreſſus:ſȝ poſtea ipa de
reuocatione penitet. ¶Tertio qn̄ poſt votū ad

eā egreſſus mortua eſt iꝑa ꝟrorꝫ: qꝛ tūc reingre di tenet: vt ipleat votū ſuū. Sum. tñ Ange. ꝫ ꝯriū fundās ſe i hoc qꝺ obligatio ſemel extin cta nō reuiuiſcit. ff. de ſol. l. ſi res. ꝫ fallitur: qꝛ iſte nunquā fuit deobligatꝰ a debito qꝺ vouē do ꝯtͬxit: vñ nunquā potuit exigere et ſm eādē lum. tenet caſte viuere et ſiſr ſm eandē nō pōt exire niſi cū pctō mortali: ergo tenebat ibi ſta re: ergo ſi exiuit tenet redire. Sꝫ talis reuoca tus ab vxore ea mortua ſi ꝯdixit vtrum teneat mr̄imoniū. Pe. de pal. diſtiguit: qꝛ ſi ea inuita fuit ſolēniter pfeſſus: cū illa pfeſſio quātū ad ſolēnitatē nō valuerit eccl'ia hoc phibente: iō talis mortua vxore peccat mortalr ꝯhēdo ꝛ exi gēdo: qꝛ talis pfeſſio vim hꝫ voti ſimplicis. ꝫ tñ mr̄imoniū. nec eū pōt religio tanꝗ apoſta tā proſequi: ꝛ idē dic tu ſi vxor nec dedit ſniam

Jus nec ꝯdixit: ſꝫ diſſimulauit. S; ſi vxore ꝯſentiē te fuit pfeſſus: ſꝫ qꝛ erat iuuēcula ꝛ ob hoc de icōtinētia ſuſpecta reuocatꝰ eſt: ius noluit hoc caſu pfeſſionē inhibere ſimplr: ſꝫ ſolū in quā tū er. t ad vitā eius: vñ ſimplr fuit votū ſolen ne in preiudiciū eius nō vxoris: vnde ea mor tua ſi ad monaſterium nō redit eſt apoſtata et matrimoniū cū alia nō tenet. Et idē. Goffr. Si autē nō fuit ab vxore in vita ſua reuocatus te netur ſeruare ſuam profeſſionem indiſtincte.

17 ¶ 17. q̄rit quid iura velint circa ſuſceptionē ſa crorū ordinū a viro q̄ mr̄imoniū cōſummauit: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Scdm Pet. de palu. in oī caſu quo poſt conſummatū matrimoniū lici tū eſt religionē intrare licitū eſt etiā ad ſacros ordines pmoueri: etiā ad epatū exēplo beati Hylarij: qñ vero religionē itrare nō lꝫ: multo minꝰ lꝫ ad ſacros ordines pmoueri: ſꝫ talis eſ ſet ab ordinis executiōe ſuſpēſus: lꝫ characte rē reciperet. ¶ Scdm. Quātū colligit ex Pañ. ꝛ alijs docto. in. c. j. de cōuer. cōiug. qñ vir epa ri vult opꝫ priꝰ vxorē in aliquo monaſterio eſ ſe pfeſſam: etiā ſi de incōtinētia nō ſit ſuſpecta vt in. c. ſane. de ꝯuer. cōiug. ꝛ ſm glo. ibi i hoc eſt ſpāle: ſꝫ ſi vult ſolū effici ſubdiaconꝰ: diaco nus vel ſacerdos aut religioſus: hoc pōt de al terius cōſenſu: nec req̄rit vt alter itret religio nē: ſed ſufficit ſi cōtinētiā pmittat: vt colligit ex. c. ſignificauit. ꝛ. c. cū ſis. e. tit. qꝺ limita niſi licētiā tribuēs ſit de incōtinētia ſuſpectus qꝛ tūc nō ſufficit pmiſſio cōtinētie ſed req̄rit re ligiōis ingreſſus. vt i. d. c. cū ſis. ¶ Tertiū. Or dinatus cōſentiēte vxore fragili: ꝛ ad eā reuo catꝰ: ea mortua tenet caſte ſeu clericaliter viue re ſicut ꝛ regredi ad monaſteriū ſi fuerat pfeſ ſus qꝛ ex quo vxor ꝯſenſit eſt vere religioſus ꝛ facit. c. ex pte. el. j. ꝺ cō. ꝯiug. ꝛ qꝺ ibi no. Bal. ¶ Quartū. Ordinatū vxore ꝯdicēte vel ignorā

te: pōt vxor reuocare. vt i. d. c. q̄dā: ꝛ ille tenet reddere debitū ſꝫ exigere nō pōt niſi nō exigē do vxori eſſet oneroſus: et ſi vxor ſciuit q̄dē: ſꝫ nec ꝯdixit nec licētiam dedit: ſed diſſimulauit nihilominꝰ poterit illū reuocare. vt no. i. c. ꝯſu luit. de cōuer. cōiug. ꝛ idē ſi cōſenſit ex timore iuſto. vt in. c. accedēs. eo. ti. ꝛ idē ſiſr ſi ꝑ dolū ꝯſenſit. vt in. c. veniēs. eo. ti. ꝛ ſi in vita ſua illū nō reuocat: poſt eiꝰ mortē aliā accipe nō pote rit. vt no. Cal. ꝛ ſequit Pañ. in. d. c. j. ꝛ ſi de fa cto ꝯhat non tenebit mr̄imoniū. vt in. c. vnico. de vo. li. vj. vñ nō eſt ſimile i hoc de ſuſcipiēte ordines ſacros: ꝛ itrāte religionē vxore iuita.

¶ Decimooctauo quo ad ſepationē mr̄imonij 18 qꝺ nō erat verū: ſed apparēs puta qꝛ p̄ceſſerat ipedimētū dirimēs q̄rit qūo pcedet qñ vir aut vxor diuortiū petit ppter viri frigiditatē. ꝛ di co ſm hoc ꝙ vir hoc pponēs dꝫ eē maior. xiiij. an. qꝛ in hoc caſu reputat plena pubertas: ꝛ ſi q̄dē mulier hoc ipm cōfitet: dabit a iudice tps arbitrariū: vt vniꝰ mēſis aut triū: aut vniꝰ āni. per qꝺ ſimul morent. ꝛ poſtea iurabit vir ſe nō poſſe cognoſcere mulierē nec moueri ad coitꝰ appetitū: nam ſi aliquoties moueret: lꝫ pficere nō poſſet: nō eſſet naturaliter frigidꝰ ſed ꝑ ma leficiū impotēs: mulier ꝯo iurabit qꝺ nūꝗ ali quo mō pcepit ipm ad hoc moueri: ꝛ qꝺ vterꝗ ad hoc adhibuit diligētiā: ꝛ vterꝗ habebit ſe ptē ppinquos ſeu vicinos bone fame: q̄ iura būt ſe credere qꝺ illi iurauerūt. Et ſic diuortiū celebrabit: ꝛ mulier nubet i dño: ſꝫ viro māda bit ne aliquā ducat: et ſi aliquā duxerit ꝛ co gnouerit: habebit piurij reꝰ: ꝛ priꝰ mr̄imoniū erit ſeparādū: ita tñ qꝺ vxor pōt eū repellere: ppter cōmiſſuꝫ adulteriū. ar. xxxij. q. j. de hūdi cto. qꝺ limita niſi fuiſſet ꝯſcia fraudis qñ frigi ditatē ꝯfeſſa eſt: quo caſu eū repellere nō pōt. arg. ff. de adul. l. ſi vxor. ꝯ iudex. ꝛ ꝯ ſi. Si vero mulier frigiditatē viri negat aſſerēs ſe ab illo cognitā: puto ſtandū verbo mulieris: qꝛ videt qꝺ nō aſſereret: niſi verū eſſet: eo qꝺ ſibi preiu diciū faceret. l. de habēdo virū impotētē. itē cū rea ſit: etiā ſi nihil probauerit abſoluenda eſt. vj. q. vj. actor. alioq̄n multi piuriū incurrerent: vt poſſent ab vxore ſeparari: qꝺ limita niſi for te maritus cōuincat mulierē per corporis aſpe ctum. Si aūt mulier diuortiū petat ppter frigi ditatē viri: ꝛ vir hoc fatet: fiet. vt. s̄. dictū eſt: et diuortiū celebrabitur: ꝛ ſi deinde vir cum alia contraxerit: ambo coniuges rei periurij habe buntur: et penitentia iniuncta ad priora cōnu bia reuertētur. de frigi. laudabilē. Si autē vir ſe frigidū negat: ꝛ aſſerit ſe vxorē cognouiſſe: ſtandum eſt verbo eius: quia caput eſt mulie ris. de deſpon. impub. continebat: niſi mulier

per aſpectū ſui coꝛpis ſe virginē pbet. de pba.
pꝛopoſuiſti: q̄ pbatio dꝫ caute fieri p duas vel
plures mr̄onas hõeſtas ⁊ de hoc ꝑitas. de fri.
c.fi.ff.de vē.iſpi.l.j.q: hec res occulta ē: ⁊ ocu
lus obſtetricū qñq; in hoc fallit̄. xxij.q.j. nec
aliq̄. Sed ſi mulier nõ allegaret frigiditatē ſꝫ
poti⁹ diceret eū ſectū vel caſtratū: ſiue defectū
mēbꝛi patiētē: añq; eā cognoſceret: ⁊ ſic diuoꝛ
tiū peteret. vir aūt hoc negaret: certe non opꝫ
ſtare dicto viri: eo ꝙ pbari poſſit per aſpectū.

9 ¶ Decimonono q̄rit̄ q̄d ſi p virū aut mulierē
petat̄ diuoꝛtiū ꝓpter altitudinē mulieris ⁊ di-
co q̃ vocabunt̄ matrone fide digne atq; perite
et iurabūt ſe diligēter inq̄ſituras ⁊ relaturas.
an ſit arta: ⁊ an poſſit fieri mr̄. Et q̄dē ſi dixerit
q̃ nõ ſit arta nõ pcedet̄ ad diuoꝛtiū ſi vo dixe
rit q̃ ſit arta nec poſſit fieri mr̄: incõtinēti ꝑt
fieri diuoꝛtiū: ⁊ dabit̄ viro lića ꝯhēdi cū alia: ⁊
mulieri ꝯtinētia indicet̄ de fri. fr̄nitatis. Si tñ
poſt diuoꝛtiū mulier īueniat q̄ poſſit hmõi ſe-
ras reſerare: reparabit̄ mr̄imoniū ꝑmū q̃ verū
fuit. Et ſi vir acceperat aliā. ar.l.d.c. fr̄nitatj. ⁊
ibi Pa. cū gl. ⁊ hoc qñ pꝛioꝛ vir erat ſilis illi q̄
aperuit. Si autē a pꝛioꝛi viro nõ poterat ꝓpter
diſparitatē ſine graui ꝑiculo cognoſci ſūt opi-
niões ⁊ ſm aliq̄s nõ eſt ei reddēda lꝫ p ꝯſuetu
dinē ſcđi reddēda ſit apta pꝛio. vt ibi no. gl. et
ꝯcoꝛdat gof. ſꝫ ſm Jnn. ⁊ Ho. eſt ei reddēda. ſꝫ
pꝛia opinio pcedit ſm aliquos qñ de diſparita
te ꝯſtat. ſcđa vero qñ prim⁹ erat ſilis ſcđo vel
de hoc dubitat̄: ⁊ ita tꝫ Pa. ibi. Et ꝯcoꝛdare v̄
pe. de pal. dicēs ꝟioꝛē eē opinionē ꝙ nõ eſt ſe-
parāda a pꝛio ſi põt fieri cognoſcibilis ab eo p
mētionē ēt ſi ipſa nolit: q mutabilis volūtas
nõ facit ꝑpetuū īpedimētū aut ēt p vſum ipſi⁹
ꝑmi. Q̃ ſi neutro mõ hoc fieri poſſit q̄uis fie
ri poſſit p vſum ſcđi viri cognoſcibilis a ꝑmo
nõ ſeparabit̄ a ſcđo ſi cū eo ꝯpit niſi prim⁹ fuiſ-
ſet eiuſdē ꝯditionis cū ſcđo. puta ſilis etatis ⁊
cõplexiõis: q eccl'ia tūc fuit decepta ⁊ veriſile
eſt: ꝙ p lõgū vſum fuiſſet aptata pꝛio: ⁊ ꝯñr im
pedimētū fuit tp̄ale. Sec⁹ ſi erat diuerſe cõdõ
nis. Et ita credo tenēdū eſſe de mēte. s. Tho.

20 ¶ Uigeſimo querit̄ q̄d ſi petat̄ diuoꝛtiū ꝓpter
maleficiū: vt q vir põt cognoſcere al's ſed non
ſuam: ⁊ dico q̃ pꝛimo debent cõfiteri: q foꝛte
hoc cõtingit ꝓpter aliq̃ pc̄tm̄ eoꝝ. xxiij.q.j. ſi
per ſoꝛtiarias ⁊ ſub recepto ſacr̄o iniunget̄ eis
vt ſimul cohabitent ⁊ bona fide dent operā ad
debitū carnale: ⁊ ſic triēnio ſimul habitabunt.
q̃ triēniū ſm Hoſti. īcipit currere a tp̄e ꝑacte
pn̄ie ⁊ monitionis facte p iudicē: ſed ſm Jnno.
Uin. ⁊ Abb. ſufficeret q̃ triēnio cohabitaue-
rint ſiue ante ſiue poſt: ⁊ hoc plꝫ Pau. in.c.fi.
de fri. p illū tex. ⁊ verū credo ſi iuramēto ꝯſtet
eos bona fide operā dediſſe debito carnali: vñ
tūc nõ opꝫ aſſignari eis triēniū ſed tp̄s aliq̃
arbitriū adhibitj alijs remedijs debitis. d.c. ſi
p ſoꝛtiarias. ⁊ de fri.c.fi. ꝙ ſi cohabitare nolue
rint: is p quē ſtabit excõicād⁹ eſt: ⁊ de cohabi
tādo idonea cautio exigēda: ar. vt lit. nõ ꝯteſt.
qm̄ vel diſtringat̄ p curiā ſclarē. de iu. cū non
ab hoīe. ⁊ idē fiat ſi cohabitēt: ⁊ nõ attēptent.
Nec eſt neceſſariū hoc triēniū eſſe ꝯtinuū: ſed
ſufficit q̃ p maioꝛi ꝑte cohabitēt ⁊ bona fide
operā dēt. ar.ff. de aq̄ quoti. ⁊ eſti. l.j. § duo. ⁊ §.
q̃ aūt. q̃ ſi infirmitate vel caſu alio impediat̄
vt tp̄s reſtituēdū.ff. de iti. actu ꝟ pri. l.j. § ij. et
ſeq. Et ꝯcoꝛ. Ho. ⁊ Pa. l.d.c.fi. cēs hoc fuiſſe
de mēte lr̄e. Dcõ aūt tp̄e ꝑacto itex accedēt ad
ep̄m iurātes: ꝙ ſicut ꝓmiſerāt ita fecerūt: ⁊ nõ
potuere cõiūgi: ⁊ tūc adiūcto ſacr̄o ꝓpinquoꝝ
vt dictū eſt § poꝛi celebrabit̄ diuoꝛtiū. et dabit̄
vtriq; lića ꝯhendi. d.c. fi. ⁊. d.c. ſi p ſoꝛtiarias.
eo mõ q̄.j. mr̄imoniū. viij § xxj. ꝑticula octaua.

¶ Uigeſimopꝛimo querit̄ quid iuris ſi eccleſia 21.
falſis pbationibus vel hmõi decepta diuoꝛtiū
celebꝛauit: ⁊ poſtea vir factus eſt ſacerdos de-
inde cõpertū eſt q̃ eccl'ia fuit decepta: ⁊ vxoꝛ
virum ſuū repetit: ⁊ dico ſm Ray. q̃ ſi ad cõtī
nentiam induci nõ põt reſtituetur ei vir: quia
etiā monachus reſtitueret̄ ſibi: ⁊ tenebitur iſte
reddere debitū: ſed exigere nõ dꝫ: quia quantū
in ſe eſt ſolēnizauit votū: q̃ ſi poſito pꝛedicto
caſu ponat̄ q̃ mulier virū nõ repetat: nõ tamē
vir poterit vxoꝛē repetere ſm ſ͞p͞. quia per ſa-
cri oꝛdinis ſuſceptionē vel religionis ingreſ-
ſum pꝛeiudicauit ſibi. ⁊ de hoc. j § j.

¶ Uigeſimoſcđo q̄rit̄ an mulier credēs diuoꝛ 22
tiū iuſte celebꝛatū ⁊ ingreſſa monaſteriū poſ-
ſit cõperta veritate de iniuſto diuoꝛtio repete
re virū iam effectū monachū: vel oꝛdinatum in
ſacris: ⁊ dicit ſ͞p͞. q̃ nõ q falſa cā nõ impedit
votū monachatus. ar. extra de voto magne. et
de cõuer. coniug. ex parte. el. ij. ⁊ hoc idē ſentit
ſum. cõfeſ. ⁊ ſum. piſ. ac ſupplemē. Sed contra
arguit ibi Panoꝛ. q ex quo ex falſa cauſa iſta
mulier inducta fuit ad religionis ingreſſuꝫ nõ
valuit ingreſſus. arg. in.c. ex parte aſtenſis. de
cõceſ. pꝛebē. nam vbicūq; põt q̄s gerere actum
vno iure: ſi explicat alio iure incompetenti nõ
valet actus: quia ibi deeſt intentio. ⁊ in depen
dentibus a volūtate magis conſiderat̄ opinio
q̄ veritas vt in. d.c. ex parte aſten. vbi doc. cõ-
muniter colligūt q̃ ſi iudex fert ſn̄iam expꝛi-
mēdo cauſam nõ cõcludētē illa eſt nulla: licet
ex cauſa nõ expꝛeſſa poſſit iuſtificari: ideo cau-
tum eſt in ſentētia cauſam nõ exprimere: vel ſal
tem adycere dictionē maxime: quia tūc videris
motus non ſolū ex cauſis expꝛeſſis: ſed etiam

ex tacitis:nam cū quis exprimit plures cauſas in ſnīa:quarū vna facit alia nō: ſnīa ſuſtinetur ꝓpter cām exꝓſſam: vt eſt tex. notabilis in.c.ꝑ tuas.qui filij ſint legi. Et ad dictū.c. ex parte. de ꝯuer.ꝯiug.rn̄det idē Pan.ꝙ illa mulier ad religionis ingreſſum duplici ex cā moueri potuit.ſ.principalr̄:vt deo ſeruiret. ⁊ ꝓpter leprā viri credēs m̄rimoniū ſolutū:qꝺ erat falſum.⁊ iſta ſecūdaria erat potius impulſiua ꝙ̄ finalis: vñ lȝ ceſſet cā impulſiua nō tñ finalis. Et hāc opinionē ſequiṫ ſumma roſ.ꝯ̄ ſupplemētū. Sed prima eſt vera:vt ptȝ intuenti iura allegata.et Pan. arguendo falſum aſſumit.ſ.qꝺ ingreſſus ex falſa cā nō teneat:lȝ non teneat ex illicita et qꝺ dicit de caſu capli ex parte de cōuer. cōiu. dici pōt de qualibet ingrediēte religionē.ſ.ꝙ principalr̄ ingrediṫ vt deo ſeruiat:⁊ ita dici dȝ: qꝛ nō eſt rō quare illa q̄ credit m̄rimoniū ſolutum ⁊ ꝯñr credit ſe poſſe nubere: vel ſaltem in libertate viuere ingrediaṫ:niſi vt deo ſeruiat.

23.q ¶ Uigeſimotertio q̄riṫ poſito qꝺ duo fratres duxerint duas ſorores ſeu cōſanguineas: ⁊ lata ſit ſnīa diuortij ꝓpter conſanguinitatē alter alterū ⁊ vxorē vtrum alter ꝓpter hoc ſeparari debeat a ſua vxore:⁊ dicit Ray. qꝺ nō.ſ.quātū ad cohabitationē: qꝛ res inter alios acta alijs nō preiudicat.de fide inſtru.inter dilectos. ſed quātū ad carnis copulam diſtingue: qꝛ ſi alter cōiugū ſcit eſſe impedimētū inter ſe ⁊ vxorem: nec exigat debitū nec reddat. ſi vero credat ex cā probabili reddat:ſed nō exigat.ſi aūt credit ex cā temeraria reddat: et ſi pōt dimittat erroneam cōſcientiā:⁊ ſic etiā exigat. de ſen.excō. inquiſitioni.⁊ cōcordat predictis.s.Tho.⁊ pe.

24 ¶ Uigeſimoquarto q̄riṫ an poſt ſnīaȝ diuortij et ſeparato thoro ꝓpter vxoris adulteriū ſi vir fornicet poſſit mulier illū repetere:⁊ dicit ray. qꝺ non de rigore iuris.ſed iudex ex officio ſuo dȝ illū cogere:vt redeat ad vxorē.ar.de iureiu. tua nos.⁊ de diuor.ex lr̄is.⁊ idē.s.Tho. Econuerſo aūt ſeparata vxore ꝓpter eiꝰ adulteriū ſi vir innocēs cā vult recōciliare ſm Ray.petere pōt cogi inuitā.nō obſtante ſnīa:qꝛ qꝺ fauore meo introductū eſt in dānū retorq̄ri nō dȝ:qꝺ limita: niſi vir poſt ſnīam fuiſſet fornicatꝰ:aut mulier ſtatū mutaſſet intrando religionē:de q̄ caſu dic vt.s̄.§.x. De materia diuortij multa habes.ſ.matrimonium. Facto diuortio apud quē filius debeat nutriri.ſ.filius.s̄.xxi.

¶ De doctoribus ⁊ magiſtris.

Doctor a docēdo dictꝰ eſt:nec tñ oīs docēs eſt doctor iuridice: lȝ ſolū q̄ ſuſcepit doctoratꝰ inſignia. vñ ſm Bal.in.l.j.ff.ſo.matri.⁊ in.l.pe.de teſta.mili.licētiatꝰ nō dr̄ doctor.vñ ptās debēs hr̄e doctorē aſſeſſorē non ſatiſfacit habēdo licētiatū: ⁊ ſi ep̄s excōicat oēs doctores nō diſputātes nō dr̄ excōicaſſe licētiatos. Doctoris aūt nōie venit etiā magiſter: ⁊ econtrario ſm Pan.in.c.ſ.de loca. vñ tex.in.l. qbꝰ precipua.ff.de v̄b.ſig.dicit cuiuſlibet diſcipline ꝑceptores magiſtros appellari a monendo vel mōſtrādo. Et facit tex.in pe. cōpilationis decretalium vbi papa oēs magiſtros doctores appellat: ⁊ hoc ſumēdo hoc nomē magr̄ ꝓprie pro docēte grāmaticā ⁊ alias artes liberales ⁊ theologicā:quō accipiṫ in ti.de magr̄is.c.qꝛ nōnullis.⁊ i cle.ij.eo.ti. Simplr̄ aūt īter magiſtros ꝓprie theologꝰ dr̄ magiſter.alij v̄o ſm q̄d puta grāmatice vel geometrie. Large autē et improprie magr̄ ſm Hoſti. dr̄ is q̄ alicuius rei ſiue negocij pre ceteri curā gerit.l.j § magr̄m. ff.de exerci. Nōie autē ſcholariū nec magiſtri veniūt nec doctores: niſi i larga ſignificatiōe.

¶ Primo v̄o q̄riṫ vtrū doctoratꝰ ſit dignitas:et dico qꝺ ſic:vt eſt tex.i.c.q̄to.de magi.⁊ ibi dicit pan.qꝺ ſȝ Bar.i.l.ex eo.ff.de mili.teſt.nec doctor dr̄ hr̄e dignitatē.ſȝ aliud dixit in.l.fi.C. de iude. vbi cōcludit iudeū non poſſe effici doctorē:cū doctoratꝰ ſit dignitas:⁊ ſatis dici pōt qꝺ doctor ſaltē legēs:incōtinēti cū icipit legere habeat dignitatē:qꝛ hȝ a lege iuriſditionem ordinariā ſuꝑ ſcholares. vt i auē.habita.C.ne fi.ꝑ pa.⁊ ſi ꝯtinuat acq̄rit dignitatē.i. comitatū.l.vna.C.ꝺ athle.li.x. Ex qbꝰ iferṫ qꝺ doctor maxīe legēs ꝑferēdꝰ eſt militi:q̄ nullā hȝ i veritate dignitatē: vt no.bar.in.d.l.ex eo. maxīe loquēdo de militibꝰ tp̄is nr̄i q̄ nō ſunt veri milites.vt no.in.l.ſ.C.de iur.⁊ fac.igno. ſȝ turba doctoꝝ: ⁊ in q̄buſdā ingēs inopia facit cōtemptibiles:vt in ſīlī dicit tex.xciij.diſt.legimus. 1.q.

¶ Scdo q̄riṫ quis inter doctores debeat precedere.⁊ dicit Pan.in.c.clerici.de iudi. qꝺ theologus.⁊ poſt canoniſta.deinde legiſta. vltimo medicꝰ.vide ibi ſi vis de hmōi multa. Et adde ſm Gemi.in.c.hi qui.de ꝓbē.li.vj.qꝺ ille ꝑcedere dȝ q̄ eſt approbatꝰ a ſuperiore ⁊ digniore: ad qꝺ de maio. ⁊ obe.ꝑ tuas. etiā ſi alij fuerint ante in dignitate:qꝺ nota pro militibꝰ. ꝓlatis et doctoribus preferēdis: Adde etiā ſm eundē Gemi.in.c.q̄uis.de prebē.li.vj. qꝺ abbates et ceteri prelati dioceſis in actibꝰ gn̄alibus:vt in ꝓceſſionibꝰ ꝑcedere nō debēt canonicos eccleſie cathedralis: qꝛ illa ceteris ē honorabilior. 2

¶ Tertio queriṫ vtrū doctoratus priuilegium habeat ꝓmotus a doctoribꝰ corruptis: et dicit Archi.in.c.de q̄buſdā locis.xxxvij.di. qꝺ non. ⁊ alleg.tex.in ſīlī in.l.vnica.ff.de athle.⁊ facit tex. iuncta gl.in.l.ſ.C.de anno.ciui.li.x. vbi dr̄ qꝺ ſtipēdia tradēda ſunt nō pro titulis digni- 3

tatū:vel nūero ſcholariū:ſed ſm merita.vñ gl. ibi dicit ꝓferri debere ꝑitos ſcholares docto rib⁹ impitis: ꝛ itelligit Paū.in.d.c.clerici.in caſu in quo nō reqrit titul⁹ doctorat⁹: ꝛ quo ad honores deferēdos nō iā delatos nō aūt q̄tū ad lectionē ad quā nō doctorat⁹ non admittit. Uide ibi ꝛ adde qđ itelligit q̄tū ad añceſſionē ꝛ lectionē: ꝛ oīa qn̄ īſufficiētia doctoris ē clara ꝛ patēs. ſic ꝙ pateat cū ꝯ merita eſſe ꝓmotū q2 tūc cēſet nō eē doctor q̄ ad ꝓuilegia doctorat⁹.

4.q. ¶ 4°.q̄rit vtrū liceat petere doctoratū. ꝛ ad hoc rñdet.s.Tho.de doctoratu theologie.i.magiſterio in quoli. q̄rēs vtrū liceat alicui ꝑ ſeipſo petere licētiā docēdi in theologia: ꝛ dicit ꝙ ſic q2 nullā petit excellētiā ꝑtātis qđ turpe eſſet: ſ3 ſolū oportunitatē cōicādi illud qđ hñt. cōicare aūt ſciētiā habitā eſt laudabile ꝑtinēs ad charitatē ſm illud Sap. vij. quā ſine fictione didici: ꝛ ſine īuidia cōico. Pōt tñ hoc ꝯtinere turpitudinē rōne ꝓſumptionis: vt ſi nō eſt idoneus. hec ex illo. Ex q̄b⁹ pʒ primo de ſe hoc nō eſſe licitum: ꝛ ꝯſr neqꝫ hoc appetere: ꝛ ſcđo qđ ad licite petēdū duo requirunt. primo idoneitas hoc petētis. et ſcđo finis debitus.i. cōicatio doctrine ꝛ nō excellētia ꝓncipaliter. Unde ſi nō idoneus hoc petat mortaliter peccat ſm Archi. q2 facit cōtra intētionē eccl'ie q̄ credit ordinaſſe officiū magiſterij. extra de magi. per totū. ad declarationē ꝛ defenſionē fidei catholice: vt ſciāt fideles ad quos recurrāt ī d.. hus q̄ exigit cōiter iuramētū in magiſtrādis: vt nō admittant indignos: qđ nō facit niſi in arduis que vult oīno ſeruari: maxime hic: q2 ex ꝯrio ſequit deriſio fidei ꝛ periculū aīarū. Et ſilr eſt mortale talē admittere eadē rōne: et q2 admittens eſt ꝑiurus. Et ſilr ſm eūdē eſt mortale ſi hoc petat idoneus principalr ad honorē vel cōmoditatē ſuā q2 officiū ſpūale facit veniale: ſ3 hoc nō credo verum: niſi ipſe finis intētus ſit pctm̄ mortale. De doctoratu aūt iuris canonici idē ꝑ oīa vr: q2 ſm Aug. de ancho. illud ius eſt quedā practica theologica. De doctoratu vero legū aut medicine: cū illū querere de ſe non ſit licitū iudicādū eſt ſm finē querēdi: q2 erit mortale ſi querat ad iniuſte lucrādū: ſec⁹ ſi ad lucrādū licite ꝛ honeſte cū hic nulla ſit ſpūalis.

5 ¶ 5.q̄rit q̄ reqrant in doctorando ne reprobet ſ3 approbet: ꝛ dico qđ ſcholaris reprobari pōt nō ſolū ꝓpter defectū ſcīe: q̄.ſ. iudicāda eſt ſufficiēs arbitrio doctorātiū: ſed ēt morū: vt ꝓbat in.l.magiſtros.C.de pfeſ. ꝛ medi.li.x. ī ſuꝑ cle. ij.de magi. ꝛ ita ſeruat ꝯſuetudo. Uñ ſex requirunt in ꝓmouēdo ad dignitatē magiſterij. primo docēdi peritia.i.ſciā. ſcđo docēdi facūdia. tertio ſubtilitas interꝑtādi. quarto docēdi copia: ꝛ hec habent in.l.vnica.C.de pfeſ. q̄ ī vr. ꝯſtā.lib.xij. q̄nto excellētia morū: vt in.d.l.magiſtros. ſexto mot⁹ fortitudinis: vt ſciat aduerſus vim fortitudine reſiſtere.l.reddat.C.de pfeſ. ꝛ me.lib.x. vñ pauci attingūt dignitatē doctorat⁹: vt dicit Bar poſt Cyn ī.l. oēs ppli.ff. de iuſt. ꝛ iu. Et q̄ tpe approbatiōis habuit has ꝯdōnes: ſi poſtea efficiat inutilis: degradād⁹ eſt a doctoratu: vt ī.l.grāmaticos.C.đ pfeſ. ꝛ me. li.x. Reprobari eīm pōt doctor vel magi. vt in.l. ij.C.eo. ꝛ no. Bar.ī.l.ſ3 ꝛ reprobari.ff.de excu. tu. in prin. vbi tex. dicit medicū poſſe reprobari ꝛ idē ī.l. vt gradati.§.reprobari.ff. de mu. et ho. ſ3 nō ſine cā.l.pōponi⁹ ſcribit.ff.đ neg.ge.

¶ 6.q̄rit q̄s quō ꝛ qn̄ poſſit doctorari: ꝛ quantū ad ꝓmū dico qđ q̄libet fidelis laic⁹ vel clericus imo etiā religioſus dʒ admitti ad magiſterium: ſi ſe nō īgerit: ſ3 mittit a ꝓlato ſuo. xxix.q.ſ. ſi cupiue. ꝛ.c. ſi clericat⁹. ꝛ.c. doctos. ꝛ ex eo. ti.c. ſ. ꝛ pe. ſi vō ſe īgerit vt hodie cōit ſit: admitti nō dʒ. xvſ.q.ſ. mōach⁹. ꝛ.q.vij.c.ī noua. ¶ Quātū ad ſcđm dicit Paū.ī.c.cū ſcđm.de ꝓbē. ꝛ in c. ꝓpoſuiſti.de pba. qđ ter dʒ approbari. primo a pñtib⁹. ſcđo in examine ꝓuato a doctorib⁹ collegij. tertio in publico qñ doctorat: q2 vt ꝑ alī quo recte ꝓſumat ter dʒ ī exercitio alicui⁹ act⁹ approbari: vt ī ſilī dr de athletis.l.vnica.C.de athle.lib.x. Peccāt ēt mortalr admittētes ad doctoratū niſi exigāt iuramētū qđ nō exponēt vltra tria millia turonēſes argēteos in tali doctoratus vel magiſterij ſolēnitate: ꝛ ſunt ſuſpē ſi ꝑ ſex mēſes ab hmōi ꝓmotione ēt ſi ſunt epī vt in cle. vlti. de magi. vbi hoc ꝓcipit: ſ3 intelligo vbi timeret de hmōi exceſſiuis expēſis. Nā vbi vix decē aurei exponunt ꝑ magiſterio ſtultū cēt ſic ſeruare. ¶ Quātū vō ad tertiū dico aliquē poſſe doctorari ſolū ī vita nō aūt poſt mortē q2 hec dignitas poti⁹ eſt aīe q̄ corporis cū talis approbet tanq̄ idone⁹ docere alios poſſet aūt q̄s poſt mortē nobilitari ꝑ principē vel recipere militie gladiū ſm Paū.ī.c. a nobi[illegible]l. ij. de ſen. excō. q2 nobilitas ē corporis ꝓncipaliter ꝛ idē voluit Bar. in.l.ſ.C.de digni. li.xij.

¶ 7.q̄rit de autoritate doctorū: ꝛ dico multa. 7 ¶ Primū interꝓtatio doctoꝝ ſm Paū.ī.c.vſ.a. de coha.cle. ꝛ mulie. nō neceſſitat niſi inquātū iure aut valida rōne ꝓbat: vt not. in.c.ſ. de poſtula. ꝓla. de quo vide.ī.opinio.§ ij. ¶ Scđo. Allegatiōes a doctorib⁹ ſm eūdē ibi: faciēde nō ſunt in ꝯſilijs deciſiuis ſicut nec in ſententijs: vt dr in.c. ſicut nobis.ī gl. de ſen. ꝛ re iudi. ſec⁹ in ꝯſilijs poſtulaſtiſa ꝑte ꝛ diuerſitatis rō eſt: q2 in ꝓmis eſt approbata fides ꝯſultoꝝ.in ſecūdis nō: ideoqꝫ nō credit ei niſi q̄tenꝰ ꝓbet. ¶ Tertiū. Dānato doctore itelligunt reproba

ta opa.i.libri eiꝰ:vt ptz p.c.ſ̃rnitatis.de here.

8. q. que pñt legi et q̃ nõ.

¶ 8 .q̃rit̃ q̃ ſcie legi ⁊ doceri pñt:et dico mlta. ¶ Primũ. Legi pñt oẽs ſcie ñ reprobate faciẽtes ad iſtructionẽ aĩe:corpoꝝ:vel rerũ: ſicẽ grãmatica : dialetica: rhetorica: muſica: geometria:ariſmetica:⁊ aſtrologia:q̃ ſũt artes liberales: et ſilr tota nãlis:ac diuina phia: et ſacra theologia.e.ti.q2 nõnullis. ius q3 canõicũ ac ciuile.de priui.cũ diuerſis.li.vi. ¶ Scd3. Appetere ſcire ſcias magicas nõ eſt malũ ſ3 bonũ in gñe:q2 oĩs ſcia eſt bonũ alioq̃n aliq̃ nõ eẽt in deo:ſ3 tñ ſ3 diuerſas circũſtãtias additas põt eẽ bonũ: puta vt q̃s cõfutet aut malũ: puta vt eis vtat̃:hec ex.s. Tho.iiij.q̃li.ar.xvi. ¶ Tertiũ Matheſim penultima breui l3 docere:q2 ꝯprehẽdit aliq̃s artes liberales:ſ3 matheſim penultima pducta docere nõ l3 ad vſu3:q2 ſignificat artẽ diuinãdi q̃ reprobata eſt:vt.C.de male.et mathe.l.nemo.⁊.l.culpa.⁊ ſic ſ3 ſũ.ang. ẽt doceri nõ pt ad iſtructionẽ:qð verũ ẽ qñ doceret̃ cũ talibꝰ circũſtãtijs qð ĩde alicui pĩclũ gñaret̃:nõ aũt ſ3 ſe:q2 ſicut põt q̃s licite appetere eã ſcire ad deſtruẽdũ:vt pbat.s. Tho.i.d.q̃li. ita ẽt põt q̃s appetere vt doceat̃ ab aliq̃: qð nõ eſſet ſi ille illicite doceret.vñ xſus. Scire facit matheſis:dat diuĩare matheſis. ¶ Quartũ. De ſciẽtijs poeticis diſtĩguẽdũ eſt:q2 libri q̃dã vt ĩ pluribꝰ ſunt de laſciuis: vt Ouidiꝰ de arte et ſil̃es:⁊ tales legere vl̃ audire oĩno pbibitũ ẽ: ⁊ ſic itellige.c.ſacerdotes.⁊.c.legãt̃.⁊.c. ideo. xxxvij.di. alij ṽo ſunt q̃ vt plurimũ afferũt multũ vtilitatis l3 aliq̃ñ ſint ĩ eis aliq̃ turpia mixta:⁊ tales legere vl̃ audire bono fine nõ ẽ pbibitũ:⁊ ſic loquit̃.c.turbat.ca.di.cũ duobꝰ ſeq̃ntibꝰ: dũmõ talis ſit magiſter qui laſciuias breuiet ⁊ legat obſcure:vl̃ dimittat trãſeũdo:⁊ ſic limita gl. in ſum.di.xxxvij.vide ẽt ĩfra ſciẽtia.

¶ 9.q̃rit̃ vbi ⁊ q̃liter debeãt magiſtri ad legẽdũ iſtitui:et dico mlta. ¶ Primũ. In locis oĩbꝰ in q̃bꝰ ſuppetũt eccl̃ie facultates:ſiue ſit cathedralis eccl̃ia ſiue alia collegiata:poni d3 magiſter in grãmatica legẽs cui bñficiũ ꝯpetẽs aſſignet̃ ſeu pcipiat fructꝰ vniꝰ pbẽde:⁊ tãdiu ſoluũ quãdiu pſeuerat in docendo clericos illius eccl̃ie gratis:⁊ alios paupes. In metropolitana ṽo eccl̃ia d3 eẽ magiſter q̃ doceat ĩ ſacra pagina:⁊ de ptĩnẽtibꝰ ad curã aĩarũ.xxxiij.di.de q̃buſdã.⁊ eo.ti.c.j.⁊.c.q2 nõnullis. Hodie ṽo ſtatutũ eſt:qð romana pariſiẽſis:oxoniẽſis:bononiẽſis:⁊ ſalmatinẽſis eccl̃ia duos bñtviros pitos ad iſtruẽdũ ĩ hebraica:caldaica:⁊ arabica lingua.cle.j.eo.ti.vbi ẽt ponit̃ cuiꝰ ſumptibus. ¶ Scdm ſi nõ vacet aliq̃ pbẽda:q̃libet de pbẽdatis d3 tñ dare qð faciãt vnã pbẽdã ſi ſupereſt ad coꝝ neceſſitatẽ:ar.c.ſi.de his q̃ ſi.a ma. par.ca.⁊ de ec.edi.c. de his.⁊ ſi nõ ſupeſt expectẽt donec vacet pria ar.c. dilectꝰ.el.ij.de pbẽ. ſm Ber.⁊ Hoſt. ¶ Tertiũ. Si prebenda vna ſit aſſignata magr̃o non canonico:⁊ ſtatuto iuramẽto firmato caueat̃ vt canonici ſint tot in numero nõ pp̃ter hoc tenent̃ eligere aliũ canonicũ autoritate illius.c.q2 nõnullis. eo.ti.nec faciũt ꝯ iuramẽtũ:nec currit eis tps: q2 nõ dicit̃ talis pbẽda vacare niſi qñ magiſter a legendo deſiſtat. ¶ Quarto. Nec põt magiſter in canonicũ eligi ſub illa ꝯdõne vt doceat̃: q2 ceſſare d3 oĩs cõditio ⁊ pactio al̃s ſimoniacũ eſſet: ſed ſi qua pbẽda vacaret ſtatuere poſſent ea vacãte vt iſtud onus ſit illi annexũ:vt no. Hoſti. et Ber.in.d.c.q2 nõnullis.quãuis Hoſt. videat̃ tenere qð etiã in primo caſu nõ ſit ſimonia ſed permutatio de ſpũali ad ſpũale.c.ad q̃nes.de re.pmu. ¶ Quĩtũ. A platis a capl̃is debẽt aliq̃ habiles ad theologie ſtudiũ deſtinari qui poſt alios doceãt ⁊ miniſtrari neceſſaria: ſi puẽtꝰ pprij nõ ſufficiũt: docẽtes autẽ in ipſa facultate dũ in ſcholis ſtuduerint ⁊ ipſi ſtudẽtes per annos q̃nq3 recipiũt de licẽtia ſedis apl̃ice itegre fructꝰ prebẽdarũ ⁊ bñficiorũ ſuorũ nõ ob. ꝯtra cõſuetudine vel ſtatuto hec oĩa.extra eo.ſup ſpecu.

10 De mercede magr̃orũ.

¶ 10.q̃rit̃ q̃liter ſe debeant hr̃e magr̃i in pecunijs exigendis vel acceptandis: ⁊ dico multa. ¶ Primũ. Magr̃ cui aſſignata ẽ pbẽda vel pui ſio.ſ.de eccl̃ia nihil exigere põt a ſcholaribus etiã pt extu cuiuſcũq3 ꝯſuetudinis eo.ti.c.j.⁊ ſi exigit a clericis illiꝰ eccl̃ie vl̃ a paupibꝰ alienis ſimoniã cõmittit ſm Hoſti.in.c.q2 eo.ti.⁊ Jo. Bar.brix.⁊ Archi.in.c.de q̃buſdã.xxxvij.diſt. qð intellige ſi redditus illi ſufficiũt ſecus ſi ſit paup:nec h3 puẽtus ſufficiẽter aſſignatos: q2 magr̃i neceſſitas ſubleuãda eſt.d.c.q2 nõnullis:⁊ ſic nõ eſſet ſimonia ſm Alexã.nec eſt hoc vẽdere ſcia3 ſm ſuũ laborẽ:facit.l.ij.ff.de orig. iur.ſic ẽt eps l3 nõ poſſit facere exactiones: tñ ex neceſſitate exigit ſubſidiũ charitatiuũ.c.cũ apl̃s.§.pbibemꝰ.de cẽſi.⁊.c.cũ ſit.de ſimo.⁊.c. cũ q̃rẽte.in ſi.de offi.ordi. ¶ Scdm ſilr etiã alij magr̃i nõ debẽt exigere quicq̃3 qñ ſunt cõpetẽter ſalariati de publico in ſtudijs generalibꝰ a quocũq3 ſm Pañ.in.d.c.q2 nõnullis.extra ſtudia aũt gñalia ſilr nihil poſſunt exigere a ſcholaribꝰ illius loci ſm do.Ant. nec a pauperibꝰ: ſed bene a diuitibus alienis:⁊ etiã ſm cõſuetudinẽ.l.qð ſi nolit.§.q̃ mãcipia.ff.de edil.edic.⁊ facit.l.ſi fundus.ff.de euic.⁊ qð no. Bar.in.l. nemo eſt qui neſciat.ff.de duobus reis.ſi vero nõ ſunt ſalariati exigere poſſunt ſed nõ a pauperibus.de cẽſi.l3.ſed intellige qð pñt exigere qñ nõ eſt eis puiſum ſufficiẽter:et ſi legunt ad vtilitatem ſcholariũ: vt docti: ſecus ſi ad ſuam

vtilitatē vel fauſtū: qꝛ non gerſit vtiliter negocīū alienū: ſꝫ ſuū. ff. de neg. geſt. l. ſi pupilli. § ij. Et ſi eſſent diuites nihilominus qn̄ nō eſt eis ꝓuiſuꝫ exigere pn̄t ſm bar. bri. qꝛ ⁊ epūs viſitās et ꝯſecrās eccleſiā recipit ꝓcurationē ēt ſi abūdet: vt de cēſi. cū apl̄s. ⁊ c. ſopite. nec hoc eſt vēdere ſciaꝫ inuēdibilē ſꝫ locare opas ſuas: ꝯriū tn̄ tenuit Jo. in gl. di. xxxvij. de q̄buſdā. ¶ Tertiū. Oēs magiſtri recipere pn̄t ſpōte oblata a ſcholaribꝰ. c. dilectꝰ filius. el. ij. de ſimo. x. q. iij. priſcis. qꝛ ſunt q̄dā q̄ lꝫ inhoneſte petanť honeſte tn̄ recipiunť. l. j. § eſt quidē res. ff. de var. ⁊ extraoꝛ. cog. ¶ Quartū. Magr̄ q̄ ſcholaribꝰ cōcedere nō vult celebrationē feſti alicuiꝰ ſcti qd̄ eſt colēdū. niſi data pecunia: ſm Ray. ſimoniā cōmittit: qꝛ vēdit ſpūale ad qd̄ teneť: ⁊ idē eſt ſi nō vult deſiſtere a celebratione feſti nō celebrādi. j. q. iij. vēdētes. aut diē nō colēdū: colendū cōcedit gr̄a pecunie: ſm ſum. cōfeſ. ſi aūt cōcederet aliquo die ꝓ feſto ceſſare ad recreationē nō eſſet ſimonia: ſed turpe lucrū: ſm Rod. lꝫ dicat ſupplemētū nō eſſe diuerſitatē inter hūc caſum ⁊ ſupradictos qd̄ eſt manifeſte falſum.

11 ¶ Undecio q̄riť qūo magiſter euitare debeat ſimoniā circa licentiā docendi: et dico multa. ¶ Primū. Si q̄d exigať aut pmittať pro lnīa docēdi ſm Hoſt. exactū reſtitui ⁊ pmiſſum remitti dꝫ. extra eo. c. j. ⁊ c. phibeas: non tn̄ eſt ſimonia ſꝫ turpe lucrū cū vitio cōcuſſionis: ⁊ eſt neceſſario dandū ei q̄ dedit ſi fuit idoneus: qꝛ nō turpiter dedit. Uide qd̄ no. Ber. l. c. phibeas. alias phibemꝰ. eo. ti. archie. tn̄ p̄dicta intelligēda dicit de lnīa ſpāli actuali. qn̄ cōductꝰ vel ſalariatꝰ ad legēdū ex ſtatuto vel cōſuetudine loci hꝫ accipe ab aliquo licētiā accipiēdi: non aūt de lnīa gn̄ali q̄ dať in doctoratione legēdi. interp̄tādi. gloſſandi: ꝓ qua aliq̄d accipere vel exigere phibitū nō vř: cū vbiqꝫ legū interpres cōſuetudo habeat ꝯriū: nec adhuc legi inquit hoc eſſe reprehēſibile. Ratio diuerſitatis eſt: qꝛ prima lnīa eſt ad actualitatē docendi ⁊ ſine labore: alia eſt cū occupatione ⁊ labore. Qd̄ ſi nō plꝫ opꝫ dicere qd̄. d. c. ſunt ꝯria ꝯſuetudine abrogata quā etiā viri timorati ſeruant vel qd̄ vbiqꝫ eſt corruptela: qd̄ eſt durū. Uñ car. flo. tꝫ iſtā dationē eſſe licitā ratione laboris allegās Pe. de ancha. hoc tenētē. hec ex illo. ¶ Scdm. Idē de epō dicēdū eſt ſm Inn. qui ſuo clerico dare nō vult licētiā adeundi ſcholas: niſi aliq̄d dato. ſed Jo. an. dicit ſm aliq̄s eſſe ſimoniā: qꝛ ipſa lnīa eſt ſpūalis ⁊ ſpūali cōpetens ptāti de ſimo. tua nos. Rodo. etiā credit ſimoniā ſi gr̄a lucri dat licētiā ꝓ q̄nquēnio iure ꝯceſſo. c. ſup Spec. eo. ti. ſilr̄ ſi ad maius tp̄s. qn̄ hꝫ reſpectū principalioꝛē ad ſoluendū cū a ſpūali officio qd̄ eccl̄ie dꝫ ꝓpter morā aūt ī ſtudio faciēdā eſt turpe lucrū ⁊ pctm̄ moꝛtale: lꝫ non ſimonia ſm ſum. ang. ſꝫ tu qd̄ ſi haberet eūdē reſpectū eſſet idē iudiciū. ¶ Tertiū. Qui cōcedere pōt docēdi vel legēdi licētiā etiā ſi in pꝛopria velit legere ꝑſona nō poterit ſm Hoſ. alterū impedire: vel ei denegare licētiā: etiā ſi ipſe ſit valde idoneꝰ. ar. de offi. archi. vlti. c. qꝛ hoc eſſet in auditoꝝ p̄iudiciū cū ſepe q̄s hēat gr̄am diſcēdi ab vno ⁊ nō ab alio. facit. c. quāto. extra eo. ¶ Quartū. Is q̄ obtinuit licētiā legēdi ſi fecit expēſas in cōuiuijs ſm cōſuetudinē: pōt aliū ſubſtituere cū pacto ꝙ reddat expēſas q̄ſi loco īntereſſe ſm Rodo. ⁊ ... dūmodo ſubſtitutꝰ legat vice ſua: et ꝯſuetudo illū ſit ſubſtituēdi: ſi ... trāſfert in totū ſuū nō pōt aliq̄d etiā ꝓ ſuo īntereſſe paciſci: et multo minꝰ de certa poꝛtione emolumēti ꝑcipiēda: qd̄ in p̄lo caſu licebat ſm Rodo. et hoc nō obſtāte ꝙ eccl̄ia tradiť tali modo: qꝛ beneficia ſunt aſſignata pro ſuſtētādis clericis iſtud aūt pro laboꝛe docēdi: ⁊ ita cōiter tenetur: ſed ego non video rōnē dr̄ie q̄tū ad intereſſe. De materia magroꝝ. vide etiā. ſ. ſcīa. ⁊. ſ. ſtudiū.

Dolus quid ſit quomodo committatur. vide. ſ. culpa per totum.

Domeſticus quis dicatur. ſ. familiaris.

¶ De domicilio.

Domiciliū alicuiꝰ ibi eſt vbi q̄s foꝛtune ſue maioꝛē partē cōſtituit vel bonoꝝ ſuoꝝ partē magnā: vel ſi ibi larē. i. familiā dꝫ. C. de inco. ⁊ cēſi. l. ſi ciues. lib. x. vel ſi nihil haberet ibi: aſſidue tn̄ ibi conuerſať. C. vbi ſena. l. ij. ⁊. l. eiꝰ. ſola aūt domꝰ nō cōſtituit domiciliū. ff. ad muni. l. libertꝰ. § ſola. ſed magis ibi erit vbi q̄s rerū ſuarū ſummā cōſtituit: vñ rurſus diſceſſurus nō ſit: vñ cū pfecturꝰ fuerit peregrinari vř: et ad quē locū cū redierit peregrinari deſinit: et de hoc Inn. de fo. cōpe. ex parte. Et lꝫ iſtud ſm Hoſ. clericus habeat vbi larē cōſtituit non ſemꝑ vbi hꝫ eccleſiā tn̄ ſm archi. de reſcrip. ſtatutū. li. vj. ꝓ domicilio ſemꝑ reputari dꝫ locus ſeu loca vbi clerici ad reſidentiā teneňť lꝫ aliq̄ ꝯdicāt: ⁊ ſic etiā no. Inno. ⁊ Hoſti. de priuile. ex oꝛe. Pōt aūt ſm Hoſ. de fo. cōpe. q̄s eſſe ſine domicilio: et pōt q̄s hr̄e vnū tm̄. vt abbas qui extra ſuū monaſteriū illud habere nō pōt: pōt etiā quis habere plura domicilia; ſicut laicus ſm Inno. in. d. c. ex parte. modo vtrobiqꝫ ſit inſtructus. et allegat. l. aſſumptio. ff. ad municip. et. l. ſenatoꝛes. ff. de ſena. ⁊ loquiť de inſtructo: de quo in. l. q̄ſitū. § ſed ⁊ ſi fun. ff. de fun. inſtruc. et inſtruc. lega. vbi accipiť pro oībus pertinentijs neceſſarijs ad vſum. Et addit Inno. idē ſi nihil haberet aſſidue tn̄ ibi cōuerſatur. Et idē

ſm aliquos eſt de clericis inferiorib⁹.i.nō ꝑla
Intentionem ꝯſtituere domiciliū. tis:vt vꝫ velle archi. Sed oīa ꝑdicta intellige
dicta ꝓſumptiue: veraciter aūt rōnē domicilij
cōſtituit intētio habitationis ꝑpetue: determi
nate qñ eſt vnū tm̄. vel ſub diſiūctione qñ ſunt
plura de quo etiam.ſ. cōfeſſor.j.§.x. Qui autē
alicubi nō hñt domiciliū:ꝗtū ad ſacra neceſſa
ria ſi dꝫ illa ibi ꝑcipe ſm Inn.in.c.oīs.de pe.ꝛ
re. reqrit ꝙ habitet ibi ꝑ maiorē partē anni et
nō ī fraudē ꝓprij ſacerdotis:ꝛ facit.c.qſti.xvij.
q.j.ꝛ ō deci.ad aplīce. niſi ſe trāſferat hoſpitiū
cōſtituēs aīo ibi remanēdi:qꝛ ſtatī fit ibi paro
chian⁹.de paro.c.vlti.ꝛ.d.c.aplice.ꝛ idē hoſ.
Et intelligo animū remanēdi nō qdē ꝑpetuo:
qꝛ iā ibi hꝛet domiciliū:ſed vſqꝫ ad tp̄s ꝑcipiē
dorū ſacroꝝ neceſſarioꝝ: puta ꝯfeſſiōis ꝛ cōio
nis ſemel in anno:ꝛ ñ qđ tñ tp̄s pōt iſta ꝑcipe-
re ſi adeſt talis intētio. Quātū ꝟo ad ſacra vo-
luntaria ſec⁹ eſt:vñ dicit pañ. ſingulariter in.c.
null⁹. de paro. qđ ī iurib⁹ dioceſanis ſpectam⁹
domiciliū ꝛ nō habitationē: vñ q̄ ad ſacra ne-
ceſſaria ep̄s ſtudij erit iudex cōpetēs. ſed non
quo ad volūtaria. Ex quo īfero inqt ꝙ ſchola
ris ad ordines ꝓmoueri non pōt in loco ſtudij
ſine lnīa ſui ep̄i cū ibi nō habeat domiciliū. C.
Opinio ſua. de incol.l.ij.lib.x. nec ep̄s ſtudij cōmutare pōt
vota ſcholaris extranei: qđ eſt ꝯ multos cōfeſ
ſores ignorātes. hec ille.ꝛ ratio eſt qꝛ iſta non
ſunt neceſſaria. Ubi etiā aduertāt fratres ꝑdi-
catores ꝛ minores q̄ ex priuilegio audire pñt
vndecūqꝫ ad ſe accedētes:qꝛ nō ꝓpter hoc pñt
vota cōmutare forēſiū:qꝛ hoc non pōt ep̄s qui
eos expoſuit vel acceptauit: a q̄ ſolo in hmōi
habēt autoritatē. vide.ſ.confeſſor primo.§.x.

¶ De dñica ꝛ feſtis feriatiſqꝫ diebus.

Dominica dicta eſt a dño: et eſt dñica
dies illa q̄ in honorē dñi nři ieſu xp̄i
ꝓpter reſurrectionē ei⁹ ꝑ quā recrea
tus eſt mūdus celebraꝛ. de ꝯſe.di.iij.
ſabbato.ſuccedēs ſabbato nō diuina: ſꝫ eccl'ia
ſtica ꝯſtōne. Quod fieri potuit qꝛ preceptū de
ſctificatione ſabbati inquātū erat morale. vt
ſcꝫ aliqđ tp̄s dareꝛ creatori mutari nō potuit:
ſecus inqꝫtū erat cerimoniale ſeu figuratiue.i.
Feſtū. qꝫtū ad diē taxatā. ¶ Feſtū aūt eſt dies ocij reli-
gionis in quo hoīes cōueniunt: dictum a feſto
ligno ad qđ in domus ſummitate tigna conue
niunt:vel dictū eſt feſtū a feria quaſi feriatum.
Feria. ¶ Feria ꝟo dr̄ a foro q̄ſi foeria ſm Azo. in ſum.
qꝛ preſtat vacationē ab hīs q̄ in foro iudiciali
agi cōſueuerūt. vñ ſm goſ. ferie dicunꝛ:qꝛ forē
ſibus negocijs immunitatē ꝓſtāt.l.diuus.ff.e.
ti.ꝛ ſic ē dies qetis a cauſis. Uel dr̄ a feriēdis
victimis q̄ cedebanꝛ inferijs.ꝛ ſic eſt dies quie
tis ab oꝑibus ſeruilib⁹ ſeu dies feſtiuāda. Uel
dicitꝛ feria a fando:qꝛ in ea de⁹ ſolo ꝟbo aliqđ
fecit:ꝛ ſic eſt oīs dies ſeptimane ꝑter ſabbatū.
Feriaꝝ legalium tria gña. vt dñica ſit feria pria.ꝛ ꝯñr. Uñ feriarū legaliū
tria ſunt genera. Quedā eñ dicunꝛ ſolēnes in
quibus non lꝫ manualiter oꝑari introducte ob
reuerētiā dei:de qb⁹ in.c.cōqueſt⁹. de fer.ꝛ.C.
co.l.dies feſtos. vt ſunt ab eccl'ia īſtituta: dñs
eñ vꝉ ciuitas ſi ſtatuat feſtū ſub certa pena co
lēdū: penā qdē a violatorib⁹ poſſet exigere: ſꝫ
culpā nō incurrēt qꝛ ad hos nō ꝑtinet feſta ꝑci
pere. ¶ Quedā ꝟo dicunꝛ tēporanee q̄ ſūt duo-
rū mēſiū date ꝓ fructib⁹ colligēdis.i. meſſis et
vindemiarū: q̄ ſm diuerſas regiones citi⁹ aut
tardi⁹ ꝑconizanꝛ ꝛ indicunꝛ.ff.e.l.ꝑſides.ꝛ de
of.pcō.l. ſi in aliq. ꝛ in qb⁹ iudicialis ꝓceſſus
fieri nō pōt niſi de cōſenſu partiū. ¶ Quedā ꝟo
ſunt repētine: q̄s imꝑator indicit ꝓpter victo-
riā quā fecit: aut traductionē vxoris. vꝉ filij na
tiuitatē.ꝛ q̄s ſol⁹ princeps indicit. C.de fer.l.a
nullo.ꝛ q̄s ppl's obſeruare teneꝛ ſaltē in publi
co ex q̄ princeps pōt illas indicere:vtrū tñ ꝯfa
cientes peccēt mortalr. vide.j.ſtatutū.§.vj. In
ꝑdictis ferijs null⁹ pt ad iudiciū cōpelli niſi in
certis caſib⁹:de qb⁹.ff.e.l.j.ꝛ in.c.vlt.de iudi.
et niſi vrgeat neceſſitas: puta qꝛ res erat peri-
tura:vt habes exēpla.l.j.ij.ꝛ.iij.ff.e.ꝛ.l.j.ff.de
dā.īfe.aut pietas puta cā debiliū vel miſerabi
liū ꝑſonarū. vt in.c.ꝯq̄ſt⁹.de ferijs.qꝛ in oꝑib⁹
miſericordie nō eſt habēda di.dicrū. ar.lxxvj.
di.vtinā.de ꝯſe.diſ.v.nūqꝫ. ꝛ ſumma rō eſt q̄ ꝓ
religione facit.ff.de reli. ꝛ ſum.fu.l.ſūt ꝑſone.
imo ꝑdictis ferijs renūciare partes nō pñt:niſi
tēporaneis:vt in.d.c.ꝯqueſt⁹.ꝛ.xv.q.iiij.ī ſum-
ma. Preter has ſūt ferie canonice.i.dies ſepti
mane: de quarū aliqb⁹ in.c.de illis.xj.q.iij.in
quarū ſexta illicitū eſt carnē comedere.de ꝯſe.
di.iij.ieiunia. qđ limita niſi ſit dies natiuitatꝭ
dñi:q̄ ſi eueniet feria ſexta vꝉ ſabbato carnib⁹
veſci poſſum⁹.niſi q̄s ſe voto vel reglari obſer
uātia aſtrinxerit ad nō comedēdū: vt in.e.fi.de
obſeruantia ieiu. Addiꝛ ꝛ dies ſabbati de quo
in.c.ſabbato.de cōſe.diſ.iij.ꝛ di.v.ſ.c.qꝛ dies.
vbi admonenꝛ oēs xp̄iani a carnib⁹ abſtinere
niſi feſtū.ſ.natiuitatis vel īfirmitas īpediat: ſꝫ
hoc eſt ꝑceptū vbi eſt ꝯſuetudo.de obſer.ieiu.
cōſiliū: vbi ꝟo nō eſt cōſuetudo ꝙ nō comedā
tur carnes eſt cōſiliū ſm glo.in.d.c.qꝛ dies.de
cōſe.di.v. ¶ Ex his aūt ptꝫ prīo ꝙ religioſus q̄
ex diſpēſatiōe ꝑlati pōt comedere carnes:hoc
pōt.vj.feria ſi ſit natalis dñi:qꝛ cū ad nō come
dēdū tali die teneaꝛ ex duplici lege ſcꝫ eccl'ie ꝛ
religionis ſue: prima remoueꝛ per.d.c.fi. vnde
remanet ſcđa tantū ſuꝑ quā ꝑlatus habet auto
ritatem:ꝛ idē dico de eo qui hoc hꝫ ex voto: ex
licētia eius qui diſpēſare pōt in tali voto po-

terit carnes mãducare. ¶ Patet ſcđo ꝙ babẽs
ex voto nõ comedere oua i.vj. feria poterit co
medere carnes ex diſpẽſatiõe epi vel babẽtis
autoritatẽ ab eo diſpẽſandi in votis: vtrũ autẽ
ſine diſpẽſatiõe poſſit comedere carnes cõiter
tenet ꝙ nõ: q2 abſtinentia ouoꝝ includit abſti
nentiã a carnibꝰ: ſed tñ credo diſtingendũ an
tpe voti babitualiter babuerit itẽtionẽ ſe obli
gandi ſi affuiſſet memoria dicti caſus an non:
quia bic non eſt obligatio niſi ſm eius inten-
tionem: et ſi neſcit diſcernere: teneat ſecurioꝛẽ
vt abſtineat vel petat diſpenſationem.
1. q. ¶ Pro ſcđo q̄rit̃ q̄tũ ad ferias ſolẽnes q̄ ſint: ꝛ
1. Di dico multa. ¶ Primũ. In.c.conq̄ſtus eẽ de fer.
vbi q̄dã dies mãdãt̃ feriari q̄tũ ad ceſſationẽ
a ſtrepitu iudicij et etiã ab operibꝰ ſeruilibus
ſm cõem opinionẽ doctoꝝ ſic dr. Debet iudi-
cialis ſtrepitꝰ diebꝰ cõq̄ſcere feriatis q̄ ob re
uerẽtiã dei noſcũtur eſſe ſtatuti.ſ.natalis dñi:
ſancti ſtephani: Joãnis euãgeliſte: Innocẽtiũ
ſcti Silueſtri: Circũciſiõis: Epiphaniarũ. Se-
ptẽ diebꝰ dñice paſſiõis: Reſurrectionis: cum
ſeptem ſequentibus: Aſcenſionis: Penteco-
ſtes: cũ duobꝰ q̄ ſequunt̃: natiuitatis Joannis
baptiſte: feſtiuitatũ oĩz glorioſe virginis q̄ ſcz
erãt tpe buiꝰ capituli: vt purificatio: annũcia-
tio: aſſumptio: ꝛ natiuitas: de alijs aũt infra fe
ſtiuitatũ.xij.apl'oꝝ: ꝛ p̄cipue Petri ꝛ Pauli: ſz
itellige feſtiuitatũ p̄ncipaliũ: q̄ñ ſcz euolarũt
ad celũ ſz archi. ꝛ vt ꝯſuetudo teſtat̃ ꝛ Laurẽ-
tij dedicatiõis btĩ Michaelis.ſ.de mẽſe ſeptẽ
bris: ſolẽnitatis oĩz ſctõꝝ ac diebꝰ dñicis: cete
riſq; ſolẽnitatibꝰ q̄s ſinguli epi in ſuis dioceſi
bus cũ clero ꝛ pp'lo duxerint ſolẽniter venerã
das. Qđ limita p2ĩo ſz gl. de ꝯſe.di.iij.i.c.pnũ
ciãdũ. de ſolẽnitatibꝰ ſctõꝝ canonizatoꝝ.ſ. au
toritate eccl'ie romãe cũ epĩs canõizare nõ poſ
ſit. de reli. ꝛ ve.ſã.c.j. ad q̄s ſolꝰ ſz archi. dirigi
põt orõ ſolẽnis.i. in miſſa vel diuino offõ fctã:
lz orõ p̄uata dirigi poſſit ad oẽz q̄ credit̃ eẽ cũ
xp̄o. Limita ſcđo ſi pp'ls ꝯſentiat ſz arch. ꝛ idẽ
ptz ex textu: ꝛ ſequit̃ Pañ.i.d.c.ꝯqueſtꝰ. ꝛ Ar-
chi.i.d.c.pnũciãdũ. et Fede. lz dñs Ant. dicat
qđ ſolꝰ epĩs cũ clero ſeu cap'lo boc poſſit. Limi
tat tertio q̄ ad eos q̄ ſunt de dioceſi vel i ea mo
rant̃ q̄ bonas loci ꝯſuetudines ſeruare debent
di.viij.q̄ ꝯtra.di.xij.illa aũt. Quibꝰ vtiq; ſolen
nibus ferijs niſi neceſſitas vrgeat gloſ. puta ſi
eſſet res tpe peritura: exempla plura babes.ff.
co.l.j.ij.ꝛ.iij. et vbi res celeritatẽ deſiderat.ff.
de dã.infec.l.j. vel pietas ſuadeat glo. puta cũ
debiliũ vel miſerabiliũ pſonarũ: vſq; adeo cõ-
uenit ab bmõi abſtinere: vt ꝯſentiẽtibꝰ ẽt par-
tibus nec pceſſus babitꝰ teneat: nec ſnia quã
a ꝯtingit diebꝰ bmõi pmulgari. bec ibi. ¶ Scđz
In.c.pnunciãdũ. de cõ.di.iij. vbi fit cõſimilis
feriarũ enumeratio: nõ fit mẽtio de ãnũciatio-
ne beate virginis: q2 ſcz forte nõdũ erat illđ fe
ſtũ inſtitutũ ſm archi. ꝛ tñ ibi alie ferie addun
tur.ſ. tres dies rogationũ. feſtũ.s. Martini et
dedicatio cuiuſq; oratorij: qđ limita q̄tũ ad lo
ca ipſiꝰ oratorij: ꝛ vbi eſt cõſuetudo q̄ in bmõi
valet vt patebit: vbi võ nõ eſt cõſuetudo qđ ce
lebret̃ aut nõ celebret̃: vt vbi nouit̃ fit dedica-
tio: nõ eſt etiã pctm̃ nõ celebrare: q2 ſm archi.
iſta lex eſt ꝯſuetudine abrogata. vñ nõ ligat ni
ſi grã ꝯſuetudinis pticularis. Eadẽ q̄q; di.in
c.crucis. addit̃ feſtũ inuẽtionis ſancte crucis.
q̄nto nonas maij: et feſtũ corporis xp̄i. in cle.ſi
dñm.đ reli. ꝛ ve.ſ. ¶ Tertiũ. In cap'lo etiã glo
rioſus. de reli. ꝛ ve.s.li.vj. addit̃ euãgeliſtaꝝ ꝛ
q̄tuor doctoꝝ eccl'ie q̄ mãdant̃ ſub feſto dupli
ci ſolẽnit̃ celebrari. qđ Jo.an. itelligit nõ ſolũ
quo ad offm̃ ſz ẽt q̄ ad ceſſationẽ ab opibꝰ ſer-
uilibꝰ: ꝛ v̄t ſeq̄ dñs anto. ꝛ Pañ. in. conq̄ſtꝰ. ꝛ
boc tenuit ſum.ang.ſ. ꝙ ſint de p̄cepto. ꝛ idem
ſup. mĺtipl'r conat̃ oſtẽdere: ſz oppoſitũ tenuit
archi. tũ q2 cõſuetudo legũ interp̄s bz ꝯriũ: tũ
q2 periti ꝛ timorati viri ſil'r ꝯriũ dixerũt: tũ q2
dicit ſe vidiſſe eugenij declarationẽ vel diſpẽ
ſationẽ dicẽtis ſe nõ itẽdere ꝙ fideles obligẽ
tur. q̄cq̄d tñ de iure ſit in boc ſm oẽs conſuetu
dini ſtãdũ eſt. ꝛ vbi de cõi olim more celebrant̃
ſeruãda ſunt. ¶ Quartũ. Feſta p eccl'ie totiꝰ cõ 4
ſuetudinẽ introducta: vt beati nicolai et forte
beati ãtonij ꝛ Katberine ꝛ bmõi ſeruãda ſunt
q2 ꝯſuetudo eſt tacita lex ꝛ p lege babet̃ ſi rõ-
nabilis ſit ꝛ pficiat ſaluti. di.j. ꝯſuetudo. de q̄
ŝ. cõſuetudo. q̄ võ introducta ſunt in vna ciui
tate tm̃ aut p̄uincia: in illa ſil'r ſeruãda ſunt: q2
ſicut gñalis cõſuetudo rõnabilis ẽt ñ p̄ſcripta
gñalẽ ita pticularis pticularẽ fac̃ legẽ: ar.di.
xij.c.illud. ꝛ.c.illa. q̄ tñ itellige dicta de ꝯſilio
nõ de p̄cepto niſi rõne ſcãdali: q2 nõ ſunt itro-
ducta vt de p̄cepto ſz ex deuotiõe: conſuetudo
aũt nõ ẽ p̄ceptiua niſi ex intẽtiõe potẽtis ꝯde-
re legẽ: vt.ŝ. dictũ ẽ rõne tñ ſcãdali cõſuetudo
eẽt p̄ceptiua iuxta dicẽda.j. ſcãdalũ. ¶ Quintũ 5
Feſtũ viſitationis btẽ marie p̄cepit vrbanꝰ.vj.
lz mõ nõ ligat ſm arch. q2 receptũ nõ fuit: nec
cuſtoditũ nec forte publicatũ. Feſtũ aũt niuis
nõ eſt ſub p̄cepto ſil'r nec feſtũ cõceptionis: qđ
olim q̄dẽ eccl'ia romana nõ celebrauit vt ptz p
gl. in.d.c.pnũciandũ ſz tolerauit ſm.s.tbo. et
merito: q2 nõ eſt repudiandũ vt idẽ dicit babi
to reſpectu ad ſctificationẽ: q̄ quo tpe facta ſit
ignorat̃. vñ potiꝰ eſt ſctificatiõis: q̄ cõceptiõis
vñ nũc illđ v̄r celebrare: ñ q̄ſi affirmãs aut de-
terminãs dictã ꝯceptionẽ fuiſſe imaculatã ꝛ ſi
ne origiali ꝯtagio. vt ſum.an.ꝛ ro. conant̃ aſſe

vere: qꝛ expꝛeſſe ſixtus q̈rtus ordinis minoꝝ q̄ ſi li opinioni fauit q̄tum honeſte potuit: dicit in extrauagāti q̄ incipit graue nimis: ꝙ eccl'ia romana nōdū hoc determinauit ⁊ idē alex. ſꝫ q̄ſi in cōceptiōe colēs ſanctificationē citiſſime vt credit̄ ſubſecutā ⁊ q̄ſi grās referēs de ꝯceptione rōne pſone ꝯcepte nō rōne ſanctitatis in cōceptiōe collate: ſicut ēt colit̄ feſtū epiphanie in quo tñ nulla ſctitas noua collata eſt. ¶ Qḋ aūt dicit ſum. ro. circa hoc extare miracula: nihil eſt: niſi facta fuiſſent in teſtimoniū hui⁹ veritatis: qꝛ etiā tpe. b. Martini ad p̄ces porrectas latroni fiebāt miracula grā fidei potētiū. Qḋ etiā dicit ſum. ang. olim puritatē ꝯceptionis nō fuiſſe reuelatā ridiculū eſt: qꝛ ꝯ autoritates ſctōꝝ ⁊ conciliōꝝ ⁊ ſcripturarū ſtultū eſt credere muliercularū ſomnijs. Qꝛ tñ deuotio ſimpliciū ſine ptinacia nō eſt cōdēnāda: iō idē pontifex in eadē extrauagāti ad ſcādala tollēda: mādauit ſub pena excōicatiōis: vt infra excōicatio. vij. §. vlt. ¶ Sextū. Feſtū aūt bti Francisci eſto ꝙ forte Sixt⁹ q̈rtus illud ſub p̄cepto poſuerit: tñ mō null⁹ tenet̄: qꝛ illa ꝯſtitutio nō fuit morib⁹ vtētiū approbata. di. iiij. in iſtis. §. leges. ¶ Septimū. Circa hmōi feſta diſtinguēdū eſt. Nā ſi ſunt iuris hūani i eis ſtādū eſt cōſuetudini: ſicut fuit olim de feſto trinitatis faciēdo. extra eo. q̄ſi. qḋ tñ hodie ex mādato Joan. xxij. fit p vniuerſalē eccliā: ⁊ idē ſm archi. eſt de feſto Innocentiū: ⁊. s. Silueſtri: qꝛ. ſ. ſtādū eſt ꝯſuetudini: ⁊ cōiter male cuſtodiunt̄: et idē eſt ſm eūdē de feſtis euāgeliſtarū et doctorū: ⁊ idē de feſto. s. Bartholomei: q̄ ad diē i q̄ celebrat̄ de obſer. ieiu. ꝯſiliū: imo q̄dā p̄dictoꝝ feſtoꝝ ſunt p cōſuetudinē abrogata q̄ ad ceſſationē ab opib⁹ vt cōiter dr: vt tres dies rogationū: ⁊ ſeptē dies dn̄ice paſſiōis: id eſt hebdomada paſce: nec ſeruantur hodie niſi tres dies paſce: ⁊ ſm archi. paraſceues: ⁊ feria. v. i cena dn̄i: imo nec iſti ſeruant̄: niſi forte paraſceues vſq ad oſculū crucis. Si vero ſunt iuris diuini in eis cōſuetudo locū nō hꝫ: vt dies dn̄ica: vt cōiter tenet̄ ⁊ dies maiores: vt natiuitatꝭ dn̄i: reſurrectiōis: aſcēſionis: pētecoſtes: ⁊ epiphanie: vt hr i gl. de ferijs lꝫ. ⁊ ſequūt̄ cōiter doct. ⁊ Jo. an. addit aſſumptiōis glorioſe virginis. arg. c. ſi. de ſen. exc. lib. vj. imo gl. Ray. hꝫ dies maiores eē feſta xp̄i. btē v̄ginis. apl'oꝝ petri ⁊ pauli: ⁊ diē paraſceues qḋ p̄t forte eē vex quātū ad vacare a ſeruilib⁹: nō aūt qꝛ ſint de iure diuino. Ex qb⁹ male itellectis īfert ſupplemētū ꝙ nulla cōſuetudo pōt excuſare laborātes ſabbato poſt occaſum ſolis: vel in vigilia feſto rū dn̄ica maioꝝ: cū in hoc inq̄t fiat ꝯ ius diuinū. qḋ dictū eſt falſuꝫ ⁊ ꝯ alios ſummiſtas ordinis ſui vt patebit. § ſeq. vñ dico conſuetudinē nō habere locū in his q̄ ſunt de iure diuino vt ſic: vñ ſi ē eccl'iaſtica lex ita ⁊ eccl'iaſtica cōſuetudo variare pōt tps diei dn̄ice qḋ ex lege poſitiua ⁊ nō diuina dependet vt dictū eſt: dūmō ſeſtiuet̄. xxiiij. horis qḋ eſt iuris diuini. ⁊ ſabbato nō īcipiat ſolēnitas añ ſolis occaſuꝫ: ne videamur iudaizare. de cō. di. iij. pnūciandū. vñ archi. dicit ꝙ vbi eſt de more gn̄ali artificū: puta barbitōſoꝝ ꝙ i ſabbato aut magnoꝝ feſtoꝝ vigilijs laborāt p duas horas noctis: qꝛ tūc magis hoīes ꝯueniūt: tolerari pōt mos: qꝛ ēt i ſero feſti q̄ñ liceret laborare die trāſacta nō laborāt vſq ad noctē mediā et ſic vr admitti poſſe cōpēſatio cōſuetudine ſic agente: ⁊ ſic dn̄s ſ̄quit Eugenius quartus ſup hoc requiſitus cū talibus diſpenſauit: vt percepi a fide dignis.

¶ Scḋo q̄rit q̄ñ ferie ſolennes celebrent̄ ⁊ q̄ñ īcipiāt. ¶ Et q̄tū ad p̄mū dico. ꝙ i die q̄ occurrūt ēt ſi offm̄ ad diē aliā trāſferat̄: qꝛ eccl'ia ordinauit qḋ ſuo die celebrēt̄ ⁊ de remiſſiōe nihil ſtatuit: vñ ⁊ cōſuetudo ita hꝫ. ¶ Quantū vo ad ſcḋꝫ dicoꝛ colligit̄ ex gl. i. c. q̄ſi. de fer. ⁊ in. c. pnūciādū. de cōſ. di. iij. qḋ diuerſis reſpectib⁹ īcipit dies feſt⁹ aut dn̄icus horis diuerſis. Nā q̄tū ad eſum. carniū ſicut ⁊ q̄tū ad ieiuniū incipit a termīo cene diei p̄cedētis vigiliā: q̄ termin⁹ ē media nox. q̄ñ. vj. feria. aut vigilia ſeq̄tur ſm pañ. in. d. c. q̄ſi. q̄tū vo ad offm̄ incipit in veſperis: q̄tū vo ad ceſſationē ab opib⁹ ſeruilib⁹ regul'r incipit a veſpa vigilie. i. ſero vel vltīa pte diei ſeu occaſu ſolis ⁊ terminat̄ in veſpa ſequēti. ex eo. oēs. ⁊ de cō. di. iij. pnunciandū: ⁊ fuit originale dictū ſcripture leui. xxiij. tñ feſtoꝝ initiū ⁊ finis iuxta eoꝝ q̄litatē ⁊ diuerſarū regionū cōſuetudinē ſeruari dꝫ: ⁊ ſicut eoꝝ magnitudo exigit: pri⁹ īcipe ⁊ tardi⁹ termīari: ex eo. q̄ſi. qḋ limita verū eſſe p̄io q̄tū ad augmētū feſtoꝝ ſꝫ ñ q̄ ad diminutionē: niſi eſſent d iure poſitiuo: qꝛ ñ p̄ſt eē min⁹ quā. xxiiij. horaꝝ ſi ſūt d iure diuīo. lꝫ ille hore poſſint citi⁹ ⁊ tardi⁹ īcipe vl' t̄minari: ſcḋo limita vex niſi ſit dn̄ica: cui⁹ celebratio īcipe ñ p̄t añ ſolꝭ occaſū die ſabbato ne iudaizare videamur. d cō. di. iij. pnūciādū. vñ augeri p̄t hoc feſtū a pte poſt ſꝫ ñ a pte añ. ¶ Hic tñ cauēdi ſūt tres errores: p̄m⁹ eſt ſupplemēti dicētis nl'la ꝯſuetudine excuſari poſſe laborātes ſabbato poſt occaſū ſolis vt dictū eſt ⁊ iprobatū. § p̄ore. ſcḋs eſt ſum. ang. q̄ allegās vex dictū pañ. i. c. ſ. de fer. ſ. qḋ dies feſtus q̄tū ad ceſſationē ab opib⁹ ſeruilib⁹ incipit ſm ꝯſuetudinē patrie. ⁊ facit. c. q̄ſi. e. ti. inde ex hoc vo male ⁊ idiſtīcte itellecto īfert falſū: ſcꝫ qḋ ſi ſit ꝯſuetudo qḋ īcipiat feſtare ī mane teneāda ē. ſ. laborādo tota nocte mō ceſſent

Margin notes (left): 6; 7; Car pit sup.
Margin notes (right): 2.q.; Car pit sup.; Ang.

vſqȝ ad aliō mãe: qꝛ pañ.loqͥ̄ de ꝯſuetudīe rō-
nabili cuiuſmodi nō ē hec:q̄ homīes redderet
Sū. ībabiles ad miſſam ꝛ ſermōes in mãe diei feſti.
roſ. terti⁹ ē ſū.roſ.q̄ pꝛīo q̄dē cū archi.ꝫ verā ſniaꝫ
q̄ ſ.tolerari poſſit artificiū mos laborātiū q̄ſi
vſqȝ ad mediā noctē:ne ꝯcurſuꝫ ſimul ꝛ lucruꝫ
ꝑdant attento q̄ ſero feſti q̄ñ laborare poſſent
vacāt ꝛ recōpēſant:ſꝫ deīde volēs reprobare di
ctā opi.ſum.an.aſſumit q̄ talē ꝯſuetudineꝫ fa-
cere nō pōt vna ars due vel tres : ſꝫ ſolū maioꝛ
ꝑs ppl'i vtēs ea ſꝫ gl.i.c.fi.de ꝯſue.ꝛ pañ.q̄ q̄dē
dcm̄ ad ei⁹ itellectū pꝛīo ē falſuꝫ qꝛ nō opꝫ ppl'i
ꝑtē maiorē vti actu īducēte ꝯſuetudinē ex eq̄uē
do illū:ſꝫ ſufficit ſi vtat approbādo:vñ in ciuili
bus ex duab⁹ ſentētijs datis in iudicio ꝯſuetu
do inducit̄:vt dcm̄ ē.ṡ.ꝯſuetudo §iiij.ꝛ ſcdo re
pugnat ꝓpe ſnīe quā tenuerat : qꝛ ſi due vel tres
artes nō pñt facere ꝯſuetudinem laborādi vſqȝ
mane:nec vſqȝ ad nocteꝫ mediā poterūt. Vñ di
co in hoc ſtādū ꝯſuetudini iudicio boni viri rō
nabili puta q̄ pauꝑes artifices nec lucrū ꝑdūt:
nec in mane diei feſti ſunt dormitantes:puta in
neceſſitate laborando ſero duab⁹ aut trib⁹ ho-
3 ris vel prope ad mediā noctem:cū vbiqȝ vl'r vſ-
que ad medium noctis ſequentis feſtiuetur.
¶ i.q̄rit̄ a q̄b⁹ abſtinēdū ē i ferijs ſolēnib⁹ ſiue
dieb⁹ feſtis:ꝛ dico ex.s.tho.nō eē mō ita arctuꝫ
p̄ceptū de obſuāda dñica ſicͥ olī fuit de obſuā
do ſabbato i q̄ ñ licebat ꝯcoctio ciboꝝ ꝛ hmōi:
qꝛ nō eſt mō iſta obſeruatio figuralis vt tūc:et
facili⁹ nūc rōne neceſſitatis diſpēſat̄ i ꝓhibitis
q̄ tūc:qꝛ figura ꝑtinet ad ꝓteſtatione ꝟitatis
quaꝫ nec in modico opꝫ p̄terire opa aūt ſm ſe
ꝯſiderata mutari poſſent ꝓ loco ꝛ tp̄e.hec ex il
lo.Et adde ſm archi.nō eſſe dubiū de papa q̄n
poſſit illa die ꝛ alijs feſtis diſpēſare cū ſint de
iure poſitiuo.ſ.q̄tū ad determinationē tp̄is de
ep̄o ēt credit̄ a multis ꝙ poſſit cū ſubeſt cā rō
nabilis:ſꝫ de hoc dic iuxta dicta.ṡ.diſpenſatio
§ix.ꝙ pōt in caſu nouit̄ ꝛ inexcogitato emer-
gēte puta in piſcatiōe.q̄ñ repēte cōꝑeret piſciū
inſolita multitudo.Igit̄ in dieb⁹ feſtis abſtine
re tenent̄ hoīes nō ſolū a pctīs ſꝫ ēt ab opibus
ſeruilib⁹:vt ab opib⁹ artiū mechanicarū agri-
cultura ꝛ hmōi:vt nec mercatū nec placitū fiat
nec pceſſus vel ſentētie iudiciales.nec cōdēna
tio alicui⁹ ad penā maxīe mortis.de cō.di.iij.ro
gatiōes ex̄.c.oēs ꝛ.c.lꝫ.xv.q.iiij.ꝑ totū.nec fiāt
iuramēta niſi ꝓ pace.ex̄ eo.c.ſ.vl' ꝓ alia neceſſi
tate vt ibi dicit glo.puta ꝓ fide.ꝓ obediētia.ꝓ
fama q̄ tñ de iudicialib⁹ iuramētis itellige eē
p̄ceptū.de alijs ꝟo ꝯſiliū vñ agitatio cāe nō tꝫ
etiā de cōſenſu ꝑtiū.ꝛ gñaliter ab oī oꝑe ſerui
li ad q̄ op⁹ ſeruile ꝑtinet nō ſoluꝫ p̄dicta:ſꝫ ēt
emptio ꝛ venditio.ꝛ ſcribere ꝛ rōcinia facere:ꝛ

delatio onerū cū iumentis.ꝛ iter.q̄ tñ illicitū
nō credo niſi ſit cū magna fatigatiōe:qꝛ nō m'
tū impedit vacationē a diuinis:ꝛ ꝯſentit fran.
de may.in trac.de.x.p̄ceptis:ꝛ act⁹ voluntarie iu
riſdictiōis.vt emācipare:ꝯtc⁹ inire:iudiciuꝫ fa-
cere ſcribere inſtrumenta cōficere.ꝛ hmōi.que
qui faciūt peccāt mortal'r niſi excuſent̄ vt.i.ac⁹
exp̄ſſum in.l.actus.C.de ferijs.ꝛ gñaliter pro-
hibent̄ omnia fieri conſueta per ſeruos ꝛ omnia
opera corporalia quibus vnus alteri ſeruit.
¶ Quarto q̄rit̄ que ſint regule vl' theorice ſeu
claues aut maxīe q̄b⁹ decidi poſſint oīa aut mī 4
ta dubia occurrētia circa materiaꝫ iſtā:et dico
tres eē.¶ Pꝛīa colligit̄ ex.s.th.ij.ij.q.cxxij.vbi
ꝓbat nō ꝓhiberi hic op⁹ ſpūale vt docere ꝟbo 1
vel ſcripto ſm gl.numeri.xxviij.nec op⁹ corpo
rale ſeruile factū ad ſeruitiū dei vt ꝯ circūciſio
ne pꝛio.vij.ꝛ de ſacrificijs mat.xij.nec op⁹ cor
ꝑale cōe ſuis ꝛ liberis.vt puiſio in nečarijs ſibi
ꝛ ꝓxīo p̄cipue ꝑtinētib⁹ ad ſalutē corꝑis ſui vl'
ꝓximi q̄ differri cōmode non pñt:ſicͥ machabei
ſabbato pugnauerūt ꝓ defenſiōe.i.macha.ij.ꝛ
Helias die ſabbati fugit a facie iezabel:ꝛ xp̄s
totū hoīeꝫ ſanū fecit i ſabbato:ꝛ ſcōario i dāno
rexvitādo ſicͥ ouis cadēs in foueā leuat̄ die ſab
bati.mat.xij.ꝯ ex illo.ex q̄b⁹ elicit̄ ꝙ die feſto ſi
lꝫ facer̄ op⁹ ſuile ꝓ lucro ꝯſeq̄ndo p̄ncipal'r licͥ
tū ꝟo ē illō facer̄ ꝓ dāno rexvitādo aut corꝑis
aut aīe a fortiori:ꝛ hoc tā q̄ ad ſe q̄ q̄ ad ꝓximū.
¶ Scd̄a ꝟo colligit̄ ex ricar.i.iij.di.xxxvij.ar.iij.
q.iiij.dicēte ꝙ op⁹ ſuile tripl'r dr pꝛimo.ſ.mate 2
rial'r tm̄ ñ formal'r ſeu final'r.vt ſcribere ñ ad lu
crū:ſꝫ ad edificationē aīaꝝ ſcd̄o formal'r tm̄ nō
material'r:vt cogitare ꝯ oꝑe exteriori exercēdo
ad lucrū.puta aratiōe aut aduocatiōe:tertio ma
terial'r ꝛ formal'r ſeu final'r vt op⁹ corꝑale ꝓpe
ꝓxīe ordinatū ad bonū corꝑale ſeu lucrū.Quo
rū p̄mū die feſto ꝯcedit̄.vt in.d.c.cōq̄ſt⁹.vbi cā
pietatis ꝑmittunt̄ alꝭ ꝓhibita.ꝛ fac.l.diu⁹.ff.
de feri.vbi ꝑmittunt̄ dieb⁹ feriatis ſpectātia ad
diſciplinā militarē.ſcd̄ꝫ ꝟo ꝓhibet̄ de ꝯſilio ñ
de p̄cepto:niſi ꝑ hoc ipediret̄ illa vacatio quaꝫ
ex nečitate debem⁹ diuinis:de q̄ in ſeq̄ntib⁹ di
cet̄.tertiū ꝟo ſub p̄cepto ꝓhibet̄.ꝛ illō exercēs
mortal'r peccat.¶ Tertia colligit̄ ex multis do-
ctorib⁹ ſꝫ p̄cipue frāci.de may.in tra.de.x.pre 3
cep.dicētis ꝙ opus ſeruile tertio mō eē pctm̄
mortale niſi excuſet vnū ex q̄tuor quoꝝ pꝛimū
eſt modicitas oꝑis:q̄ nō ipedit ſpūs libertateꝫ
q̄ tñ ſm ꝟꝟ.abitrio boni viri pēſanda eſt ſcd̄m
neceſſitas operis q̄ aut p̄uenire aut ꝯmode diſ-
ferri nō poſſit.vt in decoctione ciboruꝫ:vel ne-
ceſſitas coactiōis q̄ fit a dñis aliter bona p̄cri
berentur.facit.c.lꝫ.de feri.tertium pietas cor-

dis.ſ. p dei honore vel pauperū ſuffragio: vt di
ctū eſt ex.d.c.ꝯqueſtꝰ. Q̄rtū eſt vtilitas publica
vt p pace ꝯcordia: ponte r hmōi que ēt ſunt pia:
eddeq̄ntū.i. diſpēſationē p̄latorū. ¶ Que autē
neceſſitas excuſet q̄dā dicūt qḋ ſolū nec̄itas vi
te ſuſtentāde ꝯ q̄s eſt dictū dn̄i Mat.xij. de oue
cadēte in foueā aliū vt ſum.roſ. et ang. dicūt qḋ
excuſat neceſſitas vite ſuſtētādi r damni vitandi
vt dicit.s.Tho. r ēt vtilis acq̄rēdi qḋ alio tpe
acq̄ri nō pōt: ſicut ptz: extra co.lz de piſcatione
ad alecia: ſz hoc tertium nō eſt nec̄itas ſz vtili-
tas: nec lz niſi ex diſpenſatione epi ſi hr̄i pōt ſz
ꝶꝶ. al's ſacerdotis ꝓꝑij: ſine diſpenſatiōe autē
erit mortale: lz ſum.an. dicat hoc eē ꝯſiliū: q̄ ē
ꝯ diuinū vel eccl'ie p̄ceptū niſi vtilitas eſſet ta
lis ꝙ credat̄ p̄latꝰ ſi hr̄i poſſet diſpēſaturꝰ: quo
caſu locū hēt ſz mētē ꝶꝶ. ratihabitio de lucro
aūt ide ſequēte dz fieri paupibꝰ portio: vt in.d.
c.lz qḋ ſum.ang. putat eē p̄ceptū ego ꝶo ꝯſiliū.
4 ¶ Quarta pōt addi p iſta r oī alia mā qḋ qn̄ ſer
mo eſt de pctō mortali ſemp duo p̄ſupponunt̄.
p̄io qḋ res ſit alicuiꝰ iportātie circa ꝙ dari nō
pōt regula gn̄alis: ſz ſtat̄ arbitrio boni viri. ſe-
cūdo qḋ exerceat̄ cū deliberatiōe expſſa vt cuz
q̄s deliberat aliq̄d facere aut cogitare ēt ſi fa-
cere nolit vel ſaltē iterp̄tatiua q̄ eſt cū q̄s ali-
quid ſubito quidē facit aut cogitat: ſz nō adeo
ſubito quin aduertat r deliberare poſſit: nec
tn̄ deliberat illectꝰ a voluptate. de quo tn̄ dic
vt.s̄. ꝯſenſus. in prin. Quando autē res eſt mi-
nima aut rō non aduertit nunquā eſt mortale.
5 ¶.5. q̄rit̄ q̄t ꝯcl'ones q̄ōnū deciſiue ſequnt̄ ex
1.cō p̄miſſis: r dico ꝙ mlt'e. ¶ P̄ria excuſat̄ rōne mo
clu. dicitatis a mortali aut ēt veniali ponēs aliqua
pauca p̄ūcta ſcopās domū: vēdēs vnā rē tantū
breui ſermōe puta racemū modicum itinerās:
aut aliq̄d tale faciēs tpe breui arbitrio bōi viri
rō ſz hōa.iij.di.xxxvj. in li. q̄ iſta modicitas va
catione circa diuina minuit q̄dē aliq̄lit̄ ſz non
ipedit: r faciūt q̄ notāt i.c. itelligētia. de ꝶ.ſig.
2 ¶ Scḋa. Silr ēt rōne nec̄tatꝭ maxie ſi vgat in
p̄iculū vel dāmū excuſat̄ carnifices ēt ſi tpe no
tabili occupent̄ ꝑꝑ neceſſitatē q̄ p̄ueniri nō p̄t
nec differri rōne eſtatꝭ: aut multitudinis feſto
rū vl' hmōi: idē de tabernarijs p̄parātibꝰ ciba
ria nec̄ia medicꝭ minutoribꝰ: aromatarijs ferra-
toribꝰ eq̄rū ſi p̄ncipalr rōne nec̄itatis: lz ide ha
beāt lucrū: idē de vēdētibꝰ panez: herbas: fru-
ctꝰ r hmōi: p nec̄itate diei feſti: ēt ſi talia cōfer
rēt ad guloſitatē ꝯ āgelicā: q̄ qḋ vni eſt guloſi
tas alteri erit honeſta recreatio: al's aūt vēden
tes nō excuſant̄ niſi rōne modicitatꝭ deſtructio
nis: vt vēdētes cādelas vel placētulas i zucara
tas r hmōi: in q̄bꝰ p̄cia facere nō pōt. Et idē de
exigētibꝰ debita a ruſticis: aut ꝯducētibꝰ opa-
rios: q̄ alia die eos ſine icōmoditate inuenire
nō p̄nt. Et idē ſz ꝶꝶ. de vectoribꝰ merciū alimē
torū aut pſonaꝝ r curſoribꝰ q̄ ſine graui icōmō
al'r facere nō p̄nt ſecꝰ de ruſticis dn̄is ſuis bla
da aut alia deferētibꝰ. Et idē de hiſq̄ in vigilia
feſti mittūt ſua iumēta ad portandū nec̄ia p fe
ſto cū p̄uenire nō potuerūt ſz ro. ſecꝰ ſi facerēt
vt diē vnā lucrarēt̄. Et idē de ruſticis vxore ac
filijſfamilias ſi iuſto metu laborare cōpellunt̄:
ēt p̄nt ſuā recipe mercedē ne dn̄i pclivi ad hoc
reddant̄: r cōmoduz ex ſua iniq̄tate reportent. 5
¶ Tertia. Silr excuſat̄ rōne pietatꝭ laborātes p
eccl'ia mōaſterio aut alio loco pio nō hn̄tibus
ſufficiētes redditꝰ vel paupibꝰ idigētibus: mō
nō fiat in dn̄icis vel feſtis ſolēnioribꝰ ſm ꝶꝶ.
nec dimittant̄ diuina. i. auditio miſſe nec labo-
ret̄ ꝑꝑ mercedē aut carnalē amorē: nec vſq̄ ad
vltimā fatigationē: r in hoc oēs doc. ꝯſentiunt
excepto ꝙ monal. vult hec poſſe fieri dn̄icis die
bus r p̄cipuis feſtis r ēt btē virginis r apl'orū
Petri r Pauli r in paraſceues: nō tn̄ in die pa-
ſche aut pēthecoſtes: niſi eēt ꝯſuetudo appro-
bata p epz qḋ verū credo ex diſpēſatiōe epi vel
nec̄itate tāta q̄ hoc arbitrio boni viri exigeret
Et ſilr laborātes ad refectionē pōtiuz aut viaꝝ
ꝑpt trāſeūtiū pietatē r nō ad lucrū eadē rōne:
Et ſilr hoc faciūt ꝑꝑ bonū publicū: q̄ ſub noīe
pietatis icludit̄. Et idē de doctore faciēte ꝯſiliū
vt expediat illū q̄ venit a lōge: lz ꝯīr itēdat lu-
crū: ſecꝰ ſi ad lucrū p̄ncipl'r q̄ eēt mortale. Et
a fortiori excuſant̄ ſz archi. laborātes p ſuſtēta
tiōe ſui r familie ſue q̄n al'r ſuſtētari nō volēt. ſ.
ſine magna icomoditate. Cautū tn̄ eēt i hijs oī
bus diſpēſationē ab epo hr̄e. Et ſilr excuſāt̄ q̄
actꝰ volūtarie iuriſditiōis exercēt ad honorem
dei ſz Lap. r Bar. i. l. actꝰ. C. de fer. ¶ Quarta. 4
Silr excuſant̄ ſz ꝶꝶ. ēt oēs q̄ opant̄ ad idenni
tatē perſonaꝝ ſui aut ſuorū: vt ſi iminēte bello
fiāt ptinētia ad defenſionē vt muri aut foſſata
r oīa arma defēſiua: vl' ptinētia ad offēſionē ad
defenſionē ordinatā: vt machie telaꝝ oīa arma
ſuaſiua. Et ſilr operātes ad idēnitatē reꝝ ſuaꝝ
aut aloꝝ: vt eas mutādo ne ſubripiant̄ ab ho
ſtibꝰ: aut a tēpeſtate vel ala cā ledant̄: ſic lana
ledit̄ aliq̄n ſi nō extēdat̄ ad ſolē: r fornax ſi igni
nō nutriat̄: r hmōi r gn̄al'r q̄cq̄d fit ad reparan
dū dāno iminēti in pſona vel rebꝰ ſuis aut alio
rū ē licitū: ſicut itinerare exiſtētibꝰ i hoſpitio
ꝓpter iacturam expenſarū: et laborare facienti
bus vitra: q̄ ignis deuorat: et idē de ſimilibꝰ.
Et multomagis ad vitandum anime damnuz:
puta otioſitatē vel aliud pctm̄: vnde rōnabili-
ter occupant̄ hoc fine domicelle poſt ſuas de-
notationes: nō autem ad lucrum principalit̄.
¶ Quinta. Silr excuſant̄ multi rōne diſpenſa- 5

tiōis eūtes ad mercata vel nūdinas de quib⁹
ꝝꝝ.quē ſequit̄ ſum.piſa.ꝛ ſupple.ꝛ ſum.ange.
ſcrupuloſe loquit̄ volēs qḋ peccet mortaliter
qui hoc facit ꝯſuetudinarie:aut cupiditate lu-
crādi ſꝫ veritas eſt qḋ peccent mortal'r ſolū in
duob⁹ caſib⁹.p̄mo ſi miſſaꝫ omittāt ſcḋo ſi hoc
ꝓhibeat̄ a p̄latis maxime ſub pena excōicatio
nis:q̄ caſu inciderēt ēt veniētes ex aliena dio
ceſi ratiōe delicti ſm ꝝꝝ.ꝛ ſum.cō. Audita aūt
miſſa ꝛ tolerāte ep̄o:nō ē mortale:q̄ꝛ hoc n̄ ſpe
ctat ad ius diuinū : vnde eccl'ia q̄ laqueū filiis
ſuis non ponit tolerādo diſpenſat:et ita ſentit
frā.vbi.ſ.ꝛ Pet.de pal.ꝛ archi. Qḋ limito ſm
aliquos niſi eſſet dies dn̄icavel maior:q̄ꝛ ī his
diſpēſatio nō excuſaret:ſed pietas vel neceſſi-
tas:puta ſi q̄s multū dānificet̄:tūc nō ꝯhendo
aut alia iuſta cā. ¶ Sexta. Sil'r a mortali excu-
ſant̄ multi rōne operis ſi ſit ſeruile materiaſ'r
tm̄:ſil'r ſi tm̄ formal'r ſiue final'r ſicē ſtudētes p̄n
cipal'r ad illuminationē ſui vel alioꝝ:lꝫ ꝯn̄r ve
niat lucrū:vt tꝫ Pan̄. in.c.j.de ſeri.ar.c. cū ex
eo.de elec.li.vj.et idē ſi fiat ad ociū vitādū ad
lucrū aūt nō lꝫ:lꝫ nō ſit mortale. Et ſil'r excuſā
tur ſcholares legētes nō ad lucrū ſꝫ ad exerci-
tiū ſuū ſm Pan̄.ibi dūmō nō faciāt principal'r
ad lucrū.ſi aūt in ꝯſequētiā:nō nocet.ar.l.j.ff.
de auto.tu.ꝛ in.l.rogaſti.§ j.ff.ſi cer.pe.ꝛ in.c.
q̄d ꝓderit.di.lxj.ſec⁹ de doctorib⁹ legētib⁹ p̄n
cipal'r ad lucrū:et idē de ſcholarib⁹:q̄ꝛ eēt op⁹
ſeruile materialiter ꝛ formaliter. Et ſil'r excu-
ſant̄ ſcholares notātes ſuas lectiōes ſm ꝝꝝ.ꝛ
ſermones ꝛ libros corrigentes:nō tn̄ lꝫ in his
opꝫas p̄cio locare:nec lꝫ ſcribere in aliq̄ grādi
vt de q̄terno ad quaternū vt dicit:q̄ꝛ.ſ.eſt op⁹
ſeruile:ſpūalia aūt ſcribere ad ſpūalē finē ēt in
quātitate magna licitū eſt:vt in.d.c.cōqueſt⁹.
Et ſil'r excuſantur pictores q̄ dieb⁹ feſtis retra
hūt in eccl'iis pulchras figuras:q̄ꝛ ad ꝑitiā ar-
tis id faciunt lꝫ ſequat̄ lucrū ꝯn̄r. Excuſant̄ ēt
citbariſte ꝛ alij ſonatores:cātores: ſi id faciūt
ad honorē dei p̄ncipal'r vel ad honeſtā recrea-
tionē:aut ad aliū piū vel neceſſariū finē lꝫ ſecū
dario ꝓꝑ lucrū:ad qḋ ſi principal'r operent̄:nō
excuſant̄ niſi aliq̄ ex ſuperiorib⁹ cauſis adſit:ꝛ
ſi id faciāt ad lucrū et cū periculo pc̄ti alicui⁹:
vt qui ad lucrū regl'r pulſant laſciue iuuētuti
miſtomin⁹ excuſant̄:ſi aūt id faciūt cū ꝑiculo ſo
lū ꝛ nō ad lucrū p̄ncipal'r:eſt mortale ſi illḋ ꝑi
culū intēdūt:ꝛ ſi illud ex ſignis ꝓbabiliter cre
dūt nō aliter. ¶ Piſcatio aūt ſm ſupplemētum
nullo mō lꝫ in maiorib⁹ ſolēnitatib⁹:in dn̄icis
ꝝo dieb⁹ vel īferiorib⁹ etiā nō lꝫ:niſi ex cā vr-
gēte et cū licētia ꝛ portiōe pauperū.et allegat
c.lꝫ.de ferijs. ꝛ idē dicit de occupatiōe maxie
q̄ꝛ eſt magis publica.et cū occupatiōe maiori:
ſꝫ oppoſitū tenuit ſum.ro. et dico qḋ illud ꝓce
dit de ea q̄ eſt ad lucrū:ſec⁹ ad honeſtā recrea
tionē cū nō ſit op⁹ ſeruile formal'r. Nec obſtat
qḋ oē op⁹ ſeruile ꝓhibet̄:ꝛ ſic regula ē ꝓhibi
tiua: et ꝯn̄r oē illud itelligit̄ ꝓhibitū qḋ nō eſt
ſpāl'r cōceſſum.vt in cle.exiui.de ꝟb.ſig. q̄ꝛ di
co hoc verū eē de cadētib⁹ ſub regula : cuiuſ-
modi eſt op⁹ ſeruile material'r ꝛ formaliter:nō
aūt material'r tm̄. De venatiōe aūt tenet idē ꝛ
ſum.ange.ꝯ ſum.roſ.qḋ nullo modo licēt in fe
ſtis:q̄ꝛ nō lꝫ in dieb⁹ ieiunioꝝ ſm gloſ.in.c.q̄
venatoribus.di.lxxxv.ergo inquiūt multomi-
nus in dieb⁹ feſtoꝝ nec tn̄ inquit angelica eſt
mortale:niſi cā lucri p̄ncipal'r fiat vel omiſſis
diuinis:ego vero dico qḋ eſt licita de ſe ī die-
bus feſtis:ſi fiat ad honeſtā recreationē:q̄ꝛ nō
eſt op⁹ ſeruile formaliter ſi aūt ſit ad lucrū vel
omiſſis diuinis eſt mortale. Nec eſt ſimile de
dieb⁹ ieiunioꝝ q̄ dn̄t eſſe afflictiui:ꝛ de dieb⁹
feſtis q̄ aliquo modo licite ſunt recreatiui. Et
dato qḋ ſit illicita non pōt eſſe de ſe veniale:
quia eſſet cōtra p̄ceptū dei vel eccleſie:niſi ex-
cuſaret operis modicitas:vel huiuſmodi.

6.q. Quibus inſiſtēdū ſit diebus feſtis

¶ Sexto q̄rit̄ q̄b⁹ inſiſtēdū ſit die feſto: ꝛ dico
mſta. ¶ Primū vt pꝫ de cō.di.iij.ſ.c.ieiunia. die
dn̄ica ꝛ eadē rōne die feſto vacādū ē deo ſpāl'r
in pſalmis hymnis ꝛ cāticis ſpūalib⁹ ꝛ hoc eſt
finis hui⁹ p̄cepti quo tn̄ nō obſtāte nō peccat
mortal'r ſm archi. q̄ toto feſto ſolatiatur et de
ocioſis fabulat̄ mō audiat miſſam et abſtineat
ab oꝑib⁹ ſeruilib⁹ ſiue manualib⁹ q̄ꝛ ſꝫ.s.tho.
xij.q.c.ar.ix. ad ſcḋm finis p̄cepti nō cadit ſub
p̄cepto. ¶ Scḋꝫ. Uacādū ē ēt oratiōi q̄ꝛ ſub ha
bitudinis ꝯp̄hēdit̄ qḋ q̄dē ſupplemētū ꝯ ſum.
ro.ꝑ multa conat̄ ꝓbare eē ſub p̄cepto.ſ.in die
feſto orare.ſꝫ ſua motiua ſūt friuola ꝛ ꝯuo fal-
ſa q̄ꝛ cū ī feſto ſint īfinita inſtātia ſi in nullo eſt
p̄ceptū orare ſeq̄t̄ ꝙ oratio nō ē tūc ſpāliter de
p̄cepto ſi in q̄libet.ſequit̄ ꝙ nō orās infinities
peccabit mortal'r omittēdo qḋ eſt ridiculū:nec
pōt dici qḋ ſit p̄ceptū in aliq̄ tm̄ q̄ꝛ illud nō eſt
aſſignare vn̄ ſufficit aſtare orāti ſacerdoti ī miſ
ſa quātū ē.ex vi hui⁹ p̄cepti lꝫ teneat̄ q̄s ī feſto
orare ſi occurrat aliq̄s de caſib⁹ in q̄b⁹ q̄s te-
net̄ orare de q̄b⁹ infra oratio.§ viij. ¶ Tertiū.
Uacādū eſt ēt audiētie p̄dicatiōis.de vi.ꝛ ho.
cle.cū decorē ꝛ de ſtatu mo.cū ad monaſteriū.
qḋ ēt idē ſupple.ꝯ eā. ſuꝫ conat̄ ꝓbare ſub p̄ce
pto eſſe q̄ꝛ dictū in.c.ſacerdote.de cōſe.di.j. ꝙ
ſacerdote verbū faciēte in eccleſia quia egreſ-
ſus fuerit de oratorio excōmunicet̄. et ea diſt.
in.c.qui die. dicitur: qui die ſolēni omiſſo ec-
cleſie conuentu ad ſpectaculum vadit excōice
tur excōicatio autem non infertur a iure niſi
pro culpa mortali.xj.q.iij.nemo epiſcoporū:ſꝫ

iſta iura ītelligo de ꝯtēptorib⁹ expꝭſſe vl̄ īterp̄
tatiue: q. ſ. ſine cā legitīa ita faciūt p̄dicationē
aut vilipendētes: aut nō magnifaciētes: cū tñ
indigeāt ignorātes ſibi ad ſalutē neceſſaria: et
ſil'r de egrediētib⁹ cū ſcādalo notabili alioꝝ: ⁊
hoc verū eſt ēt ī die nō feſtiuo. vñ ex vi hui⁹ p̄
cepti de ſanctificatiōe ſabbati ad p̄dicationez
nō tenemur: ſed ex alio de q̄ īfra p̄dicare. Sū
ma aūt ang. ꝯ ſum. ro. dicit p̄cligēdā p̄dicatio
miſſe ī feſto: qḋ ptz falſum: cū miſſa ſit ī p̄cepto
nō p̄dicatio: ēt ſi talis hēat ignorātiā neceſſa
rioꝝ ad ſalutē: q2 al's poterit īplere p̄ceptū de
adiſcēdo: nō aūt p̄ceptū de audiēda miſſa illo
die. Nec ſua rō vz: q2. ſ. p̄cipit̄ auditio miſſe p̄n
cipaliter vt audiant̄ ſcripture: qḋ magis mili
tat ī p̄dicatiōe. dico em̄ p2io qḋ illa nō ē p̄nci
palē rō alioq̄n aſtātes miſſe ⁊ nō audiētes ſcri
pturas nō ſatiſfacerēt. ⁊ ſcḋo hoc dato nō ſeq̄
tur ꝙ teneamur audire ſcripturas niſi eo mō
q̄ eccl'ia tali rōe mota taxauit. ſ. audiēdo miſſā
alioq̄n q̄libet tenerēt̄ legere vel audire bibliā
4 ¶ Quartū. Uacādū eſt ēt cōpūctiōi ⁊ cōtritioni
pctōꝝ: q2 ſine ea deo vacari ꝯgrue nō p̄t: a quo
ſeparat pctm̄ ⁊ hoc ſum. ang. ꝯ ſum. ro. dicit ca
dere ſub p̄cepto īdubitate inq̄t in eo q̄ recolit
ſe eē ī mortali. qḋ vtiq3 ꝯcedo: ex vi p̄cepti ſub
quo ꝯtritio cadit: qḋ obligat p̄ oī inſtanti vel
tp̄e in q̄ pctm̄ memorie occurrit practice. i. ſub
rōne dolēdi ⁊ deplorādi: nō aūt ex vi hui⁹ p̄ce
pti de feſto qḋ nō eſt ſimpliciter de fine. ī p̄ara
tiōe circa deū: vl' neceſſario req̄ſitis ad illā:
vt dictū eſt. ſed de abſtinētia a ſeruilib⁹ ⁊ audi
tione miſſe: ⁊ ꝯſi'r de his ſine q̄b⁹ iſta fieri non
p̄nt: cuiuſmodi nō eſt cōtritio. Nec valet dice
re inter iſta ſeruilia cōputari pctm̄: q2 hoc fal
ſum eſt vt ſupra circūſtantia. § iii. ⁊ ſupra con
feſſio ſacr'alis. i. § x. ⁊ in aur. ro. caſu. lxiii. Quā
tū ad eū v'o q̄ de pctō nō recolit: credit eū tene
ri ad dolere in gn̄ali: ſ3 hoc eſt falſum rōne iā
dicta in hoc dicto. iiii. ⁊ ſupra dicto. ii. q2 infini
ties q̄s omitteret ī vna hora. ¶ Quintū. Uacā
5 dū eſt etiā miſſe: ⁊ ſil'r oblatiōib⁹: ad q̄ q̄ñ te
neamur: vide īfra miſſa. ii. § i. ⁊. ꝯ. decīa. § iiii.
¶ Septiō q̄rit̄ q̄d ſi ep̄s fulminauit ſententiā
7.q. excōicatiōis ꝯ laborātes in feſtis. ⁊ aliq̄s ꝯtra
facit cā neceſſitatis imminēte pluuia aut tēpe
ſtate: vel cā pietatis p̄ paup'ib⁹: an talis ligēt
vel ne: ⁊ dico ꝙ ſi ī ſn̄ia expꝭſſuz eſt vt null⁹ la
boret cā necitatē vel pietatis aut hmōi: eſt nul
la continēs intolerabilē errorē. ⁊ ex̄ꝯs ꝯ iura
expꝭſſe: vt ꝯtra. c. ſi. ex. de feri. ibi. neceſſitas vr
geat vel pietas ſuadeat ſi v'o nō eſt expꝭſſa ne
ceſſitatis cā vel pietatis ſm̄ ius cōe ſn̄ia debet
intelligi et interp̄tari. ſ. qḋ nō liceat laborare
in feſtis exceptis caſibus de iure conceſſis.

¶ De dominio ⁊ domino.

Dominiū ſm̄ aliq̄s ē idē qḋ ius vñ
q̄ ius hz ī re hz ī re dñiū: ⁊ q̄ hz ius
in vſu rei: ſil'r in eo hz dñium ⁊ ecō
uerſo. Quid aūt ſit ius. i. § ii. Scḋz
alios vero non eſt idem qḋ ius: quia inferior
in ſup'iorē nō hz dñium: ⁊ tñ hz ius: puta filius
in p̄rez ius alimētoꝝ: ſubdit⁹ ī p̄latū ius ſacro
rū ⁊ hmōi. iō ſm̄ eos dñiū oē eſt ius nō ecō: ſed
ſup' ius addit ſup'ioritatē. Et ſz eos ſic deſcri
bit̄: Dñiū ē ius hēdi poſſidēdi: fruēdi: ⁊ vtē
di aliq̄ re p̄ libito volūtatis ſimpl'r: vel ſm̄ ali
quē determiatū modū: ex q̄dā ſup'ioritate. Ubi
nota ius: q2. ſ. detinēs rē ſine iure vel carēs ñ
hz dñiū. Habēdi poſſidēdi fruēdi ⁊ vtēdi aliq̄
re: ſc3 iure: p̄p̄o ñ alieno: q2 p̄curator iconom⁹
⁊ hmōi vtūt̄ iuſte re dñi: ſ3 iure dñi ñ p̄p̄o. Pro
libito volūtatis ſimpl'r: ſc3 q̄ñtū ad dñiū p̄fectū
q̄ habet̄ ius in re q̄ñtū ad p̄prietatē ⁊ oēm vſuz
natū circa rē vēdēdo: donādo: diſtrahēdo vt li
bet. Uel ſm̄ aliquē determinatū modū: qḋ dr
p̄p̄t duo p̄mo p̄p̄t dñiū p̄fectū ſed ꝯditionatū:
vt q2 talis vēdere nō p̄ōt: niſi certis p̄ſonis: vl'
niſi certe ſeruādo legitimā liberis ſm̄ leges ⁊
ſp̄āles ꝯſuetudines patrie. ſcḋo p̄p̄t dñiū imp̄
fectū l3 verū. qḋ. ſ. habet̄ ī vſu rei nō ī p̄p̄etate
cū ſup'ioritate q̄dā ⁊ autoritate: q2 eſt relatiuū
ſup'apoſitionis. Et hāc opinionē ſequit̄ ſum.
ang. Ego v'o dico ꝙ dñiū ſz. s. tho. po. q. vii. x.
iiii. ⁊. i. di. ii. l. ſemp̄ īportat potētiā. vñ dñiū eſt
idē ꝙ poſſe: ⁊ ē duplex ſicut ⁊ poſſe. ſ. dñiū: vel
poſſe iuris. de q̄ loquit̄ p̄ma opinio. ⁊ eſt idē ꝙ
ius: nec inferiori cōuenit: vt ſic īmo fil⁹: vt hz
ius in patrē eſt ſuperior: ⁊ agit ꝯ eū ad alimen
ta: et dñiū vel poſſe facti: ⁊ hoc eſt duplex. ſ. li
berū: ⁊ ſic ſolus homo inter inferiora hz dñiū
ſui act⁹ ⁊ nō liberū: ⁊ ſic elemēta inuicē dñan
tur viciſſim. Dñs aūt dr q̄ hz dñium et diuidit̄
in dñm iure qui. ſ. iuridice dñiū tenet: et facto
⁊ iſte in liberū. q̄. ſ. dr ad ſeruū: ⁊ nō liberū: quē
ſc3 dr ad paſſum vel ſuſcipiens in quod agit.
¶ P2io v'o q̄rit̄ q̄ñ dñiū iuridicū diuidat̄: et 1. q.
dico ꝙ mltē modē. ¶ P2io cū ſit ius diuidit̄ ſicē
diuidit̄ ius a p̄ho. v. eth y. ī n̄ale ⁊ politicū: qḋ
ibi vocat̄ ſz diſpoſitionē legis. Et ē dñiū n̄ale
ius ꝯpetēs a natura hñdi rē aliquā ⁊ ea vtēdi
ſicē ius p̄ris ī p̄lē. ⁊ viri in vxorē: et dñi ī ſeruū
ſi a natura ſit ſeruu⁹: vt debilis mēte corp'e for
tis: et hoīs in primo ſtatu ſup' irrōnalia. Dñiū
v'o politicū ſeu ciuile ē ius ꝯpetēs alicui nō a
natura: ſ3 p̄ iuētionē humanā vel diuinā. ſicut
dñiū regis ſup' ſubditos. ¶ Scḋo q2 dñiū ciuile
eſt duplex. ſ. p̄fectū qḋ ē ius ſup' re q̄ñtū ad p̄p̄e
tatē ⁊ vſuz. ⁊ imp̄fectū qḋ eſt ius in vſu rei ſo
lū nō in p̄prietate. ¶ Tertio q2 dñiū p̄fectū hz

multos modos: qꝛ diuidit ꝑ altum ⁊ baſſum: ſi
cut eiuſdē fundi rex hꝫ dñiū altū ⁊ miles baſſuꝫ
et vtrūqꝫ hoꝝ diuidit ꝑ directū: ⁊ vtile ⁊ meruꝫ
ac mixtū. Directuꝫ ſm Azo. hꝫ q̄ ciuilr poſſidet
tanq̄ dñs de q̄ īfra poſſeſſio: at illud directū dr
qꝛ ſol⁹ dñs directꝰ hꝫ poſſeſſionē ciuilē: vt no.
in.l.iij.§.ex ꝯtrario.ff.de acq.poſ.vel qꝛ ſine oī ob
ligatiōe liberā ptātē hꝫ rei. q̄lit nō eſt in hñte
vtile vl' mixtū. Utile vero ſꝫ eūdē dr hr̄e is q̄ ſo
lū naturalr ⁊ nō ciuilr poſſidet: vt ēphyteota
vſufr. et feuda. qđ Jo. nō pꝫ vt in.d.§.ex ꝯtrario. ſꝫ
q̄dā vt refert Azo dicūt ēphy. hr̄e quādā ciuilē
poſſeſſionē et vtilē rei vēdicationē.ff.ſi ag.vec.
l.j. Merū aūt forte idē eſt qđ directū: mixtū vero
eſt qđ cū directo ⁊ vtili ꝯuenit ꝑtim: tñ merꝫ et
mixtum dñie ſunt potius imperiū q̄ dominiū: vt
in.l.imperium.ff.de iuriſditio. omni. iudicum
2 ¶ Scđo q̄rit q̄ñ differat dñiū ab alijs que ali
cui circa rē aliquā ꝯueniūt q̄ ſunt dñiū: vſufru
ctꝰ: vſus poſſeſſio: ꝓprietas et ius ⁊ dico hoꝝ
dñias ex diffinitiōibꝰ patere. Nā q̄d dñiū ſit di
Uſu ctū eſt in ꝓncipio. Uſufructꝰ aūt ſꝫ iuriſtas eſt
fru- ius vtēdi ſiue fruēdi rebꝰ alienis ſalua ſubſtan
ctus tia.ff.de vſufru.l.j. vbi notāter dr rebꝰ alienis:
qꝛ in re ꝓpria nō pōt ꝯſtitui ſeruitꝰ: vñ ſi ꝓprie
tas fundi in quo habeo vſufruct. habeat ad me
ceſſat vſufructꝰ: ſalua aūt ſubſtātia dr: qꝛ in his
que vſu conſumuntur non conſtituitur vſufru-
ctus proprie: quia non manent poſt vſum. in-
ſti. de vſufruct. § conſtituit. ⁊ dicitur ius vtendi
ad dñiā vtilis dñij qđ q̄ſiq̄ in rebꝰ alienis hr̄ ⁊
fruēdi ad dñiā nudi vſus: qꝛ minꝰ eſt in vſu quā
in vſufr. inſt. de vſu ⁊ ha. § minꝰ. vñ ſi in virida
rio ſit tibi relictꝰ vſus flores ſumere poteris ad
vſum tuū: nō aūt vendere aut donare: et idē de
oleribꝰ horti: ſꝫ ſi relinquit tibi vſufructꝰ: et in
vſum tuuꝫ ſumere poteris ⁊ vēdere ⁊ donare.ff.
de vſu.l.ſi fundi. inſti. de vſu et. ha. § ꝑ ſeruum.
vñ ſeq̄tur. hꝫ vſufr. ergo vſum. ⁊ ſi legat vſufru.
⁊ deīde adimit vſus ſꝫ iuriſtas legatūꝫ: qꝛ ha
vſus buit initio bonū: ⁊ adēptio dr nulla. ¶ Uſus āt
ſꝫ eoſdē ē ius vtēdi aliēis rebꝰ ſalua ſubſtātia
ſꝫ iſta itellige de vſu ſolo a ꝓprietate diſtincto
vtor em̄ rebꝰ meis: ſꝫ nō hēo vſum ſolū. ſꝫ et ꝓ
prietatē: ſilr vtor pane deſtruēdo ſubſtātiā: ſed
ille vſus nō ē a ꝓprietate diſtīctꝰ ſꝫ. s. tho. nec
Poſ vnū ſine alio ꝯcedi pt. ¶ Poſſeſſio aūt ē corꝑali
ſeſ- rei detētio corpis ⁊ animi ⁊ iuris adminiclo in-
ſio. teruenīēte ſꝫ Ho. in ſum. de cau. poſ. ⁊ ꝓprie. vñ
nō ē poſſeſſio ꝓprie ſi res ſit īcorꝑea: nec ſi defi
ciat corpꝰ aut aīus: aut ius: vñ fur. ⁊ raptor nō
Pro poſſidēt ꝓprie: ſꝫ iniuſte detinēt. ¶ Proprietas
prie- aūt ſꝫ eūdē Ho. eſt rei dñiū iuſtis modis q̄ſitū.
tas. Acq̄rit aūt dñiū iure gētium ꝑ occupationē ſi-
cut in his q̄ non ſunt in bonis alicuiꝰ q̄ occupā
ti ꝯcedunt: vt in beſtijs auibꝰ piſcibꝰ ⁊ gēmis q̄
ſunt in mari ⁊ in littore. inſti. de re. di. ꝑ totū. itē
ī his q̄ ab hoſtibꝰ capiunt. Et ſilr acq̄rit iure ci
uili mutiplr ꝑſcriptiōe: vſucapiōe: arrogatio
ne: mōacatiōe: teſtatiōe. ſucceſſiōe: ⁊ alijs mul-
tis modis. ¶ Jus aūt ſꝫ illā opinionē q̄ dt dñiū
dicere vltra ius ſuꝑioritatē diffinit ſic ⁊ dñiuꝫ
dēpta ſuꝑioritate ⁊ autoritate. Uel dico q̄ ius
eſt ptās licite exercēdi actuꝫ aliquē circa reꝫ: vñ
in re puta libro habeo ius vēdēdi ſi licite ven-
do: vel legendi ſi licite lego: vel donandi ſi lici
te dono: qꝛ cum omne poſſe ſit iuris aut facti: et
poſſe licite: non ſit poſſe facti: eſt poſſe iuris.
¶ 3. q̄rit q̄ñ iuſte acq̄rat dñiuꝫ rex aut hoīꝫ: ⁊ 3
dico q̄tuꝫ ad ꝓmuꝫ dñiū rex acq̄ri iuſte duobꝰ q̄ñ
modis in gñe. ſ. auctitate iuris gētiū ſiue nāl: vt acq-
dcm̄ ē: ⁊ iuri ciuilis. Et hoc triplr. ¶ Primo auctori rat
tate ꝓncipis: q̄ ex iuxta cā pōt rē vniꝰ ablatā al dñiū
teri tradere: vt no. Jnn. ⁊ cōīt doc. in. c. q̄ ieccle rerū
ſiaꝝ. de ꝯſti. ⁊ cōiter legiſte in.l.fi.C.ſi ꝯ ius vl'
pu. vti. puta ꝓp delictū puniēdū vl' hmōi: alias
nō vt ibidē dr. Et nō ſolū autoritate ꝓncipis: ſꝫ
et ꝑ ſtatuta īferiorū hñtiū autoritatē a ꝓncipe
ſic ſtatuēdi: vt no. in. d.c.q̄ in eccl'iaꝝ. ¶ Scđo ꝑ
ꝯſenſum eiꝰ cuiꝰ res eſt: vt ꝑ donationē: mutua
tionē: ꝑmutationē: vēditionem: ⁊ hmōi ꝯtus.
¶ Tertio iuris diſpoſitiōe: vt vſucapiōe: ꝑſcri-
ptiōe: adoptiōe: deportatiōe: ceſſiōe: aditione
bonoꝝ poſſeſſiōe ⁊ hmōi: de q̄bꝰ oībꝰ hr̄.ff.de
acq. re. do.l.j.in.gl. ⁊ inſti. de re. di. cū multis ti
tulis ſequētibꝰ. ¶ Aduerte tñ inter ſpūalia: ⁊ nō
ſpūalia dñiā qꝛ ī ſpūalibꝰ ex ſolo titulo ſine tra
ditiōe dñiū trāſit in aliū: vt eſt text. in. c. ſi tibi
abſenti. de ꝓbē. lib. vj. qđ tꝫ Jnn. ⁊ cōiter appro
bat in. c. inter cetera. de ꝓbē. ī alijs aūt rebꝰ tra
ditio req̄rit ad trāſlationem dñij: nec ſufficit ti
tulꝰ ſolꝰ niſi in re data eccl'ie. de q̄. j. imunitas
j. § iij. Nō ſufficit etiam ſola traditio niſi aliqua
iuſta cā vera vel putatiua ꝓceſſerit.l. nunq̄ nu
da traditio cum ibi no.ff.de acquir. rerum do.
¶ Quantū ad ſcđm dñium hoīm iuſte ⁊ legiti-
me acquiritur. primo per legitimā ſucceſſioneꝫ. q̄ñ
¶ Scđo per electionē ppl'i habentis facultatem acq.
dñm eligēdi: qđ tñ ſꝫ Hoſt. in. c. nouit. de iud. dñiū
nulla ciuitas pōt. nec tradere ſe alicui dño vel hoīꝫ
dñij titulum iuſtificare: qꝛ eſſet in preiudicium
imperatoris vel pape: qđ verum intellige niſi
hoc habeat ex priuilegio vel cōſuetudine: q̄. ſ.
dat iuriſditionem. de arbi. dilecti. C. de eman.
l.j. et vlt. ¶ Tertio ꝑ inſtitutionē ſuperioris ha-
bentis iuriſditionem in loco: nō poteſt tñ dñs
cōponere ſuper iure ſuperioritatis: in preiudi-
ciū ſuorum ſubditorū ſine eorū cōſenſu: vt not.
Panor. in. c. fi. de maio. ⁊ obe. ¶ Quarto aliquo
iuſto legali titulo: puta preſcriptione: dona-

tione: permutatione: emptione: iuſto bello: et hmõi. Et qui ſic habet dominium eſt verus dominꝰ: alioquin autem eſt fur ⁊ latro vel raptor.

4 ¶ 4. q̃rit̃ q̃ ſint illa i q̃bꝰ dñi tꝑales hoĩm deliquere ↄſueuerunt: ⁊ dico eſſe multa ſm̃ archi.

I q̃bꝰ deli q̃re pñt oñi tꝑales.

Primo iniuſte vſurpãdo dñiũ nõ aliq̃ dictoꝝ modoꝝ: vñ tenẽt̃ reſignare ſi id fieri põt ſine ꝑiculo notabili aĩaꝝ corpoꝝ ⁊ reꝝ: ⁊ eis ſubditi obedire nõ tenent̃: lꝫ hoc ſit bonũ in licitꝭ ad vitãdũ ſcãdalũ ſꝫ. s. Tho. xi. q. iij. iulianꝰ. ⁊ tenẽt̃ reſtituere oẽs redditꝰ habitos ex locis ſic vſurpatis ⁊ iudicandi ſunt vt homicide quãtũ ad oẽs q̃s ꝑ ſe vl' ſuos officiales occiderũt au mutilarunt lꝫ illi digni fuerint ꝑꝑ maleficia ꝑpetrata. xxiij. q. v. ſi nõ lꝫ nec pñt abſolui niſi diſponãt ſe ad reſtituẽdũ ⁊ reſignãdũ ſi titulũ iuſtificatũ hr̃e nõ pñt. ar. de pe. di. v. falſas. ꝙ intellige ſi clarũ ẽ eos hr̃e titulũ iniuſtũ: vel nullũ in dubio aũt ⁊ qñ ſine dictis ꝑiculis reſignare nõ põt: puta qꝛ ppl's in ſeditiõe ↄtᵉreꝛ̃ et hmõi: nõ tenent̃ reſignare: niſi ſola volũtate ⁊ ꝑparatione animi: ſi hoc ꝑ certo ſcirẽt: vel ſi talia nõ iminerẽt. xiiij. q. vi. ſi res. Officiales aũt a talibꝰ poſiti eodeꝫ mõ tenent̃: nec pñt recipere ſalariũ: niſi offm̃ illud eẽt reipublice neceſſariũ vel vtile: qꝛ illud recipe pñt: nec tenent̃ ſalarium reſtituere et de hoc in. c. i ltis de reſti. ſpo. ⁊ in. c. nihil. de ele.

2 per docto. Scdo ſm̃. s. Tho. in epl'a ad duciſ. bra. dãdo officia tallias gabellas vl' hmõi pſonis de q̃bus p̃ſumit̃ ꝙ nõ ſint vtiles et iuſti. intellige ſi dedit dñs ſciẽter vl' ex negligentia vl' etiã ſi vẽdidit p̃cio tãto ꝙ emptores recuperare nõ poſſint ſine grauamine ſubditoꝝ: ⁊ i vtroꝙ caſu tenet̃ de dãno ſecuto: alias aũt vendere hmõi officia tolerari põt nõ tñ expedit: nec hꝫ ſpẽm boni: vñ potiꝰ ad hec eligẽdi ſunt idonei

3 et cogẽdi: q̃ officia vẽdẽda. Tertio exigendo tallias vel collectas indebitas: qḋ eſt primo qñ exigũt vltra determinate cõſtitutũ ſecũ inſtro vel pacto. vel ſuis cũ anteceſſoribꝰ bonafide ſine coactiõe: ſcdo ſi non ſit q̃titas determinata in pacto vel inſtrumẽto: ⁊ tñ nimis grauant arbitrio boni viri inſpecta reruꝫ ac tẽpoꝝ cõditione: tertio ſi exigit̃ nouiter: et cauſa iuſta neſcit̃.

4 Quarto ſi exigit̃ a tꝑe cuius memoria nõ exiſtit in ↄ̃ũ: ⁊ tñ illud nõ fit ꝑpter qḋ ſunt inſtitute: puta qꝛ ſubditos nõ defendũt vel iuſtitiã nõ cõſeruãt ⁊ hmõi: et in hmõi tenent̃ ad reſtitutionẽ: ſi ad hec cogũt directe ꝑ ſe vl' ſuos vel indirecte: vt negãdo iuſtitiã vel nõ defendẽdo et hmõi: lꝫ ſpõte ſine fraude oblata poſſint accipere. i. q. ij. placuit. Et ſil'r tenent̃ ſꝫ Gui. ſi ſpoliant ſubditos volẽtes ad aliũ locũ vel dñium ſe transferre: qḋ tñ tolerari poſſet ſi certũ eſſet qḋ a ꝑncipio in cõceſſiõe terre tale onꝰ fuiſſet impoſitũ exp̃ſſe vel vbi cõſuetũ eſt: ꝙ de bonis ſubditoꝝ capiãt q̃tũ volunt mõ eos non grauent nimis recedẽtes aut remanentes: quarto vſurpãdo ea que ſunt cõitatis: vt ſyluas cãpos paſcua ⁊ hmõi: et reſignare tenent̃ ac de fructibus ſatiſfacere. xiiij. q. vi. ſi res. Et idẽ eſt ſi nõ ꝑmittũt in morte diſponere de bonis ſubditos aut peregrinos cõſanguineos non hñtes vel ſi eis mortuis teſtatis vel inteſtatis eoꝝ bona vſurpauit: et tenent̃ reſtituere vel erogare pauperibꝰ. Et ſimiliter ſi a vaſſallis vel alus ſubditis exigũt indebita ſeruitia ꝑſonaruꝫ vl' iumẽtoruꝫ ⁊ mercedẽ nõ ſoluũt: vl' in alio nõ recõpẽſant. Et ſil'r ſi cogunt eos ad vendẽduꝫ qñ precium eſt vile: aut emẽdũ qñ eſt carũ. Et ſil'r ſi non cogũt ad ſatiſfaciẽduꝫ ſuos officiales vl' alios de familia qñ tenent̃: in q̃bꝰ oĩbꝰ ad reſtitutionẽ tenent̃. 5

Quito ↄcedẽdo aliq̃bꝰ vt mutuent ad vſurã in terra ſua qñ hoc no nexpedit: ꝑ q̃ dicit Jo. de nea. in. x. q̃libet. ꝙ cũ differãt ↄceſſio q̃ illicitũ facit licitũ: puta ſi ex rõnabili cã cõcedat papa ↄ̃here in gradu ꝓhibito: ⁊ ꝑmiſſio q̃ tolerat̃ ⁊ non punit̃ ꝙ alias puniret̃ ſi p̃ncipes hoc ↄcedunt primo mõ peccant: qꝛ ↄcedũt qḋ ſuperior. i. deꝰ ꝓhibet: et res nõ fit licita: qꝛ de ſui natura eſt iniqua: lꝫ ſcdo mõ non peccãt etiã ſi mutuãtes ſint illis ſubditi: qꝛ ꝑmittũt qḋ multitudini expedit aliqñ ꝑmitti: cuiꝰ bonuꝫ intendere dñt in regimĩe: hec ex illo. Cui adde expe. de pal. qḋ ſi talliãt iudeos vl' alios nihil p̃ter vſuras habentes tenet̃ hiſ a q̃bus ſunt extorte. Rab. autẽ dicit ꝙ cogere pñt iudeos ad reſtituẽdum vſuras: de vſu. poſt miſerabilem. et ſi fuerint negligentes ꝓcedit iudex eccl'aſticꝰ iuxta tenorẽ capl'i quãto. eo. t. et vbi eccl'ia hꝫ iuriſdictionẽ tꝑalẽ: poteſt iudex eccl'iaſticus ſine principis ſecularis negligẽtia ꝓcedere ↄ̃ iudeos vl' xp̃ianos vl' alienigenas vſurarios Jmo ſm̃ ꝟb. ſi dñi non compellũt ſuos ad reſtituẽduꝫ vſuras cum pñt reſtituere tenent̃ etiam ſi nihil peruenerit ad eos qḋ limita qñ non eſt bonum ꝙ tolerent vſurarios: qꝛ ſi licite eos tolerãt nõ tenent̃ ad illḋ per quod ceſſarent a mutuis.

¶ Quinto q̃rit̃ vtruꝫ aliq̃ caſu poſſit dñs a ſubditis exigere vltra ↄſuetũ vel cõe ſtatutuꝫ: ⁊ dico ꝙ ſic ſm̃ ray. ⁊ hoſt. 5. q.

Primo ꝓ tue terre defenſione: intellige ſi ipſe nõ põt: qꝛ ad hoc oẽs tenent̃ nõ ſolũ de rebꝰ ſed ẽt corꝑaliter laborãdo: vt ſic ſe ſaluẽt. xxiij. q. iij. fortitudo. Secũdo ſi vult ire in exercitũ indictũ ab eccl'ia vl' p̃ncipe ↄ̃ hereticos vel paganos: nec ſufficit ad expenſas: quia poteſt a ſubditis petere moderatum ſubſidium. Tertio ſi in bello ex ſua parte iuſto fuit captus ab hoſtibus: nec poteſt ſe abſq̃ graui damno redimere. Quarto ſi vult

principem

vult ꝑncipē adire ꝓ obtinēdo ꝑuilegio ꝓtectio
nis ſpālis ꝓ ſe ꝛ ſubditis: ꝛ expēſas ad hoc ne-
ceſſarias ꝯmode facere nō p̄t: ꝛ ſi q̄ alia cā ſiīis
emergat: puta qn̄ filiā maritat nam acq̄rit affi
nes: aut amicos: aut qn̄ facit filiū militē: aut
accipit q̄d erat feudū ſuū vel nouū feudū acq̄-
rit vel ad refectionē pōtiū ꝛ viarū vel qn̄ ſine
culpa depaupat⁹ ē vł obligat⁹: dūtñ ſemꝑ mo
derate exigat ꝛ non ad grauamē. x.q.iij. vnio.
circa mediū: ex̄ de cēſ. cū aplīs. §. ꝓhibemus. ꝛ
ij.q.v. de forma fidelitatis. Oīa aūt iſta ītelligo
ſub hac regula. Qn̄ dn̄o occurrit aliqn̄ reipu-
blice nečiū vł vtile ad q̄d ꝓꝓrie facultates illi
nō ſuppetūt exigere pōt a ſubditis. Si aūt ſine
iuſta cā extorquet tenet̄ ad reſtōnē ſm̄ Ray. vt
ſi velit ludere: vel vltra vires ad pōpā aut īanē
gloriā vel aliū illicitū finē exponere: vel iniu-
ſte pugnare: aut ex iuſta captura ſe redimere.
6.q. ¶ 6. q̄rit̄ vtrū dn̄s teneat̄ ex facto ſue familie: ꝛ
dico colligēdo ex. d. Ant. ꝛ Jo. de lig. ꝛ Pan̄. in
c. lz. de reſti. ſpo. ꝛ Bar. ī. l. ne q̄d. ff. de icē. rui.
et nau. q̄d ſic: qn̄ familia ei⁹ delīq̄t in offō ſeu
miniſterio in q̄ ipſe dn̄s eſt ꝑpoſit⁹: ꝛ ipſe vtit̄
oꝑa talis familie: q2 ſibi īputat̄ talē eligēti cū
hōeſtā ponere debuiſſet. l. j. §. familie. ff. de pu
bli. ciuilr̄ tñ tenet̄ non criminalr̄: vt in. d. l. ne
q̄d. Ex q̄ p3 q̄d ptās ſeu rector tenet̄ ex malefi
cio ſuoꝝ officialiū. l. ſi poſt. C. de aſſeſ. ꝛ idē dic
de duce. ſ. q̄d tenet̄ ex delicto militū ſuoꝝ: ꝛ idē
de nauta hoſpite ꝛ ſiīib⁹. Addūt tñ ſupradicti
doctores q̄d ſi officiū erat publicū vt ptātis vł
hmōi ſufficit exhibere malefactorē: vt ī. d. §. fa
milie. ſec⁹ ſi officiū nō erat publicū vt nauta ꝛ
caupones ꝛ hmōi: ſ3 eſt in optione dānificati
agere ꝯ famulos aut ꝯ dn̄m. l. vnica. ff. de fur.
aduer. nau. Si ꝟo familia nō delīq̄t ī offō dn̄i
nō tenet̄ dn̄s q̄ ad foꝝ iudiciale: ſ3 q̄ ad ꝯſciaꝫ:
ſic ſi eſt in culpa nō corrigēdo eā: q2 tenet̄ ꝟbo
et extraneo eā corrigere: et ſi q̄s eoꝝ eſt incor
rigibilis tenet̄ illū expellere: niſi ꝑſumeret q̄d
efficeret̄ peior: q2 tunc faciat q̄d pōt ꝛ excuſat̄:
alś nō cū talib⁹ dicat̄: error cui nō reſiſtit̄ ap-
probatur. lxxxiij. diſt. error. ī. reſtitutio. iij. ꝛ. iij.
7 ¶ 7. q̄rit̄ an teneat̄ dn̄s ꝓ maleficio ī ſuo dn̄io
vł territorio ꝑpetrato: ꝛ dič Pan̄. vbi. s. cōiter
teneri q̄d ſic ſi ſciuit ꝛ potuit ꝓhibere ꝛ nō ꝓhi
buit: q2 hoc nō debuit pati. C. d̄ fal. mo. l. j. ſec⁹
ꝟo ſi ꝓhibere nō potuit. l. j. §. is aūt. ff. ſi fa. fur.
ſe. ꝛ idē dic de villa ſeu caſtro: vt teneat̄ ſi po-
tuit ꝓhibere ꝛ nō ꝓhibuit: l3 in hoc vltro aſ-
ſentiat gl. in aut̄. vt nulli iudi. §. qm̄. coll. ix. ſ3
primū cōiter tenet̄: vt not. Bar. in. d. l. ne q̄d. ꝛ
idē do. Ant. ꝛ Jo. de lig. ciuilr̄ tñ ꝛ nō crimina
liter. Extrane⁹ aūt ſciēs maleficiū ꝛ nō ꝓhibēs
nec reuelās: ex q̄ ī ſuo territorio maleficiū nō
ſit ex ſola ſcīa nō tenet̄ ſ3 leges: vt dicit gl. ī. l.
culpa. ff. de reg. iu. ſi nō fuit ī aliq̄ ꝑticeps ſec⁹
de iure canōico: ꝛ idē t3 gl. ī. l. vtrū. ff. ad. l. pō.
de pari. q̄d Bar. d: cit tenere regulr̄. Jdē aūt in
d. l. vtrū. ꝛ ī. l. occiſoꝝ. ff. ad ſil. facit regulā q̄d
ſola ſcīa de maleficio ꝯmittēdo nō facit aliquē
teneri ꝛ excipit: niſi cōmitti debeat in dn̄m: vt
in. d. l. occiſoꝝ. vel ī patrē: vt in. l. ij. ff. ad. l. pō.
de pari. vel in principē ſeu in rēpublicā cui q̄s
ſubeſt: vt. l. q̄ſq̄s. C. ad. l. iul. ma. ꝛ addit Pan̄.
idē eſſe ī clerico nō reuelāte delictū ꝯ epm̄ vel
ſacerdotē parochialē: cū iſti ſint iſti⁹ parentes
ſpūales hn̄di in reuerētia maiori q̄ carnales:
vt in. c. pietatiū. xxx. q. iij. Sed limitat predicta
vera ſecuto maleficio: ſec⁹ ſi non eſt ſecutū: niſi
in crimine leſe maieſtatis: vt in. d. l. quiſquis.
¶ 8. q̄rit̄ q̄d ſi ſtatuto caueat̄ vt villa teneatur 8
de predato in illa ad eſtimationē: nūq̄d ſtabit̄
iuꝛo viatoris expoliati petētis emēdā: ꝛ dicit
Pan̄. ī. c. ſuꝑ eo. de his q̄ vi met. q̄d violētia d3
ꝓbari ꝑ teſtes ꝑ tex. illū q̄ h3 q̄ ꝓbata violētia
ꝑ teſtes res amiſſe ꝓbant̄ iuꝛo: ꝛ ſuꝑ valore reꝝ
amiſſarū taxatiōe iudicis ꝑmiſſa: ꝛ ſecuto petē
tis iuꝛo ſeq̄t̄ cōdēnatio: ſuꝑ delicto aūt vel vio
lētia nō ſtabit̄ iuꝛo cōquerētis: q2 delicta debēt
dilucide probari: vt in. l. ſciāt cūcti. C. de ꝓba.
vel ſaltē ꝓbabiliter per indicia violenta: vt q2
viſus eſt ire eques cū valiſio: et redijt pedeſter
vel hmōi: ſed de his vide multa ibi ꝑ Panor.
¶ 9. querit̄ q̄d ſi ſubditi in nemore vel fundo 9
habeāt vſuariū: vtrū dn̄s teneat̄ ad reſtitutio-
nem ſi illū abſtulit ꝛ dicit ꝟꝟ. q̄d ſi tales ſub-
diti ita ſunt ſerui q̄d nihil habēt ꝓꝑiū: ꝛ ſi q̄d
hn̄t peculiū dn̄s qn̄ vult pōt reuocare ꝛ ipſum
vſuariū habēt pro peculio dn̄s pōt illū reuoca
re: ꝛ ſimiliter ſi alia dāna inferunt̄ eis ab alijs
ſufficit ſi dn̄o ſatiſfiat: ſi autē habēt res ꝓꝑias
dn̄s non pōt eis auferre vſuariū: nec de dānis
eis illatis pōt ſatiſfieri dn̄o: etiā ſi eſſent tales
ſubditi q̄d eoꝝ dn̄s poſſet de cōſuetudine cae
pere de bonis eorum quātum ꝛ qn̄ vellet quia
in talibus reſtringēda eſt hmōi abuſio ꝛ extor
ſio potius q̄ relaxanda ſm̄ eundem ꝟꝟ.

¶ De donatione primo in cōmuni ꝛ inter viuos generaliter.

Donatio ſimplr̄ ꝛ abſolute ſm̄ mentē
Phi. ꝛ magiſtri ſen. ꝛ. s. Tho. vt p3
p̄ſo di. xviij. ar. ij. eſt datio liberalis
ſiue irredibilis. i. recōpēſationē non
intēdēs: vł ſm̄ Azo. in ſum. eſt rei licite nullo
iure cogēte mera liberalitate facta collatio: vt
ff. e. ti. l. donari. ꝛ idē Hoſt. l3 ſm̄ aliquos diffi
niat donationē īter viuos ꝛ dı̄ q̄ſi dono datio.
ff. de dona. cā mor. l. ſenat⁹. §. j. Sunt aūt dona
tionū ſpēs due ſm̄ Azo. ꝛ Hoſt. in ſum. ſ. inter

viuos ⁊ cā mortis:ſ; ītellige ꝙ ſunt ſpēs ſubal
terne.i.gñā. iſti.e.ti.in ṗn. vbi hñt ſub ſe ſpēs
mſtas. Donatio īter viuos ſ; Azo.ē qñ rē quā
dono malo hr̄e eū cui dono ꝙ̄ me:vt colligi ṗt
ff.de do.l.j.in ṗn.ſicut donatio cā morti eſt qñ
rē quā dono malo me hr̄e:qnā illū cui dono ſ;
magis illū ꝙ̄ heredē meū.ff.e.l.j. ſ; de hoc.j.
ti.donatio.iiij.in ṗn. Huiꝰ donatiōis.ſ.īter vi
uos ſpēs ſi diſtinguant̄ ſm ꝑſonas inter q̄s ſit
donatio: puta virū ⁊ vxorē parētes ⁊ liberos:
vl' ēt ſm cauſas donādi ſūt īnumerabiles qño
veritatē h; gl.in.d l.j. qd̄ tot ſunt q̄t volūtatū
diuerſitates: ſi tñ̄ diſtinguant̄ ſm q̄litates do
natiōis:dico qd̄ donatio īter viuos eſt duplex:
vna.ſ.ob cām īterpoſitā q̄ dr̄ modalis ſiue ſub
mō:⁊ ſm Hoſt.eſt donatio īter viuos facta ob
cām interpoſitā:⁊ deuotat vt aliq̄d fiat vel nō
fiat:vel ꝓpter q̄d donatio fiat. Et intellige ob
cām ſequētē nō ꝑcedētē:q: tūc eēt remunera-
tio potiꝰ ꝙ̄ donatio.C. de bo.lib.l.cū op;.§.cū
aūt. Alia eſt donatio ſimplex ſiue mera que eſt
inter viuos nō ob cām ſequutā ſiue ſequētem.
¶ Donationū aūt ſimpliciū alia ē ꝑfecta.i.abſo
luta:⁊ eſt qñ ſtatim mera liberalitate trāſfert̄
dn̄iū rei date:de qua.C.⁊.ff.e.ti.gn̄alr̄. ꝑ totū.
maxime.ff.e.l.j. Alia eſt impꝑfecta.i. cōditiona
lis:q̄ ſm Hoſt.eſt qñ dn̄iū rei date ſtatim:⁊ nō
niſi ſub ꝯditiōe trāſfert vel ſub mō vel ī diē: vt
dono tibi ſi rex ītrauerit italiā:vl' dono nō qd̄
tuū ſit hinc ad ān̄ū vel hmōi. Ad quā ſpēm re-
ducit̄ qñꝙ donatio ſub mō qñ.ſ. dn̄iū trāſfert̄
ſub modo nō importāte cām ſed tꝑs vel hmōi:
vt dono tibi equū ſic vt nō ſit tuꝰ vſqꝫ ad annū.
Modꝰ eñ̄ eſt aliq̄ mō cōditio ſed nō ꝓprie:q:
cōditio ꝓprie dationē ſuſpēdit: ⁊ ſit ꝑ ſi.vñ ea
nō impleta donatio nō v;: modus autē eā non
ſuſpendit:⁊ ſit ꝑ ly.vt ſicut no.gl.in.c.verū.de
cō.appo.vñ iſta donatio ſtatim t;:ſed nō extan
te illo pōt reuocari.C.de dona.ſub modo.l.j.⁊
ij.⁊.l.fi. Qñꝙ tñ̄ reducit̄ ad donationē ob cā;:
vt do vt facias anniuerſariū.vide.ſ̄.cōditio.

¶ Primo ꝟo q̄rit̄ quātū ad donatiōis auctorē
q̄s poſſit donare abſolute loquēdo.i.ex ſua cō
ditione ⁊ non donatarij: ⁊ dico qd̄ oīs hñs rei
dn̄iū vel ꝓprietatē:q̄ iure nō ꝓhibet̄. ¶ Prohi
bet̄ aūt p̄rio mētis ſue nō cōpos vt amēs furio
ſus ⁊ hmōi.xv.q.j.merito.⁊ ī cle.ſi furioſus.de
hmōi.⁊.l. iulianꝰ.ff.de cur. fu. nec curo an ſit
ei datꝰ curator:q: ī ꝯſcia ex q̄ nō eſt ſane mētis
nō pōt donare: nec donatio t;.facit.l.modeſti
nus.l fi.ff.de do.ſi tñ̄ h; lucida īterualla admi
niſtrare:tūc poſſet ⁊ ꝯñr dōare: qd̄ pt;:q: dicit
Bar.in.l.cū alijs.C.de cur.fu. in ſumma qd̄ cu
rator furioſi ceſſat in adminiſtratione tꝑe dilu
cidi īteruallı: ⁊ cā reaſſumit reuertēte furore.

¶ Scdo nec ꝓdigꝰ ēt pōt donare:vt in.l.j.ff.de
cur.fu. ⁊ hoc verū poſtꝙ̄ curator ē ei datꝰ: vel
alienatio īterdicta:vt.l.is cui.ff.de v̄b.ob.ēt ſi
vere nō eēt ꝓdigꝰ: ſecꝰ ī tutore dato pupillo q̄
eſt adultꝰ:⁊ ī curatore: q: iſta depēdet a nā: ſ;
eē ꝓdigū a iudicis declaratiōe ſ; bar.ibi. Nec
ſufficit ꝑconizatio qd̄ nullꝰ ꝯhat cū tali:q: req̄
rit̄ īterdictio facta ipſi ꝓdigo vel ſaltē datio cu
ratoris ſ; Bar.i.d.l.is cui.ſequēdo gl.ibi: ⁊ ī
l.j.ff.de cur.fu.vl' ſaltē ſnīa declaratoria qd̄ ſit
ꝓdigꝰ ſm Ang.are.iſti.q̄.nō eſt ꝑmi. fa.teſt.§.
itē ꝓdigꝰ. Si aūt ꝓdigꝰ ad ſanos mores reuer
tat̄:aut hoc ē manifeſtū:⁊ ſic Jac.are. dicit qd̄
ip̄o iure deſinit eē ſub curatore aut nō ē mani
feſtū:⁊ ſic req̄rit̄ offm̄ iudicis.ſ. declarātis eū
nō eē ꝓdigū:vt.d.l.j.ff.d cu.fu.⁊ hoc Bar.pl;
in.d.l.is cui. Si aūt pr̄ in teſtō dat filio curato
rē tāꝙ̄ ꝓdigo vel furioſo:vel dari dicit: ⁊ eius
aſſertiōi ſtat̄ ⁊ dat̄ curator ēt ſi nō ſit furioſus
aut ꝓdigꝰ:q̄dā dicūt qd̄ dare nō poterit: vt.ff.
co.l.pe. qd̄ de ꝓdigo admitterē iuxta mentem
Bar.nō de furioſo. ¶ Tertio. Nec minor.xxv.
ānis niſi ratū habuerit poſt cōpletū.xxv. ānū:
vt.C.ſi maio.fa.ratū habuerit.l.vlt. vel niſi cū
autoritate tutoris aut curatoris: vt.l.pupillꝰ.
ff.de acq̄.re.do. Et idē a fortiori eſt de pupillo
q̄ alienare nihil pōt ſine tutoris autoritate.ff.
de acq̄.re.do.l.pupillꝰ. ¶ Quarto. Nec ſi filiuſ
fa.vt.l.filiuſfa.ff.de do. qd̄ tñ̄ fallit ſi eſt in di-
gnitate ſm Jnn.in.c.grādi.de ſup.neg.ꝓla.li.
vi.allegat.d.l.filiꝰ.itē ſi ſit filiꝰ ſenatoris: co-
mitis:vel marchionis vel alterꝰ dignitatis:⁊
pr̄ dedit ei liberā adminiſtrationē peculij:niſi
et ſpāl'r pr̄ hoc denegauerit. Jtē ſi habeat libe
rā peculij adminiſtrationē ⁊ iuſta rōne motus
donet: vt mr̄i ⁊ ſiliꝰ ꝯiūctis ꝑſonis:itē ſi h;
peculiū caſtrēſe vel q̄ſi: vt in.d.l.filiuſfa. ī tex.
et gl.itē in caſibꝰ de q̄bꝰ ſtatim dicā. ¶ Quinto
nec ſeruꝰ religioſus vel monachꝰ ⁊ ſilēs q̄ ni-
hil hñt ꝓprij.xij.q.j. nō dicatis. niſi de licētia
ſupioris vt ibidē:qd̄ tū fallit ī religioſo vel mo
nacho ſi h; legitimā adminiſtrationē: et ex cā
legitīa donet.d.l.filiuſfa.ī ṗn.⁊.xij.q.j.q: tua.
qd̄ ītellige de mobilibꝰ ⁊ q̄ ſeruādo ſeruari nō
pñt: vt.ſ̄.alienatio. Jtē ſi de lnīa ꝑlati ſtat in
ſcholis cū ꝯſilio maioris partis ꝯuētꝰ: vl pere
grinat̄ q: donare pōt vt rōnabil'r facere ſolēt
alij ſcholares ⁊ peregrini ſm gl.in.d.c. nō di-
catis.q̄ allegat.l.vlti.C. ad maced.⁊.l.ſi lōgꝰ.
ff.de iudi.etiā donare poſſunt ratione eleemo
ſyne vt.j.dicam eleemoſyna.§.v. ¶ Sexto. Nec
abbas aut q̄libet religioſus prelatꝰ: niſi ſicut
de filijſfa.dictū eſt qui habent adminiſtrationē
diſt.liiij.abbati. niſi ꝑ ſtatuta vel cōſuetudinē
aliud caueat̄.ar.l.ꝓhibere aūt.§.non tm̄ autē.

Pro digꝰ

Pu er.

Fi lius fa.

Sube ditꝰ

Pre latꝰ reli gio.

x.qd̄ Qui non pñt dōa re. Jm pos men tis.

ff.qđ vi aut clā.⁊ de his q̄ ſi.a ꝑla.ea noſcit̃.et
gn̄alr̃ nullꝰ ꝑlatꝰ aut eccl'iaſtica ꝑſona pt̄ alie
nare ⁊ ꝯſr̃ nec dare eas eccl'iaſticas īmobiles
aut mobiles ꝑcioſas ſine certa ſolēnitate de q̄
ā.alienatio:pn̄t tn̄ donare de bonis laicalibꝰ:
et etiā de fructibꝰ bn̄ficioꝝ ſuoꝝ q̄dā modica
imo paupibꝰ ⁊ honeſtis ꝑſonis dare tenent̃:q꞉
illa bona ſunt pauperū quodā mō. Quātū aūt
eꝑs donare poſſit eccl'ie vel monaſterio ꝯſtruē
vxor do.i.eccl'ia.iii.§ vlti. ¶Septimo. Nec vxor. ſi
nō hꝫ vltra dotē niſi elecmoſynalr̃ eo mō quo
Pro dicā.i.elecmoſyna.§ v. ¶Octauo. Nec is cui
bibi alienatio ꝑ legē iterdicta eſt: ſicut ꝑrio is q̄ cō
tus. miſit crimē leſe maieſtatꝭ.C.ad.l.iul.ma.l.vlt.
Aut ſcđo ēt hereticꝰ.C. de here.l. manicheos.
cuꝰ bona ip̄o iure ſunt ꝯfiſcata.de here.cū ſm̄
leges.li.vi.Aut ēt tertio ſil'r is q̄ ꝯtrit nuptias
inceſtas.ſ.inter aſcēdentes ⁊ deſcēdentes:aut
nephartas.ſ.īter collaterales : vel īutiles al's
ꝓhibitas nuptias:q꞉ ipſo iure rerū ſuarū dn̄iū
ꝑdit.vt.d.c.cū ſm̄ leges.⁊ in auť.de inceſtis ⁊
ne.nup. vbi hr̃ ꝓcedere ī q̄cūq꞉ illicito mr̄imo
nio:mō fuerit ſciēs factū:puta cōſanguineā:et
ius.ſ.ꝙ hoc ꝓhibet alias nō.ſ.ſi ſciat ius ⁊ nō
factū vel ecōtra:q꞉ error iuris excuſat a dolo.
Aut etiā q̄rto is q̄ in aliq̄ re cadit in cōmiſſum
puta in agro vectigali ipſo vectigali nō ſoluto
vel qn̄ q̄s occultauit merces q̄rū vectigal erat
ſoluēdū:q꞉ ip̄o iure rei illiꝰ dn̄iū ꝑdit:⁊ acq̄rit̃
fiſco:vt not.in.l.cōmiſſa.ff.de publi.ſicta glo.
In hoc tn̄ caſu ⁊ tribꝰ īmediate ꝑcedētibꝰ do-
natariꝰ licite retinet rē donatā añ ſnīam decla
ratoriā:q̄ req̄rit̃ añq꞉ eis bona poſſint auferri:
vt.i.pena.§ xxv. Aut q̄nto etiā q̄cunq꞉ cōmiſit
crimē capitale aliud a ꝑdictis: ꝓpter qđ bona
eiꝰ ſunt publicāda:q꞉ lꝫ donare poſſit añ cōdē
nationē: nō tn̄ poſt.ff.de dona.l. poſt ꝯtrā. ſm̄
Nō diſtinctionē.ā.alienatio.§ xxix. ¶Nono. Nec
dn̄s is q̄ dn̄iū nō hꝫ ī re donāda: ſicut raptor fur.et
hmōi:cū nēo plꝰ iuris trāſferre poſſit in aliū q̄
habeat ip̄e.ff.de reg.iur.l.nemo.Facit.l.tradi
tio.ff. de acq̄.re.do.vbi vide aliq̄s exceptiōes:
Nō ſꝫ nihil ad nos.¶Decio. Nec is q̄ eſt nō ſoluē
ſol- do creditoribꝰ vide.ā.alienatio.§ xxix.¶Unde
uen cimo. Nec illi q̄bꝰ ꝑ ſtatuta municipalia ē ꝓhi
do. bitū:niſi cū certo mō donare. Utrū autē dona
tionē pro aīa poſſit prohibere.i.immunitas.
2.q. ¶Scđo q̄rit̃ cui poſſit donari: ⁊ dico ſm̄ Tho.
ꝙ cuilibet niſi ꝑ legē ꝓhibeat̃: ēt ſi ſit abſens
notus vel ignotꝰ: et hoc ſiue mittēdo q̄ ferat:
ſiue iubendo vt ipſe teneat qđ penes ſe hꝫ de
ſuo ignorāti tn̄ donatio fieri nō pt̄: vt in.l.ab-
ſenti.ff.de dona. qđ tn̄ fallit qn̄ donans mittit
ꝑ ſeruū donatarij ⁊ ea mente vt ſtatim fiāt ſua
v.l.abſenti. Cui autē lege ꝓhibeatur donari.
vide titu.ſequenti per totum.
¶Tertio q̄rit̃ vtrū ꝓhibiti donare ꝯditionalr̃ 3.q.
vel ſub mō ꝓhibeant̃ donare ꝓpt̃ cām ꝑceden
tē ſiue ob merita: q̄ donatio dr̃ remuneratiua:
⁊ dico qđ nō:q꞉ nō eſt donatio ꝓp̄e vt colligit̃
ex.l.aq̄liꝰ regulꝰ.ff.de dona.et ex eo qđ notat̃
in.c.ſi q̄s.xii.q.ii.⁊ in.c.ꝯſenſus.de reb.ec. nō
alie.⁊ Bar. in.l.iubemꝰ.C.de ſa.ſan.eccle. qđ
limita niſi ꝓhibeant̃ donare q꞉ nō hn̄t adminī
ſtrationē liberā ī rebꝰ donādis vel ꝓpter legi
timā cām: vel q꞉ nō pn̄t donare niſi in damnū
aliorū:vt qui non ſunt ſoluēdo creditoribus.
¶Quarto q̄rit̃ q̄tū ad donati q̄titatē quantū 4
donare quis poſſit: et dico nulli poſſe donare
vltra q̄ngētos ſolidos.i.aureos.C. de dona.l.
pen.qđ verū eſt ſine inſinuatiōe ꝑcedēte.Et ſi
fiat donatio ēt duobꝰ de maiori ſumma: nō va
let: tex.eſt in auť. itē a ꝑuatis poſita ſup.l.ſan
cimꝰ.C.de dona.Et ſi fiat ī ſingulos ānos eiuſ
dē q̄titatis q̄ ſingulariter nō excedit ſummā:
ſꝫ oēs ſimul excedūt nō valet ſm̄ Tho.q꞉ eſt do
natio vna.l.ſenatꝰ.§ ſi.ff.de dona.cā mor.Et ſi
fiat diuiſim per plures donationes vltra dictā
ſummā:ſm̄ Albri.i.d.l.illđ.nō valet:q꞉ ad hoc
vt ceſſet neceſſitas īſinuatiōis req̄rit̃ diſtātia ī
tp̄e vt in auť.itē a ꝑuatis.§ ſi q̄s.fuit enī vnus
impetꝰ quē lex ꝑ inſinuationē voluit frenare.
C.de ſoſſi.dona.l.pf.al'r v̄ba rei ꝑualerēt.ꝯ.l.
ii.ī ſi.C.cōia de le.fact.ff.de caſtrē.pec.l.ſi for
te.nā vnꝰ īpetꝰ facit multa eē vnū.ff.ad.l.aq̄l.
l.illud.§ ſi.extra de or.co.cū dilectꝰ. Eſt tn̄ no No
tandū ꝙ nō reuocabit̃ tota donatio ſi excedat tabi
dictā ſummā ſine īſinuatiōe: ſꝫ ſolū exceſſus.l. le.
ſancimꝰ.C.de dona. qđ limita niſi fuiſſet iura-
mento firmata:q꞉ tūc in nullo reuocat̃ ſm̄ Jo.
an.in addi.ad ſpec.de ſi.inſtru. Inſinuatio v̄o Inſi
eſt ſm̄ Albri.in .l.illđ.C.de ſa.ſan.ec.ꝑ ſupiorē nua
autoritatis ꝑſtatio ꝙ cōſuetudo vt̃ admittere tio.
et gl.īnuere in auť.vt nō fiāt pignora illud.vn̄
ad cautelā ſolēt hec v̄ba poni ꝙ corā eo dona
tio īſinuata ſit:⁊ ita cōiter ſit: lꝫ ꝓp̄e īſinuatio
ſit ꝑexiſtētis donationis in ſcripturā autēticā
redacte apud cōpetētē iudicē facta publicatio
et eiꝰ autoritate in publica geſta ſeu acta facta
reductio:vt colligit̃.l.in hac.§ de donatio. iun
cto.§ illud.ī auť.vt fratrū filii.⁊ in.§. nō habē
te.de defen.ciui.⁊ in.§ et hoc ꝓuenit. vt nulli
iudi. vt ſic inter tp̄s inſinuatiōis ⁊ donatiōis
poſſet deliberare an expediat:vt ī auť.de app.
ſtra q̄ tp̄a circa ꝑncipiū. Dꝫ aūt ſm̄ Albri.i.d.
l.illud īſinuatio fieri iudici loci.l.data.in ſi.C.
de dona.⁊ fieri pt̄ ēt die feriata ſm̄ eūdē:q꞉ nō
exigit cāe cognitionē:⁊ ꝯſr̃ fieri pt̄ die q̄libet
ff.q̄s or.ī bo.poſ.ſer.l.ii.⁊ ēt q꞉ ē actꝰ volūtarie
iuriſditiōis.C.d ſe.l.actꝰ.fallit tn̄ qđ dictū ē de

Cui ꝛqñ lice at ply dōa re.

quingẽtis aureis ꝑ no.ibi ꝑ tex.ꝛ gl. primo in magro militie ꝗ res mobiles tã ſuas ꝗ̃ ex ſpolus hoſtiũ habitas ꝑt donare militibꝰ ſcđo qñ donaẜ p repatione domꝰ ex ruina vel incẽdio rupte:tertio i redẽptione captiuoꝝ:q̃rto in donatione impiali:vñ ẜm mo.donatio in ꝑuatũ a ꝑncipe in oĩ q̃titate vꝫ ẽt ſine ſcriptura.l.ſancimꝰ.C.de dona. ꝛ ecõuerſo i ꝑncipẽ a ꝑuato. q̇nto in donatiõe ꝑpẽ nuptias vſq; ad q̃titatẽ dotis. ſexto i donatiõe cã mortis : adde ſeptio ẜm mo.in donatiõe ad pia loca.q: in his optima mẽſura eſt donatarũ rerũ immẽſitas:i auẜ. de nõ alie.vẜ ꝑmu.re·§·ſi minꝰ.colẜ.ij. ꝛ gñalr ad oẽs pias cauſas:vt in.d.l.ſancimꝰ:C.de dona.Et lꝫ gl.ibi i.d.l.ſãcimꝰ.velit qđ i pias cauſas nõ valeat ſine inſinuatiõe niſi vſq; ad octoginta ſolidos:tñ bar.in.d.l.illud tꝫ qđ vꝫ.C.de ſa.ſan.ecc.ꝑ idẽtitatẽ.d.l.pe. Cũ inſinuatione aũt vꝫ vſq; ad quãcũq; ſummã facta indiſtīcte ab his ꝗ donare pñt:vt in.d.l.pe.Sed de donatiõe ꝑpter nuptias vide.j.donatio.iij·§·j.in fi.

5 ¶ Quinto q̃riẜ q̃tũ ad donationis validitatẽ vtrũ donatio īter viuos ſine iſinuatiõe legitīa excedẽs ſũmã q̇ngẽtoꝝ florenoꝝ interueniẽte ꝯfirmatiõe impatoris ex certa ſcia valeat poſt mortẽ: ita vt ꝑ cã ꝑiudiceẜ neptibꝰ debẽtibus ſuccedere ab iteſtato:ꝛ diĉ pañ.in ꝯſilio.lxxxiij.icipiẽte xp̄i eiuſq; mr̄is qđ ſic ꝑꝑ illã clauſulã ex certa ſcia:q: tãta eſt ptãs ꝑncipis circa ius poſitiuũ vt facta hr̄e poſſit ꝓ īfectį. ꝑ textũ iũcta gl.in cle.j.de imu.ecc. dictis aũt neptibꝰ fuit ius adeũdi q̄ſitũ ex diſpõne iurį ciuilis: et eodẽ iure corruit dicta donatio ex defectu inſinuatiõis.cũ de iure naturali vel gẽtiũ nõ req̇raẜ:ſꝫ ſufficiat donatoris volũtas.vt in·§·ꝑ traditionẽ.iſti.de re.di. vñ impator ſuppleuit ſolẽnitatẽ a iure ciuili req̇ſitã. vide illũ mr̄ta circa iſta dicẽtẽ.Facĩ ꝙ no. Inn.i.c.niſi cũ pridẽ. ð renũ. qđ ſupior penes quẽ ẽ autoritas diſpẽſandi põt ẽt nõ vocatį illis q̇bꝰ ꝑiudicaẜ diſpẽſationẽ ipẽdere.Et Bar.in.l.gallꝰ.ff.de lib.ꝛ poſth.ꝑ textũ.l.ij.ff.de nata.reſti.diĉ notabilr ꝙ ſi impator vult legitiare aliquẽ nõ vocatis agnatis.q̇bꝰ delata eſt hereditas ꝑt:dũmõ hoc faciat ex certa ſcia. Nec obſtat ꝑdictį.l.fi.ff.de nat.reſti.qđ libertꝰ dꝫ ꝑ impatorẽ reſtitui natalibus ꝑſono ꝯſentiẽte:q: ẜm legiſtas cõiter hoc ꝓcedit de ptãte ordinaria nõ de abſoluta: ꝗ hic īteruenit ꝑ illã clauſulã ex certa ſciẽtia.

6 ¶ Sexto q̃riẜ vtrũ ſine inſinuatiõe valeat donatio iuramẽto firmata: ꝛ dicit bal.in.l.illud.C.de ſa.ſan.ecclẜ.qđ nõ:q: ad hoc qđ iuramẽtũ aliq̇d opereĩ dñt ꝯcurrere tria: ꝑmo qđ ꝑſona ſit habilis vel ꝑ iuramẽtũ habilitata: ſcđo qđ ſit ſeruata forma gñalis:tertio qđ res ꝓhibita nõ ſit.vt.l.ſi q̇s inq̇linos·§·fi.ff.de lega.j.Sed iſte donationes clãdeſtine nõ īteruenĩẽtibus actis ſunt ꝓhibite:vt.l.donatiões.C.de dona. et ꝯſir iuramẽto non validanẜ merito:nec oriẜ obligatio naturalis. Idẽ tꝫ Saly.in.l.pe.C.de dona. Sed Io.an.in addi.ſpec.ti.de iſtru.edi. ſiue de fide.iſtr·§·porro. tꝫ ꝯtiũ. ꝑ ea ꝗ habenẜ in auẜ.ſacra puberũ.C.ſi aduer.vẽ.ꝛ qđ habeẜ in.c.cũ ꝯtingat.de iureiur. ſcđo q: nõ hꝫ ꝑpetuã cãm ꝓhibitiõis. cũ in certis caſibꝰ valeat ſine iſinuatiõe: vt hẜ in.d.l.pe. ideoq; põt iuramẽto firmari. vt i.l.nõ dubiũ.C.de legi. Io.de imo. diĉ hãc Io.an. opinionẽ poſſe teneri: dũmõ ꝑ metũ vel dolũ nõ ſit extortũ iuramẽtũ ꝗ caſu poſſet abſolutio peti. iuxta ea ꝗ habenẜ i.c.ſi vero.de iureiurãdo.Et ad rõnẽ bal. rñdet qđ res nõ ſit ꝓhibita verũ ẽ de iure canonico: ſecꝰ de iure ciuili.vt voluit Io.and.poſt Hoſt. in.c.quẽadmodũ.de iureiur.ꝛ idẽ tꝫ Ang.are. ꝑ ea ꝗ no.Bar.in.l.ſi q̇s ꝓ eo.ff.de fideiuſ.vbi dicit qđ lꝫ donatio īter virũ ꝛ vxorẽ nõ valeat: tñ ſi iuramẽto firmaẜ valet:ꝛ idẽ in caſu iſto.

¶ Septimo q̃riẜ an valeat liberatio quã facio titio debẽti mihi aureos mille q̇s remitto ſine inſinuatiõe:ꝛ Bar.in.l.modeſtinꝰ.ff.de dona. diſtīguit:q: aut debitũ eſt odioſum.vt vſurarũ vel penarũ.ꝛ tũc valet vt i.d.l.modeſtinꝰ. aut eſt debitũ vere ſortis:ꝛ tũc aut ẽ debitũ ex pluribꝰ cauſis:ꝛ ſic tot ſũt liberatiões quot cauſe debiti idq; iſinuatiõe nõ idigẽt ſi aliq̃ cauſarũ nõ aſcẽdat vltra q̇ngẽtos aureos:aut tota ſumma eſt ex eadẽ cã:ꝛ tũc idiget iſinuatione:vt.l.ſi q̇s obligatiõe.ff.de reg.iur.ſecꝰ ſi fiat ex alia cã:q: tũc clarũ eſt qđ inſinuatione nõ indiget. 7

¶ Octauo q̃riẜ qñ donaẜ vel legaẜ iſto mõ dono vel lego talẽ terrã ꝗ eſt.j.tales ꝯfines ꝗ eſt xx.iugerũ.cũ tñ ſit.xxx.vel lego vxori mee talia iocalia:ꝗ ſunt ꝑcij cẽtũ aureoꝝ: cũ ſint ducẽtorũ:vtrũ donatariꝰ poſſit bona cõſcia totũ tenere:ꝛ dicit Bal.i rub.de emp.ꝛ vẽ.C.qđ Io.an. in addi.ad ſpec.ti. de emp.ꝛ vẽ.refert ꝛ ſequiẜ dñm ſuũ Oldr.cõſ.ccxxij.qđ põt totũ retinere ꝑ.l.ſi fundũ ſub ꝯditiõe·§·ſi libertꝰ.ff.de leg.j. itẽ.l.cũ pr̄·§·pr̄ ꝗ filio.ff.de leg.ij. ſꝫ ipſe Bal. dicit multũ differre an ꝑs exꝑmat cõceptũ ſuũ incipiẽdo a numero vel mẽſura: vt puta dono tibi q̃tuor modia terre in tali cõfinio. ꝛ tũc nõ venit plus.vt.l.ſi q̇s teſtõ.in ꝑn.ff.de leg.j.an exprimat ꝑ oĩa deſignãtia certã ſpeciẽ vel corpus determinatũ:lꝫ poſtea mẽſureẜ: q: tũc mẽſura eſt loco demõſtrationis: ꝗ eſt falſa:nec viciat nec minuit id cui adũciẜ.l.demõſtratio.ff. de cõdi.ꝛ demõ. ꝛ facit.l.ſi venditor.ff.de act. emp.ꝛ vẽ.Et hoc ſequitur Pet. in.c.per tuas. de dona. vbi dicit qđ ſi vir legat talia iocalia

vxori q̄ eſtimat cētū: q̄ł ī3 valeāt duplū nō poterit hēs minuere: ſ3 totū hēbit: ſilr̄ ſi min⁹ valerēt: mulier pl⁹ petere nō poterit. Et idē dicit de ēp. ⁊ vē. Et ſic ſolue. l. penul. i. §. fi. ff. de act. empt. ⁊ vē. p hāc diſtictionē. Vel breui⁹ ī emptiōe dic q̄ ſi p̄ciū taxat̄ p modia nō habebit illud pl⁹: ſecus ſi nō taxat̄ p modia: ⁊ idē dic in venditiōe ſi eſt minus: vt teneat̄ ſm p̄dicta.

9.q. ¶ 9. queritur qn̄ donatio non vz ratione fiſci: vt qꝛ confiſcata ſunt bōna vel huiuſmodi: vtrū valeat datio in ſolutū: et dicit Bart. q̄ ſic: qꝛ licet bona transferant̄ in fiſcū: trāſeūt tamē cū onere: vt in. l. ſi debitoꝛ. ff. de fideiuſ. vnde ſi reus ſoluit: facit quod facere debuit fiſcus.

¶ 10. q̄rit̄ vtrū dicente donatoꝛe: do tibi villā meā ⁊ oīa iura que in illa habeo: veniant iura ſpūalia: puta ius p̄ſonat⁹: decime ⁊ hmōi: ⁊ dico ſ3 Pan̄. in. c. ſedes. de reſcri. p dictū Inn. in c. ex lr̄is. de iure pa. q̄ p talē dōationē ſpūalia iura nō veniūt: qꝛ hoc ſignū oīs nō ſe extendit ad ea q̄ ſunt alteri⁹ iuris ⁊ nāe quā ea q̄ p̄ncipaliter trāſferunt̄. Et facit optime. d. c. ſedes. vbi dr̄ q̄ p clauſulā gn̄alē q̄dā alij ⁊ res alie multitudo effrenata nō includit̄. nec p̄ſone nec res maioꝛes exp̄ſſis: ⁊ ſic ly oīa iura reſtrigi d̄bet ad tp̄alia pp̄ter ſpēz tp̄alitatis p̄cedētē. Sec⁹ aūt qn̄ dat̄ aliq̄d hn̄s ſimul tp̄alia ⁊ ſpūalia iura cū oīb⁹ ptinētijs ſuis: ſicut eſt p̄benda q̄ ſimul hz poſſeſſiōes ⁊ decimas: qꝛ tūc oīa ſimul trāſferunt̄ ⁊ hoc idē tz Hoſt. in. d. c. ex literis.

¶ 11. q̄rit̄ vtrū donatoꝛ teneat̄ de euictione: et dico ſ3 Pan̄. i. c. īter cetera. de p̄bē. ⁊ i. c. fi. de emp. ⁊ vē. poſt Cy. ⁊ alios q̄ aut donatoꝛ ſolēni p̄miſſiōe de euictiōe p̄miſit et tenet̄: aut nō p̄miſit: ⁊ tūc aut donatio īcepit a p̄miſſiōe: vt qꝛ p̄mo p̄miſit ⁊ poſtea dōauit aut īcepit a traditiōe: vt qꝛ ſimul donauit ⁊ p̄miſit: ⁊ p̄mo caſu olim nō tenebat̄ niſi p̄miſſio fuiſſet ſolēnis puta ſtipulatiōe īteruenīēte: ſ3 hodie ſec⁹ p. l. ſi q̄s argētū. C. de do. ſcd̄o aūt caſu. ſ. cū īcepit donatio a traditiōe: aut vult agere ad p̄ticula re īntereſſe: puta ad ſumpt⁹ factos occaſiōe illi⁹ donatiōis: et diſtingue vtrū donatoꝛ fuerit in dolo vel non: quia p̄mo caſu tenetur: ſecūdo vero non vt. l. ariſto. ff. de dona. ad totale vero īntereſſe rei dōate agere nō pōt: vt. l. ij. C. d̄ eui.

12 ¶ 12. quātū ad reuocationē dōatiōis q̄rit̄ vtrū dōatio mera. i. īter viuos reuocari poſſit ex penitētia: ⁊ dico q̄ nō: ar. c. verū. de ꝯdi. ap. ⁊ facit. l. ariſto. ī p̄n. ff. de do. vn̄ dt̄ bart. i. l. fi. ff. de ꝯdi. ob cām. q̄ donatio ē ꝯct⁹ noīat⁹: ⁊ not. in l. iure gētiū. ff. d̄ pac. ī p̄n. nā hz nomē elegās nec reuocat̄ pn̄ia: ſicut nec alij ꝯctus noīati: vt l. ſi pecuniā. ī p̄n. ff. de ꝯdi. ob cām. Sz iſta ītellige de vera donatiōe oīno libera: qꝛ ſ3 archi. ſi debitoꝛi meo feci publicā dōationē cētū ſiorenorū: qꝛ nihil īde ſperabā: vt ad euitādū alī quod dān̄ū poſt hāc donationē poſſum aliq̄d de bonis ei⁹ lucris vel ab alio oblatis accipe ⁊ retinere ſicut ⁊ alij dānificati: ac ſi nō donaſſem: qꝛ de rōne donatiōis eſt liberalis ⁊ volūtaria trāſlatio: q̄ nō contingit in caſu poſito.

¶ 15. vtrū reuocari poſſit rōne īgratitudinis: 15
⁊ dico q̄ ſic q̄nq; modis vt ptz ex. l. fi. C. de re. do. ⸿. Pꝛīo ſi donatari⁹ donatoꝛi atroces iniurias ītulit: q̄ ex trib⁹ ꝯſiderat̄ ſ3 gl. in. l. fi. C. de rer. do. ſup v̄bo atroces. ſ. ex q̄litate īiurie: ex loco: ⁊ ex p̄ſona. inſti. de iniurijs. § atrox. et intellige de iniuria citra v̄bera: puta v̄bis: fuga: carcere: vel hmōi: vt qꝛ eū appellauit furē in platea vel loco ſilī. ⸿ Scd̄o ſi man⁹ īpias in eū iniecerit. ⸿ Tertio ſi graue dānū reb⁹ ītulit puta in tota vel maioꝛi p̄te ſubſtātie: vel etiā citra maioꝛē: vn̄ erit hoc arbitrariū ſ3 Jo. an. in. c. fi. de dona. ⸿ Quarto ſi attēptauerit inferre illi vite p̄iculū: ēt ſi effect⁹ nō eſt ſecut⁹. ſ. ponēdo inſidias. Et ſi ī his caſib⁹ p̄ſone ingrate ſint religioſi alicui⁹ mōaſterij fabꝛicati ab aliq̄ barone cui ſunt īgrati ī caſib⁹ exp̄ſſis ī. d. c. fi. ſunt due opiniones: vt refert Spec. q̄rū p̄ma dicit q̄ reuocabit̄ donatio ⁊ monaſteriuz deſtruet̄: ſicut in ſilī ciuitas ciuiū delicto arat̄ iuxta notata p Bar. in. l. aut facta. ff. de penis. et p̄uat̄ ep̄ali dignitate: vt in. c. ita nos. xxv. q. ij. alia v̄o dicit monaſteriū nō eē deſtruēdū: ſ3 expulſis p̄ſōis alias ſubſtituēdas: vt ſic poti⁹ p̄ſone q̄3 eccl̄ia puniant̄: q̄ videt̄ equius: ⁊ cū hoc trāſit Spec. ⁊ Pan̄. ⸿ Quinto ſi cōditionē appoſitā nō īpleuit. De his ī. d. l. fi. ⁊ de p̄mis q̄tuoꝛ eē eo. c. fi. vbi Pan̄. Addit ſexto ſi donatari⁹ neglexerit alere inopē donatoꝛē: cui⁹ tn̄ ꝯtrariū tenuit gl. ī. l. ꝯdēnatiōe. ff. de reg. iu. ſ3 tn̄ Cy. in. d. l. fi. ꝯcoꝛdādo dicit q̄ ī magna quātitate locū hz gl. in. d. l. fi. qꝛ. ſ. reuocari pōt dōatio: nō aūt ī parua: quā dī. Pan̄. dicit equā: qꝛ donās magna pōt cōparari patri quē inopem fili⁹ alere tenet̄. l. ſi q̄s. ff. de lib. agn. ⁊ ſic limita dictā gl. per iura allegata in ea: q̄ loquūtur qn̄ libertas eſt donata: vt. l. alimēta. ff. de lib. agno. ⁊ aut̄. vt liber. de cetero. § illud. ff. de iure patro. l. diu⁹. la. j. ⁊. l. ingratus. vn̄ donatio facta liberto reuocat̄ ſolū ex obſequio nō p̄ſtito ⁊ etiā emptū ab eo ex pecunia donata: vt. l. j. C. de reuo. dōā. ſ3 nō libertas. C. de libe. cā. l. ſolo. hoc tn̄ eſt ſpāle ī liberto: vt ex ſola nō preſtatiōe res ēpta ex pecunia donata reuocet̄: vt ī. d. l. j. no. gl. Et hec nota p mulierib⁹ ⁊ ſimplicib⁹ fere oīa donātib⁹: ⁊ ōmū negligūt̄ alimētari a dōatarijs qꝛ poterit dōatio reuocari. Si v̄o ſit modicū q̄ donatū eſt: nō reuocat̄ dona

q̄nq; modis dōatio necȝ ppē īgratitudinem reuocari

tio ꝑpter alimēta denegata ⁊ ſic ītellige glo.
in.d.l.in cōdēnatiōe. Mater tñ q̄ filio dona-
uit et deinde ad ſcḋa vota tranſiuit reuocare
non pōt donationē niſi ex trib⁹ predictoꝝ:ſcʒ
ſi inſidiet̄ vite ei⁹:vel inferat manus vel iactu
ram totius ſubſtantie eius moliatur.C. de re.
dona.auf.hec quoqꝫ.vide etiam.§.ſeq.in fi.
14 ¶14.queritur vtrū rōne ingratitudinis reuo
cari poſſit dōatio ꝑ hr̄des dōatoris: ⁊ dico ꝙ
nō:ēt ſi ſit cōmiſſa ī donatore nō ī heredes:vt
ī.d.l.fi.qꝛ hoc ius reuocādi ē pſōale extraqꝫ
ꝑte cū merita ⁊ demerita ſint ꝑſonalia:vñ nō
trāſit ad heredes dōatoris q̄ tacuit ſuꝑ hoc ī
vita ſua:qꝛ tacēdo renūciaſſe vr̄:nec ad hr̄des
dōatoꝝ.ſ.vt ab eis reuocari poſſit.Qḋ tñ ītel
lige ſi fuit nota cā īgratitudīs:qꝛ ſi dōator eā
ignorauit in vita donatarij vel ſi ſciuit nō ha
buit tp̄s ꝯpetēs ad agēdū:agere poterit ꝯ ei⁹
heredes ſm Pan.in.c.fi.e.ti.poſt Jo.an.ar.in
c.cū in veteri.de elec.⁊ ꝑ tex.ibi q̄ pōderat qñ
dōator tacuit:ſʒ nō ḋr tacuiſſe ſi ignorauit vel
nō habuit debitū tp̄s ad agēdū:⁊ ꝑ eādē rōnē
vr̄ qḋ heres dōatoris agere poſſit ꝯ dōatariū
ſicut ēt ī ſīlī dicit gl.in.l.fideicōmiſſum.C. de
fideicō.qḋ ſi legatari⁹ iiuriā ītulit teſtatori:⁊
ignorauit teſtator ī vita ex hoc agere poterit
heres:⁊ facit qḋ no.gl.ī.l.ſororē.C. ḋ his q̄b.
vt īdig.ex q̄b⁹ gl.vr̄ īferēdū qḋ ſi dōatari⁹ car
nalr̄ cognuit vxorē dōatoris ī vita ſua eo igno
rāte ī vita ſu⁹ hr̄s agere poterit ad reuocatio
nē donatiōis: qꝛ ex q̄ ignorauit tacuiſſe nō ḋr.
De hoc legatū.ī.§.v.⁊ īfra tutela.§.vlti.⁊ lega
tū.ī.§.vl.Que tñ de īgratitudine dicta ſunt:li-
mita ī dōatiōe ꝑprie dicta vñ ob hāc cāʒ nō re
uocat̄ collatio bñficij ſm Jo.an. ⁊ cōiter doct.
qꝛ nō eſt ꝑprie dōatio:cū teneat̄ collator ex ne
ceſſitate officij ꝯferre dōatio aūt mera libera-
litate fiat ſilr̄ nec dōatio remuneratiua de q̄ ī
l.aq̄li⁹ regul⁹.ff.e.nō reuocat̄ ob hāc cāʒ:qꝛ vt
ibi ḋr nō eſt mera donatio nec ꝑprie donatio.
15 ¶15.q̄rit̄ vtrū reuocari poſſit dōatio ꝯditiōa-
lis ⁊ modalis.i.fcā ſub mō ſeu ob cāʒ.¶Et de
ꝯditiōali dico qḋ reuocari nō pōt ꝯditiōe pen
dēte:qꝛ ex futuro euētu pēdet:⁊ facit.l.potior.
§.videam⁹.ff.q̄ po.ī pig.habe.nec ēt purifica
ta ꝯdōne:qꝛ ē vera ⁊ mera dōatio:ſʒ intellige
quātū ad vtrūqꝫ ſi ceſſet īgratitudo et oīs alia
cā ſufficiens reuocādi:nec ēt ꝯdōne deficiēte
qꝛ qḋ nō ē reuocari nō pōt:de deſpōſa. ipube.
ad diſſoluēdū. vñ erit ꝑide ac ſi nō fuiſſet dōa
tū.¶Quātū ad modalē dico colligēdo ex no.
per doc.in.c.verū.de ꝯdi.appo. qḋ ſi mod⁹ nō
ſeruat̄ diſtinguēdū eſt:qꝛ aut mod⁹ fuit princi
palis ſeu finalis cauſa ꝯtractus:⁊ ita reuocari
pōt ſm Bar.in.l.ij.§ fi.ff.de dona.facit.l.cum
leg.C.de pactis inter emp.⁊ vēdi. vbi reuocat̄
cōtract⁹ notatus nō impleto modo qñ fuit ꝑn-
cipalis cā ꝯhendi:⁊ ſic intellige.l.ea cōditio-
ne.C.de reſcin.vē.aut nō fuit cā finalis dona-
tionis ⁊ ſic non reuocatur ceſſante modo: ⁊ fa
cit.l.meuius.ff.de manumi.teſta. vbi libertas
legata tribus ſeruis ſub hac conditiōe vt alte
nus vicib⁹ luminaria accēderēt ſuper legato
ris ſepulchꝛū nō reuocat̄ quāuis non impleat̄
modus : qꝛ textus nō conſiderauit modum vt
cām finalē date libertatis:ſed vt cām impulſi-
uā:et ſi ſumus in dubio:et donatio eſt in piam
cām: fauore pie cauſe videbit̄ cōtemplata pia
cauſa ꝑ cauſa finali : vt videt̄ velle Bart.in.l.
ea conditione.C.de reſcin.ven.et in.l.ſi pecu-
niā.in prin.ff.de condi.ob cauſam.alias non.
¶Decimoſexto queritur vtrū donatio eccl'ie 16
facte ſub modo ſi ille nō ſeruet̄ reuocari poſſit
et qua autoritate:⁊ dico ſequi ex dictis in fine
§.prioris. qḋ nō niſi expreſſum fuerit qḋ reuo
cari poſſit ceſſante modo: de cōdi.appo. verū.
et ratio eſt qꝛ ſic donatū videt̄ ꝑ ſalute anime
principaliter donatū:de teſta.requiſiti.⁊ facit
gl.in.l.ſi quis titio.ff.de leg.ij .vnde mod⁹ ap
poſitus nō videt̄ cā finalis ſed impulſiua:qua
ceſſante nō ceſſat effect⁹: niſi ſit expreſſe actū.
Et pro hoc facit.d.l.meuia.⁊ tex. in.l.legatū.
ff.de admi.re.ad ciui.per.iunctis his q̄ no.ibi
Bar.⁊ in.l.legatū.ff.de vſufr.leg.⁊ Bal.in.l.
ſ.ff.de his que pene no.relin.⁊ in.l.cū alienā.
C.de lega.qꝛ in dictis legibus ſcʒ legatū et le-
gatū reprobat̄ qḋ ſi teſtator reliquit reipubli-
ce mille ad honorē ſuū:vt inde fierēt annui lu
di vel fabꝛica:q̄ iure impediente fieri non poſ
ſunt : illa pecunia conuertit̄ ad aliū vſum que
cedat in honorē teſtatoris:nec reuocabitur le
gatum:qꝛ ad honorem ſuum eſt cauſa finalis.
Et qꝛ modus eſt cōditio impropꝛia: ideo qñqꝫ
doctores idem dicūt de donatione eccleſie fa-
cta ſub cōditiōe ſcʒ impropꝛia:nō aūt ſub con-
ditione propꝛia : qꝛ illa donationem ſuſpēdit:
et ea nō impleta non valet:vt pʒ in.d.c.verū.
cum ibi no.Sed et quādo expreſſe dictū eſt qḋ
poſſit reuocari ſi tñ ꝑlatus ſolus ſit qui modū
non ſeruat:non reuocabitur ſm Vincen.in.c.
verū.de cōdi. app. qꝛ delictū prelati ſolius nō
nocet eccleſie regula delictū.li.vj.⁊ cōiter ſe-
quuntur docto.in.c.breui.de iureiuran.ſecus
ſi prelat⁹ cū capitulo. Si tñ donatio eſſet ſub
conditiōe eſſet aliud: qꝛ ſi ſolus prelatus eam
non ſeruat:donatio non tenet:qꝛ in acquiren-
dis ſolus prelat⁹ nocere poteſt eccleſie: nō in
acquiſitis:vt no.gl.⁊ docto.xvj.q.vj.§.fina. et
Inn.in.c.fraternitatem. de dona.¶Qua vero
autoritate reuocetur ⁊ qñ expꝛeſſe dictū eſt qḋ

poſſit reuocari.bal.I.c.verſi.de foro cōpe.ꝛ in
c.illud de pſum. tꝫ qḋ ad reuocationē ſnia nō
reqrit:ſꝫ Inn.in.c.verſi.de cō.ap.ꝛ hoſt. ꝛ do.
an.ꝛ cardina.ibidē dicūt qḋ reqrit ſge.aūt in
l.penul.ff.de pac.ꝛ gl.in aut.vt de cetero non
fiāt cōiurationes.§.j.tꝫ hoc ſcḋm eſſe veri⁹:qꝛ
nemo ſibi ius dicit.xvj.q.vj.placuit.de pben.
cū qui.lib.vj.C.vñ.vi.l.ſi qs intantā. tñ etiam
primū verū eſt ſi dictū eſt vt ppria autoritate.
vt tenet Hoſtiē. in.d.c.verū.ꝛ in.c.cū dilecti.
de dona.ꝛ cōiter doc.in.d.c.verū.ꝛ Bar.in l.
creditores.l.vj.col.C.de pign.et no.idē Bar.
in.l.fi.ff.vt in poſſeſ.leg. niſi eſſent ſacra effe-
cta.l.ſi quis curialis.C.de epiſ.ꝛ cleri. Limita
niſi eſſet de facto reſiſtēs qꝛ tūc pactū nō vale-
ret.vt dicit bar.in.d.l.creditores.qꝛ preſtaret
materiam veniendi ad arma quod non licet.
17 ¶17. qrit vtrū donatio reuocari poſſit ppter
dati enormitatē ſiue ppter inofficioſitatē:puta
cū pater tātū donat qḋ filio nō manet here-
ditas:et dico qḋ ſic.xiiij.q.ij.ſi qs iraſcit.circa
qḋ tñ ſciēdū eſt p̄io qḋ ſꝫ hoſt.in ſumma teſta
mētū inofficioſuꝫ vl' donatio inofficioſa dr qñ
ſunt fcā ꝯ officiū pietatis: offm ēm īter patrē
ꝛ filiū dr pietas.ff.de obſeq.l.penul.īter patro
nū aūt ꝛ libertū dr obſequiū.C.de neg.geſt.of
ficiū īter deū ꝛ hoīem:religio īter hoīeꝫ ꝛ ho
minē ſtat ī noīe gñali. Sciēdū eſt ſcḋo ꝙ bar.
in.l.ſi vt allegatis.C.de ioſ.do. ſic diſtinguit.
Aut ēm dōatio eſt inofficioſa re ꝛ ꝯſilio:et tūc
ſi eſt facta liberis reuocat qten⁹ eſt īmoderate
facta vſqꝫ ad debitū bonoꝝ ſubſidiū.vt.l.ſi li-
queat.C.de ioffi.do.i.vſqꝫ ad legitimā q debe
tur iure nature.ſi ḋo ſit facta extraneis.ſi reli
quit aliqḋ filus nō reuocat niſi vſqꝫ ad debitū
ſubſidiū bonoꝝ.l.oīmodo.C. de ioffi.te.ſi aūt
nō reliqt ſic reuocat in totū. d.c. ſi qs iraſcit.
Aut donatio ē inofficioſa re ſolū: ꝛ ſic reuoca
tur ſolū qtenus eſt īmoderate geſtū.Dicit aūt
gl.in.l.ſi liqueat.C.de inoffi.do.ꝙ re ꝛ cōſilio
intelligunt.i.euētu ꝛ fraude.nec fraus ſuffice
ret ſine euētu:q fraus dr qñ pr iratus exhere-
dat filiū vt.d.c.ſi quis iraſcitur.vel qñ in frau
dem creditorū donationē facit et huiuſmodi.
18 ¶18.qrit vtrū dōatio reuocari poſſit ex pſum
pta volūtate dōatoris: vt ppter ſuperuenietē
natiuitatē filioꝝ:ꝛ dico ī hoc eē varias opinio
nes: qꝛ et iura varia videnī:pḋ vide ſi placet
bar.i.l.titia.in.§.impator.ff.de leg.ij.ꝛ poſt eū
Pan.in.d.c.fi.e.ti.diſtiguētē:qꝛ aut eſt fcā in
pſonā liberti vl' extranei ꝛ reuocat ī totū ipſo
iure:qſi donator hoc tacite intellexerit.vt.i.l.
ſi vnqꝫ.cū gl.ſua.C.de re.do.aut in pſonā vni⁹
ex liberis: ꝛ tūc nō reuocat in totū ppter nati
uitatē filioꝝ:ſꝫ vſqꝫ ad debitorū bonoꝝ ſubſi-
diū: ꝛ ita ītelligat.l.ſi totas.C.e.Et ex hoc in-
fert pan.qḋ donatio facta monaſterio:nō reuo
cat in totū de ſtricto iure ppt natiuitatē filio-
rū:qꝛ monaſteriū habet loco filij: itē qꝛ dona-
tio ē facta ī fauorē aīe qꝛ nō dꝫ eē min⁹ fauora
bilis quā fili⁹.vt ī aut.ſi q mulier.C.de ſa.ſan.
ecc.vñ reuocabit ſolū vſqꝫ ad debitā legitimā
et idē ſentit gl.xvij.q.vi.c.vlt.ī donato eccl'ie
et alia gl.xvij.q.j.c. vt lex ꝯtinētie.vtrū aūt.d.
l.ſi vnqꝫ. q loquit de donāte oīa bona vel ptē
bonoꝝ.hēat locū ī donatiōe certe rei Bar.vbi
ſ.dicit qḋ ſic: qꝛ loquit ī oīb⁹ bonis vl' pte bo
noꝝ:q ps eſt idē qḋ certa res:ꝛ hoc qñ dōatio
facta ē extraneo:ſec⁹ ſi vni filio. vl' loco pio:qꝛ
vt dt nō reuocaret niſi excederet debitū bono
rū ſubſidiū. Alij tñ q ad pmū dicūt qḋ nō reuo
cabit:ſi res nō fuit magni pcij.qḋ vl' equū.Qḋ
aūt dictū ē de donatiōe fcā filio:itellige qñ tꝫ:
vt qꝛ emācipato vel filiofamilias ppt merita.
¶19. qrit vtrū donatio reuocet ipſo iure vel
qrela pposita:ꝛ dicit bar.l.d.§.īperator.qḋ re- 19
uocatio facta ex pſumpta voluntate donatoris
per.d.l.ſi vnqꝫ.fit ipſo iure: adeo res pōt vēdi
cari ꝛ ꝯdici poſſeſſione ꝛ reuocatiōe facta ipſo
iure ppt natiuitatē filiorū.ſi incōtinēti moriā
tur.nō recōfirmatur donatio. vt dicit: qꝛ ſicut
actio ſemel extincta nō reſuſcitat: ita nō reualē
dat ſemel extīcta donatio. vt.l.meui⁹.§.duob⁹
ff.de leg. ij. ſꝫ reuocatio facta p titulū de ioffi.
dōatio.fi ſit niſi pposita qrela:vt.l.l.j.C.e.quā
qrelā fili⁹ agere pōt ēt ſi pr iurauit nō ꝯuenire
donatiōi:ſꝫ bar.vbi.ſ.qꝛ qñ ꝯct⁹ ſfirmat rōne
alteri⁹:vt hec donatio fauore filioꝝ:nūqꝫ iura
mēto ꝯhētiū cōfirmat: qꝛ eſſet in alteri⁹ diſpē
diū.vt extra de pactis.qꝛuis.ꝛ de iureiu. li.vj.
¶Uigeſimo qrit an poſſit eſſe remediū cōtra 20
reuocationē donatiōis p renūciationē. pactū
vel iuramētū:ꝛ dico multa.☞ Primū. Licet re-
uocationi fiende per titulū de inoffi.dona. ſm
bar.vbi.ſ.renūciari nō poſſit:qꝛ ſit donatio in
fraudē filioꝝ:reuocatiōi tñ fiēde p.d.l.ſi vnqꝫ
ſec⁹. vt dono bona mea ꝛ volo ꝙ ppter ſupue
niētes liberos nō poſſit reuocari donatio : qꝛ
reuocatio facta per.d.l. fit ex preſumpta volun
tate donantis ppter liberos.ꝛ.c.vltimū. xviij.
q.iiij.dicit de quodā qui filiū nō habebat: nec
habere ſperabat: vñ ſi expſſe voluit ꝙ in caſu
exiſtentiū filioꝝ nō poſſet reuocari locū nō ha
bebūt ille leges.☞ Scḋꝫ. Si in donatiōe fieret
pactū ꝙ eā donator pretextu cuiuſcūqꝫ ingrati
tudinis nō reuocaret: dicit Aſten.lib.iij.ti.ix.
tale pactū nō tenere tanqꝫ naturali eqtati ꝯriū
ſcꝫ ꝙ aliquis impune vitiū ingratitudinis cō-
mittat.C.de inuti.ſtip.l.ex co.ſic etiā ſi qs im-
pugnat cum a quo hꝫ bñficiū pdit illud. extra

de poſtulã.c.vlt.ſic etiã pdit feudũ.diſt.xcvj.
ſi imperator.vel legatũ.ff.de ioffi.teſta.papinia
nus.§ meminiſſe.¶Tertium ſi mulier donauit
ſimplr ꝛ iurauit ſe nõ reuocaturã donationẽ:
et poſtea naſcant filij:illud iuramẽtũ nõ impe
diet reuocationẽ fiẽdã p.d.l.ſi vnq̃. ſm Bar.
vbi.ſ.ꝛ recuperũ de ſctõ Gemi.ꝛ Frãci. de pi
ſis:qꝛ reuocatio.d.l.fit ex preſumpta volũtate
que eſt vt ſi de liberis cogitaſſet nõ donaſſet:
iſta autẽ cõditio ineſt iuramento.¶Quartum.
Donatio gñaliter iuramento firmata ppter di
ctas cauſas reuocabit ſm do. Ant.in.d.c.fi.ex
ſubſiſtẽtia cõditionis que eſt in iuramentum.

21 ¶21.q̃rit vtrũ dõatio remuneratiua poſſit re
uocari ppt cauſas qb⁹ reuocat donatio mera
aut cõditionalis vel modalis:et dico q̄ nõ: vt
in.l.ſi pr.ff.de don.c. ꝛ hoc tꝫ pañ.i ſepe dic.c.
fi.qꝛ ſm eũ iura ſcripta de dõatiõe loq̃ntia nõ
hñt locũ in hac donatiõe remuneratiua. Et ſi
dõatio ſit facta ꝯſanguineo i dubio pſumet fa
cta rõne ꝯſanguinitatis ꝛ nõ remunerationis.
tex.eſt in.l.tutor.§.q̃ a tutorib⁹.ff.de excu.tu.

22 ¶22.q̃rit q̃ñtũ ad rẽ donatã.vtrũ alienari poſ
ſit res donata eccl'ie vel alteri cũ pacto q̄ alie
nari nõ poſſit.ꝛ dico ſm do.ant.i.d.c.verũ. de
cõ.ap. q̄ aut tale pactũ ponit poſt ꝯtũ dona
tiõis:et nõ ipedit alienationẽ: nec aliq̃d circa
ꝯtũ operat.l.donatio pfecta.C.de dona.q̃ ſub
mõ. Aut añ ꝯtũ.i.ante traditionẽ tñ poſt obli
gationẽ:ꝛ tũc ſm Car.in.d.c. verũ nihil opat
tale pactũ:p gl.i.l.vnica.§ accedit.C.de rei vx.
Aut apponit tpe ꝯhẽdẽ obligationis.Et tunc
aut reſuat ſibi dõator aliq̃d ius i re tradita p
obligatiõe ꝛ ẽt apponit pbibitionẽ de aliena
tiõe:ꝛ tũc nõ vꝫ alienatio.l.ſi creditor.§.fi.ff.d
di.pi.iũcta gl.ibidẽ ſm lrãm piſanã q̃ hꝫ lrãm
negatiuã.ſ.nullã vẽditionẽ eſſe. aut nullũ ius
ſibi reſuat ſꝫ alteri:ꝛ tũc ſꝫ do.ant.eadẽ eſt rõ
vt nõ valeat alienatio. Aut nec ſibi nec alteri
reſeruat ius i re dõata:ꝛ tũc ſi alienatio ſequa
tur vꝫ: ſꝫ aget q̃ pactũ appoſuit ad eſtimationẽ
l.ea lege.C.de ꝯdi.ob cãꝫ.ꝛ.l.pe.ꝛ ibi bar.ff.d
pac.aut apponit pbibitio de alia re nõ alienã
da:ꝛ non valet tale pactũ. ꝛ ita loquit de.l.pe.
niſi paciſcẽtis interſit de nõ alienãdo: qꝛ aget
ad itereſſe:ita not.in.d.l.pe.Et hoc locũ hꝫ in
puato: ſꝫ i eccl'ia ſi alienat ſemp vr itereſſe dã
tis cũ tali pacto de nõ alienãdo: q̃ſi ſit fauora
bile aĩe dãtis: niſi qñ alienaret i caſu neceitatꝭ
intellige qñ aľr puideri nõ pt:qꝛ ſic donator ſi
nõ valuiſſet: turpiter itellexiſſet: nec valuiſſet
pbibitio.xvij.diſt.ſicut hi.cũ ibi no.in gl.di.
lxxxiij.c.j.vľ qñ alienaret ob cãm magi piã ſm
d.Ant.vbi.ſ.ꝛ facit.c.lꝫ de reg.c.puenit.el.ij.
de iureiur.ꝛ.c.aurũ.xij.q.ij.C.de ſa.ſan.eccl.l.

ſancim⁹.q̃uis aliq̃ ꝯtrariũ teneãt ſꝫ hoc eſt veri⁹:
qꝛ ſic voluiſſe debuit donator.Et ſi dictũ ſit q̃d
alienari nõ poſſit ꝛ ſi alienet liceat datori ꝛ he
redib⁹ fũdũ ad ſe reuocare:cõiter tenẽt iuriſte
q̃d alienari nõ poſſit:ſꝫ Ber.hux.i q̃õnib⁹ ſuis
q.iiij. tꝫ q̃d poſſit de equitate canonica ob piã
cãm qñ alia nõ hꝫ q̃ cõmode poſſit alienare:ꝛ
idẽ gl.i.c.ipator leo.x.q.ij. Eſt aũt notãdũ q̃d
ſupra poſita diſtinctio valet de oĩ ꝯtu quo ab
hoĩe alienatiõis pbibitio ponit.Sed ſi pbibi
tio ſit a lege alienatio nulla eſt.l.quẽadmodũ.
C.de agri.ꝛ cẽſ.ꝛ co.ꝛ.c.eccl'ia ſctẽ marie.el.l.
et ibi Pañ.vt li.pendẽ.Si autẽ talis pbibitio
ponit ab hoĩe in via teſtamẽti vel vltime volũ
tatis: tũc dic vt in.l.filiuſfa.§ diui.ff. de leg.j.
q̄ ſine cã non pot.ꝛ ꝯñr opꝫ q̃d cã exprimat ab
ipſo teſtatore. puta vt remaneat in familia et
hmõi vide ad propoſitum.ſ.alienatio.§.xxj.

¶23.q̃rit cui acq̃rat res donata ambaſſatori
bus.vtrũ ſcꝫ eis vel dño: ꝛ dico ſm Bar.in.l. 23.q
ſi x̃po.§ itẽ q̃cq̃d.ff.ſolu.ma.ꝛ p Cy.in.l.fi.§ ſed
cũ i ſcda.C.de fur.ꝛ p Guil.in.l.q̃ pprio.§ pcu
rator.ff.de pcu.ꝛ gl.vtrobiq̃ q̃d acq̃rit amba
ſiatori ſi donat tãq̃ pſone: facit.l. ſociũ q̃.§.ſ.
ff.p ſoc. vbi donatũ ſocio occaſione ſocietatis
cedit donatario nõ ſocietati.ex quo donatũ eſt
pſone nõ ſocietati. ſec⁹ ſi donat rõne officij qꝛ
acq̃rit dño.ff.de caſtrẽ.pecu.l.ſi forte.ꝛ.l. mi
les.la.ij.Et Pañ.i.c.poſtulaſtis.de ꝯceſ.pbẽ.
dicit q̃d i dubio debem⁹ attẽdere q̃litatẽ donis
et ſi talis ſit res q̃d poti⁹ credit donata dño q̃
ambaſſatori.vt puta leo ꝛ hmõi: tunc acq̃ritur
dño:alr̃s nõ. Vel dici pot q̃d ẽt ad alias cõiectu
ras recurrẽdũ eſt puta an pri⁹ eſſet nota pſona
ambaſſatoris vel nõ ſꝫ ſolũ rõne officij vt intui
tu officij datũ videat.l. ſi forte.l.miles. la.ij.l.
dotẽ.§ hereditatẽ.ff.de caſtrẽ.pecu.Et ſi oib⁹
ꝯſideratis res eſt dubia.pſumerẽ p dño ſi am
baſſator eſt hñ ſalariat⁹: alias p ambaſſatore.

¶Rurſus de donatione inter viuos
ſecundo ſpecialiter inter virũ ꝛ vxo
rem:et quaſdam alias perſonas.

Donatio rurſus ſcdo cõſiderari pot
in ſpecie: vt eſt inter virũ ꝛ vxorẽ
vel hmõi: ꝛ ſic ei multa repugnãt
que non repugnant donationi in
genere ſicut ſpeciei animalis que
eſt homo repugnat volare non aũt animali in
genere.Eſt aũt donatio inter virũ ꝛ vxorẽ ſm
Azo.in ſumma que ſit conſtante matrimonio.
¶Primo igitur quãtũ ad donationem inter 1.q̃d
virũ ꝛ vxorem que eſt inter viuos ꝛ quandoq̃
eſt ſimplex:quandoq̃ ob cãm.queritur vtrum
valeat.ꝛ dico q̃d nõ ſi eſt donatio ſimplex ſed
eſt ſm leges pbibita ne mutuo amore inuicẽ

ſpoliarent̃ donationib⁹ nõ obtẽperãtes. ⁊ pp
alia multa. vñ non vz etiã ſi fiat p interpoſitã
pſonã. ff.e.l.ſi ſpõſus. nec vz inter eos remiſ-
ſio debiti aut aſſignatio debitoris: vt pbatur
in.d.l.ſi ſpõſus. qꝛ oĩa hñt rõnẽ donatiõis. Et
ſi mr̃imoniũ nõ tenuit: lz donatio ipſo iure va
luerit: tñ poterit reuocari. C.e.l.ſi ex volũtate.
qd intellige ſi ignorabat: ſi vo vterqꝫ ſciebat
ĩpedimẽtũ ⁊ mr̃imoniũ nõ tenere repetet fiſc⁹
ff.e.l.cũ hinc.§.vlti. et ſi nõ repetit tenere põt
bona ꝯſcia lz de bono ꝯſilio deberet dare pau
perib⁹. Sed ĩtellige ꝙ nõ vz donatio ĩter virũ
⁊ vxorẽ. prĩo ẽ tex. ĩ.l.j. ff.e. ſi alter ditior alter
pauꝑior ſit vt ĩ.c. donatio. extra eo. ĩtellige ẽt
ſcdo ĩ donatiõe pura ⁊ ſimplici.i.q nulla rõne
cogẽte fit: ſed ſola liberalitate: nõ aũt ſi ſit ob
cãm honeſtã ⁊ licitã. vt.j.§.iiij. nec ſilr ſi ſit re-
muneratiua: qꝛ nõ prohibet̃ vt in.l. qd aũt.§.ſi
vir. ff.e. vbi ptz qd ſi vir donat vnã rem vxori
et vxor aliã viro: fit hincinde cõpẽſatio ppter
qd notabiliter dicit Bar. in.l.ſi diuortio. ff. de
verb. obli. ⁊ eſt gl. in.l.ſi volũtate. C. de do. qd
plebei⁹ põt cõſtituere dotẽ nobili cui nubere
vult aĩo donãdi: lz ꝯferat̃ in tp̃s mr̃imonij: qꝛ
eſt remuneratiua ⁊ nõ mera: qꝛ nobilis vr̃ nu-
bẽdo plebeio ꝯferre illi mun⁹ quoddã. facit.l.
aqlius. ff. de do. ¶ Pro maiori tñ notitia ſic di
ſtinguo. Si em̃ facta ẽ donatio qñ mr̃imoniũ
erat ꝯhẽdũ tũc diſtingue: qꝛ aut nuptie ſeque
bant̃: et tz donatio etiã ſi alter ide ditior alter
pauꝑior fit: vñ tz donatio inter ſpõſum ⁊ ſpon
ſam de futuro: ſm gl. in.d.c. donatio. etiam ſi
poſt ꝯhat̃ mr̃imoniũ eadẽ die. ff.e.l. inter eos.
et etiã ſi ſpõſa deducta fuit ĩ domũ ſpõſi q pp
etatẽ nõ poterat eẽ vxor: qd limitat Hoſt. niſi
ſit pxima pubertati. ff.e.l. iter eos. Aut nuptie
nõ ſequebant̃: ⁊ iterũ diſtingue: qꝛ ſi nõ remã
ſit ex parte donatoris qn mr̃imoniũ ſequeret̃:
ipſe totũ recuperabit p ꝯdictionẽ ſine cã vel ſi
nõdũ dedit totũ retinebit. C. de do. pp nup.l.
cũ veterũ. ſi vero ſtetit ex pte donatoris diſtin
gue: qꝛ aut ſpõſa donauit ſponſo: ⁊ ſic reuocat̃
tota donatio ſiue interuenerit oſculũ ſiue nõ.
C. eo. ſi a ſpõſo. aut ſpõſus donauit ſpõſe ⁊ di-
ſtingue: qꝛ ſi oſculũ nõ interuenit reuocat̃ to-
ta: lz em̃ donatio illa fiat ſimplex: ineſt tñ cõdi
tio tacita.ſ. ſi mr̃imoniũ ſequat̃ ſi aũt interue-
nit oſculũ reuocat̃ medietas ſolũ. vt in.d.l. ſi a
ſpõſo. cũ ibi notatis. Si vero donatio facta eſt
poſt matrimoniũ cõtractum diſtingue: qꝛ aut
dãs ſit qdẽ pauꝑior: ſed tñ recipiẽs nõ ſit di-
tior: vt ſi vir inde emat vnguẽta vxori. ff. eo.l.
qd aũt. vel mulier exponat in cõuiuio vel p co
gnato ſportulas.i. vectigalia ſoluat qͣuis ipſa
mutuo fuiſſet acceptura.l. ſi mulier. ff. eo. aut
alr̃s inutilr̃ diſtrahat: ⁊ tũc nõ reuocat̃. ff.e.l.ſi
ſpõſus.§.penu. ⁊.§.fi. ⁊.l. qd aũt.§.ſ. eo. ti. ⁊ idẽ
dicit Hoſt. ſi vir ſoluat vectigal p vxore: qꝛ nõ
donat q in neceſſarijs onerib⁹ ſuccurrit. vt ĩ.l.
ex annuo. ff. de do. ĩter vi. ⁊ vxo. vel ſi alteruter
locũ dederit cã ſepulture: qꝛ licet donator fiat
pauꝑior: recipiẽs tñ exaliter nõ fit ditior: ⁊ idẽ
ſm eũdẽ ſi vir donet vxori ad oblationẽ faciẽ-
dã vel ad alias pias cauſas eadẽ rõne. Heres
aũt vxoris vel mariti ſi inutiliter expẽderet nõ
pp hoc min⁹ teneret̃. vt in.l. qd de bonis. ff. ad
l. fal. qꝛ ſatis ẽ qd donatari⁹ eſt effect⁹ locuple
tior: vt no. Pau. in.c. donatio. eo. ti. Aut dans
nõ ſit pauꝑior: ⁊ recipiẽs ſit ditior: ⁊ tunc etiã
donatio tz. ⁊ gl. in.c.fi. extra eo. exẽplificat vt ſi
marit⁹ ſit ĩſtitut⁹ heres ⁊ repudiet hereditatẽ
donationis cã vt deferat̃ vxori ſibi ſubſtitute:
et idẽ ſi repudiat legatum: vt remaneat penes
vxorẽ oneratã p legato pſtãdo: vel ſi rogatus
eſſet reſtituere hereditatẽ vxori: nec detrahat
quartam cã donatiõis: qꝛ tũc donatio tz. d.l. ſi
ſpõſus. vbi tex. neqꝫ em̃ pauperior fit q nõ acq
rit: ſz q de pr̃imonio ſuo depoſuit: aut ſi dona-
uit vxori rẽ alienã bona fide. ff.e.l. ſz ⁊ ſi cõſtã
te. intellige in caſu quo reſtituere nõ tenebat̃:
puta de licẽa dñi dãtis donandi liberã faculta
tẽ. Aut dãs ſit pauꝑior ⁊ recipiẽs ditior: et tũc
nõ vz. extra eo.c.fi. in tex. ⁊ in gl. qd limita prĩo
in donatiõe mera nõ in remuneratiua vt dictũ
eſt ⁊ ſcdo extra caſus dicẽdos.j.§.iiij. Et qd di-
ctũ eſt de donationib⁹ phibitis: idẽ ĩtellige de
vẽditiõib⁹ ſimulatis: p q vide gl. ſingularẽ ĩ.c.
qͣto. d pui. dicẽtẽ qdrupliciť fieri legi fraudẽ.
¶ Scdo qrit̃ qd ſi alicui mortis cã viro dona- 2
re volẽti: vir mãdet qd donet vxori. ⁊ dico non
valere donationẽ: qꝛ vr̃ ac ſi donaret.l. idẽqꝫ.
ff. eo. ſec⁹ ſi volẽti legare mihi mãdo qd leget
mee vxori. ff.e.l. ſed ſi vir.§. qd legatur⁹. Et rõ
diuerſitatis eſt: qꝛ in donatiõe cã mortis etiã
ſine traditiõe dñiũ trãſfert̃: reuocabiliter tñ.l.
ij. ff.e. ſec⁹ in legato qd cedit ſolũ a tpe mortis:
vt.l. a titio. cũ ſi. ff. de fur. Unde in primo caſu
viro qſito dñio nõ põt: ſz in ſcdo ſic. qꝛ nõ acq-
rit niſi morte ſecuta. Hoc tñ limita verum qñ
iam donauerat cã mortis: qñ aũt ſolũ diſpoſue
rat donare valebit ſi mutato pposito ad inſtã
tiã viri donet vxori: qꝛ ſic ceſſat rõ diuerſitatis
in legato. Sed ꝯ vr̃ ꝙ teneat etiã ſi iã erat fa-
cta donatio: p dicta in.§. priori. qꝛ q non acqrit
nõ fit pauꝑior vt repudiãs hereditatẽ aut lega
tũ: ſed dico nõ eſſe ſilẽ qꝛ illa intelligunt̃ viuẽ
te teſtatore: qñ adhuc nõ erat ius acquiſitum.
¶ Tertio qrit̃ vtrũ donatio inter vir. ⁊ vxo. ſit 3
vniuerſaliter phibita aut certe valeat in ali-
quo caſu ⁊ dico qd valet in caſib⁹. viij. in qbus

Notabile.

ſita ꝓhibitio fallit. ¶ Primo ſi impator donet auguſte: vł' eȝ. C. e. l. pe. ȝcᵘ eſſi impiales obtinentricē legis. ¶ Scdo ſi dans dat pecuniā ad refectionē ediū ſuccēſſariū. ff. e. l. ꝙ ſi vir. ¶ Tertio qñ ex donatione donās nō fit pauperior ſȝ ditior fiat alter vt dictū eſt. ſ. ⁋. j. ¶ Quarto qñ recipiēs nō fit ditior ſȝ donās fiat paupior vt etiā ibi dictū eſt. ¶ Quinto qñ donat̄ in tēpus finiti mřimonij: vt. ſ. tūc res fiat mariti vel vxoris cū mors fuerit ſubſecuta. l. ſȝ interim. ff. e. ¶ Sexto qñ donat̄ cā mortis: cuiuſcūq; ſpeciei ſit iſta donatio cā mortis vt in. d. l. ſȝ interim. ff. e. niſi ita fiat ꝙ nullo mō reuocet̄ q2 nō valeret ſm gl. in. d. l. ſȝ interim. ¶ Septimo qñ vxor donat viro cā honoris vel dignitatis adipiſcēde. ff. e. l. ꝙ adipiſcēde. ¶ Octauo ſi maritᵘ cōſtāte mřimonio remittat vxori promiſſam dotē in toto vel i parte: vt eſt gl. ſing. ꝛ ibi Cy. ꝛ Bal. in. l. ſi conſtante. C. de dona. ante nup. remiſſio aūt debiti alteriᵘ nō valet: ſicut nec aſſignatio debitoris: vt dictū eſt. ſ. ⁋. j. ¶ Nono adde ſm Hoſti. ſi vir donauit vxori annuū vel mēſtruū ad ſubſtētationē ſui ꝛ ſuorū vſq; ad vires dotis: id eſt fructus dotis: nam quod vltra datur reuocatur. et idem tenet gl. in. d. l. ex annuo.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ qñō ꝯfirmet̄ ꝛ validet̄ donatio inter ꝯiuges inualida. Et dico ꝙ duobᵘ modis. ¶ Primo iuramēto interueniēte de nō ꝯtraueniēdo: q2 ſȝ Bar. in. l. j. ff. e. dicat qȝ nō firmat̄ iuramēto: q2 inuitarent̄ ad delinquēdū tñ remittit ſe ad no. per eū in. l. ſi q̄s pro eodē. ff. de fideiuſ. vbi concludit qȝ talis donatio valet ꝛ idē tenet in. l. ſeius ꝛ augeriᵘ. ff. ad. l. fal. ꝛ idē Guil. de cung. vt recitat bar. ſ. d. l. ſeiᵘ. hac rōne q2 datū in fauorē religiōis vȝ vt. l. cū hic. ⁋. circa. ff. eo iuſm autē eſt religio magna. idēq; tȝ Jo. de lig. ꝛ pañ. ſ. c. ſi. eo. ti. Et ideo bona cautela eſt ſi volūt donationē valere vt iurēt non ꝯuenire. Nec obſtat ſi dicat̄ p̄mo qȝ iuramētū ꝯtra bonos mores nō vȝ vt l reg. nō eſt de reg. iur. li. vj. q2 dico verū eſſe ſi eſt ꝯ bonos mores naturales: nō ſi ꝯ ciuiles. Nec ſi dicat̄ ſcdo qȝ iuramētū ꝯ legē interpoſitū eſt nullū. vt in. l. nō dubiū. C. de legi. q2 dicit pañ. in. c. cū cōtingat. de iureiur. qȝ lex qñq; aliq̄d ꝓhibet ꝓpter bonos mores cōſeruādos nō q̄dē ciuiles qui ſunt variabiles ſed naturales: ꝛ iuramentū in ꝯriū nihil valet: vt in. d. reg. nō eſt: qñq; vero lex fundat̄ ſup bono publico p̄ncipaliter ꝛ nō valet iuramētū: q2 pactū ꝛ iuramētū priuatorū remittere nō pōt publicū ius qñq; vero nec ſup bonis naturalibᵘ fundat̄: nec ſup publica vtilitate p̄ncipaliter: ſȝ in odiū aliquorū: ꝛ tūc cū nulla reperiat̄ turpitudo in iurāte: ita qȝ pōt dūtaxat cū diſpēdio rerū tpaliū iuramentū ad implere: cōtra legē obligat iurantē: qñq; vero lex eſt fundata ſup fauore p̄uati p̄ncipalr̄: ſȝ in ꝯſequētiā ꝛ ſecūdario ſup publico: vt ſ. d. c. cū cōtingat. ꝛ in. c. ij. de pac. li. vj. et tūc iuramētū in ꝯriū obligat iurātē: ꝛ rō eſt: q2 vbi lex nō eſt fundata ſup fauorē publicū: nec iuramētū ꝯtinet in ſe aliquā turpitudinē ex p̄te iurātis vel ex parte materie nō pōt ipedire q̄ minᵘ q̄s obliget deo. ¶ Scdo cōfirmat̄ morte donātis ꝛ nō reuocātis taciter vł' exp̄ſſe. vt ſ. l. j. ꝛ. iij. C. e. ti. ꝛ d. c. donatio. qȝ limita verū p̄io ſi nō eſt vltra q̄ngētos ſolidos ſiue aureos: qȝ ſi eēt facta vltra eos ꝛ ſine iſinuatiōe nō ꝯfirmat̄ morte donantis niſi exp̄ſſe tūc approbauerit. q̄ caſu valebit vt legatū qȝ inſinuatiōe nō indiget. alr̄ nō ſm gl. ꝛ Jo. an. ſ. d. c. dōatio. ſcdo ſi nō fuit facta ſimplici ꝓmiſſiōe: q2 ſic nō valeret. l. papinianᵘ. ff. e. ꝛ ibi Bar. dicit verū niſi interueniſſet traditio vera vel ficta. puta q2 cōfitet̄ ſe habuiſſe qȝ eſt loco traditionis: q2 ſic ꝯfirmaret̄. l. qȝ ſuo. ꝛ ibi gl. C. de dona. cau. nō mi. Req̄rit ergo traditio i vita donātis vt donatio morte cōfirmet vt. j. pactū. ⁋. xiij. Nec intelligas iſtā cōfirmationē fieri morte naturali tm̄: ſȝ fit etiā morte ciuili: diſtīguēdo tñ q2 ex illa q̄ q̄s libertatē ꝑdit ꝛ efficit̄ hōis ſeruᵘ perimit̄ donatio. vt. l. cū hic ſtatᵘ. ⁋. ſi donator. ff. e. Ex illa vero q̄ efficit̄ ſeruᵘ pene mortis cōfirmat̄. vt. C. e. ti. l. res vxoris. ꝛ hec ēt ſi euaſerint poſt ſniam latā in p̄ſentes: ꝛ rō diuerſitatis ſm gl. in. d. l. res. q2 vbi q̄s efficit̄ ſeruᵘ hōis eſt dñs q̄ pōt reuocare: ſȝ nō vbi efficit̄ ſeruᵘ pene q̄uis ex delicto nō dȝ q̄s dāнari vt ſit ſeruᵘ. aut. ſȝ hodie. C. e. Ex alia aūt ciuili morte ex qua matrimonium nō diſſoluit̄ vt eſt deportatio ꝛ hmōi nō cōfirmatur donatio ſed pendet vſq; ad mortē naturalē: et ſi nō reuocauerit donator tūc cōfirmatur. d. l. res. Ex alia autē ciuili morte que eſt ꝑ profeſſionē in religione an confirmet̄ donatio ſunt opiniones. Vin. enī in. d. c. donatio. tenet qȝ nō: ſȝ Jo. an. ꝛ car. tenēt qȝ ſic: q2 talis mortuus cēſetur. l. ſi. C. de epiſ. ꝛ cle. ꝛ. xvj. q. j. placuit. el. ij. Sed dic opi. Jo. and. eſſe verā cū duplici limitatione: primo in matrimonio nō cōſummato: ſecᵘ in cōſummato: qȝ ptȝ ꝑ. d. l. res. que talē req̄rit mortē qua matrimoniū diſſoluatur qȝ nō eſt in religionis ingreſſu quo ad cōſummatū niſi quo ad exercitiū: ſcdo in religione q̄ nihil hȝ in proprio ſeu particulari nec in cōi: cuiuſmodi eſt oīs religio vere mendicātiū: qȝ patet ex dicto Bar. in ſimili qui in aut. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccle. ꝛ in. l. ſed ſi mors. ff. de do. inter vir. ꝛ vxo. cōcludit qȝ qñ iſta mors ciuilis que ꝑfeſſione inducit̄ habet oīno quo ad bona eūdē effectū quem hȝ natu-

rnalis vt puta ſi quis īgrediat̄: religionē fratrū minoꝝ: q̄ aliq̄d h̄re nō p̄nt: nec in proprio nec in cōi: tūc heres h3 oīa incōtinēti: qn̄ vero nō h3 oīno eūdē effectū: q2 saltē in cōi pōt bona retinere tūc heres īstitut⁹ d3 expectare mortē nālē: ⁊ interim eſt in pēdēti: poterit eñi añ mori heres ꝯteſtōr: ar. ad hoc. d. l. res. hec ex illo. Nec obſtat ſolū de ordine minoꝝ facit mētionē3: vt forte q2 ſibi notior fuerat ei⁹ īſtitutio: q2 rō par eſt in alijs: nec in ꝓprio nec in cōi aliq̄ immobilia poſſidētib⁹ ⁊ per dicta iura Barto. īfert ad q̄ōnem an religioſus profeſſus mutare poſſit teſtm̄ ante ꝓfeſſionē factū: de quo infra teſtm̄.

5 ❡ 5. q̄rit̄ quātū ad hāc dōationē de veſtibus ⁊ exenijs datis vxori an valeat donatio ⁊ an ſint ei⁹ vel heredis īſtituti a marito: ⁊ dico ſ3 bar. in. l. in his. ff. ſo. ma. q̄ꝺ veſtes q̄tidiane a marito vxori tradite ſtatim efficiunt̄ vxoris. l. ex annuo. ff. de do. īter vi. ⁊ vxo. ⁊ ſic ſine dubio pertinēt ad heredes mulieris: ꝓcioſe aūt nō efficiūtur mulieris: nec vir dare vl̄ aīo donādi ſ3 ꝓpter ꝓ3 facit vt ſua vxor ornatior īcedat: vt. l. mortis ſue cā. in prin. ff. eo. ⁊ hoc dicit gl. in. l. ſi vſufruct⁹. ff. ad. l. fal. ⁊ vl̄ velle lex q̄ꝺ talia nō ſint vxoris niſi expꝛſſe legarent̄: vt. l. ornamētoꝝ. de aur. ⁊ ar. le. ⁊. l. hoc legatū. cū. l. ſeq. de le. iij. Et idē Bar. in. l. j. ff. de col § nec caſtrēſe. q̄rēs an hmōi veſtes ſint ꝯferēde: ꝯcludit q̄ꝺ aut loquimur de veſtib⁹ vilib⁹ ⁊ alijs illi dn̄e neceſſarijs ad vſu3 q̄tidianū ⁊ ille nō ſunt ꝯferēde ſ3 ſunt ꝓprie illi⁹ mulieris ⁊ ab initio tenuit donatio: īter ſoceꝝ ⁊ nuꝝ: vt in. d. l. ex annuo. ſi vero loquimur de veſtimētis ⁊ alijs ornamētis ꝓcioſis et feſtiuis: tūc illa q̄lia ſunt veniūt ad diuiſionē: vt. d. l. mortis. nec ꝑt dici q̄ꝺ morte ſoceri facta donatio ꝯfirmata ſit: q2 dicte res nō fuerūt donate ſ3 tradite ad vſum vt in. d. l. mortis. in fin. Et iō putat q̄ꝺ l3 ex vſu q̄ſi loquēdi qn̄ marit⁹ ſpōſat vxorē ⁊ mittit ſibi coronā cū burſa: ⁊ dicūt talis dōat vxori coronā: non tñ ꝓprie ē dōatio: ſ3 magis ad vſum dare. d. l. mortis. Veſtes aūt lugubres. Ang. i. l. ſi ex re dn̄i. ff. de ſtipulatiōe ſeruoꝝ. determīat fore mulieri ꝑ gl. ibi poſitā. Encenia aūt facta vxori a ꝯſanguineis viri vel ipſi⁹ vxoris: an ſint ei⁹. Bar. i. l. l3 ſi plura. § in arrogato. de vul. ⁊ pu. dicit ſi donatio ſit facta a ꝯſanguineis ex ꝑte viri dona illa fuerūt facta ꝯtēplatiōe viri vn̄ vident̄ de bōis viri eē ꝓfecta: vt in. d. § in arrogato: dū dicit amicus vel cognat⁹ vident̄ eñi magis facta eſſe marito quā vxori: ſ3 in exenijs factis a ꝯſanguineis vxoris vl̄ q̄ꝺ vxoris contēplatione facta ſint: ⁊ ita dicit Bar. ſe de facto conſuluiſſe.

6 ❡ 6. q̄rit̄ quō reuocet̄ dōatio īter viꝝ ⁊ vxorē: ⁊ dico q̄ꝺ multis modis. ☞ Pmo ꝑ ꝓpalam ſiue ſi dōatio ſit expꝛſſe reuocata: in q̄ d3 attēdi vltia volūtas. ff. e. l. cū hic ſtat⁹. § j. ☞ Scdo ꝑ tacita3 reuocationē puta ſi res dōata ꝑ donatorē alienet̄. C. e. l. ſi marit⁹. ⁊. d. l. cū h̄ ſtat⁹. § ſi marit⁹. vbi ꝑ3 q̄ꝺ nō ſolū alienādo vl̄ tacite reuocare dōationē: ſed ēt obligādo pignori: niſi expꝛſſe aliud oſtēdat. ☞ 3. ſi pri⁹ morit̄ dōatari⁹. i. q̄ rem dono accepit: ex eo. c. ſi. ⁊ ſi moriant̄ ſimul puta naufragio vl̄ ruīa t3 dōatio. d. l. cū hic. § ſi ābo. vn̄ tūc ſuccedit hēs dōatarij: ⁊ idē dicit eē Azo ſi ſiſ̄ capiāt̄ ab hoſtib⁹: ⁊ null⁹ eoꝝ reuertat̄: q2 vident̄ ſiſ̄ deceſſiſſe: ſi aūt vn⁹ redierit iō vl̄ ſupꝑuixiſſe qn̄ alter remāet. d. § ſi ābo. ☞ 4. ſi fiat diuortiū ex diſplicētia. d. l. cū hic ſtat⁹. niſi expꝛſſe voluerit dōationē valere. ff. e. l. ſi īteri. ſec⁹ āt ſi fieret diuortiū cū bona grā: puta cā religiōis: itē ſec⁹ ſi poſt diuortiū m̄rimōiū īſtauret̄: vt ibi ☞ 5. cū ſocer nūciū diuortij mittit nurui cui donauerat: vt. d. l. cū hic. § ſi ſocer. ⁊ ꝓdicta nō ſolū obtinēt inter viꝝ ⁊ vxo. ſ3 ēt īter ſoceꝝ ⁊ nurū vel geneꝝ: ⁊ īter ꝯſoceros q̄ copſatos matrīmōio h̄nt in ſua ꝑtāte: vt in. d. l. cū hic. § oſo. et īter p̄re3 ⁊ filiū nō emācipatū: ſ3 gl. in. d. c. dōatio. ☞ Et vt pleni⁹ hēat̄ predictoꝝ notitia vidēda ē gl. in. l. iij. § q̄ ī eiuſdē. ff. e. quā ſequit̄ Ho. dicēs q̄ꝺ trib⁹ modis q̄s aliū ꝑ ꝑtātē ꝯtigit: vel q2 ego ſum in ꝑtāte tua: vel q2 tu es in mea: vel q2 ego ⁊ tu ſum⁹ ī ꝑtāte eiuſdē. Si ḡ aliq̄ iſtoꝝ modoꝝ alicui⁹ maritū ꝯtigo ei cui⁹ maritū contingo dōare nō poſſum: ⁊ idē ē ex ꝑte vxorij: q2 q̄ ea aliq̄ iſtoꝝ modoꝝ ꝯtigit marito ei⁹ dōare nō pōt: nullo vero iſtoꝝ modoꝝ īteruenīēte dōatio nō īpedit̄: vt in ſocru ⁊ nuru. Gl. etiā addit quartum modum dicens. Item alij qui coniuges per ꝑtātē cōtingunt vt ſunt duo cōſoceri. 7

❡ 7. q̄rit̄ quātū ad donationē inter patrem et filiū vtrū valeat: ⁊ dico q̄ꝺ nec p̄r filio filie ve exiſtēti in eius ꝑtāte donare pōt nec econuerſo q2 pater ⁊ filius ſunt quaſi vna ꝑſona. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. l. vlti. ⁊ ſm̄ Azo. in ſum. omnia dicta de donatione inter virum ⁊ vxorē: dicunt̄ de donatione inter parentes ⁊ liberos: ideoq3 donatio nulla eſt niſi in caſib⁹ in q̄bus hec donatio tenet. ☞ Primo in dote ⁊ donatione ꝓpter nuptias. l. pomponius philadelphus. ff. fami. herci. ⁊. ff. de colla. bo. ⁊ de colla. do. ꝑ totū. que eq̄s paſſib⁹ ambulāt: vt. l. fi. de dona. ante nup. ☞ Scdo cū donat filiofamilias eunti in caſtra mobilia. C. fami. herci. l. iiij. ☞ Sunt et alij caſus in quib⁹ donatio valet inter patrem ⁊ filiū: ⁊ in q̄b⁹ nō acquirit̄ patri vſuſfructus vt no. gl. in aut. idem eſt. C. de bo. que libe. ⁊ glo. in aut. vt liceat matri. colla. viij. Primo qn̄ ſub hac conditione relinquit̄ vel datur a parente ſcz auo vel pauo: aut ab extraneo ne patri pro

dōa
tio
nem
īter
p̄re3
⁊ fili
um
m̄ti
p̄r
fieri

ueniat vſufruct⁹.d.auk.vt liceat.in principio. ¶ Scdo ſi pr rem trat filio vſumfructū quē hz i reb⁹ illi⁹ aductitijs:vt in.l.cū opz § ſinaūt.C. de bo.q̄ lib. ¶ Tertio in hereditate fris vel ſororis in q̄ cū pře adm ttik:vt in auk.de her. ab inteſt.§ ſi ꝟo.col.ix.qđ aliq̄ itelligūt qn fili⁹ decedit ad cui⁹ ſucceſſionē vocāk pr ⁊ ffes: vt in auk.ceſſante.C.de le.her.q̄ caſu pr nō hz vſum fructū in pte filiorū ſecū diuidētiū: ſz in bonis alijs eo⁊ ſic. Ubi ēt nota ſz Frāc.de are.i ꝯſil. cixſ.qđ iure cōi qn frater morik abīteſtato pře ſupſtite:⁊ ſorore:ſoror.vna cū pře ſuccedit.ff in virilē.i.eq̄liter: vt in auk.defuncto.C.ad tertu. niſi aliq̄ rō pticularis excludat pře a ſua portione. ¶ Quarto in hereditate quā fili⁹ adit pře nolēte:vt in.l.ſi.§.ſinaūt.C.de bo.q̄ li. ¶ Quito qn filio legak ſeru⁹ vt cū manumittat. vt in.d. l.ſi.§ ſi. ¶ Sexto i reb⁹ obuenientib⁹ filio:qn parētes ſoluunt mrimoniū ſine cā rōnabili: vt in auk.vt nulli iu.§ qz ꝟo. ¶ Septimo ſi filio legatur vſufruct⁹:nā ſuitus ſuitutis eſſe nō pōt .ff. de vſufru.leg.l.ſ. ¶ Octauo ſi iperator donauit filiofamilias: vt.l.cū multa.C.de bo que libe. ¶ Nono cū filiofa.eūti in caſtra pr donat mobilia:vt dcm eſt. ¶ Decimo in q̄ſi caſtrēſi: vt in.l. cū opz.§ exceptis.C.de bo.q̄ li. ¶ Undecio ſi pr dōet filio ob alimēta ſz Ho. ¶ Duodecio addit bar.in.d.ff.re.amo.p gl.ibi qn filiuſfa. recipit dotē pře nō ꝯſentiēte:nec ſe obligāte: qz patri nec vſufru.nec aliud acq̄rik. ¶ 13.adde q̄d vz donatio qn donak pp̄ter bñmerita ſm eūdē Bar. in.l.).§ nec caſtrēſe.ff de colla. ⁊ i.l.i. ſi donatione.C.de col.⁊ in.l.frater a fratre.ff.de ꝯdi.ide. vbi diſtinguit qđ ſi donat ſimplr meritj nō pcedētib⁹ donatio nō vz niſi morte cōfirmek:ſed ſi pceſſerūt bñmerita talia pp̄k q̄ cuilibet extraneo ad idē tenerek donatio vz:⁊ res donata efficik peculiū aduētitij:qz vk fili⁹ q̄ſiuiſſe:ex operibus:⁊ laboribus :ſuis. et ſic eſt aduentitiū. l.cum opz.C.de bo.que lib.§ ſ.nec ſufficit dicere in inſtro qđ hoc fecit propter merita niſi illa pbarenk:vt.l.ſi forte.ff.de ca.pec. Et p hoc dicit Bar.ibi qđ ſi q̄s alicui p meritis ⁊ ſeruitijs donauit:ſi poterat libere donare nullis meritj pcedētib⁹:tūc iſta ꝟba enūciatiua pbationem iducūt iter eaſdē pſonas:ſed ſi merita neceſſario reqrenk: ⁊ alias donare nō poſſet:illa ꝟba nō pbarēt merita pceſſiſſe:vt.d.l.ſi.forte.⁊ no. in.d.l.ſi donatiōe. Et ſi patre donante dubitek an donet filio vt filio vel vt bñmerito gl.i.d.l. ſi donatiōe.vt refert ibi Bar. dicit qđ ſi pceſſerūt merita nō erit donatio ſimplex:ſz.ob merita ſi ꝟo nō pceſſerūt:videk dōatio ſimplex: Et ſi pater dicat i inſtrumēto:dono tibi vt extraneo pp̄ter merita:qz talis confeſſio fidem nō facit.

¶ Decimoq̄rto: adde qn fili⁹ eſt emācipat⁹ ar. de reſti.in in.conſtitut⁹.⁊ ſi fiat donatio in ipo actu emācipatiōis in pmiū emancipatiōis. dicit bar.in.l.vt libertis.C.de colla.⁊ i.l.ſ.§ nec caſtrēſe.ff.de colla.ꝙ nō eſt donatio ob cāz:cū magis fili⁹ deberet donare pri eū a patria ptāte liberāti ſz eſt dōatio ſimplex:ex ſola liberalitate.l.cū opz.§ cū aūt.C.de bo.q̄ li. vñ tāq̄ ſimplex donatio venit cōferēda.ſi aūt facta fuit filio exiſtēte in pťis ptāte emācipatione cōualeſcit niſi fuerit reuocata:vt in.l.ſiue.C. de don. ¶ Octauo q̄rik quō reuocek dōatio facta filio emācipato ſiue alicui de liberis nō exiſtētib⁹ in ptāte donatoris: ⁊ dico ꝙ pp̄k multas cās. ¶ Primo ſi donatari⁹ atroces iniurias intulit donatori. ¶ Scdo ſi in eū impias man⁹ iniecit. ¶ Tertio ſi graue dānū rerū intulit. ¶ Quarto ſi vite piculū illi inferre tēptauit. ¶ Quinto ſi cōditionē appoſitā nō impleuit. ¶ Sexto ſi neglexerit alere donatorē inopē:quorum oīm declarationem vide.J.donatio.ſ.§ xij.

¶ 2.q̄rik q̄tū ad donationē iter alias pſonas q̄s pbibeak alicui dare pp̄k diſpoſitionez ſeu ꝯditionē donatarij: ⁊ dico ꝙ donare pt quiſq̄ cuilibet niſi lege pbibeak ſm hoſt.ſz vetāte lege dōare nō pt pr̄o miles meretrici vel cōcubine.C. de do.iter vi.⁊ vxo.l.ij.⁊ p gl.⁊ docto.i.l. miles ita heredē.§ mulier.ff.de teſta.mili.⁊ hoc q̄dē q̄tū eſt ex pte militis ſz oēs hz locū in ꝟo ⁊ pp̄o milite.i.armat e militie.q̄.ſ.ope militat ⁊ ſil'r in clerico ſz ri.mal.vt in.d.§ mulier.qz ſicut nō pt miles ſecularis ita nec miles celeſtis militie.⁊ i doctore ⁊ aduocato q̄ dicunk milites p notata i.l.miles.ff.de ſen.⁊ re iu. nō aūt hz locū ſz cy.i.d.l.ij.i milite dignitatis: q̄ luxui militat :⁊ nō ē miles ope:nec ſilr hz locū i pua to donāte vel legāte aliq̄d cōcubine vel alteri de q̄ eſt ſuſpicio:qz ſm gl.in.d.§ mulier. valet vt.l.donatiōes in cōcubinā.ff.de do.imo.in legato eſt expſſuz in.l.q̄.cōcubinā.de le.iij.⁊ i.l. itez legato.C.de do.vt infra eo.§ in ſcdo caſu. Ex pte ꝟo mulieris hz locū in ꝯcubina ſz Gui. vt no.in.l.affectiōis.ff.de do.⁊ in hoc oēs doc. cōſentiunt ſicut ⁊ in meretrice: ſilr hz locū ſm bar.in.d.§ mulier in muliere de q̄ eſt ſuſpicio turpis:⁊ idē habek in.l.mulierē.ff.de his q̄.vt indig. Non autem hz locum in ea quam q̄s tz tanq̄ vxorē quam tñ habere nō poteſt ratione cōſanguinitatis vel alia cā:de qua bart.in.d. § mulier diſtinguit in ſimili:qz ſi mulier ignorat matrimonium non conſiſtere ſed illud valere credit:legatū valet:vt.ff.de le.).l.ſi.⁊ idē dic de donatione eo caſu quo fieri poteſt inter virum ⁊ vxorem:qz non videtur ratio efficax in oppoſitum cauſans diſſimilitudininem. Si

vero ſciebat mrimoniū nō ꝯſiſtere etiā legatū
in ꝑſonā ei⁹ ꝯſiſtere nō pōt:vt.l.vxori marit⁹.
ff.de vſufr.leg. Si vero dubitaṫ vtrū ſciuerit vel
ne:in dicbus preſumiṫ ignorātia: vt in.d.l.fi.
¶ Scdo non pōt donare gnalr aliqs p cā illici
ta:puta mulieri p meretricio: pro quo aduerte
qd pmiſſio vel donatio facta meretrici publi-
ce vꝫ ſm bar.bal.ꝛ an. poſt Ci.in.l.affectiōis.
ff.de do.ꝛ in.l.ij.C.de cōdi.ob tur.cau. q̇ ꝛ re-
probāt gl. in.d.l.affectionis dicētē qd vꝫ q̇ ad
exceptionē nō quo ad actionē: pro meretricio
aūt facto cū nupta: vidua aut vgine qd iure ci
uili puniṫ.nō vꝫ pmiſſio:ſꝫ donatiōe facta po-
tior ē ꝯditio poſſidētis niſi ſit miles vt dictū ē
ſ.verūtn̄ fiſc⁹ auferre poſſet a muliere.vt not.
ci.in.l.ij.ff.de cōdi.ob tur.cau.ꝛ in tex.l.luci⁹.
in fi.ff.de iur.fiſ. Et iſta eſt vera opinio lꝫ aliq̇
teneāt indiſtincte qd nō vꝫ. Sed iſtā opinionē
intelligo qd vꝫ donatio vel pmiſſio facta ſecu
to ope gra cui⁹ fit:alioqn aliqꝫ ſequaṫ op⁹ locū
hꝫ illud:in male pmiſſis reſcinde fidē. de reg.
iur.in.vi.alia vero quā etiā ſequiṫ Archie.alle-
gās.c.q̇ venatorib⁹.di.lxxxvi.eſt vera qntū ad
hoc qd ſic dans vel pmittēs ſꝑ peccat:lꝫ nō ex
eo qd dat ſꝫ ex cā dādi. Et idē dic de donatiōe
facta p quocūqꝫ qd iure puniṫ: ꝛ ſic itellige.d.
l.affectiōis. ¶ Tertio nō pōt donare aliqs iudi
ci ſeu pſidi aut alijs officialib⁹ qb⁹ eſt ſalariū
ꝯſtitutū ſiue poſt depoſitū offm ſiue an̄: p aliq̇
bn̄ficio preſtito tpe adminiſtrationis: qr tā do
nās q̄ cui donaṫ ꝯuict⁹ pena quadrupli plectiṫ
vt i.l.fi.C.ad.l.iul.repe.qd gl. vex itelligit qn̄
occulte daṫ:ſec⁹ ſi palā ꝑꝑ.l.i.ff.de poli.q̇ ē ꝯ.
Facit p ea tex.in.l.barbari⁹.ff.de of.pſe. Judi
ces aūt delegati eccl'iaſtici nihil pn̄t recipere:
nec eis pōt donari niſi ſolū eſculētū ꝛ poculen
tū qd paucis dieb⁹ ꝯſumi poſſit: ꝛ mera libera
litate donatū: ꝛ idē dic de cōſeruatore. vt in.c.
fi.de offi.dele.lib.vi.ꝛ idē de iudice ſcl'ari: de
qb⁹ vide.i.iudex.§.ix.ꝛ.x. ¶ Quarto donare nō
poſſunt viſitati viſitatorib⁹ vt.i.viſitatio.§.v.

¶ Rurſus de donatione.iij. inter viuos ſpe
cialiter quando eſt ante vel poſt nuptias.

Donatio tertio an̄ nuptias vel ppter
nuptias olim dicebaṫ an̄ nuptias ꝛ
ſm Azo.in ſum.eſt quā ſponſus vel
aliqs noīe ei⁹ facit ſpōſe vel alteri
noīe ſpōſe ſcꝫ in recōpēſationē reci
piende dotis:imo fieri pōt etiā ſiue dotē acci-
piat ſiue nō:vt ptꝫ in.c.nup.de do.inter vir.et
vxo.ꝛ erat donatio ob cām ꝛ nō ſimplex.C.e.l.
fi.et hoc qr ſicut ſine mrimonio dos eſt nulla:
ita ꝛ hec donatio.vn̄ vocaṫ antiferna: qſi ꝯtra
donatio. ab anti. qd eſt ꝯ et ferna donatio. vt
ibidē:qr ſcꝫ maritus ſicut ab vxore accipit do-
tem.i.donationē ppter mrimoniū:ita ecōuerſo
ipſe donat vxori ꝑꝑ nuptias: qd qr hodie fieri
ꝯcediṫ poſt nuptias vocaṫ dōatio ꝑꝑ nuptias.
vt iſti.de do.§.eſt ꝛ aliud gen⁹ ꝛ.d.l.fi.vn̄ ho-
die pōt eſſe donatio ob cām ꝛ remuneratiua qr
pōt fieri an̄ ꝛ poſt ꝯtū mrimoniū vt.d.l.fi. Ui-
deṫ aūt hec donatio differre a donatiōe ſpōſa-
litia q̇ ſm azo.i ſum.eſt q̇ a ſpōſe.vel eꝯ.a ſpō-
ſa ſpōſo.qd tn̄ raro accidit. eo qd feminū gen⁹
ſit auariſſimū in donādo.ff. ad velleia.l. ſed ſi
ego.vbi ꝛ dr ꝙ facili⁹ ſe mulier obligat q̄ alte
ri donat. Nō qr illa fit iter ſpōſum ꝛ ſpōſam de
futuro.ꝛ fit ab vtroqꝫ.iſta vero fit ſolū dū mrimo
niū ꝯhiṫ ꝑ vba de pn̄ti ſiue dū eſt qſi i ꝯbi.ꝛ fit
a ſpōſo tm̄ Differt etiā ab ea q̇ eſt inter virū et
vxorē qr fit extāte mrimonio.i.poſtq̄ ꝯtū eſt.
¶ Primo vero queriṫ vtrū hec donatio debeat 1.qō
eſſe equalis doti: ꝛ dico ꝙ olim ſi fiebat in cō-
ſtitutione dotis non reqrebaṫ equalitas.C.de
pac.cōuen.tā.ſ.do.l.ex morte.ꝛ.d.l.fi. ſi vero
dos pri⁹ erat ꝯſtituta reqrebaṫ eqlitas neceſſa
rio vt.d.l.fi.§.ſancim⁹. hodie vero qualitercūqꝫ
fiat: opꝫ eſſe equalitatē tā donationis ad dotē
q̄ lucri ſuꝑ vtroqꝫ de quo in.§.ſeq.in auṫ.equa
litas.de pac.ꝯuē.ꝛ ita tꝫ ſupple.ꝛ ſum.ang.cu-
ius oppoſitū ſenſit ſum.roſ.ꝛ hn̄:vn̄ ꝛ Inno.vt
refert Panor.in.c.fi.de do.inter vir.p dictā.l.
ex morte.dicit poſſe inter hec eſſe diſparitatē:
etiā in qntitate:vn̄ gl.i.d.auṫ. equalitas. dicit
hodie illā etiā ſublatā ppter conſuetudinē: qr
ꝯſtituiṫ dos: ꝛ nulla ſpe fit a viro donatio: ſer-
uatur tn̄ alicubi vt Senis: vbi cōiter hec ſunt
eiuſdē quātitatis. Nec tn̄ indiget inſinuatio-
ne iſta donatio lꝫ qngētos aureos excedat.C.
de dona.an̄ nup.auṫ.eo.decurſum. ꝛ rō eſt ſm
Bar.in.l.cū multe.C.eo.qr nō eſt donatio ſim
plex ſed ob cām: qd pderit mulieri ꝛ nō viro:
qr ſi pactū fuerit factū de dote ꝛ donatione lu-
crādis mulier in donatiōe lucrabiṫ vltra qngē
tos aureos non autē vir in dote lucrabiṫ vltra
qungētos aureos.vt in.d.auṫ.eo decurſum.
¶ Scdo qriṫ ſoluto matrimonio cuius ſit hec 2
donatio: et dico ꝙ iure cōi reuertiṫ ad virū ſi-
cut ꝛ dos ad mulierē.C.de re.vxo.act.l.vnica.
§.illo pculdubio. aliud tn̄ erit ſi interueniant
pacta. Quo caſu donationis huius eſt propriū
qd ſi paciſcaṫ maritus de dote vel parte dotis
lucranda: ſi premoriaṫ vxor talē partē debeat
lucrari mulier.d.donationē propter nuptias
vel partē equalē.ſi premoriaṫ vir extra de do.
inter vir.c.fi.§.fane.ꝛ.d.l.ex morte.vbi etiā pa
tet qd ſi dos ꝛ donatio ſint diuerſe quātitatis:
tūc neceſſario. reqriṫ equalitas in quota ꝛ nō
in qntitate. In.l.ēt fi.C.d do.an̄ nup.dr qd hec
pari paſſu vadūt.ſ. quo ad pactū: qr quale erit

de lucrāda dote tale erit de lucrāda dicta donatione ꝛ ecōtra: et ſi pactio cōtraria fiat non valet: qḋ verū eſt niſi ex cōſuetudine ſit derogatū. vt in multis locis: ideo illa ſeruanda eſt. vt no. in. c. donatio. de dona. inter virū ꝛ vxo.

3 ¶ Tertio q̄rit ad q̄d valeat ſiue q̄d operet̄ iſta donatio cū ſtāte m̄rimonio marit⁹ teneat rem donatā faciēs fruct⁹ ſuos. C. eo. l. ſi liberis. ꝛ in c. p veſtras. de do. iter vir. ꝛ eo ſoluto cā vxor nō lucrat̄ de iure. ſꝫ ſolū ex pacto ſpāli. vt. d. §. illo ꝛ dic̄ Jo. an. poſt pe. ꝛ abbatē qḋ opat̄ multos effect⁹. ¶ Primū ppt̄ pactū qḋ fit de lucrāda dote: q2 extēdit̄ in fauorē mulieris ad donationē ppt̄ nuptias: vt ſicut marit⁹ dotē vxore ꝑmortua: ita vxor dictā donationē viro ꝑmortuo lucrat̄ vt dictū eſt. ¶ Scdm. Nam forti⁹ ius hꝫ mulier in reb⁹ ſibi datis ppter nuptias ī dote recuperāda q̄ꝫ in aliis bonis mariti ꝛ fit ſecurior ī dote. vt no. gl. ī. d. l. fi. q2 ī aliis ꝑt mulier renūciare iuri hypothecario. vt. C. ad vell̄. l. ēt nō aūt in iſtis. vt ſic ſit vñ poſſit ei ꝯſuli ī dote recuperāda: de q̄ in auē. ſiue a me. C. ad velle. ꝛ in. c. ꝑuenit. de emp. ꝛ vē. niſi interueniat iuramētū: vt ī. c. lꝫ. qḋ de iureiur. aut cōcurrāt duo q̄ in. d. c. ꝑuenit. hꝫ Paū. vbi dicit ꝙ res donata vxori ppt̄ nuptias a marito alienari nō pōt ab eo etiā ꝯſentiēte vxore. vt ī. d. auē. ſiue a me niſi iteruenientib⁹ duob⁹: pꝛīo qḋ vxor ꝯſentiat poſt biēniū ſcḋa vice: ſcḋo qḋ tm̄ ſit ī viri facultatib⁹ vt ꝯſuli poſſit vxoris idēnitati tm̄ inq̄ꝫtū nō ſolū tꝑe ꝯtc⁹ vt q̄dā dicūt: ſꝫ etiā tꝑe q̄ vxor agit ſeu agere pōt. vt not. in. d. auē. ſiue a me. vel qḋ p. xxx. annos tacuerit lꝫ ſcḋo nō cōſenſerit. ¶ Tertiū nā marito vergēte ad inopiā vxor pōt a creditorib⁹ mariti vēdicare tā dotē q̄ꝫ. d. donationē: q2 deſeruire dꝫ oneribꝰ m̄rimonii C. de iure do. l. vbi. ¶ Quartū. Nā ſi vir cōmittit adulteriū vxor hāc donationē lucrat̄ ſicē vir dotē vxore adulterāte. de do. inter vi. plerūq3.

4 ¶ 4. q̄d ſi ſtāte pacto de lucrāda dote. ꝛ. d. donatione m̄rimoniū ſoluat̄ aliꝰ q̄ꝫ ꝑ mortē nūq̄d pactū vel ꝯſuetudo poterit facere ꝙ vir lucret̄ dotē vt ſic m̄lier remaneat ſine dote: ꝛ dic̄ hoſ. qḋ no. vt no. ī. d. c. donatio. de do. iter vi. ꝛ vx. vñ. d. § illo pculdubio. loquit̄ q̄n mulier deceſſit. q̄ caſu vir lucrat̄ rōne pacti ſolū ſm̄ hoſt. ſꝫ car. aūt in. d. c. donatio etiā rōne ꝯſuetudinis: q2 qḋ ꝑt pactū ꝑt ꝯſuetudo. vt no. gl. ī. c. nō putam⁹: de ꝯſue. li. vi. ꝛ hoc eſt verū nec oppoſitū ſenſit hoſ. q2 ꝑ lx ſolū excludit iura ꝛ nō pacta.

5 ¶ Quito q̄rit̄ q̄n ſtatuto cauet̄ ꝙ altero ꝯiugū ꝑmoriēte alter lucret̄ dotē vl̄. d. donationē an debeat itelligi de morte naturali tm̄ vel ēt de religiōis ingreſſu ꝛ dico qḋ de naturali tm̄ nō de iſta ciuili ꝑſertim: q2 vba ſtatuti ſunt facti ꝛ in facto ꝯſiſtūt. de ꝯſti. c. ſ. nec recipiūt caſus fictos. ff. ḋ neg. ge. l. iii. § hec vba. imo nec ex ꝑſſe poſſet ꝓuidere qḋ muliere īgrediēte religionē vir partē dotis lucraret̄: q2 grauaret̄ religiōis libertas ꝑ dotis minutionē qḋ fieri non dꝫ. ff. q̄rū re. ac. nō da. l. ſ. § onerāde. ꝛ ēt q2 diſponeret ſtatutū de reb⁹ ꝑſone religioſe. ꝯtra. c. fi. de reb. ec. nō alie. Si tñ ex pacto ſit vt alter lucret̄ alio pꝛemoriēte pactū validū manet: imo ꝑ religionis īgreſſuꝫ purificat̄. vt. l. deo nobis. C. de epiſ. ꝛ cle. ꝛ in auē. de ſanc. epi. § ſi vo cōſtāte.

¶ Rurſus de donatione. iiij. cā mortis.

DOnatio cā mortis eſt q̄n rē donatā malo me hr̄e q̄ꝫ eū cui dono: ſꝫ magis ꝑm q̄ꝫ meū heredē. ff. e. l. ſ. ꝛ ī. l. ſenatus. § donatio. ꝛ magiſtralr̄ diffiniēdo eſt q̄dā diſpenſatio volūtatis ex mortis vel alteri⁹ inſtātis vel futuri ꝑiculi cōſideratione vel metu. ff. e. l. ii. ꝛ ho. ꝑ li diſpēſatio hꝫ collatio. ꝛ ꝑ li volūtatis hꝫ liberalr̄ facta: q2 ſi eſſet ex metu taliū illato nō tꝫ. ff. qḋ me. cau. l. metū. qḋ itellige q̄n iō met⁹ infert̄ vt donet̄: alr̄ ſec⁹ ff. e. l. iii. ſꝫ adde tu a donatore vel herede: vt ꝑ hoc differat a legato qḋ ſemꝑ tradit̄ ab hr̄de. ¶ Hui⁹ tres ſunt ſpēs: quarū ꝑma ſm̄ Hoſt. in ſum. eo. ti. eſt cū q̄s donat metu mortis future ſꝫ nō inſtātis. ſcḋa cū donat metu mortis inſtātis. tertia q̄n vult magis ſe hr̄e q̄ꝫ eū cui donat ꝛ magis illū q̄ꝫ ſuū herdē: ſꝫ hec aſſignatio nō pcedit q2 tertia ſpēs eſſet ī duab⁹ ꝑmis ab eis indiſtincta: vt pꝫ ex dictis. Uñ dico qḋ ꝑma eſt cū q̄s donat nullo metu ꝑſentis ꝑiculi: ſed ſola cogitatione mortalitatis. ſcḋa q̄n dat iminēte ꝑiculo mortis vt ſtatim ſit accipiētis: tertia cū dat cā mortis inſtātis: nō vt ſtatim ſit accipientis: ſed tūc demū cū donans deceſſit. ff. eo. l. ii.

¶ Primo vo q̄rit̄ q̄ūo ſe habeat hec donatio ad donationē inter viuos: ꝛ dico qḋ cū ea cōuenit in duob⁹. primo q2 vtraq3 eſt donatio ſcḋo q2 vtraq3 inter viuos cōficit̄ ꝛ q̄nq3 traditur a viuēte. Differt quoq3 in duab⁹. pꝛīo q2 iſta ex pniā reuocat̄: nō antē illa vt. l. qui mortis cauſa. ff. eo. ſcḋo q2 in iſta req̄runt̄ q̄nq3 teſtes: in illa vero duo ſufficiūt vt in. l. fi. C. eo. In dubio aūt ꝑſumit̄ donatio iter viuos: niſi ꝓbet̄ ꝯtrꝰ vel ſit facta mētio de morte: vt no. gl. in. d. l. fi. 1. qō

¶ Scḋo quer tur q̄ūo ſe habeat hec donatio ad legatum: ꝛ dico qḋ cōuenit cum illo in multis. ¶ Primo quia vtraq3 eſt vltima voluntas. ¶ Scḋo quia vtraq3 requirit numerū quinariū teſtiū. ¶ Tertio q2 in vtroq3 locū vēdicat ſubſtitutio: vt in. l. ſ. C. e. ¶ Quarto quia nec inſinuationē exigit. d. l. fi. ¶ Quinto q2 non eſt ꝑfecta: niſi morte ſequuta per quā cōfirmat̄ vt. ff. eo. l. non videtur. ¶ Sexto q2 ex ea falcidia detra- 2

bit.C.ad.fal.l.fi.Cōuenit ēt in multis alijs de q̄b⁹ in.l.marcell⁹.ff.e. ⁊ i.d.l.fi. ⁊ in tm̄ legato ē ſilis: vt cū ipſo fere ꝑ oīa ꝯnumeref: iſt.de do. §.j.in tex.⁊ in gl. ¶ Differt aūt i multi a legato. ¶ Primo q̄ ill' ſemꝑ daf ab herede: ſic̄ hec q̄nq̄ ab eo: q̄nq̄ a donatore: ⁊ ſi tradif legatū a teſtatore ꝑdit rōnē legati trāſiēs i ſimplicē dōationē īteruiuos: de q̄ ē ſingularis gl. de q̄ fcſtū dyn⁹ facit in.l.legatū.de le.ij.dicēs ex hoc ſeq̄ duos effect⁹.ſ.q̄ teſtāto amodo reuocare nō poterit: ⁊ q̄ pli⁹ falcidia de hoc nō detrahef vt.l.vbi.ff.de do.cā mor.q̄ bar.i.d.l.legatū.dicit tenēdū mē ti: lȝ ip ſe de hoc dubitet. ¶ Scdo q̄ filiuſfa.con ſentiēte pr̄e pōt donare cā mortis: nō aūt legare vel teſtari: cū hoc ex alieno arbitrio pēdere nō debeat.ff.e.l.tā is.⁊ ꝯñr nō poteſt codicillari: vt.l.ij.ff.de leg.j.vbi dr̄ q̄ non potēs teſtari nō pt codicillari: ⁊ ibi bar.reddit bonā rōnē q̄ lȝ donatio cā mortis ſit vltima volūtas: ſapit tm̄ naturā ꝯctuū īteruiuos: vñ fieri pt a filiofa.volē te pr̄e. ¶ Tertio q̄ lȝ teſtm̄ ſit falſum vł nullū: tȝ iſta donatio nō aūt legatū.ff.de his q̄b. vt idi.l.pe.§.vlt. ¶ Quarto q̄ accuſans teſtm̄ vt falſuȝ vel nullū ꝑdit legatū eo.ſ.q̄ iudiciuȝ aut volūtatem defuncti directe impugnat ſȝ bar.nō aūt hāc donationē.ff.de his q̄.vt idi.l.poſt legatū. ⁊ iſti.de do.§.j.in gl.⁊ rōnē dr̄e dat gl. in.d.l.poſt legatū.§ q̄ mortis cā.q̄ hec donatio nō cōfirmaf ꝑ teſtm̄ aliter niſi ex aliq̄ cā reſcindatur teſtm̄ ⁊ donatio cā mortis.ff.eo.l.ſi aliquis.⁊.l.ſi debitor. ¶ Quīto q̄ legatū ſit nolēti: vt ſupra alie.§ xix.dictū ē: nō aūt dōatio cā mortis. Sūt ⁊ multe alie: de q̄b⁹ vide ꝑ totū titulū iſtū. Dinoſcif aūt a legato iſta donatio q̄ñ v̄ba ſunt cōia vel equiuoca per traditionē rei vel obligationem qua ſe donator obligat legatario ⁊ q̄ñ nullum illorum interuenit dicif legatum: pro quo vide quod legitur ⁊ notatur in lege ſecunda ⁊ l.marcellus .ff.eodem.

3.qō ¶ Tertio q̄rif qualr̄ fiat iſta dōatio: ⁊ dico q̄ triplr̄ fit.ſ.traditiōe: pollicitatiōe ⁊ ſtipulatione.ff.e.l.ſenat⁹. Sub q̄cūq̄ aūt ſpē fiat inſert dȝ in ea q̄ cā mortis fiat vel alterius ꝑiculi talis alr̄ eēt donatio ſimplex inter viuos quātūcūq̄ fieret in mortis articulo: q̄ nō eoipſo q̄ quis moriens donat donare mortis cā vr̄.d.l.ſenat⁹. ſȝ Azo. ſm Ho.aūt hoc eſtimādū erit ex v̄boꝝ affectione ⁊ qualitate perſonarū ac ſtat⁹. Et ſi nihil apparet preſumif inter viuos donatum: vt dictū eſt. Et debēt in ea q̄nq̄ teſtes adhiberi.C.eo.l.fi.⁊ dȝ eē pñs ꝑſona cui fit vel alia cui vice ei⁹ illā recipiat vñ q̄ cā mortis donare vult eccleſie vel paupib⁹ donet notario ſtipulāti ⁊ recipiēti noīe pāuperū vel eccleſie.ff.eo.inter.

4 ¶ 4.q̄rif de q̄ ⁊ a q̄ fieri poſſit: ⁊ dico q̄ de oī de q̄ ⁊ donatio īter viuos ⁊ ab oī q̄ teſtari pt: q̄ aūt teſtari nō pōt: nec cā mortis dōare pōt: q̄ tm̄ fallit in filiofa.q̄ lȝ pr̄e ꝯſentiēte teſtari non poſſit excepto peculio caſtrēſi vel q̄ſi hāc tm̄ donationē pr̄e ꝯſentiēte facere pt.ff.e.tā is. vt dictū eſt. Silr̄ dōare nō pōt cā mortis q̄ donare nō pōt īteruiuos.ff.de dōa.l.filiuſfa.vñ bar.dicit i libro de ꝯſue.feu.in rub.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ fede.c.j.q̄ q̄ñ nomē dōatiōis ponif ꝓhibitiue puta ſi ſtatuto cauef ne mulier poſſit donare: tūc icludif ēt dōatio cā mortis: q̄ a quo remouef gen⁹ ⁊ q̄ libet ei⁹ ſpēs.d.l.filiuſfa.§ parī rōne.q̄ñ v̄o ponif ꝑmiſſiue tūc nō icludif dōatio cā mortis: q̄ nō eſt ꝓprie donatio.ff.de dona.l.j.§ j.vñ feudatari⁹ cui a dño ꝑmiſſuȝ ē donare cā mortis feuduȝ donare nō pōt. Nō pōt ēt ſic donare q̄ capitale crimē admiſit: nec donatio vȝ ſiue facta ſit añ crimē ſiue poſt ſiue añ ſniaȝ ſiue poſt: cū ⁊ teſtm̄ rūpaf ⁊ oīa publicēf.ff.e.l.ſi aliq̄s.q̄ fallit in re donata vxori ante reatū cōmiſſum: ſȝ nō poſt.ff.de dona.īter.vir.⁊ vxo.l.cū hic ſtat⁹.§ ſi marit⁹. ⁊ eſt text.cū gl. in.l.res vxoris.C.de dona. inter virum ⁊ vxo. 5

¶ 5.q̄rif cui donari ſic pōt: ⁊ dico q̄ oīb⁹ q̄b⁹ legatū iure relinq̄ pōt.ff.eo.l.oīb⁹.in q̄ q̄dē tp̄s nō donatiōis ſȝ mortis iſpicif.ff.de mor.cā do.l.mortis cā.la.iu. Sed tm̄ no.ſm Bar.i.l.q̄dem.ff.de pe.q̄ lȝ dānatis i metallū legari nō poſſit: fallit tm̄ ſi ne cā alimētoꝝ. Et hoc facit ad q̄ōnem an religioſi q̄ nihil hr̄e pñt ſaltē poſſint petere ex cauſa almētorum. 6

¶ 6.q̄rif q̄ñ vel ex q̄b⁹ cauſis reuocef iſta donatio: ⁊ dico q̄ trib⁹ cuiuſcūq̄ ſpēi vel modi ſit ſȝ gl. in.l.nō oīs.ff.ſi cer.pe.⁊ tex. eſt iſti. de do.§.j. ¶ Primo ſi donatari⁹ ꝑmoriaf donatori. ¶ Scdo ſi penituerit donaſſe. ¶ Tertio ſi ceſſet ꝯditio ſub q̄ donatio facta fuit: in q̄ tm̄ ſum.ro. deficit omittēs hūc tertiū medū: ⁊ vnum diuidēs in duos dicēs. Si donator penituerit vel ſuꝑuixerit donatario: vł donatari⁹ pri⁹ deceſſerit: idē em̄ eſt illū ſuꝑuiuere et iſtū prius mori. Addit Ho.idē eē ſi nō adimpleaf cā ſub q̄ dōatio facta eſt: q̄ ē vex niſi dōatio eēt facta i piā cāȝ iuxta dicta ſupra dōatio.j.§ xiij.in fi. Addit ēt ꝓdicta v̄a eē niſi ſic datū fuerit.vt ſtatim tranſeat dñiuȝ nec reuocari poſſit: q̄ talis donatio īter viuos facta cēſef: ⁊ ex q̄ fc̄a eſt nec ꝯdōnē nec modū nec pniaȝ ſine cā admittit: ex cā tm̄ poterit reuocari: vt ꝑꝑ ſuꝑuenientē filioꝝ natiuitatē.xvij.q.vlt.quecūq̄. Imo ⁊ ſi ſtatim dñium non trāſferaf: ſed tm̄ irreuocabiliter fiat irreuocabilis erit.d.l.ſenatus.§ mortis cauſa. et ſic habebit effectuȝ ſimplicis donationis lȝ dicaf cā mortis. Poterit tm̄ reuocari etiam ſi iuraſſet niſi reuocare duobus modis.primo ex noua cā

vt infra ſepultura.§ v. in ſimili. ſecūdo ſi donauit oīa bōa pñtia ⁊ futura: qꝛ tūc iuſm induceret votū captāde mortis: idēqꝫ nō tꝫ qꝛ eēt vinculū iniq̄tatis: petet tñ priꝰ abſolutionē a iuramēto. Secꝰ, ſi donaſſet ſolū pñtia: qḋ intelligit q̄ñ donat oīa bona ſua nō addēs futura: qꝛ tūc nō reuocat. Vide de his ꝙ no. ⁊ legit i. l. fi. C. de pac. ⁊ i. l. ſtipulatio hoc mō. ff. de v̄b. obl.

❡ De dote ⁊ parafernis.

Dos quātū colligit ex legibꝰ ⁊ canonibꝰ ⁊ doc. diffinitiue eſt ꝙ dat viro ab vxore: vel ab aliq̄ noīe eiꝰ: puta a pr̄e vel extraneo ꝓ oneribꝰ mr̄imonij ſubſtinēdis. in q̄ differt a parafernis de quibꝰ īfra loco ſuo. Et ita no. ꝑ cano. i. c. raynutiꝰ de teſta. ⁊ ꝑ legiſtas in ru. ff. ſo. mo. Et eſt dos ꝓpriū mulieris p̄r̄imoniū. ff. de mino. l. iij. § ſed vtrū. tā diu durās q̄diu ⁊ mr̄imoniū q̄ ſoluto ſoluit: qꝛ ſine eo eſſe nō pōt. ff. de iure do. l. iij. Si aūt pactū fiat a filia cū pr̄e dū nuptui tradere: ꝙ dote ꝯtēta nullū regreſſuꝫ habebit ad bona pr̄na: hoc improbat lex ciuilis: ſi tñ iuro nō vi nec dolo ꝑſtito firmatū fuerit ſeruari dꝫ. extra de pac. q̄uis. li. vi. de hoc infra iuſm. iiij. § xxx. ⁊ pactū. § i. ⁊ ſequēti. Qḋ tñ dictuꝫ eſt ſine mr̄imonio dotē eſſe nō poſſe: ītellige p̄mo de iure ⁊ nō facto ſolo cōtracto: q̄ caſu nō eēt dos vt i. d. l. iij. ītellige ſcḋo ſꝫ Alex. de imo. ſuꝑ ru. ff. ſo. ma. ſine mr̄imonio ꝯtcto de pñti vel ꝑterito: nō aūt ſine mr̄imonio extāte: qꝛ ſoluto ꝑus cōtracto adhuc dr̄ dos: Et hoc voluit Paulus de ca. ſuꝑ eadē ru. ⁊ Bar. i. l. i. ſi marito. e. t. Per qḋ ſꝫ eūdē Pau. decidit qḋ q̄ fuit de facto: vix ſtatutū diſponēs qḋ mulier teneat relinq̄re dotē ſuā eq̄s portionibꝰ filijs vtriuſqꝫ mr̄imonij hēat locū nedū q̄ñ morit mulier ꝯſtāte mr̄imonio aut etiā q̄ñ morit eo iā ſoluto: ⁊ dico qḋ ſic qꝛ etiā tūc dr̄ dos. Qḋ ēt dictū eſt qḋ mr̄imōio ſoluto ſoluit: ꝯſir intelligit: non qꝛ deſinat eſſe dos: ſꝫ qꝛ mr̄imoniū ſtāte eiꝰ eſt dñiū penes virum: nec ꝯ eiꝰ volūtatē īde pōt elemoſyna fieri: ſed eo ſoluto redit ad vxorē vel eiꝰ heredes C. de pac. conuen. ſuper do. l. penultima.

1. q° ❡ Primo vero q̄rit quot ſunt ſpēs dotis: ⁊ dico ꝙ de hoc ſunt due diuiſiōes. ☞ Pria ē ꝙ dotiū alia eſt ꝓfectitia: ⁊ alia aduētitia. Dos ꝓfectitia eſt q̄ a patre vel tanquā a patre ſiue auo: vel proauo: vel alio ſuperiore de linea patris ꝓ filia vel nepte ⁊ hmōi de bonis eorum proficiſcitur: vel que alias de mādato vel noīe eoꝝ: ⁊ ipſum ratū habēt ꝯſtituit: vt in. l. ꝓfectitia. in princip. ff. de iure d. vel a ꝑſide aut a curatore eius ſi ſit ꝓdigus aut furioſus: vt ibidē: etiam ſi filia eſſet emācipata: vt ibi. § fi. qꝛ non patria poteſtas ſed patris nomē dotē profectitiaꝫ facit. Aduē: tia aūt eſt q̄ nō ꝓficiſcit a parēte vel q̄ſi parēte: ſꝫ eā dat mulier ꝑ ſeipſa: vel q̄libet aliꝰ a patre vel auo ⁊ ꝑdictis. ſiue ſit frater ſiue auūculꝰ vel q̄libet aliꝰ. vt. d. l. ꝓfectitia. Vñ ſi pater nō dedit tāq̄ pr̄ ſꝫ vt extraneus: puta qꝛ debebat filie: ⁊ eiꝰ volūtate dedit in dotē viro: eſt dos aduētitia. vt. d. l. ꝓfectitia. ☞ Alia diuiſio eſt: qḋ dotiū alia eſtimata eſt alia ineſtimata: ⁊ q̄ñ eſtimata tradit ꝑiculū ꝑtinet ad maritū: q̄ñ vero ineſtimata ad mulierē. l. pleruq̄ꝫ. in prin. de iure dotium. vide etiam. § ſeq. 2

❡ Scḋo q̄rit ad quē ꝑtinet ꝑiculū ⁊ emolumētū rerū dotaliū: ⁊ dico ꝙ ſi ſunt eſtimate ꝑiculū ſpectat ad virū niſi res ex toto ꝑierit an̄ nuptias: qꝛ eſtimatio facit vēditionē: vñ tā lucrū q̄ dānū ſpectat ad virū ſicut ad rei ēptorē. ff. de iure do. l. pleruq̄ꝫ. ⁊ l. res in dotē: ſed ſi nō ſunt eſtimate nō ſpectat ad virū ꝑiculū earū vel ruſtiōis aut deteriorat iōis ſꝫ ad vxorē. d. l. pleruq̄ꝫ vbi dr̄ ꝙ ſi mulier attriuerit veſtē eſtimatā vir eſtimationē reddet: ſꝫ ſi erat ineſtimata dānū ⁊ lucrū ē mulieris. Et hoc verꝫ eſt niſi ꝯſiſtāt in nūero pōdere ⁊ mēſura: qꝛ ꝑiculū taliū ſpectat ad virū. Fructꝰ tñ ⁊ fetꝰ reꝝ dotaliū nō eſtimataꝝ lucrat maritꝰ vt ibi: ꝙ tñ limita ſi ſuſtinet onera mr̄imonij: al's reſtituent vxori. ff. d vſur. l. videamꝰ. la. ij. § penul. ⁊ d. l. pleruq̄ꝫ. § ſi ſerui vbi ēt dr̄ ꝙ fetꝰ pecoꝝ dotaliū ꝑtinet ad viꝝ: qꝛ cōputant in fructibꝰ: ſic tñ vt ex fetibꝰ iā natis priꝰ ſuppleant capita mortua. vñ ibi fallit hec regula cuiꝰ eſt emolumētū eiꝰ dꝫ eē ꝑiculū. Fetus tñ ancillarū dotaliū nō cedit viro qꝛ dignitas hūane ꝯditiōis fac̄ vt fetꝰ ancillarū nō debeāt fructuū noīe cēſeri. d. § ſi ſerui. Silr nec cedūt ei lapifodie vbi lapis nō renaſcit: ſecus vbi renaſcit. vt i anglia ⁊ aſia qꝛ tūc ad virū ꝑtinēt fructꝰ: idem eſt de fundis argētifodinis et arboribꝰ nō cedēdis: in cedēdis aūt ſecꝰ: vt qꝛ infra breue tp̄s renaſcunt: qꝛ tūc pñt dici fructꝰ. Et ſic ſenſit bar. i. l. diuortio. § ſi fundū. ⁊ § ſi vir i fundo. ff. ſolu. ma. ex q̄bꝰ ꝯducit duas cōcluſiōes. ☞ Pria Arbores cedue ꝯputent i fructibꝰ vt ſunt ſalices ⁊ hmōi: ſecꝰ i fructiferis: ⁊ ītellige q̄tū ad ꝑtes cedēdas. ☞ Scḋa. Lapi nō renaſcēs nō eſt in fructu. ſecꝰ ſi renaſcit: idē in cretifodis ⁊ argētifodis. ☞ Et ꝑdicta īducit ad talē q̄ſtionem. Maritꝰ notariꝰ locauit vxori vſum fructū oīm bonorū ſuoꝝ. Querit igit an ad illā ꝑtineat, qḋ ꝑcipit ex ꝓtocoloꝝ explanatiōe: ⁊ dicit qḋ nō qꝛ ꝙ ſemel tm̄ ꝑcipit ⁊ nō renaſcit: nō dr̄ eſſe in vſufructu. vt in. d. l. duobꝰ. § reddituſ autē ꝓtocolorū eſt hmōi: qꝛ ex q̄ ſemel eſt redditū nūq̄ ampliꝰ aliq̄d ꝑcipiet: cum nō ſit veriſimile ꝙ percipiens illud perdat.

❡ Tertio querit q̄tum ad reſtitutionē dotis 3

vtrum

vtrū pr̄ teneat̄ filiā dotare: ⁊ quātū: ⁊ quoties:
et dico q̄ dotare tenet̄ filiā ſuo ꝯſenſu nubētē
et regulr̄ ꝯ eū pōt offi^o iudicis iplorari vt filiā
dotet. l. q̄ liberos. ff. de ritu nup. ⁊ no. in. l. obli
gamur. § lege. ff. de act. ⁊ obli. ⁊ in. l. fi. C. de do.
ꝓmiſ. ¶ Quāta aūt debeat eē dos: dico q̄ etiā
in modico pōt ꝯſtitui: vt dicit gl. i. l. impialis.
C. de nuptys. i ꝟbo dotalib⁹. q̄ ē circa mediū:
et q̄ dos ſuccedit loco alimētoꝝ: vt no. Bar. i
l. titio cētū. § titio genero. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊
ꝑ Bal. in. l. j. § ius naturale. ff. de iuſti. ⁊ iure.
ideo ſm hoc eſtimabit̄: ⁊ fiat pēſatis ꝯditioni-
bus ⁊ alys q̄litatibus. ¶ An aūt pr̄ teneat̄ filiā
ſcḋo dotare ſi dotē cōſumpſit. Bal. in. l. ſi cum
dotē. § ſi poſt ſolutū. ff. ſolu. ma. dicit q̄ ſic: ſed
Bar. hoc ibi putat verū: ſi filia dotē perdidit
ſine dolo ⁊ culpa: alſ ſec⁹: ꝓ quo eſt caſus. C.
de colla. aut. q̄ locū. ibi filie poſſit imputari.
Et ꝓ hoc dicit Bar. facit q̄ ſi pater dat filio
legitimā ꝓ ſoluēda cōdēnatione ex forma ſta-
tuti: q̄ iterū ei dare vel relinquere nō teneat̄.
4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū pr̄ teneat̄ filiā dotare que
nupſit eo iuito: ⁊ Pan. in. c. j. de deſpō. ipube.
virtualr̄ ſic diſtiguit. Nā ſi nupſit indigno nō
tenet̄ gl. eſt no. xxxy. q. y. i. c. fi. ⁊ xxxvj. q. j. i. c.
de raptorib⁹. q̄ itellige ſꝫ d. An. i. c. accedēs.
de pcu. ⁊ Jmo. ibidē ſi eſt idign⁹ turpi indigni
tate: ſec⁹ ſi eēt idign⁹. i. nō paris ꝯditionis: ve-
rūtñ poterit minorē tradere dotē ex ꝯdōne pſo
ne: ⁊ faciūt q̄ habent̄ in. l. cū poſt diuortiū. § ge
ner. ff. de iure do. iūcta gl. in. l. ſi volūtate. C. de
do. ꝓmiſ. Si aūt elegit dignū vel non indignū
ſubdiſtingue. Nā aut ꝓmiſit dotē: ⁊ ſic pr̄ tene
tur eā dotare: lꝫ eñ in tali ꝓmiſſiōe nō cōſenſe
rit tñ filia ꝑ hāc ꝓmiſſionē releuat patrē a de-
bito dotādi: ⁊ ideo tāq̄ in re pr̄is ꝟtat̄ iſta ꝓ-
miſſio: tenebit̄ pr̄ de in rē ꝟſo: ita dicit Bar. in
l. obligamur. § lege. ff. de act. ⁊ obl. ꝑ tex. in ſir̄i.
in. l. ⁊ ideo. § fi. ⁊. l. fili⁹. ff. de in rē ꝟſo. Aut nō
ꝓmiſit dotē: ⁊ ſic nō tenet̄: q̄ ex q̄ inuenit ſibi
maritū ſine dote: et marit⁹ tenet̄ eā alere ſicut
filiā: vt in aut. q̄b. mo. na. effi. legi. § penul. no.
Jnn. in. c. ꝑ noſtras. de dona. iter virū ⁊ vxorē:
⁊ ēt ſi ꝓmoriat̄ relictis filys tenet̄ ſibi relinq̄re
quartā ptē bonoꝝ ſuorū ꝓſat⁹ vir: ſec⁹ ſi filios
nō habuit: vt nō. gl. in. § pe. ideo ceſſat vtrūq̄
debitū in pr̄e. i. alimentorū ⁊ dotis q̄ hꝫ vñ ſe
alat: ſcꝫ ex bonis mariti: et dos ſuccedit loco
alimētoꝝ. vt. ſ. § j. Et ita tꝫ Bar. in. d. § lege. ⁊
Ang. in. l. ſi ſocer. ⁊ Bal. in. l. j. ff. ſo. ma. ⁊ in. l.
fi. C. de do. ꝓmiſ. Et ſic limita gl. i. c. fi. xxxy. q.
y. q̄ dicit q̄ tenet̄ eā dotare. ſ. ſi ꝓmiſit nō alſ.
Et q̄ dicta ſunt ꝓcedūt ſi filia nupſit ante. xxv.
annū vt ibidē tenet pan. ſi aūt nupſit poſt. xxv.
annū pr̄ inquit nō pōt illi aliquā culpā impo-
nere: ex quo tm̄ diſtulit collocare: non tñ cogi
pōt ad ꝓſtandā dotē ſi nupſit ſine ꝓmiſſiōe do
tis rōne iā dicta. hec ex illo. Et ſic videt̄ velle
q̄ ſi nupſit poſt. xxv. annū cū promiſſiōe dotis
tenet̄ pr̄ illā dotare etiā ſi nupſit indigno. No
tat tñ idē pan. in. d. c. accedēs. q̄ talis mulier
non excludit̄ ꝑ hoc a bonis pr̄nis ſed habebit
ſaltē legitimā: nec in ea habebit locū ſtatutuꝫ
quo cauet̄ vt filia dotata nō ſuccedat in hac q̄
ſine dote nupſit inuito pr̄e. Jdē Pan. in. c. q̄n
tauallis. de iureiur. addit notabile dictū Spe-
cu. q̄ filiā qui luxurie erat dedita volentē pe
nitere de pctō pr̄ alere tenet̄: ⁊ cōſequēter do-
tare: q̄ cā dotis fauorabilior eſt quā alimēto-
rū. vt no. Cyn. in. l. nō omni. C. de admi. tuto.
¶ Quinto q̄rit̄ vtrū frater teneat̄ dotare ſoro 5
rē ex eodē pr̄e generatā: ⁊ dicit Pan. in. c. que
nit. de arbi. cōiter teneri q̄ ſic. q̄ no. gl. de lat
co. in. l. cū pſes. § pe. ff. de admi. tut. ⁊ in. l. non
omni. C. e. ti. ⁊ rō. q̄ ſm Cy. in. d. l. nō oi. cā do
tis fauorabilior eſt q̄ alimentorū: ꝓpter q̄ tꝫ
Bar. in. l. fi. ff. de his q̄. vt indi. q̄ pr̄ pōt relin
quere filie ſpurie dotē. q̄ dos ſuccedit loco alī
mētoꝝ: ⁊ idē not. i aut. ex cōplexu. C. de inceſt.
nup. ⁊ in. l. meui⁹. § duob⁹. ff. de leg. y. vñ ſicut
tenet̄ alimētare: vt. ſ. alimēta. § iiy. ſic ⁊ dota-
re in caſu neceſſitatis. Jn clerico aūt idē dic a
fortiori: q̄ magis tenet̄ ad charitatē. vt in. c. j.
cū ibi not. de emp. ⁊ vēdi. ⁊ ſi alia bona nō hꝫ
pōt eā ⁊ aliā cōſanguineā dotare de bonis ec
cleſie ſi ē iops: q̄ ꝓbat̄ ꝑ. c. j. de cohabita. cle.
et mu. ⁊. c. oīno cōfitemur. xxxj. diſ. q̄ ſi ꝑ. d. c.
pōt alere ꝯſanguineos pauperes de redditib⁹
eccleſie: ergo forti⁹ dotare: cū cā iſta ſit fauo-
rabilior: vt. d. eſt: q̄ verū credo ſi ꝯditiōis ſue
modū nō excedat ar. c. negociatorē. lxxxviij. di
ſtin. Sic ergo qui tenet̄ alere tenetur dotare.
¶ Sexto q̄ritur vtrū vir conſtituere poſſit do- 6
tē vxori: ⁊ dicit Panor. in. c. ⁊ ſi neceſſe. de do.
inter vi. ⁊ vxo. q̄ nō poſt ꝯtū matrimoniū āte
matrimoniū ꝟo pōt vt. l. j. ⁊ q̄ ibi no. C. de do.
ante nupt. niſi ſic ſit conſtituta vt tunc dñium
adipiſcat̄ cū matrimoniū fuerit ſubſecutū: quo
caſu non valet: vt in. l. q̄ ſpōte. C. de dona. an-
te nuptias. q̄ nec ante matrimoniū dñiū trāſi-
uit cum voluerit: nec poſt eum nō potuerit: vt
ibi no. glo. Fallit hoc in plebeio dotante nobi
lem: quia videtur donare quaſi recōpenſando
cū nobilitate: quia poteſt: vt. ſ. donatio. y. § j.
¶ Septimo querit̄ vtrū frater q̄ viuente patre 7
de bonis paternis filiam dotauit. teneat̄ illam
dotē cōferre mortuo pr̄e: ⁊ vr̄ q̄ ſic ꝑ. l. certū.
C. fami. herc. ⁊. l. fi. cū ibi no. ſꝫ Ba. i. l. fi. C. de
do. ꝓmiſ. dicit caſuꝫ ſingularē vt nō ꝯputet. ſꝫ
ego do tibi gl. i. l. dote. ff. ḋ col. bo. q̄ dīt ſi exe

mortꝰ pris ꝯstabat mrimoniū nō ē cōicādū:al-
leg.l.filiū.ꝺ coll.bono.ꝛ.l.j.§.fi.ff.de coll.do.
8 ¶ 8.q̄rit vtrū pr dare poſſit in dotē rē emphy
teoticā ſine dñi ꝯſenſu:ꝛ dicit Spe.ti.de loca.
§.nūc aliq̄.qꝺ ſic: ñ tñ plꝰ iuris trāſfert q̄ hēat
ipſe:vt l.c.nup.de do.iter vir.ꝛ vxo.nec ſoluet
laudemiū.qꝛ ē alienatio neceſſaria ſm Guil.ꝛ
Bar.i.l.ꝛ iō.ff.de ꝯdi.furti. Et dari pōt in do
tē etiā extraneē ſi ineſtimata deť:ꝛ ſoluet lau-
demium:ſed eſtimata dari non poteſt niſi filie.
9 ¶ 9.querit vtrū feudatarius ſilr poſſit ꝛ dicit
Jo.an.i.ꝺ.c.nup.q̄ nō.Jn.autē ibi tꝫ q̄ ſic.et
cū ſeq̄t Pan.ibi.ꝛ idē dicit in donatiōe pꝑter
nuptias:ſed vera eſt opinio ſcēa in feudo in q̄
filia ſuccedit:ꝛ pma i eo i q̄ nō ſuccedit:qꝛ ſic ē
rō diuerſa ab emphyteoſi i qua filia ſuccedit.
10 ¶ Decimo vtrū vir repellere poſſit vxorē non
ſoluta ſibi dote pmiſſa:ꝛ ſentit Hoſt.q̄ ſic.in
c.ꝑ vras.de do.iter vi.ꝛ vxo.q̄ intelligo q̄ ad
traductionē ꝛ alimēta pſtāda:qꝛ dos ꝑꝑ onera
mrimonij ſuſtinēda dať.vt.l.ꝺ.c.ꝑ vras.ꝛ l.c.
ſalubriť.de vſu.ꝛ in.l.ſi cū dotē.§.ſi naūt.ff.ſo.
ma.ꝛ ꝯñr pōt hec onera recuſare ſi nō hꝫ vñ ſu
mat emolumēta:bonꝰ tex.ē ibi.ꝛ Bal.i.l.fi.C.
ad velle.poſt Cy.i.l.vxorē.C.de neg.ge.ꝛ bar.
in trac.de alimē.ꝛ ſi poſſeſſio ei deť i pignꝰ nō
dſit cōputari fructꝰ in ſortē ſi dicta onera ſuſti-
net.vt l.ꝺ.c.ſalubriť.Ex q̄ ꝯclude eū nō teneri
ad traductionē dote priꝰ nō ſoluta.ſecꝰ de con
iugali debito.Si aūt eā ducat ſine dote:teneť
eā alere de ſuo ſꝫ ſtatutū ſue ꝑſone vt no.ꝛ vo
lūt Jnn.ꝛ Hoſt.in.ꝺ.c.ꝑ vras.ꝛ gl.l.ꝺ.§.ſi nau
tē ꝛ facit tex.in.l.qꝺ ſi nulla.ff.de reli.ꝛ rō eſt
ſm Jnno.qꝛ ꝑſonā ſuā ꝑ dote dedit:vt in auť.
quibus mo.na.effi.legi.§ pe.ꝛ.ff.vt in poſ. le-
ga.l.pe.dicitur qꝺ vxorē debet alere vt filiā.
11 ¶ Undecimo q̄riť de ꝓprietatibꝰ dotis conſti
tute quātū ad diſtractionē vtrū poſſit alienari:
et dico q̄ mulier dotē ꝯſtāte mrimonio dōare
nō pt.vt ē tex.i.l.aſtāte.C.de do.ſꝫ gl.ibi:ipaꝫ
autē actionē ſiue ſpē vel ēt dotē pmittere pōt
de q̄ gl.Bar.ibi facit magnū feſtū.nec qñ mu
lier donat requiriť pñtia mariti aut filiorū.vt
in.l.velles neceſ.C.de re.do.Fūdū etiā dota-
lē maritꝰ alienare nō pōt niſi eo mō q̄ i caſibꝰ
de q̄bꝰ i fine huiꝰ.§.ꝛ hoc ēt ꝯſentiēte vxore.vt
no.i.l.iulianꝰ.ff.ꝺ fū.do.ꝛ.C.ad vell.auť.ſiue
aūt.nec ēt dare i hypothecā.vt.l.vnica.§.ꝛ cū
lex.C.de rei vxo.acť.Qꝺ verū ē niſi iurꝫ iterue
niat ſine vi ꝛ dolo pſtitū ꝺ ñ ꝯueniēdo: vt i.c.
cū ꝯtigat.ꝺ iureiu.ꝛ i.c.lꝫ.e.ti.li.vi.Et ſi prio
iurauit aliēatiōi nō ꝯſentire niſi ex cā rōnabi
lis ꝛ iudicis auctē.ꝛ poſtea ꝯſētit ſine.ꝺ.auto
ritate et iurat nō ꝯuenire ſeruabiť pmū iurm.
ſm Hoſt.in.ꝺ.c.cū ꝯtingat ar.de iureiur.ca te

et.c.intellecto.Et ſi iurauit rē dotalē alienatā
nō repetere:ſuare dꝫ iurm: ſm Ho.nec ꝓpria
temeritate dꝫ ꝯuenire: ꝛ ſic itelligit.ꝺ.c.cū cō
tingat.papa tñ reſtituet eā ꝓprio motu:ſi iura-
mētū interuenit vi aut dolo pſtitū:qꝺ ſm eūdē
Hoſt.ꝯſtabit ex pſpicuis idicus ꝯſiderata pſo
narū q̄litate.Nam aut mulier eſt virago:et nō
pſumiť coacta aut eſt nature debilis: ꝛ vir cer-
uicis dure ꝛ ferocis faciei.ꝛ tūc iudex attēdet
an exigēte vera neceſſitate ſit res alienata. et
tūc hñ eſt:aut vitio pdigalitatꝭ viri.ꝛ tūc alie-
natio ē ſuſpecta. Itē mulier pbabit minas viri
et forte ꝟbera.Quibꝰ oībꝰ cōcurrētibꝰ mulier
abſolutionē poterit impetrare. Et ſi ad iurm
iducať corā iudice: ꝛ veniēs ad aurē eiꝰ dicat
q̄ inuita conſentit ꝛ iurat:iudex hoc ſuſtinere:
nō dꝫ ſm Hoſt.ꝛ ſi ſuſtinuerit pſumiť pro mu-
liere.extra de his que vi me.c.j.Jn dubio autē
tenēdū vř iurm: qꝛ in dubijs tutior via eſt eli-
gēda.de ſpō.iuuenis.vel relinqueť arbitrio pa
pe: qꝛ qꝺ ille voluerit tutiꝰ erit: nec alr agere
poterit niſi abſoluta per eū. Cōſiliū aūt gñale
gſa mulierū ꝛ parētū earū eſſe vř:vt qñ nubūt
iurēt q̄ nūq̄ cōſentiēt alienationi rei dotalis
niſi cā corā iudice cognita ꝛ pbata.ſ.neceſſita
tis nature inſtātis.qꝛ tūc nullo alio iurō tene-
buntur cū ſit ꝯtriū. primo licito ꝛ honeſto. de iu-
reiur.ca te.ꝛ pōt addi q̄ ſi vnq̄ cōuenerit non
valebit.hec ex Hoſt. Res aūt mobiles vir pōt
alienare ſm Hoſti.qꝛ nō eſt phibitū:ꝛ ſilr pa-
rafernalia ſm Jnno. ſi dñiū eorꝫ eſt trāſlatū in
illū:alr nō.ff.de iure dotis.l.ſi ego.¶ Sed pdi
cta ſic intellige: qꝛ in tali alienatione preſtito
iuramēto tali ſemꝑ ipſa vꝫ: ꝛ iurm ſeruādū eſt
propterea que in.ꝺ.c.cū ꝯtingat.no.gl.ꝛ doc.
ſed ſine iuramēto licet regulariter non valeat
alienatio tñ vꝫ in caſu. ¶ Unde vt refert Aſtē.
lib.viij.ti.lx.quidā circa rem dotalē immobilē
puta domū vel agrū ſic diſtinguunt. Si eñ ſit
eſtimata vir eam pōt alienare: qꝛ eſt emptitia:
niſi eſtimatio facta fuiſſet vt ſciret rei valor
vt ſic ſoluto matrimonio appareat vtrū ſit dete
riorata:vel hmōi.C.de iure do.ſi inter.Si vero
nō ſit eſtimata alienare nō pōt niſi in his caſi-
bus. ¶ Primo ſi puoceť ad diuiſionē fundi do
talis a ſocio: qui cū eo hꝫ illū cōmunē: ipſe tñ
ſociū ad diuiſionē puocare nō pōt.C.de fundo
do.l.fi.¶ Secundo ſi alienet cū vniuerſitate vt
ibidem.l.j.¶ Tertio ſi alienet ex neceſſitate: vt
ibi.¶ Quarto ſi cōuertat in vtilitatē vxoris: vt
ibi.l.vlti.¶ Quinto ſi vxor alienationi conſen-
tiat ſcḋo poſt biēniū.ꝺ.c.cū ꝯtigat.in gl. dūmō
ſint alie res viro ex quibus cōſului poſſit.C.ad
velle.auť.ſiue a me.¶ Sexto ſi ſemel tātū ꝯſen-
tiat ꝛ cū hoc iuret:ꝛ hoc ſiue ꝑ ſe ſiue ꝑ pcura-

toꝛē ſm Jo. an. cui dederit ſpeciale mandatū. de procura.c.ſi.lib.vſ.et de hoc ſupra dictū eſt.
12 ¶ Duodecimo q̄rit̄ q̄ ſint priuilegia vel proprietas dotis: ⁊ dico q̄ multa. ☞ Primū. Nam oīa bona viri ſunt tacite hypothecata p̄ dote de pig.ex lr̄is. imo et p̄ bonis parafernalibus ſm paſ.in.c.ex lr̄is.de pig. qn̄ ipſe h̄z illoꝝ bonoꝝ administrationē.C.de pac.ↄuē.l.vl.ſec⁹ ſi mulier h̄z illa bona penes ſe. Pro q̄ ēt vide gl. in.d.c.ex lr̄is.q̄ vult q̄ bona p̄lati ſunt tacite obligata eccl'ie p̄ mala adminiſtratiōe: ⁊ ſic poterit eccl'ia agere ↄ tertiū poſſeſſoꝛē ſicut agit mulier p̄ dote. ☞ Scd̄m q2 nō ꝑdit̄ ꝑꝑ maleficiū viri etiā ſi ſit crimē leſe maieſtatis.C.ad.l.iul. ma.q̄ſq̄s. ⁊ in.d.c.ex lr̄is.nec ēt p̄ſis vt no. ibi gl.q̄ tn̄ fallit in vxoꝛe primipilarij i eo officio delinquētis.C.q̄b.mo.pig.ta.ↄ.l. ſatis notū et C.de primipila.l.vtilitas. ☞ Tertiū q2 p̄ponit̄ oībus creditoꝛib⁹ etiā p̄oꝛib⁹ q̄ h̄n̄t ꝑſonales actiōes: vel ēt tacitas hypothecas niſi ſint in ſimili iure: vt q2 petūt dotē precedētē vt.l. aſſiduis.C.q̄ po.in pig.ha.ſec⁹ ſm aliquos i h̄ñtibus expreſſas: vt not.gl.in.d.l.aſſiduis. ⁊ di.in reg.q̄ poꝛ.li.vſ. ⁊ hoc tz accurſ. in.d.l.aſſiduis ⁊ bar.q̄ dicit q̄ malū eſſet ſniare ↄ͂riū. Et hoc ſequit̄ ſumma roſel.cōtra ang. q̄ dicit tenendū eſſe cū panoꝛ.in.d.c.ex lr̄is. q̄ ſi ↄſuetudo eſt aliq̄ illa ſeruabit̄.l.ſi de īterp̄tatiōe.ff.de legi. cū ſi. ſi v̄o nō eſt fauoꝛe mulierū d3 p̄ferri etiā h̄ñtib⁹ expreſſas hypothecas: q2 mulier vincit eū q̄ ad refectionē rei dedit.vt in aut.quo iure poſita ſup.d.l.aſſiduis. q̄ tn̄ p̄fert̄ anterioꝛib⁹ habētib⁹ exp̄ſſas hypothecas vt.l.interdū.qui po.i pig.hab. ſi aūt vinco vincētē te multo magis vinco te: vt in.l.de acceſſiōib⁹.ff.de diuer. ⁊ tēp.p̄ſcrip.vel ad min⁹ caſus eſt dubi⁹ ⁊ in facto dubio potioꝛ eſt cōditio dotis.de re iudi.c. ſi. ⁊ no.in.c.ex lr̄is. de p̄ba. Cū hac opiniōe eſt Pet. ⁊ Cy. ⁊ Jo.and. ⁊ Mar.in.d.l.aſſiduis.et Jaco.de are. ⁊ Guid.de ſuza. Et hāc opinionē ego tenerē q̄ ad hypothecas exp̄ſſas p̄cedētes q̄dē tp̄s quo mulier h̄z ius repetēdi dotē ꝑpter fauoꝛē viduarū ſi ſequātur dotis inſtitutionē: ſiue collationē: ſz ſi p̄cedāt cōſtitutionē dotis tenerē opinionē p̄oꝛē: q2 lex nō cōfert vni bñficiū cū diminutione iuris alteri⁹.l.ij.§. ſi q̄s a principe.ff.ne q̄d in loco publico. Et ſi dicatur q̄ ius anterioꝝ minuit̄ etiā in tacita hypotheca dico q̄ tacita inducit̄ a lege: ⁊ ſic d̄r tacita quia bñficio legis inducta: lex autē potuit ſuū priuilegiū reſtringere p̄ferendo priuilegiū mulieris: ſec⁹ in exp̄ſſa que habet̄ facto cōtrahentiū. Et iſtud priuilegiū q̄.ſ.p̄feraꝛ̄ creditoꝛibus trāſit ad filios eius ſm Alex. de imo.in l.etiā.ff.ſo.matri. ⁊ ibi eſt gl. ⁊ alia in.l.ſ.C.de priui.do.lz Bar. dicat cōtrariū: cui⁹ tn̄ opinio pōt intelligi vt nō loquat̄ de heredib⁹ ſuis vt ſunt filij ſz de extraneis.q̄ nō h̄n̄t hoc p̄uilegiū vt l.vnica.C. de priuil̄.dot. ☞ Quartū. Nā eccl'ia pōt ſe ſpedire de dote nō ſolū in fauoꝛē viduarū.vt in.c.nup.de do.īter vi. ⁊ vxo.ſz ēt mariti petētis ſibi dotē p̄miſſam. vt in.c.p̄ veſtras.e.ti. ⁊ facit q̄ no. Inno.in.c.latoꝛ. q̄ ſi.ſint legi. q̄uis alij ↄ͂riū teneāt niſi acceſſoꝛie. ☞ Quintū. Quia viro ad inopiā vergēte iudice iubēte pōt dari pecunia dotalis mercatoꝛi cū pacto vt capitale ſit ſaluū ⁊ de lucro percipiāt vir. et vxoꝛ partē honeſtā cōpēſato lucro cū dāno: ſine vſura: vt in.d.c.p̄ veſtras. Et ita tz Jo.and. ⁊ Car. ff. p̄ ſo.§.itē ſi in facto. ⁊ Bal. in quodā cōſilio incipiēte: viſo inſtr̄o. Hoſt.in ſum.de vſu.§.an dubitare: ego v̄o dico ſi capitale ſit ſaluū ↄ͂ctū eſſe vſurariū nec opinio p̄dictoꝝ h̄r̄ ex.d.c. per veſtras: ſz poti⁹ oppoſitū iūcta gl. cū nominat lucrū honeſtū q̄ eſſe non poſſet ſi eſſet vſurariū: de quo tn̄ vide.ſ.ſocietas. ☞ Sextū. Quia ratione dotis quā vir h̄z pro onerib⁹ m̄rimonij: ratione ↄ͂cti m̄rimonij tenet̄ vxoꝛi.de expenſis intra et extra ſcd̄m quātitatē dotis.ff.fami. herciſ.l. ſi marit⁹ ēt ſi dotē nō h̄z vel ꝑdidit culpa ſua. Si tn̄ mulier ſpōte recedit ſm Pet.de palu.nō recuperat expēſas niſi a tp̄e quo rediēs nō eſt admiſſa. nec ſpōte vagāti vt idē dicit tenet̄ ad expēſas niſi qn̄ ex iuſta cā vagat̄ puta ꝑꝑ nimiā ſeuitiā viri vel hmōi: vel q2 vir ad longinqua vadit: ⁊ eam mittit ad parentes cā honeſtatis. ☞ Septimū. Quia habēs cognoſcere de matrimonio h̄z cognoſcere de dote tanq̄ͣ de acceſſoꝛio extra de dona.inter vir. ⁊ vxo.c.ſ.ij. ⁊ .iij.
¶ Octauum quia fundus dotalis alienari non poteſt vt dicetur.§.ſequenti.
¶ Decimotertio querit̄ vtrū donatio ꝑꝑ nuptias habeat dicta priuilegia dotis: ⁊ d̄r Paſ. 13
poſt Inn̄.in.c.ex lr̄is. de pigno. q̄ aut mulier agit ad donationē propter nuptias tanq̄ͣ ſibi ſpāl'r obligatā pro dote ⁊ tūc h̄z priuilegiū dotis: q2 agit poti⁹ p̄ dote q̄ͣ p̄ donatione ꝑpter nuptias: ſi v̄o agit vt eā lucret̄: ſic lz bona mariti ſint ſibi tacite obligata: tn̄ nō gaudet: quia ceſſant rōnes priuilegij dotis: ſed bñ h̄z tacitā hypothecā.l.ſ.vbi.C.de iure dot. intellige cōmunē priuilegiatā: vt p̄feraꝛ̄ alijs habentib⁹ eā niſi ſint poſteriores. De parafernalib⁹ aūt ſ.ſuo loco. Hoc tn̄ habet hec donatio cōe cum dote q̄ alienari nō pōt etiā ↄſentiēte vxoꝛe vt in.d.c.cū cōtingat: nec alienatio v3 niſi mulier iurauerit nō ↄ͂trauenire eo modo quo de dote dictū eſt vt in.d.c.cū cōtingat ⁊.e.ti.lz.lib.vſ.

14 ¶ 14. Q̃tũ ad ꝓprietates dotis q̃ñ circa eã fit
qō. mutatio poſtq̃ viro data eſt ante diſſolutionẽ
matrimonij vel poſt: q̃rit̃ vtrũ vir lucret̃ dotẽ
ꝓpter adulteriũ vxoris maxĩe ſi ſequat̃ homici
1. di. diũ vel alio modo: ⁊ dico multa. ¶ Primũ. Uir
ꝓpter adulteriũ corꝑale vxoris dotẽ lucrat̃ et
dotalitiũ. i. partẽ quã lucratura erat de dona-
tiõe ꝓpt̃ nuptias ſm gl. vel dona parafernalia:
q̃ marit⁹ reſtituere tenebat̃ ſm eãdẽ ſi ꝑ ſniam
diuortiũ fiat de do. īter vir. ⁊ vxo. plerũq;. ⁊ ẽt
ꝑ exceptionẽ ſi eã ꝓpa autoritate expellit adul
terio exiſtente manifeſto. vt dictũ eſt. ſ. adulte
riũ. §. vi. ⁊ ſilr ſi ipſa ob adulteriũ ſponte ab eo
ſine alio iudicio diſcedit vt i. d. c. plerũq;. ⁊ ſilr
ſi intrauit balneũ cum viro alieno ſm gl. lxxxi.
di. nõ oꝑ. ⁊ idẽ vr̃ vbicũq; de adulterio eſt ſu-
ſpitio violẽta q2 ꝓbationẽ facit: vt. xxxij. q. i. di
cit dñs. ⁊ ecõuerſo ītellige qd̃ mulier lucratur
donationẽ ꝓpt̃ nuptias: ſi vir intrat balneũ cũ
limi alia ſm eandẽ gl. q̃ alleg. l. vult. C. de repu. ⁊ a
ta- fortiori ītellige in ſuꝑioribus caſibus vt ſi adulte
tio. ret̃ ⁊ hoc ꝓbat Pañ. in. d. c. plerũq;. ⁊ eodẽ mõ
agere põt mulier: q2 q̃ ad hoc ad paria iudican
tur. de diuor. gaudem⁹. ¶ Sed hec limita p̃mo
niſi deinde recõciliatio ſit ſecuta: vt in. d. c. ple
rũq;. ſcdo ſi alter fidẽ fregit etiã inſcio reo: q2
in cõſcia q̃ ad lucrationẽ dotis vel donationis
ꝓpter nuptias credo qd̃ habeat locũ illud. ff.
ſol. ma. l. viro paria delicta mutua cõpẽſatione
tollũtur: cõcordãtijs ibi poſitis. ⁊. ff. de dolo.
l. ſi duo cũ alijs cõcor. ⁊ de adul. intelleximus.
cũ alijs cõcordãtijs. Et intellige paria quo ad
grauitatẽ ſpecificã: puta quia vtrũq; eſt adul-
teriũ nõ aũt q̃ ad grauitatẽ accidẽtaliũ circun
ſtãtiarũ: q2 vxor viro ⁊ ecõuerſo grauius aliqua
rõne fornicãdo peccat ſm. s. Tho. iiij. di. xxxv.
tertio ſi mulier nõ hz filios q2 tũc filij habebũt
dotẽ quo ad ꝓprietatẽ: ⁊ alia bona ſue matris
ſm Jo. an. in. d. c. plerũq;. facit aut̃. ſ3 hodie. C.
de adulterijs. q̃rto ſi agat̃ ciuiliter ⁊ nõ crimi-
naliter q2 ſm Pañ. in. c. gaudem⁹. de ↄuer. cõ-
iug. ſi vir ↄ adulterã agat ciuiliter ſeparat̃ ma
trimoniũ q̃ ad thorũ: et lucrat̃ dotẽ: vt in. d. c.
plerũq;. ⁊ monaſterio in q̃ aliq̃ñ vt dictũ eſt. ſ.
diuortiũ. §. iiij. detrudẽda eſt: nihil põt applica
ri: ſi vero agat criminalr̃ vltra detruſionẽ due
partes dotiũ applicãtur liberis ſi q̃s hz: tertia
monaſterio ſi vero nõ hz liberos ſ3 parẽtes: due
partes applicãtur monaſterio: tertia parẽtib⁹.
et ſi parẽtes nõ hz oĩa applicãtur monaſterio.
vt in aut̃. ſed hodie. C. de adul. Et ſic vtili⁹ eſt
marito accuſare ciuiliter quã criminalr̃. quin-
to ſi mulier ſuꝑ hoc in iudicio ſit cõdẽnata ſm
archi. poſt Jo. cal. ⁊ Pañ. in. c. fi. de adul. quia
ad penas inquit lex ũ quis nõ tenet̃ niſi poſtq̃
fuerit adiudicat⁹. i. ꝑ iudicẽ cõdẽnatus ſm. s.
Tho. ⁊ Ray. ⁊ hec limitatio locũ nõ hz in caſu
d. exceptionis. ſextũ limita ſi iudex ſeparãs ſit
eccl̃iaſticus: ſecus ſm Pañ. in. d. c. plerũq;. ſi ſit
ſcl̃aris: q2 nõ eſt in hoc cõpetens q̃ñ agit̃ ciui-
liter. vt in. c. tue. de procu. ¶ Scd̃m. Si maritus 2
vxorẽ in adulterio ꝓpt̃ qd̃ debebat dotẽ lucra
ri reptã īterficit. ꝑdit ĩ p̃m lucrũ. vt dicit Bar.
ſm gl. in. l. ſi ab hoſtib⁹. ff. ſolu. ma. q2 nõ lice-
bat ſibi interficere: ⁊ ꝑ hoc dic q̃ ſi interficere
licuiſſet ex ↄſuetudine vel ſtatuto dotẽ nõ ꝑde
ret: vt in. l. quid ergo. § ſi heres. ff. de leg. i. quã
legẽ nota cũ ꝑ totã Italiã ſint ſtatuta q̃ vxore
p̃decedẽte vir lucrat̃ certã ꝑtẽ dotis: vt eã nõ
lucret̃ ſi vxorẽ occidit. hec ille. Nec obſtat. l. ſi
q̃s in graui. § ſi tñ. ad ſyll̃. q2 ignoſcit̃ ei ad mi-
norẽ penã nõ vt i totũ releuet̃. vt. l. i. ff. de ſica.
et. l. ſi adulteriũ §. imꝑatores. ff. de adul. ⁊ per
hoc habes ↄcordare tex. q̃ vidẽtur adinuicẽ cõ
trariari: q2 dñt intelligi qd̃ marito parcit̃: ſed
nõ oĩno. ¶ Tertiũ. Si aũt eã nõ īterficit ſ3 erat 3
infirma ſed maritus noluit medicũ ducere: aut
ↄduxit eũ q̃ vnã l̃ram nõ ſciebat. dicit gl. in. d.
l. ſi ab hoſtib⁹ qd̃ perinde indign⁹ eſt ac ſi occi
diſſet illã. ⁊ idẽ tz ibi Bar. ⁊ idẽ dicẽdũ eſſet ſi
mulier erat furioſa ⁊ p̃cipitauit ſe. q̃ caſu nihil
lucrari dz marit⁹. qd̃ ītellige ſi fuit in dolo vel
culpa nõ obſtãdo cũ poſſet. Et ſilr idẽ dicẽbar.
ecõtrario ſi mulier occidit virũ: vt repetere nõ
poſſit. q̃ſi culpa eius mr̃imoniũ ſit ſolutũ. C. de
repu. l. ↄſenſu. ¶ Quartũ. Heres mariti nõ põt 4
vxori obijcere adulteriũ ad effectũ impediẽdi
reſtitutionẽ dotis. ſm Bar. in. l. rei iudicate. ff.
ſolu. ma. per illũ tex. ex quo tacuit in vita. ⁊ plz
Pañ. i. d. c. plerũq;. tñ cũ de hoc ſint opiniões:
vr̃ approbãda diſtinctio dñi Signoreli de ho-
modeis: quã recitat do. Jo. Anto. de ſctõ Geor
gio. in. c. plerũq;. Nã aut marit⁹ viuẽs ignora
uit adulteriũ: ⁊ ſic poſſent heredes excipere de
adulterio ⁊ dotẽ retinere: cũ marit⁹ non poſſit
videri diſſimulaſſe ⁊ remiſiſſe: nec enim potuit
iniuriã remittere quã ignorabat. l. nihil inter-
eſt. § ſi cũ filij⁹. ff. de inoffi. teſt. ⁊. l. mr̃. § i. eo. ti.
⁊. l. legitimã. ff. de peti. here. ⁊. l. vtilitatẽ. ff. de
cõfir. tut. ⁊ idẽ eſt ſi dubitat̃ an ſciuerit: q2 p̃ſu-
mit̃ ignoraſſe. l. i. § illud. ff. de lib. agno. ⁊. l. ma
riti. ff. de adul. ⁊. l. veri⁹. ff. de ꝓba. Si aũt ma-
rit⁹ ſciuit ⁊ nõ eſt conq̃ſt⁹ vt potuit iure nouiſ-
ſimo: ẽt ↄſtãte ma. aut̃. ſ3 nouo iure. C. de adul.
ſ3 vxorẽ retinuit cũ fuerit leno. l. ſine metu. C.
de adul. ſic cũ heredes tractent de lucro captã
do cõtra ipſos replicabitur de lenocinio mari
ti. l. cũ mulier. ff. ſo. mat. ⁊ ſic paria delicta mu-
tua cõpẽſatione tollentur: facit qd̃ not. Inn. in
d. c. intelleximus. de adul. ⁊ Jaco. de arc. in. d.

l.cū mlier.⁊ i.l.rei·§.i.ff.ſo.ma. Si ꝟo poſt ſcié
tiā vxorē nō retinuit:tūc ſi q̄rit̄ de delicto ꝓnci
paliter:bſdes nō pñt ꝯqueri:imo accuſatio dʒ
fieri ⁊ inſcriptio cū modificatione tñ:quā facit
gl.i auſ.vt liceat ma.⁊ auie·§ qꝛ ꝟo. ſi ꝟo ſecū
dario ſic pñt:vt repellāt petitionē dotis:vt in
5 l.fi·§ ſcia.ff.de alt.leg. Quītū. Amiſſa dote a
muliere ꝓpter adulteriū ſi deinde ꝯſtet de im
pedimēto tali q̄ matrimoniū erat nullū: puta
de cōſanguinitate ſm Tācre.ipſa dotē recupe
rat:⁊ hoc plʒ ſumme Ang.ne pena excedat ca
ſum ſuū oppoſitū tenuit ſumma Roſ.ac ſupple.
cū Hoſt.Goſ.Lau.Ber.Joā.⁊ ſum.piſa.⁊ hoc
tenēdū eſt ꝓpter rōnes gl.in.d.c.plerūq;.maxi
me per.l.ſi vxor.ff.de adulterijs. vbi dr̄ q̄ nec
mrīmoniū nec ſpeciē mrīmonij violare lʒ. ⁊ lʒ
modo appareat q̄ nō fuerit matrimoniū: mu
lier nihilominus puniēda eſt ꝓpter intētionē
cū opere ſubſecuto: de biga.nup.⁊.c.fi.et etiā
vt auferat̄ ceteris materia delinquēdi. ⁊ exco
gitandi falſam probationē cōtra matrimoniū.
Nec tñ pena excedit caſū ſuū: qꝛ hec fuit adul
tera vere quo ad deū.i. in ſua cōſcia ⁊ quo ad
6 hoīes id eſt opinatiue. Sextū. Si duo cōtra
xerint ſciēter in ſcdo gradu ꝯſanguinitatis.nō
ſciēter cōtra ius ducti ignorātia iuris hoc ꝓhi
bētis.ſm Jo.an.vt refert Paū.in.c.ſi neceſſe.
de dona.inter vir.⁊ vxo.iſti puniri debēt pena
adulterij vel inceſtus. ac ꝑdere dotē ac dona
tionē ꝓpter nuptias:nec excuſat iuris ignorā
tia.etiā feminā cū illa nō excuſet̄ niſi in caſibꝰ
iure expꝛeſſis: vt eſt tex. notabilis i.l.ne paſſim.
C.de iur. ⁊ fac.igno. ſecus ſi erraſſent in facto:
puta qꝛ credidiſſent diſpēſatā:⁊ ſic cōiter trāſ
eunt doc.vt dicit Paū. ⁊ vident̄ tenere legiſte
i.l.q̄ ꝯ.C.de iceſt.nup.⁊ i.l.auūculo.ff.de ꝯdi.
ſi ne cā.Sʒ Bar. ibi tʒ ꝯtꝛū ſequēdo opinionē
Jo.qꝛ ignorātia iuris excuſat a pena amiſſiōis
bonoꝝ:⁊ hoc ꝑ auſ.iceſtas.C.de ince.nup.vbi
pena ·ponit̄ ſciēter ꝯhēntibꝰ:⁊ facit.l.ſi adulte
riū.ff.de adul. vbi errantes in iure excuſant̄ a
pena iceſtꝰ ⁊ adulterij. Et hāc opinionē ſequēs
Paū.⁊ ꝯcludēs poſt Bar.hāc materiā i tria mē
bra:dicit q̄ aut agit̄ pena adulterij vl' iceſtꝰ ⁊
error iuris excuſat: dic.l. ſi adulteriū. aut agit̄
de pena ꝑditiōis ꝓprie ſubſtātie.vt dotis ⁊ do
natiōis ꝓpter nuptias:⁊ eſt idē: ar.d.auſ.ince
ſtas.aut agit̄ de pena ꝑditiōis lucri: ⁊ nō excu
ſat:vt.d.l.q̄ ꝯ. Et hāc opinionē tanq̄ mitiorē
teneo cū ſimꝰ i penalibꝰ:addēs ſm Bar.i.l.de
ſcriptiōis.C.ipo.lu.dſcri.x.q̄ dos ⁊.d.dōatio
nō dicunt̄ tituli lucratiui reſpectu eiꝰ cui dat̄ ⁊
ſic accipiētis:ſʒ reſpectu eiꝰ ꝑ q̄ dat̄ bñ eſt titu
lus lucratiuꝰ:vt.l.fi·§.i.ff.de his q̄ in frau.cre.
Ang.aūt in addi. ad dictā.l.deſcriptiōis. dicit
ibi eē tex.expꝛeſſum:q̄ maritꝰ q̄ lucrat̄ dotē ꝓ
pter adulteriū vel tertiā partē eius:ex ſtatuto
decedēte vxore ſine filijs i mrīmonio nō hʒ eā
ex cā lucratiua: vñ nō ē neceſſe q̄ lucrū illud
faciat inſinuari:nec gabellā ſoluat q̄ ſoluit̄ de
rebꝰ q̄ ad aliū ꝑueniūt ex cā lucratiua. Septi 7
mū. Vidua ſtuprū cōmittēs ⁊ dotē repetens a
fratre vl' herede mariti de rigore iuris repelli
pōt ꝑ exceptionē de fornicatiōe ſm do.Jo.an.
in.d.c.plerūq;.et perdet dotē:et ſic remanebit
apud fratrē vel heredes mariti ꝓpter offēſam
factā defuncto ꝑ tex.cū gl.⁊ ꝑ id q̄ not. Bar.
l.pe.C.de adul.⁊.ff.de litig.l.fi.⁊.ff.de liu.l.fi
lio·§ ⁊ ſi forte. ⁊ ita deteriat pau.d ca.ꝯſi.cxix.
Octauū. Pater q̄ dedit dotē ꝓ filia ꝑdit illā
ꝑ adulterio filie ſi nō ē ſtipulatꝰ eā ſibi reddi: 8
⁊ ſibi iputet:ſʒ Jo.an.d.c.plerūq;.⁊ accur.i.l.
ꝯſenſu.C.de repu.et i.l.ſi dotē.C.de iure do.ſʒ
Dynus ꝑ.l.ij·§ itē ſi volūtate.ff.ſol.mat.dr̄ q̄
nō ꝓiudicat̄ pr̄i q̄n poſſit agere ꝓ dote ſi filia
eſt i pr̄is ptāte:⁊ ſilr̄ tʒ do.Ant.i.d.c. plerūq;.
ꝑ.l.fi.C.de repu.Sʒ ꝑ his archi:ex Pe. de pa.
in quarto ſic recitat ⁊ tʒ. Qñ vxor diuortio fa
cto ꝓpter adulteriū ſuū dotē ꝑdit : ſi ipſa erat
filiafami.i. in pr̄is ptāte ꝯſtituta:⁊ dos erat ꝓ
fectitia.i.de bōis pr̄is ꝓfecta:vel alias q̄cūq;
dos erat ad patrē recaſura pr̄ nō ꝑdit eā ꝓpter
delictū filie:qꝛ nō dʒ pater portare iniquitatē
filij:ſed ſi nō erat recaſura ad patrē:quāuis ab
eo ꝓfecta eēt:qꝛ ea mortua rehabiturꝰ nō erat
tūc maritꝰ eā lucrat̄:⁊ ſic itelligit Hoſti.C. de
adul.l.vit.ad fi.⁊ extra de diuor.ꝯſenſu. Qñ tñ
dos erat ad patrē reditura:ꝑdit eā quādiu vi
uit adultera filia:⁊ vir dotē tenebit: ſicut etiā
nō potuiſſet eā pater repetere illa nō adulterā
te:nec dʒ ipe ex filie delicto lucrari poſt mortē
tñ adultere dos redibit ad patrē: ſicut ſi prela
tus eccl'ie cōmittat felloniā.i.cōiuret ꝯ dñm:
quādiu ipe viuit eccl'ia feudū perdet quo mor
tuo ad eccleſiā redibit:ne delictū ꝑſone redun
det in eccl'ie damnū. Ex his ſequit̄ q̄ ſi vir cō
mittat crimen leſe maieſtatis : ꝓpter q̄ bona
eius confiſcent̄ ⁊ ipſe nudus exulet:vxor dotē
perdit quādiu viuit eius vir:ne per eius deli
ctū lucret̄ vxor:q̄ prius nō habebat : interim
tñ fiſcus tenet̄ ei ꝓuidere neceſſaria loco viri:
quo mortuo dotē integre rehabebit ⁊ dotariū
ſuū:hec ex illis. Nonum. Vir expellēs vxorē
autoritate ꝓpria ꝓpter adulteriū nō notoriū 9
tenet̄ ſoluere mutuū q̄ mulier accepit pro ali
mētis:qꝛ tale adulteriū nō priuat ipſo iure ali
mētis niſi in ſña lata.ff.de do.l.poſt ꝯtū cū ſua
mā. Et q̄ dictū eſt mulieri obſtare exceptionē
adulterij: verū eſt q̄ ad futura:ſʒ nō q̄ ad alimē
ta q̄ debent̄ añ ſñiam latā:de q̄ in.l.iſtituta.ff.

de inoff.teſt. Dicit tñ Pe.de pal.q̃d adultere nihil tenet̃ pſtare niſi ipſa replicet de ꝯſili: ſʒ

10 intelligit̃ qñ eſt adiudicata vel notoria. ¶ Decimum. Propter adulteriũ ſeu fornicationem ſpũalẽ: puta hereſim: vir ⁊ vxor ꝑdũt ſilr dotẽ et donationẽ ꝑpter nuptias ſm Pan.in.c.fin. de couer.cõiug.pro quo.l.cõſenſu.C.de repu.

15.q ¶15.q̃rit̃ qt modis vir lucrat̃ dotẽ vxoris: ⁊ dico q̃d trib⁹. Prio ex pacto vt ſi paciſcat̃ de tota dote vl' ei⁹ pte lucrãda poſt mortẽ vxoris.C.de pac.ex ꝯdi.l.ex morte.in ꝑn.⁊ i auc.ibi poſita: ſcdo ex lege: ⁊ hoc dupl'r.ſ.ex adulterio vt dctm̃ eſt.§ porr.ꝑ totũ. ⁊ ſi vxor moriat̃ iteſtata deficiẽtib⁹ liberi ⁊ ꝓpinq̃s q̃ caſu vir ſuccedit vxori dotẽq; lucrat̃ et ecõuerſo eſt vt.j.hereditas j.§.y.vt.C.vñ vir ⁊ vxor.l.j. in alijs autẽ caſib⁹ dos ad mulierẽ redit ⁊ ad virũ donatio ꝑpter nuptias niſi ſec⁹ obtineat cõſuetudo. extra de dona. iter virũ ⁊ vxo.donatio.§ ſane.tertio aliquãdo ratiõe cõſuetudinis: vt dictũ eſt ſtatim.

16 ¶16.q̃rit̃ vtrũ ꝯſtãte mr̃imõio poſſit vxor dotẽ repetere marito vꝰgẽte ad inopiã vel alio caſu: ⁊ dico q̃d ſic i multis caſib⁹. ¶ Prio viro in inſulã deportato cui⁹ affectionẽ mulier nõ mutauit ſʒ Pe.d pal.i.iiij.di.xlij. ¶ Scdo viro bãnito de regno.C.de iure do.l.vbi.et hoc nõ eſt dubiũ ſm Bar.i.l.ſi ꝯſtãte.ff.ſol.ma.ſi ꝑdidit oĩa bona ſua q: publicant̃ cũ ſit ꝑfecta inopia: et idem credit parte bonoruʒ publicata vt.l.ſi marito.ff.ſoluto matrimonio. ⁊ idem finaliter credit ſi nihil de bonis eius publicatũ: eſt per auc.de eq̃.do. q: talis incipit male vti ſubſtãtia ſua cũ ꝑegriatio ducat ad paupꝑtatẽ. ¶ Tertio viro ad inopiã vꝰgẽte ẽt ſine culpa: mõ ipſa nõ ſit eã ꝯſumptura: vt in.d.l.vbi. ⁊ ẽ cõis opinio legiſtarũ: vt refert Pan.i.c.ꝑ vras.d dõa. iter vir⁊ ⁊ vxo.q̃d idẽ Pe. itelligit nõ de iopia eris: q: tũc ſub tali cautiõe quã pſtare põt cõmittẽda ⁊ dimittẽda eſt dos: ſʒ de inopia mentis vt qñ incipit ẽẽ ꝓdig⁹ ⁊ dilapidator: q: tũc cautio parũ valeret: ⁊ idẽ ſentit Pañ in.c.per vras.de do.iter virũ ⁊ vxo.vbi dicit q̃d de iſta cautiõe ꝓuidit ius canonicũ nõ ciuile. Et non ſufficit cautio iuratoria ſm Jo. an. quã q̃libet pſtare pt quãtũcũq; paupꝑ cũ tex.ibi dicat quã põt. Ex q̃ ſumit̃ limitatio ad totũ titulũ.C. ne fideiuſſores dotiũ dent̃.ſ. niſi marit⁹ vꝰgat ad iopiã. Pro hoc ſcito ꝙ circa hoc emanarũt varia iura. Nã prio ſancitũ ẽ q̃d ſi ſubſtãtia mariti nõ ſufficit ad ſatiſfaciẽdũ doti ⁊ creditorib⁹ põt vxor dotẽ repetere.ff.ſol.mat.l.ſi conſtãte. Deinde ſancitũ eſt q̃d hoc poſſit: ſi marit⁹ ita ſe gerat q̃ vꝰgat ad inopiã.C.de iure do.l.vbi. q̃ diſpõ eſt latior: q: nõ req̃rit̃ vt ſubſtãtia mariti nõ ſufficiat. ſʒ ſatis eſt q̃d vꝰgat ad inopiã: vt puta q: eſt nobilis: ⁊ vult facere ſumpt⁹ vltra facultates. Deinde ſancitũ eſt q̃d hoc poſſit ſi marit⁹ male incipit vti ſubſtãtia ſua: vt in auc. de equa.do.q̃ diſpõ adhuc eſt latior: q: ſuppoſito ꝙ nõ vꝰgat ad iopiã: puta q: ditiſſim⁹ eſt: ex quo tñ male vtit̃ ſua ſubſtãtia: poteſt mulier dotẽ repetere: ⁊ ibi glo.ſentit id q̃d Bar. dicit i.d.l.ſi ꝯſtãte.ſ.q̃d hoc põt qñ vir icipit depauperari: ⁊ ſm opinionẽ vulgi ad iopiã vꝰgere: q: res dr̃ male geri qñq; reſpectu initij: qñq; reſpectu finis: vt.l.⁊ in totũ.ff.de impẽ.in re.do.fa. et fauore dotis ne poſſit ꝑdi: ſi vir ad extremã paupꝑtatẽ veniret vtroq; modo itellige ſiue vir male inchoet: ſiue malũ exitũ habeat. In quolibet aũt triũ p̃dictorũ caſuũ põt mulier agere ꝯ maritũ repetẽdo: ⁊ fortius excipiẽdo ꝯ petẽtẽ dotẽ. Et idẽ eſt a fortiori de quolibet alio cuius eſt dotẽ aut reddere aut recipere. Et non ſolũ ad dotẽ: ſed etiã ad donationẽ propter nuptias agere poteſt in illis caſibus: vt eſt tex.in d.l.vbi. Si tñ ab initio mulier nupſit pauperi aut vergẽti ad inopiã: aut male vtẽti ſubſtãtia ſua: videt̃ q̃d repetere nõ poſſit: q: ſemel approbauit mores illius tñ Bar.in.d.l.ſi conſtante. cõtrariũ tenuit: q: nõ potuit per tacitũ pactum ſibi vxor p̃iudicare: nã publice vtilitatis eſt vt dos maneat integra mulierib⁹: vt.l.j.ff.ſo.ma.

¶ Decimoſeptimo q̃rit̃ cui reſtituenda ſit dos 17
ſiue ad quẽ ꝑtinebit ſoluto mr̃imonio: et dico q̃d lʒ marit⁹ de ſubtilitate iuris efficiat̃ dñs dotis ſibi date: vt in.l.reb⁹.C.de iur.do. ⁊.l.doce ancillã.C.de rei vẽdi. tñ ad illũ nõ ꝑtinet poſt mortẽ vxoris niſi in duob⁹ caſibus. primo rõne pacti de dote lucrãda. ſcdo qñ vxor iteſtata decedit deficiẽtibus liberis ⁊ propinquis: quia vxori ſuccedit ⁊ ecõtra vxor viro.l.vnica.C.vñ vir ⁊ vxor. Et ſimiliter duob⁹ caſib⁹ p̃dictis ad mulierẽ ꝑtinet donatio propter nuptias viro defuncto. ⁊ ita tenet ſum. Ang. ſed tu dic vt.ſ. .§.xv.tertio rõne conſuetudinis. Extra hos caſus aũt cũ ab vno triũ dos cõſtituat̃ ſm Pañ. in.c.fi.de dona.inter virũ ⁊ vxo. ſcʒ a patre pro filia vel ab ipſamet muliere: vel ab extraneo: quẽ dico oẽm nõ habentẽ mulierẽ in ſua ꝑtãte vt dicit tex.in.l.vnica.C.de rei vxo.act.pertinebit ad eũ qui eã cõſtituit ſi ſtipulat⁹ eſt eã ſibi reſtitui ſiue ſit pr̃: ſiue extraneus: vt in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.act. Si aũt conſtituit q̃dẽ eã: ſʒ nõ eſt ſtipulat⁹ eã ſibi reſtitui: tũc ſi ſit extrane⁹ reddet̃ vxori ſi ſupeſt: vel heredib⁹ eius ſi deceſſit. Sed ſi ſit pr̃ erit filie in duob⁹ caſib⁹ primo ſi eã emãcipauit. ſcdo ſi ipſe pater premoriat̃: alias filia premoriente erit patris: etiam ſi extãt liberi ex filia ſm aliquos: vt ſm Uin. per.l.dos a patre.C.ſolu.ma. cũ qua opi-

nione cõiter trãſeũt canoniſte:vt dicit Pan.in
c.fi.de do.īter vi.ꝛ vxo.ꝛ bar.in.l.poſt dotē.ff.
ſo.ma.ꝛ gl.i.d.l.dos. Sꝫ ꝯria opinio q̄ eſt mar
tini antiq̄ gl. ꝛ vult qd̄ reſtituat liberis ꝓualuit
in vſu.vt dicit.d.gl.ꝛ ēt ē vera de iur ar.ff.ſol.
ma.l.poſt dotē.ꝛ ita tꝫ ſum.cõ.Supſtite aũt pa
tre ſimul ꝛ filia nõ emãcipata: tūc pr̄i ꝛ filie red
det:ꝛ nõ alteri ſine alteriꝰ ꝯſenſu.ff.ſo.ma.l.ij.
Notabile. Si vero is q̄ dotē ꝯſtituit ſit ipſa mulier reddet
ſibi.d.l.vnica.vel ſuis heredibꝰ. niſi rõne adul
terij illã ꝑdiderit. Predicta tñ limita vera niſi
obſtēt aliq̄ ſtatuta vt cõiter accidit. ¶ Eſt autē
notãdũ ſm Bar. in.d.l.poſt dotē. qd̄ vtilis eſt
ad mlta diſputatio:an opinio martini ſit vera:
de iure vel de cõſuetudine. Nã ſi filiafamilias
hñs dotē ꝓfectitiã:ꝛ filios ex primo mr̄imonio
nupſit ſcd̄o viro:ꝛ moꝛit in ſcd̄o mr̄imonio ſine
filijs ſi de iure vera ē opinio martini ſuccedēt
in dotē filij p̄mi mr̄imonij:q2 p̄ma cã in ſucceſ
ſione ē liberoꝝ: ſi aũt de iure nõ eſt vera:ſed de
cõſuetudine ſecꝰ q2 cũ dictet ꝯſuetudo qd̄ dos
remaneat apd̄ virũ ꝑꝑ filios eiuſdē mr̄imonij:
nõ extēdet ad aliũ caſuꝫ vt.l.ſi vero.§.de viro.ff.
ſo.ma.idē tꝫ Jac.bu.in.l.fi.C.cõ. vtri.iu.ꝛ hoc
putat bar.verꝫ:q2 de eodē mr̄imonio opꝫ filios
cõſiſtere:caſus eſt in.l.ſi inter.ff.de pac.do.

18 ¶ Decimooctauo q̄rit vtrũ cõfeſſio q̄ vir pro
tet ſe recepiſſe dotē ꝯſtãte mr̄imonio valeat:ꝛ
dico qd̄ nõ: niſi appareat de numeratione: nã
vꝛ donare. Bal.in.l.j.C.de do.pmiſ.ꝛ Ang.in
l.pe.ff.q̄ res pi.ob.po.ꝛ bar. in.l.ſi diuoꝛtio.ff.
de verb.obl.ꝛ ibi legiſte:ꝛ ꝓſumit ſimulata cõſi
ctio ſm Bar.in.l.j.C.de do.añ nup.ꝛ hoc verũ
niſi vir faciẽdo teſtm̄ legaret vxori dotē exp̄ſſa
certa q̄titate:q2 tũc oĩno vxor eã habebit etiã
ſi pbaret qd̄ nũq̄ fuerit ſoluta vt no.Ang.are.
inſti.de leg.§.ſed ſi vxori.qd̄ limitãdũ videtur
verũ niſi vir eſſet nõ ſoluẽdo creditoꝛibꝰ ſuis.

19 ¶ Decimonono querit qñ reſtituẽda ſit dos ꝛ
dico multa. ¶ Primũ. Si dos cõſiſtit in rebus
immobilibꝰ:dꝫ reddi ſtatim ſolu.mr̄imonio: ſi
vero in rebꝰ mobilibꝰ reſtitui dꝫ.j.annũ.C.de
rei vxo.act.l.vnica.§.cũ aũt.qd̄ tñ in marito li
mita ſi põt:q2 ſi dolo malo nõ eſt verſatꝰ nõ reſti
tuet niſi in q̄tũ põt.ſ. habita rõne ne egeat.d.
l.vnica.ꝛ ſi paciſcat vt cõueniri poſſit vltra q̄
poſſit facere:eſt ꝯ bonos moꝛes: ꝛ pactũ nõ vꝫ
ff.ſol.ma.l.alia.§.j. q̄ priuilegiũ etiã trãſit ad
filios eiuſdē mr̄imonij vt.ff.ſol.ma.l.maritũ.ſꝫ
tñ tã ille q̄ iſti cauebũt de reſtituẽdo reſiduo
ſi venerit ad pinguioꝛē foꝛtunã:vt notat in.d.
l.vnica.§.cũ aũt. ꝛ in.l.in cõdemnatione.ff.de
reg.iur. Heredi aũt extraneo hoc nõ eſt p̄ſtan
dum nec trãſit ad illũ.d.l.maritũ. de quo vide
gl.in.c.mulieres. ꝛ ibi ꝑ canoniſtas. de dona.
inter vi.ꝛ vxo. ¶ Scd̄m. Si qñ data eſt dos res
erãt immobiles quas vēdidit maritꝰ:ꝛ inde ex
p̄cio emit mobiles:nõ cõputabũtur imobiles:
ſed mobiles:ꝛ caſus eſt ſm Bar.in.l.cũ in fun
do.§.ſi fundꝰ.ff.de iure dotiũ.ꝛ ita iudicabunt
mobiles vel imobiles tp̄e moꝛtis viri. Vñ non
ſtatim reſtituent:ſꝫ.j.annũ:nec eſt verũ hic qd̄
ſubrogatũ ſapiat naturã ꝛ cetera. ꝛ dicit Bar.
qd̄ ille.§.eſt ꝯ gl.in.l.diuoꝛtio.ff.ſo.ma.ꝛ ꝯ gl.
in.d.l.vnica.cuiꝰ gl. opinionē tenuit Lud. de
ro.in ſuis ſingularibꝰ. ¶ Tertiũ.Si mulier de
dit dotē in re mobili puta i auro: ꝛ negãte he
rede dotē ſe daturũ.j.annũ ſi interim nõ hꝫ vñ
viuat heres cõdēnabitur ad dãdũ ſtatim q2 de
hoc videtur caſus in.l.conſtante.§.quoties.ff.
ſolu.matri. ꝛ ſi contra hoc eſſent iura nihil va
lerent:q2 eſſent cõtra ius naturale: niſi ſecun
dum aliquos heres eſſet in neceſſitate equali. 20
¶ Vigeſimo q̄rit qualiter reſtituẽda ſit dos ꝛ
dico multa. ¶ Primũ expēſarũ factarũ a mari
to vel heredibꝰ circa dotē quedã ſunt neceſſa
rie:vt ille q̄ ſi facte nõ fuiſſent:aut res perijſſet
aut fuiſſet deterioꝛata ſicut ſi domꝰ q̄ ruinã mi
nat aptet aut reſtaurent tecta: q̄dã vero vtiles.
vt q̄ rē melioꝛē faciũt ꝛ deterioꝛē fieri nõ ſinũt:
ſicut vinee paſtinatio vel hmõi: ꝛ quedã volũ
tarie ſeu voluptuoſe:vt q̄ rē tm̄ oꝛnãt: ſed fru
ctũ non auget:vt viridaria ꝛ picture ꝛ incruſta
tiões ꝛ hmõi.ff.de verb.ſig.ip̄ēſe. ꝛ dicunt cru
ſtatiões cruſte ſubtiles marmoꝛis ex murũ po
ſite. ¶ Scd̄m. In reſtituẽda dote defalcari p̄nt
expēſe neceſſarie q̄ ipſo iure dotē minuunt ſm
gl.in.c.mulieres.de do.inter vir.ꝛ vxo. vtiles
aũt nõ minuũt dotē ipſo iure:ſed petunt actiõe
mãdati: vel negotioꝝ geſtoꝝ volũtarias autē
q̄dã dicũt ſimplr̄ ꝑditas ſꝫ meliꝰ alij diſtiguũt
qd̄ ſi mulier vult hr̄e reddere dꝫ q̄ ip̄ēſa ſunt:q̄
ſi reddere nõ vult: tũc ſi ſeparationē recipiant
ſine rei leſiõe tolli p̄nt:vt pictura facta in tabu
la vel pãno ꝛ affixa parieti: ſi aũt ſeparationē
nõ recipiũt relinquẽda ſunt: vt ſi eſſet facta fi
gura in ipſo pariete imediate.ff.de ip̄ē.in re.l.
j.ꝛ.l.pro volũtarijs.C.de rei vxo.act.l.vnica.§.
ſe nec. Sed hec nõ hñt locũ in expēſis factis p
exactiõe vel defenſiõe dotis:q2 maritꝰ eſt dñs
fructuũ dotis:ꝛ ſic tãq̄ dñs ipſaꝫ tuet vt no.ff.
de ip̄ē.in re.do.fac.l.ij. ꝛ ideo repetere nõ po
terit vt tꝫ Specul.ti.de do.poſt diuoꝛ.re.ꝛ Jo.
and. Circa vtiles tñ Bar.ff. de impen.l.vtiliũ
diſtinguit q2 aut ſunt facte volũtate mulieris ꝛ
tenetur aut ſic: ꝛ tũc aut põt aliũde ſoluere ꝛ
idē aut non põt aliũde ſoluere ꝛ nõ tenet vt in
d.vtiliũ q2 tũc nõ vident vtiles cũ nõ expediãt
mulieri.ꝛ idē Dynus. ¶ Tertiũ. Cum dos ſine
matrimonio eſſe non poſſit.C.de donatio.ante

nup.l.ſi.ſolutū pro dote vbi matrimoniū nullū fuit non repetetur noīe dotis: ſed conditione ſine cauſa.ff.de cōdi.ſine cauſa.l.ſi.ꝛ eſt priuilegiata hec actio quo ad mulierem: ſicut actio de dote:vt tenent docto. in.c.de prudentia. de do.poſt di.re.ꝛ facit.l.ij.ff.de priuile.credi.

21 ¶ 21.q̄rit̄ vtrū aliq̄ caſu dos poſſit ſolui mulieri:ꝛ dico ꝙ ſic in trib⁹ caſib⁹ ſm bar.in.l.q̄uis.ff.ſol.ma.p̄ioꝛ vt ſoluat es alienū.ff.de iur.do.l.vlt.ſcdo vt emat p̄dia:ꝛ illud eſt regulare qn̄ ex ſolutiōe q̄ fit cā dotis mulier fit melioꝛ ꝛ vir nō fit pauperioꝛ: vt.l.ita cōſtāte.ff.de iure do. tertio vt conſanguineos redimat ab hoſte: vel eos alat egētes. Ex q̄ nota ꝙ ſi mulieri ſoluit̄ pecunia vt ſoluat votū factū pro ſe vel in peregrinationē pro aīa ſua vadat aut alteri⁹ ci⁹ cōiuncti iuſte ſoluit̄ ꝛ minuit dotē: q2 ſi hoc fieri p̄mittit ad liberanda corpoꝛa: multomagis ad liberādas aīas.C.de ſacroſan.ecc.l.ſancimus.

22 ¶ 22.q̄rit̄ vtrū heredes mariti teneātur alere relictā infra annū reſtitueṅde dotis:ꝛ dico multa. ¶ Primū. Eam tūc alere tenent̄ ſi aliūde nō habeat vn̄ alat̄:nō tn̄ ſm quātitatē dotis: q2 ſi fruct⁹ excederēt nō tenent̄ niſi ad alimēta:et ſi q̄d de dote reſtituūt tenent̄ in reſiduo alimentoꝛum. Ita notat gl.C.de rei vxo.act.l.vnica.§. exactio.ꝛ.ff.ſol.ma.l.adiutoꝛio. Unde ſi pater preſtitit alimenta alie poterit ea repetere ab heredib⁹ viri.ꝛ facit q̄d not.Bar.in.d.l.diuoꝛtio. Si vero hꝫ vnde alat̄ non tenent̄ heredes ſm glo.in.d.§ exactio. ꝛ p̄bat̄ in.l.extraneo.ff. de ven. in poſſeſ.mit. ¶ Scdm. Ipſa etiam cum eiſdē heredibus habitare nō tenet̄ ſm Bar.in d.l.diuoꝛtio.q2 iure nō inuenit̄ exp̄ſſum:ſed tn̄ cōtrariū tenet̄ ſm aliquos: q2 infra annū dicit̄ quaſi eſſe in matrimonio.C.de bo.ma.l.ſi.ꝛ ſic cōſuluit do. Cardi.q̄d nō poterit alimēta petere:ſi contra eoꝛū voluntatē alibi ſit demorata: dūmodo apud eos poſſit honeſte moꝛari. ¶ Tertium. Licite ipſa pōt percipere certū quid pro alimētis ab heredibus mariti: donec illi dotē reſtituant de iure cōi: iuxta not.per Bar. poſt Cy.C.de bo.auc.iudi.poſ.auc.ei qui.ꝛ p̄ Ang. in.l.titia.ff.ſolu.matri.ꝛ Pau.de caſt.conſilio cccl.xxxiiij. Quod tamen Pan.in.c.ſalubꝛiter. de vſur.limitat in ea que nō habet vnde viuat aliūde: ſed melius limita qn̄ hoc facit ratione intereſſe coacta:puta quia mallet ſuā dotē ſed eam nō accipit:vel quia nō pōt:vel quia heredibus cōpatitur:al's ſi hoc ſponte faceret cum dotem habere poſſet eſſet vſura manifeſte: vt infra patebit ꝛ diffuſe deduxi in queſtione. auree roſe. Uide.ſ.vſura.iij.§ ſexto.

Uana.vide.ſ.gabella tertio.

¶ De dubijs facti ꝛ iuris.

Dubiū ſm Iſid.in li.ethy.eſt motus indifferēs inter vtrāq̄ ptē ꝯdictionis: vel dic ſm Phm ꝛ mētē.s.Tho.in iij.diſt.xvij.q̄d eſt ꝯtrariū rōnū eq̄litas: vn̄ p̄prie hō dubitat de aliq̄ vl' circa aliq̄d:qn̄ hꝫ rōnes ad vtrāq̄ ptē equalr̄: aut q̄ſi eq̄liter mouētes: ita q̄d nō inclinat̄ ad hoc magis q̄ ad illō notabiliter. Q̄ūo aūt differat dubiū ab opiniōe ꝛ fide:ꝛ hmōi.ſ.opinio.

¶ Primo ꝟo q̄rit̄ q̄ño intelligit̄ illud q̄d habetur in regula iuris: eſtote.ſ.dubia.i.facta q̄ dubiū eſt quo aīo fiāt ſunt in meliorē partē interptāda:ꝛ dico triplex eſſe gen⁹ operū humanoꝝ exterioꝝ p̄ceptoꝝ a nobis. Quedā eñ ſunt de genere bonoꝝ.i.ex ſuo gn̄e ſiue ex ſolo obiecto bona:vt eleemoſyna:oꝛo:ieiuniū.ꝛ hmōi:que male fieri nō p̄nt niſi p̄ accidēs rōne finis ſeu intētionis.vel circūſtantie: puta ſi fiāt qn̄ vbi vel a q̄b⁹ nō debēt. Quedā ꝟo ſunt de gn̄e maloꝝ.i.ex ſuo obiecto mala: vt furta blaſphemie et hmōi q̄ bn̄ fieri nō p̄nt etiā p̄ accidēs rōne finis.aut circūſtantiarū. q2 ex obiecto habent malitiā:vn̄ ſine malitia nō fiūt:ꝛ ꝯñr ſemp̄ ſūt mala:q2 ſm Dio. bonū eſt ex totali ꝛ itegra cā malū ex ſingularib⁹ defectibus:ſicut ſtructura nō eſt bona: niſi ſint boni lateres ꝛ cementū ꝛ oēs partes eſt aūt mala ſi aliq̄d borū eſt malū. lꝫ cetera ſint bona. Quedā ꝟo ex ſe.i.ex obiecto ſunt indifferētia : ſed ſuā bonitatē vel malitiā hñt ex fine ꝛ circūſtātijs: vt comedere ꝛ bibere ꝛ hmōi:q̄ p̄nt bene ꝛ male fieri: ſicut bono ꝛ malo fine ꝛ debitis ac indebitis circūſtantijs. ¶ Prima ſemp̄ debēt in bonā partē interpretari:licet fieri poſſint mala intentione:ꝛ ſil'r tertia in partē meliorē de q̄b⁹ principalr̄ intelligit̄ regula ſm gl.in alijs ꝟo ſm Bedā p̄mittit̄ nobis iudicare.i. interpretari in malā partē et pctā eſſe:ꝛ ꝯñr facientē talia eſſe peccatorē.xj. q.iij.ſi q̄s dixerit.ꝛ.c.ſeq. Uide.ſ.iudiciū.§.iij. Adde ex.s.Tho.ij.ij.q.lx.ꝙ habēs malam opinionē de aliquo abſq̄ cauſa ſufficiēti iniuriat̄ ei ꝛ illū ꝯtēnit q̄d ſine cā cogēte nullus facere debet. Et ideo vbi nō apparēt de malitia alicuius manifeſta indicia debemus illum habere bonū:id q̄d dubiū eſt in meliorem partē interptādo. Et melius eſt aliquē falli frequenter habendo bonā opinionē de homine malo quā falli raro habendo malā de bono:q2 ex hoc fit iniuria p̄ximo:nō ex p̄imo.de reg.iur.eſtote. 1.q8

¶ Scdo q̄rit̄ q̄ño intelligit̄ aliud dictū q̄d eſt quaſi regula.ſ.in dubijs tutioꝛ via eſt eligēda: q̄d eſt ſumptū. extra de ſpon. in.c.iuuenis.vbi dicit glo. q̄d in his que dubia ſunt q̄d certius eſtimamus tenere debemus.ꝛ idē dicit Augu. de peni.diſt.vij.c.ij.tene certū dimitte incertū. 2

Dubiū duplex

et dico hic opus eſſe duplici diſtinctiōe. Pri
ma. Dubiū ē duplex.ſ. pbabile:cū.ſ. rōnes p
babiles ad vtrāq; partē ſūt q̄ſi equales:ꝛ ſcru
puloſum:qn̄ q̄s.ſ.ex leui ſuſpitiōe timet alicu
bi eſſe pctm̄. Scrupuloſum dubiū ad cōſilium
boni viri eſt deponēdū ſm oēs docto. ꝛ idē eſt
ſi dubitat an dubiū ſit ſcrupuloſum necne: et
rō huius eſt:q2 q̄ in hmōi cōſulit virū bonū.i.
peritū ꝛ cōſciētiatū etiā ſi deinde cōſilio eius
erret:excuſat:q2 laborat ignorātia inuincibili
q̄ excuſat:vt infra ignorātia.§ xlv. Dubiū aūt
pbabile eſt de q̄ pprie illud dictū intelligit:et
ſm Archi.pctm̄ graue eſt tali dubio ſe expone
re.vbi eſt mortale. Et ſm Pau.i.d.c.iuuenis.
in dubijs.ſ.pbabilibus:vbi verſat periculū aīe
ſemp tutior pars ē eligēda ꝛ qd̄ tertiꝰ eſt tenē
dū:ꝛ qd̄ ſine piculo explicari pt. Sz tn̄ itellige
qd̄ ſi det caſus:q2 opinio ſecurior ſit minꝰ pba
bilis notabiliter nō ē eligēda neceſſario:q2 iā
ceſſat rō dubij.ſi vo ſit minus pbabilis:ſz nō
notablr etiā nō eſt eligēda neceſſario:q2 eo ca
ſu intelligo alber.in lib.de hoīe dicentē.q2 cō
ſcīa nō obligat ad faciēdū.niſi qd̄ eſt in ꝯſcīa
ſit vt opinatū vl creditū:vel ſcitū:nō aūt ſi eſt
dubitatū vel ambiguū:ſi tn̄ pbabilitas hicin
de eſſet eq̄lis tutior eligēda ē neceſſario qn̄ ex
electiōe alteriꝰ immineret piculū pcti mortalis
q2 tūc verū ē illud eccliaſtice.iij.amās piculū
peribit in illo.qn̄ aūt immineret periculū pcti
venialis ſolū eſſet eligēda de bn̄ eſſe tm̄. Se

Ambiguitas.

cūda diſtinctio eſt quā dat gl.xxxiij.d.c.vlt.qd̄
triplex eſt ambiguitas.ſ.iuris facti:ꝛ perſone.
Ambiguitas iuris eſt vbi de ſilibꝰ ad ſilia pce
dit vt di.xx.de libellis:ꝛ de tali loquit.c.ſicut
di.xiiij.dicēs q2 i dubijs vel obſcuris: ſcḋm
eſt qd̄ nec pceptis euāgelicis ꝯtrariū: nec decre
tis ſctōꝝ patrū inueniat aduerſum. Ubi aūt eſt
ambiguitas facti nūq̄ ferēda eſt ſnīa in piudi
ciū alicuiꝰ ꝛ ſic itelligit illd̄.xſ.q.iij.graue eſt
et ſatis idecēs vt i re dubia certa detur ſnīa vbi
vo nulli fit piudiciū:vt i baptiſmo ꝯfirmatio
ne ordinatiōe ꝯſecratiōe ꝛ hmōi:bn̄ fert in du
bio ſnīa certa.ſ.vt baptizet denuo. ꝛ ſic d̄ alijs
vt d̄ cō.di.iij.puulos. ꝛ di.ſ.ſolēnitates. Qñq̄
tn̄ dubitat de facto:ꝛ fert ſnīa in piudiciū alte
riꝰ:vt i.d.c.iuuenis. ſed iſtud fit pp̄ter piculū
aīe. Ubi vo eſt ambiguitas pſone ſed factū eſt
certū:bene fert certa ſnīa ſm archi.vt cū furtū
eſt publicū ſz ignorat auctor ꝛ tūc iudex inq̄t i
auctorē pōt ferre ſnīam excōicatiōis et pcipe
vt ſibi reuelet.als.c.q̄dā.v.q.ſ.ꝛ hoc vtiq̄ verū
eſt:ſz tn̄ auctor nō tenet obedire ad ſimplex p
ceptū niſi ſit de hoc ifamis vel ſemicōuictꝰ:vt
diffuſe diſputaui i aur.ro.i q̄dā caſu:ꝛ. d̄. cor
reptio.§xiij. Si tn̄ ēt in furē occultū intēderet
ferre ſnīam excōicatiōis: incideret nō obediē
do:q2 ꝛ ſi forte eſſet iniuſta tn̄ non eſſet nulla.
¶ Tertio q̄rit qūo intelligit illa regula iuris 3
cū ſunt ptiū iura obſcura.i.dubia reo fauendū
eſt potiꝰ q̄ actori. ꝛ dico q2 iſta regula itelligit
nō ſolū i ſnīa ferēda ſz ēt in lata: puta a duobꝰ
ordinarijs vno abſoluēte ꝛ alio ꝯdēnante q2 tz
ſnīa p reo niſi i caſibꝰ vt infra: nec tn̄ ſi abſol
uit i dubio fert i re dubia certa ſnīa ꝯ.d.c.gra
ue.q2 non eſt dubiū: imo certū q2 dz abſolui ſi
actor nō clare pbauit:vſ.q.vlt.actor. Tenet ēt
in fine litis:i q̄ fauet reo.de q̄ dicxt not.de re.
ſpo.cū ad ſedē.i gl.ij. Nō tz aūt ſz fallit pmo
in cā fauorabili quā tuet actor:puta in cā libe
rali.aut mrimonij:aut inof.ta.vl dotis:q2 tūc
actori fauēdū eſt.xxxiij.q.ſ.ſi q̄s accepit. de p
ba.ex lris. Et ſcḋo i pncipio litis.ff. de iudi.l.
ſi q̄s vbi ambiguā orationē actoris in ſui vtilē
tatē interptamur. Et ſilr tertio in pbationibꝰ
obſcuris inductis a reo q̄s ꝯ illū interptamur
de probationibus licet.de quo dic vt.j.§.x.
¶ Quarto q̄rit vtrū i dubio de irregularitate 4
vel aliq̄ delicto iterptandū ſit affirmatiue aut
negatiue: ꝛ dico q2 ſm Inn.i.c.ad audiētiā.de
homicidio cū irregularitas ſit d̄ iure poſitiuo
i dubio nō dz iudex reputare aliquē irregula
rē:q2 pene moliēde ſunt: de reg.iu.i penis.lib.
vſ. Qd̄ pau.vt colligit ab eo ibi:ꝛ i.c.cū tu filiē
ppoſite.d̄ teſti.dic ſibi nō placere ꝛ meliꝰ diſtī
guit:q2 in foro ꝯtētioſo vbi pure agit ad penā
pcedit ad dictū Inn. ꝛ ita loquunt iura p eū al
legata:vn̄ gnaliter debemꝰ interptari negati
ue ſiue p non maxie vbi agit de pena: puta q2
celebrauit:q2 collatio nō tenuit et hmōi:q2 in
penis mitior interptatio eſt fiēda:vt i.d.regu
la in penis ꝛ in regula odio.lib.vſ. ꝛ idē dic in
excōicatiōe ꝛ ſilibꝰ. In foro aūt aīe debemꝰ i
ptari affirmatiue qd̄ ſit irregularis.q2 i foro
pnīe ſemp pars tutior eſt eligēda lz durior vi
deat:q2 i illa pte nullū ſubeſt piculū:ad hoc.c.
ſignificaſti.el.ij.d̄ homicidio. ꝛ idē dt vbicūq̄
dubitat d̄ aliq̄ delicto:ad qd̄ vide gl. notabilē
in.c.vnico.de ſcru.i or.fa. Et ſilr dicēdū eſt in
foro q̄ſi pnīali:puta q2 nō agit ad penā ppe:ſz
vt ab altaris miniſterio abſtineat: vel a ꝯtru
mrimonij vel ab aliq̄ exercendo in q̄ exercēdo
ſubeſt pctm̄:q2 etiā tunc in ſecuriorē partē de
bemꝰ interpretari lz illa ſit durior ꝛ facit. d.c.
ſignificaſti.de homi. ꝛ.d.c.iuuenis.de ſpon.
¶ 5. q̄rit gnalr cui ſtādū ſit ambiguitatibꝰ et 5
dico multa. Primū. In re dubia fidei autori
tas eccleſie romane requirenda eſt.xſ.di.palā.
2. Dubio exiſtēte i iure mrimonij. tutiꝰ eſt ꝯ
ſtatuta hoīm dimittere copulatos:q̄ diſiunge
re cōiunctos ꝯ ſtatuta dei.c.lz ex q̄dā.de teſti.

[illegible handwritten marginal note]

3

¶ Tertiũ. Uerba dubia ſm intẽtionẽ pferẽtis accipiẽda ſunt. ff. de reg. iur. in ambiguis. ⁊ vt res potiꝰ valeat ꝙ pereat. c. abbate. ꝺ vꝰb. ſign. alias ſꝫ cõez vſum. c. diſt. ꝯ morẽ. Uide īfra legatũ. ij. §. v. ⁊ ſeq. ¶ Quartũ. Generale collectũ ex Jo. an. ī reg. ꝯ eũ q̇ legẽ dicere potuit aptiꝰ eſt interꝓtatio faciẽda. li. vj. vbi ſic dicit. Obſcuritas vel ãbiguitas aut apponiť in vltimis volũtatibꝰ: aut in cõuentionibꝰ factis in iudicio: aut in ꝯfeſſiõibꝰ: aut in ꝯctibꝰ ⁊ penis aut in ſentẽtijs. Si in vltimis volũtatibꝰ ſubdiſtīgue: qꝛ aut ꝯſtat ꝺ volũtate expͤſſe ⁊ ſic illa ſeruať. xxvj. q. vj. q̄ recedũt: ⁊ de teſta. requiſiſti. ⁊ hoc niſi dicta volũtas turpis eẽt: vt. ff. de con. inſtit. l. q̇dã. vel alias ꝯ ius: extra de teſta. tua. Si autẽ nec expͤſſe cõſtat nec tacite: ſtaľ vꝰbis teſtamenti: ad hoc. xxij. q. ij. is aũt. de celebra. miſ. in q̄dã. q̇ vꝰba ſi nimis ſint larga: ſeq̇mur benigniꝰ ⁊ minimũ: vt ī regula in obſcuris. de reg. iu. li. vj. ⁊ ſic eẽt heredis electio: etiã ſi nõ appet q̇ pars ſit benignioꝛ aut minoꝛ. ff. ꝺ teſt. in. l. ſi duo ſunt. Si q̄rať ad quẽ ſpectat īdagatio. dic qꝺ ad iudicẽ. C. de fideic. l. volũtati defuncti. Si autẽ in iudicijs ſit ãbiguitas ſit interꝓtatio ꝓ pferẽte: rõ qꝛ debitoꝛ ſemꝑ negaret ſe de hoc ſenſiſſe. C. de anna. excep. l. vlt. et hoc ī litis exoꝛdio. ⁊ de hoc in. c. [illegible] ad ſedẽ. de reſt. ſpo. Si vero in ꝓbationibꝰ ſit ãbiguitas: interꝓtabiť ꝯ ꝓducẽtẽ. de ꝯdi. appo. ꝑ tuas. et de ꝓba. ī pñtia. qꝛ dnt ꝓbatiões eẽ clare: de pͤſcrip. auditis. ſaluo eo qꝺ poſſent teſtes obſcure deponẽtes interdũ iterũ iterrogari. ꝺ teſti. cũ clamoꝛ. Sꝫ ī ꝯfeſſiõibꝰ ſi ꝯfiteať q̇s īcertũ: certificare cogiť. ff. de ꝯfeſ. l. certũ. alioq̇n acciperet qꝺ magis expediret aduerſario: vt ibi. ⁊ de cõſti. ⁊ de ꝯfeſ. c. i. Jn ꝯctibꝰ autẽ aut certũ eſt de ꝯſenſu aut de diſſenſu aut dubiũ ⁊ in primo caſu ſtaľ ei qꝺ ſenſerũt. ꝺ ſpõ. c. j. [illegible] aũt nil valet. xxxij. q. ij. ſufficit. xxx. qꝺ. ij. c. vno de rap. cũ cãm. xxix. q. j. §. j. ff. de ꝯhẽ. emp. l. iuẽ. ⁊ ibi erroꝛ nõ ſolũ coꝛꝑis ſꝫ ẽt materie vẽditionẽ īpedit: nihil eñ tã ꝯtrariũ ꝯſenſui ſicẽ erroꝛ. ff. de iu. l. ij. et errare ẽ aliꝺ ꝓ alio putare. xxxviij. di. q̄uis. nõ tñ oïs erroꝛ īpedit m̄rimoniũ: ſed tm̃ erroꝛ ꝑſone ⁊ ꝯditiõis. qꝺ dic vt. xxix. q. j. §. j. ⁊ ī ſum. in tertio aũt caſu. ſ. dũ eſt dubiũ ſubdiſtīgue. Nã aut ꝑt valere ſꝫ ītellectũ vniꝰ tm̃ aut vtriuſq. Si ſm intellectũ vniꝰ tm̃ valeat ſm quẽ valere ꝑt. ff. de ver. obl. q̇ties. ⁊ hoc hꝫ locũ etiã in ꝯctu m̄rimoniali in foꝛo iudiciali: in foꝛo aũt aïe ſtareť ei q̇ diſſenſiſſet in tali dubio: vt de ſpon. tua nos. Si vero ſm intellectũ vtriuſq valere ꝑt: valeat illꝺ qꝺ eſt vꝰiſimiliꝰ. ff. de vꝰb. obli. cũ q̇ ita. ⁊ de reg. iur. in reg. īſpicimꝰ cũ ſuis ꝯcoꝛ. ⁊ ſi dubitať qꝺ ſit veriſimiliꝰ ſeruabiť qꝺ dꝛ in hac regula. ff. de vꝰb. ob. l. q̇ cu q̇d. ⁊ hoc verũ cũ neuter dolũ cõmittit. Si aũt alter dolũ ꝯmittat ꝯ eũ fiet interꝓtatio. xxij. q. v. §. ex his. et. c. q̄cũq. ⁊ ſi vterq dolũ cõmittit ad cõez ſignificationẽ recurreť: vt ī. d. decretali ex lr̃is. vbi ꝺ hoc. ⁊. xxij. q. v. §. ſi ergo. Et idẽ reputať ī iuramẽtis: vt ibi notať. Jn ſentẽtijs aũt ſuis interꝓtari poterit ꝓſes ꝓuincie vel ꝓcuratoꝛ ceſaris. ff. de appel. ab executoꝛe in ꝓncipio minoꝛ nõ. C. de ſenten. ex pe. reci. l. ij. vbi de hoc. ff. de re in. l. iudex. ſũctꝰ eſt eñ offõ ſuo ſiue bñ ſiue male iudicãdo. qꝺ intellige ī diffinitiua: ſecꝰ ī interlocutoꝛia. qꝺ dic vt no. de appel. cũ ceſſante. de fructibꝰ tñ ⁊ expẽſis ſupplere ꝑt eadẽ dic. ff. de re iud. l. paulꝰ. ⁊ ꝺ hoc no. xxxv. q. ix. §. qꝛ g. alias īcipit his ita. ī gl. xj. q. j. §. ⁊ his. ī gl. De legibꝰ nõ ẽ dictũ qꝛ in eis nil obſcurũ ẽ vel ãbiguũ. di. iiij. erit. ⁊. C. de nouo cõ. cõpo. in pꝛia cõſtõne: ibi erit lex certa: ⁊ breui ſermõe ꝯſcripta: ſi tñ ī eis ãbiguitas eſſe videreť recurriť ad ꝯdentẽ: qꝛ ille ſolꝰ interꝓtari põt q̇ ⁊ cõdere. xj. q. j. §. ex his. ⁊ idẽ ī ꝓuilegijs q̇ ſunt ꝓuate leges: ⁊ per eadẽ iura. hec ex illo. Ubi no. qꝺ. xxij. q. v. ī. c. humane. dꝛ qꝺ vꝰba dñt deſeruire intẽtiõi: nõ intẽtio verbis. vbi dicit gl. eẽ arg. qꝺ potiꝰ ꝯſiderãda eſt intẽtio alicuius ꝙ vꝰba. j. q. j. Marchiõ. qꝺ verũ eſt qñ de intellectu ꝯſtat: alˢ a vꝰbis in dubijs nõ eſt recedẽdũ. ff. de leg. iij. nõ alr̃. Et adde qꝺ. xxiij. q. j. ī. c. paratꝰ. dicit gl. qꝺ nõ debemꝰ ſemꝑ adherere vꝰbis. ſ. Et vbi nõ ꝯſtaľ de itellectu. vꝰba eñ in reſcriptis poſita vel in legibꝰ debemus cõfoꝛmare equitati licet verba nõ patiãtur: vt de reſcri. cauſam et de conſue. cum dilectus.

¶ De duello.

Duellũ dictũ eſt q̄ſi duoꝝ bellũ: qꝺ etiã dꝛ monomachia vt in. c. monomachiã. ij. q. v. i. ſingulari ſiue vniꝰ pugna a monos qꝺ eſt vnũ et chia pugna [illegible] ad nomẽ ꝑticulare bellũ q̇ vnꝰ ꝯ vnũ pugnat aggrediẽdo vel r̄ndẽdo aggreſſori [illegible] ellũ. q̄tũ tñ ad rẽ ad quã ſignificãdã iura hoc nomẽ attribuerunt. duellũ nõ eſt oïs pugna duoꝝ ſꝫ ab aliq̇bꝰ diffiniť qꝺ duellũ eſt pugna duoꝝ facta ad alicuiꝰ rei ꝓbationẽ: vt. ſ. vincẽs ꝓbaſſe credaľ ⁊ victus in ꝓbatione defeciſſe: ac ſi per teſtes quis intentionem ſuam fundaſſet: vt de pur. vul. c. ij. Et huic conſonat qꝺ dicit ray. duellũ in aliquibꝰ vulgo dici iudicium: eo qꝺ ibi expectetur iudiciũ dei. Que quidẽ diffinitio cõuenit duello ꝓpꝛie: vt ī pluribus ſumpto: quod. ſ. fit ad veritatis indaginem: aliq̄n tamen fit propter alias cauſas ſm Joan. de lig. ſ. ex odio et gloꝛie cupiditate. Et ideo vľr diffiniendo eſt ſingularis pugna ab

vtraq; parte ſponte ſuſcepta
¶ Primo ergo q̃rit̃ vtrũ duellũ ſit licitũ vel ꝓhibi
1 tũ: ⁊ dico ſʒ doc. vt ẽt dr in. c. monomachiã. il-
lud eſſe ꝓhibitũ ſub pctõ mortali iure diuino:
ibi nõ tentabis dñm deũ tuũ. deu̇t. vi. ⁊ hoc ꝓ
cedit qñ fit ad ṽitatis idaginẽ: ⁊ ſilr iure canõi-
co: vt ex. de cle. pugnã. i duello ꝑ totũ. ⁊. ij. q. v.
ↄſuluiſti. ⁊ iure ciuili. C. de gladia. l. vnica. lib.
xi. qd̾ ꝓcedit qñ fit ex dicta cã vel etiã ex alia cã
nõ rõnabili cũ ꝑiculo vite aut mẽbrorũ. Sʒ qꝛ
iſta iura nõ videt̃ ꝓhibuiſſe: niſi qd̾ naturali
iure illicitũ erat: idõ ad ãpliorẽ doctrinã: dico ꝙ
duellũ. i. ſingularis pugna hincide ſpõte ſuſce
pta de ſe nõ noĩat aliquid illicitũ et mortale:
alioq̇n eẽt mortale iuuẽtuti ſe exercere in pu-
gnis ⁊ brachys ad exercitiũ: aut ſolatiũ ſine
odio ⁊ ꝑiculo. Vñ ſi ſit mortale erit ex altero
duoꝝ. primo ex fine puta ex inani glia q̃ ſit morta
le vel ad odium: aut ad idagãdã ṽitatẽ qd̾ eſt
tentare deũ: aut ſcd̾o ex circũſtãtia: puta qñ ex
cã nõ rõnabili pugnatur cũ pericl'o vite aut mẽ
brorũ: q̇b⁹ modis eſt ꝓhibitũ ſub mortali a iu-
re naturali ⁊ poſitiuo quod aliquas ſuperaddit
penas: ſed pro hoc vide etiam. § ſequenti.
2 ¶ 2. q̃rit̃ vtrũ qñ duellũ factũ cũ ꝑiculo mortis
aut mutilatiõis ẽ licitũ ex fine puta qꝛ accepta
tur ad obſuationẽ ſue ꝑſone vl' ſacſtatis poſſit
eẽ licitũ ex circũſtãtia alia vt. ſ. ñ ſit mortale ſpõ
te ſe exhibẽs ꝑicl'o mortis aut mutilatiõis: ⁊ dico
qd̾ ſʒ ray. ſũt de hoc opiniões: ⁊ q̇dã diſtĩguũt
Nã trib⁹ modis q̇s duellat. primo offerẽdo duellũ
ſcd̾o illẽ ſpõte acceptãdo. tertio acceptãdo illd̾
iuſte ad defẽſionẽ vite aut reꝝ ſicẽ ſi iudex accu
ſato de homicidio vl' furto iudicet̃ ſe ꝑ duellũ
purget: alioq̇n hẽbit̃ ꝓ ↄuicto ⁊ ↄdennabit̃. Et
i primo q̇dẽ ac ſcd̾o caſu dicũt illd̾ eẽ mortale: nõ
aũt i tertio: ſʒ ẽ licitũ idiſtĩcte ꝓ defenſiõe nõ ſo
lũ vite: ſʒ ẽt reꝝ ⁊ hoc tʒ guil. gloſſa. ray. ex hac
rõne: qꝛ nõlʒ defẽdẽdo res occidẽ raptorẽ: q̃re
inq̇t ñ licebit eas defendere duello. Et hãc opi
nionẽ ſeq̇t̃ lũ. an. Guil. tñ credit hoc eẽ illicitũ
ſacerdoti in cã crimĩali ⁊ ciuili. Quidã ṽo alij
min⁹ male ẽt tertio caſu ſubdiſtinguũt: qꝛ ſi ſu-
ſcipit̃ iuſte iudice idicẽte ꝓ defenſiõe vite ẽ lici
tũ: et hoc vr̃ tenere Ni. de ly. ſ. reg. xvi. vbi agit̃
de duello dauid cũ golia: ſʒ ꝓ defenſiõe reꝝ di
cũt illicitũ. Sʒ dico primo illicitũ et mortale eſſe
duob⁹ ꝑmis modis: vt ab oĩb⁹ ↄfeſſuʒ ẽ: ⁊ ſcd̾o
nõ eẽ licitũ. tertio mõ idiſtĩcte: vt dicit gui. nec
cũ diſtĩctiõe alioꝝ: qꝛ ſi eẽt licitũ rõne defenſio
nis cũ iſta ſit de iure nãli in quo ſacerdos a lai
co non diſtinguit̃ eſſet etiam licita ſacerdoti:
quod ille negat. Sed qꝛ poſſet dici qd̾ eſt illici
ta iſta defenſio ſacerdoti non ratione peccati:
ſed rõne irregularitatis quã incurrere poteſt
ſine pctõ: arguo iterũ: qꝛ ſic duellare iudice in-
dicẽte. i. duellare ad indaginẽ ṽitatis purgan
do crimẽ: hoc eſt deũ tẽtare: qd̾ nũq̃ lʒ: ⁊ idõ nõ
eſt ſil'e de ſe defendẽte q̇ deũ non tẽtat. Et hoc
ſentit. s. Th. ij. ij. q. xcv. ar. vl. i fi. dicẽs ꝙ eadẽ
rõ vr̃ eẽ de lege duelloꝝ q̇ de iudicio ferri can-
dẽtis ⁊ aq̄ bulliẽtis: niſi qd̾ duelluʒ pl⁹ accedit
ad rõnẽ ſortiũ inq̇ꝛtũ ibi nõ expectat̃ miraculo
ſus effect⁹ ſicut i illis: niſi forte qñ pugiles ſunt
valde iɱpares ṽtute vl' arte. Judiciũ aũt ferri cã
dẽtis ⁊ aq̄ bulliẽtis: dicit idẽ. s. Tho. eſſe illici
tũ: tñ qꝛ ordinat̃ ad iudicãdũ occulta q̇ diuino
iudicio reſeruant̃: tũ qꝛ hoc iudiciũ nõ eſt diui-
na autoritate ſancitũ: ⁊ allegat. c. ↄſuluiſti. ij. q.
v. adde tertio: qꝛ eſt q̇dam tentatio dei. Dauid
aũt excuſat̃ tãq̃ mot⁹ a ſpũſctõ: vt dr i. d. c. mo-
nomachiã ꝑuilegia aũt paucoꝝ nõ faciũt cõẽ
legẽ. xxvi. q. ij. nõ exemplo. Tutior eſt ꝗ ⁊ verior
opi. ray. ꝙ oẽs idiſtĩcte peccẽt mortalr̃. ⁊ ita te
nent nõ ſolũ doctores ordĩs ꝑdicatoꝝ: vt ſum.
cõ. ſum. pi. ⁊ archi. ſʒ ẽt ſum. ro. ⁊ ſupple. ⁊ go. et
hoſt. ſ. ꝙ ſit ꝓhibitũ ſine diſtĩctiõe qñ eſt cũ ꝑi-
culo vite aut mẽbroꝝ. Nec ẽ par rõ pugnare ꝓ
reb⁹ aut vita in duello ⁊ ex: qꝛ extra duellũ ſtat̃
i terminis defenſiõis: nõ aũt i duello: ſʒ vterq;
duellãtiuʒ eſt agreſſor ꝑ ſe loq̇ndo: nõ ob quod
aliq̇s ad duellũ cogat̃: qꝛ nõ eſt coactio abſolu
ta: ſed conditionata que ſtat cum voluntario. 3
¶ Tertio vtꝝ peccẽt mortalr̃ q̇ ſentiũt aut ꝑti-
cipãt in crimine iſto duellãdi maxĩe rõne ↄſue
tudinis: ⁊ dico ſʒ ray. ꝙ mortalr̃ i ꝑdictis pec-
cãt primo duellãtis ſiue offerãt duellũ ſiue ſuſci
piãt illd̾ ſpõte ſiue coacte: ⁊ ſcd̾o iudices defe-
rẽtes illd̾ ⁊ ꝑſtãtes autoritatẽ: ⁊ t̾tio aſſeſſores
⁊ q̃rto dãtes i hoc ↄſiliuʒ auxiliũ vl' fauorẽ. q̇n
to ſacerdotes dãtes bñdictionẽ hmõi idẽ goſ.
⁊ ho. Adde ſexto ꝙ ⁊ dñi illud in ſua ditiõe ad
mittẽtes: imo ⁊ tolerãtes: qꝛ deſinũt manifeſto
facinori obuiare. Et ſeptĩo q̇libet q̇ hoc poſſet
ſine ꝑiculo ⁊ facile ꝓhibere ⁊ nõ facit: qꝛ aut cõ
ſentit aut negligit ſalutẽ ꝓximi corꝑalẽ ⁊ ſpũa
lẽ i caſu extreme nec̃citatis: imo vr̃ ꝙ hoc caſu q̇-
libet hoc ſciẽs teneat̃ orare ſi alr̃ ꝓuidere non
ꝑt: ⁊ alios ad orãduʒ ꝓuocare iuxta dicẽda ĩfra
de eleemoſyna corꝑali. Et octauo idẽ vr̃ de iſpi
ciẽtib⁹ ſine diſplicẽtia ſaltẽ in rõne: qꝛ placent
ſibi i eo ꝙ ẽ de ſe mortale. Nec i ꝑdictis ꝑt aliq̃
cõſuetudo excuſare qñ ſunt illicita: qꝛ non ſunt
mala qꝛ ꝓhibita: ſʒ ꝓhibita qꝛ mala ⁊ ↄ ius na
turale: contra quod nulla conſuetudo valet.
¶ Quarto querit̃ que pena ſit clerici pugnan-
tis in duello aut participantium ei: et dico qd̾ 4
ſm ray. ipſe dʒ deponi: tñ epũs põt diſpenſare
ſi mors aut mutilatio nõ interuenit. vt in. c. ſ.
extra. de cle. pu. in du. imo ſi non ſequat̃ mors

nec mutilatio: et cleric⁹ amiſer't ptē digiti etiā in duello oblato: ſʒ nō tātū q̄n ſine ſcādalo poſ ſit celebrare quātūcūq̄ fuerit grauis exceſſus pōt ep̄s cū tali poſt pactā pn̄iam diſpēſare: ar. in.d.c.j. q̄d dʒ Ray. ver⁊ eſt ſi neċitas vel vtili- tas expoſcat: ſʒ ſi mors vel mutilatio interuenit nō pōt ep̄s cū tali diſpēſare in eſſē ſʒ oēs: ſec⁹ in bñficio ſm Ray. cui lʒ videat̄ Tho. 2rī⁹ tñ nō eſt: niſi q̄ ad bñficiū cū cura aīarū in q̄ ſʒ eū ſo lus papa diſpēſabit: et hoc ſequit̄ ſum. ang. ſed ṽitas eſt q̄d diſpēſabit in bñficio idiſtincte: nō ſolū habito: ſʒ ēt h̄ndo: q: d.c.ij. hoc idiſtincte 2cedit: et pene nō ſunt extēdēde: et bñficiū in q̄ fuerit cū eo diſpēſatū h̄re poterit ēt in titulum ſm Hoſ. aut veri⁹ ſʒ alios t̄m in ſtipēdiū: ſicut laic⁹ ſiue in ſuſtētationē. xxxij. diſt. ſi ṽo. et rō: q: bñficiū dat̄ ꝑpter offm̄. xvj. q. j. gn̄alr. q̄ offō ex diſpēſatiōe ep̄i iſtervēi nō pōt. Et nō ſolū effi cit̄ irregular pugnādo ꝑ ſe: ſʒ ēt ꝑ aliū ſi mors aut mutilatio ſequat̄: et ſilr oēs mādātes: cōſu- lētes et defendētes: vt in.d.c.ij. ſicta gl. Sūma aūt Ang. vr̄ velle q̄d ipſe ſit irregularis ex ſola pugna: ēt ſi mors aut mutilatio nō ſequat̄: ſed

5 hoc nulli h̄r clare: ideoq̄ non eſt dicendum.

¶ 5. q̄rit̄ vtrū ſint irreglares clerici afferentes reliq̄as pugnaturi i duello ad adiuandū ſi inde ſequat̄ homicidiū vel mutilatio: et dico eſſe va rias opiniōes: q: ray. vr̄ tenere q̄d ſic: eo q̄d ad iuuare videant̄: dicūt aūt alij q̄d nō: ſʒ bene di ſtīgeit ṽṽ. q: ſi eis nō deferētib⁹ nihilominus duellū futurū erat nō ſunt cooperatores: nec vi dentur irregulares. al's ſic et hoc rationabilit̄ q: reliq̄e ille non conferūt ad occidendum: cuʒ neſcrat iuſtitia dei p̄ ſocinia: dare criminib⁹. ſ. ꝑ miracula: quicquid faciat dando vires natu rales: ſi aūt cōferent eſſent irregulares etiam ſi al's futurum erat: quia eſſent cooperatores.

6 ¶ 6. q̄rit̄ q̄d de Ĺicis et capl'is q̄ a ſeculari dn̄o cogunt̄ ſubire duellū: aut res eccl'iaſticas ꝑde re: itē q̄d de ꝑlatis h̄ntib⁹ iuriſditionē tp̄alez: in q̄rū curijs idicunt̄ duella: et dicit ṽṽ. q̄d i of bus hm̄oi caſib⁹ ſi cl'ici auferūt: aut ſuſcipiunt duella vel ꝑ illa iudicāt: aut p̄ſtāt aliquā ſp̄alē autoritatē: peccant mortal'r: et ſi ſequatur mors ſunt irregulares. Adde q̄d vident̄ ēē irregula- res: ſʒ aliquos ēt ſi nō ſequat̄ q̄n ipſi ꝑpria ma nu pugnāt. Si aūt talia fiant per iconomos vel prepoſitos ſeculares: adminiſtratores prelato rum ſine ſpeciali mandato eoꝝ peccāt quidem in q̄t mortal'r ꝑlati talia tolerādo: nō tamē cre do q̄d efficiant̄ irregulares: ex q̄ ſuꝑ hoc ſp̄alē autoritatē nō preſtāt lʒ ꝑcipiant ſuis balliuis q̄d iuſtitiā faciāt in tali v'l tali cā: q: in tali gn̄a li mādato nihil itelligitur de duello mandari.

7 ¶ 7. q̄rit̄ q̄d de iudicio ferri cādētis et aq̄ bulliē tis: et dico olim hm̄oi eodē mō eē ꝓhibita: q: in his deus tēptari vr̄: vt dicit̄ extra de pur. vul.

¶ 8. q̄rit̄ vtrū in duello facto ad ṽitatē idagan dā ſemꝑ deus ṽitatē oſtēdat iuuādo eū q̄ eſt ꝑ ṽitate: ſicut credunt milites et hm̄oi: et dico q̄ nō: vt expſſe caſus eſt de pur. vul. c.ij. vbi inno cētes victi narrant̄ in duello: et idē eadē rōne eſt de iudicio ferri candētis et aque bullientis. 8

D Ulia. vide infra latria.

¶ De ebrietate.

Ebrietas d̄r aliq̄n ꝑuatio vſus rōnis ad tp̄s ex imoderato potu vini vel cu iuſcūq̄ rei potabilis: et hec nō eſt pec catum ſʒ pena: aliq̄n ṽo dicitur actus potationis ex quo cauſatur: et iſta eſt aliquādo peccatum. hec ex. s. Tho. ij. ij. p. cl. 1. q̄d

¶ Primo vero q̄rit̄ vtrū ebrietas ſit pctm̄ mor tale: et dico q̄d quātū colligit̄ ex. s. Tho. ij. ij. q. cl. et Alex. xxij. et gl. xxv. di. ſal's ea demū. et doc. ibi aut q̄s ſſiēter et volēs inebriat̄ totalr̄: et ſic eſt mortale cui⁹ rōnē aſſignat. s. Tho. q: priuat ſe vſu rōnis q̄ opat̄ ſʒ ṽtutē: et exponit ſe pīcu- lo peccādi et itellige q̄d ꝑuat ſe ſine cā rōnabil̄ q: ſe ꝑuat re ex cāvt in ſomno non eſt pctm̄. Aut neſciēs et 2tr nō volēs et hoc dupl'r. ſ. raro et ſic eſt nullū aut veniale pctm̄ ſʒ negligētiā q̄ vtit̄ q̄s ad cauēdū: aut aſſidue: et tūc eſt mortale ſm Aug. vt in. d. ſal's. non q̄dez rōne aſſiduitatis vel iterationis actus ſm oēs: q: multiplicatio actuū venaliū nō facit mortale: ſʒ q: nō pōt q̄s aſſidue inebriari niſi ſciēs et volēs vel notabili ter negligēs in ſciēdo et cauēdo. Si aūt nō in- ebriet̄ q̄s totaliter: ſed tñ ſcit q̄d facit lʒ ſit val- de grauat⁹ ſi hoc ſcienter et ſponte facit ſine cā tract⁹ dulcedine vini: non videt̄ aut vix vr̄ ex- cuſari a mortali: q: notabiliter ledit vſum ra- tionis ſine cā et cū periculo peccandi: ſed ſi hoc facit ex cā puta ratiōe ſanitatis eſt veniale vel nullum: et ſimuliter ſi non aduertit eſt veniale etiam ſi frequenter contingat vt credo.

¶ Scdo q̄rit̄ q̄d de pcurāte ebrietatē alterius et dico q̄d ſemꝑ mortal'r peccat ſi ſciēs et volēs opat̄: et hoc ſiue ſequat̄ ebrietas ſiue nō: et ſiue in alio ſequat̄ cum mortali ſiue cum veniali: q: 2ſentit in malū: et ꝑiculū notabile ꝑximi: ſi aūt ignorās et nolēs operat̄ eſt veniale vel nullū: ſi ṽo ſciēs q̄dez: ſed nolēs: vt q: ſcit q̄dem ſe ꝓ uocare ad immoderatum potum: nolens tñ ad ebrietatem deducere nō eſt ſine veniali: ſed nō eſt mortale communiter niſi forte in exceſſu vel de magno qui non poteſt arte diffiniri. 2

¶ 3. querit̄ quid ſi quis conſentiat in ſuam vel alterius ebrietatem gratia ſanitatis: et dicit. s. Thom. vbi ſupra q̄d immoderatus cibus vel pot⁹ cauſa medicine ad prouocandū vomitum 3

non eſt pctm̄:q2 talis cib⁹ vel pot⁹ non eſt ſup
fluus infirmo.ſ3 ꝑpter hãc cãm nõ d3 pot⁹ da-
ri vſqʒ ad ebrietatẽ: q2 tũc nõ excuſaret a pctõ:
cũ vomit⁹ aliter procurari poſſit vt ex potu aq̃
calide.hec ex illo:cui⁹ dictũ ſũ.ange.ꝛ roſ. ex-
tẽdũt ad hoc ꝙ ſit pctm̄ mortale inebriari gr̃a
ſanitatiſ ꝛ medicine:qd̕ verũ ẽ qñ eadẽ ſanitas
induci p̄t ꝑ alias medicinas:vt i vomitu q̃ al'r
ꝓuocari p̄t: ſi tñ ſanitas al'r ꝓcurari nõ poſſet
niſi ꝑ ebrietatẽ ex q̃ nullũ ꝑiculũ ſeq̄r:ñ video
ꝙ ſit mortale:ſ3 ex.s.tho.p3 oppoſitũ:q2 priua
re ſe vſu rõnis ad tp̄s: vt dormire q̃s meli⁹ ꝛ diu
turni⁹ cõtẽplet̃:nõ eſt malũ vt in ſomno patet.
4 ¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ ebrietas excuſet hoiem a
pctõ ſequẽti in ea ꝯmiſſo:ꝛ dico ꝙ cũ circa pec
catũ duo conſiderent̃.ſ.pena ꝛ culpa.q̃tum ad
vtrũqʒ ſunt opiniões. Nã q̃tũ ad culpã ſi vſus
rõnis nõ ꝑdit̃ penit⁹:tũc oẽs nõ excuſat:niſi for
te a tãto:ſ3 ſi penit⁹ ꝑdat̃ q̃dã dicũt ꝙ excuſat
a toto:ꝛ hãc opinionẽ ſequit̃ ſum.ange.ꝛ ro.in
diſtincte: quidã vero dicũt etiã indiſtincte qd̕
excuſat ſolũ a tãto:ſ3.s.Tho.vbi ſupra diſtin-
guit q2 excuſat a toto:ſi fuit ſine culpa:ſi vero
fuit cũ culpa excuſat ſolũ a tãto qd̕ q̃ũo debeat
intelligi vide eũ in.iiij.di.xvij.q.ij.ar.ij.q. iiij.
ad ſcd̕3.Ibi enĩ ſic dicit.Effect⁹ ꝯñs q̃ pctm̄ ag
grauat iã in actu ꝓceſſit velut in cã: ꝛ idõ qñ cõ
miſſum eſt totã ſuã q̃titatẽ habuit ꝛ ex effectu
ꝯſequẽte nõ accreſcit aliq̃d q̃ ad rõnẽ culpe et
ſi accreſcit q̃ ad penã accidẽtalẽ ſm qd̕ plures
habebit hõ rões dolẽdi i inferno de plurib⁹
malis c² ſecutis ex ſuo pctõ.Et rõ ſm mẽtẽ ei⁹
eſt:q2 qñ ebrietas eſt cũ culpa:eſt aliq̃ mõ voli
ta:ꝛ ꝯñr in ea ſunt volita iplicite oĩa q̃ ſequun
tur:ſicut volens ꝓicere ſagittã ſine adhibita
diligẽtia.vult iplicite homicidiũ qd̕ ſequitur.
¶ Quantũ ad penã vo q̃dã dicunt qd̕ nõ impu
tat̃ niſi qd̕ ex culpa immediate ꝓcedit.nõ autẽ
qd̕ mediate:vñ ei q̃ propter ſuã culpã excõicat̃
nõ imputat̃ qd̕ bñficiũ infra tp̄s debitũ nõ cõ-
tulerit: niſi fuerit in mora petẽde abſolutiõis
q2 culpa nõ eſt cã imediata ſ3 excõicatio q̃ eſt
pena:ꝛ ſic in ꝓpoſito ſ3 ſupflua potatio fuerit
immediate cã priuatiõis vſus rõnis:nõ tñ ho-
micidij vel alteri⁹ pctĩ:ꝛ ꝯſequẽter ſm iſtã opi
nionem nõ erit irregularis. Et iſta eſt opinio
pañ.i.c.q2 diuerſitatẽ.de cõ.ꝓben.quã ſequit̃
ſumma ang. q̃dã vo alij dicũt qd̕ imputant̃ illi
ad penã oĩa q̃ ſequunt̃ ꝛ ſi occidat erit irregu-
laris ꝛ hec eſt opinio ricar.in.iiij.diſ.xv. Sed
opinionẽ ſecundã dico eſſe de mente. s.tho. ſi
ebrietas fuit culpabilis:vnde iſte erit irregu-
laris etiam ſi culpa fuit leuis:ſicut et qui iacit
ſagittam incaute dans operam illicite rei.
5 ¶ Quinto q̃ro vtrũ teneãt geſta ꝑ ebriũ puta
cõtractus matrimonij:et dico qd̕ nõ ſm oẽs. et
oẽs ſi eſt ebrius ꝓprie.i. penit⁹ alienat⁹ mẽte:
ſecus ſi eſt bene cõfortatus intelligens tñ qd̕
facit:licet in multis ſuccurrat̃ ei per miam iu-
ris:vt in iuramento et confeſſione et huiuſmo
di.vt ſupra dixi in blaſphemia.§.vij.

¶ De eccleſia ꝛ eccleſiaſticis pri-
uilegijs ac perſonis.

Eccleſia ẽ nomẽ grecũ ꝛ latine ſonat
cõuocatio:ſicut ſynagoga eſt hebrai
cũ et latine ſonat cõgregatio: vñ ec-
cleſiare eſt ꝯuocare vel ꝯcionari.Et
ideo apli xp̄ianũ pplm ſemꝑ eccleſiã ꝛ nũq̃ ſy
nagogã appellari voluerũt.vt ipſis vocabulis
xp̄ianoꝝ fidelitas ꝛ diſcretio iudeorũqʒ infide
litas ꝛ beſtialitas notaret̃:q̃ frequẽti⁹ appella
ti ſunt noie ſynagoge. q2 vt dicit Ugo cõuocã
tur hoies ꝓprie:pecora vo cõgregant̃ vñ eoꝝ
ſũt greges.Et ſic d̕r eccl'ia ſm grecos ab eccle
ſys qd̕ ẽ miſerãs q2 mĩa plena ſit ꝛ nũq̃ redeũ
tibus ſinũ claudat.C. de ſum. tri.in ep̄la inter
claras.ꝛ de here.ſup co.li.vj. Ul' aũt eccl'ia eẽ — Ec-clia
idẽ ꝓprie qd̕ ppl's cõuocat⁹ ſeu adunat⁹ in dei
cultu q̃ d̕r eccl'ia ſpũalis:trãſſumptiue aũt loc⁹
in q̃ ppl's ad ꝑcipiẽda q̃ fidei ſunt ꝯuocat̃:q̃ d̕r
eccl'ia materialis.Eccl'ia aũt ſpũalis ẽ duplex
ſ.gñalis.i. tot⁹ ppl's dei xp̄o vnitus ꝑ fidẽ aut
viſionẽ. ꝛ ſpãlis.ſ.eccl'ia xp̄o ꝑ charitatẽ vni-
ta. Que duplex eſt.ſ. triũphãs iã deo cõiuncta — Du-plex
ꝑ gliã:ꝛ militãs q̃ ẽt eſt duplex.ſ.catholica ſi-
ue vniuerſalis.ſ.dei ppl's ꝑ totũ orbẽ diffuſus
ſ3 ꝓprie ei cõiunct⁹ ꝑ fidẽ ꝛ charitatẽ. ꝛ ſpãlis
ſicut eccl'ia Mediolañ.ꝛ Bononiẽſis ꝛ hmõi
niſi eſſet romana: q2 illa eſt eccl'ia vniuerſalis
in virtute. vt.j.§ iij. Sumit̃ autẽ eccleſia alijs
modis de quib⁹ vide extra ne ꝑla.vi.ſuas. ſ.c.
querelã.in gl.ꝛ ſpãliter ſumit̃ vt diuidit̃ cõtra
populũ.ſicut clerus ꝛ multitudo eccleſiaſtica-
rum perſonarum dicitur eccleſia:vt ibi patet.
¶ Primo vero q̃rit̃ quantũ ad eccceſiam gene 1
ralẽ vtrum xp̄s ſit eccleſie membrũ vel caput:
et dicit.s.tho.in.iiij.di.xlix.qd̕ eccleſia dupli-
citer ſumitur.ſ.corpus xp̄i miſticũ preciſe ꝛ ſic
dicit̃ ſponſa xp̄i ꝛ corpus chriſti miſticũ ſimul
cum capite.i.chriſto: vñ chriſtus eſt caput ſpõ
ſe non membrum eſt tamẽ membrum eccleſie.
¶ Scd̕o q̃ritur vtrũ eccl'ia poſſit errare ꝛ dico 2
ſm doctrinã.s.tho. ꝛ alioꝝ doctoꝝ qd̕ errare
non põt in ſpectantibus ad fidẽ vel mores:ſed
in his ſemꝑ verũ determinat:q2 xp̄s ꝓ ea ora-
uit vt nõ deficeret fides ei⁹:ꝛ ſpũſſan.docet eã
oẽm veritatẽ.ſ.in neceſſarijs ad ſalutẽ.vt ſunt
fides ꝛ mores:ꝛ ſic itellige.xxiiij.q.j.a recta.ꝛ
ſilr credit̃ pie qd̕ errare non poſſit in canoniza
tiõe ſctõꝝum vt dictum eſt ſupra canonizatio.§.

ſij.in aliis autem errare pōt q2 ſequit̄ humanā opinionē q̄ falli pōt:ꝛ ſic intellige.c.a nobis. el.ij.de ſen.exc.vñ.s.tho.in.ij.ij.q.j.vult ꝙ q̄libet teneat̄ inherere doctrine eccl'ie tanq̄ regule infallibili.vide etiam.j.fides.ꝛ.j.vſus.

3 ℭ Tertio q̄rit̄ q̄ ſit iſta eccl'ia q̄ errare nō pōt et cuius doctrine infallibiliter heredū eſt:ꝛ dico q̄ſtū colligit̄ ex.s.Tho.ꝛ aliis doc.marie archi.iiij.pte.ti.viij.c.iiij.§.iiij. ꝙ dupl'r dr.ſ. formaliter ꝛ virtual'r:ꝛ vtrūq; hoꝝ dupl'r:ꝛ ſic ſumit̄ q̄drupl'r.Jſta ḡ dr p2io formal'r ꝛ vere.ꝛ eſt oīs ppl's fidelis p totū orbē maxime deo vnit⁹ p charitatis amorē:ꝛ ſcdo dr formal'r ꝛ repñſentatiue.ꝛ eſt cōciliū gñale:tertio dicit̄ virtual'r ꝛ formal'r ſimul:ꝛ ē eccl'ia romana:q̄ eſt caput oim eccleſiarū virtual'r cōtinēs autoritatē toti⁹ eccleſie.q̄rto etiā v̄tual'r ꝛ repñſentatiue ſimul:ꝛ eſt collegiū cardinaliū cū ſuo capite.i. ſummo pōtifice:ſiue papa vt papa vel caput eccleſie vtēs:ſcʒ auxilio ſiue ꝯſilio mēbroꝝ ſuoꝝ q̄ſtū pōt ad indagandā veritatē:nō aūt eſt papa vt ſingularis pſona q̄ pōt errare.Et ſic itellige gl.in.d.c.a recta dicētē q̄ eccleſia q̄ errare nō pōt dicit̄ nō papa:ſed cōgregatio fideliū que.ſ.tenet fidē quā Petrus cū aliis ap'lis docuit:et hec dr eccleſia romana ꝛ fides eccleſie romane ſiue ſint rome ſiue alibi.ꝛ de his etiā ſupra concilium.§.ij.et.iij.et infra fides.§.j.

4 ℭ Quarto q̄rit̄ q̄ ſint eccl'iaſtica.i.eccl'ie romane p̄uilegia:ꝛ dico ꝙ ſūt triplicia.ſ.a deo a papa a Ceſare cōceſſa. ¶ Priuilegiū aūt a deo cōceſſum eccl'ie vniuerſali vel romane eſt dignitas vel p̄rogatiua illi ꝯceſſa in pſona btī Petri p̄mi romani pōtificis et vniuerſalis vicarij Jeſu xp̄i:ꝛ hoc pbat̄ p.c.oīs.diſt.xxij.ex q̄ etiā pʒ ꝙ tale p̄uilegiū eccl'ie eſt ēt pape:ꝛ eſt multiplex:ſed tm̄ q̄nq; enumerabo. ¶ Primū ē q̄ ipſe roman⁹ pōtifex eſt caput ſummū et vnicū vniuerſalis eccl'ie:ſup eā totā hñs principatū nulli iferior vel eq̄lis:ſed oib⁹ ſupior:ex q̄ etiā hʒ ipa eccl'ia romana ꝙ ſi caput p̄nceps ꝛ mater oim eccl'iarū.Et iſta patēt j.c.nō decet.xij. diſt.vbi etiā ptʒ ꝙ eadē dr eccl'ia ap'lica ꝛ romana:vñ eadē eſt romana ꝛ ap'lica.diſ.xix.ita dñs. ¶ Secūdū.Nā idē roman⁹ pōtifex eſt generalis p̄lat⁹ habēs ſup oēs iuriſditionē ꝛ plenitudinē ptātis.ij.q.vj.q̄ ſe ſcit.cetere aūt eccleſie vocate ſunt i ptē ſollicitudinis nō i plenitudinē ptātis:vñ pallio in quo.ſ.cōfert̄ pontificalis officij plenitudo:vt ex̄ de auto.et vſu pal.ipſe ſolus vtit̄ in miſſarū ſolēnijs ſemp et vbiq;:alij autē nec ſēp nec vbiq;:ſʒ i eccl'ia ſua certis dieb⁹. ¶ Tertiū.Nā ip̄e ꝯdere pōt ſtatuta ppetua firma ꝛ imutabilia.di.xj.cōſequēs. quā firmitatē innuit xp̄s dicēs.ꝛ ſup hanc petrā.quaſi.ſ.ip̄e xp̄s ſit fundamētū naturale.j. Cor.iij.Petr⁹ aūt etiā ſucceſſoꝝ q̄ſi petra prima in fundamēto vñ ip̄e poſt xp̄ʒ eſt eccl'ie fundamētū ſʒ hier.Chry.Orige.ꝛ.s.tho. ¶ Quartū.Nā ip̄e ſol⁹ dat robur ꝛ authoritatē ꝯciliis et ſtatutis ꝯcilioꝝ.vt diſt.xvij.p totū.ꝛ.ij.q.v. ideo.ꝛ.iij.q.vj.dudū.et hoc ſequit̄ ex.ij.et.iij. 4

¶ Quītū.Nā oēs iudicat ꝛ a nullo pōt iudicari.di.xl.ſi papa.niſi inueniat̄ deui⁹ a fide.ix.q. iij.cōq̄ſt⁹.§.ſola.ꝛ de hoc ſupra ꝯciliū.§.ij.et infra papa.§.iiij.ad q̄ reducit̄ q̄ ip̄e hʒ interp̄tari oīa dubia:q̄ ſi.ſint legi.p venerabilē.Sūt et alia multa.A papa etiā ſunt eccl'ie romane ꝛ aliis ꝯceſſa p̄uilegia.vt q̄ inijciēs man⁹ violētas i clericū ſit excōicat⁹:ꝛ i legatis ad pias cās ſuffic.āt duo teſtes:ō teſta.relatū et hmōi Ab impatore ſil'r ſunt multa ꝯceſſa ſparſa i iure ciuili vt de immunitate eccleſiarū et hmōi? 5

ℭ Quīto q̄rit̄ q̄ ſint eccleſiaſtice pſone:ꝛ dico multa ex doctrina arch. ¶ Primū.Clericale p̄uilegiū duplex eſt.ſ.pſonale p q̄ clerici pcuti violēter ſuadēte diabolo ſine excōicatiōe nō pñt.xvij.q.iiij.ſi q̄s.ꝛ fori p q̄ ꝯueniri nō pñt in cauſis ciuilibus:aut criminalib⁹ ſub iudice ſeculari.xj.q.j.de pſona.nec de ſuis bonis p̄rimoniali b⁹ vel eccl'iarū:aut locoꝝ ſuoꝝ talliari dñt:ſʒ liberi ſunt ab onerib⁹ laicoꝝ.vt ipoſitionib⁹ p̄ſtantiis.gabellis.pedagiis.et hmōi. 5.q. 1.di

¶ Scdm. ſcdm. Hier.xij.q.j.duo ſūt gña xp̄ianoꝝ.vnū diuino officio contēplatiōi ꝛ oratiōi dicatū:vt ſunt clerici ꝛ deo deuoti vcʒ ꝯuerſi:nullā iter ſe ppietatē habētes.q̄ itelligē ſm tpa q̄b⁹ clerici viuebāt in cōi ſʒ archi. vel de religioſis hodie eñi clerici ſcl'ares licite ppriū hñt.vt.xij.q.j.in multis cap'lis.et de pec.cle.p totū.aliud gen⁹ eſt laicoꝝ lacos eñi grece latine dr ppl's.Vñ cū ibi nō def tertiū genus xp̄ianoꝝ opʒ oēm nō cōprehēſum ſub gñe laicoꝝ ptinere ad gen⁹ clericoꝝ.i.deuotoꝝ:ꝛ hmōi dicunt̄ eccl'iaſtice pſone gaudētes priuilegio clericali.Et iſti ſm Pan.c.ij.de foro cōpe.ſunt hi q̄ aliquo actu eripiunt̄ a iuriſditiōe imperatoris q̄ eſt duplex.ſ.receptio ordinis intellige etiam minoris:et cōuerſio ad aliquam de religionibus approbatis.Adde vero quod eſt terti⁹ actus.ſ.quo q̄s ſe obligat et ſua perpetuo ꝛ efficaciter alicui religioſo vel clerico cum alteratione habitus de mente eiuſdē ibi. Adde etiā q̄ eſt quartus ſm Anto.de hut.vt infra particula.vij.ſ.viuere in cōi regulariter. Adde etiā quintum.i.conſuetudinem rōnabilem ꝛ preſcriptam que hʒ vim legis. ¶ Tertiuʒ 2

Jgitur perſone eccleſiaſtice ſine dubio dictis priuilegiis gaudentes q̄ ad religioſos ſunt canonici regulares:monachi mendicantes:et 3

Suarez contra sect. lib. 4 [illegible] a c. 27 ad c. 30 [illegible]

Qui ꝙ p̄uilegia ſummi pō.
1
2
3

oēs in aliqua religiōe approbata tria vota pſitētes deſta.mo.cū ad monaſteriū.Et ſilr ꝯuerſi in hmōi religiōib⁹ obligati ad tria vota.vt expſſeno.in.c.lex cōtinētie.xxvij.q.j.Et ſilr q̄ ad pſonale ꝓuilegiū religionū hmōi nouitij clerici vel ꝯuerſi vt pſone eccl'iaſtice cēſent.de.ſen.excō.religioſo.li.vj.adde idē eſſe de his q̄ ſe et ſua obtulerūt cū alteratiōe habitus.Et idē de monialib⁹ ⁊ earū nouitijs.⁊ ꝯuerſis.vt in.d.c.vt lex.Et vtroq꜠ gaudēt ꝓuilegio etiā ſi efficiāt apoſtate vel reijciant.vel licētient ad manēdū extra clauſtrū ſi ſunt pfeſſi tacite ſiue clerici ſiue conuerſi aut moniales.vel clerici ſeculares in ſacris ꝯſtituti nō incedētes in habitu ⁊ tōſura cū ſciunt eſſe tales.vide infra excōicatio.vj.§.v.¶ Quartū Et ſilr q̄ ad clericos pſone eccleſiaſtice ſunt oēs ꝯſtituti in ſacris.i.ſubdiaconatu ⁊ ſupra:imo ꝯſtituti in minoribus:vt ptz.xj.q.j.de pſona.vtroq꜠ ꝓuilegio gaudētes etiā excōicati ſuſpēſi depoſiti ⁊ irregulares niſi eēnt ſolēniter degradati.vt q̄ tradunt curie ſeculari:de pe.degradat'o.li.vj.Imo ꝑ pſalmiſtatum q̄ idē eſt qd prima tōſura:nec eſt ordo ſ; diſpoſitio ad ordinē ſm theologos efficit qs cleric⁹ gaudēs ꝓuilegio pſonali.de.canōis ſi qs ſuadēte.vt expſe ponit gl.diſ.xxj.c.j.⁊ pbat ꝑ.c.non dubiū.⁊ ꝑ.c.parrochianos.de ſen.excō.In hoc tñ eſt differētia:qꝛ in ſacris cōſtituti ꝓuilegium clericale retinēt ſemꝑ.nec ei pñt renūtiare:et ſi de facto dimittāt clericatū trāſeundo ad actus oīno cōtrarios.vt ꝯhēdo aut vacando militie vel negotiationi ⁊ hmōi.cogi debēt redire ad clerū ⁊ viuere clericaliter:l; nō incidūt in canonē q̄ eos capiūt vel cedūt ignorāter:qꝛ ſine habitu ⁊ tōſura incedūt.Sed conſtituti in minoribus ſi ſunt clerici ſclares pñt libere ⁊ ſine pctō dimittere clericatū ꝯhendo mrimoniū vl alijs exercitijs oīno laicalib⁹ iſiſtēdo.Et ſi ꝯhāt cū vna ⁊ virgine deferētes tōſurā:⁊ habitū retinent priuilegium canonis ſi quis ſuadente.nec trahi poſſunt ad iudicium ſeculare pro exceſſibus in ciuilibus aut criminalib⁹ aut perſonalr vel pecuniariter a iudice cōdēnari:reali autem priuilegio nō gaudēt i talibus:⁊ hmōi.vt de cleri.cōiug.c.vnico.lib.vj.Qñ aūt pdāt ꝓuilegiū clericale.vide ſupra cleric⁹.ij.§.fi.¶ Quītū.De cōuerſis aūt ad eccl'iam ſecularē ſiue clericorū ſeculariū vtrū ſint eccleſiaſtice pſone.gl.in.d.c.vt lex.xxvij.q.j.diſtinguit:qꝛ ſi retinēt ſibi ſua nō gaudet hmōi priuilegijs:ſecus ſi ſe ⁊ ſua alicui eccleſie tradunt:quia gaudent:licet teneret matrimoniū ſi cōtraherent:⁊ filij inde nati poſſent petere legitimam portionem de rebus oblatis eccleſie.vt.xix.q.iij.ſi qua mulier ⁊ ca.ſeq.qꝛ non intelliguntꝛ vouiſſe cōtinētiā ⁊ renūciaſſe ꝓprijs.ſicut cōuerſi vel oblati ad eccl'iam regularē.Sed Jo.an.ſup cle.j.de decimis.limitat q꜠ gaudēt ſi hoc faciāt realiter cū effectu.et ꝑ illo⁹ hn̄ cū effectu dicit tolli pzio fraudes.vñ nō gauderet hoc faciēs ad fugiendū onera cōitatis:qꝛ fraus ⁊ dol⁹ nemini dñt pſocinari.de reſcri.in.c.ſedes.⁊ ſcđo cōditiones ⁊ pacta q̄ ſuſpēſum tenerēt taliū oblationū effectū:⁊ vñ non ſufficit qd ſua donaſſent remanētes i ſeculo retēto ſibi vſufructu.Limitare etiā vl glo.in.c.vt ꝓuilegia.de ꝓui.ſi mutēt habitū:ita q̄ diſtinguatꝛ ab habitu ſeculari:l; ex toto nō habeant habitū monachalē.ar.xxxiij.q.v.qd deo.vñ archi.ſup glo.c.duo ſunt.xij.q.j.dicit qd tales ex q̄ habitū mutāt pſone eccl'iaſtice habentꝛ:⁊ ꝓuilegiati intelliguntꝛ.ar.xij.q.ij.eccl'iarū ſeruos.Pañ.etiā in.d.c.ij.vl limitare:vt nō gaudeant maxie ꝓuilegio fori niſi ſint oblati ꝑpetuo ⁊ efficaciter.l; gl.j.c.clericū.xj.q.j.velit indiſtīcte qd familia clericorū gaudeat priuilegio fori q꜠ ſpāle inqꝛt vl in familia epi.de offi.archi.c.fi.l; ego puto in hoc ſtādū cōſuetudini ſi appet al's nō gaudēt niſi ſint ꝑpetuo oblati ⁊ aliqualiter habitū mutēt.Quidā aūt dicuntꝛ minores gaudētes clericali ꝓuilegio:de q̄ vide Panoꝛ.ibi.

¶ Sextū.Quātū ad deo deuotos aūt quoꝝ ſc; aliq̄ ex ſua pfeſſione nō renūciāt ꝓprijs nec matrimonio:nec aliquā regulā pfitentꝛ dico qd dicuntur eccl'iaſtice pſone gaudētes hmōi ꝓuilegio pſone ⁊ fori et qb⁹ iferre iniuriā pſonis aut reb⁹ ſacrilegiū reputatꝛ.xvij.q.iiij.qſqs.primo mulieres canonice ſeculares nūcupate:q̄ apſico ꝓuilegio eximuntꝛ a ptāte iudicis ſecularis:⁊ ſi nō ſunt exēpte in pticulari ſubſunt diocefano loci:et ab eoꝝ eccl'iaſtice pſone viſitantꝛ ſiue ſint exēpte ſiue nō:q̄uis retineāt ꝓpriū et aliquā de ſubſtātialib⁹ religionū approbataꝝ nō pfiteantꝛ:⁊ ita t; arch.et hñ rōne cōſuetudinis ⁊ vite regularis:q̄diu in ea tolerantꝛ.Qui etiā ſubdit.Nec tñ ex hoc ſtat⁹ eaꝝ approbatꝛ:de qb⁹ i.c.idēnitatib⁹.de ele.li.vj.et i cle.attēdētes.de ſtatu mona.⁊ in.c.dilecta.de maio.et obe.in glo.imo vl q̄ſi reprobari ꝑ.c.ꝯnitioſum xvij.h.ij.¶ Et ſcđo ſolēniter penitētes ſm glo.xvij.q.iiij.qſqs.qd pbat ꝑ.c.aliud.xj.qđ.j.vbi dicit Leo qd talis ſc; ſolenniter penitens melius expectabit iudicium eccleſiaſticum q̄ forenſe:ſed non inſiſto hic qꝛ hodie talis penitētia non imponitꝛ:ſed quaſi videtur prohiberi.de pe.di.j.q̄uis. Pro quo vide ſi vis Panoꝛ.in.d.c.ij.de foro compe.tenentem qd non gauderet:licet ipſi ⁊ alie perſone miſerabiles pñt adire iudicem eccleſiaſticum.¶ Tertio templarij.vt no.gl.xvij.q.iiij.quiſquis.et ibi archi.qd de templarijs ſancti Joā.hieroſolimitani eoꝝ-

Soptes gña deuotoꝝ ſiue ſeo naꝝ eccl. ñ renunciantiuꝝ proprio nec mrio.

tum eſt: cū pfiteant̃ regulā btī Aug. ⁊ teneant̃
ad caſtitatē ⁊ ſuoꝝ bñnctoꝝ habeant vſum ſeu
4 adminiſtrationē: nō ꝓprietatē. ¶ Quarto mili-
tes gaudētes de qb⁹ lʒ habeāt ꝓprietatē: ⁊ ſint
vxorati: dicit Joan. de lign. ſe ꝯſuluiſſe: ⁊ bar. ſe
hoc notaſſe in. l. ſemp. ff. de iur. imu. qḋ gaudēt
hoc ꝑuilegio niſi appareat eos in fraudē hoc feciſ
ſe talē habitū ſuſcipiēdo. ſ. ad vitādū onera cōi
5 tatiſ. de reſcri. ex tenore. ¶ Quīto milites de ſpa
ta nūcupati: portantes rubee ſpate ſignū in pe
ctore gaudēt hoc ꝑuilegio vt religioſi ⁊ eoꝝ pri
uilegiū ꝑ Nicolaū q̇ntū reuocatū eſt. ¶ Sexto
ēt heremite: vt elicit gl. xvj. q. j. q̇ vere vbi dr̃ q
qui vere ⁊ pure ſolitariā eligunt vitā digni ſunt
ꝯueniēti honore: nō obſtāte qḋ poſſint hr̃e pro
priū. xix. q. iij. §. eʒ paul⁹. ⁊ q̇ ſit regula eoꝝ nō
ĩuenit̃ lʒ ꝯriū tenere vr̃ Ludo. de ro. ⁊ Panor. ⁊
poſſet dici hoc hr̃e locū in vagis et pfugis nul
li ſuperiori vel regule aſtrictis: vide. ſ. heremita
6 .§. j. ¶ Septīo ieſuati q̇ lʒ nullā regulā pfiteant̃:
tñ q̄ deferūt habitū religioſum: ⁊ viuūt in cōi
⁊ ꝯtinēter ſm̄ q̇ſdā eoꝝ obſeruātias deuotas
Ant. de but. tʒ qḋ vt pſone eccl'iaſtico gaudeāt
hmōi ꝑuilegio: ⁊ dicit in. c. null⁹. de foro cōpe.
qḋ gn̄alr̃ oēs pſone regulr̃ viuētes ſunt eccl'ia
ſtice: quāuis nō faciāt pfeſſionē: vt no. gloſſa ⁊
tex. in. c. idēnitatib⁹. de cle. lib. vj. de ma. ⁊ obe.
dilecta. gl. qḋ facit inq̇t pro ieſuatis marib⁹ ⁊ fe
minis: ⁊ idē dicit de muliere iclusa. alle. xj. q. j.
de pſona. qḋ vr̃ itelligi de iclusa ſpōte ob deuo
tionē ⁊ mutato habitu: vide tñ Pan. vbi ſupra
tenētē ꝯriū. ¶ Septimū. Quātū ad fratres ⁊ ſo
rores tertij ordinis beati Frācīſci q̇ dicuntur pi
zocherij ſunt opiniōes: q̄ dicūt q̇dā qḋ nō gau
dēt clericali ꝑuilegio. q̄ nec ſunt religioſi nec
clerici: ⁊ ita ſentit gl. in cle. cū ex eo. de ſen. ex.
⁊ Pan. ibi. ⁊ Landu. ⁊ Joā. cal. in quodā ꝯſilio
⁊ Fede. in alio ꝯſilio alij vō dicūt qḋ ſic: q̄ ſunt
de ordine ⁊ mō viuēdi approbato vt in cle. j. de
relig. domi. ⁊ ita ſentit zen. in. d. cle. cū ex eo. et
Lap. ⁊ Jo. de lig. ⁊ Archi. ⁊ Dy. ⁊ Bar. qui tamē
dicit ſeruari ꝯriū in ciuitate Peruſina: vbi cō
ueniunt̃ ſub iudice ſeculari ⁊ ſoluūt collectas
qḋ pcederet ſi dcm̄ habitū aſſumpſiſſent i frau
dē: ⁊ de ea ꝯſtaret ſm̄ Jo. de imo. ſi vō de ea nō
ꝯſtet. verior eſt opinio zen. vt dicit. Sed zaba.
per no. in cle. ꝑ lras. de pbē. virtualr̃ diſtinguit
dicēs eſſe ꝯſiderādū ſtatū horū: q̄ ſi ſunt aſtri-
cti ordini ꝑpetuo vt egredi nō poſſint. videntur
cēſeri pſone eccl'iaſtice: q̄ deputate ꝑpetuo ad
vſum piū: alias non. Sed adde tu qḋ nulli tali
poſt ſue regule pfeſſionē lʒ ad ſeculū redire: ſʒ
ad arctiorē trāſire religionē. Adde ēt ꝙ hec qḋ
ceſſat ex ꝑuilegio Eugenij tertij. qḋ incipit ni
mis. mādatis epis ⁊ platis ne ꝑmittant eos in
grauationib⁹ ciuitatū ⁊ cōitatū a laicis vexari
niſi haberēt bona alijs obligata. Jnn. ēt. iij. de
dit eis ꝑuilegiū exēptiōis: qḋ icipit. nec ꝑ ſecu
laria. Alias ceſſante priuilegio iuxta predicta 8
vera eſt opinio zaba. ¶ Octauum. Quantum ad
fratres et ſorores de penitētia beati Dominici
idē dicēdū eſt. ſ. qḋ ſunt eccl'iaſtice pſone: q̄ de
ſilib⁹ idē eſt iudiciū. de trāſ. iter corporalia. ha
bēt āt regulā quā pfitent̃ approbatā ꝑ Hono-
riū. q̇ ordinē pdicatoꝝ approbauit: et ꝯfirma-
tā ꝑ Boni. ix. et Jnn. cui⁹ tñ trāſgreſſio nō obli
gat ad mortale: cui⁹ pfeſſio ipedit reditum ad
ſeculū: et cui⁹ modū viuēdi coniugati aſſumere
nō pñt niſi ex mutuo ꝯſenſu: et quē ſi aſſumant
vti quidē pñt m̄rimonio tñ ſolut⁹ i eo ꝯhere nō
pōt ſine pctō mortali: lʒ teneret m̄rimoniū: quia
aſſumptio talis ſtatus cū pfeſſione hʒ vim vo-
ti ſimplicis: et pñt manere in ꝓprijs domibus
et habere propriuʒ: ac etiā collegialiter viuere et
et in cōi ſi volunt ꝓpria ſponte non ex vi regule
et quātū ad aliquid ſunt magis priuilegiati q̄
fratres et ſorores beati Frācīſci q̄ iſti admit-
ti pñt ad diuina fratruʒ predicatoꝝ tp̄e inter-
dicti: non aūt illi olim hoc poterant: vt in cle.
cū ex eo. de ſenten. excom. Sed intellige qḋ iſti
gaudent priuilegio clericali de iure ſi ſunt per
pctuo ſ oblati cum ſuis: als̄ vero ex priuilegio
maxime Sixti quarti excommunicantis oēs im
ponentes eis grauamina: et bulla plumbea eſt
bononie. ¶ Nonuʒ. Quantum ad mantellatos 9
et pizocherios fratrum heremitarū idem dicen
dum eſt qḋ de predictis ex priuilegio boni. ix.
Uide de iſta materia Panor. vbi ſupra in. c. ij.
de foro cōpe. et vxore clerici. et de multis alijs.
vide etiam infra excommmunicatio. vj.

¶ Rurſus de eccleſia ſcḋo quo ad materia
lem in genere et in ſpecie.

Eccleſia materialis quātum ex vario
iure colligitur: eſt locus public⁹. i.
epali autoritate conſtitutus ⁊ conſe
cratus in quo fideles conueniunt ad
percipienda fidei ſacramēta: vnde ad eſſe eccle
ſiam tria requirunt̃. Primo qḋ ſit ab epo fun-
data. ſcḋo qḋ ſit facta ad percipienda ibi ſacra
menta. tertio qḋ ſit conſecrata alioquin nō ec-
cleſia ſed baſilica dicit̃. i. domus regis ſm̄ Pa-
nor. in rub. de ꝯſe. eccl. vel alt. alle. gl. cum tex.
in. c. j. de reli. do. qḋ facit ad ſtatutū qḋ delictū
cōmiſſum in eccleſia non cōſecrata non ſit cō-
miſſum in eccl'ia. gaudet tñ eodem priuilegio.
quo ⁊ conſecrata ſi fundata ſit autoritate epi
ſm̄ Panor. in. c. fi. de cōſe. eccle vel alta. ꝑ quo
multa ibi allegant̃ in glo. Oratoriū autem fie-
ri pōt etiā autoritate priuata in domo propria
dūmodo nō fiat in forma eccl'ie ſm̄ Ray. ⁊ in eo

non miniſtrat̃

nõ miniſtrantur ſacra regulariter: cũ ibi nõ liceat celebrare ſine lñia diocеſani alioqñ clericus celebrãs ibi debet deponi. de conſe. diſt. j. vnicuiq3. ⁊ c. clericos. Equiuoce tñ tam oratoriũ ꝗ̃ baſilica dr̃ eccl'ia. Dicit ̃vo eccl'ia materialis. aliqñ eccl'ia matrix: que aliqñ eſt eccl'ia cathedralis. vt in. c. venerabili. de ṽb. ſig. aliqñ eſt baptiſmalis ſeu parochialis: vt in. c. ex trãſmiſſa. de pſcrip. ⁊ in. c. ad audiẽtiã. el. j. de eccl'. edi. vt not. Car. in cle. ne romani. de elec.

1. qd ¶ Primo ̃vo q̃rit a q̃ debeat materialis eccleſia fundari: ⁊ dico qđ fundari nõ põt niſi autoritate dioceſani: vt ĩ auſ. de eccl'. ti. § ſi qs aũt. ⁊ de cõſe. di. j. nemo. el. j. ⁊ hoc verũ in locis nõ exẽptis: in exẽptis ̃vo null⁹ edificare põt ſine lñia ſedis ap'lice. vt in. c. autoritate. de priuile. lib. vj. ⁊ ſic intellige. c. de locoꝝ. cũ. c. ſeq. de cõſe. diſ. j. Exẽpti aũt cõſtruere nõ pñt eccl'ias oratoria vel capellas in locis nõ exẽptis ſine dioceſanorũ autoritate: nec facere celebrari in cõſtructis vel celebrare tpe interdicti in caſibus nõ expſſis: alias p ordinarios cõpellunt: ꝯtra quos ſi propter hoc eorũ cõſeruatores ferrent ſnias: nõ valent. vt in. d. c. autoritate. in locis vero exemptis predicta cõſtruere non pñt ſine licentia ſedis ap'lice. vt in. d. c. autoritate. ⁊ ſic intellige. c. de locorũ. cum. c. ſeq. de cõſe. diſ. j.

2 ¶ Scdo q̃rit q̃liter debeat fundari: ⁊ dico qđ dioceſan⁹ ponere dꝫ pmariũ lapidẽ: ⁊ crucẽ ibi figere: ⁊ deſignare cimiteriũ: ⁊ petere dotẽ ſufficiẽtẽ ſine qua cõſecrare nõ dꝫ. de cõſe. di. j. c. ſi nemo. ⁊ c. placuit. q̃ dos ſufficit ſi ſit vn⁹ mãſus. de eccl'. edi. c. j. Qui mãſus dr̃ multipl'r: vt no. gl. in. c ſcđm canonicã. xxiij. q. viij. ⁊ ſm panor. in. c. j. de cẽſ. accipit hic p dote neceſſaria ad ſuſtentationẽ miniſtri: ⁊ ſm Arch. eſt pdiũ ſufficiẽs pro vno pari boũ: qđ totaliter liberũ eſſe dꝫ ab oĩ ſeruitute tpali: vt de eccl'. edi. c. j. Et talis quãdiu fuerit ĩ hac pauptate nõ tenebit ad hoſpitalitatẽ nec ad ꝓſoluẽdũ aliquid ep̃o niſi quãtũ pt donec veniat ad pinguiorẽ fortunã. ar. d ꝯſue. cũ dilect⁹. Eccl'ie tñ mẽdicãtiũ edificari pñt ſine dote: ⁊ ſil'r q̃ edificant in monaſterijs habẽtib⁹ reddit⁹. vt no. in. c. j. de cẽſ.

3 ¶ Tertio q̃rit vbi dꝫ eccl'ia edificari: ⁊ dico qđ in pprio ⁊ nõ ĩ alieno ſolo: ſi aũt fũdata fuerit in alieno ſm Ray. ⁊ hoſt. ſi dñs ſoli laic⁹ erat ⁊ hoc ſciuit ⁊ nõ ꝯdixit ſibi ĩputabit: ⁊ eccl'ia libera manebit. arg. di. liiij. ſi ſeru⁹. ſi ̃vo ignorauit: eccl'ia q̃dẽ remanebit ꝯſtructa ⁊ libera nec efficiet laico cẽſualis: ſꝫ tñ ille q̃ ꝯſtruxit tenetur dñm ſeruare indẽnẽ: vel etiã ep̃s ſi ponẽdo pmariũ lapidẽ vel ẽt poſtea in ꝯſecratiõe fuit negligẽs. ſ. ad ṽitatẽ idagãdã. ar. de ꝯſe. di. j. nemo. ⁊. xiiij. q. ij. cõperim⁹. ſi ̃vo ſolũ erat alterius eccl'ie vel collegij eccl'iaſtici: eccl'ia dꝫ ei reſtitui hoc mõ qđ eccl'ia cõſtructa ſit ei ſubdita q̃ ad ius pſo. xvj. q. iij. q̃ſiti ſũt. xij. q. ij. ap'licos.

¶ Quarto q̃rit q̃s teneat eccleſiã reparare ⁊ dicit Hoſt. ꝙ ſi fabrica hẽat ſup hoc portionẽ deputatã d illa reparari dꝫ. x. q. iij. vnio. ⁊ ſi nõ ſufficit rector ⁊ alij ĩ ea bñficiati cõferre debẽt bñficia. extra eo. c. j. ⁊. xvj. q. j. ſi mõach⁹. in q̃ caſu ſtãdũ eſt diſpoſitiõi ep̃i vel maioris ptis capl'i de his q̃ fi. a ma. par. ca. c. ij. Alicubi ẽt hoc laici faciũt ſuis expẽſis: ⁊ vbi ẽ ꝯſuetudo tenent cũ ibi pcipiãt eccl'iaſtica ſacra et audiãt diuina xvj, q. vij. q̃cũq3. ⁊ c. filijs. ⁊ cõpellẽdi ſunt talẽ ꝯſuetudinẽ ſeruare d ſimo. ad ap'licã. ⁊ ſi talis ꝯſuetudo nõ reperit: quartã pṽetuũ q̃ quõdã a patrib⁹ fabrice deputata eſt ſoluãt qui eã pcipiũt nulla obſtãte pſcriptiõe vel cõſuetudĩe: ſꝫ poſt reparationẽ q̃rta redibit ad eoſdẽ: ⁊ ſic intelligit illđ. xij. q. ij. de redditib⁹ ⁊ c. trib⁹ ſeq̃ntib⁹. Et idẽ ſentit Panor. ĩ. c. j. de eccle. edi. dicẽs qđ plat⁹ tenet dare q̃rtã redditũ ad hoc ſi ſpãles nõ ſunt deputati. vel ſi cõſuetudo nõ trãſtulit on⁹ fabrice ĩ populũ quo caſu ipſe tenet. Nec valet ꝯſuetudo ĩ ꝯtrã. xij. q. ij. cognouim⁹. Et idẽ dico de oĩ bñficiato ĩ ea. vt in. d. c. j. qđ limita ſm eũdẽ ĩ. c. de his q̃. de eccl. edi. qñ detractis ſibi neceſſarijs aliquid ſupeſt limita ẽt populũ ꝯſuetudine teneri: n ſi ipſe egeret ⁊ eccl'ia abundaret: ar. c. aurũ. cũ ſi. xij. q. ij. 4

¶ Quinto q̃rit quid iura velint de eccleſiarũ deſtructiõe: ⁊ dico multa. ℣ Primũ. Eccleſia et precipue cõſecrata vel oratoria: monaſteria et hmõi reuerti nõ debẽt ad ſecularẽ habitationẽ et vſus pphanos. xvj. q. iij. que ſemel. et. c. qm̃ vt dictũ eſt ſupra benedictio. § vij. imo etiã hoſpitale ad alium vſum conuerti non poſſet. extra de reli. do. ad hec. Si tñ deſtruat monaſteriũ ſm gl. in. d. c. q̃ ſemel. de lignis ⁊ lapidibus cõſtrui põt dormitoriũ: vel ali⁹ loc⁹ honeſtus vel etiam in coquina ſua ligna comburi a monachis. de cõſe. diſt. j. ligna. ſꝫ ad priuatos vſus cõuerti nõ debẽt. Locus aũt remanet ſacer licet dirutũ ſit edificiũ. ℣ Scđm. ſm Jo. an. in glo. ſup. § querit ſi monaſteriũ. xiiij. q. iij. de monaſterio fieri nõ põt eccl'ia ſecularis: vt in d. c. que ſemel. niſi enormiter viuãt quo caſu remoueri pñt monachi et inſtitui canonici ſeculares cum autoritate tñ pape: vel niſi ita ſit qđ nõ inueniant aliq̃ de ordine illo p quos locus poſſit ordinari: vel niſi aliter non poſſit locus ille reformari ꝗ̃ p canonicos: ecõtra ̃vo vř qđ ep̃s de eccleſia ſeculari poſſit facere regularẽ xvj. q. vij. ſi q̃s vult. ℣ Tertiũ. Altaria cõſecrata ſine authoritate ep̃i deſtruenda non ſunt de cõſe. diſt. j. eccl'ia. ſicut nec inſtituẽda ſunt al- 5

taria in eccl'ia ꝯſecrata: di.lxviij.quãuis.altaria añt nõ cõſecrata ſicut pſbyteri pñt propria autoritate inſtituere in eccleſia non conſecrata ita et deſtruere: et de his ſupra altare.§ ij.

6.q. ¶ 6.q̇ ad eccl'iã pochialẽ q̄rit̃ vtrũ p̄ſentat⁹ ad eã poſſit admitti ſi nõ ẽ i ſacris: ⁊ dico q̄ ſic mõ j.tp̄s debitũ poſſit ordiari i ſacerdotẽ.c.ſi is.ð teſti.li.vj.ſ3 ſine p̄ñtatiõe nõ põt iſtitui niſi diſpẽſatiue ſ3 Jo.an.in.c.p̄terea.ð eta.⁊ q̄li.or.

7 ¶ 7.q̄rit̃ vtrũ ꝯferri poſſit ei q̇.xxv. ãnũ nõ attigit: ⁊ dico qð nõ ſ3 collatio ipſo fctõ nulla ẽ: ⁊ tenet̃ q̇ aſſumit̃ fieri ſacerdos ĩfra annũ a tp̄e ꝯmiſſiõis ⁊ adepte poſſeſſiõis: al's ea p̄uat⁹ ẽ ⁊ vacat. Jtẽ tenet p̄ſõal'r reſidere: ſ3 i hoc diſpẽſare poſſit ep̄s ad tp̄s ex cã.de elec.l3 canõ.li.vj.nõ tñ vacat ſic vt alteri ꝯferri poſſit ſtatĩ cũ tale tp̄s trãſiuit qð iã.j.ãnũ ordiari nõ põt: ſ3 ſolũ elapſo ãno: ⁊ de hoc.ð.bñficiũ.iij.§ ij.⁊.ſ. pena.§.xv. ep̄s ẽt diſpẽſare põt qð obtinẽs p̄ochialẽ eccl'iã ĩſiſtẽdo ſtudio ñ teneat̃ p̄mouerĩ j.ãnũ niſi ad ſubdiaconatũ: ad quẽ ſi nõ fuerit promotus priuatus eſt vt de ſacerdotio dictu3 eſt ad ſacerdotium vero non tenebitur vſq3 ad ſeptẽniũ: ⁊ interim prouideat̃ eccleſie per vicariũ. et elapſo ſeptẽnio.j.annũ d3 fieri ſacerdos alioq̇n dictã penã ĩcurrit.ð elec.cũ ex eo.li.vj.

8 ¶ 8.poſito qð q̇dã diacon⁹ fuerit p̄mot⁹ ad eccleſiã p̄ochialẽ: q̇ vltima die ſeptẽbris habuit pacificã poſſeſſionẽ eccleſie ⁊ neglexit vſq3 ad q̄tuor tp̄a ſeptẽbris p̄moueri ad ſacerdotiũ et in ſabbato q̄tuor tẽporũ.d. mẽſis nullo mõ potuerit p̄moueri: q̄rit̃ vtrũ finito illo mẽſe ⁊ ꝯñr ãno ſit p̄uat⁹ p̄oſſeſſiõnẽ l3.de elec.li.vj.et d3 Jo.an.regula ĩputari.de reg.iur.li.vj.in merc.qð nõ: cũ in primis ſabbatis nõ fuerit in mora: et hoc ẽt reſpectu pene de q̄ loq̄mur: ⁊ ſic i caſu q̇ nõ p̄ceſſit mora vel culpa nõ ĩputat̃: ⁊ hoc etiã p̄cedit q̄ñ ĩpedimẽtũ ſupueniẽs in vltimo ſabbato nõ fuit ex culpa ipſi⁹: ⁊ forti⁹ ſi a p̄ncipio diſtulit ex cã iuſta. Et l3 dilatio recipiẽdi ſacerdotiũ potuerit ĩducere culpã ⁊ morã ⁊ ꝯſeq̄ñ leſionẽ: nõ tñ ĩduxit morã vl' culpã de q̄ loq̄mur. Nec iſte d3 ſe arctare q2 ille nõ d3 ſe arctare in veniẽdo qui arripuit iter tp̄e quo plerĩq3 illi⁹ ꝯditiõis hoĩes p̄uenire ſolẽt.ff. de v̄b. obli.l. cõtinu⁹.nec eſt obligat⁹ ad operã q̇ incipit co tp̄e q̇ p̄fici poterat ſ3m operã diligẽtis edificatoris: vt eadem.l.§ itẽ qui inſulã.vñ cũ veriſĩl'r ſ3m morẽ alioꝝ ordinãdoꝝ ille diaconus infra tp̄s ordinari poſſet: non poſſet dici ſe arctaſſe: cum tp̄s congruum et ſufficiẽs haberet. Et l3 quis preuidere teneatur interdũ qð põt accidere non tñ tenetur diuinare. De eccleſia etiã parochiali.vide ſupra commenda.§ ij.

¶ Rurſus de eccl'ia.iij. quãtũ ad bona tp̄alia.

ECcleſia tertio quãtũ ad tp̄alia duobus modis ſe habet.ſ.in dãdo: vt cũ quis ei⁹ occaſione lucrat̃: etiã ſi ipſi non ſit annexũ beneficium: ⁊ in recipiendo: vt cum ei donatur vel legatur.

¶ Primo v̄o q̄rit̃ a quo poſſit q̇s eccleſiã recipere: ⁊ dico qð ſolũ ab eccl'iaſtica p̄ſona potente illã de iure ꝯferre: cleric⁹ aũt q̇ ex collatiõe laici eccleſiã recipit vel t3: ſi monit⁹ nõ reſignauerit ab officio vel bñficio ſuſpẽdẽdus eſt: ⁊ ſi p̄ſeueret ꝯtumax deponẽdus: laic⁹ v̄o excõicãdus. de iure pa.c. preterea.⁊.c. relatũ. cõiũcto c.ſi aũt.xj.q.iij.⁊.c.cũ nõ ab homine.de iudi. 1.qō

¶ Scðo q̄rit̃ vtrũ emptũ ex pecunijs eccl'ie ſit eccl'ie: et dico qð ſic. xij.q.iij.c.j.⁊.q.v.c.furtũ. qð eſt adeo verũ vt ſi clericus habeat pecuniã de p̄bẽda vel eccl'ia ſua: ⁊ inde p̄diũ emat: l3 illã pecuniã potuiſſet dare alijs ĩtuitu pietatis: nõ tñ põt dare prediũ q2 ſtatim acq̇ſitũ fuit eccl'ie ſiue emptũ fuerit noĩe eccl'ie: ſiue noĩe alieno. de pec.cle.c.j.⁊.c.inq̇rẽdũ. ⁊ p̄pter hoc nõ põt clericus illud alienare. Et eodẽ modo ſi q̇s de pecunia eccl'ie quã habuit furto vel rapina ſeu depoſito poſſeſſionẽ ſibi emit: q2 eccl'ie fit vt dictũ eſt. Jdẽ Pañ.in.d.c. inquirẽdũ.poſt gl.q̇ nõt. tres caſus in quib⁹ res empta ex pecunia alteri⁹ efficit̃ illius cui⁹ erat pecunia.ſ.in milite minore ⁊ eccl'ia: l3 Hoſti.dicat qð in eccl'ia iure nõ probat̃: ſed hoc h3 antiqua magiſtroꝝ interp̄tatio: q̇ minime eſt mutãda.ff. de leg.l. minime. Hoc tñ ſatis p̄bari põt p.d.c.j.⁊ cõr ter hoc tenet̃ p gl.iuris ciuilis: q̇nimo hoc crederẽ p̄cedere in quolibet clerico q2 priuilegiũ attributũ militi ſeculari extẽdit̃ ad militẽ dei: vt no. Bar.⁊ glo. in.l.miles.ff.de re iudicata. 2

¶ Tertio querit̃ vtrũ eccl'ia pro alienis debitis poſſit obligari: ⁊ dico qð nõ: nec eius poſſeſſiones: et ſi q̇s obligauerit eſt ſuſpẽſus ab adminiſtratione tp̄aliũ ⁊ ſpũaliũ: extra de ſolu.c. ij.poterit tñ hec ſñia per ep̄m relaxari: q2 papa ſibi non retinuit abſolutionẽ.de ſen. excõmu. nuper. Hec tamẽ pena ep̄os non comprehendit.de ſen.excom.quia periculoſum.lib.vj. 3

¶ Quarto querit̃ vtrũ legatũ eccleſie cõſtruẽde ſeu monaſterio debeat ſolui cum fructibus intermedij tp̄is: et dicit Pañ.in.c.nos q̇dẽ. de teſta.qð ſic: vt cõſuluerũt Bar.⁊ Frã.de alber. q2 tex.p̄ſati.c.nos.dicit qð relicta eccl'ie ꝯſtruẽde ſolui debent ſine diminutione. ⁊ facit pulcher tex.in.l.ſi ita relictũ.§ pegaſius.ff.de leg. ij.vbi dicit̃ qð ſi relinquit̃ prediũ in certũ diẽ: puta poſt decẽ annos: vel cũ legatari⁹ erit puhes debet̃ prediũ cũ fructibus intermedij tp̄is ſi dies fuerit appoſita fauore legatarij: ſic autem in caſu noſtro dies apponit̃ fauore eccl'ie 4

vel monaſterij: quia ſi fuiſſet cõſtructa tẽpore teſtamẽti legaſſet ſimpliciter ⁊ non in diem.

¶ Quinto q̄rit̃ q̄ntũ eccl'ie donari poſſit: ⁊ dico ꝙ ei donari põt ĩ ĩfinitũ abſq; ĩſinuatiõe: aut̃. de nõ alie. aut ꝑmu. re. eccl'. § ſi min⁹. col. ij. qđ tñ in ep̄o fallit: qui ad cõſtruendũ monaſteriũ ↄferre põt q̄nquageſimã bonoꝝ eccl'ie ſue: ad edificationẽ ṽo alteri⁹ eccl'ie ſolũ cẽteſimã. xij. q. ij. bone rei. nec req̄rit̃ nou⁹ ↄſenſus tñ ſemel a iure ↄceſſuȝ ſit. Si aũt plures donatiões fecerit: ⁊ excedãt q̄nquageſimã vl' cẽteſimã excedens ſiue vltima reuocabit̃ ⁊ nõ oẽs ſm Pañ. et doc. in. c. apl'ice. de do. Quidã tñ dicũt debere certã partẽ ſubtrahi de q̄libet donatiõe: qđ ꝓcedit vbi ſimul eſſent facte: vel vbi non appareret de anterioritate nõ aĩr: q2 ꝓme ſunt effectũ ſuũ ſortite: ⁊ ↄũr ꝑꝑ vnã vl' vltimã reuocari nõ debẽt: q2 qđ legitie factũ eſt ⁊c. vide etiã. J. ep̄s. § xiij. Cui⁹ aũt ſint oblationes facte capelle. J. eccleſiã. ꝟ. decima. § ij. parti. iij. Qualr' etiã bona vacãtiũ eccl'iarũ nõ debeãt occupari. ꝟ. bñficiũ. v. in princi. Qualr' etiã res eccl'ie alienari poſſit. ꝟ. alienatio. per totũ. Qualiter etiã ſint excõicati occupãtes bona vacãtiũ eccl'iarũ. J. excõicatio. viij. excõicatione. xiiij. ꝑ totũ. Multa etiã habes de materia eccl'iarũ. ꝟ. ceſſatio ⁊ cõſecratio: ⁊. J. immunitas ⁊ oratoriũ.

¶ De edificijs.

1. poſitio. Edificiũ dr̃ quaſi ediũ factio ⁊ ẽ edes ipſa: de quo multa reperiunt̃ in iuribus tradita. ¶ Primum. Si q̄s de ſuo edificauerit in alieno ſolo: edificium efficiet̃ ei⁹ cui⁹ eſt ſolũ inſti. de re. di. § ⁊ ex diuerſo. ſi tñ intẽdẽs piſcationi caſam edificat in littore maris ſua ẽ q̄diu durauerit. ff. de re. di. l. ſtãtũ. Fallit qđ dictũ eſt. ṗrio q̄ñ edificatũ eſt ꝺ reb⁹ eccl'ie: q2 ſolũ cedit edificio. xij. q. ij. apl'ico. ſm Jo. ibidẽ. ⁊ in. c. inueſtigãdũ. de pec. ſm Ber. ſȝ tñ intellige qđ eccl'ia ſoluet ꝓciũ ſoli. ſcđo q̄ñ edificãs hȝ ius vel cãm in re a dño: vt ẽphyteota: feudatari⁹ cõmodatari⁹ aut inq̄linus q̄ edificauit vt pleniorẽ vſum hr̃et: q2 dñs tenet̃ ei: lȝ edificauerit ĩ alieno ſciẽter. vt no. ĩ d. § ex diuerſo. tertio q̄ñ q̄s edificauit ĩ alieno ſolo bona fide credẽs edificare ĩ ſuo: q2 ĩ ↄſcia ſm aliq̄s dñs ſoli tenet̃ ei vel ad vẽdẽdũ fũdũ: vel ad ſatiſfaciendũ ei ꝓ edificio arbitrio boni viri: qđ verũ puto ſi dñs fundi vel rerũ illarũ ſine ſuo dãno põt. arg. dicẽdoꝝ. J. particula. v. ¶ Scđm. Si q̄s edificat de alieno ĩ ſuo ſolo edificiũ eſt ſuũ. l. adeo q̄dẽ. § cũ in ſuo. ff. de acq̄r. re. do. ſed reſtituet eſtimationẽ de iure ſi fuerit condẽnat⁹ in duplũ. d. § cũ in ſuo. ⁊. l. gẽma. ff. ad exhibẽ. ⁊ ſi deſtrueret̃ edificiũ poſſet petere ſuũ puta trabẽ ſi mõ duplũ nõ fuerit cõſecut⁹. d. § cũ in ſuo. ⁊ inſti. de re. di. § cũ in ſuo. ſed in ↄſcia ſi nõ fuerit ↄdẽnat⁹ ſufficit reſtituere eſtimationẽ ſolũ. ¶ Tertiũ. Edificãs cũ dãno vicini ſui nõ tenet̃ ad reſtõnẽ: ſi nõ fac̃ aĩo nocẽdi ꝑrimo: ſȝ ſibi ↄſulẽdi. l. ſ. § deniq;. ff. de aq̄ plu. arc. q2 vſq; ad celũ põt q̄s eleuare ſuũ edificiũ ſi eſt ſibi vtile ⁊ nõ hȝ ſuitutẽ. l. alteri⁹. ff. ſi ſer. vẽ. ⁊ tȝ gl. ĩ. c. cũ eccl'ia. de elec. ĩ ṽbo iniuriaꝝ ſec⁹ ſi aĩo iniuriãdi ꝑrio hoc faceret: q2 ſiue noui oꝑis denũciatio ſit facta ſiue nõ ↄſcia tenet̃ d. § deniq;. ¶ Quartũ. Edificãs aliq̄ñ tenet̃ ſuũ edificiũ ꝓpriis ſũptib⁹ demoliri: q̄ñ. ſ. poſt denũciationẽ noui oꝑis ſiue iure ſiue iniuria edificauit. ff. de ope. no. nũ. l. ꝓtor ait. § ſ. et̃ eo. ti. ꝑ totũ. ¶ Quintũ. Põt q̄s aliq̄ñ aliq̄d facere in alieno inuito dño ſm Ang. de are. ĩſti. de lege ſu. cani. tollẽ. q̄ñ. ſ. facienti prodeſt et dño non nocet. vt ibidẽ. ⁊ in. l. ſ. § ſi. ff. de aq̄ plu. ar. ſec⁹ ṽo ſi lederet. C. de ſerui. ⁊ aqua. l. aquã. ⁊. ff. ſi ſui. vẽdi. l. ⁊ ſi forte. in ꝓn. ⁊. l. ſicut. § pe. Et de idẽ qđ nemo põt facere ĩ ſuo qđ alteri nocet: ⁊ ſibi ꝓdeſt: ⁊ qđ ſi facit aĩo nocẽdi tenet̃ de dolo. d. l. ſ. § deniq;. ⁊. ff. de dã. infe. l. ꝓculus. Qñ aũt q̄s poſſit edificare caſtra vel noua edificia. vide. ꝟ. bellũ. ſ. § vl. ⁊. J. de noui oꝑis nũciatio. 3 4 5

¶ De electione ⁊ eligendo primo in genere.

Electio. Electio q̄ñ ex. s. Tho. colligit̃. xij. q. xiij. ⁊ phõ. ĩ. v. ethico. ⁊ ex ipſo ſuo nomine eſt multoꝝ placẽtiũ ĩ ordine ad finẽ vnius ꝓacceptio: ſicut ſi ad iter placeat equ⁹ ac nauis ⁊ magis placeat nauis: et ꝓaccipiat̃. i. toti⁹ accipiat̃: dr̃ nauis eligi: ſed deſcẽdẽdo ad electionẽ canonicã ſm Hoſti. et Jo. eſt idonee ꝑſone ad dignitatẽ vel fraternã ſocietatem ſeruata forma canonica facta vocatio. Vñ differt electio a collatione ⁊ pñtatiõe: q2 electio fit ꝑ collegiũ ad dignitates: ⁊ confirmat̃ a papa vel alio: ſed collatio fit ad bñficiũ ſimplex ⁊ iure cõi ꝑtinet ad ep̄m cũ capl'i ↄſenſu ꝑ totã dioceſim: ⁊ dat plenũ ius nõ indigẽs cõfirmatione: ſed pñtatio ꝑtinet ad pronũ: nec dat plenũ ius preſentatio: ſed req̄rit̃ inſtitutio et inueſtitura ep̄i: vt de iure patro. per totum. Collatio. Pñtatio. 1. qđ

1 ¶ Primo ṽo q̄rit̃ a q̄ electio fieri dẽat vl' poſſit: dico ꝙ electio iure cõi ad collegiũ ꝑtinet: ꝑrio ⁊ q̄libet ↄgregatio iure cõi dz ſibi eligere ꝓlatũ niſi obſtat ↄſuetudo vl' ꝓuilegiũ. ex eo. c. ĩ. q. vl. ↄgregatio. xviij. q. ij. abbatẽ. ſi tñ clerici nõ ſunt ĩ eccl'ia vt collegiũ: ſȝ vt ſinglares ꝑſone: tũc ꝓuidebit ſuꝑior ꝑ ſe vl' ꝑ pñtationẽ pronĩ: in. c. paſtoralis. de iure pa. etiã ſi fuerit ſolũ duo vel tres. e. c. ĩ. ⁊ de ↄſue. cũ dilect⁹. lxiij. di. cũ adrian⁹. Jmo vt tȝ gl. in. c. ij. de poſtu. prela. Jnñ. Hoſ. ⁊ cõiter doc. ius vniuerſitatis remanere põt in vno ſolo oib⁹ alijs mortuis vel ꝑuatis ſuſpẽſis vel excõicatis. tex. eſt in. l. ſicut. § ſȝ ⁊ ſi vniuerſitas. ff. qđ cu. vniuerſitatis noĩe

Bar. Vñ iſto caſu qñ maior pars inhabilis eſt ad eligēdū ptās eligēdi ptinet ad pauciores: et illi repſentāt totū collegiū cū inhabiles nō cōputēt i nūero. Facit.c.illa. de ele.ꝛ bona gl. in cle.qꝺ circa. eo.ti. Iſte tñ ſolꝰ ſe eligere nō poſſet:qꝛ notaret ābitioſus.c.ꝑ veſtras.de iure pa. Et ſcꝺo eligere pōt cui hoc ꝯuenit ex cōſuetudine vel ꝓuilegio:ex qbꝰ ad electionē plerūqꝫ vocāt alieni.extra.e.cumana.ꝛ ꝓ pace ſeruāda etiā laici admittunt maxime ꝓncipes: vt defendāt ab oppſſoribꝰ:ſm gl.ꝛ Hoſ.ꝛ mo.vñ et q eſt in qſi poſſeſſione iuris eligēdi eligere pōt etiā ſi poſtea amittat poſſeſſionē de iu.pa. ꝯſultationibꝰ.ꝛ.c.cū ꝓpter.ꝛ.c.qrelā. Et tertio eligere pōt ꝓlatꝰ ꝛ qlibet in quē fuerit cōpromiſſuz vt dicet titulo ſequēti.§.xvj.xvij.ꝛ.xviij.
2 ¶ Scꝺo qrit q poſſint eligere ex mēbris collegij:ꝛ dico mlta. ¶ Primū. Qñ aliq d[…]ollegio ſunt priuādi ptāte eligēdi ꝓ ea vice[…]cta ptās nō deuoluit ad reliqs anteqꝫ ꝓuent:ſm gl.i.c.ij.de poſtu.ꝓla.ſecꝰ aūt ſi ſunt ꝓuati: qꝛ Pañ. in.c.eodē.poſt Inno.hꝫ regulā ꝙ valet electio facta nō vocatis illis q ſunt priuati vel inhabiles ad eligēdū:lꝫ primo nō ſit diſcuſſuz an ſint priuati:qꝛ ſatis eſt ꝙ poſtea conuinci poſſunt. ¶ Scꝺm. Cōuerſi nō hñt vocē in electione ꝓlati ſm Lud.de ro.i ſuis notādis.alle.c.ex eo.de elec.lib.vj. ꝛ hoc niſi antiqua hoc haberēt cōſuetudine ſm Inn.in.c.ij.de inſti.ꝛ idē tꝫ Fed. ꝯſi.cvij.nec ſunt de caplo etiā qñ tractant in.c.ſpalia.vt idē dicit ꝑ tex.in.c.ꝛ ſi chriſtꝰ.de iureiur.in ꝟ.vos ꝛ cōuerſi.qꝺ eſſet fruſtratoriū. vide gl.i.d.c.ex eo. ¶ Tertio. Qui nō ſūt pfeſſi tacite vel expreſſe in locis regularibꝰ nō ſunt admittēdi vt in.d.c.ex eo.nec illi q ꝑ coꝝ regulam aut ꝯſtōnes approbatas ꝓhibent. ¶ Quartū. Qui non ſunt ſubdiaconi nō hñt vocē in.c. in cathedralibꝰ collegiatis ſclaribꝰ vel regularibꝰ eccleſijs:etiā ſi ab alijs libere cōcedat. cle.vt hi q.de eta.ꝛ quali. qꝺ qdā limitāt quo ad eos qui nolūt ordinari.pro quo vide gl.ibi.
3 ¶ Tertio qrit qd iura velint circa abſentē: et dico mlta. ¶ Primū. Elector ſi ſit abſēs ꝛ iuſto impedimēto detētus inſtituere pōt ꝓcuratorē vnū vel plures ad eligēdū. Sed opꝫ primo ꝙ ſi inſtituit plures quilibet ſit inſolidū: ꝛ ſi nō cōcurrunt ſimul potior erit cōditio ꝓoccupātis. et ſi nullus eoꝝ preoccupat:ſꝫ cōcurrūt caplm admittet quē voluerit vel ſi maior pars capli non cōcordat admittet q prior eſt inſtitutꝰ. [...] ſcꝺo opꝫ ꝙ ꝓcurator inſtitutꝰ ſit de collegio ꝛ ſi nullꝰ vellet eē:nō poſſet nolēte caplo extraneū deputare:neqꝫ ꝑ lrās exprimere votū ſuū. Et tertio opꝫ ꝙ ꝓcurator nō eligat vnū ſuo: ꝛ aliū ꝓcuratorio noīe:qꝛ nihil valeret niſi dñs ſpāle mādatū dediſſet de aliquo nominādo:qꝛ tūc illū noīe dñi: ꝛ alteꝝ ſuo noīe poterit noīare.c.ſi qs.de ele.li.vj. vbi tñ aduerte ꝙ lꝫ poſſit cōmitti ꝓcuratori expſſio alicuiꝰ ꝑſone: tñ ſi ipſe dñs ꝑ lrās aliquē in electiōe noīaret nō valet:vt i.d.c.ſi qs.in tex.ꝛ i gl. ¶ Scꝺꝫ. Si nō ſit iuſte ipeditꝰ ꝓcuratorē cōſtituere nō poſſet ſm Pan.in.c.qꝛ ꝓpter.e.ti.lꝫ in alijs negocijs explicādis ꝑ caplm vel vniuerſitatē poſſet ꝯſtituere ꝓcuratorē etiā nō ipeditꝰ:ꝛ eſt hoc ſpāle in electiōe ſiue ſit ſeruāda forma capli qꝛ propter.ſiue nō:ex q tex.ſimplr iterdicit: nec retulit ſe ad caſuz in q ſeruāda ſit forma dicti capli. Videt eñi in negocio electiōis electa iduſtria ꝑſone.ar.c.is cui.de of.dele.li.vj. Si tñ alij de caplo admittere volūt ad electionē ꝓcuratorē nō ipediti hoc pñt nō obſtante diſpone.d.c qꝛ ꝓpt.qꝛ lꝫ tex.dicat interdicimꝰ.hoc tñ interdictū emanauit in fauorē alioꝝ:qꝺ ex eo ptꝫ qꝛ illi de collegio:poſſent cōicare ius eligēdi pmitꝰ extraneo.e.e eo.ſcriptū.ꝛ ꝯñr a fortiori pñt admittere ꝓcuratores coꝝ q ſunt de collegio ꝛ hoc ſatis fuit de mēte doct. et ſi dictꝰ ꝓcurator nō eēt ꝺ collegio. ꝛ facit.d.c.ſcriptū.itē qꝛ poſſent de nouo extraneos admittere:ergo a fortiori ꝓcuratorē extraneū: et hoc fuit ſancitū in fauorē collegioꝝ ne cōpellerēt ſua ſecreta extraneo cōicare. Et ꝓpt hoc iqt dico hoc nō eē ſpāle i electiōe ſꝫ gñalr nō ꝑt qs ꝯſtituere ꝓcuratorē extraneū i explicādis i vniuerſitate:qꝺ ſētit. Jo.an. i reglā qꝺ alicui.de re.iu.li.vj.i mercu. lꝫ qd ā tenuerit oppoſitū.hec pañ. ¶ Tertiū ꝯſuetudo ꝙ abſētes ad electionē nō vocent vꝫ ſm Pañ. poſt Jo.an.i.c.coꝛā.e.ti.ꝛ ecōuerſo: vꝫ ꝯſuetudo vt vocent abſentes: dūmō nō tēdat nimiū i dānū eccleſie: qꝛ nō vlꝫ ꝯſuetudo eccleſijs mltū grauoſa:vel ſaltē eſt tollēda:vt i.c.ſ.de cōſue. ſi tñ hñet vt cū ꝑua incōmoditate vocari deberēt valeret: q caſu itellige.c.i geneſi.ex eo. In ordine tñ predicatoꝝ electio ſpectat ad pñtes.
¶ Quarto qrit q nō poſſint eligere. ꝛ dico ſm Inn.ꝛ pañ.in.c.ij.de poſtu. ꝙ multi ꝓuant eligēdi ptāte. ¶ Prio excōicati maiori.de ap.ꝯſtitutꝰ.ſecꝰ minori excōicatiōe.de cle.excō.mi.c.vlti. Scꝺo ſuſpēſi ab offō.de ꝯſue.cū dilectus. Tertio interdicti.de elec.cū inter. Quarto qbꝰ iterdictū eſt eligere ſine lrā ſuꝑioris.de elec.c.ſi. Quito q ſciēter celebrarūt i loco iterdicto: niſi ſuꝑ hoc ſint puilegiati.de ſen.exc.is q.li.vj. Sexto his q in ea vacatiōe elegerūt ſciēter indignū.c.cū in cūctis.ꝛ.c.cū innotuit.in ſi.de elec.ꝛ idē ſi peccauerūt in poſtulādo.c.ſcriptū eo.ti.qꝛ ꝑ ea vice ſūt ꝓuati ptāte eligēdi:ſi ſcā noīatiōe ſecuta eſt poſtulatio vel electio:ſecꝰ ſi nō ſit ſecuta.c.ꝑpetuo.e.ti.li.vj. Septio pupil 4

ti.i.qui ſunt.j.xiiij.⁊.xij. annoꝝ.d.c.ex eo. adde et impuberes:vt ibi. Octauo laici cõuerſi. Nono nõ pfeſſi. Decimo nõ ſubdiaconi:de quib⁹ oib⁹ dic vt.ſ.§.v. Undecimo ille qui ꝑ laicalẽ abuſum elegerũt.eo.ti.q̃ſq̃s. Duodecimo non eligẽtes infra tp̃s ſtatutũ:vt.j.§.xij. Decimotertio adde etiã irregulares: de qb⁹ tñ ẜm archi. eſt dubiũ: nec in iure repit expſſum: lz hoc ſit in quodã capl'o gñali ordinis p̃di. declaratũ: ſz tu dic hoc expſſuz:in c.is q̃.de ſen.exc.li.vj.

§.q. De mõ vocãdi ad electionẽ.

¶ 5.q̃rit q̃ ⁊ q̃l'r ſint ad electionẽ vocãdi:⁊ dico iſta. ¶ Primũ. Ad electionẽ vocãdi ſũt oẽs p̃ntes ad q̃s ptinet eligere:vt i.c.corã.⁊ i.c.q̃z ppter.eo.ti.⁊ oẽs q̃ ſunt i ciuitate vel i hortis ciuitatis.ff.de pcu.l.j.⁊ ſi q̃s eoꝝ ſit in ciuitate vel monaſterio infirm⁹ ẜm Hoſ.ſcrutatores ire debẽt ad eũ ⁊ inq̃rere votũ ei⁹ ſic̃ vota p̃ſentiũ:q̃z p̃ns eſt q̃ in hortis eſt:vt in.d.l.j.iũcta.l.v.nec erit neċe talẽ in collatiõe: aut alius q̃ ſequunt̃ req̃rere: ſz ſufficit ɔſenſus habit⁹ i ſcrutinio:⁊ ɔcor. Inn.poſſet ẽt talis ɔſtituere pcuratorẽ vnũ de collegio:cũ iſto ipedimẽto detineat̃. ¶ Scdm. Vocãdi ſũt ⁊ oẽs abſentes q̃ ſũt in puicia ex eo.corã. q̃d dupl'r limitat̃.p'mo ẜm gl.q̃ñ puicia nõ ẽ ita magna q̃n cõmode vocari poſſint:vñ ẽt ſi ſũt ex̃ ſz ppe vocãdi ſũt.ſcdo vt hoc ſit obſeruãdũ ẜm q̃d hz ɔſuetudo vt ibi:q̃z lz de iure vocãdi ſint abſentes:vt in.c.q̃z ppt.eo.ti.ɔſuetudo tñ põt itroducere vt nõ vocent̃ et valeat electio vt dictũ eſt. ¶ Tertiũ. Et gñal'r ẜm Pan.i.d.c.corã.e.ti.vocari põt ⁊ debẽt illi q̃ ɔmode vocari p̃nt:ex eo.q̃z ppt.vbi dr̃ q̃d admittunt̃ q̃ debẽt volũt ⁊ p̃nt cõmode intereſſe. Et dr̃ debẽt vt excludant̃ qui de iure nõ debẽt itereſſe ⁊ q̃ volũt:vñ q̃ nolũt itereſſe ɔpelli nõ debẽt:niſi iterſit eccl'ie nã p ei⁹ iterẽ poterũt ɔpelli:ex q̃ infert̃ q̃d nolẽtes itereſſe ɔputari nõ debẽt i nũero duarũ ptiũ:⁊ q̃ cõmode p̃nt q̃ cõmoditas refert̃ ad cõmoditatẽ eccl'ie nõ p̃ſone ſz doc.⁊ bñ.vñ ſi ɔmode vocari neq̃unt:i q̃ ſcz bonus iudex arbitrabit: põt electio ſine illoꝝ p̃ntia celebrari. Et ſi vocati ifra ɔpetẽtẽ terminũ aſſignatũ nõ veniãt:nõ opz vlteri⁹ expectare:ex eo.cũ iter.⁊.c.cũ nobis. ¶ Quartũ. Sunt aũt vocãdi v̄bo vl' ſigno ɔſueto cãpane:vl' ſcripto ẜm ɔſuetudinẽ: ⁊ q̃ ſũt abſentes ꝑ lr̃as aut nũciũ:vt in.d.c.corã.p hoc not. ẜm Pan.in.c.in cauſis.eo.ti.q̃d in negotijs q̃ p̃nt expediri ꝑ p̃ntes q̃d eſt regulare:iuxta no. ꝑ gl. in.c.ij.de teſti.li.vj. ſufficit vocatio ꝑ ſonũ cãpane: cui⁹ ſon⁹ venire poſſit ad itelligẽtiã exiſtẽtiũ i loco vt.ſ.valeat q̃d fit ẽt ſi mĩor pars ſit q̃ ɔueniat: ſz in negotijs in q̃b⁹ abſentes vocãdi ſunt hoc nõ ſufficit:ſz vocari debẽt ꝑ nũciũ vel lr̃as: vt in.c.cũ iter.⁊.c.q̃z ppt.e.ti.⁊ ita v̄t ſẽtire Inn. in.d.c.i cauſis.⁊ i.c.ij.de noui op.nũ. Bar. tñ in.l.oẽs ppl'i.ff.de iuſti. ⁊ iure.tenet q̃d q̃ntũcũq̃z pulſet̃ cãpana:niſi ɔueniãt ſaltẽ due ptes vniuerſitatis nõ vz q̃d fit ꝑ.l.nõ ſatiõnẽ. C. de decu.⁊ in.l.nulli.ff.q̃d cuiuſq̃.vni. ⁊.l.fin.C. de p̃d. decu.⁊ ſic cõiter trãſeũt legiſte: ſz hoc pcedit q̃n pulſat̃ ab eo qui nõ hz ptãtẽ: puta ꝑ aliquẽ de vniuerſitate:q̃z minor pars de duabus vniuerſitatis nõ hz ptãtẽ ɔuocãdi illã: vel q̃n pulſatio nõ itelligit̃ p vocatiõe ad tale q̃d p̃agẽdũ. Et ſic ɔcorda et tene.ar.ex eo.cũ vobi. vbi dr̃ q̃d vocati nolẽtes venire faciũt ſe alienos. Et add e gl.i cle.q̃d circa eo.ti.dicẽtẽ q̃d vocati nolẽtes venire:cõputare i nũero abſurdũ eſt:niſi eẽt ɔſuetudo vt nihil fieret niſi ſint due ptes:q̃z illa ſeruãda eſſet:vt.j.ſtatutũ.§.v. ¶ Quintũ. Electoꝝ ſi q̃s conteptus nec ad electionẽ vocat⁹ eſt ad petitionẽ ei⁹ caſſanda eſt: põt tñ eã ratã hẽre ſi vult eo.tit. ſicut q̃z nõ eſt irrita ipſo iure:ſed irritãda illo p̃ſequẽte iniuriã:al's nõ extra eodẽ bone.q̃z quilibet renunciare põt iuri ſuo.C.de pact.l.ſi q̃s in cõſcribẽdo.⁊ talis q̃d poſtea fit ꝑ alios impugnare nõ poterit. Si tñ talis accedat electiõe nondũ facta admittendus eſt in oib⁹ q̃ reſtant faciẽda circa illã.extra eo. eccleſia veſtra.et cõcordat Albe.⁊ archi. Sed intelligo q̃d põt renunciare q̃n renunciatio nõ p̃iudicat bono cõi ſec⁹ cũ illi⁹ p̃iudicio:q̃z tũc tenet nõ renunciare: niſi forte eſſet perplexus neſciẽs quẽ eligat: q̃z aliter p̃poneret bonũ propriũ bono cõi vnde eo caſu cõpelli põt:vt dictũ eſt. Et ſic male faciũt qui permittunt eligi indignos: vel inſufficientes renunciantes voci ſue ne notẽtur: vel alio humano reſpectu:⁊ poſſet faciliter hic eẽ peccatũ mortale. ¶ Sextũ. Si aũt nõ vocent̃ q̃ p̃iuati ſunt vel inhabiles ẜm Pan.in.c.ij. de poſtula.p̃la.tenet electio et alia capitularia licet nondũ ſit diſcuſſum an ſint priuati : q̃z ſufficit quod poſſunt poſtea conuinci:vt dictum eſt.

¶ Sexto q̃rit̃ q̃d tp̃s ſit iure ſtatutũ electionĩ celebrãde:aut ɔſenſui p̃ſtãdo:vel petẽde ɔfirmatiõi:⁊ dico q̃d electio fieri nõ dz añ ſepulturã p̃deceſſoris:vt i.c.bone memorie.el.ij.e.ti. ſi aũt fieret: nihilomin⁹ valeret ẜm gl. ibi. In cathedralib⁹ aũt et regularib⁹ eccl'ijs ceſſante ipedimẽto legitimo tenent̃ electores ifra tres mẽſes eligere.alioq̃n deuoluit̃ ad ſupiorẽ p̃ximũ:⁊ ſi ipſe ifra dictũ terminũ nõ elegerit deuoluit̃ ad aliũ ſupiorẽ:⁊ ſic vſq̃ ad papã: vt in c.ne p defectu.de elec. Deinde tenẽt̃ electores electionẽ electo p̃ſentare ⁊ petere ɔſenſum ei⁹ infra octo dies poſtq̃ cõmode poterũt:alioq̃n negligẽtes excludunt̃ a p̃ſecutiõe pceſſus: et ſunt ſuſpẽſi ꝑ tres ãnos ab oib⁹ bñficijs ipſi⁹ 6

eccſie.eo.ti.cupiẽtes.§ ceterũ.li.vj.Electꝰ vero
teneť ꝯſentire infra mẽſem a ꝑſentatione: alˢ
priuatꝰ eſt iure electionis: niſi forte ea ſit ele-
cti cõditio: q̄ꝺ nõ poſſit cõſentire abſq; licẽtia
ſupioris q̄ caſu teneť ipſe vel electores licẽtiã
petere: cũ ea celeritate: quã ſupioris preſentia
vel abſentia patiť ⁊ ſi nõ habeať extũc ad ele-
ctionẽ ipſam ꝓcedãt. ¶ Quilibet etiã clericꝰ ele-
ctꝰ.j.tres mẽſes poſt ꝯſenſum teneť petere cõ-
firmationẽ: alˢ caſſa eſt electio: vt in.c.quã ſit
eo.ti.li.vj. imo ſi a papa ꝯfirmatio petẽda eſt:
electꝰ teneť ĩfra mẽſem poſt cõſenſum vel ſi nõ
fuerit ei electio p̃ñtata infra mẽſem a notitia:
inter verſus curiã arripe. ⁊ ſic ꝯfirmationẽ pete
re ⁊ negociũ pſeq̄: vt in.c.cupiẽtes.eo.ti.li.vj.
In alijs vero eccleſijs ꝓuideri dꝫ infra ſex men-
ſes: alias ꝑdicto modo ad ſupiorẽ deuoluiť: vt
in.c.de multa.de ꝑbẽ. ⁊ de cõceſ.pꝛebẽ.nulla.
7 ¶ 7.q̄riť vtrũ ſtatui poſſit terminꝰ minor quã
triũ mẽſiũ: in q̄ ſi nõ ꝯueniãt vocati licite ꝓce-
daľ ad electionẽ ⁊ dicit Hoſt. q̄ꝺ ſi due partes
p̃ñtes ſunt ⁊ cã coarctationis aſſigneť ſic põt:
qꝛ tũc põt abſens ſaltẽ vni de collegio cõmit-
tere vices ſuas.c.qꝛ ꝓpter.eo.ti.ſi vero due par
tes abſentes ſint vel nõ ſubſit cã coarctatiõis
ſic nõ põt: ſed expectari dꝫ vſq; circa finẽ trium
menſiũ ⁊ ſic intellige ⁊ cõcorda doc.in.c.cum
inter vniuerſas. ⁊ c.cum a nobis.eo.titu.
8 ¶ 8.q̄riť in quo loco electio faciẽda ſit: ⁊ dico
q̄ꝺ fieri põt ĩ eccl'ia vel capl'o vel alio honeſto
loco ſili ⁊ maxime iuxta ꝯſuetudinẽ: extra eo.
in cauſis: mõ nõ ſit locꝰ clãdeſtinꝰ: qꝛ electiões
q̄ fiũt in cameris ꝑ occulta cõuenticula repro
baľ.diſt.lxxix.c.ij. ⁊ c.ſi tranſitꝰ. vñ electiones
epõꝝ ꝑcipue in eccleſia fieri ſolẽt: extra eo.q̄ꝺ
ſicut. ſed ex cã etiã extra ciuitatẽ fieri pñt.xxij.
di.in noĩe. In loco etiã interdicto facta non vꝫ
ſm Archi.in.d.c.in nomĩe.tñ Hug. Vercel. ⁊
Io.an. ⁊ cõiter doc. poſt eũ tenent q̄ꝺ vꝫ ⁊ etiã
poſtulatio: qꝛ ſunt q̄dã ꝯctꝰ ⁊ ꝓbaľ ꝑ tex.in.c.ſ.
de poſtu.ꝑlato. ⁊ ibi Pañ. Q̄ꝺ tñ fallit in ele-
ctione pape: vt in.c.vbi periculũ.de elec.li.vj.
9 ¶ 9.q̄riť q̄ñ electio faciẽda ſit: ⁊ dico q̄ꝺ tres
ſunt forme tradite nobis a iure: vt in.d.c.qꝛ ꝓ-
pter. ⁊ electio q̄ nõ fit ſm vnã illaꝝ nulla ẽ ipſo
iure: vt ibi q̄rũ. ꝓma eſt forma ſcrutinij. ſcđa cõ
promiſſi. tertia cõis iſpirationis q̄ faciũt tres
ſpẽs in electionibꝰ. de q̄bꝰ vide ti.ſeq.ꝑ totũ.
10 ¶ 10.q̄riť q̄ electio caſſãda ſit: ⁊ dico q̄ꝺ caſſan
da eſt electio illiꝰ q̄ recõſitꝰ antequã eſſet electꝰ cõ
ſenſit electiõi de ſe fiẽde: qꝛ ꝑſumiť ãbitioſus
extra eo. ⁊ cũ poſt petitã. Itẽ electiones clãde
ſtine reprobanť extra eo. q̄ ꝓpter.ſ. q̄ in came-
ris per occulta cõuenticula fiunt.di.lxxix.c.ſ.
et.ij. ⁊ c.ſi trãſitus. Et ſilr ſm Archi.ille quas
electores inter ſe tenent ſecretas cum celebra
te debeant ſolẽniter publicari: vt in.d.c. quia
propter. quod nota propter religioſos apud
quos cõpleta electiõe fit ꝑceptũ ne cui dicaľ.
Si tamen electio tenuit iure naturali: puta qꝛ
interuenit conſenſus eligentiũ: ſed nõ tenuit
iure poſitiuo quia omiſſa fuerunt ſubſtantia-
lia ſm Innoc. quem ſequuntur cõmuniter do-
cto.in.c.q̄ꝺ ſicut.de elec.ſi confirmetur.electꝰ
eſt verꝰ ꝑlatꝰ: ⁊ nõ teneť ĩ foro ꝯſcie reſignare.
¶ Undecimo queriť que electio valeat quan- 11
do due ſimul procedunt: ⁊ dicit Hoſti. quod ſi
fiant ſimul ⁊ incontinenti: puta qꝛ in ſcrutinio
diuiſa ſunt vota: illa valet nec meritis melio-
ribus ⁊ maioribus adiuuatur: extra eod. licet
in fine. ⁊ c.dudũ. ſi vero fiant ex interuallo: et
prima fuerit rite facta vꝫ et ſecunda caſſanda
eſt: imo etiã ſi prima annullanda ſit: ſecũda ni-
hilominus caſſari debet: extra eo.bone memo
rie: niſi gratia fiat ſicut quidam intelligũt: ex-
tra eodẽ. bone memorie. el.ſ. Et ſilr caſſanda
eſt ſcđa ſi prima nulla fuit ꝓpter cauſam nõdũ
patentẽ. extra eo. cõſiderauimus. ſi autẽ nulla
fuit ex cauſa notoria: valet ſcđa rite facta: ex-
tra eo.venerabilem.de ſup.neg.prela.c.ſi.
¶ Duodecimo queritur q̄ñ electores iterũ poſ 12
ſint eligere vel ad alios deuoluaľ eligendi po
teſtas: ⁊ dico q̄ꝺ ſunt caſus in quibꝰ reeligere
poſſunt: vt ſi electus nõ vult ꝯſentire: et ſi poſt
conſenſum renunciat iuri ſuo vel moritur: vel
propter occultũ eius vitiũ irritatur: in quibꝰ
caſibus habent electores integrum tp̃s a diſ-
ſenſu: vel renunciatione: vel morte: ſeu irrita-
tiõe: ac ſi vacatio nõ eſſet dũmodo nil egerint
fraudulenter. extra eo.ſi electio.lib.vj. ¶ Sunt
etiam caſus quibus eligẽdi ptãs deuoluiť ad
alium. Nam in cathedralibus et regularibus
eccleſijs ſi non eligant infra tres menſes de-
uoluiť ad proximũ ſuperiorem vſq; ad papam
vt dictum eſt. ¶ Si vero eligat ſciẽter indignũ:
et ſic ſunt priuati iure eligendi vel priuẽtur ꝑ
ſententiam qꝛ nõ ſeruant debitam formam ad
papam deuoluitur: in inferioribus autem ec-
cleſijs ſemꝑ ad proximũ ſuperiorẽ deuoluitur:
extra eodem quã ꝗ.lib.vj. Quando etiam ma
ior pars capituli in electione deficit ſcꝫ com-
mittendo vitium: electio deuoluitur ad pau-
ciores: extra de poſtulatio.c.ij. itẽ etiam deuol
uitur ad vnum propter omniũ aliorum delictũ.
diſt.lxx.ſi forte. extra eo.bone. et hoc not. glo.
de poſtula.c.ij. Et videť intelligendũ quando
peccauerunt eligendo indignũ: ſecus ſi ex con
temptu aliquorum habentium vocem: qꝛ non
deuoluitur poteſtas ſed ſufficit ſi caſſetur ele-
ctio: quia propter peccatũ forme non ſunt ipſo

iure priuati:ſʒ priuãdi.extra eo.q: ꝑpter.facta
ſit priuatione ꝑiudice ꝑpter pctm̄ forme ptãs
deuoluit ad non culpoſos.ſm Inno.in.d.c.q:
ꝑpter.qḋ ſi oẽs deliq̃rint deuoluit ad p̄ximũ
ſuperiorẽ. Et ſi queraẗ qñ eligẽtes ſunt priua
ti ptãte eligẽdi:dic cũ Panor. poſt Inno.in.c.
gratũ.de poſt.ꝑla.hoc eſſet ꝑmo qñ poſtulant
adde vel eligũt ſciẽter indignũ. ſcḋo qñ poſtu
lationẽ adde vel electionẽ caſſatã vicio ꝑſone
innouãt.tertio qñ eligũt ꝑ abuſum ſcl'aris po
teſtatis de quo in.c.quiſq̃s.de elec.quarto qñ
eligũt intelligibilẽ quinto qñ recipiũt vt ꝑla
tum effectũ vel poſtulatũ: cuius electio vel po
ſtulatio eſt nulla.ſexto ſi ſunt excõicati:vel ſu
ſpẽſi.ſeptimo qñ nõ eligunt infra tp̄s ꝑfixũ de
quo de elec.ne pro defectu. octauo cũ poſtulãt
poſt appellationẽ etiã ex cã fruſtratoria:ſecus
in electione niſi appellatio interpoſita eſſet ex
iuſta cã: licet quidã dicãt nõ eſſe differẽtiã: ſʒ
Hoſt. cõcordãdo dicit cõtrariã opinionẽ ꝑce
dere in poſtulatione facta a duabus partibus:
que vincit electionẽ.de qua de elec.ſcriptum.

Qñ eligentes puãtur ptãte eligendi.

13 ¶ 13.quãtũ ad electũ vel eligẽdũ q̃riẗ q̃s poſſit
eligi:ꝛ dico qḋ nat⁹ ex legitimo m̃rimonio: et
qui ſit legitime etatis. extra eo.cũ in cũctis.ſ.
xxx.annoꝝ cõpletoꝝ q̃tũ ad ep̄atũ.inferiores
ꝟo ꝑlati ꝛ alij q̃ curã hr̃e debẽt aīarũ attigiſſe
debẽt ãnũ. xxv. alias eligẽtes ꝑuati ſũt illa vi
ce ptãte eligẽdi: vt dictũ ẽ. Subdiacon⁹ eligi
põt i ep̄m.de eta.ꝛ quali.a multis.Sed ꝛ q̃ ad
vnã dignitatẽ reputaẗ dignus ſi poſtea eligaẗ
ad aliã dʒ dignus reputari.di.lxxiiij.geſta. qḋ
tñ q̃nq̃ fallit: q: lʒ toleret q̃s i officio minori:
nõ ꝑꝑ hoc in maiori tolerari dʒ idign⁹. diſ.xij.
nos cõſuetudinẽ.Abbas q̃ʒ exẽpt⁹ eligi põt in
ep̄m ſiue in abbatẽ eiuſdẽ regule ꝛ habit⁹ ſed
trãſire nõ põt niſi de licẽtia pape vel legati de
latere ſi ſit in ꝓuicia:extra eo.ſi abbatẽ. li.vſ.
Religioſus q̃ʒ lʒ nõ expſſe ꝓfeſſus.q̃n etiã no
uiti⁹ põt eligi in ep̄m.extra eo.nullus.li.vſ.ad
prelaturã tñ ſue vel alteri⁹ religionis: nõ niſi
expſſe ꝓfeſſus vt ibi:imo null⁹ religioſus eli
gi põt in abbatẽ: aut ꝑlatũ alteri⁹ religionis
vel habit⁹: ꝛ ſi ſec⁹ actũ ſit eo ipſo eſt irritũ et
inane vt in cle.ſ.extra eo. De clericis alterius
dioceſis vtrum poſſint eligi.ſ.poſtulatio.
14 ¶ Decimo quarto q̃riẗ q̃s nõ poſſit eligi ſic vt
electio ſit valida:ꝛ dico qḋ multi.Eligi eñi nõ
põt excõicat⁹ maiori.de ap.cõſtitut⁹.imo ſi ſciẽ
ter eligaẗ excõicat⁹ minori electio caſſanda eſt
de cle.ex.mi.ſi celebrat.nec ſuſpẽſus:nec īter
dict⁹ aut q̃ interdictũ nõ ſeruauit.de poſtu.c.ſ.
et.c.cũ dilect⁹. de cõſue. nec cui aliq̃d obſiſtat
de ipedimẽtis circa ordinãdos.de q̃b⁹.ſ.ordi.
iiij.§.ij. nec ſemel reprobat⁹ ꝑpter vitiũ ꝑſone
qui nec alibi ꝑt eligi extra eo.ſuꝑ eo.ſec⁹ ſi ele
ctio caſſata fuit ꝑꝑ vitioſuʒ ꝓceſſum: q: nõ īpe
ditur ei⁹ ꝓmotio etiã in eadẽ eccl'ia:vt in.d.c.
ſuꝑ eo.ꝛ.c.innotuit. nec ep̄s. qui.ſ. iam alteri
eccl'ie alligat⁹ eſt lʒ poſtulari poſſit a papa.de
poſtu.c.ſi.nec in ꝑlatũ religioſoꝝ eligi põt niſi
expreſſe ꝓfeſſus. alias electio nõ vʒ: vt in.d.c.
nullus.eo.li.vſ. nec aliq̃s exiſtẽs alterius reli
gionis vel habit⁹.extra eo. cũ rõni.in cle. nec
religioſus trãſiẽs de mẽdicantib⁹ ad nõ mẽdi
cãtes: vt.ſ.religio.iiij.§.vij. Et breuiter ne q̃s
eligaẗ ſunt īpedimẽta q̃ꝫ plurima q̃ ad octo re
ducunẗ:primũ ſi ſit mal⁹ vñ ſm.s.Th.viij.q̃li.
q.iiij. ar.ſ.exiſtẽs in mortali eſt īdign⁹ad q̃dli
bet ſp̃uale exequẽdũ.ſm ſi eſt excõicat⁹ maiorẽ
tertiũ ſi eſt excõicat⁹ minori:quartũ ſi eſt ſuſpẽ
ſus vel interdict⁹:aut nõ ſeruauit īterdictũ:q̃n
tũ ſi nõ eſt ītie nat⁹ etatis debite ꝛ literature:
vel ſi hʒ aliud īpedimẽtũ circa ordinãdũ:ſextũ
ſi ſemel ſit reprobat⁹ vitio ꝑſone.ſeptimũ ſi eſt
ep̄s: octauũ in religione ſi nõ ſit ꝓfeſſus. Oīs
electio facta de eo q̃ hʒ aliqḋ ꝑdictoꝝ impedi
mẽtoꝝ: nulla eſt ipſo iure: excepto p̄io ꝛ ter
tio impedimẽto:q: caſſanda tũc eſt vt pʒ in.c.
ſi.de cle.excõ.mi. et electores ſunt priuati ipſa
vice electione: ꝛ ſuſpẽſi triẽnio ab eccl'iaſticis
bñficijs ipſo facto vt in.d.c.cũ in cũctis.eo.ti.
¶ Decimoquinto q̃riẗ q̃d fiẽdũ ſi in capl'o vel 15
collegio ſint aliq̃ excõicati vel ſuſpẽſi vel dubi
tatẽ ꝛ ſine ſcãdalo expelli nõ pñt.vel qñ dubita
tur de aliquib⁹ an intereſſe debeãt electioni:ꝛ
dico ſm Pañ.in.c.cumana.extra eo. qḋ admit
tenẗ cũ ꝓteſtatiõe:vt eoꝝ voces valeat.ſi ꝛ in
quãtũ appareaẗ eos poſtmodũ debuiſſe inter
eſſe: vñ non nocet electioni alias legitime qḋ
nõ habẽtes vocẽ fuerint admiſſi vna cũ alijs.
Idẽ dicit Pañ.qñ excõicati ingerũt ſe electio
ni:ꝛ vbi īminet ſcãdalũ pñt admitti cũ ꝓteſta
tione: ne videanẗ ſciẽter admiſſi: ꝛ ſic corrue
ret tota electio.ꝑ.c.ſi.de ꝓcu.vide tñ ſingula
rem theoricã Inno.in.c.illa. extra eo.quã oẽs
doct.ſequunẗ: q̃ ſi inhabilis ad electionẽ ad
mittiẗ ignoranter vʒ electio:etiã ſi vnus ſolus
ſit habilis:ꝛ loquiẗ ꝓprie de excõicatis:ſecus
tñ ſi alias inhabilis admiſſus ſciẽter fuiſſet.
¶ Decimoſeptimo q̃riẗ quẽ teneaẗ q̃s ex oīb⁹ eli 16
gibilib⁹ eligere ꝛ dico qḋ eligẽd⁹ eſt doctior ꝛ
ſanctior cui⁹ cõparatiõe ceteri grex dicaẗ.viij.
q.ſ.lʒ ꝑ.ꝛ inter oẽs melior ſiue optim⁹.ſ.iuxta
cõſciẽtiã eligẽtis. di.lxiij.metropolitano. ꝛ ſm
s.Th.in.viij.q̃li.ꝛ.ij.q.lxix. in foro cõtẽtioſo
ſufficit qḋ elect⁹ ſit bon⁹.ex eo.c.cũ olim.ꝛ.c.
cũ dilecti.ꝛ.c.cũ inter canonicos.ꝛ ibi gl. alʒ
oīs electio calũniã pateret: ſʒ in foro cõſcie eli
gẽti req̃riẗ q̃ eligaẗ ad ꝑlaturã vl' offm̄ eccl'ia

ſi cū bon⁹ ſimplr: q2 ꝑ mortale qđ l3 reddit q̇s indign⁹ ad hmōi: ⁊ req̇rit ꝙ eligat melior iter oēs. ſ. quos q̇s pōt hr̄e nō q̇dē melior ſimplr. ſ. q̇ maioris eſt charitatis: ſ3 melior q̄tū ad hoc qđ eſt regere ⁊ gubernare: ⁊ alr facere eſt acceptio ꝑſonarū ꝙ ſine pctō non fit hec ex illo. Et intellige p̄mo ꝙ op3 eligere meliorē ſm ꝓpriā cōſciam īformatā notitia eligēdi: vn̄ ſm Pan. in. c. bone memorie. el. ij. de poſtu. ꝓla. eligens incognitū nō ſaluat cōſciam ſuā. ꝑ tex. ibi qui vult vt plenā habeat notitiā: qđ limita ꝑ ſe vel ꝑ eos cū quib⁹ verſatus eſt. c. ſcriptū eſt. eo. ti. Intellige ſcđo ꝙ nō ſit ſine peccato mortali ex gn̄e ſuo q2 iſta acceptio opponit iuſtitie: vt p3 xxij. vbi ſupra oē aūt qđ eſt ꝯ iuſtitiam eſt pctm̄ mortale ex gn̄e ſuo: vt idē dic. ij. ij. q. lix. ar. iiij. niſi excuſet rei modicitas: vt q2 pene nihil diſtat inter hūc q̇ eligit ⁊ aliū meliorē. Ex q̇b⁹ p3 qđ hic multū deficit ſum. ang. P̄mo q2 adducit dictū henri. de gā. tanq̄ verū. ſ. qđ ſi duo bona ꝓponant vni ceteris parib⁹: puta q2 ſunt eque precepta ⁊ eq̄ facilia tenet ſub pctō mortali eligere meli⁹: q2 inq̇t eligēdo min⁹ bonū cōtēnit bonū vbi h3 rōnē ꝑfecti. i. maius: et ſic ꝓfert in ſua rōne defectū boni ipſi bono qđ q̇dē dictum eſt falſum: q2 qn̄ certa ſunt paria ex ꝑte bonorū ſi abſq3 mortali ꝓfero malū bono in pctō veniali: vt dū voluptatē cibi prefero ſobrietati: multomagis min⁹ bonū ꝓfero meliori: qn̄ ꝟo ſunt paria ⁊ parte eligētis neceſſario eligit malus bonū cū nullus poſſit vnū bonū ſpernere: niſi ꝓpter aliud meli⁹: vt experiētia docet. qđ autē hō neceſſario facit de⁹ nō ꝓcepit fieri: puta qđ hō moriat: aut moueat deorſum ſi non habeat ſubſtētās: quia precepta ſunt de actib⁹ virtutū ſm. s. Tho. xij. q. c. arti. ij. q̇ ſunt liberi. ſcđo q2 diſtiguit dicēs eſſe mortale eligere indignū in eccl'iaſticis: in alijs aūt nō niſi in dignitatib⁹ maiorib⁹: puta dn̄io vel ſi inde h3 ſeq̇ notabile dānū alijs que nō bene dicunt: q2 tam in his quā in illis locū habet acceptio perſonarum.

17 ¶ 17. q̄rit vtrū religioſo acq̇rat ius electionis ex ordinē ſuū: ⁊ dico qđ nulli religioſo ꝑdicatorū: minorū: heremitarū: aut q̄rūlibet mēdicatiū ex electiōe: poſtulatiōe: ꝓuiſione: ſeu vocatiōe ad ꝓlaturā ex ſuū ordinē in diſcordia facta ius aliqđ acq̇rit: nec ipſe cōſentire pōt etiā habita licētia. extra eo. quorūdā. li. vj. ⁊ d3 itelliġ de diſcordia ſiue de iure: ſiue de facto ſit ex q̇ tex. loquit indiſtincte: vt in cle. qđ circa. eo. ti. Sed et alijs religioſis nō acq̇rit ius in electionib⁹: nec ꝯſentire pn̄t ſi fuerint electi a minori parte numero: vt in. d. c. quorūdā. Notādū eſt etiam ꝙ ſi religioſus electioni de ſe facte ad ꝓlaturā extra ſuū monaſteriū vel eccleſiā non petita et obtēta licētia cōſenſerit cōſenſus nō vz: ⁊ electio ipſa iurib⁹ euacuat: hmōi tn̄ licentiā dare pn̄t religioſorū ꝓlati cōuētib⁹ irreq̇ſitis. extra eo. ſi religioſus. li. vj. ſed nō valeret infra ſi ꝯcederet pro futura electione quā fieri ꝯtingeret: vt in cle. cū cōceſſa. eo. ti. Nō pōt etiā aliquis religioſus ꝓfici in aliq̄ eccl'ia q̄ clero careat: ⁊ ꝓplo chriſtiano. vt in cle. in plerīſq3: extra eo.

¶ Decimooctauo q̄rit vtrū decretū electionis faciat plenā fidē ꝑ electo. ⁊ dicit Inn. in. c. innotuit. eo. ti. ꝙ nō: qđ dn̄s Ant. itelligit qn̄ fuit cōfectū manu ꝓuata: ſec⁹ ſi ꝑ publicā ꝑſonā atteſtātē oīa fuiſſe geſta ī p̄ntia ſua: qđ ēt pl3 panor. dicēti hoc verū eē dūmō ī tali ſcriptura interueniāt oīa req̇ſita ad ſubſtātiā ſcripture publice vt teſtiū p̄ntia ⁊ ſīlia. Et eo caſu q̇ decretū fit per publicā ꝑſonā nō eſt neceſſe apponi ſigillū capl'i: q2 publica ſcriptura fidē ſine alio adminiculo facit: ſ3 ē neceſſariū ſigillū qn̄ ſcriptura ē ꝓuata. Et eſt decretū q̇dā ſcriptura cōtinēs ſeriē electiōis a ꝓncipio vſq3 ad finē. q̇ fit vt appareat formā debitā fuiſſe ſuatā: ⁊ vt ampli⁹ eligētes negare nō poſſint ſe electiōi ꝯſenſiſſe Et eſt de ſolēnitate nō de neceſſitate electiōis ſm gl. di. vj. § ſed aliud. vn̄ qn̄ ſuperior eſt p̄ſens in domo ꝑ vnū eligentiū ꝟbo recitent geſta in electione: ſed qn̄ eſt abſens mittitur decretū. 18

¶ 19. q̄rit vtrū elect⁹ teneat cōſentire. ⁊ Hemi. in. c. ſi electio. eo. ti. li. vj. refert archi. tenētē ꝙ ſic: al's peccat mortalr ſi putat ſe dignū ad ꝓlaturā. viij. q. j. in ſcripturis. qđ Io. an. putat verū qn̄ nō eſt eq̄ idone⁹ ꝑ quē poſſit illi eccl'ie ꝯſuli. Ric. aūt i. iiij. q̇li. q. xxj. dicit ꝙ in trib⁹ caſib⁹ tenet cōſentire ſub pena pcti mortalis. Primo qn̄ a ſuperiore ꝑ obediētiā cogeret. de renū. niſi cū pridē. Scđo qn̄ ſm iudiciū ſue ꝯſcie vr̄ ſibi veriſilr qđ non eſt q̇ velit ⁊ poſſit ſalutē aīarū ꝓcurare quā ipſe poſſet: ⁊ ex hoc videt ꝓbabiliter eccl'ie notabile iminere diſpēdiū ⁊ ꝑiculū niſi aſſentiat. d. c. ī ſcripturis. ⁊. c. olim. eo. c. q. ij. qđ fallit in religioſo q̇ ad electionē extra ſuū monaſteriū ⁊ in mēdicātib⁹ eo modo quo dictū eſt. ſ. § xvij. tertio qn̄ ꝑ viā illicitā refugit: puta abſcōdēdo ſe: niſi ex ſpāli inſtinctu ſpūſſcī. Si aūt nec ꝑ obediētiā cogit: nec iminet ꝓbabile periculū eccl'ie ſi refugit ꝑ viā licitā ꝓpter pigritiā peccat venialiter: ſi aūt ꝓpt humilitatē reputās ſe indignū meret. Et cōcordat ꝓdictis s. Tho. in quoli. v. arti. xxij. vt patebit. § ſeq. 19

¶ 20. q̄rit vtrū meli⁹ faciat q̇ elect⁹ ē canonice aſſentiēdo q̄ diſſentiendo. ſ. eo caſu q̇ nō tenet ex neccitate ꝯſentire. ⁊ rn̄det. s. tho. in. v. q̇l. ar. xxiij. dicēs qđ ſi itēdit aliq̇d tpale: puta honorē: diuitias: excutere ſe a iugo religiōis ⁊ hmōi meli⁹ faceret diſſentiēdo: q2 itēt; o praua ē: ſ3 ſi 20

intēdit pfectū eccl'ie ſic lēctio bona ē vn̄ dicit Aug.xix.de ciui.dei φ i actiōe nō amād9 ē bonor in hac vita ſiue potētia:ſꝫ op9 ipm̄ ſi recte atq₃ veriſſi'r fit.i.vt valeat ad ſalutē ſubditoꝝ īducit illō.ſ.ad thi.iij.ſi q̄s epiſcopatū. Sꝫ ad hoc req̄rit maxia idoneitas:qꝛ ſꝫ gre. i paſto. tm̄ actionē ppl'i dꝫ actio trāſcēdere p̄ſulis q̄tū diſtare ſolet a grege vita paſtoris: ad qd̄ hūana fragilitas ſm̄ pprias vires nō ſufficit ſm̄ illud.ij.cor.iij.⁊ ad hec q̄s tā idone9:ſꝫ tn̄ ex auxilio gr̄e diuie hoīes idonei ⁊ ſufficiētes reddunt.ſicut poſtmodū ibi ſubdit: idoneos nos fecit miniſtros noui teſtamēti. Pōt ḡ q̄s laudabil'r ꝯſiderās propriū defectū ex humilitate offm̄ p̄latiōis recuſare ſicut Hiere. ħ neſcio loqui.pōt etiā laudabil'r ꝯſentire ex charitate fr̄na vt ſalutē pximoꝝ pcuret:ſicut Eſaias: q̄ dicit ecce ego mitte me. Sꝫ ſicut Greg.dicit in paſto.in vtroq₃ eſt ſubtiliter intuendū qꝛ ⁊ is q̄ recuſauit plene nō reſtitit:⁊ is q̄ mitti voluit an̄ ſe p altaris calculū purgatū vidit ne aut nō purgat9 adire q̄ſq₃ ſacra myſteria audeat aut quē ſuperna gr̄a eligit:ſub humilitatis ſpecie ſupne diſpoſitioni ꝯdicat. Qꝛ ergo valde difficile eſt purgatū ſe quēlibet poſſe cognoſcere p̄latiōis officiū tuti9 declinatur:nō tn̄ ptinaciter cū ad ſuſcipiēdū hoc ſupna volūtas agnoſcitur:hec et.ſ.Tho.vtrum aūt liceat querere aut appetere prelaturam.infra prelatus.

21 ¶ 21.q̄rit vtrū poſſit q̄s pſeq̄ duas electiones
de ſe in eadē eccl'ia factas.⁊ dico φ nō. ſꝫ vnā
22 tm̄ eligat ex.c.ſciant cūcti.lib.vj. ¶ 22.querī-
tur q̄d ſi quis aliquē eligat ex odio et dico qd̄
tenet ei ad oē dānū ſde accidēs illi diſ.lxxiiij.
honorat9.c.ſi ppt mi.crea.ſ.ſit.i. vnica. li.xj.
23 ¶ 23.q̄rit q̄d circa electionē poſſit vel nō poſ-
ſit ꝯſuetudo vltra ea q̄ gn̄al'r ſupra de ꝯſuetudine dicta ſūt.⁊ dicit Pan̄.i.c.cū terra.ex eo φ ſi auferat libertatē eligēdi nō vꝫ ſec9 ſi reſtringit electores ad certū collegiū:vel certū gen9 pſonarū:ſicut dicim9 in m̄rimoniū in q̄ req̄rit plena libertas.⁊ tn̄ reſtrictū fuit ad certū gen9 pſonarū.i.fideles.Ibi etiā dicit de mēte Inn. ꝯſuetudinē īduci poſſe: vt mortuo p̄lato capitulū ſi pri9 ad electionē pcedat q̄ pncipi mors p̄lati nūciet ⁊ petat ab eo ptās eligēdi:φ q̄dē cōſuetudine induci potuit ppter intereſſe pncipis vt pponat aliquē ſibi fidelē nā princeps poſſet opponere ꝯ electū exceptiōes al's legitimas maxie ſi dubitat de pditiōe pꝛic:vel reuelatione ſecretoꝝ aut ꝯſilioꝝ. Si tn̄ nō vult cōſentire ſine rōnabili cā nō ppter hoc caſſabit electio. Et p hoc nō valeret ꝯſuetudo.vt p hoc electio depēdeat a pncipis volūtate vl' alteri9: quia tolleret libertatem eligendi. ſecus ſi reſtringeret ipſam libertatem.vt dictum eſt.

¶ Rurſus de electione ſecundo quantum ad ſuas ſpecies.

Electio ſcd̄o q̄tū ad ſpēs ſuas vt plen9 inoteſcat ſciēdū ē φ triplex ē ei9 forma:vt dictū eſt tit.p̄ore-§ix.ſ. per modū ſcrutinij ꝯpromiſſiōis: ⁊ cōis inſpirationis:de q̄b9 dicit Inn.in.c.qꝛ ppter. de ele.ſic.Statuim9 vt cū electio fuerit celebrāda pn̄tib9 oīb9 q̄ volūt:⁊ debēt:⁊ pn̄t cōmode itereſſe:aſſumant tres de collegio fide digni. q̄ ſecreto ⁊ ſigillatim vota cūctoꝝ diligent' examinēt et exq̄rāt:⁊ i ſcriptis redacta mox publicēt in cōi:nullo pꝛſus appellatiōis obſtaculo interiecto. vt is collatiōe habita eligat i quē oēs vel maior ps ⁊ ſanior capituli ꝯſentit:vel ſaltē ptās eligēdi aliq̄b9 viris idoneis cōmittat q̄ vice oīm eccl'ie viduate puideāt de paſtore:al'r electio facta non valeat.niſi forte cōiter eſſet ab oīb9:q̄ſi p inſpirationē abſq₃ vitio celebrata. Qui vero ꝯ p̄ſcriptas formas eligere temptauerit: eligēdi ea vice poteſtate priuet. et ita electiones quoq₃ clandeſtinas reprobamus:ſtatuētes vt q̄ cito electio fuerit celebrata ſolenniter publicetur.hec in.d.decretali.

¶ Primo ſcd̄o q̄tū ad intellectū p̄dicti textus et electionē p viā ſcrutinij q̄rit vtrū diſpoſitio 1. q.
p̄dicti.c.qꝛ ppter.habeat locū ⁊ ſeruāda ſit in omni electiōe ad q̄cūq₃ prelaturā vel officiū: et dicit Pan̄.in.d.c.de mente gl.qd̄ non ſed in electione ep̄oꝝ ⁊ alioꝝ p̄latoꝝ eccl'iarū collegiatarū habētium generalem iuriſditionē in eccleſiis collegiatis ſeruanda eſt dicta forma dūtaxat:qꝛ.d.c.intendit puidere ſolū eccleſiis viduatis:vt ibi eccleſie viduate: p mortē autē predictoꝝ remanent eccleſie viduate ⁊ ſine paſtore:qꝛ ep̄i ſunt proprie ſpōſi eccleſiarum.vij. q.j.ſicut ⁊ illi alij rōne gn̄alis iuriſditiōis poſſunt q̄dāmō dici ſpōſi ⁊ cōſequēter ifert qd̄ in electionib9 canonicoꝝ. et in alijs dignitatib9 ſeu pſōatib9 eccl'ie cathedralis:nō hꝫ locū. d. c.diſpoſitio.qꝛ p illoꝝ mortē ñ remanēt eccl'ie viduate cū nō ſint ſpōſi:ſꝫ p̄lati pncipales ſcꝫ ſunt ſpōſi. Et in hāc ptē videt cōiter inclinari docto.lꝫ aliq̄ ꝯtra:de quoꝝ numero fuit hoſtiē.q̄ dixit iſtū tex.hr̄e locū in electionib9 beneficioꝝ ſpectātib9 ad collegiū ad dictū text. dū facit mentionem de eccleſiis viduatis ſupplēs ſeu miniſtris deſtitutis. Sꝫ hoc deſtruit iſtam lr̄am ⁊ cōiter nō tenet:nec eſt cōueniēs eo qd̄ vbi agit de modico p̄iudicio nō eſt neceſſaria tanta ſolēnitas.preſertim cū non deficiat ſuperior qui poterit occurrentibus prouidere:ar.in.c.vbi piculū.in prin.e.tit.li.vj.⁊ in c.lꝫ.in fi.extra eo. Eodē modo cōiter reproba

tur opinio goff. ꝑ in quodã ſuo ope dixit. d.c.
nõ hr̃e locũ in electionib9 abbatũ.qꝛ non ſunt
inq̃t ꝓprie paſtores ⁊ nomẽ ſonat poti9 in ſoli
tudinẽ q̃ȝ in honorẽ. nã eſt falſum vt dixit Jo.
an.vt pȝ in.c.off.eo.tit.vbi abbates dicunt̃ pa
ſtores:itẽ etiã abbatiſſa vr̃ habere dignitatẽ:
vt pbat̃ in.c.indẽnitatib9.eo.ti.li.vj.Preter-
ea electiões abbatũ eq̃parant̃ i multis electio-
nib9 epõꝝ.vt i.c.cupiẽtes.e.ti.li.vi.Et plȝ mi
hi hec opinio:vt dicam9 ↄcludẽdo q̃d ſolũ i ele
ctiõib9 illoꝝ p̃latoꝝ p q̃rũ mortẽ eccl'ie rema-
nẽt viduate ⁊ ſine paſtore locũ hẽat diſpoſitio
d.c. Nec arbitror q̃d i q̃libet eccl'ia collegiata
locũ hẽat h̃ text9 ſȝ op; ꝙ p̃lat9 hẽat iuriſdi-
ctionẽ gñalẽ vt ſẽtit gl.pũt hñt abbates q̃ poſ-
ſent cogñſcere de cauſis criãlib9 ⁊ ciuilib9. Et
p hoc optĩe facit tex.i.c.ne p defectu.e.ti. vbi
papa eq̃parat eccl'ias cathedrales ⁊ regl'ares:
⁊ illaꝝ p̃latos appellat paſtores ⁊ ꝑ illoꝝ mor
tẽ d̃r eccl'ias viduatas. Vñ ibi apte colligit̃ ꝙ
i hac materia nõ dȝ hoc ṽbũ viduata capi ſtri
cte q̃ȝq̃ȝ eñ ſolus epũs dicat̃ ſpõſus vel marit9
et ↄñr ꝑ ipſi9 ſoli9 mortẽ dicat̃ ꝓprie eccl'ia vi
duata. tñ hoc verbũ hic nõ capit̃ ita ſtricte vt
ibi pȝ:⁊ cũ.d.decretalis ſit fauorabilis:vt col
ligit̃ ex p̃n.c.cũ emanauerit vt ĩpedimẽta ⁊ ꝑi
cula eccl'iaꝝ tolerent̃ nõ dȝ multũ ſtricte ĩtelli
gi.In electiõib9 ergo alioꝝ bñficiatoꝝ ſeu p̃la
torũ a ſupradictis ſufficiũt ſingl'ares cõſenſus
illoꝝ de capitulo:dũmõ p̃ſtent̃ i cõi.i.collegia
liter i capl'o:nec ẽ de neceſſitate ſeruãda aliq̃
iſtarũ formarũ:ſȝ elect9 ſimpliciter a maiori et
ſaniori ꝑte habebit ius.Ad q̃d vide bo.gl.i.c.
ſicut.e.ti.li.vj.⁊ facit q̃d no.gl.i.c.ſicut.e. ti.
hec Pañ.Facit etiã q̃d no.idẽ.c.eccl'ia.ex eo.
vbi dicit ſingulariter q̃d in electionib9 in q̃b9
nõ ẽ neceſſario ſeruãda forma.d.c.qꝛ ꝓpt. nõ
ſunt neceſſaria verba mõ cõſtet de cõſenſu eli
gẽtiũ:⁊ ↄñr multo min9 neceſſaria eſt ſcriptu-
ra.Et iſto mõ intelligo ꝙ dñt aſſumi tres ſcru
tatores ⁊c.Ex his elice ꝙ i eccl'iis regularib9
religionũ approbatarũ electiões p̃latoꝝ habẽ
tiũ iuriſditionẽ ordinariã ⁊ gñalẽ eligi debẽt
ſm dictã formã vt in ordine p̃dicatorũ reſeca-
tis multis iuris ſubtilitatib9 ꝑ ↄſtõnes eorũ:
ſunt magiſter:⁊ p̃ores:ꝓuinciales ac ↄuẽtua-
les:⁊ p̃dictis correſpõdẽtes in aliis religiõi-
bus.aliorũ aũt electio vt ſuperiorũ ⁊ diffinito
rũ ſeu diſcretorũ ⁊ hmõi ſufficit ſi fiat collegia
liter nec eſt neceſſaria vox aut ſcriptura.

¶ Scdo q̃rit̃ vtrũ forma.d.c.qꝛ ꝓpter locũ ha
2 beat in poſtulatiõe aut collatiõe:⁊ de poſtula
tiõe q̃dẽ dicet̃ infra ſuo loco.ſ.ij. de collatiõe
aũt dicit Pañ.in.d.c.ꝙ nõ.vt no.gl.in.c.ſicut
eti.li.vj. vnde ſi ad plures ſpectat collatio poſ
ſent oẽs ſimul ↄferre:nẽc eſt neceſſe ꝙ fiat per
vnũ noĩe oĩm: vel ꝙ fiat ſcrutiniũ ſecretũ vt
hic d̃r: ſed ſufficiũt ſingulares aſſenſus vt ibi
no.et facit.l.per fundum.ff.de ſer.ruſti.predi.

¶ Tertio q̃rit̃ q̃d veniat ſub noĩe voti hic: et
dico ꝙ veniũt p̃ſo vota abſoluta ⁊ determina
ta:ↄditionata aũt ⁊ ĩcerta nihil valẽt ſȝ habe
ri dñt p nõ adiectis.ex eo.elec.li.vj.vt ſi dicat̃
ↄſentio in ioãnẽ ſi petrũ hr̃e nõ potero vel cõ
ſentio i eũ i quẽ talis ↄſentit.Et ſcdo vota ex-
p̃ſſa voce ⁊ nõ ꝑ fabas.qꝛ.c.eccl'ia vt̃a.el.ij.e.
ti. vult q̃d ad electiõis validitatẽ nõ ſufficiat
ſi a maiori ꝑte fiat niſi ẽt ꝑs illa ſit ſanior: q̃d
ꝑ fabas vel lupinos apparere nõ p̃t.Jmo etiã
verũ ẽ hoc i vniuerſitate ſcl'ari ꝙ ſi maior ꝑs
nõ cõſiſtat i ſolo nũero ſȝ ẽt in dignitate auto
ritate ⁊ merito ꝑſonarũ.vt no.Bar.in.l.põpo
ni9.ff.de iudi.⁊ ad hoc vt dicit pañ.i.d.eccl'ia.
cõiter nõ aduertit̃. Req̃runt̃ eñ illa duo copu
latiue.ſcȝ maior ꝑs ⁊ ſanior:q̃ȝ tñ ſanioritas co
gnoſcit̃ ẽt aliter q̃ȝ ꝑ voces vt ꝑ nutus et oẽs
modos q̃b9 note ſunt perſone conſentientes.

¶ Quarto q̃rit̃ q̃ũo fieri debeat votoꝝ ſcruti- 4
niũ: ⁊ dico ꝙ q̃ntũ ad ip̃os ſcrutatores melior
⁊ cõior practica ẽ vt d̃r pañ. vt duo ex his ſcru
tent̃ tertiũ:⁊ eſt vtile ſm eundẽ poſt Jo.an. vt
p̃ſo ip̃i ſcrutent̃ ſeip̃os nec reſeruent̃ i fine:qꝛ
cũ alioꝝ vota ſint eis nota poſſet electio depẽ
dere ab eoꝝ ꝑtãte:⁊ ẽ vtile vt capl'm hoc expri
mat in p̃ncipio vt duo ex eis ſcrutent̃ tertiũ an
ſcrutiniũ alioꝝ. Quãtũ ṽo ad alios ſi ſunt tñ
tres electores ſm Jnn.duo ex eis ſcrutabũtur
tertiũ.⁊ ſi pcedãt ad electionẽ. ſi ṽo ſunt duo
vn9 ſcrutabit̃ aliũ:⁊ ſi ſit vn9 ſol9 iſte vocatis te
ſtib9 exp̃met votũ ſuũ et eliget ac publicabit.
Si ṽo ſũt multi vt colligit̃ ex.d.c.qꝛ ꝓpt. ſcru
tiniũ ꝑ ſcrutatores tres fieri dȝ.p̃ſo ſecreto:vt
ſcȝ q̃ſq̃ȝ liberi9 dicere poſſit votũ ſuũ: vt ibi de
pañ.addẽs hoc eẽ ſpãle i electiõe.nõ aũt regu
lariter eẽ neceẽ ſȝ vtile i agẽdis ⁊ explicãdis ꝑ
vniuerſitatẽ:vt vota ſinguloꝝ ſecreto exq̃rant̃
ſȝ põt q̃ſq̃ȝ votũ ſuũ dicere in cõi aliis audiẽti
bus:q̃d tñ ſi nõ fuerit.ȝ act9:arg.i.c.p̃ſti.de p̃-
bẽ.li.vj.Et ſcdo req̃rit̃ ꝙ exq̃rãt vota ſigillatĩ
⁊ nõ accedãt electores aut vocent̃ ad ſcrutato
res bini vel trini.Et tertio ꝙ exq̃rant̃ diligent̃
et examinent̃:vñ ſm Pañ. ibi dñt ſcrutatores
ĩterrogare i quẽ:q̃re ⁊ q̃ zelo ↄſentiãt:⁊ de me
ritis ⁊ q̃litate ei9:q̃d inq̃t ſentiũt docto.⁊ pro-
bat text.cũ dicit diligẽter exq̃rãt: vñ põderan
dũ ẽ illud ṽbũ vota.i. deſideria vel depoſitio
nes alioꝝ: alit̃ fieri nõ poſſet ĩquit plena colla
tio meriti ⁊ zeli:vt dȝ.Et ſm Jo.poſſunt ſcru-
tatores ſingulos aſtringere iuramento: quod
tamẽ ſm alios non eſt neceſſe:cum non ſit iu-

re cautū:ſed poterūt eos adiuuare.ſub aīe periculo:⁊ p ex dcū:vt in illū conſentiāt quē putāt meliorē. Et quarto qd exquiſita ſcribantur.

5 ¶ 5.q̄rit̄ ꝑ quē debeāt ſingloꝝ vota ꝯſcribi cū text⁹ impſonalr loquat̄:⁊ dicit q̄dā gl.ꝙ ꝑ ip̄os ſcrutatores vl̄ ꝑ tabellionē:de q̄ tn̄ ī textu mētio nō fit:nec q̄lis eē debeat iſta ſcriptura:vn̄ dicit Jo.an.qd nō refert an ſit publica vel p̄uata cū tex.īdiſtincte loquat̄. Pan̄.aūt credit fuiſſe de mēte tex.vt ipſi ſcrutatores ꝑ eoꝝ aliquē debeāt redigere vota ī ſcriptis p̄uatis:cōit̄ tn̄ inq̄t tenet̄ qd notari⁹ poſſit adhiberi:q̄ tn̄ ſcd3 Hoſt.d3 eē cleric⁹:⁊ ꝯſentit Abb. Pet.⁊ egid. ar.c.meſſana.eo.ti.vbi reprobat̄ electio ꝑ interuētū laicoꝝ tn̄:ſm Cōpo.in.d.c.q2 ppter.pōt eē laic⁹:p̄ q̄ opiniōe facit ꝯſuetudo ſ3 Jo.an.in.c.j.de pcu.li.vj.⁊ t3 Spe.in ti.de.iſtru.edi.⁊ q̄dā alij. Et hāc Pan̄.putat v̄iorē:q2 notari⁹ ſcribēdo nullā autoritatē exercet:nec aliq̄ ſp̄ualē miniſtrat:ſ3 ſolū p̄bet nudū miniſteriū ſeu officiū quēadmodū pcurator in re ſp̄uali q̄ nō repellit̄ a pcuratiōe ex eo q2 laic⁹:vt in.d.c.j. Et p̄terea ſp̄alit̄ ħ in cā hereſis:vt cleric⁹ ſeu ꝑſona religioſa ſit notarius de quo dicendum vt in.c.officiu3.de her.lib.vj. Et regulari clerici nō debēt adhiberi vt exerceant notariatus officiu3. hec ille pro quo etiam vide infra tabellio.§.iij.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ quō exprimi debeāt vota ſcribenda:⁊ dicit Jo.an.qd elector īterrogatus r̄ndet: ego nolo talē vl̄ ꝯſentio in talē:vl̄ eligo talē:⁊ qd poſſit hoc vltimū fieri adducit̄.c.in geneſi. extra eo.in ꝟ.ne vel in idē repeti:q̄ſi innuat ille tex.qd ſinguli dicere pn̄t ī ſcrutinio eligo tales ſ3 poſtea facto ſcrutinio ſequi d3 cōis electio:q2 vn⁹ d3 eligere noīe oī3 ꝑ v̄ba ſingularis nūeri Pan̄.tn̄ in.d.c.q2 ppt̄.magis pl3 p̄ma aut ſcda forma.ſ.nolo vl̄ ꝯſentio nō aūt eligo:q2 dīc tex. is eligat̄ ī quē oēs vel maior ꝑs ꝯſentit:tn̄ non vitiaretur inq̄t electio ex tertia practica:ex quo poſtea ſequit̄ cōis electio. Illud ēt notādu3 eſt qd h̄r in.c.ꝑpetuo.de poſtul.lib.vj.qd in omni electione ⁊ poſtulatione dicēdo:eligo talē poſtulando vel poſtulo eligēdo: aut eligo poſtulādū:ſeu poſtulo eligēdū:aut eligo in poſtulandum vel poſtulo in eligendum:nihil agit̄. Silr nec ſub hac forma : eligo et poſtulo prout melius pōt de iure valere:niſi qn̄ pbabiliter dubitat̄ vtrū q̄s ſit eligēdus vel poti⁹ poſtulādus: quo caſu is q̄ ſic poſtulatus fuerit ⁊ electus cōſenſus tp̄e tenet̄ vnā tm̄ determinatā viam acceptare:⁊ redeūdi ad aliā:poſtquā vnum elegerit eſt ſibi licentia penitus interdicta. Hec ibi.

7 ¶ Septimo q̄ritur q̄d operet̄ ſcrutiniu publicatio mox poſt ſcripta vota fienda.et dico ſecūdū Pan̄.ꝙ ſcripta vota ſūt publicāda mox.ſ.ſ3 gl. incōtinēti nullo actu ꝯtrio īntermiſſo:⁊ ſ3 Pan̄. hmōi dictiōes vbi ius nō determinat q̄uo debeāt ītelligi ſignificant in tp̄e modico ſ3 ꝙ bon⁹ iudex arbitrabit̄ habito reſpectu ad circunſtantias. Publicato aūt mox ſcrutinio electores voces variare nō pn̄t:ſ3 faciēda eſt collatio ⁊ electio celebranda.ex eo.publicato. Et ꝯn̄r.an̄ publicationē ſcrutinij a ꝯtrio ſenſu poſſunt electores variare ⁊ alios nominare.vt p.c.ꝙ ſicut.e.ti.q2 ꝑ talē nominationē an̄ ſcrutiniū factā nulli ius acq̄rit̄ noīato. Adde ſm Hoſ. ꝙ variare nō pn̄t illi q̄ ſunt de maiori ⁊ ſaniori numero accedēdo ad minorē ꝑtē.ſ3 q̄ ſunt de maiori accedere poſſunt ad eos q̄ de maiori ſunt numero.

¶ 8.q̄rit̄ q̄d ſuꝑ collatiōe faciēda iura velint:⁊ dico ſ3 pan̄.ī.d.c.q2 ꝑꝑ.ꝙ electio ⁊ collatio fieri d3 ꝑ illū cui capl̄m hoc cōmiſerit ⁊ vtile eſt ſm hoc.ꝙ hoc cap ꝫ a p̄ncipio dictis ſcrutatorib⁹ cōmittat. Et vbi ꝯcurrūt plures electiōes fieri d3 collatio triplex.ſ.numeri ad numerū:meriti ad meritū:⁊ zeli ad zelū ītellige ſi plures eligātur.vt ſic appꝫeat q̄s electorū habuerit numerū maiorē:⁊ q̄s ſit meriti maioris:⁊ q̄ zelo ſeu aīo electores moti fuerint ad eligēdū.q2 ex iſtis trib⁹ appꝫebit clare:q̄s h3 maiorē ⁊ ſaniorē ꝑtē cu3 maioritas ꝯſiſtat reſpectu numeri ſanioritas v̄o reſpectu meriti ⁊ zeli : ſi tn̄ vna electio fit,a duob⁹ ꝑtib⁹ ceſſat collatio meriti ⁊ zeli.vt in.c.ſi qn̄.eo.ti.li.vj. Si v̄o vn⁹ ſol⁹ fuerit electus etiam debet fieri collatio non numeri ad numerum cum ceſſet alia electio. ſed fiet de numero:quia conſiderabitur vtrū habuerit ſufficientem numerum cum forte preſentes non faciāt duas ꝑtes vt deberent:vel forte non oēs habēt voce3 ⁊ de merito electi an ſit idone⁹: et de zelo an.ſ.bono aīo:vel ꝑ illicitas p̄ces in illū cōſenſerit.hec ex illo. Et adde ꝙ in numero eligentiū cōputari nō pōt electus :q2 nullus ſeipſum poteſt eligere.de electioni.cumana. 8

¶ 9.q̄rit̄ vtrū facta collatiōe ad hoc qd q̄s eligat̄ ſufficiat qd habeat partē maiorē ⁊ ſaniorē reſpectu partiū minorū an certe req̄rat̄ qd habeat partē maiorē toti⁹ capituli:⁊ dico requiri qd habeat partē maiorē capituli:nec ſufficit maior reſpectu minorū:extra eo.eccleſia3 veſtra el.j.vbi Panor.duo dicit:⁊ pbat cōtra Innoc. vnu3 qd non ſufficit pars ſanior niſi etiam ſit maior totius capituli.⁊ idē dicit in.d.c.q2 propter.imo hoc ibi h3 text.q̄ſi expreſſe:⁊ idē ſenſit ⁊ Joan.andr.ſed tamē in numero iſto cōputari nō debent q̄ nolunt intereſſe ſm eundē Panor.⁊ glo.in cle.quocirca.eo.ti.vn̄ quod dicit̄ ab initio debere duas partes vniuerſitatis cōuenire.vt in.l.nulli.et in plane.ff.quod cuiuſ.vniuer.intelligi d3 inq̄t Pan̄.ſaltem in electio- 9

ais negotio de duab⁹ ptib⁹ illoꝝ q̄ voluīt ꝛ de
bēt ꝛ pñt ꝯmode īteresse referēs ſe ad dcā in.c.
cū nobis.ꝛ.c.cū ī cauſis.extra eo. Aliud ꝙ nō
ſolū ī electiōib⁹ ī qb⁹ ſuāda ē forma.d.c.qꝛ ppt.
verū ē ꝙ opꝫ ptē eē maiorē toti⁹ capl'i:nec ſuffi
cit maior reſpectu mīoꝝ:ſꝫ ēt ī oīb⁹ explicādis
p vniuerſitatē. In caſib⁹ tñ ī qb⁹ dcā forma ſer
uāda nō eſt vꝫ ſtatutū:vt factū a maiori pte re-
ſpectu mīoꝝ valeat. et idē ſentit gl.ſi.ī.c.ſi cui.
extra e.li.vj.ꝛ in.c.j.ne ſede va.li.vj.ꝛ ſed.ꝯſ.
j. Nec ob.inq̄t.c.qm̄.de iure pa.vbi vꝫ pñtatio
facta a maiori pte pſonoꝝ:lꝫ nō ꝯcurrāt maior
ps oīm:qꝛ cōiter dicūt doctores illud pcedere
in pſonis q̄ pñtāt vt ſinguli nō vt collegiū ſec⁹
in ſpectātib⁹ ad aliquos iure collegij:puta ſi ad
collegiū ſpectaret pñtatio. Et ex his due regl'e
colligunt. Pria vbi act⁹ ſpectat ad plures vt ad
collegiū req̄rit ad validitatē ipſi⁹ diſpō maio-
ris ptis collegij.i.exiſtētiū tūc in collegio:naꝫ
vt ꝯſtituat vniuerſitas ſufficit pñtia duarum
ptiū vocādaꝝ:ꝛ vꝫ qd fit a maiori pte iſtoꝝ: vt
no.in.l.nulli.ꝛ.l.plane.ꝛ dixi pleni⁹ ī.c.cū no
bis.extra eo.ꝛ in.c.cū oēs.de ꝯſt. Fallit hec re
gula in electiōe pūincialis de ordine minoꝝ
qꝛ vꝫ electio facta a maiori pte ptiuꝫ ꝯparatiōe
minoꝝ:vt in cle.exiui § deniq̄.de vb.ſig. Se
cunda. In ſpectantib⁹ ad plures vt ad ſingulos
in caſib⁹ in qbus vꝫ diſpō maioris ptis ſufficit
maior cōparatione minoris: vt in.d.c.quoniā.

o ¶ 10.q̄rit qt ꝛ q̄ ſint de ſubſtātia electiōis ſcru
Que tinialis:ꝛ dico qd q̄dā ſunt de ſubſtātia electio
ſub nis ſꝫ oēs.q̄dā vero ſꝫ aliq̄s tm̄ doc.ꝛ ſꝫ veritatē
ſtan marie ſꝫ Pan.q̄ alijs plura ponit in.d.c.qꝛ pp.
tia ꝛ ſunt hec ¶ Primū ergo ſubſtātiale ē ſꝫ eū vt
elec. electio fiat p ꝯgregatos in vnū:qꝛ nō ſufficerēt
ſcr. ꝯſenſus eligētiū ſingulr' pſtiti:puta ſi q̄libet in
ſua camera ꝯſentiret:ſꝫ opꝫ qd collegial'r ꝯſen
tiēt ad qd.c.in geneſi.e.ti.ꝛ gl.ī.c.j.de reb.ec.
nō alie.li.vj. Et hoc nō eſt ſpāle ſolū in electio
ne vt ibi dicit gl.ſed gñale in oīb⁹ explicādis p
vniuerſitateꝫ:vt dixi inq̄t in.c.cū oēs.de ꝯſtit.
Nec tñ p hoc ītelligas inq̄t qd pñtia ſeu voca
tio abſentiū ſit de forma vel de ſubſtātia:qꝛ cō
tēpt⁹ aliquoꝝ nō īducit nullitatē electiōis: vt
in.c.ſicut.ꝛ.c.bone.ꝛ ī.c.eccleſia.el.ij.e.t.imo
nō valeret ſtatutū epi ꝛ capl'i īducēs nullitatē
ppter defectū aliquorū nō vocatoꝝ:vt no. Joā.
an.in addi.eo.ti.qꝛ ꝯſtitutio īferioris īmutare
nō pōt ꝯſtitutionē ſupioris.vt in cle. ne roma-
ni eo.ti.ſꝫ eſt de iuſtitia: qꝛ retractabit electio
2 ſi illi ſuū ꝯtēptū pſequant. ¶ Scdm eſt vt ſcru-
tatores aſſumant p collegiū:non eīm ſe debent
īgerere qꝛ ſuſpecti redderent:vt l.i.q̄ oīa.ff.de
pcu.ꝛ p hoc tex.in.d.c.qꝛ ppter.in vbo aſſumā
tur:qd tñ ipſe dicit tutū:ſed nō neceſſariū:qꝛ ſi

tres ſcipiūt ſcrut.:vl alijs vidētib⁹ ꝛ tacētibus
credit electionē valere ſeruatis alijs qꝛ cū agat
de re meritoria ꝛ ꝯcupiſcibili:tacētes habent
p ꝯſentiētib⁹:ſicut in ſimi notauit gl.in.c.ſicut. 3
cū eo.ti.li.vj. ¶ Tertiū vt ſcrutatores aſſumant
tres nō plures nec pauciores ꝛ hoc cōīt tenet:
imo hr̄ ex tex.d.c.qꝛ ppt.ſꝫ hoc Archi. limitat
verū qñ ſeruari pōt:al's ppt electorū paucitatē
ſufficiūt duo ſcrutatores ſcdꝫ opi. Uin.ꝛ Tan.
imo vn⁹ ſol⁹ teſtib⁹ vocatis ſm opi. Inno.imo
null⁹ ſꝫ mētē eiuſdē qꝛ ſi ius eligēdi ſit penes
vnū iſte nullū ſcrutabit: ſꝫ ipſe vocatis teſtib⁹
exprimet votū ſuū vt dictū eſt. ¶ Quartū vt iſti
ſcrutatores ſint de collegio ſꝫ Hoſ. Hoſ.ꝛ In. 4
gl.tñ pallegata ꝛ Uin.ac Tāc. tenēt hoc nō eē
ſubſtātiale:ſꝫ pmū inq̄t magis ꝯgruit lr̄e: imo
ego dico hr̄i ex tex.d.c.qꝛ ppt. Et ītelligit In.
de collegio eligētiū ꝛ nō de collegio eccl'ie va
cātis: qꝛ ſideli⁹ electiōis negotiū pſequūt illi
ad q̄s ſpectat:qd id forte dicit:qꝛ nōnunꝙ̄ ele-
ctio ſpectat ad aliud collegiū ꝙ̄ eccl'ie vacātis
rōne ꝯſuetudinis vel puilegij:vt in.c. abbate.
de ver.ſig.ꝛ in.c.cū dilect⁹ de ꝯſue. ¶ Quintum 5
vt vota ſingulorū exquirant ſecrete: vñ ſi vnū
ex pſentibus non ſcrutaret:vel aliq̄s ex ſcruta
torib⁹ omitteretur:electio non valeret: qd in-
telligit panor.qñ ꝯtemnit vel' ptermittit aliquis
ex vocatis:qꝛ ꝯtept⁹ nō vocati non reddit ele
ctionē nullā:ꝛ ſic intellige archi.dicētē nō ob
eſſe:ſi preſentes non reſpondeant:aut reſpon
deāt captioſe nec ſi aliqui:de capitulo nō req-
rantur dūmodo ſuum contēptū nō pſequantur
loquit eīm de vocandis vota ī q̄ exquirant ſe-
crete:quia ſm Archi.ſi fieret votoꝝ inq̄ſitio
in publico electionō valeret etiā ſi oēs conſen-
tirēt.extra.e.in geneſi.ſꝫ intellige ſꝫ Pan.poſt
Innocē.ſecrete.i.ſeorſum ab alijs de collegio:
qꝛ bene poſſent eſſe alij teſtes nō de collegio ſi
cut ꝛ teſtes examinari pñt corā teſtibus vt pro
bat Pa.vbi.ſ.in graui ꝛ pōderoſa cauſa modo
nō ſint tales qui eligentibus poſſint incutere
timorem: quia tunc recuſari poſſent ſicut et
ſcrutatores ſi tales eſſent vel aliquis ipſorum
ꝛ eſſet iuſta cā apellandi ſm Panor.in.d.c.qꝛ
propter. ¶ Sextum vt inquiſitio iſta fiat ſigilla 6
tim ſicut obſeruatur in teſtibus qui non de-
bent plures commiſceri in examinatione alias
depoſitio non valeret:vt nota.in.ca.venerabi 7
li.eo.titu. ¶ Septimū vt exquirant vota omniū 8
vt dictum eſt. ¶ Octauum vt vota exquiſita re- 9
digant in ſcriptis publicis aut priuatis. ¶ No-
num vt vota ſcripta in cōmuni.i.in.c. publicē-
tur.nec obſtat ſm Archi.ſi in capitulo ſunt alij
qui extranei religioſi vel alij. ¶ Decimuꝫ vt iſta 10
votorum publicatio fiat moꝝ id eſt incontinen-

ti nullo actu ↄtrario interueniēte poſt ſcriptu-
11 rā. ¶ Undecimū vt facta publicatiōe fiat colla
tio vt ſupra dictū eſt: qđ tñ limita: qꝛ ſi omitta-
tur collatio electio tꝫ qñ oēs vnū eligūt: ſecꝰ ſi
12 nō oēs vnū ſed diuerſos. ¶ Duodecimū qđ iſta
collatio fiat mox poſt publicationem. i. nullo
actu extraneo intermiſſo qđ voluit gl. ꝛ Pan.
ar. in. l. cū antiq̄tas. C. de teſtamē. lꝫ i hoc aliq̄
13 variēt. ¶ Tertiūdecimū: vt facta collatiōe fiat
oīs electio ꝑ vnū noīe capl'i: ꝛ ꝑ ꝟba ſingulari
numeri: vt i. c. ſicut. e. tit. li. vj. ꝛ i. c. cū ab vno.
de re iud. e. li. vj. Quis aūt debeat vice oīm eli
gere: dicit gl. i. d. c. ſicut. q̄ bis q̄ primā vocē ha
buit vel cui capl'm cōmiſerit: ſꝫ ſi capl'm vel illi
q̄ ↄſentiūt hoc nulli expſſe cōmittāt vnꝰ pſen
tibꝰ alijs facta collatiōe eligat vice capl'i vl' cō
ſentientiū ꝛ ſatis eſt: qꝛ ratihabitio et tacitur-
nitas mādato cōparanꝰ ſaltē i re appetibili et
meritoria: ſicut eſt vt ꝑ electionē canonicā ꝓui
deaꝰ eccl'ie. ff. mād. qđ ſi fideiuſſor. ꝛ. C. mād. ſi
fideiuſſor. ſecꝰ i oneroſa vbi req̄riꝰ expſſus cō
ſenſus. ff. de pcu. filiꝰ. § inuitū. ſm Inn. in. d. c.
in geneſi. ꝛ cōpoſt. i. d. c. qꝛ ꝓpter. Iſtū aūt eli
gētē opꝫ eſſe de capl'o ſꝫ mētē archi. ꝛ ſꝫ ſum.
ange. pōt eē vnꝰ ex his q̄ nō ↄſentiūt qđ tñ ar-
chi. negaret ſm quē fcā collatiōe maior pars
dꝫ req̄rere minorē de ↄſenſu in eligēdū ꝛ ſi ac
quieuerint oēs vnꝰ electoꝝ ꝓnunciabit electū
dicēs: ego talis vice mea ꝛ oīꝫ electoꝝ eligo ta
lē: ſꝫ ſi aliq̄s nō acq̄euerit dicet ego talis vice
mea ꝛ oīm aliorū q̄ mecū cōſentiūt: eligo talē:
14 ꝛ idē eſt ſi pro vice mea dicat noīe meo. ¶ 14. vt
ip̄a electio fiat poſt collationē ſtatī ſiue mox. i.
nullo actu extraneo interueniēte. extra eo. cū
15 poſt petitā. ¶ 15. vt electio fiat de eo in quē ma
ior ꝛ ſanior pars totiꝰ capl'i cōſenſit imo ſuffi-
cit ſi pars ſit maior ſi non ꝓbeꝰ ↄtriū: qꝛ maior
niſi ↄtriū ꝓbeꝰ ſēp p̄ſumiꝰ ſanior. vt in. c. dudū.
16 eo. ti. ꝛ maioris ↄcli. eo. ti. eccl'ia veſtra. ¶ 16. eſt
vt iſta electio ſit ꝟbalis. vt in. c. eccl'ia. eo. ti. et
17 in. d. c. ſicut. ꝛ. d. c. cū ab vno. ¶ 17. vt ſolēniter
publiceꝰ: qꝛ nō dꝫ eē clādeſtina. vt i. d. c. qꝛ ꝓ-
pter. ꝛ publicari dꝫ i capl'o ꝛ etiā ſm Pan. tu-
tū eſt qđ publiceꝰ ꝓpl'o: ꝑ hoc qđ legiꝰ ꝛ nota.
in. c. cū dilectꝰ. e. ti. lꝫ hoc lꝫ fieri debeat ſꝫ In
no. ꝛ Cōpoſt. tñ nō eſt neceſſariū ſꝫ eūdē Inn.
18 et Pan. ſꝫ tutū. ¶ 18. eſt vt ſeruēꝰ ordo oīm pre
dictorū ſucceſſiue ꝑ ordinē vt enumerata ſunt
aliter ſi ꝓpoſtereꝰ nihil valet. Et iſta oīa colli
gunꝰ in. d. c. qꝛ ꝓpter. iuncta gl. et ibi notatis
Addūt aliq̄ ſubſtātiale eſſe qđ electiōi p̄figaꝰ
dies: ꝛ qđ ſcrutatores ſint fide digni. ꝛ qđ fiat
in eccl'ia de cuiꝰ p̄lato fit electio: ꝛ qđ fiat poſt
ſepulturā p̄deceſſoris: ſꝫ hec ꝓbat Pan. nō eē
ſubſtātialia. Electio igiꝰ facta ↄ p̄dictā formā

aliquo. ſ. p̄dictoꝝ omiſſo irritaꝰ et annullaꝰ ꝑ
ſniam ſupioris ſm Hoſ. ꝛ Ber. extra eo. cuma
na. ꝛ hoc ptꝫ archi. ſꝫ tñ in aliq̄bꝰ caſibꝰ eſt ip̄o
iure nulla: imo veriꝰ eſt q̄ in oībus p̄dictis vt
tꝫ Inn. Cōpoſt. ꝛ Pan. ꝛ cōiter doc. ꝛ ſic ꝑ iſta
ꝟba nō valeat induciꝰ nullitas ipſo facto: ſed
tñ diſtingue q̄tū ad priuationē poteſtatis eli-
gēdi ſicut diſtinguit gl. in. c. cumana. eo. tit. qꝛ
ſi peccāt in materia. i. in ꝑſona electa eligētes
ſciēter idignū ſunt p̄uati ipſo iure ꝑ. c. cū i cū-
ctis. eo. tit. ſi vero peccāt ↄ formā ſunt priuādi
ꝑ ſniam. ꝑ. d. c. qꝛ ꝓpter. Ex his ptꝫ difficultas
huiꝰ forme ſcrutiniꝫ. in q̄ etiā multi ꝑfecti viri
deficiunt practicā ignorātes vt dicit Pan. i. d.
c. qꝛ ꝓpter. ꝛ gl. i. c. cū expediat. extra eo. li. vj.
in ordine tñ p̄dicatoꝝ ꝑ cōſtōnes tradiꝰ certa
forma in q̄ etiā nō oīa ſunt ſubſtātialia: vt qđ
habens primā vocē in electione decretum for
met. ꝛ deinde iuris alie ſubtilitatis reſecanꝰ.
¶ Undecimo quantū ad formā cōpromiſſi q̄- 11. q
ritur vtrū electio ſic fieri poſſit: ꝛ dico q̄ eligē
di poteſtas cōmitti pōt aliq̄bꝰ extra eo. qꝛ ꝓ-
pter. ſed cōpetentius in numero impari: extra
eo. in cauſis. ꝛ. c. cum dilectus. et. c. cum i iure.
Nec opꝫ iſtos eē de collegio: extra eo. cām q̄.
opꝫ tñ qđ ſint viri religioſi ſm gl. in. d. c. quia
ꝓpter. Pōt etiā cōmitti vni. vt in. d. c. cāꝫ que.
etiā maſculo a monialibꝰ: vt in. d. c. cām que.
etiā habenti electionē cōfirmare. vt ibi: etiam
non prelato. de renū. poſt tranſlationem. Imo
melius expediri poteſt per vnū q̄ ꝑ plures ſm
predictā glo. Imo ſm Pan. in. d. c. in cauſis. ca
pitulū nō ſolū cōpromittere pōt ꝑſonis certis
ptātē eligēdi. ſꝫ etiā pōt aliq̄s eligere ꝑ quos
eliganꝰ cōpromiſſarij electuri vice capl'i. Sꝫ tñ
ↄmiſſio nō valet: prio ſi vnꝰ diſſentiat nolēs cō
promittere. extra eo. qꝛ ꝓpter. qꝛ nullꝰ iuri ſuo
renunciare cogiꝰ inuitus. extra qđ me. cau. ab
bas. ꝛ. c. ad audiētiam. nec ſcđo ſi fiat ſub hac
forma vt q̄s q̄ſitis votis in ſecreto illū eligat
in quē plures cōſentiſſēt. ex eo. ſi cui. lib. vj. de
quo. l. § xiiij. nec. iij. ſi fiat de eligēdo certā ꝑſo
nā ſm doc. cōiter. Et facta cōmiſſione re inte-
gra talis ptās reuocari pōt. extra eo. in cauſis
vbi etiā ptꝫ rē nō dici integrā qñ iā cōpromiſ-
ſarij ceperūt hēre tractatū: qđ verū eſt in oī ne-
gocio extraiudiciali: qđ Inno. latiꝰ ꝓſequiꝰ in
d. c. i cauſis. dicēs q̄ cū attingunꝰ ſubſtātialia
negocij: puta cū ceperūt de ꝑſona eligēda tra-
ctare deſinit eſſe integrū. ſecus ſi tātū expleta
ſunt aliq̄ ꝑtinentia ad actꝰ ſolēnitatē: vt qꝛ di-
xerunt miſſam de ſpiritu ſancto et huiuſmodi. 12.
¶ 12. q̄ritur an valeat cōpromiſſum factum ab
vno noīe ſeu vice oīm alijs p̄ſentibꝰ ꝛ nō ↄtra
dicentibꝰ ꝛ dicit Inn. et cōiter doct. in. d. c. in

cauſis. qd nō: q2 cū res iſta nō ſit leuis ſz īpor tātie magne dñt ſigillati oēs inq̄ri ⁊ exp̄ſſe cō ſentire. Et hoc dictū nota ⁊ tene ī oī re ardua explicāda p̄ vniuerſitatē: q2 ī re onerosa ⁊ graui taciturnitas nō h̄r p̄ cōſenſu: facit gl. in regula. q̄ tacet. lib. vj. ſec9 in re leui maxīe ꝯcupiſcibili. Hec cū multis aliis ex pan. in. d. c. ī cauſis. vbi ſubiūgit. Ex q̄b9 p̄t ſumi ſingularis limitatio ad dictū Inn. ī. c. ſ. de his q̄ fi. a ma. p̄te. c. vbi notāter dicit. q͞ ſi in. c. tractat̄ aliqd illicitū ⁊ dānabile: tenent̄ illi de neceſſitate cōtradicere: al's habent̄ p̄ cōſentiētib9. ⁊ ita inuoluunt̄ pctō ⁊ pena pcti cū aliis exp̄ſſe conſentientib9: vt illud dictū p̄cedat quo ad obuiandum pctō: ne ſub velamine taciturnitatis pctīn nutriat̄: ſed quo ad validitatē ꝯc9 tene qd dixi. Hec ille. de hoc ſupra conſenſus. § iij. in fi.

13 ¶ Decimotertio q̄rit̄ vtrū ptās data cōpromiſſarijs eligēdi p̄latū vel officialē ītelligi d̄beat de idoneo: ⁊ dico qd ſic: vn̄ ſi elect9 non ſit idone9 nō tenent̄ electores illū recipere. vt in. d. c. cāz q̄. Et ibi gl. dicit eē ar. qd cū aliq̄d ḡnale ꝯmittit̄ arbitrio alicui9 nō valet niſi legitime factū ſit de iureiur. q̄ntauallis. et. c. veniēs. ff. de rit. nup. q̄q̄. ff. p̄ ſocio. vn̄ ſi nerue. Et ſi arguat̄ ꝯ ex. c. vi. xxxij. q. vi. ⁊ aliis q̄ allegat: ſolue vt ibi. Et hec z ſ̄ Pan. ī. d. c. cāz q̄. faciūt ad q̄ſtionē. qn̄ cōitas eligit duos ciues vt vadant ad eligēdū ptātē vel capitaneū. q2 ſi illi eligūt indignū ciuitas nō tenet̄ acceptare q2 in generali mandato non venit vt eligant indignum.

14 ¶ Decimoquarto q̄rit̄ quot modis fieri poſſit hmōi cōpromiſſuz: ⁊ dico qd duob9. P̄rīo. ſ. limitate vt cōpromiſſarij teneant̄ eligere in quē maior pars toti9 capl'i ſcrutatis votis oīm de capl'o ſigillati et ſecrete ab ipſis cōſenſerit. Et iſta forma eſt. de q̄ in. c. dilecti. eo. tit. ⁊ in. c. cū expediat. eo. tit. lib. vj. Nō tn̄ valeret vt dictū eſt ⁊ vt d̄r in. c. ſi cui. e. ti. lib. vj. ſi fiat ꝯpromiſſum alicui vel ſ̄m gl. etiā aliquib9 ſub hac forma vt ipſe ſecreto ⁊ ſigillatim vel ſ̄m gl. a fortiori ſi nō ſecreto votis ſinguloꝝ de. c. exq̄ſit: et in ſcriptis redactis illū eligat in quē plures de capl'o partiū cōparatiōe minoꝝ ꝯſenſerint: lz cōſentiētes maiorē p̄tē toti9 capl'i nō attingāt. Et iſta forma ſ̄z gl. ī. d. c. cū expediat melior eſt oīb9 formis q2 ī hac electores nō abdicāt a ſe ptātē noīationis. Secūdo fit ſimpliciter vt ſcz compromiſſarij eligant quem volūt.

15 ¶ Decimoq̄nto q̄rit̄ q̄ ſint de ſubſtātia electionis cōpromiſſarie: ⁊ dico qd ḡnalr ī oī tali electione req̄rit̄ p̄rīo qd ſeruent dicta de electiōe in ḡnē: q2 neceſſariū ſup̄iori neceſſariū eſt inferiori loq̄ndo logice: ſc̄do qd tenuerit ꝯpromiſſum vt p̄ ſe pz: tertio qd nō excedat̄ forma compromiſſiōis. ex eo. cum dilecti. Q̄rto qd electio fiat p̄ v̄ba ſingularis numeri etiā ſi ꝯpromiſſarij ſint plures. alr̄ nō vz. extra eo. ſicut. Dico vlteri9 qd ſi cōpromiſſuz fiat p̄rīo mō. ī. limitate ſolū iſta req̄runt̄ neceſſario: p̄rīo qd ꝯpromittētes ſint ſimul cōgregati: ⁊ oēs q̄ volūt ⁊ dñt intereſſe. ſc̄do qd ꝯpromittāt oēs ī vnū vl' duos. vel tres. aut qd volūt: ſiue ſint d̄ collegio ſiue nō. dūmō ſint clerici et nō layci. c. cōtingit. de arbi. tertio qd cōpromiſſari9 vel cōpromiſſarij ſcrutent̄ vota ſinguloꝝ ſecrete ⁊ ſigillatī. Q̄rto qd eligat illū in quē maior pars toti9 capl'i cōſenſerit dicēdo ego. N. cōpromiſſari9 de cōſenſu ⁊ volūtate compromiſſarioꝝ meoꝝ. ſ. ii h̄z alios v̄tute cōpromiſſi ī me vel in nos facti eligo in ep̄m. N. in quē maior pars capl'i ꝯſenſit. Et ſi in p̄rīo ſcrutinio nō ꝯſenſit. in aliquē maior p̄s ſcrutinij: d̄z tā in forma iſta q̄ in forma ſcrutinij replicari donec in aliquē cōſentiāt: extra eo. cū terra. Et ſi de ꝯpromiſſarij fraude dubitat̄ poſſent electores facere ſcripta: ī q̄b9 nomē ei9 in quē cōſentiūt ſcribat̄ dātes illa cōpromiſſario: q̄ ea in p̄ntia oīm recipiat: ⁊ talr̄ implicet vt ꝯp̄rehēdi nō poſſint cui9 ſint: ⁊ de īde corā oīb9 legat. ⁊ eū eligat ī quē maior p̄s toti9 capl'i ꝯſentit. Si v̄o fiat cōpromiſſum ſecūdo mō. ī. ſimpl'r req̄runt̄ duo p̄ria ſolū: q̄bus ſtātib9 eligat dicēdo. Ego. N. ꝯpromiſſari9 ⁊c. vt p̄ri9 dictū eſt excepto qd nō dicet in quē maior p̄s capl'i ꝯſentit. Req̄rit̄ etiā ſ̄m ſum. Ang. ⁊ ro. in hac forma vt null9 diſcētiat: nō aūt in p̄ori ſz meli9 ſētit ſupp. poſt pi. ⁊ archi. qd hoc ſit cōe ī oī forma cōpromiſſi: q2. d. c. q2 ppt. eē eo. hoc dicēs loquit̄ indiſtīcte: ⁊ rō gl. ibi dicētis qd maior p̄s capl'i cōpromittere nō p̄ōt: q2 null9 v̄z p̄riuari iure ſuo: nec aliq̄s d̄z cōpellī ius ſuū alteri dare. C. de cōtra. empt. inuitum. habet locum etiam in cōpromiſſione limitata.

¶ Decimoſexto querit̄ vtrū compromiſſarius ſi ſit vnus ſolus ſe poſſit eligere: et dicit gl. in c. cum in iure. extra eo. qd nō: vt de iure patro. p̄ nras. ⁊ de iſti. cū ad noſtrā. ⁊. ff. de tuto. ⁊ cura. da. l. p̄tor. ⁊. xxiij. q. ſ. didicim9. et quia nemo debet oriri a ſeipſo. viij. qō. ſ. in ſcripturis. Et ſi iuraſſet eligere meliorē ⁊ ip̄e ſit melior: ſc̄dm aliquos poteſt ſe eligere: ſed tamen incōueniens eſſet ⁊ inhoneſtum qd ſe eligeret. ⁊ ſic ambitioſus videretur: ⁊ ideo repellendus. per c. in ſcripturis. viij. q. ſ. et potius debet renunciare tali poteſtati: et fatuus eſſet ſic iurans ſi credit ſe meliorem vt ſe eligat. Uel dic qd tūc ipſe intelligitur exceptus: quia in generali ſermone perſona loquens non comp̄rehenditur. C. de ſolu. inquiſitio. ff. de conditione. ⁊ demōſtra. l. qui heredi. ⁊ de iure pat. petitio. hec gl. 16

Et idē dic de eo cui p̄ superiorē p̄cipit̃ vt magis
idoneū eligat. Vn̄ ſm Pan̄.in.c.ſ3.eo.ti.ſi ſup
eſſet vn᷑ ſol᷑ cardinalis:ille habebit electionē
iuxta no.in.c.grat̄ū.de poſtu.p̄la.nō t̄n poterit
eligere ſeip̄3:vt in.c.p̄r fas.de iure pa. noſcto
tius collegij poterit dare hanc poteſtatē3 alte
ri:⁊ ille nomine totius collegij poterit eligere
iſtum dūmodo ceſſet fraus ⁊ ambitio.

17 ¶ Ti 7. q̄rit̃ vtrū cōpromiſſarij pl̄res eligere poſ
ſint vnū3 ex ſeipſis:⁊ diſtiguo. Nā ſi ex formā
cōpromiſſi d̄r ꝙ hoc poſſint:hoc p̄nt ſ3 oēs do.
ſine diſcrepātia:⁊ eſt tex.in.c.cū in iure.e᷑ eod.
vbi ↄfirmat̃ electio facta ex trib᷑ de ſeptē com
miſſarijs de vno ipſoꝝ ſi ille electiōi cōſentiat
q2.ſ.vt dicit gl.tūc ſua p̄ſona ↄputat̃ īter eligē
tes.ar.l.plane.ff.qđ cuiuſq3 vniuer.⁊.ff.de ado.
l.ſi ↄſul.⁊ ſic q̄tuor ītelligunt̃:⁊ ita maior pars
capl̄i:pōt aūt in ſe ↄſentire poſt quā in aliū con
ſenſerat ſi ei᷑ ↄſenſus in aliū nō fecerat maiorē
p̄tē:q2 talis ↄſenſus illi nō p̄deſt. Nec ob.illud
apl̄i Hebre.v.ſ.nemo aſſumit ſibi honorē.i.p̄la
turā ſ3 q̄ vocat̃ a deo tanquā aaron:q2 dico qđ
dupl̄r quis p̄laturā aſſumit.ſ.inchoatiue ſe p̄rio
⁊ imediate eligēdo:vel qđ peí᷑ eſt practicādo:⁊
ↄpletiue.ſ.ↄſentiēdo practice facte:ſicut q̄ con
ſentit electiōi de ſe facte:vt in ſcrutinio: vl̄ q̄ſi
facte vt in ↄpromiſſo qn̄ ſua vox ↄplet:⁊ p̄mū
eſt illicitū nō ſcđm ſi ↄſentiat̃ bono fine ſ3 ad
obediendū ſp̄ūſan. vel ſubueniēdū eccl̄ie. vide
Pan̄.in.d.c.cū in iure.⁊.§ ſequēti. Si v̄o ex for
ma ↄpromiſſi hoc nō h̄r:tūc ſunt opi.⁊ q̄dā te
nēt qđ hoc p̄nt vt Jo.in.c.q̄ ep̄atū.viij.q.ſ.⁊ ibi
Arch.⁊ Inn. Ho.⁊ Pan̄.⁊ Accur.gloſſator iuris
ciuilis in.l.plane.ff.qđ cuiuſ.vniuer.⁊ hoc ſeq̄
tur ſum.ro.ↄ ſupplemētū.ſ3 ea q̄ p̄iſtos allegā
tur nō cogūt. Quidā v̄o tenent qđ hoc nō p̄nt:
vt Tācre.⁊ Jo.de deo.⁊ Boati.⁊ gl.in.d.c.cū
in iure.⁊ de ſorti.c.vlt.⁊ hoc ſequit̃ ſum.piſa.⁊
archi.⁊ ſupple. Et.d.gl.adducit duas ratiōes:
vnā in.d.c.cū in iure.q2.ſ.talis a ſeip̄o videret̃
elect᷑:q̄ rō nō ē bōa vt patebit ex.§ ſeq. Aliā in
d.c.vlt.q2 ſ3 vbi ſimpliciter nulla adiecta for
ma datur p̄tās eligēdi aliquib᷑ puta trib᷑:ita
habēt p̄tātē eligēdi oēs qđ vnus vel duo ſine
tertio eligere nō p̄nt:vnde ſi duo eligāt tertiū
nō valet qđ faciūt:q2 hanc p̄tātē nō habēt ⁊ ſi
ille eligat ſe cū alijs nō valet:q2 nemo ſeipſum
pō eligere intellige primo ſiue inchoatiue. de
iſti.cū ad noſtrā.ſicut ſi tres iudices vl̄ arbitri
ſint dati ſimpl̄r ſine illa clauſula:qđ ſi nō oēs:
duo ſine tertio procedere nō poſſunt. de off.de
leg.vno delegatorū.⁊.c.cā3 matrimonij. Nec
obſtat qđ capl̄m cuius vice iſti funguntur pōt
eligere vnū de ſe: q2 capl̄m eligit iure cōi ſiue
ordinario:nō aūt iſti:ſed poteſtate ſibi cōceſſa
per capl̄m:ſ3 cū datur aliq̄bus p̄tās eligēdi de
ſe vel alijs ſi volūt aliquē eligere de ſe.tūc p̄tās
eligēdi manet penes illos tātū:⁊ eis ſolū data
intelligit̃.ſicut qn̄ cōmittit̃ cā cū illa clauſula
qđ ſi oēs: hec ex gl.ſ3 t̄n intellige eis ſolis ſi c
t̄n ꝙ maior eoꝝ pars hoc poſſit.vt in.d.c.cū in
iure. Et hec rō eſt bōa. Jura aūt allegata p̄ opi
nionē ↄtrā nō cōcludūt vt p3 intuēti:ſil̄r nec
rōes. Cū eñ dicit pan̄. ꝙ ex opiniōe ↄtria poſ
ſet ſeq̄ fraus:q2 īter cōpromiſſarios poſſent po
ni fraudulēter illi de q̄b᷑ poſſet vtiliter p̄uide
ri. dico ꝙ nō op3 oēm licitū modū eligēdi care
re oī fraude poſſibili:q2 etiā ipſi cōpromitten
tes ſtatī ſine cōpromiſſiōe poſſent omiſſo vti
liori eligere min᷑ vtilē. Cū etiā adducit ī argu
mētū qđ deputati ad aliq̄ ī pias cās diſtribuen
da poſſent diſtribuere in aliquē ex ſeip̄is egen
tē:dico nō eē ſil̄e:q2 pōt q̄s dare vocē ſuā vt ſi
bi det̃ eleemoſyna:nō aūt p̄latura. Cū etiā ad
ducit.ꝙ certi officiales deputati ad eligēdum
aliq̄s officiales p̄nt aliquē ex ſeipſis eligere:niſi
ſi forma poteſtatiſ eis tradita reſiſtat: dico hoc
fallere qn̄ talis p̄tās nō dat̃ ſingulis nec maio
ri p̄ti ſ3 ſolū oīb᷑ collectiue.et null᷑ eoꝝ pōt in
ſe cōſentire p̄rio ſ3 ſolū in aliū:q2 eo caſu eſt im
poſſibile ꝙ aliq̄s eoꝝ habeat oēs voces primo
ſiue inchoatiue aut ēt ↄpletiue:dum.ſ.is q̄ pri
mo conſenſit in alium variat ⁊ cōſentit in ſe:q2
iura non expreſſerunt hoc poſſe fieri niſi qn̄ in
forma ↄpromiſſi de hoc ſit mentio. Sicut aūt di
cit pan̄. poſt hoſ.iſte electus ad augendum nu
merū nō d3 cōſentire dicendo eligo vel religo
ne p̄ncipal̄r diſponat in ſe cōtra.c.ſi.de inſti. ſ3
dicēdo conſentio electioni de me facte:ſ3 eſt ad
huc nō ſit facta a maiori parte:eſt t̄n in fieri ⁊ oī
no fienda. Et debet cōſentire ſ3 eūdē īfra tēp᷑
ſtatutū a iure ad electionem fiendā vel appoſi
tum in compromiſſo:electio ſuo conſenſu perfi
citur.arg.in.l.bonorum.ff.rē ra.ha.et facit.qđ
no.gio.in.c.quod ſit.de elect.libro ſexto.

¶ Decimooctauo poſito caſu.d.c. cum in iure 18
ſ3 cū ex.vij.cōpromiſſarijs tres cōſentiunt in
vnū de numero ipſoꝝ puta titiū et tres in aliū
nō de illo numero:querit̃ quare titius conſen
tire poſſit electioni de ſe facte a tribus : et dicit
ibi pan̄.ſm hoſt.quem cōiter ſequuntur docto
res. qđ vbi p̄cedit̃ per viam compromiſſi vox
electi numerū auget:⁊ ſuā electionem conſen
tiendo p̄ficit:quo caſu p̄cedit.d.c.cum in iure
ſed vbi p̄cedit̃ per viam ſcrutinij non cōputat̃
in numero vt in.ca.cumana.extra eo. Ratio au
tem diuerſitatis iſta eſt:q2 cum p̄cedit̃ p̄ viam
cōpromiſſi nō debet eſſe compromiſſarius offi
ciū onerosum. itē q2 electio non orit̃ a ſe.ſ.pri
mo ⁊ inchoatiue ſicut in forma ſcrutinij. Joā.

nec eſt īſpiratio cōis.i.oībus ꝯueniēs.quarto qꝺ fiat ſine vitio ſimonie.q̄nto qꝺ nullus ꝑcedat tractat⁹ ſpālis:in quo noiet certa ꝑſona: generalis aūt ſm Jo.an.fieri pōt:puta ſi quis hortet ad orōnē vel electionē ꝑ bono ꝑlato.

¶ Rurſus de electione tertio quātum ad aliqua determinata perſonarum genera.

De electione pape ſ.q.

Electio tertio quātū ad aliq̄ determinata ꝑſonarū gn̄a:puta:pape imperatoris:monialiū ꝛ hm̄oi:quedā cōtinet ſpālia documenta vn̄ ſpāl'r de hac agēdū eſt. ¶ Primo ſcḋo quantū ad electionē pape multa dicenť.j.excōicatio.ix.§ y.lȝ nūc breuiter dicēdū eſt de electorib⁹ eligēdo.ꝛ forma eligēdi. Uñ q̄riť a q̄bus debeat celebrari ꝛ dico qꝺ romanis ſm antiq̄ iura ꝯceſſuȝ fuit tale ius eligēdi:vt dicit Aug. de ancho.ꝛ ptȝ ex illo caplo ego Lud.di.lxiij. q̄dā ſcḋo tp̄e ꝯceſſum eſt impatori:vel ſaltē req̄rebať aſſenſus ei⁹ ꝛ hoc ꝑpter deuotionē imperatoꝝ ad eccleſiā ꝛ adiutoriū eoꝝ ꝯtra hereticos ꝛ ſchiſmaticos:vt diſt.xxiij.in noīe.et diſt.lxiij.hadrian⁹.ꝛ.c.in ſynodo.lȝ poſtmodū qꝛ tali priuilegio abutebanť fuit eis ſublatū: vt diſt.eadē.§ verū.ꝛ.c.cū adrianus.ꝛ nūc ad ſolos ꝑtinet cardinales vt ptȝ ex.c.lȝ.de elec. et ex.c.vbi periculū:eo.ti.li.vj.vbi dꝛ qꝺ ſoli cardinales debēt includi pro electione pape. Deficiētē tñ toto collegio cardinaliū:electio pape ad romanū clerū pertineret ꝛ ille ſuccederet cardinalib⁹:qꝛ papa eſt ep̄s romanus: et ſua eccleſia eſt ſancti Jo.lateranēſis:vn̄ ad canonicos ꝛ clericos illi⁹ eccl'ie ꝑtineret electio.lȝ ſm do.Aug.eo caſu tutū eſſet cōgregare cōciliū ꝛ hoc tū ad vitādū ſchiſma. tum ad interꝑtādū dubiū qꝛ dubiū eſt ad quē ſpectaret electio dubia aūt emergētia in eccl'ia ſede vacāte cōciliū gn̄ale hꝫ interpretari. Nec ob. qꝺ cōciliū gn̄ale cōgregare nō pōt niſi autoritate ſummi pōtificis.diſt.xvij.per totū.quia verū eſt ipſo viuente in dicto tamen caſu hoc facere deberet impator ꝛ reges ac principes chriſtiani:vide tamē Panor.in.c.licet.eo.ti.

2 ¶ Scḋo queriť quē eligere debeant aut poſſint cardinales.et dico ſm Aug.de ancho.qꝺ eligere pn̄t virū de collegio ꝛ non de collegio Cardinaliū.diſt.xxiij.in noīe.et ſic multi electi ſunt nō de gremio cardinalium:ceteris tñ parib⁹ magis eligere debēt vnū de collegio vt idē ꝓbat multis rōnib⁹:vt ptȝ ex.d.c.in noīe. Et dn̄t primo eligere ceteris meliorē in ꝯſcia eligētiū nō q̄dē meliorē ſimpl'r:ſed ad hoc regimen mō exiſtimeť bon⁹.q̄ eū crederet male vite nullo mō eēt eligēd⁹:quātūcūqꝫ al's idone⁹. Hic tñ ſm eū.Aug.op⁹ eſt duplici limitatiōe:ꝑma ſi eq̄ facile ē eligere magis idoneū ad hoc ſicut aliū:qꝛ vbi nō eſſet eq̄ facile:vt ſi is quē credit min⁹ idoneū hꝫ plures voces:ſic poſſet ſuā ꝯſciam q̄s alys cōformare eſtimādo illū magis idoneū ex quo pl'ib⁹ vꝛ:vel etiā qꝛ ſine ſua voce ꝑueniť:ad nūerū ſufficiētē:ſcḋa vt itelligať hoc de debito honeſtatis ſeu ꝯſultorio ꝛ nō neceſſitatis ſeu ꝓceptorio:qꝛ ſufficit eligere idoneū lȝ nō ſit magis idoneus:qꝺ ſm.ſ.Tho.verū eſt in foro ꝯtētioſo nō aūt i foro ꝯſcie.Et debēt ſcḋo eligere ceteris parib⁹ doctiorē:qꝛ ſcia multū ꝯfert ad regimē:ꝛ ceteris parib⁹ magis theologū q̄ iuriſtā.ſm eūdē Aug.tū ex ꝑte eccl'ie cui ꝓficiť:qꝛ ꝑ eā nō itelliguňt muri aūt poſſeſſiones ex q̄b⁹ litigia cōſurgūt dirimēda ꝑ iura:lȝ aīe fideliū informāde fide ac morib⁹ qꝺ theologia facit:tū ex ꝑte ſcie qua ꝓficiť:qꝛ ſcia oīb⁹ preeminēs cōuenit ꝓlato ſummo:tum rōne vſ'is iudicy de oībus qꝺ cōgruit pape:ꝛ qꝺ iura nō miniſtrāt:q̄ nō corrigūt oīa mala:ſicut theologia que ꝯtinet ius diuinū. Nec ob.ſi dicatur qꝺ ſine peritia iuris exulat concordia quā papa facere dꝫ:qꝛ dicit idē qꝺ ad lites dirimēdas papa pōt ꝛ dꝫ aſſumere cōtēptibiles de eccl'ia.i.iudices ſeculares:vt ait apl's ſicut etiā apl'i inſtituerūt ſeptē diacones vt vacarēt tꝑalib⁹:et preterea bonus theologus nō eſt nudus a legibus:qꝛ ſacra ſcriptura omnia cōtinet quo ad ſubſtantiā veritatis:ꝛ ſi non quo ad litigioꝝ formā.

¶ Tertio q̄riť q̄ forma in electiōe pape ſeruāda ſit:ꝛ dico qꝺ q̄ forma ſeruareť.antiquit⁹ in decretis nō hꝫ:ſȝ Alexāder terti⁹ i lateranēſi cōcilio ſtatuit qꝺ due partes cardinaliū:qui electioni itereſſent cōcordarēt in vnū.ad hoc vt eēt papa:vt ptȝ ex.c.lȝ.de elec.Exide Greg. decim⁹ in cōcilio lugdun̄. addidit vt mortuo papa cardinales ꝓſentes in loco mortis expectent abſentes per dies q̄tuor: poſt q̄s debēt intrare ꝯclaue obſeruādū per dn̄os ſeu rectores:vel officiales loci:ꝛ inde nō exire niſi electione facta:aut īfirmitate ſuperueniente:circa qꝺ multa habes.j.excōicatio.viij.§ xy.ꝛ ſumpta ſunt ex caplo:vbi periculū. de ele.li.vj.q̄ q̄dē ꝯſtō:vt dicit Jo.an.in gl.quāuis reuocata fuerit ꝑ Adrianū ꝛ Jo.tñ fuit per celeſtinū q̄ntū renouata ꝛ ꝑ Bonifaciū octauū ꝯfirmata ꝛ poſita in ſexto.Demū Clemēs q̄nt⁹.in cōcilio vien̄. ad dictā formā addidit q̄dā:vt hꝫ in cle.ne romani.de ele.ſ.qꝺ cardiales ꝑ exceptionē excōicatiōis ſ.ſpēſiōis vel interdicti ab electiōe repelli nō pn̄t.Et qꝺ officiū camerary vel penitētiary maioris:vel alioꝝ pn̄lārioꝝ duret ſede vacāte:ꝛ ſi deficiāt poſſit cet⁹ cardinaliū ad tp̄s vacationis alios ſubroga=

3.q. Forma eligendi papā.

re loco p nūero deficiētiū vel āpliori etiā q̄ ad
pniarios: ſi hoc eidē cetui cōcorditer expedi
re videbit: ſi tñ nullꝰ ōficiat nullū addere pñt
ſm gl. Et qḋ ſi oēs cardīales ſimul vel ſucceſ
ſiue ꝯclaue exire cogerent: puta ꝑpter icēdiū
vel timorē mortis hi quorū erat cuſtodire cō
claue q̄ citiꝰ poterūt eos reintrare cōpellant
ꝯgruū locū: put ipſi cardinales ꝯuenerint. Et
qḋ cetꝰ cardinaliū ſede vacāte nō exerceat pa
palē iuriſditionē: niſi inquātū ꝑmittit lugdu
nēſe ꝯciliū in .d. c. vbi piculū. nec illud vel eiꝰ
ptē poſſit alterare: cuiꝰ ꝯriū aliq̄ doctores puꝰ
tenebāt vt Hoſt. dicēs nō eſſe veriſilē dei filiū
voluiſſe vt ſede vacante: aut grex fideliū ſine
paſtore: aut ſine ſpōſo eccleſia eſſet: cui rñdet
Jo. an. i gl. ibi. qḋ ſpōſus tutor ⁊ paſtor caput
eccl'ie xp̄s eſt: allegās ad hoc multa iura vñ
lꝫ deficiat vicariꝰ. nō tñ deficit principalis: et
q2 vicariatꝰ ſoli Petro ⁊ ſucceſſoribꝰ datꝰ eſt:
nō hꝫ vicariā cetꝰ cardinaliū. Reprobat etiā
opi. Hug. diſt. lxxix. nullꝰ. q̄ dixit cardinales
tunc poſſe creare cardinalē: quod eſt falſum.
4. q. Electio Iperatoris. ¶ Quarto quātū ad electionē iꝑatoris lꝫ nō
ſit ad eccl'iaſticā dignitatē: q̄rit vtrū papa eli
gere poſſit iꝑatorē ꝑ ſeipꝫ: ⁊ dicit Aug. de an
cho. qḋ ſic ex iuſta ⁊ rōnabili cā: puta ꝑpt ele
ctorꝝ negligētiā ⁊ diſcordiā: aut electi bonita
tē ⁊ ꝯdecētiā: aut xp̄iani ppl'i: ⁊ pacis ꝓuiden
tiā: aut hereticoꝝ ſchiſmaticorū ⁊ hmōi auda
ciā coercēdā: q2 imꝑator eſt miniſter pape: eo
ipſo qḋ eſt miniſter dei: cuiꝰ papa eſt vicariꝰ:
principalis aūt agētis eſt eligere miniſtros ⁊
iſtrā ad ſuū finē: q̄ i papa ē pax ⁊ bonū eccl'ie:
ſiē militari cuiꝰ finis ē victoria eligit eq̄ſtrē ⁊
frenefactiuā. ſ. eth. Dr tñ iꝑator ſcipe gladiū
a deo. xxiij. q. iiij. q̄ſitū. q2 ñ recipit illū a papa
v.ꝰ ē ſinglaris ꝑſona: lꝫ ſolū vt eſt vicariꝰ dei.
5 ¶ Quinto q̄rit vtrū papa poſſit imꝑatores ele
ctores inſtituere aut inſtitutos ex rōnabili cā
mutare: ⁊ dico qḋ ſic: ſicut ⁊ imꝑatorē pōt eli
gere: ⁊ electū nō ꝯfirmare: ⁊ ꝯfirmatū depone
re: ſicut S. Stephanꝰ ſcōs natione romanꝰ: ſeu
eccl'ia romana oppſſa ab aſtulpho rege lōgo
bardoꝝ: ⁊ petēs auxiliū a cōſtātino ⁊ leone fi
lio eiꝰ iperatoribꝰ cōſtātinop. ⁊ nō obtinēs im
periū ad Karolū magnū Pipini filiū trāſtulit
vt dicit gl. in. c. venerabilē. de elec. ⁊ hoc āno
dñi. dcclxxvi. q̄ Karolꝰ poſt annos. xv. corona
tus eſt a leone papa. iij. et quē Karolū zacha
rias p̄deceſſor eiꝰ ſubſtituerat Ludouico regi
frācoꝝ quē depoſuerat: vt legit. xv. q. vi. aliꝰ.
Et ſilr Greg. v. tpe Ottonis iperatoris ꝯuoca
Electores. tis ⁊ req̄ſitis ꝑncipibꝰ alemanie ſeptē electo
res inſtituit officiales ipſiꝰ curie imperialis
q̄tuor. ſ. laicos: vt regē boemie: ducē ſaxonie:
comitē palatinū: ⁊ marchionē brādiburgēſeꝫ:
⁊ tres clericos vt archiepꝫ magūtinū: colonie
ſem ⁊ treuerēſem. De alemania aūt ſolū tales
electores ſunt aſſumpti ſm Archi. p̄mo q2 ide
fuerūt principes q̄ eccleſiā liberarūt de lōgo
bardoꝝ ſuitute ⁊ iperiū romanoꝝ. ſcḋo rōne
deuotionis illiꝰ ppl'i: ad ſcōs apl'os Petrū ⁊
Paulū: qḋ coꝝ oſtēdit pegrinatio ꝯtinua. ter
tio q2 ſic voluit Gregoriꝰ inde natꝰ ⁊ ꝯſangui
neꝰ Ottonis. Sicut aūt romani añ xp̄i aduen
tū ꝑpt zelū reipublice: et obſeruationē legis
ac iuſtitie iperiū meruerūt: vt ptꝫ ex ſcḋo ma
cha. ⁊ ꝑ Aug. v. de ci. dei. c. xv. ita cū poſtea ar
mis ad virtutē ꝯtus fuerūt armati. merito et
iperiū: ⁊ eligēdi iperatorē fuerūt ptātē ꝓuati
ſm Aug. de ancho. quāuis rex dicat romano
rū. Et ſicut ab apl'ica ſede hoc alemanis ē cō
ceſſuꝫ: ita cū expediret vnitati ⁊ paci xp̄ianita
tis poſſet imutare. extra de elec. venerabilē.
vbi etiā ptꝫ qḋ ſi duo eligant ad papā ptinet
alteri fauere: vt alterū ꝑeligat: magis idoneū
pro eccl'ie aduocatiōe ⁊ defenſiōe: ⁊ cui fama
vita: ⁊ iuſtitia magis ſuffragant. et idē eſt qñ
pars vocata ⁊ expectata nollet eligere: aut ad
eligēdū ꝯuenire: q2 ſedes apl'ica aduocato et
defenſore carere nō dꝫ. Vñ cū lotbariꝰ ⁊ cor
radus electi fuiſſent in diſcordia papa lotba
riū coronauit. Et ſilr poſſet papa ꝓuidere de
imꝑatore ꝑ hereditatē ſucceſſoriā: qñ videret
hoc paci xp̄ianitatis expedire: q2 hoc eſt dē
iure poſitiuo i quo papa hꝫ plenitudinē pote
ſtatis. Et hoc ſm Aug. de ancho. eſſet magis
expediēs. p̄mo q2 ſi iperator ſciret iperiū etiā
ſuis filijs deberi magis conaret ad iuſtitie et
eccl'ie defēſionē. ſcḋo q2 nō ita faciliter rebel
larēt fideles aſſueti obedire imꝑatori ⁊ eccl'ie
cuiꝰ eſt miniſter familiaris. tertio q2 ex morte
iperatoꝝ aut electoꝝ diſcordia plerūq3 eccl'ia
caret defenſore: ⁊ bella naſcunt: ⁊ i ꝑe iꝑator
cōtēnit. Hoc tñ ſm Archi. nō eſt faciēdū: q2
inde ſcādala multa ſequi poſſent: a quibꝰ abſti
nendum eſt etiā in malis tolerandis: nedū in
promouendis maioribꝰ bonis. diſt. iij. deniq3.
¶ Sexto quātū ad electionē monialiū q̄rit 6 Electio monialiū.
quid circa ipſam iura velint: et dico qḋ nulla
monialis admitti debet ad electionē niſi. xij.
annū peregerit: et ſit tacite vel expſſe profeſ
ſa: nec in abbatiſſam eligi pōt: aut in prioriſ
ſam: vbi ꝑ prioriſſam gubernat: niſi poſt trige
ſimū annū: ⁊ expreſſam profeſſionē. Et cū per
ſcrutiniū procedi f electio a duabus partibus
celebrata: nō obſtante alterius partis appel
latione: premiſſa tñ diligenti examinatione: ſi
alīs fuerit inuēta canonica cōfirmet: et bene
dicenda benedicatur. Sed ſi nulla electionē

eſſet ad vna b⁹ ptib⁹ celebrata: nõ obſtãte qḋ ſit
ſcrutiniũ publicatũ: aut ẽt ad electiõe3 pceſſũ
pñt alie moniales añq̃ ad act⁹ ex̃neos diuer-
tant ad illã accedere q̃ a maiori numero toti⁹
ſc3 capl̃i electa ẽ: q̃ ſi p hoc veniat̃ ad duas par
tes ꝯfirmet̃: vt ſupra ſ3 nihilomin⁹ ꝯ eã ſic cõ
firmatã poſtq̃ fuerit i adminiſtratiõe alie po-
terũt opponere p modũ denũciatiõis: vl̃ accu
ſatiõis vt a dignitate remoueat̃: ꝙ ſi ad illã q̃
a maiori pte electa ẽ alie nolũt accedere: vl̃ nõ
tot q̃ ad duas ptes aſcẽdant: tũc ſup obiectis
q̃ faceret pars altera: ꝛ ſup alijs q̃ ſũt inq̃rẽda
plane ꝛ ſine ſtrepitu iudicij p ſupiorẽ añ cõfir
mationẽ inq̃rat̃: ſ3 ipa iterim i tpalib⁹ ꝛ ſpũa-
lib⁹ adminiſtret: ita tñ qḋ nec de reb⁹ monaſte
rij aliq̃d alienet: nec recipiat mõialẽ. Si q̃ vo
a minori pte electa vel noiata fuerit: nõ valet:
nec dicto mõ ad eã põt accedi. Nota tñ ꝙ in
electionib⁹ mõialiũ nũq̃ d3 collatio fieri 3eli
ad 3elũ: aut meriti ad meritũ: ſ3 ſolũ nũeri ad
nũerũ. Si vo pcedat̃ p formã cõpromiſſi: ſi mi
nor pars ſe opponit electe: nihilomin⁹ ꝯfirmet̃
ꝛ bñdicat̃: nõ obſtãte mioris partis ꝯdictiõe:
ſec9 ſi ſe opponeret pars maior differret̃ cõfir-
matio vel ĩfirmatio: donec de obiectis ꝛ alijs
fuerit inq̃ſitũ: ſed interim adminiſtrabit: vt ei
permittitur: niſi pars opponẽtiũ fuerit duplo
maior: q2 tũc nõ adminiſtrabit: ſed expectabit
litis aduẽtũ. Et ſi i hmõi electionib⁹ ꝯtingat
ad curiã appellari debẽt cauſe exp̃mi ſm mo-
dũ ꝯſtõnis: vt circa extra. c. ij. vi. i3 ipe ire nõ
debẽt q̃n poti⁹ pcuratores ꝯſtituere. Et predi
cta oĩa locũ hñt ẽt apḋ mulieres q̃ viuũt q̃ſi ca
nonice: excepto ꝙ dictũ ẽ vt nõ eligãt̃ nec eli
gãt nõ pfeſſe: q2 tales nõ phĩbent̃. hec oĩa. ex̃. c.
idẽnitatib⁹. li. vi. De excõicatiõe añt eoꝝ q̃ ad
moniales i electionib⁹ dirigẽdas vocant̃ niſi
abſtineãt ab eis q̃b⁹ inter eos aut oriri aut nu
triri poſſet diſcordia. l. excõicatio. viij § xv.
¶ Septimo q̃rit̃ vtrũ pter duos pdictos mo-
dos eligẽdi cõueniãt alijs mõialib⁹: ꝛ dico qḋ
ſic. Primo ſc3 p cõe3 ĩſpirationẽ: q2 iſte mod⁹ cõ
cedit oĩb⁹ de iure in. c. q2 pp. de elec. ꝛ nullibi
mõialib⁹ phibet̃. nõ obſtãte ꝙ de eo mẽtio nõ
fiat i. d. c. idẽnitatib⁹. q2 nõ oportebat: cũ i eo
diſcordia locũ nõ hẽat. Et ſcḋo p quãdã mix-
tionẽ ex ſcrutinio ꝛ cõpromiſſo: vt p3 i. c. cũ di
lecti. ex eo. ꝛ i. c. cũ expediat. li. vi. eo. ti. iũcta
gl. q̃n ſc3 in aliq̃s ſic cõpromittãt vt eligãt eã
in quã maior pars cõſenſerat: q̃ caſu etiã dicti
cõpromiſſarij vocẽ habent in electione. etiã ſi
ſint mares nõ de collegio ſm aliquos: ꝛ verũ
eſt indubitate in ipſa formali electiõe cũ hoc
cõueniat cuilibet cõpromiſſario: vt p3 ex ver
bis quib⁹ eligit: vtrũ autẽ ſuis vocib⁹ poſſint
augere numerũ vocũ. quidã dicũt qḋ ſic: ꝛ ita
aliq̃n vidi in practica ſeruatum: ſed mal e niſi
ad hoc habeãt ſpãle mãdatũ collegij: q2 q̃cq̃d
iuris ibi hñt totũ eſt a collegio eos eligente:
qḋ ſine exp̃ſſione nõ p̃ſumit̃ tradere hãc facul
tatẽ. cũ req̃rat̃ cõſenſus nõ ſolũ maioris par-
tis: ſ3 etiã oĩm vt p3 p nota. in. c. i cauſis. e. ti.
imo ſi hoc exprimeret̃ p vnã de collegio alijs
tacẽtib⁹ nõ valeret. ar. eoꝝ q̃ dicit Panor. in
ca. nõ ne. de p̃ſump. ꝛ in. d. c. in cauſis. Que tñ
ſunt de ſubſtãtia i ij via meri ſcrutinij nõ ſunt
de ſubſtãtia hui⁹ ſcrutinij: vt. ſ. electio. ij. § xv.

¶ De elecmoſyna.

Elecmoſyna dicta eſt ab eleoꝝ ho
greco: qḋ eſt miſereor: vnde ſonat
aliq̃d ad miam ptinẽs: ꝛ dupl̃r ſu
mitur. ſc3 p obiecto: et ſic eſt res
elecmoſynaliter tradita: puta ve
ſtimentũ aut cib⁹: et pro actu. Et
hoc modo ſm. ſ. Bona. in. xv. diſt. q̃rti ſumit̃
tripl̃r: primo ſc3 cõiſſime. ꝛ ſic cõprehẽdit omne
op⁹ miſericordie ipẽſum primo vel ſibi iuxta
illud Eccleſiaſtici. xxx. miſerere anime tue: et
ſcḋo cõiter. et ſic cõprehẽdit omne opus miſe
ricordie impẽſum primo: corporale vel ſpũa-
le: et tertio pprie: ꝛ ſic cõprehẽdit opus pieta
tis impẽſum primo ad releuandũ indigentiã
corporalẽ. Unde ſm. ſ. Tho. ij. q. xxxij. quedã
elecmoſyne ſunt corporales: ſeptẽ ſcil3 opera
mie corporalia cõtẽta in hoc verſu. Uiſito po
to cibo redimo tego colligo cõdo. que quidẽ — Elemoſyne
nota ſunt oĩb⁹ ꝛ quedã ſpũales ſeptẽ ſc3 ope- — corporales.
ra mie ſpũalia cõtenta in hoc verſu. Conſule
corrige ſolare remitte fer ora: ita tñ vt ſub cõ
ſule intelligat̃ etiã docere: vñ iſta opera ſunt
docere ignorãtẽ: cõſulere dubitãti: corrigere
peccantẽ. cõſolari triſtẽ. remittere offendenti
ſupportare oneroſos: et pro oĩb⁹ orare. Sunt
autẽ elecmoſyne ſpũales abſolute corporali-
bus meliores: primo q2 per eas exhibet̃ donũ
ſpũale corporali nobilius. ſecundo q2 per eas
ſubuenit̃ ſpiritui nobiliori corpore: tertio q2 — Elemoſyne
per eas ſubuenit̃ actibus ſpũalibus qui ſunt — ſpuales.
corporalib⁹ digniores: in particulari tñ caſu
ſunt aliq̃n corporales preferẽde: ſicut qui fa-
me morit̃ paſcẽdus eſt potius quã docendus.
¶ Primo vero querit̃ vtrũ ꝛ q̃n elecmoſyna
ſit ſub precepto: ꝛ dico qḋ eã eſſe ſub precepto
in aliquo caſu nullus dubitare debet: q2 pro-
pter hoc qḋ eam nõ exercuerũt aliqui damna
bantur. quia tñ hoc preceptum tanq̃ affirma-
tiuũ non obligat ad ſemp: difficultas eſt atq3 — 1. q3
diſſonãtia inter doctores quãdo ſit caſus in
quo quis ad hoc obligatur: vt diffuſe in que-
dam aurec rol. qõ. tractaui: ſed reſtringendo

breuiter veritatē: diſtīguēdū eſt ſic. Nā bonū qđ hō hʒ dabile ī eleemoſynā eſt multiplex. ⁋ Primū eſt neceſſariū neceſſitate q̄ſi abſoluta. i. ſine q̄ viuere nō poſſet ipē ꝛ ſui q̄rū neceſſitatibꝫ hʒ puidere: puta valoꝛ aureoꝝ. l. Scđz eſt neceſſariū q̄ſi ne͞citate ꝯditionata. i. ſine q̄ viuere nō pōt decēter iudicio prudētiū: ꝛ exēplo virtuoſoꝝ ipē ꝛ ſui puta valoꝛ aure. c. Nec opꝫ in iudicādo ſupfluū qđ ꝯſiderent oēs caſus ſm. ſ. Tho. q̄ ꝯtingere poſſent ī futurū: ſed dʒ iudicari ſupfluū ꝛ ne͞cīū ſm ea que pbabiliter ꝛ v̄iſilr occurrūt. ⁋ Tertiū eſt qđ continet q̄ddā ītra bonū neceſſariū ad decētiā. ſʒ tn̄ ſic ꝙ eo ſublato ſtat decentia: ꝛ eo addito decentia nō excedit. Terminꝰ eīm req̄ſitoꝝ ad decētiā nō eſt īdiuiſibilis: puta. c. aurei ſed eſt in q̄dā latitudine: puta nō minꝰ q̄. c. nec plus q̄ c. nec plus q̄. cxx. ita qđ iſta. xx. poſſunt addi et minui ſtāte decentia. ❡ Quartū eſt ſupfluū. i. oē excedēs q̄nquaginta ꝛ centū ꝛ viginti: ita qđ nō eſt neceſſariū aut viuere aut decēter viuere. ſicut ſunt cētū in habēte ducēta viginti. Primū igit bonū. i. l. ſit. a. ꝛ ſcđm. i. cētū ſit. b.
1. cō clu. ꝛ tertiū. i. xx. ſit. c. ꝛ quartū. i. alia cētū ſit. d. et tūc dico multas ꝯcluſiōes. ⁋ Pa habēs ſupfluū ad viuere lʒ neceſſariū ad decēter viuere. i. hñs. b. tenet de eo eleemoſynā facere ī extrema neceſſitate. i. q̄ñ apparēt probabilia ſigna extreme neceſſitatis future niſi ei puideat: et patʒ ꝯcluſio. iiij. diſt. xv. arg. ſ. q. iiij. in corpore vbi. d. qđ tenet q̄s priꝰ ſeruire neceſſitati abſolute primi q̄ ſue ꝯditiōate: ꝛ qđ p̄ceptū legis eſt vt q̄s det de neceſſario ad decētiā. Patet rōne q: tenemur magis amare vitā pximi q̄ res nr̄as aut noſtrā corpoꝛalē decentiā cū ſit obiectū digniꝰ v̄ſ ppter vitā abdicamꝰ decētiā. Et lʒ viro nobili ſit grauius moꝛte viuere indecēter ppter ſuā imprudētiā: aut negligentiā: ſeu violētiā: ſecus ppter fraternā pietatē: niſi iudicādo fallat.
2 ⁋ Secūda cōcluſio. Dare eleemoſynā de toto. b. extra neceſſitatē extremā: neq3 eſt de p̄cepto neq3 de ꝯſilio: ſʒ eſt illicitū: q: nulli lʒ in aliq̄ ſtatu viuere indecēter
3 niſi ppter maioꝛē alteriꝰ neceſſitatē. ⁋ Tertia ꝯcluſio. Dare aliq̄d de. b. extra neceſſitatē extremā eſt ꝯſiliū: q: pfectiōis eſt plꝰ alij q̄ ſibi de tp̄alibus velle. vt aliꝰ viuat ſe decentius.
4 ⁋ Quarta nihil hñs ſupfluū ad decēter viuere nec ad viuere nulli tenet eleemoſynā facere de p̄cepto nec de cōſilio niſi in caſu q̄ iuuaret res publica aut pſona reipublice ſe vtilioꝛ: q: tūc eſt de ꝯſilio: eo qđ bonū ſit p cōi ſalute ex-
5 ponere vitā ſuā. ⁋ Quinta. Habēs ſupfluū ad decētiā tenet dare ſub p̄cepto vbi adeſt neceſſitas decētie. lʒ nō adſit extrema. quarto vbi

ſupra ad q̄rtū: ꝛ ītellige q̄ñ nō putat v̄iſilr qđ occurret aliꝰ cui meliꝰ erit eleemoſynā tradere. Et de p̄dictis oibꝰ vide ī Roſ. aure. caſu. lxv.
❡ Scđo q̄rit q̄bꝰ eleemoſyna dāda eſt: ꝛ dico multa. ⁋ Primū eleemoſyna paupibꝰ dāda eſt qui ſuis manibꝰ operari nō pñt. lxxxij. diſt. § ſ. 2. q.
⁋ Scđz ei q̄ laboꝛare pōt dāda nō eſt. ar. d. § ſ. et ibidē. c. eps. ꝛ. v. q. v. non ois. vñ ꝛ gl. dicit ſup mattheū qđ iniuſtiꝰ feceris ſi iniuſte petētē correxeris: q̄ ſi ei dederis: ꝛ ſm leges paup q̄ laboꝛare pōt: ſi ſe imiſcet eleemoſyne ſi ſit cōditiōis ſeruilis redigit in ſeruitutē. ſi vero ſit liberaliter punit. C. de mēdi. vali. l. vnica. li. xi. aut. de q̄ſto. § ſi v̄o. coll. ix. nec curo de diuerſitate q̄ eſt iter. d. leges ſed tn̄ limito iſta v̄a q̄ñ is q̄ laboꝛare pt iuenit ad laboꝛādū. ⁋ Tertiū. Etiā malis ꝛ pctōribꝰ dāda eſt. diſt. xlij. q̄eſcamus. ꝛ. ſ. q. ij. quā pio. niſi ppt ſecuritatē cibi iuſtitiā negligerēt: q: tūc ſubtrahēdus eſt. v. q. v. nō ois. ꝛ cōcoꝛ. s. Tho. in. iiij. di. xv. dicēs ꝙ pctōri dāda eſt eleemoſyna ad ſubſtētationē ſi idigeat cū p̄cipiat nobis ēt bñ facere inimicis qui. ſ. ſunt mali ſi nos ſumus boni nihil tn̄ debemꝰ ei dare ad malitiā fouēdā. vñ ſi cōſtaret cū dato abuti in pctm̄. dari nō deberet niſi expoſceret extrema neceſſitas. ⁋ Quartū. Deputatus executoꝛ ad diſtribuendum certa bona pauperibꝰ diſtribuere pōt inter ſuos cōſanguineos ſm Panoꝛ. in. c. ſ. de coha. cle. et mulie. nā clericꝰ pōt in paupes cōſanguineōs de rebꝰ eccl'ie dare q̄ eſt diſtributoꝛ: vt in. d. c. ſ. ꝛ. xvj. q. ſ. c. ſi. ſibi aūt diſtribuere nō pōt: vt. in. § ſi tibi centū. l. ſi macdauero. ff. manda.
3 ❡ Tertio q̄rit quo oꝛdine paupibꝰ dāda eſt: ꝛ dico duo. ⁋ Primū. In dāda eleemoſyna p̄poni dʒ primo ipſemet: deinde ſui. deinde noti. demū boni: deide extranei: de quo vide tex. in c. nō ſatis. lxxxvj. diſ. ꝛ tex. cū gl. in. d. c. q̄eſcamus. qđ limita ceteris paribus: q: tāta poſſet eſſe neceſſitas in extraneo qđ noto ꝛ cōiūcto p̄poneret: ꝛ ꝯcoꝛ. ſ. Tho. ij. ij. q. xxxij. dicēs qđ magis ſubueniēdū eſt ꝯiūctioribꝰ q̄ obuenientibus nobis q̄dā ſorte: circa qđ tn̄ inq̄t diſcretionis rō adhibēdā eſt ſm diffiam cōiūctionis ſctītatis ꝛ vtilitatis: q: multo ſanctioꝛi ꝛ magis indigēti ꝛ magis vtili ad cōe bonū magis dandū eſſet q̄ pſone ppinquioꝛi maxime ſi non ſit multū cōiūcta: cuiꝰ ſpālis cura nobis immineat: et ſi neceſſitatem magnam non patiatur. ⁋ Scđm. Pater malus ſtante equali neceſſitate p̄ponēdus eſt cuicūq3 bono: vt patet ex dictis: vnde ſm Ray. in exhibitionē nutrimenti pater infidelis eſt p̄ponēdus extraneo fideli: licet in dilectione ſit ecōuerſo. diſt. xxx. c. ſ. q: nullū beneficiū tantū eſt ſicut parentū: vnde

in bñficiis recõpẽſãdis parẽtes ſũt oĩbꝰ pferẽ
di niſi ex pte alia neceſſitas ꝑpõderet. vł alia
ↄditio. puta cõis vtilitas eccłie vł reipublice:
vñ ſm. ſ. Tho. i extremã neceſſitate magꝭ deſe
rẽdi cẽnt filii ꝗ̃ parẽtes: ꝛ ↄcordat Hoſ. ꝛ hoſt.
4.q. ¶ Quarto ꝗ̃rit de q̃ eleemoſyna dãda ſit: ꝛ dico
mł'ta. ☞ Primũ vt colligit ex canoniſtis. ſ. q. ſ.
nõ eſt putãda. ꝛ. xiiii. q. v. forte. ꝛ p theologos
iiii. di. xv. eleemoſyna dari põt de re ꝓpria nõ
obligata reſtitutioni: aut ꝓprie neceſſitati ẽt
ſi ſit illicite acq̃ſita. ☞ Scdm. Qui furat vſura
rio ꝛ hmõi: vt inde eleemoſynã faciat ſm Ray
mun. furtũ cõmittit: q2 nõ ſunt facienda mala
vt veniãt q̃cũq3 bona. xiiii. q. v. forte. qḋ limi
ta niſi neceſſitas pauperis eſſet extrema: ꝛ ali
ter ꝓuideri nõ poſſet. ☞ Tertiũ. Quãtũ ad illi
cite acq̃ſitũ diſtiguit. ſ. Tho. ii. ii. q. xxxii. dicẽs
illud eſſe triplex. Nam ſi debet ei a q̃ acq̃ſitũ
eſt: inde fieri nõ põt eleemoſyna cũ ſit reſtituẽ
dũ: ꝛ hoc ſiue nõ trãſferat dñiũ in rapina ꝛ fur
to ſiue trãſferat vt in vſura ſm aliquos. Si ṽo
nõ debet ei a q̃ acq̃ſitũ eſt: ſ3 acq̃rẽs illud reti
nere non poſſit: q2. ſ. ꝯ iuſtitiã datũ eſt ꝛ acce
ptũ vt in ſimonia d3 in pias cauſas erogari: et
idẽ in ſilibꝰ: in q̃bꝰ datio ꝛ acceptio eſt ꝯ legẽ.
Aliq̃ñ ṽo eſt illicite acq̃ſitũ nõ q2 acq̃ſitio ipa
ſit illicita: ſ3 q2 illicitũ eſt illud ex quo acq̃rit
et trãſfert dñiũ: nec repetitio cõpetit: ſicut in
acq̃ſito ꝑ meretriciũ pt3: qḋ ꝓprie vocat turpe
lucrũ talis eñi mulier turpiter ꝛ ꝯ legẽ agit:
5 ſed ĩ eo qḋ accipit: nec iniuſte: nec ꝯ legẽ agit:
vñ acceptũ retineri põt: ꝛ inde fieri eleemoſy
na: ſed nõ oblatio publica ad altare. Quã di
ſtinctionẽ pbat Augu. xiiii. q. v. nõ ſane. in fi.
Aduertẽdũ eſt tñ qḋ regulariter qñ turpitudo
eſt ex parte dãtis ꝛ accipiẽtis: licet acceptum
erogari debeat ĩ pias cauſas: tñ in foro pñiali
nõ cogit q̃s erogare: aut reſtituere: niſi ad hoc
fuerit iudicialiter cõdẽnatus: vel a cõfeſſore
pro ſatiſfactione pctĩ aſtrictus: vel niſi hoc ſit
a iure particulariter expſſum: vt in ſimonia: ex
qua regulariter eſt faciẽda reſtitutio eccłie:
in cuiꝰ iniuriã acceptũ eſt. Et hec colligi poſ
ſent ex not. per gl. Ray. in titu. de rap. §. nun
quid. circa pedagia ſup verbo tenet. De acq̃ſi
tione per aleam. infra ludus. § duodecimo.
5 ¶ Quinto q̃rit a quo poſſit eleemoſyna dari:
1.di. ꝛ dico multa. ☞ Primũ eleemoſynã facere põt
q̃cũq3 donare põt iuxta dicta ſupra donatio. ſ.
Qui ẽt donare nõ pñt vt monachi: filii: ſerui ꝛ
hmõi q̃ ſunt in alteriꝰ ptãte in multis caſibus
A q largiri pñt eleemoſynã pmo qñ de licẽtia ſuo
dari rũ ſuperiorꝝ peregrinãtur: vel ſunt in ſcholis:
poſ q2 poſſent facere eleemoſynas q̃s alii honeſti
ſit. ꝑegrini ꝛ ſcholares cõiter faciũt. arg. l. vnica.
C. ad maced. ꝛ. l. ſi lõgiꝰ. ff. de iudiciis. ꝛ. l. ii. ff.
de iuriſ. om. iu. ꝛ. c. ꝑterea. de offi. de leg. facit
gl. in cle. ii. § pe. de vi. ꝛ hone. cle. ſcḋo in extre
ma neceſſitate: etiã ꝯ ſuperiorꝝ ꝓhibitionẽ: q2
tũc oĩa ſunt cõia iure diuino: imo tenẽtur ſm
Ric. in. iiii. di. xv. ꝛ gl. xii. q. ſ. nõ dicatis. Imo
in neceſſitate magna qñ ad ſupiorẽ recurſus
haberi non põt: vt notat Panor. in. c. ſi q̃s. de
fur. ꝛ gl. in. d. c. nõ dicatis. et ratio preſumpta
ſupiorũ volũtas. Et gñalr põt q̃s de volũtate
expſſa vel pſumpta: puta q2 h3 adminiſtratio
nẽ a ſuperioribꝰ cõmiſſam. arg. ff. de donatio.
l. filiuſfamilias § ſ. et in oĩbus hmõi. ☞ Scdm.
Igit religioſus eleemoſynã dare non põt ſm
Ray. q2 nihil h3. xii. q. ſ. nõ dicatis. qḋ tñ põt
ſi de volũtate plati eſt in peregrinatione vel
ſcholis ſm Ray. q2 intelligitur cõceſſa licẽtia
faciendi qḋ faciunt alii honeſti peregrini vel
ſcholares: ꝛ ſilr põt ꝛ d3 ſi h3 adminiſtrationẽ
ſm Ray. ꝛ ſilr põt ꝛ d3 ſi videret aliquẽ indi
gere ad mortẽ: non obſtãte ↄdictione plati. et
cõcor. Hoſt. ꝛ. ſ. Tho. ii. ii. q. xxxii. ꝛ. iiii. di. xv.
addẽs qḋ citra extremã neceſſitatẽ põt abſen
te prelato dare aliq̃d ſub ſpe ratihabitionis. 3
☞ Tertiũ. Serui etiã famuli ꝛ ancille: q̃uis
ſint libere cõditionis ſm. ſ. Tho. eleemoſynã
dare nõ pñt de rebꝰ dñorꝝ ſine eorꝝ aſſenſu niſi
panẽ ꝛ hmõi: q̃ nõ iferũt ſenſibile nocumẽtũ:
et ſi famulꝰ ſit diſpẽſator nõ tñ quaſi poteſtatẽ
aliquã hñs in rẽ dñi: ſed q̃ſi tractãs eã ad eiꝰ
vtilitatẽ: de ꝑcio tñ ſeruitii ſui conſtat qḋ põt
eleemoſynã dare. ☞ Quartũ. Silr dare elee 4
moſynã nõ põt regulariter filiuſfamilias ſi pe
culiũ nõ h3: põt ṽo ſi h3 caſtrẽſe vel quaſi: q2
quãtũ ad illud cẽſet prſamilias. ff. ad maced.
l. ſ. de peculio aũt pfectitio ꝛ aduẽtitio põt ſi
credit patrẽ ꝑmiſſurũ nõ aliter: q2 pfectitiũ ꝛ
q̃cq̃d ex eo acq̃rit patris eſt: aduẽtitiũ ṽo pa
tris eſt quo ad vſumfructũ. inſti. ꝑ quas pſo.
no. acq̃. § ſ. de his tñ peculiis poſſet eleemoſy
nam facere: ſi de licẽtia patris eſſet in peregri
natione vel in ſcholis: vt dictũ eſt. ſimiliter ſi
eſſet filius ſenatoris vel alterius dignitatis:
de quo vide. ſ. donatio. ſ. § ſ. ☞ Quintũ. Vxor 5
quoq3 l3 poſſit eleemoſynã facere ſi h3 para
fernalia bona que ſua ſunt: de quo dic vt ĩfra
parafernalia. ſi tñ nihil h3 pter dotẽ ſeu de re
bus mariti: inter quas bona dotalia cõputant.
C. de iure do. in rebꝰ hoc nõ põt. xxxiii. q. v. qḋ
deo. niſi in octo caſibus: quorũ quatuor dicti
ſunt. ſ. in principio huiꝰ. §. v. ſi h3 conſuetudo
loci vt vxores de pane vino et hmõi faciant
eleemoſynã q2 cõſuetudo dat iuriſditionẽ qḋ
tñ moderate fieri d3. Et l3 vir forte aliqñ pbi
buerit: tñ d3 ſibi ſm ſummiſtas formare cõſciẽ

tiã qꝺ ei nõ diſpliceat: tñ qꝛ aliqñ hoc faciunt viri vt tẽperẽt vxores: nõ a toto ſꝫ ab exceſſu: tũ etiã ex pauperũ miſeria cogitãs qꝺ etiã marito placeret ſi talem miſeriam cerneret. Et ſi plno ſibi ꝯſcia dictat qꝺ viro diſpliceat deponat eã ſi põt: ꝛ ſi nõ pt ceſſet ab eleemoſynis: niſi i duob⁹ caſib⁹. pꝛĩo ſi videret idigẽtiã ad moꝛtẽ ſcꝺo vtilr gerẽdo negotiũ viri: puta qꝛ videt eũ crudelẽ ꝛ ſceleratũ: et occulte largit eleemoſynas vt auertat irã dei: et illũ diuina grã illuminet: q̃ caſu ſm gl. Ray. ꝛ Rodo. ſufficit qꝺ non veniat ꝯ ꝓhibitionẽ mariti: nec eũ ſcãdalizet: lꝫ credat qꝺ ei diſpliceret ſi ſciret. Et facit. l. ſoluẽdo. ff. de neg. geſt. cũ ſilib⁹. et meli⁹ exẽplũ Abigail. j. reg. xxv. q̃ datis panibus ꝛ q̃buſdã modicis ꝯ ſui mariti voluntatẽ eũ liberauit a moꝛte: ſexto ſi vir aſſignauit ei certũ q̃d ꝑ ſuo victu: ꝛ ipa vult abſtinere vt in eleemoſynas largiat: qꝛ illꝺ vr ſuũ. ſeptio ſm Pet. de palu. ſi vir ſit fatu⁹ qꝛ tũc ad eã ꝑtinet diſpoſitio dom⁹: niſi ꝑ ſupioꝛẽ aliter fuerit oꝛdinatũ. octauo ſi ſit lucroſa: ita. ſ. qꝺ exhibita gubernatione dom⁹ ꝛ familia ex opib⁹ ſuis lucrat. ꝛ ita tꝫ. ſ. Tho. ꝛ Richar. ꝛ Pet. de palu. ꝛ cõiter theologi: ac ſummiſte: nec itelligo deducẽdas expẽſas vict⁹ qꝛ vir eã alere tenetur ꝓpt dotẽ ꝛ obſequiũ. Sed tñ qꝛ ꝯtrariũ tenerer gl. in. l. ſicut patronus. ff. de op. lib. q̃ vult vxoꝛẽ opari viro: ꝑ ꝯcoꝛdia dici põt primã opinionẽ verã eſſe qñ hꝫ dotẽ ſufficiẽtẽ ꝑ oneribus m̃rimonij ſuſtinẽdis: lꝫ ſi nõ hꝫ eſt ꝯra ſcꝺa: ꝛ opabit viro vſqꝫ ad ſupplemẽtũ onerũ: et qꝺ ſupꝑerit cedet lucro ſuo nõ mariti: ꝛ ita dictã glo. vꝛ itelligere Bar. in. l. ſi gato. ff. de ali. le. Adde tñ ad ꝑdicta ſingularẽ limitationẽ Aſtẽ. li. v. ti. xxvj. ſꝫ Gul. de mili. qꝛ aut derelicta illis vxoꝛ ſeipſam ſuſtẽtat ꝛ virũ: et tunc nõ põt de illis eleemoſynã facere: qꝛ magis viro tenet q̃ alteri: aut ſuperabũdat: et tũc poteſt inuito viro.

6.q. ¶ Sexto querit vtrũ pauperibus cõtra diuites conueniat actio vt eis ſubueniant ꝛ dicit Panoꝛ. in. c. ſi q̃s. de fur. qꝺ nõ: ſed bene pñt implorare iudicis ſeu ſuperioꝛis officiũ vt eos cogat: et eccleſia eos cogere põt: vt not. gl. in c. ſicut hi. xlvij. di. ꝛ ar. in. c. nullus laicus. de iure patro. qꝺ limita verũ qñ ſunt in tali neceſſitate: et diuites in tali abundantia quod eis ſubuenire tenetur diuino precepto.

¶ De emancipatione ꝛ emancipato.

Emancipatio dicta eſt q̃ſi e⁹ manũ ſeu ꝑtãtẽ poſitio ſiue extra ſuitutẽ mãcipioꝝ ꝛ emãceps dr mãcipiũ vl ſeru⁹ liberatus vñ ꝓpꝛie ſm Hug. ꝑtinet ad captos in pꝛelio: tñ ex vſu emãcipatio liberis ꝛ manumiſſio ſeruis cõuenit a ꝑtãte pr̃is aut dñi libertati. Eſt aũt emãcipatio vt colligit ex. l. nõ nudo. C. de emã. li. cũ ibi no. ꝛ inſti. q̃b. mo. ius pa. po. ſol. §. ꝑterea. relaxatio pr̃ie ꝑtãtis: coꝛã iudice cõpetẽte voluntate pr̃is ꝛ filij cõcurrẽte addit ſum. Ang. in vtriuſqꝫ pñtia: ſed vide. j. §. j. Emãcipat⁹ aũt dr fili⁹ vel nepos qui a iugo ſeu ꝑtãte vel manu pr̃is vel aui eſt relaxat⁹ ꝛ ſui iuris effect⁹.

¶ Primo ꝓo q̃rit vtrũ ꝛ q̃liter pr emãcipare filiũ poſſit aut teneat: ꝛ dico qꝺ põt etiã abſentẽ ipetrato reſcripto pꝛincipis: ꝛ filij accedẽte cõſenſu vt notat Bar. in. l. iubemus. C. e. etiã infantẽ: lꝫ ei⁹ ꝯſenſus nõ req̃rat ꝛ hoc ꝑ ſe vel ꝑ ꝓcuratoꝛẽ vt notat Bar. in. l. gall⁹. §. foꝛſitã. de lib. ꝛ poſthu. Nõ tñ ad hoc tenet pr regulariter: qꝛ patria poteſtas eſt ineſtimabilis. ff. de leg. j. l. filiuſfamilias. §. vt q̃s heredẽ. tenet tñ ad hoc in caſu: vt not. Azo in ſum. Primo ſi filiũ male afficit verberibus ſcꝺo ſi cõpellat eũ peccare in coꝛpus ſuũ. tertio ſi fili⁹ eſt arrogatus impubes: et pubes factus ꝓbat ſibi nõ expedire eſſe arrogatum. quarto ſi pater agnouit ſibi relictũ legatum vt filiũ emanciparet. 1. q.

¶ Secũdo queritur vtrũ filius compelli poſſit vt emancipetur a patre: ꝛ dico qꝺ non regulariter: qꝛ in his que ſunt voluntarie iuriſditionis nõ poteſt quid fieri altero inuito: vt in aut. quib. mo. natu. effi. ſui. §. ſi vero. 2

¶ Tertio queritur vtrum filius emancipatus reuocetur in patriã poteſtatẽ propter alimenta patri non preſtita: ſicut libertus reuocatur in ſeruitutẽ propter alimenta denegata patrono: ꝛ dicit Cy. in. l. filios. C. de ingra. lib. quod ſic qꝛ hoc eſt iniuria magna q̃ atrocioꝛi manui equipollet. ff. de lib. ag. l. alimẽta. imo pl⁹: qꝛ necare dr denegãs alimẽta: vt eo. ti. l. necare. 3

¶ Quarto queritur quis ſit effect⁹ patrie poteſtatis a qua emancipatio liberat: ꝛ dico quod Ang. de are. inſti. de pa. po. ponit multos. vide infra patria poteſtas: ꝛ ibi etiã quõ ſoluatur. 4

¶ De emphyteoſi.

Emphyteoſis vocabulũ grecũ eſt: et latine dr melioꝛatio ꝓpter hoc qꝛ olim per iuſtũ cõtractũ ſolũ viles quedã terre ꝛ ſteriles cõcedebantur: vt accipiens melioꝛaret et fertiles redderet: ſed deinde permiſſum eſt de rebus fertilibus ꝛ fertiliſſimis emphyteoticari poſſe: vt. C. de iure emphy. l. j. Unde emphyteoſis ſcꝺm vulgare quoꝛũdã eſt datio ad liuellũ: ſic qꝺ ſm Bar. in. l. j. C. de iure emphy. nulla eſt differẽtia inter emphyteoſim ꝛ liuellum: ꝛ eſt ꝯtractus medi⁹ inter emptionẽ ꝛ locationẽ. Unde emphyteota eſt que rẽ immobilẽ herditario iure melioꝛãdã vel colẽdã ſub cer-

to precio ꝛ pactis cōditionibꝰ accipit: ꝑpetuo
vel ad tp̄s: puta ſcḋaꝫ vl' tertiā gn̄ationē: vt in
auť. de nō alie. § ēphiteoſim. Jmo ꝯtrahi p̄t ad
x. aut. xx. ānos ꝛ vſq; ad tp̄s illud ſuccedit he-
res poſſeſſio tn̄ eccleſie nouiter in emphyteo-
ſim dari nō pōt ꝑpetuo de rebꝰ eccle. non alie.
nulli. ꝛ ſm mentē gl. in c'e. ſ. de rebꝰ. eccle. non
alie. dr̄ ꝑpetuo ſm iura cū dať ad. x. annos vel
vltra. ꝛ ſm Ant. de but. ibi locatio ad. x. annos
vel vltra dr̄ alienatio que in re eccl'iaſtica ꝓhi
beť in. d. c. nulli. dari aūt pōt ad modicū tp̄ꝰ
ſ. ad nouē ānos incluſiue. vide tamē ſupra alie
natio. § xv. Si tn̄ poſſeſſio ip̄a erat priꝰ emphi
teotica: ꝛ ꝑuenit libere ad eccl'iaꝫ dari pōt in
emphiteoſim etiā ꝑpetuo ſm aliquos. ¶ De na
tura aūt huiꝰ ꝯctus: ſꝫ Pe. belie in tracta. de
que ꝯue niát em- phy teo- ſi.
cōtractu emphiteotico. eſt p̄rio ꝙ dn̄iū dire-
ctū apud dn̄m remaneat. et vtile penes emphy
teotā: q2 iura ciui ia ambos dn̄os vocant: et
vtile certū ē eē apud emphyteotā: ꝛ ꝯ̄ṅr aliud
eſt apud dn̄m. ¶ Et ſcḋo qḋ dn̄s dās reꝫ i ēphy
teoſim habeat poſſeſſionē ciuilē: qḋ pꝫ: q2 em
phyteota nō pōt rem emphyteoticariā p̄ſcri-
bere. C. de p̄ſcri. xxx. an. l. male. poſſeſſio aūt ci
uilis eſt ſtia cā vſucapiōis inducēde. ff. de acq̄.
re. do. l. acquiriť. § fi. ēphyteota vero hꝫ poſſeſ
ſionē naturalē: cū eq̄paret vſufructuario: qui
poſſidet naturaľr tm̄. inſti. loca. § adeo. ¶ Ter-
tio qḋ cōſtat tm̄ in rebꝰ ſoli: q2 in re mobili ſe
parari nō pōt vtile dn̄iū a directo: qḋ hic fieri
opꝫ. Quarto ꝙ fiat i ſcriptis loquēdo de iure.
C. eo. l. ſ. qḋ tn̄ ꝑ ꝯſuetudinē ſublatū eſt: ꝛ huic
ſtandū eſt: vt etiā Bar. ꝓbat in. d. l. ſ. vnde di
cendū eſt qḋ circa naturā huius ꝯctus vel cir
ca pacta ipſius nature non requiriť ſcriptura.
ſꝫ bn̄ reqriť circa pacta facta extra naturā eiꝰ
ſm gl. in. d. l. ſ. in v̄bo ſcriptura. cuiꝰ rō eſt: q2
ſcriptura nō eſt de eſſentia ꝯctus: ſꝫ fit ad cer-
tā rei memoriā. C. de pigno. l. ꝯhiť. ꝯctꝰ aūt ꝓ-
bať ꝑ ſe. ſ. ꝓbata ſolutiōe pēſionis. ¶ Quinto
ꝙ deť aliq̄d in introitu q2 hꝫ magnā ſimilitu-
dinē cū emptiōe ꝛ locatiōe. Sed adde hic ſm
hoſti. de natura huius ꝯctus eſſe: vt ſi ꝯhētes
aliq̄d pacti ſunt id obſerueť ſi vero nihil paci
ſcanť: dꝫ penſio ſolui: niſi res ex toto perierit:
de quo. j. § ſ. vn̄ ꝙ aliq̄d ſoluať in ipſo introi-
tu nō eſt neceſſariū ſm doc. cōiter. arg. auť. de
alie. ꝛ emphy. i p̄n. ¶ Et ſexto ꝙ ſi emphyteota
penſionē ſtatuto tēpore nō ſoluerit res cedat
in cōpromiſſum ip̄o iure. C. eo. l. fi. ff. de pign.
l. lex vectigali. de quo. j. § ij. nec teneť dn̄s cen
ſam reqrere: q2 dies ſtatuta ꝓ dn̄o interpellat.
¶ Et ſeptimo qḋ ſi pēſio nō ſoluať emphyteota
poſſit expelli autoritate dn̄i ſm gl. in. c. potuit
de loca. ſꝫ melius fiat iudicis autoritate: ꝛ ita
ſ. qḋ autoritate dn̄i poſſit expelli tenet gl. in. l.
ij. C. e. poſt marti. de fano. ꝛ bulg. ꝛ Jnno. ꝛ Jo.
an. ꝛ Azo. ꝛ Jac. bu. ꝛ Old. ꝛ ray. de for. nō ob-
ſtāte qḋ hec expulſio daret materiā rixe: ꝛ ꝯ̄ṅr
ſit fugienda: q2 hoc verū eſt niſi a lege daret li
cētia. Et iſtā opinionē ſeq̄tur ſū. Roſ. ꝛ Ange.
Sꝫ Panor. in. d. c. potuit. dicit qḋ ſm Cy. poſt
Accur. nō pōt q2 emphyteota hꝫ ius in re. vt ī
l. ſ. ff. ſi ager vecti. ideo ꝓpria autoritate non dꝫ
expelli. ꝛ facit. l. creditores. C. de pign. Et hec
opinio tutior ē ꝛ ſequēda vbi ius adminiſtrať.
¶ Pōt addi octauo qḋ ius emphyteoticū trāſe-
at ad heredes etiā extraneos: q2 lꝫ de hoc fue
rint opiniōes magis tn̄ plꝫ opinio Jo. d Jmo.
in. c. fi. de loca. dicens ꝙ trāſit ad illos etiā in
re eccleſiaſtica mō ſit data cū ſolēnitate. c. ſ. de
rebꝰ eccle. nō alie. li. vj. ꝛ. c. ſine excep. xij. q. ij.
de qua ſupra alienatio. Si q̇s tn̄ accepit ꝓ ſe
ꝛ ſuis filijs: nō veniūt filie ſm Jo. de imo. in. c.
fi. de loca. ꝑſingulare dictū Archi. in. c. ſi quis
ſuadēte. xvij. q. iiij. vbi voluit ꝙ in m̄ā ꝯctuum
maſculinū nō cōcipit femininū ꝑ. l. veteribus
ff. de pact. ꝛ idē Gui. de ſuz. ꝛ Ray. de for. in. l.
tres fratres. ff. de pac. ꝛ Lud. de ro. cōſi. xxxiiij.
Ex q̇bꝰ oibꝰ pꝫ qḋ iſte ꝯctus differt a cēſuali:
q2 ꝑ iſtū trāſit vtile dn̄ium ſolū vt in. l. ſ. § q̇ in
ꝑpetuū. ff. ſi ager. vecti. ꝑ illū vero trāſferť nō
ſolū vtile: ſed etiā directū. ꝛ fit qn̄ dr̄ cōcedo ti
bi talē rē. ꝛ trāſfero in te q̇cq̇d iuris habeo in
illa ꝛ ſoluiť annuatim certꝰ cēſus. ꝛ tex. eſt ſin
gularis i. c. cōſtitutus. iūcta gl. de reli. do. Vn̄
ſi dicať cōcedo tibi talē rē in ēphyteoſim ꝑpe
tuā trāſferēdo in te quicq̇d iuris habeo i illā
ꝓ certa annua penſiōe: erit ꝯctus cēſualis. ca
ſus in. d. c. cōſtitutus. ꝛ illa verba in emphyteo
ſim impropriantur. vt in. l. ſi vno. in princi. ff.
locati. Emphyteoſis tn̄ que fit de gn̄atione in
gn̄ationem aſſimilatur inueſtiture feudali. vt
not. Bar. in. l. ſi mihi ꝛ titio. ff. de verb. obl. cū
Bal. in. c. ſ. de vaſallo decrepite etatis.

¶ Primo v̄o queriť vtrū emphyteota teneať i. q̄-
ſoluere pēſionē ſi res ex toto perijt vel ex ꝑte: ſtio.
aut ſi aliquo caſu fructificare nō potuit: ꝛ di-
co circa hoc eſſe opiniōes. Panor. eīm in. d. c.
potuit. de loca. dicit nō liberari a pēſiōe ēphy
teotā niſi res tota perierit. ar. i. l. ſ. C. e. q2 pēſio
ſoluiť i. i recognitiōem directi dn̄ij ꝛ ꝯ̄ṅr q̄diu
rei ſubſtātia durat: ip̄ ſubeſt cā ſoluēdi. Qui-
dā v̄o dicūt eū liberari ſi perierint ſeptē ꝑtes:
alij v̄o ſi tm̄ medietas. ar. ff. de vſufr. ēt partis.
vbi dr̄ qḋ partis appellatiōe in dubio intelli-
giť dimidia: vnde cū iura dicant ex partis ꝑ-
ditione non liberari emphyteotā. intelligitur
de dimidia tantum: vltra dimidiā vero perdi-
tio liberat pro rata. argumē. l. que de tota. ff.

de rei ven. Bar. ẜo in. d. l. ſ. qḋ dz nō liberari empbiteota niſi res ex toto perierit itelligit qn̄ tn̄ colligere pōt vt pēſionē ſoluere poſſit. qḋ Panor. reprobat: qꝛ ſm hoc nō eſſet differētia īter ēpbiteotā ꝛ colonū: itē ppt ſterilitatē cōtingētē tē in fructib⁹ q̄ntūcūq3 maximā nō fit remiſſio ēpbiteote p pte dāni: lꝫ aliḋ ſit in colono. Et rō diuerſitatis eſt: qꝛ colon⁹ vt̄ cōduxiſ ſe ſub q̄dā tacita cōditiōe fructuū futurorum: ideoq3 deficientib⁹ illis fit remiſſio p rata ſed ēpbiteota ſoluit ī recognitionē dominij: ꝛ pp̄ter hec pericula ſolet lōge min⁹ ſoluere quā colon⁹. x. q. ij. hoc ius vſi ẜſus. Si res perit tota liberabiſ ēpbiteota: lꝫ ſi p pte: nulla liberabitur arte: Sed p cōcordia p̄dictoꝝ ſciendū eſt: vt not. d. Alex. de imo. in. v. cōſilio incipiēte redēptoris: qḋ ēpbiteota aliqn̄ ſoluit q̄d minimū in recognitionē dn̄ij: ꝛ tali nō fit remiſſio pp̄ter ſterilitatē. imo q̄ndiu dn̄iū vel rei ſubſtātia durat durare dꝫ ꝛ pēſio: aliqn̄ ẜo ſoluit pēſionē corrn̄dentē fructib⁹: ꝛ ſic p vſu rei nō in ſignū recognitiōis dn̄ij ꝛ tali fieri dꝫ remiſſio ſicut cōductori ad longū tēpus: cui⁹ ſimilitudinē hꝫ ꝛ de ei⁹ natura magis pticipat hoc caſu. Vn̄ ſi caſu fortuito fruct⁹ pcipi nō potuerūt: ꝛ dānū fuit enorme qꝛ fructus pcepti non aſcēdūt ad dimidiū ei⁹ qḋ pcipi ꝯſuetū eſt: nō debeſ pēſio: qḋ pbaſ in. § qꝛ ẜo leonis. in auſ. de nō alie. vbi diciſ qḋ res eccl'ie qn̄ a p̄ncipio daſ in empbiteoſim cōcedi pōt cū diminutiōe ſexte ptis illi⁹ penſionis q̄ qlibet anno pcipi poſſet: ꝛ hoc ex eo ꝙ talis diminutio dꝫ ꝯpenſari cū fructuū ſterilitate: pp̄ter quā empbiteota remiſſionē habere nō pōt. Et ſic innuiſ ꝙ vbi cōceſſio fieret p pēſione correſpōdente ad fruct⁹ abſq3 diminutiōe: tūc fieret remiſſio pp̄ter ſterilitatē: qꝛ al's nihil haberet empbiteota in recōpēſationē. Nec obſtat. l. quicūq3. la pri. C. de fun. pa. lib. xi. vbi remiſſio nō fit empbiteote pp̄ter ſterilitatē: qꝛ loquiſ in conductore rei valde ſterilis: qn̄ rōne ſterilitatis audiri nō dꝫ ſi petit remiſſionē: qꝛ hoc ſibi dꝫ iputari vt no. gl. in. l. habitatores. l ſi. ff. loca. vn̄ cōducēs fundū tpe guerre remiſſionē petere non poterit ſi vti nō poterit re locata: qꝛ eo caſu guerra nō annumeraſ caſui fortuito ſed culpe. Nec ob. qḋ no. gl. in. d. c. potuit. qꝛ illḋ hꝫ locū in pp̄rio empbiteota cōducente p modica penſione in recognitionē dominij: ſecus in alio vſuario ſoluēte p vſu rei penſionē fructibus correſpondentem: cui dꝫ fieri remiſſio pro rata: vt ſi quarta pars fructuū q̄ pcipi conſueuerunt percepta eſt: quarta pars mercedis p̄ſtetur: iu. pp̄ter ſterilitatē. de loca. ⁊ Et p hec patet q̄d dicendū ſit ad quotidianā qōnē: nūq̄d teneaſ empbiteota ſoluere pēſionē ſi fundus pp̄ter bellū coli non potuit. Dicit eñ bar. in. d. l. ſ. ꝛ cōiter legiſte ꝙ non: qꝛ cōparāt fundū inūdatū eſſe vel captū ab hoſtib⁹. vt. l. cū vn⁹. § ſi. ff. de bo. aucto. iudi. pol. ſꝫ ſi fund⁹ eſt inūdat⁹ eſt deꝑdit⁹. l. iij. § labeo. ff. de acq̄. pol. ergo ꝛ capt⁹ ab hoſtib⁹. Sed ꝯtrū ꝯſuluit do. Car. padue. ꝛ idē poſtea totū collegiū patauinū. vt refert Paſi. in. d. c. ſi. moti p̄ncipaſr p l. ſ. in ſi. C. eo. q̄ reqrit qḋ ſubſtantia ipſi⁹ rei penitus ledaſ: qḋ nō contingit qn̄ hoſtiū timore coli nō potuit: qꝛ eo tp̄e reperiret emptorē. ꝛ ſic in recognitionē dn̄ij dꝫ ſoluere canonē. Hoc Panor. verius putat: niſi totus fund⁹ eſſet captus ſine ſpe recuperatiōis q̄ caſu pcedere p̄t opinio p̄ma. Ego ẜo dico ex mēte do. Alexan. qḋ ſi nō ſit ſpēs recuperāde rei indiſtincte liberabiſ a pēſione. qḋ itellige ſi totū vel vltra dimidiū perijt ſec⁹ ſi ſola medietas perijt qꝛ nō liberabiſ q̄ modicū ſoluebat. arg. l. etiā p tis. ff. de vſufr. ꝛ. l. q̄ de tota. ff. de rei vendica. ſilr nec liberaſ a toto q̄ ſoluebat multū. i. correſpōdēter ad fruct⁹. ſꝫ fiat ei reſtauratio p rata: ſi ẜo ſit ſpes ſimiliter liberaſ abſolute aut p rata ſi ſoluebat correſpōdēter ad fruct⁹: nō aūt ſi ſoluebat q̄d modicū ī recognitionē dn̄ij. Si aūt res ēpbiteoticaria augeaſ nō pp̄t hoc augeſ pēſio ſm Bar. in. l. l. C. eo. q̄ putat īdiſtīcte oē augmētū pertinere ad empbiteotam.

¶ Scḋo q̄riſ vtrū empbiteota canonē. i. regularē vel annuā pēſionē nō ſoluens cadat a ſuo iure: ꝛ dico qḋ ēphiteota p̄uati canonē tr. ennio non ſoluens a iure ēpbiteotico cadit ipſo iure: nec reqriſ ſn̄ia neceſſario ſm Hoſti. in. c. potuit. de loc. ꝛ Saly. i. l. ij. C. eo. ꝛ do. Suaine de caſti. ꝛ Spec. in ti. de loca. ꝛ Pau. de ca. ad qḋ gl. i. l. ſi. C. eo. ẜbo cadat. Et faciat p hac pte optimū fundamētū: qꝛ q̄ties lex vtiſ ẜbo tēporis futuri ſimpliciſ: cn̄uis intelligaſ p ſn̄iam ꝛ nō ipo iure: ſi tn̄ adeſſent ẜba p̄cila itelligereſ ipo iure ſm Bar. ꝛ oēs ſcribētes in. l. iubemus. la. ſ. C. de ſacroſan. eccle. ꝛ ſ. l. ipator. ff. de iure fiſci. hic aūt lex vtiſ hoc verbo oīno. in auſ. de nō alie. § ſcire aūt. qḋ ẜbū eſt p̄cilū ꝛ intelligiſ ipo iure. vt no. gl. l. l.). in. § ſi pecūia. ſup ẜbo oīno. ff. depoſ. ꝛ idē dicit Bar. i. d. a l. iubem⁹. de iſtis ẜbis mox ꝛ ſtatim. Requiriſ tn̄ declaratio volūtatis domini. l. ꝙ velit empbiteotā ipſo iure p̄uari ſi a ſuo iure ceciderit ſm Barto. in. l. ij. C. eo. ꝛ idē videtur ſibi p tex. in verbo volēti. ꝛ in ver. ſi modo voluerit. Requiriſ etiā declaratio qḋ ipſe empbiteota fuerit in mora ſoluendi. vt in. l. lex vectigali. ff. de pigno. ad quod etiam facit quod not. Archi. ꝛ Jo. an. in. c.). de bo. lib. vj. Ex quorum di

ctis do. Alexan. de imo. in. l. ſi q̄s maior. C. de trãſac. facit theoricã gñalē valētē ad multa. ſ. φ oĩa iura mūdi q̄ dicūt penā īponi ipſo iure vel facto: debēt intelligi nō ſecuta ſit ſniã declaratoria ꝑ quã: declaratū ſit fuiſſe cōmiſſum id ꝓpť qꝺ illa pena veniebat īponēda: alꝭ illa pena effectū ⁊ executionē nō ſortiet: ſicut non habeť ꝓ infami ꝑiurus anteq̄ꝫ declaratū ſit ꝑ ſniam φ venit ꝯ iuramētū. Ubi tñ lex vel ſtatutū priuaret aliquē bonis vel aliter ipſo facto: ⁊ adderet nullā req̄ri declarationē etiã ſup facto: nō req̄riť declaratiua ſnia: ⁊ ſic fecit Paulus ſcḋs in extrauagāti q̄ incipit ambitioſe. et idē videť ſi factū ſit notoriū ſm aliq̄s. Emphyteota ꝟo eccl'ie ꝑ biēniū nō ſoluēs cadit ipſo facto: niſi celeriter ſoluat: vt i. d. c. ſi. de loca. Fallit tñ qꝺ dictū eſt de triennio ⁊ biennio ſi dñs tenebať ēphyteote de eadē vl' maiori q̄ntitate: q2 nō cadit ſm Panor. i. c. bona fides. de depoſito. q2 q̄ cōpēſat ſoluere ꝺr vt i. l. amplius ff. rē ra. ha. ⁊ exceptio cōpēſatiōis q̄ ad euitandā penā debēt is ſoluere fit ipſo iure: vt ē tex. notabilis iūcta gl. in. l. ſi ꝯſtat. C. de cōpē. vbi ſic determināt doctores. ¶ Pro q̄ ſciēdū eſt φ Spec. in tit. de loca. dicit φ ēphyteota pōt ſe tueri ſi dicamꝰ cōpēſationē fieri ipſo iure. per l. ſi ambo. ff. de cōpē. ſi ꝟo dicimus eã nō fieri ipſo iure: adhuc idē putat. ſi modo cōpēſatio ſit obiecta ante elapſuꝫ biēniū in emphyteoſi eccl'ie vel triēniū i ēphyteoſi ꝓuati ꝑ. l. ſi ꝯſtat C. de cōpē. ⁊ ita vr̄ tenere Jo. an. ⁊ Albri. in. l. ſi. C. e. Ūn lꝫ ꝓma ꝯſideratiōe videreť dicēdū: tenēdo cōem opinionē gl. ⁊ doc. i. d. l. ſi ꝯſtat. que hꝫ φ regul'r ipſo iure nō ſit cōpēſatio niſi opponať ab hoīe qꝺ emphyteota ſi eam ante dictū tp̄s nō oppoſuerit ceciderit a iure ſuo: nec poſtea veniat audiēdus ſi eã velit obijcere: tñ ſm veritatē ꝯtriū tenēdū eſt: q2 licet cōis opinio ſit vt dictū eſt: tñ hoc fallit q̄ ad penam euitādā: vel q̄ ad impediēdū curſum vſurarū: q2 tūc odio pene ⁊ vſurarū fit cōpenſatio ipſo iure: ſm no. ꝑ gl. ⁊ doc. in. d. l. ſi cōſtat. ⁊ ꝑ gl. ac Bar. in. l. ſ. co. ti. Et ſm hoc videť qꝺ cū hic agať ad euitādā penā caſus: itelligiť ipſo iure oppoſita cōpenſatio etiã ſi nō fuerit oppoſita ab ēphyteota ante. d. tp̄s: et ita notabiliter tꝫ Inno. in. d. c. bona fides. de depo. ⁊ Ang. in. l. ſemel mora. ff. ſolu. ma. ⁊ Jo. fab. ⁊ Jo. de pla. inſti. de act. ꝯ i bone fidei. ⁊ dñs Jaſ. in. l. ij. C. e.

¶ Tertio q̄riť vtrū emphyteota qui triennio aut biēnio nō ſoluit poſſit ſuã morã ſoluendo purgare ⁊ quanto tp̄e: ⁊ dico φ canoniſte hñt tex. in. d. c. potuit. qꝺ ēphyteota eccl'ie ſi ceſſauit biēnio ſoluere: pōt ſatiſfactione celeri morā purgare: nō tñ eſt idē de emphyteota priuati ſm Ang. ⁊ Jmo. in. l. ſi inſulā. ff. de ꝟb. obli. per tex. in. d. c. potuit. ꝑ locū a ſpāli. ſ. in ēphyteota eccl'ie: ⁊ rō ſpālitatis eſt: q2 mitius agit eccl'ia quã priuatꝰ imo pōt dici qꝺ in eccl'ia eſt ſpāle nedū in emphyteota etꝰ ſed etiã in foro eiuſdē eccl'ie: que nō eſt ita ꝓna ad penas. ad qꝺ. c. ſuã. de peni. Itē pbať alia rōne: q2 nō vr̄ eadē rō cū ēphyteota ꝓuati habeat tp̄s lōgiꝰ ad ſoluēdū. i. trienniū. vñ ſatis vr̄ ſibi ſuccurſum. Diciť aūt non celeriter ſoluere ſm Bal. in addi. ad ſpec. i ti. de loca. ſi expectat libellū vel req̄ſitionē: ante exactionē autē in iudicio vel extra admittiť purgatio more: imo notabiliꝰ dicit emphyteotā ſibi ꝓuidiſſe celeriter ſi fuerit in iudicio vel extra exactus. ſi tñ ſtatim ſine termino ac dilatiōe ꝑſoluit: qꝺ etiã tenēt Inno. ⁊ Jo. and. in. d. c. potuit. gl. ꝟo ibi tenet φ hoc iudicis erit arbitrio moderandū: inſpecta pſonarū ⁊ circūſtantiarū qualitate: et ita tenet Card. in. d. c. potuit. ⁊ ibidē ſequiť Jmo. ſubdēs qꝺ ſi iſtud fuerit in dubiū reuocatū: ⁊ iudex fuerit male arbitratꝰ poſſet appellari.

¶ Quarto queriť vtrū poſſit emphyteota ſine ſua culpa cadere a iure ſuo ꝓpter pēſionē non ſolutã: ⁊ dico multa. ¶ Primū. Si heredes ſūt plures: ⁊ oēs ꝓter vnū ſoluerūt penſionē: non cadūt ſi totã ſoluerūt ſm gl. in. d. c. potuit. ſecus ſi nō totã: q2 caderēt oēs: vñ ſoluāt totã: ⁊ deinde agāt ꝯ nō ſoluētē. Et vno nō ſoluēte ſicut oēs cadūt: ita ⁊ tota res ⁊ nō pars eiꝰ cadit in cōmiſſum ſm Hoſt. Alb. Spe. Jo. an. in addi. Bar. poſt Dy. ⁊ Jac. bu. in. l. fraudati. ff. de pub. ⁊ ibi tenēt Ang. ⁊ Lud. Hac rōne: q2 ſi ipſemet primꝰ emphyteota ſoluiſſet in parte ⁊ in parte ceſſaſſet: nihilominꝰ expelli poſſet in totū qꝺ lꝫ Bar. poſt Guil. in. d. l. fraudati. limitare velint. tñ limitationē Jo. an. reprehēdit. Si ꝟo vnꝰ ſit ēphyteota q̄ ſoluere ãnuatim. x. tenebatur ⁊ ſoluat vnā partē puta. v. ⁊ in alia ceſſet per trienniū expelli poterit in totū: ſm Spe. ti. de loca. ꝯ nūc aliq̄. ver. xxix. niſi ꝓpter pauptatē ceſſauerit a ſoluēdo: q2 tūc i nihilū cadit ſi nō ſit ſoluere paratꝰ ⁊ ita ibi vr̄ trāſire Jo. an. Jpſe ꝟo ſpec. in ver. xxx. ꝯtriū tenet. ſ. φ cadat ſolū in parte. Dñs aūt Jaſ. in. l. ij. C. e. dicit ꝓmã opi. eſſe cō: oīē ⁊ eã tenet: ⁊ ita ꝯcludit Oldra. ꝯſi. xxix. ⁊ Bar. in rub. C. de ꝯhen. emp. ⁊ Albri. in auť. qui rem. C. de ſa ſan. ecc. et Jmol. in. d. c. potuit. Qꝺ limita niſi ꝑ errorē minꝰ fuerit ſolutū. ꝑ. l. q̄uis rōnes. ff. de cōdi. et demō. Potes etiam ſcḋo limitare q̄ñ ꝓpter pauptatē ſoluere ceſſaſſet: ſed hoc nō eſt ſine dubio. ¶ Scḋo mi heres ignorãs rem emphyteoticã ⁊ nō ſoluens cadit ſm gl. in. l. ij. C. de iure emphy. ⁊ Bar. ibidē: et gl. ac Di. in. l. cū filius.

·§ in hāc.ff.de v̄b.obli. ſed reſtituit̃ de eq̄tate
et idē dic de minore nō ſoluente.per.l.fi.C.in
3 q̄b.cau.in ite.reſt.nō eſt neceſſaria. ¶ Tertiū.
Si mortu⁹ ſit dn̄s ⁊ hereditas triēnio vacet:in
quo ēphyteota non ſoluit:nec expelli poterit:
nec cadit ſm Albri.i.l.iiij.ff.de dā.inſe.⁊ Bal.
in.l.ij.C.e.Sed Jo.an in addi.ad ſpec.cū ipſo
ſpecu.lȝ ꝙ cadit etiā ſi nō ſit pſona cui ſoluat̃
nisi deponat iuxta formā.l.ij.C.e.⁊.l.acceptā.
4 C.de vſu.⁊ hoc eſt tuti⁹ ⁊ veri⁹. ¶ Quartū filia
īſtituta heres in certa re ⁊ iuſſa eſſe ɔtēta nec
poſſe de bonis ſuis pl⁹ expetere nō puat̃ ēphy
teoſi ſm bar.in.l. vt iuriſiurā.§.ſi liberi.ff.de
ope.lib.qꝛ dicta v̄ba dn̄t intelligi ꝙ nō poſſit
pl⁹ peti iure hereditario: ſed nō iure q̄ð hȝ vt
filia nō vt heres.vt de ēphyteotico vel vt pa-
tronus. Et poſito q̄ð pr̄ ex ſua diſpōne poſſet
filiā puare ēphyteoſi:hoc tn̄ illa v̄ba nō ipor
tāt. Et ſil'r per talia v̄ba nō priuat̃ q̄n petere
poſſit dotē maternā ſȝ eūdē Bar.etiā ſi bona
ſibi a pr̄e relicta ſint vltra legitimā: qꝛ bona
intelligunt̃ deducto ere alieno:⁊ es alienum
5 eſt dos ⁊ ſil'r res emphyteotica. ¶ Quintū.Tu
tor pupilli ab eo hn̄s ēphyteoſim nō ſoluēdo
p q̄nquēniū cadit:qꝛ exigere debuit a ſeipſo.l.
ſi pupilli.ff.de ne.ge.ſȝ pe.belle. i tra.ð ɔctu
6 emphyteotico. ¶ Sextū. Pendēte cōtrouerſia
īter dn̄m ⁊ ēphyteotā ſi ipſe ſoluebat pēſionē
ɔteſtādo ꝙ nihil ſoluebat noīe pēſiōis ⁊ dein
de obtineat dn̄s:vr̄ q̄ð res nō cadat i cōmiſſū
qꝛ licitū ē ſibi variare.ff.de coll.bo.l.nōnūq̄
vn̄ lȝ dixerit ꝙ nō ſoluebat noīe penſionis:tn̄
poterat variare.Sed pe. dicit ɔtriū qꝛ vbi ipſe
aliq̄d ſoluit eligere pōt inquā cām magis ſol
nere velit.ff.de ſolu.l.ſ.⁊ ɔtr̄ cū pteſtat⁹ fuerit
ſe nō ſoluere noīe pēſionis i aliā cām videt̃ ſo
lutū q̄re ⁊c.⁊ qꝛ circa vnū ⁊ idē nō lȝ variare.
7 ¶ Septimū.Emphyteota nō ſoluēs qꝛ detine-
bat̃ in carcerib⁹ elapſo triēnio ſm do.Ant.de
but.de pig.ſignificāte.expelli nō pōt:qꝛ dicit̃
impeditus legitime:⁊ poſito ꝙ ipſo iure cade
ret ſaltem deberet in effectu in integ.reſti. ex
8 clauſula gn̄ali ſm Jaſ.in.l.ij.C.e. ¶ Octauū.po
ſito ꝙ receperit q̄s ēphyteoſim p ſe ⁊ filiis ac
nepotib⁹ ſuis.ſi pm⁹ aut ſcðs delinq̄t nō ſoluē
do aut alienādo nocet ſequētib⁹ ſm Bar. in
l.cū q̄.ff.de interdi. lȝ ſi al's delinq̄ret ppt̃ q̄ð
bōa publicarent̃.iſta bona remanere deberēt
apð filios ⁊ nepotes:qꝛ nō trāſeūt ad eos vt ad
heredes lȝ hn̄t iure ſuo.l.vt iurciu.ff. de op.li.
5.q. ¶ Quīto q̄rit̃ quot caſib⁹ emphyteota cadat
qui- a iure ſuo:⁊ dico ꝙ q̄nqꝫ. ¶ Primo q̄n pēſionē
qꝛ ca negat dn̄o petēti:⁊ ſic negat eius emphyteotā
ſus ſm Pe.vbi ſupra:qꝛ lȝ negādo nō reperiatur
pfidus. nec piur⁹ qꝛ nō iurat dn̄o ſicut vaſal-
lus:cū tn̄ hȝ in dn̄m recognoſcere. vt.C.de fi.
inſtru.l.plures.vn̄ ſi ɔ hoc repiat̃ infidelis res
cadit in cōmiſſum. Itē magis opari dȝ expſſa
ɔtumacia q̄ȝ tacita.ff.de cōdi.⁊ demō.l. ſi ita
expſſuȝ.lȝ ſi ēphyteota ceſſauerit dn̄o ſoluere
p triennium:res cadit in cōmiſſum: qꝛ tacite ne
gat dn̄m recognoſcere: ergo multo forti⁹ vbi
expſſe negat. Qð Inn.i.c.certū.de iudi.dicit 2
verū q̄n ſciēter negat ⁊ poſtea conuinceret̃ de
mēdacio:ſec⁹ ſi ignorāter ex iuſta cā ignoran
tie. ¶ Scðo q̄n rē emphyteoticā vēdit ſine dn̄i
volūtate ſm eūdē Pet. q̄ð limita ſm Spec.in
ti.de loca.⁊ Bar.in.l.ſequit̃.§.itē labeo.ff.de
vſuc.Imol.⁊ Salī.in.l.fi.C.e.⁊ canoniſtas.in
c.potuit.de loca.ſi res ſit tradita.qꝛ ſi nō eſſet
tradita lȝ vēdita nō cadit i cōmiſſum:nec etiā
ſi eēt tradita.tn̄ hac lege.vt ſi dn̄s vellet eme
re p tātūdē ēptori illi eā reſtituat vt no. Ang.
in.l.volūtas.C.de fideicō.ſiue ſub hac ſi ɔſen
ſus dn̄i acceſſerit:ſm Albe.poſt Alber.papieñ
ſem. Si aūt vēdidit ⁊ tradidit ſimpl'r ⁊ poſtea
redemit nihilomin⁹ cecidit: qꝛ p alienationē
ius eſt dn̄o q̄ſitū.vn̄ ſine facto ſuo auferri nō
pōt ab eodē.Et ſi dn̄i ſint duo: et vendidit de
vni⁹ ⁊ nō alteri⁹ cōſenſu:cadit ſolū pro parte
illi⁹:qꝛ pl⁹ puniri nō dȝ q̄ȝ deliq̄rit.l.heres.ff.
de his q̄.vt idi.Et ſi alienauit eā ſolū p parte
an cadat a toto:dn̄s Jaſon in.l.fi.C.e.vr̄ inue
re ꝙ i totū.⁊ ita tene. Propter alienationē tn̄
factā ſine dn̄i ɔſenſu nō pōt dn̄s illū ſua auto
ritate expellere:ſm gl.in.d.c.potuit. ¶ Tertio. 3
q̄n res ēphyteotica data eſt p ſe ⁊ ſuis filijs:
nepotib⁹ ⁊ heredib⁹ tūc eñ ſi fili⁹ vel nepos
refutat hereditatē cadit.qꝛ eā hr̄e non pōt vt
no.Bar.i.l.vt iuriſiurādi.§.ſi liberi.ff.de op.
lib.ſec⁹ ſi nō poneret̃ v̄bū ⁊ heredib⁹:qꝛ ſic re
futata herditate nō caderet: qꝛ ɔceſſio i pmo
caſu req̄rit vtrūqꝫ:vt.ſ.ſit fili⁹ vel nepos ⁊ he-
res.vt i aut̃.de nō alie.§.ēphyteoſi. ¶ Quarto 4
q̄n q̄s accepit emphyteoſim p ſe ⁊ filiis ſuis.⁊
morit̃ ſine legitimis relictis ſolū naturalib⁹
qꝛ reuertit̃ ad dn̄m q̄ð limita ſm Bar. in.l.ex
facto § ſi q̄s rogat⁹.ff.ad tre.verū cē q̄n ēphy
teoſis data ē ab eccl'ia:qꝛ pſumēdū ē ꝙ de ille
gitimis nō cogitauit nec pſumēdū ē ꝙ cogita
uerit pp indignitatē:⁊ qꝛ hr̄i nō pn̄t ſine pctō
mortali:lȝ q̄n data ē a puato ſic veniet ad ille
gitimos i tali caſu ⁊ ſic ītellige ⁊ limita Spe.
¶ Quīto q̄n ēphyteota canonē non ſoluit de q̄ 5
dic vt.ſ.§.ſcðo. ¶ Sexto cadit ppter deteriora 6
tionē rei factā etiā ſi ſit ēphyteota priuati ſm
Pe.vbi.ſ.p tex.in aut̃.q̄ rem.C.de ſa.ſan.ec.
qꝛ ceſſante cā finali ceſſat effect⁹.l. adigere.
ff.de iur.pa.§.q̄uis. melioratio aūt eſt cā fina
lis vt.l.fi.C.de iur.ēphy. ⁊ ideo cadit qꝛ frāgīt

ti fidē fides frāgat eidē. Et idē tz Cy. z Sal. ī
au. ſ. ꝺ. aut. q rē. z imo. in. l. diuortiū. ff. ſol. ma.
Et bal. ī. ꝺ. aut. verū limitat pꝛio ſi deterioꝛa
tio ſit notabilis quātitatis: p modica enī non
fieret reſciſſio ꝯct⁹ p. l. ſcio. ff. de ī ite. reſti. Et
ſcdo ad ꝑpetuā deteriorationē fūdi vt eēt ī vi
nea q nō putat: vel qn̄ arboꝛes ī cidunt: ſec⁹ ſi
eſſet ſolū ad deteriorationē fructuū: vt ſi ager
nō colat qꝛ ꝯpēdiū fructuū ꝑtinet ad ēphyteo
tā. Et tertio ſi deterioꝛatio pcedat ex dolo vel
lata culpa aut leui: alias nō vt de leuiſſima qꝛ
ꝯct⁹ ſit grā vtriuſq;. Iſto aūt caſu ſup deterio
ratione ſnīa nō reqrit ſm dn̄m Iaſ. in. l. ij. C. e.
qꝛ iſti duo caſus nō ſoluere z deterioꝛare pari
ficant in. ꝺ. aut. q rē. itē qꝛ ſi nō reqrit ſnīa qn̄
ēphyteota delinqt omittēdo min⁹ reqrit hoc
caſu qn̄ delinqt cōmittēdo. Quoties aūt cadit
a iure ſuo ꝑdit melioꝛamēta q facit ſꝫ panoꝛ.
in. ꝺ. c. ſi. x. q. ij. hoc ius. z i. l. ij. C. de iur. ēphy.

6. q. ¶ Sexto qrit vtrū emphyteota ſine volūtate
dn̄i poſſit rē dimittere vt ſic liberet a pēſiōe z
dico qdā diſtiguere: an ſit obligat⁹ rōne rei z
ſic poſſit: an rōne ꝑſone: z ſic nō poſſit: vt dicit
Old. Iaco. tn̄ tz īdiſtincte qꝺ nō pōt. qꝛ qꝺ ab
initio ē volūtatis ex poſtfacto eſt neceſſitatis
C. de act. z obl. l. ſicut. z ꝑ illā. l. Spec. in ti. de
loca. tz qꝺ rē dn̄o ꝯdicēte relinqre nō pōt. Itē
qꝛ eſt dn̄o ꝑſonalr obligat⁹ ad ꝑſtationē pēſio
nis: qꝛ tenet ex. l. zenonis. vt in. l. ſ. z. ij. C. e. ꝙ
tenet ꝑſonalr cū oēs actiones ſint ꝑſonales
inſti. de act. § appellam⁹. z ſic dimittēdo rē nō
liberat a pēſione cū oēs hmōi actiōes ꝑſona
les ſint affixe oſſibus noſtris. l. qs ergo. ff. de
pecu. Et tz Io. an. ibi ī addi. z Bal. in. l. ij. C. e.
et Albe. z Panoꝛ. in. c. iudicatū. de immu. ec.

7 ¶ Septio qrit vtrū deſtructa re ēphyteotica:
puta domo ex igne ſi reparet teneat ēphyteo
ta ꝑſeuerare ī ſolutiōe pēn̄ōis z dico ſm Nic.
de nap. in. l. ſ. C. de iure ēphy. qꝺ nō qꝛ illud ꝺi
nouū. Facit qꝺ dicit Bar. in. l. dāni. § ſi is q.
ff. de dā. īfe. vbi vult qꝺ ſi qs ſe obligauit hūti
domū in villa dare de aq recēti ī eſtate deſtru
cta domo deſtruit obligatio: tz poſtea reficia
tur. Facit ēt qꝺ voluit Bar. in. l. de pupillo §.
ſi qs riuos. ff. de no. op. nū. vbi dicit qꝺ ſi refe
cit de nouo facit. l. iter ſtipulātē § ſacrā. ff. de
verb. obli. Et ſilr qꝺ voluit Ang. in. l. ſ. § ſi qs
edificiū. ff. de no. ope. nū. z Bal. in. l. ſi vt ꝑpo
nis. C. de nup. vbi dicit qꝺ eccl'ie ꝯſtōne durā
te nullus foꝛtalitiū nouū faciat papa incōſul
to filio reficere nō poſſunt caſtrū ꝓpter rebel
lionē patris deſtructū. Et facit. l. cū alijs. C.
de cura. furio. vbi ſi furioſus efficit ſane men
tis expirat curatoꝛis officium nec reuiuiſcit ſi
poſtea redit in furiam: ſed dꝫ ſibi dari nouus.

Facit etiā qꝺ no. docto. de eccl'ia reparata an
ſit eadē: vt no. in. c. de fabrica. de cō. di. ſ. z in
c. propoſuiſti. z in. c. ligneis. de cō. eccle. vel
al. z in. ꝺ. § ſacram. z ſm illud limita oīa iſta.
¶ Octauo querit vtrū teneat dn̄s pēſionē re
cipere ſi emphyteota ſimul velit ſoluere p mul
tis annis: et dicit Petrus qꝺ nō tenet ſuſcipe
ſimul vno anno pro tpe toto: et idē Cy. in. l. ij.
C. eo. quia qꝺ fauoꝛe alicui⁹ introductū eſt: in
dānū eius retoꝛqri non dꝫ: ita aūt eſſet hic qꝛ
niſi pēſio quolibet anno ſolueret dn̄s empby
teotā nō recognoſceret: z ꝯn̄r adimeret ei ius
ſuū. Bar. tn̄ in. l. ſtatuliberis. ff. de ſta. lib. limi
tat hoc vt nō pcedat in tribus annis: ſed poſ
ſit emphyteota ſoluere ſaltē pro tribus annis
futuris per tex. l. placuit. C. de fun. pa. lib. xi.
¶ 9. qrit an dn̄s recipiēdo pēſionē ab empby 9
teota q cecidit ꝑiudicet ſibi vt nō poſſit expel
li ſi ꝓbat ſe pēſionē ſoluiſſe p duos proximos
ānos ī eccl'ijs vel tres ſclarib⁹. tz ātea ꝑ decē
ānos nō ſoluerit: z dicit Ho. ꝙ expelli nō ꝑt.
Pan̄. aūt in. c. ſi. de loc. diſtiguit ſic. Aut dn̄s
pꝛio expulit emphyteotā z poſt petit penſionē
tꝑis ꝑteriti: z ſic nō ꝑiudicat ſibi aut nō expu
lit: z tūc aut recipit canonē pro tpe poſt moꝛā
ꝯctā: z ſic ꝑiudicat ſibi qꝛ vr ꝑ actū ꝯtiū renū
ciaſſe iuri ſuo. c. ſolicitudinē. de app. aut reci
pit canonē p ꝑterito cū pteſtatiōe ꝙ nō intē
dit ſibi ꝑiudicare: z ſic nō ꝑiudicat: aut nō fe
cit pteſtationē ſꝫ ſimplr recepit: z ī hoc fuerūt
opiniōes: tz de iuris ſubtilitate dicēdū eſt qꝺ
nō ꝑiudicat: qꝛ ī dubio nō vr qs velle renūcia
re iuri ſuo: de renū. ſup hoc. ff. de ꝓba. l. cū in
debito. z facit gl. ī. l. cū qd. ff. ſi cer. pe. dicēs ꝙ
ſi trado magnā qn̄titatē pecunie dicēdo tolle.
nō ꝑſumit donatio ſimplr ex hoc ſꝫ mutuū vel
depoſitū: niſi aliꝺ appꝛeat reſpectu ꝑſone: z ſic
in ꝓpoſito. Et tz gl. dicat verū eē qꝺ recipiēdo
canonē ꝑiudicat ī ꝓlato nō ī eccl'ia q hꝫ capi
tulū: tn̄ ſm Pan̄. vbi ſupꝛa hoc nō eſt verū: qꝛ
ſol⁹ ꝓlat⁹ in aqrēdo ꝑiudicare pōt z deterioꝛē
facere: vide gl. xvj. q. iiij. § pe. qn̄ de decimis:
et ideo ſol⁹ ꝓlat⁹ recipiēdo canonē ſine ꝯſenſu
capl'i ꝑiudicat eccl'ie. Sed hoc vide etiā § ſeq.
¶ 10. qrit vtrū res ēphyteotica reddita eccl'ie 10
ꝓpt nō ſolutionē pēſionis poſſit a ꝓlato iterū
dari ei qui cecidit a iure ſuo ſine ſolēnitate et
cauſis in alienatiōe rei eccl'ie reqſitis: z dicit
Fede. ꝯſ. clxxxiij. qꝺ ſic: qꝺ Pan̄. in. c. vt ſup.
de reb. ecc. nō alie. limitat verū vbi pꝛia cōceſ
ſionis cā duraret: puta qꝛ erat caſtrū in feudū
qꝺ ꝓpt cuſtodiā erat eccl'ie pā ioſnm z hmōi:
qꝛ nō eſt noua alienatio: tz executio oꝛdinatio
nis antiq ſed vbi ceſſaret cā pꝛima ꝯceſſionis:
puta qꝛ ager dat⁹ ad excolēdū tractu tēpoꝛis

excult⁹ reuertiꝛ ad eccleſiā tūc dari nō poterit in emphyteoſim vel feudū: ſine debita ſolēnitate ⁊ cauſis rei eccl'iaſtice alienatione reqſitis. Et ſcōm hoc videreꝛ vera opi. gl. de q̄ dictū eſt § priore. in fi. Sʒ hoc dictū Panoꝛ. opʒ limitare verū qn̄ alteri quā ei q̄ ceciditvel eius heredib⁹ tradereꝛ: vel qn̄ eccl'ia iam ꝑ tp̄s habuit rei talis poſſeſſionē pacificā ſec⁹ qn̄ fit ei q̄ cecidit vl' heredib⁹ ei⁹ q2 vꝫ tex. i. d. c. fi. eſſe ī oppoſitū: ⁊ ſil'r qn̄ res ē q̄ſi itegra ⁊ ī fieri: vt pʒ ex. d. c. q̄ ꝑmittit celerē moꝛe purgationē.

11 ¶ 11. q̄riꝛ vtrū emphyteota cadat a iure ſuo ſi ipſe nō ſoluit ſʒ ali⁹ ⁊ dicit Lud. de ro. in ſuis ſingu. ꝙ nō ꝑ. l. foꝛma. § ſi cum ego. ff. de cēſi. imo dicit q̄ tertio ſoluēte nō ſolū noīe ēphyteote ſʒ etiā ſimpl'r vel noīe ſuo ēphyteota nō priuaꝛ ſuo iure. d. l. foꝛma. Ad q̄ facit q̄ not.

Notabile. Bar. i. l. cū ſeru⁹. ff. de vb. obli. vbi dicit q̄ ſi teſtatoꝛ picturā certo loco fieri mādauit: ⁊ reperiꝛ pictura facta: nec ſciꝛ ꝑ quē ſufficit quātū ad pene euitationē: vt in auꝛ. hoc āpli⁹. C. de fideicō. ⁊ ad euitādā penā excōicationis q̄ cō ſueuit apponi ex ꝯſtōne epi ꝯ nō iplētes volūtates defunctoꝝ. Exēplū aūt eſt ſi accepi emphyteoſim ab eccl'ia: et deinde illa res ꝑueniꝛ ad tertiū q̄ eā. x. ānis ⁊ āpli⁹ tenuit ⁊ poſſedit. Et ſemꝑ canonē ſuo ꝓpꝛio noīe ſolui credens illud ius emphyteoticū ante ſe ſpectare: ego aūt ver⁹ emphyteota nihil ſolui. Prodeſt eñi mihi ēphyteote ꝑ. d. l. foꝛma. Si aūt dn̄s nolit acceptare pēſionē ab iſto tertio volēte ſoluere noīe ēphyteote cogi nō pōt iuit⁹ acceptare ſʒ Bal. in. l. acceptā. C. de vſu. q2 inq̄t cū emphyteota vel feudatari⁹ teneaꝛ ſoluere nō ſolū ad finē liberatiōis ꝯſequēde: ſed etiā in recognitionē iuris directi dn̄y exiſtētis penes dn̄m: ⁊ iſtud ꝑ tertiū fieri nō poſſit ꝯn̄s eſt vt tertius nō poſſit pro emphyteota ſoluere dn̄o inuito.

12 ¶ 12. q̄riꝛ q̄d de pactis factis ī iſto ꝯctu puta vtrū valeat pactū q̄ nō liceat emphyteotam expellere etiā ſi nō ſoluat ⁊ vꝫ tex. in. l. ij. C. e. innuere q̄ ſic: ſed in ꝯriū facit. ff. de ꝑca. l. cū ꝑcario. veritas aūt eſt ſm̄ Bar. in. d. l. ij. q̄ pactū factū ꝯ ſubſtantialia ꝯctus facit illū ipſo iure nullū: vt. d. l. cū ꝑcario. ſicut ſi q̄s faceret pactū q̄ eſſet vēditio ſine ꝑcio: ſi aūt faciat ꝯ accidētalia ꝯct⁹ vl' ꝯ naturalia: tūc vʒ: vt. l. pacifici. ff. de pac. Modo ad ꝓpoſitū ſi q̄dē fieret pactū q̄ nō teneret ad ſoluēdū canonē nō valeret: q2 eēt ꝯ ſubſtātialia ꝯct⁹: ſi vo fieret: q̄ lʒ nō ſoluat nō poſſit aliter cogi: eſt ꝯ naturalia ꝯct⁹: ⁊ iō vʒ. Pactū vo q̄ ſi res ēphyteotica tota ꝑierit nihilomin⁹ ēphyteota teneaꝛ ad pēſionē vʒ ſm̄ Spe. Si aūt emphyteota ꝓmiſit penā ſi nō ſoluerit pēſionē ⁊ nō ſoluit: lʒ offerat penā. nihilomin⁹ poterit expelli ſm̄ Azo. ⁊ Hoſt. q2 pena gr̄a ſuātis pactū fuit appoſita.

¶ 13. q̄riꝛ quantū ad poſſe vel nō poſſe emphyteote vtrū ꝑſcribere poſſit ꝯ dn̄m directi dn̄y: et dico q̄ nō etiā ſi mille annis poſſideret: ex quo eū ī dn̄m directū recognoſcit. C. de ꝑſcri. xxx. an. l. male. vbi gl. ⁊ oēs. ⁊ hoc niſi interuertiſſet poſſeſſionē. ſ. poſſidēdo noīe ꝓpꝛio ſicut pri⁹ poſſidebat alieno: q̄ tn̄ interuertere nō pōt ſola animi deſtinatiōe: cū nemo ſola volūtate poſſit ſibi cām poſſeſſionis immutare. l. cū nemo. C. de acq̄. poſ. ſed bn̄ facto interueniente: iuxta. l. cū fundū. ⁊. l. colonus. ff. de vi ⁊ vi ar. 13

¶ 14. q̄riꝛ an poſſit ēphyteota ſine dn̄i ꝯſenſu aliū ēphyteotā facere vel alteri locare: ⁊ dicit Pe. belic. quātū ad ꝑmūꝙ ſic. ſ. ti. loc. § adeo. q2 nō eſt ꝓpꝛie alienatio vera: nec noīe alienatiōis ꝯtineꝛ ēphyteoſis ſimpl'r. Spe. vo ti. de loca. § nūc. tʒ q̄ non pōt: q2 ſub appellatione alienationis ꝯtineꝛ ēphyteoſis. de reb. ecc. nō alie. nulli. ⁊ hoc dicit verū de iure ⁊ de ꝯſuetudine obſeruari: ⁊ idē Jo. an. ibi. ⁊ Bal. ī auꝛ. niſi. C. ad treb. niſi fieret ad modicū tp̄s. Et ita tene indiſtincte cū ſum. ro. nec diſtinguas cū ſum. an. dicēdo q̄ hoc nō pōt ſic q̄ſi ipſe ſit liber a pēſiōe: aliter aūt pōt q2 iſta diſtictio nō tollit repugnātiā cū in vtroq; mēbꝛo ſit alienatio aut nō ſit: ⁊ ꝯſi'r in vtroq; liceat aut non liceat. Adde vo pꝛio q̄ ſi ſcōs ēphyteota vult alienare teneꝛ req̄rere cōſenſum directi dn̄i et nō pꝛimi ēphyteote: vt no. gl. in. l. fi. C. e. Adde ſcōo q̄ qn̄ alienat ſcōs emphyteota directus dn̄s dʒ habere laudemium ⁊ nō emphyteota pꝛim⁹. Quātū vo ad ſcōm. i. locare: ſi ad modicū tp̄s fiat clarū eſt q̄ pōt ſi aūt fiat ad longū tp̄s quo caſu trāſferꝛ vtile ius ⁊ vtile dn̄iū. l. j. ff. ſi ager vectig. § qui in perpetuū. eſt dubiū. et Spec. in. d. § nūc. videtur ſentire q̄ poſſit. 14 capit ſū. an.

¶ Decimoq̄nto q̄riꝛ vtrū emphyteota poſſit ſine dn̄i ꝯſenſu vēdere ius ſuū in re emphyteotica aut ſuas melioꝛationes: ⁊ dicit Panoꝛ. in c. fi. de loca. quod ſic ſi eſt emphyteota eccl'ie dūmodo ſeruet hāc ſolēnitatē. ¶ Primo vt req̄rat eccleſiā. i. prelatū ſiue rectoꝛē. vij. q. j. ſciꝛe. et intellige q̄ req̄rat imminēte ꝯcluſione vēditiōis. ſec⁹ q̄ id ꝑncipiū qn̄ rē ſuā venalē exponit: al's nō poſſet nūciare preciū oblatū. ¶ Scōo q̄ denūciet verū preciū oblatū. C. de iure emphy. l. fi. ¶ Tertio q̄ eccl'ia nō rn̄dēte labanꝛ duo mēſes. q̄ ꝓbaꝛ in. d. c. fi. ¶ Quarto q̄ nō vēdat prohibitis ꝑſonis quas ponit gl. ibidē: et ſunt oēs perſone que nō ſunt faciles conueniri: ſicut capitanei ⁊ hmōi ex quibus eccl'ia pati preiudiciū poſſet: vt. ff. qui ſatiſda. cogan. l. ij. et idē videtur de perſonis que non 15

ſunt ſoluēdo.⁊ ſm Jo.an.de notabiliter pauperib⁹.⁊ mulierib⁹:⁊ ſm archie.hmōi etiā ſūt oēs potētiores ꝙ̄ emphiteota. qḋ itellige ſic ꝙ nō pñt facile cōueniri.¶ Quito ꝙ nō vēdāt niſi vtile dñiū ſibi cōpetēs ⁊ melioratiōes q̄s iure fecit.¶ Sexto ꝙ prius nō ceciderit a iure ſuo puta nō ſoluēdo canonē:q2 nemo pl⁹ iuris in aliū trāſferre pōt ꝙ̄ hz.ff.de reg.iur.l.nēo. ¶ Fallit tñ qḋ dictū eſt i fratre. Nā ſm bal.in l.voluntas.C.de fideicō.frater fratri alienare pōt ſine dicta ſolēnitate qñ hñt emphiteoſim paternā eccl'ie:q2 vn⁹ pōt ſua iura alteri alienare ſine ꝯſenſu eccl'ie.Si vo eſt emphiteota priuati nō eſt ſeruāda predicta ſolēnitas: ſed ſolū vt reqraṫ dñs an velit emere ⁊ nō vēdaṫ ꝑſonis a quib⁹ dñs cōmode nō poſſit habere ius ſuū:vt potētioribus ⁊ hmōi:al's caderet a iure ſuo:vt in.l.fi.C.de iure emphi.⁊ no.gl.in d.c.fi.de loca. Superficiarius aūt eccl'ie.i.dñs ſuperficiei qui ſup ſolo alicui⁹ eccl'ie edificauit domū dans paruū cēſum qñ vult vendere ſm bar.in.l.f.§ pe.ff.de ſuperfi. dz ſeruare predictā ſolēnitatē:ſed.d.Card.tenet ꝯriū.Ang.vo dicit ibidē dictū Bar.equū ſed iure nō ꝓbari:⁊ ideo ante factū ſequēdū poſt factū vo Cardi. Ego vo dico ꝙ eſt indiſtincte verū ex idētitate rōnis. No.tñ ſm Bal.in auṫ.qui res.C.de ſacroſan.eccl'.ꝙ cadēs a ſolo cadit a ſuperficie.

16 ¶ Decimoſexto q̄riṫ vtrū emphiteota eccl'ie vel ꝑuati poſſit ſine dñi volūtate dōare meliorationes q̄s fecit in re ēphiteotica:⁊ dico ꝙ ſic ſaluo iure dñi co loquēdo de ēphiteota ꝑuati. ſm gl.in.l.fi.C.eo.⁊ Ja.bu.ibi:⁊ Hoſ.⁊ Old.⁊ Bal.i.d.l.fi.⁊ i multis locis.⁊ di.Cy.⁊ Jmo. ⁊ oēs legiſtas modernos in.l.ſi dom⁹.de leg. j.⁊ gl.in.d.c.potuit. ⁊ Hoſt.⁊ Azo.in ſum.et ſpec.⁊ Jo.an.i.d.§ nūc.⁊ Jnn.⁊ Car.flo.⁊ Panor.in.d.c.potuit.⁊ Pe.de anc.⁊ oēs canoniſtas ⁊ iſta opinio eſt cōiſſima ⁊ tenēda.¶ Nec obſtat ꝑmo ꝙ bar.i.d.l.fi. dicit hāc opinionē verā eē i ēphiteota fiſci ſz nō ꝑuati ꝑ.l.ij.C.e. q2 Bal.in.l.vſufr.ff.ſo.ma.dicit eū male itellexiſſe.d.l.ij.q2 loqṫ qñ alienat ꝓprietatē.⁊ ſic ius dñi qñ aūt alienat ſaluo iure dñico tenet ſemꝑ donatio vl'legatū.¶ Nō obſtat etiā ſcḋo fundamētū ꝯrie opinātiū ſcz ſi ēphiteota priuati hoc poſſit multū dānificareṫ dñs ex q cōtra tertiū.i.donatariū nullā haberet actionē ꝑſonalē:⁊ eēt illi neceſſe agere rei vēdicatiōe ⁊ ꝯñr ꝓbare de dñio: qḋ multū eſt difficile:q2 rñdet dñs Car.flo.⁊ Jmo.in.d.c.potuit. ⁊ moderni legiſte in.d.l.ſi dom⁹. ꝙ īde nullū dñio ꝑiudiciū fit q2 ꝙ̄uis ēphiteota nō teneaṫ dñm reqrere an velit ſibi dōari: tñ cū ipſe ēphiteota nō poſſit ſuū ſingularē ſucceſſorē in poſſeſſionē ꝓpria autoritate īducere: alioq̄n ſuo iure ꝑuareṫ:teneṫ dñm reqrere vt ipſe hūc donatariū i ēphiteotā recipiat:⁊ ꝑ ſeipm ⁊ nō ꝑ ꝓcuratorē eū i poſſeſſionē īducat:⁊ ꝯfirē eū ſuccſſiat iuxta formā.d.l.fi.⁊ laudemiū īde recipiat:de q infra.§ xx.vñ hūc donatariū dñs in ēphiteotā recipe nō teneṫ niſi ſit de ꝑſonis nō ꝓhibitis.⁊ ſoluere annualē ſolitū canonē ſolēni ſtipulatiōe ꝓmittat: ⁊ ſit ꝑſona idonea ad ſoluēdū al's eū dñs recipe nō teneṫ ꝑ tex.⁊ gl.in.d. l.fi.in ver.neceſſitatē.ibi ad ꝑſonas nō ꝓhibitas:ſed ꝯceſſas ⁊ idoneas ad ſoluēdū:aliter ſi ad poſſeſſionē ingredereṫ donatari⁹ caderet a iure ſuo:⁊ ſic ꝑ iſtū modū lex ꝯſuluit īdēnitati dñi.vt nō habeat neceſſe agere rei vēdicatiōe ſz eū habeat obligatū ex ſua ꝓmiſſiōe ſolēni. Cōcludē igiṫ ꝙ ēphiteota ſuū ius aut ſua melioramēta donare volēs nō teneṫ dñz reqrere an ſibi velit dōari:nec ei⁹ rñſuz ꝑ mēſes duos expectare:cū i hoc ſolo differat circa hoc dōatio a vēditiōe:ſz ſtati dōare pōt:⁊ deīde teneṫ dñm reqrere:vt donatariū recipiat i nouū emphiteotā ꝑ q receptiōe ⁊ noua inueſtitura dz duob⁹ mēſib⁹ expectari ⁊ ſolui laudemiū vt dictū eſt:q2 ibi eſt receptio ⁊ noua inueſtitura. Reſolutio.

¶ Loquēdo vo de ēphiteota eccl'ie vbiq; docet Bar.ꝙ irreq̄ſita eccl'ia nec dōare nec vēdere: nec aliter pōt alienare:⁊ ita in cōtigētia factꝯſuluit ꝑ tex.i.l.vniuerſas.C.ne rei do. vel tēplo.ſec⁹ de ēphiteota fiſci:q2 fiſc⁹ hz obligatū quēcūq; poſſeſſorē ad cēſuz ſibi debitū eo ipſo ꝙ poſſidet:qḋ de eccl'ia iure cautū nō reperiṫ: nō obſtāte cōi dicto ꝙ eccl'ia ⁊ fiſc⁹ eq̄paranṫ. l.fi.C.de ſac.ſan.ecc.q2 eq̄paranṫ q ad caſ⁹ expꝛeſſos ibi iter q̄s iſte nō reperiṫ. Sz bal.i.d.l. fi.tz ꝯriū ſcz ꝙ dōare ꝑt ſine ꝯſēſu eccl'ie ſaluo eccl'iaſtico iure dicēs bar.peſſime ꝯſuluiſſe.⁊ d.l.vniuerſas.ꝓcedere qñ ēphiteota dōat vel alienat rē eccl'ie tāq̄ ꝓpriā nō fcā mētiōe de eccl'ia.vl' nō dicēdo ſaluo iure eccl'ie:q2 cū alienatio talis i eccl'ie dānū vergere poſſit:iō lex illa talē ꝯtctū ꝓhibuit dōatiōis vel legati vl' aliū. immo ſm Jo.an. alienare poſſet hoc caſu ſine iuris ſolēnitate:q2 nō alienaṫ ius eccl'ie:ſz eccl'iaſtici ēphiteote.Ad hec aūt ꝓbāda ipi⁹ bar. fundamētū bal.aſſumit: q2 ille ibi dicit iō nō poſſe dōare ēphiteotā ꝑuati: q2 dñs afficereṫ icōmodo:cū agere nō poſſet ꝯ tertiū actiōe ꝑſonali qḋ ceſſat i fiſco:q2 oēm poſſeſſorē ꝑt ad canonē ꝯuenire eo ipſo ꝙ poſſidet:⁊ ſic ad ꝓpoſitū ꝑlat⁹ eccl'ie hz obligatā rē emphiteoticā ꝑ canone ſoluēdo.adeo ꝙ ad quēcūq; trāſeat poſſeſſorē: agere ꝯ eū pōt hypotecaria: vt eſt tex.not.in.§ ſine aūt.in auṫ.de nō alie.Quare aūt ꝑ oſſit ēphiteota ſine dñi volūtate donec

nõ auſſ rẽdere Jo.an.hac rõne mouet̃: qꝛ rẽdi
toꝛ hꝫ ſolũ affectionẽ ad ꝓciũ vñ ſatis eſt ſibi
ꝙ ꝓciũ aſſequat̃ a dño: vñ cũ nullũ poſſit iter
eſſe ꝓtẽdere: voluit ius vt poti⁹ dño ꝙ̃ extra-
neo vẽdat: ſed in donatione donatoꝛ reſpectũ
hꝫ ad ꝑſonã: forte eñ vult vni ꝓpt̃ ſua merita
donare. vel vt eũ obliget ſibi: que ratio ceſſat
in dño: qꝛ ad illũ non habet illã affectionem.
¶ Decimoſeptio q̃rit̃ vtrũ ẽphyteota rẽ ẽphy
teoticam poſſit ſine dñi volũtate legare aut
ꝑmutare vel dare in pign⁹ aut i ſolutũ. ⁊ dicit
bar. in. d. l. fi. ꝙ nõ põt legare ſicut nec dõare.
Bal. aũt ibi. ⁊ Sal. ⁊ ſpec. l. d. § nũc. dicũt ꝙ
põt ſiue ſit ẽphiteoſis priuati: ſiue eccl'iaſtica
dũmodo leget̃ tali ad quẽ trãſire poſſit qñ eſt
eccl'iaſtica. Et ſi pr̃ ẽphyteoſim accepit ꝓ ſe ⁊
filys ſuis Bal. l. c. ſ. i ti. an agnat⁹. tꝫ ꝙ põt eã
ꝓlegare vni filioꝝ l3 ñ feudũ ſꝫ Aug. ꝯſi. xxiij.
tꝫ ꝙ nõ: qꝛ ius eſt q̃ſitũ filys: niſi alteri filioꝝ
tãtũdẽ de alys bonis ꝓlegaſſet alleg. l. ſ. § aſſi
gnare. ff. de aſſi. liber. iũcta. l. ſi cũ dotẽ. § ſi pr̃
ff. ſol. ma. Et ſic cõcorda docto. Põt ẽt in eã
aliq̃s heres iſtitui etiã extrane⁹ ſine dñi ꝯſen
ſu. ¶ Quãtũ ꝟo ad ꝑmutationẽ attinet Pañ. i
d. c. fi. de loca. dicit ꝙ vbi ꝓhibet̃ vẽditio ſcrã
cõmemoratiõe de ꝓcio. vt l. d. c. fi. ⁊. d. l. fi. nõ
itelligit̃ de alia ſpẽ alienatiõis: vt i. l. fi. C. de
ꝓdi. curi. ⁊ decu. ⁊ ꝑ hoc iſert ꝙ ẽt ꝑmutari ꝓt
⁊ ſic limita. l. ſtatu liberi. § qnt⁹. ff. de ſtatu li.
et qđ notat̃ in. l. ij. C. de viuc. ꝑ ẽpto. vbi tenet̃
ꝙ noĩe emptionis ⁊ vẽditionis intelligit̃ oĩs
ꝯct⁹ ꝑ quẽ rei dñiũ trãſfert̃. Vñ idẽ ꝑ oĩa dico
de ꝑmutatiõe ſicut de donatiõe: ⁊ ꝯñr nõ tene
tur ẽphyteota dñm ꝑquirere an velit ipe ꝑmu
tare: ſꝫ poſt ꝙ̃ ꝑmutauit cũ aliq̃ tenet̃ ꝑquirere
dñm vt ſuc ſtiẽs tertiũ iducat in poſſeſſionẽ: ⁊
inde laudemiũ ꝑcipiat: vt vult Inn. in. d. c. po
tuit. ¶ Põt etiã res ẽphyteotica pignori dari
ſaluo iure dñi: ſcꝫ ſi ſit ꝓuati. ſec⁹ aũt ſi eccl'ie:
qꝛ tũc pignoꝛari vel hypothecari nõ põt: per
aut̃. hoc ius. ⁊ aut̃. q̃rẽ. C. de ſa. ſan. ec. ¶ Põt
ẽt dari iſolutũ ꝑ debitis ipſi⁹ ẽphyteote ſine
dñi ꝯſẽſu ſꝫ bal. l. c. ſ. đ ꝓhi. feu. ali. ⁊ ſede. qñ
iſta datio fit ꝑ iudicẽ: qꝛ cũ dicta alienatio ſit
neceſſaria vr̃ fieri poſſe ꝑ iudicẽ i iurib⁹ ipſi⁹
ẽphyteote: ſaluo tñ ſemꝑ iure dñico: ſi aũt nõ
ꝑ iudicẽ ſꝫ ꝑ ipſm ẽphyteotã fieret: dñs req̃rẽ-
dus ẽ. ¶ Põt etiã dari i dotẽ. vt. ñ. dos. § viij.
18 ¶ 18. q̃rit̃ vtrũ pr̃ q̃ ſcꝫ i reb⁹ filij hꝫ vſufructũ.
C. de bo. mr̃. l. ſ. poſſit rẽ filij dare in ẽphyteo-
ſim: ⁊ dico videri ꝙ ſic: qꝛ pr̃ i talib⁹ hꝫ liberã
adminiſtrationẽ ita ꝙ fili⁹ eũ ꝓhibere nõ põt
adminiſtrãdo aut ab eo exigere rõnẽ. C. đ bo.
q̃ li. l. fi. § hoc ꝓculdubio. tñ doc. indiſtĩcte di-
cũt talẽ dationẽ nõ valere: ſed filios pr̃e moꝛ-
tuo totũ poſſe reuocare: qꝛ certi ſunt caſus in
q̃b⁹ pr̃i de reb⁹ filij alienare ꝑmittit̃. d. l. fi. de
quoꝝ nũero nõ ẽ iſte: itẽ qꝛ pr̃i i talib⁹ bonis
ꝓhibet̃ aliẽatio tꝑalis. i. pignoꝛis obligatio.
d. l. fi. § multo forti⁹ ꝓhibet̃ ꝑpetua. hec pet.
¶ 19. querit̃ an fili⁹ renũciãs hereditati pr̃ne 19
retinere poſſit ẽphyteoſim: ⁊ dicit Bar. i. l. iu
re ciur. § ſi liberi. ff. de oper. li. ꝙ ſic qñ q̃s rece
pit ẽphyteoſim ꝑ ſe ⁊ ſuis filys ac nepotibus.
ſec⁹ ſi poneret̃ etiã illud ꝟbũ heredib⁹: qꝛ tũc
debet̃ filys ita demũ ſi eſſent hr̃des. qꝛ ꝯceſſio
tũc vtrũq; req̃rit. ſ. ꝙ ſit fili⁹ ⁊ her̃s. ⁊ ita dicit
tex. in aut̃. de nõ alie. § ẽphyteoſim. Et iđ feu
da q̃ trãſeunt ad filios ſi ſint heredes dicũtur
venire in hereditatis petitiõe vt in. l. itẽ vidẽ
dũ. ff. de pe. here. et idẽ dicẽdũ in emphyteoſi
que hoc req̃reret. ſ. aliquẽ eſſe filiũ ⁊ heredẽ.
¶ 20. q̃rit̃ vtrũ ẽphyteoſis eccl'ie trãſeat i mo 20
naſteriũ ſi ẽphyteota ingrediat̃: ⁊ dico ꝙ iſta
materia tractat̃ i. c. in ꝓñtia. de ꝓba. ⁊ ibi Fel.
recitat: igit̃ ſi ẽphyteota igredit̃ monaſteriũ:
Jaſ. i. l. ij. C. đ iu. ẽph. dicit ꝙ qñ eccl'ia eſt dñs
direct⁹ põt reuocare biẽnio. ⁊ idẽ ſali. ⁊ pe. de
anc. addẽs data eſtimatiõe vel re vẽdita ifra
annũ. ⁊ idẽ Jaſ. ⁊ ſpec. ⁊ hoc obſeruat cõſuetu
do ꝙ ſuccedat mõaſteriũ cũ ꝓteſtatiõe vẽdẽdi
ifra annũ: vt teſtat̃ ſpe. ⁊ Jaſ. ⁊ Jo. an. doctoꝝ
aũt iſigni hoc atteſtãti ſtat̃. Arg. etiã eſt in. l.
filiuſfa. ff. de le. ſ. xij. q. ij. lõginq̃tate. Vult ẽt
ſpec. ꝙ eccl'ia nõ poſſit i ea her̃s iſtitui: aut ei
dari: vel legari: vt eũ habeat: ſed vt vẽdat̃. Si
ꝟo ẽphiteoſis adueniat iã igreſſo vl̃ ꝓfeſſo ex
ſucceſſiõe: dicit Feli. idẽ qđ i ꝓoꝛi caſu. Et ſi i
ꝯctu erat pactũ de nõ alienãdo in monaſteriũ
vel eccl'iaꝫ nõ obſtat: qꝛ pacta loquunt̃ de alie
natiõe: ſucceſſio aũt nõ eſt alienatio. itẽ qꝛ ſm
ſpec. itelligunt̃ de alienatione facta eccl'ie: vt
apud eã maneat: ſec⁹ vt vẽdat̃. itẽ qꝛ talis ꝓhi
bitio tacite i mo ⁊ exꝓſſe de iure ieſt: vñ tacite
et exꝓſſe eadẽ ẽ virt⁹ pacti ⁊ legis. l. cũ q̃d. ff. ſi
cer. pe. ⁊ exꝓſſio eoꝝ q̃ tacite inſunt nihil ope
rat̃. l. extra. ff. de leg. ſ. l. nõ recto. C. de fideiuſ.
Et caſus. l. ſi ita q̃s. in. § ea. ff. de ꝟb. obli. non
eſt ſilis: qꝛ ibi nõ eſt prohibitio niſi ex pactis.
¶ Vigeſimoprio q̃rit̃ vtrũ laudemiũ ſit ſoluẽ 21
dũ qñ res ẽphyteotica trãſit ad aliũ ẽphyteo
tã: ⁊ dico ꝙ ſic: etiã ſi trãſeat ꝑ donationẽ ſm
pet. q̃ ſupra nõ obſtãte qđ ſine dñi voluntate
ẽphyteota donare nõ poſſit qꝛ magis fauẽdũ
eſt ili q̃ habuit ti. oneroſo: ſic q̃ emit ꝙ̃ q̃ titu
lo lucratiuo: vñ ſicut ꝓm⁹ dꝫ laudemiũ: vt. C.
l. fi. ſic ⁊ iſte. Jtẽ qꝛ legatũ ⁊ donatio equiparã
tur: ex legato autẽ debet̃. l. is qui. ff. de leg. iij.
ergo dꝫ ⁊ donatari⁹. Cõtrariũ tñ tꝫ ſpec. ti. de
loca. ſcꝫ ꝙ nõ tenet̃. Et nõ dꝫ laudemiũ exce-

dere q̄nq̄geſimā ptē p̄cij rei emphyteotice.C. de iure emphy.l.fi.ſed ſm Hoſt.eſt pars trigeſima de ↄſuetudine q̄ ſeruāda eſt.Fallit tn̄ qđ dictū eſt i q̄nq; caſib9 in q̄b9 nō debeꝫ.¶Prio
1. caſus. qn̄ heres adit emphyteoſim rōne hereditatis q2 dn̄s hꝫ laudemiū ꝑpt laborē mittēdi nouū ēphyteotā in poſſeſſionē:qđ hoc caſu nō req̄rit:cū heres autoritate ꝓpria adire poſſit hereditatē.vt i auꝫ.de here. ⁊ fal § in oib9.Sed hoc dictū Petri limita verū primo qn̄ fili9 iſti tuiꝫ heres vel ſuccedit ab inteſtato.ſec9 ſi extrane9 iſtitueretꝫ heres:q2 ab iſto h̄rde laudemiū deberetꝫ:vt v̄r velle gl.⁊ doc.in.l.fi C.e.⁊
2 ſc̄do niſi ↄſuetudo ſit in ↄ̄riū.¶Sc̄do fallit qn̄ res ēphyteotica fuit vēdita ⁊ tradita ſi poſt retradaꝫ ex antiq̄ cā:q2 nō v̄r noua traditio:ſed prima:ſi tn̄ re tradita eſt ex cā noua laudemiū debeꝫ: q2 iſta ſc̄da traditio eſt ſimilis priori ex q̄ laudemiū debebaꝫ:et ad multitudinē traditionū ſequiꝫ multitudo laudemiorū.l. qui-
3 cunq;.C.de ſer.fu.¶Tertio qn̄ vēdidit: ſed re integra diſceſſum eſt a vēditiōe q2 dn̄s nō hꝫ mittere nouū ēphyteotā in poſſeſſionē:Petr9 tn̄ vbi ſupra dicit laudemiū et hoc caſu deberi:q2 ꝑ eū nō ſtetit:ideo ꝑinde ac ſi miſiſſet:qđ ⁊ ſi verū forte de rigore iuris:nō tn̄ de eq̄tate.
4 ¶Quarto qn̄ alienatio eſt neceſſaria: puta q2 p̄r dotat filiā nō h̄ns alia ſꝫ Bar.in.l.⁊ ið.ff. de cō.fur.q2 ſolū ſoluiꝫ laudemiū:qn̄ aliena-
5 tio eſt volūtaria.¶Quito ſm Bar.qn̄ pl̄es habētes rē ēphyteoticā cōcꝫ diuidūt eā iter ſe:q̄ tn̄ caſu pe.belli.dicit deberi laudemiū:q2 diuiſio ē alienatio qđ ꝓꝫ:tū q2 an̄ diuiſionē null9 eſt dn̄s hui9 ꝑtis magis q̄ illi9:ſꝫ ꝑ illā q̄libꝫ efficiꝫ dn̄s ſue ꝑtis.ff.đ le.ij.l.meui9.§ duob9. tū q2 i diuiſiōe req̄riꝫ cautio de euictiōe.Sed Bar.i.l.⁊ ið.ff.de ↄdi.fur.dicit hāc q̄ōnē p̄cedere aliā.ſ.vtrū p̄dicti poſſint diuidere dn̄o irreq̄ſito.⁊ ↄcludit qđ ſic ꝑ.l.volūtas.C.đ fideicō.⁊ v̄r verū q2 rō ꝓhibitiōis alienādi i extraneū ē q2 extrane9 ille nō hꝫ neceſſe recognoſcere dn̄m:vt no.doc.i.l.fi.C.e. q̄ rō ceſſat qn̄ q̄s vēdit alteri ēphyteote ſocio ſuo. Nūc aūt ad q̄ōnē ꝓpoſitā Gul.v̄r idiſtincte tenere ꝙ dn̄s nihil h̄re dēat:⁊ facit optime.l.ꝑ diuerſas.C. mā.⁊ hāc opinionē bar.⁊ gul.tene.niſi ↄſuetu-
Notabile. do obſiſtat q2.d.aliēatio ē neċia.¶Ad pleniorē tn̄ dictoꝝ notitiā ſciēdū eſt ꝙ Bar.i.l.q̄ rome.§ duo f̄res.ff.de v̄.ob.⁊ i.d.l.⁊ ið ⁊ in multis alijs locis tꝫ idiſtīcte ꝙ plures ēphyteote q̄cūq; ti.iter ſe alienare poſſent ſine dn̄i ↄſenſu ⁊ idē tꝫ ang.⁊ ſal.⁊ pau. de ca.⁊ rō bar. eſt q2 ideo ꝓhibeꝫ ēphyteota donare ſine ↄſenſu dn̄i:q2 fieret illi p̄iudiciū cū ille tertius nō ſit obligat9 dn̄o actiōe ꝑſonali:ſicut ēphyteota: q̄ rō ceſſat qn̄ ſunt plures ēphyteote vni9 dn̄i cū q̄libet ſit obligat9 dn̄o actione ꝑſonali ad canonē:ↄ̄riū aūt tenuit Guil.de cu.in.l.cū hi. in.§ ſi plurib9.ff. de trāſac.⁊.d.Jaſon. ſm q̄s rō bar.ↄcludit i diuiſiōe p̄dicta: al̄s eſt ↄ̄ eū: q2 lꝫ vnuſq̄ſq; emphyteotarū ſit obligat9 dn̄o actiōe ꝑſonali ꝑ parte ſua:cū obligatiōes hereditarie ipſo iure ꝓ rata diuidanꝫ.C. de act. here.l.ij.tn̄ ꝑ parte quā q̄s emit a ſocio nō eſt obligat9 dn̄o actiōe ꝑſonali:⁊ ↄ̄n̄r ſoci9 volēs alienare partē ſuā req̄rere dꝫ ↄſenſuꝫ dn̄i.a n ſ.velit tantū pro illa parte p̄ſtare quātū ſoci9.

¶Vigeſimoſc̄do q̄riꝫ q̄s habeat laudare p̄r. 22
ſ.aut fili9:qn̄ emphyteota vēdēs eſt filiuſfa.in cui9 bonis p̄r hꝫ vſufructū.⁊ dicit pet̄.be.ꝙ fili9 hꝫ laudare.C.eo.l.fi.ꝙ de v̄o dn̄o intelligiꝫ.ff.ſi ager vecti.l.ſ. ꝓprietari9 aūt eſt ver9 dn̄s:vt.ff. ad ſil.l.ſ.⁊ ↄ̄n̄r fili9 ꝓprietarius dꝫ laudare.Dicit tn̄ ꝙ laudemiū qđ fili9 hꝫ teneꝫ p̄ri reſtituere.¶Pro maiori tn̄ notitia p̄dicti caſus q̄riꝫ de alia q̄ōne. Pone ꝙ ſit vn9 dn̄s directus fundi: et ali9 h̄eat vſumfructū eiuſdē vel vn9 ſit dn̄s vni9 dom9:⁊ ali9 h̄eat ius ꝑcipiēdi pēſiones: mō accidat ꝙ vn9 alienet iſtū fundū:cui debebiꝫ q̄nq̄geſima vſufructuario an ꝓprietario:⁊ ſic eſt qō an appellatiōe pēſionis v̄l vſufruct9 veniat laudemiū:quā format Al.ſuꝑ rub.C.de vſu.Et ſimpl̄r.tꝫ poſt Oldr. qđ laudemiū debeaꝫ vſufructuario:motus q2 omne emolumētū veniēs ex re vſufructuaria debeꝫ vſufructuario.l.itē ſi fundi.ff.de vſufr. Jo.autē an.in.d.§ nūc.format q̄ſtionē quid ſi res talis incideret in cōmiſſum: puta emphyteota nō ſoluēte canonē: vel alienāte ſine forma debita an appliceꝫ vſufructuario vel proprietario:⁊ determīat qđ veniret ꝓprietario.

¶Vigeſimotertio q̄riꝫ an dn̄o laudemiū debeaꝫ qn̄ ipſemet emit a ſuo ēphyteota ei9 meliorамēta:⁊ dicit Alb.in.d.l.fi.poſt Odof.ꝙ nō q2 q̄nq̄geſima debeꝫ dn̄o ꝑpt ↄſenſum p̄ſtitū ēphyteote dū in alterū alienat.Itē ꝓ noua ſueſtitura ⁊ receptiōe noui ēphyteote i q̄ receptiōe forte dn̄s afficereꝫ dāno ꝑpt mutationē ꝑſonarū:⁊ in hoc ſaltē grauaꝫ:q2 nouū debitorē inuit9 recipit qđ ceſſat q̄ ipſemet emit.

¶De emptione ⁊ venditione.

EMptio ⁊ vēditio ſuo nomine alienationē quālibet non includit ſm Bar.in.l.volūtas.C.de fideicom. licet in principio iuris ciuilis nomine vēditionis veniret oīs alienatio: vt patet per.l.ſtatuliberi.§ quintus.ff. de ſtatuliberis. Unde emptio ⁊ venditio eſt alienatio nō quelibet: ſed qua dominiū ⁊ poſſeſſio rei vēdite transfertur per traditionem

ipſi⁹ dñi:vel ſi nō eſt dñi vſucapiēdi ꝯditio in
emētē ꝑ ipſa ſoluto ꝓcio. Nec pōt eē vēditio
ſine ꝓcio.ſ. pecunie numerate. ſ. iſti. de ēp.ꝛ.
vē.§.itē ꝓciū.q꞉ vbi aliud ꝓ alio dať permuta-
tio eſt nō venditio.ff.de contrahē.emptio.l.ſ.
1.q ¶ Primo ꝟo q̄riť qñ ēptio ꝛ vēditio rē faciat
eſſe ēptoris:ꝛ dico qꝺ nō aľr niſi aut ꝓciū ſit
ſolutū:aut ſatiſ eo noīe factū.vel aliter fidē de
ꝓcio habuerit vēditor:ꝛ res tradatur:vt.l. qꝺ
vēdidit.ff.de ꝯhē.emp.nec tradēdo tñ rē vē-
ditor vř fidē hr̄e de ꝓcio ſm gl.in.d.l.qꝺ vēdi
di.niſi forte emptor dicebat ſe pecuniā hr̄e ad
manū cū nō hr̄et ꝛ ſic tradidit:vt.ff.ꝺ pig.act.
l.ſi q̄ſi.ſiľr fidē hꝫ de ꝓcio ſi dedit diē ſolutio
nis ēptori.ar.l.ad ſolutionē.C.de re.iu. nō tñ
q̄libet q̄ pōt vēdere ꝑt fidē hr̄e de ꝓcio:vt tra
dēdo rē ēptori tranſferat in eū dñiū:q꞉ hoc nō
pōt ꝓcurator fiſci eccľie ꝛ minoris vt not.bar.
in.l.a diuo pio.§.ſꝫ ſi ēptor.ff.de re iud.ꝛ.Cy.
in.l.inciuilē.C.de rei vendi.ꝛ eſt text.iuncta
gloſſ.in.l.ſi procurator fiſci.ff.de iure fiſci.et
no.Panor.in.c.cum olim.el.ſ.de offic.deleg.
2 ¶ Scꝺo q̄riť ad quē ꝑtinet ꝑiculū rei vēdite:
ſi aliud in pacto ſpāľr nō eſt deductū ꝛ dico de
nā eē hui⁹ ꝯct⁹:qꝺ ex q̄ init⁹ eſt:ꝑtineat lucrū
ꝛ ꝑiculū rei empte ad ēptorē:lꝫ res tradita nō
ſit.iſti.eo.§.cū aūt.ff.de peri.ꝛ com.rei.vē.l.id
Regla. qꝺ.Circa hoc aūt dať regľa talis. Cū;vēditio
ſit pure ꝛ ſine ſcriptis certe ſpēi non exigētis
deguſtationem oē ꝑiculū ſpectat ad emptorē:
excepto caſu publicatiōis:niſi pactū culpa vel
mora ſteruenia vel calliditas.¶ Primo aūt dr
1 pure:q꞉ ſi ꝯditiōalis eēt vēditio añ ꝯditiōis
euētū ꝑiculū ꝑtinet ad vēditorē.ff.de ꝑi.ꝛ cō.
l.illud qꝺ vt ex Azo.ꝛ Goſ.colligiť:itelligēdū
eſt de ꝑiculo ꝑemptiōis:ſed ꝑiculū deteriora-
2 tiōis ꝑtinet ad ēptorē:vt in.l.neceſſario ſcien
dū.ff.de peri.ꝛ cō.rei vē.¶ Et ſcꝺo dr ſine ſcri
ptis:q꞉ ſi fiat in ſcriptis ꝑiculū ſpectat ab ven
ditorē añ quā ſcriptura ꝑficiať:cū neuter ege
re poſſit quiſq; ꝯpleať.C.de fide iſtr.l.ꝯct⁹.ſed
limita qꝺ dictū eſt itelligēdo ꝯctū fieri in ſcri
ptis qñ ꝯuenitur vt nō valeat añquā ſcriptu-
ra ſit facta.C.de ꝓba.cū res.vñ ſec⁹ ſi a princi
pio ſimpliciter ꝯbať:ꝛ poſtea ad ꝓbationē fiat
3 ide ſcriptura.ff.de pigno.l.ꝯbiť ¶ Et tertio dr
certe:q꞉ ſi ſub alternatiōe ſeu diſiūctione vē-
dā tibi ſtichū vľ titiū:ꝑiculū primi ad vēdito-
rē:ſcꝺi ꝟo ad emptorē ꝑtinet vñ ſi perit ſtich⁹
ꝑibit vēditori.ꝛ titi⁹ erit in obligatione ſolū
ꝛ dabiť:ſi ꝟo ambo ꝑeūt vēditor liber erit ti-
tius ꝑibit emptori q̄ ſol⁹ remāſerat.ff.de ꝯhē.
ēpt.l.ſi in ēptiōe.§.ſi ēptio.¶ Et q̄rto dr ſpēi.
q꞉ ſi in gñe fiat vēditio:puta vēdo tibi aſinum
vel bouem nō dicēdo quē nunq̄ ad ēptorē ꝑi-
culū ſpectat.q꞉ gen⁹ ꝑire nō pōt.ff.ad.l. fal.l.
in rōne.§.verū.ꝛ hoc verū eſt qñ gen⁹ nō ē de
terminatū ſeu qñ vēdiť certū de īcertis:ſed ſi
gen⁹ eſſet determinatū ſeu ſi vēdať incertū de
certis:vt vēdo tibi decem ſextaria ex hoc do-
lio vel aſinū vnū de his quos poſſideo:libera
tus eſt venditor ſi pereūt oēs ſicut in legato.
d.l.in rōne.§.incerte.In hoc tñ Hoſti. in ſum
ma tenet vt vř qꝺ legatari⁹ ſi oīa pereāt:nō pe
rit legatū:puta vinū cū effuſum ſit:neq; pre-
ciū:q꞉ illud nō eſt legatū: emptor aūt poterit
ꝓciū repetere:quaſi ſine cā ſit apud vēditorē:
ꝛ ſi adhuc nō ſoluit hꝫ exceptionē: ꝛ ſic ad eū
periculū nō ſpectat.Sꝫ ego dico ꝙ nec ēt ꝓciū
emptor iſto caſu repetere ꝑt:nec exciperet vt nō
ſoluat niſi vēditor fuiſſet in mora:q꞉ iā tranſla
tū erat dñiū vni⁹ illorū aſinorū īdeterminate
ſiue per indiuiduū:res aūt dño ſuo ꝑit:nec illꝺ
ꝓciū erat apud vēditorē ſine cā:ſed cū cā.ſ.em
ptiōis. Vñ Pau.de ca.i.l.ꝙ te.ff.ſi cer. pet.di
cit ꝙ debitor obligat⁹ in gñe gñaliſſimo puta
ad bouē nō;liberať ꝑ interitū: nec in ſubalter
no puta ad ſeruos:ſi intereant ſolū aliq̄ ſec⁹ ſi
oēs q꞉ ꝑiūt totū gen⁹:vt d.§.incerte. Qꝺ tñ di
ctū Pauli:q̄ opin.teneret Hoſt.diceret verū
ſolū in legato:vt loquiť.d.§.icerte.ſec⁹ ī vēdi
tiōe.ad ꝙ ē tex.no.i.l.ꝙ ſi pēdēte.ff.de peri.ꝛ
cō.rei vē.¶ Et q̄nto dr nō exigētis deguſtatio 5
nē q꞉ ſi fiat vēditio pure.i.ſine cōditiōe:ꝛ ſine
ſcriptura : ꝛ de re certa ſeu determinata:et in
ſpē.i.in ſingulari puta hūc ſeruū.aut hoc vinū
vbi res vēdita deguſtationē requirit vt vinū
diſtinguēdū eſt:q꞉ ſi vēditio fiat in ſpē ꝑiculū
erit emptoris poſt deguſtationē ſolū: ſm ſum
mā Roſ.q̄ allegat.l.ſi vina.ff.de ꝑi.ꝛ cō.rei vē.
vel ēt ante deguſtationē ſm ſum.Ange.q̄ alle
gat gl.in.l.ſ.ff.eo.ſꝫ illa gl.vř q̄buſdā euerte
re textū ꝛ tāgit ꝯ opinionē cōem. Ibi vide ſi
plꝫ.Si aūt nō in ſpē:ſed ad menſuram vēditio
fiat:periculū eſt vēditoris donec ſit mēſuratū
ꝛ ſi emptor nolit mēſurare.vēditor ēt ſi nihil
dixit de expeditiōe valorū pōt coram teſtibus
mēſurare:ꝛ effundere monito pri⁹ emptore ſi
vaſa ſunt ei neceſſaria ꝓpter vindemiam vel
nouā ꝛ iuſtam rōnem.ff.vbi ſupra.l.ſ.ꝛ.ij.¶ Et 6
ſexto diciť excepto caſu publicatiōis:q꞉ ſi fun
dus venditus fuerit ante traditionē vel poſt
publicat⁹ cauſa maleficij vēditoris periculū
erit vēditoris.l.ſi fundus.ff.loca.ꝛ ibi gloſ.et
idē Goſ.ꝛ Hoſtien.ſed intellige ꝓpter malefi
ciū admiſſum antequā emptor ꝓprietatē adi-
piſceret.¶ Et ſeptimo dr niſi pactū : q꞉ lꝫ vē- 7
ditor ex natura contractus teneatur de dolo
lata culpa:ꝛ leui:non tamen de caſu fortuito.
ff.de peri.ꝛ cō.rei ven.l.cuſtodiam.ꝛ.l.ſi ven-
ditam ex

ditã ex pacto tñ tenet̃.ſ. de caſibus ſpecificatis
8 i fi.ff.e.l.ſi i vẽditiõe. ¶Et octauo dr̃ culpa ſcȝ
ꝓcedẽte.iſti.e.§.cũ aũt. ⁊ hoc ẽt ſi fuit in culpa
leui ꝯditiõis rei:ſicut i cõmodato ⁊ depo. ¶Et
9 nono dr̃ mora.ſ.tradẽdi rẽ: qꝛ tũc periculũ ſpe
ctat ad moroſum vẽditorẽ: ẽt ſi res penes aliũ
erat pitura.ff.de le.ſ.cũ res. ⁊ hoc in foro cõtẽ
tioſo:ſec⁹ i foro aie. Si ṽo vterq;.ſ. tã vẽditor
ꝙ ẽptor fuit in mora poſterior mora ꝓpõderat
ꝑme: ⁊ illi nocebit q̃ ad piculũ.d.l.illud.ff.de
ꝑi.⁊ cõ.rei ven.qḋ limita niſi poſterioris more
ꝑm⁹ moroſus fuerit cã:qꝛ ſic poſteriori nõ no-
cebit:⁊ caſus eſt iũcta gl.i.l.ſi ꝑ ẽptorẽ.in fi.ff.
10 de act.ẽp.⁊ vẽ. ¶Et decio dr̃ calliditas:qꝛ ſi vẽ
ditor affirmauit bonitatẽ duraturã iputat̃ ei:
vel ſi bonitatẽ ſciebat nõ duraturã ⁊ tacuit.ff.
de ꝑi.⁊ cõ.rei vẽ.l.ſi q̇s vſa.vñ admiſcẽtes vicia
praua bonis ⁊ tacẽtes tenent̃ ad reſtõnẽ de oĩ
dãno vel itereſſe: ⁊ de eo qḋ ide pl⁹ habuerũt.
3.q. ¶Tertio q̃rit̃ ad quẽ ſpectet periculũ meliora
tiõis ⁊ deterioratiõis: aut fructuũ rei vẽdite:
⁊ dico qḋ ſi res vẽdita ẽ in ſpẽ ſm legiſtas ſiue
in nũero ſm dialecticos ꝙ idẽ eſt:puta ſi vẽdit⁹
eſt iſte equ⁹ deterioratio ⁊ melioratio rei vẽdi
te ꝑtinet ad ẽptorẽ: extra de reg.iur.q̃ ſentit.
lib.vj.niſi vẽditio ſit cõditionalis vt dictũ eſt:
fruct⁹ aũt rei vẽdite ꝑtinẽt ad vẽditorẽ donec
ſit ꝑfecta vẽditio: qḋ tũc eſt: vt no.gl.C.de ꝑi.
et cõ.rei vẽ.l.j.qñ preciũ eſt ſolutũ vel habita
fides de ꝓcio:lȝ alias ſit ꝑfecta qñ res eſt tradi
ta.ff.de act.emp.⁊ vẽ.l.ſi q̇s alienã rẽ. ea vero
ꝑfecta ꝑtinet ad emptorẽ: vñ ad ipſum ꝑtinet
qḋ per alluuionẽ flumen accreſcit:⁊ fructus et
partus.C.de act.emp.l.fructus.⁊.l.penul.
4.q. ¶Quarto q̃rit̃ q̃ ſunt q̃ pñt aut nõ pñt vẽdi:et
dico qḋ vẽdi pñt oĩa mẽſurabilia pecunia non
que ꝓhibita vẽdi. ¶Prohibent̃ aũt primo ſpũalia:
vẽdi vt.j.ſimonia. ¶Scḋo illa quoꝝ vſus eſt ſolũ ad
non malũ:vt.ſ.ars. ¶Tertio res aliena. de q̃ vide
pñt. gl.in.l.rem alienã.ff. de ꝯhẽ. emp.⁊ q̃ emit ad
reſtitutionẽ tenet̃ vt.j. reſtõ.ſ. ¶Quarto vaſa
ſacra in eadẽ forma laicis: ſȝ ſolũ alteri eccl̃ie
ꝓpter neceſſitatẽ.l.ſancim⁹.la.ſ.C.de ſac.ſan.
eccl.ꝯfracta aũt vẽdi pñt cuicũq;.de cõſe.di.ſ.
ligna.x.q.ij.hoc ius. ¶Quinto res pupilli ipſi
tutori.l.cũ ipſe.C.de ꝯhẽ. emp.⁊.ff.e.l.ſi i em-
ptiõe. ¶Sexto liber hõ. põt tñ pr̃ vẽdere filiũ
neceſſitate famis vrgẽte.l.j.⁊.ij.C.de pat.q̃ fi.
di. ita tñ qḋ ſi reſtituat̃ ẽptori ꝓciũ ſiue a filio
ſiue ab alio q̃cũq;: ⁊ qñcũq; ipſe in ingenuita-
tẽ ꝑueniat: in nullo aũt alio caſu lȝ filiũ vẽde-
re prĩ:mr̃i ṽo nec in alio nec ẽt in iſto: ſiĩr nec
marito vxorẽ qꝛ nõ eſt ita in ei⁹ ꝑtãte ſicut eſt
fili⁹ in ꝑtãte pr̃is. Si aũt liber hõ patiat̃ ſe vẽ-
di ad ꝓciũ ꝑticipãdũ efficit̃ ſeru⁹.inſti. de iure
ꝑſo.§ ſerui. ¶Septio xp̃iani ſm Archi. capti in
bello redigi nõ pñt in ſeruitutẽ aut emi in ſer-
uos:aut ẽpti vẽdi:ĩfideles aũt rediguntur in ſer-
uitutẽ ⁊ emi pñt ac vẽdi in bello iuſto: ⁊ ſi poſt
ea efficiant̃ xp̃iani:nõ tñ ex hoc a ſuitute libe-
rant̃ quãuis hoc facere ſit piũ. ¶Octauo oĩa ſo
phiſticata ꝓhibent̃ vẽdi ꝑ veris: vt de auro et
ar.alchimico dcm̃ ẽ.ſ.alchimia.§.v.⁊.j.§.xvij.
¶Quinto q̃rit̃ vtrũ q̇s rẽ ſuã al'q̃ caſu vẽdere 5
cõpellat̃:⁊ dicit Pan.in.c.j.e.ti.ſm cõiorẽ opi
nionẽ qḋ aut q̇s expoſuit rẽ ſuã venalẽ aut nõ.
Primo caſu in neceſſarijs ad vitã hoĩs põt ſu-
perior iſtituere iuſtũ ꝓciũ: qꝛ intereſt ſuꝑioris
ꝓuidere vtilitati ſubiectorũ ⁊ reipublice: et in
iſtis dȝ intelligi.d.c.ꝑmũ. ⁊ iura ſĩlia. Ex quo
infert Bal.in.l.j.C.de epiſ.au.qḋ cũ vita hoĩs
ſine veſtimẽtis ⁊ hoſpitio duci nõ poſſit:qḋ ẽt
in domib⁹ aptis ad locãdũ ⁊ i pãnis põt ſtatui
certũ ꝓciũ. Et ita iã dudũ actũ fuit padue i do-
mib⁹ cõducẽdis ꝑ ſcholares: qꝛ deſcripta fuit Exẽ-
dom⁹ q̃libet apta in certo libro.⁊ deſcripta pẽ plũ.
ſio ãnalis. In alijs aũt q̃ nõ ſunt neceſſaria ad
vitã hoĩs locũ hȝ.l.dudũ.C.de ꝯhẽ.ẽp.⁊.l.nẽo
exterus.C.de iude.vbi hr̃ qḋ nemo cõpelli põt
ad vẽdẽdũ rẽ ſuã: nec põt q̇s aliene rei preciũ
imponere: ſed q̇ſq; in re ſua erit moderator et
arbiter.l.in re mãdata.C.mãda.⁊ in d.l.dudũ.
Scḋo aũt caſu ꝓncipali.ſ.cũ q̇s rẽ ſuã nõ expo
nit venalẽ:aut ſubeſt neceſſitas:⁊ pñt exuberã
tes cõpelli ad vẽdẽdũ iuſto ꝓcio ea q̃ ad hoĩs
vitã ſunt neceſſaria:⁊ ſic ſeruat̃ tꝑe cariſtie:qꝛ
tũc oĩa victualia debẽt eſſe cõia. Et ad hoc tex.
cũ gl.i.c.ſicut hi.xlvij.di. vbi ꝯcludit̃ qḋ lȝ idi
gẽtib⁹ agere ꝯ diuites ad victualia cõicanda:
tñ cũ iploratiõe iudicis vt ꝯpellat. No.ṽo ſm
Azo. qḋ ordo ciuitatis ꝓcia grãdia taxare non No
põt.ff.ad.l.iul. de anno.l.vlti. põt aũt ſtatuere tabi
ne quis fructũ ſuũ ad domũ reportet rem aliã le.
poſtq̃ in foro venalẽ expoſuit.l.nemo.la.ij.C.
de iudeis. ⁊ qḋ ꝑ ſterilitate vitãda ⁊ fertilita-
te habẽda q̃libet mercator ꝑtes alias adire te-
neat̃ ad emẽda frumẽta vẽdẽda in cõi: ⁊ qḋ q̃li
bet ad hoc pecuniam mutuare teneat̃.l.vnica.
C.vt ne li.in cõpera.ſpe.ſe.ex.li.x. ⁊ ibi gl.⁊ ꝙ
null⁹ emat vltra ſuã indigẽtiã.ne alijs res ſint
cariores vł icõmode habeant̃.l.j.C.de epi.au.
¶Sexto q̃rit̃ quo ꝓcio res pñt emi aut vẽdi et 6
dico qḋ lȝ varie fuerint opiniões tã legiſtarũ
in.l.j.C.de epiſ.au.quã canoniſtarũ in.c.j.⁊.c.
cũ dilecti.de emp.⁊ vẽ. tñ ſm oẽs nõ lȝ ſemper
vẽditori rẽ ſuã vẽdere quãtũ põt:qꝛ ſn̄ia iuris
x.q.ij.hoc ius. addita gl. ſed vt dicit.ſ.Tho.ij.
ij.q.lxxvij.opȝ ꝓciũ eẽ eq̃le rei ⁊ eꝫ:qꝛ ẽptio et
vẽditio ꝑtinet ad iuſtã cõmutationẽ ſm Phi-
loſophũ in lib.ethy. de cui⁹ rõne eſt equalita-

Preciuz iuſtū.

Preciū aūt iuſtū ſiue eq̄le ſm Inno. ⁊ Ray. eſt
qd̄ cōiter currit in loco hmōi ɔtc⁹ ⁊ etiā in tp̄e
vt in.c.cū dilecti.de emp.⁊ vēdi.⁊ in.l.ij.C. de
reſcin.ven.niſi dubiū ſit an res tp̄e ſolutionis
pl⁹ ſit valitura. de quo.j.vſura.ij. qd̄ tū preciū
iuſtū ſm.s.Tho.in īdiuiſibili nō ɔſiſtit: vn̄ di-
cit gl.in.d.c.hoc ius. qd̄ iuſtū preciū taxat̄ ſm
eſtimationē cōem: ⁊ idē hr̄ in.l.precia.ff.ad.l.
fal.⁊ ſi alicui⁹ cōmercij non ſit cōitas determi
nabit̄ p̄ciū preſcitis circūſtātijs iudicio boni
mercatoris in re mobili cū alia regula dari nō
poſſit: in re v̄o immobili ſm fruct⁹: vt no.gl. et
Bar.in.l.ij.C. de reſcin.ven. ⁊ ſequunt̄ cōiter
doct. Qd̄ tū limitat̄ p̄io ſm.s.Tho.qꝛ qn̄ vēdi
tor ex vēditione dānificat̄ multū vēdere pōt ⁊
rē ⁊ ſuū dānū: qd̄ tū ītellige ſi vēditor vēdit ad
inſtātiā ēptoris: ⁊ vt ei ſeruiat nō aūt ſi vēditor
vēderet coact⁹ ꝓpter aliquā ꝓpriā neceſſitatē:
qꝛ tūc.s.Tho.in.q. de ma.q.xiij. arti.iiij. dicit
qd̄ q̄ emit rē aliquā tm̄ p̄ ea iuſte dat quātū vꝫ:
nō aūt quātū ille q̄ vēdit ex ei⁹ carētia dānifi-
cat̄. hec ille. Sec⁹ aūt ſi ipſe nō dānificaret̄: et
emptor multū iuuaret̄: qꝛ cū hoc nō ſit propter
ɔditionē vēdētis vēderet qd̄ nō ē ſuū. Et ſc̄do
limitat̄ ſm archi. niſi adſit fraus minorātiū vel
augentiū p̄cia rerū ſtudioſe: ſicut q̄dā lupi ſua
volētes vēdere frumēta ɔueniūt vt nō niſi cer
to p̄cio vēdāt: vl̄ emūt oīa q̄ ſunt ī foro vt p̄ciū
creſcat: ſuo mō vēdāt: aut volētes emere ex-
ponūt multa in foro vt p̄ciū vileſcat. Quibus
duob⁹ caſibus p̄ciū rei nō eſt ſm cōem eſtima
tionē: ſꝫ in p̄ma limitatione eſt mai⁹ in ſc̄ba eſt
maius aut min⁹: vide.j.eo.§.ix.et vſura.ij.§.j.

lupi reipublice.

9 ¶ Septimo q̄rit̄ vtrū liceat rem vēdere pluſq̄
valeat: aut emere p̄cio viliori dūmō nō exceda
tur medietas iuſti p̄cij: vt dicūt iura.⁊ dicit.s.
Tho.ij.ij.q.lxxvij. qd̄ iniuſtū eſt vēdere carius
aut vili⁹ emere q̄ res valeat pōt tū aliqn̄ vēdi
pluſq̄ valeat in ſe: licet tūc nō vēdat̄ pluſq̄ va
leat vēditori neq̄ quantū vꝫ emptori iuxta di-
cta in priori.§.vt qn̄ ex vēditione ledit̄ vēditor:
ſed vēdit vt cōplaceat: vt.s̄. Et ſilr̄ eadē rōne
licet emere vilius quā res valeat in ſe: puta qꝛ
valde vtile eſt vēditori vēdere: nō aūt emptori
emere: ſed emit vt ſeruiat: ſicut q̄ emit operas
pauperis precio expenſarū ne fame moriat̄. Et
hec vera ſunt in cōſcia: iura tū ciuilia ꝑmittūt
cōtrahentes ſe decipere vſq̄ ad dimidiū iuſti
precij.C.de reſcin.ven.l.ij.extra de emp.⁊ ven.
cū cā. qd̄ Inn.in.c.in ciuitate.de vſu.dicit ꝓce
dere iure fori nō iure poli: ⁊ quo ad deū. Nam
ius poſitiuū in odiū litiū noluit dare actionem
pro modica leſiōe: ſed ſolū qn̄ exceſſus eſt ma-
gnus: puta cū quis eſt deceptus vltra dimidiū
iuſti precij: qd̄ quidē ſm aliquos tūc eſt qn̄ res
valēs.x.vēditur viginti ⁊ vno: ſed ſm Azo. eſt
ſi res valens.x.vēdit̄ quinq̄ minus vno dena-
rio: aut.xv. plus vno denario ⁊ hoc eſt verius
ſm Hoſt.⁊ Ber.in.c.cū cauſa.extra eo. vbi et
Panor. dicit qd̄ ſm aliā opinionē nō eſſet da-
re caſum deceptionis in vēditore: qꝛ rem valē
tem.x.oporteret dare pro nihilo vel pro min⁹:
qd̄ eſt impoſſibile: qꝛ vēditio eſſet ſine precio.

¶ Octauo q̄rit̄ q̄d agēdū ſit vbi p̄ciū nō fuerit 8
eq̄le rei ſiue iuſtū: ⁊ dico qd̄ ſi hoc ſit vltra vel
citra dimidiū iuſti p̄cij in pl⁹ vel in minus re-
ſcindet̄ vēditio vel preciū reducet̄ ad equalita
tē: ⁊ habebit optionē reſcindēdi ɔtcū vel equā
di preciū: emptor qn̄ eſt citra dimidiū: vt not.
Ber.in.c.cū dilecti.⁊.c.cū cauſa.de emp.⁊ vē.
qn̄ v̄o eſt vltra dimidiū optionē habebit vēdi
tor ſm Azo. ꝑ arg.a ɔtio. Et ſi periret res ſm
Pan̄. in.d.c.cū dilecti. periret emptori ſi p̄ciū
erat min⁹ dimidio: qꝛ cū duo ſunt in obligatio
ne alternatiue vno perempto remanet aliud.l.
pleriſq̄.ff.de iur.do.⁊.l. ſtichū.ff.de v̄b. obli.
aut vēditori ſi res eſt plus vēdita ꝑ eādē rōnē.
tū p̄dicti nō tenētur reſtituere: niſi illud plus ⁊
vel illud min⁹. Et poterit agere deceptus vſq̄
ad.xxx.annos: ſiue agat̄ ɔdictione ex.l.ij.C. de
reſcin.vē. q̄ cōdictiones cū ſint ꝑſonales ſunt
ꝑpetue: ſiue agat̄ ex eo ɔtcu ſcꝫ vēditor vt not.
Pan̄.⁊ Inno.in.d.c.cū cā. ſed ſi ageret̄ officio
iudicis: vt voluit aliqui ſic agere nō poſſet niſi
vſq̄ ad quatuor annos qꝛ vſq̄ ad illud tp̄s da
tur reſtitutio in integrū.l.vlti.C.de in integrū
reſti. Panor.tū vbi.s̄.vult qd̄ etiā vſq̄ ad.xxx.
annos. Si v̄o inequalitas p̄cij nō ſit vltra vel
citra dimidiū iuſti precij: ſi quidē dolus dedit
cām ɔtcui annullat illū. Sed ſi non dedit cām
cōtractui: ſed incidit in illū tenet quidē ɔtcus ⁊
ſed equabit̄ preciū. Si vero nec dedit nec inci
dit: ⁊ tamē emptor ſciebat rem plus valere: et
venditor ignorabat ſm Pan̄.in.c.quia pleriq̄.
de immu.eccle. in foro anime tenet̄ reſtituere
qd̄ plus valebat: quia egit cōtra iuſtitiā natu-
ralē decipiēs proximū: ſaltē re ipſa in precio.
Si autē vterq̄ fuit ignorans ſed re ipſa euenit
deceptio: puta qꝛ lapidē p̄cioſuꝫ venalē vterq̄
vitreū credebat: quidā dicūt emptorē nō tene
ri: qꝛ emptione bone fidei lapidē acq̄ſiuit ſed
Panor. dicit illū teneri ad reſtitutionem ſi a
principio emiſſet vero valore ſi illum ſciuiſſet
nō aūt ſi vero p̄cio nō emiſſet: ſꝫ eo caſu tenet̄
reſtituere rem ſi alter vellet preciū reſtituere
ex quo iuſtū p̄ciū ſupplere nō vult.ar.l.in fun-
do.ff.de rei vē.⁊ in.l.ſi q̄s cū aliter.ff.de verb.
obli. vbi parificant̄ deceptio ex re ipſa ⁊ a ꝓpo
ſito. intellige ſi ſit vltra dimidiā: vnde ⁊ Bar.
in.d.l.ſi quis. dicit qd̄ ſi in venditionis inſtru

mēto dicaṫ: vēdidit rem pro tāto: et ꝙ plꝰ vale bat donauit: nō pp hoc ceſſat remediū.l.C. de reſcin.vē.ꝗ loquiṫ de deceptione a pposito. et d.l.ſi ꝗs.ſi vēditor ignorabat rei valorē: qꝛ per talia ꝟba hēbat aīm donādi ſolū modicū: vt.l. ſi libertꝰ.ff.de ope.lib.ꝛ.l.hec adiectio.de ꝟb. Notabile. ſig. Si autē ſciebat valorē ceſſant remedia dictarū legū. Notādū eſt ꝟo ꝙ vbi iuxta pdicta vēditio reſcindēda nō venit: tenet: ꝛ ſic ſufficit equare pciū. Et lʒ ſū.roſ. dicat ꝙ vbi deceptio eſt citra dimidiā re ipſa nō teneaṫ ꝗs reſtituere in foro aīe: tñ eſt ꝫ mētē.s.Tho.ꝛ ꝫ rationē iuſtitie: qꝛ opʒ pciū eē equale: vñ i ꝯſcia teneṫ ꝗs de pluri: niſi ſit a deo modicū: vt dānū paſſus nō curare puteṫ. Dicit etiā Panor.in.c.in ciuitate.de vſur. qꝺ iura canonica pmittentia deceptionē vſqꝫ ad dimidiū intelligi debēt qñ venit deceptio re ipſa secꝰ vbi dolus dat cām ꝯctui vel incidit in ꝯctū: qꝛ tūc dʒ illud reſtitui qꝛ non eſt veriſimile ꝙ ius canonicū inſtinctu ſpiritusſan.cōditū.di.l.ſi ꝗs diaconus.approbet hāc deceptionē doloſam. Ego aūt dico ꝙ loquiṫ in foro cōtētioſo: ſiue deceptio ſit ex re: ſiue ex dolo: nō qꝛ illū approbēt: ſʒ qꝛ tolerāt: ſicut ꝛ lex diuina tolerauit iniuſtū diuortium.

9 ¶ Nono ꝗriṫ an liceat alicui cariꝰ vēdere aut viliꝰ emere ꝗtū pōt: et dico qꝺ res tm̄ vʒ ꝗtū vēdi pōt.ff.ad treb.l.j.§.ſi heres.ꝛ.ff.ad.l.fal. ꝗrebaṫ.ꝛ.ff.de furtis.ſi ꝗs vxori.§.vl.ꝛ hoc ad numeratū in loco ꝛ tpe vēditiōis qꝛ pcia rerū nō ex affectu ſinguloꝝ: ſʒ cōiter eſtimanṫ.ff.ad l.fal.l.pcia. ꝛ ſcḋm hoc lʒ cuilibet cariꝰ vēdere aut viliꝰ emere ꝗtū pōt ad nūeratū. Sʒ pdicta ſnīa ſcʒ ꝙ res tm̄ vʒ ꝗtū vendi pōt eſt vera quātū ex doctorībꝰ colligo cōcurrētibꝰ tribus. primo ꝙ ceſſet fraus minorantiū vel augentiū precia doloſe. de qua.ſ.§.v. ſcḋo ꝙ ceſſet ius ſeu coactio emētiū ꝛ vēdentiū: ita ſcʒ ꝙ nō cōpellanṫ aliꝗ neceſſitate emere aut vēdere hec et nūc ab iſto vel iſti eo mō quo moriens fame vēderet equū electū paruiſſimo precio: vt inde redimeret panē precio maximo. tertio ꝙ ceſſet ignorātia ꝯhentiū ita ſcʒ ꝙ vterqꝫ hñ nouerit factū ſuū. Addit ſum. Ange.ex mēte Sco.reꝗri ꝙ ceſſet leuitas mentis: et adſit prudentia: ſed hoc ptinet ad ignorātiā: addit etiā reꝗri qꝺ ꝗ plꝰ debito vēdit aut emit donare poſſit ſed hoc nihil facit ad hoc qꝺ ꝯcꝰ iuſte fiat: ſed ad hoc qꝺ iniuſte factus iuſtificetur cū illū ſupponat iniuſtū omittit aūt primū reꝗſitū: qꝺ tñ archi. ponit: ꝛ p ſe manifeſtū eſt reꝗri: alioqn potentes cōuenire poſſent: et opprimere pauperes.

10 ¶ Decimo ꝗriṫ: vtrū negotiando liceat aliꝗd cariꝰ vēdere ꝙ ſit emptū. et dicit.s.Tho.ij.ij. q.lxxvij.ꝛ Pe. de ancha.in.c.j.de vſur.lib.vj. et aliꝭ doc. qꝺ ordinato lucro ad aliquē finē neceſſariū vel honeſtū licita reddiṫ negotiatio: puta ad ſubſtētationē ſue domꝰ vel pauperū vē patrie: ne deſint illi neceſſaria expectādo moderatū lucrū: nō quaſi finē: ſʒ quaſi ſtipēdiū laboris. Sed tñ ex hoc lʒ dicaṫ negociatio licita ex intētione: nō tñ lʒ cariꝰ vēdere rē ꝙ ſit ēpta vt colligiṫ ex dictis eiuſdē.s.Tho.ꝛ Pe.de ancha.niſi pciū rei ſit mutatū rōne loci: aut tpis aut forme: puta qꝛ res i ſe eſt meliorata a ſe vt equus ꝗ creuit.vel ab arte: vt gladiꝰ ꝗ eſt expolitꝰ. Jmo inter mutationes forme vr̄ cōprehēdi poſſe: ſi ēpta in quātitate magna vēdanṫ minutatim: p quo vr̄ facere dictū Chryſo. qꝺ quirē cōparat vt integrā ꝛ immutatā.ſ.aliquo triū modorū pdictorū vēdēdo lucreṫ. ille mercator eſt ꝗ de tēplo dei eiciṫ: vbi illud ꝟbū integrā pōderādū eſt. Addiṫ hoc licere quarto rōne laborū ꝛ periculoꝝ in trāſferēdo: ſed hoc reduciṫ ad pdicta: ꝛ verū eſt qñ trāſlatio fit ad locū vbi pciū eſt maiꝰ: alioqn ſtultꝰ mercator emēs rem vbi eſt cara: poſſet eā vēdere care vbi eſt vilis et abūdās: ꝛ ꝯſr iuſtū pciū nō eēt ḟm cōez eſtimationē ꝫ pdicta. Poſſet tñ hoc quartū membrū eſſe a tribꝰ prioribꝰ diſtīctū: ꝛ habere locū vbi ꝗs res detulit cū periculo ꝛ labore ad locū vbi nullū hñt pciū: qꝛ ibi ſcʒ nō venduntur: qꝛ eo caſu in ſtatuēdo iuſto precio habebiṫ ratio periculorū ꝛ laboꝝ ꝛ expenſarū. Qui aūt emit vt carius vēdat ſine aliquo honeſto fine ſolū vt lucreṫ ſine reipublice vtilitate ſed potiꝰ cū dāno peccat mortaliter ḟm Alexā. in.iij. parte ſum. vt etiā ptʒ per.c.emēs.lxxxviij.di.ꝛ de talibus intelligiṫ.c.ꝗcūqꝫ tpe.xiiij.q.iiij. vbi turpe lucrum dr̄ tpe vindemiarū vilius emere: vt carius vendat. Et cōcordat his Hug. et Lau. xiiij.q.iiij.ſi ꝗs.ꝛ ſan.Tho.vbi.ſ.ꝛ Pañ.in.c. j.ne cleri.vel mo. Nō tñ neceſſario tale turpe lucrū eſt reſtituendū ḟm Rodo. ſed de cōſilio ſolū: niſi forte fuiſſent cauſa talis careſcentie que alias nō fuiſſet: qꝛ tenerētur dānificatis.

¶ Undecio ꝗriṫ vtrū liceat emere rē intētiōe ſtati reuēdēdi cū lucro ſine mutatione rei tpis et loci: ſicut faciūt ꝗ priꝰ vēdūt rem ꝙ emūt vēdētes p.xv.ꝛ emētes p decē: ꝛ dico ꝙ ſum.roſ. facto fūdamēto ex Archie. qꝺ iuſtū pciū nō ſit indiuiſibile dicit iſtū de prudētia eē laudādū: archie.aūt dicit nō apparere clare ꝙ ſit iuſtū: ego aūt dico appere clare ꝙ hoc ſit iniuſtū: qꝛ de iſto ppe itelligiṫ dictū Chryſo.alle.§.ſupiore.vñ Alexā.vbi.ſ.excuſando eū ꝗ a caſu emit bono foro ꝛ vendit ſtati cariꝰ accuſat eū ꝗ hoc hac intētiōe facit. Jmo Nider.vij.pcep.c.v.dicit qꝺ tales eſſent a republica exterminādi: qꝛ nocent vtriqꝫ coꝝ ꝗ parati ſunt iconomice cō 11

mutare. Qui tñ emit non illa intentione ſi ſtatim ſibi occurrit ad reuendendū cum lucro nō peccat: quia iuſtum precium eſt diuiſibile.

12 ¶12. q̄rit̄ vtrū liceat cariꝰ vēdere ꝙ̄ emere ex ſola mutatione tp̄is puta emēdo blada tp̄e frugū vt poſtea cariꝰ vēdant: ⁊ dico rñſionē patere ex. d. § ꝑore. Nā ſꝫ raymū. arch. ⁊ vuiliel. hoc lucrū ex ſe eſt turpe vt pꝫ. xiiij. q. iiij. q̄cūqꝫ. vñ opꝫ illō aliq̄ bono fine honeſtari. Vñ ⁊. s. tho. ij. ij. q. lxxvij. dicit ꝙ ſm philoſophū p̄mo poli. lucrū mercatoꝝ de ſe eſt turpe: q̄ ordinat̄ ad ſeruiēdū cupiditati: iō opꝫ illud honeſtari honeſto fine q̄ eſt ꝯſeruatio ſui vel pauperū eleemoſyna aut opulentia cōitatis. Igit̄ eſt licitū hoc facere ad bonū cōitatis ſm ray. vt ioſeph et ſiīr ad ꝓuiſionē ſuā ſm Uuiliel. maxīe ſi aliter neſcit negociari. nec hꝫ vñ ſuſtētet̄: dūmō nō intēdat cariſtiā: ⁊ ſimuliter ad largiēdū ide eleemoſynā ſm Ray. Inno. Uuiliel. et oēs. Si ꝟo hoc fiat ex auaricia vt alij cōpellant̄ emere ab eo ⁊ ille ſuo modo vēdat: aut ſi intēdat cariſtia eſt mortale ſm Uuiliel. ⁊ ſm Ray. tenetur reſtituere pauꝑibꝰ. xiiij. q. v. q̄ habetis. qō ſm Uuiliel. verū eſt de honeſtate ſed nō de ꝑcepto.

13 ¶13. q̄d de agētibꝰ annonā carius vēdi: puta impediendo cōductores: et dico eos teneri ad ponendū eā in bono foro ac ſi fuiſſet delata ſi pñt: ⁊ puniunt̄ pena. xx. aureoꝝ. l. ij. ff. ad. l. iul. de anno. ⁊ etiā corporalr̄. l. annonā. ff. de ext̄ra ordi. cri. ⁊ idē de emēte oīa blada vt carius vēdat. d. l. annonā. ⁊ idē de oībꝰ ꝑtinētibꝰ ad victū vel vſum ꝑ ipſos ſolos vēdendis in cariſtia reipubli. vt. l. vnica. C. ne li. in cōpera. ſpe. ſe. ⁊c. Vñ qui dat arras pro oībꝰ aromatibꝰ ſciēs naues que ferebāt eas ſubmerſas facit monopoliū ⁊ incidit in penā. d. l. vnice. ⁊ tp̄e neceſſitatis tales cōpelli poſſunt vēdere minꝰ ꝑcio tūc ats iuſto. l. ij. § cum in eadē. ff. ad. l. rho. de iac.

14 ¶Decimoquarto queritur vtrū liceat carius vende[illegible] tēpus ꝙ̄ ad numeratū ratione dilationis tēporis: et dico ꝙ non ſed eſt vſura virtualiter vt. ſ. vſura. ij. § ſ. et idem eſt ſi ematur precio viliori quia ſoluitur ante tempus.

15 ¶15. q̄rit̄ vtrū mercator q̄ ſcit ad aliquē locū alios poſt ſe vēturos cū abūdātia earūdē merciū poſſit vēdere ꝑcio tūc currēte an teneat̄ vēdere ꝑcio qō futurū eſt: aut qō eſſet tunc ſi res ſciret̄: ⁊ dicit. s. tho. ꝙ nō facit ꝯ iuſtitiā vēdēs ꝑcio currēte ⁊ tacēs qō futurū eſt ſi tñ diceret vl' de ꝑcio ſubtraheret: eēt abūdātioris ꝟtutis.

16 ¶16. q̄d ſi q̄s intendēs nocere inimico ſcribit amico vt multū emat de lana vel alia re: q̄ erit cara in poſterū: qō tñ nouit falſum: ⁊ deinde literā ſibi cadere ꝑmittit in loco vbi inueniat̄ et legatur ab inimico: ⁊ ꝯñr talia emat ⁊ ꝑdat: et dico ſm Archiepi. qō talis mortalr̄ peccat ex intētione nocēdi nō tñ tenet̄ ſatiſfacere de dāno: q̄ nō dedit occaſionē efficacē: ēē de iniur. ſi culpa. q̄ ille non debuit ita leuiter credere.

¶17. quid de eo qō in facto accidit. Mercator magnus venetus acceptis literis ab oriēte vt emeret aromata. q̄ futura erāt cariora eas lacerauit intendēs oīa aromata emere: ſed alius tenuis colligēs lr̄arū fruſta ⁊ legēs eū ꝑuenit in emēdo: et lucrū ſubſtulit. Et dicit archie. ꝙ ſi legit literas illas vt ſciret eiꝰ ſecreta curioſitas eſt: ſi vero vt ſibi ꝓuideret prudētia humana eſt ⁊ nō pctm̄ quia licitū eſt cuilibet accipere qō pro derelicto habetur vt dicte litere. 17

¶18. q̄rit̄ vtrū liceat mercatoribꝰ cōuenire vt certo ꝑcio vēdāt vel vt vnꝰ ſolū tale q̄d vēdat 18
et dicit Hoſti. pactū eſſe illicitū: ⁊ idē eſt ſi q̄s in ciuitate īpetret vt ſibi ſoli vēdere liceat: vñ ſi q̄s hmōi exercet officiū ſm leges dꝫ ſpoliatus bonis exilio ꝑpetuo dānari: et cōcedentes puniri. i. officiales q̄ ꝑdicta cōcedūt aut nō puniunt. C. de mono. l. vna. vbi Azo ꝑ illā legē cōcludit ꝓhibitū eſſe ne q̄s exerceat monopoliū. i. ſingularē negociationē. qō accidit cū aliqui paciſcūtur ne in arte ſua quēq̄ inſtruāt preter filios vel nepotes: ⁊ idē eſt in oībꝰ hmōi. Predicta tñ ⁊. d. l. vnā ītellige ſm Inn. in. c. ſignificāte. de pigno. qñ fraudulēter ⁊ in dānū reipublice fiūt. ſecꝰ ſi cōitas ſic ſtatuat ꝓ bono reipu. vt vnꝰ ſolꝰ vēdat vinū aut hmōi: ⁊ tale lucrū applicet̄ cōitati vt quotidie fieri videmus.

¶19. q̄rit̄ vtrū vēditio reddat̄ iiuſta ꝑꝑ defectū rei vēdite: ⁊ dicit. s. tho. ij. ij. q. lxxvij. ꝙ circa rē venalē triplex defectꝰ ꝯſiderari pōt. ſ. ſm ſpēm q̄ntitatē ⁊ q̄litatē vt ſi vēdat̄ auricalcū ꝓ auro vel vtat̄ q̄s deficiēti pōdere aut menſura: vel ſi aīal infirmū vēdat̄ q̄ſi ſanū. In his igit̄ tribꝰ ſi vēditor ſciēter offendit peccat ⁊ reſtituere tenet̄: ſi ꝟo ignorāter nō peccat q̄dē: ſꝫ cū ad eiꝰ notitiā venerit recōpēſare tenet̄ ēptori. hec ex illo. Sed qō dixit de q̄litate ītelligit̄ de corruptiua ſubſtātie vt ī domo cōbuſta: arg. l. q̄d tñ ff. d ꝯhē. emp. ſecꝰ ī nō corruptiua puta ſi agrū ſterilē putabat vberē. xxix. q. ſ § his ita rñdet̄ vñ tūc vt ibi pꝫ in gl. vēditio nō reſcindit̄ niſi eſſet deceptio vltra dimidiā vt dictū eſt. vel haberet peſtiferas herbas. C. de edili. edi. ſi ꝑdiū vl' niſi dolꝰ dediſſet cāꝫ ꝯctui. vt. ff. de dolo. elegāter. Ex his multa patēt. ¶ Primū. Si vadēs intendit vēdere rē vnā puta vnū agrū ⁊ emēs emere aliā in ſubſtātia vt aliū agrū vēditio nō vꝫ. l. in vēditionibꝰ. ff. de ꝯhē. ēp. Et idē eſt in materia vt ſi vēdat̄ auricalcū ꝓ auro. vt l. d. l. ī ēptiōibꝰ. ¶ Scōm. Tabernarij dātes vini mēſurā diminutā ſꝫ archi. nō excuſant̄: q̄ decipiūt

dānificāt ēptores nō obſtāte ꝯria ꝯſuetudine
q̄ eſt corruptela nihil hoc faciāt ad ſuā indēni
tatē vel lucrū moderatū: puta q̄ ſi darēt plēas
oporteret ꝓciū augere ⁊ ꝯñr nl'los aut paucos
īuenirēt ēptores. Si aūt ex mulier dās ad filā
dū ꝑ libra dat vncias. xiiij. ⁊ nō ſoluit niſi ꝑ li-
bra ſm eūdē nō eſt fraus. ſ. vbi ſic eſt ꝯſuetū: q̄
ſic ītelligit eē pactū cū a ꝓncipio dat op⁹ vt ſic
ſoluatur: ſciēti autē ⁊ cōſentiēti nō fit iniuria
q̄uis mos turpis videat. ¶ Tertiū. Si equ⁹ vē-
dit⁹ ad paucos dies rōne ſue male q̄litatis mo
riat Paū. ī. c. iniuſtū. de re. ꝑmu. poſt Cy. diſti
guit. Nā aut morb⁹ erat not⁹ vtriq₃: ⁊ nō cōpe
tit remediū: q̄ ſciēti ⁊c. aut vterq₃ ignorabat:
et tūc aut ēptor nō fuiſſet alias ēptur⁹: et cōpe
tit actio redhibitoria: aut al's emiſſet: ⁊ tūc cō-
petit actio quāti minoris: nō aūt ad totū dānū
aut ſciebat alter tm̄: ⁊ ſi ēptor ſibi īputet rōne
ꝓdicta: ſi vēditor tenet ad oē intereſſe nō ſolū
ad ꝓciū: vt ī. l. iulian⁹. ff. de act. emp. niſi īterue
niſſet pactū vt non teneret: ⁊ ſi ēptor fuiſſet mi
nus diligēs nihilomin⁹ ſ₃ Cy. vēditor tenet:
q̄ l₃ ille fuiſſet in q̄dā negligētia vel culpa: tn̄
vēditor nō patefaciēs fuit in dolo: q̄ ꝓpōderat
culpe: vt in. l. itē ſi obſtetrix. ff. ad. l. aq̄l. Jo. tn̄
an. poſt alios dicit q̄ ſi īfra triduū morit: ⁊ in-
uenit hſc cor marcidū ex tp̄is ꝑuitate ꝓſumit
illū morbū tp̄e vēditionis habuiſſe. ¶ Quartū.
Si q̄s vēdat equū dolētē in ſpatula: ſ₃ hoc nō
oſtēdētē q̄ erat calefactus dicēs. do tibi equū
iſtū ꝑ ſtrabone ⁊ dolēte ac hñte oēs maculas:
nec volo ex aliq̄ teneri: ſ₃ Spe. ī ti. de ēp. ⁊ vē.
§ nūc. nihilomin⁹ tenet ex q̄ alias ſpecifice nō
ꝓpalauit defectū q̄ emptor fuit decept⁹ vidēs
dictā eē falſitatē ī alijs exp̄ſſis: ⁊ credidit veri
ſimiliter ſic eē de morbo ſpatuloſo. ¶ Quintū.
Si fundū vēdidi tibi exp̄ſſis ꝯfinib⁹ ⁊ mēſura
terre: ⁊ nūc īuenit maioris quātitatis an cedat
ēptori q̄d pl⁹ ē aut vēditori: diſtiguit. Old. Nā
q̄nq₃ loquēs vtit terminis denotātibus certū
numerū vel mēſurā. ⁊ agit ad ſupplementū: q̄ſi
ſc₃ exprimit cōceptū ſuū incipiēdo a nūero vel
mēſura: vt vēdo tibi terrā q̄tuor modiorū in ta-
lib⁹ cōfinib⁹: q̄nq₃ aūt vtit terminis denotāti-
bus ſpēm ſeu corpus: l₃ adijciat certū numerū
vel mēſurā: vt vēdo tibi talē fundū ſic cōfina-
tū q̄ eſt triū modiorū: ⁊ tūc q̄d eſt pl⁹ cedit em-
ptori: q̄ hoc caſu numerus vel mēſura vr̄ adiū
gi loco demōſtrationis: q̄ l₃ ſit falſa nō vitiat
nec minuit illud cui adiūgit: vt. l. falſa demon
ſtratio. ff. de cōdi. ⁊ demō. Hec Panor. in. c. ꝑ
tuas. de dona. Uel dic q̄d ſi ꝓciū taxat ꝑ mo-
dia emptor nō habebit illd pl⁹: ſi vo nō taxat
20. ꝑ modia habebit totū: ⁊ de hoc. §. donatio. ſ. §.
qō. ¶ Uigeſimo q̄rit vtrū venditor teneat dicere
vitiū rei vēdite: ⁊ dico q̄. s. th. ij. ij. q. lxxvij. ar.
iiij. obſcure de hoc loquit. ⁊. ij. q̄li. ar. x. cui⁹ do
ctrinā ſic ītelligo. Nulli eſt licitū īferre dānū
ꝓximo vel ꝑiculū. Cū igit q̄dā defect⁹ dent dā
nū tm̄ vt pān⁹ mal⁹ q̄dā vo dānū ⁊ ꝑiculū ꝑſo-
ne vel rerū: vt cib⁹ corrupt⁹ ſeu venenoſus: et
equ⁹ retrocadēs: in ꝓmis ſiue defect⁹ ſit ſecre-
tus ſiue nō vēditor dicere nō tenet: ſed ſufficit
ſi minuat de ꝓcio rei quātū ap̄ꝓhēdit ille defe
ct⁹: q̄ neq₃ dānū neq₃ ꝑiculū infert emptori: ſi
tn̄ ꝓciū nō minueret īferret dānū. Jn ſcd̄is aūt
ſi ſint publici ſufficit minuere de ꝓcio nec eos
dicere tenet: puta ſi equ⁹ ſit monoculus q̄ nec
dānū nec ꝑiculū īfert: ſi vo ſint occulti dicere
tenet: nec ſufficit minuere de ꝓcio: q̄ expone-
ret emptorē ꝑiculo. Hec ex illo cui ꝯſonat ⁊ q̄ſi
cōcordat ac limitat Ang. in. l. ſi q̄s cū aliter. ff.
de act. ēp. ⁊ vē. ⁊ Paū. in. c. iniuſtū. de re. ꝑmu.
ex q̄b⁹ colligit q̄ diſtinguendū eſt ſic. Nā aut
ēptor ſi ſciret hmōi defect⁹ nullo mō emeret: et
tūc nullo mō celare l₃ aut emeret q̄dē l₃ nō ita
libēter: ⁊ tūc ſi nullū īmineat ꝑiculū vel dānū
nō tenet vēditor reuelare ſed ſufficit minuere
ꝓciū ⁊ idē ē de mixtura aq̄ ad vinū ⁊ hmōi ſi āt
īminet ꝑiculū vl' dānū ēptori vl' alteri māifeſta
re tenet al'r obnoxi⁹ reſtōni dāni ſi accideret.
ar. l. ī reb⁹. § itē q̄ ſciēs. ff. cō. ⁊. l. iul'. ff. d ac. ēp.
¶ Uigeſimoprīo q̄rit q̄d de his q̄ rerū defect⁹ 21
negāt aut falſas bōitates affirmāt cū ꝑiurijs ⁊
mēdacijs ſciēter: ⁊ dico ex Ray. iūcta gl. ei⁹ q̄d
quātū ad iuramēta ſemꝑ peccāt mortal'r iuran
do falſu₃ ēt ī modico. quātū vo ad mēdacia ſil'r
q̄ñ ꝑ hec ledūt ꝓximū ī magno. vl' ēt ꝑuo cū vo
lūtate ledēdi in magno: ſec⁹ ſi ī modico aīo nō
ledēdi ī magno vel ſi in nullo ſ₃ ad ſe ſeruādū
indēnes. Utroq₃ aūt mō tenent de nocumēto.
¶ Uigeſimoſcd̄o q̄rit vtrū ēptū ex aliena pecu 22
nia ſit emētis: ⁊ dico q̄d ſic ſi noīe ſuo emit. l. ſi
ex ea. C. de rei vē. Fallit q̄d dictū eſt in ēpto ex
pecunia eccleſie. xij. q. iij. c. j. ⁊. ij. ⁊. c. [illegible] xū. q̄d
adeo eſt verū q̄d ſi cleric⁹ hñs pecunias de ꝓbē
da emerit ꝓdiū āpli⁹ illud dare nō poterit ītui
tu pietatis: l₃ pecuniā dare potuiſſet: q̄ ſtatim
ꝓdiū fit eccl'ie: ſiue emerit noīe ſuo ſiue aliēo.
de pec. cle. c. j. ⁊. c. inq̄rēdū. Et idē dic de ēpto
ex pecunia pupilli vel minoris a tutore vel ꝓcu
ratore: q̄ minor ſibi vēdicare pōt. l. ij. ff. q̄ñ ex
fac. tut. Jdē de ēpto ex pecunia milit. C. de rei
vē. l. ſi vt ꝓponis. Sil'r dic in ēpto a marito vel
vxore de pecunia ſibi ab altero eorū donata: ſi
efficiat nō ſoluēdo q̄ donū accepit. l. vxor ma-
rito. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. Hec ita limita
q̄ñ pecunia nō fuit alteri mixta: quia ſi fuiſſet
mixta trāſiret ī dñiū ēt furtis. l. ſi alieni nūmi.
ff. de ſolu. et ſic nō eſſet eccleſie vel prefatorū.

23 ¶ Uigeſimotertio q̄rit̄ ſi res vēdat̄ duob⁹ cui⁹
erit: ⁊ dico qd̄ potior eſt ſcd̄s ſi res tradat̄ ſibi
vl' p̄m⁹ ſi p̄rio ſibi dec̄t: ⁊ idē ī donatiōe. l. quo-
ties. C. de rei vē. arg. c. ex lr̄is. de ↄſue. ⁊ exp̄ſ-
ſe. C. de ſa. ſan. eccl. vt inter diuinū publicūq;:
etiā ſi ſcd̄s emiſſet: ⁊ ipſe noīe ecclie: q̄ p̄fert̄
prim⁹. ff. de p̄cu. l. in cauſe. Uēditor aūt tenet̄
crimine falſi vt ptz. ff. ad. l. cor. de fal. l. q̄ duo-
bus. ſed ſi p̄mutauit aut alteri in ſolutū dede-
rit vel aliter d̄ſtraxit: poſtq̄ eam obligauerat
tenet̄ crimine ſtellio. ff. de cri. ſtel. l. iij. De hoc
tū pleniſſime Jaſ. ī repe. l. quoties. C. de rei vē.
24 ¶ Uigeſimoq̄rto q̄rit̄ vtrū is cui datū ē aliq̄d
ad vēdēdū p. x. ⁊ vēdidit p. xij. teneat̄ de duo-
bus dn̄o rei: ⁊ dicit Archi. qd̄ cū habeat merce
dē pro ſuo labore: ⁊ exhibet nudū miniſteriū:
totū qd̄ ſup̄uendit tradere tenet̄ dn̄o ſiue p̄mo
vēditori ⁊ nō ēptori niſi forte pl⁹ iuſto vēdidiſ
ſet: ſz ſum. Ang. ↄ roſ. tz qd̄ ſibi acq̄rit illa duo
ſua īduſtria: nō obſtāte mercede: q̄ illa dat̄ vt
īueniat ēptorē p. x. ſi tū daret̄ ſibi ſimpl'r vt vē
deret ſec⁹: q̄ teneret̄ vēdere meliori p̄cio quo
car- poſſet. Sz hoc nō bn̄ d̄r: q̄ illa duo nō retinet
pit rōne rei vendite cū nō ſit ſua: nec rōne laboris
Sū. vel induſtrie cū habeat mercedē p̄ toto illo qd̄
An- exhibet in vendēdo. Nec res dat̄ ſic vēdēda a
gel. dn̄o pro decē q̄n velit hr̄e duodecim ſi pōt: ſed
ex p̄. ſtū minimū. Et ita tz Archi. Jo. fa. ⁊ Jo. de
pla. ij. ✓ actionū. inſti. de ac. ⁊ ibidē do. Jaſon.
25 ¶ Uigeſimoq̄nto q̄rit̄ vtrū vēditor teneat̄ em
ptori de euictiōe: ⁊ dicit gl. ⁊ Pan. in. c. ſi vēdi
tori. de em. ⁊ vē. qd̄ ſic ⁊ ſi nō defendat ēptorē
poſtq̄ ſibi denūciauit tenet̄ ad oēs expēſas q̄s
fecit ī iudicio ſm cūdē ſiue obtinuerit ſiue nō
vt ī. l. ſ. C. d̄ euic. ⁊. l. vēditores. ff. de v̄b. obli. ⁊
vtrobiq; p̄ bar. ſec⁹ ſi nō denūciaſſet litē motā.
Fallit aūt in q̄t ūt trib⁹ caſib⁹ qd̄ dictū ē: nec ad
euictionē tenet̄. P̄rio ſi in p̄ncipio litis vel ad
min⁹ poſt litē ↄteſtatā nō denūciauit vēditori
vt eā defenderet. C. de euict. l. ēptor fundi. ⁊. l.
auctore. ff. e. l. ſi rē. §. fi. Sed ⁊ ſi vēditor ſciebat
litē motā vt ſentit Bar. in. l. denūciaſſe. ff. de
adul. qd̄ ēt denūciare teneat̄: q̄ q̄n req̄rit̄ dnū
ciatio ad aliq̄d faciēdū: vt in caſu iſto: nō ſuffi
cit ſcia ſola: vt in. d. l. denūciaſſe. ſec⁹ q̄n req̄rit̄
denūciatio ad ſimplicē ſciam habēdā: q̄ vz: vt
regula q̄ cert⁹. de reg. iur. lib. vj. ⁊. l. j. ff. de act.
emp. vē. Et lz gl. ⁊ Cy. in. d. l. ēptor. ⁊ Dy. in. d.
regl'a. q̄ cert⁹. teneāt qd̄ nō tenet̄ denūciare: et
multi alij: tū tuti⁹ eſt q̄ denūciet p̄. l. ſi ↄtrouer
ſia. in ver. autori herediue ei⁹ nūciata. C. de euic.
q̄ denūciatio nō ip̄ortat ſimpl'r īdicare ſz p̄ offi
cialē notificare litē motā vt veniat ad defendē
dū. ſcd̄o q̄n ēptor citat⁹ cōtumaciter abſuit: q̄
vē ↄdēnat⁹ p̄pter ſuā ↄtumaciā. d. l. ēptor. ⁊. ff.

de euic. l. ſi ideo. ſ. viſo. ⁊ idē ſi vēditore abſen
te nō appellauit a ſnīa. l. herem⁹. ff. de euic. ter
tio q̄n per iniuriā ſnīa lata fuit ↄ emptorē. d. l.
ēptor. q̄ iniuria q̄ fit emptori nō cōtingit vēdi
torē. l. ſi p̄ īprudētiā. in prin. ff. de euic. Idē dic
ſi p̄ violētiā extraiudicial'r auferat̄. d. l. ſi per. ⁊
C. de euic. l. fi. ēt ſi notari⁹ poſuit qd̄ obliget ſe
defendere de iure ⁊ de facto: q̄ illud de facto
intelligit̄ ſi lis moueat̄ de facto nō de iure ſm
Pan. vbi. ſ. q̄ violētia extraiudicialis nō ve-
nit ſm naturā ↄct⁹. de q̄ dic vt not. p̄ Bar. in. l.
ſtipulatio iſta. ff. de v̄b. obli. Adde quarto q̄n
emptor cōpromiſit ⁊ reportauit ſnīam ↄtrā. l. ſi
dictū. §. ſi in arbitrū cōpromiſero. ff. de euic. qd̄
intellige verū ſi volūtarie cōpromiſit q̄ ſec⁹ ſi
coact⁹. ſ. a ſtatuto: qd̄ ſic vult vt īter cōſangui-
neos cōpromittat̄ ⁊ hm̄ōi: ⁊ hoc denūciauit vē
ditori ſm Bar. in. d. §. ſi in arbitrū. ⁊ Bal. in. l.
ſ. C. de peri. ⁊ cō. rei vē. Et q̄nto q̄n emptor po-
tuit vſucapere ⁊ nō vſucepit. d. l. ſi dictū § ſi cū
poſſet. Et ſexto ſi rem alienā ſcienter emit: niſi
de euictione ſpāl'r ſibi cauerit. l. ſi fundū. C. de
euic. Et ſeptimo ſi aliq̄d caſuale ↄtingat. C. e.
de lega. l. fi. de reb. eccle. non alie. c. ad noſtrā.
Uide etiā alios caſus per Hoſt. in ſum. eo. ti. 26
¶ Uigeſimoſexto querit̄ quid ſi vēditor pactū
fecit qd̄ de euictione nō teneret̄: ⁊ dico nihilo-
minus eū teneri ad preciū re euicta. l. ex ēpto.
in fi. de act. emp. ⁊ ven. qd̄ limitat Ludo. de ro.
q̄n pactū ſit in genere ſciliz a quocūq; euincat̄:
ſecus ſi ſpecificatur p̄ſona vel cauſa vna: quia
tūc etiā nō tenebitur ad preciū: caſus eſt in. l.
q̄ libertatis. in prin. ff. de euic. ⁊ ibi gl. de hoc.
¶ Uigeſimoſeptimo queritur quātū emptori 27
tenet̄ vēditor in caſibus in quibus de euictio-
ne tenetur re euicta: ⁊ dico qd̄ tm̄ in ſimplū: ⁊ ſi
fuit in culpa in vēdendo tenetur etiā ad inter-
eſſe. In foro tū contentioſo in rebus precioſis
arbitrio iudicis cogitur promittere duplū: ali
ter cōdēnat̄ in duplū precij cōuenti. ff. de euic.
l. ij. ⁊. l. emptori. De emptione rei furtiue ha-
bes. ſ. reſtitutio. iij. § vij. vide etiā. ſ. cōtractus
§. ix. vtrū teneat vēditio per cōpromiſſum: et
ſimiliter vide multa. ſ. negotiū ⁊ vſura ſcd̄o.

E Munitas. vide. ſ. immunitas.

¶ De enormi.

Enorme dicit̄ quaſi extra normā
vel ſine norma. i. mēſura: ⁊ impor
tat aliquid exceſſiue magnum: et
loquendo in moribus ſemp̄ ſonat
in malū: q̄ bona ex ſuo genere nō
poſſunt eſſe magna per exceſſum:
cum infinite creſcere poſſit homo in gratia et
cōſequēter in virtute. Dupliciter autē malum
dicit̄ enorme ſcz in ſe: et ſic peccata aliqua di-

cantur enormia: et in ſuo effectu vel nocumen
to illato: et dicitur enormis iniuria.

1. q. enormia vitia. ¶ Primo vero queritur que ſunt enormia crimi
na ſm canones: ⁊ dico ꝙ dupliciter crimen dr
enorme. Primo qꝺ ad normã pnie ꝗ ſcilꝫ penã
delet cũ culpa: plene reduci nõ põt: qn ſemper
aliqd remaneat de pena: q2.ſ. impedit ordinis
executionẽ ⁊ bñficij detentionẽ etiã poſt peni-
tentiã. Et hoc eſt triplex ſcꝫ homicidiũ volũta
riũ. di.l. minora.ſ.q.vij. ſi qs omnẽ. de cõſe.di.
ſ.c.ſ. et idẽ eſt de caſuali precedente culpa. de
homici. cõtinebatur. ſecus vbi culpa nõ ꝓceſſit.
eo.ti. ex literis. Itẽ hereſis in qua poſt ſanatũ
vulnus remanet cicatrix.ſ.q.ſ. ventũ. Itẽ ſimo
nia in ordine. de accuſa. inqſitionis: et ibi ptꝫ
ꝙ idẽ eſt de ſimonia in beneficio.i. ſi qs adipi-
ſcatur ordinẽ vel beneficiũ per ſimoniã: vt ibi.
Et de his vide etiã.ꝫ. crimen. ſcꝺo dr enorme
qꝺ diſpẽſationẽ nõ recipit: vt ſimonia in bñfi-
cio.ſ.q.ſ. erga.⁊.q. vlt. ptꝫ qñ enormia dicunt
etiã oĩa delicta que inducũt infamiã ciuilẽ.l.
ex qbus qs remanet infamis etiã poſt pniam.
iij.q.vij.§ porro.⁊.ij.q.iij.§ hinc colligitur.

2 ¶ Scꝺo queritur que iniuria corporalis dicatur
enormis: ⁊ dico ꝙ.c. cũ illorũ. de ſen. excõ. exẽ
plificat ſi mutilatio ſequitur vel ſanguinis effu-
ſio ſcꝫ abũdans ⁊ ex mẽbro ex quo de facili nõ
fluat ſm docto. ſeu ex vulnere ⁊ ſi in epm vel
abbatẽ ſeu ſuperiorẽ manꝰ iniecta ſit. Siĺr in
§ atrox. inſti. de iniur. exẽplificatur: ſi qs vulne-
retur intellige ſm mo. ſi opus ſit medicamine
chirurgie vel emplaſtrorũ ſeu aliorũ medica-
minũ. itẽ ſi qs fuſtibus ceditur ſi in theatro vel
foro: aut in cõſpectu iudicis verberetur: item ſm
alios ſi in eccĺia vel cimiterio vel dormitorio.
ar.c. cũ pro cã. de ſen. excõ. xvij.q.iiij. qſqs.⁊.§.
qui aũt. itẽ ſi ſacerdoti induto veſtibꝰ ſacerdo
talibꝰ magiſtratui parẽti patrono ⁊ prelato. ff.
de iniu.l. pretor § atrocẽ. C. eo.l. atrocẽ. Et ſic
Vñ aliqd enorme dr. enormis dr primo ex ꝑſona: ſcꝺo ex loco: tertiũ
ex tꝑe puta ludi aut feſtiuitatis: ⁊ hoc eſt arbi
trariũ. quarto ex re puta vulnere: aut etiã vul-
neris loco veluti oculo ꝑcuſſo. ff. de iniur. ita
incipit. qnto ex modo. vnde ſm Panor. in. d.c.
cũ illorũ. exceſſus notorius dr enormis: ⁊ ſi ſit
in perſonã eccleſiaſticã eps abſoluere nõ põt.
Et de his omnibus.ꝫ. abſolutio. iiij. in prin.

3 ¶ Tertio queritur qs arbitrabitur an iniuria ſit
enormis: ⁊ dico ꝙ is ꝗ hꝫ abſoluere ⁊ ligare vt
ſciat an ſit qs ſue iuriſdictiõis: ⁊ poſſit illũ abſol
uere nec ne. ar.c. ſup lr̃is. de reſcri.⁊.l. ſi qs ex
aliena. ff. de iudicijs. ſꝫ caueat ne leuẽ arbitra
ri velit vbi ius atrocẽ determinat q2 nõ abſol-
ueret ſꝫ deciperet: ſecꝰ aũt vbi nõ determinat.

¶ De epiſcopo.

Epiſcopus grecũ nomẽ eſt dictũ ab
epi qꝺ eſt ſupra: ⁊ ſcopos vel ſcopẽ
qꝺ eſt intẽdere: quaſi ſupintẽdẽs:
q2 ſupintẽdit laicis ⁊ clericis ſibi
cõmiſſis. viij.q.ſ. ꝗ epatũ. di.x. cle
ros. vbi etiã interptatur ſpeculator eo qꝺ ſubdi-
torũ mores ⁊ vitã ſpeculatur. ⁊ in hoc negligens
eſt in pctõ mortali: ⁊ dr canis impudicꝰ.ij.q.ſ.
ꝗ nec: cuiꝰ officiũ ꝯſiſtit in ꝯfectiõe criſmatis:
criſmatione frõtis: collatione ordinis. ꝯſecra
tione eccleſiarũ ⁊ altariũ. vt de ſen. excõ.c. q2
ꝑiculoſ.li.vj. in gl. ⁊ ſm.s. tho. in. iiij. di. xxiiij.
ſolꝰ diſpẽſat illa ſacra que ponũt ſuſcipiẽtẽ in
aliquo gradu ꝑfectionis ſup alios: et eqlis eſt
pape ſm eũdẽ ibi. di. iiij. in collatiõe ſacroꝝ.
ſeu quo ad ea ꝗ ſunt ordinis epalis: ideo qli-
bet põt aliũ cõſecrare: ſolꝰ etiã vt ibi dicit diſt.
xx. ꝓprie eſt ꝓlatꝰ eccĺie: ⁊ qſi ſpõſus eius acci
pit anulũ: cuiꝰ etiã ꝯuerſatio dꝫ eſſe quã Greg.
in paſto. deſcribit dicẽs. Sit rector cogitatiõe quales
mũdꝰ: actione ꝓcipuꝰ: diſcretꝰ in ſilẽtio. vtilis
in ṽbo ſingulis ꝑ cõpaſſionẽ ſocīꝰ: pre cunctis paſtor
cõtẽplatione ſuſpẽſus: internoꝝ curã exterio- eſſe
rũ occupatiõe nõ minuẽs: exteriorũ puidẽtia de-
internorũ ſollicitudine nõ relinquẽs. Et qñtũ beat.
ad appellationẽ qñqꝫ iter epm ⁊ pſbyteꝝ dr̃ia
nõ fuit: q2 iſti ⁊ illi preſ byteri ⁊ epi dicebantur:
ſemꝑ tñ fuit dr̃ia realis: vñ ⁊ in ꝓmitiua eccĺia
ſoli epi cõfirmabãt act. viij.i. ꝑ manuũ impoſi
tione ſpũſ ſan. dabat vt tꝫ.s. Tho. Ray.⁊ Pe.
de pal. que impoſitio ꝑ ꝯfirmationẽ deſignatur
ideoqꝫ ſoli epi ſunt ꝗ apſoꝝ vice ꝯfirmãt. vt eẽ
de ſac. vnc.c. vno § ꝑ frõtis. Erant ⁊ olim qdã
ꝓlati ꝗ coepi dicebantur. de quibꝰ pertrãſeũdũ
eſt q2 amoti ſunt. diſt. lxxxviij. § hi ṽo.⁊.c. ſeq. 1. q.
¶ Prio ṽo qritur vtrũ epatꝰ ſit ordo vĺ dignitas
et dico qꝺ eſt dignitas: vt ptꝫ ex dictis.ꝫ. digni
tas: eſt etiã ordo.ſ. ſacerdotiũ ſm.s. Tho. in
iiij. di. vij.⁊ diſt. xxiiij. nõ in ordine ad verũ: ſed
ad myſticũ corpus xpi: ſiup qꝺ hꝫ aliquẽ actũ ⁊
aliquã ptãtẽ quã nõ hꝫ ſacerdos: ſicut ẽt ordi
nare ⁊ ꝯfirmare ⁊ hmõi: vñ ſꝫ Io. an. i ꝓncipio
ſexti. papa ſe epꝫ appellat lꝫ i eccĺia ſint digni
tates epatu maiores: q2 epatꝰ ẽ ordo maximꝰ.
¶ Scꝺo queritur vtrũ ſtatus epoꝝ perfectior 2
ſit ſtatu religioſorum: et dicit.s. Tho. ij. ij. qõ.
clxxxiiij. ꝙ ſic: q2 in oĩ gñe agẽs preſtãtius eſt
patiẽte: in gñe aũt perfectionis epi ſm Dio. ſe
hñt vt perficiẽtes: religioſi ṽo vt ꝑfecti: quoꝝ
vnũ ad actionẽ reliquũ ad paſſionẽ pertinet.
Si tñ ſtatus epalis agatur perfunctorie: nihil
eſt miſeriꝰ aut periculoſius. di. xl. ante omnia.
¶ Tertio vtrum liceat appetere epiſcopatum 3
aut recuſare oblatum. et dico quod ſm Augu.
xix. de ciui. dei.⁊.s. Tho. ij. ij. q. clxxxv.⁊. vij.

q.ſ.qui epatū.ꝛ ſi adminiſtreť vt decet tñ inde cẽter appetiť.quãobrẽ inquit Aug. ociū ſanctū q̃rit charitas v̄itatꝭ.negociū iuſtū ſuſcipit neceſſitas charitatis: quã ſarcinū ſi nullꝰ ĩponit ꝑcipiẽde atq; intuẽde v̄itati vacãdū eſt: ſi aūt ĩponiť ſuſcipiẽda eſt pp charitatis neceſſitatẽ. Iſtã aūt q̃ſtionẽ diffuſe tractaui in ro.aur.dñi ca.xvij.poſt tri. ꝛ ibi habẽtur hec cõcluſiones.

1 cõ. ¶Prima.In nullo caſu licet p̃lationẽ ꝓcurare

2 q̃cūq; ppꝑ neceſſitate vel q̃cūq; fine.¶Scḋa Licet nūq̃ꝫ liceat p̃laturã q̃rere tñ neceſſitatis tp̃e.ı. qñ nõ videt q̃s vñ cõpetẽter de bono paſtore ꝓuideať:licitū eſt hãc appetere non abſolute:ſed a deo nõ vt q̃s p̃ſit:ſed vt pſit:ꝛ licitū eſt hoc deſideriū veliẽ ꝙ me deꝰ dignū iudicaret:ꝛ faceret vt alijs ꝓdeſſe poſſem:quia velle ꝓdeſſe eſt laudabile ꝛ velle ꝓmoueri per deū nõ eſt preſumptuoſum cū ipſe nõ ꝓmoueat niſi

3 dignos.¶Tertia. Tale deſideriū extra caſum neceſſitatis nõ eſt laudabile nec licitū q2 eſſet minus bonū p̃ferre meliori cū ſit meliꝰ vacare deo q̃ꝫ p̃rimo vbi nõ eſt neceſſe vacare p̃rimo.

4 ¶Quarta.Is cui vitia placent in ꝑpria ꝑſona: vel cui nõ diſplicẽt nec ea conatur euertere in aliena nūq̃ꝫ licite appetit a deo ꝓmoueri q̃ꝫdiu

mortale appetere. ſic eſſe deliberat. Eſt aūt mortale iudicio meo appetere rõne deliberata epatū ꝛ oẽm p̃laturã ſiue bñficiū cū cura in multis caſibꝰ de q̃bꝰ.ſ. ſuꝑbia.§.viti.ꝛ ſpẽliter propter ambitionẽ vel cupiditatẽ principaliter q2 eſt ambitio pericu loſa:ꝛ repugnãs bono cõi: tum q2 talis neſcit ſe idoneū ad illud adminiſtrandū cū hoc ſine dei grã quã ſe habere neſcit facere non poſſit tū q2 bonū cõe ordinať ad particulare vt ppl's

mortale recuſare ſit ꝑpter p̃latū cū ſit ecõuerſo.Eſt etiã mortale hoc recuſare cū q̃s ꝓbabiliter credit ſe idoneū vel ſaltẽ dubitat ꝛ ad ſuſcipiẽdū aſtringiť precepto ſuꝑioris: q2 in dubijs teneť ſubditus obedire vt.ſ.obediẽtia.ꝛ idẽ vř ſi nõ aſtringať precepto ſed ꝯcilio. ꝛ ꝓbabiliter credat ꝙ per aliū eque bene ꝓuideri nõ põt q2 eſt cõtra fraternam charitatẽ. et facit.c.in ſcripturis. viij. q.ſ.ſed vide.ꝫ.electio.ſ.§.xx.ſ.ſimonia § xvſ.

4 ¶Quarto q̃riť vtrū peccet mortaľr ep̃s ignorãs in ſua ordinatiõe iterrogatꝰ an ſciat nouū et vetꝰ teſtm̃ ꝛ rñdẽs q̃ ſic. ꝛ dicit Richar. in quoli.iiij.q.xxiiij.q̃ ſic. ſi ita eſt ignarꝰ q̃ nec ſciat in gñali mãdata dei.articulos fidei virtutes ꝛ vitia ꝛ ſacra: q2 tũc ꝑniciose mẽtitur: nõ aūt ſi ſciat duo teſtamẽta quãtū ad ea ſine q̃bꝰ officiū ſuū cõueniẽter exercere nõ p̃t:lꝫ ĩ alijs ſit indoctus:q2 vř ꝙ cõſuetudo ſic ſolū velit.

¶Quinto queriť vtrū epalis dignitas liberet a cõditione ſeruili vel aſſcriptitia: ꝛ dico ꝙ ab vtraq;.imo ꝛ ſacerdotalis.diſtin.liiij.ſi ſeruus ſciẽte.ꝛ.c.ex antiquis.iūcta gl.ꝛ etiã a curiali ſeu officiali ſm gl.in.d.c.ſi ſeruꝰ.ꝛ idẽ ꝫ Piſ. et ſum.Aug.lꝫ ſupple. ſentiat ꝙ nõ.innitendo textui.d.c.ſi ſeruꝰ.ſꝫ q̃ꝫtū ad hoc illud.c. nõ tꝫ ſm Piſa.Uerūtñ nec ſeruꝰ nec aſſcriptitiꝰ nec etiã curialis ordinari dꝫ: niſi ſm diſtinctionẽ quã habes.ſ.ſuꝰ.ij.ꝑ totū.i.niſi priꝰ a tali cõditione ſiat abſoluti ꝛ ab alijs irregularitatibꝰ.

¶Sexto q̃riť q̃ ſint epalia iura q̃ ep̃s exigere põt a clericis ꝛ religioſis ſibi ſubiectis ſm canones:ꝛ dico q̃ declarant in.c.cõquerẽte.de offi.ordi.vbi dicitur. In eccleſijs capellis tue dioceſis ad monaſteriū ipſum ſpectãtibus habeas canonicã obediẽtiã ſubiectionẽ ꝛ reuerẽtiã inſtitutionẽ ꝛ deſtitutionẽ correctionem et reformationẽ ac cenſurã eccleſiaſticã:iuriſditionẽ quoq; ordinariã cauſarū omniū ad forū eccl'iaſticū de iure ſpectãtiū.pnĩas ꝛ ſacramentoꝝ oĩm q̃ ab ep̃o recipiẽda ſunt ꝛc.de quibus vide plene archiepiſ.tertia parte.titu.ix.c.v. 6

¶Septimo q̃riť q̃tuplex ꝛ q̃ ſit lex epalis ſm iura.ꝛ dico ꝙ duplex.ſ.iuriſditionis cui ſubijciũtur monaſteria ꝛ dioceſana cui monaſteria non ſubijciunť:in q̃bus cõſiſtit totū ius ꝛ ptãs epoꝝ:ꝛ de q̃bus in.c.dilectꝰ.de of.or.vbi glo. dicit iſtã eſſe inter vtrãq; differẽtiã. Nam ad legẽ iuriſditionis ꝑtinet datio cure delictorū coertio ordinatio eccl'iarū cõſecratio earū altariū ꝛ virginū ꝛ criſmatis ꝛ gñaľr oĩm ſacroꝝ ꝛ ordinū collatio q̃ in dãdo cõſiſtũt:ꝛ alia plura q̃ enumeranť in.§.p̃cedẽti.c.ꝯquerẽte. vſq; ad v̄bū ſynodaticū.Ad legẽ v̄o dioceſanã ſpectat conuocare ad ſynodū ad ſepulturas mortuorū cathedraticū.ſ. q̃ ſoluiť in ſignū ſubiectiõis. tertia vel q̃rta mortuariorū decimationū hoſpitiũ ꝛ ſiĩia q̃ cõſiſtũt ĩ recipiẽdo.Igiť oĩa monaſteria ipõ iure exẽpta ſunt a lege dioceſana. xſ.q.ſ.c.ſ.ꝛ.q.iij.Iter cetera.ꝛ.xviij.q.ij.q̃ ſit.ꝛ xvſ.q.ſ c.placuit. nec cogi p̃nt ad p̃dicta pertinẽtia ad illã.d.c.quã ſit.a lege v̄o iuriſditiõis nõ ſunt exempta niſi munita ſint ſpẽli priuilegio:de quibꝰ oĩbus vide diffuſe Archi.vbi.ꝫ. 7

¶Octauo queriť q̃d ep̃s poſſit ſm iura vel nõ poſſit:ꝛ dico multa.¶Primū.ſm Pañ.ſ.c.accedẽtibꝰ.de exceſ.p̃la. põt ꝯcedere nõ ep̃is autoritatẽ quã hꝫ q̃ꝫtū ad ea q̃ ſpectãt ad dignitatẽ epalem.ſicut cognoſcere de cã matrimoniali: iniũgere publicã pnĩam: ꝯcedere indulgẽtiã: iudicare de clericis ꝛ hmõi: vt.xvſ.q.ij. viſis. p̃ter inſignia vt eſt vſus mitre ac põtificaliū q̃ ſolus papa cõcedit:ar.c.vt apl'ice.de priuileg. lib.vſ.Et etiã que ſunt iuriſditionis põt cõcedere q̃ꝫuis nondū ſit cõſecratꝰ nec ſacerdos et idẽ Jo.an.ꝛ Cal. Quãtū ad ea v̄o que ſpectãt ad ordinẽ concedere nõ põt non ep̃is.vt ordi- 8 1.di.

nare. criſmare. ꝯſecrare. ⁊ ſimilia q̄ no. i. c. q̄uis.
lxviij. di. ⁊ i. c. aq̄. de ꝯſe. eccle. vel al. vñ credo
ꝙ dare nō poſſit autoritatē benedicēdi veſtes
ſeu paramenta. Eo aūt mortuo expirat officiū
vicarij ſm eū. Paň. in. c. i. ne ſe. va. vt not. gl. in
cle. fi. de pcu. ⁊ idē vř de officio ꝑoris ꝯſtituti
ab abbate eo mortuo: ar. ex no. in. d. cle. ſecꝰ ſi
ꝯſtitutꝰ eēt ab abbate cū caplo: arg. c. ij. de ſt. r.
2 reg. ¶ Scdm. Pro ꝓſequutiōe ſui corꝑis licite
poſſet fugere ſꝫ. s. Th. ij. ij. q. clxxxv. vbi ꝑ aliū
in eiꝰ abſentia ſufficienter poſſet ſaluti gregis
ꝓuideri. vbi vo ſalus ſubditoꝝ eiꝰ ꝑſentiā exi
git: fugere nō pōt ꝓꝑ tꝑale aut corꝑale dāmnū:
ſꝫ tenet ſicē bonꝰ paſtor aīaꝫ ſuā ponere ꝓ oui-
3 bus ſuis: ⁊ idē. i. q. i. ſciſcitaris. ¶ Tertiū. Pōt
etiā ꝑ ſe vel ꝑ aliū in q̄libet loco non exēpto ꝓ
tribunali ſedere cū i tota ſua dioceſi iuriſditio
nē habeat ordinariā. de offi. or. cū ep̄s. lib. vi.
Utrū aūt poſſit imediate iudicare de ſubditis
ſubditoꝝ ſibi ꝑlatorū nō appellātiū ad eū gra
datim ſm Hoſt. ⁊ gof. lꝫ ſint opiniōes ſeruāda
tm̄ cuiuſlibet eccľie ꝯſuetudo eſt q̄ iuriſditionē
4 tribuit. ¶ Quartū. Pōt etiā cogere religioſos
mendicātes: vt vadāt ad ꝓceſſiones. c. nimis
praua. d̄ exceſ. ꝑla. ex q̄ tex. dicūt doc. ꝙ q꞉ ꝓhi
bet eis ne ex leui cā eos ꝯpellāt ire ſequit̃ qð
ex magna ⁊ graui pñt: puta ex nouo īntroitu ep̄i
vel legati aut imminēte peſte aut alio flagel-
lo. vel in gñalibꝰ letanijs: q̄ ſunt tres dies ro-
gationū: hec Paň. in. c. cū dilcꝰ. de offi. or. q̄
5 limita niſi ſint ſpāliter priuilegiati. ¶ Quintū.
Pōt etiā q̄rere de titu. bñficij ſubditi ſui ſi nō
cōſenſit in eū: vt voluit Fede. cōſi. xcviij. et idē
6 dic de q̄cūqꝫ alio cuiꝰ īntereſt. ¶ 6. Pōt etiā vbi-
cūqꝫ celebrare ⁊ celebrari facere cū altari por-
tatili. vt in. c. fi. de priui. li. vi. ⁊ ſilr tꝑe interdi
cti celebrare pōt ⁊ celebrari facere: ⁊ audiri di
uina vbicūqꝫ: vt in. d. c. fi. q̄ d̄ limita vt in. c. qð
nōnullis. de priui. i. excluſis īnterdictis ſubmiſ
ſa voce ianuis clauſis ⁊ cāpanis nō pulſatis ⁊
ſi ipſe ſpāliter nō ſit interdictus: vel nō fuerit
cā interdicti. Quō aūt in aliq̄bus poſſit diſpē-
ſare. habet̃. ſ. diſpenſatio. § quarto ⁊ nono et
vndecimo et in bñficiorū pluralitate ſpāľr. ſ.
bñficiū. iiij. § viij. Quā autē habeat iuriſditio-
7 nem. vide extra de offi. ord. ꝑ totū. ¶ Septimū.
Pōt etiā in ſua dioceſi multa etiā ſine metro-
politani ꝯſilio ſm Ray. vt ꝯſecrare eccľias ac
virgines: ordinare: erigere altaria in eccľia ꝯſe
crata: nā in nō ꝯſecrata hoc pōt etiā ſacerdos
criſma ꝯficere: ꝯfirmare. recōciliare ſolēniter
penitentes: lr̃as cōmendatitias clericis dare:
inter ſubditos iudicare: anathematizare cū ſo
lēnitate. de qua. ij. q. tertia dñt. vnā eccleſiā in
duas diuidere ⁊ duas in vnā vnire: vnā alteri
ſubijcere: et nouas erigere ex cā: ⁊ nō aliter. et
req̄ſito ꝯſenſu eoꝝ quoꝝ intereſt. ⁊ q̄ forſan ex
hoc ledi poſſent: q̄nqꝫ etiā eoꝝ ꝯſenſu nō obtē
to. de exceſ. ꝑla. ſicut ⁊ ibi Paň. extra de eccľ.
edi. ad audiēt: ſ. ſinodū celebrare canonē late
ſnie ꝯdere in ſua dioceſi. Uide archi. iij. parte
8 titu. xxi. c. ij. ¶ Octauū. Non pōt aūt ſine capli 8
cōſenſu a principio de nouo conſtruere mona
ſteriū nec eccleſiā conſtructā ſecularē monaſti
cis regulis informare ſm Paň. in. c. apľice. de
dona. ⁊ ita intelligit̃. c. ſi ep̄s. xij. q. ij. ſꝫ poſtq̄
hec ſunt acta cū aſſenſu capli pōt ſolus dona-
tionē facere de q̄. ſ. eccľia. iij § vlti. etiā de poſ
ſeſſionibꝰ ipſis ſm cōiter doc. ⁊ nō ſolū de red
ditibꝰ. Sed intellige de donatione īnter viuos
nō de teſtamēto ſm doct. cōiter q꞉ teſtm̄ porri-
git̃ ad tꝑs q̄ eſt nō futurꝰ ꝑlatꝰ cū morte cōfir-
met̃: ⁊ nō ſit de rebus alienis. Si tm̄ q̄nquageſi
ma aut cēteſima eſſet in graue dānū eccľie da
ri nō deberet. d. c. apľice. ¶ Nonū. Nō pōt etiā 9
teſtari de bonis eccľie niſi vt alij clerici tm̄ ſm
s. th. ij. ij. q. clxxxv. ꝑt hr̃e ꝓpriū ⁊ illð hereditꝰ
teſtari. Nō pōt aūt cām ſpūalē cōmittere laico
aut laico ⁊ clerico ſimul. vt. ſ. arbiter. § xix.

¶ Nono q̄rit̃ q̄d facere debeat vel nō debeat:
⁊ dico multa. ¶ Primū. Ep̄s i ſinodo ꝯſtituere 9. q.
dꝫ idoneos viros ꝑ totā dioceſim eos iuramē- 1. di.
to aſtrigēs ad denūciādū ſibi vel miſſo ꝑ eū q̄c
q̄d ꝓpēderit fieri ꝫ volūtatē dei ⁊ xp̄ianitatē:
qð ꝑtineat ad eccľiaſticā iuriſditionē. xxxv. q.
vi. ep̄s in ſinodo. ⁊ tales appellant̃ teſtes ſino
dales. ¶ Scdm. In eccleſijs ēt baptiſmalibꝰ dꝫ
ordinare magr̃os q̄ doceant pueros in ſtudijs 2
lr̃arū artiūqꝫ liberaliū aſſidue. vbi neceſſitas
occurrerit. xxxvij. di. de q̄buſdā. ¶ Tertiū. Sin 3
gulis etiā annis dꝫ ſinodū tenere admonēdo
clericos ꝯſtōnes legēdo ⁊ laicis ꝑdicando. x.
q. i. placuit. ⁊ ſilr ſingulis annis ſi pōt viſitare
oēs eccľias monaſteria. ⁊ hoſpitalia ſibi ſubie
cta. ¶ Quartū. Dꝫ etiā in publico lineis vti niſi 4
ſit religioſus ſuꝑ indumētis. de vi. ⁊ hone. cle.
clerici officia. ¶ Quītū. Dꝫ etiā vbi tꝑalē iuriſ 5
ditionē hꝫ ꝯſtituere iudicē laicū q̄ i cā ꝑcipue
criminali iuſtitiā faciat: cui ⁊ delegare pōt in
ſpāli ſuꝑ aliq̄ maleficio vt iuſtitiam faciat ſine
irregularitate: dūmodo ꝑ ſuā rñſionē nec dire
cte nec indirecte indicet iudici ꝙ pena ſangui
nis dꝫ irrogare: ſed ſolū in genere qð iuſtitiā
faciat: ⁊ ſi dubitat conſulat peritos aliter eſſet
irregularis. de exceſ. prela. ex literis. ſangui-
nis tamē vindicte preſens eſſe nō debet. vt in
d. c. ex literis. ¶ Sextū. Debet etiā ordinādos 6
ne cito nimis manus imponat inq̄rere primo
de etate ad illum ordinē debita de quo. j. etas.
Et ſcdo. de bonitate vite: et quo ad hoc q̄ueli-

bet pōt admittere niſi ſit pctōꝛ notoꝛius iure vel facto:vel excōicatꝰ maioꝛi:vel ſuſpēſus vel interdictꝰ:qꝛ nemo ſalutis ſue ẽ memoꝛ iudicā⸗dus eſt.j.q.vij.ſancimꝰ. ſi etiā eſſet q̄s illegitimus ſine diſpēſatione pmoueri non poſſet vel epi quo ad minoꝛes:vel pape quo ad reliquos oꝛdines niſi ſit religioſus q diſpēſatiōe nō in⸗diget rōne religionis ſm archie. Et tertio de literatura:qꝛ oꝛdinās diaconū vel ſubdiaconū q̇ neſcit officiū peccat moꝛtalr̄:ꝛ ſilr̄ pmouens ad curā nō habētē ſciam neceſſariā de qua.ſ. ꝯfeſſoꝛ.iij.in prin.ꝛ de hoc.j.oꝛdinādus et q̄lr̄ tam ipſe q̄ ſuus notarius cauere dꝫ a ſimonia.

7 ¶Septimū. In ꝯferēdo etiā bñficia dꝫ attēdere vt cōferat dignis. aliter moꝛtalr̄ peccat ſm s.Tho.ꝛ Alber.in.iiij.ꝛ facit qḋ no.lxj.diſt.in

8 ſacerdotibꝰ.¶Octauū. Nō dꝫ aūt eccleſiaſtica officia cōmittere ppinq̇s nec rerū eccleſiaſticarū adminiſtrationē.lxxxix.di.iudicatū eſt.et c.ſequēti. qḋ intellige qñ alij haberi pñt eque idonei vt ceſſet ſcādalū:alr̄s pōt etiam ſuis cō⸗mittere ſi ſunt alijs melioꝛes cū hoc caſu ceſſet ratio pbibitionis.Sed ꝛ iconomus debet eſſe clericꝰ honeſte vite vt pbaẽ eadē di.per totū.

10 ¶Decio q̄rit ad q̇ eps iure teneẽ. ꝛ dico duo. ¶Primū. executiōe deuoluta ad epm ppẽ ne⸗gligētiā executoꝛis teneẽ ſeruare foꝛmā quā ꝛ executoꝛes ſeruare tenebātur. ſm Bar.in.l.ſi puellā.C.ſi mā.ita fu.ali.ꝛ facit tex.in cle.j.de ſup.neg.pla.ꝛ qḋ no.Jo.an.in.c.publicato.de elec.¶Scḋm. Eps teneẽ deputare in eccleſijs cathedralibꝰ ꝛ alijs ꝯuētualibꝰ viros idoneos ad pdicādū ꝛ cōfeſſiones audiēdū ꝛ viſitandū q̇bꝰ ꝛ puidere dꝫ de of.oꝛ.iter cetera.vbi dicit Jo.an.ꝙ qꝛ dr̄ precipimꝰ.ꝛ ſubſequiẽ ſi q̇s aūt in hoc ſunt negligētes.ſ.notabilr̄ ſunt i moꝛtali. Hoſti.aūt oꝛat vt deꝰ miſericoꝛditer agat cū trāſgreſſoꝛibꝰ huiꝰ pcepti: hodie tñ inquit puidit paracletꝰ ꝑ oꝛdines pdicatoꝝ ꝛ minoꝝ: ſꝫ nō oēs capiāt vbū iſtud.de priui.nimis. Et intellige de cōuētualibꝰ ſecularibꝰ.i.collegiatis:qꝛ monachis non cōpetunt iſta officia.ſ.ex monachatu ſm Pe.ꝛ Abbatē.¶Tertiū.ſm.s. Tho.etiā teneẽ igredi religionē quā vouit.ij. ij.q.clxxxix. ꝛ exponere oia ſua p honoꝛe dei ꝛ ſalute gregis ſui cū opꝰ fuerit ibi.q.clxxxiiij.et alere clericos indigētes quos pmouit ad oꝛdines:nō autē alios clericos ſm cū.iiij.di.xxiiij.

¶Undecimo q̄rit q̇s penas eps de iure incurrat vel nō incurrat.ꝛ dico duo.¶Primum. Ex nulla ꝯſtōne epi cadūt in penā ſuſpēſionis vel interdicti niſi de ipſis in illa fiat mētio ſpālis: ſilr̄ nec coꝝ ſuperioꝛes.de ſen.excō.qꝛ periculoſum.li.vj. Et idē dic de ſuſpēſione a bñficio iure poſita: vt in.c.ſi cōpꝛomiſſarius.§.hmōi. de elec.li.vj.ſecꝰ de excōicatione: vt no.in.d. c.qꝛ piculoſum.¶Scḋm. Eps canones nō ſer⸗uās aut ſuari nō faciēs eſt piurꝰ. vt no.Pan. in.c.ego.de iureiur. alleg.gl.in.c.ſacerdotes. el.j.ij.q.vij.q̇ dicit ꝙ a plato nō ſeruāte cano⸗nes recedi pōt ſicut ab excōicato ꝛ pciſo rece⸗ditur:qḋ dictū Pan.intelligit verū qñ ex cōtēptu hoc procedit. Quō aūt nō ppſſit reſtituere degradatum.ſ.degradatus.§.vlti. Quomodo autē teneatur ad obſeruātias regulares ſi eſt religioſus.vide.j.monachus. Quō etiā aliqui caſus ei reſeruentur.vide.ſ.caſus.§.ij.iij.iiij.ꝛ v.quō etiā poſſit aliq̇d accipere a clericis ꝛ qñ vide archie.diffuſiſſime.iij.parte.titu.xxj.

¶De equitate.

EQuitas ſm mētē.s.th.ij.ij.q.cxx.ar.j.eſt virtꝰ q̇ quis ſuata legis intētione legis vba nō ſeruat.Ibi eñ ſic dicit.Legis latoꝛes attēdūt ad id qḋ in pluribꝰ accidit ſm hoc legē ferētes: quā tñ in aliq̇bꝰ caſibꝰ ſeruare eſt ꝯ equalitatē iuſtitie ꝛ bonū cōe qḋ lex intēdit ſicut aliqñ nociuū eſt depoſitū reddere:puta gladium furioſo. Et in his malū eſt ſeq̇ legē: bonū vo eſt pretermiſſis verbis eius ſequi id qḋ poſcit iuſtitia:ratio: et cōis vtilitas: ad qḋ oꝛdinaẽ epicheya q̇ apud nos dr̄ equitas:hec ex illo.ſed vide.j.ius.§.j.

¶De erroꝛe.

ERroꝛ cōſenſum tollit: et errātes non videntur cōſentire.ff.de regu.iur.l.nihil ꝛ ſi ſit erroꝛ iuris excuſat a dolo: et ꝯtra a pena que debetur ppter dolū. ſi etiā ſit erroꝛ cōis aliqñ facit ius arti.xcv.diſ.ecce ego.quaſi in fi.ꝛ.in.l.barbarius. ff.de of.pꝛeto.diciẽ autē intolerabilis qñ cōtinet aliq̇d qḋ in ſuo genere eſt pctm̄ vt in.c.venerabilis.§.pōt.de ſen.excō.li.vj. vel aliquod impoſſibile. vt in glo.in.c.ꝑ tuas.de ſen.excō. vel ſi ſit ꝯ ius aut legē vel ſi excōicet aliquē: quia bonū fecit puta eleemoſynā.vide.d.gl.

EStimatio. vide.j. immediate poſt ver. extraoꝛdinarium.

¶De etate.

ETas quaſi euita ab euo dicta eſt qḋ durationē impoꝛtat infinitā a parte poſt. Unde etas pꝛimo videẽ impoꝛtare durationem valde longā ꝛ dein de quālibet partē durationis hominis.vt dicatur etatis triū annoꝝ vel decē ꝛ huiuſmodi.

¶Primo vero queriẽ in quibus etas determinata requiraẽ a iure:ꝛ dico multa.¶Primum. 1.q8 1.di.
In ſpōſalibus requiritur etas.vij. annoꝝ cōpletoꝝ.de deſpon.impu.c.vnico.lib.vj.in matrimonio vero. xij. annoꝛum in femina.ꝛ.xiiij. in maſculo niſi foꝛte malitia ſuppleret etatem

qḋ tūc eſt qñ ſunt ad ſimul coeūdū potētes: vt
2 no.in.d.c.vnico. ¶ Scḋm. In voto aūt religiōis
ſeu pfeſſiōe fiēda.xij.ā.i muliere i maſclo.xiiij.
ꝯpletoꝝ: vt de muliere hꝛ in.c.cū virū.de reg.ꝛ
in.c.puella.xx.q.j.ꝛ i.c.pulla.xx.q.ij.de maſcu
lo ꝟo in.c.ſignificatū.de regu.lib.vj.qḋ tñ fal
3 lit in caſu de quo.j.religio.v.§.j. ¶ Tertium
Quātū ad ordines ſuſcipiēdos i pⁱa tōſura re
quiriꝛ etas.vij.ānoꝝ ꝯpletoꝝ.di.lxxvij.in ſin-
gulis.ꝛ ſilr i trib⁹ minoꝛib⁹ vt i.d.c.i ſingulis.
ꝛ añ dictā etatē ꝯferēs alicui niſi religionē in-
tret ſuſpēſus ē ipo facto p ānū a collatiōe eiuſ-
dē ordinis.de tēp.oꝛ.null⁹.li.vj.in accolitatu
poſt.xij.ānoꝝ: vt i.d.c.i ſingulis.i ſubdiacona
tu.xviij.icboatoꝛū in diaconatu ꝟo.xx.ꝛ i pſby
teratu.xxv.vt i cle.gñalē.de eta.ꝛ qli.oꝛ. Si tñ
qs añ dictā etatē ordineꝛ ordinis qdē caracte
rē ſuſcipit.ſʒ nō executionē vſqꝫ ad tps ꝯpletū
vt no.in d.cle.gñalē.nec pōt eps diſpēſare: vt
4 ibi not. ¶ Quartū. Quo ad bñficia regularia in
abbatiſſa reqriꝛ etas.xxx.ānoꝝ ꝯpletoꝝ: ſilr ꝛ
in pꝛioꝛiſſa ſeu mr̄e vl miniſtra q̄ hʒ regere mōa
ſteriū: vt i.c.idēnitatib⁹.de ele.li.vj. In abba-
te aūt.xxv.ānoꝝ icceptoꝝ.p.c.cū i cūctis.in.§ iſe
rioꝛa.de ele.vbi regulr ad quālibet dignitatē
acqrēdā tps illḋ exigiꝛ: lʒ de abbate nō ſit ali-
quid ſpālr expſſuʒ. In pꝛioꝛatu ꝟo collegiato.i.
hñte ſub ſe collegiū.xxv.ānoꝝ icceptoꝝ.ar.cl.
ne i agro.§ ceteꝝ de ſta.reg.i pꝛioꝛatu ꝟo nō ꝯuē
tuali ſeu nō collegiato ſi curā quā p ſe hʒ exer-
cere ſilr reqriꝛ etas.xxv.ānoꝝ icceptoꝝ: qꝛ opʒ
qḋ ſit ſacerdos: ſi aūt nō hʒ p ſe exercere ſuffi-
cit etas.xx.ānoꝝ ꝯpletoꝝ.d.§ ceteꝝ in pꝛioꝛatu
ꝟo nō hñte curā reqrit etas.xiiij.ānoꝝ ꝯpleto
rū.qꝛ opʒ ꝙ ſit pfeſſus.c.null⁹.de ele.li.vj.ꝛ ita
tʒ Pañ.i.c.ſup ioꝛdinata.de pbē.lʒ ſede.dicat
ſuffi cere etatē.vij.ānoꝝ cui nō crediꝛ: qꝛ opʒ ꝙ
5 ſit pfeſſus i religiōe vt dcm̄ ē. ¶ Quītū. Quo ad
bñficia ſecularia hñtia dignitatē in epo reqriꝛ
etas.xxx.ānoꝝ ꝯpletoꝝ.de ele.cū i cūctis i iſe
rioꝛib⁹ ꝟo epatu reqriꝛ ꝙ qs attigerit.xxv.an
num.d.c.cū in cūctis.§ inferioꝛa.ꝛ ſi añ alicui
conferaꝛ eccl'ia curata ipſo iure vacat: nec pōt
eps diſpēſare.c.lꝫ canō.de ele.li.vj.lʒ diſpēſa
re poſſit i dignitatib⁹ vel pſonatib⁹ curā aīarū
nō habētib⁹: vt.xx.anno cōpleto habeantur.c.
6 pmittim⁹.de eta.ꝛ quali.li.vj. ¶ Sextū in be-
neficijs ꝟo ſimplicib⁹ ſunt opiniōes ſed appꝛo
bo dictū Calde.qḋ ſequitur Panoꝛ.in.c.ſuper
inoꝛdinata.de pbē.ꝙ ſi bñficiū ſonat in nomē
rectoꝛie: puta qꝛ eſt eccl'ia: vel capella p ſe ſtās
habēs ad regimē clericū.tūc requiratur etas
xiiij.annoꝛū cōpletoꝛū: vt i.c.indecoꝝ.de eta.
ꝛ quali.oꝛ.quia qui neſcit ſe regere: nec eccle-
ſiā: ſi ꝟo non ſonat rectoꝛiam: ſed e ſt bñficiū in
eccl'ia tūc ſi reqrit maturitatē cōſiliū vt i cano
nicatu eccl'ie cathedralis. Ho.ꝛ Arch.tenēt re
qri etatē: xiiij.ānoꝝ: qꝛ añ nō pōt ſapiētū iura
tractare: ſicut dicim⁹ in milite volente teſtari
añ illā etatē in.l.lʒ.C.de teſ.mili.ſi ꝟo maturi
tatē ꝯſiliū nō reqrit tūc.vij.annoꝝ eſt etas. Et
iſta ſunt bñficia i multis eccl'ijs p clericis pue
ris. ¶ Septimū. In electiōib⁹ monialiū reqriꝛ
etas annoꝛū.xij.cōpletoꝝ ꝛ añ nulla admittiꝛ
ad eligēdū: vt in.c.idēnitatib⁹.de ele.li.vj.in
iuramento aūt ꝛ teſtimonio reqriꝛ pubertas:
vt no.in.c.puuli.xxij.q.v.ꝛ in.c.teſtes.xiiij.q.
iij.ꝛ ſilr in teſtamēto: ꝛ in electiōe ſepulture.
ar.c.lʒ.de ſepul.li.vj. Etas aūt pubertatis di-
uerſimode accipiꝛ: qꝛ in nuptijs ꝯhēdis in ma
ſculo eſt.xiiij.ānis in femina: xij.inſti.de nup.
in pn.cū ibi no.nō aūt idē eſt tps ſi alimēta re
qruntꝛ vſqꝫ ad pubertatē: qꝛ debentur maſculo
ad.xviij.annū.femine ad.xiiij.ff.de alimē.ꝛ ci
ba.lega.l.mela ait.in pn.de eta.inqſitoꝛis he-
retice prauitatis: infra hereſis.ij.§.j.
¶ Scḋo qriꝛ quō cognoſceꝛ ſi ann⁹ debeat eē 2.q.
ꝯplet⁹ vel incboat⁹ qñ dubitaꝛ de mēte ſtatuē
tis vel diſponētis: ꝛ dicēdū eſt ſm glo.in cle.
gñalē.ꝙ ſi ānus ſignificaꝛ in ablatiuo cū ppo
ſitiōe in.vt ibi dꝛ in āno.xviij.q ad ſubdiaco-
natū.xx.q ad diaconatū.xxv.q ad ſacerdotiuʒ:
ſufficit icboatio: ſi ꝟo i genitiuo.vt.xxx.ānoꝝ
reqriꝛ ꝯplemētū. Et idē dicit lʒ lati⁹ Jo.de li.
in.d.cl.lʒ ꝯpletiſſime Bar.in.l.ſi cui.ff.de.leg
.j.dicēs ꝙ qñ etas pferꝛ in genitiuo reqriꝛ ꝙ
ſit ꝯplet: in ablatio aūt cū ppoſitione in.ſuffi
cit ꝙ ſit icboata: ſine ppoſitiōe ꝟo reqriꝛ ꝙ ſit
ꝯpleta.cle.j.de ſeq.poſ.i accuſatiuo aūt cū ver
bo ſignificāte rē pfectā: vt ppoſitio p vel cū fu
turo cōiunctiui: reqriꝛ ꝯpleta.l.nō putabā.ꝛ
l.ſi i ānos.ff.de cōdi.ꝛ demō.ſine tali aūt ver
bo: ſi de fauoꝛe agiꝛ ſufficit icboaſſe: ſi de odio
reqriꝛ ꝯplemētū.l.ad rē publicam.ff.de mu.ꝛ
ho.in accuſatiuo aūt cū ppoſitione ad.ſuffi-
cit inchoatio.l.q filium.ff.ad trebel.
¶ Tertio qriꝛ an i anno biſſextili duo dies cō 3
putenꝛ p vno vbi reqriꝛ ann⁹ ꝯplet⁹ ꝛ dico ꝙ
panoꝛ.in.c.qrenti.de offi.dele.dat regulā qḋ
vbi a iure daꝛ ann⁹: itelligiꝛ de.ccclx.dieb⁹ cō
tinuis: nec curādū eſt qḋ illo anno currat biſſe
xt⁹: ꝛ eſt bon⁹ text⁹ i.l.cū heres.§ ſtich⁹: ff.de
ſta.li. Sʒ idē. Pan.i.c.qſiuit.de ver.ſig.vꝛ hoc
limitare i odioſis dicēs: ꝙ ſi termin⁹ ſtatuiꝛ p
nūerū ānoꝝ aut mēſiū ſʒ opinionē gl.diſtigue
m⁹ iter fauoꝛabilia ꝛ odioſa qꝛ i odioſis ann⁹
itelligiꝛ de ccclxv.dieb⁹: lʒ illo āno ꝯtigat biſ
ſext⁹: ſec⁹ in fauoꝛabilib⁹: qꝛ tūc duo dies ꝯpu
tanꝛ p vno. Si vero terminus ſtatuiꝛ p nume
rum dierum.puta qḋ ſeruiat vel ſtet ſuſpēſus

est eiuſdē ſpeciei cū eo: nec īde ꝯfici pōt eſt inſtātia valde rudis: q: vinū nō generat ſeu pducit acetū ſicut triticū generat ſiliginē: ſ3 gñaē ex vino nulla exiſtēte virtute gñatiua in vino. ¶ Tertiū. Quātū ad ſpeltā Albti. dicit ꝙ abſq3 dubio frumētū eſt gen⁹ ⁊ nō ſpēs grani habēs ſub ſe triticū ⁊ ſpeltā: vñ ⁊ de ſpelta cōfici pōt ſicut de tritico qđ nulli dubiū ē cōſiderāti granū cū grano ⁊ panē cū pane: vñ parū diſtant in ſapore: colore ⁊ forma. pet. autē de pal. dicit cū albti. poſſe ꝯfici ex ſpelta. addēs qđ etiā ex farre: nō q: triticū ſit gen⁹ ad iſta: ſ3 q: ſūt eiuſdē ſpeciei cū eo: q: cōpertū eſt ī eadē terra triticū aliqñ far: aliqñ ſpeltā: aliqñ triticū generaſſe. Sed. s. Tho. in. iij. parte vbi. ſ. īplicite. in. iiij. autē diſtin. xj. q. ij. ar. ij. q. ſ. ad tertiū. explicite negat ex tritico aliqñ naſci ſpeltā vel ordeum aut far: qđ inter oīa grana eſt ſimili⁹ tritico: et ſimilitudo coloris: figure: ⁊ accidētiū in hmōi eſt ſignū ppinqtatis ⁊ nō idētitatis ſpecifice.

5 ¶ Tertio q̄riē q̄ ſit materia huius ſacri inq̄tū ſumiē p modū pot⁹: ſiue inq̄tū ex vi ſacri cōtinet ſanguinē xp̄i: ⁊ dico ꝙ ſm. s. tho. ⁊ Pe. eſt vinū vitis: q: in eo xp̄s ꝯfecit: ⁊ pprie dr vinū ⁊ cōius ſumiē in potū: ⁊ aqua naturalis miſcēda inſtāte oblatiōe in tā parua quātitate vt in vinū ꝯuerti poſſit: ⁊ hoc nō pp neceſſitatē ſacri: q: etiā ſine aq̄ ꝯficereē verū ſacrm̄: l3 peccaret ſacerdos: ſ3 hoc ſit ad ſignificādā vnionē ppli ad xp̄m. aq̄ eñ multe ppli multi ſūt. Apoc. xvij. et q: xp̄s crediē aquā vino miſcuiſſe. ¶ Ex his q̄tū ad vinū p3 qđ ꝯfici pt ex muſto ſm. s. Tho. et Pe. q: h3 cōpletā ſpeciē vini: vt dulcedo teſtaē: qđ tñ nō eſt faciendū ſi ſit multū recēs pp ſpuritatē: qđ limita ſm. s. Tho. niſi neceſſitas vrgeat: que. ſ. irreuerētiā excuſat. limita etiam ſm eūdē ſi muſtū ſit expſſum de vua: q: ſ. aliter nō eſt ſub ſpecie potabili. arg. de cōſe. diſt. ij. c. didicim⁹. ⁊ c. ſequēti. Nō pōt ꝟo ꝯfici ſm oēs theologos ex aceto: l3 oppoſitū teneat Jnn. de offi. miſſe. ⁊ malc: q: iā nō eſt vinū vt etiā p phīloſophū pt3. viij. methaphi. ſi aūt vinū ſit quaſi in via aceſcēdi ſm. s. Th. idē eſt iudiciū: ſicut de pane q̄ eſt in via corruptionis: quō Richar. in. iiij. exponit dictū Jnno. et idē eſt ſm Alb. ſi vinū ſit in via putreſcēdi. Nec ſilr ex vapa ſeu aquarello ſm Alb. q: nō eſt vinū: ſ3 aq̄ fuſa ſup acinos vuarū hñs aliquātulū vini acumē. Nec ſilr ex agreſta ſm. s. Tho. et alios q: adhuc nō h3 ſpeciē vini: ſed eſt in via gñationis: ſi tñ vt dicit Alb. cū ſapore vinoſo eſt ſapor aromatic⁹ vel ſtipticus aut pōticus: vel ſapor acer ex minus pfecta digeſtione: ſec⁹ eſt: q: ſtat ſpecies vini. Nec ex aq̄ expſſa de pānoītincto vino rubeo: q: ibi nō eſt vinū: ſ3 aq̄ rubea aut vinata: vñ hoc dānaē de cōſe. diſ. ij. cū oē. ¶ Quātū ꝟo ad aquā p3 p. io ꝙ apponi nō d3 aq̄ roſacea: vl̄ alia artificialis ſm oēs: ſed ſola naturalis. de cele miſ. in q̄dā. nec de aq̄ naturali tm̄ d3 apponi qđ ꝯuertat in ſe vinū: vt qñ eſt maioris ꝟtu tis: aut ꝙ tā aq̄ quā vinū trāſeat in tertiū mixtū ex vtroq3: vt qñ eſt eq̄lis virtutis: et de hoc ſ. ſ ſequēti. Et ſcđo qđ nō ſufficit aquā appoſitā fuiſſe in dolio ſm. s. Tho. q: nō ſignificaret aliq̄d illud: ſed apponi d3 īminēte celebratione: ſeu qñ ſacra myſteria incboanē: et d3 apponi vino calicis. de cele. miſ. lr̄as. ⁊ de ꝯſe. di. ij. c. ſ. ⁊. c. oē crimē. et q̄re vide ibi. Et tertio ꝙ ſi aq̄ omittaē: nihilomin⁹ vere cōficiē. de cōſe. diſt. ij. ſcriptura. ſ3 peccat mortaliter q̄ hoc ſciēter facit. arg. c. lr̄as. de cele. miſ. ⁊ ſilr ſm Alex. q̄ ex neglīgētia: q: nulla ē adhibita diligētia venialr aūt q̄ ex negligētia ſemiplene diligētie ſm mētē. s. Bonauē. l. iiij. di. xj. Et q̄rto ꝙ ſi apponaē aq̄ artificialis tā modica ꝙ ꝟtaē in vinū: l3 ſit pctm̄ mortale eo mō q̄ dictū eſt: tñ conficiē verū ſacr̄3: q: ſtat ſubſtātia vini: q̄ ſola ē d necītate.

¶ Quarto q̄riē vtrū poſſit aliqs liquor miſceri ſpēb⁹ vini in euchariſtia: ⁊ dicit. s. Tho. in. iij. pte. q. lxxvij. ar. viij. ſic. Spēs ī hoc ſacro pmanētes ſicut adipiſcunē ꝟtute cōſecrationis modū eſſendi ſubſtātie: ita etiā adipiſcūtur modū agēdi ⁊ patiēdi: vt. ſ. agere ⁊ pati poſſint: q̄cq̄d ageret vel patereē ſubſtātia. Sed ſi ſubſtantia ibi eēt: poſſet al⁹ liquor pmiſceri. Ergo ⁊ iſtis ſpecieb⁹. Hmōi tñ pmixtionis duplex eēt effectus: ſc3 ſm formā liquoris ⁊ ſm quātitatē. Si eñ permiſcereē aliqs liquor in tāta quātitate qđ poſſet diffundi p totū vinū totū fieret permixtū: qđ autē eſt pmixtū ex duob⁹ neutrū miſcibiliū eſt. ſ3 vterq3 trāſit in quoddā tertiū ex his cōpoſitū: vñ ſeq̄reē qđ vinū pri⁹ exiſtēs nō remaneret ſi liquor pmixt⁹ eſſet alteri⁹ ſpeciei. Si aūt eēt eiuſdē ſpeciei liquor adiūct⁹. puta ſi vinū pmiſcereē vino remaneret q̄dē eadē ſpēs: ſ3 nō remaneret idē nūero vinū: qđ declarat diuerſitas accidētiū puta ſi vnū vinū eēt albū et aliud rubeū. Si ꝟo liquor adiūct⁹ eēt tā parue q̄titatis ꝙ nō poſſet diffundi p totū: nō fieret totū vinū permixtū: ſed aliqua pars eius: que q̄dē nō remaneret eadē nūero pp̄ter mixtionē extranee materie remaneret tñ eadē ſpecie: nō ſolū ſi paruus liquor pmixtus eſſet eiuſdē ſpeciei: ſed etiam ſi eſſet alterius ſpeciei: q: gutta aque multo vino pmixta trāſit in ſpeciē vini vt dr primo de gñatio. Manifeſtū eſt aūt qđ corpus ⁊ ſanguis xp̄i remanēt in hoc ſacro q̄diu ille ſpēs manēt eedē: cōſecratur eñ hic panis et hoc vinū. Unde ſi fiat tāta pmixtio liquoris cuiuſcūq3: qđ pertingat ad totū vinū conſecra

4

Cõcluſio.

Appoſitio aq̄.

Cõcluſio.

tum: et fiat permixto: erit aliud numero ⁊ non
remanebit ibi ſanguis chriſti. Si vero fiat tam
parua alicuius liquoris additio qđ non poſſit
diffundi per totū: ſed vſq₃ ad aliquā partē ſpe-
cierū: deſinet eſſe ſanguis chriſti ſub illa parte
vini ↄſecrati: remanebit tñ ſub alia. Hec ille.
Et ſimile dicit in quarto di.xij.q.j.ar.ij.q.vj.
5 ¶ Quito q̄rit̄ q̄d faciēdū in ptib⁹ in q̄b⁹ vinū
nō hr̄. ⁊ Alb. dubitatiue dicit qđ vr̄ papa cōſu
lendus cū ꝑꝑ intolerabile dānū aiarū qđ in-
currit̄ ex ſacr̄i defectu diſpenſandū videret̄: vt
corpus chriſti abſq₃ vino cōficeretur q₂ corp⁹
Sū. nō eſt ſine ſanguie: qđ dictū ſequēs Sum.ang.
An- ſuo more in determinādo audax: dicit papā in
gel. hoc poſſe diſpēſare: ſed hoc eſt falſum: q₂ ea q̄
car- ſunt de ſubſtantia ſeu integritate ſacrox̄ papa
pit. mutare non pōt ſm.s.Tho.iij.q.lxxiij. et alios
theologos cōiter: hmōi autē eſt cōſecratio ſan
guinis: ſine q̄ vt idē dicit ſacrm nō eſt itegrū:
ſed immane ſacrilegiū: vñ ⁊ cōciliū toletanū.
vij.q.j.in.c.nihil. ↄ tales excōicationis ſniam
tulit quod nō feciſſet ſi nō eſſet de ſe mortale.
Nec obſtat qđ corp⁹ ſine ſanguine a fidelibus
ſumit̄ q₂ hoc ſacrm nō ↄſiſtit in vſu fideliū: ſed
in ↄſecratione materie ſm.s.Tho.iij.q.lxxiij.
in.iij.⁊.iiij.diſ.viij. Vñ ſm ipſum dicēdū eſt ꝙ
nō eſt aliqua terra ad quā nō poſſit tantū por-
tari de vino: quātū ſufficeret ad celebrandū.
6 ¶ Sexto q̄rit quantū ad formā eucbariſtie q̄d
ſ.di. ſentiēdū ſit ⁊ dico multa. ¶ Primū. Forma cōſe
crationis pot⁹ ⁊ ſilr̄ forme aliox̄ ſacrox̄ ſm.s.
Tho. nō ſunt ab euāgeliſtis ex intētione tradi
te: ſed eas eccl'ia habuit ex traditione aplox̄: ⁊
ſucceſſiue ad poſteros trāſmiſit: ⁊ q̄tū ad panē
ſm oēs eſt hec.ſ. hoc eſt eñi corp⁹ meū. ita tñ ꝙ
li eñi non eſt de ſubſtātia forme ſm.s.Tho. et
Sco. ⁊ cōiter doct. l₃ peccaret illud omittēs ex
negligētia vel contēptu: q₂ eſt de cōſuetudine
2 ecclie romane data a.b. Pe. aplo. ¶ Scđm. ſm
Albe. in lib. de miſſa. forme panis ac vini mu-
tari aut trūcari nō debēt: aliter non cōficeret̄
etiā ſi viderent̄ hr̄e eūdē ſenſu₃ ſi tñ aliq̄d ad-
dat̄ nec ſignificationē mutās nec īducēs erro
rem nihilomin⁹ fit cōſecratio. vt hoc eſt corp⁹
meū directū. l₃ valde eſſet increpād⁹ iſte ſacer
dos. Vide tñ.ſ. bapti.j. ¶ Tertiū. Si ſacerdos
3 ſolū p̄dicta v̄ba ſuꝑ pane pferret ſm ſco.i.iiij.
diſt.viij. quē ſum. Ang. ſequit̄ ↄ roſ. nō cōſecra
ret q₂ dicēdo hoc ē corp⁹ meū: nō refert̄ ad cor
pus xp̄i: vñ l₃ nō ſint alia v̄ba de ſubſtātia for-
me q̄₃ p̄dicta tñ neceſſario req̄rit̄ vt aliq̄ pferā-
tur q̄b⁹ forma illa determinet̄ ad corp⁹ xp̄i: ſed
ſm.s.Tho. cōſecraret ſi hoc intēderet. et ipſa
intētio facit vt illa v̄ba itelligant̄ dicta ex pſo-
na xp̄i ⁊ limitent̄ ad eius corp⁹: ⁊ hoc eſt veri⁹
q₂ ſi illa determinatio fieret ꝑ v̄ba p̄cedentia:
vt illi dicūt ⁊ nō ꝑ intētionē: ſacerdos nō intē
dēs ↄſecrare cōſecraret: qđ eſt abſurdū: ibidē
vino. ¶ Quartū. Circa formā ↄſecrationis vini 4
Scot⁹ in diſ.viij. quarti dicit virtualiter ꝙ nō
eſt certa forma precisa: qđ ↄ q₂ pari rōne vel a
fortiori nō eſſent certe forme aliox̄ ſacrox̄: itē
ↄtra q₂ in miſſali romano ⁊ Ambroſiano vbiq₃
lr̄is maiuſculis vel aureis ponit̄ forma p̄ciſa
vt docet experiētia ⁊ de Ambro. olim teſtat⁹ eſt Bo
Pet. de pal. Scđs aūt Bona. in ea. di. dicit ꝙ na-
cōſiſtit ſolū in iſtis v̄bis. Hic eſt eñi calix ſan- uen
guinis mei: cetera autē q̄ ſequitur nō ſunt de tu-
ſubſtātia: ſed ꝑtinet ad oſtēdēdū effectū vt ibi ra.
noui ⁊ eterni ⁊c. vel vſum vt ibi accipite. vel
ornatū qđ ↄ eſt cōis vſus eccl'ie ſm quē forma
eſt hec ſc₃. Hic eſt eñi calix ſangui. mei. no. et
eter. te. myſ. fidei: q̄ pro vobis ⁊ ꝑ multis effun.
in re. pctō x̄: vt pt₃ ex dictis miſſalibus: qđ etiā
cōfirmat̄ ſm.s.Tho. et cōem ſcholā: q₂ cetera
q̄ ſequūtur li mei cū ſint determinatio p̄dicati
pertinēt ad illā vnā orationē ⁊ ↄñr ad illā vnā
formā. Quātū aūt ad ꝑlationē harū formarū:
vide.ſ. bap.j: Quātū vero ad cōuerſionē p̄dicte
materie in corp⁹ ⁊ ſanguinē xp̄i: et q̄uo in hoc
ſacramēto ſit veraciter corpus ⁊ ſanguis xp̄i.
multa ſubtiliter dicunt̄ a doctoribus que theo
logice poti⁹ quā preſentis ſunt ſpeculationis.

¶ Rurſus de eucbariſtia ſcđo quātū ad mini
ſtrum ⁊ defectus qui accidere pñt in miſſa.

EUcbariſtia ſcđo quātū ad miniſtrū:
vt innoteſcat: ſciēdum ꝙ eſt duplex.
vnus ſc₃ ad cōficiendū ⁊ diſpēſandū
ſimul: vt ſacerdos alius ad diſpēſan-
dum ſolum vt diaconus ſicut.ſ. dictū eſt. qui et
proprie diſpenſator ⁊ non miniſter dicitur. 1.q8
¶ Primo vero q̄rit̄ vtrū ſol⁹ ſacerdos ſeu p̄ſby
ter poſſit ↄſecrare corp⁹ ⁊ ſanguinē dñi: ⁊ dico
ꝙ ſic. xxv. di. ꝑlectis. ⁊ de ſum. tri. ⁊ fide ca. fir-
miter. §. vna. ⁊ hoc ſequunt̄ oēs theologi ſ.iiij.
di.xiij. Si q̄s aūt credat ſe ſacerdotē eſſe cū nō
ſit: ⁊ celebret ſm gl. in.c. apoſtolicā. de p̄ſby.
nō bap. in v̄itate nō cōficit: ⁊ ita etiā ſentit.s.
Tho. l₃ credat̄ ſupplere ſumm⁹ ſacerdos q̄tū
ad effect⁹ vltimos ſacrorū: q₂ ſc₃ recipiēs panē
a tali ſacerdote loco corꝑis xp̄i eq̄ ſaginat̄ in
ſpū ac ſi verū corp⁹ chriſti ſuſcepiſſet. Oppo ſi-
tum tamen ſenſit ſum. Ang. vt.ſ. bap. vj. §. iij.
¶ Scđo querit̄ vtrū quilibet ſacerdos poſſit 2
hoc ſacrm cōficere. ⁊ dico ꝙ ſic de facto quan
tūcūq₃ nephariuſ ſit etiā heretic⁹ ſciſmaticus
excōicatus ⁊ degradat⁹ ſm.s.Tho. in.iiij. diſ.
xiij. quia character ſuper quem fundatur confi
ciendi poteſtas eſt indelebilis: de iure tamen
ſm Richar. ea. di. conficere nō poteſt irregula

ris:nec ſuſpēſus ab excuſatiōe eoꝝ q̄ ſunt oꝛdi nis nec ſimōiac⁹.ſcbiſmatic⁹:excōicat⁹ aut de gradat⁹:ſiue depoſit⁹:aut q̄libet public⁹ ꝛ no toꝛ⁹ pctōꝛ.De coꝛpoꝛe vitiat| vide.ſ.ſuo loco.
3 Sū. ang car⁹ pit. ¶ Tertio q̄rit vtrū plures ſacerdotes poſſint ſimul eādē boſtiā ꝯſecrare.ꝛ dicit ſum.An.cū ſupplemēto qꝺ nō:ꝯ roſel.qꝛ q̄ pri⁹ ꝟba ꝓtu lit ille ꝯſecrauit: ꝛ alij nihil faciūt.ſꝫ ꝯ p̄ꝛo qꝛ eadē rōne plēs nō poſſent ſimul vnū batizare qꝺ ipſe negat. ſcꝺo qꝛ pñt ſimul ꝟba ꝓferre et tūc vt arguit Alber.q̄ rōne ꝯſecrat vn⁹ ꝛ alij ſi itēdūt: ſi aūt nō ſimul ꝓferāt:ſꝫ Jnn.de officio miſſe.itētio oim fieri dꝫ ad illud inſtās in quo eps ꝓfert ſiue pri⁹ ſiue poſteri⁹ ꝓferāt. Unde Jnn.ꝛ Pe.de palu.ꝛ.ſ.Tho.tenēt qꝺ pñt:qꝛ ec cleſia romana bāc bꝫ ꝯſuetudinē vt cardina les pape:ꝛ oꝛdinati epo oꝛdināti celebꝛāti ꝯce lebꝛēt:vt repñtēt aplos xpo cenanti ꝯcenan tes:eccleſia aūt ſpū ſan.regit.Qꝺ aūt ita eccle ſia romana cōſueuerit credēdū eſt Jnn.q̄ fuit pnotifex ſummus:ꝛ.ſ.Tbo, qui fuit doctoꝛ ita licus : ꝛ campanus ꝛ rome conuerſatus.

4 ¶ Quarto q̄rit vtrū ſacerdos cōſecrare poſſit quātācūqꝫ mām: ꝛ dicit Alex.in.iiij.tracta.de eucbariſtia quē.ſ.ſum.an.cū ſuppl.ꝯ roſ.ſequi tur ꝙ nō : ſꝫ ſolū quātitatē illā : q̄ rōnabil'r ſu mi pōt a fidelib⁹:qꝛ itētio xp̄i ꝛ eccl'ie eſt vt ſu mat.vñ nō ꝯficeret q̄ itēderet ꝯſecrare totum panē q̄ ē i foꝛo nō ex defectu ꝟtutꝭ ꝟboꝝ q̄ vna vice ꝯficere poſſet tot boſtias quot mūdo toti ſufficerēt ſi eēt neceſſitas eccl'ie:ſꝫ ꝑꝑ defectū itētiōis ei⁹ q̄ boc ſacꝫ iſtituit : q̄ nō itēdit qꝺ in ludibꝛio vel ſtultitia fiat ꝯſecratio: ꝛ ſic ꝑꝫ ꝙ niſtomin⁹ ꝯſecrat q̄ ꝯficit ad irriſionē veneſi cia ꝛ bmōi.Et lꝫ inq̄t ſum.an.ſ.Tb.in.iiij.diſ. xj.teneat qꝺ ꝯficit nō cures.Et idē ſenſit ſup pleſſi male limitās dicta.ſ. Tb.ad dcm̄ ſenſuꝫ. Sꝫ iſta rōnabil'r ꝛ ꝑiculo ſe dicunt: qꝛ ſi ad ꝯfi ciēdū reqrit qꝺ miniſter nō ſolū itēdat ꝯſecra re:ſꝫ ēt eo fine q̄ xp̄s iſtituit:ſequit ꝙ nō cōſe crabit is cui i miſſa ſubꝛepit inanis gl'ia vl' cu piditas:ꝛ ꝯñr quātū i ſe ē idolatrare facit. Et iō ad qōnē ex.ſ.tb.iij.q.lxxxiiij.ar.ij.ꝛ.iiij.d.xj. q.ij.ar.ſ.q.iij.ſic r̄ndet.Quidā dicūt ꝟtutē nō eē datā miniſtro ꝛ ꝟbis ad ꝯſecrādū panē ꝛ vi nū ſub q̄cūqꝫ quantitate : puta totū panē foꝛi: aut vinū dolij : ſꝫ ſub tāta quāta ſufficere pōt ad vſum fideliū:qꝛ ſic ꝯfoꝛmabit itētio ꝯſecrā tis itētiōi eccl'ie.Sed boc verū nō v'r.Opꝫ eīn bic quātitatē māe determinari ꝑ ꝯparationē ad vſum fideliū q̄ eſt finis buius ſcri cū i oib⁹ mālib⁹ rō determinatiōis māe ſumat ex oꝛdi ne ad finē.Nō aūt pōt determiari ꝑ ꝯparatio nē ad vſum fideliū qui nūc occurrit: alioq̄n ſa cerdos in deſerto vel babens paucos paro chianos cōſecrare non poſſet tot boſtias q̄t is q̄ parochianos bꝫ multos : ſꝫ ad vſuꝫ q̄ occur rere pōt:ſeu ad vſuꝫ fideliū abſolute:q̄rū.ſ.nu mer⁹ eſt idetermiat⁹ : vñ dici nō pōt ꝙ q̄ntitas materie bui⁹ ſacri ſit determinata: ꝑcipue cuꝫ vn⁹ boc ſumere poſſit in magna ꝛ in ꝑua quāti tate.Cū aūt ptās miniſtroꝝ eccl'ie oꝛdinet ad effectū ꝓpꝛiū ꝛ ad finē effect⁹: in ſacris duplex eſt intētio.ꝑma.ſ.oꝛdinata ad ꝑfectionē ſacri: ꝛ ſcꝺa oꝛdinata ad finē ſacri quaruꝫ pꝛima eſt eſſentialis ſacꝛo:vñ ea ꝑtermiſſa non eſt ſacꝫ ſcꝺa ꝟo illud cōſequit:vñ ea poſita vel remota nibilomin⁹ ꝑficit.ſicut ſi q̄s intendat batiza re ad lucrū eſt verū ſacꝫm:qꝛ cōfoꝛmat intētio ni eccl'ie q̄ntū ad pꝛimā intētionē:lꝫ nō q̄ntū ad ſcꝺam.ꝛ ſimiliter bic ſi q̄s intēdat ꝯſecrare ad vſum in veneficijs:aut magnā q̄ntitatē panis: aut vini ad irriſionē. Nō tñ dico ꝙ poſſet ſimul Re cōſecrare totū panē ciuitatis aut foꝛi: qꝛ ipſa ſolu. foꝛma ꝑ nōie demonſtratiuo vtens oſtēdit qꝺ materia ꝯſecrāda dꝫ eſſe coꝛā ſacerdote : vnde exiſtēs in domo cōſecrare nō poſſet panē in al tari:nec totū eū q̄ eſt in foꝛo:nec totū vinū qui eſt i cellario:ſed quātūcūqꝫ ſit quātitas panis q̄ coꝛā illo ꝑponitur:credo ꝙ cōſecrari poſſit ab ipſo.bec ex illo.ſꝫ qꝺ dixit de toto pane fo ri:aut vino cellarij.itellige ſi ſit ibi diuiſio in plura:ſec⁹ ſi eſſet vn⁹ aceruus: aut vnū doliū tm̄:qꝛ vere diceretur boc eſt vel bic eſt ꝛc. 5

¶ Quinto q̄rit vtrū ſacerdos cōſecrare poſſit vnā ꝑtē boſtie ſine alia ſtāte ꝯtinuate. ꝛ dicit Jo.de neapo.i quol.ꝛ Ricar.i.iiij.di.x.q.ꝺ ſic ſi intēdat ꝯſecrare vnā determiate: puta medie tatē q̄ ē a dextris:qꝛ ꝟba nō oꝑant niſi ſuꝑ ma teria itēta : ſec⁹ ſi vnā idetermiate: qꝛ reales oꝑatiōes nō ſunt circa ſingularia vaga: vnde nl'ia eēt ꝑs ꝯſecrata. Nō reqrit aūt ſꝫ Pe.de pa.ꝙ fiat determinatio tactu:viſu:aut ſenſu:vl' imaginatiōe:ſꝫ ſufficit ſi fiat itellectu:q̄ lcꝫ ap ꝑbēdit indiuiſibilē lineā ꝑtes diuidentem. 6

¶ Sexto q̄rit q̄d de ſacerdote babente coꝛam ſe boſtias vndecim intēdēs conſecrare ſolum decē ex illis.ꝛ dicit duran.qꝺ effectus cōſecra tionis ſequit intētionē cōſecrantis ꝛ nō eius opinionē.Jgitur ſi numerus ſit q̄dem in eius opinone: ſed intentio ſit cōſecrādi totū qꝺ eſt ante ſe oēs ſunt cōſecrate. Si ꝟo numerus ſit in intētione: ita ſcꝫ qꝺ intēdit ꝯſecrare decem p̄ciſe ſubdiſtingue : quia aut ſcit verum nu merum:ꝛ ſic ſunt conſecrate decē tm̄ quas de terminat:aut nulla ſi non determinat quas de cem:aut illum ignoꝛat : ꝛ eodem modo diſtin guendū an determinet quas decē cōſecrare in tēdit aut nō : ꝛ cōcoꝛdat Jo.de neap.ꝛ Ricar. Pōt aūt determinare deceꝫ ꝛ ignoꝛare vnde

cimã: vel qꝛ vna latet ⁊ reliq̃ ſunt viſe ⁊ itẽte:
vel qꝛ ali⁹ vnã appoſuit: vel qꝛ ibi erat ⁊ neſci-
uit. Si aũt ipſe vnã pl⁹ poſuit q̃s crediderit vel
ali⁹ poſuit. vꝫ cũ ipſe iuſſerit poni. x. ⁊ nõ inten
dit ꝯſecrare niſi. x. tñ nõ eſt determinata eius
itẽtio: ⁊ ſic nulla ẽ ꝯſecrata. Ex q̃b⁹ ptꝫ ſicut ẽt
dicit Alb. in lib. de miſſa. qꝺ ſi remanẽt ex obli
uiõe i altari: aut gutte vini i pede calicis: ⁊ ſa-
cerdos ꝯficiat non ꝯſecranť: qꝛ de his nõ erat
itẽtio. Ptꝫ ẽt qꝺ ſi ſacerdos aſſumat mltas ho
ſtias ꝯſecrãdas ꝺ q̃b⁹ i actu ꝯſecratiõis nõ ad
uertit ꝙ ſunt nihilomin⁹ ꝯſecrate: qꝛ ſuffič itẽ-
tio v̾tualꝭ ſꝫ. s. Tho. ⁊ alios theologos cõiter.

7 ¶ Septimo q̃riť q̃d faciet ſacerdos qñ cepta
miſſa aliqꝺ ipedimẽtũ recognoſcit i ſe: ⁊ dico
ꝙ ſi q̃s i miſſa recordať ſe eẽ excõicatũ: vel ſu
ſpẽſum: vel nõ ieiunũ: aut nõ ꝯfeſſum mortale
aliqꝺ ſꝫ Alb. ⁊ s. Th. iii. q. lxxxiii. ar. x. ⁊ iiii. d.
xii. i. lit. ⁊ pe. de pa. ſi recordať hoꝝ poſt ꝯſecra
tionẽ iceptã pſeq̃ dꝫ qꝛ vbi difficultas occur-
rit ſemꝑ accipiẽdũ ẽ qꝺ min⁹ hꝫ de ꝑiculo. ar.
di. xiii. nerui. eſt aũt maxie ꝑiculoſuꝫ ꝙ ẽ ꝯ ꝑfe
ctionẽ hui⁹ ſacri: qꝛ ẽ imane ſacrilegiũ: minus
aũt qꝺ ꝑtinet ad q̃litatẽ ſumẽtis: dꝫ tñ dolere
⁊ ꝓponere vt expedit: ⁊ ꝑ iuiſibilẽ põtificẽ ab
ſoluiť quãtũ ad actũ illũ ſꝫ. s. Th. ⁊ ꝯñr ſi erat
excõicat⁹ nõ efficiť irregularꝭ: qꝺ ẽt tꝫ ſũ. ang.
ꝯ ro. Et idẽ dico de irregularitate. ¶ Si v̾o ali
cui⁹ hoꝝ recordať añ ꝯſecrationẽ: ſi q̃dẽ illud
eſt ſolũ pctm̃ nõ ꝯfeſſuꝫ pſeq̃ dꝫ miſſam icboa-
tã ẽt ſi ſine ſcãdalo poſſet dimittere ſꝫ Pet. de
pal. ⁊ ꝯcordat. s. Th. ⁊ ſufficit ꝯtritio ſi tñ ꝯmo
de ⁊ ſine aſtãtiũ nota añ ſecretas poſſet hr̃e cõ
feſſorẽ: vt cõiter accidit qñ ipſa miſſa cãtať: cre
dit Archi. qꝺ dꝫ q̃rere. imo credo illuꝫ teneri:
cũ idẽ ſit q̃ ad hoc ac ſi miſſam nõ icboaſſet: ſi
v̾o hoc ſit qꝛ eſt excõicat⁹: vel non ieiun⁹. s.
Bona. quẽ ſequiť ſum. ang. dicit ꝙ põt icboa
tã miſſaꝫ ꝑficere cũ ꝯtritiõe. Pet. v̾o de pal. di
cit qꝺ oĩno dimitere dꝫ: niſi ſcadalũ imineret
imo iſtãte ſcãdalo magis vꝫ declinare ad hoc
vt dimittat: ſꝫ opi. s. Tho. media iter iſtas eſt
verior. s. qꝺ tuti⁹ eſt miſſam icboatã dimitere
niſi graue ſcãdalũ imineret: qꝛ iſta ipediunt ex
iure poſitiuo: qꝺ eſt in pectore pape: quẽ non
eſt veriſiľe velle icidere in ſcãdalũ cũ q̃ inſci⁹
cũ talib⁹ vinculis miſſaꝫ icboauit. Si v̾o hoc
ſit: qꝛ eſt irregularis ſm̃. s. Bona. pſeq̃ põt cuꝫ
ꝯtritiõe: ſed ego dico vt de excõicato. Si vero
hoc ſit: qꝛ incepta miſſa hꝫ ꝯſciam qꝺ nõ ſit ſa-
cerdos. dicit. s. Bona. qꝺ añ ꝯſecrationẽ dꝫ miſ
ſam dimittere fingendo ifirmitatẽ aut ꝯſciam
deponere. ¶ Si vero q̃s alicui⁹ hoꝝ recordať
ante incboatã miſſam quantũ ad pctm̃ nõ con-
feſſum ſꝫ. s. Tho. in. iiii. di. xvii. ſi q̃dẽ hꝫ copiã
ꝯfeſſoris teneť ꝯfiteri ſi v̾o eã nõ hꝫ: ſꝫ ei cele
brare vrgẽte neceſſitate: ⁊ hec neceſſitas ſꝫ Pe.
⁊ Alb. eſt vt ſi timeť ſcãdalũ ppľi vel ſi iã ince
pit ſacra myſteria: vel ſi infirm⁹ amiſit loq̃lã: ⁊
eſt in ꝓpoſito ꝯfitẽdi. ego aũt puto qꝺ hic ſub
noĩe neceſſitatis itelligať oẽ excuſans ab irre
uerẽtia ſcãi: vt ſi eſt obligat⁹ ad celebrãdũ: vel
ſi nõ celebrãdo gñaret ſibi ifamiã vel admira-
tionẽ: vel ſi nuꝑ deceſſit aĩa indigẽs ſacrificio
ꝓbabiľr: aut ſi iminet ſolẽnitas magna in qua
vel de vtile ſit aĩe celebrare: aut ſi tãt⁹ ſit feruor
in eo q̃ peccauit qꝺ ide ex ſacrificio ſperet ma-
gnũ iuuamẽ ꝯ pctm̃ ⁊ hmõi: qꝛ in talib⁹ põt eẽ
reuerẽtia maior i aliq̃ nõ ꝯfeſſo q̃s aľs plerũq̃
in multiꝭ ꝯfeſſis: tota aũt rõ obligatiõis ad con
feſſionẽ hic eſt reuerẽtia ſacri q̃ nãli iure habe
tur ⁊ nõ aliqꝺ ꝓceptũ canonis. ſꝫ multe de hoc
ſint gl. Vñ ⁊ q̃dã tenẽt qꝺ cũ ꝯtritione ſufficit
ſemel in ãno eſſe ꝯfeſſum qꝺ Panor. in c. de ho
mine. de celeb. miſ. dicit veri⁹. qꝛ ſcꝫ ius cano-
nicum ⁊ non naturale conſiderauit. Imo dicit
Ricar. i. iiii. di. xvii. habẽs idoneũ ꝯfeſſorẽ: ſed
expectãs aliũ cui deuotius ⁊ ſecuri⁹ cõfiteatur:
põt cũ ſola cõtritione cõicare: ⁊ a fortiori vbi
nõ eſt copia ꝯfeſſoris: ⁊ adeſt magna vtilitas
ſupra ꝯfeſſio ſacraľis. ꝭ. § ii. Pet. etiã de pal. di
cit qꝺ ſine ꝯfeſſiõe cõicare põt q̃s tꝑe paſcha-
li ſi nõ hꝫ ꝯfeſſorẽ: vel hꝫ caſuꝫ reſeruatũ: ⁊ ſꝑꝫ
adire nõ põt: qꝺ dictũ recitãs Archi. dicit. Cre
do iſtud reſtringẽdũ qñ ex hoc ꝙ abſtineret ſe
quereť magnũ ſcãdalũ: ⁊ hrẽť multũ ſuſpectus
de aliq̃ malo: tũc forte poſſet. hec ille. Ex his ẽt
dico qꝺ volẽs cõicare poſitus coram ſacerdo-
te: ſic qꝺ iam ſine nota nõ cõicare nõ põt ſi re-
cordať de mortali nõ cõfeſſo licite ſine cõfeſſio
ne cõmunicat cũ propoſito cõfitẽdi. Quantũ
vero ad excõmunicatum ⁊ irregularem: puto
qꝺ incboare poſſet diuina vbi non incboando
metuerent mortẽ: aut v̾bera metu cadente in
cõſtantẽ virũ: ⁊ idẽ de non ieiuno. qꝛ in talib⁹
iura poſitiua agentes contra ſua ſtatuta excu-
ſant: nec incurreť in hmõi aliqua irregulari-
tas. ar. ca. clerici. ⁊ c. latores. ⁊ c. fraternitati.
que temeritatem requirunt. de cle. excom. mi.
per totum. nec obſtat. c. apoſtolice. eod. titulo
qꝛ illi ſunt in culpa nõ intelligendo quod de-
bent: iſti vero in neceſſitate: imo hoc ſumma
Ange. extendit non ſolũ ad verbera: ſed etiam
ad ſcãdalũ modo non ſit phariſeorũ: vel idem
qꝺ admiratio. Circa predicta tñ roſe. l. multi roſ.
pliciter deficit. Primo quia dicit qꝺ recolens car
ſe excõmunicatũ poſt conſecrationẽ celebran- piſ.
do efficitur irregularis etiam ſi examinando
cõſcientiã fuit ſine omni culpa qꝺ eſt falſum:
qꝛ antequã recolat ſine culpa ignorat: ⁊ conſe-
quenter

quēter excuſat̄ p.c.apl̄ice. ꝺ cle.exc.mi.poſtq̄
ꝟo recolit excuſat̄ q2 dei ꝑcepto tenet̄ ſacrifi-
ciū cōſummare ꝛ per ſummū pōtificē abſoluit̄
quātū ad actū illū vt dictū eſt. ſcꝺo nā dicit qꝺ
is q̄ poſt cōſecrationē recolit ſe comediſſe vel
bibiſſe: lʒ ꝑficere dēat p.c.relatū. de ꝯſe.di.ij.
tñ ſic ꝑficiēdo mortal̄r peccat: ēt ſi examinādo
ꝯſciētiā fuiſſet ſine culpa: q2 inq̄t verū eſt dice
re qꝺ nō celebrauit ieiun⁹: qꝺ eſt falſum ꝛ ridi
culū: q2 añ recordationē nō peccauit ꝑ ipʒ nec
poſt q2 ſi ꝯterat̄ ꝛ ꝓponat vt dʒ. ſeq̄t̄ qꝺ cōtrit⁹
peccabit mortal̄r faciēdo qꝺ facere tenetur: et
eēt vere ꝑplex⁹ nō hñs viā ſalutis ſiue cōpleat
miſſam ſiue non: potuit tñ añ peccaſſe mortal̄r
nō examinādo ꝯſciāʒ. tertio q2 dicit qꝺ is q̄ añ
cōſecrationē recordat̄ ſe comediſſe vel excōica
tū eſſe dʒ oīno deſiſtere nō obſtāte ſcādalo: q2
nō video inq̄t qꝺ oriri poſſit tā graue ſcādalū
cū illud ſit q2 forte ppl's die feſto miſſam pde-
ret: ſʒ dico qꝺ ēt illud eſt forte ſufficiēs qñ te-
net̄ celebrare: vt q2 ē curat⁹: ꝛ ſi illud nō ē pñt
eē m̄lta alia: vt q2 deſiſtēdo ſe [illegible]famaret de gra
ui pctō: aut ſaltē q2 incūberet i[illegible] mors aut vul
nus. Nec ob. qꝺ dicit. d.c.apl̄ice. excuſare ſolū
ignorātē ſine culpa exceptionē aūt regulā fir-
mare in alijs: q2 ibi nulla ſit exceptio: ſʒ abſolu
te excuſant̄ ignorātes ꝓbabil̄r. ¶ In oī āt caſu
dʒ cauere ne ſimulet ſe ꝯſecrare ꝛ ñ ꝯſecret: q2
ī ſacr̄o ꝟitatꝭ nō dʒ eē aliq̄ fictio ſʒ pe.ꝛ.ſ.tho.
nec dʒ quātū i ipo ē facere idolatrare: vñ dicit
decretalis qꝺ abijciēda ſūt falſa remedia q̄ ſūt
veris periculis grauiora. de cele.miſ.de hoſe.
¶ Octauo q̄rit̄ q̄d fiēdū cū ſacerdos deficit in
miſſa: ꝛ dico ſic. Si celebrās ī miſſa ꝺficit mor
te vel īfirmitate occupat⁹ ſm ſtatutū cōcilij to
letani: ali⁹ explere dʒ qꝺ ille īchoauit: ꝛ iſte dʒ
eē ieiun⁹. vij.q.ſ. nihil qꝺ.ſ.Tho.iij.q.lxxxiij.li
mitat ſi īpediat̄ īcepta ꝯſecratiōe: q2 ſi añ cōſe
crationē corporis decedat nō opʒ ꝑ aliū vt di-
cit ſuppleri: lʒ hoc fieri poſſit: vt dicit Archi.ꝛ
ītellige añ cōſecrationē incboatā. Mod⁹ autē
ſupplēdi eſt vt a capite īcipiat̄ ſm oēs ſi neſcit̄
vbi prim⁹ dimiſit: ſi aūt ſcit̄ indiſtincte dicunt
[illegible] Tho. vt ſcꝺs īcipiat vbi prim⁹ dimiſit
qꝺ de ꝟbis formaꝝ nō dʒ ītelligi ſʒ de alijs ſʒ
Archi. q2 ſi ꝑm⁹ dixiſſet vnā partē ꝟboꝝ forme
et ſcꝺs aliā null⁹ ꝯſecraret: vñ opʒ qꝺ ꝑm⁹ vel
ſcꝺs dicat totā formā. Alb.tñ in li.de miſſa qñ
ſcit̄ vbi dimiſſuʒ eſt ſic diſtīguit. Si prim⁹ defi
cit añ canonē incipiēdū eſt a capite ꝛ totū rite
ꝑagēdū: q2 dicta añ canonē nō ſunt de ꝯfectio-
ne ſacr̄i ſʒ ppl'i inſtructiōe. Si ꝟo inceperat ca
nonē ſʒ nōdū ꝯſecrarat: ꝓſequēdū ē vbi dimiſ
ſum: tñ ne ppl's min⁹ appreciet ꝟba canonis vi
dēs ea tā facile repeti q̄ſi prei⁹ dicta eēnt ānul-
lata: ſigna em̄ illa repꝛſentāt xꝑi paſſionē que
nūq̄ dʒ irrita reputari: tū q2 ex verbis ꝛ ſignis
ꝑactꝭ materia recepit ſctitatē vt eēt magis ido
nea ad trāſſubſtātiationē: vñ ſuꝑ illa hoſtia re
petēda nō ſūt ne fiat iniuria virtuti ꝟboꝝ tāq̄
nihil valuiſſent pri⁹ dicta. Si aūt defecit cepta
ꝛ nō cōpleta forma corꝑis: ſeruet̄ illa hoſtia in
altari ꝓ reliquijs ꝛ ſuꝑ aliā celebret̄: incboan
do ibi q̄ ꝑdie ſm Inn.ſ.c. pſbyter. de ſacra itē.
vel ſm Arch. poſt ſumptū ſacr̄m ſacerdos etiā
dictā hoſtiā ſumat. Si aūt deficit ꝯſecrato cor-
pore ꝛ nō ſanguie ſm Albr. īcipiat̄ ibi: ſil'i mō
ꝛ ſuꝑ calice ꝑparato canō ꝑagat̄: ꝛ ī fine corp⁹
ꝛ ſanguis ſumat̄. Si aūt deficit in ꝓlatione for
me ſanguinis: fiat ſicut dictū ē de hoſtia ſuꝑ q̄
aliq̄ ꝟba forme dicta ſunt ꝛ nō oīa: īcipiēdo in
ſil'i mō ſuꝑ aliū calicē ꝑparatū. Sʒ q2 nō ē peri
culū repetere ꝟba niſi ī formis ſacr̄oꝝ nō oīm
ſed aliquorū: ideo meli⁹ dr̄ ſm mētē.ſ.Tho. vt
ſuꝑ eadē hoſtia ꝛ eodē calice verba ꝓferātur.
¶ Nono q̄rit̄ q̄d agēdū ſit cū ſacerdoti in miſ 9.q.
ſa vel extra aliq̄d ꝑter ſuā intētionē ab extrīſe
co accidit circa materiā vel ſpēs eucbariſtie: ꝛ 1.di.
dico multa. ¶ Primū. Si ꝓpter frig⁹ vel ex ne-
gligētia hoſtia labat̄ in calice añ fractionē vel
poſt ſm.ſ.Tho.iij.q.lxxxiij. nō eſt neceſſe ꝓpt̄
hoc aliq̄d iterari: q2 fractio hoſtie cōſecrate et
qꝺ vna ſola pars mittat̄ in calicē reſpicit corp⁹
miſticū ſicut admixtio aq̄ ſignificat ppl'm: vñ
hoꝝ ꝑtermiſſio nō facit imꝑfectionē ſacrificij.
¶ Scꝺm. Si ī calice deꝓhēdat̄ venenū aut mu 2
ſca vel aranea ante cōſecrationē effuſo vino et
loto calice aliud ponat̄ ſʒ.ſ.Tho. ibi ſi ꝟo poſt
ꝯſecrationē aliq̄d horū acciderit dʒ aīal caute
capi ꝛ diligēter lauari ꝛ ꝯburi: ꝛ ablutio cū ci-
nerib⁹ in ſacrariū mitti. i. ſm Pe. de pal. in pi-
ſcinā in q̄ ponunt̄ q̄ ſpēs ſacr̄i mediate vel im-
mediate ꝯtigerūt: ſi ꝟo ibi venenū adeſſe deꝓ
hēdit̄ ītellige ex īmiſſiōe vel īfectiōe aīalis ve
nenoſi nullo mō ſumat̄ nec tradat̄ alteri ne ca-
lix vite ꝟtat̄ in mortē: ſʒ in vaſe apto diligēter
poni dʒ ꝛ ꝓ reliquijs ſuari. Et ne ſacr̄m rema-
neat imꝑfectū: calix de alio vino dʒ ꝑparari ꝛ a
ꝟbis ꝯſecrationis ſanguinis īchoari: ſi nōdū
ſumpta eſt hoſtia. Si ꝟo ſumpta eſt: apponēda
eſt hoſtia cōſecrāda cū vino: nihil em̄ abhomi
nabile occaſiōe hui⁹ ſacr̄i ſumi dʒ ſm.ſ.Tho.
Sum. aūt Ang. dicit qꝺ ſanguis quē.ſ.Tho. di Sū.
cit reponēdū in vaſe eſt cōburēd⁹ intincta ſtu- An-
pa vel pāno in eo: ſʒ hoc eſt imane ſacrilegiū: gel.
vt de hoſtijs mucidis a ſacerdote cōbuſtis di- car-
cit Pe. de pal. ¶ Tertiū. Sicut legit̄ de ꝯſe.di. pit.
ij. ex decreto pij pape: ſi ꝑ negligētiā aliq̄d ſtil 3
lauerit de ſanguine in tabula q̄ terre adheret
ita.ſ. qꝺ ſtet ſpēs liq̄ris lingua lābet̄: et tabula

radeť:ſi ꝟo nõ fuerit tabula terra radeť:ꝛ igni
cõbureť ꝛ cinis iuxta altare cõdeť:ꝛ ſacerdos
xl.dieb⁹ peniteat. Si aũt ſup altare ſtillauerit
calix ſorbeat miniſter.i. ſacerdos ſtillã ꝛ trib⁹
dieb⁹ peniteat. Si ſup linteũ altari ꝛ ad aliud
ſtilla puenerit q̃tuor dieb⁹ peniteat: ſi vſq₃ ad
tertiũ nouẽ dieb⁹ peniteat: ſi vſq₃ ad q̃rtũ. xx.
dieb⁹ peniteat: et linteamina q̃ ſtilla tetigerit
tribus vicib⁹ lauet miniſter.i.ſacerdos calice
ſubtus poſito: et aq̃ ablutionis ſumať ꝛ iuxta
altare recõdať: poſſet etiã ſumi in potu a mini
ſtro niſi ꝑpter abominationẽ dimittereť. Qui-
dã aũt viteri⁹ partẽ illa linteaminũ icidũt ꝛ cõ
burũt:ꝛ cinerẽ in altari vel ſacrario deponunt
hec.ſ.Tho. Dicit tñ Gui. ſufficere ꝙ lauetur
mõ ꝑdicto. Quõ aũt intelligať cũ dr̃ tot dieb⁹
4 peniteat.ſ.pnĩa.§.vſ.¶Quartũ. De cõſe.di.ij.ex
pnĩali bene. dr̃ qḋ ſi q̃s ꝑ ebrietatẽ aut voraci
tatẽ eucbariſtiã vomuerit ſi eſt laic⁹.xl. dieb⁹
peniteat:ſi cleric⁹ vł monacb⁹.lx.eṗs.xc.ſi ꝟo
infirmitatis cã vomuerit.vij.diebus peniteat:
vbi gl.in.c.ſi q̃s ꝑ ebrietatẽ.dicit qḋ ꝑ cã infir
mitatis iponit pnĩa ad cautelã ſicut.xxxiiij.q.
ij.in lectũ. ꝛ q₂ ſumere nõ debuit cũ eſſet infir-
mus.i.ſtomacbo alterat⁹:ꝛ ſm̃ Ray.ille vomi
tus dʒ cremari.ꝛ cineres iuxta altare recõdi.ſ.
Tho.autẽ dicit qḋ vbicũq₃ ſpẽs integre inue-
niunť.i.incorrupte ſunt reuerẽter obſeruãde:
vel etiã ſumende niſi obſtet abominatio: quia
inq̃t eis manẽtib⁹ manet corp⁹ cbriſti ea ꝟo in
quib⁹ inueniunť ſi cõmode fieri põt dicit cõbu
5 rẽda cinere in ſacrario repoſito.¶Quintũ. Si
q̃s nõ bene cuſtodierit ſacr̃m ꝛ mus vel aliud
animal illud in eccľia comederit.xl.diebus pe
niteat.de cõſe.diſt.ij.qui bene. et ſi eſt poſſibi
le capiať animal:ꝛ cõburatur ac cineres iuxta
altare ponãtur ſm̃.ſ.Tho. qḋ intellige cũ iam
ſpecies crediť totaliter alterata. Pet.vero de
pal.dicit aĩal exenterandũ ꝛ cõburendũ:vt.ſ.
ſpecies ꝟo in tabernaculo ponẽdas donec na-
turaliter cõſumanť:aut ſi non impedit abomi-
natio ſumẽdas: nequaq₃ aũt in piſcinã ꝓiciẽ
das: qḋ intellige qñ factũ eſt ita recens vt cre
dantur ſpecies in ſtomacbo aĩalis perdurare
6 q₂ tũc exẽterandũ eſt.¶Sextũ. Si quos eucba
riſtiã vel partẽ eius perdiderit vt inueniri nõ
poſſit.xxx.diebus peniteat.de cõſe.di.ij.ſi q̃s.
intellige ſi ex negligẽtia nõ ex miraculo: ſicut
vna particula delata eſt beate Catbe.de ſenis
de altari quã frater celebrãs inuenire nequit.
Et ſm̃ beatũ Tho.eadẽ pnĩa dignus videť ſa-
cerdos per cuius negligẽtiã hoſtie putreſcũt.
7 ¶Septimũ.ſʒ Hoſt.ſi is ad quẽ ſpectat eucba
riſtie cuſtodia: illã incaute dimiſerit: quãuis
nihil nepbãdũ acciderit trib⁹ mẽſib⁹ ab offi-
cio ſuſpẽdať:et ſi per ei⁹ incuriã aliqḋ nepban
dũ acciderit:grauioris pene ſubiaceat vltioni.
de cuſto.eucba.c.ſ.¶Octauũ. Si ſanguinẽ ſu- 8
mendo particula remaneat in calice digito ad
labiũ calicis adducať ꝛ ſumať: nec apponatur
vinũ ad aſſumẽdũ cũ eo:q₂ illud citi⁹ deſcẽde-
ret ꝛ ſic ſacerdos ſumeret illã non ieiunus ſm̃
Sco.in.iiij.quãuis dici poſſit qḋ hoc nõ proce
dit:q₂ qḋ fit tali modo diciť fieri ſimul. per no.
in.c.ꝑpter.de elec.ꝛ in.l.cõtinuus.ff.de verb.
obli.in prin.ſ.eucbariſtia.iij.§.viij.in fi.
¶Decimo q̃riť quid cũ ſacerdos aduertit aut 10.q
meminit eſſe defectũ in materia eucbariſtie: et
dico multa.¶Primũ. Sctũs Tho. loquẽdo de 1.di.
defectu circa vinũ in.iij. parte.q.lxxxiij.ar.vi.
ad quartũ.ſic dicit. Si ſacerdos ante conſecra
tionẽ ſanguinis etiã poſt cõſecrationẽ corpo-
ris percipiat aut vinũ aut aquã non eſſe in ca-
lice:dʒ ſtatim apponere ꝛ recõſecrare. Si vero
hoc ꝑceperit de aqua poſt cõſecrationẽ.ſ.ſan-
guinis dʒ nihilominus ꝓcedere: q₂ impoſitio
aque nõ eſt de neceſſitate ſacramẽti vino autẽ
con ſecrato nullo modo debet aqua miſceri q₂
ſequereť corruptio ſacramẽti pro aliqua par-
te: ſi ꝟo poſt cõſecrationẽ hoc ꝑceperit de vi-
no:ſi q̃dẽ hoc percipiat ante ſumptionẽ corpo
ris: dʒ imponere vinũ cum aqua ꝛ reſumere a
verbis cõſecrationis ſanguinis:ſed ſi hoc ꝑce
perit poſt ſumptionẽ corporis debet appone-
re aliã hoſtiã cõſecrãdã ſimul cũ ſanguine:qḋ
ideo dico: q₂ ſi dixerit ſola ꝟba cõſecrationis
ſanguinis: nõ ſeruareť debitus ordo cõſecran
di:ꝛ ſicut dr̃ in.d.c.toletani concilij.ꝑfecta vi-
deri nõ poſſent ſacrificia: niſi ꝑfecto ordine cõ
pleãtur:ſi ꝟo inciperet a cõſecratione ſangui-
nis ꝛ repeteret oĩa ꝟba cõſequẽtia nõ cõpete
rẽt niſi adeſſet hoſtia cõſecrata cũ in illis ver-
bis occurrãt q̃dã dicẽda ꝛ fiẽda nõ ſolũ circa
ſanguinẽ ſed etiã corpus: ꝛ debet in fine iterũ
ſumere hoſtiã cõſecratã ꝛ ſanguinẽ nõ obſtan
te etiã ſi prius ſumpſerit: q₂ preceptũ de perfe
ctione ſacramẽti maioris eſt põderis q̃ prece-
ptum qḋ hoc ſacr̃m ſumať a ieiunis. hec ille.
¶Scḋm. Circa defectũ hoſtie dicit Petrus de 2
pal. qḋ ſi quis ante cõſecrationẽ aduertat: eã
nõ eſſe triticeam: vel eſſe corruptã: ea remota
aliã ponat reincipiẽs a canone:vel melius ſm̃
mẽtẽ.ſ.Tho.a verbis cõſecrationis: vt in ſimi
li dicit de ſanguine ſcilʒ ne fiat iniuria verbis
iam dictis ſine cauſa. Si vero poſt cõſecratio-
nem idẽ fiat.ponẽdo aliã ꝛ eã ſumẽdo: nihilo-
minus ſumendo illam primã:vel ſumendã tra-
dendo:vel reuerẽter ſeruãdo.ſ.ad cautelã aut
reuerentiã forme ſup eam prolate ꝛ intellige
etiã ſi aduertat poſt conſecrationẽ ſanguinis

Quo caſu oīa replicabit excepta forma ſangui
nis. Si aūt aduertat defectū boſtie poſtꝗ̄ ſum
pſerit: lȝ doctores variēt: tñ beat⁹ Tho. ſentit
vbi ſupra qḋ aliā debeat boſtiā ponere ꝛ ſume
re: vt et iponit Archiepi. ꝛ pȝ ex dictis i ſimili.
vt. ſ. ſacrm ſit itegrū: ꝛ boc archie. idē intelli-
git ēt ſi aduertat defectū boſtie poſt ſumptio-
nē ſanguinis. ſ. qḋ rurſus ponat nouū panē et
nouū vinū ꝛ conſecret ac pſequat̄ ꝛ ſumat: ne
ſacrm remaneat impfectū. Et ſic pꝫ ex dictis
iſtā eſſe mētē ſcī doct. Sacerdos q̄ puenit cele
brando ad canonē tenet̄ ſi pōt ſimul vna obla
tione offerre panē ꝛ vinū ꝛ ꝯſecrare ac ſumere
vtrūqȝ. nec ſufficit alterū ſine altero: qꝛ ſacrm
eſſet imperfectū vel indebito ordine cōpletum
3 quoꝝ vtrūqȝ eſt ꝯtra dictū cōcilij. ¶ Tertiū. Ex
bis pꝫ ſum. Ange. deficit in q̄tuor. Primo qꝛ
dicit vbi accidūt defect⁹ reincipiēdū ali⁹ quā
a forma. vt ibi ſuſcipe ſcē pr̄ quo ad boſtiā et
ibi de⁹ q̄ bumane quo ad ſanguinē: ꝛ intermit
tēda eſſe aliq̄. ꝯ dictū cōcilij volētis ſacrificia
pfecto. i. cōpleto ordīe cōpleri. vbi tñ aduerte
ꝙ cū. ſ. Tho. inchoādū dicit a forma intelligi
pōt a particula q̄ includit ꝛ itroduxit formā vt
qui pridie: ꝛ ſili mō ꝛ eſt veriſſ'e: vt forma pfe
rat̄ ex pſona xp̄i nō ſolū q̄tū ad intētionē: ſed
ēt q̄tū ad vboꝝ ſeriē. ſcḋo qꝛ dicit qḋ dicēdo:
boc eſt corp⁹ meū. ſ. cū intētiōe cōſecrādi non
ꝯſecraret: qḋ ſupra iprobatū eſt. tertio qꝛ dicit
qḋ ſi aduertat̄ defect⁹ in vino poſt ſumptū cor
pus nō dȝ alia boſtia ꝯſecrari rōne ſcādali. qḋ
etiā tȝ Sco. ſȝ ſolū vinū cū aqua: q̄ ſunt expſſe
ꝯ dictū cōciliū: qꝛ ſacrm nō eſſet integrū quar
to qꝛ dicit corp⁹ xp̄i. i. particulā q̄ eſt in calice
eſſe cōburendū cū ſine piculo vomit⁹ ſumi nō
pōt: ꝛ idē roſel. qḋ eſt immaniſſimū ſacrilegiū
cū ſm. ſ. Tho. ꝛ Pet. de palu. ſeruādū eſſet in-
ter reliquias donec naturaliter cōſumeretur.
roſ. Patet etiā qḋ roſel. deficit multipliciter. pmo
car- qꝛ dicit in dictis defectib⁹ incboādū eſſe a ca-
pit. none: lȝ nibil dicat de ſequētib⁹ omittēdū: qḋ
tñ nō puto ꝯ. ſ. Tho. qꝛ cū dicit incipiēdū eſſe
a forma loquit̄ quātū ad id qḋ neceſſitatis eſt
lȝ etiā incboari poſſit a canone: ſȝ nō eque bñ:
ne iterent̄ iam dicta ſine cā. niſi noīe canonis
intelligam⁹ qḋ ſequitur de ſecretis incipiēdo
ibi: q̄ pridie. vbi pprie incipit canon ſm Inn.
Hoſt. Jo. and. Pan. Alex. a neuo. ꝛ cōiter ſcri
bētes. per. c. cū marte. de cele. miſ. Vñ etiā ſm
iſtā ſum. ſufficit incipere ibi qui pridie vel ibi
ſimili modo. ſcḋo qꝛ dicit qḋ ſi ſacerdos ppen
dit defectū boſtie poſt eius ac vini ſumptionē
nō debet illa die aliā cōſecrare: qꝛ nō eſt ieiu-
nus qḋ falſum cōſtat ex dictis. ꝛ rōnē eſſe nul-
lam. tertio qꝛ vr̄ nō determinare ſi ille defect⁹
pcipiat̄ poſt ſumptionē boſtie ante ſumptionē
ſanguinis an ſit alia boſtia cōſecranda vel nō.
quarto qꝛ dicit qḋ ſi ſacerdos aduertat defe-
ctū calice poſt ſumptionē boſtie ꝛ materie in-
debita calicis: nō dȝ aliā debitā materiā cape.
¶ Quartū. Si ſacerdos babens aquam in ore: 4
ant eꝗ̄ deglutiat defectū aduertat ſm Dir. lib.
ſ. ti. vij. ſi pōt ſcādalo ſpuat in calicē: ꝛ extracta
particula aquā in alio vaſe reponat: ꝛ ſic acce
pto vino cōſecret: ꝛ particulā in eo ponat ꝛ ſu
mat. et ſil'r aquā illā ſi ſine vomitu pōt: de quo
ſi timet eā ponat in ſacrario ꝛ idē dic de parti-
cula quā tñ Ang. ꝛ Roſ. cōburendā dicūt ꝛ ci-
neres in ſacrario reponēdos. ¶ Quintum. Si 5
vinū in calice cōgelet̄: ſacerdos illud ante ꝯſe
crationē reſoluat: vt babeat rōnē actualē po-
tus: ſi tñ nō reſoluit adbuc ꝯficit: qꝛ vinū cōge
latū a nō ꝯgelato ſpecie nō differt ſolū accidē
tali qualitate: vnde rurſus de cōgelato fit nō
cōgelatū qḋ eſſe nō poſſet. ¶ Sextū. Si boſtia 6
ante ꝯſecrationē inueniat̄ fracta nibilominus
cōſecrari pōt niſi ſcandalū eſſet in pplo: qꝛ fra
ctio ꝛ quadratura ꝛ bmōi nō vitiāt ſacramētū.
ſicut nec tollunt ſubſtātiā panis: nec obſtat ſi
nō ſit aliq̄d vnū qꝛ intētio ſacerdotis eſt totā
illā boſtiā cōſecrare ꝛ ꝯñr oēs ei⁹ partes: ſiue
vnite ſint ſiue diuiſe. ¶ Septimū. Si celebrāte 7
ſacerdote occurrat caſus quo neceſſe ſit alicui
dare eucbariſtiā puta infirmitas: ſacerdos ba-
bens vnā boſtiā tātū pōt exbibere partē eius
et aliā partē ſumere ſm. ſ. Tho. in. iiij. diſ. xvij.
et idē puto de qualibet rōnabili cā. puta deuo
tione magna alicuius ad cōicandū. ¶ Octauū. 8
Cū miſſe celebritas terminet̄ bñdictione ſacer
dotis: vt infra miſſa. ij. § j. nō ita iudicandū eſt
de defectibus miſſe reparādis ante bñdictio-
nē: cū adbuc ſtet officiū miſſe ſm Archi. ſicut
poſt qñ iam ſolutū eſt: qꝛ poſt bñdictionē q̄cq̄d
fieret magis eſſet iteratio miſſe ꝗ̄ reparatio
defectus. ¶ Nonū. Si rōne defect⁹ debita ma- 9
teria eſt apponēda ꝛ non pñt baberi: ſi ſit ante
cōſecrationē corporis vlteri⁹ pcedi nō debet:
qꝛ aut integra ſacramēta perficiāt. ſ. conficien
tes: aut ab integris arceant̄. de cōſe. di. ij. cō-
perimus: ſi vero ſit poſt cōſecrationē debitam
corporis puto proſequēdū fore tacitis verbis
que ſuper ſanguine dicūtur: quia ex quo ſacri-
ficiū incboatū eſt minus malū eſt qḋ impfectū
remaneat ex altera parte tantū ꝗ̄ ex vtraqȝ.

¶ Rurſus de eucbariſtia tertio quātum ad
vſum ꝛ ſumptionem eius.

Eucbariſtia tertio quātū ad vſum vt
pleni⁹ inoteſcat ſciēdū eſt ꝙ aliq̄b⁹
cōpetit iſte vſus ex neceſſitate prece-
pti q̄tū ad vtrāqȝ ſpeciē vel alteram

tantū. Primo quidē ſacerdoti dn̄i celebrāt. de cōſe.di.ij.relatū.q2 ſacr̄m in ſumptione cōplementū ſue ſignificationis accipit: & ſi pluries celebrat in die ſemꝑ ſub vtraqꝫ ſpecie ſumere dꝫ omiſſa purificatione in priorib9 miſſis. ſcḋo cuilibet xp̄iano cū ad annos diſcretionis ꝑuenerit. de pe. & re. oīs. de quo. ſ. §. v. particu. vij. niſi ex cā rōnabili de ꝯſilio ꝓprij ſacerdotis ad tp̄s abſtineat. tertio cuilibet in articulo mortis cōſtituto. vn̄ viaticū dr̄ & vr̄ mortale in tali articulo cōtēnēti. i. negligēti cōicare cū poſſit ſm̄ ſum. Ang. ſed q2 ſumptio eucbariſtie nō eſt ex neceſſitate ſcḋm ſe ſed ex ſtatuto eccl'ie ſm̄ ſctm̄ Tho. iiij. di. ix. iō veri9 eſt hoc nō eſſe mortale vbi ſola negligētia eſt in cā. quarto ratiōe ſtatuti. q̄nto rōne officij ſicut ſacerdoti q̄ tenetur aliq̄n celebrare: vt. ſ. miſſa. ſ. §. vij. par. iiij.

1.qō ¶ Primo ꝟo q̄rit̄ quot modis eucbariſtia ſumitur ſeu manducat̄: & dico ſm̄. ſ. Tho. & alios doct. qḋ duob9 ſimplicib9 ex q̄b9 reſultāt tres. ☞ Primo. ſ. ſpūaliter tm̄: dū. ſ. q̄s maſticat xp̄m per fidē cogitando: & illū ſibi incorporādo per charitatis ardorē habendo ſacr̄m hoc in voto nō in effectu vn̄ Augu. crede. ſ. amādo & māducaſti. & ſic manducauerūt patres veteris teſtamēti ſm̄. ſ. Tho. iiij. diſt. ix. ☞ Scḋo ſacr̄aliter tm̄: ſicut q̄ ſuſcipit hoc ſacr̄m nō vt cibū: ſed vt ſacr̄m: id eſt ſignū alicui9: credēdo. ſ. ſub illis ſpeciebus aliq̄d latere ſpirituale: vel ſaltē ſm̄ ſ. Boñ. intēdendo ſumere qḋ alios eſtimāt credere licet ipſe nō credat. vnde hoc modo manducat fidelis pctōr: & etiā aliquo modo infidelis lꝫ improprie: de quo. ſ. Tho. iiij. di. ix. ar. ij. q. ij. tertio vtroqꝫ modo ſimul: vt iuſt9. Brutū aūt neutro modo māducat vt patet ex dictis.

2 ¶ 2. q̄rit vtrū vere in hoc ſacr̄o xp̄s māducet̄: et dicit Ric. l. iiij. di. ix. ꝙ in ſumptiōe hui9 ſacramēti eſt q̄dā manducatio carnalis q̄ comeſtiū maſticat̄ traycit̄ digerit̄: & vltimo in ſubſtātiā cōuertit̄: & ſic vere māducat̄ illa ſpēs: ſub q̄ realiter verū xp̄i corp9 ꝯtinet̄. Eſt & alia māducatio ſacr̄alis qua corp9 xp̄i verū realiter ſub illis ſpēb9 cōtētū ſumit̄: ſꝫ ſic ſumptū corporaliter nō maſticat̄. Et ſi ſpēs ſic in ore maſticent̄ ꝙ per digeſtionē ibi factā non corrūpat̄ in eis forma ꝓpria: ſꝫ in ea in ſtomachū deſcēdāt. etiā corpus xp̄i in ſtomachū deſcēdit ꝑ deſcenſum ſpeciei ſub qua ꝯtinet̄: & tā diu ibi manet quādiu in eadē ſpē forma ꝓpria ſpecierū ſaluat̄. Si aūt ſpēs panis tā diu in ore maſticet̄: ꝙ ꝑ digeſtionē in ore factā corrūpatur forma ꝓpria ſpecierū & nō deſcēdat in ſtomachū: tūc nec corp9 xp̄i in ſtomachū deſcēdit. Et ſic itelligit̄ illud de cōſe. di. ij. c. trib9. in gl. in fi. cū dicit̄ qḋ q̄cito ſpecies dentib9 atterit̄ tā cito in celū rapit̄ corpus chriſti. Hec ex illo ex quibus patet qḋ xp̄s māducat̄ ad hūc ſenſum q2. ſ. ingredit̄ os et ſtomachū nō aūt q2 corporaliter atterat̄: aut incorporetur. Licet etiā iſta aliq̄n attribuātur corpori chriſti. i. ſpeciebus ſub quibus eſt.

¶ Tertio q̄rit̄ q̄diu corp9 xp̄i ſit in ſtomacho cōicantis: & dicit gl. in. c. trib9 gradib9. de ꝯſe. diſt. ij. ꝙ vbi ſpēs ſacri atteritur dentibus xp̄s euolat ad celū qḋ verꝫ eſt ſi ſic atterit̄ ꝙ formā ꝑdat alr̄aūt ē ꝯ ter. ſ. c. ſi q̄s ꝑ negligētiā. ea. diſt. vbi dr̄ ſi q̄s eucbariſtiā euomuerit euomi eſſꝫ nō pōt niſi traiectū in ſtomachū. Sum. aūt Ange. innixa. ſ. Bona. dicit p̄io qḋ tā diu ſub ſpēb9 manet xp̄s q̄diu ſūt habiles ad refectionē qḋ hūt in ſtomacho & ex ſtomachū: & ſcḋo ꝙ ſi ſpēs ille trāſeant ꝑ ſtomachū indigeſte & vadāt in ſeceſſuꝫ nō eſt ibi corp9 dn̄i: ſꝫ ꝯ p̄mū: q2 ibi nō eſt corp9 xp̄i niſi q2 ſuccedit pani in ip̄m cōuerſo: vt forte in titulo ſequēti dicet̄: vn̄ ibi eſt corp9 dn̄i eodē mō quo ibi eſſet panis q̄ nō eſſet ibi q̄diu illa materia eſt habilis reficere cū hoc ei cōueniat etiā cū eſt digeſta: ſꝫ q̄diu duraret ſpēs panis. Et ꝑ idē ptꝫ ꝯ ſcḋm: q2 ibi eſſet ſubſtātia panis: et ꝯñr eſt corpus dn̄i. Et ꝑterea ſi ille ſpēs ſūt habiles nutritioni extra ſtomachū trāſiuerūt indigeſte & ꝯñr ibi eſt corpus dn̄i. Et ideo dicēdū eſt ſm̄. ſ. Tho. & petrū imo & ſm̄ eā. ſum. ex Ric. ꝙ eſt ibi tādiu q̄diu ſpēs panis durāt icorrupte ſiue i vomitu ſiue in ſeceſſu nec eſt inquit Petr9 mirū: ſicut etiā a diabolo ſe ꝑmiſit in mōtē portari ſm̄ Greg.

¶ Quarto q̄rit̄ q̄s poſſit iuridice eucbariſtiā diſpēſare vt licite ſumat̄ ab illo: et dico ſic ſm̄ Pe. de palu. diſt. xiij. fol9 ſacerdos eſt eucbariſtie diſpēſator ſicut celebrator: nec aliquis co inferior hꝫ aliqḋ ſacr̄m diſpēſare: diacon9 aūt ex officio partē eucbariſtie diſpenſat. i. ſanguinē vt htūs Laurē. q2 cū mediante vaſe ſacrato diſpenſet̄: nō opꝫ man9 diſpēſantis eſſe ſacratas: corp9 aūt qḋ manib9 cōtrectātibus diſpenſat̄ ab eo ſolo diſpēſatur cuius digiti cōſecrati ſunt & manus: ideſt ſacerdote que etiā tāgere nō dꝫ niſi duob9 digitis ſacratis. Et eadē ratione inferior diacono vaſa ſacra tāgere non debet q̄n in eis ē corp9 aut ſanguis ſed ſolum q̄n nō eſt q2 diaconi eſt ſanguinē diſpenſare & corp9 ad ſacerdotē deferre: vaſa aūt reliquiarum & hmōi: acoliti & non laici quātūcūqꝫ nobiles. diſt. xxiij. non liceat. In neceſſitate tamē p̄ſbytero abſente vel nō valēte licet diacono eucbariſtiā deferre infirmo: vt. ſ. diaconus. §. ij. hec Pet. ꝯtra quē tn̄ Hen. boic. ſup. c. decernimus. de iudi. dicit qḋ in neceſſitate pōt dari per laicū m qḋ. ſ. Tho. et Pet. de palu. in omni caſu ſimp̄r negāt cū nō habeat manus ſacra

3.qō

Sū. Angel. tara tur.

4

tas: ⁊ hoc ſacm̄ nō ſit neceſſitatis: lʒ laic⁹ poſſit inuētū in terrā leuare: q2 ad hoc non req̄rit̄ ꝯſecratio ſicut ad diſpēſandū ſm̄ Pe. vn̄ piſcis in q̄ ſeruat̄: nec ꝯſecrat̄ nec bn̄dicit̄ qm̄ tn̄ ſit de corporali. Ab hereticis aūt ēt ĩ morte ſumi nō

Ab heretici non ſu.

dʒ. xxiiij. q. iiij. cepit. et idē ſm̄ Pe. de pa. vn̄ de ſciſmaticis excōicatis ⁊ ſimoniacis: ita quod quātū ad ſuſceptionē eucbariſtie vitādi ſūt in occulto vel publico ſm̄ qḋ ſunt occulti vel publici. de ſen. excō. cū nō ab hoīe. ſʒ qḋ dicit de occulta ſimonia reſtringēdū vt ad ſimoniā in ordine ſuſcepto vel dignitate aut bn̄ficio curato: q2 aliter ſimonia ſi nō ſit notoria nō īducit ſuſpēſionē quo ad alios ſm̄ Jo. Ray. et alios.

A fornicatore

A notorio aūt fornicatore ſacr̄a ſuſcipiēda nō ſunt ēt in occulto excepto baptiſmo ⁊ eucbariſtia q̄ ĩ extrema neceſſitate ſumi pn̄t a ſimoniacis ⁊ fornicatorib⁹ ēt notoriis. xxxij. di. § verū. cū gl. Alios ēt malos miniſtros quātūcūq3 publice ſceleratos nō dʒ q̄s vitare in ſuſceptione ſacror: niſi eſſent irregulares: ⁊ ꝯſīr a iuis officiis ſuſpenſi a q̄b⁹ ſuſpēſis nō ſunt ſuſcipiēda ſacr̄a. ſ. q. ſ. ſi fuerit bn̄ tn̄ eſt hmōi ĩ occulto cauere ſʒ Pe. vt erubeſcāt ⁊ reſipiſcāt. Dicit aūt ſ. Tho. qḋ dʒ q̄s cauere ne inducat quē certitudinalr̄ ſcit eē malū vt q2 notoriū ad executionē officior ſuor: ne ſit occaſio pc̄i puta faciendo illū dicere miſſas: q̄ forte alias nō eſſet dictur⁹ et hmōi: ſi tn̄ eſt ſubdit⁹ ſacr̄a q̄ nō pōt ab alio accipe ⁊ ad ipſa tenet̄ ſuſcipe dʒ niſi ſit ſuſpenſus. Nec tn̄ a q̄libet ſacerdote eſt ſuſcipienda eucbariſtia: ſed a ꝓprio vel a ſuperiore aut ab alio de bor̄ lnīa: religioſus aūt abſq3 tali licētia eā tribuens eſt excōicatus: vt. j. excōicatio vij. § xiiij. vide etiā de bis. ḋ. clericus. ij. § viij.

5.q.

¶ Quīto q̄rit̄ qb⁹ debeat eucbariſtia dari aut denegari ⁊ q̄re: ⁊ dico mlt̄a. ☞ Primū. Si ſacerdos ꝑ certo ſciat ſubditū eſſe in mortali ſm̄. ſ. Tho. in. iiij. pro occulto pc̄ō nō eſt denegāda cōio petēti in publico: vt de ꝯſe. diſt. ij. nō ꝓhibeat. ⁊ ꝯcor. Pe. ⁊ Albe. tū q2 eēt reuelator criminis: tū q2 q̄libet xp̄ian⁹ hʒ ius in ꝑceptione eucbariſtie niſi illud amittat ꝑ mortale: vn̄ cū in facie eccl'ie nō cōſtet illū hoc amiſiſſe nō dʒ ei ĩ facie eccl'ie negari ⁊ ꝓcipue videnī iſta ꝓpa quo ad ſubditū. Sed Pe. de pal. in. iiij. diſt. ix. diſtīguit q2 ſi ē ſacerdos q̄ teneat̄ exbibere vt curat⁹: ⁊ in caſu quo tenet̄ ei vt in paſcbate nō dʒ negare pc̄ōri occulto petenti in publico: q2 eſſet ꝓditor criminis: qḋ ꝓhibet̄. de offi. ordi. c. ſ. neq3 occulto petēti īſtāter in occulto tanq̄ ſibi debitū ſi pc̄m̄ nouit ſolū ĩ cōfeſſiōe: q2 ſcit vt de⁹ nō vt hō. de offi. ordi. c. ij. negat autē vt hō in foro ꝯtētioſo nec ex ꝯfeſſione acq̄rit̄ ſibi ius negādi qḋ pri⁹ nō habebat: nec aliq̄ exceptio ſibi dat̄ ex ꝯfeſſiōe extra iudiciū ꝯfeſſiōis pluſq̄ ſi neſciret: q2 nō ſcit niſi vt deus: ſi tamē pc̄m̄ aliter ſciret quā ꝑ ꝯfeſſionē occulto petēti occulte deberet denegare. Si vero petat ab eo q̄ nō tenet̄ ei dare vel ĩ quo caſu nō tenet̄ q2 nō eſt paſcba nec ē ĩfirm⁹ occulto pc̄ōri occulte petēti dʒ denegare: q2 dʒ eū a pc̄ō reuocare quātū pōt: ⁊ hoc pōt ēt ſi ſciat ſolū ex ꝯfeſſiōe: q2 ius negādi hʒ eo ipſo qḋ ali⁹ nō hʒ ius petēdi. de tēp. ord. ad aures. vn̄ ēt nō pc̄ōri negarī poſſet eo caſu. ☞ Scḋm. Si aūt curatus ſcit crīmen eſſe notoriū ſm̄ oēs etiā in publico petētī negare dʒ ex q̄ p3 qḋ meretrices ⁊ publici vſurarij ſunt oīno ab altari repellēdi niſi egerint pn̄iam ita ꝙ poſt ꝓuatā admitti pn̄t ad eucbariſtiā ꝓuate. i. in ſecreto nō in publico ꝑꝑ ſcādalū ⁊ publice poſt publicā: q2 manifeſta delicta. i. notoria nō ſūt occulte corripiēda. de pe. et remiſ. c. ſ. vn̄ vel ſacerdos dʒ iniūgere publicam pn̄iam: vel publicare qḋ ſunt penitentes. ☞ Tertiū. Suſpectis de crimine ſuſpicione violēta ſm̄. ſ. Tho. in. iiij. diſt. ix. ⁊ alios negari dʒ eucbariſtia intellige ſm̄ ꝓdictā diſtinctionē q2 hr̄ ꝑ certitudine: nō autē ſuſpectis ſuſpicione leui: imo nec ſuſpiciōe ꝓbabili qḋ p3: q2 nec ꝓ hmōi ſuſpicionē dʒ marit⁹ vxori debitū negare. de ſen. excō. inq̄ſitioni. ☞ Quartū ⁊ ſm̄ eūdē in tertia parte. q. lxxx. dari nō dʒ ad aliqḋ experimētū vel purgationē infamie: q2 tales purgatiōes inhibite ſunt. de purg. c. ex tuar. ☞ Quintum. Hiſtrionib⁹ q̄q3 dari ꝓhibet̄. de ꝯſe. di. ij. ꝓ dilectiōe. qḋ tn̄ de oīb⁹ nō itelligit̄: ſʒ de vtētib⁹ in ea arte magicis ⁊ turpib⁹ que ſunt mortalia: ſimiliter nec magis per notata ibidē: nec cuicūq3 infami notorie ſm̄ gl. ibi: ſi tn̄ vt dicit̄ c. ſeq. tales reuertātur ad dn̄m eis recōciliatio nō negat̄: nō quaſi ſubito exbibeatur eucbariſtia ſm̄ Ricb. ſed peracta penitētia: niſi articulus neceſſitatis vel pietatis aliter fieri ſuaderet. ☞ Sextū. Similiter nec dari dʒ pugnātib⁹ in duello. ij. q. v. monomacbiā. in glo. ☞ Septimum. Nec pueris carētibus vſu rationis non potentibus diſcernere inter corporalē ⁊ ſpiritualē cibū ſm̄. ſ. Tho. vbi ſupra q2 hr̄e nō pn̄t actualē deuotionē que exigit̄: pueris autē incipiētibus habere diſcretionē etiā ante perfectā etatē: puta cū ſunt. x. vel. xi. annor̄ pōt dari ſi in eis ſigna diſcretiōis ⁊ deuotiōis appareāt: et cōcor. Pe. et in hoc ſtandū eſt ſm̄ aure. arbitrio boni viri. ☞ Octauū. Pro criminib⁹ ſuſpendēdis vel decapitādis ſi ſint ꝯfeſſi ⁊ penitētes negari non dʒ eucbariſtia. xiij. q. ij. c. ſi. ſed nec heretico relapſo cū parat⁹ eſt icēdio. de here. ſup eo. li. vi. ſʒ ⁊ excōicato in morte ſicut pn̄ia ſi peniteat itē viaticū nō negat̄ cū in pn̄ia in-

cludaꝛ.de pe.ꝛ re.q̄ꝺ lter.in vita aūt arcenꝛ ex
cōicati ēt iniuſte maiori ac minori ab eucbari-
ſtia lterdicti:ēt niſi i mortis arti. de ſpō.nō eſt
nobis.iūcto.c.q̄ꝺ in te.de pe.ꝛ re.ꝛ ſuſpenſi qū
l.a pceptiōe ſacroꝝ ſunt ſuſpēſi:ſec⁹ ſi ab alijs
vt colligi pōt ex no.in ſum. con.lib.iij.ti.xxxij.
q.lxxxi.ad finē.vbi pꝫ ſm Hoſt.q̄ꝺ ſuſpēſio nō
egrediꝛ terminos ſnīe date: vt īfra ſuſpēſus p
totū.degradati q̄q; arcenꝛ a celebratiōe. ¶ No
num.Sed nec amētib⁹ dꝫ negari ſm.ſ.Tbo.et
alios:q̄ ſic dicunꝛ q: debilē babeāt mentē ꝛ tū
ſūt aliq̄ mō docibiles ptinētiū ad fidē: et ſacri
deuotionē:nec amētib⁹ oīno: ſiue babeāt luci
da iterualla ſiue nō:ꝯcurrētib⁹ duob⁹.ſ.q̄ꝺ nō
ſit piculū expuitiōis aut irreuerētie alteri⁹: et
q̄ꝺ ante amentiā babuerint deuotionē ad boc
ſacrm.xxvi.q.vi.ſi q̄s in īfirmitate.ēt ſꝫ arcb.
ſi tales in ſanitate nō petiuerit ſibi dari ſacrm
ꝛ tū ex bona coꝝ pterita ꝯuerſatiōe vериſile eſt
q̄ꝺ ſi bmōi caſuꝫ puidiſſent boc petiuiſſent:q:
tales bnt deuotionē babitualē interptatiuā:
q̄ ſufficit furioſis aūt vel amentib⁹ ppetuo ſeu
a natiuitate nō eſt danda q: nunq̄ babuerunt
actualē deuotionē ad boc ſacrm : lꝫ ſint bapti-
ꝫati ꝛ ꝯfirmati. ¶ Decimū. Sꝫ nec demoniacis
negāda eſt ſm.ſ.Tbo.niſi ꝯſtet eos p crimine
aliquo torq̄ri:q: tūc p excōicatis ſunt babēdi.
¶ Undecimū. Nullo etiam caſu ſm.ſ.Tbo. et
alios dāda eſt boſtia nō cōſecrata p ꝯſecrata:
q: cū manducās adoret q̄ꝺ māducat ſm Aug.
dareꝛ occaſio idolatrie.de cele.miſ.de boīe.et
in ſacramēto veritatis nulla debet eſſe fictio.

6.q. ¶ Sexto q̄riꝛ vtrū ſumēs boc ſacrm debeat eē
ieiun⁹:ꝛ dico q̄ꝺ ſic:q: boc ſtatutū eſt.de cōſe.
di.ij.ſacra.vt bō deuoti⁹ cōicet: ꝛ principalius
ſm.ſ.Tbo.ꝛ Pe. ppē reuerētiā ſacri.ſ.vt pri-
mus cib⁹ in ſtomacbo ſit corp⁹ xp̄i p illa die q̄ꝺ
bꝛ.de ꝯſe.di.liq̄do. vū q̄ꝺ olīꝫ licuit i die cene
ſcꝫ cōicare ſtomacbo nō ieiuno:vt i.d.c.ſacra.
ſm Pe.abrogatū eſt nec ſeruādū:ſꝫ eſt morta-
le:aliq̄ tū caſu lꝫ nō ieiuno cōicare: vt qū infir
mus expectare nō pōt ppter piculū mortis vel
freneſis nunq̄ tū celebrare:nec ppter infirmū
cōicādū nec ppter ſcādalū q̄ꝺcūq; vitādū:nec
ppter pceptū niſi papa q̄ ſol⁹ in boc poſſet di-
ſpēſare:liceret tū nō ieiuno pſequi miſſam in-
cboatā poſt ꝯſecrationē iā factā ſm Arcbi.vel
ſupplere defectū cōmiſſuꝫ iterū ꝯſecrādi ſi ſum
pſit aquā p ſanguine ꝛ bmōi vt dictū eſt: ꝛ in-
tellige bec nō de ieiunio eccl'ie: de quo.ſ.ieiu
niū.in pn.nature q̄ꝺ ēi ieiun⁹ q̄ poſt mediā no
ctē nibil cibi aut potus: etiā p modū medicine
aſſumpſit etiā ſi poſt illa die ſit pluries come-
ſturus.ſm.ſ.Tbo.Alb.ꝛ Hoſt.ꝛ Pet. de pal.
reprobantē per rōnes in.iiij.diſ.vij. opinionē
Goſ.ꝛ Jo.pari.dicentium q̄ꝺ non impedit bāc
ſumptionē ſumptio alicuius:per modū medici
ne vt modicū gingiberis. Nec eſt verū q̄ꝺ di-
cunt cibū probiberi vt nutrit ſed probibeꝛ ad
reuerētiam vt ſtomacbus ſit nouus. Quā etiā
egregie reprobat Herue.probās q̄ꝺ nō eſt opi
nio.ſ.Tbo.vt illi dicunt. Nō impedit tū banc
ſumptionem ſm Pet.ſi a caſu reliquie cibi vel
aque etiam in ſaliuā non cōuerſe in oris ablu-
tione glutiātur:quia nec ad nutriendū: nec ex
intētione ſumuntur vt medicina: q̄ꝺ limita ſm
ſ.Tbo.modo nō traijciātur in magna quātita-
te: nec perfuſio ſalis ꝛ aceti ad lauādū dentes
ſi nō glutiātur: nec deguſtatio cibi aut potus
ſi ſtatim proijciatur: et ſimiliter ſi preter inten
tionē deſcēderet.bec idē Pet. Et generaliter
ſm Herue. omne q̄ꝺ ſumitur ab extra ꝛ vitari
poteſt impedit non aūt alia: vnde nec ſanguis
nec bumiditas deſcendens a capite impedit.

¶ Septimo queritur vtrū debeat quis diu eſſe 7.q.
abſtinens ab eucbariſtia poſt cibum ac potum
vel ab bis poſt eucbariſtiā: et dico ſm.ſ.Tbo.
q̄ꝺ poſt cōmunionē debet interuenire aliqua
mora quia debet gratias agere de beneficio
tāto ſed nō oportet eū diu ſtare ante ſumptio-
nem cibi ꝛ potus: tum quia etiā ſpecies ſacra-
menti cito alterātur: tum q: magis requiritur
preparatio ꝛ actualis deuotio anteq̄ poſt: et
q̄ꝺ dicitur in.c.tribus.de cōſe.diſt.ij.q̄ꝺ cōmu
nicās ieiunet a mane vſq; ad ſextā eſt abroga-
tum per cōtrariā cōſuetudinē ſm Arcbi. ꝛ ſm
Pet. locū babuit poſt eccleſiam primitiuam:
quādo ex magna reuerētia raro celebrabatur.
ſm ſ.Tbo.autē in.iij.parte.q.lxxx.ꝛ alios non
refert vtrū quis poſt cibū aut potum dormie-
rit vel etiā digeſtus ſit quantum ad rationem
precepti:refert autē quantum ad perturbatio-
nem mentis: quam facit inſomnietas ꝛ indige Indige
ſtio ex quibus ſi perturbatio ſit multa bomo ſtio.
ad communionem ineptus redditur: vnde ſm inſō
Arcbi.nō impedit.ſ.neceſſario ꝛ ſi de cōgruo: mnie-
quod quis poſt cibū non dormierit aut non ſit tas.
facta digeſtio dūmodo poſt noctem mediā non
comederit aut biberit: etiam ſi comediſſet aut
bibiſſet poſt matutinum cum dicitur ſero:licet
nō multū liceat vt dicit poſt illud bibere ꝛ mul
tominus comedere:niſi neceſſitas vrgeat. ad-
de vel vtilitas:vt ſi a ſtudioſis fiat ad redimen
dum tēpus: q: oppoſitū ipſe nullo iure pbat.
Nec obſtat ſm Pe.de palu.c.ſi confiteꝛit.de
accuſa. vbi qui pernoctauerat in taberna ſine
ſomno priuatur eccleſia: quia cum ibi cōtinue
apponatur vinū veriſimiliter poſt mediā noctē
bibit ꝛ celebrauit:ꝛ ſic eſt preſumptio iuris cō
tra quam non admittitur probatio: vel ſaltem

cui ſtatur quando contrarium nō probatur.
8 ¶ 8.qđ ſi ſacerdos poſt ſumptionē viderit reli
quiā eucharistie aut adheſerit palato eius: et
q̄tū ad primū dicit pe.de pal.ꝙ q̄tūcūq; ſit mi
nima:dūmō ſit ibi ſpēs panis: cū ibi ſit chriſtꝰ
ipſe nullo mō dꝫ accipe cū nō ſit ieiunꝰ: ſed dꝫ
reſeruare ī craſtinū vl' alteri ieiuno ꝛ diſpoſito
tradere:ꝛſic ītellige qđ dr in.d.c.tribꝰ.de ꝯſe.
di.ij. de miniſtris q̄ dn̄t ſumere portiōes rema
nētes ſacri.ſ.qđ ſint ieiuni. Sed p̄dicta intelli-
go qn̄ reliqua vr̄ ex īteruallo poſt ſumptionē:
puta qꝛ iam repoſuit calicē: ſecꝰ ſi in eodē actu
parua īteruenīēte morula p̄ not.in.c.qꝛ pp̄.de
ele. Quātū vō ad ſcđm dico qđ licitū ē eo caſu
ſacerdoti adhuc bibere vinū vel aquā ꝛ toties
qđ deſcēdat:ꝛ hoc eſt tutiꝰ ꝛ honeſtius q̄ digi
tum apponere.ſ.eucharistia.ij.§.ix.par.viij.
9 ¶ 9.q̄rit̄ vtrū debeat eſſe mundꝰ mūditia pure
corpali:ꝛ dicit.ſ.Tho.in.iiij.diſ.ix.ꝙ cū cibus
iſte nō ſit corpis ſꝫ mētis. magis in eius ſum-
ptione ꝯſiderāda eſt mūditia mētis q̄ corpis:
idēq; diſtīguēdū eſt de īmūditia corpali:qꝛ ſi ſit
p̄petua ſiue diuturna: nō eſt abſtinendū ne pp̄
immūditiā corpis p̄dat̄ fructꝰ mētis:ſicut acci
dit ī leproſis ꝛ patiētibꝰ fluxū ſeminis vel ſan
guinis. Si autē ſit tp̄alis ꝛ facile purgabilis
tūc ſi q̄s ſit mēte bn̄ diſpoſitꝰ ſumere nō p̄hibe
tur: q̄uis poſſet ad tp̄s laudabiliter abſtinere
pp̄ reuerētiā tāti ſacri di.v.ad eius. Utrū autē
ſacerdos leproſus poſſit celebrare.ſ.leproſus.
10 ¶ 10.q̄rit̄ vtrū debeat eſſe mūdus a pollutiōe
nocturna:ꝛ ex.ſ.tho.iij.q.lxxx.ꝛ.iiij.di.ix. dico
1.di. multa. Primū. Hmōi pollutio ex triplici cā
venit:p̄io ab extrinſeca ſpūali.i.demonū illu-
ſiōe q̄ fantaſmata cōmouere pn̄t. ſcđo a ſpūali
intrinſeca.i.cogitatiōe p̄uia:tertio ab intrinſe
ca corpali.i.ex ſup̄fluitate vel debilitate natu-
re:ſeu ſup̄fluitate cibi vel potꝰ vel ſub alijs ver
bis p̄cedere pōt ex quatuor.ſ.ab illuſiōe demo
nū a turpi cogitatiōe.a cibo vel potu a diſpoſi
2 tione nature. Scđm. Quelibet aūt illarū triū
cauſa℞ pōt eſſe cū pcō mortali ꝛ veniali ꝛ ſine
pcō ſicut illuſio qn̄ venit ex negligētia p̄para
tionis q̄ pōt eſſe mortale ꝛ veniale:qn̄q; aūt ex
ſola demonū neq̄tia volētiū a cōione īpedire.
Silr̄ p̄cedēs cogitatio laſciua eſt cū mortali ſi
adſit cōſenſus aut vēiali ſi nō adeſt ſed in ſola
cogitatione ſinit̄ ꝛ oīno ſine pcō. vt cū q̄s le-
ctionis vel diſputatiōis cā cogit de talibꝰ cogi
tare: ꝛ eſt cogitatio tm̄ ſine ꝯcupiſcētia ꝛ dele
ctatione: tn̄ pollutio ſequi pōt vt p̄ꝫ ex verbis
aug.xij.ſup̄ geneſi. Silr̄ ēt cā corpalis p̄t eſſe
cū mortali ꝛ veniali: vt cū venit ex ſup̄fluitate
cibi vl' potꝰ:lꝫ frequētiꝰ ſit mortale circa cogi
tatiōes ḡfa cuiꝰ Greg.ſcribit aug.ep̄o. Ange.

ceſſandū a cōione qn̄ venit ex cogitatiōibꝰ nō
qn̄ ex ſup̄fluo cibo ꝛ potu:p̄ſertim ſi neceſſitas
adſit ꝛ ſine pcō vt cū eſt ex īfirmitate nature.
vn̄ q̄dā ēt vigilādo ſine pcō ſemine fluunt vel
ēt ex ſup̄fluitate nature: qꝛ ſicut ſanguinē.i. et
ſemē qđ ē ſup̄fluitas ſanguinis cōtingit fluere
ſine pcō.hec ex illo. Ubi no.qđ venire ex ſup-
fluitate nature ſine ſup̄fluo cibo vel potu ē ve-
nire ex cibo ꝛ potu nō ſup̄fluo niſi ī diuiduo in
3 cuiꝰ tn̄ ſumptione nō eſt pcm̄. Tertiū. Circa
hmōi igit̄ pollutionē aliq̄d īpedit hoīeꝫ a cōio
ne neceſſario vt ſolū pcm̄ mortale annexū: nō
aūt veniale ita.ſ.qđ hō ſumēdo ſit reꝰ corpis ꝛ
ſanguinis dn̄i:aliud ex cōgruentia ſolū. ꝛ hoc
quātū ad duo: quorū vnū ſemp̄ accidit.ſ. fedi-
tas corpalis cū q̄ ad altare pp̄ ſacramēti reue-
rētiā accedere nō decet niſi forte īmūditia ſit
p̄petua vel diuturna. vt lepra vel fluxꝰ ſanguī
nis ꝛ hmōi aliud eſt euagatio mētis q̄ illā ſeq̄t̄
p̄cipue qn̄ cū imaginatiōe ꝯtingit. Impedimē
tū tn̄ ex cōgruitate p̄uenīēs poſtponi dꝫ p̄pter
aliquā neceſſitatē:puta ſꝫ Greg.qꝛ exigit dies
4 feſtꝰ vel qꝛ aliꝰ deeſt:hec ex illo. Quartū. Ex
his p̄ꝫ qđ ſi hmōi pollutio veniat ex cogitatio-
ne vel crapula:vel q̄cūq; alia cā quā certū vel
p̄babiliter dubiū ē eſſe mortale neceſſario īpe
dit:ſi vō certū eſt p̄babile eā fuiſſe veniale īpe
dit ex cōgruitate:imo nullo mō īpedit ſi immi
neat neceſſitas vl' alia potior cā:vt colligit̄ ex
ſ.Tho.in.iiij. q̄ etiā dicit qđ ſi ſine tali neceſſi
tate vl' cā celebret̄ erit veniale tm̄ q̄ neceſſitas
vel cā iudicabit arbitrio boni viri vt qꝛ adeſt
dies feſtꝰ: vel opꝫ ſupplere p̄ alio vel hꝫ eſt in
valde magna diſpoſitiōe ad ſacrm̄ ꝛ hmōi. Si
aūt veniat ex cā vbi nullū credit̄ p̄babilr̄ fuiſ-
ſe pcm̄ in ſua libertate ē cōicare vel nō p̄cipue
ſi defuit turpis imaginatio:ꝛ diſtractio mētis.
Et qꝛ difficillimū eſt ī pluribꝰ ſcire iſtā vel illā
fuiſſe cām laudabiliꝰ eſt ſm̄.ſ.Tho. abſtinere
niſi potior cā reformet pcm̄ vt magna deuotio
vel hmōi. Et hec oīa ſūt aut btī Tho.aut Pe.
de pal.aut Ric. Quintū. Propt̄ hmōi pollu- 5
tionē ſm̄ Alb. ꝛ.ſ.Tho. abſtinēdū eſt a ſacro. Re-
xxiiij.hoīs:qꝛ iſto tp̄e reputat̄ deordinata na- ſolu-
tura reordinari.qđ Pe.de pal.limitat verū qn̄ tio.
accidit circa mediā noctē:ſecꝰ ſi ante:imo dicit
qđ poſt pollutionē q̄ fuit ex cā mortali non eſt
mortale eadē die cōicare cū cōtritione ꝛ cōfeſ
ſione:ꝛ hoc tene nō obſtante.ſ.Tho.qꝛ loquit̄
ex opinione aliorū infra pollutio nocturna.
¶ 11.q̄rit̄ vtrū dēat eē mūdꝰ a coitu ꝯiugali an̄ 11.q
cōionē ꝛ poſt ꝛ dt̄.ſ.tho.iij.q.lxxx.ꝙ ſi talis coi
tus ſit ſine pcō puta cā p̄lis vel dbiti reddēdi
īpedit ſolū vt pollutio nocturna accidens ſine
pcō.ſ.p̄ īmūditiā corpalē ꝛ mētis diſtractionē

ſumere ſi q̄s ſe q̄tidie paratū īueniat. vñ Aug.
de v̄b.do. ſic viue inq̄t vt q̄tidie merearis acci
pere: ſʒ q2 multoties i pluribꝰ hoībꝰ occurrūt
hmōi deuotiōis impedimēta: nō eſt vtile oībꝰ
q̄tidie cōicare: ſed q̄ties ſe q̄s paratū inuenit.
Augu. Vñ dī in lib. de ec. dog. Quotidie eucharistie
cōionē accipere nec laudo nec vitupero: cōſu
lit tñ ibi oībꝰ diebus dñicis eſſe cōicandū. In
tertia aūt et ſ.iiij.di.xij. dicit. Simplr loquēdo
meliꝰ eſt ſumere q̄ abſtinere: q2 illō ꝑ ſe hoc ꝑ
accidēs eſt bonū ī caſu tñ abſtinere pōt eē me
lius: qn̄ ſcʒ aliq̄s ꝓbabilr ꝑſumit ex ſumptione
reuerētiā minui: et amorē nō multū augeri. vñ
laudabilit̄ abſtinet. ſʒ ſi ecōuerſo creſcit amor:
et reuerētia nō minuit̄ q̄tidie ſumendū. vr̄ etiā
in q̄rto tenere ꝙ ſi q̄ntū minuit̄ reuerentia au
geatur amor ſeu feruor charitatis adhuc ſit oī
die cōicādū: vt ibi pʒ. q. vlt. ar. vlti. q. vlt. ī fine
corꝑis. vñ ſacerdos in dubio de celebrādo nec
ne ſemꝑ deberet celebrare ſm mentē eius ibi.
16 Decimoſexto q̄rit̄ q̄d agēdū qn̄ corpus xp̄i
apparet in alia ſpē: ⁊ dicit. ſ. Tho. in. iiij. di. x. ⁊
aur. qō ſi appet in forma pueri vel carnis cruē
te vel hmōi ſumi nō dʒ ab eo cui apparet: ſʒ ab
alio cui ſub ſpē panis apparet: q2 non apparet
ſub ſpē ꝯuenienti hūane refectioni: ⁊ ſi apparet
oībꝰ illo mō dʒ cū reliquijs poni. Et ſi apparet
ſic celebrāti ſūt due opi. vt recitat. ſ. tho. q2 di
cūt q̄dā ꝙ ſacerdos dʒ iterꝫ celebrare ⁊ ſumere
⁊ ſi ſcḋo hoc accideret iterꝫ tertio. alij v̄o dicūt
qō ſufficit ſpūalis mādu catio nec propter hoc
efficit̄ trāſgreſſor ꝯſtōnis eccl̄ie: q2 ad ea q̄ fre
quentiꝰ accidūt leges aptant̄. hec ille: q̄ ſentit
ꝙ nō tenet̄ iterato celebrare: tñ ſi hoc faceret
meliꝰ faceret: vt pʒ. iij. q. lxxxij. ar. iiij. ad tertiū.

Rurſus de eucharistia. iiij. quantū ad effectus ⁊ miranda eius ſummarie.

Eucharistia. iiij. cōtinet q̄dā mirāda
et mirādos facit effectꝰ: ꝓ quorū no
titia ex doctrina ⁊ mēte. ſ. Tho. ſcien
Notabile. dū eſt ꝙ q̄litas rei a quātitate diſtin
guit̄: q2 videmꝰ ſtāte vna q̄ntitate variari quali
tatē: ſicē ſocrates nihil creſcēs aut decreſcens
eſt aliq̄n calidus. aliq̄n frigidus. ⁊ ſilr̄ q̄ntitas
diſtinguit̄ a ſubſtātia: q2 eadē ſubſtātia aliq̄n
eſt maior: aliq̄n minor. vt patet in maſſa paſte.
Sciēdū ē etiā ꝙ ſicut agēs naturale de vna re
facit aliā ſtāte materia ⁊ forma trāſeūte vl̄ mu
tata: ſicut aīa de cibis facit ſanguinē ⁊ carnē
ita deꝰ q̄ eſt ſupra naturā ⁊ q̄ de nihilo facit ali
q̄d pōt de vna re facere aliā trāſeunte nō ſolū
forma ſed etiā materia: ita ꝙ totū cōuertatur
in totū ⁊ materia in materiā ⁊ forma in formā.
Et ſic ſubſtātia panis cōuertit̄ in ſubſtantiā et
nō in q̄ntitatē corporis xp̄i ſtāte q̄ntitate ⁊ q̄li
tate panis: et ſilr̄ vini in ſanguinē. Ex q̄ fit qō
corpꝰ xp̄i cōparet̄ ad ſpēs ſiue accidētia panis
ꝑ ſuā ſubſtātiā nō ꝑ ſuā q̄ntitatē: ⁊ qō ſit noui
ter in altari hac rōne q2 ibi ſunt accidentia eiꝰ
qō in corpꝰ chriſti cōuerſum eſt: id eſt panis et
eſt in paruo loco: q2 parua ſunt illa accidētia ⁊
in magno q2 magna ⁊ in multis quia multa.
Igit̄ in hoc ſacr̄o ſūt. xij. mirāda q̄ oīa ex. ſ. xij. mi
Tho. ſ. iiij. ⁊ in. iij. ꝑte habent̄. Primū q2 cor randa.
pus xp̄i exiſtēs in celo localiter incipit eſſe ī al
tari abſq3 hoc qō de celo deſcēdat: q2 nō īcipit 1
eſſe ī altari ꝑ ſui mutationē. ſʒ q2 aliq̄d ī altari
exiſtēs cōuertit̄ in illud ſicut ignis incipit eſſe
in aere qn̄ aer in ignē ꝯuertit̄. Scḋm q2 facta 2
ꝯuerſione nihil remanet de ſubſtātia panis: et
tñ nō eſt corrupta neq3 annihilata: q2. ſ. ꝯuerſa 3
eſt in aliud. ſ. corpꝰ xp̄i. Tertiū q2 q̄uis mate
ria panis cōuertat̄ in materiā corꝑis xp̄i ⁊ for
ma in formā: nō tñ cōuertit̄ in animā rōnalē q̄
eſt forma inq̄ntū eſt aīa rōnalis: ſed inq̄ntū dat
eſſe corporeū. ſ. ꝙ aīa vt aīa nō ē ibi ex vi ſacr̄i
ſʒ ꝯcomitāter. Quartū: q2 quotquot hoſtie in 4
xp̄i corpꝰ ꝯuertant̄ ipſm̄ tñ nō auget̄ nec mutat̄
q2 illud qō ei addit̄ eſt ſubſtātia ſine q̄ntitate: ⁊
ꝯñr eſt indiuiſibilis ex. ij. phi. ⁊ ꝯñr non auget
ſicut nec pūctū additū linee: vel color additus
ligno. Quintū: q2 q̄uis in multis altaribꝰ ſint 5
multe hoſtie ꝯſecrate: ⁊ in q̄libet īntegrū corpꝰ
xp̄i illud tñ eſt vnū tm̄: q2 vna eſt ſubſtantia in
quā oēs hoſtie ꝯuertunt̄: ⁊ illa eſt in multis lo
cis: q2 ibi eſt q̄ntitas multarū hoſtiarū cōuerſa
rū. Sextū: q2 in tā parua hoſtia eſt vere corpꝰ 6
xp̄i cū carnibꝰ ⁊ oſſibus ⁊ rō iā pʒ. Septimū: 7
q2 in q̄libet ꝑticula hoſtie ſiue cōtinua ſiue di
uiſa: eſt totꝰ xp̄s īdiuiſus ſicut ſubſtātia aeris
eſt ſub q̄libet ꝑte aeris ſiue ꝯtinua ſiue diuiſa:
⁊ aīa eſt in q̄libet corꝑis ꝑte: q2 ibi ē corpꝰ xp̄i
ſolū ꝑ modū ſubſtātie q̄ tota eſt ſub q̄libet par
ticula: vñ nō eſt maioris v̄tutis aut efficacie hic
cibꝰ ſi ſumant̄ mille hoſtie q̄ ſi vna ſola ſm. ſ.
Tho. iij. q. lxxix. Octauū: q2 in q̄libet ꝑticula 8
hoſtie eſt totū corpꝰ xp̄i cū ſuis mēbris ſine mē
broꝝ cōfuſione nō obſtāte coꝝ diſtātia: q2 de
terminata diſtātia mēbrorū in corpore organi
co fundat̄ ſuꝑ q̄ntitate dimēſiua vñ q2 cōuerſio
panis directe terminat̄ ad ſubſtantiā corporis
xp̄i nō ad q̄ntitatē: ideo ſubſtātia corporis xp̄i
nō cōparat̄ ad hoc ſacr̄m ꝑ modū q̄ntitatis ſed
potiꝰ eiꝰ quātitas ꝑ modū ſubſtātie. ſ. indiuiſi
biliter: vñ corpꝰ xp̄i hʒ ordinē ⁊ diſtātiā partiū
in ſe: ſed nō comparatiue ad ſpecies ſacr̄ales.
Nonū: q2 in hoc ſacr̄o accidentia. ſ. dimēſio 9
nes ſine ſubiecto ſubſiſtūt qualitates aūt in di
menſionibꝰ ſubſtētant̄: qō fit diuina virtute q̄
dat eſſe poſterioribꝰ. ſ. accidētibus ſine prio

ri.i.ſubſtātia: qꝛ ceſſante ſcđa cā nō ceſſat pri-
10 ma.¶ Decimū.qꝛ fracta hoſtia nō frangit̃ xp̄s:
qꝛ fractio nō fit niſi ꝑ diuiſionē quāti: xp̄s aūt
11 nō eſt ibi ꝑ modū quāti.¶ Undecimū:qꝛ cū nō
ſit ibi ſubſtātia panis:tñ ille ſpēs ita nutriūt ⁊
cōfortāt: ⁊ omne aliud agūt ⁊ patiunt̃:ac ſi ibi
eſſet ſubſtātia panis vñ corrūpūtur: ⁊ inde ali-
q̇d gñat̃:et idē de ſpeciebꝰ vini:qꝛ ſicut ab eis
auferī miraculoſe ſubſtātia panis:ita eis mira
culoſe cōferī ſubſiſtere qđ eſt ſubſtātie ꝓpriū:
et ꝯñr poſſunt oīa facere ⁊ pati que ⁊ ſubſtātia
12 poſſet.¶ Duodecimū: qꝛ ſ̄uis hoſtia ꝯſecrata
putreſceret: aut reſolueret̃ in puluerē corpus
tñ xp̄i.qđ in ea eſt nihil horū pateretur: qꝛ iſta
accidētia illi corpori nō inſunt ſed ſubſiſtunt.
¶ Hꝫ etiā hoc ſacrm̄ mirabiles effectꝰ. ¶ Et in
gñali cōprehēdi pōt eiꝰ effectꝰ primo ex pñtia
eiꝰ q̇ in eo eſt:q̇ dedit vitā ⁊ gratiā mundo: vñ
ꝓprius effectꝰ huiꝰ ſacri ſm.ſ.Tho.in.iiij.diſ.
xij.eſt trāſformatio hoīs in deū.ſ.per gratiā et
amorē:ad qđ ſequit̃ augmētū virtutū. ¶ Scđo
ex repñtato ꝑ illud qđ eſt paſſio xp̄i:vñ q̇cq̇d
eſt effectꝰ paſſiōis xp̄i eſt effectꝰ eucharistie ſm
ſ.Tho.io.vj.vel.vſ.¶ Tertio ex mō q̇ tradit:qꝛ
per modū cibi ⁊ potꝰ.vñ ſm.ſ.Tho.iij.q.lxxix.
facit omnē effectū vite ſpūalis ad ſimilitudinē
cibi corꝑalis:qꝛ ſubſtētat auget reparat ⁊ dele
ctat. ¶ Quarto ex ſpeciebꝰ ſub q̇bꝰ tradit̃: q̇ ex
multis ad vnū aliq̇d redigunt̃: ſicut ex multis
granis fit vnꝰ panis ⁊ ex multiſ acinis vl' vuis:
vnū vinū:vñ hꝫ.ſ.Tho.ī miſſa corꝑis xp̄i ſigni
ficāt vnitatē ecclie ⁊ cōſequēter illā efficiunt.
¶ Igit̃ eucharistia inq̄tū ſacrm̄ ꝓdeſt ſumēti
bus tātū:ſꝫ vt ſacrificiū ꝓdeſt etiā alijs.Et pri
mo ꝯfert grām:eā auget: ⁊ excitat ad virtutes
iij.q.lxxix.ar.j.Scđo ex ꝯñti ꝯfert charitatē et
oēs virtutes.¶ Tertio ex ꝯñti diminuit fomitē
rōne feruoris charitatiui. iij.q.lxxix.ar.vj. ad
tertiū.¶ Quarto ſubſtentat ſiue dat vitā auget
reparat delectat vt cibꝰ.iij.q.lxxix.ar.j.adde et
ꝙ facit laudare ſicꝰ cibꝰ cātare.pā.xxj.col.viij.
¶ Quinto ꝯfortat in pugna dās preguſtationē
glie iſa.iiij. col.iij. ¶ Sexto dat viatoribꝰ ade-
ptionē glie.i. ꝟtutē adipiſcēdi.iij.q.lxxix.ij.et
beatis auget gliā accidētalē.iiij.di.xij.q.j.ar.
j.q.ij.¶ Septio ꝓſeruat a pctō dupl'r.ſ.interius
roborādo ꝑ grām: ⁊ exteriꝰ repellēdo oēm de-
monū īpugnationē ꝑ xp̄i paſſionē cuiꝰ ē ſignū.
¶ Octauo delet pctā venialia.iij.q.lxxix.ar.iiij.
¶ Nono delet etiā mortalia quoꝝ q̇s nō hꝫ cō
ſciētiā nec affectū.iij.q.lxxix.ar.iij.vñ eſt ablu-
tio ſcelerū.i.mortaliū pctōꝝ tripl'r.ſ.ignorato-
rū futuroꝝ.vel cauſando ꝯtritionē.¶ Decimo
delet penā debitā pctis. nō totā: ſꝫ ſm mēſurā
pctōꝝ ⁊ deuotionis.iij.q.lxxix.v.¶ Undecimo
liberat a purgatorio inquātum eſt ſacrificium
ſatiſfactorium pro peccato.iij.q.lij.viij.ij.
¶ Effectū eucharistie impediūt peccata venia
lia ꝓſentia quo ad refectionē dulcedinis ſpiri-
tualis:nō aūt quo ad augmentū grē habitua-
lis.iij.q.lxxix.ar.iij.aliqua tñ venialia īpediūt
gratie augmētū.ſ. q̇ faciūt mētis diſtractionē:
et tollūt deuotionē actualē.iiij.diſt.xij.q.ij.ar.
j.q.iij. Nec tñ tunc incurritur neceſſario pctm̄
mortale ſed veniale tm̄ vt ibi. pctā tñ venialia
preterita nullo modo hunc effectū impediunt.

EUictio vt recitat Azo. ſm aliquos eſt rei
empte vel ex alia iuſta cā accepte per ſen
tentiā iudicis abductio vel eſt rei ex iuſto titu-
lo ab alio empte iuridica omiſſio: ſicut emo
agrum a ſempronio:et titius in iudicio probat
illum eſſe ſuum:dicitur illum euincere.

EUnuchus an poſſit ordinari vide ſupra
corpore vitiatus:vtrū aūt debeat pulue-
rem portare dic ꝙ non.diſt.lv.eunuchus.

EXactio nō eſt vbi q̇s ſpōte ſoluit.vide gl.
⁊ Car.ī cle.pñti.de cēſ. ⁊ ibi dicit Pau.
ꝙ exigere ⁊ extorquere dicit violētiā:vt.ff.de
leg.ij.l.fideicōmiſſa.dicit tñ ꝙ ſi ꝓceſſit extor
ſio lꝫ ſequat̃ volūtaria ſolutio ſatis eſt exactio:
facit qđ no. Hoſt.in.c.ꝓterea.el.ij. de iure pa.
et de pe.ꝯſtitutꝰ.Exactiones qūo ⁊ qñ fieri pñt
a dñis vel prelatis.ſ̄.oſtium.§.v.⁊.j.gabella.

EXcepta intelligitur in generali ſermone
perſona loquens. de iureiurā.c.petitio.
cum alleg.in gloſ.

EXceptio dicitur extra captio: ⁊ ſic regulā
firmat.vide.ſ̄.alienatio.§ xij.⁊.xviij.Di-
citur etiam exceptio defenſio que reo cōpetit
contra actionē que eſt in eum: et dicitur quaſi
actionis excluſio:vt ſi petis a me debitū: ⁊ ego
excipio ꝙ remiſiſti illud.

¶ De excōicatione.ſ.de maiori in ſe.

EXcōicatio primo maior vt intelligat̃
q̇d ⁊ quotuplex ſit: et q̇ ſint eiꝰ cauſe
ſciendū eſt primo ex doctrina ⁊ mēte
ſ.Tho.in.iiij.di. xviij.⁊ Archi.in.ij.
parte.ti.xxv. ꝙ excōicatio vt nomē ipſum oſtē- Triplex cōio
dit dicit̃ excluſio a cōione.ſ.fideliū. Eſt aūt tri
plex fideliū cōio: prima.ſ. in cōuerſatione ſiue
in actibꝰ legitimis corporalibus: ⁊ ſcđa ſacroꝝ
ſuſceptione dū vnus ſuſcipit ⁊ alius miniſtrat:
vel multi ad ſuſcipiendū adunātur:et tertia in
actibus legitimis ſpiritualibus ſiue in bonoꝝ
ſpiritualiū participatione: que fit vel ratione excōmunicatio maior.
intētionis dū vnus pro alio orat vel aliud ſuf-
fragiū facit vel rōne charitatis que facit oēs
eſſe vnum in deo ſm illud pſalmiſte particeps
ego ſum oīm timentiū te. Unde etiā triplex eſt
excōicatio. ¶ Prima dicitur excōicatio maior

de qua.iij.q.iiij.engeltrudā.& hec ēt dr anathe ma qḋ interꝑtat̄ ſeꝑatio:q2 ſeparat & excludit a triplici ꝑdicta cōiōe:& ſʒ.s. Tho.ſic diffinit̄. Excōicatio eſt ſeꝑatio a cōione eccl'ie q̄ ad fru ctū & ſuffragia gn̄alia:ꝑ fructū itelligēdo ꝑce ptionē ſcrōꝝ & cōiūctum fideliū:& ꝑ ſuffragia gn̄alia itelligēdo ſpūalia bōa qb⁹ eccl'ia ꝑuat excōicatū:inq̄tū ſunt cōia nō ꝑ charitatē:quā aliqn̄ hʒ excōicat⁹:ſʒ ꝑ intētionē:nō dē hui⁹ ꝑſone ꝑticularis q̄ orare ꝑt ꝑ eo:ſʒ eccl'ie:q̄ ex cōicatū ſeꝑat ab vniuerſitate fideliū ꝑ quib⁹ ſuffragia facit. Vn̄ ſm.s.Tho.excōicato nō ꝑ ſunt ſuffragia q̄ ꝑ tota eccl'ia fiūt:nec ex ꝑſona eccl'ie oratio ꝑ eo īter mēbra eccl'ie fieri ꝑt q̄ ▪ uis aliq̄ ꝑſona ꝑticularis poſſit aliqḋ ſuffragiū ad ei⁹ ↄuerſionē ꝑ itētionē dirigere. Que q̄dē dicta.s.Tho.ſic intelligo q2 ad hoc qḋ peccet orās ꝑ excōicato duo req̄rūt̄.p̄rio ꝙ oret ex ꝑ ſona eccl'ie.i.tāq̄ eccl'ie miniſter: vt ſacerdos inquātū ſacerdos:& hec oīo eſt publica quātū ſpectat ad ordīatiōnē eccl'ie lʒ ꝑꝑ occupatiōes aliqn̄ aliter ſit:ſcḋo ꝙ oret enumerādo ip̄m in mēbris eccl'ie:qḋ fit qn̄ orat ꝑ eo ī ꝑticulari ſi cut tūc facit vl' al's facere ↄſueuit ꝑ alijs fideli bus nō excōicatis. Et ↄ̄ter q̄ nō orat publice ēt ſi oret ſpāliter:vl' q̄ nō orat ſpāliter ēt ſi pu blice nō peccat:vn̄ in paraſceues eccl'ia gn̄alr orat ꝑ hereticis.& ſum.con.lib.iij.tit.xxxiij.q. clxix.dicit ꝙ in p̄uato pōt orari ꝑ eis:& Hoſ. dicit nō eē orādū ſpāliter.& ſum.cō.limitat in publico. Utrū aūt ſacerdos in miſſa infra ip̄m memēto poſſit orare ꝑ ip̄ō ēt ſpecificē noīati vr̄ q̄buſdā ꝙ ſic: q2 lʒ miſſa ſit oīo publica tn̄ illud ſpaciū ↄcedit̄ ſacerdoti vt poſſit orare ꝑ ſuis tāq̄ ꝑſona p̄uata:& ſil'r ſeorſum a miſſa & offō:in ip̄ſis ēt pet:tiōib⁹ q̄ in miſſa vel offō ex ordinatione eccleſie recitat pōt orare ꝑ eo in tētiōe gn̄ali nō ſpecifica. Diffinit̄ ēt ſic. Excōi

Mi noꝛ. catio eſt a q̄libet licita cōione & legitio actu ſe paratio.xj.q.iij.§.euidēter. Scḋa ē excōicatio minor de q̄.xj.q.iij.cū excōicato.q̄ excludit ꝑci ſe a ꝑticipatiōe & cōione paſſiua ſacroꝝ ſm Jo. de lig.vt de cle.exc.mi.c.ſi celebrat.& a partici patiōe eoꝝ q̄ ſunt via ad ſacra ꝑcipiēda:q2 ſic excōicat⁹ nō eſt eligibilis nec ↄ̄ter habilis ad qḋcūq̄ eccl'iaſticū bn̄ficiū vt in eodē capitulo notat̄.vn̄ ibi dicit Jnno.ꝙ nullā dignitatē ↄſe qui ꝑt ēt ſi eligētes hoc ignorabāt vt tʒ ibi gl. & cōiter doctores nō aūt excludit a cet⁹ fideliū vel ſpiritualiū bonoꝝ participatiōe aut etiā a ſacris ↄferēdis:ita ꝙ collata effectu nō carent licet ipſe pecet:vt patēt in eo.c. Tertia eſt ex

Ter tia ſpēs cōicatio excludēs a ꝑceptione ſacrorū:& bono rū ſpūalium participatiōe:ſed non a cetu fide liū:de qua.xj.q.iij.cū excōicato.& L.d.c.engel trudā:& hec a deo infligit̄ ꝑ quolibet mortali. Si tn̄ volum⁹ maiorē & minorē excōicationē tam a iure q̄ ab hoīe diffinitione ↄcludere ſic diffinit Paſt.ſup rubrica eiuſdē tituli dicens. Excōicatio ē cēſura a canone vl' a iudice eccle ſiaſtico ꝑlata:p̄uans a cōione ſacroꝝ & q̄nq̄ hoīm. Jgit̄ omiſſa excōicatiōe diuina duas al's habem⁹ maiorē.ſ.& minorē:& vtraq̄ eſt duplex ſ.ab hoīe.i.a iudice eccl'iaſtico.lʒ hodie minor ab hoīe nō ↄſueuerit inferri:& a iure. Dico aūt excōicationē eſſe a iure ſm Guil.de pa.& ar chi.qn̄ ab eo q̄ pōt cōſtitutionē facere ↄſtituit̄ aliq̄d aīo iuris ſtatuēdi in ꝑpetuū: & gn̄aliter in oēs ſubditos ſuos & ſtatutū illud roborat̄ ꝑ ſn̄iam excōicationis in futuros trāſgreſſores vt dicēdo excōicam⁹ oēs q̄ exercēt vſuras. Vn̄ q̄dā eſt a iure cōi ligās ꝑ totā eccl'iā facta in cō cilio gn̄ali vel ab aliq̄ ſummo pōtifice:q̄dā vō eſt a iure ꝑticulari.i.cōſtitutione ſynodali ali cui⁹ dioceſis vel ↄſtōne facta in cōcilio ꝑuin ciali:vl' a ↄſtōne alicui⁹ legati ꝑuincie alicui⁹ q̄ nō extēdunt̄ ad alia loca ēt dioceſim vl' ꝑuin ciā. Cōſuetudo aūt ſola ſine ſtatuto vl' ſn̄ia nō reddit aliquē excōicatū ſm ſum.piſa.& roſel.q2 iſte nō eſt mod⁹ ferēdi ſn̄iam:ↄ̄uū tn̄ tenuit ſū. An.dicēs ſm Ho.ꝙ ſic:qn̄ ↄſuetudo eſt appro bata ꝑ papā vel aliū ꝑlatū q̄ ad ſuos ſubditos q2 ꝑinde eſt ac ſi eēt ſtatutū:al's nō:quātūcūq̄ ſit lōga. Ego vō diſtinguo:q2 ſi cōſuetudo nō hʒ in obſeruātia vel opiniōe hoīm annexū qḋ ſic faciēs ſit ꝑſi excōicat⁹ ei⁹ tolerātia aut ap probatio ēt explicita nō inducit excōicationē: q2 nō plus exp̄mit approbatio q̄ ſit in cōſue tudine q̄ nō exprimit actū excōicādi:ſi vō ↄſue tudo hʒ in hoīm obſeruātia vel opinione anne xū ꝙ ſic faciēs ſit ꝑſi excōicat⁹:approbatio īdu cit excōicationē.& hoc tene q2 ſʒ gl. Ray.eo ca ſu itelligit̄ cōſtitutio eſſe edita vere aut ꝑſump tiue:vt in ſum.cō.li.iij.tit.v.q.x. Ab hoīe vero eſt qn̄ fert̄ ꝑ cōtumacia vel offenſa ꝑterita aut futura:nō tn̄ intētione faciēdi cōſtitutionē ge neralē aut ꝑpetuā: ſed vt alicui vel aliquibus perſonis prouideatur ad vitam eorum aut ali cui negocio ad tempus: ſicut dicendo: excom municamus omnes qui bellabunt vſq̄ ad illḋ tempus vel vſq̄ ad illud.

Sciendum eſt ſcḋo quantū ad excōicationis cauſam effectiuam ꝙ excōicationē a iure face re poſſunt oēs iudices eccleſiaſtici q̄ poſſunt facere ius vt papa in vniuerſali eccleſia:& lega tus in ſua prouincia & ſinguli ep̄i in ſuis dioce ſibus.xvj.q.v.viſis.xxiiij.q.iij.corripiantur.& a fortiori multitudo ep̄oꝝ.i.ↄciliuʒ prouincia le:qui vō non pn̄t facere ius vel ſtatuere etiaʒ non poſſunt excōicare. Statuere auteʒ poteſt 2.no tab ē le.

vt dictū eſt papa ⁊ ep̄s reqſito ꝯſilio capl'i:per
notata i.c.quāto.de his q̄ fiūt a p̄la.Et ſi capl'z
nō ꝯſentiat ſʒ diſſentiat nihil rōnabile oppo-
nēdo ſm Arch.⁊ Jo.an.in.c.j.de ꝯſti.li.vj.qđ
Pan.in.d.c.quāto.dicit īdubitabile:q2 cū req
raf ꝯciliū capl'i ⁊ nō ꝯſenſus ſatiſfactū eſt iuri
ex ſola petitiōe ⁊ expectatiōe rñſi:cū ñ teneaf
ꝯſiliū ſeq:vt in.c.cū olim.de arbi.de q̄ vid.ā.
ꝯſi.§.ij.canonici aūt cathedralis eccl'ie ſtatue-
re nō pñt ſine lnīa ep̄i ſup his q̄ tāgūt ep̄z aut
iura ei⁹:aut cōem ſtatū eccl'ie:aut ſup magnis
reb⁹ ⁊ negotijs eccl'ie:ſʒ ſolū ſup ſua ſingl'aria
negotia:puta qđ ſuas dietas certis modis di-
ſtribuāt:vel certo mō ad capl'z vocent:ſʒ gl.i
c.ij.de ꝟ.ſi.Silr nec capellāi eccl'iaꝝ ſine ep̄o
ſtatuere pñt ēt cū ſui p̄lati ꝯſenſu in arduis ⁊
magnis ſm Pan.in.c.cū oēs.de ꝯſti.ſec⁹ ꝗ in
q ex
ꝑuis.Et gñal'r ſtatuere pñt vl'nō pñt aliq ſʒ qꝫ
cōi-
hñt vel nō hñt iuriſditionē: de q̄ vide.j.lex.§.
care
iiij.Excōicationē vo ab hoīe facere pōt oīs in
pñt.
dex eccl'iaſtic⁹ potēs ꝯſtituere:⁊ vlteri⁹ ēt pro
prie facere excōicationē maiorē ꝑtinet ad offīm
ep̄ale:vt pʒ in.c.corripiāf.xxiiij.q.iij.q2 d2 mu
cro ep̄i in.c.viſis.xvj.q.ij.s.Tho.dicit in.iiij.
qđ ſol⁹ ep̄s ⁊.d.pōt ꝓpria autoritate excōicare
niſi in furto ⁊ rapina:⁊ hmōi in q̄b⁹ ꝯceſſuʒ eſt
a iure ꝑochiano excōicare.Excōicare ēt pñt d
iure cōi ēt citra ep̄z oēs eccl'iaꝝ p̄lati vt i.c.cū
eccl'iaꝝ.d off.oꝛ.i.ſʒ gl.oēs q̄ ſunt ſimul p̄lati
collegio vel vniuerſitati eccl'ie ab hñte admi-
niſtrationē cū iuriſditiōe:vtputa ep̄o:vel q̄ ſūt
electi a collegio vl' vniuerſitate lʒ ſubſint alte
ri.i.ep̄o:vt in.c.j.de elec.⁊.xciij.di.legimus.⁊
hoc verū eſt niſi ep̄i p̄ſcripſiſſent ꝯ eos ne hoc
poſſint.Et ſil'r abbates ēt non bñdicti mō ſint
ꝯfirmati:vt in.c.ſicut tuis.de ſimo.Et ſil'r prio
res excōicare poſſent ſingulos de collegio:ēt
alienos ſi in eos aliquo iure ſpāli habeāt iuriſ
ditionē:vt i.d.c.cū eccl'iaꝝ.Et ſil'r idē ſʒ arc.
vf de archidiacono lʒ nō ſit p̄ſbyter.ar.di.xxv
ꝑlectis.niſi ꝯſuetudo ſit in ꝯtriū:ſʒ Pan.i.c.cū
in cūctis.de elec.dic qđ de iure cōi nō hʒ curā
in foro ꝯtētioſo vel pniali:ſʒ de ꝯſuetudie ali-
quādo hʒ ꝑochiā in q̄ exercet curā:⁊ inq̄rit ac
viſitat totā dioceſim loco ep̄i:⁊ ex iſtis cauſis
merito excōicat.hec pan.In alijs ergo vf ſec⁹.
Et ſil'r ſacerdotes ꝑochiales excōicare pñt ſm
Ho.in notorijs:q̄ nō īdigēt īdagine iudiciali
p̄miſſa tñ monitiōe:qđ verū eſt vbi hoc eis tri-
buit ꝯſuetudo q̄ dat iuriſditionē.ix.q.iij.conq
ſtus.vel vbi ſpāli iure eius ꝯpetit iuriſditio.ſ.
in aliq̄b⁹ ꝑticularib⁹ caſib⁹ vt dicit.s.Tho.qđ
ītellige niſi ep̄s ꝓhibeat aliter nō eſt vex.ij.q.
j.nemo.nec ca.cū inhibitio.de clāde.deſpō.qꝫ
allegat Hoſ.hoc ꝓbat.Et ſil'r metropolitan⁹
excōicare pōt ſuffraganeū ſuū ſm Jo.de lig.cū
ſit ei⁹ ordinari⁹.xij.di.de hi.Et ſil'r excōicare ⁊
ſuſpēdere nō pōt ep̄s ꝓpter ꝯtumaciā ortā in
iudicio:ſine ꝯſenſu capl'i ſʒ eūdē niſi aliđ ſibi
ꝯpetat aliq iure ſpāli.xvj.q.vij.ep̄s nulli⁹.Et
ſil'r capl'm vel prioꝛ ſm eūdē cū ſuccedat in iu-
riſditiōe alib⁹:vt i.c.cū oli.de ma.⁊ obe.Nulli⁹
tñ inferioꝛ ep̄o excōicat cū illa ſolēnitate:de q̄
xj.q.iij.debēt.ſed ſol⁹ ep̄s.i.circūſtātib⁹.xij.ſa
cerdotib⁹ cū cādelis accēſis in manib⁹.Nulli
ēt alij a ſacerdote ꝯpetit ptās excōicādi proce
dēs a clauiū ptāte vel fori pnīalis:⁊ ſemꝑ ipſe
illā exercet cū ꝓpoſit⁹ eſt cure niſi ſit ꝯtria ꝯſue-
tudo vel ſupioris inhibitio:facultas aūt excōi
cādi ꝓcedēs ex iuriſditiōe ſpāli ꝯpetit prelatis
hñtib⁹ iuriſditionē ordinariā a iure cōi vl' p̄ui qđ
legio vel ꝯſuetudine ſpāli:vt dicit Inno.Que adiu
facultas ad hoc qđ alicui ꝯpetat reqrif qđ ſit riſdi
cleric⁹ vel religioſus:⁊ electus ꝑ vniuerſitatē tio-
eccleſiaſticā:⁊ qđ ad dignitatē principalē:alſ nem
non hʒ ordinariā:niſi ꝯſuetudo vel priuilegiū neči
ꝯcedat:ꝯpetit etiā hoc habenti iuriſditionem um.
ſpecialē a prelato eccleſiaſtico vel delegato cō
petit etiam habenti ordinariam non principa
liter vt vicario ordinarij.hec ille.Excōmunica
re vo nō pōt aliqs ſeipm.xj.q.iij.ſi is q̄.Nec
mulier p̄lata cū nō habeat iuriſditionē talem
qualē habet vir ſm glo.in.c.dilecta.de ma.et
obe.⁊ careat clauib⁹.de peni.⁊ re.noua.Nec
delegatus extra ſibi cōmiſſa ſm Joā.de lig.vt
ij.q.iij.c.j.tʒ tñ ſnīa eius ſm Ricar.in.iiij.lata
poſt reuocationē cōmiſſiōis anteq̄ tñ reuoca
tio ad eū venire potuerit:q2 adhuc remanet pe
nes eum cōmiſſa poteſtas.de procur.auditis.
in gl.qđ q̄dā probabiliter limitant verū:niſi is
qui reuocat intēdat ⁊ exprimat qđ totū ſit irri
tū ⁊ inane qđ ex tūc ꝑ delegatū fuerit attenta
tū.Qđ etiā Pan.in.c.audita.de reſt.ſpo.ſentit
dicēs qđ ſi papa in ſecundis literis clare expri
mit irritū ⁊ inane eſſe quicq̄d actū eſt poſt da-
tam ſecundarū literarū indubie proceſſus nō
valet iuſtus vel iniuſtus:vt in.c.j.de ꝯceſ.pre-
ben.lib.vj.ſi autem iuriſditionē reuocat ſim-
pliciter valet ꝓceſſus agitatus per primos tā
inter partes q̄ contra tertios impedientes iu-
riſditionez.Et de hoc eſt caſus in.d.c.audita.
q2 non videtur papam voluiſſe cum graui pre-
iudicio irritare proceſſum factum ignoranter:
qđ intellige qñ ex reuocatione preiudiciū ge-
neratur tertio:alſ non valet actus:licet igno-
rāter geſtus:vt in.d.c.j.vñ nō valet excōicatio
lata ab ordinario:lʒ ignorāter ꝯtra hñtē priui
legiū qđ ab eo excōicari nō poſſit:vt in.d.c.j.
Sed ſi verba eſſent āmbigua ⁊ gñalia:vt in.d.c.
audita.vbi mandabaf reuocari q̄cq̄d eſſet im-

mutatũ in eã a tpe miſſionis nuncij nõ tꝫ: reuo
catio proceſſus legitime facti: rõ qꝛ cũ factũ ſit
odioſum ꝛ alteri parti ꝑiudicans: ũ dꝫ fieri in-
terꝑtatio ſtricta: ꝛ ſic dꝫ itelligi de mutatiõe fa
cta ꝑ violẽtiã ſeu quãlibet ꝑſumptionẽ. Nec
ſiſr excõicare põt alienꝰ eꝑs. ſ. nõ ſubditũ ſuũ
mõ rõne delicti vel ɔ̃ctꝰ ſeu rei de q̃ agiť nõ ſit
effectꝰ de eiꝰ iuriſditiõe: vt no. in. c. j. de priuiľ.
li. b. vj. imo nec ſnĩa ab eo lata põt ratificari ꝑ
eꝑm ꝓpriũ: etiã ſi ſit lata in eius territorio: qꝛ
ab initio fuit nulla ſm Inno. ꝛ Bar. brix. Nec
laicꝰ niſi ex delegatiõe ſummi põtificis: qꝛ tũc
põt. xxxij. diſt. § verũ. Nec eꝑs extra ſuã dioce
ſim nec alij ꝑlati extra territoriũ ſue iuriſditio
nis ſm Hoſt. qꝛ cũ nullus ſit excõicãdus ſine
cauſe cognitione. xj. q. iij. nemo reqriť locꝰ ad
ſedẽdũ pro tribunali: quẽ eꝑs nõ hꝫ in aliena
dioceſi ad hoc aut ad aliqd cõtẽtioſe diſponẽ
dũ. ix. q. ij. eꝑm. niſi eꝑs ſit expulſus: vel cõſen
tiat is q̃ iuriſditionẽ hꝫ in loco eo modo quo
dictũ eſt. s. abſolutio. j. § iij. lꝫ qdã dicant eꝑm
extra ſuã dioceſim poſſe excõicare: qȯ de noto
rijs ɔcedi põt qꝛ nec illa reqrũt examinationẽ
cauſe. ix. q. iij. § ſi. Nec ꝑlatꝰ habẽs iuriſditio-
nẽ tꝑalẽ tm̃ ſm Ho. arg. de offi. ordi. dilectꝰ. ꝛ
hoc niſi habeat iſtud ex priuilegio ſpãli: vel
ex cõſuetudine que etiã dat iuriſditionẽ. Nec
is q̃ in cõi opinione hoĩm non credebať excõi
catꝰ ꝛ tñ erat. iij. q. vij. § tria. in gl. qꝛ nec excõi
catus: nec interdictꝰ: nec ſciſmaticus: nec here
ticus. nec intruſus: nec ſuſpẽſus a iuriſditione
ſecus ſi ſolũ ab officio põt excõicare. xxiiij. q. j.
audiuimꝰ. ꝛ. c. ſi. de cõceſ. ꝑbẽ. Nec violãs in-
terdictũ ſm Hoſt. extra. de exceſ. ꝑla. c. ſi. ſi tñ
fuiſſet abſolutꝰ a tali violatione teneret ſnĩa.
3. no- ¶ Sciẽdũ eſt tertio quãtũ ad cãm excõicatio-
tabi- nis materialẽ qua eſt excõicãdꝰ: ꝛ culpa eiꝰ ꝙ
le. 1. excõicari nõ põt mortuꝰ a canone vel a iudice:
qꝛ nõ eſt hõ. de ſum. tri. ꝛ ſi. ca. c. j. Itẽ excõica
tio canonis nõ ferť niſi ꝓpter crimẽ: mortuus
aũt delinqre nõ põt: excõicatio ṽo iudicis req
rit monitionẽ q̃ mortuo nõ cõpetit. Inde qbuſ
dã tñ ſpãlibꝰ caſibꝰ mortuꝰ excõicať: ꝛ hoc ad
terrorẽ: ꝛ potiꝰ rõne ꝑcedẽtis vinculi q̃ ꝑſen-
tis ꝓpť qȯ fit negatio ſepulture cõionis orõ-
nis ꝛ hmõi: vt in decedẽte in crimine notorio.
Jo. de lig. Nec iudeꝰ vel paganꝰ: qꝛ nullꝰ põt
ꝑdere qȯ nõ hꝫ re aut ſpẽ: qȯ verũ eſt de cõio-
ne intriſeca ſacꝛoꝝ et quã ſunt ꝑdicti: et circa
quã nihil ad nos de his q̃ foris ſunt. ij. q. j. mul
ti. ſꝫ loquẽdo de extrinſeca fideliũ cõione inq̃
tũ ſũt aĩalia ciuilia ꝛ ſocialia: vt in cõmercijs ꝛ
alijs actibꝰ hũanis non pñt excludi directe: ita
qȯ excluſio termineť in eos. qꝛ nõ ſunt ſubditi
ꝑ indirectũ tñ poſſunt. ſ. interdicẽdo fidelibus
taliũ cõionẽ. Jo. de lig. Quõ tñ ſint ſubditi. vi Qꝫ
de. j. in ṽbo papa. § vij. viij. Nec papa ſiſr ex- pa-
cõicari põt: niſi pro hereſi pro qua ꝛ iudicari: pa
deponi põt. xl. diſt. c. ſi papa. nec ab hoĩe qꝛ eſt poſ-
oibꝰ ſuꝑior. di. xxj. iferior. nec a canone: qꝛ a ca ſet ex
none ſolutꝰ eſt: q̃uis deceat eũ ſm canones vi cõi-
uere: nec etiã minori cõicãdo cũ excõicatis: vt cari.
in. c. nulli. de ſen. excõ. i gl. excõicari põt excõi
catiõe ſeparãte a deo ꝑ mortale. Jo. d lig. Nec
eꝑs ſiſr: aut eiꝰ metropolitanꝰ ꝑ ſtatutũ ipſius
ɔ̃faciẽdo infra territoriũ ipſiꝰ ſuffraganei ſm
Rau. Jo. an. Jo. cal. Pau. ꝛ ho. q̃ in ſũma dicit
certo certiꝰ eſſe tenẽdũ: nec ſuꝑiorẽ: nec ꝑferẽ
tẽ ſnĩam fulminatoriã ligari. xxj. di. inferior. et
de ma. ꝛ obe. cũ inferior. Idẽ. ſ. Tho. in. iiij. di.
xviij. q. ij. ar. iij. cuiꝰ rõ eſt irrefragabilis: quia
inqt ꝑ iuriſditionẽ eſt qs ſuꝑior eo in quẽ illã
hꝫ cũ ſit iudex eiꝰ: vñ nullus in ſe vel eqlẽ aut
ſuꝑiorẽ hꝫ iuriſditionẽ. Et hãc opinionẽ ſeqť
ſum. piſ. Cõtrariũ tenuit Hug. archi. ꝛ Petrꝰ
de bel. ꝛ dir. h. iij. ꝛ Bar. brix. Qui hugo. dicit
hoc caſu ipm nõ ligari ſnĩa inferioris: ſꝫ iuris. An
Hoſ. etiã dicit qȯ illa regula ꝙ iferior ſuꝑiorẽ ſupe-
ligare nõ põt. fallit cũ maior delinqt i iuriſdi- rior
tione minoris. xj. q. iij. placuit. nec dãnať ſnĩa ſupe-
puri hoĩs ſꝫ canonis: cũ icidat i factũ dãnatũ: rio-
ꝛ eꝑs autoritate aplica gñalẽ habeat autorita rẽ ex
tẽ cõdẽdi canonẽ a quo nullꝰ excludiť: vñ talis cõi-
ſnĩa dr pape: vñ ꝛ archi. dicit qȯ ipſe eꝑs cõdi cet.
tor ɔ̃faciẽdo incidit: nec põt diſpẽſare ɔ̃ ꝓpriã
ɔſtõnẽ: nec ɔ̃ gñalẽ cõſuetudinẽ: ex qbus iam
alijs ius eſt acquiſitũ: ſed ſi vult nõ ligari de-
ſtruat ipa ſtatuta. Jo. an. ṅo ꝛ Jo. de lig. in tra
cta. de eccleſiaſtica cẽſu. conať facere cõcordiã
ꝙ non incidũt facientes ɔ̃: vt archieꝑs: vel vt
eꝑs: vt ſi ſtatutũ erat ꝙ nullꝰ exerceret iuriſdẽ
tionẽ in tali loco: ꝛ iſti ibi celebrãt in põtifica
li: ſecꝰ ſi ɔ̃ueniũt vt ꝑſone priuate: vt ſi ſtatutũ
erat de non furãdo: vel ludendo ad azarũ ꝛ lu-
dunt. Et hãc cõcordiã ſequiť ſum. ang. Sed qꝛ
plures ꝛ ſolẽniores doctores tenẽt ſimpľr opĩ
nionẽ primã: ipſa vť magis tenẽda. diſt. xix. in
canonicis. Unde dico qȯ iſta ɔcordia nihil eſt
qꝛ virtꝰ excõicationis ex volũtate pẽdet feren
tis ꝛ ſuꝑioris: neuter aũt iſtoꝝ hꝫ volũtatẽ qȯ
liget eos: qꝛ a re volita qlibet vellet omne ma-
lum abeſſe. vñ peccator vellet ſine offenſa deĩ
peccare ſi poſſet: nec dicã ɔcordiã Jo. de lig.
aſſertiue tꝫ: ſed primã opinionẽ: nec dicta ſum-
ma bene recitat qꝛ qȯ iſte dat pro exẽplis illa
recitat ꝑ mẽbris diuiſionis: vt patet intuenti.
Dico igitur qȯ prima opinio videtur cõis ſm
Panor. in. c. j. de rap. Ad motiua alioꝝ ſoluo.
Nam fallentia Hoſ. non habeť in illo. c. qꝛ ibi
nõ plus habeť niſi qȯ ſubditũ vnius eꝑi alius

pōt excōicare: ſi tñ ibi haberet intelligeret qñ maior delinq̇t in iuriſditione minoris ꝯ legem ſuꝑioris vtriuſq; puta pape vel dei: nō aūt cōtra legē inferioris. Nō etiā ligat ſnia pape: qꝛ ep̄s nō hꝫ licētiā a papa cōdendi canonē quo liget ſe ⁊ maiores: ſꝫ minores tātū ſubditos et aliqñ nō ſubditos: Nec verū eſt ſꝫ falſum ſm Inno. in. c. cū ad monaſteriū. de ſta. mo. ꝙ non liceat ep̄o diſpēſare cōtra ſuā ꝯſtōnē: ſꝫ eā pōt tollere ⁊ in ea diſpēſare ſm Jo. and. in regula gñali: ⁊ hoc dicit ſeruare vniuerſum. Et addo qd mirabile eſt ſi pōt ſm aduerſarios ſuā cōſtitutionē ſine p̄iudicio alterius auferre ex toto: ſed nō in parte ſiue in caſu ꝙ eſt diſpēſare. Sicut tñ dicit. d. Anto. hoc limitat niſi cōſtitutio trāſierit in priuilegiū vel ꝯtū: vel niſi eſſet iurata: qꝛ ea ſtāte nō poſſet diſpēſare: ſicut nec ſe a iuramēto abſoluere. Excōicari etiā non pōt

Cōitatē non excōmunicari. collegiū vel cōitas ſiue vniuerſitas: qꝛ hoc. de ſen. excō. romana. li. vj. § vniuerſitatē. ꝓhibet fieri penitus: ⁊ rō aſſignat: qꝛ cōtingeret innoxios irretiri. Itē qꝛ vt dicit. ſ. Tho. in. iiij. act⁹ ſunt ſingularium: ⁊ ſi aliqñ act⁹ ſit multitudinis: vt cū multi trahūt nauē tñ non eſt ꝓbabile qd tota aliqua multitudo ſic in malo cōſentiat: vt nulli ſint diſſentiētes. Itē qꝛ vt dicit Ge. collegium nō eſt ꝑſona vera: ſed repreſentata. ff. de fideiuſ. l. mortuo. nec habet baptiſmū ſnia aūt excōicationis ligat ſolū verā perſonā. de offi. dele. p. ⁊. g. ⁊ baptizatā. xj. q. iij. oīs chriſtian⁹. Si tñ excōicet q̇dā dicūt qd ſnia tꝫ: alij ꝟo ſm Ricb. in. iiij. dicūt ꝙ nō: mihi aūt videt dicēdū ꝙ vniuerſitas ipſa ſumpta vt aliq̇d p̄ſcindens a ſingularib⁹ hoīb⁹: nulla autoritate pōt excōicari: qꝛ neq; cōicat qꝛ cōicatio in actib⁹ eſt ſingularium i quoꝝ ſunt actiōes: ſꝫ ſumpta ꝓ ſingularib⁹ ꝑſonis oīb⁹ collectiue: excōicari pōt ēt citra papā nō excōicādo totū collegiū qꝛ text⁹ cui ſubijcit oīs inferior papa hoc ꝓhibet: nec excōicando ſingulos de collegio abſolute vt putauit Hoſt. dicēdo ſic excōico p̄poſitū decanū ⁊ oēs alios de collegio: qꝛ eſt idē ⁊ rō aſſignata in textu repugnat. ſec⁹ excōicādo ſingulos cū hac limitatione: q̇ vel ſi fecerūt tale q̇d: qꝛ ſic nec irritet innoxi⁹: nec aliq̇d inanimatū: vū ꝑpter ꝯtumaciā capli excōicant ſinguli de caplo q̇ fuerūt culpabiles. de ſen. excō. romana. li. vj. ſm archi. Si aūt papa excōicet q̇ non ſubijcit. d. c. romana. tꝫ ſnia etiā ſi excōicet oēs et ſingulos abſolute: qꝛ vt patebit excōicatio tꝫ etiā ſi liget innoxiū. Nec ſilr excōicari pōt imꝑator vel princeps ab ep̄o ſuo. ij. q. vij. § cū humanā. Nec dꝫ ſilr excōicari multitudo exiſtēs i crimie: vbi ſciſmatis aut ſcādali piculū timet di. l. vt ꝯſtitueret. xxiij. q. iiij. ip̄a pietas.

Ueritas tñ iuſtitie ꝑpter ſcādalū poſtponēda nō eſt: qd ſane intellige. ſ. vt det iniq̄ ſnia. Jo. de lig. Nec dꝫ excōicari vn⁹ pro alterius pctō xxiiij. q. iij. ſnia. Excōicari aūt pt regulr imꝑator poſt monitionē: ⁊ rex ſolū pro notorijs. diſ. lxvj. valētinianus. Jo. de lig. Et ſilr ſm eūdē ignorās ⁊ abſens q̇ tñ liber ē apud deū a ſnia ſi moriat anteq̄ ſciuerit: ſꝫ poſt mortē abſolui dꝫ iuxta dicta. ṡ. abſolutio. iij. § xj. Et ſilr excōicari pt archiep̄s a ſubdito delegato: ſi eſt ei a ſuꝑiore ꝯceſſa ptās. ij. q. vj. ſi q̇s ep̄s. Et ſilr pt excōicari raptor ſine monitione p̄miſſa ſi rapina eſt manifeſta. ſi p̄ns eſt ⁊ ſtati nō reſtituat: ſi abſens. j. tp̄s p̄fixū. vt in. c. romana. de ſen. excō. li. vj. Et ſilr excōicat⁹ iterū pōt excōicari pro eadē ⁊ ꝓ alia cā ab eodē ⁊ ab alio iudice. c. engeltrudā. iij. q. iiij. excellētiſſim⁹. xj. q. iij. et ꝯſentit Jo. an. ⁊. ſ. Tho. in. iiij. ¶ Quib⁹ ꝟo

cauſis vel culpis excōicabiles poſſint excōicari dico qd excōicatio maior ferri nō dꝫ ab hoīe niſi pro mortali pctō ſm. ſ. Tho. ⁊ pe. in. iiij. di. xviij. Et qꝛ dānificās in corꝑalib⁹ pōt peccare mortalr: idō ꝓ tꝑali dāno ferri pt: nō tñ dꝫ infligi etiā ꝓ mortali niſi in cōtumacē ſm. ſ. Tho. ⁊ xj. q. iij. nemo. qꝛ eſt grauiſſima penarū inq̇t. ſ. Tho. q̄. ſ. nulla eſt maior in ecclia. vt in. c. corripiant. xxiij. q. iij. vñ dicit Pañ. in. c. ꝑ venerabilē. q̇ filij ſint legi. qd vbicūq; i iure ecclīaſtico reperit pena mortis ꝓ excōicatiōe dꝫ exponi. Que q̇dē ꝯtumacia ſm ray. eſt triplex. vt dictū eſt. ṡ. cōtumacia. Si tñ ꝑſona q̇ delicq̇t ignorat excōicatio fit in gñali ⁊ vꝫ expreſſa cā vt q̇cūq; fecerit furtū niſi reſtituat: et q̇ ſcit niſi reuelet vt in. c. a nobis. de ſen. excō. el. j. Sed hec itellige qñ q̇s excōicat ꝑpter culpā p̄teritā: qñ ꝟo ponit ſnia cōminatoria vel abſoluta ꝓ aliquo futuro: nō opꝫ illud in ſe eſſe mortale imo nec veniale: lꝫ peccet mortalr qui ꝯ facit rōne p̄cepti incluſi: ſilr nō opꝫ tūc hoīem eſſe ꝯtumacē: ſed ſufficit ſi ſit inobediens. Igit pōt q̇s excōicari pro inuaſione aut retētione rerū ecclīaſticarum. de reſti. ſpo. piſanis. ⁊ pro iniuria facta prelato. xxiij. q. iiij. guiliſari⁹. et ꝑpter negligētiā. de cōſe. di. j. nemo. ⁊ dn̄s ꝑpter cōtumaciā ſerui aut procuratoris: vt lit. nō cōteſt. c. j. ⁊ de do. ⁊ cōtu. c. ij. ⁊ cū modificatione ibi notata. ⁊ pōt excōicare ordinari⁹ ꝓ defenſa fratris ſui. vt in. c. dilecto. de ſen. excō. li. vj. Et qꝛ excōicatio nō niſi pro mortali infligenda eſt: qꝛ ecclia preſcindere non dꝫ niſi eū q̇ iudicio dei credit preciſus: ideo ſm Pet. de pal. in. iiij. diſt. xviij. pōt ſibi homo formare cōſciētiā qd vbi mortaliter nō peccat nūq̄ incurrat ſniam iuris. quia illa nunq̄ eſt iniuſta: qd intelligo qñ poſita eſt cōtra aliq̇d qd eſt de ſe mortale: vt ꝑcuſſio cle-

Cur feratur excōmunicatio.

ri ci: quãuis vo ponit̃ ꝯ illud qḋ de ſe nõ eſt malũ: vt
qḋ aũ ãn ſ̃ pfeſſio nõ recipiat̃ i medicãtib⁹ ſuf
ficit qḋ actio alias licita hẽat rõnẽ iobediẽtie:
vtrũ aũt ſit ſic̃ de ſnĩa hoĩs: dico qḋ nõ q: iter
dũ tñ: et ſi irretiat Inn. vt dicet̃ tit. ſeq. in. pnc.
caſu. viij. §. iiij. dubio. xiij. Eſt aũt ſic̃ quãtũ ad
hoc ꝙ lʒ vtraqꝫ nunquã fiat ſine mortali tñ qñ
nõ ifert̃ p re pñti aut pterita: ſed ḋ futura q̃
phibet̃ ſub pena excõicatiõis cõminatoria vel
late ſnĩe: ſufficit ipſa trãſgreſſio q̃ eſt mortalis
cũ talis phibitio ſemꝑ hẽat iclſum pceptum.
Ratio pdictorũ eſt: q: qñ aliqḋ eſt de ſe morta-
le: ibi eſt pceptũ dei: vñ ſi addat̃ excõicatio nõ
itelligit̃ ſuꝑaddit nouũ pceptũ: ſed noua pena:
ad quã incurrẽdã opꝫ qḋ illud aut fiat q̃ ad pce
pta negatiua: aut omittat̃ quo ad affirmatiua
deliberate ſm ratione ⁊ quãtũ ad aliqḋ nota-
bile: q: ſic cadit ſub precepto dei.

4 notabile. ¶ Sciẽdũ eſt quarto p cã formali excõicatio-
nis q̃ eſt mod⁹ ſeruãd⁹ qḋ excõicatio a iure ſm
Tho. pfert̃ eoipſo qḋ q̇s icidit in factũ dãnatũ
a canone ſub pena excõicatiõis: ſnĩa vo hoĩs
fert̃ vt dicet̃. Igit̃ ſnĩam excõicatiõis dꝫ pcede
re trina monitio vel vna p trib⁹ al̃s iniuſta eſt
⁊ iudex eſt ſuſpẽſus ꝑ mẽſem ab igreſſu eccl̃ie
extra eo. ſacro. Et ſi q̇s hẽt ſimpl̃r in mãdatis
a papa vt ſnĩam excõicatiõis in aliquẽ ferat:
ſm Inno. in. c. fi. de offi. delega. non debet eã
ferre niſi precedente cauſe cognitione ⁊ moni
tione premiſſa. ij. q. j. nemo. ⁊. d. c. ſacro. ⁊ facit
glo. in. d. c. fi. Addit tñ qḋ ſi conſtat papam co-
gnouiſſe de cauſa: qḋ tũc ad ei⁹ mandatũ ſine
cauſe cognitione dꝫ ferre ſnĩaʒ. l. de qua re. ff.
de iudi. Et ſimiliter dicẽdũ eſt de ſnĩa quã alij
poſſent ꝑ aliũ ferre ſed tñ eo caſu monitio de
eſſe nõ dꝫ niſi ꝯſtaret qḋ papa eã feciſſet: q: re
gulariter monitio pcedere dꝫ. Que monitio vt
notat̃ in ſum. cõfeſ. iij. li. ti. xxxj. q. lxj. dꝫ cõpe-
tẽs ad arbitriũ boni viri. Et ſiue fuerit triplex
ſiue vna p trib⁹ dꝫ habere dierũ cõpetẽtia in-
terualla niſi neceſſitas ſuaſerit aliud: vt in. c.
cõſtitutionẽ eo. ti. lib. vj. Nõ eſt tñ neceſſariũ
qḋ fiat in ſcriptis: vt no. gl. in. d. c. ſacro. ſʒ ſnĩa
ipſa fieri dꝫ in ſcriptis ꝯtinẽtibus cãm excom
municatiõis ⁊ exẽplar dꝫ tradi excõicato infra
mẽſem ſi reqſ̃ fuerit: aliter excõicator eſt ſuſpẽ
ſus: nõ ſolũ ab igreſſu eccleſie ſʒ etiã a diuinis
per menſem: vt in. c. medicinalis. e. ti. lib. vj. q̃
quidem ſi exequat̃ irregularis eſt nec niſi per
papã poterit cũ eo diſpẽſari: vt ibi. He tñ pene
non tangunt epũm cum de eo mentio non fiat
ſicut oportet vt ſupra eps. Et ſi iſta nõ ſeruent̃
tamen ſentẽtia tenet: licet ſuperior ad quẽ re-
curritur ab ea faciliter abſoluat: ⁊ lator tenea
tur ad penas pdictas: vt in. d. c. ſacro. ⁊. c. cum
medicinalis. ſic̃ niſi in caſu capl̃i ſtatuim⁹. eo.
ti. lib. vj. ſ. qñ eſt ꝯ ꝑticipãtes excõicatis: vide
tur aũt mihi qḋ iſta monitio locũ non habeat
neceſſario niſi in ſnĩa hoĩs ⁊ nõ in qualibet: ſʒ
in aliq̃ tñ. ⁊ hoꝝ vtrũqꝫ haberi põt ex ſnĩa Jo.
de lig. in tracta. ḋ cẽſu. eccleſiaſtica dicẽtis. Li
cet cõtumacia ſit cã imediata ꝑpt quã fert̃ ma
ior excõicatio ab hoĩe: ipſa tñ ꝯtumacia aliqñ
ortũ hꝫ a crimine. i. ſpãli ihibitiõe criminis. ſ.
futuri facta ab hoĩe: ⁊ tũc nõ eſt op⁹ monitiõe
ſuꝑ emẽdatiõe criminis iã cõmiſſi: vt incidat
imo ſtatĩ incidit: vt cũ monet ſuꝑior aliquẽ vt
nõ fornicet̃ cũ tali: al̃s ipm excõicat ſi ꝯ faciat
excõicari põt: ⁊ excõicat⁹ eſt ſine alia monitio-
ne ſuꝑ emẽdatiõe crimĩs: ⁊ rõ eſt: q: iſte vere cõ
tumax eſt. Aliqñ vo ꝯtumacia orit̃ a crimĩe iã
ꝯmiſſo: vt dũ ꝯmiſit q̇s crimẽ ſuꝑ quo monitus
erat ne cõmitteret: ⁊ ſic nec lata nec ꝯminata
eſt ſnĩa in ꝯ faciẽtẽ: ⁊ tũc opus eſt monitiõe ſi
ꝯtingat: ⁊ ſi cõtumax fuerit poterit excõicari.
hec ille. Ex his habet̃ qḋ phibitio alicui⁹ futu
ri roborata ſnĩa vt ſi q̇s fecerit hoc ſit excõica-
tus nõ indiget monitione: q: ſcʒ ipſa phibitio
eſt monitio: ſʒ monitio eſt neceſſaria vbi infert̃ Quando requirit monitio.
ſnĩa p re preterita original̃r: ⁊ ſic q: oĩs cõſti-
tutio reſpicit futura: vt. j. c. ij. ꝯſti. nulla ſnĩa iu
ris monitionẽ reqrit qḋ limita vt infra excõi-
catio. vij. excõicatione. xx. Sed tñ notandũ qḋ
dicta decretalis ſm gl. hꝫ locũ in excõicatione
etiã ꝯ ꝑſonã incertã ⁊ ꝯñr i ſnĩa ẽt gñali. Quñ
aũt monitio ſit debita. vide ti. ſeq. §. j. Poſt hec
vo ſnĩa ferri ꝯſueuit duob⁹ modis: pͥo i gñali
qñ re⁹ ignorat̃ vel i ſpãli: vt dicẽdo excõica-
mus tales vel talẽ: ꝑpt talẽ cãm ſnĩam ſcribẽ-
do. Et lʒ nulla ſit ḋterminata forma vboꝝ: opꝫ
tñ qḋ excõicans vtat̃ vbo excõicam⁹ vel equi-
ualenti: qḋ exprimat ꝯſenſum iudicis de pñti.
Vñ Ray. non approbat illũ modũ quorũdã. ſ.
denũciamus talẽ excõicatũ quẽ. ſ. pri⁹ nõ excõi
cauerũt: q: illa verba nõ ſunt apta ad excõica-
tionẽ: ⁊ gl. dicit ꝙ talis eſt vitãdus ab ipſis q̇-
bus denunciat̃: q: nõ eoꝝ non iudicare vtrũ ſit
excommunicatus necne: tamẽ ſi agatur in foro
cõtentioſo non iudicabit̃ excõicatus. De cau-
ſa autẽ finali excommunicationis cũ ſit eius
effectus dicetur in titu. ſequen.
¶ Circa pmiſſa aũt dubia multa conſurgunt.
Primũ vtrũ prelati regulares qui in excom- 1
municando non ſeruant formam ſupradictam
incidant in ſupradictam penam: ⁊ lapus qui-
dem dicit qḋ non hac rõne: q: cũ ſingulis ho-
ris habeant corrigere: durum eſſet vt ſemper
chartam ⁊ calamum tenerent in manibus: ſed
tex. in ca. cũ medicinalis. de ſent. excom. libro
vj. ſm Gemi. aſtringit ad dictam formam om-

rẽde: ꝛ dico ſm Pan.i.c.ſi diligẽti de fo.ↄpe. qḋ cũ ferẽ ſnia i iure p ꝑticipiũ tpis ꝑteriti: vt ſit excõicat⁹ vel iterdict⁹ tũc ipſo iure regul'r ligat. de elec. cupiẽtes.in.§.ceterũ. ꝛ idẽ tꝫ gl. ibi in ver. ſuſpẽſos. ꝛ in.c.ꝗcũqꝫ. de here.lib. vj. ꝛ ſiſr gl.in.l.criminali.. de iuriſ.om.iudi. circa iſta ꝟba ſit metat⁹. Et hoc verũ niſi alio iure appareat qḋ canon ſit inſe ferẽde: vt no. in.c.ij. de fo.cõpe.in ver. ſit ſeqſtrat⁹. Si vero ꝟba nõ ſint reſpectu preteriti tpis tũc ſi ſunt declaratoria ipſo iure ligãt: vt ſi dicaẽ decer-nim⁹ excõicationi ſubiacere ꝛ hmõi: vel viri-bus carere: vt in.c.nouit. de his ꝗ fiũt a ꝓla. iũct a gl. ſi aũt ꝟba ſũt diſpoſitiua ꝛ reſpiciũt actũ iudicis vt priueẽ excõiceẽ ꝛ hmõi: ſic eſt canõ ferẽde ſnie niſi addaẽ aliqḋ verbũ oſten dẽs qḋ ipſo facto. de quo vide gl.in regula in penis.lib. vj. vt ipſo facto: vel eoipſo: ꝛ idẽ eſt de lꝫ oĩno ſm aliqs: qꝛ intelligiẽ ipſo facto: et gl. eſt ſm Bald.in.l.j.§ ſi pecunia.ff.depo. et idẽ eſt de lꝫ oĩb⁹ modis.i. ipſo iure: ꝑ gl.i auẽ. de reſtitu. ꝛ ea ꝗ.§ ſancim⁹. ꝛ idẽ de lꝫ moꝫ vt i telligaẽ ipſo iure ꝑ gl.in auẽ. de inceſt.nup.§ ſi ꝟo cõtigerit. lꝫ ẽt ꝟbũ ꝑſentis tpis aut futu ri nõ intelligaẽ ipſo iure tñ ſi diceret tale qḋ: caſſent ꝛ irritẽt: intelligiẽ ipſo iure ſm Bal. in ti. de pa.ↄſtã.c.j.col.ix. ꝛ idẽ Lud. ro.i ſuis ſingularib⁹. Teneẽ autẽ cõiter de iſto verbo ſubiaceat qḋ ſit late ſnie: lꝫ ſonet i futurũ: ſiſr verbũ habeaẽ: vt no.in.c.vnico. de iniur.li.vj. ẽt pbaẽ in.c.ſi qs ſuadẽte xvij.q.iiij. Adde qḋ hoc verbũ ſub anathemate vel ſimile cõmina toriũ.ff. cõmi. vel epiſtolas in rubꝛo ꝛ nigro. De his Felinus in.c.rodulphus. de reſcrip.

10.q ¶ Decimũ eſt vtrũ differẽtia ſit inter maiorẽ excõicationẽ ꝛ anathema: ꝛ dico qḋ ſunt rea-liter idẽ qḋ patet pꝛimo per. d.c.engeltrudã: vbi dicitur qḋ anathematizati illi intelligẽdi ſunt qui non ſolũ a perceptione ſacramẽtoꝝ: ſed etiã a cõione hominũ ſunt ſeparati: qḋ ſcꝫ facere propꝛium eſt maioris excõicationis: et ſcḋo ex ſignificato: qꝛ idem eſt qḋ ſeparatũ a cõi vſu ſm.ſ.Tho. vnde et dicitur ab ana qḋ eſt ſurſum: ꝛ thema. quadã ſcꝫ figura olim im preſſa frontibus dãnatoꝝ qui a ciuili cõuer-ſatione ſeparabãtur: quaſi ſupna dãnatio vel maledictio vnde pro excõicatione ponitur. xxiij.q.iij.certũ eſt. Vñ ſicut duplex eſt excõi catio.ſ. ſolẽnis ꝗ eſt ſolius epi vt dictũ eſt: et nõ ſolẽnis ita etiã dupliciter ſumitur anathe ma. vnde.xj.q.iij.in.c.viſis. dr mucro epalis. i.qñ eſt ſolẽne. Additur tñ ad lꝫ excõicamus: lꝫ anathematizamus ad maiorem terrorem.

¶ Rurſus de excõicatione ſecũdo.i. de maio-ri quantũ ad virtutem obligatoriam eius.

Excõicatio ſcḋo maior qñ obliget vt pleni⁹ cognoſcaẽ: ſciẽdũ ẽ pꝛi- 1.no mo qḋ excõicationis ſnia lata ab tabi hoĩe aliqñ eſt ipſo iure nulla: et le. ↄñr nec obligatoria nec timẽda; In ꝛ hoc ſm Piſa.ẽ i qnqꝫ caſib⁹ ſm v.ca aliqs in.vij. ſm alios.i. Archi.in.ix. ſm ꝟitatẽ ſib⁹ in.xv.ꝗ oẽs ad.ix.ꝛ.vij.ꝛ.v. reducũẽ. ꝛ oẽs cõi excõ ter nũerant ꝑ doc.i.c.ſolet. ꝛ in.c.pñti.eo.ti. mu. li.vj. ¶ Pꝛim⁹ eſt qñ is ꝗ tulit eã de hoc nõ ha non bebat ꝑtãtẽ: vt qꝛ nõ erat iudex excõicati; vel timẽ hmõi.xj.q.iij.ſnia.ꝛ i.c.ad noſtrã. de ↄſue. qḋ da. itellige niſi qs ex certa ſcia in eũ tanꝗ in ſuũ 1 iudicẽ ↄſenſiſſet.ff. diuriſ.om.iu.l.ſi ꝑ errorẽ. et.ff. de iudi.l.ij. Hic aũt caſus ſub ſe cõtinet multos ſeqũtes.in.vj. ¶ Scḋs eſt qñ ẽ a iudi 2 ce etiã ſuo ſiue ꝑpꝛio: ſꝫ excõicato. xxiiij. q.j. audiuim⁹. qḋ qdã itelligũt ſi publice nõ aũt ſi occulte qꝛ vꝫ rõne publici officij: alij ꝟo etiã ſi occulte. Pan. aũt in.c.ꝟitatis. de do. ꝛ ↄtu. tꝫ vt ſtatim dicã. Eſt aũt idẽ ſm Ray. de itruſo. xvj.q.ij. alienatiões. ꝛ de ſuſpẽſo vel iterdicto qḋ.ſ. Tho. dicit verũ ſi ſit ſuſpẽſus a iuriſditio ne: vt in.c.qꝛ de ↄceſ.ꝑbẽ. cũ ibi not. ſec⁹ ſi ab ordie tñ: qꝛ poſſet ea ꝗ ſunt iuriſditiõis ſicut ecõuerſo ſuſpẽſus vel iterdict⁹ a iuriſditione ꝑt ea ꝗ ſũt ordinis. Si aũt hoꝝ crimẽ ſit occul tũ ſm Ray. ꝛ Archi. hoꝝ ſnia eſſet nulla ſꝫ tñ tolerãda quãdiu occultũ ẽ crimẽ ꝛ illi ab eccle ſia toleranẽ. xiij.q.iiij.nõne. qḋ itelligo publi ce qꝛ ſi ab his excõicatus celebꝛaret publice aut ſe diuinis imiſceret daret ſcãdali occaſio nẽ ſi pbare nõ poſſet iudicẽ excõicatũ: ſec⁹ in 3 occulto: qꝛ in ꝟitate ſnia nulla eſt. ¶ Terti⁹ eſt qñ is ꝗ eã tulit eſt violatoꝛ iterdicti hoĩs.c.tã ta. de exceſ.ꝑla. qḋ vex itellige niſi a violatio ne fuiſſet abſolut⁹. ¶ Quart⁹ eſt qñ qs ſubditũ 4 excõicat ↄ ſui ꝑuilegij tenoꝛẽ. de ꝑuile.cũ ca-pella. ꝛ.c.quãto. ¶ Quint⁹ qñ ferẽ a delegato 5 ĩpetrato i caſu nõ ꝑmiſſo: vt de reſcri.c.j.li.vj. et de offi.oꝛ.pleriqꝫ. ¶ Sext⁹ cũ qs excõicaẽ a 6 delegato ↄ delegãtis itẽtionẽ: vt de ꝑbẽ.c.ſi. ¶ Septim⁹ ẽ qñ qs excõicaẽ poſt legitimã ap- 7 pellationẽ: vt in.c.ſolet. ꝛ.c.venerabilib⁹.eo. ti.li.vj. ꝛ in.c.ꝑ tuas.eo. qḋ ſm Pan. in.c.ve-nerabili. de cẽſi. fallit qñ ꝑlat⁹ ꝑcedit extraiu dicialiter vt pars ad ↄſeruationẽ iuriũ ſuoꝝ: qꝛ ſicut materiali ita ꝛ ſpũali gladio ſe defen-dere ꝑt: nec teneẽ admittere pbatiões in ↄtrã vel appellationẽ: vt in.c.dilecto.e.ti.li.vj. Si tñ appellationẽ infra ſtatutũ tps nõ ꝓſequaẽ qḋ iuris vide. ↄ. appellatio.§ iiij. ꝛ.ſ. excõica-tio vlti.§.j. Appellatio tñ poſt ſniam factã illã nõ ſuſpẽdit ſm Pan.i.d.c.ꝑ tuas. ſꝫ ſolũ de-fert iuriſditionẽ ad ſupioꝛẽ: vt i.c.paſtoꝛalis.

aliq̄d fiat ī certo termino: ⁊ terminus ꝓrogat̄ ab eo cui facere debebat: puta ſi Petro ſponit̄ vt ſoluat hērico .x. in paſcha. ⁊ henric⁹ ꝓrogat vſq₃ ad pēthecoſtē: in quo caſu Hoſt. ⁊ Inno. dicūt q̄ creditor terminū ꝓrogare nō poteſt q̄ītū ad ſniam excōicatiōis. l. vitādā niſi iudex ꝓrogatiōi cōſentiat: q̄ ſi faciat adueniēte ſcđo termino eſt excōicat⁹ ſi nō ſoluerit. q̄ꝛ termin⁹ vr̄ ꝓrogat⁹ cū acceſſorijs: ar. ff. de ꝓeca. l. ſ₃ ſi manēte: ſi tñ pars in p̄rio termino reputat ſibi ſatiſfactū ceſſat excōicatio tota. Cōtrariu₃ aūt tenuit Pet. in. c. j. de loca. fac̄. c. p̄terea. de ap. bart. in. l. j. § ⁊ poſt operū. ff. de no. ope. nū. tenēdo q̄ iſte nō ſit excōicatus. S₃ Io. an. in c. p̄terea. de appel. el. ſcđo. dr̄ añ factū tenēdā eſſe opi. Hoſt. ⁊ Inno. poſt factū aūt ꝯriū dōm eſt: dicēs hāc opinionē ꝯriā eſſe veriorē: q̄ꝛ iudex ſniā₃ fulminat in fauorē ptis: ⁊ dato ptis aſſenſu excludit̄ cōtumacia. Et hāc opi. panor. veriſſimā putat adducēs ſimile: q̄ꝛ iur̄m p̄ſtitū pti p̄ncipaliter obligat deo. de iureiu. ſi debitores. ⁊ tñ ſi ille cui iurat̄ obligationē remittit nō indiget iurās aliq̄ ſolutione q̄ꝛ ēt de⁹ remittere vr̄ cū ad alteri⁹ vtilitatē acceperit iuramētum. facit de ſpō. c. ij. ſi tñ dei cōtēplatiōe principaliter iurat̄. ſec⁹ eſt: q̄ꝛ tūc etiā papa nō remittit ſine cā. de iureiu. c. quāto. Et ita in propoſitio cū iudex excōicet ī fauorē ptis: ſi pars vult terminū differre etiā iudex vr̄ differre velle cū nil aliud agat niſi vt ptes ad cōcordiā reducat. j. j. § pōt aūt q̄s. ff. de no. ope. nūci. ⁊ pro hac opinione vr̄ caſus exp̄ſſus. c. j. de loca. Intellige tñ ſi cōſenſus p̄ſtat̄ añ cōmiſſam penā q̄ꝛ ſi pene iā inflicte ſupueniat eā nō tollit. Faciūt notata p bar. in. l. j. § ſ₃ ſi fili⁹. ff. de leg. iij. Si aūt adueniēte ſcđo termino nō ſoluat erit excōicatus ſi ꝓrogatio eſt facta de ꝯſenſu iudicis. facit. c. ſignificauit. ⁊ c. ad reꝑmēdā. de offi. or. nō aūt ſi eſt facta ſine iudicis cōſenſu: Et poſito pacto q̄ ſi non ſolueret reincideret vt determinat bal. in. l. tale pactū. ff. de pac. § qui ꝓuocauit. dicēs q̄ excōicatio naſci nō pōt ex ꝯcta ſ₃ ſolū ex ſnīa tale aūt pactū q̄ reincidere nō ē ſnīa. S₃ itellige dcm̄ bal. qñ pactū ē appoſitū p dbitorē ⁊ creditorē q̄ꝛ ſi apponeret̄ in ſnīa abſolutionis p ip̄m iudicē reincideret vt dictum eſt.

¶ Decimuſquart⁹ ē qñ iudex ſnīa₃ ferēs ligare nō itēdit: q̄ꝛ excōicatio ab excōicatoris itē-
14 tiōe vires ſumit: ſm Pañ. in. c. ex p̄te. el ꝑmo. de off. ordi. ⁊ facit q̄ no. gl. in. c. ij. de teſt. cog. ⁊ in. c. pe. ⁊ gl. de off. deleg. ⁊ in. c. j. de iud. Et ideo qñ iudex gñalr̄ excōicat q̄ fecerūt aliq̄ vel nō reuelātes: ſi intēdit aliq̄s ab hoc eximere nō ligant̄ in veritate ⁊ ſi forte aliqñ ſ₃ ꝯſciā₃ ſuā ⁊ ſimplr̄ qñ fit ad inſtātiā alteri⁹ ſolū nō ligat vltra intētionē ei⁹. c. bone memorie. el. j. de po-
ſtu. p̄la. ¶ Decimuſq̄nt⁹ eſt qñ excōicatio ſub 15 ꝯditiōe fert̄: q̄ꝛ eo caſu nō ligat añq̄₃ extet ꝯditio ſm Hoſt. extra eo. a nobis. ⁊ ſi pēdēte ꝯditiōe appellet̄ t₃ appellatio: q̄ tñ nō releuaret ſi ſnīa pure ferret̄. extra de ap. paſtoralis. ſed ſolū trāſferret ī ſupiorē cauſe cognitionē. vt j. c. p tuas. e. ti. Et ſi pēdēte cognitiōe deſinat eſſe ei⁹ ſubditus: t₃ tñ ſnīa niſi appellet ex̄ de fo. cōpe. c. pe. extra de offi. deleg. c. gratū. ⁊ c. relatū. ⁊ ꝯſentit Inn. ⁊ Hoſt. Et Io. an. l₃ ꝯriū ſentiat Archi. ſ₃ ſi pēdēte ꝯditione excōicator moriat̄ vel amoueat̄: nō eſt excōicat⁹ poſtea q̄ facit ꝯ illā ſniā₃: q̄ꝛ expirat ⁊ nō ligat ſm Panor. i. c. cū ad hoc. de cle. nō re. ⁊ q̄libet ēt alia ſnīa expirat ex q̄ nō habuit effectū in vita ſententiātis. facit. ff. de pe. l. fi. q̄ tñ Pañ. ⁊ arch. limitat niſi diffiniēdo illd̄ ſtatuerit. ff. de offi. p̄ſi. l. pe. vel niſi a ſucceſſore exp̄ſſe ꝯfirmet̄ ex̄ de loca. c. j. ſm Hoſt. Dicit aūt Pe. de pal. in iiij. q̄ cū ſapiēti b⁹ notū eſt ſniam eſſe nullā l₃ apud vulg⁹ nō ſciat̄: pōt hō eā in occulto non ſeruare: in publico aūt d₃ eā ſeruare quouſq₃ ſcandalū rōnabiliter ſedauerit: vt ſicut aliq̄s publice excōicat̄ ⁊ denūciat̄ ita ex aduerſo ip̄e publicet cām quare ſnīa nō v₃: quo facto amplius nō eſt ſcādalū puſillor̄ ſ₃ phariſeor̄ ⁊ id cōtēnēdū. Uñ in oīb⁹ p̄dictis caſib⁹ nullo mō timēda eſt quo ad deū vel eccleſiā qñ notorie cōſtat de caſu: qñ aūt nō ꝯſtat timēda eſt quo ad eccleſiā ⁊ cōtēnēs mortalr̄ peccat. et iuſte poſſet excōicari: ⁊ ſic itelligit̄. c. j. xj. q. iij. vbi dr̄ q̄ ſnīa paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta fuerit timēda eſt: q̄ꝛ eadē videt̄ rō ſi ſit nulla. ⁊ de nullitate nō ꝯſtet. Cōtēnere aūt ſiue agere ex cōtēptu ſm Ste. eſt mādatū non curare. xj. q. iij. excellētiſſim⁹. ⁊ ſic ꝯtēnere vt etiā dicit. ſ. Tho. ij. ij. q. clxxxvj. ar. ix. eſt qñ nō pp aliquā cām puta irā vel ꝯcupiſcētiā q̄s trāſgredit̄: ſ₃ ſolū pp hāc q̄ꝛ nō vult parere p̄cipienti: ⁊ hoc
niſi ex eadē cā q̄s frequēter iteret delictū ſm 2
Zab. ī cle. j. d ſepl̄. ſ₃ itellige q̄ ēt iſta iteratio nō facit ꝓprie cōceptū cū nō aggrauet īfinite nec alteret delicti naturā: ſ₃ facit p̄ſumptionē cōtēpt⁹ in foro ꝯtētioſo. ¶ Sciēdū eſt ſcđo q̄ ſnīa excōicatiōis trib⁹ modis eſt iniuſta ſm. ſ. Tho. ſ. iiij. ⁊ Ray. ⁊ archi. ⁊ gl. eo. ſacro. ¶ Primo ex cā: q̄ꝛ. ſ. nulla p̄tendit̄ in ſnīa. vel ſi p̄tendit̄ nō tñ vera: vel ſi vera nō ſufficiēs ⁊ rationabilis. vt in. c. ſacro. e. ti. ¶ Scđo ex aīo: q̄ꝛ. ſ. l₃ exprimat̄ cā vera ſufficiēs ⁊ rōnabilis: non tñ ſine debito ꝓmulgat̄ puta zelo iuſtitie vel hmōi ſ₃ idebito puta īdignatiōis inuidie vel hmōi. xj. q. iij. illa. et in. c. cū medicinalis. co.

Notabile. Excōicationem tribus eſſe iniuſtam

titu.lib.vi.ideo tutum eſt vt offenſus ſententiā pmulget p aliū:vel ſi p ſe vult facere ſaltē non qñ mo: eſt paſſiōe ſz reſidēti ā ei⁹ expectet. ¶ Tertio ex ordine iuris.ſ.pretermiſſo: qñ.ſ.cā eſt idonea. ⁊ finis bon⁹ ſz iuris ordo nō ſeruat: vt qz nō pceſſit monitio debita. vel ſcā nō fuit corā pſonis idneis. c. co.ſacro. ¶ Qñ aūt monitio ſit debita ſm Petrū ⁊ Ray. ⁊ Archi.dicēdū eſt qḋ in hoc ſtabit arbitrio boni viri ſiue ſit trina ſiue vna p trib⁹:maxie in notorijs. Et ſz glo.in.c.cōſtitutionē.el primo.eodē tit.lib.vi. ſit trib⁹ modis.pmo ſic. Monem⁹ te p prima: qua finita monet ſcḋo p ſcḋa: q finita monet tertio p tertia. Scḋo interdū vna monitione facit.tres.ſic. Monem⁹ te vſq3 ad diē talē p pmo.talē p ſcḋo.talē p tertio. tertio vnā tm̄ dat dilationē dicēs. Monem⁹ te q vſq3 ad talē diē p pmo ſcḋo ⁊ tertio pemptorio a cōione ta iuz abſtineas ⁊c. Et ſm eandē glo.ſup verſi.cōpetentia.ſ.interualla iudex arbitrabit p pſonaꝝ ⁊ negotiorū qlitate. Qui aūt dicant moniti nominatim ſra in vbo nolati. Ex oib⁹ aūt dictis collige q ad iuſtā excōicationē opz q iſta ꝯcurrāt:primo cā iuſta. ſcḋo anim⁹ iudicis bon⁹ tertio ordo iuridic⁹ vt.ſ.monitio pmittat debita: vſnia ferat in ſcripti.⁊ vba ſint cōgrua ⁊ cā ex pmaxie exēplū ſcripture ſi reqrat dei ſra menſem. Sz tñ ſm pe. ray. ⁊.s.tho.quis pferēs iniuſtā ſnīam qcūq3 illoꝝ triū modorū grauiter peccet:tñ talis ſnīa tz ⁊ ligat qtū ad eccl'iā militātē niſi eēt ipo iure nulla ſm Ray. ex aliq.ſ. dictarū cārū de qb⁹.ſ.i pn.dz tñ excōicator eā reuocare vel excōicatū abſoluere qñ ſuū errorē vel iniuſtitiā aduertit nō obſtāte ꝯditiōe aduerſarij:ſz caueat ne ptendat errorē vel iniuſtitiā in alteri⁹ ptis piudiciū indebite.vt in.c.ſacro.eo.ti. caueat ēt q ſe tz excōicatū iniuſte vel ex falſa cā:ne ſnīam cōtēnat:qz mortalr peccaret.⁊ iuſte poſſet excōicari.xj.q.iij.§.cū ergo. niſi in caſibus dictis in hoc ti.in prin.

Anno tabi le. ¶ Sciendū eſt tertio ad intelligēdū q ligēt in ſentētijs qrūcūq3 platoꝝ latis p modū ſtatuti q vt colligit ex Pañ.in.c.a nobis.el.ſ.de ſen. ex.⁊ ge.i.c.vt alaꝝ.de ꝯſti.lib.vi.ſic diſtinguēdū eſt. Aut eñi ſit ꝯ ſtatutū ab exiſtēt ib⁹ in territorio ſtatuētis.aut extra ei⁹ dioceſim. Si primū ſiue ſint ſubditi ſiue forēſes:⁊ ſciūt ſtatutū ſunt excōicati ⁊ incurrūt oēz aliā penā ſtatuti cuiuſcūq3 penalis. Qḋ tñ Inn.limitat vt ibi refert Pañ.qñ ſtatutū eſt aptū cōprehēdere tam ſubditos qȝ nō ſubditos.vt ſi dicat qcūq3 furtū fecerit ſit excōicat⁹ſi vo nō ſit aptū cōphēdere niſi nō ſubditos:vt ſi ſtatutū archiepi dicat qcūq3 archiepꝰs in puīncia mea crucē ante ſe portauerit ſit excōicat⁹.ſm Inn. ſtatutū nō valet:qz nō cōprehedit niſi nō ſubditos.cū archieps nō habeat archiepz ſubditū. Hoſt.aūt hoc impugnat:qz ſeqtur q ꝯ peregrinos in loco delīquētes nihil ſtatui poſſit.pañ.vo dicit hūc articulū eē dubiū ſz tñ Hoſti.adheret. Si vo delinquentes etiā nō ſubditi in territorio ignorāt ſtatutū gl.i.d.c.a nobis dicit qḋ ſi ſtatutū punit factū alias dānatū ligat etiā ignorātes ⁊ cōſentire vr bar.in.l.cūctos ppl's.C.de ſum.trini.⁊ do.Anto. Sz Io.an.in.d.c.a nobis.⁊ in.c.vt alarū.tz ꝯtrū ⁊ vr ibi tex.p eo qz ſtatutū ibi excōicabat fures ⁊ conſtat furtum alias eſſe dānatū ⁊ tñ nō ligat ignorātes.pañ. aūt vbi.ſ.dicit qḋ opinio gl.eſt verior de rigore iuris.ſz opinio Io.an.ſit eqor:qz nō pōt qs licite allegare ignorātiā cū ſcire debebat factū eſſe dānatū.ſec⁹ ſi nō eſſet dānatū qz pbabilis ignorātia excuſaret:⁊ in dubio ſtabit iuramēto delinqntis.arg.in.c.ſi vo.el.ij.de ſen. exc. M. ibi vr dicendū qḋ ignorātia etiā i facto dānato excuſet a pena ſtatuti humani.niſi forte eſſet ſtatutū pape vl' ignorātia eſſet craſſa aut ſupina ſicut eſt tex.in.c.vt alarū.ſz nō excuſat a pena diuini:nec quātū ad hoc licite allegat: ⁊ iſta fuit ſnīa ſum. Piſa.imo ēt i ſnīa pape:dē vr intelligēdū:qz.ſ.Tho.in quol.ar.xix.tenet qḋ ꝯſtitutio pape ligat ſolū negligētes.⁊ ppē odioſitatē penarū vr itelligēdū de negligētia lata.vide.ſ.excōicatio vltio.§.iij. Si vo ſcḋm. ſcz extra dioceſim.ſic nō ligāt forēſes:vtꝝ vo ligēt ſubditi vel incurrāt aliam penā ſtatuti. Bar.in.d.l.cūctos ppl'os diſtiguit quia ſi ſtatuens intēdebat ligare ſubditos etiā e territoriū tūc ligant.vt ſi dicit ſtatutū qcūq3 furabit vbicūq3 ſit excōicatus.ſi aūt ſtatutū eſt generale reſtringit ad territoriū ſtatuētis. Pañ. aūt in.d.c.a nobis. dicit q mlti moderniores legiſte tenēt oppoſitū in.l.fi.ff.de iuriſ.om.iu. ⁊ hoc Panor.credit verius.qz.d.c.vt alarum. non dicit illū non ligari ex defectu voluntatis ſtatuentis:ſed potius ex defectu poteſtatis.vt patet ibi:quia extra territorium ius dicēti nō paretur impune.⁊ hoc tenuit ſumma piſana allegans capitulum vt animarum. Fallit autem hoc quia ligantur ſubditi in quatuor caſibus. ¶ Primus eſt ſi ſtatutū originat cām in territorio pprio ex facto negatiuo cōmiſſo in limitibus alterius territorij: ſecus ſi ſtatuto cauet qḋ faciens furtum vbicunq3 niſi infra menſez a die cōmiſſi criminis cōpareat coram iudice delicti:vel corā nobis ſit excōicat⁹ iſte faciēs furtū ligat nō rōne furti nō fiendi:qz eſt factū negatiuū in territorio alieno:ſed ex ea parte qz non cōparuit:qḋ cōparere eſt factum affirmatiuū contrariū faciendū in limitibus ter- In quatuor caſibus ſubditos ligari.

ritoriū ſtatuentis:nō qꝛ ꝑ edictū ad hoc potuit
arctari:vt i.c.ex tue.ō cle.nō reſi. facit qđ no.
de rap.c.i.ꝛ.c.romana.§ ꝯtētes.de fo.ꝯpe.li.
2 vi.¶Scđs eſt qñ ſtatutū ꝓncipalr̄ reſpicit rem
ſubiectā ſtatuēti:puta ſi eṗs per ſtatutū excōi
cat clericos nō reſidentes ligant̄ clerici ēt ex̄
dioceſim reſidētes rōne rei q̄ ſubiecti ſūt eṗo
q̄ ſita eſt in ei⁹ dioceſi.de fo.cōpe.c.fi. ēt ſi ꝑſo
na ſit extra dioceſim:vt ꝓbat̄ in.d.§ ꝯtētes.ꝛ
3 per hoc qđ hic ſequit̄.¶Terti⁹ eſt qꝛ vbi q̄s te
net̄ ad aliq̄d faciēdū:et illud nō facit factūr̄
vbi illud facere debebat:vt.ff.de re.iu.l.q̄ nō
facit.ꝛ de vſu.c.i.li.vi.ꝛ qđ no.gl.magna.i.c.
i.vt lit.nō ꝯte.ſicut ſi ſtatutū mādat ſub pena
excōicatiōis oēs clericos īntereſſe ꝓuinciali.c.
in dioceſi tali q̄ nō īnterſunt ēt ſi ſint in alia li-
4 gant̄.¶Quart⁹ eſt qñ factū eſt ꝓncipiatū ī ter-
ritorio lꝫ alibi ſit ꝯpletū:ꝛ facit qđ no.Jo.an.
in.c.i.de priuile.lib.vi.de ſagittāte in loco nō
exēpto cū iṗe ſit exēpt⁹ vt efficiat̄ ſubdit⁹ iudi
cis vtriuſq̄ʒ.Et ꝑ hoc ꝑtʒ qđ religioſus faciēs
ꝯ ſtatutū qđ excōicat quēcūq̄ʒ aſſentiētē prela
tioni extra ordinē niſi pri⁹ reſtitutis libris eſt
excōicatus ſi aſſentit:qꝛ originatio facti fit in
ſubiectione ꝑlati ſtatuentis:lꝫ efficiat̄ exēpt⁹
ab eo poſt ꝓſtitū cōſenſum:et ſic determinant
dñi de rota ꝑ no.ꝑ Inn.c.ꝓterea req̄ſiti ſum⁹.
de app. de eo q̄ excōicauit ſi elegerit. Et ideo
limita tex.d.c.vt aiarū.qđ ſtatuto nō ligantur
extra territoriū delinquētis qñ delinquens ꝛ
res circa quā delinq̄t ꝛ ipſum delictū ſunt to-
taliter extra ꝓuinciā ſeu territoriū ſtatuētis.
4 ¶Sciēdū eſt q̄rto ad intelligēdū q̄ ligent̄ qñ
No ſnia nō eſt iuris lꝫ hoīs qđ ſʒ Pañ.ꝛ Hem.vbi
tabi ſ.ſic diſtinguit̄.Aut eñ ſnia fert̄ pño ꝑ culpa
le. ꝓterita gñalr̄: aut ſcđo ſpālīter ꝑ eadē culpa
ꝓterita:aut tertio pro culpa futura gñalr̄: aut
quarto ꝑ eadē ſpālr̄.Primo caſu nō ligat ſubdi
tū q̄ eā cōmiſit extra territoriū ſtatuentis:ſed
ſubditū ei⁹ q̄ eā cōmiſit ī territorio quāuis ſit
extra territoriū tpē ſnie nō ſubditū vo q̄ ī ter
ritorio delīq̄t:nō ligat ſi ſit extra territoriū a
quo.ſ.iam diſceſſit ſi gñalr̄ ꝓferat̄ ſiue ſpālr̄ ꝯ
eū niſi fuerit citatione ꝓuēt⁹ anteq̄ʒ recederet
aut niſi ad requiſitionē predicti iudicis iudex
proprius ſub quo degit iṗm citaret put tenet̄
req̄ſit⁹ ſm notata in.c.fi.de fo.cōpe.vt iret ad
rñdendū:qꝛ ſi hoc nō faceret excōicari poſſet.
Et hoc ītellige ī eo q̄ nō hʒ domiciliū ſub iudi
ce ſub q̄ delīq̄t ſec⁹ ſi hr̄et domiciliū qꝛ citari
pōt ꝛ excōicari ēt extra territoriū exiſtens ſm
Panor.ibi:q̄ ēt dicit qđ cū ſubdit⁹ rōne domi
cilij eſt abſens citari pōt ꝑ iudicē domicilij q̄
ad oēs effect⁹: ꝛ citatio decernit̄ facta ī ꝓprio
territorio lꝫ miti⁹ exequat̄ extra.In ſcđo autē
caſu ligat ſubditū q̄ delīq̄t extra territoriū ēt
ibi exiſtētē: qꝛ cū corā vtroq̄ʒ ordinario poſſit
ꝯueniri.de fo.ꝯpe.c.fi.ꝓt cogi ꝑ ordinariū ad
cōparēdū:ꝛ ſi nō cōparet.Et lꝫ nūci⁹ exeq̄t̄ᵃ
citationē ex̄ territoriū propriū tñ citatio decer
nit̄ facta in ꝓprio territorio ipſi⁹ iudicis quo
ad oēs effect⁹:qꝛ ſm Pañ.executio nūcij non
eſt iudicialis:iō pōt exerceri extra ꝓpriū terri
toriū:lꝫ Pañ.i cle.paſtoralis.de re iud.teneat
ꝯtrariū.qꝛ doc.moderni tenēt primū:ſʒ hoc ītelli
ge niſi añ talē citationē alibi caṗet domiciliū:
qꝛ tūc citari nō poſſet:nec excōicari tanq̄ʒ ꝯtu
max ſm cōiorē opinionē niſi eēt citatiōe ꝓuē-
tus vt dictū eſt.In tertio vero ꝛ q̄rto caſu ſnia
eq̄parat̄ ſtatuto q̄ ad ſubditos ſolūmō in hoc
vt nō liget ignorātes:nec extra territoriū delī
quētes quātū vo ad forēſes poſtea delinquen
tes mō vo ꝯparat̄ ſtatuto nec ligant̄:qꝛ cū ſnia
vires ſumat ſcōtinēti ꝯ q̄s ꝓfert̄ ſic nō pōt cō
prehēdere niſi ſubditos ſm cōiter legiſtas ſ.l.
cūctos ppl'os.C.de ſū.tri. Et nota qđ iſta ſnia
ꝑ futuris culpis nō pōt ferri niſi mora in exhi
bēda ſatiſfactiōe ꝓceſſerit aut culpa ſeu offen
ſa vel alia rōnabili cā q̄ in ipſis ſentētijs expri
mēda eſt:vt in.c.romana.§ caueāt.e.ti.lib.vi.
ſi tñ ferat̄ tenet licet ſit iniuſta ſm Hemi.ibi.
¶Circa ꝓdicta magis enucleāda dubia mul- 1.Du
ta ꝯſurgūt.¶Primū eſt vtrū liget̄ delīquēs ꝯ biū.
ſtatutū eṗi in loco exēpto: puta ſi cauet ſtatu-
tū qđ ois iudēs ad azarū ... excōicat⁹ vl' alteri
pene ſubiect⁹:vtrū liget̄ iudēs in loco exēpto:
et dico qđ ſic ſm Marſi.ꝛ Archi.ꝛ Fed.ꝯſi.ij.
hac rōne qꝛ loc⁹ exēpt⁹ eſt de dioceſi ꝛ territo
rio eṗi:alioqn fruſtra īpetraret̄ ꝓuilegiū exē-
ptionis.Cōtrariū tenuit Jo.an.in nouel.in.d.
c.vt aiarū.qꝛ loc⁹ inq̄t extra dioceſim ꝛ locus
exēpt⁹ eq̄parant̄:ꝛ ꝯſentit Jo.de lig.ꝛ Jo.cal.
in.d.c.vt aiarū.ꝛ.c.cū eṗs.de offi.ordi.li.vi.ꝛ
ꝑ gl.in cle.quāuis.de fo.cōpe.qꝛ inq̄t loc⁹ exē
pt⁹ ꝛ loc⁹ extra dioceſim eq̄parant̄ īducit etiā
c.luminoſo.xviij.q.ij.ꝛ.c.i.ō ſta.re.li.vi.ꝛ cle.
ij.de priui.ꝑ q̄ ꝑtʒ qđ exceptis q̄buſdā caſibus
nullā iuriſditionē vel ꝑtātē habēt eṗi in locis
exēptis.Et He.ſ:d.c.vt aiarū. credit ſcđā ꝫ opi
nionē veriorē:ꝛ hec eſt tenēda:nec vʒ rō Fed.
qꝛ eſt de dioceſi quātū ad ſitū ſed nō quātū ad
iuriſditionē: ad quā ānullādā pri⁹ habitā exē
ptio petit̄ vt nō habeat̄ Pe.tñ de ancha.in.d.
c.vt aiarū.concordat hoc mō:qꝛ ſi ꝓlatus loci
exēpti ex forma ꝓuilegij hʒ iuriſditionē eṗalē
in ſuo loco exēpto: eſt vera opinio Jo.cald.et
ſequentiū:ſi vero nō hʒ eſt vera opinio alioꝝ:
remittit aūt ad.c.poſtulaſti.de fo.cōpe.vbi di
cit ſe hoꝝ opiniōes copioſe recitare. Et ꝑ hoc
ꝑtʒ q̄ñ liget ſtatutū dioceſani mādantis ſub

pena excõicatiõis ne q̃s ĩgrediat monasteriũ
2 monialiũ exẽptarũ. ¶ Scd̃z est ſi ſtatutũ faciat
mẽtionẽ de loco exẽpto: vt dicẽdo null⁹ faret
aut fornicet in monaſterio aliq̃ exẽpto vel non
exẽpto: vtrũ ↄ̃faciens ſubiaceat pene excõica
tiõis vl' alteri: ꝛ dico q̃ noie mõaſteriȷ vt dicit
Nic. papa in. c. exijt. de verb. ſig. li. vj. itelligit
clauſtrũ dom⁹ ꝛ officine iteriores: vñ ibi dꝫ q̃
ad alia loca puta portã vel eccleſiã nõ eſt ꝓhi
bitũ accedere: ſꝫ itellige niſi ꝑlat⁹ ꝓhiberet nõ
ſolũ ĩgreſſum: ſꝫ ẽt acceſſum: qꝛ tũc nõ liceret
adire portã ꝛ min⁹ ĩtrare eccl'ã: qꝛ oĩa iſta ſũt
de ĩtegritate monaſterij q̃ ꝓhibet adiri: ſꝫ nõ
ſint ĩfra clauſurã quã trãſgredi nõ ſꝫ vbi ꝓhi
bet ĩgreſſus. Igit dico q̃ ſi ſtatutũ loquit de
monaſterijs in gñali ſm Semi. in. d. c. vt aĩaꝝ.
nõ ĩcidũt ↄ̃facientes: nec obſtat ſi dicat q̃ hoc
caſu delicta manerẽt impunita: qꝛ rñdet ibi ꝙ
tales ↄueniri poterũt ſuꝑ hoc corã ſuo ordina
rio. ij. q. vj. c. ſ. Nõ obſtat etiã q̃ q̃dã tenẽtes
oppoſitũ dicũt hoc delictũ cõmitti in loco nõ
exẽpto. ſ. in ipſo acceſſu anteq̃ ꝑueniat ad mo
naſteriũ: qꝛ hoc eſt falſum quo ad ipſam excõi
cationẽ: ſꝫ male faciãt accedẽtes ſine lĩa ei⁹
ad quẽ ꝑtinet: vt in. d. c. ſ. Si aũt ſtatutũ ſpãl'r
exprimeret exempta monaſteria: dicit Phi. de
peruſio in. d. c. vt aĩarũ. q̃ ↄ̃faciẽs ĩcidit ſi ſta
tutum eſt factũ a dioceſano ex cã: qꝛ ſic facere
potuit ꝛ facit q̃ no. Bar. in. l. relegatoꝝ. ff. de
interdi. vbi vult q̃ [illegible]itas ꝑpter cõmodũ ciui
tatis vel odiũ eorũ ad quos nõ vult ciues ire
ꝓhibere põt ciuib⁹ ſuis ne vadãt ad talẽ terrã
et notat idẽ Pañ. in. c. poſtulaſti. de fo. cõpe.
vñ ligat dictũ ſtatutũ epi factũ ad bonũ ſubdi
torũ ex cã legitima vel in odiũ monialiũ q̃ ſua
irreligioſitate hoc merent: ſi tñ hoc faceret in
penã ei⁹ cõtra quã fit: tũc non põt ꝓhibere ſm
Pañ vbi ſupra ſcꝫ niſi habeat iuriſditionẽ in
loco exẽpto: puta qꝛ põt arcere acceſſum: vt in
cle. attẽdẽtes. de ſta. mona. de quo vide. ſ. reli
3 gio. vij. §. vlti. ¶ Tertiũ eſt vtrũ lĩa ingrediẽdi
dicta monaſteria exẽpta petẽda ſit ab ep̃o ꝓhi
bente talẽ exceſſum: vel ab eo q̃ hꝫ curã eoꝝ: ꝛ
dico q̃ in caſu quo ep̃s põt facere tale ſtatutũ
etiã de monaſterijs exẽptis petẽda eſt ab eo:
ſed ſi ſtatutũ generaliter loquat ꝛ de monaſte
rijs exẽptis nõ ſpecificet: petenda eſt ab eo qui
habet curam eoꝝ. De acceſſu aũt moniales. ſ.
excõicatio. vij. §. ſ. ꝛ. ſ. religio. vij. §. vlti.
4.q. ¶ Quartum eſt vtrum prelati ep̃is inferiores
habeant territoriũ: et dico ſm Jo. and. in. c. cũ
cõtingat. de fo. cõpe. q̃ nõ: et cõſentit Semi.
in. d. c. vt animarum. ſed Jo. de ſancto georgio
limitat niſi eſſent exempti cum ſuis ſubditis.
5.q. ¶ Quintũ eſt vtrũ ligent ſubditi religioſoꝝ
exẽptoꝝ extra loca in q̃bus degunt delinquẽ
tes: et dico ſm Semi. in. d. c. vt animarũ. quod
ligãtur eo modo quo ſubditi epoꝝ delinquẽ
tes extra dioceſim: qꝛ ſubiecte eccl'ie ſunt eis
pro territorio: imo ſm Laurẽ. totus mũdus eſt
eis pro territorio vnde vbicũq̃ eſt ꝑſona ſubie
cta vel potius religata illic ſe extẽdit ꝑlatoꝝ
poteſtas ſm Ant. vide etiam. ſ. pena. §. xj.
¶ Sextũ eſt vtrũ dicẽte iudice excõico te ſi ap 6
pellas vel ꝑparaueris appellare ſnĩa teneat:
ꝛ dico q̃ ſic: appellãs erit excõicatus ſm Jo.
and. primo qꝛ cum appellatio ꝛ excõicatio cõ
currãt eodẽ momẽto excõicatio tanq̃ gladius
dñi ſpũalis ꝛ facto hoĩs penetrabilior cenſeri
dꝫ in dubio ꝑceſſiſſe. ſcd̃o qꝛ excõicatio nõ fun
datur ſuꝑ appellatione ſed ſuper cõtumacia ꝛ
inobediẽtia in actu appellãdi: ſed ante appel
lationem preceſſit cõtumacia valida ergo ꝛc.
Sed butri. tenet iſtũ nullo modo excõicatũ: et
opinionẽ Inn. dicit meliorẽ in. c. ꝑterea. el. ij.
de app. qꝛ nõ vr purificata vel ꝑfecta conditio
niſi appellatio interceſſerit cũ ante non dicat
appellare ſed appellare velle: vnde qꝛ cõditio
implemẽtũ reqrit: nõ dꝫ incidere tanq̃ appel
let. Preterea iſta ſnĩa videt cõtinere intolera
bilẽ errorẽ cũ ſit lata poſt appellationẽ: qꝛ vi
det q̃s excõica[illegible] ſi ſe defendat q̃ eſt cõtra ius
naturale q̃ defenſionẽ cõcedit: ſi tñ dr excõi
co te ſi diſponis appellare. eſt magis dubiũ: et
dico ꝙ nõ erit excõicatus vbi appellatio non
potuit ꝓhiberi: aĩs ſic. Ad primũ in oppoſitũ
dicit q̃ excõicatio ꝛ appellatio nõ ↄcurrũt in
eodẽ momẽto ſed appellatio ꝑcedit ſicut cau
ſa effectum. Nec obſtat q̃ ſpũalis gladius eſt
penetrabilior qꝛ hoc nõ eſt verũ qñ nõ habet
iuris acumẽ: nec rectitudinem ſermonis: vt in
ꝓpoſito qꝛ iſta ſnĩa non põt habere locũ ſalua
ratione recti ſermonis et verbis iudicis qui
vult q̃ nõ prius incidat q̃ appellet. Ad ſcd̃m
dicitur q̃ ante appellationẽ nulla cõtumacia
eſt cõmiſſa: cũ nõ dicat appellaſſe ſed appella
re voluiſſe. Uel dato q̃ aliqua preceſſerit cõ
tumacia: illa tñ eſt facta appellationis annexa
per iudicẽ: vñ ante factũ cõpletũ incidiſſe non
debet. Uel ſm Hoſti. rñdet aliter verbis: ſed
nõ ſnĩa. ſ. q̃ ſi appellatio eſt iuſta ſnĩa non te
net qꝛ cõtinet intolerabilẽ errorẽ vt videt: cũ
quilibet oppreſſus poſſit appellare. ſi vero eſt
friuola ſnĩa tenet: hoc aũt determinari debet
per ſuperiorẽ iudicem. vel dic vt § ſequenti.
¶ Septimũ eſt vtrũ dicente iudice excõico te 7
ſi talem elegeris teneat ſnĩa ꝛ electio ſit nulla
vel ecõtra: ꝛ dico ſm dir. lib. ij. q̃ in hmõi ſe
quẽda eſt excõicantis intẽtio q̃ ſi fuit vt tantũ
poſt electionẽ eſſet excõicatus electio tenet et

facta electione statim incidit in excōicatione: sed intellige nisi sñia esset nulla: sñia pōt esse iusta vt si is q̄ phibet eligi sit indign⁹ vel insufficiēs ⁊ pōt esse iniusta vt si sit sufficiens et pōt esse nulla vt si ꝯtineat itolerabilē errorē. Ubi gr̄a: excōico te si elegeris maxie idoneū. Si autē apparet de intētione excōicantis esse q̄d sit excōicat⁹ simul dū eligit de facto tūc electio nō tenebit ⁊ sñia tenebit: ⁊ idē videtur si de intētione eius dubitetur: q̄ꝛ penetrabilior est gladius dñi quā factū hominis.i.electio.

8.q. ¶ Octauū est vtrū dicēte iudice excōico oēs q̄ sciūt actores talis dāni vel furti si nō reuelāt: sciētes ⁊ nō reuelātes icidāt necne. ⁊ dico primo q̄d sciēs nō tenet reuelare ei q̄ dānū passus est q̄ꝛ ista nō est itētio iudicis sed esset inimicitias fouere vel ēt gn̄are. Dico scḋo q̄d qn̄ istud mādatū est gn̄ale nō tenet reuelare iudici ɓm sum.Ang.q̄ hoc nō pōt pbare. sed sum.Ros.⁊ Rodo.dicit q̄ tenet ꝫ nō publice vel in forma iudicij:ꝫ occulte ad corrigēdū.Et hec ē ꝟitas q̄ꝛ hec est intētio iudicis a q̄ sñia vires sumit. Dico tertio q̄d si iudex addat in mandato siue sciēs possit pbare siue nō q̄d intelligendū est de reuelatione secreta ad corrigēdū.Et si exprimat quod vult illud sibi dici in iudicio ɓm sum.Ang.sñia cōtinet intolerabilē errorē q̄d nō videtur verū: q̄ꝛ sic dicēdo sñia nō cōtinet aliq̄d illicitū vt ptꝫ: q̄ꝛ dꝫ sñia intelligi saluo ordie euāgelico: nec aliq̄d īpossibile cū nō sit necessariū q̄d denūciās in iudicio astrict⁹ a iudice pbet:sed aliqn̄ hoc fit vt ex denūciatione habeat plenior notitia ⁊ pced.at ad ip̄ales inq̄sitiones cōtra reū vel ad q̄ōnes idest torturā: vn̄ dico q̄d tenet sñia ⁊ iste tenet cōparere in iudicio si nō vult incidere.Et si seruauit ordinem dñi in corrigēdo: ibi in iudicio deponat q̄d scit dicēdo se pbare nō posse: si ꝟo nō ſuauit deponit a se scire q̄dē malefactorē ꝫ velle ſuare diuinū mādatū de correctiōe fraterna. Dico quarto q̄d si iudex mādet vt pbet etiā si non pōt vel denūciet etiā nō obstāte mādato dñi tūc sñia cōtinet intolerabilē errorē. vt patet ex dictis. Dico q̄nto q̄d si pbare pōt nō tn̄ hoc tenet facere ad suas expēsas:si q̄d mādet iudex vt id faciat sub pena excōicatiōis videt sum. Ros.sentire q̄d nō teneatur sed tu dic q̄d sñia est q̄dē iniusta sed tn̄ tenet etiā ɓm dicta eiusdē summe q̄ꝛ in ti. excōicatio. vj.§.xxxvj. tenet ex sen. Dir.lib.iij. q̄d is cui ep̄s mandat sub pena excōicationis vt det ei librū suū vel domū dare non tenet: sed tn̄ a superiori debet petere absolutionē: ⁊ participās illi incidit in minorē.Ad ꝓpositū huius dubij facit.ꝟ.correctio.§.ix.et denunciatio.§.iiij.⁊.ꝟ.crimen.⁊.j.

Sū. Angel. tacatur. Sū. Angel.s carpit.

inq̄sitio. Sed restare pōt dubiū si res de qua reuelāda sit excōicatio detinet ab aliquo sub ti.cōpēsationis. vt q̄ꝛ tātū dꝫ h̄re in veritate: et dico q̄d nō tenet reuelare si sñia est cōminatoria ꝯ detinētes iniuste ⁊ malo aīo in gn̄ali: sed si in specie fiat mētio de casu recōpēsationis vel hm̄ōi dicit sum.Ang.in verbo furtū.§.xlj.q̄d sñia ꝯtinet intolerabilē errorē:nec ligaret detinētē aut sciētē aliquē detinere animo recōpēsandi:nisi qn̄ nō esset certus: q̄d quidē sum.Ros. in ꝟbo familia ex intētiōe reprobat et merito:q̄ꝛ est ꝯ stilum curie romane de qua nō est dicēdū q̄d erret: q̄ sic seruat ⁊ multi alij et rationabiliter: q̄ꝛ multi ex proprio amore ⁊ cupiditate decipiunt in satisfaciēdo sibi: iōq̄ iuste talis clausula pōt apponi ⁊ sñia ligat.Et si dicat q̄d talis pro certo dꝫ h̄re sed pbare nō pōt vnde si reuelet suū perdet dico q̄d hoc nō obstāte sñia est licita: q̄ꝛ dicit Richar. in.iiij. dis.xlv.q̄ lꝫ leges adaptent ad ea q̄ in pluribus accidūt vt in.l. nā ad ea.ff.de leg. tn̄ lege data gn̄alr non tm̄ ligat habētes illud ꝓpter q̄d lata est:sed etiā nō habētes.Et ꝓterea nō mādat directe vt suū talis ꝑdat: sed q̄d talē rē manifestet q̄ de se nō est illicitū.Uide furtū.§.xx.

¶ Nonū est vtrū excōicante ep̄o oēs missam non audiētes in die festo in eccl'ia parochiali incidāt oēs nō audiētes: ⁊ dico q̄d si intendit obligare ad missam aliā preter eā q̄ est de iure cōi: incidūt oēs nō audiētes potētes audire: q̄ꝛ talē constitutionē facere pōt:sed intelligitē sēp ciuiliter cū sint verba generalia: ⁊ deducto impedimēto:vt patet.ꝟ.in isto titu.in prin. casu.xv.⁊.j.pena.§.xxiiij.Si vero intēdit de ea ad quā oēs tenētur iure cōi: dico q̄d non incidunt primo:qui nō possunt ex iusta causa puta infirmitate vel hm̄ōi: scḋo q̄d eadē ratiōe nec qui audiunt in ecclesijs predicatorū ⁊ minorū vt iura permittūt interueniēte consuetudine rationabili ⁊ prescripta.Et si ep̄s exprimat in sñia etiam extāte rationabili causa vel casu a iure permisso:vel cōsuetudine prescripta: tūc cōtinet intolerabilem errorē ⁊ nō ligat: quia sicut ep̄s attentando contra ius facit nihil.c. vides.xj.di.⁊ q̄d no.in.l.nō dubiū.C. de legi. ita etiā attentatū contra consuetudinē totius orbis est nullū vt Jo. in.c. his.⁊.c.catholica. xj.dist.et ratio est. quia hec attētatio est cōtra legē superioris cum papa ⁊ ius cōmune talem consuetudinem habeat pro lege.Jmo homine idē videtur de quacūq̄ ecclesia: quia in qualibet audiens videtur satisfecisse precepto:ratione cōsuetudinis.nisi id faceret ex sui parochiani contemptu. vt extra de parrochia.c.ij. Et idem eodem modo iuxta predicta intelli-

ge qñ mãdat ne quis laboret in diebus feſtis vel vt q̃s ſatiſfaciat in tali termino ꝛ pro his et ſimilibus.vide.ſ.pena.§.xv.ꝛ.xvij.

10 ¶ Decimũ ſi dicat iudex excõico te ſi habes res furtiuas ꝛ nõ reddis: vtrũ ne per appellatonẽ ſnia ſuſpẽdaẽ ꝛ dico ſm Hoſt. q̃d non ſi eas habet ſi tñ occultũ eſt eccleſia nõ iudicat de occultis.idẽ ſum.con.eo.tit.q.lxxviij.Sed iſta intelligo qñ hꝫ res furtiuas reſtituẽdas: aliter non. vt ſi fur. vult eas detinere pro ſuo certo ꝛ liquido intereſſe q̃d paſſus eſt: quia eo caſu appellatio videẽ legitima: ꝛ cõſequenter ſuſpẽdit ſententiã: licet forte aliquãdo pecca uerit ſubripiẽdo furtiue quaſi ſibi faciẽs ius.

11 ¶ ii.eſt vtrũ cã falſa poſſit aliqñ ſniam facere nullã rõne erroris intolerabilis: ꝛ dico iuxta dicta in pncipio.in caſu octauo q̃d error in facto ſi nõ eſt notori⁹ nec i ſnia expſſus nõ facit ſniam nullã: vt excõico te q: furtũ ppetraſti: ꝙ ſcꝫ eſt falſum.Sed tñ hoc fallit ſm Pañ.in c.inter ceteras.de re iudi. vbi dicit q̃d ſi ſnia continet cãm falſam: ꝛ illa eſt notorie falſa et ĩpoſſibilis: ſnia nõ tꝫ etiã ſi ſit excõicationis: vt ſi excõicauit iudex eunuchũ vel infantẽ: q: monialẽ pgnãtẽ reddidit. Si vo cã ſit notorie falſa nõ aũt ĩpoſſibilis vt ſi excõicauit Petrũ q: ſpoliauit ꝛ incendit eccleſiã q̃d ſcꝫ notorie falſum eſt: vel q: ↄſtat rẽ nõ factã: vel nõ factã ab iſto: tũc ſm archi. in.c.venerabili b⁹. co.ti. li.vj.ſnia tꝫ ꝛ loquiẽ in excõicatiõe: ꝛ cõſentit gl.i.d.c.p tuas.ꝛ eoꝝ rõ potuit fuiſſe: q: i nullitate ſnie excõicatiõis iura loquunẽ qñ i ſnia expſſus eſt ĩtolerabilis error. Sed do.Ant. tꝫ q̃d nõ vꝫ: q: iniuſta ſnia ſuſtiñeẽ pp̃ter preſumptionẽ iuſtitie q̃ cadit ſup dubio vt in.c. cãm. de in.ſec⁹ inquit in cã manifeſte falſa. Et hoc Pañ.veriſſimũ putat. Nec ob.alioꝝ motiuũ: q: dico q̃d iura illa loquuntur cã exẽplificãdi ſup nullitate: q̃ aũt dicuntur cã exẽpli: regulã nõ ſtringũt ꝛ pterea loquunẽ vbi nõ eſt iniuſtitia euidẽs: q: ideo expſſio erroris i ſnia annullat illã q: iniuſtitiã notoriã facit: vñ ſi factum eſt reipſa iniuſtũ notorie idẽ eſt: q: poſita cauſa eadẽ vel equali ſequiẽ idẽ vel equalis effectus: nec refert quid ex equipollẽtibus fiat et cõſentit Panor.in.c.ab excõicato. de reſcrip. Si vero cauſa ſit q̃dẽ impoſſibilis: ſed non notorie: ſnia tenet: quia ceſſat ratio nullitatis: id eſt euidẽtia ꝛ notorietas iniuſtitie: vt ſi ſupradictum eunuchũ non conſtet eſſe eunuchum.

12 ¶ Duodecimũ eſt vtrũ impotẽtia notoria implẽdi q̃d mãdaẽ excuſet vt ſi excõiceẽ ſi nõ ſoluat is qui notorie eſt impotẽs ad ſoluẽdũ: vt quia nihil penit⁹ hꝫ in bonis: et dico q̃d ſic: et facit ſniam eſſe nullã quo ad deũ ꝛ eccleſiã: vt diſputatũ eſt per quedã archidia. ꝛ conſentit Pañ.q: error eſt intolerabilis. Q̃d tñ itelligo de eo q̃ oĩno nihil hꝫ ĩ bonis: in alijs aũt q̃ id dicunẽ ĩpotẽtes: q: non hñt niſi neceſſaria ad vitã ꝛ infimã decẽtiã: a q̃ ſi deficerẽt viuerent idecẽter: itelligo verũ q̃d dicit Fed. ĩ ↄſi. ſuis ſcꝫ q̃d ſi ſnia fuit lata gñal'r. puta ↄ nõ ſoluentes cẽluꝫ: vel q̃d ſiſe: illa ligat ſoluere nolẽtes nõ aũt ĩponẽtes itellige: niſi cũ ſua indecẽtia q̃d plꝫ Pañ.q̃ vba gñalia ciuiliter intelligenda puta.ar.in.l.ſi cui.ff.de ſerui.ꝛ in.l.q̃d dicẽ mus.ꝛ.in.l.ratũ.ff.de ſolutio. Q̃d tñ intelligo nõ eſſe verũ vbi is cui debenẽ reſtituẽda eſſet in eq̃li neceſſitate vt debitor puta q: ꝛ ipꝫ opꝫ viuere indecẽter niſi reſtituanẽ aut ſoluanẽ ei ſua: q: nemo dꝫ cũ alteri⁹ iactura locupletari. de reg.iur.li.vj. Si tñ ſnia ſit ſpãl'r ↄ tales ſcꝫ habẽtes pciſe ad decentiã: tũc intelligo verũ eſſe q̃d dicit do. Ant.in.c.p.de offi.deleg. vbi q̃rit an ſnia liget ĩponẽtẽ: ꝛ diſtiguit: q: ligaẽ ſi ↄſtiterit iudicẽ voluiſſe ligare ĩ oĩ caſu: ꝛ nõ ligaẽ ſi cõſtiterit eũ voluiſſe ligare in caſu ĩpotẽtie. Si vo dubitaẽ ligat q̃ ad nos ſaltẽ: ſed q̃ ad alios effectus puta vt ille puniaẽ nõ ligat.

¶ Tertiũdecimũ eſt vtrũ ſi eps aut iudex pcipiat alicui ſub pena excõicatiõis aliq̃d q̃d nõ ſit pctm̃.ſꝫ tñ ſit iniuſtũ: vt q̃d det ſibi equũ vel librũ ppriũ talis ſnia teneat ꝛ dico ſꝫ Sire.li. iij.ꝙ talis dare nõ teneẽ ſꝫ agat cũ ſupiore vt abſoluaẽ: extra co.licẽt: ſi tñ nõ obediat ligaẽ ſm Pe.de peru. ꝛ ↄſentit Sir.vt ptꝫ ex ſtatim dicẽdis. Qui tñ cõſulit ei vt nõ pareat iniuſto mãdato nõ incidit in maiorẽ ſm eoſdẽ: q: non participat in crimine. incidit tñ in minorẽ ſm eoſdẽ: ſꝫ intellige poſtq̃ excõicat⁹ eſt ei participãdo q: ille ſeruare debuit ſniam iniuſtã. ꝑ.q. iij.c.ſ. Null⁹ tñ deberet tale dare cõſiliũ: q: ſꝫ talis nõ participet in crimine.i.in eo q̃d alias fuiſſet crimẽ tñ eo caſu participat in crimine. i.in cõtumaci inobedientia: q̃ ſꝫ alias nõ eſſet crimẽ: tamẽ eo caſu eſt crimẽ: quia formidare debuit ſniam iniuſtã. Unde dubito iſtũ incidere: et in foro cõſcientie debet cenſeri ligatus. 13

¶ Quartũdecimũ eſt vtrũ incidẽs ex ignorantia in ſniam canonis alicui⁹ ligeẽ: ꝛ dico q̃d de hoc eſt tex.in.c.vt aiarũ.de cõſt.lib.vj.dicẽs. Sentẽtijs per ſtatuta quorũcũꝗ ordinariorum prolatis: ligari nollum⁹ ignorãtes: dũ tñ eoꝝ ignorãtia craſſa nõ fuerit aut ſupina. Sed vt dicit ibi gl.tex. non loquiẽ de generalibus ſtatutis canonũ vel legũ. Que ab omnibus ſciri et cuſtodiri debent. vt in.c.ſ.de cõſtitu. Hec glo. vnde iſta locũ nõ habent in ſtatuto pape: ſaltẽ quantũ ad forum cõtentioſum: quantũ autem ad animam dic vt.ſ.ignorantia.§.viij. 14

15 ¶ Quintūdecimū est vtrū rector excōicatus p eo q̄d in suo regimine fecit: postea amoueat̄ sit excōicatus: ⁊ dico q̄ sic imo ⁊ successor ei⁹ nisi satisfacere infra mēsem: q2 vterq̄ d3 eccl'ie satisfacere p his q̄ statuit vel in q̄b⁹ succedit: vt in.c. aduersus. de immuni. ecclesiarum.

¶ Rursus de excōmunicatione tertio.i. de maiori quantum ad eius effectum.

22 effectus excōmunicationis. 1. Excōicatio tertio sc3 maior quantū ad eius effectū vt plenius innotescat sciēdū est q̄d multos h3 effect⁹ malignos corporales ⁊ spirituales. ¶ Primo nāq̄ excōicat⁹ p̄uat̄ ecclesie sacramētis: nec sic ligat⁹ est alicui⁹ cor̄ susceptibilis sine pcō mortali. iij.q.iiij. engeltrudā l3 q̄dā suscepta teneant vt matrimonium.

2 ¶ Scdo priuat̄ eccl'ie suffragijs gn̄alibus siue orōnibus q̄ fiunt p tota eccl'ia ẜm.s. Tho. vt patuit. ẜ. excōicatio p̄mo in p̄n. q̄ q̄dē valebāt ad tria. Primo ad grām dei p̄merēdā nō habētibus: vl' augēdā habētib⁹: scdo ad habēdā dei p̄tectionē vel fauorē paternalē. tertio ad defensionē ab hostib⁹: vñ dicit magr̄ sniar̄ q̄tū ad primū q̄ excōicatio priuat grā dei: q̄tuz ad scdm q̄ p eā subtrahit̄ hoī p̄tectio dei qua.s. specialiter eccl'ie custodit ⁊ fouet paternalr̄. ⁊ sibi relinquit̄: l3 nō excludat̄ oīo a p̄uidentia: quātū ad tertiū d̄o q̄ p eā dat̄ diacono p̄tās seuiēdi maior. Et q̄dē in eccl'ia p̄mitiua qn̄ oportebat ad fidē hoīes inuitare p signa: seq̄bat̄ vexatio diabolica corp̄alis vt p3.i.cor̄.v. nūc aūt sequit̄ vexatio sp̄ialis ⁊ inuisibilis regul̄r non aūt corporalis obsessio. Dicit tn̄.s. Tho. q̄d si q̄s seruet hūiliter snīaz iniustā: hūilitatis meritū recōpēsat excōicatiōis dānū: ⁊ Richar. dicit q̄ excōicatos ex iniusta cā nō priuat suffragijs eccl'ia: q2 hoc ip̄a nō intendit. xi.q.iij. ⁊ si.

3 ¶ Tertio nō pōt cū alijs interesse diuinis vel cū eis in eccl'ia orare sine mortali: nec etiā l3 ei stare eē eccl'iaz ppe: sic q̄ audiat diuina. de pe. ⁊ re. q̄ in te. Imo ẜm ray. nō pōt eccl'iaz intrare etiā si excōicatio sit occulta. q̄d tn̄ ẜm h̄o. intelligit̄ ad orādū: vel dū ibi agunt̄ diuina: sec⁹ ad trāseundū: vel audiēdā p̄dicationē: qua tn̄ audita statim exire d3: vt in.c. respōso. eo. ti. secus etiā ad orandū ibi solus ẜm aliq̄s. Imo si est clericus obligatus ad horas eas dicere nō pōt per modū officij sed orationis. solus. s. ⁊ sine dn̄s vobiscū. q̄d etiā si sit sacerdos dicere nō pōt in offi. ar. xi.q.iij. nihil. vide.i. hore.

4 ¶ Quarto excludit̄ a regno celor̄ si excōmunicatio sit iusta. xxiiij.q.i. quisq̄. imo etiā si sit iniusta ⁊ contemnatur. xi.q.iij. nemo. q2 mortaliter peccat ẜm docto.

5 ¶ Quinto excludit̄ a p̄ticipatiōe fideliū in cōseruatione. vt in loquēdo salutādo comedēdo ⁊ hmōi. xi.q.iij. sicut l3 excipiant̄ aliq̄ casus de q̄b⁹.i. excōicatio.v. vñ alios in cōicādo vitare tenet̄ ẜm Pañ. in.c. nulli. eo. tit. ⁊ in.c. illud. de cle. ex. Et cōtēnēdo euitare alios ẜm Ray. peccat mortal'r. vide.i. excōicatio.v. notabili. tertio. Imo ẜm Ho. d3 etiā vitare alios excōicatos: nec excusat̄ p q̄stiōnē factā cōstantie de qua.i. excōicatio.v. notabili. iiij. Nec pōt q̄sq̄ ei in alimētis vestib⁹ vtensilib⁹ subuenire nisi in casu q̄ ad ista ex p̄cepto charitatis tenerēt. i. in extrema necessitate vel q̄si: facit glo. in.c. qm̄. xi.q.iij. Quidā tn̄ vt recitat gl. Ray. dicūt q̄ nō peccat si est occult⁹ itrādo ecclesiā ⁊ cōicādo alijs: q2 se pdere non d3 sicut nec alij dn̄t eū pdere vitādo illū: sed nō est sic: vt dicit q2 alij nō p̄nt eū vitādo corrigere sicut ipse seip̄m corrigere pōt. Supplemētū d̄o tenet q̄ peccet qn̄ est in mora petēde absolutionis: nō tn̄ d3 se prodere: q2 peccaret dādo scādalū: s3 tu dic q̄ cū ista separatio sit ei inflicta in penā a superiore ipse tenet̄ eā acceptare ⁊ seruare ēt si sit occultus l3 alij ad hoc non teneant̄ q2 non sunt iudices eius vt eū cogāt penā subire: nec dn̄t sine culpa h̄re tam graue onus. Si aūt seruādo mādata se publicet per accidēs est sicut se etiā publicabant peccatores in lege veteri offerendo determinata sacrificia ex mandato dei: nec in hoc dabāt scādalū cū esset actus virtutis: sed dabāt scandalū virtualiter quādo peccabant.

¶ Sexto efficit̄ irregularis si in aliquo ordine existens ingerat se diuinis: vt.i. irregularitas.i.§ xiij. 6

¶ 7. suscipi non pōt ad religionē ẜm Ray. nisi prius absoluat̄: et de hoc.ẜ. absolutio.v.§ ix. 7

¶ Octauo nō pōt eligere nec eligi. de app. cōstitutis. ⁊ si fiat sec⁹ electio ipso iure nulla est. de cōue. cū dilect⁹. ⁊.ix.q.i. nos. vbi etiā dicit gl. q̄d vitiat̄ electio eligētiū cū excōicato. item q2 excōicat⁹ maiori ẜm hal. est īfamis. vi.q.i. infames. ⁊ itelligit̄ de excōicatiōe notoria: infamibus aūt porte nō patet dignitatū vt dicit regula. iur. li. vi. q̄d ẜm Pet. de palu. intelligit̄ de dignitate eccl'iastica: ⁊ etiā laica. vñ regē vel impatorē eligi non pōt. de elec. p venerabilē. 8

¶ Nono bñficiū eccl'iasticū cōferre nō pōt. de exces. p̄la. tāta. nec illud acq̄rere. de cle. excō. mi. postulasti. de eta. ⁊ q̄li. cū bone. nec ⁊ de habitis aliq̄d p̄cipe qn̄ est in mora petēde absolutiōis. de ap. pastoralis. sec⁹ ẜm Jo. de lig. si nō est in mora. de ꝯces. p̄bē. q2 diuersitatē. ⁊ idē tenuit sum. pi. Nec vr̄ ẜm istos distiguēdū vtrū excōicatio fuisset iusta vl' iniusta: sicut vr̄ distiguere Pet. de pa. q̄ dicit q̄ si q̄s est iniuste excōicat⁹: vel facit posse suū de ip̄etrādo absolu- 9

tione ab iniuſta excõicatiõe in foro ↄſcie facit
fruct⁹ ſuos: ꝛ etiã in foro cõtẽtioſo dʒ cũ eo di
ſpẽſari. Jmo ſi fuit excõicat⁹ tpe electionis vł
cõfirmatiõis vel collatiõis bñficij nõ põt acci
pere fruct⁹ etiã facta cũ eo diſpẽſatiõe ſm Pe.
de pal. qꝛ reqrit noua collatio cũ nullũ fuerit
ſibi ius acqſitũ. Un̄ ſi eſt inqt bñficiũ ptinens
ad collationẽ epi: vel ſimpl'r vel p tũc ratione
delicti qd ↄtulit excõicato: nõ ſufficit ei⁹ diſpẽ
ſatio ſed pape vel alteri⁹ q põt cõferre ex certa
ſcia. ꝛ idẽ vł tenere gl. i. c. bone. de eta. ꝛ qli. ſ.
qd eps nõ diſpẽſet vt retinere poſſint bñficia
ad q erãt hmõi inhabiles tpe cõſecutionis lʒ
poſſit dici ꝙ loquit de obtentis a papa. gl. tñ
in. c. poſtulaſtis. de cle. ex. mi. dicit ꝙ ex q nõ di
qs debeat diſpẽſare vł ptãs relicta epo. ar. eẽ
de ſen. exc. nup. ꝛ ſm dñʒ Ant. de bu. ibi goſ.
et Jnno. hãc gl. ſequunt. de tẽp. or. dilect⁹. qd
Jo. in ſpec. de delegato limitare vł dicẽs hoc
nõ eſſe verũ in excõicato ppter cõtẽptũ ſedis
aplice ꝛ Hoſt. dicẽs hoc nõ eſſe verum qñ ab
excõicatione abſoluere nõ poterat eps. ita qd
ſm eũ ille poterit diſpẽſare q poterat ab excõi
catione abſoluere. Hec autẽ gl. ſaltẽ limitata
tenẽda eſt qꝛ Pet. de pa. non cõcludit niſi qñ
excõicat⁹ accepit bñficiũ ab epo ſciẽter illud
cõferẽte excõicato. Jmo nec abſolutus ex ipſo
facit ſuos fruct⁹ pceptos tpe medio niſi cũ eo
ſup hoc ſpãlr diſpẽſet ſm eũdẽ: vel excõicatio
fuerit iniuſta aut nõ fuerit in mora. Si etiã p
annũ ſtet excõicat⁹ priuari põt oib⁹ bñficijs q
hʒ. xi. q. iij. rurſus. qd limitat gl. in. c. cũ contu
macia. de here. li. vi. ꝛ Jnno. in. c. cũ bone. de
eta. ꝛ qli. ꝛ dñs Ant. in. c. j. de iud. ſi excõicat⁹
fuit pro cã criminali: ſec⁹ ſi pro ciuili: qꝛ etiã ſi
mille annis ſtetiſſet priuari nõ poſſet ꝛ gl. eſt
ſingularis in. c. contingit. de do. ꝛ contu.
10 ¶ Decimo eſt ſuſpẽſus ab officio ꝛ bñficio. vñ
nec ligare põt nec abſoluere. xxiiij. q. j. audiui
mus. nec bñficiũ cõferre: de cõceſ. prebẽ. tãta
qdiu tñ tolerat vʒ qd fit ab eo vt ſi puideret
alicui eccl'ie vł alicui⁹ ↄfirmaret electionẽ ſm
Archi. q argumẽtũ ſumit. vij. q. iij. nõne. niſi
forte eẽt notoriũ. Un̄ dicit Richar. in. iiij. diſt.
xviij. ꝙ ſi irriti eſſent act⁹ legitimi excõicatoꝝ
latẽter: excõicatione detecta multi de ſuo ſta
tu dubitarẽt: vñ mitior ꝛ rõnabilior eſt opinio
Jnn. ſ. qd in eo caſu valẽt abſolutiones eoꝝ ꝛ
beneficiorũ collationes: qnuis poſtea detegat
excõicatio eoꝝ. de exce. c. exceptionẽ. in gl. ar.
de iure pa. cõſultatiõib⁹. Uide etiã. § ſequẽti.
¶ Undecimo interdict⁹ eſt ei oĩs actus legiti
11 mus vt patet ex diffinitione excõicationis vñ
nec iudicare nec accuſare nec teſtificari pt. iij.
q. v. § euidẽter. imo iudices ſcłares cõpellẽdi
ſunt ab eccleſiaſticis iudicib⁹ repellere excõi
catos ab agẽdo patrocinãdo teſtificãdo iiuis
curſus. vt in. c. decernim⁹. eo. ti. lib. vi. Et cõſti
tutiones vel ſnie facte aut late ab eo vel de ei⁹
mãdato irrite ſunt ipſo iure nunqꝫ valiture. de
imu. ec. aduerſus. niſi nõ ſit excõicat⁹ publice
valet eñ iudiciũ habitũ corã eo ſm Jo. de lig.
Jmo ſi plures ſint iudices nõ valet ſnia ſi ſimł
cũ vno eoꝝ excõicato pnũciãt ſm Jo. de lig. de
ſen. ꝛre iudi. ad pbãdũ qd ſm pa. de pal. in. iiij.
eſt verũ ſi eſt excõicat⁹ publice. vt i d. c. ad pbã
dũ qꝛ facta ꝛ iudicata p excõicatũ occulte va
lẽt: vñ ꝛ in ſpũalib⁹ nõ vʒ qd fit ab excõicato.
de appel. cõſtõnẽ. ꝛ tñ qdiu tolerant plati ex
cõicati occulte: valet qd faciũt. vij. q. iij. nõne
vñ lʒ collatio bñficij ꝛ electiõis confirmatio ꝛ
abſolutio in foro ↄſcie. hec ex illo. ꝛ cõſentit ri
cardus. vt. § pore dictũ eſt ꝛ. l. barbarius. ff. de
offi. pto. vide. j. § xiiij. in fi. § xxiij. circa mediũ. 12
¶ Duodecimo non põt pcurator inſtitui de p
ba. c. poſt ceſſionẽ. nec etiã cõſtituere pcurato
rẽ. qnimo ſi cõitas cõſtituit pcuratorẽ ꝛ excõi
catus fuit inter cõſtituẽtes vt rector vel pnci
palis ꝛ expreſſus. ſ. in lr̃is pcuratorijs vel eius
autoritate factus eſt procurator: vel ſi ipſa cõi
tas ſciẽs ipm excõicatũ vna cũ illo cõſtituerit
pcuratorẽ nõ vʒ. de pcur. c. fi. Si tñ excõicat⁹
ſit reus bene poteſt ſe i iudicio defendere ꝛ ad
hoc procuratorem inſtituere de iudi. c. intelle
xim⁹. ꝛ ſm glo. ſi non inueniret pcuratorẽ vel
fidelem poteſt etiã rñdere p ſeipſum: ſecus aũt
ſi ſit actor aut recõueniet. de pba. poſt ceſſio
nẽ ꝛ melius. de excep. cum inter.
¶ 13. obligati ei ex iurãto fidelitatiſ ſũt abſoluti. 13
xv. q. vi. nos ſctõꝝ. ꝛ. c. iuratos. vñ ſi qs dʒ ali
cui in certo termino: ꝛ interim creditor ipſe ex
cõicat⁹ ei ſoluere nõ dʒ dũ pſeuerat in excõica
tione ſm Jo. de lig. ꝛ bar. bri. ꝛ pañ. ſʒ ſm Joã.
an. deponet debitũ in eadẽ ſacra vt deł abſolu
to. Jo. tñ ꝛ hug. dicũt qd ſoluere dʒ. ꝛ credo ve
rius vt infra excõicatio. iij. § vlti. dubio. xij.
¶ 14. vti nõ põt ſacro mrimonij. i. ↄhere non 14
põt mrimoniũ ſine mortali ſm archi. tñ ſʒ Jo.
de lig. lʒ ſi ↄhat ꝛ debitũ reddere tenet: exigere
ꝑo nõ dʒ: lʒ hoc archi. nõ putet mortale. Nõ pt
etiã vti ſacro ordinis. i. non pt ordinare q ad
executionẽ etiã ſi ignoret vñ ordinare ab excõi
cato ẽt ignorãter: imo ꝛ occulto ſm pe. de pal.
indigẽt diſpẽſare q ad executionẽ ordinis. vt ſ
c. fi. de eo q renũ. nec pt ordinari q ad executio
nẽ. vñ qui ordinat excõicat⁹ publice ſiue igno
ret ius ſiue factũ non ſuſcipit executionem. de
ſen. exc. cũ illorũ. Et addit Pet. de pal. qd ratio
diuerſitatis in epo excommunicato occulte:
cuius abſolutio in ſacro penitẽtie eʒ: non aũt

ordinatio quãtũ ad executionẽ eſt:q2 ep̃s ordi
nãdo ſe hz vt cã vnica cõicãs.ſ.formã eo modo
quo hz vñ in executionẽ nõ cõfert cũ eã nõ hz
ſed in pñia ſe hz vt equocũ inſtrm̃ in cõferẽdo
gratiã etiã ſi eã non hz:ideo tenet abſolutio.
15 ¶15.nõ põt adminiſtrare tp̃alia vel ſpũalia:ſʒ
tñ tʒ 9ct⁹ p eũ fact⁹ noie eccl'ie vel noie ꝓprio
ſm Jo.de lig.de q.j.§.xxiij.et ſubditi tenenf ei
obedire ſm Jo.de lig.quãdiu toleraf ab eccle
ſia.xiij.q.xiij.nõne.alij tamẽ cõtrariũ tenent.
16 ¶16.nõ valẽt lr̃e ĩpetrate a papa p eũ ſup alio
articulo quã excõicationis vel appellationis:
vt in.c.ipſo iure.de reſcrip.li.vj.nec poſt abſo
lutionẽ vti põt ĩpetratis pẽdẽte excõicatione
et poſt litis cõteſtationẽ opponi põt exceptio
excõicationis: et eo repulſo ab agendo currit
p̃ſcriptio 9 eũ ſi eſt in mora petẽdi abſolutio-
nẽ:⁊ ſi p̃ſcriptũ ſit nõ dabif ei reſtõ.Jo.de lig.
nec põt q̃s pacto tacito vel exp̃ſſo adſtringi ad
participãdũ ei niſi in caſib⁹ iure exp̃ſſis. Jdẽ.
17 ¶17.infamis efficif.vj.q.j.infames.qd tamẽ
Bal.refert ad excõmunicationem notoriam.
18 ¶18.q2 ſm aliquoꝝ ep̃oꝝ ſtatuta teneſ ſolue
re p ſingulo die vnũ groſſum anteq̃ abſoluaf:
qd q̃dẽ lʒ videaf ſimonia cũ p.c.ad nr̃am.⁊.c.
nemo.d ſimo.tñ Ho.⁊ Jo.an.ĩ.c.ad aures.de
ſimõia.dicũt licitũ eẽ qd vex ẽ:ĩtelligẽdo hoc
eſſe ĩ penã ⁊ nõ in p̃ciũ ⁊ vt citi⁹ q̃rat abſolui.
19 ¶19.cõdere non põt teſtm̃ ſm aliquos ſed tñ
veri⁹ eſt qd põt:vt no.Albri.in.l.j.C.de here.
inſti.⁊ car.in.c.q̃q̃.de vſu.li.vj.⁊ Pañ.in.c.
ad pbãdũ.de re iudi.q2 equiparaf relegato.
20 ¶20.ſic decedẽs non põt in eccleſia vel loco
ſacro tumulari: quia cui non cõicamus viuo
nec mortuo cõicare debemus:de ſepul.ſacris.
nec pro eo oblatio ſuſcipi nec publica oratio
fieri:ſicut nec pro eo viuo. qd verum eſt niſi in
eo ſigna cõtritionis ante mortẽ apparuerint:
q2 eo caſu abſoluef poſt mortẽ ⁊ fieri poterunt
pro eo oia predicta.xxiij.q.ij.ſane.ſecreta tñ
oratione orari põt pro excõicatis ſm Pet.de
pa.qd intelligũt aliqui etiam.j.canonẽ miſſe
in memento.vide.ſ.excõmunicatio.j.in prin.
21 ¶21.eius cadauer nõ facit locũ religioſum vt
cadauer fidelis non excõicati ſm Jo.de lig.et
ſepultum in cimiterio ſi diſcerni poteſt exhu-
matur ſm Archi.ſed intellige niſi abſoluatur
vt dictum eſt.ſ.abſolutio.iij.§.xj.
22 ¶22.non poteſt baptizare ſolẽniter paratus
ſed efficitur irregularis per hoc ſm Guil dur.
ſi tamen baptizat aliter vt in neceſſitate ſecus
eo modo quo de malo miniſtro dictum eſt ba-
ptiſmus.iij.§.iiij.
23 ¶Ad maiorem tñ predictoꝝ euidentiã.xxiij.
querif vtrũ valeant 9ctus facti per excõicatũ
maiori excõmunicatione:et dico q multiplici
diſtinctione opus eſt.
¶Prima eſt q aliq̃s eſt excõicat⁹ publice.ſ. 1.di.
notorie.ali⁹ xo occulte q̃ ſcʒ ſm cõeʒ opinionẽ
hoim habef pro nõ excõicato vel p abſoluto.
¶Scda eſt q ciuile officiũ ẽ duplex.ſ.publicũ 2
vt tabellio: tutor: ⁊ etiã pcurator:q2 ei⁹ actus
eſt cõis.vt in.c.poſt ceſſionẽ.de pba.et p̃uatũ
vt ẽptor ⁊ vẽditor. ¶Tertia ẽ q offm̃ publicũ 3
eſt duplex.ſ.publicũ autoritate ⁊ vtilitate.i.q
cõi autoritate fulſif ⁊ ad cõeʒ vtilitatẽ ordina
tur vt in tabellionatus:⁊ publicũ autoritate:ſed
vtilitate priuatũ. vt tutela q̃ ad p̃uatã pupilli
vtilitatẽ ordinaf. ¶Quarta ẽ q actuũ q̃dã ſũt 4
ſpũales.i.deſcẽdentes a ſpũali autoritate: vt
baptizare abſoluere:q̃dã nõ ſpũales vt emere
cõmutare. ¶Quinta eſt q actuũ ſpũaliũ q̃dam 5
ſunt in q̃b⁹ ĩprim̃f caracter vt baptizare ordi-
nare: q̃dã in q̃b⁹ nõ imprimif vt abſoluere et
cõferre bñficia. ¶Sexta eſt q actuũ ſpũaliũ in 6
quib⁹ nõ imprimif caracter q̃dã ſunt publici ⁊
cões:vt abſoluere:9ferre bñficia:⁊ excõicare:
q̃dã xo priuati: vt eligere qd lʒ quo ad capl'm
ad offm̃ publicũ ptinere videaf: tñ q̃ ad ſingu
lares nõ eſt offm̃ publicũ:ſʒ ptinet ad canoni-
catũ:q2 nõ q̃libet canonicus hʒ offm̃ publicũ.
¶Jgif ſm Richar.in.iiij.di.xviij.ar.vij.q.j.di-
ſtinguẽdũ eſt de publice ⁊ occulte excõicato ⁊
dicẽdũ eſt q ſi q̃s eſt excõicat⁹ publice nõ va
lent geſta p eũ. ſʒ ĩtellige p̃mo de geſtis rõne
officij publici autoritate ⁊ vtilitate ſil'vel etiã
autoritate ſola:vñ nõ tenẽt act⁹ publici:⁊ ciui
les: puta q2 tutor exiſtẽs ĩterponit autoritatẽ
alienãdi ſeu ſuſcepit pcuratoris offm̃: aut ad-
miniſtrationẽ bonoꝝ eccl'ie: aut alienat eccle
ſiaſtica bona:aut cõficit ĩſtr̃a:ſiue laudũ pfert
vt arbiter q2 tales act⁹ ſũt publici ſec⁹ ſi cõpro
miſſum eſt in eũ vt in arbitratorẽ. ita qd arbi-
tramentũ accipiat effectũ ex 9ſenſu ptiũ nõ ex
vi ſnie:vt qñ partes ad cõcordiã reducit:q2 ta
lis act⁹ tʒ ex cõſenſu dicto partiũ.rõ predictoꝝ
eſt:q2 excõicat⁹ ſuſpenſus eſt ab oi adminiſtra excõ
tione rerũ eccl'ie ⁊ ab oi officio ⁊ actu publico cõi-
etiã ĩ ciuilib⁹:vt in.c.pia.de excep.li.vj.vbi dr̃ cat⁹
q eſt p̃uat⁹ oib⁹ actib⁹ legitimis.Jntellige pri p̃ua
mo qñ eſt notoriũ. Jntellige ſcdo q̃tũ ad act⁹ tur
ſpũales in q̃b⁹ caracter imprimif q2 lʒ teneant acti
q̃tũ ad imp̃ſſionẽ caracteris nõ tñ q̃tũ ad exe b⁹le
cutionẽ officij ſi eſt caracter ordinis. Jntellige giti
tertio etiã q̃tũ ad ſpũales in q̃b⁹ nõ imprimif mis
caracter. Fallit aũt illud dictũ ĩ actib⁹ priuati Opi
officij ciuilibus: vt q2 emit:vẽdidit:depoſuit: nio
locauit:⁊ aliter ſuo noie 9xit:q2 ſm Jnn.in.c. Jno-
veritatis.de do.⁊ contu. oia talia ⁊ ſimilia va cẽtij
lent.et pro his excõicat⁹ pcuratorẽ cõſtituere

pōt ſm aliqs ad negotia: ⁊ ꝯſentit Inn̄. Pan̄. ibi dicēs q̄ iura diſtinguētia inter publice ⁊ occulte excōicatū: ꝓcedūt ī his q̄ gerunt rōne publici officij rōne publice vtilitatꝭ: in geſtis alia vero rōne ꝑuati officij ceſſat illa diſtictio. Sed opi. tn̄ in iſtis alia opʒ vti diſtinctiōe ſm gl. Ray. dicēte q̄ tʒ ꝯtꝰ ex quo alter trāſit in alteriꝰ ſeruitutē: vt cū q̄s dat ſe in arrogationē alicu-ius excōicati: vel ſe vēdit in ſuſi: aut ꝯbit mr̄imoniū cū ꝑſona excōicata: in q̄bꝰ poſſent ſibi inuicē ꝯhētes cōicare tꝑe excōicatiōis ſicut inq̄t cū q̄s excōicatꝰ recipit ī mōaſterio ad ꝓfeſſionē: aut recipit ab excōicato: credo ꝙ poſſent iuicē cōicare ſm q̄ excōicatis reglariꝰ ſolet ab alijs frībꝰ cōicari. In alijs aūt ꝯtibꝰ etiā diſtiguēdū eſt: q2 inq̄t ſi ꝯhēs nō obligat ſe ad cōicādū excōicato: lʒ mortaľr peccet ꝯhēdo: tn̄ tʒ ꝯtꝰ: vt ſi q̄s vēdat excōicato ⁊ tradat aliq̄d ſtatim ſumpto ꝑcio: ſi autē obliget ſe ad cōicādū ei tꝑe excōicatiōis: vel ī caſu nō ꝯceſſo: nō tʒ. vt ſi q̄s excōicato iuret ſe vēditurū ei aliq̄d aut locaturū aut ſeruiturū vel hmōi: q2 illicitū ꝓmittit: ſi vero iuraſſet ſe facturū aliq̄s opas poſt excōicationē teneret: lʒ ſic iurando peccaret. hec ex gl. Cui addo breuiꝰ q̄ ī oībꝰ ꝯtibꝰ rōne ꝑuati officij ꝯhēdo q̄s cū excōicato peccat: q2 cōicat: niſi ille eēt in extrema neceſſitate vel q̄ſi ⁊ ꝯheret ſuꝑ neceſſarijs ⁊ q̄libet tn̄ talis ꝯtꝰ ex ſua nā eſt validꝰ de ſe vt patebit. ꝗ ſequēti ex dictis Inn̄. ſʒ ꝑ accidēs q̄dā nō tʒ q2 tota ꝓmiſſio ē ſuꝑ illicito: vt q̄n ꝓmittit aliq̄d ad ꝙ ſequit cōicatio tota cōplenda īfra tꝑs excōicatiōis: q2 ī malis ꝓmiſſis reſcinde fidē: ſi vero cōicatio cōpleri poſſet ēt poſt excōicationē a tꝑe excōicationis tʒ ꝑ p̄ſo nō ꝑ ſc̄do. Un̄ dictā gl. quātū ad aliq̄d non approbo. Si vero excōicatꝰ ſit q̄s occl'te inq̄t Ric. tūc valēt geſta eius ꝓtextu publici officij: quāuis eiꝰ excōicatio poſtea fuerit detecta: ⁊ cōſentit Inn̄. ⁊ Panor. in. d. c. vītatis. dicēs q̄ geſta rōne publici officij valēt ſi excōicatꝰ erat toleratꝰ: ita q̄ cōi opiniōe hēbat ꝑ nō excōicato. l. barbariꝰ. ff. de off. ꝑto. iij. q. ſ. ꝯ verū. Ex quo dicto in eodē capl'o infert q̄ vʒ alienatio rei eccl'iaſtice facta ꝑ excōicatū toleratū: ⁊ inſtra ꝯfecta ⁊ tādē ꝯcludit q̄ geſta ab excōicato tolerato regulr̄ tenēt fauore iuris publici ⁊ publice vtilitatꝭ q2 dignitas vē exercere q̄ nō eſt excōicata: ⁊ nō ꝑſona: per. d. l. barbariꝰ. ⁊ hoc rōne cōiter tenet per doc. Sed tn̄ ipe Pan̄. vr̄ limitare iſta in. d. c. poſt ceſſionē. de proba. q2 regulr̄ ſūt vera ſi offm̄ eſt publicū autoritate et vtilitate: lʒ ſi autoritate tn̄ nō valēt gn̄aľr: q2 ſi erat excōicatꝰ tꝑe aſſumptionis officij: vt q2 excōicatꝰ fuit ꝯſtitutꝰ ꝓcurator nō valēt gn̄aľr: ſecꝰ ſi fuit excōicatꝰ poſt ꝯſtōnē q2 tenent niſi excipiat vt ibi dicit: alias aūt valēt regulr̄ vt dictū eſt. Et hoc itellige etiā de oībꝰ actibus ſpūalibꝰ in q̄bꝰ nō ip̄rimit character ſi ſunt publici officij: ⁊ etiā ī q̄bꝰ ip̄rimit: excepta executiōe: vt ſupra dictū eſt: ſunt tn̄ ꝓmi retractādi ſi is in cuiꝰ fauorē ſunt facti ꝯſciꝰ de excōicatione: ſecꝰ de his ī q̄bꝰ character ip̄rimit: mō ſit impſſus. Imo dicit Panor. in. c. ad ꝓbādū. de re iudi. de mēte Inno. in. c. ſ. de ſchiſma. quod ſpūalia etiā ſacrā ab excōmunicatis collata ⁊ ſchiſmaticis ⁊ hereticis ⁊ ſimilibus in forma eccl'ie illa cōferētibus habēt omnimodā vim ſuā ex quo ab eccl'ia tolerantur: et ſic ordinati ab iſtis recipiūt vt nedū ſacrm̄ ſed etiā executionē: abſq3 alia diſpēſatione: ſed gl. ix. q. ſ. tenet ꝯriū ⁊ Jo. cal. quātum ad executionē ⁊ ſic ſ ſaſupra determinatum eſt. Qui tn̄ vellet tenere uet opinionē Inn̄. q̄ vr̄ valde equa: vbi q̄s nō pōt opi- ſine magna incōmoditate recipe hec ab alijs: niōi et iſti tolerant: et ſm cōem opinionē hoim nō In- ſunt excōicati: ad iura ꝯria dicat ꝙ loquūtur noc. de nō toleratis ⁊ q̄ lʒ nō habeāt executionē: tn̄ eā cōferunt vt inſtrumēta dei licet mortua. Sed de excōicatione lata ab excōicato occulto diuinū eſt an teneat ratione officij publici: et Pan̄. in. d. c. veritatis. dicit q̄ poſt factū ad penā irregularitatis vitandā nō valeat. Et ſi tenēt geſta officio publico mltomagis officio priuato ſi nō ſunt ſpūalia: cū etiā talia teneāt in excōicato publice: ſi tn̄ ſunt ſpūalia vt electio nō tenēt etiā in occulto excōicato ſine tolerato ſm Inn̄. ⁊ Jo. an. ⁊ Cal. ⁊ idē eſt de impetrāte reſcriptū ad ꝓpriū cōmodū. ¶ Eſt etiā ꝯtrāj. dubiū vtrū excōicatꝰ ꝯhēdo priuato officio in nō ſpālibus obliget ſibi aliū ⁊ dico ſm Hoſt. q̄ nō: q2 ꝯhēdo pōt inq̄t ſuā cōditionē deteriorare nō meliorare: vñ obligat alteri et non obligat ſibi alterū: ſed verius vr̄ q̄ dicit Inno. ſ. oēs ꝯtꝰ initos cū excōicato etiā ſcienter ⁊ durāte excōicatione tenere: et ex eis agi cōtra excōicatum: lʒ ipſe durāte excōicatione agere nō poſſit: licet poſt abſolutionē: ⁊ ipſum poſſe agere de contractu inito dū erat excōicatus. xj. q. iij. q̄m multos. in ſi. ⁊ in. c. ſi vero. co. ti. et cōſentit vbi. ac ſum. Cōfeſ. co. ti. q. xxxiij. ¶ Ex predictis patet de cauſa finali excōmunicationis quia proxima eſt pena multiplex remota ⁊ principalis eſt emendatio.

¶ Rurſus de excōmunicatione quarto. ſ. de minori in ſe.

EXcōicatio. iiij. ſ. mīor: vt pleniꝰ ſnoteſcat ī ſe ⁊ ī ſua vtute ⁊ ī ſuo effectu ⁊ q̄uo ꝯhat. ſciēdū ē p̄io ꝙ excōicatio mīor ſm ſ. Tho. eſt ſeparatio a ꝑticipa

tione ſacrox:ꝛ ꝗ ad eccleſiā itellige a pticipa
tiōe paſſiua:qꝛ peccat ea recipiēdo:ꝛ carēt ef-
fectu vltimato.i.executiōe qñ iprimit̃ caracter
vel etiā p̄rio qñ nō iprimit̃:vñ abſolut⁹ a pctis
ſic excōicat⁹ tenet̃ iterū ad ꝯfeſſionē in gñe vł
ſpē: ꝗ ad deū ṽo intellige etiā a pticipatione
actiua.ſ.qꝛ cōferēs ſacra ſic excōicat⁹ ſcienter
peccat mortalr̃:ſꝫ nō ꝗ ad ecclīā:qꝛ illa hñt oī
modū ſuū effectū:qꝛ nō eſt iuriſditione p̄uat⁹:
vt in.c.ſi celebrat de cle.ex.mi. ꝛ ideo ſūt duo
excōicati mīoꝛi: alter alterū p̄t abſoluere ſm
Pañ.in.c.duob⁹.de ſen.exc. Vñ alij diffiniūt
ꝙ eſt ſeparatio a perceptione ſacramentorū.

2 ¶ Sciēdū ē ſcḋo quātū ad ei⁹ virtutē obliga-
Notabile. toriā ꝙ ligat ꝛ ꝯdit̃ ꝗtū ad deū p ꝗlibet mor-
tali etiā occulto.xi.q.iij.audi. ſꝗtū tali nō lꝫ
pticipare in ſacris actiue vel paſſiue: ſed ꝗ ad
eccleſiā ꝗ p̄uat aliꝗ effectu ſacrox.puta execu
tione ordinis.etiā poſt ꝯtritionē añ abſolutio
nē ꝛ validitatē abſolutiōis ſacralis:qñ excōi
catio ē ex pte ſuſcipiētis icurrit̃ ipſo iure mul
1 tis caſib⁹.¶ Primo cū ꝗs cōicat excōicato in ca
2 ſib⁹ nō ꝯceſſis.¶ Scḋo cū ꝗs ſacrilegiū cōmit
Ex- tit.xvij.q.iiij.miroꝛ:ꝛ.c.ſi ꝗs iuuēt⁹.ibi donec
cōi- in cōuētu admonit⁹:ꝛ gñalr̃ qñ violat̃ ecclīa-
catō ſtica imunitas.vt in.c. cū p cā.eo.ti. iūcta gl.
ipſo in.c.canonica.xi.q.iij. Aliqñ tñ per ſacrilegiū
iure incurrit̃ maioꝛ: vt ſi iferat̃ iniuria ecclīaſtice
mīſtj pſone:vt i.c.nō dubiū.eo.ti.vel ſi incēdat̃ aut
mo- frāgat̃ ecclīa:vt in.c. cōqueſti.eo.ti. ¶ Tertio
diſi cū ꝗs p̄cipue cleric⁹ eſt notoꝛi⁹ fornicatoꝛ:vt i
cur- c.vſa.de coha.cle. Et h̄ ſm Hoſt. Jo.an.cele-
rit. brādo efficit̃ irregularis:oppoſitū autē ſentit
3 Jnn.i.d.c.ſi celebrat.ſꝫ Pañ. ibi dicit ꝙ tota
difficultas ꝯſiſtit i vidēdo an ſit directe ſuſpē
ſus ab hoīe vel canone in penā:an certe ſit ſu-
ſpēſus idirecte:qꝛ alij p̄hibet̃ ab eo audire di
uina vt facili⁹ reſipiſcat. Et refert ſe ad not.in
d.c.vſa.vbi ꝯcludit qḋ efficit̃ irregularis no
toꝛi⁹ fornicatoꝛ ꝛ indubitabilis.alſ ſec⁹.et de
hac materia ſupra cleric⁹.ij.§.xiij.ꝛ infra irre
4 gularitas.§.xiiij.¶ Quarto cū ꝗs ē ſymoniac⁹.
vt in.c.tāta de ſimonia.hodie tñ i caſu iſto vł
excōicatio maioꝛ vt ptꝫ p extuagātes Martini
ꝗnti ꝛ Euge.ꝗrti.ſꝫ ḋ hoc īfrā ſimonia.§.xix.
5 ¶ Quinto cū ꝗs recipit eccleſiā de manu laici.
xvi.q.vij.ſi ꝗs deinceps.ꝛ tā is ꝗ dat ꝗ̄ is qui
recipit dꝫ excōicari maioꝛe:de iure pa. p̄terea.
Dicit tñ gl. Ray. ꝙ ꝗtū ad iſtū caſum illi iuri
derogat̃ i multis ptib⁹ p ꝯriā cōſuetudinē:qꝛ
reges ꝛ p̄ncipes in aliꝗbus eccleſijs dāt deca
nat⁹ ꝛ alios pſonat⁹ ꝛ p̄bēdas: ꝛ illi ꝗb⁹ dant
p epm nō inſtituunt̃.hec gl. Sed hec cōſuetu
do non excuſat cū ſit mala.xij.diſt.mala. imo
poti⁹ grauat:qꝛ eſt ꝯ eccleſiaſticā libertatē:et

ꝯtr̃ vt vł inducit ſnīam maioꝛis excōicatiōis
ꝯ ſeruātes aut ſeruari faciētes:vt ſ.c.nouerit.
eo.ti.¶ Sexto ſm ꝗſdam qñ ꝗs in bello iniuſto 6
exercet artē baliſtarioꝝ vel ſagittarioꝝ.de ſa-
gi.artē.ſꝫ ibi nō fit mētio de excōicatiōe maio
ri vel minoꝛi:ſꝫ p̄hibet̃ illa ars ſub anathema
te qḋ p̄prie eſt excōicatio maioꝛ:ſed ſm gl.nō
eſt canō late:ſꝫ ferēde ſnīe: ꝛ intelligit̃ i bello
iniuſto. Verūtñ qꝛ bellū iniuſtum ſi ſit notoꝛie
iniuſtū eſt crimē notoꝛiū:iō tūc incurrit̃ excōi
catio mīoꝛ iuxta dicēda in caſu.ix.¶ Septimo 7
in diſſidētib⁹ ꝛ paupex oppſſoꝛib⁹ manifeſtis
raptoꝛib⁹ publicis vſurarijs:et meretricib⁹:ꝗ
large dicunt̃ excōicati inꝗtū oblationes eox
ad altare nō recipiunt̃: ꝛ intellige in oīb⁹ his
qñ ſunt publici.¶ Octauo in his ꝗb⁹ denegat̃ 8
ecclīaſtica ſepultura de ꝗ īfra ſepultura ꝗrto.
vt ſunt ꝗ in torneamēto moriunt̃: qꝛ non ſepe
liunt̃ in cimiterio etiā ſi penituerint vt.j.tor-
neamētū.§.ſ. ꝛ idē dici poſſet de eo ꝗ nō ꝯfitet̃
ſemel in anno.de pe.ꝛ re.oīs.¶ Nono in quo- 9
libet notoꝛio pctōꝛe.di.lxxxvij.nec ꝗ.ꝛ di.xcv.
illud.xiij.q.ij.p obeūtib⁹.de ꝯſe.di.ij.pro dile
ctiōe. Oēs p̄dictos caſus ponūt Ray.ꝛ Jnn.
ꝗ etiā ꝯcoꝛditer dicūt ꝙ in eis abſolui ꝗlibet
pōt a p̄prio ſacerdote.i.ſm Ho.ab eo ꝗ abſol
uere pōt a pctis ꝛ hoc etiā ſi ip̄e eſſet excōica
tus mīoꝛi:vt i.c.duob⁹.eo.ti.nō aūt ab alieno:
vt ex̄ eo.nup.ꝛ idē.ſ. Tho.in.iiij.di.xviij.¶ De 10
cimo īfligi pōt minoꝛ excōicatio ab epo ꝛ quo
cūꝗ ecclīaſtico iferioꝛi.ex̄ de offi.oꝛ.ab ecclīa
rū.ꝛ hoc ſiue p cōtumaciā:vt.v.q.ij.p̄nti.ꝛ.ij.
q.ij audi.ſiue ēt p alijs culpis:itē ſiue ſimplr̃.
vt de pe.di.ſ.in actione.ſiue ad tp̄s.di.lxxxvij.
tanta.ſed tñ hodie ab homine non eſt in vſu.
¶ Eſt etiā ſciēdū tertio ꝙ effect⁹ mīoꝛis excōi 3
cationis p̄ncipalis eſt ꝙ talis remouet̃ a ptici Notabile.
patiōe ſacrox: ꝛ ſi ſe īmiſceat peccat moꝛtalr̃:
ſꝫ non incurrat irregularitatē etiā ſi celebret:
peccat etiā ſacra cōferēdo:ſꝫ ab eo collata nō
carēt virtutis effectu. Nō p̄hibet̃ aūt eligere
nec exercere ea ꝗ ſibi cōpetūt rōne iuriſditio-
nis:ſed tñ ſi talis elect⁹ fuerit ſciēter:irritāda
eſt electio ei⁹ vt in.c.ſi celebrat.de cle.exc.mi.
vbi dicit Pañ.ꝙ eſt inhabilis ad cōſequendū
offm̄ adeo ꝙ electio de tali facta nō valet:ꝛ ſꝫ
Jnno.nec dignitatē nec canonicatū cōſeꝗ pōt
niſi pri⁹ peniteat ꝛ abſoluat̃ ꝛ rō ibi i tex.red-
dit̃:qꝛ eligit̃ ad ſuſceptionē ſacroꝝ ꝗ priuat⁹
eſt. Ex ꝗ elicit̃ qḋ p̄hibitio oīs actus impedit
omne per qḋ venit̃ ad illū.l.oꝛatio.ff.de ſpon.
¶ Circa p̄dicta dubia nōnulla ꝯſurgūt.¶ Pri 1. dubiū.
mū eſt vtrū ſit ſilr̃ de excōicato mīoꝛe ꝛ irregu
lari ꝗ ad bñficiū obtinendū ꝛ dico qḋ gl. Ray.
dicit colligi ex ſupradictis qḋ excōicat⁹ mīoꝛe

ꝑt excõicare ꝛ abſoluere ꝛ ſi fuerit elect⁹ igno
ráter valet electio mõ ignorátia fuerit ꝓbabi
lis: ſꝫ ſi fuit craſſa: ꝛ collatũ ſit ei bñficiũ indi
get diſpẽſatione vt illud retinere poſſit: ꝛ idẽ
dicit eſſe de iterdicto ab ĩgreſſu eccľie ꝛ offõ
diuino: de irregulari ṽo q̇ bñficiũ recepit dũ
eſſet irregularis: puta qḋ ĩpetrata diſpẽſatio-
ne ſuꝑ irregularitate alia nõ idigeat: nec eſſe
ſiľr de excõicato vel ſuſpẽſo ſentẽtia hoĩs vel
iuris: qꝛ irregularitas nõ eſt niſi q̇ddã impedi
mẽtũ ex defectu ſacrĩ vel canonica inſtitutiõe
ꝓueniẽs. Sed q̇buſdã alijs videt̃ eſſe eadẽ rõ
in irreglari: qꝛ ſiľr eſt ihabilis ad executionẽ
officij ſine diſpẽſatiõe: vt l. c. cũ illorũ. de ſen.
ex. iſta eſt rõ q̄ vr̃ põderari i. d. c. ſi celebrat. et
qꝛ ꝓpt̃ offm̃ dat̃ bñficiũ. de ꝑbẽ. cũ ſcd́m. Sed
ꝑmũ eſt veri⁹: qꝛ iſta ihabilitatio excõicati eſt
in penã pctĩ: irregularitas aũt põt eẽ ſine cul
pa: ꝛ irregularis non eſt ſeparat⁹ a ꝑceptione
ſacrorũ: lꝫ celebrare nõ poſſit. Gl. etiã in. d. c.
ſi celebrat. dicit ꝙ ẽt ſi eligat̃ ignoráter nõ va
let electio: qꝛ ignorãtia eligẽtiũ nõ habilitat
illũ: ſed ꝑmũ eſt veri⁹: tũ qꝛ q̄ſi clare hr̃ ex tex.
q̇ nõ ſpecificaret de electiõe ſciẽter facta niſi
alr̃ ſentiret de oppoſita: tũ etiã qꝛ aliter ſeq̄rẽ
tur infinita ſcãdala vt ſi cõfirmata electione
ignoráter facta diu poſt excõicatio detegat̃:
qꝛ nõ tenebũt abſolutiões facte ab eo in foro
aĩe: nec pacta fctã noĩe eccľie ꝛ hmõi. ¶ Scd́m
eſt vtrũ excõicat⁹ minore peccet ſolũ ꝑcipiẽdo
ſacrã: ꝛ dico qḋ ſm Inno. peccat etiã ea ꝯferẽ
do: lꝫ ſubditi ab eo recipe nõ ꝓhibeant̃: Ho-
ſtiẽſis ṽo dicit ꝙ ꝯferẽdo nõ ꝑticipat. i. partẽ
capit: qꝛ nõ ad ſuã ſꝫ alioꝝ vtilitatẽ cõfert: qḋ
nõ ſic eſt intelligẽdũ q̄ſi Hoſt. velit dicere ꝙ
nõ peccet: qꝛ tex. eſſet expͣſſe in ꝯriũ in. d. c. ſi
celebrat. ſꝫ vult dicerẽ qḋ illḋ ꝑticipiũ nõ eſt
illud qḋ eccľia ꝓhibuit ſꝫ illud q ꝑcipit̃ aliqḋ
ſacrũ: qḋ etiã Jo. de lig. clari⁹ exꝑmit dicẽs ꝙ
eſt ſeparat⁹ a ꝑticipatione ſacroꝝ paſſiua tm̃:
ita ꝙ recipe nõ põt ſacra qḋ etiã dictũ nõ ſic
eſt intelligẽdũ q̄ſi nõ ſit ei ꝓhibita ꝑticipatio
actiua. i. collatio ſacroꝝ: ſꝫ qꝛ nõ eſt ei ꝓhibi-
ta ĩ ordĩe ad alios q̄ſi nõ habeãt oẽm ſuũ effe
ctũ ꝙ eſt eſſe ſeꝑatũ q̇ ad deũ nõ quo ad eccle
ſiã. Guil. aũt ſeꝑationẽ a ꝑticipatione paſſiua
extẽdit vſq3 ad oſculũ pacis ĩ miſſa. qḋ eſt loco
cõionis: ſꝫ hoc Pe. de pa. ĩ diſt. xviij. iiij. rõna
biliter ĩprobat: qꝛ eſt inq̇t ſeꝑat⁹ a ꝑticipatiõe
ſacroꝝ nõ aũt diuinoꝝ. vñ põt eccleſiã officia
re: ꝛ audire miſſaꝫ ꝛ ad oſculũ venire: qḋ oſcu
lũ eſt bñdicti panis datio: iõ ſucceſſerũt loco
cõionis vt ad iſtã nõ admitterent̃ indigni. Et
intẽdit Petr⁹ ꝙ indigni ſacro admittunt̃ ad
iſta que pro eis excogitata ſunt tãq̄ minora.

¶ Tertiũ eſt vtrũ talis eccleſiã poſſit ĩtrare: et 3
dico qḋ circa hoc mľti doc. ſcrupuloſe ſcripſe
rũt canoniſtarũ more tutiorẽ viã ꝯſulẽtes: qꝛ
Ray. dicit ꝙ eccleſiã põt ĩtrare ad orãdũ ꝑſer
tim nõ cõſecratã ꝛ vr̃ nõ peccare: lꝫ tuti⁹ agat
nõ ĩtrãdo: ꝛ forſitã etiã ad horas dicẽdas cũ
alijs dũ tñ nõ ad miſſam: aut ſi ad miſſam non
ad oſculũ qḋ eſt q̄ſi loco cõionis: et idẽ Hoſ.
dicens qḋ audir... ſt diuina ꝑter miſſam: ſed
ſecuri⁹ facit abſtinẽs ex deuotione: multi etiã
alij ſimilia ſcripſerũt: ſꝫ veritas eſt quã docet
Pet. de pa. dicẽs qḋ eſt ſeparat⁹ a ſacrĩs nõ a
diuinis: vnde intrare põt eccleſiã ꝛ ad miſſam
audiẽdã ꝛ horas cũ alijs dicẽdas. qḋ ẽt Guil.
cõcedit ꝛ ad oſculũ pacis qḋ Guliel. negat vñ
et glo. Ray. dicit qḋ etiã miſſe poterit inter-
eſſe modo ibi nõ cõicet. Põt ergo iſte cũ alijs
participare in diuinis ꝛ a fortiori in ciuilib⁹.

¶ Rurſus de excõicatione. v. id eſt de par-
ticipatione cum excõmunicatis.

Excõicatio. v. quo ad participatio- Nota
nẽ cũ excõicato vt plenius innote bile.
ſcat ſciẽdũ eſt primo qḋ excõicato
excõicatione minori participans
nullã ſñiam incurrit vel pctm̃: et
hoc eſt qḋ cõiter dĩ ꝙ excõicatio. ſ. maior nõ
tranſit in tertiã ꝑſonã. xi. q. iij. q̄m multos. ſed
excõicato excõicatione maiori nõ licet parti-
cipare vel cõicare: cũ alijs fidelib⁹ vt dictũ eſt
excõicatio tertio: nec etiam licet alijs cõicare
cũ eo qꝛ ſicut dicit Fabianus papa apľi ſtatue
rũt dicẽtes cũ excõmunicatis participãdũ nõ
eſſe. xi. q. iij. ſicut. et idẽ habet̃ in duob⁹. c. ſe-
quentibus: ꝛ cõtrafaciens ſtatim eſt excõica-
tus ipſo facto vt ibi in. c. cũ excõicato: et hoc
aliq̄ñ maiore aliq̄ñ vero minore: vt. j. Et hoc
participãdo ante eius abſolutionẽ etiã ſi cõ-
poſuiſſet cũ aduerſario vel ſatiſfeciſſet pro in-
iuria. etiã ſi vadit pro abſolutione: aut non ſit
adhuc denũciatus. extra eo. cũ deſideres. ſm
Ray. ſed intellige iuxta dicenda. j. § iiij. Imo
etiã ſi iam iuraſſet ſtare mãdato alicuius eṗi
ante abſolutionẽ participans etiã ſi eſſet ipſe
eṗs: qui excõicauit incidit: qꝛ nec participare
illi põt ipſe nec participãdi licẽtiã dare. x. ex-
tra eo. nuper. xi. q. iij. excõicatos. Eunti tñ ad
curiã pro abſolutione vendi põt ꝛ preciũ reci
pi. et cõicari in ꝑtinẽtibus ad vitã ſm Piſa.
Adde tñ ex. ſ. Tho. in q̇li. iiij. ꝙ hĩ de q̇b⁹ dubi
tat̃ a doctorib⁹ an ſint excõicati vitari nõ de-
bẽt niſi poſt ſñiam nõ ſuſpẽſam appellatione.
Sunt aũt ſm. ſ. Tho. in. iiij. di. xviij. ꝛ ſm alios
theologos ꝛ canoniſtas: ea in quib⁹ participa
tio alias licita nõ tenet q̇ his verſib⁹ cõtinen
tur. Si pro delicto anathema q̄s efficiat. Os

q̃ ne gāt excō mu= nica tis.

oꝛare:vale cōio menſa negaꝫ.¶Os inq̄ negaꝫ
primo.i.oſculum ſm.ſ.Tho. ⁊ ꝯſr locutio ſm
alios q̃ ſolet eſſe inter amicos:ſub q̃ ꝯprehēdun
tur ſm Guil.⁊ Hug.i.c.q̄m multos.xi.q.iij. Et
līe recepte vel miſſe:⁊ nūcij:⁊ munera:que vt
idē Guil.dicit q̃ ab excōicato recipit reddere
nō teneꝫ:ſꝫ ex ꝯſilio ſunt dāda paupib⁹:vꝫ re=
2 mittēda ad ruborē excōicati. ¶Et ſcdo oꝛare:
ſcꝫ cū eo negaꝫ vel ꝓhibeꝫ.Et ꝑ oꝛare ītellige
nō ſolū participare in diuinis ⁊ ſacris:ſꝫ etiā
audire oꝛatiōes vel diuina:vñ ſi eccleſiā igreſ
ſus ibi ſe firmat alij teneñꝫ aut exire aut exitū
ei⁹ ꝓcurare:ſi eſt excōicat⁹ publice: ſm Ray.
xi.q.iij.ſicut apſi.⁊ intellige ſi intrat cā oꝛādi
vel audiēdi diuia:ſi vero occulte q: ſcꝫ a paucis
ſciꝫ:⁊ nō cōiter q̃ hoc ſciūt exibūt ſecrete ⁊ cau
te ſi pñt vt ei⁹ manifeſtatio nō ſequaꝫ:al's nō
exibūt.vi.q.ij.ſi tm̄.q̃ tñ ſm Inno. nō ſunt in=
telligēda ſi in eccl'ia ſit nō cā oꝛādi ſed ꝓ alio
negotio:q: tūc inq̄t nō video q̄re oꝛare nō poſ
ſim in eadē eccl'ia:ſꝫ ꝯtriū teneat Ho.nō intel
liguñꝫ etiā ꝑdicta de ꝑlato hoc ſciēte ſm ali=
quos:q: dꝫ eū ſecreto monere: ⁊ ſi nō audit pu
blice increpet qñ hoc pōt ꝓbare:q: iſte vꝫ eſſe
oꝛdo in coꝛrectiōe fraterna inſtitut⁹ a dño. Cir
ca miſſam tñ ſm Ray. nota ꝙ ſi ea incepta in=
trat:⁊ eſt occultus:ſacerdos miſſam dimittere
nō dꝫ.xij.q.ſ.nihil. ſi vero eſt public⁹ moueat eū
publice ⁊ ſi nō vult exire nec cōmode pōt ex=
pelli ⁊ canonē ſacerdos nō īchoauit añq̄ illū
viderit miſſa dimittaꝫ.ar.xxiiij.q.ſ.oīs.⁊ cano
nē dico īcipere a Te igiꝫ ſm Archi.de ꝯſe.di.
ij.de hymnis.ſꝫ ſm aliquos Hoſt. ⁊ Inno.te=
neāt q̄d a cōſecratione. Si vero iam canonē in=
choauerit ſacerdos ꝓcedat in officio ſimul cū
ſibi aſſiſtēte alijs oīb⁹ exeūtib⁹. Et finito cano
ne ac ſumpto ſacro antequā dicatur poſtcōio:
moneat eū vt exeat: de cōſe.diſt.ij.relatum.et
cōcoꝛdāt Hoſt. ⁊ Gof. Quod ſi non vult exire
pōt eijcere eū etiā ſi ſit clericus: ſed limita ſi
hoc pōt ſine ſanguinis effuſione.ar. extra co.
veniēs aliter recurrere pōt ad brachiū ſcl'are
ſm ſupple. etiam ſi videat futuram ſanguinis
effuſionem.arg. extra de homi. poſtulaſti. ſm
Hoſt.ſed hoc ſum.Ang. eiuſdē oꝛdinis negat
et Ro.nō tenet ⁊ valde rationabiliter:q: ſi nō
debeo exponere ſanguinē meū pro nō partici
pādo in diuinis vt diceꝫ: multominus ſꝫ fun=
dere alienū:⁊ violare locū ſacratū. Et ſi eijci
nō pōt in ſacriſtiā rediens dicat oꝛationem et
3 poſtcōionē ⁊ q̃ reſtabāt ſm Hoſti. ⁊ Gof.¶Et
tertio aue.i.ſalutatio ſub q̃ ſm.ſ.Tho.videtur
īcludi locutio:⁊ ſm alios etiā reſalutatio pri⁹
ſalutātis includiꝫ. Immo ſi ei licite ſcribaꝫ in
caſibus de quibus infra nō eſt ſalutādus: ſed
loco ſalutationis ſcribaꝫ:ſpm̄ conſilij ſanioꝛis
ſm archi.ſi q̄s tñ ab eo ſalutaꝫ rñdere pōt:de⁹
vos emēdet vel hmōi:ſm Archi. Si aūt ſalutā
ti q̄s aſſurgat: vel exhibet reuerētiā aut incli
nat aut mouet labia q̄ſi reſalutans nihil tñ di
cēs ſm Guil.nō incidit:q: pene ſunt reſtringē
de.de peni.di.ſ.§ pene. ⁊ in reg.odia.li.vi. Et
ita determinat ſum.Ang. Sꝫ Dire.li.iij. tꝫ q̄d
ꝑ hec īcurraꝫ excōicatio minoꝛ: ⁊ ī effectu idē
tꝫ Guil.de mon.laudu. ⁊ Ioā. ⁊ Steph. ⁊ Car.
⁊ Imo.cle.ſi.de ſen.ex. Et ita determiat ſum.
roſ. Et hoc eſt veri⁹ q: iſta ſunt q̄dā ſalutatio
nō verbo ſꝫ ope: ⁊ cōicatio q̄dā q̃ gñal'r ꝓhibeꝫ
etiā tacēdo vt ī oꝛatiōe vel cibo.xi.q.iij.excōi
cat⁹.⁊.c.q̃ cōicauerit.⁊.c. ſicut apſi. Et q̄d di
de motione labioꝝ:eſt ridiculū: q: eccl'ia non
intēdit ꝓhibere ſalutationē interioꝛē q̃ in cha
ritate interioꝛi cōſiſtit:ſꝫ exterioꝛē ad punitio
nē rei ⁊ terroꝛē alioꝝ.¶Et q̄rto cōio. ne.ſ.q̄s 4
ei cōicet puta cooperādo in aliq̄ exercitio:vel
habitando in domo cū excōicato. Si tñ ego ⁊
ille ſum⁹ in vna domo vel camera ꝓ diuerſis
negocijs:nō ꝑticipo ſm Inno.in.c.nup.eo.ti.
ſec⁹ ꝑ eodē. Et idē eſt in alijs actib⁹ ꝯuerſatio
nis habēde ꝑcipue legitimis: vñ null⁹ ꝯhere
dꝫ cū eo: ſꝫ teneāt aliq̄ ꝯtct⁹ iuxta dicta ſupra
excōicatio.iij.§.xxij. Et ſi q̄s iuraſſet alicui ſol
uere in certo termino ⁊ interim excōicaꝫ: non
debere ſm Ray.ante abſolutionem ei ſoluere
ſed debitū in ede ſacra deponere. Inno.tñ cō
ſulit ꝙ ſoluat:ſed de hoc infra.§.iiij.du.xij. Si
etiā q̄s accipiat ab eo mutuū vel ab eo ꝯducat
aliq̄d ꝓ precio reddēdo tpe excōicatiōis ipm
ꝑciū vel mutuū quo ad ciuilē obligationē ex
qua naſciꝫ actio ⁊ pōt repeti: nō redditur niſi
poſt abſolutionē: tñ obligatur ei quo ad natu
ralē obligationē. Ho.q̄d dictū non impugnat
innocēti⁹ ſed exponit:q: hoc eſt dicere ꝙ talis
reddere teneꝫ.ſed excōicatus agere nō pōt ad
redditionē. Si etiā pſbyter ſuas opas alicui
dño locauit tpe quo erat excōicatus: locatio
nō valuit. ſec⁹ ſi ante ſi nō poterit ei ſeruire in
diuinis permanēti in excōicatione. Hoſti. In
predictis ſm Guil. nō excuſat in caſu nō cōceſ
ſio.familiaritas niſi illa de qua in.c.q̄m mul=
tos.xi.q.iij. nec pudoꝛ vel ſcandali timoꝛ: ſed
ſemꝑ quis peccat venialiter aut moꝛtaliter:et
excōmunicationē incurrit maioꝛē vel minoꝛē.
¶Et quinto menſa.i. comeſtio in menſa eadē: 5
ſub quo intelligitur etiā quies in eodē lecto:
vnde ſi ſuperueniat mēſe in qua māduco: etiā
in aliena domo teneoꝛ ſurgere ſm Guil. ſi eſt
publice excōmunicatus:⁊ ſimiliter ſi occulte:
et ſine eius nota poſſum declinare nō autē cū
nota eius ſm Arch. Nō teneoꝛ tamē exire do=

mũ ꝛ ſi ſit publicꝰ: imo poſſum adire hoſpitiũ
in q̃ mãducat: nõ poſſim ei ꝓpᵗ loci capacitaᷓ
tẽ nõ cõicare: imo ſm Inn. poſſum cũ eo i eadẽ
camera ꝛ ſi nõ i eadẽ mẽſa comedere. Si tñ inᷓ
uitatꝰ ad cõuiuiũ aut feſtũ inuenio excõicatũ
publice nõ poſſum ibi epulari ẽt in mẽſa alia:
qꝛ ſm Guil. oẽs ſic ꝯuenientes dicunᷓ cõicare.
Silr incidit q̃ relinq̃t clauẽ ꝛ domũ ei venienti
ad domũ comedere: vel ꝑmittit cũ in alia mẽᷓ
ſa comedere faciens hoc in fraudẽ ꝓpter eius
fauorẽ acquirẽdũ vel ne illũ offendat: nõ autẽ
ſi facit hoc qꝛ timet ne vim ſibi inferat vel cau
ſa humanitatis: qꝛ putat eũ hoſpitio vel alimẽ
tis indigere: ꝛ de hoc facit proteſtationẽ Gui.

1. notabile. Inquibus liceat participare cum excommunicatis.
¶ Sciẽdũ eſt ſcḋo qḋ nõ obſtãtibꝰ ꝓdictis ꝑti
cipatio cũ excõicato i ꝓdictis aliqñ eſt licita:
qꝛ Gre. in. c. qm̃ mltos. xi. q. iii. ſubtrahit a miᷓ
nori excõicatiõe multos ꝑticipãtes excõicato
maiore q̃ in iſto vſu ꝯphẽdunᷓ. Utile lex: hu
mile: res ignorata necẽe. Hec anathema faciũt
ne poſſint obeſſe. Uñ excuſaᷓ primo vtilitas. i.
ꝑticipãs vtilr. i. ꝓpᵗ vtilitatẽ q̃. i. eẽ põt ex ꝑte
ipſiꝰ ꝑticipãtis in tẽpalibꝰ vt cũ ab eo petit qḋ
ille teneᷓ ei: eẽ eo. ſi vo. vñ põt illũ i iudicio cõ
uenire aꝉs ex ſuo ḋlicto ꝯmodũ reportaret. de
iudi. itelleximꝰ. ꝛ ſilr i ſpũalibꝰ: vt loquẽdo de
ſalute aĩe ſue petẽdo ꝯſiliũ ſi ẽ neceſſitas: ꝛ ad
aliũ recurrere nõ ꝑt. Guil. imo ſm eũdẽ ꝯſiliũ
petere ꝑt i neceſſitate ẽt de tẽpalibꝰ: q̃ tñ neceſ
ſitas arbitrio boni viri limitabiᷓ. Sed tñ ſm
Ray. in hoc habene laxãde nõ ſunt: ſꝫ diſcrete
ꝛ ſolũ cũ itẽtiõe vtilitatꝭ ꝯſequẽde. Põt ẽt eſſe
ex ꝑte excõicati vt loquẽdo de ſpectãtibus ad
abſolutionẽ eiꝰ ꝛ ſalutẽ aĩe: ſꝫ alia ſcidẽter inᷓ
terponanᷓ ſm ſ. Tho. vt magꝭ ꝓficiat. xi. q. iii.
cũ excõicato. ꝛ facit. c. cũ volũtate. e. ti. vñ ꝛ ad
ꝑdicationẽ põt admitti: de ꝯſe. di. i. eps. eẽ eo.
vñſo. Per quẽ modũ ſꝫ ꝑdicatoribꝰ ab excõica
tis eleemoſynas accipe: qñ apud eos i ꝑdicaᷓ
tiõibꝰ ꝯfeſſiõibꝰ ꝯuerſãtes q̃ſi gerũt cãs expo
liatorũ ꝓſertim ſi i locis illis ſuſtẽtationẽ hñe
nõ valẽt: eẽ eo. cũ volũtate. ꝛ ſm Ho. ẽt extra
caſuꝫ neceſſitatis: dũ ſperãt ꝓbabilr de ꝓficiẽ
do eis: ſed tñ ꝓ eoꝝ ſalute tãdiu ꝑticipare pñt
quãdiu correctionẽ ſperãt ꝓbabilr ꝛ nõ plus.

2 ¶ Scḋo excuſat lex. i. m̃rimonialis qñ. ſ. de ma
trimonio ꝯſtat. xi. q. iii. qm̃ multos. ſꝫ tñ diſtin
guendũ eſt: qꝛ ſi ſnĩa eſt lata in alterũ coniugũ
ꝓpᵗ m̃rimoniũ illicite ꝯtũ: neuter põt ꝑticiᷓ
pare cũ reliq̃ ſi vo lata eſt ꝓpter aliud delictũ:
vterq; excuſaᷓ quo ad redditionẽ debiti. Hoſ.
Goſ. Ray. Imo ẽt quãtũ ad eũ q̃ non eſt excõi
catus quo ad petitionẽ debiti m̃rimonialis et
cuiuſlibet alteriꝰ: cũ ab excõicato debitũ peti
poſſit: extra de iudi. itelleximꝰ. In aliis vo ſm
oẽs excuſaᷓ vxor ſi cõicet marito nõ aũt ſꝫ ✠✠.
ſi cõicet excõicato cui cõicat maritus vocãdo
eũ ad mẽſam poterit tñ in eadem domo in alia
menſa comedere itẽ remote qḋ nõ dicaᷓ ſimul
comedere. Uerũ aũt ꝛ vir ſi cõicet vxori excõi
cate dicit ſum. an. qḋ ſm aliq̃s nõ excuſaᷓ ſꝫ tu
inq̃t tene qḋ ſic: qꝛ vir ꝛ vxor ad iparia nõ iudi
canᷓ. extra de diuor. gaudemꝰ. ſꝫ limitat qñ eã
corrigere nõ põt ꝛ ſuſcipit ab ea neceſſaria: ſi
tñ cũ ſit caput eiꝰ. xxxiii. q. v. cã ad abſolutioᷓ
nẽ nõ inducit vt teneᷓ peccat mortalr. ii. q. vii.
negligere. inducit in minore: ſed Hoſt. Goſ. ꝛ
Ray. ꝛ ſum piſ. ꝛ ſum. roſel. eiuſdẽ ordinis teᷓ
nent ꝯriũ ꝛ dicũt virũ non excuſari: ꝛ ſilr Jo.
mo. extra co. ſtatuimꝰ. lib. vi. ꝛ Dir. nec ob. qḋ
nõ iudicentur ad imparia: qꝛ ſm Dir. eſt verũ
quãtũ ad debitũ carnale: et nõ quãtũ ad alia:
vel ſm. ſ. Tho. iiii. di. xxxv. ar. iiii. eſt verũ in cã
diuortii ꝛ aliis fiẽdis per iudiciũ: imo. d. c. gau
demus. clare ſe limitat dicẽs: cum nõ ad impa
ria iudicenᷓ circa matrimoniũ: ꝛ glo. dicit aꝉs
pene famula vxor eſt. xxxiii. qḋ. v. hec imago.
Nõ ob. etiã qḋ eã corrigere aliqñ nõ poſſit tñ
qꝛ hoc raro accidit: lex autẽ reſpicit qḋ eſt in
pluribꝰ ſm. ſ. Tho. ii. ii. q. cxx. vñ eo caſu ſaltẽ
deberet interꝑtationẽ vel diſpẽſationẽ peteᷓ
re a ſuperiore: tũ qꝛ nõ debet dici non poſſe eã
corrigere quãdiu ſe ab illa nõ ſeparauit: ſed ꝛ
ſi ꝓbaſſet participare nõ dꝫ rõne dicta niſi in
debitis. i. in his ad q̃ ipſa teneᷓ: vt in copula ꝛ
in ordinãdo de regimine domꝰ nõ aũt in come
ſtione aut familiari colloquio ꝛ hmõi. ¶ Terᷓ 3
tio excuſaᷓ humile vel humilitas id eſt q̃ ſunt
in humilitate ſubiectionis aut ſeruitutis: vt
ſunt filii ſub ꝑtãte pr̃is exiſtẽtes vel emãcipati
cõmẽſales pr̃is ꝛ ab eo recipiẽtes neceſſaria:
dũmodo in crimine nõ participẽt: alii vo filii
nõ excuſanᷓ ſm ✠✠. Et ſilr monachi participã
tes abbati excõicato: ſm eũdẽ Guil. quia ſunt
quaſi de familia eius. Et ſilr clerici participã
tes ſuo pontifici qñ ſunt eius officio deputati
ſicut ꝛ alii ſeruiẽtes: non aũt alii clerici. xciii.
di. miratꝰ. extra de excẽſ. ꝓla. c. fi. Ho. Et ſerui
ac ancille. ſ. ſeruilis cõditionis: ruſtici quoq;
ſeruientes ꝛ alii ſubiecti. ſ. de familia qui non
ſunt adeo curiales vt eorũ cõſilio ſcelera ꝑpe
trentur. xi. q. iii. qm̃ multos. cũ diſtinctione tñ
ſm ✠✠. qꝛ ſi ante ſententiã adſtricte erãt tales
perſone ad familiare obſequiũ etiã nũc tenen
tur ꝛ excuſanᷓ participãtes: extra eodẽ. inter
alia. qḋ ſm eundẽ intelligiᷓ qñ ante ſentẽtiã
obligarunt ſe ad ſeruiendũ ꝛ ſeruitiũ intraueᷓ
runt: ſed ſi intrarũt poſt ſnĩam diſtingue: qꝛ ſi
ignorauerũt ꝛ poſtea ſciũt diſcedere nõ tenen
tur cũ ſuo damno: ſi vero a principio ſciuerũt
tenentur

tenetur diſcedere niſi eos neceſſitas cõpuliſſet fieri de familia ei⁹. Hec tñ dicta nõ intelligo quãtũ ad eos q̃ ſũt de familia tm̃: q2 ex̃ eo. inter alia hr̃ qd̓ inter ꝑſonas exc̃ptas a Greg. q̃ añ ſnĩaʒ erãt obnoxij vt vxoꝛ filij ⁊ ſerui etiã poſt ſnĩam ſunt obnoxij ⁊ cõicare tenent̃: q̃ ṽo nõ erãt ẽt nũc nõ ſunt ſed tñ pñt cõicare. qñ et ꝑut fuerit neceſſe. Et qd̓ dr̃ de ruſticis ſm ṽṽ. de colẽtib⁹ terras ĩtelligit̃: ⁊ vt dicit ẽt ad eos extẽdi q̃ dicũt̃ mediatarij q2 cõicare pñt quã tñ exigit cultura ⁊ hmõi. Et idẽ ſʒ Hoſ. ĩtelligẽdũ eſt de nutricib⁹ ⁊ ſil'ib⁹ q̃ ꝯxerũt ſocietatẽ vel alio mõ erãt obligati ꝑ ꝯctũ: qd̓ Hoſt. ⁊ Ber. limitãt qñ ſine ĩcõmodo nõ pñt abſtiere vt q2 nõ haberẽt vñ viuerẽt. ar. ex̃ eo. ſi ṽo. vbi excuſant̃ ẽt q̃ cũ excõicatis nautis cõueniunt trãſfretãdo ꝯ ſarracenos. Et idẽ ſm ṽṽ. ĩtelligit̃ de armigero ⁊ ſeruiente militi: q2 põt dño excõicato cõicare: ſʒ nõ cũ excõicatis q̃b⁹ participat dñs ſu⁹: vtrũ aũt vaſalli poſſint participare dñis vel dñi ſeruis ⁊ pñtes filijs. J. §. vlti. dub. ix. 4. excuſat̃ res ignoꝛata. ſ. ignoꝛantia facti ꝓbabilis ꝯm ṽṽ. ex̃ de cle. excõ. mi. apliſce. ex̃ eo. ſignificauit. nõ aũt excuſat ignoꝛãtia iuris: niſi eos q̃b⁹ lʒ ius ignoꝛare: vt ſunt pueri nõdũ capaces doli. Dicit̃ aũt q̃s ignoꝛare factũ qñ nõ cõſtat ei qd̓ q̃s tale q̃d fecerit: puta qd̓ ꝑcuſſerit clericũ. ſ. nec vidit nec eſt fama ita publica vt credere debeat oĩno: nam ſi ab aduerſario audit vel leui fama: non dʒ ſibi de hoc ꝯfirmare ꝯſciẽtiã. xj. q. iij. nõ ſolũ. ſi ṽo eſt publica fama vel audit̃ a fide dignis qd̓ q̃s ſit publice excõicatus vel aliquid notoꝛie fecerit ꝓpt̃ qd̓ ſit excõicat⁹ ibi dʒ euitare illũ ĩ occulto ⁊ publico ⁊ interim q̃rere veritatẽ ſm Ray. Dicit̃ vero q̃s ignoꝛare ius: qñ q̃s ignoꝛabat. vbi gl̃a. qd̓ ꝑcutiẽs clericũ aut eccleſiã ſuccedẽs eſſet excõicat⁹.

5 Quinto excuſat̃ neceſſitas tã excõicati q̃ꝫ participãtis. vñ oꝛatoꝛ. i. vadẽs cã oꝛatiõis ſiue peregrini aut viatoꝛes ⁊ ſil'es in neceſſitate cõſtituti: licite recipiũt ab excõicatis ſm Jnn. ⁊ Hoſti. xj. q. iij. qm̃ multos. qñ alr̃ hr̃e nequeunt. Et dico gñalr̃ qd̓ oĩs cõicatio que eſt pro dãno cõicantis vitãdo excuſat niſi ſit in crimĩe vel in diuinis: q2 ſi poſſum ab eo petere debita a foꝛtioꝛi repellere dãna: ar. et̃ ã ex no. in. c. nos ſctõꝝ. xv. q. vj. Quãta aũt eſſe debeat neceſſitas excuſans gl. ⁊ Ray. dicit ꝙ nõ eſt expectanda extrema: ſed ſufficit indigere ⁊ nõ poſſe faciliter ⁊ cõmode hr̃e aliũde ſed Jnn. addit in li. iij. qd̓ aliq̃d ſuſtinendũ eſt vt eccl'iaſtica iuſtitia ſeruetur. di. xix. in memoriã. Hec tñ videt̃ iudicio ſupioꝛis arbitranda arg. extra de offi. dele. de cauſis. ⁊ ſi res dilatiõnẽ nõ capit vel ſuperioꝛẽ difficile eſt adire quiſq̃ ſuo iudicio relinquitur. xj. q. iij. qd̓ predeceſſoꝛ. Jntellige tñ ſm Hoſtiẽ. qd̓ in his et ſimilibus caſibus ſunt excõicati quãtũ bono modo fieri põt euitãdi vt pʒ ex mẽte. d. c. qm̃ multos. ⁊ eo. ti. ſi vero. in fi. Et ſil'r excõicatis aliq̃d dari põt cã hũanitatis ſm ṽṽ. in ſuſtẽtationẽ qñ. ſ. ĩdigẽt: nec eſt expectãda neceſſitas vltia: nec tenet̃ hoſpes ſi ab eo petat̃ hoſpitiũ ab excõicato expectare qd̓ ab alijs oĩb⁹ expellatur. Sed intellige de neceſſarijs vite: nõ aũt ſi peteret vtẽſilia: puta foſſoꝛiũ vl' ſecurim. xj. q. iij. qm̃ multos. niſi ⁊ iſta vite eſſent nec̃ia.

¶ Sciendũ eſt tertio qd̓ participatio cũ excõicatis in p̃dictis ſcʒ os oꝛare ⁊c. eſt etiã in multis caſib⁹ illicita. 3 Notabile.

Primo qñ excõicato ꝑticipat̃ in crimine ꝓpter qd̓ eſt excõicatus ſiue in crimĩe dãnato. ſ. dãdo ꝯſiliũ auxiliũ vel fauoꝛẽ ⁊ talis ĩcurrit eãdẽ ſnĩaʒ extra eo. ſi ꝯcubine. ⁊. c. nuꝑ. ⁊ gl. ibi ſʒ de hoc. J. excõicatio. viij. §. ij. dub. ſ. ⁊. iij. et excõicatio vl. dub. iiij. 1

2 Scd̓o ꝑticipãdo q̃dẽ in crimine moꝛtali: ſʒ nõ in dãnato: ⁊ tũc lʒ peccet moꝛtalr̃ nõ tñ ĩcurrit maioꝛẽ ſʒ minoꝛẽ tm̃ excõicationẽ ſm Jnn. in. d. c. nuꝑ.

3 Tertio ꝑticipãdo in diuinis. ſ. recipiẽdo eũ ad officia diuina vel eccl'ie ſacra: aut ad ſepulturã eccl'iaſticã. Talis enĩ peccat moꝛtaliter ſi ſciẽter agit: etiã ſi ius ignoꝛet: nõ tñ eſt excõicat⁹ maioꝛe ſʒ mĩoꝛe: nec eſt irregl'aris: ſʒ irregl'aritati vicin⁹: q2 ĩterdict⁹ eſt ei ĩgreſſus eccl'ie ſi excõicatio erat publica: donec ſatiſfecerit cõpetẽter ad arbitriũ ei⁹ cui⁹ ſnĩam cõtẽpſit ex̃ de priui. c. epoꝝ. li. vj. ⁊ ſi poſt illud ĩterdictũ ĩgerat ſe diuinis in ſuo offõ: irregularis efficit̃ ⁊ ſic ĩterdict⁹ decedẽs nõ ſepelit̃ ĩ cemiterio. ex̃ eo. is cui. lib. vj. Sed tñ aduertẽdũ eſt qd̓ illud. c. epoꝝ. hʒ locũ ĩ ſnĩa hoĩs ſm Arch. ar. q2 dicit ad arbitriũ: ſʒ meli⁹ Gemi ſentit qd̓ etiã hẽat locũ in ſnĩa iuris ⁊ qd̓ dr̃ ad arbitriũ ſi ſnĩa eſt hoĩs ĩtelligit̃ de illo ſi ṽo iuris ĩtelligit̃ de ꝯditoꝛe qd̓ ĩtelligo in caſu quẽ ſibi cõditoꝛ reſeruauit. Videt̃ etiã qd̓ iſtud ĩterdictũ locũ nõ habeat in laico ſm aliq̃s. Fallit tñ qd̓ dictũ eſt. primo in ſepeliẽte publice excõicatũ ſcd̓o in ſepeliẽte herecticũ: q2 prim⁹ incidit in maioꝛẽ: vt ĩ cle. eos. de ſepul. et ſil'r ſcd̓s: ex̃ de hereti. q̃cũq̃. li. vj. Fallit ẽt tertio ſi excõicatũ a papa iudicialr̃ cleric⁹ ſciẽter ⁊ ſpõte ſuſcepit ad diuina. extra eo. c. ſignificauit. q̃ caſu clericus ĩcurrit maioꝛẽ laic⁹ ṽo minoꝛẽ tm̃. arg. c. ſignificãte. e. ti. ſm cõem opinionẽ doc. J. c. ſacris. qd̓ met. cã.

4 Quarto ꝑticipãdo nõ in crimine dãnato vel moꝛtali vel in diuinis: ſed in alijs actib⁹ hũane vite in caſu illicito: ⁊ tũc ſm Ray. ꝑticipãs moꝛtalr̃ peccat: qd̓ Arch. putat verũ qñ participat̃ ꝯ ꝓhibitionẽ hoĩs ſed nõ

canonis:qꝛ miti⁹ agiꝉ cū lege quā cū legis miniſtro:ff.de arbi.l.celſus.Sed.ſ.Tho.ſ.iiij.di.xviij.dicit qđ vꝛ valde graue qđ hō ꝑ vbo leui mortalr peccet vñ ꝓbabili⁹ alij dicūt eē mortale ſolū i q̄tuoꝛ caſib⁹.ſ.p̄io ꝑticipādo i crimie ītelligo dānato:vel ēt mortali: nō aūt veniali puta loquēdo vbū ileue.ſcđo in diuinis.tertio in ɔtēptū eccl'iaſtice diſciplie.ꝛ nō vꝛ hic ſumi ɔtēpt⁹ ſcđm qđ q̄s ideo ꝑ ciſe agit ɔ legē qꝛ ei ſubijci nō vult:ſꝫ ēt qꝛ ipſam cēſurā q̄s nō eſtimat: ſꝫ hꝫ vt truffam:ſꝫ Arch.ꝛ Hoſ.co. qđ in dubijs:ꝛ idē vꝛ ſētire.ſ.Bona.q̄ vꝛ velle qđ ſolū excuſaꝉ q̄ ꝑticipat cū timore ꝛ cū reuerentia ſnīe q̄rto ꝑtinaciter.i.ɔ ꝓhibitionē ſuꝑioris ꝑceptoriā:ꝛ itellige gñalr vel ſpālr factā:imo hodie req̄riꝉ monitio facta noiatim. extra co. ɔſtōnē.li.vi.Et de hoc.ſ.Tho. in quoli.xi.ar.ix.facit.q.Et ɔſentit Pe.ꝛ Ab.ꝛ Jo.an. ꝛ Jo. de lig.ꝛ Ric.in.iiij.ꝛ.ſ.Bona.addēs qđ ē mortale ēt qñ q̄s ꝓbabilr credit ex tali cōiōe ſnīaꝫ vēturā in ɔtēptū:ſed ad hoc tertiū caſum reduciꝉ:ꝛ Pan.in.c.ſacris.qđ me.cau.addēs q̄ntū caſum qñ.ſ.q̄s eſt excōicat⁹ cū participātibus ſed hoc nō eſt mortale rōne participatiōis:ſed rōne ꝑcepti īcluſi in ſnīa: vñ reduc:ꝉ ad q̄ntū. Addit ꝛ ſextū.ſ.qñ cōio ē nimis frequēs:ſꝫ iſte reduciꝉ ad tertiū. Addit aūt.ſ.Tho. qđ iuriſte poſitū ſentiētes nimis fauēt iuri poſitiuo. Sꝫ ɔ hoc vꝛ eſſe.c.ſacris.extra qđ me.cau.vbi vꝛ dici qđ ſit mortale. Sꝫ illud.c.loquiꝉ qñ ꝑticipatio eſt i his q̄ ſunt ſm ſe pctā: vt pōt colligi ex.ſ.Tho.in quoli.ſiue in crimine criminoſo.

4 Notabile. ¶ Sciēdū eſt quarto qđ lꝫ ſm iura cōia excōicati etiā nō denūciati deberēt euitari vt dictū eſt:illud tñ eſt modificatū ꝑ ɔſtōnē ɔſtātie factā ꝛ baſilee añ ſciſſurā renouatā.ſ. qđ fideles ꝛ tales nō teneanꝉ euitare in diuinis vel extra niſi fuerit publice denūciati:excepto ꝑcuſſore clerici ita notorio qđ nō poſſit aliq̄ tergiuerſatione celari:que q̄dē ɔſtō lꝫ olim fuerit dubia: nō tñ modo vt ꝓbat Archi.in cēſuris de excōicationib⁹.in fi.ꝛ in.iij.parte.ti.xxv.i fi.Sed qꝛ pōt hꝛe multiplicē ſenſum eā recito formalr. Inſuꝑ ad euitāda ſcādala ꝛ multa pericula q̄ cōſciētijs timoratis ɔtingere poſſent xp̄i fidelib⁹ tenore ꝑſentiū miſericorditer indulgem⁹ qđ nemo deinceps a cōione alicui⁹ ſacroꝝ adminiſtratione vel receptione aut alijs q̄buſcūq; diuinis int⁹ vel extra ꝑtextu cuiuſcūq; ſnīe vel cēſure eccleſiaſtice a iure vel ab hoīe gñaliter promulgate teneaꝉ abſtinere vel aliquē vitare:aut interdictū eccl'iaſticū obſeruare niſi cēſura vel ſnīa hmōi fuerit in vel cōtra ꝑſonā:vel collegiū vniuerſitatē:eccleſiā cōitatē:vel locū certū vel certā a iudice publicata vel denūciata ſpāliter ꝛ expreſſe: cōſtitutionibus apl'icis ꝛ alijs in cōtrariū faciētib⁹ non obſtātibus quibuſcūq;. Saluo ſi quē pro ſacrilega manuū iniectione in clericū ſnīam latā a canone a deo notorie cōſtiterit incidiſſe qđ factū nō poſſit aliqua tergiuerſatiōe celari: nec aliquo iuris ſuffragio excuſari. Nam a cōione illius lꝫ denūciat⁹ nō fuerit volumus abſtineri iuxta canonicas ſanctiones. In concilio cōſtantienſi ſub martino.v. Cōſtitutio cōcilij cōſtantienſis. Ex quib⁹ videꝉ primo cū excōicari nō debeat cōitas vel collegiū ſed ſingulares ꝑſone qđ loquendo de excōicatione dicta publicatio ſpecifica ꝛ expreſſa intelligitur facta noiatim: licet quo ad interdictū ꝛ ſuſpicionē ſufficiat denūciatio ſpecialis cōtra cōitatē ꝛ ita etiā ſentiūt quidā ſummiſtarum qđ verū puto niſi vbi quis notorie eſt mēbrum alicuius multitudinis denūciate in ſpecie: puta eoꝝ qui incēderunt vel rapuerunt. Et hūc ſenſum tene: quia cōſtitutio eſt gratioſa ꝛ miſericors: ideoq; ampliāda iuxta regulā iuris odia.lib.vi. Unde ꝛ dicit Aſten.lib.vij. qđ ſi papa interdicat vel excōicet. N.cū ſuis fautoribus ꝛ participātibus ſibi vitādus eſt. N.qꝛ noiatim interdictus vel excōicatus eſt: non autē alij quouſq; noiatim ſpecificentur et determinētur facta fide de fauore vel participatione. Adde vel niſi notorie ɔſtet de hoc. Et ſcđo qđ nullus teneꝉ ſeruare interdictū eccleſiaſticū niſi ſit publicatū ab hoīe cōtra aliquā vniuerſitatē vel ꝑſonā aut locū ſpecifice:puta cōtra tale regnū aut talē ciuitatē:aut tale caſtrū vel tale collegiū. Unde ſit interdicta ciuitas cui⁹ vniuerſitas exigit pedagia vel gabellas a clericis:nullus tñ tenetur obſeruare niſi facta tali publicatione. Quidā aūt idē putant de ſnīa excōicationis gñaliter lata.i. qđ nullus eā ſeruare teneatur niſi poſt publicationē factā noiatim ſed hoc nō hꝛ ex tex.ꝛ Archi. dicit qđ hec ɔſtitutio nō ſuffragaꝉ excōicato q̄n ipſe alios vitare teneaꝉ:qđ etiā hic patet qꝛ eſt facta in fauorē timoratarū ɔſciētiarū: ꝛ nō eſt ſil'e ſicut de interdicto: qđ quis pōt incurrere ſine culpa ꝛ facto ꝓprio qđ etiā ipſa vba oſtēdūt. Et ſi obijciaꝉ qꝛ ex hoc ſequiꝉ qđ q̄s poſſit abſoluere excōicatum miniſtrādo ei ſacr̄m pnīe:per illud verbū ſacramētoꝝ adminiſtratione dico hoc nō ſequi:qꝛ aliud eſt dare licentiam cōicandi his quos aliquo humano reſpectu difficulter vitamus aliud ingerendi ſe ad illa per que quis ſpōte facit. vnde illud verbū adminiſtratione dat licētia cōferēdi ſacramēta corā excōicatis ꝛ ligatis. imo ꝛ dandi eam excōicatis occulte. Et qñ ſe publice ingerunt cum alijs. Sed in hoc notandum eſt qđ alium

textũ huiꝰ ꝗſtõnis dicit ſupple.clericꝰ.iij.in fi. ſe accopiaſſe de libro ꝓprio dñi Juliani cardi nalis ꝗ ꝑfuit cõcilio baſilieñ:ꝑ quẽ textũ exci piẽ nõ ſolũ notoriꝰ ꝑcuſſoꝛ clerici:ſꝫ gñalr oẽs notorio facto excõicatꝰ: ita ꝙ nullã poſſit ter giuerſatiõe celari aut iuris remedio excuſari: qꝺ itellige etiã ſi nõ ſit in gñe vel ſpecie denũ ciatꝰ ſm hũc tex.Et addiẽ ꝙ ꝑ hec papa excõi catos ⁊ ſuſpẽſos interdictos ſeu ꝓhibitos non intẽdit ĩ aliq̃ releuare nec eis quolibet ſuffra gari:⁊ ita etiã refert Pan.ĩ cle.ij.de ſen.exc. ibi fuiſſe ſtatutũ:⁊ ita ẽt hr eẽ ĩ ꝟo regiſtro eiꝰ: ⁊ idẽ ꝗcludit do.Feli.in.c.rodulphꝰ.de reſcri. Cauſa ꝟo diuerſarũ copiarũ potuit eſſe diuer ſitas ꝗciliorũ in q̃bꝰ de ea mẽtio facta eſt ⁊ al ĩ q̃d mutatũ:vñ ꝗciliũ baſilieñſe aliqualr ꝗſtõnẽ cõſtãtieñſis alterauit.Et huic litere vẽ ſtãdũ vt etiã dicit Fely.ita tñ ꝙ illud qꝺ dr de remedio iuris nõ ĩtelligaẽ ſolũ de remedio ꝟo qꝛ ſic ꝗci liũ nihil ꝗcederet: ſꝫ intelligaẽ ẽt dare medio apparẽti ⁊ diſputatione ſubſtẽtabili lꝫ falſo.

1. dubiũ. ¶ Sꝫ circa ꝑdicta dubia ĩfinita ꝗſurgũt. Pri mũ eſt vtrũ ſit excõicatꝰ papa vel aliꝰ ꝓlatꝰ cõi cãdo excõicato a ſe vel a ſuo ĩferioꝛi: ⁊ dico ꝙ papa diſpẽſare põt ın ꝑticipãdo cũ excõicatis qꝛ eccłia in oꝛdinãdo ꝑtinẽtia ad ſalutẽ errare nõ põt cũ regaẽ a ſpũſctõ:vt hẽ diſt.viij.q̃ cõtẽ pta.ipſa aũt ĩ hoc diſpẽſauit vt patuit ꝑ decre tũ cõſtantieñſe: et quotidie diſpẽſat ad ſcãdala tollẽda q̃ multũ caueri dñt. di.l. vt ꝗſtitueret. Nec obſtat qꝺ excõicatis nõ cõicare ſit de do ctrina apłoꝝ.xi.q.iij.ſicut.⁊ ꝑ.i.coꝛ.v.⁊ ĩ ſcḋa canonica Jo.c.vnico.qꝛ vt dicit.ſ.Tho.in.iiij. nõ oĩa q̃ ſunt in doctrina apłorũ ſunt ꝓprie et ſtricte de iure diuino.ſ.ſumẽdo illud pro his q̃ ſunt ꝑtinẽtia ad fidẽ ⁊ ſubſtãtiã ſacroꝝ: et mo ralia ad ſalutẽ neceſſaria:in q̃bꝰ ſolꝰ deꝰ diſpẽ ſat:ſꝫ q̃dã ſũt ꝑtinẽtia ad ritꝰ ⁊ decẽtiã xpiane religionis:q̃ ſunt pure oꝛdinatiões apłorũ nõ dei ſeu diuini iuris:⁊ in his papa tollere põt ⁊ ſuſpẽdere oꝛdinatiões cũ viderit expedire: cũ eccłia hẽat illã autoꝛitatẽ quã tũc papa ſucce dẽte Petro qui ꝑfuit oĩbꝰ apłis.vnde cũ biga mo diſpẽſat.di.xxxiiij.lectoꝛ.qꝺ eſt cõtra textũ apłi.ſ.Tiñ.iij.Igiẽ dico quãtũ attinet ad pa pam:qꝺ nõ incidit in minoꝛẽ ſm gl.in.c.nulli. eo.ti.qꝛ hoc vinculũ contrahiẽ a iure poſitiuo quo papa nõ ligaẽ: vt in.c.propoſuit.de cõceſ. prebẽ.Panoꝛ.tñ in.c.cũ deſideres.eo.ti.addit qꝺ peccat qñ non ſubeſt cã participãdi: qꝛ tũc facit contra ius diuinũ illud quo in euãgelio cauetur qꝺ qui ſe non vult corrigere: excõice tur ⁊ ſit vt ethnicus ⁊ publicanus: vnde papa nõ habendo eum vt ethnicũ peccat cõtra ius diuinũ cui ſubijciẽ. xxv.q.i. ſunt quidã non tñ incidit in minoꝛẽ:q̃libet autẽ inferioꝛ papa in eã incidit ꝑticipando:vt idẽ ibidẽ dicit:etiã ſi talẽ vellet haberi ꝓ abſoluto: qꝛ nõ ꝑt illo mõ abſoluere. Scḋm eſt vtrũ delegatꝰ excõicare 2
poſſit excõicatiõe maioꝛi eos q̃ ꝑticipãt excõi cato a ſe ⁊ dico qꝺ ſic ⁊ illi tenenẽ abſolutionẽ petere ab eo vẽ a delegãte.eẽ de offi.dele.pre terea.⁊.c.ſignificaſti.⁊.c.prudẽtiã.qꝺ tñ itelli gẽdũ ẽ ſolũ cũ illa ſolẽnitate de q̃ dictũ eſt.ſ. excõicatio.ij. in prin. caſu.ix. Tertiũ eſt vtrũ 3
poſſit qꝺ vẽdẽdo vel emẽdo ꝗhere cũ ſuitore excõicati:⁊ dico qꝺ ſic ſm ꝟꝟ.ſi agat ſuo noĩe ⁊ nõ ĩ fraudẽ ſi ꝟo agat noĩe excõicati nõ ẽ cũ eo ꝗhẽdũ ſicut nec cũ excõicato : qꝺ intelligo niſi eo caſu q̃ iſta cũ excõicato licẽt:puta ĩ vite neceſſarijs ⁊.i tñ video aliq̃s afferentes vena lia de mercatoꝛe publice excõicato.ſ.quãtũ ad oẽs ibi ꝗhẽtes.ſm eũdẽ.nõ teneoꝛ ꝓpter hoc eos vitare niſi mihi aliter innoteſcat qꝺ ea ibi emerũt:de rebus aũt ibi emptis comedere po teſt quilibet maxime ſi nõ fuit in culpa emẽdi vt notatur in ſum.con.lib.iij. ti.xxxiij.q.cxcij. Quartũ eſt vtrũ ab vxoꝛe vel familia excõica 4
ti poſſimꝰ aliq̃d accipe: ⁊ dico ſm ꝟꝟ.ꝙ ſic: ſi ſua ⁊ ſuo noĩe dederint:ſecꝰ ſi noĩe excõicati ⁊ ſuo ſimul vel excõicati ſoliũ.itẽ ſecꝰ ſi dederint de cõibꝰ bonis aut ꝓprijs excõicati: niſi foꝛte ille cõceſſiſſet qꝺ ſuo ꝓprio noĩe poſſent dare. Et itelligo niſi hoc ꝗceſſerit ĩ fraudẽ: puta qꝛ ſciebat qꝺ aliter talia acceptata nõ fuiſſẽt. Et ſi dubitaẽ q̃ vel quo noĩe denẽ tenẽdũ eſt certũ ſm eũ ꝟꝟ.niſi.ſ.eſſet tãta neceſſitas in accipiẽ te quod excuſaret: vt in ſum.cõ. eo.ti.q.cxlvi. Quintũ eſt vtrũ ꝑdicatoꝛes poſſint excõicatis participare paſſim: ⁊ dico ſm ꝟꝟ. qꝺ eleemo ſynas pñt accipe tpe ⁊ occaſione ꝑdicationis ac ꝗfeſſionis:vt dictũ eſt:etiã ſi aliũde poſſent ſibi ꝓuidere ſm quoſdã.qꝛ vt dicit Hoſti. illa ꝗſtõ.extra eo.cũ volũtate ꝑꝑ ꝑdicatoꝛes ſpãlr facta eſt q̃.ſ.alio iure tpe neceſſitatis poterãt accipe.xi.q.iij. qm̃ multos. vnde aut iſta ꝗſtõ nihil eis ꝗtulit: aut accipe tũc pñt etiã ſine ca ſu neceſſitatis:lꝫ Inn.in.d.c.cũ volũtate.dicat oppoſitũ eſſe tutiꝰ qꝺ verũ puto niſi refutatio impediret fructuũ ꝑdicationis gr̃a cuius etiã ꝟba impertinentia pñt interponi:vt ibi dr.Sed ꝑter has duas cauſas.ſ.ꝑdicatiõis ac ꝗfeſſio nis ⁊ neceſſitatis nõ debẽt accipe ab excõica tis ⁊ ſilr hꝰ.ſ.oppreſſoꝛibꝰ pauperũ ⁊ deſidẽti bus.diſt.xc.obſes.⁊.c.coꝝ.xvi.q.iiij.miroꝛ.⁊ cõſentit Ber.⁊ ſum.cõ.li.iij.ti.xxxiij.q. clxvij. Ad eandẽ quoq; mẽſam ſedere nõ debent ſm vtroſq;.ſ.ſi alias poſſunt ſibi ꝓuidere ſm glo. Ray.Qꝺ ſi predicatoꝛes nõ proficiãt: quãdiu tamẽ ꝓbabiliter ſperãt profectũ recipere poſ

ſunt.ff.de neg.geſt.l.ſed an vltro.alias aũt nõ
6 ſm gl.Ray.z Hoſti.¶Sexto eſt vtrũ legatum
accipi poſſit ab excõicato:z dico ſm Inn.in.d.
c.cũ volũtate ꝙ ſic:niſi ſit factũ ad hoc vt orek
p aĩa ei⁹.Et dicit ꝙ lʒ mortuaria q̃ dank p aĩa
nõ ſint ab excõicato recipiẽda cũ pro eo nõ ſit
orãdũ:tñ ſi nõ pro aĩa:ſed ſicut alteri priuato
excõicat⁹ aliqd leget eccłie illd recipe põt:qꝛ
ille nec teſtari ꝓhibek.z ↄſentit Pa.de ſaplo-
na.Ho.tñ ↄtrũ ſentit.vt not.ĩ ſum.cõ.eo.ti.q.
cxlvſ.ſʒ ꝑmũ dictũ vr̃ veri⁹:qꝛ in morte ceſſat
potiſſima rõ ꝓhibendi ꝑticipationẽ.ſ.vt excõi
cat⁹ reſipiſcat.extra eo.cũ medicinalis.lib.vſ.
Et ſi verũ eſt ꝑmũ dictũ addo ꝙ etiã ſi fiat le-
gatũ vt orek pro aĩa illa:eo mõ q̃ lʒ orare iuxta
dicta.ſ.eo.ti.in ꝑn.põt recipi:tũ qꝛ hic ceſſat
rõ Inno.ſ.ꝙ pro eo nõ ſit orãdũ:tũ etiã qꝛ iſta
ꝑticipatio eſt ꝓ bono aĩe ei⁹:cũ ordinek ad ora
7 tionẽ priuatã.¶Septimũ eſt vtrũ fratres reci-
pere poſſint elecmoſynas in hoc caſu.ſ.qñ pe-
trus q̃ conſueuit eis dare ſingulis ſeptimanis
certã ſummã:vidit ſe in breui excõicandũ:idꝙ
ordinauit amico vt dictã ſummã daret eis do-
nec reuocarek mãdatũ vel ſnĩa ſpõdẽs ſe ſatiſ-
facturũ.z dico ſʒ gl.ray.z ſum.cõ.e.ti.q.cxlix.
ꝙ ſic ſi fratres hoc nõ ꝓcurarũt:nec peccabũt
ipſi recipiẽtes ab amico dãte noĩe ſuo:nec ex-
cõicat⁹ q̃ ꝓprio motu ſibi ꝓuidit in futurũ:et
pia intẽtione ſciẽs ꝙ fratres ab eo excõicato
nõ reciperẽt.ſec⁹ ẜo ſi fratres hoc ꝓcurarunt:
qꝛ canoni facerẽt fraudẽ:lʒ ille ſuo noĩe daret
fit em̃ fraus canoni vel legi qñ ſalua litere ſu
perficie ꝑ adinuẽtionẽ aliquã dolo malo ↄ mẽ
8 tem ei⁹ venik.ff.de legi.l.cõtra legẽ.¶Octauũ
eſt vtrũ excuſenk pr̃es z dñi ſi ꝑticipãt filys et
ſuis excõicatl:ſicut ecõuerſo.z dico ſm ray.z
ẜẜ.ꝙ ſm aliqs excuſank.ſʒ tuti⁹ eſt dicere ꝙ
nõ qꝛ ſuos minores corrigere tenebank ne ĩci
derẽt.ar.xxvy.q.ſ.de filia.z cõſentit goſ.z ho.
z vr̃ verũ qñ ipſi fuerũt cã ꝙ icidererẽt vl eſſent
in mora petẽde abſolutionis ſm Archi.aliter
ĩndt locũ hʒ qd.ſ.Tho.dicit in.iiy.di.xviy.qd
ad min⁹ dñi eis cõicare in his ad q̃ ſunt obli-
gati:qꝛ ſicut ĩferiores ſupiorib⁹ ad obſequiũ:
ita ſuperiores inferioribus ad ꝓuidentiã obli
gank.Uñ intelligo qd tãtũ licite cõicãt quãtũ
requirit paternalis aut dñatiua gubernatio:
qd ĩtelligo:etiã ſi fuerũt in cauſa:qꝛ ꝑ hoc nõ
tollik obligatio eorũ.Et adde ꝙ qñ parẽtes a
filys alimẽta recipiunt licite eis cõicant:vt in
ſum.cõ.li.iy.ti.xxxiy.q.cxxxſ.lʒ intellige ꝙ li-
cite participãt in petẽdo z accipiẽdo alimẽta
tanꝗ debita ſi ea filiy dñt:nõ aũt cõuiuendo ſi
aliter facere pñt:qꝛ eo caſu nõ ideo excuſank:
qꝛ debeãt filio ſicut ſubditi ſuo ſupiori:ſed qꝛ

fili⁹ dʒ eis ſicut debitor creditori.Et eodẽ mõ
dicẽdũ vr̃ de ſeruis excõicatis q̃ ſeruiũt dño:
et de mercenarys qb⁹ licite cõicãt ↄductores:
vbi ſine magno incõmodo eos vitare nõ poſ-
ſent.Et idẽ de ſocys habẽtib⁹ aliqd cõe.Ho.
her.z ſum.cõ.ibi.q.cxxxy.z in.c.ſi vere.eo.ti.
Ubi Pañ.notat iſta eſſe vera ſi ſocietas erat
ↄcta añ excõicationẽ z ẽt ſi poſt:et ego nõ ↄxi
lʒ in ius ſucceſſi alteri⁹:qꝛ nõ ſum in culpa:et
ſocietas originẽ habuit añ excõicationẽ.Se-
cus ſi ego ↄxi:qꝛ peccaui ↄhẽdo.hec ille reci-
tãs Hoſti.z vr̃ dicere repugnãtia:ſʒ intelligo
ꝙ dicat ſocietatẽ ↄctã poſt excõicationem nõ
ſimplr̃:ſʒ in ordine ad me q̃ ſucceſſi in ius alte
ri⁹ q̃ ante ſnĩam ↄxerat.Et intellige ſm eũdẽ
qñ ex abſtinẽtia ſocietatis dãnũ iminet mihi
nõ aũt qñ iminet excõicatio:qꝛ nõ teneor illi
cõicare in ſuũ fauorẽ.Intellige etiã ar.d.c.ſi
vere qd ſemꝑ ꝑticipari põt ad euitandũ dãnũ
emergẽs.arg.etiã dictoꝝ.ſ.notabili.y.in ꝑn.
ſed eo caſu volũtarie cõicationes ſunt vitãde.
¶Nonũ vtrũ excuſenk vaſalli dño cõicãtes:z 9
dico circa hoc eſſe triplicẽ opinionẽ.z pria eſt
Ric.in.iiy.di.xviy.ꝙ nõ:qꝛ abſoluti ſũt durã-
te ſnĩa:vt in.c.nos ſctõꝝ.xv.q.vſ.et conſentit
Hug.z ſum.ro.Scda eſt Inn.z Hoſt.in.c.veri
tatis.de do.z cõtu.q̃ loquuntur ambigue:nec
audẽt diffinire:ſed recitãt ↄrias opiniones.z
ↄñr ſm eos eligẽda eſt tutior.ſ.ꝑcedẽs.tertia
vero eſt diſtinguẽtiũ vt diſtinguit ẜẜ.dicens
ꝙ eos vitare tenenk cũ ſnĩa cõtra dñm aggra
uatur.et precipik vaſallis ne obediãt illi:et ſic
intelligit.d.c.nos ſanctoꝝ.z ſi.pple.dicẽs qd
non excuſank qñ pñt cõmode dñm vitare:aĩs
neceſſitas excuſat.Sed veritas eſt iuxta ea q̃
determinata ſunt.ſ.§ iiy.y.viy.qd dñs agere
nõ poteſt:ipſi tñ debita reddere tenẽtur:et in
hoc licite cõicant etiã ſoluẽdo in ꝓpria ꝑſona
vt in ſum.cõ.eo.ti.q.cxxxvſ.z non aliter.Nec
obſtat.c.nos ſctõꝝ.qꝛ non abſoluit vaſallos a
debitis ſed a iuramento fidelitatis qd eſt ma-
gna ſeruitus vltra debitũ:vt.ſ.vaſallus.z hoc
patet ibi per glo.et tex.Si tñ dubiũ eſt vtrum
princeps ſit excõicatus necne vaſalli obedire
tenẽtur in oĩbus vt prius:qꝛ in dubys ſuperio
ribus obediendũ eſt ſm doc.vt.xxiy.q.ſ.quid
culpatur.¶Decimũ eſt vtrũ poſſit quis iudici 10
bus vel rectoribus excõicatis cõicare in iudi-
cio ſtando corã eis.et dico ſm ẜẜ.qd ſic ſi eſt
de iuriſditione illorũ z vocak:qꝛ eſt caſus ne-
ceſſitatis.z ſilr̃ ſi coram eis cõuenit ſuos iniu
riatores:qꝛ etiã in hoc nõ ſolũ eſt neceſſitas:
ſed etiã cõicatur tali inſpectantibus ad ſalutẽ
anime.ſ.reddere cuiꝗ ſuum:aliter pararetur
via raptoribus.itẽ quia ſi licite cõuenio excõ-

municatũ rõne debiti: pari rõne ꝛ corã excõicato. Licet etiã iudicẽ excõicatũ req̃rere vt iuuet inq̃sitores ꝯ hereticos: nec inq̃rẽtes sciũt in minorẽ. ex̃ de here. ꝑsidẽtes.li.vi. Jmo in eadẽ cã heresis recipi põt testis excõicat⁹. extra de here.i fidei.li.vi. Jn aliis tñ casib⁹ nõ lꝫ ꝑdictis cõicare: puta comedẽdo vel hmõi: qꝛ nõ sũt de ꝑsonis exꝯptis ẜm ꝯꝯ. ꝛ sum. cõ. co.
11 ti.q.cxxxvi. ¶ Undecio est eps si cõicet excõicato a se i crimie dãnato vel criminoso.i. ppẽ qꝺ illũ excõicauit: vtrũ incurrat eãdẽ sniam: ꝛ dico ꝙ nõ ẜm Ber. ꝛ Gof. sꝫ icurrit minorẽ tã tũmodo alr sua snia ligaret: ꝙ fieri nõ põt: cũ nemo possit sua snia ligari. ar.ff.de arbi.l.pe. et de iudi.l.iulian⁹. Sꝫ Ray. Jnn. ꝛ Hosti.sentiũt ꝙ icurrat eãdẽ: ꝛ nõ sua sꝫ iuris snia ligatᷣ: lꝫ occasiõe sue: extra eo.nup. ꝛ ꝙ a supiori opꝫ illũ absolui: ꝛ sic itelligitᷣ.c.sicut apl'i.xi.q.iii. cũ trib⁹ seq̃tib⁹. ꝛ extra eo.si cõcubine. ꝛ cõsentit. Jo.mo. ꝛ Archi. ꝛ addit Host. ꝙ icurrit etiã minorẽ. Exẽplũ ꝟo hoꝝ est si eps cognoscat illã quã ꝑ fornicatiõe dãnauit: vel si ꝯsanguineũ vel amicũ dãnauit ꝑ rapina facta suo inimico: ꝛ raptori fauet occulte: et cũ eo participat. Si tñ eps vel ali⁹ excõicasset aliquẽ cũ oib⁹ auxiliãtib⁹: ꝛ ipse excõicator fuerit vnus ex illis nõ ligatᷣ: qꝛ cũ nõ ligetᷣ a iure ligaretᷣ a se: qꝺ esse nõ ꝑt cũ nemo se possit vᷣ absoluere vel dãnare: sed tñ supior.di.xxi.iferior. extra de maio. ꝛ obe.cũ inferior. sed Jnno.extra eo. cũ in dubiis ẜm Arch.extra eo.statuim⁹.li.vi.
12 ¶ Duodecimũ est vtrũ q̃ tenetᷣ iuramẽto soluere alicui in certo termino soluere teneatᷣ si ille excõicetᷣ interiꝫ: ꝛ dico i hoc eẽ varias doctoꝝ snias. Nã Ho. ꝛ Ray. tenẽt qꝺ soluere nõ dꝫ: sꝫ sũmã i sacra ede deponere donec absoluatᷣ. xv.q.vi.nos sctõꝝ.vt citi⁹ resipiscat: si tñ ecclesia me absoluit durãte snia a iure exigẽte ꝯtumacia vel qꝺ facere põt: vt.xv.q.vi.iuratos.et ex̃ de iureiu.venientes. ꝛ de pe.c.fi.eo.casu depositionẽ fieri nõ opꝫ ẜm Host. ꝛ idẽ tꝫ gl.i.c. iuratos.xv.q.vi. ꝛ idem supple. et sum. Ros. et Ang. Si. ꝟo Ray. dicit qꝺ si iste solutionẽ differat ex auaritia nõ ex zelo iustitie peccat deo: lꝫ ab eccl'ia nõ puniatᷣ. Jnn. ꝟo cõsulit tali qꝺ soluat: ꝛ seruiẽs tenetᷣ seruire ei vt pmisit.xv.c.iii. qm̃ multos. Et hãc opinionẽ summa Pis. cum Arch. dicit veriorẽ ꝛ seq̃: ꝛ sine dubio ista est mẽs.s.Tho.in.iiii.vbi pbat patrẽ ꝛ dñm posse cõicare filio ꝛ seruo excõicato saltẽ i his ad q̃ tenentᷣ: vbi virtualiter hꝫ istã maximã: qꝺ obligat⁹ excõicato añ sniam est obligat⁹ etiã post nisi absoluatᷣ: vt vasall⁹ q̃ ad iurm fidelitatis. Et hoc esse verũ ptꝫ ẽt ex dictis Host. tenẽtis opinionẽ ꝯriã: qꝛ ipse fatetᷣ qꝺ debẽs aliquid excõicato ex cõtractu tenetᷣ quo ad obligationem naturalẽ etiã si nõ interuenerit iuramẽtũ vt dictũ est.§.iii.ꝯ xxiii. Obiicit autẽ supple. qꝛ illud.c.qm̃.nõ loquitᷣ nisi de obligatione pcedẽte ex cõuersatione domestica: sꝫ dico primo hoc esse falsum: qꝛ extẽditᷣ illud capl'm adẽt colonos vt iustũ est: et data veritate huius dico scdo: qꝺ sicut illa obligatio ad cõuersandũ domestice excusat cõicationẽ domesticã: ita minor obligatio q̃ est ex ꝯtu excusat minorẽ q̃ ẽ in reddẽdo debitũ. Obiicit etiã Ros. allegans Pasi.in.c.inter al'a. eo ti. qui tenet aliã opinionẽ per locũ a speciali: qꝛ si spãle est in filiis et mercenariis ꝛ similib⁹: de quib⁹ in.d.c.qm̃. ergo in aliis erit ꝯriũ. qꝛ non debeo incurrere periculũ aie ex facto excõicati: sed dico primo qꝺ est spãle in predictis quantũ ad cõicationẽ domesticã vel magnã: nõ quãtũ ad paruã que est in reddẽdo: hoc tñ dato: dico scdo quod in aliis erit ꝯriũ vbi est rõ minor vel etiã par nõ extẽdẽdo ius priuilegiatũ: secus vbi est ratio maior vt in debitore: q̃ iam accepit qꝺ reddat: sicut mercenari⁹ exhibet id gr̃a cui⁹ accipiat. Nec incurritur periculũ anime faciẽdo id ad qꝺ obligat lex nature.i. soluendo debitũ: sed poti⁹ nõ soluẽdo qñ quis nõ est absolutus ab obligatione. Et si dicatᷣ qꝺ absoluit eccl'ia eo ipso qꝺ pbibet tali cõicare: nõ valet: qꝛ nunq̃ est intelligendũ qꝺ inferiorẽ aliq̃d agere vel.e aduersus legẽ supioris etiã in casu a superiore cõcesso nisi spãliter exprimat: sicut spãliter exprimitur de iuramẽto fidelitatis in vasallo.
¶ Decimũtertiũ est vtrum participãdo in diuinis semp incurratᷣ snia eadẽ siue maior ꝛ dico qꝺ vt ex dictis colligi põt: si excõicat⁹ est ꝗs a papa snaliter ꝛ noĩatim: ex tali participatione clericus incurrit eãdẽ vt.s.excõicatio.vii.ꝯ vi. laicus ꝟo minorẽ vterq̃ tñ mortaliter peccat: si ꝟo est excõicat⁹ a quocũq̃ iudice papa inferiore ꝛ denũciat⁹ noĩatim sit cleric⁹ incurrit minorẽ ꝛ interdictũ ingressus eccl'ie: vt.s. suspẽsio.ꝯ.vi. laicus vero minorem tantũ ẜm aliquos: vterq̃ tñ mortaliter peccat: si vero est excõicat⁹ gñaliter a iure vel ab hoĩe etiã si sit papa: nec clericus nec laicus tenetᷣ eũ vitare etiã in diuinis: nisi sit notori⁹ clerici pcussor: vt ptꝫ ex decreto cõstantiensi. Adde ẜm limitationẽ cõcilii basiliensis ante scissuram: vel nisi alias sit excõicat⁹ ita notorie qꝺ nõ possit aliq̃ tergiuersatione celari: etiã si nõ sit denũciat⁹. qꝛ vt pbat Feli.in.c.rodulph⁹.de rescrip. notorius excõicat⁹ nõ est necessario denũciãdus. 13
¶ Decimũquartũ est vtrũ participatio in diuinis vel in aliis facta ppter metũ vt qꝛ tyrãnus cogit sub cõminatione mortis aut verberum 14

excuſeť: ⁊ dico ſm Hoſt. ꝙ beat⁹ eẽt ſacerdos ſi ad martyriũ ꝑperaret: q2 met⁹ ⁊ ſi culpã attẽ net nõ tñ ſimplr excuſat. xxxij.q.v. ita ne ſed in iſta opiniõe ipſe eſt ſinglaris ⁊ nõ teneť. Hug. aũt et ℏℏ. ⁊ ſum. cõ. ⁊ cõiter oẽs dicũt ꝙ excuſat met⁹ cadẽs in virũ ɔſtãtẽ de quo. ſ. met⁹. ſic qꝺ nec pctm̃ nec ſnĩa etiã minoꝛ incurriť q2 in talib⁹ excuſat caſu neceſſitatis vel ẽt vtilitatis qꝺ min⁹ eſt itẽ q2 non teneť qs obedire p̃latis ꝑcipiẽtib⁹ ſubire moꝛtẽ aut vbera: vł aliqꝺ facere ad qꝺ iſta ſequunť. vt. ſ. charitas. §. ij. ⁊. ſ. religio. vj. §. vj. Met⁹ vero q̃ in ɔſtãtẽ virũ nõ cadit nõ excuſat. Fallit tñ qꝺ dictũ eſt in duob⁹. pꝛimo qñ ꝑticipatio eẽt in crĩe q2 tũc ꝓcedit dictũ Hoſt. ⁊ ſua ꝓbatio: ſcꝺo qñ excõicatiõis cã eſſet ꝓ tutãda fide q2 ꝓ fide ⁊ cõi ſalute: qñ alr defenſari nõ pt p̃lat⁹ ſubditũ põt obligare. vt ibi dictũ eſt ⁊ diceť. Caplm aũt ſacris. qꝺ met⁹ cau. dicens ꝙ ꝓ nullo metu dꝫ qs pctm̃ moꝛtale incurrere ꝑſupponit ꝑticipãtẽ facere ɔ̃ ꝑceptũ ad qꝺ teneť: iꝺ loquiť qñ met⁹ eſt leuis: vł
15 ꝑticipať in crĩe vel in ꝑiudiciũ fidei. ¶ Decimũquĩtũ eſt vtrũ ſacerdos cui mãdat iudex vt aliquẽ denũciet excõicatũ ſtatiꝫ viſis lr̃is teneať eũ vitare: ⁊ dico ſm ℏℏ. ꝙ dꝫ eũ p̃ſumere excõicatũ ſi iudex oꝛdĩari⁹: vł ẽt ꝺlegat⁹ niſi ꝓbabiliter dubiteť de ſua autoꝛitate: ſi tñ poſtmodũ res deducať i iudiciũ ⁊ ille neget ſe excõicatũ dicit lr̃as hui⁹ mãdati nõ ſufficere ad ꝓbationẽ: qꝺ puto verũ qñ ageret ɔ̃ excõicãtẽ corã ſuperioꝛe cui oſtẽdere dꝫ iuſtitiã cauſe ⁊ iudicij. ex̃ co. ſac. alr̃s in dubio ſtãdũ eſt lr̃is iudicis. ex̃ de ꝓba. poſt ceſſionẽ. nõ tñ teneť eũ vitare donec eũ denũciauerit aut denũciatũ cõſtet. Si aũt iudex ſacerdoti mãdet ꝙ aliquẽ excõicet: nõ teneť. vt dicit eũ vitare publice: vł ꝑuatim:
16 donec eũ excõicauerit. ¶ Decimũſextũ eſt qũo vitãd⁹ ſit excõicat⁹ ⁊ dico ꝙ ſi de excõicatione certũ eſt: excõicat⁹ occulte vitari dꝫ i occulto: puta bono mõ recedendo vel tacẽdo: aut occaſiones q̃rẽdo taliter ꝙ nõ ꝓdať. ar. c. ſi tm̃. vj. q. ij. ⁊ c. cũ nõ ab hoĩe. e. ti. ⁊ ɔcoꝛ. Ray. ⁊ Hoſ. excõicat⁹ vero publice puta q2 cõiter ſciť ⁊ nõ tm̃ a paucis vitãd⁹ eſt publice: vt ſi itret eccleſiã recedẽdo inde vel monẽdo vt ipſe recedat q̃ monitio nõ eſt ꝑticipatio illicita: cũ ſit in cõuertẽdo animã ei⁹ ad legis obſeruationẽ. Si vero de excõicatiõe dubitať ſm. ſ. Tho. in quol. iiij. ar. xiiij. diſtinguẽdũ eſt: q2 ſi dubitatio ꝑcedit ſnĩam iudicũ: puta q2 nõdũ ꝑ eoꝝ ɔſenſum declaratũ ẽ vitari nõ dꝫ quouſq3 certo iudicio termineť: ſi vero ſequiť ɔcoꝛdẽ coꝝ ſnĩaꝫ magis ſtandũ eſt ſnĩe iudicũ ⁊ vitãdus eſt cui⁹ ratio eſt ſm mentẽ ei⁹ q2 in dubijs obediẽdũ eſt ſuperioꝛib⁹: vt ibi innuit: et vt ibi dꝫ q2 iudices certi⁹ poſſunt ꝑcipere veritatẽ: itẽ q2 in ſentẽtijs nõ ſtareť nõ ſuſpẽſis appellatione: ſed quilibet pꝛo ſuo arbitratu calũniã poſſet ingerere reipublice bono pꝛeiudicareť. Sed ꝑdicta intellige de dubitatione iuris pꝛopter varietatẽ opinionũ: vt in ſum. cõ. li. iij. ti. xxxiiij. q. cxciiij. nõ de dubitatione facti de qua dictum eſt. ſ. ij. caſu. iiij. ¶ Decimũſeptimũ eſt vtrũ is quẽ ſcio 17
ſemel excõicatũ ſemꝑ ⁊ vbiq3 ſit vitandus aut ſemꝑ peccẽ nõ euitãdo: et dico ꝙ ſi eũ de quo mihi cõſtat ꝙ ſit pariſius publicat⁹ poſtea inuenio bononie vbi de hoc nihil ſciť ſm quoſdam ibi vitare teneoꝛ: vñ Inno. dicit in. c. inq̃ſitioni. extra co. ⁊ appꝛobat Pañ. in. c. ad noſtrã. el tertio. de iureiur. ⁊ in. c. cũ nõ ab hoĩe. extra co. ꝙ ſi qs eſſet in vna pꝛouincia notoꝛie excõicat⁹ ⁊ in alia mihi ſoli pateret debeo eũ vitare ibi etiã in publico: q2 nõ põt iſte dici ab eccl̃ia toleratus. Poſſet tñ ſm ℏℏ. et ſum. cõfeſ. ac Piſa. benignius dici hoc eſſe verum qñ habeo de excõicatione teſtes vel inſtrumẽta quib⁹ facile eã ꝓbarẽ alias teneoꝛ ſolũ vitare in dioceſi in qua facta eſt publicatio. Intelligo tñ qꝺ ſi eã pꝛobare nõ poſſem tenerer tamẽ eum vitare in occulto. quia maioꝛ eſt de iſto ratio quam de eo qui nullibi eſt notoꝛie excõicatus. Eum vero de cuius ſnĩa mihi cõſtat ſi video poſt annũ: ſm ℏℏ. ei cõicare poſſum ⁊ eũ credere abſolutũ ſi talis eſt qꝺ credať timoꝛoſus: et qui tunc ſeruabat excõicationẽ ⁊ modo nõ ſeruat. arg. extra de offi. oꝛd. ex parte. alias debeo eũ vitare occulte vel publice ſcꝺm qꝺ ſnĩa eſt occulta: vel publica donec conſtiterit vel pꝛeſumatur pꝛobabiliter de abſolutione. Igitur ſemel excõicatus ſemꝑ ⁊ aliquo modo vbiq3 vitãdus eſt niſi cõſtet de abſolutione ꝑ regulã ſemel. de reg. iur. in. vj. et facit. c. ꝓpoſuit. de cle. excõ. mi. vel niſi eſſet talis: de quo hoc ꝓbabiliter pꝛeſumatur. Si tñ ſubdito non aduerto actu de excõicatione eius quẽ habitu ſcio excõicatũ: nec pecco nec incido in minoꝛẽ
ſm ℏℏ. ¶ Decimũoctauum eſt vtrũ liceat mihi 18
vti domo excõicati. et dico ſm gl. Raymun. qꝺ eo abſente non licet mihi hoſpitari in ea vel inde ſumere neceſſaria vite aut vinum ad celebrãdũ niſi accipiã ab vxoꝛe vel factoꝛe eo modo quo dictũ eſt. ſ. dubio. iiij. Si vero domũ inuenio ſine cuſtodia: ⁊ pꝛedicta facio ex cõfidẽtia amicitie nõ licẽt ꝑdicta q2 ſic quodãmodo cõtraho cũ illo obligans me ad antidota ⁊ ei cõico ſi vero credo eũ rem habiturũ nõ gratã cũ ſciuerit nõ icido q̃dẽ in minoꝛẽ: ſed tñ furtũ
cõmitto. ¶ Decimũnonum eſt qũo credere de- 19
beo aliquẽ eſſe excõicatũ ſic qꝺ eũ tenear vitare ⁊ dico hoc eſſe pꝛimo ſi vidi eũ denunciari:

aut faciētē aliq̄d cui ſcio annexā eſſe ſnīam pu
ta ꝑcutiētē clericū ſcḋo ſm Ray.ſi eſt fama pu
blica q̄ḋ ſit denūciat⁹: aut egerit aliq̄d tale. ſi
a ſit alteꝝ hoꝝ audio a fide dignis de viſu refe
rētib⁹ teneor inq̄rere veritatē ꝛ interim vitare
illū ſm eūdē:ſi ꝟo fama eſt leuis vel audio ab
aduerſario nō teneor.ij.ij.q.v.hoc vſ.ꝛ.ij.q.ſ.
c.ſ.ꝛ.ij.q.iij.nō ſolū.ꝛ eē eo.cū deſideres. ter
tio ſi audio ab aliq̄ hoc dicēte de ſeipſo eē cō
feſſionē ſm oēs:nō aūt ſi in cōfeſſione ſm ꝟꝟ.
ne ꝯfeſſio reddaꝛ odioſa:ꝛ q2 ſcio ſolū vt de⁹.ꝛ
ꝯſentit Hoſt.lȝ Hug.dixerit ꝯtrarium: cui⁹ tn̄ dictū
dupl'r eſt verū p̄io qn̄ hoc ſcio ꝯfeſſiōe ſiml' et
eē ꝯfeſſionē.ſcḋo limitādo ꝙ eū debeo ſecrete
monere ꝛ vitare q̄ntū cōmode poſſuȝ ſine ſcāda
lo:ne dē ei materiā peccādi ꝛ īgerēdi ſe alioꝝ
cōioni ꝯ iura.ar.vſ.q.ij.ſi tn̄.ꝛ eē de offi.ord.
ſi ſacerdos.quarto ſm ꝟꝟ.ſi audio q̄ḋ talis ſit
excōicat⁹.ꝛ hoc ab eṗo vl' alio ei⁹ p̄lato aut ſa
cerdote parochiali q̄ hoc mihi dicat denūcian
do ſnīam:ꝛ talis eſt caſus de quo ſolet excōica
tio fieri.Sec⁹ ꝟo ſi hoc dicat: in locutiōe cōi:
q2 credere nō teneor:aut illū euitare. Sec⁹ ēt
ſi aliq̄s illoꝝ dicat ſe vidiſſe ꝑochianū ſuū ali
q̄d faciētē ꝑꝑ q̄ḋ īcidit in excōicationē:et illū
nō eſt publicū q2 ſm ꝟꝟ.ſiue credā illū vitare:
ſiue nō credā illū vitare nō teneor.Ēt ī occulto
q̄ntū ad euitādū excōicationē minorē: ꝛ multo
min⁹ ſi ali⁹ hoc dixerit. Si tn̄ credā nō debeo
me īgerere cōioni illi⁹ ſi poſſuȝ ſine ſcādalo ne
dem materiā peccādi. Sed iſta lȝ ſint vera mō
rōne decreti cōſtanſiēſis: tn̄ olim neceſſe erat
vitare in occulto ēt occultū.extra eo.cū nō ab
hōie. q̄nto licet nō teneaꝛ credere ſacerdos ſi
videat aliquē hora miſſe nolētēītrare eccleſiā
ſed audire foris p̄ſumere eū excōicatū ſm ꝟꝟ.
tn̄ vt dicit inquirere teneꝛ veritatē:ſi eſt ſacer
dos ꝓprius qui teneꝛ agnoſcere vultū pecoris
ſui.¶ Ultimū eſt vtrū iſta ꝓhibitio participādi
extēdaꝛ ad mortuos. et dico q̄ḋ cui cōicamus
viuo cōicam⁹ ꝛ mortuo. extra de ſepul.ex par
te.el.ij. niſi poſt mortē appareat q̄ḋ nō erat ei
cōicandū in vita. puta ſi poſt mortē de hereſi
cōuincaꝛ.xxiiij.q.ij.ſane. ꝛ preter caſum de tor
neamētis.de quo.ī.torneamētū.§.ſ.Ecōtrario
quoq₃ cui non cōicamus in vita: nec mortuo
cōicare debem⁹. extra de ſepul.ſacris niſi ap
pareat q̄ḋ ei cōicādū erat in vita: puta q2 oſtē
dit ſigna cōtritionis.extra eo.a nobis. el.ij.et
de ſepul.parochiano.vel niſi recōciliationem
petiuerit.de ſepul.ſacris. in gl. q̄ḋ intellige ſi
poſt mortem fiat abſolutio:et non ante abſolu
tionem ſm Panor.in.c.a nobis.el.ij.extra eo.

¶ Rurſus de excommunicatione ſexta
ſcilicet percutientium clericos.

Excōmunicatio.vſ.ſpecialiter quo ad
percuſſores clericoꝝ ꝛ monachorum
fertur in.c.ſi quis.xvij.q.iiij. et in.c.
non dubium.de ſen.excom.

¶ Pro quo ſciēdū eſt p̄mo q̄ḋ p2 ly.ſi q̄s cōp̄re 1
hēdiꝛ etiā femia ſm gl.ibi.ꝛ Archi.ꝛ ptȝ in.c. No
mulieres.e.ti. ꝛ ꝑ clericū vel monachū intelli tab
giꝛ ꝑſona tali priuilegio gaudens vt ſic:ita q̄ḋ le.
ꝑcuſſor ei⁹ in caſum in quo nō gaudet nō inci
dit:ꝛ ꝑ manū violētā intelligiꝛ oīs effect⁹ vio
lēter illat⁹ ī ꝑſonā vel adherētia ꝑſone:q2 iſte
canō:vt dicit Pan.in.c.nuꝑ.eo.ti. pōderat po
ti⁹ effectū violētie q̄ȝ modū inferēdi violentiā
q̄ḋ ptȝ in.d.c.nuꝑ. vbi dr̄ excōicatus q̄ clericū
detinuit in cuſtodia: lȝ forte eſt non tetigerit:
imo intelligiꝛ oīs effect⁹ iniurioſus:etiā ſi nō
eſſet violētus:vt in.c.cōtingit.el.ī.eo.ti.vt cū
clericus ſpōte ſe verberib⁹ ſubijcit iniurioſis.
¶ Ad hoc aūt q̄ḋ q̄s in hūc canonē incidat tria
req̄runꝛ. Primo effect⁹ iniurioſe illat⁹:vn̄ non
incidit q̄s ꝑ iniurioſa ꝟba aut cōicationes:pu
ta eleuato pugno vel enſe ſm ꝟꝟ.Goſ.ꝛ Hoſ.
Ray.ꝛ Jo.de lig.q2 iſta nō trāſeūt in ꝑſonā cle
rici.ꝛ ſm Jo.an.null⁹ incidit in penā late ſnīe
ꝑ ſolā attētationē: niſi ad act⁹ cōſummationē
ꝑuenerit.de ele.ꝑpetue.li.vſ.Scḋo q̄ḋ fiat ſua
dēte diabolo.ī.aīo iniuriādi vel offendēdi:q2
tex.hoc dicit.ꝛ ſm Jnn̄.ꝛ oēs canoniſtas req̄
riꝛ dol⁹ ꝛ facti ꝑpetratio imo ſi q̄s intendēs in
iuriā īferre laico ꝛ errore iuſto decept⁹ īfert cle
rico nō īcidit: vt patebit. tertio q̄ḋ effect⁹ iniu
rioſus ſit notabilis apḋ aīm īferētis:q2 vt.ꝯ.ſ.
§.ij.dcīn̄ ē ſnīa canōis nūq̄ȝ īferꝛ niſi ꝑ morta
li:q̄ḋ ī re modica ēē nō pōt ī hoc tn̄ ſtabiꝛ arbi
trio boni viri cū arte determinari nō poſſit.
¶ Sciēdū eſt ſcḋo q̄s ſit cleric⁹ vel religioſus 2
gaudēs iſto p̄uilegio. ꝛ dico q̄ḋ ſȝ iura ꝛ cōiter No
doctores tales ē. Prio oīs hn̄s aliquē ordinē ēt tabi
p̄mā tōſurā ſolū:vt de eta.ꝛ q̄li.cū ꝯtingat. et le.
no. Pe.danch.ī.c.ſ.de cle.ꝯiug.li.vſ.Et ſcḋo Qui
oēs ꝓfeſſi vel ꝓfeſſe religiōis approbate ēt ſi gau
ſint ꝯuerſi vl' ꝯuerſe.Et tertio ſi ſīr nouitij.ī.reli dēāt
giōnē approbatā ſȝ approbationē īgreſſi:vt in pri
c.ſi religioſo.e.ti.li.vſ.Ēt ſi ſint bigami ſm Jo. uile
an.in.q.mercuriali.¶ De ꝯuerſis aūt eccl'iarū gio
ſcl'ariū diſtiguit Hoſt.ī.d.c.nō dubiū.q2 ſi re cleri
manēt in domo ſua viuētes vt laici ſiue retinēt cali.
ſibi aliquā ꝓprietatē nō gaudēt iſto p̄uilegio
ſec⁹ ſi ſe ꝛ ſua dedicarūt:incedētes tōſurati et
habitu mutato diuinas horas audiētes: hone
ſteq₃ viuētes:q2 lȝ ſū.ang. teneat eos gaudere
ſolū aū factū.ſ.ad cautelā:tn̄ ꝟi⁹ tȝ hoſt.ꝙ gau
dēt.ſ.aū ꝛ poſt ꝓbat hec ſol'o ī.c.vt p̄uilegia.ꝺ
p̄ui.§.hoc aūt.ꝛ ꝯſentit ſū.roſ.euidē ordis.et
Jo.de lig.ꝛ pa.in.d.c.vt p̄uilegia. ꝛ addit pa

nor. ꝙ tales.ſ.ſibi aliqđ retinētes.etiā nō gaudēt priuilegio fori:ſʒ cōueniri dñt corā iudice ſeclari:ſʒ largo mō ſint eccl'iaſtice pſone: ꝛ refert ſe Pañ.ad notata p eū ſ.c.y. đ fo.ꝯpe.vbi dicit ꝙ ſolēniter penitētes nō gaudēt priuilegio fori:nec etiā heremite:ꝛ rō eiꝰ eſt:q2 nullꝰ interuenit actꝰ eximens eos etiā a iuriſditione impatoris q̄ eſt duplex.ſ.receptio ordinis ꝛ cōuerſio ad aliquā de religionibꝰ approbatis:vt in.c.ſi.de reli.do.ꝛ cōſentit lau.ꝛ Jo.de lig.ſʒ gl.in.c.q̄ıq̄s.xvij.q.iiij.quā ſeq̄t Inn. ꝛ archi. teneat ꝙ ꝯuerſi ꝛ penitētes gaudeāt puilegio clericali:ꝛ loquit̄ de ꝯuerſis oībꝰ etiā ſi ſua nō dedicauerit.vide.ſ.eccl'ia pri°.§.v. De fratribus aūt ꝛ ſororibꝰ tertij ordinis btī Dñici vel
Sū. Angel. arguit beati Frācıſci ſum.Ang.ſentit qđ gaudēt ſolū ante factū:nō aūt poſt:nō ſolū ſi in ſc'lo laicaliter viuūt:ſʒ etiā ſi viuūt in cōgregatione ſicut ceteri religioſi:q2 inq̄t nō ſunt religioſi ppriecū tria vota nō pmittāt vni religioſi approbate:ꝛ cras pñt eſſe meri ſecl'ares ſi volūt ſed iſta ratio nō eſt bona alioq̄n nouitij nō gauderēt: nec clerici hñtes tñ primā tōſurā vñ dico ꝙ loquēdo de iure cōi:de his ꝛ de oībꝰ oblatis religioſoꝝ:vel gaudētvt pꝫ ex dictis ſupra eccl'ia primo vel ſaltē eodē mō diſtinguēdū eſt: q2 ſi viuūt in ſuis domibꝰ laicaliter retētā ſibi aliqua pprietate nō gaudēt.ar.c.duo ſūt.xij.q.j. ꝛ qđ no. Hoſt.ꝛ cōiter doc.in.d.c.nō dubiū.ꝛ Car.in cle.ſ.de deci. Imo ēt ſi retinēt ſibi ſolū vſumfructū vt notauit Pañ.ſ.d.c.vt puilegia. nec ſufficit ſi habitū mutarūt vt ibi p eūdē pꝫ: et p gl.nō obſtāte ꝙ tex.loquat̄ alternatiue.i. diſiūctiue. Si vero ſe ꝛ ſua ppetuo dedicarunt ordinibꝰ ſuis gaudēt:q2 nō ēſt de his rō minor q̄ de cōuerſis ſecl'ariū eccl'iarū. Loquēdo vero
bulla aur. iure puilegiato dico ꝙ oēs fratres ꝛ ſorores vtriuſq3 ordinis tertij btī Dñici ꝛ btī Frācıſci gaudēt p bullā aureā ſixti ꝛ p aliud puilegiū īcipiēs ſacroſctā: ꝛ tʒ Zab.ſ.c.ſi diligēti. de fo. cōpe.ꝛ Feli.ī tract. q̄ſi l'Fe ap'lice piudi. patro. ecc. dicit īdubitatū q̄tū ad vtrūq3 priuilegiū. Uide etiā vbi.ſ. De heremitis aūt ſum.ang. ſequēs pañ.q̄ in hac materia ſatis diſtat a ꝯo:
Sū. Angel. tangitur. dicit ꝙ nō gaudēt:ſed q̄dā ex.d.gl.in.c.q̄ıq̄s. tenēt ꝯriū ꝛ hoc verū eſt:vt putauit.ſ.ti.eccleſia.ſ.ꝛ idē dicēdū eſt de incluſa ſpōte ꝺm Ant. de bu.ꝛ Archi.ſʒ dicta ſumma hoc neget. De ieſuatis aūt q̄ ꝛ diſcalciati ꝛ caputiati īcedūt ꝛ viuūt regulariter dicit pañ. ꝙ nō debēt gaudere puilegio. q2 nō ſūt clerici nec ordinē recipiunt:nec profitent̄ tria ſubſtātialia vota imo nullū:imo putat eos peccare mortal'r cum veniāt cōtra ꝯſtōnē.c.ſi.de reli.do.ſʒ tñ iſta forte habēt apparētiā loquēdo iure cōi q̄tū ad primos inſtitutores illiꝰ religiōis:mō aūt q2 papa ſcit ꝛ tolerat imo martinꝰ.v.ꝯceſſit eis vſq3 ad beneplacitū ſedis ap'lice poſſe licite in ſuo ſtatu pmanere nō ſunt cōdēnandi:imo dico ꝙ gaudent iuxta dicta.ſ.in titu.eccl'ia primo ꝺm dñm Ant.de bu. De clerico etiā cōiugato cū vna ꝛ virgine nō bigamo incedēte in habitu clericali ꝛ tōſura:dico qđ gaudet hoc priuilegio ꝛ fori q̄tū ad delicta.vt in.c.vnico.de cle. cōiu.li.vj.ſed ſi ſit cōiugatꝰ nō bigamꝰ nō deferēs habitū clericalē ꝛ tōſurā pdit oē priuilegiū ſine aliq̄ monitiōe ꝺm Jo.an.mo. ꝛ Arch. in.c.ioānes.de cle.ꝯiu.ꝛ tex.eſt in.c.vnico.de cle.cōiu.li.vj. Nota ꝯo qđ cū ꝺm Pañ.c.ſ.de apoſtaſia.ſit duplex priuilegiū.ſ.fori vt ſcʒ tñ q̄s ꝯueniat̄ ſub eccl'iaſtico iudice:ꝛ cānonis ſi q̄s ſuadēte:q2 primū pdit̄ difficiliꝰ q2 nō pdit̄ ex ſola dimiſſione habitꝰ aut immixtione enormiū extra eo.ſi vides.li.vj. his aūt aliq̄ñ pdit̄ ſcōm. Si aūt talis dimiſerit habitū ꝛ tōſurā: ꝛ poſtea reaſſumpſerit:q̄dā dicūt qđ nō gaudet: q2 ſatis eſt qđ ſemel aſſumpſerit ſibi vitā laicalē pfeſſione:vt in regula qđ ſemel. de regu. iur.li.vj.ſʒ aliȷ veriꝰ dicūt ꝯriū.q2.ſ.iuſta pn̄a nemini eſt auferēda.ij.q.vij.ſi q̄s libellos. Et faciūt notata per Inno.in.c.ſi.de vi.ꝛ ho.cle. dicētē ꝙ clerici priuilegio puati ppter ſe immiſcere negociationibꝰ illud reaſſumūt dimittendo: ꝛ cōſentiūt Jo.mo.ꝛ Archi. Et hāc opinionē pbat cle.de vi.ꝛ ho.cle. recte intellecta in qua dr̄ q̄diu in pmiſſis exiſtāt vel inſiſtant eo ipſo amittāt:qđ ꝺm verū intellectum ad oīa ibi pmiſſa refert̄.vt in.c.ſ.ꝛ c.ij.req̄ris.de ap. Qđ etiā cōfirmat̄: illa ꝯſtō eſt penalis:ideo in dubio recipe dʒ interptationē mitiorē. Jo.de lig. De clerico vero depoſito ſiue degradato dicit Hug.ꝛ Jo.de lig.ꝛ Hoſ.qđ gaudet. ꝯriū aūt tenuit Bar.dñi.qđ videt̄ pbari p.c. degradatio.de pe.lib.vj.ꝛ extra de iudi.cū nō ab homine.ſum.autē.cō.lib.iij.ti.xxxiij.q.xxxv.limitat ꝙ nō gaudet depoſitꝰ ſeu degradatꝰ traditus curie ſecl'ari. Jo.ꝯo An.ꝛ Pañ.in.c.ex parte.de cle.cōiu. limitant depoſito actualiter:vt eſt eadē limitatio vt credo:q2 inq̄t Pañ.depoſitus actualiter incōtinenti p actualē degradationē clericale priuilegiū pdēs efficit̄ de foro ſecl'ari nō aūt in depoſitione verbali niſi ſit incorrigibilis q2 tunc etiā perdit illud ꝺm cōem lecturā in.d.c.cū non ab hoīe. Uide.ſ.degradatio.ꝛ.j.§.ſeq.ꝛ.§.v. De promoto vero per ſaltū dicendū eſt qđ gaudet: quia caracterem recipit. De excōicato vero quidā dicūt qđ nō gaudet per.c.excōicatorum.xxiij.q.v.ꝛ.ij.q.ſ. multi.ſed verius cōtrarium ſentit opinio cōis. quia retinet ordinē ratione cuius immunitas

... Apost. ... qui probat ... sive secularis sive regularis ... habitum ... de parte religionis ... non emittat tria substantialia vota ... gaudet privilegio ... canonis ... suadente diabolo, et ...

inducta eſt: durāte aūt cā durat effectus ex.v. metaphiſice.ꝛ hoc tenet Jo.An.Hoſ.Inno.ꝛ Jo.an.ꝛ Speculator.¶ De ordinato aūt nō baptizato dico ꝙ nō gaudet quia nō recipit caracterē ſm.ſ.Tho. ꝛ idē dico de ordinato coacte coactione abſoluta. extra de bap. maiores. in gl.ſimiliter nec ordinat⁹ coacte coactione cōditionali niſi poſtea expſſe vel tacite ratificet ſm Jo.de lig. Sunt multe alie perſone gaudētes hoc priuilegio vt mulieres canonice penitentes ſolēniter:tēplarij:hoſpitalarij: milites gaudētes ꝛ hmōi:de quibus.ſ. eccleſia.j.§ v.

5 Notabile. iniurioſum incidere ī canonē. 2

¶ Sciendū eſt tertio qȝ hoc priuilegio clerici gaudēt etiā ſine violenta manuū iniectione in multis caſib⁹ iniurioſis:ita ꝙ inferēs iniuriā incidit ī iſtū canonē.¶ Primo cū qs pcutit clericū ſubijciētē ſe ſpōte ꝟberib⁹ p emēda.extra eo.ꝯtingit.el primo de quib⁹.ſ.eccl'ia.q: vt dicit Ray.talis percuſſio ꝛ ſi nō ſit violēta tñ eſt iniurioſa : ſaltē ordini clericali in cui⁹ fauore pmulgat⁹ eſt canō:ꝛ in hoc cōcordāt ꝗſi oēs: ipſe ꝟo cleric⁹ ſe ſubijciēs ſm Ray.eſt excōicādus:vt ibi:ꝛ cōſentit Pañ.ibi.¶ Scdo cū quis clericū retinet vinculatū aut carceratū carcere publico vel priuato:aut cuſtoditum: q: incidit ſm Ray.vt.j.§ vj.dub.v.ꝗ ꝟo illū retinet modico tpe etiā inuitū ꝛ retinētē:vt auertat a flagitio ſm **.nō peccat circa tñ iniuriā pcuſſionis.Un ꝗlibet pōt eū capere ꝛ ligare modo ꝙ primū reſtituat ſuo plato: ꝛ ſatis ꝯcor.Inñ.in c.ſi ꝟo.el.j.eo.ti.ꝛ Hoſt.Et idē ſm Panor.in d.c.ſi ꝟo. ſi familia ptātis inueniat ipm de nocte: q: ꝫ eū eſt preſumptio ne velit facere aliqȝ malū.de offi.de leg.cōſuluit:qȝ intelligo niſi pbabiľr conſtet vel dubitet de oppoſito:vt q: incidit honeſte cū lumine. Et ſiľr qñ capiť ratione delicti vt ducať ſuo plato in dubio ne fugiat:ſm eū.in.c.cū nō ab hoīe.de iudi. Et idē eſt ſi creditor timet de fuga ei⁹ ſm Inñ.ꝛ Panor.in.c.vt fame.eo.ti.Et idē eſt ſi pro delicto detineať p.xx.horas ad teſtes cōuocādū ne ſit loc⁹ ſficiationi.facit.l.capite ꝗnto.ff.de adul. ꝛ in auť.vt li.ma.ꝛ auie.§ is ꝗq.Et idē eſt ſm Inno.ſi hoc fiat ne icidat in man⁹ hoſtiū: q: ei nō irrogať iniuria ſed ſalus pcurať.ar.di.xlv. cū beat⁹.vide etiā.j.§ vlt.Qui ꝟo illū obſidēt vel claudūt in domo mulieris nō vt cuſtodiāt: ſed vt inferāt verecūdiā ſm Inno. nō dicūtur illū tenere in cuſtodia vel carcere: q: neq̄ hoc intēdūt nec iferūt violētiā pſone aut reb⁹ adherētib⁹:hec ille ꝗ vř dicere qȝ nō ſint excōicati:ſed rōnabilius Jo.de lig.dicit ꝙ obſidēs eū in caſtro p violāda pſona incidit nō autē ꝗ ꝓ ꝫo habēdo caſtro:claudēs ꝟo illū in domo ad verecūdiā incidit: q: inqt facit iniuriā pſone.

Intelligo tñ dictū Inno. verū eſſe in duplici caſu.pmo qñ nō ita claudiť ī domo vt exire nō poſſit: ſȝ vt exire nō poſſit ſine erubeſcētia: vt q: exeūdo cogiť facere ſtrepitū ꝛ ſentiri: ſcdo qñ obſidētes vt erubeſcat intēdūt erubeſcētiā leuē ꝛ iocoſam.¶ Tertio cū qs clericū mādať capi vel cedi ꝛ ſequiť effect⁹: q: icidit mādator et mādatari⁹ ſm Ray.vt in.c.ppēdim⁹.ꝛ.in.c. mulieres.extra eo.Si tñ mādās reuocauit mādatū.diſtinguēdū eſt: q: ſi mādatari⁹ añ reuocationis notitiā iā pcuſſerat vterq̄ incidit ſm Ber.ꝛ Hoſt.lȝ Inno.ꝯtra ſentiat.ſi ꝟo reuocatio añ pcuſſionē ad eū puenit: mādator nō eſt excōicat⁹.ar.extra de pcu. ex iſinuatiōe.ꝛ i.c. nr̄a.ꝛ ſ.d.c.mlieres.ꝛ ꝯſentit Ber.Ho.ꝛ Hoſ. Et eadē qȝ ac ſolutio fieri pōt de cōſulēte ſm ſum.ꝯfeſ. Dicit tñ gl.ray. ꝙ cū pcuſſio notitiā reuocatiōis pcedit:nō icidit mādator ſi ē ſufficiēter ꝯtrit⁹; q: ius nullū exiſtētē in charitate ligat ꝛ ſi hō ꝗ aliqñ iniuſte ligat:ſȝ dictū Ray. vř veri⁹: q: mortale pceſſit ꝛ ei⁹ occaſiōe dānū irrogatū eſt:ideo ꝙ dȝ penā ſentire.eẋ de iniur. c.ſi.ꝛ de homi.c.ſi.li.vj.Si autē mādator ante pcuſſionē deceſſerit ſm gl.in.c.mulieres.e.ti. nō incidit q: morte mādatoris ſoluiť mādatū. ff.māda.ſter cauſas.qȝ.d.Ant.dicit.verū ſolū qñ mādatari⁹ erat certificat⁹ de morte:ſed ſm Dir.Inn.Ber.ꝛ Hoſt.ſi hoc ē notoriū ꝛ ī fine nō fuit abſolut⁹ vel nō apparuerūt pnie ſigna hri dȝ p excōicato. nec ſepeliri dȝ ī cimiterio: nō exui inqt fnie eccľie militantis: q: ea nullo mō ligať ſub terra. xxiiij.q.ſ.qȝcuq̄ : ſed rōne pctī notorij.ꝛ itelligit qȝ ſub terra nō ligať nouiter.ſec⁹ ſi diſcedat ligat⁹:vt heretic⁹ decedēs lȝ ignot⁹ eccľie.Et ſiľr Hoſ.dicit qȝ icidit niſi reuocauerit añ mortē: q: intelligiť in eadē voluntate decedere. Pañ.ꝟo dicit ibi qȝ ſi pniaȝ recepit ī extremis nō incidit: lȝ fuerit ī culpa nō reuocādo mādatū ſi ꝟo nō egit pniaȝ nō icidit ꝗ dē de rigore: q: mādatū reuocať ī morte lȝ qñ deceſſit ī eo pctō teneť de alteri⁹ delicto ſicut teneť pncipalis in nō reuocādo mādatū. vt in.l.ſi mādaſſem.ff.māda.ꝛ pabiť hoc caſu excōicatio: q: aut nō ſepeliet in cimiterio: aut ſepult⁹ exhumabiť ar.ī ſacris.de ſepul.hec ille cui⁹ opinionē Ang.excōicatio.v.§ xxxiiij. falſe recitat.Ex oībus collige ꝙ eſt excōicatus vel ſaltē habēdus tanꝗ excōicat⁹ ſi non penituit: cui⁹ ſignū fuit ſi nō reuocauit:ſecus ſi ad penituit. Si vero iniecta eſt manus in clericū noīe tuo:lȝ ſine mandato: ꝛ ratū habuiſti incidiſti: q: ratihabitio cōparať mādato.de re.iu.ratihabitio.li.vj.ſed ſi noīe tuo factū nō fuit ratū habendo peccas:ſȝ nō icidis in canonē vel iniaȝ excōicationis:extra eo.cū ꝗs.lib.vj.¶ Quarto

uilegiū clericale et cleric⁹ etiā ī minorib⁹ exiſtēs
etiā de p̄bēſus: ſʒ dʒ moneri tertio. vt in.c.ↄtin
git ibi. el tertio: nec ſufficit vt dicit monitio
vna p̄ trib⁹: qꝛ ius trinā reqrit iuxta theoricā
gl.i cle.ſ.de vi.ꝛ bo.cle. Vñ Jo.an.ī.c.ex tue.
de cle.nō re.dicit q̄ vbi ius reqrit p̄mā ſc̄dam
et tertiā citationē p̱ edictū ꝯ abſentē: nō ſuffi-
cit vnica p̱emptoria: qꝛ in penalib⁹ v̄ba debēt
ītelligi ſtricte ꝛ p̄prie nō aūt ficte ꝛ large. Nec
pōt fieri iſta monitio p̱ iudicē ſclarē aut quēcū
q̄ aliū ſm Pañ.p̱ tex. ibi a te moniti: ſʒ p̱ ep̄m
dioceſanū.ibi ī dioceſi tua.vl̄ p̱ quēcūq̄ p̄latū
habētē ep̄alē iuriſditionē ī clericū: extra eo.in
audiētia. Nō tñ reqrit monitio ſpālis ſed ſuffi
cit gn̄alis: puta q̄ ep̄s faciat edictū vt oēs cle
rici reaſſumāt habitū īfra mēſeʒ qꝛ tex.ī.d.c. ī
audiētia.nō reqrit ſpālē. ꝛ vbi iura volūt fieri
ſpālē exprimūt illā. vt in cle.ſ.de vi.ꝛ bo.cle.ꝛ
in.c.ↄſtōnē. extra eo. lib. vj. Sed nota q̄ ſm
Gemi.in.c.ſ.de cle.ↄiu.li.vj. habit⁹ clericalis
quo ad hoc q̄ cleric⁹ gaudet p̄uilegio. ↄſiſtit
in veſtib⁹ ꝛ tōſura. Qñ aūt cleric⁹ p̱dat priuile
giū clericale ex habit⁹ dimiſſione vide.§.ſeq.
4 ¶ Quarto in clerico q̄ habitu ↄtēpto fert arma
et tertio monit⁹ nō ſe correxit. extra eo.ī audiē
tia: vbi elicit Pa. q̄ ex ſola dimiſſiōe habit⁹ ꝛ
delatione armoꝝ militariū nō p̱dit priuilegiū
clericale. Et idē eſt ſi non ſit tertio monit⁹ ſed
īmiſcet ſe tyrānidi.extra eo.cū nō ab hoīe.vbi
hoc no.gl.ꝛ Inn̄.extra eo. nō dubiū. vbi dicit
idē de clerico ſeditionē ꝛ iniuſtā guerrā faciē
5 te.extra eo.p̱pēdim⁹. ¶ Quinto in clerico gerē
te negocia ſecularia ſiue adminiſtrationē rerū
ſclariū ī monito. vt.ſ̄.extra ne cle.vel mo. ſa-
cerdotib⁹ ꝛ de vi.ꝛ ho.cle.c.fi. Sed ſupplemē
tū ꝛ ſum.roſel.illud.c.intelligit vt p̱dat priui-
legiū in reb⁹ tm̄.ſed ſum.piſa.ꝛ Archi.ꝛ v̄v̄.ꝛ
Inno.ꝛ Hoſt.tenēt vt prius dicebatur. et hoc
innuit ibi tex. dicēs indiſtincte q̄ iſte ex facto
ipſo priuilegiū abijcit clericale. Et neceſſe eſt
ſic dicere: qꝛ ibi tex.iſtū ſubijcit ſtatutis ꝛ con-
ſuetudinib⁹ patrie quo ad res ipſas: que ſtatu
ta ꝛ cōſuetudines volūt q̄ q̄s p̱ reb⁹ interdū
cōueniat corā iudice laico ꝛ arreſtet: et capiat
et carceri tradat: vñ iſte p̱dit priuilegiū fori et
a fortiori canonis ſi q̄s ſuadēte: q̄ facili⁹ p̱dit
6 ſm dictā ſum.roſ. ¶ Sexto in clerico ↄiugato ſi
habitū nō defert.i.veſtes ꝛ tōſurā.de cle.ↄiu.
c.vnico.li.vj.et vide.ſ̄.cleric⁹.ij.§.fi.ſed addit
do.Alex.cōſi viij. q̄ cū clerici nō habeāt ha-
bitū iure determinatū: vt eſt gl.in cle.ſ.de ele
ctio q̄libet habit⁹ honeſtus eſt cōueniēs cleri
cis.cū dicit q̄ ferāt habitū clericalē: et intel-
ligo honeſtū: id eſt cōuenientē viro ſeni ꝛ graui
7 nō iuueni vel hiſtrioni. ¶ Septimo in clericis
buffonib⁹ macellarijs ꝛ tabernarijs: qui talia
officia publice ꝛ p̱ſonalr̄ faciūt. vt.ſ̄.clericus.
iij.§.v.vij.viij. ¶ Octauo in magiſtro p̱cutiente 8
leuiter tm̄ ꝛ cā diſcipline. extra eo.cū volūtate.
et.c.ex tenore. Nec diſtinguit ſm v̄v̄.vtrū cle
ric⁹ ſit in ſacris vel ī minorib⁹: ſicut nec in p̄la
tis.in dictis capl̄is. Et addit v̄v̄. q̄ nō icidit
magiſter p̱cutiēs cū ira cā correctiōis ītellige
tm̄ ſecus vbi ira principaliter eſſet in cā. Addit
etiā q̄ nō incidit ſubmagiſter p̱cutiens dicto
mō ꝯ p̄hibitionē magiſtri p̄ncipalis: vel alius
quilibet cui pueros docēdos cōmiſerit: qꝛ per
hmōi p̄hibitionē auferre nō pōt bn̄ficiū iuris:
q̄ ē poſſe corrigere eos q̄s docet. Eſt aūt idē
de p̄re. vt in.d.c.cū volūtate. ꝛ facit lex ſi filiꝰ.
C.de pa.po.ꝛ.l.vnica.C. de emēda. propin.di.
xlv.c.diſcipliña. Q̄ tñ limitat ſum.ang. ſi cleri
cus ſit ī minorib⁹ ſm Pañ.in.d.c.cū volūtate.
ſʒ Jo.de lig. Pe.de peru.ꝛ pau. Tāc.v̄v̄.ſum.
piſa.ꝛ roſ. tenēt q̄ nō icidit etiā ſi ſit ī ſacris.
et ſi primū ſit tuti⁹ tm̄ ſc̄dm eſt rationabili⁹ ſm
Archi. q̄ etiā p̄tʒ qꝛ.d.ſum.ang.ↄcedit q̄ ma
giſter licite verberat clericū exiſtētē in ſacris.
vñ irrōnabile eſt hāc p̄tātē ſubripere p̄ri. Sed
ↄtra qꝛ lʒ dignitas ep̄alis liberet a p̄ria p̄tāte.
vt in.c.venerabilē.q̄ fi. ſint legi.ſ.vniuerſalr̄
nō aūt ſacer ordo. vt falſe putauit gl.in.d.c.cū
volūtate.ꝛ in.c.iudeorū.de eta.ꝛ quali. qꝛ cō-
trariū tenet Inn̄.ꝛ Hoſ.ſ. q̄ nō liberet: tñ quo
ad p̱cuſſionē ſm Pa. liberat q̄libet ſacer ordo
a p̄ria ꝛ a ſeruili ſiue d̄ſatiua. q̄ arguit p̱ cām
vniuerſitatis.e.ti.ar.etiā.c.p̱ venerabilē.q̄ fi.
ſint legi. Sed dico q̄ iſta nō hn̄t efficaciā: vñ
tene primū: ꝛ aduerte tm̄ q̄ ſum.roſ. male addu
cit Panor. Et q̄ de patre dictū eſt itellige de
p̱pinquis extra eo.cū volūtatis. vbi dicit glo.
q̄ nō ſolū p̄r ſed etiā p̱pinq̄ domeſticos ſuos
corrigere debēt. C.de emēda. p̱pin.l.vna. Et ſi
tales p̱ſone modū excedāt nō incidūt ſm gl.in
d.c.cū volūtatis. qꝛ canō exigit dolū ſine q̄ nō
eſt violētia: iſte aūt man⁹ ſunt charitatiue: ſed
Jo.de lig.non cōſentit: qꝛ leuis tm̄ caſtigatio
eis p̱miſſa eſt: ſed cōcordo: qꝛ per exceſſum nō
incidūt: cū ſemp̱ nō poſſint verbera ſuſpende-
re in ſtatera: ſed per magnū arbitrio boni viri.
¶ Nono in eo qui incōtinēti vim vi repelli.cū 9
moderamine incul.tu. extra eo. ſi vero. el pri-
mo. et intellige incōtinēti.i.dū actu impugna-
tur: ꝛ ſir̄ intellige etiā ſciēter ꝛ deliberate: et
ratio fallēdi eſt qꝛ iure naturali inditum eſt ſe
defendere. Hoc aūt extendit ſm aliquos ꝛ ad
defenſionē p̱ſonarū ſolū p̱ quas nobis intelli-
gitur iniuria fieri: ſicut ſunt vxor filij ſerui et
hmōi. ſm aliquos vero quibus magis aſſentit
Inno. ſup̱ dicta decretali hoc extēditur etiam

i. paulus comitolus con: lib. 3. Resp: Moral. q. 95.

ad defenſionē extraneoꝝ: nec clericū ꝑcutiēs gr̄a hui⁹ incidit: q2 ⁊ ſocij iniuria propulſanda eſt. xxiij. q. iij. nō īferēda. ⁊ in. c. forti⁹. ar. ēt. ff. qđ met. cau. l. iſti qdē. §. fi. Et hoc tʒ ſum. piſa. ⁊ direc. li. iij. ⁊ cōiter oēs ſummiſte. ⁊ addit Inn. qđ ſi defendēdo aliū q̄s clericum occiderit ne ali⁹ occidat̄ ab eo: ē qdē irreglaris: ſʒ nō excōi catus: ſʒ irregularitate dic̄ verū ī defenſiōe alio ꝝ nō aūt ſui hodie. vt ī cle. ſi furioſus. đ homi. Iſta tn̄ ītellige ſtatī3. i. dū īminet vl̄ īſtat violē tia aduerſarij nō āt poſtq̄ʒ trāſijt: vn̄ dʒ Io. an. in noue. ſup. d. c. ſi xo. ſi cleric⁹ ꝑcuſſit laicum ampli⁹ nō ꝑcuſſur⁹ ⁊ hoc laico ꝯſtat repcutere nō dʒ: ſi xo cleric⁹ eēt iterū ꝑcuſſur⁹ vere vel ſm ꝓbabilē dubitationē laici lʒ laico repcute re ad repellendū violētiā īminētē. Quidā ēt hoc extēdūt ad defenſionē ꝑſonaꝝ tm̄ nō autē reꝝ: ſʒ tn̄ Io. de lig. in trac. de ꝑticulari bello. dicit qđ nō incidit laic⁹ ꝑcutiēs clericū ꝑ rerū ſuaꝝ. ⁊ ſm Arch. vel aliaꝝ apđ ſe depoſitaꝝ de fenſiōe moderate. ſi alr̄ vi3 repellere nō pote rat: ⁊ allegat Inn. hoc dicētē: in. c. ij. de reſti. ſpol. q2 nō eſt ibi man⁹ violēta ſʒ violētie repul ſoria: ⁊ idē dicit de reb⁹ p̄rimi. ar. ēt in. c. oli3. de reſt. ſpo. el p̄mo. ⁊. c. dilecto. de ſen. ex. li. vi. ⁊ in. l. furē. ff. de ſicarijs. Nō tn̄ ꝓpt hec lʒ oc cidere vel mutilare ſm Bar. in. d. l. furem. qn̄ ablatū eſt recuperabile ꝑ iudicē: ſi aūt ſit irre cuperabile ſec⁹. Sʒ Inn. tʒ ꝯtrariū. dicēs ꝙ occi dēs clericū ꝑ reꝝ ſuaꝝ defenſiōe incidit: imo ꝓbat Pan. in. c. ij. ⁊ in. c. ſuſcepim⁹. de ho. qđ laicis nō lʒ occidere ꝑ reꝝ defenſiōe ēt ſi re cuperari nō poterāt niſi in foro ꝯtētioſo laicali. Et ita de clerico tʒ gl. xxiij. in p̄nc. ⁊ ſ idē de mutilatione: q2 rō oīm iſtoꝝ eſt q2 vitā p̄rimi p̄ferre debem⁹ reb⁹ nr̄is: ⁊ eadē rōne integri tatē ꝑſone niſi nocumētū eēt tp̄ale puta vuln⁹ ſanabile. Sʒ dici pōt ꝯcordādo ꝙ licitū eſt ēt clerico ſua defendere fuſte ⁊ gladio cōminādo ⁊ ꝑcutiēdo citra mutilationē: ⁊ ſi raptor vt ra piat inſurgit in defenſorē licite occidet̄ arg. c. ſi ꝑfodiēs. de homi. in verbo defenderit. q̄ de fenſio lʒ ſit defenſio rerū q̄ rapiunt̄: tn̄ reſpe ctu dn̄i ꝓhibētis rapinā eſt vera inuaſio ⁊ ag greſſio ꝓhibita: vn̄ q2 licite teneo rē meā: eu3 qui me vult occidere ne teneā lʒ occidere: mul to magis ꝙ eū qui me vult occidere: q2 detra xi aut alīs iiuriā feci. Si aūt nō me inuadit: et tn̄ rē meā tenere nequeo niſi occidā puta quia fugit in equo meo quē aliter habere nequeo niſi illū ſagitta occulta forte nō lʒ mihi ī ꝯſciē tia occidere: niſi vt dicā limitādo dicta Pan. Quis et. ā dici poſſit hoc caſu nō eſſe ꝯ legem dei aut nature occidere: q2 quotidie dē licētia principis mouentur arma pro tp̄alib⁹: qđ fie ri nō poſſet: ſi eſſet ꝯtra legē dei vel nature ad motiuū in ꝯtrariū dici poſſet ꝙ reb⁹ noſtris vita p̄rimi eſt p̄ferēda q̄ntū in nobis eſt: vn̄ talia ꝓ vita p̄rimi deberem⁹ exponere in neceſſitate: ſi tn̄ ipſi ſint in cā fuerīte ꝑdēde ſiuſte inuadē do imputet̄ eis: vn̄ dico ꝙ eo caſu ꝑ reb⁹ lʒ oc cidere: ⁊ mutilare: ⁊ ꝙ occidēs aut mutilās cle ricū hac rōne: nō incidit in excōicationē vn̄ in irregularitatē: vt. ſ. bellū. ij. §. vij. ī fi. q2 vbi nō eſt mortale pctm̄ nō eſt excōicatio iuris. Eſto aūt ꝙ reꝝ diceret Pan. ⁊ ſic velis īdiſtincte te nere. Limita tn̄ p̄dicta dupl̄r: p̄mo qn̄ ſublatio reꝝ ꝓgeret in periculū nr̄e ꝑſone vt ſi eūti per latrones auferant̄ arma aut tp̄e gelu auferant̄ veſtes: q2 eo caſu defendere res eſt defendere ꝑſonā. Scđo qn̄ quis adhibita debita diligē tia a caſu mutilat vel occidit quia nō incidit cū daret operā rei licite. i. ſuarū rerū vel ſocij defenſioni: tertio etiam forte qn̄ ſublatio rerū inferret dānū grauius morte viro nobili: vt q2 eū oporteret inhoneſte viuere aut mendicare. Iſtā tn̄ reꝝ defenſionē nō intelligas ex interual lo ſed ſtatim: q2 lʒ non incidat ꝑcutiens dū res ſubripitur: aut etiā dū ſubrepta aſportat̄ ante q̄ʒ venerit clericus ad locum deſtinatū ſm ...: tn̄ ꝑcutiēs poſtq̄ʒ peruenerit ad locū deſtinatū ⁊ adeptus eſt poſſeſſionē ꝑfectā illarū reru3 in cidit ſʒ Pe. de cē. eccleſiaſtica. ⁊ de hoc vide ſu pra bellū. ij. §. j. in fi. Intellige etiā qđ ſi defen ſor excedat modum. i. non ſeruet moderamen inculpate tutele ex propoſito incidit ſm doct. ⁊ iura. ſecus ſi nō ex propoſito ſm Pan. in. d. c. olim. quia vt dictū eſt requiritur dolus. et fa cit gl. ī. c. ſignificaſti. de hom. el. ij. ⁊. l. ſi ex pla gis. ff. ad. l. aq. § tabernari⁹. Quidā etiā rōnabi l ter extēdūt iſtā licitā ꝑcuſſionē ad defenſionē honoris: vn̄ ſi ſpoliādus a clerico euadere poſ ſet ꝑ fugā: intellige turpem ⁊ verecundā ⁊ nō vult ſed ſtat ⁊ percutit clericū inuaſorē nō in cidit ſm Bar. in. l. j. C. vn̄ vi. ⁊ ſequit̄ Panor. in c. olim. el primo. de reſti. ſpo. q2 fuga eſt quedā iniuria. ff. de iniur. l. itē apđ labeonē. ⁊ ſʒ Egy. in. d. § tabernari⁹. fuga reddit hominē viliorē3 iniuria aūt corporalis maior eſt q̄ʒ reru3 iactu ra. ff. de penis. l. in ſeruoꝝ. vn̄ ſi licet percutere pro iactura rerū a fortiori ꝑ iniuria vel iactu ra honoris cuiuſmodi eſt fuga ⁊ hoc caſu etiā ſm aliliquos lʒ oc dere licet incurrat̄ irregula ritas. Quidā etiā vt Inno. extendūt eam ad ex pulſione3 de domo. de qua ſi clericus exire nō vult non incidit percutiens eum. de reſt. ſpol. c. olim cauſam. ⁊ de homi. ſignificaſti. Et idem in predictis intelligo de auxiliantibus amico.

¶ Decimo in eo qui reperit clericum in adulte rio vel ſtupro cum vxore. matre: ſorore: vel filia 10

quando clerici ... privilegium ... Suarez lib. 4 ... c. 27. a n. 17. contra sectam Anglicanam

q2 nō incidit.vt in.c.ſi vō.cl.ſ.eo.ti. ⁊ hoc dici pōt et ā ſi mutilet vel occidat ſm vō.vō.quē ſeqr ſum.piſa.⁊ roſella.q2 canō iſte atrocē ⁊ nō atrocē iniuriā nō diſtinguit: ſ3 tñ occidēs aut mutilās ſ3 nō incidat tñ grauiter peccat vt dicit idē ⁊ notat ſ.o.c.ſi vō.⁊ extra de pe.c.ij.S3 tñ idē vō.vō.ſ3 tutiꝰ ē qȝ incidat q2 canō ille non excuſat niſi ſimplr manꝰ iniciētes violentas. ⁊ in oſtiario diſtinguit inter vulnerantes ⁊ ſine vulnere ledētes:ſ3 iſta ſua rō eſt ad oppoſitū:q2 cū vnꝰ ⁊ idē canō diſtiguat ⁊ referuet in vno caſu ⁊ nō in alio:v̄r vniuerſalr loq. Uñ pōderato textu q̄ dicit ſi manꝰ iniecerit in clericū inuentū ⁊ c̄.dicēte.nō ex interuallo.diſtiguo ſic:q2 ſi occidat vel mutilet nō ex interuallo tēporis aut deliberatiōis ſerioſe facte: nō icidit q2 tūc h3 locū qȝ dicit glo.ſ.qȝ tā i..ſtū dolorē cōpeſcere nō potuit.vt.C.de adul.l.gracchꝰ.ſecus qñ nō ex ſubita paſſione.ſ3 matura deliberatiōe etiā ſine tpis interuallo hic facit:q2 ceſſat ratio:q canō iſtū excuſauit.Et ſm eundem vō.vō.⁊ mo.hoc ad ſolū coitū non eſt reſtringēdū ſed extendit ad amplexus ⁊ oſcula i loco ſuſpecto ac ad pparationē in opꝰ nephariū explēdū ⁊ ad ſigna aperta vl̄ etiā pbabilia ppinquā negocio ibiſſatim facto q2 nō incidit pcutiēs ex interuallo ante diuerſionē ad alia.Et ſilr extēdit ad clericū ſuſpectū ⁊ monitū etiā p maritū inuentū domi cū vxore ſedentē:⁊ cōfabulātē:⁊ ſi nō turpiter cōuerſantē:q2 ſm leges hūc licet pimere ⁊ multo fortiꝰ hūc ⁊ oēs pdictos capere ⁊ detinere donec vocet teſtes imo ⁊ p lxx.horas cōtinuas:⁊ iudici tradere.ff.de adult.l.capite ext.eo.ſi vō alicuiꝰ.§.vltio.⁊ ꝯcentit Ber. vō.vō.⁊ Dire.l.iij.Quia tñ hec materia eſt odioſa clericis ⁊ exorbitans a iuris diſpoſitione:extēdi nō d3 ſ3 in terminis pprus itelligi.Uñ noie vxoris ſm glo.ibi ⁊ ſm oēs:venit etiā ſpōſa de pñti:q2 ⁊ lex pmittit illā accuſare iure mariti ff.de adul.l.ſi vxor.§ ſ.noie aūt matris non veniunt aſcendentes ſm gl.⁊ Jo.de lig.⁊.o.Ant. ⁊ Pañ.⁊ Ho.q̄ hoc dicit tutiꝰ:ſ3 ipſe ⁊ Jn.ſenſer.t ꝯtū:nec nōie filie venīūt deſcēdentes ſm eoſdē ſ3 Inno.q2 ū teneat:ſ3 tantū filia legitima ⁊ naturalis.nō aūt adoptiua ſm Hoſti.nec noie ſoro2:is veniunt collaterales ſm aliquem doctorē ſed tantū legitima ⁊ naturalis.¶ Un-
11 decimo ſi fiat a p̄lato vel de mandato eius cauſa correctionis extra eo.cū voluntate.⁊.c. cū ex tenore.Et intellige primo cā correctionis aliter incidit ⁊ verberās ⁊ mādās.extra eo. vniuerſitatis.qȝ de verberante intelligo ſi pbabiliter hoc credit:nō autem ſi ignorat vel dubitat: q2 d3 obedire.Dicit tñ monal.ꝙ nō op3 p̄latū de correctione cogitare:ſ3 ſufficit iubelle cāmꝫ:vñ pcutere ex correctione eſt pcutere p culpa digna correctione q̄ ſuia ⁊ ſi ſit benigna tñ tutiꝰ eſt ſm eundē:vt ſaltē habitu cogitet de correctione id eſt eā itēdat habitu q2 inq̄t etiā ſi moueat ex ira nō incidet:ſ3 lōge meliꝰ eſt vt differat donec ira q̄eſcat.xſ.q.iij.illa ppoſito2.⁊.c. ira.cū apud.Et ſcdo itellige ſm Arch.ſi modꝰ nō excedat itellige notabilr:alr̄s locꝰ foret appellationi ⁊ puniret excedēs:q2 leuis tm̄ correctio pmiſſa eſt. Et tertio itellige ſi fiat a p̄lato pcuſſi ⁊ ad eū ptineat correctio:q2 ſi ſit p̄latus ſ3 nō illiꝰ: vel ſi h3 autoritatē tātā in eius libꝰ:vt rector vniuerſita:is icidit:q2 ſm Pañ. in.c.vt fame.eo.ti.vtexꝫ hoc reqrit. Et q̄rto ꝙ pcuſſio p laicū nō fiat ſi pcutiēdus eſt clericus aliqñ ambo incidūt.vt in.d.c.vniuerſitatis.niſi eſſet adeo incorrigibilis ꝙ aliter capi aut corrigi nō poſſet.eo.ti. vt fame. Pōt tñ ſi cā ſubeſt p laicū capi ⁊ carcerari.ex̄ eo.ſi clericos.li.vi.ſ.de mādato p̄lati nō aūt ppria autoritate:etiā ſi ſit incorrigibilis:niſi ſit traditus curie ſclari: qȝ intellige niſi pceſſerit depoſitio.vt in.c.cū nō ab hoīe.extra de iudicijs:vel niſi capiat incorrigibilis vt reſtituat prelato ſuo.hec Pañ.in.c.vt fame.eo.ti.ſ3 de hoc.J.§. vlti.dub.vij. Et q̄nto intellige qȝ etiā p laicū nō fiat tortura niſi rōne dicte icorrigibilitatis q2 ſm Pañ.in.d.c.vt fa.poſt dñm Anto.ibi et Pet.de ancha.⁊ gl.v.q.vi.in.c.pbri.hoc fieri nō pōt ſ3 ſm dñm Anto. in hoc cōis obſeruātia hēat ꝯtū.Hoc tñ ſum.Roſ.gloſſat qȝ p laicū fieri nō pt ppria autoritate.ſecꝰ ex iudicis mādato:ſed iſta gl.directe ipugnat dictū gloſſarū vt p3.⁊ eā pañ.in.d.c.vniuerſitatis.ex itētiōe deſtruit.Sū.vo Ange.etiā q̄ ad vba gloſſat vt p laicū intelligat ſecularis nō aūt ꝯuerſus religioſus.ſed ꝯ q2 ratio huiꝰ phibitionis eſt reuerētia ordinis clericalis quē iſti cōuerſi ex hoc tāto magis vilipenderent quā ſeculares q̄to ſunt familiariores : tñ q2 iſta dicta ſunt a doctoribus in fauorē clerico2.vñ ⁊ in eorū fauorē in dubio interptari debēt ⁊ cōſequenter noie laici venit oīs nō clericꝰ.tū q2 hoc de tortura de pro quāto h3 locū verberū: q2 vt dicit Panor.in.c.verbera.⁊ cruciatꝰ inferunt. que verbera mādātur fieri p clericū vel monachū in.d.c.vniuerſitatis.vbi cōuerſus nō venit nomine monachi ſed ꝯ monachū ibi diſtinguit. Unde ⁊ Archi.dicit di.xlv.c.qȝ nec tutū nec honeſtū eſt monachū verberari per cōuerſum laicū. imo textus in.d.c.vniuerſitatis. mādat ſub pena excōicatiōis hoc fieri nō debere etiā per ſacerdotē ſed ſolū per p̄latū niſi neceſſitas vrgeat.vñ dicēdū eſt iuxta notata p Panor.in d.c.vniuerſitatis.⁊.c.vt fame.eo.ti.qȝ clerici

ſemel ... eſponſa ... mulie ... excōmunic...

torqueri nõ deberẽt vt laici de iure: q tñ ho-
die torquenf vt laici ⁊ male: nõ tortura fit p lai
cos: q clerici nõ ſunt i illa arte forte periti: ꝫ
hoc de iure fieri nõ poſſit. hec ex pañ. pter di-
cta Archi. Uñ dico qḋ ſicut ꝟbera p laicũ inſe
runf qñ alr corrigi non põt: ita ⁊ tortura: qñ p
clericũ fieri idonee nõ põt: Et hoc idubitãter
tene: q.c. vniuerſitatis. noiat qtuor perſonas
diſtictas abbatẽ clericũ monachũ ⁊ cõuerſum
⁊ deinde ad dubiũ vtrũ p laicũ poſſit ꝟberari
cleric⁹ monach⁹ aut ↄuerſus ſic rñdet. Nobis
vr qḋ niſi cã regularꝭ diſcipline hoc faciat ab-
bas in ppria pſona: vl ſi neceſſitas vrget p cle
ricũ vel monachũ fieri iubeat: tã q tales ꝟbera
ri pcipit quã illi q verberãt etiã: ſi cã ſubeſſet
excõicatiõis ſniam nõ euadũt hec ibi. Uñ etiã
ↄuerſus nõ põt verberari p laicũ. Et ſexto in-
tellige ſi plat⁹ mãdãs ſit eps: q ei pprus ma-
nib⁹ pcutere nullũ ꝫ cui lẽitas ignoſcẽdi glo
riã derelinqt. C. de epi. ⁊ cle. ſi qs i hoc. lxxxvſ.
di. nõ liceat. niſi forte aliũ nõ inueniat: q tũc
licite p ſeipſum pcutit vt pbat pañ. ſi aũt eſt
inferior epo ſaltẽ adſit cã vrgẽs qre ipſe ppria
manu nõ ꝟberet: alioqn mãdãs ⁊ exequẽs ici
dũt: vt in. d. c. vniuerſitatis. qḋ nota q qtidie
ↄriũ fit. Qñ aũt vrgeat cã credo ſtãdũ arbitrio
12 plati. ¶ Duodecimo in turbãte diuina officia
quẽ pſbyter vel ali⁹ ad quẽ ſpectat eijcere põt
de eccl'ia. ex co. veniẽs. ⁊. c. cũ voluntate. § ſi q
ꝟo. ſilr cũ qs rõne officij qḋ in eccl'ia obtinet
clericũ pcutit: aut cũ hoc facit ſenior cã deuo-
tionis aut magr aut dñs. vt in eo. c. cũ volũta
te. vbi dicit gl. ꝙ dñs dom⁹ hoc põt: aut parẽs
vel ppinqu⁹ q familiã corrigit: vt in eo. c. ptꝫ.
iũcta gl. Sed de oib⁹ pdictis intellige quo ad
clericos minoꝝ ordinũ: vt in eo. c. cũ volũtate.
excepto parẽte ⁊ magro qui corrigere pñt etiã
exiſtẽtẽ in ſacris vt dictũ eſt. intellige etiã de
oib⁹ pdictis q ad pcuſſionẽ leuẽ tm̃ vt ibi. ſi tñ
modũ excederẽt: modo nõ a pposito ⁊ aio ira-
to nõ eſſent excõicati: vt no. Ber. Hoſti. in. d.
c. cũ volũtate. ⁊ cõſentit ꝟꝟ. q dolus reqrif.
Sed tñ not. qḋ lata culpa eqparaf dolo: vt ff.
culpa. § ij. vñ ſi volẽs leuiter percutere ex lata
culpa grauiter pcuſſerit icidit ſm aliqs: ſicut
ſi ſtãtẽ in gradũ leui ipulſu pcipitat grauiter:
q ſtultũ ẽ hoc nõ puidiſſe. Sed q. c. ſi qs ſua-
dẽte. vr expſſe dolũ exqrere i ꝟbo ſuadẽte dia
bolo. q caſu lata culpa nõ eqparaf dolo: iõ nõ
13 incidit. ¶ Decimotertio ſi clericus ſit depoſit⁹
vl degradat⁹: ex de iudi. cũ nõ ab hoie. ⁊ extra
de pe. degradatio. in fi. li. vſ. ꝫ de hoc ⁊ de cle
rico nõ baptizato aut vi ordinato ⁊ hmõi vide
14 ſ. co. ti. in princi. ¶ Decimoqrto qñ clericus
trãſfert ſe ad actũ proſus ↄriũ: puta erat in
minoribus ⁊ factus eſt miles aut bigamus vel
hmõi. xciiij. di. qſqs. De milite tñ pañ. in. c. vt
cõſultationi. de cleri. cõiuga. limitat de pmo-
to ad militiã: ⁊ faciẽte actũ oino ↄriũ clerica-
tui: q. ſ. exercet ſeua: aut iuit ad bellũ: q ime-
diate puilegiũ pdit cũ iſta ſint ↄria: vñ ex q ele
git ↄriã vitã fuit ipſo facto excluſus. xxxij. q. ſ.
cũ renũciaf: ſecus de pmoto tantũ q actũ aliũ
proſus ↄriũ nõ elegit: ꝫ viuit honeſte vt cleri-
cus q gaudet: vt ſentit etiã Inn. in. d. c. vt cõ-
ſultationi. Inde conſtituto in ſacris reqritur
monitio trina: ſcꝫ ſi cõſtitutus in minorib⁹ ha
bens clericatũ p derelicto cõuertit ſe ad mili-
tiã ⁊ hmõi ſine monitione puilegiũ pdit. De
bigamo etiã nota qḋ cũ ſit exutus oi puilegio
clericali. extra de big. c. pmo li. vſ. gl. Jo. an.
ibi hoc limitat de eo q ſic ↄxit: id eſt cum dua-
bus vel vna corrupta exiſtens in minorib⁹: ſe-
cus ſi in ſacris q non perdit priuilegium: et
conſentit archi. ꝟꝟ. Sar. Joan. mo.
¶ Sciendũ eſt. v. vt ſciaf qñ clericus exiſtens 5 no
in ſacris habitu dimiſſo pdat clericale priuile
giũ canonis ſi quis vel fori qḋ circa hoc ſunt
mlte ↄcluſiões. ¶ ¶ Pria. Clerici q relicto ha 1 cõ.
bitu clericali efficiunf ſtipendiarij ſeu armige
ri qtũcũqꝫ cognoſcãtur ab alijs eſſe clerici p-
dunt priuilegiũ canonis. extra eo. cũ nõ ab ho
mine. vbi approbat panor. ⁊ idẽ ſm eũ in. c. per
pendimus. eo. ti. dici põt de eo q dimiſſo habi
tu ⁊ tonſura enormitatibus ⁊ ſeuis ſe imiſcet
quod eſt vt dicit qñ facit ſeditionem in popu-
lo ⁊ guerram ⁊ idem intelligo in paribus deli
ctis iniurioſis q ratio huius diſpoſitionis pe
nalis eſt certe etiã pſumpta. ſ. de clericis ordi
nis ⁊ pximi iniuria: vt ſi quis ſit latro armat⁹
⁊ publicus. ⁊ iſta intellige etiã ſine monitiõe
De priuilegio fori infra particula. iij. ¶ Secun
da. Quãdiu clericus habitum defert ⁊ tõſurã 2
ꝫ immiſceat ſe enormitatibus: non perdit pri-
uilegium fori aut canonis: ſm Joã. an. ⁊ Pañ.
in. d. c. perpẽdim⁹. ¶ Tertia. ¶ Cleric⁹ ſe enor-
mitatibus immiſcens habitu dimiſſo ſm Ho- 3
ſtien. vt ei imponit Panor. in. d. c. perpẽdim⁹.
perdit priuilegiũ canonis ſi qs ſuadente ⁊ pri-
uilegiũ fori: ſed ſm Jo. and. ꝫ perdat priuile-
gium canonis: vt dictum eſt: non tñ priuilegiũ
fori ſed ſtatim eccleſiaſtico iudici reſtituẽdus
eſt: niſi fuiſſet inueteratus in hmõi enormib⁹
ſeu aggreſſuris vel incorrigibilis. imo nec eo
caſu illud perdit ſm Panor. in. d. c. perpendi-
mus. q per argumentum a ſpeciali. c. vnico.
de vi. ⁊ ho. cle. lib. vj. certi ſunt caſus in qbus
clericus ipſo facto clericale priuilegium per-
dit nec iſte eſt vnus: ⁊ cõſeqũter debem⁹ ſtare
regule generali. vt clericus coram ſuo iudice

cōueniat quātūcūq; deliq̄rit: ⁊ facit.c.ſi iudex extra eo.lib.vi.cleric⁹ dimiſſo habitu ⁊ tōſura capt⁹ i maleficio: qd.ſ.vbū ē gn̄ale aptū oē crimē ꝯpꝛehēdere: eccl'iaſtico iudici remittit̄ ſi ſe clericū pbat opinionē Jo.an.⁊ Ho. nullū ius pbat: ⁊ ſum⁹ in penalib⁹ vbi fieri dꝫ īterptatio benigna maxīe in fauorē ordis clericalis. hec Pan. Et hāc opi.l.Pan. tenuit do.car.⁊ d.alexan.ī d imo.ꝯſ.xiij. dicēs qd hmōi nō ꝑdūt ꝑuilegiū fori: niſi pri⁹ fuerint a dioceſano vel ſuo ꝑlato moniti trina monitiōe: vt in.c.in audiētia.⁊ c.ꝑpēdim⁹.⁊ c.ꝯtigit.el.ij.de ſen. excō. et in.c.ſi iudex.eo.ti.li.vi. niſi fuerint publici ioculatores hiſtriones ſeu bufones: exercēdo illā artē ignominioſā ꝑ ānū: ꝑ.c.vnicū.de vi.⁊ ho.cle.li.vi. Et facit ꝑ hoc qd hr̄ i.c.degradatio.de pe.li.vi. q2 anteq̄ iudex ſctari ſe poſſit intromittere req̄rit̄ degradatio: q̄ tñ nō fit niſi ꝑ enormibus criminib⁹: vt in.c. cū nō ab hōſe.⁊ i.c.at ſi clerici d iudicijs. hec.d.Alex. Dñs tñ Pe.⁊ do.Ant. tenuerūt opinionē Jo.an.diſputādo: vt refert Pan. cui prior opinio magis plꝫ: ⁊ ſeq̄t ſum.Ang. ſꝫ ego dico qd prima.i.Jo.an.eſt verior: q2 in caſu capl'i ꝑpendimus. ſacerdos fuit occiſus ꝑ iudicē. Nec ob. qd ibi pn̄ia īponit̄ lꝫ nō īciderit ī canonē q2 vt ibi dicit gl. ē ad cautelā. Un̄ hec opinio ē practicāda: vbi iudices eccl'iaſtici ſunt ī puniēdo negligētes: vel ꝑiculū ī mora nō patit̄ eos adire: vl' enormitas facinoꝝ penā maiorē expedit arbitrio bonoꝝ quā eccl'ia poſſit inferre: vt q2 ſunt publica ⁊ ſcādaloſa: ⁊ reipublice valde nocīua. Et lꝫ degradatio ī enormib⁹ pri⁹ regul'r req̄rat̄: ſec⁹ in caſu expſſo a iure. Adde pzio qd q2 rō q̄re cōpetit puuilegiū fori eſt ꝓfeſſio vel ordo ſacer ſm Pan.in.c.ij.de fo.cōpe. quātū ad hoc idē vl' iudiciū de clerico exiſtēte in ſacris ⁊ de apoſtata a religiōe cū eq̄l' vtriq; ꝓhibeat̄ regreſſus ad ſclm: q̄ eſt rō vtriuſq; tōnis. Adde ſcdo qd in neutro hꝫ locū trina monitio vbi de īcorrigibilitate ꝯſtat euidēter: vt q2 fuerūt capti ⁊ fregerūt carceres: ⁊ ſciūt prelatos ſe inſeq: ⁊ hmōi. ¶4. nō gaudet ꝑuilegio canonis cleric⁹ īcedēs ſine habitu ⁊ tertio monit⁹ vt dictū eſt: ſed nō monit⁹ gaudet ⁊ ꝑcutiēs eū actū belli ⁊ aggreſſu reīcidit etiā ſi habitu depoſito alijs ſe imiſcuerat: ſec⁹ in actu belli vel aggreſſure: q2 nō incidit ſm Jnn̄. qd tñ Arcb. limitat qñ cleric⁹ iuſtā dederit cām: q2 indubitate nō īcidit is ꝯ quē venerat ex capite deſenſe ꝑmiſſe: vt in.c.ſi vo. neq; fautētes aggreſſo: et ſil'r ſi terti⁹ inſurgat cōtra tertiū: ⁊ clericus dimiſſo habitu temere ſe imiſceat habitu depoſito nō incidit ꝑcutiēs in liminib⁹ aggreſſure: ⁊ ſic intelligo opinionē Jnnocētij. hec oīa

Arch. vñ ſum.roſel. excōicatio.ij.§ſ. in quarta cōcluſione. dicēs ſi qs ꝑcuſſerit clericū in habitu ⁊ tōſura: ī bello iuſto ex ꝑte ꝑcutiētis nō incidit ſm Arch.flo. tripl'r deficit. pzio q2 hoc eſt falſum niſi ſe defendēdo moderate: vt patuit: ſcdo: q2 ſibi ꝯdicit in cōcluſione ſcda q̄ hic poſita eſt: tertio q2 male allegat Arch.flo. q̄ nō loquit̄ de eo q̄ habitū ⁊ tōſurā portabat.

¶Sed circa predicta dubia multa cōſurgūt. i.dubiū.

¶Primū eſt vtrū cleric⁹ ſubijciēs ſe ſpōte verberibus in ſatiſfactionē ſit excōicat⁹: ⁊ dico ꝙ ſm Pe.de peru. nō incidit in maiorē ſi ſubijcit ſe vni tantū idui: ſed ſecus ſi pluribus q2 ſtatim poſt ꝑmū participat excōicato in crimine dānato: ſed iſte falſe determinat vt patebit ⁊ inſufficiēter ꝓbat. q2 ratio īcidēdi clerico nō eſt ſolū participiū: ſꝫ etiā fauor ⁊ ꝯſenſus q2 facientē et cōſentiētē par dꝫ pena cōſtringere: vt in.c.mulieres.eo.ti. itē nō obuiare cū poſſit. Ray. vo dicit ꝙ eſt excōicandus nō excōicat⁹: et cōſentit Jo.an.⁊ Pan.in.c.ꝯtingit. el primo.eo.ti. et iſta eſt veritas q2 ibi tex. dicit eū excōicādū. Nec obſtat rō nō obuiationis: q2 hoc nō facit dolo ſꝫ in ſatiſfactionē: ⁊ vt forte malū grau⁹ euitet. Nec ratio fauoris aut cōſenſus eadem rōne. Nec ratio etiā participij. q2 vt Pan. dicit in illo.c. Jo.and. multipl'r ſoluit. Primo q2 hoc nō faciebat ille vt participaret in crimine. ſcdo q2 nō participat excōicato cū nō ſit excōcat⁹ ante ꝑcuſſionē.ſ.cōpletā: ⁊ ſi obijcit̄ ꝙ ſtatim eſt excōicat⁹ poſt ictū primū dr̄ ꝙ non niſi habito reſpectu ad oēs ꝑcuſſiōes īflictas impetu vno. vñ Jo.an.in regula delictū. de reg.iu.li.vi. in mer. cōcludit ibi nō eſſe tot excōicationes quot verbera: q2 oēs habētur ꝓ vno facto ex q̄ inferunt̄ impetu vno. Et idē tꝫ Bar.in.l. nunq̄.de priua.deli. dicēs ꝙ vulnerās nolēs pl⁹ facere ſi ſupueniat ei ipet⁹ ⁊ occidat.tenet̄ de vulnerato ⁊ occiſo: vulnerās aūt ⁊ pſequēs multis horis: et tādē occidēs tenet̄ de occiſo tm̄: q2 eodē impetu fecit: lꝫ ex interuallo: vt.l. qd ait ꝯ ſi.ff.de adul. Pōt etiā ſolui aliter: q2 ſubijcere ſe miſericordie alicui⁹ nō eſt participare in crimine ſm aliquos q2 cogitari poterat qd i'le remitteret: ſed hec ſolutio nō procedit poſtq̄ ictus geminat̄. Hanc etiā iniam incurrit cleric⁹ vel ſimilis ꝑſona irato aīo ſcīpm percutiēs ſm Dir. q2 iniuriā facit ordini clericali cui hoc priuilegiū cōceſſum eſt: vt in.d.c. olim. ¶Scdm eſt vtrū mulier percutiēs clericum ſe de turpitudine impetentē incidat. ⁊ dico ſm vo. ꝙ ſic ſi verbis ſolis impetebat: non autē ſi tangit inuitam: ⁊ illa ſe defendit moderate. Et idē mo. Addit aūt ſum.Ang. qd etiam nō incidit ſi impetentē vbis tm̄ ꝑcutit q hēū

aliter repellere nõ põt: ſʒ hoc nõ eſt tutũ: q2 de-
clinare põt vt incidit. Si aũt ipſa ad ſuaſſionẽ
mariti ad turpitudinẽ clericũ vocat. ⁊ ſic a ma-
rito percutitur: vterq; incidit ſm §. et mo.
3 ¶ 3. eſt vtrũ capiẽs clericũ p capillos dicẽs niſi
eſſes clericꝰ cederẽ te incidat: ⁊ dico q ſic ſm
§. ſi tractꝰ aio iniuriãdi hoc facit: alr nõ: ⁊ rõ
eſſe pt: q2 lʒ nõ iferat iniuriã tãtã quãtã tʒ in
aio infert tñ aliqualẽ. ¶ Quartũ eſt vtrũ tãgẽs
4 res adherẽtes clerico incidat: ⁊ dico ſm Ray.
⁊ cõiter doc. q ſi eq̃tat; q̃s frenũ arripiat: aut
frãgat cingulũ ſelle icidit. Nec differt inferre
manũ pſone aut rei ſibi talr adherẽti. Et ſilr
q̃ rapit indumẽtũ de dorſo vel rẽ de manu eiꝰ
aut eã frãgit ſm Car. i cle. j. de penis: et ſi au-
ferat poſſeſſor tpe q̃ nõ dz: vt q2 cõmodauerat:
vſq; ad certũ tps ſʒ Archi. Fallit hoc qñ rẽ q̃s
poterat cape ppria autoritate: puta q2 ẽ rapiẽ-
tis: ⁊ clericꝰ nõ eſt p tũc plenꝰ poſſeſſor de iure
nec de facto vt ſi mihi clericꝰ ſubripiat calamũ:
⁊ ego repẽte nõ ex iteruallo itez ſubripio illũ.
Si aũt furto rapiat dormiẽti vl als nõ ſentiẽti
zona q̃ pẽdet eiꝰ aut veſtis q̃ induꝰ eſt aut aliq̃d
tale: nõ incidit ſm Inn. ⁊ Ho. ⁊ Car. i cle. j. q2
modica vel nulla ſit iniuria nõ ſentiẽti. Et iſtã
opi. ſeq̃t ſum. piſa. ⁊ ſum. ꝯfeſ. ⁊ ſum. Ang. Sed
ↄ̃riũ tenſit ſum. Ros. eiuſdẽ ordinis ⁊ Archi. ⁊
Jo. de lig. ⁊ Archi. q̃ no. i. c. ſi q̃s. xvij. q. iiij. de
mẽte canonis eſſe q incidat q̃cũq; q̃litercũq;
tãgẽs pſonã clerici iniurioſe. Etiã hoc tenen-
dũ eſt q2 tutiꝰ: itẽ q2 veriꝰ: q2 ſi põt q̃s icidere
in canonẽ iferẽdo iniuriã pſone ẽt cũ eiꝰ volũ-
tate: vt cũ q̃s ſubiicit ſe §beribꝰ: multomagis
pter eã vt cũ q̃s nõ aduertit q2 iniuria tãto eſt
maior quãto in paſſo eſt minꝰ volũtaria. Nec
malũ ex hoc eſt puũ q nõ ſentit vt mors iſtãti
ſeparationis aie: ſʒ ex hoc q parũ nocet ⁊ parũ
exiſtimat acta vel habitu. Silr icidit q̃ iniuriã
eq̃ infert cui iſidet: aut lacerat veſtes nõ ſepa-
tas ab eo ſm aliq̃s allegãtes. c. ↄtingit. e. ti. ⁊
ſm Car. in cle. j. de pe. Nec ob. q alij obiiciũt
in ↄ̃riũ hãc ꝯſtõnẽ eſſe penalẽ ⁊ ↄ̃ſr reſtringẽ-
do: q2 ſʒ Jo. de lig. eſt fauorabilis attẽto ordĩe
clericali cui indulget: ideoq; ãpliãda. de re. iur.
odia. Nã ⁊ ſm Pan. in c. nõ dubiũ. e. ti. qñ in
ꝯſtõne cõcurrũt odiũ ⁊ fauor: magis attendit
5 fauor. ¶ 5. eſt vtrũ incidat q̃ clericũ cogit aliq̃d
facere p metũ: ⁊ dico q ſic ſi illd ſit aliqd ipe-
diẽs eiꝰ libertatẽ ⁊ nõ alr: vñ ñ icidit ſm Ray. q̃
ponit ei cuſtodiã ad capiendũ ſi exeat domum
aut arreſtat eũ: aut facit ſecũ ire q̃ſi victũ ⁊ ca-
ptũ ad iudicẽ: nõ aũt icidit ſm Inno. ⁊ Dir. ii.
iij. q̃ metu cogit vt aliq̃d teneat: vel de fundo
exeat: q2 iſta nõ ſiſtũt eũ vel ipediunt q̃n poſſit
ire quo vult: ſʒ ſm Jo. de lig. intellige de metu
§bali pcuſſe: q2 ſi ſit realis ſtatim ad tactũ pſo-
ne vel adherẽtiũ q̃s incidit. Predicta tñ forte
fallũt vbi clericꝰ eſt pbabilr de pditiõe ſuſpe-
ctus: apud verũ dñm: q2 eo caſu iſta ptinet ad
defenſionẽ ſui ſtatꝰ ⁊ licẽt cũ moderamine in-
culpate tutele. ¶ Sextũ eſt vtrũ incidat is q̃ de 6
equo clericũ pcipitat vt aſcẽſu eiꝰ fugiat inimi-
cũ: ⁊ dico q Jo. de lig. tʒ q ſic: q2 hic eſt inie-
ctio cũ violẽtia ⁊ nõ iure fit. Nec ob. q licitũ
ſit ei ſe defendere: q2 hoc verũ eſt ſine leſione
tertij. Et ꝯſentit Bar. Bri. ⁊ Tãcre. Sed Pe.
de cẽſu. eccl'iaſticis. tenet ↄ̃riũ p rõnẽ notabi-
lẽ etiã in alijs caſibꝰ: q2 inq̃t nullꝰ ſapiẽs dice-
ret talẽ peccare mortalr: excõicatio aũt nõ in-
fligit niſi p mortali: q itellige a iure. Et iſta
eſt vera opinio in caſu in quo aliter eſſet iſte
ocidẽdus pbabiliter q2 cũ ſit in caſu extreme
neceſſitatis: ille tenebatur ei ſeruire de equo
iuxta dicta in ti. de elemoſyna. § 4. Vñ illẽ
eo caſu ſubripit ſuũ. ¶ Septimũ eſt vtrũ q̃libet 7
iudex etiã laicus vel ſocius clerici non iudex
poſſit capere clericum criminoſum ne fugiat:
ſed cũ ſuo iudici pſentet: ⁊ dico q Pañ. in c.
vt fame. eo. ti. allegat Inno. referẽtẽ q ſic ſm
aliquos ſicut defenſor ciuitatis capit crimino-
ſum quẽ corrigere nõ põt vt iudici pſentet: in
aut. de defen. ciui. in § nos igit. Hoſti. vo te-
net ↄ̃riũ dicẽs q vbi ius nõ eſt expreſſum nõ
licet inicere manũ in clericũ. Ipſe vero Pañ.
refert ſe ad. c. cũ nõ ab hoie. de iudi. vbi tenet
q vbi captura iſta ſit ad bonũ finem: vitatur
excõicatio: q2 ſi capio criminoſum ne fugiat
nõ facio ſuadẽte diabolo: ſed deo ⁊ bono pu-
blico. Et idẽ in familia poteſtatis inuenicnte
illũ de nocte: q2 eſt cõtra eũ preſumptio: ⁊ cum
videt capere vt impediat delictũ cõmittendũ:
q2 omittẽs obuiare facinori peccat: vt in. c. di-
lecto. eo. ti. lib. vj. ⁊ idẽ in capiẽte clericũ debi-
torẽ ne fugiat q2 ceſſat dolus ⁊ ſuaſio diaboli-
ca. Ad hoc. l. ait ptor. in § ſi debitorẽ. ff. de his
que in frau. cre. vide Bar. in. l. ſi q̃s in ſeruitu-
te. ff. de furtis. vbi tñ loquit de clerico capiẽte
clericũ: ſed idẽ putarẽ in laico rationibꝰ predi-
ctis. Et vide p Bal. in. l. ſi qua p calũniã. C. de
epiſ. ⁊ cle. Hec Pañ. ⁊ cõſentit Pet. de perũ.
in. d. c. vt fame. dicẽs q nõ ſolũ iudici ſecula-
ri licet capere delinquẽtẽ clericũ ne fugiat ſed
preſentetur epo: ſed etiã cuicũq; leſo: imo ſm
Inno. hoc põt dñs clerici: ſolũ propter ſuſpi-
cionẽ furti: ſed intellige pbabilẽ valde. Vide
etiã. §. abſolutio. iij. § iiij. dubio. vj. Adde autẽ
q licite capiẽs clericũ in caſu cõceſſo: ſi mo-
dũ excedat incidit ſm Jo. an. in. c. ſi clericos.
eo. ti. lib. vj. puta ſi capi ⁊ duci quiete patit ex
capiens impingit calce vel pugno: ſed hoc in-
telligo a

religo a propoſito τ ſcienter.non aliter: q2 dat operam licite rei. Similiter incidit ſi clericus fideiuſſorē de parēdo daret: quia tūc detinerī non pōt: niſi enormitas exceſſus vel alia cauſa rōnabilis hoc ſuaderet: vt in.d.c.ſi clericos.

¶ Rurſus de excōmunicatione ſeptimo ſcʒ de excōmunicatione pape reſeruata.

Excōicatio ſeptimo quātū ad excōicationes pape reſeruatas: ſciēdū eſt qd ipſe ſunt multe in iure a qbꝰ ſcʒ nullus inferior papa poteſt abſoluere vt autē qlꝫ volens ſcire an aliqua excōicatio ſit papalis aut ep̄alis cito inueniat qd q̄rit req̄rat ſequētē tabulā: i qua ponunt oēs papales pter eas q̄ ſunt in pceſſu cene q̄ cōiter ſciunt. Oēs eñ alie aut ſunt ep̄ales q̄ ſunt valde pauce τ in titu.ſeq.facile iueniri poſſunt: aut nulli ſunt reſeruate.et de eis agit.ſ.excōicatio.ix.

excō mu nica tio nes pa pa les.

Prima ergo inter papales eſt cōtra percuſſores clericorum.

1 Contra hereticos.

2 Contra inobedientem ſententie delegati.

3 Contra falſantes literas apoſtolicas.

4 Contra fautores hereticorum.

5 Contra clericos participātes in diuinis cum

6 excōmunicato a papa.

7 Contra incendiarios.

8 Contra effractores eccleſiarum.

9 Cōtra aſſentiētes aſſumptiōi ſenatoris vrbis.

10 Contra clericos ſoluentes laicis tallias.

11 Contra inſecutores cardinalium.

12 Contra grauātes eos qui tulerunt ſententias

13 contra magos.

14 Contra inquiſitores in aliquibus caſibus.

15 Contra religioſos miniſtrantes eucbariſtiam

16 vel extremam vnctionem.

17 Contra capientes bannientes τ percutientes

18 aliquem pontificem.

Contra religioſos inducētes ad penitendum de electione ſepulture.

Cōtra dñōs cogentes ad celebrāda diuina in loco īterdicto τ ꝯ aliquos in hoc cooperātes.

Contra minores recipientes aliquos ad diuina tempore interdicti.

Sunt etiā.xliij.alie in pceſſu curie q̄ predictis iūcte faciūt.xxxv.et q2 vltima cōtinet octo ſunt xxxix. Sūt τ multe alie ī extrauagātibꝰ τ priuilegus. vñ q̄rto eſt ꝯ diſpēſantes ꝯ quatuor vota priuilegia.xlj. ꝯ extērātes.xlij. ꝯ ſimoniacos ordie bñficio.xliij. ꝯ nō reuelātes ſimoniacos. xliiij. ꝯtra ſimoniacos τ īgreſſu religiōis. xlv. ꝯ mēdicātes trāſeūtes ad nō mēdicātes.xlvj. ꝯ ſimoniacos pro gr̄a vel iuſtitia obtinēda in curia.xlvij. ꝯ interponētes decretū ī vēditiōe rei eccl'iaſtice ꝯ ſciam. xlviij. ꝯ faciētes libellos famoſos ꝯ ordinē p̄di. τ mino.xlix. ꝯ dicentes qd dicti ordines nō ſunt ſtatꝰ pfectionis.l. ꝯ faciētes violētiā in locis ordinū p̄dicatorū. lj. ꝯ ītrātes monaſteria p̄dicatorū τ ſctē clare. lij. ꝯ detinētes apoſtatas or.predi.liij. ꝯ minores τ heremitanos recipientes predicatores. liiij. ꝯ aliquos pugnos.lv. ꝯ accedētes ad ſepulturā dñi.lvj.eſt in materia de conceptione virginis.lvij. ꝯ appellātes ad futurū cōciliū.

¶ Prīa ergo ē in.c.ſi qs ſuadēte. xvij.q.iūcto. c.nō dubiū.τ.c.veniēs.τ.c.ad eminētiā.eo.ti. cōtra pcuſſores clericoꝝ aut monachoꝝ: de q̄ in titulo priore dictū eſt. τ abſolutio ſedi ap̄l'ice reſeruat. Sed aduertēdū eſt ꝙ ſm aliqs qñ abſolutio reſeruat ſedi: impēdi pōt a collegio cardinaliū ſede vacāte: ſiue ab eo cui cōmiſerit nō aūt ita videt qñ reſeruat romano pōtifici iuxta dicēda.ſ.eo.excōicatione.xiij.dub.iij. Videt aūt pōtifici reſeruari qñ mētio nō fit de hoc adiectiuo apoſtolicꝰ vt dicēdo mittat ad nos p̄ſentet ꝯſpectui nr̄o. Quia tñ ſedes parū vacat inter iſta doctores nō diſtingunt aliqñ. Hoc tñ nō vt hr̄e veritatē: q2 ab hac excōicatione ſm multos pōt abſolui ſede vacāte: et tñ in.c.nō dubiū. reſuat romano pōtifici: τ eadē in.c.ſi qs.reſeruat ſedi ap̄lice: vñ procedit iſta diſtinctio inter pōtificē τ ſedē q̄tū ad conceſſa ſub cōditione ſuſpēdēte: vt in.vj.de reſcrip.ſi gratioſe.nō aūt quātū ad abſolutionē. Pōt tñ ab hac ſnīa abſoluere legatꝰ vt.ſ. de leg.§.xij. 1

¶ Scda eſt i.c.qd aūt. τ in.c.acatiꝰ.xxiiij. q.j. iūcta gl. τ in.c.excōicamꝰ. eē de here. τ in pceſſu curie ꝯtra hereticos: gazaros: patarinos: et alios quocūqꝫ noīe cenſeant ſiue veterē τ iam dānatā hereſim ſiue nouā ſequant: lʒ ēt oīno ſint occulti ſʒ gl.ī cle.ſ.de hef. τ abſolo reſuatur romano pōtifici. Pro q̄ notādū eſt pmo qd de hertico oīno occulto ſic ꝙ hereſim tʒ in corde Arc.vt refert ſū.Ang.ī.c.cū qs. de hef. li.vj.vtrū incidat necne: allegat hinc īde iura q̄plurima: τ tādē hoc tāq̄ dubiū diſputationi relinqt.ſum. Ro roſ.allegās gl. in.c.multorū. de here.in cle. ī vbo corpſo. vbi ad hoc multa iura recitant: et Pañ. τ Jo.an. τ Ray. τ Hoſ.ex qd ſic: τ vltra p̄dictos adducit ēt Arch. Sʒ deficit in duobꝰ. Prīo q2 male adducit Archi.vt ptʒ in ſum. ij.parte. ti.xxv.c.iiij. imo male adducit fere oīa iura τ doct. pter gl.cle.q2 nō loquitur de occulto qd nō pceſſit in opꝰ exteriꝰ ſed de occulto qd opponit notorio i.q2.ſ.nō ſcit a multis: vñ Arch.gloſſat qd hic capit occultꝰ reſpectu pluriū: τ nō reſpectu actus exterioris. Scdo deficit: q2 tʒ falſam ſnīaʒ: vt patebit. Vñ ſum. Ang.eiuſdē pfeſſionis allegat vltra p̄dicta ēt gl.in.c.ſ.xxiiij.q.j. τ Jo.de ancho. ī ſum. 2

Notabi le.

co.ti.ꝛ Car.ꝛ tandē recte decidens ſʒ oppoſitū ſcʒ qđ iſte nō incidat:ſed ad iura q̄ adducit gl. cle. rñdēs diſtinguit vt aliud ſit eccl'iā ꝓcipe: aliđ iudicare:vñ ſʒ eccl'iā poſſe ꝓcipe de occul tis ſʒ nō iudicare. Qđ falſum eē ꝓbo p.ſ.docto rem.xij.q.xcſ.ar.iiij. vbi ꝓbās qđ preter leges hūanas neceſſe fuit tradi diuinā in tertia rōne ad hoc ſic dicit. De hisꝑt hō legē facere đ qb⁹ pōt iudicare: iudiciū aūt hoīs nō pōt eē de īte rioꝛib⁹motib⁹q̄ latēt:ſʒ ſolū de exterioꝛ:b⁹acti bus q̄ apparēt:ꝛ tñ ad ꝑfectionē ṽtutis reqrit qđ in vtriſqꝫ actib⁹hō rect⁹exiſtat:ꝛ iđ lex hūa na nō potuit cohibere ꝛ oꝛdiare ſufficiēter īte riores act⁹ſʒ neceſſariū fuit qđ ad hoc ſuꝑuenī ret diuina.hec ille ī foꝛma. Nō ergo eſt aliud et aliud:de q̄ pōt hō ꝓcipere ſiue legē facere ꝛ iudicare alioqn ſequit qđ lex nō ſe extenderet ad puniēdū delinquētes ī eā:vel ꝓmiādū obſe quentes:qđ eſt ꝯ oēm moꝛalē phiſoſophiā. Et iđ dico ꝯʒ mētē.ſ.Tho.qđ de occultis nō oīno q̄.ſ.nō ſūt moꝛalia ſʒ tñ de ſua natura eſſe pñt: vt ſūt act⁹exterioꝛes eccl'ia ꝓcipit. Vñ ꝑcutiēs clericū in abditiſſimis incidit in canonē:ꝛ ſiſr de eis iudicat: ſʒ nō iudicet quādiu ſiſtūt īfra limites occl'tatiōis ferēdo ſniaʒ.vñ quāꝑmū qs īcipit eē ſuſp aliq̄ ſuſpect⁹ſʒ occult⁹ iā ꝯ eū ꝓcedit inq̄rēdo. de occultis ṽo oīno.i.q̄ ſiſtūt in ſola cogitatiōe nō ꝓcipit inquātū ibi ſiſtūt: q: ēt nec iudicat:q: illa:nec ſcit:nec talia ſunt vt ab ea ſciri poſſint quādiu ibi ſiſtūt: ſed tñ ſi illa exterioꝛib⁹colligent idireae ꝛ grā alteri⁹ ꝓcipit de eis:vñ cle.ſ.de ſta.mo.ꝓhibet acceſ ſum ad curiā ꝓncipū aīo offendēdi vbi nō ꝓhi bet anim⁹ offendēdi ſm ſe: ſed vt colligat tali acceſſui:ita qđ talē acceſſum prohibet ſub tali pena nō cuilibet:ſʒ hñti animū nocēdi:quē tñ animū nō ꝓhibet vñ accedēs taliter ſtatiʒ inci dit:q: cogitatio ꝓcedit ī op⁹. Et ita dico ī ꝓpo ſito qđ ſi heretic⁹ ꝓcedat ī op⁹ ēt occultiſſime ſcribēdo: vel aliud faciēdo quātūcūqꝫ occulte ſtatim incidit⁹ꝛ ita loquunt iura allegata pre ter glo.cle. que theologalē materiā plene nō intellexit: ſi ṽo ſiſtat in cogitatione nō incidit ſm Pe.de pa.in.iiij.ꝛ Hoſt.in.c.mulieres.de ſen.excō.ꝛ hr idē ex gl. in.c.cū qs. eo.ti.li.vj. vbi đi qđ hūs ratā ꝑcuſſionē clerici in coꝛde tñ nō incidit quo ad eccleſiā:vide etiā.ſ.hoꝛa

2.no tabi le. ꝗ xj.parti.ij.ꝛ.iiij. ¶ Scđo notādū eſt pro eadē qđ huic ſnie annectit alia q̄ eſt in.c. ad abolen dā.extra de here. ꝯ vniuerſos:q̄ de ſacris aliter ſentiūt aut docēt quā eccleſia romana:et ꝯ eos quos eadē eccl'ia romana vel ſinguli epī ꝑ ſuas dioceſes cū ꝯſilio clericoꝝ:vł ipſi clerici ſede vacāte cū ꝯſilio ſi opoꝛtuerit epoꝝ vicino rū hereticos iudicauerit qđ ſm Pañ.ꝛ Hemi.ꝛ

alios intellige ſi iudicauerint eos incidiſſe in hereſim iam dānatā ꝛ indubitatā:ita qđ factū ſit clarū ꝛ determinatū:ſi aūt dubitatio de arti culis fidei oꝛiret:ꝛ dubiū eſſet an bñ vel male diceret ſola eccleſia romana determinat.ſ. cui dubia fidei ab epo ſeruanda ſunt. xxiiij.qō.ſ. quoties.ꝛ idē.ſ.Tho.ij.ij.q.ſ.arti.vlti. Ex quo no.Pe.de anch. epos cū clericoꝝ cōſilio poſ ſe de hereſi cognoſcere ꝛ punire: nec expectāt licet requirāt aſſenſum capl'i ꝓpter arduitatē cauſe:ꝛ ꝯñr vbi de fide agit epi ſunt oꝛdinarij et ex officio tenent inq̄rere:vt.an.c.excōicam⁹. de here. Hodie tñ in cā hereſis ſine inqſitoꝛe ſniam ferre nō poſſunt: vt ī cle.ſ.de here. Nec tamē quicunqꝫ tenet cōtra articulos pariſius dānatos per epm ꝛ capl'm incidit per dictū.c. ad abolēdā. tum q: non oēs articuli damnant vt heretici ſed vt dubij ꝛ periculoſi: tum q: ad ſolū papā ꝑtinet determinare q̄d ſit hereticū: et quid catholicū: vnde non incidit qui credit illud qđ particularis eccl'ia decernit hereticū: ſed ille qui illud qđ vniuerſalis vel romana: quia qui heret fidei eccl'ie romane:alia tenēte oppoſitum nō eſt hereticus. de ſum.tri.ꝛ fide catholi.damnamus. in fi. quia illa errare non poteſt ſed omnis alia:vt tota eccleſia grecoꝝ.

¶ Tertio notandū ex Archi. in ſumma quod in bis que ſunt fidei ſententiam epi incurrit cō tra eius prohibitionē faciens ſi eſt ſubditus eius in loco ſubdito: et idē ſi ſit exēptus:et in loco exēpto: et multo amplius non exemptus in loco exēpto: quia in his que ſunt fidei non prodeſt exēptio. Si vero ſit non ſubditus iure cōi vel ſubditus in loco extra territoꝛiū nō in currit. Si vero extraneus ſupple in territoꝛio: aut eſt talis qui non ſoꝛtitur foꝛū ratione deli cti: ſicut foꝛte archiepſ: et ſic non incidit: aut talis qui ſoꝛtitur ꝛ tunc ſi eſt de articulis per eccleſiā damnatis incidit: ſi autē nō eſt eſt de illis nō incidit: quia nō peccat per inobedien tiam:q: tūc nō eſt ſubditus.hec ex illo. Dubiū tamē eſt qđ dicit de ſubdito extra territoꝛium iuxta dicta.ꝯ.excōicatio.ij.ꝗ ij.ꝛ.iiij. ¶ Quar to notādum eſt qđ hmōi excōicatio ex coꝛpore iuris non reſeruatur pape: ꝛ ꝯñr videt qđ eps poſſet abſoluere per.c.nup.de ſen.excō. ſed tñ reſeruatur pape per annualē curie proceſſum. 3.no tabi le.

¶ Tertia excōicatio eſt in.c.querenti.de offi. deleg. contra inobedientē ſnie delegati vltra annū:de qua dic vt.ꝯ.abſolutio.ſ.ꝗ ij.in ꝓin. 3. ex cōi.

¶ Quarta eſt in.c.ad falſarioꝝ.de cri.fal. vbi excōicantur qui per ſe vel per aliū falſant lite ras apoſtolicas cum ſuis fautoꝛibus. Et cle rici officijs ꝛ beneficijs ſunt priuati:et degra dati traduntur iudici ſeculari: et abſolui non 4 exc.

pñt niſi p romanũ põtificẽ p curie proceſſum: imo ſm Archi.p.c.dura.de cri.fal.lz Pan.dicat illud.c.loq̃ ſolũ de habente lr̃as falſas.In pceſſu vo curie dr ſic. excõicam⁹ ⁊ anathematizam⁹ oẽs falſarios bulle ſeu lr̃arũ aplicarũ ſupplicationũ gratiã ⁊ iuſtitiã cõtinentiũ ⁊c. ¶Sed tñ circa iſtã materiã opz diſtincte loqui de falſantib⁹, vtẽtib⁹:habẽtib⁹:corrigẽtib⁹:et recipiẽtib⁹ eas nõ de manu põtificis aut bullatoris. ¶Vtẽtes vo hmõi lr̃is falſis: ſilr ſunt excõicati ſi ſunt laici: lz abſolui poſſint a ſuis ordinariis:vt ibidẽ clerici vero non ſunt excõicati ſm Panor.ibi q̃uis Hoſ.teneat 2riũ:ſed ſunt priuandi bñficiis:qr text⁹ diſtinguit inter clericos ⁊ laicos et in penis eſt fienda mitior interptatio: vt in regula i penis.nec dñt 2teri duplici pena. ¶Habẽtes aũt hmõi lr̃as ⁊ non reſignãtes:nec lacerãtes ſm Panor.ſi eis nõ vtanť nõ incidũt in infam aliquã niſi ſit lata p iudicẽ cũ termio.xx.dierz ad reſignãdũ: poſtq̃ ſ.qs cognouerit eas ſe hr̃e ſm Hoſ.⁊ ſum.piſ. vel ſm Pañ. poſt latã ſniam p ordinarios ita qȯ niſi illa pceſſerit nõ icidũt:⁊ hoc eſt veri⁹. Hec tñ intellige qñ ad eos caſu lr̃e: puenerũt ſi aũt cõſcij fuerũt incidũt indiſtincte: qr agentes ⁊ cõſentiẽtes par pena 2ſtringit. vt in.c.j. et ibi p gl.de offi.dele.l.iubem⁹.§ economus. C.de ſacro.plene p Abb.in palleg.c.j.Et proprie eſt caſus in.c.dura.de cri.fal.c.aũt ad falſarioꝝ loquiť de vtẽtib⁹ ſciẽter:q̃ incidũt ipſo facto. ¶Corrigẽtes aũt lr̃as papales ſm Hoſ. vt recitat Pañ.in.c.ex lr̃is.de fide inſtr.et idẽ Goffre.ſunt ſilr excõicati excõicatione lata in curia ⁊ aplice ſedi reſeruata:etiã ſi vnã figurã ſiue literã:vel etiã dimidiã abraſerint:deleuerint aut cãcellauerint vel diminuerint cõpleuerint vel mutauerint ſine lnĩa illi⁹ ad quẽ ſpectat poſtq̃ lr̃a eſt bullata vel ſignata. Hec etiã intellige ſtãte bulla vel lr̃a:qr ſi q̃s eã totã cõbureret aut laceraret nõ diceret eã corrigere nec incideret. ¶Recipientes aũt lr̃as aplicas dũ ipſi ſunt apud aplicã ſedẽ de manu alteri⁹ q̃ pape vel deputatorũ ad illud officium ſunt excõicati ſi ſunt laici niſi ſint pſone ſolẽnes q̃ p nũciũ recipere pñt de manib⁹ pdictorũ vt.c. in dura.de crie fal.Nõ ligat autẽ iſta ſnia ſm Jo.an.⁊ Ho.niſi exiſtẽtes apud aplicã ſedẽ:q̃ vt dicũt ibi eſt vbi eſt papa.Sz tñ ſm Jo.an.⁊ Pe.de anc.⁊ gl.Ber.hodie iſtud curia nõ reſeruat. q̃nimo q̃libet parue autoritatis mittit
1.notabile. ad bullatorẽ ⁊ recipit.Et qr papa hoc ſcit ⁊ tolerat vt dicit Ber.iõ nõ ligat. ¶Eſt aũt p hac notãdũ primo ſm Pet.de anch.qȯ ſciẽter impetrãs breue ſubreptitiũ ⁊ eo vtẽs: nõ incidit in penã falſarij:ſed ſolũ vt ei⁹ cõmodo careat et in expenſis cõdẽneť.de reſcrip.ſup lr̃is. falſans aũt reſcriptũ: vel vtẽs falſo aut falſis literis aplicis ex certa ſciã:vel ignorãtia pcedẽte ex negligẽtia: icidit:ſec⁹ ſi falſitas erat latẽs ⁊ adhibuit p ſe vel p alios diligẽtiã quã potuit idagãdo a peritiorib⁹ quia excuſať ſm Pe.de ancha.xliij. di.ephesis. Et idẽ ſm aliquos eſt de falſario ſupplicationũ gratiã aut iuſtitiam cõtinẽtiũ:ſignatarũ: p põtificẽ aut vice cãcellariũ aut regentẽ officiũ cancellarie. ¶Et ſcdo 2.notabile. qȯ ſm Rich.in.iiij.di.xviij.ipetrãs lr̃as a dño papa etiã ſcienter tacita veritate vel ſuggeſta falſitate:alias nõ 2ceſſuro: nõ incidit:ſilr nec vtẽs lr̃is alio noie ipetratis:lz vterq3 dign⁹ ſit pena magne:qr lz ſic ipetrãs ſit falſari⁹ extẽſo noie vt ſumiť.xxv.q.ij.dicẽti. nõ tñ eſt falſari⁹ lr̃arũ dñi pape qr lr̃as ipetrat veras:q̃uis ſuggeſtione falſa. ¶Et tertio ꝙ Ric.vbi.ſ.querit 3.notabile. vtrũ reformãs lr̃am in lr̃a pape q̃ iam expirat vel faciẽs pũctũ aut aliq̃d q̃cũq3 mõ mutilãs: nõ intẽtione vtẽdi:ſz ludo:incidat ipſo iure:et dicit ſm aliquos qȯ nõ: qr illa excõicatio non itelligiť niſi de lr̃is q̃ alicui poſſent eẽ vtiles. Sed 2 inq̃t argui põt: qr illa inutilis lr̃a poſſet p raſurã ſic mutari vt appareret vtilis vbi gr̃a ſi diceret poſt triẽniũ minime valiturũ: et poneret quinquẽniũ.vñ vr qȯ iſte incidat:qȯ mihi vr cõcedendũ.de lr̃is tñ q̃ vtiles apparere nõ poſſent vlla raſura vt puta de lr̃a curatoria data a ducẽtis vel trecẽtis annis:ſec⁹ tñ vt hr in gl.in.d.c.ad falſariorũ in ver.per raſurã imutãs ſcriptũ pape nulla adhibita diſtinctione eſt falſari⁹. ¶Et quarto qȯ vtẽs hmõi lr̃is 4 ignorãter ſm Hoſt. excuſať ſi falſitas erat ita latens qȯ bene percipi nõ poterat: ⁊ ipſe adhibuit diligẽtiã quã potuit alioq̃n nõ:qr debuit inueſtigare p alios:ar.xxxvij.diſt.§ vlti. extra de homi.Jo.⁊.c.vlti.ff.de redhibi.acti.l.j.
¶Quinta eſt in.c.nouerit.extra de ſen.excõi. 5.excõ. vbi excõicanť nõ ſolũ heretici:ſz etiã fautores ⁊ receptatores eoꝝ:⁊ intellige ſm Pe.de pal. in quarto: dum vitiũ ſuũ aliquo exteriori actu pdunt publice vel occulte.Si tñ dicit in ptãte exiſtẽs omittit facere qȯ debet:licet nihil exterius agat incurrit iſtã ſententiã:quia ad idem iudicium pertinet habitus ⁊ priuatio. Et ſm Archi. iſta excõicatio eſt papalis vt ptz ex curie proceſſu.Quis autẽ dicať fautor:defenſor: et receptator.j.hereticus vel hereſis.j.§ vij.
¶Sexta eſt in.c.ſignificauit.eo.ti. vbi excõicati dicuntur eadẽ ſnĩa clerici qui participauerunt ſciẽter ⁊ ſponte cum excõicatis a papa.ſ. 6 iudicialiter vel noĩatim ſm cõmunẽ lecturam et eos in diuinis officijs receperũt:et pape reſeruatur abſolutio. Sed notandum ꝙ ſm ali-

quos ītelligiť qñ papa excōicat aliquē ⁊ parti
cipātes: ſm alios ꝟo qñ ꝑticipatio eſt ī crīe: et
hec ē opinio Tācr: ⁊ gl. ⁊ q̄ ſʒ Inn. pōt dici eē
vera: ⁊ cui ſʒ Io.an. ⁊ Io.de lig. vř adherēdū.
Sʒ qꝛ iſte opiniōes vt dicit Pa. paꝝ deſeruiūt:
ſm alios iſta ē noua excōicatiōis ſpēs ad quā
incurrēdā q̄nꝙ reqrunť vt notať in textu. Pri
mo.ſ. ꝙ ꝑticipet clericꝰ: ſcđo qđ ſciēter. tertio
qđ ſpōte.i. excluſa coactione abſoluta nō ꝯdē
nata ſm Gof. q̄rto qđ ī diuinis.ſ. q̄ ī eccľia et q̄
eē dicunť vt in horis canonicis ſm eūdē q̄nto
qđ excōicato a papa noīatim ſm archi. vel ſm
aliq̄s iudicialiter. Et hec eſt opinio cōis quā
tenuit Ho. ⁊ Gof. ⁊ Dir. ⁊ arc. ⁊ Albri. ⁊ ſū. cō
feſ. ⁊ archi. et oēs fere ſūmiſte. Gl. aūt exponit
eadē īnīa iſtos īuolui q̄tū ad ꝓuationē ſacro-
rū: ⁊ intēdit qđ incidūt in minorē: vt innuit in
ſequētibꝰ: ſʒ hoc cōiter reprobať: qꝛ papa ſibi
abſolutionē nō reſuaſſet. ¶ Sʒ nota ꝙ ſʒ Ho.
et Gof. hūc rigorē īducit iudicis magnitudo ⁊
excellētia diuinoꝝ offōꝝ in q̄bꝰ ꝑticipať: adde
⁊ dignitas ꝑſone ꝑticipātis.i. clerici de q̄ textꝰ
loquiť. vñ laicꝰ nō īcideret ī maiorē. Si tñ ſnīa
eſſet q̄dē a papa ſed ꝑ canonē: nō aūt iudiciaľr
peccaret q̄dē ꝑticipās nō tñ incideret in eādē
ſʒ Ho. ⁊ Gof. qꝛ mitiꝰ agiť cū lege q̄ cū miſtro
legis. l. celſus. ff. de arb. Pro opiniōe tñ Tāc.
facit qꝛ tex. diſtiguit īter ꝑticipaſſe ⁊ recepiſſe
in officijs q̄ſi primū referať ad participationē
in crīe: ex q̄ ſeq̄ť declaratio ꝙ īciderūt in eādē
⁊ idō approbo dcm̄ Io.an. ⁊ io. de lig. poſt Inn.

7 ¶ Septima eſt in c. tua nos. de ſentē. excō. vbi
dr̄ ꝙ incēdiarij ex q̄ ſunt ꝑ eccľie ſnīam publi-
1. dubiū. cati. ꝑ abſolutiōis bñficio: ad apľicā ſedē ſunt
mittēdi: ſʒ circa hāc ſunt dubia. ¶ Primo vtrū
oēs incēdiarij ſint excōicati ipſo facto vel ipſo
iure: ⁊ dico ſm aliq̄s qđ ſic ſiue incēderint ſa-
crū ſiue nō: ſed Inn̄ tenuit ſum. piſa. ⁊ Arch. ⁊
gl. in. d. c. tua. ⁊ Ray. ⁊ Ho. ⁊ Gof. ⁊ Io. de lig.
et Pan̄. q̄ oēs tenēt hoc eſſe verū de īcēdiario
eccľiaꝝ vel religioſoꝝ locoꝝ qđ ſm Ray. Gof.
Hoſ. ⁊ Io. de lig. extēdiť etiā ad locū cimiterij
vľ ſpatij priuilegiati circa eccleſiā: qđ eſt. xxx.
paſſus ſeu. xl. q̄ ad eccleſiā matricē. xvij. q. iiij.
ſicut. vel loci cōtigui ꝓuilegiato. Qđ tñ poſſet
ꝓcedere ſolū ſi res cōbuſta ſpectaret ad eccľiā
cū aliter nō ſit locꝰ religioſus. xvij. q. iiij. q̄ſq̄s.
etiā ſi ſit de ꝑrimonio clerici. Vñ lapus ſuꝑ. c.
qꝛ nōnulli. de imu. ec. li. vi. dicit qđ noīe eccle
ſiarū īcludunť nedū monaſteria ſʒ etiā oīa lo-
ca pia: qꝛ iſta eq̄paranť. de teſta. req̄ſitis. Et di
cit archi. qđ habito cōſilio cū q̄buſdā iuriſtis
cōſuluit qđ frāgēs vel cōburēs domū ſitā. l. di
ctū ſpatiū nō ē ipō iure excōicatꝰ: ⁊ hoc ꝑ. d. c.
ſ. nonnulli. ꝑ. c. ꝯq̄ſti. lʒ ſit violator imunitatis
eccľ. ⁊ vt ſacrilegꝰ puniēdꝰ. Iſtiꝰ ſcđe opiniōis
rō eſt qꝛ de iſtis q̄ ſacra icēdūt loca repiť in iu
re qđ ſint excōicati. vt. xi. q. iij. canōice. ⁊. xvij.
q. iiij. oēs eccľie. ⁊ de ſen. ex. ꝯqueſti. de rap. ex
īſis. de alijs aūt hoc nō īueniť qđ ſint iure cōi
excōicati: vt dicit gl. in. c. deuotiſſimā. xij. q. ij.
ſed qđ excōicenť ſiue ſint excōicādi. vt. xxiij. q.
vi. peſſimā. Nec ob. qđ. d. c. tua. loquiť ī diſtīn
cte: qꝛ nō fert ſnīam ſʒ ꝓhibet abſolutionē poſt
denūciationē ſnīe q̄.ſ. poſſibiliter fuit a ſtatu-
to ſinodali vel aliq̄ iudice. Nō obſtāt etiā q̄dā
ꝟba ī. d. c. peſſimā. vt pʒ ibi ꝑ gl. Iure aūt ſino
dali alicubi tales ſunt excōicati: alicubi ex cō
ſuetudine habenť ꝓ excōicatis: lʒ reuera nō ſe
rať excōicatio ſine ꝯſtōne vel ſnīa ſm ꝟꝟ. de
quo. ꝟ. excōicatio prio notabili prio. Vtrū aūt
incidat q̄ eccľiā in bello iuſto cōburit. l. incen
diariꝰ. ¶ Scđo vtrū oēs īcēdiarij etiā locoꝝ nō 2 dubiū.
ſacroꝝ ſint ꝑ ſūmū pōtificē abſoluēdi ſi fuerīt
denūciati. ⁊ dico ſʒ Ho. ⁊ ꝟꝟ. ⁊ cōiorē opinio
nē qđ ſi locꝰ fuit ſacer poſt denūciationē abſol
uit ſolꝰ papa: añ ꝟo etiā ep̄s ſi ꝟo fuit nō ſacer
ita qđ excōicati ſunt ꝑ ep̄m: abſoluit ep̄s añ et
poſt: ſm Pet. aūt de anch. ⁊ Gof. ⁊ Ber. ⁊ opi
nionē tutiorē: imo ⁊ veriorē ante denūciatio-
nē ep̄s abſoluit oēs ꝓmiſſa tñ ſatiſfactione: vt
in. d. c. peſſimā. ⁊ hoc ſiue locꝰ ſacer fuerit ſiue
nō ſacer: poſtea ꝟo nullū. Et hāc ſequiť ſum.
piſa. ⁊ ꝓbať clare ex. c. tua. ⁊. c. cōqueſti. e. ti. et
cōſentit Pan̄. in. d. ꝯq̄ſti. ſic mētē gl. cōcludēs
qđ ſi locus fuit ſacer ipſo facto incidit: ⁊ añ pu
blicatiōē abſoluit ep̄s: poſtea ꝟo papa. ſi ꝟo
nō ſacer eſt excōicādꝰ: ⁊ poſt denūciationē ab
ſoluit papa ſolꝰ: ⁊ ītellige ſm ꝟꝟ. etiā ſi ſit mu
lier. lʒ illa abſolvať ab iniectione manꝰ in cle-
ricū: imo nec legatꝰ abſoluit hmōi: q̄ abſoluit
ꝑcuſſores clericoꝝ: vt. ꝟ. delegatꝰ. ſm Guil. qꝛ
lʒ iſta vt inq̄t Pan̄. ī. d. c. tua. parificenť quātū
ad difficultatē obtinēdi abſolutionē: nō tñ ſe-
quiť qđ ꝑmiſſio facta ī vno caſu extēdiť ad aliū
maxīe qꝛ ī iſtis exorbitātibꝰ nō ſit extēſio etiā
per maioritatē rōnis: vt in regula ⁊ in argumē
tum. de reg. iur. li. vi. ⁊ in. l. qđ ꝟo. ff. de leg. et
ſenatuſcō. Io. an. ¶ Tertio qūo intelligēda ſit 3. dubiū.
iſta denunciatio: ⁊ dico ſm quoſdā neceſſario
dʒ fieri noīatim. i. expſſo noīe. nō aūt in gñali
ſub hac forma: excōicamꝰ illos q̄ tale fecerunt
incēdiū: ſed ſm ꝟꝟ. ⁊ ſi ſolū in gñali fiat ſolus
papa abſoluit: et cōſentit Piſa. ⁊ hoc tenendū
eſt preſertim cū hugo dicat ⁊ iureperiti: qđ cū
fertur ſnīa ſub hac forma: excōicamus oēs qui
fecerūt hoc vel illud oēs intelliguntť excōicati
noīatim: de quo. ꝟ. in ꝟbo noīatim: et dic verū
de his quos notorie ꝯſtat feciſſe. Et ſm arch.
intellige a quocunꝙ iudice denunciatio fiat

que autem loca dicantur religioſa.ſ.loca:
8.ex cõi. ¶ Octaua eſt i.c.ↄqueſti.eī de ſen.exc.vbi ex
cõicanť effractores eccľiarū cū ſpoliatiõe:⁊ añ
denūciationē qdē abſolui pñt ab eṗo ſi volūt
ſatiſfacere. extra eo.nup. poſtea vero abſoluit
ſolꝰ papa ſm cõem opinionē doc.Et ſi denūcia
1.dubiū. tio fuit gñalis rõne dicta priꝰ.☞ Prīo ꝗo dubi
tať qs ſit effractor:et dico ſm ꝗꝗ. qđ eſt is qui
dolo malo aut ꝑ iniuriā parietē fodit:aut ſub-
fodit:aut fregit vitreā feneſtrā: aut ſerraturā:
aut oſtia:aut cardines: aut vectes dum tenent
oſtia firmata aut ipſum tectū eccľie. Hec ille.
qui per exēpta declarat: diffinitio aūt eſt hec.
Effractor quātū ad ipſum nomē eſt q frāgit: ſʒ
quātū ad iſtū canonē eſt q ꝑ vim parat ingreſ-
ſum vt fureť. Uñ lʒ hoc fiat cõiter ꝑ fractionē
tñ ſi qs ipingēs faciat debilē vectē cedere lo-
co incidit: qꝛ cū iſta ↄſtõ ſit in fauorē eccľiarū
2 latiſſime interꝑtāda eſt in dubio.☞ Scđo vtrū
ad icidēdū i hāc ſnīaʒ reqrať effractio ⁊ ſpolia
tio:vel ſufficiat alterū tm̄: et dico reqri vtrūqꝫ
vel ſaltē effractionē:qꝛ Jo.an.⁊ Pet.de anch.
ſic illud.c.ſummāt. Qui cū effractiõe expoliāt
eccleſias excõicati ſunt:⁊ poſt denūciationē ꝑ
papā abſoluēdi:vñ ſm ꝗꝗ.cui ↄſentit Pañ.in
c.fi.de fur.nõ icidūt q furanť ſine effractiõe:ēt
ſi habuerūt animū frāgēdi:ſed fractionē factā
ab alijs inuenerūt:ēt ſi res fuerūt ſacre vt cali
ces ſm Pañ.ſed q frāgit ⁊ nõ furať ſi fecit aīo
ſpoliādi credo qđ incidat:lʒ ſum.Ang.ſentiat
ↄtriū qꝛ illa duo cõputanť ꝑ vno facto: qđ iſte
icepit lʒ nõ ꝑfecerit. Nec tñ eſt ſiľe de furāte
ſine fractiõe:qꝛ ille fecit ꝑmū facturꝰ ſcđm:nõ
aūt iſte ſcđm facturꝰ ꝑmū.Si aūt nõ intēdebat
ſpoliare:lʒ ſit ſacrilegus ſi iniurioſe fregit: nõ
tñ icidit. Nec ob.c.canonica.xſ.q.iij.⁊.c.cū ꝑ
cauſa. ſm q videnť oēs ſacrilegi ⁊ violatores
eccľiaſtice imunitatis excõicati:qꝛ vt pʒ ꝑ gl.
⁊ Pañ.in.d.c.cū ꝑ cā.aliqñ tales incidūt ſolū
in minorē: vt ſi qs laicū ꝑcutiat in loco ſacro.
3 ☞ Tertio vtrū noīe eccleſiarū veniāt hic mona
ſteria ⁊ pia loca:⁊ dico qđ ſic ſʒ Pañ.in.c.tua
nos.eo.ti.⁊ rõ:qꝛ hec ↄſtõ eſt i fauorē eccľiaꝝ
vt dictū eſt:⁊ addit idē in.c.ſi. de eccle.edi. vt
refert ſum.Ang.qđ hic noīe eccľiarū veniūt ēt
nõ ↄſecrate: ⁊ hoſpitalia: qđ itellige ſi edifica
ta ſīnt autoritate pape vľ eṗi:aliter nõ eſſent
loca religioſa:vt no.in.c.ad hec.de reli.domi.
4 ☞ 4.vtrū enormia i eccľia faciētes violēter inci
dāt de iure:⁊ dico qđ ſic ſm aliquos: vt refert
ſum.piſa. vt diruētes altare: frāgentes crucē:
aut calicē:vel diripiēdo corpꝰ xp̄i vel furādo:
⁊ hāc opinionē tenuit ſupplemētū:ſʒ oppoſitū
ſenſit ſum.Roſ.⁊ Ang.⁊ hoc verius: qꝛ Hoſ.et
Hoſ.⁊ Jo.de lig.tenēt qđ ſunt ſolū excõicādi.

Publicati aūt abſolui pñt ꝑ eṗʒ ſm ſum.ang.
ſed oppoſitū tenuit ſupplemētū ⁊ verius:qꝛ vt
ſupra dictū eſt incēdiarij loci nõ ſacri qbꝰ iſti
videnť cõparari mittuntur ad papā denūciati:
etiā ſi nõ fuerāt excõicati de iure ſʒ ab eṗo tm̄ 5 dubiū.
vt iſti:ſecꝰ tñ de effractoribus aliorū locoꝝ: vt
pʒ ꝑ no.in.d.c.ↄqueſti.☞ Quintū vtrū incidāt
incidētes vel effrāgētes domū ſitā in ambitu 9.ex cõi.
priuilegiato eccleſie:⁊ dico vt.ʒ.§.vij.in prin.
¶ Nona eſt in.c.fundamēta.de elec.li.vj. vbi
excõicanť prīo oēs cuiuſcūqꝫ notabilis preemi
nētie dignitatis: ptātis: vel excellētie qcunqꝫ
noīe cēſeanť:⁊ frater filiꝰ vľ nepos aliquoꝝ ꝑdi
ctoꝝ q ſine lnīa ſedis apľice noīatiõi: electioni
vel aſſumptioni i ſenatorē capitaneū patritiū:
aut rectorē ad regimē vrbis rome aſſentiūt vel
ſe intromittūt ꝑ ſe vel ꝑ aliū.Excipiūtur roma
ni naturaliter ex ipſa vrbe oriūdi:vel ibi icole
ſeu cõtinui habitatores: q lʒ ſint ꝑdictoꝝ ffes
filij vel nepotes: aut ſub comitatꝰ vel baronie
noīe extra territoriū vrbis iuriſditionē perpe-
tuā vel tꝑalē obtineāt: poſſent tñ aſſumi in ſe-
natores romanos ad vnū annū vel breue tꝑs
dūmõ extra territoriū nõ habeāt talē ptātē qđ
poſſint euacuare rõnē ꝑdicte ↄſtõnis q.ſ.rõ eſt
ne ſua potētia poſſit ſibi vrbē illā vſurpare: et
ſubiugare eccleſiā ⁊ põtificē romanū ſicut fe-
cit Cõradinꝰ:q de venenoſa radice Fed.quon
dā romani iperatoris exijt.Itē ſcđo excõicanť
oēs alij a ꝑdictis aſſentiētes ad ꝑdictū regimē
vltra annū ſine lnīa ſedis apľice.Et tertio itē-
dētes vľ obediētes ſic aſſumptis.Et qrto quo
eos noīauerūt:elegerūt:vel aſſumpſerunt. Et
qnto dātes auxiliū cõſiliū vel fauorē publice:
vel occulte tam noīatoribꝰ: electoribꝰ ⁊ aſſum
ptoribꝰ qꝫ noīatis:electis:⁊ aſſumptis. Nec aliqs
predictorū abſolui põt niſi ꝑ romanū põtificē. 10
¶ Decima eſt in.c.clericis.de immu.eccľ.lib. exc.
vj.vbi excõmunicantur clerici ſoluētes laicis
tallias collectas: decimas vel quācūqꝫ quotā:
ſed hec conſtitutio hodie eſt reuocata per cle.
vnicam.de immu.eccle.quantum ad clericos.
¶ Undecima eſt i.c.felicis.de pe.li.vj.vbi ex- 11
cõicanť prīo iſecutores eccľie romane cardi- exc.
naliū hoſtiľr:⁊ ſcđo ꝑcuſſores ⁊ captores: ⁊ tertio
q mādauit ⁊ ſocij faciētiū: ⁊ qrto q fcm̄ habue
rint ratū vel ↄſiliū dederint aut fauorē:⁊ qnto
q poſtea tales receptauerint:aut defenſauerit
ſciēter.Et hoꝝ qlibet ē reꝰ criminis leſe maie-
ſtatis:⁊ ꝑpetuo ifamis diffidatꝰ bānitꝰ ⁊ iteſta
bilis vt nec teſtamenti liberā habeat factionē
nec ad alicuiꝰ bõa ex teſtõ vľ ab iteſtato voceť
⁊ multi alijs penis ē ſubiectꝰ: ⁊ filij ⁊ nepotes
vt ibi pʒ. Nec ab alio qꝫ a romano põtifice põt
abſolui:niſi in mortis articulo: excõicanť etiā

principes:ſenatores:cōſules:rectores ſiue alij
dñi:ꝛ eorū officiales qui infra mēſem a die no
titie habite de predicto delicto nō puniūt ꝑdi-
ctos reos ſm tenorem.d.c.felicis.ſed tamē iſti
abſolui poterunt a ſuis ordinariis: qꝛ iſta ſnia
ibi pape nō reſeruat.Excōicant etiā qui aliq̄d
ꝑdictoꝝ fecerit clericis aut religioſis de fami
lia pape vel cardinaliū:ſed abſolutio ibi pape
nō reſeruat. Ciuitas vo q̄uis alia ꝑter vrbē q̄
talia faciētibꝰ in his ꝯſiliū vel auxiliū dederit:
aut fauorē vel infra menſem ſaltē taliter delin
quētes ꝑut tāti facinoris enormitas exegerit:
et facultas ei affuerit nō duxerit puniēdos:pō
r.du tificali ꝛ ſupra ſit eoipſo dignitate priuata et
bij. nihilominꝰ remaneat interdicta.¶ Primo vo du
bitat q̄uo itelligant ꝑdicta ꝛ dico q̄ ſm archi.
intelligi dꝫ. hoſtiliter.i.ſicut hoſtis ꝛ inimicꝰ
capitalis:vel publice ꝛ manifeſte: ſicut etiā ſu
mit hoſtile.xl.q.iij.q̄cūqꝫ.Et ſm Jo.an.ꝑcuſſe
rit.ſ.iniuſte.ſecꝰ ꝑ defenſiōe.Et cepit.ſ.cū effe
ctu.vñ ſi nō capiat:ſꝫ inſultꝰ ei fiat ad domū vt
inferat iniuria:vel ſi obſideat i domo vel in ca
ſtro:vel etiā in domo claudat: nō vt ibi cuſto-
diat:ſed inferat verecūdia nō credit archieꝑs
hēc locū q̄ hic dr ſm q̄ no.Jnn.i.c.nuꝑ. eo.
titu.Et ſm Jo.an.ꝛ arch.ratū habuerit.ſcꝫ cū
eiꝰ ꝯtēplatiōe vel noie ſit factū:vt de reg.iur.
eīn.li.vi.Et ſm Jo.an.fauorē nō nudū vel ſim
plicē.i.q̄ ad maleficiū nihil adijcit ꝛ idē intel-
lige de ꝯſilio.Et ſꝫ eū receptauerit:qꝛ ſcꝫ pari
pena puniēdi ſūt receptatores ſine q̄bꝰ diu nō
poſſent delinquentes latere.ff.de rece.l.j. niſi
eſſent cōſanguinei vel affines.ff.e.l.ij.¶ Scḋo
2 vtrū ex ſolo mādato icidat q̄s in hāc ſniam ſi
nō ſequat effectꝰ captionis vel percuſſionis:ꝛ
ſum.roſ.vr tenere q̄ nō vt ptꝫ in ti.abſolutio.
ſ.§ ix.i fi.ꝛ clariꝰ.§ iiij.ſꝫ ego dico q̄ ſic ſicut ꝛ
ex ipſa inſecutione:qꝛ ꝑrimꝰ effectꝰ ipſiꝰ māda
ti eſt ipſa iſecutio ex qua vt dr in tex.ipſo facto
ſniam incurrit iſecutor:ꝛ alij ꝑdicti:qñ aūt mā
dat aliq̄d habēs annexā ſniaꝫ:ſi effectꝰ ſequat
incidit mādās.Et lꝫ ſit regula gñalis q̄ ſine
effectu q̄s excōicationis ſniam nō incurrat: tñ
hoc fallit in tribꝰ caſibꝰ ꝑmo in hoc caſu quā-
tū ad effectū remotū:et ſcḋo in eo q̄ mādat per
aſſaſſinū chriſtianū interfici: q̄ eſt excōicatus
etiā ſi nō ſequat effectꝰ:vt de homi.ꝑ humani.
lib.vi.tertio ſm aliquos in his q̄ in ꝑſonā vel
ſtatū romani pōtificis cōſpirāt id eſt cōiurāt:
qꝛ habet in ſixtina q̄ incipit ꝛ ſi dñici:ꝛ cōiter
in ꝑceſſu curie tales ſunt excōicati: ꝛ itellige
etiā ſi nō ſequat effectus de quo.j.§ xxxij.Sed
tñ ſum.Roſ.videt velle q̄ in ſtatū illū conſpi
rant oēs q̄ in aliquā terrā eccl̄ie cōſpirant:q̄
nō credo verū niſi illa eſſet ſedes pōtificis:ſed
in ſtatū cōſpirāt qui volūt illū mutare aut peri
culo mutationis exponere vt aliud ſit cōſpira
re in ſtatū aliud in res ſtatus.¶ Tertio vtrum 3
tales incurrāt infamiā ꝛ bonorū cōfiſcationē
ipſo facto ꝛ dico ſm Archi.q̄ quantū ad infa-
miā ꝛ cōfiſcationē effectualē:ꝛ corporalē penā
infligēdā neceſſaria eſt ſnia ſaltē gñalis:vt ſcꝫ
ꝓnūciet eū eſſe criminoſum crimine leſe maie
ſtatis: alr̄s q̄uis bonorū dñio ipſo iure priuet:
vel ipſo facto etiā prius amittat ex die cōmiſſi
criminis:tñ ei nō auferi: nec fit executio abla
tionis bonorū vel alteriꝰ pene niſi poſt ſniam
ſaltē generalē. Et ſi querat ad q̄d priuat dñio
ex quo bona nō auferuntur ante ſniam: rñdet
Archi.in.d.c.felicis.q̄ ꝓpter fructꝰ medij tꝑis
que fiſco debēt reſtitui:ꝛ ita notat ꝑ gl.in auſ.
de inceſ.nup.§ j.vbi etiā aduerte ſm docto.q̄
iſta clauſula ipſo iure vel eoipſo tria opat:pri-
mo ꝑditionē dñij illiꝰ rei: ſcḋo retrotractionē
ad diē cōmiſſi criminis: ita q̄ alienatio facta
ab eo die vſqꝫ ad ſniam ſaltē generalē nō vꝫ ex
quacūqꝫ cā ſit facta ſiue lucratiua ſiue oneroſa
q̄ erit magis dubiū: tertio reſtōnem fructuū
medij tꝑis.De his.j.hereticꝰ.j.§ viij.particu-
la.iij.¶ Quarto vtrū incidāt principes ꝛ reliq̄ 4
ſi infra mēſem a notitia ſniam cōtra tales non
ꝓtulerint modo inceperint ꝓceſſum:ꝛ dico ſm
mētē Archi.q̄ illud dictū tripl̄r pōt intelligi:
primo q̄ incidāt ſi inſtātia huius cauſe nō ter
minetur per ſniam infra menſem a lite cōteſta
ta ſi quis exiſtat accuſator:ſcḋo q̄ incidat qui
infra menſem nō inquiſierit ꝛ receperit teſtes
et ſniam ꝓtulerit:ꝛ fuerit executus a denūcia-
tione ſibi facta ſine accuſatione per ſuū officia
lem aut aliū priuatū: ſed intellige ſane: qꝛ qñ
res ignorat debet plenius ad iudicis notitiā
peruenire.xſ.q.iij.ſummopere. vñ non incidit
niſi fuerit negligens in cognoſcēdo de cauſa.
tertio vt iſte mēſis incipiat currere ex die qua
iudici ꝑ famā innotuit.Et hoc magis placet.
¶ Duodecimo eſt in.c.quicūqꝫ.de ſen.excom. 12
lib.vi. vbi excōicantur primo oēs alicui licen exc.
tiā dantes occidēdi: capiēdi: ſeu alr̄s grauādi
in perſonis vel bonis ſuis aut ſuoꝝ eos qui cō
tra reges principes barones nobiles baliuos
vel cōtra quoſlibet miniſtros eoꝝ ſniam excōi
cationis ſuſpēſionis vel interdicti tulerūt:vel
eos quorū occaſione ſunt ꝓlate: vel eas obſer
uantes ſeu nolētes cōicare taliter excōicatis:
niſi licentiā ipſam re integra reuocauerint vel
ſi eius occaſione ad captionē bonorū ſit pro-
ceſſum: niſi ipſa bona fuerint infra.viij. dierū
ſpatium reſtituta:aut impenſa pro illis ſatiſfa-
ctio. Scḋo oēs qui auſi fuerint vti tali licētia:
tertio qui aliq̄d ꝑmiſſorū cōmiſerit ſuo motu

Et ſi p ſpatiū duorū mēſiū oēs pdicti māſerint in.d. ſnīa iā niſi p apl'icā ſedē abſolui nō pñt. Ex q̄ elice qd aſi poterūt abſolui p ordinariū.
1.dubiū. Primo ꝙo dubitat q̄uo intelligant pdicta et dico qd ſm Jo.and.ordinari⁹ regis eſt eps in cui⁹ dioceſi delinq̄t:vel hz domiciliū.di.xcvſ. ſi impator.⁊ ſm archi.nō ſolū rex: ſed ēt impator excōicari pt ab epo.ij.q.vij.§ itē ꝯdicēdū. Et ſm Jo.an. verbū miniſtros ad clericos referri pōt:⁊ ſic ppue inſequit ꝟbū ſuſpēſionis. Et ſm Archi.qd dr lniam multoforti⁹ locū hz in mādato vel in iuſſu.Si q̄s tñ ꝯtēplatiōe excōicati faciat predicta ipſe excōicat⁹ nō dr eſſe in culpa ſm archi.niſi ratū habeat.Et ſm eūdem dr ſuorū.i.conſanguineoꝝ ⁊ oīm qui ſunt ſub eorū ptāte inſti. de his qui ſunt ſui vel ali. iuris.per totū: ⁊ domeſtici:vt.C.de his qui ad eccle.cōfu.l.pſenti.§ ſane. vide.J.familiaris. Per grauamē aūt intelligo oē nocumentū ea de cā attēptatū.
2 dubiū. Scdo vtrū dās iſtā licentiā ſtatim incidat ſi ad aliquē actū ſit pceſſum? et dico ſz arch.q̄tū ad pſonas qd nō ſi re integra fuit reuocata:ſec⁹ ſi ad aliquē actū ſit pceſſum quātū vero ad bona pfigit termin⁹ octo dierū
3.dubiū. q2 grauior eſt pſonaꝝ q̄ꝫ rerū offenſa. Tertio vtrū iſta ſnīa locū habeat in epo:⁊dico ſm gl. qd ſic:nec obſtat.de ſen.excō.q2 periculoſum. lib.vſ. q2 nō loquit in ſentētijs excōicationis.
13 exc. Decimotertio eſt in clemētina multorū. de here.vbi excōicantur oēs inq̄ſitores heretice prauitatis:inferiores epis:qui odio gratia vel amore lucri: aut cōmodi tpalis obtentu cōtra iuſtitiā ⁊ ꝯſciam ſuā omiſerint ꝯ quēpiā pcedere vbi fuerat pro hereſi pcedēdū:⁊ ſl'r ſi obtētu eodē prauitatē hereſis vel officij ſui impedimentū alicui imponēdo pſumpſerint aliquē quoquo modo vexare: nec abſolui pñt niſi a papa preterq̄ꝫ in mortis articulo ſatiſfactione pmiſſa.nullo in hac pte priuilegio ſuffragāte.
1.dubiū. Prio ꝙo dubitat de pmiſſorū intellectu:⁊ dico qd ſm Jo.an.nō ē loc⁹ huic pene ſi nō omittant inq̄ſitores ppter pdicta ſed timore vel ſcādalo:nec etiā vt dicit Card. ibi niſi hoc faciāt cōtra iuſtitiā ⁊ cōſcientiā copulatiue. Non hz etiā locū in epis ⁊ ſupiorib⁹ prelat⁹ ſi omittāt predicto obtētu:ſed ſunt p triēniū ſuſpēſi ſicut inq̄ſitores inferiores ſunt excōicati. Ex predictis aūt Jo.an. cōcludit qd cōſtitutio eccleſie militantis ligat oīno occulta:de quo dic vt.ſ. excōicatione ſcda.
2 dubiū. Scdo vtrū dicatur officiū inquiſitionis impedire qui offendit aliquē de familia inquiſitoris vel epi exiſtētē in captione heretici:⁊ dico ſm Mat.qd non ſi offendit non animo impediendi officium vel iuuandi hereticū ſed propter aliā cauſam poterit tamē procedi contra eum tanq̄ꝫ officij turbatorē ſm ea que Inno.in.c.ſ. de offi. delega. hec Zaba.
3.dubiū. Tertio vtrū inquiſitores predicti ſi incidant abſolui poſſint a collegio cardinaliū ſede vacante:et dico qd abſolutio reſeruatur romano pontifici: vnde ſm Lap.nō intelligit de dignitate ſed de perſona.de quo Archi.in.c.ſi gratioſe. de reſcrip.lib.vſ. Poterūt ergo abſolui a papa eo viuēte: vel ab eo cui cōmiſerit: non aūt a collegio cardinaliū ſede vacāte.de elec. vbi periculū.§ idē quoq2.li.vſ.⁊ cle. ne romani.eo.ti.licet ſecus in alio collegio.de maio.⁊ obe.c.vno.lib.vſ.hec Zaba.Sed hoc ibi clare nō probat ſed ſolū qd cardinales ſe nō habēt pſonaliter occupare in aliquo retardāte prouiſionē ſedis:ſed potius ex glo. habetur oppoſitum: que hz qd tunc cardinales poſſent inſtituere penitētiarios ſi deficerēt: ideo dic vt.ſ. eo.ti.excōicatione prima. ideo dico qd poteſt.
14 exc. Decimoquarto eſt in cle.religioſi.de priui. vbi excōicant religioſi q̄ clericis aut laicis ſacramētū vnctionis extreme vel eucariſtie miniſtrare pſumūt:vel ſolēnizant m̄rimonia ſine licētia ſpāli pſ byteri parochialis.Itē ſi abſoluunt excōicatos a canone preterq̄ꝫ in caſibus expreſſis in iure vel p priuilegia ſedis apl'ice cōceſſa eiſdē:vel ſi abſoluūt a ſentētijs pmulgatis p ſtatuta ſynodalia vel puincialia:ſeu a pena ⁊ a culpa: nec abſolui pñt niſi ab apl'ica ſede nullo ſuffragāte priuilegio.
1.dubiū. Primo ꝙo dubitat de intellectu pmiſſorū: ⁊ dico qd miniſtrare hic ſm Zaba. ſumitur ſm cōmunē vſum loquēdi pro exhibere nō p executione ordinis legitima:⁊ ſolēnizare m̄rimonia ſm Jo.and.⁊ Pau. eſt ſolēniter bñdicere:ſed in ꝟbo ſolēnizare ſm Zenze.cōprehēdit oīs ſolēnitas obſeruata iuxta ritū regionis. de ſpōſa.c.ſ. ſiue fiat ſolēnis bñdictio: ſiue dicat miſſa ſpālis pro cōtrahentibus: inducere autē fedus matrimonij aut verba pferre inter cōtrahētes non phibet eis ſm eūdē. Parochialis aūt pſ byter ſm Jo. and.quo ad mercenarios ſcholares ⁊ ſimiles eſt pſ byter in cui⁹ parochia habitāt. Frā.aūt Zab.dicit qd ſtatim cū q̄s vadit ad habitandū in aliqua parochia intelligit ibi factus parochian⁹ niſi acceſſerit recreationis cā aut alia tēporali ſtatim reuerſurus ad ppriā parochiā. de ſepul.is qui.lib.vſ. Intellige etiā qd ligat iſta ſnīa ſm Lap. ſiue is q̄ abſoluit ab excōicatione ſit laicus maſculus aut femina ſiue clericus ſiue religioſus eiuſdē ordinis vel alteri⁹. Scdo dubitat qui religioſi ligentur hac ſententia ſi cōtrafaciant.et dico ſm Pau.qd cum canon vniuerſaliter loquat omnes religioſos comprehendit: et limitat Cardi.⁊ Lau.⁊ Lap.

modo ſint religionis approbate. alij religioſi
nō ſunt.vt in.c.vno.de voto.li.vſ.ꝛ i cle.de ſta.
mo.c.ne in agro.Zaba. Limitāt etiā alij ad exē
ptos vt pe.de ſtagno refert argumētū ſumētes
a rubrica q̄ eſt de ꝓuilegijs:ſed hoc nō ꝓcedit:
qꝛ ſm gl.in auc.de inceſt.nup.pleruꝗ generalior
eſt textꝰ quā rubrica:ꝛ ecōtra. Vn̄ cōiter tenet
vt.ſ.qḋ oēs cōprehēdit etiā ſm Pau. populū
habētes. et prefectos eccl'ie parochiali ſi alijs
quā ſuis parochianis miniſtrāt. ꝛ cōſentit gl.
in cle.ſ.de deci.etiā nouitios ſm Lapū ꝛ Car.
arg.c.religioſo.de ſen.excō.in.vſ. qꝛ gaudent
priuilegio ſi q̇s ſuadēte vn̄ ſentire debēt onꝰ:
etiā ꝯuerſos ꝛ moniales ſm Zen.ꝛ Zab.lꝫ Pe.
de ancha.ꝛ Car.dicāt ꝙ nō ſꝫ ꝑmū vr veriꝰ qꝛ
maſculinū etiā in penalibꝰ cōprehēdit feminī-
nū.xvij.q.iiij.ſi q̇s ſuadēte.imo a fortiori quia
iſti ſe imiſcēt nō ꝯueniētibꝰ ſibi. Nec obſtat ſi
iſti dicant nō miniſtrare ſed abuti ſacramētis:
qꝛ etiā religioſi hn̄tes ordinē vbi ſine lnia ca
exhibent dicūtur abuti: ꝛ miniſtrare ſumit hic
ſm vſum cōem ꝓ exhibere. Nō aūt clerici ſecu
3.du lares ſm Pau.etiā ſi in iſtis excederet. ¶ Ter
biū. tio dubitat vtrū locꝰ ſit huic pene in viatico.et
dico ſm Pau.ꝛ Lap.ꝛ Card. ꝙ locus eſt pene
ſiue eucharistiā religioſi dent in morte ſiue in
vita:qꝛ nō dr̄ viatici: ſꝫ eucharistie. Ꝯtrū ſenſit
directoriū.li.ſ.ꝛ Jo.ꝛ Archi.xxvſ.q.vſ.ſi pſ bȳ
ter.ꝛ Inno.ꝛ Hoſti.in.c.oīs. de pe.ꝛ re.ꝛ hoc
ſum.Ange.plꝫ ſi haberi nō pōt aliꝰ ſacerdos q̄
miniſtret. Sed ſum. roſ. dicit primā opinionē
eſſe practicādā:qꝛ tutior eſt.ꝛ idē ſentit Archi.
et hoc tene:qꝛ ſacꝭm eucharistie nō eſt neceſſi
tatis:itē qꝛ hoc ꝓhibet hic niſi in caſibus iure
expſſis. Et lꝫ direc. ad hoc dicat hoc eſſe iure
cōceſſum:tn̄ nō ꝓcedit:qꝛ aliud eſt hoc deduci
ex iure ꝑ argumēta aliud eſt qḋ ius hoc expri-
mat.i.explicite ꝛ clare cōtineat qḋ ſonat nomē
expſſiōis. Nec obſtat qḋ idē dicit in pn̄ia ītel-
ligē viaticū.de pe.ꝛ re.qḋ i te.qꝛ verꝫ eſt vt cui
exhiberi pōt vnū exhiberi poſſit aliud nō tn̄ a
q̇cūꝗ: cū iſta nō ſint paris neceſſitatꝭ. Sacꝭm
tn̄ extreme vnctionis etiā ſm Dir.exhibere nō
4 pſit qꝛ hoc nullo exprimit iure. ¶ Quarto vtrū
du- ſit locus pene ſi religioſi eucharistiā ſine lnia
biū. miniſtrāt religioſis ēt alteriꝰ religiōis: ꝛ dico
ſm aliq̇s vt refert Car.qḋ nō:quā opinionē ſe-
cuta eſt ſum.roſ.qꝛ ꝯſtō mētionē facit de laicis
et clericis. appellatione aūt clericorū in mate
ria odioſa ꝛ ſtricta nō veniūt religioſi. vt not.
Pan.in rubri.de vi.ꝛ ho.cle. Imo vt dicit nec
epi.vt i.c.qꝛ ꝑiculoſum.de ſen.excō. li.vſ.nec
clerici exiſtētes i dignitate vt canonici eccl'ia-
rū cathedraliū: qꝛ i eis ſupra alios eſt q̄litas q̄
nō reperit in ſimplicibꝰ:ꝛ ſꝫ Jo.an.appellatiōe
eccl'ie parochialis nō venit parochia collegia
ta qꝛ ſupra curā hꝫ q̄litatē collegij: nec appel-
latiōe monachorū venit abbas lꝫ ſit monachꝰ
ſm Panor.in.c.ſi.de ſimo.qꝛ q̄litatē hꝫ:idē in
rectore ſcholariū:lꝫ ſit ſcholaris: ſecꝰ aūt i ma
teria fauorabili. Eandē opinionē tenuit ſum.
Ang. Sed Lapꝰ oppoſitū tenuit: ꝛ hoc Archi.
dicit eſſe tutiꝰ ꝛ ita tene ꝓpt duo primo qꝛ vix
inueniret aliq̇s timoratꝰ ꝛ doctꝰ hoc faciēs q̄
deinde abſolutionē nō peteret ad cautelā: nul
lus autē dꝫ ſe exhibere ꝑiculis aut ſcrupulis:
ꝓpt ea q̄ nō ſunt neceſſitatis vt hoc ſacꝭm de q̄
dicit Aug. crede ꝛ mādocaſti.ſcḋo qꝛ rō ꝓdicto
rū ꝯcludit oppoſitū:qꝛ lꝫ hec materia ſit odio-
ſa exhibētibꝰ religioſis.tn̄ fauorabilis ē eccle
ſiarū rectoribus aut religionū ꝓlatis ad quoꝝ
fauorē motꝰ eſt cōditor huiꝰ ꝯſtōnis ne.ſ.ſupra
eoꝝ ſubditos religioſi alij curā vel iuriſditio-
nē vſurparēt: vbi aūt ꝯcurrūt fauor ꝛ odiū ma
gis attēdit fauor ſm Pan in.c.nō dubiū.e.ti.
Nec obſt.ſi diceret qḋ ſm tex.hec lnia petēda
eſt a parochiano: et ꝯn̄r ſolū ad ſubditos eius
extēdit ꝓhibitio:qꝛ ſicut noīe clerici venit reli
gioſus in materia fauorabili : vt priuilegio ſi
q̇s ſuadēte:ita etiā noīe rectoris vel parochia-
ni venit oīs ꝓlatꝰ regularis. ¶ Quinto vtrū ha 5 du
beat locū in regulari bone ꝯuerſationis igno- biū.
rāte hoc ius ſi hec ſacꝭa ſine lnia miniſtret nō
tn̄ in ꝯtēptū parochialis pſbyteri:ꝛ dico ſm
Cardi.ꝛ Zab. ꝙ in foro penitētiali maxime hūc
poſſumꝰ excuſare:qꝛ vbi ꝓſumpſerit notat do
lū ꝛ temeritatē miniſtrātis:et idē puto in foro
cōtētioſo: vbi ex ſignis ꝓbabilibus de ignorā
tia cōſtaret: ſicut ꝛ miles armate militie excu-
ſat ab ignorātia iuris.C.de iur.ꝛ fac. igno.l.ſ.
Nec ob. ꝙ ignorātia facti nō iuris excuſet qꝛ
hoc verū eſt regulariter:ſecꝰ vbi de ea ꝓbabilr
cōſtat:vt ptꝫ ꝑ not.de cōſti.c.ij.in.vſ. Quia tn̄
dici poſſet qḋ ſit ꝓſumptio ex hoc ipſo qḋ fecit
ꝯ iſtā cle.iḋ tutiꝰ ē qḋ abſolutio petat. ¶ Sexto 6
vtrū locū habeat in ſuſcipiētibꝰ hec ſacꝭa vel
talē abſolutionē rōne ꝑticipatiōis in crīe:ꝛ di
co ſm Pau.ꝙ nō:qꝛ iſta ꝑticipatio nō eſt poſt
latā ſnīaꝫ:ſꝫ in actu ꝓ quo q̇s ligat:vel ſm Jo.
an.ꝛ Frā.Za. qꝛ illḋ de participatiōe in crimīe
locū hꝫ qn̄ participat poſt actū dānatū:non tn̄
in ipſo actu ſed intellige in prima vice: in ſcḋa
aūt incidūt in eandē quia participāt.poſt actū
dānatū. ¶ Septimo vtrū habeat locū qn̄ reli 7
gioſus credit parochiano licentiā mētienti et
miniſtrat ei ꝓdicta:ꝛ dico ꝙ religioſus tali cre
det ſm gl.q̄.ſ.eſt Jo.an.qꝛ nemo ꝓſumit imme
mor ſue ſalutis.ſ.q.vij.ſancimꝰ.ꝛ ꝯſentit Lau.
Pau.ꝛ Steph.vn̄ ex dictis gl. colligit qḋ ſi pa
rochianꝰ fatet ſe religioſo dixiſſe qḋ lnīaꝫ ha-

beret nō erit ꝯ religioſuꝫ ꝑcedēdū ad penā qꝛ nō miniſtrauit in contēptū vel preſumptuoſe.

8 ¶ Octauo vtrū hēat locū ſi religioſi abſoluāt a pctō vel a ſnīa nō lata a canone: ꝛ dico ꝙ nō icidunt ſi abſoluāt a pctō ꝓpter qđ incurrit dicta excōicatio vel alia ſnīa: dūmō a ſnīa nō abſoluāt ſm Direc.li.iij. Siſr nec incidūt ſi ſnīa ſit ab hoīe etiā a papa ſm glo. Pau. ꝛ Zenze. qꝛ ſi ꝯditor hoc voluiſſet exꝓſſiſſet illud ar. in.c.ad audientiā.de decimis.Sec⁹ ſm Zaba. Pau.et Lau.ſi ſit a quocūqꝫ canone pape q̄ ꝓprie ꝑ excellētiā dr canon etiā ſi ſit extrauagās. Et ſecus ſi ſit a canone large .i. ſtatuto ſynodali vel ꝓuinciali:vt ptꝫ i tex. Si aūt ſit a ſtatuto legati nō icidūt ſꝫ ſum. Roſ.qꝛ ꝯſtō ē penalis nec dꝫ extēdi. oppoſitū tenuit ſum.ang. ꝛ hāc opinio. tene:qꝛ eſt opinio Zenze.ꝛ Lau.ꝛ Zab.ꝛ archi. et rōnabiliter.qꝛ lꝫ ꝯſtō penalis extēdi nō debeat in dubio:ſec⁹ vbi eſt rō euidens vt hic:qꝛ hoc ſtatutū equiparaꝛ ſynodali in ꝑpetuitate: ſi ne vlla dubitatiōe:vt ptꝫ in.c.fi.de offi.leg.ꝛ in efficacia ꝓualet:qꝛ vt ibi dicit gl.epūs eſt legato inferior in ſua ꝓuincia.

9 ¶ Nono vtrū locū habeat ſi ſnīa a qua religioſus abſoluit fuit excōicatio minor:ꝛ dico ſm Gemi. in.c.vnico. de his q̄ lib.vſ.qđ ſic primo qꝛ lex penalis ꝓhibēs abſolutionē ab excōicatione includit etiā abſolutionē a minori: ꝓ quo eſt gl.in cle. iſta. in ⁊bo canone dicēs. quocūqꝫ etiā a quo epūs vel ſacerdos poſſet abſoluere:de ſen.exc.nup. ſcđo qꝛ vbicūqꝫ fit mētio excōicationis ꝛ materia in q̄ proferꝛ eſt ꝓportionabilis etiā minori intelligiꝛ de vtraqꝫ: vt no.gl.pe.in.c.preſidentes.de here.li.vſ.in ⁊bo excōicatiōis.Cōtrariū tenuit Zab. ꝛ Lap.ꝛ Lau. per.c.ſi quē.ꝛ.c. nup.de ſen.excō.ꝛ hoc tene:qꝛ regulariter ſm cōem doctrinā a minori abſoluere pōt q̄cunqꝫ abſoluit a pctīs vt dictū eſt.§.abſolutio.j.§.j.ꝛ excōicatio.iiij.§.ij.Ad primā rōnē Gem.negaꝛ qđ aſſumit nec illa gl.ꝓbat:qꝛ.c.nup.ad quod remittit cōcedit in caſu ſacerdoti ꝓprio etiam abſolutionē a maiori. vide.§.abſolutio.j.§.iij. Ad ſecūdā ſiſr ꝓciſe rñdeo nec gl. ibi illđ no. vere:ſed ſcđm ei⁹ falſum intellectū.

10 ¶ Decimo vtrū habeat locū ſi religioſi abſoluant a ſnīa aliaquā excōicatiōis in caſu nō ꝯceſſo:ꝛ dico ꝙ ſm gl.in ⁊bo ſentētijs. intelligiꝛ de oī ſnīa excōicatiōis ſuſpēſiōis vel interdicti cui⁹ neceſſaria eſt abſolutio:ꝛ ſentit Pau.ꝛ ſum.ro. ſꝫ ſum.Ang.vꝛ ſentire oppoſitū adducēs Zab. dicētē veri⁹ eſſe qđ itelligaꝛ ſolū de ſnīa excōicationis:qđ bene ꝓbat litera ꝑ alternatiuā:qꝛ ſupra dicit de his q̄ abſoluūt excōicatos a canone:ꝛ poſtea ſubijcit vel a ſentētijs per ſtatuta:ꝛ ſic reſtringiꝛ li ſententijs ꝑ li excōicatos. arg.de reſcrip.c.ij.reqͥris. Et hūc ſenſuꝫ tene. Ali⁹ eñi eſt irrationabilis:qꝛ ſm eū nō ꝓhibeꝛ abſolutio a ſnīa ſuſpē.vel iterdi.lata a canone pape:ſꝫ lata a canone epī:qđ eſt irrationabile: itē qꝛ ſi ꝓpterea ꝙ text⁹ dicit ſentētijs accipiꝛ ille ſenſus etiā extenſio fiet ad ſnīam pctī quo q̄s eſt excōicatus ꝛ ꝯñr ſi ſacerdos abſolueret ab illo ꝛ nō ab excōicatione: incideret in hāc penā:qđ negat Zenze.ꝛ Zaba.ꝛ oēs.

¶ Undecimo dubitaꝛ a quo debeat eē ſnīa q̄ religioſum miniſtrātē excuſet ꝛ dico ꝙ ſufficit primo ſnīa parochialis.vt ptꝫ ex textu etiā ſi nō ſit ſacerdos ſm Zab.ꝛ gl.Jo.and. qđ limita ſi ſit legitime etatis vt infra annū poſſit fieri ſacerdos: vel ſi ſit diſpenſatū cū eo ſm formā decretalis cū ex eo.de elec.lib.vſ.vel eccl'ia eſt parochialis collegiata eo.titu.ſtatutū.Et ſcđo ſnīa vicarij ei⁹ inſtituti ꝑ modū illi⁹ decretalis. cū ex eo.vel gerētis curā ordinariā inſtituti ab epō ſm gl.ex quo infertur qđ ſi nō hꝫ curā ordinariā:ſed eſt ſibi paruo tpe cōmiſſa: hāc licentiā dare nō pōt. Et tertio licētia dioceſani ſm gl. qꝛ eſt parochialis ordinari⁹ oīm ſubiectoꝝ ſue dioceſis.de do.aplice.imo tenet Pau.Zenꝫ.et Stepha.ꝙ archipꝛſbyter ciuitatis poſſit hanc licētiā dare:nec eſt abſurdū inq̄t Pau.qꝛ cura eiuſdē parochie plurib⁹ cōpetit inſolidū. pro quo facit qđ no. Hoſt.in.c.oīs.de pe.ꝛ re.vbi dicit ꝙ papa epūs ꝛ ei⁹ vicari⁹ ſunt immediatē ſacerdotes. ꝛ idē tenent Stepha. ꝛ Zenze. de vicario epī in ſpūalibus vel delegato aut eius penitētiario.licet ſm Pau.tuti⁹ ſit a litera nō recedere:licet non ſit neceſſariū. Ueritas aūt indubitata eſt de epō: qꝛ ab eo eſt tota autoritas parochialis vnde etiā poſſet abſoluere a ſnīa hoīs per parochialē lata eo nō reqͥſito vt dictū eſt.§.abſolutio.ij.§.j. ſiſr de vicario epī: qꝛ ille eſt ordinarius ꝛ delegare pōt: maxime quia hoc hꝫ cōſuetudo generalis ſcita a papa et tolerata etiā ſcđm opinionē contrariam. de archipreſbytero aūt hoc videꝛ quidē verū per notata.§. archipreſbyter: ſed nō habeo tutū.

12 ¶ Duodecimo dubitaꝛ hec licētia qualis eſſe debeat ꝛ dico ꝙ dꝫ eſſe ſpecifica qđ ſm gl. Jo. an.intelligiꝛ quo ad ſacꝛm. qđ ſpecificādū eſt puta eucharistia:vel aliud: vñ ſi ſacerdos dat ſubdito licentiā accipiendi eucharistiā vel extremam vnctionem a quolibet religioſo nullo ordine vel ꝑſona ſpecificata ſufficit: ſiſr ſi det religioſo licentiā eā dandi ſubditis ſuis. Jmo dicit Lau.vt recitat Pe.de anch. ꝙ parochialis quantūcūqꝫ ſimplex cura ſit illi cōmiſſa in adiutoriū cure aſſumere pōt ad tpꝰ ſacerdotē religioſum vel aliū ſine alicui⁹ ſuperioris licētia qui eum iuuet forſitā in quadrageſima ad

audiendū cōfeſſiones ⁊ dandū euchariſtiā in paſcha vel ad celebrandum ſeu aſs vt hic. Et addit Archi. ꝙ dato qḋ mēdicātes audire nō debeāt ſine licētia ſuoꝝ ꝓlatoꝝ: tñ ſi cū hoꝝ licētia abſoluerēt illi eſſent abſoluti: et iſti nō eſſent excōicati. lꝫ peccarēt extra caſum neceſſitatis. ⁋ 13. dubitaꝫ vtrū incidat in hanc penā religioſus abſoluēs a pena tm̄. Et dicit Zab. ⁊ Zenze. qḋ nō: qꝛ litera loquiꝫ copulatiue a pena ⁊ culpa. ⁊ ꝯſentit ſum. Ang. q̄ hec roſel. ſed mihi hoc videꝫ irrationabile qꝛ cum religioſi expoſiti abſoluere pñt a culpa tota maxime vbi nullꝰ eſt caſus reſeruatꝰ: q̄ rō eſt qḋ abſoluēs a pena. ſ. tota nō incidat: tñ incidet etiā ſi ſuper hoc abſoluat a culpa a qua pōt ſine ꝓhibitiōe abſoluere. Alioq̄n ſm ſenſum iſtoꝝ ſi religioſus ei q̄ eſt alteri cōfeſſus plenariā indulgentiā cōferret nō incidere: qḋ eſt ſtultū. Nec obſtat qḋ ꝯſtō loquiꝫ copulatiue qꝛ hoc nō facit vt exprimat ſenſum iſtoꝝ. ſed vt patet in textu hoc dicit ſe facere vt verbis eoꝝ vtaꝫ. ſcꝫ religioſoꝝ. q̄ plenariā indulgētiā vocare ſolent a pena ⁊ culpa. vñ idē eſt ac ſi dicātur incidere: qꝛ plenariā abſolutionē a pena impartiuntur.

14 ⁋ Decimoquarto dubitaꝫ vtrū ſemꝑ locū habeat iſta pena qñ ſine dicta licētia exhibentur aut ſuſcipiūtur ſacra: et dico qḋ ſm Jo. and. et Pau. nō hꝫ locū iſta cōſtitutio in ſacro penitētie vel baptiſmi: qꝛ hic nō exprimunꝫ: adde qꝛ iſta ſacramēta ſunt neceſſitatis maioris ⁊ ꝯñr minoris ꝓhibitionis. Similiter ſm Pau. non habet locū in illis qui ſacramentū euchariſtie vel extreme vnctionis recipiunt a certa perſona ratione conſuetudinis. de religio. do. quia contingit. in clemen. in fi. Unde hec ſm Zaba. procedunt niſi aliud haberet conſuetudo.

15 ⁋ Decimoq̄nto eſt in cle. j. de penis vbi excōicatur q̄libet qui ſuadēte diabolo iniurioſe vel temere ꝑcuſſerit ceperit aut bannierit quēuis pōtificē: vel qui ꝓdicta mādauerit aut facta ab alijs rata habuerit: vel ſocíꝰ fuerit in his faciēdis: aut cōſiliū vel fauorē dederit vel ſcienter defenſauerit eūdē nec abſolui niſi per ſummū pōtificē preterꝙ̄ in mortis articulo: ⁊ tūc data cautiōe ꝙ parebit pene īponēde ⁊ pniam dño auxiliāte perficiet. Excōicanꝫ etiā oēs officiales quocūq; noīe cēſeanꝫ q̄ in aliquo ꝓdictoꝝ fuerint culpabiles nec valent abſolui niſi vt predictū eſt. Ciuitas aūt que pmiſſa vel eoꝝ aliq̄d in epm ſuū cōmiſerit: interdicto donec ſatiſfecerit ſubiaceat. ⁋ Primo ergo dubitaꝫ de ꝓmiſſoꝝ intellectu: et dico ꝙ dr̄ primo ſuadēte diabolo alias ſecꝰ: vt ſi ignorāter ſm Pau. vt in. c. ſi ergo. eo. ti. Et ſcḋo temere: ſecꝰ ſe defendendo. ſm Jo. and. Et tertio pōtificē. vnde ſm

1. dubiū.

Jo. an. includiꝫ is q̄ renūciauit loco nō ordinis: nō aūt is q̄ electus eſt ſed nō cōſecratus: qꝛ nō eſt pōtifex. i. epſ de cele. miſ. cle. ij. Et quarto mādauerit: ex quo vꝫ mādatū ſolū puniri etiā ſi effectꝰ nō ſequiꝫ. ſed qꝛ hoc ſatis durū videꝫ ſm Pau. ⁊ Jo. an. poſſet exponi ꝙ req̄rit factū ꝓfectū vt. ſ. ꝑcuſſiones captiones vel bāna ſint facta. Et q̄nto ſocíꝰ qui. ſ. ſm Jo. an. hic ſtricte ſumiꝫ pro agēte qui aliq̄d operaꝫ ad ꝓdicta. Et licet qñq; ſint plures ſocij quoꝝ nullꝰ eſt principalior qui includanꝫ ſub agētibus: de quibꝰ premiſit qñq; tñ vnus eſt principalis alter cooperās: et ſic ſumiꝫ hic ſocius ſm eūdē qḋ patet qꝛ de faciēte premiſerat. Et ſexto ꝯſiliū ſed nō intelligiꝫ ſm eundē ⁊ Pau. de nudo ſcꝫ qḋ nihil aducit ad peccandū. vt nota. in. c. nuper. eo. ti. in ſcḋa glo. ſed de fraudulēto. Preſtatur autē cōſilium ſuadendo: rogando: impellendo inſtruendo: vel ſecuturā vtilitatē oſtendēdo. vt no. Inno. de homi. ad audiētiā. Et ſimiliter nō intelligitur de fauore ſimplici qui ſcꝫ nihil aducit ad peccandū. ⁋ Scḋo dubitatur vtrum fauēs huic delinquēti vel eum defenſans poſt peractū delictū incidat: et dico ſm Joā. and. ꝙ nō quo ad fauentē: quia dicit tex. in his faciēdis ſcꝫ percuſſione captione vel bāno in materia aūt hereticoꝝ fautores accipiūtur latius: Sed de defenſore putat ꝙ etiā poſt maleficiū intēdat punire. Unde diſtinguit ꝙ eſt duplex. ſ. vnus qui eſt delicti autorizator qui grauius puniꝫ ꝙ̄ agētes. xj. q. iij. qui cōſentit. alius qui poſt delictū defendit: puta impediēdo ne delinquēs ad manus iudicis veniat examinandus vel puniēdus. xxvij. q. j. ſi cuſtos. vel impediēdo ne fiat executio: et hūc intēdit includere. et probatur in. c. felicis. eo. ti. lib. vj. Addit tamē qḋ defendēs iſtū ne a priuato ledatur: etiā ab ipſo offenſo. puta epo vel cōſanguineo vindicare volēte nō incidit: ⁊ hoc eſt verū: quia illa actio eſt iniurioſa ad quā propulſandā a ſocio quis tenetur. vt in. c. delicto. eo. ti. li. vj. ⁋ Tertio vtrum incidat qui hunc in iudicio patrocinando defendit. ⁊ dico ſm Pau. qḋ aut hoc facit iuſte: quia ſcꝫ putat illū non culpabilem: et ſic aliqua pena non ligatur: etiā ſi poſtea appareat illū culpabilem: quia in talibus iuſta defenſio reſeruatur. de excep. cum inter. aut hoc facit cōtra iuſtitiam ⁊ cōſcientiam: et ſic ligatur hac pena. de here. ſi aduerſus. tales enim defenſores appellantur. xxiij. q. j. de. ⁋ Quarto dubitatur quādo dicatur ciuitas delinquere in epm vt ſubiaceat interdicto: et reſpondet Panor. in. c. dilectus. el ſecūdo. de ſi. cōcludēdo dicta Bar. in. l. aut facta. ff. de pe. et alioꝝ dicens quod cōmunis ⁊ vera concluſio eſt: vt

(right margin: 2 beside "aducit ad peccandū. ⁋ Scḋo"; 3 beside "quis tenetur ... ⁋ Tertio"; 4 beside "defenſores appellantur ... ⁋ Quarto")

tūc aliq̄d vniuerſitati attribuat̄: qn̄ fuit prius
deliberatū ī ipſa pulſata cāpana ⁊ alijs req̄ſit̄
ad cōgregationē vniuerſitatis vn̄ ſi oēs hoīes
vniuerſitatis certū delictū cōmitterēt ⁊ ſiurge
rēt nō diceret̄ factū ꝑ vniuerſitatē: ſed ꝑ ſingu
los de vniuerſitate: et q̄ꝺ pl⁹ ē ſi facerēt pulſa
ri cāpanā: ⁊ vexillū vniuerſitati leuarēt: q2 po
ti⁹ ſūt īcitatores ſingulox. Op3 ḡ q̄ꝺ pri⁹ deli
5 beratio fiat ī vniuerſitate. hec ex illo. ¶ Quīto
vtrū facta ſatiſfactione ſit abolitū interdictū.
vide ſupra ciuitas: ſine alia relaxatiōe: rn̄det
Jo. de lig. ⁊ Laud. q̄ꝺ nō: imo necia ē ſupioris
ſnīa q̄ relaxet. xxvſ.q.vſ. p̄ſbyter. ſec⁹ autē ſi
vſq3 ad certū tp̄s vl̄ modū factū fuit īterdictū:
q2 ceſſat elapſo tp̄e vl̄ mō ceſſante: de ſpō.c.nō
eſt. Rō diuerſitatī eſt: q2 p̄io caſu dubitari p̄t
an plene ſatiſfactū ſit: ſ3 ī alijs ſec⁹: de hoc ſ.c.
6 cū bone. de eta. ⁊ q̄li. ¶ 6. dubitat̄ q̄ō itelligē
da ſit inhabilitatio box ad bn̄ficia obtinēda:
de q̄ ibi in gl. ⁊ dico p̄io q̄ꝺ ſm gl. iā obtēta nō
ꝑdūt: ⁊ ſcḋo q̄ꝺ ea nō p̄nt cū alijs ꝑmutare ſm
gl. Pau. ⁊ zen. q2 dicunt̄ bn̄ficia nouiter acq̄re
re: ⁊ tertio q̄ꝺ ea p̄nt augere ſm Semi. in. c. cū
ex eo. de excel. p̄la. lib. vſ. q2 ꝓhibit⁹ acquirere
nouū ius ī re nō venit ꝯ ꝓhibitionē lʒ augmē
tet p̄ſtinū ius an̄ q̄ſitū: vt ē caſus ī.c.ſi.ij.r̄nſo.
de ꝯceſ. p̄bē. lib. vſ. Et ſic in ꝓpoſito. Et hoc
facit ad augmentū gabellarū: an ſit impoſitio
noui pedagij. de quo dic vt. ſ. excōicatiōe. xix.
16 ¶ Decimoſexto eſt in cle. cupiētes. de penis.
exc. §. fi. vbi excōicātur oēs religioſi ⁊ clerici ſecu
lares cōtra primū. c. de ſepul. lib. vſ. inducētes
ad vouendū: vel iurandū: vel fide interpoſita
ſeu alias ꝑmittēdū de eligēdo apud eos ſepul
turam: vel vt iam electam vlterius nō mutent
nec ab alio quā ab apoſtolica ſede niſi in mor-
tis articulo poſſunt abſolui. Et nota q̄ꝺ in. vſ.
etiā dicit̄ q̄ꝺ ſic eligentes nō ſepeliātur apud
eccleſias electas nec alibi: ſed ſolū vbi erāt de
iure ſepeliēdi: ſi deceſſiſſent ſepultura nō ele-
cta: predicti vero religioſi vel clerici ſi illos in
ſuis cemiterijs vel eccleſijs ſepelire preſumpſe
rint tenent̄ infra decēniū reſtituere illa corpo
ra ſi petātur: ⁊ oīa q̄ occaſione talis ſepulture
eis obuenerūt: etiā ſi non petātur ſm gl. quia
vt dicit Pet. de ancha. male accipiēs ſemꝑ eſt
in mora: alias eccleſie in quibus fuerūt ſepul-
ti: ⁊ earū cemiteria eoipſo ſunt interdicta: do-
nec facta fuerit oīm predictorum plenaria reſti
tutio: hec ibi: propter que tamē ſm Archi. non
prohibetur quis ꝓprio motu vouere vel iura-
re ſuꝑ electione ſepulture: quod ſi fecerit ob-
ſeruare debet dummodo per predictos modis
1. du predictis nō inducatur. ¶ Primo vero dubita-
biū. tur vtrum incidat in hanc penam: qui inducit
q̄dē ad iſtā electionē: ſ3 nō ad vouēdū vel iurā
dū vel ꝑmittendū: ⁊ dico q̄ꝺ nō ſm Archi. ſ. ſ. r.
nec q̄ inducit etiā ad vouēdū iurādū promittē
dū: ſed nō apud eccleſiā inducētis ſm Pet. de
ancha. ⁊ Jo. an. ſ. ſ. r. nec ſi p̄dicto modo induxit
apud eccleſiā ſuā: ſed nō eſt ſecutus effect⁹: vt
q2 inductus illud nō fecit ad q̄ꝺ inducebatur.
ſm zab. an. d. cle. Uerba eni debēt intelligi cū
effectu maxie hoc caſu quo agit̄ ꝺ pena ſp̄ūali.
Scḋo dubitat̄ quare ex delicto vnius de eccl'ia 2
et forte minimi ꝓpter p̄dicta tota eccl'ia dānū
patit̄ vt ſit interdicta: ⁊ dico ſm Pe. de ancha.
q̄ reliq̄ de eccl'ia hāc penā incurrūt ex ſequētē
eorū delicto nō reſtituēdo male accepta ex fa-
cto alicui⁹ de collegio: quaſi ex hoc totū colle
giū delinquat. ¶ Tertio q̄d agēdū qn̄ eccl'ia in 3
qua dict⁹ eligēs erat de iure ſepeliēd⁹. eſt illa
ad quā inducebat̄: et rn̄det Jo. an. q̄ iſta q̄ſtio
eſt indubitata: q2 iſta ꝯſtō emanauit in fauorē
eccl'ie cui ſepultura debet̄: vn̄ in ei⁹ penā retoꝛ
queri nō d3. de reg. iur. q̄ꝺ ob gratiā. li. vſ. Itē
lʒ inducēs peccet auferēdo libertatē eligēdi:
tn̄ certat de debito retinēdo. C. de ꝯdi. l. ſi. Itē
Pe. de ancha. ¶ Quarto quid agendū ſi eccl'ia 4
apud quā debebat de iure ſepeliri ſit interdi-
cta cū ſuo cimiterio: ⁊ dico q̄ꝺ ſepeliet̄ in eccle
ſia cathedrali ſm Archi. q̄ etiā ſi eſſet interdi
cta ſeruabit̄ ordo cap̄li vbicūq3. xiij. q. ij. vbi ꝺ3
q̄ꝺ vbicūq3 ſepeliat̄. Et eo caſu cathedralis vl̄
alia in qua ſepelit̄ ei apud quā erat iure tumu-
land⁹ ſubrogat̄ ſicut in onere ita ⁊ in honore:
vt ſc3 ad iſtā ꝑtineat q̄ reſtituenda erāt illi: q2
on⁹ comitat̄ emolumentū in tali caſu. l. aliūne.
§. ſciam. de adi. le. Fallit autem ſi illa ſine ſuo
delicto erat interdicta: q2 nō eſſet priuanda cō-
modis cōſuetis. ar. l. ab adminiſtratione. C. de
leg. Et idē dic ſi ſepeliri nō potuit apud eccle-
ſiā electā ꝓpter caſum cōtingētē in ꝑſona mor
tui: vt q2 deceſſit in cāpis: nec īuenit̄: vel erat
bānitus q2 ipſa ꝓpter hoc nō eſt priuāda lega-
tis ſibi factis gr̄a ſepulture vt notat̄ in. c. in no
ſtra. de ſepul. Et ſi poſt electā ſepulturā ⁊ lega-
tū eligit̄ alibi ſepultura vl̄ trāſferri legatū ad
electā vlti. ar. dicti. §. ſciam. hec Pe. de ancha.
ſed de his ⁊ de portione canonica: de qua eſt
eadē rō. vide. ſ. canonica portio. §. xij. caſu. viij.
¶ 17. eſt in cle. grauis. de ſen. excō. vbi excōicā 17
tur primo oēs p̄ſumptores. ī. dn̄i tp̄ales: etiā ſi exc.
ſint prelati tp̄ale dn̄iū habentes ſm Pau. etiā
ſm gl. ſi eſſent ep̄i qui in terris vel locis eorū
ſuppoſitis interdicto cogant q̄ſolibet diuina
officia celebrare: et ſcḋo hi qui voce preconia
ſeu per campanarum pulſationem ad officia
eadem audienda aliquos preſertim ſententia
excōicationis vel interdicti innodatos ſuos

cauit:ꝛ tertio illi ꝗ excõicatis publice aut interdictis ꝓhibet ne exeãt de eccleſijs dũ miſſarũ ſolẽnia agunẗ a celebrãtibꝰ moniti vt exeãt: ꝛ q̃rto excõicati publice ꝛ iterdicti ꝗ ĩ ipſis eccl'ijs noĩatim a celebrãtibꝰ vt exeãt moniti remanere ꝑſumpſerint. Et oĩm hoꝝ abſolõ ap̃l'ice ſedi reſeruaẗ. Et ſic collige q̃ꝺ hec pena eſt ꝯtra cogẽtes euocãtes ꝓhibẽtes ꝛ remanẽtes

1. du biũ. ¶ Primo ꝺo dubitaẗ de ꝑmiſſoꝝ itellectu: ꝛ dico q̃ꝺ ꝺr: primo q̃ꝺ dñi tꝑales ſm gl. q2 ſm Pau. ad hos tñ extẽdiẗ hec pena: niſi in caſu vltĩo. Et ſcđo ꝺr ſuppoſiti iterdicto. ſ. iuri vel hoĩs ſ3 gl. q2 ſi ꝯpellũt ĩ loco nõ iterdicto locũ nõ h3 hec pena ſ3 Pau. ꝛ idẽ ſ3 eũdẽ eſt ſi ꝑcipiãt nõ ſubiectis: ſi aũt ꝑcipiãt ſubditis ẽt nõ iterdicti in loco iterdicto ẽ locꝰ huic pene ſ3 eũdẽ. Et tertio q̃olibet: vt ꝯprehẽdat ſ3 Jo. an. oẽ3 modũ cõpulſiõis realẽ ꝑſonalẽ: directũ idirectũ: vt ſi occupãt res eoꝝ ꝯſangu neos grauãt in perſonis vel rebꝰ. Et q̃rto voce ꝑconis: q2 ſm zaba. Pau. ꝛ ȝẽ. ſi vocarẽt ad diuina ſecrete ꝑ nũciũ nõ icidũt niſi voce ꝑconis vel cãpanis: ꝛ eadẽ rõne idẽ eſt ſi tuba vel cornu ſm zen. Et q̃nto ꝑſertim q2 ſm zab. poſt Pau. icidũt ẽt ſi euocarẽt nõ iterdictos ꝛ nõ excõicatos. Et ſexto publice: q2 excõicatos occulte publice nõ vitamꝰ vſ. q. ij. c. ij. ꝛ. c. cũ nõ ab hoĩe. e. tit. Et ſeptimo dũ miſſarũ: q2 ſcđm gl. in alijs diuinis officijs nõ eſt locꝰ huic pene: q̃ꝺ idubitãter verũ ẽ q̃ntum ad ꝓhibitionẽ exitꝰ de eccl'ia ſm zab. autẽ poſt Pau. vꝫ veꝛetiã in primo ꝛ ſcđo caſu: q2 diuina hic reſtrĩgũt ad miſſas. Et octauo ꝺr moniti ſc3 noĩatim aut ĝnal'r ita q̃ꝺ ꝓhibẽtes exire ẽt ſi ĝnal'r ꝓhibeãt q̃ꝺ nullꝰ exeat incidũt ẽt ſi celebrãs nõ moneret ad exitũ vt dicit Paul. Moniti tñ vt exeãt nõ exeũdo nõ icidũt: niſi no

2 minatim moneanẗ. ¶ Scđo dubitaẗ vtrum hec pena locũ habeat in ceſſatione a diuinis poſita in dictis terris ſicut h3 in interdicto: ꝛ dico ſm zab. q̃ꝺ ſic: q̃n illa ceſſatio h3 vim iterdicti. i. q̃n eſt ĝnalis: nõ aũt iꝑalis q̃ ſolu3 obſeruaẗ in eccleſijs in q̃bꝰ eſt: vt ꝑ3 in cle. j. de ſen. excõ. §. in

3 ceſſatiõibꝰ. ¶ Tertio vtrũ ꝑlati icidãt in ſnĩam ad eoꝝ inſtãtiã latã: ꝺico q̃ꝺ ſic. vt ꝑ3 in iſta cle. in qua ꝺr q̃ꝺ hec ſnĩa ꝗ ẽt ꝑlatos ligat emanauit ad q̃re'ã ꝑlatoꝝ nec obſtat ſi ꝑlati ꝓcurãtes ſnĩam hoc non intẽdũt: q2 excõicatio non ſumit vires ab itẽtiõe ꝓcurãtis ſ3 excõicãtis: ꝗ intẽdit oẽs excõicare q̃s nõ ſpãliter excipit. Et idẽ eſt ſi ad iſtãtiã dñi factor faciat fulminari ſnĩam ꝯ oẽs rerũ dñi furatores: ſi nõ denunciet: q2 ligaẗ factor ſi res eiꝰ furtiue ſubripuit ꝛ nõ denunciat: niſi fulminãs eum ſpãliter voce aut itẽtiõe excepiſſet nõ obſtãte q̃ꝺ ipſe ꝓcurator ſnĩam ꝓcurauerit. Et idẽ eſt ſcđm ſum roſ. ſi pꝛfamilias faciat ꝓferri ſnĩam in oẽs fures bonoꝝ ſuoꝝ: q2 ligãẗ vxoꝛ ꝛ filij ac filie: niſi ſpecialiter excipianẗ: nõ obſtãte q̃ꝺ ſi de hoc cogitaſſet pꝛ excepiſſet. Sed tñ in iſto caſu nõ ẽ ſiſſe vñ icidẽdũ eſt q̃ꝺ per ſnĩa3 nõ liganẗ q̃s excõicatoꝛ ſpãliter excipit actu vel habitu ſeu ꝟtute. i. q̃s excipet ſi cogitaret: q2 ab eiꝰ itẽtiõe excõicatio habet ſuã virtutẽ: effectus aũt vltra ſuam cãm non extẽdiẗ ꝛ pro hoc faciunt ꝗ dicentur infra votum. ij. §. ij. particula quarta. ij. §. iij. Si ergo de intẽtione excõicantis cõſtat certe aut ꝓbabiliter nullũ eſt dubiũ: ſi vero nõ ꝯſtat altero illoꝝ modoꝝ diſtinguẽdũ eſt. Nã ſi ſnĩa nõ ſit in fauorẽ alicuiꝰ ꝑſone priuate: ſed ſolu3 honoris dei et boni cõis: tenendũ eſt q̃ꝺ tanta ſit intẽtio ligãdi q̃ta ꝛ cã intẽtiõis: vnde in caſu huius clemẽtine ligati fuiſſent etiã prelati iſtãtes ꝑ ſnĩa ſi id feciſſent ꝯ q̃ꝺ ſnĩa lata eſt. Si vero fiat in fauorem alicuius perſone hoc potẽtis: nunq̃ã eſt maior intẽtio ligãdi in excõicãte q̃̃ in inſtante pro excõicatione: q2 effectus nunq̃ã eſt maior ſua cauſa aliquando tñ eſt minor: ſicut ꝛ effectus eſt aliq̃ãdo minor cauſa: ꝛ hoc accidit quando excõicator nõ vult cõdeſcendere intentioni ſupplicantis in totũ q2 irrationabiliter moueẗ. Unde dictus procurator non ligatur ſi dñs eius nõ intẽdit q̃ꝺ ligetur: ligaẗ vero quantũ dñs rationabil'r intẽdit. Similiter non liganẗ aut liganẗ vxor et familia ſed tñ in hoc eſt differentia: q2 procurator ligatur etiam ſi ipſe procurans ſnĩam hoc nõ intẽdat: q2 agit vt inſtr̃ ſm dñi cuius intẽtioni reſpõdet itẽtio excõicãtis: nõ aũt ligaẗ vxor vel familia: ſi hoc nõ intẽdit qui ſnĩa3 ꝓcurat paterfamilias. Ex his collige q̃ꝺ q̃n ſnĩa iferẗ pro dãno vel furto nũq̃ã ligaẗ quis ꝑ re ſua ad arbitrium boni viri: q2 probabile eſt q̃ꝺ hoc prelati nõ intendant: maxime vbi ipſi non habent intereſſe. nota hic.

¶ 18. eſt in cle. cũ ex. eo. de ſen. ex. vbi excõicãtur fr̃es minores recipiẽtes tꝑe iterdicti illos de tertio ordine ad diuina in ſuis eccl'ijs: ꝛ ſil'r ipſi tertioli accedẽtes ad illa diuina ẽt ſi ſuper hoc hi. ſ. fratres vel illi. ſ. tertioli q̃buſcũq̃ priuilegijs extiterint muniti: ꝛ ab hac ſnĩa abſolui nõ pũt niſi per romanũ põtificẽ aut ſatiſfactione premiſſa per locorum ordinarios vt ibi dicitur. Sed hodie vacat hec ſnĩa Sixti priuilegio: olim autem vacabat de iure eo tempore quo oẽs tꝑe interdicti admitti poterant ad diuina per capitulum alma. de ſent. excõ. lib. vſ. 18 exc.

¶ Dubitaẗ vero de intellectu aliquoꝝ: et dico q̃ꝺ hac ſnĩa nõ liganẗ alij religioſi admittẽtes ſm Joã. and. nec etiam ipſi ſi in eccleſijs non ſuis ſed alienis hoc facerent ſecũdum eũdem Dubiũ.

imo.dicit qđ eſt mirabile:q2 ī alijs eccl'ijs reci
pi poſſent ſi priuilegiū eſt gñale. Utrū aūt iſti
tertioli priuilegio gaudeāt clericali pſonali ⁊
reali ſiue forāneo. dic qđ ſic iuxta dicta.ē.i ti.
eccſia.i.§.v.Itē excōicatio.vi.§.ij.Et idē eſt vt
dicit Archi. de tertiolis bti Dñici cū habeāt
regulā approbatā ſm illū modū viuēdi p Bo
nifaciū.Jmo q̄tū ad hoc ſunt magis ꝑuilegia
ti q̄ illi:q2 tpe interdicti iſti admitti pñt ad fra
trū diuina: hec ille hodie autē ceſſat hec ſnia:
etiā quo ad illos per priuilegiū:vt ibi patuit.
19 ¶19.eſt in pceſſu curie ꝯ oēs iponētes noua
exc. pedagia:imo ⁊ ſm Jo.an. vt allegat Archi.et
ea recipiētes lz nō ſtatuētes ſaltē ex mente ar.
de ſen.excō.nup. Uide.ſ.gabella.iij.§.iij. No
ta tñ qđ exigere eſt ab inuito extorq̄re: vñ reci
piētes a ſpōte ſoluētib9 nō incidūt ſm Paulū
in cle.q̄m.de imunitate.¶Notādū eſt tñ ꝑmo
No qđ ſum.ro.excōicatione.xliij.§.v. in fine dicit
tabi poſſe teneri qđ augmētātes datia et gabellas
le. nō dicant̄ iponere noua: ſed nō pbat ſufficien
ter:vt.ſ.excōicatio.ix.excōicatione.xlij.du.v.
patebit.vñ oppoſitū tz ſum.Ang. in titu.peda
giū.ſ.qđ iſti ſunt excōicati ⁊ Archi. et hoc eſt
verū9:q2 rō hui9 pbibitionis eſt ne dñi exhau
riāt pecuniā ſubditoꝝ:qđ eq̄ fit p augmētū an
tiq̄ pedagij ſicut p ipoſitionē noui eq̄lis dicto
augmēto.vñ ēt ſic practicat vt ſic augētes ab
ſolutionē petāt.¶Et ſcdo qđ h pceſſu curie tra
dere nō poſſum9 notitiā certā ppt varias mu
tatiōes ei9: q̄ tñ legere potui recitabo lz forte
eoꝝ q̄dā ſint reuocata vt ſaltē cōfeſſores ſciāt
in his timere. De his etiā.ſ.gabella.iij.§.ſ.i fi.
¶20.eſt etiā in pceſſu curie ⁊ extra de rap. ex
20 ꝯcilio lateranēſi in.c.excōicationi. ī quo.c.hi
exc. primo qđ excōicationi ſubdant̄ hi q̄ romanos
vel alios chriſtianos vectos nauigio p nego
ciatiōe vel alijs honeſtis cauſis cape aut ſuis
reb9 ſpoliare ꝑſumūt. et ſcdo qđ hi q̄ xpianos
naufragiū patiētes ſpoliāt reb9 ſuis niſi abla
ta reddiderit excōicationi ſe nouerint ſubiace
re.Jn pceſſu aūt curie hr. Excōicam9 piratas
et latrūculos maritimos ⁊ receptatores eorū.
1.du ¶Pmo ꝟo dubitat̄ de intellectu dictoꝝ:⁊ dico
biū. qđ ꝟbū nauigio intelligit̄ de q̄lz ſm Jo.an. et
Jo.de lig.lz Ho. reſtrīgat ad maritimū. Pira
te aūt dicunt̄ ſm ſummā Ang.oēs depredātes
in mari ſine iuſto bello:ſz hoc ipa nō pbat al'r
q̄ ſua autoritate:⁊ illud ſumma roſ. rōnabili
ter impugnat dicēs qđ ſi ianuenſes verbi gr̄a
iniuſte mouent: bellū in florētinos:⁊ ſpoliant
nauigio vectos: niſi ſe ad alios extendant nec
ſūt excōicati nec pirate:q2 Jo.an.Jo.de lig.et
Pañ.diſtīguūt inter ſpoliātes vectos nauigio
maritimo: ⁊ piratas q2 illi ſunt excōicandi iſti

excōicati:⁊ ter ī anno ab ore pape: vt dicit Jo.
an. Uñ Pirate ſunt q̄ vulgariter dicunt̄ curſa
rij.i.q̄ ſine bello intēdūt ſpoliationi maritime
indifferēter vel q̄ſi.vñ tria faciūt piratā primo
indifferētia ſpoliādoꝝ: q2 ſcȝ nō intēdit ſpolia
tionē determinate natiōis:ſcdo itētio ꝑncipa
lis exercēdi hui9:vñ ſi ianuēſis intēdat ſpolia
re oēs venetos:ſz nō ꝑncipal'r:ſed vacare ſuis
negocijs nō ē pirata.tertio hec facere nō hāni
to bello:q2 ſi hz bellū etiā iniuſtū nō ē piratas
¶2.dubitat̄ vtrū iſte canon ſit late ſnie:et dico
qđ ſic q̄tū ad piratas:q2 p curie pceſſuz excōi
cati ſūt ipſi ⁊ oēs latrūculi marini: q̄ duo circū
loquunt̄ idē ⁊ receptores eoꝝ. Sed iſtis omiſ
ſis dico qđ q̄to ad ꝑmā ptē ſm Hoſt. eſt canō
late ſnie ſz ſm Jo.an.⁊ Jo.de lig. ⁊ cōem opi
nionē ē ſnie ferēde:q̄tū ꝟo ad ſcdam ſm Ho.
eſt canō ſnie ferēde: ſz ſm Jnñ.viij.Hoſ.⁊ Jo.
an.eſt canō late ſnie ita tñ qđ monitio pcedat
vt dicit Jo.an.⁊ hoc pbat vis ꝟboꝝ.⁊ rō diuer
ſitatis ptz.Uñ illi ſi ſtati reſtituāt ſm Jo.an.⁊
Pe.de ancha.nō ſunt excōicati:⁊ p hoc notat
Pañ.in.d.c.ex gl.vltima iūcto textu qđ vbi pe
na ponit̄ negatiue:vt q̄ nō reſidet ſit excōicat9
ipſo iure pena non intelligit̄ inflicta niſi moni
tio pcedat.Et p hoc facit theorica Jnno.in.c.
extirpāde.§.q̄ ꝟo. de pbē.ſ.qđ vbi pena ponit̄
negatiue ſine appoſitiōe tpis:req̄rit̄ monitio:
vt in dicto exēplo reſidētie q2 nobis eſt occul
tū an habuerit iuſtā cāz nō reſidēdi: ſz p moni
tionē cōuincit̄. Qñ ꝟo pena ponit̄ affirmatiue
vt q̄cūq3 tali hora eccleſiā intrauerit ſit excōi
cat9 nō req̄rit̄ monitio:q2 lz negata lateant:tñ
facta patēt.Et lz Pañ. nō ſit ſecutus iſtā theo
ricā in illo.§.q̄ ꝟo. et dicat penā eſſe cōmiſſam
ipſo facto qđ q̄s eſt in mora: q2 q̄ ad deū ceſſat
rō Jnno. cū deū lateat nihil: et q̄cq̄d eſt certū
nature eſt certū legi:tñ tene. vt.ſ.de pena in
flicta ab eccl'ia:q2 opinio Jnno.eſt cōis:et hāc
tenuit etiā ipe Hoſt.in ſum.dicēs qđ tales nō
ſunt excōicati niſi poſt cōpetentē monitionē.
Ubi tñ canō īponit penā ex facto negatiuo cū
certo tpe: vt niſi reſtituat infra annū monitio
nō req̄rit̄ ſm Gemi.in.c.vnico. de vi.⁊ ho.cle.
¶Tertio vtrū abſolutio ab iſta ſnia ſit reſerua
ta pape:et dico qđ quo ad piratas eſt idē iudi
ciū ſicut de alijs ſentētijs que in.d.pceſſu cōti
nent̄ ⁊ ſil'r ſi expoliati ſint romipete:vt.ſ.excō.
xxix.q2 iſta ꝯtinent̄ in pceſſu:q̄tū ad alios aūt
hic nominatos nullibi reperio qđ ſit papalis.
¶Uigeſimoprimo eſt in pceſſu curie:et extra 21
de iude.⁊ larra.ī.c. ita q̄rūdā in q̄.c.excōicant̄ ex
mulctant̄ reb9 ⁊ capientiū ſerui ſiūt:oēs xpia cōi.
ni ferētes ſarracenis arma ferrum lignamina
galearū ⁊ neceſſaria ad ipugnādū xpianos:et

qui in piraticis sarracenorū nauib⁹ regimē et
curā gubernatiōis exercēt: ⁊ ꝑcipit vt ꝑ eccle
ſias maritimarū vrbiū crebra ⁊ solēnis in eos
excōicatio pferat hec ibi. Que oia repetuntur
paulopost in.c.ad liberandā. ⁊ addit qꝺ excōi
cati sunt vēdētes eis galeas aut naues: vl' ma
chinis aut q̇busſibet alijs: aliqꝺ impēdūt cōſi
liū vel auxiliū in diſpēdiū terre ſctē: ⁊ qꝺ dicta
ſnia in dictis vrbib⁹ publice innouet diebus
dñicis ⁊ feſtiuis: ⁊ qꝺ talib⁹ nō aperiatur gre
miū eccleſie niſi totū qꝺ ex tam dānato cōmer
cio ꝑceperint ⁊ tātūdē de ſuo in ſubſidiū terre
ſctē trāſmiſerint: ⁊ ſi ſoluendo nō fuerint alias
reatus eorꝫ caſtiget. hec ibi. ⁊ ſic intelligūtur
ꝓhibita oia cōferētia ad bellū immediate. In
eodē etiā titulo i.c. qꝺ olim progat: id eſt extē
dit dicta pena ad aliū caſum q̄ꝫ in dictis duob⁹
capl'is cōtineat ſcꝫ ad q̇cūqꝫ mercimonia vel
rerū ſubſidia durante guerra delata. Hec ibi.
Et ſub noīe guerre intellige etiā treugā: quia
per eā guerra nō tollit ſꝫ intermittit: ⁊ abſolu
tio ſm glo. in.d.c. qꝺ olim. cōpetit epō ex quo
papa ſibi nō reſeruat: qꝺ verū fuit olim ſed nō
modo ꝓpter extrauagātes ⁊ curie ꝓceſſum. Ni
colaus etiā.iiij. in extrauagāti q̄ incipit olim
excōicauit deferētes ⁊ mittētes ⁊ de ſuis por
tub⁹ extrahi ꝑmittētes vt deferant arma ferrū
equi: lignamia: victualia ⁊ q̇cūqꝫ mercimonia
in alexādriā vl' alia loca terre ſarracenorꝫ egy
pti. ⁊ eis alias auxiliū vel fauorē ꝑſtare ꝑſumē
tes: et idē ſtatuit de oib⁹ terris ſoldano ſubie
ctis nec abſolui pñt niſi tm̄ de bonis ſuis i ter
re ſctē ſubſidiū cōuertēdū exſoluerint q̄ꝫtū ad
dictas partes tulerint aut miſerint: aut defer
ri vel de ipſorꝫ portub⁹ deferēdū extrahi ꝑmi
ſerint. Que extrauagans lꝫ videat reuocata ꝑ
ꝓhemiū ſexti: tñ poſt inouata eſt ꝑ Bonifaciū
et cle.v. q̄ abſolutionē ab hmōi ſnia ꝑterqꝫ in
mortis articulo ſedi apl'ice reſeruauit. vt pꝫ in
extrauagāte que incipit multa mētis. Et huic
hodie ſtat ſm archi. qꝺ etiā ex ꝓceſſu patebit.
Sup hoc tñ ianuēſes hñt aliqualē licētiā du
rātē: ſil'r ſup hoc etiā veneti licētiā hñt a mar
tino.v. ſm Archi. ꝑ annos plures q̄ꝫtū ad vi
ctualia ⁊ mercimonia: ſed audiui a fide dignis
qꝺ tādiu tps illud ſit elapſuꝫ. Et lꝫ ſūma ang.
Sū. dicat extrauagātes Nicolai Bonifacij ⁊ Cle
An- mētis circa ꝑdicta vacare: tñ nō eſt verū: quia
gel. ſtant ille q̄ ſunt Nicolai vt patuit: ⁊ ille q̄ Bo
ar- nifacij octaui. qꝛ fuit auctor ſexti libri ⁊ poſt cō
gui pilationē ei⁹ in extrauagāte incipiēte ꝯ inno
tur. uauit antiquas in hac materia. ⁊ ſil'r poſt eum
Clemēs quint⁹ in extrauag. q̄ incipit multa. et
ita declarat Franci. de pla. in tractatu reſtitu
tionū. ⁊ Archi. in ſcḋa tertie. ⁊ ſum. roſ. abſolu
tio. ſ.-ſi.l xxxvij. ⁊ Jo. an. ⁊ Card. ⁊ But. ⁊ Pan. ⁊
Jo. de ana. i.c. qꝺ olim. de iudeis. Ex his oib⁹
collige qꝺ excōicati ſūt pmo q̄ ad terras quo
rūcūqꝫ ſarracenorꝫ deferūt aut mittunt: vel de
ſuis portubus mittēda extrahi ꝑmittūt arma:
ferrū equos: lignamina: galeas naues ⁊ gñal'r
oia facietia ad belli apparatū directe ⁊ imme
diate quocūqꝫ tpe ⁊ loco: ⁊ ſecūdo victualia et
quecūqꝫ mercimonia tpe guerre: et etiā pacis
quo ad loca ſoldani dantaxat: et excōicatio eſt
papalis ꝑ ꝓceſſum quo ad ꝓhibita oi tpe. Et
quo ad hec ⁊ reliq̄ ꝑ dictā extrauagātē: ſed tñ
ſumm⁹ pniarius vr poſſe abſoluere ſm Archi.
ſil'r ſunt excōicati tertio q̄ in piraticis ſarrace
norꝫ nauib⁹ regimē ⁊ curā gubernatiōis exer
cent: ſed eſt excōicatio epalis: qꝛ iura nō reſer
uant iſtā pape ꝓceſſus aūt ⁊ extrauagātes nō 1. no
faciūt de hac mentionē. ¶ Primo tñ ſciēdū eſt tabi
qꝺ noīe armorū. vt no. in.l.ij.C. que res expor le.
nō de. veniūt lorice: ſcuta: arcus: ſagitte: ſpate
gladij: tela: ⁊ ſm gl. in.d.c. ita quorūdā. etiā fu
ſtes: ⁊ lapides machinarū: nō autē edificiorū.
vel dic qꝺ arma dicunt q̄ veniūt ſolū vel ꝑnci
paliter in vſum offenſionis aut defenſionis:
q̇b⁹ aūt etiā in alijs vtimur intellige principa
liter nō dicunt arma: niſi ex intētiōe: vt no. in
cle. ne in agro. de ſta. mo. vñ gladi⁹ ad incidē
dū panē nō venit armorꝫ noīe ſm Pan. i.c. cle
rici. el. ſ. de vi. ⁊ ho. cle. vt pꝫ ꝑ illū tex. qꝛ dicit
qꝺ clerici arma portantes debent excōicari: ⁊
ꝯñr mortal'r peccāt: ⁊ tñ nō ꝓhibent ferre gla
dios ad panē incidēdū. ¶ Et ſcḋo qꝺ noīe ferri 2
venit ferrū factū ⁊ infectum. i. vena ferri: vt in
d.l.ij. qꝺ tñ limitat ꝑ rationē ibi expreſſam de
ferro qꝺ poſſet cōferre ad offenſionē vel defen
ſionē: ſec⁹ de alio vt ſunt claui paruuli gladio
li ⁊ hmōi: niſi dolo vel forte etiā lata incōſide
ratione deferrentur in tāta copia ⁊ tali tpe qꝺ
timeri poſſet ꝓbabiliter ne ꝯuerterent i arma.
¶ Et tertio qꝺ noīe lignaminū veniunt oia li 3
gna q̇b⁹ fieri poſſunt naues galee: ⁊ machine
offenſiue aut defenſiue: qꝛ iſta eſt ratio ꝓhibē
di: nō aūt ligna nō apta ad hmōi ſed ſolum ad
cōburendū. ¶ Et quarto qꝺ noīe ſarracenorū 4
habētiū guerrā cū xpianis intelliguntur oēs
ſarraceni habētes guerrā cū quocūqꝫ ꝑncipe
xpiano: vel terra: vel dñio ſm cōem doctrinā:
et ſil'r oēs ſarraceni q̄ fauēt habentib⁹ guerrā:
et cōprehēdit ſm Panor. in.c. ſignificauit. de
iude. ⁊ ſarra. tēpus guerre etiā tps treuge vt
dictū eſt. ¶ Et quinto qꝺ probibita in iſta mate 5
ria ſunt duplicia: quia quedam ſunt probibita
omni tēpore ⁊ loco: ſiue quo ad omnes ſarra
cenos: vt arma: ferrū: equi: lignamina: naues:
galee: vt in.d.c. ad liberandam. et in.c. ita per

que intelligunt oīa cōferētia directe ⁊ imediate ad vſū belli offenſiue aut defenſiue. Et iſta ſunt q̄ doctorib9 appellant̄ ꝑhibita. Quedā ꝟo quo ad omnē locū ſiue quo ad oēs ſarracenos ꝑhibētur aliquo tpe.ſ.belli tm̄: vt victualia et mercimonia: ⁊ oē cōſiliū ac ſubſidiū: vt in eo. ti.in.c.q̄ꝺ olim. ⁊ eadē ꝑhibent̄ quo ad oē tp̄s ſm aliquē locū.ſ. ſolū quo ad loca ſoldani: ad que nullo tpe licite mittūtur: vt patet in dicta extrauagāte olim in q̄ de bello vel pace mētio nō fit: ⁊ tñ hec tpe pacis licite mittūt̄ ad alios ſarracenos: q2 hoc nullibi legit̄ prohibitū: niſi fieret in diſpēdiū xp̄ianoꝝ: puta q2 ſarraceni his ſe muniūt ad pugnā: q2 gn̄alr̄ prohibentur ſubſidia belli inquantū talia. Qꝺ dico q2 eadē res cōferre pōt ad bellū ⁊ pacē: vt copia frumētoꝝ. Et iſta q̄ nō ſunt ſemꝑ ꝑhibita: niſi ī aliq̄ loco nec vbiq3: niſi in aliquo tpe a doctoribus appellant̄ nō ꝑhibita. Ex his autē ptz correlarie q̄ꝺ nō ſufficiēter determināt ſum. Ange. et roſ. q̄ꝺ victualia ⁊ merces tpe pacis licite deferunt̄: q2 hoc nō eſt indiſtincte verū: ſ3 ſolū quo ad loca nō ſubiecta ſoldano: cū q̄ vr̄ eccl'ia hr̄e ꝑpetuū bellū: et qui ſpālr̄ ſolus occupat terrā ſanctā: vt per dictā extrauagātē olim ptz ⁊ per altā clemētis: q̄ incipit multa mētis. Sed ꝯ. q2 Greg.ix.ī quadā extrauagāte: vt allegat ſum. roſ. declarauit q̄ꝺ nō īcidebāt portātes ſtupā canapā: picē: fila ⁊ clauulos: niſi ꝯ xp̄ianos vl̄ in diſpēdiū terre ſctē: nec v3 dici iſta reuocata eſſe ꝑ ꝓemiū ſexti: q2 iſta nō ſunt dicta ſtatuendo: ſed declarādo ius q̄ꝺ.ſ. nō eſt reuocatū. Ad hoc dico q̄ꝺ Greg. loq̄bat̄ declarādo ius cōe: ſm q̄ꝺ iſta licebāt: ſed poſt Greg.ix. longo tpe fuit Nicolaus.v. qui ſtatuit noua. ¶ Sexto dubitari ſolet vtrum tpe belli aliquo caſu liceat deferre ꝑhibita.i. cōferētia bello: ⁊ dico ꝙ ſic ſm Jnno. ⁊ Hoſt. in.d.c. ſignificauit. pro redēptione captiuoꝝ. ar.l. ſancim9. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ in.c.ſ. de pignorib9. q2 vaſa que ꝑhibētur alio tpe vendi: diſtrahi poſſent pro redemptione captiuoꝝ. xij.q.ij. aurū. Excipit Jnno. qñ hmōi arma vēderentur cōtra chriſtianos: vel in articulo quo exercentur contra chriſtianos: quia inciderēt. Cōtrariū tenet gl. in.d.c. ſignificauit. Jo. and. dicit q̄ꝺ poſt factū conſulendū eſt ſm illos ſed ſm gl. ante factum: quia aliter ſi hoc perpēderēt infideles poſſent pro captiuis velle ſolū prohibita: itē paratum eſſe velamē volēti fraudē cōmittere: quia diceret ſemꝑ ſe feciſſe pro redimēdis captiuis: Pan. vero tenet opinionē gl. diſtincte durāte bello: quia inquit ex illis armis veniūt impugnandi chriſtiani: ſed tpe pacis ꝓcedit opinio Jo. an. Sed q2 etiā Jnno. ipſe videt̄ tenere ꝙ tēpore actualis belli iſta nō liceāt: vt ptz in exceptiōe ſua: ideo vr̄ male reprobat9. Uñ dic ꝙ tpe pacis ſi deferunt̄ arma ⁊ hmōi ꝑ redimēdo captiuos qñ aliter redimi nō pōt poſt factū cōdēnare nō debem9: maxime q2 in eo. c. dicit̄ q̄ꝺ deferētes ꝑhibita poſt treugā cā lucrādi incidūt. ex quo vr̄ innui ꝙ nō incidāt deferētes nō cā lucrādi ſ3 redimēdi: nec ante factū ꝯſulere. Et iſta eſt mēs Jnno. Jo. an. ⁊ Pañ. ſ3 tpe belli indiſtincte añ factū ⁊ poſt ſunt ꝯdēnādi tales. vt ꝑ3.d. glo. ⁊ ſequit̄ Card. ⁊ Pañ. ⁊ Jo. de ana. et ſum. ro. ꝯ an. ⁊ cōis opinio: de alijs ꝟo mercib9 nō faciētib9 ad bellū nō vr̄ dubiū iter doc. q̄n deferri poſſit ea de cā etiā tpe belli. ¶ Septio 7
an tpe pacis liceat deferre hmōi ꝑhibita: ⁊ dico ꝙ iſta oī tpe ⁊ loco ſunt prohibita: vt viſum eſt. Pañ. aūt ī. c. ꝙ olim. de iude. dicit ꝙ ſemꝑ ſtat hoꝝ ꝑhibitio etiā tpe pacis: ſ3 aliud ſenſerit glo. in.d.c. ſignificauit. q2 poſſent infideles facere pacē fraudulēter ⁊ ſic fulciri hmōi armis. Et iſta opinio benigniorē ante factū ſed poſt forſitā poſſet excuſari a pena q2 illꝰ.c. ita quorūdā dicit q̄ꝺ deferebāt ad īpugnādū xp̄ianos. Hec Pañ. cui9 dicta ſ3 iure cōi loquendo poſſent ſuſtineri diſputatiue: ⁊ ad hoiem tamē veritas eſt ꝙ nunq̄ eſt licitū: nec eſt excuſatio poſt factū niſi ī caſu captiuoꝝ: q2 iura loquunt̄ īdiſtincte: nec ſcim9 qñ hi q̄ fidē nō hñt fidē ſint ſeruaturi: vt pacē obſeruēt vñ idē Pañ. in eo. titu. in.c. ita ꝑ3 ꝙ iſta deferētes tpe pacis: ⁊ nō ea intētione vt īpugnent̄ xp̄iani: nihilominus incidūt ⁊ ꝯſentit Jo. an. ⁊ do. Ant. ⁊ text9 exponit̄ ad impugnādū xp̄ianos.i. ex q̄bus poſſunt impugnari xp̄iani ſm Pañ. ¶ Octauo vtrū tpe 8
belli licite deferātur nō ꝑhibita: id eſt nō ꝑtinētia ad vſum belli: vt victualia ⁊ merces: ⁊ dico q̄ꝺ tpe belli iſta deferētes incidūt. ⁊ oēs dātes quodcūq3 ſubſidiū reb9 vel ꝯſilio: vt ptz in d.c. q̄ꝺ olim: ⁊ cōſentit ibi Pañ. ⁊ Jnñ. ⁊ Hoſ. tenēs q̄ꝺ durāte bello durat ꝑhibitio gn̄alr̄ ſ3 eo ceſſante nō durat canō late ſnīe niſi in ꝑhibitis: ſ3 hoc vltimū intellige de iure ⁊ quo ad aliquos ſarracenos: ſec9 ꝑ extrauagātē olim: et q̄ ad loca ſoldani: ad q̄ nullo tpe iſta licite deferunt̄ niſi ꝑ redēptiōe captiuoꝝ tpe pacis.
¶ Nono dubitat̄ qui incidunt in hanc penā. et 9
qui nō ex his de quibus doc. dubitant: et dico primo q̄ꝺ incidunt ſm aliquos: vt dicit Anto. de but. in.c. ad liberandā. chriſtiani exercentes gubernationē in piraticis nauibus ſarracenorum: licet nō cōtra chriſtianos: ſed cōtra alios infideles: quia docent eos in arte piratica: q2 deinde poſſunt chriſtianos impugnare: et hoc tene licet non placeat Jnno. quia. c. illud. ⁊ c. ita quorundā. loquuntur indiſtincte

ꝛ hoc factū eq̄pollet armis delatis ī pace:q̄b⁹
xp̄iani nō īpugnanť ſꝫ īpugnari pn̄t:ſec⁹ tn̄ ſi
q̄s nō eēt gubernator:ſꝫ merus executor:qꝛ de
iſto nullibi legiť ꝓhibitū. Et ſcđo q̄ deferūt ar
ma ad ſui tuitionē tm̄:ꝛ deinde occaſiōe pecu
nie vēdūt ea ſarracenis qꝛ hic bꝫ locū rō hui⁹
ſn̄ie:cū nō ſit ꝓhibita delatio:niſi grā vendi-
tiōis aut donatiōis vel cuiuſcūq̄ꝫ traditionis.
Et tertio incidūt q̄ tp̄e pacis dāt chordā vl̄ an
chorā vel aliq̄d hmōi:qꝛ ſicut eſt illicitū eis vē
dere naues:ita ꝛ hmōi ſine q̄b⁹ naues forēt iu
tiles. Et q̄rto q̄ ꝑmutāt arma ī arma:vt gladiū
arcū:lꝫ ſum.ro.teneat ɔ̄riū qꝛ nō differt ad im
pugnādū xp̄ianos q̄liter eis arma tradam⁹.ſ.
vēditiōe aut cōmutatiōe. Et q̄nto q̄ portāt ꝓ-
hibita ignorātes eē ꝓhibita vl̄ ſe iō eē excōica
tos qꝛ hec ignorare nō lꝫ cū ſint valde publica
vn̄ abſoluanť ad cautelā. Et ſexto qui portaue
rūt ꝓhibita:ꝛ vnā ptē vēdiderūt nō aliā etiaꝫ
ignorāter ēt ſi partē vēditā ſtatim recuperarēt
vn̄ ſi peniteāt iterim vel ɔ̄tingat eos abſolui re
portēt nō vēdita alioq̄n reincidūt. Et ſeptimo
q̄ eſt marinari⁹ in naue deferēte ꝓhibita ēt ſi
in alia lucrari nō poſſet:qꝛ cooperať portanti-
bus vel mittētib⁹. Nō īcidūt ṽo p̄mo q̄ nō ꝑti
nētia ad vſuꝫ belli deferūt tp̄e pacis ad loca q̄
nō ſunt in egypto nec ſubiecta ſoldano:niſi de
feranť ad īpugnādū xp̄ianos:vel in diſpendiū
terre ſancte:ꝛ hec patēt ex dictis. Nec ſcđo por
tātes ferrū vel arma ꝛ hmōi de vna terra ſarra
cenoꝝ ad aliā ſm̄ declarationē Greg.ix. Nec ter
tio ſꝫ eūdē portātes ſarracenos cū armis ſuis.
Nec q̄rto q̄ ꝓhibita ignorāter portāt:ꝛ q̄ cito
10 ſciūt anteq̄ā q̄cq̄ā vēdāt:ea reportāt. ¶ Deci
mo dubitať vtꝝ ſi abſoluanť ꝑdicti facta ſatiſ-
factione de q̄ ſupra teneat abſolutio ꝛ dico ſm̄
Paū.in cle.ſ.de ſepul.q̄d nō tꝫ abſolutio facta
nō ꝑcedēte ſatiſfactiōe:qꝛ fit ɔ̄ ꝓhibitionem ꝛ
formā mādati.ar.de reſcrip.cū dilecta.idē Ar-
chi.in.c.q̄m̄.de imu.eccl̄iaꝝ.li.vi.vbi ɔ̄cludit
q̄d nō vꝫ abſolutio facta ɔ̄ ꝓhibitionē. Sꝫ Ge.
in.d.c.q̄m̄.diſtinguit:qꝛ q̄n̄ ptās dať alias nō
hn̄ti:ſi nō ſeruet forma actus nō vꝫ:vt not.gl.
ſingularis in cle.ſ.de iure pat.q̄n̄ ṽo hn̄ti ptā
tem a lege abſoluēdi fit ꝓhibitio:lꝫ nō ſeruet
forma vꝫ ipſo iure abſolutio:vt de ſen.ex.vene
rabilib⁹.§ vbi.li.vi. Et hāc di.ponit gl.d.cle.
ꝛ approbat Paū.in.c.dilect⁹.el.ij.de ꝑb. Unde
cū ordinarij habeāt ptātē abſoluendi a ſn̄ia ca
nonis nō reſeruātis vt in.c.nup.de ſen.exc.vꝫ
abſolutio:ꝛ ita tꝫ Jo.an.ꝛ Pe.de anc.ꝛ Arch.
ſꝫ ſm̄ Egi.niſi hoc faciāt reducēdi ſunt in ꝑſti
nā ſn̄iam. Sꝫ ꝑdicta itellige niſi apponať clau
ſula irritatiua act⁹ qꝛ tūc nihil faceret ordiari⁹
abſoluēdo vel q̄cūq̄ꝫ ali⁹ alias hn̄s ptātē:niſi
act⁹ forma ſeruet. ¶ Undecīo dubitať q̄ñ iſti q̄ 11
puniunť in bonis ꝑ cōfiſcationē pn̄t puniri:vt
mittāt predicta in ſubſidiū terre ſancte:ꝛ dico
ſm̄ ꝑdictos q̄d an̄ ɔ̄fiſcationē itellige ꝑ iudicē
factā īponiť hec pena:vl̄ ſoluiť de bonis q̄ſitis
poſt ɔ̄fiſcationē vel dic ſm̄ Arch.q̄d pena ɔ̄fi-
ſcatiōis vt dicit Pe.de anc.īponiť a iudice ſe
culari nō aūt ipſo iure:reliq̄ ṽo pena imponiť
ab eccl̄iaſtico. ¶ Duodecīo dubitať cui debeat 12
dari dicta pena īponēda ꝑ iudicē eccleſiaſticū
q̄n̄ non mittiť in ſubſidiū terre ſcē:qꝛ.ſ.neſciť
cui dari debeat:ꝛ dico ſm̄ arch.q̄d ī hac pena
ſol⁹ papa diſpēſare pōt:vel hn̄s cōmiſſionē ab
eo:vt ſumm⁹ pniari⁹ ꝛ eo caſu applicabiť came
re apl̄ice:vn̄ q̄ īciderūt ɔ̄ſueuerūt cū ea ɔ̄pone
re:vt ħ ꝛ hoc q̄n̄ ſoluere pn̄t:al̄s fiat vt in fine
dicte decretalis ad liberandā. ¶ Decimotertio 13
eſt in proceſſu curie cōtra impedientes ſeu in-
uadētes eos q̄ victualia aut alia neceſſaria ad
vſum curie romane aducūt:ſeu impedientes
et perturbātes ne ad ipſam adducantur vel fe
rantur:ꝛ contra defenſores facientium talia.
¶ Decimoquarto eſt in eodem cōtra omnes q̄ 14
venientes ad ſedē apl̄icam aut ab ea recedētes
temeritate propria capiunt ſpoliant ꝛ detinēt
aut ex propoſito deliberato verberare mutila
re vel interficere preſumunt: ꝛ contra omnes
talia fieri facientes ſeu mandantes. ¶ Decimo 15
quinto eſt in eodem contra eos qui iuriditio-
nē ordinariā vel delegatā nō habētes in eadē
curia morantes temeritate ꝓpria capiūt:ſpo-
liant:ꝛ detinēt.aut a propoſito deliberato ver
berare mutilare:vel interficere ꝓ̄ſumūt:et qui
talia fieri faciunt ſeu mandant. ¶ Decimoſexto 16
eſt in eodē ɔ̄ eos q̄ ꝑ ſe vel per alios:ſeu alias
quaſcūq̄ꝫ perſonas ſeculares vel eccleſiaſticas
recurrentes ad curiā romanā ſuper eorum cau
ſis ꝛ negotijs illaq̄ꝫ in eadē ꝓſequētes aut pro
curātes vel ꝓcuratores ipſoꝝ:vel aduocatos
ſeu iudices ſuper dictis cauſis deputatos occa
ſiōe cauſaꝝ vel negotioꝝ hmōi verberāt:mu-
tilāt:vel occidūt:aut bonis ſpoliāt:ꝛ cōtra dā
tes auxiliū conſilium vel fauorem in predictis
¶ Decimoſeptimo eſt in eodem cōtra oēs q̄ ne
pareať literis aut mādatis apoſtolicis ꝛ lega- 17
toꝝ:ꝛ nunciorū:ꝛ iudicū delegatorū eorūdem
grām vel iuſtitiā cōcernētibus:decretiſq̄ꝫ ſu-
per eis ꝛ re iudicata:ſeu proceſſibus executo-
rialib⁹:non habito prius eorū bn̄placito ꝛ aſ-
ſenſu:neue tabelliones ꝛ notarij ſuꝑ hmōi lite
ris ꝛ ꝓceſſibus executorialibus:inſtrumenta
ſeu acta ɔ̄ficere:aut ɔ̄fecta pti cui⁹ intereſt tra-
dere ſub grauiſſimus penis ꝓhibere:ſtatuere:
ſeu mandare preſumunt:ꝛ contra dantes au-
xilium cōſilium vel fauorem. ¶ Decimooctauo 18
eſt in eodem

eſt in eodẽ ꝯ oẽs q̃ ſe ab obediẽtia romani põ
tificis ꝑtinaciter ſubtrahere vel q̃nolibet rece
dere p̄ſumũt ⁊ ꝯ dãtes auxiliũ ꝯſiliũ vel fauo-
28 rẽ p̄dictis. ¶ Uigeſimooctauo eſt ĩ eodẽ ꝯ oẽs
q̃ iuriſditionẽ ad eccl'iaſticas ꝑſonas ꝑtinẽtẽ
ꝑ ſe vel ꝑ aliũ ſeu alios vſurpãt directe vel ĩdi
recte: aut in eiſdẽ ꝯſiliũ auxiliũ vel fauorẽ p̄ſta
29 re. ¶ Uigeſimonono ẽ in eodẽ ꝯ oẽs mutilãtes
vulnerãtes: iterficiẽtes ſeu capiẽtes ⁊ detinẽ
tes dep̄dãtes romipetas: ⁊ ꝑegrinos ad hieru
ſalẽ cã ꝑegrinatiõis ⁊ deuotiõis accedẽtes: ⁊
in ea morãtes vel recedẽtes ab ea: ⁊ ꝯ oẽs his
30 dãtib⁹ ꝯſiliũ auxiliũ vel fauorẽ. ¶ Trigeſimo ẽ
in eodẽ ꝯ oẽs q̃ ꝑ ſe vel ꝑ aliũ directe vel ĩdire
cte ſub quocũq; ti. vel colore occupãt: detinẽt
vel hoſtil'r diſcurrũt ſeu inuadũt in totũ vel in
ꝑtẽ almã vrbẽ: aut alias ciuitates vel terras:
et loca ⁊ iura ad eccleſiã romanã ſpectãtia: cũ
adherẽtib⁹ fautorib⁹ ⁊ defenſorib⁹ eoꝝ ſeu dã
tib⁹ ꝯſiliũ auxiliũ vel fauorẽ in eiſdẽ. Et ĩtelli
ge ſpectãtia. i. ſubiecta mediate vel ĩmediate:
vt dicit ſixt⁹ in extrauagãte q̃ ĩcipit ⁊ ſi dñici ĩtel
lige ẽt de his q̃ dicta dep̄dant' vt ibi ꝑʒ. Iſte
aũt terre vt ĩ ꝓceſſu martini. v. ſunt vrbs alma
regna ſicilie: trinacrie inſule ſardinie corſice
terre citra faꝝ p̄rimoniũ bti petri in tuſcia: du
cat⁹ ſpoletan⁹: comitat⁹ venaiſſini ſabine mar
chie anchonitane: maſſe trabarie: romãdiole:
ac maritime ꝓuincie: ac terre ſpãlis cõmiſſio-
nis: ⁊ arnulfoꝝ: ciuitates q̃ʒ bononia ferraria
beneuẽtũ ꝑuſiũ: auinio ciuitas caſtelli tuder-
tina ⁊ alie ciuitates terre ⁊ loca: vel iura ad ec-
cleſiã ꝑtinẽtia. ¶ Trigeſimop̄mo eſt in eodẽ ꝯ
31 q̃cũq; preſumẽtes abſoluere quẽlibet ꝑ dictũ
ꝓceſſum excõicatũ. cuiuſmodi ſũt oẽs p̄dicti ⁊
ẽt hẽtici cũ ſuis fautorib⁹ dẽfenſorib⁹ ⁊ recepta
torib⁹: et idẽ ĩtellige de ꝯtẽtis ĩ. §. ſeq. vt ibi di
cet: niſi in articulo mortis: ⁊ tũc niſi p̄ſtita pri⁹
de ſtãdo ĩcẽ mris eccl'e mãdatis ſatiſfactione
vel ſufficiẽti cautiõe: ẽt p̄textu cuiuſcũq; p̄ui-
legij vel ꝯceſſionis apl'ice: nõ faciẽtis plenã ⁊
exp̄ſſaʒ de p̄dicta ꝓhibitiõe mẽtionẽ nec abſo
lutio aliter ipẽia vʒ: ⁊ reſeruat' q̃ ad oĩa iſta ro
mão põtifici. Predicta oĩa recitata ĩ ꝓceſſu cu
rie ẽt hodie tenẽt: q: martin⁹ ſtatuit ea ad ꝑpe
tuã rei memoriã: ⁊ in fine ſuũ ꝓceſſuʒ appellat
ꝯſtõnẽ: nec aliter legunt' reuocata. Quedã tñ
ſunt in eo ꝯ ſectatores aut fautores Petri de
luna. ⁊ ꝯ dãtes fauorẽ videſiſtis ⁊ vſiſtis here
32 ticis: q̃ hodie nõ vident' hẽre locũ. Paulus ſc̃o
iſta ſc̃ds in ſuo ꝓceſſu ſupaddidit multa. ¶ Trigeſi
iclu moſc̃do ergo in q̃ ĩcludunt'. viij. ẽ in ꝓceſſu cu
dũt rie pauli ſc̃bi ꝯ offendẽtes eccl'ie libertatẽ et
viij. violãtes ĩterdictũ ab apl'ica ſede ĩpoſitũ ⁊ ꝯſpi
alie. rãtes ĩ ſtatũ aut ꝑſonã romãi põtificis ⁊ p̄ſbyte

ricidas ⁊ ꝑ ſixtũ hoc extẽdit' ẽt ad occidẽtes
vel mutilãtes aliquẽ exiſtẽtẽ in ſacris offendẽ
tes ep̄os vel alios p̄latos in ꝑſona ĩponentes
noua onera realia vel ꝑſonalia eccleſijs vel ec-
cleſiaſticis ꝑſonis ſimoniacos ſuꝑ ordinib⁹ vel
bñficijs aſſecutis in curia romana vel ex̃. Nec
pñt iſti citra papã abſolui: ſʒ in oĩ ꝯceſſione ꝑ
ĩp̄ʒ facta aut tũc fiẽda ĩtelligunt' excepti: vt in
q̃dã ei⁹ ꝯſtõne ꝑʒ q̃ ĩcipit ⁊ ſi dñici. Sũma tñ Sũ.
Ang. dicit ſe omittere caſus reſeruatos a pau Angel.
lo: q: ſixt⁹ ſe reſtrinxit ad reſeruatos a martino taxa
quaſi velit dicere q̃ relaxauerit reſeruatos ꝑ tur.
paulũ. Sʒ hoc nõ vr̃ verũ. Primo q: ſum. roſ.
ponit dictos ꝯſpiratores excõicatos cõiter ſm
curie ꝓceſſus. ſc̃do q: ſixt⁹ in extrauagãti q̃ inci-
pit ⁊ ſi dñici gregis enumerat oẽs p̄dictos ca-
ſus pauli: ⁊ addit crimẽ hereſis poſtq̃ fuerint
aliq̃ q̃ ſnial'r ꝯdẽnati dclari ſeu publice diffama
ti occiſionis vel mutilatiõis cuiuſcũq; ĩ ſacris
ꝯſtituti: ꝓhibitiõis delatiõis cauſarũ ad dictã
curiã: ⁊ dicit ſe nolle q̃ aliq̃s poſſit predictos
abſoluere: ẽt rigore facultatũ a ſe ꝯceſſaꝝ ver
bo aut lr̃is etiã cũ clauſura q̃ ſola ſignatura
ſufficiat: ẽt ĩ fauorẽ fidei ⁊ cruciate: ⁊ abſoluẽ
tes anathematizat ⁊ excõicat reſeruãs abſolu
tionẽ romano põtifici: q̃ nõ eẽt ſi iſta reuocaſ
ſet: v̄itas aũt ẽ q̃ caſus ĩ hoc. §. enumerati nõ
ꝯtinẽt' ĩ bulla cene dñi: q: ſixt⁹ reduxit ꝓceſſuʒ
pauli p̄cife ad ea q̃ ꝯtinebant' in ꝓceſſu marti
ni: vt ꝑʒ per breue ad ducẽ multi galeaciũ ſub
ãno dñi. M.cccclxxix. xix. nouẽbris: eſt tñ ꝓhi
bitũ ſub pena excõicatiõis ne q̃s ab eis abſol-
uat p̄textu ꝯfeſſionaliũ ab eo ꝯceſſoꝝ: vt ꝑʒ in
d. extrauag. ⁊ ſi dñici ſub anno dñi. M.cccclxxix.
Unde iſti caſus remanẽt in diſpoſitione iuris
cõis: ac ſi de eis mẽtio habita nõ fuiſſet: et ab
eis abſoluere põt: cui de iure cõpeteret remo
ta bulla cene dñi. ¶ Quadrageſimo eſt in eadẽ 40
extrauagãte ſixti cõtra oẽs diſpẽſantes in vo
to vltramarino ſctõꝝ Petri ⁊ Pauli: ſcĩ Iaco
bi in cõpoſtella ⁊ caſtitatis: ac religiõis ⁊ ab-
ſoluẽtes a caſib⁹. §. prioris ex q̃cũq; ꝯceſſione
ab ipſo habita: niſi in ĩp̄a ꝯceſſione mẽtio fiat
de ĩp̄a extrauagãte de v̄bo ad v̄bũ. ¶ Quadra 41
geſimoprimo eſt in q̃dã extrauagãti Boni. ij.
ſub rubrica de ſepulturis q̃ incipit deteſtãdũ
vbi excõicant' oẽs ẽt põtifices exẽterantes vel
in fruſtra ꝯcidẽtes corpora mortuoꝝ: aut ĩ aq̃s
coquẽtes vt carnẽ ab oſſib⁹ euellãt vt alibi tu
mulãda ferãt: ⁊ abſolutio reſeruat' pape. Sed
nota q̃ iſta ꝯſtõ non hʒ locũ: primo ſi fiãt vi-
uo: nec ſc̃do ſi fiãt mortuo non eo fine: vt alibi
ſepeliant': ſed odio etiã comedendo carnes vt
faciũt partiales: vel ſupſtitione: vel etiã pro-
pter chirurgiã: q: pene vltra ꝓprios caſus nõ

ſunt extēdēde.de pe.di.ſ.§.pena.tertio ſi mortu⁹ eſſet qs in terris īfideliū vt in eadē extra-
42 uagāte pz. ¶ Quadrageſimoſcdo in extrauagāte martini qnti ſub rubrica de ſimonia q̄ incipit dānabile ꝛ rurſus in alia pauli ſcdi: q̄ incipit cū deteſtabile: ꝯ oēs etiā q̄cunq̄ dignitate p̄ditos ſclari: vel eccliā etiā cardinalat⁹ qui ſimoniā ī ordine vel bñficio ꝯ̄xerūt in curia vel extra publice vel occulte: ꝛ ꝯ oēs mediatores et pcuratores ī ea: ꝛ abſolutio reſeruat̄ pōtifici romano: alij aūt ſimoniaci nō legunt̄ excōicati: ita tñ q̄ ſub noie bñficij itelligant̄ electiones poſtulatiōes: ꝯfirmatiōes: ꝛ q̄uis puiſiones eccliarū monaſterioꝝ: dignitatū p̄ſonatuū ꝛ officioꝝ: qꝛ in his tā dātes q̄ accipiētes p̄ dictas extrauagātes ſunt excōicati. Excipe
43 tñ vt.ſ.excōicatiō e.xliij. ¶ Quadrageſimotertio eſt in eadē extrauagāte martini qnti ꝛ pauli ſcdi: ꝯ oēs etiā quacūq̄ dignitate eccliaſtica vel ſclari pollētes: q̄ mediatores vel pcuratores ſimonie ſummo pontifici: aut cui ille cōmiſerit quātoti⁹ nō reuelāt: q̄ etiā abſolui nō p̄nt niſi iſta reuelēt ſ; hec ſnīa nō tenet hodie: qꝛ vt dictū eſt.s.cōſuetudo.§.vij. ſtatutū qꝺ nō eſt ſuſceptū nec ſeruatū ſciēter ꝛ nō reclamāte ſupiore tollit̄ p̄ vſum ꝯ̄riū maxime preſcriptū annis decē: ꝛ ita eſt in p̄poſito: imo iam iſte cōtrari⁹ vſus eſt p̄ſcript⁹ annis iam plusq̄.xl.vñ ſm Archi. hec extrauagās vacat. Sed nota qꝺ iſta ſnīa Martini nō ligauit niſi exiſtentes in curia: et idē v̄r̄ de paulo qui v̄r̄ innouare ſtatuta prioꝝ pontificū: aliter valde irrationabilis ꝯſtō fuiſſet: vt vellet paup̄es ab extremis terre adire curiā pro defendēda ſimonia. ¶ Quadra-
44 geſimoquarto eſt in q̄dā extrauagāte Urbani qnti q̄ incipit ſane: ſeu ne in vinea ꝯ oēs dantes aut recipiētes aliqꝺ tp̄ale pro ingreſſu monaſterioꝝ: ſeu religiōis: ꝛ ſedi aplīce reſeruat̄ abſolutio: ſ; archieps dicit ſe a fide digni audiuiſſe qꝺ Martinus qntus dixerit nolle hāc ſententiā extēdi ad moniales.ſ. ſimonia.§.xx.
45 ¶ Quadrageſimoqnto ponit̄ in q̄dā extrauagāte martini qnti ſub rubrica de regularib⁹ que incipit viā ambitioſe ꝯ oēs religioſos mēdicātes eūtes ad ordines ſeu monaſteria nō mēdicantiū: vt ibi ſint fratres: etiā ſub pretextu cuiuſuis licētie: etiā aplīce gn̄alis ꝛ ꝯ recipiētes eos: ſed tñ hec pena nō extēdit̄ ad ordinē cartuſienſiū: ꝛ ſedi apoſtolice reſeruat̄ abſolutio.
46 ¶ Quadrageſimosexto eſt in q̄dā extrauagāte Bonifacij octaui ſub rub. de ſen.excō.q̄ icipit excōicam⁹ ꝯ oēs faciētes p̄miſſionē vel pactū tp̄aliū pro aliqua gr̄a vel iuſtitia obtinēda in curia romana: et ꝯ dātes ꝛ recipiētes ex dicta p̄miſſiōe vel pacto ꝛ pape reſeruat̄ abſolutio.

Hanc decretalē allegat Jo.and. in lectura de ſimonia.nemo.ꝛ Dir.ꝛ Ant.de but. q̄ dicit eā durare: ſed Jo.de lig.ꝛ Jo.cal.ibidē.ꝛ Pe. de palu.in.iiij.dicūt eā reuocatā per clemētē.v.ꝛ hoc tene p̄ regulā logicalē qua locus ab autoritate dicit̄ tenere affirmatiue: non autē negatiue: ex qua habet̄ qꝺ in hac cōtrouerſia ſtandum nō eſt dicentibus eam durare: qꝛ ſc; non legerūt eam reuocatā: qꝛ nō ſequit̄ nō legi qꝺ ſit reuocata: ergo nō eſt reuocata: ſed ſtādū eſt alijs qui non dicerent eam reuocatā: niſi hoc ſcirēt. ¶ Quadrageſimoſeptimo eſt in quadam 47
extrauagāte Pauli ſcdi que incipit cū in oib⁹. in qua ſic dicit̄. Si quis autē cōmiſſarius aut delegatus.ſ.ad cognoſcendū: an rei eccleſiaſtice alienatio cedat in euidētē vtilitatē eccleſie conſcientie ſue prodigus in grauamen aut detrimentum eccleſie: per gratiā: timorem: vel ſordes alienationi conſenſerit: aut decretū vel autoritatē interpoſuerit: inferior quidem ep̄o ſententiā excōicationis incurrat ꝛc. Et infra. Js vero qui dolo vel fraude aut ſciēter in detrimentū eccleſiarū alienationē fieri pcurauerit: aut per ſordes vel impulſionē alienationis decretū extorſerit ſimilē ſnīam excōicationis incurrat a qua niſi p̄ romanū pōtificē nō poſſit abſolui. Ad reſtitutionē nihilominus rerū alienatarū q̄ſcūq̄ de premiſſis cōſtiterit condemnamus. Summa etiā Ang. refert quādam extrauagātē pauli: cuius principiū nō ponit: vbi inquit excōicantur alienātes res eccleſiaſticas ſiue faciētes pactū per qꝺ ipſoꝝ dñium transfertur: ac oēs cōcedentes hypothecātes infeudātes: vel in emphyteoſim concedentes aut locātes niſi in caſibus a iure cōceſſis excep̄tis fructibus ꝛ bonis que ſeruādo ſeruari nō poſſunt: itē excōicant̄ qui taliter alienata recipiūt ꝛ incipit ambitioſe: ſed in aliquib⁹ locis nō eſt approbata moribus vtētiū nec ſeruatur.
¶ Quadrageſimooctauo eſt in quodam priuile- 48
gio Alex.iiij. qꝺ incipit: ex alto. et in alio incipiente nō ſine multa ꝯ oēs q̄ libellos famoſos vel cātilenas: aut rithmos faciūt detinēt vel publicāt in infamiā ſtatus ordinū p̄dicatoꝝ et minorū: et abſolutio reſeruat̄ apoſtolice ſedi.
¶ Quadrageſimonono eſt in eiſdē priuilegijs 49
cōtra oēs p̄dicātes docentes: vel defenſantes qꝺ prefatorū ordinum fratres nō ſunt in ſtatu p̄fectionis: nec l; eis de elemoſynis viuere: aut qꝺ nō poſſent p̄dicare vel audire cōfeſſiones de licētia romani pōtificis vel alioꝝ prelatorū ſeu etiā curatorū: et abſolutio reſeruatur aplīce ſedi. ¶ Quinquageſimo eſt ibidem 50
cōtra oēs faciētes violentiā damnabilē in locis ordinū predicatoꝝ: ꝛ abſolutio reſeruatur

aplice ſedi: vel cõſeruatoribus dictoꝝ ordinũ.
51 ¶ Quinquageſimo primo eſt in quodã priuile-
gio ordini ꝑdicatoꝝ conceſſo qḋ archie. refert
ſe vidiſſe ꝯ oẽs intrãtes monaſteria monialiũ
ordinis ꝑdicatoꝝ vel ſctẽ clare ordinis minoꝝ
in caſu nõ cõceſſo: in regula vel ꝯſtõnibꝰ earũ:
vel ſine lnĩa magiſtri aut miniſtri gñalis: vel
alteriꝰ ab eo habentis ptãtẽ: ⁊ abſolutio reſer
uatur pape aut magr̃o ſiue miniſtro gñali: vel
hñti ſuꝑ hoc licẽtiã ſpãlẽ ab aliq̃ ꝑdictoꝝ. Sʒ
nota ſm Archie. ꝙ vbi lnĩe hmõi nũꝙ̃ vel q̃ſi
nũꝙ̃ ꝓmulgant̃ ſi q̃s ignorãter ⁊ ſine mala in-
tẽtione itraret nõ icideret cũ ignorãtia ſit q̃ſi
inuincibilis: et hoc trahi põt ex dictis Ant. de
but. ⁊ ſ. Tho. ſʒ intrãs ad male faciẽdũ q̃uis
ignorãs ſnĩam ⁊ hñs iuſtã cãm ignorãdi illã
52 nõ excuſat̃ ſm Pe. de pal. ¶ Quinquageſimo-
ſcḋo eſt in ꝑuilegio boniſa. qḋ icipit virtute ꝯ
oẽs detinẽtes apoſtatas ordinis ꝑdicatoꝝ in
ſuis monaſterijs vl̃ eccleſijs: niſi eos eiecerint
poſtꝙ̃ fr̃es eiuſdẽ ordinis denũciauerit eis ne
53 detineãt eos. ¶ Quinq̃geſimotertio eſt in lr̃is
inhibitorijs clemẽtis ad minores q̃ incipiũt q̃
vos. vbi ipſi excõicant̃ ſi ꝑſumãt recipere pfeſ
ſos ordinis predicatoꝝ ſine lnĩa pape faciẽte
exꝑſſam de hoc idulto mẽtionẽ: vel niſi prius
prioꝝ ſuoꝝ lnĩa petita fuerit ⁊ obtẽta. Idẽ de
heremitanis. Alex. ad heremitas. Veſtrã. Sʒ
no. ꝙ i hoc caſu ⁊ ꝑori nõ vidi originalia: ſʒ ab
archieꝑo accepi q̃ non recitat cui reſuet̃ abſo
lutio: vt tñ qḋ pape q: ordo nr̃ in cuiꝰ fauorẽ
54 iſta ſunt exẽptꝰ eſt. ¶ Quinq̃geſimoq̃rto eſt in
ꝑuilegio Alex. incipiẽte ex alto ꝯ rectores ma
giſtros ⁊ ſcholares artiſtarũ ſtudij pariſini: qui
excludere moliunt̃ publice vel occulte fratres
ꝑdicatores vel minores a ꝯſortio vniuerſitatis
eiuſdẽ ſtudij: ⁊ apl̃ice ſedi reſeruat̃ abſolutio.
55 ¶ Quinquageſimoq̃nto eſt vt refert ſe vidiſſe
Archie. i li. pniarie ſummi põtificis ꝯ oẽs acce
dẽtes ad ſepulchrũ dñi cã deuotiõis: ſine lnĩa
ſũmi põtificis. et abſolutio eidẽ vel ſũmo peni
tẽtiario reſeruat̃. ¶ Quinq̃geſimoſexto eſt quã
56 fecit ſixtꝰ in extrãuagãte de materia cõceptio
nis bte ꝟginis: q̃ icipit graue nimis: vbi excõi
cant̃ oẽs q̃ auſi fuerint in ſermonibꝰ ad ppl̃m
vel al̃s quolibet affirmare ꝙ tenẽtes glĩoſam
virginẽ mariã eſſe ſine originali pctõ ꝯceptã:
peccẽt mortaliter vel eſſe hereticos: ⁊ ſilr q̃ aſſe
ruerit idẽ de tenẽtibꝰ ꝯtrã opinionẽ ſcʒ qḋ ſit
in originali ꝯcepta: cũ nõdũ inq̃t ſit a romana
eccl̃ia ⁊ apl̃ica ſede deciſum: ſʒ ſcḋa excõicatio
ſuꝑfluit: q: nõ eſt timendũ ꝙ appellent̃ heretti
ci qui tenẽt qḋ oẽs ſancti doctores tenuerunt.
57 ¶ Quinquageſimoſeptimo eſt iulij. ij. poſt piũ
ſcḋm cõtra oẽs appellãtes a ſummo pontifice

ad futurũ cõciliũ: ⁊ eſt ad ꝑpetuã rei memoriã
et extẽdit̃ etiã vltra mõtes ⁊ ꝯ reges ⁊ cardina
les: ⁊ cõitates ac collegia ⁊ parlamẽta ⁊ ꝯtra
oẽs ad hoc ꝑſtãtes conſiliũ auxiliũ vel fauorẽ
etiã idirecte: ⁊ oẽs ꝑdicti ibi mãdant̃ haberi vt
ſciſmatici ⁊ de fide male ſentiẽtes. Multe ſũt
alie excõicationes papales: ſʒ eas ptrãſeo vel
q: ſunt tꝑales: vel ꝓpter ea q̃ dicã infra excõi-
catio. ix. ⁊ excõicatio vlti. § vlti. ⁊ per totum.

¶ Rurſus de excõmunicatione. viij. ſ. de re-
ſeruata eꝑo ſemper vel interdum.

Excõmunicatio octaua q̃tũ ad excõi- no.8
cationes eꝑo reſeruatas vt aũt ſciat̃
que excõicatio ſit papalis. vide titu.
priore. in prin. Eꝑales aũt ſunt pau-
ce ⁊ in hoc ti. faciles ad inueniendũ. vnde ſciẽ
dum eſt primo ꝙ in duobꝰ caſibus tm̃ excõica
tio iuris reſeruat̃ eꝑo: primo qñ ipſe tulit eam
ꝑ ſuũ vel ſynodale ſtatutũ: et abſolutionẽ ſibi
reuocauit: ſecundo qñ abſolutio eſt reſeruata
pape ⁊ in caſu eã eꝑo rõne dignitatis cõcedit
q: eo caſu nullus inferior ſe põt intromittere:
ſicut dictũ eſt. ſ. abſolutio. iiij. § iij. et alibi ꝙ
eo caſu quo eꝑs clericũ põt abſoluere nullus
inferior hoc facere põt niſi ei cõcedatur vel a
iure vt abbati: vel ex priuilegio vt ꝑlatis mẽdi
cãtiũ: vel ex cõmiſſiõe pape: aut etiã eꝑi ſicut
ſimplici ſacerdoti: vide. ſ. caſus. § ij. iij. iiij. v.
¶ Sciẽdũ eſt ſcḋo ꝙ excõicatio q̃dã aliq̃n pa no.2
pe. aliq̃n eꝑo: aliq̃n nulli reſuat̃ q̃ eſt l. c. eos.
de ſen. exc. li. vſ. vbi dr̃ ꝙ illi q̃ a ſnĩa canonis
vel hoīs ꝓꝑ mortis ꝑiculũ vel aliud impedimẽ
tũ fuerunt abſoluti ab alio q̃ ab eo a q̃ de iure
fuerãt abſoluẽdi ſi liberati a tali ipedimẽto q̃
cito cõmode poterũt cõtẽpſerint ſe pñtare illi
q̃ legitime debebat eos abſoluere ⁊ ſatiſfacere
ꝓut eis iniũget̃ ab eodẽ ipſo facto ſnĩam excõi
cationis icurrũt: et ab eo ſolo poterũt abſolui a
quo abſoluẽdi erãt a ꝑma excõicatiõe. De iu-
ſtis etiã impedimẽtis dictũ eſt. ſ. abſolutio. ij.
in fi. Et idẽ eſt de his q̃ cũ abſoluũtur a papa
vel eiꝰ legatis a q̃buſuis ſentẽtijs iniũgit̃ eis
vt ſe ordinarijs aut alijs q̃buſcũq; repreſentẽt
ꝓ ſuſceptiõe pnĩe vel ſatiſfactione iplẽda: his
q̃bꝰ iniuriã fecerũt: q: ſi nõ faciũt q̃ primũ cõ
mode poterũt eãdẽ ſnĩam ipſo facto incurrũt.
¶ Primo ṽo q̃rit̃ q̃s ſit ille qui de iure abſolue r.q3
re dʒ excõicatũ: ⁊ dicit Pet. de ancha. ſuꝑ ipſo
c. qḋ a ſnĩa canonis abſoluit is cui canõ reſer-
uauit al̃s ſi nemini reſeruauit abſoluit ordina
rius: a ſnĩa ṽo hoīs abſoluit ille q̃ tulit: ſed in
eius defectu vel negligẽtia ſi eſt delegatꝰ. dit
delegãs: ſi eſt ordinarius aditur ſuperior: hoc
ꝓbatur de offi. deleg. prudẽtiã. ⁊ de offi. or. ad
reprimendã. Dictũ vt. ſ. abſolutio. ij. in prin.

2 ¶ Scḋo qõ abſolutꝰ debeat ſatiſfacere: ⁊ dicit idẽ eſſe intelligendũ qḋ iuxta pprias facultates. Et ꝑ hoc iſert. Archiepi. facultates eccleſie quas hꝫ ad vſum ad hoc non teneri. xvj.q. vj.§vlti. pro quo facit cle. nolentes. de here.
3 ¶ Tertio qõ intelligẽdũ ſit illud ꝙ cito cõmode poterit: et dico qḋ multa ſuper hoc recitat Archie.in cen.c.l.ſed ſumma in hoc ſtat qḋ ſm Hoſt. intelligiẗ ſublato impedimẽto ⁊ aliquo modico tp̄e indulto: quo ſibi de neceſſarijs valeat ꝓuidere. Et nõ credit circa hoc abſoluto: ſed iudex hoc arbitrabiẗ. aſs friuolis excuſationibꝰ frigoris ⁊ caloris ⁊ ſiſibꝰ ↄſtõnẽ eluderet. in foro tñ pn̄iali ſibi credẽdũ eẽ: vñ ex quo ſciam hꝫ de mora ſcire ſe dꝫ excõicatũ: ſꝫ iudex hoc nõ denũciabit donec eo vocato ꝑ coniecturas viderit illũ moroſuꝫ. Arbitrabiẗ aũt iudex tp̄s itineris benigne ad qḋ facit.c. ↄſuluit. de of.dele. Sufficit aũt ſm hãc literã qḋ nõ ſit in
4 negligẽtia vel fraude. ¶ Quarto qõ intelligẽdũ ſit illud verbũ ↄtẽpſerint: dicit archi. illud exponẽs qḋ dr̄ q̄s ↄtẽnere: hoc ip̄o qḋ iuſta cã ceſſante ſe nõ p̄ñtat illi a quo fuerat abſoluendus: vt no.y.q.y.metropolitanũ.⁊ ↄſentit Io.
5 and. ¶ Quito qõ itelligiẗ illud a q̄buſuis ſentẽtys.⁊ Pe de anch. ibi notat qḋ papa ⁊ legatus abſoluũt a q̄buſcũq; ſentẽtys excõicationis: qḋ Io.mo. intelligit de ſentẽtys iuris nõ aũt de ſentẽtys hoīs a q̄bus inq̇t nõ abſoluũt papa vel legatꝰ de ſtilo curie ſꝫ remittũt: niſi in caſu q̇ delegatꝰ nõ poſſet: vel eſſet mortuus et aliꝰ in legatiõe nõ ſucceſſit: vel ſucceſſit q̇dẽ ſꝫ
6 nõ eſt ſpes de feſtina ꝓuiſiõe. ¶ Sexto vtrũ reincidat ipſo iure abſolutꝰ in p̄dictis caſibꝰ de legatorũ ſi nõ pareat: ⁊ putat Io.mo. qḋ nõ: et ↄſentit direc. dicẽs: qḋ ſi excõicatꝰ ab hoīe iurauit parere mãdati excõicatoris. qñ fuit abſolutꝰ in caſibꝰ ſupradictis ſi nõ paret nõ incidit in eãdẽ ſniaꝫ: ſꝫ eſt reducẽdꝰ ꝑ ſniaꝫ hoīs. Sed oppoſitũ eſt dicẽdũ ſi late accipiamꝰ literã vt v̄bũ ſonat q̄buſuis: ⁊ in p̄ncipio capl'i qḋ etiã loquiẗ gñaliṫ de vtriuſq; ſentẽtys: ⁊ hoc tꝫ Io. an. ſcꝫ qḋ in q̄buſcũq; ſentẽtys iuris ⁊ hoīs locũ hẽat. qḋ hic dr̄.ſ.qḋ reicidit ip̄o iure: niſi pareat ⁊ cõpeat poſt abſolutionẽ vt h̄ dr̄. Sũ.aũt ang. imponit dñis de rota qḋ teneãt opinionẽ Io.an. quã ip̄a ſequiẗ ſum. Ꝟo ro. iponit eis oppoſitũ.ſ. qḋ tenẽat opinionẽ mo. quã ip̄a ſeq̇ẗ dicẽs qḋ dicti dñi de rota dicunt qḋ ſi auditor excõicatũ ab hoīe abſoluit p̄ſtita cautione de ſtãdo iuri ſi nõ paret nõ ẽ ip̄o iure excõicatꝰ ſꝫ excõicãdꝰ ꝑ dictũ Io.mo. Sꝫ ſine dubio opinio p̄ma ẽ ſecurior vt ꝑ ſe ptꝫ eſt ẽt v̄ior imo nõ vꝫ dubitabilis: qꝛ tex. in p̄n. loquẽs de abſolutis ab īferioꝛib' q̄bꝰ iniũgiẗ vt ſe p̄ñtẽt ſupioꝛibꝰ apte loquiẗ de vtriſq; ſentẽtys iuris.ſ.⁊ hoīs: deinde locuturꝰ de abſolutis a ſupioꝛibꝰ q̄bus iniũgiẗ vt ſe p̄ñtẽt inferioꝛibꝰ dicit idẽ ſtatuimus de his q̄bꝰ cũ a ſede ap̄lica vel legati ipſiꝰ abſolutionis bñficiũ a q̄buſuis ſentẽtys cõſequunẗ iniũgiẗ vt ⁊c. Nec obſtat ſi dicaẗ qḋ nõ īcideret ſic abſolutꝰ in eãdẽ: cũ priꝰ poſſet eſſe ligatus ſnīa hoīs. deinde ſnīa iuris lata ī iſto capl'o: qꝛ dr̄ q̄s incidere in eãdẽ qꝛ venit abſoluẽdus ab eodẽ. ¶ Septimo an poſſit is cui p̄dicta iniũctio ſit ſe p̄ñtãdi hoc facere ꝑ ꝓcuratorem ⁊ dico ſm Hoſtiẽ. qḋ q̇ teneẗ ꝑſonaliter ſe 7
p̄ñtare abſolutori ꝓ abſolutione obtinẽda ceſſante impedimẽto acceſſus ad eũ non põt talẽ abſolutionẽ per ꝓcuratorẽ petere ⁊ idẽ ſentit Inn. ſꝫ tñ ↄcedit qḋ ſi ſubeſt iuſta cã abſolutio peti põt ꝑ ꝓcuratorẽ etiã in abſentia: vt etiã eſſe tex.i.c.qḋ de his.e.ti. ibi romanã eccleſiã in ꝓpria ꝑſona debeãt viſitare. ſꝫ Arch. in iſto c.mittit ad notata per Spec.in ti.de procu.§ ſ. vbi dr̄ qḋ ꝓcurator cõſtitutꝰ ſp̄aliṫ pro petenda abſolutiõe ſufficit: ⁊ ita curia ſeruat vt ibi dr̄: ⁊ facit ad hoc qꝛ q̄s ſe rep̄ñtat aut in ꝓpria perſona aut ꝑ ꝓcuratorẽ idoneũ. diſ. xviij. in. c. ep̄s. Pet. aũt de ancha. dicit qḋ a ſnīa interdicti et ſuſpẽſionis peti põt abſolutio ꝑ ꝓcuratorẽ: qꝛ nec ſolẽnitatẽ forme nec abſolutionem deſiderat idẽ aũt dico ego de abſolutione ab excõicatione q̇ nec determinatã formã nec cõtritionẽ nec preſentiã exigit abſoluẽdi ſecus de abſolutione a pctīs: qꝛ cũ req̇rat contritionẽ requirit etiã p̄ſentiã abſoluẽdi aliter ſciri nõ poſſet an perſeueraret in cõtritione ſine qua abſolui nõ debet. Ad capl'm aũt qḋ de his. dico qḋ loquiẗ ſumptis viribꝰ ⁊ opportunitate ↄceſſa vñ loq̇tur qñ nõ ſubeſt cã iuſta. ¶ Octauo an propter 8
periculũ mortis vel aliud periculũ abſolui debeat excõicatꝰ ab alio ꝙ̄ ab eo ad quẽ de iure ꝑtinet abſolutio ſi haberi põt copia eiꝰ vel recurſus ad eũ. ⁊ Archi. ac Pet. de pal. dicũt qḋ nõ ⁊ idẽ diciẗ in Dir. lib. iij. titu. iiij. de abſolutione ab excõicatione iuris vbi ⁊ ſubdiẗ qḋ qñ aliqḋ iſtoꝝ fieri nõ põt: tũc abſolui dꝫ ⁊ põt: et ſemꝑ requirendus eſt ep̄s ſi haberi põt: aliter ſufficit ſimplex ſacerdos vt notauit Inno. in. c. nup. de ſen. exco. Et eſt ei iniũgendũ qḋ tali impedimẽto ſublato ſe preſentet vt dictum eſt: qḋ ſm Archi. nõ eſt iniungendum vbi impedimentum eſt perpetuũ: ſed ſine tali iniunctione abſolui dꝫ niſi in caſibꝰ in q̄bus nullus abſoluere põt niſi in caſu mortis: vt in falſarijs literis literarum pape: et in ſequẽtibus hoſtiliter cardinales: et in banniente vel temere percutiẽte eũ: ⁊ in religioſis vel clericis ſecularibus inducẽtibus ad vouendã electionem ſepultu-

re:ꝛ inq̃ſitoribus q̃ odio grã ꝛc.ꝛ in extẽterãtis
bus ꝛc.ꝛ in ĩtrãtibꝰ monaſteria monialiũ ordi
nis p̃dicatoꝝ vel.ſ.Clare. itẽ in inq̃ſitoribꝰ et
cõmiſſarus eoꝝ ac ep̃oꝝ:q̃ extorquẽt ꝛc. itẽ in
oĩbꝰ caſibꝰ hmõi qui ponũtur in curie pceſſu.
no.3 ¶ Sciẽdũ eſt tertio q̃ alia eſt ĩt excõicatio q̃
aliq̃n pape:aliq̃n ep̃o aliq̃n nulli reſeruaṫ ĩ.c.
nuper.ꝛ in.c.ſi cõcubine.de ſen.excõ.ꝫ cõicãtes
cũ excõicatis noĩatim ſciẽter in crimine crimi
noſo:dãdo auxiliũ ꝯſiliũ vel fauorẽ: q̃ excõica
tio lꝫ ſm ſum.roſ.ſit ep̃alis:veriꝰ tñ dicit ſum.
ang.q̃ aliq̃n ẽ papalis:vt ſi p crimẽ ĩ q̃ q̃s pti
cipat incurraṫ excõicatio papalis: puta ſi ptici
pat ꝯſpirãtibꝰ ĩ pſonã ſummi põtificis ſm ali
quos:q: dicit tex. q̃ talis abſoluẽdꝰ eſt ab eo
1.dubiũ. q̃ dãnauit aut ab eiꝰ ſupiore. ¶ Primo ṽo dubi
taṫ an iſta ſnĩa ĩcurrat p pticipationẽ cũ excõi
cato p̃cedetẽ excõicationẽ vel ſequẽtẽ vt dicit
Pañ.ĩ.d.c.nuper. q̃ hoc ĩtelligiṫ q̃n poſt excõi
cationẽ cõico ſibi in crimine dãnato: vt puta ſi
titiꝰ fuit excõicatꝰ:q: detinebat adulterã:ꝛ tu
circa illã detẽtionẽ impẽdis ꝯſiliũ auxiliũ vel
fauorẽ: tũc cõicas excõicato ĩ crimĩe dãnato:
nec ſufficit cõicare in illo actu p quẽ incurriṫ
excõicatio:ſꝫ opꝫ q̃ ille p priꝰ ĩcurrerit ĩ excõi
cationẽ:vt no.in.c.ꝯtigit.de ſen.excõ. Poſſet
tñ dici q̃ ex alio capite q̃s ĩcurrat excõicatio
nẽ iuris:vt ſi ꝯſulo vel auxiliũ ĩpẽdo circa ver
berationẽ clerici:q: faciẽtẽ ꝛ ꝯſentiẽtẽ par pe
na ꝯſtringere dꝫ:vt in.c.mulieres. de ſen.exc.
Sic ergo triplex ẽ pticipatio: vna añ actũ quo
aliꝰ excõicatiõe ligaṫ:vt cũ q̃s actũ illũ mãdat
aut cõſulit:alia in ĩpſo actu: vt cũ laicꝰ accipit
eucharistiã a religioſo q̃ eã ſine lnĩa tradit:ter
tia ṽo poſt actũ vt in p̃dicta detẽtiõe mulieris.
Ex p̃ma ĩcidit q̃s in eãdẽ ſnĩam nõ rõne ptici
patiõis cũ excõicato: cũ nõdũ ſit excõicatꝰ: ſꝫ
q: agẽtes ꝛ ꝯſentiẽtes ꝛc. ex ſc̃da ṽo aliq̃n q̃s
ligaṫ nõ rõne pticipij cũ excõicato: ſꝫ q: aliq̃n
talis actꝰ vtriq; interdiciṫ:vt cũ duo affines cõ
trahũt:ex tertia vero ligaṫ q̃s ꝓprie rõne dicti
2.dubiũ. pticipij. ¶ Sc̃do an p cõicationẽ cũ excõicato
ab hoĩe in crimĩe ligeṫ q̃s ſnĩa iuris vel hoĩs:
et dicit gl.in.d.c.nuper. q̃ ligaṫ ſnĩa hoĩs ꝛ nõ
canonis:ꝛ moueṫ:q: abſolutio ab hac excõica
tiõe fieri nõ pt niſi p excõicatorẽ aut ſupiorẽ:
vt hꝫ in textu:ſꝫ Pe.de anch.Inno.ꝛ Jo.an.di
cũt q̃ eſt ſnĩa iuris q̃ tñ executionẽ trahit ſm
Pe.de anch.a ſnĩa iudicis.ſ.cũ q̃s pticipat in
crimine crimĩnoſo ꝓpter q̃ ille eſt excõicatus
ab hoĩe.Et Pañ.dicit ibi doctores cõiter tene
re q̃ eſt ſnĩa iuris.ꝛ hoc ꝓbat inq̃t tex.in ṽbo
quãuis eũ ꝛ tũc: q: vult q̃ ex ſolo pticipio ex
crimẽ ꝫhaṫ excõicatio minor iuris:et ponit di
ctionẽ ĩplicatiuã:ſ.li ꝛ p quã ĩnuit q̃ ẽt in p̃ce
dẽti caſu ꝫhaṫ excõicatio iuris ꝛ nõ hoĩs. Et
ex hoc ſequunṫ multa. Primo q̃ pticipãs ligaṫ
ſiue ſit ĩ territorio excõicãtis ſiue ex ſiue ſub
ditus ſiue nõ:q: iuris autoritate ligaṫ: ſc̃do q̃
ligaṫ etiã ipſe excõicator ſi cõicet:q: nõ ſua ſꝫ
iuris autoritate ligaṫ.Ad motiuũ gl.dicit Pa
nor.ibi q̃ ideo eſt: q: papa reſuauit ipſi excõi
catori abſolutionẽ: q: iſte cõicãs in crimĩe vĩ
direcṫe ĩ pſona excõicatoris deliq̃ſſe. ¶ Tertio 3.dubiũ.
q̃uo ĩtelligiṫ q̃s dare ꝯſiliũ auxiliũ vel fauorẽ
excõicato taliter vt ligeṫ: ꝛ dicit Pe.de anch.
cõcluſionẽ eſſe doctoꝝ q̃ ligeṫ cõſulẽs etiã ſi
ille aĩs erat facturꝰ: q̃ abbas dicit certũ ſi ꝯſi
liũ datũ eſt directe ad crimen q̃ excõicationẽ
inducit puta verberandũ clericũ: ꝛ ſiĩr Inno.
Ant.de bu. ſentire videnṫ nõ eſſe diſtinguẽdũ
in iſtis oĩbꝰ an excõicatꝰ aĩs eẽt facturꝰ necne:
gl.tñ cũ qua ſentit Ric.tenet oppoſitũ.ſ.q̃ nõ
teneṫ q̃s de ꝯſilio niſi ille alias nõ fuiſſet factu
rus: vel niſi fuiſſet cõſiliũ fraudulẽtũ: ſꝫ dicit
ibi Pañ.q̃ neutrũ dictũ gl. pcedit q̃ verũ eſt
niſi loquamur de cõſilio nudo q̃ nihil adĩcit
ad malũ:vñ triplr ꝯſiliũ adĩcit huic pene. pri
mo ſi ſine eo nõ erat facturus.ſc̃do ſi nõ tm̃ vel
taliter.tertio ſi fuit fraudulentũ ſm gl. ſed de
hoc.ĩ.excõicatio.vlti.dub.iiij. ¶ Quãtũ ad au
xiliũ tñ ſm Inno. intelligiṫ de participatione
directa:ſecꝰ de indirecta: vt ſi q̃s excõicatꝰ eſt
q: facit guerrã cõtra eccleſiã vel clericũ:poſt
ea ego illi guerrã facio: ꝛ tu illũ iuuas contra
me:tu non ligaris p hoc q: ille melius guerrã
faciet:q: hoc nõ intẽdis. Intelligiṫ etiã de au
xilio dato nõ de accepto: vñ ſm Hoſt.dñs in
uocare põt auxiliũ vaſalli excõicati ꝓpter fide
litatis debitũ q̃ remanet: et ſm Inno.liceret
tibi cõtra inimicũ tuũ inuocare auxiliũ excõi
cati ꝓpter guerrã:ita q̃ ſibi etiã in ſua guerra
preſtes auxiliũ:q̃ tñ Hoſt.reprehẽdit. Fauor
aũt impẽditur in laudationẽ facti ſm Abba.

¶ Rurſus de excõmunicatione. ix.ſ.de ea
que nulli de iure reſeruatur.

Excõicatio.ix.quãtũ ad eas que nulli
de iure reſeruanṫ: ſed ab eis abſolue
re põt q̃libet ordinarius: ſciendũ eſt
q̃ ipſe ſunt multe. Ad ſciẽdũ autem
cito que excõicatio ſit papalis ꝛ q̃ ep̃alis req̃
ratur.ſ.excõicatio.vij.in prin. tabula excõica
tionũ papaliũ. Et idẽ facito ad ſciẽdũ que ſint
que nulli iure reſeruãtur de quibus hic agiṫ.
¶ Prĩa ergo eſt ĩ capĩo adminiſtratores.xxiij. 1. ex
q.v.vbi excõicanṫ oẽs principes ꝛ officiales q̃ cõ.
tertio admoniti ab ep̃is vel eccĩiaſticis p̃latis pa
recuſant eis ſuper eorũ cauſis facere iuſtitiã. paſ.
¶ Sc̃da eſt ĩ.c.lꝫ.de electiõe. vbi excõicaṫ ille 2.ex
q̃ electꝰ a paucioribꝰ quã a duabꝰ partibꝰ car cõ.

di naliũ in ſummũ põtificẽ aſſentit electioni de
ſe facte ⁊ ſil'r oẽs talẽ recipiẽtes ꝑ ſummo põti
fice: elect⁹ aũt ⁊ recept⁹ a duabus partib⁹ etiã
tertia ꝯdicẽte ſine exceptiõe papa eſt: in alijs
aũt electiõib⁹ vz qꝺ fit a maiori ꝑte: dũtñ ſuẽt
vnã de formis. ex̄ de elec. q2 ꝓpt. Iſtã tñ excõi
cationẽ ſupple. dicit hodie eſſe papalẽ ꝓpt cu
rie ꝓceſſum: lz illã in eo nõ inuenio ẽt virtuali
No ter. Uide. j. ſciſma. § qnto. ¶ Primo ꝟo notan
tabi dum eſt qꝺ olim in electione pape admittebaꝛ
le.1. impator vel nũci⁹ ei⁹. lxiij. di. § verũ. hodie ꝟo
ſoli cardinales: nõ oẽs ſed pñtes tñ vbi dz ele
ctio fieri: vel adeo vicini vt cõmode vocari poſ
ſent: ⁊ ſi duo tñ fuerint pñtes alijs legitimo
tꝑe expectatis ipſi eligẽt: ⁊ vn⁹ eligere poterit
aliũ: ⁊ alter dz tacere ⁊ vz: ⁊ ſi vnus ſolus ad-
eſſet adhuc eligeret ſol⁹. de iure pa. per nſas.
oib⁹ ꝟo deficiẽtib⁹ ſm aliqs eligit ꝯciliũ gñal-
le. l. diſt. c. j. ⁊. iij. ⁊ ꝯuocabiꝛ ꝑ clerũ ꝑplmqꝫ ro
manũ. ea. di. ſi forte. ꝑ impatores ac reges mo
tos ab his: ſed ſm alios eliget cler⁹ romanus.
xxiij. di. c. j. ⁊ hoc ſm Hoſt. eſt leui⁹ ꝓpt ꝑiculũ
more. extra eo. ne pro defectu. lz inqt primũ ſit
iuſti⁹: credo tñ qꝺ iuſti⁹ ſit ſcꝺm: vñ in primiti
ua eccl'ia añ cardinales eligebaꝛ põtifex a cle
ro ⁊ ꝑplo romano ſm Augu. de anc ho. ⁊ patet
diſt. lxiij. ego Ludouic⁹. Sed de his. s. electio.
2 iij. § j. ij. ⁊. iij. diffuſe. ¶ Et ſcꝺo qꝺ papa nõ põt
ſibi eligere ſucceſſorẽ ſm do. Ant. et rõ eſt ſm
Pañ. in. d. c. lz. q2 effect⁹ hui⁹ electionis refert
ad tꝑs q nõ eſt futurus papa. ꝯſtõ tñ quã facit
ſuꝑ electionẽ admittit: q2 ꝓuidet ſcãdalis fu-
turis quib⁹ nullus ali⁹ ꝓuidere põt: poſſet tñ
alicui ꝑlato dare ꝑtãtẽ eligẽdi ſibi ſucceſſorẽ.
vij. q. j. petiſti. ⁊ vz tũc electio autoritate pape.
3 ¶ Et tertio qꝺ numer⁹ cardi. eſt determinatus
ſm Matt. ⁊ dicit zab. in cle. ne romani. de ele.
ſcz ad inſtar numeri diſcipulorꝝ. de qb⁹. xxj. di.
in nouo. ſed tñ refert idẽ Matth. qꝺ aliqñ fue
rũt. ccxxxvj. ſcz tꝑe pontiani pape: q nõ poniꝛ
4 in cathalogo põtificũ: vt habeꝛ i cronica. ¶ Et
quarto qꝺ vz electio pape ſi cardinalis vnani
miter dent duob⁹ vel trib⁹ ꝑtãtem nominãdi
papã ſm Aſtẽ. ⁊ Hoſt. vñ dicit do. Ant. qꝺ due
partes collegij nõ ſũt neceſſarie. ſi cardinales
aliter ordinarẽt vt ſi ordiarẽt qꝺ elect⁹ a maio
ri parte ſit elect⁹: q2 videbiꝛ elect⁹ ab oib⁹ ſicut
et elect⁹ ꝑ cõpromiſſum elect⁹ vr̄ a toto capl'o.
extra de elec. q2 propter. vñ ⁊ gl. dicit qꝺ cardi
nales tollere poſſent iſtã ꝯſtõnẽ: ⁊ ordiare põt
qꝺ valeat electio ſi neceſſitas ſit i cã. Dicit tñ
idẽ. d. Ant. qꝺ vno ꝯdicẽte cõpromiſſum fieri
nõ põt: lz poſſit ſtatui qꝺ vno de duob⁹ ꝯdicẽ-
5 tibus elect⁹ a maiori parte ſit elect⁹. ¶ Et qnto
notãdũ eſt qꝺ vtrũ in numero duarũ partium
cõputetur electus necne: do. Anto. dicit quod
quando quis eligitur ad eccleſiã in qua non
habet vocẽ planum eſt qꝺ non cõputatur eius
vox: qñ aũt ad eam eligitur in qua vocẽ habet
ſi eligiꝛ per formã ſcrutinij: requiriꝛ vox cum
certo ⁊ determinato tẽpore: et electus cõſentit
demũ poſt ſcrutiniũ: ideo vox eius nõ auget: ſi
vero eligitur per formã cõpromiſſi: temporis
determinatio nõ requiriꝛ: ideo vox ſubſequẽs
auget: et ſm hoc vox electi computari deberet
in numero cardinaliũ. Sed Pañ. in. d. c. licet.
melius diſtinguit dicens: qꝺ ſi non eſt de colle
gio is qui eligitur: eius vox non cõputatur in
numero eligentiũ: nec ſimiliter ſi eſt quidẽ de
collegio ⁊ aliũ eligit: nec ſil'r ſi eligit ſeipſum
vbi proceditur per ſcrutiniũ ſecretũ quia cum
ignoret ſe electũ ab alijs repellitur vt ambitio
ſus: ſecus ſi per ſcrutiniũ publicũ: ita qꝺ quili
bet palã exprimit vocẽ ſuã quia cõputatur ſm
doct. qꝺ intellige ſi prius fuit electus ab alijs
et ipſe cõſentit. Nec poteſt dici ambitioſus cũ
nõ oretur a ſe: ſed voceꝛ ab alijs. Putat tamẽ
ſpeciale in papa qꝺ etiam ſi cõſenſiſſet in aliũ
ſcrutinio publico vel priuato poteſt variare et
accedere ad electionẽ de ſe factã qꝺ intelligo
etiã ſi electio nõ ſit ꝑfecta ſed perficiatur voce
electi de quo in. c. cũ in iure. de elec. ¶ Et ſexto 6
qꝺ ſi cardinales conſentiunt in eũ qui ſe geſſe
rat pro papa non electus a duabus partibus
quidã vt Hoſt. ⁊ Panor. in ſum. Roſ. vltimo in
excõicatione. x. § xv. dicũt electionẽ nõ valere
q2 cõſentire non poſſunt in excõicatũ: imo oẽs
cõſentiẽtes ſunt excõicati: ⁊ hoc niſi ille abſo
lutus fuiſſet per cardinales qui nõ adhęſerãt
ei: ſed cõtrariũ tenuit eadem ſumma primo ibi
in. § iij. q2 inquit in hoc caſu videnꝛ illi cõſtitu
tioni renũciare ⁊ derogare: cũ princeps agẽs
cõtra legẽ in dubio videaꝛ diſpẽſare: vt. s. di-
ſpenſatio § iij. ⁊ hoc eſt verũ: primo q2 electus
nõ repelliꝛ hic etiã ſi eſſet ſimoniac⁹. di. lxxix.
ſi qs pecuniã. et tñ aliqñ ſimoniacus eſt excõi
catus idẽ ptz per dicẽda in ſequẽti particula.
¶ Septimo qꝺ cum textus dicit ſine omni exce 7
ptione: videtur approbato conſilio abſtuliſſe
omne impedimentũ iuris poſitiui. vñ ſm doct.
excipi nõ poteſt ſiue opponi cõtra eum qꝺ non
ſit de cardinaliũ collegio: vel qꝺ ſit bigamus
aut illiteratus vel laicus: vel vxorat⁹: in alijs
aũt quãtũcũqꝫ precise etiã ſi ipſe papa ſcribat
legitima exceptio admittenda eſt. de reſcrip. ſi
qñ. ⁊ de offi. dele. ex parte. Opponi tñ vel exci
pi põt de quibuſdã pertinẽtib⁹ ad ius diuinũ
vel naturale ſicut ſi ſit primo hereticus admit
titur exceptio ſm do. Ant. per gl. xl. diſt. ſi pa-
pa. quia ſm doct. in hoc caſu deſinit eſſe caput

eccľie: et ſufficerēt duo teſtes ſi negaſ eē papa
ꝑꝑ hereſim in q̄ erat electiōis. vt in.d.c.ſi q̄s.
Inn.tñ ꝛ cōpo. ꝛ Jo.an. tenēt ꝙ excipi de he-
reſi non poſſit: ſʒ de ea poſſit papa accuſari: qꝛ
text⁹ remouet oēm exceptionē: ꝛ ex electiōe cō
ſequiſ plenū ius: vñ hic exceptio nō eſt propor
tionabilis: qꝛ exceptio opponiſ ꝯ petētem cū
ſit actionis excluſio: elect⁹ aūt papa nihil petit
cū habeat plenū ius. Pañ. aūt in.d.c.ſʒ. dicit
ꝙ anteq̄ adipiſcatur poſſeſſionē obſtat exce-
ptio: nam poſtea non poſſet excipi ſed deberet
accuſari. Et ſilr̄ excipiſ ſcđo ſi ſit mulier: qꝛ nō
eſt capax ordinis. Tertio ſi ſit infans niſi ele-
ctio eſſet facta a ſpūſctō quia nō eſt capax ordi
nis. Et quarto ſm̄ aliquos ſi eſſet vxorat⁹: hoc
tñ nō eſt verū: qꝛ vxor nō eſt ꝯ ſubſtātiā papa-
tus: cū beatus Petrus eā habuerit: poterit tñ
vxor eū repetere ſm̄ gl.in.d.c.ſi q̄s. niſi ad cō-
tinētiā inducaſ. vñ vxoriſ poterit debitū redde
8 re ſm̄ gl.ibi. ¶ Octauo ꝙ ſi papa nō ſit electus
canonice ſm̄.d.Ant. ſi hoc ſit occultū eccleſia
non iudicat. de ſymo. ſicut excuſat tñ ꝓbabilis
ignorātia ſʒ nō craſſa. de elec. ex apľice. ſi aūt
intronizeſ ꝑ ſeditionē ꝑſumptionē: vel aliud
9 īgeniū ſm̄.d.Ant. eſt excōicat⁹. ¶ Nono ꝙ ele
ctus ſm̄ doc. ex ſola electione ꝯſequiſ papatū:
nec ad ei⁹ exercitiū indiget cōfirmatione cōſe
cratione vel intronizatione vt ꝓbat apte text⁹
ibi electus. Et ſʒ addaſ. et receptus: tñ ꝛ ſumiſ
ꝓ.i. ſm̄ doc. vel dr̄ recept⁹ habito reſpectu ad
ꝯſuetudinē: qꝛ elect⁹ intronizaſ vel hoc verifi
caſ ꝑ acceſſum eorū q̄ eū nō elegerūt primo: ſʒ
tñ ꝯſentiūt ꝛ ſic recipiūt illū de quo in particu
10 la ſequēti. ¶ Decimo ꝙ durāte ſcrutinio pape
ꝯſtūcūq; publicato pñt alij cardinales accede
re ad electū ꝑ alios ꝛ reſilire ab electiōe quā fe
cerāt: vt ſic habeaſ duarū partiū cōcurſus: vñ
ſi q̄s ſit ab vno ſolo elect⁹ nullo electo a duab⁹
partib⁹: pñt cardinales ad iſtū accedere ꝛ au-
gere numerū eligētiū. Nō tñ pñt ab electione
quā fecerūt reſilire ſimpľr etiā ſi q̄s ab vno ſo
lo ſit elect⁹: ſʒ bñ pñt variare.i. accedere ad ele
ctū ꝑ alios. Quod Pañ. extēdit ad hoc vt q̄s poſ
ſit accedere ad electionē de ſe factā recedēdo
ab ea quā ipſe de alio fecerat: qđ quidē ſm̄ ali
quos pōt eſſe verū ſm̄ ambitiōes quas hodie
videm⁹ tñ ſm̄ deū verū eſt qđ apľs hebreo.v.
dicit. Nemo aſſumit ſibi hūc honorē: niſi qui
vocaſ a deo tanq̄ aaron. Unde talis peccaret
mortaliter etiā ſi nō mouereſ intētiōe ꝑeſſen-
di ſed proficiendi: ſed vide. ꝯ. electio.ij.§. xvij.
Multa alia pulchra de iſta materia dicit Pa-
nor.in.d.c.licet. vide etiā.ſ. excōicatione.xij.
3. ex ¶ Tertia eſt in.c.qm̄. de offi.ord. vbi habetur
cō. qđ vbi in ciuitate vel dioceſi vna populi ſunt

linguarū diuerſax ꝛ rituū pōtifex loci ꝑ neceſ
ſitate vrgēte pōt ꝑlulē ſibi vicariū inſtituere
illis cōformē ſibi ꝑ oīa ſubiectū ꝛ obedientē: q̄
autē aliter ſe ingerit ipſo iure eſt excōicatus.
¶ Quarta eſt in.c.ſ. de loca. vbi excōicanſ ma 4. ex
giſtri ꝛ ſcholares bononie ꝯueniētes hoſpitē cōi.
ꝓ cōducēdo hoſpitio aliorū magiſtrox ꝛ ſcho
lariū in leſionē vel impedimētū inhabitātiū:
niſi pri⁹ tp̄s ꝯductionis ſit elapſum: vel niſi de
cōſenſu ipſorū magiſtrorū ꝛ ſcholariū inquili
norū. ¶ Primo ṽo dubitaſ q̄ veniāt nominib⁹ 1. dn
horū: ꝛ dico qđ noīe magiſtrorū veniūt docto- biū.
res ſm̄ oēs: noīe aūt ſcholariū ſm̄ Lau. ꝛ Inn.
veniūt oēs gaudētes priuilegio ſcholaſtico et
gratia ſcholariū ibi exiſtētes: cuiuſmodi ſunt
ſcriptores. vt no.in auſ. habita. C. ne fi. ꝓ pat.
tñ veri⁹ dñs Ant. tʒ ꝙ hec ſnīa nō extendiſ ad
ſcriptores cū ſit penalis: qꝛ eadē rōne extēde-
reſ ad chartarios ꝛ raſores chartarū: ꝛ cōſen-
tit Bern. ꝛ Jo.and. ꝛ Pañ. ¶ Scđo q̄d ſit cōue 2
nire: ꝛ dico ſm̄ gl. eſt alloq̄ vel de habitatione
tractare: vñ iſtā penā nō incurrūt cōducentes
ſolū: ſed etiā de cōductione tractātes: niſi ꝑmo
ſit elapſum tp̄s cōductionis.ſ. ſiēde ſm̄ Jo.an.
ſed veri⁹ Panor. tʒ tutius eſſe qđ expectaſ tp̄s
locatiōis eſſe cōpletū: vel niſi cōſentiāt inqli-
ni. Ex quo elicit Pañ. ꝙ nō incidit q̄s in penā
ꝯſtōnis penalis facte in fauorē alicui⁹ ſi ille cō
ſentit. ¶ Tertio vtrū iſta ſnīa ſit gñalis ſe extē- 3
dens ad oīa ſtudia q̄ ſunt in terris: et dico qđ
ſic ſm̄ Hoſt. ꝛ gl.in.l.ne cui. C. loca. ꝛ hāc opi.
tenuit ſum. Ang. dicēs qđ eſt tutior ſʒ veri⁹ op
poſitū tenuit ſum. Roſ. dicēs qđ eſt localis tm̄
habēs locū Bon. ſolū ꝛ hoc tenuit Inn. Gof.
Albri. Pet. de peru. ꝛ Jo.an. ꝛ eſt cōis opinio.
¶ Quarto vtrū hac pena liganſ domorū locato 4
res. ꝛ dico ꝙ ſic ſm̄ aliquos.ſ. do. Ant. ꝛ Ge.in
c.ij. de ꝯſe. ꝛ ī.c. cupiētes. de elec. li.vſ. ꝛ Bar.
in.l.fi. de acce. ſm̄ alios ṽo nō liganſ.ſ. ſm̄ gl.
Pañ. ṽo ibi ꝓ hoc caſu ꝛ ſiľib⁹ q̄rit vtrū pena
poſita in vno ex correlatiuis extendaſ ad reli-
quū: ꝛ diſtinguit: qꝛ aut nō ꝑ oīa eſt eadē rō in
correlatiuis: et ſic nō extēdiſ vt ptʒ ex notatis
in.c. ſuper eo. de vſu. qꝛ pena appoſita mutuātē
nō ītelligiſ repetita ī accipiēte: qꝛ nō eſt eadē
rō ꝛ hoc voluit. Bar.in.l.vlt. C. de indi.vi.tol.
Si ṽo eadē rō ſit puta imponiſ pena vendenti
frumētū forēſi ne extra ciuitatē extrahaſ. vtrū
intelligaſ repetita in emptore eſt dubiū ſatis
ꝓbabile: ꝛ credit extēdi diſpoſitionē ſtatuti ſʒ
nō penā ſicut in ſiľi dicit Jo.an.in.c. diſpēdia.
de reſcri.li.vſ. ꝙ ex indēnitate rōnis extēdi dʒ
ꝯſtō ſʒ nō pena ꝯſtōnis. In caſu aūt nr̄o rō nō
eſt eadē: qꝛ ſcholares īter ſe debēt hūani⁹ tra-
ctare ꝛ certāt ꝺ lucro captādo: Et qñ in alteri⁹

ſtatutū qḋ oīa pdia itelligātur tributaria cōis et obligata p collectis qꝛ tūc cū onere trāſirēt ad clericū ⁊ recitat aliū quē tenuerūt Eugubini donātes oēs fundos cōi. ⁊ deide recipiētes illos ab ipſo cōi ſub cēſu ⁊ tributo collectarū. Sed Pan. vbi ſupra dicit hec ſibi non placere maxīe ꝑpter fraudē qꝛ indirecte venit ꝯ priuilegiū cōceſſum eccl'ie ꝑ impatorē in. l. ſ. C. de ſacroſan. ec. ꝑ qḋ q̄ſqꝫ hꝫ liberā facultatē donandi eccleſiis q̄ facultas ꝑ hoc tollit: vide. ſ. imunitas. ij. §. vſ. i fi.
6 ¶ Sexto dubitat ꝑ q̄ talis rector vel ſucceſſor ſatiſfacere tenet anteq̄ abſoluat: ⁊ dico q̄ ſm do. Anto. ⁊ Jo. an. tenet de oī dāno ꝯtingēti eccl'ie ex ei⁹ exactione: ſi ꝟo de collecta dedit cōſiliū: etiā ad ei⁹ reſtōnē tenet: ſi aūt nō dedit: forte ad eā emēdādā nō tenet: ſꝫ emēdabit intereſſe obueniēs eccl'ie ex regimine ei⁹: ⁊ forte eū ſpūalē pnīa ⁊ etiā pecuniariā ſm q̄ bon⁹ iudex arbitrabit ſubire oportebit. Que q̄dē tātū hñt locū ſm Inn. qñ q̄s ſuccedit in regimine ei⁹ q̄ excōicat⁹ eſt ex dictis cauſis: vł aliter q̄litercūqꝫ ꝑpt libertatē eccleſie violatā: ſi fouet f[illegible] tñ dānatū pdeceſſoris: puta qꝛ nō dimittit clericū quē ille incarcerauit. vel hmōi. c. ſi cōcubine. de ſen. excō. ſec⁹ ſi ex alia cā eſſet ptās excōicat⁹ vel cōſiliarij: vel vniuerſitas ſeu ciuitas interdicta: qꝛ tunc ſucceſſor nō eſſet excōicat⁹ ſm Inno. Pan. aūt in d. c. aduerſus. dicit q̄ nō eſt excōicat⁹ ſucceſſor niſi pdeceſſor delīq̄rit ptextu officij ad cōmodū ipſi⁹ officij vel vniuerſitatis: ſecus ſi ad ꝓpriū cōmodū vel libidinē: qꝛ tūc ſol⁹ re⁹ teneret: ⁊ ipſe vel ei⁹ heredes ꝯueniri debēt iuxta lecta ⁊ not. in. l. ſ. ⁊. ij. ff. ad. l. iul. repe. in. c. ſ. de ſolu. Et hoc itellige etiā ſi pdeceſſor violaſſet
7 eccleſiaſticā libertatē. ¶ Septimo vtrū dictus officialis teneat ſatiſfacere de ſuo: et dico ſm Pan. in. d. c. aduerſus. q̄ ſic qñ ſatiſfacere nō vult cōitas in cui⁹ vtilitatē ceſſit extortū etiā ſi ipſe inde nihil habuit ꝑ arg. pdicti. c. ⁊ nota. per Inn. in. c. ſicut dignū. de homicidio. tenet tñ ſm Goffre. ipſa cōitas ſi ex hoc eſt effecta locupletior. et facit. l. iulianus. ff. de actio. emp.
8 ¶ Octauo vtrū ſic excōicat⁹ officialis vel rector qui nō ꝯſenſit ſed reſtitit q̄ntū potuit: ⁊ dico q̄ ſic ſi nō dimittit officiū ſm Inno. in. c. nouerit de ſen. excō. ⁊ Jo. an. in. d. c. aduerſus. ⁊ vident cōiter doct. hoc tenere. Pan. tñ in. d. c. aduerſus. dicit hāc opinionē eſſe valde rigoroſam ⁊ ꝯrariū poſſe teneri. qḋ ſumma Ange. verū dicit poſt factū. Mihi videt qḋ licet ꝯſtō fauorabilis debeat extēdi non tñ vſqꝫquaqꝫ maxime in preiudiciū alterius ſed ſolū in dubio: vnde cū text⁹ loquat cōtra officiales hmōi onera imponentes dꝫ extēdi ad cōſentientes impoſitioni nō aūt ad reſiſtētes ſide bona. vnde officio reſignare licet ſit tutū: tñ nō tenent niſi qñ illud exercere nō pñt niſi ſe de talibus intromittāt imponēdis vel exequēdis. De ſucceſſore autē ſiłr dicit Jo. an. qḋ officio reſignare tenetur ſi obtinere nō pōt ſatiſfactionē reſiſtēte cōitate ſed tñ dicendū mihi videt vt de rectore primo. et re vera iſta eſt mēs Panor. ſi diligēter trutinetur. Eſt aūt idē iudiciū quo ad ſucceſſorē ſi vniuerſitas exceſſit in predictis cōtra expreſſam inhibitionē antiqui rectoris. ¶ Nono vtrū 9
dantes cōſiliū in pdictis ſiue oēs cōſiliarij talis vniuerſitatis teneant: ⁊ dico ſm Panor. in d. c. aduerſus q̄ ſi dederūt ꝯſiliū ad hec imponēda indubie ſunt excōicati: vt in. d. c. aduerſus. ⁊ in. c. nouerint. de ſen. excō. et tenet quilibet inſolidū ad ſatiſfaciēdū ſm Inn. in. c. ſicut dignū. de homi. Si autē cōtradixerūt expreſſe ſed officiū nō dimiſerūt Inno. in. d. c. nouerit. recitat cōtrarias opiniones. ſed ſm Panor. teneri pōt q̄ nō teneant vt patet ꝑ not. ꝑ Inno. in. c. ſ. de his q̄ fiūt a ma. par. ca. ſi ꝟo tacuerūt inuoluunt pena cū expſſe cōſentiētib⁹. vt no. Inno. in. d. c. ſ. et qꝛ ex quo vocātur vt cōſulāt ſi tacēt ſunt in culpa. ar. in. l. de eta. §. q̄ tacuit. ff. de interro. act. ⁊ in. c. ſi poſt pſtitū. de cōfeſ. lib. vſ. ꝟ. cōſenſus. §. iij. Itē electio. ij. §. xij. in fi.
¶ Decimo vtrū menſis datus ſucceſſori ad ſatiſfaciēdū anteq̄ incidat: det etiā predeceſſori qui erat tpe grauaminis: ⁊ dico ſm Hoſtiē. et cōiter doct. q̄ ſic ſed Panor. in. d. c. aduerſus. diſtinguit: tamē mihi magis placet primum. 10
¶ Undecimo vtrū excōicati ſint clerici ſoluentes aut exhibētes onera hmōi: ⁊ dico quod ſic olim ꝑ Bonifaciū in. vſ. de immu. eccl'. ſed nō hodie qꝛ illa ſnīa reuocat in cle. vnica. eo. ti. vt dictū eſt. ꝟ. et ibi precipit vt ſeruētur ea que in iſtis duobus capl'is dicuntur. vbi dꝛ q̄ epi cū clericis poſſunt pdicta preſtare vbi laicorū nō ſuppetūt facultates: ſed tñ ꝑpter imprudētiā quorūdā. ſ. prelatorū qui ſine iuſta cauſa hoc faciebāt roman⁹ pōtifex cōſulat: ſed hoc intelligo niſi periculū eſſet in mora. 11
¶ Duodecimo vtrū iudex ſecularis cōpellēs clericū vel etiā ſecularē ꝑſonā alias exiſtentē de foro eccl'iaſtico etiā ſine diſtinctione ꝑſone ſit excōicat⁹: et dicit Panor. in. d. c. aduerſus. q̄ ſi monit⁹ non deſiſtat: excōicat⁹ eſt ipſo facto: qꝛ turbat iuriſditionē eccleſiaſticā: et eſt tex. in. d. c. non minus. ⁊ tenet Hoſt. ⁊ Jo. an. immo hodie per proceſſum curie excōicat⁹ eſt excōicatione papali: vt. ꝟ. excōicatio. vij. excōicatione. xxviij. Perſone aūt q̄ a ſeclari iudice nō pñt iudicari ſunt multe. Primo oēs gaudentes priuilegio canonis ſi q̄s ſuadēte. de quib⁹. ꝟ. excōicatio. 12

vſ.exceptis clericis ꝯiugatis.de qb⁹ dic vt.ſ.
clericꝰ.j.§ vſ. ſecũdo oẽs pſone aſtricte eccl'ie
ꝑpetuo ſeruitio vel gaudentibus dicto priuile
gio:vt no.Pan.in.c.nullus.de fo.cõpe.ſecꝰ ſi
nõ ſunt ꝑpetuo obligati.et ſic limita glo.in.c.
clericũ.el.j.xj.q.j. tertio oẽs de familia epi ſʒ
eãdem opinionẽ:vt not.Panor.in.d.c.nullus.
quarto vxor clerici deferẽtis tõſurã: ⁊ habitũ
ſi nõ eſt bigamꝰ.tex.eſt in.l.fi.C.de incol.Mu
lieres inqt tex.honore maritoꝝ cingimꝰ ⁊ gñe
nobilitamꝰ ⁊ forũ ex eoꝝ pſona ſtatuimꝰ.qnto
rectores hoſpitaliũ ⁊ pioꝝ locoꝝ ſi ſunt ꝑpe-
tuo obligati ſm eũdẽ Pan.in.d.c.nullus.alr
nõ.ſexto fratres tertij ordinis btĩ Dñici ⁊ Frã
ciſci: vt ptʒ ex priuilegio Sixti quarti qd dicit
bulla aurea.Jeſuati autem ⁊ heremite ſm ali-
quos nõ ptinet ad forũ eccleſiaſticũ: ſed vide
ſ.eccleſia.j.§.v.Itẽ excõicatio.vſ.§ ſecundo.

C. ex cõi. ¶ Sexta eſt in.c.non magno.ne cle. vel mo.ꝗ
quicũqꝫ religioſos tacite vel expꝛeſſe pfeſſos au-
diẽtes leges vel phiſicã niſi.j.ſpatiũ duoꝝ mẽ
ſiũ redierint ad clauſtrũ in.c.aũt. ſup ſpec.ne
cle.vel mo.hoc extẽdit ad archidiaconos:ple
banos:ꝑpoſitos: cãtores ⁊ alios clericos ha-
bẽtes pſonatꝫ ⁊ oẽs ſacerdotes niſi ĩfra ſpatiũ
duoꝝ mẽſiũ deſtiterint audire.Ex qb⁹ colligit
Pe.de pu.ꝙ triplex eſt hoꝝ phibitio:qꝛ aliq-
bus phibet rõne pfeſſionis.i.tacite vel expꝛeſ
ſe pfeſſis q clauſtrũ exire nõ pñt ad hec audiẽ
da vel legẽda: qbuſdã rõne ordinis.ſ.ſacerdo
tib⁹ nõ aũt cõſtitutis in alijs ordinib⁹:qbuſdã
aũt rõne bñficij.ſ.cõſtitutis in dignitate cura
ta vel nõ curata. Vñ q hʒ eccleſiã parochialẽ
et nõ eſt ſacerdos.nõ prohibet hec audire niſi
talis eccl'ia habeat ſub ſe capellã vl' capellas.
vt no.i.c.ſtatutũ.ne cle. vel mo.li.vj. cũcta gl.
Colligit etiã ex Pan. ꝙ ad hoc qd ꝑdicti ligẽ
tur tria reqrunt: primo ꝙ exeãt religioſi qdẽ
mõaſteria reliq̃ vo ꝓprios lares.ſcdo ꝙ exeãt
hac intẽtione: tertio ꝙ currat ſpatiũ duoꝝ mẽ
ſiũ ab exitu. Vñ ſi ĩ ꝓprijs monaſterijs aut do
mibus audiũt aut legũt nõ incidũt ſcdm eũ.et
Inno. ⁊ do.Ant. immo in his ſtudẽdo vt dicit
nõ peccãt ſi hoc faciũt ad meli⁹ intelligẽdũ ca
nones.ſec⁹ ſi principaliter ꝓpter ipſam ſciẽtiã
ciuilẽ ⁊ idẽ ĩtellige de phiſica vt ĩtelligat phi
loſophia. Et ſilr vt dicit nõ ĩcidũt ſi exeũt alia
cã ⁊ tñ audiũt ſtãte illa cã etiã vltra duos mẽ-
ſes niſi mutato aĩo ſtarẽt extra ꝑncipaliter: vt
audirẽt ꝑ duos mẽſes qꝛ tp̃s duoꝝ mẽſiũ inci
peret a die ceſſiõis cauſe ꝓp quẽ qs exiuit. Et
adde ꝙ etiã nõ ĩcidũt de mẽte ei⁹ ſi exeũt etiã
hac ĩtẽtiõe: lʒ.j.duos mẽſes reſipiſcũt: qꝛ tria
reqrunt ⁊ hoc lʒ Gof.⁊ Vin.⁊ Jo.an.lʒ Ho.⁊
Archi.dicãt ꝙ ſi ſemel audiãt infra duos mẽ-
ſes incidũt. ſed tene primũ qꝛ ꝯſtõ eſt penalis.
¶ Primo vero dubitat qñ incipiat currere tp̃s 1. dubiũ.
illud duoꝝ mẽſiũ: ⁊ dico ſm gl.qd a die publi
cationis ꝯſtõnis hmõi:vñ hodie ſtudẽtes ipo
facto incidũt:ſed hoc cõiter nõ tenet qꝛ conſti
tutionẽ penalem ampliat: nec textui cõſonat
alij vo qd a die q incipiũt iſti audire ꝑdicta: ꝙ
Archie. vr tenere. Sed mihi magis plʒ ꝙ alij
dicũt illud incipere ab egreſſu monaſterij hac
intẽtiõe q ad religioſos ⁊ ab inceptiõe audit⁹
ſiue ab egreſſu ꝓprioꝝ lariũ cũ effectu auditio
nis q ad alios q opinio eſt Jo. an.⁊ dñi Car.⁊
Pe.de anch.⁊ mẽs Inn.Gof.Vin.⁊ Pan. Et
ꝑter rões qs tãgit Pan.dico ideo eſſe qꝛ qñ
ꝑncipiũ tp̃is nõ limitat aliter vr eſſe illud in q
trãſgreſſio phibita incipit:qd eſt qñtũ ad reli-
gioſos in ipſo exitu de monaſterio ad habitan
dũ alibi ſine legitima cã: ⁊ ĩnia qñtũ vo ad lai
cos nõ eſt in ipſo exitu de qcũqꝫ ſua domo: ſed
de ea quã ꝯduxerũt in loco ſtudij:qꝛ eis nõ eſt
illicitũ exire ſuã domũ ⁊ aliã ĩ loco ſtudij: ꝯdu
cere niſi ex intẽtiõe mala quã eccl'ia nõ ponit
vñ ꝑncipiũ hui⁹ tp̃is in iſtis eſt in exitu cũ effe
ctu auditiõis.i.aditiõis ſcholarũ ad audiẽdũ.
¶ Scdo vtrũ incidat religioſus ſi poſt exitum 2
hac de cã mutato propoſito audiat theologiã
vel canones ⁊ dico ſm Inn.⁊ Vin.ꝙ ſic niſi ſa
tiſfaciẽdo iſti ꝯſtõni redeat ad clauſtrũ:vel ab
bas ſignificet ei ꝙ audiat theologiã:q caſu cẽ
ſet reuerſus ad clauſtrũ.ff.de in ius vo.l.qͥuis
Sed Pan.ꝯriũ veri⁹ tenuit:qꝛ tũc ceſſat ratio
huius ꝯſtõnis.ſ. ne viri ſpũales mũdanis rur-
ſus actib⁹ inuoluant.Ad textũ aũt q regreſſus
reqrit.j.duos menſes dicẽdũ eſt ꝙ habuit re-
ſpectũ ad effectũ ipſm audiẽdi vl' ad pſeuerãtiã
ꝓpoſiti prioris q erãt cã ſtãdi ex monaſteriũ.
¶ Tertio vtrũ ĩcidat religioſus audiẽs aut le- 3
gẽs ꝑdicta ĩ clauſtro ⁊ dico ꝙ ſic ſm Ho. qñtũ
ad mẽtẽ ⁊ ſi nõ vba ⁊ ꝯſentit Arch.Sed veri⁹
ſenſit Inno.ꝙ nõ: qꝛ textus diſponit ſup exeũ
tes:⁊ ꝯſentit.d.Ant. qꝛ pene tãqꝫ odioſe reſtri
gẽde ſunt ⁊ ſequit Pan. Nec obſtat ꝙ dicant
aliq hoꝝ tales ſciẽtias religioſis nõ cõgruere
ſicut nec earũ exercitiũ: ⁊ ꝙ hec cã nũqꝫ ceſſa-
re poſſet: et ꝯñr nec ei⁹ effect⁹: qꝛ hoc eſt oino
falſum cũ religioſis maxime cõferãt leges ad
intellectũ canonũ: ⁊ phiſica ad intellectũ phi-
loſophie: ⁊ ꝯñr theologie: lʒ iſta ſm ſe preciſe
eis nõ cõgruãt. Et tñ ſunt phibita ſm Hoſti.
quia ſine principali ſtudio ⁊ auditu legũ ſuffi-
ciens notitia haberi põt de materia legũ cõtẽ
ta in canonib⁹ per ea que in libris canonicis
apponũtur:⁊ qui dubitat:querat qꝛ nõ eſt phi
bitũ certiorari de dubijs vnde ſm Panor. ad
hunc finẽ lʒ ſtudiũ camere:et hr̃e libros iuris

ciuilis. Nõ ob. etiã ſi dicat eandẽ eſſe rõnẽ in
nõ excũtib⁹ q2 hoc ẽ falſum: q2 magis delinqt
exiẽs ceteris parib⁹ cũ ſit laudabilius eſſe in
4 clauſtro propter multa. ¶ Quarto vtrũ incidat
aliqs pdictorũ legẽs aliqb⁹ pdicta in camera
priuatim. i. docẽs: ꝛ dico ſm Hoſt. ꝙ ſic q2 ſtu
diũ ꝓhibet ꝛ lectio cũ lex nõ debeat poſita eſſe
in ỽbis: ſed in reb⁹ de elec. cõmiſſa. lib. vj. ſed
verius ſenſit Pañ. qđ nõ q2 ſi lz religioſis his
vacare in monaſterio vt dictũ eſt: lz etiã eis ſe
mutuo docere: ꝛ idẽ eſt de alijs predictis. Jmo
Pañ. ſentire vr: qđ nõ ligat religioſus hec do
cẽs extra monaſteriũ: q2 nõ inuoluit actionib⁹
mũdanis: nec hoc facit vt inuoluat: ſicut ille q
addiſcit. Nec obſtat q2 ꝓhibet legere q2 nõ ſu
mit p docere ſz p ſtudere: lz hoc ẽ mihi dubiũ
ꝛ ſm archi. vr falſum: ꝛ ꝯ itẽtionẽ legis qcqd
5 ſit de ỽbis. ¶ Quito vtrũ icidat religioſus vo
lẽs honorare amicũ ſuũ in ſuo pncipio lecture
in legib⁹ aut in medicina ꝛ eũ audiẽs: ꝛ dico ꝙ
Hoſt. dicit nõ eẽ ſuũ hoc iterptari cũ dãnet le
ctio ꝛ audit⁹ quãtũ ad ỽba putat tñ papã mſu
rũ qđ nõ ligat: lz Pañ. veri⁹ dicit qđ nõ ligat
etiã quãtũ ad ỽba: q2 tex. diſponit de excũte cã
audiẽdi vt. ſ. pncipaliter ſtudeat i legib⁹ vt ꝯtra
ctet eccl'iaſtica negocia: vel in phyſica: ꝓpter
fratres languẽtes: q oĩa h ceſſant. Adde ẽt qđ
nõ icidit ſemel audiẽs vt dictũ eſt: ſed reqrunt
duo mẽſes. Adde etiã qđ nõ incidit ſemel au-
diẽs pncipaliter vt videat modũ docẽdi legiſtaꝝ
6 vel alia curioſitate duct⁹ vt ꝑ3 ex dictis. ¶ Se-
xto vtrũ icidat q amicũ ſuũ hñtẽ paucos diſci-
pulos vult honorare cõtinuo audiẽdo: et dico
qđ ſic ſm Hoſt. lz veri⁹ dicit Pañ. hoc eẽ verũ
ſi faceret i fraudẽ ꝛ cũ hoc ꝑ duos mẽſes: ſec⁹
ſine fraude vt ſatis ꝑ3 ex dictis: ꝛ ſatis hoc vr
de mẽte Hoſt. Fraus aũt ex cõiecturis poterit
7 dephẽdi. ¶ Septimo vtrũ oẽs pene ſtricte reli
gioſis ob hoc habeãt locũ i clericis ſclaribus
ibi ꝓhibitis: ꝛ dico qđ ſic ſm gl. ꝛ Pañ. in. d.
c. ſuꝑ. qui dicit hãc opinionẽ ſeq docto. cõiter.
8 ¶ Octauo vtrũ incidãt doctores admittentes
religioſos ad lectiones ſuas ſciẽter: ꝛ dico qđ
ſic etiã ſi habitũ nõ dimittãt: ꝛ de lĩia ſui ꝓla
ti audiãt phyſicã aut leges: ſm Arch. ꝛ Lap. q
ẽt dicit qđ ligat religioſus exiẽs audire ſcias
licitas: ſi vadit ſine licẽtia: aut ſi cũ licẽtia: ſed
habitũ dimittit ꝛ ſimiliter ligat doctor hunc admit
tens ſcient. Abbati aũt nõ exẽpto volẽti audi
re licita licẽtiã dabit dioceſan⁹ habito cõſilio
illi⁹ monaſterij ſi tñ ſine lĩia ei⁹ exit nõ vr li-
gari ſm Arch. vide. j. excõicatiõe. xxv. ꝛ. xxvj.
7. excõi. ¶ Septima eſt in. c. clericis. ne cle. vel mona.
vbi primo excõicãtur oẽs ſacerdotes qui poſt
monitionem officiũ vice comitis aut prepoſiti

ſecularis habuerint: ꝛ ſm gl. ibi eſt canon late
ſentẽtie poſt monitionẽ. Jbi etiã ſcđo cleric⁹
exiſtẽs in ſacris iudiciũ ſanguinis exercẽs per
mutilationẽ ꝑ ſe vel aliũ honore ꝛ loco mãdat
1 puari. ¶ Primo ỽo no. eſt ꝙ noĩe ſacerdotis ſm
Ho. venit large ſacerdos actu vel hĩd⁹. i. cleri
cus. de coha. cle. c. ij. cũ qua expoſitiõe trãſeũt
cõiter doct. lz Panor. putat ꝙ hoc noĩe nõ ve
niãt clerici ꝯſtituti in minorib⁹ ſine bñficio. ꝓ
quo facit: ꝙ ỽbũ ſacerdos nõ põt ad iſtos cõ-
grue adaptari: vñ text⁹ itelligit de ꝯſtitutis in
ſacris q large pñt appellari ſacerdotes. ſ. d. c.
ij. ꝛ lz ꝯſtõ videat penalis ꝛ ꝯñr reſtringenda:
tñ habito reſpectu qđ excõicatio nõ infligitur
ipo facto: ſec⁹ vr dicẽdũ. Qđ ỽo dr ibi de exiſtẽ
te in ſacris ſm Jnn. idẽ eſt de exiſtẽte in mino
rib⁹: lz Hoſt. dicat ꝙ exiſtẽtib⁹ i ſacris magis
immineat ꝑiculũ: q2 nec ꝯhere poſſent ꝛ ſunt
irregulares. Panor. aũt approbat primũ: vt. ſ.
illa pars capl'i habeat locũ in minoribus q in
ſumma vult ꝙ cleric⁹ iudiciũ ſanguinis exer-
cẽs ab officio ꝛ bñficio deponat: q2 irregularĩ
tatẽ ꝑ hoc incurrit q rõne deponi dz ita ꝯſtitu
tus in minorib⁹ ſicut i maiorib⁹. vt no. in. c. cũ
nõ ab hoĩe. de iud. vl' dico ꝙ hz locũ ſolũ i exĩ
ſtẽtib⁹ in ſacris. q2 alij cũ poſſint ad ſclm redi-
re de apo. tue. in glo. ꝛ de vi. ꝛ ho. cle. c. ſi. ꝛ de
cle. ꝯiu. Jo. exercẽdo iſta ſcꝑos deponũt renũ
ciãdo iplicite clericatui. ¶ Scđo no. eſt ꝙ Pa 2
nor. ex his notat ꝙ cleric⁹ nõ põt tenere vices Nota
pncipis i ſclari iuriſditiõe exercẽda: lz nõ ifli- bile.
gat penã morti vel trũcationẽ mẽbroꝝ: qđ itel
lige qñ hoc vult facere tãqȝ officialis pncipis
ſclaris: ſec⁹ ſi iuriſditio tpalis anneꝫa eſſet ſue
dignitati: q2 tũc pt exercere ꝑ ſe dũmõ dictas
penas nõ iferat: ꝛ idẽ eſt ſi iuriſditionẽ hz iure
ꝓpo: puta rõne pfimonij qđ vr pcedere etiã i
plato religioſo: vt ſ. d. c. dilect⁹. de of. or. ꝛ. c.
auditj. de reſcri. ꝛ. c. iter dilectos. de fi. iſtr. Eli
cit ẽt ꝙ plati poſſent eſſe ꝯſiliarij pncipis ſcla
ris: lz eẽ nõ dbeãt officiales exercẽde iuſtitie.
¶ Octaua eſt i. c. nulli fas. di. xix. ꝯ oẽs ſciſma 8. ex
ticos. ꝛ i. c. ſ. de ſciſma. vbi excõicant oẽs q in cõi.
nitunt ordinatiõib⁹ ꝛ alienatiõib⁹ facti a ſciſ-
maticis. quã lĩiaꝫ ſm Pañ. ibi qs trib⁹ caſib⁹
icurrit. prĩo qñ rẽ eccl'iaſticã emit vl' aliter acq
rit a ſciſmatico: ꝛ ſic notat caſus in q emens rẽ
eccl'iaſticã eſt ipſo facto excõicat⁹: alĩs aũt re-
gulariter ẽt occupãs rẽ eccl'iaſticã nõ ẽ excõi
catus: ſed excõicãdus: vt in. c. cõqueſt⁹. de fo.
cõpe. ſcđo qñ qs tenet beneficiũ a ſciſmatico.
tertio qñ qs innitit ordinationi facte per eum
qđ ſm gl. ꝛ eũdẽ Panor. intellige quo ad exe-
cutionem ſi ſciẽter ordines recipiãtur: ſi autẽ
ignorãter ſm Jnno. etiã executio cõfert: ꝙ ſm

Ho.rex. ē q̄diu ē occult⁹:ſʒ poſtq̄ fuerit pate-
fact⁹ reqrit̃ diſpēſatio:⁊ hoc ē tuti⁹: ⁊ ꝯſentit.
no.1 Pan. ¶ Pꝛio ṅo no.ꝙ nihilomin⁹ tʒ ꝯtc⁹ alie-
natiõis fact⁹ ĩ vtilitatē eccl'ie ſʒ gl.ibi:al's nõ:
qꝛ q̄diu eccl'ia hʒ paſtoꝛē hereticũ vel ſchiſma
ticũ : ĩtelligit̃ vacare:vñ nõ valēt q̄ fiunt a tali
p̄lato in p̄iudiciũ eccl'ie:ſi tamē acq̄rit tʒ:⁊ nõ
no.2 ceſſabit ſʒ Ber. ¶ Et ſcd̄o q̄d q̄s ſit ſchiſmatic⁹
vtrũ ſit excõicat⁹ cũ fautoꝛib⁹:⁊ ſil'r q̄ dicit ec
cleſiã romanã nõ eſſe caput eccleſiarũ:⁊ multa
ad hoc pertinentia habentur infra ſchiſ.§.v.
9.ex cõ. ¶ Nona eſt ĩ.c.excõicationi.de rap.vbi excõi
cant̃ oẽs q̄ xp̄ianos naufragiũ patiẽtes dãna
ta cupiditate ſpoliãt reb⁹ ſuis:niſi ablata reſti
tuãt quãprimũ poterũt ſʒ Pan.ibi q̄d ẽt gl.te-
nere vr̃:ſʒ Jo.an.dicit ꝙ req̄rit̃ mõitio añ quã
nõ erũt excõicati:q̄d ſum.an.nõ ꝓbʒ:⁊ tñ ē verũ
10. vt potuit.s.excõicatio.vij. excõicatione.xx.
¶ Decima eſt in.c. nouerit.de ſen.excõ.vbi ex
cõicant̃:pꝛio oẽs faciẽtes ſeruari ſtatuta vl' cõ
ſuetudines q̄ ſunt ꝯ eccl'iaſticã libertatē: ſcd̄o
oẽs q̄ dicta ſtatuta deleri nõ fecerint de cap'la
rib⁹ ſuis ĩfra duos mẽſes a publicatiõe huius
ſnīe : tertio ipſi ſtatutarij ⁊ ſcriptoꝛes ſtatuto
rũ:quarto ptãs : ꝯſules ⁊ rectoꝛes ⁊ ꝯſiliarij lo-
coꝝ vbi hmõi ꝯſuetudines ⁊ ſtatuta edicta fue
rint ⁊ ſeruata:q̄nto oẽs iudicãtes ſm hec:⁊ ſe-
xto oẽs redigẽtes in publicã foꝛmã iudicata.
Nec vitãt iſtã ſnīaʒ ſm pan.vbi p̄dicti:lʒ ĩ fine
ſtatutoꝝ ſi ponant ſtatutũ q̄d ſi q̄ ſunt ſtatuta ꝯ
eccl'iaſticã libertatē habeant̃ p̄ nõ ſcriptis:ſicut
cõit̃ fieri ſolet:qꝛ ꝑ hoc nõ ē ſatiſfactũ dicte cõ
ſtitutiõi:ſʒ exigunt̃ iſta ſtatuta deleri de libꝛis:
⁊ ita no. Bar.in auc.caſſa.C.de ſacro ſan.eccl.
x.du ¶ Pꝛio ṅo dubitat̃ q̄ ſtatuta vel cõſuetudines
dicant̃ ꝯ eccl'ie libertatē:⁊ dico ſʒ Pan.in.d.c.
nouerit.de mẽte Jnn.⁊ eſt cõis opinio doc.q̄d
ſunt ea q̄ veniũt ꝯ p̄uilegiũ ꝯceſſuʒ eccl'ie vl' a
deo vel papa vel ĩperatoꝛe:de q̄ habes.j.imu-
nitas.ſec⁹ aũt ſi ꝯceſſum eēt eccl'ie paticulari.
Hmõi aũt ſtatutũ eſt ſʒ q̄dã:vt recitat archi.
⁊ ſm ṅitatē illud q̄ cauet̃ vt null⁹ offerat niſi ĩ
magnis feſtiuitatib⁹:vel niſi tñi: vel q̄d ſuper
moꝛtuo nõ ſit niſi talis pann⁹:vel tot cerei vel
hmõi.Sed tñ iſta ṅa ĩtelligit ſum.roſe.qñ ſiũt
in odiũ ⁊ iniuriã clericoꝝ:⁊ nõ aũt qñ ſiũt ad re
ſtringẽdũ põpas indiſcretas ⁊ ĩmoderatas ci
uiũ ſe iuicē aut ſupare:aut eq̄re irrõnabil'r ſa-
tagẽtiũ:ꝙ Pan.tenuit in ſil'i ĩ q̄dã ꝯſilio ĩcipiẽ
te:ſtãte q̄dã ꝯſtitutione in q̄ dicebat̃ q̄d mr̃ de
bonis mobilibus poterat diſponere ad pias
cãs de.iij.ꝑte.reſiduũ aũt filijs relinq̄re tene-
bat̃:q̄ ꝯſtitutio videbat̃ auferre libertateʒ do-
nãdi eccleſijs:ſʒ ipſe ꝯcludit q̄d nõ directe vel
indirecte:qꝛ nõ eſt in odiũ eccl'ie:nec pꝛohibet

hoĩs egñal'r dare eccl'ie:ſʒ auget poꝛtionē debi
tã filio:⁊ in tali poꝛtiõe ſit aucta pꝛohibet teſta
ri.Sec⁹ aũt vbi q̄s ſimpl'r p̄hiberet̃ alienare ĩ
eccl'iã directe vel ĩdirecte:eo ꝙ bona deferant̃
alijs:⁊ ſic ꝓcedit:q̄d Jo.an.quã habes.j.excõi
catiõe.xxiij.§.ij.de q̄ ẽt Pan.in alio ꝯſilio inci
piẽte:p̄ſens dubiũ.Sed de hoc.j.imunitas.ſ.⁊
ij.⁊ ſpãli⁹.j.ſtatutũ.ij.§.vl.Eſt ẽt ſʒ Bar.ĩ auc.
caſſa.C.de ſac.ſan.ec.hmõi ſtatutũ illud ꝙ cle
rici timidioꝛes ⁊ laici audacioꝛes ſiũt ad nocē
dum:ſicut ṽbi gr̃a.ſi ſtatuat̃ q̄d occidẽs laicuʒ
puniat̃ grauit̃:occidẽs ṅo clericũ ſoluat.x.flo
renos.Nõ aũt eſt ꝯ libertatē p̄dictã ſm eũdē:
ſi ſtatuat̃ q̄d idē ius fiat clericis in foꝛo ſecula
ri q̄d laicis in eccl'iaſtico:qꝛ inq̄t nulla iniuria
fit clericis ſi rediganl̃ ad foꝛmã iuris cõis.j. ſta
tutũ.§.ij.parti.viij. ¶ Scd̄o dubitat̃ qñ p̄dicti 2
ligent̃:⁊ dico ſʒ Ho.⁊ Ber.q̄d hec ꝯſtitutio mõ
ligat oẽs:qꝛ hi duos mẽſes de q̄b⁹ hic fit men-
tio iãdudũ fluxerũt:lʒ q̄dã dicãt eos ĩcipere a
publicatiõe facta in ſingulis locis: q̄d ſm Jo.
an.min⁹ ē verũ.Tñ ſtatutarij ⁊ ſcriptoꝛes ⁊ ſer
uari facientes ſtatim ligant̃:ptãtes aũt ꝯſules
⁊ rectoꝛes q̄ poſſent hec ſtatuta ignoꝛare ligan
tur ex q̄ certificati ſunt ⁊ obedire pñt delendo:
aut nõ ſeruari faciẽdo ⁊ negligunt:q̄d tñ poſſe
arbitrio boni viri determinabit̃ : vt ſi hoc ſci-
uerũt nocte aut die feſto ſolẽni q̄ nõ potuit cõ-
gregari ꝯſiliũ vel tp̄e ĩfirmitatis.Et ꝯſentit ho.
Jo.an.aſtē.Pan.⁊ cõit̃ doct.Sʒ tñ ĩtellige ſm
Archi.q̄d nõ ligant̃ rectoꝛes nõ hñtes ptãtem
tollẽdi ſtatuta niſi ſm ea iudicẽt:aut niſi poſ-
ſint opari q̄d deleant̃ ⁊ negligãt :⁊ idē ē de ꝯſi
liarijs dictoꝝ locoꝝ:vñ ſi ea delere pñt ⁊ negli
gũt ĩcidũt ſʒ Jnn.⁊ Pe.de anch.Et ſi dediſſent
ad deſtructionē auxiliũ ⁊ ꝯſiliũ.imo ſm Hoſt.
in ſum.tenent̃ oẽs p̄dicti officia deſerere:ꝙ ve
rum credo qñ nõ habẽt ptãtē deſtruẽdi illa et
nõ aliter. ¶ Tertio vtrũ ĩ p̄dictis excuſet igno 3
rãtia:⁊ dico q̄d ſm aliquos null⁹ vr̃ poſſe excu
ſari allegãdo ignorantiam facti:ex quo ſtatu-
ta ita publice ſunt pꝛomulgata : ſed Hoſti.di-
cit q̄d ligãtur qñ ſciunt:⁊ idem cõiter videntur
ſentire doc.⁊ ꝯſequẽter excuſat ignoꝛãtia:niſi
ſit affectata vel craſſa.Pet.vero de ancha.di-
ſtinguens dicit quod excuſat quidem a ſenten
tia excõicationis : ad quam requiritur dolus
ſed non ab alia pena . Si tamen ſtatuta ſunt
quidem ſcita: ſed ignoꝛantur eſſe contra eccle
ſiaſticã libertatē ſm Jo.de lig. cum quo videt̃
ſentire Pet.de ancha.nulla eſt excuſatio cũ ſit
ignoꝛãtia iuris:ſed verius dixit Jnnocē. iſtos
excuſari:qꝛ excõicatio non ligat niſi contuma
cem.xi.q̄.iij.certum.⁊ hoc tenet:qꝛ ignorantia
iuris aliqñ excuſat in foꝛo cõſciẽtie:cum papa

nõ intendat ligare niſi notabiliter negligẽtes in
ſtatis inquiſitione. arg. de cõſti. vt aiarũ. li.vi.
q2 ſi excuſat ſubdit9 epi ignorando ei9 cõſtõnẽ
ſine ſua negligẽtia: multo forti9 ſubdit9 pape
q̃ interdũ eſt in extremis terre: maxime hodie
4 vbi iura creſcũt. ¶ Quarto an ſtatutũ factũ per
principales de vniuerſitate liget vniuerſitatẽ
pena excõicationis: τ dicit Aſten. q ſic ſi totã
cõſenſit: vel maior pars: aut factũ habuit ratũ
aut ſi monita nõ emendat: de hoc tñ vide etiã
ſ. excõicatio. ij. §. iiij. Addit aũt idẽ q hac cõſti
tutione ligant. etiã reges τ impatores ſi tota
5 fecerint. ¶ Quinto an nomine eccl'ie hoc loco
veniant laici heremite τ recluſi: τ dicit ñ. q
nõ niſi ſe alicui probate religioni ſubiecerint.
11 ¶ Undecima eſt in. c. vbi piculũ. de elec. li.vi.
excõ vbi excõicant pmo oẽs q̃ mittũt ſcripturã vel
mu. nunciũ: vel ſecrete loquũtur cardinalibus vel
alicui eoꝝ exiſtẽtib9 in cõclaui pro elec. pape.
no.1 ¶ Priono no. q ſm archie. τ gemi. vbi ad inci
dẽdũ reqrit nõ ſolũ locutionẽ: ſed ẽt miſſionẽ
eẽ ſecretã: vñ no. idẽ gemi. qd qñ ſtatutũ aliqd
enumerat plura phibita: τ vltio phibito q̃lita
tẽ aliquã reſtrictiuã adiũgit: illa q̃litas reſtrin
2 gens ad oĩa enumerata infert. ¶ Et ſcdo qd nõ
icidũt q̃ cõclaue igrediunt ad loquẽdũ p his
tñ q̃ ptinẽt ad electionẽ de volũtate oĩm car
dinaliũ ibi pñtiũ vt ibidẽ diſficut aduocati vel
iuris periti: aut religioſi vel tabelliões ſm gl.
12 ¶ Duodecima eſt i eo. c. vbi piculũ. de elec. li.
excõ vi. vbi excõicant oẽs dñi rectores: aliiq offi
mu. ciales cuiuſcũq dignitat aut cõditiõis exiſtãt
q̃ diligẽter nõ obſeruãt: aut fraudẽ circa ea cõ
mittũt: q̃ ibi pcipiunt obſeruãda i morte ſum
mi põtificis moriẽtis i terra eoꝝ qd ſm Gemi.
1.qõ vex itellige: niſi ipedirent de iure vel de facto
ad talia ſeruãda: q2 ſic nõ ligarent. ¶ Prio ṽo
qrit q̃ ſint hoꝝ pene ſi cõfaciãt. τ dico qd ſtati
dicta morte audita rector ciuitatis in q̃ electio
facienda eſt: corã clero τ vniuerſo ppl'o ciuita
tis ad hoc ſpãlr cõuocatis: pſtare dz corporale
iuramẽtũ qd totũ ordinẽ dicte cõſtõnis diligen
ter obſeruabit: qd ſi non faciat aut fraudẽ cõ
mittat: prio eſt ipſo facto excõicat9 qd verũ eſt
nõ ſolũ ſi dficiat ſz etiã ſi excedat pl9 grauãdo
cardinales q̃ ibi dicat ſm Jo. an. ſicut τ modũ
2 excedẽs in ſe defendẽdo: τ ſcdo eſt ppetuo iſa
Ser mis: tertio nõ põt hr̃e dignitatẽ nec aliqd offi
uan ciũ publicũ: qrto pbendis τ ceteris bonis q̃ a
da i rom. vel alia eccl'ia tz: eſt ipo facto puat9 τ ad
ele ipſas eccl'ias reuertunt cũ pleno iure deponẽ
ctio di de eis q̃nto ipſa ciuitas eſt iterdicta: τ ſexto
ne caret põtifi. digni. ¶ Scdo qrit q̃ ſint ſeruãda
pa ſm illã cõſtitutionẽ: τ dico qd pmo cardinales
pe. in ciuitate in qua papa cũ ſua curia reſidebat

et mortu9 eſt pñtes tenent expectare abſentes
per. x. dies: lz ſm gl. nõ citet: qb9 elapſis etiã ſi
nõ venerint: cõueniant oẽs in palatio in q̃ idẽ
põtifex habitabat cõtẽti ſinguli vno ſeruitore
clerico vel laico vt elegerint vel duob9 ſi aliq̃
manifeſta neceſſitate cogũtur: ſcdo q in eodẽ
palatio cõclaue vnũ oẽs inhabitẽt: nullo iter
ueniẽte pariete medio: vel alio velamine puta
cortinarũ. tertio q illud cõclaue ita claudat vt
null9 exire valeat vel intrare: relicto aditu ad
ſecretã camerã p neceſſitatib9 corpalib9. qrto
q null9 ad eos accedere aut ſecrete loq̃ vel nũ
ciũ aut ſcripturã mittere poſſit niſi vt dictũ eſt
volũtate oĩm. Et q̃nto q i eodẽ cõclaui p victu
miniſtrãdo dimittat feneſtra cõpetẽs. ſ. p quã
null9 exire poſſit vl' itrare ſm gl. ſexto q ſi poſt
tres dies ab igreſſu loci electio fcã nõ fuerit: p
q̃nq imediate ſequẽtes tã i prãdio q̃ in cena:
nõ habeãt niſi ferculũ vnũ. ſeptio q ſi poſt hos
q̃nq dies electio fcã nõ fuerit tũc eis miniſtre
tur ſolũ panis vinũ τ aq̃ donec ſit electio facta.
octauo q pẽdẽte dicta electiõe cardinales ni
hil lucri pcipiãt de camera pape: nec aliud lu
crũ vñcũq puenies ipſi eccl'ie: ſed cuſtos dicte
camere oĩa reſeruet futuro põtifici: τ ſi qd lu
cri eo tpe: de camera dicta pcipiũt: ex tũc ſuſpẽ
ſi ſunt a pceptiõe fructuũ ſuoꝝ bñficioꝝ quſq
hmõi lucrũ reſtituãt. nono q iteri cardinales
de aliq̃ negocio ſe nõ ipediãt: niſi forte oporte
ret defendere aliquã terrã eccl'ie: vl' aliud eue
niret tã euidẽs τ graue piculũ q oẽs cardina
les cõcorditer iudicarẽt puidẽdũ eẽ. decio q ſi
q̃s ex eis dictũ cõclaue ifra dies. x. nõ itrauerit
aut abſq manifeſta cã ifirmitatis exierit: vlte
rius ad electionẽ nõ poſſit admitti. xi. qd ſi q̃s
ex eis ifirmet ſine eo ad electionẽ pcedi poſſit
et cã ceſſante debeat admitti. xij. qd ſi cardina
les abſentes ifra terminũ. x. dierũ ſuprueuerit
anteq̃ electio facta ſit: int9 admittant cũ mode
ramine ſuiẽtiũ τ clauſura cibo τ potu vt dictũ
eſt. xiij. qd ſi papa morit in comitatu ſiue terri
torio. i. dioceſi illius ciuitatis in q̃ erat cũ ſua
curia cardinales i dicta ciuitate p electiõe cõue
niãt: niſi eẽt iterdicta vel eccl'ie romane rebel
lis q̃ caſu i alia viciniore cõueniãt. cũ clauſura
τ aliis ſupra dictis. Si tñ electio in ciuitate in
terdicta celebret nihilominus valet ſm gl. Fal
lit hoc qñ audiẽtia cauſarũ τ literarũ aplicarũ
remãſit alibi id eſt in alia dioceſi ſm gl. q2 ibi
id eſt in illa dioceſi electio celebrabit: etiam ſi
tpe mortis vacaret audiẽtia. niſi forte añ mor
tem ordinatũ eſſet p papã de curia trãſferẽda:
q2 tunc ſeruabit cõſtõ vbi periculũ. vt in cle. ne
romani. de elec. ¶ Tertio an expectare tenean 3
tur preſentes cardinales ſi abſentes tñ diſtãt

vt infra.x.dies conuenire non poſſint: ⁊ dico ſm gl. ꝙ ſic q2 potuerūt iter añ mortē ichoaſſe au dita infirmitate vel alia cā: ita ꝙ infra.x.dies adeſſe.
4 ¶4.q̄rit an agere poſſit de cōtēptu car dinalis debito tpe nō expectat⁹: ⁊ dicit gl. ꝙ ſi electio facta eſt ab oib⁹ alijs vel a duab⁹ ptib⁹ eo nō cōputato: nulla obſtat exceptio: ⁊ ſic nec actio: vt extra co.li3. ⁊.ff.de ſupfi.l.ſ.§ ait.in fi.
5 ¶5.q̄rit an pſentes elapſo decēdio pauciores tertia pte poſſent eligere: ⁊ dicit gl. ꝙ ſic. q2 qđ dictū ē.ſ.de electo a paucioribus ꝗ duab⁹ ptib⁹ cardi naliū intelligit de duab⁹ partib⁹ pñtiū.
6 ¶Sexto an cardinalis nolēs ſtare iclusus rōne iſirmitatis ⁊ ſue voci renūciās admittet ſi redierit: ⁊ dicit gl. ſm hoſt. cui de facto iſtud cōtigit: ꝙ ſic. ſ3 de factis tpe medio conq̄ri nō
7 poterit. ¶7.an cardinalis ſupueniens die octa uo a die incluſionis ſtatim cōpellat ſtare victui ceteroꝝ ⁊ dicit gl. ꝙ ſic l3 nō fuerit in culpa: q2 ſepe quis ſine culpa punit ex cā: adde quia poſſet eſſe pertinax ⁊ poſſibiliter electionē ſua
8 voce validandā procraſtinare. ¶8.vbi debeāt cardinales cōuenire ſi papa moriat in mari et dicit gl. ꝙ in ciuitate per quā dictus locus ma ris diſtinguit: puta in piſis ſi mare dr piſanū. ꝙ ſi p nullā diſtinguit in viciniore cōueniēt.

13 ¶Decimatertia eſt in capitulo iciāt cuncti. de excō elec.li.vi. vbi excōicant oēs q p ſe vl alios ſpo mu. liādo ſeu al's iniuſte pſequēdo grauāt in bñfi cijs clericos ſeu in alijs bonis vel q̄ſlibet pſo nas eccl'iaſticas aut eoꝝ cōſanguineos vel ec cleſias monaſteria ſeu cetera loca pia ex eo qđ tales pſone eccleſiaſtice eligere noluerūt aut
1.no notabi le. nolūt eū p q̄ rogabant. ¶Primo circa intelle ctū dictoꝝ no. qđ dr ſpoliādo p qđ ſm Archi. ⁊ Semi.ibi intelligit ablatio latēter ⁊ vaſtatio q̄cūq3 mō inuadēdo imobilia: aut p vim publi ce rapiēdo mobilia ſiue fraudulēter p dolū: dr etiā ꝯſanguineos.ſ.vſq3 ad ſeptimū gradū: ſm Semi. ſm quē etiā nō eſt loc⁹ huic pene ſi gra
2 uentur affines. Facit de appel. poſtremo in gl. ¶Scđo no. ꝙ in pñtatione poſtulatiōe vel ꝯfir matiōe hec pena locū h3 ſm gl. dūmō habeat fieri ab eccl'iaſtica perſona nō aūt ſi patronus eſt laicus: q2 ꝯſtō dicit clericos vel eccl'iaſticas pſonas: ⁊ gl. in vbo eccl'iaſticas dicit: vt ſunt cōuerſi téplaru vel hoſpitalarij q̄ l3 nō ſint cle rici ſunt tñ eccl'iaſtice pſone. xvij.q.iiij. q̄ſq̄s. Et idē dicit Semi.ibi de cōferēte ⁊ poſtulāte. Ex quo collige ꝙ ꝯſtō penalis ꝯcernit fauorē eccl'ie: extēdēda eſt ad aliū caſum ꝗ expſſum: dūmodo ⁊ ille fauorē eccl'ie ꝯcernat: ⁊ facit qđ ſupra dictū eſt excōicatio.vij.excōicatiōe.viij.
3 dubio.iij. ¶Tertio no. ꝙ an mādatarius id eſt qui alteri⁹ mādato aliqđ predictoꝝ operat ſit

excōicatus necne: ſm Pe.de ancha. Semi.ib diſtinguit: q2 aut ſcit qualitatē facti: id eſt hoc eſſe i ꝯtēptū eligere debētis: ⁊ eſt excōicat⁹: ⁊ ſic limita: ⁊ intellige gloſſam ibi: aut hoc igno rat ⁊ nō erit excōicat⁹: q2 nō facit in ꝯtēptū ca nonis: ⁊ facit.c.ſi vō.de ſen.excō. ⁊ pl3 hec opi nio Jo.de imo. ⁊ ſequit eā ſum. Ang. l3 puniet alia pena ſed veri⁹ ⁊ tutius Archi. quē ſequit archi. diſputata qōne cōcludit ꝙ ligetur mēte hui⁹ capl'i ⁊ ſi nō vbis maxie cū participet in crimie ⁊ ſit actor mali. S3 hoc itelligo vbi grauat iniuſte: q2 l3 nō agat in contēptū cano nis: tñ cū pena legis nature icurrit penā legis ſcripte iuxta ea q̄ habes.ſ.excōicatio.v.§.iiij.

¶Decimaquarta eſt in.c.gñali. de elec.li.vi. 14 exc.
cōtra vſurpātes ſibi de nouo ius patronatus in locis pijs.vel iura aut bona vacātium eccle ſiarū: vbi ſic dr. Sācim⁹ vniuerſos ⁊ ſingulos qui regalia cuſtodiā ſiue guardiā aduocatio nis ſeu defenſionis titulū: in eccleſijs mona ſterijs: ſeu q̄buſlibet alijs pijs locis de nouo vſurpare conātes: bona eccl'iarū: monaſterioꝝ aut locoꝝ ipſoꝝ vacātiū occupare preſumunt quātecūq3 dignitatis honore prefulgeāt. cleri cos etiā eccleſiarū: monachos monaſterioꝝ ⁊ pſonas ceteras locoꝝ eorūdē: q̄ hoc fieri pcu rāt: eo ipſo ſnīe excōicationis ſubiacere. ¶Pri 1.du mo vbo dubitat de itellectu vboꝝ. ⁊ dico ꝙ dr biū. p2io vniuerſos.q̄ñ.ſ.vniuerſitas ⁊ ſingulos q̄ñ pſona ſuo noīe pdicta vſurpat: ⁊ verbū maſcu linū platū a canone cōprehendit femininū qđ pbat.xvij.q.iiij.ſi q̄s. niſi p eadē vel alia iura femina excipiat. Jo.an. ꝙ archie. intelligit de canone puniēte crimina. ¶Dicit ſcđo regalia ſm archie.i.ea q̄ capit rex eccl'ia vacante vt in regno frācie ⁊ anglie ptз. vbi regalia vocātur iura regis in q̄buſdā eccleſijs vacātibus cōpe tētia quib⁹ ordinatis de platis illa percipiūt prelati ⁊ nō rex. ¶Dicitur tertio cuſtodiā ſiue guardiā: ⁊ ſm Archie. ſtat li ſiue p id eſt ⁊ hec duo ſunt idē: q2 ſc3 q̄dā dicunt ſe debere cuſto dire eccleſiā vacātē donec ei prouiſum fuerit de prelato: cui⁹ exēpiū eſt in eccleſia parmenſi vbi tales cuſtodes laici ⁊ dñi appellātur vice dñi: ⁊ etiā in florentina ⁊ quidā ſub hoc nomi ne intelligūt cōprehendi ius patronatus: qđ non credo inq̄t verū ſed intelligo ſimpliciter ſicut ſonat. quāuis aliter notetur infra de iure patro. hec ille. Sed Jo.and. exponit ſm Bar. cuſtodiā id eſt ius patronatus qđ ſm diuerſas regiones ſortitur vocabula diuerſa. Et addit idē Jo.an. ꝙ quocūq3 noīe cēſeant: vſurpātes de nouo tale ius in eccleſijs ⁊ alijs pijs locis: et bona ipſorū locoꝝ vacātiū occupātes ſunt excōicati. Nota etiā ꝙ idē eſt titulus aduoca

tionis ꝛ defenſionis: q: aduocatꝰ dr defenſor in eccleſiis. ¶ Dicit̄ q̄rto de nouo.i.a.xl.annis circa ſm Bar. ꝛ Jo.an.ꝑ.c.fi.de cōſue. ¶ Dicit̄ q̄nto occupare: qȝ ſumit̄ in malā partē: ꝛ ꝓpꝛie mobilia dicunt̄ occupari immobilia inuadi: ſȝ
2 ſepe vnū ꝓ alio ponit̄: vt dicit Jo.and. ¶ Scḋa dubitat̄ q̄ requirunt̄ ad hoc ꝙ dicti vſurpatores iſtā ſniam incurrāt: ꝛ dicit Gemi.ibi ꝛ Pan.in c.cōqueſtꝰ.de fo.cōpe.poſt Jo.an.qȝ requirunt̄ duo. primo ꝙ vſurpāt p̄dicta iura de nouo.i.a xl.annis citra. ſcḋo qȝ virtute illiꝰ vſurpationis occupent bona dictoꝝ locoꝝ vacantiū: et addit Bar.qȝ nō ſolū ſi ſupra noīata iura occupēt: ſȝ etiā qȝcūqȝ aliud ꝑ qȝ vſurpēt dicta bona incidūt in dictā penā: ꝛ idē ſentit Jo.an. vt ptȝ ex dictis: altero aūt illoꝝ deficiēte locū habent antiq̄ iura.de fo.cōpe.c.cū ſit.ꝛ.d.c.cōque
3 ſtus. ꝛ hec eſt opinio cōis. ¶ Tertia an predicti ſint ipſo facto excōicati: ꝛ dicit archi. qȝ ſicut auferēs ſacrū vel nō ſacrū de ſacro loco nō eſt ipſo iure excōicatꝰ: niſi hoc faciat cū effractiōe vel īcēdio.de ſen.exc.cōqueſti.iūcta gl. ſic auferēs bona eccl'iaꝝ nō eſt ipo iure excōicatꝰ: niſi illa vacet: vt ī.d.c.gnali.qȝ aūt dr.ij.q.iij.canonica.de violatiōe eccl'iaꝝ.ꝛ.xvij.q.iiij.oēs.de raptorībꝰ bonoꝝ eccl'iaꝝ ꝙ ſunt excōicati: intelligēdū eſt ſm Ric.in.iiij. de violatiōe ꝛ raptu cū effractione aut violentia perſonali ꝛ hmōi.
15 exc. ¶ 15.eſt ī.c.idēnitatibꝰ.de ele.li.vj.vbi excōicant̄ deputati aut vocati ad dirigēdas moniales in electiōibꝰ q̄ nō abſtinēt ab his ꝑ q̄ inter eas poſſet oriri diſcordia ī electiōibꝰ ipſis vel
1.qȝ iā orta nutriri. ¶ Prio ꝟo q̄rit̄ q̄ ſunt hi q̄ poſſūt īcidere: ꝛ dicit gl.qȝ ſunt vt religioſi: cōſiliarij: aduocati: diſcreti viri: imo ꝛ religioſe vel alie
2 diſcrete mulieres. ¶ Scḋo q̄rit̄ q̄ ſūt he moniales. ꝛ dicit Gemi.ꝛ notat̄ ex textu qȝ hec pena locū hȝ: nedū in monialibꝰ regularū approbataꝝ: ſȝ ēt in his q̄ nō renūciāt ꝓpꝛiis nec faciūt ꝓfeſſionē regularē in vna de religiōibꝰ approbatis: ſȝ viuūt ſicut canonici ſclares in ſecl'aribus eccleſiis ſi vocati ad eas dirigendas non
3 abſtineāt a p̄dictis. ¶ Tertio q̄rit̄ an nō vocatꝰ ad electionē: aut vocatꝰ alia cā q̄ȝ ad dirigēdū electionē īcidat ī hāc penā ſi diſcordiā nutriat ꝛ dicit gemi.ꝙ nō: ꝛ hoc tene: q: cōſtō ē pēalis.
16 exc. ¶ 16.eſt in.c.ac cōſtōne.de offi.deleg.li.vj.vbi excōicant̄ ꝓcurātes qȝ cōſeruatores ſibi dati ſe intromittāt de aliis quā de manifeſtis iniuriis ꝛ violētiis: ſeu ad alia que iudicialē indaginē exigūt ſuā extēdāt ptātē: alij aūt quoꝝ nō ſunt cōſeruatores nō īcidūt ſm Gemi. niſi poſt excōicationē participēt cū p̄dictis in crimine crimīnoſo. De hac materia vide.ś.cōſeruator. Eſt ꝛ alia excōicatio in eadē rubꝛi.in.vj.in.c. ſuper gētes. qȝ capl'm cōiter nō habet̄: ſed eſt extrauagās de qua dic vt.ś.delegatus.§.xj.
¶ 17.eſt in.c.vnico. de his q̄ vi met. ve cau.fi. lib.vj. vbi excōicant̄ abſolutionē vel reuocationē ab eccleſiaſticis cēſuris ꝑ vim aut metū extorquētes: qȝ ſm gl. ꝛ Archi.ibi intellige ſi abſolutio vel reuocatio facta ſit alias etiam ſi metꝰ ſit illatꝰ nō hȝ locū iſta ſnia. ¶ Primo ꝟo 17
nota pro intellectu ꝟboꝝ qȝ ſm Jo.an.abſolutio dici pōt ſolēnis q̄ fit ſm formā eccl'ie: reuocatio aūt ꝟbalis ſine ſolēnitate: vel vbi excōicatio tenuit dr abſolutio: reuocatio vero vbi nō tenuit interdictū: tū ꝓpꝛie dicit̄ relaxari ſm Archi. Uis eſt ſm Jo.an.eſt maioris rei impetus cui reſiſti nō pōt.l. cōmode.ff.e.l.ſ. metus autē eſt trepidatio mentis inſtantis vel futuri periculi cā.ff.eo.l.ſ. Et exigitur qȝ preſens ſit metus: licet futurū periculū. Que aūt ad iuſtū timorē ſufficiant Archi. relinq̄t arbitrio boni viri ſm id qȝ dr in gl.in pluribꝰ aliis.extra eo. ti.cū dilectꝰ. Pet.aūt de ancb. dicit ꝙ eſt metus mortis vel cruciatꝰ corporis: vel talis qui cadere poſſet in cōſtantē virū ꝙ iudicis arbitrio relinquitur. Et idē dico de iudicio vel cognitione: an aliq̄d ſit factū metu publice poteſtatis. ¶ Scḋo no.ꝙ ſm gl. in hāc penā incidit qui ſic abſolutionem extorquet a ſnia excōicationis etiā iniuſta: q: eā debuit humiliter petere ꝛ ſil'r a ſnia ſuſpenſionis cuiuſcūqȝ.ſ.ab officio: bñficio ſiue ab ingreſſu eccl'ie. Et ſil'r ſi inferēs metum alias ſi ab excōicato incidit ipſe inferēs: ꝛ etiā ipſe excōicatus ſuſpēſus vel interdictus incidit ſi hoc mādauit illi vel factū eius noīe ratū habuit.de elec.ſciāt.li.vj.et de ſen.excō.cū q̄s.eo.lib. Et ſil'r incidit inferens metū per penā omiſſionis rerū. hec oīa gloſ.
¶ Tertio nota qȝ hāc penā nō īcurrit primo q̄ cōpulit per vanū metū quē quis timere nō debuit ſm gl. q: talis nō inducit reſciſſionē: nec ꝓpꝛie metꝰ appellat̄.ff.qȝ met. cau.l.metū. vñ excōicationē facit incurrere ille metꝰ qui putatur iuſtus ad reuocādū ea que ꝓpter illū facta ſunt: aliꝰ vero nō: nec ſcḋo ille q̄ extorquet iſto modo abſolutionē ab excōicatione minori.arg.c.ſi quē.de ſen.excō. ¶ Quarto qȝ licet videatur eſſe idē iudiciū de excōicatione per vim extorta.ſ.qȝ nō valeat ipſo iure: vt ſi quis iudicē cōpulit excōicare: q: per ius ligādi vel ſoluēdi dñs eſſe voluit. de peni. diſt.ſ.verbū. tū hoc nō eſt verū: ſed valet ſm Guil. xj.q.iij. quatuor. et ratio eſt: quia vtrobiqȝ anime cōſulitur quod in dubio faciēdum eſt: poteſt tamē per exceptionem elidi: vt ibi ꝛ ſm Joan. and.
¶ Quinto qȝ ſi abſoluēs per metū poſtmodum ratū habeat qȝ fecit nihilominꝰ inferēs metū
1 Notabile
2
3
4
5

excōicat⁹ ē ſm gl. q2 ſtatī ab initio ligat⁹ fuit.
18 ex ¶ 18. eſt ī. c. mulieres. d in. li. vi. vbi excōicat̄ q̄
cō. fraudulēt̄ fingit caſū: vt iudex ꝑſonalr̄ vadat ad mulierē p̄ teſtimonio ei⁹ accipiēdo: ⁊ hoc ītelligere ex ſi fictor ſit ipſe iudex. vñ gl. dicit ꝙ iudex vt poſſet dñā ꝫ viſitare faciebat eā nōiari in teſtē: ſiue ſit ali⁹. q2 ē malo ꝯſentiēs. Et hoc ēt intelligit̄ ſm aliq̄s ſiue vt ꝑſonalr̄ vadat: ſiue vt mittat lꝫ nō habeat̄ ex textu: q2 ītētio legis eſt vitare nephāda q̄ interdū ⁊ frequēter ꝑ mediū meli⁹ ꝓcurant̄: quē ſenſum vr̄ tenuiſſe archie. l. iij. ꝑte ti. xxv. c. xlv. ſꝫ q2 cōſtō ē penalis: meli⁹ ītelligit̄ ſolū ſi ꝑſonaliter vadat. Et ſimiliter ītellige ſꝫ Jo. an. ēt ī iudice laico Si tñ iudex nō iret: lꝫ fingat̄ caſus nō eſt loc⁹ huic pene ſm Joā. an. imo expedit ꝙ ꝓduxerit ad effectū eūdo aut mittēdo. Si ēt iudex iret innocēter neſciēs fictionē: aut eā īꝓbare nō potēs nō incidit: q2 textus non excōicat eūtē ſed fingētem: nec pene ſūnt extendende: eſſet tñ
19 ex eo caſu excommunicatus fictor.
cō. ¶ 19. eſt ī. c. hoc ꝯſultiſſimo. de reb⁹ ec. nō alie. li. vi. vbi excōicant̄ oēs cuiuſcūq̄ ꝯditiōis cōpellētes ꝓlatos vel eccl̄iaſticas ꝑſonas ad ſubmittēdū eccl̄ias ſubiiciēdo bona īmobilia: vel ſupponēdū iura eccl̄iaꝝ laicis: vel recognoſcēdū ſeu ꝓfitēdū ſe tenere ab illis tāq̄ a ſuperiorib⁹ vel ad ſtatuēdū eoſdē laicos tāq̄ patronos vel aduocatos eccl̄iaꝝ ſeu bonoꝝ ipſaꝝ in ꝑpetuū ſeu ad nō modicū tp̄s ſine capituli ꝯſenſu ⁊ licīa ſpāli ſedis aplīce. Ubi nota ſꝫ glo. ꝙ vt īcurrat̄ iſta pēa reqrit̄ p̄rio ꝙ illa bōa ſint imobilia: vl̄ iura q̄ ī imobilib⁹ ꝯputēt̄: ſcdo ꝙ ſupponant̄ tāq̄ ſint ſua: vel recognoſcant̄ ab eis. tertio q̄ nō ſit ad modicū tp̄s: q2 ſi eēt ad tp̄s modicū ex iuſta cā cū capituli ꝯſenſu nō eēt locus pene: ⁊ d2 tp̄s modicū. x. annoꝝ ſm eādem gl. vel ad arbitriū iudicis ſm gu. ⁊ gar. q̄rto ꝙ fiat ſine licētia capl̄i vl̄ pape. ¶ Excōicant̄ etiā ibi oēs laici q̄ ex licētia pape ⁊ ꝯſenſu capituli ꝯctus inierūt de eccl̄iaſticis imobilib⁹ vel ꝓuenient in poſterū ſi aliq̄d plus q̄ importat natura cōtractuū ipſoꝝ: vel pactum in eis factum vſurpauerint vel exegerint ſi moniti competenter nō deſiſtant reſtituēdo etiam vſurpata: vbi dicit Archi. q̄ ſi eſt ꝯct⁹ ēphiteotic⁹ accipiāt ꝙ eſt a iure ꝓmiſſum ⁊ nō vltra: ⁊ ſic de aliis: ⁊ ꝙ nō ſufficit deſiſtere niſi reſtituant̄ vſurpata: et Jo. an. dicit monitionem cōpetentē trinā: niſi facti neceſſitas aliud ſuaderet.
¶ 20. eſt in. c. vnico. de reli. do. li. vi. vbi excōi
20. cant̄ primo oēs nouū ordinē aut religionē īue
exc. niētes: vel habitū noue religiōis aſſummētes: intellige. l. vt cū aliis ſimul viuāt: ſeorſum aūt aſſumere nō ꝓhibent̄ vt dicit gl. ⁊ idem hr̄ in q̄dā extrauagāte. Jo. xxij. q̄ incipit ſctā mr̄ eccleſia quā adducit abbas in. c. ſi. de reli. d. Secūdo excōicant̄ oēs fratres mēdicātiū ordinū poſt ꝯciliū lugdunēſe iſtitutoꝝ q̄ aliq̄d ī ꝓpo hr̄e nō poſſent ex eoꝝ regula ſi aliquē ad pfeſſionē recipiūt ſiue ſi domos vl̄ loca eoꝝ alienāt ſine licētia ſedis aplīce ſpāli: aut ēt ſm Archi. ſi alienāt mobilia. Excipiunt̄ tñ ī textu ab iſta pena ffes ꝑdicatores ⁊ minores heremitaꝝ. s. Augu. ⁊ carmelitaꝝ. Conciliū vero illud celebratum fuit ab Inno. iiij. anno dñi. 1215.
¶ Uigeſimaꝓma eſt in. c. quācūq̄. de cēſi. li. vi. 21 ex
vbi excōicant̄ q̄cūq̄ p̄ ſe vel per alios ſuo noīe cō.
vel alieno ab eccl̄iis vel eccl̄iaſticis ꝑſonis exigūt pedagia p̄ reb⁹ ſuis ꝓpriis q̄s deferūt: vel deferri faciūt nō cā negotiatiōis. Sed ītellige ſi ſunt ꝑſone ſingulares q̄ hoc faciūt vt d2 ī te. ⁊ extēdit̄ ēt ad ep̄os ſm archi. vniuerſitas aūt vel collegiū nō excōicant̄ ſꝫ ſunt īterdicta ipſo facto vt d2 in tex. Hodie tñ hec ſnīa ē papalis vt dictum eſt ſupra excōicatio. vij. excōicatio no. 1
xix. ⁊. xxxij. ¶ Primo ꝓo nota q̄ negotiator ſꝫ Joā. an. poſt Archi. ꝓprie eſt q̄ rē emit vt integrā ⁊ imutatā vendendo lucret̄: ⁊ ſic eſt idē q̄ mercator: quē Chryſ. in q̄dā omil. eodē modo diffinit. lxxxviij. di. c. eiiciēs. vñ nō eſt negociator q̄ rē nō vēdit integrā ⁊ imutatā nec q̄ rē ſic vēdit ſꝫ hac ītētiōe nō emit ſꝫ ea ad ſuuꝫ vſum ēpta ſtatim occurrit ſibi lucrū: ſm iſtā diffinitionē in q̄ in ỽitate ponit̄ li. vt p̄ q̄ ſum. roſ. hꝫ falſo li ⁊. ¶ Scdo nota q̄ ſequit̄ ex dictis q̄ 2
nō eſt negociator q̄ rē emit vt ſibi ſit mā. aliq̄d inde oꝑandi. di. lxxxviij. eiiciēs. vñ Fede. de ſenis in quadā q̄ōne conſuluit ꝙ monaſteriū. s. galgani dioceſis vulterane hñs venā ferri: in inſula helbē. fodiēs ⁊ inde faciēs ferrum: vt lucret̄ non tenebat̄ ad pedagiū etiā ſi hac de cā venā emiſſet: ſicut nec faber emens ferrum vt inde gladios faciat: q2 tales vocantur potius artifices q̄ mercatores: ſed verius ſcripſit Petrus de ancha. ꝙ ſi venā emiſſet ⁊ ꝑ magiſtros educeret ferrum eſſet negociatio mixta artificio q2 tunc nulla verſatur induſtria clericoruꝫ ſi aūt monaſteriū hꝫ venā: et ꝑ operarios fieri facit ⁊ poſtea vendit ſecus: q2 ſicut de frumento ⁊ aliis fructib⁹: ita nec de iſta materia ſoluere tenet̄ que appellatiōe fructuū cōtinet̄. l. diuortio. §. ſi vir in fundo. ff. ſo. ma. adde etiā ſec⁹ ſi emit q̄dē ſed per monachos ferrum educit. ¶ Tertio no. q̄ etiā ſequitur ſicut etiam dicit Panor. in cōſi. vi. incipiente caſus ſuꝑ quo ꝙ clericus vendendo vinū: bladū: oleū ⁊ ſilia recollecta de rebus ſuis nec negotiat̄ nec tenet̄ ad gabellas: ſi tamē inquit emeret rem vt eam integram vēderet lucri cā ſoluere teneret̄ ſm

patrie

pꝛie ſtatuta:⁊ idẽ itellige ſi aliq̇d emat ĩ vſum
ſuũ: qꝛ ſoluere nõ tenet cũ nõ ſit negotiũ pro-
4 pꝛie. ¶ Quarto no. q̇ Iab. q̇rit an locũ habeat
q̇d hic dr̃ de pedagiis ĩ gabellis ⁊ datys q̄ leuã
tur ĩ ciuitatib' lõbardie: ⁊ dicit q̇ ſic ſm̃ Ste.
qꝛ idẽ ẽ iuris de ipſis. ar. xxiiij. q. iij. putat. ⁊ c.
pleriq̃. ⁊ de priuil. c. quãto. hec ille. ⁊ tñ ipſe q̃
Io. de lig. dicit q̇ ſm̃ hoc tota italia eſt iterdi
cta ⁊ clerici hoc nõ ſeruãtes irregulares: ⁊ idẽ
Io. an. ſʒ hodie ſm̃ arch. tal' r excõicati nõ ſunt
vitãdi niſi denũciet: imo nec tale iterdictũ eſt
ſeruãdũ vt dictũ eſt. ſ. ꝑ ↄſtõnẽ cõſtãtiẽſem in
5 ti. excõicatio. v. §. iij. ¶ Quinto q̇ ſi ſtatutũ fiat
vt vẽdẽs vinũ vl' hmõi teneat ſoluere duos de
narios regi vel cõitati ſʒ Cy. ĩ. l. oĩs. C. de epi.
⁊ cle. clerici ſoluere nõ tenent: ⁊ idẽ Pe. ꝑ. d. l.
oĩs. vbi ẽt dicit Bal. q̇ de bõis ꝓbẽdaꝝ ſuaꝝ
vẽditĩ gabellã ſoluere nõ tenent: nec ad portã
⁊ idẽ Io. ð lig. ⁊ lʒ. ſ. Bona. ⁊ Ric. a regũ tribu
to eximãt tm̃ xp̃m: et ꝑfecte ⁊ ſequẽtes illũ oĩa
tꝑalia dimittẽdo: de q̇b' itelligũt illð Matt.
xvij. ergo liberi ſunt filij: tñ dictũ illoꝝ ꝓcedit
de iure ãtiq̇ decretoꝝ: ſec' ꝑ ſextũ ⁊ clemẽtias.
6 ¶ Sexto not. ꝙ coloni colẽtes ꝑdia eccl'iaſtica
ad mediũ vel affictũ ſoluere debent gabellã et
collectã ĩpoſitã ꝑ iudicẽ ſcl'arẽ de ꝑte fructuũ
ↄtingẽte illos: ſm̃ Sem̃. in. d. c. quãq̃. de mẽte
ſede. qꝛ ꝑs ruſtici ſubiecta eſt dño tꝑali: cũ ſe-
paratoꝝ ſeꝑata ſit diſtinctio: ⁊ addit q̇ ſi cleri-
cus locat fruct' ad firmã ẽptoꝛ eccl'ie ꝓuilegio
nõ gaudet: imo ſi portat fruct' ad ciuitatẽ ſol-
7 uet gabellã. ¶ Septimo no. q̇ emptores reddi
tuũ clerici vel eccl'ie vl' regis vel baronis q̇ in
his volũt illã ĩmunitate gaudere q̄ ꝑdicti ⁊ ve-
nalia ſine pedagij ſolutiõe trãſferre hoc face-
8 re nõ pñt: ſm̃ Dir. li. iij. de mẽte arch. ¶ Octauo
no. q̇ ſi clerici ſpõte ſoluũt gabellarijs nõ ex-
torquẽtib' ab inuitis: nõ ſunt iſti vel illi excõi
cati ſm̃ gl. ⁊ Pau. in cle. qm̃. de ĩmu. eccl'iarũ.
qꝛ exigere eſt ab ĩuito extorquere imo dico ꝙ
nec etiã clerici ſi ſoluerẽt extorquentib': vt in
d. cle. qm̃. q̄ reuocat. c. clericis. in. vj. eo. tit. tñ
ſm̃ Car. ibi clerici etiã ſpõte talleas vel hmõi
ſoluere nõ debẽt ſine lĩia pape: vt dictũ eſt. ſ.
¶ Uigeſimaſcḋa eſt in. c. qm̃. de ĩmu. ec. li. vj.
22 exc. vbi excõicant oẽs q̇ recurrẽtes ad eccl'iaſticũ
foꝝ ſup cauſis ad illud de iure vel antiq̇ cõſue
tudine: vel ĩpetratiõe a papa ꝑtinẽtib': ꝑ ſe vl'
ꝑ aliũ ĩpediũt ne corã iudicib' eccl'iaſticis de-
legatis vel ordinarijs poſſint iuſtitiã obtinere
vel q̄relã de dictis cauſis ꝓponere: cũ dãtibus
ↄſiliũ auxiliũ vl' fauorẽ ad ꝑdicta: nec tales de
bẽt abſolui niſi pri' itegre ſatiſfecerint tã iudi
ci cui' iuriſdictionẽ ꝑturbarũt q̃ parti ꝑturba-
te: de iniur. a dãnis expẽſis: ⁊ intereſſe. Et hec

eſt papalis quãtũ ad iudices qui ſunt in curia:
vt. ſ. excõicatio. vij. excõicatiõe. c. xxv. dictũ eſt
quãtũ ad reliq̇s epalis. Si tñ añ ſatiſfactionẽ
abſoluant abſolutio nõ tʒ ſm̃ Archi. hoc ſpãl'r
lſa ꝓhibẽte q̄. ſ. dicit nullatenus abſoluant: et
idẽ vr̃ ſentire Io. an. ſʒ Semi. in. d. c. qm̃. videt
tenere ↄriũ dicẽs q̇ qñ ꝑtãs dat alias nõ ha-
bẽti ſi formã nõ ſeruauerit act' nõ vʒ vt no. gl.
ſingularis in cle. ſ. de iure pa. qñ autẽ habenti
ꝑtãtẽ a lege fit ꝓhibitio abſoluẽdi lʒ forma nõ
ſeruet vʒ ipſo iure abſolutio vt in. c. venerabi-
lib'. §. vbi. de ſen. excõ. li. vj. Unde cũ ordinarij
habeãt ꝑtãtẽ abſoluẽdi a ſnĩa canonis nõ re-
ſeruãtis: vt in. c. nuꝑ. de ſen. excõ. vl' q̇ valeat
et cõſentit Pañ. in. c. dilect'. el. ij. de ꝓbẽ. Sed
ꝑdicta intellige niſi ĩponeret clauſula decreti
actũ irritans: qꝛ hoc caſu ſiue ordinarius ſiue
alius quicũq̃ alias habeat ꝑtãtẽ ſiue nõ nihil
facit abſoluẽdo niſi ſeruet formam mandati.
¶ Uigeſimotertio eſt in. c. cos. de immu. ec. li. 23
v. vbi excõicant oẽs ſeculares dñiũ habẽtes q̄ exc.
ſuis ſubditis interdicũt ne ꝓlatis aut clericis
ſeu eccl'iaſticis ꝑſonis q̄cũq̃ vẽdãt vel emant
aliq̇d ab eiſdẽ nec ipſis bladũ molãt: coquant
panes: aut alia obſeq̇a exhibere ꝓſumãt. Ubi
no. Semi. q̇ ad iſtã ſnĩam incurrẽdã duo req̇-
runt ſcʒ q̇ illi habeãt dñiũ: ⁊ q̇ ꝑdicta iterdi
cãt ſubditis ſuis. Unde locũ nõ hʒ in nõ dñis
nec in dñis ſi alijs nõ ſibi ſubditis interdicãt:
et exponit tꝑale dñiũ. i. ſcl'are. ¶ Sed ꝑmo no. 1. no
q̇ ſi ſtatutũ fiat tale q̇ nullus vendere poſſit tabi
aut alienare ĩmobilia alicui nõ ſubeũti onera le.
cõis: dicit idẽ in. d. c. cos. q̇ taliter ſtatuentes
dicta pena nõ ligãtur: qꝛ nõ eſt cõtra eccleſia-
ſticã libertatẽ ex quo de eccl'ia vel eccl'iaſticis
perſonis mẽtio nõ fit niſi illud extẽderetur ad
eccl'iaſticas: nec eſſet abſurdũ dicere q̇ iudex
eccl'iaſtic' poſſet illos ad quos ꝑtinet cogere
ad declarandũ ſtatutũ vt non reſpiceret ↄtrus
hẽdos cũ eccleſijs. extra de here. li. vj. ſtatutũ.
Intelligo aũt extẽſionẽ fieri ad eccl'ias ex frau
de ſiue iniqua intẽtiõe ſtatuẽtiũ: et ex practica
ſine executione nota ſtatuẽtib' ⁊ diſſimulata.
¶ Scḋo not. ꝙ ſm̃ Io. and. in nouella. ⁊ Uin. et 2
Abb. ſtatuto laicoꝝ facto ꝓ vtilitate cõi: puta
ꝙ vadẽs de nocte ſoluat tm̃ clerici nõ ſũt ſubie
cti: ſed ꝑ ſuũ iudicẽ arctãdi ſunt. di. xcvj. bene
q̇dẽ. lec' aũt dicũt de dãno in paſcẽdis pecori-
bus vel ad aquã ducẽdis: tunc eñi tenẽtur pa-
ſtores de damno ꝓpter mercedẽ quã accipiũt:
et intelligunt iſti etiã ſi pecora ſint clericoꝝ.
¶ Uigeſimoquarto eſt ĩ. c. vt ꝑiculoſa. ne cle. 24
vel mo. li. v. vbi excõicant oẽs religioſi tacite exc.
vel expꝛ̃ſſe ꝓfeſſi aliquã religionẽ approbatã:
temere habitũ ſue religiõis ĩ ſcholis vel alibi

dimittētes:ꝛ dicit temere.i.ſine cā rōnabili ſ₃
oēs doc.q̄ cā arbitrio boni viri diiudicabitur
ſm zenze.S₃ aduerte qꝺ oē licitū religioſo qꝺ
cū habitu cōmode fieri nō pōt vt balneatio:vl
piſcatio in caſu eſt cā rōnabilis ad dimittendū
No horā:l₃ nō ſemꝑ ad aliū habitū īduēdū.¶ Prio
ta.1. ꝟo nota qꝺ aliq̄n dimiſſio habit⁹ eſt ſine pctō
ꝛ nō temeraria.ſ.qꝛ eſt ex iuſta cā ſm Jo.an.vt
de vita ꝛ hone.cle.clerici.puta ex timore vel cā
medicine vel hmōi.Aliq̄n ꝟo eſt cū pctō q̄dē ꝛ
temeraria.i.ſine cā rōnabili:ꝛ tñ nō eſt cū liga
mine excōicatiōis:ſicut Pet.de pal.dicit.i.iiij
qꝺ q̄ iocoſa leuitate ad horā vt currat:vel lapi
dē ꝓiciat deponi habitū nō incidit in ſniam
excōicatiōis:qꝛ nō eſt veriſiſe papā in his mi-
nutis tm̄ laqueū poſuiſſe:hec ille:qꝺ dictum
Pet.ſumma roſ.dicit ꝑiculoſum valde:ꝛ tñ ea
dem ꝯcedit religioſum nō incidere portando
veſtes hiſtrionū.i.virgatas ꝛ ꝑtitas.iuxta di-
cēda ītra ꝑticu.iij.vñ ego dico illud valde rōna
bile eē ꝛ ſtatim ſequēti ꝑticula ꝓbabo verum:
qꝛ nō oī illicito aponiē ſnīa excōicatiōis etiā
in eodē gñe in q̄ aliqd ſub ea ſnīa cadit:ſicut
ſi ferat ꝑ furto ītelligiē ꝑ notabili qꝺ ſit mor-
tale:nō aūt ꝑ modico puta ſolidi vni⁹ aut duo
rum aut forte multo pluriū.Aliq̄n ꝟo eſt cū di
cto ligamine:qꝺ q̄n ſit canoniſte difficultātur
vt ex dictis eoꝝ patebit:qꝛ dictā diſtinctionem
C nō pōderarūt.¶ Scdo nota qꝺ nunquā habit⁹
a religioſo ꝓfeſſo dimittiē ſine rōnabili cā q̄n
peccet:qꝛ adeo eſt annex⁹ oſſib⁹ monachoꝝ qꝺ
in quocūq₃ loco ꝯſiſtētes ſiue in lecto q̄ieſcen-
tes conſtāter corti debēt:vt.xx.q.i.vidua.ꝛ
xxvij.diſt.ſanctimonialis.vbi dr̄ qꝺ eo ſemꝑ vti
debēt:ſ₃ tñ nō dimittit q̄s habitū incidens in
ſniam excōicatiōis:niſi illū dimittat eo modo
quo eſt in vſu loquētiū q̄ dicūt religioſum ha-
bitum dimittere q̄n ab eo recedit doloſe:ꝛ ad
vſum aliū aſſumēs:qꝺ ptꝫ primo qꝛ tales inci-
dētes in hac ſniam dicunē apoſtate:vt ptꝫ per
Jo.an.ꝛ Ber.ꝛ ꝑ gl.in ꝟbo hoꝝ.q̄ dicit iſtos
apoſtatare:ꝛ in ꝟdo ꝓfeſſus.vbi aſſignat cām
q̄re liganē ꝓfeſſi:qꝛ ad ſeculū redire nequeūt
ꝙ nihil eēt dictū niſi iſta dimiſſio eēt cū aſſum
ptione alteri⁹ habit⁹.Nec tñ intelligas qꝺ iſti
ſint ſemꝑ apoſtate ꝓprie ſ₃ quantū ad aliqd.i.
aſſumptionē alteri⁹ habit⁹.Patet ſcdo idē ex
rōne text⁹ q̄ eſt ne religioſi vagenē.ſ.in uerecū
de nō agniti ꝑ habitū ꝓpriū.Et tertio idē ptꝫ
ex penis q̄ iſtis inferunē q̄ eſſent irrationabiles
ſi in eas incideret qui extra monaſteriū in ho-
ſpitio nocte ſecrete ex cā non rōnabili:puta ex
laſciuia ꝛ illicita ſenſualitate dormiēdi q̄etius
vel alicui⁹ hmōi ēt cū pctō mortali.Quis eñ
rōnabilr̄ crederet iſtū īcurrere oēs penas apo

ſtatarū:ꝛ qꝺ eligi nō poſſit in abbatē ēt ſi poſt
efficiatē bone fame:imo qꝺ elect⁹ deiciatē vt di
cunt Lau.ꝛ Jac.de al.ꝛ Pe.ꝛ Archi.ꝛ quarto
idē ptꝫ:qꝛ iura nō inferūt ſniam excōicatiōis
vt ſupra dictū ē excōicatio.i.§.i.niſi ꝑꝑ morta-
le cuiuſmodi nō ē oīs temeraria dimiſſio ha-
bit⁹ cū nullibi hoc ꝓcipiatē:qꝛ l₃ eo debeāt ſꝑ
mōachi vti tñ hoc debitū ē hōeſtatis:vt ēt di-
cit Jo.an.ꝛ Archi.nō aūt neceſſitatis.¶ Tertio 3
no.qꝺ ēt ſi religioſus ꝓfeſſus habitū dimittat
cū aſſumptiōe alteri⁹ ad horā nō ad notabile
tꝑs iudicis aut boni viri arbitrio limitādum
nō īcidit:niſi forte dimittat ex cā dānata puta
vt fornicetē:qꝛ dicit zenze.qꝺ nō.dr̄ quis aſſum
pſiſſe qꝺ ſtatim eſt dimiſſur⁹.Unde ſi religio-
ſus veſtem virgatam vel partitam in momen-
to aſſumeret ſtatim eā dimiſſurus nō dr̄ eā aſ-
ſumpſiſſe.ff.de diuor.l.diuortiū.Uñ dicit idē
in cle.q̄m̄.de vita ꝛ ho.cle.qꝺ ſi cleric⁹ deferat
nō cōtinue hmōi veſtes partitas:nec cā vſus
ꝓprij ſed ob feſtum locū qui militat:vel docto
ratur aut vxorat:nō incidit in penā illi⁹ cle.qꝛ
talia raro occurrūt:ꝛ iura coaptanē his q̄ ſe-
pe fiunt.ff.de legi.l.ex his.item ea que cā feſti
iocarie fiunt obligationem non inducūt.ff.de
act.ꝛ obl.l.obligationū.Adde ꝙ nunquā iura
ligāt in ꝑ ſe malis per ſniaꝫ anathematis:niſi
pro mortali ex ſuo gñe:vnde ſi quis habitū di-
mittat vt fornicetē ſm Pet.de palu.ſine dubio
eſt excōicatus:qꝺ ego verum crederem q̄n ha
bitū dimittit relatiue ad alios puta ne cogno
ſcatē:ſec⁹ relatiue ad ſe puta ꝓpter voluptatē:
qꝛ in iſto caſu habitum alium non aſſumit nec
ſe hominū cōſpectib⁹ oſtentat:ꝛ pene reſtrin-
gende ſunt.Unde dico iſtā dimiſſionē debere
intelligi q̄n habitus dimittitur doloſe cū aſ-
ſumptiōe alterius ad vtendum eo:ſecus vbi
dimitteretur ad horam voluptuoſe nullo alio
ſumpto:vel ſumpto quidē ſed nō ad vtendum
ſed ad ſolatium ex leuitate iocoſa.¶ Quarto ve 4
ro queritur an portās habitū ſed abſconſuꝫ ſit
excōicatus ꝛ apoſtata:ꝛ dico qꝺ ſic ſm gloſ.in
cle.q̄m.de vita ꝛ ho.cle.ꝛ Lau.ꝛ Pau.dicen-
tes qꝺ religioſus portās habitū ſub cāpa vel
tabarro eſt apoſtata ꝛ excōicat⁹:ꝛ ita fuit de-
terminatū Bononie:ꝛ idē tenet Fra.de may.ꝛ
intellige niſi ſubſit cā rōnabilis arbitrio boni
viri.Oppoſitū aūt tenuit Panor.in.c.de⁹ qui.
de vita ꝛ ho.cle.per tex.illū iūcta glo.qꝛ aliud
eſt habitū ex toto dimittere aliud non portare
in ſuperiorib⁹:qꝛ vt vbi patet in glo.permitti
tur dimiſſio in ſuperiori:ꝛ tñ interius porta-
re teneē:vñ pena capituli vt periculoſa.nō ha
bet locū in iſto:qꝛ cōſtitutio penalis nō dꝫ ex-
tēdi ſaltē ad caſum nō habentē oīmodā ratio-

nē:vt no. Jo.an.in regula odia.lib.vſ.in mer.
hec Paſſ.cū ꝙ trāſit ſum.ro. in ti.apoſtaſia. ſꝫ
in excōicatiōe.xvſ. diſtiguat ante factū ꝛ poſt.
Et ſiſr diſtiguit ſum.ang. Sed tu dic etiā hoc
eſſe verꝫ ſi ſubeſt cā rōnabilis q̄.ſ.excuſaret ēt
ex toto dimittentē: aliter eſt falſum q꞉ tollitur
ratio ꝛ vtilitas.d.c.vt ꝑiculoſa.cū eq̄ vagari ꝛ
oia poſſit facere portās habitū latētē ſicut nō
portās oīno: ideo etiā poſt factū hic eſt condē
5 nandus.vide.ſ.habitus.§ iij. Quinto q̄rit an
ſemꝑ religioſus teneat habitū deferre: ꝛ dico
ꝙ ſic etiā in lectulo ſm Pe.de anc. q꞉ hoc ſen
tit canon in.d.c.vidua.et in.d.c.ſctimonialis.
vbi etiā gloſ. addit in lecto cū infirmitate: ſed
Jo.an.in nouel.ſentit hoc ꝟbū nō ita eſſe ama
rū vt prima facie ſ:nec ligari hac ſnīa eū q̄ in
lecto habitū dimittit: ſꝫ qn̄ ſine eo hoīm cōſpe
ctib9 ſe exhibet in habitu laicali vel clericali
ſine iuſta cā:ſꝫ ex honeſtate ſemꝑ illū deberet
deferre. Arch.ꝟo addit ꝙ etiā nō ligat ſtādo
ſine eo ex aliq̄ rōnabili cā: puta vt dormiendo
meli9 quieſcat. ne ſub ſacris veſtib9 appareat
gibbus:vt q̄rat pulices: vt ſe balneet:vt apti9
ſcindat lignū.ꝛ hmōi. Petr9 ꝟo de pal. addit
ꝙ nec īcidit dimittēs ad horā ex iocoſa leuita
Sū. te. vt recitatū eſt ſupra. Angelica ꝟo addit ꝙ
An= ad incurrēdā iſtā penā duo req̄runt. primo vt
gel. dimittat habit9 extra monaſteriū nō aūt in mo
car= naſterio alioqn text9 ſuꝑflue loqueret dicēs in
pit. ſcholis vel alibi:ſed ſuffeciſſet dicere vbilibet.
facit ēt ratio.d.c.vt ꝑiculoſa.q̄ eſt vt religioſis
ſubtrahat materia vagādi: ſc̄do vt dimittatur
temere:ſꝫ ſum.roſ.inſequit ꝛ reꝑhēdit Ang.in
primo dicto:dicēs ꝙ etiā in monaſterio q̄s in=
cidit ſi ſine habitu cōſpectui ſclariū ſe ꝑſentet
ſine cā rōnabili:ꝛ tādē vtraq꞉ ſumma difficul=
tatē euadit ꝑ diſtinctionē ante factū ꝛ poſt fa=
ctū:ſed tu dic iuxta ea q̄ ſupra deducta ſunt: ꝙ
ſꝫ malefaciat q̄tieſcūq꞉ ī monaſterio vel extra
ſine rōnabili cā habitū dimittit nō tn̄ incidit
in hāc ſnīam ſemꝑ: ſed qn̄ dimittit nō reaſſum
pturus ſtatim:vel ſi ſtatim:tn̄ dimittit propter
cauſam dānatā cū relatione ad alios. Sexto
q̄rit ſi habitū dimittit vt in religione alia
arti9 recipiat an incidat: et dicit archie. ꝙ ſic.
Si tn̄ iuū dimittēs alterius religionis habitū
ſtatim ſine medio ſubinduat.nō īcidit ſm He=
mi.ꝛ ita ꝯſuluit Lap.allegatione.xxxiiij. Nec
obſtat verbū ſue religionis. q꞉ vna eſt religio
gn̄alr ſumpta quo ad tria vota: et ita tꝫ ſum.
ang.ꝛ roſ. Sed tn̄ iſta nō ſunt vera: q꞉ talis eſt
vere fugitiu9 q̄d id facit ſine līnīa hoīs aut iu=
ris:cū ſit ex ſuū monaſterium ꝛ ſe celet abbati
ſiue ſubtrahat ei9 obediētie:q̄d ſufficit ſm Jo.
an.ꝛ ꝑpter tales vr additū ii ſue cū tn̄ ſm iſtū

intellectū ſufficeret dixiſſe religionis maxime
quia pleruꝫq꞉ ratio hui9 legis in hoc caſu eque
et forte melius militaret q̄꞉ ſi habitus ſecula=
ris aſſumeretur.vt patet expertis religionum.
vide.ſ.religio.vſ.§.xv.item habitus.§ ij.
Uigeſimoq̄nto eſt in eodē.c. vt periculoſa. 25 exc.
vbi excōicant oēs religioſi q̄ accedūt ad q̄uis
ſtudia lr̄arū:niſi cōceſſa prius līnīa a ſuo ꝑlato
cū ꝯſilio maioris partis ſui cōuēt9. Et itellige
ſi accedāt extra clauſtrū etiā ſi illa ſtudia non
ſunt alr̄s ꝓhibita:puta ad ſtudiū theologie vel
canonū ſm doct. Sed ꝛ ſi līnīam habeāt: ꝛ ha=
bitū dimittāt:nihilominus incidūt.vt in eo.c.
ꝑꝫ. Primo ꝟo q̄rit an liget abbas vadēs ſine 1.q.
epi līnīa:ꝛ He.dicit ꝙ nō.ſ꞉ Arch.multa hinc=
inde dicit: ꝛ tādē ꝯcludit ꝑꝑ illō relictū ſuo: q̄d
vr reſpicere imediatū ꝑlatū illi9 ꝯuētus: q꞉ ſꝫ
peccet abbas: tn̄ nō incidit ī hāc penā: q꞉ ꝯſtō
eſt penalis. Q̄d ꝟo dr̄ de līnīa epi vr hr̄e locū
in monaſterio nō exēpto ab eius iuriſditione.
Mihi vr q̄d cū oīs ꝑlat9 habeat ſuꝑiorē ꝑter
ſummū pontificē: oīs religioſus etiā abbas et
prior relīquēs gregē ſuū ꝛ ad ſtudia ꝓficiſcēs
ſine līnīa ſuꝑioris ſui mediati vel imediati līge
tur:cū ſit eadē ratio ꝛ maior de ꝑlato ſicut de
ſubdito: et ſic expreſſa ibi ſcꝫ vagatio. Sc̄do
q̄rit an monacho dictā licētiā dare poſſit epūs
ſine ꝯſenſu abbatis:ꝛ Arch.dicit ꝙ nō.vt hic.
et ar.xij.q.ſ.nō dicatis. vn̄ eā dabit abbas vel
tenēs vices ei9 q̄ ꝓprie dr̄ ſuus ꝑlat9:ſed mihi
videt cōtra oēm rationē q̄d vbi tota autoritas
abbatis ab epo depēdet : puta ī nō exēptis q̄d
inferior aliq̄d poſſit.i.abbas ꝛ non ſuperior.i.
epūs:niſi ſuꝑior vtriuſq꞉ ita ordinarit vt de mo
nacho preficiēdo eccl'ie. xvſ.q.ſ.cū pro vtilita
te.ꝙ in ꝓpoſito nō habet: q꞉ q̄d dr̄ prelato ſuo
nō opꝫ limitare ad ꝑrimū:maxime q꞉ in hac re
epūs nō habet ꝓpriū itereſſe ſicut in alio caſu.
Tertio q̄rit q̄d poſſit religioſus accedēs ad
ſtudiū cū dicta līnīa:ꝛ dicit Jo.and. q̄d pōt oīa
ſine q̄b9 in ſtudio cōmode eſſe nō pōt:et addit.
Archi.q̄d ſi mutuū ꝯhit tenebit monaſterium
vſq꞉ ad modū ꝓbabilē:niſi actū fuiſſet: q̄d ali9
ꝑ monacho ſumpt9 inueniret: ſi aūt obligaret
libros vel res alr̄s ꝑ ſcholari vel alio:nō valet
obligatio:q꞉ monach9 ſeru9 eſt monaſterij: di.
liiij.multos.idē ſi fideiuſſit ꝑ aliquo. hec ille.
Uigeſimoſexto eſt in eodē.c. vt periculoſa.
vbi excōicant oēs doctores ſiue magiſtri: qui 26 exc.
religioſos habitu ſuo dimiſſo legē aut ꝓhiſicā
audientes:ſcienter docere: aut in ſcholis ſuis
ꝑſumpſerint retinere. Primo ꝟo q̄rit an inci
dat doctor ſi religioſus habitū nō dimittat: et
ſm ſum. Roſ.gl.dicit q̄d nō:quia pena iſta non
eſt amplianda:ſed tu dic q̄d glo. illud non di=

cit ſed recitat ⁊ tā ipſa q̄ Archi.⁊ Jo.an.tenēt ꝙ incidit doctor: ſaltē poſtq̄ monachꝰ incidit ſ.in ſn̄iam de qua.ſ̄. excōicatio.viij.§ vſ.quia participat in crie:et ſic eadē ⁊ nō minori excōi
2 catiōe ligaꝛ:ex̄ de ſen.excō.ſi ↄcubine.⸿Scd̄o q̄riꝛ ſi monachꝰ domū hꝫ iuxta ſcholas ex qua pōt audire lectionē ⁊ doctor ſcit ac legit an ſit excōicatus:⁊ gl.dicit ꝙ nō:q2 ꝓhibere nō pōt
3 quin moreꝛ in ꝓpria domo.⸿Tertio q̄riꝛ an vi poſſit expelli de ſcholis talis monachꝰ nolēs ex re ſine metu excōicationis:⁊ gl.ſiue Jo.an. videꝛ tenere ꝙ ſic.⁊ hoc tenet Dir.lib.ij.⁊ dicit idē tenere Archi.ar.in.c.veniēs.de ſentē. excō.vbi monialis turbans officiū expulſa eſt de eccl'ia ſine metu excōicationis a ſacerdote etiā cōmoto q2 ex iuſta cā facit:vbi cōiter notant doctores ꝙ tex.loquiꝛ indiſtincte:ſiue talis eijciēs clericū prelationē habeat ſiue non: ſic etiā eijciꝛ tumultuoſus de ſinodo.v.q.iiij. in loco.et a ſimili iſte de ſcholis qui doctorē et ſcholares cōturbat: intelligo tn̄ iſta citra ſanguinē ⁊ ꝑcuſſiones.Qui ſi expelli nō pōt:ſcilꝫ ſine periculo verberū aut ſanguinis ſm gl.doctor exeat ſcholas ſicut dicimus qn̄ excōicatꝰ
4 intrat eccleſiā.⸿Quarto queriꝛ an locū haberet ignorātia in doctore ſi religioſus in ſuo habitu incederet:⁊ dicit gl.ꝙ nō.ſi autē incederet ſine illo:tūc probabiliter poterit ignorare.

27 exc. ¶27.eſt in.c.quicūq3.de here.li.vſ.vbi excōicantur oēs qui ſciēter preſumpſerint eccl'iaſtice tradere ſepulture hereticos:credētes:receptatores defenſores vel fautores eorum: nec abſolui debēt niſi ꝓprijs manibus extumulēt hmōi corpora damnatorū: ⁊ locus ille ꝑpetua caret ſepultura.Eſt autē tradere eccleſiaſtice ſepulture ſm Archidia.tumulare in cimiterio eccleſie:vel alibi ad modū chriſtianorū: et intellige modū iſtum quādo fit cū ſigno crucis et pſalmis ⁊ orationibus: vnde ſm mētē eius incidit in hanc penā qui cadauera taliū inueniens in agro ea chriſtianorū more tumulat.

28 exc. ¶28.eſt in.c.vt inq̄ſitionis.de here.li.vſ.vbi excōicātur poteſtates dn̄i tp̄ales rectores vel coꝝ officiales ſeu baliui q̄ de crimine hereſis cognoſcūt vel iudicāt: ſiue ſi captos pro eodē crimine abſq3 eꝑoꝝ vel inq̄ſitoꝝ lnīa a carcere liberāt vel executionē pro hmōi crimine eis a dioceſano vel inq̄ſitore iniunctā non implent prout ad eoꝝ ſpectat officiū: itē ſi directe vel indirecte ꝓſumāt ſn̄iam aut proceſſum dioceſanoꝝ aut inq̄ſitoꝝ īpedire: vel ſi dioceſano aut inq̄ſitoribꝰ ꝓſumpſerint ſe opponere in his q̄ ad ꝓfatū fidei negotiū incūbunt aut aliter īpedire: cū oībus ſcienter dantibus eis in predictis auxiliū conſiliū vel fauorē. Qd̄ tn̄ limitat

Matꝛ.verū qn̄ facit q̄s aīo impediēdi officiū ſecꝰ aūt ſi impediret aīo offendēdi.q2.ſ.eſt inimicus ſuꝰ:q2 ſic nō eſſet excōicatꝰ lꝫ īpediret. 1.qō
⸿Primo v̄o q̄riꝛ quō itelligaꝛ dicta cognitio: et dico qd̄ incidūt ſiue cognoſcāt ꝓncipaľr: puta q2 de cā principali cognoſcētes hereticū faciūt capi:ſiue īcidēter: puta q2 fecerāt cū capi alia de cā.ſꝫ incidēter de hoc q̄ſierūt iuridice. 2.qō
⸿Scd̄o q̄riꝛ q̄d ſi ep̄s ⁊ inq̄ſitor diſcordant in mādato:q2 ſcꝫ vnꝰ mādat puniri ꝑ ſe ↄdēnatū: alter v̄o relaxari ꝑ ſe abſolutū: et dicit Jo.an. qd̄ videꝛ ſuperſedendū donec papa cōſulatur.

29 exc. ¶Uigeſimonono eſt.c.vnico.de ſciſma.li.vſ. contra Jacobū de columna ⁊ Petrū nepotem olim cardinales eccleſie romane ſciſmaticos ſed quia hodie non habet locum pertranſeo.

30 exc. ¶Trigeſimo eſt in.c.j.de homi.li.vſ.vbi excōmunicantur oēs qui per aſſaſſinos aliquem interficiunt:de quo dic vt.ſ̄.aſſaſſinus.

31 exc. ¶Trigeſimoprimo eſt in.c.j.de vſur.li.vſ.vbi ſic dr̄ hac gn̄ali ↄſtōne ſancimus:vt nec collegiū nec alia vniuerſitas:vel ſingularis ꝑſona cuiuſcūq3 ſit dignitatis:ↄditiōis aut ſtatꝰ alienigenas:⁊ alios nō oriūdos de terris ip̄oꝝ publice funebrē pecuniā exercētes:aut exercere volētes.ad hoc domos ī terris ſuis ↄducere vľ conductas hr̄e:aut alias habitare ꝑmittāt:ſed hmōi vſurarios māifeſtos oēs īfra tres mēſes de terris ſuis expellāt nūq̄ aliq̄s tales de cetero admiſſuri.Nemo illis ad fenꝰ exercēdū domos locet:vel ſub alio titulo q̄cūq3 concedat. Qui v̄o ↄtrariū fecerit:ſi ꝑſone fuerīt eccl'iaſtice ꝑ̄triarche archiep̄i ep̄i ſuſpēſionis minores v̄o ꝑſone ſingulares excōicatiōis: ſi aūt collegiū vel alia vniuerſitas iterdicti ſn̄iam ip̄o facto ſe nouerint īcurſuros: quā ſi ꝑ mēſem aīo ſubſtinuerint indurato:terre ip̄oꝝ quādiu ī eis idē vſurarij cōmoranꝛ extūc eccl'iaſtico ſubiaceāt interdicto. Ceterū ſi laici fuerīt ꝑ ſuos ordinarios ab hmōi exceſſu oī ceſſante priuilegio ꝑ cēſurā eccl'iaſticā cōpeſcanꝛ hec ibi.⸿Primo v̄o 1.qō q̄riꝛ quō hic alienigena ⁊ oriūdꝰ capiꝛ:et dico qd̄ oriūdus dr̄ is q̄ ortꝰ eſt ibi:vel in vico ciuitatis illis.ff.ad municip.l.q̄ ex vico.vel etiā ſi pr̄ eiꝰ inde originē duxit.ff.eo.ti.l.aſſumptio. §.filiꝰ.et idē dr̄ indigena q̄ſi inde ſiue ex eodē loco genitꝰ. Alienigena vero.diciꝛ qui in alia genitꝰ eſt patria:ſed hic accipiꝛ pro eo qui genitus eſt de terra que nō eſt eius dn̄ẏ ad qd̄ ſe transfert ſm Guil.Bar.Jen.⁊ Fran. qui refert ſe hoc habuiſſe a cōpoſitoribus huius ↄſtōnis apud Lugdunū:licet Jo.an.ī noucl. hic dicat ſumi alienigenā pro eo qui nō eſt oriundus de ciuitate in qua habitat ⁊ ſi de alia ciuidē dn̄ẏ: ſed tenendū eſt primū quia cōſtitutio eſt pena

lis. Sed no. qꝺ nō ē idē eē ſub eodē dn̄o ⁊ ſub
eodē dn̄io: qꝛ aliqn̄ ſub eodē dn̄o ſunt diuerſa
dn̄ia diuerſoꝝ tituloꝝ puta regnū aragonie ⁊
granate. Hec ergo ꝯſtō nō extendit̄ ad vſura-
rios inde genitos ſm gl. qꝛ nō eſt tn̄ ſcādalū:
nec ad alienigenas diuerſe ciuitatis ⁊ eiuſdē
dn̄ij: ſꝫ ad alienigenas alteri⁹ dn̄ij: etiā ſi ſint
ciues aut icole. Qui aūt dicant̄ vſurarij mani-
2 feſti. ſ. vſur. iiij. ¶ Scḋo q̄rit̄ de q̄ vniuerſitate
intelligat̄ iſta ꝯſtō ⁊ Guil. qꝺē Pe. ⁊ Archi. di
cit ꝙ intelligit̄ de eccl'iaſtica ⁊ ſclari: vt gn̄alr̄
dictū gn̄alr̄ intelligat̄: ſed Jo. an. dicit qꝺ iſte
intellect⁹ eſt nimis rigoroſus: ⁊ totū orbē iclu
deret iſtud interdictū: ideoqꝫ magis ei pl3 qꝺ
intelligat̄ de eccl'iaſtica. Et cōſenſit Hoſti. et
Pau. ⁊ Joan. de lig. ⁊ Jo. de lan. dicēs qꝺ hoc
pbat ꝟbū ceterū qꝺ aduerſat̄ pcedentib⁹. Jo.
aūt de imo. dicit qꝺ iſta opinio eſt tenēda per
regulā i penis. de reg. iu. li. 6 de rigore iuris for
te inquit verior eſt alia opinio. Sed tn̄ no. ſm
Hemi. ⁊ Frā. qꝺ monitio req̄rit̄ anteq̄ꝫ laici cō
3 pellant̄. ¶ Tertio q̄rit̄ qn̄ currat tp̄s triū men-
ſiū: ⁊ dicit gl. ꝙ poſt duos mēſes a tp̄e publica
tionis regulr̄ ligat ꝯſtō. de poſtu. pla. c. j. iter-
dū tn̄ auget̄ interdūqꝫ minuit̄: vt hic. Sed tn̄ ſi
vn⁹ ſimplr̄ denūciat dn̄o terre nō tenet̄ expel-
lere eū q̄ dr̄ eſſe talis: ſed dꝫ inq̄rere: ⁊ ſi verū
4 repit expellere. ¶ Quarto q̄rit gl. an incidat q̄
locauit vſurario ignorāter vel nō ad fen⁹. ⁊ di
cit eadē gl. qꝺ excuſat pbabilis ignorātia: ex q̄
tn̄ ſcit dꝫ expellere illū: qꝺ verū eſt ſm Archi. ſi
ho ignoto locauit vel noto q̄ vſuras exercere
nō ꝯſueuit: alſ pſumit̄ qꝺ locauerit ad hūc fi-
nē: ar. de pig. illo vos. Et idē dicas ſi titulo pi
gnoris cōmodati: vel pcarū vel alio tit. ꝯcedat
vt ibi: ēt ſi donauit aut vēdidit ſm Guil. dur. ⁊
arch. qꝛ tales ſunt tit. ff. p do. C. de vſuca. p do
nato. ⁊ p ēp. ⁊ ꝟbū ꝯcedat gn̄ale ē vt accipiat̄
ſm naturā ꝯtc⁹ cui aducit̄. ar. ff. loca. ſi vno. Et
idē tꝫ Dir. ii. iij. Jo. tn̄ ang. in gl. dicit ꝙ ſi do-
nat vēdit vel pmutat non vr̄ locū hr̄e iſta ꝯſtō
p ꝟbū cōcedat: qꝺ ſolū vſus ꝯceſſionē nō dn̄ij
trāſlationē denotare vr̄ ſed primū eſt tuti⁹. Et
ſꝫ gl. ſilr̄ icidit ſi ſine titulo eū ibi eē pmittat.
5 ¶ Quito q̄rit̄ an icidat q̄ locat: aut alſ cōcedit
nō ad fen⁹ exercēdū ſed ad habitādū lꝫ in alia
domo fen⁹ exerceat: et dicēdū vr̄ ꝙ nō: qꝛ tex.
dicit ad fen⁹ exercēdū: ⁊ ꝯſtō eſt penalis ⁊ ꝯn̄r
reſtringēda: ⁊ hoc videt̄ apte tenere gl. que ad
hoc q̄ſitū ſimul cū queſito de ignorātia rn̄det.
6 ¶ Sexto q̄rit̄ an dicte pene locū habeāt in vſu-
rarijs iudeis: ⁊ dico ꝙ lꝫ iſta ꝯſtō ſm Fran. ſit
facta pꝑter aliq̄s xp̄ianos: q̄s habes i gl. hui⁹
capl'i: tn̄ locū dꝫ in iudeis ſm Hemi. in. d. c. ſ. ⁊
Lau. de rodul. cū tex. indiſtincte loquat̄ ſicut ⁊
cle. ex graui. c. ti. q̄ cōphendit etiā iudeos: ptꝫ
p gl. in ꝟbo cēſurā. idē tenuit Car. in cle. ſ. de
vſu. ⁊ pau. ⁊ Bal. in quodā ꝯſilio qꝺ ſcipit licet
iudeos. vbi dicit qꝺ cleric⁹ locās domū iudeis
ad publice fenerādū ipſo facto excōicat⁹ eſt p
capl'm iſtud. ⁊ ita tenēdū ē lꝫ aliq̄ ſentiāt ꝯtrīū:
vt. ſ. vſura. ix. § iiij. vide ēt vſura. ix. § vlt. ¶ Se-
ptimo q̄rit̄ vtrū dictis vſurarijs recedentibus 7
vel expulſis de terris q̄ erāt iterdicte pp̄t hoc
ꝙ locatores ſniam p mēſem ſuſtinuerāt rema-
neāt interdicte vel libere ⁊ dicit gl. ꝙ nō rema-
nēt interdicte: vn̄ nō erit neceſſaria relaxatio.
¶ 32. eſt in. c. vnico. de iniur. li. vj. vbi excōicā
tur cōcedētes repſalias ꝯ pſonas eccl'iaſticas Exc.
vel bona ipſarū vl' gn̄alr̄ ꝯceſſas ptextu cuiuſ-
uis ꝯſuetudinis ad eaſdē extēdēt: niſi ifra mē-
ſem a die ꝯceſſiōis reuocēt: intellige tn̄ ſi ſunt
pſone ſingulares: ſi aūt eſt vniuerſitas eccl'ia-
ſtico ſubiacet iterdicto. Sed no. ſꝫ Archi. ⁊ gl.
ꝙ ꝯcedere ptinet ad cōcedētes repſalias ſiue
ſupiores aut ciuitatē extēdere ꝟo ad eos q̄b⁹
ſunt ꝯceſſe. ¶ Primo ꝟo q̄rit̄ vtrū ſit loc⁹ huic 1. q8
decretali ſi cape⁹ eſt cleric⁹ pncipalis debitor
rōne cui⁹ repſalie ſunt ꝯceſſe: ⁊ gl. dicit qꝺ nō:
tum qꝛ idē grauat̄ p ſeipſo ⁊ ſic ceſſat rō text⁹ ꝯ
ibi in q̄b⁹ ali⁹ p alio grauat̄: tn̄ qꝛ ꝯſtō eſt pe-
nalis: iō reſtringēda: ⁊ ita refert ⁊ tꝫ ſum. roſ.
Sed iſta forte nō bn̄ dicitur. primo qꝺē qꝛ gl.
nō dicit hoc ſꝫ recitat Guil. ſcḋo qꝛ in hoc caſu
militat rō text⁹ que vt ptꝫ intuēti eſt dignitas
eccl'iaſtice pſone: nō aūt aggrauatio vni⁹ pro
alio: qꝛ hoc text⁹ inducit ad declarādū naturā
repſaliarū: nō ad aſſignādā rōnē huius phibi
tionis. tertio qꝛ lꝫ ꝯſtō penalis ſit reſtringēda
in dubio nō tn̄ eſt trūcāda: nec aliqꝺ eſt negā-
dū ſequens ex illa cuiuſmodi eſt oppoſitū illi⁹
opiniōis: qꝛ ſm textū ſi repſalie ifra mēſem nō
reuocent̄ ligant̄ ꝯcedētes ēt ſi null⁹ cleric⁹ ca
piat̄: multo magis ſi capiat̄ aliq̄s etiā ſi ille ſit
debitor: ēt ſi eo capto reuocent̄ infra mēſeꝫ: qꝛ
facta ſatiſfactione ꝯſueuerūt oēs repſalie reuo
cari: ⁊ ꝯn̄r ſcḋm iſtū intellectū hec ꝯſtō mādās
reuocationē nihil mandaret vn̄ ſm Guil. reuo
catio re itegra fieri dꝫ alſ locū hꝫ pena. Dico
ergo qꝺ incidūt: ⁊ tāto magis quāto cōſtitutio
eſt in fauorē ordinis clericalis: vn̄ late interp̄
tanda eſt vt ptꝫ p notata a Panor. in. c. nō du-
biū. de ſen. excō. Sed tn̄ aduerte qꝺ quātū ptī
net ad iſtā conſtitutionē nō refert vtrū capiat̄
clericus vel res clerici. ¶ Scḋo querit̄ ſi infra
dictā mēſem in quo reuocatio mandat̄ pcedat̄ 2
ad actū pignorādo eccleſiaſticā perſonā an ſit
loc⁹ huic pene: et dico ſm Hemi. qꝺ ſic qꝛ ꝯſtō
actū phibet: et precipit reuocationē infra men
ſem: ⁊ idē vr̄ ſentire Guil. dicēs qꝺ ſi reuocatio

3 nō fiat re īteğra loc⁹ eſt pene. ¶ Tertio q̃rit̃ q̄n aliq̄d in iure mãdat̃ fieri īfra mēſem quot dies hʒ ille mēſis. Et Pet. dicit de ſen. excō. ſacro. q̄d dʒ hr̄e dies .xxx. ꝑ. c. illicita. xxiiij. q. iij. ſʒ ꝯ: q2 iam duo ſemeſtria nō facerēt ītegrū annū vt dr̄ in. c. lʒ. de ſup. neg. p̄la. ſʒ facerēt ſolū .ccclx. dies: ſi ꝟo eſſet .xxxj. facerēt .ccclxxij. ſi .xxviij. iuxta q̄d vulgus recipit q̃tuor ſeptimanas pro menſe: eſſent .cccxxxvj. Et id̄ dicit gl. in. c. quã ſit. de elec. li. vj. q̄d cū dr̄ electū debere p̄ſtare aſſenſum infra mēſem a p̄ñtatione electionis: ille menſis tot hʒ dies quot ille in quo electio preſentat̃: ⁊ ſi aliq̄ lapſi erãt ſupplent̃ de mēſe ſequēti. hec ibi. Et idem ſuo modo in quolibet negotio intelligēdū eſt. ¶ Quarto q̃ritur vtrū 4 re p̄ſalie cōcedi poſſint p credito clerici vnius dioceſis cōtra clericū alteri⁹: ⁊ dicit gl. q̄d nō.

33 exc. ¶ Trigeſimotertio eſt in. c. felicis. de pe. lib. vj. de qua habes. ſ. excommunicatio .vij. excōmunicatio .xj.

34 exc. ¶ Trigeſimoquarto eſt ī cle. vnica. de ſequeſ. poſ. vbi excōicant̃ oēs q̄ ſeq̄ſtrationē factã per ordinariū loci de bñficio eccl'iaſtico nō poſſeſſo ꝑ triēniū ītegrū pacifice poſt ſniam diffinitiuã ꝯ poſſeſſorē apud ſedē ap'licã dūtaxat in petitorio vel poſſeſſorio ꝓmulgatã impedire: vel fruct⁹ ſeq̄ſtratos q̄ ſuꝑ ſunt oneribus tenētis ſequeſtratū beneficiū occupare p̄ſumpſerint: a q̄ ſnia nullatenus abſoluant̃ niſi vſurpata reſtituant ⁊ remoueãt impedimētū: nec pōt ſeq̄ſter ſm gl. ipſos fruct⁹ ꝯuertere in vtilitatē bñficij: 1. no tabi le. ꝑpter ꝟbū reſtituat: ⁊ idē Pau. ⁊ Zenʒe. ¶ Primo no: q̄d ſm Jo. an. nō habet locū iſta ꝯſtō in ſnia īterlocutoria; q̄ ſcʒ iter p̄ncipiū ⁊ finē cauſe fert̃ ſuꝑ his q̄ icidūt ⁊ emergūt: ſʒ in diffinitiua .ſ. q̄ principalē cãm diffinit: nec tñ ī q̄cūq3 diffinitiua: ſʒ in ea q̄ eſt ſuꝑ bñficio eccl'iaſtico vñ ſi inter petitorē bñficij ⁊ poſſeſſorē eſſet q̄ō alia ꝑſonalis vel realis: ⁊ ferat̃ diffinitiua pro 2 petitore: nō eſſet loc⁹ ꝯſtōni vt dicit. ¶ Secūdo no. pro ampliori ꝟboꝝ intellectu q̄d dr̄ de bñficio: q2 nō fruct⁹ tm̄: ſʒ etiã bñficiū ſeq̄ſtrat ſm Jo. an. et ſi ſit dignitas vl' ꝑſonat⁹ vl' curã hñs aīarū vt dr̄ in tex. Dicit̃ et ꝯ poſſeſſorē: q2 nō fit ſeq̄ſtratio ſm eundē ſi ſnia ferat̃ ꝯ petitorē: ſilr nec ſi ferat̃ ꝓ petitore ꝯ aliū vel alios cōpetitores: ⁊ ſilr nec ſi ferat̃ ꝯ poſſeſſorē nō tñ ꝓ petitore q̄ forſan ad ꝓuationē agebat. Dicit̃ et ꝓmulgata ſcʒ ꝑ auditores curie a quoꝝ ſentētijs appellat̃ vt idē dicit. Dicit̃ etiã nullaten⁹: per q̄d vr̄ q̄d abſolutio cōtra hoc facta nō teneat: ſed tñ Jo. and. de iure pa. c. j. in cle. ſentit q̄d tenet lʒ abſoluēs ſit puniēdus: et in. c. venerabilib⁹. de ſen. excō. lib. vj. ad q̄d ſe remittit dicit quod tenet abſolutio iniuſta dūmodo abſoluēs habeat ſuper hoc iuriſditionē: ſicut etiam tenet iniuſta excōicatio .xj. q. iij. c. j. quia par ius voluit eſſe dn̄s ſoluendi ⁊ ligandi. de peni. diſt. j. verbum. vide excōmunicatio .ij. §. j.

¶ Trigeſimoquinto eſt in cle. j. de ſepul. vbi 35 excōicantur oēs etiã exēpti ſm Pau. q̄ ſcientier exc. tꝑe interdicti in caſib⁹ nō cōceſſis a iure ſepeliūt in cemiterijs ⁊ idē ſi in eccleſia excōicatos publice .ſ. maiori ab hoīe vel a iure ſm Inno. in. c. ſacris. de ſepul. aut noīatim interdictos ſcʒ a diuinis ⁊ participatiōe ſacroꝝ ſm Pau. q2 interdicti a iuriſditione vel aliquo officio nō priuantur alijs diuinis: et ꝯtr̄ nec ſepulturã aut vſurarios manifeſtos: nec debēt abſolui niſi pri⁹ ſatiſfecerint his quibus eſt iniuria facta per arbitriū dioceſani. Vñ quatuor ſunt qui ibi excōicantur .ſ. ſepeliēs publice excōicatum vel manifeſtū vſurariū: vel noīatim interdictū vel tꝑe interdicti in caſu nō ꝯceſſo a iure. ¶ Primo vero querit̃ quis dicat̃ publice excōicatus: et dicit gl. in. c. exceptionē. de excep. q̄d 1. qō ſi iudex tulit ſniam in loco vbi publice iudicare cōſueuit preſentib⁹ officialibus ſuis ⁊ partibus: vel altera abſente per cōtumaciã: ſatis dicitur publicus alias ſecus: ſed gl. Jo. and. in d. cle. j. dicit ſibi gl. iſtã nō placere ſimpliciter quãtū ad iſtū caſum: et vt dicit Panor. loquit̃ obſcure: ſed adde tu q̄d videt̃ dicere oppoſita: dicēs ſe fateri talē eſſe publice excōicatū ⁊ nō eſſe: ſed excōicatio inq̄t ex qualitate fori multitudine ſcʒ vel paucitate officialiū ⁊ aſtantiū dicit̃ publica vel nō publica: ita q̄d in hoc caſu veritas rei ponderetur: vt quo ad hunc caſum videamus an p̄ſumãtur ſepeliētes ſcire: vel ſaltem ſit caſus quo ſit eis imputãdū ſi ignorarunt q̄d publice ſciebatur. xij. q. ij. qui ⁊ humanis alias poſſet eſſe occultus licet per iudicē in bancho corã duobus vel tribus fuerit promulgata. hec ibi. Et Pañ. in. d. c. exceptionē. dicit ipſum velle dicere q̄d nō dicitur quis publice excōicatus reſpectu alioꝝ eo q̄d ſnia fuerit lata p̄ſentib⁹ officialibus ⁊ partibus: q2 iura exigūt publicitatem reſpectu aliorum: ad hoc vt preſumatur ſciētia. hec ille qui deinde ſic diſtinguit. Si agit̃ de pena incurrēda reſpectu participãtium ipſi publice excōmunicato habet locū glo. cle. q2 verba debēt ſtricte capi ne quis puniatur ⁊ maxime ſine culpa: nam de facili nō habet̃ ſcientia de eo q̄d iudex fecit in bancho ſuo corã paucis. Sed reſpectu ipſius excōicati ſatis credo inquit excōmunicationem eſſe publicam: ſi ipſe interfuit vel fuit ad hoc citatus: q2 q̄d fit in iudicio dicitur notoriū: vt in. c. veſtra. et in. c. ſi. de coha. cle. ⁊ mu. q̄mmo dicit̃ id q̄d ex ꝓbatione cōſtat manife-

Nū.vt l.c.cū olī.de ꝟb.ſig.hec Pañ. q̄ etiā de
hoc clari⁹ loquit̄ in q̄dā cōſilio qđ īcipit.ſalua
toris ieſu xpi.Et ſic collige qđ duplr̄ dr̄ publi-
ce excōicat⁹.pmo.ſ.q̄ ad ſe:vt ſubiaceat oib⁹ pe
nis illatis publice excōicato.vt q̄ eſt excōicat⁹
iuridice:ſcđo q̄ ad alios:vt q̄ eſt excōicat⁹ corā
multitudine ſic:vt de hoc notitiā habeat maior
pars ppl̄i:ſicut etiā duplex eſt notoriū.ſ. iuris
2 et facti:vt.j.notoriū. ¶Scđo q̄rit̄ an incidāt in
hāc penā ſepeliētes excōicatū publice publici
tate iuris ſiue pmo mō. et dico ſm oēs ꝙ nō.ſi
ſit occultū.i.nō publicū publicitate facti.ꝛ iſti
hoc neſciūt:q2 ꝯſtō iſta reqrit ſciam. vt ibi ſciē
ter.ꝛ ibi temeritatis audacia:q2 vbi eſt ignorā
tia temeritas dici nō pōt ſm Zen.Si aūt ſit di-
cto mō occultū ꝛ ſepeliētes hoc ſciūt: quidā di
cūt nō eſſe locū huic pene lȝ incidāt in minorē
ſ.ꝑticipādo mortuo excōicato maiore nō obſtā
te qđ ꝑticipatio ſit fauorabilis.ſ.laudādo: ſepe
liēdo ꝛ hmōi:ꝛ hāc opinionē ſequit̄ ſum.ro. ſȝ
oppoſitū tenuit ſum.Ang.ꝛ hoc eſt verius: q2
Panor.in.d.c.exceptionē.poſtq̄ dixit factū in
iudicio eē publicū ſubiūgit. Et ꝑ hoc īfero ꝙ
etiā vbi agit̄ de incurrēda pena vt in caſu illi⁹
cle.i.reſpectu ſciētiū in iam eſſe latā prout dr̄ in
gl.c.exceptionē.dico iſtū dici publice excōica
tū:ꝛ ſic iſti incurrerēt penas inflictas ꝯ cōican
tes vt ſepeliētes publice excōicatū:lȝ aliter ꝛ
min⁹ bñ videat̄ ſentire illa glo.i.d.cle.hec ille
Si aūt excōicatio eēt occulta de facto ꝛ de iu-
re:ꝛ ſepeliētes tñ eā ſcirēt nō īciderēt:q2 ꝯſtō
3 reqrit ſciaȝ ꝛ publicitatē. ¶Tertio q̄rit̄ an req̄
rat̄ ꝙ loc⁹ ſepulture ſit bñdict⁹ ad hoc vt locū
habeat iſta pena:et Cardi.dicit ꝙ reqrit̄ ꝙ ſit
bñdictus: q2 nō dr̄ cimiteriū niſi ꝑ bñdictionē.
ar.c.nemo.de ꝯſe.di.j.ꝛ idē teneret̄ gl.dicēs
nō eſſe locū huic pene ſi in cāpis ꝛ locis priua
tis aliq̄ eos ſepeliāt:etiā ſi loc⁹ eſſet cōtiguus
eccl̄ie vel cimiterio:ex q̄ nō eſt ad vſum cimite
rij ꝑ epm bñdict⁹. vt in.d.c.nemo opinio vero
tenēs ꝯtriū pōt eſſe vera qñ loc⁹ diu habit⁹ eſt
4 ꝑ bñdicto lȝ in ꝟitate nō ſit bñdict⁹. ¶Quarto
q̄rit̄ an reqrat̄ ꝙ ſit bñdict⁹ totus. ꝛ dico ꝙ ſic
q2 dicit Zab.de mēte Lau.ꝙ religioſi ampliā-
tes cimiteriū ſi in illa ampliatione ſepelierūt:
nō eſt loc⁹ huic pene ſi nō eſt ꝑ epm ſolēniter
bñdictū ꝛ ſi erat ꝑ epm dedicatū: et ampliarūt
nō īteruenięte aliq̄ ſolēnitate nō incidūt ſepe-
liētes in addito: q2 in talib⁹ reqrit̄ deputatio
cū ſolēnitate:vt in auť.de mona.§ illđ.Arguit
aūt Lau.qđ incidāt:q2 eccl̄ia gaudet immuni-
tate etiā ſi nō ſit dedicata ꝛ cimiteriū ꝛ eccl̄ia
in talibus pari paſſu ambulāt.de cōſe.eccl̄.cō
ſuluiſti. vñ ſufficit qđ de cōſenſu epi illa pars
cui hec eſt addita deputata erat ad vſum ſacrū
vt dicat̄ loc⁹ religioſus.de relig.do.ad hec. ſȝ
rñdet qđ hoc ꝓcedit de eccl̄ia ſi ibi fuerūt cele
brata diuina nō aliter:vt notat̄ de immu.eccl̄.
c.ſi.ꝛ de hoc.ſ.abſolutio.ſ. Ex q̄b⁹ vr̄ qđ ſepe
lire in parte addita ſit idē qđ ſepelire in loco
ꝓphano:nec tunc eſſe locū huic pene: qđ verū
eſt qñ hoc cōſtat vt q2 nouiter factū eſt: ſec⁹ ſi
diu fuit ſeruatū: q2 tot⁹ locus ꝑ cimiterio hr̄.
¶Quinto q̄rit̄ an interdict⁹ ſȝ nō noīatim poſ 5
ſit ſepeliri in cimiterio: ꝛ dicit gl.qđ ſic dūmo
do loc⁹ nō ſit interdict⁹ qđ Stepha.verū dicit
niſi qñ pro certo ſciret̄ eū tale q̄d feciſſe ꝑꝑ qđ
erat interdict⁹ q2 talis etiā in cimiterio ſepeli-
ri nō dȝ.pro gl.tñ vr̄ facere qđ dicit Lau.vt nō
ſufficiat ad hanc penā notorium facti niſi adſit
iſta q̄litas noīatim ſcȝ in denūciatiōe noīatim
ſpāl̄r vel expſſe:ſed primū eſt veri⁹:vt.j.noīa-
tim. ¶Sexto querit̄ q̄d dicēdū ſi q̄s ſepeliat pu 6
blice excōicatū interdictū noīatim ꝛ manifeſtū
vſurarium tpe interdicti.ꝛ dicit Pau. qđ talis
eſt ligatus q̄druplici excōicatione ꝛ addit Jo.
an.qđ de oib⁹ dȝ ſatiſfacere ꝛ ab oib⁹ abſolui.
¶Septimo q̄rit̄ q̄d ſi ſepeliens ignorabat iſtū 7
eſſe publice excōicatū noīatim interdictū vel
manifeſtū vſurariū: ꝛ dicit gl.qđ nō incidit:q2
ꝯſtō ſcientiā requirit ꝛ temeritatē vt dictū eſt:
imo dicit Lau. qđ non incidit q̄ hoc facit igno
rans ius ſi ei illud lȝ ignorare. Et idē tenet in
effectu gl.ꝛ Pau.ꝛ Zen.qui videt̄ velle qđ in
hoc caſu iuris error ſimplr̄ excuſet q2 iuris er-
ror excuſat a dolo.ff.de abig.l.ſ. ¶Octauo q̄rit̄ 8
q̄re dr̄ in caſib⁹ nō ꝯceſſis a iure:ꝛ dicit gl.hoc
dici ꝑpter clericos q̄ ſeruauerūt iterdictū q̄b⁹
cedit̄ eo tpe ſepultura cū ſilentio ꝛ abſq̄ cāpa
narū pulſatione: ꝛ ꝑpter ꝑuilegiatos circa cō
fratres. In q̄tuor ꝟo feſtiuitatib⁹ i q̄b⁹ eo tpe
celebrari pōt alta voce nō putat mortuos poſ-
ſe ſepeliri vt de priuile. cū ꝛ plātare. lȝ multo-
ties fuerit cōtrariū obſeruatū.idē Pau.ꝛ Zen.
ſed vide.j.interdictū.ꝛ §u.particu.iiij. ¶No- 9
no q̄rit̄ q̄d de portātibus ad ſepulchrū ꝛ comi-
tantib⁹ ad illud ꝛ fabricātib⁹ ꝛ fodientib⁹:vel
aperiētibus illud aut de ꝓlatis clericis vel mī
niſtris eccl̄iarū in quarū cimiterijs ſepeliūtur
qui hoc nō ꝓhibent ſed patiunt̄:aut de portan
tib⁹ cruces ꝛ cereos:gl.q̄dē ad partes arguit:
ſed nō determinat Pau.vero tenet qđ ligātur
ſolū tumulo imponētes:ꝛ ſepeliri facietes vel
mādantes: nō aūt dicētes officiū quia nō ſunt
ſepelientes quos litera punire videtur. Sum.
vero Ang. tenet qđ ſolū imponētes tumulo et
mādantes ꝛ pſtātes autoritatē: et ꝓlati nō
prohibētes doloſe: ꝛ officiales ſm morē ſepul
ture. Stephanus autē qđ oēs predicti ꝛ etiam
cōcomitantes cā honoris: ꝛ idē tenet Jo.cald.

de cẽ.eccľiaſtica ſi cũ diuino officio ſepult⁹ eſt
noiatim interdict⁹: vel etiã nõ noiatim: ſ tp̄e
interdicti in caſu a iure nõ cõceſſo: qꝛ inq̄t hoc
caſu ſunt oẽs pticipes criminis ſiue cooperan
10 tes: ad qḋ de ſen.exc.nuꝑ. ¶ Decimo q̄d de ſe
peliẽtib⁹ in loco cimiteriato ſine officio cleri
coꝝ ꝛ dico ꝙ ſm̄ Pau.ligant̄. Sꝫ Jo.cal.dicit
ꝙ lꝫ ſit tuti⁹ dicere iſtos ligari tñ oppoſitũ eſt
verũ.ſ.ꝙ hac pena nõ ligant̄: ſed tñ puniri pñt
arbitraria eo ꝙ gñalẽ ꝓhibitionẽ cõtẽnere vi
dent̄.iij.q.iiij. engeltrudã. et hoc tene: qꝛ ꝯſtõ
11 eſt penalis. ¶ Undecimo q̄d ſi clerici ſuꝑ fun⁹
offm̄ ſepulture dicũt: ꝛ deinde illud in cimite
rio nõ reponũt ſꝫ i loco ſecreto. ꝛ dicit Jo.cal.
ꝙ ligant̄. qꝛ alias ſic cõtinue fieret durãte in
terdicto: ꝛ ꝯſir clemẽtina iſta eſſet ludibrio. Di
cta aũt de interdictis applicari pñt ad manife
12 ſtos vſurarios ꝛ publice excõicatos. ¶ Duode
cimo q̄d de clericis officiãtib⁹ portãtibus cru
ces ac cereos aſſociãtib⁹ ꝛ portãtibus feretrũ
ac ſi ibi eſſet alicui⁹ ꝑdictoꝝ cadauer: cũ tñ ibi
realr̄ nõ ſit: ꝛ dicit lau. ꝛ ridol.in trac. de vſur.
13 idẽ iudicãdũ eſſe ac ſi eſſet. ¶ Decimotertio q̄d
ſi in vſurario manifeſto appareãt ſigna contri
tionis: et iubet ſatiſfieri de vſuris: ꝛ poſt eius
mortẽ ꝑſtat̄ cautio ab heredib⁹ de reſtituẽdo:
et dicit gl. ꝛ Jo.de lig. qḋ cautio valet vt ſepe
liri poſſit: licet nõ vt recõualeſcat teſtm̄ qḋ ab
initio nullũ fuit ex perſona teſtãtis ꝛ ſi factum
fuit anteꝙ̄ eſſet vſurari⁹ manifeſtus pſequẽs
delictũ infirmatur ſm̄ Pau. Si aũt dicta ſigna
nõ apparẽt heredũ cautio nõ ſufficeret cũ de
ceſſerit in mortali. Et de hoc.ſ.reſtitutio.ix.
36 ¶ Trigeſimoſexto eſt in cle.ſ.de decimis. vbi
exc. excõicantur oẽs religioſi adminiſtrationẽ vel
beneficia nõ hñtes q̄ noualiũ aut al̄s decimas
eccleſijs d̄bitas: ꝛ ad eos nõ ſpectãtes ſibi vſur
pare ꝑſumũt: ſeu q̄ de aĩalib⁹ familiariũ aut pa
ſtoꝝ ſuoꝝ vel alioꝝ aĩaliũ imiſcẽtiũ eoꝝ gregi
bus: aut q̄ de aĩalib⁹ q̄ in fraudẽ eccľiaꝝ emũt
empta rẽditorib⁹ vel alijs ab ipſis tenẽda tra
dũt: ſeu q̄ de terris q̄s tradũt alijs excolendas
decimas ſoluere nõ ꝑmittũt aut ꝓhibẽt: ſi poſt
req̄ſitionẽ factã ab eis q̄rũ itereſt nõ deſtiterit
īfra mẽſem: vel ſi de eis q̄ ꝯ̄ ꝑmiſſa vſurpare vel
retinere ꝑſumpſerũt īfra duos mẽſes eccleſijs
dãnificatis emẽdã nõ fecerint cõpetentẽ: nec
pñt abſolui niſi ante ſatiſfactionẽ ꝯdignã fece
rint. Ligat aũt hec pena etiã feminas religio
ſas ſm̄ gl. ciſterciẽſes ꝛ hoſpitalarios: nõ autẽ
ligat ſcholares clericos aut laicos. Sum. vero
hoſ. dicit ꝙ ligat etiã religioſum trãſlatum ad
eccleſiã ſecularẽ: qḋ eſt falſum: qꝛ nõ hꝫ adminiſtra
tionẽ.i.diſpẽſationẽ tp̄aliũ vel beneficiũ. Reli
gioſi aũt hñtes adminiſtrationẽ vel beneficiũ
in ꝑdictis nõ incurrũt excõicationẽ: ſed ſuſpẽ
ſionẽ ab officijs adminiſtrationib⁹ ꝛ bñficijs:
vt d̄r i textu. ¶ Primo vero q̄rit̄ q̄d de decimis de 1.q̄ō
bitis nõ eccľijs ſꝫ ꝑuato ex feudo vel ꝑuilegio:
et dicit ibi gl. nõ eẽ locũ huic pene. ¶ Scḋo q̄d 2
ſi ꝑdicti nõ ꝓhibeãt alijs ꝛ tñ ipſi decimas nõ
ſoluũt cũ debeãt: ꝛ dicit gl. Pau. ꝛ zẽze. ꝙ nõ
ligant̄ al̄s eſſent peioris ꝯditiõis q̄ȝ laici deci
mas nõ ſoluẽtes. ¶ Tertio a q̄b⁹ officijs itelli 3
gunt̄ ſuſpẽſi q̄ hñt adminiſtrationẽ vel bñficiũ
et gl. nõ vr̄ determinare: paul⁹ vero itelligit de
diuinis ꝛ ſil̄r Steph̄. vr̄ põt itelligi de tp̄alib⁹
vt ſunt ꝓcuratores: caſtaldionat⁹ q̄ñ hñt tp̄a
lia ſolũ: vel adminiſtrationẽ tp̄aliũ. Et no. ſm̄
gl. ꝙ ſic ſuſpẽſi indigẽt abſolutiõe: qꝛ de ſatiſ
factione dubitari poſſet: ſec⁹ aũt ſm̄ Jnn. in ſu
ſpẽſis ad tp̄s determiatũ puta mẽſem vel ãnũ.
Addit tñ gl. ſat ſe credet̄ ꝙ ſufficiat iudici de
claratio ſuꝑ ſatiſfactiõe ſine alia abſolutione.
¶ Trigeſimoſeptimo eſt i cle.ſ. de ſta.mo. vbi 37
excõicãtur oẽs monachi ꝛ canonici regulares exc.
adminiſtrationẽ aliquã non hñtes q̄ ſine lĩia
ſpãli ſuoꝝ ꝓlatoꝝ ſe trãſferũt ad curias princi
pum vt dãnũ aliqḋ ſuis ꝓlatis aut monaſterijs
inferãt. Ubi notãdũ eſt ꝙ ſm̄ gl. ꝛ Car. ad in
currẽdũ hãc penã duo req̄runt̄: ꝑmo qḋ curiã
intrauerint: nec ſufficit exiuiſſe clauſtrũ: ſcḋo
vt intrauerint cã dãnificãdi: lꝫ nõ req̄rat̄ ꝙ dã
nũ itulerint: lĩiaȝ vero hẽre vel nõ hẽre ſm̄ gl. nõ
eſt põderãdũ. vñ ſm̄ illã intrãtes curiã hac de
cã cũ lĩia ſui ꝓlati incidũt: hec ex gl. Nec ob
ſtat ſi in dicta ꝯſtõne fiat mẽtio de adminiſtra
tiõe ꝛ lĩia: qꝛ q̄ñ ibi fert̄ ſnĩa illa nõ repetunt̄.
¶ Trigeſimooctauo eſt ĩ eadẽ cle. vbi excõicã 38
tur monachi q̄ ſine lĩia abbatũ ſuorũ petita.ſ. exc.
et obtenta ſm̄ Paulũ tenent arma infra ſepta
monaſterioꝝ: vbi dicit Cardi. ꝙ ſepta eſt clau
ſura monaſterij quã non lꝫ egredi niſi de lĩia.
¶ Primo vero q̄rit̄ q̄ ligentur iſta ſnĩa ꝛ dico ſm̄ 1.q̄ō
ſum. Ange. ꝙ ſolũ monachi nigri ſꝫ veri⁹ dicit
Pau. ꝙ cũ gñalr̄ loquat̄ vr̄ includere oẽs mo
nachos albos ꝛ nigros etiã ſi vocent̄ iuxta vul
gare fratres. Scḋo q̄d itelligit̄ ꝑ v̄bũ arma: et 2
dico ſm̄ gl. ꝙ ꝑ arma in cõi ſignificatione cõ
prehẽdunt̄ etiã tela: ſed ſtricte arma ſunt q̄bus
defendimur: tela q̄b⁹ impugnam⁹. inſti. de pu
bli. iudi. § itẽ lex cornelia. de homi. ſi ꝓfodiẽs.
et vt ibi notat̄ etiã fuſtes ꝛ lapides armoꝝ ap
pellatione cõprehẽdunt̄. Jgit̄ ſm̄ Lau. hic cõ
prehẽdunt̄ arma defenſiõis: vt galee: lorice: et
ſimilia: ꝛ inuaſiõis ſicut ſunt gladij: lãcee: ꝛ ſiĺia
etiam fuſtes ꝛ lapides: ꝛ oẽ qḋ arcu aut manu
iacit̄ ſm̄ Pau. ſi ad vſum pugne teneantur. Et
hãc opinionẽ ſequit̄ ſum. Ange. ſꝫ Jo.an. dicit
ꝙ hic nõ ita late ſumunt̄ arma: ꝛ zenze. dicit ꝙ

arma dicunt͛ hic que cõiter ad inuadendũ vel
defendẽdũ arma dicũtur: ⁊ hoc p̃z zab. vt.ſ.
intelligam⁹ arma ſm cõem vſum loquẽdi ⁊ ita
tene: qꝛ ꝯſtõ eſt penalis lz ſit valde incongruũ
3 monacho h͛re lapides vel hmõi ad pugnãdũ.
¶ Tertio quid iuris ſi abbas parit cõtumeliã
creatori: vel ſubiũgit monachis intolerabilia:
vel eos pſequit͛ odio capitali: ⁊ dicit zaba. ꝙ
ſine p̃dicta pena poterũt monachi ſine licẽtia
4 arma ſumere ſi aliẏs remedẏs ſibi puidere nõ
pñt.xſ.q.iiẏ.iulian⁹. ¶ Quarto.q̇d ſi monachus
arma teneat q̇dẽ in monaſterio ſz nõ in ſuo: et
dico vt p̃z ex textu in v̓bo infra.i. intra ꝙ ea
tenẽs extra nõ incidit ꝙ lau.dicit verũ ẽt ſi ea
teneat i monaſterio alio: lz hoc ei nõ liceat: vt
5 in.c.clerici.de vi.⁊ ho.cleri. ¶ Quinto q̇d ſi ad
clauſtrũ veniat cũ armis: ſz nõ aio tenẽdi: ⁊ di
co ſm gl. ꝙ nõ ĩcidit qꝛ nõ dꝛ tenere cũ effectu
⁊ idẽ ſentit Pau. ⁊ zen. p̄ v̓bũ tenere qõ notat
6 tp̄is cõtinuationẽ. ¶ Sexto q̇d ſi monach⁹ ar-
ma teneat nõ ad vſum pugne. ſed ad aliũ puta
gladiũ magnũ ad vſum coq̇ne: ⁊ dicit pau. non
eſſe locũ huic pene: ecõtra v̓o putat eẽ locũ ſi
teneat ad vſuꝫ pugne ea q̄ cõiter arma nõ dicũ
tur: vt lapides ⁊ fuſtes: qõ archi. recitat ⁊ tꝫ
ſum.ro.⁊ ang. ſz nõ eſt rõ ſil͛is: qꝛ odia reſtrigi
fauores aũt ꝯuenit ampliari de re.iu.li.vſ. Uñ
zen.⁊ zab.veri⁹ ſentiũt oppoſitũ: alioq̇n cũ hic
ꝓhibeant͛ arma etiã defenſionis habẽs bacu-
lum aut lapides ad portã ad arcendũ latrones
incideret: qõ durũ eſt licet Pau. hoc cõcedat.
39 ¶ 39.eſt in cle.attẽdẽtes.de ſta.mo.vbi excõi-
exc. cant͛ impedientes viſitatores monialiũ quarũ-
cũqꝫ etiã canonicarũ regulariũ: i his q̄ ꝑtinẽt
1.q. ad offm̄ viſitatiõis earũ. ¶ Primo v̓o q̄rit͛ q̄ ſint
iſti viſitatores ⁊ dico ſm tex.ſimul ⁊ gl. ꝙ mo-
naſteria nõ exẽpta viſitat ordinari⁹ loci ꝓpria
autoritate: exẽpta v̓o q̄ ſupiorẽ nõ hñt aliũ a
papa viſitat autoritate ap̄lica: vt hic dꝛ in tex.
exẽpta v̓o hñtia aliũ ſuperiorẽ: vt q̄ ſunt ordi-
nũ exẽptorũ puta ciſtercieñ. ⁊ camalduliẽ et
ſimiliũ: viſitãt eorũ p̄lati: et ſi ſubſint monaſte
riẏs aliẏs monialiũ maior p̄lata ſi clauſurã exi-
re nõ p̄t ſm Arch. viſitabit p̄ aliũ.xſ.q.i.epm.
Poſſunt tñ ordinariẏ hanc viſitationem alteri
delegare: vt dicit Car. p̄ gl. notabilẽ in.c.ſi.de
offi.or.⁊ p̄.c.ſi.de offi.dele.§ his aũt. a ꝯrio qꝛ
ibi ꝓhibet͛ delegare is cui cõmittit͛ ꝙ pſonali
2 ter viſitet. ¶ Scḋo quot req̇runt͛ ad incidendũ
in hãc penã: ⁊ dico ꝙ tria ſm Cardi. primo ꝙ
impedimentũ effectualr̄ p̄ſtet͛. ſcḋo ꝙ monitio
ad deſiſtẽdũ fiat p̄ viſitatẽ: ſingularis aũt vel
alteri⁹ pſone non ſufficeret. tertio ꝙ monitio
nõ precedat impedimẽtũ: al͛s nõ ligarẽtur iſta
pena vt etiã dicit Jo.an. cõtra p̄latos ſcriben

tes monialibus vt ſe preparent viſitationi: et
in eiſdẽ literis facientes monitionẽ vt nullus
impediat: ſufficit tñ ſm Car. monitio vnica. ex
quo loquitur in ſingulari ⁊ generalis: quia qñ
inquit iura requirũt monitionẽ: ⁊ nõ ſit exp̄ſſa
mentio qõ fiat nominatim ſufficit generalis.
¶ 40.eſt i cle.ſ.de relig.do.vbi excõicant͛ oẽs
ſtatũ beghinarũ aſſumẽtes vel aſſumptũ ſectã 40
tes ⁊ religioſi fouẽtes eas in illo ſtatu. ſeu ad exc.
illũ aſſumẽdũ dantes auxiliũ: ꝯſiliũ vel fauorẽ
vllo mõ.i. directe vel indirecte. Sũt aũt vel fue
runt beghine: vt dꝛ in tex. q̇dã mulieres nulli
promittẽtes obediẽtiã: nec ꝓpriꝰ renũciãtes
nec aliquã regulã approbatã ꝓfitẽtes: haben
tes tñ habitũ q̄ dicebat͛ beghinarũ: de ſumma
trinitate. aliqñ diſputãtes ⁊ p̄dicãtes circa ar-
ticulos fidei ⁊ eccl͛ie ſacr͛a: opiniones fidei ca
tholice ꝯrias inducẽtes: ⁊ ſimplices decipien
tes q̄rũ ſtat⁹ ſm Pau. iõ reprobat͛: qꝛ v͛ noua
religio ſine lnīa ſedis ap̄lice cõſtituta: ex quo
infert ꝙ ẽt ſi ꝓpriẏs renũciarẽt ex hoc nõ eſſet
approbare cũ regulã nõ habeãt approbatã. de
re.do.c.ſ.li.vſ. Uñ beghinarũ noĩe ſorores ter
tiẏ ordinis btĩ Dñici aut Frãciſci nõ cõprehẽ-
dunt͛: cũ habeãt regulã vl͛ modũ viuẽdi appro
batũ: nec mulieres fideles q̄ ꝓmiſſa aut nõ ꝓ-
miſſa ꝯtinẽtia i ſuis hoſpitiẏs honeſte ꝯuerſan
tes pñiam agũt vt p̃z i tex. ẽt ſi vtant͛ habitu
ſimili habitui beghinarũ ſm Fran. nec ex hoc
ſunt beghine ex quo inq̇t cũ eis nõ ꝯgregant͛.
¶ Quadrageſima prima eſt in cle.vnica.de cõ
ſanguinitate ⁊ affinitate. vbi excõicant͛ primo 41
oẽs ſciẽter ꝯhẽtes matrimoniũ in gradib⁹ ꝯſan- exc.
guinitatis vel affinitatis ꝓhibitis: ⁊ oẽs ꝯhẽ
tes cũ monialibus: ⁊ oẽs religioſi.i. tacite vel
exp̄ſſe pfeſſi religionẽ approbatã ſꝫ gl. vl͛ mo
niales aut clerici in ſacris ꝯſtituti: ꝯhẽtes cũ
q̇buſcũqꝫ. ¶ Primo v̓o q̄rit͛ q̄ ligent͛ hac pena vel
non ligent͛: ⁊ dico ꝙ ligant͛ oẽs ꝯhẽtes p̄ v̓ba 1.q.
de pñti in ſex caſib⁹ p̄dictis ſciẽter ⁊ illicite: ẽt
ſi nõ ꝯſummauerint ſm gl. Nõ ligant͛ v̓o ꝯhẽ
tes licite.i. ex pape diſpẽſatiõe: qꝛ tũc ceſſat cul
pa ⁊ ꝯñr pena. de ꝯſti.c.ij. Nec ꝯhẽtes ignorã
ter ignorãtia facti ꝓbabili nõ affectata. vt di-
cit gl. ligãtur tñ ſi factũ ſciẽtes ius ignorabãt.
de re.iur. ignorãtia.li.vſ. ⁊ ſi alter ſol⁹ ſciebat
ſol⁹ ligat͛. Nec ꝯhẽtes extra dictos ſex caſus:
puta cũ hñte maritũ. vel cũ iudea vel pagana
vel cognata ſpũaliter vel legaliter: vel ꝯ impe
dimẽtũ publice honeſtatis: qꝛ vt dicit gl. licet
nõ teneat matrimoniũ: tamẽ nõ eſt locus huic
pene que in his caſib⁹ ⁊ ſil͛ibus nõ eſt exp̄ſſa.
¶ Secũdo quid ſi ignorãter quis cõtraxit: ſed 2
ſupueniẽte ſcĩa cohabitat: ⁊ dicit Jo.and. iſtũ
non incidere: qꝛ iſta cõſtitutio nõ punit coha-

bitationẽ vel inceſtũ ſʒ ↄctũ: qd ꝓbaꝛ ex hoc ꝙ
ſ. ne iudicio eccl'ie ab illa diuertere non poſſet
lʒ mortal'r peccet cognoſcẽdo. Et ↄſentit Car.
niſi de nouo ↄhbat. pau. ṽo dicit ꝙ ſi cohabitat
ei talis affectu maritali icurrit hãc penã: cũ vi
deaꝛ ex nouo ↄſenſu cũ ea ↄhere: ſi ṽo ex ꝑmo
nõ incurrit. hec ille: ſed iſta duo dicta nõ repu
gnãt q2 ſtant in hoc qd iſte incidit ſi poſtq̃ ſci
3 uit explicite aut ṽtualiter ↄhit. Tertio q̃d ſi
ↄtraxit cũ ea quã credebat ↄſanguineã affinẽ
vel monialẽ cũ in veritate nõ eẽt: ꝛ gl. ſe remit
tit ad notata in. c. ſi ṽo. de ſen. excõ. el ſcdo. et
in. c. in audientia. ex q̃bus capl'is trahi põt qd
4 nõ ligaꝛ. Quarto q̃d ſi poſt ↄctũ remoueatur
impedimẽtũ an ne talis erit abſolutus: ꝛ dicit
Pau. ꝙ aut remoueꝛ per diſpenſationẽ pape:
aut ꝑ ↄſtõnẽ reuocatoriã. Si per diſpẽſationẽ
ṽba iſpiciẽda ſunt: q2 ſi tollũt ipedimẽtũ etiã
quo ad penã ꝑteritã: nõ eſt alia abſolutio ne-
ceſſaria: al's ſec9. Si ṽo ꝑ ↄſtõnẽ reuocatoriã:
aut illa vult ↄſtõnẽ excõicatiõis fulminatoriã
haberi ꝑfecta: ꝛ ſic nõ egebit abſolutiõe. aut
5 reuocat tñ: ꝛ ſic idigebit abſolutiõe. Quito
an coact9 ad ↄhẽdũ icidat in hãc penã: ꝛ dicit
Jo. an. qd nõ loquẽdo de coactiõe abſoluta. de
ↄditionali ṽo lʒ tali q̃ cadere debuerat i cõſtã
tẽ virũ vꝛ ligari ꝑ decretalẽ ſacris. de his q̃ vi
me. ſed cũ nõ ſit mrĩmoniũ deficiẽte ↄſenſu de
eq̃tate vꝛ talis nõ ligari: ꝛ idẽ dicit Pau. de q̃
6 vide. ſ. excõicatio. v. §. vlti. dub. xiiij. Sexto
q̃d ſi q̃s ↄhat ſpõſalia tñ: ꝛ dicit gl. Steph. et
Pau. ꝙ talis nõ ligaꝛ hac pena: niſi ſequaꝛ co
pula carnalis: q̃ cũ inducat ꝑſumptã volũtatẽ
mrĩmonij. de ſpõ. is q̃. inducit ẽt penã ꝛ rõ eſt:
q2 cũ iſtud ſit penale reſtrigẽdũ eſt: vt ſic ṽba
nõ extẽdanꝛ: max'e ad min9 delictũ. de re. iu. in
7 penis. li. vj. Septimo q̃d ſi q̃s ↄhat cũ ipube
re: ꝛ dicit Car. ꝛ Lau. ibi ꝙ nõ icidit: q2 ſpõſa-
lia poti9 iſti ↄhũt iuris iterꝑtatione q̃ȝ mrĩmo
niũ. c. vnico. d deſpõ. ipu. li. vj. ꝛ idẽ dicit ſum.
ang. de ↄhẽte cũ furioſa qd verũ nõ eſt ſi hẽat
lucida iterualla: q2 veracit ẽt mrĩmoniũ ar.
8 xv. q. viij. iudicas. vij. q. j. q̃uis triſte. Octauo
q̃d de ſacerdote vel alio q̃ ṽba mrĩmonij ꝓfert
inter iſtos ſic ↄhẽtes: ꝛ de oĩb9 cooperãtib9 ꝛ
ↄſentiẽtib9: an ligẽꝛ oẽs necne: ꝛ dico ꝙ ꝑt q̃s
q̃drupl'r ꝑticipare vel cõicare i crĩe iſto. Prio
q̃tũ ad iſtũ actũ tñ: ꝑꝑ quẽ excõicatio icurriꝛ:
et talis nõ ligaꝛ. vt tʒ Pañ. i. c. nuꝑ. et i. c. ſi cõ
cubine. de ſen. exc. vbi dicit ꝙ ad talẽ excõica-
tionẽ incurrẽdã. ſ. rõne ꝑticipij nõ ſufficit cõi-
catio in illo actu ꝑ quẽ excõicatio icurriꝛ. ſcdo
nõ ſolũ cõicãdo: ſʒ ẽt ipẽdẽdo auxiliũ: cõſiliũ
vel fauorẽ ad hmõi crimẽ ꝑpetrãdũ: ꝛ talis li-
gat: vt tʒ idẽ in. d. c. nuꝑ. q2 faciẽtẽ ꝛ ↄſentiẽtẽ
par pena ↄſtringere dʒ: vt i. d. c. nuꝑ. tertio p̃re
bẽdo ↄſiliũ auxiliũ vel fauorẽ ad crimẽ ꝑpetra
tũ: puta ſuadẽdo ꝙ a tali matrimonio nõ rece
dat: ꝛ talis etiã ligaꝛ vt ibidẽ tʒ idẽ q̃rto mãdã
do vel ꝑſtãdo autoritatẽ: et talis plus ligaꝛ q̃ȝ
alij ↄhentes: et vꝛ eſſe caſus in. c. mulieres. de
ſen. excõ. ibi autoritate vꝛ mãdato. Vñ ꝛ gl. in
c. j. de offi. dele. dicit qd cũ ſit q̃druplex cõſen-
ſus. ſ. negligẽtie ↄſilij cooperatiõis ꝛ autorita
tis ſeu defenſionis: dãs autoritatẽ vel mãdãs
pl9 peccat. Igiꝛ ſi ſacerdos vel ali9 ſolũ partici
pat in tali actu nõ ipẽdẽdo cõſiliũ auxiliũ vel
fauorẽ añ factũ aut poſt nõ ligaꝛ: ꝛ idẽ de iter-
eſſentib9: ſi ṽo ꝑdicta impẽdũt ante factũ vel
poſt liganꝛ ſi ↄhẽtes alias hoc nõ erãt facturi
ſm vnã opinionẽ vel idifferẽter ſm aliã. de q̃
ſ. excõicatio. viij. §. ij. dub. j. De parẽtib9 vero
idẽ eſt dicẽdũ: q̃uis fere ſemꝑ ↄſentiãt ꝛ ꝑſtẽt
autoritatẽ ꝛ ↄñr ligenꝛ. Nono q̃re poſt excõi 9
cationẽ ↄhẽtiũ cũ monialib9 etiã ipſe ↄhẽtes
excõicenꝛ cũ ſatis ↄſtaret eas eẽ ligatas rõne
participij in crimine: ꝛ dicit Pau. ideo eſſe: q2
nõ ſemꝑ liganꝛ hac rõne: vt ſi ↄhãt cũ ignorã-
te q̃. ſ. nõ ligaꝛ: vel dic ꝙ participãs cũ crimi-
noſo tũc ligaꝛ cũ participat poſt latã ſniam vt
in. c. ſi cõcubine. de ſen. excõ. qd nõ eſt hic ſed
participaꝛ in actu ꝑ quo q̃s ligaꝛ. vel dic qd lʒ
participãs in crĩe criminoſo ſit excõicatus: nõ
tñ participãs in actu illo ꝑ quo alter ligaꝛ: al's
ſuꝑflue addereꝛ hec lr̃a: q̃ñ non diſtinguit an
monialis ↄhat cũ ignorãte vel ſciẽte: cũ ex ꝑte
ei9 ignorãtia ꝑtẽdi nõ poſſit. Facit de ſen. exc.
ↄtingit. el primo. vbi participãs in actu ꝑ quo
alter excõicat9 eſt mãdaꝛ excõicari. hec Pau.
Decimo q̃re in religioſis ꝛ monialib9 ꝛ cleri 10
cis exiſtẽtib9 in ſacris: id eſt in ſubdiaconatu.
et. ſ. nõ repetiꝛ ſciẽter: et dicit Jo. an. ideo eſſe
q2 i talib9 in tali ꝓprio facto nõ cadit ꝓbabilis
ignorãtia: vbi ṽo eſſet ignorãtia ꝓbabilis: vt
in ordinato ad ſacros in amẽtia vel dormitiõe
vel. ſ. pubertatẽ putat nõ eſſe locũ huic pene.
Quadrageſimaſecũda eſt in cle. nolẽtes. de 42
here. vbi excõicãtur oẽs inq̃ſitores: ſeu cõmiſ exc.
ſarij ipſorũ vel epõꝝ ſuꝑ hereſi deputati qui
pretextu officij inquiſitionis quocunq̃ȝ modo
illicito pecuniã extorqueãt ab aliquibus: vel
ſciẽter attẽptant eccleſiarũ ob delictũ clerico-
rum eccleſie fiſco applicare: et ſm Jo. an. mul
tomagis ſibipſis vel fiſco ſcẽari: cui ipſo iure
applicata ſunt bona laicorum damnatorum de
hereſi: ꝛ abſolui non poſſunt tales preterq̃ȝ in
mortis artĩ. donec iſtis a quib9 ſic extorſerint
pecuniã plene ſatiſfecerint nullis priuilegijs
pactis aut remiſſionibus ſuper hoc valituris.
ſed intellige ſcdm Joan. and. ſi habent vnde

qꝛs paupertas excuſat: ex de vſur. cū tu. ¶ Primo
no.1 ſcḋo no. ſꝫ Jo. an. ⁊ Car. ꝙ hac pena epi nō ligā
tur: nec inquiſitores ⁊ ꝯmiſſarij ſꝫ Jo. an. ſi extor
queāt q̄dā ſꝫ non dicto ptextu: ⁊ ꝑ cōmiſſarios
3 intellige vicarios ⁊ ſubſtitutos ſꝫ Jo. an. ¶ Se
cūdo no. ꝙ pdicti applicare nō pnt fiſco bōa ec
3 cleſiaꝝ iuſte aut iniuſte pcedētes: de bōis tñ cl'i
coꝝ ꝓpriis ſm Jo. an. nō ꝓhibet eccl'ia. ¶ 3. not.
ſm Jo. an. ⁊ car. ꝙ noīe pecūie intelligit large
oē eſtimabile. ſ. q. iij. totum. ⁊ facit lex. ſ. ⁊. ij. C.
de conſtitu. pecu.
43 exc. ¶ 43. eſt in cle. vnica. de vſu. vbi excōicant ptā
tes capitānei: rectores: ꝯſules: iudices: ꝯſiliarij
aut alij: quis officiales q̄rūcūq; cōitatū: q̄ fa
ciūt ſtatuta: ſcribūt vel dictāt: ꝙ vſure ſoluāt
aut ꝙ ſolute nō reſtituāt cū repetunt: vl' q̄ ſciē
ter ſꝫ illa iudicare pſumpſerint vel q̄ ea hacte
nus edicta de libꝛis cōitatū ipſaꝝ īfra tres men
ſes nō deleuerit ſi habent ptātē ſuper hoc. l. tā
de facto q̄ȝ de iure ſꝫ Car. ⁊ gl. ⁊ Pau. aut ſi ipſa
1.qõ ſtatuta aut ꝯſuetudīes hūtes illoꝝ effectū: quo
quō pſumpſerit obſeruare. ¶ Primo q̄rit q̄ nō
ligent hac ſnīa ⁊ dico ſm Pau. ꝙ nō ligat offi
cialis q̄n nō ſcribit vel dictat vt officialis: ſīlr
nec ligant alij a pdictis nō exp̄ſſi ſeruantes ta
lia ſtatuta ſm Car. ⁊ Jo. an. ⁊ Paul. ſīlr nec ſcri
bētes iudicata ſꝫ illa ſiue ſuiam ꝯformē ſtatu
tis ſꝫ Pau. qꝛ iſta ꝯſtitutio ē penalis ⁊ ꝯñr ex
tēdit ad pſonas in ea nō exp̄ſſas. ar. de re. iu.
in penis. li. vj. ſꝫ itellige niſi tales ſcribētes eſ
ſent officiales ⁊ in ſnīa ponerēt tenoꝛ ſtatuti:
qꝛ tūc forte ligarent: quāuis dici poſſit ꝙ nō li
gant oēs ea ſcribētes: ſꝫ ſcribētes ea ī libꝛis cōi
2 tatū. ¶ 2. q̄rit an ligent hac pēa illi q̄ ſtatuūt ꝙ
ſubditi ſui ꝑ vſuris recipe nō poſſint in āno vl
tra duos ſolidos ꝑ libꝛa ⁊ dicit dire. li. iij. ꝙ ſic
qꝛ dāt q̄dā mō audaciā ⁊ colorē ad vſuras exer
cēdas ſaltē idirecte: vt ī. d. cle. vbi de diuerſis
colorib⁹: ⁊ qꝛ denegādo de maiori idirecte ⁊ ta
cite vident ꝯcedere de minori. xxv. di. q̄lis. Sꝫ
iſta ꝓbāt ſolū ꝙ iſti dāt occaſionē ⁊ eas ꝑmit
tūt ꝯſtitutio aūt ligat eos q̄ directe aliq̄d ꝯfe
rūt ad earū ſolutionē: nec vltra dꝫ extēdi cū ſit
penalis: vnū vero⁹ dicūt Jo. an. ⁊ Pau. ⁊ zaba. qḋ
tales nō ligant: qꝛ ſupꝛa illā ſummā ꝓhibēdo
nō vident ꝑ hoc vſq; ad illā ꝯcedere. ar. de treu.
⁊ pace. c. j. poſſet tñ ꝯcordia fieri: qꝛ ligant ſi id
faciūt ī fraudē vt ſic poſſint vſure exigi tūc eīm
ad eoꝝ exactionē aliq̄d faciūt directe ex ſua in
tētiōe ⁊ ſi nō ex voce: nō ligant aūt ſi nullo mō
itēdūt illā minorē ſummā ꝯcedere: ſꝫ ꝑmittere
vt vitet mai⁹ malū ⁊ ꝓhibeat maius: qꝛ ſic ēt
de minori ſumma negare vident. xxiiij. q. iij. c.
3 ſ. ⁊. xxxj. q. j. c. hac rōne. ¶ Tertio q̄rit de rege
aragonie ⁊ officialib⁹ eius qui leuāt magnum

tributū a iudeis ꝓꝑ vſuras q̄s ꝑmittūt an ligē
tur: ſi ipediant ꝓꝑ iſtas repetitiōes ab ipis iu
deis ⁊ dicit dire. vbi. ſ. ꝙ idē laur. ⁊ zab. in. d.
cle. ⁊ gn̄alr oēs dn̄i q̄ cū iudeis vſuras exercē
tib⁹ pacta faciūt ligant hac pena ſꝫ car. ⁊ lau. ſi
cut q̄n faciūt pacta cum chꝛiſtianis vſurarijs
maxie ſi vſure exigāt a xp̄ianis. ¶ Quarto q̄d de
ſtatuto bergomēſiū vt dr. q. ſ. repetētes vſuras 4
in foro eccl'iaſtico. ꝑ ptātē cogunt mutare vſu
rario tātā pecuniā ⁊ tāto tp̄e: quātā ⁊ quāto te
nuerāt pecuniā vſurarij: ⁊ dīc gl. hoc ſtatutū nō
valē. pau. ſcḋo dīc hoc ſtatuētes hac pēa ligari.
¶ Quadrageſimaquarta eſt ī cle. cupiētes. de 44
pe. vbi excōicant oēs religioſi mēdicātes q̄ ſi exc.
ne licētia pape loca de nouo accipiūt ad habi
tādū: vel recepta hucuſq; mutāt: vel in alio q̄
uis alienationis ti. trāſferūt: quā licētiā etiaꝫ
legati de latere dare neq̄ūt ſm Ge. ⁊ lap. ¶ Pri
mo ſcḋo q̄rit q̄ dicant mēdicātes: ⁊ dicit gl. Jo. 1
an. mēdicātes hic dici eos q̄b⁹ victū tribuit in qõ.
certa mēdicitas. ⁊ q̄ reddit⁹ aut poſſeſſiōes: ex
regula vel ꝯſtitutiōib⁹ hr̄e nō pñt: ex de relig.
do. c. vno. li. vj. Et cōpꝛehēdit iſte text⁹ etiā fe
minas ſm Lap. ⁊ abb. ¶ Scḋo q̄n dicant acq̄re 2
re loca noua: ⁊ dicit Gemi. ꝙ q̄ ad caſuꝫ hui⁹ de
cretalis de nouo dr̄ fieri qḋ fit poſt ipam decre
talē: vn̄ lꝫ nouū ſit qḋ fuit ⁊ poſtea reficit tñ ſꝫ
Car. nō eſt hic eis ꝓhibitū loca deſtructa refi
cere: qḋ pau. limitat verū ſi dom⁹ corruat ⁊ tñ
ſolū ei⁹ cōtinue manet in mendicātiū dn̄io: qꝛ
tūc nō ligant ſecus aūt ſi loca ipa deſierint eē
de dicantiū dn̄io ⁊ poſtea ex nouo iure acq̄ran
tur qꝛ ligant. Et ꝑ hoc pꝫ ꝙ cōuentus mēdicā
tiū de q̄b⁹ ipi pulſi fuerūt iniuſte ī boemia au
ſtria: ⁊ hmōi: pñt ab eiſdē nouiter ſine iſta pe
na inhabitari: qꝛ dictoꝝ cōuētuū dn̄ium ſemꝑ 3
ad eos de iure ꝑtinuit. ¶ Tertio an pdicti poſ qõ.
ſint mutare loca acq̄ſita poſt iſtud capſum vel
alienare ſine licētia pape abſq; metu huius ex
cōicationis: ⁊ ſm mētē Jo. an. vr̄ dicēdū ꝙ ſic
qꝛ iſtā cle. ſummat ſic. Mendicātes nō poſſent
acq̄rere noua loca ad habitādū vel antiq̄ alie
nare ⁊ mutare abſq; ſpāli licētia pape. Lap. ēt
quē ſequit Pe. de anc. Gemi. in. c. cū ex eo. de
ex. ꝑla. li. vj. vbi ð iſta materia ponit cōſtō bo
nifacij dicit ꝙ loca capta añ cōciliū de q̄ ibi fit
mētio dimittere nō poſſent: aliter ſunt excōica
ti ꝑ dictam cle. ſꝫ dimittere pñt capta poſt illud
cōciſiliū ꝑ quo facit lr̄a in. d. c. cum ex eo. ⁊ in.
d. cle. verbo hactenus. i. vſq; nunc: quia ſm pa
piā hacten⁹ per. h. aſpiratū facit duas ptes. ſ.
hac ⁊ tenus. i. vſq; nunc. ⁊ vt recitat Gemi. hoc
de facto accidit Bononie: vbi fratres mino
res de obſeruantia locum mutauerunt pro
pter ventos ⁊ frigus: et determinatum fuit

hũc tex.locū nō hẽ q̄ ad mutationē niſi de lo
cis añ illud ꝯciliū acq̄ſitis:vñ neceſſaria non
erat noua licētia q̄ ad dimiſſionē:q̄ ad habitā
dū ꝗ̄o de nouo iā habuerāt. Igit̄ in duob⁹ caſi
bus locū hꝫ iſte tex.p̄mo in noua habitatione
ſc̄do in dimiſſiōe vel alienatiōe habitoꝝ añ di
ctū capl̄m ēt ſi fiat vt alia loca q̄rant̄ ad habi-
4 tādū.¶ Quarto an p̄dicti augmentare poſſint
loca iā capta:⁊ dic̄ Lap.ꝯſi.clxxxiij.ꝙ ſic ſine
pena p̄dicta:p q̄ facit.c.ſi.de ꝯceſ.p̄b.lib.vſ.⁊
capl̄'ꝫ ꝯſuluit.de iude.⁊ cle.j.de ſup.neg.p̄l.q2
aliud eſt de nouo cape aliud augmētare:⁊ pre
terea hic nō accipit̄ loc⁹:vt in.l.loc⁹.ff.de ꝟb.
ſig.ſꝫ p alio loco diuerſo pluralr̄:ppt̄ augmē
tationē aūt nō dr̄ habere duo loca.¶ Quinto
5 q̄d ſi iter locū licite habitū ⁊ additamentū fa-
ctū mediet riuulus aut ſtrata ⁊ ſit pōs vel ſub-
terranea via q̄b⁹ trāſit̄ hincinde:⁊ dico ſꝫ mē
tem Lap.⁊ Hemi.in.d.c.cū ex,co.hoc nō eē illi
citū:nec hic eē duo loca:ſed vnū maxie quādiu
viuit̄ ibi ſub vno p̄lato imediato:⁊ facit p hoc
q2 is q̄ p̄hibit⁹ eſt acq̄rere nouū iꝰ ſiue re aliq̄
nō dr̄ venire ꝯ p̄hibitionē lꝫ poſt illā p̄ſtinum
ius augmētet:vt in.c.ſi.ij.rñſo.de ꝯceſ.p̄bē.li.
vſ.Ex his aūt īfert ſum.ro.poſſe teneri ꝙ aug
mētātes datia nō videnť iponere noua:q̄d ve
rum eſt q̄dē ſi nouū dicat̄ q̄d eſt nouum ex toto
nō aūt de nouo ex pte.p̄hibet autē lex iponere
noua ex toto ⁊ ex pte:q2 de pari militat ⁊ rō le
gis in vtriſq̄:vt dcm̄ eſt ſupra excōicatio.vij.
excōicatiōe.xix.rō aūt hui⁹ cle.nō eſt par i loco
nouo ex toto ⁊ ex pte:vt de ſe p3 cū ipſa ſit ob
ſcādala multa q̄ accidebāt:vt p3 in.d.c.cū ex
co.vñ nō eſt ſiľe nec iura q̄ allegat p̄bāt ei⁹ p-
poſitū.vt p3 ītuēti.¶ Sexto q̄ ſunt iſta loca q̄
6 iſti nouiter accipe nō pñt:⁊ dico vt p3 ex text.
q̄d ſunt loca ad habitādū:vñ ſm glo.in.d.c.cū
ex co.loca alś quā ad habitādū q̄ſita pñt acq̄re
re ⁊ mutare puta domūculas in ciuitatib⁹ aut
villulis p trāſitu:aut p īfirmis ⁊ debilib⁹ re-
creādis.Imo dicit Jo.an.ꝙ loca p heremitica
vita ducēda nō ſunt hic p̄hibita.i.q̄ multū di-
ſtāt ab hoim habitatiōe:vt rō q2 ppt̄ talia non
eueniūt dicta ſcādala.Imo fratres p̄dicatores
in locis ſibi ꝯceſſis edificare pñt eccl'ias orato
ria ⁊ alia edificia pro ſuis vſibus per priuile-
gium Alex.vt refert Archi.nec villi de ordini-
bus paupertatis:lꝫ oratoriū vel eccleſiam cō-
ſtruere ſeu cōſtructā recipe iuxta eccl'ias p̄di-
catorū ⁊ oratoria eorū infra ſpaciū centū qua-
draginta cānarū:⁊ ſi ſecus factum fuerit diri-
matur ſm priuilegiū clemētis:q2 plerīq̄ hñt
circa hoc etiam multa alia priuilegia.
45 ¶ 45.eſt in eadē cle cupientes.de pe.vbi excōi
cantur oēs religioſi qui aliqua proferre preſu-
mūt in ſermonib⁹ ſuis:vel alibi ea intētiōe vt
a ſolutiōe decimarū debitarū eccl'ijs retrahāt
audiētes.Et ſm gl.ligat hec pena religioſos
mēdicātes ⁊ nō mēdicātes:nō autē clericos ſe
culares aut laicos ſꝫ ad eā icurrēdā vt ex textu
colligūt doctores tria req̄runť p̄mo ꝙ p̄dicta
dicāt intētiōe retrahēdi.ſc̄do ꝙ decime a q̄b⁹
retrahere intēdūt ſint debite eccl'ijs:nō aūt p̄-
uatis pſonis rōne p̄uilegij vel antiq̄ feudi.ter
tio ꝙ dicāt pſonis audiētib⁹ q̄ eas ex debito ſol
uere teneant̄:⁊ vno horū deficiente nō ligat.
¶ 46.eſt i eadē cle.vbi excōicant̄ oēs religio- 46
ſi q̄ p̄dicare p̄ſumpſerint negligētia nō purga
ta:de cōſcia faciēda circa decimas ꝯſitētib⁹ ſi-
bi nō ſoluētib⁹ vt ſoluāt ꝙ ſꝫ pau.⁊ pe.de anc.
ītellige ſi a p̄latis eccl'iaꝝ fuerit req̄ſiti vt hoc
faciāt.Et ſi q̄s velit ītelligere ſimpl'r ēt ſi nō
fuerint req̄ſiti ſufficit ſꝫ archi.ꝯſciētiā facere
p̄ncipalib⁹ dom⁹ q̄ hñt ſoluere:⁊ hoc mō ꝙ dēt
totū vbi ꝯſueuit dari totū ⁊ ptē vbi pars:vbi
ꝗ̄o nihil ſint dare pati ſi exigeret̄.Iſta tñ ſnīa
⁊ p̄cedēs nō ligat religioſos q̄ decīas pcipiūt
⁊ circa hoc delinq̄re nō ſolēt:vt dicit gl.in.d.
cle.vide ſupra decime.§ iij.in fine.¶ Prio vero
no.eſt ꝙ ibi p̄cipit̄ religioſis ſub īterminatiōe no.1
maledictiōis eterne ꝙ in p̄ma dñica.iiij.⁊ vlt.
q̄dragesime:⁊ in feſtis aſcēſiōis dñi:pēthecoſtes:natiuitatis bti Jo.baptiſte:aſſumptionis:
⁊ natiuitatis btē ꝟginis marie q̄ties p̄dicabūt
ppl'is ſi a p̄latis eccl'iaꝝ aut eoꝝ vicarijs:vł lo
ca tenētib⁹ eorūdē fuerint req̄ſiti audiētes ex
p̄ſſe de ſolutiōe decimarū informēt.Et ſc̄do p̄
cipit̄ eiſdē ꝙ req̄ſiti a p̄dictis ꝯſciam faciāt il-
lis quoꝝ cōfeſſiōes audiūt ꝙ decimas ſoluere
nō omittāt:ꝙ ſi poſt talem req̄ſitionē ſcienter
poſtpoſuerint ꝯſitētib⁹:ꝯſciaꝫ facere de hmōi
decimis ſoluēdis tādiu ab offo p̄dicatiōis ipo
fc̄o ſunt ſuſpēſi donec ꝯſitētib⁹ ipis ꝯſciaꝫ nō
fecerint ſi hoc ipm ſibi dicēdi ꝯmode habuerīt
facultatē.Et iō hoc nō faciētes iterum p̄dican
do ſunt excōicati ipſo facto.¶ Sc̄do no.eſt ꝙ
ſꝫ gl.dū p̄dicāt vel ſermocinant̄ clericis nō vi 2
dent̄ aſtrigi.⁊ idē ītellige ſi req̄rant̄ i alijs tpi-
bus a p̄dictis.q2 de his ſolū loquit̄ tex.⁊ idē vt
in p̄dictis tpib⁹ ſi actualr̄ nō p̄dicēt nō i fraudē
ſꝫ ex alia cā:q2 dicit tps q̄n p̄dicabūt.¶ Tertio
no.eſt ꝙ incōmoditas excuſat:lꝫ ipa debeat iu 3
dicari arbitrio boni viri an ſit ſufficiēs necne.
Vñ dicit pau.ꝙ durāte cōmoditate durat ſu-
ſpēſio donec de ſoluēdis decimis ꝯſciaꝫ fecerit:q̄
fc̄a vł icōmoditate ſupueniēte ceſſat ſuſpēſio.
¶ 47.eſt in cle.j.de ſenten.ex.vbi excōicantur
omnes religioſi tam exempti quā non exempti 47
cuiuſcūq̄ ordinis ⁊ conditionis.ſ.mendican ext.
tes ⁊ nō mendicātes ſm glo.qui interdictum

impoſitum autoritate ap̄lice ſedis: vel ordina
rioꝝ q̄ ſciũt matricẽ eccleſiã ſeruare nõ ſer
uauerint.ꝛ idẽ ibi dr.de interdictis ꝛ ceſſatio
nibꝰ a diuinis īterdictis p̄ p̄uincialiũ cõciliorꝝ
ſtatuta vel ipſoꝝ autoritate: ꝛ in gñalibꝰ ceſſa
tionibꝰ a diuinis ciuitatũ:terrarũ ꝛ aliorũ lo
coꝝ q̄s aliq̄n ex ꝯſuetudine: vel al's cap̄la: col
legia vel cõuẽtus ſecularium vel regulariũ ſibi
vẽdicãt eccl'iarũ. Non ligat aũt iſta ꝯſtõ cleri
cos ſcl'ares ſm gl.q̄ etiã dicit ꝙ religioſi intel
ligunt̄ ſcire obſeruãtiã īterdicti a m̄rice eccle
ſia qñ viderint vel alio ſenſu corpis perceperint
ſ.auditu qd limita auditu probabili: vñ ſtatim
ſubdit qd p̄babil'r ignorãtes non ligant̄. Ipſa
vero ſm gl. dr obſeruare qñ abſtinet aio obſer
uãdi. Si tñ ipſa ſeruat: q2 ipſa ſpãl'r vel ſingu
lariter eſt interdicta: nõ eſt locꝰ huic pene que
intelligit̄ de interdicto ad qd religioſi tenent̄.
no.1 Primo vo no. eſt ꝙ matrix eccl'ia dr baptiſma
lis: vel maior loci ſm Jo.an.ꝛ pau.q̄ dr matrix
q2 regnat p̄ baptiſmũ q̄ id hic exp̄mit̄: q2 inter
dicunt̄ aliq̄n loca nõ hñtia eccleſiã cathedra
lẽ q̄ tñ hñt m̄ricẽ: nec refert ſm Pau. vtrũ ma
trix eccl'ia ſit religioſis ſubiecta. quo ad reliq̄
t p̄alia vel ſpũalia aut nõ ſubiecta: ꝛ idẽ virtua
2 liter lʒ obſcuriꝰ dicit Jo.an. ſiue gl. Scdo no.
ꝙ ſm gl. itelligit̄ hec ꝯſtõ etiã de iterdicto po
ſito a iure: vñ ſm pau. vt ſit locꝰ huic pene req̄
rit̄ iterdictũ eſſe poſitũ autoritate pape: qd eſt
ſi fiat p̄ eiꝰ delegatũ. de p̄bẽ. ſi ap̄l'ice.li.vi. vel
ꝙ ſit poſitũ a iure cõi vel p̄ ordiariũ vel ꝯciliũ
p̄uinciale: vel qd p̄ ipm vel aliũ ad quẽ ſpectat
ex ꝯſuetudine.ſ.vel al's fiat ceſſatio a diuinis
p̄ qd vr̄ ꝙ hoc locũ nõ habeat in iterdicto po
ſito a ſingl'ari pſona q̄ hoc poſſet ex ꝯſuetudie
ſpãli cũ talis non faciat autoritate ap̄lica: nec
ſit ordiariꝰ: ꝛ idẽ vr̄ i iterdicto poſito p̄ delega
tũ ordinarij: q2 nõ vr̄ tunc poſitũ p̄ ordinariũ.
Sʒ aduerte qd ex ꝯſuetudie pſona ſingularis
hẽt iuriſditionẽ ordinariã: ex̄ de fo.ꝯpe. cõ
tingat. q̄ caſu locꝰ eẽt huic pene: q2 tex. nõ loq̄
tur de iterdicto poſito a diœceſano. nã ſolꝰ ep̄s
itelligeret̄ de vi.ꝛ ho.cle.c.vnico.li.vi. ſʒ loq̄t̄
delegato ab ordiario: ꝛ ſic ſufficit ſi hʒ iuriſdi
tionẽ ordinariã. Itẽ dic delegato ordinarij qd
ſi hʒ ſpãle mãdatũ ad interdicẽdũ eſt locꝰ huic
pene: q2 tũc potiꝰ ẽ miniſter q̄ delegatꝰ de of.
dele.c.fi. et ipſe cõmittẽs facere dr. vñ ꝛ piꝰ.ij.
in extuagãte q̄dã q̄ incipit: ſciẽs inimicꝰ. dicit
ꝙ ſi interdictũ emanat a ſedibꝰ ap̄lica iferiori
bus ꝛ eaꝝ cõmiſſarijs obligant̄ ffes minores et
eadẽ rõne alij cõformati eccl'ie matrici. ꝛ itelli
3 ge ſi cõmiſſarij hñt ſpãle mãdatũ. Tertio no.
ꝙ ſi in loco aliq̄ nõ ſit eccl'ia cathedralis aliq̄
aut matrix: q2 forte eſt in alio loco vel vbi ſunt
plures equal'r ſuis pochianis baptiſma: ꝛ alia
ſacra miniſtrãtes: diſtiguẽdũ eſt ſm pau. q2 ſi
oẽs ille ſeruãt locꝰ eſt huic pene: nõ aũt ſi ſuãt
aliq̄ ꝛ aliq̄ nõ: ſicut eſſet ſi in tali loco nõ eſſet
niſi vna eccl'ia religioſoꝝ nõ ſeruãtiũ: ꝛ idẽ ſen
tit gl. Quarto q̄d ſi vacat eccl'ia cathedralis 4
et pars capituli ſeruat interdictũ: pars vo non
ſeruat. Dico ſm gl. vel Jo.an. ꝛ pau. qd eccl'ia
hic ſumit̄ p̄ materiali muroꝝ ãbitu cõp̄hẽſa:
vñ ex q̄ in ea ꝯtinue celebrat̄ ianuis apertis ꝛc.
ſiue p̄ p̄latũ ſiue p̄ cap̄lm totũ ſiue p̄ p̄tẽ ſiue p̄
aliq̄s clericos eccl'ie nõ eſt locꝰ huic pene. Sʒ
addit pau. ꝙ ſi i matrice eccl'ia celebrat̄ ab ali
q̄bꝰ extraneis iuitis p̄latis ꝛ cap̄l'is: nihilomi
nus eſt locꝰ huic pene. Quinto no. ſm Pau. 5
ꝙ iterdicta p̄uincia vel diœceſi ſi in aliq̄bꝰ ciui
tatibꝰ: aut caſtris matrix eccl'ia ſeruat interdi
ctũ in aliq̄bꝰ non locꝰ erit pene in illis locis in
quibꝰ ſeruat̄. nõ aũt in alijs. Sexto no. ꝙ gl. 6
q̄rit an q̄ ad iterdictũ p̄uincie dicet̄ eccl'ia me
tropolitana matrix: ita ꝙ illa ſeruante interdi
ctũ religioſi totiꝰ p̄uincie ſciẽter nõ ſeruantes
ligati ſint hac pena: ꝛ dicit ꝙ nõ p̄ tex. dicentẽ
cathedralẽ vel matricẽ loci q2 cõſtat ꝙ metro
politana eccl'ia pone ravẽnas nõ eſt matrix vl'
cathedralis ciuitatis Bonoñ. vel mutinẽ. de
of.or. paſtoralis.ix.q.iij. ſi aũt.ꝛ.c.nullꝰ. ꝛ ꝯñr
ligabunt̄ ſoli religioſi diœceſis ravẽne. Et idẽ
virtual'r ſentit pau. dicẽs ꝙ iterdicta metropo
litana eccl'ia nõ itelligit̄ interdicta matrix. in
tellige.ſ.p̄ totã puīciã: ſʒ ſolũ vbi metropoli
tana eſt matrix. Septio no. ꝙ ſi matrix eccl'ia 7
iterdictũ nõ ſeruat nõ tenent̄ etiã religioſi nõ
ſeruare ſm gl. q2 tex. nõ dicit ꝙ in nõ obſeruã
do ſe cõformẽt q2 hec ꝯſtõ addere intẽdit non
minuere ad obſeruãtiã interdictoꝝ: ꝛ argumẽ
tũ a ꝯtrario ſenſu ceſſat vbi illiꝰ argumẽti ꝯtrariũ re
perit̄ in iure vt in gl. vl. de elec. publicato. nec
ꝯtrarioꝝ eſt eadẽ diſciplina: vbi mens ꝛ vba reſi
ſtũt. de vb. ſig.c.fi. Exceſſus q̄ clericoꝝ matri
cis eccl'ie nõ dabit religioſis materiã delinquẽ
di. hec gl. Octauo no. ſm gl. ꝛ Pau. cõiuncti 8
qd ſi ſnīa interdicti vere ligat ꝛ matrix eccl'ia
illã nõ obſeruat: religioſi nõ ſeruãtes nõ ligã
tur hac pena: ſʒ alij q̄ hñtur de exceſ. p̄l. c. vlt.
ꝛ de p̄ui.c. autoritate.ꝛ.c. ep̄oꝝ.li.vi. q2 ſ. ſunt
ſuſpẽſi.ꝛ eis īterdictꝰ eſt igreſſus eccl'ie: ꝛ ſunt
irregulares ꝛ itelligibiles actiue ꝛ paſſiue. Si
aũt ſnīa iterdicti vere nõ ligat ipediẽte appel
latiõe vel alia nullitate: ꝛ matrix eccl'ia illã ſer
uat. ꝛ religioſi nõ ſeruãtes ligant̄ hac pena: ſʒ
non alij. Qñ vo tʒ ꝛ p̄ eccleſiã matricẽ ſeruat̄
ligãtur vtriq3. Qñ vo nec tʒ nec ſeruat̄ neutri
ligant̄. hec ex illis. Si vo in obſeruãdo vel nõ
obſeruãdo ep̄s ꝛ capitulũ contraria mandant

ſm Zenze.prius epiſcopo obedien²um eſt.
48 ¶ 48.eſt in extrauagāti benedicti.xi. que inci
pit nō q:ubi excōicanť ipſo facto q̄cūq; impu-
gnāt literas electi in papā etiā anteq̄ corone-
tur: cū per ipſam electionē canonice factā ſibi
ius papatus ſit acq̄ſitū: et ex canonica electio-
ne cōfirmatus ſit: et exercere poſſit officiū ſuū
ante coronationē. vt.xxiij.diſt.in nomine dn̄i.
¶ 49.eſt in q̄dā extrauag.nicolai p̄ quā excōi-
canť exponētes in ſcholis aľr q̄ lr̄a dicat illā
clemētinā exiui de paradiſo ubi exponiť regu-
la bti frāciſci.vn̄ illa clemētina ſola reperitur
ingloſſata ſed hodie eſt ſuſpēſa illa extuagās q̄
ad illā excōicationē p̄ aliā extuagantē Jo.xxij.
vt dicit zab.⁊ ei⁹ exēplar archie.dicit ſe vidiſſe.

¶ Rurſus de excōicatione vltimo quātū ad
dubia q̄dā cōia predictis excōicationibus.

Excōicatio vltimo q̄ntū ad dubia q̄dā
circa p̄miſſas excōicatiōes vt pleni⁹
innoteſcat ſciēdū eſt q̄ triplex eſt ex-
cōicatio.ſ.iuſta:iniuſta ⁊ nulla quax
p̄ma ligat apd̄ deū ⁊ hoies ideoq̄ ſemp̄ obſuāda
eſt:tertia vo nec apd̄ deū nec apd̄ hoies ligat:
ideoq̄ obſeruāda nō eſt:⁊ nō obſeruās irregu
laris nō efficiť:qd̄ etiā tripľr ɔtingit primo qn̄
aliq̄d precipiť qd̄ cōiter vel in ſuo gn̄e eſt pctm̄
etiā veniale:ſcd̄o qn̄ p̄cipiť impoſſibile: tertio
qn̄ pnūciatur exp̄ſſe ɔ ius ſcriptū:et de his.§.
excōicatio.ij. in prin. ſcd̄a vero excōicatio eſt
media ⁊ ligat q̄ ad eccleſiā militātē lz nō q̄ ad
deū.vn̄ timēda.i. obſeruāda eſt cōiter ſm doc.
xi.q.iij.c.j.vbi dr̄ q̄ ſentētia paſtoris ſiue iuſta
ſiue iniuſta timēda eſt aliter ſi nō ſeruať rōne
cōtēptus efficiť iuſta.xi.q.iij.cū ergo. ⁊ ſic erit
excōicat⁹ quo ad deū excōicatiōe que eſt pctm̄
mortale:et ſi celebret talis erit irregularis.
1.qõ ¶ Primo vo q̄riť vtrū appellatio interpoſita nō
ante ſz poſt excōicationē vel iterdictū aut ſuſ-
pēſionē ab officio vel igreſſu eccľie tollat effe
ctū ipſarū cēſurarū ⁊ dico q̄ nō:de ſen.excō.is
cui.li.vi.qd̄ verū eſt qn̄ abſolute tales ſnie ſūt
inflicte:q: ſecū trahūt executionē de ap.paſto-
ralis. ſec⁹ ſi ſub cōditione puta ſi non ſolueris
hinc ad mēſem excōico te vel ſuſpēdo vel ſi nō
feceris hoc aut illud: q: tūc ſi an̄ ɔditionis euē
tū appellauerit legitime bn̄ ſuſpendit.vt in.c.
p̄terea.cl.ij.de app.Si tn̄ ipſa cōditio ſit de nō
appellādo.vt excōico te ſi appellas ſm Inn.in
d.c.p̄terea.appellatio ſuſpēdit effectū:ſed du-
biū eſſet ſi dicať excōico te ſi diſpoſueris te ad
appellādū: et dico q̄ nō erit excōicat⁹ in caſu
in q̄ talis p̄latus p̄hibere nō pōt appellationē
alias ſic ⁊ de hoc.§.excōicatio.ij.notabili.j.
2 ¶ Scd̄o q̄riť vtrū excōicat⁹ poſt legitimā ap-
pellationē ⁊ nō an̄ ſit vitādus:et dico q̄ nō:vt

not.in.c.lz.de ſen.excō.li.vi.⁊ in.c.paſtoralis
de ap. tn̄ ſi excōicat⁹ nolatim ſpāľr exp̄ſſe ſtra
tp̄s a iure vel iudice ſtatutū appellationē non
fuerit p̄ſequut⁹ vt debuit:eo elapſo poterit pu
blice denūciari excōicat⁹:⁊ tūc erit euitād⁹ tā
in iudicio q̄ ex.⁊ ab actib⁹ legitimis remouen
dus.d.c.lz.et dz reputari p̄ excōicato poſt talē
denūciationē donec ſnaľr fuerit declaratū ap
pellationē an̄ excōicationē fuiſſe interpoſitā:
interiz tn̄ ſi celebrat ⁊ igerat ſe diuinis:nō effi
ciť irregularis ſm archi.i.d.c.lz.⁊ ſeq̄t Domi.
ibi q: ex q̄ appellatio legitima fuit an̄ excōica
tionē poſita illā ſuſpēdit.Et lz deinde denūcieť
excōicat⁹ nō tn̄ excōicať:nec vere eſt excōicat⁹
vt ibi pz:⁊ idē vr̄ ſentire.Jo.an.Et hoc ſequiť
ſum.ang.⁊ roſ.Sz forte dici poſſet q̄ appella-
tio excōicationē nō ſuſpēdit niſi vſq; ad termi
nū tp̄is infra qd̄ proſequēda erat:⁊ ɔ̄r iſte eſt
vere excōicat⁹ poſt illud tp̄s:alioq̄n eccľia ɔce
dēs ip̄m poſſe denūciari excōicatū cōcederet
poſſe mētiri.Et ɔ̄r celebrādo eſt irregularis.
¶ Tertio q̄riť vtrū ignorātes p̄dictas ſnias ex 3
cōicationū ligenť q̄ ad deū ⁊ ɔſciaz faciēdo vľ
omittēdo illd̄ pp̄ qd̄ ſnia excōicatiōis iponiť:
et dico diſtiguēdo ſic. Si ignorātia ē affectata
craſſa vľ ſupina q̄ ē lata culpa:liganť ſz cōiter
doc.p̄ tex.clax i.c.vt alax.de ɔſti.li.vi. Si vo
nō ē affectata nec craſſa aut ſupina: ſic i ɔſcia.
ex no.i.c.cognoſcētes.de ɔſti.⁊ i.c.a nobis.el
j.de ſen.exc.⁊ i.d.c.vt alarū.diſtiguit ſū.Ang.
q: aut id qd̄ ſit vel omittiť ē ſolū ɔ ius poſitiuū
vľ ſtatutū:aut eſt ɔ legē dei vľ qd̄ idē ē nature.
Si ſolū ɔ ius poſitiuū ignorās nō ligať:q: req̄
riť dol⁹ ver⁹ vel p̄ſumpt⁹ cuiuſmodi ē lata cul
pa.l.qd̄ neruā.ff. depo.⁊ hoc tz Jo.an.i.c.quā
te.e.ti.i nouel. vbi diē q̄ i nullū canonē aliq̄s
icidit:niſi ſit i dolo:⁊ idē tz vt vr̄ Inn.i.c.cū me
dicinalis.e.ti.li.vi.Facit qd̄ no.bar.i.l.q̄cūq;.
C.de fui.fu.vbi dicit q̄ vbicūq; loq̄mur de pe
na capitali vľ corp̄ali ſubitelligiť dol⁹:g̃ a for
tiori:i hac pena q̄ aīaz ligat ⁊ occidit mutilās
a corp̄e viuo id ē eccľia. Facit ēt q̄ excōicatio
iur| nō icurriť niſi peccādo mortaľr:vt diē pe:
de palu. Si vo ſit ɔ ius naturale vel dei ⁊ deli
quēs hoc ſcit lz ignoret p̄hibitū iure poſitiuo:
in hoc diuerſitas ē iter doctores: q: gl.i.d.c.a
nobis.et bar.i.l.cūctos pp̄ľos.C.de ſū.tri.⁊ fi.
ca.vr̄ tenere q̄ ligať:q: eſt i dolo faciēdo ſciē-
ter rē ſibi p̄hibitā:p̄ qb⁹ facit.l.nec exēplū.C.
ad.l.cor.de fal.⁊.c.cū illox.i fi.e.ti.quā ēt opi
nionē vr̄ tenere Sco.i.iiij.di.ix.Jo.aūt an.i.d.
c.vt alarū.tz ɔ̄riū vt illi iponit ſum.ang.⁊ q̄ ad
excōicationē etiā dn̄s Ant.⁊ Pan.in.d.c.a no
bis ⁊ Domi.in.d.c.vt alarū.Sum.aūt Ang. vr̄
cōcordare q: p̄ria opinio hz veritatē vbi igno

rãtia ẽ lata:alias ſcđs:tuerũ ẽ:vt.ſ.dcm̃ ẽ ex
cõicatio.ij.notabili.iij.ſʒ tũc male diſtixit iter
ius poſitiuũ ⁊ diuinũ: q2 ſicut ĩ illo ita aliqñ ⁊
in iſto excuſat ignorãtia niſi ſit lata vt etiã idẽ
alibi tʒ.ſ.ignorãtia.§.iiij. Uide ẽt.ſ.ignorãtia.
§.xiiij. Nec ob.qđ ſepe in excõicatiõib9 dr̃ ſuffi
cere affixionẽ ad valuas eccl'ie.ſ. Petri rome:
q2 hoc verũ eſt q̃ ad p̃ſumptionẽ fori ↄtẽtioſi:⁊
q̃ ad eos q̃ ſunt ĩ culpa ne publicent̃ ĩ ſuis ter
ris q̃rũ.ſ.ignorãtia eſt affectata: al's q̃libet te
neret̃ ſtudere in iure canonico ⁊ hr̃e referẽda
riũ in vrbe roma. Uide etiã.ſ.ignorãtia.§.xiiij.
4 ¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ p̃ter expletorẽ ſiue execu
torẽ facti ali9 ĩcidat ĩ excõicationẽ:⁊ dico mul
1.di. ta. ¶ Primũ. Mãdãs fieri aliq̃d ꝑ qđ in excõi
cationẽ ĩcidit faciẽs dico q̃ ĩcidit iuxta diſtin
ctionẽ dandã.ſ.mãdatũ.§.iiij.ſi tñ qđ mãdauit
nõ habuit effectũ ſ̃m aliq̃s in nullo caſu predi
ctorũ incidit mãdãs niſi ſolũ in caſu de quo de
homi.c.j.ſ.in occiſione ꝑ aſſaſſinos vide tñ.ſ.
2 excõicatio.vij.excõicatio.xj.parti.ij. ¶ Scđm.
Ratũ hñs maleficiũ ꝑ q̃ incidit̃ in aliquã p̃di
ctarũ excõicationũ: ligat̃ ſi interueniãt q̃ req̃
runt̃ ad hoc vt ratihabitio habeat locũ.de q̃b9
3 ſ.ↄſenſus.§.x. ¶ Tertiũ. Cõſulẽtes dãtes fauo
rẽ inducẽtes aliũ ad aliqđ p̃dictorꝫ nõ incidũt
niſi vbi exprimit̃:et niſi hoc facerẽt circa factũ
dãnatũ poſtq̃ tñ ille inciderat:q2 ſic ligarẽtur
eadẽ pena ⁊ ab eodẽ eſſent abſoluẽdi. de ſen.
4 excõ.nuꝑ. ¶ Quartũ. Cũ ĩfligit̃ excõicatio dan
tib9 ↄſiliũ ſ̃m Car.in cle.ſi q̃s.de pe.intelligit̃
de cõſilio fraudulẽto nõ de nudo q̃ nihil adu
cit ad pctm̃:vt no.ĩ.d.c.nuꝑ.ĩ gl.ij.⁊ in.c.ſicut
dignũ. de homi.q2.ſ.ſic oĩno faceret ⁊ cũ tãto
aĩo:vbi autẽ q̃s efficaci9 inducit̃:lʒ alias eſſet
factur9 tũc nõ ẽ nudũ ↄſiliũ nec ſimplex fauor:
vt elicit̃ ex gl.in.c.felicis.de pe.li.vj. Et dicit
Pau.qđ regul'r q̃s ex nudo cõſilio nõ tenet̃: q̃
etiã dicit q̃ ↄſiliũ p̃ſtat̃ ſuadẽdo:rogãdo:man
dãdo:ĩſtruẽdo:vel vtilitatẽ inde ſequuturã oſtẽ
dendo vt no.Inno.in.c.ad audiẽtiã. de homi.
5 ¶ Quinto q̃rit̃ cũ dr̃ qđ aliq̃ nõ ſint abſoluẽdi
niſi pri9 ſatiſfecerit vl' aliđ fecerit: vtrũ teneat
abſolutio añ ſatiſfactionẽ ei9 qđ mãdat̃:⁊ dico
ꝑ regula tenẽdũ: qđ vbicũq3 ius vtit̃ iſto v̄bo
p̃t negatiue abſolutio ipẽſa ↄ id qđ ſic ĩponit̃
eſt nulla: vt ptʒ ꝑ gl.in reg.ſ.de reg.iu.li.vj.⁊
idẽ dic qñ canõ vtit̃ v̄bo nõ valeãt. Ubi v̄o ca
non vtit̃ v̄bo nullaten9:ſ̃m zen.ĩ cle.vnica.de
ſeque.nõ vʒ: ſʒ ſ̃m Car.ibi vʒ: ego v̄o dico qđ
vʒ ẽt ſi omittat̃ qđ canon mãdat: vbi al's abſol
uẽti de iure cõpetit abſolutio:nõ vʒ aũt vbi nõ
ↄpetebat illi đ iure:puta q2 ↄditor canõis ſibi
vel alteri reſeruauit: ⁊ ſolũ ↄceſſit in aliq̃ caſu
ſub aliq̃ forma:vñ forma omiſſa nihil fit:et fa
cit gl.in cle.ſ.de iure pat. in verbo inhibẽtes.

¶ De exequutore.

Exequutor ꝓꝓrie dr̃ q̃ rẽ iudicatã du
cit ad effectũ:ſ̃ʒ gl.in.c.ſuꝑ q̃õnũ.de
offi.dele.⁊ eſt duplex.ſ.mer9.ſ.is cui
mera exequutio mandat̃ cã a ſuꝑiori
cognita:q̃ ĩ reb.ec.p̃t eẽ q̃libet cl'ic9:⁊ mixt9.ſ.
is cui aliq̃d a ſuꝑiore exequẽdũ mãdat̃ ſimpl'r
⁊ talis ĩ reb9 eccl'iaſticis eẽ nõ p̃t niſi ĩ dignitate
ↄſtitut9:aut ꝑſonatũ hñs:vel canõic9 eccl'ie ca
thedralis:ſi ↄmiſſio fiat ei autoritate l'raꝝ ap'li
caꝝ vel legatoꝝ aut delegatoꝝ ap'licoꝝ:ſec9 ſi
ab aliis:q2 tũc q̃libet cl'ic9 eẽ p̃t:vt pʒ ꝑ no.ĩ.c.
ſtatutũ. đ reſcri.li.vj. A p̃mo iure canõico aut
ciuili appellari nõ põt.de re iudi. qđ ad ↄſulta
tionẽ.⁊.l.ab executiõe.C.q̃rũ ap.nõ re.niſi exe
cutor ſn̄ie modũ excedat vt dicit tex.in.d.l.aut
niſi male ĩterp̃tet̃ ſn̄iaʒ ⁊ hmõi:đ q̃b9 gl.ĩ.d.c.
qđ ad cõſultationẽ. A ſcđo aũt appellari põt ſi
aggrauat vel iniuriat̃:⁊ dʒ iſte admittere rõna
biles exceptiões.đ of.dele.ex ꝑte.el.ij.⁊.c.cã
te decet.de eta.⁊ q̃li.⁊ ĩ.c.cũ adeo.de reſcr. Et
hoc verũ niſi ↄſtet q̃ ſuꝑior ex certa ſciã:ſi velit:
vt no.gl.ĩ.d.c.ex ꝑte.vide.ſ.teſtm̃ ſcđo ꝑ totũ.

¶ De exemptione ⁊ exemptis.

Exẽptio vr̃ ĩportare collationẽ liber
tatis ſeu eductionẽ ab aliq̃ ſubiectio
ne aut ſeruitute:⁊ in ꝓpoſito nr̃o exẽ
ptio eſt q̃dã liberatio a p̃tãte ordinã
rij inferioris papa ſtãte ſubiectiõe immediata
ad romanũ põtificẽ. Exẽpt9 aũt eſt q̃ exẽptio
ne potit̃:ſiue q̃ nõ ſubeſt iuriſditiõi ordinarij:
vt ptʒ ⁊ no.in.c.cũ ꝑſone.de priui.li.vj. Unde
ſolus papa vel legat9 de latere põt cognoſcere
de cauſis ↄ exẽptũ:vt not.in.c.qđ trãſlationẽ.
de offi.leg.ſec9 ĩ aliis legatis vt ibi. Uñ exime
re proprie eſt ap'lice ſedis. xvj.q.j.frater.vj.q.
iij.nũc v̄o.Jo.an.in gl. in.d.c.j.de priui.li.vj.
¶ Primo v̄o q̃rit̃ quotuplex ſit exẽptio:⁊ dico 1.qõ
qđ q̃dã ẽ ꝑſonalis q̃ eximit̃ ꝑſona vt a nullo.ſ.
ẽt legato ſedis ap'lice vl' iudice delegato excõi
cari ĩterdici vel ſuſpẽdi poſſit q̃dã v̄o localis:
q̃ fit loco.ĩ.eccl'ie vel monaſterio. Quedã ẽt eſt
vl'is q2.ſ. eccl'ia vel ꝑſona cũ vl'itate iuris ſpe
ctat ad papã:ita vt metropolitan9 aut dioceſa
nus nil iuris habeat in exẽpta:q̃dã v̄o particu
laris: q̃ q̃d eximit̃ in parte in certis caſib9 tm̃.
verbi gr̃a.ſi forte aliqua eccl'ia quantũ ad hoc
eſt exẽpta:vt null9 ep̃s vel archiep̃s poſſit ĩea
diuina ſuſpendere:ſicut in ſua dioceſi:⁊ al's ei
exhibeat reuerẽtiã ⁊ honorẽ. Quedã ẽt quãtũ
ad monaſteria eſt ſuꝑiorẽ nõ recognoſcẽs pre
ter papã: q̃dã v̄o recognoſcit q̃dẽ ſuꝑiorẽ nõ
dioceſanũ vel metropolitanũ:ſed p̃latũ eiuſdẽ
ordinis gl. eſt in cle.attẽdentes. de ſta.mona.

2 ¶Scđo vero q̄rit̃ q̄ intelligant̃ exēpta exēpto
loco vel ꝑſona: ꝛ dico q̄d exēpta eccl'ia vel mo
naſterio itelligunt̃ exēpti ipſi⁹ mōachi vel ca=
nonici clerici: ꝛ ēt ↄuerſi: ꝑpetuoq; oblati: non
aūt eiuſdē eccl'ie p̄ſbyter q̄ ꝑochianoꝝ curam
hꝫ q̄ ad ꝑtinētia ad curā illā: nec ipſi ꝑochia=
ni: vt in.c.ꝑ exēptionē.de ꝑui.li.vi. Eximit̃ ēt
exēpto monaſterio ſm gl.in.d.c.eccl'ia.et ipſi⁹
cemiteriū et dom⁹ et theatrū cū hortis ꝛ arc⁹
q̄ ſunt iuxta eccl'iā.ar.xii.q.ſ.neceſſaria.et.c.
nulla.xvi.q.iiii.diffiniuit.et idē dic de dormi
torio ꝛ domib⁹ clericorū q̄ ſunt iuxta eccl'iā: cū
eorū hortis.ar.d.c.neceſſaria.ꝛ diffiniuit. Si
autē canonici alicui⁹ eccl'ie eximant̃ ipſi ſoli
ſunt exempti nō aūt eccl'ia vel ei⁹ clerici: ſꝫ ſi
eximant̃ clerici cuiuſuis eccl'ie. tūc tam cano=
nici q̄ alii clerici ſunt exēpti: nō aūt eccl'ia ni=
ſi aliud exprimat̃: vt in.d.c.per exēptionē. nec
etiā cōuerſi vel oblati: vt ibi dicit glo.

3 ¶Tertio q̄rit̃ q̄ dr̃ia ſit īter exēptionē datam
rōne loci ꝛ rōne ꝑſone: ꝛ dicit Pan.in.c.tuaꝝ.
de ꝑui. q̄d q̄n exēptio dat̃ rōne loci puta eccl'ie
vel monaſterii: ī iſtis locū hꝫ.c.ſ.de ꝑui.li.vi.
q̄d rōne delicti cōmiſſi ex̄ locū exēptū: vl' rōne
ↄtꝰus alibi initi: vel rōne rei alibi ſite: poſſent
corā ordinario ↄueniri ꝛ ab eo puniri. Q̄n v̄o
dat̃ exēptio rōne ꝑſone ꝛ nō loci: vt ī ꝑuilegio
ↄceſſo capellanis ꝛ familiarib⁹ pape: de talib⁹
nō hꝫ locū.d.c.primū.q2 nec ēt rōne delicti pu
niri poſſent ab ordinariis aliter eoꝝ ꝑuilegiū
eēt inutile: q̄d eē nō dꝫ: vt in.c.ſi papa.de ꝑui.
lib.vi. Ex q̄b⁹ oīb⁹ ↄclude q̄d exēpt⁹ rōne loci
vel rei nō cēſet̃ exēpt⁹ rōne alteri⁹ rei vel loci:
vn̄ ꝑuilegiū cōceſſum ꝑſonis reſpectu certi lo
ci nō extēdit̃ vltra locū: vn̄ cēſet̃ potius reale
q̄ ꝑſonale: vt no. Pan.in.c.cum cappella.de
ꝑui. ſecus in exēptiōe rōne perſone: vt patet.

4 ¶Quarto q̄rit̃ q̄b⁹ v̄bis ꝓbat̃ exēptio: ꝛ dico
q̄d multiplicib⁹: vt ꝓbat̃ in.c.ſi papa.de priui.
lib.vi. puta ſi papa dicat in priuilegio exēptio
nis vel ſn̄iando ſuper exēptiōe: eccleſiā iuris
beati Petri exiſtere: ſiue ad ius ꝛ ꝓprietatem
romane eccleſie pertinere: vel ad romanā ec=
cleſiā ſpāliter aut ſine medio et ſimpl'r perci=
pere: vel ſi dicat q̄d eccl'ia ſit libera: ſeu q̄d po
tiat̃ romane eccl'ie libertate: ſiue q̄ ep̄s nō au
deat illic cathedrā collocare: ſeu aliq̄d impe=
riū exercere vel ꝓtātē: aut q̄d eā eximit a ꝓtāte
ep̄i: item ſi recipiant̃ in ꝓprios ſubiectos: per
que et ſimilia cognoſcit̃ exēptio: vt ibi patet.
Sec⁹ ſi reciperent̃ ſub defenſiōe: vt in.c.ex ꝑ=
te.el ſcđo.de priui. vel in ꝓprios filios: q2 non
eſſent exēpti vt ibi dicitur: ꝛ ibi vide.

5 ¶Quinto q̄rit̃ vtrū ſi req̄rant̃ ab ordīariis te
neant̃ oſtēdere ſua ꝑuilegia q̄ dicūt ſe exēptos
ꝛ dico q̄d ſic: ꝛ tradere trāſcripta articuloꝝ de
q̄b⁹ fuerit ↄtrouerſia. Et ſi ad exēptionē alle=
gēt ſolā p̄ſcriptionē: de hoc debēt fidē facere.
Et ſi allegēt vtraq;: tūc ſi ꝑuilegiū ad plenū ſi
ſufficit: ſꝫ tn̄ cāꝫ p̄beat p̄ſcribēdi: tenent̃ p̄ſcri=
ptionē ꝓbare ꝛ ꝓbatiōe pēdēte nō turbent̃. Et
ſi nō allegēt nec exhibēt ſaltē tale ꝑuilegiū q̄
cāꝫ p̄beat p̄ſcribēdi dioceſani vtant̃ iure ſuo.
de ꝑui.cū ꝑſone.li.vi. Oſtēdere aūt ꝛ ad legēdū
ītegral'r exhibere debēt ī loco ↄgruo ꝛ ſecuro
īfra terminū ↄpetētē ordinarioꝝ vl' delegatoꝝ
ipſoꝝ arbitrio moderādū eo.c.ꝛ ti. vbi gl. di=
cit q̄d ſi ordinari⁹ dicit ſuā eē iuriſditionē: et
ſubdit⁹ hoc negat: bene cognoſcit ordinarius
an ſua ſit iuriſditio.de reſcrip.ſuꝑ l'ris. ſed ad
oēm ſuſpicionē tollendā melius vr̃ expedien=
dum per delegatum.de foro compe.ſi quis.

6 ¶Sexto q̄rit̃ vtrū pēdente lite ſuꝑ validitate
ꝑuilegii: ſeu an fuerit ↄceſſuꝫ vl' nō debeat q̄s
ꝑuari vſu poſſeſſiōis vel q̄ſi ēt ſi poſſeſſio ſit ↄ
ius: ꝛ dicit pan.ī.c.ſ.vt lit.pē. q̄d nō: tex.ē ī.d.
c.cū ꝑſone.ī.§ q̄d ſi tales.cū.§.ſeq. ꝛ hoc idē te
nēt ibi doc. vbi dicit Jo.mo. vt ibi no.gemi. q̄
pēdēte lite ſi ē turbād⁹ ī poſſeſſiōe ſua ēt ſi poſ
ſideat ↄ ius cōe: dūmō ex aliq̄ ꝓbatiōe lꝫ ñ ſuf
ficiēti ad finale itētū iꝑe iuſtificet poſſeſſionē:
ꝛ ita vr̃ ſonare ibi tex. vn̄ Jo.an.in gl. vl. ibidē
dic̄ ſic. No. quāt⁹ fauor ꝑuilegio d̄bet̃. Eſt eīm
ꝑuilegiū ex ſe fauorabile: ſꝫ p̄ſcriptio odioſa.
de deci.ex ꝑte.ꝛ.c.tua.de re.iur.odia.hec ille.

7 ¶Septimo q̄rit̃ vtrū exēpt⁹ citat⁹ ab ordina=
rio teneat̃ ↄparare: ꝛ dic̄ Pan.in.c.cū ordinē.
de reſcrip. q̄d aut eſt notorie exēpt⁹ ꝛ iādiu to
lerat⁹ ꝑuilegio exēptiōis ſicut ſunt mēdicātes
ꝛ ſic nō tenet̃ nec valebit ſn̄ia ſuꝑ ꝑncipali: q2
eſt a nō ſuo iudice: neq; tanquā ↄ ↄtumacē ad
q̄d tex.in.l.nō vl̃.la ꝑma.ff.de iudi.ꝛ tex.ho.ī
cle.paſtoralis.§ piſana. ꝛ ibi bona gl.de re iu.
ꝛ gl.in.c.veniēs.de accuſ.ꝛ.ii.q.iii.ſi ep̄s.ꝛ ꝑ
not.in.c.ii.de dila.ꝛ Bar.in.l.ii.ff.ſi q̄s in ius
vo.nō ierit. licet in aliis terminis. Si v̄o non
conſtat ita notorie tunc tenet̃ cōparere: ꝛ alle
gare priuilegiū: ꝛ in loco ↄgruo ꝛ ſecuro infra
terminū competentē ordinario oſtendere. de
priui.cum perſone.lib.vi. Et in hoc multi ſim
plices iudices decipiunt̃: vt dicit idē Panor.

8 ¶Octauo q̄rit̃ vtrū habēs ꝑuilegiū q̄ excōica
ri nō poſſit ab ordinario poſſit aliq̄ caſu excōi
cari ab eo: ꝛ dicit Ric.in.iiii.diſt.xvii. q̄d non
ſi an̄ ſn̄iam in ſui defenſiōe allegat priuilegiū:
q̄d ītellige ſi eſt parat⁹ oſtēdere. ſi v̄o illud nō
allegat: nihilominus etiā ſn̄ia non tꝫ ſi ipſum
priuilegiū eſt publicatū: ſi vero nō ſit publica
tum nihilominus credo inquit ſn̄iam non va=
lere ſi ipſum priuilegiū ſit notuꝫ iudici.arg.de
ap.ſi

ap.ſi duob⁹.i tex. ⁊ i gl.ſi aūt nō ē iudici notū:
nec ꝓuilegiat⁹ fuit in lōgo tenore libertat]:tūc
f ſnīa tȝ.ar.d.c.ſi duob⁹. qḋ itelligo niſi i ꝓuile
gio eēt clauſula irritās:qꝛ tūc nō valeret ſnīa.
ſi ꝟo ꝓuilegiat⁹ allegat ꝓuilegiū nō publicatū
nec iudici notū:nec fuit i lōgo tenore libertat]
illi⁹: ⁊ iudici petēti ꝓuilegiū ſibi oñdi nō vult
illud oſtēdere:nec etiam cōtinētē ſuā libertatē
tenebit ſnīa ſi ferat̃ ꝯ eū.ḋ ꝓui.cū ꝑſone.li.vi.
nec ꝓpt oſtēſionē priuilegii ſequētē iudicabit̃
ſnīam fuiſſe nullā vel eſſe reuocandā.hec ille.
9 ¶ 9.vtrū exēpti ꝯueniri poſſint corā ordīario
rōne loci ſi alibi.i. extra locū ſuū delīquāt aut
ꝯhāt:vel res cōſiſtat: ⁊ dico qḋ ſic q̄cūqꝫ gau-
deāt libertate.ḋ ꝓui.nolētes.li.vi. qḋ itellige
cū duplici limitatiōe. prima.ſ.ſi nō ſint ſic exē
pti qḋ rōne delicti vl̄ ꝯc⁹ vel rei litigioſe ꝯvēiri
nō poſſint vt ꝑdicatores miores ciſterciēſes ⁊
multi alii:ſcḋa.ſ.ſi ēt ipſi īueniant̃ alibi.i.extra
locū ſuū. Unū ꝯueniri nō pñt:primo ſi dicto mō
ſint exēpti:nec ſcḋo ſi ḋlictū ꝯc⁹ aut res litigio
ſa ſint i loco exēpto: nec tertio ſi illa ſint alibi
⁊ ipſi ſint i loco ſui domicilii qꝛ nō pñt ꝯueniri
vbi hñt domiciliū:nec poſſent dioceſani illorū
vbi hñt domiciliū remittere eos ſi cōueniātur
ad locū delicti ꝯc⁹ aut rei:vt in.d.c.nolētes.
10 ¶ 10.vtrū exēpt⁹ litigās corā ordinario: et nō
allegās exēptionē ꝑdat eā ⁊ dicit paū.i.c.ſ.de
ſen.⁊ re iudi.qḋ nō. nec tȝ ſnīa nō obſtāte taci
turnitate qꝛ ēt ſi voluiſſet non potuiſſet in illū
ꝯſentire vt i iudicē.de arbi.cū tp̄e.⁊ hoc tȝ Jo.
an.in regula ſciēti.li.vi.in mer.et facit qḋ no.
in.l.j.C.vbi de cri.agi opȝ.Nō eſt ſȝ Paū.i.d.
c.cū tp̄e.qꝛ exēpt⁹ exēptiōi renūciari nō pt̄: qꝛ
tāgit̃ nedū fauor exēpti ſȝ ēt ſupioris q̄ exemit
illū:vt in.c.ad aplicā.de regula.⁊ in.l.ſi q̄s in
cōſcribēdo.C.de epiſ.⁊ cle.Albe.tñ i.d.l.ſi q̄s.
tȝ qḋ exēpt⁹ renūciare pōt ꝓuilegio exēptiōis:
ꝑ.d.l.ſi q̄s.⁊ ad leges ꝯrias rñdet qḋ loquunt̃
de ꝓuilegio iuris cōis: itroducto i fauorē ordi
nis clericalis cui renūciari nō pōt:ſȝ ſuo priui
legio ſpāli bñ pōt. Sed ego dico qḋ renūciare
pōt in ſuū ⁊ nō in ſupioris preiudiciū vñ renū-
ciare pōt in aliq̄ caſu nō ſimplr̄: qꝛ eximit̃ grā
vtriuſqꝫ lȝ ꝑncipalr̄ grā ſui vt q̄eti⁹ viuat nec
teneo cū ſum.Ang.qḋ renūciare poſſit qñ ip ſe
īpetrauit exēptionē: et nō qñ ſupior eū eximit
proprio motu: qꝛ vtroqꝫ caſu ſtat qḋ exemptio
fiat gratia vtriuſqꝫ.vide.ꝫ.abſolutio.v.§.ii.
11 ¶ 11.pone qḋ papa ꝓuilegiū cōceſſerit mōaſte
rio monialiū: vt nō teneant̃ ad ꝓcurationē le-
gatorū:ēt ſi in lr̄is eorū dicat̃: vt tā nō exēpti q̄3
exēpti teneant̃ niſi de idulto ꝯceſſo mōaſterio
fiat mētio de ꝟbo ad ꝟbū deinde papa ꝯcedit
legato vt poſſit exigere ꝓcurationē a q̄buſcūqꝫ
ꝑſonis ēt exēptis quācūqꝫ talia ſint ꝓuilegia qḋ
de eis ſit faciēda mētio de ꝟbo ad ꝟbū que vo
luit in iſtis lr̄is hīri ꝓ expſſis.Querit̃ an ꝑ has
lr̄as illud ꝓuilegiū reuocet: ⁊ vr̄ qḋ ſatis du-
bia:vt refert Paū.i.c.cū iſtātia.de cēſi.Et dicē
Fede.tenuiſſe qḋ nō qꝛ de ꝓuilegio dȝ fieri mē
tio ad hoc vt ei derogeť:de reſcri.veniēs.⁊ no
tat.xxv.q.ii.in ſūma.⁊ in.c.j.de reſcri.nec ſuffi
cit mētio gn̄alis:ſȝ req̄rit̃ ſpecifica: vt i.c.ii.de
do.⁊ ꝯtu. ⁊ ꝑterea ſi ſic diceremꝰ oppoſitū ꝓmū
ꝓuilegiū eēt inutile cū papa ſēꝑ ꝯcedat pleniſſi
mas lr̄as legati:ſȝ poſtmodū idē Fed.ꝯſi.xlvi.
mutauit ſnīaȝ tenēdo ꝯriū:qꝛ ꝑ ꝟba gn̄alia ple
niſſima reuocant̃ oīa ꝓuilegia: ſtatuta ⁊ cōſue
tudines vt eſt bon⁹ tex.i cle.dudū.de ſepl̄.Itē
ſi diceremꝰ ꝯriū indirecte minueret̃ ptās pape:
qꝛ cū ꝓuilegia in facto cōſiſtāt:⁊ papa nō hēat
oīm memoriā īpoſſibile foret qḋ de oīb⁹ hmōi
ꝓuilegiis faceret mētionē de ꝟbo ad ꝟbū. Unū
ſatis eſt qḋ appeat de ſua itētione volēte reuo
care talia ꝓuilegia.Cōclude ḡ qḋ tā i hac ma-
teria q̄3 in alia debem⁹ ſemꝑ ꝯſiderare primi et
ſcḋi tenorē:⁊ ſm̄ eorū vim iudicare:vel ꝓ ꝓuile
gio:vel ꝓ reuocatiōe.⁊ faciūt ꝑdicta ad mate-
riā teſtōꝝ.hec Paū.cui ꝯcor.Car.i cle.ſ.de ſe-
pul.vbi dicē qḋ ſi i ſcḋo eſt aliq̄ ſpālis expſſio ꝑ
quā apte colligit̃ mens diſponētis hoc ſufficit
ad reuocādū ꝑorē diſpoſitionē ēt ſi i prio dice
ret̃ qḋ oporteat exp̄mi nomē talis ſcti ⁊ hmōi:
et refert Bar.in.l.ſi q̄s.in ꝑn.ff.de leg.iii.tene
re qḋ ſi teſtātor dicit nō obſtāte q̄cūqꝫ alio teſtō
ēt ſi in eo ſint ꝟba derogatoria talis expſſio ē
ſpālis ⁊ ſufficit ad reuocandū. hec Car. Et ad
hoc bon⁹ tex.i cle.dudū. ꝑalle.ali⁹ in.c.alma.
de ſen.excō.li.vi.i teſtū.ſ.§.xii.particu.iiii.i fi.
¶ 12.q̄rit̃ q̄d poſſint vel nō poſſint exēpti: ⁊ di 12
co multa. ¶ Primū.Exēpti nō pñt ꝯſtruere ora
toria vel capellas in locis nō exēptis ſine lnīa
dioceſanoꝝ:nec ēt in ſic ꝯſtructis celebrare vl̄
celebrari facere tp̄e īterdicti i caſib⁹ nō expſſis
alr̄ ꝑ ordīarios ꝯpeſcant̃:⁊ ſi ꝑp hoc ꝯſeruato
res ferrēt ſnīas ꝯ ordīarios nō valerēt.de ꝓui.
autoritate.li.vi. qḋ itellige de oratoriis publi
cis:qꝛ i ꝓuatis pñt ſm̄ gl.ibi itellige ēt qñ ep̄i
ꝓhibuerūt ibi celebrari alr̄ qñ cōiter i eis ce-
lebrat̃ ſi fiat de ꝯſenſu ei⁹ q̄ curā illorū hȝ ſuffi
cit ſine lnīa ep̄i. ¶ Scḋm. Nō pñt ēt ꝑdicta fa-
cere in locis exēptis ſine lnīa vl̄ priuilegio ſe-
dis aplice ſpāli:vt in.d.c.autoritate.§.inhibe
mus. ¶ Tertiū. Nō pñt ēt aſſumere lites ſuorū
hoīm ēt cēſualiū:vt in.d.c.autoritate. in fi.gl.
¶ Quartū. In eos religioſos q̄ priuilegiū hñt
ne a q̄3 poſſint excōicari ſuſpēdi vel interdici
pro vlla cā vel in vllo loco ordinarii quātū ad
iſtā iuriſditionē ſuā exercere non pñt vbicūqꝫ

fuerint: niſi illi monachi mitterētur ad priora tus ſubiectos ordinarijs: qꝛ tūc lꝫ vtrobiq; ſint monachi: ordinarij quo ad predicta etiā illos iudicāt quādiu ibi manēt. de priuil. volentes. lib. vi. Utrū aūt delinquēs in loco exēpto ligetur ſtatuto epi. ſ. ſtatutū. §. ij. ꝛ. ē. excōicatio. ij. not. iij. dubio primo. Quid etiā exercere poſſit eps vel archieps in loco exēpto. ē. eps. §. viij.

e Xheredatiōe. vide. ſ. hereditas. ij. ꝑ totū.

Exorciſta grece latine dr adiurās vel icrepās. xxi. diſt. cleros. et ꝯr exorcizare eſt adiurare vel increpare. Qḋ in ordine ad demones dupľr cōtingit: primo. ſ. ex officio: et ſic eſt ꝓpriū ſacerdotis vel exorciſte: vt. ē. cathecismus: et ſcdo ex cōi ptāte a xpo tradita xpianis et ſic cōuenit oībus: vt. ē. adiuratio. §. iiij. ꝛ. v.

De expenſis.

Expēſe quātū ad vocabulū ipſuꝫ ſunt volūtarij ꝛ nō neceſſarij ſumpt⁹ dicte qſi extra pēſes ꝛ debitū facte: ſꝫ īpenſe ſunt vtiles ꝛ neceſſarij ſumptus ab īpendo dicte: vnū tn̄ ꝓ alio frequēter ponit̄: vt in. l. iulian⁹. ff. de mino. i fi. vbi expēſe ꝓ impēſis ponunt̄: ꝛ ecōtrario: vt. ff. de vb. ſig. l. impēſe. Qñq; etiā ſumunt̄ expēſe: gñalr ꝓ expēſis ꝛ impēſis: ꝛ ſic loquēdo nō differūt ab impēſis: ſꝫ a dāno ꝛ ītereſſe: qḋ noīe expēſarū nō venit qꝛ expēſa eſt quā qs facit eūdo ꝛ redeūdo: vel maiorē familiā tenēdo: aut ſoluēdo aduocatis et hmōi: dānū ṽo vel ītereſſe ſunt in re vel circa rem. Uñ remittēs vnū aliud nō vr̄ remittere vt. c. in nr̄a. de iniur. in tex. ꝛ in gl. ꝛ iuramētum factū ſuꝑ vno nō extendit̄ ad aliud vt ibi.

i. qō Primo ṽo q̄rit̄ quotuplices ſunt expēſe ſm iura: ꝛ dico qḋ triplices. ſ. neceſſarie vt ille q̄ ſi facte nō fuiſſent periſſet aut fuiſſet facta deterior res circa quā facte ſunt ꝛ vtiles: vt que rē meliorē faciūt ꝛ deteriorationē fieri nō ꝑmittunt ꝛ volūtarie vt que rem tm̄ ornant ſed fructum non augent. l. impenſas. ff. de verb. ſig.

2 Scdo q̄rit̄ qñ expēſe ſint moderāde tam in cibarijs q̄ȝ in alijs: et dico qḋ ſcdm dignitatem eius cui preſtant̄ ꝛ facultatē illi⁹ qui preſtare dꝫ vt colligitur in. l. habitatio. ff. de vē. in poſ. mit. ꝛ in. l. ſed ꝛ ſi quidē. §. ſ. in verbo veſtiri. ff. de vſufru. Et propterea dicit Bal. in. d. §. ſ. qḋ abbas dꝫ meli⁹ veſtiri q̄ȝ monach⁹ magiſter in theologia quam alij fratres: doctor q̄ȝ ſcholaris: ꝛ idē dic de cibarijs ꝑ Bal. C. de epiſ. aud.

3 Tertio q̄rit̄ vtrū in examinādis facultatib⁹ hñda ſit rō expēſarū: ꝛ dico qḋ ſic: vt no. gl. in c. qm̄. de vi. ꝛ ho. cle. vñ illi fruct⁹ eſtimādi ſūt q̄ ſupſūt deduct. expēſis. C. de fru. ꝛ li. exp. l. ſ.

4 Quarto q̄rit̄ vtrū expenſe facte in re aliena ſint attēdende: ꝛ diſtinguo: qꝛ ſi erat poſſeſſor male fidei de rigore iuris habebit ſolū neceſſarias: puta illas quas fecit gratia fructuū q̄rendorū cōgregādorum aut cōſeruādorū ꝛ hmōi neceſſarias: q̄ etiā a poſſeſſore male fidei deducuntur vt in. l. ſi a patre. §. fructus. ff. de peti. here. ꝛ. l. plane. in fi. ibidē alr̄ aūt ſi quas fecit amittit: vt. l. ex argēto. ff. de cōdi. furti. ꝛ inſti. de re. di. §. ex diuerſo. vtiles vero ꝛ volūtarias ſcdo poterit auferre: qñ ſine leſione prioris ſtatus rei id fieri pōt. l. domū. C. de rei vē. In foro tn̄ aīe ſm Mo. in. ii. vſura. v. poterit etiā repetere neceſſarias ꝛ vtiles ꝛ plꝫ ꝑ rōnē dictarū legū. Si aūt erat poſſeſſor bone fidei ſic tollere pōt oēs expēſas quas fecit ſi ſine rei leſione pōt. l. iulianus. la. ij. ff. de rei vē. vel ſi tollere nō poſſent dñs rei ſoluet eas. l. in fundo. eo. ti. aut vendet ei rem in quā facte ſunt qꝛ dꝛ. ff. de peti. here. l. ſi q̄d poſſeſſor. § ſicut ante. qḋ quis culpari non debet de adminiſtratione rei quā tenet vt ſuā bona fide. Et idem dic qñ fecit credēs rōnabiliter ſe vtiliter gerere negotiū ꝓximi. ff. de neg. geſt. ꝑ totū. ſ. reſtitutio. iij. §. viij.

5 Quinto q̄rit̄ vtrū ad expenſas teneat̄ q̄ aliū vulnerauit: ꝛ dico qḋ ſic ad oēs quas procuratione fecit: vt. ff. ſi quadru. pau. fe. di. l. ex hac. et. ff. de his q̄ deie. vel effu. l. vlti. vide etiā gl. in. c. ſi q̄s mēbrorū. xxiij. q. vi. ꝛ in. c. ſ. de iniur. Nō aūt tenet̄ ad vota q̄ languidus fecit: qꝛ ſic ad libitū poſſet depauperare ꝑcuſſorē. Si etiā fieret bona fide ꝛ nō in fraudē adhuc nō tenetur: niſi forte certū eſſet qḋ ꝑ naturā ſanari nō poterat: qꝛ non dꝫ expenſis grauare ꝑcuſſorē: niſi quātū eſt neceſſe. Qño aūt debeant̄ expenſe qñ bona fide ſunt facte ſcienter in re aliena: puta in re locata. ſ. locatio. § xvi. ꝛ. ē. cōmodatum. § iij. ꝛ. ē. dos. § xx. ꝛ. ſ. peculiū. xij. ꝛ. xiij.

De expoſitis.

Expoſitus dicit̄ infans: ſeruus: libertus: et languidus ſi dimittat̄ ſine cura: vel ei negentur alimēta a parentibus a dñis vel patronis: vt in ca. vnico. de infan. expo. qḋ quidem ſcilꝫ exponere. i. ante eccleſias ponere ſolēt aliqui relegato pietatis officio: vt expoſitos alij manifeſta ratione colligant. diſt. lxxxvij. ſi expoſitus.

Primo ṽo querit̄ que ſit exponētis pena: ꝛ dico qḋ filius expoſitus a patre vel ab alio eo cōſentiēte vel ratū habente liberatur a patria poteſtate: ꝛ ſeruus ac libertus a ptāte dñica: ꝛ idē in lāguidis cuiuſcūq; ſint etatis: vt in. d. c. vnico. ſi ṽo eo ignorante vel inuito poterit eū repetere: ſed reſtituet expenſas infra. x. dies poſt epſam cōteſtationis factā: vt ibidē notat̄ ꝛ in. c. ſi. di. lxxxvij. Recolligēs tn̄ talē expoſitū nihil iuris acquirit in illū: vt in dictis iuribus i. qō

2 ¶ Scdo querit̃ vtrũ excuſentur exponẽtes ex neceſſitate: puta quia eos alere nõ poterãt: et dicit gl.in.d.c.ſi.qd nõ: qꝛ debuerũt eũ mittere in xenonẽ.i. hoſpitale: vt.C.de cad. tollẽ.l. vnica.§ ſed ſcimus. qd ſi talis loc⁹ nõ erat tũc videt̃ gl.dicere qd excuſat̃ de filio ſed de ſeruo non per.d.l.vnicã.ꝛ in auẽ.de nup.§ et multo poti⁹.ſed debuit eũ vẽdere vel donare. Quãtũ tñ ad filiũ ꝛ ſi verũ dicat illa gl.quãtũ ad penã predictã:non tñ excuſat̃ quo ad deũ: qꝛ eo caſu teneret̃ mẽdicare ſi fili⁹ ſibi ꝓuidere nõ põt:et qñtũ in ipſo eſt filiũ occidit niſi forte expoſitio tali modo fieret qd nullũ immineret expoſito.

3 ¶ Tertio q̃rit vtrũ collector poſſit expẽſas repetere: ꝛ dicit gl.i.d.c.ſi.qd nõ ſunt alimẽtarĩ cã alimẽtoꝝ facte:niſi in duob⁹ caſib⁹. Primo ſi ꝓteſtat⁹ eſt qd repetere volebat. vt.ff.de neg. geſt.l.nẽ eni⁹. qd limita verũ niſi eẽt ꝑſona q̃ ad hoc teneret̃ ſicut eccl'ia q̃ tenet̃ alere paupe res: qꝛ q̃tũcũqꜫ ꝓteſtet̃ nõ repetet: vt l.c.ſacro rũ.xij.q.ij.ꝛ.l.alimẽta.C.de neg.geſt.limita ẽt qd illa ꝓteſtatio ẽ neceſſaria in foro ꝯtẽtioſo. corã deo autẽ q̃tũ ad ꝑſonã q̃ nõ tenebat̃ ſuffi cit a principio habuiſſe aĩm repetẽdi. ſcdo hñ expoſit⁹ ꝛ collect⁹ ducere nõ vult in vxorẽ filiã collectoris.C.de nup.l.patrẽ. Si vero expẽſe ſũt alia ab alimẽtis: puta in erudiẽdo puero circa aliquã artem ꝛ hmõi: repetere poterit. C.de in fan.ex.l.ſ. De hac etiã materia.j.reſtitutio.

¶ De extraordinario.

Extraordinariũ dr̃ q̃ſi extra vel preter ordinẽ ſitũ aut factũ. Et ſic dr̃ extra ordinariũ iudiciũ corã delegato: vel qñ nõ ꝓcedit̃ in figura iudicij: ſed ex officio iudicis in modũ inq̃ſitiõis vel denũciationis: de quo tex.cũ gl.in.c.qñ.ꝫ.de ꝓba. Et ſilr̃ extraordinariũ remediũ eſt qd ob aliquã cãm extra vel vltra curſum ſolitũ alicui dat̃: vt reſtitutio minori leſo: vl' abſenti cã iuſta neceſſaria vel ꝓbabili. Ad q̃ remedia nunq̃ recurrendũ eſt quãdiu loc⁹ eſt remedio ordinario.

¶ De extimatione.

Extimatio ſiue eſtimatio rei: eſt taxatio vel diffinitio precij ei⁹: q̃ q̃tũ ad tp̃s fieri dꝫ tp̃e ꝯtc⁹: de emp.ꝛ vẽ.cũ dilecti.ꝛ in.l.ij.C.de rei vẽ. q̃tũ vero ad quãtitatẽ fieri dꝫ ſm reddit⁹ quos affert ſi ſit fructuoſa: ſm gl.i auẽ.de alie.ꝛ emphy.§ ſanctiſſimas.ꝛ facit tex.ibi ꝛ i auẽ.de ec.ti.§ ſi aũt annale.ꝛ tex.in.l.ſi q̃s.C.de rei vẽ. qño eñ eſtimãdo tñ valere dꝫ quot fruct⁹ ꝓducit in annis xx.vt i auẽ.de nõ alie.§ qꝛ vero lenonis.vl' ſi eſt res que debet̃ eccl'ie in.xxxx.annis.vt in.d.§ ſi aũt annale. Si vero nõ eſt fructuoſa: eſtimabit̃ ſm qd cõiter appreciat̃.l.ꝑcia. in prin.ff.ad.l. fal. Hodie tñ hoc locũ hꝫ in oĩbus reb⁹. Et de hoc.ꝫ.emptio.§.iiij. Eſtimatio aũt venditionẽ facit in duob⁹ caſib⁹. Primo cũ eo uſo ſit vt ipa preſtet̃: ſec⁹ ſi fiat vt appareat quãti res ſit facta deterior.vt.l.ſi inter virũ.C.de iure dot.qd tũc apparet qñ in pacto eſt vt trãſacto certo tp̃e res q̃ eſtimata data eſt reddat̃: qꝛ tũc vẽditionẽ nõ facit: vt in.d.l.ſi iter. ſcdo qñ res ſimplr̃ dat̃ eſtimata in ꝯtcu: de cui⁹ natura eſt vt dñiũ trãſferat̃ vt in.l.quoties.ꝛ.l.plerũqꜫ.ff.de iur. dot.ꝛ.l.eſtimatio.ff.ſolu.matri. ſicut ſi mulier dedit viro ſuo rem eſtimatã cẽſebit̃ vir emiſſe. Fallit hoc qñ natura cõtractus repugnat vt faciat venditionẽ vt in.l.ſeruos.ff.famil'.herciſ. ſicut ſi ego ꝛ tu ſumus heredes: ꝛ facimus eſtimationẽ de hereditate tũc nõ facit vẽditionẽ. Utrũ autem eſtimatio faciat periculũ tranſire in accipientem vide.ꝫ.caſus fortuitus.§ v.

Extrema vnctio.j.vnctio extrema.

¶ De fabulis.

Fabule ocioſe vel ſcẽariũ negocioꝝ in ꝯuiuijs clericoꝝ recitari nõ debẽt aut religioſoꝝ vt in.c. cõuiuia: et in.c.ꝑ reuerẽtia.xliiij.di. nec fabularũ oblectamẽta excitãtiũ mẽtẽ ad incẽtiua libidinũ capi'ſo ideo.xxxvij.diſt.

¶ De facere.

Facere qd põt quis qño intelligatur habes in.l.ſunt que. cum.ix. legib⁹ ſeq.ff.de re iudi. Nam patronus.patrona.liberi.ꝛ parẽtes eorũ miles armate militie doctor vel preſbyter ꝛc. ſi cõdẽnãtur ad id qd facere poſſunt nõ totũ qd habent extorquendũ eſt: ſed ne egeant ratio habẽda eſt: vt l.in cõdẽnatione.ff.de reg.iu. Nam intelligit̃ quis facere debere qd cõmode ꝛ honeſte põt: nec videt̃ poſſe qd honeſte fieri non põt.ff.de verb.ſig.l.nepos proculo.de hoc ſic dicit ſanctus Tho. in.iiij.diſt.xv. q̃uis homo totũ ſuũ poſſe deo debeat: nõ tñ ab eo exigit̃ de neceſſitate vt totũ qd poſſit faciat: qꝛ hoc eſt ei impoſſibile ſm ſtatum preſentis vite. vt totum poſſe ſuũ ad aliquid vnũ expẽdat cum oporteat eum circa multa ſolicitũ eſſe. Sed eſt quedã menſura homini adhibita que ab eo requiri.ſ.impletio mãdatorũ dei: et ſuper ea poteſt aliqd erogare vt ſatiſfaciat. hec ille. Et idẽ vbi.ꝫ. Legiſlator ſuo precepto nõ exigit ab hoĩe totum qd põt cũ nõ intẽdat ordinare ſtatũ hominis quãtũ ad vnũ diẽ vel ad paruũ tp̃s ſed ad totã vitã a quo deficere ſi ſemel homo totũ qd poſſet faceret. hec ibi vide etiam.j.impoſſibile.

Fallacia eſt filia auaricie: de qua in verbo falſarius.per totum.

Falcidia. vide. §. legitima.

¶ De falſariis: et falſitate.

Falſarius eſt q̃ crie falſi tenet: vel qui crimen falſarior̃ admittit de crimine fal. ad falſarior̃: vñ dr̃ multipl'r falſarius. vt no. in. c. in memoriã. xix. diſ. et in. c. quiſq̃s. xi. q. iij. ⁊ de cri. fal. p totũ. ſed de falſario l'rar̃ applicatorũ dictũ eſt. §. excõicatio v ij. excõicatiõe. iiij. Falſitas aũt in pposito eſt mutatio veritatis cũ dolo ⁊ iactura vñ ad eſſe ei⁹ tria req̃runt̃ pdicta: ⁊ ſi vnũ defecerit nõ eſt punibilis. ẽm Ho. Azo. ⁊ ſic in ſuis ſum. p tex. in. l. qd ſit falſum. ff. de fal. iũcta. l. nec extra. et l. dam⁹. C. e. vñ nõ cõmittit̃ in ſcriptura q̃ fidẽ nõ facit ẽm bar. vide pañ. in. c. q̃to. de iureiur. et tũc de corneto in rub. viij. q. x. in ṽſ. pterea.

Aq̃õ ¶ Primo vero q̃rit̃ vtrũ is q̃ alteri⁹ l'ras aperit vt legit ſit falſari⁹. ⁊ dicit gl. in. c. cũ olim. el. ij. de of. del. q̄ puniri dz tãq̃ falſari⁹. alle. c. olim. de reſcrip. ⁊. c. ad audiẽtiã. de cri. fal. Inn. ẽt tz q̄ ſit falſari⁹ lz min⁹ peccet q̃ ſi falſificaſſet ſigillũ ppt̃ q̃d ẽm Pe. de anch. dz puniri ſolũ pena extraordiaria. de of. dele. õ cauſis ⁊ ꝯcor. cõiter. doct. capl'o aũt alle. p gl. loquunt̃ de falſario q̃ facit raſurã vitiãdo l'rã. vt in. d. c. olim. vel apponẽdo ſigillũ adulterinũ. vt in. d. c. ad audiẽtiã. Bar. aũt i. l. q̃ teſtm̃. ff. de fal. ⁊ pañ. in. c. cũ olĩ. el. ij. de offi. dele. tenẽt q̄ ſi eas apit oñdẽs aduerſario mittẽtis puniri põt vt falſari⁹ arg. in. l. j. § is q̃. ff. ad. l. cor. de fal. vbi is q̃ depoſita inſtr̃a oſtẽdit aduerſario incidit in crimẽ falſi. Q̃d no. ꝯ aduocatos ⁊ notarios oñdẽtes iura ptis aduerſario. Si vero apit ſed aduerſario nõ oñdit nõ punit̃ crie falſi. ⁊ vr̃ tex. in. d. c. cũ olĩ. et. ff. de crie ſtellio. p totũ. Et ad. l. q̃ teſtm̃. ff. de fal. dicit q̄ ẽ ſpãle i eo q̃ aperuit teſtm̃ clauſum vt puniat̃ pena falſi vt ibi vñ aliđ eſt in pposito: ⁊ dz iſte puniri pena ſtellionat⁹. i. extraordinaria. Ex q̃b⁹ rõnabil'r colligit̃ q̄ iſte peccet mortal'r niſi ſit ſupior aut inaduertẽter faciat aut ſpẽ hñs i ratihabitiõe aut habeant̃ l'rẽ pro derelict). aut ẽm archi. niſi eẽt manifeſt⁹ aduerſari⁹ ei⁹ dubitãs ne aliq̃d ibi tractet̃ ꝯ eũ. Debuit eñi ſcribẽs ſibi puidere ne veniret ad manus aduerſarij. Et idẽ credo vbi q̃d apiret ad obuiandum iniuſto malo corporali vel ſpũali.

¶ Scdo vero q̃rit̃ vtrũ ſit falſari⁹ tabellio abſentiũ nõia in inſtr̃o ponẽs vel q̃ furtiue ſubripuſt ſigillũ: et dico q̄ ſic. vt no. in. c. q̃to. ⁊. c. ea. de his q̃ fiũt a pla. imo ẽm Bar. in aut. pſbyter. C. de ſacroſan. eccl'. falſitas nõ ſolũ cõmittitur in dicendo falſum ſed etiã in tacendo verum.

3 ¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ lacerãs vel cõburens aut celãs ſcripturas publicas vel priuatas ad aliũ ſpectãtes ita q̄ ampli⁹ nõ appareãt ſit falſari⁹ et dico q̄ ſic. vt eſt caſus ⁊ ibi Bar. in. l. paul⁹. ff. de fal. ⁊ gl. Ex quo ptz q̃d dicẽdũ ſit de falſantib⁹ libros mercator̃ cõburẽtib⁹: vel alias ſcripturas: q̃ vltra penã falſarij tenet̃ ad reſtitutionẽ toti⁹ itereſſe. tex. eſt in. l. que tabulas. ff. de fur. de quo. §. reſtitutio. ij. § xvj. et tabellio § xiij. quod intellige ſi hoc ſit cum iactura.

¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ inſtr̃a facta p notariũ falſum ſint nulla: ⁊ dico vt colligit Pañ. in. c. fraternitatis. de hef. p Inn. ibidẽ diſtĩguẽdũ eẽ. 4 Nã aut loq̃mur de inſtr̃is ꝯfectis añ falſitatẽ vel ẽt poſt. eo tñ nõdũ dãnato: ſʒ tolerato i officio: ⁊ ſic valẽt ꝑtextu officij lz poſtea dãnet̃ facit. l. barbari⁹. ff. de off. pto. Aut loq̃mur de cõfectis poſt dãnationẽ notarij. ⁊ ſic nõ valẽt: vt l. ſi aliq̃d. C. de ſucce. ꝑpo. ⁊ Arch. facit tex. i. l. ſi q̃s ex argẽtarijs § ñ. ff. de eden. Bar. tñ in. l. j. ff. a ꝯ. l. iul. repe. limitat verũ q̃ñ notari⁹ fuit dãnat⁹ ppt̃ falſitatẽ cõmiſſam in officio tabellionatus: et ſic loq̃it̃. d. l. ſi aliq̃d. ſec⁹ ſi alias fuiſſet dãnat⁹ de falſo cõmiſſo ex illud officiũ vel ſi ſit ifamis ex alia cã ſicut in quodã ꝯſilio ipſe Bar. ꝯſuluit. p quodã notario dãnato: q: extraxerat duas chartas de libro cõitatis q: valebãt ei⁹ inſtr̃a: lz eẽt effect⁹ ifamis. Et hoc verũ nõ illud offm̃ nõ habeat in ſe dignitatẽ. vt q: eſt notari⁹ principis. l. j. C. mã. prin. vel ſalariũ de publico: vt q: eſt notari⁹ in bãcho. q: tũc nõ valerẽt aliſ ſic. Et p maiori notitia dictor̃ Bar. vide Pau. de caſt. in cõſi. ccxxiiij. incipiẽte. ſup eo. vbi dr̃ q̃d q̃ñ q̃s hʒ dignitatẽ vel officiũ ex publico q̃d exercet̃ inter nõ cõſentiẽtes: vt eſſe notariũ ad bãchũ iudicis: ſola infamia ꝯcta ex ꝯdẽnatiõe alicui⁹ famoſi criminis etiã ſi nõ ſit notoria priuat ipm̃ executione talis dignitatis vel publici officij. poſito q̄ non eſſet p ſnĩam adhuc priuat⁹ tali officio. vt idẽ Bar. expſſe determiat in. l. eadẽ lege. ff. ad. l. iul. repe. per. l. ij. C. de gñali abol. Si vero eſt officiũ publicũ ſine dignitate. et q̃d exercet̃ inter cõſentiẽtes. vt eſt eſſe ſimplicẽ notariũ: et qui cõficit inſtr̃m inter partes ipm̃ rogantes: valida ſunt inſtrumẽta q̃ facit ante cõdemnationẽ hoĩs ac legis poſt crimẽ ex quo ſecuta cõdẽnatione venit infamãdus ⁊ priuãd⁹ officio etiã ſi deliq̃t in officio. vt q: fecit inſtr̃m falſum ẽm Spec. de inſtru. edi. § reſtat. ver. q̃d ſi tabellio. et ſunt valida etiã ſi crimẽ illud erat notoriũ. facit. l. ſi q̃s ex argẽtarijs § j. ff. de edendo. Si aũt lata erat ſnĩa officij ꝑuatiua: tũc aut a iure ſcripto ⁊ hʒ locũ glo. q̃ eſt in aut. de tabe. § pe. videt̃ diſtinguere: an erat occulta vel notoria aut ab hoĩe legis miniſtro: et tunc talis diſtinctio nõ eſt adhibẽda imo indiſtincte nõ valent inſtr̃a poſtea cõfecta ẽm Bal. in. l. ij. C. de ſen.

et lterio.om.iudi. Si aũt ſnia fuit lata ſup cri-
mẽ ꝛ nõ priuatiua officij: ex q̃ incurrit iſamiã:
tũc locũ hꝫ qd dicẽ Bar.i.d.l.eadẽ lege. ꝛ bal.
i.l.ꝛmilitibꝰ.C.de teſta.mili. qui ſimplr dicũt
iſtm nõ phiberi alia inſtra ꝯficere ꝑpter hoc.
5 ¶ 5.q̃rit vtrũ iſtrm factũ a notario nõ dãnato
qd hꝫ capla diuerſa ſit falſum totũ ſi falſitatẽ
hꝫ in.c.vno.ꝛ Bar.in.l.ſi ex falſis.C.de trãſa.
diſtiguit. Nã aut falſitas ꝑuenit ex vitio nota
rij:ꝛ tũc corruit totũ inſtrm: ꝛ hoc ẽt tꝫ Inn.et
Paũ.plꝫ vbi ſupra ſicut ẽt in totũ reprobat di
ctũ teſtis ſi quã falſitatẽ adijciat i teſtimonio
ſuo:q2 reꝑit ꝑiurꝰ: et hoc verũ eſt ſi falſitas ſit
circa ſubalia inſtri:puta q2 in idictione aut die
vel circa ſubale negotij:aut eiꝰ circũſtãtias:vt
q2 debeat ſcribere.x.ꝛ ſcripſit.xx. Si aũt ſit cir
ca alia accidẽtalia vel extrinſeca:vt q2 ſcripſit
ꝯhẽtes eẽ ꝯſanguineos:vel aliq̃d aliud qd nõ
facit ad negotiũ lꝫ hoc ſit falſum:non tñ repro
bat iſtrm ꝑꝑ hoc:q2 illud nõ ꝑtinet ad officiũ
notarij:et idẽ i teſte. Aut falſitas nõ ꝑuenit ex
vitio notarij ꝛ tũc ſi ꝯcernit ſubalia iſtri vt q2
omiſſa eſt indictio ꝛ dies totũ corruit: vt in.c.
inter.de fi.inſtru. ſi ꝟo ꝯcernit ſubalia negotij
diſtiguẽdũ eſt. Nã ſi capla ſint cõnexa nõ cor
ruit totũ ſꝫ Paũ.vt ei iponit ſum.roſ. ſi ꝟo nõ
ſũt ꝯnexa totũ corruit:vt.d.l.ſi ex falſis. ſꝫ ꝟo
ſum.ang.paũ.dicit totũ oppoſitũ: q2 primo caſu
totũ corruit nõ ſcdo. Sed re vera ſum.roſe.bñ
allegat ꝟba Paũ.i exẽplari corrupto ſum. ꝟo
Ang.bñ allegat ꝟba ꝛ ſenſum qd ptꝫ primo q2
Paũ.refert ſe ad diſtictionẽ iã in eo.c.recitatã
q̃ ita hꝫ ſcdo q2 allegat.l. ſi ex falſis. q̃ idẽ in-
nuit tertio q2 ratio id aſtruit q2 aliquo ruente
nõ eſt ꝯñs qd aliqua ruant niſi ſe contingant.
6 ¶ 6.q̃rit vtrũ monetã falſificãs ſit falſarius:ꝛ
mortalr peccet:ꝛ dico qd monetã cudere nõ lꝫ
ſine ꝯſenſu ꝑncipis ſeu imꝑatoris: vt in.l.ij.et
iij.ff.de fal.mo. ſꝫ Bar.ꝛ Cy.ibi qd limita niſi
ciuitas vel ꝑnceps iferior hoc ꝑſcripſiſſet tãto
tꝑe:de cuiꝰ initio memoria non extitat:vt in.c.
ſuꝑ q̃buſdã.de ꝟb.ſig.vel niſi eẽt talis q̃ ꝑſcri
pſiſſet iura iꝑerij vt hiſpanie reges: q̃ vt dicit
gl.diſ.lxiij.valẽtianꝰ nõ ſubiacẽt imꝑio: q2 de
hoſtiũ faucibꝰ regnũ eruerũt. Igit falſans mo
netas mortalr peccat ſꝫ Ho.Jo.mo.pet.ꝛ Jo.
de imo.in.c.quãto.de iureiu.ꝛ pꝫ ꝑ tex.ibi vbi
dr qd ſeruãs falſam monetã agit iniq̃:et ꝯſr a
fortiori falſans:ptꝫ ẽt ꝑ extrauagãtẽ Jo.xxij.q̃
excõicat oẽs tales in regno frãcoꝝ. Tenet aũt
ad oẽ dãnũ datũ cõitati vl ꝑſone:vt no. ꝑdicti
vbi.ſ.ꝛ ſi ſpãlis neſcit ꝑſõa tenet pauꝑibꝰ.ar.
eoꝝ q̃ not.in.c.cũ tu.de vſu.ꝛ in regu.pctm.de
reg.iur.li.vi.ꝑ q̃ etiã vide Hoſt. in ſum.tit.de
cẽſi.§.ex qbꝰ.ꝟ.qd ſi moneta. Idẽ dic ſꝫ girar.

obdo.de eo q̃ falſam ignorãter recipit: ꝛ ſcien
ter ꝑ bona exponit qd ſemꝑ itelligẽ ſi ſit alicu
ius notabilis valoris:ſecꝰ aũt in obolo.vñ ſciẽ
ter expẽdẽs falſam monetã ſm Paũ.i.d.c.quã
to.vl teneri pena legis cor.de fal.q̃ regulr eſt
deportatio ꝛ oim bonoꝝ publicatio ſeruꝰ vero
vltimo ſupplicio punit: qd Bar.dicit verũ:qñ
q̃s expẽdit nũmos ſtãneos vel plũbeos: q2 de
illis tñ mẽtionẽ facit illa lex: alr punit pena
extraordinaria ſm eũdẽ Paũ. ſm Archi. tñ q̃
pecunias diminuti põderis vbi minus valent
emit iuſto ꝑcio:ꝛ defert ad locũ vbi idifferẽter
ſicẽ itegre expẽdunt nõ vl peccare:q2 nulli dã-
nũ ifert ꝛ ſibi iduſtria ꝛ labore lucrũ q̃rit ſicut
eſt de alijs mercimonijs: ꝑ regulã ſciẽti.li.vi.
¶ 7.q̃rit qũo falſificat moneta:ꝛ dico qd tribꝰ 7
modis ſm cõiter doc.in.d.c.quãto. Primo i for
ma qñ.ſ.iponit ſignũ illiꝰ q̃ eã cudi nõ facit:vt
i.l.falſi nois.ꝛ i.l.q̃ noie.ff.de fal. ꝛ i.d.c.quã
to.vñ nouiter cudẽs monetã ꝑncipis cõburit
l.ij.ff.de fal.mo.cudẽs ꝟo monetã ciuitatis vel
inferioris a ꝑncipe capite punit.C.e.l.j.hoc tñ
caſu ſi moneta eẽt i bona materia ꝛ põdere:pu
to qd nulli teneret de dãno: niſi pecunia hãret
ret ſꝫ tñ tenet de iniuria ei cuiꝰ ſignũ violauit
ſcdo ex materia metallica qñ.ſ.fit de ere vel ſtã
no vel liga nõ debita vt in.l.paulꝰ.ff.de ſolu.
ſm Bar.vel cũ realis materia imiſcet vbi non
dꝫ:vt i.l.q̃ nũmos. ꝛ i.l.cornelia.ff.de fal.la.ſ.
ꝛ gñalr vbi materia eſt minꝰ ꝑcioſa quã dꝫ:ter
tio ẽ põdere:q2 iſta tria req̃runt de ſubſa mone
te:vt i.l.j.§.j.ff.de ꝯhẽ.emp. Qd aũt põdꝰ dẽat
hre moneta gl.i.d.l.j.ꝛ Bar.i.l.ij.§.j.ff.ſi cer.
pe.dicũt qd tãtꝰ dꝫ eſſe valor:ꝛ tñ põdꝰ quãtũ
priꝰ erat i materia:nõ deducti expẽſis ꝛ labore
cudẽdi: q̃ de iure debẽt fieri de publico: ſꝫ ſm
Inn.quẽ cõiter ſequunt doc.ꝛ ex ꝯſuetudie ſic
ſuat: tñ dꝫ eẽ in põdere quãtũ erat i materia:
deducti expẽſis ꝛ labore: q2 nemo ſuis expẽſis
eã facere tenet.ff.q̃.ex cau.ma.l.j.ꝛ.c. q̃ ſẽtit.
de re.iu.li.vi. Imo plꝰ credit Inn.qd ſi ꝑnceps
indiget:põt ide ſentire aliq̃d lucri: ꝛ ſic a dicto
põdere minuere aliq̃d modicũ: non aũt multũ
ſine ꝯſenſu ppli:qd Paũ.in.d.c.quãto.limitat
verũ: niſi ſpargat ex regnũ: q2 cũ dãno ſibi nõ
ſubditoꝝ nõ põt ꝛ hoc tene. Credit ẽt Inn. qd
ꝑnceps cũ ppli ꝯſenſu minuere poſſit põdꝰ mo
nete:vt tñ ſic expẽdat ifra regnũ ac ſi eẽt põde
ris iuſti:q2 q̃libet põt renũciare iuri ſuo.vij.q.
j.ꝙ ꝑiculoſum ꝛ dicit ſufficere ꝯſenſum maio-
ris partij magnatũ regni: q2 negotiũ regni re-
putat negotiũ vniuerſitatis.ar.in.l.ij.§.ſctiſſi-
mus.C.de iureiur. ꝑpter calũ. ſꝫ de hoc Paũ.
vbi.ſ. dubitat cũ tractet de ꝑiudicio ſingulo-
rũ.ar.coꝝ q̃ no.in.c.cũ oẽs.de ꝯſtitu.ꝛ.C. que

ſit longa cõſue.in rub.⁊ ſum. Ang.tenet reqri
cõſenſum ſinguloꝝ:ſed ego teneo dictũ Inno.
q2 impoſſibile: aut ꝑdifficile eſt oẽs aſſentire.
8 ¶ 8.qrit̃ q̃ ſunt falſarij monetarũ ſm ꝑdicta:⁊
dico qꝺ multi.ꝑmo falſificãtes ſignũ. ſcꝺo fal
ſificãtes materiã.tertio diminuẽtes põdꝰ ſine
principis ⁊ ppl̃i ꝯſenſu.q̃rto ꝑnceps qñ valẽtẽ
ſeu bonã reprobat:⁊ minus valẽtẽ acceptat vt
bono foro nãciſcat̃ bonã:⁊ illã faciat cõflari ⁊
cudi:vt tʒ Ho.⁊ recitat pan. vbi.ſ.⁊ facit tex.
in.l.elegãter.§.q̃ reprobos.ff.ꝺe pig.act. et rõ
eſt q2 peccat ꝯ materiãvel põdus directe circa
malã ⁊ idirecte circa bonã.q̃nto attẽdẽtes pe
cuniã vel ꝑ fortẽ aquã ſubtiliãtes.ſm gl.in.ꝺ.
c.quãto.⁊ tenent̃ ad reſtõnẽ ꝺãnificatis:vel ſi
illos ignorãt paupib⁹ neceſſario.ꝺe iniur.c.fi.
ſexto cudẽtes monetã q̃ aliquos nũmos min⁹
iuſto põdere cudũt q2 alios pl⁹ cuderũt:vt col
ligit̃ ex Hoſt.Jo.an. Pe.ꝺe ancb.⁊ Inno.vbi
ſ.⁊ rõ q2 qꝺ abũdat in vno nũmo nõ ſupplet ei
qꝺ in alio ꝺeeſt apud illũ q̃ ſolũ min⁹ valentes
recepit. Qui tñ oẽs nũmos faciũt iuſti ponde
ris:ſed exuberãtes alios attõſant nõ ſunt fal
ſarij:ſm ſum.Ange.indiſtincte ꝯ roſ.⁊ verũ eſt
ſiue attõſent ſiue cõflent:ſi boc faciũt publica
autoritate ſiſr̃ ẽt ſi ꝑuato mõ iuſtũ põdꝰ ſeruet̃:
q2 cũ ꝺ2 qꝺ attõſores monetaꝝ ſũt falſarij:itel
ligit̃ ꝺe iuſtis monetis q̃ inde remanẽt leuio
res:tenent̃ tñ ꝑncipi vl̃ cõitati ꝺe materia quã
inde auferũt:q2 illa ꝑ errorẽ fuit nũmis appo
ſita.Credit tñ ſum.Ang.qꝺ ſi abſtinere nõ ve
lint nõ ſint extra ſtatũ ſalutis: qꝺ tamẽ falſum
eſt:q2 fures ſunt:⁊ irrogãt iniuriã principi vel
cõitati:quorũ monete eos ex bonitate laudãt.
9 ¶ Nono querit̃ q̃d ꝺe falſante mẽſuras ⁊ pon
dera:⁊ dico qꝺ vltra mortale tenẽtur ad omne
ꝺamnũ.ꝺe emp.⁊ ven.c.ij.vbi ⁊ tenentur. xx.
diebus in pane ⁊ aqua ieiunare:qꝺ ſm Archi.
forte verũ eſt in foro cõtentioſo eccleſiaſtico:
ſed in foro anime bodie hec penitẽtia eſt arbi
traria:⁊ idem ꝺe vtente falſatis ſcienter. Imo
iure ciuili falſans menſuras tenet̃ pena.l.cor.
ꝺe fal.ff.ꝺe extraorꝺi. cri.l.annonã. que pena
eſt publicationis oĩm bonorũ cũ ꝺeportatione
ſi liber eſt: ſi ſeruus eſt vltimũ ſuppliciũ.l.j.ff.
ꝺe fal.vtens vero falſis puniri põt in duplum
et relegari in inſulã.ff.e.l.pe. Tenetur autem
falſans ſm Archi. ad remediandũ inquantum
põt ſine periculo ſue perſone vel maioris ſcan
dali:vt ſcʒ auferantur ꝺe medio dicte menſure
vel põdera aut equentur.De falſarijs literarũ
apoſtolicarũ q̃ño ſint excõicati.ſ. excõicatio.
vij.§.viij. Q̃ño autẽ bulla vel inſtrumentũ aut
alia ſcriptura dicat̃ falſa.vide.l.tabellio.§.x.

¶ De fama ⁊ rumore.

Fama:rumor:ſecretum:occultũ: mani
feſtum notorium et publicũ inuicem
cõueniunt: ſed ꝺe alijs a duobus pri
mis:vide ſuo loco.

¶ Primo igit̃ ſciẽdũ eſt qꝺ ſm Bar.fama di Nota
citur a fando. vnde niſi ſit locutio nõ eſt fama bile.1.
quãtũ ad totã ſuã rõnẽ ſed ſolũ quantũ ad pri
mũ qꝺ eſt ꝺe rõne ei⁹.i. quãtũ ad opinionẽ ſeu
credulitatẽ: q̃ño intelligẽdũ eſt qꝺ dicit gl. in
l.cognitionẽ.§.eſtimatio.ff.ꝺe var.⁊ extraor.⁊
Tho.ꝺe piperata:quod fama cõis opinio cõis
eſtimatio ſunt idẽ.ſ.quantũ ad primũ:qꝺ eſt ꝺe
ratione fame: ſunt etiã ſinonyma ſm.ꝺ.gl.ſed
intellige qñ illa extra voce manifeſtantur.
¶ Secundo ſciendum eſt quod ſm Panor. in 2
c.veſtra.ꝺe coba. cle.⁊ mul. fama eſt duplex.ſ.
bona ⁊ mala.q2 ita ſe babere poteſt ad bonum
ſicut ad malum: cũ dicatur famoſus latro.l.ca
pitalium.§. famoſos.C. ꝺe pe. Et intellige ꝺe
ea que eſt ꝺe aliquo bomine in genere virtu
tis aut vitij: vt qꝺ eſt bonus vel malus. Que
dam vero eſt ꝺe aliquo facto particulari: vt qꝺ
tale quid ſit vel non ſit ſm Bar.
¶ Tertio ſciẽdũ qꝺ ſm Panor. in.ꝺ.c.veſtra. 3
fama in genere.i. cõiter ad bonã ⁊ malã eſt cõ
munis locutio ex veriſimilib⁹ cõiecturis cõſur
gens:vnde fama eſt ꝓpꝛie qñ tota ciuitas:aut
vicinia vel maior pars aliq̃d clamat ex cõiectu
ris veriſimilibus:al̃s autem non eſt fama quo
ad iuris effectum: ſed ſunt vane ppl̃i voces: vt
ꝺe accu.per gl.⁊ doc.in.c.inq̃ſitionis.qui non
ſunt audiende per gl.in.c.ij. ꝺe elec.⁊ Bar. in
l.ꝺe minore.§ tormenta.ff.ꝺe queſti.⁊ tex.in.l.
iij.ff.ꝺe teſti.Sed intellige qꝺ eſt cõis locutio
preſupponẽs opinionẽ ſiue credulitatẽ:vt ptʒ
ex diffinitione Bar.dicentis qꝺ fama eſt cõis
opinio voce manifeſta ex ſuſpicione: intellige
ꝓbabili veniẽs qꝺ ideo ꝺ2:q2 qñ aliq̃d eſt cer
tũ aut viſum a ꝓplo nõ eſt fama : ſed manifeſtũ
aut notoriũ. Igit̃ ad famã quatuor requirun Ad
tur: primo quod ſit opinio cõis: ſcꝺo qꝺ ſit ex fa
ſuſpicione ꝓbabili: tertio qꝺ voce manifeſtet̃: mã
quarto qꝺ manifeſtetur ab oĩbus vel a maiori req̃
parte:in quo differt a rumore vt patebit: vnde ſita.
dicta paucorũ nõ infamant ſm Panor.in.c.cũ
tua.ꝺe ſpon.Ubi etiã not.qꝺ vbi ꝺ2 pars nulla
additione facta intelligit̃ medietas.ꝺe deci.c.
ij.li.vj. et in.l.nomẽ.§. portionis.ff.ꝺe ṽb.ſig.
qñ vero additur lʒ aliqua vt dicẽdo pars ali
qua verificatur in qualibet minima particula.
¶ Quarto ſciẽdũ qꝺ lʒ ad famã faciẽdã req̃rat̃ 4
maior pars tñ ad famã probandã ſufficiũt duo
teſtes:vt not.in.ꝺ.c.torneamenta.et in.l.iij.ff.
ꝺe teſti. cõtra bmõi tñ ꝓbationẽ admittit̃ ꝓba
tio cõtraria: que ſcꝺa ꝓbatio ſi clarior ſit obſu

ſcatur effectus prime:et eo caſu quo fama ſuffi-
ceret ad torſurã ſi ꝑ partẽ rei bona fama proba
tur tollitur preſumptio prima.ar. de ſpõ. cũ in
tua.et qꝺ no.in.l.fi.C.de queſti. An autẽ fama
faciat plenã probationẽ.ſ.inquiſitio.ſ.ꝗ xſ.
5 ¶ v.ſciẽdũ qꝺ fama bõa de hoĩe aliq̃ ẽ ꝫ ſpe.
illeſe dignitatis ſtatꝰ legibꝰ ꝛ moribꝰ cõprobatꝰ
in nullo diminutꝰ: qꝺ ẽt ptꝫ.ff.de va. ꝛ extor.l.
cognitionẽ.§.eſtimatio.ꝛ i gl.i.d.c.vſa.ꝛ.C.ex
q̃.c.iſa.irro.l.ſ. fama aũt mala ẽ ꝯria ad bonã
vt pꝫ ꝑ gl.vbi.ſ. Dicit aũt Azo.qꝺ in dicta de-
ſcriptiõe nomẽ dignitatis nõ ponit̃ ꝓ honore
publico ſed ꝓ potẽtia natura cũctis attributa.
Fama. Vł breuiter fama hoĩs ẽ cõis opinio ex ſuſpi
ciõe ꝓbabili cũ locutiõe de illo hoĩe:ꝛ ſi ſit de
malo eſt mala:ſi de bono bõa:fama xͦo de aliq̃
negotio vł facto ẽ cõis opinio ex ſuſpiciõe ꝓba
bili cũ locutiõe de illo negotio: ꝛ ſic cõis diffi
nitio deſcẽdit i mẽbra:nec opꝫ addere ex icer-
to auctore ꝓueniẽs:qꝛ q̃nq; ex certo q̃nq; ex in-
certo.autore ꝓuenit ſm gl.ꝛ Pañ.in.d.c.vſa.
6 ¶ vi.ſciendũ qꝺ rumor ſm ſpe. eſt particularis
aſſertio vel inſinuatio ex ſola ſuſpiciõe ꝛ incer
to autore ꝓueniẽs.de eo q̃ cog.cõ.vxo.ſupꝛ eo.
et idẽ ſentit Pañ.vbi.ſ.excepto qꝺ nõ auderet
incerto autore:ꝛ hñ. Vñ rumor in hoc differt a
Rumor fama: qꝛ rumor eſt q̃ſi vox aliq̃ vicinie clamat.
fama xͦo q̃ſi pars maior ſm mẽtẽ Pañ. in.c.bo
ne memorie.el.ſ.de el.ꝛ gl.in.d.c.ſupꝛ eo.vnde
ſm Pañ.rumor ſe hꝫ in minꝰ qꝺ intellige q̃ñtũ
ad partẽ req̃ſitã.nõ quo ad ꝑdicationẽ:ſed eſt
ecõuerſo quia oĩs fama eſt rumor:nõ ecõtra.
7 ¶ Septimo ſciẽdũ ẽ qꝺ indiciũ qꝺ.ſ.idẽ vł qꝺ
cõiectura ꝓbabilis ẽ mediũ itellectuale verita
tis eliciẽde:ex aliq̃ ſingulari circũſtãtia inſur-
gẽs.C.ꝛ.ff.de rei vẽ.l.indicia.vł ſm Pañ.i.d.
c.vſa. ꝓprie ẽ notabile ſignũ dicti rei ſeu facti
qꝺ ſubijcit̃ neceſſitati ꝓbãde: ꝛ largo mõ argu
mẽtũ dici põt idiciũ. Vide l.c.forꝰ.de xͦb.ſig.
Et tot inq̃t poſſent eſſe idicia ꝛ tã vrgẽtia: qꝺ
iducerẽt iudicẽ ad credulitatẽ: et ſufficerẽt ad
ſnĩaꝫ ferẽdã ẽt i criminalibꝰ. vt.C.de rei vẽ.l.
idicia.C.ꝺ ꝓba.l.ſciãt cũcti.ꝛ de ꝑſum.afferte:
ꝛ refert ſe ad dicta l.c.iij.de ꝓba.vide.ſ.idiciũ.
8 ¶ Octauo ſciẽdũ eſt qꝺ ſm gl.in.c.ſemel.xſ.q.
iij.ſi ſumꝰ iter tales q̃ parati ſunt imitari mor-
taliter peccat: q̃ ſuã famã ꝓ poſſe nõ defendit:
et ſic itellige.c.nõ ſunt audiẽdi.ea.q.ꝛ.xij.q.ſ.
nolo.ꝛ de cõſe.di.ſ.iubemꝰ.ſi aũt ſumus inter
tales qui ſolũ parati ſunt reprehẽdere nõ imi-
tari:ſic ſufficit nobis cõſciẽtia noſtra: nec de-
fendere tenemur:ꝛ ſic intellige.c.qd obeſt.cũ
q̃nq; ſequẽtibꝰ.xſ.q.iij. Scũs Tho.autẽ in.v.
quolib.ar.xxvſ. dicit qꝺ viros ꝑfectos itellige
exiſtẽtes in ſtatu ꝑfectionis decet in ꝑſonali-
bus iniurijs eſſe maxime patiẽtes vt ſint ẽt pa
rati plura ſufferre ſm illꝺ mat.v.ſi q̃s ꝑcuſſerit
te ꝛc.ſtatũ xͦo ſuũ ipugnari pati nõ dꝫ q̃ñtũ reſi
ſtere pñt:qꝛ hoc vergeret i iniuriã dei. Sed in
quolib.x.ar.xij. etiã q̃ñtũ ad iniurias ꝑſonales
vꝫ diſtinguere:ꝛ dicere ac ꝓbare qꝺ illi quibꝰ
imminet ex officio vel ſtatu ꝑfectionis aliorũ
ſaluti ꝓuidere peccãt niſi infamiã ꝓpriã iuxta
poſſe repellant alij xͦo qbꝰ magis cuſtodia ſue
proprie ſalutis imminet poſſent ſue humilitati
prouidẽtes famã vel infamiã cõtẽnere. Utrũ
fama ꝓbet.ſ.inquiſitio.ſ.§.xſ. Quo fama ledat̃
ac reſtituat̃.ſ.detractio:q̃ſo vero ab aliquibꝰ
propter eam ſit abſtinendũ.vide.ſ.ſcandalũ.

¶ De familia ꝛ famulis.

Familia dicta eſt a famore q̃ eſt vox
hoĩs genitiua.C.de xͦb.ſig. Et ſꝫ
Azo. in ſum. ſuo noĩe cõprehẽdit
oẽs q̃ ſunt in ſeruitio alicuiꝰ etiã
liberos hoĩes ſeruiẽtes illi bona
fide vel ẽt alienos: ꝛ ſeruos q̃ ſũt
in eiꝰ ꝑtãte ſilr oẽs ꝓpiquos libertos ꝛ patro
nos:ꝛ ſic gñalr ſumit̃.C.de xͦb.ſig.d.l.fi.vnicꝰ
xͦo ſeruꝰ familie noĩe nõ ꝯtinet̃ nec duo faciũt
familiã ibidẽ.Sed archi.in.c.lꝫ.de priui.li.vſ.
dicit qꝺ triplex eſt familia.Quedã perpetua ꝛ Tri
religioſa.vt religioſi clerici ꝛ ſilr eo ꝛ hi gaudẽt plex
priuilegio ꝯuẽtꝰ.vł collegij.de ſta.mo. recolẽ fami
tes.C.loca.l.milites.alr duplici iure tenerent̃ lia
ꝯ.c.cognouimꝰ.xij.q.ij.Et de hac loquit̃.c.cũ
olim.de arbi. eſt ꝛ alia q̃.ſ. nõ eccl'iaſticos tm̃
cõprehẽdit ſꝫ ẽt laicos:ſicut ſunt vxor: filij:ne
potes.ſerui:famuli:q̃ in eiꝰ domo eiꝰ ſumptibꝰ
viuũt cõtinue:de q̃ intelligit̃.ff.de publi.l.ſ.§.
familie.C.ad.l.cor.de ſica.l.ſi forte.q̃ ponit̃ de
pe.diſt.ſ.de here.c.filij.lib.vſ.in fi.ꝛ de teſt. in
l fis.vbi de hoc.ꝛ.iij.q.v.c.ſ.Et de hac intelli
git̃ qꝺ dꝛ i.d.c.lꝫ de q̃ vide.ſ.iterdictũ.vſ.§.vij.
Eſt ꝛ alia q̃ nec ꝑpetua ẽ nec mercẽnaria:ſicut
clerici ꝛ religioſi:ꝛ alij eccl'iaſtici dicunt̃ de fa
milia eccl'ie:de q̃bus.xvſ.q.vſ.de lapſis. Et ꝛ
alia de q̃ i.l.fi.C.ꝺ xͦb.ſig.vbi nomẽ familie cõ
ꝑhẽdit parẽtes liberos oẽſq; ꝓpinq̃s:ꝛ ſubſtã
tiã ꝛ libertos ẽt ꝛ ꝑſonos:nec nõ ꝛ ſuos:ꝛ hec
ſignificatio hꝫ locũ in fideicõmiſſis vt ibi ptꝫ.
¶ Prio xͦo q̃rit̃ ad q̃d teneat̃ pꝛfamilias:ꝛ di- 1. qͦ
co qꝺ ad duo de ꝑcepto ꝑncipalr.ſ. ad neceſſa
rio ꝑrite admĩſtrationẽ ꝛ ad diſciplinã tã xͦbo
q̃ꝫ moꝝ exẽplo:vt colligit̃ prima ad tymo.v. et
ad ephe.iij.ꝛ not.i.§.neceſſe.xlvij.di.alr de ſui
natura ẽ mortale i re notabili:niſi excuſet aliq̃
circũſtãtia puta neceſſitas ꝛ hmõi.vł niſi omiſ
ſio correctionis ſit circa ea q̃ nõ ſunt ad ſalutẽ
neceſſaria: et ſic intellige.xxiij q.iiij.duo iſta.
et.q.v.nõ putes: An aũt correctionis grã poſ-

ſit clericos verberare. ẟ. excõicatio.vſ.§.iiij.
caſu.viij.Si autẽ aliquos de familia nec vbis
nec verberibꝰ põt emẽdare tenetᷣ eos expellere
vel eis negare neceſſaria ſi credit ꝓbabiliter
eos ꝑ hoc poſſe emẽdari ſicut ptꝫ in vxore for-
nicaria:ar.eorũ que no.in.c.nõ ois.v.q. ſi vero
ꝓbabiliter credit ꝑ hoc eos licẽtiꝰ peccare ꝑ
ſuam aũt curã ꝛ timorẽ videt eos a multis ꝛ ſi
nõ ab oĩbus malis ſe tẽperare ſi faciat quantũ
põt excuſatᷣ. nec ei imputatᷣ ꝑuerſitas filiorũ:
vt patet in.c.ꝗtũlibet.ꝛ.c.ſequenti.diſt.xlvij.

2 ¶Scđo q̄ritᷣ an dñs tpe īfirmitatis teneatᷣ fa-
mulo q̄ locauerat oꝑas ſuas de neceſſarijs ꝛ ſa
laria. ꝛ dicit bar.in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſui aũt.ff.ſo.
matri.ꝛ in.l.in rebꝰ.ff.cõmo.ꝙ ad expẽſas ma
gnas ſi tenetᷣ:ꝙ ītellige rõne famulatꝰ:ſꝫ alia
rõne vt qꝛ ꝓximꝰ:ꝛ ille nõ hꝫ vñ ſibi ſubueniat
tenetᷣ:et ille ꝑt officiũ iudicis īplorare ꝯ eũ vt
ſibi ſubueniat ſi ẽ ſoluẽdo: ꝛ idẽ facere ꝑt pau
per cũ quocũq; diuite:de q̄ vide tex.cũ gl.nota
bili in.c.ſicut.xlvij.diſt. Quãtũ vero ad ſalariũ
Jo.an.d.Ant.Jo.de imo.Et pañ.in.c.ſ.de cle.
egro.ꝛ cõiter doct.tenẽt ꝙ nõ:qꝛ caſus cõtin-
gẽs in ꝑſona eiꝰ q̄ locauit oꝑas liberat ꝯducto
rẽ a ꝑſtatiõe mercedis.l.ſi vno.§.itẽ cũ q̄dã.et
qđ ibi no.ff.loca.ꝛ ꝙ no.in.l.in rebꝰ.ff.cõmo.
et gl.i.l.ſi.§.idẽ iuris.el.ij.ff.ad.l.rho.de ia.qđ
tñ pañ.vbi.ẟ.limitat: qñ ſalariũ debetᷣ ſolũ rõ
ne ꝑſone:ſecꝰ ſi daretᷣ rõne aliorũ ẽt vñ ꝑlãs q̄
hꝫ famulos ꝛ iudices q̄bꝰ hꝫ ſoluere lꝫ īfirmetᷣ
aut moriatᷣ petere põt: ꝛ debitores ei tenẽtur.
tex.eſt ī.l.pecuniã.ff.de ꝯdi. ob cau.ꝛ facit qđ
no.in.l.diẽ functo.ff.de offi.aſſe. Jnn. aũt te-
nereᷣ ꝙ ſalariũ debeatᷣ in.c.ꝓpter ſterilitatẽ.
de loca.ꝛ facit.c.ſ.de cle.non reſi. lib.vſ.ꝛ ibi
gemi.ꝑ illũ tex.dicit ꝙ doctori vel famulo ſub-
trahi nõ dꝫ ſalariũ ꝓpter infirmitatẽ allegãs
qđ hᷣ in ſpec.de cle.nõ reſi.§.poſt ꝗ.vſſ. q̄d ſi
mercẽnariꝰ. Et iſtud tꝫ Sali.in.l.lꝫ.C.loca.et
pulchre Ang.in diſputatione exorta guerra:et
fac.l.q̄ſitũ.ff.de re iudi. Et hoc ꝓcedit vbi cõ-
ſuetudo ſic eſt ꝙ.ſ.debeatᷣ: qꝛ illud vᷣ actũ qđ
eſt conſuetũ.l.qđ ſi nolit.§.q̄ aſſidua.ff.de edi.
edic.vbi aũt nõ eſt cõſuetudo nõ debetᷣ niſi vt
dictũ eſt: et in caſu ſpãli. vt.C.de aduo.di.iud.
l.poſt duos.vbi aduocato debetᷣ ſalariũ ex pu-
blico cõſtitutũ:lꝫ moriatᷣ infra annũ:ſecꝰ autẽ
de ſalario ꝓmiſſo a parte: qꝛ nõ debetᷣ niſi pro
rata tpis: ẜm Bar. in.d.l.diẽ functo. ſilr.in.l.
cũ heres.§.ſtichus.ff.de ſta.lib.vbi qñ ꝑ ſeruũ
nõ ſtat q̄n ſeruiat: nihilominꝰ libertatẽ ꝓpter
hoc legatã cõſequitᷣ fauore libertatis.de quo
ſ.loca.§.xij.vbi agetur de iſta materia diffuſe.

3 ¶Tertio q̄ritᷣ vtrũ obligatus ꝓcurare aliquã
familiã:vt q̄ accepit furnũ cũ obligatione co-
quẽdi alicui ꝛ eiꝰ familie teneatᷣ excreſcẽte fa-
milia.et dico ẜm Pañ. ꝙ nõ ſi familia habeat
numerũ certũ ꝛ determinatũ: ſi aũt indetermi
natũ vt ſunt fratres alicuiꝰ cõuẽtus ſic tenetᷣ:
et facit.c.ꝗto.de cenſi. vbi etiã dicit Pañ.qđ
ex quo iſte põt ſe hᷣe ad lucra.ſ.familia dimi-
nuta ea aucta tenetᷣ vt ꝯ̄riorũ eadẽ ſit diſcipli-
na:niſi ſpeciẽ mutaſſet:puta ſi effectꝰ eſt eṗs vᷣ
capitaneus:ꝛ ſic tꝫ familiã multã. Si tñ nimis
grauaretᷣ per iudicis officiũ ſibi prouidebitᷣ.

¶Quarto q̄ritᷣ an petere poſſit ſalariũ famulꝰ 4
qui cũ dño de ſalario nõ cõuenit.ꝛ dicit Fede.
cõſi.xviij.ꝙ ſi famulus ꝯſueuit locare oꝑas et
dñs conducere tenetᷣ dñs ſoluere ſaltẽ vſq; ad
illã ſummã:qua alios fuiſſet cõductꝰ: ar.l.ſi
nõ ſortẽ.§.libertus.de cõdi.inde.no.ꝑ archi.ſ.
q.ſ.ſunt nõnulli. Si vero fuit cõductus ſub mer-
cede taxanda ad arbitriũ dñi: ſic iudicio boni
viri taxabitur:vt patet.ẟ.arbiter.§.xv.ꝛ.xvſ.

¶Quinto quid ſi promiſit ſeruire per annũ in 5
rure: ꝛ exactis ſex mẽſibꝰ hyemis vult diſcede
re. Dico quod nõ habebit mediũ ſalarium ẜm
Bar.in.l.diuortio.§.qđ in anno.ff.ſol.ma. ſed
cõputabitur craſſum cũ macro.et ſi aliquo tpe
dicti anni fuerit infirmus nõ tenebitᷣ ſupplere
illud tṗs ẜm gl.in.c.ſi pro tua. de reſcri.li.vſ.
vt.l. cũ heres.§.ſtichus.ff.de ſta.lib. ex quo tñ
nõ ſequitur qđ debebat habere ſtipẽdiũ totũ.

¶Sexto queritᷣ an famulus cui dñs dare non 6
vult debitã mercedẽ poſſit occulte ſatiſfacere
ſibi:et dicit Ric.in.iiij.diſt.xv. qđ lꝫ tales pec-
cent in modo accipiendi: tñ ad reſtitutionẽ nõ
tenentur:ſed de hoc dic vt.ſ.furtũ.§.xiiij.ꝛ.xv.

¶Septimo vtrũ familia vel aliq̄s de familia 7
teneatᷣ reuelare delictũ dñi ſui req̄ſitꝰ per obe
dientiã ſuꝑioris.ꝛ dico ꝙ nõ ſi criminalr̄ vult
ꝓcedere.iiij.q.iij.lege iulia.el.ij. ſecꝰ ſi ciuili-
ter ꝓcedat:vt.ẟ.correctio.§.ix.ꝛ.x.qđ intellige
vbi ex hoc nullũ ſibi malũ immineret:qꝛ nullꝰ
tenetᷣ ſuo malo procurare bonũ proximi tp̄ale.

¶Octauo q̄ritᷣ vtrũ teneatᷣ ſeruare iur̄m famu 8
lus q̄ iurauit dño ſe denunciaturũ ſi quẽ ſciue
rit eiꝰ bona ſurripuiſſe: ꝛ dicit Durã.qđ non ſi
dñs eſt truculẽtꝰ qꝛ illicitũ fuit iur̄m: ſed ſi eſt
mãſuetꝰ ꝛ ꝓbabilr̄ creditᷣ rõnabilr̄ ꝓceſſurus:
diſtinguẽdũ eſt qꝛ ſi res ſublata erat ſub eius
cuſtodia: ſicut poſſet ꝑſeq̄ aſportãtẽ: ſic ꝛ dño
reuelare.ſi vero nõ erat deputata ad eiꝰ cuſtodiã
tenetᷣ nihilominus dicere ſi põt ꝓbare: ſi vero
ꝓbare non põt reuelare nõ dꝫ niſi tali q̄ poſſit
ꝓdeſſe ꝛ nõ obeſſe. et ſi alio mõ iurauit nõ fuit
licitũ iuramentũ nec obligatoriũ. Jdem dicit
Hug.de teſtibꝰ ſinodalibꝰ.ſ.qđ nõ tenentᷣ de-
nũciare eṗo:lꝫ iurauerint:niſi crimina q̄ ꝓba-
re poſſent.xxiij.q.iij.q̄ſq̄s.alr̄s eſſet ꝓditor cri-

minis.ij.q.j.ſi peccauerit. niſi hoc faciat ſecre te eſto vel alij q̄ hz corrigere paternaliter: ar. xxij.q.v.hoc vſ. ⁊ de hoc.ſ.denūciatio.§.v.q̄s autē teneatur pro delicto familie.j. nauta.§.v.

De familiari.

Familiaris q̄s dicatur gl. iij.q.v. in ſum. dicit q̄ largi familiares dicū tur oēs q̄ cohabitāt cū aliquo vt in c.inſinuāte de offi. deleg. et in.c.in literis.de teſti.vbi dicit gl.q̄ fami liares appellant̄ ꝯſanguinei colonus aſſcripti tius mercenarius filiꝰ in ptāte libertꝰ ſeruus et oēs habitātes in domo. Domeſtici ṽo ſunt quibꝰ ratione patrie ptātis vel dñice imperari pōt: pro quo vide gl.in.l.pñti.§. ſane.C.de his qui ad eccľ.cōfu.⁊ familiares domeſtici intel ligūtur oēs qui in expēſis alicuius cōmēſales cōtinue exiſtūt etiā ſi aliqñ abeſſe pro eiꝰ nego ciis gerēdis cōtingat.vt no.in.c.ſi.de ṽb.ſig.

F Auorabile.vide.j.odioſum.

Fautor quis dicatur infra hereticus.j.§. vij.⁊.x.

De femina.

Femina nomē ē gñale cōiter oēm fe mellā in oī aīantiū gñe cōplectens. vſitatiꝰ aūt in gñe hūano in q̄ citius hoīe pubeſcit: vľ q̄ mala herba cito creſcit ſicut ludēs vt credo: dicit gl.ī.l.ij.C.de his q̄ ve.eta.īpe.vľ ſm cōiter doc.ī.c.lrās. de deſpō.impu. ſexꝰ muliebris eſt debilior citiuſq̄ deficiēs.⁊ ꝯñr citiꝰ pficit̄ ſicut in aliis videmꝰ.

1.qd Primo ṽo q̄rit̄ vtrū femina peccet mortalr vtēdo habitu virili vel ꝯ: ⁊ dicūt aliq̄ q̄ ſic.q2 xxx.di.in.c.ſi q̄ mulier. dr ſi q̄ mulier ſuo ppoſi to vtile iudicās vt virili veſte vtat̄: et ppt̄ hoc virilē habitū imitet̄ anathema ſit. Sed tñ hoc dico de ſe nō eſſe pctm̄: q2 aliqñ licite fit: ſicut beatꝰ Ambro.in.ij.de virgi.narrat de q̄dā ſctā virgine antiochena.q̄ ab idolatris pſtituta in lupanari ad p̄ces viri ſub ſpē turpitudinis intrātis mutauit habitū ⁊ exuit nō vt vitaret martyriū ſed cōtagiū. vñ nō pōt eſſe pctm̄ niſi ex circūſtātia vel intētione.⁊ ꝯñr ſi iſta fiant ex animi leuitate ſine itētiōe corrupta vel ſcāda lo graui nō eſt mortale. Sed ꝯ q2 dr in.d.c.ſi q̄ mulier.xxx.di.q̄ ſi q̄ mulier ſuo ppoſito vtile iudicās: vt virili veſte vtat̄ ⁊ ppter hoc virilē habitū imitetur anathema ſit. Ad hoc dico q̄ loquit̄ qñ mulier hoc facit malo ppoſito.i.intē tione faciliꝰ meretricādi vt ptz p gl. et Archi. ibi. Cōtra etiā q2 non vtet̄ mulier veſte virili. deute.xxij. ſz dico hoc phiberi primo ex ſupſti tione idolatrie: ne iudei in ſacris imitarent̄ gē tiles idolatras.ſcdo vt reſtringeret̄ libido: ne ſ.mulier licentius ingrederet̄ ad viros: tertio dico hoc prohiberi eo modo quo ⁊ quedā de ſe licita ad miniſteriū ſicut prohibet̄ arari in boue ⁊ aſino in lege moyſi vel eo modo quo venialia puta mendacia vel ocioſa verba.

Scdo q̄rit̄ vtrū peccet femina ſe attōdēs: et dico q̄ femina tōſurari nō dz ēt cā religiōis: de cōuerſi.cōiu.vxoratꝰ.⁊ intellige nō ſolū de tōſura q̄ dr clerica. ſz etiā de raſura q̄ fit p ab ſciſſionē capilloꝝ vſq̄ ad aures.⁊ facit di.xxx. q̄cūq̄ mulier.⁊.xx.q.ij.c.j.⁊ cle.attēdentes.de ſtatu reg. ſz tñ hoc intelligit̄ ſm gl.in.d.cle.de femina q̄ vult in ſclo remanere: quā etiā excu ſat conſuetudo ꝯria.adde etiā neceſſitas. puta infirmitatis vel hmōi. Si aūt id ſine neceſſita te faciat ſum. Ang.dicit eā peccare mortalr cū ſit excōicāda. vt.d.c. q̄cūq̄ mulier.ſz ſum.roſ. tz ꝯriū dicens non eſſe mortale ſi hoc faciat ex leuitate aut fatuitate: ⁊ hoc tene p.d. in priori .§.d.aūt.c.q̄cūq̄. loquit̄ qñ hoc facit ex ſupſti tione ⁊ ad facilius meretricādū. et in cōtēptū ſignificationis come.i.ſubiectionis ad virū q̄ archi.ibi no. vbi dr reſoluēs ius ſubiectionis. 2 mulier ſe tōdēs peccat.

Tertio q̄rit̄ que ſint illa q̄ phibent̄ mulieri: et dico q̄ ſunt multa. Nō eñ pōt p̄dicare nec publice docere q̄uis ſancta ⁊ docta.xxiij.diſt. mulier.ſ.in eccľia ⁊ publice ſecus in caplō ſuo et clauſtro.ſm gl.ray. Nec cōfeſſiones audire nec alius benedicere: aut actū alicuius ordinis exercere.de pe.⁊ re.noua.de exceſ.prela.tāta. ſed intellige de bñdictione publica nō de pri uata eo modo quo mater filiū benedicit. Nec tāgere ſacra vaſa aut ſacratas pallas.i.corpo ralia ſm gl.nec incenſum circa altare deferre. xxiij.di.ſacratas ⁊ idē eſt de veſtibꝰ q̄bus deo miniſtratur.ſ.actu.de cōſe.di.j.veſtita. de quo tñ.ſ.in ṽbo corpalia.§.j. Nec eſſe arbitrix niſi eſſet in dignitate habēte iuriſdictionē: lz poſſit eſſe arbitrix.de quo.ſ.arbiter.§.ij.⁊.xvj. Nec iudicis aut magiſtratꝰ officiū gerere niſi in ca ſibus de q̄bus in gl. xv.q̄ſti.iij.§.j.intellige in ſpūalibus: q2 in tpalibus iudicare pōt vbi eſt cōſuetudo. de arbi.dilecti. Nec poſtulare aut pcurare niſi in cā ppria ⁊ ſuoꝝ: vt not.in.l.fe mina.ff.de regu. iur.⁊.iij.q.vij.§ tria.⁊.d.§ ſ. Nec teſtis eſſe de quo dic vt.j.teſtis.§.j. Nec pſonalr ad iudiciū trahi cā ferēdi teſtimoniū: aut qualibet alia cā q̄ nō exprimat̄ in iure ꝯtra eiꝰ volūtatē: ⁊ ſi eſſet religioſa trahi nō poſſet etiam ſi vellet quauis de cā: de iud.mulieres. lib.vj. Nec accuſare niſi in certis caſibꝰ de.xv. q.iij.§ ſ.in tex.⁊ in gl. Nec ſe ſeu ppriā ſubſtā tiam obligare pro debito viri niſi creditū ſit cō uerſum in ſuā vtilitatē: vt in auſ.vt nul.iudi.§. et illud not.col.ix. Nec dz incarcerari vel de trudi p aliquo debito vt ibi vide.ſ.abbatiſſa.

Fenus licet cõiter pro vſura ponat: vt in l. in pba. C. ex quib. cau. infa. irro. tamen proprie ſm grãmaticos in hoc ab ea differt: q2 vſura eſt lucrū de capitali: fenus vero eſt lucrū de vſura. Item quia fenus exhibet mutuū vſq3 ad prefixum tempus: vſura ſine prefixione.

Ferie. vide. ſ. dies feſtus.

¶ De feudo.

Feudū ſm goſ. eſt cõceſſio rei imobilis facta ꝑ homagio. ex̄ de fi. ex dili gēti. ⁊ 2cor. diffinitio Ho. ⁊ Azo. dicētiū ꝙ eſt bn̄ficiū alicui⁹ rei inueſtitura iterueniēte ſic 2ceſſe ſeu date aliut dn̄iū penes 2cedētē remaneat: cui⁹ occaſiõe recipiēs: ⁊ ſucceſſor ei⁹ 2cedēte dn̄o ad id ſeruitiū. de q̄ ⁊ vſq3 q̄ 2uenit: aut feudi natura req̄rit tenet directo dn̄o: vtile aūt ad feudatariū trāſit. ar. cox q̄ no. de ēphyteota. ff. ſi ager vec. pe. l. vnica. § q̄ me. tn̄ ex § ſequēti meli⁹ patebit natura feudi. Ex his aūt p3 ꝙ ſi feudū datur vt ide ꝑſtet ſuitiū reale nõ eſt ꝓprie feudū. ſ3 2ct⁹ innoīat⁹ ſm Cy. i aut. igreſſi. C. de ſa. ſan. ec. ſicut dicit Bal. in lib. de 2ſuc. feu. ꝙ in quibuſdā partib⁹ lõbardie ꝑ feudis ecclie ſoluit par caponū vel ſpatula porci ⁊ cū hmõi ſm eq̄ parant ēphyteoſi. Silr ſi eſſet q̄d emptū nõ h3 naturā feudi ſm Bal. vbi. ſ. de feu. da. c. ſ. ⁊ in l. qui ſe. C. vn̄ li. Sed qn̄ iponit on⁹ ꝑſonale vt ire ad ꝑlamētū regis vel hmõi: ⁊ abeſt vēditio tūc ꝓprie eſt feudū ⁊ regulatur lege feudorū.

1.qõ ¶ Primo ṽo q̄rit q̄ ſit natura feudi: et q̄ differētia ei⁹ ad ēphyteoſim: et dico patere rn̄ſionē ex verbis petri belie. in tractatu ſuo de feudis

que dicētis. ¶ De natura hui⁹ 2ct⁹ eſt ꝑmo qõ dn̄s

na- retineat ſibi directū dn̄iū ac ꝓprietatē. vt i li.

tura feu. ti. q̄ cau. feu. amit. ca. vnico. ¶ Scdo qõ vti

feu. le dn̄iū trāſeat in vaſallū qõ p3 q2 vaſall⁹ põt q̄ſi vēdicere vt i li. feu. ti. de inueſtitura. de re. alie. fa. c. vnico. ⁊ 2ſir eſt q̄ſi dn̄s al's nõ vēdicaret. ff. de auro ⁊ arg. le. l. q̄nt⁹. ¶ Tertio qõ dn̄s habeat ciuilē poſſeſſionē ⁊ vaſall⁹ naturalē: q2 vaſall⁹ appellat vſufructuari⁹ q̄ naturalr poſſidet. vt. ff. d acq̄. poſ. l. naturalr. Dico tn̄ qõ ius vaſalicū poſſidet ciuilr ⁊ naturalr: q2 ꝑſcribit qõ non faceret niſi ciuilr poſſideret. ¶ Quarto ꝙ 2ſiſtat in reb⁹ imobilib⁹. ¶ Quīto ꝙ ſi vaſallus dn̄o conſtituto ſeruitiū nõ ꝑſtiterit a feudo repellitur. ¶ Sexto q2 ſine dn̄i volūtate feudū alienari nõ põt. ¶ Septimo q2 feudario regulariter fit in ꝑpetuū. ¶ Octauo ꝙ dn̄s habeat mittere vaſallū i poſſeſſionē. ¶ Nono qõ ſi ſit 2trouerſia inter vaſallos dn̄s recognoſcit ſecus in emphyteota. q2 hic dn̄s h3 vaſallū obligatum ꝑſonaliter mediāte iuro ⁊ 2ſir h3 iuriſditionē in ꝑſonā: ⁊ multo forti⁹ in rē in emphyteoſi ṽo dn̄s h3 emphyteotā obligatū rõne rei: nec hy ius quādiu pēſio ſoluit vn̄ recognoſcere nõ ꝑt. ¶ 10. qõ vaſall⁹ nõ põt ſine dn̄i volūtate feudū i pignorare ēphyteota ṽo ꝑt q2 h pateret dn̄s nõ ibi: eo qõ hic tenet vaſall⁹ dn̄o ſuire de fructib⁹ q̄s creditor interim ꝑcipiet ibi aūt tenet ſoluere pēſionē in pecunia cõſiſtētē. ¶ 11. qõ vaſallus feudū ſine dn̄i volūtate dare nõ põt qõ ēphyteota põt q2 magis obligat vaſall⁹ cū ꝑſona ei⁹ dn̄s elegerit. vn̄ aliqn̄ inuito dn̄o ſubrogare nõ põt qõ emphyteote ꝑmittit ꝓpter liberalitatē. ¶ 12. qõ in feudo femina ſuccedere nõ põt niſi fuerit 2uētū: ſec⁹ iure emphyteotico: q2 feudū dat ꝓpter ſeruitiū: mulier aūt ſeruire nõ põt eq̄ bn̄ vt vir: emphyteoſis aūt ſit ꝓpter meliorationē quā eq̄ bene facere põt mulier vt vir. Aſtē. tn̄ dicit ꝙ hoc fallit in duob⁹ caſibus primo ſi ſit feudū femineū vel femine 2ceſſum: q2 tūc deficientib⁹ maſculis ad feminas ꝑtinebit: vt in ti. de bn̄ficio femine. ſcdo ſi ſit tali pacto acq̄ſitū. vt deficiētib⁹ maſculis ad feminas deuoluat q2 qõ fuit actū eſt ſeruandū. vt in ti. de ſuc. feu. § filia. ¶ 13. qõ vaſall⁹ nõ põt aliū vaſallū facere ſine dn̄i volūtate qõ ēphyteota ꝑt q2 emphyteoſis ꝓpt meliorationē feudū ꝓpt ſeruitiū fit eq̄: bene aūt põt meliorare ſcdſ vt prim⁹: et tn̄ põt eq̄ bn̄ ſeruitor id hic req̄rit dn̄i cõſenſus nõ ibi. ¶ 14. qõ pēſio nõ ꝑſtetur vt in emphyteoſi: ſ3 ſeruitiū certū vel incertū prout fuerit 2uētū: itē qõ nihil ꝑſtet ꝑ introitu. ¶ 15. qõ vaſall⁹ nõ teneat ſuitiū ꝑſtare dn̄o niſi req̄ſitus ſec⁹ in ēphyteota: q2 vaſall⁹ nõ tenet niſi ſciat dn̄m idigere ēphyteota ṽo tenet ad certā pēſionē certa die: dies aūt ꝑ dn̄o interpellat. ¶ 16. qõ vaſall⁹ poſſit feudū dimittere ſine dn̄i volūtate: nõ aūt ēphyteota: q2 feudū dat amore vaſalli: ⁊ vt aliquā vtilitatē 2ſequat: vn̄ ſine dn̄i volūtate ꝑt renūciare: ſ3 ēphyteotica res tradit ad vtilitatē dn̄i. i. vt melioret: vn̄ ſecus.

¶ Scdo querit quotuplex ſit feudū ⁊ dico ſm Bal. in ꝓlo. d. libri qõ multiplex. Aliud eīn eſt habens proprie naturā feudi: aliud improprie aliud regale: aliud non regale. Aliud ſimplex: aliud conditionatū: non quidē ſub cõditione datū ſed ſub qualificatione vel cõditionatū. i. datū ad certū ſeruitiū ſeu cõditionē quā ſi vaſallus negauerit: feudū amittit. Ad aliud antiquū ſeu paternū. ſ. qõ fuit illi⁹ qui fuit cõis parēs agnationis ſiue qõ a patre vel quocūq3 de ſuꝑiorib⁹ acq̄ſitū eſt aliõ mr̄nū. ſ. acq̄ſitū ꝑ feminā: cui⁹ natura aſpicit prio maſculos: deinde feminas. Aliud reale qõ tranſit ad heredē: aliud ꝑſonale qõ ſolū ad vitā vnius concedit. Aliud ligiū vbi iurat fidelitas 2 omnē hoīem aliud nõ ligiū in quo prior dn̄s excipit. aliud

frācū.ſ.a ſeruitijs ⁊ opib' exhibēdis: aliud nō
frācū. Aliud annale: ⁊ eſt feudū guardie ⁊ caſtal
die: ⁊ p mercede alicui' rei: aliud nō ānale. Sūt
etiā q̄dā icorporalia q̄ q̄nq; dant̄ loco feudi: vt
guardia ⁊ caſtaldia: ⁊ iſta nō hn̄t pprie nāꝫ feu
di ſꝫ Hoſt. aliud nobile qḋ nobilitat poſſeſſo-
rē: aliud burgēſe.ſ. qḋ nō nobilitat. Aliud ē et
eccl'iaſticū ⁊ hoc eſt triplex. primū q̄ dat̄ eccl'ie
ſcḋꝫ qḋ recipit̄ ab eadē. tertio q̄ dat̄ vel recipit̄
a clerico. Et q̄n q̄s inueſtit̄ de ducatu dr̄ dux de
comitatu comes: de marchionatu marchio.
3 ¶ 3. q̄rit̄ q̄ non poſſint dari in feudū: ⁊ dico qḋ
res imobiles eccl'ie de nouo in feudū dari nō
pn̄t: q2 ꝑlati hoc iurāt: ſꝫ res q̄ pri' erāt feuda
les pn̄t iterū ifeudari: puta ſi vaſall' ꝑp aliquā
cām feudū ꝑdidit: vel mortu' ē poterit ꝑlatus
ꝯcedere filio ei' vel alteri. de feu. ex ꝑte. Et hoc
pōt ꝑlatus ēt ſine ſolēnitate nō obſtāte iura vel
iur̄o de nō alienādo cū modificatiōe tn̄ de q̄. ſ.
emphyteſis § x. nō aūt nouū feudū. de feu. c. ſi.
Adde ꝑdictis q̄ no. Paū. de feu. c. vlt. qḋ eccle
ſia nō valēs recuꝑare feudum de manib' potē
tū pōt illud potētiori ꝯcedere: vt illḋ recuꝑet:
⁊ ipſe hēat illud: ſꝫ tn̄ res eccl'ie nō feudales ſic
ſuaſe ꝑlat' in feudū cōcedere nō pōt: maxime
ſi iurauit non alienare: ⁊ idem Jo. an. rō eorū:
quia faciliter prelat' permitteret res inuadi a
conſanguineis vt eis infeudaret.
4 ¶ 4. q̄rit̄ q̄s poſſit dare in feudū vel recipere: ⁊
dico ſꝫ Bal. de his q̄ feu. dare poſ. § abbatiſſa.
q̄ dare pōt q̄libet tā maſcul' q̄ femina: tā nobi
lis q̄ ruſtic' mō hēat legitimā ſuoꝝ bonoꝝ ad
miniſtrationē: vt in. c. j. § noui. ꝑ q̄s fi. iue. imo
ſꝫ Ho. eē minor. xxv. ann. ſi feudū ſit vet': ſi vo
ſit nouū fieri non pōt a minore: niſi ſit pubes ⁊
iurauerit nō ꝯuenire. Recipe aūt feudū ſeu iue
ſtiri ſm Hoſtien. pōt q̄libet tā per ſe q̄ ꝑ pcu-
5 ratorem: etiā ſeruus modo ſciente dn̄o faciat.
¶ 5. q̄rit̄ q̄n̄o acq̄rit̄ feudū: ⁊ dicit Ho. qḋ qua
tuor modis ℣ Primo ꝑ iueſtiturā: puta cū dn̄s
tradit alicui poſſeſſionē rei imobilis corporali
ter: vt cum haſta vel baculo aut aliquo tali di-
cēdo ſe ꝑ hoc illum inueſtire. ℣ Scḋo per id q̄
habetur loco inueſtiture: vt cum dn̄s alicui di
cit vade in poſſeſſionē illi' feudi: ⁊ teneas pro
feudo. ℣ Tertio ꝑſcriptione vt ſi. xxx. annis te
nuit feudum: ⁊ dn̄o ſeruiuit: lꝫ nō fuerit iueſti-
tus. ℣ Quarto ſucceſſione nō ex teſtamēto ſed
ab inteſtato. quia non valet ordinatio defun-
cti facta in feudo.
6 ¶ Sexto querit̄ quis ſuccedet in feudū: et di-
cit Bal. de his q̄ feu. da. poſ. § ⁊ q2 hic. reperiri
tale capl'ꝫ. Fideli abſq; liberis ex ſe deſcenden
tibus: ⁊ in feudum ſuccedentibus ſi quidem
feudū fuit cōis parentis fratres defuncti cum
filijs ꝑmortuoꝝ fratrū i ſtirpē ſuccedāt his vo
nō extātib' ad agnatos ꝑximiores id volum'
ꝑtinere: ⁊ ſi q̄dē in pari gradu ſunt pariter ad-
mittunt̄. ſi vo ex vno eſt vnus. ⁊ ex alio plures
nō in ſtirpē. ſꝫ in capita ſuccedere debere ordi
nam'. hec ibi ho. tn̄ dic̄ hac eē ſucceſſiōis hui'
naturā: vt in feudo nō ſuccedāt aſcēdētes: pu-
ta pater filio: deſcēdētes vo ſuccedūt: ⁊ prio q̄-
dē fili' pr̄i ⁊ nō filia itē nepos filio ⁊ nō neptis
⁊ ſic vſq; in īfinitū gradū: poſtea vo ſuccedunt
collaterales: q̄ tn̄ de ipery cōſuetudine nō ſuc-
cedūt: ſꝫ fili' ſol': q̄ deficiēte reuertit̄ feudū ad
iꝑatorē: ⁊ ille dat cui voluerit: Filia aūt nō ſuc
cedit. ſm ho. ⁊ bal. in. d. § q2. niſi in trib'. caſib'
prio q̄n noiata eſt i inueſtitura ſeu de pacto vel
cōditiōe feudi. ſcḋo q̄n feudū redemit a dn̄o ter
tio q̄n dn̄s ei dedit ꝑpter ſeruitiū pr̄is in q̄bus
caſib' ab aliq̄ ex parētib' nō eſt inq̄etāda: vt i
c. ſi q̄s ſine filio maſculo. q̄ī ad. feu. ad fi. ꝑue.
q̄rto adde ſi feudū ſit datū ⁊ nullū ſeruitiū: q2
maſculis nō extātib' femina ſuccedit ſm bald.
ibi: q̄nto q̄n feudū erat q̄ſitū iure ēptionis ſm
odof. in ſum. ⁊ hoc poti' ex natura ꝯctus q̄ feu
di. ℣ 6. ſi feudum ſit femineum: vt dictum eſt.
¶ Septio q̄rit̄ vtrū feudo titio cōceſſo p ſe et
deſcēdētib' filijs maſculis ⁊ feminis filiab' fi 7
lia ſimul cū maſculo ſuꝑſtite admittat̄: ⁊ dicit
bal. in rubrica: e ꝑm. vel ab. feu. da. non poſ.
q̄ nō ſꝫ maſcul' ſol'. q2 natura feudi eſt. vt ma
ſcul' ꝑferat̄. Et ſi poſtea filius dcedit ſine filio
nō admitteret̄ femina ſoror ꝑmortui fr̄is: q2 ſe
mel excluſa fuit ꝑ maſculū ideo q̄ reuertit̄ ad dn̄ꝫ
qḋ verū eſt in feudo ſimplici ⁊ recto: ſec' in cō
ceſſo ad certū ſeruitiū: q̄ femina poſſet explica
re ꝑ ſe vel ꝑ aliū: q2 tūc admitteret̄ cū maſculo
ſimul. ff. de vſufr. accre. l. ſi q̄s titio. ⁊. l. ſi mulie
ri. ſm Jac. de bel. q̄ dicit: q̄ fuit i facto i regno
apulie. Ex q̄ infert bal q̄ ſi ſtatutū excludit fe-
mina extante maſculo ſemel excluſam nō am-
plius ſuccedere. niſi vt fratri hꝫ ſuccedere non
vt patri mortuo ſine maſulo. 8
¶ Octauo q̄rit̄ vtrū cleric' ſuccedat i feudo: ⁊
opiōes cōcordādo dico q̄ aut feudū erat ſibi
apertū: ⁊ tūc ſi ad ſacros ordies ꝑmoueatur re
nūciare vꝫ trāſeūdo ad ſtatutū icōpaſſibilē ſer
uitio feudali: ar. de ꝑbē. de multa. ⁊. cle. gr̄a. de
reſcrip. nec poterit iſto caſu ſuire ꝑ ſubſtitutū
niſi eēt feudū ex q̄ ꝑſtaret̄ ſolū reale ſeruitiū q̄
nō eſt pprie feudū: vel ex quo preſtaretur ſerui
tium perſonale non repugnās ordini eius quo
caſu ſuccedet: et quia per clericatum non ꝑ er-
duntur iura ſucceſſionis. xii. q. ij. ca. j. cum ſi.
Si vero promoueatur ſolum ad ordine minno
res ſuccedet: quia pōt ſeruitiū per ſubſtitutuꝫ
vt vult glo. in. c. j. de benc. fe. Aut feudum non

erat ſibi aptū: puta qꝛ erāt tres frēs: ⁊ primoge-
nit⁹ poſſidebat feudū: ⁊ ipſe exiſtēs vltim⁹ effe
ctus eſt cardinalis ⁊ poſtea mortui ſunt alii fra-
tres ſine herede ⁊ ſic ſuccedit: qꝛ dici non pōt
habuiſſe animū renūciādi nec ēt facultatē: ⁊ de
eq̄tate iuris admittet̄ qḋ ſeruire poſſit ꝑ ſub-
ſtitutū: lz ſec⁹ de iuris rigore niſi tale eēt ſerui
tiū qḋ de ſui nā poſſet per quēlibet explicari: qꝛ
tūc ēt iuris rigore ſuccedit. ar. l. continuus. §
ſi ab eo. ff. de verbo. obli. Et hec eſt determina
tio Bal. in. l. quiſquis. C. de epiſ. ⁊ cle.

9 ¶ 9. q̄rit̄ ſi q̄s efficit̄ religioſus q̄s ſuccedet: ⁊
dicit oldo. ⁊ obd. i auꝫ. igreſſi. C. de ſac. ſan. ec.
qḋ feudū trāſit ad mōaſteriū eo mō quo erat pe
nes igreſſuz. l. ſi q̄s ꝑſbyt. C. de epi. ⁊ cl. ꝙ Jn.
in. c. ꝑūtia. de ꝓba. limittat vez ſi ſeruitiū ad ꝙ
tenet̄ ꝑſtari pōt ab eccl'ia: al's ad dn̄m reuertet̄
C. de cad. to. l. vnica. § ne aūt. Alb. aūt i. d. auꝫ.
lz qḋ ꝯ ius ꝯſuetudīs feudoꝝ reuertit̄ ad dn̄z
īdiſtincte: vt eſt caſus. ſi de feu. ꝯtro. fue. c. q̄ cle
ricus. ⁊ de va. mi. qui hel. ar. de po. c. j.

10 ¶ 10. q̄rit̄ q̄d ſi pr̄ obtinuit ꝑ ſe ⁊ ſuis hēdibus
⁊ ſucceſſorib⁹ q̄buſcūq3 trāſibit ne ad ex̄neū vl'
legatariū aut clericū: ⁊ r̄ndet Bal. i. l. j. ff. de re
di. ⁊ ſequit̄ Lud. de ro. i. l. id tꝑs. § j. ff. de vſuc.
qḋ ſic. ſꝫ ipſe bal. in. c. j. § dōare. ti. q̄lit̄ oliz feu.
po. ali. corrigit ſe ⁊ dic̄ qḋ dictio q̄buſcūq3 itel-
ligit̄ de ſuccedētib⁹ ab iteſtato. ar. l. ſi qn̄. C. de
iof. te. vn̄ nō veniet extrane⁹: qꝛ res nō dꝫ regu
lari ſꝫ nāz ꝯc̄t⁹: ſꝫ ꝯc̄t⁹ ſm nām rei deducte i eo
vt. l. ſtipulatio iſta. § q̄ſitū. ff. de vb. obli. vbi lz
ſtipulatio ſit trāſmiſſibilis: in herede de ſui nā
vt in. l. veteris. C. de ꝯhē. ſtip. tn̄ nō trāſmittit̄
qn̄ res in ea deducta nō eſt trāmiſſibilis vt eſt
videre in feudo nec legatari⁹ ēt veniet nec cle
ric⁹. Et ſic dictio q̄buſcūq3 reſtringit̄ ꝑ no. in. l.
j. C. de ſac. ſan. ecc. ⁊ ꝑ Ja. de are. in. l. § itē nun
ciatio. ff. de noui. ope. nun. ſed tamen limita de
clerico. vt ſupra. § viii.

11 ¶ 11. q̄rit̄ vtꝝ ſuccedet fr̄ vl' fili⁹ fr̄is: qn̄ q̄s fuit
de nouo bn̄ficio iueſtit⁹ ſi decedit ſine liberi: ⁊
dico qḋ nō ſꝫ ad dn̄z reuertet̄: vt i ti. de na. ſuc.
feu. ⁊ qḋ dictū eſt ſupra: qḋ deficiētib⁹ filiis ve
niūt agnati: itelligit̄ de feu. acq̄ſito ab antiq̄. i.
ab eo qui fuit cōis parēs totius cognationis.

12 ¶ 12. q̄rit̄ an feudatari⁹ hēat ꝑſtare iuꝫm ⁊ q̄le
⁊ dico ſꝫ Ho. qḋ in oī feudo ſtatim facta iueſti-
tura req̄rit̄ iuꝫm fidelitatis: niſi ex pacto remiſ
ſum ſit ⁊ dꝫ fieri his verbis vel ſimilib⁹. Ego ta
lis iuro ad ſancta dei euāgelia qḋ ab hic i āātea
ero fidelis tali ſicut dꝫ eē vaſall⁹ dn̄o: nec id ꝙ
mihi ſub noīe fidelitatis cōmiſerit pādam alii
ad eius detrimētū me ſciēte. Obligat̄ aūt inde
vaſall⁹ dn̄o ſm ꝙ ꝯſuētū eſt: ⁊ ſꝫ qḋ de feudi nā
⁊ regiōis ipſi⁹ vel vicinoꝝ ei⁹ ꝯſuetudo req̄rit:

Jura-
men
tum
va-
ſalli

quib⁹ deficiētib⁹ poterit vti iure ſcripto. Cōit̄
aūt obligat̄ ad ſex. Primo ne ſit illi idānū de
corꝑe ſuo: ſꝫ vitabit illud ⁊ īpediet. Scḋo ne
id qḋ dn̄s facere itēdit ⁊ facile pōt fieri reddat
ei difficile vel īpoſſibile. ſ. latēter ꝯ ꝓcurādo.
Tertio ne reuelet ſecretū ſuuz alicui maxīe q̄
poſſit obeſſe: ſſr nec illa ꝑ q̄ fieret minus tut⁹.
Quarto ne ſit ꝯ ei⁹ iuſtitiā vel honeſtatē ſcꝫ
īpediēdo dehoneſtādo filiā vl' vxorē maculādo
ei⁹ famā dicto facto vel ꝯſenſu. Quinto ne dā
num aliqḋ in tꝑalib⁹ ille faciat: vel vtilitatem
īpediat. Sexto vt fidel'r illi ꝓbeat ꝯſiliū q̄ ad
vba: ⁊ auxiliū. ſ. de reb⁹ ſuis ⁊ ꝑſona. Probāt̄
hec i lib. de feu. de forma fidelitatis. c. j. ⁊. xxii.
qḋ. v. de forma. de iureiu. ego. Nota tn̄ ꝙ lz va
ſall⁹ nō debeat eē ꝓ aliis ꝯ dn̄m ſuū. de poſt. c.
ſi. ꝓ ſe tn̄ ⁊ ſuis hoīb⁹ pōt ius ſuū petere et de-
fendere ar. de iureiur. petitio. Nota etiā ꝙ idē
Hoſt. ponit aliā iurādi formam talē. Ego titi⁹
iuro ſuꝑ ſancta dei euāgelia: qḋ ab hac hora in
antea vſq3 ad vltimum diem vite mee ero fide-
lis tibi gaio dn̄o meo contra oēm hoīem: exce
pto imperatore vel rege. Uaſallus enim debet
adiuuare dn̄m ꝯtra oēm hoīem etiā contra fra
trem ⁊ filium in cā iuſta niſi contra alium dn̄m
antiquiorem vnde in ſacramento illum debet
excipere. Nota etiā qḋ in ꝑdictis oībus domi-
nus fideli ſuo debet vicem reddere. xxii. q. v. de
forma. xcv. diſt. eſto ſubiectus: al's cenſebit̄ ma
lefidus: vt in lib. feu. de for. fide. c. j. ⁊ dꝫ priua-
ri feudo per ſuperiorem ſi ꝑfide ſe habet con
tra vaſallum ſuum vt infra. §

Adq̄
obli
gat
va-
ſall⁹

¶ 13. queritur ſi dn̄s moriēs relinquat plures 13
vtrum vaſallus iurabit oīb⁹: ⁊ dicit Hoſt. ꝙ
non: quia vaſallus non cogitur pro vno feudo
multos habere dn̄os: qḋ dictum puto limitan-
dum vbi nō ſuccedūt inequaliter: vnde ſubdit
maxime in comitatibus ducatib⁹ marchiona-
tibus qui hodie diuidi nō pn̄t: vbi vero equa-
liter ſuccedūt: nō eſt ratio qḋ magis vni q̄ alte
ri iuretur niſi iuretur vni pro omnibus. Si au
tem vaſallus moriens plures filios relinquat
omnes iurabunt ſi feudum habent indiuiſum:
ſi autem ex diuiſiōe totum feudum peruenerit
ad vnum ille ſolus iurabit.

¶ 14. q̄rit̄ vtrū vaſall⁹ poſſit ſeruire per aliū: ⁊ 14
dicit Bald. in. c. mutus. ep̄m vel abba. feu. da.
nō poſ. qḋ nō ſi ſeruitiū dꝫ fieri ꝓncipi: vel non
pōt fieri per ſubſtitutū niſi de voluntate prin-
cipis. C. de muni. l. ſi q̄s ex corꝑe. ⁊ ideo ſi ta-
lis incurrit īfirmitas qḋ ſeruitiū exhibere non
pōt ꝑdet feudum niſi eſſet a caſu fortuito ſine
culpa ꝓcedēte vt puta qꝛ eſt cecat⁹ a latronib⁹
qꝛ tūc nō ꝑdet ne afflicto det̄ afflictio. ar. C. de
fur. auꝫ. naui. et. C. de epi. aud. l. iam demētis

15 ¶15.querit̃ vtrũ vaſallus vaſalli mei ſit meus vaſallus.et dico ꝙ nõ ſicut nec libertus liber ti mei eſt meus libertus.ff.pro ſo.l.nam ſocij.

16 ¶16.q̃rit̃ qb⁹ ex cauſis feudũ amittit̃: et dico ſm̃ bo.ꝙ multis. Primo ſi vaſall⁹ fiat cleric⁹ vel religioſus: qꝛ nec tales ſuccedũt in feudo xxiij.q.viij.c.ſ.de q̃ dic vt.ſ.§.xiij. Scdo ſi he res vaſalli ſteterit ꝑ annũ ⁊ diẽ ꝙ nõ petiuerit a dño inueſtiturã feudi. ſil̃r ſi ipſe vaſall⁹ poſt mortẽ dñi nõ petiuerit ab heredib⁹ ei⁹: vt i li. feu.in qb.cau.feu.amit.c.ſ.qḋ verũ eſt niſi ipſe vaſall⁹ fuerit minoꝛ ãnis.xiiij.qꝛ talis fidelita tẽ facere nõ cogit̃:itẽ niſi ſit miles: qꝛ hꝫ ꝑ ter mino annũ ⁊ mẽſem. itẽ niſi iuſta cã ĩpedierit. vt in eo.li.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ lotha. qñ ĩter do mũ. Sed ꝓdicta ĩtellige qñ iurauit ꝑſone ſolũ vt iuro tibi ſec⁹ ſi iuraſſet ſibi ⁊ ſucceſſoꝛib⁹ vl' ſub noĩe dignitatis: qꝛ nõ teneẽ ampli⁹ iurare ſucceſſoꝛib⁹:niſi magna lõginq̃tate ꝑiret me moꝛia.vt no.pañ.i.c.ꝟitatis.de iureiur. Ter tio ſi vaſall⁹ trib⁹ vicib⁹ corã parib⁹ ⁊ hmõi re q̃ſit⁹ fidelitatẽ iurare noluerit.q̃uis dñs para tus ſit facere inueſtiturã. Quarto ſi vaſallus infeudauerit feudũ alia lege ꝙ̃ ea q̃ ipſe hꝫ: vl' in talẽ vaſallũ q̃ feudũ ſeruare nõ ꝓt. Quĩto ſi vaſall⁹ interficit ſuũ ꝓꝓꝛiũ germanũ.vel ger mani filiũ vel aliq̃d cõmiſerit ꝙ paricidũ noĩe cõtineatur ad hoc vt habeat totã hereditatẽ. Sexto ſi in ꝓlio dñm dimittit nõ moꝛtuũ nec vulneratũ ad moꝛtẽ:et ſil'r ꝓpter multas alias ingratitudines q̃ numerant̃ in lib.feu.qb.mo. feu.amit.c.ſ.⁊.ij. 7.ſi ſciẽter negauerit feudũ vel ꝑtẽ aut ꝯditionẽ ei⁹:ſec⁹ ſi ignoꝛãter qḋ ſi vaſall⁹ nõ vult oñdere de ꝑte feudi ꝓſumeẽ qḋ totũ teneat in feudũ. 8.ſi alienauerit feudũ: qḋ q̃dẽ ſi alienauerit ꝑ parte illã amittit ⁊ ad dñm libere reuertit̃ nulla ꝓſcriptione obſtãte nec ei.i.vaſallo ꝓderit ſi poſt factã alienationẽ recuperauerit ipm̃ feudũ: niſi ignoꝛãter alie naſſet. 9.ſi dñm accuſauerit.aut teſtimoniũ ꝯ illũ in cã nõ tm̃ criminali: ſꝫ ẽt ciuili tulerit: lꝫ q̃dã dixerit ꝙ i ciuili ꝓt. 10.ſi vocat⁹ a dño ꝙ ſecũ vadat i expeditiõe publica:puta vocat⁹ ab impatoꝛe vt ſecũ veniat romã ꝑ ſuſcipiẽda coꝛona ⁊ hmõi: ñõ venerit nec aliũ pꝛo ſe dño ſuo acceptũ miſerit: vel ei ſtipẽdia militie non dederit. Et q̃dẽ qñ ꝓpter fidelitatẽ nõ ſeruatã amittit̃ feudũ nõ ĩtelligit̃ ipſo iure ſꝫ ꝑ ſñiaꝫ: ſi ꝟo alienatũ fuerit ꝑdit̃ ipſo iure.vt dicit Inñ.

Ex qb⁹ cau. feu. ami.

17 ¶17. q̃rit̃ quõ dñs amittat ius qḋ habebat in feudo: ⁊ dicit Ho.qḋ ſicut vaſall⁹ amittit feu dũ ꝓpter culpã. ita dñs ꝓꝓꝛietatẽ feudi: vt in lib.feu.ſi de feu.ꝯtro.fue.c.dño cõmittẽte. qꝛ dñs vaſallo dꝫ vicẽ repẽdere. vt i eo.li.de foꝛ. fi.c.ſ.⁊ ſi nõ repẽderit merito cẽſebit̃ maleficꝰ vt ẽ ille q̃ ꝯ vaſallũ deꝓhẽſus fuerit ꝑfid⁹.xxij. q.v.de foꝛma.xcv.di.eſto ſubiect⁹.d iureiur.ꝑ uenit.⁊ talis ẽt ꝓuat iure qḋ hꝫ ĩ vaſallũ: ⁊ feu dũ trãſit ad ſupꝛioꝛẽ.qḋ nõ ĩtelligas ipſo iure ſꝫ ꝑ ſñiaꝫ ſꝫ arch. ⁊ inuit ḋ exceſ.ꝓ.c.grauẽ cũ gl.

18 ¶18.q̃rit̃ vtrũ alienãs feudũ ſine cõſenſu dñi cadat ipſo facto:et dicit Pañ. in.c.vlti.de feu. qḋ ſic:⁊ ſine alia ſñia expelli ꝓt:etiã ſi alienã do dixit ſaluo iure dñi ſm̃ Bal.que ſit cau.bñ. ami:t.c.ſ.qꝛ factũ ſequẽs eſt ꝯtũ. ar.c.eã te.de iure.⁊ qḋ ibi no.ſec⁹ ſi dixiſſet.⁊ aliter.vl' alio modo nõ intẽdo: qꝛ hec ꝟba opant̃ vt dño cõ tradicẽte nõ videat facta alienatio:qḋ verũ eſt niſi captio aliqua poſſet interuenire dño:puta ſi daret caſtellũ tali quẽ dñs poſtea expellere nõ poſſet. Et ſi alienauit partẽ tantũ ſolũ illã ꝑdit̃ ſm̃ Jo.and.quẽ ſequit̃ Pañ.vbi.ſ.etiã ſi eſſet maioꝛ pars.de ꝓhi.feu.alie.impialẽ.§.ſ.

19 ¶19.q̃rit̃ vtrũ vaſallus poſſit feudũ alienare ꝑ aĩa? et dico qḋ nec legare nec diſponere ꝓt pꝛo aĩa:vt in.c.ſ.q̃ualr̃ feu.alie.lꝫ. nec etiã de iure canonico ſm̃ Ho.in ſum.de immu.ec. qḋ intellige in feudo tpali: qꝛ ſi eſt ꝑpetuũ poteſt alienari ⁊ eccl'ie donari.ſm̃ eũ. Hoſt.⁊ ſequit̃ Panoꝛ.vbi.ſ. Põt etiã grauare heredẽ vt de vino educto de vinea feudali det ſingulo anno ꝑ aĩa ſua ſm̃ Bal.in ti.de ſuc.feu.c.ſ.qꝛ teſtat̃ de fructib⁹ nõ de feudo:q̃ fruct⁹ ſunt res ꝓꝓꝛie heredis vñ nõ dr̃ alienatio feudi qñ alienãtur fruct⁹ ſeparatim.ff.de dona.l.ĩ edib⁹.§.ex reb⁹.

20 ¶20. q̃rit̃ q̃d ſi alienat ſuas cõmoditates ad tẽpus longiſſimũ:et dicit Bal.in ti.de pa.iur. fir.viij.charta,qḋ nõ cadit modo actũ ſit quod vtile dñiũ nõ trãſeat allegat gl.ſing.in.l.codi cillus.§ inſtitutio.ff.de lega.ij. ⁊ idem dicit in emphyteota:⁊ idẽ tenet Bar.in.d.§ ĩſtitutio. vbi dicit qḋ vẽdẽs fruct⁹ domus ad centũ an nos nõ vr̃ alienare: ſed tñ hoc aliq̃bus nõ plꝫ: vnde tutũ eſſet in talib⁹ reſeruare nõ ſolũ ius dñi:ſed etiã eius volũtatẽ:vt dicẽdo:vẽdo fru ct⁹ ſi dño placuerit vel ſi ipſe nõ reuocauerit.

21 ¶21.q̃rit̃ vtrũ poſſit pignoꝛi dare:⁊ dicit pañ. vbi.ſ.qḋ nõ : qꝛ que ꝓhibent̃ alienari gñalr̃ a lege vl' ꝑ teſtatoꝛẽ aut a iudice vel ꝑ pactũ ꝯhẽ tiũ pꝛohibent̃ pignoꝛi dari.l.fi.C.de re.ali. nõ ali.⁊ ꝑ Bar.in.l.ĩ quoꝝ.ff.de pig.⁊ rõ eſt:qꝛ ꝑ ꝯſtõnẽ pignoꝛis de facili venit̃ ad diſtractionẽ rei.ff.de diſt.pig.l.ij.⁊.iij.C. de iure do. impe. l.ij.ideo ꝓhibita alienatione ꝓhibet̃ pign⁹:ſi cut ꝓhibito m̃rimonio ꝓhibent̃ ſpõſalia ꝑ que venit̃ ad illud.l.oꝛatio.ff.de ſpõ.cũ concoꝛ.ibi poſitis in gl.Sec⁹ in eo q̃ ꝓhibet̃ emere: qꝛ ꝓt in pign⁹ accipere:niſi fuerit in fraudẽ pꝛo tãtã quãtitate qḋ nõ eſt ꝟiſil'e dñm luiturũ.arg.l.q̃ hẽbat. i ꝓn.ff.de leg.iij.ſꝫ Ber.i.d.l.in quoꝝ.

22 ¶ Uigeſimoſecūdo queritᷓ vtrū dare poſſit in dotem: et dicit gl. in. c. fi. de feu: ꝙ ſic ad tēpus vite feudatarij nō plus: et ibi Panor. referens ſe ad no. in. c. que in eccleſiarum. de conſti.

23 ¶ 23. vtrū poſſit vaſallus vni ex filijs ꝓlegare totū ius feudi: et dicit Bal. in ti. de probi. feu. alie. ꝙ nō vllo mō: niſi de volūtate ⁊ conſenſu filiorū: q2 lex feudorū dictat qđ ad oēs eq̄liter ꝑueniat. vt i ti. q̄ feu. da. po. § ſ3 cū hoc. qđ limi ta niſi ſit ducatꝰ vel marchionatꝰ ⁊ hmōi q̄ debenᷓ ꝓmogenito ſolo. Ja. tñ lotha. t3 qđ illud c. j. de ſuc. feu. vbi dī qđ vltīa volūtas vaſalli nihil valet i feudis limitaᷓ ad eā diſpoſitionē q̄ eſt vltima volūtas ſecꝰ in ſtipulatione: q2 in coherentibꝰ ꝑſone pᷓ pōt ſtipulare vni cohere dū. vt. ff. de pac. l. auus. ⁊ ſic poſſet aſſignare in totū. ar. l. filio § fi. ff. de rit. nup. cū multꝭ alijs.

24 ¶ Uigeſimoq̄rto q̄ritᷓ ad quē reuertit feudum vaſallo ꝑuato: ⁊ vtrū noceat filio delictū pris: et dicit Bal. q̄. mo. feu. ami. § aut ſi libellario. ꝙ ſi priuaᷓ ex dolo cōmiſſo in ꝑſona dñi reuertitur ad dñm: vt q̄ ſit prima cau. amit. bñ. c. j. § deniq3. qñ vͦo delinquitᷓ ex ꝑſonā veniūt agnati ⁊ nō dñs: qñ vͦo ex cā alienationis tunc ſunt opiniones: ſ3 Bal. ibi dicit ꝙ ſi fecit i fraudē agnatoꝝ veniūt agnati: nō dñs: ſi vͦo nō i fraudē fecit reuertitᷓ ad dñm: filij tñ vel agnati: imo etiā filia maſculis nō extātibus d3 redimere a dño q̄ cogitᷓ eos inueſtire vt de his q̄ feu. da. poſ. § cū vͦo. qđ intellige ſi feudū nō erat nouū ſm Jaco. de bel. Bar. tñ vt recitat Pañ. vbi. ſ. in. l. eū. ff. de inter. ⁊ releg. ⁊ in. l. vt iureiur. § ſi liberi. ff. de ope. li. dicit ꝙ ſi pr̄ cōmiſit delictū ꝓpter qđ directe venit priuādꝰ feudo: puta: q2 alienauit ⁊ hmōi: vel cōmiſit aliqđ ꝯ tenorem iuramēti: ⁊ tūc nocet filio: etiā ſi ꝓceſſit a gñe vlterio2i arg. in. l. j. ff. ſi q̄s ali. te. ꝓhi. ⁊ in. l. cū rō naturalis. ff. de bo. proſcrip. vbi pt3 qđ delictū vniꝰ nocet oībꝰ ꝓximio2ibꝰ q̄ ſunt inferioris gradꝰ: vñ ſi q̄s ꝓhibuerit aliquē teſtari vel interficit cōſanguineū cui ſuccedere debebat ab inteſtato fiſcꝰ occupat hereditatē: nec veniūt alij cōſanguinei q̄ ſunt inferiores gradu vt in d. l. cū rō. ⁊ qđ ibi no. ſi vero nō eſt tale delictū ꝓpter qđ priuetᷓ directe feudo: ſed ꝑ quādā ꝯſequētiā: puta q2 eſt dānatꝰ ob aliqđ maleficiū: ita ꝙ bona veniūt publicāda: tūc ꝓcedit diſtinctio Dy. in reg. nō d3 lib. vj. q2 ſi feudū eſt paternū filio nocet. ſecus ſi eſt a gñe vlterio2i: cū qua diſtinctione trāſit Jo. an. ⁊ do. Anto. in. c. fi. de feu. Sed diſtīctio Bal. vrᷓ equio2 quo ad ſeclares: in ꝓlato aūt eccl'iaſtico pl3 opi. Ange. de arc. inſti. qb. mo. finitᷓ tute. § itē finitᷓ. ꝙ licet veniat priuādus feudo. nō tñ nocet ſucceſſo2i: ſed eo mo2tuo reuertitᷓ ad ſucceſſo2ē qđ etiam tenet gl. in. c. j. § fi. in ti. de capitulis corradi.

¶ 25. q̄ritᷓ vtrū ſi vaſallus cōmittat crimē leſe maieſtatis ꝯ ꝓncipē ꝓptᷓ qđ oīa eiꝰ bona publicanᷓ ad ꝓncipē deueniāt bona feudalia ⁊ dicit Guil. dur. ꝙ ad principē deueniet ius qđ in re cōpetebat vaſallo. i. vtile dñium: directe vero apud immediatū dñm remanebit. Quia vͦo nō decet principē ꝑ feudo ſeruire ꝑſe vel ꝑ ſubſtitutū: princeps recipiet ꝓciū ꝑ eſtimatiōe vtilis dñij dñs vͦo immediatꝰ recipiet partē aliā ꝓcij pro dño directo. ff. de leg. ij. q̄ ſolidū § j. filiꝰ eñ pōt vendere rem quā cū alio h3 cōem reſtituēdo alteri pro rata ꝓcij. C. de cōi re. alie. l. ij. 25

¶ Uigeſimoſexto queritur vtrū vno feudatario deficiente accreſcat feudum alteri. et dicit Panormi. vbi. ſ. ꝙ non: niſi fuiſſet expreſſum. Uide Bar. in. l. ſi mihi. ff. de verb. obli. 26

¶ 27. q̄ritᷓ vtrū filiꝰ repudiata hereditate pris poſſit feudū tenere ⁊ dicit Hoſti. ꝙ nō: ſed aut totū d3 retinere aut totum repudiare: niſi dñs eū tanq3 de nouo bñficio inueſtiat: cō ſentiētibus agnatis quo caſu feudū retinet ſine quocūq3 onere hereditario. Dicunᷓ aūt agnati q̄ ꝑ virilē ſexū deſcēdūt: cognati vͦo q̄ ꝑ femineū. Poſſunt aūt agnati retinere feudū hereditate repudiata vt in ꝙſtōne Federici: an agnatꝰ vel filiꝰ de fun. rep. her. poſ. feu. re. c. ſi cōtingeret. 27

¶ 28. queritur vtrū vaſallus inuito dño poſſit refutare feudū: ⁊ dī. Joā. de imo. in. c. j. de feu. qđ non allegās gl. ſing. in. c. fi. de capi. qui cu. vē. ⁊ Panor. in. d. c. j. idē tenet gl. in. c. que in eccl'iarū. conſti. Bar. vero in. l. is cū quo. ff. de aqua plu. ar. ⁊. d. cōſi. plun. ⁊ Jac. de bel. in. d. c. fi. cōcludūt qđ ſi eſt datū ad certū ſeruitium nō pōt ſi autē ad incertū tunc pōt anteq3 illud ſeruitiū ſit indictū: quia nōdum eſt purificata obligatio: ⁊ facit in ſimili gl. in. l. incola. ff. ad municip. niſi iuraſſet ſpecifice nō poſſe refutare. quod ſm Bal. in preludijs feu. fallit ſi dñs eſſet in prelio. et tūc vellet refutare: quia dñs tūc ſibi de equali vaſallo prouidere nō poſſet. arg. l. filie mee. ff. ſolu. ma. q2 cedere feudo eſt quoddā diuo2tium: nec valet niſi cōſuli poſſit indēnitati dñi: et hoc ſequitᷓ ſum. Ang. Hoſti. vero tenet indiſtincte ꝙ refutare pōt ⁊ nō tenebitur dño de ſeruitio. ⁊ hoc archiepō ſum. piſ. et ſupple. videtur verius ſi loco ⁊ tēpore repudiet: ſc3 vt dñs ſue indēnitati cōſulat al's non. et hoc tene: q2 feudū eſt principaliter in beneficium vaſalli: vnde ſm oēs appellaᷓ beneficiū: et in penā eo vaſallus priuaᷓ vel eius heres: licet Panor. dicat hoc eſſe gratia vtriuſq3. 28

¶ 29. queritᷓ vtrū eccleſia poſſit ſine vſura feudum recipere in pignus: ⁊ facere fructꝰ ſuos et dī in. c. j. de feu. ꝙ ſic dūmodo interim nō reci 29

piat ſeruitiū a vaſallo: qđ quidē capl'z diuerſi diuerſimode itellexerūt. Nā gl. ſentit hoc eē ſpā̃le ſpeccat: vt res illa citiꝰ ad eccliaz veniret: nec hēre locū ꝑ laico. Sz ꝯ qꝛ ꝭz hoc illud qđ ē ꝯ ius nāle. ſ. vſura ecclia ꝑmitteret: tñ et qꝛ tex. dicit ꝯclaramꝰ: vñ nō iducit ius nouū. Alij itelligūt in ruſticis colētibꝰ terras eccl'ie ſpēſo ſeruitio fructibꝰ pene eq̄li. Sz ꝯ qꝛ tex. facit mētionē de ſeruitio nec diſtinguit. Alij itelligūt qñ ſic ē cōuētū Sz ꝯ qꝛ nō vz cōuētio vt vſura ſoluat̃. de vſureiur. debitores. Alij vt Inn. ⁊ Hoſ. itelligūt qñ feudū illicite detinet̃: nec recuꝑari pōt. Sz ꝯ qꝛ poſſet recipi ſeruitiū vſq; ad reſtaurationē totiꝰ itereſſe ꝑteriti: qđ tex. nō admittit. Alij vt Ho. ⁊ Pañ. itelligūt hoc ꝓcedere ex nā feudi: q̄ ē vt dñiū rectū remáeat apud dñz ⁊ vtile apđ vaſallū cū aliq̄ obligatiōe: aut ſeruitij aut ſaltē fidelitatis: vñ dimiſſa obligatiōe de cōſenſu ſpiꝰ vaſalli ꝯſolidat̃ vtile dñiū cū directo: ⁊ ꝯñr nō ꝑcipit fructꝰ ex aliena re: ſz ex ꝓpria: ꝙ tñ limita: vt § ſeq. Si aūt interim dñs recipiat ſeruitiū a vaſallo tanquā ex debito tenetur reſtituere fructus niſi proteſtet̃. ar. in. l. ij. C. de iure do. ſpe. ⁊ in. c. cum. M. de conſtit. ſecus ſi ex liberalitate vaſalli ſcientis ſe non teneri.

30 ¶ 30. q̄rit̃ vtrū idē ſit in ēphyteoſi: ⁊ dicūt aliq̄ qđ ſic: vñ ſpec. in ti. de feu. dicit ꝙ feudū ⁊ ꝯtractꝰ ēphyteoticꝰ ⁊ liuellariꝰ ſunt eiuſdē nāe ⁊ ego dico qđ vbicūq; lex feudalis nō eſt ꝯ iurí nālis aut ciuilis rōnē hz locū in ēphyteoſi: alias nō: vt ꝭz Bar. i. l. ſi mihi ⁊ titio. ff. de vb. ob. ⁊ bal. in. c. j. de iueſti. de re. alie. fac. Modo aūt qñ in re emphyteotica extát melioramenta: dico eſſe ꝯtra ius naturale ſi fructꝰ eorū non ꝯputent̃ in ſortē: vbi aūt melioramēta nulla eſſent nullus fructꝰ eſſet cōputādus ex natura huius cōtractus ſicut de feudo dictum eſt. Licitum eſt ergo non cōputare fructus pignoris in feudo ⁊ emphyteoſi cōcurrētibꝰ duobꝰ: primo ꝙ melioramenta non ſint facta: ſecundo qđ iſta fuerint a cā libera: qꝛ ſi dño eſſet exhibita quātitas pecunie vel aliquid aliud pro his habendis nō licere qñ fructꝰ diſproportionarent̃ a ſeruitio ſiue ab affictu. Et ita determinat ⁊ tenet ſum. ang. in hoc caſu ⁊ in priore: ſed dicit Card. i. d. c. j. ⁊ do. Ant. ⁊ cōiter alij ꝙ. d. c. non intelligitur in feudo francho et libero: ſed in non libero que opinio eſt vera ⁊ ſequenda ſicut ⁊ ſequitur ibi Ioan. de imo. ⁊ Barto. Nam ſi feudatarius aliquid ſoluit domino vel exhibet. ſ. menſurabile pecunia feudum eſt conceſſum titulo oneroſo: ideoq; ſi pignoraretur dñs faciet fructus ſuos nec poterit cōqueri feudatarius tunc domino nihil reddens ſecus ſi eſſet conceſſum ſine onere: qꝛ nihil penes vaſallum correſponderet fructibus. Que ergo vera eſt iſta opinio quā tamen d. ſum. reprobat: ideo limita tertio quod feudum vel emphyteoſis a cā libera ſit cum onere alſ non facit dominus fructus ſuos.

¶ 31. q̄ritur vtrū idē ſit in vſufructuario q̄ obligat ꝓprietario: ⁊ dicit ho. in ſum. qđ ſic ſi hz a proprietario a cā libera: alſ non vbi fructꝰ diſproportionantur a ſeruitio. 31

Fictio iuris a ꝑſumptione differt quia fictio iuris ſemper eſt contra veritatē: vt in iure poſtliminij ⁊c. ꝑſumptio vero cum veritate ſtare poteſt ſicut ⁊ ſepe ſtat. Ius enim fingit aliud ꝙ ſit vt in mulierē ſtipulatam que nō eſt. l. vnica. C. de rei vxo. ac. ⁊c.

¶ De fidei commiſſis.

Fideicommiſſum ⁊ donatio mortis cā legatorū appellatiōe ꝯtinent̃. ff. de le. ij. l. ⁊ ſi fideicōmiſſum. ⁊ eſt fideicommiſſum illud legatuz vel relictū qđ fidei heredis cōmiſſum eſt: alicui ab eo dādū: cū teſtator dicit heres fidei tue cōmitto: vt des legata ⁊ cōmiſſa ſm Azo. in ſum. vñ ſm pñ. in. c. raynaldus. de reſt. legatū dr qñ diſpoſitiōes vł teſtamēta cōferunt̃ in legatariū: fidei ꝯo commiſſum cū q̄s capit de manu alteriꝰ: puta relinquo tibi fundū: ⁊ volo ꝙ illđ reſtituas ſempronio: nā reſpectu tui eſt legatū: reſpectu ꝯo ſempronij eſt fideicōmiſſum: ſic appellatū qꝛ fidei tue cōmittit̃. Eſt aūt duplex. ſ. gñale q̄ tota hereditas venit reſtituēda: ⁊ ꝑticulare q̄ reſtituēda veniūt certa ꝑticularia bōa. Et olī quidē multas habuerūt dñias cōmiſſa ⁊ legata: ſed hodie nō: ſz oē legatū fideicōmiſſuz dici pōt ⁊ ecō: pro quo eſt tex. iſti. de lega. § ſz nō vſq; ⁊ ipoꝝ eadē eſt natura. ff. de le. j. vbi dr ꝙ ꝑ oīa equata ſunt legata fideicōmiſſis. ⁊. l. j. ac ſecūda. C. cōia de lega. ſi q̄ tñ eſt differētia vide in glo. d. l. ⁊ ſi fideicōmiſſam. ⁊ qđ ibi no. vñ ꝓprie hodie fideicōmiſſum dicit̃ legatū vel hereditas ita alicui cōmiſſa. vt alienari non poſſit aut relinqui aliter ꝙ teſtator ordinauerit.

¶ De fideiuſſore.

Fideiuſſor dicꝰ eſt a fide ⁊ iubeo. q̄ſi iubens ſiue dicens ſue fidei ſtandū: vel q̄ſi iuſſus ſuam fidem interponere in aliq̄ negotio: eſt q̄ alienā obligationē in ſuā recipit fidem principali nihilominus manente obligato inſti. eo. in prin. ⁊. ff. eo. l. j. ⁊. ij. Eſt autem fideiuſſor nomen gñale: ſub ſe vcz comprehendens mādatorē cōſtitutorē ⁊ ꝓmiſſorē: ꝓprie tamen hi differūt adinuicē: qꝛ mādator nunq̄ ſequit̃ ſed ſemꝑ precedit obligationem. ff. manda. l. ſi vero nō remunerādi cā. § ſi poſt creditam. niſi in caſu q̄ habetur in eo. § cōſtitutor autem non

obligat̃ niſi ꝑcedat obligatio q̃ ĩ iurib⁹ data ſit
ff.de ꝯſti.pe.l.ſ.⁊.iij.C.e.l.ij.ꝓmiſſor ṽo ex toto
in ſe alienã obligationẽ trãſfert:fideiuſſor aũt
obligationẽ ꝑcedit ⁊ ſequit̃ iſti. e.§.fideiuſſor.
⁊ in auẽ.p̃ñte.C.e.⁊ nõ trãſfert in ſe obligatio-
nũo nẽ ex toto:ſʒ ꝑncipali nõ ſatiſfaciẽte. Fideiuſ-
ſit ſi ſor aũt ĩ rẽ ſuã dr̃ q̃ fideiubet ꝓ re ĩ ea cã q̃ res
de- futura eſt ei⁹.vbi gr̃a.dedi ꝓcuratorẽ ad defen
tuſ. dẽdũ in cã mea ⁊ fideiuſſi ꝓ eo iudicatũ ſolui:
hoc caſu fideiuſſor ĩ rẽ meã dicor vt.ſ.ſi defun-
ct⁹.ff.de pcu. Fideiuſſio ṽo ita fit vt ſi iterroge
tur fideiuſſor ſic:fide tua iubes qd̃ iſte dʒ:⁊ ille
r̃ñdeat fideiubeo.iſti.eo.§.in ſtipulatõib⁹. Ho
die tñ ſʒ Ho.in ſum.e.vulgares vtunt̃ hoc mõ
es fideiuſſor ꝓ tali ⁊ ꝓmittis mihi ꝓ eo: et ille
r̃ñdit ſic vel ꝓmitto. Et non tʒ fideiuſſio qñ eſt
acceſſoria ei qd̃ nõ tʒ gl.in.c.grauis. de cenſ.
cũ concor.ibi poſitis.
1.qõ ¶ Primo ṽo q̃rit̃ q̃s poſſit fideiubere:⁊ dico qd̃
q̃libet hñs adminiſtrationẽ ſuorum bonorũ.
¶ Scd̃o q̃rit̃ vtrũ mulier poſſit fideiubere: et
2 dico qd̃ nõ p̃ viro:⁊ ſi fecit nõ tʒ ipſo iure.ff.ad
ſenatuſcõ.velle.l.ij.in gl.nec ꝓ altero ſʒ ꝙ no.
in.l.quãuis.ff.ad velleia.ſʒ tñ qd̃ ibi diſtiguit̃
ſunt ſex caſus in q̃b⁹ põt fideiubere:primo qñ fi-
deiubet ꝓ ꝑcio dãdo vt q̃s ſeruũ manumittat:
ſcd̃o qñ ꝓ dote alicui⁹ mulieris:tertio qñ renũ
ciauit bñficio velleiano certiorata de ipſo:q̃rto
qñ accepit ꝑciũ ꝓ fideiubẽdo vł aliq̃d loco ꝑcij
q̃nto qñ ĩ fraudẽ fideiuſſit vt deciperet: ſexto qd̃
pign⁹ vel fideiuſſorẽ pro alio dedit:⁊ poſt biẽ-
niũ a dicta cautiõe numerãdũ iterũ ad idem ſe
obligauit vel pign⁹ vel fideiuſſorẽ dedit: ſec⁹
ſi infra biennium conſenſit.q2 non valet.
¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ cleric⁹ poſſit eẽ fideiuſſor:
⁊ dico ꝙ nõ ꝓ laico vñ facit ẽ abijcieẽd⁹.ſ.ab ec
cł̃ia vel clero poſt debitã mõitionẽ vł a fideiuſ
ſiõe:vt ĩ.c.ſ.de fideiu.ꝗ̃ʒ q̃dã aliq̃ limitãt ĩ fre
quẽtia fideiuſſiõis ꝓꝑ ṽbũ ĩſeruiẽs.ĩ.d.c.poſt
tũ.qd̃ frequẽtiã notat.i.valde ſeruiẽs ſicut in-
difficile dr̃.i.valde difficile.l.gall⁹.§.ille caſus
ff.de lib.⁊ poſth.ſʒ mihi vr̃ ꝙ ꝓ laico nullo mõ
debeant ĩdifferẽter fideiubere.xſ.q.ſ.te q̃dã ĩ tex.
⁊ in gl.ſʒ ſolũ ĩ caſu neceſſitatis in q̃ ſicut obliga
tur ſubuenire ĩdigẽti.xij.q.ſ.videntes.ita ⁊ fide
iubere:⁊ hoc tʒ gl.in.c.te q̃dã.⁊ in.c.pe.eo.tit.
Pro eccł̃ia aũt vel clerico fideiubere põt:vt in
c.ij.eo.tit.⁊ in.d.gl.in.d.c.te q̃dã. Sitñ fideiuſ
ſerit tʒ ſʒ gl.extra eo.c.ſ.q̃ allegat.c.ꝑuenit.⁊
c.ꝯſtitut⁹.eo.ti.⁊ idẽ Pañ.in.d.c.ſ.ſʒ ſʒ Ho.te
net̃ ſolũ de patrimonio ſuo vel de redditibus
beneficij quos ſuos facit:non aũt in ꝑiudiciuʒ
eccleſie. Archi.aũt in.c.ſtatutum.de reſcri.lib.
vi.tenet qd̃ nec etiã de fructibus beneficij: ſed
communiter tenetur cum Hoſt.

¶ 4.q̃rit̃ vtrũ religioſus poſſit fideiubere: et 4
dico qd̃ nõ:vt in.c.pen.e.ti. Et ſi eẽt abbas:niſi
hoc fiat de licẽtia abbatis ⁊ aſſenſu maioris ꝑtis
capł̃i:vt ibidẽ qd̃ intelligo de aſſenſu explicito
vel implicito vt in re modica de quo abbas di-
ſponere poſſet ex tacito conſenſu capituli.
¶ 5.q̃rit̃ vtrũ hẽs fideiuſſorẽ obliget̃ vt fideiuſ 5
ſor:⁊ dico qd̃ ſic.l.poſt accepi.ff.eo.ſʒ tñ itelli-
ge ꝙ ſucceſſor ꝑlati nõ ẽ ei⁹ hẽs:vñ nec ꝓ eo te
netur.ar.eorum que dixit Hoſt.vt ſupra.§.iij.
¶ Sexto querit̃ vtrũ fideiuſſor qui ꝓmiſerat 6
aliquẽ p̃ñtare liberet̃ ſi talis ꝓ q̃ fideiuſſit poſt
fideiuſſionẽ ꝯmiſit capitale crimẽ ꝓꝑ ꝙ fuit cõ
dẽnat⁹ ad mortẽ vel bãnit⁹ ⁊ fugit:⁊ dico ꝙ ſic
vt eſt caſus ĩ.l.ſʒ ⁊ ſi q̃s rei.ff.ſi q̃s cau.in.ꝑn.⁊
no.ĩ.l.ſi deceſſerit.ff.q̃ ſatiſ.cog.⁊ hoc vex eſt
niſi fideiuſſor eſſet in dolo vel lata culpa reſpe
ctu maleficij poſtea ꝑpetrari q2 in conſcientia
teneretur ad reſtitutionem damni alias non.
¶ 7. q̃rit̃ vtrũ fideiuſſor rei decapitãdi cui di- 7
ctus re⁹ fuerat aſſignat⁹ ⁊ fugit:ſit ipſe decapi
tãd⁹ ⁊ dicit Cy.ĩ.l.ad cõmẽtariẽſem.C.de cuſt.
reo.⁊ Bar.⁊.tex.ĩ.l.ſi q̃s reũ.ff.de cuſt.reo.qd̃
nõ:ſʒ pecuniaľr puniret̃ q2 nemo põt ſe obliga
re ex ꝯctu ad penã capitalẽ:cũ nemo ſit dñs mẽ
broꝝ ſuoꝝ .xxiij.q.v.ſi nõ lʒ.⁊ in.l.liber hõ.ff.
ad.l.aq̃l.ſi tñ fuerit in dolo puniet̃ pena arbi-
traria:vt no.in.d.locis.⁊.xxiij.q.v.cũ homo in
gl. Nec ob.d.l.ad cõmẽtariẽſeʒ. q2 loq̃t̃ de eo
qui hʒ cuſtodiã ex officio:qui punit̃ ea pena q̃
puniẽdus erat incarceratus:ſi eſt in dolo fuge
vel negligentia nimia:vt ibi no.
¶ 8.q̃rit̃ vtrũ poſſit q̃s ĩterponere fideiuſſorẽ
in cã criminali:⁊ dicit Pañ.in rubri.de fideiu. 8
qd̃ ſi nõ venit ĩponẽda corporalis pena poteſt:
alias nõ q̃ñ itellige.c.ſi clericos:de ſen. exc.
li.vſ.⁊ facit.d.l.ſi q̃s reũ.iũcta l.diuus pius.ff.
de cuſto.reo.⁊ eſt bonus tex.in.d.c.cum homo.
et ibi etiam glo. Fallit in muliere:de quo dic:
vt in auẽ.vt nulli iudi.§.neceſſarium.
¶ Nono q̃rit̃ vtrũ cũ plures inſolidũ ſunt fide
iuſſores:debeat ĩter eos debitũ diuidi: ⁊ dicit 9
Panor.in.c.peruenit.eod.tit.qd̃ ſic ſi ſunt oẽs
ꝑſentes ⁊ ſoluendo ⁊ hoc poſtulent ante litem
conteſtatã.ff.de fideiuſ.l.ſi dubitet.§.ſ. ⁊ iſtud
eſt beneficiũ diui adriani poſitũ: ⁊ habes in ef
fectu.inſtit.eo.tit.§.ſi plures.⁊ hoc verum niſi
huic beneficio renunciaſſet.
¶ Decimo q̃rit̃ vtrũ p̃ñte debitore ꝑncipali et 10
indiſcuſſo poſſit cõueniri fideiuſſor:⁊ dico qd̃
nõ:vt in auẽ.p̃ñte.C.eo.tit.etiã ſi cõſtituerit ſe
principalem debitorem vt fit cõiter hodie: ſm
Panor.ĩ.d.c.ꝑuenit.⁊ hoc verũ eſt niſi renun
ciauerit huic beneficio:vt.C.de duo.reis.ſtip.
auẽ.hoc ita.et niſi debitor notorie ſit non ſol-
uendo: vel

uēdo:vel nō poſſit cōueniri.vt in.d.auē.pſite.

11 ¶11.queriť vtrū creditor teneať cedere actiones ſuas fideiuſſori: ⁊ dico qđ ſic alʼs poteſt ei negare ſolutionē debiti.ff.de ſol.l.modeſtiſſimus.⁊.ff.eo.l.fideiuſſoribus. ſed intellige de actionibꝰ quas habet ꝯtra eū ꝑ quo fideiuſſit.

12 ¶12.q̄riť vtrū debitor teneať ſatiſfacere fideiuſſori đ oī dāno:⁊dico qđ ſic ſ; itellige qđ illi euenit ex ſua culpa ꝑꝑ fideiuſſionē.c.ti.c.ij.et iij.⁊ đ fo.ꝯpe.c.ſi.q2 offm̄ ſuū nulli dʒ eē dānoſum.ff.de fur.l.ſi ſuꝰ cōis.§ qđ ꝟo.ff.ad velle.l.ij §.j.ff.queād.teſt.ape.l. ſ; ſi q̄s.ff.ex q.cau.ma.l.videlʒ.iiij.q.iij.§ vēturis.⁊ in gl.d.c.ij.

13 ¶13.vtrū fideiuſſor a debitore repetere poſſit vſuras q̄s ſoluit creditori:et dicit Jo.an. in re.dānū.li.vj.in mer.et ſeq̄ť Pan.in.d.c.ij.ꝙ aut ſimplr̄ erat ſolū obligatꝰ ad debitū ſoluēdū:et ſic nō repetet: ſ; ſibi iputet ſi ſoluit q2 nō erat obligatꝰ:⁊ faē.l.cētū.ff.de eo qđ cer.lo.niſi ſoluiſſet vſuras vt itereſſe:⁊ hoc verū qñ fideiuſſor obligauerat ſe nō ſolū ſimplr̄: ſ; ēt i oēm caſum venietē ex đbito ꝑncipali:q2 tenereť đ augmēto debiti:vt in.d.l.cētū.⁊.l.q̄ro.§.j.ff. loca.⁊.l.mora.ff.de ꝟb.ob.alias ſimplr̄ fideiubēs nō teneť ad itereſſe nec ad augmētū đbiti:vt no.gl.in.d.c.iij.⁊ ſequunť doct.vñ ſi ſoluerit ſibi iputabit iure fori:ſ; iure poli debitor teneať ſi ipe erat obligatꝰ i ꝟo ad itereſſe ſeu augmētū creditori:alʼs nō. Si aūt obligauerat ſe fideiuſſor ad vſuras ſoluēdas:ſic ſʒ legiſtas ⁊ canōiſtas diſtiguiť: q2 ſi ſoluit ſpōte nō repetet ſm gl. in d.c.ij.q2 idebite erāt vt l.c.debitores.de iureiur.ſi ꝟo ſoluit coacte q̄dē:ſ; nō oppoſuit exceptionē nō repetet:ſi aūt oppoſuit ſed ꝑ iudicis iniq̄tatē fuit ſoluere coactꝰ nō repetet: nec debitor teneť ꝑ.l.exceptionē.ff.e.⁊.ff.de euic.l.ſi ꝑ imprudētiā. Si aūt nō ſolū fideiuſſit ſoluere vſuras: ſed etiā iurauit: ſic repetet ſm oēs: q2 ſ; poſſet petere abſolutionē a iuramēto non tñ teneť ſm Hoſ.q2 ſ; teneať fideiuſſor excipe: vt in gl.d.c.ij.ꝑ multa iura: nō tñ tenetur agere. Aduertēdū eſt tñ qđ eo caſu q̄ fidiuſſor vſuras ſoluere ꝑmiſit ſine iuřo ſciēte ⁊ ꝯſentiēte debitore:ſʒ theologos eas i ꝯſcia repetere pt ſiue ſpōte ſiue coacte ſoluerit.⁊ debitor teneť:q2 ſic itelligiť mādaſſe vt ſoluat.vt.l.ſi ꝓcurator.ff.đ ꝯdi.inde.ſciēti ēt ⁊ ꝯſentiēti ⁊c.de re.iu.li.vj.

14 ¶14.q̄riť vtrū fideiuſſor remaneat obligatus termino ꝓrogato a creditore: ⁊ dico ſm Pan. in.c.cōſtitutꝰ.e.ti.cōiter teneri qđ aut fideiuſſor erat obligatꝰ ad tp̄s ſolū:puta vſq3 ad ānū et ſic nō teneť poſt ānū ꝓrogato termio ꝑ.l.itē q̄riť.§ q̄ ipleto.ff.loc.vbi pʒ qđ ſi locaui tibi domū vſq3 ad ānū dato fideiuſſore ſi ꝯduci poſtea taciteꝟ vſq3 ad aliđ tp̄s fideiuſſor nō teneť niſi đ nouo ꝑmittat. Aut obligatio erat pura:ſ; ſolutio dilata ſit ad tp̄s:⁊ ſic ſ; ſolo. ſit ꝓrogata nō tñ liberať:q2 nulla facta ꝓrogatiōe ſmini teneť fideiuſſor ēt poſt terminū ſicut ⁊ reꝰ ꝑncipalis arg.c.cū dilecti.đ dolo.⁊.l.celſus.ff.đ arbitrij.

¶15.q̄riť vtrū fideiuſſor ante ſolutionē poſſit agere ꝯ debitorē vt liberet eū:⁊ dico ꝙ ſic i tribus caſibꝰ. Primo ſi diu i obligatiōe ſtetit.ff.mā.l.luciꝰ titiꝰ.ſcđo ſi reꝰ icipit ꝟgere ad inopiā.vt.l.luciꝰ titiꝰ.C.mā.ſi ꝑ ea ꝯ quā.tertio ſi fideiuſſor cōdēnatꝰ ſit vt in.l.ſi ꝑ ea ꝯ quā. Et hos tres caſꝰ gl.elicit ex tex.eē eo.c.ſi.q̄bꝰ addc q̄rto ſi hoc ab initio ꝯuētū eſt:vt l.l. ꝑdicta ſi ꝑ ea.⁊.ff.de fideiuſ.fideiuſſor. pro vēditore. 15

¶16.q̄riť vtrū fideiuſſor ꝑ alienatiōe rei dotalis vel donatiōis ꝑpter nuptias ꝯſtāte mr̄imonio teneať de euictiōe:⁊ dico ꝙ Panor.i.c.cū ꝯtingat.de iureiur.⁊ bar.in.l.cū lex.ff.e.⁊ Jo.an.poſt mřtas opi. videť ꝯcludere ꝙ ſi mulier vēdit nō teneť nec ipe nec mulier.d.l.cū lex.ſ; ſi vēdit maritꝰ vľ aliꝰ teneť vēdēs ⁊ fideiuſſor:vel ad rē tradēdā vel ad itereſſe ſm ꝙ no.in.l.rē alienā.ff.de ꝯtrahē.emp.ar.l.⁊ ſi is.C.de ꝑ.mi.⁊ rō q2 lex nō reſiſtit vēditioni ⁊ actiōi ꝑſonali:ſed alienatiōi.i.trāſlatiōi dñij:vñ vxor nō obligať:q2 tenereť ad trāſlatiōe; dñij.l.ex empto i ꝑn.ff.de act.emp.⁊ vēdi.nec fideiuſſor:q2 hr̄et regreſſū ꝯ mulierē ⁊ hoc verū niſi mľier iuraſſet:q2 ſi iuraſſet tenereť tā ipa q̄ fideiuſſor. 16

¶17. q̄riť vtrū fideiuſſor aliq̄d recipe poſſit a debitore ſine vſura:⁊ dico hic eſſe nō poſſe vſuram:q2 neq3 eſt hic mutuū tacitū vel exp̄ſſum: cū fideiuſſor nihil ꝑter fidē iterponat: et ſi q̄d accipiať rōne periculi vel laboꝝ: moderate i ſi eſt licitū:et ꝯcꝰ innoīatꝰ:ſi ꝟo aliq̄d accipiať ratiōe facti nullo extāte ꝑiculo vel labore eſt iniquum ⁊ ꝯ charitatē ⁊ multo magis ſi fraus vel dolus interueniat:vt ſi conueniatur cū aliquo ne credat debitori niſi quis fideiubeat:et ſic lucretur:et vtroq3 caſu reſtituere tenetur. 17

¶De fide.

Fides triplr̄ ſumiť:primo vt eſt pactio q̄dā quātūcunq3 ſimplex de futuro:eo mō q̄ recedēs a pactis aut ēt ꝑmiſſione recedere đr a fide:⁊ ſic ſumiť in. c. duo.de ſpon.⁊.l.j.ff.de pac.⁊.ff.de cōſti.pecu.l.j.⁊.ij.vt eſt ꝯſenſus de ꝑſenti:⁊ ſic etiā ſumiť in eo.c.j.⁊ vt ibi no.hec facit mr̄imoniū et de hoc infra iuramentum.j.§ vlti. tertio ſumitur fides theologice vt eſt ſubſtātia ſperandarum rerum ⁊c.heb.xj. De ꝑma fide ꝑprie intelligiť illud frangenti fidem ⁊c.de quo infra iuramētum.j.§ vj.⁊ quō differat ab opiniōe.j.opinio.de ſcđa vero infra matrimoniū per totum. de tertia vero agetur in toto iſto capitulo.

1. q. ¶ Primo vero q̄rit̃ de quib⁹ eſt fides: et dicit
s. Tho. ij. ij. q. xj. ar. ij. q̄ð ad fidē directe ⁊ ꝑnci
paliter ꝑtinent articuli fidei: q̄. ſ. ſunt de his q̄
viſuri ſumus in pr̄ia: vel ꝑ q̄venim⁹ ad pr̄iam.
indirecte v̄o ⁊ ſecūdario ea ex q̄b⁹ ſi nō crede
rent ſequeret̃ alicuius articuli corruptio. Ad
de ēt ꝙ ad fidē ꝑtinēt oīa q̄ ſunt in ſcriptura ꝑ
accidens tanq̄ȝ declaratiua ꝑdictoꝝ. ij. ij. q̄ð. ſ.
ar. vj. ad primū. Adde etiā q̄ð ad fidē ꝑtinēt ꝑ
accidēs oīa q̄ ſunt in doctrina eccl'ie: qꝛ vt pȝ
ij. ij. q. v. arg. iij. ⁊. diſt. xxiij. q. iij. ar. iij. q. ij. ⁊ in
quolib. vj. ar. vj. quicūq; ſicut infallibili et di
uine regule nō inheret doctrine eccl'ie: q̄ pce
dit ex ꝑma veritate manifeſtata in ſcripturis
ille nō hȝ habitū fidei: ſȝ ea q̄ ſunt fidei aliter
tenet q̄ȝ per fidē. hec ille. Et qꝛ vt ipſe dicit in
opuſculo ꝯtra errores grecoꝝ papa hȝ vniuer
ſalis eccleſie ꝑmatū: ad quē pertinet ea q̄ ſunt
fidei determinare vt ab oib⁹ incōcuſſa fide te
neant̃: et in eo principaliter reſidet autoritas
vniuerſalis eccl'ie. ij. ij. q. xj. ar. iij. ideo etiā ad
fidē ꝑtinet inherere determinatiōi pontificis
ſummi ī his q̄ ſunt fidei: imo etiā ⁊ in his q̄ ſpe
ctāt ad bonos mores: qꝛ in hmōi eccl'ia errare
nō pōt ⁊ ꝯſequēter nec caput ei⁹ ī quātū caput
ſiue in quātū pōtifex q̄ð ſemꝑ eſſe intelligo qn̄
interrogat̃ in dubijs nō vt vir doct⁹: aut talis
ꝑſona: ſed vt caput chriſtianitatis. vel ſm̄. Ar
chi. qn̄ determinat cū cardinalium cōſilio: ſed
primū eſt melius: quia papa ſine cardinalibus
eſſe pōt. Sed predicta quātū ad caput ⁊ eccle
ſiā ita limitanda videntur q̄ð errare non pn̄t
finaliter: ſecus in primo motu: qꝛ poſſent pri
ma facie ſniam falſam proferre: ſed ſtatim ſpi
ritusſanc. vel per ſcripturam vel per viros do
ctos ſe fundātes in ſcriptura: aut aliter lumen
afferret ne ſtaret̃ in falſa ſnia: vnde ſuꝑ hmōi
dubijs faciūt ꝯſultatiōes: q̄ð nō eēt neċe ſi ifal
libil'r mouerent a ſpū q̄ ad ꝑmos mot⁹ vel pri
mas cogitatiōes. Tales eīn mot⁹ pn̄t ineſſe ex
naturalib⁹ ꝑncipijs: ſȝ corrigunt̃ ꝑ ſpiritūſan
ctū: ſicut de natā ꝑpheta dicit Greg. ſuꝑ Eze.
2 ¶ Scd̄o q̄rit̃ q̄ ⁊ a q̄b⁹ ſint articuli fidei: et ex
s. Tho. ij. ij. q. j. ar. viij. ⁊. iij. di. xxv. q. j. ar. ij. ſic
reſpōdet̃. Prima credibiliū diſtinctio eſt q̄ð q̄
dam ad maieſtatē diuinitatis: q̄dā vero ad mi
ſterium humanitatis xp̄i pertinent: q̄ð eſt pie
tatis ſacr̄m. j. ad Thimotheū. iij. qꝛ per ſe ꝑti
nent ad fidē ea quoꝝ viſiōe in eterna vita per
fruemur: ⁊ per q̄ ducimur in illā: duo autē no
bis videnda proponunt̃. ſ. occultū diuinitatis
cui⁹ viſio nos facit beatos ⁊ miſteriū incarna
tionis xp̄i per q̄ð in gloriā filiorum dei acceſ
ſum habemus. ro. v. qꝛ cū articulus ſit veritas
de deo: hoc eſt aut de deo tm̄: aut de deo rōne
aſſumpte nature. ¶ Articuli autē ad diuinitatē
ꝑtinētes ſunt ſeptē. Nā ſi articulus eſt de deo
tm̄ de q̄ nobis tria credēda ꝓponunt̃. ſ. vnitas
deitatis trinitas ꝑſonarū: ⁊ oꝑa deitatis pro
pria: hoc tripl'r cōtingit: qꝛ eſt de eo rōne natu
re vel ꝑſone vel effect⁹. Et ſi rōne nature habe
mus ꝑmū arti. credo in vnū deū: ſi rōne ꝑſone
aut rōne ꝑſone pr̄is: ⁊ ſic eſt ſcd̄s pr̄em oīpotē
tē aut filij ⁊ ſic eſt terti⁹ ⁊ ī ieſum xp̄m filiū ei⁹
aut ſpūſſ. ⁊ ſic eſt quart⁹. credo in ſpm̄ſ. Si v̄o
rōne effect⁹ aut ꝑtinet ad cōditionē ⁊ eſſe na
ture ⁊ ſic eſt q̄ntus. creatorē celi ⁊ terre: aut ad
bonū ⁊ eſſe gr̄e ⁊ ſic eſt ſext⁹ ſub q̄ ponunt̃ oīa
ꝑtinētia ad humanā ſctificationē: ſanctā eccle
ſiā catholicā ſctōꝝ cōionē: remiſſionē pctōꝝ:
aut ad ꝑfectionē ⁊ eſſe glorie: ⁊ ſic eſt ſeptim⁹
de reſurrectione carnis ⁊ vita eterna. ¶ Et ſil'r
etiā circa hūanitatē xp̄i ponunt̃. vij. arti. Pri
mus ad īcarnationē ſiue cōceptionē ꝑtinet: q̄
cōcept⁹ eſt de ſpūſ. ſcd̄s ad natiuitatē ex virgi
ne: nat⁹ ex maria v̄gine: terti⁹ ad paſſionē mor
tē ⁊ ſepulturā: paſſus ſub pōtio pila. crucifix⁹
mortu⁹ ⁊ ſepult⁹. quart⁹ ad deſcēſum ad infe
ros: deſcēdit ad inferos. quint⁹ ad reſurrectio
nē: tertia die reſurrexit a mortuis: ſext⁹ ad aſcē
ſionē: aſcēdit ī celū ſedet ad dex. dei pr̄is. ſepti
mus ad aduētū ad iudiciū inde vētur⁹ ⁊c. ¶ Cū
igit̃ articuli dupl'r diſtinguant̃ ſcȝ quantū ad
ipſa credibilia ⁊ quātū ad ipſos q̄ eos diſtinxe
rūt: ꝑmo mō ſunt. xiiij. ſcd̄o mō. xij. Quidā aūt
aliter eos diſtinguūt q̄ȝ dictū eſt. Horū autem
articuloꝝ Petr⁹ tres cōplexus eſt in vnū. ſ. de
vnitate nature de oīpotētia pr̄is: de oꝑe crea
tionis: qꝛ opus creationis ꝑpter potētiā quā
indicat appropriat̃ patri q̄ eſt fons toti⁹ deita
tis: ideoq; Petro cōpetit q̄ eſt caput apoſtolo
rum ſicut pater trinitatis. Joannes v̄o poſuit
articulū de ꝑſona filij. Jacobus vero Zebedei
cōiūxit in vnū articulū de cōceptione ⁊ natiui
tate Andreas articulū de paſſione: Philippus
deſcēſum ad inferos: Thomas reſurrectionē:
Bartholomeus aſcēſionē: Matheus aduētū
ad iudiciū. Jacobus alphei art. de ꝑſona ſpūſ.
Opus autē gr̄e diuiſerūt duo apl'i: qꝛ Simon
poſuit effectū gr̄e in cōſecutione boni. ſ. ſanctā
eccleſiā catholicā ſanctorū communionē Ju
das Jacobi quātū ad remotionē mali. ſ. pctōꝝ
remiſſionē. Effectū vero glie poſuit Mathias:
vel vt alij dicūt iterū Tho. Alij autē aliter. ar.
attribuunt apl'is ſed in hoc nō eſt vis. hec ille.
¶ Tertio queritur q̄ūo obligentur fideles ad 3
credēdū predictos arti. ⁊ cōcluſiue ac breuiter
rex. ex. s. Tho. ſic rñdetur. Quilibet tenet̃ cre
dere explicite articulos fidei: non aūt alia ſed
ſolū implicite. xxij. q. ij. v. xij. q. lxxxj. arti. j. nec

tamē neceſſe eſt cuilibet explicite credere oēs articulos fidei ſed q̄tū ſufficit ad dirigēdū in vltimū finē.tertio di.xxv.q.ij.arti.j.q.ij.vñ tenet q̄libet xp̄ianus explicite credere deū eſſe ꝛ ꝓuidētiā ei⁹.ij.ij.q.ij.ar.vij.ad ꝑmū. ꝛ vt ibidē di ꝛ myſteria xp̄i ꝓcipue q̄ publice ī eccl'ia ſolēnizant.ij.ij.q.ij.arti.vij. Quilibet aūt hñs officiū docēdi fidē.ſ.p̄lati:ſacerdotes: ꝓphete:doctores ꝛ p̄dicatores tenent credere explicite totalē diſtinctionē articuloꝝ ſm ſubſtātiā nō aūt alij.iij.di.xxv.q.ij.ar.j.q.iij. Hec ex illo q̄ ſub iſta maxima loquit.ſ. ꝙ q̄libet tenet explicite credere circa articulos fidei pertinētia ad offm̄ ſuū:ꝛ ea q̄ ſine ſua negligētia notabili arbitrio boni viri ignorare nō pōt:vt q̄ ſolēnizant ī eccl'ia q̄tū ad oēs catholicos q̄ ſolicitare p̄nt eccl'ias vbi iſta docent. Que maxia etiā eſt de mēte.s.bo.ꝛ richar.in.iij.di.xxv. Uñ dicit dir.li.ſ. qȯ clerici maxime p̄lati ꝛ habētes curā aīarū tenent ſcire explicite ꝛ diſticte oēs articulos cōtētos in ſymbolis credo: et q̄cūq̄ vult:ꝛ in cōcilio gn̄ali edito.xxxvj.di.c.ſ.ij. et iij.ep̄i ƀo tenent ſcire circa p̄dicta opponere ꝛ rn̄dere:ꝛ hereticos cōfutare.ex de here.exc̄oicam⁹.el.ſ. In hoc tñ iſte errat ꝛ ſequit ſum. ro. dicēs ꝙ ſimplicib⁹ ꝛ forte oīb⁹ laicis decernētib⁹ ꝛ adultꝭ ſufficit credere deū eſſe ꝓmiatorē oīm bonoꝝ ꝛ maloꝝ oīm punitorē alios autē articulos ſufficit credere implicite credēdo.ſ. verū eſſe q̄cq̄d eccl'ia catholica docet. Stultū eſt enim dicere ꝙ liceat vtēti ratione ꝛ adulto ignorare chriſti natiuitatē et mortē crucis q̄ impoſſibile eſt talē ignorare niſi oīno ſuā ꝯtē

4 nat ſalutem:et aures verbis diuinis obturet.

¶ Quarto q̄rit vtrū ſimplices in fidei ſubtilitatib⁹ errātes peccēt.ꝛ dicit ſpe.in ti. de here. et aluarus.vt refert ſum. Ang.poſt Jo. de lig. qȯ peccāt mortaliter ꝛ ſunt heretici: ꝛ allegat ſpe.xxiij.q.ſ.ſciſma.C.de her.l.ij.in ipſaꝝ.Sāc⁹ Th.aūt.ij.ij.q.ij.ar.vj.dicit qȯ nō peccāt ſi nō ꝑtinaciter herēt ꝑuerſe doctrine ī particulari ꝯ vniuerſalis eccl'ie fidē. ꝛ hoc tꝫ dir.li.ſ. et no.Jnn.in.c.ſ.de ſum.tri.ꝛ ſi.ca.ꝛ ho. in ꝓhe. circa finē:ꝛ panor. ꝛ ratio q2 lꝫ talis male opinet:tñ illa opinio nō eſt ſua fides. ſed eſt fides eccl'ie:ꝛ ad hoc ꝓdeſt fides implicita. Ad iura q̄ adducit ſpec.dico ꝙ.l.ij.cū ſua gl.eſt ꝯ eū vt patet intuēti.l. autē venia nihil facit ad materiā.ꝛ.c.ſciſma.loquit de hereticis: nō paratis ſe corrigere.Ad iura aūt aluari q̄ vident velle ꝙ ignorātia nō excuſet. dico qȯ loquuntur de ignorātia iuris naturalis vel in foro cauſarū.

5 ¶ Quinto queritur qūo teneatur hō ad fidei cōfeſſionē exteriorē? et dicit.s.Tho.ij.ij.q.iij. qȯ fidē cōfiteri cū pertineat ad preceptū affirmatiuū: nō ſemper nec in quolibet loco eſt de neceſſitate ſalutis ſed in aliquo loco ꝛ tpe: qñ ſ.aliq̄s interrogat⁹ de fide ſi taceret crederet vel nō hr̄e fidē:vl' qȯ fides nō eſſet ƀa vel alij ꝓpter ei⁹ taciturnitatē a fide auerterent. ꝛ ſic in hmōi caſib⁹ in quib⁹ honor debit⁹ deo vel vtilitas p̄ximis impēdēda ſubtrahit:niſi cōfeſſio fiat.eſt neceſſaria de p̄cepto:alias de conſilio ſi vtilitas inde ſperat: ſi ƀo ſit ſolū ad ꝑturbationē infideliū eſt vituperabilis:dicēte dño Mat.vij.nolite ſanctū dare canib⁹:ꝛ facit.c.in mādatis.xliij.di. Qui ƀo inter⁹ quidē credit exteri⁹ ƀo facit aliqȯ infidelitatis ſignū: puta exhibet reuerētiā idolo: vel portat veſtē deſtinatā ad aliqȯ determinatū ſignū infidelitatis ꝛ hmōi:peccat mortalr q2 ſm Aug.xxxij.q.iiij. ſancti⁹ eſt mori q̄ vti idolotito: et rō eſt q2 iſte exhibet reuerētiā diabolo:ſecus aūt ſi nō deſignaret determinare infidelitatē:ſic vt ſebaſtianus vtebatur clamyde militari ex bono zelo.

¶ Sexto q̄rit vtrū circa ea q̄ ſunt fidei vniuer 6
ſalis eccl'ia poſſit errare:ꝛ dicit Panor. in.c.a nobis.de ſen. exc̄o.el.ij. qȯ eccl'ia vniuerſalis errare nō pōt.ſ.in fide vel articulis fidei:ꝛ pro hoc tñ xp̄s in euāgelio orauit ad patrē: ego p te rogaui ꝛc.ꝛ ſic intellige.c.a recta.xxiiij.q.ſ. in alijs aūt nō ſolū eccl'ia particularis: verū ēt vl'is.i.collectio fideliū ſeu conciliū gn̄ale pōt errare.ꝛ de hoc ē tex.clar⁹ in.d.c.a nobis.ꝛ ſic ſm eū dicit erraſſe ꝯciliū ſup m̄rimonio ꝯhendo īter raptorē fuit ꝛ raptā.ꝛ dictū Hiero.meli⁹ ſentiētis p̄latū ſtatuto ꝯcilij vt ꝓbat.xxxvj. q.ij.l.c.tria iūcto.c.placuit. Adde ƀo qȯ eccleſia q̄ errare nō pōt ſm Archi.ē eccl'ia romana: qȯ ēt ꝓbat ꝑ dicta Hiero. ad damaſum. xxiiij. q.ſ.hec eſt fides:ꝛ ꝑ dicta lucij pape. ea.q.a recta.ꝛ ibi ꝑ gl.ꝛ ex hoc qȯ caput eius.i.papa nō pōt errare.Adde ſcdo qȯ ēt ſm.s.Tho.errare nō pōt in ſpectātib⁹ ad bonos mores ꝯdēdo.ſ. decreta ꝛ ꝯſtōnes: et ītellige finaliter nō p̄ia ma frōte:ꝛ ſic errauit cōciliū vt dictū eſt.Errare aūt pōt etiā finaliter in particularib⁹ factis hoīꝫ ꝛ iudicus. Uide etiā.s̄.canonizatio-ſ.iij.

¶ Septimo q̄rit ad quē ſpectet editio ſymboli 7
et determinatio dubioꝝ in fide. ꝛ dico vtrūq̄ ꝑtinere primo ꝛ principaliter ad papā ꝛ nō ad cōciliū.qȯ aūt ad eū ſolū ꝑtineat editio ſimboli ꝓbat Archie.iiij. ꝑte.ti.viij. q2 hec editio fit ī ꝯcilio qȯ ſola autoritate pape ꝯgregari pōt. vt pꝫ di.xvij.ꝑ totū: ꝛ ſiſr.s.Th.ij.ij.q.ſ.q2 inquit noua editio ſimboli neceſſaria eſt ad vitādū inſurgētes errores ꝛ ꝯſr ad illi⁹ autoritatē ꝑtinet: ad quē ꝑtinet finaliter determinare ea q̄ ſunt fidei vt ab oīb⁹ incōcuſſa fide teneant.i. ſūmi pōtificis: ad quē maiores ꝛ difficiliores

eccl'ie q̃ſtiones referunt̃. vt dı̃ di. xliij. vñ ⁊ luce
xxij. dicit dñs petro quē ſummũ pōtificē conſti
tuit: ego p̄ te rogaui ⁊c. Et rō eſt: q: vna fides
dʒ eſſe in eccleſia: q̇d eſſe non poſſet niſi q̇d de
fide exorta determīaret̃ p̱ eũ q̇ toti eccl'ie p̄eſt:
cui⁹ etiā autoritate ꝯgregat̃ ſynod⁹ ⁊ ei⁹ ſnīa
ꝯfirmat̃. hec ex illo. Ex q̇b⁹ ptʒ ꝙ ſnīa ꝯcilij ro
bur accipit a cōfirmatiōe pape: ⁊ ꝙ declaratio
dubioꝝ ī fide p̱tinet ſolũ ad eũ: vt ex̄ de baptiſ
mo maiores. Vñ ſi ꝯciliũ ⁊ papa diſſentirēt in
dubio fidei q̇d poſſibile eſt p̄ Iā frōte nō final'r
cũ neutra pars errare poſſit final'r: tādē ſtādũ
eſſet ſnīe pape ſi p̱ īpoſſibile ꝯciliū final'r erra
ret: q: remota autoritate pape ꝯciliũ eſt cōcilia
bulũ vt ptʒ diſt. xvij. p̱ totũ. vñ. s. Tho. dicit. ij.
ij. q. ij. ar. iij. ꝙ autoritas vl'is eccl'ie in determi
nādo de fide p̄ncipal'r reſidet in ſũmo pōtifice.
et de po. q. x. ar. iiij. dicit q̇d papa pōt īterp̄tari
⁊ explanare ſymbolũ aliq̇ addito etiā nō voca
to cōcilio. ⁊ ꝯ in pug. reli. dicit q̇d ſcī p̄res in
cōcilio ꝯgregati nihil ſtatuere potuiſſent niſi
autoritate ſummi pōtificis interueniente ſine
Di- quo etiā ꝯciliũ ꝯgregari nō pōt. Et ſi dicat̃ cō
cit tra hec ꝙ ꝯciliũ aliqñ errauit vt in mr̄imonio
pa- raptoris ⁊ rapte ad hoc dictũ eſt ſupra cōciliũ.
pam § ij. Si etiā dicat̃ ꝙ papa errare pōt: tñ q: pōt
er- effici heretic⁹ ſicut anaſtaſi⁹. di. xix. anaſtaſi⁹.
rat- tum q: de facto errauit nicolaus in ꝯſtōne illa
ſe. extr. de v̄b. ſig. li. vj. vbi dr̄ ꝙ xp̄s ⁊ apl'i nihil
habuerũt in cōi q̄tũ ad dñiũ q̇ reuocata eſt p̱
extrauagātē Jo. xxij. q̃ incipit q: nōnũq̃. dico q̇d
papa vt papa ſiue caput. i. vt ſuoꝝ mēbroꝝ auxi
lio vtēs p̱ ꝯcilia ⁊ orationes ⁊ faciēdo q̇d in ſe
errare nō pōt ſicut nec eccleſia. vt. ſ̄. canoniza
tio § iij. ⁊. ſ̄. ꝯciliũ § ij. q: ſic ſequit̃ motũ ſpũſſ.
ſec⁹ vt ſingularis p̱ſona ex negligētia vel ſup-
bia ſequēdo ſuā p̄priā īclinationē: vñ effici nō
pōt hereticus niſi reſiſtēdo adiutorijs q̇ daret
ſpũſſ. p̱ inſpiratiōes īteriores ⁊ mēbroꝝ ꝯſilia
p̱ q̇ ſpũſſ. aut ad veritatē adducit illũ: aut here
ticũ cōuincit reducēdo dictũ ei⁹ ad aliq̇d mani
feſte ꝯ fidē. Ad illā aũt decretalē dicit arch. ij.
parte. ti. xij. c. iij. q̇d ad papā p̱tinet determīare
dubia exorta circa canōes ſicut ⁊ circa fidē. ij.
q. j. ex his oībus. vñ illa decretalis nō eſt q̄tũ
ad hoc reuocata ſʒ declarata. de q̇ vide archi.
vbi. ſ̄. Vtrũ autē liceat p̄ce vel p̄cio aliquē ad
fidē inducere. vide. ĩ. iude⁹ § vj. Vtrũ ēt liceat
diſputare de fide. vide. ſ̄. diſputatio § vnico.

¶ De filijs legitimis ⁊ illegitimis precipue
quantum ad ſucceſſionem.

Filij legaliter ⁊ canonice loquēdo tri-
plici gñe diſtiguunt̃: q: q̇dā ſunt legi
timi. i. lege p̱bati non aũt naturaliter
gñati. q̇dā v̄o ecōuerſo ſũt naturales
ſed nō legitimi: q̇dā v̄o ⁊ legitimi ⁊ naturales
de q̇b⁹. ĩ. legitim⁹. Legitimi v̄o nō naturales
ſunt duplices: q: q̇dā ſunt legitimi tm̄. vt ado-
ptati vel arrogati q̇ ſola legis inſtitutiōe ſunt
filij q̇dā vero legitimi ⁊ ſpūales. vt ſuſcepti ex
baptiſmo vl' ꝯfirmatiōe. ⁊ gñal'r oēs ī ſpūalib⁹
ſubditi ſicut oēs xp̄iani ſũt filij pape. ⁊ oēs de
dioceſi ep̄i ⁊ oēs de p̱ochia curati. xxx. q. j. oēs
Sil'r nāles non legitimi ſunt duplices: q: q̇dā
ſunt naturales tm̄ q̇ ēt dicunt̃ noti ſicut q̇ na-
ſcunt̃ ex coitu ciuili lege nec p̱bato nec repro-
bato ſoluti cũ vna ꝯcubina ſoluta retēta in do
mo. vt ptʒ p̱ bar. ĩ. l. in ꝯcubinatu. ff. de cōcu. et
in. l. ꝯcubinā. co. ti. ⁊ ibi gl. dicit ꝙ ſufficit ꝯcu
binatu teneri ex̄ domũ: ſʒ cohabitatio req̇rit̃.
Et idē di. tʒ dicēs in ꝯcubinatu req̇ri indubita
tũ affectũ ſicut in vxore cui⁹ affectus p̄ſumptio
īducit p̱ cohabitationē. Et idē Jo. an. in addi.
ad ſpec. ti. q̇ fi. ſint legi. dicēs ꝙ lʒ nati ex ſolu
to ⁊ ſoluta ex cōi vſu appellentur naturales tñ
naturales p̄prie dicunt̃ nati ex cōcubina reten
ta ī domo loco vxoris: ⁊ idē ſpec. in ti. de ſucceſ
ſione ab inteſt. vbi tria req̇rit primo ꝙ iſti ſint
nati ex ſolutis: ſc̄do ꝙ ex ꝯcubina: tertio ꝙ ſit
vnica cōcubina q̇ ſcʒ ſit velut vxor. Quidā v̄o
ſunt naturales ⁊ ſpurij: vt q̇ naſcuntur ex coitu
lege nō p̱bato ſʒ reprobato: puta cũ cōſangui-
nea vel adultera vel meretrice: aut ꝯcubina cũ
q̇s hʒ plures vel vnā nō ex indubitato affectu
aut nō ſic ſolutā vt poſſet eſſe vxor. vt no. in. c.
tāta. q̇ fi. ſint leg. ⁊ no. bar. ĩ. l. ſi gener. ff. d his
q̇. vt idi. Et idē ē de vulgo ꝯceptis q̇ p̄rem de-
mōſtrare nō pñt. ff. de ſta. ho. l. vulgo. Nati tñ
de adulterio vel ēt ſcorto hñt noīa p̄pria vt di
cant̃ māzeres vel noti ſʒ autores vocabula cō-
fundũt plerũq̃. Naturales aũt legitimi ſimul
dicunt̃ q̇ ſũt ex legitimo mr̄imonio. Igit̃ q̇nq̃ Qn-
ſunt ſp̄ēs filioꝝ. ſ. legitimi tm̄: legitimi ⁊ ſpūa- q̃
les. naturales tm̄: naturales ac ſpurij ⁊ natura ſpēs
les ac legitimi. de q̇b⁹ oīb⁹ vide vbi. ſ̄. ⁊ p̱ pañ. filio
in. c. ĩnotuit. de elec. ⁊ in. d. c. tāta q̇ fi. ſint leg. rũ.
vide etiā. ĩ. § xij. Adde etiā ꝙ naturales ac ſpu
rios. s. tho. ĩ. iiij. di. xlj. dicit nō eē naturales. ſ.
tm̄ ⁊ p̄ciſe ſiue nō eē natos ſʒ legē nature ſʒ ꝯ.
¶ Primo vero queritur qũo ſuccedant legiti- 1. q̃ō
mi tantum: ⁊ dico q̇d ſi nō ſunt legitime eman
cipati a patre adoptante ſuccedunt patri legi-
timo ſimul cum filijs legitimis naturalibus.
vt no. C. de adop. l. fi. ⁊ inſtitu. de here. que ab
inteſt. def. § item adoptiuos. et in. l. ſi pater. ff.
de adop. ſi vero ſunt emancipati a patre legiti
mo in nullo ſuccedunt vide. ſ̄. adoptio.
¶ Secũdo q̃rit̃ qũo ſuccedāt legitimi ⁊ ſpūa- 2
les proprie. i. ſuſcepti de baptiſmo vel cōfirma
tione. et dico quod in nullo ſuccedũt patri: ſiſte

necſpūales large.i.ſubditi: qꝛ inter ſpiritū et
temporalem hereditatem non eſt colligatio.
3. q. ¶3.querit̃ qño ſuccedāt naturales ⁊ ſn̄: ⁊ dico
duo.¶Primū q̄d ab inteſtato ſuccedunt pr̄i in
duab⁹ vncijs.i.vi.ꝑte toti⁹ hereditatꝭ: ex q̄b⁹
mr̄i virilis portio debebit̃ ſi ſupeſt: ⁊ hoc pri-
mo ſi ſint naturales ꝓprie:vt in auſ.q̄.mo.na.
effi.leg.§.ſi q̄s aūt defūct⁹.et in.c.liberi.xxxij.
q.iiij.et ſcd̄o dūmō nō exiſtāt filij legitimi.vel
vxor legitīa.vt ī auſ.liceat pr̄i.C.de na.lib.qꝛ
lȝ vxor nō capiat vel ſuccedat:facit tn̄ ne natu
rales poſſint caꝑe vl̄ ſuccedere.Filijs etiā legi
timis exiſtētib⁹vel nepotib⁹:non pōt niſi vnā
vnciā relinquere eis ⁊ matri ⁊ nō vltra.C.vbi
ſupra.l.matre.⁊ ſi eis nihil reliq̄rit ī nullo ſuc
cedūt:lȝ alimētari debeāt a legitimis.¶Matri
aūt ſuccedūt cū legitimis: ēt ſi ip̄a ſit illuſtris
C.ad orphi.Et ꝓdicta ꝓcedūt etiā de iure ca-
nonico ſm gl.in.c.tāta.q̄ fi.ſint legi.⁊ in.c.ni
ſi cū pridē.de renū.⁊ ſm Hoſt.⁊ Paū.qꝛ in he
reditatib⁹ſtādū eſt iuri ciuili ex quo ius cano
nicū ī ꝯriū nō diſponit:lȝ Gof.fuerit ī opinio-
ne ꝯria.¶Scd̄m.Si pr̄ nō hȝ filios legitimos
vel nepotes:vel deſcēdētes:ſȝ habeat aſcēdē-
tes:pōt tales inſtituere etiā in totū: legitima
tn̄ reſeruata parētibus:vt not.in.d.auſ.liceat
patri.ſi autē nec aſcēdētes nec deſcēdētes ha
beat legitimos: lȝ eos heredes inſtituere inſo
lidū ſȝ Azo.⁊ lȝ Gof.teneat q̄ nō ſuccedāt cū
hodie talis coit⁹ſit reprobat⁹:vt ī auſ.d leno.
col.iij.⁊ ī auſ.ſcenicas.coll̄.v.⁊.C.de ꝯcubi.l.
vnica.tn̄ tenēdū eſt cū gl.ī.d.c.tāta.⁊.c.niſi cū
ꝓdē.q̄d ſuccedat ēt de iure canōico: qꝛ vt dcm̄
eſt ex q̄ ius canōicū nō diſponit in ꝯriū:recede
re nō debem⁹ a diſpōne iuris ciuilis:facit.c.ꝑ
venerabilē.q̄ fi.ſint legi.⁊ ſequit̃ Paū.in.d.c.
tāta.vt dictū eſt.Sed iſta non procedunt in fi-
lijs libertorū:vt infra manumiſſio.tūcto ꝓn:in
ꝟbo liber.¶Tertiū.Sicut ⁊ inquātū ⁊ qn̄ ſuc-
cedūt filij naturales parētib⁹:ſm Azo.ita ⁊ ī-
tm̄ et toties debēt ſuccedere parētes natura-
les filijs naturalib⁹ vt par pietas ſeruet̃ ī eis.
4 ¶4.q̄rit̃ qño ſuccedāt nāles ac ſpurij:et dico
1. dl. multa.¶Primū.Scd̄ȝ gl.ī.l.ſi q̄ illuſtris.C.ad
orphi.⁊ Bar.ibi.⁊ ī.l.ſi gener.ff.de his q̄b.vt
idi.⁊ Paū.in.d.c.tāta.ſpurij hn̄tes pr̄ez īcertū
vt nati ſiue q̄ſiti vulgo ex meretricali coitu: q̄
nō ē dānabilis nec accuſat̃ ꝓꝑ vtilitatē vite:ſȝ
Cy.in.d.l.ſi q̄.ſuccedūt matri eq̄liter cū legiti
mis.inſti.de ſuc.cog.§.vulgo.q̄d tn̄ fallit ī ma
tre illuſtri:vt ī.d.l.ſi q̄.pr̄i ꝟo ī nullo ſuccedūt
ēt nō extātib⁹ liberis vl̄ ꝯiuge:⁊ ſilr̄ alēdi ſūt:
qꝛ coit⁹ nō ē.l.dānabilis ⁊ idē dicit Cy.de na
to ex muliere q̄ ſeruit ī caupona et intēperātie
vina miniſtrat:qꝛ alēdus eſt a matre:vt.l.ſi ca

que.⁊.l.adulteriū.C.d adul.Pro q̄b⁹ aduerte
loquēdo q̄ ad mr̄ez:ſm Paū.ī.d.c.tāta.q̄d na
tus ex ꝯcubina ſuccedit mr̄i cū legitimis:etiā
ſi mr̄ ſit illuſtrꝭ:ſi ꝟo ſit nat⁹ ex ꝯcubina ſȝ vul
go q̄ſit⁹: ſuccedit mr̄i cū legitimis niſi ſit illu
ſtris ſi ꝟo ſit nat⁹ ex dānato coitu:ī nihilo ſuc-
cedit ēt mr̄i.Et eō dic.q̄d parētes nō ſuccedūt
filijs eo caſu q̄ parētib⁹ filij nō ſuccedunt.vide
ibi.¶Scd̄m.Gnalr̄ ſpuri⁹ nat⁹ex coitu dānato 2
ſiue reprobato:neq̄ pr̄i neq̄ mr̄i ſuccedit: vt ī
auſ.q̄.mo.na.effi .legi.fi.⁊ nec a pr̄e nec a mr̄e
ſm leges alēd⁹ eſt:lȝ aliter ſit in ꝯſcīa:vt not.
Inn.in.c.ij.de regula.⁊ paū.ī.c.cū hr̄et.de eo
q̄ dux.ī ma.quā pol.ꝑ adul.nec talē pōt pr̄ he
redē conſtituere:auſ.lȝ.C.de na. lib.⁊.c.dicat
aliq̄s.xxxij.q.iiij. vn̄ baſtardi nobiliū ſm paū.
in.c.ꝑ venerabilē.q̄ fi.ſint legi. non dicunt̃ de
parētela parētū:qꝛ ſordes nō ꝯputant̃ īter ꝓci
puos.C.ad orphi.l.ſi q̄ illuſtris.nec arma parē
tū portare poſſent:⁊ eſt ſnīa bal.in.l.cū legiti-
me nuptie.ff.de ſta.ho.⁊ ſequit̃ do.Ant.ī.d.c.
ꝑ venerabilē.Hūc tn̄ poſſet mr̄ heredē ꝯſtitue
re ſm aliq̄s.i.mar.⁊ mo.⁊ vt vr̄ gl.in.d.c.tāta.
¶Tertiū.Scd̄ȝ bar.in.l.ſi gener.ff.de his q̄b⁹ 3
vt idi.eo mō q̄ iſti ſpurij ſuccedūt parētib⁹:ſuc
cedūt ⁊ parētes ipſis ſpurijs: eo ꝟo caſu q̄ ipſi
nō ſuccedūt parētibus: nec parētes ſuccedunt
ipſis ſm Paū.in.d.c.tāta.¶Quartū.Predicti 4
ſpurij īſtituti pñt heredes ab extneis ſm Paū.
in.c.cū hr̄et.de eo q̄ dux.ī ma.quā pol.ꝑ adul.
qꝛ nō ꝓhibent̃ niſi parētes:vt no.gl. in auſ.q̄.
mo.na.effi.ſui.§.vi.oīa aūt q̄ exꝓſſe ꝓhibita nō
ſūt licēt.Pōt ēt eis dōari ab extneis īter viuos
ſm gl.ī auſ.q̄b.mo.na.effi.ſui.in fi.rōne dicta.
Et ꝑ hoc dr̄ pau.de ca.q̄d ſi pr̄ eēt executor vlti
marū volūtatū poterit dare filio ſuo nāli id q̄
alteri pauperi datur⁹ erat:qꝛ nō dr̄ dare de ſuo
ſȝ de alieno:⁊ eadē rōne idē de ſpurio dici pt̄.
Et ſm Bar.ī.l.ſi is q̄ ex bonis.ff.de vul.⁊ pu.
ſubſti.nō ꝓhibentur ſuccedere fratri ſuo pupil
lo:etiā ex iudicio pr̄is:⁊ facit gl.in auſ.q̄.mo.
na.effi.ſui.in fi.q̄ dicit q̄d lȝ pr̄ nō poſſit tales
vulgariter ſubſtituere: pōt tn̄ pupillariter q̄ſi
pupilli ſit heres.¶Quītū.Eſt tn̄ aliq̄s modus 5
ſm quē pr̄ relinq̄re pōt filio ſpurio:⁊ vn⁹ eſt.l.
peculiū.ij.§.xxvij.aliū habes.ū.ſtatī qn̄ ſubſti-
tuit̃ fratri pupillo.terti⁹ eſt clarus ſm Bar. in
d.l.ſi gener.ꝑ quē pr̄ relinq̄re pōt filio ſpurio
ſcȝ rōne alimētoꝝ:ſic reliquo filio ſpurio fun-
dū in vita ſua ꝓ alimētis ⁊ poſt mortē ſit filioꝝ
ſuoꝝ:q̄b⁹ pōt relinq̄:vt.C.de nat.lib.l.fi.⁊ idē
dicit ī dote ſpurie: qꝛ dotꝭ fauor eſt ſicut alimē
toꝝ.Pro q̄ aduerte q̄d ſm eūdē Bar.ī auſ. ex
cōplexu.C.de ince.⁊ inuti.nup.parētes tenent̃
filios ſpurios alere:de canonica eq̄tate ſȝ eoꝝ

facultates: ⁊ tam pater ꝙ mater: tū q꞉ alimēta debent inſtinctu nature q̄ ſic matrē ſicut patrē obligat. vt no. Inn. in. c. ij. de reg. ⁊ Pañ. in. d. c. cū haberet: tum q꞉ tales nō ſunt in ptāte nec pr[illegible] nec matris. inſti. de nup. §. ſunt ⁊ alie pſo ne. ⁊ l. vulgo ꝯcepti. ff. de ſta. ho. ſecꝰ aūt eſt de iure ciuili vt in. d. auk. ex cōplexu. vñ dicit bal. in. l. fi. §. ſi a ſocero. ff. de his q̄ in frau. cre. qȯ de equitate canonica pōt pr̄ dōare ſpurio: vt habeat p alimētis: ⁊ ſilr̄ p alimētis legare: ⁊ Cy. in. l. nō oī. ti. C. de admi. tu. dicit qȯ etiā ſpuria dotari dꝫ: vt no. Imo. in. l. lucius. la. ij. §. j. ff. de lega. ij. Predicta tñ limita: niſi eſſet quantitas nimia legata in fraudē. ⸿ Sextū. Predicti accipiēdo a pr̄e de bonis cuiꝰ ꝯ pdicta ⁊ ꝯ auk. lꝫ. C. de na. li. tenet reſtituere: ille ꝟo in cuiꝰ ꝯſcia eſt de reſtituendo ipſi ſpurio ſm Bar. in. d. l. ſi gener. legaliter loquēdo ſalua theologorū rōne dꝫ reſtituere fiſco ⁊ nō ſpurio: ego ꝟo dico qȯ ſi res obnoxia reſtōni iuſte a ſpurio tenebatur tenet ſpurio: alꝭ vero dño rei iuxta dicendo. j. reſtō. iiij. §. j. ⸿ Septimū. Filij presbyterorum etiā mr̄i ſuccedere nō pñt ſm Pañ. in. c. p venerabilē. q̄ fi. ſint leg. de mēte gl. q꞉ ſunt adulterini et ex dānato coitu: ⁊ ꝯſr̄ ab hereditate parētū repellunt: vt in auk. ex cōplexu. C. de ince. nup. Et idē dic de natis ex alijs clericis cōſtitutis in ſacris: etiā ſi ſint nati ex vna concubina: vt no. Bar. in. l. ſi gener. ff. de his q̄bus vt indig. q꞉ cōcubinariꝰ eſt ſpecifice dānatꝰ in clericis: vt extra de coha. cle. per totū. De natis aūt ex clericis nō ꝯſtitutis i ſacris. j. legitimꝰ. §. viij.

5 ¶ 5. q̄rit quō ſuccedāt filij naturales ac legitimi: ⁊ dico qȯ abinteſtato ſuccedūt parētibus oibꝰ alijs excluſis. in auk. de here. q̄ abinteſt. qȯ limita niſi in caſu in quo alij ſpāſr admittūtur: vt dictū eſt in filijs adoptiuis: ⁊ ſunt quaſi dñi viuētibus parētibꝰ: ⁊ ſolū deeſt illis admiſtratio. inſti. de here. q̄. ⁊ diff. §. ſed ſui. vñ ex ꝯſuetudine lege iuuata filij comitū appellātur comites: ⁊ filij regū reges: etiā in vita parētū: vt. xxiiij. q. j. c. fi. ⁊ per Bar. in. l. fi. C. de dign.

6 ¶ Sexto querit vtrū malitia parentis noceat filio ⁊ ecōtra: ⁊ dico qȯ nō quātū ad deū: ſꝫ nocet quo ad penā tpalē. di. lvj. nūꝙ. vnde Dir. lib. j. ti. lxxxv. dicit qȯ parentū malitia in quatuor caſibꝰ nocet filio quo ad ſucceſſionē etiā legitimo. pmo in crimine leſe maieſtatis ſpūalis in crimine hereſis. de here. vergentis. ſcdo in crimine leſe maieſtatis tpalis: vbi filij non ſuccedūt. vj. q. j. ſi quis. C. ad. l. iul. ma. q̄ſquis. tertio qñ pater nō ſeruat fidelitatē dño a quo tenet feudum occidēdo vel mutilādo ⁊ hmōi. de penis in q̄buſdā. vbi hoc no. Bar. ⁊ Bo. iiij. ſi pater inſecutꝰ fuerit cardinalē: vel perſecuſſerit ⁊c. q꞉ filij nō habebūt ex eiuſdē hereditate. de pe. felicis. lib. vj. Sunt tamen alie cauſe exheredandi: vt infra hereditas. §. ix.

¶ Septimo querit vtrū filius naturalis tantū efficiat legitimus per ſequēs mr̄imoniū inter patrē ⁊ matrē eius: ⁊ dicit Panor. in. d. c. tāta. qȯ ſic quicūꝙ ſit filiꝰ naturalis ſi tpe quo genitus fuit poterant eſſe legitime vir et vxor in matrimonio parētes eiꝰ. Et lꝫ Bart. in. l. pen. ff. de cōcu. velit hoc verum eſſe ſolum in cōcubina retenta in domo poſtea p vxore capta canoniſte tñ cōiter cōtrariū tenēt ⁊ verius. Secus autē eſſet ſi tpe generationis non potuiſſet matrimoniū eſſe inter eos: q꞉ lꝫ per diſpenſationē vel alio modo ſit poſtea ꝯtractū matrimoniū inter eos: nō tñ erit legitimus ſm Joā. an. in quadā apoſtilla. Bal. in lib. feu. tit. ſi de feu. fue. ꝯtro. vult qȯ niſi interueniat inſtrm̄ dotale: vt volūt iura. inſti. de nupt. §. aliquando. et inſti. de here. q̄ ab inteſt. defe. poſt pncipiū. et auk. qui. mo. na. effi. ſui. §. fi. quāuis ſequatur matrimoniū nō legitimat: ſed verius cōtrariū tenēt cōmuniter moderniores canoniſte: et in practica ſequunt legiſte. Imo lꝫ tpe cōceptus nō potuiſſet eſſe vxor eius: ſi tñ tpe partus cōtrahit cum ea legitime filius erit legitimus ſm communē opinionē in. d. c. tāta. Similiter etiā non nocebit filijs natis ex concubina q̄n ſint legitimi licet pater intermedio tpe aliam habuerit vxorem et ea mortua poſtea accepit concubinam in vxorem ſm Bart. in. l. cū mihi decem. ff. de ſol. et Bal. in. l. pe. ff. ſolu. matri. 7

¶ Octauo q̄rit vtrū filij nati ex clādeſtino matrimonio ſint legitimi: ⁊ dicit gloſ. in. c. qȯ nobis. qui fi. ſint legi. qȯ ſi nullū eſt impedimētū poſt approbationē matrimonij erūt legitimi: ſiue nati ſint ante approbationē ſiue poſt qȯ quidē oēs ſequūtur ⁊ pbat in. c. ij. de clan. deſpon. q꞉ approbatio retrotrahit: ⁊ perinde eſt ac ſi a pncī. fuiſſet ꝯtractū in faciē eccl̄ie. Imo dicit Ala. qȯ licet clādeſtine ꝯhentes nō preſumant coniuges: vt dicit gl. in. c. lator. qui filij ſint legi. hoc tñ pcedit reſpectu nubētium: reſpectu aūt filiorum pſumuntur coniuges. Ex quo infert Panor. i. d. c. lator. qȯ natꝰ ex viro ⁊ muliere ſimul cohabitātibus pſumitur legitimꝰ: q꞉ fauore legitimationis pſumit inter eos matrimoniū p quo facit. l. in libere mulieris. ff. de ritu nupt. qȯ maxime procedit ſi ſe cōiuges vocabāt: vt no. Inn. in. c. ex parte. de reſt. ſpo. Dicit etiā Hoſt. qȯ ſi multo tpe ſimul tanquā cōiuges cohabitarūt pſumendum eſt eſſe matrimoniū. ad qȯ facit qȯ nota. ipſe in. c. illud. de pſump. ⸿ Si ꝟo erat impedimentū tūc ſunt opiniōes: q꞉ Jo. an. ⁊ do. Anto. tenent qȯ poſt 8

approbationē mrīmonij legitimant: lȝ poſtea ſeparet mrīmoniū qḋ goſ. limitat verū ī natis poſt approbationē tm̄. Jo. autē cal. tȝ qḋ nullo mō legitimant: qḋ Pan. putat verū de rigore iuris: ⁊ facit. c. fi. § ſi qs. de clā. deſpō. Et hoc tȝ ſum. an. pp. d. c. fi. vbi dicit tex. aptū eſſe. Sed ego dico: qḋ ille tex. in quo tā ipſe q̄ Pan. fundat loquit de mrīmonio clādeſtino interdicto ſ. pp pēdētē qōnē ſup aliq̄ ipedimēto: vt ptȝ p gl. ⁊ p̄terea loquit q̄n nō ſequit approbatio vn̄ teneo opinionē primā et ſine limitatiōe godo. q: nō dȝ magis iprobari legib⁹ fili⁹ nat⁹ ex putatiuo mrīmonio lȝ clādeſtino: q̄ nat⁹ ex coitu fornicario cū eadē: q: ſi actui q̄ al's eēt fornicatio ſupueniat ꝯſenſus mrīmonialis min⁹ eſt ꝯ rōnē. Et ſi poſt approbationē talis mrīmonij pbat ipedimentū ⁊ mrīmoniū ſeparat. gl. in. c. qḋ nobis. q̄ fi. ſint legi. dicit qḋ geniti poſt approbationē ſunt legitimi: ſȝ añ approbationē nō ⁊ hoc ſeq̄t Joā. cal. q: ad hoc qḋ mrīmoniū ſeq̄ns legitimet filios p̄cedētes opȝ qḋ eē potuerit tpe ꝯceptiōis. qḋ nō eſt ī caſu iſto obſtāte ipedimēto. Jo. aūt an. tȝ idiſtīcte qḋ oēs legitimantur lȝ ſeparet mrīmoniū: q: mrīmoniū oīa p̄cedētia purgat vt in. c. tāta. q̄ fi. ſint leg. ⁊ hoc ſequit etiā. d. Ant. vt dictū eſt. pan. aūt dicit ſe aliq̄n tenuiſſe opinionē. Jo. an. nūc vero tenere opinionē gl. ppt. c. fi. § ſi q̄s. de clā. deſpō. vbi dr̄ qḋ ples ſuſcepta de clādeſtino mrīmonio p̄ius eſt illegitima detecto ipedimēto et hoc ſequit ſum. an. ⁊ roſ. lȝ ego dico Jo. an. bn̄ ⁊ vere ſenſiſſe: q: añ ſeparationē mrīmonij et poſt ei⁹ approbationē tpe intermedio pbatū eſt filios fuiſſe legitimos: q̄ legitimatio nō tollit p dictā ſeparationē: q: qḋ ſemel placuit ⁊c. de regu. iur. lib. vi. itē factū legitime retractari nō dȝ ibidē. itē in penis benignior eſt iterp̄tatio faciēda ibidē. Et ad motiuū Jo. de cal. dico ſufficere qḋ matrimoniū potuerit tūc etiā ſm opinionē hoim cū nullus aut vix aliq̄s poſſit eſſe cert⁹ q̄n inter ſe ⁊ ſuā vxorē ſit ipedimētū.

9 ¶ Nono q̄rit q̄d de iſto caſu. Quidā in facie eccl'ie ꝯtrit cū quadā facta ſolēni denūciatiōe: vtroq̄ vel altero ignorāte parentela ſeu ipedimētū: ⁊ poſtea accuſati de parētela: ⁊ perēptorie citati venire noluerūt: at tādē excōicati ī excōicatiōe tres filios genuerūt. q̄b⁹ deide recōciliatꝭ ⁊ pbata parētela diuortiū celebratū eſt: Querit igit. an dicti filij ſint legitimi. et dicit dire. ⁊ bar. brix. ⁊ tācre. q̄ oēs filij nati vel ꝯcepti añ ſniam ſūt legitimi. c. cū iter. q̄ fi. ſint le. ſi ꝯtrerūt in facie eccl'ie cū ſolēni denūciatiōe et vterq̄ vel alter habuit bonā fidē tpe ꝯct⁹.

10 ¶ Decimo queritur quid de hoc. Titius vnā vxorē affidauit clandeſtine vel coram teſtibus ac cognouit: et cum alia hoc ignorāte in facie eccleſie ꝯtrit. ⁊ eadē nocte vtranq̄ cognouit et fecūdauit. Quis ſuccedet tanq̄ legitima ples. et dicit Dir. qḋ ſm Hoſtiē. vtriuſq̄ ples titio tāq̄ legitima ſuccedet prime quidē q: nō erat ipedimētū ⁊ mrīmoniū pbat p teſtes quo caſu proles ſuccedit vt in. c. p tuas. ⁊. c. ſeq. q̄ fi. ſint legi. etiā ſi fuiſſet ſpōſa ſolū de futuro: vt in. d. c. per tuas. et ſilr ſcḋe: q: ignorās fuit in facie eccl'ie deſpōſata: ⁊ ſic ples ſuccedit: ⁊ veritas opinioni cedit. extra eo. ex tenore. qḋ Dir. mirabile vr̄. vn̄ ⁊ alij dicūt qḋ ples prime ſolius ſuccedit: q: illud mrīmoniū verū fuit quo ad deū ⁊ eccleſiā cū pbari potuerit. Et hoc mihi vr̄ verius ⁊ quaſi expſſe determinatū in. d. c. p tuas. Si aūt mrīmoniū primū fuiſſet ſine teſtibus eſt maxima difficultas: ⁊ ſm Hen. de gan. in quoli. edictū penale cōtra illegitimū intelligit de nato ex mrīmonio p eccleſiā non approbato q̄tūcūq̄ ſit ratū corā deo: ex quo haberi pōt qḋ ſuccedet ſolū ſoboles. ij. nō autē prime.

¶ Undecimo q̄rit vtrū nat⁹ ex ſpōſa de futuro ſit legitimus: ⁊ dicit Panor. in. d. c. p tuas. qḋ ſic ſi nullū ſit impedimentum: al's ſecus: ſed tu dic iuxta dicta. ſ. § xiiij. ⁊. ſ. legitimus. in prin. 11 q.

¶ Duodecimo q̄rit vtrū ex tractatu parentum quis cōſtituat fili⁹: et dicit Panor. vbi. ſ. q̄ ex noīatione filij ⁊ tractatu vt filij cōſtituit q̄s in poſſeſſiōe filiatiōis: etiā ſi ſit nat⁹ extra domū vn̄ ibidē dicit. d. Ant. quē ſequit ibi Panor. et no. But. in. l. quidā. ff. de pba. qḋ tractat⁹ parētū. puta q: illi tractabāt eū vt filiū ⁊ ipſe illos vt parētes pbat aliquē filiū alteri⁹. Jmo plus vult gl. in. c. trāſmiſſe. q̄ fi. ſint legi. qḋ pbatio hui⁹ tractat⁹ p̄fert negationi parētū. Jmo dicit idē. d. Ant. in. d. c. qḋ etiā ſolū fama pbat filiū niſi ꝯtrariū pbet. Et ſi querat q̄d iuris ſi pbet q̄ mulier tpe cōcept⁹ adulterauit. Dicit Panor. in. d. c. trāſmiſſe. ⁊. c. p tuas. eo. ti. qḋ ſi eo tpe marit⁹ cohabitabat vxori reputabit legitim⁹: q: cū poſſit eē fili⁹ vtriuſq̄ debem⁹ fauore filiorū p̄ſumere qḋ ſit mariti poti⁹ q̄ adulteri: pro q̄ ē tex. in. l. miles. § defuncto. ff. de adul. ⁊ facit l. q: ſemp. ff. de in ius voc. Et idē dicit de filio cōcubine in domo retente: vt. ſ. ſemp p̄ſumat fili⁹ ꝯcubinarij hȝ gl. in. c. michael. de fil. p̄ſ by. Sec⁹ ſi tāto tpe fuiſſet abſens qḋ eū gnare nō potuiſſet. ff. de his q̄ ſūt ſui vel alie. iur. l. filiū. Sufficit aūt ſi cū ea fuit ante partū p ſex menſes ⁊ vna die ita qḋ natus prima die. vij. mēſis cēſebitur eius filius. ff. de ſta. ho. l. ſi ſeptimo. 12

¶ Decimotertio q̄rit vtrū fili⁹ legitimat⁹ per ſeq̄ns matrimoniū ſit legitim⁹ quo ad oīa vt ſuccedat. ⁊ dicit Panor. in. c. tāta. q̄ fi. ſint leg. poſt gl. q̄ ſic: ēt vt ſuccedāt in feudo ⁊ iure pa- 13

tronat⁹. Et ſic habes inferre: qđ etiã in mate-
ria reſtringibili appellatione legitime nati ve
nit legitimat⁹ p ſequẽs matrimoniũ q: fingit̃
legitĩe nat⁹ put etiã tʒ Jac. de bel. ⁊ hoſt. ⁊ cõi
ter doc. Nec obſtat. c. naturales ĩ li. feu. ti. ſi de
feudo. ⁊c. vbi đi ꝙ naturalis ⁊ legitimat⁹ nõ
ſuccedit in feudis: q: intelligit̃ de legitimato
p reſcriptũ pncipis: q̃ legitimatio cũ ſit ſtricti
iuris tanq̃ diſpoſitio ꝯ ius eſt reſtringẽda. vt
in. c. cũ dilecto. de cõ. ⁊ affi. matrimoniũ autẽ
tãq̃ fauorabile purgat oĩa p̃cedẽtia. Itẽ ſi re-
ſcriptũ pncipis põt talẽ habilitare ad feudũ ſi
de hoc fecit ibi mẽtionẽ vt notabiliter vult ibi
gl. ergo a fortiori mr̃imoniũ ſequẽs qđ trahit̃
retro ⁊ fingit̃ ꝯctũ ante natiuitatẽ filioꝝ. Et ſic
ſunt iſti hñdi ac ſi legitime deſcẽdiſſent fauo-
re mr̃imonij p q̃ eſt bon⁹ tex. in. c. cũ in cũctis.
de elec. vbi đi qđ pmouẽd⁹ in ep̃m dʒ eſſe legi
time nat⁹ ⁊ de legitimo mr̃imonio: nõ tñ legi
timat⁹ p ſequẽs matrimoniũ eligi põt in ep̃m.
vt no. gl. ⁊ cõiter doct. in. c. innotuit. de elec.
14 ¶ 14. querit̃ an filius legitimat⁹ per reſcriptũ
principis ſuccedat cũ alijs filijs: puta q̃dã ha-
bens filios naturales tm̃ fecit eos p principẽ
legitimari ⁊ tractu tp̃is ducta vxore ſuſcepit ex
ea filios legitimos q̃rit̃ vtrũ legitimati ſucce-
dere debeãt cũ legitimis. Et cã querẽdi eſt: q:
ceſſante cauſa priuilegij ceſſare dʒ priuilegiũ.
xvſ. q. ſ. gñaliter. ⁊ hoc ſequit̃ dix. ſed ꝯtrũ tʒ
ray. de for. quẽ ſequit̃ Bar. in. l. ex facto. ff. de
vulg. ⁊ pup. per reg. factũ legitime. de reg. iur.
lib. vſ. q: ex quo legitimatio pfecta fuit: nõ dʒ
ex facto ſupueniẽte retractari. Et idẽ Pañ. in
c. p venerabilẽ. q̃ fi. ſint legi. Et hoc eſt veri⁹.
15 ¶ 15. q̃dã dimiſſa ꝯcubina ex q̃ filiũ habuit du
xit vxorem ex qua etiã filios habuit q̃ mortua
ꝯxit cũ ſua cõcubina: ⁊ ita fili⁹ legitimat⁹ eſt.
Querit̃ an nat⁹ ex ꝯcubina ſuccedet in toto vel
in pte maiori vbi p̃mogenit⁹ ſic ſuccedere ꝯſue
uit. Et dicit ho. ⁊ Bar. brix. ꝙ ille obtinebit q̃
fuit prĩo legitimat⁹. ſ. nat⁹ de mr̃imonio prĩo:
q: nõ ſufficit ad hoc ꝙ ali⁹ patri ſuccedat ꝙ ſit
p̃mogenit⁹: qm̃ dũ erat illegitim⁹ ſi pr̃ deceſſiſ
ſet nõ ei ſucceſſiſſet. d. c. tãta. Et idẽ dix. li. ſ. ti.
lxxxv. ⁊ do. Ant. in. d. c. p venerabilẽ. Jo. etiam
an. in. c. ſi p te. de reſcrip. li. vſ. p illã decretalẽ
⁊. c. q̃uis. e. ti. li. vſ. ⁊ p. c. ſi apl̃ice. de p̃bẽ. e. li.
dicit ꝙ legitimat⁹ nõ p̃fert̃ lʒ fuerit p̃mogeni
tus. Et hoc idẽ ꝯcludit in regula ſine culpa in
mercu. ⁊ ponit Bal. in. l. eã quã. C. de fideicõ. ⁊
gemi. in. d. c. ſi p te. Nã ſi iſte eſſet legitimat⁹
p ſubſequẽs mr̃imoniũ ſcđo loco ꝯctũ: tũc erit
caſus ĩ. d. c. ſi p te. ꝙ nõ debeat p̃ferri ſcđo ge-
nito cui erat iã ius acq̃ſitũ ante legitimationẽ
vigore cõſuetudinis: ſi vo legitĩatio erat facta
p modũ reſtõnis: tũc erit caſus ĩ. d. c. ſi apl̃ice.
⁊ in. d. c. q̃uis. Et Addit Jo. an. ĩ p̃dicta regl̃a
ſine culpa ꝙ nõ p̃iudicat̃ ei cui añ eſt ius q̃ſitũ
ſeu q̃dã ſpes. ſʒ intellige qñ iſta ſũt certa. q: ſi
ſpes eſſet: ſed incerta hoc attẽdi nõ dʒ: q: hec
incerta ſpes quã hñt pñt veniẽtes ab ĩteſtato
ĩpedire nõ dʒ teſtatorẽ viuẽtẽ ne ĩ vita ſua diſ-
ponat ĩ bonis ſuis legitimationẽ filij p reſcri-
ptũ pncipis impetrãda: cũ talis ſpes mere pẽ-
deat in caſu fortune: nec de p̃ſenti aliq̃ ſit ſpes
in re vel ad rẽ: ſec⁹ ſi ſpes nõ eſſet ĩcerta ſʒ aliq̃
liter certa: vel cẽt ad rẽ vel in re de pñti vel fu
turo aliqualr̃ certa: cũ nõ videat̃ tũc pẽdere ſo
lũ a caſu fortune ſʒ ex aliq̃ iure p̃cedẽte. vt no.
bar. in. l. fi. C. de pac. Adde qđ no. Pañ. in. c. lʒ
de voto. qđ lʒ ĩ reb⁹ p̃uatis fiet diuiſio regulr̃
inter filios tñ ĩ dignitate p̃mogenit⁹ alijs p̃fer
tur: ⁊ ſic alij ſine ſua cã p̃uabunt̃ etiã legitima
caſu quo pr̃ non haberet niſi dignitatẽ ſcl'arẽ.
Et hoc fuit inductũ propter bonũ publicũ ne
dignitas minueret̃. aut cẽt multitudo p̃ncipa-
tuũ q̃ eſt noxia: ⁊ ſm aliq̃s meli⁹ ẽ alioꝝ filioꝝ
diſperſio inter nobiles q̃ hereditatis diuiſio.
¶ 16. q̃rit̃ q̃s filioꝝ ſuccedet vbi ſuccedit pri- 16
mogenit⁹ ⁊ duo ſimul naſcunt̃: ⁊ dico impoſſi-
bile eſſe duos ĩfantes ſimul vno ĩpetu de vte-
ro materno pcedere vt eſt tex. in. l. arethuſa. ff.
de ſta. ho. ſed caſus eſt poſſibilis in diuiſione
pregnãtis mortue habẽtis gemellos: quo caſu
dico ꝙ ille ſuccedet quẽ princeps ordinauerit
cui⁹ ſit tale regnũ vel dignitatẽ prĩo cõferret:
q: p inde eſt ac ſi null⁹ eſſet q̃ habeat ius in di-
gnitate vl' regno. cũ duo ſuccedere nõ poſſint
vel nõ debeãt ⁊ vterq̃ horũ eq̃le ius habeat.
Alij tñ aliter ad hoc rñdẽt. vt recitat ſum. roſ.
ti. fili⁹. § xiij. Quãtũ vo ad res p̃uatas: vterq̃
ſuccedet equalr̃. vt ptʒ ex dictis § priore. in fi.
¶ Decimoſeptimo q̃rit̃ a Bar. in. l. gallus. de 17
lib. ⁊ poſth. in. iij. col. cui ſuccedit fili⁹ de q̃ du
bitat̃ an ſit fili⁹ hui⁹ vel illius viri: vt ſi mulier
poſt duos dies a morte p̃mi viri ꝯbat cũ ſcđo
et pariat. ix. mẽſe: ita ꝙ part⁹ poſſit eſſe vtriuſ-
q̃: ⁊ dicit Jac. de bel. primo inſpiciẽdũ eſſe cui
aſſimilat̃ qđ ſi nõ apparet ĩſpiciẽdũ eſſe ĩ cui⁹
domo nat⁹ eſt. vt. l. ſi vicinis. C. de nup. alr̃ nul
li⁹ fili⁹ dicet̃ qđ. ſ. eſt incõueniẽs. Sʒ Bar. re-
probat qđ dicit de aſſimilatione q: aſſimilatio
iſta ꝯtingere põt ex cogitatiõe mulieris tp̃e cõ
cept⁹. vt. l. q̃ret aliq̃s. de vb. ſig. vñ putat pri⁹
inſpiciẽda ſigna cõceptionis q̃ ſi nõ apparent
ſtandũ dicit cõſuetudini mulieris quanto tp̃e
parere cõſueuerit: qđ ſi nec hoc apparet ſtãdũ
dicit iudicio medicorũ peritorũ vel obſtetricũ
vt. l. ſ. ff. de ven. inſpi. quod ſi non apparet re-
currendum dicit ad id qđ frequẽtius accidit.

Ego v̄o dico ꝙ ꝯiūgēda ſunt ſimul ea q̄ dicit vterq; iſtoꝝ: nec bñ dictū Jac. reprobat᷑ a bar. q2 lz illa aſſimilatio ſit poſſibilis nō tñ ꝓbabilis: q2 rō accidit: vñ vbi ꝑ ꝯiecturas ꝓcedit᷑ vt hic ſufficit aſſimilatio: q̄ facit ꝓbabilitatē cū i pluribꝰ ſit v̄a. Et ſi nullo ꝓbabili mō vēiri ꝑt in noticiā v̄itatis dico ꝙ exiteiꝰ in cuiꝰ domo natꝰ ē: vel forte dici poſſet ꝙ equalr̄ ei vtraq; hereditas ꝓuidebit ad arbitriū ꝓncipis cū nō appareat que magis obliget᷑: ⁊ iſte nō debeat priuari ſubſidijs. Sed primum eſt melius.

reſolutio.

18 ¶ 18. q̄rit᷑ quō ſuccedūt filij q̄ ſunt bāniti vl' filij bānitoꝝ: ⁊ dico multa quoꝝ etiā q̄dā ſupra tacta ſunt in titu. bannū. ¶ Primū. Bāniti ſm Jac. de are. ꝑdunt ꝓprie ea q̄ ſunt iuris ciuilis ꝓprij illiꝰ ciuitatis vñ ſunt bāniti: q2 ſm bar. i l. tutelas. ff. de ca. di. bar. in. l. ex facto. § ex factō ff. ad treb. verū dicit ſolū in illis bānitis q̄bꝰ ciuitas bellū indixit vt poſſint impune offendi. vt. l. amiſſiōe. ff. de capi. di. vñ iura cōia nō ꝑdūt.

ſi di.

2 ¶ Scḋm Bar. tñ in. d. l. amiſſiōe. dicit ꝙ ad hoc ꝙ talis bānitꝰ ꝑdat ea q̄ ſunt talis ciuitatis duo req̄runt᷑ q̄ in. d. l. ponunt᷑. p2io ꝙ fuerit inobediēs ⁊ aufugerit ab illius imꝑio cui ſubeſt: ⁊ ſic eſt bānitꝰ. ſcḋo qḋ in hoſtiū numerū ſe cōferat: qḋ eū intelligo facere vbicūq; ſit q̄ ſm formā ſtatuti pōt ipune offendi: q2 tali eſt indictū bellū ⁊ habet᷑ ꝓ hoſte vt in. l. ho. ff. de capti.

3 ¶ Tertiū. Ex his ſequit᷑ deciſio multarū q̄ſtionū de q̄bꝰ ꝯſueuit dubitari an. ſ. bānitus poſſit facere teſtamētū: aut iſtitui: aut ſuccedere ab inteſtato ⁊ hmōi: q2 ſi nō pōt offēdi impune nihil ꝑdit: ſi v̄o offendi pōt impune ſi q̄dē vellet facere teſtm̄ vel iſtituere i teſtō valido ſolū ſz ſtatuta illiꝰ ciuitatis cuiꝰ ꝑdit iura ñ valeret ſi v̄o faceret d iure cōi valeret: q2 iura cōia nō ꝑdidit. Et eodē mō ſi hr̄ditas abinteſtato delata ſit ſm formā illoꝝ ſtatutoꝝ nō capit qḋ ſecꝰ ſi de iure cōi. Per hoc ēt nō ꝑdit iura cōia dt bar. in. d. l. facto. qḋ filij nati poſt bānimētū: faciūt deficere ꝯdōnē fideicōmiſſi. ſ. relicti ſi deceſſerit ſine liberis.

4 ¶ 4. Bānitꝰ ꝑpetuo ⁊ nō alicuiꝰ ciuitatis aut regni tm̄ ſm Bar. i. d. l. amiſſiōe eq̄parat᷑ deportato. de q̄ in. § ſeq. et vt ibi ptz perdit ea q̄ ſunt iuris ciuilis. ſ. ciuiū romanoꝝ: ſeu iuris communis vel ſimpliciter.

19 ¶ 19. querit᷑ quō ſuccedit filiꝰ deportatus aut deportati: ⁊ dico multa. ¶ 1. Barto. in. d. l. ex facto: dicit qḋ per deportationē. i. ꝑpetuū exiliū pater ꝑdit ea q̄ ſunt iuris ciuilis: vt. l. q̄dā. ff. de pe. cuiuſmodi eſt p̄ria poteſtas. iſti. de pat. po. in princ. ¶ 2. Scḋm eundē ibidem filij ante deportationem concepti faciunt deficere conditionē fideicommiſſi relicti: ſi deceſſerit ſine liberis: ſecus ſi concepti fuerint poſt: qḋ intellige expectata morte naturali deportati. Nati quoq; poſt deportationem ſcḋm eundem ibi ſunt legitimi: quia matrimonium durat. C. de diuoꝛ. l. j. et tamen non ſunt in patria poteſtate: quia illam perdidit vt dictum eſt.

¶ 20. q̄ritur vtrū ingratitudo ſit cā ſufficiens reducendi legitimatū ad illegitimationem: et bal. diſtinguit dicēs qḋ ſic in legitimatiōe per reſcriptū principis. non autē per ſequens matrimoniū. vt in. c. ſi filij nati. ſi de feu. fu. cō. in vſi. feu. et idem lud. de ro. in ſuis ſingularibꝰ. 20

¶ Uigeſimoprimo q̄rit᷑ vtrū pr̄ ⁊ mr̄ teneātur alere filios: ⁊ q̄s eoꝝ ſi diuoꝛtiū fiat: ⁊ dico qḋ alere tenētur: de q̄ ſupra alimēta. § j. Fallit tñ hoc in caſibꝰ q̄nq; q̄s no. pañ. in. c. cū haberet. de eo q̄ dux. i vxo. q. pol. Primo ſi filiꝰ eū accuſauit vt. l. ſi quis a liberis. § itē iudex. ff. de li. agno. ſecūdo ſi pr̄ ipſe eget: q2 nō tenet᷑ vltra q̄ pōt. d. l. ſi q̄s. § ſz ſi filiꝰ. tertio ſi filiꝰ ꝯmiſit crimē igratitudinis ꝯ patrē. l. cū patrē. C. de alē. li. in gl. q̄rto ſi filiꝰ hz artē vel aliud vñ viuat. d. § ſed ſi filiꝰ. ⁊. § alimēta ibidē. qḋ tñ bart. in tract. alimētoꝝ limitat niſi filiꝰ ſit nobilis quē dedeceat i tali arte oꝑari. q̄nto ex oībꝰ cauſis ex q̄bꝰ pr̄ filiū pōt exheredare. de q̄bꝰ infra hereditas ſcḋo ꝑ totū: ⁊ infra ingratitudo. Mater tñ nō tenet᷑ niſi pr̄ ⁊ eiꝰ aſcēdentes nolint aut nequeant alimētare: vt ſupra alimēta. § j. Si aūt diuoꝛtiū fiat apud quē debeat filiꝰ alimētari iudex eſtimabit p̄ſatis circūſtātijs: puta q2 minoꝛ triēnio apḋ matrē ⁊ hmōi. vt not. in. l. vnica. C. de diuoꝛ. fac. ⁊ apud quē li. edu. ⁊ in auē. ſi pater. ibidē poſita. vbi dr̄ qḋ ſi pr̄ fuit cā diuoꝛtij nutriet᷑ apud matrē expēſis patris ſi vero mater dedit cām apud patrem expēſis matris locupletis niſi pater ſit minꝰ idoneus: quia tūc apud matrē locupletē niſi alter coꝝ eſſet infidelis: q2 apud fidelē alendi ſunt filij. vt per di. ſupra baptiſmus. iiij. § vj. et. vij. 21

¶ 22. q̄rit᷑ vtrū filiꝰ teneat᷑ pr̄i ac matri de alimētis aut alijs: ⁊ dico vt colligit᷑ ex alex. i. iiij. ꝑte ſūme tractatu de q̄rto ꝓcepto qḋ tenet᷑ ad tria ex ꝓcepto. Primo ad dilectiōez nō cōez oībꝰ ſz ꝓcipuā nec retētā in corde ſz oſtēſam aliq̄ ſignis: vñ excuſari non vr̄ a mortali ſi amoris ſigna nūq; parētibꝰ oſtēdit: ſz ſemꝑ dure loq̄t᷑ ſcḋo ad obediētiā circa rē familiarē ⁊ mľto magis i neceſſarijs ad ſalutē: ſicut ſunt ſpectātia ad bonos mores in q̄bꝰ ſi obedire cōtēnat eſt mortale. ſecꝰ ſi ñ obediat nō ex ꝯtēptu ſz ignorāter vel raro ſine cōtēptu. Et ꝑ cōtēptū itelligo hic obſtinationē ⁊ ꝑtinaciā animi. Uñ ē veniale nō obedire ex negligētia vl' ſenſualitate. tertio ad ſubueniēdū in neceſſarijs. Et magis eis etiā infidelibꝰ q̄ extrancis fidelibꝰ. vt no. 22

gl.diſt.xxx.c.ſ.⁊ diſt.xlij.ꝗ eſcam⁹.⁊ diſ.lxxxvſ. nõ ſatis. Et magis pr̄i quā filio in neceſſitate extrema ſm Cy.i.l.ij.C.de pa.ꝗ fi.di. Et cū dr̄ ꝙ amor magis deſcēdit quā aſcēdit.l.iſti quidē.§ fi.ff.qḋ me.cā.l.liberoꝝ.ff.de ver.ſig.⁊.l. liberi.⁊ ibi gl.ff.de inoff.teſta.ſm Jaco.ibidē verū ē ꝗ ad ordinē dilectiōis:nõ aūt ꝗ ad effectū obligatiōis qꝛ ꝑ natiuitatē filioꝝ aut cõditio deterior fieri nõ dꝫ ꝗ iā hꝫ filiū obligatū: vide ſupra eleemoſyna.§.iij.nõ obſtante qḋ dr̄ ſupra charitas.§ ij. ꝙ ſcꝫ parētib⁹ magis tenemur exhibere honorē ſed filijs magis ꝓuidere qꝛ hoc verū eſt q̃tū ad theſaurizare ſeu ꝓuidere de pr̄imonio nõ ꝗ ad ſubuētionē ꝑſentis extreme neceſſitatis.bar.tn̄ i.l.ſi qs a liberis. ff.de li.agn.poſt gl. dicit forti⁹ eſſe vinculū ꝗ pater filio q̃ quo filius patri tenet̄ qꝛ pr̄ tenet̄ alere filiū iure naturali ec ꝯuerſo autē iure gētium.ſed dico primo hoc eſſe verū ſolū quo ad theſaurizare et alere conſtituta hereditate.

23 ¶.23.q̄ritur vtrū filiusfamilias matre viuente emācipat⁹.acq̄rat vſumfructū i bonis maternis et dico ꝙ ſic ꝑ virili.i.ꝑ media parte ſi eſt vn⁹ fili⁹ ⁊ pr̄ pro alia poſt mortē matris.caſus eſt.C.de bo.ma.l.ſi viua matre.Idē dic in nepotib⁹ ⁊ ꝓnepotib⁹.⁊ idē dic ſi ſunt plures filij:qꝛ ꝑ virili parte ſimul cū pr̄e.Si aūt aliqui ſunt emācipati aliꝗ in patria ptāte ꝑ virilib⁹ partib⁹ veniēt oēs ſed vſuſfruct⁹ nõ emācipatorum remanebit apud patrē vt in.d.l.ſi viua. In alijs autē bonis aduentitijs non erit idem ſed ſolū in maternis:vt not.glo.in.d.l.ſi viua.

24 ¶ 24.q̄rit̄ vtrū fili⁹ poſſit agere ꝯ patrē? et dr̄ pañ.i.c.nõ eſt.de ſpõ.ꝙ ſic rõne pctī:alſ nõ eſt admittēdus:vt no.gl.in.c.ſi eccl'ia.xxiij.q.iiij. ſꝫ gl.i.c.q̄rit̄.ij.q.vij.tꝫ qḋ põt ſm canones cõqueri tā in ciuili q̃ in criminali negocio: ſꝫ leges v̄o nõ niſi i cā caſtrēſi ciuiliter.ff.de iudi. l.is nulla.⁊ etiā in q̄ſi caſtrēſi.ff.de fur.l.ſi qs vxori.ꝑmo rn̄ſo.nõ tn̄ de furto ſed actiōe in factū.C.de dol.ma.l.ſupſtite. Et hoc ſi nõ ē emācipat⁹:ſꝫ emācipat⁹ p̄t agere petita venia ⁊ impetrata.C.de i ius vo.l.vlt.ſed in criminali cā nõ audit̄.ij.q.ſ.ꝓhibent̄ niſi iniuriā in ꝑm cõmiſerit.C.de pa.po.l.cõgruēti⁹. Põt etiā iplorare officiū iudicis ꝑ alimētis iniuſte negatꝫ.

25 ¶ 25.q̄rit̄ vtrū appellatione filioꝝ vel liberoꝝ veniāt naturales tm̄?⁊ dicit Pañ.in.c. i ꝑſentia de ꝓba. ꝙ aut apparet de tacita voluntate diſponētis ſiue ex v̄bis poſitis in diſpoſitiōe ſiue qꝛ ē eadē rõ de legitīo ſicut de naturali:⁊ tūc veniūt etiā naturales: ſiue tractet̄ de pena ſiue de cõmodo:ſiue in legib⁹: ſiue in ſtatutis vel teſtamētis ⁊ hmōi. Si v̄o nõ appet de mēte:tūc ſi tractet̄ de cõmodo veniūt etiā naturales.xxxv.q.vij.c.vnico.⁊ hoc ex benigna īterp̄tatiōe poti⁹ q̃ ex ſignificatiōe ꝓpa: qꝛ ex ꝓpa ſignificatiōe noīe liberoꝝ vel filioꝝ veniūt ſolūmõ naturales legitimi non aūt adoptiui vel naturales tm̄.vt in.l.ſi ita qs.§ fi. ff.de leg.ij. Spurij aūt ⁊ nati ex coitu dānato nõ veniūt ēt vbi tractat̄ de cõmodo. Sꝫ gl.in cle.vnica.de baptiſmo ꝯcludit ꝙ noīe liberoꝝ ſeu filioꝝ nõ veniūt naturales qḋ pau dicit verū vbi v̄bū filij ꝓfert̄ a lege:qꝛ ītelligit̄ de iuſta ſobole:ſi āt ab hoīe intelligunt̄ naturales niſi ꝯiectura dignitatis ſit in ꝯrīū.vt no.C.de inſtit.⁊ ſubſtit. gn̄alr̄ vbi apoſtilla Jacobi de are. dicit ꝙ filij naturales cõprehēdunt̄ noīe liberoꝝ ſi naſcūtur in facie m̄rimonij:ſi v̄o nõ naſcunt̄ ſub velamine m̄rimonij:hoc eſt ſm formā.c. cū inhibitio.de clan.deſpõ.nõ cõprehēdunt̄.hec car. in.d.cle. Sꝫ magis placet opinio Pañ.lꝫ forte vna ſit gloſſanda ꝑ aliā. Addit aūt gl.i.d.cle. qḋ appellatiōe liberoꝝ cõprehēdunt̄ nepotes ex filijs:⁊ alij deſcēdentes.ff.de ver.ſig.liberorū.ſec⁹ ſi dixiſſet filij:qꝛ appellatio filiorū regulariter non cõprehēdit nepotes.inſtit.ꝗ datut.in te.poſſ.et idem Pau.et Card.in.d.cle.

¶ 26.q̄rit̄ vtrū filius ſpurius dicat̄ de familia patris?⁊ dicit bar.in.l.itē in ptāte.ff. de his ꝗ ſunt ſui vel ali.iu.ꝙ fili⁹ naturalis tātū nõ eſt in ptāte patris nec ſpuri⁹:īmo nec filius: vt in auſ.qui.mo.na.effi.ſui.§ fi.qḋ limita vt ſupra. .§ ꝑore. Et hoc facit ad ſtatutū dicēs qḋ ſi qs capit aliquē de familia vl̄ filijs aliq̄rū habeat mille qꝛ capiēs baſtardū nõ habebit ꝑmiū qꝛ non dr̄ filius. Adde etiā qḋ dicit Bar.in.l.tutelas.ff.de capi. di. vbi q̄rit̄ ſi ſtatutū dicit qḋ nobilis de patrimonio delinquens puniatur in plus q̃ popularis : vtrū baſtardus dicatur nobilis de patrimonio:et allegabant quidam illa iura que dicunt quod baſtardus non dicitur de familia:vt.l.pronunciatio.de verbo.ſigni.⁊ inſtit.de ſucceſ.cog.§ vulgo.ſed ipſe dicit quod ille leges nihil faciūt:quia diſponūt per nomen iuris : vt eſt agnatio et familia ſed ſtatutum predictum diſponit per nomina naturalia: que ita cadunt in baſtardum ſicut in legitimum: nomina vero familie ſunt nomina ciuilia que non cadunt in baſtardum : vt.d.l. tutelas. Et ītelligitur nobilis de patrimonio id eſt de nobili patre natus:in quo non attenditur patria poteſtas. Si autem ſtatutum dicit omnes de tali domo:an cõtineatur baſtardus dicit aduertēdum. vtrum hec appellatio de domo ſiue baſtardus ſit iuris ciuilis vel naturalis:⁊ quantum ad propoſitū eſt iuris ciuilis: quia appellatio naturalis apud oēs ē vniformis:vt pater et mater ⁊c.appellatio autem

No bilij de pr̄i mo nio.

Fa do mo. ciuilis ē difformis ſm gētiū ꝛ ciuitatū diuerſitatē: vt l.i.oēs.de iuſt.ꝛ iu. Hec aūt appellatio de domo aſſumit diuerſimode: q2 qn̄qꝫ dom⁹ aſſumit̄ ꝓ agnatiōe. vt.l.cū vn⁹.ff.de ali.leg.ꝛ.ff. ad ſil.l.ſ.qn̄qꝫ ꝓ oib⁹ habitātib⁹ i eadē domo vt C.ne li.po.l.ſ.hoc ēt vidēm⁹ hodie ꝯſuetudie in ducatū i q̄buſdā locis: vt dicāt̄ ō eadē domo oēs q̄ portāt eadē īſignia ſeu arma: ꝛ volētes diuidere domū diuidūt īſignia ſeu arma. Eſt ḡ hec appellatio ciuilis: ꝛ ſꝫ diuerſos modos itelligēdi cadere pōt i baſtardū ꝛ nō cadere: q2 ꝓ eadē agnatiōe nō cadit i eū: in quē tn̄ cadit ſi ſumat̄ pro oib⁹ deſcēdētib⁹ et eodē ſanguie: ꝛ de hoc vī tex.in.l.pnūciatio.de v̄bo.ſig. Si aūt ſumat̄ ꝓ oib⁹ habitātib⁹ nō attēdit̄ an ſit vl̄ nō ſit baſtardus ſꝫ ſol ū habitatio. Si v̄o ſumat̄ ꝓ oibus portātib⁹ eadē īſignia cōphēdi pōt vt notat̄ ꝑ leges ꝑdictas. vtrū aūt fili⁹ teneat̄ credere matri dicēti eū illegitimū ſupra adl̄teriū.§.y. vtrū fili⁹ nat⁹ poſt votū caſtitatis parētū vel qn̄ alter repetit⁹ eſt de religiōe ſit legitim⁹ infra matrimonio.vij.§.v.vtrū filius aut filia poſſit nubere ſine iuſſa patris ſupra dos.§.iiij. vtrū fili⁹ poſſit vouere.ſ.votū.iiij.§.v.ꝛ.vſ. Et vtꝝ elemoſynas facere ſupra eleemoſyna.§.v.pti.iiij.vtꝝ poſſit intrare religionē infra religio.y.§.x.xj.ꝛ xij.vtrū filij illegitimi poſſint ordinari.ſ.illegitimus.per totū. Utrū filius acquirat ſibi ꝛ non alijs fratribus infra peculiū.y.§.xvij. Unde ēt de iſta materia ſupra adulterium et expoſitus. et infra hereditas et illegitima et ſeruus.

Filiusfamilias dicit̄ qui eſt in ptāte patris vel parentis. vt accipit̄ in.l.filij.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur. ſicut filius emancipatus diciur qui extra patris eſt poteſtatem.

Fiſcꝰ eſt burſa ceſaris vl̄ ꝑncipis.xvſ. q.vij.maiores. Uel hodie eſt facc⁹ regi⁹ in quē deducunt̄ bona bānitorū vel pſcriptorū.ꝛ ſic accipit̄.ff.lo.l.ſꝫ edes.§.fiſc⁹. Uel hodie ē facc⁹ ſine ꝯſciētia: imburſans oīa male q̄ſita.ff.de calū.l. in heredē.ꝛ.ff.de inof.teſt.l.papi.memiuiſſe et turpia lucra etiā ab heredib⁹ extorquet: lꝫ crimia ſint extīcta.d.l.i heredē. in pn̄. Utrū autē ꝑferat̄ alijs creditorib⁹ infra reſtitutio.vij.§.v.

Flagella quomodo ſint ſatiſfactoria infra ſatiſf.

Forma eſt q̄ dat eſſe rei ſꝫ Inno.in rub.de cō.eccle.vel al.q̄ ſi omittat̄ in ſacramentis: nihil ſit.ſ.q.ſ.qui perfectionem.in gloſ.

Fornicatio infra luxuria.

Forus eſt exercendai ū litiū loc⁹ a fando dic⁹.de v̄.ſig.:forus. quē forū q̄s ſortitur eo modo quo gloſ.iij.q.vſ.c.j.declarat per hos verſus. Contrac⁹ crimē re⁹.res religioqꝫ. Uir ratio ſimilis vel prouocat atqꝫ recuſat. Excedit viſus: vel ſi conſentit vterqꝫ. Quorū expoſitionem vide ibi cum allegationibus. Et quantuꝫ ad crimen ſupra confeſſor.ſ.§.xiij.

Fratres quō diuidunt acquiſita per aliquem ipſorum. ſ. peculium.y. Fratrum differentia duplex hereditas.y.§.vſ.

Fraus ſꝫ.o.th.y.y.q.lx.ar.iiij.ꝛ.v.ꝓprie ē tantū in factis: ſicut dol⁹ q̄ pūcipal̄r eſt in v̄bis ſit tripliciter corde v̄bo ꝛ ope. Un̄ ſꝫ ꝓan̄.in.c.ex tenore.de reſcrip.fraus nō pōt eē ſine dolo: lꝫ dolus poſſit eſſe ſine fraude: ex q̄ infert qꝫ dolo inſit fraus ſicut ſpēs generi. Utrū autē horū id eſt fraus ꝛ dol⁹ nemini dꝫ patrocinari: vt l.d.c.ex tenore. Fraudare ēt nemo v̄r eos q̄ ſciūt ꝛ cōſentiūt.ff.de reg.iur.l.nemo fraudē qque facere vī ēt is q̄ nō facit qd̄ facere dꝫ.ff.de his q̄ in frau.cre.l.in fraudē. Fit aūt ꝯ legē qn̄ fit ꝯ illud qd̄ ꝑ legē ſignificat̄. nulla tn̄ palliatiōe q̄ſita: ſed fit fraus legi qn̄ fit ꝯ ſignificatū legis palliatiōe q̄ſita.ff.de le.l.ꝯ leg. Qd̄ q̄dē ꝯtigit multipliciter. Aliqn̄ q̄dē de pſona ad pſonā: ſicut qn̄ mulier vult donare viro aut ex ecōuerſo cū nō poſſit: vt de do.inter vi.ꝛ vx.c.vlt.ſupponit aliā pſonā: puta qꝫ ſoluat ei⁹ creditori.vt.ff. de dona.inter vi.ꝛ vx.l.hec rō §.vl.ſil̄r ſi tutor q̄ emere nō pōt rē pupilli iterponit aliā pſonaꝫ q̄ emat. Aliqn̄ fit rei ad rē: ſicut cum q̄s dat fructus filiofamilias. vel ſil̄e.vt vēdat ꝓ eo qd̄ pecuniā mutuo dare nō pōt.l.iiij.§ ſ.ff. ad mace. q2 idē eſt ac ſi mutuaret.ar.xiiij.q.iij.pleriqꝫ.ſ. q.ſ.ſunt nonulli. Aliqn̄ fit vni⁹ ꝯtus ad alium contractū ꝯtrium.vt cum vxor vendit viro quod intendit donare.l.ſi ſpōſus.ff.de don.inter. vi. et vxo.ar.xvſ.q.iij.ſi ſacerdos. Aliqn̄ fit vnius ꝯtus ad alium contractum ſimilē vt cū mulier que fideiubere non pōt: facit ſe principalem debitricē.l.q̄uis.§ ſi cum eſſem.ff. ad.vell. et ſeq. Et oēs tales ꝑuaricantur legem. et in conſpectu dei non excuſantur ꝛ facit quod no.in.c. intelligētia.de v̄bo.ſig.et in.c.q̄to de priui. et in.c. conſtitutus. de conceſ. preben.

Frigiditas quō impediat matrimonium. ſ. matrimonium. viij.impedimento. xvſ.

De fructibus.

Fructus dicuntur qui ſuperſunt deductis expenſis factis gratia fructuum querendorū colligendoruꝫ ꝛ cōſeruādoruꝫ tam in bone qꝫ in male fidei poſſeſſoribus etiam in predonibus.ff.de peti.here.l.ſi a te.§ fructus.ꝛ.l.plꝫ.i fi.C.de fruc.et lit. expen. Et ſꝫ Bar.in.l.ex diuerſo.ff.de rei ven. quidam ſunt naturales: vt poma ꝛ huiuſmodi que natura producit: et ſicut producit vtimur.

Aliq̃ ſunt partiȝ naturales partim induſtriales
vt lac:lana:ſegetes:vinũ et hmõi: q̃ ſunt natu-
rales inq̃ntũ pducunt̃ a natura: ⁊ induſtriales
inq̃ntũ i alia ſpẽ ipſis vtimur ex induſtria: vt.ꝺ.
l.ex ꝺiuerſo.⁊.l.certũ.C.ꝺe rei.vẽ.Et ꝺe his cõi
ter ꝺr relinq̃ arbitrio boni viri an ſint natura-
les vel iduſtriales vt ſi pl⁹ ꝯſiſtat ꝺe iduſtria ho
minũ ꝺicant̃ iduſtriales:vt ꝺ vino.lana.caſeo.
⁊ hmõi.ar.l.q̃rit̃.ff.ꝺe ſta.ho.⁊.iiij.q.iij.herma
froditus.ſi ṽo magis ꝺe natura ꝺicant̃ natura
les.Alij ſũt iduſtriales ſolũ:ſicut q̃ ex artificio
negotiatiõe vel hmõi acq̃runt̃ q̃ olio mõ ꝺicũ-
tur ciuiles:eo q ꝺ nõ pueniũt ex re ſȝ hõis pui-
ſione pcipiunt̃ pp rẽ:vt eſt pẽſio ꝺom⁹ ⁊ hmõi.
vt.l.ſi naues.ff.ꝺe rei vẽ.⁊.l.ꝺomũ.C.e. Et iſto
rũ q̃dã ſunt honeſte pcepti q̃dã inhoneſte vt ſi
locauit ꝺomũ ad exercendum queſtum inhone
ſtum.l.ancillarum.ff.ꝺe pe.here.
3.qõ ¶ 1.ṽo querit̃ vtrũ bone fidei poſſeſſoꝛ fructus
rei bona fide poſſeſſe faciat ſuos.⁊ ꝺico vt colli
go ex ſca.grauis.ꝺe reſt.ſpo.⁊.ꝺ.l.ex ꝺiuerſo.cũ
ibi no.ꝙ q̃ lõga eſt ꝺiſtinctio ꝺoc.quo ad forũ
ꝯtẽtioſuȝ eã omittẽs quantũ ad ꝯſciaȝ hoc eſſe
tenẽdũ:qꝺ oẽs fruct⁹ tã naturales q̃ induſtria
les:ſiue cũ titulo poſſideat ſiue ſine titulo reſti
tuere tenet̃ ſi extẽt:ſi ṽo cõſumpſit: tenet̃ ſolũ
reſtituere inquãtũ fact⁹ eſt locupletioꝛ:puta q̃
in eã rẽ expendit in quã opportuiſſet expẽdere
tñ ꝺe ſuo:vel aliqua emit:ex q̃b⁹ ãpliauit pri-
moniũ ſuũ.Facit.ꝺ.l.certũ.⁊.l.ſi me ⁊ titiũ.ff.ſi
cer.pe. Verũtñ ꝺiminuet ꝺe fructib⁹ iduſtriali
bus rei lucroſe:quãtũ induſtria ſua eſtimanda
ẽ i ꝺcõ negotio exercitata i vtilitatẽ ſeu augmẽ
tũ ꝺcõꝛũ fructuũ accipiẽdoꝝ: q̃ nemo militat
ſtipẽdijs ſuis.De lucro aũt ſcõ ex re q̃ ꝺe ſe nõ
eſt lucroſa:ꝺic vt.j.reſtõ.j.§.j.Si ṽo nõ ẽ fact⁹
locupletioꝛ:nõ tenet̃ ꝺe cõſumptis.ff.ꝺe petit.
2 he.l.vtrum:ex quo ꝺolo non ꝺeſijt poſſidere.
¶ Scꝺo q̃rit̃ vtrũ prefat⁹ bone fidei poſſeſſoꝛ
poſſit vſucapere fruct⁹ pꝺictos.⁊ ꝺico primo ꝙ
q̃d ſit vſucapio ꝺicã.j.ſuo loco.Et ſcꝺo ꝺico ſꝫ
panoꝛ.i.ꝺ.c.grauis.qꝺ fruct⁹ naturales iꝺubi-
tãter vſucapit p triẽniũ.i.ſpacio triẽnij.vt no.in
l.ſequit̃.§.j.ff.ꝺe vſucap.⁊ facit.l.i bello.§.ſi q̃s
ſeruũ.ff.ꝺe capti.alias autẽ cũ fecerit ſuos: nõ
põt vſucapere:q̃ qꝺ meũ eſt vſucapere nõ poſ-
ſum.ꝺ.l.in bello.⁊ videt̃ tex.in.ꝺ.l.ſequitur.§.
lana.ſed bene vſucapit aduerſus iudicis offi-
cium per quod reſtituere tenebat̃: q̃ poſſuȝ pre
ſcribere rem meam aduerſus actionem qua po-
teram cogi ad eius reſtitutionem. vt eſt text.
in.ꝺ.§.ſi quis ſeruum:et hoc voluerunt gloſſ.⁊
Bar.in.ꝺ.l.ſequit̃ in.§ fructus.Et ſic pꝫ quod
in cõſciẽtia poſt triẽnium bona fide tranſactum
erũt ſui omnes qualitercunq̃ꝫ:nec reſtituere
tenetur. De poſſeſſore autẽ male fidei quomo-
do teneatur.j.reſtitutio.iij §.ix.
¶ Tertio q̃rit̃ q̃ ſint vel ꝺicant̃ fruct⁹ rei alicu- 5
ius:⁊ ꝺico vt pꝫ ex ꝺictis ꝙ ſũt illi q̃ ſupſunt ꝺe
ductis expẽſis factis gr̃a fructuũ q̃rẽdoꝝ cõgre
gãdoꝛũ ⁊ cõſeruãdoꝝ.ff.ꝺe pe.he.l.ſi a ꝺñoꝛ vel
patre.§ fruct⁹.⁊.l.plane.i.fi.⁊.C.ꝺe fruc.⁊ li.ex
pen.l.j.vbi ꝺr ꝙ fructuũ noĩe ꝯtinet̃ ꝙ iuſtis ſũ
ptib⁹ ꝺeduct. ſupeſt:nec pt aliq̃s caſus iterue-
nire q̃ hoc gen⁹ ꝺeductiõis ipediat.ff.fa.her.l.
fund⁹.ff.ſo.ma.l.fruct⁹.vñ fruct⁹ itelligit̃ ꝺedu
ctis necẽijs ipẽſis.ff.ꝺe op.ſer.l.fruct⁹. Et hoc
nõ ſolũ i bone fidei poſſeſſorib⁹ nãlis rõ expo-
ſtulat verũ ẽt in pꝺonib⁹ vt ꝺr in.ꝺ.§ fructus.

¶ Fugere.

Fugere incarcerato lȝ: ſi tenet̃ iniuſte
vt clarũ eſt:ſi ṽo tenet̃ legitime ꝺiſtin
guẽdũ eſt q̃ ſi tenet̃ non pp̃ter mortẽ
aut abſciſſionẽ mẽbri inferẽdã:ſꝫ ppt
aliud:puta ad punitionẽ vel hmõi:ſic nõ lȝ Fa-
cit qꝺ no.gl.in.c.ius gẽtiũ.ꝺiſt.j. Si ṽo tenet̃
ad mortẽ vel abſciſſionẽ mẽbri ſm ꝺñm Ant.ſi
pctm̃ eſt manifeſtũ peccat fugiendo vt in pctõ
pſeueret:ſi ṽo vt peniteat nõ lȝ:tñ ſi fugit nõ te
net̃ ſe reſtituere:ſec⁹ ſi occultũ q̃ põt fugere ⁊ Taxat
hoc ſequit̃ ſum.an.ſꝫ meli⁹ iꝺiſtĩcte tꝫ ſum. roſ. ſum.
qꝺ fugere põt ſiue pctm̃ ſit publicũ ſiue occul- ang.
tũ ẽt poſt ſniaȝ ꝺataȝ:q̃ ita ſentit.s.tho.vt pꝫ
ſupra accuſatio.§.xvj.vbi nõ hꝫ ꝯꝺictionem in
fuga:⁊ iꝺẽ Albꝛi.⁊ Ray.⁊ aſtẽ.⁊ Pe.ꝺe an.poſt
alios i cle.paſtoralis.ꝺ.re.iu.Sꝫ tñ no.ꝙ nõ lȝ
fugere faciẽdo violentiam alicui.q̃ tunc habe
ret iniuſtũ bellum:nec ſilr ſm Henr.ꝺe gan.ix.
quoli. lȝ effringẽdo carcerẽ:puta ſi iudex ꝺãna
tũ in carcere ꝺimittit ſine vinculis negligens
carcerẽ firmare abſq̃ oĩ iniuria iudic q̃ nullũ
ius habet in ſubſtantia coꝛpoꝛis põt ſuum coꝛ
pus abducere:queadmodũ ſi quis agrum ſuũ
ſepiat nulli lȝ trãſire per illũ rũpẽdo ſepẽ:ſi tñ
ſepes nõ fuerit licitũ erit trãſire per agrum.Et
qꝺ plus eſt ſi precipiat iudex ne carcerẽ exeat:
tamen ſi nõ opoꝛtet qꝺ vincula aut cercerẽ ꝺi-
rũpat vel quicquã ſimile faciat:circa aliquid
in quo ius habeat obedire nõ ꝺꝫ.Et idem ꝺico
ꝺe ſuffragãtibus:quia licet modo faciat bono
fine ⁊ ſine violentia alicuius ⁊ ſcandalo alicui⁹
maxime cuſtodis.Eodẽ modo fugere lȝ ẽt poſt
ſniam ꝺatã:ei qui querit̃ vt capiat̃: non tamen
cum violentia officialium volentium eum ca-
pere:q̃ ipſi habẽt iuſtũ bellũ contra ipſum. iij.
q.v.non putes. xj.q.iij.qui reſiſtit.⁊ ſic eos im
pugnãdo moꝛtalr̃ peccaret:⁊ ſimiliter auxilian
tes.Vtrum autem fugere teneatur qui poteſt
s.Tho.vr̃ velle qꝺ ſic:eo ꝙ non fugere ſit ſe oc
cidere:ſed ꝺici põt qꝺ non tenetur fugere licet

poſſit: q2 pōt patiēter ferre vt de ſuis exceſſib⁹
fiat ius: ⁊ ſic ſe occidere patiēdo occiſionē: nō
eſt pctm̄ ſicut ēt nō ſe occiderūt martyres q̄ fu
gere aliqñ potuerūt. An vero poſſit p̄latus fu
gere perſecutionem. vide. ij. ep̄s. §. viij. par. ij.

De funere.

Funꝰ q̄ ad ſumpt⁹ fieri dꝫ ſm̄ digni-
tatē aut facultatē defūcti. l. ſi q̄s ſe-
pulchrū. §. ſumpt⁹. ff. de reli. et ſum.
fu. ⁊ d̄ iuo expediū mortuū funerari
vñ mulier de dote q̄ſi de pprio p̄rimonio fune
ret. l. in eū. ff. de reli. ⁊ ſum. fu. ⁊ funeris īpenſa
ſemꝑ ex hereditate deducit̄: q̄ ēt oē creditū ſo-
let p̄cedere cū bona ſoluēdo nō ſunt. l. funeris
cū duab⁹. ll. ſeq. ff. d̄ reli. et ſū. fu. q̄d limita de
ſumptib⁹ necarijs et honeſtis nō de pōpaticis
q2 ī ſcīa nō liceret ex eo q̄d alijs debet̄ pōpa-
tice tumulare. de iſta materia. ꝯ. hereditas. iij.
§. vj. et ſepultura. i. §. xiiij. et reſtitutio. vj. §. x.

De furioſo.

Furioſus nullo caſu ſe pōt obligare. de
reg. ſicut tenẽoz q2 nō conſentit: vñ nota
q̄d etiā bñfaciēdo nō p̄ſumit̄ ſane mentis. Ex
quo infero q̄d lꝫ faciat teſtm̄ quilꝫ mētis com
pos nō valet: ⁊ idē videt ſi daret bona ſua pro
anima. ar. de ſuc. ab īteſt. c. fi. Nec q̄d facit im-
putatur illi ad culpam aut penā. arg. cle. ſi fu-
rioſus. de homi. ff. ad. l. pō. de parri. l. pe. ff. de
of. preſ. l. diuus. primo reſpōſo: vnde pati pōt
iniuriā ſed nō facere. ff. de iniur. l. illud rela-
tum. q̄. l. ponit̄ in. c. illud. xv. q̄. j. vnde etiam
quod facit deinde eſt ac ſi ſine facto p̄ſone ac-
cidiſſet. ff. de admini. tuto. l. vltima. in fi.

De furto.

Furtū pprie ſꝫ. s. tho. ij. ij. q. lxvj. eſt
acceptio rei aliene occulta. ſꝫ ſumē
do furtū vt ēt īcludit rapinā latroci
niū ⁊ p̄dā eſt ꝯtatio rei aliene frau
duloſa inuito dño lucrifaciēdi grā ſiue ipſius
rei ſiue vſus rei ſiue poſſeſſiōis. ff. e. l. j. Et in-
tellige ſꝫ Ray. ⁊ alios ſūmiſtas rei aliene mo
bilis ⁊ corꝑalis. Notāter d̄r primo ꝯtatio: q2
ſine ea nō eſt furtū etiā ſi volūtas interueniat
aut v̄bū q̄ ad hoīes. vt ī. d. l. j. §. j. ſec⁹ q̄ ad deū.
de pe. diſ. j. vulgaris. ⁊. c. ſi pptcrea. xiiij. q. vi.
c. vlt. q2 eſt ꝯ illud p̄ceptū nō cōcupiſces: ſecū
do dicit̄ rei aliene: q2 in re ppria nō pōt eē fur
tū niſi ali⁹ haberet ī ea ius aliq̄d: puta q2 erat
ꝯmodata vel īpignorata aut hmōi. ff. e. l. cū eo
pignori. ⁊. l. ſi is q̄ rē. la pria. et idē. s. tho. ij. ij.
q. lxvj. q̄ ad deū tñ cōmittit̄ ī re ppria q̄ credit̄
aliena. ⁊ nō cōmittit̄ in re aliena ſi ꝓbabiliter
credit̄ propria inſti. vi bo. rap. §. quia tū. tertio
mobilis ⁊ corꝑalis q2 in īmobilib⁹ vt ē ager ⁊
in incorporalibus vt ſunt actiōes ⁊ ſeruitutes
nō cōmittit̄ furtū. ff. e. l. verū. la prima: q2 talia
nequeūt attrectari: q̄rto frauduloſa: q2 ſine aio
furādi vt q2 putauit rem eſſe ſuā: vel poſſe ac-
cipere ab eo q̄ habebat ibi ius nō cōmittit fur
tū. lꝫ al's teneat̄. ſ. q2 ꝑdit ius q̄d habebat ī re.
⁊ ſi nō habebat ꝯdēnat̄ ad reſtitutionē rei ⁊ in
ſuꝑ ad eſtimationē illi⁹ ex eo q̄d voluit ius ſibi
facere. īſtit. vi bo. rap. §. q2 tñ. ⁊. §. ſeq. q̄d ſum.
ang. dicit verū ſolū iure fori nō poli ꝯ ſupple.
⁊ male. q2 penā legalē q̄s ſoluere tenet̄ ī cōſcīa
ſi ꝯdēnet̄ vt infra pena. §. xxv. q̄rto inuito dño:
q2 ſi credit dñm ꝑmiſſurū: ⁊ ſubeſt iuſta cā cre
dēdi nō tenet̄: ſec⁹ ſi nō ſubeſſet. ff. eo. ſi is qui
rē. ⁊ ī dubio p̄ſumit̄ dñs inuit⁹. ff. e. l. q̄ vas. §.
vetare. Et d̄r dñs inuit⁹ ēt ſi videat rē auferri
q̄uis nō ꝯdicat. ſ. ex timore vel verecūdia. ff. e.
l. pe. al's nō ꝯdicendo cū poſſit vr̄ ꝯſentire: ar.
c. error. diſt. lxxxiij. ⁊. c. ꝯſentire. Q̄d tñ fallit in
caſu. l. ſi q̄s ſeruo. C. de fur. vbi perſuadēs ſer-
uo vt tollat rē a dño. et ſeruus tollit eā dño ꝑ-
mittēte cui prius denūciauit tenet̄ furti ⁊ ſer-
ui corrupti. Si autē putauit facere inuito dño
et tñ dñs vult: furtum quidē facit quantū ad
ſuam intentionē ſed reſtituere nō tenetur nec
dñs pōt repetere obſtante ſibi ſua volūtate. ff.
e. l. inter oēs. §. pe. vj. d̄r ſi quis alienam rapue
rit ancillā non cā lucri ſed libidinis furtū nō
cōmittit. ff. e. l. verū. la. ij. alias īcipit certū. ſe-
ptimo d̄r ipſi⁹ rei vel vſus ſiue poſſeſſionis q2
non ſolū committit furtū qui rei dominiū vult
lucrari: ſed etiā qui vult ī re ipſa lucrari vſum
et poſſeſſionē. d. ſt. l. qui ſaccū. ff. e. l. qui inuen
ta. et tenetur ad eſtimationem ipſius vſus.

Primo v̄o q̄rit̄ quot ſunt ſpecies furti? ⁊ di 1. q.
co tria. Primū ſi ſpēs furti diuidant̄ ſm̄ mo- 1. di
dū furandi ſunt due lꝫ innoīate pprio noīe: p̄-
ma eſt furtū factū clāculo ſine armis vl' aggreſ
ſura: et pprie noctu: ſcd̄a eſt furtū factū palam
q̄ntū ad dñꝫ rei cū armis vl' aggreſſura ⁊ pprie
ad ſtratas. Vñ dicit paſ. in. c. de fur. ꝙ fur. p-
prie d̄r q̄ de nocte furat̄: ſed adde ſine armis. vt
ī aut. ſꝫ nouo iure. C. de fur. ⁊ ſer. cor. latro aūt
inq̄t q̄ de die: ⁊ facit. l. j. ff. e. q̄ dicit ꝙ fur d̄r a
furuo. i. nigro eo ꝙ obſcure ⁊ de nocte pleraq̄
furet̄. Bart. v̄o in aut. ſed nouo iure. C. de ſer.
fugi. dicit ꝙ fur. dicitur qui furatur clam ſine
aggreſſura: latro vero cū aggreſſura ſiue cum
armis ſiue ſine: vt in p̄x īia aut. cap. unt tñ ſe-
pe equoce: vt in. c. tua. de homi. Secundū ſi
vero diuidantur ſm̄ aliqua accidentia furto a 2
doctorib⁹ ſimiliter ponunt̄ due. Nā quoddam
furtum eſt manifeſtū: illud. ſ. cū quo fur depre
hendit̄: adde vel etiam latro priuſq̄ veniat ad
locū deſtinatum: aliud non manifeſtū: cū quo
ſcꝫ non deprehenditur. ff. eo. l. ij. ⁊. iij. Tertiū 3

vitorio puniri p delictis alibi ɔmiſſis niſi alia rõne hic forū ſortiatur: ſʒ bñ põt aggrauari pe na ex illis: ſicut fur hic deliquēs habito reſpe ctu ad priora furta diceretˀ famoſus latro: ⁊ hic vt famoſus ſuſpendi poſſet. l. capitalium. §. fa moſas. ff. de pe. lʒ directe hic puniri nequeat p delictis alibi commiſſis.

15 ¶ 5. q̃ritˀ vtrū furtū ɔmittat ⁊ mortalˀr peccet
1. du biū. q̃ ex neceſſitate furatˀ: ⁊ dico multa. Primum. Scḋʒ Dir. li. iij. ſi nec̃itas famiˀ aut nuditatiˀ ſit nimia: non ɔmitit furtū nec peccat nec pnīa im ponitˀ. de peni. di. v. diſcipulos. qꝛ in tāto pıcu lo reduci dʒ ad ius nālē q̃ vult oīa eē cōia: ⁊ in telligitˀ nimia. i. extrema vʒ Pan̄. in. c. q̃ſi. de ſi mo. ⁊ Ray. ⁊. s. Tho. ij. ij. q. lxvj. q̃ addit qḋ põt q̃s eo caſu occulte ſubtrahere p ſe ⁊ alio qꝛ oīa ſunt cōia. Si aūt nec̃itas ſit modica vʒ Dir. nõ excuſatˀ. ſ. a toto ⁊ ſi a tāto ſʒ tenetˀ reſtituere vˀ trib9 ebdomadib9 ieiunare: ex eo. ſi q̃s. ⁊ itelli ge modica. i. nõ extrema: lʒ ſit magna ſm Pan̄ vbi ſupra vñ. d. c. ſi q̃s. p nec̃itatē qḋ. ſ. reſtõnēʒ vel ieiuniū iponit: nõ itelligitˀ in extrema nec̃i tate ſm. s. tho. Ray. ⁊ Inn ⁊ gl. nec ēt itelligitˀ in nec̃itate pua ſimpl'r: qꝛ p tali nõ ꝑmitteretˀ illa diſiūctiua. ſ. qḋ ieiunet aut reſtituas: alias nl'l9 cogeretˀ mēdicare: ſʒ itelligitˀ p magna ſim pl'r arbitrio boni viri lʒ ſit pua reſpectu extre

2 me. Scḋʒ. lʒ q̃s nõ ſit in nec̃itate extrema ex cuſari tñ pt a toto furtiue ſubripiēdo: q̃ñ. ſ. ille ſic abūdat: ⁊ iſte ſic neceſſitatˀ q̃ de p̄cepto ſibi ſubuenire tenetˀ: qḋ oñ ſit: vide ſupra elemoſi

5 na. Tertiū. lʒ ſupp. cū Pan̄. vt illi iponitˀ a roſ. teneat q̃ is q̃ in extrenea nec̃itate furatˀ reſti tuere tenetˀ ſi venerit ad pinguiorē fortunā: ha bito tñ reſpectu ne egeat nihilomin9 veri9 ſen ſit ſum. ang. ⁊ ro. cū Dir. qḋ nõ tenetˀ maxime ſi res ſit ɔſumpta. p nota. in. c. ſuggeſtū. de deci. vbi dr qḋ res hñs ſuā pfectionē ɔtinēs actum ſucceſſiuū non reuocatˀ licet poſtea ceſſet cauſa talis rei. Et ſic in propoſito licet ceſſet cauſa furandi in p̄ſentia fortune pinguioris: tamen quia ſemel huic iure naturali acquiſitum eſt ius perfectum in re capta reſtituere non tenetˀ ⁊ conſentit Sco. in. iiij. ⁊ eſt opinio cõmunis. Similiter non tenetˀ reſtituere qui furatur in neceſſitate non extrema ſed magna vbi alius tenebatur ſubuenire eadē ratione ſi vero non tenebatˀ tenetur reſtituere non ſimpliciter: ſed ſub diſiūctione. i. reſtituere vel ieiunare vt ſu pra. Limita tñ iſta niſi is cui ſublatum eſt eſſet in neceſſitate equali: qꝛ auferre non lʒ et abla tum obnoxium eſt reſtitutioni: qꝛ in pari cau ſa potior dʒ eſſe. cõditio poſſidētis. ff. de condi. ob tur. cau. l. ſi ob turpem. §. porro. Quartum

4 quare paupertas excuſet furtū ⁊ nõ adulterium vel fornicationē ⁊ hmōi. Pan̄. in. d. c. q̃ſi. de ſi mo. vˀ dicere q̃ ſic: qꝛ illa ſunt mala de ſe: ⁊ nõ furtū: ſed excuſatˀ ex cā: ⁊ hoc ſequitˀ. ſum. an. et male: qꝛ furtū eſt ɔ̃ legē nālē et phibituʒ qꝛ ma lū nõ malū qꝛ phibitū. Vñ dico hoc iḋ eē qꝛ eo caſu furtū: non eſt furtū: ſʒ occulta ſublatio rei ꝓprie: q̃ dir. intēdebat dicens hoc iḋ eſſe qꝛ eo caſu oīa ſunt cõia. Quæ ēt dicit q̃ iḋ excuſatˀ ho micida ꝓpter neceſſitatē defenſiōis. vt i cle. ſi furioſus. de homic. et nõ mulier q̃ fornicatˀ. ſ. ex eadē cā ne occidatˀ: qꝛ inuaſus niſi ſe defende ret q̃dā mõ ſe occideret. mulier aūt iproba non ſe defendit ſʒ ipugnat vt pʒ in. c. iordane. de eo. q̃ co. cõ. vx. vñ cū voluntarie peccet nõ excuſatˀ. Vˀ dic iḋ eſſe: qꝛ eo caſu homicidium nõ eſt ho micidiū id eſt iniuſta occiſio qꝛ plus tenetˀ quiſ que vitā ſuam tueri quā alienā ceteris parib9: fornicatio autem illa vere eſt fornicatio.

¶ Sexto q̃ritˀ vtruʒ furtuʒ cõmittat ⁊ peccet q̃ 6
xp̄ianos ab infidelib9 captos furatˀ ⁊ liberat: et dicūt ho. et ray. q̃ ſi ē tp̄s guerre in nullo tene tur. xxiij. q. ij. dñs. ⁊. q. viij. vt pudē. ſi vo eſt tp̄s treuge tenetˀ ipſi pagano reſtituere: nõ hoīeʒ p pter periculū aīe: ſʒ extimationē. xxiij. q. ſ. noli. lʒ ſm Ray. ſubripiēdo hoīeʒ recta intētiōe non peccauerit. Si tñ captiuū pagani ad circūciſio nē vel idolatriā aut aliḋ mortale cõpulerūt ille fact9 eſt liber penit9 et ſic q̃ furatˀ illū meretˀ. ar. di. liiij. nulla. Aly vo vt ſup. et ſum. an. ro. indiſti cte tenēt qḋ furādo hoīem nec peccat nec tenetˀ ad reſtitutionē et eſtimatiōis qꝛ xp̄ian9 a pa gano captiu9 teneri nõ põt niſi iniuſte: vt i ru. c. ne xp̄ianū mācipiū hretic9 vel pagan9 vel iu deus habeat vel poſſideat: vt in. l. vna ibi poſi ta. ⁊ diſt. liiij. mācipia. Et hoc q̃dē regul'r eſt ve rū: lʒ nõ ſp: qꝛ cū hoſtib9 fides ſeruāda ſit vt. s. dictū eſt: q̃ treugā frāgit iuſte capitˀ ⁊ ɔ̃ñr iuſte tenetˀ: vnde meli9 cū priorib9 diſtinguitˀ. Et idē dicēdū eſt de eo q̃ liberat iniuſte detētū a xp̄ia no. De alijs autē ablatis a paganis tp̄e treuge tenem9. xxiij. q. ſ. noli. ſecus ſi eſſet indictū bel lum contra eos: qꝛ liceret. xxiij. q. ij. dominus.

¶ Septimo vtrū xp̄iano detēto a ſarraſeno li 7
ceat furari: ⁊ dicit ho. q̃ ſi iſte xp̄ian9 erat i cul pa frāgēdo treugā ⁊ fuit capt9 nec ei neceſſita tis piculū imminet illi furari nõ lʒ: ſʒ tenetˀ re ſtituere: qꝛ iuſte detinebatˀ: qḋ etiā ſequitˀ ſum. roſ. ⁊ ɔ̃ñr ſibi in. §. priori repugnat et ſil'r ſupple Si vo iniuſte detinebatˀ vt qꝛ tp̄e belli captus eſt vel ſi neceſſitas immineat: reſtituere non te netur.

¶ Octauo queritˀ vtrum ſit furtum vti pignore 8
vel vti re depoſita aut cõmodata ad alium vſuʒ ⁊ dico q̃ ſic vt patet ex dictis ſupra depoſitum ⁊ commodatum. et ex dicendis infra pignus.

9 ¶ Nono ꝗrit̃ vtrum liceat furari vt inde fiat
elemoſyna: ⁊ dico ꝙ nõ. xiiij. q. v. forte aliquis
imo tenet̃ reſtituere q̃ hoc fecit: et ſi eſſet vſura
ri⁹ cui furat̃: tñ nõ lꝫ niſi ꝑ exiſtẽte ĩ neceſſitate
vt dictum eſt. § v. vel niſi furet̃ vt reſtituat dño:
q̃ talis ſm ho. vr̃ excuſatus. ar. ff. depo. bona fi
des. q̃ etiã vtiliter gerit negociũ furis. ⁊ cõſe
quẽter cogit̃ ratũ hr̃e. ff. de neg. ge. ſꝫ an vltro.

10 ¶ 10. ꝗrit̃ vtrum vxor q̃ hñs virum prodigum
ꝯ eius ꝓhibitionem celat de bonis eius. vt ſibi
⁊ viro ꝓuideat tp̃e opportuno furtũ ꝯmittat:
et dic̃ rod. qḋ: nõ nec tenet̃ obedire viro ꝑcipiẽ
ti oĩa ſibi tradi. q̃ ſic eſſet dare gladiũ furioſo.

11 ¶ 11. ꝗrit̃ vtrũ furtũ ꝯmittat filiuſfamilias ali
q̇d ſubripiens de bonis parẽtũ ꝯtra eoꝝ volun
tatem: et dico ꝙ ſic ſm archi. ⁊ ſi ẽ q̇d notabile
ẽ peccatũ mortale. ⁊ ſi coheredes hꝫ. vr̃ obliga
ri illis poſt mortẽ parẽtũ ꝓ rata ſi q̃ntitas ẽ no
tabilis niſi parẽtes ipſi quorũ intereſt de hoc
aduertãt ac diſſimulẽt et tolerẽt. vel niſi ſuper
his remiſſionẽ obtinuiſſet a parẽtibus. Et mul
tomagis hec vera ſunt de emancipato.

12 ¶ 12. ꝗrit̃ vtrũ liceat mihi rẽ meã apud aliũ de
tẽtã ꝓpria autoritate ſubripe: et diſtinguo ſm
s. th. ij. ij. q. lxvj. ar. iij. Nã ſi tenet̃ iuſte vt q̃ de
poſita eſt: nõ lꝫ q̃ grauat depoſitariũ ad reſti
tuẽdũ aut oſtẽdẽdũ ſe innoxiũ. ff. dep. l. depoſi
tũ. ⁊ l. ſi hoīeꝫ. et idẽ intellige ſi ẽ accõmodata:
q̃ is cui eſt accõmodata tenet̃ de re amiſſa. ff.
cõm. l. rẽ mihi. et idẽ de pignore. ff. de fur. l. euꝫ
q̃. ⁊ l. creditorib⁹. § idẽ ſcribit. vñ ad releuãduꝫ
iſtos teneris. In cõſciẽtia tñ ſi ꝑdictis nullum
dãnũ põt euenire eſt licitũ ſm vidri. et hoſt. al
leg. l. bona fides. § j. ff. depo. Si vero detinetur
iniuſte tũc accipiẽdo eã aut ſm arch. aliq̇d equi
ualens: peccas miniſtrãdo tibi iuſtitiam ſm. s.
Tho. ꝯ. l. j. C. ne quis in propri. c. non tñ tenerj
reſtituere ſꝫ. s. th. Aliqñ tñ hoc fit ſine pecca
to cõcurrẽtibus his de quibus § ſequenti.

13 ¶ 13. ꝗrit̃ vtrũ is q̃ debitũ ſibi hr̃e nõ põt poſ
ſit ſibi furtiue ſatiſfacere de reb⁹ debitoris: pu
ta famul⁹ de reb⁹ dñi ⁊ ſic de alijs: ⁊ dico ſꝫ ri
char. in. iiij. diſ. xv. ꝙ lꝫ tales peccẽt in mõ acci
piẽdi tñ reſtituere nõ tenent̃. Ad hoc quoq; qḋ
nõ peccẽt ſm doc. multa requirunt̃ q̃ vident̃ re
duci ad iſta ſex. Primo ꝙ q̇s nõ ſit dubius an
debeat hr̃e vel nõ: ſed ſuũ creditũ ſibi ſit liqui
dũ: q̃ actori ꝓbatio icũbit alſ exponere ſe ꝑi
culo furti. xj. q. j. indecens ẽ et ſatis abbomina
bile dedec⁹ et in re dubia certa dei ſnĩa. ſcḋo ꝙ
nõ poſſit ſuũ hr̃e in iudicio qḋ ſm aureo. tunc
eſt qñ nõ habet qui velit teſtificari: aut iudicis
preſentiã: et ſm archi. qñ nõ ſperat ꝓbabiliter
iuſtitiã. adde qñ res eſt modica ⁊ expenſe iudi
ciales multe: tertio qḋ non ſit veriſimile ſequi
ſcãdalũ aut grauam̃ ſcãlũ: q̃ nemo dꝫ cũ alte
ri⁹ iactura locupletari: de re. iur. lib. vj. quarto
ꝙ nõ immineat illi ꝑiculũ fame ex hoc ꝙ res ꝓ
habiliter vẽtura ſit ad lucẽ: q̃ q̃ fidẽs ꝯſciẽtie
famã ſuã negligit nimis crudelis eſt. xij. q. j. no
lo. quinto ꝙ nõ immineat ꝑiculũ ꝓprie ꝑſone.
q̃ hoc eſſet tẽtare deũ. ar xxij. q. ij. querit̃. ſexto
ꝙ cõſcientia ſit ſtabilita: ſic ꝙ nec aliq̇d fiat cõ
tra eã: nec putet ſe q̇s vẽturũ in tẽtationẽ pec
cati mortalis. paratus. ſ. ꝑiurare ſi interrogare
t̃. argu. xxij. q. v. ⁊ ꝑiurare. Peccat ergo cõtra
ꝑdicta ſibi ius faciẽs: ſed ſatiſfacere nõ tenet̃
niſi plus debito accepiſſet: vel niſi nõ reſtituẽ
do immineret aliquid de ꝑdictis malis cui ob
uiaret̃ reſtituendo: quia eo caſu teneret̃. ar. c.
cum ex iniuncto. de no. ope. nũcia. § ſuper eo.

¶ 14. querit̃ vtrum poſſit quis vſucapere in re 14
furtiua aut rapta cõtra dominũ rei: ⁊ dico qḋ
nõ tam quo ad furẽ q̃ quo ad ei⁹ heredes vel
q̃ emit etiã bona fide: ⁊ quẽcunq; qui quocũq;
titu. habuerit. inſti. de vſucap. § qḋ autẽ dictum
eſt de quo tamẽ dic vt infra preſcriptio. § xiij.

¶ 15. querit̃ vtrũ tales qui ſibi ſatiſfecerũt ac 15
cipiẽdo de rebus debitoris teneant̃ ꝑdictas res Sū.
manifeſtare ſi ꝓlat⁹ ꝑcipiat hoc ſub pena excõi ang.
catiõis: ⁊ dicit ſum. an. qḋ nõ: q̃ ex q̃ licite põt
tale q̇d in recõpẽſatone retinere iam effectuꝫ eſt
ſuũ: nec ampli⁹ ẽ alterius: et ſi diceret̃ in ſnĩa: q̃
aio recõpẽſandi vel qualitercũq; ⁊c. adhuc nõ
tenet̃ q̃ tũc expreſſe cõtinet intolerabilẽ erro
rẽ: ⁊ ſiĺr nõ tenet̃ reuelare q̃ ſcit talẽ tenere aio
recõpẽſandi certus de debito ꝙ talis dꝫ hr̃e ſe
cus ſi nõ ſit cert⁹ lꝫ ipſe hoc dicat: q̃ aliter mul
te fraudes fieri poſſent. hec ille. Sꝫ ꝯtra iſta ar
guit ſum. ro. tñ q̃ iſta ſunt ꝯtra ſtilũ curie ⁊ au reſo
ditorũ in curia romana. q̃ hmõi lr̃as emanaſſe lu
a curia ꝑdicta vidimus ſepe. nec dicendũ ꝙ in tio:
hoc curia erret: tñ q̃ ꝓlati hoc rõnabiliſſime fa
cere pñt: q̃ multi ſui amore cecati credũt ſe cre
ditores cũ debeãt alijs vñ iuſte talẽ clauſulam
apponũt: q̃ in plurib⁹ tales decipiunt̃. Et ſi di
cat̃ inq̇d qḋ creditũ eſt certũ lꝫ ꝓbari nõ poſſit:
⁊ ſi reuelet coget̃ reſtituere: nihilomin⁹ licite
fit talis ĩnĩa: q̃ leges adaptant̃ ad ea q̃ in pluri
bus accidũt. ff. de legi. l. naꝫ ad ea. Ad qḋ facit
qḋ no. Ricar. in ſimili. iiij. di. iiij. qḋ iã iuſtifica
ti vt beata virgo ⁊ Joãnes baptiſta tenent̃ ad
baptiſmũ: q̃ q̃uis lex ſtatuat̃ ꝓpter ea q̃ acci
dũt in plurib⁹: ſi tñ gñaliter data eſt ligat oẽs
etiã non habentes illud ꝓpter qḋ data ẽ. Ego
autẽ dico ꝙ vterq; iſtoꝝ deficit in aliquo ⁊ di
ſtinguo: q̃ ſi lr̃e comminatorie ſunt gñales: vt
cũ dr̃ ꝙ aliqui tenẽt de reb⁹ petri ꝯ deũ et con
ſcientiam et hmõi: nec reſtituere nec reuelare
tenetur qui ſibi recõpenſauit: q̃ nõ tenet ꝯ cõ
ſcientiam.

ſciam. Si aūt loquunt̃ ſpāliter faciētes mētio
nē ēt de recōpēſatione: aut loquunt̃ de reuela
tiōe ꝛ ſic ligāt: qꝛ nō ↄtinet itolerabilē errorē
cū hoc nec iniuſtū nec illicitū ſit niſi qñ certū
eſt vel ꝓbabile qḋ reuelās cogeret̃ reſtituere: qꝛ
idē ē ac ſi loq̃rent̃ de reſtōne q̃ caſu itelligēde
ſunt qñ recōpēſatio fuit illicita vt qꝛ nimia vel
qꝛ dubiū creditū ſuū poſuit quis ꝯ certā acce-
ptionē aliene rei vel hmōi q̃ caſu ſnīa ligat: ſi
aūt ↄſtet iudicē itelligere ēt in caſu licite recō
pēſatiōis ↄtinet itolerabilē errorē. Nec obſt.
qḋ roſella adducit de legibꝰ: qꝛ lʒ ex his q̃ fre
quēter ꝛ i pluribꝰ accidāt gñalr̃ ꝛ q̃ ad oēs ſta
tuant̃: nō tñ ligāt in caſu in quo ſeruate ꝓiudi
cāt cōi bono: vt. xij. q. xcvi. ar. vi. et talis caſus
eſt qñ ſeruādo eas ſit ꝯ iuſtitiā vt in ꝓpoſito.
Et idē dico de oībꝰ q̃ ſciūt tale factū: qꝛ nō te-
nent̃ niſi eo mō quo ꝛ illi q̃ ſunt in cā. De hoc
etiam vide. ſ. excōicatio. ij. § iiij. dubio. viij.

16 ¶ 16. q̃rit̃ q̃liter fur teneat̃ ad reſtōnē: et dico
ſʒ. s. Tho. ij. ij. q. lxij. qḋ tenet̃ reſtituere rē fur
tiuā quā citiꝰ pōt: niſi obſtet cōpēſatio de q̃. ſ.
§ xiij. ꝛ fructꝰ rei nō ſolū ꝑceptos a ſe ſʒ ēt ꝑci-
piēdos a ỽo dn̄o ſeu q̃s verꝰ dn̄s ꝑcepiſſet. de
reſt. ſpo. grauis. ꝛ l. i re furtiua. § ſi ex cā. ff. de
ↄdi. fur. nec pōt retīere expēſas i tali re factas
niſi vt dictū eſt. ſ. expēſe. § iiij. ꝛ ſi res ꝑeat aut
alienet̃ nō liberat̃ a reſtōne: qꝛ fur ſicut ꝛ quili
bet aliꝰ male fidei poſſeſſor ſemꝑ eſt i mora: vñ
ꝛ ſi deterioret̃ tenet̃ ad eſtimationē in q̃ meliꝰ
valuiſſet apud dn̄ʒ a tꝑe poſtquā eā furripuit.
Facit. d. c. grauis. ꝛ qḋ ibi notat̃ i gl. in. d. l. iu-
re furtiua. ꝛ i. l. nauis. § gñalr̃. ff. de rei vē. Jmo
tenet̃ reſtituere cū oī melioramēto etiā facto ꝑ
furē: puta ſi ex argēto furtiuo fecit pocula. ff.
de ↄdi. fur. l. ex argēto. ꝛ idē ſi ſuis ſumptibus
creuit ſeruꝰ furtiuꝰ: vt i. d. l. ex argēto. ꝛ hoc in
foro cauſarū: qꝛ in cōſcīa ſufficit reſtituere oē
itereſſe niſi ↄdēnet̃: vel res ſic meliorata legi-
time venerit ad manꝰ dn̄i: qꝛ tūc nō pōt ſumptꝰ
petere a dn̄o qꝛ dolo fecit qui petit qḋ neceſſe
hʒ reſtituere. de regu. iur. li. vi. vñ vr̃ eas dn̄s
poſſe retinere. De his. ſ. reſtitutio. iij. § vi. et
viij. Excipit̃ caſus qñ rē loco ꝛ tꝑe dn̄o obtu-
lit: ꝛ ipſe recuſauit accipere qꝛ purgauit morā.
d. l. in re furtiua. nec tenetur ſi periit aut dete-
riorata deinde fuit. C. de condi. fur. l. vlti.

17 ¶ 17. q̃rit̃ vtrū filiuſfamilias vel vxor aut reli
gioſus poſſit ꝯ volūtatē patris mariti: aut ſu-
perioris reſtituere id qḋ ſubripuit: ꝛ dico qḋ ſi
res extat apud eos tenet̃ reſtituere. C. de fur. l.
in ciuilē. qḋ itellige niſi ꝑiculū i reſtituēdo ali
cui imineat: ſi ỽo nō extat ſʒ ē alienata vel cō
ſumpta: tūc ſi res vel ꝓciū eſt i vtilitatē ſupio
ri ↄuerſuʒ pōt bono mō de bonis eiꝰ reſtituere
etiā illo cōtradicēte. Et dico in eius vtilitatē
verſum ſi ſe veſtiuit aut calciauit honeſte aut
hmōi. Si ỽo expēdit inutilr̃ puta in vanitatibꝰ
et hmōi: nō pōt ꝯ volūtatē ſuꝑioris reſtituere:
niſi habeat vltra dotē aut peculiū caſtrēſe vel
quaſi. cōcor. Mo. Si aūt ipſe pr̃ vel maritꝰ fu-
ratꝰ eſt: filiꝰ ꝛ vxor poterit reſtituere ſi res eſt
in eiꝰ ptāte. d. l. in ciuilē. nō autē ſi eſt in ptāte
pr̃is vel mariti. Si tñ hoc facerēt bona fide nō
peccarēt mortalr̃: qꝛ nō cōmittūt furtū cū attre
ctatio nō ſit fraudu loſa nec cā lucrādi. cōcor.
Rod. ꝛ Jo. xiiij. q. v. c. vlti. Utrū emēs rem fur-
tiuā reſtituere teneat̃. ſ. reſtō iij. § vij. Utrū fur
occidi poſſit a priuato. ſ. homicidium. ſ. § iiij.

¶ De gabellis ꝛ oībus publicis exactioni-
bus primo in genere quantum ad quid eſt.

Gabella primo in gn̄e exactionem
publicā importat cū multis alijs
que ſunt pēſio: cēſus: tributū: pe-
dagiū: guidagiū: vectigal: tallia:
collecta: preſtātia: angaria: peran
garia: munus: et ſi qua ſunt talia
de quorū couenientia: et natura hic agēdū eſt.

¶ Primo igitur pēſio a pendo qḋ eſt pondero No
vel ſoluo: ſiue a penſo verbo frequētatiuo qḋ tabi
eſt frequēter pendo: videt̃ importare ſm̄ grā- le. 1.
maticos quādā ſolutionē: vel equalitatē quā
pondus oſtendit. ſ. preciū ad vſum rei pro qua
ſoluitur: vnde eſt penſio preciū vſus rei locabi
lis: et eſt duplex. ſ. priuata que priuato: ꝛ publi
ca que principi vel cōitati ſoluitur. Jnde penſi
tatio que ſm̄ Azo. in ſum. eſt ſolutio pēſionis.

¶ Scdo. Cēſus aūt eſt q̃dā pēſio que de pub- 2
tibꝰ ſoluit̃. ſ. q. iij. queſitū. ſiue eſt qḋ annuatim
ſoluit̃ in quātitate vel ſumma. ff. de cēſi. l. eta-
tē. ꝛ eſt duplex ſicut ꝛ pēſio. ſ. publicꝰ ꝛ ꝓuatꝰ.

¶ Tertio. Tributū ỽo eſt cēſus qui preſtat̃ de 3
proprio ſolo principi vel cōitati: dictū qꝛ mili-
tibꝰ publice expeditioni vacātibꝰ tribuebat̃:
vñ ꝛ ſtipēdiū dr̃: vt. ff. de ỽb. ſig. l. ager. ꝛ. ff. de
pub. ꝛ vecti. l. ſ. § hic titulus. ſuꝑ verbo impen
dant. in gl. Unde tributū ꝑ priuatū ꝛ publicū
nō diuiditur. Jgit̃ tributū ꝛ publica pēſio ac
publicus cēſus idē ſunt: vt. C. qui. cau. pigno.
cōtra. l. ſ. ꝛ. C. ſi propter pen. pu. l. ſi accipitur.

¶ Quarto. Uectigal aūt a vehēdo dictum ſm̄
aliq̃s in hoc differt a tributo: qꝛ vehit̃ ad prin
cipē: tributū aūt dat̃ exactoribꝰ eiꝰ: ſʒ meliꝰ dr̃
vectigal ſʒ cōem iterꝑtationē qḋ p vehꝰ vectis
ſoluit̃ vñ eſt ſm̄ Archi. idē qḋ guidagiū qḋ ſm̄
Ber. i gl. c. ſuꝑ q̃buſdā. de ỽb. ſig. eſt illud qḋ
dat̃ ꝓ ducatu ꝑ terrā alicuiꝰ: vt ſecuriꝰ vadāt ꝛ
hoc ēt ſʒ archi. dr̃ theloneū a thelos grece qḋ
latine eſt vectigal ꝛ alicubi vulgariter gabel-
la vel duana quorū vocabulorū vulgariū rōnē

aſſignare nõ eſt facile. Igiť vectigal: guidagiū et gabella ac duana ſunt idē: ⁊ q̄dlibet boꝝ vē p̄ciū q̄dā exactū p rebꝰ in aliq̄ terra mutatis dū ſcȝ illuc deferunť: aut inde auferunť aut ibi vēdunť qḋ p̄ciū ſpālr dr ſalinariū ſi p ſale datur ſm Ber. Quibꝰ oībꝰ adde qḋ etiā datiū videť idē ſignificare cū p̄dictis non aūt pedagiū ſed aliud eſt a p̄dictis ⁊ ſilr trāſitꝰ q̄ eſt idē pedagio ⁊ eſt p̄ciū q̄ ſoluiť a trāſeūtibꝰ in locis ꝯſtitutis a p̄ncipe ſm doc. vñ ꝑprie pedagiū videť ſolui pro fabrica aut cõſeruatione pontiū: aut nauiū: ad trāſfretādū vel etiā aptatiõe viarū.

5 ¶ 5. Tallia vero preſtātia impoſitio: ⁊ collecta ſunt idē: ⁊ duo p̄ma ſūt vocabula vulgaria de quoꝝ rõne nõ multū curādū eſt: ſed q̄tū ad rē quodlibet boꝝ ē ſūma quā p̄nceps vel cõitas exigit a ſubditis ꝑportionalr ad totā ſubſtantiā cuiuſq;: qḋ cõiter triplr fit. Primo vt deputati ad hoc imponēt vnicuiq; ſm qḋ reperiunt eū hr̄e in ſubſtātia ⁊ lucris poſt debitā inueſtigationē: puta ad rationē vniꝰ libre pro cētenario eoꝝ q̄ hñt. ſcḋo ita qḋ imponant vnicuiq;: nõ ſolū ſm quātitatē bonoꝝ reꝑtā: ſed etiā ſm qḋ credūt habere illos q̄bus imponūt. ita qḋ ſimplr cõmittiť cõſciētie ⁊ iudicio imponētiū cū intētione tñ vt videť qḋ iuſte īponāt. tertio fit ſic. Deputatis ad imponēdū aſſignať certa ſumma puta mille florenoꝝ auri hoībus vniꝰ cõtracte vel partis ciuitatis imponēda p rata facultatū ponēdo in eoꝝ arbitrio quantitatē ſingulis taxādā eo qḋ facile nõ ſit facultates ſcire: quoꝝ q̄libet facit ſeorſum ⁊ ſecrete ſcripturā ſuā taxationē cõtinētē ſm ſuā cõſciam: et deinde cõiectis oībꝰ ſcripturis extremis .i. cõtinētibꝰ maiorē ⁊ minorē q̄titatē accipiunť ill̄s tres cõtinētes ſummas medias totiꝰ quātitatis. ⁊ tertia pars totiꝰ ſumme cõtēte ab illis tribꝰ imponiť ciui. verbigratia. ſi vna cõtinebat vnū florenū alia duos alia tres q̄ ſimul faciūt ſex duo: q̄ ſunt .iij. pars ſenarij imponunť ciui.

6 ¶ 6. Angaria vero et ꝑangaria ſm oēs ē iniuſta cõpulſio ſiue coactio ab ango. qḋ ē affligo ⁊ excrucio: ⁊ ſm aliq̄s angaria eſt onꝰ mere ꝑſonale. cuiuſmodi ē oē qḋ p̄t labore corꝑali expleri ſine reꝝ detrimēto. vt .l. muneꝝ. la. ij. ff. d mu. ⁊ ho. Perangaria vero ī q̄buſcūq; cõſiſtit: vt vult gl. in .l. neminē. C. de ſa. ſan. ecc. q2 dictio ꝑ augēt. vt i .l. vrbana. § ꝑnoctare. ff. d v. b. ſig. ⁊ no. in .c. ſi ꝯtiterit. de ac. ⁊ ſic ē munꝰ vl̄ onꝰ mixtū ſicut angaria ē merū. Scḋȝ alios vero angaria ē obſequiū ꝑſonale ꝑprijs ſumptibꝰ preſtitū. de imu. ec. nõ minꝰ. ꝑangaria vero ē ſeruitꝰ ꝑſonaꝝ ⁊ reꝝ q̄ſi ꝑfecta ⁊ magna angaria. Scḋȝ alios aūt angaria eſt obſequiū ꝑſonale: ꝑangaria vero ꝑſonale ⁊ reale .i. ꝑprijs ſumptibꝰ p̄ſtitū. ⁊ iſta eſt opinio Ray. Hoſ. ⁊ Goſ. ac Alb. recit. Arc: ſȝ de his nõ ē mltū curādū. Dicūť ⁊ alijs modis angaria: ⁊ ꝑangaria vt ptȝ ꝑ no. l. d. c. nõ minꝰ.

7 ¶ Septimo. Munus autē triplr ſumiť. Aliq̄n ſcȝ p dono. qḋ q̄dē eſt id qḋ ſpõte p̄ſtamus: ex nulla neceſſitate vel iuris officio: vt. ff. de v. b. ſig. l. munꝰ proprie. differt tñ: q2 munus eſt donum cū cauſa donū vero ſe hȝ in plus: q2 aliq̄n etiā eſt ſine cā: vt ptȝ in .l. inter donū. ff. de v. b. ſig. Aliqñ ſumitur p officio vel honore. Aliq̄n vero ſumitur pro eo qḋ neceſſario ſubijcimus. l. vel imperio. ff. de verbo. ſign. l. munus. et ab hoc dicitur immunitas. Munus autem tertio modo eſt triplex ſcȝ mere perſonale: q2 ſcȝ explicatur labore corporali ſine ſumptu vel reꝝ detrimēto. ff. de mu. ⁊ ho. l. ſi. et mere patrimoniale ſeu reale. q̄n .ſ. cum ſumptu proprio fit ab alijs. ita .ſ. q̄ onus eſt rerum tantum. et mixtū quando .ſ. noſtro labore et ſumptu explicatur vt colligitur in .d. l. ſi. § patrimonioꝝ. Et quilibet horum eſt multiplex vt patebit.

8 ¶ Octauo. Ex his igiť ptȝ qḋ oīa predicta in hoc conueniūt q̄ ſunt exactiones publice: ſed in hoc differūt qḋ pēſio publica cenſus publicus ⁊ tributū ſunt idē ⁊ ſunt preciū qḋ principi vel cõitati ſoluiť de ꝑprio ſolo: ſed vectigal theoloneum: guidagium gabella et duana: ac datiū ſunt idē: et ſunt precium quod ſoluitur pro rebus mutatis: ⁊ idem de ſalinario reſpectu ſalis: pedagiū vero ſoluiť ꝓ habilitate viarum: tallia vero preſtātia collecta ⁊ impoſitio ſunt idē: ⁊ ſunt precium vel ſumma que ſoluiť a ſingulis ſubditis proportiõaliter ad totam ſubſtātiā: angaria vero ⁊ perangaria ſunt exactiones iniuſte: munus vero tertio mõ eſt aliquid cõe ad oīa predicta. ⁊ ſi ſit iniuſtū eſt propriū genus angarie ⁊ perangarie: et diuiditur vt illa excepto q̄ inter angariam ⁊ perāgariā non datur medium mixtum ſaltem voce.

¶ Rurſus de gabellis ⁊ exactiõibus publicis ſecundo ſpecialiter quo ad cenſus maxime eccleſiaſticos.

Gabella ⁊ gñaliter exactio ſub ſe cõtinet cenſum: qui vt dictū eſt titulo priore § ij. in publicū diuidiť qui eſt idē quod tributū ⁊ in priuatum. de quo hic principaliter agitur.

¶ Primo vero queritur vtrū eccleſijs vel monaſterijs poſſit nouus cenſus imponi aut augeri antiquus: ⁊ dico q̄ in quacūq; re cenſum põt imponere qui hȝ ius in illa. inſtit. de vſufru. § ſine teſtõ: eccleſijs tñ nouos cenſus imponere aut veteres augere oibus epis et prelatis prohibetur citra papam. vt in .c. prohibemus. de cēſi. etiam ſi eripuerint eas de manu 1. q.

laici vt in.c.eccleſijs.e.ti. Qđ.ſ.tripl'r cõtingit ſm Pañ.ibi. vel q2 de facto eas laic⁹ tenebat vſufructuãdo: vel q2 cõceſſit ep̃o ad inſtantiã ei⁹ ius p̃ronat⁹: vel q2 ep̃s liberauit eã a cẽſu quem laico debebat: q2 l3 tpe fundationis vel ꝑcepte libertatis poſſit ep̃s certũ ſibi cõſtituere cẽſum. vt in.c.ꝯſtitut⁹. de religioſis do. ꝛ in c.p̃terea.el ſc̃do. de iur. pa. ſec⁹ in iſta exeptiõe qua de nouo q̃ſi educit̃ ad libertatẽ: q2 ad hãc tenebat̃ ꝛ eã facit ex officio ſuo ꝛ in neceſſitatib⁹ nemo liberalis exiſtit: vt in.l.rẽ legatã.ff. de adimẽ.leg. Ex q̃ īfert ibi Pañ. qđ faciẽtib⁹ aliq̃d laudabile ex officio ſuo: non eſt neceſſario p̃miũ impẽdendũ. Limitat tñ dic⁹ Pañ. in d.c.ꝓhibem⁹. p̃dicta vera ſi p̃lati hoc facerent ad vtilitatẽ coꝝ ꝓpriã. vt in cle.ij. de reb.ecc. nõ alie. ſec⁹ ad vtilitatẽ alteri⁹ eccl'ie rõnabili cã ſubſiſtẽte: et a prelato iuriſdictionẽ habẽte ep̃alẽ: ꝛ in eccleſia pleno iure ſibi ſubiecta: q2 tũc põt. vt no. Inno. in.d.c.ꝓhibem⁹. ꝛ facit.c. preterea.eo.ti. ꝛ.c.ſignificauit. vbi dicit Pañ. innix⁹ gl. q' in impoſitione noui cẽſus nõ ſufficit autoritas ep̃i vt v̓r velle tex. ſ3 itelligo inquit q̃ſi ſine cã al's ſec⁹: vt in.c.cõſtitutus. de reli.do. ꝛ in.c.cũ venerabilis. de cẽ. vñ req̃rit̃ p̃rio autoritas ep̃i. ſc̃do cã iuſta. tertio ſm ho. capl'i cõſenſus ar.c.tua. ꝛ.c. paſto. de his q̃ fi. a p̃la. quarto qđ eccl'ia cui cẽſus imponit̃ ꝯſentiat impoſitioni ſi eſt collegiata: ar.c.j.de re. ecc.nõ ali. ꝛ.c.j.de re.ꝑmu. Puta tñ qđ vbi cõ viget: ꝛ eccl'ia inferior ꝛ nõ vult ꝯſentire hoc poſſit ep̃s cũ capl'i cõſenſu: arg. in cle.fi.de re. eccl'.nõ ali. ꝛ in.c.j.eo.ti.lib.vj. Similiter non põt ep̃s nouũ cẽſum imponere monaſterio: de cẽſ.ſciẽtes. et intellige etiã qđ nec antiquum augere eadẽ ratiõe: ꝛ ibi eſt ar. qđ monaſteria exẽpta debẽt eſſe ab oĩb⁹ onerib⁹ ꝛ p̃ſtationibus: ꝛ pro quo. 30.q.j.c.j. ꝛ.q.iij.c.Iter cetera. a

¶ Sc̃do q̃rit̃ vtrũ h̃ñs eccleſiã ſubiectã poſſit augere cẽſum auctis eccleſie facultatibus: aut partẽ ꝓuẽtuũ ſibi retinere: ꝛ dico vt not. in.d. c.prohibem⁹. qđ partẽ ꝓuẽtuũ ſibi retinere nõ põt: ꝛ de ep̃is idẽ dicẽdũ eſt. vt in.c.noſtrũ.in fi. vt eccl'.bñſ. de abbatib⁹ aũt ꝛ alijs inferiorib⁹ p̃latis eſt ho. tex. in cle. q2 regulares in.§. j.de ſup.neg.prela. vbi ꝯcludit̃ qđ qualiſcũq3 ſit locus ſubiect⁹ abbati modo nõ ſit de menſa eius nõ põt ſibi retinere redditurã partẽ. Glo. aũt in v̓bo nec veteres. in.d.c.ꝓhibem⁹. vult cẽſum augeri poſſe auctis facultatib⁹ eccleſie cenſuate: qđ gl. ſequẽs limitat reſpectu preſentationis aut ꝓcurationis: nõ aũt reſpectu cenſus: ꝛ rationẽ reddit Panor. vt ideo nõ augeatur: quia ſi ſoluit̃ ſuperiori eſt ſignũ ſubiectionis: non aũt refert an multũ vel parũ ſoluatur q2 ſemꝑ ſubiectio denotatur quo.c.oĩs hõ. de cẽſ. ꝛ.c.cõſtitut⁹. de reli. p do. ſi v̓o ſoluit̃ priuato nõ eſt ꝓprie cenſus nec augeri d3 auctis facultatibus: q2 in ꝯtu cẽſuali tranſit dñiũ ex toto in recipiẽtẽ ſm gl. in.d.c.ꝯſtitut⁹. ꝛ Bar. in.l.j.ff.de publi. ſec⁹ in pẽſione q2 illã q̃s ſoluit rõne fructuũ quos ꝑcipit de alieno. Nam ꝓprie cõductor ſoluit pẽſionẽ: vñ queẽadmodũ ſi patit̃ magnũ dãnũ ſine culpa ſua cõſequitur diminutionẽ penſionis: ita ſi ex vbertate fructuũ caſu fortuito cõſequit̃ magnũ cõmodũ d3 augere penſionẽ: q2 cõtrarioꝝ eadẽ eſt rõ. Et hoc t3 gl. ꝛ Bar. poſt eã in.l.ſi merces. in.§.vis maior.ff.loca. Ex qua rõne infert Panor. qđ ſi eccl'ia fuit donata monaſterio ad vſus proprios: ꝛ monaſteriũ reſeruata ſibi pẽſione cõceſſit eã alteri: d3 auctis facultatib⁹ augeri pẽſio: q2 illa fuit īpoſita rõne fructuũ: queẽadmodũ diminueret̃ facultatibus diminutis: et idẽ in ꝓcuratione debita. vt in.c.quanto. de cen.

¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ eccleſia ſit exẽpta ab omni ſeruitio tp̃ali ex dote ſibi collata: ꝛ dico multa notata in.c.ſancitũ. de cẽſ. ☞ Primũ. Eccleſie fundãde p dote tribui d3 mãſus liber a quolibet ſeruitio tp̃ali ad eccl'iaſticũ vero tenet̃: ſed ſi aliq̃d ꝯfert̃ eccl'ie vltra mãſum tenet̃ eccl'ia ex eo ſoluere onera ꝯſueta. Sic illđ.c. ſummat Pañ. ponẽs multas acceptiones illi⁹ termini mãſus: ꝛ ꝯcludẽs qđ eſt dos eccl'ie neceſſaria i. ſine q̃ eccl'ia in debito ſtatu cõmode ſuſtentari nõ põt arg.c.j.de inſti. Dicit etiã ſeruitiũ eccl'iaſticũ ſm doctores dici charitatiuũ ſubſidiũ. de quo in.c.cũ apl's. de cenſ. id eſt auxiliũ moderatũ in neceſſitatibus. Et idẽ dicẽdũ in alijs iurib⁹ ep̃alibus: vt in cathedratico. i. eo qđ ſoluit̃ ep̃o annuatim a clericis ſue dioceſis in ſignũ ſubiectiõis ꝛ obediẽtie ꝛ ſubſtẽtationis: ꝛ ſic in alijs ſimilib⁹. vt in.c.cõquerẽte. de offi.ordi. vel ſi onus antiquit⁹ fuerat impoſitũ puta ꝑ ep̃m in fundatione cũ patroni ꝯſenſu: ꝑ c.p̃terea.el.ij. de iure pa. q̃ſi.ſ. aliq̃d vltra dotẽ neceſſariã cõtulit. ☞ Sc̃m. Patronus ſibi retinere nõ põt aliqđ ſeruitiũ in dote eccl'ie neceſſaria. Ex quo infert. Panor. qđ ſi patron⁹ dat ſolũ dotẽ neceſſariã nõ põt ſibi aliquã pẽſionẽ vel aliqđ ſeruitiũ retinere: nec putat autoritatẽ prodeſſe ep̃i cũ ſit cõtra ius: arg. in.c.vides. diſt.x. Ex quo rurſus infert ad intellectũ. d.c. preterea. prealleg. vt.ſ. patron⁹ ſtatuto ep̃i poſſit aliqđ tp̃ale reſeruare. q̃ſi.ſ. illud põt impẽdi extra dotẽ neceſſariã. ☞ Tertiũ. Clericus nõ d3 aliqđ ſeruitiũ p decimis ꝑceptis impartiri: pro quo facit. xvj.q.vij. decimas. vbi dicit̃ qđ ep̃s non debet pati qđ decime aliquo munere redimantur a laicis ꝛ per illud.c. ꝛ.d.c.

5. q. 1. Di.
2
5

ſancitū. infert paū. ꝙ ſi cleric⁹ obligauit ſe pa
rochianis ad dādū certū qd ꝓ decimis nō va
4 let obligatio. ¶ Quartū. De dote eccl'ie preſtaꝛ
ſeruitiū eccl'iaſticū vt dictū eſt. Et ex hoc infer
tur ad.q. vtrū debeat ſolui decima de dote ec
cleſie: et ꝯcludit gl. i.d.c. ſancitū. ꝙ ſic. ſi pri⁹
illa ꝑdia erāt tributaria ꝯ gl. in.c. nouū gen⁹.
de deci. Et hoc ſequiꝛ Hoſt. ꝛ cōiter doc. q: cū
nō reperiaꝛ in iure ꝙ eccl'ia antiqua ꝑpter cō
ſtructionē noue debeat decimis ꝑuari nō debe
mus gnālē diſpoſitionē alterare. pro quo vide
lati⁹ paū. in.d.c. nouū gen⁹: ꝛ etiā cū hic dr tri
butaria intellige alteri eccleſie cui ſcꝫ decime
5 ſoluebanꝛ. ¶ Quintū. Senſus gl. in v̄bo ſenio
rib⁹. i. dn̄is iſicto ſine litere eſt ꝙ ſi vltra dotē
neceſſariā aliq̄d eccl'ie donaꝛ teneꝛ eccl'ia ꝑſol
uere dn̄is tpalib⁹ debita ſeruitia. qd doc. intel
ligūt ꝛ hn̄ vt dicit Paū. de onerib⁹ annexis et
ꝑpetuis: vt q: forte ꝑdiū hꝫ onus faciēdi certū
q̄d aut ſoluendi. et idē ſi ꝑdiū eſſet feudale: q:
rōne feudi eccl'ia ſubijciꝛ laico. vt in.c. ſolite.
et ꝙ ibi not. de ma. ꝛ obe. Secus dicit de alijs
onerib⁹ nō ānexis: q: eccl'ia ab illis exēpta eſt
etiā iure ciuili: vt in.l. plꝫ. C. de ſa. ſan. ecc. ꝛ in
auẽ. itē nulla cōitas. co. ti. Et plene de his no
taꝛ in.c. nō min⁹. de imu. ec. ꝛ dic vt ibi. ꝛ opti
me facit tex. l.c. ſi. de vi. ꝛ ho. cle. vbi pꝫ ꝙ etiā
de patrimonio ſuo clerici nō teneāꝛ ſoluere ga
bellas ꝛ alia onera ad q̄ teneāꝛ laici: ſec⁹ i one
6 re rei annexo ꝛ ꝑpetuo. ¶ Sextū. Quātū v̄o ad
dotē ipſaꝫ de q̄ ꝑncipalr eſt q̄ſitū dicit paū. qd
ex dictis Inn̄. ho. ꝛ Io. an. colligi pōt iſta diſti
ctio. Nā aut bona collata ꝑ dote erāt tributa
ria ipſi patrono: ꝛ ſimplr cōferendo illa eccl'ie
videꝛ illa onera remiſiſſe ex q̄ ius ita diſponit
vt i.d.c. ſancitū. aut exꝑſſe retinet ſibi illa one
ra. aut nouiter īponit. ꝛ nō valet impoſitio vel
retētio q: eſt ꝯ ius. vt ibi. et faē. l. nō dubiū. C.
de legi. ꝛ qd not. in.c. ſignificatū. de ꝑben. Qd
Panoꝛ. intelligit qn̄ retinet ſibi ſeruitiū circa
dotē neceſſariā vn̄ ibi inq̄t tex. facit mētionem
ſoliū de māſo. vnde ſi cōferret ampliſſimā dotē
videtur qd de cōſenſu ep̄i poſſet ſibi reſeruare
aliq̄d. vt in.d.c. ꝑterea. Aut hec ꝑdia erāt tri
butaria alijs quā patrono: ꝛ patronus cē tulit
de cōſenſu dn̄oꝝ ꝛ ſic videnꝛ remiſiſſe ius qd
habebāt arg. in.l. gai⁹. ff. de pigno. Quod Pa
noꝛ. intelligit in dote neceſſaria: al's autē vide
reꝛ dn̄s cōſenſiſſe vt trāſeat cū onere ſuo. ar. in
l. ſicut. ff. qb. mo. pig. vel hypo. ſol. vbi pꝫ qd ſi
creditoꝛ habēs rem obligatā cōſenſit vt vēde
retur: nō per hoc videꝛ ſuū ius remiſiſſe. et fa
cit.c. ex literis. de pigno. Et hoc caſu lꝫ taceat
Paū. ſm Inno. pot⁹ eſſet ceſſandū ab edifica
tiōe: q̄ȝ reciperet talis fund⁹ niſi pri⁹ eſſet libe
ratus qn̄ ſcꝫ dn̄s excepit cenſum ſi tn̄ accepteꝛ
tūc ſibi imputet eccl'ia ſm Hoſt. q̄ rem tributa
riā accepit cū dn̄o licuerit retinere. q.d. qd te
netur eccleſia de cenſu. Aut dn̄i ꝯdixerūt ꝛ nō
valet qd agiꝛ. art. in.c. potuit. de loca. qd dictū
no. q: ꝑ hoc extendiꝛ.c. potuit ad prediū tribu
tariū. Si aūt dn̄s ignorauit credit Paū. diſtin
guendū fore put diſtinguit gl. in.c. ſm canoni
cam. xxiij.q. viij. quā videndā dicit ꝛ mēti tenē
dam. Que dicit qd cū eccl'ia fundata eſt in fun
do tributario ſi fūdatoꝛ ſit bone fidei: de illis
locis que ſunt extra atriū habebit impatoꝛ: et
intellige qd eadē ratiōe ali⁹ priuat⁹ tributū.
nō autē de loco vbi eſt eccleſia: ſed per hoc ſit
patron⁹. xvij.q. vlti.q. ſi vero eſt male fidei ad
eſtimationē cōpellendus eſt. xiij.q. vi. cōperi
mus. Et vbi poſt denunciationem fundat eam
mala fide fundat. de no. ope. nun. cū ex iniūcto
Io. hec ibi. Et addit Panoꝛ. idē eſſe de cimite
rio qd de fundo in quo edificaꝛ eccleſia ſcꝫ qd
debet eſſe oīno liberū: et de agro vnde percipi
tur panis ꝛ vinum pro euchariſtia cōficiendaꝛ
vt eſt inquit tex. cum gl. in.d.c. ſm canonicam.
qd de cimiterio etiam.d. gl. ſenſit que illud vo
cat atriū: ſed ꝛ de agro verum puto ſi ſit diſtin
ctus ꝛ ſpecialiter ad hoc deputatus. ¶ Septi
mum. Quantū ad tributū debitum imperatori
dicit Panoꝛ. qd doc. de hoc nō attingunt: et
finaliter ipſe cōcludit qd omnia predia tranſ
eunt ad eccleſiam cum onere tributi imperia
lis. Et ad.c. ſancitum. qd vult dotē eſſe liberā
a ſeruitio tēporali ſiue tributo: dicit poſſe in
telligi de ſeruitio nouiter imponēdo: vel impo
ſito ſi patronus poteſt ab illa predium libera
re: vt quia eſt tributariū alteri q̄ȝ imperatori.
Sed quia in his que ſunt ſm vel contra iuſti
tiam naturalem non diſtinguitur imperatoꝛ a
priuato. melius diſtinguendum eſt ſicut et de
alijs. et hac ratione doc. de tributo ceſaris ſpe
cialiter nō attingunt. Uide etiam de iſta mate
ria. ſ. excōmunicatio. ix. excōmunicatione. v.
¶ Quarto queritur vtrū rectoꝛ eccleſie poſſit 4.q.
eā facere cenſualē. et dico ſummarie haberi in
c. preterea. co. ti. qd prelatus ſeu rectoꝛ eccleſie
nō poteſt preſertim poſt mortē eccleſiā ſuā cō
ſtituere cēſualem: et ratio eſt ſm Panoꝛ. q: nō
pōt quis alienare res eccl'eſie ſine iuris ſolēni
tate. xij.q.ij. ſine exceptione. ꝛ ꝯſr a° fortiori nō
pōt imponere cenſum cum ſit quedā alienatio
corporis eccleſie ſue ꝛ quedam ſeruitus impo
ſita. Poteſt tamen vt ibi notaꝛ autoritate pon
tificis vel alterius prelati habentis eccleſiam
pleno iure ſubiectā de nouo imponi cenſus. ſ.
ex cauſa rationabili vt dictū eſt. Imo ſimplex
ſacerdos etiam in vita ſua non poteſt eccle-

ſtam ſuã cõſtituere cenſualē qđ denotat illud
verbũ ꝑſertim exponēdo pro maxime vt dicit
Pan. Alij tñ exponũt pro tñ dicētes qđ in vi-
ta põt ſe obligare prelatus ad ſoluēdũ cēſum:
ſed dicit idē qđ põt obligare ſe ꝑſonaliter ſed
nõ eccleſiã: et exponēdo pro maxime eſt ppria
illi⁹ ꝟbi expoſitio: vt no. in. c. auditis. de elec.
5.q. ¶ 5. q̃rit vtrũ epũs remittere poſſit eccľie infe-
riori ſeruitia ſibi debita: ⁊ dico qđ ſic vt ſũma-
rie dr ⁊ no. c. cũ venerabilis. e. ti. ſʒ remittēdo
et ſtatuēdo qđ aliud ſeruitiũ nõ īponeť pcura
tionē nõ ītelligiť remiſiſſe: vbi ēt Pañ. ꝯiũgē
do dicta gl. ⁊ Hoſt. in. c. paſtoralis. de dona. et
Jo. an. notat qđ epũs quantũcũq; gñalr eximat
eccleſiã a ſe ſaltē octo retinet a qb⁹ eã eximere
nõ põt. Primũ ē cobertio. xvj. q. ij. viſis. ij. viſi
tatio. iij. pcuratio rõne viſitatiõis: vt ī. d. c. cũ
venerabilis. iiij. ē cathedraticũ: vt ī. d. c. paſto
ralis. ⁊ gl. in. c. q̃cũq;. xvj. q. vij. ⁊ Jo. an. vt vř ī
d. c. cũ venerabilis ⁊ cõiter doc. lʒ archi. in. c.
j. de pbē. lib. vj. dicat qđ nõ remittiť q̃dē ꝟbis
gñalib⁹ tñ ſpãliter epũs illud remittere põt: qđ
forte verũ ē quãtũ ad rē ipſam: ſʒ nõ quãtũ ad
annexa q̃ ſunt recognitio ſupioritatí ⁊ obedīē
tie vř hmõi. v. eſt reuerētie ſibi debita ab eccle
ſia īferiori. vj. eſt charitatiuũ ſubſidiũ: vt in. c.
cũ apľs. de cēſ. vij. īſtitutio autoriʒabilis q̃ ad
curã ppľi. ar. c. nõ ſatis. de of. archi. ⁊ in. c. ij. de
cap. mo. lib. vj. viij. id qđ eſt ordinis epãlis: q:
ſubditũ eximere nõ põt vt nõ teneať ab eo reci
pere q̃ ſunt ordinis epãlis. Alia aũt iura citra
ab iſtis remittere põt eccľie inferiori: qđ Pañ.
ītelligit ex cã ⁊ de ꝯſenſu capľi: q: alias eccľie
ſue iura alienare nõ põt: vt in. c. paſtoralis. de
dona. xij. q. ij. ſine exceptiõe. p quo ēt vide tex.
cũ gl. xij. q. iij. c. ſi. ř In trib⁹ tñ caſib⁹ eccľia ꝑt
Eccleſia ab epõ exi- mi põt. eē plene exēpta a iuriſditiõe epãli. prio ſi epũs
ꝯſenſit ⁊ papa ꝯfirmauit ex certa ſcia: ⁊ ſic loq̃
tur. c. cõſtitut⁹. alleg. in gl. ſcda ſi ſnĩa fuit lata
ꝯ epũm ſup plena exēptiõe ⁊ nõ fuit appellatũ.
vt in. c. cũ īter. de re iudi. tertio rõne pſcriptio
nis: vñ põt q̃s ꝯ epũm pſcribere iura epãlia in
eccľia epõ ſubiecta: vt in. c. auditi. ⁊. c. cũ olim.
de pſcrip. Et potes addere q̃rto qñ papa plene
ꝑ ſe exemit: vt in. c. j. de priui. li. vj. Scdm Jo.
tñ an. põt epũs ꝯcedere īferiori ꝑlato ēt recipiē
ti noĩe ſue dignitatis oĩa iura pdicta pter tria
ſcʒ cathedraticũ: reuerētiã: ⁊ charitatiuũ ſubſi
diũ ꝑ modũ cuiuſdã vicarie ꝑpetue ex cã ⁊ de
cõſenſu capľi: ꝑ qđ tñ nõ erũt illa ex toto abdi
cata ab epõ: q: ſaltē illo vicario negligēte po
terit epũs exercere. arg. in. c. irrefragabili. in §.
exceſſus. de offi. or. Ad pdicta vide qđ no. Jnn.
in. c. in lateranēſi. de pbē. ⁊ ꝑ doct. in. c. cũ ſa-
tis. de offi. archi. ⁊. c. cũ ⁊ plantare. de priuile.

¶ Sexto q̃riť vtrũ ſolui debeat ignorãtie cen 6
ſus. i. cui⁹ cã ignorať: ⁊ dico qđ nõ: ēt eo. ꝑuēit
iũcta glo. vbi Pañ. diffuſe iſtã mãm diſputat ⁊
vide ſi vis Archi. aũt mãʒ breuiter colligit di
cēs. Scdm Jnn. ſi certũ eſt cēſuʒ deberi etiã ſi
nulla cã ſubeſſet ſolui dʒ. de cēſ. quanto. ⁊ ſm
hoſt. tpũs ſolũ ꝑ ſe aut patiētia ſola talē obliga
tionē nõ īducit: nec negligētia ꝑ ſe ſʒ negligē
tia cũ tpe obligationē tollit: vt de pſcrip. ꝑ to-
tum ⁊ patiētia cũ tpe obligationē inducit: vñ
ſm eũ lʒ inepte petat q̃ dicit peto talē cenſum
q: mihi pſtit⁹ eſt ꝑ annos. xl. tñ q̃ petit talē cē
ſum debitũ ex tali cã ad qđ pbãdũ īducit cõti
nuã ſolutionē. xl. annoꝝ bene petit: et obtine-
bit ſʒ tñ caueat de ꝯſcia qđ nõ exprimat aut fin
gat falſam cãm. de pſcri. c. ſi. Videť tñ qđ ſi nõ
eſt mēoria initij ꝑceptiõis vř cãe ſufficiat dice
re ex iuſta cã īpoſitũ ad qđ pbãdũ īducať tpũs
cui⁹ initij memoria nõ extat. ar. d e pſcri. c. j. li.
vj. Nec obſtat qđ nõ ſpecificeť cã q: pſumptio
eſt ꝑ petēte cũ nõ ſit veriſiľe aliquē cēſuʒ ſine
cã: ⁊ ſine q̃rela tãto tpe pſtitiſſe. ar. ff. de pba.
l. cũ de idebito. Jtē incertitudo ⁊ impoſſibili-
tas hoc caſu merito excuſat nõ exprimētē ſpe-
cialē cãm. de reg. iur. nemo põt. li. vj. Nec his
ꝯdicit textus ipſi⁹ capľi ꝑuenit. q: cēſus pſcri
pt⁹ nõ eſt cēſus ignorãtie: ⁊ ſi cã ignorať hoſt.
⁊ arch. Sed hũc ſm ſenſum gl. reprobat ꝑ tex.
in ſi. Quõ aũt cēſus pſcribi poſſit: vide Pañ.
in. c. ad audiētiã. de pſcrip. Si aũt ecõuerſo cõ
ſtaret de cã cēſus: ſed tñ ceſſatũ eſt a ſoluēdo
tpe ſufficiēte ad pſcribēdũ ſi autoritate epĩ no
uiter imponatur erit ſoluēdus ſm Hoſt. ⁊ Jo.
an. ⁊ Jnno. propter multa que dicũt qđ ſaltem
verum eſt ſi ex rationabili cauſa fiat ⁊c.
¶ Septimo queriť vtrũ recipiēs iuramētũ de 7
nouo cēſu impoſito eccleſie ꝑ ſoluēdo cõpella
tur iurantē abſoluere: ⁊ dico qđ ſic: extra eod.
ſignificauit. ſup quo canoniſte multa conſcri-
bũt: ſed text⁹ loquiť ſiue intelligiť de cēſu in-
debite cõſtituto: puta nouiter authoritate epi
ſcopi quidem ſed ſine rationabili cauſa ⁊c.
¶ Octauo q̃ritur vtrũ ſolutio cēſus ſit pbatio 8
ſubiectionis: ⁊ dico qđ ſolutio cenſus aliqñ ar
guit ſubiectionē. de cēſ. oĩs aĩa. aliqñ pſtitã li
bertatē vř pceptã ptectionē. de priuileg. ꝑcepi-
mus. Solutio ergo cēſus eſt pbatio ſubiectio
nis ſm tex. in. d. c. oĩs aĩa. ſʒ q: apte ꝯ eſt. d. c.
ꝑcepim⁹. vbi recepti ſub ptectiõe pape ſolue-
rũt cēſum nõ in ſignũ īmediate ſubiectiõis ſʒ
receptiõis ī ptectionē ideo Jnn. dicit qđ ſolu-
tio cēſus eſt pbatio ſubiectiõis quo ad aliq̃d:
nõ aũt plene: ſʒ īduciť qñq; pbatio qñq; pſum
ptio ſm mãm ſubiectã. facit ad hoc qđ not. in
c. ſi. de cau. poſ. et ꝑprieta. et qđ ibi dicit Pañ.

qui p hoc dicit Bal. male dixiſſe in. l. ſolēt. ff. de offic. pcō. ſ. qd ſi pbat vnā eccleſiā ſoluiſſe p. xl. annos cenſum alteri pbat p hoc eccleſiā iſtā fore illi ſubiectā: vñ ipſemet Bal. ſenſit alibi cōtrariū. Facit etiā aperte. c. ꝯſtitut᷒. de re. do. vbi cēſus ſoluitur in ſignū ꝑcepte libertatis. Cū ergo ſolutio cenſus eſſe poſſit equiuoca ad multa ſimplex probatio alterum preciſe non probat. arg. c. in preſentia. de proba.

9. q. ¶ Nono q̄rit ad quā monetā ſoluēdi ſunt cenſus: ꝛ dico qd Paſi. poſt Jo. an. ſ. c. olim. de cēſi. ſic ſummat. Soluēdi ſunt cēſus ad antiquā monetā: in qua fuerunt inſtituti niſi ſit in alterius monete ſolutiōe pſcriptū. Jn. c. ēt cū canonici. eo. tit. ſic. Ad antiquam monetā vel eius eſtimationē ſoluende ſunt penſiōes antique. Quod qu dē Panor. extendit vt omne debitū contractum ex quacūq; cauſa ſolui debeat ſm monetā currentē tpe debiti ꝯtracti: vnde cōlu luit. C. id. qd ſi teſtator legauit aliqd puta centum florenos ꝛ demū ſuꝑuixit ꝛ mutata eſt moneta ſoluendū eſt legatū ad eſtimationem monete que erat tpe teſtamēti: qꝛ ita teſtator ſenſit p quo tex. in. l. vxorē. § teſtamēto. ff. de leg. iij. et idem dicēdum eſt ſm eum in condemnatione iudicis et ſimilibus dꝫ ſpoſitionibus.

¶ Rurſus de gabellis ꝛ exactiōibus publicis tertio ſpecialiter quo ad vectigalia guidagia duanas: ꝛ hmōi que proprie dicūtur gabelle.

Gabella rurſ᷒ tertio ꝛgñalr exactio ſub ſe cōtinet guidagia: duanas et gabellas ppriē dictas nec nō pedagia q̄ lꝫ differāt a pdictis: habēt tñ eādē rationē tractādi: qꝛ eodē mō ſunt licita ꝛ illicita ſicut pdicte ꝛ q̄ de illis dicuntur: etiā verificantur in iſtis regulariter.

1. q. ¶ Primo vero queritur quis poſſit imponere pedagia: guidagia ꝛ ſalinaria: et dico quod in c. ſuper quibus. de ver. ſignifi. ſic dicitur. Duximus declarādū illa eſſe pedagia: guidagia: ſalinaria interdicta q̄ nō apparēt imperatorū vel regū: vel lateranēſis concilii largitiōe cōceſſa: vel ex antiqua conſuetudine a tpe cuius non extat memoria introducta. Ex quibus ptꝫ vt no. in. d. c. ſuper quibuſdā. qd quatuor poſſunt hec imponere. ¶ Primo pnceps ſeu imperator ꝛ non ciuitas ſcilicet ſine licentia principis. C. no. vecti. inſti. non po. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ dicitur hic princeps. i. imperator ſm Archi. Et ſm eū hic pōt papa maxime in terris eccleſie: quia et ipſe dicitꝰ princeps. xiij. q. iij. ¶ Secundo hoc poſſunt reges quod quidā intelligunt de rege romanoꝝ qui. ſ. electus eſt ſed non coronatus in imperatorem quo tpe non appellatur imperator ſed rex romanoꝝ. Et hoc ſenſit Hoſti. et

Margin: Qui poſſit īpōe re pedagia.

hoc videtur ſequi ſum. Ang. contra roſ. ꝛ facit tex. in. l. vectigalia. ff. de publi. Et re vera iſte videtur fuiſſe ſenſus. d. c. ſuper quibuſdā. cum dicit imperatorū vel regum: tamen idē Hoſti. dicit qd rex Francie in hoc habet eandē poteſtatē per priuilegiū. extra qui filij ſint legi. per venerabilē. Jnno. autē ſup. d. c. ſup quibuſdā. dicit ſimpliciter reges poſſe imponere noua pedagia licet peccēt ſine cauſa facientes quod hodie de facto videmus: et tenet Panor. in. c. innouamus. de cēſi. dicēs qd hodie reges inferiores preſcripſerūt in ſuis regnis iura imperatorum quo caſu poſſent predicta exercere vt imperator. Et ſic hodie etiam videmus quod quedam cōmunitates vel ciuitates Jtalie ex quo poſt pacē factam cōſtantie habent merū ꝛ mixtum imperiū obtinuerunt de facto vt imponere poſſint iſta pedagia: vt no. Jo. and. ꝛ Panor. in. d. c. ſuper quibuſdā. non ſufficit tamen conſenſus vnius partis ciuitatis: ſed requiritur cōſenſus partis maioris preſertim eorum quibus tangit ſm do. Gaſpar. Calde. in. c. ſi. de maio. ꝛ obedien. facit. l. in cōcedendo. ff. de aqua plu. arcen. regula. quod omnes tāgit. de reg. iur. lib. vj. Et ſic tene ſi eſt cōſuetum hoc a tēpore cuius initij non ſit memoria. Et licet Bar. in. d. l. vectigalia. videatur cōtrarius vbi per illam. l. dicit quod fraudans gabellā ſine permiſſu principis impoſitam: nō tenetur deo neq; mūdo quia eſt extorſio in foreſibus licet non in ciuibus qd poſſent ſibipſis grauamen imponere tamen idem in. l. ſi publicanus. co. titu. tenet expreſſe quod exactio vectigalium preſcribitur tempore cuius nō extat memoria allegans ad hoc. d. c. ſuper quibuſdā. ¶ Tertio hoc poſſunt hi quibus a lateranēſi cōcilio cōceſſum eſt. Ex quo infert Panor. qd cōcilium gñale habet iura principis. pro hoc facit quia in concilio generali preeſt papa: vnde dicit ibi Jo. and. quod ille tex. non excludit cōceſſionē ſolius pape: quia ſi cōciliū habet hāc poteſtatem ergo ꝛ papa a quo robur ꝛ poteſtatem concilium accipit vt not. in. c. ſignificaſti. de elect. ¶ Quarto hi qui hoc habent ex cōſuetudine de qua non extat memoria in contrarium ꝛ hmōi conſuetudo hꝫ vim tituli qñ datur capacitas poſſidēdi: alſ ſecus. Ex quo infert Panor. qd res ſeruata principi in ſignum ſpecialis priuilegij acquiri poſſunt cōſuetudine tāti tpis de cui᷒ initio nō eſt memoria. Ex quo etiā infert qd dñi inferiores ꝛ ciuitates preſcribere poſſent pt. tē legitimādi: ꝛ reſtituēdi fame: ꝛ creādi tabelliones: ꝛ hmōi que ſunt principi reſeruata ſi ſubeſt tactū tēpus. de quo in. d. c. ſuper q̄buſdā. ex quo. c. pdicta eliciūtur. Aduertens

1.ꝯſ dā tñ ſunt q̄dā. ¶1.q̄ꝺ aliud eſt p̄dicta nouiter
liū. imponere q̄ꝺ alijs a p̄dict: nō lȝ aliud antiq̄t⁹
poſita nouiter exigere: q̄ꝺ lȝ cuilibet q̄ nouit
acq̄rit dñiū iuſte ſiue ſit vnus ſiue cōitas: ſicut
ſi dñi piſarū ſe iuſte vt dr a dñio florētinoꝝ li-
berarū: licite exigūt antiquas gabellas immo
forte licite nouas imponunt ex cā rōnabili vt
multi volūt etiā ſi añ ſuā ſeruitutē hoc nō pre-
ſcripſerāt: qꝛ ex quo hodie īperiū in italia non
dat auxiliū: vt ꝙ etiā non debeat dare leges.
2 ¶2.ꝙ noua guidagia vel pedagia ſicut impo-
nunt̄ illicite: ita ⁊ exigunt̄ vt patebit: ⁊ dicunt̄
noua ſi impoſita ſunt a tpe de cui⁹ initio extat
memoria. alr̄ dicunt̄ antiqua ⁊ ſunt iuſta quia
3 p̄ſumunt̄ iuſte īpoſita. ¶Tertiū ꝙ puat⁹ locās
opas ſuas ad guidādū p regionē: aut trāſcūdū
vadūt vbi dñs nō puidit licite capit nouū gui
dagiū vel pedagiū ſm mētē Jo. an. in. ꝺ.c. ſup
q̄buſdā. qꝛ locat opas ſuas: ſecus de his q̄ ad
4 predicta tenent̄ vt dñi. ¶Quartū q̄ imponētes
noua pedagia vel augentes antiqua ſine dicta
autoritate vel exigētes iniuſta. tenent̄ ad reſti
tutionē ſpoliatis vel heredib⁹ eoꝝ: aut paupe
rib⁹ ſi predictos ignorāt. xiiij.q.vſ. ſi res. ⁊ ho-
die p pceſſum curie ſunt oēs excōicati excōica
tione papali. vt. ṡ. excōicatio. vij. excōicatiōe
xix. De emētib⁹ aūt datia a principib⁹ vel cōi-
2.q. tatib⁹ ꝭ.§.vij. ¶Scḋo q̄rit̄ q̄ꝺ req̄rat̄ vt p̄dicta
iuſte imponant̄: et dico quātū ex doctoribus et
principis moralis philoſophie colligit̄ req̄ri
quatuor. ¶Primo vt imponant̄ ab hñte ptātē:
alias īponētes ſunt excōicādi de cēſ. innoua
mus immo ſunt excōicati p pceſſuȝ curie ⁊ ſm
iura ciuilia exilio ꝑpetuo ꝯdēnādi. C.no.vecti.
inſti. nō po. l. vlti. ¶2. vt imponant̄ ppter iuſtā
cām finalē. alioq̄n ſm Ray. eſt rapina. Et hmōi
cauſe ſunt publice neceſſitates quas Bar. in
l. C. de vecti. appellat ſtipēdia. pōtes publicas
dom⁹ defenſionē ſtrate ⁊ hmōi: ⁊ facit. c. ſi q̄s
romipetas. xxiiij. q. iij. iuncto. c. innouamus. de
treu. ⁊ pa. ⁊ c. ꝯuenit. ⁊ c. cū apl's. de cenſ. et
3 l. vectigalia. ff. de pub. ¶Tertio vt imponātur
circa iuſtā cām materialē. puta circa perſonas
nō eccl'iaſticas. de quo. ꝭ.§.iiij. ⁊ circa aliquas
4 res determinatas: vt. ꝭ.§.v. ¶4. vt imponant̄ ſm
debitā cām formalē. i. pportionaliter ad cām
finalē: ſiue q̄tū neceſſitas req̄rit: ⁊ nō ad explē
dam lupoꝝ ingluuiē viuentiū ex rapto: et ſcḋm
quod ſubditoꝝ ⁊ negotioꝝ facultas patitur.
¶Tertio q̄rit̄ q̄ꝺ req̄rat̄ vt iuſte exigant̄: ⁊ di-
co vt ex Ray. ⁊ archi. ⁊ alijs doctorib⁹ colligi
3. re tur ꝙ req̄runt̄ tria. ¶Prio vt tale onus ſit vel
qui- pbabilr̄ credat̄ eē īpoſitū ab alijs q̄ potuerūt
ſitū. ſi eſt antiquū. ¶Scḋo vt ſit vel credat̄ impoſi-
tum eſſe iuſte eo modo quo dictū eſt.§. priori.
ſi eſt antiquū. Dicit tamē Hoſti. q̄ꝺ ſi a princi-
pe cōcedat̄ etiā cauſa nō expreſſa vel ſi conſue
tudo hoc approbet cui⁹ nō extat memoria ſine
ſcrupulo pōt recipi. Si vero ſit nouū nō ſuffi-
cit dicta credulitas: ſed requirit̄ ſciētia: cuius
ratio eſt. qꝛ in. c. q̄q̄. de cēſ. li. vſ. dr ꝙ exactio
nes pedagioꝝ tam iure canonico q̄ ciuili re-
gulariter ſunt damnate: ⁊ gl. in ver. canonico.
dicit vt. c. ſup quibuſdā. de verb. ſig. ⁊ in ver.
ciuili dicit. vt. C. noua vec. inſti. nō poſſe: ⁊ ꝯr̄
ille textus intelligitur de nouis vectigalibus
de quibus loquunt̄ dicta iura: ⁊ ideo caute lo-
quitur dū dicit regulariter nō generaliter: qꝛ
omnis regula patit̄ exceptionē: vnde pedagia
noua niſi pbent̄ legitime impoſita preſumere
debem⁹ iniuſta ex. ꝺ. c. q̄q̄. ⁊ ſic noua pedagia
vel noua antiquoꝝ augmēta nullus licite exi-
git: aut neceſſario ſoluit niſi ꝯſtet ea eſſe iuſta: ⁊
licet ſubdit⁹ qui ea cogit̄ exigere excuſet̄ in du
bio vt dicetur. ¶Tertio vt exigens faciat illud
propter q̄ꝺ inſtitutū eſt: ſiue ſit nouū ſiue anti
quū: licet tūc nō faciat forte expēſas qꝛ non
oportet. Si vero aliq̄ꝺ hoꝝ defuerint iniuſte
exigit: p quoꝝ oīm notitia ſciēdū eſt ꝙ archi.
ſic diſtinguit. huiuſcemodi onera. aut accipiū-
tur a pſonis eccl'iaſticis: ⁊ hoc lȝ q̄tū ad ea q̄
deferūt cauſa negociationis. vt no. Archi. per
arg. a ꝯtrijs. de cēſ. q̄q̄. lib. vſ. de quo tñ vide
ſingularia. ṡ. excōicatio. viij. excōicatione. xxſ.
et quātū ad mercimonia aliena q̄ deferūt no ſe
ſuo dicētes eſſe ſua. Pro alijs autē rebus ſiue
ſuis ſiue eccl'iarū ſuarū nō pōt hec ab eis exi-
gere principes ſcl'aris ſm Hoſt. recipiēdo aūt
per ſe vel p aliū eſt raptor obnoxi⁹ reſtitutioni
et excōicat⁹. de cēſ. q̄q̄. li. vſ. ⁊ ſi eſt collegiū
eſt inter dictū vt ibi: ipſe vo pſone eccleſiaſtice
hec occultādo p ſe vel alios nō peccāt modo a
mēdacijs ⁊ ſcādalo caueāt. aut exigunt̄ a laicis
et tūc ſubdiſtinguēdū eſt. ſ. an p mercimonijs
aut p alijs reb⁹ ad vſum deputatis. Et q̄dē ſi
pro mercimonijs aut eſt nouū ⁊ non lȝ exigere
niſi certū ſit inſtitutū eſſe a princip ⁊ adde vel
habēte iura principis ppter imminētē neceſſi
tatē: al's exactor eſt raptor. ⁊ reſtitutioni neceſ
ſaria obnoxi⁹ ⁊ excōicat⁹ ſȝ Ray. ſi vo ſit nouū
inſtitutum a principe iuſta de cā: vel antiquū
inſtitutū ab his q̄ potuerūt inſtituere ⁊ vel cre-
ditū inſtitutū eſſe a talibus q̄ꝺ rationabiliter
credi pōt qñ nō extat memoria in ꝯriū: tunc ſi
eſt vel creditur iuſta de cauſa impoſitū: ⁊ reci-
piēs facit illud ppter q̄ꝺ eſt īpoſitū ſine ꝯſcie
ſcrupulo recipit̄ ſm Ray. etiā ſi tūc nō faceret
expenſas paratus facere ſi oporteret ad tenen
dam patriam ſecurā. Probātur hec oīa. xxiiij.
q. iij. ſi q̄s romipetas. ⁊. xij. q̄. ij. c. vobis autē.

extra de cēſ.puenit. de treu.ꝛ pa. innouam⁹. ff.de publi.ꝛ vec.l. vectigalia.ff.loca.l. ex ducto. Si ṽo nō ſit inſtitutū a principe: vel nō faciat id ꝑpter qḋ inſtitutū eſt faciendo qḋ in ſe eſt ſm Ray.licite nō recipit:ꝛ tenet reſtituere ſpoliatis: vel pauperibus ſi illos ignorat: ſm Hoſt.tñ nō tenet reſtituere pedagiū niſi cōſtaret ꝙ hac de cā inſtitutū eſſet.tñ ſi recipiēs nō defendit ſoluētē in reb⁹ ꝛ ꝑſona vt pōt: tenet ad ſatiſfactionē plenariā.xxiij.q.ij.dñs.ꝛ.q.v. adminiſtratores.hec ex Archi. Adde autē ꝙ ſi exigit ꝗs a laicis pro reb⁹ ad vſum eoꝝ deputatis illicite exigit.vt.§ ſequēti. Adde etiā ꝙ eo caſu quo nō fit id ꝑpter qḋ guidagiū inſtitutū eſt ſm Ray.licite negat ſm alios dꝫ quis iudicē adire:qḋ ſum.piſa.dicit tuti⁹ ſed primū eſt ante ſpoliationē:vel in eius fieri: ſcḋm ṽo poſt illā: quia nō debet quis ſibi reddere ius.

4 ¶ Quarto ꝗrit a ꝗbus predicta exigēda ſunt: et dico duo. ¶ Primū ꝙ a chriſtianis principibus exigi poſſunt ab oibus exceptis clericis eccleſijs:ꝛ eccleſiaſticis ꝑſonis: a quibus qui exigit eſt excōicat⁹ vt § priori. in prin. de quo §.immunitas.§.vj.qḋ intellige niſi deferāt aliqua negociationis cā. ¶ Scḋm. Principibus ſarracenis ſoluere tenentur hmōi onera chriſtiani trāſeuntes ꝑ terras earū tpe treuge ſm Ray. ſm pactū ꝛ ſtatutū ſi ab eis defendūtur reſtituere.qꝛ ꝛ fides hoſti ſeruanda eſt.xxij.q. iiij.innocēs.xxiij. q.j.noli. qḋ quidē dictū ṽṽ. qͣtū ad pactū indiſtincte approbat:quantū ṽo ad ſtatutū limitat verū de ſarracenis ꝗ terram ſuā nō tenēt vt violēti poſſeſſores:qͣtū aūt ad eos qui vi occupauerūt terram que aliqñ fuit chriſtianoꝝ cū ſint male fidei poſſeſſores nō obligant ad hec chriſtiani niſi ſpōte cōſenſerint aliqñ: aut ſe ſubiecerint hmōi ſtatutis. Tēpore aūt guerre ſm eūdē Ray.aut quocūqꝫ tpe cum mercibus prohibitis non tenentur ad pedagia. Hoſt.aūt videt indiſtincte tenere ꝙ ad hmōi nō teneantur chriſtiani: ꝛ hoc ſequit ſum.Ang.ꝛ Roſ. quia chriſtiani nō tenētur ad eoꝝ ſtatuta. Quod bene diceretur ſi iſta onera deberētur ſolum ex ſtatuto: debētur autem lege naturali:quia principes non debent ſuis ſtipendijs militare ſtatuta autem determinant quātitatē ꝛ modū ſoluēdi. Unde melius dicit ſupple.dictū Hoſt. intelligendum ſcḋm diſtinctionē ṽṽ.Subditi autē ſum.Aug.ꝙ chriſtiani tenētur ſolū ad hoc ꝙ ſuſtinetur in tranſitu per eos qḋ eſt falſum: quia naturali iure via publica oibus eſt cōmunis vnde iuſte moyſes intulit bellū og regi baſan.quia tranſitum per viam publicam negauit:vt patet numeri.xxj.

5.q. ¶ Quinto ꝗrit de ꝗb⁹ iſta exigēda ſunt ꝛ dico ꝙ pedagiū ſm Pe. de anch.in.c.ꝗcūꝗ. de cēſ. li.vj. ſoluit qñqꝫ ſolū ꝑ trāſitu ꝑſone vt ferrarie:qñqꝫ ꝑ reb⁹ quas ꝗs defert nō vſus ſui cā. ſed itellige ꝙ primo caſu eſt ꝓprie pedagiū qḋ ſoluit nō ꝑ trāſitu:ſed in certis locis vbi fiunt expēſe ꝑ trāſitu:in caſu ṽo ſcḋo eſt ꝓprie guidagiū vel gabella:ſed cōfuſe vtēdo vocabulis dico ꝙ hmōi onera ſolui debēt ſolū pro ꝑſona in loco iuſte conſtituto a principe vel ſolū pro reb⁹ que negociationis vel mercimonij cauſa deferunt.C.de vecti.l.oim. Unde exigi nō pñt pro delatis ad vſum ſui vel familie nec conſuetudo in cōtrariū vꝫ qꝛ eſt irrōnabilis ſm Ho. et Ber.in.d.c. ſuꝑ ꝗbuſdā. Qḋ verū puto vbi princeps habere pōt ex mercib⁹ ſtipēdia boneſta al's nō video ꝗn poſſit cōſuetudo eſſe rōnabilis:qḋ etiam Archi. ſentit vt patebit ſtatim imo vult.l.vniuerſi.C.e.ti.qḋ decapitent ꝗ de rebus ad ꝓpriū vſum vel grā ruris colēdi:vel ad ſe defendendū emptis aut delatis pedagiū exigūt:vnde in his fraudātes nō peccāt. Sed aduerte ꝙ aliqñ collecta vel tallia dr gabella vel datiū:ꝛ tunc de predictis exigi pōt datiū a ſubditis.ſed nō a forēſibus.ꝛ de hoc Arch.ſic dicit ſummarie. ij.parte titu.j.c.xiij.Si pedagium ꝛ gabella ſumant ꝑ eodē Jriū ſeruat de facto i ciuitatib⁹ tuſcie id eſt florētie ꝛ in alijs multis:qꝛ de oib⁹ ꝑdictis exigit gabella: ciuitas aūt habēs poteſtatē leges cōdēdi ꝛ imponēdi collecta ꝛ pedagia qḋ ꝑſumēdū eſt ſi hoc faciat ex antiquo more cui⁹ memoria nō extat in cōtrariū: videtur poſſe imponere ſolutionē dictarū gabellarum: pro ſui adiutorio ꝛ defenſione: qꝛ per ſtatutū ciuitatis imponuntur per modū tallie vel collecte pro expēſis fiendis in cōitate. Licet eīn ppl's aliquis generalē legē facere nō poſſit cū hoc ſit imperatoris.vt not. Jo.ꝛ Archi.diſt.ij.lex pōt tñ facere ſpecialē:et in hoc cōſentit princeps.ff.de iuſti.ꝛ iu.l. oēs populi. et ſic ſpecialē collectā pōt imponere ꝑ neceſſitatib⁹ ſuis: et ſi nō generalē vt exactionem pedagioꝝ ſine licētia principis. Jmo per legē municipalē que dicitur ſtatutū: vel apud quoſdā reformatio derogatur legi cōi: vt patet in materia dotiū ꝛ ſucceſſionū ꝛ alioꝝ. ad qḋ facit regula generi. de reg.iur.li.vj. etiā ſi gabella ſit idē pedagio vel collecte nō obſtante prohibitione legis cōmunis exigendi pedagia de victualibus ꝛ hmōi.qñ lex municipalis vel cōſuetudo preſcripta habeat cōtrariū.quia cōſuetudo rationabilis ꝛ ꝑſcripta legē tollit. de cōſue.c.vlti.hec autem non eſt irrationabilis: quia oēs ciues ſe ꝛ ſua pro defenſione patrie debēt exponere. Unū hmōi gabellas tenentur hoies ſoluere.alias eſt furtū:ꝛ tenent reſtiᷓ

fuere cõitati vel emẽtib⁹ eas:niſi imponerenẽ
a dñis nõ legitimis. vel niſi fraudantes alijs
impoſitiõib⁹ ⁊ modis eſſent indebite grauaⁿ
ti nimis vltra ꝓportionẽ aut iniuſte dãnificaⁿ
ti a dñis.vel niſi eſſent gabelle graues ſine ne
ceſſitate et vtilitate cõitatis poſite ſed ad nu-
triendã põpã aut auariciã aliquorũ principũ
aut ciuium hec ex illo valde bene:ita tñ qd̃ iſta
nõ exigãt a forẽſib⁹: tñ qꝛ ꝯ ꝯceſſionẽ ceſareã
ſcꝫ ꝙ de victualib⁹ hmõi onera nõ ſoluant:nõ
põt ciuitas per ſtatutũ abrogare legẽ cõem in
ꝑiudiciũ tertij ⁊ ſi in ꝑiudiciũ ſuũ quo ad ꝑti-
culares ciues:tñ qꝛ forẽſes nõ tenerent ꝯferre
ad defenſionẽ ciuitatis ſꝫ ſolũ ad expẽſas viaⁿ
rũ ⁊ ſecuritatis cõſeruande:ad qd̃ vbi gabella
merciũ nõ ſufficeret valeret ꝯſuetudo qd̃ de vi
ctualib⁹ etiã a forẽſib⁹ ſolueret:qꝛ ſic itẽdit le
giſlator.Incole autẽ vt dictũ eſt bñ tenent de
fructib⁹ terrã qui ſupponunt ad ſuſtinẽdũ one
ra loci:vt rõ ⁊ iterpres legũ cõſuetudo teſtat:
ſi qua aũt emerẽt pari paſſu ambularẽt cũ fo-
renſib⁹: niſi res empte obnoxie eſſent gabelle
nõdum ſolute:quia tranſirent cum onere ſuo.

6 ¶ Sexto q̃rit vtrũ qui faciũt exigi pedagia te
neant itinera cõſeruare ſecura:⁊ dicit Bal.in
lib.de ꝯſue.feu.ti.de his q̃ feu.da.poſ̃t ſ.§ ab-
batiſſa.⁊ i ti.d̃ pa.iura.fir.§ ꝯuẽticulis. qd̃ ſic.
vñ addit ꝙ ſi fiũt aliq̃ robarie in eoꝝ curia ter
ritorio vel diſtrictu ab eis poſſeſſo. vbi exigũt
pedagia a trãſeũtib⁹ tenent aut robariã reſti-
tuere:aut malefactorẽ exhibere.l.ne q̃d.ff.de
incẽ.rui.nau. Et qd̃ teneãt ad reſtitutionẽ i in
tegrũ de ſpoliatione intelligo verũ qñ ex defe
ctu eoꝝ venit nõ faciẽdo qd̃ facere tenent.arg.
xxiij.q.ij.dñs.⁊.q.v.adminiſtratores. et.C.de
app.l.ſi appellationẽ.⁊ cõſentit Hoſt.⁊ arch.
in.d.c.ſi q̃s romipetas.nõ tñ tenent exactũ in
pedagio reſtituere ſm ho. niſi vt dictum eſt.

7 ¶ 7.q̃rit vtrũ exactores datioꝝ vt q̃ ea emũt te
neant ad reſtõnẽ eoꝝ q̃ exigũt i caſu illicito? ⁊ di
co qd̃ ſic ſi clare ꝯſtet ea eſſe illicita:qꝛ ad hoc
ꝑſtãt cãm efficacẽ ⁊ opant efficacit ad iniuſtã
ſpoliationẽ. Si ṽo dubitat an licita ſint vel il
licita diſtinguẽdũ eſt ſicut ⁊ de milite eũte ad
bellũ:qꝛ ſi ad iſta exigẽda a ſuꝑiorib⁹ cõpellũ
tur:ꝑpter bonũ obediẽtie excuſant in iſto du-
bio.xxiij.q.i.q̃d culpat.qd̃ hoſt.verũ putat qñ
q̃s quãtũ potuit inq̃ſiuit ⁊ ꝑitiores ꝯſuluit:et
tñ ſemꝑ dubi⁹ in ſe remanſit:alioq̃n tãq̃ igno
rantie affectator nõ excuſat:ſi vero nõ compel
litur ſed ſponte ſe ingerit emendo vel aliter
non excuſatur ſicut nec ſtipendiarij ſcd̃m Ro-
do.ſeu cognati vel amici alicuius domini in-
iuſte bellantis cũ nõ ſint ſubditi: nec excuſen-
tur propter obedientie bonum: qui peccant ſe
diſcrimini exponentes in alterius preiudiciũ.
Si autẽ expreſſe ſint licita nullus exigẽs pec-
cat ſiue ſubditus ſit ſiue non ſubditus.

¶ Octauo q̃rit vtrũ fraudantes iuſta pedagia 8
vel gabellas ⁊ hmõi peccẽt ⁊ teneant ad reſti
tutionẽ:et dico hic q̃ri de duob⁹.ſ.reſtitutiõe
et peccato. Quãtũ ad reſtitutionẽ dicũt cõiter
Ray.piſa.archi.ro.⁊ oẽs ſummiſte in tit.peda
giũ.⁊ oẽs doc.in.d.c.innouam⁹. ⁊ maxime pa
nor.qd̃ fraudantes iuſtas gabellas tenent ad
reſtitutionẽ:⁊ etiã ſm Hoſt. ſi ṗnceps in inſti
tutione earũ cãm nõ expꝛſſit etiã ſm eũ ſi ille q̃
recipit nõ facit illud ꝓ quo ꝓſumit qd̃ ſint cõ-
ceſſe:dummodo nõ conſtet qd̃ ꝑpter illud fue
rãt impoſite ad penã aũt impoſitã nõ tenẽtur
niſi fuerint iudicialiter condẽnati: et ſic cõi-
ter tranſeũt docto. Quantũ vero ad peccatum
ſciendum eſt qd̃ ſm Hen. de gan.quol.iij.q.
xxij.⁊ quoſdã alios in ſtatuto aliquando ſunt
duo precepta:vnũ ſcꝫ obligans ad culpã aliud
ad penã:vt cũ dr̃ ſtatuimus ne quis faciat tale
quid: ⁊ qui fecerit ſoluat talẽ penã : aliquãdo
vero eſt vnum ſolũ obligans ad penam : puta
cũ dicit ſtatuimus vt q̃ fecerit tale q̃d ſoluat
talem penam. Igitur oẽs doc.ac ſummiſte cõi-
ter tenẽt quod eo modo quo dicti fraudantes
tenent ad reſtitutionẽ etiã peccãt. Sum.vero
ang.ꝯ Ro.⁊ ſupple.primo innitit dicto funda-
mẽto Hẽri.tãq̃ ṽo ſcd̃o dicit nõ eẽ pctm̃ frau-
dare gabellas vbi exactores nõ laborãt ꝓ cõi
vtilitate.ſ. viarũ põtiũ rerũ ꝑſonarũ ꝓ loco et
tp̃e iuxta ſuũ poſſe ⁊ intẽdit etiã ſi nõ ꝯſtet ga
bellas ad hec eſſe ordinatas tertio dicit nõ eẽ
mortale eas fraudare:vbi ꝑdicti laborãt ꝓ lo-
co ⁊ tp̃e qꝛ cõiter ſic inſtituunt.ſ. ſtatuim⁹ qd̃
q̃libet ſoluat talẽ gabellã ſub pena cadẽdi in
cõmiſſum ſi aliter inuẽt⁹ fuerit: vñ illud ſtatu
tũ nõ obligat ad mortale:nõ obſtãte qd̃ dãni-
ficent emptores gabellarũ qꝛ ita ⁊ ſub iſta ꝯdi
tiõe emũt vt vigilẽt alſ ſibi iputet. Sꝫ ꝯ illud
fundamentũ eſt qꝛ potior eſt intẽtio ſtatuẽtis
q̃ verba ei⁹.q̃ aũt mãdat ſolui penã faciẽti alſ
quid intẽdit qd̃ illud nõ fiat lꝫ forte non vtat
ṽbo ꝓhibitiuo ne fiat. vñ oẽ ſtatutũ ſuꝑiorꝰ
ligans ad penã ligat ad culpã infra inobediẽ-
tia in fin.niſi aliter cõſtet de intẽtiõe ſtatuen-
tis:qd̃ non eſt in ꝓpoſito:qꝛ nulla lex dicit le-
ges nõ ligare in foro cõſciẽtie ſed poti⁹ docto
res dicunt oppoſitũ.⁊ iſtemet autor niſi in cer
tis caſib⁹: de quib⁹ infra lex.§.ix. Preterea et
ſi verũ eſſet fundamentum henrici nõ iuuat in
propoſito:tũ qꝛ illud põt ſolũ eſſe verũ in his
q̃ ſunt de iure poſitiuo mere:ſolutio aũt gabel
larũ ad ſubſtentationẽ principũ ⁊ boni cõmu-
nis eſt de iure naturali : tum etiã qꝛ ſtatuta vt

frequẽtius mãdant solutionẽ gabellarũ: et penã nõ soluentibus statuũt. Cõtra scḋm: q: poneretᷣ nõ liquidũ ꝯ liquidũ: cũ sit certũ eo casu quo iste subripit gabellã: ⁊ non sit certũ qḋ sit instituta ꝓpter talẽ causam. Cõtra tertium q: ois subripiens aliqḋ notabile ꝓximo ꝯ eiꝰ voluntatẽ qḋ retinere non põt mortaliter peccat: q: agit cõtra iustitiã per furtũ vel rapinã: qui autẽ gabellas fraudãt in isto casu restituere tenentur ẜm omnes doc. et etiam ẜm istum.

¶ Nono ꝗritᷣ vtrũ fraudãtes iniusta pedagia vel gabellas peccẽt ⁊ restituere teneãtᷣ: ⁊ dico ꝗ̃tũ ad restitutionẽ ꝙ nõ tenentᷣ ẜm oẽs doc. q: stat eq̃litas iustitie q̃ tolleretᷣ si restitueretur: q: datiariꝰ haberet plꝰ debito ⁊ aliꝰ minꝰ Dico etiã ẜm oẽs ꝙ nõ peccãt nisi rõne mẽdacij aut ꝑiurij vel scãdali ⁊ hmõi. vñ rõne scãdali quilibet tenetᷣ indistincte ad pedagia soluẽda: vt ptꝫ ex dicendis. j. scãdalũ. § iij. ⁊. iiij. Et idẽ ꝗ̃tũ ad restitutionẽ ⁊ peccatũ dicendũ est ꝗ̃tũ ad fraudãtes iustas gabellas: vbi nõ fit illud ꝓpter qḋ certũ est et cõstat eas institutas fore vel vbi nimis iniuste grauantᷣ alijs impositiõibus vel vbi ipse gabelle sunt nimis graues: et cũ hoc sine neccitate. Et silr idẽ est vbi qs est iniuste dãnificatꝰ a ꝑncipe: nec põt rehẽre suũ q: põt sibi satisfacere vsq: ad plenũ: nõ obstante qḋ dãna inferre vrᷣ ementibus gabellas: tũ q: eas emũt minori ꝑcio ꝓpter similes fraudes q̃ fiunt cõiter: tũ q: ꝑnceps nõ põt illis vendere meũ: est aũt meũ ius retinẽdi mihi illud quod alˀs principi deberem si ille mihi non deberet.

10 ¶ Decimo queritur vtrũ magne pene q̃ aliqñ imponuntᷣ fraudantibꝰ gabellas licite exigantur: et dicit mo. qḋ sic: q: hmõi statuta sunt facta ꝑ cõi vtilitate. vnde q̃ predantᷣ ea q̃ cõtra bannũ ⁊ cõtra dictũ ptãtis deferuntᷣ restituere nõ tenentᷣ ita tñ ꝙ hmõi edictũ potestas fecerit cũ consilio regentium ciuitatem ⁊ pro vtilitate cõmuni. Nam in talibus amittenti non competit repetitio: et consequenter accipiens reddere non tenetur: quia melior est conditio possidentis. tñ quo ad deũ melius facerẽt reddendo ne ex auaritia fecisse videantur.

11 ¶ Undecimo queritᷣ vtrum omnia sint applicãda fisco cũ deprehenduntur simul res licite et illicite delate: puta si q̃s habita licentia cõducendi decem equos conducat viginti. vel si exportabat de ciuitate victualia ꝓhibita cum alijs non prohibitis efferri: ⁊ dicit Cy. in. l. cũ proponas. C. de nau. fe. in addi. ẜm moderniores qḋ nõ publicantᷣ res licite ꝓ illicitas. Nec obstat. d. l. cũ proponas. q: ibi nõ venit publicatio merciũ licitarũ ex cõsequẽtia illicitarũ: sed ex consequentia delicti cuius causa omnia publicantur ⁊ capite puniuntur: vt. C. que res expor. non pos. per totũ. Et idem tenet Bart. in. l. cõmunitatẽ. § dominus. ff. de publi. Ubi etiã querit quid iuris posito quod statuto caueatᷣ vt repertus aliquid portare contra decretum perdat illud et animal portans: et reperitur portare quedam licita ⁊ quedam illicita: ⁊ respondet recurrẽdum esse ad distinctionem d. § dominus. scꝫ an dominus animalis fuerit sciens vel ignorans. Dicit tamen in quibusdã ciuitatibus esse consuetudinem quod cuiuscunq: sit animal perdatur sed tamen dominus habebit regressum contra ducentem.

¶ Duodecimo queritᷣ vtrũ res illicite delate deprehẽse anteq̃ veniatᷣ ad locũ quẽ exire nõ licet sint in casu confiscationis: et dicit Cyn. d. l. cum proponas. quod non: quia redire poterat et penitere: vt. ff. de fal. l. qui falsam. 12

¶ Decimotertio queritᷣ vtrũ emens aut cõducẽs vectigal aut passagiũ vel hmõi sub annua pensiõe: ꝓpter bella aut morbos superuenientes mereatur remissionem pensionis: et dicit Fran. de are. cõsi. xiiij. ꝙ in simplici cõductore nõ est dubiũ qḋ sic: sꝫ latius hũc passum attingẽdo dicit ꝙ aliqñ guerra impediẽs cõductorẽ frui re locata contingit culpa locatoris: vel saltem fit ad iniuriã suã. ⁊ tũc nõ solũ tenetᷣ remittere mercedẽ: sꝫ est obligatus ad totale interesse conductoris. l. si merces. § culpe. ⁊ ibi ꝑ Bar. ff. loca. ⁊ idẽ bar. in. l. cotẽ. § q̃ maximos. ff. de publi. vbi tenet idẽ in vẽditore fructuũ q̃ casus est longe fortior nostro. Aliquãdo vero locator vti non potest re locata propter guerram vel inimicitias surgẽtes culpa sua vel ad iniurias eius: ⁊ tunc non releuatur a solutione pẽsionis. vt probatur in. d. § culpe. Aliquãdo vero nec primo nec secundo modo est: sed propter guerram factam ad iniuriam vel offensam tertij: ⁊ iste est casus noster in quo Cy. in addi. in. l. ex conducto. § j. ff. loca. notabiliter distinguit: quia aut tempore rei conducte suberat guerra et timor iustus in loco vbi res sita est: ⁊ tenetur conductor soluere pensionem quia imputet sibi qui sciens qualitatem rei ac temporis conduxit vt ait glos. in. l. habitatores. in fin. loca. aut non suberat: et tunc superueniẽte guerra ⁊ iusto timore hostilitatis debet fieri remissio mercedis. vt dicit tex. clarus in. d. l. ex conducto. § si vis ibi incursus hostium. ⁊ in. l. si fundus. § fin. ff. loca. ⁊ in. l. item querit. § exercitu. vbi est glos. ff. eod. Et hanc distinctionẽ sequitur Bal. in. l. si ea lege. C. de vsur. Et idem tenet barto. in disputatione que incipit: publicanus quidam. Ubi concludit ꝙ quando quis emit vel conducitᷣ vectigal ꝑ an 13

nua pēſiōe:q2 iſta eſt locatio q̄cūq3 nōīe bapti-
zet̄ ꝓpter guerrā debebit fieri remiſſio ſi ex tali
guerra ipedit̄ ꝯductor frui re locata:qḋ erat in
caſu noſtro ſi ꝯductor ꝓbauit incurſiōes hoſtiū
⁊ ꝑdas factas in dictis locis vel qḋ loca ſint ita
vicina hoſtibus vt veriſimile ſit ea hoſtes in-
uaſuros. Hic eſt enim iuſtus timor de quo lo-
quitur.d.le. habitatores. Et hoc ꝓcedit ſine
dubio in oī ſimplici locatiōe:q̄m ꝓpter ſterili-
tatē ⁊ nō ꝓpter ēptionē fructuū in locatiōe re-
miſſio fit mercedis:vt.l.ſi vno.ff.loc.ſ3 in ēphy
teoſi in q̄ non fit remiſſio ꝓpter ſterilitatē: ſed
ꝓpter rei toti⁹ aut maioris partis ei⁹ deꝑditio
nē eēt dubitādi rō maior: ⁊ tñ in ēphyteoſi cōi
ter idē tenēt doc.qñ ēphyteota,eſt ipedit⁹ bel-
lo niſi qñ ſoluit aliq̇d minimū ſolū in recogni-
tionē dñi:vt ſupra emphyteoſis.§.ſ.

14 ¶ 14.q̄rit̄ q̄liter circa hmōi ſe debeāt hr̄e ꝯfeſ
ſores: ⁊ dico qḋ vbi certi ſunt de iuſtitia nō opꝫ
dare doctrinā in dubio ⁊ ꝓ añ factū ſemꝑ ꝓhi-
beāt fraudationē gabellarū ne fraudātes expo
nāt diſcrimini : poſt factū aūt nō debēt cogere
ad reſtituēdū:tñ q2 in pari cā turpitudinis po-
tior ē ꝯdō poſſidētis tñ q2 expōerēt ſe ꝑiclo ſub
ripiēdi ab iſto q̄ ſuū ē tutū ē tñ ad hoc hortari.

¶ Rurſus de gabellis ⁊ exactionibus quar-
to quo ad tallias ⁊ huiuſmodi.

Gabella rurſus q̄rto ⁊ gñalr̄ exactio
ſub ſe ꝯtinet tallias collectas ꝑſtā-
tias ipoſitiōes ⁊ hmōi:q̄ nōīe qui-
dem diuerſa ſunt re vero eadem.
¶ Primo ḡ q̄rit̄ a q̄ poſſit tallia im

1.q̄ poni ⁊ dico vt ex Ric.ii.di.xliii.q.iii.ar.ſ.colli
git̄ qḋ p̄nceps ſol⁹ ꝑt talliā nouiter iponere ꝑ
boni cōis ꝓmotione aut defenſione cōpenſata
ſubditorū qualitate ⁊ q̄ntitate qñ eius facul-
tates ad hoc nō ſufficiūt.ff.de publi.⁊ vecti.l.
vectigalia.ſimiliter rex ſuperiorē non recogno
ſcēs: ⁊ alii q̄ iura iperii ꝑſcripſerūt:q2 ſol⁹ prin
ceps aut qui ꝑſcripſit iura imperii poteſt ſuper
talliis ⁊ exactionibus leges condere vel conde
re p̄uilegia.C.de vac.l.vnica.⁊.ff.de iur.immu.
l.ſemper.§.fi.alii autem licet hoc ſibi vſurpent
errant:vt patet per id qḋ legi.⁊ no.in.c.per ve
nerabilē.qui filii ſint legitimi.⁊ c.ſane.de pri-
uil.⁊ no.Bar.i.l.infamē.in fi.ff.de publi.iudi.
⁊ in.l.hoſtes.ff.de capti.⁊ in.l.ſi publicanus.§.
in omnibus vectigalibus.ff.de publi.Alii ergo
hoc non poſſunt:niſi per legem vel ſenatuſcon
ſultum vel conſtitutionem principis eis conce
datur dicta lege vnica. vel per conceſſionem a
principe ex cauſa ⁊ ſpecialiter impetratam.C.
de ſuperindi. lege vnica.libro decimo. et nota
Archi.in capitulo ſi quis romipetas.xxiii.que-
ſtione.ii.vel per conſuetudinem diutinam non
violēter ſ3 ſpōte ab oībus cōiter approbata ut
C.de can.lar.ti.l.ꝑcepit.⁊.C.de aur.cor.l. vna.
in fi.li.x.q̄ nihilomin⁹ cōſuetudo ſit talis de cu
ius initio memoria nō extet vt i.c.ſuꝑ q̄buſdā
de verbo.ſignifica.Adde tu vel ꝑ cōceſſionē la
teranēſis cōcilii habeāt qḋ poſſint iſtituere pe
dagia:vt in.d.c.ſuꝑ q̄buſdā.q2 hoc forti⁹ eſt cū
oēs liget q̄3 ꝯcedere talliā q̄ ligat ſolū incolas
regionis:vt dictum eſt in ti.priore.§.v.

¶ Secūdo q̄rit̄ q̄ talliae a ꝑdictis poſſint iponi 2
⁊ dicit Ray. qḋ illā talliā pōt dñs iponere vel
exigere de q̄ ſecū aut cū ſuis anteceſſorib⁹ ꝯue
nerūt ſubditi bona fide ⁊ ſpōte: ſicut fieri ſolet
cū manſi aut ville qñ nouiter cōcedunt̄.qḋ ali-
q̇d dat̄ vel ꝓmittit̄ annuus cenſus ⁊ hmōi q2 in
rei ſue traditione q̄ſq3 quā vult legē pōt ipone
re.de cōdi.ap.verū.xxiii.q.ii.eleuteri⁹:nec ſcien
ti: ⁊ volenti infert̄ dol⁹.C.de trāſ.cū donatio-
nes ⁊ pacta cuſtodiri debēt.de pac. antigonus
Si tñ i inſtrumēto p oſitū eſt indiſtincte qḋ ſol
uēt q̄ſtā vel talliā:intelligit̄ q̄ dñs dꝫ cā mode
rari inſpectis cōditionib⁹.de cēſib⁹. cū apoſto
lus.in fi.x.q.iii.c.vi. Imo. ſ3 ho.ſi dicat̄ q̄ tal
liā dñs ſm libitū ſuū poſſit iponere: nihilomi
nus ad arbitriū boni viri moderāda eſt. Adde
aūt ex.s.tho.ad duſciſ.brabā.q̄ pōt dñs talliā
iponere etiā vltra cōuētionē in duob⁹ caſibus
p2io.ſ.qñ regulariter reddit⁹ ei⁹ nō ſufficiūt ad
regimē boni cōis: ⁊ decētē ſtatū ſcdo qñ etiā
nō ſufficiūt ex noua cā emergēte. Dicit ergo p̄n
cipes ſunt a deo iſtituti nō vt querant ꝓpria lu
cra.ſ3 cōem vtilitatē populorū:vñ ſunt eis red
ditus inſtituti: vt his vtētes ceſſent a ſpolia-
tione. Cōtingit autē eos nō hr̄e ſufficiētes red
dit⁹ ad cuſtodiendā terrā: ⁊ expediēda alia q̄
illis rationabiliter iminent:quo caſu iuſtū
eſt ſubditos exhibere vnde poſſit cōis vtilitas
procurari:vñ alicubi ex antiq̄ ꝯſuetudine dñi
talliam ſubditis imponunt q̄ ſi non ſit immo-
derata:exigi poteſt abſq3 peccato:quia nemo
militat ſuis ſtipendiis ſm apoſtolū:vnde ipſi
militantes cōmunitati de cōmunibus bonis
viuere debent vel per redditus deputatos:vel
ſi hmōi defuerint:aut ſi fuerint inſufficientes
qui ſunt deputati per ea que a ſingulis colli-
guntur. Et ſimilis rō videtur eſſe ſi quis caſus
nouiter emergat:in quo oporteat multa expē-
dere pro vtilitate cōmuni:vel pro ceto ſtatuto
principis conſeruando ad quod proprii redi-
tus non ſufficiunt: vel exactiones conſuete.
puta ſi hoſtes terram inuadant: vel ſimilis ca-
ſus emergat :quia tunc preter conſuetam exa-
ctionem poſſent principes aliquid exigere pro
vtilitate communi hec ex illo.de qu.bus.s.dif
fuſe dominium.§.v.Adde etiam quod cōmuni

tates que hmõi onera poſſunt imponere licite
imponunt talliam talem qualem exigit commu
nis vtilitas ⁊ ſubditi poſſunt exhibere: vt colli
gitur ex Ray. ⁊ Archi. non aũt vltra quã requi
rat cõe bonum: vel ſubditi reddere poſſint.
3 ¶ 3. q̄rit̄ qñ tallia dicat̄ eē ad vtilitatē hõi cõis
vl̄ cognoſcat̄ ex iuſta cã īſtituta: ⁊ quãtũ ad pri
mũ dico qḋ dupl̄r ſ3 Ric. vbi ſupra eſt ad bonũ
cõe: p̄io directe qñ. ſ. īponit̄ p defenſione fidei
aut regni vel p refectiõe pontiũ viarũ ⁊ hmõi:
ſcḋo ꝟo īdirecte puta qñ fr̄ dñi aut filius eſt ca
ptiuꝰ: aut aliq̄ terra capta: q2 ſic ī ſubditoꝶ bo
num tallia redũdat cũ rex potẽtioꝛ reddat̄: vel
cũ maritat filiã vel hmõi: ⁊ de his ſupra dñium
§ v. Addit tñ idẽ p̄io vbi ſupra qḋ expedito ne
gotio ſi facultates regis ſupabũdãt: ⁊ aliq̄ cõi-
tas nimis grauat̄ d3 ei ſubuenire ſicẽ caput mẽ-
bris. Addit ſcḋo in. iij. ḋli. q. xxviij. qḋ l3 nõ de-
beat ſubditos dñs talliare qñ ſufficiunt pprie
facultates nõ tñ dicẽde ſunt ſufficere qñ nõ p̄t
ſe defendere: aut pcurare cõe bonum niſi ſe ita
depaupet̄ qḋ nihil ſibi remãeat ī theſauro q̄ ſe
iuuare poſſet ſi iterũ īfra breue tp̄s ab aduerſa
rijs iuaderet̄ maxie ſi multos h3 īſidiatoꝛes: q2
tali neceſſariꝰ eſt theſaurꝰ eo qḋ aduerſarij hoc
ſciẽtes magis illũ timẽt ⁊ magis pacifice viuit
l3 meliꝰ eẽt hoīm amorē q̄ argẽtũ vel aurũ the
ſaurizare. Quãtũ ꝟo ad ſcḋm ſm ꝟꝟ. tallia ſci
ri p̄ōt ex iuſta cã impoſita p inſtrã cõfecta: vel
ſi ita ſeruatũ eſt a tp̄e de quo non extat memo-
ria. q2 tunc preſumitur iuſta cauſa. ar. xij. diſt.
illa. niſi ſit violẽta p̄ſumptio in ɔ̄rium ſicut de
preſcriptione: infra ſuo loco dicetur § iiij.
4 ¶ 4. q̄rit̄ qñ tallie iuſte exigant̄: ⁊ dico qḋ Ar-
chi. de tallijs loquẽs ſic diſtinguit Grauamina
q̄ diuerſis noīb9 nũcupant̄ aut īponunt̄ perſo
nis eccl̄iaſticis vt clericis religioſis ⁊ hmõi: et
ſic ſunt rapine niſi īteruenіat autoꝛitas ſedis
ap̄lice: ⁊ ſunt excõicati exigẽtes vel recipiẽtes:
⁊ īponẽtes niſi admoniti ceſſauerint. de īm. ec
cle. aduerſus. ⁊ de cen. quãq̄. li. vj. Et hoc ītel
ligẽ ẽt rõne domoꝶ poſſeſſionũ vel p̄dioꝶ. de
īmu. ec. q2 nõnulli. li. vj. niſi p̄dia fuiſſent p̄iꝰ
dictis exactõibꝰ ſubiecta: q2 tũc ad eccl̄iã trãſ-
eũt cũ onere ſuo. ſ. ſi illud erat ppetuũ īmobile
⁊ certũ de q̄ īfra īmunitas. ſ § peñ. par. iij. Aut
īponunt̄ laicis: ⁊ tũc aut īponunt̄ a nõ hñtibꝰ
legitimũ dñiũ: ⁊ ſunt rapine. Aut ab habẽtibꝰ
dñiũ legitimũ: ⁊ tũc aut p iniuſtis cauſis puta
p faciẽdis vel nutriẽdis bellis iniuſtis mani-
feſte: vel ad ludũ aut põpã vltra decẽtiã ſtatꝰ:
aut pdige ɔuiuãdũ ⁊ hmõi: ⁊ tũc hmõi collecte
ſunt rapine. Aut p cauſis iuſtis: ⁊ tũc itex pro
maioꝛi declaratiõe di ſtiguẽdũ ẽ: Nã aut ppl̄s
a q̄ exigit̄ regit̄ p vnũ ⁊ ſic licite talliã īpõit eo
modo q̄ dictũ eſt eũ poſſe īponere § ỏ. ſ. ex pa-
cto ex ɔſuetudie ex īſufficiẽtia reddituũ regu-
lariter vel ex noua cã aut regit̄ p plures: ⁊ tunc
tribꝰ modis tallia ɔſueuit īponi vt dictũ eſt ſu
pra gabella. ſ § ij. Pꝛimo ſic vt deputati taxent
ſm qḋ vnũquẽq; ſciũt hr̄e in bonis. ſcḋo vt ta-
xẽt ſm qḋ vnũquẽq; hr̄e credũt. tertio p cedu-
las vt ibi pt3. Quõ autẽ ſit ibi iniuſtitia dicet̄
§ ſeq. vbi de reſtitutione agetur.
¶ 5. q̄rit̄ quõ circa tallias teneat̄ q̄s ad reſtõ- 5
nem tam ex parte agẽtium q̄ patiẽtiũ: ⁊ ex do
ctrina arch. dico multa. ¶ Pꝛimũ. Quoties tal 1. dl.
lie exigũt̄ illicite p coactionẽ ad reſtõnẽ tenẽ-
tur exigẽtes ⁊ hoc ſiue exigant̄ directe ſiue īdi
recte: puta nõ miniſtrãdo iuſtitiã vel nõ defen
dẽdo ſubditos vl̄ īſinuãdo ſe aliq̄d velle: exacti
aũt nõ ſoluẽdo ſiue occultãdo bõa peccãt nec
reſtituere tenent̄: mõ caueãt a periurijs mẽda-
cijs ⁊ ſcãdalo: ſi idẽ ex nõ ſoluẽdo ɔtingerẽt. ar.
xj. q. iij. īter cetex. Eotñ caſu q̄ illicite q̄s exigit
rõne finis. puta ad luxuriã vel põpã: non tenet̄
reſtituere ſi ea tm̄ exigeret q̄ alias ſunt debita
ſtatuto vel antiq̄ rõnabili ɔſuetudine: l3 male
expẽdant̄. Sil̄r ſi ſubditi ſpõte hec ſoluerẽt: q2
ſcienti ⁊ conſentienti non fit iniuria neq; dolꝰ.
de reg. iu. lib. vj. Eo etiã caſu quo quis illicite
exigit ratione iniuſti dominij: tenetur ad reſti- 2
tutionem deductis expenſis factis in vtilitatex
eorum a quibus exegerunt. ¶ Scḋm. Quoties
tallie licite exigũtur toties ſubditi illicite eas
defraudant occultando bona ſua vel aliter et
reſtituere tenentur his qui dãna paſſi ſunt ſiue
ſint cõitas ſiue ciues: aut pauperibꝰ ſi iſti igno
rantur. Aliqua tñ circa hoc ſpecialiter dicẽtur
in ſequentibus. ¶ Tertiũ. Quãdo tallie īxigun 3
tur per plures p̄io mõ. ſ. vbi deputati exigunt
quãtũ ſciũt ſubditos habere pportionabiliter
qui ex certa ſciẽtia ppter odium vel aliud īpo-
nit alicui vltra ratam eoꝶ qui inuẽtus eſt hr̄es
eſt raptoꝛ: ⁊ tenetur ei de illo pluri: ſi effectꝰ eſt
ſecutus: nõ autem ſi non ſequitur licet peccet
moꝛtaliter. ar. xxij. q. v. qui periurare. Et ſi om
nes vel maioꝛ pars in tali iniuſta impoſitione
conueniunt quilibet grauãs tenetur inſolidũ
de dãno illato: de iniu. ⁊ dã. ſi culpa. Si autem
minus debito imponunt ſcienter vel etiam ex
diſſimulatione vel negligentia notabili. non
querunt diligenter de quantitate ſubſtantie
eoꝶ quibus imponit̄ peccant moꝛtaliter: ſed
cõmunitati quidem nõ tenent̄: q2 ⁊ ſi ſemel nõ
exigit neceſſaria: iterũ talliã imponet: ſed nec
ei qui īdebite alleuiatꝰ eſt: quin imo potiꝰ ipſe
tenetur illis in eo qḋ ſatiſfacerẽt pro eo: vnde
magis tenent̄ his q̄bus iterũ vel plures im-
ponit̄. Verũ q2 difficile eſt: inuenire quibꝰ et

quātū teneant̄: vł dicēdū ſm Archi. ꝙ ad arbi
triū boni viri pauperib⁹ erogēt ꝑcipue his q̄
ſunt de numero nimis aggrauatoꝝ. Si aūt de
bite talliēt vel īponāt: ciues bona mobilia vel
īmobilia occultātes: aut fingētes ea min⁹ va-
lere: aut ſe hr̄e debita: vt eis min⁹ īponat̄ ſunt
fures: ꝛ tenent̄ cōitati niſi ꝓbabiliter ſcirēt q̄-
ſi oēs ſilr̄ bonoꝝ ſuoꝝ partē occultare: q̄ caſu
ſm eundē vident̄ excuſari: qꝛ ex manifeſtatiōe
4 nimis grauarent̄. ¶ Quartū. Quādo vo exigū-
tur tallie ꝑ plures ſcdo mō ſcʒ vbi deputati exi
gūt q̄ſtū credūt ſubditos hr̄e ꝓportionabilr̄:
tūc ſi ex certa ſcia alicui pl⁹ debito īponunt vt
aggrauēt illū vel aliū alleuiēt peccāt mortalr̄:
ꝛ oēs hoc faciētes tenent̄ leſis de dāno: ar. de
īniur. ꝛ dā. da. c. ſi cl'pa. ſi vo hoc faciūt ex erro
re ꝓbabili: vident̄ ſm Archi. excuſari a pctō: ꝛ
obligatione ſatiſfaciēdi mō nō moueant̄ leui-
bus ꝓbationibus ꝛ rumorib⁹ ac ſuſpiciōibus
hoīm ꝑcipue maliuoloꝝ: ſʒ ꝓbabilib⁹ ꝛ vrgēti
bus rōnib⁹ facta debita diligentia al's. ſ. gra-
uādo ex ignorātia craſſa tenerēt̄. d. c. ſi culpa.
in q̄ etiā fama ꝛ cōuerſatio ei⁹ cui īpōit̄ cōſi-
deranda ſunt: q̄ ſi ſm cōem opinionē ſunt lau-
dabilia: tuti⁹ eſt illi credere q̄ ꝓpria opinione
moueri: qꝛ humanū iudiciū ſepe fallit̄. de ſen.
5 excō. a nobis. ¶ 5. Quando vo exigunt̄ tallie ꝑ
plures tertio modo, vt ſcʒ deputati ꝑ cedulas
īponāt: ſi poſt ſufficiētē diligētiā bōa fide im-
ponunt q̄ſtū credunt deberi excuſant̄ a pctō ſi
plus īponūt arg. xxiij. q. v. de occidēdis: ſʒ ſi in
tēdūt notabilr̄ aliq̄s grauare: ꝛ ſe ac ſuos ami
cos alleuiare mortalr̄ peccāt in ſingulis īpoſi
tiōib⁹ talib⁹ ſinguloꝝ hoīm. d. c. ſi culpa. Et ſi
oēs in hoc ꝯueniūt ꝯdicētes ſibi q̄libet tenet̄
leſis inſolidū de cōi dāno ꝛ īntereſſe niſi poſtea
exaggrauarent̄ vt ptʒ ꝑ dicta bti Tho. et alio-
rū in. iiij. diſt. xv. de cooperātibus ad rapinā ꝛ
dānū. Si vo q̄libet ſeorſuʒ ſic īponit: difficile
eſt ſcire q̄s ex ſic īponētib⁹ teneat̄ cū hō ſcire
nō poſſit q̄ ſit maior vel minor cedula q̄ abijcit̄
vł media q̄ opat̄ obligari tn̄ videmur ſʒ archi.
ſiue opet̄ eoꝝ ſcriptura ſiue nō ꝓpt̄ affectū in
tētionis cū ope ſubſecuto. ar. de big. a. debitū.
tū etiā qꝛ illi aliq̄ mō cooperant̄ ꝛ aſſentiūt dā
no. ij. q. ſ. notū. tū etiā qꝛ in dubio tutior eſt eli
gēda. de ſpō. iuuenis. Qui vo īponit vt ſibi vr̄
poſt diligētiā i nullo teneri vr̄: ſiue operet̄ ſua
ſcriptura ſiue nō. Qui aūt min⁹ debito īponūt:
tenent̄ inde nimis grauatis niſi forte id facerēt
qꝛ nimis alias fuerant grauati. Et ſi in aggra
uatione aut alleuiatiōe iniuſta valde incertū
eſt q̄ſtū inde ſequat̄ dānū. tenētur ad arbitriū
boni viri: vel ſaltē ad petendā remiſſionē a le-
ſis ſi ſpōte hēri pōt. Occultātes vero bona me
rito de nimia aggrauatiōe dubitātes videntur
poſſe excuſari ſʒ eūdē. ex q̄ cū multa iniuſticia
īponūt ſemꝑ tn̄ vitādo mēdacia. ij. ij. q. iij. c. ſ.
¶ Sextū. Qꝛ vo publicatis tallijs multe repe- 6
riunt̄ enormes: ꝛ ſequūt̄ multe q̄rele: rōnabilr̄
eligunt̄ exgrauatores. de q̄b⁹ idē multa dicit
ij. parte ti. j. c. xiiij. § vj. q̄ oīa patent ex dictis.
¶ Sexto q̄rit̄ q̄d de q̄buſdā dn̄is q̄ nihil ꝑci-
piunt niſi tallias: ꝛ dico ſm ray. ꝙ ſi tallia eſt 6.q.
antiqua ꝛ credit̄ ꝓbabiliter ex iuſta cā impoſi
ta exigi pōt: ita tn̄ ꝙ ipſe dn̄s impleat ſi q̄d ex
illa cauſa implere tenet̄: ſi vero eſt noua: et iu-
ſta cā neſcitur nō debet exigere: ꝛ ſi receperit:
debet reſtituere. xiiij. q. vj. ſi res. et concor. vl.
¶ Septio q̄rit̄ q̄d de dn̄is q̄ allegātes ꝯſuetu 7
dinē: accipiūt a ſubditis de mobilib⁹ q̄cq̄d vo
lūt: ꝛ ꝑcipue expoliāt eos qn̄ ſuſpicant̄ ꝙ trā-
ſire velint ad aliū. ꝛ dicit mo. ꝙ ſi certū eſt tale
on⁹ a ꝑncipio ſine fraude ꝛ malitia fuiſſe īpo-
ſitū tolerari pn̄t ſi vo nō eſt certū: aut nō veriſi-
militer hoc credit̄ reſtituere tenent̄ in dubio
tn̄ ex q̄ ab eccl'ia tolerantur: nō eſſet abſolutio
denegāda ſimplr̄: ſed cū dubitatiōe ꝑſtanda ꝛ
cōcor. vv. ꝛ vlt. q̄ etiā dicit ꝙ res eoꝝ q̄ mere
ſunt ſerui: ſunt dn̄oꝝ peccat tn̄ dn̄s ſi nimis
ſeruum grauet: licet reſtituere non teneatur.
¶ Octauo q̄d de ꝑlatis q̄ ꝓ eo ꝙ impēdūt ali-
q̄d legato vel alijs maiorib⁹ a ſubditis pl⁹ exi
gunt q̄ expēderūt: ꝛ dico ꝙ tenent̄ extorta re
ſtituere ꝛ de ſuo tātundē pauperib⁹ erogare. ꝛ
ſi ſuꝑior cui d̄ hoc q̄rela ſit negligēs fuerit ca
nonice ſubiaceat vltiōi: d̄ īmu. eccl'. qꝛ plerią̄.
¶ Nono q̄rit̄ vtrū alicui cōcedi poſſit īmuni-
tas talliarū: ꝛ dicit Pan. in. c. peruenit. de im 9
mu. eccl'. ꝙ ſic a principe ꝛ ex ꝓprio motu: non
autē ad preces niſi ponat̄ in priuilegio clauſu
la nō obſtāte. l. fi. C. ſi ꝯ ius vel pu. vtili. qꝛ cū
ſit ꝯ publicā vtilitatē opʒ de ea fieri mētioneʒ
vt nota. Bar. in. l. vacuatis. C. de decu. ꝛ in. d.
l. fi. ꝛ facit. c. ex pte. de capel. mo. Ab īferiorib⁹
aūt alijs ꝯcedi pōt ſʒ cōitas grauari nō dʒ ſed
ſumma minuet̄: puta ſi dabant̄ cētū: ꝛ vn⁹ exi
mit̄ q̄ dabat decē: nō ꝑſtabit cōitas niſi. xc. alr̄
in ꝑiudiciū cōitatis ꝯcedere nō pn̄t. Silr̄ ꝑfa-
ti inferiores ꝛ cōitates ꝯcedere poſſent nō ſub
ditis ſuis īmunitatē hāc. lʒ nō habeāt iura im
perij vt veniat ad habitādū in eoꝝ terris ſicut
q̄tidie fit medicis doctorib⁹ ꝛ hmōi: ſʒ nō iam
ſubditis niſi in preiudiciū concedētis ſolum.
¶ Decimo q̄rit̄ vtrū dn̄s vēdere poſſit tallias
ꝛ alias exactiōes. ꝛ ſcripſit. s. Tho. ad duciſſam 10
braban. q̄d cū ſuis officialib⁹ nihil cōmitteret
niſi ꝑ talis officij ꝑtātem licebat ei hmōi offi-
cia vēdere: dum tn̄ venderent̄ his q̄ ad ea ꝑſu
merent̄ vtiles. ꝛ nō tāto precio q̄n recuperare

ſ3ia mẽs appeat teſtõris.ff.de penu legata.l.q̃
penũ .⁊.ff.de pec.l.q̃ peculij.C.de inof.teſt.l.ſi
qñ.§.gl.qꝛ nõ vꝫ q̃s gñalr.a.in ꝯceſſ:õe gñali cõ
cedere qð ſpãlr nõ eſt ꝯceſſurꝰ.C.q̃ res pig.ob.
pol.l.j.in gl.nec ẽt maioꝛa expꝛ̃ſſis niſi ſpãlr cõ
mittanꝫ.ff.de pcu.l.põpo.in pnci.⁊.l.mãdato.
Gñali q̃ ꝑ ſpãle pculdibio derogaꝫ. de reſcri.
paſtoꝛalis. In gñali ẽt mãdato multa ſunt que
nõ itelligunꝫ niſi expmanꝫ.de off.leg.c.j.§.gl.
In gñali ẽt locutiõe pſona loquẽs itelligiꝫ ex
cepta.de iureiu.petitio.in.gl.cũ ꝯcoꝛ. ibi. poſi
tis:vñ ſi.pmiſi tibi aliq̃d ꝯ.oẽm hoĩe: ꝯ me da
re nõ teneoꝛ:qð vtiq3 eſt verũ regulr.Fallit aũt
vbi ꝑceſſit obligatio vel pactũ iducẽs eq̃tatem
quãdã q̃ ẽt pſonã loq̃ntẽ icludat:⁊ de hoc.xxij.
q.v.de foꝛma. vide etiam ſupꝛa clauſula.

G Ladiꝰ nõ reddendꝰ furioſo effecto:ẽtſi quis
iuraſſet.xxij.q.ij.ne q̃s arbitreꝫ.⁊ facit ad
pbandũ qð ex iuro aut voto nõ teneꝫ hõ qñ ve
nit ad eum caſum in quo nullo modo iuraſſet
vel iurare non potuiſſet.

g Loꝛia vana infra gloꝛia vana.

De gratia dei ⁊ hominum.

Gratia ſm.s.Tho.ij.ij.diſ.xxvj.ar.j.
dr dupl'r:pꝛio acceptatio amoꝛ ſeu
ad amorẽ:ſicut dr q̃s hñe grãz meã
qꝛ eſt mihi dilectus: ⁊ ſcðo gratuitũ
donuz ꝙ ex amoꝛe tribuitur: ſicut dicimus fac
mihi gratiam iſtam vel illã:adde tertio ex.xij.
q.cx.arg.j.qð dicitur tertio recompenſatio pꝛo
dono ſm ꝙ benefactoꝛi dicimur agere gratias
vel ei eſſe grati. Igitur gratia hominis triplici
ter dicitur ſc3 amoꝛ : donum: ⁊ recompenſatio:
gratia vero dei qui ſc3 nulli recompenſare po
teſt cum a nullo recipat donũ:dicitur duplici
ter tantum : pꝛimo ipſe amoꝛ eternus ſeu eter
na voluntas qua homines diligit:⁊ ſcðo ipſum
donuz ꝙ homini largitur maxime quo ad aĩ
mam. Et hec ſcða gratia eſt duplex.ſ.gratis da
ta: ad quã reducitur omnis effectus gratie ta
lis:vt pꝛophetia et ſimilia dona que ſtant cum
peccato moꝛtali: ⁊ gratum faciẽs que eſt quali
tas in eſſentia aĩe dans eſſe diuinum ad quã re
ducunꝫ omnes eius effectus. Quid autẽ ſit hec
gratia ⁊ quõ a charitate differat:⁊ que ptinent
ad illam non ſunt hic ptractãda ſed vide theo
logos in.ij.di.xxvij.⁊.xxviij.

9.qõ Pꝛimo vero queritur quot modis gratia ho
minis de qua loquimur accipiatur in iure: et
dico ꝙ tribus iuxta pdicta pꝛimo ſc3 pꝛo amoꝛe
ſicut in literis papalibus frequenter mẽtio ſit
de his qui gratiaz habent ſedis apl'ice : ſcðo p
dono aliquo puta conceſſione beneficij:ſeu ali
cuiꝰ indigẽtie vel autoꝛitatis:ſicut in cle.gra
tie.de reſcrip. ⁊ ꝙ hꝫ in regula ꝙ ob gratiam.
li.vj.tertio p recõpenſatiõe vt quoties de gra
titudine vel ingratitudine mẽtio ſit. S3 intel
lige qñ q̃s ad illud bñficiũ faciendũ nõ eſt obli
gatus : qꝛ faciẽs id ad ꝙ naturali rõne obliga
tus eſt : nõ facit gratiã : vt not. Bar.l.c.j.§.hec
ſacra.de pace iur.ſirꝰ⁊ facit ille tex.pꝛo eo.⁊.l.
titius.ff.de obſequi. patro.quarto ſumitur im
pꝛopꝛie gratia pꝛo cauſa finali : ſicut dicitur
medicina ſumi gratia ſanitatis : et ſic ſumitur
in.c.j.de commo.

Secũdo q̃riꝫ vtrũ grã p ſummũ põtificez ta a
cta eiꝰ moꝛte expiret etiã re itegra.⁊ diſtinguo
qꝛ ſi nondũ erat facta ſ3 fienda re integra moꝛ
te expirat.de ꝑbẽ.ſi cui.lib.vj.iuncta glo.ſecus
ſi erat iã facta ⁊ pfecte cõceſſa: ⁊ de hoc eſt caſꝰ
in.c.ſi ſup. de off.deleg.lib.vj.vñ l3 q̃dam di
ſtinguant dicẽtes expirare gratiã moꝛte ponti
ficis ſi h3 iuriſditionẽ annexã ⁊ ſit ſolo v̾bo cõ
ceſſa:nõ aũt ſi nõ h3 iuriſditionẽ etiã ſi ſit ſo
lo v̾bo cõceſſa:tñ Jo.an.in pꝛo.ſuper.vj.in no
uel.t3 ſimpl'r ꝙ nõ expirat etiã cõceſſa ſolo ver
bo.⁊ idẽ t3 Archi.ibidẽ.⁊ eſt verius p cle.dudũ
de ſepul. Idẽ dic qñ papa cõcedit alicui vt diſ
pẽſet cum tal : l3 nõ diſpẽſauerit ante moꝛtem
cõcedentis ſm ſede.conſi.lxxviij. Pariformiꝫ
dic de eo cũ quo diſpẽſatũ eſt ſup aliq̃ faciẽdo
qꝛ l3 nõ fecerit ante moꝛtẽ diſpẽſantis nihilo
minus poterit facere poſt moꝛtẽ diſpenſantis.
puta contrahere vel oꝛdinari.de pꝛeben.ſi cui.
libꝛo ſexto . Similiter ſm Joannem and . ⁊ ſe
quitur do. anto.in ca. ex tua. de fi. pꝛeby. per
petuatur autoꝛitas diſpenſandi conceſſa ali
cui generaliter a papa per viam gratie per vnã
diſpenſationem factam : in vita concedentis:
ſecus autem ſi fuiſſet facta per viam commiſ
ſionis : quia niſi fecerit actum communem diſ
penſationis. puta edictum commune vel ſimi
le ſic expirat quo ad alios cum quibus non diſ
penſauit. Plus etiam dico quod quando gra
tia conceſſa reuocatur: non expirat ante certi
ficationem de reuocatione : niſi quando papa Nota.i.
expꝛeſſe vellet ſtatim non valere ſ3 gemi.in.c.
j.de conceſ.pꝛeben.libꝛo.vj.quo caſu intelligo
quod non valeret in foꝛo cauſarum ſaltem. Ex
his patet pꝛimo quod ſi pꝛelatus in oꝛdine pꝛe
dicatoꝛum auctoꝛitate ſummi pontificis diſ
penſauit cum fratre vt illegitimus poſſet fie
ri pꝛelatus . ⁊ re integra : id eſt anteq̃ ille fra
ter eligeretur in pꝛelatum moꝛtuus eſt papa:
et is qui diſpenſauit . durat illa diſpenſatio.
nec expirat moꝛtuo papa et viuente magiſtro
de quo eſt caſus in dicto. c. ſi cui.⁊ ſi ſuper.nec
etiam re integra moꝛtuo magiſtro pꝛopter pꝛe
dicta ⁊ qꝛ diſpenſatio ſemel canonice facta ex
ſuperuenienti facto non retractatur. Caſus

eſt de fi.pſby.ex tua.hec ſed.in.d.ↄſilio.Patz ſcdo ad.q.quā in.d.c.ex tua.mouet do.Ant.an ↄceſſa gnālr ptāte diſpēſandi cū filijs ſacerdotū ſi ↄtingat diſpēſaſſe q̄ ad vnū:an q̄ ad alios expiret ptās morte ↄcedētis:aut ſit ppetua: q: ſpe.in tit.de le.§.videndū.dicit ſe obtinuiſſe q̄d nō eſt ppetuata:q̄d ſꝫ Jo.an.pcedit viā ↄmiſſiōis nō p viā gr̄e:⁊ adhuc p viā ↄmiſſiōis diſtingui poſſet:an is cui facta eſt cōmiſſio fecerit actū cōem oī diſpēſatiōi ⁊ durat ptās:an ſolum ſpālē quo ad diſpēſationē iā factā ⁊ procedit dictū ſpe.Et hec patēt ex no.in.c.lꝫ.de offi.dele.Patet tertio q̄d gratia conceſſa autoritate pape durat mortuo papa:⁊ concedente vel a ſuo officio amoto.

5 ¶ 5.q̄rit̄ vtrū gr̄a īmunitatis alicui data ppter nūerū filiorꝫ duret:lꝫ aliq̄ de nūero eorꝫ perierit ⁊ dicit Jo.an.in regula decet.lib.vj.in merc.p multos ⁊ ſolēnes doc.in fcō ↄſultū q̄d durat.

4 ¶ 4.q̄rit̄ vtrū bānit⁹ pp delictū cui⁹ bona ſunt ↄfiſcata ſi a dn̄o recipiat̄ ad gr̄az eo ipo ſit reſtitut⁹ ad bona ⁊ culpa remiſſa: ⁊ tꝫ q̄dā q̄d ſic p tex.in.l.j.§.fi.ff.de q̄ſti.vbi dicit bar.q̄d q̄ſicūqꝫ recipit̄ ad grāz pncipis vr̄ reſtitut⁹:⁊ idem vr̄ ſenſiſſe in.l.fi.ff.de ſen.pa.ſꝫ Saly.in.d.l.fi.dānat dictū Bar.⁊ dicit cū Cy.ibidē q̄d nō reſtituit̄:⁊ magis plꝫ p tex.in ti.de pace cō.in pn̄.in vbo plenitudinē gr̄e nr̄e recept⁹.Ubi dic̄ bal. q̄d qn̄ q̄s recipit̄ ad plenitudinē gr̄e remittunt̄ culpe ⁊ reſtituunt̄ fauores: ⁊ ↄtr̄ qn̄ ſolū ſimplicit̄ ad gratiā recipit̄ non reſtituit̄:⁊ merito. Facit ēt q: reſcripta fiſco dānoſa in dubio reſtringēda ſunt ad minus p̄iudiciū.ar.l.ſi q̄ſ.C. de ope.publi.⁊ reſtō principis nō trahit̄ retro ↄtra ius q̄ſitū alteri vt tꝫ Ange.⁊ Jmol.i.l.gallus.ff.de lib.⁊ poſth.Et Bar.ītelligēd⁹ eſt:q̄ſi faciens grāz mādat ſnīa vel bānū cācellari in ſuū p̄iudiciū ſolū:q: adducit.§.fi.pdictū:q̄d no. ⁊ vide ſupra dānatus.§.j.vtrū aūt gratia cōceſſa per inferiorez papa morte expiret.vide infra indulgentia.§.v.particula.vij.

Gradus cōſanguinitatis ⁊ affinitatis quō debeant computari. vide infra matrimonium.viij.

Guerra quomodo ⁊ quādo licita ſit vel illicita.vide ſupra bellum per totum.

Guidagia ſupra gabella.

¶ De gula.

Gula vt ptꝫ ex.s.th.ij.ij.q.cxlviij.ar.j.eſt appetit⁹ ſenſitiu⁹ edēdi ⁊ bibēdi inordinat⁹:vn̄ fames ⁊ ſitis ad gulā nō ptinēt q: nō ptinēt ad appetitū ſenſitiuū ſeu aīalē:ſed ad nālē:ſilr̄ nec exceſſus cibi ex ignorātia ſꝫ ſolū ex ↄcupiſcētia cibi delectabilis. Eſt aūt iſta inordinatio ſꝫ archi. dū q̄s appetit cibū vel potū nō ad neceſſitatem ſed ad volūtatē: ⁊ vt colligit̄ ibi ar. iiij.ex ſufficient:a ſpērū gule quinqꝫ ſit modis in quibus dicte ſpēs ↄſiſtūt q̄ hoc vſu ↄtinent̄. Propere: laute: nimis: ardenter ⁊ ſtudioſe:cui⁹ ſenſus eſt ppere ſcꝫ appetendo comeſtionem ante temp⁹ laute q̄rendo cibos delicatiores nimis.i.ſumēdo in quātitate:ardenter non ſeruando moduꝫ debitum in edendo ⁊ ſtudioſe querendo cibos nimis accurate preparatos. Verſus.

¶ Primo v̄o q̄rit̄ vtrū gula ſit pctm̄ mortale:⁊ dico ſm̄.s.tho.vbi ſupra:⁊ ſm̄ mētē ei⁹ in multis locis:q̄p nō eſt mortale ex ſuo gn̄elꝫ ſit vitiū capitale.i.ex quo vitia multa naſcunt̄. ⁋ Eſt tn̄ mortale pmo ſm̄.s.Tho.qn̄ deordinat a fine vltimo ita.ſ.q̄d delectatiōi gule inheret hō tanq̄ fini pter quē deū ↄtēnit parat⁹.ſ.agere ↄ pcepta dei vt delectationē hmōi ↄſequat̄: q̄d intelligo ſi actu de hac preparatione cogitetur: vel actu aliquod dei preceptū contēnat̄ frangendo votum vel ieiuniū eccleſie vel hmōi. ⁋ Secūdo quādo quis ſcīēter comedit vel bibit in graue corporis nocumentum ſm̄.s. Tho.pro quo tn̄ aduerte q̄d ſi hoc fiat inaduertēter nō eſt mortale niſi adeo frequenter fiat q̄d tenetur aduertere ſicut ſupra de ebrietate dictum eſt ſimiliter nec ſi nocumētum ſit modicū: aut veriſimiliter credat̄ eſſe modicū ſicut in īfirmo nō periculoſe qui potius vult pati augmentum febris q̄ ſitim vel hmōi.Et idē eſt de porrigēte infirmo ſcienter vel ex ignorantia improbabili aliquid grauiter nociuū.Et concord.his.s.Tho. Hoſt.Jnn.Et ratio q: hoc eſt contra amorem charitatis ad ſeipſum. ⁋ Tertio quando ſcienter ex voluptate comeditur vſqꝫ ad vomitum: aut bibit̄ vſqꝫ ad ebrietatē ſm̄ Archi.de ebrietate tn̄ dictum eſt ſupra ſuo loco. ⁋ Quarto ratione finis puta ad luxuriandum: aut ad procurandam pollutionem in ſumnis: etiam gratia ſanitatis.de quo infra pollutio. ⁋ Quinto. duꝫ quis in alio ſcienter eſt cauſa predictorum. 1.q̄o Mortal gula mortal. 1 2 3 4 5

¶ Scdo querit̄ quot ſunt filie gule.i.vitia ex gula generata:⁊ dico q̄d ſunt ſex ſm̄ Greg.⁊.s. Tho.prima eſt ebrietas.ſcda hebetudo mētis tertia inepta letitia.quarta multiloquiū.quinta ſcurrilitas.ſexta immundicia.de quib⁹ ſuo loco.De ieiunio ⁊ cibis ⁊ hora comedēdi īfra i eiunium. 2.q̄o

¶ De habitu maxime ſacro

Habitus cū multipliciter dicatur vſualr̄ tn̄ pro veſte ſumit̄ maxime eccleſiaſticarū pſonarū de quo in c.precipimus.xxj.q.iiij.⁊ de vita ⁊ hone.cle.deus qui.ſed de habitu ſeculari agetur principaliter infra

ſra ornatus de ſacro vero in titulo preſenti.
1.q. ¶ 1. Pro qrit qlis eē dbeat habit⁹ eccſiaſtice pſone: ⁊ dico qd religioſi qdē habit⁹ dz eē ſz re
gule ſue ſtatuta: ita tn̄ ꝙ conueniat religiōi et
pnie. xx. q. j. vidua. clerici vo ſz gl. ſumma. xxj.
q. iiij. poſſent vti pānis et pcioſis ſm ꝯſuetudi
nē regiōis. vt ꝯformēt ſe morib⁹ eoꝝ inter qs
viuūt: vt ne vileſcat dignitas clericaľ. di. lxxx.
epi. de q vide ſupra cleric⁹. ij. §. iij. ⁊ infra orna
tus. Et adde qd ſm Hoſt. in. c. antiq. de puil.
pāni rubei ⁊ frena atq; calcaria deaurata ⁊ or
namēta ſilia: ſunt inſignia pape et ſui legati: cū
pſic ſcil. vltra mare. Ex q infert ꝙ cardiales iu
re cōi vti nō pñt ſilib⁹ colorib⁹ ⁊ ornamētis: ex
cuſant tn̄ ſequētes ꝯſuetudinē oppoſitā: ex q
papa ſcit ⁊ tolerat: qꝛ iſta ſūt de iure poſitiuo.
Infert et ꝙ nec laicis licitū ē deferre hmōi de
aurata: nec p pſona nec p equis ſuis: qꝛ hmōi
ſunt pncipis ornamēta qb⁹ priuati vti nō dñt
ſeu pēa capit. vt. l. ij. C. de veſti. olobe. li. xj. et
hāc rōnē ſeqt ter. l. j. tēperet. C. e. ti. De mulie
rib⁹ aūt nō ē dubiū: qd poſſent vti pdictis ſine
pena pdicta: qd qdē verū putāt ſolū i mꝛonis
⁊ nobilib⁹: qdā et viri hoc hñt ex puilegio: vt
milites ⁊ doctores: et ſic milites gaudētes ex
q dant ſibi i ſignū: ⁊ pt de ꝯſuetudie itroduci.
2 ¶ Scdo qrit qn̄ ⁊ qliter religioſus vti debeat
hitu ſuo: et dico ꝙ ſemp ⁊ patēter. Semp qdē
id eſt oi tpe ſeu in lectulo qeſcēs: ſeu in qcūq;
loco ꝯſiſtēs. xx. q. j. vidua. ali⁹ tn̄ in aliqb⁹ reli
giōib⁹ vt ē hab:t⁹ diurn⁹ a nocturno: vn̄ ſuffi
cit portare ſz religiōis ſue inſtituta. Patēter
vo cū vdit in publicū: alias illū dimittēdo ſz
Arch. ē mortale niſi ex iuſta cā: puta ppter pe
riculū captiōis vl inſidiaꝝ: aut cū eēt i balneis
aut ſtuphis qd itelligo de dimiſſiōe ſui habit⁹
doloſe cū ſumptiōe alteri⁹ ad vſuz ſec⁹ ſi ppri⁹
habitus dimitteret ad horā nō doloſe ſz volu
ptuoſe nullo alio ſūpte vel ſumpto alio nō ad
vſū ſz ad ſolatiū ex iocoſa familiaritate ⁊ hmōi
vt ſi i honeſta recreatiōe frat minor induat ha
bitū pdicatoꝝ vl ecōuerſo: vn̄ ſubiūgit idē qd
ſi religioſus dimitteret vel occultaret habitū
ne depꝛhēderet in ſcelere ppetrādo nō euade
ret mortale nec excōicationē de q ſupra excōi
catio. ix. excōicatiōe. xxiiij. vide etiā § ſequēti.
3 ¶ 3. qrit vtrū religioſus pcipue curat⁹ i eccſia
ſeculari ad ſe ꝯformādū vti poſſit habitu cleri
coꝝ ab extra relicto pprio ſub chlamide ⁊ dicit
gl. i cle. qm̄. de vi. ⁊ ho. cle. ꝙ ē apoſtata: qd vꝫ
hodie approbatū p. d. cle. ⁊ ſequit Jo. an. i no
uel. ſup regula certū ē. l. vj. ppter multa: ⁊ rur
ſus in nouel. ſup. c. qd dei timorē. de ſta. mōa.
dicit qd monach⁹ aſſumpt⁹ ad curā eccſie ſecu
laris: nō abſoluit ab habitu. ſ. mōachali deſe
rēdo; qꝛ illud nō eſt cōtrariū eccſie ſclari: qꝛ
nō hz determinatū habitū pro clericis ſuis lz
debeat eſſe talaris. xxiij. diſt. nō liceat. et certi
colores veſtium vt virides rubei ⁊ hmōi ſint
prohibiti. de vita ⁊ ho. cle. clerici. et idē dicit
Archi. diſtin. xxiij. ſanctimonialis. Quod ergo
dicit glo. xxj. q. vij. in noua. tales poſſe habitū
mutare exterius licet ex toto nō debeāt dicit
Archi. eſſe verum qn̄ alias ſcandalum eſſet: vt
de vi. ⁊ ho. cle. deus qui. et idē Hemi. dicēs qd
ob ſcandalū vitandū: licet monacho aſſumpto
ad curam in aliquo ſe conformare habitui cle
ricorum ſecularium. quod fieri poteſt portādo
chlamidē ſed clauſam ante cum feneſtris late
ralibus: vt faciunt honeſti ſacerdotes ſecula
res ⁊ caputiū: et ſi non totum ſaltē quo ad illā
partem qua caput operitur appareat ab extra
chlamydem retro. Si aūt hmōi monachi vtan
tur habitu ſecularium clericorū: vt non appa
reant monachi de hoc erubeſcētes vel vt non
cognoſcātur propter vanitatem ſm Archi. nō
euadūt mortale ⁊ excōmunicationis cenſurā.
¶ 4. queritur vtrum liceat clerico et religioſo 4
ex cauſa rationabili habitum trāſformare ſeu
occultare: et dico qd ſic ſm omnes ⁊ ſimiliter
dimittere de his. ſ. excōicatio. viij. et excōmuni
catione. xxiiij. nota. iij. et fere per totum.
¶ 5. vtrum ſecularis vtens veſte religioſa ma 5
ſculorū aut feminarū cauſa ludi peccet morta
liter. et dico qd non ex leuitate ⁊ ſine irriſione
et turpitudine: quia aliter eſſet nimis durum:
nec aliquo iure probabile: ſi aūt hoc fiat cauſa
ludibriij. i. vituperij dicit glo. in. c. cum decorē.
de vi. ⁊ ho. cle. prohibitū eſſe vti habitu mona
chali. vel alio religioſo: ⁊ qd hoc faciēs grauī
ter punitur. vt in aut. de ſanc. epiſc. § vlti. colū.
ix. et ſic videtur mortale peccatū. Imo ſi non
fiat hac de cauſa: ſed tamen in rei veritate fiat
cum ludibrio: vt cū deferſitur laſciue vere vel
apparenter: vt vulgo dicitur in maſcara: videt
omnino mortale: quia eſt magna irriſio dei in
ſanctis ſuis ſimiliter cum eo vtuntur mimi et
hyſtriones exercendo vituperoſa. C. de epiſco.
audien. l. minime. Utrum autem vir vti poſſit
veſte muliebri vel econtra, ſ. femina. § j.

Hebetudo corporalis opponitur acutiei:
ſpūalis vero ſubtilitati intellectus ſiue
dono intellectus: qd facit ſubtiliter penetra
re ⁊ eſt hebetudo ſenſus ſeu mentis debilitas
mentis in ſpiritualiū cōſideratione. xxv. q. xv.
et oritur ex gula: habens rationem peccati in
quantum eſt voluntaria: vt patet in eo qui ita
circa corporalia eſt affectus: qd de ſpūalibus
ſubtiliter faſtidit: aut negligit cogitare.

¶ De hereditate primo in ſe.

HEreditas ſm Bar. in rub. de acq. here. eſt ſucceſſio ĩ vniuerſuȝ ius qđ habuit defunct⁹: vt. l. nihil. de ꝟb. ſig. ⁊ ſic ſumẽdo .ſ. p ſucceſſione in totũ ⁊ nõ in partẽ iuris: eſt de iure ciuili romanoꝝ tm̃. di. j. § ius quiritiũ. et nullius alteri⁹ gentis qđ ptȝ. qꝛ deportati q̃ non ſunt capaces eoꝝ q̃ ſunt iuris ciuilis nõ ſunt capaces hereditatis. C. de her. inſti. l. j. Ex quo infert qđ in foro ꝯſcie heres nõ tenet ad debita vltra vires hereditatis: qꝛ in foro ꝯſcie non ſumit hereditas dicto modo: ſed capit put eſt de iure gẽtiũ ſm qđ heres nõ ſuccedebat in vniuerſum ius defuncti: ſed capiebat bona tãq̃ bona vacãtia: vnde nõ tenet niſi quatenus patiuntur facultates defuncti.

Notabile.1. ¶ Sed pro dicẽdoꝝ notitia ſciẽdũ eſt qđ tres ſunt grad⁹ vel linee ꝯſanguineoꝝ ſm Aſtẽ. li. iij. ti. xxv. ſ. aſcẽdẽtiũ ſiue parentũ deſcẽdentiũ ſiue liberoꝝ ⁊ collateraliũ. Teſtator aũt quãdiu aliquẽ hȝ de deſcẽdẽtib⁹ tenet illũ vel iſtituere heredẽ vel exheredare: ⁊ ſi illũ inſtituat heredẽ nõ tenet de aliq̃ aſcẽdẽtiũ facere mentionẽ: qꝛ deſcẽdẽtes in infinitũ ceteris ꝑferuntur inſti. de here. q̃ ab inteſt. in prin. Deficiẽtibus aũt deſcẽdẽtib⁹ legitimis tenet ſuos aſcẽdẽtes legitimos ſi q̃s hȝ heredes iſtituere vel exheredare. C. ad ſenatuſcõ. or. q̃tiens. Collateralis aũt nũq̃ tenet heredas iſtituere vł exheredare: ſȝ deficiẽtib⁹ deſcẽdẽtib⁹ ⁊ aſcẽdẽtib⁹ legitimis põt quos vult inſtituere: etiã ſibi nõ attinẽtes nulla de collateralib⁹ facta mẽtiõe.

no.2 ¶ Sciẽdũ eſt ẽt ſcđo qđ ſm Aſtẽ. li. iij. ti. xxv. ſex modis q̃s đr decedere iteſtat⁹. Primo ſi moriẽs nullũ fecit teſtm̃ vł qꝛ noluit: vel qꝛ nõ potuit .ſ. de iure vel de facto. ſcđo qꝛ ⁊ ſi fecit nõ tñ iure qꝛ .ſ. defuit aliq̃ ſolẽnitas legitima. tertio quia ⁊ ſi fecit iure tñ poſtea ruptũ eſt: vt. j. teſtm̃. iiij. qꝛ ⁊ ſi ex oĩ pte ſit legitime factũ: nullus tñ ex eo heres apparet: qꝛ .ſ. vel iſtitut⁹ eſſe noluit etiã viuẽte teſtatore: aut ẽt añ aditã hereditatẽ deceſſit: vel defuit cõditio ſub qua erat inſtitut⁹ ⁊ iſti q̃tuor modi ꝓbant inſti. vbi ſ. in prin. q̃nto ſi filius nominatim ⁊ cũ cã legitima ſit exheredat⁹: et poſt morte teſtatoris propoſita q̃rela inofficioſi teſtamẽti ⁊ herede cãm ingratitudinis nõ ꝓbãte teſtm̃ ꝑ ſñiam eſt reſciſſum. ſexto ſi teſtõ iure ꝯtorio ꝑ ꝯtabulas reſcindat. Ex his duobus vltimis modis đr q̃s ex poſt facto teſtõ decedere inteſtato. C. de col. l. vt lib.

1.q. ¶ Primo ꝟo q̃rit q̃ ſint partes herđis ſm iura: et dico qđ qꝛ as aſſis ſignat põd⁹. xij. vnciarũ hȝ aliq̃ñ ꝓ obolo ponat idẽ eſt qđ trãſſumptiue iſta hereditas đr as. ⁊ in. xij. ptes diuidit q̃ vocant. xij. vncie: ⁊ hñt noĩa ꝓpria: ita qđ vocant ſextã .i. vncia vna ſextãs .i. ſexta ꝑs hereditatis .ſ. vncie due: q̃drãs .i. q̃rta ꝑs .ſ. tres vncie triẽs .i. tertia ꝑs .ſ. quatuor vncie: q̃cũx .i. q̃nq̃ vncie ſemis .i. dimidiũ ſiue ſex vncie: ſeptunx .i. ſeptẽ vncie: bes .i. octo vncie: dodrãs .i. nouẽ vncie: dextãs .i. decẽ vncie: deunx .i. vndecim vncie: duodecim vero vncie appellatione aſſis continentur: vt inſti. de here. inſti. § hereditas.

¶ Scđo q̃rit ad q̃s debeat ex inteſtato hereditas in laicis deuenire: ſiue defũcto nihil aut inualide diſponẽte: ⁊ dico multa. Primũ. Iure cõi ĩ laicis prĩo ad hereditatẽ veniũt legitimi deſcẽdẽtes ſi ſunt oĩb⁹ aliis excluſis: ⁊ ſi ſunt ꝑmi gradus multi eq̃liter ſuccedũt: ſi ꝟo ſunt nepotes ⁊ vlteriores ſolũ ſuccedũt nõ in capita .i. nõ eq̃s ptib⁹ ſȝ ĩ ſtirpes .ſ. in ea pte quã př eoꝝ ſi viueret habuiſſet: nec diſtinguit an ſint maſculi vel femine: ẽt adoptiui nõ emãcipati: qꝛ idiſtincte oẽs admittunt: vt. C. de ſuis ⁊ leg. here. auť. in ſucceſſiõe. Scđm. Si vero deſcẽdentes nõ ſunt tũc veniũt aſcẽdẽtes: puta př auus abuus ⁊c. cum fratribus et ſororibus: ex vtroq̃ parente coniunctis defuncto vel eorum filij. Tertiũ qđ ſi fratres vł ſorores ſeu filios nõ habet ſuccedũt aſcẽdentes ſalua ſemꝑ prerogatiua gradus ſcȝ qꝛ pater prefert auo: ⁊ ſic cũ excludit: ⁊ ſic de ceteris. Et ſic de aſcẽdentibus venit ſolum qui eſt defuncto proximior cũ fratribus ſi ſunt in capita ſed eoꝝ filij fratrũ in ſtirpes: excluſis fratribus ex vno parente tãtum. Et ſi dicti aſcendentes ſunt in equali gradu puta ex parte patris in primo vel ſcđo et ex parte matris ſimiliter in primo vel ſcđo: ⁊ huiuſmodi ſic eq̃liter paterni ꝓ dimidia: et mřni ꝓ alia dimidia ſuccedũt: quãuis ſint plures ꝑſone ex pte vna quã alia: puta auus et auia ex vna parte: et ex alia auus ſolus vel ſola auia: vt ĩ auť. de here. ab inteſta. § j. ⁊. ij. et ĩ auť. defuncto poſita. C. ad tertul. ⁊ qđ ibi not. in gloſ. Aliter q̃ eſt in proximiori gradu defuncto ſiue paternus ſiue matern⁹ ſit admittitur: vt in. d. auť. defuncto. Quartũ qđ ſi nec aſcendentes ſint veniunt collaterales: primo quidẽ fratres ac filij fratris premortui: qui ſcȝ erant coniuncti ex vtroq̃ parente defuncto: ſed diuerſimode: qꝛ fratres ſuccedũt in capita: dicti vero filij in ſtirpes: ⁊ iſti fratres et filij preferũtur fratribus qui ſunt ex vno parente ſolũ: vt. C. de leg. her. auť ceſſante. Et hoc ſcȝ qđ filij fratrũ ſuccedãt ĩ ſtirpes: tenet C y. Iaco. de are. Dy. et Bar. dicit tñ Bart. in l. omnes. C. cõia de ſucceſ. qđ q̃ñ parentes veniũt ad ſucceſſionem in bonis queſitis ex linea materna: preferunt parentes ex linea materna: et in bonis paternis ex linea pñna. C. de bonis mater. lege tertia.

Marginal numbers beside the right column: 2.q. (at "Scđo q̃rit"), 1. (at "Primũ"), 2 (at "Scđm"), 3 (at "Tertiũ"), 4 (at "Quartũ").

et ſiir qñ ſunt duo ſilij ex diuerſo matrimonio preferunť in lucro mrīmonij illi q̄ nati ſunt ex illo mrīmonio. Sz ſi ex diſpoſitiōe teſtatoris: vel legis aut ſtatuti diceret͂ qđ ſuccedūt agnati ꝑut ſunt in gradu ꝓximiores. eo caſu veniūt ſilij fratrū premortuorū cū patruis: iuxta auť. ceſſante. C. de legi. here. no. gl. cōiter approbata in. l. cū ita § in fideicōmiſſo. ff. de leg. ij. Dicit etiā gu. ꝙ cū fratribꝰ ꝑfatis nō veniūt ſilij alteriꝰ fratris. ff. qđ cū eo q̄ in alie. po. l. ſz ſi ex pře. Dicit etiā Azo. ⁊ ho. ꝙ ſilij fratrū ſoli ſine patruis ⁊ amitis ſupſtites admittunť in capita: q̄uis ſint ſilij diuerſoꝝ fratrū ſed non nepotes. ſ. nati ex eis. ſcḋo nō exiſtētibꝰ ꝑdictis: vel aliquo eorū veniūt fratres ex vno tm̄ latere cōiuncti ⁊ eorū ſilij: q̄ ꝑferūtur patruis defuncti. tertio ꝑfatis nō exiſtētibꝰ ꝑferunť q̄ gradu ſūt proximiores defuncto: et ſi pares ſunt pariter admittunť. C. de leg. here. auť. poſt fratres. vbi Cy. infert qđ vlteriores poſt fratres ⁊ filiorū eoꝝ ſuccedunt ex ſe. ideoq̄ nō cōſiderať ꝑſona eiꝰ a quo deſcēdūt ſed tm̄ ꝑſone ſuccedētes: et ſic veniūt in capita. ſecꝰ in ꝑcedētibꝰ. vt cū tractať de ſucceſſione paternoꝝ auūculoꝝ. amitarū ⁊ matertcrarū vbi cōſiderať ꝑſona eiꝰ a quo deſcēdūt ideoq̄ veniūt in ſtirpes vt in auť. ceſſante. C. de legi. here. Et hec faciūt ad q̄ſtionē iſtā. Cōſuetudo eſt filia nō ſuccedit i baronia: q̄dā auť baro hz fratres ⁊ nepotē ex filia premortua: et decedit inteſtatꝰ. Querit͂ an nepos admitteret͂ ad baroniā dic qđ nō qꝛ nepos iſte venit ex ꝑſona ſue filie: et ideo repellēdus. Si aūt nō eſſent fratres nec fratrū filij adulteriores tūc veniret nepos qꝛ nō ꝯſideramus ꝑſonā eiꝰ a qua deſcēdit: vt. d. auť. poſt fratres. ⁊ auť. ceſſante. Et extēdit͂ cōputatio predicta vſq̄ ad decimū gradū: vt hť. xxxv. q. v. ad ſedem. ita tm̄ vt numerent͂ iſti decē gradꝰ ſm leges q̄ ponūt duos gradꝰ: vbi canones ponūt vnū vt ibi ptz imo ſm aliquos durat in infinitū quouſq̄ habetur memoria de agnatione. licet imperator expreſſerit ſolū decimū gradū. qꝛ vix vlterius durat dicta memoria. Et in prefata ſucceſſione tam aſcendentiū q̄ deſcendentiū ⁊ lateralium ceſſat omnis differētia tam ſexus q̄ emancipationis. hoc tm̄ attēto vt cū agitur de ſucceſſione patris ſolos ꝯſanguineos admittas: de rebus vero matris vterinos. ¶ Quintū. Filij vero

5 naturales tantum vel ſpurij: ſm Ange. in auť. quo. na. effi. ſu. § fi. ſi ſunt ex eodē patre nō ex eadē matre nō ſuccedūt inuicē vnus alteri. ſi vero ſunt ex eadem matre: tunc vnus alteri ab inteſtato ſuccedit: quia inuicem cognoſcuntur l. ij. ff. vnde cog. Si vero vnus ſpurius decederet relicto fratre ſpurio ⁊ alio legitimo ex eadē matre tunc venit legitimus: ⁊ illegitimꝰ excluditur: qꝛ qñ de ſucceſſione tractatur ille frater ꝑfert͂ qui pluribꝰ nexibꝰ eſt cōſtrictus. De ſucceſſione vo fratrū ad inuicē ſeruādū eſt qđ dictū eſt: excepto qđ frater legitimꝰ nō ſuccedit fratri ſuo illegitimo ex parte pris: nec ecōtrario: qꝛ nō eſt ille illi agnatus nec ille ipſi: ⁊ durat in infinitū quouſq̄ memoria poſſit haberi de cognatiōe. iſti. de gra. cog. ꝑ totū. ¶ Sextū. Prefatis aūt oībus aſcendētibꝰ deſcēdētibus et collateralibꝰ deficiētibꝰ veniet vir ad ſucceſſionem vxoris: ⁊ vxor viri: vt. C. qñ vir ⁊ vxor. l. vnica. et ſi vxor eſſet ſine dote ⁊ pauper ⁊ maritus nec aſcendētes hz nec deſcēdētes ſed ſolū agnatos vel cognatos: tūc ſuccedet viro ab inteſtato in quarta parte hereditatis: vt in auť. de exhi. re § qñ vero. et idē dic de viro paupere circa bona vxoris. alie vero tres partes hereditatis erunt agnatorū vel cognatorū. Ultimo ſuccedit fiſcꝰ. C. de bo. va. l. j. Si vero eſſet pactū vel ſtatutū vel conſuetudo contra omnia vel in aliquod predictorum illud ſerua ſi tale quid eſt quod iuris communi poſſit derogare.

¶ Tertio querit͂ q̄s ſuccedat clerico ab inteſtato moriēti: ⁊ diſtinguo qꝛ in bonis proprijs 3. q. de q̄bꝰ poterat libere diſponere vt. ſ. clericꝰ. iiij. § xvij. ſuccedūt cognati ſm qđ dictū eſt ſupra quos ſi nō hz ſuccedet eccl'ia cui ſeruiebat tpe mortis: vel altare ſi ſolū ſeruiebat altari ꝙ habeat bona diſtincta ab eccleſia ipſi altari deputata. vt no. xij. q. vi. c. vi. in auť. de ecc. ti. § ſi q̄s eps. Fallit tm̄ hoc in pſbyteris ad ſacerdotiū ex ſeruitute cū dñorū cōſenſu ꝓmotis: quia de bonis eorū quatuor fiūt partes quātū vna epo altera eccl'ie: tertia pauperibus: ⁊ vltima parētibꝰ aſſignať: qui ſi nō ſunt idonei vt puta heretici. xxiiij. q. ij. ſane. vel hmōi epꝰ in vſum eccleſie diſtribuet. de ſucceſ. ab inteſt. c. ij. nec eſt hoc abrogatū vt ibi cōiter tenēt doct. cōtra gl. In bonis vo eccl'ie de quibꝰ diſponere clerici nō pñt ſuccedit eccl'ia. vt in. c. j. de ſucceſ. ab inteſta. ⁊. c. j. ⁊. c. relatū. el. ij. ⁊. c. reqſiſti. de teſta. Et ꝑdicta intellige vbi bona clerici decedētis ſunt manifeſte diſtincta a bonis eccl'ie. xij. q. j. manifeſta. qꝛ vbi fuerint cōfuſa ſi dubitetur an habuerit aliquod ꝓpriū preſumit͂ pro eccl'ia: et totū ſibi vendicat. arg. xij. q. iij. q̄cūq̄ ſi vero ſit quidē certū ꝙ clericus aliq̄d habuerit ſed neſcit͂ qꝛ vel quantū ſm Archi. dz fieri inter eccleſiā ⁊ conſanguineos equa diſtributio. xij. q. iiij. c. j. ⁊ intellige equa ꝓportionaliter conſideratis oībus que faciunt ad rem: vt innuit ibi gl. Preſumit͂ tm̄ in tali dubio pro eo qui eſt in poſſeſſione ſiue ſit eccl'ia ſiue cōſanguineus ⁊ alteri ꝓbatio incūbit. ar. xij. q. iij. c.

j.ꝛ.ij.Sciēdū tñ ꝙ ſum.ro.vult clerico in ꝓ-
prijs ſuccedere agnatos.i.ex virili ſemine de-
ſcēdētes ꝛ nō cognatos.i.deſcēdētes ex femi-
neo.ꝛ idē videt̃ ſentire ſum.Ang.cuiꝰ ꝯtrariū te-
net piſa.ꝛ ſupple.ꝛ archi. dicens ꝙ ſuccedunt
cognati ꝑ qḋ gn̄aliter intelligit etiā agnatos
a fortiori:et hoc ptz.xij.q.vlti.c.vlti. in verbo
ſine cognatiōe ptz etiā ratione:q2 nō eſt ratio
diſſunctionis quo ad hoc inter clericū ꝛ laicū.
4 ¶Quarto q̄rit̃ q̄d de ſeruis manumiſſis dece
dentibꝰ ab inteſtato:ꝛ dico ꝙ ſuccedēt deſcen
dētes vel aſcēdētes aut collaterales ſm̄ qḋ di
ctū eſt: excepto ꝙ patronꝰ vēdicat partē nō tñ
totū.inſti.de ſuc.libe.§ ſed nr̄a conſtitutione
vbi vide de ſucceſſiōe eorū.ꝛ.l.manumiſſio.§
vl.dicit tñ Bar.in.l.defuncto.C.ſi in frau.pa-
tro.qḋ ſi vnus patronꝰ viuit prefert̃ filio alte-
rius patroni ꝛ filiꝰ patroni prefert̃ nepoti pa-
troni alteriꝰ. Pōt eñi q̄s eſſe multorū ſeruus.
5 ¶Quinto q̄rit̃ vtrū clerici laicis ſuccedāt ſm̄
qḋ dictū eſt ꝛ eo ordine: dico qḋ ſic indubitan
ter q2 iura allegata nō excipiūt eos: imo etiā
religioſi itellige valētea habere ꝓpriū in cōi:
etiā ſi dū laici erāt cōmiſerunt vitiū ingratitu
dinis.vt.xix.q.vi.c.ij.qḋ tñ fallit in feudis.de
quo.ſ.feud.§.viij.ꝑdicatores quoq3 ſm̄ archi.
hoc habēt ex priuilegijs q̄uis ſint mēdicātes.
6 ¶Sexto q̄rit̃ q̄s ſuccedet damnatis ad mortē
ex aliquo delicto:et dico qḋ deſcendentes vel
aſcēdentes ſm̄ qḋ dictū eſt.ſ. ſed nō collatera
les niſi vſq3 ad tertiū gradū. Uxores vero taliū
ſolū habebūt dotē ꝛ donationē ante nuptias:
et ſi dotē nō habuerint accipiēt partē legibus
diffinitā.i.quantū ex morte lucrarētur ſiue ha-
beant filios ſiue nō. Et ſi neminē ꝑdictorū ha
beāt fiſco applicant̃.C.de bo.dā.auten.bona.
7 ¶Septimo q̄rit̃ vtrū bona īgrediētis religio
nē ab iteſtato ꝑueniāt monaſterio ꝛ dico mul
1.di. ta.¶Prin.ū.Scḋz Pan̄. in.c.in pn̄tia.de ꝓba.
dicta bona nō ꝑueniūt mōaſterio q̄ ad fratres
minores ꝑueniūt aūt q̄ ad fratres ꝑdicatores
et alios mēdicātes:nō tñ vt imobilia aut iura
ꝑpetua ſibi retineāt ſ3 vt vēdāt ēt īploratione
officij iudicis.ꝛ idē dicēdū eſt in oibꝰ alijs reli
ctis ꝑterq3 ꝑ religiōis īgreſſum ēt in fratribꝰ
minoribꝰ.ſ.ꝙ petēt īplorationē officij iudicis
ꝛ vt vēdāt.Quo aūt ad alios religioſos nō mē
2 dicātes īdubitāter ſuccedit monaſteriū.¶Se-
cūdū.Scḋm etiā eūdē ibidē cū mēdicātes nul
lū habeāt monaſteriū: ſ3 trāſferant̃ ad placitū
ꝑlatoꝝ nō ꝑueniūt dicta bona in ꝑdictis par-
ticulari monaſterio:ſ3 erūt in ꝑtāte illiꝰ q̄ ꝑeſt
vt ꝑuideat put videbit̃ ſibi: ſed ꝯtrariū de facto
ſeruat̃ in ordine ꝑdicatoꝝ ꝛ ꝑueniūt monaſte
rio in quo naſcit̃ religioni per ſuſceptionē ha-
bitꝰ qḋ ēt q̄tū ad q̄dā particularia iura eſt ciꝰ.
l3 idē amoueat̃: q2 ēt nō mēdicātes amouent̃.
3 ¶Tertiū. Et ſi īgrediēs erat vſufructuariꝰ ſo-
lū ſm̄ eūdē trāſibit ad monaſteriū vſufructꝰ:ſ3
4 ſolū durabit ī vita īgrediētis ꝛ nō plꝰ.¶Quar
tū. Collata tali ingrediēti ea.l.vt nō alienent̃
ſm̄ Jo.an.erūt monaſterij per ar.l.j.ff.de fun.
inſtru.ꝛ.l.pr.§.julianꝰ.agrippa.ff.de leg.iij.et
in eo qḋ no.de iure pa.ex literis. Pan̄.aūt vbi
ſ.ꝛ q̄dā alij tenēt ꝯtrariū ꝑ ar.l.peto lucij titij.ff.
de leg.ij. ꝛ facit qḋ notatur in .l.ſi ita q̄s.ſ.§.
ea.l.ff.de verbo.obli. Sed forte diſtingui pōt
q2 cū veritas huiꝰ q̄ōnis ex intētione prohibē
tis alienationē dependeat ſi ideo ꝓhibuit vt
iſte haberet vel quocūq3 fine q̄ nō euacuatur
per hoc monaſteriū ſuccedit trāſibit cū eo ad
monaſteriū: ſi vero ꝓhibuit aliquo fine qui fru
ſtraretur ſi trāſiret ad monaſteriū ad illud nō
5 trāſibit.¶Quinto bona īgrediētis religionē
nō capacē vt mēdicantiū nō habētiū in ꝓprio
vel cōi ſm̄ cōem opinionē veniūt ad ſuccedē
tes ab inteſtato.ꝑ aut̃. bona.C.de bo. pro ſcri.
ſed hoc limita primo niſi fuerint illi relicta ſub
cōditione ſi deceſſerit ſine liberis reſtituēdis
q2 erogari dū in pias cauſas ꝛ eſt caſus in aut̃.
de ſanc.epiſ.§.ſed ꝛ hoc pn̄ti.in fi.ꝛ hoc ſequit̃
Ang. in diſputatiōe q̄ icipit nobilis q̄dā gn̄e:
ſcḋo limita oīa predicta niſi imploratione offi
cij iudicis vellent dicta bona vēdere:ꝛ ꝑciū in
ſuas neceſſitates cōuertere: q2 ſuccedēt vt di-
ctū eſt. Pro his tñ aduerte ꝙ inſtitutus heres
cū cōditione ſi ſine liberis deceſſerit ex ſe legi
time deſcēdentibꝰ ꝛc. ſi monaſteriū ingrediat̃
euaneſcit ſubſtitutio ſm̄ Pan̄.in.d.c.in pn̄tia.
poſt Bar.ꝛ Cy.in.l.ſi ita q̄s.ff.de le.ij.ꝛ ꝯcor.
Archi.ꝛ Jo.xix.q.vi.c.ſi qua. ꝛ hoc credo ve-
rius l3 multa dicant̃ in ꝯtrariū nō tñ euaneſcit ſi
heredē inſtituat monaſteriū ſine ingreſſu ſm̄
Archi. vbi.ſ.ꝛ Hoſt.¶Sexto q̄ñ autē accipiat 6
q̄s qḋ ſibi debet̃ ex hereditate īgrediētis ſiue
teſtm̄ fecerit ſiue nō. Panor. vbi.ſ.poſt Bar.
dicit qḋ q̄ñ iſta mors ciuilis opat̃ oēm effectū
quē ꝛ mors naturalis ſicut in ordine minoꝝ q̄
nihil in cōi vel particulari pn̄t habere ſtatim
habeat habebit poſt ingreſſum cum effectu.i.
poſt ꝓfeſſionē expreſſam.ar.l.deo nobis.C.de
epiſ.ꝛ cle.ſ3 q̄ñ nō opat̃ oēm dictū effectū puta
q2 hn̄t ſaltē in cōi:tūc dz expectare mortē natu
ralē ipſius ingrediētis:et interim diſpoſitio ſi
fecit erit in ſuſpēſo mecū hac opinione tranſit
Cy.ꝛ.d.Ant.ꝑdicta tñ limita ꝛ ita niſi in teſtō
aſr de tpe determinaſſet.q2 illud ſeruādū erit:
itē niſi quo ad filios legitimos q̄ legitimā ha-
bebūt ex eq̄tate ſtatī poſt īgreſſum monaſterij
nō aūt alimēta ſm̄ ꝑdictos doc. qḋ verū credo

qñ eis legitĩa ſufficit aliter nõ ſaltẽ ĩ ɔſcĩa:ſed vel monaſterij dabit eis ſtatim qđ hĩc debẽt ex bonis ĩgreſſi:vl ſtatĩ alimẽta pſtabit donec eis talia bona reddiderit: et facit ad hoc.d.l. deo nobis.§.nã ⁊ marit⁹.⁊ qđ ibi not.ĩ gl.⁊ cũ ſcimus.de regula.vbi gl.xvi.q.i.placuit ſcđo.

8.q. ¶ 8.q̃rit̃ de hoc caſu.Statuto cauet̃ qđ extãti⁹ bus filijs maſculis femine nõ ſuccedãt. ſʒ de⸗ beãt dote cõtẽtari morit̃ avo pr̃ relinquẽs filiũ ⁊ filiã q̃ fili⁹ añ dotationẽ ſororis morit̃ relicta vna filia:q̃rit̃ an amita ſiue filia pr̃is ſit heres vel dʒ dote ɔtẽtari: ⁊ dicit Albri.in.l.publico. C.ad.l.iul.de adul. q̃ſdã tenere qđ erit heres: qꝛ neptis nõ ſuccedit vt maſcul⁹: ſʒ veri⁹ dicit Ugoli de la fontana.ꝙ ſuccedit neptĩ nõ ami⸗ ta: qꝛ ex morte pr̃is ius fuit q̃ſitũ filio ⁊ illud trãſmittit̃ filie:vt.C.de cad.tol.§.in nouiſſimo. qꝛ ĩ hoc rep̃ſentat pſonã pr̃is ſui.ar.C.de her. vel act.vẽ.l.empta.Sed ſi fili⁹ p̃mortu⁹ fuiſſet ante patrẽ relicta filia vera eſſet opinio prima.

9 ¶ 9.querit̃ vtrũ dñs q̃ de cõſuetudine accipit totũ qđ erat ei⁹ q̃ ſine liberis deceſſit teneat̃: et dicit Hoſt.qđ ſi talis cõſuetudo p̃ſcripta eſt excuſat̃ qꝛ pȯt allegare qđ hoc pactũ fuerit ab initio eo qđ terra ſua eſſet. De ſucceſſione in feudis. vide.ʒ.feudũ.§.vi. et ſilr̃ de ſucceſſio⸗ ne in emphyteoſi.ʒ. emphyteoſis.§. xvj.⁊.xx. Qũo etiã ſuccedũt filij illegitimi.vide.ʒ.fili⁹. Quomodo autẽ hereditas diuidatur inter fra tres habẽtes peculiũ caſtrẽſe vel quaſi aduen titium.ĩ.peculiũ.ij. per totum. De ſucceſſione autem filiorũ naturalium.vide.ʒ.filius.§.iij.

¶ Rurſus de hereditate. ij. quantum ad exheredationem.

Hereditas.ij.aliq̃ñ auffert̃ ab eo qui ſuccedebat ab inteſtato: ⁊ ea p̃uari nõ pȯt niſi in caſu:⁊ tũc interuenit exheređatio q̃ eſt alicui⁹ a ſua ſubſtã tia vel hereditate excluſio:⁊ alteri⁹ ſeu alieni inſtitutio inſti.de exhere.li.p totũ.

1.qđ ¶ Prioꝛo q̃rit̃ vtrũ aliquo caſu filij vel alij de p̃dictis exheredent̃ ſiue excludant̃ ab heređita

1. ca te pr̃na ipſo iure: et dico qđ ẜm aliq̃s iure ipſo

ſus. excludunt̃ ĩ trib⁹ caſib⁹. ☞ Prio cũ pr̃ vel auus eſt heretic⁹: qꝛ bona hereticoꝝ ſũt ipſo iure cõ

2 fiſcata.de her.c.cũ ſcđm.li.vi. ☞ Scđo ſi cõmiſit crimẽ leſe maieſtatis. vi.q.i. ſi q̃s.C.ad.l.iul. maie.l.q̃ſq̃s.Sʒ nota qđ pena ĩcapacitatis nõ extẽdit̃ ad filios niſi qñ crimẽ eſt cõmiſſum in eũ q̃ non recognoſcit ſupioꝛẽ: qꝛ ſi recognoſcit lʒ crimẽ ſit leſe maieſtat: vt.l.ſ.ff.ad.l.iul.maie. nõ tñ q̃ ad incapacitatẽ filioꝝ ẜm Saly.in.d.l. q̃ſq̃s. Nota etiã qđ hoc crimẽ cõmittit̃ a ſubdi tis tm̃.ĩ.cle paſtoꝛalis.de reiud. ☞ Tertio ſi erat

3 pron⁹ vel habebat ius ſeu feudũ in eccl̃ia: qđ deberet trãſire ad filios ⁊ ip̃e iterfecit aut mu tilauit illi⁹ eccl̃ie rectoꝛẽ vl̃ clericũ:qꝛ pdit oẽ ius ⁊ oẽm dignitatẽ quã habebat ĩ ea:et nihil puenit ad filios.de pe.ĩ q̃buſdã.⁊ talia deuol⸗ uunt̃ ad eccl̃iã cui iniuria fcã eſt. Jmo filij ta⸗ liũ vſq; ad q̃rtã gñationẽ in clericoꝝ collegio nullaten⁹ debẽt admitti:nec ĩ aliqua religiõe pñt eẽ p̃lati:niſi fuerit cũ eis diſpẽſatũ:vt ĩ.d. c.in q̃buſdã.ep̃s tñ diſpẽſare pȯt ſʒ Jo.ex quo ɔditoꝛ canonis ſibi nõ reſeruauit.ar.c.nup.de ſent.exco. Et hũc caſũ Direc.extẽdit gñalr̃ ad oẽs tenẽtẽ feudũ a dño ſi illũ occiderit aut mu tilauerit. ☞ Quarto addit̃ ẜm Dir. ſi pr̃ iſecut⁹ ſit vel pcuſſerit cardinalẽ.de pe. felicis.li.vi. 4

☞ Quito addit̃ ſʒ alios ſi fili⁹ vel ali⁹ q̃ pt ſuc⸗ cedere furioſo debitã curã nõ ĩpẽderit:ſʒ ſuc⸗ cedet ille q̃ ĩ domo ſua pprijs ſũptib⁹ vſq; ad finẽ vite pcurauit euacuata ẽt iſtitutiõe illi⁹ q̃ neglerit:ſi mõ talis ĩ ſcriptĩ admonuerit eos: vt curã haberẽt:vt in auẽ.vt cũ de app.cogno. §.cãs. Ubi ẽt dicit gl.qđ lʒ null⁹ ex nc⁹ eũ pcu rauerit:nec teſtm̃ fecerit:tñ heređitas ab agna⸗ tis auferet̃.ff.de his q̃b.vt idi.l.lʒ. vbi iſtitut⁹ iudicat⁹ ẽ idign⁹ ſucceſſiõe q̃ p negligẽtiã ſuã ⁊ culpã id egit vt mulier a q̃ iſtitut⁹ fuerat mo reret̃. ☞ Sexto addit̃ ẜm alios ſi in captiuitate 5

cos quib⁹ ſuccedere debebat mori p ſuã negli gẽtia pmiſit:vt in.d.§.cãs.⁊ ſic ſuccedet eccl̃ia ciuitatis ex qua oꝛit̃ vt ibidẽ. Et ĩ quatuoꝛ pri mis caſib⁹ nocet filio malitia patris in duob⁹ alijs malitia ppria de q̃b⁹ etiã.§.ſeq. ☞ Septi⸗ mo adde ſi vltimã voluntatẽ executioni man⸗ dare noluerit:vt infra teſtamentum.ij.§.vi. 6

¶ Scđo q̃rit̃ vtrũ caſu aliq̃ fili⁹ exheređari poſ⸗ ſit a pr̃e:⁊ dico qđ exheređatio filioꝝ hodie fie ri nõ pȯt niſi pr̃ habeat iuſtã cãʒ:quã hʒ in te⸗ ſtamẽto deſcribere:vt.C.de ioff.teſt.auẽ.ſʒ ho die.⁊ heres pbare tenet̃ ẜm doc. Que ꝟo ſint iu ſte cãe declarat̃ ĩ auẽ. vt cũ de appel. cogno.§. cãs.⁊ no.de iureiu.q̃ntaualis.in gl.vbi.xiiij. enumerant̃. Prima eſt ſi fili⁹ manus iniecerit in patrẽ:ſcđa ſi graueẽ illi fecerit iniuriã ⁊ con tumeliã:tertia ſi patrẽ accuſauit in criminali⸗ bus cauſis q̃ nõ ſint aduerſus p̃ncipẽ vel rem publicã ſub quo.ſ. itelligẽdũ eſt etiã crimẽ he reſis:quarta ſi fili⁹ cũ maleficis ɔuerſat̃:quin ta ſi malefic⁹ efficiat̃:ſexta ſi machinet̃ vel inſi diet̃ in necẽ parẽtũ:ſeptia ſi vxoꝛi vel ɔcubine ei⁹ ſe imiſcuerit:octaua ſi ex delatiõe filij gra ue dãnũ parentes ſuſtinuerint: nona ſi p pſo⸗ na vel debito ei⁹ inquãtũ pȯt fideiubere nolue rit: qđ ſolũ de maſculis itelligit̃ qꝛ femine ĩpe diũt̃ fideiubere.ff.ad vell.l.ĩ.⁊.ij.decia ſi phi⸗ buit eos facere teſtm̃: vndecima ſi ɔ volũtatẽ parẽtũ iter arenarios et mimos pſeuerauerit:

7

2.q.

Cãe exhe⸗ re⸗ dan di.

cū pater nō fuerit illi⁹ ꝓfeſſiōis.xij.ſi filia vitā
luxurioſam elegerit cū parētes vellent eā pro
poſſe dotare niſi neglexerint eā maritare vſq;
ad ānos.xxv.qđ de femina ſolū itellige.xiij.ſi
parētibus furioſis debitam curam nō impen-
derit : quod locū habet in quolibet ſuccedēte
ab inteſtato:⁊ herede īſtituto.xiiij. ſi de carce
alie re parētes deducere neglexerit. Et omnes he
cāe. cauſe locum habēt in patre matre:auo ⁊ auia
et in filijs ac nepotib⁹: tā maſculis ꝙ̄ feminis
preter nonam et.xij. vt dictum eſt. Sed preter
dictas quedam alie. Prima ſi fili⁹ ſit heretic⁹
cū pater ſit catholicus:vt in.d.§ cauſas.ſecun
da ſi nō exheredetur malo animo:ſed vt virtu
ti accuratius vacet vel creditoribus ſatiſfa-
ciat.l.multi.ff.de libe.⁊ poſthu.vbi Barto.il
lam legem ſummādo dicit qđ exheredatio ſit
quandoq; propter bonum:⁊ in.l.eum ex filio.
de vulg.⁊ pupilla.dicit quod.d.l.multi.nō eſt
correcta.tertia ſi filius tempore teſtamenti di-
xit patri ſe nolle quicquam de ſuo:⁊ exhereda
tur:quia ſm Bart.in.l.ſi quando.C.de inoffi.
teſtamē.legitima erit exheredatio: et valebit
teſtamētum ſi illa cauſa exprimatur non obſt.
d.§ cauſas. quia loquitur de exheredatione
que fit eo nolēte.Et hoc niſi apparuerit quod
licet illa verba dixerit tamen noluit exhereda
ri:puta ſi ex dolore mortis patris dixerit poſt-
quā tu decedis nolo aliqđ:vel alia ratiōe tur-
batus.arg.de regu.iuris quicquid calore. Et
ita de facto occurriſſe Barto.teſtatur.quarta
ſi fili⁹ ſit furioſus ⁊ nepos ex eo ſanus:q̄ȝ legi
time poterit exheredari modo inſtituatur ne-
pos l.penulti.ff.de curato.furio. Exheredare
ſūt filium vt eccleſia fiat heres: non eſt cauſa
legitima.xvij.q.iiij.quicūq;. Eſt autem notan
dū ſingulare.d.Bar.in.l.ſi quis ita.ff.de adi.
leg.qđ ſi pater exheredauit filium ex iuſta cau
ſa:ſi poſtea recōciliauit ſe cū illo exheredatio
illa videtur adempta. Notādum eſt etiam qđ
dicit Alex.de imo.in.l. dotis cauſa.ff.ſol.ma.
qui ex ibi no.duo infert ꝑmo qđ filius qui in-
gratitudinē cōmiſit adeo qđ exheredari poſ-
ſet ſi viuo patre agat penitentiā:vel ante con-
ditū teſtamentū:non poterit exheredari. ſcđo
quod nec illi denegari poterunt alimenta.
3. q. ¶ Tertio querit̄ vtrū fili⁹ ac nepotes exhere-
dare poſſint parentes:auum et auiam : et dico
qđ ſic. ꝑmo pater filium de crimine accuſauit
excepto crimine leſe maieſtatis.ſcđo ſi pr̄ vite
filij fuerit inſidiatus. tertio ſi pater vxori vel
cōcubine filij ſe imiſcuerit. quarto ſi pater ꝓ-
hibuerit filium teſtari de his de quibus teſta
ri poterat.quinto ſi pater nō redemerit filium
captū a ſarracenis:q̄ȝ ſi filius tunc decedat in
captiuitate bona de quib⁹ teſtari poterat de-
bent eſſe eccleſie: vel dari pro redēptione ca-
ptiuorum: ſi vero redeat: rite patrē exhereda
re poteſt.ſexto ſi pater neglexerit curā filij fu-
rioſi. ſeptimo ſi pater ſit hereticus ⁊ filius ca-
tholicus. octauo ſi pater vxori filij dederit ve-
nenum ad mortē vel mētis alienationem: vel
aliter inſidiatus fuerit vite eius: ⁊ eodē modo
ſi mater marito filie. Hec omnia probantur in
dicto.§. cauſas.⁊.§. ſiue igit̄ os. Et omnes iſte
ingratitudinis cauſe tam ex parte parentum
quam ex parte liberorum tollūtur per ingreſ-
ſum religionis. xix.q.vlti.non liceat. vnde ex-
heredatio ſequi non poteſt.
¶ Quarto queritur vtrū in caſibus in quibus 4
pater exheredare pōt: poſſit etiā alimenta ne-
gare:⁊ dicit Panor.poſt Jo.an.in.c.q̄ntaualo
lis.de iureiu.qđ ſic:et idē tenet Bar.in.l.diu⁹
adrianus.ff.de parri.per.l.ſi q̄s a liberis.ff.de
lib.agno. ⁊ idē Panor. in.c.ex literarū. de eo
qui dux.in matri. de patre ingrato cōtra filiū.
Qđ quidē videt̄ limitandū niſi ipſos peniteat
pro quo facit gl.in.l.fi.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ tex.in
c.nō liceat.xix.q.iij.vbi dr̄ qđ ꝑ religiōis igreſ
ſum oīs ingratitudo purgat̄ ⁊ qđ no. Spec. in
titu.qui filij ſint legi.ver.quid ſi filia. ⁊ ſequit̄
Panor. vbi ſupra dicēs qđ ſi filia fornicatrix
vult penitere de pctō pater eā alere tenet̄. ar.
c.ferrū.l.di.⁊ per conſequēs dicit Panor. vbi
ſupra quod etiam tenetur eam dotare : quia
cauſa dotis nō minus eſt fauorabilis ꝙ̄ alimē
torū:vt no. Cy.in.l.non omni.C.de admi.tu.⁊
Bar.in auť.ex cōplexu.C.de ince.⁊ inuti.nu.
¶ Quinto q̄rit̄ vtrū vir exheredare poſſit vxo- 5
rē ⁊ ecōtra:⁊ dico qđ ſic:vt no.in.d.§ cauſas.
¶ Sexto queritur vtrum frater fratrē exhere- 6
det:⁊ dico qđ ſic in tribus caſib⁹. Primo ſi vo
luit illi mortē inferre. ſcđo ſi illū criminaliter
accuſauit.tertio ſi in ſubſtantia eius molitus
fuerit iacturā. Et hoc locū habet etiā quando
frater moritur ab inteſtato vt non ſuccedat ei
frater:vt in auť.de nu.§ ingratitudinē. Quod
limita verū ſi ignorauit: quia ſi ſciuiſſet ingra
titudinē videretur remiſiſſe non determinan-
do qđ non ſuccedat:vt in.l.fi.C.de reuo.dona.
iuncta.l.conficiuntur.ff.de iure codi. Non eſt
tamē neceſſarium q̄ñ frater exheredat fratrē
vt inferatur cauſa exheredationis : vt voluit
Bar.in.l.fratres.C. de inoffi.teſta. Notādū
eſt tamē primo qđ duplex eſt fratrū differētia
quia ſunt quidā vterini quaſi ex eodē vtero ⁊
nō ex eodē patre nati:⁊ iſti non habēt querelā
inofficioſi teſtamēti cōtra fratrē etiam ſi per-
ſona turpis eſſet inſtituta : quidam vero ſunt
conſanguinei qui ex eodē patre nati ſunt: licet

mātre eadē vel non. vt inſti. de leg. agna. ſuc. ⁊
iſti hñt q̄relā cōtra teſtū fratris turpē pſonā
inſtituentis: niſi ſeruū neceſſariū inſtitueret.
Nulli ꝟo aliȷ ex trāſuerſalibꝰ cōpetit querela
vt. l. fratres. C. de inoffi. teſta. ⁊ ibi Bar. ¶ No
2 tandū eſt ſcđo qđ ſi frater ſpuriū inſtituat: di-
cit Azo qđ ſpuriꝰ ſiue natꝰ de nō legitimo mrī
monio dr īfamis: ⁊ ꝯſit turpis pſona. Et idē di
cēdū eſt de vſurario. ſ. qđ dr īfamis: vt. l. vſura
3 ꝟ. § iiij. ¶ Notādū ē tertio qđ ſi frater īſtituat
pſonā aliquā turpē ⁊ aliquā nō turpē: ſꝫ Sul.
de cu. vt recitat bar. l. d. l. fratres. ꝯ illā turpē
pſonā cōpetit q̄rela: ⁊ pro ſua parte reſcindet̄.
4 ¶ Notādū eſt quarto qđ ſm gl. in. d. § ingrati-
tudinē: frater pōt fratrē exheredare ī teſtamē
to. et inſtituere turpē pſonā: ſi in aliquo trium
pdictoꝝ caſuū illū inuenerit ingratū. Siłr dici
pōt qđ ſi frater exheredatꝰ vel preteritus eſſet
infamis opponere nō poſſet cōtra pſonā etiā
infamē inſtitutā: vt ptꝫ p Bar. in. l. arena. C.
de inoffi. teſta. vbi dicit p illā legē: qđ nō pōt
aliqs obiicere turpitudinē in quā ipē incurrit
obiiciēs. Et hoc facit qđ īfamis nō poſſit obiȷ
cere teſti qđ ſit infamis vt. l. iȷ. § l. iulia. ff. de
teſti. ſꝫ iudex forte poterit eū ex offō ſuo repel-
lere ſm Sul. Et ſic facit qđ ſi mr̄ fuerit mere-
trix pp meretriculū filiā exheredare nō pote-
rit qđ eſt ſingulare ſm Bar. ibi. Qđ ſi ⁊ ipē pr̄
luxuriet̄ dici pōt nō eſſe idem qđ in mr̄e q̄z mi
nor caſtitas req̄rit̄ in maſculo. l. j. C. de adul.
¶ Septimo q̄rit̄ vtrū filia īcurrat vitiū īgrati
tudinis vt poſſit exheredari ex hoc qđ nupſit
ſine pr̄na volūtate: ⁊ dicit Goffr. qđ ſic. qđ tñ
Ho. nō approbat niſi elegerit turpē virū: ⁊ hoc
vltimū dictū cōiter approbat̄: ar. de ſecū. nup.
c. vj. ⁊ pe. Ex q̄ eñi filia vtit̄ pmiſſiōe canonica
incurrere nō dꝫ vitiū īgratitudinis. Utrū aūt
pr̄ teneat̄ eā dotare ⁊ alere: vide. ſ. dos. § iiij.

¶ Rurſus de hereditate tertio
quantum ad heredem.

HEreditas tertio conſideratur in ordi
ne ad heredem qui teſtamēto inſtitui
tur vel ex inteſtato ſuccedit.
148 ¶ Primo ꝟo q̄rit̄ qs dicat̄ heres? et
dico qđ heres eſt qui ſuccedit in iure vnū ius
defuncti. l. cū heres. ff. de diuer. ⁊ tēp. preſcri.
vel eſt dñs hereditatis q̄ in volūtariȷs fit adi-
tione hereditatis. § fi. iſti. de here. quali. ⁊ dif.
ſꝫ in neceſſariȷs defertur ipſo iure. Heres aūt
teſtamētarius eſt q̄ ex teſtamēto ſuccedit: et eſt
duplex. ſ. vniuerſalis: vt q̄ inſtituit̄ inſolidū vel
incerta q̄ta: et particularis q̄ inſtituit̄ in certa
re q̄ pprie eſt legatariꝰ. Heres aūt ab īteſtato
eſt qui ſuccedit in ius defuncti ſine omni teſtō
vt inſti. de here. q̄ ab inteſt. defe. Heres fidei
cōmiſſariꝰ eſt cui ex fideicōmiſſo relicta eſt he-
reditas dāda illi cui teſtator diſpoſuit: dicēdo
fidē tue cōmitto vt hoc des illi: qui p tāto dr
heres q̄z loco heredis habet̄. inſti. de fideicō.
here. § reſtituta. vt qui directe ⁊ immediate ex
teſtamēto nihil capere pōt vt ſpurius ſaltē ca-
piat ex fideicōmiſſo: ſꝫ vere nō eſt heres cū ſit
rogatus hereditatē adire. ⁊ poſtea reſtituere.
Heres legatariꝰ eſt q̄ legatū accepit: vel cui
legatū factū eſt. l. quoties. ff. de here. inſti. He
res legitimꝰ eſt q̄ ex lege duodecim tabularū
aut ex iuris cōſtōne etiam ſine teſtō defuncto
ſuccedit: vt agnati primi. inſti. de legi. ag. ſuc.
in prin. Heres ſuus dr filiꝰ q̄ eſt in ptāte pr̄is
tpe mortis pr̄ne. Nec noīe ſuoꝝ heredū veniūt
extranei herēdes: ſm Bar. in. l. gallꝰ. ff. de lib.
et poſth. qđ limita verū in his q̄ nō trāſeūt ad
heredes extraneos. Heredes ſui et legitimi
appellant̄ q̄ in ptāte moriētis fuerūt: vt filius:
filia. nepos. neptis ex nepote natꝰ. ex filio pna
tus. pnata. ſeu pnepos. pneptis. legitimi ⁊ na
turales: vł etiā legitimi tātū vt adoptiui. He-
res domeſticꝰ dr q̄ eſt in ptāte moriētis dū eū
alius nō pcedit. Heres neceſſariꝰ eſt ſeruus
inſtitutus in teſtō dñi ſui ab eo qui facultates
ſuas hꝫ ſuſpectas ne poſſit ex ipſis ſatiſfacere
creditoribꝰ adeo qđ nō credit alienū heredita
tē ſuā adire. ſi heredē illū inſtituat: qui ſeruꝰ
heres factꝰ ideo neceſſarius dr heres. q̄z velit
nolit cogit̄ hereditatē adire vt ſatiſfaciat cre-
ditoribus. inſti. de here. quali. ⁊ dif. § j. Et hoc
verū niſi illi ſeruo debeat̄ cōmiſſaria libertas
l. is qui ſoluēdo. ff. de here. inſti. aut hoc eo nō
faciēte. i. nō adeūte hereditatē eiꝰ noīe potius
quā dñi defuncti res hereditarie vēdantur: ne
defunctus iniuria facta afficiat̄ dicēdo qđ res
eiꝰ vēderētur. Heres ſubſtitutꝰ dr q̄ aliȷ here
di inſtituto ſubſtituit̄ verbigrā: ſi dicat teſta-
tor ille ſit heres: ⁊ ſi ille nolit vel nō poſſit iſte
ſit ei ſubſtitutꝰ: et hoc ſiue ſcđo ſiue tertio vel
quarto loco ſubſtituatur: nam ſecundus dicit̄
oīs q̄ poſt primū ſequit̄ etiā ſi ſit decimꝰ. ff. de
vulg. ſubſti. in prin. prout not. Hoſt. in ſum. de
teſta. Heres aūt extraneꝰ dr qui nihil attinet
quāuis pprie in ſtatutis heres extraneꝰ dicat̄
qui tpe mortis nō eſt in ptāte moriētis etiā ſi
ſit filius emācipatus ſm Ang. are. inſti. de he.
quali. ⁊ dif. § ceterū. Aliquādo tñ heres ſigni-
ficat primū. i. primū nō vlteriorē: vt. ff. de ꝟb.
ſig. l. ſciēdū. et deſcēdētes poſt primū vocātur
proheredes vt tenet glo. in. c. fi. de pec. cle. ſed
regulariter nomē heredis p multas ſucceſſio-
nes accipit̄. vt l. d. l. ſciēdū. ⁊. l. vl. C. de he. īſti.
vbi heres heredis teſtatoris dr heres ⁊ in gl.
in. c. trāſmiſſa. de fi. pr̄ hy. pheres aūt alias dr

quí ſe putat heredē cum nō ſit.ff.de peti.here.
in.l.pro herede.ꝛ inſti.de interdi.§ adipiſ.
2 ¶ Scdo q̄rit quis inſtitui poſſit heres:et dico
q̄ oīs q̄ nō ꝓhibet a iure.ar.de ſpon.cū apud.
Quis autē ꝓhibeat̄ dico ꝙ.xiiij.gn̄a ꝑſonarū.
primo hereticꝰ aut paganꝰ de here. ſi q̄s ep̄o.
ſcdo credētes defenſores:ꝛreceptatores here
ticoꝝ.co.ti.excōicamus.el.j.§.credētes. tertio
apoſtate.quarto collegiū illicitū.q̄nto depor-
tatꝰ.c.de here. inſti.l.j. ſexto dānatꝰ ob crimē
famoſum. ſeptīo inſequitor cardinaliū de pe.
felicis.li.vj.octauo excōicatus.q: ſi is qui tp̄e
inſtōnis vel mortis: vel aditionis hereditatis
erat excōicatꝰ inſtituat̄:nō vʒ inſtitutio: ſecꝰ ſi
excōicatꝰ fuit poſt inſtitutionē. ſed ante mortē
abſolutꝰ:q: tʒ inſtitutio.ff.de here.inſti.l. ſʒ ſi
in cōditione.§.ſolemꝰ.ꝛ.l.ſi alienū.§. in extra-
neis.nono ſpurij nati ex coitu dānato de q̄bus
ī.filius § xxv.decimo inceſtuoſi cū monacha.
xxvij.q.j.ſi quis ſollicitauerit.in gl.vndecimo
crimē leſe maieſtatis cōmittētes. de pe. diſt.l.
ſi quis tn̄ in militibus.xij. ſimoniaci ſcdm ali-
quos: q: parificant̄ ledētibꝰ maieſtatē. xiij.hi
qui nec in proprio nec in cōi pn̄t habere:vt fra
tres minores.cle.exiui § cupiētes.de ver.ſig.
3 ¶ Tertio q̄rit̄ vtrū heres inſtitutꝰ in certa pte
qui ꝓprie nō dr̄ heres ſʒ legatariꝰ:vt in.l.quo-
ties.C.de here. inſti. poſſit in foro aīe nō dato
alio herede adire totā hereditatē ſm̄ ꝙ vult.l.
j.in.§.ſi ex fundo.ff.de here. inſti.ꝛ dicit Pan.
in.c.q: ingredietibꝰ.de ſta.ꝙ ſed.ꝯſi.cxxvj.ꝛ
multi alij doc.in ſacra pagina ꝯſuluerūt ꝙ ſic:
quia ius humanū nō ꝯtrā diuino ſeruari dʒ in
foro aīe:ꝛ ꝯn̄r iſte licite pōt adire.Qd̄ tn̄ limi-
tāt mō teſtator doloſe nō ſit īductꝰ ad inſtituē-
dū eū ī certa parte: puta q: ꝑſuaſit ꝙ nō poſſet
hr̄e regreſſuʒ ad alia bona. Limita etiā modo
nō ſit inſtitutus cū iſta additione. ꝛ volo ꝙ de
bonis meis plꝰ petere nō poſſit quo caſu licet
videat̄ ꝙ poſſit adire arg.d.§. ſi ex fundo.ꝛ.d.
l.quoties.tn̄ verū eſt ꝯtrā.ſ.ꝙ non pōt vt in.l.
quoties.§ ſʒ ſi duo.ff.de he.īſti. vbi pʒ qd̄.d.§.
ſi ex fundo.ꝛ.d.l.quoties.locū hʒ qn̄ voluntas
teſtatoris eſt ſimplex non reſtricta expſſe.vt in
caſu iſto. Et ideo veniēt ſuccedētes ab inteſta
to:q: teſtm̄ nō reperit̄ hr̄e heredē:ꝛ nō pōt q̄s
pro parte decedere inteſtatꝰ ꝛ ꝑ parte teſtatꝰ.l.
ius noſtrū.ff.de reg.iu. Et ſi dicat̄ q̄ modo pōt
ꝓhibere ꝙ nō plꝰ peteret: dico ꝙ ꝑ.l.domꝰ.§.
fi.ff.de vſufr.vbi teſtator ꝓhibet ius accreſcen
di:ꝛ caſus eſt in.l.j. ff.de iniuſt.rup.teſta.
4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū heres teneat̄ ex delicto vel
q̄ſi delicto defuncti:ꝛ dico colligēdo ex Bar.
ff.de priua. delic.l.j.ꝙ aut actio eſt penalis ex
vtraq; parte rei.ſ.ꝛ actoris:puta qn̄ petit̄ pena
applicāda parti:ꝛ ſic nō tenet̄ aliq̄ iure:ſi vero
actio eſt penalis ex parte rei ꝑſequutoria rei ex
parte actoris:puta q: ego ago ꝑ ſatiſfactiōe dā
ni mei:ꝛ ſic de iure ciuili ſi delictū fuit cōmiſſū
circa ꝯtctū tenētē:ſic tenet̄ heres.q: nō fundat̄
intētio actoris immediate ex delicto ſed ex cō-
tractu puta q: agit̄ actione cōmodati:vel depo
ſiti ꝛ hmōi:ꝛ nō ex dolo vel delicto.Caſus eſt ī
l.ex depoſiti.ff.de act.ꝛ obli. ꝛ bonus tex.i.l.ſi
hoiem.§.dat̄ actio.ff.depoſiti.Si vo delictū cō
miſſum fuit circa ꝯtctū q̄ nō tenuit:puta q: do-
lus dedit cām ꝯtctui:ꝛ ꝯn̄r nō tenuit. de emp.ꝛ
vendi.delicti ſic nō tenet̄:q: cū agere nō poſſit
ex ꝯtctu q: nō eſt: oporteret illum agere ex deli
cto ꝯ hr̄dē.ꝛ crimia morte extiguunt̄.xxiij.diſ.
quorūdā.ꝛ nullꝰ poſt mortē accuſari pōt.xxiij.
q.ij.c.j.ff.de bo. eo.q̄ an. ſen.mor.ſi.cōſci.l.fi.
xxxiij.qō.ij.admonere.niſi in caſibus hereſis.
xxiij.q.ij.ſane.vel ſi hereticos īſtituit herdes
de here.ſi q̄s ep̄s.vel ſi deceſſit in crimīe noto
rio:vt no.in gl.d.c.quorūdā.ꝛ.xxiij.q.ij.ī ſum
ma.vel gn̄alr̄ qn̄cūq; defunctus crimē cōmiſit
ꝓpter qd̄ ipſo facto pena a lege īflicta ſit: ſicut
in hereſi ꝛ crimine leſe maie.q: tūc accuſat̄ et
agit̄ ꝯ heredē nō vt puniat̄ ex illo delicto:ſʒ vt
bona auferant̄ ab eo q̄ in cōmiſſum ceciderūt.
et facit.l. cōmiſſa.ff.de publi. ꝛ tex.bonꝰ in.c.
ij.de pſcriptione.li.vj.Alias nō tenet̄ heres ꝑ
q̄cūq; delicto cōmiſſo a defuncto ſiue in cōtra-
ctu quocūq; ſiue extra oēm ꝯtctū niſi in duobꝰ
caſibꝰ.Primo ſi lis fuit cōteſtata cū defuncto.
vt.l.vnica.C.ex delic.defun.ratio q: in iudicio
quaſi ꝯtbimus. vt in.l.iij §.idē ſcribit.ff.de pe-
culio.ideoq; ꝑ cōteſtationē litis vr̄ ꝯtctꝰ initus
cū defuncto. ſcdo ſi aliq̄d ꝑuenit ad heredē ex
delicto defuncti:q: intm̄ tenet̄ ꝛ nō plus. vt in
d.l.vnica.Fallit in ꝯdictione furtiua:q: in.l. ſi
pro fure.ff.de cōdi.fur.dicit tex.qd̄ furti actio
penā petit legitimā cōdictio rē ipſam: ꝛ ſequit̄
cōdictio rei furtiue:q: rei hʒ ꝑſequutionē.he-
redē quoq; furis obligat: nec tantū ſi viuat ſer
uus furtiuus:ſed ꝛ ſi deceſſerit viuo.ſ.fure vel
mortuo de iure aūt canonico tenet Bar. indi-
ſtincte teneri qn̄ q̄s agit pro dāni ſatiſfactione
cōtra heredē intellige quātū hereditas ſe extē
dit.ꝛ placet in cōſciētia: ꝛ hoc ſequūtur cōiter
doct.Et ſic intelligende ſunt gl.in.c.ex preſen
tium. de pig. de ſol.c.j. de rap. literis. de vſu.
tua nos. Panor.tn̄ in.c.fi.de ſepul.ſolū admit
tit hoc verū iure canonico qn̄ defunctum peni
tuit.vt no.gl.in.c.a nobis.el.ij.de ſentē. excō.
quia tūc agit̄ ex quaſi cōtractu nō ex delicto: ſi
vero nō penituit:nō tenet ſm̄ eūdē.et gl.in.d.
c.a nobis. niſi quatenus iure ciuili teneretur.
¶ Quīto q̄rit̄ vtrū heres teneat̄ ſatiſfacere ex 5

cōtractu vel q̄ſi defuncti in quo defunct⁹ erat obligat⁹ vltra vires hereditatis: ⁊ dico ꝙ ſm canones ⁊ ꝯſciam heres ſiue fili⁹ ſiue extrane⁹ tenet̄ ad oīa debita ſiue fuerint ex ꝯtractu vel q̄ſi ſiue ex maleficio vel q̄ſi: ſiue res ꝑuenerit ad herede͂ ſiue nō: ⁊ hoc tenēt Inn. Lau. Jo. ⁊ Ray. qđ limita ſi hereditas ſufficit: alioq̄n ſi q̄dā fecit inuentariū nullo mō tenet̄: ſi ṽo nō fecit tūc nō tenet̄ i foro aīe: ſm Jo. an. ⁊ do. ant. et paň. i. d. c. q2 pleriq3. de imu. ecc. ſic tñ ꝙ debita ſoluat ſine diminutiōe. de legatis ṽo dic vt. § ſequēti. in foro ṽo cōtentioſo tenet̄: vt in. l. fi. C. de iur. delib. ſed tñ cōſi. xxi. dicit ꝙ etiā tenet̄ in conſciētia vltra vires. ſed primū eſt equius.

6 ¶ Sexto vtrū heres hereditate exhauſta ꝑ legata poſſit d̄ ipſis legatis detrahere q̄cq̄: ⁊ dico ꝙ aliq̄n detrahit falcidia: aliq̄n trebellianica: aliq̄n legitima. de q̄ dic vt. ī. legitima. Sił'r aūt oīa deducere pōt funeris expēſas: et alias neceſſarias q̄s fecit cā hereditatis: vt in teſtō et īuētario ⁊ hmōi q2 ſic a grauamine ſicut ⁊ a lucro d3 eſſe immunis. l. ſcimus. § ⁊ ſi ꝑfata. cū q̄nq3. § ſequētib⁹. C. de iur. delibe. vtrū aūt ſoluēdo legata ſciēter vel ignorāter ⁊ nō retinendo ſibi falcidiā poſſit repetere. ḣ. ſolutio. § iij.

7 ¶ Septimo q̄rit̄ vtrū heres legata ſoluere teneat̄ facta in teſtō min⁹ ſolēni: et dico ꝙ nō in foro iudiciali: de q̄ dic vt in. l. ſi veritas. ⁊ in. l. fi. C. de fideicō. ſ3 i foro aīe iſta q̄ō pēdet ex alia ſc3 vtrū ex voluntate defuncti oriat̄ obligatio naturalis. Et cōiter vltramōtani tenēt ꝙ nō: ciſmōtani ṽo ꝙ ſic. de q̄ vide ꝑ canoniſtas i. c. fi. de ſolu. ⁊ ꝑ bal. ⁊ legiſtas i. l. cū q̄s. C. de iur. ⁊ facti ignorātia. vbi dicit albe. qđ opinio ciſmontanoꝝ eſt cōis: ⁊ ſic tenēda. Ex q̄ opiniōe motus. d. an. dicit ſe cōſuluiſſe in facto in q̄ tñ vn⁹ teſtis fuerat ꝙ tenebat̄ heres in foro aīe. paň. aūt in. c. q2 pleriq3. de imu. ecc. diſtinguit ſed ſm oēm ſuā diſtinctionē heres tenet̄ in foro aīe ſi ꝯſtet ei de volūtate defuncti q̄cūq3 ſolēnitas omittat̄: q2 vt ipe dicit ſolēnitates fuerūt inducte ad tollēdā falſitatē: vbi ergo ꝯſtat qđ nulla interuenit falſitas d3 ceſſare etiā diſpoſitio legis ⁊ ſeruari eq̄tas ⁊ obligatio naturalis q̄ orit̄ ex diſpoſitiōe defūcti. l. cū ampli⁹. § is natura d3. ff. de re. iur. ⁊ facit qđ no. Inn. de elec. in. c. qđ ſicut. Adde ṽo qđ vbi cōſtaret de ṽbis eius ⁊ nō de volūtate q2. ſ. eſſet ꝑſumptio ꝓbabilis de volūtate ꝯtraria ṽbis nō teneret̄ in cōſcīa ſicut ſi teſtator erat doct⁹ ⁊ potuit vti ſolēnitate ſine incōmoditate: ⁊ legatarius erat ei multū importun⁹ et parū dilectus et hmōi: q2 videt̄ voluiſſe poti⁹ illudere ſec⁹ ſi fuit ignorans vel ſolēnitatē obſeruare nō potuit. Et ita male addit ⁊ limitat ſum. ang. q2 talis ꝑſumptio nō trahit extra terminos dubietati; cū ex alia ꝑte ſint ṽba teſtatoris. ⁊ ad iſtā ꝑſumptionē dici poſſit nō eſſe mirū ſi in anguſtus mortis viri docti errēt circa iuris ſolēnitates in dubio aūt ſtādū eſt ṽbis legis vn̄ iſto mō poſſet legatari⁹ furari ſibi relicta ſ3 bal. ⁊ moder. i. l. j. C. de teſt. maxie ſi ſint ad pias cās relicta. ar. c. cū t. bi. de teſt. Ubi tñ eſſet certitudo de volūtate teſtatoris ſecus eſſet vide etiā infra teſtamentum. j. § ix. par. viij. in fi. ⁊ § xiiij.

8 ¶ Octauo queritur vtrum heres teneatur ſoluere legatum factum cauſa dotis ſi illa monaſterium intrauerit ⁊ dicit paň. in. c. in ꝑſentia. de proba. quod ſic ⁊ idem ſi eſſet ei relictū cauſa donationis propter nuptias.

9 ¶ Nono q̄rit̄ q̄ ordine ſoluēdū ſit creditorib⁹ et legatarijs. ⁊ dico ſ3 ray. qđ ſi creditores et legatarij ſimul veniāt: primo ſatiſfaciendū eſt creditorib⁹: ſi aūt veniāt ſeparatim liberat̄ heres ſoluēdo ꝑ illū ordinē quo venerunt modo nihil faciat in dolo: ⁊ creditores poſtmodū venientes herede͂ inq̄etare nō debent niſi de hereditate illi remāſerit: hn̄t ṽo ius ſuū ſaluū ꝯ legatarios. Si aūt heres ſcit vel credit aut dubitat hereditatē vltra debita nō extēdi ſiue fuerit ex ꝯtractu ſiue ex maleficio vel q̄ſi nihil d3 dare legatarijs donec ſit creditoribus ſatiſfactū. Et idē modus tenēdus eſt in ſatiſfaciēdo pri⁹ creditoribus prioribus: et in iure potioribus. Et ſi heres hūc ordinē ſeruarit: primo. ſ. ſoluēdo legatarijs vel ſecundarijs creditoribus: nō abſoluit in foro cōſcīe niſi hoc faciat ignoranter reputās: ſc3 hereditatē ad oīa ſoluēda ſufficere: vel neſciēs hunc eſſe potiorem creditorē. ſm Ulti. ⁊ Hoſti. Glo. etiā Ray. dicit qđ ſicut priores creditores ab alijs ꝑuenti herede͂ inquietare nō debent ita nec eos q̄ ab eo emerūt res quarū precia in legata vel fideicōmiſſa vel alios creditores proceſſerūt. vt in. l. ſancim⁹. C. de iur. de lib. q2 vt ibi ꝑ3 creditorib⁹ potioribus ſeruatur ius contra legatarios et alios creditores inferiores qui ab herede prius acceperunt. Detrahere tñ poteſt heres ab hereditate eo modo quo ſupra eodem. § xl. De ordine autem creditorum infra reſtitutio. xj. § x.

¶ Decimo q̄rit̄ vtrū heres teneat̄ ad vota teſtatoris: ⁊ dicit Pet. de pal. i. iiij. qđ ſi eſt ē votū reale: puta dandi: aut exponendi tūc nō aūt ſi eſt ꝑſonale vt ieiunare vel ꝑegrinari aut cōtinere niſi ſe ſpōte obligauerit ⁊ hoc ſiue hes ſit fili⁹ ſiue ali⁹: extra co. l3. Si vero eſt ſimul reale ⁊ ꝑſonale: ⁊ vtrūq3 expꝑſſum. tenet̄ ad reale: vt ſi vouit ire ad ſanctum iacobū: ⁊ equū offerre tenet̄ ad equū tñ. Sił'r ſi vouit fundare monaſteriū ⁊ intrare tenet̄ ad fundationē tñ.

Et ſi eſt expreſſum pſonale pncipaliter ⁊ reale tacitũ et acceſſoriũ: vt ire ad.s.iacobũ: heres nõ tenet ad reale.i.expẽſas ſicut nec ad pſonale. ⁊ ſi vouit religionẽ nõ tenet heres tradere bona: qꝛ ſublato principali tollit acceſſorium. Similiter ſi defunctꝰ ſuſceperat crucẽ non tenet heres expẽſas mittere q̃s feciſſet: niſi hoc ordinaſſet. Si vouit aũt mittere certas perſonas vltra mare qḋ reputat reale: ad illud tenetur heres. hec ille. De hac etiã materiã.l.votum.ij.§.xj. vtrũ.ſ. heres cõpelli poſſit ad iſta.

1. q. ¶ Undecimo q̃rit ſi heredes ſunt plures vtrũ oẽs teneant inſolidũ ad oĩa debita vel legata: ⁊ dico ꝙ regulariter q̃libet tenet ſolũ pro pte hereditaria. C. de acti. hered.l. pro hereditarijs. ☞ Fallit hoc in multis caſibꝰ. ☞ Primo qñ aliter diſpoſuit defunctus. ff. de leg.ij.l. cũ ab vno. vt ſi ab vno hrdũ legauerit creditori hereditario aĩo cõpẽſandi tũc ille heres onꝰ ſuſtinebit vſqꝫ ad q̃titatẽ legati. ☞ Scḋo in expẽſa funeris vxoris q̃ nõ aſtringit heredes tm̃ p hereditarijs portiõibꝰ: ſꝫ etiã virũ p portiõe q̃ puenit ad eũ de dote vxoris vt ſi ad eũ puenerũt cẽtũ ⁊ i hereditate ſunt ducẽta: ip̃e vir tenet p tertia parte: ⁊ heredes p duabꝰ vt l.i. reluti. ff. de re. ⁊ ſump. fu. ☞ Tertio ſi bona defuncti erãt expſſe vel tacite hipothecata creditoribꝰ: qꝛ vno exiſtẽte nõ ſoluẽdo tñ alij tenent. ☞ Quarto in alimẽtis allegatis: qꝛ p volũtate defuncti vel iudicis ab vno inſolidũ: vel a pluribꝰ p deſignatis partibꝰ expetunt. ff. de ali. leg.l.iij. ☞ Quinto qñ res legata poſſidetur ab vno inſolidũ. d.l. p hereditarijs. ⁊ ff. cõmo.l. ſꝫ mihi.§. heres. ☞ Sexto qñ obligatio cõſiſtit in iplẽdo pollicitationẽ factã a defũcto de aliquo faciẽdo vel nõ faciẽdo. ff. de polli.l.i.§ ſi q̃s. ⁊.l. ex pollicitatiõe. et. ff. de verb obli.l. in executiõibꝰ. tũc eñ q̃libet inſolidũ tenet: vt ſi promiſit aliqḋ opus facturũ ad honorẽ dei vel reipublice: vel pmiſit p ſe ⁊ heredẽ non fieri quominus p fundũ ſuum ire liceat ad qḋ quilibet heredum obligatur ſolidũ. ☞ Septimo qñ obligatio eſt indiuidua. d.l. in executiõibꝰ.§. ſerua. ⁊ de hoc habes i gl.d.l. p hereditarijs.

12 ¶ 12. q̃rit vtrũ ſi heres ſit pupillꝰ differri poſſit ſolutio debitorũ p̃textu pupillaris etatis: et dico qḋ nõ. C. de acq̃ren. here.l. ſub p̃textu. Et ſi heres vel executores legata ſoluere nolũt ad pias cãs eps premiſſa monitiõe ad hoc eos cogere dꝫ. extra de teſta. tua.⁊.c. Jo. etiã ſi a teſtatore id contigerit interdici. de q̃ infra t. ſtm̃.ij.§ viij. parti. iiij. Utrũ aũt iſta dilatio prolonget defuncto purgatorium. ibi.§ix.

¶ Ru ſus de hereditate.iiij. quantum ad ſubſtitutionem.

Hereditas.iiij. cõſideratur quantũ ad hrdẽ ſubſtitutũ vel ſubſtõnẽ heredis: q̃ q̄dẽ ſubſtitutio eſt ſcḋaria ⁊ conditiõalis inſtitutio ſicut cũ q̃s dicit: talis eſto mihi heres: ⁊ ſi nõ eris vel deceſſeris titiũ ſubſtituo iſte titiꝰ dr̃ ſubſtitutꝰ. ff. de vul. ⁊ pub. ſub.l.i. Et lꝫ ſubſtitutiões de vno in aliũ pcedere poſſint i infinitũ: oĩs tñ iſtitutio poſt primã dr̃ ſubſtitutio: ſicut ſcḋe nuptie dicunt oẽs q̃ ſequunt primas.

¶ Primo ꝟo q̃rit quot ſunt ſubſtitutionũ gña: 1. q. ⁊ dico ꝙ ſunt duo.ſ. ſubſtitutio indirecta ⁊ directa. Et indirecta q̄dẽ ſubſtitutio eſt per quã q̃s capit hereditatẽ mediante alio. vt cũ teſtator fideicõmittit. A. heredi vt hereditatẽ reſtituat. P. ⁊ dr̃ ſubſtitutio idirecta ⁊ obliq̃ ea rõne: qꝛ.ſ.p aliũ capi: ⁊ fideicõmiſſaria qꝛ olĩ cõmittebat fidei heredis i totũ: nõ eñ cogebat reſtituere: ſed hodie ſic p.l.pe. C. ad treb. itẽ dr̃ p̃caria: qꝛ fit poſſibilit ꝟbis p̃carijs.i. rogatorijs. vt puta iſtituo te ⁊ rogo te ⁊c. Directa ꝟo ſubſtitutio eſt q̃ q̃s capit hereditatẽ defuncti ex diſpoſitiõe teſtatoris nullo alio mediãte vł cooperãte: vt cũ dicit teſtator. A. mihi heredẽ iſtituo. ſꝫ ſi ip̃e nõ erit heres. c. ſit hereſ: ⁊ ſic. c. ſubſtitutꝰ eſt directe. Uerba aũt harũ ſubſtitutionũ.i: q̄bꝰ fiũt iſte ſubſtitutiões indirecte q̄dẽ ſunt. volo. mãdo. rogo. vt reſtituas hereditatẽ directa ꝟo fit p ꝟba mere directa ⁊ ciuilia vt heres eſto. vel ſit vel hrdẽ inſtituo. aliq̃ñ et fit p ꝟba geminata: vt. a. filiũ meũ ipuberẽ heredẽ inſtituo: ⁊ ſi i pupillari etate defecerit. b. ſubſtituo. Hec eñ ſubſtitutio eſt directa ſi moriat in pupillari etate ppter ꝟba geminata: ſꝫ ſi poſt pubertatẽ erit fideicõmiſſaria vt cõiter dicit ⁊ etiam ſi diceret heres ſit: aliq̃ñ vero fit per verba communia et ſimiliter indirecta.

¶ Pro quo ſciẽdũ eſt qḋ ꝟborũ quoddã eſt directũ. illḋ.ſ. qḋ ſignificat vt.is cui relĩquit ſua manu recipiat: vt hoc ꝟbũ iſtituo: vt ptꝫ. ff. de her. inſtit. ⁊ heres eſto: vt ibidẽ. itẽ accreſcat: vel etiã accipiat vel capiat: quoddã ꝟo eſt idirectũ ſiue obliquũ.ſ. qḋ ſignificat vt is cui relĩquit accipiat de manu alterꝰ vt eſt reſtituo. ff. ad treb.l. iſtituta. et.l. ſemp. itẽ volo. ff. de leg. iij.l. pr̄ filiũ.§.fi. itẽ rogo ⁊c. aliqḋ ꝟo cõe qḋ.ſ. hꝫ vtrãqꝫ ſignificationẽ.ſ. vt de manu ſua vł alterꝰ accipiat: vt ꝟbũ ſubſtituo aut moriat talis.i. ad vtilitatẽ talis. ⁊ ſuccedat: ⁊ et accipiat.

¶ Scḋo vero queritur quantum ad iſtã ſubſtitutionẽ indirectã vtrũ rogatus hereditatem reſtituere poſſit aliq̄d alienare de illo: et dico quod non. C. communia. de leg.l.fi. niſi in caſibus poſitis in auṫ. res que. ibidem poſita: qui caſus ſunt iſti.ſ. cã dotis et donationis ppter

nuptias ⁊ ꝺ loquit̃ ĩ liberis nõ in extraneis. Et idẽ ſꝫ Bar.in.ꝺ.auf. pponẽdo filiũ in monaſte rio. Silr̃ p cã alimẽtoꝝ: qñ aliũde ſuſtẽtari nõ põt: ⁊ idẽ p redimẽdo filio capto ab hoſtibus. Põt tñ ſibi retinere q̃rtã trebellianicã: vt in.c. raynaldꝰ. ⁊ in.c.raynutiꝰ.de teſt. ſꝫ ſi rogatꝰ eſt reſtituere q̃cq̃d ſupeſt de hereditate: tũc ad mi nus q̃rtã ptẽ ſeruabit ſubſtituto. vt.C.ad treb. auf.ꝯ rogatꝰ.de q̃ vide in gl.in.c.in pñtia.de p batio. Aduertẽdũ eſt aũt ſꝫ eã ibi qꝺ lꝫ q̃s ex liberis teſtõris ſit pure rogatꝰ hereditatẽ reſti tuere nulla facta mẽtione de filijs: ſi tñ poſtea habuerit filios vel nepotes ſubſtitutio euane ſcit.C.de fideicõ l.cũ acutiſſimi.C.de iſti. ⁊ ſub ſtit.l.gñalr̃.ff.de ꝯdi. ⁊ demõ.l.cũ auꝰ.vide.j.§. v. Aduerte ẽt qꝺ ſi rogatꝰ hereditatẽ reſtitue re illã ſpõte adiuerit: retinebit quartã trebel lianicam: ⁊ reliquas tres partes reſtituet: ſi võ adierit iudicis officio compulſus reſtituet to tam.inſti.de fideicom.here.§ in primis. ⁊.ff.ad treb.l.nam quod.§ qui compulſus.

3 ¶ 3.q̃rit̃ q̃t ſunt ſpẽs directe ſubſtõnis: ⁊ dico

1.ſpe cies. qꝺ ſunt q̃nq;. Quarũ pͥa ꝺr vulgaris: q2 eſt a q̃libet teſtõre de vl'go factibilis: ⁊ cuilibet ſiue pupilo ſiue minori: de q̃ agit̃ iſti. de vul. ſubſti. Et hec ẽ duplex: vna.ſ.expͥſſa q̃ fit p iſtã nega tionẽ nõ hoc.ſ.mõ: iſtituo mihi heredẽ. A. ⁊ ſi ipſe nõ voluerit: vel nõ potuerit heres eẽ: ſit he res. P. vel ſuſtituo. P. alia tacita qñ.ſ.negatio nõ exprimit̃ ſꝫ icludit̃: hoc.ſ.mõ. A. ⁊. P. mihi he redes iſtituo: ⁊ eos iuicẽ ſubſtituo: p q̃ vba taci te ſubitelligit̃ qꝺ ſi alter eoꝝ heres nõ fuerit.ſ. q2 noluit vel nõ potuit qñ deceſſit añ aditã he reditatẽ: alter ſit heres iſolidũ.ff.de here.iſt.l.

2 cũ in teſtõ.§ hec vba. Scꝺa võ ꝺr pupillaris: q2 fit ſoli pupillo vel pupillis: nec põt tp̃s exce dere pupillare: ſꝫ expirat ad itroitũ pubertatꝭ: vt dicẽdo filiꝰ meꝰ mihi heres eſto: ⁊ ſi nõ eris vel ſi eris ⁊ ĩfra tp̃s pubertatꝭ deceſſerꝭ. P. ſit heres.iſti.de pup.ſub.in pñ.imo factibilis ẽ in minꝰ tp̃s: vt ſi dicat̃. ſi filiꝰ meꝰ.j.iiij.vel.v.ãnũ deceſſerit. P. ſit heres. Et hec ẽ duplex: vna.ſ. tacite q̃ nõ hꝫ formã pupillaris ſubſtõnis: ſed ſub eiꝰ vbis icludit̃: vt cũ ꝺr. A. filiũ pupillum meũ heredẽ mihi iſtituo ⁊: ſi ipſe heres mihi nõ fuerit. P. ſit heres: ⁊ hec ex expreſſis eſt vulga ris ex tacitis vero pupillaris. Unde ſiue. A. ſit heres: ſiue non in pupillari etate deceſſerit he reditas directo iure peruenit ad. P. ſed ex vul gari ſuccedit tantum in bonis teſtatoris ex pu pillari vero in bonis teſtatoris ⁊ pupilli. Alia eſt expreſſa que fit per verbum affirmatiuum: et facit expreſſe mentionem de pupilaritate: ⁊ ſub ea includitur vulgaris tacita: vt inſtit. de vulgari ⁊ pupillari ſubſtitu.§ j. ⁊.ff. de vulga. ⁊ pup.ſubſtitu.l.eã hoc iure. ⁊ fit hoc mõ.ſ.a. fi liũ meũ heredẽ mihi inſtituo: ⁊ ſi ipſe mihi he res nõ fuerit vel ſi fuerit ⁊ i pupillari etate de ceſſerit.p.ſit heres vel.p.ſubſtituo: vñ iſta duo req̃rit ſcꝫ vboꝝ affirmationẽ: ⁊ expͥſſionẽ tp̃is

pupillaris. 3. ꝺr exẽplaris: q2 ad exẽplũ fit pu pillaris eſt q̃ fit a parẽtibꝰ vtriuſq; ſexus filio furioſo: vel mẽte capto: ſic dicta q2 ꝺ ad exẽplum fiat ſubſtitutionis pupillaris q2 ſicut pupillo q̃ teſtari nõ põt puidet̃ de here. ita ⁊ furioſo: ⁊ fit hoc modo.ſ.a filiũ meũ furioſum vel mẽte ca ptũ heredẽ mihi inſtituo: ⁊ ſi deceſſerit anteq̃ʒ ad ſanã mentẽ deuenerit ſubſtituo ei talẽ vel 5

talẽ. 4. ꝺr cõpendioſa: q2.ſ. fit ſub compendio huius aduerbij q̃ñcũq;: ⁊ cõtinet tacitã pupil larẽ q̃ alias fit plixioribꝰ vbis: ſic.a. filiũ meũ heredẽ iſtituo tñ q̃ñcũq; deceſſerit.p.ſit heres ⁊ ſic lꝫ q̃ñcũq; extẽdat̃ ad omne tp̃s: hic tñ re ſtringit̃ ad pupillare ſolũ in qꝺ ſolũ vr̃ de ſub ſtituto puidere voluiſſe.l.p̃cibꝰ.C.de impub. ⁊ 4

ali.ſubſti. Quinta dicit̃ breuiloq̃ ſiue recipro ca: q2.ſ.in breui cõtinet duas vulgares ⁊ duas pupillares: vt cũ duo vel plures ipuberes iſti tuti a patre habẽte eos in ptãte ſubſtituuntur hoc mõ.a. ⁊.b.filios meos ipuberes mihi here des inſtituo: ⁊ eos inuicẽ ſubſtituo. vñ q2 cõti net expͥſſaʒ pupillarẽ ſi q̃s eoꝝ deceſſerit in eta te ipuberi mr̃ decẽdẽns oĩno repellit̃ ⁊ alij ab inteſtato venientes et ſuccedit ſubſtitutus. 5

1

¶ 4.q̃rit̃ q̃d iura velint de ſubſtitutione vul gari: ⁊ dico duo. Primũ. Effectus huiꝰ ſubſti tutionis eſt: vt bona teſtatoris tm̃ q̃ debebant venire ad inſtitutũ veniãt ad ſubſtitutũ nõ bo na inſtituti.inſti. de pupi ſubſti.§ q̃ caſu. 4.q.

2. Euaneſcit autẽ iſta ſubſtitõ q̃cito inſtitutꝰ adierit hereditatẽ. ſiue poſtea decedat cũ libe ris ſiue ſine liberis.C.de impu. ⁊ alijs ſubſti.l. poſt aditã. ⁊ hoc nõ ſolũ qñ expͥſſe fit p negatio nẽ: ſꝫ etiã qñ tacite. Uñ licet titꝰ et ſemproniꝰ fuerit inſtituti heredes ⁊ ad inuicem ſubſtituti ſi tñ hic vel ille adierit hereditatẽ expirat ſub ſtitutio. vt in.ꝺ.l.poſt aditam.

¶ Quinto queritur quid iura velint de ſubſti tutione pupillari? et dico quatuor. Primum Ad iſtam ſubſtitutionem quatuor requiruntur primum ſcilicet quod ille cui fit ſubſtitutio ſit de liberis teſtatoris: et accipio liberos non tan tum pro filijs: ſed et pro nepotibus. ſecundum qꝺ ſit ipubes. tertium qꝺ ſit in poteſtate teſta toris. quartum qꝺ inſtituatur vel exheredetur Et fieri põt non ſolũ filio impuberi iã nato ſed etiam poſthumo. ſi tamen naſcẽdo eſſet ſub po teſtate teſtatoris ſi viueret ipſe teſtator: ⁊ etiã nepoti ſi tñ ſit recaſurus in ptãte ſui pr̃is poſt mortẽ aui.ff.de vul. et pup. ſub.l.ij.§ poſthumꝰ. 5

¶ Scdo. Effect⁹ eſt ei⁹ vt nō ſolū ſit .p. heres iure directo: ⁊ capiat bona ⁊ hereditatē vtriuſqꝫ ſi a deceſſerit in etate pupillari: ſed ēt excludit matrē ita qđ ēt legitimā petere non poterit: vt not. Bar. ⁊ doc. in .l. papinian⁹ § ſꝫ nec īpuberis .ff. de inof. teſt. ⁊ oēm aliā pſonā q̄ ipſi pupillo abiteſtato ſuccedere potuiſſet .ff. de vulg. et pup. ſub .l. luci⁹. Et hoc verū eſt ī expſſa: in tacita aūt hꝫ locū qñ alter fili⁹ teſtatoris fr̄ pupilli ſubſtituit̄. Si aūt ſubſtitut⁹ ſit extrane⁹ mr̄ admittit̄: ⁊ repellit̄ ſubſtitut⁹ .l. pcib⁹. ⁊ .l. cū q̄dā. C. de īpu. ⁊ alus ſub. niſi ī q̄tuor caſib⁹. prio qñ pr̄ expſſe phibet ne aliq̄d hēat. ſcdo qñ reliq̄t aliq̄d vxori: ⁊ vult eē ꝯtētā. tertio ſi fuit inimica pr̄i quarto qñ fr̄ īpuberis ē ſubſtitut⁹. No. Et qđ in hac tacita extrane⁹ nō excludit fr̄eꝫ ex vtroqꝫ parēte ꝯiūctū. ¶ Tertiū. Euaneſcit autē iſta ſubſtitutio prio p aduētū pubertatis. ſcdo ſi hereditas pr̄is nō ſit adhuc adita: qꝛ cū null⁹ appeat heres teſtm̄ prm̄ū vr̄ deſtitutū: ⁊ ſic euaneſcit ēt pupillaris .ff. de vul. ⁊ pu. ſub .l. ſed ſi plures § ſꝫ ſi ex aſſe. tertio ſi naſcit̄ poſthum⁹ de q̄ mētio nō eſt facta in teſtō .ff. e. l. ſi pr̄ filiū. quarto ſi patiat̄ pupill⁹ capitis dimunitionem maximā mediā: vel ēt minimā .ff. de adop. l. nec ei. ¶ Quartū. Nō q̄re inuēta ſit eſt: qꝛ cū fili⁹ in pupillari etate teſtari non poſſit pmittit̄ patri ipſi filio facere teſtm̄ ⁊ de herede puidere durante illa etate preciſe. d. § quo caſu.

6 ¶ 6. q̄rit̄ q̄d iura velint de ſubſtitutiōe exēplari: ⁊ dico hoc patere ex dr̄ia ei⁹ ad pupillarē a q̄ differt multipl̄r. ¶ Prio qꝛ illa fit tm̄ a pr̄e q̄ illum hꝫ in ptāte: hec aūt fit ēt a mr̄e filio furioſo vel mēte capto nō exiſtēte in ei⁹ ptāte. ¶ Secūdo qꝛ illa tm̄ fit pupillis ⁊ īpuberib⁹ tm̄: iſta vō ſolū adultis vel maiorib⁹. ¶ Tertio qꝛ in illa pōt ſubſtitui q̄libet quē voluerit: ī iſta nō: ſꝫ certo ordine ſic vt ſi hꝫ liberos ei ſubſtituantur ſi vō nō hꝫ ſubſtituant̄ fr̄es qđ ſi nec filios nec fr̄es hꝫ tūc ſubſtituet quē voluerit. C. de īp. ⁊ alus ſub .l. humanitatis. ¶ Quarto qꝛ illa expirat adueniente pubertate: ſed hec ſolum adueniente mente ſana. ¶ Quinto quia illa fit impuberi ſiue furioſus ſiue ſan⁹ mēte ſit. hec vō ſolū furioſis ⁊ mēte captis. Probant̄ hec oīa īſt. de pup. ſub. § q̄ rōne. Et ſi adueniat ſana mens et nullo facto teſtō iterum vertatur in furiam non euaneſcit ſubſtitutio. ar. l. ꝙ fauore. C. de legi. ⁊ pl. ſꝫ alij dicant quod expirat. ar. l. quod q̄nſqꝫ .ff. de re. iur. Effect⁹ aūt eius eſt vt bona

7 vtriuſqꝫ tranſeant ad ſubſtitutum.

¶ 7. q̄rit̄ q̄d de breuiloqua: ⁊ dico q̄tuor. ¶ Primū. Hec ſubſtitutio fieri pōt a milite: nec explico quō: qꝛ nō eſt in vſu itē a quolibet nō milite ſed opꝫ qđ fiat filio pupillo ⁊ in ptāte exiſtente ¶ Scdm̄. Continet aūt pupillarē expſſaꝫ qꝛ hꝫ eundem effectum: ideoqꝫ ſolū filio pupillo ⁊ in ptāte exiſtēti fieri pōt vt dictū eſt. ¶ Tertiū. Licet hec ſubſtitutio ſit directa de ſui nā ſimpl̄r poſſent tn̄ apponi ī ea vba: vel dictiōes: vl̄ aliq̄ mutari p q̄ in fideicōmiſſum ꝯuerteret̄: ⁊ ad nāꝫ ac ius fideicōmiſſi reduceret̄. ¶ Quartū. Quatuor aūt modis ad nām vel ius fideicōmiſſi reducit̄ ſicut fieri pōt ſub his q̄tuor formis. ¶ Prio eīn fit ſic. a. mihi heredē īſtituo: ⁊ ſi qñcūqꝫ deceſſerit .a. ſubſtituo .p. Nā hoc vbū ſubſtituo trahit hāc ſubſtitutionē ad fideicōmiſſum ſm gl. in .l. pcib⁹. C. de īp. ⁊ alijs ſub. ⁊ .l. cēturio .ff. de vulga. ⁊ pu. ſub. ⁊ in .c. raynutius. de teſta. ⁊ predictum aduerbiū qñcūqꝫ: in hoc caſu ſeruat propriā ſignificationē: ⁊ reſpicit oē tēpꝰ ⁊ vt̄ ⁊ omni tpe ſuadet valere .l. quoties .ff. de reb. du. Hinc eſt qđ quocūqꝫ tpe moriatur ſiue in pupillari ſiue in maiori etate virtute huius verbi ſubſtituo videtur rogatus eſſe a teſtatore per fideicōmiſſum poſt mortem ſuam reſtituere hereditatem ⁊ bona teſtōris ipſi ſubſtituto. Unde ipſo inſtituto moriente mater ⁊ quicūqꝫ ſucceſſores ſiue ex teſtamento vel abinteſtato adibunt hereditatem: ⁊ aditam ſubſtituto reſtituent iure fideicōmiſſi. inſti. de fideicom. here. § ſed qꝛ ſtipulatiōes. defalcabunt tamen et retinebunt legitimā ipſius que eſt tertia pars toti⁹ hereditatis teſtatoris ſm cōiorem opinionem ſi ipſe .a. erat de liberis ipſius teſtatoris ad quos legitima ſpectat: qꝛ in hac grauare eum teſtator non potuit. C. de inoffi. teſt. l. quoniam. de reliquis vero defalcabunt tertiam trebellianicam: ⁊ ſic habebūt mediam hereditatem reliquam vero medietatem reſtituent ſubſtituto iure fideicōmiſſi. Retinebunt etiaꝫ ſibi omnia bona ipſi a. qꝛ teſtator de ſuis tantum rogaſſe intelligit̄ non heredis. Si vero .a. nō erat de liberis defalcabunt tantum trebellianicam: ⁊ habebit etiaꝫ alia bona que .a. queſiuit aliunde. Et hec ſubſtitutio: qꝛ ius fideicōmiſſi habet fieri pōt cuicūqꝫ heredi. ⁊ a quocūqꝫ teſtatore. inſti. de fideicō. here. § in primis. ⁊ § ſeq. Et aduerte ꝙ licet in p̄fata forma non addatur quādocūqꝫ deceſſerit ſine liberis: ſi tamen .a. erat de liberis teſtatoris intelliget̄ hec clauſula ſine liberis qꝛ pro regula eſt qđ quandocūqꝫ quis aliquē rogat de liberis ſuis alteri hereditatem reſtituere poſt ſuam mortē ſemper intelligitur tacite ꝯditio iſta. ſ. ſi deceſſerit ſine liberis: qꝛ nō eſt credēdum qđ quis excluſa ple filij ſui voluerit hereditatem peruenire ad iterum in extraneo autē herede non ineſt talis tacita cōditio niſi addat̄ expſſe. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ſub condi. fac. l. generaliter § vlti. ¶ Secundo fit ſic. a. filium

meū impuberē heredē mihi inſtituto: ſed ſi di
ct⁹.a.qñcūq₃ ſine liberis deceſſerit.p.ſic heſs
ꝛ tūc ſi morit̄ infra tp̄s pupillare valet iure di
recto: et ſic ſubſtitutus capiet totā hereditatē
ſine deductione alicui⁹ q̄rte.d.l.cēturio.ꝛ.c.ſi
pater.de teſta.li.vj. Si ṽo morit̄ in pubertate
ſ̄m Jo.an.erit totaliter fideicōmiſſoria q₂ lꝫ ꝑ
iſtā dictionē ſit heres videat̄ directa tñ ꝑ iſtā
additionē ſine liberis trahit̄ ad fideicōmiſſū.
vt ꝓbat̄ i.l.ſceuola.ff.ad tre. q₂ illa additio in
nuit ꝙ in q̄cūq₃ tp̄e deceſſerit ſine liberis i pu
bertate ex p̄ſumpta volūtate teſtatoris vr̄ ro-
gatus ꝑ fideicōmiſſum reſtituere hereditatē
poſt mortē: vt ꝓbat̄ i.d.l.p̄cib⁹. Et ideo q̄cūq₃
tp̄e i pubertate moriat̄ ſine liberis mater aut
q̄cūq₃ ſucceſſores reſtituēt hereditatē ſubſtitu
to deductis ſupradict.ff.de vul. et pup.ſubſti.
l.coheredi.§.cū filie. Et ſic tenē.lꝫ cōis opinio
legiſtarū ſit qḋ nunq̄₃ obligat̄: ſꝫ expirat ꝑ ad-
3 uētū pubertatis. ¶ Tertio fit ſic. A.mihi here-
dē inſtituo: ſꝫ ſi dic⁹.a.qñcūq₃ ſine liberis de
ceſſerit.p.ſubſtituo. Et hec oi tp̄e ē fideicōmiſ
ſaria: ꝛ idē ius eundē effectū hꝫ ꝑ oia ſicut pri
ma p̄dicta tū rōne ṽbi ſubſtituo: tū rōne ſine li
beris: ideo dicēdū ē vt de illa. ¶ Quarto ſit ſic.
A.filiū meū heredē mihi inſtituo: ſi tñ deceſſe
rit in pupillari etate: vel poſtea qñcūq₃ ſine li
beris.p.ſit heres vl̄.p.ſubſtituo. Sub hac aūt
forma cōprehendunt̄ tres ſubſtitutiones: vna
pupillaris exp̄ſſa ꝑ hoc qḋ dicit̄ ſi deceſſerit i
pupillari etate: ꝛ ex hac reſultat tacita vulga-
ris q̄ ſub pupillari expreſſa cōtinetur vt dictū
eſt: ꝛ hāc facere nō pōt niſi pr̄ pupillo ꝑp̄t pu-
pillarē etatē exp̄ſſam qñ fit directe niſi ſit mi-
les.d.l.cēturio. tertia fideicōmiſſaria eſt ꝑp̄t
illud qḋ dr̄: vel poſtea qñcūq₃ ſine liberis. Sꝫ
ſi teſtator vult ꝙ clari⁹ iſte tres reſurgāt dicat
p.pupillariter ꝛ vulgariter ꝛ ꝑ fideicōmiſſum
ſubſtituo: ꝛ vnaq̄q₃ iſtaꝝ hꝫ ſuū effectū. q₂ ſi.a.
ſit heres: et i pupillari etate moriat̄ ſubſtitut⁹.
vocat̄ iure directo excluſa m̄re et alijs legiti-
mis ſucceſſorib⁹: et hoc p̄pter effectū pupilla-
ris exp̄ſſe q̄ matrē repellit ꝛ ſubſtitutū admit-
tit.l.luci⁹.ff.de vulg.ꝛ pup.ſubſti. Si ṽo.a.nō
ſit heres: q₂ nō poſſit aut nolit: tunc ſubſtitut⁹
erit heres iure directo ꝑpter tacitā vulgarem
q̄ etiā ex pupillari cōſurgit vt dictū eſt. Si ṽo
ſit heres.deinde fact⁹ pubes: qñcūq₃ ſine libe
ris moriat̄ habebit locū fideicōmiſſaria. vnde
eo ſine liberis moriente ſucceſſores reſtituent
hereditatem cum defalcatione vt dictum eſt.
Innumerabilia dici poſſent de hac ſubſtitu-
tionum materia que cauſidicis relinquantur.
38 A ¶ Octauo q̄rit̄ vtrū indiſtincte ꝑ religiōis in-
greſſum expiret ſubſtitutio facta in defectu li-

beroꝝ: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Sc̄dm gl. i.c.in 1.di
p̄ñtia.de ꝓba.iſto caſu ꝑ ingreſſum religiōis
ſubſtitutio euaneſcit: ꝛ excludit̄ ſubſtitutus ſi
erat p̄uat⁹. q₂ hoc caſu igrediēs mōaſteriū he
redē fingit̄ habere vt ibi i aut. ḋ ſan.epi.§.hac
p̄ñti. ſꝫ itellige ꝙ euaneſcit ſi monach⁹ tenuit
ſ̄m gl.ibi.ꝛ poſtq̄₃ tenuit nō aū ſ̄m vin.ꝛ nō fe
cit in fraudē nec exiuit ifra tp̄s ꝓbatiōis. Si
autē ſubſtituit̄ eccl'ia aut locus religioſus vel
iubet̄ expēdere in pias cauſas nō expirat ſub-
ſtitutio vel fideicōmiſſum. vt.d.§.ſꝫ hec. vbi di
ſtinctio iſta ꝓbat̄: et diuerſitatis rō eſt ſ̄m Ar-
chi. q₂ ꝙ expiret ſubſtitutio ꝑ religiōis ingreſ
ſum inductū eſt ꝯ ꝑpriā ſignificationē ṽborū
in fauorē pie cāe: vñ vbi fideicōmiſſuꝫ expēdi
dꝫ in pias cās ceſſat dicta rō: cū nō debeamus
impropriare ṽba in fauorē vni⁹ pie cauſe in al
teri⁹ pie cāe p̄iudiciū: ar.c.cū cā.de ꝓbē. ¶ Se 2
cūdū. Si aūt inſtitut⁹ nō ingredit̄ monaſteriū
ſꝫ efficit̄ cleric⁹ dicit gl. ibidē ꝙ nō euaneſcit
ſubſtitutio niſi duo cōcurrāt. primo vt ꝑpetuo
maneat in eccl'ia. ſc̄do vt reddit⁹ expēdant̄ in
pias cās. vt hr̄ in aut. niſi rogati. C.ad treb. qḋ
q̄dē Paū. ibidē reſtrīgit ad clericū cōuerſū ali
cuius monaſterij: ſꝫ meli⁹ intelligit̄ ſimpl'r. vt
gl. intelligit. ¶ Tertiū. Si aūt dediſſet ſe et ſua
eccl'ie ſeculari gl. ibidē diſtīguit: q₂ aut ſit cle
ricus. ꝛ ſic dr̄ vt ſupra ſtatī. aut nō ſit cleric⁹. ꝛ
ſic ſubſtitutio nō expirat ſ̄m melius ſentiētes
¶ Quartū. Si ṽo ingredit̄ religionē in fraudē 4
ſubſtituti ſ̄m Paū.in.d.c.in p̄ſentia. abbas tꝫ
ꝙ ſubſtitutio nō euacuat̄ q₂ fraus ꝛ dolus ne-
mini patrocinant̄. de reſcri. ſedes. ꝛ hoc cōiter
tenet̄ ꝛ ꝓbabit̄ fraus ꝓbādo cōminationes fa
ctas ſubſtituto ꝑ heredē. xx.q.iij.c.ſi. Et idē eſt
ſ̄m gof. ꝛ archi.in.c.ſi qua. xix.q.vi. ſi nō itra-
uit ſꝫ monaſteriū heredē cōſtituit: q₂ ſubſtitu-
tio non expirat et de his. ꝫ. hereditas. i.§.vij.
¶ Quintum. Si autē ad dictam clauſulā gñalē 5
ſi ſine liberis addat̄ ex ſe legitime deſcēdēti-
bus vel ex ſuo corꝑe natis. lꝫ ſint opiniōes tñ
veritas ē qḋ ꝑ religiōis ingreſſum ſubſtitutio
expirat: vt egregie bart. ꝓbat in q̄ſtione facti
cuius motiua vide ꝑ archi. iij. titu. x. capi. iij.§.
antepe. ꝛ idē tꝫ ip̄e ꝛ ci. in.l.ſi ita q̄s.ff.de leg.
ij. cōcor. archi. ꝛ Jo.in.d.c.ſi qua. ꝛ dñs anto.
ꝛ paū.in.d.c.i p̄ñtia. lꝫ ꝯtrariū tenuerit Ja.de bel
ui.ho. ꝛ Jo.an. ꝛ q̄dā alij. ¶ Sextū. Si fiat ſub- 6
ſtitutio ſub cōditione qḋ monaſteriū nō ingre
diat̄ nō expirat ſubſtitutio ꝑ ingreſſum mona-
ſterij: ſ̄m paū.in.d.c.in p̄ſentia. q₂ cōiter tenet̄
qḋ illa conditio q̄ impedit matrimoniū ſpūale
ſiue religiōis ingreſſum habet̄ pro nō adiecta
ſicut ꝛ illa q̄ impedit carnale. C.ḋ indi. vi.l.ij.
ꝛ.ff.de ꝯdi. ꝛ demō.l.cū tāle. ꝛ.l.titie ſi nupſe-

rit. vbi dr q̄d ſi teſtator reliquit titie ducētos
ſi nō nupſerit ⁊ ſi nupſerit cētū. ſi titia elegerit
nuptias dʒ hr̄e ducētos: q2 ꝯditio illa retrahit
a mr̄imonio carnali: vn̄ non tenet̄ mulier reſti
tuere relictū ſibi cū onere reſiſtendi ſi nupſe-
rit. ff. eo. l. ꝗties. ⁊ l. ſi filie. ⁊ a fortiori idē eſt ſi
cōditio īpediat mr̄imoniū ſpūale. Vn̄ dicit Al
bri. i. l. deo nobis. C. de epi. ⁊ cle. q̄d puella cui
relīquunt̄ cētū ſi nupſerit: ſi ꝟo religionē īntra
uerit. l. nihilominꝰ ſi intrauit habebit centū:
q2 ī caſu ꝑdicto oīs ꝯditio dilatio et grauamē
remiſſa intelligunt̄ cū ꝑdicta inſtitutio ſucce-
dat loco debiti bonoꝝ ſubſidij: vt eſt expꝛeſſum
C. de inoffi. teſt. l. q̄m ī ꝑoribꝰ. Et hoc dicit ve
rū in filia cui tale ſubſidiū debet̄: nō aūt in ex-
tranea ſed ſolū ſi ꝯditio extet. imo nō haberet
filia q̄ſi legitīa eſſet ſibi legata et illud relictū
eſſet vltra debitū bonoꝝ ſubſidiū. ſʒ ricardus
malūb. tʒ hoc eſſe verū indiſtincte. ego vero di
co verū dicere albricū ſi ꝯſideret̄ ſolū ratio de-
biti ſubſidij: ſʒ ſi cōſideret̄ turpitudo ꝯditiōis
ꝙ pro nō adiecta habēda eſt verū dicit ricar. ꝙ
q2 in hoc caſu ſemꝑ eſt turpis ſemꝑ habebitur
pro non adiecta. infra legatum primo. v. ix.

De heremitis.

Heremita ꝗ ⁊ heremicola eſt is ꝗ he
remum colit inhabitādo. Et eſt du-
plex ꝗdā. ſ. colēs ꝗdā ſeu habitans
heremū ſed nō ex deſiderio vite ſo-
litarie: ſed alia cauſa puta ad aggre
diendū vel fugiendū: ⁊ hic ꝓprie nō dicit̄ he-
remita: q2 vt dicit̄ in. c. qui vere. xvi. q. i. here-
mita dicit̄ ꝗ vere ⁊ pure ſolitariā vitā eligit ꝗ-
dā vero colēs ex deſiderio colendi. Et iſte eſt
duplex: q2 quidā eſt colēs ex deſiderio colēdi
et tn̄ eſt aſtrictus obediētie alicuius approba-
te religionis ꝗ etiā et ſi ſit heremita ꝓprie nō
tn̄ ꝑciſe: ſʒ eſt religioſus ducēs vitā heremiti-
cā: alius vero nō eſt obediētie aſtrictus: ⁊ iſte
proprie dr heremita. ſ. is qui vitā heremiticā
eligit ſub ſpū libertatis. vnde dicit. s. thom̄. in
iiij. diſ. xxvij. ꝙ heremite habēt ſolēne votum
cōtinētie ſed nō obediētie: licet teneant̄ ep̄is
obedire ſicut ⁊ alij: vt dicit̄. xxv. q. clxxxvi. ar.
v. ad. iij. imo etiā poſſunt habere proprium ſm
gl. in. d. c. qui vere. ⁊ eſt tex. xix. q. iij. § econtra.

1. q. Primo ꝟo ꝗrit̄ vtrū heremite gaudeāt pri-
uilegio clericali: ⁊ dicit ſum. ang. ac ro. cū Jo.
de lig. ī cle. ꝑ ī fas. de prebē. ꝙ ſicut laici nati
ſunt ita laici ꝑſeuerāt ſub imperatoris iuriſdi
tiōe: cū eis nihil adueniat eos eripiēs aut exi
mēs inde q̄d eſt duplex. ſ. receptio ordinis: vel
cōuerſio ad aliquā religionē approbatā. de re
ii. do. c. ſi. xvij. q. iiij. ſi ꝗs ſuadēte. de ſen. excō.
nō dubiū. ⁊ ſequit̄ pan. ī. c. nullꝰ. de foro cōpe.
ſed cōtrariū tenuit gl. in. d. c. ꝗ vere. q̄d archi.
limitat verum in heremitis non profugis: ſed
qui aſtricti ſunt alicui regule vel ſuperiori ſcʒ
religioſo: vel ſaltem hoc priuilegio gaudentī
vt. s. eccleſia. i. § v. dicto. vi. ⁊ hoc tene: tum q2
ſi laicum viuentem in turba dicta aſtrictio fa-
cit gaudere priuilegio clericali: quare non va
cantem deo penitus in ſolitudine: tum etiam
quia ⁊ ipſa ſum. ang. dicit q̄d ſunt de foro eccle
ſiaſtico per. c. nulla ratiōe. diſ. xciij. ⁊ ꝑ. c. ſi au
tē. xi. q. iij. priuilegiū autē fori tardiꝰ acquirit̄
et citius ac facilius perditur ꝙ̄ perſonale ſm
doct. vn̄ ſi gaudēt reali ꝑuilegio ſiue fori: gau-
dent et perſonali. s. excommunicatio. vi. § ij.
Scđo querit̄ vtrū heremite vocari poſſint 2
ad prelaturam monachorum: ⁊ dico q̄d ſic per
poſtulationem. extra de elec. cum ad monaſte-
rium. et ratio quia tranſeunt ad vitam ſtrictio
rem in hoc q̄d monachus abrenūciat proprius
nō aūt heremita. vnde pōt condere teſtm̄. xix.
q. iij. § ſed aliud eſt. q̄d intellige vbi heremita
nō ē religioſus. Vita tn̄ ſolitaria debite aſſum
pta ꝑeminet ſociali ſʒ. s. Tho. ij. ij. q. clxxxvi.
ſicut iam perfectum ei quod ad perfectionem
exercetur: ſed ſine precedenti exercitio eſt pe-
riculoſiſſima: niſi diuinitus ſuppleatur.
Tertio queritur vtrū religioſi poſſunt vitā 3
heremiticā eligere: et dico q̄d ſic de licētia ſuoꝝ
prelatoꝝ etiā mēdicātes: ⁊ cellas ſiue habita-
cula in heremo ſiue vbi hoīm habitatio de ꝓ-
pinquo nō ſit capere ⁊ mutare. de exceſ. prela.
cum ex eo. lib. vi. prelati tamen nemini debent
dare licētiam niſi iam in ſocietate perfectis cum
imperfecto ſit periculoſiſſimum habitare ſoli-
tarie: cui ⁊ dicit̄ ve ſoli: quia cum ceciderit nō
hʒ ſubleuantem. vn̄. s. Tho. vbi ſupra dicit q̄d
vita ſocialis neceſſaria eſt ad exercitiū perfe-
ctionis: quia mutuo ſe inſtruunt verbo exem-
plo et correctiōe que ad perfectionem ducunt
ſolitudo autem competit iam perfectis.

De hereſi ⁊ hereticis primo in ſe.

Hereſis. i. grece ab electiōe dicitur
eo q̄d aliquam ſibi opinionē ſectā-
dā hereticus eligat. xxiiij. q. iij. he
reſis. alias diuiſionem ſonat: ⁊ ſic
hereſis in propoſito videtur heſio
intellectus ad falſam ſententiā in ſpectātibus
ad fidem aut mores cum obſtinatiōe ita quod
de ratiōe eius ſunt duo ſm. s. Thom̄. ſuper. i.
ad cori. lec. iiij. ſcʒ electio priuate diſcipline
et pertinacia: ⁊ principaliter: vt idē dicit. ij. ij.
q. xi. eſt circa articulos fidei ſecundario vero
circa ea ꝗ ſequunt̄ ex eis: ⁊ naſcitur ex ſuꝑbia
vel concupiſcentia commodi temporalis. He-
reticus vero ſm pet. ⁊. s. Tho. et communiter

oẽs doc. diffiniri põt qḋ eſt is q̃ circa ea q̃ ſunt
fidei errat ꝑ itellectũ: ꝛ ꝑtinaciter heret errori
ꝑ volũtatẽ. Vñ errãs in his q̃ nõ ſunt fidei.i.q̃
q̃s explicite credere nõ tenet̃ puta credẽdo Ja
cob p̃rez fuiſſe abrae ꝛ hmõi: q̃ tñ recte crederet
vbi ei ↄſtaret de ꝟitate nõ ẽ heretic⁹ ſm.s.tho.
in.iiij.ſilr nec q̃ errat circa ea de q̃b⁹ diſſentiũt
doctores dõec ꝑ eccl'iã ſit determinatũ: vt idez
dicit in p̃la ꝑte. Silr errãs circa ea q̃ ſũt fidei
nõ ꝑtinacit̃: ſ; ꝑ ſimplicitatẽ nullo mõ p̃t dici
heretic⁹ ſm Car. in cle. de ſum. tri. ꝛ ↄñr nec ex
cõicat⁹ ꝑ ꝟbũ ꝑtinaciter ibi poſitũ: q: errãs per
ſimplicitatẽ nõ ꝑtinaciter credit. imo talis me
reri põt: puta dũ credit ſuo epõ p̃dicãti aliq̃d ↄ̃
fidẽ credẽs aĩo obediendi fidei: pat⁹ tñ corrigi:
q: ex ĩtẽtiõe iudicat̃: itẽ q: ſ; Jnn. illud nõ ẽ fi
des ei⁹ ſ; fides eccl'ie: ꝛ vult dicere qḋ id ſi cre
dit: q: credit eccl'iã illud credere: ꝛ ↄñr potius
credit ꝙ eccl'ia credit. Jdẽ aũt puto de errante
ex q̃dã pia deuotiõe: vt puta circa ↄceptionem
dñe nr̃e. S; hec limita niſi erret in his ĩ q̃bus
ignorãtia nõ excuſat: q̃ caſu nõ meret̃: ſ; peccat
nõ ꝑ ĩfidelitatẽ hereticã q̃ ꝑtinaciã req̃rit ſed
ꝑ negligẽtiã. itẽ niſi erret ĩ his de q̃b⁹ certãt vi
ri docti ex q̃dã ꝑtiali affectiõe. aliq̃n tñ hereti
c⁹ dr̃ q̃lib; excõicat⁹.iiij.q.j.qḋ aũt. ſilr ꝛ ſimo
niac⁹.j.q.j.q̃ſq̃s. ſ; ẽ locutio ĩpropria inquãtũ
ſc; ita opant̃ ac ſi male de fide ſentirent. Jgit̃ ſi
alterũ illorũ duorũ deficiat nõ eſt q̃s hereticus
de hoc lati⁹.j.§.ſi. Aduerte aũt ea q̃ ſunt fidei
circa q̃ errãdo q̃s labit̃ in hereſim ſunt multa:
vñ heretic⁹ ẽ p̃mo male ſentiẽs de articulis fi
dei: ꝛ ſcḋo ſimilit̃ male ſentiẽs de eccl'ie ſacra
mẽtis de her. ad abolendã. tertio male ſentiẽs
circa ſcripture ſancte ꝟitatẽ.xxiiij.qõ.iij.hẽſis.
vñ dicit Pau. in cle. vnica. co.ti. qḋ heretic⁹ ex
ponẽs falſam ꝛ extortã expoſitionẽ in diuinis
ſcripturis ↄ̃ id ꝙ eccl'ia t; qḋ gl. in cle. ſ. verſu.
§ ſane. dicit p̃cedere ĩdiſtĩcte de gignẽte aut ꝛ
nẽte ↄuerſu; dogma vel falſas opiniões: ſ; aliũ
meli⁹ hoc limitãt ſi ſcriptura illa ſit de neceſſarijs
ad ſalutẽ: puta de ꝑtinẽtib⁹ ad fidẽ vel mores:
vel taliter expoſita ꝙ nõ poſſit eſſe ꝟa in ſenſu
illo. Car. et. in. d. cle. voluit hoc extẽdere ad te
nẽtes ↄ̃ canones: ꝛ multi doc. ibi. ſ; diſtinguen
dũ eſt. Nã credulitas eſt ↄ̃ fidẽ duplr̃: p̃mo dire
cte ꝛ p̃ncipalr̃: q: ſ. eſt ↄ̃ articulos. ſcḋo indire
cte ꝛ ſcḋario q: ſ. eſt ↄ̃ aliq̃d cõnexum articulo:
ita quod ſequitur corruptio alicuius articuli:
ſicut dicere quod in ſcriptura contineatur ali
quod falſum: quia eſt contra illud quod ſpiri
tus ſanctus locut⁹ eſt per prophetas: ſimiliter
dicere quod eccleſia male determinauit in ali
quo circa fidem aut mores: quia eſt cõtra illud
ſanctam eccleſiam catholicam: et ſimiliter au

ferre eccl'ie romane priuilegia diuina: quia ſe
quitur qḋ ipſa nõ ſit regula fidei infallibilis:
ꝛ ↄñr non eſt neceſſe credere articulis fidei ab
illa declaratis vel traditis. 1.qõ
¶ Primo ꝟo q̃rit̃ quomõ in his q̃ ſunt fidei dif
ferãt temerariũ erroneũ hereticũ? ꝛ dico ſm ar
chi. ꝙ ſe hñt vt hõ aĩal corp⁹ ita qḋ omne here
ticũ eſt erroneũ ꝛ temerariũ nõ ↄ̃: ꝛ omne erro
neũ eſt temerariũ nõ ↄ̃. Nã temerarium eſt in
hmõi aſſerere tanq̃ certũ aliqḋ poſſibile qḋ au
toritate vel ratione efficaciter ꝓbari nõ põt: ſi
cut ꝙ mũdus terminabit̃ hinc ad cẽtũ vel du
cẽtos annos: erroneũ ꝟo ſuꝑ temerariũ addit
falſitatẽ: q: errare ẽ a via recta diſcedere: ſicut
dicere vt dicit magiſter ſentẽ. ꝙ xp̃s fuit hõ in
triduo ſue mortis: hereticũ q̃ꝙ ſuꝑ erroneũ ad
dit qḋ falſitas ſit notoria ꝛ in heſio ꝑtinax: vñ
dicit Aug. errare potero: ſ; heretic⁹ nõ ero. hec
ex illo. S; aduerte ꝙ ꝑtinacia req̃rit̃ ex ꝑte cre
dẽtis vt dicat̃ hereticus non ex ꝑte ſn̄ie vt ipſa
dicatur hereſis vel heretica: vt vnde ſufficit
ꝙ ſit notorie contra fidem.
¶ Scḋo q̃rit̃ quot req̃rant̃ ad hoc ꝙ errãs cir 2
ca fidẽ ſit hereticus? ꝛ dico qḋ req̃runt̃ q̃nq; ad
duo p̃dicta reducibilia. ꝛ de q̃b⁹ diffuſiſſime ar
chi. ij. ꝑte tit. xij. c. v. § j. ¶ Primo vt q̃s erret: cum
heritic⁹ ſit ſm aug. q: opiniones falſas gignit 1
aut ſequit̃. q̃ error ſit in rõne: q: hereſis eſt ſpe
cies infidelitatis q̃ eſt in rõne ſicut ꝛ fides ſibi
ↄ̃ria. Jgit̃ nullũ factũ ſine errore hoiem hereti
cũ fecit: vñ batizare imagines: demones ado
rare cõculcare altaris ſacr̃z ꝛ hmõi horrẽda niſi
ſi ſit error ĩ intellectu male de his ſentiẽdo nõ
faciũt hereticũ: ſ; peccatorẽ ꝛ ſcelelitũ: ꝛ ſortile
gũ ſicut q̃ aliq̃ duct⁹ cupiditate iſta facit ad aſ
ſequẽdũ aliq̃d a demõe pacto tacito vel expꝛ̃ſſo
credẽs tñ de his ea q̃ fides docet. Nec obſtat
ꝙ ſ; iura ſimoniac⁹ dicit heretic⁹.j.q.j.q̃ſquis
q: hoc nõ eſt verũ ꝓprie ſ; in quãtũ vendendo
ſcẽa ita agit ac ſi exiſtimaret poſſe donum gr̃e
dei peccunia poſſideri ſm.s. tho. quod tamen
nõ credit alioquin eſſet hereticus proprie. Nõ
obſtat etiam qḋ adorans hereticum quod ſc;
leuius eſt quam adorare demonez eſt heretic⁹
in. c. quiſquis. ꝛ in. c. accuſatus de he. lib. vj. q:
hoc eſt verum ſi adorat credens illum adoran
dum quaſi ſc; eius fides vera ſit: ſecus ſi propt̃
commodum temporale ſine errore quia non eſt
hereticus niſi iuris preſumptione ꝛ fictione. et
de hoc infra § v. vtrum ſcilicet in iudicio eccle
ſie tales debeant ſtatim iudicari heretici. ¶ Se 2
cundo requiritur quod error ſit contra ea que
ſunt fidei vt circa ſcripturam vel articulos
fidei aut contra determinationem eccleſie in
his que ſunt fidei aut morum neceſſaria ad

ſalutẽ:arg.xxiiij.q.j.hec eſt fides.vñ error ĩ nõ ſpectantib⁹ ad fidẽ vel determinationẽ eccl'ie: puta qð ſol ſit mĩor terra nõ ẽ periculoſus.imo nõ eſt heretic⁹ ſentiẽs ꝯ determinationẽ eccl'ie in alijs ꝗ̃ in ꝑdictis q̃ ꝑtinẽt ad finẽ vel bonos mores:ſicut Jo.xxij.determiauit in extrauagã ti ad ꝯditorẽ: qð ius ſepari nõ põt ab vſu ĩ vſu ꝯſumptibilib⁹:⁊ tñ dicit huic ſnie ꝯdicẽtes eẽ ꝯtumaces ⁊ eccl'ie rebelles non aſſit hereticos.
3 ¶Tertio reqrit̃ qð error ſit in eo q̃ catholicam fidẽ eſt ꝓfeſſus alias nõ eſſet heretic⁹ ſʒ ſimpl'r ĩfidelis:vt iude⁹ ⁊ pagan⁹. ¶Quarto ꝙ aliquã
4 ꝟitatẽ de fide xp̄i fateat̃ quãtũ ad humanitatẽ vel deitatẽ:alioqn ſi nullã fateret̃ ꝓprie loquẽ do magis eẽt apoſtata ꝗ̃ heretic⁹ ſicut iulian⁹ apoſtata large tñ dici põt heretic⁹:⁊ graui⁹ he
5 retico puniẽd⁹ ſi puniri poſſet. ¶Quinto vt q̃s errorẽ talẽ obſtinata volũtate eligat et ꝑtinaciter ſequat̃:vñ ꝯerrãs ex ignorãtia parat⁹ corri gi nunquã eſt hereticus.xxiiij.q.iij.dixit ap's. ¶Sciẽdũ eſt tñ ſm archi.qð ꝑtinatia nõ eſt iudicãda ſolũ in actu exteriori: puta qð ille ſolus ꝑtinax reputet̃ q̃ ꝟbis aut ſcriptis monit⁹ reſi ſtit:ſʒ ẽt q̃ latenter diu in errore ꝑſiſtit vel vſqꝫ ad mortẽ ꝑdurat:q2 talis nõ vr̃ ꝑ ignorãtiã ſed per obſtinatã malitiam perſeueraſſe: ideoqꝫ eccleſia tales preſumit hereticos.

3.qõ ¶Tertio q̃rit̃ vtrũ dubi⁹ in fide ſit heretic⁹ vl' infidelis:⁊ dicit Lau.qð is qui firmiter ex animi ĩfirmitate nõ credit:nec tñ ꝑtinaciter dubitatiõi inſiſtit nõ eſt hereticus quinnimo ſi recedit ab illa dubietate reſiſtẽdo meret̃:qui vero ꝑtinaciter inſiſtit.i.non parat⁹ corrigi ad mandatũ ſuperioris eſt hereticus: vt in.c.dubius. de here.⁊ pro hoc eſt caſus ſingularis in.c.dãnamus.de ſum.tri.vbi ioachim nõ dãnat̃ licet dixerit erroneum.q2 fuit corrigi paratus ſe correctioni eccleſie ſubijciẽs:vñ ſola ꝑtinacia hominem hereticũ facit. Et idē cardinalis.Sed aduerte qð nullus dubius in fide videt̃ paratus corrigi ad mãdatuꝫ eccleſie niſi dubitet ex ignorãtia:q2 dubius de articulo dubius eſt de doctrina eccleſie ſi ſcit eam docere articulum: vnde dico qð dubitans cõtra ſuam voluntateꝫ nõ eſt hereticus alia ratione:q2.ſ. ſicut nullus credit niſi volens ſm Aug.ita nec efficitur infidelis niſi volens:vnde in ratiõe hereſis includit̃ electio falſitatis:que electio importat liberam inclinationem voluntatis.

4 ¶Quarto q̃rit̃ vtrũ ſit heretic⁹ q̃ aſſerit vſurã nõ pctm̃:⁊ dico qð ſic vt in cle.ex graui.de vſu. vbi dicit Pet.de anch.ꝙ act⁹ fenerãdi non ſapit hereſim:nec ꝑtinet ad inq̃ſitorẽ:⁊ tñ ꝑtinaciter aſſerere hoc nõ eẽ pctm̃ eſt hereticũ:⁊ rationẽ aſſignat gl.dicẽs qð non ſolũ heretic⁹ ẽ male ſentiẽs:de articulis fidei ⁊ eccl'ie ſacr'is. de her.ad abolẽdã.ſʒ ẽt q2 ꝑuerſum hʒ dogma vel falſas aut nouas opiniões gignit aut ſequitur.xxiiij.q.iij.inter ſciſma ⁊ hereſim ⁊.c.hereticus.ĩtellege ꝯ doctrinã eccl'ie : vñ ſubiũgit gl. hoc eẽ ꝯ doctrinã eccl'ie eo. tit.c.iiij.⁊.c.cũ tu. et concor.pan.q̃ clari⁹ loquẽs dicit hereticũ eẽ q̃ ꝑ falſaꝫ extortaꝫ expoſitionẽ in ſcripturis diuinis ponit ꝯ id ꝙ ĩ ĩi. Et ĩtellige ſʒ pe.q̃ñ q̃s ſimpl'r aſſerit vſuraꝫ nõ eẽ pctm̃.vbi tñ dubitat̃ in aliq̃ caſu vtrũ ſit vſura necne:nõ eẽt heretic⁹ q̃ teneret opinionẽ ẽt forte nõ veraꝫ.v ĩ.c.nauiganti.verſu. Addit ẽt Pau.ĩ.d cle.ex graui.ꝙ dicere ſimpl'r vſuraꝫ eẽ pctm̃:ſʒ facta reſtõne nõ eẽ ꝯfitẽdũ: ſicut ꝯfiteri tenet̃ q̃ ẽ obligat⁹ ex licito ꝯctu ẽ hereticũ:⁊ in ꝯctu obligatur tñ q̃s homi.in vſura offendit et obligat̃ deo ⁊ homi. ⁊ iõ poſt reſtõnẽ tenet̃ adhuc penitere. Ex ꝑmiſſis colligit archi.ſolutionẽ hui⁹ q̃õnis.Quidã eñi inq̃t in publicis ꝑdicatiõib⁹ ꝯcitãdo turbã ꝯ clerũ aſſeruit ꝙ laici ſoluẽdo decimas clericis aut eis ꝯfitẽdo ⁊ dãdo oblationes peccabãt:cũ oẽs cl'ici eẽnt mali ⁊ de eccl'ijs remouẽdi. Querebat̃ an ꝯ eum tanꝗ̃ ꝯ hereticũ ꝓcedi poſſet:⁊ firmatũ eſt ꝑ oẽs theolgos ⁊ iur(vtriuſqꝫ doctores ibi exiſtẽtes qð ſic ⁊ bñ ꝑ doctrinã illi⁹ gl.q2 ꝑtinacit̃ teneat diuerſas opiniones reprobatas ꝑ ſacros canones ⁊ canonicas ſanctiones ⁊ contra id qð eccleſia tenet.

¶Quinto q̃rit̃ vtrũ adorãtes demones et baptizantes imagines eccleſia debeat ſtatim iu 5
dicare ⁊ punire vt hereticos:⁊ dicit archi.ſub correctiõe ſedis apoſtolice:qð non quãtum eſt ex natura rei.quicquid ſit iuris preſumptiõe q2 quandocũqꝫ effectus depẽdere põt ex duplici cauſa puta infidelitate ⁊ cupiditate aſſequẽ di aliq̃d a demone pacto tacito vel expreſſo:nõ ꝗ̃ ex nã rei poteſt ex iſto effectu iudicari preciſe altera cauſa. Et ideo quãdo conſtaret de huiuſmodi effectu vlterius inquirẽdũ eſſet de cã ſi ex errore et fidei ꝑuerſitate hoc faciat iudicãdus eſt heretic⁹ ſi ꝟo ex alia cã iudicãd⁹ eſt ſortilegus ⁊ viliſſim⁹ pctõr. Jnquiret aũt hoc ⁊ inueſtigabit eccl'ia q̃ interiora nõ videt ex actib⁹ ꝑ q̃s habit⁹ recognoſcunt̃:vt ſi hñt actũ defen dẽdi aliquẽ articulũ fidei vel ſi aliquem inſtruxit publice vel occulte de oppoſito articulorũ fidei ⁊ huiuſmodi.ex cã tñ adorationis demonis preciſe iudicare nõ põt aliquem ex natura rei eſſe hereticum ⁊ ſi iuris preſumptiõe talis hereticus ſm gloſſatores iudicet̃. Poſſet tamẽ eccleſia rationabiliter ſtatuere vt tales velut heretici puniant̃. Adde ꝙ augu.de anc.videt̃ idem ſentire.ſed de hoc ĩi.ſequenti.ſ.iiij.

¶Sexto q̃rit̃ quid de illo qui oſculatur ſe 6
pulchrum

pulchꝛū macbometi vel aliqd facit ad ei⁹ reue
rẽtiā ſicut alij īfideles: ⁊ dicit Alex. de al. xxij.
ti. de apoſtaſia. qḋ ſi facit qꝛ ita credit: ideoqꝫ
ꝓfiteť ſic ē apoſtata heretic⁹ ⁊ excōicat⁹: ſi ꝟo
hoc facit ſolū ꝟbo ꝑꝑ metū nō in coꝛde: peccat
moꝛtaliter nō tñ eſt hereticus vel excōicatus.
7 ¶ 7. q̄riť q̄ ſint hi q̄ dicunť ꝑticipare cū hereti
cis vt fautoꝛ: defenſoꝛ credēs ⁊ hmōi: ⁊ dico ꝙ
credētes hereticoꝝ ex ꝓmēdo mētē doc. ſunt q̄
īplicite credūt qḋ heŕtici ſciūt eſſe heretici cre
dūt nō aūt explicite: qꝛ iam eſſent heretici: vñ
credētes iudicādi ſūt oēs q̄ ꝟbo vel facto oſtē
dūt ſe credere qḋ illi credūt: q̄ aūt eis cōicāt in
alijs factis in q̄b⁹ erroꝛ nō exꝓmiť vt viſitādo
ꝑbēdo alimoniā ⁊ hmōi: nō ſunt iudicādi cre-
dētes ſꝫ poti⁹ fautoꝛes. Vñ ſꝫ archi. ī. c. q̄cūqꝫ.
co. ti. li. vj. credētes hereticoꝝ dicunť q̄ dicūt
ſe velle moꝛi in fide eoꝝ: vel credere illoꝝ erro
rib⁹. ḋ pe. di. j. pōt. ſiľr q̄ eos adoꝛat: reuerētiā
ſuo mō exhibet ꝯſolationē vel cōionē ī moꝛte
ſeu ī īfirmitate ab illis accepit: vel ſiľia ad ritū
eoꝝ ꝑtinētia ꝑpetrāt: qꝛ pl⁹ factis ꝙ̄ ꝟbis loq-
mur. ar. de ap. dilecti. el. ij. Sec⁹ ſi q̄ ſermones
eoꝝ audierūt ſemel ⁊ āpli⁹ nō redierūt: qꝛ non
videnť appꝛobaſſe qḋ poſtea vitarunt. ar. j q. j.
ꝯſtat. Et ſi q̄s eos viſitauit alimoniā dedit du
catū ꝑſtitit: vel ſiľia fecit in q̄b⁹ nil de ritu eoꝝ
oſtēdiť: qꝛ hec fiūt q̄nqꝫ interuētu pecunie: niſi
pꝛi⁹ erāt lapſi ⁊ poſtea ita fecerūt. de heť. li. vj.
accuſat⁹. Et ſec⁹ ſi q̄ libꝛos eoꝝ ſuſcipiūt ſꝫ ſta
tim deſtruūt īcēdio vel aliter: qꝛ iudicādi ſunt
innoxij. i. de credētes. j. q. j. c. j. alias ſi ſuſpecti
ſūt ⁊ nō deſtruūt eis īdicēda eſt purgatio cano
nica: ſicut ⁊ oīb⁹ ꝑdictis de q̄b⁹ dictū eſt qḋ nō
debēt iudicari credētes. Pe. ēt de palu. in. iiij.
bꝛeui⁹ explicat dicēs qḋ credētes ſūt q̄ lꝫ nulli
hereſi adhereāt exꝑſſe: credūt tñ hereticos eē
bonos viros ⁊ bonā hŕe fidē: ſicut ſunt apud
nos ſimplices fidē explicitā nō hñtes: vñ ſicut
hi ſūt fideles. ſ. credētes īplicite: ita ⁊ illi ſunt
rece heretici dicēdi vt eẋ co. excōicam⁹. ¶ Recepta-
pta- toꝛ ꝟo ſm grāmaticū eſt q̄ frequēter recipit qꝛ
toꝛ. recepto ē ꝟbū frequētatiuū ī iure tñ ſm archi.
poniť receptare ꝑ ſimplici ꝟbo. i. recipe: vt ꝓ-
bať. ff. de recepta. l. fi. ⁊ ſꝫ ius ciuile receptatoꝛ
eſt q̄ latēter aliquē recipit ⁊ celat: vt cōſeruat⁹
man⁹ iudicis euadat. ff. ḋ recepta. l. j. ff. de offi.
ꝑſi. l. ꝯgruit. C. de his q̄ la. occul. l. vlt. ⁊ ſiľr ēt
accipiť ſm iura canonica niſi in caſu iſto ī quo
receptatoꝛ dr̄ ſm Arch. q̄ eos recipit ī terra vel
domo ſua ſemel vel pluries publice vľ occulte.
vñ ſꝫ arch. receptatoꝛes dicunť q̄ eos recipiūt
Fau ſciēter ⁊ ſi nō frequēter. ar. de pe. felicis. li. vj.
to- ¶ Fautoꝛes ꝟo ſꝫ archi. vbi. ſ. dicūť ꝑſone q̄dē
res. q̄ publica autoꝛitate fungūtur ex ſola omiſſio

ne: puta ſi ꝯdēnatos ab eccľia nō fugāt aut pu
niūt ſicut debēt ⁊ ꝑcipiť in. c. ad abolēdā. e. ti.
⁊ ī. c. excōicam⁹. el. j. qḋ ꝓbať. xxiij. q. iij. q̄ pōt.
⁊. q. v. q̄ vitus. ⁊. q. viij. ꝑterea. ⁊. xvij. q. iiij. §. q̄
aūt. ſi tñ ꝑlati nō faciūt carceres ad heretícoꝝ
cuſtodiā ex auaritia vel ſiľia ad eoꝝ officia ꝑti
nētia nō dicunť fautoꝛes ſm eūdē qꝛ id in eoꝝ
fauoꝛē ñ faciūt: ſec⁹ ſi ꝑꝑ eos nō faciūt. Perſo
ne ꝟo ꝑuate lꝫ nō capiūt heŕticos ex omiſſione
ſola nō dicūť fautoꝛes: ſꝫ ſi celāt eos poſtquā
iurauerit iudicare. xj. q. iij. q̄ſq̄s. ⁊ hoc in caſu
in q̄ teneñť illos īdicare de q̄ īfra hereſis. ij. §.
iij. ſec⁹ in alijs ꝑuatis nō aſtrictis qꝛ niſi omit
tāt doloſe fautoꝛes nō dicūť. Ex cōmiſſiōe ꝟo
oēs tā̄ ꝑſone publice ꝙ̄ ꝑuate dicunť fautoꝛes
vt q̄ ꝟbis eos excuſant vel laudāt non ex ioco
nec ꝑ lubꝛicū līgue qḋ. ſ. ad penā trahi ñ dꝫ. ff.
ad. l. iuli. ma. l. famoſi. ſꝫ ī ꝯuēticulis vel inter
hꝛicos: ſicut multi ſepe dicūt: iſti nō ſunt tales
q̄les dicūť: ⁊ hmōi q̄ īducūt ſimplices ad eoꝝ
deuotionē: ⁊ deuotionē eoꝝ ad eccľiā minuūt
vel foꝛte qꝛ aduocati ſūt: ⁊ defendēdo eos ex-
cuſat eoꝝ ꝓceſſus: q̄ vtiqꝫ fautoꝛes dici ꝑñt ha
bita ꝯſideratiōe ꝑſonaꝝ loci ac tēpoꝝ. xj. q. iij.
nō ſolū. ij. q. j. c. fi. Multo magis fautoꝛes ſūt
nec egēt ꝓbatiō e q̄ facto eis fauent: puta mini
ſtrādo alimoniā: liberādo: miſtrando ea ꝑ q̄ li
beranť: ⁊ ſiľia faciēdo. ¶ Defenſoꝛes aūt ſꝫ Ar
chi. vbi ſupꝛa dicunť hi q̄ ꝑſonas eoꝝ defēdūt
reſiſtēdo virib⁹ vľ potētia: ne ad man⁹ iudicis
veniāt puniendi vel examinādi. de q̄. xxj. q. v. ꝑ
totū. vel ne fiat executio. de offi. dele. ex līis. q̄
ꝟo nō defendūt ꝑſonā ſꝫ erroꝛē ſm Arch. dicū
tur hereſiarche. Notādū ē tñ qḋ defendēs he
reticū ne ledať a priuato: vel q̄ ꝑ̄ocinať illi in
iudicio credēs illū hŕe iuſtā cā̄m non dr̄ defen
ſoꝛ aut fautoꝛ ēt ſi poſtea appꝛeat qḋ nō erat iu
ſta cā: qꝛ hec eſt iuſta defenſio q̄ talib⁹ reſerua
tur: ſecus ſi contra conſcientiam ei patrocina-
tur: quia defenſoꝛ eſt ſcḋm Car. in cle. j. de pe.
¶ 8. q̄riť q̄ ⁊ q̄tuplex ſit hereticoꝝ pena: ⁊ dico 8
qḋ multiplex. ¶ Prima qꝛ ipſo facto ſunt excōi 1.he
cati: vt ſupꝛa excōicatio. viij. excōicatiōe. ij. et reti
nedū ipſi excōicanť ſꝫ ēt ſuſpecti de hereſi niſi coꝝ
ad arbitriū epi ſe purgauerit. de here. ad abo- pe͂a.
lēdā. § laic⁹. ⁊ de ſen. excō. vt fame. ⁊ ſi excōica
tiōnē ꝑ annū ſuſtinuerint aīo indurato tūc ve-
lut heretici ꝯdēnabūť. de here. excōicam⁹. § j.
⁊. c. cū ꝯtumacia. co. ti. lib. vj. req̄riť tñ vt ſpeci
fice ſint vocati de fide rñſuri ſꝫ Jo. an. ibidē. ⁊
ſe de tali ſuſpiciōe purgaturi. Si ꝟo heretic⁹
ſit oīno occult⁹ vtrū ſit excōicat⁹ vide ſupꝛa ex
cōicatio. vij. excōicatiōe. ij. ¶ Scḋa eſt qḋ ſunt 2
oīno vitādi: qꝛ ſūt excōicati: extra co. excōica-
mus. et nemo cū eis dꝫ hŕe negotiationē neqꝫ

in domo vel terra ſua eos tenere vel fouere: fa
cit.c.ſicut ait.eo.ti.ꝛ ſm Pan. ibi extēdit.d.c.
ad oēs hereticos.lʒ loquat̃ de tholoſanis: imo
ſeculares ptātes debēt moneri: ꝛ ſi neceſſe eſt
eccleſiaſtica cenſura cōpelli oēs hereticos ab
eccl'ia denotatos de ſuis ꝓuinciis exterminare
et cū nouiter quis eligit̃ in tpalē vel perpetuā
ptātē de hoc iurare: ꝛ ſi ꝓpter ſuā negligentiā
aliq̄s talis dn̄s fuerit excōicatus ꝛ non ſatiſfe
cerit infra annū dʒ pape intimari: vt ipſe oēs
eius vaſallos ab eius fidelitate denūciet abſo
lutos: ꝛ terrā ſuam occupandā fidelibus expo
nat: ꝛ illū ſi expedire videbitur a ſua dignitate
deponat.extra eo. excōicamus.§ moneantur.
Et lʒ cū nullo excōicato ſit participandū: mul
tominus tñ cū hereticis: ita q̄d lʒ nō ſint excōi
cati eadē excōicatione oēs participantes cum
illis: ſecꝰ de credētibus fautoribus: receptato
ribus: ꝛ defenſoribꝰ q: ligant̃ eadē ſn̄ia: vt.ſ.
excōicatio.vij. excōicatione.v. poſſet tñ aliq̄s
ſine pctō participare cum eis: vt in ſpectanti-
bus ad eoꝝ ſalutē ꝛ ſimiliter vxor ꝛ filij ꝛ hmōi
qui iudicio boni viri aliter cōmode facere nō
poſſunt: nec ineſt auerſionis periculū: ꝛ ſimi-
liter ceteri in caſibus in quibꝰ licet participa-
re cū excōicatis de quibus.ſ.excōicatio.v.§.i.
3 ¶ Tertia pena eſt q̄d bona ipſoꝝ ſunt ipſo iure
vel ipſo facto cōfiſcata: ſed executio cōfiſcatio
nis vel occupatio dictoꝝ bonoꝝ nō fiet ꝑ prin
cipes ſeculares donec ꝑ aliquā ꝑſonā eccleſia
ſticam fuerit ſententiatum ſuper dicto crimine
hereſis contra ipſum hereticum.de here. cum
ſcdm.lib.vi.vide aſſaſſinus.§ vlti. Et applicā-
tur fiſco ſi heretici ſunt ſclares ꝛ in terris im-
perij ſi vero ſunt ſeculares in terris eccl'ie vel
ſi ſunt clerici applicātur fiſco eccleſie niſi cle-
ricorum bona eſſent eccleſie vel ipſi haberent
ſtipendiū ab eccleſia: q: applicabuntur eccl'ie
cuius erant: vel a qua ſtipendium habebant.
extra eo. excōicamus.ꝛ.vij.diſt. quo iure. ſm
Ray.dos aūt vxoris heretici nō cōfiſcatur ſm
Dire.niſi cum tale ſcienter cōtraxerit: vt in.c.
decreuit.eo.ti.lib.vi.vbi dicit gl. q̄d preſumit̃
ignoraſſe niſi ſciuiſſe probetur.de reg.iur.pre
ſumitur.lib.vi. vel niſi participet in hereſi ſm
Archi. Et ſi aliter fieri nō poteſt manu armata
ſunt eis oīa bona auferenda: vt.xxiij.q.iij.c.i.
ſicut tñ dicit Ray.ꝛ Hoſ. lʒ eccl'ia videat̃ dare
generalē autoritatē oībus expoliādi eos: tñ ſa
tis videtur tutū q̄d non fiat niſi ſpeciali edicto
vel principis vel eccleſie: ne aliter videat̃ quis
potius ex cupiditate vel vitione q̄ꝫ ex iuſtitia
et obediētia pugnare.xxiij.q.i.q̄d culpatur.et
No q.iij.per totū. ¶ Pro his tñ notandū primo eſt
ta.i. q̄d ſi dicta ſn̄ia requiritur in crimine leſe maie
ſtatis diuine.i. hereſis multo magis requirit̃
in crimine leſe maieſtatis humane et in alijs
inferioribꝰ delictis. Unde ſi caueṫ ſtatuto q̄d
bona homicide ſint ipſo iure cōfiſcata ſiue ſit
publicus ſiue occultus homicida bona cōſciē
tia retinere pōt dicta bona ꝛ fructibꝰ vti ꝑ ne-
ceſſitate donec ſn̄ia ſaltē generalis ſequat̃ vt
etiam tenet Dire. li.ij.ti.ix. Qui etiā dicit q̄d
dicta bona dānatorū ꝓpter hereſim vel hmōi
ad fiſcū pertinēt a die commiſſi criminis.C.de
here l.iiij.ff.de dona.l.donationes.§ perfecte.
extra eo.ſtatū.§.i.li.vi. vnde donatio vel alie-
natio facta per hereticū ante damnationē non
tenet nec emācipatio filioꝝ: q: eoipſo q̄d here
ticus eſt: filij deſinunt eſſe in eius poteſtate: lʒ
tunc nō appareat illū eſſe hereticū. de hereti.
quicunq;.§ ſi.lib.vi. ꝛ ex quo cōſecuta eſt con
demnatio effectus condēnationis trahitur re-
tro ad diem commiſſi criminis: ꝛ alienatio eſt
illi interdicta.C.ad.l.iuli.maieſt.l.quiſquis.§
emancipatio. Imo dicit Panor.in.c.fin. quod
ſi ſententiatum fuerit ſuper eoꝝ crimine poſt
mortem ipſoꝝ: nihilominus applicabunt̃ di-
cta bona fiſco: vt in.c.ij.de reſcrip.lib.vi. quia
cōfiſcatio fuit facta in vita ipſoꝝ eoipſo q̄d in
hereſim inciderunt.ꝛ de hoc eſt text.in.c.accu
ſatus.eo.tit.libr.vi.§ in eo vero caſu. Et ſi ha
buerint catholicos filios nihilominꝰ cōfiſcan
tur ſm gl.ſumma.xxiij.q.vij.ꝛ in.c. vergentis.
eod.tit. Et ſic per illud.c.corrigitur auten. de
neſtorianis.C.de hereti.que volebat q̄d ad ca
tholicos filios vel agnatos deuoluerentur q̄d
ſequitur Arch.ea.q.vij.ꝛ Cy.in.l.quiſquis.C.
ad.l.iul.maieſt.et Hoſt.dicit verū in terris ec-
cleſie: et eſt magis pium licet primum ſit veri-
intelligēdo quando pater publice predicauit
contra fidē: vel publice profeſſus eſt aut defen
dit errorē: vel coram ſuo prelato cōfeſſus aut
conuictus aut ſententialiter condēnatus. ex-
tra de verbo.ſigni.ſuper quibuſdā. ſm Ray.et
in ſum.cōfeſ.lib.i.tit.xv.q.vij. Et ſi hereticus
alienauit fiſcus vel inquiſitores nō tenent̃ re-
ſtituere precium emptori: q: effectꝰ damnatio-
nis retrotrahitur vt dictum eſt: et ſicut facta
dānatiōe bona alienare nō poſſent ſic nec āte
illā a die cōmiſſi criminis.arg.C. de dona. in-
ter virum ꝛ vxo.l.donationes. Sed limita pre
dicta niſi precium vel aliquid loco precij inue
niatur in bonis heretici.arg.ff.ſolu.matri.l.ſi
cum dotem.§ vlti.et.l.ſequenti. Et intelligas
q̄d non ſolum reuocabit rem precio nō reſtitu
to emptori qui emit ab heretico: verūetiā nec
ei qui emit quātūcūq; ꝑ plures manꝰ tranſie-
rit: q: non habuit ius vendendi.hec Joā. mo.
Archi.ꝛ Jo.an.in.c.cū ſecūdū.de here.lib.vi.

etidē dir. Et ideo is cui⁹ bona ipſo facto ſunt
cōfiſcata vel alteri in penā applicata ne ſit cā
dāni ei cui alienat nō pōt ſine mortali aliena-
re.niſi pro neceſſitate vite vt pro comedendo ꝛ
hmōi.qꝛ argumento eoꝝ q̄ not.Bar.l.poſt.ff.
de don. talis adminiſtratio bonorū neceſſaria
nō eſt ꝓfatis īterdicta ſꝫ ſolū volūtaria.alle.l.
reo.ff.de ſolu.l. pcto.§.prediū.ff.de leg ij.ꝛ.l.
alienatiōes.ff.fami.her.vl' niſi alias eēt ſoluē
do ꝑ dāno dato: vel niſi emptori reuelaret cō
ditionē rei ita eē:ꝛ hoc ſi tale delictū ꝓpter qḋ
ſua bona ſūt fiſco applicata pōt aliquo modo
probari:qꝛ ſi eſſet totaliter improbabile poſſet
alienare ēt titulo oneroſo : titulo ēt lucratiuo
bñ poſſet alienare.Et ſic ītellige ꝛ limita bal.
vbi.ſ.ꝛ Pañ.in.d.c. cū nō ab hoīe.ꝛ Jo.and.
in.c ꝑ humani.de homi.li.vſ.i nouel. Excipe
tñ caſum.c.ij.de ꝓſcrip.lib.vſ.vbi hꝫ qḋ ſi poſt
mortē hereticoꝝ q̄ dū viuerēt catholici puta-
banť bona ipſoꝝ a catholicis eoꝝ filijs vel ne-
potibus:aut extraneis q̄buſcūq ſpacio.xl.an-
noꝝ fuerit bona fide poſſeſſa nō eſſe āpli⁹ ſuꝑ
hmōi bonis moleſtādos etiā a romana eccl'ia
in hoc caſu.q̄c̄q illi quoꝝ bona fuerūt nūc de-
tegant heretici extitiſſe.Et hec valēt ad intel
ligētiā ſtatutorū in religionib⁹ q̄b⁹ caueť vt q̄
tale q̄ fecerit ipſo facto ſuis officijs ſit priuat⁹
et hmōi:qꝛ expedit vt ꝑ iudicē declareť anteq̄
fiat executio. Ualent etiā ad hoc ꝙ ſi tabellio
ꝑ ſniam legis eſt tabellionatu priuat⁹ ꝛ nō ſit
declaratū per ſniam hoīs ſemꝑ valebunt eius
inſtrumēta donec declaretur.ꝛ ita no. gl.in.§.
pe.in autētico.de tabel. Quomodo aūt hereti
corū bona diuidanť.vide ti.ſequenti.§.xv.ꝛ.ſ.
4 aſſaſſinus.§.v. ¶ Quarta hereticoꝝ pena eſt ꝙ
indiſtincte ſiue ſint laici ſiue clerici etiā ſi pa-
pa vel impator debēt ab oī dignitate deponi.
diſt.xl.ſi papa.ꝛ.xxiiij.q.j.q̄ cōtra pacē. ꝛ oīb⁹
officijs ac bñficijs ſpoliari ꝛ clerici degradari
et ipſi ac eoꝝ credētes:receptatores:defenſo-
res ꝛ fautores: ipſorūq filij vſq ad ſecundam
generationē nullū eccl'iaſticū bñficiū vel offi-
ciū publicū poſſunt adipiſci.vt in.c.ij.eo.ti.li.
vſ.ꝙ intellige de ſcḋa generatione ꝑ lineā pa
tris qui eſt filius ꝛ nepos:ſed ꝑ lineā maternā
nō niſi ad primū gradū : ſcꝫ filiū extenditur vt
in.c.ſtatutū.el ſcḋo eo.ti.li.vſ.ꝛ etiā niſi predi
cti eſſent emēdati ꝛ reincorporati eccleſie pa-
rati ad penitentiā fuiſſent. vt in.d.c.ſtatutum.
5 ¶ Quinta eſt qḋ ſi q̄s vir eccleſiaſticus ad pre-
ces heretici vel fautoris ꝛ ſimiliū dignitates
ꝑſonatus ꝛ quecūq alia eccl'iaſtica beneficia
ſciēter eſt adeptus ipſis eſt priuatus ipſo facto
et inhabilis ad ſimilia in poſterū. ſi vō igno-
ranter ſolum ſic habitis eſt priuatus. vt in.c.

quicūq.eo.ti.li.vſ. ¶ Sexta.qḋ filij hereticorū 6
ipſo facto qḋ ſniatū eſt ꝫ eoꝝ parētes de hereſi
efficiunť ſui iuris: ꝛ effecti intelliguntur a die
cōmiſſi criminis: vñ emācipatio facta non va-
let poſt cōmiſſum crimen.vt in.d.c.quicunq.
¶ Septima qḋ vxores ſciēter cū hereticis con- 7
trahētes ꝑdunt ipſo facto dotē ſecus ſi ignorā
ter licet poſtea ſciuerint. vt in.c.decreuit.eo.
ti.lib.vſ. ¶ Octaua qꝛ appellare nō pñt ipſi aut 8
credētes receptatores: defenſores ꝛ fautores
eoꝝ.vt in.c.vt inq̄ſitionis.e.ti.li.vſ. ¶ Nona. 9
qḋ cōtra eos ꝛ alios ꝓdictos admittunť excōi-
cati ꝛ participes vt ſocij criminis ad teſtimo-
nium vt in.c.in fidei fauorē.eo.ti.lib.vſ. ꝛ offi
ciales lꝫ ſint excōicati: poſſunt cōtra eos exer
cere officium ſuum ſi requiſiti fuerint ab epīs
inquiſitoribus vel eorū delegatis: ꝛ licite re-
quiri poſſunt:vt in.c.preſidentes.eo.ti.lib.vſ.
¶ Decima.qḋ ſiue heretici ſiue cōiūcti ſiue ex- 10
tranei.nō pñt heredes īſtitui:nec eis eſt aliq̄d
relinquēdū.vt in.c.ſi q̄s epūs. ꝛ ſe. ꝛ qḋ ibi no-
tať de her.ꝛ ſec⁹ faciētes ſi ſunt epī vel clerici
ſunt excōicati etiā poſt mortē.vt in.d.c.notať.
¶ Undecima qḋ eoꝝ vaſalli abſoluti ſunt a de- 11
bito fidelitatis ꝛ toti⁹ obſequij: ꝛ quicūq alij
aliqua obligatione aſtricti: vt famuli liberti ꝛ
hmōi ipſo facto liberātur:vt dicť ꝛ no.in.c.ſi.
eo.ti. Et idē de vaſallis dominorū qui contra
hereticos ſunt negligentes.vt ſupra dictū eſt.
Uñ ſi q̄s promiſiſſet eis ſoluere certo die ſub
iuramēto vel pena non tenetur:vt ibi no.gloſ.
Qḋ intellige ſi eſt manifeſtū ipſum hereticum
incidiſſe in ꝑfidiā vt ibi:ꝛ idē ſm Pbi.eſt ſi ſic
occult⁹ modo ꝓbari poſſit.qḋ Jo.an.verū limī
tat ſi ad ipſam ꝓbationē ſit ꝓceſſum: quia tūc
ꝓbatio facit delictū eſſe manifeſtū. vt in.c. cū
dīm.de verb.ſig. Pañ.vō ibidē dicit qḋ a die
cōmiſſi criminis ſunt liberi. ſed ipſa abſolutio
allegari non pōt niſi facta manifeſtatione per
ſniam ſꝫ dico qḋ ſnīa nō ē neceſſaria ſꝫ ſufficit
manifeſtatio facti: imo nec ipſa ꝓbatio in actu
eſt neceſſaria ſꝫ ſufficit poſſibilitas certa ꝓbā
di. quia ꝑ exceptionē eorū petitionē elident.
¶ Duodecima qḋ morte plectūtur: qꝛ damnati 12
ꝓſentib⁹ ſcl'arib⁹ poteſtatib⁹ aut eorū balíuis
relinquūtur animaduerſione puniēdi:clericis
a ſuis ordinib⁹ degradatis.vt in.c.excōicam⁹.
el.j.e.ti.et iſta animaduerſio eſt pena ignis in
laicis de ꝯſuetudine.lꝫ de iure ſit pena mortis
vt i.l.arriani.C.ḋ he.iūcta.l.vltimū ſuppliciū.
ff.de pe.Si tñ redire ad eccleſiā ꝛ pnīaꝫ volue
rint an ſit eis parcendū.j.§.xij. ¶ Decimatertia
qḋ null⁹ cleric⁹ dꝫ illis ꝓbere eccl'iaſtica ſacra:
neq eos tradere eccleſiaſtice ſepulture neq
eleemoſynas aut oblatiōes eorū recipe aliter

cleric⁹ priuādus eſt officio ſuo regulari ꝟo ſua
ꝑuilegia nō ſeruent̃ in ea dioceſi in quo ɔ̄ſece
rit. vt in.d.c. excōicam⁹. imo hodie q̄cunq̧ eos
tradiderit eccleſiaſtice ſepulture eſt ipſo facto
excōicat⁹ ꝑ.c. q̄cūq̧. eo.ti.li.vj. nec dꝫ abſolui
niſi ꝑꝑrius manib⁹ publice extumulet corpora
dānatoꝝ ⁊ locus ille ꝑpetuo careat ſepultura.
Si tñ heꝛ̃tici etiā relapſi manifeſta pn̄ie ſigna
oſtēdāt nō ſūt eis humilr̃ petita pn̄ie ⁊ eucha
14 riſtie ſacr̃a denegāda ex̃ eo. ſup eo.lib.vj. ¶ 14.
q̄ꝺ null⁹ tabellio publica inſtr̃a vel ſcripta pro
hereticis: credētibus: fautorib⁹ ⁊ ceteris face
re pōt nec aduocatus in aliqua cā vel facto pōt
eis preſtare patrociniū nec litigātib⁹ ſub coꝛū
examīe: aliter ipſo facto ab officio ſuſpēſi ſunt
et perpetuo infames: vt in.c. ſi aduerſus. eo.ti.
q̄ꝺ ſm̄ Panor. ibi intellige niſi reuertātur ad
fidē: q2 tunc poſſunt predicta pro eis impendi.
9.q. ¶ Nono q̄ ſit pena hereticoꝝ relapſoꝝ: ⁊ dico
q̄ꝺ tales poſt abiurationē hereſis vel etiam ex
eo q̄ꝺ ſuſpecti de hoc poſtq̄ ſe ad antiſtitis exa
minationē purgauerint: ſi deꝑhēſi fuerit iudi
cialiter recidiuaſſe ſine vlla audiētia relinquū
tur iudicio ſcl'ari puniēdi: ſed ſi in foro pn̄ali
hoc fatent̃ ꝑpter hoc puniri nō pn̄t. ¶ Dicitur
aūt relapſus ꝑmo accuſat⁹ de hereſi vel ſuſpe
ctus ſuſpicione vehemēti q̄ hereſim abiurauit
in iudicio: et poſtea cōmittit ſiue icidit ī ipſam
etiā ſi añ crimē ipm̄ non fuerat plene ꝓbatū: ſi
aūt ſuſpicio fuerat leuis non dꝫ iudicari rela
pſus: ſꝫ al'r grauiter puniri. vt in.c. accuſatus.
eo.ti.li.vj. ¶ Scđo is q̄ errauit in vna ſpē here
ſis vel ī vno articulo: ⁊ abiurauit hereſim ſim
pliciter: ⁊ poſtea errat ī alio: vt ī.d.c. accuſat⁹.
¶ Tertio ille de cui⁹ lapſu ī hereſim añ abiura
tionē cōſtitit vel nūc cōſtat. ſi poſtea hereticos
deducat receptet vel aſſociet: aut eis munera
donet aut mittat vel impēdat fauorē q̄ excuſa
ri nō poſſit ſeu etiā viſitet. vt in.d.c. accuſat⁹.
10 ¶ Decimo q̄rit̃ q̄ ſit pena credētiū hereticis.
fautoꝝ defenſoꝝ ⁊ receptatoꝝ: ⁊ dico q̄ q̄libet
talis eſt excōicat⁹ ipſo facto: vt in.c. nouerit. de
ſen.exc. ⁊ ſi nō ſatiſfecerit īfra annū extūc ipſo
iure eſt infamis: nec ad publica officia ſeu ɔ̄ſi
lia. nec ad eligēdos alios ad hmōi: nec ad teſti
moniū dꝫ admitti: nec pōt cōdere teſtm̄: nec ad
alicui⁹ hereditatis ſucceſſionē accedere: null⁹
quoq̧ ei ſup q̄cūq̧ negocio ſed ipſe aliis cogit̃
r̄ndere: ſi iudex eſt: ei⁹ ſnīa nō valet ſi aduocat⁹
nō admittit̃ ad patrociniū ſi tabellio nō valēt
ei⁹ inſtrumēta ⁊ ſic in ſimilib⁹ ſi ꝟo ſit cleric⁹
ab oī officio ⁊ bn̄ficio dꝫ deponi. Qui aūt tales
poſtq̄ ab eccl'ia denotati fuerint euitare cōtē
pſerit debēt excōicari. Probant̃ hec oīa. extra
eo. excōicam⁹. Clerici quoq̧ talib⁹ exhibētes
eccleſiaſtica ſacr̃a vel eos eccleſiaſtice ſepultu
re tradentes aut eleemoſynas vel oblationes
eoꝝ recipiētes priuari debēt officio ſuo ad q̄ꝺ
ſine ſpāli indulto ſedis apl'ice nō reſtituātur:
ſil'r ⁊ regulares. quoꝝ etiā priuilegia in locis
illis eis nō obſeruētur. vt in.d.c. excōicamus.
ſepeliētes etiā eos ſunt excōicati: vt.ī.excōi
catio.ix.§.xxvij. Multe etiam alie pene horum
colliguntur ex ſuperioribus queſtionibus.
¶ Undecimo q̄rit̃ vtrū hereticis ſpōte redeū
tib⁹ ⁊ penitent b⁹ ſit parcēdū: ⁊ dico q̄ꝺ eccl'ia 11
quantū ad ſpūalia.ſ. collatione pn̄ie ⁊ eucharī
ſtie ſemꝑ vtit̃ miſericordia cū penitētibus etiā
relapſis iſta eis exhibēdo: vt in.c. ſup eo.li.vj.
quātū ꝟo ad tp̄alia: vt vitā dignitates officia
et ſubſtātiā vtit̃ miſericordia ante relapſum: q2
lapſi mortē merent̃ cū fidē corrūpendo grani⁹
delīquat falſarius monetaꝝ q̄ ſtatim morti adiu
ciunt̃ ⁊ tñ eis parcit̃ ſi reuertunt̃: ⁊ pena carce
ris ꝑpetui olim debita illis hodie ꝑ inq̄ſitores
vna cū ꝑſidēte cōmutari pōt: vt ī.c. vt cōmiſſi.
eo.ti.lib.vj. aliq̄n etiā reſtituūtur eis bona ex
miſericordia ⁊ nō aliter: vt in.c. vergētis. eo.ti.
q2 ſunt ɔ̄fiſcata: quā miaꝫ puto poſſe ꝑſtari ab
eo ad quē bona ꝑ cōfiſcationē deuoluunt̃: ali
q̄n etiā ſi ſunt clerici diſpēſat̃ cū eis in officiis
plus ⁊ min⁹: aliq̄n etiā in priorib⁹ dignitatib⁹:
ꝑcipue ad ſcādalū tollendū. vt.xxiij.q.iiij. ipſa
pietas. Poſt relapſum ꝟo vtit̃ ſeuera iuſtitia.
nullo modo parcēs eis quantū ad vitā ⁊ bona
tp̄alia quātūcūq̧ peniteāt. ex̃ eo. ad abolendā.
et hoc ſm̄.s.th. rōnabil'r: q2 alioq̄n poſſet hoc
eſſe in ꝑiudiciū ſalutis alioꝝ: tū q2 ſi relaberē
tur alios inficerēt: tū q2 alij facili⁹ in hereſim
laberēt̃: et q̄ iſti ſine pena euaderēt. ex relapſu
etiā eoꝝ ꝑſumit̃ de incōſtantia eoꝝ circa fidē:
ideoq̧ iuſte occiduntur. xxiij.q.iij. reſecande.
¶ Duodecimo querit̃ vtrū parcendū ſit here 12
ticis redire volētibus poſtq̄ ſunt per eccleſiā
cōdemnati: et dicit Jo.and. in quadam apoſtil
la. in.d.c. excōicamus. cl primo. eo.ti. q̄ꝺ ſic et
idē tenet glo. in.c. excōicamus. cl ſcđo. eo.ti. et
archi. in.c. vt cōmiſſi. eo.ti.lib.vj. dicēs quod
tantū relapſis nō parcit̃. et idē videntur velle
iura noua que indiſtincte parcendū dicūt redi
re volētibus. vt patet in.c. vt officium. eo.titu.
lib.vj. Sed tamē cōtrariū videtur verū eſſe de
iure quia vt patet in.c. ad abolēdum. extra eo.
nō parcitur niſi redire volētibus cōtinuo poſt
deprehenſionē erroris: q̄ꝺ quidem cōtinuo ab
aliquibus obſeruat̃ de prima ſeſſione iudicis:
a prima die qua examinatur cauſa huius quod
videtur ſenſiſſe Ray. Sed hoc dictum nō pro
cedit neceſſario: tum quia iura poſteriora non
diſtinguunt: ſed indiſtincte dicunt parcendum

eſſe redeūtib⁹:tū qꝛ ꝯſuetudinis q̄ ius īterp̄ta
tur ē in ꝯtrīū:tū qꝛ illud.c.loquit̃ de rep̄hēſiōe
māifeſta q̄ nō ē niſi poſt plenā ꝓbationē: īter
quā ⁊ ſnīam nulla ē difficultas nec medi⁹ act⁹
vñ quātū ad ꝑcere nō ē rō maioꝛ ſi redire velit
poſtquā ſunt cōuicti:aut ēt ꝯdēnati:cū ſtatī in
eodē actu iſta duo fieri poſſint probatio ⁊ iudi
ciū ⁊ ſnīa. Et iō pꝛia opinio q̄ magis pia eſt:vꝫ
arbitrio iudicis tenenda vbi ꝓbabilit̃ viderit
pnīam eſſe nō fictā:tū qꝛ in ꝯſtitutiōib⁹ penali
bus ſm iura fieri dꝫ interp̄tatio benignioꝛ: tū
qꝛ ꝯuerſionē eſſe ante ſnīaꝫ vel poſt nō eſt ꝑcē
di ratio:ſed veritas ꝯuerſiōis cū ſpe nō recidi
uandi p̄ſumpta:que etiā poſt ſnīam eſſe pōt lꝫ
nō poſt relapſum: qꝛ preſumitur inconſtantia.
13.q ¶13.q̄rit̃ q̄liter recipiēdi ſunt heretici ad fidē
redeūtes: ⁊ dico q̄ ad ep̄i arbitriū pri⁹ debēt
errorē abiurare.ſ. ſimplr̃ vel eū de q̄ ſunt cōui
cti vel ſuſpecti ſꝫ gl.in.c.accuſat⁹.e.tit.li.vj.et
ꝓmittere ꝑ ſcripturā q̄ tenebūt firmit̃ catho
licā fidē.ſ.q.vij.q̄ties.de ꝯſe.di.ij. ego berēga
ri⁹.d.c.ad abolēdā.⁊ hoc publice vel p̄uatī ſꝫ
q̄ crimē fuit publicū vel priuatū Ray.poſtea
debent abſolui non obſtantib⁹ ſententijs que
ter in āno a papa ꝯ̄ hereticos publice ꝓmulgā
tur ſꝫ gl.in.c.offm̄.e.ti.li.vj.⁊ hoc ſꝫ formā ec
cleſie.de q̄.xj.q.iij.cū aliq̄s.d ſē.exc.cū deſide
res.ſ.cū pſalmo iuſto ⁊ v̄bere quātū ad excōica
tionē:⁊ poſtea dꝫ īpōi illō q̄ talib⁹ ſolet iniū
gi:vt in.d.c.q̄ties.⁊ ego berē.nec ſine tali ſolē
nitate recōciliādi ſunt ēt ī extremis agētes ſi
adeſt facultas ſꝫ Inn.ſi aūt ad eā nec̄itatē de
uenerit q̄ nō valeāt ꝯfiteri p̄ceſſerint tñ pnīe
ſigna:tūc recōciliabūt̃ ēt ſine ſolēnitate p̄miſ
ſa qꝛ lex q̄ aliud ſtatueret eēt inhumana: ⁊ cō.
Ho.ſ.c.a nobis.el.ij.de ſen.excō.vbi ēt p̄dicta
tāgit Inn.imo ſꝫ Archi. tenebit ſemꝑ abſolu
tio ēt ſi forma illa nō ſeruet̃. Q̄ ſi poſt abiura
tionē vl̄ poſtquā ad arbitriū ep̄i ſe purgauerit
dep̄hēſi fuerit reincidiſſe iudicio ſeculari ſine
audientia relinquunt̃:nec parcit̃ eis q̄ ad vitā
aut bōa:vt ſ.d.c.ad abolēdā.q̄ itellige ſi de
prehēdunt̃ ꝑ euidētiā facti aut ꝓpriā ꝯfeſſionē
iuridicā aut ꝑ teſtes: ſꝫ ſi occulte recidiuāt et
reuertunt̃:ꝑcit̃ eis quātū ad vtrūq̄ ſꝫ gl. ray.
⁊ ſum.ꝯfeſ.li.ſ.ti.v.q.iiij.vbi ēt dꝛ q̄ ſꝫ Ul.oc
culti heretici abſolui pñt ꝑ ſimplicē ſacerdotē
niſi ep̄s ſibi reſeruarit ſꝫ hodie iſte caſus ē pa
palis ꝑ curie ꝓceſſuꝫ. Eodē mō recipiēdi ſunt
ſꝫ ſum.ang.credētes:receptatores:fautores ⁊
defenſores ac īfamati de hereſi·q̄ q̄dē de īfa
matis ꝯcedo:vt ptꝫ ſ.d.c.ego berē.⁊ de credē
tib⁹.qꝛ ſunt heretici dicendi:vt in.d.c.excōica
mus.el.ij.eo.ti.in fi. de alijs aūt non inuenio.
14 ¶14.q̄rit̃ vtrū cū redeūtib⁹ ab hereſi diſpēſa
ri poſſit circa ordines: ⁊ dico q̄ iure cōi tales
ex quo recōciliati ſunt ad laicā cōionē recipiū
tur.ſ.q.vj.c.ſ. adhibet̃ etiā quādoq̄ circa eos
quadruplex diſpēſatio.ſ.ſemiplena: vt ſolū re
cipiātur in ordinib⁹ añ hec oīa ſuſceptis.ſ.q.ſ.
ſi q̄s heretice.⁊ plena:vt poſſint fieri ſacerdo
tes.ſ.q.vij.cōuenietibus.et plenioꝛ:vt poſſint
eſſe ep̄i.xij.diſ.nos cōſuetudinē. ⁊ pleniſſima:
vt etiā ad ſuꝑiores dignitates promoueri poſ
ſint.xxiij.q.iiij.ipſa pietas.cōcoꝛ. Hoſt.Gof.⁊
Ray. Multa quoq̄ de hereticis cōmunia eis
et ſchiſmaticis.habes.ſ.ſchiſma fere per totū.

¶Rurſus de hereſi ⁊ hereticis ſecundo
in ordine ad inquiſitores.

HEreticus ſc̄do venit ſp̄ali ⁊ ꝓprio
iudice puniēd⁹: q̄ gñali q̄dē noīe
ſed tñ antbonomaſice inquiſitoꝛ
appellat̃: q̄ cū ep̄o ordinario ꝯtra
hereticos inquirere poteſt: quiq̄
eſſe inq̄ſitoꝛ nō pōt niſi ānū qua
drageſimū attigerit:vt in cle.nolētes.de her.
¶Prio vo q̄rit̃ a q̄ ⁊ cū quali autoritate inſti 1.q̄
tuūtur inq̄ſitores:⁊ dicit gl.in.d.cle. nolētes.
q̄ īſtitui pñt ꝑ ꝓuīciales vel miniſtros illoꝝ
ordinū q̄b⁹ a ſede ap̄lica eſt cōmiſſuꝫ:⁊ ab ep̄is
vel capl̄is ſede vacāte:q̄ ordīes ſꝫ arch.cōiter
q̄dē eſt ordo p̄dicatoꝝ.in tuſcia aūt ⁊ ī q̄buſdā
ꝓuincijs ob reuerētiā btī Frāciſci eſt ordo mi
noꝝ. adde vel ob reuerētiā btī Antonij de pa
dua. Autoritas autē eoꝝ ſm aliquos legiſtas
eſt ordinaria:qꝛ ordinari⁹ dꝛ q̄ hꝫ vniuerſitatē
cauſaꝝ.ff.de iudi.l.cū p̄toꝛ.§.ſ.⁊ extra de app.
romani.li.vj.vñ ſm Spe. officiales ep̄oꝝ dicū
tur ordinarij ſm canoniſtas aūt hñt delegatā
et nō ordinariā:qꝛ nō hñt vniuerſitatē cauſaꝝ
oīm ſed ꝑtinētiū ad crimē hereſis.pro qua opi
nione eſt exp̄ſſe tex.c.ꝑ hoc.eo.ti.li.vj.in p̄n.⁊
ſic tꝫ Archi.⁊ Jo.an.vñ ſnīaꝫ ſiue bñ ſiue male
ꝓceſſerit tollere nō pñt ſm eos:lꝫ ſm legiſtas
ꝯdēnatū ꝯ̄ ſnīaꝫ: reſtituere poſſint ex cā poſtea
cōprobata:puta ſi doceat̃ malo dolo cōuictus.
Poſſunt tñ q̄cq̄d ſit de p̄dictis alijs cōmittere
vices ſuas ſm q̄ docet ꝯſuetudo:⁊ ſm gl.ſ.d.
cle.nolētes.⁊ ꝯmiſſarios ab eis datos vocam⁹
vicarios aut ſubſtitutos.cle.ſ.eo.ti.§.porro.
¶Sc̄do vo q̄rit̃ quātū duret inq̄ſitoris officiū 2
ſeu vtrū expiret morte inſtituentis:⁊ dicit Cle
mens quart⁹ ſic p̄ſenti declaram⁹ edicto ipſum
officiū nō ſolū q̄ ad negotia viuēte mādatario
incepta:imo etiā quo ad integra ⁊ non cepta ⁊
q̄ plus eſt quantū ad ea q̄ tūc nequaq̄ emerſe
rāt in fauorē fidei poſt cōmittentis obitū ꝑdu
rare.de here.ne aliq̄.li.vj.q̄ Jo. an.in nouel.
intelligēdū dicit de inq̄ſitore ſimplr̄ dato:qꝛ ſi
eſſet dat⁹ cū clauſula ad bñplacitū: tūc ſerua

ret qđ habet in.c.ſi grôſe.de reſcrip. vbi.l. dr
qđ ſi clauſula ɔtinet vſqȝ ad bñplacitū noſtrū
expirat ꝑ mortē ɔcedētis: nō aūt ſi ɔtineat ad
bñplacitū ſedis aplice: qꝛ ſedes illa nō morit.
3.q. ¶ Tertio q̄rit ↄ q̄s ꝓcedere poſſit inq̄ſitor vel
1. di nō poſſit: ⁊ dico multa. ¶ Primū. Inq̄ſitor ꝓce
dere pōt ↄ hereticos ⁊ ↄ ꝑticipes.i. fautores:
defenſores: receptatores: ex̄ co.ↄ.li.vſ. Adde
et ↄ credētes q̄ vere ſunt heretici vt dictū eſt.
2 ¶ Scdm. In eodē ēt.c.ſic dr. Cōtra xp̄ianos q̄
ad ritū trāſierūt vel redierit iudeoꝝ ēt ſi hmōi
redeūtes dū erāt īfantes aut metu mortis nō
tm̄ abſolute aut ꝑciſe coacti baptizati fuerunt
erit tanq̄ ↄ hereticos: ſi fuerint de hoc cōfeſſi
aut ꝑ xp̄ianos ſeu iudeos ɔuicti: ⁊ ſicut ↄ fau-
tores: receptatores: defēſores hereticoꝝ ſic ↄ
fautores receptatores ⁊ defēſores taliū ē ꝓce
dēdū: hec ibi. Ubi dicit gl. qđ trāſeūt ī ritū iu
deoꝝ q̄ nunq̄ fuerūt iudici: redeūt xo q̄ aliq̄n
fuerūt: ⁊ qđ hoꝝ bona ſicut ⁊ alioꝝ hereticoꝝ
ɔfiſcant: nec deuoluūt ad filios ēt catholicos.
3 ¶ Tertiū. Sicut ēt ibi gl. ꝓbat ⁊ Jo.an. Inn. ⁊
Arch. in tertia ꝑte ti.xix. c.ij. §. penul. in fi. per.
lr̄as Clemētis q̄rti. ⁊ Greg. decimi. iudei xp̄ia
nos vt vtriuſqȝ ſex⁹ ad ꝑdictū ritū inducentes
cadūt in officiū inq̄ſito.ū: qꝛ et ſi nō ſint ꝓprie
heretici vel fautores hereticoꝝ: large tñ ſunt
fautores imo ⁊ factores hereticoꝝ. Regulari-
ter tamen cōtra eos pro iuſtitia recurritur ad
iudices ſclares: vt extra de iude.c.iudei.et.c.
in nōnullis. ⁊ in cle.cedit.eo.tit. dicitur de ſar
racenis. Et qꝛ tales iudei ad iudaiſmū redeū-
tes ſolent ſe baptizare de nouo caput lauādo
et radere: videtur eis imponēda pena capitis
per iudicem ſecularem cū diſpendio fortuna-
rum.c. de apoſta. quia ſi rebaptizanti imponi-
tur pena capitis.c. ne ſanctum baptiſ. l.j. for-
tius ſe baptizanti ſeu volenti baptiſmum tol-
lere: ſi tñ inquiſitores volūt illud punire poſ-
ſunt vna tamē cum epiſcopo: per cle.j.eo.titu.
4 ¶ Quartum. Non poteſt aūt inquiſitor ꝓcede
re cōtra diuinos aut ſortilegos: dicēte Alexā
dro in.c.accuſat⁹. de here.lib.vſ. quod de diui
nationib⁹ ⁊ ſortilegus inquiſitores intromit-
tere ſe non debent in hereſim ſaperent manife
ſte: vbi infert gl. quod in dubio non habent iu
riſditionem: quod nō eſt intelligendum in du
bio an factū ſit perpetratum necne: ſed in du-
bio an ſapiant hereſim: vt ptz ex tex. ⁊ directo
inquiſi. Ibi etiā gl. Joā.an. exemplificat de ſa
pientibus hereſim: ſicut inquit eſt circa aras
idolorum nepharias ꝑces emittere ſacrificia
offerre: demones cōſulere: eorūqȝ reſponſa ſu-
ſcipere: vt.xxvi.q.v. hꝗui. vel ſi aſſociant ſibi
ꝓpter ſordes exercendas hereticos: vel faciūt
predicta cum corpore ⁊ ſanguine chriſti: vel in
fontibus vt poſſint a demonib⁹ habere reſpon
ſa puerū baptizant. vel his ſimilia. hec ibi: ſed
Oldra. cōſi.ccx. limitat inuocationē demonis
ſapere hereſim manifeſte ſi fiat ad exercenda
opera eis naturaliter impoſſibilia alias ſec⁹:
puta ſi inuocētur vt mulierē tentent. Pro his
ſciēdum eſt qđ cum hereſis ſit in intellectu: ex
nullo ſortilegio probatur quis eſſe vere here-
ticus cum omnia talia poſſint ex concupiſcen-
tia aliqua ⁊ nō ex infidelitate procedere: et ſic
procedūt que dicta ſunt in ti. priore.§.v. ꝓpter
talia tamen aliquando eſt quis hereticus pre-
ſumptiue: ſm Jo.and. Oldra. ⁊ Dire. inquiſi. ⁊
oēs pene docto. ⁊ ita ſeruatur in ɔſuetudine.
Et hoc quando ſapiunt hereſim manifeſtam.
Quod quantum ad inuocationes demonū eſt
tripliciter vt ꝓbat Dir. inquiſi. Primo ſi exhi-
beatur eis honor latrie: ſecūdo ſi honor dulie:
tertio ſi nullus honor: ſed tamē inuocātur ad
aliquod eis impoſſibile: puta ad ſciēdum futu
ra vel occulta cordis. Quātum ad alia autē de
mente doctorū dicendū eſt quod ſapiunt here-
ſim manifeſte quādo ex natura ſua pre ſe ferūt
aliquid quod manifeſte eſt hereſis: ſicut bapti
zare imaginē pre ſe fert qđ ipſa ſit capax illius
ſacramenti: et rebaptizare puerum pre ſe fert
qđ baptiſmus poſſit conferri bis: ⁊ ſic de alijs.
¶ Quintum. Nec poſſunt ipſi inquiſitores co- 5
gnoſcere in dubio an aliquid tale ſapiat here
ſim vel ne: quia iuriſditio non eſt ſibi attribu-
ta: vt not. gloſ. in.d.c.accuſatus. Et licet alias
iudex cognoſcat in dubio an ſua ſit iuriſditio
et in dubio dicatur habere iuriſditionē vt.ff.
de iudi.l. ſi quis ex aliena. tamē ſm Joā.and.
hoc locum habet in ordinario inquiſitor autē
quia eſt delegatus niſi manifeſte appareat nō
ſe intromittit. Glo. etiam in.c.j. de offi. delega.
que videtur ſentire contrarium: ſm ſummam
Angelicam intelligēda eſt quando certum eſt
quod aliquid ſapiat hereſim: ſed dubitatur an
ſit manifeſta vel non id eſt notoria: quaſi velit
dicere quod inquiſitor poteſt ſe intromittere
de ſapientibus hereſim ſi ſunt notoria vel du-
bia de notorietate: nō autē ſi ſint occulta licet
ſit manifeſtum qđ hereſim ſapiant: qui ſenſus
nullo modo procedit: quia non dicit textus de
ſapiētibus hereſim manifeſtis: ſicut tex. illius
gloſ. loquēs de conſeruatoribus dicit de iniu
rijs manifeſtis ſed dicit manifeſte: quod cum
ſit aduerbium neceſſe eſt referre ad ipſum ſape
re manifeſte: ⁊ non ad ipſum eſſe manifeſtum.
Unde dico quod illa gloſ. intelligitur in alijs
iudicibus nō in iſtis. ¶ Sextum. Non poſſunt
etiā procedere cōtra vſurarios: qꝛ dicit in.d.c.

accuſat⁹. q̄ꝺ de q̄ſtionibus vſurarū motis etiā
cōtra illos q̄b⁹ reſtitutionē vſurarū in pnia ꝑ
hereſis crimine iniunxerūt etiā ſi illi ſe ⁊ ſua
ad hoc faciēdū in iudicio eccl'ie obligauerunt
intromittere ſe nō pñt: ne ꝑ cauſas hmōi offen
7 diculū negocio fidei preparetur. ¶Septimum.
Nec cōtra officialē vel nunciū curie romane:
vt in extrauag. Jo. xxi. que incipit cum frater.
4.q. ¶Quarto q̄rit qui admitti poſſint cōtra here-
ticos in teſtes vel executores ⁊ quot ſufficiūt?
1.di. et dico multa. ¶Primū. Circa inq̄ſitionē here
ticorū in teſtimoniū admittunt excōicati ⁊ ſo-
cij ⁊ participes criminis. precipue in defectu
aliaꝝ ꝓbationū ꝯ hereticos fautores credētes
receptatores. et defenſores eorū ſi ex numero
teſtiū aut ꝑſonarū tam deponētiū quā ꝯ quos
deponit qualitate ⁊ alijs circūſtātijs non falſa
dicere ꝓſumant. de here. in fidei. li. vi. Si tn̄ ꝑ
viā accuſatiōis vel exceptiōis ⁊ nō inq̄ſitiōis
pcederet. tales nō admittunt ſm Jo. and. ibi.
2 ¶Scdm. Silr admittunt illi qui ſup facto here
ſis iurauerūt dicere veritatē tam de ſe quā de
alijs ⁊ eā celādo ꝑiurauerūt: ⁊ poſtea volūt cor
rigere dictū ſuū ꝯtra ſe vel alios: ſi manifeſtis
indicijs apparuerit tales nō leuitate vel odio
3 vel pecunia ſed zelo fidei velle reuelare. eo. ti.
accuſat⁹. li. vi. ¶Tertiū. Preſidētes etiā regi-
mini alicui⁹ loci: licet ſint excōicati vel iuriſdi
ctionē de facto habeāt nō de iure ad requiſitio-
nē ordinarioꝝ ipſoꝝ vel delegatoꝝ vel inqui
ſitoꝝ pñt: debēt cōtra hereticos: credētes rece
ptatores fautores: ⁊ defenſores eorū ſuum offi
cium exercere. nec illi qui requirūt eos aliquā
ſniam incurrūt: tn̄ dictis preſidētibus propter
hoc in alijs nullū ius eſt cōceſſum vel permiſ-
4 ſum. eo. ti. pſidētes. li. vi. ¶Quartū. Quibuſdā
ſm Jo. an. ſup. c. vt officiū. eo. ti. li. vi. ſup ꝟbo
teſtiū videt ꝙ in hoc crimine ꝓbādo nō ſuffi-
ciant duo teſtes: arg. optimū. de here. excōica-
mus ibi tres vel plures: ⁊ ſic no. Hoſt. in ſum.
et ſic addēdus erit iſte caſus ad alios qui notā
tur in ſumma. iij. q. iiij. qꝛ durū videt ꝙ homo
bone fame ꝑ inquiſitores vl' ordinariū debeat
ad duoꝝ teſtiū dicta dānari: ꝓcipue cū ibi de-
truncet defenſionis ordo in notitia teſtiū vt in
c. fi. eo. ti. ⁊ in interrogatorijs que fiūt in alijs
iudicijs. Sed cōtra hoc eſt qꝛ in eodē. c. ſequi-
tur de duabus perſonis cū ſuis cōcordantijs.
Certū eſt autē q̄ꝺ per ſingulos teſtes ⁊ famam
de tanto crimine quis damnari nō poſſ t: vt de
teſti. in litteris. quia debēt eſſe in crimine pro-
bationes luce clariores. ij. q. viij. ſciant cuncti.
in crimine tn̄ hereſis ⁊ ſimonie ſm Archi. mi-
nores probationes ſufficiūt. C. de her. l. ij. dicit
tamē q̄ꝺ licet ſigna leuia ſufficiunt ad conuin-
cendū. de hereſi. illa tn̄ opꝫ plene probari. Jo.
aūt de lig. dicit nō eſſe recedēdū ab illa regula
in ore duoꝝ vel triū teſtiū. de teſti. in omni. et
de teſta. relatū. ⁊ idē tenet do. Ant. poſt Jo. an.
in. d. c. excōicamus. et idē Semi. ⁊ hoc tene: qꝛ
nullū ius allegatū probat cōtrariū. ¶Quintū. 5
Si teſtes ſe ſubtrahāt ſm Archi. ad hoc cogē
di ſunt: nec ad hmōi ſe poſſunt per exceptionē
aut votum excuſare etiā ſi iuraſſent non teſtifi
cari. ¶Sextum. Jn examinatione teſtiū contra 6
hereticos debēt intereſſe due ꝑſone religioſe
diſcrete. i. non idiote ſiue laici ſiue clerici ſiue
religioſi ſm Archi. cui videt cōſonare Semi.
dicēs q̄ꝺ religioſus dicitur multipliciter ⁊ hic
nō ſumit ꝓprie pro eo qui habitū in religione
ſuſcepit. Et ſi fieri pōt dicta teſtiū per publicā
ꝑſonā debēt cōſcribi: vt in. d. c. vt officiū ⁊ reli
gioſi qui in ſeculo fuere notarij ⁊ alij quibus
iniūctū fuerit etiā clerici ſeculares ⁊ in ſacris
cōſtituti tenētur ex apoſtolico precepto cōſcri
bere. vt in eo. c. vt officium. ¶Septimum. Poſt 7
publicationem vero teſtium pōt inquiſitor ſm
Semi. in. d. c. vt of. alios recipere: quia non ad
inſtantiam partis ſed ex officio ſuo procedit.
¶Quinto q̄rit q̄d iura velint de notarijs q̄b⁹ 5.q.
inq̄ſitores ſquirēdo vtunt: et dico q̄ꝺ corā epo
cū inquiſitore vel ſubſtitutis ab eis curabunt
ſuū offm̄ fidelr exercere: ſ cle. multoꝝ. de her.
et idē fiet alijs ꝑſonis ad dictū inq̄ſitiōis offm̄
neceſſarijs. religioſi ēt oēs q̄ aū religionis in-
greſſum fuerūt notarij quātūcūq; ſint i ſacris:
libere illud officiū tabellionis pñt exercere q̄
ad oia ꝑtinētia ad inq̄ſitionis officiū nō obſtā
te quocūq; ſtatuto ꝯrio. vt in. d. c. vt officium.
¶Sexto q̄rit quid velint iura de laicis quib⁹ 6.q.
inquiſitores vtūtur capiēdo: incarcerādo tor-
quēdo: cōſultādo ⁊ hmōi: ⁊ dico multa. ¶Pri- 1.di.
mū. Jnq̄ſitores vt in. d. c. vt officiū ptꝫ ſi opus
fuerit inuocare poſſunt auxiliū brachij ſclaris
et cōtradictores ꝑ eccl'iaſticā cēſurā cōpellere
nō obſtātib⁹ priuilegijs q̄buſcūq; ꝑſonis ꝯceſ-
ſis. vel religioſis vel vniuerſitatib⁹ nō ob. etiā
cōſtitutione de duabus dietis de qua habet
de reſcrip. nonnulli nō ob. etiam. c. ſtatutū. de
reſcrip. li. vi. qꝛ ſm gl. lꝫ ꝯſtitutio hui⁹. c. poſte
rius ſit edita q̄. c. vt officiū. tn̄ illa eſt ſpālis in
fauorē fidei iſta gn̄alis. generi autē per ſpeciē
derogat. de reg. iur. generi. lib. vi. ſi autē eſſet
generalis tolleret. de cōſti. c. J. li. vi. ¶Scdm. 2
Poſſunt etiā cōuocare clerum ⁊ populū ciui-
tatum caſtroꝝ ⁊ locorum: prout negotio fidei
viderint expedire de her. vt cōmiſſi. lib. vi. nō
tamē poſſunt iſtis ꝓcipere vt ſuas predicatio-
nes adeant. nec indicere ſilētiū oibus predica
toribus: ſed ſolū. queſtuarijs q̄ū cōtinget con-

gregationē fieri ꝑ negocio fidei. vł eoꝝ ꝑdica
tionē dicto negocio afferre īpedimētū de here.
3 vt officiū. lib. vj. ¶ Tertiū. Pñt etiā aduocare
peritos quoſlibet vt in ſentētiis hmōi ꝓferen
dis cōſiliū prebeāt ꝛ in virtute ſctē obedientie
ad hoc eos aſtrīgere. de here. vt cōmiſſi. li. vj.
4 ¶ Quartū. Dñi quorūcūqꝫ locorū. ſtatutū ꝑ qđ
inquiſitiōis officiū ꝯ hereticos īpedireť exhibe
re teneń atqꝫ corrigere: nec illud valet de he-
5 re. ſtatutū. li. vj. ¶ Quintū. Oēs etiā locorū re-
ctores a dioceſanis aut eoꝝ vicariis vel inquiſi-
toribꝰ reqſiti iurare teneń ſeruare ꝛ ſeruari fa
cere ꝯſtōnes ꝯ hereticos: credētes: fautores:
receptatores ꝛ defenſores eorū. ꝛ filios ac ne-
potes eoꝝ ꝛ q̄ iurare noluerint habeń īfamis. ꝛ
fautor eoꝝ. ꝛ de fide ſuſpectꝰ nec haberi dꝫ pro
dño: nec ad aliqđ publicū officiū admitti aut
aſſumi vlteriꝰ: ꝛ q̄ interim vt rector fecerit nul
lam habebūt firmitatē. d. c. vt officiū. ¶ Sextū.
6 Oēs ſcłi ptātes ꝛ dñi tpales ac locorū oīm re-
ctores. qbuſcūqꝫ dignitatibus. vel officiis aut
nominibꝰ cēſeanť. dioceſanis epis ꝛ heretice
prauitatis inquiſitoribꝰ a ſede aplica deputatis
ꝛ deputādis. parere ꝛ intēdere teneń. in here
ticoꝝ: credētiū: fautoꝝ: receptatorū ꝛ defenſo-
rū ipſorū inueſtigatione: captione: ac cuſtodia
diligēti. ꝛ deductione de loco ad locū īfra ſuū
diſtrictū ſub arta ꝛ diligēti cuſtodia cū ab eis
fuerit reqſiti. eoſqꝫ ꝯdēnatos ipſi vel eoꝝ offi
ciales aut nūcii ſtatī recipiāt īdilate aiaduer-
ſione debita puniēdos: nō obſtātibus appella
tionibꝰ ſeu ꝓclamationibꝰ eoꝝ q̄ ꝑdictis oībꝰ
interdicūtur. d. c. vt inquiſitionis. ¶ Septimū.
Oībꝰ ꝑdictis eorūqꝫ officialibꝰ ꝓhibeť de hoc
crimine cū ſit mere eccłiaſticū quocūqꝫ modo
cognoſcāt aut iudicent: aut pro eo captos ſine
ſnīa epi vel inquiſitoris aut ſaltē alteriꝰ eoꝝ car
cere liberēt: aut executionem a dioceſano vel
inquiſitore iniūctā put ad ſuū officiū ſpectat fa-
cere detractāt vel ałs predictorū iudicium vel
ſnīam ſeu ꝓceſſum directe vel īdirecte īpedire
preſumāt. Si qs aūt ꝑdictoꝝ ꝯ ꝑdicta fecerit. ſ.
nunc ꝛ ſupra īmediate: aut ꝑfato fidei negocio
dioceſano epo vel inquiſitori incōbenti ſe oppo
nere attētauerit aut forte ꝑſumpſerit: vel ipm
aliquatenꝰ impedire voluerit: necnō q̄ ſcīēter
in predictis dederit cōſiliū auxiliū vel fauorē
excōicatiōis ſe nouerit mucrone ꝑcuſſum. quā
ſi ꝑ annū aīo ſuſtinuerit ꝯtumaci ex tūc velut
hereticus cōdemnetur. d. c. vt inquiſitionis.

7.q. ¶ Septimo qriť qd velint iura de carcere cir-
1.di. ca inquiſitionis officiū: et dico multa. ¶ Primū.
Carcer eſt ad cuſtodiā vel cautelā: nō autē ad
penā regulariter. de pe. quis. lib. vj. ſed intelli
ge de iure ciuili: de iure tñ canonico permittit
prelatis: imo cuilibet q̄ iuriſditioni preeſt ꝛ hꝫ
delicta punire ſꝫ gl. ꝛ ibidē ad carceres ad tpꝯ
vel in ꝑpetuū reos adiudicare in penā ſuorum
criminū. ¶ Scdm. Cū qs ad carcerē cōdemnať 2
ſm gl ibidē. ſi qd exꝑmať in ſnīa. ſ. ad tpꝯ cer-
tū vel in perpetuū: ſtabiť expſſis in ſnīa: ſi vo
qs ſimpłr dāneť ad carceres intelligiť ꝑpetuo
dānatus. C. de pe. l. ſeruus. ¶ Tertiū. Siue aūt 3
carcer ſit ad cuſtodiā ſiue ad penā ſꝫ gl. ibi nō
dꝫ in eo eſſe cōmixtio maris ꝛ femine. nec etiā
dꝫ ita eſſe aſper qđ ibi hoīes perimantur: vt. ſ.
homicidiū. iij. § vij. in fi. ¶ Quartum. Quilibet 4
carcer. vel murus hereticoꝝ dꝫ eſſe cōis epo ꝛ
inquiſitori: ꝛ dꝫ duos hr̄e cuſtodes vnū quē volet
eps ꝛ ei ꝓuidebit. alterū quē volet inquiſitor et
ei ꝓuidebit: ꝛ eorū vterqꝫ pōt hr̄e ſub ſe fidelē
miniſtrū ꝛ illiꝰ loci erūt due claues quarū vnꝰ
cuſtos vnā: ꝛ aliꝰ aliā tenebit: ꝛ poterit officiū
miniſtrandi carceratis cōmittere ſuo miniſtro
in cle. multoꝝ. de her. ¶ Quītū. Predicti cuſto 5
des anteqꝫ ſuū exequanť offm: teneń corā eis
a qbꝰ aſſignanť iurare tactis euāgeliis qꝫ i cu-
ſtodia oēm diligētiā quā poterūt adhibebunt
et qđ alicui īcarceratoꝝ nō loquaťvnꝰ niſi alio
audiēte: ꝛ qđ ipſis carceratis fideliter cōferāt
ꝓuiſionē quā ipſi recipiūt de cōi ordinatiōe: ꝛ
qđ a parentibꝰ vel aliis ꝑſonis cōferť eiſdē niſi
epi vel inquiſitoris aut ſuoꝝ cōmiſſarioꝝ ordi
natio refrageť: eodēqꝫ modo iurabūt ꝑdicti cu-
ſtodū miniſtri ꝛ corā eiſdē. vt in. d. cle. multoꝝ.
¶ Octauo qriť qñ ꝛ qñ ꝯ hereticos procedē- 8.q.
dū ſit maxime vbi duo procedūt: ꝛ dico multa.
¶ Primū. Inquiſitores in negocio inquiſitiōis ꝓ- 1.di.
cedere pñt ſimpłr ꝛ de plano abſqꝫ aduocatoꝝ
et iudicioꝝ ſtrepitu ac figura. vt in. c. ſi. e. ti. li.
vj. ¶ Scdm. Qñ accuſatores vł teſtes ſeu depo 2
nētes ꝓpter potētiā ꝑſonarū ꝯ quas deponūt
aut accuſant graue ꝑiculū ſubirēt ſi ndia eorū
publicareń tūc nō publice ſꝫ ſecrete corā dio
ceſano vel eiꝰ vicario eo abſente: qñ inquiſito-
res ꝓcedūt: vel corā inquiſitoribus ſi eps ꝓce-
dit ꝛ eorū copia cōmode haberi poteſt aut ſiue
eps ſiue inquiſitores ꝓcederint corā aliquibꝰ
ꝑſonis ꝓuidis ꝛ honeſtis iuriſqꝫ peritis: totū
proceſſum ſup quo deliberādū eſt manifeſtēt:
et de illoꝝ cōſilio ad ſententiā ꝛ cōdēnationē
procedere pñt: et plena fides talibus teſtibus
adhibeť: lꝫ eorū noīa nō fuerint ꝓmulgata. Et
pñt ꝑcipere inquiſitores ꝑfatis honeſtis ꝑſonis
ſub pena excōicationis: quam ipſo facto incur
rant: ne reuelēt noīa ꝑdicta: eps aūt nō pōt pre
cipere inquiſitori nec inquiſitor epo: ſed papa
precipit in virtute ſctē obedientie vt teneant
illa ſecreta ꝛ vt habeāt purā ꝛ prouidam inten
tionē: ne aſſerāt periculū vbi eſt ſecuritas pu-

blicãdi:vel ſecuritatẽ in illoꝝ preiudiciũ vbi
adeſt periculũ. Ceſſante tñ ꝑiculo ſupradicto
debent accuſatoꝝ ⁊ teſtium noīa publicari.de
3 her.ſtatuta.li.vi.¶Tertiũ.In aliqb⁹ ꝓuincijs
pñt ꝓcedere ſimul vel ſeparatim ꝓut negocij
vtilitas ſuadebit:eo.tit.vt offm̃.lib.vi.qḋ du-
plr cõtingit:vno modo vbi ĩ vna ꝓuincia ſunt
ſimul plures ĩqſitores deputati:⁊ iſte eſt ꝓpe
ſenſus illi⁹.c.vt patz intuẽti alio modo q: here
tic⁹ delinquit in vna ꝓuincia:⁊ ad aliã fugit:⁊
ſic intelligit archi.dicẽs ꝙ aliqñ duo inqſito-
res recognoſcere pñt de crimĩe hereſis alicui⁹
ſcʒ inqſitor ciuitatis in qua deliqt ſm Io.an.
in glo.⁊ ad quã fugit:q: vbi qs inuenit ibi cõ
4 uenit de crimine.¶Quartũ.Qñ negociũ here
ſis ꝯmittit alicui vel aliqb⁹ gñaliter in certis
locis nõ adimit epĩs autoritas eoꝝ ordinaria
vel etiã delegata ſi eã habeãt ⁊ vterqꝫ etiã de
eodẽ factõ põt inqrere cõiter aut diuiſim.eo.c.
5 per hoc.lib.vi.¶Quintum.Quando aũt diui-
ſim procedunt ſiue ordinaria ſiue delegata epi
ſcopi ptãte procedant illũ in ꝓcedendo modũ
obſeruẽt:quẽ inquiſitores pñt ⁊ debẽt.ꝑ iura
cõia vel ſpãles ꝯceſſiones aut ordinatiões ſe-
dis aplice obſeruare:et tenent cõicare inuicẽ
ꝓceſſus:⁊ ꝑ vtroſqꝫ ſimul ſententia ꝓferat ni-
ſi alter alteri deferat:⁊ ſi in ſnia nõ cõcordãt:
mittãt ad apoſtolicã ſedẽ.d.c.ꝑ hoc.ſʒ itellige
ꝓdictã cõicationẽ ꝓceſſuũ oportere fieri:qñ ni
hil aliud reſtat agẽdũ niſi ꝙ ſnia ꝓmulget:⁊ ſi
alter nõ poſſet cõmode ꝓcedere:niſi viſis acti
alterius tũc ſemel tm̃ cõicatio tribuit vt in ex-
trauagan.Benedicti vndecimi q̃ incipit ex eo.
6 ¶6.Sicut etiã dr in cle.multoꝝ.eo.tit.tã epĩs
quã inqſitor vnus ſine alio citare põt ⁊ cape ⁊
tute cuſtodire ⁊ carceri mancipare ⁊ cõpedire
ſʒ deputare duro carceri ⁊ qui magis ad penã
ꝙ̃ ad cuſtodiã videat:vl' tormẽtis exponere vel
ad ſniaʒ ꝓcedere nõ põt epĩs ſine ĩqſitore.neqꝫ
inqſitor ſine epõ aut ei⁹ ſuꝑ hoc delegato aut
epãli ſede vacãte delegato capli ſi ſui ad inui-
cem poſſint copiã hr̃e ĩfra octo dies poſtqꝫ ſe
reqſierint.Poſſent tñ qlibet ꝓdictoꝝ cõmitte-
re alteri vices ſuas vl' ꝑ literas ſignificare ſuũ
7 cõſiliũ ⁊ aſſenſum.hec ibi.¶Septimũ.Si autẽ
papa dat certã formã inqrendi hereticos:illa
tenẽda eſt:alias q̃ri pñt ꝑ accuſationẽ inquiſi
tionẽ ⁊ denunciationẽ.de qbus ſuis locis ha
8 bet.¶Octauũ.Tenent autẽ diocecſani ꝑ ſe vel
alios ſaltem ſemel ĩ anno hereticos q̃rere vbi
fama eſt eos habitare:⁊ eos quos credunt de
hoc aliqd ſcire debere ⁊ ꝯpellere iurare vt idi
cẽt ſi quos habẽt ſuſpectos ꝓpter occulta con
uẽticula vel alia ſigna.extra.c.excõicamus.§.
9 adijciam⁹.¶Nonũ.Si aũt ſuſpect⁹ vocat⁹ con

fitet ⁊ de correctione ſperat iniūgi põt ei pnĩa
ſalutaris.ſi vo negat et tñ ſit ĩfamat⁹ indicet
ei purgatio:quã ſi nõ ꝓſtiterit excõicabitur et
ſi ꝑ annũ ſic ſteterit:ex tũc velut heretic⁹ ꝯdẽ
netur.in.d.c.excommunicamus.§.qui autem.
¶Nono q̃rit qd de ſentẽtijs ferendis:et dico 9.q.
multa.q̃ etiã no.Io.an.in nouel.vt cõmiſſi.de
here.li.vi.¶Primũ.Nõ eſt neceſſe in crimine
hereſis ſʒ Arch.nouã ſniaʒ ꝓmulgari:q: iã ꝑ
canones antiq̃⁹ eſt ꝓmulgata.et ſic poti⁹ de-
clarat quã ꝓmulgat.xxiiij.q.j.c.j.hoc tñ inqſi
toꝝ arbitrio relinquit eo.ti.cũ ſcḃʒ.¶2.Circa
hereticoꝝ diſcuſſionẽ vocãdi ſunt docti ĩ theo
logia iure canonico vel ciuili:q: crimen mere
eccliaſticũ cognoſci ⁊ decidi dʒ ꝑ canões.ij.q.
j.ſi qs cũ clerico.cũ famulatu tñ legum.j.q.iij.
ſummopere:⁊ pñt hi periti accipere ſalariũ ſi
det:ſʒ nõ exigere.¶Tertiũ in hmõi ſententijs
cõuocari põt clerus ⁊ popul⁹:⁊ expedit ad in-
ſtructionẽ ⁊ errorẽ.eo.vt cõmiſſi.li.vi.¶Quar
tũ ꝯ abſentes putat Archi.ſi cõſtet de eoꝝ ꝑfi
dia ꝓnũciari poſſe ſuꝑ crimẽ:⁊ locũ eſſe decre
tali cũ cõtumacia.eo.ti.lib.vi.ex quo in ꝓuin-
cia delinquẽdo facti ſunt ſubditi:⁊ ꝯ oẽs ſolẽ-
nia ſunt edicta ꝓpoſita:fideiuſſoribus vo ab-
ſentiũ pena pecuniaria põt ĩfligere mittẽs ad
illud qḋ habet.xxiiij.q.v.cũ homo.Hoc tñ ĩtel
lige ĩ citatis:q: ex q̃ qſiti fuerũt domicilij mu
tatio non obeſt.vt de foro cõpeten.ꝓpoſuiſti.
ſi vero citati non erant tñ ibi deliq̃runt rõne
delicti ibi conueniri pñt.et ſunt remittendi in
aut.vt nulli iudi.§.ſi vero qs.Io.mo.dicit hãc
ꝯſtitutionẽ loqui de fugitiuo q̃ remittẽd⁹ erat
ad requiſitionẽ inquiſitoris ſub q̃ deliquit.C.
vbi de crimine agi opʒ.l.pĩa.¶Quitũ.Iudex
ſm archi.redeũtes ſententiando vel pnĩas in-
iungẽdo nõ dʒ ꝓnunciare hereticos vel credẽ
tes q: non ſunt:nec fuiſſe:q: talis modus non
eſt datus a iure:ſed Io.an.dicit ꝙ bene ꝓnun
ciat fuiſſe heretici:nec ſe videre qd obſiſtat et
ita practicat:imo et ipa forma ꝓnũciando quã
dat Archi.hoc hʒ quã ponit Archi.iij.pte.tit.
xix.c.ij.§.iij.Dicit etiã idẽ Archi.ꝙ abſoluunt
ab excõicatione ſub cõditiõe ſi ex corde redie-
rint ⁊ iniuncta ſeruauerint vt ibi patʒ:ſʒ eſt cõ-
tra predicta ſupra abſolutio.iij.in ꝓn.vñ abſol
uuntur abſolute:⁊ ſunt abſoluti etiã ſi ficte re-
deant:cũ ab excõicatione abſolui poſſint indiſ
poſiti⁹ ſed reincidũt ſtatim vbi faciunt aliquid
ꝓpter qḋ quis incideret.¶6.quid talib⁹ iniun
gendũ ſit diffiniri nõ poteſt:q: committitur ar
bitrio iudicantium circunſtantijs penſatis.
¶Decimo q̃rit q̃ ſunt fauorabilia inqſitorib⁹ 10
cõceſſa pro ſuo offõ expediẽdo ⁊ dico ꝙ de his
Bonifacius octauus in.c.vt cõmiſſi.de here.

cipiēdā: ⁊ ea iniſicta ſꝫ nō ꝑacta deceſſerit: ꝶ ſi-
deo. Cogi debēt heredes in bonis ad ꝯplacēdū
ſi ſit in bōis tꝑalibꝰ iniūcta ꝑficiens ad ſalutē
3 ſecꝰ ſi modū erat iniūcta. eꝶ eo. accuſatꝰ. lib. vj.
¶ Tertiū. Sacerdotes iſtruentes hereticos vel
credentes citatos de celāda veritate ⁊ hmōi cum
nō ſit dubiū eos facere i fauorē heretice prauı
tatis ꝑ inq̄ſitores debēt ꝯpeſci ⁊ poſſent bona
debita caſtigari tā ꝑ captionē ꝑſonaꝝ: q̄ꝫ aliter
ꝓut culpa exegerit: religioſi ēt ſunt incarcera
tionis pena vel alias grauius a ſecularibus pu
niendi ſi inuenti fuerint in hereſi vel ſimilibus
deliquiſſe. extra eod. c. pen. ⁊ c. accuſatꝰ. li. vj.

¶ Huius de hereſi et hereticis. iiij. ſpecialiter
quo ad lamias ſiue ſtrigas.

Ereticus. iiij. ſiue hereſis ſpāliter cō
ſiderari pt in quodā gn̄e hoim qui
ſpecialiter lamij vel lamie et ſtrige
ſiue maſcare dicunī: ⁊ vt in pluribꝰ
ſunt rurales ⁊ feminei ſexus. De qui-
bus videnda ſunt multa tam in ſe quam in ordi
ne ad inquiſitores.

1. q̄ð ¶ Prio vero q̄riꝶ de notitia gn̄is hmōi ⁊ noīe eiꝰ
⁊ dico q̄ð hec ſecta ꝑ ſacros canōes nō ē deſcri
pta nec noīata ſm̄ Au. botā. de ſauiliano iuris
vtriuſqꝫ doct. in ꝯſilio ſuo edito ad iſtātiaꝫ ma
giſtri Andree de ſeraphicis de ſauiliano ordi.
ꝑdi. inq̄ſitoris ⁊ idē tenuit taurini do. Jo. graſ
ſus doctor in vtroqꝫ iure. Cōſiſtit aūt hec ſecta
cōīter in credere ⁊ oꝑari q̄dā ꝓpria: ſꝫ nōnulli
ex ipſa ꝯueniāt in aliq̄bꝰ cū alijs ſectis. Credit
eīm vere ſe cū diabolo ꝯſari noctu voluptuoſe:
⁊ eo vti vt icubo q̄ ad mulieres et ſuccubo q̄ ad
viros: oꝑaꝶ vero ſcelera multa ſed p̄cipue tria: q꞉
diabolū ſciēter iuocat fidē negās ꝯculcat ⁊ con
tēnit ſacra puta cruceꝫ ⁊ ſacr̄a ⁊ hoīes percutit
morte vel egritudine ꝑ ꝟtutē ꝓpriā vt in faſci-
natiōe: ⁊ ꝑ actiua nālia q̄ docta eſt a demōe ⁊ ꝑ
ꝟtutē demōis coaſſiſtentis et cooꝑantis ꝟtute
ꝓpria vt in reſeratiōe portarū ⁊ p̄cipitatiōe ⁊
hmōi q̄ motu locali ꝑficiunī: aut ꝟtute actiuo
rum nāliū q̄ viſibiꝶ aut iuiſibiꝶ applicat ſicut
cū vetula torquēte aut pūgēte imaginē torque
tur aut pungiꝶ hō. Sciēdū tn̄ q̄ð vt dꝛ in malleo
maleficarū: lamiaruꝫ q̄dā nocēt: ſed nō curāt:
quedam vero econuerſo curāt ſed non nocent:
q̄dā vero vtrūqꝫ efficiunt. ¶ Nomina vero eius
ſunt lamij vel lamie ⁊ ſtrige: et ſi qua ſunt alia
per tranſſumptionem ⁊ ſimilitudinem: q꞉ ſcilꝫ
lamia eſt beſtia monſtruoſa ſm̄ glo. Iſa. xxxiiij.
pedes habens equinos ⁊ cetera mēbra huma-
na ⁊ ſm̄ Greg. xxxiiij. mor. habet humanā ſpēꝫ
et corpus beſtiale: et ita eſt crudelis vt filios
ſuos dilaniet: vnde et lamia quaſi lania dicta
eſt: ſtrix vero a ſtrido dicitur nocturna auis de
ſono vocis dicta: q꞉ quando clamat ſtridet in-
de corruptione vulgari dicitur ſtriga: quia no-
ctu precipue verſatur in maleficijs.

¶ 2. Vero q꞉ in hac materia ſup verbis capli eꝑi. 1
xxvj. q. v. magna eſt difficultas apud aliq̄s ad-
ducunꝶ vba illa inq̄ſitū tangūt illā materiam ⁊
ſunt hec. Illud etiā nō eſt omittendū q̄ꝫ q̄dā ſce
lerate mulieres retro poſt ſathanā conuerſe de
monū illuſionibꝰ et fantaſmatibus ſeducte cre
dūt ſe ⁊ ꝓfitenꝶ cuꝫ diana nocturnis horis dea
paganoꝝ vꝫ cū herodiade vel cū innumera mul
titudine mulierū eq̄tare ſuꝑ quaſdā beſtias. et
multarū terrarū ſpacia intēpeſte noctis ſilētio
ꝑtrāſire eiuſqꝫ iuſſionibꝰ obedire vult dn̄e ⁊ cer
tis noctibꝰ ad eiꝰ ſeruitiuꝫ euocari. Sꝫ vtinam
he ſole in ꝑfidia ſua periſſent. ⁊ nō multos ſecū
ad fidelitatis interitū pertraxiſſent. Naꝫ et in-
numera multitudo hac falſa opinione decepta
hec vera eē credūt ⁊ credēdo a recta fide deuiāt
⁊ errore paganoꝝ inuoluunꝶ cū aliq̄d diuinita
tis aut numiꝰ extra vnū deū arbitranꝶ. Quapro
pter ſacerdotes ꝑ eccl'ias ſibi cōmiſſas populo
dei oī inſtātia ꝑdicare debent: vt nouerint hec
oīa falſa eſſe. Et nō a diuino ſꝫ a maligno ſpiri
tu talia fantaſmata mētibꝰ fideliū irrogari ar-
bitramur. Si q̄dē ipe ſathanas q̄ transfigurat
ſe in angelū lucis: cū mētē cuiuſcūqꝫ mulieris
ceperit: et hanc ꝑ fidelitateꝫ ſibi ſubiugauerit
illico transformat ſe in diuerſarū ſpēs ꝑſonaruꝫ
atqꝫ ſimilitudines. ⁊ mentē quā captiuam tꝫ in
ſomnijs deludēs mō leta: mō triſtis: mō incogni
tas: mō incognitas ꝑſonas oñdens ꝑ queqꝫ de
uia deducit. ⁊ cū ſolus ſpūs hoc patiꝶ: infidelis
hoc nō i aīo ſꝫ i corpore euenire opinaꝶ. Quis
eīm in ſomnijs ⁊ nocturnis viſionibꝰ nō extra ſe
ipm educiꝶ ⁊ multa videt dormiēdo q̄ nūq̄ꝫ vi-
gilādo viderat. Quis vero tā ſtultꝰ ⁊ hebes ſit: q̄
hec oīa q̄ in ſolo ſpiritu fiūt etiā in corꝑe acci-
dere arbitret: cū ezechiel ꝓpheta viſiones dn̄i
in ſpū nō in corꝑe: vidit ⁊ audiuit: ſicut ipſe ſta
tim inq̄t fui in ſpū. ⁊ paulꝰ non audet dicere ſe
raptū i corꝑe. Oibus itaqꝫ publice annūciādū
eſt q̄ꝫ qui talia credit ⁊ his ſimilia fidē ꝑdit: et
q̄ rectaꝫ fidē nō hꝫ: hic nō eſt eiꝰ ſꝫ illius in quē
credit id eſt diaboli. Nā de dn̄o nr̄o ſcriptū eſt
oīa ꝑ ipm facta ſunt. Quiſq̄s ergo credit poſſe
fieri aliquā creaturā: aut in melius. aut in de-
terius imutari: aut transformari in aliam ſpe-
ciem: vel in aliam ſimilitudinē niſi ab ipo crea
tore q̄ oīa fecit: et per quem omnia facta ſunt:
proculdubio infidelis eſt et pagano deterior.
Hec ibi. Pro quibꝰ nota quod error fuit paga
noꝝ q̄ð ex hominibus fierēt demones q̄ eſſent
lares larue ⁊ manes id eſt dij. vt patet per aug.
viij. de ciui. dei. ca. xj. de quo vide. s. Thomaꝫ.

q.xvſ.ar.ſ.in coꝛ.et tertio contra.c.cvſ.
3 ¶ Tertio q̄rit vtrū ſecta ſtrigaruꝫ ſit illa de qua
in p̄dicto capl'o ſit lōga mētio:et dico qꝺ non lꝫ
in aliq̄ cū illa ꝯueniat qꝺ ptꝫ quātum ad credere
ꝛ opari. Nā q̄tū ad credere illa ſecta credebat
pꝛio qꝺ aliq̄ mulier puta diana vel herodias eſ-
ſet ꝯuerſa in deam ꝛ ꝯn̄r h̄r̄et aliq̄d numinis. et
ſcꝺo ſe vocari et duci ſuper beſtias ad ſeruitium
alicuiꝰ dee:ꝛ tertio qꝺ vna creatura ab alio quā
a v̄o deo mutaret̄ in aliāꝫ creaturā vel ſpēm eiꝰ
puta hō in ſpēm canis:et hec tria patent in tex-
tu:et q̄rto qꝺ talis dea eſſet ſpūs bonus:q̄ q̄tuoꝛ
ſunt ꝯ fidē ꝛ in textu patēt. Et his q̄tuoꝛ differt
a ſecta ſtrigaꝝ q̄ nullā hoꝛuꝫ credit:ſꝫ dicit ſpm̄
apparētē eis eē diabolū inimicuꝫ dei lꝫ ex volu-
ptate vel deſperatiōe ſe illi ſubiciāt: et ꝯn̄r illuꝫ
nō eē hoīem ꝯuerſum et deā bonā:nec ſe vocati
ad ſeruitiū alicuiꝰ dee:nec creaturam mutari in
deā:nec qꝺ illa ſit ſpūs bonꝰ. Cōueniūt v̄o q̄ ad
hoc inquātū vtraq̄ꝫ ſecta aliq̄n credit fieri in coꝛ
poꝛe qꝺ ſit in ſpū.i.in imaginatione vel ſolo ſen-
ſu vt patebit:quātuꝫ ēt ad opari differūt: qꝛ illa
non dr̄ abnegare crucē aut ꝯtēnere ſacr̄a : ſicut
ſecta ſtrigarum. Cōueniūt v̄o qꝛ noctu ſolatiant̄
ambe cum diabolo. Un̄ iſta ſecta non eſt illa :vt
etiam ptꝫ ex teſtimonio Au.bote.et Jo.graſſi.vt
dictum eſt:qui.ſ.dicunt ſectam ſtrigarum intactā
eſſe : et innominatam in ſacris canonibus.
4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū iſta tantā ſilitudinē habeat
cuꝫ illa vt ſimul cū in eodē capl'o reprobent̄ qui
talia credunt cū dr̄ qꝺ q̄ talia credit et his ſilia
fidē ꝑdit:ꝛ dico qꝺ non. Nā iſte ſecte ſunt ſiles
in triplici gn̄e.ſ.hereſis:ſupſtitiōis et illuſiōis:
ſꝫ in q̄libet hoꝛū geneꝝ ſpecie differūt quātū ad
p̄mū, q̄dē tū qꝛ illa credebat aliq̄d numinis extra
deū.vn̄ eſt heretica ꝓpꝛie:nō aūt ſcꝺa: vn̄ nō eſt
heretica ꝓpꝛie ſꝫ p̄ſumptiue qꝛ.ſ.ei quem diabo
luꝫ credit exhibet honoꝛē diuinū:tn̄ qꝛ iſta apo-
ſtata a fide non aūt illa cū expꝛſſo v̄bo fidē nō ne
get. Et ſilr̄ quātū ad ſcꝺm.ſ.genꝰ ſupſtitiōis:qꝛ
illa eſt in ſpecie fictoꝛuꝫ ſm̄ malleū maleficarū p
duos ſolēnes inq̄ſitoꝛes editū: ꝛ vniuerſitatem
coloniēſem cōpꝛobatū:qꝛ demō in hoībꝰ illiꝰ ſe
cte loq̄bat̄ ꝛ mirāda faciebat : iſta v̄o non eſt in
illa ſecta:ꝫ hꝫ aliq̄d pene ex oībꝰ ſpēbꝰ:ꝛ ſupad-
dit crimē maleficij. Et q̄uātū ad tertiū.i.illuſio
nem qꝛ illuſio illius ꝑtingit vſq̄ꝫ ad intellectum
vt credat falſa de fide non aūt iſtiꝰ vt dictuꝫ eſt.
Qꝺ aūt dr̄ de vno ſiſi inquātū nō eſt ſil'e ſꝫ diuer
ſum:non ꝓcedit de reliquo : cuiꝰ eſt illud:et his
ſilia:qꝛ illud dr̄ de illa ſecta quantū ad rōnē ſpēi
iquātū credit aliq̄d numinis extra deum in quo
differt ab iſta ꝛ nō gn̄is in q̄ ꝯuenit cū illa. Et ſi
dicat̄ ꝙ illud dr̄ de locali delatione in qua iſte ſe
cte cōueniūt dico ꝙ nō eſt veruꝫ: vt infra.§ vij.

5 ¶ Quinto q̄rit̄ vtrū ſtrige poſſint nālr̄ defer-
ri a diabolo coꝛpoꝛalr̄ ad locū vbi cuꝫ diabolo
noctu iocant̄:ꝛ dico ꝙ ſic ꝛ i hoc oēs ꝯſentiūt:
nec eſt dubiū qꝛ mā coꝛpoꝛalis iferioꝝ coꝛpoꝛū
āgelicis ſpiritibꝰ ſiue bonis ſiue malis obedit
ad nutū quātū ad motū localē ſm̄ Augu.ꝛ oēs
theologos eo mō quo humanū coꝛpꝰ mouetur
ab aīa:nec mirū:qꝛ ēt celi ab eis localr̄ mouen
tur:vnde ꝛ magi frequēter in hoc opere demo-
nuꝫ vtunt̄:ſicut ptꝫ ꝑ ea q̄ de hermogene legun
tur:ꝛ ꝑ ea q̄ p̄ceptoꝛiū diuine legis pꝛio p̄cepto
c.xſ.q.iiij.refert Jnn.ſm̄ Uil.demōes localiter
deferre pn̄t hoīem ēt inuitū:ſicut bonus ange-
lus tulit in cicinio capitis abachuc de iudea in
chaldeam:ꝛ de quodam puero nobili monacho
refert Pe.damiani.et Uin.in ſpe.hiſto.libꝛo.
xxvſ.c.lxiiij.qꝺ cum veſpere quieuiſſet in cella
mane in piſtrino clauſis ianuis inuentus eſt.q̄
requiſitus dixit ſe a quibuſdam hoībus ad ma
gnū ꝯuiuium deductum:vbi oēs epularum deli
cie videbantur ibiq̄ꝫ eum manducare fecerunt.
¶ 6. q̄rit̄ vtrū de facto ſtrige ad dictuꝫ locū coꝛ 6
poꝛaliter ſemꝑ deferant̄:aut nunquā aut aliq̄n
ꝛ dico q̄ꝫ nō deferunt̄ ſemꝑ localr̄:ſꝫ iſta vt plu-
rimū fiunt in ſpū.i.in imaginatiōe: ꝛ ita tꝫ dn̄s
alber.ꝛ vlri.in ſum.nō eſt ēt veꝝ ꝙ nūquā rea-
lit̄.alioq̄n opoꝛteret pene īfinitos inq̄ſitoꝛū ꝓ-
ceſſus eē falſos:ꝛ ſenſuꝫ negare:qꝛ multia exꝑ
ta ſunt circa hoc q̄ nō pn̄t rōnabilr̄ plꝰ negari
eſſe pacta realr̄ ꝛ coꝛpalr̄ q̄ꝫ me nūc ſcribere: ꝙ
vtiq̄ꝫ q̄s negare pōt dicens me illudi vt videar
mihi aut alius ſcribere. Deferuntur ergo ali-
quando realiter ꝛ aliquādo etiā de die inuiſi-
biliter:quod vtique diabolꝰ pōt per modos de
quibus docet pꝛeceptoꝛiū: vbi ſupꝛa.q.ſ.ꝛ que
feruntur in meridie dicuntur ſocietas curſus.
¶ 7. q̄rit̄ vtrū.d.c. ep̄i ꝓhibeat credere ſtrigas 7
ad ludū realr̄ deferri:ꝛ dico qꝺ nō. Sciēdū eſt
eñi pꝛio qꝺ duplr̄ aliq̄d fieri dr̄ in coꝛpoꝛe pꝛio
ſc; ꝓpꝛie qꝛ extra ſenſum hoīs tale q̄d ſit vera-
citer:ſicut ego nūc ſcribo:ꝛ ſcꝺo īpꝛopꝛie qꝛ ſit
in ſenſu coꝛpoꝛeo.ſ.in ſenſu exterioꝛi hn̄te oꝛga
nū coꝛpoꝛeū manifeſte:puta in oculo ſicut ſi na
turaliter vel opere demōis oculꝰ meus videat
qꝺ nō eſt aut nō vere eſt:ſicut ſm̄.s.Tho.q̄daꝫ
herba fumigās facit trabes videri ſerpētes. Et
ſilr̄ duplicit̄ aliq̄d ſit in ſpū:pꝛimo.ſ. ꝓpꝛie qꝛ
ſit in intellectu vel in ſenſu non coꝛpoꝛeo.i.nō
habēte oꝛganum coꝛpoꝛeū manifeſtū vt in ima
ginatiua:ꝛ ſecūdo impꝛopꝛie qꝛ ſit in ſenſu etiā
coꝛpoꝛeo ſed non extra ſenſum veraciter:vnde
pꝛopꝛie ſit in coꝛpoꝛe quod ſit extra ſenſum et
pꝛopꝛie in ſpiritu quod ſit in intellectu vel ſen
ſu interioꝛi:qꝺ vero ſit in ſenſu exterioꝛi tan-
quā medium vtroq̄ꝫ modo fieri dicitur. Scien-

dū eſt ſcđo ꝙ delatio mulierū ad ſeruitiū dia-
ne dee paganoꝝ vel alteriꝰ: dupl'r itelligi pōt
eſſe real'r ſiue in corꝑe vno.ſ.mōvt q̄dā ad hec
cōcurrētia ſint realia vt motꝰ ſed nō oīa: alio
mōvt oīa neceſſaria ad hoc ſint realia realiter
oculo exteriori viſa: puta ipe motus corporis
delati ⁊ ſpacia ꝑtrāſita ⁊ beſtia deferēs et dea
ad quā ferūt. Et hoc dupl'r: vno mōvt ſint rea
lia real'r viſa: ſꝫ cū deceptiōe ſaltē imaginatio
nis vt q: ſunt vnū ⁊ videnť aliō: vt q: ſunt cor-
pora aerea ⁊ videnť humana: et ſic etiā dicunť
fieri i ſpū aliqual'r: q: illa credulitas ꝑtinet ad
ſenſum interiorē: alio mō ſine deceptiōe. q:.ſ.
veraciter ſunt id qđ eſſe videnť aut iudicātur
Igiť dico ꝙ illud capl'm vť ꝓhibere ne q̄s cre
dat ſtrigas real'r deferri ad ludū: q: lꝫ nō loq̄-
tur de ſtrigis ſꝫ de alia ſecta vt ꝓbatū eſt: tñ de
illa loquiť vt vť inq̄ſitū ꝯuenit cū iſta icreduli
tate realis delatiōis: ſꝫ dico ꝙ lꝫ dicat iſta fie-
ri in ſomnijs: q:.ſ.q̄ſi ſemꝑ fiūt in ſomnijs: ⁊ ra
ro i corpore tñ nō ꝓhibet credere iſtā delatio-
nē eē realē: ⁊ in corpore q̄ītū ad motū ⁊ ſpaciū
ſꝫ q̄ītū ad oīa cōcurrētia marie deā viſam ſine
deceptiōe. Et hoc pꝫ p̄io ſic. Nā q̄cq̄d ē aliq̄
lege ꝓhibitū vel reprobatū ē ꝓhibitū ex legis
rōne q̄.ſ.cōtinet legiſlatoris intentionē: q: lex
nō eſt aliud q̄ rō eiꝰ ſꝫ pan.in.c.fi. de reſcrip.
⁊ Cy.ac bal.⁊ oēs ſcribētes i.l.nō dubiū.C.de
legi. ⁊ i.l.ſcire leges.ff.đ legi. Sꝫ realitas hu
ius delatiōis q̄ītū ad motū nō reprobať ex rō-
ne dicti capl'i qđ pꝫ: q: illa in hoc ꝯſiſtit ꝙ hi
quoꝝ credulitas ibi reprobať: inuoluunť erro
re paganoꝝ credētes aliq̄d numinis extra deū
q̄ſi aīe mortuoꝝ ꝟtanť in deos ꝟtute nō diui-
na. Scđo ſic. Nā quicq̄d aliq̄ lege ꝓhibeť ſiue
reprobať: reprobatur ad rōnabilē nō ad abſur
dū itellectū: vt i.c.erit aūt lex.iiij.di. Sꝫ credu
litas realis delatiōis ſtrigarū q̄ītum ad motū
localē ⁊ ſpacia ꝑtrāſita dūtaxat reprobari nō
pōt per dictū capl'm ad rōnabilē intellectū q:
al's ſequiť ꝙ credētes infinitis ꝓceſſibꝰ inq̄ſi-
toꝝ vnā rē aſſerētibꝰ iuoluanť errore pagano
rū credētes aliq̄d numinis extra deū: ⁊ iſta fie
ri a bono ſpū ⁊ creaturā hr̄e potentiā ſpecierū
mutatiuā ⁊ multa alia. Sꝫ ꝯ arguiť ex ꝟbis.d.
c. q: dicit iſta fieri i ſomnijs ⁊ in ſolo ſpū: ſꝫ di-
co ꝙ nō dicit hec ſemꝑ i ſomnijs aut in ſpū fie
ri: ſꝫ ideo ſic dicit q: vt i pluribꝰ ſic fiūt. Sed ꝯ
iſtā ſolutionē q: dicit ꝙ hec oīa i ſolo ſpū fiūt
⁊ ꝯñr ſemꝑ in ſpū fiūt: ſꝫ dico ꝙ hec oīa fiūt in
ſolo ſpū ſꝫ nō ſemꝑ in ſolo ſpū. nec hoc intēdit
textꝰ: alioq̄n ridiculoſa eſſet ſua ꝓbatio: q: ex
ꝑticulari ꝓbaret vniuerſalē ſic arguēdo.ſ.eze
chiel ⁊ paulus viſiōes viderūt in ſpū ergo oēs
videntes vidēt i ſpū. Vñ nō intēdit textꝰ aſſere
re qđ oīa iſta ſemꝑ fiant in ſpū vel in ſomnijs:
q: inſufficiēter ꝓbaret. ſed intēdit ꝙ nō eſt ve-
ra dea quā iſti vidēt ⁊ aſſignāt quomodo poſ-
ſibile eſt eos decipi: q: decipiuntur vidēdo in
ſomnis ⁊ in ſpū qđ probat poſſibile eſſe ex ſom
nijs noſtris: et in viſionibus ezechielis ⁊ pau
li. Et ſic patet intellectus totius capituli.

¶ Octauo q̄riť vtrū inq̄ſitores merito ꝓcedāt s.q.
ꝯ ſtrigas: ⁊ dico ꝙ ſic: non q: portanť ad ludū
in corꝑe vel in ſpū: q: iſtud ex ꝯcupiſcētia ſine
errore in fide pōt eſſe ſꝫ q: fidē negāt ⁊ multa
faciūt q̄ ſapiūt hereſim manifeſte: vt pꝫ ex di-
ctis. Imo dñs Aug. botta. dicit ꝙ etiā nō rela-
pſe tradi pñt iudici ſeculari: q: p̄ter apoſtaſiā
hñt multa alia crimina digna morte. Quidam
aūt miniſter ꝓuincialis cuiuſdā ordinis mēdi
cātiū āno dñi.1503.in capl'o nr̄o placētino p̄-
ce. ⁊ p̄cio vt publice dicebať iductꝰ a parētibꝰ
cuiuſdā ſtrige cōbuſte aſſumpſit pugnā ꝯ inq̄-
ſitorē q̄ſi iniuſte ſtrigas inſequereť ꝓpter de-
lationem ad ludum turgens ampullas ex ver-
bis.d.c. et infra annū fuit a multitudine ſuoꝝ
fratrum crudeliter et turpiter iugulatus.

HErmofroditꝰ ē q̄ hꝫ vtrūq̄ ſexū viri
lē.ſ.⁊ femineū. Hic nō pōt eē teſtis
iiij.q.iij.itē idonei.i gl.ſ.ſi magis ꝟ-
gat ad femineū vel ēt ſi ſit parilitas
lꝫ in hoc gl.nō determinet: ſꝫ itellī
ge niſi i caſu in q̄ ⁊ mulier eē pōt: nec pōt iure
ordinari ꝓꝑ mōſtruoſitatē: nec ordinatꝰ mini-
ſtrare. arg.xxxvi.di.illiteratos.⁊.lix.di.c.vlt.
Si tñ ordineť ſuſcipit ordinis caracterē ſi ma-
gis vergit ad virilē ſexū. nō aūt ſi ad femineū
aut ſi eſt parilitas. Quātū aūt ad matrimoniū
ꝯhēdū ſm gl. p̄dictā ſexus magis incaleſcēs
dꝫ attēdi et ſic iudicari: ⁊ ſi ſit parilitas dic ꝙ
dꝫ ſtari dicto ⁊ electiōi ſue. ita tenet Bal. in.l.
q̄riť.ff.de ſta.bo. dicens hāc eſſe opi. Guiliel.

HIronia ſm.s.Tho.ij.ij.q.cxiij.et alios eſt
mēdaciū ꝟbo aut ſigno circa propriā ꝑſo
nā dū q̄s aut negat maiora: aut aſſerit minora
de ſe q̄ veritas habeat: ⁊ eſt pctm̄ mortale aut
veniale ſm circunſtantias et finem.

HIſtrio vide ſupra arg.§.vij.

HOmagiū q̄ītū colligiť ex ſpe.eo.ti.
in lib.de feu.⁊ gl.i cle. paſtoralis.
§.rurſus.in ver. homoq̄ legiꝰ.de
re iu. eſt ſpēs fidelitatis q̄ quis fle
xis genibꝰ iūctis manibꝰ infra ma
nus dñi ſeruitutis fidelitatē iurat. Vñ ꝑ ſpūa
li re nō eſt faciēdum. de reg.iur.c.fi. imo illud
exigere ꝑ talibꝰ: puta ꝑ eccl'iaſtico bñficio eſt
ſimonia. de ſym. ex diligēti. ⁊ de re.iu.i.d.c.fi.
q: cōtinet tꝑale cōmodū eius cui preſtatur cū
efficiať eiꝰ ſeruus obligatus ad certa ſeruitia.

Fidelitatis aūt iuramentū bene pōt exigi ſine ſimonia: q2 tm̄ obligat ad eſſe fidelē ⁊ poti⁹ dignitati ꝙ̄ ꝑſone pſtat̃: ⁊ hoc verū qn̄ eſt in tali dignitate cui talis fidelitas debeat̃: alias aūt eēt etiā ſimonia ſm vnā lecturā in.d.c. ex dilīgēti. Eſt aūt ſm ſpe. vbi ſupra multiplex homagiū. Quoddā eīm ē decretale: a decernēdo feudo: ſicut hr̃s hoīs mei cū de ꝯſuetudie poſſit infeudari. ⁊ ꝯſr̃ i homagiū ſuccedere dz infra certū tp̄s me dn̄m agnoſcere ⁊ mihi pſtare fidelitatē: ⁊ ego teneoꝛ cū rōne tal' feudi i hominē recipe et recipiēdo videoꝛ ſibi ius feudi decernere. Aliud ē edictale ſiue hereditariū: vt illud qd̄ q̄s hz eo ip̄o ꝙ ē heres: q2 eo ip̄o ꝙ adit hr̃ditatē hoīs mei ꝑſonā ei⁹ rep̄ſentat: et videt̃ hoīs homagiū ſubiuiſſe: et tale finiri pōt tp̄e ſi dn̄o placebit ⁊ nō aliter: etiā ſi vaſallus vellet bonis feudalib⁹ cedere. Aliud ē legiū. qd̄.ſ. fit imꝑatoꝛi vl' regi nō recognoſcēti ſuperioꝛē nulli⁹ alteri⁹ fidelitate ſalua: qd̄ autē fit aliis nō dr̄ legiū: q2 fit vel iurat̃ ſalua regia vel imꝑatoꝛia fidelitate. etiā ſi man⁹ ponant̃ īter man⁹ ſz Spec. ⁊ q̄ hoc facit dicit̃ hō legi⁹ vel ligi⁹: q̄ſi dn̄o ſuo ligat⁹ ſm Spec. vel q̄ſi legalitatē cōtinēs. Aliud vero eſt nō legiū ſeu vaſalliticū: ⁊ ē qn̄ aliq̄d excipit̃: vt facio tibi homagiū excepta fidelitate quā dn̄o meo tali legio teneoꝛ: vl' ſaluo qd̄ poſſiz cū voluero dn̄z legiū mihi cōſtituere. vel ſaluo q2 nolo tibi ꝯ talē iurare. Sz dictū primū eſt verius ſcd̄m Specu.

De homicidio voluntario.

Homicidiū de mēte. s. Tho. xij. q. c. ar. viij. ad ſtiū. de mal. q. xiij. ar. iiij. ad vndecimū. ⁊ alioꝝ dupl'r ſumit̃. ſ. large ⁊ eſt oīs hoīs ceſſio ſeu occiſio: ſiue iuſta ſit ſiue iniuſta: ⁊ ꝓpꝛia: ⁊ ſic ē occiſio hoīs ab hoīe iniuſta: vn̄ homicidiū ꝓp̄e ſē per ē pctm̄. Et fit octo modis. ſ. facto: p̄cepto: ꝯſilio. defenſiōe: ꝯmiſſiōe: cooꝑatiōe: aiatiōe auxiliatiōe: iſz aiatio ad cōſiliū ⁊ auxiliatio ad cooꝑationē reducit̃: et ſic fit ſex modis. Homicidiū q̄q3 volūtariū dupl'r dr̄. ſ. ꝓp̄e q2 ⁊ ītētū ⁊ volitū ī ſe: ⁊ large vt q2 eſt volitū ⁊ intētū in ſua cā ſz nō forte i ſe ſicut in eo q̄ vult ⁊ intēdit ꝑcutere p̄gnātē q2 volūtarie occidit ſicut s. Tho. ij. ij. q. xxx. ar. p̄mo. vbi de mēte eius eſt iſta diſtīctio dicit qd̄ de volēte comedere nociua dicim⁹ ꝙ vult infirmari. Et ex hoc ptz p̄mo qd̄ homicida eſt ꝑcutiēs p̄gnātē ſi part⁹ erat formatus. ſ. aīa rōnali: ⁊ ꝑcuſſiōe interijt: ſec⁹ ſi nō erat formatus. ⁊ idē ſi ad hoc venenū dedit vt aboꝛtiret̃. ff. de pe. l. ſi q̄s aliq̄d. § q̄ aboꝛtiōis. Format̃ aūt maſculus ſpacio q̄draginta dierū vel circa ⁊ femina ſpacio octoginta. Et ſi dubitet̃ vtrū ex p̄miſſis ſecut⁹ ſit aboꝛtus. vel ex alia cā vel vtrū eſſet fetus formatus vel nō ſm ꝟꝟ. ſi dubitatio eſt temeraria deponat̃: ſi ꝓbabilis a ꝓmotiōe ⁊ miniſterio ceſſandū eſt ne q̄s ſe periculo cōmittat. Et ſcd̄o ꝙ homicida eſt q̄ letaliter aliquē ꝑcuſſit q̄ poſtea eſt ab aliis occiſus: de homi. ſignificaſti. el. ij. et ſil'r eſt homicida ſi nō apparet an letaliter ꝑcuſſerit necne: ⁊ ſimiliter ſi nō ꝑcuſſit letaliter et tm̄ habuit animū occidendi: ⁊ deinde ab aliis ꝑcuſſus interijt. vt in. d. c. ſignificaſti. iuncta gl.

Primo vero q̄rit̃ vtrū aliq̄ caſu liceat alicui ſeipſum occidere aut mutilare. et dico multa. 1. q.

Primū. Nulli lz ſeip̄m mutilare ēt ad euitādū pctm̄ carnale ſicut de oꝛigene tradit hyſtoria eccl'iaſtica vt ſecuri⁹ ꝑ domos p̄dicaret mulierib⁹ q2 nemo mēbꝛoꝝ ſuoꝝ ē dn̄s. xxiij. q. v. ſi nō lz. ⁊ ī. l. liber hō. la. ſ. ff. ad. l. aq̄l. qd̄ tm̄ fallit ſi fiat cā medicaminis vt diſ. lv. c. ſi q̄s. el. ij. ⁊ iij. nō obſtāte ꝙ magis ſit aīa curāda ꝙ̄ coꝛpus: q2 ſine mutilatiōe aīa curari pōt cū pctm̄ ſit voluntariū: nō aūt coꝛp⁹ interdū. de mente s. Tho. ij. ij. q. lxv. 1. di

Secūdū. Nō lz alicui occidere ſeip̄m deſiderio melioꝛis vite ſeu felicitatis ꝯſequēde: ſicut ſm Aug. p̄mo de ci. dei. fecit q̄dā philoſoph⁹ noīe Theobꝛot⁹ lectoꝛ platonis li. de aīe īmoꝛtalitate: q2 ſz. s. Tho. ij. ij. q. lxiiij. iſte trāſitus nō ſubeſt hoīm voluntati. 2

Tertiū. Nec ad euadēdum miſerias vite preſentis. ſicut fecit achitophel. ij. re. xvij. et ſaul. j. re. vl. ⁊ razias. ij. macha. xiiij. ⁊ cato vticēſis. audita victoꝛia iulij ceſaris ſm aug. poſt vale. p̄mo de ciui. dei: q2 vltimū maloꝝ hui⁹ vite eſt moꝛs. iij. ethi. 3

Quartū. Nec ꝓpter pctm̄ commiſſum ſicut fecit iudas Matth. xxvij. tum q2 ſubtrahit ſibi tp̄s pnīe q̄ poſſet pctā delere: tū q2 malefactoꝛē occidere nō lz niſi publica autoꝛitate. xxiij. q. vl. c. pen. 4

Quintum. Neq3 ad euadendū alteri⁹ pctm̄ ſicut q̄dā nupta īpetita a diocletiano cū marit⁹ reſiſtere neq̄ret ſe occidit iuxta hiſtoꝛiā eccl'iaſticā q2 null⁹ dz in ſe admittere crimen maius. i. homicidiū vt vitet alienū minus. i. adulteriū aut foꝛnicationem. 5

Sextū nec ad vitandū pctm̄ propꝛiū qd̄ inde timet̃ puta cōſenſum in delectationē venereā: q2 ſicut nō ſunt faciēda mala vt veniant bona ro. v. ita nec vt mala vitantur: p̄ſertim minoꝛa et min⁹ certa cuiuſmodi eſt: an conſenſum preſtatura ſit mulier in ipſa violatione vel ne: cū de⁹ inde poſſit eripere. Et de his oībus. xxiij. q. v. ſi nō. § vl. Nec obſtat de ſanſone: q2 inſtinctu ſancti ſp̄ūs fecit ſm aug. vt in. d. c. ſi nō. nec de quibuſdā mulieribus q̄ ſe perſecutiōis tp̄e occiderunt quarū memoꝛiā colit eccleſia: q2 ſimiliter mote ſunt a ſpiritu ſm Auguſt. p̄mo de ci. dei. nec de razia q̄ laudari vr̃: q2 hoc eſt 6

rõne zeli legis: nõ rõne mortis quã ſcdz. s. tho. vbi ſupra ſibi ītulit ex molli ie non valẽs ſuffer re tormenta lz Nic. de lira ꝯ Augu. xxrj. q. v. nec mirum: ꝛ omnes doc. ipſum ſicut ꝛ ſaulẽ ex cuſet qḋ fecerit ne deus illuderetur ī eo ab ido latris: non obſtat etiam dictum Hier. xxiij. q. v. c. non eſt noſtrum. in ꝑſecutiõib⁹ inqt nõ lz mi hi ꝓpria ꝑire manu abſq; eo vbi caſtitas ꝑicli tat: qꝛ ſz gl. li abſque legiſ īcluſiue quaſi dicat qḋ nec in iſtis ī qb⁹ magis vr̃ licet ſe occidere: ꝛ ſic ponitur ibi pulchre ſunt gene. tuc abſque eo qḋ intrinece⁹ latet ꝛ ſimiliter. xxxv. q. iiij. ꝑ geniem. ꝛ. ff. de pi g. act. l. j. xxj. q. ij. c. hon.

2. qõ 1. di. ¶ Scḋo q̃riẗ vtrũ liceat alicui occidere aliũ: ꝛ dico multa. ℣ Primũ. nõ eſt pctũ occidere bru ta ſicut nec ſuccidere arbores ſm Augu. primo de ciui. dei qꝛ ſm. s. Tho. ij. ij. q. lxiiij. ſicut plã te ꝑpter aīalia bruta ita illa ꝑpter hoīem ordi nata ſunt null⁹ aũt peccat vtẽdo re ad id ad qḋ ordinata eſt: vñ et deus dedit nobis in cibũ oẽ

2 qḋ moueẗ ꝛ viuit geñ. ix. c. ℣ Scḋm hoīem inno centẽ licite null⁹ occidit quocũq; bono fine aut quacũq; humana autoritate. exoḋ. xxiij. cui⁹ rõ ſm mẽtẽ. s. Tho. vbi. ſ. eſt qꝛ nõ lz pctõrũ occi ſio niſi inqãtũ ordinaẗ ad cõe bonũ quod ꝑ eos corrũpiẗ. ad qḋ ordinari non poteſt occiſio iu ſtorum: qꝛ eorum vita eſt cõſeruatiua ꝛ promo tiua boni cõis: cum ſint principalior pars mul titudinis qua ceteri ſuſtẽtantur nec obſtat qḋ hinc egrediuntur ad vitam. quia hoc non eſt ex actu homicide ſed ex bona diſpoſitione occiſo rum. Jmo eſt grauius q̃ occidere reũ: quia eſt magis cõtra charitatem occidere eum qui ma gis eſt amandus ꝛ magis contra iuſtitiã iniu riari ei qui minus eſt dign⁹ ꝛ magis contra cõ munitatem que priuatur maiori bono: et magis contra deum qui contemniẗ in ſanctis luc. x. q vos ſpernit ꝛc. Unde ꝑꝫ quã grauiter peccent medici qui medicinas periculoſas experiuntur in religioſis. Ex mãdato tñ dei lz occidere inno cẽtem: qḋ facere voluit abram geñ. xxij. ꝛ. xxiij. q. v. l. ex eterna. qꝛ deus habet dñium mortis et vite. cum eius ordinatiõs oẽs moueanẗ iuſti et peccatores. ℣ Tertiũ. Hoīem reũ licite occidit iudex habẽs legitimam autoritatem ſi ſeruato iudiciali ordine condẽnat ad mortem debitam

3 illi ex zelo iuſtitie: quinimo hoc illi mandatur a dño. exo. xxij. qꝛ vt dicit. s. tho. vbi ſupra ſicut pars ad totũ ita quelibet ꝑſona ꝑticularis ad cõitatẽ cõparaẗ vnde: ſicut laudabiliter ꝛ ſalu briter preſcinditur mẽbrum a corpore cum expe dit corpori: puta ne inficiatur a membro putri do: ita ꝛ occiditur particularis homo ſi ſit cõi tati nociuus: qꝛ pars eſt propter totum non ecõ tra Si vero iudex condemnat innocentem aut reũ nõ ſeruato iuris ordine ꝯ illud deutero. iu ſte qḋ iuſtũ eſt exeq̃ris. ꝛ not. in. c. reos. xxiij. q. v. aut eo ſeruato ſz ex īdebito fine. puta ex aua ricia ſeu lucro ꝑncipal'r. vel ex odio. vel ex inani gl'ia. vel ex delectatiõe effundẽdi ſanguinẽ pec cat mortal'r: ꝛ q̃libet illi hac intẽtiõe cooperans ſm archi. ar. xxiij. q. v. cũ miniſter. qḋ tñ de ina ni gl'a verũ nõ credo qñ illa alias nõ eſſet mor talis: ꝛ iudex ſic eſt diſpoſit⁹ ꝙ ꝑpter gl'iam nõ occideret niſi alias iuſte hoc faceret: qꝛ tũc nec qḋ facit eſt mortale nec finis ꝑpter quem facit: Qñ etiã reus ꝑpter potẽtiã ordinario iure pu niri nõ põt: ſi dñs ꝑncipalis vel iudex habens autoritatẽ abſolutã quocũq; puniendi ſine iu diciario ordine illũ faceret occidi non peccaret ſm archi. qḋ limita ſi faceret in ſuo diſtrictu vl' in alieno de voluntate dñi exꝑſſa vel tacita: vl' ꝓbabil'r ꝑſumpta. ar. c. ḋ occidẽdis. ꝛ. c. officia ꝛ. c. nõ fruſtra. iij. q. v. ℣ Quartũ. Priuat⁹ hõ ho 4
minẽ ꝓpria autoritate occidere nõ põt etiã reũ ꝛ malefactorẽ ſz aug. p'io de ciui. dei ſine pctõ mortali: cui⁹ rõ eſt ſm. s. tho. vbi. ſ. qꝛ cum iſta occiſio licita ſit inquãtũ ordinaẗ ad bonũ toti⁹ cõitatis ad illũ ſolũ ꝑtinet cui cõmiſſa eſt cura ſeruande cõitatis. i. ad ꝑncipẽ ꝛ alios habẽtes publicam autoritatẽ: ſicut ꝑſcindere putridum mẽbrũ ad medicũ ꝑtinet cui toti⁹ corporis ſal⁹ 5
cõmiſſa eſt ꝛ non ad aliũ. ℣ Quintũ. Priuatus hominem occidere poteſt autoritate legis ciui lis ſine papa que pro homicidio in foro conten tioſo debetur: primo defendendo perſonã ſuaꝫ. ſecundo defendendo ſuum honorem: vt cum oportet eum aufugere cum dedecore: aut occi dere. tertio defendendo res ſuas qñ aliter reha beri non poterant ſm multos legiſtas ſupra ex communicatio. vj. § iiij. caſu. ix. quarto occiden do inſidiantem in itineribus et nocturnum po pulatorem agrum. C. qñ liceat vni ſine iudi. l. ſ. ꝛ. ij. v. occidendo furem nocturnum ꝛ diurnuꝫ ſe defendentem telo. de homi. ſi perfodiens: ſexto rõne adulterij vt infra lex § x. ℣ Sextum. Pri 6
uatus autoritate legis occidere poteſt ſine pec cato. primo defendendo perſonam ſuam vel al terius iuxta dicta. ſ. bellum. ij § iij. et ſecundo eadẽ rõne occidẽdo furem nocturnum in dubio an vellet furari vel occidere extra eo. ſi ꝑfodiẽs ꝛ ſimiliter diurnũ ſi ſe telo defendit vt ibi. ter tio occidendo diffidatum de quo. ſ. aſſaſſinus vñ aduerte quod aliud eſt qñ lex aliquid permit tit nõ puniendo vt de occidẽdo adulterio: aliud quãdo aliquid concedit faciendo lcꝫ quemlibet miniſtruꝫ iuſtitie. vt in. c. pro humani. de homi ci. li. vj. q̃ lz primum non liceat in conſcientia. ſecus de ſcḋo ſi intẽtio ſit recta id eſt ad bonuꝫ cõe vel iuſtitie obſeruationem: qꝛ ſm Jon. an. in

addi.ad ſpe.facit vt legis miniſter: ſꝫ talis oc-
ciſoꝛ eēt nihilominꝰ irregularis ſicut ⁊ iuſtꝰ iu
dex: ſecꝰ de occidēte ex defenſiōe ꝑſone vt.j.ho
micidiū.iij.§.v.⁊ eadē rōne de occidēte ī dubio
ꝑdicto: qꝛ ꝑſonā tuet̄.quarto ꝫ aliqs ꝓ defen
ſiōe honoꝛis ꝯ iniuriā ꝑſonalē ꝯſiſtētē in turpi
fuga: qđ tñ Archi.negat: ⁊ hoc rōnabilr: maxie
vbi talis turpitudo eſt non de malo culpe ſꝫ de
nāli timiditate: vñ lꝫ dicat zen. qđ occidens ne
fugiat cū dedecoꝛe euadit irregularitatē tñ ve
rꝰ dicit Pe.de anc.⁊ Card.ꝙ nō euadit.qnto
ꝫ aliqs ēt ꝓ defenſiōe rex: ſꝫ de hoc.ſ.excōica
tio.vj.§.iiij.et infra.§.iiij.ſexto ſm aliquos pro
defenſione caſtitatis.ſed de hoc infra.§.v.

3.qō ❡ ꝫ.qrit̄ vtrū ꝑdictū diffidatū cuiꝰ occiſio per
publicā ptātē ꝯceſſa eſt vbicūqꝫ īueniat̄ ēt ſub
pollicitatione ꝑmij poſſit qs ſine pctō occidere
extra terminos iuriſditiōis dicte ptātis: et di-
cit archi.⁊ bñ: qđ nō qꝛ extra illos terminos di
cta ptās aut ciuitas non hꝫ aliquā ptātē: et ad
iniuriā ſibi reputaret ciuitas vna: ſi alia puni
re vellet ſubditū ſuuꝫ ſeu in ſuo territoꝛio exiſtē
tem qđ eſt mittere falcē in meſſem alienam: qđ
ꝓhibetur.vj.q.iij.ſcriptū: vnde talis occiſoꝛ ſi
ibi caperetur iuſte vt homicida puniret̄. hec ex
illo.q̄ limita niſi dñi territoꝛij in quo eſt volun
tas expreſſa vel tacita aut ꝓbabiliter ꝑſumpta
accederet: qꝛ a iuri ſuo renunciare poteſt.

4 ❡ 4.qrit̄ vtrū liceat ſine pctō occidere ꝓ rerū
defenſiōe: ⁊ dico ꝙ ſic ꝫ multos legiſtas: vt ſu
pra bellū.ij.§.ij.⁊.vij.ſꝫ Pan.in.c.ſuſcepimꝰ.eē
eo.dicit qđ lꝫ clerico res defendere: vt in.c.olī.
el.j.de reſt.ſpo.ēt cū baculo vel gladio: ſꝫ tñ nō
lꝫ ei ꝓcedere ad ſeua.ſ.occiſionē ēt ſi res aliter
ſaluari nō poſſint: ſꝫ potiꝰ dꝫ ſubſtinere rerū ia
cturā: ⁊ in.c.ij.eo.tit.no.idē in ꝟbo ſe et ſua de-
fendēdo ſeu liberādo ꝙ nō lꝫ occidere defendē
do ſua: ſed ſe ⁊ ſua de laicis aūt remittit ſe ad
no.in.c.j.eo.ti.vbi dicit qđ lꝫ alicui īpune ꝓ re
bus aliter nō ſaluādis occidere in foꝛo ꝯtētio-
ſo ſꝫ nō in foꝛo aīe: ⁊ ita tꝫ archi.lꝫ aliter videa
tur ſupra in.v.§.vij.recitādo Jo.de lig.⁊ ita te-
nendū eſt vt vr̄ aliqbꝰ de iure canonico: vt ptꝫ
in.c.ſuſcepimꝰ.⁊ in.c.ſi ꝑfodiēs.extra eo.⁊ ſilr
de iure nāli: qꝛ plꝰ tenemur vitā ꝓximi q̄ res ꝓ
ꝓ̄ias amare ēt vbi ille nō coactꝰ ſꝫ ſpōte īgerit
ſe moꝛti ſicut volētē ſe ſuſpēdere tenemur cum
rerū iactura ſaluare qđ limita vt ſupra excōica
tio.vj.§.iiij.niſi inſurgat fur armis et cetera vt
ibi qꝛ tūc lꝫ.Sed ꝯ.Nā ī.d.c.ſi ꝑfodiēs.de pꝛio
qđ fur diurnꝰ nō dꝫ occidi: qꝛ diſcerni poterat
qđ ad furādū nō occidēdum veniſſet.⁊ ſcđo di
niſi ſe telo defenderit: iā eñ plꝰ eſt q̄ fur ex qrū
pꝛimo hr̄ qđ occidere furē nō lꝫ ꝓ rebꝰ ſꝫ tm̄ ꝓ
de enſiōe ꝑſone: ⁊ oppoſitum ſequit̄ ex ſcđo: ex
quo lꝫ occidere eū q̄ nō īuadit ſed ſe telo defen
dit: ſꝫ dico pꝛio qđ illa ꝟba in.d.c.ponunt̄ reci-
tatiue: ⁊ ſunt iuris ciuilis: ⁊ ſcđo qđ ibi ſumitur
li.defenderit ꝓ pugna ſeu armoꝝ ſumptione: q̄
caſu iā ꝓbabilr̄ dubitari pōt de ſalute ꝑſone: ⁊
ꝯñr lꝫ occidere ad ſalutē: dico ťtio ꝙ ⁊ ſi nō du
bitat̄ de ꝑſona abſolute: ſꝫ ſolū ꝑſuppoſita vo-
luntate defendēdi res: qꝛ.ſ.fur īſurgit armis vt
rapiat: lꝫ occidere ꝑ hoc caplm̄. Nec ex pꝛio di
cto huiꝰ.c.hr̄ ꝙ nō liceat occidere ꝓ rebꝰ abſo
lute: ſꝫ qñ aliter ſaluari pñt: puta qꝛ fur deꝑhēn-
ſus erubeſcit ⁊ fugit: ſecꝰ ſi īſurgit armis in me
vt rapiat mea. Et adde nō eē ſilr̄ de exponente
ſe moꝛti ꝑ laqueū ⁊ ꝑ rapinā: qꝛ illū ſaluare poſ
ſum ſine alteriꝰ dāno vel iniuria non ſcđꝫ.vide
ſupra excōicatio.vj.§.iiij.caſu.x.vbi plenius. 5

❡ Quinto qritur vtrū mulier ſine pctō occidat
volentēꝫ ſe oppꝛimere cuiꝰ manus aliter euade
re non pōt: ⁊ dico qđ ray.in ſumma ponit duas
opiniones: ⁊ nullā alteri pꝛeferri: ſed Archi.di
cit qđ ei nō licet intēdere occiſionē ſicut nec ēt
īuaſo ad moꝛtē ꝓ ſui defenſione: ſi tñ ſe defen-
dēdo cōtingat illū occidi imputet̄ ei. Nec obſt.
ſi dicat̄ qđ eſt cā moꝛtis eius etiā ſpūalis cū ſit
in moꝛtali: qꝛ ipſe ē ſibi cā: illa ꝟo vtit̄ iure ſuo
nāli quo vim vi repellere lꝫ: ⁊ magis tꝫ ſue ſa-
luti ꝓuidere q̄ alterius: ſi autem permitteret
ſe oppꝛimi exponeret ſe periculo conſentiendi
pctō ꝓpter difficultatē renitētie volūtatis duꝫ
nō facit qđ pōt vt euadat. Si tamen nolit occi-
dere ſꝫ circa hoc quātū pōt ſe tuet̄ ⁊ pctō mēte
remittit̄ non peccat: ſicut ⁊ inuaſus ſi ſe ꝑmit-
tit occidi ne occidat nō peccat: ſꝫ eſſet maioꝛis
ꝟtutis.hec ex illo: ꝓ qbꝰ no.qđ licet inuaſo nō
liceat intēdere moꝛtē inuaſoꝛis vtilitate licite
tamē illam intendit a ꝓpoſito efficit in oꝛdine
ad defenſionem: et ita videtur velle qđ ſit hic. 6

❡ 6.qrit̄ vtrum q̄libet teneat̄ alium ab iniuſta
moꝛte liberare ſi pōt: ⁊ dico quod ſic ex debito
charitatis.xxiij.q.iij.nō īferēda.⁊ cōſentit ꝟꝟ.
ray.⁊.s.tho.ij.ij.q.vj.ſm ꝟꝟ.tñ q̄ hꝫ publicaꝫ
ptātē tenet̄ defendere eū ēt armis ſi opꝫ: modo
ꝑſumat ſe poſſe: pꝛiuatꝰ ꝟo ſolo verbo vel facto
ſi poteſt ſine periculo ꝑſone cū moderamine tñ
īculpate tutele: vt addit.s.tho.ſꝫ ꝑiculo ſe ex-
ponere nō tenet̄ ꝫ glo.lxxxiij.di.in pꝛin.⁊ ꝟꝟ.
dicentē qđ tenet̄ quilibet dare pecuniā ſi ꝯſtet
illū iniuſte occidi tā ſubditꝰ q̄ pꝛelatus quan-
tum ſua poſſibilitas patitur ſalua ſua neceſſita
te: ſi vero neſcitur an iuſte vel iniuſte: aut ſi
neceſſitas iſtius non poteſt non tenetur.

❡ Septimo qrit̄ quid iuris de homicidio quod 7
mandato cōmittit̄.et dico multa. Pꝛimū. Ho
micidium pꝛecepto vel mandato commiſſum
nō ſolū mādatario ſed etiā mādāti imputatur:
quia is

q2 bis ꝟe cõmittit cuiꝰ mãdato delictũ cõmitti
pbaẗ.de ſen.exc.mulieres.⁊ iõ ſic peccat mor-
taliter:aut excuſaẗ ſicut ſi ipſe faceret:⁊ ꝗnde
determinãdũ eſt de mãdatoribꝰ q̃ ad irregula-
ritatẽ ſicut de mãdãte pcuti clericũ q̃ ad excõi
2 cationẽ.vꝫ.q̃.ꝫ.excõicatio.vi.§ iij. ¶Scdꝫ.Pre
latꝰ hñs iuriſditionẽ tpalẽ īponẽs officiali ſuo
qꝺ ſup tali maleficio inq̃rat ⁊ iuſtitiã exequaẗ
nõ eſt homicida nec irregularis ſi inde ſequaẗ
homicidiũ.ne cle.vel mo.eꝯs.lib.vi.q2 clerici
3 hñtes iuriſditionẽ cãm ſanguinis illicite agi-
tãt ſꝫ licite cõmittũt vt ibi ptꝫ.¶Tertiũ. Si qs
ſuo noie homicidiũ fieri mãdauit:et añ effectũ
expſſe ⁊ ſine vlla fictione reuocauit ⁊ phibuit
īmunis eſt ab homicidio:⁊ idẽ eẽt ſi ↄſuluit:ſꝫ
ī hoc eſt dĩa:q2 ↄſulẽs ſi nõ firmiter credit qꝺ
locũ habeat reuocatio teneẗ īdicare occidẽdo
vt ſibi caueat ne ſit irregularis mãdãs ꝟo nõ.
Et diuerſitatis rõ eſt q2 ille cui cõſuliẗ agit p
ſe:ī ōꝫ plꝰ req̃riẗ ad remouẽdũ effectũ cõſiliũ q̃
cõcernit ipm operãtẽ: mãdatario aũt q̃ agit p
mãdãte ſufficit ſi ↄſtet de ↄtͣria volũtate mãdã
tis nõ ſolũ expſſe ſed etiã tacite:vt ſi eũ occidẽ
4 do pacẽ iniret aut parentelã vel amicitiã aliã
ſciẽte mãdatario ſm eũdẽ Inno.¶Quartũ. Si
quis mãdauit aliquẽ ꝟberari iubẽs expſſe ne
occidereẗ vl mutilareẗ:⁊ nihilominꝰ mãdatariꝰ
occidit aut mutilauit:mãdator efficiẗ irregula
ris q2 mãdator fuit ī culpa ⁊ hoc euenire poſſe
debuit cogitare.ex eo.is q̃.lib.vi.Et idẽ dic ſi
mãdatariꝰ occidaẗ:aut mutileẗ ⁊ hoc rõnabiliẗ
poterat cogitari: ⁊ idẽ ſiliẗ de eo q̃ mãdauit ali
quẽ capi qñ ꝟiſiliẗ poterat mors ↄtingere. Hec
añt ſum.ang. ītelligit de mãdãte licite ↄ tex.q̃
dicit qꝺ mãdãdo fuit in culpa:⁊ ↄ gl.Jo.an.di
cẽtis qꝺ locũ nõ hꝫ hec decretalis ī eo q̃ licite
mãdat: q̃ tñ gl.inſufficiẽter loquiẗ:q2 ſi intelli
gaẗ ſolũ de mãdãte illicite incõueniẽter addit
qꝺ poterat ꝟiſiliẗ cogitare ⁊c. q2 talis teneẗ de
homicidio ſequẽte etiã ſi nõ potuit ꝓcogitare
veriſiliẗ qꝺ ſeq̃reẗ vt patebit ti.ſeq.in prin. Vñ
dico qꝺ in textu aſſignanẗ due rõnes ⁊ quo ad
primã cũ dr q2 mãdãdo fuit in culpa locũ hꝫ in
mãdato illicito q̃ ad ſcdam ꝟo cũ dr ⁊ hoc eue
5 nire poſſe ⁊c.in licito.¶Quītũ.Clericꝰ vel aliꝰ
ratũ hñs homicidiũ vl irregularis ſicut ⁊ ex-
cõicatꝰ ſi erat clericꝰ:⁊ de hoc vl eẽ caſus ī re-
gula ratihabitionẽ.de reg.iur.li.vi.vbi dr qꝺ
ratihabitio retrotrahiẗ ⁊ mãdato nõ eſt dubiũ
cõparari qꝺ mãdatũ cũ effectu irregularitatẽ
īducit:⁊ hoc tenere vl Spe.in ti.de leg.§ iuxta
ppoſitionis.ꝟ.ſꝫ qd.ar.ff.mã.l.ſi ꝟo.§ ſi poſt.
Sed hoc ītellige ſi ratũ hñs eo tpe quo homi-
cidiũ ꝑpetratũ eſt potuiſſet illud delictũ mãda
re ⁊ ſi nõ ꝑpetrare rõne īfirmitatis vel mut.la-
tiõis:q2 dicit pañ. poſt Jo.an.ī.c.ſ.ī fi.ↄ ↄuer.
qꝺ ad hoc vt fictio pcedat req̃riẗ duo extrema
eſſe habilia ad illũ actũ ꝑpetrãdũ.ſ.tpᷤ in quo
actꝰ fuit geſtꝰ ⁊ tpᷤ ratihabitiõis quoꝝ altero
deficiẽte nõ pcedit:q2 fictio ſup impoſſibili nõ
cauſaẗ.Exẽplũ.Quidã īterfecit hoiẽ noīe in-
fantis qui factꝰ maior ratũ hꝫ hec eñ ratihabi
tio nõ trahiẗ retro q2 īpoſſibile fuit illũ īfantẽ
tũc tpis mãdare delictũ: vñ retrotrahi non dꝫ
cũ nõ debeat plꝰ fictio poſſe q̃ veritas. hec ex
illo.Archi.tñ in.c.oẽs.xvij.q.iiij. dubitat de
pdictis. dicẽs qꝺ forte ex ratihabitiõe ſola nõ
ↄhiẗ irregularitas allegãs ad hoc.c.ſi.xv.q.ſ.
q2.ſ.factũ deficit in quo lex pmotiõis ↄſiſtit: ⁊
idẽ vl tenere Hoſt.ſed dici põt qꝺ lex pmotio
nis req̃rit factũ ppriũ vel alienũ: alš mãdans
fieri homicidiũ nõ eſſet irregularis qꝺ ẽ abſur
dũ.Et ſi ratũ habuit tñ in corde ⁊ nullo ſigno
hoc ppalauit: nihilominus eſt irregularis in
veritate ſeu q̃ ad deũ:lꝫ nõ ꝗ ad forũ cõtẽtioſuꝫ
iuxta no. per gl.in.c.cũ qs.de ſen.excõ.lib.vi.
¶ 8.q̃riẗ qd iuris de homicidio qꝺ cõſilio ad- 8. q.
mittiẗ:⁊ dico multa.¶Primũ. Homicidiũ cõſi 1. di.
lio ſꝫ ꝟꝟ.nõ ītelligiẗ de rñſiõe ſue opiniõis in
gñali vt ſi q̃rẽti an xpiano militi liceat occide
re paganũ vl iudici malefactorẽ rñdeaẗ qꝺ ſic et
rñdẽs nec peccat nec fit irregularis etiã ſi rñ-
dẽs cõſulẽdo erret niſi pbabiliẗ videat qꝺ ille
bellator aut iudex ſꝫ eiꝰ ↄſiliũ agere velit:⁊ ſic
fecit ⁊ de hoc.ꝫ.di.§.iiij. ſꝫ intelligiẗ de ↄſilio
exhortationis vel approbatiõis qꝺ homicidiũ
fieri debeat:vt no. Pañ.in.c.ad audiẽtiã.e.ti.
nõ ſolũ qñ ↄſiliũ eſt directe de morte alicuiꝰ:ſꝫ
ẽt qñ ↄſuliẗ in cã ppinqua ad mortẽ.ſ.aliq̃d ex
quo ſequiẗ mors.Vñ qꝺ dẽ ſum.Ang.dicit intel
ligẽdũ ſm Inn. ibidẽ vbi ↄſuliẗ res illicita ex
qua mors ſequiẗ:ſecꝰ vbi ↄſuliẗ licita: ⁊ deīde
dič dcm Inn. eſſe verũ q̃ ad pctm ⁊ ẽt q̃ ad irre
gularitatẽ qñ ↄſuliẗ res licita ⁊ nõ hõicidiũ: ⁊
qñ homicidiũ poſſet nõ accidere:lꝫ ꝟiſiliẗ dẽat
euenire:ſicut lꝫ plãtis in bello licere pugnare
viriliter:ſꝫ male adducit Inn.⁊ ↄ veritatẽ illũ
exponit:⁊ etiã ↄ ſui ordinis ſummiſtas.ſ.roſ.⁊
ſup.q̃ dicũt:vt.ꝫ.ſtatim.¶Scdm.Si qs nõ cõſu 2
luit homicidiũ ſꝫ aliq̃d vñ ſecutũ eſt ſm Inn.ſi
veriſiliẗ potuit extimari qꝺ inde ſeq̃reẗ mors
irregularis eſt vt ſi ſuaſit iactũ machine vel ba
liſte:vl qꝺ eaẗ ad capiẽdũ caſtrũ qꝺ nõ poterat
capi de facili ſine morte hoim:⁊ ſic mors ſecu-
ta eſt. Si ꝟo nõ erat ꝟiſile qꝺ mors ſeq̃reẗ tũc
qdẽ ſi ↄſuluit rẽ licitã nõ eſt irregularis etiã ſi
mors fuerit ſecuta: ſi vero illicitã irregularis
eſt de homi.ↄtinebaẗ. Semp tñ fit irregularis
ſm eũdẽ Inn.q̃ directe in mortẽ alicuiꝰ cõſiliũ
dedit ne cle.vel mo.ſn iam. Et eodẽ mõ diſtin

3 gne ſi occidat̃ is qui cõſiliũ accepit. ¶Tertiũ.
Sicut no. Ho.in.c.ex lris.de exceſ.pla.et Pa
nor.in.c.j.de fur.ꝛ eſt tex.in.c.ſi quis vidua.l.
di.ꝛ in.c.ſicut dignũ.eo.ti.ꝛ ibi determinatur
cleric⁹ vel alius interrogat⁹ de pena delicti:et
rñdēs qđ eſt mors eſt homicida ſi caſus immi
net de pñti ꝑ dicta iura.ꝛ ꝑ Archi.in.c.oĩs.di.
iiij.vnde ſi ex cõſilio vel rñſione ſpãli vel gñali
ſequit̃ ꝓpinquũ homicidiũ irregularis eſt ſm
Hoſt.Pōt tñ ſm Archi.xxiij.q.viij.peſſimam.
clericus interrogat⁹ a iudice qđ agendũ de eo
qui penā ſanguinis de iure meret̃ rñdere: hoc
nõ pertinet ad me: cõſulatis peritos: ꝛ caueat
ne ꝓpter ſuā rñſionē directā vel indirectā intel
ligat iudex qđ eũ debeat ſanguine punire ſm
Ray.dicũt tñ quidā qđ poteſt dicere vt puniat
ſm qđ ius dictauerit dũmodo nõ exprimat qđ
puniat ad ſanguinē vel ad mortem: qđ Archi.
diſt.iiij.oĩs.dicit poſſe intelligi verũ qñ crimē
nõ imminet puniendum: alioquin ſi ex cõcilio
generali vel ſpeciali ſequit̃ propinquū homici
dium irregularis eſt ſm Hoſti.de homi: ſicut
dignũ.et de hoc etiā.j.homicidiũ.iiij.§ x.parti
4 cula.iiij.¶Quartũ. Qui errās cõſulit in gene
re qđ occidendi ſunt adulteri vel alij q̃ de iure
nõ ſunt occidēdi ꝛ inde quis ſuo cõſilio ſiſcus
occidit eſt irregularis ſm Rodo. ſi putabatur
iuris peritus ꝛ errauit non in apicibus iuris:
ſed in iure claro ꝛ certo:ſi vero non reputabat̃
iuris perit⁹:ſed ſimplex vel idiota: aut errauit
in aliqua ſubtilitate in qua ſunt diuerſe opi
niones ſic nõ erit irregularis: modo caſus nõ
5 immineret de preſenti.¶Quintũ.Cõſulēs ali
cui vt aliũ interficiat ſm Ho.in.d.c.ad audiē
tiam. non eſt homicida: nec ꝯñr irregularis ſi
occidat̃ is cui cõſiliũ datũ eſt ꝛ veriſimile fuit
qđ non poterat occidi ſec⁹ ſi fuit veriſimile qđ
potuit occidi:ſed Jo.an.in.c.ſi.eo.ti.lib.vj. et
Pañ.in.d.c.ad audiētiā.tenēt indiſtincte talē
cõſultorē eſſe homicidā quo ad penā irregula
ritatis:ꝛ in hoc magis cõſentit Inno.ꝛ verius
eſt: quia iſtud homicidiũ eſt caſuale cũ exerci
tio illicite rei.i. iniuſti cõſilij: ſi tñ cõſiliū fuiſ
ſet licitũ vt q2 cõſuluit occiſionē eius qui inin
6 ſte erat occiſurus ſecus eſt.¶Sextũ.Cõſulens
alicui vt aliquē interficiat homicida eſt ꝛ irre
gularis ſm Panor. poſt Inn.in. d.c.ad audiē
tiam.et ſi ille ſteterit longo tpe anteq̃ȝ occide
ret: quia debuit reuocare cõſiliũ:et ſi putabat
amicũ nõ deſiſtere:debebat hoc inimico indi
care vt caueret in generali vel etiā in ſpeciali
ad arbitriū boni viri.¶Septimũ qui conſuluit
7 vt infirmus verteretur quo citius moreretur
ſm Ꝁ Ꝺ. eſt irregularis ſi citius morit̃ ꝛ ſimili
ter exequens: nec pōt per epm diſpenſari licet
abſolui poſſit a peccato. et idē puto ſi nõ fecit
illo fine ſed tñ ꝓbabiliter putare debuerat ſic
accidere ſed laborauit in conſideratione lata.
¶Octauũ. Qui alicui cõſuluit vt ſe exponeret 8.q.
periculo pro patria vel iure ſuo non eſt irregu
laris ſi ille occidatur ſm Inno. xxiij.q.iij. pro
mēbris.ꝛ.c.ſeq.ꝛ.q.viij. igitur ꝛ.c.ſeq. ſed tñ
ſi ſciret eũ veriſimiliter moriturũ fieret irregu
laris ſm eũdē Inno.ꝛ idē Hoſtiē.q2 ordinata
charitas eſt qđ quis plus diligat corpus ſuum
q̃ȝ alterius vt inquit idē Inno. Ex qua proba
tione patet qđ id qđ dictũ eſt:ſed tñ ſi ſciret ꝛc.
intelligendũ eſt qñ cõſuleret qđ ſe exponeret
pro defenſione rerũ aut ꝑſonarũ particulariũ:
q2 cõſuleret cõtra ordinē charitatis:ſecus pro
fide chriſti ſm eũdē Inno.ꝛ Hoſti.ꝛ ſilr ſecus
pro ſtatu eccleſie:q2 etiā ſi ſciret inde eũ mori
turũ nõ eſt irregularis quia ſm ordinē charita
tis hoc pōt ꝛ debet quiſq̃ȝ vite ſue ꝛ proximi
preponere: vnde ꝛ iſto modo ꝑlati eccl̃e ſua
ſiones facere pñt in bello: et ſimiliter ſecus ſi
pro patria ſm ſum.Ang.ꝛ ſupple.cõtra Roſ.et
hoc patet ex eadē ratione q2 bonũ toti⁹ melius
eſt q̃ȝ partis. ¶Nonũ.Qui volēti fugere inimi
cos ſuaſit vt maneret ꝛ ꝓcuraret pacē irregu
laris nõ eſt ſi ille occidat̃ qñ ipſe habuit proba
bilē cauſam credendi qđ illi periculũ nõ immi
neret:puta q2 erāt adeo cõſanguinei vel amici
qđ merito ꝓſumere potuit eos poſſe cohiberi.
¶Decimum.Qui conſuluit homicidiũ fieri: et
ante f. cũ reuocauit:aut ſi reuocationem ſuffi
cientē nõ credidit occidēdo intimauit non eſt
irregularis ſi occidat̃ vt.ſ.eo.§ vij.particu.iij.
¶Nono queritur quid iuris de homicidio qđ 9
fit defenſione:et dico multa. ¶Primũ. Homi
cidiũ defenſione cõmittit̃: primo defendendo
ſuis verbis homicidā cõtra eos qui eum vole
bant ab homicidio retrahere vel impedire di.
l.ſi quis viduam. Et ſcđo ſm Ray.diſſuadēdo
alicui bonũ propoſitũ quo volebat aliquem a
morte liberare: qđ gl.eius intelligit ſi intētio
ſit corrupta: quia mater diſſuadēs hoc filio ne
ipſe moriat̃: aut parũ peccat aut nihil: et alius
cõſanguineus vel amicus ꝛ ſilr hac intētione.
Et tertio ſm.d.gl. qñ aduocatus defendit reũ
in cauſa criminali vbi accuſator ſi nõ probaue
rit tenetur ad talionē. Et quarto defendendo
perſonas aut res. Et quinto aſſociādo homici
dam ad factũ homicidij vt ſi oportet defendat̃
vñ talis etiā ſi homicidiũ diſſuadeat ſm Hoſ.
eſt homicida:nec poterit promoueri:et facit.c.
henricus.de cle.pug. in duello. nec in hoc di
ſtinguit̃ an alias eſſet facturus vel ne quo ad
irregularitatē: ſed ſolũ quo ad reſtitutionem
quia ſi alias erat facturus non tenet̃. ¶Scđm.

Occidēs pro reb⁹ ſaluādis eſt vere homicida quo ad irregularitatem et ſm aliquos quo ad pctm̄ vt ptz ex dictis .§ iiij. ¶ Tertiū. Et ſilr occidens pro iniuria ꝑſonali ꝓpria qñ fugere pōt homicida eſt. ſaltē quo ad irregularitatem ſm Ray. ꝛ Ber. Hoſ. tñ dicit qꝺ cleric⁹ poſt pniam poterit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare ſine diſpēſatione. ſed nō aſcēdere ad maiores: ꝛ ita intelligit. c. de his clericis. l. diſt. ſed veri⁹ eſt ſm Ber. Ho. ꝛ Ray. qꝺ nec in ſuſceptis niſi ex magna diſpēſatiōe ꝑmittit̄ miſtrare. Et q̄uis dicta Zen. qꝺ euadit irregularitatē ſi fuga erat vituperoſa ꝛ ad dedecus lꝫ nō ad periculū ꝑſone tñ veri⁹ dicit Pe. de anch. qꝺ eā nō euadit. Si vero fugere nō pōt nec euadere: niſi occidat aut mutilet: ſic licite laicus ꝛ clericus occidit aut mutilat ſine irregularitate: vt in cle. vnica. eo. ti. ꝛ ſine pctō ita qꝺ preſbyter ſtatim poſſet celebrare ſm Jo. de lig. in tract. de iuſto bello. ꝛ facit. c. olim. el. ſ. de reſti. ſpo. modo nō faciat aio vleiſcēdi. arg. c. ij. eo. ti. ꝛ ſeruet̄ moderamē inculpate tutele vt. ſ. dictum eſt bellū ſecūdo. ¶ Quartū. Occidens vero pro defenſione ꝑſone alteri⁹ iniuſte occidēde quā aliter ſaluare non pōt: licet hoc facere poſſit ſine pctō tñ irregularis efficit̄. vt no. in cle. vnica. eo. ti. ſecus tñ de cōſulēte alicui iuſtā defenſionē ſi is qui conſiliū accepit cōtra veriſimilē opinionē occidat̄: qꝛ eſt homicidiū caſuale cū exercitio licite rei.

10 ¶ Decimo q̄rit̄ qd iuris de homicidio admiſſo ex ꝑmiſſione: et dico multa. ¶ Primū. Permiſſione cōmittit̄ homicidiū nō prohibēdo cū ꝓhiberi pōt. xxiij. q. iij. nō īferēda. ꝛ c. ſequēti. ꝛ c. ñ. qꝺ lꝫ gl. in. d. c. nō īferēda referat ad ꝓlatos: tñ cum iura loquantur indiſtincte: dico qꝺ q̄tū ad pctm̄ in his q̄ nec ſunt ꝓlati: nec eis ex officio hoc incūbit diſtinguendū eſt vt. ſ. § vſ. quātū aūt ad irregularitatē dico ꝙ nūq̄ ſunt irregulares niſi forte doloſe permittāt de quo ſ. homicidiū. iij. § j. ꝛ ij. ¶ Scdm. Qui tractatū homicidij nō reuelat ſcdm aliquos eſt homicida: nec ſufficit qꝺ ꝓhibuerit vt refert Panor. in. c. petrus. eo. ti. Jo. aūt and. diſtinguit: qꝛ ſi doloſe nō reuelat erit homicida: nō aūt ſi non doloſe: ꝛ plꝫ Panor. ibi: ſed tu dic ꝙ quoties ſine periculo ſuo: et ſuorū ꝛ ſine pctō obuiare pōt ꝛ non obuiat ſiue ex mala ſiue ex nō bona volūtate agit ꝯ dilectionē ꝓximi: ꝛ mortaliter peccat; imo tenet obuiare etiā data pecunia: vt ſ. § vſ. ¶ Tertium. Iniuriā paſſus ab aliquo et audiēs ſuos parētes aut amicos velle ſe vindicare niſi expſſe prohibeat: ſi homicidiū ſequit̄ homicida erit ſm gl. in. d. c. petr⁹. ꝛ Hoſ. qꝛ vꝫ aſſentire: et eodē mō itellige ꝙ erit mutilator.

11.q ¶ Undecimo querit̄ quid iuris de homicidio ꝑpetrato cooperatiōe: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Cooperatione homicidiū cōmittit̄: qñ. ſ. multi ſunt equales in facto: lꝫ nō oēs equaliter operent̄: vñ dr in. c. ſicut dignū. § ſ. e. ti. qꝺ illi q̄ ad capiēdū aliquē aīo ferēdi aut occidēdi acceſſerint: lꝫ man⁹ illi nō īpoſuerint. ſ. oēs tñ ex quo mors ſecuta eſt ſunt homicide: ꝛ idē itellige in ſilib⁹: puta qꝛ multi vulnerauerūt. de quo. xx. iij. q. ñ. ¶ Scdm exhibēs preſentiā ſuā in bello iniuſto animādo cōſulēdo: vel inimicis timorē incutiēdo homicida eſt ſi ibi aliq̄s occidat̄ ſm Panor. in. c. ſignificaſti. e. ti. ſec⁹ eſſet in bello iuſto: vt. ſ. bellū. iij. § ij. ꝛ iij. ꝛ in. c. petitio tua eo. ti. iūcta gl. ¶ Tertiū. Exhibēs pñtiā ſuā vbi ſit homicidiū eſt homicida ꝛ irregularis: ſi eſt prelat⁹ ibi iuriſditionē habēs. de exceſ. prela. ex litis. ſec⁹ de alijs qui ſunt ibi ex curioſitate.

¶ Duodecimo q̄rit̄ vtrū aīatiōe īcurrat̄ homicidiū: ꝛ dico qꝺ ſic. vt ptꝫ in. c. ſicut dignū. e. ti. ꝙ tñ ibidē Pañ. limitat qñ icitatio ſeu aīatio eſt ad homicidiū ſpālr: ſec⁹ ſi eſſet ad odiū in gñe: qꝛ nō teneret̄ q̄s de delicto inde ſecuto: et idē dicit̄ qñ aīatio eſt ad factū licitū: lꝫ homicidiū inde ſequat̄: ſicut cū prelat⁹ hortat̄ in bello iuſto vt viriliter pugnent de q. ſ. bellū. iij. § ij. 12

¶ Decimotertio q̄rit̄ vtrū homicidiū cōmittatur auxiliatiōe qñ ſcꝫ nō oēs ſunt principales in facto: ꝛ dico qꝺ ſic vt in. d. c. ſicut dignū. vbi dicit Pañ. qꝺ ꝑſtās quodcūq̄ auxiliū quātūcūq̄ modicū ī delicto cōmittēdo tenet̄ etiā cuſtodiēdo veſtimēta: tñ vt bñ intelligat̄ materia diſtinguēdū eſt: qꝛ aut auxiliū ꝑſtat̄ ad ꝑpetrādū factū legitimū ꝛ iuſtū. ex quo tñ ſequit̄ homicidiū: et ſic de tali homicidio nō tenet̄ talis auxiliator quo ad pctm̄: ſed quo ad irregularitatē ſi auxiliat⁹ fuit directe ad homicidiū bene tenet̄: ſec⁹ indirecte ſicut dictū eſt de auxiliātibus pugnatorib⁹ in bello aut ꝑſtat̄ auxiliū ſuꝑ facto illicito ex q̄ ſequit̄ homicidiū: et ſic homicida reputat̄ quātūcūq̄ auxiliū ſit indirectū: et ſic loquit̄. d. c. ſicut dignū. Silr ſi auxiliū ꝑſtat̄ ſuꝑ homicidio ꝑpetrādo ſiue iuſte ſiue iniuſte irregularitas incurritur ſi effectus ſequatur. 13

¶ Rurſus de homicidio ſecūdo inquantum eſt caſuale.

Homicidiū ſcdo inquātū eſt caſuale illud eſt qꝺ fit ꝑter itētionē ꝛ volūtatē. Et duplr ſumit̄. primo. ſ. large vt eſt occiſio hoīs caſualis: ꝛ eſt qñ cōtingit caſualiter ꝓpter exercitiū rei licite adhibita diligētia vt ſi reparās tectū poſitis ſignis in via ſubmittēs tegulas interficit ſtulte incedentem vltra ſigna: et hoc nullo modo imputat̄ ad pctm̄ ſm. ſ. Tho. ij. ij. q. lxiiij. qꝛ nō eſt in ſe volitū nec in ſua cā. et ſcdo pros

priẽ vt eſt homicidiũ caſuale:⁊ eſt qñ cõtingit
caſualr ꝓpter exercitiũ rei illicite.vel etiã lici
te nõ adhibita diligẽtia.vt ſi dict⁹ reparator ſi
gna nõ poſuiſſet:⁊hoc ĩputat̃ ad pc̃m ⁊ irregu
laritatẽ: qꝛ vt dicit.ſ.Tho.vbi.ſ.ꝯtingit ꝙ nõ
eſt ꝑ ſe volitũ ⁊ intẽtũ actu volitũ eſſe etiã intẽ
tum ꝑ accidẽs ſm ꝙ cã remouẽs ꝓhibẽs dr ꝑ
accidẽs: vñ ei q̃ nõ remouet q̃ remouere dꝫ ex
quib⁹ ſequit̃ homicidiũ illud eſt quodãmodo
voluntariũ.Quod dupliciter cõtingit: vel qꝛ
dat operã illicite rei vel licite q̃dẽ ſed nõ adhi
bita diligẽtia.Ex his pñt accipi regule deci
1.re. ſiue olim q̃õnũ in iſta materia.Pria.Qui dat
operã rei licite:⁊ adhibet diligẽtiã quã debet
adhibere nõ tenet̃ de caſu fortuito inde ſequẽ
te:nec de aliquo alio. Hec ꝓbat̃ ꝑ.c.lator.⁊.c.
dilect⁹ fili⁹.⁊.c.ex lr̃is.el.ij.⁊.c.ſignificaſti.el
2 ſ.⁊.c.ioãnes.⁊.c.ſi.extra.eo.Scđa.Qui dat
operã rei licite non adhibita diligẽtia debita
tenet̃ de caſu fortuito ſequẽti.Hec ꝓbat̃ per.c.
pr̃ſbyterũ.⁊.c.ꝯtinebat̃ ſm vnũ intellectũ.⁊.c.
3 ad audiẽtiã.extra eo.Tertia.Qui dat operã
illicite rei etiã ſi adhibeat oẽm diligentiã quã
põt:tenet̃ de oĩ caſu fortuito. Hec ꝓbat̃ per.c.
ſuſcepimus.⁊.c.decetero.⁊.c.tua.⁊.c.ſicut ex
4 lr̃arũ.extra eo.Põt addi q̃rta regula q̃ le
uiſſima culpa in homicidio caſuali nõ inducit
irregularitatẽ vt ptꝫ ex.c.queſitũ.de pe.⁊ re.⁊
lectura Pañ.Quã q̃dẽ regulã ſum.ang.vꝫ ĩtel
ligere vĩr in oĩ homicidio q̃ eſt abſonũ: qꝛ in
volũtario etiã nulla culpa ĩducit irregularita
tẽ vt ptꝫ in iudice iuſte ſuſpẽdente latronẽ.Et
ĩtelligit eã ſiue talis culpa ſit in omittẽdo ſiue
in agẽdo:ſꝫ ſum.roſ. intelligit eã ſolũ in omit
tendo.Ego autẽ dico q̃.d.c.q̃ſitũ.ex q̃ regula
ſumit̃ loquit̃ q̃dẽ in omittẽdo: qꝛ dicit ꝙ homi
cidiũ filiorũ a parẽtib⁹ ꝑpetratũ illis ĩputat̃ ſi
ſit ex ꝓcuratione vel negligẽtia ſtudioſa.i.diſ
ſoluta ſm gl.q̃ ꝓpe dolũ eſt.ff.mã.ſi fideiuſſor.
ſ.rñſo.di.l.ſepe.⁊ habet̃ ꝓ cõſciẽtia.ff.de edil.
edic.cũ ſex.q̃lis eſt ignorãtia iudeorũ q̃ noluñt
intelligere vt bñ agãt.j.q.iiij.§.vl. nõ aũt im
putat̃ eis ſi venit ex eorũ incuria q̃ incuria eſt
negligẽtia.cle.qꝛ cõtingit. de relig.do.⁊.d.c.
q̃ſitũ.negligẽtia aũt eſt omiſſio ei⁹ q̃ dꝫ ⁊ põt
fieri.Dico etiã ꝙ Panor.vꝫ.d.c.q̃ſitũ.et dictã
q̃rtã regulã ĩtelligere in omittẽdo: qꝛ dicit.d.
tex.ꝓcedere qñ ſine tactu vel tractu ſm altã li
terã ⁊ alia ꝓcuratione ſequutũ eſt:tñ videt̃ re
gula poſſe intelligi etiã in cõmittendo qñ dat̃
opa rei licite: tũ qꝛ ĩ tali ope nõ põt eſſe culpa
niſi omiſſionis.ſ.alicui⁹ circũſtãtie.tũ qꝛ irre
gularitas ſequit̃ homicidiũ ex humano ſtatu
to.hões aũt q̃ modicũ eſt pro nihilo reputãt
j.cõo ph ẽ.⁊ multomagis q̃ eſt minimũ:⁊ maxi
me vbi q̃s operat̃ ad cõmodũ occiſi: vt.j.§.xv.
Igit̃ regula vera eſt in caſuali homicidio pri
mo omittẽdo: ⁊ ſcđo cõmittẽdo licite ad bonũ
occiſi: ⁊ forte tertio cõmittendo licite ad bonũ
propriũ nõ autẽ cõmittẽdo illicite.j.eo.§.xxiiij.
Primo ergo q̃rit q̃d de clerico rixante cũ ali 1.q̃
quo quẽ ſuꝑuenĩẽtes parẽtes vel amici clerici
occiderunt:⁊ dicit Pañ.in.c.petrus.extra eo.
q̃ ſi cleric⁹ nõ fuit in culpa faciẽdo rixã factũ
aliorũ nõ eſt imputãdũ illi ꝑ primã regulã: q̃
limita ſm Hoſt.in.c.ad audientiã eo.ti. ſi ꝓhi
buit quãtũ potuit:ſi aũt fuit in culpa eſt irregu
laris per tertiã:ſi tñ tales interfectores nõ fuiſ
ſent parẽtes vel amici clerici: ſꝫ inimici occiſi
ſuꝑueniẽtes:nõ imputabit̃ clerico ſm eũ:⁊ di
uerſitatis ratio eſt:qꝛ primo caſu homicidium
cõmiſſum eſt intuitu clerici : ſcđo vero caſu in
tuitu inimicitie q̃ erat ĩter illos:ſꝫ ĩtellige niſi
illicita rixa fuiſſet cauſa q̃ iſti ĩueniſſent illũ.
Scđo q̃rit̃ q̃d de clerico vel alio magr̃o qui 2
diſcipulũ verberauit ſi ille ex ſua ĩcuria vł igno
rãtia aut negligẽtia medici moriatur ⁊ dicunt
q̃dã ꝙ eſt irregularis per.c.pr̃ſbyterũ.e.ti.q̃
ideo dicũt qꝛ vix cõtingere poſſet q̃ ex leui ca
ſtigatione q̃ ſola magr̃o cõcedit̃ quis intereat
tñ alij meli⁹ dicũt q̃ ſi iſte ꝓceptor nõ exceſſit
modũ correptiõis ſibi ꝑmiſſe:⁊ diligẽtiã adhi
buit ne periculoſe ꝑcuteret nõ tenet̃ de homi
cidio ꝑ regulã ꝓmã. Nõ obſtat.d.c.pr̃ſbyterũ.
qꝛ ibi ꝑcuſſio fuit in loco ꝑiculoſo.i.in capite:
vñ pr̃ſbyter ille nõ adhibuit diligẽtiã lꝫ daret
operã licite rei. ⁊ ideo imputat̃ illi etiã ſi puer
poſtq̃ ꝯualuit recidiuaſſet ſm gl. q̃ intelligo
poſtq̃ cõualuit ſemiplene: ita ꝙ reliquie pri
me ĩfirmitatis cooperate ſint ad mortẽ cũ ſcđa
ſuꝑueniẽte. Nec etiã obſtat.c.ſi q̃s nõ iratus.
xv.q.j.vbi eſt iſte caſus.qꝛ dicit ibi gl.tex. illũ
intelligi qñ percutiẽs exceſſit modũ correctio
nis. Si q̃s autẽ aliũ ꝑcuſſerit vulnere nõ mor
tifero dãs tñ operã rei illicite:ſi ille moriat̃ ex
imperitia medici vel incuria ſui.irregularis
eſt per.iij.regulã nõ ob.gl.in.c.exhibita. quia
loquit̃ in caſu illius capl̃i.ſ.de puero lapidem
iaciente:qui ſm Panor. ibi non erat in culpa.
Tertio.Quid de clerico diacono q̃ ludẽs cũ 3
alijs clericis falcẽ qua accinctus erat nõ remo
uit ex qua ali⁹ equitatur⁹ inſiliẽs mortale vul
nus accepit ⁊ expirauit:⁊ dico eũ irregularẽ ꝑ
ſecũdã regulã qꝛ licet operã daret rei licite:tñ
diligẽtiã debitã non adhibuit: qꝛ falcẽ debuit
ammouere ex quo ludi cõſuetudinẽ ſciuit. Et
ſi ꝓhibuiſſet eũ ne ſe eq̃taret:licet eſſet nihilo
minus irregularis ſm Hoſt.propter conſuetu
dinẽ ludi: tñ verius dicit Panor. ꝙ nõ. Et de
hoc eſt caſus in.c.cõtinebat̃. eo.ti. ⁊ ibi Pañ.

infert qꝺ clericis ꝑmiſſus eſt ludus alleuiādi gr̃a. et gl. dicit ludū al's licitū clericis inter ſe illicitum effici propter mixtionem laicorum.

4 ¶ 4. Quid de clerico qui ab alio clerico ludo ꝓiect⁹ ad terrā illū grauiter vulnerauit gladio quē hēbat ad lat⁹ ⁊ occubuit: ⁊ dicit tex. i. c. lator. e. ti. qꝺ nō ē irregularis. Hec ob. caſus ꝓcedēs q̇ vr̃ idē eē cū iſto: qꝛ ꝑ ꝯſtāti hr̃e debem⁹ qꝺ iſte cleric⁹ hn̄s gladiū: nec dabat operā rei illicite nec licite cū culpa vñ gl. in. c. ad audiētiā. e. ti. quā approbat Pan. hec capl'a ꝯcordās dicit qꝺ iſte cleric⁹ in nulla culpa fuit: nec ipſe aliq̇d fecit ſed paſſus eſt tm̄: ⁊ ſibi fact⁹ fuit nō ipſe fecit alteri iſultū: ſꝫ ali⁹ in ipm̄ irruit: ideo caſus ꝯtingēs ꝑ regulā primā nō imputat̃ illi.

5 ¶ 5. Quid ꝺ cl'ico q̇ porcos ꝺ agro pulſur⁹ lapidē iecit: ⁊ puerū iterfecit: ⁊ dico eū nō eē irregularē ꝑ. c. clerico. l. di. ſꝫ itellige qꝺ ſ̄ꝫ gl. dabat operā licite rei. ⁊ adde qꝺ diligentiā adhibuit circūſpiciēdo alioq̇n fuiſſet irreglaris ꝑ regulā ſecūdā. Illuꝺ ēt ꝓ talib⁹ aduertēdū ē qꝺ ſ̄ꝫ pan. in. c. ex lr̃is. el. ij. e. ti. q̇ ꝓijcit aliq̇d ad locū iſolitū: ⁊ ꝑ quē q̇s trāſire nō ꝯſueuit: nō tenet̃ clamare vt l. i. ſi putator. ff. ad. l. aq̇l. al's ſec⁹: ⁊ i. c. ſi. e. ti. dicit qꝺ clamātes ſubmiſſa voce vl' poſt caſuꝫ ꝯtingētē nō excuſant̃: ſicut plerūq; ruſtici ducētes mult̃a poſt ipactionē clamāt caue.

6 ¶ 6. Quid de cl'ico q̇ venādo aut ſe exercendo iaculū ꝓiecit: ⁊ aliū caſu interfecit: et dico eū eſſe irregularē: ēt ſi diligētiā adhibuit: qꝛ dabat operā illicite rei. l. di. is q̇ arborē. §. ſi vero.

7 ¶ 7. Quid de clerico qui cauſa libidinis fecit ad ſe venire pregnantem per tectū vel deſcenſum parietis: et dum rediret cadēs per dictum deſcēſum abortiuit: et dico ſ̄m Guil. de lau. qꝺ eſt irregularis: quia dabat operā illicite rei.

8 ¶ 8. Quid de clerico vel alio q̇ ꝓ reb⁹ ſuis recuperādis officiū iudicis iplorat: ſꝫ ſciat ꝓ certo ꝙ ſine ſanguinis effuſiōe recuperare nō poterit: ⁊ dico eū nō eſſe irregularē ſ̄m Jo. an. ⁊ eſt tex. in. c. ij. eo. ti. li. vj. modo ꝓteſtet̃ qꝺ nō intēdit ſanguinis vindictā: ſꝫ limita verū ꝑmo qñ alio licito mō recuꝑare nō potuit: ⁊ ſic itellige Vin. tenētē ꝯtriū: ⁊ ſcḋo qñ nō mortē ſed recuperationē intēdebat: qꝛ ſi fuit itētio maculata: et ſubſequuta eſt mors aut mutilatio irregularis eſt ſ̄m Ho. ⁊ ſic itellige. c. ex lr̃is. de exceſ. ꝑla. ⁊. xxiij. q. v. c. ij. ⁊ de peni. diſ. j. periculoſe. Scḋꝫ ꝑdictā etiā diſtinctionē dic ſi furē capiēs iudici tradat. Et ſi poſt occiſionē gratum habeat: nihilomin⁹ nō eſt irregularis: qꝛ lex promotionis factū requirit. xv. q. j. c. ſi. hic autē nō eſt factū propriū vt patet: nec alienū proprio nomine geſtū ⁊ cõſequēter ratū qꝛ cõtradixit.

9 ¶ 9. quid de ſacerdote qui pro edificatione eccleſie vel domus aduocauit al'quē in adiutoriū qui caſu interijt: et dico eū nō eſſe irregularē ſi nihil de cõtingētib⁹ omiſit eo. ti. c. ſi.

¶ 10. q̇d de ſacerdote pro quo diuinis pulſante campanā malleus cadēs puerū interfecit: et dico eū nō eſſe irregularē ſi id fecit ex officio ſacriſte vel ei⁹ ꝑmiſſione aut cõſuetudine qua quilibet ſacerdos vel cleric⁹ pro ſimilib⁹ poterat pulſare cāpanā: ⁊ diligētiā adhibuit. Sec⁹ ſi nō fecit ex dicto officio vel ꝑmiſſione aut cõſuetudine: vt in. c. ioānes. eo. ti. itē ſecus ſi nō adhibuit diligētiā: vt qꝛ fuit ſacriſta ⁊ tintinabulū diligēter nō ligauit per ſecundā regulā. 10

¶ Undecimo q̇d de monacho q̇ ludēs pregnātem etiā leuiter zona correptā traxit ⁊ abortiri fecit: et dico qꝺ eſt irregularis per tertiā regulā: et per. c. ſicut ex literarū. eo. ti. vbi Pan. dicit verbū ſingulare qꝺ in. d. caſu ſi fuiſſet maritus eius: aut frater vel perſona coniuncta et ludus fuiſſet leuis mors nō imputaretur illis. et ſic concludit qꝺ ludus leuis etiā cum muliere pregnante non eſt prohibitus ſi perſona eſt honeſta ⁊ coniuncta: et tunc non imputaretur aborſus qui monacho imputat̃: quia vnus dat operā rei licite alius illicite. Et idē dicēdū eſt de ducente choreas cum pregnante ſi abortiatur quia ſi eſt clericus vel religioſus irregularis eſt: per tertiā regulam ſecus de ſeculari cõcurrentibus circūſtantijs que requiruntur ad licitas choreas. et hoc ſi ſaltatio ſit leuis. 11

¶ 12. quid de monacho qui mulierē a tumore gutturis curādā: aperto tumore ferreo inſtrōmonuit ne ſe vēto exponeret ſꝫ illa ſe expoſuit et perijt: ⁊ dico qꝺ eſt irregularis etiā ſi de cõtingētibus nihil omiſit: ⁊ idē ſi eſſet clericus: etiā in minor h⁹ ſufficiēter bñficiat⁹ ſ̄m Pan. in. c. ſniam. ne cle. vel mo. per tertiā regulā. et per. c. tua. eo. titu. qꝛ illicite rei id eſt chirurgie operā dabat: que ars clericis interdicitur vbi interuenit inciſio vel aduſtio. vt in. d. c. ſniam. 12

¶ 13. q̇d de medico ſub cui⁹ cura infirm⁹ ꝑter voluntatē iterijt: ⁊ dico vt no. Pan. i. c. tua. e. ti. ꝙ illi nō iputat̃ ꝯcurrētib⁹ q̄tuor: primo ꝙ illud offm̄ nō ſit illi ꝓhibitū exercere: ſicut religioſis ⁊ clericis chirurgia. in. c. non ma. ⁊ in. d. c. ſniaꝫ. ne cle. vel mo. ſcḋo qꝺ ſit ꝑit⁹ in illa arte. tertio qꝺ exhibuerit oēꝫ diligētiā ſ̄ꝫ artē: q̄rto qꝺ iſirmū de his q̇ ſunt egritudini ꝯtra iformauerit al's teneret̃. de eta. ⁊ q̄li. ad aures. Adde tu q̇nto qꝺ ſuꝑ his habeāt ꝓbabilē ꝯſciam ſ̄m archi. Et ſic nō ſunt irregulares: nec ꝓhibent̃ ꝓmoueri ſec⁹ qñ ſunt iperiti vel negligētes: ⁊ ex hoc ꝓbabilr̃ credūt aut dubitāt iſirmos periſſe vel mēbris eſſe deſtitutos. d. c. ad aures. 13

¶ 14. q̇d de flobothomāte aliquē cā medicine 14

ſi ille interiit. ⁊ dicit ſꝫ.qḋ tenet̃ ſi erat perit⁹ et adhibuit diligẽtiã debitã: ſilr ſi ſcidẽd⁹ nõ habuit ↄſuetã diſpoſitionẽ mẽbrox aut venax ſiue neruox:q2 nõ tenet̃ ł aliq̃ inciſoꝛ ſm Jnn. nec ẽ irregularis ſi ĩ hoc ꝑꝑ ſuã ĩperitiã nõ errauit:q2 ĩ hmõi poti⁹ caſu q̃ꝫ culpa credit̃ moꝛs accidere.xxiij.q.v.de occidẽdis .Et iõ phyſici et chirurgici ſi erãt periti:⁊ nihil de ↄtigẽtib⁹ omiſerũt:⁊ hñt ſuꝑ hoc ꝓbabilẽ ↄſciaꝫ nõ ꝓhibent̃ a ꝓmotiõe:q̃uis moꝛtui ſint infirmi:ſec⁹ ſi fuerũt impiti vł negligẽtes:⁊ ex hoc ꝓbabilr credũt vł dubitãt ꝑiſſe ĩfirmos:vł mẽbris deꝑditos:q2 ſũt irregulares.ḋ eta.⁊ q̃li.ad aures.

15.q ¶15.q̃d de cuſtodib⁹ aut ſuitoꝛib⁹ ĩfirmoꝝ q̃ vocauerũt minutoꝛẽ vł ad coꝝ petitionẽ dederũt vinũ vel nõ bñ cuſtodierũt:vñ ex freneſi ſe occiderũt vel hmõi:⁊ dico qḋ in oib⁹ hmõi ſm ſꝫ. et oẽs ſummiſtas nõ dꝫ quis de facili hr̃e ↄſciaꝫ ſcrupuloſam ſi bõa fide fecit:niſi ſit euidẽs cłpa aut negligẽtia diſſoluta:adde ſꝫ mẽtẽ ei⁹ vł niſi daret operã rei illicite:puta ↄ medici ꝓcepta ↄmittẽs: ⁊ ſi eã hꝫ deponere dꝫ ad ↄſiliũ bõi viri. Si aũt fuit lata cłpa vł negligẽtia diſſoluta puta ſi cuſtos frenetici vel furioſi dimiſit eũ vt ipe iret ad ludẽdũ ĩ platea:vł alr dat operã rei illicite. aut ex nimia crapula vel ebrietate vigilare nõ potuit maxĩe cũ ꝺputat⁹ eẽt ad cuſtodiã ĩfirmi:⁊ certũ ſit vł ſm medicorũ iudiciũ ꝓbabilr dubitat̃ qḋ ĩde moꝛs ſecuta ſit irreglaritas ↄtta ẽ ſꝫ eũdẽ ſꝫ.q̃ ꝑ culpã ĩtelligit ↄmiſſionẽ:ꝑ negligẽtiã võ omiſſionẽ. Et vr̃ velle qḋ tenent̃ hmõi de culpa leui q̃ eſt euidẽs nõ ḋ leuiſſima:⁊ ḋ negligẽtia graui nõ de leui qñ nõ ẽ diſſoluta. Magis eñi põderat̃ ↄmiſſio quã omiſſio:vt.ĩ.§.xxiij. Et hec ꝓcedũt vbi cuſtos nõ eẽt ſalariat⁹: ſꝫ cuſtodiret ex pietate vel obediẽtia. Jdẽ dic de ꝓtẽtib⁹ ĩfirmos: vñ frãgit̃ apoſtema vel anhelitus obturatur.

16 ¶16.q̃d ḋ eo q̃ latronẽ res ſuas aſpoꝛtãtẽ ꝑcuſſit:ex q̃ ꝑcuſſiõe ſurgere nõ potuit:⁊ ſic ẽ occiſus ab alijs:⁊ dicũt q̃dã ĩdiſtincte ꝙ ẽ irregularis:q2 illicite rei operã dedit: ex q̃ hõicidiũ caſuale ſecutũ eſt:ſꝫ q2 dictũ ẽ qḋ clerico qḋ rerũ defenſionẽ ꝑcutere lꝫ ſuato moderamĩe inculpate tutele. qḋ ẽt pꝫ ĩ.c.ſignificaſti.el.ij.e.ti. iõ diſtiguo:q2 ſi nõ ꝑcuſſit letaliter nec aĩo occidẽdi: nec modũ excellit debite tutele: nec debuit ꝓcogitare qḋ occideret̃ ab alijs nõ ẽ irregularis.vt vr̃ eẽ caſus ĩ.d.c.ſignificaſti.⁊ fac.c. exhibita.e.ti.⁊ ff.loc.l.q̃ domũ.ĩ fi. ⁊ vr̃ ſenſiſſe gl.ĩ.c.ḋ cetero.⁊ ĩ.c.tua.e.ti.nec ob.d.c.ḋ cetero.q2 loq̃t̃ de cã ꝓpinq̃ hõicidij vt q̃s ſit irregularis.ſi võ ꝑcuſſit letalr vł aĩo occidẽdi vł modũ excellit: vel diligẽtiã nõ adhibuit ꝓcogitãdo qḋ viſilr poſſat occidi ẽ irreglaris vt pꝫ ex dictis.

¶17.q̃d de eo qui latronẽ videns clamauit ex quo clamoꝛe latro captus fuit ⁊ occiſus:et dico quod homicida eſt ⁊ irregularis ſm Jnno. et Hoſt.⁊ ſequit̃ Pañ.in.d.c.ſignificaſti.el.ij. eo.ti.etiã ſi nõ habuit animũ ad moꝛtẽ: q2 debuit de homicidio cogitare qḋ ex tali clamoꝛe cõiter ſequit̃:qḋ hñ Pañ. ibi limitat qñ cõiter ſequit̃ alr nõ ex quo aĩm nõ habuit ad moꝛtẽ ⁊ limita etiã ſi clamauit ꝑ reb⁹ vel alijs q2 ſi pro ſalute ſue ꝑſone clamaſſet nõ eſt irregularis. 17

¶18.quid de eo qui arboꝛẽ cedit nihil de cõtingentibus omittẽdo:circũſpiciẽdo:⁊ clamãdo foꝛtiter ⁊ tẽpeſtiue et tñ homicidiũ ſequit̃: et dico qḋ ſi dabat operã rei licite vt quia ſua erat arboꝛ non eſt irregularis per regulã primam:alias vero erit irregularis per tertiam. 18

¶19.quid de eo qui dat amatoꝛium poculum ex quo ſequitur homicidiũ pꝛeter intentionẽ: et dico qḋ homicida eſt ⁊ irregularis. vt not. Panoꝛ.in.c.ſi aliq̃s.eo.ti.⁊ facit.l.ſi q̃s aliq̃d. §.qui aboꝛtionis.ff.de pe.⁊ rõ eſt q2 dat operã illicite rei: ſecus ſi homicidiũ nõ ſequitur puta quia fetus nondum erat foꝛmatus.vt ibi gl. 19

¶20.quid generaliter de occidente aliquem ludo:⁊ dico qḋ ſi licite ludebat ſm vnã circunſtantiã ludi perſonarũ loci ⁊ tꝑis. ⁊ veriſimiliter talis caſus venire nõ debuit nõ eſt irregularis:vt patet in.c.latoꝛ.eo.ti. et ratio eſt quia dat operam rei licite cum diligentia ſecus ſi ludat illicite:vel diligentiã nõ adhibeat quia eſt irregularis vt ex dictis regulis patet. 20

¶21.quid ſi quis inſequendo proijciat lapidẽ poſt aliquẽ ludẽs ad terroꝛẽ ⁊ ille volẽs lapidẽ declinare impingat in aliũ lapidẽ vel cadat et moꝛiat̃:⁊ dicit Jnno.in.c.exhibita.eo.ti.qḋ ꝓiciẽs tenet̃: ſi iact⁹ lapidis fuit cã leſionis:⁊ idẽ Abb.⁊ Uin.ſed Panoꝛ.ibi hoc limitat:qñ iact⁹ potuiſſet grauẽ ꝑcuſſionẽ ĩferre niſi ali⁹ fugiſſet: q2 tũc ludus fuiſſet noxi⁹ etiã in pueris ſec⁹ ſi ꝑcuſſio nõ potuiſſet eſſe grauis: vel ſi ꝓiectio fuiſſet a remotis :hec ex illo bene: q2 intẽdit qḋ interuenit irregularitas qñ ludus lapidũ qui alias licit⁹ eſt pueris etatis beneficio redderetur illicitus ex immoderato iactu. 21

¶22. quid de puero qui frangendo turgidam veſicam poꝛcinã mulierem pꝛegnãtem terroꝛe aboꝛtiri fecit:⁊ dico qḋ Jnno. Abb.⁊ Uin. ſentire videntur quod homicida ſit ⁊ irregularis: ſed oppoſitũ bene tenuit Panoꝛ. quia ad eſſe irregularem nõ debet attendi quelibet cauſa ſm gloſ. in:c.decetero. eo.titu. ſed vt ibi dicit Panoꝛ. appellatione cauſe ꝓpinquam ⁊ nõ remotã intelligimus: ⁊ facit.ff.ad.l.coꝛnel. de ſica.l.nihil intereſt. in gl.ſicut non eſt homicida faber cultellum faciens. Unde percutiens 22

aliquē vulnere nō mortifero nō ē irregularis
ſm Ber. in.d.c.exhibita. ſi ex īperitia medici
vl'īcuria aut expoſitione ad labores ꝛ ſudores
moriat̄: ſi tñ q̄s aīo nocendi faciat: aut minorē
diligētiā adhibuit: cōſideratur etiā cā remota
ſm eūdē Ber. in.c.decetero. et in.c.pſbyterū.
23 ¶Uigeſimotertio q̄d de parētibus qui a caſu
ꝓprios filios ī lectis occiderūt: ꝛ dico ſi fuerūt
in culpa graui aut leui tenētur de homicidio:
vt p3 in gl.c.ſi.de his q̄ ꝓpu.ſi.occi. q2 datur
eis p culpa graui pnīa.vij. vel q̄nq3 annorū: p
leui triū: ſi vero nulla culpa p̄ceſſit nō tenent̄:
ſiľr nec ſi p̄ceſſit q̄dē ſ3 leuiſſima in omittēdo
ſm Pañ. de pe. ꝛ re. q̄ſitū. q̄ ibi infert ꝙ leuiſſi
ma culpa in homicidio non inducit irregulari
tatē: q̄ñ ſine tactu ꝛ alia pcuratione homicidiū
ſecutū eſt: et idē dico ſi p̄ceſſit culpa leuiſſima
aliq̄d licitū agēdo: q2 ex ea nō eſſet q̄s irregu-
laris. Quod verū eſt indubitāter q̄ agit̄ aliq̄d
licitū ad cōmodū occiſoꝝ: vt.ſ.§.xv. de ſeruito
rib9 infirmorū dictū eſt: imo nec ſi ageret quis
rem de ſe licitā ad cōmodū ꝓpriū vt ex quarta
No.1 regula patuit. ¶Sed p his ſciēdū eſt primo q̄
parētes filios tenellos apud ſe collocare non
debēt: aliter ſunt in culpa. ij.q.v. cōſuluiſti. q̄ñ
ſ. id agūt gratia ſui cōmodi: ne.ſ. plorēt ad au-
res: aut ipſi frigeant aſſurgētes ad cunas vel
hmōi: et eis īputat̄ homicidiū etiā p culpa le-
uiſſima: ſec9 vbi hoc agerēt ad cōmodū filioꝝ:
puta q2 ita ſunt paupes q̄ eos pānis fouere in
cunis ꝯ frigora nō poſſent: q2 hoc nō ſunt ī cul
pa: nec de homicidio tenent̄ niſi alia culpa in-
teruenIat q2 duob9 malis cōcurrētib9 min9 eli
git̄. xiij. diſt. nerui. ſ3 ꝛ ſi alia culpa interueniat
nō tenentur: niſi ſit grauis aut ſaltē leuis: nō
No.2 autē ſi ſit leuiſſima ſolū. ¶Sciendū eſt ſcd̄o q̄
ſm ſum. Ang. verū eſt vniuerſaliter leuiſſimā
culpā in homicidio irregularitatē nō īducere:
ſed ſum. roſ. nō putat verū. vnde dicit q̄ dans
operā rei illicite d̄ſe tenet̄ de oī culpa: ēt omit
tēdo ꝛ de oī caſu etiā ſi diligentiā adhibuit: ꝙ
pbat̄ ꝑ capl'a ſuſcepim9. de cetero. tua. et ſicut
ex līarū. extra eo. dans vero operā rei licite ſi
fuit ī culpa etiā leuiſſima cōmittendo tenet̄ de
caſu inde ſequuto: vt dicit ꝛ probat ꝑ.c. clerico
iacīēte. l. diſt. ꝛ.c. pſbyterū. ꝛ.c. ad audiētiā.e.
ti. ſ3 hoc nō eſt verū: nec pbat̄ in capl'is q̄ alle-
gat culpā fuiſſe leuiſſimā: ſi vero fuit in culpa
omittendo nō incurrit̄ irregularitas: et iſte eſt
caſus.d.c. queſitū: q2 iſti parētes dabāt operā
rei licite tñ fuerāt in culpa omittēdo ibi ex in
curia. Sz adde tu iuxta q̄rtā regulā ꝙ ēt omit-
tendo culpa leuiſſima irregularitatē non indu
No.3 cat. ¶Sciendū eſt tertio q̄ iura pl9 omiſſionis
quā cōmiſſiōis tolerāt culpā: p quo facit theo
rica aurea Bar. in.l. quod nerua. ff. depoſi. de
qua magnū feſtū Alex. de imo. facit in.l. ſi mo-
ra. ff. ſolu. ma.ſ. q̄ in oībus ꝯtibus in quibus
quis tenet̄ ſolū de dolo ꝛ lata culpa: tenet̄ etiā
de leuiſſima in faciēdo cōmiſſa. ꝭ. eo. in prin.
¶Uigeſimoquarto q̄rit̄ q̄d de habēte animal 24
puta vrſum vel leonē q̄ aliquē īterfecit: ꝛ dico
q̄ ſi nō fuit in culpa nō tenet̄ de homicidio ſi
ꝟo fuit in culpa tenet̄ ꝛ eſt irregularis: puta q2
erat ferox: ꝛ nō tenuit ligatū ꝛ hmōi. ar.c. hi q̄
arborē. ꝛ.c. ſepe. diſt. l. ꝛ q̄ notat̄ in.c. de occi
dēdis. xxiij.q.v. q̄ ſum. Ang. reprobato Hoſt.
tenet indiſtincte verum q2 forte dicta iura indi
ſtincte verū: q2 forte dicta iura indiſtincte lo-
quunt̄: ſed q2 nō loquunt̄ de cā remota vt eſt in
ꝓpoſito que nō venit noīe cauſe in homicidio
niſi adſit malitia vel diligētia minor ſm Ber.
vt.ſ.§.xxij. ideo meli9 ſm Hoſt. in.c. ad audien
tiā. eo. ti. ꝛ Inno. hoc pcedit ſi interuenit mali
tia vel lata culpa vel ſm alios etiā leuis: vt p3
in ſum. cōfeſ. lib.ij.ti.ſ.q.xxviij. ſecus in leuiſſi
ma. ar.l.ſ.ꝛ.ſi. ff. ſi qua. pau. ꝛ ꝑ regulā quartā.
¶Uigeſimoq̄nto q̄d de eo q̄ vocauit milites 25
ad defenſionē ſui iuris ſi aliq̄s ibi occidat̄: et
dico q̄ nō tenetur de homicidio. vt in.d.c. de
occidēdis. ij.q. iij. eadē cā.c. maximian9. ꝛ hoc
q2 nō eſt cā ꝓpinqua homicidij: ſec9 ſi ipſe occi
deret p reb9 aut iuribus ſuis: q2 eſſet irregula
ris vt dictū eſt niſi defenderet ſuā perſonam.
¶Uigeſimosexto quid de eo qui impulſus vel 26
declinās percuſſionē aliū impellit: et occidit
et dicit Hug. in.c. ſepe. di.l. ꝙ nō eſt homicida
nec irregularis: niſi fecerit in fraudē: adde vel
niſi potuerit preuidere ꝛ aliter euadere.
¶Uigeſimoſeptimo q̄d de eo qui puerū miſit 27
ad flumē monens vt ab eo caueret: et ſubmer-
ſus eſt: ꝛ dico q̄ irregularis eſt: vt v̄r tenere
Hoſt. ſicut ꝛ diaconus qui falcē non remouit
de ho. cōtinebatur. ſed hoc bene limitat ſum.
ꝯfeſ. ſi poterat rōnabiliter de ꝑiculo cogitari.
¶Uigeſimooctauo q̄rit̄ quid de eo q̄ famulū 28
corrigia gladiū habēte ꝟberās occidit: ꝛ dico
q̄ eſt irregularis: q2 debuit pbabiliter crede-
re occiſionē nō remouendo cultellū: extra eo.
ad audiētiā. Multos etiā caſus in quib9 irre-
gularitas ſine pctō cōtra pōt habes titu. ſeq.

¶Rurſus de homicidio tertio quantum ad
penam maxime irregularitatis.

HOmicidiū tertio inquantū penā et
irregularitatē inducit eſt duplex. ſ.
ſumptū proprie q̄ eſt occiſio homi
nis iniuſta ꝛ cū peccato ꝛ large q̄
eſt occiſio hominis etiā iuſta ꝛ ſine
pctō. Et de vtroq3 q̄ño in multis caſibus irre-
gularitatē inducat: in duob9 prioribus titulis

incidēter dictū eſt: vbi de eo q̄tū ad pctm̄ age-
bat: nūc autē de vtroq̄ inquātū inducit penā
maxime irregularitatē ex itētione dicēdū eſt.
1.qō ¶ 1. vo q̄rit q̄ ⁊ q̄t ſūt regule gnāles dyudicā-
di de irregularitate circa homicidas? et dico
1.re qđ ſunt multe. ¶ Quarū pria hec ē null⁹ iudex
gu- magr̄ aut doctor i dubio dz aliquē irregularē
la. iudicare. ar. d̄ pe. di. j. § penc. ¶ Scda. Quilibet
2 in dubio ſe dz irregularē reputare. vt i. c. ad au
diētiā. e. ti. Vñ in foro aie maxime qñ aliq̄s de
hoc nō ē īfamat⁹ dz ſue ꝯſcie relinq̄: vt in. c. ex
lr̄is. e. ti. Et has duas ponit Hoſt. i. d. c. ad au
diētiā. Et ſic ptz qđ i foro ꝯtētioſo vbi agit̄ ad
penā nō dz q̄s in dubio reputari irregularis:
ſec⁹ i foro aie vbi agit̄ ad īponēdā pniam: de q̄
Pan. i. d. c. ad audiētiā. ¶ Tertia. Ad icurrēdā
3 irregularitatē ex hōicidio neceſſe ē iteruenire
factū vel p̄ceptū vl̄ ꝯſiliū vl̄ defenſionē vel co-
opationē occidētis: ⁊ hāc ponit Inno. in. d. c.
ad audiētiā. ſz attēde qđ ad ꝯſiliū reducit̄ afa-
tio. ⁊ ad coopationē auxiliatio. Igit̄ hōicidiū
mētale nūq̄ irregularitatē īducit: q̄ lex pmo
tiōis factū req̄rit. xv. q. j. c. vltio. ſz itellige fa-
ctū ppriū vel alienū in q̄ q̄s participat v̄bo vel
ſigno equalēti. vt in p̄cepto ratihabitione: ſilr̄
nec hōicidiū pmiſſionis etiā cū q̄s ſine piculo
poſſet liberare: ⁊ delectat̄ d̄ morte: niſi forte ſit
4 p̄lat⁹ aut dñs. vt. j. § v. ¶ Quarta. Cām homici
dij q̄ irregularitatē inducit opz eſſe ppinquā.
ff. ad. l. cor. de ſica. l. nihil itereſt. ſ: c⁹ de cā re-
mota ſeu occaſiōe: q̄ nō ideo eſt homicida fa-
ber q̄ cultellū fecit. de homi. tua. qđ ſm̄ Ber.
limitat̄ de cā remota: niſi q̄s aīm habuerit no-
cendi aut minorē adhibuerit diligētiā: vel nō
cogitauit q̄ debuerit cogitare. e. ti. p̄ſbyterū.
5 in fi. ¶ Quinta. Infans occidēs nō eſt irregula
ris niſi ſit doli capax. cle. furioſus. de homi. et
no. Pan. i. c. j. de pue. ⁊ Jo. an. ibidē. ⁊ ſilr̄ dic
de furioſo p quo facit. l. j. C. d̄ fal. mo. ¶ Sexta.
Quātū ad irregularitatē ꝯhēdā nō eſt in iure
vel cōi doctrina canoniſtarū iuenire differētiā
inter laicū ⁊ clericū: ſz vbicūq̄ irregularis eſt
cleric⁹: eſt ⁊ laic⁹: ⁊ ecōtra: excepto homicidio
caſuali: vbi aliqñ eſt irregularis clericus ⁊ nō
laic⁹: ⁊ ecōtra: q̄ aliq̄d eſt illicitū clerico ⁊ nō
laico: vt mercari ⁊ ludere ludo clerico interdi
cto vel mederi ⁊ ecōtra: vt celebrare diuina. vñ
ſi ex mercatiōe clerici ſequat̄ occiſio adhibita
diligētia ē irregularis: nō aūt laic⁹. Quatuor
alie regule habētur. s. homicidium. j. in prin.
¶ 2. q̄rit̄ vtrū oīs homicida ſit irregularis? et
dico multa. ¶ Primū oīs occidēs aut mutilās
poſt baptiſmū p induſtriā ⁊ volūtarie etiā ſine
pctō eſt irregularis. vt no. in. c. j. de homi. ⁊ ibi
ptz p tex. ⁊ nō ſolū pmoueri nō pōt ſed ēt pmo

tus eſt ppetuo deponendus. extra eo. ſicut di-
gnū. d. l. ſi q̄s viduā. etiā ſi interficiat ſarrace-
num vel paganū. di. l. clericū. Et hoc ſiue occi
dat cū pctō ſiue ſine pctō ſiue p ſe ſiue per aliū
mādato: cōſilio: defenſione: pmiſſione: coopa
tione: animatione: auxiliatiōe. Unde in cauſa
mortis aut mutilationis irregularis eſt iudex
etiā iuſte pcedēs. diſt. lj. aliquātos. et accuſa-
tor ac teſtis ⁊ notarius ſniam ſcribēs aut pſe-
rens: vel atteſtationes ſcribēs aut legēs dum
publicātur: vel ſcribēs aut dictans literas pro
vindicta ſanguinis aduocat⁹ quoq̄ contra reū
vel pro reo ſi cum effectu accuſator ſubijciatur
talioni: aſſeſſor etiam ⁊ quilibet alius officia-
lis. vt no. in. d. c. aliquātos. ⁊ per totū. extra ne
cle. vel mo. ſententiā. ⁊ in gl. in ſum. diſt. lj. Si
tñ effectus nō ſequatur nullā incurrūt irregu-
laritatē etiā ex̄alem. vt dicit v̄v̄. vt expreſſe di
cit Pan. in. d. c. ſniam. ⁊ in. c. clericis. ne cleri.
vel mo. vbi facit pulchrā theoricā qđ per ſolā
mortē aut membrorū truncationē quis irregu
laritatē incurrit: ſecus ſi alia ſanguinis vindi
cta ſequatur: et in. c. ſi aliquis. de homici. dicit
qđ ex ſola volūtate nūq̄ eſt aliq̄s irregularis:
qđ etiā tenet Hoſ. qđ indubitāter tene quātū-
cūq̄ quis mortē attentauerit: nec v̄v̄. dictum
aliquo iure cauetur gl. quoq̄ in. c. periculoſe.
de peni. diſt. j. dicēs talē irregularitatē intelli
gitur ſm̄ Panor. de irregularitate cōſequēte
pctm̄ nō de indiſpenſabili. ¶ Scdm. Item ſunt 2
irregulares omnes de familia rectoris aſſociā
tes p defenſione malefactor ad mortē eque-
ſtres vel pedeſtres. ⁊ trahentes malefactorem
ad cordam ſi inde fatetur ⁊ occiditur: excepto
tamen inquiſitionis negotio. Similiter qui
acuit vel defert ſecurim: vel aliud occiſionis
inſtrumentum: vel portat ſcalas aut funes pro
aliquo ſuſpendendo: q̄ horū quilibet dat cām
propinquā morti vel in ea cooperat̄. d. c. ſi q̄s
viduā. di. lj. Secus de faciēte gladium vel fu-
nes ad omnē vſum non ad mortē ſed caſu inde
ſequitur. xxiij. q. v. de occidendis. ¶ Tertium. 3
Similiter eſt irregularis q̄ aliq̄d facit vl̄ dicit
vt oīno moritur⁹ citius moriat̄: ſi hoc eſt cer-
tū: puta voluit infirmū vt citius moriat̄: dicit
decapitādo vt caput ponat ad cipum: ⁊ ex hoc
citi⁹ ponit, vel dicit ſattelliti vt ſecurim aptet
ne pluries feriat: et ſit ⁊ hmōi ar. d. c. ſi q̄s vi-
duā ⁊ gnālr̄ oīs homicida ⁊ mutilator volūta-
rius etiā ſi occiſus vel mutilatus ſit paganus
diſt. l. clericū. excepto eo q̄ hec ob defenſionē
ſue pſone facit cum aliter euadere nō poſſit: et
furioſo infante ac dormiēte q̄ non ſunt irregu
lares vt in cle. vnica. eo. ti. Et qđ dictū eſt de
infante Pe. de anch. dicit verū etiā de maiori

ſeptennio ſi nõ ſit doli capax. Quod etiã dictũ
eſt nõ eſſe irregularẽ eũ q occidit ſe defendẽs
ſ.Tho.ij.ij.q.lxiiij.dicit eſſe falſum:qꝛ tũc non
emanauerat.d.cle.Excipit̃ et ab irregularita-
te is q̃ eſt homicida ꝑmiſſiõe.ſ.nõ obuiãdo cũ
poſſit: etiã ſi de homicidio delectet̃ ſm Archi.
ſicut etiã nõ eſt irregularis medicus ꝑmittẽs
infirmũ mori nolẽs illi mederi.ꝛ diues dimit-
4 tẽs pauperẽ fame perire. xv.q.j.ſi q̃s nõ irat⁹.
j.§.v.ꝑticula.v. ¶Quartũ. Oĩs etiã homicida
a caſu irregularis eſt in caſu in q̃ illi imputat̃
homicidiũ ſm doc.ſi culpa ſit grauis aut ſaltẽ
leuis iuxta dicta.ſ.in prin.ti.prioris.al's non.
3.q. ¶Tertio q̃rit̃ vtrũ oĩs mutilator ꝛ debilitator
mẽbrorũ ſeu mutilat⁹ ꝛ debilitat⁹ ſit irregula
1.di. ris:et dico multa. ¶Primũ loquẽdo quãtũ ad
mutilantes. Nulli ſeipſum mutilare licitũ eſt:
vt.ſ.homicidiũ.j.§.j.particula.j.dictũ eſt: et q̃
ſe mutilat ex impatiẽtia vel credẽs ſe deo ꝓſta
re obſequiũ puta vt caſte viuat:nihilominus a
ꝓmotione repellit̃ ꝛ deiicit̃ ꝓmot⁹. de corpo.
viti.ſignificauit. qꝛ talis homicida ſui iudicat̃
diſt.lv.ſi q̃s occiderit.ꝛ di.xxxiij.maritũ. ſi vo
quis ſe vel aliũ mutilet: qꝛ mẽbrũ eſt corporis
corruptiuũ:nõ peccat ſm.ſ.tho.ij.ij.q.lxiiij.nec
eſt irregularis niſi ex mutilatione inducat̃ de-
formitas vel impotẽtia ad ordinis executionẽ:
2 vt in ſumma cõfeſ.lib.ij.ti.j.q.xlij. ¶Secundũ.
Mutilatio membri extra caſum infirmitatis
quo ad peccm̃ mortale irregularitatẽ ꝛ diſpẽſa-
tionẽ parificat̃ homicidio ſm notabilẽ glo. in
cle.vnica.eo.ti.ꝛ facit.c.aliquãtos. di.lj.cum
multis alijs ibidẽ.ꝛ.c.clericis. ne cle. vel mo-
na.ꝛ.c.j.archiepatu.de rap.ꝛ.c.is q̃. de homi.
lib.vj. Nõ tñ q̃libet mutilatio irregularitatẽ
inducit ſm Car.poſt Laud.in.d.cle.vnica.ſed
ſolũ cũ mutilat̃ aliqđ de principalib⁹ mẽbris ꝛ
ſm Pañ.j.c.j.q̃ cle.vel vo. ſola effuſio ſangui
nis nõ īducit irreglaritatẽ.vide.j.ꝑticula.iij.
Ex his aũt ptꝫ qđ de mutilatore diſtinguendũ
eſt vt de homicida quãtũ ad irregularitatem:
vtrũ.ſ.mutilauerit ſpõte vel a caſu.et ſi a caſu
vtrũ dãdo operã rei licite vel illicite:ꝛ ſi licite
3 vtrũ adhibita diligẽtia vel ne. ¶Tertium. Si
mẽbrũ nõ mutilat̃ ſed debilitat̃: nõ inducitur
irregularitas ſm Pañ.in.c.de diacono. q̃ cle.
vel vo.ꝛ idẽ dicit in.c.clericis.ne cle. vel mo-
na.ar.j.q.j.ſicut vrgeri.qꝛ lꝫ mẽbrũ debilitatũ
ſit q̃ſi inutile quo ad operationẽ.tñ valet ſaltẽ
ad decorẽ ꝛ in penis facienda eſt mitior inter-
pretatio ꝛ cõcor.ſm cũ Cal.ꝛ ſimiliter gaſpar.
in.d.c.de diacono. Sꝫ hoc limita primo ꝑ cle.
vnicã.eo.ti.ꝛ per.c. qui ꝑcutit. xxiij.q.vltima.
qñ debilitatio nõ eſt totalis:ſed ſtat vſus eius
aliqualis:vbi aũt ex toto debilitatur ꝛ inutile
operationi penit⁹ reddit̃ inducit̃ irregularitas ꝑ
id qđ no. Cy.in aut.ſed nouo.C.de ſer.fugi.vñ
Bar.in.l.ij.ff.de pub.iud.in fi.dicit qđ mutila
tio ꝓprie eſt qñ mẽbrũ ledit̃: ita qđ ſuũ officiũ
exercere nõ põt: qđ ꝓbat̃ in.l.idẽ op bilius. in
ꝓn.ff.de edil.edi.trũcatio vo qñ ex toto abſcin
dit̃:ꝛ idẽ Pañ.j.c.cũ illoꝝ.de ſen.excõ. qđ mu
tilatio ꝛ trũcatio vt diuerſa ponũtur in.d.cle.
vnica.ꝛ dr̃ trũcatio totalis abſciſſio ſiue dimi-
nutio mẽbri. mutilatio vero qñ in totũ mẽbrũ
nõ abſcindit̃: ſꝫ ex ꝑcuſſione ĩpedit̃ ei⁹ officiũ
et vtraqꝫ inquit irregularitatẽ inducit. Limita
ſcḋo ſm Guil.de laud. in ſuo ſacr̃ali ſi mẽbrũ
debilitatũ ſit de principalib⁹:ꝛ de his q̃ redde
rent hoĩem deturpatũ ꝛ inutilẽ.ſ. penitus pro
diuinis officijs exercẽdis.vñ ſi q̃s alteri⁹ faciẽ
ſic deturpet vt ꝓpter ſcãdalũ ſit inhabilis ad
premiſſa credit eũ irregularẽ:ſꝫ ille vere nõ ſit
mutilat⁹:ꝛ idẽ ſi maculã vel aliud impedimẽtũ
faceret in oculo etiã ſine erutione. ¶4.Trunca 4
tio digiti nõ inducit irregularitatẽ.ſ. in trũcã
te ſꝫ principaliũ mẽbroꝝ.ſm Car. poſt laud.in
d.cle.vnica.alleg.c.j.de cle.pug.i duel.qđ lo
quit̃ de mẽbro qđ mẽbrũ ꝓprie ꝛ ſtricte ſumẽdo
eſt pars corꝑis habẽs officiũ ſeparatũ ꝛ diſtin
ctũ ſm Bar.ꝛ Jo.de imo.in.l.ij.de pub.iudi.in
fi.ſicut man⁹ ad palpãdũ ꝛ pes ad ambulãdũ.
facit.c.ſingula.di.lxxxix. ĩuncta gl.ꝛ tex.in.d.c.
ſicut vrgeri.ꝛ in aut. predicta ſed nouo.digit⁹
aũt nõ eſt mẽbrũ:ſꝫ pars mẽbri.vt in.l.nõ ſunt
liberi.ff.de ſta.ho.ꝛ.d.l.idẽ op bili⁹.qđ limita
niſi digitus eſſet pollex vel index. ar.dictoꝝ.ſ.
particula iij.qꝛ hoꝝ vſus eſt in miniſtrãdo ne-
ceſſarius: et ꝯñr horũ priuatio reddit penitus
inutilẽ. ¶Quintũ. Quãtũ ad mutilatos autem 5
gl.ſum. diſt.l.ſic dicit.Spõte. adde ꝛ ſine cau-
ſa:vitiati in quocũqꝫ mẽbro repellunt̃ a promo
tione:ꝛ deiiciũtur iam ꝓmoti:vt.j.eo.peniten-
tes. ſunt eñi homicide.j.eo. ſi q̃s.ꝛ.c. q̃ partẽ.
Si aũt caſu vitiati ſunt corpore.ſ.ab hoſtibus
inuiti vel ꝓpter egritudinẽ volũtarij: ſiue a ſe
ſiue a medicis non obeſt eis.extra eo.ſi quis a
medicis. Si autẽ alias ſunt vitiati ſcꝫ nec pro-
pria nec aliena voluntate: aut ipſi inſiſtebant
operi illicito ꝛ repellunt̃.aut licito: ꝛ ſic ſi vi-
tiati ſunt in minimis mẽbris ſiue occultis nõ
repellunt̃ a ꝓmotiõe extra eo q̃ partẽ ꝛ.c.eunu
chus.ſed ſi in magnis ꝛ manifeſtis nõ ꝓmouẽ
tur:vt.j.eo.ſi euãgelica. Si ergo aliq̃s in ꝓnci
palib⁹ mẽbris.ſ.in oculo vel manu hꝫ enorme
vitiũ nõ ꝓmouet̃:ſec⁹ ſi modicũ ꝛ qđ nõ gene-
ret ſcãdalũ:vt extra de cle.egro.vl' debi ꝑ ſ hy
terũ.extra de cor.viti.c.j.ꝛ.ij.hec ibi.de q̃ vide
etiã.ſ.corpore vitiatus.§.j.ꝛ.ij.ꝛ limita vt.ſ.
¶Quarto querit̃ vtrũ homicide et mutilato- 4.q.

res q̇ ab irregularitate ſupra excepti ſunt.ſ.ſui
defenſor.infans.dormiēs ⁊ furioſus.⁊ ſm ali-
quos eadē rōne ebrius aliquo caſu cōtrahant
r.di. irregularitatē:⁊ dico multa. ¶ Primū.Qui po
tuit q̇dē vitare mortē ſed nō mutilationē occi-
dendo inuaſorē ſm lap.irregularis efficit̄: ſed
veriꝰ Car.i.d.cle.vnica ſenſit qđ nō.qꝛ ibi mu
tilatio ⁊ occiſio eq̇parant̄ quātū ad irregulari
tatē incurrēdā:⁊ ſic dꝫ eſſe idē quo ad illā cui
tandā.⁊ hāc opinionē tene:qꝛ i iure mutilator
appellat̄ homicida.vt di.lv.ſi q̇s abſciderit.et
di.xxxiiij.maritū.Qui tñ potuit euadere muti-
lādo iuaſorē.ſi occidat eſt irregularis: qꝛ deeſt
moderamē.niſi occideret p̄ter intētionē adhi-
2 bita diligētia. ¶ Scdm. Qui fugere q̇dē potuit
ſꝫ fugiēdo ſe p̄iculo expoſuiſſet puta qꝛ ꝓbabi
liter dubitabat de caſu aut velociori curſu īſe-
quētis q̇ ex fuga audacior factꝰ facile p̄cuſſiſ-
ſet: occidēdo aut mutilādo poſtpoſita fuga nō
eſt irregularis:qꝛ periculo tali ſe exponere nō
tenebat̄ cū q̄litas tēporis ⁊ loci nō patiat̄ ple-
niꝰ deliberādi ꝯſiliū.ff.de exerci.l.j. ¶ Tertiū.
3 Qui occidit aut mutilat aliter q̇dē euadere nō
potēs:ſꝫ ad hoc ex illicito oꝑe deductꝰ:puta qꝛ
noctu dep̄hēſus eſt cū muliere vel iuit ad iniu
ſtū bellū ⁊ hmōi: vt̄ irregularis ꝑ regulas ſu-
pradictas qꝛ dabat operā rei illicite: ⁊ ꝯñr ipu
tatur illi homicidiū ſequēs ⁊ hoc tenere videt̄
aſten.li.j.ti.xxv. quā opinionē credo verā vbi
iſte licite īpugnaret̄:et ꝯñr illicite ſe defende-
ret vt qꝛ capit̄ iuſte a miniſtris iuſtitie ꝑ male-
ficio:ſꝫ ſalſam vbi ipugnaret̄ illicite. ⁊ ꝯñr lici
te ſe defenderet. qꝛ iura excipiētia ab irregula
ritate homicidij volūtarij ſe defendētē de lici
ta defenſione intelligēda ſunt qꝛ vbicūqꝫ i ho
micidio effectuali eſt pctm̄ eſt et irregularitas
nō ecōuerſo:vñ vbi eſt illicita defenſio eſt irre
4 gularitas. ¶ Quartū quātū ad eū qui dormiēs
occidit Bar.in.l.pena.ff.de parrici.diſtinguit
qꝛ ſi hoc ſciebat ſibi euenire debuit preuidere
vt iaceret ſolꝰ vel nemo eſſet in camera: aliter
eſt in culpa:et ꝓpter culpā tenet̄: ſicut putator
arboris q̇ nō admonuit trāſeūtes.ff. ad.l.aq̇l.
l.ſi putator. ſi vero hoc nō ſciebat ſibi euenire
parcit̄ illi:qꝛ dormiens eq̇parat̄ furioſo:vt.l.j.
§.j.de acq̇.poſ.furioſus aūt nō tenet̄.ergo ⁊c.
hec Bar.⁊ ſic ſm eū nō ē irregularis. Et ſi id
ſic in nocte ſomniauit qꝛ in die ſic cogitauit:di
ſtinguūt q̇dā a ſimili.qꝛ aut ſine culpa ſua fuit
laceſſitꝰ.et tūc nō tenet̄ cū ſit vitiū nature.alͥs
ſecꝰ.d.l.pena. ¶ Quītū. Ebriꝰ ſi occidat vel mu
5 tilet ſm Math.zen.⁊ Car.i.d.cle. eſt irregula
ris.qꝛ ſi papa voluiſſet eū excipe hoc exp̄ſſiſſet
5.q. ¶ Quīto q̄rit̄ q̇d tradiderint iura ſp̄alr̄ de p̄la
tis ⁊ clericis quātū ad ꝯhendā irregularitatē:
et dico multa. ¶ Primū. Ep̄s vel aliꝰ prelatus r.di.
hñs iuriſditionē t̄p̄alē dꝫ cōſtituere iudicē ſe-
cularē q̇ audiat cauſas p̄cipue ſanguinis q̇ p̄ci
pere pōt vt vnicuiqꝫ iuſtitiā faciat.⁊ ei interro
ganti q̇d agēdū in tali caſu q̇.ſ. meret̄ cām ſan
guinis rñdere pōt ꝙ peritos cōſulat:⁊ caueat
ne ꝓpter ſuā reſponſionē directā vel indirectā
ille itelligat ꝙ eū debeat ſanguine punire ſm
Ray.qꝛ ſi ex tali rñſione reus occideret̄ vel mu
tilaret̄ eſſet irregularis. Pōt ēt talis p̄latꝰ dele
gare alicui ēt ſp̄alr̄ ſuꝑ aliq̇ maleficio puta ho
micidio in ſua iuriſditione cōmiſſo vt inq̇ſita
v̄itate iuſtitiā exequat̄: ⁊ ſi ille exequat̄ ⁊ occi
dat:nō ꝓpterea ille p̄latꝰ eſt irregularis.extra
ne cle.vel mona.ep̄s.lib.vj. ¶ Scdm. Prelatis 2
eccl'iaſticis licitū eſt ob defenſionē rerū eccle
ſie vel fidei inuocare cōtra violantes brachiū
ſeculare ⁊ hortari tales nō q̇dē vt occidāt mu
tilent aut vulnerent:qꝛ hoc eſſet directe ad ho
micidiū prouocare: ſed vt eccleſiā vel patriam
liberent:⁊ terrā ab infidelibus occupatā redu
cant ad chriſtū regē ſuꝑ quo eccleſia magnas
facit remiſſiones.et ſi hinc inde aliq̇ occidant̄
non imputatur prelato: ſed peccaret niſi cōtra
tales ſe opponeret.xxiij.q.v.de occidēdis.ij.q.
viij.igit̄.⁊.c.ſcire.⁊.c.omni.⁊.c.hortatu.⁊.c.vt
pridem. Pertinet etiā ad clericos diſponere ⁊
iducere aliū ad bellādū legitima bella. ⁊ iter
eſſe bello. lꝫ manu ꝓpria bellare nō debeat et
iuſte pugnātibꝰ ſpūalr̄ ſubuenire ſuis exhorta
tionibꝰ ⁊ abſolutionibꝰ ſm.ſ.Tho.ij.ij.q.xl.
¶ Tertium prelati ⁊ alij qui interſunt vindicte 3
ſanguinis ſm Aſten. non ſunt irregulares niſi
ad hoc dederint cōſiliū auxiliū vel fauorē:vel
niſi interſint tanq̄ p̄ſtātes autoritatē.vt patet
in.c.ex literis.de exceſ. p̄la. vbi tñ Pañ. tenet
qđ ſunt irregulares illi q̇ habent iuriſditionē
ibi exhibēdo p̄ſentiā ſuā: qꝛ opē vident̄ preſta
re.diſt.l.ſi q̇s viduā. nō aūt alij prelati lꝫ gra-
uiter peccēt faciētes cōtra.c.ſniam. ne cle.vel
mo.ſed dico ꝙ nec illi nec iſti ſunt irregulares
ex hoc ipſo ꝙ ſunt preſentes.ſed ſi ex preſentia
fauēāt nec peccāt niſi adſint ex cā iniuſta puta
curioſitate: ſecus ſi ex pietate aſſociādo occi-
dēdū vel mutilādū ne deſperet. ¶ Quartū. Cle 4
ricus rñdēs iudici ꝙ pro tali crimine debetur
pena mortis ſm Panor. in.d.c.ex literis.poſt
Hoſt. eſt irregularis ſi crimē imminet punien
dum de preſenti:⁊ ex ſuo cōſilio gñali vel ſp̄ali
ſequat̄ homicidiū.di.l.ſi q̇s viduā.nō aūt ſi ex
ſua reſpōſione homicidiū non ſequat̄: vt quia
iudex erat diſpoſitus omnino occidere: et iſte
interrogatus fuit a quodā alio ⁊ hmōi:ſilr̄ nec
q̄ñ crimen non imminet puniendū de preſenti
q̄uis reſpōdeat qđ meret̄ mortē:⁊ ſic intellige

5 gl.i.d.c.ex liſis.¶ Quintū ꝓlati ⁊ alij iudices nō
liberātes ab iniuſta morte cū pñt aut nō paſcē
tes fame morituꝝ ſm ꝺꝺ.lȝ peſſime faciāt non
ſunt irregulares: q2 lex ꝓmotiōis factū reqrit.
xx.q.i.ſi qs nō irat9.ſed tñ alij meli9 vi qꝫ ſint
irregulares qñ eis de iiuſta occiſiōe ꝯſtat ſi ef
fect9 ſequat.ar.de homi.petrus.⁊ de ſimo. mat
the9.q2 in iſto caſu non ſolū eſt omiſſio ſȝ ēt cō
miſſio ſicut ⁊ in dictis iuribus ptȝ: ꝓq facit qd
no.aſtē.li.vi.ti.xiiij.qd tales nō ſunt immunes
a culpa homicidij allegās.c. ſicut dignū § illi
aūt.de homi.ar.di.lxxxvi.facientis.xxiij.q. iij.
nō īferēda.⁊.c.q poſt.Jmo lȝ ſol9 iudex ad hoc
ex ꝓcepto teneat.xxiij.q.v. qmalos.⁊.q.iiij.for
te.ꝯſiliū tñ ſanū eſt ſm goff.⁊ ho. qꝫ etiā ꝓuat9
hoc faciat ſi hoc ſine ſuo ꝑiculo poſt ꝑꝑ iura ꝓ-
6 miſſa.¶ Sextū.Cleric9 tradēs latronē iudici ſe
culari cū ꝓteſtatione qꝫ ſanguis vindictā nō in
tēdit ſȝ tm rehabere ſua nō ē irregularis ſi ille
iuſtitia exigēte imo ēt ꝯ iuſtitiā ſm gl. occidat
extra.e.ꝓlatis.li.vi.nec obeſt ſi cleric9 adꝯuin
cēdū latronē ſigna dediſſet: cū licite euȝ tradat
ꝯuictū aut ꝯuincēdū. Sȝ tñ ꝓdicta limita p2io
ſi expſſe ꝓteſtet vt ſupra: ſcdo ſi mortē nō intē
debat: tertio ſcdȝ aliqs maxime Archi.ſi ſua aliē
hre nō poterat: vñ ſi ſua intētio erat maculata
irregularis ē ſi occiſio vl' mutilatio ſubſeqtur.
Siſr ſi ꝑacta occiſiōe letet: ⁊ hēat ratū ſm ho.
vt recitat aſtē.vbi ſupra ratihabitio retro tra-
hit ⁊ mādato eqꝑarat q in maleficijs gñaliter
att ēdit: qꝫ aſtē.limitat ſi gaudeat de morte ꝑſo
7 ne: ſec9 ſi ꝺ punitiōe maleficij ꝯpatiēdo ꝑſone.
¶ Septimū.Si cleric9 ſcribat quod aliquis ca
piatur ⁊ ex captiōe ſequit mors aut mutilatio
ipſo ignorante factum ⁊ cauſam ſm ho. videt
irregularis q2 ſuſpicari debuit ſic poſſe eueni-
re: qd nō eſt dubium ſi ſcribendo fuit in culpa
vel ſine diligentia.¶ Octauū Clerici cum alijs
8 trahentes ad manganellos: vnde aliquis ſci-
tur aut probabiliter creditur occiſus: dicit
ꝺꝺ.quod melius eſt tenere certum vt ſint irre
gulares: ⁊ hoc videtur tutius etiam in bello iu
ſto: licet alij dicant qd licet eis turrim aut mu-
ros īpetere machinis ⁊ ſuffodere.lȝ non perſo
naliter pugnare: ⁊ ſi inde ꝓter eorum inten-
tionem eueniat homicidiū illis nō imputari.
9 ¶ Nonum.Clericus benedicēs aquam feruen
tem vel ferrum candens: vel pugiles: irregula
ris eſt ſm ray.ſi mors ſequatur: qd Rodo.dicit
10 tutius tenere.¶ Decimuȝ p2elati qui ſubditos
qñtumcunqꝫ grauiter delinquentes incarcerāt
cū affictione qꝫ paucis diebus moriantur ſunt
irregulares ſȝ Joan.de lig.in cle.i.de pe.⁊ re.
vnde dicit qꝫ carcer nō dȝ nimis eſſe crudelis:
nec coruȝ vita tm attenuāda qꝫ paucis diebus
veriſſimiliter moriantur: ſȝ debent pane ⁊ aqua
ſuſtētari ſicut vult.c.nouimus.de verbo.ſig.⁊
ſequit Pañ.in.c.cū non ab hoie.de iudi. Uide
ēt § ſeq.particula.iiij.

¶ Sexto qri ꝗd iuris de occiſiōe ⁊ mutilatio
ne q fiunt in bello.⁊ dico multa.¶ Primū.Exi 6.q.
ſtens in bello iniuſto vbi occidit aliqs ab ali- 1.Di.
quo lȝ ipſe nō occidat eſt irregularis ipe ⁊ quī
cūqꝫ eſt ex ꝑte iniuriantiū ſi illuc iuit vt bellā-
tibus ꝓſtaret auxiliū: cōſiliū: vel fauorē: ⁊ mul
tomagis vt aduerſarios lederet ſm Ho.⁊ Jnn.
i.c.petitio.de homi.ſec9 ſi cā pacificādi vl' alia
cā iuſta iuit: ar.a ꝯtrario ſenſu.i.c.quātū.di.l.⁊.c
ꝓſbyterū.de homi.tñ ſm Ray.rodo.⁊.Guil.cū
ꝓdictis poterit ꝑ epm diſpēſari.¶ Scdȝ.Exiſtē 2
tes in bello iuſto ex ꝑte ſe defendēciū: ſunt oēs
irregulares ſi occidūt: niſi in caſu q aliter eua
dere nō pñt: alij ꝺo q nec occidūt: nec mutilāt:
nō ſunt irregulares lȝ ibi multi occidant.Et ſi
ꝑcutiant aliqs q deinde occidant ab alijs dicit
Archi.qꝫ ſm Jnn.⁊ Ho.nō ſunt iregulares: dū
mō nō ꝓuocauerit eos.extra eo.ſignificaſti.et
ſcdo.⁊ hoc ſm Jnno.niſi ꝑcuſſerit aio occidē-
di de q videtur caſu i.d.c.ſignificaſti.q2 eſſent
irregulares etiam ſi nō ꝑcuſſiſſent letalit.Jmo
lȝ clericis alios hortari ad bellū ſi ſit ꝯ rempu
blicā: aut eccleſiā vel catholicā fidē: non tñ ar
ma ſumere: vt ſupra bellū.iij.§ ij.Uñ Pañ. in.c.
vul.⁊ pen.de cle.ꝑcuſſo.refert ac ſequit Ho.te
nentē qꝫ cleric9 ꝓſtās opē oppreſſis vel obſeſſis
iniuſte: ⁊ adiuuās eos q repellūt iniuriā ꝓiciē
do lapides ⁊ hmōi: dūmodo ipe neminē occide
rit: non eſt irregularis.ſed iſta intellige qñ qs
certus eſt ſe nec occidiſſe nec mutilaſſe.¶ Ter-
tiū.Scdm Ray.oēs exiſtētes in pugna in q ali 3
qui ſunt occiſi vel mutilati: ſȝ neſcit a qbus.cē
ſent irregulares: ⁊ qui ſunt ex ꝑte iniuriātiū: ⁊
q ex ꝑte iniuriā recipientiū ſi illi erāt clerici: ⁊
ſic illicite mouerūt arma.di.l.ſi qs poſt ſȝ Ar-
chi.xxiij.q.vlti.c.vl.dicit hoc dictū Ray.ab alī
qbus intelligi qñ clerici erant in culpa.q2 ſi de
fenderēt ſe vel ſocios neceſſario: lȝ aliqs a de-
fendētib9 ſit occiſus ex alia ꝑte reliq q nec iter
feciſſent: nec interfectores iuuaſſent: nō ſunt ir
regulares: lȝ habuerint occidēdi volūtatē: q2
lex ꝓmotiōis factū reqrit: ſȝ meli9 eſt vt dictū
Ray.indiſtincte capiat qñ qs nō ſcit ſe nō occi
diſſe vel mutilaſſe: q2 in dubijs debem9 tenere
tutiorē: de ſpō.iuuenis.⁊ de hoc in ſimili infra
§ ſe.part.iiij.¶ Quartū.Cleric9 in bello fauorē
ꝓſtās ſuis ꝑtib9 cōfortādo qꝫ ſecuri9 pugnēt: 4
aut icutiēdo hoſtib9 terrorē eſt irregularis ſe-
cundum Jnn.ſi bellum eſt iniuſtum ⁊ mors in
de ſequatur: ſecus ſi eſt iuſtum.item ſecus ſi
iuit ad bellū iniuſtū cā pacificādi vel ex alia iu

ſta cā mō abſit dol⁹ ⁊ lata negligētia ſcōm eū
dē Jnn. ⁊ Hoſt. ſi vo iuit ad iniuſtū belluꝫ ex
iiuſta cā: ⁊ ad ſui defenſionē cogat͛ occidere vl̄
mutilare dic vt ſupra .§. quarto. particula ter-
tia. ¶ Quītū. Quātū ad clericū miniſtrātē pu-
gnātib⁹ arma quoꝝ noīe veniūt ēt fuſtes ⁊ la-
pides. ff. de v. ſig. l. armoꝝ. q̇dā diſtingūt īter
baliſtā ⁊ alia q̄ſi ipſa nūq̄ licite ꝯcedat͛ ī bel-
lo: q: ꝓhibet͛ ars ſagittādi: extra de ſagi. artē.
ſed tñ nō eſt diſtinguēdū: q: gl. ibi quā ſequit͛
Pa. reſtringit tex. qñ bellū iiuſtū eſt vt patuit
ſupra ars .§. iij. Cleric⁹ ergo miniſtrās baliſtaꝫ
enſem lācea͂ et gñaliter arma pugnantibus eſt
irregularis aliquo occiſo vel mutilato ab illis
ſi bellū ſit iniuſtū ſꝫ oēs ēt ſi ad defenſionē mi
niſtraſſet: ar. d. c. ad audiētiā. ⁊ c. ioā. ⁊ c. ſicut
dignū. ⁊ c. fi. eo. t. Si. vo bellū ſit iuſtū ſꝫ Ho.
⁊ Jnn. ī. c. ſniam. ne cle. vel mo. ⁊ dire. li. iij. nō
eſt irregularis ꝯcurrētibus duob⁹: p̄io qd̄ nō
miniſtret vt occidāt ſꝫ vt ſe ⁊ ſua defendāt: ſe-
cūdo qd̄ credat illū cui miniſtrat non velle ali
quē occidere ſꝫ ⁊ ſe ſua defendere: ſꝫ ſm eundē
Ho. tutius eſt dicere ꝙ ſit irregularis: ⁊ ſic tꝫ
vv. ⁊ Archi. vñ indiſtincte dicēdū eſt talē eſſe
irregularē in bello iuſto ⁊ iiuſto: q: nō lꝫ cleri-
co miniſteriū īmediatū in mortē alicui⁹ p̄bere.
de pe. qd̄ in dubys. ¶ Sextū. Cōplectēs multa.
Quō ⁊ qñ bellatores maxie clerici efficiant͛ ir
regulares Jo. cal. ī addi. ad dicta Jo. an. in no.
vt recitat ⁊ ſequit͛ arch. ſic diſtinguit C. leric⁹
aūt vtit͛ armis ī cōtinēti vim vi repellēdo cum
moderamine īculpate tutele: ⁊ ſic occidēdo vl̄
mutilādo ad ſui defenſionē; nō eſt irregularis:
aut vtit͛ aliter. Et tūc aut vtit͛ de lnīa pape aut
ꝓprio motu. Si de lnīa pape ī bello iuſto vti p̄t
armis offenſionis ⁊ ſi occidat aut mutilet nō ē
irregularis: q: dādo hmōi lnīaꝫ vr abſtuliſſe ab
eo incurſionē irregularitatis: ꝙ q̇dā dicūt verū
ſolū qñ papa hoc exp̄meret alÿ vo ēt ſine exp̄ſ-
ſione. Si vero vtitur motu proprio: aut in bel-
lo iniuſto: aut iuſto. Si in bello iniuſto planuꝫ
eſt qd̄ nō eſt ſibi licitū ſiue preſtet fauoreꝫ ſuis
ſiue vt timorē īcutiat aduerſarÿs et ſi ibi aliq̇
ſunt occiſi vel mutilati irregularis eſt. xxiij. q.
viij. c. ſ. ⁊ ij. Si vo in bello iuſto puta p defen-
ſiōe p̄rie vel alioꝝ poterit īteresse cū armis de
fenſiōis: ⁊ poterit hortari ſi tñ oꝛpugnare. xxiij.
q. viij. vt p̄idē. ſed cū armis offenſiuis non oꝫ
ibi eē niſi ea itētiōe vt defendat nō vt pugnet
xxiij. q. viij. clerici. ⁊ ſi ī tali bello eſt aliq̇s occi
ſus vel mutilat⁹ ab ipſo clerico: eſt irregularis:
ſec⁹ aūt ſi ipſe neminē occiderit vel mutilaue-
rit: lꝫ q̇s ab alÿs occiſus ſit aut mutilatus: ad
cautelā tñ hoc caſu pnīa illi pōt īponi: ⁊ ſic ītel
ligit͛ extra de cle. pcu. pñtiū. Si vo in tali bello
cleric⁹ aliquē vulnerauit: ſꝫ nō occidit aut mu-
tilauit diſtingue. Aut talis vulnerat⁹ occiſus
fuit poſtea ab alÿs ⁊ tunc ſubdiſtingue: q: aut
cleric⁹ q̇ vulnerauit habuit animū occidēdi: ⁊
ſic eſt irregularis. eo. ti. ſignificaſti. ſi vo nō ha
buit animū occidēdi. ēt ſubdiſtingue: q: ſi vul
nus ei⁹ diſtingui pōt ab alÿs vulnerib⁹ ⁊ nō eſt
mortale nō eſt irregularis: vt eo. ti. ſignificaſti
aut nō pōt diſcerni: ⁊ tūc ꝑꝑ dubiū irregularis
iudicat͛: vt in eodē vſu: qd̄ ſi diſcerni. Res aūt
ſuas nō vr̄ licitū armis defendere cū alioꝝ offē
ſiōe. c. ti. ſuſcepim⁹. Hec oīa io. cal. lꝫ aliq̇liter
ſint breuiata. Notādū tñ primo qd̄ circa reruꝫ
defenſionē dictū eſt. ſ. bellū ſcdo. Notandum
ſcdo qd̄ ex hoc qd̄ papa dat clericis licētiā vt
interſint bello nō videtur licere eis vti armis
niſi ad ſe defendēdū non autem ad occidendū
aggrediendo etiam paganum ſm Archi.

¶ Septimo q̄rit͛ qui caſus adhuc vltra p̄dicta
remaneant de irregularitate dubÿ: ⁊ dico mul
ta. ¶ Primū. Jrregularis cēſet͛ q̇ aliū letal͛r per
cuſſit: lꝫ ab alÿs fuerit iſtinct⁹: ⁊ idē ſi nō appa
ret an letal͛r ſit ēt ꝑcuſſus ab alÿs obÿt: ⁊ nō ap
paret ex cui⁹ vulnere: ⁊ idē ſi ꝑcuſſit nō letal͛r ⁊
animū habuit occidēdi ⁊ ex alioꝝ vl̄nerib⁹ per
cuſſus expirauit: Pañ. in ſumma. c. ti. ſignifica
ſti. el. ÿ. Et ſil͛r eſt irregularis ſꝫ Lau. q̇ vulnus
alicui intulit nō letale: ⁊ ille ꝓpter imperitiam
medici vel defectum cuſtodie morit͛: extra eod.
petrus. ⁊ ſil͛r ſm eum. ſi vulnerato ad mortem
ex nouo ictu mortem q̇s accelerat. ¶ Scdꝫ. Si
cleric⁹ aſportātē res eccl'ie ꝑcuſſerit non letali
ter: appet tñ qd̄ ille ex ꝑcuſſione illa fugere nō
potuit vñ occiſus fuit a ꝑochianis ſm Ho. te-
net͛. q: p̄ſtitit cām homicidio. ad hoc eo. tit. de
cetero. ⁊ ita cōiter tñ tenēt doc. in. d. c. ſignifica
ſti. ſed pañ. dubitat: q: cleric⁹ dabat opām rei li-
cite. ſ. ꝑcuſſioni nō letali p defenſiōe rerū ſol-
uit qd̄ tenet͛ quo ad ceſſationē a diuinis: ſꝫ nō
quo ad penā ⁊ hoc reuit͛ ſum. ro. ⁊ male quia ꝯ
ſeipſam alibi cū dicat qd̄ homicidiū caſuale nō
inducit irregularitatem niſi q̇s tenat͛ ꝺ homi-
cidio. Vñ dico qd̄ tenet͛ ſi veriſimiliter debuit
p̄uidere ꝙ occideret͛ ab alÿs ſi ipſe illū a fuga
impediret alias non. ¶ Tertiū. Multis percu-
tientibus vnum ⁊ occidentibus ſi vulnera ſin
guloꝝ ad mortē non ſufficiūt ſed omniū ſimul
omnes tenent͛ de occiſo ſm Jnn. in. d. c. ſigni-
ficaſti. ⁊ facit. xxiij. q. c. vl. ⁊ idē ſequit͛. Bar.
in. l. finali. ff. de ſica. ¶ 4. Qui clamat latrones
latrones ſiue aliud agit per qd̄ potuit intelli-
gere qd̄ inde ſequi poterat homicidium ſecun-
dū Jnnocentiū. irregularis eſt ſi ſequatur effe
ctus niſi faceret propter timoreꝫ ſue perſone. ⁊
idē Hoſtien. addens quod ſecus eſſet ſi pro re-

5 bus ſolis clamaret. ¶ Quītũ. Qui ducẽtib[9] la
tronẽ cõſulit vt claudãt os irregularis eſt ſm
ho. ſi mors ſequat̃ q2 dedit cõſiliũ qd verũ eſt
6 ſi al's mors fuiſſet impedita nõ al' ſẽ. ¶ Sextũ.
Interrogat[9] ab aliq̃ vel aliq̃b[9] an talẽ viderit
indicãs: vel ſi nõ põt ire niſi ꝑ duas vias dicẽs
ꝑ iſtã nõ iuit: irregularis eſt ſi illi inſequẽtes
occidũt: ⁊ ipſe debuit ſcire qd q̃rebat̃ ad mor
tem: ſec[9] ſi ꝓbabil'r credidit eũ ꝓpter aliã cãm
7 q̃ri ſm rod. ⁊ Guil. dur. ¶ Septimũ. Cleric[9] cũ
ſocio latronẽ ſe iuadẽtẽ capiẽs ⁊ ligãs irregu
laris eſt ſi deinde clerico inſcio occidit̃ a ſocio
ne fugiat: ſm gl. in. c. ſuſcepim[9]. de homi. q2 fi
8 nes licite defenſiõis exceſſit. ¶ Octauũ. Uidẽs
ſpaciatũ ſuꝑ equo q̃ ex petulãtia fractis habe
nis puerũ occidit: nõ eſt irregularis: q2 nec vo
lũtarie occidit: nec a caſu dando operã illicite
rei. ar. c. dilect[9]. de homi. vbi tñ dicit her. ꝙ eſt
irregularis ſi frenũ de facili frãgi potuit. ar. c.
ſignificaſti. el. ſ. eo. ti. vel ſi ꝓpter ei[9] imperitiã
vel impotẽtiã equus laſciuit: inſti. ad. l. aq̃l. §.
impetu quoq3. vel ſi q̃ debuit ꝓuidere vel face
9 re ⁊ nõ ꝓuidit nec fecit. d. § ĩpetu qq3. ¶ Nonũ.
Princeps ſtatuẽs legẽ cuius autoritate hoĩes
occidunt̃ non eſt irregularis. q2 incertã ꝑſonã
non aĩaduertit. vt not. Archi. xxiij. q. v. officia.
10 ¶ Decimũ. Zelo fidei ad cremãdum hereticos
ligna portãtes irregulares ſunt: ⁊ a ſolo papa
diſpẽſandi ſm ho. ſi materia illa ad mortẽ co
operata eſt: ſi vero nihil cooperata eſt. puta q2
iam erãt mortui anteq̃ fuerit accẽſa non ſunt
irregulares vel ſaltẽ eṗs põt cũ eis diſpẽſare:
ſi vero dubitat̃: ſic miniſtrare nõ debẽt ſine pa
pe diſpẽſatione: nec promoueri. di. l. hi qui. de
11 homi. ad audiẽtiã. de tẽp. ord. ad aures. ¶ Un
decimũ. Qui intẽdebat aliquẽ occidere ſed eũ
occiſum inueniẽs amputat illi caput ſm Arch.
xv. q. ſ. ſi q̃s. Quis poſſit irregularis videri: q2
lex ꝓmotionis factũ req̃rit. vt. d. c. ſi q̃s. ⁊ pro
pter intentionẽ cum opere ſubſecuta. de biga.
nuꝑ. qd etiã tenet Jo. in gl. de pe. di. ſ. pericu
loſe tñ ſm cõiter doct. nõ eſt irregularis: quia
12 homo mortuus nõ eſt homo. ¶ Duodecimum.
Secũdum lau. vt allegat Zab. in cle. vnica. de
homi. q̃ hoĩes tradũt in carcerẽ ita artũ ⁊ aſpe
rum qd incarcerati nõ viuũt vltra ſex vel octo
mẽſes ſũt homicide ⁊ irregulares: q2 hec pena
ẽ magis afflictiua q̃ ſi ponerent̃ ĩ patibulo ꝙ
eſt 9tra ꝑlatos detrudẽtes clericos in gabiã:
vbi veriſiĩe eſt eos. ſ. paucos dies morituros.
8. q. ¶ Octauo q̃rit̃ q̃ñ cũ irregularib[9] ex homici
h. di. dio diſpẽſet̃: et dico multa. ¶ Primũ. Hec irre
gularitas q̃ñocũq3 ⁊ q̃ñcũq3 ante baptiſmũ cõ
trahatur. deletur ꝑ baptiſmũ. diſt. lj. ſi q̃s poſt
baptiſmum: ſm Inno. Hoſ. ⁊ Guil. ſed poſt ba

ptiſmũ diſpẽſat̃ in ea eo modo quo dicet̃ ⁊ idẽ
de mutilatiõe ſm Archi. Põt tñ eṗs diſpẽſare
cũ eo q̃ ſe abſcindit putans obſequiũ ſe ꝑſtare
deo: vt vtat̃ ordine pri[9] ſuſcepto abſq3 altaris
miniſterio. i. non vt miniſtret ad altare ſed in
alijs. vt in. c. ſignificauit. de corpo. vitia. et ibi
gl. ¶ Scdm licet. gl. in. c. ſicut dignũ. eo. ti. ſen 2
tiat ꝙ cũ homicida volũtario papa diſpenſare
nõ poſſit vt imponit illi ſum. ang. poſt Pañ. tñ
cõiter doct. tenẽt ꝙ põt ſed nõ eo inferior: imo
dicit Pañ. in. c. ego. de iureiu. qd clerici de li
cẽtia pape pñt vti armis etiã offenſiuis: q2 hoc
eſt ꝓhibitũ ſolũ iure poſitiuo. iura aũt q̃ videã
tur in 9triũ ſm Pañ. in. d. c. ſicut dignũ. referẽ
da ſunt ad difficultatẽ diſpẽſationis nõ ad im
poſſibilitatẽ: ⁊ idẽ dici põt de illa gl. que dicit
qd papa nũq̃ diſpẽſat. ¶ Tertiũ. Cũ tali nunq̃ 3
diſpẽſat̃ in ordine vel officio ſacerdotij. diſt. l.
miror. et etiã ſi ſit occult[9] miniſtrare in ordine
ſuo nõ põt. de tẽpo. ordi. c. vlti. poterit tamẽ cũ
tali diſp. ſari in bñficio. de cle. pu. in duel. c. ij.
¶ Quartum. Si homicida voluntarius ſit oĩno 4
occult[9] ⁊ egit pñiam nõ indiget diſpenſatione
ſm Uin. q2 eccl'ie non eſt obnoxius cũ pctm̃ ſit
occultũ. xxij. q. v. chriſtiana. nec deo q2 illi per
pñiam ſatiſfecit: vñ ſine diſpenſatione celebra
re põt ⁊ ordinib[9] vti: qd Lau. ⁊ Jo. verũ dicũt
de diſpẽſatione papali: mõ interueniat eṗalis
ſed Pañ. in. c. ex literarũ. de tẽp. or. dicit ꝙ nõ
indiget diſpẽſatione ꝑut occultũ diſtinguit̃ cõ
tra ꝓbabile ſi reſpiciamus legẽ ꝓmotionis pu
blicã: ſec[9] ſi reſpiciam[9] ad legẽ cõſciẽtie infor
matã lege poſitiua. qd de diſpenſatione eṗali
nõ de papali intellige ſm ſum. Ang. cõtra roſ.
vt. ſ. diſpenſatio. § vij. Et ad. d. c. vltimũ qd vr̃
9triũ dico ꝙ loquit̃ de diſpẽſatione eṗi que eſt
neceſſaria: vt tz Lau. ⁊ Jo. ⁊ ſequit̃ Archi. diſt.
l. de his ⁊ tenere vr̃ etiã Pañ. ne q̃s in propria
cauſa ſe iudicẽ 9ſtituat exiſtimãdo occultũ qd
forte nõ eſt occultũ. Sz tu dic qd iſte eſt obno
xius eccl'ie ꝓpter fidelitatẽ ⁊ indecẽtiã relictã
ex ſanguinis volũtaria effuſione nõ q2 eccleſia
iudicet de occultis pctõribus: ſed q2 occultos
pctõres põt inhabilitare ad mr̃imoniũ vel ordĩ
nes ⁊ hmõi: ideo dico ꝙ homicida occultiſſi
mus ꝓmoueri nõ põt: de tẽp. or. c. ſi. ⁊ in. c. inq̃
ſitionis. de accuſa. gl. ⁊ cõiter doct. in. c. ex te
nore. de tẽp. or. ⁊ ſol[9] papa põt cũ eo diſpẽſare.
di. l. miror. de re iud. c. ſ. ad ſi. ¶ Quītũ. Quãtũ 5
ad homicidiũ caſualẽ exiſtẽtẽ ĩ culpa ſm Pañ.
in. c. 9tinebat̃. eo. ti. eṗs diſpẽſare põt iure ſuo
in minoribus ſolũ vt in. c. ad audientiã. eo. ti.
archieṗs vero nõ iure ſuo ſed vt cõmiſſari[9] pape
in ſubdiaconatu tñ: in diaconatu vero vel pſby
teratu ſol[9] papa diſpẽſat. vt in. d. c. cõtinebat̃.

¶ Sexto. Eps ſm Hoſti. diſpenſare poteſt cum homicida circa beneficiū ſimplex: non autem circa curatū ſed papa ſolus. ar. c. fi. de fi. pſby. not. Panoꝛ. in. c. fi. de cle. pug. in duel.

9. q. ¶ 9. qrit vtrū pter irregularitatē ſint alie pene homicidij: ꝛ dico mlta. ¶ Primū. Iure ciuili ꝙ gladio materiali vtiꝰ homicida punit pena mortis ſeu capit; ſʒ ſi ſit patricida: vt filiꝰ occidēs patrē ꝛ ecōtra nō punit decapitatione vt alius: ſʒ ſm Pau. l. i. c. ſ. de his q̄ fi. ppꝛ. oc. ꝛ ho. ꝯuictꝰ vel ꝯfeſſus in iudicio virgis ſanguineis ceſus i ſacco de corio cū caneſimia vipa gallo gallinacio: ꝛ caupone miſſus i mare vel fluuiū iactat: vel ſi mare aut fluuiꝰ diſtēt: in iſulā deportatꝰ tradit beſtiis deuorādꝰ. C. de his q̄ pa. vel li. p. oc. l. ſ. ¶ Scdm. Iure vo canonico ꝗtū ad foꝝ ꝯtētioſuʒ clericꝰ i hōicidio. ſ. volūtario deponit: ꝛ ſine alia incoꝛrigibilitate tradit curie ſeclari iuxta dcā. ṡ. degradatio. ꝙ ij. ſi vo ſit caſuale ſi de culpa nulla imponit pena neceſſario: ſi vo ſit cū culpa graui imponit pena q̄nqꝫ vl ſeptē ānoꝝ ſʒ ho. ꝛ gl. ex̄ d his q̄. fi. occi. c. ſ. ij. ꝛ iiij. ar. di. l. ſi q̄. ꝛ de pe. ꝛ re. q̄ſitū. ſi autē ſit cū culpa leui pnīa triū annoꝝ iniūgēda eſt de his q̄ fi. occi. de infantibꝰ. In foro vo pnie ois pena ē arbitraria ēt p patricidio ſm ray. lʒ dicat talē idncēdū ꝛ nō cogēdū ad igreſſum monaſteriu. Et in oibꝰ pdictis iniūgēda eſt occulta ſi culpa occulta eſt: ꝛ manifeſta ſi manifeſta.

¶ De homine.

Homo ex aīa ꝛ coꝛpe cōſtituit: quoꝝum altero deficiēte non eſt homo. de here. cum eps. et in. c. quadam. de cele. miſ. ꝛ in. c. ſicut. de homi.

1. qō ¶ 1. vo q̄rit vtrū hō liber dari poſſit i pignꝰ et in rerū aliarū deficiētiū ſubſidia: ꝛ dico ꝙ nō: facit. c. latoꝛ. de pig. imo recipiēs illū in pignꝰ debitū pdit: ꝛ tātūdē de ſuo dare tenet detēto: vl parētibꝰ eiꝰ. vt no. gl. i. c. ex reſcripto. de iureiur. ꝛ C. de act. ꝛ ob. aut. oino. vbi dr ꝙ q̄druplū reſtituat. Uñ dicit bar. in. l. ij. C. de patri. q̄ filios diſtr. q̄ illa lex ſcda oꝛtū habuit a legibus antiq̄s ſm q̄s pr poterat filios occidere. l. in ſuis. i fi. ff. de lib. ꝛ poſth. q̄ hodie coꝛrecta eſt. Et ideo ſolū pmittit vēditio cā paupꝫtatis vel egeſtatis vicꝰ: qꝛ filiꝰ ſic vēditꝰ pōt ſe redimere ipſo vel alio preciū offerēte. vt in. d. l. ij.

2 ¶ 2. q̄rit vtrū liber hō dari poſſit in obſidē: et dico ꝙ nō de iure niſi p papā ꝛ imperatoꝛē: vt in. l. obſides. ff. de ſta. ꝛ. l. diuꝰ. ff. de iure fiſci. per eū q̄ ſuperioꝛē nō recognoſcit: vt no. Bar. in. l. famē. ff. de pub. iudi. et in. l. hoſtes. ff. de cap. ꝛ in. l. j. ṡ. de q̄. ff. de poſtu. De ꝯſuetudine tñ vſurpatū eſt ꝯtrū ſm gl. in. l. ij. C. de patri. q̄ fi. diſtra. et ſic de facto ſeruatur: vt etiā ciuitas ſupioꝛē recognoſcēs det obſides ꝛ aliā ſimiles et habet cōſuetudo talis vim legis. l. de quibꝰ ff. de legi. Imo videtur licere de iure cōi dare obſides pro pace ſeruāda ſm gl. in. c. vt pridē. xxiij. q. viij. ſed nō pro pecunia. vt in. d. c. ex reſcripto. de iureiur. ꝛ. d. l. ſ. quia liber homo nō poteſt obligari pro pignoꝛe nec poteſt haberi in eo ius pignoꝛis: ſed tantū ius retentionis.

Oneſtas ſm mentē. ſ. Tho. ij. ij. q. cxlv. duplr ſumit. pꝛio gnālr vt ſit idē qō virtꝰ qꝛ honeſtū dr q̄ſi honoꝛis ſtatꝰ ſm Yſi. in li. ethi. vnde honeſtū eſt qō eſt honoꝛe dignū: et ꝯſir dicit excellētiā q̄ maxie eſt ſm virtutē. Et pterea honeſtas ſm aug. eſt ītelligibilis pulchꝛitudo: ꝛ ꝯſir honeſtū vr oppo ni turpi qō maxie cōuenit vitio cui virtꝰ opponit: vñ ꝛ Tulliꝰ in. ſ. de of. honeſtatē diuidit in q̄tuoꝛ virtutes pꝛincipales. ſcdo ſumit ſpālr: vt ſit virtꝰ ſiue decoꝛ ſpūalis circa materiā tēperātie. i. cibos ꝛ venerea in q̄bꝰ eſt maxime turpitudo: vñ honeſtas a macro ponit pars tēperantie cui et. ā illā attribuit Ambꝛoſiꝰ. tertio vt colligit ab eodē. iiij. diſt. v. q. ij. ar. ij. q. ſ. pꝛimū. ꝛ. xv. q. xcix. ar. v. vbi dicit qō debitū qō. ſ. ad iuſtitiā pertinet eſt duplex. ſ. neceſſitatis et honeſtatis: ſumit ſpālr vt ſit virtus aut decoꝛ ſpūalis circa materiā iuſtitie reddēs vnicuiqꝫ debitū decētie in quo etiā cōſiſtit quedā turpitudo cui honeſtas opponit: ſicut aliq̄n eſt turpe nō dare qō ex neceſſitate dare q̄s nō tenet: et illud ex honeſtate ꝛ decētia dat: ſicut q̄ mutuū accipit aliq̄d hoc modo recōpēſare dꝫ. xxij. q. lxxxiij. ar. ij. ad ſcdm ꝛ vnuſq̄ſqꝫ ex honeſtate debet aliq̄d recōpēſare illi qui gratiā fecit vt dicit philoſophꝰ in. v. ethi. Et his duobꝰ modis vltimis pcipue hic eſt de honeſtate ſermo.

¶ Querit vero an in cūctis negotijs requirat honeſtas: et dico ꝙ reqrit in matrimonijs. ff. de ritu nup. l. ſemp in cōiūctionibꝰ: nō ſolū qō licet cōſiderādū eſt ſed ꝛ qō honeſtū ſit. Et in iuramēto. xxij. q. v. de foꝛma. vbi dr qō qui dño ſuo fidelitatē iurat: iſta ſex ſemper in memoꝛia debet habere incolume: tutū: honeſtū: vtile facile: poſſibile: quoꝝ expoſitionē ibi vide ſi vis. Et in voto. extra eo. magne. ꝛ in. l. diſt. iiij. erit aūt. Et in oī negocio qꝛ eſt vnū preceptū iuris inſti. de iuſti. ꝛ iure. ṡ iuris. vbi dr ꝙ iuris precepta ſunt hec honeſte viuere ꝛc. vñ nec fiſco rem quā vēdit retractare pmittit pꝑter honeſtatē. l. vlti. C. ne fiſcus rem quā vē. enim lib. x. nec actio furti datur viro contra vxoꝛē nec patri cōtra filiū: vel ecōtrario pꝑter honeſtatē. ff. de fur. l. ſi q̄s vxoꝛi. in pꝛin. ꝛ ṡ. j. C. de fur. l. fi. Propterea dicit tex. in. l. ex damni infecti. in

prin.ff.de dã.lſe.ꝙ honeſtꝰ modꝰ ſuadꝰ ẽ:vñ immoderata cuiuſq; luxuria ſeqnda: ⁊ in.l.filiꝰ q.de ꝯdi.iſti.vbi qꝫ q̃ facta ĩ ed ũt pietatẽ eſtimamꝰ ⁊ ſecũdũ ñrã: ⁊ vt gñalr̃ dixerĩ qꝫ bonos mores ſiũt nec nos facere poſſe credẽdũ ẽ.hec ibi.

¶ De honore ⁊ honoratione.

Honor ẽ teſtimoniũ excellẽtie q̃ ẽ in hoĩe ꝫ maxime ſꝫ ꝟtutẽ ſm.s.Tho. ij.ij.q.lxiij.⁊ ẽ ĩter bõa exteriora maximũ.ij.ij.q.ciij.vñ poteſtatꝰ ⁊ diuitie ꝑpter honores deſiderabilia ſunt.iiij.eth.⁊ vtilitati ꝓfert.ar.in.l.iulianꝰ.ff.ſi.qs ob.ca.ti.⁊ ẽ premium virtutis non ſufficiens ſed vt poſſibile hoĩ.ſꝫ.s.th.ij.ij.q.c.ij.ar.j.ij.⁊.iiij.eth.vl'.ix.

1.qo ¶ Primo q̃rit cui debeat honor: ⁊ dico qꝺ ꝓprie debet ſolũ virtuti.iiij.ethi.excellẽtie autẽ honorũ exteriorũ debet ſm extimationẽ vulgi ii.ij.q.clxxxvj. Et ꝫ ſola virtꝰ ꝑ ſe honoret: tñ nõ ꝟtuoſi ſine pctõ honorari pñt: q: vt colligit ij.ij.q.lxiij. duplr̃ aliqs põt honorari pꝛio ꝑꝑ virtutẽ ꝓpriã vt virtuoſi: ⁊ ſcꝺo ꝑpter ꝟtutẽ alterius ſicut pñcipes ⁊ ꝓlati honorant ẽt ſi ſint mali: q: repñtãt ⁊ gerũt pſonã dei virtuoſi et cõitatis cui pficiunt: ⁊ ſilr̃ parẽtes ac dñi propter participationẽ diuine ꝯditiõis.q: deꝰ eſt oĩm pater ⁊ dñs: ⁊ ſenes: q: ſunt ſignum virtutis: ⁊ ſimiliter diuites nõ ꝑpter diuitias q: eſſet acceptio perſonarum: ſed q: gradum eminẽtiorem in communitatem obtinent.

2 ¶ Scꝺo q̃rit vtrũ honorãs diuitẽ ꝑpter diuitias ſit pctm̃ acceptiõis pſonarũ: ⁊ diſtinguit s.Th.in.x.qli.dicẽs qꝺ duplex eſt honor. Unꝰ ſcꝫ q̃ debet alicui rõne ſuppſiꝰ ꝑpter ꝓpriã ꝟtutẽ ſicut cõmẽdatio: imitatio ⁊ hmõi: ⁊ ad hunc diuitie nihil faciũt: vnde ⁊ ſi alicui propter diuitias exhibeat: erit acceptio perſonaꝝ vnde apud ãtiquos romanos ſm Uale.honores debiti virtuti vt triumphi ⁊ hmõi: nulla poterãt pecunia: redimi. ⁊ Alius eſt honor qui debet alicui ſꝫ ſtatutũ quẽ habet in republica: ſic eñ res publica honoratur in perſona propter qꝺ reges ⁊ principes et huiuſmodi honorantur ſm illud prime Pet.iiij.regem honorificate: ⁊ ſic diuites honorare illis dũtaxat honoribus qui ad exteriorem conuictum pertinent licitũ eſt: q: in republica terrena ſtatum obtinent altiorem. Sed in his que pertinẽt ad fidẽ chriſti pctm̃ eẽt diuitẽ pauperibꝰ ꝓferre: ſicut ſunt ſacrorũ miniſtrationes.hec ex illo.qui intẽdit qꝺ diuites licite honoramus propter virtutẽ communitatis ſeu membro cõmunitatis quã in eis honoramus.

3 ¶ Tertio q̃rit vtrũ in his q̃ ſunt fidei ſit ſemp peccatum preferre diuitem pauperi magis illũ honorãdo: ⁊ dico qꝺ cauſa ꝑpter quã in hmõi vnꝰ ꝓfert alteri põt eẽ duplex.vna.ſ.faciẽs aliqd ad hmõi exhibitionẽ: vt deuotio: neceſſitas honor dei diſpoſitio ⁊ hmõi: ⁊ alia q̃ nihil facit ad hoc ꝫ al's faciat ad honorẽ ĩ gñe vt diuitie. Igit ſi pria in diuite ſit maior vl' eq̃lis licite ꝓfert diues: q: ceteris pibꝰ adhuc diues hꝫ vnã cãm q̃ facit ad honorẽ ĩ gñe quã nõ hꝫ pauꝑ vt ſunt diuitie: ſi ꝟo pria ſit maior in pauꝑe pctm̃ eẽ diuitẽ ꝓferre: q: reſpicit ad pſonã ſi ad cãz. Uñ dẽ arch. ꝙ pferre ĩ pdictꝫ diuitẽ: q: magis ĩdiget: vl' q: maior ſequit fructꝰ vl' q: nõ ita patiẽter expectat: vt pauꝑ nõ ptinet ad acceptionẽ pſonaꝝ. Hinc ẽ ꝙ ſꝫ.s.tho.facilꝰ diſpẽſat ĩ gradibꝰ phibiti circa pſonas excellẽtes: q: ſit ꝑpfedꝰ pacis firmãdũ.ꝙ magis eſt neceſſariũ cõrtiũ: tati circa excellẽtes pſonas qꝫ circa al's

4 ¶ 4.queritur vtrum honor poſſit licite appeti: ⁊ dicit.s.Tho.ij.ij.q.cxxxj. qꝺ honor eſt teſtimoniũ excellẽtie in qua duo conſiderantur: primo ꝙ eam non hꝫ homo a ſe: ſed eſt qꝺdã diuinum in eo: ſecundo quod eam habet a deo vt inde alijs proſit: vnde intantum debet homini placere teſtimoium ſue excellentie.i.honor: inquãtũ inde paratur via vt alijs proſit: Igit quantũ ab eo ibi ⁊ alibi colligit: licite appetitur honor vt dictum eſt ſupra dignitas.§.j.ſi appetatur ſm ꝓprias vires et ad debitum finem. Sed tñ in hoc appetitu triplr̃ contingit eſſe pctm̃. Primo ſi appetatur de excellentia q̃ non habet: qꝺ eſt appetere ſupra ſuã proportionem aut vires: ſicut ſi malus deſideret honorem ac ſi eſſet bonus vel preſidentiaꝫ que non debetur niſi virtuoſo: ſcꝺo ſi appetatur de excellentia habita: ſed non referatur in deum cupiendo principlr̃ honorari deum ſue excellẽtie ⁊ virtutis auctorem: ſed referat in ſe cupiendo illum ſibi vt quoddã bonum. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ honor eſt premium virtutis: et cõſequenter abſq; vitio appeti poſſit a virtuoſo: q: vt dicit.s.tho.honor nõ eſt premiũ virtutis ex parte virtuoſi: vt ſcꝫ hoc pro premio debeat expectare ſed beatitudo: ſed eſt pmium ex pte aliorũ qui aliud maius qꝺ virtuoſo retribuant nõ habẽt: nõ tñ eſt ſufficiẽs pmiũ vt dꝫ quarto ethi.tertio ſi ſic appetitur vt appetitus in eo quieſcat non referendo ad vtilitatem aliorum hi tñ duo modi reducuntur ad vnũ: ⁊ ſic appetitus honoris eſt malus duplr̃.ſ.ſi non ſit proportionatus: ⁊ vel ſi non ſit ad aliquem bonum finem qui eſt honor dei ⁊ vtilitas proximi.

¶ Quinto queritur vtruꝫ appetitus honoris malus ſiue inordinatus ſit peccatum mortale ſemp aut nunqꝫ: aut aliqñ: ⁊ dico qꝺ aliqñ: non autẽ ſemper: nec nunqꝫ ſicut ⁊ appetitus ambitiolus.de quo vide infra ſuperbia.§.vlti. 5

6.q. ¶ 6.q̄rit̄ vtrū oblat⁹ honor ſit ſuſcipiēd⁹: ꝛ dicit ſum.an.ī diſt.ſcīe qḋ nō. alle.ſ.q.ſ.nō ē.l ſi.ſʒ ibi ē ſermo de honore dignitatꝭ eccl'iaſtice circa curā aīaꝝ quā null⁹ dʒ acceptare niſi coact⁹ p̄ ſupiores vl' a deo p̄ vtilitatē pp̄loꝝ cū nl'l⁹ ſciat ad illā ſe eē dignū alſ aūt ridiculū eſt ꝙ honorē liceat aliq̄ caſu appetere ꝛ nō acceptare: vnde dico ꝙ acceptare lʒ eo mō q̄ ꝛ appetere.

7 ¶ 7.q̄rit̄ vtrū q̄rēti ſit dād⁹: ꝛ dico qḋ nō loq̄ndo de eccl'iaſtico ſʒ poti⁹ auferēd⁹.j.q.vj. ſicut his.dād⁹ ē ṅo fugiēti ibidē: ꝛ.viij.q.ſ.l ſcriptu ris.ſecularē aūt honorē q̄ talis licite aliq̄ caſu appetit̄ ꝛ querit̄. vt ſupra dignitas.§ iiij. nihil prohibet querentibus aliquando dari.

8 ¶ 8.q̄rit̄ vtrū doctor: docēs pp̄ honorē peccet mortal'r: ꝛ dicit Hēri.de gā.quol'.j.q.xxxiiij.ꝙ ſic ſi p̄ncipal'r q̄rit honorē ſuū: ꝛ ſic p̄fert eū diuino q̄ vtēs aliq̄ p̄ncipal'r ad qḋ nō eſt ordinatū in q̄ deū ɔtēnit peccat mortal'r: ſicut aūt ptʒ ex Aug.p̄io de doc.xp̄ia.tota diuina ſcriptura ordinat̄ ad honorē dei in q̄ deus ɔtēnit̄: ſi p̄ncipal'r ad alteri⁹ honorē ordinat̄. Et hoc ſequit̄ ſum.an.limitās cū legit aliq̄d p̄ncipal'r ordinatū ad honorē dei: vt cū p̄dicat ꝛ hmōi ſec⁹ in legib⁹ ꝛ multis ſciētus q̄ ad pacē hoim ꝛ vtilitatē p̄ncipal'r ordinant̄. Sed ego ī caſu iſto ex doctrina ꝛ mēte. s.tho.diſtiguo: q̄ dupl'r aliquid p̄fert̄ alteri.p̄io ſʒ eſtimationē.ſ.q̄ pl⁹ eſtimat q̄s vnū q̄ aliud: vt honorē q̄ deū. ꝛ hoc eſt ponere finē ī creatura: qḋ ē mortale: ſcḋo ſʒ actualē ɔplacētiā. ꝛ hoc nō ē mortale ſicut caſta ſpōſa plus habitual'r amās xp̄m q̄ ſponſum aliq̄ magis cōpleat actu in amplexu ſpōſi q̄ xp̄i. Et iſto mō docēs pp̄ ɔplacētiā honoris nō peccat mortal'r. Nec vʒ rō Henr. q̄ maior ē falſa: alioquin cantās ep'laꝫ pp̄ inanē gloriā in q̄ finē nō ponit peccaret mortaliter. Diſtinctio ēt ſumme

Sū. ang. nihil vʒ. q̄ vbi prefertur honor proprius

ang. diuino primo modo: eſt ſemp̄ vbiq; mortale:

car- cum ponatur finis in creatura.

pit. ¶ De horis canonicis ꝛ officio diuino.

HOra q̄d ſit: dictū eſt in roſ.au.ſ. dn̄ica in.lxx. ſʒ hora canonica eſt offm̄ diuinū dicēdū certa hora ex iſtōne ſacrōꝝ canonū ꝛ ſunt ſeptē ſm gl.in cle.ſ.de cele.miſ. ꝛ cōiter doct.ſ.matutinū: p̄ma: tertia: ſexta: nona: veſpere ꝛ ɔpletoriū: lʒ archi.in roſa ſeꝑet matutinū a ſeptē horis ponēdo diei artificialis p̄mā horā laudes. Quarū rō ē q̄ ſunt īſtitute ad laudādū deū .p bn̄ficus īter q̄ maxīa ſunt bn̄ficiū creatiōis: qḋ ſeptē dieb⁹ expletuʒ eſt gen.ſ. ꝛ redēptionē p xp̄i paſſionē qḋ ſeptē q̄dāmō his horis pactū ē: p q̄ ēt ſpāl'r hr̄ offm̄ crucis: qḋ q̄ dicit hʒ a Jo.xxij. dietim quatuor dies īdulgētie. De hoc ēt gl.in.c.ſ.de cel. miſ.

¶ P̄rio ſcḋo q̄rit̄ q̄d debeat dici p horis: ꝛ dico multa. ⸿ P̄rimū. Scḋʒ zab.poſt Lau.ſi ſup hoc eſt ɔſtō certa vel ɔſuetudo laudabilis ſeruāda eſt.di.xij.nouit q̄ dicere hoc vel illud nō eſt in p̄cepto cū diuerſi diuerſa dicāt.de ɔſc.diſ.v.in die. 1.qō

⸿ Scḋm. Quantū ad clericos aūt ſeculares mod⁹ dicēdi ab eccl'ia romana ſumēd⁹ eſt: vt in .d.c.in die.vel metropolitana.di.xij.c.ſi.p ꝙ tñ vt idē Laud.dicit nō reprobat̄ ille vſus q̄ q̄dā ɔtēti ſunt trib⁹ pſalmis: lʒ hoc romana vel metropolitana eccl'ia nō ſeruet di.xij.de his ꝙ de vſu antiquo alicuius eccleſie nō de eo quē ſibi facit priuata perſona idem intelligendum putat. 2

⸿ Tertiū. In regularibus ſʒ eūdē Laud.attendenda eſt ordinatio regule ꝛ ſuorū ſtatutorū.di.xij.placuit ibi.neq; monaſterioꝝ: ꝛ hoc niſi eſſent p̄uilegiati. 3

⸿ Quartū. Dicit̄ tñ ī dir. lib.j.ti.viij.qḋ ordinat⁹ ad titulū ſui patrimonij dicere pōt officiū q̄dcūq; voluerit: q̄ nō eſt obligat⁹ ad iſtā vel illā regulā ſpāl'r ordinat⁹ vero vel intitulatus ad certā regulā vel eccl'iā tenet̄ dicere officiū ibi cōſuetū ſcʒ de bene eſſe diſt.xſ.in his.niſi eſſet ſuper hoc priuilegiat⁹ vt clerici ꝛ religioſi cōmenſales domeſtici cardinaliuʒ ꝛ ep̄oꝝ: quibus indulget̄ qḋ idem dicāt officium nec ad aliud teneant̄: vt in cle.dignū.de celebr.miſ. 4

⸿ Quintū. P̄rebendat⁹ vel bn̄ficiatus in duabus eccleſijs dʒ offm̄ dicere illi⁹ in qua tenet̄ facere reſidentiā: ꝛ ſi ad nullius reſidētiā tenet̄ dʒ ſe cōformare illi in qua ſe reperit niſi dicat de per ſe: q̄ tunc habet locum dictū.s.tho.in quol'.qḋ dʒ dicere offm̄ ei⁹ in qua maiorē habet dignitatē licet in alia pingui⁹ habeat beneficiū: qḋ intellige de bn̄ eſſe: cum modus dicēdi nō ſit in precepto ſm zab. ꝛ cōiter docto. ꝛ ſi vtraq; ſi paris dignitatis preſens dicet offm̄ illius in q̄ eſt abſens dicet q̄dcunq; voluerit. 5

⸿ Sextū. Monach⁹ prefectus eccleſie ſeculari ſequit̄ conſuetudinē eccleſie ad quā tranſit ſm Ho.diſt.xij.illa.ſi tamē non eſſet tranſlatus perpetuo ſed ad tp̄s dʒ dicere monachale vt videtur ſentire glo.in cle.fin.de cele.miſ. Fratres aūt predicatores p̄nt ꝛ debēt eſſe contenti officio eccleſie ad quam declināt ſm eorum conſtitu. 6

¶ Scḋo q̄rit̄ q̄s teneat̄ ad horas ex p̄cepto: et dico multa. 2.qō 1.di.

⸿ P̄rimo. Scḋʒ.s.Tho.in.vſ.q̄li. ꝛ in.iiij.di.xv.cleric⁹ tenet̄ ad horas ſi ſit bn̄ficiatus vel in ſacris: ꝛ idē Pan.in.c.ſ.de cele.mi. ꝛ Car.in cle.ſ.eo.ti. ꝛ oēs doct. ꝛ adde qḋ tenet̄ tertio qui ad hoc profeſſione aut voto ligatur.

⸿ Scḋm. Quantum ad beneficiatos hoc p̄bat Ult. q̄ ideo eis dati ſunt redditus: vt vices laicorum ſuppleant in diuino officio: vnde ad illud ex iuſtitia tenentur ꝛ ex ſtatuto eccleſie: vt

patet

ptʒ diſt.xci.c.ſi.vbi di eccle deputati.ſ.per bñfi
ciū.⁊ facit.c.cū ſcdm.de p̄ben. Et intellige primo
etiā ſi nō ſint in ſacris ſcdm zaba.in cle.graui.de
cele.miſ.nec ſe pñt excuſare rōne exiguitatis be-
neficii ſi inde nō ꝑcipiāt neceſſaria:ſed iputēt ſibi
ex quo ſe fecerūt ad illud intitulari:⁊ idē Hoſ.di.
xcſ.c.clericus victū. Intelligo ſcdo etiā ſi bñficiū
ſit de p̄rimonio ſcdm zaba.vbi ſupra:⁊ hoc ſi pa-
trimoniū factū eſt beneficium:alias nō. Intellige
et tertio ſʒ Pe.de bñficio ꝯcernēte officiū ſpūale
qꝛ inſtantia eſt de bñte eccliaſticos reddit⁹ pro
officio matricularij qui tñ nō eſt cleric⁹ et de ma
giſtro in theologia vel grāmatica qui non venit
3 ad chorū. ¶ Tertium. Beneficiati exiſtētes in mi
norib⁹ lʒ ſcdm Lau. poſſint officiare ſeu horas
dicere ꝑ aliū ꝓcipue ſi et iuxta cā ſunt abſentes
et per idoneū officient eccleſiā ſcdʒ Pet.⁊ Abba.
tñ Inū.ſ.qđ teneant ad horas tenuit Jo.an.in.c.
preſbyter.de cele.miſ.dicit theologos tenere qđ
cū iſtud ſit onus perſonale per alios ſolui nō pōt
⁊ eſt etiā de mēte Inn.et ſequitur Panor.in.c.ſ.
de cele.miſ.et eſt tuti⁹ dici tñ forte poſſet primā
opinionē eſſe verā ſi nullā vtilitatē pro tunc reci
4 perēt ex bñficio. ¶ Quartum. Scdm Inn.et Hoſt.
oīs clericus beneficiat⁹ etiā nō exiſtens in ſacris
etiam tenet oīb⁹ diebus horas dicere vel audire
in eccleſia:niſi iuſtū impedimētū excuſet:vnde ſi
preſens ſit ⁊ officiū dicat in camera debitum nō
reddit:qꝛ tenetur eccleſiā officiare:niſi ſit legiti
me occupat⁹:⁊ tūc dicat vbicunq ſit eqtādo: ſtā
do vel eūdo in viis vel in camera:⁊ tūc eccleſiam
faciat per aliū officiari ſʒ intellige ꝙ tenet ex ho
neſtate ⁊ de bene eſſe dicere in eccleſia: vt.ſ.§.x.
5 ¶ Quintum. Quantum ad clericos nō bñficiatos
ſi ſunt in ſacris non eſt dubium eos teneri ad ho-
ras: vt ptʒ per.d.c.ſ.⁊.c.dolentes.iunctis glo. et
ibi no.⁊ hoc qꝛ ſcdm oēs.nullus dʒ conferre ordi
nem ſacrū niſi bñficiato vel habenti patrimoniū
loco beneficii eccleſiaſtici.de p̄ben.cū ſcdm.et.c.
eps.ſi vero ſunt in minoribus Panor.in.d.c.ſ.di
cit eſſe tutius qđ teneantur ex quo in partē domi
ni ſunt aſſumpti: ſed quia hoc nullo iure probat
dico qđ non tenent:lʒ ſcdm Pet.teneant ad ali-
qđ indeterminatum ex ipſa honeſtate iuris natu
6 ralis. ¶ Sextum. Quantū ad religioſos clericos
vel deputatos ad clericādū ſi ſunt profeſſi tenen
tur ſcdm oēs extra de voto.lʒ. ⁊ hoc ſm Pet.qꝛ
ſunt pars eccleſiaſtici collegij.i.iā redire non pñt
ad ſeculū ſicut nec exiſtens in ſacris.ſi vero ſunt
nouitii ſic tenent ſcdm Petrū: etiā ſi non ſint in
ſacris:qꝛ ſuſtentant eleemoſynis ⁊ gaudēt priui
legio clericali:ſed qꝛ iſta ſunt cōtra cōmunem do
ctrinā nec aliquo iure cauentur ideo dico qđ te-
nentur quidem ad aliquid indeterminatum : ſed
7 non ad horas. ¶ Septimum. Quantum ad con-
uerſos dicunt Pet.Archi.et Angu.de ancho.qđ
tenent ad modū ſibi taxatū lʒ non ad horas ca-
nonicas ſic qđ omittendo peccarent mortaliter:
ſed hoc nullo iure cauet:nec hoc preceptū alicu-
bi reperit loquēdo in ordine p̄dicatorū : ꝙ̄uis
aūt allegant ab eis non ꝓbant niſi qđ tenentur
benefactorib⁹ recompēſare qđ per alias oratio-
nes fieri pōt:et per ſeruitiū exhibitum clericis re
compēſantibus : vnde dico qđ ad ſuū officiū te-
nentur ſolū vt ad gratias ⁊ ſuffragia mortuorū.
Magis aūt ſunt in ſtatu periculoſo qñ circa ex-
ercitia corporalia ſunt notabiliter negligentes:
quia in dicto ordine ad hoc recipiūtur:⁊ hac ra-
tiōe licet eis eleemoſynas ordinis in ſuos vſus
conuertere : quia ſeruiunt ſeruientibus populo
ſm.s.Tho.in opus contra relig.impugnantes.
¶ Octauum. Qui recipiunt aliquos prouentus 8
prebendarum cum onere dicendi pſalterium vel
aliquid ſimile:ſi ſunt mere laici non tenentur ad
horas: quia non ſunt beneficiati : ſi vero ſunt in
minoribus ſi ſumus in caſu in quo diuidatur per
hoc canonicatus.de quo vide Panor.in.c.ma-
ioribus.de preben.et ſupra beneficium tertio.§.
iiij.ſic tenentur: quia ſunt canonici et beneficia-
ti:ſi vero non diuiditur canonicatus non tenen
tur:quia non ſunt beneficiati ſed ibi prebēda ſu
mitur large ſcdm quod poteſt etiam laico compe
tere:vel onus annexum prebende. vide etiam de
dictis in hoc.§.in roſ.aur.caſu.ix.
¶ Tertio queritur vtrum clericus excommunica 3.q
tus teneat ad horas:et dico qđ ſic ſi eſt excōmu-
nicatus minori per modū quē habes ſupra excō-
municatio.iiij.§.iij.particula.iiij.ſi vero eſt excom
municat⁹ maiori ſm Hoſt.tenetur dicere ſed nō
in eccleſia vel alio:aut cum quaſi in officio ſuo:
ſed ſolus:⁊ quaſi ꝑ modū orationis:ſcʒ nō dicen
do dñs vobiſcum.xſ.q.iij.ſi quis eps.et.c.ſeq. qꝛ
per excōicationē nō eſt liberatus a ſeruitute dicē
di eas.xxſ.qđ.ſ.legi.⁊ idem Goff.⁊ Ray. ⁊ ſcdm
gl.Ray.ad hoc tenetur etiam degradatus ſi fuit
in ſacris : quia tenetur ad ea que ſunt oneris et
non honoris: vel ſi non eſt in ſacris ſi et quādiu
tenet beneficium. arg.d.c. legi.in prima gloſ. et
concordant cōiter doc.in hoc. Et tam degrada-
tus qꝫ ſuſpenſus non debet officiare eccleſiam et
cū ſolus dicit horas:aut cum aliis nō officiando
eccleſiā non debet dicere dñs vobiſcum vel ſimi
lia que ad ordinis eius dignitatem pertinent.
¶ Quarto querit vtrū predicti ſi infirmi ſint vel 4.q.
alias impediti teneantur ad horas:et dico mul-
ta. ¶ Primū. Clericus infirm⁹ excuſat ab officio 1.di.
ſm Innocē.in.d.c.ſ.ſi talis ſit infirmitas in qua
directe vel occaſionaliter ſibi multū obeſſet : vel
obeſſe timeretur ſi diceret ſibi tamē dicit Pañ.
qđ ſi nocumētum eſſet leue vt in febre quartana

2 vel febricula nõ excuſaretur in hoc tñ puto ſtan-dũ arbitrio medici aut boni viri. ¶ Scḋm. Qui ex infirmitate officiũ dicere nõ pōt nõ tenetur il-lud audire: qꝛ hoc nullo iure cauet: nec illud infir-mitate ceſſante reſumere ſm Jnn. ꝛ Panor. in. c. ex parte. de obſer. ieiu. dat exẽplũ: qꝛ non valenti ieiunare in q̃dragesima non iniungit vt ieiunet alio tpe: vt in. c. ij. de obſer. ieiu. ꝛ q̃ tenet̃ preſta-re op̃as certo tpe ſi impedit̃ nõ obligat̃ in alio: vt eſt tex. in. l. ſi non ſortem. § libertus. ff. de con-dictione indebiti. et ſi relinquitur mihi vſuſfru-ctus: vt in. l. ſi vſuſfruct⁹ biennij futuri ꝛ impedi-or non poſſum in alio biennio petere: qꝛ non eſt idẽ vſuſfructus: vt in. l. ſi vſuſfruct⁹. ff. de vſufru.

3 lega. ¶ Tertium. Qui ſine culpa nõ habet librum et ſimiliter carens viſu aut huiuſmodi: excuſan-tur ſi horas non dicunt. arg. cle. ſi. de vita et ho. cler. modo ſuppleant per pſalmos vel pater no-ſter et hmõi. Sed circa iſtam ſuppletionem non oportet multum eſſe ſcrupuloſum qꝛ conſurgit ex naturali lege potius q̃ eccleſie precepto: vt recõ-penſetur benefactoribus: qḋ etiam per minimam orationem fieri poteſt: cum preponderet omni-bus theſauris ſicut ſpirituale temporalibus.

5. q. ¶ Quinto queritur vtrũ officiũ beate virginis ſit in precepto: et dicit Jo. de lig. in cle. ſ. de cele-bra. miſ. qḋ hoc iure non probat̃: tñ cõis conſue-tudo eſt vt computetur inter horas: ꝛ hoc veriſ-ſimum putat Panor. qꝛ ordo antiquus ab eccle-ſia traditus eſt vt publice dicatur in eccleſia cer-tis tpibus: quod non eſſet ſi nõ eſſet in precepto. Car. etiam zaba. poſt Laud. in. d. cle. credit qḋ ex quo vno et eodẽ modo eccleſie alicuius ſeruito-res conſueuerunt p̃dicta pro horis dicere quili-bet eorũ ad hoc tenet̃. arg. de cẽſi. ex parte. ſecus ſi aliqui dicerent etiam plures: alij vero non ar. vj. q. ij. c. ij. ꝛ idem dicit Dire. lib. ſ. allegãs Guil. Igitur ad illud tenentur qui tenent̃ ad horas ra-tiõe generalis cõſuetudinis: q̃ñ et eo modo quo eſt in cõſuetudine eccleſie cuius officium dicũt.

6 ¶ Sexto queritur quid de officio mortuoꝝ ꝛ le-taniis: et dicit Goffr. in quoli. vij. qḋ ad officium mortuorum tenent̃ clerici eccleſiarũ collegiata-rum ſcḋm cõem conſuetudinem eccleſie: de qua ſunt: cuius bona percipiunt ſiue p̃ſentes ſiue nõ non autem ad illa que fiũt de ſpeciali gratia pro aliquo: vel ad que aliqui ſe obligauerũt. Et idẽ innuit. s. Tho. q̃ in quoli. dicit qḋ in eccl̃ia q̃ñqꝫ dicit̃ ordinarie ſicut pertinens ad officiũ ei⁹: vt in die animarũ: et ſi in qualibet eccleſia eſt de hoc aliqua ſp̃alis conſuetudo: vt dicat̃ ſemel in ſeptimana vel ſic: ꝛ ad tale officiũ tenet̃ clericus beneficiatus in eccleſia etiã in ſcholis exiſtens. hec ille ſed intellige dictum vtriuſqꝫ de cõſuetu-dine qua communiter tales ſe crediderũt hacte-nus obligatos: quia conſuetudo non obligat niſi ex intentione legiſlatoris quã communis opi-nio manifeſtat: vnde non teneor dicere aue ma-ria quãdo ad hoc pulſat̃: licet ſit cõſuetudo. Et cõſequenter videtur pari ratione dicendũ quod in ordine predicatorũ omnes tenẽtur ad illud ſe-mel in anno ꝛ ſemel in hebdomada ad nouem le-ctiões quãdo in eccleſia eſt dicẽdũ: tum quia ita eſt cõſuetudo cõmunis qua etiã communiter fra-tres ſe credunt obligatos: tum etiaꝫ quia quiſqꝫ ad officium tenetur ſm eccleſie cuius officiuꝫ di-cit ordinationem: que in propoſito ab hoc offi-cium nullum excipit. Ad vigilias autem quoti-dianas tenentur ſolum miniſtri altaris cum heb-domadario et eo qui eſt notatus ad miſſam pro defunctis ſecundum quod tradit rubri. ita tamẽ quod hoc onus non videtur perſonale vnde eſt in arbitrio cantoris annotantis ad officia one-rare hunc vel illum: ꝛ conſequenter qui ad hoc tenentur poſſunt illud alteri committere qui il-lud pro eo dicat in choro: ꝛ ipſe immunis eſt. Quantum ad letanias autem in ordine predica-torum. dico quod fratres ex precepto non tenen-tur: quia licet ſint in conſuetudine poſt matuti-nas: illa tamen non creditur communiter obli-gatoria ſeu preceptiua cuius eſt ſignum quod ad hoc nunquam voluerunt patres ordinem obliga-re: quia ſi ſic voluiſſent ad preſentes per priores gradatum tanquam obligatoria deueniſſet ſicut eſt de officio beate virginis.

¶ Septimo queritur vtruꝫ obligatus ad horas obligetur ad antiphonas ꝛ reſponſoria vel au-dire ſufficiat: ꝛ dicit ſum. Roſ. quod Antipho-nas quilibet tenetur dicere: quia cantantur vni-uerſaliter ab omnibus fratribus: ſecus autem de reſponſoriis que cantantur vt plurimum a canto-ribus duntaxat: ſed qꝛ non ita fit ſemper ꝛ apud omnes: melius dicit Pet. de pa. in. xv. diſtin. iiij. quod nullus tenetur dicere quando dicitur offi-cium in choro illud quod ſm conſuetudineꝫ cho-ri aliquis ſolus dicit vel aſſociatus: quia quod dicit vnus reputatur dici ab omnibus quando ex aliqua rationabili cauſa ita eſt conſuetum ad de etiam quia eccleſia ſic fieri ſcit ꝛ tolerat vel potius approbat: vnde ſtultum eſt facere ſibi cõ-ſcientiam de non dicendo quod dicit cantor in-cipiens vel hebdomadarius: vel qui legit lectio-nem aut alius officialis. Et idem videtur extra chorum de antiphonis ꝛ reſponſoriis vt conſue-tudo interpretatur. 7

¶ Octauo querit̃ vtrũ papa facere poſſit qḋ pre-dicti nõ teneãtur ad horas: ꝛ dicit Pañ. in. d. c. ſ. qḋ nõ licet poſſit diſpẽſare in modo dicẽdi: pu-ta hoc vel illud officiũ: ꝛ hoc ſequitur ſum. ang. ꝛ roſ. ꝛ horũ omniũ fundamẽtũ eſt: qꝛ hoc eſt de 8. q.

iure diuino: iuxta illud pſalmi. ſepties in die laudē dixi tibi: ſed ſi iſta ratio eſt bona nullū papa poſſet diſpēſare a matutinis: vigilijs: quia etiaȝ dicitur in pſalmo: media nocte ſurgebā ⁊c. vnde dico quod nō dicūtur eſſe de iure diuino omnia que legūtur facta in ſcriptura: alioquin teneremur pugnare cū golia ⁊ beſtijs vt fecit dauid: ſȝ ſolū ea que ibi fieri precipiuntur precepto morali ⁊ nō iudiciali vel cerimoniali: de quo vide. s. Tho. xij. q. ciij. vnde melius lau. ⁊ Joā. de lig. in c. de. prima aliter ſenſerunt: quod ſcilicet papa hoc poteſt: licet nō poſſit facere quin clericus teneatur ad recōpenſandum benefactoribus ſi eſt beneficiatus: vel ſaltē regratiandū deo ſi non eſt beneficiatus per aliquid indeterminatum ⁊ voluntarium: quia hoc eſt de iure naturali.

9. q. L. di. ¶ Nono queritur quādo id eſt qua hora dicende ſunt hore: ⁊ dico multa. ☞ Primū. Hore dicēde in eccleſia officiando ſm archie. ⁊ cōmuniter docto. dicēde ſunt tēporibus proprijs ſm morem patrie: vel propriā regulam quo ad religioſos ⁊ hoc etiā quo ad matutinas: quas quidā dicēdas putant in media nocte iuxta illud pſalmi media nocte ⁊c. de cele. miſ. c. j. alij vero quarta vigilia noctis id eſt inter tenebrarū abſceſſum ⁊ aduētū aurore: quia ſecūdū papa. hug. ⁊ Iſido. illud tēpus proprie eſt matutinū: ſed vt dictū eſt cōſuetu

2 dini loci vel cōſtitutioni ſi habetur ſtandum eſt. ☞ Secūdū. Officiū vero quod in priuato id eſt eccleſiā nō officiādo dicitur dicendū etiā eſt horis debitis dicta clemē. prima quod ſecūdū Pan. eſt quādo hora officij reſpōdet hore dici: ſed ſi propter occupatiōes, horis proprijs dici non poteſt: melius eſt preuenire ꝙ tardare: quia ſecūdū hugutio. primū prouidētia: ſecūdū vero negligētia eſt: ⁊ Jo. an. ⁊ Inno. ponit exēplū ex vitis patruȝ de vua acerba marcida ⁊ matura. Solēt autē cardinales ⁊ alij occupati: mane dicere vſqȝ ad veſpe

3 ras excluſiue ⁊ ſero veſperas ⁊ cōpletoriū quod cōſulitur. de cele. miſ. c. j. ☞ Tertiuȝ. Matutinas ſero dicere propter honeſtarū occupationū neceſſitatē, nō eſt malū ſm. s. Tho. in quol. quia melius eſt deo laudes debitas preueniēdo reddere ⁊ alia honeſta officia poſtea facere ꝙ ſi per vnū aliud impediatur: ſed ſi hoc fiat ad quietius va

4 cādū ſomno ⁊ voluptati nō eſſet abſqȝ peccato. arg. c. clericus. el. j. diſt. xcj. ☞ Quartuȝ. Si quis pretermiſſa vna hora dicit ſequētē ſm Ar. ſufficit caute ſupplere quod omiſſum eſt: ⁊ de negligētia penitere: quod intelligo quādo ex obliuione factū eſt: ſi autē fiat ſciēter ex rationabili cauſa puta in adiutoriū chori neceſſariū: nulluȝ eſt peccatū ſed ſufficit ſupplere niſi preceſſiſſet negligētia vel mora in dicēdo quod chorus dixit: qꝛ ſm Pet. de pal. ſufficit ſemel dixiſſe etiā ordine poſtpoſito: qꝛ ſcȝ ordo nō eſt in ꝑcepto niſi in ꝑcepto eſſet dicere proprijs horis. ☞ Quintū. Veſpere 5

ante prādiū dicēde ſunt tēpore quadrageſimali: de cōſe. di. j. ſolēt. ſed ille tex. loquitur ſm doc. de officio cōmuni nō de priuato. vnde licet ipſe faciat ſcrupulū magnū priuatim prādēdi ante veſperas: ſi tamē quis hoc faciat ex cauſa rationabili nō eſt peccatū. ☞ Sextū. Nō dicere horas pro 6

prijs horis ſed notabiliter ſine rationabili cauſa tardare ſm Vmber. in expoſitiōe regule; videtur mortale: quod durū eſt ⁊ nulla ratione vel autoritate probatur: peccarēt tamē mortaliter prelati eccleſiarū cathedraliū ⁊ collegiatarū ſi ſine rationabili cauſa hoc facerēt: quia hoc precipitur in cle. j. de cele. miſ. vt videtur per illō verbū ſancimus: ⁊ ſimiliter peccarēt mortaliter beneficiati in dictis eccleſijs ⁊ ſubditi prelatorū regulariū ſi nō dicerēt quādo eis imponitur ſm ſum. Ang. quod verū eſt quādo per alios nō diceretur ⁊ nō aliter quia hoc preceptū ligat omnes ſed nō ſingulos: ſicut ⁊ illud creſcite ⁊ multiplicamini: ad quod ſufficit ſi generatio humana ſufficiēter per aliquos cōpleatur. Ex rationabili aūt cauſa preuenire vel retardare in communi vt quia proceſſio eſt fienda vel predicatio ⁊ huiuſmodi nō eſt peccatū, imo etiam hac ceſſante, hora debita non debet accipi punctualiter: alioquin non poſſet dici tertia ſtatim poſt primaȝ vel prima poſt matutinuȝ vt fit in capella pape: ſed groſſo modo, ſicut dicere in aurora, vel quaſi cenſetur in media nocte. Igitur in priuato non videtur de ſe mortale ſecundū Archiepiſcopū ⁊ cōmuniter alios doctores quantuncūqȝ tardetur officium modo nō trāſeat dies, qui quātū ad hoc terminatur in media nocte, quia preceptū de horis dicēdis non refertur ad tēpus. Vtrū aūt matutinū dicēdū ſit ante miſſaȝ: aut etiā prīa. Vide infra. miſſa. j. § ſexto.

¶ Decimo queritur vbi dicēde ſunt hore: ⁊ dico 10. q.

quod in eccleſia vt. ſ. tactū eſt § j. particula. iiij. ⁊ no. in glo. diſt. xcij. c. fi. quod intelligo quo ad clericos in ea beneficiatos propter verbū ibi poſitū: eccleſie deputatus. ⁊ cōſequēter videtur talis peccare mortaliter: ſine rationabili cauſa ibi nō dicens officiū: quia dicit ibi tex. quod qui nō cōuenerit deponat a clero: quod intellige primo in eccleſijs collegiatis vel regularibus vt patet ex illo verbo cū venerit: ⁊ in dicta cle. prima. nō autē in alijs: ⁊ ſecūdo in eo qui ducit in cōſuetudinē nō ire ad chorū: vel propter eius abſentiaȝ eccleſia magnā iacturaȝ patitur in celebratione officij ſine cauſa: vt quia non ſunt alij illud potētes competenter celebrare: et ſic et non aliter intelligo dictum. cap. fina. Nec obſtat. cap. epiſcopus. de conſecrat. diſtin. iij. quod innuit ſufficere epiſcopo ſi die dominico ad eccleſiam con

ueniat:qꝛ illi nō dat licentiaʒ abſentandi ſc: ſed
non vult vt pro cauſa alia ꝙ̄ infirmitatis:ꝛ ſimi
li abſit dieb⁹ feſtiuis:qḋ aūt alijs dieb⁹ debeat
intereſſe facit capitulū peruenit.vij.q.j.ꝛ.c.epi=
ſcopus vilē.xl.diſt.ceſſante ſcilicet impedimēto
ꝛ cauſa rationabili.
11 ¶ Undecimo q̄rit̄ quō dicēde ſunt hore quo ad
interiora id eſt intētionē ꝛ exteriora id eſt actus
corporales:ꝛ dico multa.☞ Primū. In.c.dolen=
tes.de cele.miſ.enumerant̄ hi qui in illicitis acti
bus vigilātes tarde ſurgūt:ꝛ matutinū cōtinua
ſincopa trāſcurrūt:ꝛ qui vix quater in anno cele
brāt:ꝛ celebrationi intereſſe cōtēnunt:aut ſi inter
ſunt/intēdūt collocutioni laicorū:dūqꝫ auditum
ad indebitos ſermones effundūt:aures intentas
nō porrigunt ad diuina:ꝛ deinde ſtatim ſubdi=
tur. Hec igitur ꝛ ſimilia ſub pena ſuſpenſionis
penitus inhibemus:diſtricte precipientes in vir=
tute obedientie vt diuinū officiū nocturnū pari=
ter ꝛ diurnū q̄ntū eis dederit deus ſtudioſe cele=
2 brēt pariter ꝛ deuote.☞ Scḋm. Hoc preceptū qui
dam ſic intelligūt vt ſub precepto ſit dicere deuo
te ꝛ ſtudioſe vt deuotio ad attentionē: ſtudioſi=
tas ad modū dicēdi referat̄:ꝛ ſic ſenſit ſupplemē
tū ſʒ male:qꝛ attēte orare in horis canonicis nō
eſt de iure diuino vt credidit ſed poſitiuo:quod
ius poſitiuū ad interiora non ſe extēdit per ſe vt
idē credit:ſʒ ſolū inq̄ntū colligantur ex exteriori
bus ad que ſe extēdit ſm mētē.ſ.tho.ꝛ pe.de pal.
ꝛ cōiter doctorū de quo ſupra excōicatio.vij.§ ij.
particula.j.vñ precipiendo exteriora precipere
pōt interiora ſine quib⁹ illa eſſe nequeūt ſicut p̄=
cipiēdo acceſſuʒ ad miſſaʒ precipit velle accede
re:prohibēdo vero exteriora prohibet interius:
ad quod ſtatim ſequit̄ opus id eſt voluntatē de=
liberatā vñ peccat volēs frāgere ieiuniū:licet nō
frāgat alia aūt interiora nō prohibet licet ꝓhi=
beat aliqḋ exterius habēti aliqḋ interi⁹ vt acceſ=
ſum ad curias monacho habēti animū nocendi.
Alij vō dicūt quod ſub precepto ibi cadit horas
dicere cetera vō que in deuotiōe cōſiſtūt ſuaden
do dicūtur qḋ innuit̄ ibi q̄ntū deus dederit:queʒ
ſenſuʒ primo vr̄ habuiſſe Hoſti.ꝛ ſequit̄ eū tan=
ꝙ̄ benigniorē archi.ꝛ ſumma ro.qꝛ eccleſia non
inijcit laqueū.xvij.q.j.de viduis.nec homines al
ligare debet onerib⁹ importabilibus.xxvj.q.vij.
alligāt. Sed iſti licet verum dicāt quātū ad hoc
quod attētio nō eſt ſub precepto:nō tamen quan
tum ad hoc quod ea que in deuotione conſiſtūt
ſuadētur tantū:precipitur vero vt dicantur ho=
re:quia ante hoc.c.hore erāt ſub precepto vt pa=
tet ex dictis:vnde hic nihil preciperetur. Et pre=
terea iſte intellectus plane repugnat litere prīa
fronte.licet ibi apponatur quātum deus dederit
quia hoc non tollit quin homo poſſit non diuer
tere intentionē ſciēter cū hoc ſit in ſua facultate
ex principijs nature que deus eaʒ dedit. Et ideo
dico ex mēte.ſ.tho.ꝛ Pe.de palu. vt patebit par
ticula ſequēti qḋ ibi precipit̄ deuotio q̄ntum ad Re
actū exteriorē vt nō dicant̄ hore operādo manua ſo
liter opera impertinētia:aut confabulando: aut lu.
notabiliter ſincopizādo ꝛ faciendo huiuſmodi
que hic reprehēduntur ꝛ ſimiliter q̄ntū ad actum
interiorē ſine quo iſte exterior haberi nō poteſt
huiuſmodi eſt velle ſatiſfacere precepto eccleſie
ꝛ pſallēdo velle abſtinere a predictis:nō aūt attē
tio ſine qua p̄dicta eſſe poſſunt.☞ Tertiū. Scḋm 3
Pet.de pal.in.iiij.di.xv.attētio ad officiū ſicut
ꝛ ad quodlibet opus bonū dupliciter pōt requi
ri:primo vt officiū ab intentione procedat: ꝛ ſic
attētio ad officiū requirit̄ nō ſolū propter meri=
tū ſed etiā ad euitādū peccatū.i.tranſgreſſioneʒ
precepti:qꝛ preceptū datur hoīb⁹:ideoqꝫ opor=
tet qḋ nō ꝓcedat opus ex ſola imaginatione que
cōmunis eſt nobis ꝛ brutis:ſed ex deliberatione
que attētionē requirit:ſcḋo vt officiū ipſa atten=
tio comitetur actualiter:ꝛ hoc nec in officio nec
in alijs orationib⁹ vel bonis operibus requirit̄:
qꝛ humane fragilitati eſt impoſſibile:requirit̄ tñ
qḋ mens ab officio ſcienter nō diſtrahat̄: qꝛ hoc
eſſe nō pōt ſine pctō mortali aut veniali:licet eua
gatio preter intētionē ꝛ ꝓpter precedētē occupa
tionē licitā nō ſit peccatū. Euagatio autē aduer
tenter ſm actuʒ interiorē ſolū ſed ſit temeraria ꝛ
grauis forte.nō tamē eſt mortale niſi ꝓpter con
tēptū qꝛ eccleſia nō habet iudicare de actib⁹ in=
terioribus mere:ſi vō ſit ex hoc qḋ aliquis ſcien
ter ſe occupat in actu exteriori qui nō ſecū patit̄
attētionē ſic vr̄ eſſe mortale pctm̄ ꝛ directe cōtra
preceptū.d.c.dolētes.vbi precipit̄ vt ſtudioſe pa
riter ꝛ deuote dicatur ꝙ non obſeruāt qui ſe oc
cupantes in actu exteriori ſciēter ſibi attentionē
ſubtrahunt.☞ Quartum.ſ. Tho. quoqꝫ predictū
intellectum Pet.de pal.dedit in eadem diſt.per
hec verba. Quando quis mentē ex propoſito di
ſtrahit ad alia in orando:ſine culpa nō eſt ꝛ pre
cipue ſi in alijs ſponte ſe occupat que mentem di
ſtrahunt:ſicut ſunt exteriora opera:ꝛ ſi mens ad
contrarium euagetur.erit culpa mortalis ſi au=
tem ſine hoc quod percipiamus mēs ad alia eua
getur:vel culpa caret:vel minima erit niſi prece
dens cogitatio ex qua contingit euagatio talis
eſſe dicatur in culpa . hec ille : que intellige ꝛ
limita quo ad orationem que eſt in precepto.
Ibi etiam dicit quod attentionem oportet in
oratione remanere . non per eſſentiam actus nec
ſufficit quod in habitu ſolum:ſed ſecundum vir
tutem que eſt quid mediū:quod tunc videtur qñ
quis accedit ad orationē cuʒ intentione aliquid
impetrādi:vel deo debitū obſequium reddendi:

etiã ſi in proſecutiõe mẽs ad alia rapiat̃:niſi tan
ta ſit euagatio qḋ oĩno depereat vis prime intẽ
tiõis:ideoq̧ oportet qḋ ſepi⁹ homo cor reuocet
5 ad ſeipſum. ¶ Quintũ. Ex predictis multe elicũ-
tur cõcluſiões quas etiã habes in aur.roſ. vbi ſu
1.cõ. pra. ¶ Prima. Quantũ ad intẽtionẽ vel attentio
nẽ:quilibet ad officiũ obligatus tenet̃ in princi-
pio officij habere intẽtionẽ ſatiſfaciẽdi:ita quod
officiũ ab intellectu ⁊ nõ ab imaginatiua profi-
ciſcatur ſcdm Pet.de pa.qḋ intellige actu vel ha
2 bitu ſeu virtute. ¶ Scda. Infra officiũ vero tenet̃
ſic ad ſe redire ſi fuerit mente vagatus:quod nõ
pereat totaliter dicta prima intẽtio ſm.s. Tho.
i.frequẽter:que tamẽ frequẽtia ſub certa regula
3 cõprehendi non poteſt. ¶ Tertia. Nõ tenetur au
tẽ quonis precepto eſſe attẽtus:ſ; ſine culpa mor
tali poteſt euagari etiã a propoſito: dummodo
ſciat quid faciat:ſic ſcilicet quod ſtet prima intẽ
4 tio ſeu virtus eius. ¶ Quarta. Mortale eſt tali
dicẽdo officium ſe occupare in exterioribus:qḋ
limita primo per longũ ſpatiũ.ſcdo qñ nõ cõpa-
tiũtur attẽtionẽ ad officiũ:quod intelligo ſecus
a b his que ad officiũ ſpectant:vt voluere char-
tas:parare libros ⁊ huiuſmodi.

2.q ¶ Duodecimo queritur quid iuris de his qui
officium aut omittunt:aut mutant ex toto vel in
1.di. parte:⁊ dico multa. ¶ Primum. Qui ad libitum
ſuũ mutat officiũ cõſuetũ ſecũdũ ſum.ange. pec-
cat mortaliter ſi ſit clericus prebendatus ⁊ reli-
gioſus:non autẽ ſi ſit ordinatus ad ſuum patri-
moniũ:ſed melius dico ſecũdũ zab.poſt Lau. in
cle.j.de cele.miſ.quod dicere hoc officium vel il
lud non eſt in precepto:cum diuerſi diuerſa di-
cant.de conſe.di.j.in die.imo dicit archiepiſco
pus illud preceptũ non eſſe determinatum circa
modũ:innuens quod nõ eſt mortale dimiſſa vna
hora dicere aliquid equiualẽs. Unde ſi hoc fiat
ex cauſa rationabili vt iuſto impedimẽto vel hu
iuſmodi nõ eſt peccatũ:ſi vero fiat ex inaduertẽ-
tia vt quia dixit quis officiũ de aliquo ſancto cũ
de feria dicere debuiſſet:⁊ nunc replicare faſti-
dit:vel ex maiori cõmoditate:vt q: hoc officiũ
mẽte tenet nõ aliud eſt veniale vel nullũ:ſi vero
fiat in fraudem vt dicatur officium breuius ſecũ
dum Archiepiſcopum non eſt abſq; graui pec-
cato:nõ tamẽ intelligas quod ſit mortale: q: de
terminatum officium non eſt in precepto. ¶ Secũ
dum. Quid dicendo officium cum alijs in choro
ex aliqua neceſſitate:vt puta quia oportuit illũ
alicui reſpõdere:vel querere librũ vel huiuſmodi
intermiſit pſalmum vel orationẽ ſecundũ Inno-
centium in dicto capitulo dolentes.non tenetur
illud reaſſumere: licet ſit cautius: vt reaſſumat
modo non ſubtrahat vocem a choro Immo ſecun-
dũ Archiepiſcopũ nec ẽt ſi ex negligentia omiſit
debet reſumere precipue cum ſunt pauci: vel ipſe
reſumendo perturbaret alios: ſed peniteat: et
expleto officio ſuppleat omiſſum ſi eſt quid no-
tabile:vel ſi eſt quid minimum aliquid loco ei⁹.
Et idem ſi in aliqua parte dormiuit. ¶ Tertium. 3
Dicens officiũ ſi recolat ſe ex obliuione ptermi-
ſiſſe vnã horã aliã:vel pſalmũ: aut lectionem vel
aliquid ſiſe de hora quã dicit quantũ colligit̃ ex
Inno.vbi ſupra ⁊ tenet Lau.nõ tenet̃ intermiſſa
hora quã dicit totum reiterare:ſicut dũ in tertio
nocturno exiſtens aduertit ſe hymnum aut pſal-
mum primi nocturni omiſiſſe:non op; qḋ reinci-
piat:aut ſi tertiam dicens aduertat ſe primã di-
miſiſſe nõ oportet vt dicat primo primã iterũ ter
tiã:ſed doleat de negligentia: et poſt officiũ ſup
pleat. Sed intelligo qḋ debeat ⁊ teneatur ſupple
re horã vel aliqḋ notabile omiſſum ſi recordatur
infra tẽpus in quo dicere tenetur non dicta.i.ea-
dem die:aliter ſufficit penitere et ſatiſfacere arbi
trio confeſſoris:vt in § ſequenti. ¶ Quartũ. Se- 4
cundum Pet.de palu. vbi ſupra qui notabiliter
male dixit officiũ ſi vult euadere mortale debet
redicere totũ:ſi aũt modicũ dimiſit:puta dictio-
nem aut verſum:vel pſalmũ:tenetur illud repete-
re poſt officiũ: vel aliquid loco ei⁹ dicere ſi vult
euadere veniale. ¶ Quintum. Scdm Ricar.angli 5
cum.in quolibet.obligatus ad horas ⁊ nõ dicẽs
ex faſtidio vel contẽptu diuini cultus vel ex con
ſuetudine mortaliter peccat:ſed hoc de omittẽte
ex negligẽtia dicere non audet ⁊ hoc ſum.ange.
videt̃ tenere cõtra Archi. ⁊ Pet.de pal.volẽtem
qḋ ſit mortale ex negligentia omittere etiam ſo-
las laudes:vnde ſm Hẽri.de gan.in quoli. etiã
iſte peccat mortaliter niſi infirmitate vel alia ra
tionabili cauſa ſit impeditus:⁊ idẽ vᵹ. ⁊ hoc eſt
indubitatũ ꝓpter ꝓceptũ.c.dolentes. ¶ Sextum. 6
Qui omittit ex negligentia ſeptem horas vnius
diei ſcdm **.committit ſolum vnũ mortale pec-
catum:quia totum officium vnius diei eſt vnum
totum integrale cadens ſub vno precepto licet
peccatum tanto ſit grauius quãto plures partes
omittuntur:⁊ hoc ſequitur ſum.roſe.et ſupple. et
ſum.piſa.et Archi. addẽs in tertia parte tit. xiij.
quod ſi dimiſit aliquas horas puta primam:no-
nam et completorium:tria peccata mortalia cõ-
miſit:quod videtur velle dicere ratione diſconti
nuationis. Ego autem dico qḋ quoties ſcienter
ſeu recolens deliberat nõ velle dicere aut omnes
aut vnam horam toties mortaliter peccat quia
deliberat in re notabili trãſgredi preceptum ca
pituli dolentes. ſi vero recolit tantum ſemel di-
ſtinguo q: ſi recolit ante illam horam qua de ſe-
ro dicere poſſet totum officiũ ante mediã noctẽ
cõmittit duo ſc; vnum qñ deliberat: et aliud qñ
potens penitere de illa deliberatiõe et delibera-

re oppoſitū hoc nō facit: ſed omittit implere pce
ptū qđ implere pōt ſi vero recolit infra dictū tem
pus videtur tantū ſemel peccare: ſi autē nunquā
recolit: eſt vnum ſolum peccatum vt dicit ✠✠.
13.q ¶ Decimotertio queritur quid illi officiū omi
ſit ſit iniungendum vel faciendū: et dico multa.
1.di. ¶ Primum. Is qui ex obliuione aliquam horam
omiſit: debet ſupplere qđ omiſit: et ad hoc tenet
ſi hoc pōt infra tēpus diei illius in quo dicenda
erat hora illa: quia adhuc eſt in ſua poteſtate im
plere preceptum ſi vero ſit extra illud tēps debet
etiam ſupplere ſi commode poteſt: ſed ad hoc nō
tenetur: quia non tenetur etiam ſi ex negligētia
ſcienter omiſiſſet ſcdm Inn. in. d.c. ſ. ſed poſſet con
feſſor aliā penitentiā illi imponere: licet cōſulat
vt imponat qđ omiſit: niſi quādo videret illi nō
proficere. Pet. etiā de palu. in. iiij. diſti. xv. tenet
qđ talis penitentia eſt arbitraria: et idē. s. Tho.
qz inquit in diuinis officijs ſicut loci ita & tēpus
congruitas obſeruāda eſt: quod eſſe nō poſſet ſi
oporteret iniūgere qđ omiſſum eſt: quia forte in
completorio diceret iam lucis orto ſydere: & tpe
paſchali officiū dñice paſſionis: ideoqz videtur
iniungendū aliquid ad laudē pertinens diuinā:
puta ſeptē pſalmos penitentiales: vel vnum pſal
terium: vel aliquid amplius ſm quantitatem de
licti. Hec ex illo qui notanter dicit ſcdm quātita
tem delicti & non officij omiſſi: qz talis penitētia
imponit pro culpa: & non ad reſtituendum omiſ
ſa ſeruitia: quāuis etiam Pet. de palu. dicat quod
reſtitutionem deo faciendam vicarius dei. i. con
feſſor mutare poteſt in aliquid deo gratius: pu
2 ta in aliquod paruum deuote dicendum. ¶ Se
cundum. Scholaris obligatus ad horas et eas
omittēs vna die cum propoſito dicendi eas alia
die ſm Henri. de gan. peccat mortaliter ſi abſqz
legitimo impedimento hoc facit: cuiuſmodi im
pedimentū ſicut infirmitas ita & ſtudium eſſe po
teſt: quando clericus tantam habet neceſſitatem
ſtudij quod dicendo horas immineret crimen et
ſcādalum mortale cui poteſt occurrere dimitten
do: nec iſtam neceſſitatem potuit rationabili cō
iectura preuidere: et conſequenter nec preuenire:
qz licet horas dimittere ſit de ſe peccatū propter
malum tamē maius euitādum amittit rationem
peccati: cū plus teneatur occurrere ſcandalo ad
quod tenetur ex diuino precepto quā dicere ho
ras ad quas tenetur ex precepto eccleſie. Unde
in hoc pōt eccleſia diſpēſare nō in primo. Si au
tem nō ſit talis neceſſitas: ſed lectio vel ſtudium
ſine tali diſcrimine vel ſcādalo mortali pōt omit
ti: aut potuit rationabili coniectura pūidere et
preuenire dicendo horas tunc committēdo pec
caret mortaliter. hec ille. Cauſa autem rationa
bilis ſeu legitimum impedimentum eſſet: ſicut ſi
populus moueretur ad arma vel ſcandalum ma
gnū: & non eſſet qui veriſimiliter poſſet ſufficien
ter obuiare: & ſimiliter ſi talis clericus eſſet ſolē
nis: & in caſu haberet omittere officium vel pre
dicationē aut lectionē: ſicut in ſimili predicator
ſolennis ieiunium propter predicationem omit
tit: vt. ſ. ieiuniū. §. ix. ¶ Tertiū. Clericus officium 3
nō dicēs fructus ex hoc reſtituere non tenetur: vt
ſ. clericus. iiij. §. xxiiij.

¶ De hoſpitalibus & hoſpitalarijs.

Hoſpitale videtur eſſe locus in quo
nō ſufficientes ſibi procurantur &
multa nomina greca ſortitur vt pa
tet. xxiiij. q. vij. ſancim⁹. latine quo
qz dicitur domus dei vel miſericor
die vel fraternitatis vel pietatis &
huiuſmodi. Hoſpitalarius autē dicitur qui cu
ram immediatā habet hoſpitalis: ſicut primo ha
buit zoticus: vt. C. de epiſ. & cle. l. ſ. quantū ad re
ceptionem tamē peregrinoꝝ in propria domo
legitur de abraam Gen. xviij. & in nouo teſtamē
to de martha que dominum frequenter excepit.
Luc. x. vnde dicitur hoſpita domini.
¶ Primo vero queritur quotuplex ſit hoſpita 1. q°
le: & dico quod eſt duplex ſcilicet religioſū quod
ſcilicet autoritate epiſcopi edificatum eſt. de re
li. do. ad hec. & iſtud pertinet ad epiſcopum non
vt de redditibus ad libitum diſponat: ſed vt or
dinet eos diſpenſari ad vſum deſtinatum. arg.
de. quia contingit. de relig. do. & non religioſuꝫ
vt quod ſine autoritate epiſcopi conſtructum eſt
de quo eps ſe intromittere nō pōt: ſed patronus
qui edificauit illud ad libitū diſponet. de dona.
inter dilectos. & ibi per Inn. Et ſi epiſcopus exer
cuit ibi vnum ius epiſcopale non tamen per hoc
poteſt alia exercere ſm Fede. conſi. xxv. qz de poſ
ſeſſione vnius articuli non eſt inferēdū ad alios
articulos. de deci. cum contingat. Nec ob. c. pri
mū. de reli. do. quia locus de quo loquitur neceſ
ſario debebat eſſe ſubiect⁹ alicui epiſcopo: ideo
qz preſumitur pro eo qui exercuit vnum ius in
eo cui ſimile infert Jo. an. in regula. quod alicui
lib. vj. in mercu. ſcilicet quod patronus qui exer
cuit ius preſentandi: alio non apparente preſu
mitur patronus: ex quo ius patronatus ad ali
quē debet pertinere: in caſu autē noſtro non eſt ſi
mile: quia hoſpitale non eſt religioſum neceſſa
rio: vt patet. Quod tamen dictum eſt ſm Pano.
in. c. ſ. & in. c. de xenodochijs. de reli. domi. limi
tandū eſt niſi patronus qui edificauit eſſet mor
tuus quia tunc pertineret ad curam epiſcopi: vt
voluntas pia defuncti mandaretur executioni:
vt videtur text. in autē. de eccleſia titu. §. ſi quis
edificatione. & ſequenti. quod verum eſt niſi
teſtator qui edificauit aliter expreſſe diſpoſuit

ret: quia illud ſeruandũ eſt: vt. in. v. § ſi quis. Si
autẽ cõſtet hoſpitale edificatum: ſed de epiſcopi
autoritate non conſtet preſumitur tamẽ religio-
2.q. ſum: vt infra § xi. particula vlti.
1.di. ¶ Scdo querit̃ an quilibet p ſuo voto erigere poſ
ſit hoſpitale etiã ſine dote: ⁊ dico multa. ⸿ Pri-
mũ. Scdm Lapũ quilibet põt domũ ſuã factã vel
fiendã deputare ad hoſpitalitatẽ: ⁊ ad tẽpus ho
ſpitare pauperes ſicut ⁊ alia opera elemoſyna-
rũ facere. ſ3 talis loc⁹ nõ erit religioſus: nec gau
debit immunitate eccl'iaſtica nec inter loca eccle
ſiaſtica cõputabit̃: nec erit ſub iuriſditiõe epiſco
pi ⁊ poterit ad humanos vſus redire: ⁊ etiã vẽdi
ac donari: ⁊ emi ſm ho. pe. ⁊ Inno. Et iura dicẽ
tia q fieri nõ põt ſine autoritate epi intelligitur
vt ſit eccleſiaſticũ: alias vt ſit pphanũ bene fieri
põt: ⁊ hoc dicit glo. in cle. qr cõtingit. de reli. do.
Immo quilibet edificare põt hoſpitale etiã cum
oratorio ſm Ho. ⁊ Pa. in. c. ad hec. de reli. do. ſi
ne alia autoritate ſed in oratio ſine licentia epi
celebrari nõ põt. de cõ. diſ. i. vnicuiq3. ⁊ idẽ Joã.
an. poſt Vinc. ⁊ Tãcredũ. Dicit tñ Hoſt. qd etiã
poſt actũ interuenire põt conſenſus epi: ⁊ poſtq3
2 ei⁹ autoritate eſt factũ religioſum deputari non
põt ad alios vſus ⸿ Scdm. In parochia matricis
eccleſie illa irrequiſitã vel inuita erigi põt ho-
ſpitale loquẽdo de nõ religioſo ſm Lapum qr ſi
quilibet põt ſuã domũ ad hoſpitalitatẽ deputa-
re inuito epiſcopo multo fortius inuito rectore
matricis eccleſie qd intellige qñ vt priuatas do-
mos ſic deputãt: qr ſub effigie ſigno: vel denomi
natiõe loci eccl'iaſtici nõ eſſet licitũ: immo poſſet
epũs loca illa deſtruere: qr cõtra iuris phibitionẽ
factũ eſt: ⁊ facit quod no. ho. de reli. do. ad hec. ⁊
hoc tenet Car. Si vo loquamur de hoſpitali fa
cto cũ capella vel cũ autoritate epi ita' qd ſit lo-
cus eccleſiaſticus cõſueuit dubitari. Nã licet re-
gulariter vna eccl'ia i preiudiciũ alteri⁹ cõſtruẽ-
da nõ ſit. xvi. q. i. eccl'ia ⁊. c. quicũq3. illa tñ iura
loquunt̃ de eccl'ia nõ de hoſpitali in quo etiã nõ
militat ratio phibitiõis: ne. ſ. aliquid de iure an
tiquioris eccleſie acquirat̃ noue. vt in dictis ca-
pitulis: tñ cõtrariũ verũ eſt. ſ. qd nullus locus ec
cleſiaſticus erigi põt in aliqua parochia ea inui
ta. ſ. antiquiori eccleſia: ⁊ iſto caſu noĩe eccl'ie ve
nit hoſpitale: ex quo fauor eccleſiarũ reſpicit̃: qd
etiã tenet lapus: nec ceſſat ratio preiudicii: qr ho
ſpitale debet habere dotẽ de qua decima nõ ſol-
uit̃ ⁊ ſi habet capellã vel oratoriũ accedũt obla-
tiões. vñ ⁊ de imagie picta ſup muro cuiuſdã lai
ci q3tũ ad oblatiões ibi factas ſentẽtiatũ eſt ali-
3 qñ p parochia: de quo vide. S. decima § ij. parti
cula tertia. ⸿ Tertiũ. Si erigit̃ hoſpitale in limi-
ne eccleſie veteris: ex hoc ipſi eccleſie acquiritur
ius patronat⁹ ſm Lap. vt. xi. q. ij. apoſtolicos. et

xvi. q. iiij. queſt. ⁊ no. Hoſt. in ſum. ⸿ Quartũ ſm 4
Jo. an. poſt ho. hoſpitali ſicut ⁊ eccl'ie in cõſtitu-
tiõe debet certa dos aſſignari: pro cui⁹ q3titate
ſciẽda ſm Lap. recurrẽdũ erit ad articulũ. ad ſi-
mile de cõſec. ccc. cũ ſicut. ⁊ qd ibi no. gl. qr ſicut
alia requirit̃ in eccl'ia ⁊ alia in monaſterio vt ibi
ſic ⁊ alia in hoſpitali. Tãta eñ eſſe debet i eccle
ſia vt ſufficiat ad luminaria ⁊ vitã miniſtrorum
xvi. q. vij. pie mẽtis. quoꝝ eſtimatio eſt epi: i ho-
ſpitali vo habebit̃ reſpectus ad ſpeciẽ: qr ſi ſit or
dinatũ ad pauperes principalis cura erit in le-
ctis. ſi ad infirmos erit in miniſtris: ⁊ ſic de aliis.
¶ Tertio querit̃ vtrũ hoſpitale vel oratoriũ fa- 3.qõ
ctũ autoritate epiſcopi aut ei⁹ rectoris gaudeãt
immunitate eccl'iaſtica: ⁊ no. Hoſt. qd nõ de ora
torio: qr nõ intelligit̃ deo dicatus locus nec ſa-
cer. ⁊ idẽ zenze. qr qd eſt hodie oratoriũ cras po
terit fieri camera. ſ3 Pañ. in. c. eccleſie. de immu-
nita. eccl. tenet cõtrariũ: ⁊ ita tene vt.). immuni-
tas § i. Et idez. ſ. quod gaudeãt tenet vo. in ſpe.
de hoſpitali ⁊ rectore. Et ſm Lap. hoſpitale ha-
bet beneficiũ reſtitutiõis in integrum ſi ledi illud
cõtingat ſicut ⁊ eccleſia: vñ Inno. c. ij. de in inte.
reſt. dicit nomine eccleſie includi non ſolum mo
naſterium ſed omnis pius locus que omnia equi
parantur. de teſta. queſiſti.
¶ Quarto querit̃ vtrũ poſſit aliqua religio ad 4.q.
hoſpitalitatẽ iſtitui: ⁊ dicit. ſ. tho. ij. ij. q. clxxxviij.
qd ſic. ⁊ idẽ lapus: qr charitas ad quã religionis
exercitiũ ducit ſunt quedã opera pertinentia ad
vitã actiuã inter q̃ eſt hoſpitalitas. Et ſi ad hoc
ſit religio inſtituta illi exercitio principaliter de
bet intẽdere: ⁊ illud eſt pricipale inſtrumẽtũ per
qd venire debet ad charitatis perfectionẽ ⁊ talis
eſt religio cruciferorum ſancti Antonij de vien-
na: ⁊ huiuſmodi: ſi vero non ſit ad hoc principa-
liter inſtituta licet habeat hoſpitalia: vt ſancti
Jo. hieroſolimitani ⁊ ſancte Marie teutonico-
rũ ⁊ huiuſmodi habet pro principali aliud exer
citium ⁊ inſtrumentum: ⁊ tamen ſeruant hoſpita
litatem ad quam generaliter tenẽtur omnes cle
rici. vt patet diſt. xlij. per totum.
¶ Quinto queritur quis preſici ⁊ deputari poſ- 5
ſit hoſpitali pro rectore: ⁊ dico multa. ⸿ Primũ. 1.di.
religioſi ad hoc deputari non poſſunt ſecundu3
gloſ. de religio. do. in clementi. quia hic ceſſat
ratio intitulationis monachi extra monaſteriu3
ſcilicet cura. de regula. ſuper eodem qua cura ca
ret hoſpitale: ⁊ idem Fed. conſi. xxviij. ⁊ Pau. in
clemẽ. quia contingit. de re. do. addens niſi eſſet
hoſpitale alicuius religionis. Lap. autem ſic di-
ſtinguit. Nam aut religioſus talis eſt religiõis
ad hoſpitalitatẽ principalr̃ ordinate: ⁊ preſici po
teſt. Aut non: ⁊ tunc ſubdiſtinguitur. Nam aut
hoſpitale eſt annexum eccleſie curate et preſi-

ei pōt ꝓpter curā: aut etiā ipſuʒ hoſpitale habet
collegiū religioſorū a quibꝰ eligit hoſpitalariꝰ
ꝛ tūc etiā pfici pōt: qꝛ curā habet ꝛ iuriſditioneʒ
in collegiū. vt de elec. dudū. el ſcdo. aut etiā ho-
ſpitale eſt de mēſa ꝛ ꝓprietate talis religiōis: ita
qd ad illā pertinet regimē eiꝰ nō tn̄ inſtituit ibi
certus ꝛ intitulatꝰ rector ꝛ etiā preficí pōt: qꝛ ſi
mitti pōt ad alia loca ꝛ opera ꝓcurāda vt ad li-
tigādū ꝛ allegandū multo fortius ad pauperes
procurādū. ſi vero hoſpitale eſt ſine cura requirēs
certū rectorē per ſe: pfici nō pōt etiā ſi ſit certe re-
ligionis ad quā ſpectet illud cōferre: qꝛ nō ceſſat
prohibitio nec valet conſuetudo niſi valeret in
2 hoc qd preficeret bñficio ſimplici. ¶ Secūdū. Se
cundū eundē lapū conuerſus religionis laicus ꝛ
illiteratꝰ prefici pōt eo caſu quo monachꝰ prefi-
ci nō pōt: qꝛ ſi cōmittit ei cura agrorū fortiꝰ pau
perū qꝛ ceſſat in eo caſu ꝓhibitiōis: cū hec cauſa
ceſſare nō faciat in eo cōtēplationē aut predica-
tionē: qꝛ hec in monaſterio nō exercet: ſꝫ ſi cōuer
ſus eſſet clericus ꝛ literatꝰ: qꝛ tenet ad officiū vt
3 mōachi prefici hoſpitali nō poſſet. ¶ Tertiū. Cle
rici ſeculares prefici quidē poſſunt: ſꝫ habere nō
poſſunt in titulū bñficij. vt in dicta cle. ꝛ in cle. ꝑ
literas de prebē. laici aūt oēs prefici poſſunt mo
do ſint viri idonei ꝛ puidi ꝛ boni teſtimonij. vt
4 in. d. cle. qꝛ cōtingit. de re. do. ¶ Quartuʒ mulieri
hoſpitalis regimē cōmitti pōt ſm lapū ſi eſt ſine
cura: qꝛ qd nō eſt ꝓhibitū intelligit eſſe cōceſſuʒ.
xix. q. ij. mulieri etiā cōmittit regimē monaſterij
habētis annexū hoſpitale: ꝛ ſic regit vtraqꝫ: ꝛ cō
ſequēter a fortiori hoſpitale tātū: quod tamen li
mitat ſi eſſet deputatū ad receptioneʒ mulierum
quo caſu eſt honeſtiſſimū: ꝛ vbi nō eſſet cōſuetuʒ
regi per maſculos: qꝛ vbi hoc eſſet cōſuetū mulie
ri cōmitti nō poſſet: qꝛ mutaretur per hoc ſtatus
bñficij. Et ſi obijciatur qꝛ dicit in dicta clemē. qd
cōmittat prouidis viris reſpōderi pōt qd ibi ma
ſculinū cōcipit femininū. ſicut ꝛ de elec. generali
5 ꝛ. xvij. q. iiij. ſi quis ſuadēte. ¶ Quintū. Regimen
hoſpitalis duobus cōmitti pōt ſm lap. qꝛ tales
equiparant tutoribꝰ: ꝛ ad inſtar eorū facere de-
bēt inuētariū: ꝛ ſingulis annis aſſignare ratio-
nē. vt in di. cle. cōſtat aūt plures tutorē vni pupil
lo dari poſſe: ꝛ eorū quēlibet adminiſtrare in ſo
lidū niſi alia forma a teſtatore imponatur: quod
verū limitat in hoſpitalibꝰ que non cōferunt in
bñficiū eccleſiaſticū: ſed ad curā ꝛ gubernationē
ſm dictā cle. que inſoliduʒ cōmitti pōt: vel quod
vnus ſine alio nō adminiſtret quod cōgruētius
eſt: que autē cōferuntur in beneficiū vendicant ſi
bi regulā beneficiorū eccleſiaſticorū. vt. ſ. vni tā-
tū conferantur. Et ſi duobus cōmittitur poſſunt
eſſe maſculus ꝛ femina vt dicit: maxime qn̄ ho-
ſpitalia ſunt diſtincta: vt qd eſt ꝓ viris per ma-
ſculos: ꝛ qd pro femininis per feminaꝫ gubernetur.
¶ Sextum. Quāuis prima facie veria vice videa 6
tur ꝙ vnus in duobus hoſpitalibus preſici non
poſſit cū vtrūqꝫ requirat perſonalē reſidētiā: vt di
citur a ſimili de beneficijs in. c. de multa. de pre-
bē. cōtrariū tamē lap. dicit verū: qꝛ de iure cōmu
ni hoſpitale perſonalē reſidētiā nō requirit ne-
ceſſario maxime cōtinuā: cū poſſit quis deſeruire
per aliū. ꝛ idē tenet Guil. de mōte lau. in cle. per
literas. de prebē. Ad quod etiā facit quod nota.
Jo. cal. in. c. ſuper inordinata. de prebē. ꝙ. ſ. pōt
quis habere eccleſiā curatam in anno etatis ſue
xiij. qꝛ ꝛ ſi per ſe miſſam dicere non poſſit: ad qd
eccleſia ordinatur: pōt tamē dicere per aliū: ꝛ ſic
poſſet quis habere plura beneficia ſimplicia: qd
cōmuniter ſeruatur: ꝛ in vno eorū deſeruire per
aliū. cū per ſe nō poteſt ꝛ multo fortius in hoſpi-
talibus ad ſimilitudinē tutorū qui ſimul poſſunt
plures gerere tutelas: maxime cum hoſpitalia
ſunt in vna dioceſi. Facit etiam quod dicit Joā.
an. de con. preben. in rub. quod habēs beneficiū
curatum recipiens ſecundum requirens reſiden-
tiam: non ex ipſo vacat primū: ſed requiritur mo
nitio ꝛ idem tenet Inno. ꝛ idem tenenduʒ eſt de
hoſpitalibus que in beneficium cōferuntur ꝛ ea
ratione ſi non ſunt curata vel habentia collegiū
quia tunc idē iudiciū eſt habendum. de preben.
de multa. Non eſt tamen hoc inquit Lap. vtile
nec honeſtum: ꝛ poſſet epiſcopus cogere recto- 7
rem ad alterum dimittendum. ¶ Septimum. Po
teſt quis prefici beneficio curato ꝛ hoſpitali ſm
lap. eadem ratione: ꝛ multo fortius habere ho-
ſpitale ꝛ ſimplex beneficium quia omnia iſta ha
bent rationem: quod non eſt cautum in iure ho-
ſpitalarios ad perſonalem reſidentiam coarcta- 8
ri. ¶ Octauum. Per aliam perſonam habileʒ ho
ſpitale preſcribi poteſt in proprietatem ſm Lap.
quia etiam eccleſia ſic poteſt preſcribi. vt lit. non
cap. ij. eo. titu. cuʒ qui lib. vj. quo caſu regitur ho
ſpitale per cuſtodem vel famulos eccleſie vel lo-
ci qui tale hoſpitale preſcripſerit: ꝛ idem putat
de menſa ꝛ eadem ratione: quia ſcilicet eccleſia
poteſt eſſe de menſa alterius: ꝛ per illum regi ſi-
ne proprio rectore. vt de exceſ. prela. frequens in
clemē. Et ſimiliter putat quod competere poſſet
hoſpitalarium poni ꝛ remoueri ad nutum alicu-
ius prelati eadem ratione.
¶ Sexto queritur vtruʒ hoſpitalia conferri poſ 6. q.
ſint clericis ſecularibus in beneficium id eſt in
titulum beneficij? Et dicit Lapus ꝙ non: quia
hoc prohibet. d. clemen. nec valet conſuetudo cō
traria. niſi in duobus caſibus: primo ſi in funda
tione ſecus conſtitutum fuerit: ſecundo ſi per
electionem ſit de huiuſmodi rectore prouidendū.
Ratio autem ſm Paul. quare hoſpitale dari

nõ poteſt in titulũ eſt: quia beneficiũ habere non
poteſt niſi clericus: de tranſ. ex literis. Clericus
autem beneficiatus facit fructus ſuos et quãdo-
q3 ad eius ſubſtentationem datur beneficiuʒ: de
cle.pu.in dũe.c.ij. in hoſpitali autem attenditur
pauperum prouiſio et non hoſpitalariȷ.
7.q. ¶ Septimo q̃rit a quo debeat rector pficí hoſpi
1.di. tali: et dico duo. ☞ Primũ. Poſito q lai9 edifi-
cet hoſpitale de licentia epi cũ oratorio vel ſine
ꝓpter qd loc9 ille efficit religioſus et edificator
patron9 vt de iure patro. nobis. ſm Lap. nõ ptí-
nebit pſentatio ad patronum: ꝛ confirmatio ad
epm: ſed ſolus patron9 ponet ibi rectorẽ qꝛ in ta
libus nõ eſt neceſſaria inſtitutio canonica. Nec
obſtat q de iure patronatus patronis acquirit
ſolũ ius pſentandi: qꝛ illud h3 locũ in eccleſiis et
aliis locis i qb9 requirit inſtitutio canonica vel
confirmatio: in hmõi aũt hoſpitalibus hoc non
requirit. Idẽ videtur ſentire zen. in dicta clemẽ.
dicẽs quod patrono acquirit ius ſm naturã rei
cuius eſt patron9: ſicut in eccleſia collegiata nõ
acquiritur ei ius preſentãdi: ſed conſentiẽdi ele-
ctiõi facte: in capella aũt ius preſentãdi. vt in di-
cto.c. nobis. in hoſpitali vero ius committendi
gubernationem: et ſecundũ hoc talis rector non
indiget epiſcopali confirmatiõe ſi in ipſo hoſpi-
tali nõ reqrit inſtitutio canonica: qd ideo dicit:
qꝛ ſi haberet curã animarum indigeret epiſcopa
li cõfirmatiõe. Ubi tñ eſt generalis vel ſpecialis
conſuetudo circa hoc illa ſeruanda eſt ſcdm La-
2 pum. ☞ Scdm. Poſito quod de conſuetudine vel
aliquo iure ſpeciali ad patronum preſentatio et
ad epiſcopũ cõfirmatio pertineret: an premitten
dum ſit generale vel ſpeciale edictũ ante confir-
mationem ſm formã capituli fin. de elect. videt
Lap. q nõ in illis hoſpitalibus que in beneficiũ
nõ conferunt: tñ qꝛ ibi nõ eſt electio vel collatio
ſed cõmiſſio: que ſcȝ ſm gl. in. d. cle. differũt quia
collatio eſt in perpetuũ: cõmiſſio ad tẽpus: tamẽ
qꝛ non committit cura animarum vnde ꝛ ad ca-
pellã vel altare erectũ in eccleſia de licentia epi-
ſcopi põt deputari ſacerdos ad miſſas celebran-
das ſine confirmatiõe vel edicto: niſi alia conſue
tudo obſtaret. Idẽ videtur ſentire zenze. ac Gul.
qui dicit q ſi hoſpitale nõ ſit principaliter edifi
catũ ad miſſam celebrandã vel aliquod eccleſia-
ſticum ſacramentũ exhibẽdum nec ſit ibi conſti-
tut9 perpetuus vicarius ſeu dos aſſignata ꝓ eo:
licet ibi ſit altare edificatũ pro oratorio et de li-
centia epiſcopi ibi celebretur nihil ibi põt epiſco
pus vẽdicare: niſi inquantum poſſet de aliis piis
locis legatis ꝓ anima fundatoris relictis. Pro-
bantur hec omnia de conſe. diſt. j. vnicuiq3. et de
teſt. heres. ſed ſecũdum Lap. nõ intelliguntur de
hoſpitalibus collatis in beneficium ſeu que per

religioſos reguntur: ſeu que habent eccleſiã: ſed
de his ſolum que laicis gubernanda committun
tur. vide etiam .§. ſequenti. particula. iiij.
¶ Octauo querit vtrum per literas apoſtolicas 8.q.
vel legatorũ ſedis aplice ſup aliquorũ clericorũ
prouiſione conceſſas prouideri poſſit de hoſpi-
tali: et dico multa. ☞ Primũ. Nã ad hoc queſitũ 1.di.
reſpõdet Lap. qd nõ p cle. p literas. de pbendis.
etiam ſi hoſpitalia illa habeant eccleſias vel ca-
pellas: vel alia iura ſpiritualia annexa: niſi de
eis ſpecialiter caueat: vt in dicta cle. p literas. et
hoc ſi litere ſint gratioſe ſiue in forma pauperũ:
vt dicit Paul9. De literis autem apoſtolicis ſu-
per reſeruatione fructuum dicit Lap. poſt gloſſ.
in dicta cle. per literas. quod talia non includun
tur niſi exprimantur. Et ratio eſt ſm glo. quia ex
quo ad certum vſum deputati ſunt: ad alium cõ-
uerti nõ debent ſine expreſſa licentia pape: vt in
d. cle. qꝛ cõtingit. ☞ Scdm. Sed nunquid circa ta 2
lia beneficia vacãtia per mortem officialis pape
ſeu per obitũ decedentiũ in curia habeat locum
decretalis prima ꝛ ſecũda. de prebẽ. li. vj. ꝛ dicit
Lap. qd non de iure cõi: qꝛ capitula allegata lo-
quuntur ſolum de beneficiis et dignitatibus: et
conſequenter non habẽt locum in hoſpitalibus
ratione iam dicta. Si autem ſuper talibus bene-
ficiis emanarent extrauagantes prout emanaue
runt circa illa reſeruationes: eorum tenor inſpi-
ciendus foret. de priuileg. porro. et niſi fieret ex-
preſſa mentio in illis non includerentur. ☞ Ter- 3
tium. Ad ſciẽdum generaliter vtrum in literis ad
beneficia impetrantis includãtur hoſpitalia: di-
ſtinguendũ eſt cũ Lap. et gl. in. d. cle. per literas.
Nã aut hoſpitale eſt principale cui accedit eccle
ſia vel capella: et tũc per dictas literas nõ debet:
ſi vero eccleſia ſit principalis habẽs annexũ ho-
ſpitale tunc debetur: et venit ratiõe acceſſorii qd
principaliter nõ veniret: et facit. c. ſuper eo. ti. vj.
ſi vero eſt dubiũ: quia extat eccleſia et hoſpitale:
nec conſtat quod principale et quod acceſſoriuȝ
ſit: dicit pdicta gl. quod ſi appareret poſſeſſio: et
denominatio per quã poſſumus alterum precli-
gere illud ſequamur. de prebẽ. cum de beneficio.
lib. vj. ſi vero nõ apparet repellitur impetrans qꝛ
cõſtat de hoſpitali: nec cõſtat illud acceſſoriũ ec-
cleſie: et certũ eſt qd ſi hoſpitale et eccleſia eſſent
annexa ita qd neutrum eſt principale: haberet lo
cum dicta clemen. per literas. ſcdm predictã gloſ.
☞ Quartum. An legati de latere poſſint dicta ho- 4
ſpitalia conferre? Lapp. diſtinguit: quia ſi talia
ſunt in quibus laici obtinẽt ius patronatus non
eſt dubium qd ſicut nõ cõferũt eccleſias collegia
tas eadẽ ratiõe nec hoſpitalia collegiata ſed in
hoſpitalibus ſpectãtibus ad eccleſias collegia-
torum vel diſpoſitionẽ clericorũ videtur dubiũ

quia ſicut poſſent cōferre talia beneficia ita ⁊ ho
ſpitalia ſm baptiſ. ⁊ de facto ita ſeruatur: ⁊ ea le
gati conferunt licet gloſ. in. d. clemen. per literas
videatur ſentire contrariū. et idem ibi no. Pau.
5 ¶ Quintum. Sicut talia hoſpitalia in literis apo-
ſtolicis vel legatorum eius ad beneficia impetra
tis non includuntur: ita nec in literis epiſcopoꝝ
ſm zenze. niſi prout hodie cauetur in. d. clemen.
ij. de religio. do. ſed Guil. de monte lau. dicit qđ
ordinarij illa clericis poſſunt conferre: et pro ti-
tulis perpetuis eis aſſignare. modo conſuetū ſit
per plures illa de antiquo regi tanquā habentia
curam animarum vel altaria: vel hoc cōſtitutum
fuit a fundatiōe vel quis per electionē creetur in
6 ipſis locis. ¶ Sextū. Reſeruatio generalis facta
de beneficiis Joan. xxij. non comprehendit hoſpi
talia collegiata in quibus ſunt conuerſi laici. eli
gentes ſibi rectorem quandoqꝫ clericum quan-
doqꝫ laicum ſm lap. poſt Fede. quia nomine ec-
cleſiarum monaſteriū vel prioratū non compre-
henduntur hoſpitalia in materia fauorabili vel
etiam odioſa: et ſemper illa tria ſcilꝫ monaſteria
eccleſie et pia loca ponuntur vt diuerſa et diuer-
ſis vocabulis nuncupātur. et ſi reformatio taliū
locorum pertineret ad papam propter diutinam
vacationē fraudaretur hoſpitalitas contra men
tem iuris de relig. do. in clemen. ij. ſm eum.
9. q. ¶ Nono querit quid hoſpitalarij teneātur ſiue
debeant aut non debeant facere maxime quo ad
r. di. eleemoſynarū largitionem: ⁊ dico multa. ¶ Pri
mū. Debēt ad modū curatorū ⁊ tutorum preſta-
re iuramentum: ac inuentarium facere de bonis
ipſorū locorū annuatim reddere rationem ordi
nariis ſub quibꝰ ſunt vel deputatis ab eis quod
ſecundū lapp. poſt gloſ. limitat ſi fuerint requiſi-
ti: alioquin collatio puiſio ⁊ ordinatio taliū ca
ret omni robore firmitatis. vt in clemē. q2 contin
git. de reli. do. vbi lꝫ gl. videatur ſentire qđ ſit ir
rita ipſo iure talis commiſſio: tū ſm Lap. cōiter
non ſic intelligit: ſed poterunt ad hec cogi reme
diis opportunis etiā per amotionē: qđ tū ad ho-
ſpitalia militariū ordinū non extendit aut alio-
rum religioſorū: vt ibi pꝫ nō tū ſatiſdabunt ſm
Lap. poſt gloſ. niſi eſſent ſuſpecti propter vxorē
aut filios. Nec poſſunt dicti rectores ante preſti
tum iuramentū vel confectum inuentariū admi-
niſtrare vel agere ſecūdum Lap. poſt Pau. in. d.
clement. q2 contingit. ſicut nec tutor vel curator.
et oīa opponi poſſent contra iſtos q̄ ⁊ contra tu-
tores vel curatores reſpectu iuramēti vel inuen-
tarij predicti: cū ad inſtar eoꝝ ad hec duo teneā-
tur. ¶ Secundum. Precipitur ibi omnibus recto
ribus hoſpitalium ſub obtentatione diuini iudi-
cii: et per obedientiam: vt redditus in vſus pau-
perum conuertant: et nō in alios rectores tū mi-
litarium ⁊ religioſoꝝ hoſpitalium ſufficit proui
dere ſm eoꝝ inſtituta ⁊ antiquas obſeruantias:
vt ibi. qđ limita qū id qđ ſupereſt exponunt pro
fide: vel pie: alſs nō excuſantur cū negari nō poſ-
ſit tales redditus ad pios vſus fuiſſe inſtitutos.
¶ Tertiū. Precipit etiā in omnibus ad quos de
iure vel conſuetudine vel ſtatuto aut priuilegio
ptinet cura hoſpitaliū: vt bona occupata deper-
dita et alienata indebite in ſtatum debitū redu
cant: et reforment vt in dicta clemē. q2 contingit.
¶ Quartum. Quantum ad ſacramentorū admini 4
ſtrationem ⁊ celebrationem diuinorum reſpectu
rectoris familie ⁊ pauperum ſeu infirmorum ta-
lium hoſpitaliū ibidē dicit quod ſi habent alta-
ria vel cimiteria ab antiquo: ⁊ preſ byteros cele
brantes et eccleſiaſtica ſacramenta pauperibus
immo rectori ⁊ familie ſm lap. miniſtrantes: ſeu
ſi parochiales rectores conſueuerint in illis exer
cere premiſſa antiqua conſuetudo ſeruet. De iu-
re ergo cōi iſta pertinent ad eccleſiam matricem
in cuius parochia ſita ſunt loca: tamē ipſa pſcri-
bere poſſunt vt hec ad pprium ptineant ſacerdotē
vt no. ibi glo. ¶ Quintū. Non tenent aūt ad mul
ta de quibus dubitari poſſet. Nō enī tenent pri- 5
mo ſm lap. ad horas canonicas inquātum ſunt
hoſpitalarij: ſed inquātum clerici exiſtētes in ſa-
cris vel habentes hoſpitale in beneficium. Nec
ſcdo ad cathedraticū ſecundū pau. in. d. clemen.
quia cōtingit. Nec tertio ad procurationem cū
epiſcopus viſitat ſecundū eundem ibidē ex quo
infert quod hoſpitalia viſitare nō poteſt: ſed in-
quirere poteſt qū vult corrigere: ſed veriꝰ tenet
federicus conſil. cx. quod illud viſitat licet ab eo
non procuretur nec quarto ad decimas papales
ſecundū gl. ſuper clemen. ſi beneficiorum. de de-
ci. ¶ Sextū. Poſſunt autem in hoſpitando et elee 6
moſynas largiendo extraneis preferre coniun-
ctos ſecundum lap. de cohabi. cle. c. j. ꝙ intellige
non ſolum ſi ſunt pauperes et non ſi diuites: vel
vt fiant diuites. ſed etiam ceteris paribus. vt pa
tet ex dictis ſupra eleemoſyna. j. §. iij. quia ſi in
diſpenſatione propriorum ſeruandus eſt ordo:
multomagis in his quorum dominium non ha-
bemus. Nec obſt. qđ in hoſpitali non debet eſſe
delectus id eſt diſcretio perſonarum. diſtin. xlij. ſi
quis. quia intelligitur quod attendi non debet
qualitas perſone ad negocium non faciēs: puta
quia eſt amicus aut propinquus: ſed ipſa indigē
tia: qua ſtante pari pfertur proximus ſanguine.
¶ Septimū. Licite ſm lap. a pncipio fundari poſ
ſet hoſpitale cū iſto ordine ſcꝫ qđ rector teneatur 7
eligere decē vel plures certos pauperes p facul-
tatibus hoſpitalis perpetuos et illos ſolos reſi-
cere vel hoſpitari quorum vno decedente alius
ſubſtituatur: q2 ſcilicet in re ſua quilibet eſt mo-

deratoꝛ ⁊ arbiter: ⁊ ei lꝫ in ea ponere cõditioneꝫ
honeſtã maxime autoꝛitate epi etiã que alias de
iure cõi nõ procederet: vt de reli.do.conſtitutis.
8 ¶ Octauum. Si aũt hoſpitale deputatũ eſt ad ho
ſpitandũ ⁊ paupes reficiẽdũ: vel ad exercendum
alium actum charitatis: nõ puta Lap. qꝺ ſeruari
licite poſſit oꝛdo immediate ꝑdictus: qꝛ alias fie-
ret iniuria: nec vꝫ fuiſſe conſtituentis intentio.
1.qõ ¶ Decimo querit̃ qd iuris de legatis que fiũt ho
ſpitalibus: et dico multa. ¶ Primum. Si teſtatoꝛ
reliquit quãdã ſuã domũ priuatã pro ſeruãda ho
ſpitalitate: ⁊ ei certas poſſeſſiones ad hũc finem
reliqt: ille tenebunt̃ ad talias et onera laicoꝛum
ſcꝺm Lap. ex quo loc⁹ nõ eſt religioſus tamẽ hec
ſoluet heres qui eſt obligatus hãc domum ⁊ poſ
ſeſſiones ad hunc vſum ſeruare: qꝛ poſſeſſiones
ſunt pars hereditatis: ⁊ ad ipſum heredeꝫ ſpe-
2 ctant: ⁊ pro ipſis obligat̃. ¶ Scꝺm. Erigi põt ho-
ſpitale cum tali oꝛdine vt ſibi obuenientia alie-
nentur: ⁊ ꝑciũ paupib⁹ eroget̃ ſcꝺꝫ archi. nec pro
cedunt bona hoſpitalis hoc caſu pari paſſu cũ bo
nis eccl'iaſticis q̃ elienari nõ pñt propter diuerſi
tatẽ rõnis: qꝛ bona eccl'iaſtica a principio conſti
tunt̃ pro ſeruitẽtib⁹ ⁊ onerib⁹ epalib⁹ ac papali-
bus: ⁊ legatoꝛum ſine quo eccleſiaſtic⁹ oꝛdo cõ
funderet̃: bona vo hoſpitaliũ deputant̃ ꝑ ſubſtẽ
tandis paupib⁹: vñ rectoꝛes hoſpitalium fructus
nõ faciant ſuos vt ꝑlati ſcꝺꝫ Lap. ⁊ zen. Et hoc in
religiſis mendicantibus videmus qꝺ bona im-
mobilia capiunt vt vendant: ⁊ ſibi de ꝑcio proui
deant: cũ illa retinere nõ poſſint ſcꝺm ea q̄ notã.
in.c. preſentia. de proba. ⁊ in.c.ſ. de re. do. lib. vj.
in gloſ. Imo ſcꝺm Lap. valet conſuetudo qꝺ oĩa
bona relicta hoſpitali etiã immobilia alienẽtur:
nec in alienatione talium bonoꝛũ requirit̃ ea ſo-
lemnitas que in alienatione eccleſiaſticoꝛum: ſed
ſcꝺm Pet. de bellaper. vt refert Paul. in cle. qꝛ
contingit. neceſſarium eſt decretum ſi ſint immo
bilia: non aũt ſi ſeruando ſeruari non pñt. ⁊ alle.
C. de admi. tu. l. qꝺ tutoꝛes. vnde ſcꝺꝫ Lap. rectoꝛ
hoſpitalis ſancte Marie de floꝛentia de triẽnio
in triennium petit ab epo licentiam vendẽdi oĩa
ſibi obuenientia que licẽtia gñalis ⁊ vaga in bo
nis eccleſiaſticis non ſufficeret: immo nec Archi.
in dote primaria hoſpitalis ſine q̃ eps illud eri-
gi permittere non debet. ¶ Tertium. Hoſpitale
preſcribere põt qꝺ capiat oĩa legata pauperibus
relicta in vna ciuitate vt refert Ioan. an. et Spe.
⁊ vt idem Ioã. an. dicit nõ valet ſtatutũ qꝺ talia
legata ſoluantur alteri hoſpitali vel religioſo lo
co in preiudicium dicti hoſpitalis per. c. veſtra.
de loc. Poteſt etiã ꝑſcribere decimas ſcꝺm Lap.
ex quo eſt locus religioſus vtpote epi autoꝛita-
te fundatus: vnde talia iura ſibi poſſent accede-
re: vt de preben. c. literas. lib. vj. ⁊ probat̃ per. d.
cle. contingit. vbi poſſet preſcribere pauperum
ſepulturam et habere preſbyterum diuina cele-
brantem et miniſtrantem eccleſiaſtica ſacramen
ta. ¶ Quartum. Legatum factum ad edificandũ 4
hoſpitale vel alium locum religioſum in cer-
to loco an poſſit mutari. Uide infra legatum
iiij. § xj. 11
¶ Undecimo q̃ritur ad quem ſpectat cura ⁊ corre-
ctio ac refoꝛmatio hoſpitaliũ ⁊ receptoꝛũ in eis:
⁊ dico multa. ¶ Primũ. Hoc ad diuerſos ⁊ diuer 1.di.
ſis modis ſcꝺm Lap. pertinere põt. ſ. ex ſtatuto in
fundatione appoſito ex cõſuetudine vel ꝑuilegio
ſedis aplice. vt. d. cle. qꝛ cõtingit. q̃b⁹ ceſſantib⁹
ſpectat ad loci oꝛdinarium de iure. vt extra eod.
de xenodochus. ⁊. xvj. q. vij. q. ⁊ addit zen. qꝺ ẽt
ad patronos ſpectare põt ⁊ coꝛũ liberos: vt. xvj.
q. vij. filius. ſed intellige ſub epo ad quẽ principali 2
ter vt ad patrẽ pauperũ ſpectat. ¶ Scꝺm. Ad offi-
ciũ taliũ ſpectat ſcꝺꝫ Lap. curare ne rectoꝛes inhu
maniter recipiant paupes: ne prouentus in ſuos
vſus cõuertãt: ⁊ loca ipſa in predictis refoꝛmare
et occupata deperdita ⁊ alienata indebite: in ſta-
tũ debitũ reducere: ⁊ ad miſerabiliũ ꝑſonaꝝ rece
ptionẽ ⁊ ſubſtentationem debita iuxta locoꝛũ fa
cultateꝫ rectoꝛes cõpellere vt in. d. cle. qꝛ contin-
git. Et vbi hoc patroni ⁊ alij ad quos ſpectat fa-
cere negligũt: oꝛdinarius locoꝛum iniungit vt ibi
ptꝫ: vbi etiã glo. dicit qꝺ de tali negligentia pa-
tebit ex facto notoꝛio: vt extra de cẽſi. romana. vl'
per aſſignationẽ termini ad hoc prefixi ⁊ elapſi: 3
⁊ idẽ zen. ⁊ multi alij. ¶ Tertium. Et vt ibidẽ ptꝫ
ſi dicta loca ſint priuilegio exẽptiõis munita per
ſeipſos locoꝛũ oꝛdinarij vel ꝑ alios ſupleãt oĩa ⁊
ſingula premiſſa ⁊ rectoꝛes eoſdẽ vtiqꝫ nõ exem-
ptos propria exẽptos vo ⁊ priuilegiatos aplica
ad id autoꝛitate compellãt ad hoc ſcꝺm glo. Io.
an. ex precepto obligati ꝯdictoꝛes cuiuſcunqꝫ ſta
tus vel conditionis exiſtã etqꝫ ꝑbentes ꝯ ꝑmiſſa
cõſiliũ: auxiliũ ⁊ fauoꝛẽ per cenſurã eccleſiaſticaꝫ
alia iuris remedia cõpeſcendo: nullum tñ ex hoc
priuilegijs ſeu exẽptionib⁹ eoꝛũ ꝑiudiciuꝫ gñan
do nec ſe intromittendo vbi in exemptis nõ ſit ne
gligentia. Et ſi tales ad quos ſpectat prouidere
defectibus hoſpitalium negligũt: ⁊ nõ ſint ſub iu
riſditione oꝛdinarij cõpellet tamẽ eos autoꝛitate
d. cle. qꝛ cõtingit vbi de oĩb⁹ ꝑdictis plene hr̃ iũ 4
cta glo. ¶ Quartum. Si vero querat̃ vbi rectoꝛ ho
ſpitalis ſit clericus: ⁊ is qui habet prouidere ho-
ſpitali ſit laicus quõ poterit laicus compellere
clericum contra capitulum bene quidem. diſtin.
xcvj. reſpondet. Lap. dici poſſe ſecundum zenze.
quod dictam compulſionem non faciet per ſe lai
cus ſed per alium: puta epiſcopum ad inſtantiam
eius: vnde in dicta clemen. quia contingit expo-
netur verbum compelli id eſt comppelli facere:

¶ Quinto. Et ſi conſtet hoſpitale edificatum: ſed de epi autoritate non conſtat ſecundū Lap. poſt federicum in cōſilio. cv. in dubio pſumit locꝰ ec cleſiaſticus ſeu religioſus ex quo vocatur hoſpitale: ⁊ facie habet religioſi loci: maxime ſi denominat a nomine alicuius ſancti puta hoſpitale ſancti Petri: vt colligitur extra de priuileg. parentibus: vnde et Archi. de conſecra. diſtin. i. nemo notat quod ſi dubium eſt an in conſtitutione eccleſie interuenerit autoritas epiſcopi necne: preſumitur quod ſic: ex quo ſigna habet eccleſiaſtici loci: et ſi non ſit epiſcopi autoritate conſtructum: ad epiſcopum tamen ſpectat ſecundū federicum curare: vt in eo ſeruentur illa ad que deputatum eſt: cum perſone degentes ibi ſint miſerabiles: ⁊ ſub eccleſie protectione eſſe dicantur. Uide etiam ſ. ſequenti.

x 2.q ¶ Duodecimo querit̄ qd iuris de hoſpitalibus exemptis: vel religioſorum exemptorum: ⁊ dico multa. ¶ Primum. Si hoſpitale ſit exemptum ⁊ romano pontifici immediate ſubiectum nullū habens ad quem eius correctio vel reformatio pertineat rectorem eius illa ad que teneretur facere negligentem: ordinarius corrigere ſupplendo non poterit ſcdm Lap. q. d. cle. qꝛ contingit in exemptos talem correctionem ordinariis apoſtolica autoritate cōcedit in defectum eorum ad quos talis correctio ſpectat: qui in noſtro caſu nulli ſunt: et conſequenter nullus defectus vel neligētia ſuppleri poteſt: non obſtante quod habeat ſuperiorem papam: qꝛ papa negligentiā cōmittere non poteſt: et ſi committat nullus ſupplere poteſt aut debet: qꝛ ipſe aliorum negligentiam ſupplet: nemo ſuam. de elect. licet. ⁊. iii. q. v. aliorum. In non exemptis autē puta ad epm ſpectare correctionem etiam: ſi nullos habeant correctores: vt de reli. do. xenodochis. Sed contrarium in exemptis cum diſtinctione ſentiri forte poſſet. Nam ſi ſic ſunt exempta qꝺ poſt papā correctionem nec habeant nec habere poſſint: procedit dictum. Lap. qꝛ papa ſibi correctionem reſeruauit: ſi vero correctionem habere poſſunt: lꝫ nūc caſu aliquo nō habeant nec ſtatim habitura ſint dictum lapi procedere non videt̄: ſed contrarium qꝛ ſi ordinarius per. d. cle. qꝛ contingit. pōt autoritate apoſtolica corrigere correctores: multo fortius corrigendos qui quo ad hoc ſunt inferiores maxime quia intentio legis ibi non eſt principaliter vt correctores faciant debitum ſuum: ſed vt pauperes habeāt ſuū effectus: vnde nullis extantibꝰ correctoribꝰ ſtat adhuc ratio ⁊ cā concedendi talem autoritatem. ¶ Secundū ſi hoſpitale religioſorum apoſtolice ſedi imediate ſubiectorū non habet alium ſuperiorē ad quē de iure correctio ſpectet ⁊ rector eius deficiat in his ad que tenet̄ ſcdm formā ſepe dicte cle. p ordinariū ſcdm archi. poſt lap. cogi non poterit: nec in tali hoſpitali epſ vllam ſuam vel apoſtolicam hꝫ autoritatem ⁊ mouet̄: qꝛ dicta exemptio fuit libera vnde ſi prouiſio poſtea facta de illis corrigendis per ſuos ſuperiores non vendicat ſibi locum in illis: nō tamen ceſſat diſpoſitio dicte exemptionis qꝛ potuit alia ratio eſſe. Et lꝫ ſupiores fuerit cā impulſiua: tamē illa ceſſante nō ceſſat diſpoſitio. argu. eorū que no. in. c. inter corporalia. de tran. prel. Ex pluribus etiam aliis capitibus non poterunt tales religioſi per epm reformari vnū qꝛ ex quo ſunt exempti ⁊ eorū ſupior nō eſt in culpa: nō eſt locus conceſſioni facte ordinario: qꝛ fit ſub certo modo: ⁊ ꝯſr eo deficiente cōmiſſio deficit. Item qꝛ papa eſt ſuperior qui de ſe non intellexit: ⁊ eiꝰ negligentiam nemo ſupplet. Et ita ſeruari fecit in curia ſpirituali florentina que per dictā cle. procedebat contra hoſpitalarium hoſpitalis ſancti galli quod eſt apoſtolice ſedi mediate ſubiectum: et eſt religioſorum qui profitentur regulā beati aug. Hec ex illo. Sed his non obſtantibus ſecundum premiſſam diſtinctionem teneri poteſt nec eius motiua contra iſtud concludunt quicquam vt patet intuenti.

Hoſpitalitas quomodo conueniat clerico. ſ. clericus. iiii. ſ. xlv.

Hoſti fides ſeruanda eſt promiſſa. xxiii. queſtio. i. noli. ⁊. xxii. queſtione. iiii. innocens. quod limita vt infra iuramentum. iiii. ſ. xiii.

Humilitas eſt virtus qua refrenatur animus ne immoderate tendat ad alta ſm. s. tho. ii. ii. q. clxi. qua vere humilis nihil odit mirabilius quā ſuam excellentiā. iii. q. xx. ar. iiii. ad primū quoqꝫ quilibet quantum ad id quod ſuum eſt debet ſe ſubmittere cuilibet quantum ad illud qꝺ in eo dei eſt: licet quod eſt ſuum vel dei in ſe preferre poſſit ei quod eſt eius: vel dei in alio. xxii. vbi. ſ. Humilitati contrariatur tendere in magna ſupra ſe ex confidentia propriarum virium non autem ex confidentia dei. xxii. vbi ſupra De hoc etiam infra ſuperbia et infra iactantia.

¶ Finis prime partis ſumme Silueſtrine.

Regiſtrum prime partis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z
A B C D E F G H I K L M N O P
Omnes ſunt quaterni.
Ro. 3.
¶ Per legem enim agnitio peccati.

Tabula alpha. in primam partem ſum. silueſtrine.

Abbas. fo.iii.
Abbatiſſa. fo.iiii.
Aborſus. fo.iiii.
Abrogatio. fo.iiii.
Abſens. fo.iiii.
Abſolutio primo ab excõmunicatione iuris. folio.v.
Abſolõ ſcõo quo ad excõicationē ab hõie vel a iudice. f.vi.
Abſolutio tertio quo ad modū eius. folio.vii.
Abſolutio quarto ab excõicatiōe in quā ꝗs incidit ex clerici percuſſione: cuius abſolutio pape reſeruatur. fo.ix.
Abſolutio quinto quo ad percuſſores clericorum quando ſunt regulares. folio.xiii.
Abſolutio ſexto ꝗ̃tum ad formam verborum. folio.xiiii.
Acceptatio perſonarū.fol.xiiii.
Accidia. folio.xv.
Actio actor et actus. folio.xv.
Accuſatio et accuſatus.fol.xv.
Adiuratio. fo.xvii.
Adminiſtratio. fo.xviii.
Admonitio. folio.xviii.
¶ De admõitiõe vide i v̈bo denunciatio ⁊ in v̈bo mora.
Adoptio ſeu arrogatio. f.xviii.
Adoratio. fo.xix.
¶ De adoratiõe vide in verbo latria.
Adulatio. folio.xix.
Adulterium. folio.xix.
Aduocatus. folio.xx.
Affinitas. folio.xxiii.
¶ De affinitate vide in verbo matrimoniū:octauo.§.v.
Alchimia. fo.xxiii.
Alea. folio.xxiii.
¶ De alea vide i v̈bo ludꝰ.
Alienatio immobiliū maxime eccleſiaſticorum. folio.xxiii.
Alimenta. folio.xxvii.
Altare. folio.xxvii.
Alternatiua. folio.xxviii.
Ambaſiator vide in verbo abſens et in verbo legatus.
Ambiguitas vide in verbo dubium.
Ambitio vide in v̈bo ſupbia.
Angaria ⁊ perangaria vide in verbo gabella. fo.xxix.
Appellatio. folio.xxix.
Apoſtaſia et fuga monachorum. folio.xxxi.
Aqua benedicta. folio.xxxiii.
Arbiter. folio.xxxiii.
Archidiaconus. folio.xxxvii.
Archiepiſcopus. folio.xxxviii.
Archipreſbyter. folio.xxxix.
Argumētatio iuridica. f.xxxix.
Arra. folio.xl.
Arrogātia vide in v̈bo ſupbia.
Arrogatio vide i v̈bo adoptio.
Ars et artifex. folio.xl.
Articuli fidei vide i v̈bo fides.
Articulus mortis vide in verbo abſolutio.§.v.
Aſſaſſinus. folio.xli.
Aſſecuratio vide in verbo negotium.§.iiii.
Aſtrologia vide in verbo ſuperſtitio.§.xi.
Aſtutia vide in v̈bo ſimulatio.
Auaritia. folio.xlii.
Auditor. folio.xlii.
Balneum. folio.xlii.
Bannum. folio.xlii.
Baptiſmꝰ pmo ꝗ̃tū ad multiplicē ſubam ⁊ formā. fo.xlii.
Baptiſmꝰ.ii.ꝗ ad māz.fo.xliii.
Baptiſmꝰ.iii.ꝗ ad miſtrū.f.xlv.
Baptiſmus quarto quo ad ſuſcipientem. folio.xlvii.
Baptiſmus ꝗnto quo ad ritum et modum. folio.xlix.
Baptiſmꝰ.vi. ꝗad eiꝰ effectū.l.
Bellum publicum primo. fo.l.
Bellū.ii.puatū vl ꝑticulař.liii.
Bellum tertio.f.cõe vt clericos tāgat vel eccleſias. folio.lv.
Benedictio. folio.lvi.
Beneficiū pmo dignitas eccleſiaſtica et prebenda. fo.lvii.
Beneficiū eccleſiaſticū ſecūdo quo ad conferentem.fo.lviii.
Beneficiū eccleſiaſticum tertio quo ad obtinētem. folio.lix.
Beneficium eccleſiaſticum prebenda dignitas quarto quo ad pluralitatem. folio.lxi.
Beneficium eccleſiaſticū quinto quo ad fructus.folio.lxii.
Bigamus ⁊ bigamia. fol.lxiii.
Biſextum. folio.lxiii.
Blaſphemia. folio.lxiii.
Cabella vide in verbo pedagium ⁊ tallia.
Calix. folio.lxvi.
Calumnia vide in verbo iuramentum.§.ii.
Calumniator aut tergiuerſator vide in verbo accuſatio.
Cambium vide in verbo vſura quarto per totum.
Canonica portio. folio.lxvi.
Canonicus. folio.lxix.
Canonizatio ſanctorū.fol.lxix.
Capitulum. folio.lxix.
Caracter. folio.lxx.
Carcer. folio.lxx.
Cardinalis. folio.lxx.
Charitas. folio.lxx.
Caſtratꝰ in v̈bo corpe vitiatꝰ.
Caſus. folio.lxxii.
Caſus fortuitus. folio.lxxiii.
Cathecismus et exorciſmus.folio.lxxiiii.
Caupo vide in verbo nauta per totum.
Cā legalis ⁊ iudicialis.f.lxxiii.
Cautio. folio.lxxv.
Cecus vide in verbo ſurdus.
Ceſſio bonorum. folio.lxxv.
Cenſura eccleſiaſtica vide in verbo interdictum excommunicatio ſuſpenſio.
Cēſus vide in v̈bo gabella.f.ii.
Ceſſatio a diuinis. folio.lxxv.
Cimiterium. folio.clxxvi.
Circunſtantia. folio.eodem.
Citatio. folio.lxxvii.
Ciuitas et ciuis. folio.lxxvii.
Clandeſtinū vide in verbo matrimonium.ii.§.xiii.
Clauis. folio.lxxviii.
Clauſula generalis. fo.lxxviii.
Clericus primo ꝗ̃tū ad nomen et priuilegia eius. fo.lxxviii.
Clericus ſcõo qualiter et qualē ſe debeat habere.folio.lxxix.
Clericꝰ tertio ꝗ̃tū ad licita ꝗbus tenet abſtinere.fol.lxxx.
Clericus quarto ꝗ̃tū ad bona temporalia. folio.lxxxiii.
Coactio. folio.lxxxvi.
Coadiutor. folio.eodem.
Cogitatio poteſt eſſe peccatū etiam mortale.folio.eodem.
Cognatio triplex vide i verbo impedimētum.v.xi.et.vii.et in verbo adoptio. fo.lxxxvi.
Collegium. folio.eodem.

Colonus. folio.lxxxvj.
Columbaria vide in verbo reſtitutio.iij.§.iiij.
Colluſio. folio.eodem.
Commenda. folio.eodē.
Commiſſio. folio.lxxxvij.
Commodatum. folio.lxxxvij.
Compaternitas vide in verbo matrimonium.viij.§.xij.
Compenſatio. folio.lxxxviij.
Compoſitio. folio.lxxxix.
Compromiſſum. folio.lxxxix.
Cōicare vide ī v̄bo eucbariſtia.
Cōmutare vide in verbo pmutatio ſimonia:et votum.
Conceſſio. folio.lxxxix.
Concilium generale et congregatio ſinodalis. fo.lxxxix.
Cōcubinari⁹ ꝛ foꝛnicatoꝛ. xcj.
Concuſſio. folio.xcij.
Condemnatus ad moꝛtem an fugere poſſit vide in verbo accuſatus.§.xxj.
Conditio motus cauſa et demonſtratio. folio.xcij.
Conductoꝛ. folio.xciij.
Confeſſio nō ſacrālis. fo.xciij.
Confeſſio ſacramētalis primo in ſe q̄d ꝛ qualis ſit. fo.xciiij.
Confeſſio ſc̄do quo ad neceſſitatē ꝛ vtilitatē eius. fo.xcix.
Confeſſio.iij.q̄ ad ſigillū.foľ.c.
Confeſſoꝛ primo.i.confeſſionis auditoꝛ quis ſit. foľ.cij.
Cōfeſſoꝛ ſc̄do q̄s ſit ſpecialiter q̄tū ad p̄dicatoꝛes et minoꝛes ꝛ de boꝛum aūcte.fo.cvj.
Confeſſoꝛ tertio q̄tum ad eius qualitatem. fo.cxvij.
Confeſſoꝛ quarto quantum ad actum eius.i.impoſitionē penitētie ꝛ abſolutionē. fo.cxj.
Confirmatio humana electionum et alioꝛum. folio.cxij.
Confirmatio diuina que eſt ſacramentum. folio.cxij.
Confraternitas cōiuratio et cōſpiratio. folio.cxiij.
Conſanguinitas vide in verbo matrimonium.viij.§.xj.
Conſcientia. folio.cxiij.
Cōſecratio p̄latoꝛū.j. fo.cxiiij.
Conſecratio et reconciliatio ſacroꝛū locoꝛum ſc̄do. fo.cxiiij.
Cōſecratio altaris vide in verbo altare.§.j.
Cōſecratio cimiterij vide ī verbo cimiterium in p̄n. et.§.iiij.
Cōſecratio vaſoꝛū ac veſtiū vide in v̄bo b̄ndictio per totū.
Cōſecratio v̄ginū et veli. cxvj.
Cōſenſus et ratihabitio. cxvj.
Conſeruatoꝛ. folio.cxvij.
Cōſiliū ꝛ obſ̄o ad illō.fo.cxvij.
Cōſpiratio vide ī v̄bo ꝯiuratio.
Conſtellatio vide in verbo ſuperſtitio.§.xj.
Conſtitutio. folio.cxix.
Conſuetudo et mos.folio.cxx.
Contemptus. foľ.cxxij.
Contentio. folio.cxxiij.
Cōteſtatio litis ī verbo lis.§.ij.
Cōtract⁹ ꝛ q̄ſi ꝯtus. fo.cxxiij.
Contritio. folio.cxxiiij.
Contumacia. folio.cxxv.
Cōtumelia et iniuria. foľ.cxxv.
Conuentus. folio.cxxvj.
Choꝛea. fo.cxxvj.
Coꝛrectio et punitio.foľ.cxxvj.
Coꝛpoꝛa ſanctoꝛum.fo.cxxviij.
Coꝛpoꝛalia palle altaris et veſtes ſacre. folio.cxxviij.
Coꝛpoꝛe vitiatus. folio.cxxix.
Coꝛpus chriſti vide in verbo eucbariſtia.
Crapula. folio.cxxix.
Credere hereticoꝝ vide in verbo hereſis.j.§.vij.
Credulitas. folio.cxxix.
Crimen. foľ.cxxx.
Chriſma vide vbi oleū ſanctū.
Cruce ſignatus vide in verbo indulgentia.§.x. fo.cxxx.
Culpa ꝛ dolus. fo.cxxx.
Cupidus vide oꝛdo.iij.§.ij.
Cura animarum. folio.cxxxj.
Curatoꝛ vide tutoꝛ.
Curialis. folio.cxxxij.
Curioſitas. folio.cxxxij.
Cuſtos. fo.cxxxiij.
Damnatus. folio.cxxxiij.
Damnum. folio.cxxxiiij.
Debitum coniugale. fo.cxxxiiij.
De votꝭ ꝯiugū.j.vid.j. votū.v.
Decanus vide in verbo archidiaconus.
Decima primitie et oblationes. fo.cxxxv.
Defenſio vide in verbo bellum ij.§.j.et ſequenti.
Defenſoꝛ vide vbi hĕſis.j.§.vū.
Defunctus vide vbi moꝛtuus.
Degradatio clericoꝛū.f.cxxxix.
Delectatio. foľ.cxl.
Delegatus ſubdelegatus et legatus. fo.cxlj.
Dementia. fo.cxliiij.
Demoniacus. fo.cxliiij.
Denunciatio. fo.cxliiij.
Depoſitum. fo.cxliiij.
Deriſio. fo.cxlv.
Deſperatio. fo.cxlv.
Detractio. folio.cxlvj.
Diaconus et ſubdia. fo.cxlvij.
Dies. folio.cxlvij.
Diffamatio. folio.cxlvij.
Diffidat⁹ vide vbi aſſaſſinus.
Dignitas et perſonatus ꝛ officium. fo.cxlvij.
Dilapidatoꝛ. fo.cxlviij.
Dioceſis. fo.cxlviij.
Diſcoꝛdia. fo.cxlviij.
Diſcretio. fo.cxlviij.
Diſpenſatio. fo.cxlviij.
Diſputatio. fo.cl.
Diuinatio. fo.cl.
Diuoꝛtium. fo.clj.
Doctoꝛ ꝛ magiſter.folio.cliiij.
Dolus vide vbi culpa p totū.
Domeſtic⁹ vide vbi familiarꝭ.
Domicilium. fo.clvj.
Dn̄ica ꝛ feſtū ꝛ dies feriata.clvj
Dominiū et dominus. fo.clix.
Donatio primo in cōi et inter viuos generaliter. fo.clxj.
Donatio īter viuos ſc̄do ſpālr inter virū et vxoꝛem ꝛ quaſdā alias perſonas.fo.clxiiij.
Dōatio īter viuos.iij.ſpālr q̄ſi eſt añ vl̄ poſt nuptias.clxvj.
Dōatio.iiij.cā moꝛtꝭ.fo.clxvj.
Dos et parafrena. fo.clxviij.
Duana vide vbi gabella. f.iij.
Dubiū facti ꝛ iuris.foľ.clxiij.
Duellum. fo.clxxij.
Dulia vide vbi latria.
Ebrietas. folio.clxxiij.
Eccl'ia ꝛ eccl'iaſtica p̄uilegia pſōe eccl'iaſtice. clxxv.
Eccleſia.ij.quo ad materiā in genere et in ſpē. foľ.clxxvj.
Eccleſia.iij.quantum ad bona tempoꝛalia. fo.clxxvij.
Edificium. folio.clxxvij.
Electio ꝛ eligēd⁹.j.in gn̄e.178.

Electio.ij.quantū ad ſuas ſpecies. fo.clxxxj.
Electio.iij.q̄tū ad aliq̄ determiata pſonar̄ gn̄a.f.clxxxv.
Eleemoſyna. fo.clxxxvj.
Emancipatio et emancipatus. fo.clxxxvij.
Emphyteoſis. fo.clxxxvij.
Emptio et venditio. fo.cxcij.
Emūitas. vide vbi imunitas.
Enorme. fo.cxcv.
Epiſcopus. fo.cxcvj.
Equitas. fo.cxcvij.
Error. fo.cxcvij.
Eſtimatio vide infra poſt ver. extraordinarium.
Etas. fo.cxcvij.
Euangelium. fo.cxcviij.
Eucharistia.j.in ſe quantū ad materiā ⁊ formā. f.cxcviij.
Eucharistia.ij.quātū ad miniſtrū ⁊ defect⁹ q̄ accidere pn̄t in miſſa. fo.cxcix.
Eucharistia.iij.q̄tū ad vſum ⁊ ſumptionē eius. fo.cci.
Eucharistia.iiij.quātū ad effectus ⁊ miranda ei⁹ ſummarie. fo.ccv.
Euictio. fo.ccv.
Eunuchus. fo.ccv.
Exactio. fo.ccv.
Excepta. fo.ccv.
Exceptio. fo.ccv.
Excōicatio.j.d maiori i ſe.ccv.
Excōicatio.ij.i.de maiori q̄tū ad virtutem obligatoriam eius. fo.ccix.
Excōicatio.iij.i.d maiori quātum ad ei⁹ effectū. fo.ccxiij.
Excōmunicatio.iiij.i.de minori in ſe. fo.ccxiiij.
Excōicatio.v.i.de pticipatione cū excōicatis. fo.ccxv.
Excōicatio.vj.ſ. pcutientium clericos. fo.ccxx.
Excōicatio.vij.ſ.de illa q̄ ē reſeruata pape. fo.ccxxv.
Excōicatio.viij.ſ.de illa q̄ ē reſeruata epo ſemper vel iterdum. fo.ccxxxiiij.
Excōicatio.ix.ſ.d ea q̄ nulli de iure reſeruat̄ fo.ccxxxv.
Excōicatio.x.⁊ vlti. q̄tū ad dubia q̄dā cōia pdictis excōicationibus. fo.ccxlvij.
Executor. fo.ccxlviij.
Exemptio ⁊ exempt⁹. fo.ccxlviij.
Exheredatio. vide.ſ. hereditas.ij.per totum.
Exorciſta. fo.ccxlix.
Expenſe. fo.ccxlix.
Expoſitus. fo.ccxlix.
Extraordinarium. fo.ccl.
Exiſtimatio. fo.ccl.
Extrema vnctio. vide vide vnctio extrema.

F

FAbule. folio.ccl.
Facere. folio.ccl.
Fallacia.vide i v̄.falſari⁹ p to.
Falcidia.vide vbi legitimal.
Falſaria et falcitas. folio.ccl.
Fama et rumor. foli.cclj.
Familia ⁊ famulus. fo.cclij.
Familiaris. folio.ccliij.
Fauorabile.vide vbi odioſu3.
Fautor vi.vbi h̄ti.ſ §.vij.⁊.x.
Femina. fol.ccliij.
Fenus. folio.ccliij.
Ferie vide vbi dies feſtus.
Feudum. folio.ccliiij.
Fictio iuris. folio.cclvj.
Fideicommiſſum. fo.cclvj.
Fideiuſſor. folio.cclvj.
Fides folio.cclvij.
Filius legitimus ⁊ illegitimus. precipue quātum ad ſucceſſionem. fo.cclviij.
Filiuſfamilias. folio.cclxj.
Fiſcus. folio.cclxj.
Flagella folio.cclxj.
Forma. folio.cclxij.
Fornicatio vide vbi luxuria.
Forus. folio.cclxj.
Fratres. folio.cclxj.
Fraus. folio.cclxj.
Frigiditas. folio.cclxij.
Fructus. folio.cclxij.
Fugere. folio.cclxj.
Funus. folio.cclxj.
Furioſus. folio.cclxj.
Furtum. folio.cclxj.

G

GAbella ⁊ oīs publica exactio primo in genere quātū ad quid eſt. fo.cclxv.
Gabella.ij.quo ad cenſus maxime eccl'iaſticos. fo.cclxv.
Gabella.iij.quo ad vectigalia guidagia douanas et ſimilia folio.cclxvj.
Gabella.iiij.quo ad talias et huiuſmodi. folio.cclxx.
Gabella.v.quo ad angarias ⁊ munera. folio.cclxxj.
Generale. folio.cclxxij.
Gladius. folio.cclxxij.
Gl'ia vana.vide vbi vana gl'ia
Gratia dei ⁊ hoīm. fo.cclxxij.
Grad⁹ ɔſanguinitatis ⁊ affinitatis vide vbi mīm. f.cclxxij.
Guerra vide vbi bellū p totū.
Guidagia.vide vbi gabella.
Gula. folio.cclxxij.

H

HAbitus maxime facer. folio.clxxij.
Hebetudo. folio.clxxiij.
Hereditas.j.in ſe. fo.clxxiij.
Hereditas.ij.quātū ad exheredationem. folio.clxxx.
Hereditas.iij.quātum ad heredem folio.clxxxv.
Hereditas.iiij.q̄tū ad ſubſtitutionem folio.clxxvj.
Heremita. folio.clxxix.
Hereſis ⁊ heretic⁹.j.i ſe.clxxix.
Hereſis ⁊ hereticus.ij.q ad inquiſitores. folio.clxxxij.
Hereſis ⁊ h'tic⁹.iij.ſpāl'r q ad lamias ſiue ſtrigas.clxxxvj.
Hermafroditus. fo.clxxxvij.
Hironia. folio.clxxxvij.
Hiſtrio vide.ſ.ars.§.vij.
Homagium. folio.clxxxvij.
Homicidiū volūtariū.clxxxvij
Homicidiu3.ij.inq̄tum eſt caſuale. folio.ccxc.
Homicidiū.iij.q̄tū ad penam maxie irregularitatis.ccxci.
Homo. folio.ccxcv.
Honeſtas ⁊ honeſt⁹. fol.ccxc.
Honor ⁊ honoratio.fo.ccxcvj.
Hora canonica ⁊ officiū diuinum. folio.ccxcix.
Hoſpitale et hoſpitalarius. folio.ccxcix.
Hoſpitalitas. folio.cccj.
Hoſtis. folio.ccci.
Humilitas. folio.cccij

Finis tabule in primam partem ſumme Silueſtrine.

questa justitia del nostro sire
et fratre felice in questo caso in
generale et per far mezzo.
per in fine di tornare da
fiorenza in torna con la justitia
magistica et pacifica e ogni cosa
tornira apresso te lui per in fine
di tornare piu cedo a dio —
a di 18 maggio 1567.

Io fratre felice oscritto

et luoco

SILVESTRINA.

SECVNDA PARS SVM-
mæ Siluestrinæ: edita ab Reuerendo
patre Siluestro Prierate abſolutiſſi-
mo Theologo, ex ſacra prędicato
rum familia, Sacri palatij magi
ſtro digniſsimo: cũ annota-
mẽtis & numeris: Reper
toriũ quoq; quod, uti
ſumma, bifariam
partitum
eſt.

1539

I

Iactantia.folio. j.
Iconomus.folio. j.
Iperdulia vbi latria vide.
Ieiunium et abſtinentia.folio. j.
Ignorantia.folio. iiij.
Illegitimus filius precipue quantum ad promotionem.folio. vij.
Imagines ſanctorum.folio. eodem.
Immunitas ſeu libertas eccl'ie primo in ſe ⁊ quo ad loca res et perſonas.folio. vij.
Immunitas eccleſie ſecundo quantum ad eius violationem.folio. x.
Immunitas eccleſie tertio ſpecialiter quantum ad confugientes ad eccleſiam.folio. xij.
Impenſe.folio. xiij.
Impedimentum quo ad matrimoniū vide in verbo matrimonium.vj.vij.viij.folio. xiij.
Imperator vide papa.§.x.item electio.iij.§.iiij.et v.folio. xiij.
Imperium.folio. eodem.
Impoſſibile. xiij.
Impubes.folio. eodem.
Inanis gloria vbi vana gloria.folio. xiij.
Incantatio vbi ſortilegium ſecundo.fo. eodē.
Incarceratus vbi carcer.folio. xiij.
Incendiarius et incendium.folio. xiij.
Incertorū reſtitutio declaratur.j.reſtitutio.viij. per totum.folio. xiiij.
Inceſtus vbi luxuria.folio. eodem.
Incorrigibilis.folio. xiiij.
Indefinita propoſitio.folio. eodem.
Indicium.folio. xiiij.
Indignatio.folio. xv.
Indutie.folio. eodem.
Indulgentia.folio. xv.
Inepta letitia.folio. xix.
Infamia.folio. xix.
Infidelitas et infidelis.folio. xx.
Infirmus.folio. xxj.
Infra.folio. eodem.
Ingenuus.folio. xxj.
Ingratitudo.folio. eodem.
In integrum reſtitutio.folio. xxj.
Iniuria.folio. eodem.
Iniuſtitia.folio. xxij.
Inobedientia.folio. xxij.
Inofficioſum.folio. xxij.
Inquilinus.folio. xxij.
Inquietudo mentis.folio. xxij.
Inquiſitio primo.folio. xxiiij.
Inquiſitio ſcdo quo ad religioſos.folio. xxvj.
Inſcriptio ſeu inſcribere.folio. xxvj.
Inſignia.folio. xxvj.
In ſtirpes ſuccedere.folio. xxvij.
Inſtitor.folio. eodem.
Inſtitutio ſeu inſtituere.folio. xxvij.
Inſtrumentum infra tabellio.folio. xxvij.
Intentio.folio. eodem.
Interdictū primo quid ⁊ quotuplex ſit.fo. xxvij.
Interdictū ſcdo quādo ⁊ quos liget.fo. xxviij.
Interdictū tertio a quo ponatur aut ſuſpendatur vel relaxetur.folio. xxix.
Interdictū quarto quādo a iure ponat̄.fo. xxxj.
Interdictū quinto q̄tū ad effectū quid.ſ.eo tēpore liceat ⁊ quid non liceat.folio. xxxij.
Interdictum ſexto quantum ad penas violantiū illud.folio. xxxv.
Intereſſe.folio. xxxvj.
Interlocutoria ſententia.folio. xxxvj.
Interpretatio.folio. xxxvj.
Inteſtatus.folio. xxxviij.
Intruſus.folio. eodem.
Inuentum.folio. xxxviij.
Inuentarium.folio. xl.
Inueſtitura.folio. eodem.
Inuidia.folio. xl.
Iperdulia vbi latria.folio. eodem.
Ipocriſis vbi ſimulatio.folio. xl.
Ipotheca vbi pignus.folio. xl.
Ira.folio.eodem. eodem.
Irregularitas.folio. xl.
Irriſio vbi deriſio.folio. xliij.
Ironia vbi hironia per.h.folio. eodem.
Iſtrio vide vbi ars.§.vij.⁊ vbi infamia.§.quinto folio. xliij.
Iudei.folio. xliij.
Iudex primo in ſe.folio. xlvj.
Iudex ſcdo quo ad eiꝰ officiū id eſt iudicare.f.lj.
Iudicium.folio. liij.
Iuratio ⁊ iuramentum primo in ſe quid ⁊ quotuplex ſit.folio. liiij.
Iuf'm ſcdm an ⁊ qñ ſit licitū vel illicitū.fo. liiij.
Iuf'm tertiū quō ſit itelligēdū ⁊ iterp̄tādū.f. lvj.
Iuramētū quartū q̄tū ad obligationē.fo. lviij.
Iuramētū.v quo ad relaxationem.folio. lxij.
Iuriſditio.folio. lxv.
Ius dictum.folio. eodem.
Iuſiurandum. lxv.
Iuſpatronatus ⁊ patronus.folio. lxv.
Iuſtitia.folio. lxviij.

K

Karacter karitas kateſchiſmus ⁊ ſimilia require ſupra ſub litera.C.folio. lxviij.

L

Laicus.folio. lxviij.
Latria ⁊ omnis adoratio.folio. lxix.
Latro publicus.folio. lxix.
Laudemium.folio. eodem.
Legatum primum in genere.folio. lxix.

Legatum.ij.a quo fieri poſſit aut cui ;factum eſſe intelligatur.folio. lxxſ.
Legatum.iij.q̄tum ad rem legatā quid.s.'poſſit aut quid intelligatur legari.folio. lxxiij.
Legatum.iiij.ad pias cauſas.folio. lxxiiij.
Legatus.folio. lxxvſ.
Legitimus ꝛ legitimatio.folio. lxxvſ.
Legitima portio.folio. lxxix.
Leno.folio. lxxxſ.
Lepra ꝛ leproſus.folio. lxxxſ.
Lex.folio. lxxxij.
Libellus.folio. xcij.
Liber.libera.libere. folio. xcij.
Libertus.folio. xcij.
Lis.folio. xcij.
Litere.folio. xciiij.
Litigator.folio. xciiij.
Liuellarius.folio. xciiij.
Loca.folio. xciiij.
Locatio.folio. xcv.
Ludus.folio. xcviij.
Luxuria in genere ꝛ in ſpecie.folio. cſ.

M

Magiſter.folio. ciij.
Maieſtas.folio. ciiij.
Maior.folio. ciiij.
Maioritas.folio. ciiij
Maior pars.folio. ciiij.
Maledictio.folio. ciiij.
Malefactor.folio. eodem.
Maleficium.folio. eodem.
Malitia.folio. cvij.
Mandatum.folio. cvij.
Manifeſtum.folio. cviij.
Manumiſſio.folio. cviij.
Martyrium.folio. cix.
Maſculinum.folio. cix.
Mathematici.folio. eodem.
Matrimonium primo in ſe.folio. cix.
Matrimonium ſecundo quomodo contrahatur quantum ad verba abſolute.folio. cx.
Matrimoniū tertio qūo cōtrahaꝶ q̄tū ad verba ſub cōditione vel modo ꝛ hmōi.folio. cxiij.
Matrimoniū quarto qūo cōtrahaꝶ q̄tū ad intētionē abſulute vel cōditionaliter.folio. cxvſ.
Matrimonium quinto a quo ꝛ per quem contrahi poteſt.folio. cxvij.
Matrimonium ſexto quantum ad eius impedimenta in genere.folio. cxix.
Matrimoniū ſeptimo quo ad impedimenta que impediunt tantū ꝛ non dirimunt.folio. cxxſ.
Matrimoniū octauo quo ad impedimenta que ꝛ impediunt ꝛ dirimunt.folio. cxxiij.
Matrimoniū nono que ad accuſationem ad diuortium ordinatum. folio. cxxix.
Matrimoniū.x.qn̄ aliquis vel aliqua petiꝶ aut repetitur tanquā coniunx.folio. cxl.
Maxime.folio. cxlj.
Mendicus ꝛ infirmus.folio. cxlſ.
Membrum.folio. cxliij.
Mendacium.folio. cxliij.
Mendicantes religioſi.folio. cxlv.
Menſa clericorum.folio. cxlv.
Menſis.folio. cxlv.
Menſura.folio. cxlv.
Mercator.folio. eodem.
Meretrix.folio. cxlv.
Meritum.folio. eodem.
Metus.folio. cxlv.
Miles.folio. cxlvſ.
Minor.folio. cxlvij.
Miſerabiles perſone.folio. cxlvij.
Miſſa primo quantū ad celebrationē.fo. cxlvij.
Miſſa.ij.quo ad auditionem.folio. clſ.
Miſericordia.folio. clij.
Modica.folio. clij.
Mollities.folio. eodem.
Monachus.folio. clij.
Monaſterium.folio. clij.
Monacha.folio. eodem.
Moneta.folio. clij.
Monitio.folio. eodem.
Monopolium.folio. clij.
Mora.folio. clij.
Mors.folio. cliij.
Mortis articulus.folio. cliij.
Mulier.folio. cliij.
Multitudo.folio. cliiij.
Munus.folio. cliiij.
Murmuratio.folio. eodem.
Mutilare.folio. cliiij.
Mutus.folio. cliiij.
Mutuum.folio. cliiij.

N

Naufragium.folio. cliiij.
Nauta.folio. clv.
Neceſſitas.folio. eodem.
Negligentia.folio. ſclv.
Negotium negotiator ꝛ negotiatio.folio.clvſ.
Neophitus.folio. clvſ.
Necromantia.folio. clvſ.
Nominatio.folio. clvſ.
Nominatim.folio. clvij.
Notarius.folio. clvij.
Notorium.folio. clvij.
Nouale.folio. clviij.
Nouitius.folio. eodem.
Noui operis nunciatio.folio. clviij.
Nubere.folio. eodem.
Nuptie.folio. clviij.

OBedientia.fo. clviii.
Oblatio.fo. clx.
Oblatus.folio. clx.
Obligatio.folio. clx.
Obſes.folio. clx.
Occaſio.folio. clx.
Occultum.folio. clxi.
Odium.folio. clxi.
Odioſum.folio. clxii.
Officium.folio. clxii.
Oleum ſanctum.folio. clxii.
Omiſſio.folio. clxii.
Opinio.folio. clxii.
Oratio.folio. clxiii.
Oratorium.folio. clxiiii.
Ordinarius.folio. clxiiii.
Ordo eccl'iaſticus prim⁹ in ſe abſolute.fo. clxv.
Ordo ſcdo quo ad coll'onẽ vl' ſuſceptionẽ.f.clxv.
Ordo tertio quo ad ordinatorem.fo. clxvii.
Ordo quarto quo ad ordinandos.fo. clxix.
Ordo qnto q̃ ad iã ordinatũ ficte ſeu ꝟc.fo.clxx.
Ordinatus virorum vel mulierum.fo. clxx.
Odioſitas vide Accidia.fo. clxxi.
PActum.folio. clxxi.
Palla.folio. clxxiii.
Pallium.folio. clxxiii.
Palmarium.folio. clxxiii.
Papa.folio. clxxiii.
Parapbernum.folio. clxxvii.
Parentes.folio. clxxvii.
Patricida.folio. clxxvii.
Parochia.folio. clxxvii.
Participatio.folio. clxxvii.
Partis appellatione.folio. clxxvii.
Pater.folio. clxxvii.
Patientia.folio. clxxvii.
Patria poteſtas.folio. clxxvii.
Patriarcha.folio. clxxviii.
Patronus vbi ius patronatus. clxxviii.
Peccatum.folio. clxxviii.
Peculium primo.in ſe.folio. clxxviii.
Peculium ſecundo quantum ad diuiſionem fratrum ꝛ ſociorum.folio. clxxx.
Pecunia.folio. clxxxiiii.
Penſio.ſupra gabella.ſ.§.ſ.folio. clxxxiiii.
Pedaneus iudex.folio. clxxxiiii.
Pena.folio. clxxxiiii.
Penitentia.folio. clxxxvii.
Percuſſio.folio. clxxxviii.
Peregrinus.folio. clxxxviii.
Periurium.folio. clxxxix.
Permiſſio.folio. clxxxix.
Permutatio primo in genere.folio. cxc.
Permutatio ſcdo quo ad beneficia ꝛ res eccleſiaſticas.folio. cxc.
Perplexitas vbi dubium.folio. cxci.
Perſonat⁹.vide vbi dignitas in princ.fo .cxci.
Perſona miſerabilis vbi miſerabiles.fo. cxci.
Pertinax. cxci.
Petitorium ꝛ poſſeſſorium. cxci.
Pignus.folio. cxci.
Pirata.folio. cxciii.
Piſcari.folio. eodem.
Placere.folio. cxciii.
Pollicitatio.folio. eodem.
Pollutio noturna.folio. cxciii.
Populus.folio. eodem.
Portio canonica.folio. cxciii.
Poſſeſſio.folio. cxciii.
Poſſeſſor.folio. cxciiii.
Poſſibile.folio. eodem.
Poſtliminium.folio. cxciiii.
Poſtulatio.folio. eodem.
Poſthumus.folio. cxcv.
Potentia.folio. cxcv.
Prebenda.folio. cxcv.
Precarium.folio. cxcv.
Precedentia.folio. cxcvi.
Preceptum.folio. eodem.
Preces.folio. cxcvi.
Predia quãdo dicantur ruſtica ꝛ quãdo vrbana. Uide infra ſeruitus.§.primo.folio. cxcvi.
Predicatio ꝛ predicator.folio. cxcvi.
Predo.folio. cxcvii.
Prefatio.folio. cxcvii.
Preiudicium.folio. cxcvii.
Prelatus.folio. cxcviii.
Premium.folio. cxcviii.
Preſcriptio primo in ſe.folio. cxcviii.
Preſcṗtio.2.q̃ ad pſcṗtibilia ꝛ pſcṗtores.f.cciii.
Preſumptio.folio. cciiii
Preuentio.folio. ccv.
Primas.folio. eodem.
Primitie.folio. ccv.
Princeps.folio. eodem
Priuilegium.folio. ccv.
Probabile.folio. ccv.
Probatio.folio. ccv.
Procurationes.vide infra viſitatio.folio. ccvi
Procurator.folio. eodem.
Proditio.folio. ccvi.
Profeſſio.folio. ccvi.
Promiſſio.folio. ccvi.
Proprietas.folio. ccvi.
Prosoneta.folio. ccviii.
Proteſtatio.folio. eodem.
Prouincia.folio. eodem
Pubes.folio. eodem
Publicum.folio. ccviii.
Punitio.folio. ccviii.

Pupillus. folio. ccxiij.
Purgatio. folio. ccxiiij.
Purgatorium. folio. ccix.
Purificatio poſt partum. folio. ccix.
Puſillanimitas. folio. ccix.

Q

Quaſi ſententia. folio. ccix.
Quarta funerabilis. folio. ccix.
Queſtuarij. folio. ccix.
Queſtus. folio. ccix.

R

Ratiocinium. folio. ccix.
Rapina raptor. folio. ccix.
Ratihabitio. folio. ccx.
Receptator. folio. ccx.
Reconciliatio eccleſie. folio. ccx.
Recompenſatio. folio. ccx.
Recuſare. folio. ccx.
Recte. folio. ccx.
Rector. folio. ccx.
Regularis. folio. ccx.
Religio primo in ſe. folio. ccx.
Religio ſcdo quo ad ingreſſum primū. fo. ccxij.
Religio tertio quo ad profeſſionē. fo. ccxiiij.
Religio quarto quo ad tranſitum. fo. ccxviij.
Religio quinto quo ad nouitios. fo. ccxx.
Religio ſexto quo ad pfeſſos in gñe. fo. ccxxij.
Religio ſeptimo quo ad monachos profeſſos & monachas. folio. ccxxiij.
Religio octauo quantum ad monaſterium ſeu conuentum. folio. ccxxvj.
Religioſa loca. folio. ccxxvj.
Reliquie. folio. ccxxvj.
Renunciatio. folio. ccxxvij.
Repreſalie. folio. ccxxviij.
Reſcriptum. folio. ccxxix.
Reſidentia. folio. ccxxx.
Res. folio. ccxxxj.
Reſtitutio primo qd ſit & quo ordie ſit pcedēdū vt quiſqȝ facile poſſit inuenire qd q̄rit. fo. ccxxxj.
Reſtitutio ſecundo quomodo quis ſit obligatꝰ reſtituere in genere. folio. ccxxxj.
Reſtitutio. iij. qualiter qs ad eā teneat. f. ccxxxiiij.
Reſtitutio. iiij. cui qs teneat reſtituere. fo. ccxl.
Reſtitutio quinto quādo fieri debet. fo. ccxlj.
Reſtitutio. vj. quo ad modum & ordinem reſtituendi. folio. ccxliij.
Reſtitutio. vij. q̄tū ad modos quibus tollitur obligatio reſarciende rei vel iniurie. fo. ccxliiij.
Reſtitutio octauo quo ad incerta. fo. ccxlv.
Reſuſcitatus. folio. ccxlvj.
Reuelatio. folio. ccxlvij.
Rigor iuris. folio. ccxlvij.
Rixa. folio. ccxlvij.
Rumor vide vbi fama. folio. ccxlvij.

S

Sacerdos. folio. ccxlvij.
Sacramentale car. folio. ccxlvij.
Sacramentum in genere. folio. ccxlvij.
Sacrilegium in genere. folio. ccxlviij.
Sacriſta. folio. ccxlviij.
Sagittarius. folio. ccxlviiij.
Salarium. folio. ccxlviij.
Sanctorum corpora. folio. ccxlviij.
Sanctus. folio. ccxlviij.
Sarraceni. folio. ccxlviij.
Satiſfactio. folio. ccxlix.
Scandalum. folio. ccxlix.
Scientia. folio. cclj.
Schiſma. folio. cclj.
Scrupulus car. folio. cclj.
Scurrilitas. folio. ccliij.
Secretum. folio. ccliij.
Seditio. folio. ccliij.
Sententia. folio. ccliij.
Sepultura. folio. cclv.
Seruitus et ſeruus. folio. cclviij.
Si quando faciat. folio. cclix.
Sigillum. folio. cclix.
Simonia. folio. cclix.
Simplicitas. folio. cclxviij.
Simulatio hypocriſis. folio. cclxviij.
Societas primo in mercantijs. folio. cclxix.
Societas ſecundo in pecudibus. folio. cclxxj.
Societas. iij. quo ad lucrum ſpūale. fo. cclxxij.
Sodomia vide vbi luxuria. §. xij. folio. cclxxiij.
Solicitudo. folio. cclxxiiij.
Solidum. folio. cclxxiiij.
Solutio. folio. cclxxiij.
Sors ſortilegium. folio. cclxxiiij.
Spectaculum. folio. cclxxiiij.
Sponſalia. folio. cclxxiiij.
Statutum. folio. cclxxviij.
Stellio. folio. cclxxx.
Stipulatio. folio. cclxxx.
Stola. folio. cclxxx.
Studium clericorum. folio. cclxxx.
Stultitia. folio. cclxxx.
Stuprum. folio. cclxxx.
Subdelegare. fo. cclxxx.
Subditus. folio. cclxxx.
Subornatio. folio. cclxxx.
Subſannatio. folio. eodem.
Subſtitutio. folio. cclxxx.
Succeſſio. folio. eodem.
Succeſſor. folio. eodem.
Suffragium. folio. cclxxx.
Superbia. folio. cclxxxj.
Superſtitio. folio. cclxxxij.
Surdus. folio. cclxxxiiij.

Suſpenſio.folio. cclxxxiiij.
Suſpicio.ſ.vbi iudiciũ et pſumptio. cclxxxvij.
Suſurratio.folio. cclxxxviij.

T

Tabellio.folio. cclxxxviij.
Tacere.folio. ccxc.
Talea.folio. eodem.
Temere.folio. ccxc.
Temeritas.folio. eodem.
Tentare.folio. ccxc.
Tempus.folio. eodem.
Tergiuerſator.folio. ccxc.
Teſtamentum primo in ſe.folio. ccxc.
Teſtamentũ ſcdo quo ad executionẽ.fo. ccxcv.
Teſtes.folio. ccxcvij.
Timor.folio. ccc.
Tyrannus.folio. eodem.
Titulus.folio. ccc.
Torneamentum.folio. eodem.
Tortura.folio. ccc.
Traditio.folio. cccj.
Tranſactio.folio. eodem.
Treuga.folio. cccj.
Tributum.folio. eodem.
Turpe lucrum.folio. cccj.
Tutela tutor et curator.folio. cccj.

V

Vana gloria.folio. cccij.
Vaſa ſacra.folio. eodem.
Vaſallus.folio. ccciij.
Veritas.folio. eodem.
Vectigal.folio. ccciij.
Velatio virginum.folio. eodem.
Venatio.folio. ccciij.
Venditio.folio. ccciiij.
Veneficium.folio. eodem.
Veniale peccatum.folio. ccciiij.
Verberatio.folio. eodem.
Veſtis.folio. ccciiij.
Vicarius.folio. ccciiij.
Vidua.folio. cccv.
Vindicta.folio. eodem.
Violentia.folio. cccv.
Virginitas.folio. cccv.
Virginum conſecratio.folio. cccv.
Vis.folio. cccv.
Viſitatio.folio. cccvj.
Vitiatus corpore.folio. eodem.
Vitium.folio. cccvj.
Vnanimiter.folio. eodem.
Vniuerſitas.folio. cccvj.
Vncie.folio. eodem.
Vnctio extrema.folio. cccvj.
Voluntarium.folio. cccvij.
Voluntas.folio. cccvij.
Votum primo in ſe quid ſit.folio. cccvij.
Votum ſecundo quo ad obligationem ⁊ interpretationem eius.folio. cviij.
Votum tertio quis poſſit vouere.folio. cccxj.
Votũ quarto quãtũ ad irritationẽ diſpenſationem cõmutationẽ ⁊ redẽptionem.fol. cccxij.
Votum quinto quo ad coniuges.folio. cccxv.
Vſucapio.folio. cccxvj.
Vſura primo quid ſit ⁊ vbi ſit in gñe.fo. cccxvij.
Vſura ſecundo vbi ſit quantum ad emptiones ⁊ venditiones.folio. cccxxj.
Vſura.iij.vbi q̃tũ ad pignorationes.fo.cccxxxvj.
Vſura quarto quo ad cambia.folio. cccxxxvij.
Vſura quinto vbi ſit quo ad montes ſeu impreſtita vel loca communitatum.folio. cccxxxj.
Vſura ſexto quantum ad reſtitutionem eius in genere.folio. cccxxxj.
Vſura ſeptimo quo ad reſtitutionẽ ſpãliter quo ad cooperãtes ⁊ participãtes in ea.f.cccxxxiiij.
Vſura octauo quo ad participantes aliquid de ea.folio. cccxxxvj.
Vſura nono quo ad manifeſtos vſurarios ⁊ penas eorum.folio. cccxxxvij.
Vſus clauium.folio. cccxxxviij.
Vſus rationis.folio. cccxxxviij.
Vſus ⁊ vſuſfructus.folio. cccxxxviij.
Vxor.folio. cccxl.

Y

Ypocriſis.vide in verbo ſimulatio.fo. cccxlj.
Ypotheca vide in verbo pignus.folio. cccxlj.
Yronia in verbo ira folio. cccxlj.

Z

Zelus.folio. cccxlj.

FINIS.

Explicit Tabula ſecunde partis Summe Silueſtrine.

Incipit ſecunda pars Summe Silueſtrine.

De iactantia.

Iactantia ſecundum ſanctum Tho.ij.ij.q.cxij.a iactādo dicta eſt vitiuȝ quo quis ſe effert ſup id qđ in eo eſt vel hoies in eo eſſe opinātur ad ſimilitudinē eorū que volumus iactare que.ſ.leuamus in altū: ⁊ cōſiſtit proprie in dictis: improprie vero in factis ſicut cū quis ſe effert veſtibus ⁊ alijs pōpis: ⁊ ex ſuperbia orit̄ ſicut ex cauſa motiua ſm eūdē ibi aliqū ex vanitate: ſicut ex fine aut ex inani gloria.ſ.frequētius: aliquādo etiā finaliter pcedit ex cupiditate acquirēdi diuitias vnde ⁊ a Grego.ponit̄ filia vtriuſqȝ. Et vt dicit eſt peccatū mortale tribus modis. Primo quādo eſt contra gloriā dei ſicut dixit Cyrus Eze.xxviij. Deꝰ ego ſum: ⁊ multi ſe iactāt de peccatis mortalibꝰ. Secūdo quādo eſt cōtra honorē aut charitatē proximi.ſ.in notabile preiudicium. Tertio quando procedit ex ſuperbia que ſit morte peccatū vel ex inani gloria mortali. Adde aut generaliter ex quocūqȝ mortali fine.

De economo.

Economꝰ eſt cui res eccleſiaſtica gubernāda mādat̄ di.lxxxix.q̄ in quibuſdā: ⁊ eſt idē economꝰ qđ ſyndicꝰ ⁊ dȝ eſſe clericus nō laicꝰ vt.i.d.c. ⁊ in.c.iudicatū ibidē ⁊ in.c.q̄m in quibuſdā.xvj.q.vij.de quo dic vt.ſ. laicus.§.ſ. Sed aduerte qđ differētia ſit inter actorē: pcuratorē ⁊ ſindicū ſeu economū ſm gl.i.c.erga epm.ij.q.vij. q̄ actor cōſtituit̄ a nō dño ⁊ autoritate iudicis. ⁊ ad preſentes lites tm̄: pcurator vero ſemp a vero dño cōſtituit̄: ſiue ad vnā litē ſiue plures: ſiue preſentes ſiue futuras ſyndicus vero ſiue economus ab vniuerſitate cōſtituit̄ ſiue a collegio ⁊ ad vnā cauſam ⁊ plures ⁊ preſentes ⁊ futuras: ⁊ autoritate epi de iura.ca.imperatorū in fine. Canō tamē oēs adminiſtratores eccleſie vocat pcuratores.ſ.q.iij.ſaluator ⁊ ibi vide glo. ⁊ in. d.c.imperatorū.vbi Pañ.dicit qđ ſi ad vnā certā cauſam ſolū cōſtituit̄: poteſt fieri ſine autoritate ſuperioris alias non.

Yperdulia eſt ſpecies adorationis de qua infra latria.§.ſ.⁊.§.iij.

De ieiunio ⁊ abſtinentia.

Ieiuniū ſm Pañ.in rubri.de ob.ieiu. dicitur a quodā inteſtino ſic vocato. eo qđ vt plurimū vacuū ſit ⁊ exinanituȝ ⁊ ſumitur q̄nqȝ improprie ⁊ ſpiritualiter ⁊ ſic eſt abſtinētia a vitijs ſm illud Eſa. lviij.hoc eſt ieiuniū qđ elegi diſſolue colligationes impietatis ⁊c. ⁊ ppꝛie ſiue corporaliter ⁊ ſic eſt ſubtractio vel priuatio cibi ac potꝰ. Ieiuniū aūt ppꝛie eſt multiplex. Nā ſi diuidat̄ ſm leges quibꝰ indicit̄ eſt triplex. Primū eſt ieiuniū legis naturalis qđ eſt quoddā generale.i. ſubtractio cibi ac potus nō habēs determinatū moduȝ vel diē vel horā comedēdi vel cibi quātitatē: ſed ſm qđ ratio dictat ad carnē domandā. Secūdū eſt legis veteris i qua erat cerimoniale preceptū ieiunādi certis diebꝰ ex cauſis quas ponit Hieroñ.di.lxxvſ.c.ieiuniū ad qđ modo non tenemur quia cerimonialia ceſſauerunt. Tertiū eſt legis humane: de quo infra per totū. Si vero diuidatur ſm cauſas ieiunādi ſic eſt duplex vt dicit̄.ij. ij.q.cxlvij. ⁊.iiij.di.xv.q.iij.ar.ſ.q.ij.ſ.luctus.i.cuȝ amaritudine peccatorū ⁊ preſentis vite: ⁊ exultatiōis que duo ſic intelligo vt ieiuniū luctus ſit ad ſatiſfaciēdū pro peccatis preteritis.vel ad cauēdū futura: ieiuniū vero exultatiōis ſit ad mētē in diuina leuādā. Si vero diuidat̄ ſm modos abſtinēdi a cibis ſic etiā eſt duplex ſcȝ nature ⁊ eccleſie.ij.ij.q.cxlvij. ⁊.iiij.di.viij.q.ſ.ar.iiij. Eſt aūt ieiuniū nature quo quis ieiunus dr̄ ante cibum ſumptū illa die: etiā ſi poſtea pluries comeſturus ſit: qđ q̄ dr̄ ex priuatiōe cibi preaſſumpti: ideo quelibet cibi ſumptio hoc ieiuniū ſoluit. Ieiuniū vero eccleſie eſt quo dr̄ quis ieiunās ſm modū ab eccleſia inſtitutū ad carnis afflictionē: qđ quidez manet etiā poſt vnicā comeſtionē: nec ſoluit̄ niſi per ſecūdā ſumptionē illorū que in cibū ⁊ refectionē de ſe cōſueuerūt aſſumi: ideoqȝ ea que propter alios cibos accipi cōſueuerūt vel digerēdos ſicut electuaria: vel deducēdos per mēbra: ſicut potus vini aut aque hoc ieiunium nō ſoluunt q̄uis nutriāt aliquo modo: hec ex illo. Et ſic patet ſm mētē eiꝰ quomodo ieiuniū eccleſie debeat diffiniri ⁊ gloſſari: vel perfici diffinitio Iſidori dicentis: quod ieiuniū eſt parcimonia victus abſtinētiaqȝ ciborū q̄.ſ.addendū eſt ſm ordinationē vel conſuetudinem eccleſie ideſt ſemel tantum in die naturali ſumēdo cibū per modū cibi. Et ſatis concordat Pañ.vbi ſupra ⁊ ſimiliter Hoſ.dicēs qđ eſt ſubtractio prandij: ⁊ poſt cenam cuiuſlibet cibi priuatio vſqȝ in diē ſequentē: ⁊ abſtinentia a carnibus ⁊ trahentibus ſementinam originem ab ipſis: vt a lacte: caſeo ⁊ ouis: que diffinitio elicitur diſtinctio.iiij.c.deniqȝ ⁊ recitatur ac declaratur a Panormi.vbi ſupra: pro quo etiaȝ aduerte primo quod ſecundum Gregoriuȝ prandiū in hora nona apud antiquos vocabatur cena: quia ſcilicet nulla cibatio ſequebatur: ⁊ ſecundo quod abſtinentia a carnibus ⁊ reliquis competit ſolū ieiunio quadrageſimali alijs autem ieiu-

nũs ſecundũ cõſuetudinẽ regionis: quod Iſido-
rus notauit in parſimonia ciborum.

2. qõ ¶ Primo vero queriẽ vtrũ & quãdo ſiue quibus
diebus ieiunium cadat ſub precepto eccleſie vel
ſub cõſilio: vel ſub ꝓhibitione: & dicit .s. Tho. ij.
ij. q. cxlvij. qõ ieiuniũ inquãtũ pertinet ad neceſſi-
tatẽ correctiõis peccati vel ſatiſfactiõis in peni-
tẽtia: vel ad eleuationẽ mẽtis in ſpũalia: ſic in cõ-
muni cadit ſub precepto legis nature: ſed deter-
minatio tẽporis & modi ieiunãdi cadit ſub pre-
cepto iuris poſitiui: qꝛ ab eccl'ia ſic ſtatutũ eſt .s.
vt aliquibus diebꝰ fideles ieiunẽt: qõ patet. Pri-
mo qꝛ dr di. xi. qõ in his rebus in qbꝰ nihil certũ
ſcriptura ſtatuit mos populi mos dei: nec refer
vtrũ volũtas principis verbis aut factis declare-
tur. ff. de legi. l. de quibꝰ. vñ obligat rationabi-
lis & preſcripta cõſuetudo diſt. ij. c. illud. & c. illa.
Secũdo qꝛ hoc videẽ expreſſe precipi. de ꝯſe. di.
iij. nõ liceat. & c. nõ oportet. & c. placuit & diſt. v.
quadrageſima. ¶ Quibꝰ aũt diebꝰ ex mãdato ec-
cleſie q̃s teneaẽ ieiunare: dico qõ in infraſcriptis
Primo in quadrageſima tota exceptis dñicis die-
bus de cõſe. di. v. quadrageſima. & de cõ. diſt. iij.
nõ liceat ſecũdo in quatuor tẽporibus. di. lxxvi.
ſtatuimus de quibꝰ in hoc verſu. Uult crux lucia
cinis & cariſmata diuina vt ieiunetur quarta ſe-
quẽs feria. i. ieiuniũ quatuor tẽporũ celebretur
prima quarta feria que ſequiẽ feſtũ ſancte crucis
de mẽſe ſeptẽbris & feſtũ ſancte Lucie & cinerum
& pẽtecoſtẽ. tertio in vigilia pẽtecoſtes vt no. di.
lxxvi. c. de ieiunio & licet Gra. eadem diſtin. in §
neceſſario teneat quod ſit de conſilio tamen eſt
quod ſit de precepto ſm Ioan. gloſ. ibi in dicto
§ & allegat. d. capi. de ieiunio ſed ego dico pri-
mo qõ nõ eſt de pcepto ex iure canonico ſcripto
vt tenet Gra. qꝛ ſm .s. Tho. ij. ij. q. cxlvij. ar. v. ad
tertiũ ieiuniũ exultatiõis nõ eſt in precepto eccle-
ſie: & tale eſt nõ ſolum qõ eſt in vigilia pente. ſed
etiã qõ euenit infra octauas eiuſdẽ: vt idem dicit
in. iiij. diſt. xv. q. iij. ar. iij. q. j. ad quintũ. Dico ſe-
cũdo qõ eſt de precepto: vt dicit Io. nõ ex ratiõe
eius ſz ꝓpter generalẽ cõſuetudinẽ fideliũ: quar-
to in vigilia natiuitatis dñi noſtri Ieſu xpi: ex-
tra eo. c. j. quinto in vigilia aſſumptionis beate
Marie. vt in. d. c. j. nõ autẽ in vigilia natiuitatis
eiuſdẽ ſm Pe. de pal. & cõmuniter docto. licet Ar-
chi. in ſecũda parte. ti. vj. dubitet ſexto in vigilia
Io. bapt. & Laurẽtij & omniũ ſanctorum ex generali
eccleſie cõſuetudine ſm Inno. & cõmuniter doct.
licet nullo iure inueniatur expreſſum ſeptimo in
omnibus vigiliis duodecim apoſtolorum: preter
vigiliam Philippi & Iacobi ac Io. euangeliſte:
extra eo. cõſiliũ noſtrũ & ſunt he .s. Mathie. de
qua ſupra hiſſextꝰ. Petri & Pauli. Iacobi. Bar-
tholomei. Simonis & iude. Andree & Thome. di-
cit tamẽ Pet. de pa. quod vigilia Bartholomei
Iacobi & Mathie eſt de precepto ſolum vbi eſt
cõſuetudo ſed primũ eſt tutius: cõmunius & ma-
gis iuridicũ. Si tamẽ predictarũ vigiliarum ali-
qua in dñica euenerit ſabbato precedẽti ieiunã-
da eſt extra eodẽ. c. j. & ij. Ex cõſilio autẽ & nõ de
precepto eccleſie ieiuniũ indicitur in aduẽtu dñi
ſm cõmunẽ opinionẽ doctorũ: de quo in. c. conſi-
liũ extra eo. & in rogationibus de quo in. c. roga-
tiones de cõſe. di. iij. & in quarta ac ſexta feria. vt
in. c. ieiunia eadẽ diſtin. & in omnibus ſabbatis
vt in. c. ſabbato ea. di. Ex prohibitione vero ec-
cleſie quis ieiunare nõ debet in die dñico de cõ-
ſec. diſt. v. quadrageſima vbi dies dñicales ſub-
trahuntur ab obſeruãtia ieiunij quadrageſima-
lis: & a fortiori in aliis tẽporibus: & diſt. xxx. ſi qs
presbyter. vnde .s. Tho. in. iiij. di. xv. & ij. q. cxlvij.
dicit quod qui ea die ieiunaret quaſi agens con-
tra cõſuetudinẽ populi xpiani: vel ex ſuperſtitio-
ne peccaret: quod intelligo de ieiunãte ad affli-
ctionẽ: qꝛ ieiuniũ luctus nõ licet tẽpore letitie. i.
tẽpore paſchali vel in dñica: vt dicit. ij. ij. vbi. s.
ſecus ſi quis ieiunaret ſine ſcãdalo ieiunio exul-
tationis quia nõ peccaret: & idem ſi ieiunaret ad
ſanitatẽ vel ſtudiũ vel ad mortificationẽ corpo-
ris que differri nõ poteſt propter preſentem car-
nis petulantiam vel huiuſmodi.

¶ Scdo queritur qñ q̃s circa ieiuniũ obligeẽ vel 2. qõ.
deobligetur ſeu excuſetur ex cõſuetudine & dico
duo. ¶ Primũ. Secũdũ Pet. de pal. in. iiij. di. xv. 1. di.
ad ieiunia cõſuetudinaria ipſa cõſuetudo ligat
etiã ſi ſcriptura nõ dicat arg. c. in his rebus diſt.
xj. vnde ſi in aliqua dioceſi cõſueuit certo die ie-
iunari: tenẽtur ieiunare illi de dioceſi ſiue indi-
gene: ſicut & ſi epiſcopus ieiuniũ indiceret alie-
nigene vero ſi veniunt animo habitandi ex tunc
ligantur ieiunio cõſuetudinario ſicut & ſcripto ſi
autẽ tranſeant ſolũ nõ ligantur cõſuetudinibus
& ſtatutis terre licet in comedẽdo cauere debeãt
a ſcandalo: quia ſi eſca fratrẽ meum &c. ar. diſtin.
xij. illa. Secũdũ archi. tamẽ conſuetudo laicorum
nõ ligat clericos nec clericorum ſecularium reli-
gioſos quia diſtincti ſunt modi abſtinẽtie inter
hos tres ſtatus: & plures abſtinentias habẽt cleri-
ci quã laici & religioſi quã clerici ſeculares vnde
nõ oportet quod ad eorũ ieiunia ligentur: quo-
rum etiã conſuetudinibus a ſuis ieiuniis non ab-
ſoluuntur ſm regulam iuris: quem non honoro
nec onero. ¶ Secundum. Ubi ieiuniũ eſt iure ſta- 2.
tutũ Hoſt. in. c. ij. extra eo. dicit quod in ieiuniis
ſolẽnibus. i. per eccleſiã indictis: nihil poteſt fa-
ce conſuetudo qõ Pañ. verum limitat primo quã-
tũ ad ieiuniũ tollẽdũ ex toto ſine cauſa rationa-
bili: ſecus quãtum ad interpretationem qualiter
ſit expellendum puta quo ad cibos: horam: cole.

lationē ⁊ huiuſmodi:qꝛ cōſuetudo eſt optima le
gū interpres:et ſcđo niſi papa ſciret et toleraret.
vnde in.d.c.ij.facit magnū feſtū de quadā gl.ibi
dicente qđ conſuetudo eſt ieiunioꝝ relaxatiua.
Ego vero primā limitationē approbo. et ſil'r ſe-
cundā cōcurrētibus duob⁹:primo qđ papa tole-
ret ſine reclamatione: ſecus vbi reclamaret per
predicatores ſicut vbiqꝫ facit de ieiunio quadra
geſime:qđ a minori parte fideliū ſeruat̄. ⁊ tñ con
ſuetudo nō excuſat. ſecūdo qđ conſuetudo talis
ſit apud timoratos ⁊ nō eos q̄ non ieiunant: cre
dentes tñ ⁊ ſcienter ſe ieiunio obligatos:qꝛ non
eſt ꝯſuetudo ſed corruptela. Unde ſm Archi. ex-
cuſant̄ indigene terre vbi viri timorati non ieiu
nant in vigilijs Jacobi. Bart. et Mathie.nō au
tem ſi non ieiunent ribaldi: et ſimiliter excuſant̄
a ieiunio ſue terre alienigene alio ſe transferen-
tes animo habitandi:non autem ſi tranſeant ſo-
lum ſicut nec ad illius terre ieiunia ligantur.
3. q. ¶ Tertio cum de integritate ieiunij ſm Rich.in
iiij.tria ſint ſcꝫ comeſtio vnica:determinata ho-
ra comedendi.et abſtinētia a carnib⁹:ouis ⁊ la-
cticinijs in quadrageſima: q̄rit̄ quaſ'r ſit ieiunan
dū vel frangat̄ ieiuniū quantū ad vnitatē come
1. di. ſtionis:et dico multa. ¶ Primū circa iſtud varia
fuit doctoꝝ opinio: nā aliqui dicunt nullo iure
caueri qđ ſemel tñ in die ieiunij comedat̄: et ꝯſe
quēter liceret pluries ī die comedere ſine fractiōe
ieiunij.modo fiat ex cā rōnabili ⁊ ſecundū cōſue
tudinē eoꝝ q̄bus conuiuit̄:quā opinionē ſequit̄
Pan.in rub.de ob.ieiu.qꝛ inq̄t cū nō habeamus
ius ſpecificū recurrendū eſt ad conſuetudinē lo-
ci.et facit.c.vtinā.diſt.lxxix.ex quo infert ad col-
lationē ſerotinā.vt.j.particula.iij. Pro hac opi-
niōe facit qđ no.Jnno.in.d.rub.qđ prādere plu-
ries in die eſt cōtra cōſuetudinē approbatā eccle
ſie:⁊ ſic videt̄ ſentire qđ nō ſit ꝯtra ius ſpecificū:
et idē ibi dicit qđ Ciſtercienſes licite ſtatuerūt qđ
ſeruitores in die ieiunij aliq̄d ſumāt.ſ.ante pran
diū itē qđ ſeruientes dn̄is faciēdo credentiā ieiu
niū nō ſoluūt. Alij vero dicūt qđ geminata come
ſtio ieiuniū ſoluit:qꝛ eccl'ie vniuerſalis ꝯſuetudo
q̄ p lege habenda eſt ſic obtinuit vt ſemel tñ co-
medat̄:quā opinionē ſequit̄ Hoſt. ⁊ cōiter theo-
logi in.iiij.di.xv. Pro hac facit qđ fideles cōiter
pluries in die bibunt ſine conſcientia frangendi
ieiuniū nō aūt pluries comedūt. Sanctus Tho.
aūt has opiniones cōcordat dicēs qđ ieiunium
ſoluit̄ ſi comedat̄ pluries p modū cibi:nō autē ſi
p modū medicine.i. ad reparandū ne potus no-
ceat vt Archi.docte et eleganter exponit. Igitur
non frangunt ieiuniū propter pluralitatē come-
ſtionū q̄ comedūt in ordine ad potū vt infra par
ticula tertia: nec lectores aut ſeruitores pregu-
ſtantes. aut qui ſurgūt a menſa ꝓpter inſtantem
neceſſitatē denuo regreſſuri vt prandeāt qꝛ to
ta eſt vna comeſtio ⁊ vna mēſa ſm Roſ.ſ. Uter
cōtinuū exercitiū circa prandiū. vel ex intētiōe
interrūpentis: nec faciētes credētiā etiā quo ad
carnes in quadrageſima:qꝛ hoc nō eſt p modū ci
bi:nec qui mane vel ſero bibit vinū vel cereuiſiā.
aut comedit electuaria delectationis cā ſm Ri-
char.qꝛ.ſ.hoc non fit p modū cibi.nec ſm Pe.de
pa. q̄ nō propter famē aut voluptatē. ſed timore
deficiēdi pre anxietate in die ieiunij ficus vel por
rectā vel aliq̄d huiuſmodi ꝓlibaret ante horā co
meſtiōis quaſi p modū medicine. Frāgit vō ieiu-
nium quicūqꝫ aliqđ comeſtibile vel potabile ſu-
meret extra prandiū in fraudē.i. ad ſubleuādam
non quidē debilitatē ſed famē.vt exponit archi.
qꝛ iſte ex ſua intētione pluries cibatur ſumendo
aliq̄d per modū cibi. ¶ Scđm.lꝫ pot⁹ aliquo mo- 2
do nutriat:tamē ſm.ſ. Tho. qꝛ magis ſumit̄ ad
corporis alterationē ⁊ digeſtionem ciboꝝ q̄ȝ ad
nutrimentū licitū eſt ieiunantibus pluries infra
diē vnā potare: lꝫ immoderātia circa hoc poſſit
eſſe pctm̄ ⁊ meritū ieiunij perdere. Et idem dicit
Pet.de pal.ſ.qđ pot⁹ ieiuniū nō ſoluit ſiue poſt
ſiue ante prādiū:niſi fiat in fraudē.i.ad ſubleuā-
dā famē. Et idē alb. ⁊ pet. ⁊ Ric.dicēs de bono ⁊
equo magis abſtinēdū eſſe a potu vini:cereuiſie
et hmōi in mane quā in ſero: qꝛ tunc vt plurimū
nocet ſtomacho ieiuno. Et ſi vt iſti dicūt licit⁹
eſt mane potus etiā vini:ſine fraude:licitum etiā
aliq̄d ſumere ꝓ ſtramēto pot⁹ ne obſit:modo ceſ
ſet oīs fraus circa intentionē ⁊ indiſcretio circa
quātitatē. Et hoc exp̄ſſe tenet.ſ. Tho.in.iiij.diſ.
xv.in.q.de ieiunio.ar.iiij.lꝫ non loquat̄ de pane
et fructib⁹ vel herbis q̄ cōiter veniūt in cibū ho-
minis ſed de electuarijs et hmōi medicinalibus.
¶ Tertium. De collatione ſerotina gn̄aliter ſcien 3
dū eſt qđ q̄dā ſunt q̄ nec ſumunt̄ nec ſunt ordina
ta ꝓncipaliter ad nutriēdū lꝫ nutriāt aliqualiter
vt pot⁹ etiā vini et electuaria:et alie medicine et
hmōi:de q̄b⁹ intelligit̄ qđ ex ſenſualitate ſumpta
nō frāgūt ieiuniū:q̄dā vō ſunt ordinata ꝓncipa
liter ad nutriēdum q̄ in cibū ſumi cōſueuerūt vt
panis: ⁊ ſm Pe.de pal. ⁊ fruct⁹ ⁊ herbe principa
liter panis. De primis ergo ⁊ de ſecūdis excepto
pane nō eſt dubiū qđ licite de ſero ſumunt̄ cauſa
medicine.i.ne noceat pot⁹.lꝫ nō p modū cibi ſed
et ſi non ſumant̄ p modū medicine ſm archi. pie
interp̄tādū eſt rōne ꝯſuetudinis q̄ ea de cāt̄ in-
troducta qđ etiā ſentit Pan. qꝛ ꝯſuetudini ſtan-
dū eſt ex quo ius nō eſt in oppoſitū:qđ ſm eos li-
mitat̄ niſi fiat exceſſus in quātitate vltra conſue-
tū vel niſi fiat in fraudē.i.ſtudioſe ad nutriendū
ꝯ famē ſec⁹ ſi ſtāte quantitate ꝯſueta fiat ad aliū
rationabilē finem:puta ad dormiendū ad ſuſten
tandū naturā aut vocem cōſeruandam et hmōi.

imo ꝛ ſ. ex ſenſualitate.imo ex ratione famis ſm
men. 𝔛 panoꝛ.qꝛ ſufficit nō exire terminos cōſue-
tudinis.vnde dicit.Dire.ſm quoſdā poſſe ſtatui
vt in ieiunio eccl'ie bis comedereť ſed parū. De
pane tñ dicit Archi. qḋ eius buccella ieiuniū ſol
uit.ſed ex.s.Tho.et Pet.de pa.et aliis doct.ꝑci-
puis hec diſtinctio panis ab aliis q̄ veniunt in ci
bum hoīs haberi non pōt niſi de congruo.vñ qꝛ
circa hoc legē aliā ꝑter cōſuetudinē nō habem⁹:
et dico ꝙ vbi eſt cōſuetudo licite ſumitur panis
ſi aliud nō habeť vel ſi habeť illud ſtomacho no
cet:vel nō reparat ſufficiēter ꝯtra potū.Imo etiā
licet eo caſu vbi eſt cōſuetudo de nō ſumēdo pa-
nem : qꝛ in foro cōſciētie conſuetudo nō obligat
niſi inquātū legiſlatoꝛ intēdit vt ptz ex dictis ſu-
pꝛa conſuetudo.§.xiij.qui non intēdit: vt ſine pa
ne bibas quando ſine pane potus quo indiges
obeſſet. vt quia fructus non habes. vel ſi habes
non habes ſtomachum fructibus oppoꝛtunum.
4 ¶ Quarto quæriť qualiter ieiunādum ſit q̄ntum
1. di. ad hoꝛam comedendi:ꝛ dico multa.⸿Primum.
Dies artificialis ſcđm aſtrologos hꝫ duodecim
hoꝛas inequales quarū extrema ſunt oꝛt⁹ et oc-
caſus ſolis: mediū vero ad qḋ ſexta terminať eſt
punctus meridiei. Totā aūt diē artificialem par
timur in quatuoꝛ ptes equales quarū due ſunt
ante meridiē:et due poſt.et quarū quelibet conti
net hoꝛas tres : ex quo fit vt hoꝛas numeremus
per triplicitates.i.accipiēdo extrema illarū qua-
tuoꝛ partiū:ꝛ dicēdo tertia:ſexta:nona:ꝛ duode
cima.Et ſic factū eſt vt primū triū hoꝛarū ſpaciū
poſt meridiē dicať hoꝛa nona:ꝛ aliud immedia-
te precedēs dicať hoꝛa ſexta:ita qḋ hoꝛa ſexta fi-
2 niť in puncto meridiei:ꝛ ibi incipit nona.⸿Se-
cundū.In iure ſcripto nulla hoꝛa eſt determina-
ta comedendi in die ieiunii : niſi hoꝛa veſperoꝛū
tꝑe quadrageſimali:vt de cōſe.di.i.ſolēt.ꝛ ꝑ pa-
noꝛ.in rubꝛi.de ob.ieiu.vñ in hoc cōſuetudo eſt
lex ꝛ ſtatutū eccleſie:ꝛ hoc ſm oēs eſt vt hoꝛa no
na comedať.Sed qꝛ hoꝛa nona diciť et in ꝑn.et
in fi.s.Tho.in.iiij.diſt.xv.q.iij. videť velle ꝙ in
omni ieiunio prandendū ſit hoꝛa nona comple-
ta.i.hoꝛa tertia poſt meridiē: qḋ Petrus de pal.
verū dicit quo ad ieiunium quadrageſimale tñ:
quo ad alia vero dicit licitū eſſe prādere in prin
cipio none.i.in meridie:ſed qꝛ hic lex eſt cōſuetu
do : cōſuetudini ſtandum eſt populi dei in omni
ieiunio vt in meridie non per aſtrolabiū ſꝫ groſ-
ſo modo computato comedatur.diſtin.xi.in his.
3 ⸿Tertiū.Preuenire notabiliter hoꝛam comedē
di ex cauſa rationabili ſm Inno.in rubꝛi.de ob-
ſer.ieiu.nō eſt peccatum:et ſic dicit debere intel-
ligi.c.ſolent.de conſe.diſtin.i.quod intelligo ve
rum in his qui ſunt obligati ieiunare ſi interue-
niat ſuperioꝛis poſſibilis haberi cōmode diſpē-
ſatio.Sine cauſa vero rationabili preuenire ho
ram etiā per notabile ſpatiū ſum.ange.dicit eſſe
veniale tñ.allegans.§.alias ea demum.xxv.di-
ſtin.vbi dicit Aug.ꝙ ſi quis coꝛpoꝛe ſanus aliis
ieiunantib⁹ prandere voluerit.i.ante hoꝛam eſt
peccatū veniale.ſed vt dicit ibi gloſ.Aug. loqui
tur de ieiuniis voluntariis de non neceſſariis.vñ
ſm Pe.de pa.eſt moꝛtale.et idē dicit gloſ. in.d.
§.al's.et videtur eſſe tex.in.d.ca.ſolent.qḋ lꝫ ſm
d.ſum.loquať de conſilio: tamē hoc nec certū eſt
nec pꝛobabile.Poteſt tamē ſm Pet.de pa. circa
hoꝛā diſpenſari pꝛopter debilitatē: vel lectionē:
vel iter:aut alias pias cauſas.⸿Quartum.Tar- 4
dare ieiuniū poſt nonā quantūcunq; tardeť non
eſt peccatum ſm omnes doct.niſi fieret ex aliqua
ſuperſtitione.⸿Quinto queritur qualiter ſit ieiu 5. q.
nandū quātū ad abſtinentiā carniū et huiuſmo-
di:et dico multa.⸿Primū. Eſus carniū in omni 1. di.
eccleſiaſtico ieiunio interdictus eſt et illud fran-
git ſm oēs doctoꝛes.eſus vero ouoꝛum ꝛ lactici-
nioꝛū interdictus eſt in quadrageſima.vt di.iiij.
deniq;.non autē in aliis ieiuniis ſm Pet. de pal.
et.s.Tho.ꝛ communiter doc.niſi cōſuetudo hoc
habeat quā vbiq; ſeruandā in ieiuniis dicit Au-
gu.Ambꝛ.et Hiero.diſt.xi.illa.ꝛ diſt.lxxvi.vti-
nam.vnde in omnib⁹ ieiuniis preter quadrageſi
mam iſta comedi poſſunt vbi ꝯſuetudo eſt ꝙ co-
medantur.vnde ſm Pe.de pa.is cui iniunctū eſt
ieiunare ſimpliciter non tenetur niſi a carnibus
abſtinere. Sed et ſi alicubi ſit conſuetudo qḋ nō
comedanť ſum.ang. nō putat frangi ieiunium ſi
comedanť nō ex guloſitate ſed ex cauſa rationa-
bili ſed quia conſuetudo in his eſt lex.dico qḋ ex
hoc ieiunium frangitur.nec excuſatur comedens
a moꝛtali niſi ſicut excuſatur ieiunium frangens
de quo infra.§.ix.⸿Secūdū.Tenet Hoſt.in ſum. 2
eo.titu.quod cuicunq; conceditur vſus ouoꝛum
et caſei conceſſus intelligitur vſus ſanguinis ſi-
ue lardi:argu.c.pꝛeſbyter.diſt.lxxxij.et ibi glo.et
idem Panoꝛ.in.c.conſuluit.de iude.licet tūc nō
ſit licitū vti carnibus: quia quaſi mutādo foꝛmā
videtur rei ſubſtantia immutata.⸿Tertium ſe- 3
cundum Petrum de palu. Bꝛitones comedētes
in quadrageſima butyꝛum:videntur excuſari:qꝛ
in illis partibus in quibus eccleſia diſpēſare po-
teſt ſciendo et diſſimulando diſpenſat. ſi tamen
ita diſſimulat ꝙ nec punit excōmunicatione nec
pꝛohibet verbo alioquin cum ad coꝛrectionē te-
neatur participaret in crimine.vnde foꝛnicatio-
nem ſimplicem et ſi non puniat pꝛedicat tamen
eſſe illicitam.Unde cū eccleſia ſileat nec eis pꝛo-
hibeat nec ꝑdicet eos male facere:et ſi aliud pri-
uilegium non habeant excuſantur.hec ex illo.
¶ Quartum.Secundum Archiepiſco.qui excu- 4
ſatur a ieiunio pꝛopter etatem vel laboꝛem vel

aliã cãz rõnabilẽ: ⁊ põt in q̃dragesima vti q̃dra-
geſimalib⁹ cibis: ⁊ vtif carne: lacticinĳs vł ouis
ex voluptate: vł lucuria: mortalr̃ peccat: ⁊ idẽ dicit
6.q. de q̃cũq̧ cõedẽte carnes in alĳs ieiunĳs eccleſie.
¶ Sexto querif qñ.i.q̃ etate ex p̃cepto ſit ieiunã-
1.di. dũ: ⁊ dico duo quãtũ.ſ.ad iuuẽtutẽ ⁊ ſenectutẽ.
¶ Primũ. Qua etate incipiat quis obligari ieiu-
nio. Io.an. Inn. ſuper.c.cõſiliũ.de obſeruãtia ie-
iuniorũ mltas recitat opiões in nulla ſe firmans.
Opinio autẽ Inn.in rub.de ob.ieiu.eſt qd̃ teneã-
tur oẽs ſane mentis doli capaces potẽtes ieiuna-
re cũ peccare poſſint et pctã deflere.de deli.pue.
c.ſ. ⁊ idẽ vr̃ tenere ſupplc.tanquã tutius Hoſ.et
ſum.ang. Sz veritas ⁊ cõis opinio eſt quã ponit
s.Tho. ⁊ Pe.de palu. ⁊ archi.qd̃ poſt finez tertĳ
ſeptennĳ.i.poſt.xxi.annũ: qꝛ lz antea teneaf quis
carnẽ ſubiugare ſpũi: nõ tñ per hoc mediũ poteſt
indigere multo cibo ad nutrimẽtũ ⁊ augmentuz.
Nec tñ eſt ſilr̃ ſm Pe.de indigẽtib⁹ multo cibo
ad gñationẽ qꝛ diebus ieiunĳ coniuges abſtine-
re debẽt a coitu ⁊ ſemel in anno ſufficit fecũdare:
⁊ cũ ieiunio pl⁹ abũdat ſemẽ q̃ꝫ ſit neceſſe. Qꝛ tñ
circa illud tẽpus q̃dã alĳ ſunt fortiores ſcd̃m eun-
dẽ Pe.de pal. relinquif arbitrio cõfeſſoris ⁊ cõſi-
lio medicine ieiunare vel nõ: ⁊ in religionib⁹ di-
ſcretiõi p̃latorũ ſz vꝰ. Profeſſi tñ regulã in qua
preceptũ eſt aliq̃b⁹ dieb⁹ ieiunare ad hoc obligã-
2 tur ante dictã etatẽ. ¶ Scd̃m. In ſenibus nullum
tp̃s ab aliquo determinatum eſt: in quo ab obli-
gatione ieiunĳ abſoluanf vñ excuſari pñt eo mõ
quo infirmi ⁊ debiles.de q̃b⁹ eſt eadẽ rõ ſm Inn.
⁊ Aſtẽ. rõne vero ſenectutis tñ nõ excuſantur ſi
ſunt ad ieiuniũ fortes. Richa.tamen in.iiĳ.dicit
nõ obligari nimiũ ſenes.i. decrepitos: qꝛ p̱pter
debilitatẽ caloris idigẽt crebro refici: cuiuſmodi
ſunt regulr̃ q̃ ſeptuageſimũ annũ cõpleuerũt ſm
medicos: ⁊ gl.i proemio.vi.ad qd̃ facit illud pſal.
mi anni noſtri in ipſis ſeptuaginta anni: ⁊.l.fin.
C.qui eta.lib.x.iuncta.l.ĳ.§ fi.ff.de decur.vbi ma-
ior.lxx.annis excuſatur a muneribus perſonalib⁹
et a fortiori a ieiunio quod eſt maximum onus.
¶ Septimo querif vtrũ ieiunia que ſunt de p̃ce-
7.q. pto transferri poſſint aut redimi vel commutari
1.di. cum diſpenſatione vel ſine: ⁊ dico multa. ¶ Pri-
mum. Ieiunia ab eccleſia precepta de die in diẽ
transferri poſſunt ex cauſa ſecundũ Inn.in.d.rub.
ſicut ſi feſtum accidit ſecunda feria: vigilia ieiu-
natur in ſabbato et non dominica: extra eo.cap.
j.et ita pari ratione ſi vigilia accidat in feſto ſo-
lenni propter eius venerationes poteſt priori die
ieiunium explicari ſicut in Francia vbi ſunt ec-
cleſie ſancti Quintini vigilia omnium ſanctoruz
ieiunatur die precedẽti: quod Panorñi.in.d.ru-
2 bri.limitat modo fiat autoritate epiſcopi.arg.c.
ĳ.de obſer.ieiu.in fi. ¶ Secundum. Quantum ad
redẽptionẽ ieiuniorũ eccleſie Inn. ⁊ Pañ.in.d.ru-
bri.tenẽt qd̃ aliq̃s citra papã diſpenſare non põt
niſi cã ſit in debente ieiunare: ex cã autẽ põt ep̃s
diſpenſare ⁊ in bonũ aliud cõpenſare: ⁊ cauſa ſa-
tis ſufficiens eſt debilitas p̱ſone ex defectu natu-
re vel exteriori p̱ueniens exercitio: imo.ſz archi.
eſt etiã vtilitas publica: puta bona ⁊ neceſſaria
predicatio: vel diſcurſus propter neceſſitatez vel
vtilitatẽ eccleſie.quã ieiunĳ commutationẽ ſum.
ro.intelligit nõ poſſe fieri propria autoritate: qd̃
verũ eſt vbi dubiũ eſſet an cauſa excuſaret a ieiu-
nio necne: ſecus vbi eſſet manifeſtuz.vt.j.§.ix. In
ieiunĳs autẽ ad q̃ quis ſe voto obligauit diſpen-
ſare põt ep̃s etiã ſine cã exiſtẽte in vouẽte modo
illud in qd̃ fit commutatio ſit melius.i.acceptius
deo: vt in.c.j.de vo. Que vero imponunf in peni-
tentia redimi pñt autoritate ſuperioris vel etiaz
equalis confeſſoris: de quo.s̃.confeſſio.j.§.xxvĳ.
¶ Tertium. Quantũ ad diſpenſationẽ ſuper ſolu- 3
tione ieiunĳ talis regula ſeruanda videtur ex mẽ-
te oim doct. Si certum eſt qd̃ quis ieiunare non
poſſit: ex cãe euidentia põt quis ieiuniũ propria
autoritate dimittere ſm vꝰ. ⁊ oẽs: ſi vero ſit du-
biũ: conſulendus eſt vir bonus ⁊ perit⁹ puta me-
dicus aut confeſſor vel alius. ⁊ ſi iudicio ei⁹ cau-
ſa eſt euidens iterũ poteſt quis p̱pria autoritate
dimittere ſcd̃m mentẽ eiuſdem vꝰ. qꝛ eo caſu cau-
ſa eſt euidens: ſi vero ip̃e ſit dubius opꝫ adire ſu-
periorẽ.i.ep̃m vel propriũ ſacerdotẽ qui declarare
poteſt autoritatiue diſpenſando in dubio. Limi-
ta tamẽ totam regulã ceſſante ſcandalo qꝛ etiam
cã extante euidẽte in ſe vel aliquibus.ſi inde aliq̃ 4
ſcandalizarentur petẽda eſſet diſpẽſatio. ¶ Quar-
tum. Superior a quo in ieiunio eccleſie hmõi di-
ſpenſatio petenda eſt ſcd̃m ho.in.c.cõſiliuz.eod.
tit.eſt ep̃s nec ſufficit licentia ſimplicis ſacerdo-
tis etiam ex iuſta cauſa.niſi ſumma neceſſitas im-
mineat: ita quod ſine periculo ad ep̃m recurſus
haberi nõ poſſit. Rod.autẽ ſentire vr̃ qd̃ hoc poſ-
ſit p̱prius ſacerdos qui eſt iudex ordinarius con-
ſcientie qꝛ dicit quod arbitrio boni viri poti⁹ q̃ꝫ
per doctrinam gñalem limitandũ eſt pro quanta
neceſſitate ieiunium ſit ſoluendum. s.Tho.autẽ
in.iiĳ.diſtin.xv.tenet quod ſacerdos poteſt diſpẽ-
ſare ⁊ prelatus in religione: adde vero tu quod
medicus poteſt declarare: ⁊ ſimiliter quantuz ad
carnes comedendas diebus prohibitis peccat ta-
men medicus ſine cauſa rationabili vel ſaltẽ du-
bia ſm archi.talia mãdãs.ar.xi.q.iĳ.c.ſ.q̃d culpaf.
¶ Octauo queritur vtrum obligati ad ieiunium 8.q.
eccleſie et illud ſine diſpenſatione ſoluentes pec-
cent mortaliter et quoties et dico multa. ¶ Pri- 1.di.
muz ſecundũ car.in cle.j.de obſer.ieiu.frangens
ieiunium eccleſie ad quod tenetur nõ peccat mor-
taliter: niſi ex contemptu vel inobedientia hoc fa-

ciat:puta qꝛ nō vult ſe ſubdere preceptoꝛ: et dicit
hoc tenere arch.in.§.alſs ea de nū.di.xxv.ꝙ tñ ibi
recitat Jo.de ſanto.hoc tenent ẽ.Et iſtā opinionē
ſequiẗ ſum.ang.ꝫ roſ.et ſuppl e.addēs vel nec ex
cōſuetudine: vt.J.inobedienti a.s.Tho.vero di-
cit qꝺ peccat moꝛtaliter ꝗ hoc facit ex ꝯtēptu vel
ſic qꝺ impediaẗ finis quē intē dit legiſlatoꝛ:nō au
tem qui cā rōnabili:ꝛ intēdit: ſm Archi.illud qꝺ
ſentit Pet.de palu.ꝛ gl.in.d.§.alias.et cōis opi
nio.ſ.qꝺ hoc nō eſt moꝛtale niſi ex cōtemptu : vel
ſciēter ſine cā rōnabili vera vel eſtimata: vñ ſcōꝫ
Pe.de pal.ſi hoc fiat ex cā ſufficienti nō eſt pctm
ſi cā nō ſufficiēti:ſed ſup.que credaẗ ſufficiens eſt
veniale:vt legentes inſtitutā in cōpletoꝛio:ſi ſi-
ne cā eſt moꝛtale:ſi aduertit eſſe diē ieiunij.¶Se
2 cundum ſm Pe.de palu.ꝗ mane comedit de ieiu
nio nō aduertēs:ſi quidē ſcire tenebaẗ qꝺ eſſet ie
iuniū nō excuſaẗ a fractiōe eiꝰ nec tamē eadē die
ieiunare teneẗ cū iam ſit inquit obligatꝰ ad ieiu
nandū in alia:ꝛ ſi nō liceret ſibi plꝰ comedere ni
mium grauareẗ:nec cū toto hoc eſſet ieiuniū pro
pter nimiā anticipationem:ſed ſi nō tenebaẗ ſci-
re nō reputatur fractio ieiunij:vnde ac ſi eſſet ie-
iunus pōt illa die ieiunare comedēdo ſua hoꝛa
ꝓ prādio:qꝛ ieiuniū homini indictū nō ſoluiẗ ni-
ſi ꝑ actū humanū ꝗ reqͥrit intentionē ꝛ delibera-
3 tionē verā vl' preſumptā.hec ex illo.ſed vide par
ticula ſequēti.¶Tertiū.Qui non ieiunat vna die
lꝫ videaẗ ad ieiuniū teneri in alia per Pe.de pal.
ꝛ tex.in.c.ſ.de ob.ie.tamē dico oppoſitū ꝑ.c.ij.e.
ti.vbi ieiuniū frāgentibꝰ nō imponiẗ vt alio die
ieiunent:ad qꝺ facit qꝺ not.Inno.in.c.ſ.de cele.
miſ.de eo qui officium dimiſit qui illud reſumere
non teneẗ:quaſi ſit ſeruitꝰ cuiuſcūqꝫ diei.Naꝫ ſi
teneoꝛ ꝓſtare operas certo tꝑe ꝛ īpedioꝛ: nō ſum
obligatꝰ alio tēpoꝛe:qꝛ nō ſunt eedē opere:ſed va
rianẗ ex tꝑe:vt eſt tex.no.in.l.ſi non foꝛtē.§.liber
tus.ff.de cōdi.inde.ꝛ ſi relinquitur mihi vſufru-
ctus per biēniū prime futurū:ꝛ impedioꝛ nō poſ
ſum petere vſumfructū alterius biēnij : qꝛ non eſt
idem vſuſfructꝰ.l.ſi vſuſfructus.in.ff.de vſufru.et
reddi.habita.ꝛ tex.c.pꝛimi.dꝫ intelligi de tranſ-
4 latione faciēda ex cā propter ſolēnitatē.¶Quar-
tum.Fractoꝛ ieiunij:pro qualibet vice qua come-
dit in die ieiunij vltra vnam vicem peccat moꝛta
liter ſcōm Jo.de nea.in quodli.quia iſtud prece-
ptum reducitur ad negatiua.ſ.ne comedas niſi
ſemel:qꝺ verum eſſet ſi nouo contēptu ſemper co
mederet:alias autē verius et communiꝰ eſt dictū
Duran.in.iiij.qꝺ tantum ſemel peccat moꝛtaliter:
aliter obligaretur ad impoſſibile:quia ex quo ſe
mel ieiunium fregit illa die ieiunare nō poteſt in
quadrageſima tñ ſecꝰ vbi ieiunare pōt alia die:
vñ quot dies quis omittit: tot peccata cōmittit.
9.q. ¶Nono quereẗ que ſint ꝑſone excuſate vl' cauſe
rationabiles excuſantes a ieiunio:et dico multa.
¶Primum. Ad cognoſcendum quis poſſit ꝛ te- 1.di.
neatur vel non poſſit ſiue non teneatur ieiunare
accipienda eſt regula et maxime que ex.s.Tho.
in.iiij. colligitur.talis ſcilicet quod quilibet po-
teſt et debet conſeruare ſibi vitam et robur neceſ
ſarium ad ea que ſibi incumbunt facienda neceſ
ſario pro vita vel officio vel ſocietate conuinē-
tium vel reſpectu eoꝛum que facere poteſt melio
ra ieiunio intelligendo tamē pꝛimo quod incum
bere dicitur neceſſario aliquid:quando alias eſ-
ſet notabile damnum vel incommodum:ꝛ ſecun
do intelligendo de officio ꝛ ſocietate quaꝫ quis
relinquere non poteſt ſine periculo vel incommo
do:vt quia foꝛte incideret in latrones:ſi ſolus eſ
ſet:vel quia vix poſſet viuere ſi officium deſere
ret vt curſoꝛ vel laboꝛatoꝛ ꝛ huiuſmodi et tertio
quod in omnibus dubijs circa predicta ſtandum
eſt arbitrio boni viri : vt dictum eſt ſupra §.vij. 2
particula.iij.¶Secundum.Juxta mentem.s.Tho.
ij.ij.qꝺ.cxlvij.et.iiij.diſtin.xv. peregrinantes.aut
multum laboꝛantes : quibus neceſſitas imminet
tunc faciendi magnas dictas vel multum labo
randi ſi volunt ſe ꝛ ſuos ſuſtentare:vel nō incur-
rere notabile detrimentum ſui ſtatus et cum labo
re:vel itinere non poſſunt obſeruare ieiuniuꝫ: ex
cuſantur.alias ſi poſſent vtraqꝫ facere commode
tenentur ieiunare:ꝛ ſimiliter ſi poſſunt iter differ
re et ſubtrahere vel minuere laboꝛem:ita vt poſ-
ſint ieiunare ſine detrimento ſui ſtatus.Et addit
Pet.de pal.quod ſi peregrinatio non eſt neceſſa
ria peccat illam aggrediens indiſcrete id eſt eo
tempoꝛe quo ieiunandum eſt:ea tamen aggreſſa
licet incompoſſibile ieiunium frāgere:ſicut lꝫ in-
firmo ex ſua culpa durāte infirmitate.Addit etiā
s.Tho.qꝺ nolentes conducere operarios niſi ie-
iunium frangant non ſunt immunes a culpa niſi
foꝛte ſit cauſa neceſſaria que feſtinationem ope-
ris expoſcat:item quod ex parte operantis inten
tio maioꝛis lucri non neceſſarij non excuſat.Ad-
de quod eugenius.iiij.Mccccxl.circa hoc fecit D
magnam modificationem :indulgens quod arti
fices laboꝛioſa opera exercentes:et ruſtici ſiue di-
uites ſint ſiue pauperes non teneātur ad ieiuniū
ſub precepto:vt refert ſum.roſ.ꝛ alias a viris do
ctis audiui.Quod autem de laboꝛatoꝛibus dixit
s.Tho.intellige etiam de itinerantibus cauſa lu 3
cri.¶Tertium.Excuſantur curſoꝛes ſi hoc exigit
ſuum currere preteritum vel futurū excuſantur a
ieiunio:ꝛ hoc ſecundū Petrum de palu.nō ſoluꝫ
ſi ſine tali officio viuere nō poſſent: qꝛ tūc excuſa
ret paupertas :ſed etiam ſi aliter poſſent viuere:
ſed nō eque bene:quia aliud eſt de illis ꝗ ad cer-
tum diem ſe locant qui non debent ſe locare niſi
tūc poſſint ieiunare ſi alſs habēt vnde viuāt:aliud

de eo qui locat ſe ad totum annũ et ad totale ſer-
uitiũ: qꝛ ſi exciperet ꝙ nunꝙ dieb⁹ ieiunũ itine-
4 raret: non inueniret receptorẽ. ¶ Quartum. Excu
ſanẽ etiã pauperes q̃ ſufficientẽ cibũ ꝑ vna refe-
fectiõe habere nõ poſſunt: et ſimiliter ante ꝓpter
precedentẽ inediam ieiuniũ nũc ferre nõ poſſunt
ſm. s. Tho. ii. ii. vbi ſupra. Sub quo etiã ſm Ar-
chie. videẽ poſſe comprehẽdi illos q̃ nec poſſunt
parare: nec habẽt parãtes neceſſaria ad ieiuniũ.
5 ¶ Quintũ. Excuſantur ſimiliter ſm vt. pregnan
tes ⁊ lactãtes ſi debilitas eas impediat: vel ſi ex
hoc timetur de periculo carũ aborſu vel defectu
alimenti pueri: imo ieiunium debent dimittere.
6 ¶ Sextũ. Excuſantur etiã infirmi ⁊ debiles qui ſi
neceſſariũ cibũ vna vice ſumerent obeſſet ꝑ quo
7 tamẽ ſtatur arbitrio boni viri ſm archi. ¶ Septi
mum. Excuſanẽ etiã ſenes ⁊ paruuli. vt ſupra di-
8 ctum eſt. §. vi. ¶ Octauũ. Excuſantur etiã vxores
ſm Inn. ⁊ Panor. in rub. de ob. ieiu. cõtradicen
tib⁹ viris quo ad ieiunia votiua ſeu voluntaria.
xxxiii. q. vlti. manifeſtum: non aũt quo ad indicta
ab eccleſia: qꝛ magis vicario dei obediẽdum eſt
ꝙ maritis iniuſte precipientib⁹. xi. q. iii. iulian⁹.
niſi inde inter ipſas et maritos ſcandalum orire
tur. Puta verbera: blaſphemie. odia notabilia:
quia tunc ſaltẽ ex licẽtia ſacerdotis poterũt fran
gere. ar. vt conſtitueretur. d. l. in fi. qꝛ preceptum
iuris poſitiui nõ obligat aliquẽ cũ ſcãdalo. vt in
9 c. ii. de no. ope. nunc. ⁊ c. nihil. de preſcri. ¶ No-
num. Excuſantur etiã predicatores ſi corũ predi
catio ſit neceſſaria ex officio: puta ex obedientia
vt patz ex dicta maxima: vel etiã ſi non ſit neceſſa-
ria ex officio: ſꝫ tñ ſit neceſſaria ex carentia pre-
dicantium: aut magna ſiue excellẽti vtilitate: qꝛ
ieiuniũ alia opera meliora nõ impedit dicẽte. s.
Tho. in. iiii. ꝙ ſi abſtinẽtia ſit tanta ꝙ homo ab
operibus vtilioribus impediatur quis ad ea de
neceſſitate non teneatur indiſcretũ eſt ieiuniũ et
ſi nõ illicitum. Et in quinto quodl. ar. xviii. dicit
ꝙ ſi quis in tantũ virtutẽ nature debilitet per ie-
iunium et alia huiuſmodi: ꝙ nõ ſufficiat debita
opera exequi: puta predicator predicare: doctor
docere: cantor cantare: et ſic de aliis abſq; dubio
peccat hec ille q̃ loquiẽ de predicãtibus ⁊ docen
tibus ex debito. Si aũt aliquis voluntarie predi
cet. i. non miſſus: aut ideo miſſus: qꝛ vult mitti et
ſua ꝑdicatio nõ ſit neceſſaria: qꝛ alii ſunt q̃ eque
bene poſſunt ſupplere vel melius nõ video quo-
modo ſit tutus ſi ieiuniũ frangat: qꝛ non eſt ne-
ceſſitas: vñ talis debet aliis operibus vacare.
10. q ¶ Decimo generaliter queriẽ q̃d iuris de abſti-
1 nentiis aliis a ieiunio: et dico multa. ¶ Primum
Comedere carnes ſexta feria ſine cã infirmitatis
eſt mortale. de con. diſt. iii. de eſu carniũ. qd tamẽ
fallit ſi ſit dies natiuitatis dñi: qꝛ tunc licite ab
omnibus comeduntẽ: niſi ab his qui voto vel re-
gulari obſeruãtia ad nõ comedendũ tenerentur.
de ob. ieiu. c. fi. ⁊ multomagis qñ natale eſt ĩ die
ſabbati. Ex quib⁹ elici poteſt: primo ꝙ die feſto
non ſolũ ſpiritualiter ſed etiã corporaliter poſ-
ſumus honeſte letari in cibis et veſtibus ad ſolẽ-
nitatem diei: ⁊ ſcdo ꝙ prelatus in religione po-
tẽs diſpenſare in eſu carniũ poteſt cũ ſuo ſubdi-
to diſpenſare. ſexta ſi ſit natale: quia cum ibi ſint
due prohibitiones. ſ. eccleſie et religiõis ſublata
prima ꝑ eccleſiã ſtat ſolũ ſcda ſup quã põt prela-
tus. Nec obſtat ꝙ eccleſia cũ iſtis nõ diſpenſat:
qꝛ verũ eſt quãtũ ad obligationẽ voti ⁊ religio-
nis: nõ quo ad obligationẽ eccleſie. vnde ſi cum
tali fiat diſpenſatio in voto tam poterit comede
re carnes ſi deinde natale veniat in feria ſexta.
¶ Scdm. Qui vouit non comedere oua in feria 2
ſexta: ſi ſit dies natalis dñi: non põt ſm aliquos
comedere carnes: qꝛ abſtinentia ouorũ includit
abſtinentiã carniũ nõ econuerſo. vnde qui vouit
abſtinere ab ouis etiam vouit abſtinere a carni-
bus: ſed ego diſtinguo: qꝛ ſi habitualiter inten-
debat ſe eo caſu velle priuare carnib⁹: vt quia ſi
hoc memorie occurriſſet hoc deliberaſſet: nõ po-
teſt comedere: ſi vero intẽdebat ſe non priuare põt
qꝛ tantũ obligaẽ quãtũ intendebat ſi vero non ſcit
diſcernere vtrũ ſic vel ſic nõ comedet nõ ꝓpter di
ctã rationẽ q̃ potius eſt ad oppoſitũ: qꝛ priuans
ſe minus dilecto non priuat ſe dilecto magis: ſed
ideo qꝛ in dubiis tenẽda eſt via ſecurior. de ſpõ.
iuuenis. ſed qꝛ hoc nõ eſt neceſſariũ ſꝫ ſufficit eli
gere tutã: ideo ꝯtra faciẽs nõ eſſet iudicãdus de
mortali niſi forte rõne erronee conſciẽtie. ¶ Ter- 3
tiũ. Comedere carnes ſabbato vbi nõ eſt conſue-
tũ eſt mortale. de cõ. di. v. qꝛ dies. nõ autẽ vbi eſt
conſuetudo comedendi. vt in frãcia cathalonia
et aliis partib⁹: qꝛ ſtabitur conſuetudini: diſt. xii.
illa autẽ. ⁊ idẽ Panor. in. c. ii. extra co. Ad. c. aũt
ſabbato. de cõ. di. v. dic ꝙ loquiẽ de cõſilio. ſicut
cauetur de die mercurii: ⁊ idẽ de. c. qꝛ dies. de cõ.
diſt. iii. de quo vide gl. in. c. de eſu. de condi. diſt.
iii. in qua habetur ꝙ illud qd ibi de eſu carniũ dr
incipere diẽ a termino cene eſt conſilium. ſm dir.
autẽ incipit a media nocte precedente vigiliã: et
durat vſq; ad aliam mediam noctem ſequentem.
¶ Quartũ qui carnes die ſabbati in ſuis partib⁹ 4
comedere cõſueuerunt. comedendo in partibus
aliis vbi hoc nõ eſt cõſuetũ ſm Dir. peccant. d. c.
quia dies. ⁊. xii. di. illa. a contrario ſenſu: qui ve-
ro de patria vbi hoc non eſt conſuetum veniunt
ad illam vbi hoc eſt conſuetum animo habitãdi
ſcꝫ totaliter comedendo non peccant: niſi aſtrin
gantur voto vel abſtinentia regulari: extra co. c.
fi. multa etiam pertinentia ad abſtinentiã a car-
nibus habes infra religio per totum.

habitu vel paſſione vel aliquo ſimili prohibente rationem a conſideratione actuali.

1.qd ¶ Primo vero querit que ſint illa q̄ quiſq; ſcire tenetur: ⁊ dicit .s. Tho. xii. q. lxxvi. arti. ii. qd quiſq; tenetur ſcire illa ſine quorum ſcia actū debitum exercere recte nō poteſt: vnde omnes tenentur ſcire ea que ſunt fidei ⁊ vl'ia iuris precepta: ſinguli vero ea que ad eorū ſtatū vel officiū pertinēt: nō autē theoremata geometrie vel particularia contingētia niſi in caſu hec ille. ſed intellige qd quiſque tenetur ſcire ea que ſunt fidei eo modo quo ſupra fides §. iii. dictum eſt ⁊ vl'ia iuris precepta i. decalogū: quantū. ſ. ad ſubſtantiā vt ſciatur qd furtū eſt pctm̄ ⁊ hmōi: nō autē quantū ad ordinē. Quantū aūt precepta eccleſie quiſq; tenetur ſcire ſolum ea que non poteſt ſine lata negligentia ignorare: vt quod clericus non ſit cedendus et huiuſmodi: pro leui autē nō tenetur quis de mortali regulariter. de quo vide ſupra culpa §. ii. xiii.

2 ¶ Scdo querit vtrū ignorātia poſſit eſſe cā pctī: ⁊ dicit .s. Tho. xii. q. lxxvi. art. i. qd ſic per accidēs ſicut remouēs phibēs: qr eſt priuatio ſcie perficiētis rōnē que prohibet actū pctī inquantū dirigit act⁹ humanos: ⁊ hoc ſiue ſit ignorantia vl'is principii: vl qd pater ſit occidendus ſiue particularis circunſtantie: vt qd hic ſit pater: qr ſcdm vtranq; ſciētia rō eſt act⁹ directiua. Igit nō quelibet ignorantia eſt cauſa pctī: ſed illa tantū que tollit ſciaz prohibentem actum peccati: vnde illi cuius volūtas ſic eſt diſpoſita qd non prohiberetur ab actu parricidii etiā ſi patrē agnoſceret: ignorantia patris non eſt cauſa peccati: ſed cōcomitanter ſe habet ad peccatū ideo qd talis non peccat propter ignorantiam: ſed ignorans. iii. eth. hec ex illo.

3 ¶ Tertio queritur vtrum ignorantia ſit peccatū ⁊ dicit .s. Tho. ibi. art. ii. quando nulla ignorantia inuincibilis. i. ſtudio inſuperabilis eſt peccatum: quia non eſt voluntaria: nec imputatur ad negligentiam ſi quis neſciat qd ſcire non poteſt: ſimiliter nec ignorantia vincibilis ſi ſit eorū que quis ſcire non tenetur eſt peccatum: ſed ſolum ſi ſit eorum que quis ſcire tenetur: quia quicunque negligit habere vel facere qd facere vel habere tenet: peccat peccato omiſſionis: vnde talis ignorantia eſt peccatum ratione negligentie: licet priuatio ipſa ſcientie ſecunduz ſe non ſit peccatum. Nec tamen ignorans quolibet tempore peccat actu ſed quando tempus eſt acquirendi ſcientiaz quam non habet: ſicut in aliis peccatis omiſſiōis ſolo illo tempore homo actu peccat: pro quo obligat preceptum affirmatiuum.

4 ¶ Quarto queritur vtrum ignorantia excuſet a peccato ex toto: ⁊ dico hic aduertendum eſſe qd hic: et. q. ſequenti non queritur de excuſatione a peccato in ordine ad leges humanas: ſecundum quas interdū excuſatus non excuſat: ⁊ reus non condēnat: ſed in ordine ad legē diuinā ⁊ forū cōſcie ad quē intellectū intelligo reſpondere .s. tho. xii. vbi ſupra. ar. iii. ſic virtualiter dicentem. Ignorantia q̄ nō eſt cā actus peccati iuxta. ſ. dicta ſuperius in principio huius tituli non excuſat a pctō: qr nō cauſat inuoluntariū vt quelibet ignorantia 9ñs vel cōcomitans actū peccati: q̄ vero eſt cauſa actus. de ſe hz qd excuſet a pctō: de cuius rōne eſt eſſe voluntariū: qr ipſa cauſat inuolūtariū. Sed tamē ex duob⁹ cōtingere pōt q nō totaliter excuſet a pctō. Primo ex pte rei ignorate qr. ſ. aliquid ignorat qd ſcitū retraheret a peccato: ⁊ tamē aliqd ſcit p qd cognoſcit illud eſſe actū peccati. ſicut ſi quis percutiat patrē ignorās eſſe prez ⁊ ſciēs eſſe hoīez: qd ſufficit ad rōnē peccati: vnde lz propter ignorantiā peccet nō tamē totaliter excuſat a peccato: qr adhuc remanet ei cognitio peccati. Secundo ex parte ipſi⁹ ignorantie: qr ſcz ipſa eſt voluntaria vel directe ſicut cū quis ſtudioſe vult neſcire: vel indirecte: ſicut cum quis propter laborem vel alias occupationes negligit addiſcere illud quo retraheretur a peccato: ⁊ quod ſcire tenetur ⁊ poteſt quia talis negligentia facit ignorantiam eſſe voluntariā ⁊ peccatū. modo ſit eorū que quis ſcire tenetur ⁊ poteſt. Si vero ſit talis ignorantia que oino ſit inuoluntaria: ſiue quia eſt inuincibilis: ſiue quia eſt eius quod quis ſcire non tenetur omnino a peccato excuſat. hec ex illo. vide etiam §. ſequen. vide infra predicator. §. vii.

¶ Quinto querit vtrū ignorantia excuſet a pecca- 5
to in parte diminuendo illud et dicit .s. Tho. xii. vbi ſupra. ar. iiii. ſic. Illa ſola ignorantia poteſt minuere peccatum que ⁊ eſt ratio peccati. et tamen a peccato non excuſat ex toto: quia ignorantia voluntarium peccatum intantum minuit inquantum minuit voluntarium. et ſi voluntarium non minuit nullo modo minuit peccatum: vnde ignorantia totaliter a pctō excuſans illud nō minuit ſed omnino aufert: quia totaliter aufert voluntarium. que vero non cauſat peccatum ſed cōcomitatur peccatum nec minuit nec adauget. Talem autem ignorantiam que poteſt minuere peccatum contingit quandoq; eſſe per ſe ⁊ directe voluntariam. ſicut cum quis ſponte neſcit vt liberi⁹ peccet: et tunc augere videtur voluntarium ⁊ peccatum quia ex intentione voluntatis ad peccandum prouenit quod velit quis ſubire ignorantie damnum propter libertatem peccandi. Quandoque vero eſt voluntaria indirecte vel per accidens puta cum quis non vult in ſtudio laborare: ex quo ſequitur illum eſſe ignorantē: vel cū quis vult immoderate vinum potare. ex quo ſequitur eum inebriari ⁊ diſcretione carere: ⁊ tunc minuit voluntarium ⁊ 9ñr peccatū. Cum enim aliquid

nõ cognoſcit eſſe pctm̃ dici nõ põt qȝ voluntas p
ſe & directe ferat in pctm̃:ſȝ p accidẽs vñ eſt ibi cõ
tempt9 minor:& ꝯñr min9 pctm̃ hec ex illo. Ex qui
bus oĩbus breuiter colligendũ eſt quõ ignorãtia
excuſet in foro ꝯſcie in ordine ad legẽ dei. Si em̃
ignorantia tãta eſt qȝ auferat rõnẽ voluntarij vt
inuincibilis in iſante & furioſo excuſat a toto:niſi
cã ex ſua culpa incurriſſet:q̃ caſu ſm̃ aliquos excu
ſat ſolũ a tãto : qȝ nõ itelligit quaſi tũc fiat pctm̃
ſed qꝛ qȝ fit addit accidentalẽ grauitatẽ pctõ:vt
ſupra ebrietas.§.iiij. dictum eſt. Et idẽ dic ſcḋz.s.
tho.in q̃li.de eo q̃ hȝ ſufficiẽs ĩpedimẽtũ: ꝓpter
qȝ ſcire nõ potuit:ſicut qui fuit in carcere vel ter
ris ad quas cõſtitutio pape nõ ꝑuenit : ꝯ cã faciẽ
do non peccat. Si vo oĩno ꝑuat rõnẽ voluntarij:
ſicut eſt ignorãtia cõmiſſiõis qua ſcȝ quis vult nõ
ſcire:nec excuſat nec alleuiat:ſi vero eſt omiſſio=
nis qua.ſ.quis negligit ſcire q̃ tenet & ſatis faci
liter ſcire potuiſſet ſic ſecundũ Car. excuſat a tan
to ſed nõ a mortali ſi eſt circa precepta legis diui
ne aut naturalis.xxiiij.q.j.ſi q̃s dixerit.& di.xxxvj.
q̃ ea.qȝ intelligo qñ neglĩgẽtia eſt lata : vt qꝛ eſt
ꝯ cõtẽta in dictis legib9 expreſſe & nõ ſubtilr re=
ductiue:ſi vero ſit circa precepta iure poſitiuo ex
cuſat etiã a culpa mortali vbi non eſt craſſa ſiue
cum negligent a lata:& etiã aliter iuxta dicenda
infra inobedientia. Et ſm̃ predicta intellige qȝ
ha.vj.q.j.quero.&.xxiiij.qõ.j.ſchiſma.&.xxij.q.vij.
6 quemadmodum.et.xxiij.qõ.j §.ex his.
¶ Sexto queritur quõ ignorantia facti excuſet
vel non excuſet a pena iuris in foro aĩe:& dico qꝙ
ſcḋm decretiſtas : in ordine ad canones pontifi=
cales diſtinct.l.de his.et extra de homi.ſicut di=
gnum.diſtinguitur ſic. Aut quis in facto quo agit
dat operam rei licite aut illicite. Si illicite : vt qꝛ
ſolatiatur ludo periculoſo:vnde mors aut muti=
latio ſequitur imputatur ei quo ad peccatum in
intellige vt puniendum canonice : & non quo ad
deum:niſi iuxta predicta priori.§.& quo ad irre=
gularitatem.& gñaliter penam iudicialẽ:et ſilr ſi
cecus ſagittã aut lapidem iaciat:qꝛ dat operã rei
illicite:vnde lamech.cec9 nõ excuſatur ab homi=
cidio cain:quem ſuus puerperaȝ iudicauerat. Et
quod de maiori & adulto dictũ eſt:dici poteſt de
minori qui eſt doli capax:ſi det operam rei illici=
te.de delic.puer.c.vlti. Si vero dat operam rei
licite aut adhibuit diligẽtiã debitã aut non. Si
nõ adhibuit nõ excuſatur a peccato licet malũ ſe
quens ſit contra eius voluntatẽ puta ſi quis pro
iiciat tegulas de tecto non clamans: nec aliter ſi=
gnum faciens:et hominem interficiat:imputatur
illi quo ad peccatum et penam iudicialem: ſed in
tellige quo ad peccatum in ordine ad canonicaȝ
punitionem et non aliter alioquin quot tegulas
proiecerat tot committeret homicidia:cum illud
peccatum nõ conſtat in ipſa occiſione ſed in pro
iectione alioquin ſi quis poſt proiectionẽ & ante
occiſionem occideretur:adhuc poſt morteȝ omit
teret peccatum nouum homicidij. Si vero diligẽ
tiam adhibuit non imputatur illi quod preter in
tentionem ſequitur.diſt.l.ſepe.et.xv.qõ.j.ſi quis
non iratus.vnde et iacob cognoſcens non vxo=
rem loco vxoris.ſ.lyam.loco rachelis excuſatur.
¶ Septimo queritur quomodo excuſet vel non 7
excuſet a pena iuris in foro anime ignorantia iu
ris ipſius:et dico quod aliquando aliquis nõ eſt
irregularis vel excommunicatus iuris ꝓſum=
ptione in foro contentioſo.qui tamẽ iſtas penas
incurrit in veritate:vt quando delictum propter
quod inferuntur probari non poteſt aliquando
vero eſt econtrario : vt ſi delictum falſo vel male
probetur. Loquendo ergo ſecundum veritatem
& in foro anime.dico qȝ faciens aliquid ex igno
rantia.qȝ non eſt contra legẽ dei vel nature cre=
dens illud nulla lege fore prohibitum:cũ tamen
ſit prohibitum:ſi talis ignorantia non eſt affecta
ta nec craſſa.puta qꝛ laborat pro viribus ſcire ne
ceſſaria ſibi vt quia ſi eſt mulier.ruſticus.merca=
tor vel huiuſmodi:libenter vadit ad predicatio=
nem et alia loca vbi talia declarantur : & facit qȝ
communiter faciunt alij de ſua qualitate: ſi vero
eſt religioſus libẽter ſtudet & interrogat et hmõi:
excuſatur ab omni pena.etiam excommunicatio=
nis in iure poſita:& ab omni culpa:per text.claruȝ
in.c.ſi.q̃ ma.accu.poſ.& per rationem.c.cognoſcẽ
tes.de conſti.& facit.l.fi.ff.de decre.ab or.facien.
& qȝ dicit.s.Tho.in.j.quoli.ar.xix.dicẽs qꝙ igno
rãs conſtitutionẽ ſummi pontificis ex negligen=
tia non excuſatur a culpa agendo contra illam:a
qua excuſatur ſi habuit ſufficiens impedimentuȝ
ſciẽdi:puta ſi fuit in carcere vel in terris ad quas
conſtitutio non peruenit vel hmõi: & ratio eſt qꝛ
ignorantia quando eſt cauſa actus niſi ipſa ſit
peccatum excuſat a peccato:quia cauſat inuolun=
tarium. Iura vero que videntur innuere contra=
rium:fundant ſe ſuper preſumptione : vt euiden=
ter colligit glo.in.l.j.C.de interdic.matri.appro
bata per doctores ibi:et in.l.fin.ff.de rit.nup.& in
l.qui contra.C.de inceſ.& inuti.nupt.& adhuc ma
gis aperte colligitur ex his que not.in.d.capitu.
cognoſcẽtes.vbi determinatur quod volens pro
bare ignorantiam ad euitandam penam audien=
dus eſt. Fallit quod dictum eſt in prelatis:officia
libus:medicis:et huiuſmodi artificibus qui exer
cere habent aliqua ex quibus notabile damnum
proximo ex ignorantia inferri poſſet: quia offi=
cia talia non debẽt aſſumere.niſi ſint ad illa exer
cenda ſufficienter inſtructi:aliter eis imputatur.
Si auteȝ ignorantia ſit affectata non euitant pe
nam;qꝛ in dolo eſt:ſimiliter nec ſi ſit craſſa vel ſu
pina:puta

na:puta qꝛ neſcit qđ ſciũt cõiter oēs ſue cõditiõis vt qꝛ illud predicat̃:ſʒ ipſe nunq̃ vult ſermones audire nec intereſſe curat vbi talia declarant̃ cũ tñ cõmode poſſet:vt in.c.vt aiarũ.de cõſti.li.vſ. Si vo id qđ ex ignorãtia facit eſt cõtra legẽ dei vel nature diſtiguo:qꝛ ꝉaut eſt de his que q̃libet ſcire tenet̃ tanq̃ neceſſaria ad ſalutẽ:ꝛ ſic null⁹ excuſat̃ qꝛ faciẽs qđ in ſe eſt ad ſciẽdũ ſemꝑ ſcit: etiã ſi oporteret deũ reuelare:ſi vo eſt de aliis ite rũ diſtinguo qꝛ aut expreſſuʒ ꝛ explicitũ eſt i eis ꝛ ſic ignorãtia nõ excuſat a mortali.xvſ.q.ſ.ſi cu pis qꝛ talia quilibet ſcit cũ ſint de naturali inſti ctu niſi ſit lata negligẽtia:vel ſaltẽ dubitat:ꝛ in quirere tenet̃ añ factũ nec a pena illi debita iure poſitiuo ſm Scot.in.iiij.di.vſ.ꝛ facit qđ not.gl. in cle.cos.de cõſan.ꝛ affi.ꝛ.l.venia. C.de in ius vocã.ꝛ.§.ſi.ſ.q.iiij.qđ q̃tũ ad penã iuris poſiti ui limita vt dictũ eſt.s̃.excõicatio.x.§.iij.Si vero nõ eſt explicitũ ſʒ reducibile maxime cũ ſubtilita te:ſic credo excuſari ꝛ a pena ꝛ a culpa eos que ſunt ignorãtes nõ affectate nec craſſe:qꝛ durũ eſt eũ peccare mortaliter cui illicitũ cõtractũ admit tit ignorãter propter rei ſubtilitatẽ credẽs illici tũ fore:ꝛ facit.xv.q.ſ.merito.ꝛ.c.ſi.xxxvij. diſt.ſi

2. qđ autem dubitarent ſecus eſſet.

2.di. ¶2.querit̃ qũo ignorãtia excuſet a pena in huma no iudicio ſeu foro ꝯtẽtioſo:ꝛ dico multa.¶Pri mũ ignorãtia que eſt ſine oi culpa:euitat oẽʒ pe nã legis ꝛ hoc tenet Pañ.i.c.cognoſcẽtes.de cõ ſti.dicẽs hoc ꝓbari ꝑ tex.clarũ i.c.cũ in tua.q̃ ma tri.accuſ.poſ.ꝛ ꝓ hoc facit.d.c. cognoſcentes.in prin.ibi rẽ q̃ culpa caret in dãnũ vocari nõ cõue nit. Et ex hoc infert̃ a ſum.roſ.cõtra An. qđ ſciẽs ſe agere cõtra legẽ dei vel nature vt occidẽs ho minẽ vel cedẽs clericũ:ꝛ ignorãs annexã penaʒ legis poſitiue:puta irregularitatis ꝛ excõicatio nis nihilomin⁹ eã incurrit:qꝛ ẽ in culpa:ꝛ ita te net gl.in.c.a nobis.el.ſ.de ſen.excõ.ꝛ Sco.i.iiij. di.vſ.ſʒ hoc limita vt.s̃.excõi.ij. notabili.iij.ꝛ ex

2 cõi.x.§.iij.ꝛ hic īfra particula tertia.¶Scđʒ.Sẽ cũdus ꝑ ſtatuta quorũcũq; ordinarioꝝ nõ ligant̃ ignorãtes niſi ignorãtia craſſa fuerit vl̃ ſupina vt ꝓbat̃ ꝑ.c.vt aiarũ.de cõſti.li.vſ. qđ ſm gl.ibi verũ eſt:etiã ſi talia ſtatuta ordinarioꝝ puniãt factũ:alias dãnatũ:ꝛ ꝓ hoc videt̃ tex.ibi qꝛ ſta tutũ excõicabat fures:ꝛ tamẽ nõ ligat ignorãtes quãq̃ factũ ſit dãnatum:ꝛ hoc tenet licet glo.in di.c.a nobis.contrariũ teneat dicens quod igno rantes non excuſantur.ſi puniant factum alias damnatum:quia ſcire debebant factum eſſe dã natum.ꝛ ſic allegare non poſſunt ignorantiam.

3 ꝛ idem Bar.ꝛ legiſte in.l.cunctos populos. C. de ſum.tri.¶Tertium.Secunduʒ aliquos aliter eſt de ſtatuto vel conſtitutione generaliter pape q̃ de ſtatutis ordinariorum:quia ſi includit fa

ctum damnatũ: regulariter non excuſantur igno rantes:vt probatur per.d.c.vt animarũ.a cõtra rio ſenſu:et tenet ibi Jo.an.in gl.in verbo ſtatu ta dicẽs qđ de generalib⁹ ſtatutis canonum vel legũ non loquitur que ab oĩbus ſciri et cuſtodiri debẽt.ſed vt patuit.ũ.excõicatio.x.§.iij. ſi loqua mur de facto dãnato a lege poſitiua excuſantur ignorãtes niſi eſſet ignorãtia affectata q̃ ſciẽtie equpollet:aut craſſa vel ſupina ſi vo loquamur de facto dãnato lege diuina aut naturali ſunt opi niões ꝯtrarie q̃s vt ibi dictũ eſt ſum.ang.nititur cõ cordare:vt ligẽtur ſi ignorãtia ſit craſſa ſeu late culpe:non aũt ſi leuis dicens virtualiter ſic. Aut loquimur de excõicationib⁹ illatis iure cõi:vel ꝑ extrauagantes:aut quecunq; ſtatuta:ſuper facto diuina lege dãnato:q̃ cõiter in diocẽſib⁹ ꝑdicã tur et ſciuntur vt eſt illa de non contrahendo in gradu prohibito:de non verberando clericum ꝛ hmõi.ꝛ ſic ligantur ignorantes:qꝛ lata culpa eſt ignorare qđ ſciunt omnes ſue conditiõis qꝛ ſi ec cleſias ꝛ predicationes adiret non ignoraret:et ſic limito tenẽtes qđ ligantur. Aut loquimur de his q̃ cõmuniter in diocẽſibus non publicantur nec ſciuntur.et ſic nõ ligat̃ ignorans niſi ſit per ſona cui non liceat ignorare: et ſic limito tenen tes qđ non ligantur. Et iſta ſolutio eſt de mente archi.in tertia par.titu.xxv.c.xxxij. in ſi. poſt.d. anto.de but. dicentem in lectura quod mulieres et monachi ab ignorãtia iuris nõ excuſant̃ :vbi iuris omni anno ſit publicatio in locis vbi ſunt alias excuſant̃:vt.l.cũ indebita.ff.de ꝓba.Et rõ eſt qꝛ quantitas pene ꝓportionari dʒ quãtitati culpe.de pe.felicis.lib.vſ.talis autẽ legẽ diuinã offendit:nõ autẽ canonis conditorẽ cũ canonem ignoret:ꝛ ſine oi culpa:ſcʒ lata quã canon requi rit:vñ puniri debet ſolũ pena legis diuine:nõ pe na legis humane quã nõ contẽnit: qꝛ data igno rãtia ceſſat cõtempt⁹ ſcđm dñm Ant.in.d.c.a no bis.ꝛ facit.c.ſi.q̃ matri.accuſ.poſ.ꝛ qđ no.Inno. et doc.in.c.ſi vero.el.ij.de ſen.excõ.vbi excuſatur ab excõicatiõe q̃ clericũ ꝑcuſſit ignorãs illũ eſſe clericũ: ſʒ factũ ſit illud diuina lege damnatum. Sed ſum.roſ. male et inualide nitit̃ euertere di ctã ſolutionẽ. Primo inquit qꝛ nullo iure ꝓbat̃ ſed dico qđ ꝓbatur ſufficiẽter vt patuit: nec opʒ in tali materia hr̃e demonſtrationes: ſcđo qꝛ eſt cõtra.d.c.vt aiarũ.qđ loquit̃ de ſtatutis ordina riorũ ꝛ ꝯñr a ꝯtrario ſenſu nõ loquit̃ de ſtatutis ſummi põtificis:ſed dico argumẽtũ a ꝯtrario ſen ſu nõ ſemꝑ valere ſm decretiſtas : nec probat̃ qđ hic valeat:vbi rõ.d.c. ſcʒ vt aiarũ periculis ob uiet̃ eque militat in papa ꝛ magis: quia eius ſta tutum plures ligat et min⁹ publicat̃: tertio quia ſuperflue in.d.c.vt aiarũ.poneret̃ ordinariorum ſed ſuffeciſſet dicere quorũcunq;:ſed dico qđ ne

ceſſario addidit ordinarioꝝ ad differētiam ſtatutorum que faciūt communitates que animam per ſpirituales penas nō ligant: et nō dixit quorūcunqꝫ ordinarioꝝ locoꝝ cuiuſmodi ſunt epiſcopi ſm glo.in.d.c. vt animarū ſed quorūcunqꝫ ordinarioꝝ ſimpliciter vt includeret etiā papa qui eſt omniū ordinarioꝝ ordinarius: licet iſte hoc neget ſine valida probatione: quarto quia ſollicitās diuina ſicut et ceteri homines ſue conditionis ſi eo ignorāte publicetur ſtatutū contra factum damnatū in qd ille incidit nō caſurus ſi talem excommunicationem ſciuiſſet ſm iſtam diſtinctionem erit excommunicatus: quia ſm iſtos inquit ad incidendum duo requiruntur. ſ. factū damnatū et publicatio ſtatuti et rurſus non erit excōmunicatus ſm iſtos quia eſt extra omnē culpam ignorantie. ſed dico ꝙ non erit excōmunicatus ſi nō eſt in lata culpa neſciēdi: nec illa duo ſufficiunt ſm iſtam opinionem: ſed requiritur publicatio talis quam omnes aut fere omnes ſciūt: puta que fit frequenter aut taliter ſine lata culpa ignorari non poſſit. Et ideo dico idē eſſe de ſtatutis ſummi pontificis maxime ſi non includerent factum damnatum: ita ꝙ ignorans non affectate aut craſſe vel ſupine euadit penas legis que ſcilicet infliguntur pro culpa. licet nō in eas que ex ipſo facto infliguntur vt irregularitas. Et per hoc euacuatur fundamentū Scoti ꝙ. d. ſum. ro. habet pro acbile ad impugnādum ſum. ang. Et ad regulam ꝙ ignorantia facti non iuris excuſat et alia iura idem dicentia dico ꝙ intelliguntur in foro contentioſo quando ignorātia eſt craſſa vel ſupina vel quando eſt leuis non probat quā ignorantie probationem in dubio iura admittunt. vt in. d. c. cum in tua. quomodo autem admittatur vide. ĩ. lex. §. vij. ¶ Quartum. Ubi conſtitutio generalis vel prouincialis et huiuſmodi requirat dolū expreſſe vel tacite non habet locum in ignorante: ſed et pena eius excuſantur ignorātes licet talis conſtitutio includat factū damnatum: quod probatur per. c. ſi quis ſuadēte. xvij. q. iiij. iuncto. d. c. ſi vero. et idem Panor. in. d. c. cognoſcentes. dicēs ꝙ licet talis fuerit in lata culpa non tamen incidit in ſentētiam: lꝫ pro modo culpe aliter ſit puniēdus. Ad hoc facit qd not. Jmo. in decre. eos. de conſan. et affi. dicens ꝙ cum ille text. dicat ſi quis ſcienter contraxerit non comprehēdit caſum ignorantie etiam ſi caderet in latam culpam: quia dicendo ſcienter videtur dolum requirere licet glo. ibi contrarium iuuat. Et idem ſm Panor. ibi eſt dicendū in caſibꝫ in quibus lata culpa non equiparatur dolo ſi pena ſit corporis afflictiua. vt in. l. in actionibus. ff. de in lit. iur. et plene per Barto. in. l. ꝙ nerua. ff. depo. Si vero ſumus extra dictos caſus: tunc ignorās lata culpa puniꝛ ſicut doloſe feciſſet: qꝛ regulariter lata culpa equiparaꝛ dolo. ff. de regu. iur. magna negligētia. et in. d. l. quod nerua. ¶ Quintū. 5

Dicitur autem requiri dolꝰ ſcdm Panor. vbi. ſ. expreſſe quādo verba ſtatuti hoc importāt. tacite vo quādo punit actū qui fit in perſonā alterius puta ſi dicat ſtatutū: quicūqꝫ percuſſerit clericū vel alium puniatur tali pena: quia iniuria nō poteſt eſſe ſine dolo. xv. queſt. j. c. j. ¶ Sextū. Si vo 6
ignorans fuit in leui aut leuiſſima culpa tenet Cy. in. l. ſi quis non dicam. C. de epi. et cle. et in. l. data opera. C. qui accuſ. non poſ. quod non punitur criminaliter ſed ciuiliter: puta ad reſartionem damni ſcdm modum culpe. et allegat bonū text. in. l. qui edes. ff. de incen. rui. nau. gl. et Barto. tenent contrariū in. l. reſpiciendum. ff. de pe. quod etiam domi. Anto. ſequitur. ſed Panor. p concordia diſtinguit: quia prima opinio eſt vera vbi ciuiliter puniri poteſt: quia leuis culpa leuiter eſt punienda. de accuſ. cum dilecti. et iſte eſt caſus. d. l. q̄ edes. ſecunda vero vbi nō poteſt puniri ciuiliter vt quia nō dedit damnum ſed aliter venit contra legem. hec ex illo. Sed aduerte qd etiam ſi talis punitur criminaliter non tamē pena ſtatuti ſed arbitraria: quia ſi ſtatutum non habet aliquando locum in lata culpa: vt dictum eſt multominus in leui aut leuiſſima. ¶ Septimum. Jgnorantia iuris non tollit bonam fidem 7
quo ad faciendum fructus ſuos text. eſt in. l. ſed et ſi lege. §. ſcire. ff. de peti. here. quod limita niſi ſit affectata vel craſſa. ¶ Octauum. Jgnorantia 8
autem legis aut iuris non preſumitur poſt tempus in quo lex incipit ligare de q̄ infra. lex. §. vij.

¶ Nono querit que cōcluſiones queſtionū deciſiue ſequanꝛ ex premiſſis: et dico multa. ¶ Primū. Exigentes augmenta noua pedagioꝝ a 9. q. 1. di.
laicis puta in quintum vel aliquid tale ignorantes ſententiā excōicationis probabiliter. i. non craſſe: non incidunt: maxime quia factum nō eſt damnatum: ſecus ſi a clericis quia talis ignorantia non poteſt eſſe ſine lata negligentia. ¶ Secūdum. Qui intrant monaſteria monialium predi 2
catoꝝ et minoꝝ contra ſententiā excōicationis papalem: vel quarūcūqꝫ monialium cōtra ſententias excommunicationis a dioceſanis aliquādo latas ignorātes probabiliter cenſuras non incidunt ſi intrās bona intentione: quia factū nō eſt damnatum nec ſi mala intentione contra ſententias dioceſanoꝝ lꝫ factum ſit damnatum: uno nec contra ſententiam pape. vt patet ex dictis. lꝫ ſum. ro. ſentiat contrariū. Aduerte tū qd de hoc dubitans laborat ignorantia craſſa: qꝛ diligēs homo in cauendo cenſuras tunc interim caueret donec inquireret ¶ Tertiū. Jdē dico de excōicatione Pauli in extrauaganti q̄ incipit ambitioſe. 3

cōtra alienātes res eccleſiaſticas ſiue faciētes pactū per quod earū dñiū trāſferatur: aut concedētes hypoticātes: infeudātes vel in ēphiteoſi cōcedētes: aut locātes in caſibus iure nō expreſſis exceptis fructibus ⁊ bonis que ſeruando ſeruari nō poſſunt ⁊ cōtra taliter alienata recipientes: ⁊ eſt epiſcopalis licet alicubi non fuerit admiſſa. Sic etiam de multis aliis dici poteſt que ſine lata negligentia ignorantur.

¶ De illegitimis filiis precipue q̄ſitum ad promotionem.

Illegitimus fili⁹.i.nō de legitimo matrimonio natus quis ⁊ quotuplex ſit: ⁊ quomodo ſuccedat in bonis dictum eſt.ſ.filius: quomodo vero legitimet̄ infra legitimus: nūc aūt de eo agim⁹ in ordine ad promotionē ad ordines eccleſiaſticos quibus omnes illegitimi ſiue mãzeres: ſiue ſpurii: ſiue nothi: ſiue naturales arcētur prohibiti ordinari. de electio. innotuit. qui fil. ſint legi. per venerabilē. Cauſa autē prohibitiōis eſt primo dignitas clericalis qua huiuſmodi vilibus cōferri nō debet. de excel. prela. inter dilectos. in ſecularibus tamen dignitatibus tales nō ſemper prohibentur. ff. de decu. l. ſpurii. ⁊. l. generaliter ⁊ ſpurios. vbi ⁊ prefertur illegitimus legitimo competitori. ſecundo deteſtatio criminis paterni. de her. vergentis. tertio quia ſolent tales imitatores eſſe criminis paterni, vſ. queſtione. ſ. ſi quis cum militibus.

¶ Primo vero queritur quid iuris ſi fuerint per ignorantiā promoti: ⁊ dicit Hoſtiē. q̄ probabilis ignorātia oēs excuſat. ſ. pmotores. arg. C. de teſta. l. ſ. ⁊. ff. de offi. preto. l. iii. ipſe illegitim⁹. ſi veritatē nouit in conſpectu dei credit q̄ſitum cunq̄ ſit occultum. de tempo. ordi. c. ſi. ſi autē nihil ſcit excuſatus eſt. Et licet in hoc ſm eundem Hoſtien. prima facie credendū ſit matri. de proba. per tuas. ⁊ de preſumptio. afferte. ⁊. c. literas. ⁊. filii tamē credere non cogitur. arg. C. de teſta. l. nec profeſſio. ſi tamē conſciētiam habet: diſpenſatiōem impetret quam hoc caſu ſatis facile debet obtinere. De hoc. ſ. adulterium. ⁊ ii.

¶ Secūdo querit̄ quid de filiis ſacerdotū quos ſuſceperunt ex legitima vxore ante ordinem ſacrum: ⁊ dicit Ray. tales iure cōmuni promoueri poſſe ad oēs ordines ⁊ dignitates niſi in illa eccleſia in qua patres eorū immediate fuerint prelati vel canonici: vbi nō poſſunt canonicari vel promoueri: quod intellige ad eaſdē dignitates ⁊ prebendas quas patres eorum tenuerunt: ad alias autem etiā in eadē eccleſia poterūt canonicari ⁊ promoueri etiā viuētibus eorū patribus ⁊ in eadē eccliſia in officio ſuo manētibus. de fi. presby. ad hoc. ⁊. c. ad extirpādas. ⁊. c. ad abolēdam. Et idē Ho. her. ⁊ gof. qui addit q̄ð cū pater habuit pſonatū aut ꝑpetuā vicariā in aliqua eccleſia: filius immediate ipſum vel ipſam habere nō poteſt. d. c. ad extirpādas. ⁊. c. quoniam. e. ti. Itē ſi pater habuit perſonatū: filius nō poteſt habere vicariā nec ecōuerſo. c. Michael. ⁊. c. cōſtitutus. de fi. preſby. intelligendo iſtud ecōuerſo: q̄ð ſi pater habuit vicariā: filius pſonatū immediate habere non pōt. d. c. conſtitutus. ⁊ rō eſt q̄ ꝑpetuus vicarius curam hȝ eccleſie cuius vicarius exiſtit. de of. vic. ex parte. Quod ſi filius diſpēſatiue ſuccedat patri: frater iſtius bene poterit poſtea ſuccedere patri ſecundum ho. q̄ in hoc pſi īmediate nō ſuccedit: ſecus ſi primus frater habuiſſet eccleſiā ſoluȝ de facto: quia ſecundus ſuccedere nō poterit. Quomodo autem hec prohibitio extendatur ad nepotes. vide. ſ. beneficium. iii. ⁊ vſ. et. vii.

¶ Tertio queritur an nat⁹ de coitu illegitimo poſſit de iure cōi tāq̄ legitimus promoueri ſi pater deinde matrē duxerit in vxorē ⁊ dico q̄ð ſi tēpore cōceptus poterat eam habere in vxorem: et poſtea duxit: legitimatus eſt filius: ⁊ ad omnes actus legitimos admittetur: etiā ad hereditateȝ ſcdm ray. etiā ſi poſt natiuitatē filii mr̄ nupſerit alteri quo mortuo ȝrit cū iſto vel econuerſo: pſ duxit aliā qua mortua ȝrit cum iſta. Secus aūt ſi tēpore cōcept⁹ non poterat eſſe mrīmoniū inter illos: q̄ tunc lȝ ſublato impedimento duxerit illam nō legitimat⁹ eſt fili⁹ extra qui fil. ſint leg. tāta. in. aut. q̄ mo. na. effi. leg. co. la. vſ. circa pri. Cōcor. gof. ⁊ ho. ⁊ ray. q̄ addit q̄ð id q̄ð dictum eſt talē legitimatum eſſe quo ad oēs ad⁹ legitimos. fallit in epatu ad queȝ pmoueri nō poterit abſq̄ diſpenſatione pape vt p̄ȝ ſcdȝ vnā lecturā extra de elec. innotuit. ſi idē recitant gof. ⁊ hoſt. ſed magis approbāt: q̄ð etiā in hoc caſu diſpenſatione nō egeat in fauorē prolis. extra q̄ fi. ſint leg. ex tenore. q̄ mat. accuſa. poſ. videtur in fine.

¶ Quarto queritur quid ſi presbyter filium generet ex vxore legitima cum qua contraxit dum erat laicus vel in minoribus: nunq̄d filius erit legitimus: et diſtinguit hoſtien. quia ſi inuita vel ignoranter vxore fuit promotus talis fauore prolis erit legitimus: ſi vero ea conſentiēte nō erit legitimus. xxxii. diſt. ſeriatim. Et ſecundum hanc diſtinctionem concorda opiniones Ray. ⁊ Gof. que videntur contrarie. Idem dic ſi ea ſciente ⁊ non contradicente. diſt. liiii. ſi ſeruus ſciente. Uide etiā glo. in. c. miniſtri. lxxxi. diſt. q̄ dicit q̄ð ſi vir poſt ſuam ordinationē cognoſcat vxoreȝ cū q̄ votū emiſit cōmittit iceſtū ⁊ filii erūt illegitimi.

¶ Quinto q̄rit̄ q̄s diſpenſare poſſit cū illegitio vt promoueat̄: ⁊ dico q̄ ep̄s quātū ad ordies minores ⁊ bñficiū ſine cura alit̄ nō ad dignitates

ſeu perſonatus:niſi papa:de fi.preſby.is qui. li.
vj.vbi etiā patet ꝙ ſi per papā fuerit cū tali di
ſpēſatū vt poſſit bñficiū curatū obtinere:intelligi
tur ſolū de vno.Et ſi ab epō fiat diſpēſatio:non
extēdit̄ niſi ad ea que pōt.ſi vero fiat a papa pro
moueri poterit ad parochialē eccleſiā:nō ad per
ſonatū vel rectoriā ad quā per electionē procedi
conſueuit.de preben.c.vlti.Cōcor. Ray. Hoſ.et
Hoſtien.ſed de his ꝛ ſimilibus vide ſupra bene
ficium tertio.§.vij.ꝛ ſeq.
6 ¶Sexto querit̄ que diſpēſatio eſt circa illegiti
mos:ꝛ dicit Ray.ꝙ ſi monaſteriū intrāt de iure
cōmuni poſſent ad oēs ordines promoueri.diſt.
lvj.§.ſ.extra de fi.preſby.c.ſ.qꝛ religiōis ingreſ
ſus tollit irregularitatē.ſicut:ꝛ ingratitudinem
xix.q.vi.nō liceat:ad prelationē tñ ꝓmoueri nō
poſſunt abſqꝫ diſpenſatione pape.di.c.ſ.imo ſm
Pe.de pal.in quarto.illegitimus etiā ingreſſus
religionē:curā animarū iure ordinario ſiue per
electionē ſiue per cōmiſſionē habere nō poteſt:et
intelligit etiā per diſpēſationē epi.ſecus pape.
Si vero remanent in ſeculo:nec ad ordines nec
ad prelaturā poſſunt abſqꝫ diſpēſatiōe ꝓmoueri
ſꝫ circa eos quādoqꝫ adhiberetur diſpēſatio ma
gna.ſ.vt ordinētur ꝛ inſtituātur in eccleſijs alijs
a paterna ſi ſunt filij preſbyteri:alijs vero in qui
buſcūqꝫ eccleſijs ar.extra.de fi.preſby.preſentiū:
aliqñ maior:ſcꝫ vt etiā in paterna aliquo tñ me
dio:extra eo.ex transmiſſa:aliqñ maxima vt.ſ.in
paterna nullo medio.extra eo.ex tua.

¶De imaginibus.

IMagines ſanctorū ſm gre.de cō.diſ.
iij.platū.depingūtur vt idiote qui lite
ras neſciunt legant in eis quod ſequi
debeant.
1.qõ ¶Querit̄ vero quid iuris de eis:ꝛ dico multa.
1.di. ☞Primū.Imagines ſanctorū ſunt adorāde du
lia que ſolā reuerētiā exhibet ſm glo.in.c.vene
rabiles.de cō.di.iij.nō aūt latria.Unde violāde
nō ſunt.de con.di.iij.planū.cū duobus.c. ſequen
2 tibus.☞Scdm.Nō licet aūt eas in aggrauatio
nē ceſſatiōis aut excōmunicatiōis in terrā pſter
nere:lapidibꝰ obruere:aut ſpinis ſupponere vel
huiuſmodi:qꝛ id fieri diſtricte prohibetur in.ca.
3 ſi canonici.de offi.or.li.vj.☞Tertiū.Imago xp̄i
ſub forma agni pingenda nō eſt:ſꝫ in forma hu
mana:vt in.c.ſextā ſanctā ſynodū.de cō.di.iij.qꝛ
preſente veritate debent ceſſare figure.vbi dicit
glo.ꝙ hoc credit:iō dicit qꝛ in cruce agnus ſolꝰ
depingebat̄:vñ inquit nō eſt prohibitū depinge
re xp̄m in ſpē humana:ꝛ ſub ipſo agno:ſed ſoluꝫ
pingere xp̄m in agno.imo ibi videt̄ ꝓhibere pi
cturā agni in manu percuſſoris:ſꝫ cōſuetudo cō
trariuꝫ obtinuit ꝛ ſeruāda videtur vbi Chriſtus
non exhibetur adorandus.i.vbiqꝫ extra cruceꝫ:
qꝛ nō pingitur vt imago ducēs in illū repreſenta
tiue:que adorat̄ ſed vt figura ducēs in illū argu
tiue que nō adorat̄.☞Quartū.Signuꝫ crucis in 4
ſilice aut marmore humi poſitis ſculpere nō licet
C.nemi.lice.ſig.ſal.l.vnica.ꝛ vt̄ eſſe preceptū qꝛ
vult hoc puniri pena grauiſſima.vbi dicit gloſ.
forte mortis:ex quo patet qūtū rephēſibiles ſint
qui ſepulturis in imo poſitis imprimunt cruces.

¶De immunitate ſeu libertate eccleſie primo
in ſe ꝛ quo ad loca res ꝛ perſonas.

IMmunitas quaſi nō munitas impor
tat negationem muniū.i. officioꝝ
vel onerū a qbꝰ eccl'ie ſunt immunes
vt extra eo.eccleſie:vel importat ne
gationē munerū ſordidoꝝ.ſ.q̄ eccl'ia
nō ſubit.vt calcis coquēde: harene fodiēde ꝛ ſi
miliū:ꝛ alio noīe dr̄ immunitas quaſi extramu
nia vel munera libertas.Eſt aūt immunitas ec
cleſie ſm goſ.in ſum.eo.ti.libertas cōceſſa eccle
ſijs vel eccleſiaſticis perſonis ꝛ rebꝰ alijs ad eas
ſpectātibus vel eſt priuilegiū eccleſiaſtice liberta
tis vel pſonaꝝ aut rerū ad eā pertinētiū.Uñ ec
cleſiaſtica immunitas ꝛ libertas ſunt idem.
¶Primo vero querit̄ que ſunt loca eccleſiaſtica 1.qõ
immunitate gaudentia:ꝛ dico multa.☞Primū. 1.di.
Nō ſolū eccleſia cōſecrata eccleſiaſtica gaudet
immunitate ſed etiā nō cōſecrata.intelligeſ fun
data autoritate pōtificis primariū lapidē impo
nētis:etiā ſi nō fuerint ibi celebrata diuina:ſm
hoſt.quē ſequitur paſi.in.c.eccl.eo.tit.vbi vide
tur tex.ꝛ mouet̄:qꝛ palatium epi gaudet hac im
munitate.xvij.q.iiij.id cōſtituimus ꝛ cōſequēter
multo fortius eccl'ia etiā facit qꝛ oia priuilegia
cōceſſa eccleſijs extēdunt̄ ad hoſpitalia epi autori
tate fundata in.l.oia priuilegia.C.de epi.ꝛ cler.
itē qd de proximo faciēdū eſt habet̄ pro iā facto:
vt.l.non tm̄.in prin.ff.de excu.tu.ꝛ in.l.pe.ff.de
teſt.mil.Hāc opinionē tenet Jo.de li.poſt Lau.
in cle.ſ.de pe.ꝛ re.ꝛ car.ꝛ Inno.ꝛ Ray.vide in
fra loca.§.iiij.☞Secūdū.Eccleſia quoqꝫ interdi 2
cta ſimiliter gaudet ſm Hoſ.ꝛ vin.ar.d.c.eccl'ia.
ꝛ ſequūtur cōiter doc.ꝛ idē dic' de cemiterio.li
cet in aliquibus caſibus nō ſit idē iudiciū quod
de eccleſia ſicut dictū eſt.S.cemiteriū i pri.☞Ter 3
tiū.Et ſimiliter hoſpitale ꝛ priuata oratoria.ſi
ſunt epi autoritate fundata ſm mentē Hoſ.ꝛ fa
cit quod ipſe no.in.c.ſi.de eccl.edi.ꝛ tenet Lau.
in.d.cle.ſ.ꝛ placet Paſi.in.d.c.eccleſia.per.d.l.
oia alias nō quia quod eſt hodie oratoriū cras
erit camera poſſibiliter.
¶Secūdo querit̄ ad que ſe extēdat immunitas
eccleſiaſtica qūtū ad eccleſiam ꝛ cemiteria:ꝛ di
co quod ad multa.☞Primo qꝛ in eis tractanda
nō ſunt placita ſecularia:eccleſiaſtica tamen poſ
ſent:vt in.c.ſ.de immu.eccle.ꝛ.c.cum eccleſia et

oīs proceſſus ac ſnīa iudicis ſecularis data in ea
nulla eſt ipo iure.eo.tit.decet.li.vſ.Maxime ſnīa
ſanguinis q̄ ibi ſub anathemate fieri ꝓhibet̄: in
d.c.cū eccl'ia.qḋ de alia a ſanguine limita niſi ſit
data ꝑ viā volūtarie iuriſdictiōis: qꝛ ſic tenet ſm
Pan̄.in.d.c.cū eccl'ia:ꝛ ſiſr lꝫ de cauſis eccl'iaſti
cis.ar.c.q̄ frōte.de app. et ſiſr ſnīa data in domo
eccl'ie ſm Pan̄.lꝫ fieri nō debeat qꝛ cū.d.ꝯſtō ſit
penalis nō dꝫ extēdi.Et itelligit qḋ in domo ec-
cleſie iudex ſecularis ius reddere nō dꝫ qḋ ꝓpria
autoritate quaſi ex iure publico eligit ibi māſio
nē ſecus vbi h̄ret illā domū ꝯductā ab eccl'ia vel
gratis cōceſſam. Pōt tn̄ aliq̄s in eccl'ia doctora-
ri ſm Jo.an.in.c.decet.eo.ti.li.vſ.ꝛ plꝫ. Panoꝛ.
in.d.c.cū eccl'ia. Tenēt etiā ꝯtract⁹ ibi facti lꝫ ſit
pctm̄ ſm Panoꝛ.in.d.c.cū eccl'ia.poſt gl. in.d.c.
decet.qꝛ illud.c.decet. cū ſit penale ꝛ loquat̄ ſo-
lū de ſtrepitu iudicioꝝ ad ꝯtract⁹ extendi nō dꝫ.
Ex quo aduerte qḋ diſpoſitio odioſa ꝯcepta ſuꝑ
quaſi ꝯtractu nō extēdit̄ ad cōtractū purū. Nā in
iudicio q̄ſi ꝯtrahim⁹.l.iij.§.vniuerſale ſcribit.ff.
de pec. Nec ꝯcepta ſuꝑ ꝯtractu puro extendit̄ ad
quaſi ꝯtractū ſm Bar.in.l.moꝛe.ff.de acquir. he
re.vbi vult qḋ ſi ſtatutū pꝛohibet mulierē cōtra-
here ſine certa ſolēnitate:nihilomin⁹ hereditatē
pōt adire:qꝛ tūc nō vere cōtrahit cū debitoꝛibus
hereditariis:ad qḋ vide quod legit̄ in.l. apud iu
lianū.ff.quib.ex cau.in poſ.eat̄.§.vlti.et penulti.
2 ¶ Scḋo ſe extendit ad hoc qḋ nō debent in ea vel
cemiterio fieri cōclamatiōes: ſeditiōes: impetus
vniuerſitatū et quarūlibet ſocietatū cōtentiōes:
publica parlamēta : negotiatiōes precipue nun-
dinarum et foꝛi: ꝛ in.c.decet.eo.tit.li.vſ.poſſent
tn̄ ſm Jo.an.ibi fieri parlamēta ꝛ ſocietates pro
actu pietatis aut ſp̄ualitatis:vt refert Panoꝛ.in
d.c.cū eccl'ia. Nō tn̄ eſt pctm̄ moꝛtale quodlibet
predictoꝝ:qꝛ tex.in.d.c.decet.dicit qḋ oꝛdinarij
locoꝝ hec faciāt obſeruari: ſuadenda ſuadeant
interdicta ꝯpeſcāt. Ex quib⁹ concludi pōt quod
moꝛtale eſt exercere ibi ea que oꝛationē tp̄e debi
to impedirent:alia nō niſi ex ſe ſint mala: vel ha
beāt ex ſe maximā irreuerētiam vt ſpectantia ad
ſanguinē que ſub anathemate ꝓhibent̄ ꝛ pollu-
tiōes etiā alſ licite ꝓpter maximā feditatē ꝛ fur-
ta que ex ſe ſunt mala: et maximam irreuerētiam
continent diuinoꝝ vel niſi quis faceret ex cō-
temptu:et ſic intellige.c.vlti. et penulti.diſt. xlij.
3 ¶ Tertio qꝛ in eccleſia ſepeliri nō debent:niſi ep̄i
vel abbates:vel digni p̄ſbyteri:aut laici fideles
xiij.q.ij.nullus. qḋ intelligūt aliqui de laicis fa-
ciētib⁹ miracula virtute fidei. Hoſt.vo de quoli
bet fideli in dignitate conſtituto:vt comite rege
imperatoꝛe:gl.vo de quolibet fideli xp̄iano niſi
alias deceſſerit in moꝛtali:vel in toꝛneamentis:
vel eccl'ia ſit interdicta:ꝛ ſic ſm eā excludit̄ Gen

tilis:ſed opinio gl.q̄ hodie ſeruat̄ de iure nō plꝫ
qꝛ ibi eō tex.diſtinguat de ſepultura infra ꝛ iux-
ta eccleſiā.Gētilis ſepeliri poſſet.i. iuxta in cemi
terio:plꝫ vero opinio hoſt.ꝛ opinio p̄ma ſic in-
tellecta:vt fideles dicantur a fidelitate precipua
quā ad deum et homines ſeruarūt: maxime ſi ad
gratiam miraculoꝝ attigerunt. Poſſunt ergo
in eccleſia ſepeliri perſone digne: aut dignitate
eccleſiaſtica vel mundana : aut dignitate virtu-
tis excellentis:hoc tn̄ hodie non ſeruat̄ et male:
quia de iure ciuili null⁹ dꝫ in eccleſia ſepeliri:vt
no.Albꝛi.in.l.nemo apl'oꝝ.C.de ſac.ſan.eccle.ꝛ
Azo in ſum. ¶ Quarto nō dꝫ eccl'ia incaſtellari: 4
nec in ꝓpugnaculo edificari ſm Inno.ꝛ Ray.vt
inde bellū fiat ꝯtra hoſtes:vel vt ibi recipiantur
bellū facientes:niſi iuſta neceſſitate:et ſm Hoſt.
autoꝛitate epiſcopi ſi ꝯmode haberi pōt de cuſt.
euc.relinqui.ſ. vt boni viri etiā laici defendant̄
a malis puta piratis hereticis vel paganis: ꝛ ea
dē rōne malis chꝛiſtianis ꝛ hoc cōiter tenēt doc.
ſm Pan̄.in.d.c.cū eccl'ia. ¶ Quinto itra eccleſiā 5
vel cemiterium nō debēt ſuppellectilia poni vel
hoſpitalarij in illa iacere vel conuiuari niſi ꝓpter
hoſtiles incurſus ꝛ alias neceſſitates q̄b⁹ ceſſan
tib⁹ ad priſtina loca repoꝛtentur:alſ vꝫ moꝛtale
in hoc caſu ꝛ in pꝛioꝛi:vt in.d.c.relinqui.ꝛ diſt.
xlij.c.vl.penul.ꝛ antepe. niſi exceſſus eſſet modi-
cus. De venditiōe tn̄ cādelaꝝ in eccl'ia vꝫ tene-
re ſum.ang. qḋ indiſtincte ſit tolerabilis nō ob-
ſtāte qḋ dn̄s eiecit de tēplo vendentes:qꝛ ibi fie-
bāt pacta et multa perturbantia cultū diuinū:qḋ
nō eſt hic:ſecus de alia negotiatiōe:ſed ſum.roſ.
cū archi.dicit hoc licere ſi fiat ꝓncipaliter ad ſa-
tiſfaciendū fideliū deuotiōi:nō aūt ſi fiat princi-
paliter ad lucrū : imo illud dandū eſt pauperib⁹
de cōſilio:ꝛ ſic tene: qꝛ ibi eſt pꝛohibita negotia
tio : vñ laici quo ad lucrū et negotiationē hmōi
vendunt ſtant extra eccleſiam. ¶ Sexto in eccle- 6
ſia vel cemiterio nulla dꝫ fieri violentia:aut ali-
quis inde violēter extrahi aut ei⁹ confinia frangi.
xvij.q.iiij.ſicut antiq⁹ : nec ea q̄ i ea poſita ſunt ꝑ
vim aut furtū auferri:aliter ſacrilegium eſt ea.q.
quiſquis inuent⁹.et ſic eſt moꝛtale vt ibi plꝫ. De
immunitate tn̄ eccl'ie quo ad illā ꝯfugiētes aget̄
ſpecialiter īfra immunitas.iij. ¶ Septimo eccl'ia
non dꝫ in ſeculare habitaculum aut vſum ſecula 7
rium cōuerti.de cōſe.di.j.ligna.ꝛ quinq̄.c.ſequē
tibus.de re.do.ad hec. ¶ Octauo ludi theatrales 8
cū laruis ꝛ ſīl'ibus inhoneſtis in eccleſia fieri nō
poſſunt.de vita et hone.cleri.cū decoꝛē.ſecus de
honeſtis ducētib⁹ ad deuotionē:vt repꝛeſentare
p̄ſepe dn̄i herodē ꝛ magos vel huiuſmodi. arg.
de conſe.di.ij.ſemel.ꝛ diſt.iiij.queris.quaſi in ſi.
¶ Tertio q̄rit̄ ad q̄ ſe extendat immunitas eccle 3.q.
ſiaſtica quātum ad res eccleſiaſticas et eccleſia-

dnſtru⁹ vel indigẽs indumẽtis ſm Joã.an.in.c.
ex preſentiū.de pig.adde ⁊ pro neceſſitate eccl'ie
de ſol.c.j.⁊ ſucceſſor tenebiꝛ.⁊ cū eo cõiter trã
ſeunt doctores.ſꝫ Pañ.in.d.c.ex preſentiū.diſti
guit dicẽs hoc verū eſſe ſi eccleſia ſit potẽs licet
ipſe morte preuẽtus nõ ſoluerit:ſecus ſi a princi-
8 pio vel ex poſtfacto eccleſia ſit impotẽs. Ibi vide
ſi placet. ¶ Octauo qꝛ vt no. Pañ.in.d.c.ex pre-
ſentiū.de pig.ſi rector eccleſie potuit eccleſie ali-
quid acquirere ⁊ nõ fecit vel ob negligẽtiã paſ-
ſus eſt rẽ eccleſie preſcribi tenetur ipſi eccleſie:p
quo habes tex.cū gl.xu.q.iiij.c.ſi.ad inſtar tuto-
ris qui ad hoc teneꝛ.vt in.l.quicquid.C.arbi.tu
tel.⁊ ſic patet qđ etiã teneꝛ de leui culpa ſi nõ la-
boraꝛ vt acquirat eccleſie.vt in.d.l.quicquid.⁊
in.d.c.ſi.qđ nõ intelligas quaſi teneaꝛ labore p-
ſonaliter aut ex doctrina vel artificio acquirere
eccleſie ſꝫ cū ſolicitudine agẽdo ⁊ pmouẽdo res
eccl'ie:ex qua ſolicitudine acquiſitū eſt eccleſie:
vñ licet ſm Pet.de anch.in.c.cõſenſus de rebus
eccle.nõ alie.fieri poſſit cõpẽſatio cū perditis ex
eius negligẽtia:⁊ ex ei⁹ diligẽtia acquiſitis.qui
allegat.l.cū queriꝛ.ff.de admi.tut.⁊.l.gaius.vbi
Bal.cū ſequiꝛ.ff.de vſur.tamẽ ex tali ſolicitudi-
ne acquiſitū in recõpẽſationẽ dari nõ poteſt cũ
ſit eccleſie:ſꝫ dictū Pet.qđ intelligiꝛ de acquiſi-
to ſibi per exercitiū vel aliter.de quo ſupra cleri-
cus.iiij.§.vj.¶ Nono qꝛ eccleſie carenti proprio
prelato preſcriptio nõ currit:licet ſuperior prela
tus poſſit agere p ea ſm Inno.in.c.olim.el.j.de
reſti.ſpo.⁊ tex.eſt in.c.j.de reb.ec.nõ alie.lib.vj.
licet Bar.dubitauerit.ar.l.ij.ff.đ aqua plu.¶ De
11 cimo qꝛ res eccleſie ſine certa ſolẽnitate alienari
nõ poſſunt de ſupra alienatio.¶ Undecimo quia
de rebus eccleſiaſticis ⁊ etiã patrimonialib⁹ cle
ricorū:aut de cauſis ſpiritualibus iudex ſecula-
12 ris nec poteſt iudicare de quo ſupra excõ.ix.§.v.
¶ Duodecimo qꝛ loca pia ſunt ſub eccleſie iuriſ-
dictiõe de reli.do.ad hec.⁊ in clemẽ.qꝛ cõtingit.
eo.ti.de re.do.ſm Pañ.in.c.cū ſit gñale.de foro
cõpe.vñ ledẽtes eas cẽſendi ſunt ſacrilegi.d.c.cū
ſit generale.nõ aũt ledẽtes in bonis clericorū ſi-
ne violẽtia perſone:licet ipſa ſint ſub iuriſditio-
ne iudicis eccleſiaſtici.de fo.compe.ſi clericus.
13 ¶ Decimotertio quia relicta in teſtamẽto minus
ſolẽni eccleſijs ⁊ pijs locis valẽt.de teſtamẽ.c.cū
14 omnes.c.relatum.⁊.c.iudicante.de quo infra le-
gatū.iiij.§.nono.¶ Decimoquarto quia eccle-
ſia vel eius poſſeſſiones pro alienis debitis ob-
ligari nõ poſſunt ⁊ obligans eſt ſuſpẽſus ab ad-
miniſtratione temporaliū ⁊ ſpiritualium.de ſo-
lu.c.ij.que tamen ſuſpenſio per epiſcopū relaxari
poteſt primo eccleſie indẽnitati cõſulto.c.ex par
te el.j.de verb.ſigni. Non cõprehẽdit tamẽ iſta
ſuſpẽſio epiſcopos.de ſen.excõ.qꝛ periculoſum.li.
vj.¶ Decimoquinto qꝛ excõicantur vſurpãtes rega 15
lia cuſtodiã ⁊ hmõi de quib⁹.ṡ.excõicatio.ix.§.
xiiij.¶ Decimoſexto qꝛ clericus tenẽs eccleſiã ex 16
laici collatiõe:ſi nõ reſignauerit ſuſpenſus eſt ab
officio ⁊ bñficio.laic⁹ vero excõicãdus de iur.pa-
tro.preterea.⁊.c.relatū.iuncto.c.ſi aũt vobis.xj.
q.iij.⁊.c.cum nõ ab hoie.de iudi.¶ Decimoſepti 17
mo qꝛ eccleſiaſtica ornamẽta in vſum ſecularium
cõuerti nõ debẽt.nec vaſa eccleſiaſtica aut corti
ne.aut cetera ornamẽta debẽt pollui cõuiuiis nu
ptiarū de con.di.j.ligna.⁊ quinqꝫ.c.ſequẽ.xij.q.
ij.nulli licet.xix.q.iij.qui ſemel.Diciꝛ tamen glo.
Ray.ꝙ ſi legatus apoſtolice ſedis vel archiepi-
ſcopus aũt epiſcopus reciperetꝛ a monaſterio vel
epiſcopus:domus eccl'iaſtica ĩ qua reciperetꝛ or-
nari poſſet cortinis ⁊ ornamẽtis eccleſie:⁊ idem
credo ſi prepararetur illi altare capella in domo
laicali.¶ Decimooctauo qꝛ eccleſia vtiꝛ iure mi- 18
noris ⁊ reipublice.ita qđ oĩa priuilegia cõceſſa
reipublice videnꝛ cõceſſa eccleſijs ſm gl.in.c.au
ditis.⁊ ibi Pañ.de reſti.in inte.⁊ glo.in.c.j.eo.
ti.item poteſt vti iure imperij.

¶ Quarto queriꝛ ad q̃ ſe extẽdat immunitas ec- 4.q
cleſiaſtica q̃tū ad eccleſiaſticas pſonas:⁊ dico ꝙ
ad multa.ſ.vt clericus percuti ſine percutiẽtis ex
cõicatiõe nõ poſſit.xvij.q.iiij.ſi quis nec poſſint
etiã cõueniri corã laico iudice.de fo.cõ.c.ij.nec
poſſint laici cū eis ſtare ĩ choro:de vit.⁊ ho.cle.
c.j.⁊ de cõ.di.ij.ſacerdotū.Pañ.tñ in.d.c.j.dicit
hoc nõ eſſe priuilegiū clericorū.ſed vt pſallẽtes
nõ impediantur.nec poſſint fatigari angarijs ⁊
perangarijs.i.ſeruitutib⁹ perſonarū ac rerũ ſm
Ray.ſed ſint immunes a munerib⁹ perſonalib⁹.
C.de epiſ.⁊ cle.l.oẽs.⁊.l.preſbyteros.xj.q.ij.ec-
cleſiarū:ſed pro hoc dico multa.

¶ Primū.Munerū mere perſonaliū que cum 1.di.
prouiſione ⁊ corporali labore ſine aliquo geren
tis detrimẽto perpetrantur.vt in.l.fina.de mu.⁊
ho.quedã ſunt ſordida:vt cloace.mundande.cal
cis coquẽde harene fodiende:foſſati vel ſtabuli
purgãdi.⁊ huiuſmodi.de quibus in.l.maximarũ
C.de excu.mu.quedã vero nõ ſunt ſordida ſed ho-
neſta:qꝛ habẽt annexū honorẽ vt ſunt officia ſe-
cularia quedã vero ſimplicia nec honorẽ nec vi-
tuperiū habẽtia annexũ qui poſſunt dici neutra
legatio tutela vel cura ⁊ hmõi.de quib⁹ oĩb⁹ ha
beꝛ ſupra gabella.iij.¶ Scđm.Ad munera ſordi- 2
da nõ tenẽtur eccl'ie nec earū mãcipia:aut clerici
vel eorũ vxores:aut familie ⁊ coloni.xxj.q.ij.ge
neraliter.§.nouarũ.⁊.§.placet.ij.C.de epiſc.⁊ cle
ricis.l.ij.Et.l.neminẽ.C.de ſa.ſan.eccle.que vult
qđ teneatur in aduẽtu principis nõ valet quo ad
clericos eccleſias atqꝫ ſeruos qui ſunt dño eccle
ſiarū ſubiecti:quia iure diuino ſunt exempti.vt
in ca.ſi imperator.diſtin.xcvj.⁊ notat Innocen.

in.c.ij.de ma.ꝛ obedi.ꝛ facit.l.reſcripto.ꝛ quod
ibi no.bar.ff.de mu.ꝛ ho.ꝛ hoc.intellige de fa-
milia perpetua eccleſiarū ꝛ earū ſeruis:ſꝫ hīr va-
let quo ad colonos liberos que ſeruiūt ꝑ merce-
de cū ſint ſub imperatore iuxta no.in.c. iudicatū
lxxxix.di.ꝛ ab ipſo a multis exēpti.vt.in.l.j.ꝛ.ij.
C.de epiſco.ꝛ cle.idcꝫ potuerit eorū immunitatē
limitare.vt in ſimili not.glo.in.c.cū ſcōm leges.
de here.lib.vj.vnde tales tenētur ad gabellas ꝛ
alia onera de parte eis cōtingēte ſm ſede.ꝯſi.iij.
Ad munera etiā honeſta clerici nō tenenī per.c.
ſacerdotibus.ꝛ.c.ſꝫ nec procurationis.ne cle.vel
mo.ꝛ in.l.placet.C.de epiſco.ꝛ cle.vbi dꝛ placet
noſtre clemētie vt clerici nihil cōmune cū publi-
cis actiōibꝫ vel ad curiā ꝑtinētibꝫ cuiꝫ corpori
nō ſunt annexi habeāt.Ex quo patet ꝙ nō ſūt de
vniuerſitate nec in ea pñt hr ꝛ voce vt tenet Inn.
in.c.dilecta.de exceſſi.prela.A muneribꝫ aūt neu-
3 tris licet ſint exēpti.vt in.l.gñalr.C.de epi.ꝛ cle.
poſita in.c.gñalr.xvj.q.j.tñ ſm gloſ.iūcto tex.in
c.puenit.dut.lxxxvj.pñt ſi volūt legitimā tutelā
accipere:nō datiuā aut teſtamētariā:ſed epiſco-
pi aut monachi nō.lxxxviij.diſti.eps.ꝛ.xvj.q.j.
monachi:tutelā aūt miſerabiliū perſonarū oēs
clerici ꝛ monachi pñt ſuſcipere:qꝛ officiū piū eſt
vt in.d.c.puenit.Et in oībus predictis muneri-
bus perſonalibꝫ quo ad eccleſias ꝛ clericos ha-
bēt locū predictā tā in ordinariis ꝙ̄ extraordina
riis muneribꝫ ſeu indictis vel ſuperindictis:vt in
l.placet.C.de ſacroſan.ec.ꝛ in aut.itē nulla com
munitas.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ.c.ꝙ̄cꝫ.de cē.li.vj.Que
5 aūt dicanī ordinaria vel extraordinaria indicta
ꝛ ſuperindicta.vide ſupra gabella.v.§.iiij.¶ Ter
tiū.Nō tenētur etiā clerici cuſtodire ciuitatē vel
oppidū ſm Pañ.i.c.peruenit.co.ti.niſi ſubeſſet
neceſſitas maxima.vt no.glo.xvj.q.j.§.placet.ꝗ̄
quidē per laicū diſcerni nō debet ſm Hoſtiē.ꝑ ip
ſum.ſꝫ ꝑ epm.ꝛ per eū cōpellenī.vt in.c.eccleſia
ſctē Marie.de cōſtitu.puta qꝛ aliter ſine eis de-
fendi nō pōt:quo caſu tenerenī:arg.l.nulliꝫ peni
tus.C.de curſu pu.ꝛ in.d.c.peruenit:ꝛ facit text.
in.c.pe.de homi.vbi tēpore inuaſiōis clerici pñt
vna cū laicis ſumere arma ꝛ pugnare.nec ſunt ir
regulares ſi multi ſunt occiſi.modo nullum pro-
4 prijs manibus occiderint ꝛ ſi vulnerauerint.
¶ Quartū.Nō tenenī etiā ire ad bellū vbi impu
gnandi ſunt alij ſm Pañ.in.d.c.peruenit.etiā ſi
ageretur de recuperatiōe terre ſancte:qꝛ clerica-
tus reddit eos inhabiles ad pugnā etiā cū ſara-
cenis.vt probatur in.c.ex multa.§.fi.de voto.
5.q. ¶ Quinto ꝗ̄rit ad ꝗ̄ ſe extēdat immunitas eccle
ſiaſtica ꝗ̄tū ad perſonas ꝛ res ſiue predia ſimul:
ꝛ dico ꝙ ad gabellas vt.§.ſequēti.ꝛ ad munera
patrimonialia ſiue realia ad ꝗ̄ nō tenet eccleſia:
l.di. ſꝫ circa hoc.dico iſta.¶ Primū.Munera patri

monialia ſeu realia.i.ꝗ̄ ſumptibus patrimonij ꝛ
dānis adminiſtrātis expediunī.vt in.l.fi.§.patri
moniorū.ff.de mu.ꝛ ho.duplicia ſunt quedaꝫ.ſ.
mere patrimonialia:ꝛ quedā mixta ſic dicta:qꝛ
hñt onus cū ſumptu.d.l.fi.§.mixta.qꝛ participāt
de munere pſonali quatenus habent onus anne
xū ꝛ de patrimoniali quatenus ſunt cū ſumptu. 2
¶ Secūdū.Munera mere realia tripliciter indu
cunī vel imponunī.primo rei de eo qd faciendū
eſt de ipſa re:vt ꝙ nauis aut currus vel equus
eccleſie vadaī ad ſeruitiū rei publice.ſecundo ſu
per eo qd percipiī ex ipſa re.vt ſi deī certa pars
fructuū ꝛ de his in.d.§.patrimoniorū.tertio ipſi
rei de eo qd nec percipiī ex ipſa re:nec eſt in ipſa
re:vt ꝑſtare certā pecunie ſummā annuatim de
quo habes in.l.hacten9.§.j.ff.de vſufru.ꝛ in.c.j.
de cenſi.Mixta quoqꝫ dupliciter imponunī.pri
mo pſone habito reſpectu ad re ſeu bona.primo
nū ꝗ̄ modus differt a tertio modo imponēdi one
ra rebus mere patrimonialibus.qꝛ ibi ꝗ̄libet res
tenet ꝑ munere qd eā reſpicit:ꝛ nō vltra.l.impe-
ratores.ff.de publi.hic vero eſt perſona obliga-
ta.ꝛ cōſequēter oēs res patrimonij.l.auferī.§.fi-
ſcus.ff.de iure fiſci.ſcdo imponunī pſone nulla
facta mētiōe de re.ꝛ ſic dꝛ capitatio:qꝛ ꝑ capita
imponiī nō habito reſpectu ad bona patrimonij
vt in.l.vna.C.de capitatiōe ciui.¶ Tertiū.An quā
tē eccleſia vel eccleſie prediū teneanī ad munera
mere realia Pañ.in.c.fi.de vit.ꝛ ho.cle.dicit ꝙ
ſi res quibus imponunī talia munera habebant
onus tale perpetuū annexū.inuariabile ac certū
ſiue ex diſpoſitiōe publica puta principis:ſiue ex
diſpoſitiōe priuata.vt in.c.quāto de cēſi.ꝛ ante
ꝙ̄ veniurent ad eccleſiā.ſicut patet exēplū de tri-
buto.vt in.l.imperatores.ff.de publi.ꝛ.c.j.in fi.
de cē.vbi inuiī ꝙ quelibet poſſeſſio ab antiquo
eſt onerata onere ſoluendi tributa:ꝛ ſic eccleſia
de talibus rebus tenetur:quia res tranſit cū one
re ſuo.de deci.paſtoralis.ꝛ de pigno.ex literis.
Fateor tamē ꝙ italia tanꝗ̄ princeps prouincia-
rū nō obligaī hodie ad talia tributa.vt no.in.l.
j.ff.de cenſi.Si vero non erant onerate onere tali
certo ꝛ inuariabili qn peruenerūt ad eccleſiā ſic
non tenetur eccleſia:quis eſſent onerate onere
incerto ꝛ variabili:vt ſunt iſte deſcriptiões que
fiunt hodie:qꝛ eſtimantur bona cuiuſcūqꝫ vt ſol
uat plus vel minus ſecundum impoſitionem col
lecte.Et hanc opinionem tenuit Ray.addēs ali
quid de muneribus ſordidis:ꝛ dicens ꝙ eccle-
ſiaſtica predia grauari nō debēt muneribus ſor-
didis.xvj.q.j.§.nouarum.ad honeſta vero ſicut
ſunt ordinaria tributa tenentur.xxiij.q.ij.tribu-
tū.qd tñ fallit in domibus:atrijs ꝛ hortis iuxta
eccleſiam poſitis:ꝛ in manſo de quo eccleſia dota
ta eſt de quibꝫ nullū debet dari tributū:ſꝫ de alijs

ſic niſi ſit expreſſe remiſſum: quia res ad eccleſiã
tranſit cum onere ſuo.xxiij.q.viij.ſm canonicã.de
cẽſi.ſancitē.ad extraordinaria v̄o ⁊ de nouo in-
ducta nõ tenent.xvj.q.j.plac.ut.niſi.l. quatenus
antiquitus tenebantur ſm glo.ſilr.nec ad ea que
ſubito iniūgunt: niſi reſpiciāt ad pias cauſas et
neceſſitas expoſcat: de quo dic vt infra. particu.
quarta.virtualiter. Eandē etiã tenuit Inn. in.c.
nõ min⁹.eo.ti.⁊ recitat Paſi.ibidē.Jo.de lig.in
cle.pſenti.de cẽ.⁊ Jo.an.poſt archi.in.c.j.e.ti.li.
vj.⁊ plz:lz alij teneāt ꝙ ſi poſſeſſiones pri⁹ erāt
aſſcripte vt tñ ſoluatur ꝓ libra ꝙ tūc teneat ec-
cleſia.ſz pma opinio eſt tutior lz iſta nõ ſit cõdē-
nāda. Sunt tñ aliqua onera q rõne naturali ſuc-
cūbūt ipſis reb⁹ vt reficere viã an domū: ⁊ ſic ec-
cleſia tenet.vt not. Bart.in.l. ad inſtructionē.C.
de ſac.ſanc.ecc. Itē in purgatione putei neceſſa-
rij toti vicinie in qua eſt eccleſia.vt not. Spe.tit.
de cẽſi. Itē ſoluere ad portã vel põtē ꝓ plauſtro
ad ipſius porte vel pontis conſeruationē: qꝛ de-
ſtruunt viã: vt no.in.d.l.ad inſtructiones.et not.
Bal.de pa.cõſtan.⁊ idē de ſimilib⁹. Ad munera
v̄o mixta impoſita ꝓ uo modo eccleſia nõ tenet:
nec etiã laici nõ ſubditi lz habeant patrimoniū
in loco.l.reſcripto.§.fi.et ibi p Bart.ff. de mu.et
ho.niſi aliud habeat ꝯſuetudo quo ad laicos: vt
no.bar.l.vna.C.de capitatione ciui.non quo ad
eccleſiã: qꝛ conſuetudo non valet aut.caſſa.C.de
ſacroſanc.ecc.iuncta aut. item nulla cõitas.C.de
epi.⁊ cle. Et iſto modo põt intelligi tex.c.nõ mi-
nus.e.ti.⁊.c.fi.de vi.⁊ ho.cle.⁊.c.q̄ꝗ̄s. de cẽſi.li.
vj. Silr nec tenet eccl'ia nec clerici ad mixta im-
poſita ſecundo modo: qꝛ nõ ſunt ſubditi impera-
tori in.d.c.q̄ꝗ̄s.imo nec laici ciuiles: ſz tñ ruſti-
ci.vt in.d.l.vna.not. Bar. Et hec oĩa pcedūt re-
4 gulariter. ¶ Quartū. De cõcernentib⁹ autē pieta-
tē.vt eſt inſtructio pontiū ⁊ viarū dubitat: et di-
cit Innoc.ꝙ eccleſia tenet per.d.l.ad inſtructio-
nes.et per.c.j.e.ti.ſilr in edificatione murorū ci-
uitatis aut ville: et idē glo.in.d.c.non minus. et
Inn.⁊ Hoſti.⁊ dñs Car.⁊ Philip.⁊ Pe. de an.
et Albe.in.d.l.inſtructiones: addēs ꝙ idē putat
de fontibus ⁊ puteo cõi.ar.ff. ne quid in lo.pub.
l.ij.§.viarū.⁊ dicit hmõi opinionis eſſe dy.⁊ ol.
Sed in cõtrarium eſt cõis opinio canoniſtarum
in.c.fi.de vita et ho.cle.et in cle.pſenti.de cẽſi.et
plz p Jo.de lig.⁊ Bar.in.l.reſcripto.ff.de mu.et
ho.⁊ in.d.l.plz.⁊ gloſ.xvj.q.j.§.nonarū.⁊ Paſi.
in.d.c.non min⁹ p multa motiua. Vñ dic ꝙ.d.l.
ad inſtructiones ⁊ ſimiles nõ valent: qꝛ lz.c.j.cū
ſimilibus de no.ope.nū.dicant ſtandū legib⁹. ex
quo in canonibus Iuiū nõ reperit tñ hoc non eſt
verū qñ lex imperialis eccleſijs eſt damnoſa ſeu
eccl'iaſticis pſonis: qꝛ tunc nõ tenet niſi ſpecifice
approbatur ab eccleſia: vt eſt cõis opinio doc.
in.c.fi.de ſol.et in.c. eccleſia ſancte marie. de ſti.
et.c.fi.de reb.eccle. non alie.et diſt.x. ſi in adiu-
torium. Diſtinguo tamen ſic ſm Panor. in.d.c.
non minus.et eſt mens Ray.piſa.et Archid. Nã
aut neceſſitas vel pietas imminens cõcernit vti-
litatem eccleſiarum a remotis per quandam con-
ſequentiam.et tunc eſt tex. apertus in.d.c.nõ mi-
nus.ꝙ non tenetur: niſi ſponte velit approbante
epiſcopo cum clero: et prius conſulto romano põ-
tifice per.c.aduerſus.eo.ti. vbi tamen aduerten-
dum eſt: quod ſi tanta eſſet neceſſitas vel pietas
quod non poſſet ſine ſcandalo et periculo recur-
ſus prius haberi ad romanum pontificem: ſuffi-
ceret deliberatio cleri cum epiſcopo: facit. c. fi.
de eccle.edi. et quod ibi not. Aut neceſſitas vel
pietas concernit de directo et principaliter vti-
litatem eccleſiarum et laicorū: vt puta quia pra-
ua ſocietas territorium ciuitatis incēdit: predia
deuaſtãs in quo eccleſia multas habet poſſeſſio-
nes: tunc debet eccleſia contribuere: non tamen
ad deliberationem ſolius populi: ſed oportet qđ
clerus et populus principaliter conueniāt et de-
liberent: quia quod omnes tãgit debet ab omni-
bus approbari.in cle.j.et.ij.de cenſi.et.c. ad hoc
de offi.archid. Fatetur tamen Panor. vbi ſupra
in.d.c.non minus.qđ ſi clerus nollet ſine legiti-
ma cauſa conſentire poſſent laici implorare auxi-
lium ſuperioris eccleſiaſtici vt compellat eos: vt
in.c.nullus de iur.pat. Et in hoc caſu non habet
locum diſpoſitio.d.c. aduerſus. de conſultatiōe
romani pontificis: quia hec impenſa nõ fit pro-
pter publicã vtilitatē ſed propter priuatã eccle-
ſiarum: et ſic ſumus extra caſum prefati.c.aduer-
ſus. facit cle.j.⁊.ij.de cenſi. ¶ Quintum ſi poſſeſ- 5
ſio aliqua vel domus tenebatur alicui facere al-
bergū et poſtea ad eccleſiã peruenit. ſm Hoſtiē.
et Inno. eccleſia tenebitur ad idem aut ad vendē-
dum.et ſi quis in recognitionē beneficiorū ſuo-
rum in aliqua eccleſia ſibi hoſpitiū reſeruaſſet. il-
lud ſm Inno.ſibi debetur.xviij.q.ij.eleuteri⁹: nõ
tamen licet tali violenter irrūpere domos ratio-
ne alicuius iuris ſibi debiti: aliter ſacrilegiū cõ-
mittit.xij.q.ij.nulli. et eadē ratione nõ tollere in-
de neceſſaria violenter hoſpitiū ingrediendo ſe-
cundū Inno. quia etiã ſm eundē Inno. extra eo.
c.j.in tali caſu nulla dom⁹ vel res eccleſie debet
hanc ſeruitutem vel ad hoc eſt obligata. ſed ipſa
eccleſia contra quam competit actio perſonalis
et non realis. ſecus tamen in habente iuriſditio-
nem in eccleſia: quia poſſet inique intrantē vio-
lenter domum irrumpendo repellere. et idem de
eo qui poſſidet eccleſiã quaſi prelatus: quod ta-
men abbas non poteſt reſpectu domorū capelle:
quia capellam nõ poſſidet licet habeat in ea ius
ſubiectionis: ar.ff.ad.l.aquil.l.quemadmodum.

6 ¶ Sexto queritur quomodo ſe extendant eccle-
ſiaſtica immunitas circa gabellas ꝛ huiuſmodi:
1,di. et dico multa. ¶ Primum. Eccleſie vel clerici nō
tenentur ad gabellas que hodie ponuntur in re-
no et ſimilibus: ſm Panor. in. d. c. non minus. ꝑ
d. aut. item nulla cōmunitas. et tenet Bal. in. d.
l. placet. C. de ſacroſanc. eccle. niſi gabella fuiſſet
impoſita pro oneribus ad que tenetur eccleſia:
quia tūc ſuccedit loco onerum. vt voluit Butri.
2 in. d. l. ad inſtructionem. ¶ Secundum. Si cleri-
cus res eccleſie ad alium locum transferat cauſa
negociationis exigi non poteſt pedagiū vel ga-
bella ſm Panor. in. d. c. fin. de vita et hone. cle.
quia delictum clerici eccleſie nocere non poteſt:
vide Fede. conſi. cc. ſecus ſi ſunt ſue non eccleſie.
3 ¶ Tertium. Clerici ſoluere nō debent gabellam
pro vino aut frumento quod ex ſua prebenda ha
bent vendunt ſm Bald. Pet. et Cy. in. l. omnis.
C. de opi. et de. nec etiam ad portam et idē Bar.
in. d. l. placet nec etiam de patrimonio debēt ſol-
uere pedagia vel gabellas ſm Panor. in. d. c. fi.
et facit de preſenti. de cenſi. et. c. quē. eo. ti. li. vi.
4 ¶ Quartū poſito ꝙ propter debita aut aliud con
ſules gabellam ponāt ſuper carne aut vino ꝛ hu
iuſmodi. quam eccleſie ſoluunt indirecte cū emāt
carius ſm Rich. in quol. cui conſentit aſten. lib.
vi. ti. xxx. diſtinguendum eſt. Nam ſi eam ponūt
propter abuſum et exceſſum eorum. ſ. quod fece-
runt ſic non licite ponunt ſed ſoluāt de ſuo. ſi ve
ro ponunt propter communem vtilitatem tā cle-
ricorum ꝗ̄ laicorum ſic licet eis. Si vero propter
vtilitatem laicorum principaliter clericorum ve-
ro indirecte ꝛ a remotis. puta quia ciuiū proſpe-
ritas in eccleſie et eccleſiaſticarum perſonarum
vtilitatem redundat. iterum diſtinguitur. Nam
aut faciunt animo extorquendi pecunias ab ec-
cleſiaſticis. quas extorquere alio modo non poſ-
ſunt: et ſic non licet. aut non faciunt eo animo: qꝛ
etiā ſi nō eſſent eccleſiaſtice perſone adhuc eam
imponerent. et ſic licet eis habita autoritate do-
mini temporalis. et habita moderatione ne po-
natur magis ſuper his que ſepius emuntur a cle-
ricis aut ab extraneis: aut a pauperibus ꝗ̄ ab alijs
ciuibus: et ſic clerici conqueri non poſſunt. maxi
me cum alibi poſſint emere licet non ita commo-
de. Probantur hec. ff. de no. ope. nun.

¶ Rurſus ſecundo de immunitate ſeu liberta-
te eccleſie quantum ad eius violationem.

Immunitas ſeu libertas eccleſiaſti-
ca ſecundo conſiderari poteſt quan-
tum ad violationem quādo. ſ. et quo
modo agatur contra eam ꝛ violetur
et que violantium ſit pena.

1. q8 ¶ Primo vero queritur in quo conſiſtat et quid
comprehendat dicta immunitas: ꝛ dico qḋ licet
patere poſſit ex titulo priore. abūdantius tamen
ex franc. de zab. in repetitione decretalis perpen
dimus. de ſent. exc. vt recitat archi. tertia parte.
titu. xx. iſta immunitas vel libertas ſeu exemptio
eccleſie in perſonis rebus ꝛ iuribus comprehēdit
omnia priuilegia collata eccleſie a deo vel ho-
minibus: quibus libera eſt ab oneribus: quibus
alij ſubijciūtur. de quibus. ſ̄. eccleſia. ſ. ş. iiij. ꝛ. ſ.
immunitas primo per totū et ſparſim per totum
hoc opus. Quorum priuilegiorum quedam ſunt
data a deo: vt illud quodcunqꝫ ligaueris ſuper
terram. mat. xvj. ꝛ. xiiij. qō. ſ. quodcunqꝫ: quidam
vero a papa. vt illud ſi quis ſuadente. xvij. q. iiij.
quedam ab imperatore que aliquando cōcedū
tur loco. vt ꝙ loco ſacro nō fiat iniuria: aliquan
do autem eccleſie generaliter. i. toti cōgregatio-
ni fidelium. C. de ſac. ſan. eccle. l. ſ. aliquando mi
nus generaliter. vt oībus eccleſiaſticis. vel epis
vel alijs ordinibus clericorum. C. de epi. et cle. l.
nemo. ꝛ multa alia que proſequitur Innoc. in. c.
nouerit. eo. titu. quedam vero data ſunt ab infe-
rioribus. vt de reſt. in inte. auditis. et de fide in-
ſtru. inter. ꝛ de deci. dudum. de quibus datur re-
gula generalis qḋ quilibet pōt eccleſie dare pri-
uilegium in his que ad ſe ſpectant: de dona. cum
dilecti: priuilegium tamen generale cōcedere ad
ſolum principem ſpectat papam. ſ. et imperatorē
cum ad eum ſolum ſpectet vniuerſaliter diſpone
re de orbe. ix. q. iij. cuncta. ꝛ. c. per principalem.
et de vſupal. ad honorem. Quedam rurſus priui
legia ſunt generalia id eſt cōceſſa toti eccleſie. vt
illud ſi quis ſuadente. quedam particularia ſeu
ſpecialia vt cōceſſa alicui ordini vel particulari
eccleſie vt de reſcriptis cū ordinē. ꝛ de preſcripti.
auditis. Quedā rurſus ſunt perſonalia id eſt cō-
cernentia perſonas clericorum. vt quod clericus
ſine excommunicatione percuti non poſſit. d. c. ſi
quis ſuadēte. nec coram laico iudice conueniri.
de foꝛ. com. cap. ij. quedam realia id eſt concernē
tia res ꝛ iura clericorum et eccleſiarum. vt. C. de
epi. ꝛ cle. l. generaliter. et de vit. ꝛ hone. cle. ca. fi.
Hec ex illo. cui adde qḋ dupliciter iſta ꝓuilegia
violant. ſcꝫ ſimplici facto. et in hoc nō inciditur
ſemper in excommunicationem ſed interdum vt
dicetur aliquando per ſtatutum et tunc ſecus.
¶ Secūdo queritur quomodo aut qñ dicat̄ eccle- 2
ſiaſtica libertas vel immunitas violari. et dico
ſic. Circa hoc dicit Innoc. qḋ nō violat̄ violatis
priuilegijs particulariū eccleſiarū. ſed violatis il
lis q̄ cōceduntur eccl̄ie vniuerſali. Bar. aūt. ff. qua.
re. ac. nō da. de leg. ſ. ş. q̄ onerāde. dicit fieri con-
tra libertatē eccleſie. quādo fit aliqua diſpoſitio
vel ſtatutum per quod clerici efficiūtur timidio-
res: quod nō nego. ſed fit etiam contra eā. cum fit
contra priuilegia vniuerſalis eccleſie ſm Inno.

fran.also zab.vbi.ſ.dicit ꝯ libertatē eccleſie eſſe quoties tollit̃ vel minuit̃ libertas eccl'ie etiā ꝑti cularis:qm̄ illa libertas non eſt vni⁹ eccl'ie ꝑticu laris ſʒ gn̄alis alioꝝ:vt de immu.ecc.c.ſ.li.vſ.in—ꝟbo ledere vel minuere. Et infra. Et violatio li bertatis eccleſie ſi laici aliquid diſponunt auto rizabiliter in aliquo de rebus eccleſiaſticis:vt di ſtin.xcvj.bene.ꝛ de conſti.eccl'ia.ꝛ ſic cōſuluit.d. Lap.optimus in iure canonico theoricus ꝛ prati cus. Et tandē cōcludit ꝙ ſit ꝯ libertatē eccl'ie qn̄ cunqꝫ violat̃ priuilegiū cōceſſum ſup gn̄ali liber tate eccleſie:ꝛ hoc ſiue violet quo ad oēs eccl'ias ſiue clericos ſiue quo ad vnā eccl'iam vel clericū quia oēs eccl'ie ſunt vna.xxiiij.qō.ſ.loquit̃.ꝛ de ſum.tri.c.ſ.ſecus de libertate ꝑticularis eccleſie. ſ.non cōpetenti gn̄ali eccl'ie.hec ille.valde bene intelligendo qꝺ priuilegiū gn̄alis eccl'ie dupliciter intelligitur.ſ.vt conueniat omnibus fidelib⁹: ꝛ vt cōueniat oīb⁹ clericis vel eccleſiaſticis:vt priuilegiū fori et canonis:ſi quis ſuadēte.q̄ vio lādo non eſt dubiū quin eccleſie libertas violet̃.

3 ¶ Tertio queritur vtruʒ violet eccleſie libertas ſi cōitas ſtatuat ne p ſuos iudices reddat̃ ius ali cui prelato puta ep̄o ꝯ ſuos debitores:ꝛ dico qꝺ prima facie ſcd̄m dictā Inn.nō vr̃ violari:qꝛ.ſ.ſit cōtra ꝑticularē eccleſiā:ꝛ ſicut potuiſſet ex toto ciuitas reuocare iuriſditionē a ſuis iudicib⁹ita in parte limitare.ff.de.off.dele.paſtoralis.ſed ta men ſcd̄m zab.hoc nō eſt verū:ꝛ ratio eſt qꝛ ſit cō tra priuilegiū conceſſuʒ oībus clericis.C.de epiſ. ꝛ cleri.aute.ſtatuimus.ꝛ hoc ꝓbat text.de exce. c.ij.lib.vſ.qꝛ hic non ledit̃ particularis prelatus tantū:ſed tota vniuerſalis eccleſia et eius liber tas:ſicut et cum vnus clericus conuenitur coram iudice laico ſit iniuria toti ordini clericali.xſ.qō. ſ.inolita.et de foro compe.ſi diligenti.et ſimili ter ſi ab vna eccleſia particulari exiguntur colle cte per laicos:quia violatur libertas eccleſieſtica de qua in.c.nouimus.de immu.eccle.ꝛ eo.titu.c. clericis.lib.vj.Violatur tamen hic libertas eccle ſie indirecte ſicut de immu.eccle.ca.fina.lib.vſ. vbi dicitur violare eam ſtatuens quod nullius coquat panem clericis vel contrahat cum eis.

4 ¶ Quarto queritur quid ſi ſtatuto cauetur quod nullus preſumat allegare quod aliquis prepo ſitus:puta pratenſis eccleſie non habeat iuris ditionem quaſi per epiſcopalem in loco:et di cit idem zaba. patere ex dictis quod turbans iuriſditionem. vnius ordinarij facit iniuriam eccleſie vniuerſali: vnde predictum ſtatutum eſt contra eccleſiaſticam libertatem: quia per illud violatur libertas epiſcopi dioceſani qui in ſpirituali iuriſditione fundat intentionem de iure communi in tota dioceſi: vt de offic.or di.c.ſ:ꝛ eo.ti.cum epiſcopus.lib.vſ.ita qꝺ nul lus inferior pōt habere iuriſditionē in tota dio ceſi. Item eſt violatio libertatis:ſi laici autoriza biliter diſponunt de rebus eccleſie vt dictum eſt.

¶ Quinto qd ſi violet̃ ꝑticulare priuilegiuʒ par ticularis eccleſie vel particularis ordinis. puta illud ciſtercien.de quo de preſcrip.cū ordinē.vt ſi legatus apoſtolicus vrget ciſtercienſem ad re ſpondendum coram ſe per reſcriptū non faciens de ordine eorum mentionem:ꝛ dicit idem qꝺ nō eſt cōtra eccleſie libertatem:qꝛ opʒ hoc caſu cita tum allegare ſuum priuilegiuʒ:forte enim nega bitur eſſe ciſtercien.quod ſi notorium ſit videtur obligari ad veniendū vt proponat:qꝛ licet exau ſet ab onere ꝓbādi:nō tamē ꝓponēdi.vt de accu. veniēs. Patet etiaʒ ad hoc q̄ſitū ex dictis.ſ̄ ſu. 5

6 ¶ Sexto qd de ſtatutis laicoꝛuʒ diſponentibus autorizabiliter ꝛ preceptiue de aliquibus concer nentib⁹ eccleſias ꝛ ſi non directe puta qꝛ aliqua bona immobilia vēdi nō poſſint nō ſubdito cois ꝛ annullā cōtractū ſi ſiat:nunqd deſtruet̃ ꝯtract⁹ ſi laicus vendat eccleſie obſtante ſtatuto et dicit zab.quod ſic ſcd̄m fran.de arbergo.quia ſtatutū non eſt contra libertatem eccleſie: quia in con trahendo eccleſia non fungitur iure ſpeciali ſed communi cum alijs:ꝛ ꝯrin hoc eccleſie libertas non verſatur que non omnib⁹ ſed eccleſie tantuʒ conuenit.ar.ff.de leg.iij.l.legatum.ſed io.cal.cō ſuluit contrarium.ſ.quod in tali ſtatuto non in cluduntur eccleſie nec eccleſiaſtice perſone:quia ſi ſtatutum hoc exprimeret eſſe illicitum in eo quod prohibetur contractum de ſe licitum fie ri cum eccleſia ad quod de priuil. quanto.et de immu.eccleſ.cap.fin.lib.vſ.ſed nec in verbis ge neralibus includitur eccleſi ad quod de magi.cō ue.lſ. Et hoc tenet Ioan.andri.in.d.cap.fin.di cens quod tale ſtatutum quo ad prohibēdos cō tractus factos cum non ſubditis laicis: bene va let per.l.dudum.in fin.ff.de contrahen.emp. iun cta.l.cum ita.ſed in eccleſijs ſecus que ſunt pri uilegiate in donationibus vt fieri poſſint in ec cleſiam.C.de ſacroſanct.eccle.l.illud.et ſic ſuper alijs contractibus vt tranſeat dominium in ec cleſiam ſine traditione.eodem titulo.l.fin. Item ſic intelligendo etiam contra libertatem eccle ſie.de conſtitu.eccleſia.et ſi fuiſſet expreſſum ſta tuentes: et qui ſeruare faceret eſſent excommu nicati.vt eod.titu.nouerint. Et dicit idem Ioan. and.non eſſe abſurdum dicere quod iudex eccle ſiaſticus poſſet cogere illos ad quos pertinet de clarare ſtatutum illud non reſpicere contractus faciendos cum eccleſia:quia et ſi non de iure:ta men de facto impeditur per illud vtilitas eccleſie vt de arb. peruenit. Et idem determinauit old. de quo ſcde.conſi.lxxvj.

¶ Septimo quid ſi ſtatutum diſponat quod do 7

pareret factū in fraudē eccl'ie maxime ſi tributū eſſet maximū et ſolū eſſet impoſitū ⁊ non exigeretur vñ cōiter a moder. non tenet licite fieri poſſe illud conſiliū. Et ex hoc apparet ſtatutū florētie factū circa annos dñi. M.cccc.xx. qḋ oīa immobilia tūc inuenta apud laicos ſeu portantes onera cōitatis trāſirent cū onere impoſitionū cōmunitatis in quecūq; trāſirent non poſſe ad clericos vel eccleſias extēdi ſi emant vel eis teſtamēto legentur: cū nō fuerint ab antiquo tributaria nec ſeruatus ſit modus datus a Bar. qui tamen licitus non reputatur: quia in fraudem factus.

8 ¶ Octauo quid ſi ſtatuat vt null⁹ forenſis poſſit obtinere eccleſiaſticū bñficiū vel eius capere poſſeſſionē niſi prius obtineretur in concilio ciuitatis: ⁊ dicit Arch. et zaba. cōiter teneri hoc eſſe cōtra eccleſiaſticam libertatē ⁊ ita declaratum per papam. Et idem eſſet ſi hoc ſtatueretur de ciue.

9 ¶ Nono q̄rit vtrū ſtatutū quo violat eccleſiaſtica libertas ſi fiat a laicis eam violet ſi fiat a clericis vnius eccleſie cōtra aliā vt ſi aliqui canonici ſtatuant ne quis de ſua parrochia ad funus vocet religioſos niſi vocet totū capitulū: ⁊ dico qḋ ſic: q2 poſſe diuinas laudes circa funera pſoluere tanq̄ dei miniſtros ⁊ inde aliq̄d elemoſynaliter accipere eſt priuilegiū toti⁹ cleri: vñ eo violatur eccleſiaſtica libertas qḋ ptz quia eā violāt laici reſtringēdo hmōi funeralia etiā circa particularē vnā eccleſiā quod tanto eſt deterius q̄to grauamē ab eccl'ia infert eccl'ie ac ſi idē nō amet ſeipſum. Sicut enim ſm .s. tho. in .iij. ceteris paribus melius eſt bene facere amico et coniunctiori q̄ aliis ita econtrario ei malefacere peius eſt.

10 ¶ Decimo q̄rit q̄ pena violātiū eccleſiaſticā immunitatē: et dico quod ſi violet ſtatuto pena eſt ſemper excōicatio late ſnie: vt ſupra excōicatio. ix. §. x. Si vero violet ſimplici facto ſemp eſt mortale i re notabili: q2 eſt ꝯ iuſticiā ex q̄ talis immunitas ei debet. Aliqñ vero pena eſt excōicatio nō late ſed ferende ſnie quo intelligo dictū Hoſ. dicentis ꝙ q̄ aliquo modo eccleſias violāt vel pſonas vel ab ipſis rapiunt violenter ſeu vſurpant bona ipſarū ſacrilegiū cōmittunt: et excōicandi ſunt. xvij. q. nullus ⁊ c. ſi q̄s deinceps. q̄ dicta intellige circa caſus ſtatim dicendos. Aliqñ eī pena eſt excōicatio late ſentētie ſicut circa incēdiarios ⁊ effractores ſacrorū locorū: et occupantes bona vacantium eccleſiarū ⁊ vſurpātes in eccleſiis vel aliis piis locis guardiam vel ius patronatus de nouo et circa multos alios de q̄b⁹ habes ſupra in tractatu de excōicationibus in diuerſis titulis. Sed q2 dicte pene ſunt ſpūales etiam pena pecuniaria huiuſmodi eccleſiaſtice libertatis violatores puniendi ſunt qñq; q̄dē maiori quādoq; vero minori. xvij. q. iiij. q̄ſq̄s. qḋ iudicis arbitrio relinquendū eſt. Et pſone vel loco eſt pecunia danda cui iniuria facta eſt ea. q. ſi quis in atrio. Spāliter autē dicit albri. in auſ. caſſa. C. de ſacroſan. ec. ꝙ facientes ſtatuta ꝯtra libertatē eccleſiaſticā puniūtur pena priuationis iuriſdictionis et mille marcharum et rectores: ſtatuarij: ſcriptores iudicantes ſm talia ſtatuta ipſo iure ſunt infames ⁊ eoꝝ ſnie nulle ⁊ alij actus legitimi nihil valēt vt ptz in corpore vnde hec aut ſumitur ꝙ multi habēt poſt librū feudorū ⁊ eſt conſtitutio: federici iunioris Spēciaſr etiā ſʒ Pañ. in. c. aduerſus. de immu. ecc. dñs Anto. in ſuis reperto. voluit ꝙ eccleſias vel clericos colectantes i. collectas illis imponētes poſtq̄ poſt monitionem excōicati fuerint p. c. nō min⁹. ſiue tolerētur ſiue ignorentur eoꝝ ſnie aut ſtatuta ipſo iure nō teneāt ſiue ꝯ eccleſiā ſiue cōtra q̄ſcūq; pſonā etiā laicā edita ſint: alij aūt volūt ꝙ ſubito ex quo cū effectu collectauerunt ipſo iure ſint nulle: cuius opinionis vt Pañ. ⁊ placet. q2 ex vbis penit9 colligit mens diſponentis. ff. de here. inſti. l. ſi. ⁊ per bart. in. l. ambitioſa. ff. de decre. ab. or. fa. ex quo ptz ꝙ. d. c. aduerſus. voluit aliq̄d addere ad ius antiquū quod patet ibidem in verbo adijcimus.

¶ Rurſus de eccleſie immunitate. iij. ſpecialiter quantum ad confugientes ad eccleſiam.

Immunitas eccl'ie. iij. conſiderari pōt ſpāl'r q̄tum ad malefactores vel alios ad eā cōfugientes q̄ immunitas i hoc ipſo cōſiſtit: primo ꝙ nullus q̄tūcūq; malefactor ꝯfugiēs ad eccleſiā vel ſpaciū priuilegiatū circa ipſam de quo īfra dz p vim abſtrahi. ſcḋo ꝙ de cetero p eodē maleficio puniri nō pōt morte vel pena corporali ſʒ Pañ. i. c. inter alia. eo. ti. ſʒ dz ab eccl'ia defendi niſi in caſib⁹ de q̄b⁹ j. §. ij. et. iiij. vt in. c. ſicut antiquitus. xvij. q. iiij.

¶ Primo ergo q̄rit q̄ loca gaudeāt iſta immunitate. ⁊ dico ꝙ oīs eccl'ia cōſecrata: ⁊ etiā nō cōſecrata ſʒ tñ epī auctoritate fundata ⁊ iterdicta vt s. immunitas. j. §. j. ⁊ ſil'r hoſpitalia ac pūata oratoria ſi dicta ſint autoritate fundata: ⁊ palatium epī etiā ſi nō ſit ꝯiunctū eccl'ie. xvij. q. iiij. id cōſtituimus qḋ. c. abſolute loquit de domo epī etiā ſi ſit extra ſpaciū priuilegiatū ſm Pañ. quē de pdictis oīb⁹ vide ſi vis extra eo. eccl'ie. ⁊ ſil'r ſpaciū i circuitu eccl'ie. xl. paſſuū q̄ ad maiorē. i. matricē et. xxx. q̄ ad minores eccl'ias. xvij. qḋ. iij. ſicut vbi dicit gl. qḋ paſſus ſm Iſiḋ. eſt mēſura q̄nq; pedū pes aūt ſpaciū. xv. digitorū qḋ tñ nō tenet in capellis q̄ ſunt ambitu caſtellorꝫ vbi pp̄ter loci anguſtiā obſeruari nō pōt: vt. xvij. q. iiij. q̄ſquis. ſil'r et religioſorū monaſteria ſm archi. Et ſm hoſti. licʒ nō ſit expſſum in iure ēt corp⁹ xpī hac gaudet immunitate vt confugiēs ad illud debeat eſſe tutus puta ſi obuiauerit ſacerdoti illud portanti et ſe 1. qḋ

adiſ ſperit: q2 vbi eſt ratio maior ibi ⁊ ius maius
et mulier tangens fimbriā xp̄i ſanata eſt. Matt.
ix. Nec tamen ſic ſaluatur dānatus ad mortē re-
cipiens corpus chriſti: q2 occidit licet rationabi
liter in aliā diē differatur: et ratio eſt ſm eum: q2
ad eccleſiā fugiēs liber ad eā venit ideoq₃ debet
in ea libertate defendi: corpus autē chriſti datū
in eo qui eſt in carcere: non inuenit libertatem.
2 ¶ Scdo querit̄ q̄ de numero fugientiū ad dicta
loca hac immunitate nō gaudeāt nec ſint tuti: et
dico ꝙ tria gn̄a pſonarū. ¶ Primū ē latronū pu-
blicoꝝ.i. ſm pan̄.i.c. inter alia. eo.ti. q̄ palā ⁊ pu
blice furant̄. vel publice ſtāt ad ſtratas vel in ca-
ſtris vt trāſeūtes pdent̄. ¶ Secundū eſt eoꝝ qui
ſunt nocturni populatores agroꝝ.i. ſm Inno. q̄
nocte agros populant̄ ⁊ vaſtant: ſiue etiā ſm pa
nor. qui noctu obſiſtāt ſtratas: tales em̄ abſtrahi
ab eccl'ia pn̄t. xvii.q.iiii. ſicut. ⁊ extra eo. iter alia.
¶ Tertiū eſt eoꝝ qui maleficiū aliqđ enorme cō-
mittunt in cemiterio vel eccl'ia ſub ſpe qđ ab illa
defendant̄. qđ ſm hoſt. ſemꝑ p̄ſumit̄ niſi pbetur
ↄriū q̄ ab eadē eccl'ia nō defendunt̄. extra eo. im
munitatē. nec etiā ab alia ſi ad eam cōfugiāt ſm
Ant. q2 cū vna ſit ꝑ orbē eccl'ia: l₃ ſint multe parti
culares q̄ facit iniuriā vni eccl'ie oīb9 facit. ↄtra-
riū tn̄ de cōſuetudine ſeruat̄ apud aliquos. forte
putātes ſm eūdē ꝙ ſicut minor vtit̄ ſuo priuile-
gio ↄ aliū minorē: ita vna eccl'ia ↄ aliā. Et l₃. d.
c. immunitatē. loquat̄ de homicidio: ⁊ mutilatio
ne. tn̄ ſm Pan̄. ibi locū h₃ in oīb9 aliis grauibus
delictis ꝑpter idētitatē rōnis. vnde ſecus in non
enormib9 ibi cōmiſſis: q2 gaudet. Si autē cōmi-
ſit quis maleficiū in eccleſia vel cemiterio ſed nō
ſub p̄dicta ſpe. ſ₃ Pan̄. nō defendit̄: alias nō h₃
locū rō illius. c. q̄ eſt in eccleſia vel cemiterio de-
linquere ſub dicta ſpe. Qui etiā ſub predicta ſpe
extra eccleſiam vel cemiteriū delinquit gaudet
immunitate: arg. d. c. imunitatē. ⁊ de hoc etiā vi-
de. §. ſequēti. ꝑticula. v. ¶ Quartū gen9 ſm pe. de
an. eſt raptoꝝ virginū adulteroꝝ ⁊ homicida-
rū: ꝑ aut̄. de mā. prin. §. ꝙ ſi delinquētes. tn̄ cōiter
tenet̄ ⁊ veri9 ꝙ illa aut̄. ꝑ ius canonicū eſt corre
cta ⁊ qđ ſolū excipient̄ predicta tria gn̄a: et quar-
tum quod excipit̄ ſm quid. i. ſeruoꝝ qui ſi preſti-
ta a domino cautiōe de impunitate exire nolint
de eccleſia inuiti compelluntur et reddunt̄ domi
no. xvii.q.iiii. id conſtituimus. et extra eo. inter.
3 ¶ Tertio q̄rit̄ q̄ gaudeāt p̄dicta immunitate cō
fugiū: ⁊ dico in gn̄e ꝙ oēs predictis exceptis etiā
iudei ⁊ pagani ſm ho. Ber. ⁊ Inno. ſ₃ q2 de mul
r.di. tis pōt eē dubiū multa ſpecialiter dico. ¶ Primū
iude9 ad eccleſiā fugiēs gaudet iſta immunitate
ſm gl. in. d. c. inter alia. de immu. ec. ⁊ Inn. ⁊ ho.
et ber. et Ant. ſm gl. vo in. l. f. C. de his q̄ ad ec. cō-
fu. nō gaudet: ⁊ hoc Pan̄. in. d. c. inter. dicit eſſe
verius: q2 lex p̄dicta inducit p̄ſumptionē iuris:
⁊ de iure contra quā nō admittit̄ pbatio. diſtin.
l. ferrū. ꝙ confugit nō propter zelū fidei: ſed pro-
pter euaſionem debitoꝝ vel criminū. Sum. vero
angel. cōtra ſup. tenentē indiſtincte ꝙ gaudet: di-
ſtinguit q2 gaudet ſi petit baptiſmū. alias nō q2
videtur veniſſe vt effugiat nō cauſa fidei: ſ₃ ego
dico cū prima opinione indiſtincte ꝙ gaudet: q2
gratioſam conſtitutionē non excipientē cū nos
reſtringere non debemus: maxime quia motiuū
alioꝝ eſt friuolū: q2 malefactores ad eccleſiā cō-
fugiētes iure defendēdi pro maiori parte confu-
giunt timore penarū q̄₃ zelo fidei vel religionis.
¶ Scdm. De pagano idē qđ de iudeo tenet Inn. 2
Ber. ⁊ ho. et Ant. ꝙ gaudet ⁊ ita tene nō obſtāte
qđ Pan̄. videt̄ velle vbi ſupra qđ ſolus catholi-
cus gaudeat. De excōmunicato vero licet quidā
dubitāt. tn̄ idē ſentit Ant. qđ de p̄dictis ⁊ hoc te-
ne: q2 lex eū nō excipit: licet idē Ant. ſequendā di-
cat in hoc conſuetudinē approbatā. Et idē puto
de heretico quantū ad maleficia alia ab hereſi.
¶ Tertiū. Clerici et religioſi hac immunitate nō 3
gaudent ſm Panor. in. d. c. inter alia. ſi iudex ec-
cleſiaſticus cauſa diſcipline vult eos de eccleſia
extrahere ⁊ flagellare vel in carcerē trudere: qđ
apertiſſima ratiōe pbat̄ p̄ſertim in religioſis: q̄
raro aut nunq̄₃ exeunt clauſtrū monaſterii quia
in monaſterio ſm eoꝝ regulā ⁊ iura communia
per ſuperiores poſſunt in monaſterio arceri: ver
berari ⁊ incarcerari: ⁊ ſi opus eſt de monaſterio
expelli ⁊ in arctiori detrudi. vt i. c. vniuerſitatis.
de ſenten. excōmuni. ¶ Quartū. Fugientes ad ec- 4
cleſiam tempore belli gaudent hac immunitate
ſi eam non incaſtellarunt aut inde nō pugnarūt.
ar. c. ſi. eo. ti. nec capi debent res eorum ibidē re-
poſite niſi eſſent de non gaudentibus hac immu
nitate. xvii. qđ. iiii. ſicut antiquitus. ¶ Quintum. 5
Retentus et ſub iuramento redeundi dimiſſus:
ſi fugiat ad eccleſiam ſm Ioan. andr. in addi. ad
ſpe. de iureiur. nō redibit ſi iniuſte detinebatur:
maxime ſi imminet periculum mortis vel mutila
tionis. ſed petet abſolutionem a iuramento. ſi ve
ro iuſte detinebatur: compellendus eſt redire vt
voluit Bar. in. l. relegati. ff. de pe. Non tn̄ debet
pati eccleſia vt inuitus abſtrahatur. niſi preſtita
cautiōe de impunitate mortis vel mutilationis.
¶ Sextū. Fugiēs ad eccleſiā propter debitum. an 6
iſto p̄uilegio gaudeat. panor. in. d. c. inter alia.
extra eo. dicit qđ legiſte in. l. p̄ſenti. C. de his qui
ad ec. cōfu. diſtinguunt. Nā ſi debitū eſt propter
tributum ſc₃ debitū principi. vt in aut̄. de mād.
p̄nc. §. publicorum vero tributorum. ⁊ ibi not. in
gl. ſm Pet. vt refert Cy. tenet qđ nō extrahetur.
ſed ibi citabitur et ſi ſe defenderit bene quidem
ſin autē procedetur ad miſſionem in poſſeſſionē

bonorũ.ꝛ ita intelligit.d.aut.ꝛ plʒ Pañ. qꝛ non
potuit iperator per ius ſuũ nouiſſimũ ꝑiudicare
immunitati eccl'ie per canones cõceſſe. Si ꝟo de
bitum eſt ꝓpter aliud nõ extrahet inuit⁹ ſm oẽs
in d.l.ꝑſenti.ſʒ in mõ ꝓcedẽdi ſunt opiniões:ſʒ
mihi plʒ opinio Jac.de ra.dicentis qḋ dabit ſibi
ſecuritas ſtandi ꝛ exeũdi extra eccl'iã p.xxx.dies.
infra quod reſpondebit aduocat⁹ ad iudiciũ ꝛ
iudex ſi dabit ſententiã contra eum condemna
bit quod aut redeat ad eccleſiam aut ſententie
pareat ꝛ cũ hac opin.tranſit Cyn. ꝛ adde quod
ſi nullo modo vult exire cõſtituet procuratorem.
4 ¶ Quarto querit quõ ab eccl'ia defendi dʒ q̃ ad
illã confugit in caſu in quo eſt iure defenſand⁹ ꝛ
dico qḋ exceptis ꝑdictis caſib⁹ de q̃bus dictũ eſt
§.ſcḋo qualitercunqȝ aliter grauiter deliquerit
debent eccleſie rectores ſeruare illi vitã ꝛ mẽbra
imo ꝛ imunitatem ab omni corporali tormento
ſeu pena corporis afflictiua.xvij.q.iiij. ꝯſtituit.
ꝛ poterunt illum petenti cõcedere:recepta prius
ſuper impunitate ei⁹ idonea cautione.ſ.vł iurato
ria tñ xvij.q.iiij.id conſtituim⁹.vel fideiuſſoria
ꝛ penali:ſi timeat qḋ petens iuramẽta nõ ſeruet
ar.de reſti.ſpo.ex trãſmiſſa.ſup eoqȝ fecit eis q̃ cõ
fugit:alias legitime puniẽd⁹.extra eo.inter alia
Porro quãdiu eſt in eccleſia: nec extrahẽd⁹ nec
veſtis aut victualia illi neganda:nec moleſtãd⁹:
C.de his q̃ ad ecc.confu.l. ꝑſenti.Qḋ ſi q̃s cõtra
fecerit ſciat ſe crimine leſe maieſtatis irretitum
vel vltimo ſupplicio puniendum.d.l.preſenti. ꝛ
eo.titu.l.ij.Ad requiſita nature debitis exeat lo
cis.ita tñ quod ad domos alias nõ accedat.xvij.q
iiij.diffiniuit.tũc em̃ capi poſſet.Igitur ſicut dr
Panor.in.d.c.inter alia talis non cõſequit pror
ſus remiſſionem.ſed tñ quãtũ ad duo principali
ter.primo vt inde violenter extrahi non poſſit.
ſecundo vt amplius de illo delicto dãnari nõ poſ
ſit ad mortem.aut aliã penam corporis afflicti
uaʒ ſed poterit damnari pecuniariter et aliter q̃
in perſona:ꝛ dum eſt in eccleſia poterit agi con
tra eum non ſolum ciuiliter ſed etiã criminaliter
ſecundum eum.Et aduerte ꝙ licet exeat de eccle
ſia ex quo ſemel confugit ad eam:iaʒ non poteſt
de illo maleficio corporaliter damnari ſecundũ
glo.in.capitu.reum.xvij.queſtione.iiij.ꝛ fuit ſen
5 tentia Hug.et ſequitur ibidem Archi.
¶ Quinto queritur quis ꝓuidebit iſti cõfugien
ti de expenſis ꝛ dicunt q̃dam indiſtincte ꝙ eccle
ſia:vt.in.d.l.ꝑñti.in fine ſicut rector carceris pro
uidebit captiuis.C.de epi.audien.iudices ꝛ hoc
notatur.xvij.qõ.iiij.diffiniuit.ſed melius Pa
nor.in.d.c.inter alia diſtinguit poſt Hug.ꝛ ar
chi.quia aut ille habet proprium ꝛ ſibi proui
debit aut non habet et victum manibus que
ret : aut neutrum poteſt. et ꝓuidebit eccle
ſia tanq̃ pauperi.Et adde qḋ ſi hʒ ꝓpriũ ꝛ eo vti
non poteſt:ꝛ eccleſia illi ſubuenerit:tenetur ad
reſtitutionem vbi ſua poterit rehabere.ar.eoruʒ
que dicit.s.Tho.quinto quodlibet.argu.xvij.
¶ Sexto q̃ritur q̃s ſit hui⁹ imunitatis violator 6
quaſi faciens violẽtiã in eccl'ia:ꝛ dico planũ eſſe
de eo qui locũ ſacrũ ingredit inde violet ꝯfugã
adducens ſʒ circa alios de q̃bus eſt dubiũ dico
multa. Primum.Qui exiſtẽs extra cemiteriũ vł 1. di.
eccleſiam:trahit violenter eũ q̃ eſt intra p ptẽ cla
midis exterius exiſtentẽ.offendit hãc immunita
tem ſm Vincẽtiũ in.c.ſi.co.ti.nã ꝛ ſic trahẽs cleri
cum incideret in canonicã.ſec⁹ ſm Hoſ.ſi quis de
loco immunitatis trahat volentẽ ad mortem vel
aliam penam:qꝛ canõ ſolã violentiã cõdẽnat que
non fit volenti adde etiã ſi dolo decipit.Et idẽ
panor. Secundũ.Qui exiſtẽs in loco immunita
tis percutit exiſtẽs extra.ſʒ Pañ.in.c.ſi.co.ti.vio 2
lat eccl'ie immunitateʒ qꝛ delictũ fuit ibi ꝑncipia
tũ:lʒ alibi conſummatũ ꝛ hʒ locũ.c.ſi.co.ti.vt.ſ.
non defendatur ab eccl'ia ſupple:niſi ꝓbet ſe id
nõ admiſiſſe.ea ſpe vt ꝓtegeret ab eccl'ia Barto.
autem in.l.quod ait.ff.de adult.dic quod por
tans aliquem de platea extra plateam et ibi illuʒ
percutiens non punitur tanquam percutiens in
platea. et ibi dicit quod quando initium ꝛ finis
loci et temporis ſunt illicita fauore rei inſpicia
mus finem ne de vtroque puniatur. Sed quan
do principium eſt licitum habens cauſam licitaʒ
illud principium inſpicimus pro quo facit opti
me.l.qui cum maior.ff.de bo.li.Et per hoc ſolui
tur dicta queſtio ꝛ ſequens. Pone quod aliquis
inſultauit aliquem in platea.ꝛ fugauit eũ extra
plateam:ibiqȝ percuſſit:non videtur eum percu
tere in platea. Pone alium caſum. Stante ſtatu
to quod quis ſine pena poſſit in ſua poſſeſſione
percutere eum qui illam ingreditur:ſi ingredien
tem meã poſſeſſionem aggredior : ꝛ extra illam
proſequor fugientem:ibique eum percutio licite
percutio:ſeu occido qꝛ initiũ licitũ fuit. Tene mẽ
ti ꝑdicta. hec ex illo:q̃ etiã ex.d.l.qḋ ait.infert ꝙ
in maleficijs dr incõtinẽti fieri qḋ fit vno impetu
licet duret per horas illa rixa. Sed tunc dictum
Bar. eſt verum vbi ſunt plures actiones vt ag
greſſio:ſequutio et percuſſio. dictum vero Pañ.
vbi eſt vna tantum puta vnus motus tali proie
cti.qui incipit in vno loco et in alio finitur. Ter
tium.Qui exiſtens in eccleſia mandat delictum 3
committi extra eccleſiam.vel econtrario exñs ex
tra eccleſiam mandat delictum committi in eccle
ſia: vtrũ violet immunitatẽ:vel gaudeat immu
nitate confugiens necne.dicendum eſt ꝙ iſta qõ
dependet ab illa vbi dicitur delinquere mandator
in loco.ſ.vbi mandauit an vbi delictum fuit ex
pletũ:ꝛ dico qḋ tex.in clemẽ.paſtoralis.de re iu

di in ver.deſipiſceret iuncta glo.vt inuere qđ ibi
delictum cõmittat vbi illud ſequitur vel explet:
qꝛ ibi đꝛ qđ citatio facta infra fines imperii:cita
tum extra imperium cõſtitutum nõ arctauit: ꝛ ita
ſentit bar.in.l.ſi vt proponit.ff.de fideiuſ. ꝛ in.l.
nõ ſolum.§.ſi mandato.ff.de iureiur.Sed tamen
dic qđ etiam attribuetur factum in loco vbi man
datur:quãdo exequens exequit neceſſitate iuris.
7 ¶ 7.querit vtrũ violenter in caſu illicito cõfugaꝫ
extrahens de eccl'ia teneat illũ reſtituere:et dicit
Pan.in.d.c.inter alia cũ Bar.in.l.pñti.C.de his
que ad eccle.ꝯfu.qđ de iure põt petere ſe reſtitui
priſtine libertati:cũ de fcõ ſit puat⁹:ꝛ ꝯcor.Old.
cõſ.liii.etiã eccl'ia põt agere cũ ſit ſpoliata vt in.c.
maior.xvii.q.iiii.vbi đꝛ ꝙ eccl'ia dꝫ p excõicationẽ
ad reſtõnẽ cõpellere extrahẽtẽ faciat interdicere
ne a tota domo ſua recipiant obligatiões quod
procedit etiã in extrahẽte ſeruũ. Nec euitat iſte
reſtitutionẽ etiã ſi ſit dñs volẽs pſtare iuſm vel
cautionẽ de impunitate qꝛ iniurie ſatiſfieri dꝫ ec
cleſie et iuſm ante extractionẽ preſtari debet nõ
poſtea. Et facit hoc ad queſtionem an captus in
8 alieno territorio peti poſſit: ꝛ dico quod ſic: per
d.c.maior. et firmat Bar.in.l.ſi cui.ff.de accu.
¶ 8.q̃rit qua pena punit q̃ tales extrahit violen
ter:aut conſtringit vel negat requiem vel veſtes
vel victũ: ꝛ dico qđ de iure ciuili incurrit crimen
leſe maieſtatis: vltimo ſupplicio feriendus.d.l.
pñti iure vero canonico dꝫ excõicari: ꝛ cõdẽnari
pecuniał'r: ꝛ imponi ſibi publica penitẽtia:nec re
ſtitui communioni:niſi reſtituat extractum:vt in
d.c.miror.iuncto.c.ſi quis contumax.et.ca.quiſ-
que.et quod ibi nota.xvii.queſtione.iiii.

IMpenſe ab ipendendo ſm Azo.ſunt tripli
ces.ſ.necẽarie.i.qb⁹ nõ factis res erat peri-
tura:vel futura longe deterior.l.impẽſe.ff.de vẽb.
ſig.vtiles.i.quib⁹ nõ factis res nõ erat ꝑitura: ſꝫ
eis factis melior efficitur:vt ſi fiat in domo fene-
ſtra: ꝛ voluntarie.i.qb⁹ no factis. res nõ erat pi-
tura nec eis factis eſt melior ſꝫ amenior:vt ſi fiãt
in domo picture. Voluntarie non repetuntur nec
deducuntur ſicut neceſſarie ꝛ vtiles : ſed licitum
eſt abradere ſine leſione prioris ſtatus:ſi abraſe
poſſunt mihi aliquam vtilitatem afferre alioquin
non licet:ſed ſibi imputet qui fecit: quia donaſſe
videtur iuris fictione. Vide ſupra expenſe.

IMpedimentum quo ad matrimonium:vi-
de infra matrimonium.vſ.vii.viii.

IMperator.vide pape.§.x.iteꝫ.ĩ.electio.iii.
§.iiii.et.v.

IMperiũ merũ eſt hñe gradiũ ptãtẽ ad aĩad
uertẽdũ in facinoroſos hoĩes:qđ ꝛ ptãs ap
pellat:ĩperiũ vo mixtũ in qdãda poſſeſſiõe ꝯſiſtit
vt i.l.ĩperiũ.ff.d iur.om.iu.vbi.gl.vide.De iuſto
ĩperatoris coronãdi infra iuramẽtũ primo.ad fi.

IMpoſſibile đꝛ qđ fieri aut eſſe non põt: et
hoc dupliciter:ſcꝫ primo qꝛ ſimpliciter fie-
ri nõ põt:ſiue de facto vt qđ celuꝫ ſit terra:ſiue de
iure vt qđ hõ fureť: ꝛ ſcđo qꝛ fieri quidẽ põt ſꝫ cuꝫ
difficultate vt qđ claud⁹ velociter currat:ſicut in
uiſibile đꝛ qđ cũ difficultate vr:vnde iuridice im
poſſibile đꝛ tripliciter.primo qđ non põt fieri iu-
ſte.xxiiii.q.ii.ſane.el.ſ. ꝛ eſt in ar.quod illud poſſu
mus qđ de iure poſſumus.ſecundo ꝙ nõ põt fieri
cõmode. ꝛ ſic di.l.iſ.Catianenſis eccl'ie. ꝛ.ff.de v.
ſig.l.nepos paulo.tertio qđ nõ põt fieri honeſte
vt de cõdi.inſtit.l.filius.vide etiã ſupra facere.

IMpubes a pube.i.pudentia corporis dictus
qꝛ hec loca pṁo ſanguinẽ ducũt de deſpon.
impu.puberes.đꝛ maſcul⁹ donec cõpleuerit.xiiii.
annũ.femĩa vo.xii.C.qñ tut.vel cur.l.fi. ꝛ inſti.q̃.
mo.fi.tu.in pn.qđ ſum.Ang.verũ dicit q̃ ad tute
lam nõ quo ad matri.ꝯtrahẽdũ:ſꝫ tãdiu eſt impu
bes maſcul⁹ vel femina:quãdiu gñare nõ põt.vt
in.d.c.puberes.in tex. ꝛ in glo.ſꝫ hoc nõ bñ đꝛ qꝛ
illud.c.loquit de pubertate naturał'r:q̃ qꝛ cõiter
in.xiiii.quo ad maſculũ. ꝛ in.xii.q̃ ad feminã com
plet.ideo iuridice loquẽdo etiã in dicto termino
cõplet:vt ptꝫ in.c.ex literis.de deſpõ.impu.et ita
cum Ray. ꝛ cõiter alii doct.tꝫ Roſel. Impubes
aũt ſcđm Bar.in.l.talis.C.de his q̃.vt indi.lꝫ nõ
ſit idone⁹ teſtis in maleficiis.vt.l.in teſtimoniuꝫ
ff.de teſt.tñ hoc eſt verũ q̃tũ ad ad plenã pbatio
nẽ:ſed ad iudiciũ bñ põt examinari: ꝛ ſic dictum
eius eſt ſufficiens indiciũ. Non dꝫ etiã impubes
torq̃ri terreri tñ ſolent ꝛ habena vel ferula cedi
ff.ad ſenatuſcon.ſilleianum.l.ſ.§.impubere. Nõ
poteſt etiam impubes vel furioſus committere
capitalem fraudem:id eſt non poteſt mereri pe-
nam qua capite puniendus ſit.ff.de edil.edic.l.
cum aut.§.ſ.et facit.C.de fal.mo.l.ſ.

I Nanis gloria.infra vana gloria.

INcantatio:vide infra ſortilegiũ ſcđo.
INcarceratus.vide ſupra carcer.

¶ De incẽdiario ꝛ incendio.

INcẽdiari⁹ pprie ſꝫ Ray.Hoſ. ꝛ Ho
ſtien.eſt qui autoritate propria incẽ
dit ciuitatem: villam manſionem ſe-
getem et ſimilia aliena incendit ma-
lo ſtudio:puta odio aut vindicta.xx
iii.queſti.vlti. peſſimam.xi.q.ii.cum deuotiſſimã
de iniur.ſi quis domũ ꝛ ſimiliter qui ad hoc de-
dit mãdatũ:auxilium vel cõſilium ſcienter: vt in
d.c. peſſimam. Non ergo eſt incendiarius qui
hoc facit autoritate potentis indicere bellũ : nec
qui in domo vel ſegete propria niſi ex dolo:vt in
cenderet aliena ſcđm gloſ. Ray.peccaret tamen
abutendo re ſua:nec qui malo ſtudio ſed caſu vel
negligentia : quia licet ex negligentia teneatur
ad intereſſe:vt de iniuriis.c.fin.non tamen tenet

pena

pena incendiarij niſi fuerit culpa tam lata vt lu-
xurie aut dolo ſit proxima: vt in.l.pe.ff.de incē.
ꝛ concor. Goſ. ꝛ Hoſtien.

1. q° ¶ Primo ꝟo querit̃ q̃ ſit pena incēdiarij: ꝛ dico
qꝺ de iure ciuili eſt vt ipſe igne cremet̃ vel ſubij-
ciat̃ beſtiis ſi humiliori loco exiſtēs id fecerit: ſi
ꝟo in aliquo gradu capite punit̃ aut deportat̃
in inſulā.ff.de incē.l.q̃ edes.ꝛ.l.vlt.ꝛ.pe.ꝛ.ff.de
penis.l.capitaliū.ff.ad.l.cor.de ſic.l.ſi q̄s dolo.
De iure ꝟo canonico incēdiarius eccl'ie vel reli
gioſi loci: aut cemiterij vel ſpatij priuilegiati in
circuitu eccl'ie eſt ipſo iure excōicatus poſt denū
ciationē a ſolo papa abſoluēdus vt dictū eſt ſu-
pra excōicatio: ſeptima incēdiarius vero aliorū
locorū cū mādātib⁹ cōſulētib⁹ ꝛ fauētib⁹ eſt ex-
cōicādus.xxiij.q.viij.ſi q̄s mēbrorū.ꝛ.c. peſſimā
qui etiā a ſolo papa poſt denūciationē abſoluū-
tur: vt dictū eſt vbi ſupra: imo tales alicubi ipſo
facto habent̃ ꝑ excōicatis ex cōſuetudine: licet re
vera ſine cōſtitutiōe aut ſnia excōicatio nō fera-
tur: vt ſupra excōicatio.vij.§.vij. Ultra hoc autē
qui ſciēter ꝛ voluntarie facit: vel ex culpa lata te
net̃ de omni dāno.de iniu.ſi egreſſus.c.cū ſequē
ti.ꝛ facit.l.ſi fortuitu.ff.de incē.ꝛ nō ſolū de dā-
no incēdij ſed etiā rerū perditarū cauſa incendij.
arg.c.fi.de iniur. Si vero culpa fuit leuis aut le
uiſſima ſimiliter tenetur ad reſtitutionē ſi de hu
iuſmodi culpis tenebatur: de quo ſupra culpa.§.
iiij.nō tamē creditur peccaſſe mortaliter. Si ve-
ro de cōtingentibus nihil omiſit non tenetur.

2 ¶ Scḋo queritur vtrū rapiēs bona eorū qui pa-
tiūtur incēdiū teneat̃ ad reſtitutionē: ꝛ dico qꝺ
ſic de iniur.ſi quis domū.niſi haberētur pro de-
relictis: puta qꝛ ignis tantū inuoluit quod nul-
lus ſine periculo vite poteſt illis ſuccurrere: ꝛ do
minus relinquebat illa incendio quo caſu reci-
piens non tenetur reſtituere neceſſario.argu.l.ſi
quis merces.ff.pro derelicto.

¶ Tertio querit̃ vtrū euertēs domū vicini timēs
ſue ex icēdio teneat̃ ad reſtitutionē: ꝛ dicit Pir.
ti.de incēdiariis qꝺ nō: ſi metus erat iuſtus puta
qꝛ iā ignis peruenerat ad domū vicini vel pro-
babiliter dubitabat̃ vt qꝛ tēpus erat vētoſum: et
hmōi.l.iij.§.qꝺ ait pretor.ff.de incē.vñ dicit tex.
in.l.ſi alius fecerit.§.eſt ꝛ alia exceptio.ff.qꝺ vi
aut clā.qꝺ nullā iniuriā aut dānū dare vr̃ eque
perituris edib⁹: ꝛ facit.l.ſi quis fumo.§.qꝺ dr̃.ff.
ad.l.aquil. Si ꝟo nō fuit iſti⁹ met⁹: ꝛ tunc tenet̃
ad dānū ſimplū ſm Hoſt.q̃ tñ addit qꝺ ſi a vici
nitate dom⁹ alicui⁹ diruta eſt iuſto metu incen-
dij qꝺ iudex ex officio ꝛ ſumma equitate facere
debet vt ei quiſq; vicinorū ſatiſfaciat ꝑ ſua par
te.ar.l.j.§.equiſſimū.ff.ad.l.ro.de iac.ꝛ.l.inter-
dū.ff.qui po.in pigno.habe.

Incertorū reſtitutio declaratur infra reſtitu
tio.viij.per totum.

Inceſtus.infra luxuria.

Incorrigibilis dr̃ q̃ corrigi nō poteſt qꝺ du-
pliciter eſt.ſ.de facto ꝛ iuridice. Incorrigibi
lis de facto dr̃ dupliciter.ſ. ſimpliciter: et ſic quo
ad vitia nullus eſt in via: qꝛ ſunt volūtaria: ꝛ ſm
q̃d ſiue difficulter: ꝛ ſic eſt is q̃ aſſueuit vitia: aut
ex cōplexiōe naturali inclinat̃ ad illa: qꝛ difficile
eſt conſuetudinē aut naturalē ſenſualitatis incli
nationē euincere. Incorrigibilis vero iuridice
eſt de quo iura ꝛ iuriſte loquūtur. Incorrigilis
igit̃ ſm Bal. dr̃ q̃ iudici non paret in extremo iu
riſdictiōis qꝺ eſt ſentētia: cōtumax vero qui nō pa
ret in prin.qꝺ eſt citatio. Scḋm Ant. vero de bu.
dr̃ incorrigibilis qui poſtq̄ penit⁹ eſt cōdēnat⁹:
iterū fertur ad idē crimen.de ſentē.excō.vt fame.
Et licet non faciat penitentiā nō dr̃ ꝓpterea in-
corrigibilis niſi reuertatur ad delictū ſimile vel
peius nec faciat ſui preſentiā iudici: vt lit.nō cō
teſt.quoniā frequenter.§.ſ.quia dum facit ſui pre
ſentiam vt iudex poſſit eum apprehendere nō eſt
incorrigibilis quia eccleſia adhuc habet q̃d vl-
tra faciat.de iudi.cum non ab homine.

Indefinita ꝓpoſitio.ſ.cui⁹ depoſitū eſt nomē
appellatiuū ſine ſigno vniuerſali ꝛ particu-
lari vt vēditor tenet̃ de re vel de euictione: aliq̃n
ſumit̃ ꝑ vl'i in iure vt cū lex dicit fur eſt puniēd⁹:
qꝺ ptz ex oīb⁹ legib⁹ ſic loquētib⁹ cū eorū intelle
ctu: qꝛ natura legis eſt oīno in q̃b⁹ eſt mediū ſuā
eadē regula cōcludere: cū vbi eſt eadē rō idē ius
debeat eſſe.ff.ad.l.aq̃l.l.illud.itē qua rōne detra
heret vn⁹ de iſta lege: ꝛ ali⁹: ꝛ ſic eſſet fruſtrato-
ria. Differt tñ indefinita ab vl'i ſm Bar. qꝛ vl'is
cōprehendit oia ex ſuo ꝓprio ſignificato: nō aūt
indefinita: ſed ex ſua rōne iuris interꝑtatiōe: vñ
vl'r tenetur ly heres cū dr̃: ꝑmitto qꝺ heres meus
non tibi obſtabit: id eſt nullus heres meus.ff.de
verbo.obli.l.ij.§.fi. al's nō eſſet certitudo de quo
diceretur: ꝛ ſil'r ly ſeruos meos textores: dicēdo
lego ſeruos meos textores: ꝛ oēs ſunt textores.ſ.
lego oēs ſeruos textores nō aūt omnes ſimplici-
ter.i.halle.qꝛ ly textores reſtrigit ab aliis. Et vni
uerſaliter oīs idefinita legis vel canonis ius tra
dere intēdētis equipollet vniuerſali ſi lege vel ca-
none nō definit̃.i.limitat̃.xxxj.q.ſ.qꝺ ſi dormie-
rit.qꝺ Jo.an.limitat ſi eadē ratio ſit oīm particu
lariū in vniuerſo cōprehenſorū alias nō: vnde ſi
legatur lana non continetur tincta in legato.l.ſi
cui.in prin.ff.de leg.iij.ſed ſi legat̃ oīs lana etiā
tincta cedit legato.l.pediculis.§.labeo.ff.de au-
ro et argē.leg.in.c.vt circa.de elect.lib.vj. Simi
liter etiā ſm alios ſi obligo bona mea nō ſignifi
cat vniuerſaliter qꝛ ſuppellex filij naturales ꝛ cō-
cubina nō ꝯtinent̃: qꝛ ex natura iſtarū rerū quis
ita ad illas afficitur qꝺ nunquā vel raro ea oblí

gat: et conſequenter in obligatiõe eas noluit cõ-
p̄hēdere imo nec cõp̄hēdunt̄ ſi dicat̄ oīa bo-
na mea q̄ ſignificatū ſumit̄ ex ꝟbis ⁊ cōi mō agē-
di ſeu obligādi cū debeāt ꝟba deſeruire intētiōi
nō econtrario. xxij.q.v. humane aures. xxviij. di.
ſedulo. §.q. ſ. marchion. de ver. ſig. intelligentia.

¶ De indicijs.

Indiciū dictū ab indicādo ſeu notifi-
cādo eſt mediū intellectuale veritatis
elicie̅de ex aliqua ſingulari circūſtan-
tia inſurgēs. C. de rei ven. l. indicia. et
melius in. l. fi. C. de proba. vide ſupra
fama. §. vij. Indiciū aūt plenum ſm Bar. in. l. ea
quidē. C. de accuſ. eſt diuinatio rei per ſigna ſuf-
ficientia per que animus in aliquo tanquam ve-
ro quieſcit et plus inueſtigare non curat: vt. d. l.
indicia. ſemiplenum vero eſt preſumptio forti-
ter mouens animum ad aliquod credendum vel
dicendum: de quo in. l. cum probatio. ff. de pba.
Pro quo nota qđ triplex eſt indicium: ſcilȝ leue:
abijciendū: violentum: qđ probationem facit et
probabile quod mediat inter hec: ⁊ facit preſum-
ptionem: et ſufficit ad torturam de quo infra in-
quiſitiōi. ſ. §. xſ. in fine. et inquiſitio. ij. §. ix. Adde
ſm Paridem de puteo in ſuo tractatu de ſyndi-
catu qđ indicium cui frequēter contingit abeſſe
veritatem eſt leue. arg. in. l. nō homo. C. vnde co-
gna. eſt vero graue ſi ei frequenter veritatem cō-
tingit adeſſe et equiparatur preſumptioni iuris:
vt not. per Cy. in. l. metum. ff. de dolo.

p. qđ ¶ Primo vero queritur qualiter probetur indi-
cium: et dico qđ ad minus per duos teſtes: vt eſt
glo. et ibi doct. in. l. fi. C. fami. her. ⁊ Bart. in. l. fi.
ff. de queſt. et Angel. in. l. fin. qđ met. cau. et Bal.
in. l. qui proponebatur. ff. de leg. ij. ⁊ vt reo preiu-
dicent oportet teſtes citare atq; iurare aliter nō
preiudicant: vt no. in. l. ſi quis. de adul.

2 ¶ Scđo queritur vtrum ſufficiat indicium vnū
ad procedendum contra aliquē maxime ad tor-
turam: et dico quod non regulariter ſed oportet
quod ſint plura: vt no. glo. et Bar. in. l. ſ. §. occi-
ſorum. ff. ad ſilleia. et Bald. in. l. congruit. ff. de
offi. preſi. Teneret tamen proceſſus ſi non oppo-
neretur quāuis plura non preceſſiſſent indicia:
ſed tamen damnari non poſſet etiam ſi in tormē-
tis eſſet confeſſus ⁊ poſtea ratificauit: vt eſt text.
cum glo. et ibi Bart. in. l. pe. de que. ſecus ſi ſpon-
te ⁊ ſine tortura eſſet confeſſus ſm Pet. de anch.
in cle. ſ. de homi. Aliquando tamen ſufficit vnū
indicium: puta teſtis vnus integer et bone fame
et omni exceptione maior id eſt nulla exceptione
repellibilis ſm Panor. in. c. ſ. de confeſ. et in. c. ſ.
de teſtib. qui teſtificat̄ qđ vidit aliquē cōmittere
tale maleficiū: et tūc poteſt poni ad torturam ad
inquirēdum: vt dicit Pañ. in. c. cuȝ in contēpla-
tione. de reg. iur. ⁊ no. glo. ⁊ doct. in. l. ſi quis. C.
ad. l. iul. maie. ⁊ Bar. in. l. ſ. §. ij. ⁊. l. maritus. ⁊. l.
pe. ff. de que. ⁊ Bal. in. l. fi. C. fami. her. ⁊ Salẏ. in
l. fi. C. de que. ⁊ Ang. in. l. fi. ff. de que. ſed intelli-
ge ſi teſtificatur ſuper facto: vt vidi titium occi-
dere ſecus ſi ſuper indicio: vt vidi titium cū gla-
dio euaginato: de quo Barto. in. l. fina. C. fami.
herc. ⁊ in. d. l. fi. ff. de que. ⁊ Panor. in. c. iij. loco
de proba. ⁊ in. c. ſuper eo. el. ij. de teſtibus. Et ſi-
militer confeſſio extraiudicialis rei ſi eſt homo
male vite ⁊ conditionis vt dicit Bar. in. l. fi. de
que. Iteȝ ſi iuuenis inuenitur exire de domo pul-
chre mulieris: vel cum ea inuentus eſt in locis ſe-
cretis ⁊ aptis ad fornicandum: vt not. in. c. lite-
ris. de preſump. ⁊ huiuſmodi: ⁊ ita videtur arbi-
trio iudicis relinquēdū quādo indiciū vnum ſuf-
ficiat maxime ſi procedit ex officio ſuo. Conclu-
ſiue ergo no. dictum Pañ. in. d. c. cum in contem-
platione. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. de queſti. quod que in-
dicia ſufficiant ad queſtionē: nō poteſt dari cer-
ta doctrina: ſed relinquēduȝ eſt iudicis arbitrio
⁊ ſimiliter eius arbitrio relinquitur vtrum ſuffi-
ciat indiciū vnum: vel plura requirantur ſm An-
ge. in lib. de malefi. Adde etiam quod duo indi-
cia leuia conſtituunt vnum ſufficiens ad tortu-
ram ſm Bar. in. l. fi. ff. de queſti.

¶ Tertio queritur vtrum ſufficiāt indicia ſi reo 3
nō detur copia ⁊ aduocato ſuo: ⁊ dico quod nō:
vt. l. cuſtodias. ⁊ ibi gl. Bar. Ange. ⁊ Imo. ff. de
publi. iudi. quod limitat Ang. in. l. ſi vacātia. C.
de bo. vacan. niſi quādo iudex procedit ex mero
officio ſuo ⁊ nō ad querelam: vt no. do. Anto. in
c. qualiter ⁊ quādo. el. ij. de accuſ.

¶ Quarto queritur vtrū fama ſit ſufficiens indi- 4
ciū: ⁊ dico quod nō. ſ. quo ad torturā ſm Bar. in
l. ſ. §. idem cornelio. ff. de queſt. niſi iungatur cuȝ
alijs iudicijs. Fama tamē cum vno teſte in ciuili-
bus facit plenā probationeȝ: vt in. c. veniens. el.
ſ. de teſti. ſecus in criminalibus: ⁊ ipſa ſola ali-
quādo inducit purgationem canonicā: vt infra
infamia. §. ij. aliqui tamen volunt quod infamia
vehemens faciat indicium ſufficiens. de quo vi-
de paridem vbi ſupra.

¶ Quinto queritur vtruȝ particeps criminis in- 5
terrogatus vel ſua ſponte dicens: faciat indiciū
contra ſocium: ⁊ dico quod non: vt no. bar. in. l.
ſ. §. ſi ſeruus. ff. de queſt. maxime cum omne indi-
ciuȝ debeat probari per duos teſtes: vt. §. ſ. dictū
eſt ſimiliter nec pater nec filiꝰ aut alij cōmēſales ⁊
de quibus in. l. parētes ⁊ liberi. C. de teſta. vt no.
Bar. in. d. §. idem cornelio. ⁊ hoc quando nulla
alia indicia vrgentia precedant. Et ideo ſocius
de ſocio non eſt interrogandus. l. fina. C. de accu-
ſa. Fallit in aſſaſſinijs: vt not. glo. in. l. non ideo
minus. C. de accuſ. ⁊ in ſodictis in offenſam ge-

neralitatis.vt no.Bar.in.l.reperi.ff.de queſt.ſi-
cut ſunt latrões ⁊ hmõi:vide infra inqſitio.§.iii.
pticula.v.Vñ licet vnꝰ teſtis omni exceptiõe ma
ioꝛ deponẽs directe ſup facto principali:puta qꝛ
vidit cõmittit tale maleficiũ faciat indiciũ ſuffi-
ciẽs ad toꝛturã vt dictũ eſt.§.ii.tñ ſupradictus ſo
cius ex quo ſuũ crimẽ eſt cõfeſſus:eſt infamis ſal
tẽ infamia facti:ideoq; non eſt teſtis omni exce-
ptiõe maioꝛ.Vñ Bal.in.c.j.§.ſacramẽtũ de con
ſue.rec.feu.dicit illud dictũ.ſ.vnũ teſtẽ facere in
diciũ.debere intelligi ſi eſt vite pbate vel bone
opinionis:nec põt haberi ſuſpectus familiarita-
te vel mala fama:aut alia cauſa iudicis arbitrio
ideo ſm eũ infamis infamia facti nõ eſt idoneus
teſtis:vt no.etiã ipſe Bal.in.l.fi.C.de requi.re.
per no.ibi per gl.qð tñ fallit qñ de crimine agiẽ
ciuiliter ſm Pañ.in.c.qm̃.de teſti.de quo vide
ſupra eã.§.v.ſi vero agaẽ criminaliter.vide eun-
dẽ Inno.c.j.de cõfeſ.⁊ dic qð tũc materia eſt per
legiſtas ⁊ canoniſtas inuoluta:⁊ foꝛte dici poſ-
ſet qð particeps criminis tũc facit indiciũ dupli-
citer pꝛio qñ ſine ſocio delictũ cõmitti nõ potuit
vt foꝛnicatio ⁊ ſodomia:⁊ nõ apparet rõ quare
magis nominet hũc ſociũ q̃ illũ:⁊ ſcðo generali
ter qñ ex cõiecturis tolliẽ illa pꝛeſumptio qua ra
tione infamie ſuſpectꝰ eſt de veritate:vt qꝛ nõ eſt
aſtutus nec ſubornatus nec impenitens ⁊ res eſt
veriſimulis ⁊ hmõi q̃ iudicis arbitrio relinquun
tur:⁊ maxime ſi pcedit ex officio ſuo. Et ita ſen-
tit bal.in.c.j.in.§.ſacramẽtũ.de cõſue.recti feu.ſ.
qð ſteẽ iudicis arbitrio ⁊ tertio in caſibꝰ.in qbꝰ
põt qs interrogari de ſociis ſm ang.⁊ paridẽ vbi
ſ.Qñ aũt poſſit quis interrogari de ſociis.vide
Pañ.in.c.j.de cõfeſſis.⁊ in.c.qm̃.de teſti.

Sexto queriẽ qd ſi eſſent duo vel tres teſtes
ſingulares.iuxta dicẽda infra teſtis.§.iii.⁊ dico
qð nullo modo cõiungi poſſunt ad faciendũ in-
diciũ niſi aliquis ſit teſtis omni exceptiõe maioꝛ
vt dictũ eſt.§.ii.⁊.v.⁊ multominus ad faciendaʒ
pbationẽ.Rõ qꝛ cũ duo teſtes requiranẽ regula
riter vt dictũ eſt tales nõ ſufficiũt qꝛ vnũquodq;
dictũ de pſe imperfectũ eſt:⁊ ita not.Bal.in.l.ſi
qs ex argẽtariis.§.j.ff.de edẽ.⁊ patet p no.p dñʒ
Ant.in.c.licet de teſti.vbi loquiẽ de probatiõe p
teſtes ſingulares.Nec obſtat qð vnus teſtis de-
ponẽs ſuper facto pꝛincipali:iungatur cũ proba
tione fame:vt pꝛobatur in.l.iii.§.eiuſdẽ.ff.de te-
ſti.⁊ per Bar.in.l.admonẽdi.ff.de iureiu.iſtud
eñi eſt qꝛ hic eſt perfectum.ſ.vnus teſtis integer
vt dictũ eſt:⁊ fama que faciunt perfectũ indiciũ:
vt no.Bart.in.l.de minoꝛe.§.ſi plures.ff.de que.
Itẽ nõ obſtãt quod due pꝛobationes ſemiplene
diuerſi generis coniungantur ad vnam plenam
faciendam iuxta not.Bart.in dicta.l.admouen
di quia illud verũ eſt quãdo cõiunguntur ad eũ
dẽ actũ ſʒ diuerſe pbatiões diuerſoꝛũ actuũ ⁊ ge
nerũ nũq̃ ad faciẽdã plenã pbationẽ coniũguntẽ
Iſte eſt caſus ⁊ ita deducit Bal.in.l.obſeruare.
C.quo.app.nõ re.⁊ poſuit do.Ant.in.c.veniens.
el.j.de teſti.Ex quibus inferẽ qð due mulieres di
cẽtes ſe peccaſſe cũ aliquo iũgi nõ poſſunt ad fa-
ciẽdũ indiciũ perfectũ nec ad arctãdũ ad verita-
tẽ dicendã:etiã cũ aliquibus cõiecturis:maxime
cũ deponãt de delicto in earũ coꝛpoꝛe perpetra-
to.iuxta notata p Bar.in.l.ſi qs in grani.ff.ad
ſenatuſcõ.ſyllenianũ vbi dicit qð nullũ faciũt in
diciũ:⁊ idẽ Ange.in.l.ii.C.de cal.

Indignatio eſt ire filia:que audire aut vi-
dere nõ valet eũ cui iraſciẽ:⁊ cõiter eſt ve-
niale:moꝛtale vero p accidẽs:vt foꝛte rõne ſcan-
dali vel qꝛ negat loquelã aut reſpõſum vel hmõi
in caſu in quo diuino pꝛecepto teneẽ.de quo vi-
de ſupꝛa charitas.§.quarto ⁊ quinto.

Induciẽ ſm glo.ſum.iii.q.ii.ſunt quintupli
ces.Vide ibi.

De indulgentiis.

Indulgẽtia nobis per ſcripturã mini
me innotuit:licet inducatur illud.ii.
coꝛ.j.ſi quid donaui vobis ſed nec
per dicta antiquoꝛũ doctoꝛũ ſed mo-
dernoꝛum.Dicit enim Gre.indulgẽ-
tiã ſeptennẽ in ſtationibus rome poſuiſſe:⁊ quia
eccleſia hoc facit ⁊ ſeruat credendum eſt ita eſſe:
quia regitur ſpiritu ſancto. Indulgẽtia ergo ab
indulgeo dicta eſt ꝙ multa ſignificat:pͥmo ſcili
cet gratie collationem:ſicut papa alicui dicitur
poteſtatem aliquã indulſiſſe:ſecundo aſſiduita-
tem alicuius exercitij vel operis:vt idẽ ſit indul
gere quod operam dare:ſicut dicitur quis indul
gere gule.⁊ tertio remiſſionem debiti vel actio-
nis cuius habetur ius aduerſus aliquẽ ſicut quẽ
habet actionẽ iniuriarũ aut pecuniarũ indulget
per remiſſionẽ:⁊ deus indulgere peccata diciẽ.
Igiẽ per aliquã ſimilitudinẽ ad pꝛedicta indul-
gẽtia multa ſignificat de quo vide Archi.⁊ Ge.
in.c.indulgentie.de pe.⁊ re.lib.vj.a quibus ſolũ
diſſentio in hoc:qꝛ indulgẽtiã dicũt aliquando
vocari ius cõe.xxiii.q.ii.interfectoꝛes.⁊.xxxv.q.
vj.de inceſtuoſis.ſʒ hoc nõ bꝫ pprie:ſed qð ali-
qñ fuit indulgẽtiã bñ põt eſſe ius cõe ſm gloſ.in
d.c.interfectoꝛes.Unde dico quod indulgentia
pꝛimo ſignificat conceſſionem gratie:vt lit.pen.
c.fi.de priuil.dudum.⁊ ſecundo ipſam alicuius
operis aſſiduitatem licet alio modo q̃ verbum
⁊ tertio pꝛopꝛiiſſime ſignificat remiſſionem ſiue
relaxationem debiti ex parte eius cui indulge-
tur ſiue actionis ex parte indulgentis:ſiue re-
laxat actionem in iuris rigoꝛe:diſpenſando vt
diſtin.lxxvij.capitu.fina.in fine.de elect.dudum
el ſecundo.ſiue penam ad quam quis ei obli-

gaꝛ.ij.q.iij.ſi quē.§.vñ.Et qꝛ q̄ntū ad effectū idē eſt remittere debitū ⁊ dare vñ illud ſoluatur.inde quarto dr̄ indulgētia donatio illiꝰ quo quis debitū ſoluit:ſicut ſi fateoꝛ vel economus alicuius magni dñi de theſauris quos habuit a dño vel ſeruis eiꝰ co volēte daret debitoꝛi eiuſdē dñi vñ ſolueret illi vel offerret ipſi dño ꝑ eo diceretꝛ debitū indulgere:nō qꝛ indulgeat: ſꝫ qꝛ facit vt illi debitū nō imputetꝛ a dño ac ſi eſſet remiſſum. Et ſic ſumitꝛ indulgētia in ꝓpoſito vt patebit per s.Tho.ſtatim.Vñ indulgētia nō eſt remiſſio pene vt diffinit ſum.Ange.nec relaxatio eiuſdē vt dicit ſum.ro.qꝛ eccleſia facit indulgētias q̄ntum ad oēs penas ⁊ tñ non abſoluit ab oī pena vñ.s.Tho.in.iiij.di.ij.q.j.art.iij.q.j.ad ſecūdū. ſoluēs illud motiuū qꝛ inferioꝛ ipſo papa abſoluere nō pōt a pena ad quā ſuperioꝛ ligauit:id eſt deꝰ dicit ꝙ iſte qui indulgētiā ſuſcipit nō abſoluitꝛ ſimpliciter loquēdo a debito pene:ſꝫ datꝛ ſibi vñ debitū ſoluat.Eſt ergo indulgētia eccleſiaſtica donatio alicuiꝰ ſumpti de theſauro ſpūali eccleſie facta peccatori vt inde ſatiſfaciat deo ſpenarum creditoꝛi:⁊ hoc clarius patebit.§.ſequen.

1. qď ¶ Primo vero queritꝛ quid eſt fundamētū ⁊ ratio faciēdi huiuſmodi indulgētias:⁊ dr̄.s.Tho. vbi.ſ.ſic.Ratio quare valere poſſunt indulgētie eſt vnitas coꝛpoꝛis myſtici.in qua multi in operibus penitētie ſupererogauerūt ad mēſurā debitoꝛū ſuoꝛū ⁊ multas tribulatiōes iniuſte ſuſtinuerūt patiēter.per quas multitudo penarū poterat expiari.ſi eis deberetꝛ.Quoꝛū meritoꝛū tanta eſt copia:qꝺ omnē penā debitā nūc viuētibus excedunt:⁊ precipue ꝓpter meritū xp̄i:qꝺ ⁊ ſi in ſacramētis operetur:nō tamē eiꝰ efficacia in ſacramētis includitꝛ:ſed ſua infinitate efficaciā ſacramētoꝛū excedit.Dictū eſt aūt ſupra qꝺ vnꝰ ꝓ alio ſatiſfacere pōt.Sancti aūt in quibus ſuperabūdātia operū ſatiſfactiōis inuenitꝛ:nō determinate ꝓ iſto q̄ remiſſiōe indiget hmōi opa fecerūt:alias abſqꝫ oī indulgētia remiſſionē cōſequeretꝛ:ſꝫ cōiter ꝓ tota eccl'ia:ſicut apoſtolus dicit ſe implere ea que deſunt paſſiōi xp̄i in coꝛpoꝛe ſuo ꝓ eccleſia ad quā ſcribit.ij.Coꝛin.j.Et ſic predicta merita ſunt cōia toti eccl'ie.Eſt aūt que ſunt cōmunia multitudini alicui diſtribuuntꝛ ſingulis de multitudine ſm arbitriū eiꝰ qui multitudini preeſt. Vñ ſicut aliquis conſequeretꝛ remiſſionē pene.ſi alius ꝓ eo ſatiſfaceret:ita ſi ei ſatiſfactio alteriꝰ ſibi per eū qui pōt diſtribuatꝛ.hec ille: ⁊ eſt cōis opinio theologoꝛū in.iiij.diſt.xx.⁊ canoniſtarū in.c.indulgētie.de pe.⁊ re.lib.vj.⁊ cle.vnica.de reli.⁊ ve.ſan.⁊ in dicto.c.qꝺ autē. Sūma autem Ange.ab iſto fundamēto declinās dicit cū Frā. de mairo.qꝺ cū merita ſanctoꝛū ſint vltra condignū remunerata a deo ⁊ exhauſta:dantur ſolū ex merito xp̄i ⁊ paſſiōis eius:ſed iſtud argumentū fuit ſolutū anteq̄ factū a Pet. de palu.in.iiij. ea.di.ſic dicēte.Opus bonū penale ſanctoꝛū dupliciter cōſiderari pōt.primo.ſ. inquātū meritoꝛiū:⁊ ſic nō trāſgreditꝛ perſonā merētis: niſi ſolū meritū xp̄i:qui ſibi ⁊ alijs meruit:⁊ ſic nulliꝰ plus meruit quā acceperit vel accepturus ſit in ſeipſo. Et ſecūdo inquātū eſt ſatiſfactoꝛium ⁊ ſic multi ſancti plus ſatiſfecerūt q̄ debuerunt.Quia ergo ſancti plus ſuſtinuerūt quā meruerint ⁊ nō ſolū animo merēdi:ſed etiā ſatiſfaciēdi:⁊ pro ſe quid eſt primo deinde pro omnibus indigētibꝰ ſecundū intētionē eccleſie ⁊c.hec ille.ex cuius dictis ⁊ ſancti Tho.elice quod actu aut virtute tripliciter ſancti fecerūt opera ſatiſfactoꝛia. primo pro ſe.ſecūdo pro aliquibus determinatis perſonis vna vel pluribus.tertio ꝓ eccl'ia.Adde ſm eūdē qꝺ liberatio a pena tota vel parte eius eſt in ſacramētis ⁊ indulgētijs:ſed in indulgētijs ex ſolutiōe:in ſacramētis ex mera liberalitate dei: qꝛ dicere quod in eis deus nihil remittat niſi q̄ntū ſibi ſoluitur aut de theſauro cōmuni eccleſie : aut de theſauro coꝛdis vel coꝛpoꝛis:vel auris eſt dicere deum minus liberalem.hec ex illo.

¶ Scđo queritur vtrū indulgētie valeant ⁊ ad quid ſeu que pene per indulgētias remittātur:⁊ dicit.s.Tho.vbi ſupra qꝺ ab omnibus conceditꝛ indulgētias aliquid valere:qꝛ impiū eſſet dicere qꝺ eccleſia aliquid vane faceret:ſed ad quid valeāt fuerūt multe opiniōes vt colligitur ab ipſo ibi ⁊ a gl.in.c.qꝺ autē.de pe.⁊ re.ſꝫ oēs.aut ſunt ita abſurde qꝺ nec reprobare nec recitare eas dignū eſt vel reducūtur ad illam quā.s.doctoꝛ. ibi recitat ⁊ que dicit quod nō valent ad abſoluendum a reatu pene quā quis in purgatoꝛio ſm iudiciū dei meretur:ſed valēt ad ſoluēdū ab obligatione qua ſacerdos obligauit penitētē ad penam aliquā vel ad quā etiā ordinatur ex canonū ſtatutis.Sed hec opinio inquit nō videtur vera:primo qꝛ eſt expreſſe cōtra priuilegiū petro datū:vt quod in terra remitteret remitteretur ⁊ in celo vnde remiſſio que fit q̄ntū ad foꝛū eccleſie valet etiā q̄ntū ad foꝛū dei.Et preterea eccleſia huiuſmodi indulgētias faciens magis dānificaret q̄ iuuaret:quia remitteret ad penas grauioꝛes id eſt purgatoꝛij abſoluēdo ab iniūctis. Et ideo aliter dicēdū quod valēt ⁊ q̄ntū ad foꝛū eccleſie ⁊ q̄ntū ad foꝛū dei ad remiſſionem pene reſidue poſt cōtritionē ⁊ confeſſionē ⁊ abſolutionē: ſiue ſit iniuncta ſiue nō.hec ille id eſt ſiue ſit iniuncta per ſacerdotē vel canones:ſiue non ſit ab eis iniuncta ſed a deo iniungenda ⁊c.Et hec eſt vera et communis opinio quā ſequitur Hoſ. Jo. and.⁊ Pañ.in.d.c.quod autem.⁊ communiter alij canoniſte ibi ⁊ theologi in.iiij.diſt.xx. 2

3 ¶ Tertio querit q̃tũ indulgẽtie valẽt in remit-
tẽdo predictã penã: ⁊ dicit.s.tho.de hoc multas
eſſe opiniões. ¶ Prima dicit qȯ indulgẽtiarũ va
loꝛ mẽſurat̃ ſm internã ſuſcipiẽtis deuotionẽ nec
valẽt q̃tũ predicant̃: ſʒ eccl'ia pnũciat vt quadã
pia fraude hoĩes ad bñfaciẽdũ alliciat: ſed cõtra
qꝛ ſicut ſcriptura iã nõ haberet robur autoꝛitatis
ſi in ea deprehẽderet̃ aliq̃d falſitatis ſm Aug.in
epl'a ad Hie.ita ⁊ eccl'ia nõ hr̃et. ¶ Scd̃a dicit qȯ
valẽt q̃tũ pnũciant̃ ſm iuſtã eſtimationẽ: nõ tñ
dãtis ĩdulgẽtiã q̃ foꝛte minꝰ eſtimat qȯ dat aut
recipiẽtis q̃ minꝰ parũ eſtimare poſſet qȯ dat̃: ſʒ
ſm iudiciũ bonoꝝ pẽſata cõditiõe pſone ⁊ vtili
tate ⁊ neceſſitate eccleſie. Sʒ hec opinio ſtare nõ
põt. primo qꝛ ſm hoc indulgẽtie nõ valerẽt ad re
miſſionẽ ſʒ magis ad quãdã cõmutationẽ: ⁊ pre
terea predicatoꝛ eccl'ie nõ excuſaret̃ a mẽdacio:
cũ q̃nq3 indulgẽtia prediceť longe maioꝛ quã iu
ſta eſtimatio poſſit acq̃rere pẽſatis oĩbꝰ p̃dictis
ſicut cũ adeũti vnã eccl'iã dant̃ ſeptẽ anni cuiuſ-
modi iudulgẽtias Gre.rõne inſtituit in ſtationi
bus. Adde qȯ aliq̃n p re minoꝛe p̃dicat̃ indulgẽ
tia maioꝛ ⁊ pro eadẽ aliq̃n maioꝛ aliq̃n minoꝛ.
¶ 3. dicit qȯ q̃titas remiſſiõis nõ mẽſurat̃ ſm de-
uotionẽ ſuſcipiẽtis tñ nec eiꝰ qȯ dat̃: ſʒ ſm cãm
p qua indulgẽtia dat̃: ad quã ſcĩʒ qȯ hõ accedit
ſm hoc cõſequit̃ remiſſionẽ indulgẽtie: vt ĩ toto
vel in pte: ſʒ ↄtra qꝛ ſm hoc ſaluari nõ põt eccl'ie
cõſuetudo que p eadẽ cã interdũ maioꝛẽ interdũ
minoꝛẽ indulgẽtiã ponit: ſicut rebus eodẽ mõ ſe
habẽtibꝰ viſitãtibꝰ vnã eccl'iã aliq̃n annꝰ aliq̃n
dies.xl. dant̃: put grãm voluerit papa indulgen
tiã cõcedẽs. Et iõ dicẽdũ qȯ q̃titas affectus con
ſequit̃ quãtitatẽ cauſe: cauſa aũt affectiua remiſ
ſiõis pene indulgentijs nõ eſt deuotio aut laboꝛ:
aut datũ recipiẽtis: vel cã p qua fiũt ſʒ abũdãtia
meritoꝝ eccl'ie: q̃ ſufficit ad totã penã expiien-
dã: vnde nõ opoꝛtet ad aliqȯ illoꝝ pportiõare
quãtitatẽ remiſſiõis: ſʒ ad merita eccl'ie que ſem
p ſupabũdãt: ideoq3 ſm qȯ applicant̃ ad iſtũ re-
miſſionẽ cõſequit̃. Ad hoc aũt qȯ iſti applicẽtur
requirit̃ autoꝛitas diſpẽſandi hmõi theſaurũ ⁊
vnio eiꝰ cui diſpẽſant̃ ad eũ q̃ merebat̃: qȯ eſt p
charitatẽ ⁊ ratio diſpẽſandi ſm quã ſeruat̃ intẽ-
tio eoꝝ qui opera meritoꝛia fecerũt: q̃ fecerunt
ad honoꝛẽ dei ⁊ vtilitatẽ eccl'ie in gñali: vñ oĩs
cã vrgẽs in vtilitatẽ eccl'ie et honoꝛẽ dei eſt ratio
ſufficiẽs indulgẽtias faciendi: vñ ⁊ dari pñt pro
tpalibꝰ nõ ſimpliciter ſʒ oꝛdinatis ad ſpũalia: pu
ta reprehẽſionẽ inimicoꝝ eccl'ie pacẽ eiꝰ pturbã
tiũ cõſtructionẽ eccleſiarũ ⁊ põtiũ ⁊ hmõi: vñ nõ
dat̃ ibi ſpũale p tẽpoꝛali: ſed p ſpũali. Et iõ dicẽ
dũ eſt qȯ indulgẽtie ſimplr̃ tñ valẽt quãtũ predi
cat̃ mõ ex parte dãtis ſit autoꝛitas: ex pte recipiẽ
tis charitas: ex pte cauſe pietas: q̃ honoꝛẽ dei et
vtilitatẽ p̃ximi cõprehendit: et in arbitrio dan-
tis eſt taxare quantũ de pena per indulgẽtiã re-
mittat̃ qȯ iſta remiſſio eſt effectus clauis iuriſdi
tiõis cũ nõ pertineat ad clauem oꝛdinis vt dice-
tur talis autẽ effectꝰ ſubiacet hoĩs arbitrio: non
autẽ effectus clauis oꝛdinis: nec in hoc fit nimis
magnum foꝛum de miſericoꝛdia dei aut diuine
iuſtitie derogatur qꝛ nihil de pena dimittit̃: ſed
pena vnius alteri cõputat. Si tamẽ quis inoꝛdi-
nate remittat: ita qȯ hoĩes quaſi p nihilo ab ope
ribꝰ penitẽtie reuocent̃: peccat faciẽs tales indul
gẽtias: et nihilominus q̃s plenã indulgẽtiã con
ſequitur. hec ex.s.Tho. Ex quibꝰ ptʒ qȯ ſi dr̃ in-
dulgẽtia eſſe decẽ dierũ vʒ decẽ dies: et ſi cẽtum
vʒ centũ: ⁊ gñaliter tñ vʒ quãtũ ſonat modo ad-
ſint illa tria q̃ dixit.s.Tho. et adde quartum qȯ
ipſe tanquã manifeſtum tacuit quod ſeruetur foꝛ
ma conceſſionis id eſt fiat id quod mandatur et
ſub cuius conditione indulgentia conceditur.

¶ Quarto q̃rit̃ q̃ñ intelligẽdꝰ ſit iſte valoꝛ de- 4
cem aut cẽtũ dierũ vel hmõi: et dico qȯ ſm cõem
doctrinã p̃cipue Albe. ⁊ Piſa. ⁊ Archi. ⁊ eſt mẽs
s.Tho. cũ dr̃ qȯ tñ valẽt quãtũ intelligit̃ qȯ ſi di
cunt̃ dies eſſe centũ ⁊ ſunt tñ nonaginta: ſʒ ſunt
cẽtũ valẽtes tñ ad remiſſionẽ pene quãtũ centũ
dies pnĩe ſm taxationẽ factã a iure vel ſacerdo-
te vel iuſtitia diuina: quia iſti dies nõ ſunt dies
celi ſeu purgatoꝛij ſed mũdi. Et intendũt qȯ iſti
dies cẽtũ tñ valẽt quantũ ſi q̃s centũ diebꝰ face
ret pnĩam ſm cõem iuris vel ſacerdotũ vel iuſti-
tie diuine impoſitionẽ factã vel faciẽdã intelligẽ
do qȯ iſta taxatio fiat ſm diuinã iuſtitiã princi-
paliter ſm canones vero ad arbitriũ ſacerdotũ ʒ
ſcdario: inquantũ taxãt ſm iuſtitiã dei non decli
nãdo ad minus qꝛ valerẽt plus: nec excedẽdo in
plus qꝛ valerẽt minus: lʒ ad illud plꝰ iuſto impo
ſitũ iã nõ teneret̃ pctõꝛ: qꝛ eſſet illi remiſſum non
rõne indulgẽtie q̃ non dat̃ niſi in oꝛdine ad verũ
reatũ pene ⁊ nõ exiſtimatũ: ſʒ ex implicita volun
tate iponẽtis q̃ ſupueniẽte indulgẽtia nõ intẽdit
ligare ad aliq̃d ſi foꝛte plus iuſto p erroꝛẽ impo
ſuit. Iſti aũt dies ſic taxati nõ valẽt p̃ciſe cẽtum
purgatoꝛij: qꝛ cũ foꝛũ ſit diuerſum: foꝛte qȯ dies
non rñdet diei ſed paucis diebꝰ põt q̃s hic ſolue
re pnĩam ibi lõgo tpe pagendũ: ideoq3 ſm predi
ctos cẽtũ dies indulgẽtie eq̃pollẽtes centũ diebꝰ
pnĩe nõ ſunt dies purgatoꝛij.ſ. quantũ eſt ex intẽ
tione eccl'ie: ſiue iſti dies rñdeãt illis ſiue nõ: vñ
ſm Herue. in.iiij. di.xx. et Piſanũ ⁊ cõem doctrĩ
nã: ſicut cẽtũ dies pnĩe plus valent vni q̃ alij ra-
tiõe maioꝛis deuotiõis: ita ⁊ cẽtũ dies indulgẽ
tie ita.ſ. qȯ vnus p hoc abolere poterit magnum
tp̃s purgatoꝛij: puta annũ: aliꝰ vero paruũ: puta
dimidiũ annũ: qȯ tñ locũ hr̃e non vr̃ vbi plena-
rie dat̃ vel pro aliq̃ determinata pte pctõꝝ: puta

tertia vel dimidia ꝛ hmõi. Cũ opiniõe ꝑdictoꝝ trãſit ſuppell'. ꝛ ſum.ro. ſꝫ ſum.ang. diſſentit. Tñ ad hoc qȯ illi dies plus valeãt vni q̃ȝ alteri rõne maioris deuotionis: q2 inqt vꝫ derogare verbis indulgẽtie cũ dicat qȯ dat ĩdulgẽtia tot annoꝝ ꝛ debeãt ĩtelligi de annis vere ꝛ optime pnĩe faciẽde: q2 verba in potiori ſignificato ſunt intelligẽda ꝛ latiſſime in bñficio principis. de ꝟb. ſig. olim tibi. ſꝫ iſtud ſuũ motiuũ nihil eſt: q2 q̃ dicit de latiſſima intellectiõe ꝟboꝝ verũ eſt: ſi hoc patitur intentio principis per verba ꝛ alia indicia deprehenſa: qȯ non eſt in ꝓpoſito q2 cũ dicit papa centũ dies de iniunctis ſibi penitentiis relaxamus. loquitur de penitẽtia explenda per iſtum et non de optima explebili per alium deuotiorem.

ſ ¶ 5. q̃rit de ĩdulgẽtia ex pte dãtis: q̃s. ſ. et q̃liter
ldi. eã dare poſſit ꝛ debeat: et dico multa. ¶ Primuꝫ s. Tho. in iſta. q. fundamentũ tribuit in. iiij. ſent. vbi. ſ. ar. iiij. q. j. ſic virtualiter dicẽs. Indulgẽtie hñt effectũ ſm qȯ opa ſatiſfactoria vni9 ꝯputant alteri nõ ſolũ ex vi charitatis ſꝫ intẽtiõe operantis aliq̃ mõ ad illũ directa. Sꝫ intẽtio alteri9 ad alterũ põt tripl'r dirigi. Primo ĩ ſingulari ſicut cũ q̃s pro alio determinate ſatiſfacit: ꝛ ſic quilibet põt alteri ſua opa cõicare: et ſcḋo in ſpãli vt cũ q̃s orat ꝓ ſua ꝯgregatiõe ꝛ familiarib9 ꝛ bñfactorib9: ꝛ ad hoc ordinat ẽt ſua opa ſatiſfactoria: et ſic q̃ cõgregatiõi ꝑeſt põt illa alteri cõicare: applicãdo intẽtionẽ illoꝝ q̃ ſunt de cõgregatiõe ſua ad hũc determinatũ: tertio in gñali ſicut cũ q̃s opera ſua ordinat ad bonũ eccl'ie in gñali: et ſic q̃ ꝑeſt eccl'ie gñal'r: põt opera illa applicare cõicãdo ĩtẽtionẽ ſuã ad hũc vel illũ. Et q2 hõ eſt pars ꝯgregatiõis ꝛ ꝯgregatio eccl'ie: ideo ĩ intẽtione priuati boni includitur intentio boni congregationis ꝛ boni toti9 eccleſie: ideo qui preeſt eccleſie poteſt excõicare ea que ſunt cõgregationis ꝛ hui9 hoĩs: et q̃ ꝑeſt cõgregationi ea q̃ ſunt hui9 hoĩs ſed nõ conuertitur. Sed neq̧ prima cõicatio: neq̧ ſcḋa indulgẽtia dicitur ſed ſolum tertia propter duo. primo q2 per illas cõmunicationes quãuis homo ſoluatur a reatu pene q̃tũ ad deũ: tamen ſi ſoluitur a debito faciendi ſatiſfactionẽ iniunctã ad quã obligatus eſt ex precepto eccleſie a quo etiã debito abſoluitur per ſcḋam: ſcḋo quia in vna perſona vel in vna congregatione non eſt indeficientia meritorum vt ſibi ꝛ omnibus aliis valere poſſit vnde iſte nõ abſoluitur a pena debita ꝓ tota niſi tm̃ determinate pro eo fiat quantũ debeat: ſed in eccleſia tota eſt indeficientia meritorum precipue propter meritum chriſti: ideoq̧ ſolus ille qui preficitur eccleſie põt indulgentiã facere. Sed cum eccleſia ſit congregatio fideliũ cõgregatio autem hominũ ſit duplex ſcilicet oeconomica: vt eoꝝ q̃ ſunt de vna familia: et politica vt eoꝝ qui ſunt de vno populo: eccleſia aſſimulatur congregationi politice: quia ipſe populus eccleſia dr: ſed conuentus diuerſi vel parochie in vna dioceſi ſimilantur congregationi in diuerſis familiis vel officiis. Et ideo ſolus epiſcopus proprie prelatus eccleſie dicitur: ideoq̧ ipſe ſolus quaſi ſpõſus anuluꝫ eccleſie recipit: ideoq̧ ſolus habet plenam poteſtatẽ in diſpenſatiõe ſacramẽtorum ꝛ iuriſditionem in foro cauſaruꝫ quaſi perſona publica alii autẽ ſm quod illis ab illo committitur. Sed ſacerdotes qui plebibus preficiũtur non ſunt ſimpliciter prelati: ſed quaſi coadiutores: vnde in conſecratione ſacerdotum epiſcopus dicit quãto fragiliores ſumus tanto magis his auxiliis indigemus propter quod etiã nõ omnia ſacramẽta diſpẽſant. Unde ſacerdotes parochiales vel abbates: aut alii huiuſmodi prelati non poſſent huiuſmodi indulgẽtias facere: hec ille qui intẽdit quod hoc poteſt papa ex propria autoritate: epiſcopus vero eoipſo quod eſt epiſcopus ex cõmiſſiõe generali pape hoc poteſt particulariter in ordine ad ſubditos ſuos: reliqui vero ſolũ ex cõmiſſione ſpeciali: ꝛ hoc etiam innuit Hoſtiẽ. ¶ Secũdũ ſcḋm docto. in. c. quod autẽ. ꝛ in. c. cũ ex eo. de pe. ꝛ remiſ. indulgentiaꝫ cõcedere poteſt: primo ſolus papa plenarie in toto orbe: quia ſolus aſſumptus eſt in plenitudine poteſtatis. d. c. cum ex eo. ꝛ. xxiiij. q. j. quodcũq̧. ꝛ ſecundo legati domini pape poſſunt concedere perpetuã in terminis ſue legatiõis ſicut ꝛ ſtatuta perpetua facere. de offi. lega. c. fina. in text. ꝛ in glo. Et tertio archiepiſcopus in ſua prouincia ꝛ epiſcopus in ſua dioceſi: modo nõ excedãt ſummã dierũ. xl. etiã ſi detur a pluribus vel vnũ annum in dedicatione Baſilice ꝛ non plus etiã ſi dedicetur a pluribus: vt in. d. c. cum ex eo. ꝛ. c. noſtro. eo. titu. ꝛ notat Card. in cle. ij. de pe. ꝛ re. quod Inno. in. d. c. cum ex eo. limitat niſi in foro penitentiali in quo poterunt cõcedere plures annos modo faciant diſcrete: ꝛ idẽ Ge. in. c. indul. de pe. ꝛ re. lib. vj. ꝛ idem Joan. andri. Et quarto alii prelati inferiores ſiue ſeculares ſiue regulares: vt abbates ꝛ huiuſmodi ꝛ ſpeciali conceſſione aut priuilegio: vel cauſa legitima: puta preſcriptione non aliter: vt in. c. accedentibus. de exceſ. prela. quia hoc eſt dignitatis epiſcopalis vt in textu. in. d. c. accedentibus. poſſunt tamen cõmunicare bona ſui collegii. Et quinto omnes ſacerdotes in foro penitentiali dare poſſunt indulgentiam his quos poſſunt abſoluere: ſm ſummã angeli. ꝛ roſ. contra ſupple. que adducit ad hoc multos doctores: ſed ex premiſſis patet hoc eſſe impoſſibile proprie loquendo: doctores autem quos allegat nihil aliud ſentiunt niſi quod ſacerdos poteſt penam debitam minuere peccato-

vel nõ applicãdo merita per modũ indulgẽtie:ſed augẽdo erubeſcentiã ⁊ cõtritionẽ virtute clauiũ exhibẽdo miniſteriũ in ſacramẽto in quo deus aliquid remittit:⁊ orãdo pro peccatore:⁊ etiam minuẽdo penã canonũ:⁊ ab alio iniunctã in caſu quo minui ⁊ mutari poteſt q̃tum ad aliquid particulariter iniunctũ:ſed nõ ſic quin vero peccator teneatur ad illud:aut ad equiualẽs ſi illud meruit hic vel in purgatorio quod facit indulgẽ
3 tia. ¶ Tertium. Electus ⁊ confirmatus in epiſcopum ſed nondum conſecratus concedere poteſt indulgentias ſi eſt preſbyter ſm̃ Hoſtien. in dicto capitu. accedentibus ⁊ non aliter. Joan. autem cal. poſt ſantuȝ Thomaȝ tenet quod etiam ſi nõ ſit ſacerdos hoc poteſt ⁊ idẽ in legato. ⁊ idẽ Pan. q2 poſſe cõcedere has indulgẽtias cõſequitur iuriſditionẽ quã diaconi ⁊ alij nõ ſacerdotes poſſunt habere: vel cõmiſſam ſicut legati: vel ordinariã ſicut electi: licet non cõſecrati in epiſcopos aut ſacerdotes. vt in. c. ex tranſmiſſa. de ele-
4 ctiõe. Nec tollitur per peccatũ dicta poteſtas q̃diu ab eccleſia tolerãtur ſm̃ Ray. ⁊ Hoſti. ⁊ facit. c. dictũ eſt. prima. q. j. ¶ Quartũ nõ poſſunt autẽ dicti prelati indulgẽtias cõcedere nõ ſubditis ſuis vñ ſm̃ Pet. de pa. preciſe q2 nõ habẽt ſubditos nõ poſſunt indulgẽtiam facere. Fallit qđ dictũ eſt in duobus caſibus. primo in. c. noſtro de pe. ⁊ re. vbi archiepiſcopi concedunt ſimpliciter per totã prouinciã licet non ſint eius ſubditi niſi in caſibus iure expreſſis: ꝙ tamen intellige quoad nõ habẽtes ibi domiciliũ: ſcd̃o ꝙ illi qui volunt eas accipere: habẽt licẽtiam a ꝓprio epiſcopo ſm̃ aliquos. vt no. Inno. in. c. ꝙ autẽ. de pe. ⁊ re. imo ſm̃ alios de licẽtia ꝓprij ſacerdotis parochialis ⁊ cũ hoc trãſit Hoſtien. Gul. in ſpe. dicit tutius eſſe ꝙ habeatur cõſenſus epiſcopi. ⁊ ſufficit ſm̃ eũ cõſenſus metropolitani. d. c. noſtro Addit etiã idẽ Gul. ibi ꝙ ex cauſa poteſt epiſcopus ſtatuẽs in ſua dioceſi cõcedere vt indulgẽtie ſue proſint veniẽtib⁹ de dioceſi aliena cũ epiſcopi. ſ. ꝓprij conſenſu: ⁊ facit. d. c. qđ autem. nõ tamen poſſet cõcedere quod indulgẽtie ab alijs epiſcopis in eius dioceſi cõceſſe valeãt: q2 in p2io caſu illac accedẽtes quodammodo forũ cõſequuntur de foro cõpe. romana. § cõtrahentes. lib. vj. in ſecũdo vero alienam dioceſim vt ibi iudicent ingrediuntur in qua alienũ parochianũ ligare aut ſoluere nõ poſſunt: alioquin vnus epiſcopus poſſet centũ annos indirecte concedere. Ex quo patet quod litere habite a diuerſis epiſcopis datibus indulgẽtias his qui aliquib⁹ faciũt elemoſynas nõ valẽt niſi ſubſint epõ faciẽti vel habeãt licentiã a proprio epiſcopo vel ſacerdote vt tales indulgẽtie eis proſint: de fo. compe. ſignificaſti. de pe. ⁊ re. quod autẽ. vbi ſic dicit Pan. quod tutũ ⁊ valde expediẽs eſt vt volens peregrinari ⁊ pia loca viſitare licẽtiã habeat a ꝓprio iudice participãdi indulgẽtijs alienis. quod tamẽ de indulgentijs pape non intelligitur. ix. q. iij. cuncta.
¶ Quintũ. Si dicti prelati cõcedũt indulgentias 5
vltra dictã ſummã nõ valẽt. vt in. c. indulgentie. de peni. ⁊ re. lib. vj. quod glo. ibi intelligit quoad exceſſum nõ quo ad terminũ cõceſſuȝ: ſed Ge. in. c. fi. eo. ti. ⁊ lib. dicit ſm̃ Jo. mo. quod talis indulgẽtia eſt omnino nulla: per tex. qui dicit: ita tñ qđ ſtatutũ generalis cõcilij nõ excedatur. ⁊ cõſequẽter videt ptãs eorũ limitata in tñ qđ ſi ſtatutũ excederẽt poteſtatẽ nõ haberent: ⁊ ſic videretur facta a nõ habẽte poteſtatẽ. Sed prima opinio eſt verior: q2 vt dicit Jo. an. hic eſt q̃dã liberalitas. ⁊ in his ⁊ in donatiõib⁹ dicim⁹ qđ valẽt ꝓ parte vſq3 ad modũ legitimũ. ⁊ in reſiduo nõ ⁊ hoc videtur approbare. Pan. in ſimili de quinquageſima epiſcopi. aut centeſima: de quo ſupra
donatio primo § xvij. ¶ Sextũ. Si in largitione 6
indulgẽtie concurrunt multi: puta archie. ij. epiſcopus: vt quia vterq3 eſt de faciẽtibus tale quid puta quia vterq3 in conſecratione alicuius baſilice dat annũ: dico ſecundũ Hoſtiẽ. in. d. c. exeo. ⁊ Dir. in libro primo ꝙ ſubditi epiſcopi habebunt vtrãq3 puta bienniũ. alij vero cõprouinciales alterã tãtũ. ſ. archiepiſcopalẽ. Si vero epiſcopus dedit. xl. dies indulgẽtie. ⁊ ſucceſſor ei⁹ totidẽ nõ valet vtraq3 ſm̃ Gemi. in. c. fin. de pe. ⁊ re. lib. vj. ex mẽte Joan. an. in addi. ſpec. q2 per taleȝ multiplicationẽ veniri poſſet cõtra cõciliũ. cũ ex
co ſupra allegatũ. ¶ Septimũ. Indulgẽtie durãt 7
poſt mortẽ cõcedentis ſm̃ Inno. in. c. quod tranſlationẽ. de offi. leg. ⁊ facit quod not. Lap. in. c. fi. de reſcrip. lib. vj. ⁊ ſequitur gemi. ibi: ⁊ ſimiliter facit quod no. gl. ⁊ do. in. c. cũ ad hoc de q3 ele. nõ re. ⁊ Lan. in cle. fi. de elec. Et facit ad literas q̃s ſaluus cõductus nõ expirat morte concedẽtis ꝓ quo etiã vide gloſſam ſingularẽ in. c. cũ ex eo. de electio lib. vj. Nec obſt. l. fi. ff. de pe. q2 loquitẽ in penalibus. Et idem dicit gloſ. in. c. fin. de offi. legati. de indulgentijs quas legati concedunt ſubuenientibus ad reparationem pontium vel loci religioſi: quia durant poſt finitam legationem quemadmodum ⁊ eorum ſtatuta: etiaȝ ſi in eis contineatur pena excõmunicationis: ⁊ cõſentit ibi Pan. Secus de indulgẽtia ſeu licẽtia: puta eligendi ſibi confeſſorem: vel nõ reſidendi in beneficio. ſed tenet quod expirat morte concedẽtis ſeu finito eius officio: niſi ſit facta cum cauſe cognitione ⁊ cõſenſu ſui capituli: quia eſt in preiudicium eccleſie. Et ſic tenet ꝙ in cõceſſione preiudicatiua gratia conceſſa per inferiores papa ſine cauſe cognitione expirat: ſed ſecus ſi concederet a papa vel nõ eſſet alteri ꝑiudicatiua: ad

de:vel concederet autoritate pape:vt ſupra gratia.§.4.Et ſic cōcordāt doct.Et idē dic de indulgētus aliorū prelatorū ſm Pet.de palu. quod.ſ. nō finiūtur morte cōcedētiū niſi per accidēs ſub ſequatur alia eiuſdē rōnis qui priorē nō cōpatiatur vt ſupra pticula priore:deſtruunt tñ ſm Pe. de palu.deſtructo totaliter loco vt reedificatione indigeat.z rō eſſe pōt qz cōcedunt autoritate
1 pape:z nō preiudicāt.¶Octauū. Reuocatio indulgētie ante certificationē nō nocet ſm Señ.de cōceſ.prebē.c.j.lib.vj.ſz ipſa durat quouſqz certificati fuerint illi quibus cōceſſa eſt:niſi in reuocatiōe eſſet clauſula decreti vel quid ſimile. per qd expreſſe appareret de volūtate pape cōtraria. Et hui9 exēplū eſt:qz olim Caliptus conceſſit indulgentiā dantib9 ſubſidiū zc.quā ſucceſſor reuocauit z tñ ſm doc.in.d.c.j.illi qui ſubſidiū dederūt medio tēpore.ſ.a die reuocationis vſqz ad diē notitie illā habuerūt.De priuilegio aūt vtrū ſumat vires ſtatim a cōceſſione infra priuilegiū §.vltimo.¶Nonū.Queſtoribus indulgētie dā-
9 de ſunt ſub forma que habetur in.d.c.cum ex eo.
6.q. 1.di. ¶Sexto querit qb9 ex cauſis poſſit quis facere indulgentiā:z dico multa.¶Primū.Scdz cōiter doctores fieri pōt indulgētia pro rei dei laude z gloria:que precipue relucet i ſanctis ei9:qui honorātur in cōſtructiōe eccleſiarū:z cōmemoratione ſuarū virtutū.Et ideo recte daf indulgentia edificātibus eccleſias:celebrātibus feſta ſanctorū aſtantibus predicatiōi z diuinis officiis.Item p cōmuni vtilitate vt fidei defenſiōe terre ſancte
2 promotione ſtudij z huiuſmodi.¶Scdm.Poteſt etiā dari pſpiritualib9 tantū:ſicut Inno.iiij.dedit orātib9 p rege Frācie indulgentiā decē dierū vt refert.s. Tho.in.iiij.nō autē pro tēporalibus tantū:ſed vt ordinantur ad ſpiritualia vt dictuz
3 eſt.¶Tertiū.Nō pōt autē dari pro remiſſione iniuriarū:qz ſm.s.Bona.in hac datione debet attendi aliquid quod ſit mere voluntatis z nō neceſſitatis cuiuſmodi eſt dicta remiſſio.
7 1.di. ¶Septio querit quot reqrant ad hoc vt indulgētie aliquibus valeāt:z dico multa.¶Primum Scdm Pet.de pal.requirunt quatuor.Duo qdē ex parte dātis:primo ſcz autoritas de qua ſupra §.v.particula ſcda:nō aūt requirit bonitas:qz vt dicit.s.Tho.poteſtas faciēdi indulgētias cōſequit iuriſditionē: que per pctm mortale nō admittit z ſcdo cauſa rationabilis.i. opus ad honorē dei vel ad vtilitatē eccleſie ſeu proximi. Ex quo infert archi.z.s.Tho.qz papa nō pōt ad libitū euacuare purgatoriū:qz hoc eſſet indiſcretū z irrationabile.ad hoc aūt qd indulgentia valeat requirit cauſa cōueniēs:vt dicit.s.Tho.i.iiij.di. xlv.Et ſilr duo ex parte ſuſcipiētis:primo.ſ.vt ſit in ſtatu merendi.i.in charitate vnde nō valent exiſtētibus in mortali ſaltē p tūc:qz manēte cauſa id eſt culpa vel offenſa.effect9.i.reat9 pene tolli nō pōt.ſcdo vt faciat illud p quo indulgentia datur:volūtas aūt faciēdi illud ſufficit quidem qtū ad mereri augmētū gratie vel glorie.ſed nō qtū ad remiſſionē pene ſeu adeptionē indulgentie ſm.s.Tho.z pe.Sūma aūtē ange.ponit alia duo.primo.ſ.quod accipiēs credat eccleſiam habere hāc autoritatē ſed hoc reducitur ad eſſe in charitate.ſecūdo qz ſit ſubditus dātis:ſz hoc reducitur habere autoritatē.¶Scdm.Cōfeſſio ac- 2
tualis nō requirit neceſſario etiā de mortalibus qtū eſt ex natura talis cōceſſiōis ſm oēs ſz ſufficit cōtritio que nō eſt ſine charitate:requirit vero actualis cōfeſſio ſi hoc intēdit indulgētie largitor.Utrū aūt hoc intēdat vel nō intēdat cū dicit vere cōfeſſis z cōtritis.licet probabiliter aliqui dicāt qz ſic.ita qz intēdit dare ſolum his qui poſt cōfeſſionē nō inciderūt in mortale.mihi tamē probabilius videtur qz intēdat dare oib9 qbus pōt ſi ſemel in anno ſunt cōfeſſi vel volūt cōfiteri.i.oibus q ſunt in charitate faciētibus id p quo datur:qz papa nō largit indulgētiā vt ſuppono principalr vt inducat ad cōfeſſionē ſed ad aliud puta elemoſynā vel hmōi vñ qd dr cōfeſſis intelligit ſm Pe.de pa.in propoſito:vel ſm alios qd tamē forte idē eſt intelligit confeſſis ſm ſtatutū eccleſie.i.ſemel in anno adde vel cōfiteri volētib9.Et hāc opinionē expreſſe tenet Pañ.i c.oīs.de pe.z re.z Jo.an.in.d.c.qd aūt.z in glo. in cle.vnica.de rel.z ve.ſan.z imo.z car.ibidē z ſic fuit reſpōſum z declaratū in cōcilio Cōſtātie ſicut habet in quodā libello ſcripto manu reuerēdi quondā pris fratris Joānis de galopia ordi. pre.viri docti z veridici.debet tñ qſqz cōfiteri:qz plerūqz hoies maxime ſeculares credūt ſe contritos z ſunt ſolū atriti qui tñ p cōfeſſionē de atri- 3
tis fiunt cōtriti.¶Tertiū.Charitas actualis neceſſario requirit de mente docto.qui indiſtincte dicūt requiri charitatē.archi.tñ ex hoc qz aliquādo dr z cōfeſſis vel qui infra menſem fuerint confeſſi:arguit quod videat ex mēte z pactione concedētis qz qui nō eſt in ſtatu merēdi:recedente fictione effectū recipiat.quod qz eſt poſſibile z ex cōcedētis volūtate dependēs:pium eſt dicere qd ſit verū:qz vt dicit gl.in.d.cle.vnica. hmōi conceſſiones nō decet nec expedit amare interpretari.tū etiā quia veriſimile eſt qd cōcedens ſic virtualiter intendat.z ſic exprimeret ſi de hoc cogitaret:qz veriſimile eſt qz intēdat his qui faciunt id pro quo datur indulgētia eaz valere omnimodo quo eſt poſſibile.Et ideo nullus qtūcūqz in mortali exiſtēs eſſet ab indulgētia capiēda:quia forte aliquādo conteretur z illam conſequetur.
¶Septimo querit quibus indulgentie valere 7.q.

1. di poſſint: ⁊ dico multa. ¶ Primum exiſtentibus in
mortali indulgẽtie nõ valent quãtũ ad remiſſionẽ
pene ſm oẽs. imo nec ad acq̃rendã grãm ſm. s.
Thom. q̃uis hoc aliqui dixerint: qꝛ licet merita
per indulgentiã diſpẽſata ad hoc poſſint valere
nõ tamẽ propter hoc diſpẽſanꝛ. ſed determinate
ad remiſſionẽ pene. Si aũt fieret cõmunicatio ꝑ
hũc modũ. facio te participẽ meritorũ totius ec-
cleſie. vel minꝰ cõgregationis. aut ſpecialis ꝑſo-
ne ſic valere poſſet ad merendũ aliquid ei qui eſt
2 in mortali. hec ille. ¶ Scdm. Valẽt autem ſm. s.
Tho. etiã religioſis ſi obſeruent tenorẽ bulle. vt
ſ. de licentia ꝓlatorũ dent aliquid aut faciant: qꝛ
nõ ſunt peioris conditionis q̃ alij. nõ tñ per eas
remittunꝛ illis impoſita in foro capituli: quia il
lud nõ eſt penitentiale ſed iudiciale. Nec tamen
oportet religioſos exire clauſtra ꝑ indulgentijs:
qꝛ licet ille plus valeãt quo ad remiſſionẽ culpe
q̃ obſeruantia: ecõtrario tamẽ eſt quo ad acqui-
3 ſitionẽ premij qđ eſt melius. hec ex illo. ¶ Tertiũ
etiã ſm eundem in quarto. di. xlv. defunctis ſi cõ
tinetur in tenore bullarum modo pro eis faciat
aliquis ꝙ mandatur: vtrũ aũt eis valeãt per mo
dũ indulgentie vel ſuffragij modo nõ eſt curan-
4 dum. ¶ Quartũ. Prelato autẽ qui illas conceſſit
etiã ſi faciat id pro quo conceſſit non valent ſm
vin. in. d. c. cũ ex eo. et guil. in . . c. ⁊ archi. in. d. c.
indulgentie. C. ne quis in. c. ſu. l. ſ. ⁊. l. inquiſitio.
C. de ſolu. ſed veriꝰ. s. tho. et alij theologi in quar
to diſt. xx. dicunt ꝙ licet principaliter non poſſit
ſibi prelatus indulgẽtiã dare: qꝛ. ſ. nõ habet cau-
ſam vt ſe prouocet ad ea que vergũt in dei hono
remꝛ vtilitatẽ eccleſie gratia cuius danꝛ indul-
gentie qꝛ horũ cura eſt illi cõmiſſa. tñ data alijs
vti põt ſub eadẽ forma. ⁊ idẽ tenet Gaſpar. in. d.
c. noſtro. et ſequiꝛ Ge. in. d. c. indulgẽtie. de pe. et
re. li. vj. et facit quod not. doc. in. c. per venerabi-
lem. qui fi. ſint leg. vbi ꝓnceps legitimare poteſt
filios ſuos non tanq̃ pater ſed tanq̃ princeps. et
ſic gaudet priuilegio quo et ceteri participes.

8. q. ¶ Octauo queritur quomodo intelligẽda ſunt
multa que circa indulgentias dicuntur et fiunt.
1. di. et dico multa. ¶ Primum. Cũ datur indulgentia
porrigẽtibus manus adiutrices: vel dãtibus au-
xiliũ: aut facientibus hoc vel illud ſm. s. Tho. ⁊
s. bo. intelligitur ſi hoc faciãt ſm ꝙ eis cõgruit.
vnde ſi pauper dando vnũ denariũ totã aſſequi-
tur. nõ tamẽ idẽ erit de diuite. qui dando obolũ
nõ dr dare auxiliũ. pro quanta tñ parte faciet id
qđ mandaꝛ pro tãta habebit indulgentiã vt in-
nuit vterq̃ corũ licet aliqui ſentiãt contrarium.
Predicta tamẽ intellige quãdo mandaꝛ aliquid
gñaliter et indeterminate. ſecus ſi determinate:
vt dare aureum: vel dicere ſemel aue maria: qꝛ in
talibus nõ exquiriꝛ decẽtia ꝑſone vel ſtatus: ſed
effectus operis impoſiti. ¶ Secundũ. Cum daꝛ fa- 2
cientibꝰ certũ quid determinate vel etiã gñali-
ter et indeterminate quãtũ ad ipſam indulgẽtiam
et remiſſionẽ pene non refert vtrũ illud fiat cum
magno labore vel ſine: qꝛ indulgẽtia nõ propor
tionatur labori ſed meritis diſpẽſatis. licet refe-
rat quãtũ ad meritũ vnde dicit. s. tho. in quarto
ꝙ clerici ⁊ alij eccleſie vicini equaliter habẽt in-
dulgentiã ſicut aduene niſi aliud exprimatur in
forma: ſed nõ equaliter merenꝛ. ¶ Tertiũ. Cũ da- 3
tur indulgẽtia facientibus certũ quid puta viſi-
tantibus aliquã eccleſiã. ſi determinetur tempus
puta a veſpera ad veſperã vel vſq̃ ad tale tẽpus
ſm. s. tho. intelligitur facientibꝰ ſemel tantũ: ſed
ſi ſit perpetua intelligitur toties quoties: ſicut in
eccleſia beati petri rome eſt indulgẽtia perẽnis.
xl. dierũ et cõſentit Jo. cal. alle. c. ſ. de filijs p̃ſ by.
lib. vj. et. c. non poteſt. de preben. lib. vj. et ſequiꝛ
Jo. an. et Ge. Inno. tamen et Guil. in ſpe. tenent
ꝙ etiã ſi tẽpus eſt determinatũ intelligiꝛ toties
quoties: et hoc ſequiꝛ ſum. Ang. et ro. contra ſup
ple. ſed opinio beati Thome practicatur ⁊ eſt in
cõſuetudine que eſt optima legũ interpres vnde
et cõmuniter illã approbant doc. in. c. fi. de peni.
et re. lib. vj. et ſequitur albri. et feli. in ſuo tracta.
de indulgentia. ¶ Quartũ. Cũ datur indulgẽtia 4
aliquorũ dierũ vel temporũ forma inſpicienda
eſt. Nam ſi dr. xl. dies vel annos de iniunctis pe
nitentijs remittuntur ſolũ pene iniuncte a ſacer-
dote i foro penitẽtie. ſi. xl. dies ſimpliciter ſic mit
tuntur pene quadraginta diebus peragẽde ex ta
xatione diuine iuſticie vel canonum aut ſacerdo
tis cõformiter ad illã. i. claue nõ errante: ſi dr pec
catorũ de quibus fuerint ore cõfeſſi ſm aliquos
non remittunꝛ nõ confeſſa ſiue qꝛ ſunt oblita: ſi-
ue qꝛ ſunt admiſſa poſt confeſſionẽ. ſufficit tamẽ
quo ad oblita ſm archi. confeſſio generalis ſi dr
tertie partis peccatorũ illa ita remittitur in foro
eccleſie ⁊ dei: ac ſi per penitentiam eſſet abolita
quorũ omniũ fundamentũ eſt: qꝛ tñ valent quã-
tum ſonãt. nõ ſunt tamen amare ſed pie interpre
tãde vt dictũ eſt. ¶ Quintũ. Dies vel anni indul- 5
gẽtie an ſint vtiles vel cõtinui. Panor. poſt Ho
ſtien. in. c. cum ex eo. de pe. et re. dicit ꝙ dies ſunt
vtiles: anni vero continui. Et vult dicere qđ ali-
cui iniunctũ eſt ieiunare. xl. dies cõtinue vel etiã
interpolate accepta indulgentia. xl. dierum erit
abſolutus. Si vero iniuncta eſt penitentia an-
nalis etiam ſi non ſit continue ſed certis diebus
ſeptimane peragendo: puta ieiunando ſexta fe-
ria quod eſt ieiunare. lij. dies in anno illo abole
ri nõ poteſt per indulgentiã totidẽ dierũ ſed ſo-
lum per annalẽ ꝙ verũ puto qñ daꝛ annus indul
gentie quo ad penas iniunctas: ſi autẽ dareꝛ an-
nus ſimplr puto ꝙ eſſet vtilis: ita qđ cui iniun-

dum eſt ieiunare duobus annis alternatis die-
bus habito vno anno indulgẽtie ſimplr: abſolu-
tus eſt: quia idẽ eſt vnus annus qꝺ dies. ccclxv.
9.q. ¶ Nono queritur vtrũ is q̃ indulgẽtiam peniten-
tiarũ iniunctarũ rite cõſecutus eſt teneatur illas
explere: puta ſi alicui iniũcta erat penitentia ſe-
ptẽnis ⁊ indulgentiã ſeptẽnem aſſecutus eſt ⁊ di
co ꝙ non: qꝛ per contritionẽ pena eterna dimit-
titur et in tẽporalẽ commutatur. de pe. di. j. verbũ.
Tẽporalis vero per ſatiſfactionẽ aut ꝑ indulgen
tiã q̃ illi equipollet. vñ per indulgentiam ſatiſ-
factionem eneruatur penitentialis ſatiſfactio: vt
in. d. c. qꝺ autem. Et ibi Pañ. reprobat opinio-
nẽ dicentiũ indulgẽtias ꝓdeſſe quo ad peniten-
tias hic iniunctas dũmodo ſacerdos iniungens
hoc cõcedat vt compẽſari poſſit penitẽtia cũ in-
dulgentia ⁊ non aliter dicẽs ꝙ. d. opinio nimis
reſtringit poteſtatẽ ⁊ effectũ indulgentiarũ: qꝛ cũ
ꝓficiſcãtur ex theſauro eccl'ie cuius poteſtatẽ hꝫ
papa prodeſſe debent oĩbus qꝺ ille cõcedit: vel
alius ab eo habẽs poteſtatẽ. vñ nõ eſt neceſſaria
licẽtia ſacerdotis. Nõ tamẽ propter indulgẽtias
ceſſandũ eſt in hac vita ab operibꝰ penitẽtie ſm
s. Tho. ⁊ cõiter oẽs docto. tñ qꝛ vt dicit. s. Tho.
opera pnie nõ ſolũ ſunt in ſatiſfactionẽ etiã in re
mediũ cõtra peccata ꝑcipue qꝛ interdũ qꝺ dꝫ plu
ra q̃ credat tñ etiã qꝛ neſcit an ſacerdos peniten
tiã debitã totã iniunxerit: ⁊ cõſequẽter an ad ali
quid eiꝰ nõ iniunctũ ⁊ ꝑ indulgentiã ex cõſequẽ
ti aliqñ nõ relaxatũ teneamur. Sum. tñ ro. inni-
xa glo. in. c. menſuram. de pe. di. j. dicit ꝙ ſufficit
pena minor iniuncta a ſuo ordinario iudice ſiue
ſacerdote ſi hoc fecit animo diſpenſandi: ⁊ ſilr ſi
per errorẽ fecit ⁊ credebat peritus: ſed iſta nõ be
ne dicuntur loquendo de ea que eſt minor debi-
to poſt remiſſionem quã fecit deus autoritatiue
in ſacramento penitẽtie vel homo per modos di
ctos ſupra. § quinto particula ſecũda. in fine. vel
conſimiles et hoc patet per. s. Tho. vbiq̃.
10.q ¶ Decimo queritur ſpecialiter quid iuris de in-
dulgentia plenaria maxime in articulo mortis:
et dico multa perſtringendo breuiter de quibus
diffuſe archi. in tertia parte. titu. x. c. iij. § iiij. ⁊. v.
Cvi. ꝑ Primum. Indulgentia plenaria ſolum a ſum-
mis pontificibus datur: primo omnibus certum
locum viſitantibꝰ ſimpliciter id eſt omni tempo
re vt de ſepulchro dñi. ſcꝺo omnibus viſitantibꝰ
certum locum certa die infra annum. vt de eccle
ſia ſancte Marie angelorũ Ferrarie ordinis pre
dicatorum: ⁊ in bauma beate peccatricis ꝑ euge
nium quartum: ⁊ iſte perpetuo durant niſi reuo-
centur. tertio omnibus faciẽtibus certum opus:
vt aſſumentibus crucem contra infideles. quar-
to certis nõiatis ꝑſonis in vita vel in morte fa-
ciẽtibus certo tempore in bulla taxato aliquod
opus: et hec ſine dubio durat poſt mortẽ conce-
dentis per reg. decet. conceſſum a principe bene-
ficium eſſe manſurum libro ſexto. quinto viſitan
tibus certas eccleſias vrbis certis diebus tẽpore
iubilei. que indulgentia plenaria vulgariter di-
citur de culpa ⁊ pena quod proprie non eſt verum
quia ſolus deus culpam remittit. ſed ideo ſic di-
citur quia ibi remittitur culpa a deo in cõtritio-
ne que preexigitur. et pena a papa per indulgen
tiam que ſubſequitur. ꝑ Secũdũ. Articulus mor- 2
tis in hac materia niſi aliud exprimatur non eſt
articulus verus quo ſcilicet quis moritur: ſed pre-
ſumptus quo quis eſtimatur ſm commune iudi-
cium moriturus: ſicut ⁊ in extrema vnctiõe: vnde
qui in articulo preſumpto abſoluitur conſequi-
tur effectũ indulgentie ⁊ gratia expirat in poſte-
rum: quo nõ eſſet ſi i forma diceretur ⁊ caſu quo
non moriaris tibi reſeruetur gratia iſta in finem:
quia tunc nec effectum cõſequitur nec gratia ex-
pirat. ꝑ Tertium qui in huiuſmodi articulo vult 3
huiuſmodi indulgẽtiam conſequi nõ habet ne-
ceſſario confiteri de peccatis alias confeſſis: nec
etiã generaliter: quia remiſſio in tali caſu facta
non eſt ſacramentalis. ideoq̃ peccatorum noti-
tiam non requirit aut formã abſolutionis ſacra-
mentalis: ſed preſupponit: nec hoc exprimit for-
mã indulti: quia non dicit ore confeſſus ſibi: ſed
confeſſus ſimpliciter: oporteret tamen confiteri
mortalia poſt confeſſionem admiſſa. Et ſi loque
lam ⁊ non vſum rationis admiſiſſet poſſet conſe
q̃ remiſſionẽ pene vigore indulti per ſigna equi-
pollentia confeſſioni: non autem ſi nullo modo
poteſt intimare talia peccata vt videtur: qꝛ nun-
q̃ eſt ea confeſſus. ſimiliter nec ſi vſum rationis
amiſit poſt mortale de quo non eſt contritus: qꝺ
qꝛ ſciri non poteſt niſi quis in notorio vſq̃ ad il
lud vltimum mãſiſſet. Poteſt ſacerdos facere qꝺ
in ſe eſt vt illi abſolutionem tribuat et plenã re-
miſſionẽ. ꝑ Quartum venialibus quoq̃ non con 4
feſſus indulgẽtie valor nõ tollitur: ſi mortalia ſunt
cõfeſſa ⁊ contritio de venialibus adeſt: que ſi nõ
adſit licet non impediatur quis a ſalute qꝛ gra-
tiã venialia nõ tollunt: impediretur tamẽ remiſ-
ſio penarũ pro venialibus debitarũ qꝛ pena non
remittitur culpa remanente etiã veniali. ꝑ Quintũ. 5
Forma vero abſolutiõis aut remiſſiõis plenarie
que ad clauẽ iuriſditionis ꝑtinet nõ eſt ſicut ab-
ſolutio ſacramẽtalis a peccatis q̃ ſcꝫ habet cer-
tam formã: q̃ nec mutari nec ab alio quã a ſacer-
dote proferri poteſt cũ effectu: ſed caret determi-
nata forma: ⁊ põt ſine certa forma cõcedi: vt di-
cẽdo ſic faciẽs ſic habeat: ſed tamẽ illa debet eſſe
forma eiꝰ quã indultũ decernit qꝺ quia cõmuni-
ter habet quod confeſſor plenam remiſſionẽ tali
perſone largiatur: et conſequenter hec debet eſſe

forma. Autoritate ſedis aplice mihi pro nūc con miſſa: concedo tibi plenariā remiſſionē oīm pctō rū tuorū de qb' es cōtrit' et ore confeſſus. Pterea q ex cōfidētia hui' indulti cōmiſiſti. hec ex archi. ſed intellige qd iſta eſt couenies forma autorita
6 te aplica mihi in hac parte cōmiſſa concedo tibi plenā indulgentiā oim pctōrū tuorū: qd aūt addi tur de qb' rc. verū eſt ſolū ſi hoc exprimat in in dulto. ¶ Sextum. Non eſt neceſſe concedentem hanc remiſſionem eſſe ſacerdotē: niſi hoc expreſ ſe in cōmiſſione mādet qr ſi dās poteſt nō eſſe ſa cerdos ergo et exequēs: imo ſicut ſine forma ita et ſine miniſtro dari pōt: imo ſi dicat qd miniſter ſit idone' confeſſor non addendo: ſacerdos pōt eſſe laicus ſi ſacerdos vel clericus haberi nō pōt: r confeſſio talis facta q nō eſt ſacramentalis vz ad conſequendā indulgentiam per iſtū etiam ſi forma non vtat ſed quibuſcūq verbis eqpollen
7 tib'. ¶ Septimū cum in forma hmōi indulti conti net qd ſatiſfaciat ſi hz alij ſatiſfacere intelligit ſi poteſt: vnde ſi alias eſt bene diſpoſitus fructū cō ſequitur indulgentie remiſſionis. ¶ Octauum. Si
8 quis ante electionem confeſſoris priuetur vſu rationis ſi in ſanitate mentis conſtitutus dicit ſi bi in tali caſu velle impartiri abſolutionem per quemcunq poterit ſacerdos eā impendere quā tum ad omnia his exceptis que ex forma indulti excipiuntur: imo ſufficit ſi hoc habitualiter intē debat: licet dicto modo non elegerit: imo r ali quibus videtur quod etiam laicus poterit in ab
9 ſentia ſacerdotis. ¶ Nonum. Qui peccato morta li expletid quod in huiuſmodi indulto mandat: puta eleemoſynam vel peregrinationem: nihilo minus indulgentiam conſequi poteſt modo tem pore remiſſionis ſiue mortis ſit in gratia. hec om
10 nia Archi. ¶ Decimum. Qui plenariam indulgen tiam rite aſſecutus eſt ſi eo inſtanti moreretur euolaret ſtatim ad celum ſecundum Hoſtien. quod tamen ſcdm Ang. de ancho. propter qua tuor fallit. Primo ſi datur indulgentia genera lis de penis iniunctis. r melior fuerat iniungen da: quia talis in purgatorio luet: ſecundo ſi del de peccatis ore cōfeſſis: et aliqua ex obliuiōe nō fuerunt confeſſa: ſed intellige non confeſſa ſpe cialiter nec generaliter ſecundum Archi. qr quo ad oblita ſufficit cōfeſſio generalis: tertio ſi poſt indulgentiam quis cōmittat peccatum mortale: qd tamen eſt contra caſum noſtrum: quarto ſi in effectu ſtet aliqua culpa venialis: qr illa per indul gentiā remitti nō pōt quouſq eſt effect' ad illaz.
11.q. ¶ Undecimo queritur que pena eſt religioſorū predicantium indulgentias indiſcretas: et dico de hoc haberi in cle. religioſi. de priuilegiis vbi preceptum eſt eis ne hoc faciant et dicuntur in diſcrete: primo ſcdm gloſ. ibi quando ſunt quidē

cōceſſe: ſed cōcedi non potuerūt. ſ. de iure: vidم paulus vt quia concedens excedit quantitatem. d. c. cū ex eo. r tertio ſcdm zen. qn probari nō poſ ſunt ar. de proba. qm. r. c. poſt ceſſionem. r de fi de inſtru. c. ij. Peccāt igit mortaliter qn pdicant indiſcretas primo r ſcdo mō indubitate. r ſimili ter tertio mō ad hūc ſenſum qn pdicāt eas q pro bari nō pñt. i. nō ſunt probabiles ſeu veriſimiles ſz ſunt dubie ſec' ſi eſſent certe. ſed pbari neqrēt.

Inepta letitia eſt filia gule: que quando ſit peccatum. vide ludus. § ij.

¶ De infamia.

Infamia dicta quaſi ſine fama: ab in qd eſt nō: eſt leſe dignitatis qualitas vita r morib' reprobata p arg. a con trario ſenſu: ſicut fama eſt illeſe digni tatis ſtat' vt. s. dictū eſt loco ſuo. Unde infamis dicit cuius ſtat' vita r moribus eſt reprobatus ſi cut colligit. ff. de in ius voc. l. ſed r ſi hac lege. § ptor. in gl. r. ff. de obſe. r libe. l. honori. r. l. licet.
¶ Primo vero qrit quotiplex ſit infamia r dico 1.2
qd triplex. ſ. facti iuris ciuilis: r iuris canonici. Maz infamia ſic diuidit qr quedā eſt infamia fa cti proueniēs ex cōi hoīm locutione. de q p Bar. in. l. de minore. § tormenta. ff. de q. r eſt q de fa cto dicit infamis ſcdz gl. rat. is cui' apud bonos et graues opinio grauata eſt ſup crimine aliquo quedā vo eſt infamia iuris qua. ſ. dr qs infamis a iure que duplex eſt. ſ. iuris ciuilis et canonici.
¶ Scdo querit qūo 3hit vel incurrit infamia fa 2
cti r dico qd multipliciter. Aliquādo eñi incurri tur a crie: ita qd crimen eſt prima cā infamie: ali quādo cauſat ab alio puta qr fuit incarcerat'. ſ. iuſte vel propter crimē repulſus a teſtimonio. de teſti. teſtimoniū vel qr pr per vba turpia inſtituit eū heredem: vt dicendo filium meū pditorē nequā r hmōi heredem inſtituto vt ei lego. C. ex q. cau. infa. irro. l. ea q pr. vel per vba iudicis dicentis poſtulanti calumniaris vel bene faceres ſi ad fru gē vite melioris ea 3uerteres r hmōi. C. e. l. vbū r. l. itcrlocutio. Multis etiā aliis modis incurrit vt generaliter quoties apud bonos r graues vi ros infamatur quis ex aliquo facto. d. l. licet. ff. de obſe. a libe. r vſ. q. ſ. ſunt plurimi. vt no. in. c. lz ex quadā. de teſt. nō autē infamiā faciūt dicta pau corum nec multarum leuium perſonarum modo apud bonos r graues non ſit opinio leſa. Dicun tur autem hic graues qui non ſunt leues: puta ſi ſit homo bone fame r opinionis antiquus: ſicut bene merit' dr qui nō demeruit. ff. de leg. ij. l. cum pater § rogo. r. l. cum quedā. in prin. r de ſeru. c. vno. in hmōi. tamē credo ſtādū arbitrio iudicis.
¶ Tertio queritur quem effectum habet hec infa 3
mia facti: et dico primo quod repellit a dignitati bus de excel. prela. inter dilectos. quia vilibus et

indignis porte dignitatū patere nō debēt ſimilit
nec infamib⁹.de re iud.infamib⁹ li.vſ.⁊ intellige
ſcdz arcbi.de dignitatib⁹ eccleſiaſticis ⁊ ſclarib⁹
qꝛ infamis iudex eē pōt.iii.q.v.ii.infamis.nec pcu
rator.de iudicis deputati.⁊.d.c.infamib⁹.lꝫ poſ
ſit eſſe arbiter.ca.q.tria.§.cognitores.¶ Et ſcdo
repellit a teſtimonio in cā criminali: in aliis aūt
admittunt pl⁹ ⁊ min⁹ ſcdm qđ ſunt infamati: vt
not.Joan.and.⁊ Panor.in.c.teſtimoniū.de teſt.
⁊ in.c.inqſitionis.§.pe.de accu. ¶ Et tertio ab ac
cuſando.l.q̄ accuſare.ff.de acc.¶ Et quarto a po
ſtulando .ff.de poſtu.l.j.de q̄ poſtulatione vide
ſ.poſtulatio.¶ Et q̄nto a promotione ordinū.de
accu.oīps deus.di.lxxxj.tantis daniel.imo iā pro
motū ſupēdit ſcdm Inn.de poſt. p̄la.c.fi.de elec.
ſup e.de renū miſ.cū pridē.¶ Et ſexto indicit q̄re
lam inofficioſi teſtamēti ꝯ teſtm̄ fratris ſi infamē
heredē inſtituit ⁊ rūpit.C.de inoff.teſt.l.fratres.
¶ Et ſeptimo indicit purgationem canonicam ſi
iudici videbit de accu.veniens.⁊ ibi de hoc Ho
4 ſtiē.⁊ glo.in.l.nullā.C.ex quib.cau.infa.ali.irro.
¶ 4.q̄rit q̄uo tollit iſta infamia facti: ⁊ dicit pa
nor.in.ca.ex diligenti.de ſimo.qđ tollit per con
trariū factum vt no.Joa.vj.q.j.c.oēs.in gl. Pōt
etiam princeps diſponere vt talis infamia nō ha
5 beat effectū: vt no.pan.in.c.cū te.de ſen.⁊ re iud.
¶ 5.q̄rit q̄uo incurrit infamia iuris ciuilis: ⁊ di
co qđ duob⁹ modis Primo per iudicis ordinariū
ſententiā diffinitiuā crimis publici vel aliqū pri
uati vt furti vel iniuriarū: nō aūt p ſnīam interlo
cutoriā vel etiā arbitri.l.qd ergo §.ex ꝯpromiſſo
ff.de his q̄ no.infa.⁊ regulare eſt qđ in crimini
bus publicis nō incurrat niſi p ſnīaꝫ.l.j.ff.de his
q̄ no.infa.⁊ no.Dy.in.d.regula īfamib⁹.⁊ Pan
in ca.teſtimoniū.de teſtib.Que aūt ſint crimina
publica: habes inſti.de pub.iud.per totū: ⁊ ſupra
crimen.§.iij. ¶ Et ſcdo incurrit ipſo facto in caſi
bus in quib⁹ iure cauet qđ incurrat ipſo facto: vt
cū imperator militi aufert inſignia vel aliquē in
exiliū mittit.l.qđ ait.§.ignominioſa.ff.de his q̄
no.infa.Et q̄ exercent improbū fen⁹ exigētes vſu
ras vſurarum.iij.qđ.vij.§.porro.et ibi vide multa
de iſta materia in tex.⁊ in gl.Et q̄ dep̄hendit in
adulterio.ff.de ritu.nup.l.palā §.q̄ in adulterio.
vel ꝯhit ſimul cū duab⁹: vl' ſimul hꝫ duas ſpōſas
l.qd igit.ff.de his q̄ no.infa.de biga.nuper.a no
bis.Et q̄ locauit operas ſuas vt pugnaret cum fe
ra.ff.de poſtb.l.j.§.beſtias.ſec⁹ ſi cā vtutis exer
cende.Et q̄ faciūt ludos periculoſos vel plateas
⁊ alia loca per.d.l. p q̄ ēt vide glo.in.l.ij.ff.de his
q̄ no.infa.q̄ vult oēs ioculatores ſint infames ip
ſo iure: qꝛ mercedis grā ludibriū ſui faciūt ꝯplimi
randū vl de mēte Pan.in.c.cū decorē.de vi.⁊ ho.
cle.ſi q̄s his exequat artem illam.ar.in.l.palā.de
rit.nup.vbi hr mulierem dici meretricē: ſi admi
ſit duos cauſa queſt⁹.⁊ facit.xxv.q.ij.⁊ approbat
hoc arch.in.c.illud.xij.di.dicens qđ in malis acti
bus ⁊ in delictis ſufficit bin⁹ act⁹ ad probandum
cōſuetudinē quo ad hoīes ⁊ aīalia.C.de.epi.au
dien.l.nemo.Inno.tamen in.d.cap.cum decorē.
limitat ſi hoc hyſtriones faciant in publico ibi
etiam innuit quod conſuetudinem non faciant
duo actus. ſed primum eſt verius. Secus autem
de locantibus operas et aſcendentibus arbores
gratia colligendorum fructuum aut turres gra
tia capiendi oues: qui non ſunt infames ſecun
dum Barto.in.d.le.quia fit gratia publice vtili
tatis.Et qui lenocinium exercent vel filias aut
neptes proſtituit.l.athletas.§.ait pretor.ff.eod.
et ibi de multis aliis vide et ſimiliter in.d.§.por
ro. Ex his autem tria notabilia patent. ¶ Pri Nota.1.
mum quod in criminalibus binus actus indu
cit conſuetudinem: quod facit ad caſus reſer
uatos epiſcopo quando aliquid eſt in conſue
tudine. ¶ Secundum quod mulier que duos ad 2
miſit cauſa queſtus eſt meretrix: et ſic quicquid
deinceps lucratur poteſt retinere: ſecus de for
nicantibus hincinde principaliter cauſa libidi
nis: quia ſi recipiunt munera reſtituere tenen
tur: vt infra reſtitutio.ij.¶ Tertium quod ex dua 3
bus vicibus inducitur frequentatio monaſterio
rum quod eſt peccatum vel habet ſpeciem pecca
ti niſi bene circunſtantionetur: et hoc patet in
cap.monaſteria.de vita et honeſta.clerico. 6.q
¶ Sexto queritur quādo incurratur infamia ca
nonica: ⁊ dico quod regulariter omnes infames
ſcdm leges etiam ſcdm canones ſunt infames: vt
probat tex.in.cap.omnes.vj.qđ.j.⁊ not.Innocē.
in.ca.qualiter et quando el.ij.de accuſa.⁊ ſimili
ter omnes qui ſuis culpis ad ordines promoueri
non poſſunt: vt in.d.cap.omnes.in tex.⁊ in glo.
de quo etiam.d.§.porro.⁊ ſecundū Panor.in.c.
ex diligēti.de ſimo.incurritur generaliter ex quo
libet peccato mortali: vt in.vj.q.j.infames.⁊ ibi
in.gloſ.ſumma.⁊ hec durat donec ſublatum ſit
crimen vt in.d.ca.infames.⁊ gloſ.in.ca.illi.vj.q.
j.ideoq̄ꝫ.poſt penitentiam ceſſat infamia talis.
¶ Septimo querit ſpecialiter vtrū confeſſio de 7
licti in iudicio reddat aliquem infamem infamia
iuris: et dicit Bar.in.l.infamem.ff.de publ.iud.
⁊ no.Panor.in.ca.ac ſi clerici.de iudi.qđ nō: qꝛ
ad infamiam videtur iudicium pretorum require
re vt quis ſit condemnatus de crimine.le.j.ff.de
his qui not.infa. ⁊ in.c.criminis. confeſſus non
habetur pro condemnato: vt in.l.ſi confeſſus.ff.
de cuſtod.et exhi.reis.Unde Barto.in.l.furti.ff.
de his qui not.infa.dat cautelam vt quando re
quiritur ſententia ad infamiam ſoluatur condē
natio ante ſententiam: et ſic quis euadet. arg.l.
ſi reus.ff.de procura.Similiter nota aliam cau

tclam.ſ.qȝ talis non litiget per ſe ſed ꝑ procura-
torē:qꝛ licet ipſe condēnetur et ꝓcurator procura-
torio noīe hoc tñ caſu nec dñs nec ꝓ.urator effi-
citur infamis. vt probatur in.d.l. furti.§.ſi quis
alie.no.per tex.et glo.et ibi bar.hoc not.ꝛ doct.
Et loquiť qñ quis conueniť vt condēneť actione
famoſa.vel ex crimine ex quo ſequitur infamia.
Prima tñ cautela non valeret vbi infamia.irro
gatur ipō iure.vt in.c.teſtimoniũ.de teſti. qꝛ per
ſolutionē videť reus fateri crimē.l.ad ſolutionē.
C.de re iudica.ꝛ.l.quoniã.ff.de his qui no.infa.
8 ¶Octauo queriť vtrũ efficiať infamis prelatus
remot⁹ propter delicũ: et dicit Pañ.in.c. lȝ de ſi-
mo.ꝛ ibi gl.quod ſic ſicut iura volunt in tutore.
9 ¶Nono queritur vtrũ condēnatus de falſo cō-
miſſo in officio teſtificãdi efficiať infamis:et di
co ꝙ ſic directe fuit condēnatus.de or.cog. cum
dilectus.in fi.ſecus ſi directe non fuit actum con
tra eum ſed vt repelleretur a teſtimonio. arg. d.
c.cum dilectus.et.l.lucius.ff.de his qui no.infa.
10 ¶Decimo queriť vtrũ infamia iuris tollat exe-
cutionē ordinũ:et dicit Pañ.vbi ſupra qȝ ſic. et
exercitiũ cuiuſcunqȝ dignitatis ꝛ adimit hono-
rē ꝗſitũ ꝛ querendũ vt dicit text.in.l. infamia.C.
de decuri.ꝛ ideo ꝑlat⁹ nō expectet ſniam.ſed reſi
gnet ſpōte a ꝑncipio ꝛ ſic vitabit īfamiã. Et ſm
eundē in.c.ꝗrelã.de iureiu. infamia talis priuat
ipſo facto dignitatib⁹ et honorib⁹ citra titulos
bñficiales:vt probať ex tex.l.ij.§.miles.ff. de his
ꝗ no.infa.vbi dicit gl.quod ſicut infamia priuat
ipſo facto militē militia.vt ibi ſic pari ratiōe pri-
uat militia celeſti in aliis dignitatibus et hono-
ribus:ꝛ idem videtur velle glo.in.l.fruſtra.C.de
re.mili.In beneficialib⁹ aũt dicit ſe nō inueni-
re textũ hoc dicentē: vñ hãc ſpũalē penã nō debe
mus ponere ī ipſis ex quo iure canonico nō caue
tur expreſſe vt in ſimili dicit glo.in.c.fin. de iure
pa. Fatetur tñ ꝙ collatio facta infami ipſo iure
nulla eſt.regula.infamib⁹.de re.iur.lib.vj.ꝛ.l.ij.
C.de digni.et facit.c.inter dilectos.de exceſ.pre-
la.Repellit etiã infamia talis nō ſolũ a ꝓmotiōe
ſed etiã ab accuſando teſtificando poſtulãdo: et
huiuſmodi:ſicut ꝛ de infamia facti dictum eſt.
11 ¶Undecimo queriť ꝗs poſſit auferre hanc infa
miã iuris:ꝛ dicit Pañ.in.d.c.cũ te.de ſen.ꝛ re iu
di.ꝙ ſolũ ꝑ ꝑncipē tolliť quo ad illos ꝗ ſunt ſi-
bi ſubiecti.nō quo ad ſubiectos pape. ſȝ per ipm
papã ſolũ:vt in.l.j.ff.de poſtu.ꝛ in.d.c.cum te.et
hoc directe. Indirecte autem hoc pōt aliqñ epũs.
vt diſpenſando in caſibus ſibi a iure ꝑmiſſis:pu
ta condēnatus de adulterio efficiť infamis. ꝛ tñ
epũs diſpēſare pōt ſup adulterio.ꝛ ſic ꝯñr in infa-
mia.ſed nō principaliter ſeu directe:de quo vide
bar.in.d.l.j.et in.l.infantē.in fi.ff.de pub.iud.
12 ¶Duodecimo queriť vtrũ papa poſſit reſtitue-
re laicum nō ſubiectũ ſue iuriſditioni et dico qȝ
non de iure.ij.q.iij.§.hinc colligiť. niſi forte eſſet
ſibi neceſſarius in clericatu.et tũc ipſe tñ et non
alius poſſet:de plenitudine tñ poteſtatis hoc po
teſt iuxta dicẽda infra in verbo papa.ꝛ.ꝟ.caſus.
§.j.caſu.xliiij.Eos autē ꝗ de ſuo ſunt p̃rimonio
reſtituere poteſt ꝛ eos ꝗ iuri alioꝝ nō ſubſunt.et
oēs clericos.vt in.c.ꝑ venerabilē.qui fi. ſint leg.
no.her.ꝛ Inno.et Hoſt.in.d.c.cũ te.Siliť tenent
doct.qȝ collegiũ cardinaliũ pōt ſicut ꝛ papa ſed
Pañ.in.d.c.cũ te.cōtrariũ tenet.ſ.qȝ non pōt qȝ
ego verũ puto niſi periculũ eſſet in mora expectã
di futurũ pontificē vt in ſili dictũ eſt.ꝟ. excōica-
tio.vij.excōicatione.xiij.dub.iij.Itē excōmunica-
tio.ix.excōmunicatione.xij.dub.ij.ix.ſeruando.
¶Decimotertio queritur vtrũ reges tollere poſ 15
ſint hãc infamiã iuris: et dico qȝ nō ſm Inno. ſi
ſubſunt imperatori: ſed bene illi qui ſuperiorem
non recognoſcunt ſm dominũ Ant.in.c.cum te.
¶Decimoquarto ꝗriť vtrũ reſtitut⁹ ꝑ imperato 14
rem indigeat alia diſpēſatione vt promoueať:et
dicit Pañ.in.d.c.cũ te.ꝙ non modo egerit peni
tētiã:ꝛ idē dic de reſtituto ꝑ regē ꝗ nō ſubiicitur
imperatori. Qualiter autē et quando infamatis
ſit indicenda purgatio. infra purgatio per totũ.

¶De infidelitate et infidelibus.

Infidelitas oppoſita fidei ꝗ eſt virtus
theologica ſm.s.Tho. xxij.q.x. et ro.
x.et aſtē. in ſum.dupliř dr.ꝑmo.ſ. pure
negatiue vt in his ꝗ de fide xpi nihil
vllo tpe audiuerũt:et ſcdo cōtrarie vt in his qui
audita fide credere recuſant. in quo ꝓprie ratio
infidelitatis cōpleť. Et primo ꝗdē modo non hȝ
rationē culpe ſed pene. qꝛ eſt ſequela pcti Ade ta
lis ignorãtia diuinorũ.vnde tales infideles non
dãnanť ꝓpter infidelitatē ſed ꝓpter alia peccata
que ſine fide remitti nō poſſunt: ꝓ quo facit illud
Jo.xv.ſi nō veniſſem ꝛ locut⁹ eis nō fuiſſem pec-
catũ nō haberēt.ſ.infidelitatis ad xpm ſm Aug.
ſed ſcdo modo eſt pctm̃ grauiſſimũ vt ptȝ vbi. ꝟ.
Et iſto modo nunc de infidelitate proſequimur.
¶Primo vero ꝗriť quot ſunt ſpēs infidelitatis 1. qȝ
et dicit.s.Tho.ꝛ aſten.vbi.ꝟ.ꝙ ſunt tres. paga-
norũ:iudeoꝝ:ꝛ hereticorũ:ꝗ peſſima eſt.qꝛ ꝯrie-
tas ad fidē:aut eſt ad nondũ ſuſceptã : et cōuenit
paganis.aut ad ſuſceptã. et hoc dupliciter.ſ. ad
ſuſceptã in ſua figura ꝛ cōuenit iudeis aut ad ſu
ſceptã in ſe ꝛ ꝯuenit hereticis. Uñ marrani pro-
prie ſunt heretici:quia fidem aliqñ ſuſceperunt.
¶Secundo ꝗriť vtrũ oīa ꝗ faciũt infideles ſint 2
peccata.ꝛ ex.s.Tho.ij.di.xlj.ꝛ quarto.di.xxxix.ꝛ
xxij.q.x.ꝛ ro.xiiij.et ex glo. ibi ſup illud omne qȝ
nō eſt ex fide pctm̃ eſt.ꝛ aſten. rñdeo ꝙ nō oīs vi
ta vel opatio infideliũ pctm̃ eſt. ſȝ ſolũ qñ faciũt
aliqȝ opus ex infidelitate: vel relatuȝ ad infide-

litatē: qꝛ qñ ſarracenus ieiunat vt ſeruet legē machometi: vel iudeꝰ ſabbatizat ⁊ huiuſmodi. quo caſu mortaliter peccant: al's autem poſſunt habere actus bonos ex obiecto vel circunſtantijs placentes deo: licet nullus eorum ſit meritorius.

3 ¶Tertio queritur vtrū infideles ſint in ſuis ritibus in quibus peccant tolerandi: et dicit. s. tho. ij. ij. vbi. ſ. ꝙ ritus iudeorum tolerantur ab eccleſia propter figurā in teſtimonium chriſtiane veritatis non autem ritus aliorum infideliū niſi vt vitetur maius malum vel facilius conuertantur. et idem aſtenſis dicens infidelium ritus tolerari poſſe ſine peccato: vel propter bonū inde ſequēs: vel propter malum vitandum. Utrū autē ad fidē ſint cogendi vide. ſ. baptiſmus. iiij. §. vſ. et. vij.

4 ¶Quarto querit̄ vtrū peccēt mortaliter fideles vēdentes vel alio titulo concedētes infidelibus aliqua: puta carnes: oliuas ⁊ huiuſmodi qbꝰ ad eorū ritū vtunt̄: ⁊ dico ꝙ ſic ſi ad hūc finē venderēt: quia eſſent cooperatores. Si vero nō vēdant hoc fine, nec ſciūt aut pbabiliter credūt vel dubitāt quod vtent̄ ad illū finē nullo modo peccāt ꝑ ea q̄ dicta ſunt ſupra in titulo ars. Si vero hoc ſciūt vel probabiliter credūt ſeu dubitāt. Sum. angeli. in titulo infidelitas videt̄ tenere qđ non ſit mortale: aliter inquit eccleſia eos tolerans cū ſciat ꝙ quaſi oībus vtunt̄ ſm aliquā conditionē ſuarū ſectarū videretur chriſtianis dānatiōis laqueum ponere. ſumma vero roſ. in titulo iudeꝰ: ſcdo tenet ꝙ ſit mortale allegās qđ hic eſt ꝑmiſſio. tertio modo que. ſ. non licet in re illicita: de quo infra permiſſio. Ego autē diſtinguo dicens qđ ex neceſſitate ⁊ ratiōabili cā vti poſſumꝰ malo. i. pctō alteriꝰ ad hoc diſpoſiti ad bonū noſtrū modo non cooperemur immediate ad aliqđ qđ ex ſua natura ſit pctm̄: ſicut ex cauſa accipio mutuum ab vſurario ad hoc parato participādo cū eo ſolum in acceptione ⁊ datione mutui q̄ de ſe nō eſt mala ſecus aūt ſine cauſa vel ſi nō ſit paratus ⁊ induco ad fenus vel ſi cooperaretur in aliquo de ſe malo: vt in ſoluēdo maleficiū per virtutē diaboli. Igit̄ ex cauſa ratiōabili lꝫ iſtis vēdere puta ex magna neceſſitate vel vtilitate qꝛ ſunt parati ad hoc, nec participat̄ in aliquo de ſe malo: ſicut etiā ex cā ratiōabili emo agrū mihi valde vtilē ab eo quē ſcio tota pecunia vel eius parte male vſurium: ſine cauſa aūt non licet: qꝛ dare occaſionē peccati ſine cauſa eſt pctm̄: nō autē cū cauſa: puta ſi mulier ad eccleſiam vadat. Dicit tñ s. tho. ij. ij. q. cxix. ar. vlt. ꝙ ſi qua eſſet ars ad faciēdum opera quibus hoīes ſine peccato vti non poſſunt artifices talia faciendo peccant: vt pote prebentes alijs directe cauſam peccandi puta ſi quis fabricaret idola: vel aliqua ad cultū idololatrie pertinētia: ſed loquimur de facientibus illa intentione: cū nō ſit ratio quare alia cauſa fiant.

¶Quinto queritur vtrum cum infidelibus poſſint fideles conuerſari. ⁊ dicit. s. Tho. ij. ij. vbi. ſ. quod ab hoc non ſunt prohibendi fides in fide firmi ita qđ inde magis ſperetur illorū cōuerſio q̄ horum ſubuerſio: ſed prohibendi ſunt ſimplices ⁊ infirmi ne ſine magna neceſſitate cōuerſentur cum eis. Aſten. quoqꝫ idem ſapit dicens qđ ſi eccleſia hoc interdiceret propter aliquod eorum peccatum puniendum ſic non liceret: ſi vero non interdiceret ſic diſtinguit vt. s. Thoſ. 5

¶Sexto queritur vtrum permittendi ſint infideles habere dominium ſuper fideles: et dicit s. Tho. ij. ij. vbi. ſ. quod non dominium non: ſed ſolūmodo antiquum quo etiam priuari poſſunt. vide ibi arg. r. et. ſ. iudeus. §. quarto. 6

¶Septimo vtrum infideles poſſint licite a fidelibus rebus ſuis ſpoliari. et dicit Hoſtien. in ca. quod ſuper his. de vot. ꝙ ſic: ſi eccleſie dominiū non recognoſcunt: per illud mat. vlt. data eſt mihi omnis poteſtas in celo et in terra. quam. ſ. poteſtatem tranſtulit in vicarium ſuum: ſecus ſi eccleſie dominium recognoſcunt et non ſunt infeſti chriſtianis. pro quo eſt text. cum gloſſ. xxiij. q. vij. ſi de rebus. et hoc tenet ſum. Ang. ſed in. d. c. quod ſuper his. tenet quod non. niſi ſint infeſti chriſtianis vel aliter delinquunt in legem nature. et facit pro eo tex. xxiij. q. vij. diſpar. ⁊ hoc tene. qua. s. Tho. ij. ij. q. lxvj. ar. vij. ad ſecundū. dicit qđ ſpoliari poſſunt ſuis bonis publica ⁊ non priuata autoritate ea ratione qua ſm leges terrenorum principum ea poſſident iniuſte: quod ſupple eſt dupliciter vt innuit Innocen. ſcilꝫ vel quia illa ſubripuerunt chriſtianis. vel quia per dominos fideles condemnatur in bonis propter delicta eorum de quibus eos punire poſſunt. De iudeis autem infra iudeus. 7

¶Octauo queritur vtrū infidelibus ſit credendum in aliorū preiudiciū: et dicit Panor. in. c. ſ. de here. qđ non: ar. d. c. ſ. quia ex quo ſunt infideles deo non preſumuntur fideles hoībus: ideoqꝫ teſtes non admittuntur contra chriſtianos. ij. q. vij. non poteſt. ⁊. c. pagani: qđ tamen fallit in materia hereſis. vt. ſ. iudeus. §. iiij. particula. vij. 8

¶Nono queritur vtrū liceat aſſumere habitum infideliū et ſic ſe ſimulare infidelē: et dicit rodo. qđ ſic ex cā ratiōabili ſicut fecit ſanctus ſebaſtianus modo in tali veſte nō ſit aliqđ ſignū: vel aliquis character principaliter inſtitutus ad diſcernendū profeſſores alicuiꝰ infidelitatis: qꝛ ſic nō liceret eo ꝙ per tale ſignū mentiretur cōtra fidei profeſſionem. Sine cauſa vero ratiōabili nullo modo licet. Utrum dubitare de fide ſit mortale ſiue infidelitas: vide ſupra hereſis. ſ. §. iij. Utrum etiā cū infidelibus ſit diſputandū vide ſupra di- 9

[illegible handwriting]

putare per totum.

Infirmus famulus an debeat habere ſalarium. vide. ſ. familia. §.ij.

Infra aliquando excluſiue aliquādo incluſiue ſumit. Uide per Inn. de fide inſtru. inter dilectos. ꝛ Ioā. mo. de exce. pia. ſuper verbo octo. vſ. et Ioan. andri. de cleri. coniug.

Ingenuus eſt is cui ex natiuitate competit libertas que non eſt factus liber ſꝫ nat⁹. inſtit. de inge. in prin. de ſer. non or. in queñdi. in glo. ꝛ ſic nulli tenet obſequi. Pot[illegible]en liber t⁹ ↄſeq ĩgenuitatẽ ſcꝫ ſi a dño ſuo [illegible]poſit⁹.

De ingratitudine ꝛ ingratis.

Ingratitudo eſt vitiuꝫ oppoſitũ gr̃e ſiue gratitudini: vñ ſicut gratitudo eſt virtus retribuẽs bñfactori qḋ dꝫ: ita ingratitudo eſt vitium non retribuens benefactori quod debet.

1.qō ℂ Primo vero queritur vtruꝫ ſemꝑ ſit peccatum ꝛ dico ex. s. Tho. ii. ii. q. cvij. qḋ. ſic. qꝛ cū duplex ſit debitum. ſ. legale ad qḋ reddẽdũ inducit iuſtitia ꝛ morale ad qḋ inducit hõeſtas ꝟtutis: ꝛ qḋ reddit gratitudo: ingratitudo tollit hoc debitũ honeſtatis: ꝛ ↄ̃ñr opponitur gratitudini que eſt virtus et conſequenter eſt vitium et peccatum.

2 ℂ Scḋo querit vtrum ſit ſpāle pctm̃: ꝛ dico ex. s. Tho. ii. ii. vbi ſupra: ꝛ. iii. q. lxxvii. ꝛ. iiii. di. xxii. ꝛ Pet. aure. qḋ ingratitudo materialiter ad deũ eſt in quolibet peccatum inquātũ. ſ. hõ facit aliqd quod poteſt ad ingratitudineꝫ ꝑtinere: vt ſi quis voluptate duct⁹ fornicationi ↄſentit ↄ̃ deũ benefactorem: ꝛ tunc eſt circũſtantia: formalit̃ aũt eſt qñ actualiter bñficium contẽnit vel nõ appreciat̃ aut non recognoſcitur ꝛ ſic eſt ſpeciale peccatuꝫ.

3 ℂ Tertio q̃rit quot ſunt gradus ingratitudinis: ꝛ dico ex eodem qḋ ſicut gratitudo hꝫ diuerſos gradus quorũ primus eſt bñficiuꝫ recognoſcere. ſcḋs gr̃as ꝛ laudes agere: terti⁹ retribuere pro loco ꝛ tẽpore ſcḋm ꝓpriā facultatẽ ita ingratitudo oppoſita hꝫ ſimiliter diuerſos gradus. Et qꝛ primũ in ↄ̃ñatione eſt vltimuꝫ in reſolutione. Primus gradus ingratitudinis eſt nõ retribuere ſecundũ qḋ decet. ſcḋs eſt diſſimulare. i. nõ laudare nec gr̃as agere: t̃ti⁹ eſt nõ recognoſcere ſiue per obliuionẽ ſiue per quẽcunq̧ aliũ modum. Et quia in negatiõe intelligit̃ oppoſita affirmatio: ideo ad primũ gradũ ingratitudis ꝑtinet qḋ aliquis retribuat mala pro bonis: ad ſcḋm qḋ beneficiũ vituperet ad tertiũ ꝙ illḋ maleficiũ reputet.

4 ℂ Quarto queritur vtrum ingratitudo ſit peccatum mortale: ꝛ ex. s. Tho. ii. ii. colligitur qḋ cũ dupliciter ſit quis ingrat⁹: primo ꝑ omiſſionẽ vt nõ retribuẽdo: nõ regratiando: non recognoſcendo: ꝛ ſcḋo ꝑ cõmiſſionẽ agẽdo ↄ̃triũ: quātũ ad primuꝫ eſt mortale ſi pretermittat̃ aliquid qḋ neceſſario erat faciendũ ſimplr̃ vel in caſu vel rõne interioris cõtemptus: ꝛ ſilr̃ q̃tũ ad ſcḋm erit mortale ſi aliquid fiat qḋ neceſſario erat omittendum: vel ratione comptentus interioris: alias eſt veniale.

ℂ Quinto querit̃ vtruꝫ ingratis ſint bñficia ſubtrahẽda. ꝛ dicit. s. tho. vbi. ſ. aliḋ eſſe ꝙ ingrat⁹ dign⁹ eſt pati: quia ſine dubio meret̃ ſubtractionē: aliud qḋ bñficiũ opꝫ facere qꝛ primo nõ dꝫ eſſe facilis ad ingratudinem iudicādā: qꝛ forte beneficiato non occurrit facultas aut debita opportunitas retribuẽdi. ſcḋo debet tẽdere ad hoc qḋ de ingrato faciat gratũ: qḋ qdẽ ſi nõ põt primo forte ſcḋo beneficio faciet: ſꝫ ſi ille ex bñficiis multiplicatis ingratitudineꝫ augeat ꝛ fiat peior dꝫ a beneficiorũ exhibitione ceſſare. Et idẽ dicit glo. in. c. nõ ois. v. q. v. dicẽs ꝙ ſi p̃ſumit̃ ex beneficiis trahend⁹ ad gratitudineꝫ vel ad min⁹ malum nõ ſunt ſubtrahenda ſed ſi ad peiora vel ad perſeuerandum in malo inducitur ſubtrahi debent. 5

ℂ Sexto vtrũ ex impotẽtia poſſit quis ab ingratitudinis vitio excuſari ꝛ dico qḋ non: qꝛ ad debitũ gratitudinis reddenduꝫ magis attendit voluntas q̃ op⁹. vñ dicit Señ. in li. de bene. qḋ beneficiũ nõ in eo qḋ fit aut dat̃ cõſiſtit ſed magis in dātis aut faciẽtis aīo. Ergo nõ ſufficit volũtas recõpenſandi cũ deeſt facultas. Utrũ autẽ propter ingratitudinẽ reuocet̃ donatio. ſ. donatio. j. §. xiij. 6

In integrũ reſtitutio eſt prioris ſtat⁹ vel iuris reintegratio per q̃ ſubuenit minorib⁹ ꝛ eccleſijs: vt in. l. j. C. de ſenten. pa. ꝛ ſcḋm Spec. eſt audientie reintegratio. ff. de mi. l. ꝙ ſi minor. §. ſi reſtitutio. Et in integrũ reſtituere eſt reducere in eum ſtatũ in quo q̇s erat ante leſionem: extra eo. auditis in glo. Q̃ñq̧ etiā per hanc ſubuenit̃ maiorib⁹ ex legitima ꝛ iuſta cā. ff. ex qb⁹ cau. ma. per totũ. ꝛ ſic intelligit̃. ca. ex literis. eod. tit. ꝛ c. bertold⁹ de re iud. ꝛ. c. ſignificante. de pign.

ℂ De iniurijs.

Iniuria ab in. i. non ꝛ ius dicta eſt: q̃ſi nõ iure aut cõtra ius facta. aut ſcḋm ethymologiā q̃ſi iniq̃ iura et multipliciter dicit̃. ℱ Primo eñi generaliter omne nõ iure factũ. ſ. vt iniuria opponit̃ iuri priuatiue vel cõtradictorie: vel qꝛ nullo iure precipitur aut vetat̃ vt leuare feſtucam. ℱ Secundo ſpecialiter dicitur culpa: vt in. l. a qui. ſcilicet vt iniuria opponitur iuri contrario. ℱ Tertio dicitur iniquitas vel iniuſtitia iudicantis quaſi ius iniquũ et iniuſtuꝫ. inſti. cod. titul. in principi. ſcilicet vt iniuria conſiſtit in iuris abuſu. ℱ Quarto ſecundum vſum loquentium proprie dicitur quod fit contra alicuius honorem. vt. ff. eod. le. j. ꝛ l. apud labeonem. Et fit tribus modis: primo re: ſicut cum manus inferuntur: vt in. d. le. j. §. j. et. xvij. que. iiij. ſi quis

luadente:ſcdo ꝟbis ſicut cōuiciādo aut contume
liando:vt in.d.§.ſ.facit.c.oliz.eo.ti.in lr̄is.ſicut
cū q̄s ad infamiā alicui⁹ libellū vel famoſum car
men : aut hiſtoriam conſcribit.ff.eod.l.lex corne
lia.§.ſi q̄s verborū.ꝛ idem ſi aliq̄d malo dolo fe
cit vt aliq̄d horū fieret:puta dimiſit ſcripturam
cadere in platea.arg.ff. de verbo.ſig.l.late. Nec
diſtinguit̄ vtrū nomine ſuo vel alteri⁹ ediderit:
vel vtrū nomen expreſſerit eius quem intēdebat
infamare necne:modo per circumſtantias agno-
ſci poſſit. Eodem modo tenet̄ ſi ſine ſcriptura no
tam vel ſignū aliquod iſtorum prodiderit:puta
q2 veſte lugubri vtitur in alicuius iniuriam vel
cornua poſuit in porta ꝛ hmōi.ff.e.l.itē apud la-
beonē §.ait p̄tor.ne q̄d infamādi cauſa fiat.ꝛ.v.
1.qō q.ſ.q̄dā maligni ſpirit⁹. Et diſta q̄rta ē hic ſmo.
¶ Primo ꝟo q̄rit̄ q̄s poſſit iniuriā facere ſeu de
iniuria teneri:ꝛ dico qδ ille tm̄ q̄ etiaz pati illam
pōt qδ tamē fallit in furioſo ꝛ puero q̄ nō eſt doli
capax ꝛ in dormiēte qui eā pati pōt et nō facere.
Aduertendū eſt tm̄ qδ nullus iniuriaz facere pōt
aut de iniuria tenetur niſi ſciat aut ſcire debeat
ſe iniuriam facere: q2 ſi q̄s iocum percutiat:aut
c dum certat non tenetur iniuriarum.ff.e.l.illud.
¶ Scdo q̄rit̄ vtrū teneat̄ de iniuria is q̄ vere ali
cui dicit latro fur homicida ꝛ hmōi: ꝛ dicit Ho-
ſtiē.qδ nō:ſi faciat aīo accuſandi aut denuncian
di delictum ꝛ probauerit.ff.eo.l.cum qui.in p̄nc.
vbi dicitur pctā nocentiū nota eſſe ꝛ expedire et
oportere.ꝛ.C.eo.ti.l.ſi q̄dē. Et idem ſi faciat ex-
cipiendo vt eum repellat a teſtimonio.de teſt.ex
parte.vel ab ordine aut beneficio.de accu.ſuper
his.q2 hoc iure conceditur: ꝛ nemo facit iniuriam
qui vtit̄ iure ſuo.de elect.cum eccleſia volaterra
na. Si ꝟo dicit ad infamandū tm̄ qδ preſumitur
qñ nō hꝫ iuſtā cām dicendi iniuriam facit ꝛ cōdē
nand⁹ eſt.d.l.ſi q̄dē.ꝛ.l.iii.C.eo.vſ.q.ſ.ex merito
ꝛ.c.deteriores.ꝛ no.Ho.ꝛ Ber.i.c.ſi culpa.eo.t.
3 ¶ Tertio queritur vtrum fiat iniuria matrone
deprehenſe in veſte meretriculari ſi intentetur:ꝛ
dico quod non.facit.c.in audientia.de ſenten.ex
com.nec iniuriatur matrimonio ſecundum Hoſt.
ꝛ Ber.qui illud ignorauit.C.de adult.l.ſi ea.ſi-
cut nec militie qui militē ignorat.ff.loc.l.ſi igno
rans. Secus habitu honeſto.
¶ Quarto q̄rit̄ vtrū poſſit q̄s iniuriaz repellere.
4 ꝛ dico qδ defendendo ſolū ſcd̄m oēs lꝫ:ſed percu
tiendo ſunt opiniones:quia dicit Hug.§.ſi vero
ira.di.l.qδ non licet:qδ Ber.ꝛ Lau.in.c.ſuſcepi-
mus de homi.reſtringit ad clericos: ego vero di
co iuxta dicta ſupra bellum.ij.§.j.qδ licet etiā cle
ricis ſi aliter iniuria vitari non poteſt intelligen
do de perſonali cum moderamine inculpate tu-
tele:ꝛ eſt mens Alexan.in.iiij.parte ſum.ſi vero ſit
ꝟbalis idem dicendū vt̄ qδ de fuga turpi ſupra
bellum.ij.§.ij.dictum eſt. Intellige omnia dc̄a in-
iuria eſt in fieri nō in facto eſſe:ſꝫ tūc dic vt.§.ſe.
¶ Quinto q̄rit̄ vtrū iniuriam paſſus teneat̄ illaz 5
remittere:ꝛ dicit glo.in.c.ſi q̄s cōtriſtatus.xc.di.
qδ non quo ad actionez.ſ.vt eis ſatiſfaciat.xxiiij.
q.iiij.ſi illic.imo dicit qδ agendo bene facit vt ſa
tiſfaciat.xlv.diſt.ꝛ qui.ꝛ.xxiij.q.v.de occidendis
quia iniuriator tenetur nedum petere veniaz:ſꝫ
etiam ſatiſfacere de damno dato ex iniuria ſi po
teſt aliter [illegible]ſolui non pōt niſi iniuriatus remit-
tat acti[illegible]iurie liberaliter quo ad conſciam
Ranco[illegible]o cordis etiam iniuriatore non ſa
tiſfaciente tenetur iniuriat⁹ dimittere.de pe.di.
v.c.vlt.imo nunquam dꝫ admittere: q2 nō lꝫ ali-
quem odire.xxiij.q.iiij.cum in.lxſ.q.iij.inter ꝟba. 6
¶ Sexto querit̄ cui cōpetat vel detur actio iniu-
riarum:ꝛ dico qδ ipſa non naſcit̄ ex pacto ſed ex
contumelia.l.ſi vnus.ff.eo.vnde cōpetit ei qui in
iuriam patitur:vt notatur inſti.eo.tit.in rubri. Et
eum qui illam intulit:vel inferri procurauit. in-
ſtit.eo.tit §.non ſolum. Notandū eſt vero qδ ne
dum iniuria fit alicui in perſona ꝓpria ſed etiaz
ſi fit in filio vel ei quē hꝫ in poteſtate.inſti.eo.§.
patit̄ dūtamē iniurians ſciebat eum filium fami-
lias:lꝫ ignoraret cuius. Datur etiaz actio filiofa
milias in nomine ſuo.l.ſi filiuſfamilias.ff.de act.
ꝛ oblig. Item ſponſam vel vxorem : ꝛ ſic datur
actio viro et mulieri: ꝛ ſi ſit filiuſfamilias etiam
patri.l.ſ.§.vltim.ff.eod. Non tm̄ patit̄ ſponſa vel
vxor iniuriam factam viro quia vxores a viris
non viri ab vxoribus defenduntur.ff.eo.l.ij. de
ſponſa.dicitur in.l.item apud labeonem.§.ſpon-
ſum. Item datur heredi ob iniuriam factam ca-
daueri defuncti cui⁹ eſt heres vel ſi fama ei⁹ ſit la
ceſſita.dic.l.ſ.§.ſed ſi forte cadaueri. Item datur
domino ob iniuriam atrocem factam ſeruo dicta
l.item apud.§.pretor ait.et inſtitu.eod.§.ſeruus.
Item datur epiſcopo pro iniuria facta clericis et
abbati ſuis monachis:vt not.in.c.parochianos.
de ſenten.excommu. 7
¶ Septimo queritur quanti condemnabitur re
us hac actione : ꝛ dico quod tanti quanti actor
iurauerit ſe nolle illam iniuriam ſuſtinuiſſe pre
miſſa tamen iudicis taxatione.inſtitu.eo.§.pena
ꝛ.ff.eo.l.inſtitutionibus. In iſto autem iuramen
to duo modi traduntur. Nam quidaz dicunt qδ
ſufficit actorem iurare quod nollet lucrari tantū:
vel tantum quod eo quod talem iniuriam ſuſtine
ret.ſed alij dicunt verius quod debet iurare ſe po
tius velle de ſuo perdidiſſe tantū:vel tantū quā
talem iniuriā ſuſtinuiſſe qδ Hoſt.in ſum.de iniu.
et damn.videtur approbare : et Spec.eod.titu. 8
¶ Octauo queritur quomodo tollitur vel abole 1
tur actio iniuriarum:ꝛ dico quod multis modis. mo
Primo remiſſione : vt per ſupplicationem dus
aut preces

aut preces.xxiii.q.iiii.ſi illic:aut per pactuȝ.ff.de
2 pac.l.ſi tibi decē.§.j.¶ Secūdo diſſimulatiōe.ff.
eo.l.nō ſolū.§.j.vbi dicitur quod ſi ſtatim paſſus
iniuriā ad animū nō reuocauerit poſtea ex peni
tētia remiſſam iniuriā nō poterit recolere: ⁊ in-
ſtitu.eo.§.vlt. Unde illata iniuria actor ſi per an
num vtilē quādo eſt per metum. aut continuum
ſi eſt alio modo illata non agit aboletur.l.ſi cuȝ
exceptione.§.in cauſe.ff.quod metus cauſa. ⁊.C.
de iniur.⁊ quod nota.in glo.l.ſi nō conuitiū.poſ
ſet tamē etiā poſt annum agere indirecte per viā
exceptionis.puta ſi in iniuriatore eſſet excōmu-
3 nicatus non abſolueretur:ſm Hoſtien. ⁊ Pan.
in.c.ea noſcitur.de ſenten.excōmu.¶ Tertio ſalu
tatione:deoſculatione:comeſtione⁊ ⁊ huiuſmo-
di ſignis.que ſunt ſigna recōciliatiōis ſicut ſub-
tractio ſignū eſt inimicitie vt no.gl.in.c.cū adria
nus.diſtin.lxiii.⁊ in.c.cū ſuper abbatia.de offic.
dele.quod intellige verum niſi a principio pro-
uocaſſet aduerſarium citare eum faciendo:quia
tunc per oſculum ⁊ predicta ſigna non tolleretur
niſi expreſſe renuncietur vel tranſigat ⁊ ſic intel
lige predicta.l.nō ſolum.§.j. ¶ Non credo etiam
quod tollatur dicta actio ſi homo exhibet ſigna
que inimico exhibere tenetur neceſſario: quia
per illa non dicitur quis reconciliatus pro quo
facit quod no.Bar.in.d.l.ſi tibi decem.quod in
firmus dicendo ſacerdoti ſe remittere ſibi illa-
4 tam iniuriam:intelligitur remiſiſſe odium ⁊ nō
ſatiſfactioneȝ iniurie.¶ Quarto tollitur quoties
quis iudicem incitat ad torquendum iniurian-
tem:eoipſo quod eum torquet aut condēnat ad
vindictam:vnde aliam ſatiſfactionem actor pe-
tere nō poterit pro iniuria vt eſt bonus textus ⁊
ibi Bar.in.l.ſed ⁊ ſi vnus.§.ſi ante iudicem. ff.
eo.niſi proteſteris quod ex hoc non vis tibi pre-
iudicari:quin ꝓ tuo intereſſe poſſis agere actio-
5 ne iniuriarū:vt.l.fina.ff. de iniur. ¶ Quinto per
mortē quia talis actio nō trāſit ad heredē ante li
tis cōteſtationem moriente iniuriato:vt.l. iniu-
riā.ff.eo. Et hec omnia limita vera ſm Panor.
in.c.olim.de iniur.quo ad actionem iniuriarum
ſed non quo ad dāna ⁊ expēſas:quia per hoc nō
tollitur quin agere poſſit ad reſtitutionē. argu.
c.j.de iniurā.⁊ ſic ſerua in conſcientia. Et ſi in-
iuriatus nō ageret tenetur reus ad intereſſe ⁊ dā
na que intulit niſi velit illi remittere:vt in.di.c.
Nota. j.¶ Nota tamen ſm Hoſten.in ſum. titu.de pe.
quod ſi iniuriatus nollet cū iniuriante cōponere
vel nimis eum grauaret:tunc iniuriator in con-
ſcientia tenere poſſet arbitrium iudicis peniten-
tie.arg.c.veniens.de iureiur.⁊.c.ii.de arbi. Ad-
uerte etiā quod ſi quis penā ſaluat pro remiſſio
ne iniurie obt inēda efficiē īfamis niſi pactū fiat
iudicis autoritate.ff.de his q̄ no. infa.l. furti.§.
pact⁹.⁊ no.Joan.in.d.c.ſi illic. alr eſſet īfamis
ſi eſſet condēnatus per iudicem ſiue ciuiliter ſiue
criminaliter agaē.ff.de his qui not.infa.l. athle
tas.§.vltimo. Et ideo cum agitur contra aliquē
procuratorem conſtituat vel faciat compromiſ-
ſum:vt.ſ. infamia.§.vii. Quando autem iniuria
dicatur atrox vel enormis.vide ſupra enorme.§.
ii.et abſolutio quarto in principio.

Iniuſtitia ſȝ.s.tho.ii.ii.q.lix.⁊ alios
theologos eſt duplex: q̄dā.ſ. illega-
lis oppoſita iuſtitie legali: et quedā
cōſiſtēs in quadā inequalitate oppo
ſita iuſtitie ſpeciali de quo infra. Et
iſta cū in primi nocumēto cōſiſtat ex ſuo genere
eſt peccatū mortale: q2 eſt contra charitatē. Ex-
cuſaē tñ vt nō ſit mortale vel rōne ignorātie ſm
philoſophū.v.ethi.vel ratione paruitatis rei:q2
deficit a ratiōe perfecta eius qđ eſt iniuſtū facere
inquātum reputari pōt non eſſe omnino contra
voluntatē eius qui hoc patitur: puta ſi q̄s alicuī
auferat vnū pomū vel aliquid tale: de quo pro-
babile eſt quod non ledatur nec ei diſpliceat.

¶ De inobedientia.

Inobediētia dicta eſt quaſi nō obe
diētia : vñ eſt priuatio vel negatio
obediētie : cōſiſtēs in duob⁹:ſcȝ in
omittendo quo ad p̄cepta vel man
data affirmatiua q̄ imperāt opus:
et in agendo quo ad negatiua que
opus vetāt:ſicut obedientia econtrario conſiſtit
in faciendo quo ad affirmatiua ⁊ omittēdo quo
ad negatiua. Quādo autem alicubi ſit preceptū
et quando mandatum vel conſilium vide infra
preceptum.¶ Eſt autem duplex inobedientia ſm
s.Thom.ii.ii.q.ciiii.vna ſcilicet ſpecialis que eſt
contemptus precepti.de quo ſupra contemptus.
Et iſta vt ibi dicit ſemper eſt peccatum morta-
le.et intellige etiam ſi non ſit contra preceptum
ſed ſolum contra mandatum : quia ipſe contem-
ptus eſt formaliter ſuperbia.que eſt peccatū gra-
uiſſimū. Et alia generalis: id eſt omnis receſſus
a precepto vel mandato: et iſta nō videtur ſemꝑ
eſſe peccatum mortale:ſed ſic videtur diſtinguē-
dum. Aut enim eſt contra conſilium: et tunc ſi ſit
conſilium perfectionis vt illud : vade vende oīa
que habes non eſt peccatum:et ſic intellige gloſ.
in.c.generali.de elect.lib.vj.et iura que allegat:
ſi vero ſit conſiliū reuerentie quod dicitur man-
datum.vt quādo ſubditus deberet facere:ſed ſu-
perior non vult precipere vt eſt illud veritatē lo
quimini:ſic eſt veniale vt nota.Archidi.in.c.te-
ſtamentum.diſt.vj.et diſt.xxv.§.alias ea demū.
Aut eſt cōtra preceptū. Et dupliciter. Nam. Aut
eſt cōtra precepta dei ſiue iuris diuini: aut cōtra
p̄cepta hominis ſiue iuris humani vel poſitiui.

Si eſt contra precepta dei ſic eſt ſemper morta-
le ſi eſt ſcienter vel ex ignorantia nõ excuſante fa
cit-§porro.xxxu.di.ꝛ diſtinctione.lxxxi.ſi q preſ-
byteri.vbi dicitur idolatria:ꝛ decimaquarta.q.
i.quiſquis. Si vero ſit ignorantia excuſante de
qua.ſ.ignorantia-§.vij.ſic nõ eſt mortale. Si ve
ro eſt circa precepta iuriſpoſitiui diſtingue. Nã
ſi talis lex ſeu preceptum per lõga tempora rece-
ptum non fuit ſciente ſuperiore et tranſgreſſores
non puniente ſic non eſt mortale: et facit qđ no-
tat Pan.in.c.cum olim.de cleri.coniug. vbi de-
clarat grecos clericos non peccare licet accipiãt
vxores: ex quo not. qđ quando lex generalis re-
cipitur in vſum a certo genere perſonarum: ꝛ ab
alio non recipitur: non obſeruantes nõ peccant
ſaltem poſt tempora longa.iiij.die-§-leges. ꝛ qđ
notant docto.in.c.i.de treuga et pace.nõ obſtan
te eo quod ibi tenet Hoſtien.quia loquit̃ quan-
do talis preuaricatio eſt peccatum de ſua natu-
ra: quo caſu nõ receptio nõ excuſat: ſecus ſi eſſent
eiuſdem generis et maior pars acceptaſſet quia
licet ſuperior non puniret tamen pars minor nõ
excuſaretur: ſed haberet locum illud: multa per
patientiam tolerantur ꝛc. de prebẽdis. cum iam
dudum. Idẽ dico ſi talis lex fuit recepta ſed per
conſuetudinẽ abrogata: quia non peccant inobe
dientes vt ſupra conſuetudo-§ſexto. Si vero ta-
lis lex non eſt repudiata: ſeu non acceptata: nec
abrogata conſuetudine: tunc diuerſa eſt opinio
inter doctores. Nam quidam vt collec.in.c.i.de
conſtitutionibus et multi alij dicunt qđ talis in-
obedientia nõ eſt mortale: niſi fiat ex cõtemptu:
quam opinionem ſumma Angelica aſcribit etiã
beato Bern. libro vndecimo de precepto et di-
ſpen. ſed nõ eſt verum. quia Bern. non loquitur
de inobedientia preceptorum ſed mandatorum:
vt patet intuenti. Alij vero dicunt quod eſt mor-
tale ſolum ratione contemptus vel conſuetudi-
nis que eſt quidam contemptus interpretatus.
quod ſum. Ang. aſcribit Ricar.i.quol.qđ.xix. ſed
de hoc ſupra contemptus-§-i. Et hãc opinionem
ſum. ang. ſequitur contra roſel. inobedientiam
que non eſt ex contemptu aut conſuetudine di-
cens veniale peccatum qꝛ non eſt totaliter cõtra
finem legis: ſed non bene dicitur: quia ſequitur
quod ſcienter contrahens in gradibus ab eccle-
ſia prohibitis non ex contemptu ſed ex volupta-
te non peccaret mortaliter cum hoc non faciat
ex conſuetudine quod eſt abſurdum cum ſit iure
excommunicatus nec eſt verum quin tũc agatur
cõtra legis intentionem. Alij vero dicũt eſſe mor
tale ſolũ quando fit ſciẽter contra preceptum ſic
quod fruſtratur intentio precipientis quod tunc
dicunt eſſe quando fit ſine cauſa rationabili in-
telligẽ vera vel eſtimata: ita qđ non eſt mortale
primo nõ obedire ex ignorãtia niſi eſſet affecta-
ta vel craſſa: nec.ij.agendo preter aut cõtra ver-
ba ſeruãdo intentionem ita quod probabiliter
credi poteſt ꝙ ſi adeſſet legiſlator nõ vellet obli
gare: nec tertio etiam agendo contra intentionẽ
ꝛ veritatem: nõ autẽ ſm eſtimationẽ nõ obedien
tis niſi laboraret predicta ignorãtia. ꝛ iſta eſt ve
ra mens ſancti Tho.in.iiij.di. xv. ꝛ.ij.ij.q.cxlvij.
vbi loquitur de ieiunio: vt etiã.ſ.patuit. ꝛ Pa-
nor.in rub.de ob.ic. ꝛ archi.di.lxxvi.in.c.vltimã.
ꝛ Semi.in.c.generali.de elec.lib.vi.pro qua fa-
cit.c.ij.de ma. ꝛ obe. ꝛ.c.quod precipitur. xiiij.q.
i. ꝛ gl.in.c.quiſquis.iiij.q.v. Sicut autẽ dictum
eſt de preceptis ſtatutorũ ita dicẽdũ eſt de prece-
ptis prelatorum ꝛ ſuperiorem excepto quod quo
ad punitionem ꝛ tranſgreſſionem mitius agitur
cum lege. ꝛc. ¶ Que autem dicta ſunt de inobe-
dientia ſtatutorũ quod.ſ.eſt peccatum Her. de
gan.iij.quod.q.xxij.quem ſequitur ſumma ange-
lica: nõ intelligit indiſtincte etiam quo ad ſtatu-
ta penalia: ſed circa ea diſtinguit: quia aliquan-
do ibi ſunt duo precepta. vt ſtatuamus ne fiat ta
le quid: ꝛ qui fecerit ſoluat decẽ ꝛ tunc obligant
ad culpam: aliquãdo vnum tantũ vt ſtatuimus
quod qui ſic fecerit ſic obligat ſolum ad penam
ſed iſta diſtinctio eſt verbalis tantũ ꝛ ſpuerilis:
quia nullus apponit penam ſtatuto: niſi qꝛ vult
aliquid fieri vel omitti: ideo dic indiſtincte cũ.ſ.
Tho. omnes leges humane obligãt in conſcien-
tia ſiue ad culpã modo ſint iuſte: ꝛ ſic intellige
Ge. ꝛ glo.in.c.vt animarũ.de conſtitutioni. lib.
vi. ꝛ not.in.c.quod ſuper his.de vo. ꝛ Joã.and.
in.c.relatum.ne cle.vel mona. ꝛ Ge.in.c.perpetue
de electione.lib.vi.qui dicunt indiſtincte quod
ſtatutũ penale preceptiuum licet cõtineat aliam
partem corporalem obligat tamen ad mortale ſu
pra gabella.iij-§.viij. De hac materia infra lex-§.
ix. ꝛ infra ſtatutum-§-ij.

Inofficioſum dicitur de et ſine officio vel
contra officium id eſt obſequium vnde in-
officioſum teſtamentum dicitur quod eſt contra
officium pietatis vt infra teſtamentum.i-§.vi.
ꝛ inofficioſa dicitur donatio que eſt contra of-
ficium pietatis ad ſimilitudinem inofficioſi te-
ſtamenti: vt.C.eo.ti.l.i.quia ſcilicet per eam libe
ri vel parentes excluduntur a bonorum ſubſidio
ex propoſito donantis vel re ipſa quod etiã ſuf-
ficit ad reuocationem per nota.in.l.ſi liqueat.in
glo.C.eodem.

Inquilinus eſt qui conducit rem vrbanam
ſ.errorem.in gloſ.iuncta.l.licet.C.locati.vi
de infra locatio-§-ix.

Inquietudo mentis eſt auaritie filia ꝛ cõ-
muniter eſt veniale peccatum niſi interue-
niat omiſſio alicuius neceſſarij ad ſalutem.

¶ De inquiſitione ⁊ inquirēte primo in genere.

Inquiſitio ab inquirēdo importat inueſtigationē alicuius incogniti: q̄ ⁊ iuridica vel canonica dicit̄ ſi fiat ſecundum iura vel canones ⁊ de eius ſubſtātia ſunt quinq̄ vt infra. §. iiij. Eſt aūt inquiſitio triplex ſm qd colligit̄ ex Jo. an. in. c. qualiter ⁊ qñ. el. ij. de accuſa. I. generaliſſima qua inquirit̄ ſup ſtatu totius pˀuincie vel dioceſis: ⁊ generalis qua inquiritur ſuper ſtatu alicuius ciuitatis caſtri vel loci ⁊ ſpecialis cōtra certam perſonam: ſiue ad imponendā penā: ſiue ad peccatū euitādum ex debito officij. Vel dic qd eſt triplex prima. ſ. generalis ſimpliciter: id eſt q̄tum ad perſonas ⁊ delicta: vt cū preſes inquirit an ſint homines facinoroſi de qua in lege congruit. ff. de offi. preſ. ⁊ ſecūda ſpecialis ſimpliciter id eſt quantum ad perſonas ⁊ delicta vt cum de certo ⁊ limitato delicto contra certam ⁊ limitatam perſonam preſes vel prelatus inquirit de qua in. l. ea quidam. C. de accuſa. ⁊ tertia generalis ſimul ac ſpecialis ſm quid: ſiue ſit generalis quo ad perſonas ⁊ quo ad delicta ſpecialis vt cum preſes inquirit contra eos qui titium occiderunt: de qua in lege mandatis: de conditi. ob tur. cau. ſiue econtrario ſit generalis quo ad delicta ⁊ quo ad perſonas ſpecialis vt cum poteſtas vel alius punitur ad ſindicatum.

1. q. ¶ Primo queritur ex parte inquirētis quis poſſit inquirere: ⁊ dico q̄ tria. ☞ Primū. Quilibet prelatus inquirere poteſt contra ſubditum ſuū: imo tenetur ne ſubditorū ſanguis de manibus eius exquiratur in die iudicij. de offi. ordi. irrefragabili. de reg. c. vlti. facit etiā. c. licet heli. de ſimo. xxvij. di. ligant. ⁊. d. c. qualiter. el. ij. ☞ Secundo

2 Generaliter ſm Ange. de peru. inquirere poteſt iudex ſi eſt competens alias non tenet inquiſitio de ſen. ⁊ re iudica. ea que fiunt lib. vi. Vbi ſciendum eſt ſm ipſum quod in cauſis meri imperij q̄ ſunt criminales ſolus iudex habens merū imperiū poteſt inquirere: q2 huius negotij ipſe ſolus habet iuriſdictionē. ff. de iuriſ. om. iudi. l. iubere. incidenter autē etiā iudex ciuilium cauſarū poteſt inquirere de cauſis meri imperij. C. de teſti. l. nullum. vt cum teſtis corā eo falſum deponit q2 tunc ratione incidentis cognitionis cauſa meri imperij deuoluta eſt ad ſuam iuriſditionem ⁊ punit talis inquirens inquiſitū pena extraordinaria ſm aliquos vel ſm alios pena ordinari. Et ſi clericus falſum deponat corā iudice laico puniri quidem poteſt per eum ſm Cy. gloſ. in. di. l. nullum ſm Ray. vero puniri nō poteſt per. ca. ſi diligenti de fo. compe. ⁊ primum dictum verum eſt iure ciuili antiquo: dictum vero Ray. iure canonico ⁊ ciui. nouo: vt. C. de epiſco. ⁊ cleri. l. ſtatuim⁹. in cauſis vero ciuilib⁹ ⁊ peculiaris ſpectantibus ad publicā vtilitatē inquirere pōt oīs iudex ad cui⁹ iuriſditionē officiū ⁊ cognitionē talis cauſa ſpectat: ad priuatā vero vtilitatē vel ad remouēdū tutorē vel curatorē tanq̄ ſuſpectū rome pretor inquirit vel ſubdelegatus ⁊ in prouincia procōſul. Et cū hodie poteſtates terrarū in terra quā regūt teneāt locū preſidis coram eis agēda eſt queſtio ſuſpecti tutoris. Ad inquirēdū tamē cōtra vſurarios vt vſuras reſtituāt inquirere poſſunt ordinarij locorū ⁊ eorū vicarij de vſur. ad noſtrā. ☞ Tertiū. Monachi ⁊ religioſi deputari nō poſſunt a ſede apoſtolica generales inquiſitores ſm Pau. in. c. cū dilecti. de accuſa. niſi ſint de dignitate. de reſcrip. ſtatutū lib. vi. Vbi no. ſm eundē in. c. cauſam el primo. de iudi. q̄ in ſtatutis ⁊ odioſis monachi nō veniunt nomine fratrū nec monache nomine ſororū ⁊ dicūtur pprie fratres aut ſorores mendicantes: non mēdicantes vero ⁊ habitantes ſolitarie monachi vel moniales appellantur. 3

¶ Secūdo queritur ex parte materie inquirēde de quib⁹ poſſit inquiri: ⁊ dico qd Ang. de peru. vt recitat archie. 3. parte. ti. 9. ſic virtualiter dicit Inquiſitio fieri nō poteſt ſm glo. iuris ciuilis in. §. ſi publico niſi in his caſibus. primo. ſ. ratione iniurie illate preſbyteris aut eorū miniſtris etiā in loco occulto exiſtētibus. 2. in crimine ſuſpecti tutoris. 3. in quarta falſa producta corā iudice 4. in falſo teſte. 5. in crimine notorio. 6. in caſibus notatis. in. d. §. ſi publico. Sed contra inquit: q2 poteſt inquiri etiā contra omnē ſacrilegum latronem ⁊ plagiarium. l. 4. §. mandatis. ff. ad. l. iuli. pecu. ⁊ contra facientem ſeditionem in ciuitate in auf. de man. princi. §. fina. ⁊ vt videtur regulariter contra omnem malum hominē de offi. preſ. l. cōgruit. Nicolaus vero de nacta in quadā ſua diſputatione recedens ab opinione illius glo. dicit inquiſitionē fieri poſſe in ſex caſibus quos pro regulis Bar. in. d. §. ſi publico ſibi aſſumit primo. ſ. ad denunciationem officialis. ſ. publici ad hoc deputati vt cum per ſtatutū deputantur in comitatu officiales ne maleficia cōmittantur. l. diuus. de cu. reo. 2. propter precedentem incidentē cognitionē: vt in falſo teſte. C. de teſti. l. nullum. 3. propter precedentē generalē inquiſitionem: vt. ſ. inuento malefactore fiat ſpecialis inquiſitio vt condēnari poſſit alias fruſtra fieret. l. congruit. de offici. preſ. 4. vbi maleficium coram iudice committitur: vt falſa charta. C. de proba. l. iubemus. 5. propter atrocitatē criminis ⁊ iniuriā clericis factam. C. de epiſco. ⁊ cleric. l. ſi quis in hoc genus. 6. propter criminis notorietatem. vt in. l. ea. C. de probationibus. ſeptimo ſecundum Bart. vbicunq̄ ſine me- 2. q.

tu calūnie ꝛ ſine ſolēnitate inſcriptionis procedit accuſatio:ſʒ hoc ſeptumū reprobat in gl. que etiā recitatis multorū opinionibꝰ dicit virtuali ter ſic. Inquiſitio fit duabꝰ ex cauſis ſcʒ ad priuatā aut ad publicā vtilitatē. Ad priuatā aūt regulariter nō fit inquiſitio.ſ.ex officio:qꝛ que in iudicio agūtur ad ptis poſtulationē agenda ſunt nō ex officio.ff.de iudi.vbi ꝗs age. l.ꝗ ſemel. qꝺ tn̄ fallit in caſibꝰ. primo in ſuſpecto tutore: quia ad vtilitatē pupilli inquirit nullo poſtulante. ſecūdo in datione tutoris qui dari pōt ex officio nemine potēte:tertio qꝛ ſenſitor ad vtilitatē priuatā pōt inquirere.quarto qꝛ ꝓtor ſit contra exe cutores publicos ad priuatā vtilitatē ne vexent tributis ꝛ alus hmōi vt in auſ.de man.prin.§.co ges.quinto epiſcopus ſit in cauſa vſurarū vt re ſtituant ꝑnato de iureiurādo ad noſtrā. Ad publicā vero vtilitatem ſi fiat inquiſitio aut erit in cauſis ciuilibꝰ ꝛ tūc ſi regula eſt qꝺ in oībꝰ cauſis mere ciuilibꝰ ꝛ numerariis principaliter vtilitatē reipublice concernētibus ꝓcedi poteſt per inquiſitionē.C.de bono.poſſeſſio. l. ſi ꝗs. aut in

1. regula. criminalibus ꝛ tūc dātur quatuor regule. ¶ Prima vbicūqꝫ crimē eſt tale ꝙ accuſando ſolēnitas relaxatur:de illo poteſt inquiri:qꝺ ꝓbatur. C. de accuſa.l.ea.qꝺ etiā not. Inno.in.c.veſtra. de cohabi.cle.ꝛ mu.ꝛ idē eſt ꝙ ad denunciationē publici officialis pōt inquiri:qꝛ per talē denuncia

2 tionē fit crimē notoriū. ¶ Scḋa. Ubicūqꝫ cōmitti tur crimē corā iudice:ita qꝺ offendatur pars vel iudicis maieſtas poteſt inquiri de eo:quod ꝓbatur.C.de teſt.l.nullū.vt ſi quis corā iudice ꝓducit falſum teſtē:vel vtitur falſo inſtrumēto : quia iudicis aures offendit ꝛ partis:merito pōt inqui

3 ri. ¶ Tertia. Ubicūqꝫ crimen eſt de atrocioribus fama publica precedente a fide dignis pōt inquiri:qꝺ probatur.l.iiii.§.mādatis.ff.ad.l.iul. pecu. quia in iſtis accuſationibus iuris ſolēnitas relaxatur. Et inter atrociora reputatur iniuria facta clericis.vt.C.de epiſ.ꝛ cler.l.ſi quis in hoc ge

4 nus. ¶ Quarta. His caſibus exceptis non poteſt in criminalibus cauſis inquiri:qꝺ probat per.l. reſcripto.§.ſi quis accuſatus.ff.de muneribus et honoribus. Quod intellige de iure ciuili qꝛ de canonico inquiri pōt etiā in aliis caſibꝰ vt quoties ꝓcedit infamia:de qua infra.§.iiii.vel accuſatio aut denunciatio vnde ꝛ idē angelus dicit qꝺ iure canonico quo inquiſitio eſt remediū ordinariū.de ſen.ex.cū dilecti.vera eſt ſequēs opinio. Nā ſm aliquos duplex eſt iquiſitio:vna principaliter ex officio iudicis notabili:alia mercenaria ſeu incidēs ex officio iudicis mercenario ſeu incidēter. Prima tribus modis fit:primo:qn̄ per famā implorat.vt i.l.infimas.C.de offi.rect. puin.nā fama tenet locū accuſatoris:de accuſa. qualiter ꝛ qn̄:ſcḋo quādo per mortē ꝓuocat:de accuſ.cum oporteat:tertio quādo excitat per publicā denunciationem vt.d.l.ea.

¶ Tertio queritur ex parte perſone cōtra quam inquiritur quid de illa iura tradiderint:ꝛ dico multa. ¶ Primū. Oportet inquiſitum ſeu perſonā cōtra quam inquiritur eſſe de iuriſditione inquirētis.ꝗtū ad articulū de quo inquiritur:aliter cōtra ipſum inquiri nō poteſt de for.con.ſi diligēti:ꝛ aūt.ſtatuimus de epi. ꝛ cle. ¶ Secūdum Inquiſitus recuſare poteſt iudicem ſi habeat illum ſuſpectum:de ap.cum ſpeciali:puta quia ex odii fine procedit:vel quia eſt criminoſus. ar. iii. q.vii.iudicet.pōt etiā negare infamiā preceſſiſſe: ꝛ conſequenter oportebit iudicem primo cognoſcere hoc:vnde ſi infamatum non inuenerit procedere non poterit:alias ſic:de ap. cū oporteat. ꝛ ca.cum oporteat.ꝛ.c.qualiter.el ſecundo. Et licet accuſator probet infamatū nihilominus reprobare poterit quod ſit bone fame.ar.de pur.c. cum in iuuentute:ꝛ ꝓpotentius erit priuilegium bone fame ꝙ infamia:ar.de accu.ſicet in fine:ꝛ no. Ber.in.d.c.qualiter.el ſecūdo tamen quo ad omnia ſeruanda non ſunt in inquiſitione regularum:quia facilius ꝛ liberius poſſunt a ſuis adminiſtrationibus amoueri.d.c.qualiter quod limita niſi infligendum ſit graue preiudicium.ar. d.c.qualiter.in fin.in verbo facilius ꝛ liberius. ¶ Tertium. Inquiſitus an teneatur de omnibus reſpondere veritatem. Petr.de palu.in.iiii.diſt. xix.dicit ꝙ ſic tam de ſe ꝙ de alio:quādo certū eſt iudicem inquirere in caſu in quo de iure poteſt:quia in iudicio mentiri eſt mortale. Si vero certum eſt ꝙ iniuſte inquirit:puta quia non preceſſit accuſatio nec denunciatio:nec clamoſa inſinuatio:nec infamia illius nec factum eſt diuulgatum nec denunciatum in ſpeciali:vt talis iacet occiſus ſcitur a quo in generali puta tale monaſterium eſt diffamatum de religionis diſſipatione:non tenetur nec de ſe nec de alio:quia ille in hoc non eſt ſuus iudex. Si vero ſit dubium iuris aut facti preſumendum eſt pro iuſticia iudicis:ꝛ debet homo dicere veritatem:hec ex illo: pro quo tamen aduerte quod ex ſola denunciatione vel notorietate facti in generali vel ſpeciali licet iudex licite inquirat in genere:tamen nullus tenetur fateri veritatē etiā inquiſitus in ſpecie:qꝛ ſpecialiter iudex inquirere non pōt niſi de iſto inquiſito precedat infamia vel hmōi. vt.§. correctio.§.vii. ¶ Quartū. Eo ipſo ꝙ ꝗ habet ali quod crimen propter quod iudex contra illū iuſte inquirit ſm Petr.de palu.etiam de alus criminibus poteſt inquirere:quia non propter occultationē peccati.ſʒ peccatoris homo de occultis iudicare prohibetur: vnde vbi iam per vnā

cũ crimẽ eſt diffamatus:etiã de aliis debet dice
re veritatẽ. Et ſimiliter ſi ſocii ſui ſit in ſtatu; qḋ
iuſte cõtra eos agi põt p.vnico crimine etiaꝫ de
omnibus aliis põt ⁊ debet pdere illos:qñ eoruꝫ
correctionẽ nõ ſperat:maxime cũ peccatũ illoruꝫ
eſt i periculũ cõitatis vt qꝛ ſcit eos fures ⁊ latro
nes ⁊ impenitẽtes:cũ aũt qui iã penituit accuſa-
re nõ debet niſi iuſte de eo nominatim interro-
gaetur:hec ille:⁊ intellige in occultis : ſecus in
his que probari poſſunt:vt.ṡ.accuſatio.§.ix.
5 ¶ Quintũ. Inquiſitus ⁊ cõfitẽs ppriũ delictũ an
debeat vel poſſit de aliis criminoſis interroga-
ri Bar.in.l.repeti.ff.de queſt.diſtinguit nã que-
dã ſunt crimina que principaliter in alteri⁹ offen
ſam vel odiũ nõ cõmittunt:ſed propter cõmitten
tiũ cõmodũ:vt falſare vel fabricare monetã : la-
trocinia facere:⁊ in his põt interrogari de ſociis
vt pbatur in.l.diuus.ff.de cuſt.re.⁊ in.l. prouin
ciarũ.C.de fer. Quedã vero cõmittunt principa-
liter in odiũ offenſi ⁊ in iſtis ſecus: vt in. d.l.re-
peti.⁊.l.vlt.C.de accuſ.qḋ tamen fallit in caſu.l.
prius.ff.ad ſyl.⁊ ſm Paũ.in.c.j.de cõfeſ.etiã fal
6 lit in crimine leſe maieſtatis. ¶ Sextũ. Inquiſit⁹
põt impugnare inquiſitioneꝫ quoties deficit in
aliquo de ſubſtãtialibus: nec ex tali inquiſitiõe
cõdẽnari põt:niſi cõfeſſus ſit crimẽ vel talẽ defe-
ctũ ſubſtãtialiũ nõ opponat:qꝛ tũc ſequi põt con
dẽnatio.de cõfeſ.c.j.lib.vj. Hmõi aũt ſubſtãtia-
lia ſm Ang.de peru.ſunt quinqꝫ vt infra.§.vj.
¶ Quarto queritur ex parte cauſe motiue ad in
4.q. quirendũ vtrũ neceſſario precedere debeat infa
mia:⁊ dico multa. ¶ Primũ. fama publica ⁊ cla
1.di. moſa inſinuatio a fide dignis pcedẽs incitat iu
dices ad inquirẽdũ adeo qḋ inquiſitio fieri non
põt niſi diffamatio pcedat a viris honeſtis non
maliuolis ⁊ maleficis nõ ſemel ſed pluries de ſi-
mo.licet heli.⁊ de accuſ.qualiter ⁊ qñ.el. ij. vbi
notat Paũ.⁊ expreſſe patet in tex.qḋ in prelatis
ſcꝫ.ſecularib⁹ oportet infamiã eſſe tantã vt tole
rari nõ poſſit ſine ſcãdalo vt qꝛ infamant de in-
cõtinẽtia:vel periculo vel vt infamant de hereſi
vel dedilapidatiõe:ſed cõtra ſubditũ ſufficit pre
cedẽs infamia etiã nõ ſcãdaloſa:⁊ ſimiliter ꝯtra
prelatũ regularẽ. ¶ Scdm. Infamiã precedere in
2 quiſitionẽ ſm Ange.de peru.⁊ Archi.fallit pri-
mo vbi inquirit ad remotionẽ prelatorũ regula
riũ:qꝛ nõ eſt neceſſe qḋ precedet piculoſa vel ſcã
daloſa.ij.vbi ſit preſente parte ⁊ nõ opponẽte qḋ
nõ preceſſit infamia vel nõ legitime.de accu.ca.
ij.li.vj. Tertio vbi ſit cõtra eum qui crimẽ eſt cõ-
feſſus.de confeſ.c.j.lib. vj. quod dupliciter põt
intelligi:primo ſm dicta Petri de pal.§.priori.
particu.iiij.qñ quis iuſte inquiritur de vno cri-
mine:qꝛ inquiri poteſt de aliis etiã ſi de illis nõ
ſit infamatus:ſcḋo de crimine cõfeſſo ſed non iu

ridice.quarto vbi ſit generaliter contra caput et
membra alicuius eccleſie ciuitatis caſtri vel loci
de delicta in gñe.de offi.ord.c.j.⁊ ita tenet hoſt.
in ſum.vñ hoc pñt ſyndicatores rectorũ q̄ ſyndi-
cãt caput et mẽbra:puta poteſtatẽ capitaneũ vel
ei⁹ officiales ⁊ ita de ꝯſuetudine ſeruat : quinto
qñ ſit ad denunciationẽ publici officialis:de of-
fic.c.j.in fi.⁊ ita tenet Hoſt.ſexto cũ iudex inqrit
ex mero ⁊ puro officio ex ſua volũtate nõ ad in-
ſtigationẽ alteri⁹:et idẽ vbi inqrit ex neceſſitate
officii:etiã in criminali vbi nõ eſt neceſſaria dif-
famatio etiã ſi ex volũtate non ex neceſſitate in-
quirat ſine alterius petitiõe ex mero officio : vel
ad denũciationẽ publici officialis. Adde tu ſe-
ptimo qñ procedit aliquo accuſante et ſemiple-
ne probante vel apparẽtib⁹ expreſſis indiciis:qꝛ
tũc ſꝫ.s.Tho.ij.ij.q.vj.ar.j.⁊.ij. et pmo quo.l.ar.
xvj.⁊ iudex per iuramẽtũ ⁊ plat⁹ per pceptũ põt
exigere veritatẽ qḋ eſt inqrere. ¶ Tertiũ. De iſta 5
pceſſiõe infamie Paũ. etiã vbi ſupra ſparſim ſic
dicit. Si inquiſitio ſit gñaliſſima nõ reqrit infa
miã pcedere:qꝛ ad illã tenet plat⁹ quolibet an-
no.de cẽſi.cũ venerabilis.⁊.c.romana. eo.ti.lib.
vj. Similiter nec ſi ſit generalis:et i.c.j.ff.de of-
fi.ordi.⁊.l.cognuit.ff.de officio pſidis. Silr nec
ſi ſit ſpecialis.i.cõtra certã pſonã ⁊ fiat nõ ad pe
nã imponẽdã ſed ex debito officii:vt ne matrimo
niũ cõtrahat ppter impedimẽtũ vel nõ pmouea
tur q̄s ad platurã vel elect⁹ non cõfirmet: ſi repe
rit vitioſus:ad qḋ.c.poſtq̄.⁊.c.cũ dilecto.⁊.c.nõ
bil.de electio.⁊.c.ſi.de clande.deſpon.et qḋ not.
Inno.in.c.de exceſ.prelatorũ. Similiter nec ſi ſit
ſpecialis ⁊ fiat ad penã imponendã ad denũcia-
tionẽ publici officialis.C.de accuſ.l.ea qḋ.de te-
ſti.cogẽ.preterea. ſed nõ denunciat niſi notoria
alias nõ creditur denunciatorib⁹. de quo tñ dic
vt.iiij.q.iiij.§.vlti.hec ex illo : cui adde qḋ etiam
non requirit qḋ pcedat infamia ſi iudex pcedat
ad accuſationẽ alicuius ſemiplene probãtis vel
precedentib⁹ indiciis:ſi autẽ nullũ horũ pcedat:
regulariter in ſpeciali inquiſitiõe ad penã requi
rit infamia qua nõ precedẽte non põt inquiri:vt
in.d.c.qualiter et qñ.et no. Paũ.in.c.ad noſtrã.
de iureiu.el.ij.in caſib⁹ tamẽ põt inquiri vt dictũ
eſt particula priore. Adde etiam qḋ iſta infamia
que precedere debet aliquando a doctoribus di-
citur eſſe publica:vnde dicit.s. Tho.qdli.xj.ar.
xiij.qḋ debet precedere clamor congregatiõis:et
verum eſt ſi inquiratur ad inſtantiam alterius
aliquando vero dicitur ſufficere qḋ ſit apud bo-
nos ⁊ graues:et verũ eſt ſi procedatur ex officio.
¶ Quinto q̄rit q̄ ſit forma inqſitionis:⁊ dico q̄ 5. q.
Ang.de peru.tradit formas inquiſitionũ haben
tiũ aliquid ſpãliter:⁊ recitat Archi.iij.parte. tit.
ix.caplis.vij.viij.ix.ex quorũ dictis colligo mul-

x.di. ta. ¶ Primū. Forma inqſitionis gn̄alis q̄ ad pſonas ſed ſpālis quo ad delicta quantū ad ſubſtantiā vel eſſentiā ſuā includit quinqȝ: primo vt nominet modus procedēdi q̄ eſt inquiſitio ⁊ perſona inquirēs cū officio importāte iuriſditionē ad inquirendū: ⁊ tertio pſone in gn̄e cōtra quas inquirit: ⁊ quarto delictū de quo inqrit: ⁊ q̄nto locus ac tp̄s quib⁹ delictū commiſſum eſt: ſic hec eſt inquiſitio quo ad primū: q̄ fit per. A. ſyndicū vel poteſtatē talē quo ad ſcd̄m cōtra oēs ⁊ ſingulos quo ad tertiū qui titiū occiderūt quo ad quartū

2 tali loco ⁊ tpe quo ad quintum. ¶ Scd̄m. Forma inquiſitiōis gn̄alis quo ad delicta ſed ſpecialis quo ad pſonas: quantū ad ſubſtātiā vel eſſentiā ſuā includit etiā quinqȝ p̄dicta ⁊ eodē modo: excepto q̄d pſonas exprimit in ſpecie: ⁊ delicta i genere ſic. Hec eſt inquiſitio quo ad primum: que fit per. A. ſyndicū talē: quo ad ſcd̄m: contra. M. olim poteſtatem talem et miniſtros eius quo ad tertium: ſuper eo quod inique egit quo ad quartum: infra tale tēpus et in tali loco puta palatio

3 ſue reſidentie: quo ad quintum. ¶ Tertium. Forma inquiſitiōis ſpecialis quo ad perſonas ⁊ delicta quantum ad ſubſtantiam vel eſſentiā ſuam includit predicta quinqȝ ita tn̄ q̄d perſona ⁊ maleficium ſpecificet inquirendum: et vlterius addit ſextū. i. infamiā p̄cedentē ſic. Hec eſt inquiſitio q̄ fit per talē ꝯtra talē: de eo q̄d fama publica precedente: ⁊ clamoſa inſinuatione referēte: non quidem a maliuolis ⁊ ſuſpectis: ſed ab honeſtis et fide dignis: ad aures eius peruenit quod titiū

4 interfecit tali tempore et loco. ¶ Quartum. Inuētis malefactoribus ſpecialibus per generalē inquiſitionem: contra eos fit ſpecialis inquiſitio: ex qua ad condemnationē venit nō ex generali: et oēs teſtes examinati in prima inquiſitiōe examinari debēt in ſcd̄a: aliter ex primis atteſtationib⁹ inquiſitus dānari nō poſſet: cū teſtes depoſuerint eo nō citato: et ſic teſtimoniū eorum erat nullū in eius preiudicium. C. de teſti. l. ſi quādo.

6. q. ¶ Sexto querit quot ſint de ſubſtantia inquiſitionis: et dico ſm̄ Archi. poſt Angel. de peru. q̄d quinqȝ primo q̄d iudex inquirens ſit competens de ſen. ⁊ re iudi. ea qui. lib. vi. ſcd̄o q̄d inquiſitus ſit de iuriſditione inquirētis quo ad illū articulum. de foro cōpe. ſi diligenti. tertio q̄d materia talis ſit de qua poſſit inquiri iuxta dicta ſuperius. §. ij. quarto q̄d precedat infamia niſi in caſibus de quibus. §. iiij. quinto q̄d inquiſitio habeat formam de qua in. § priore. aliter ſequi non poteſt condemnatio: vt in. c. qualiter. ⁊. c. inquiſitionis. et. c. cum oporteat. de accuſa.

7. q. ¶ Septimo q̄ritur quid de teſtib⁹ i cauſa inqui-
x. di. ſitionis iura tradiderint: ⁊ dico multa. ¶ Primū forma iuramenti teſtium in cauſa inquiſitionis hec eſt. Si eſt inquiſitio cōtra perſonā ⁊ crimen determinatū iurat teſtis q̄d ſuper crimine dicet plenā veritatē de ſimo. licet heli. Si vo eſt ſuper ſtatu eccleſie iurat dicere de his q̄ ſcit vel in eccleſia reformāda vel reſpōdere ad interrogata. de accu. cū dilectus. Nec tamē in talibus debet iurare de occultis. i. ſm̄ ✠✠. de quib⁹ quis nō eſt informatus quia ſecretorū ſolus deus iudex ⁊ cognitor eſt. diſt. xxij. erubeſcāt. ⁊. ij. q. v. cōſuluiſti. ⁊ ſolū deū habēt vltorē. C. de iureiur. l. iniurandum. ¶ Secūdū. Si teſtes interrogētur ſuper oc- 2
cultis. ſi inquiſitio ſit generalis reſpōdere nō debēt niſi de crimine de quo infamia preceſſit. de accu. qualiter ⁊ quādo. el ſecūdo. ⁊ multo minus ſi ſit ſpecialis cōtra aliquē. Si vero preceſſit infamia contra aliquē dicent veritatē ſuper omnibus que ſciūt de eo quod inquiritur letiā ſi illud quod ſciūt ſit occultū: vt ſi de fornicatione agitur ⁊ vocatur is qui cū eo fuit debet dicere ſecretas circūſtantias etiam quas ſecreto nouit: etiaȝ ſi iurauit tenere ſecretum: quia vel iuramentum fuit illicitum: vel intelligendum erat quod non reuelaret niſi ex iuſta cauſa: ſi tamen eſſet infamatus de fornicatione ſed non cum iſta muliere non eſſet reuelanda occulta fornicatrix. Cōcor. Inno. ⁊ Hoſtiē. in. c. qualiter. el. ſ. de accu. ⁊ Jo- 3
an. ⁊ Jo. ⁊ Archie. ij. q. v. habet hoc. ⁊ ✠✠. ¶ Tertium. Si tamē in generali inquiſitione teſtes aliquid dixerint de occultis de quibus non preceſſit infamia dictum eorum non valebit ad puniēdum. de accu. inquiſitiōis. in ſpeciali autē inquiſitione ſi inquiratur ſuper certo capitulo vel crimine ſecus eſt ſi tamē vnū crimē: puta homicidiū ſit poſitum in forma inquiſitionis: ⁊ teſtes deponant de alio puta furto condemnari reus de furto non poterit: quia reſpectu eius non eſt determinatus locus aut tempus: quod tamen fallit ſi de crimine cōſtaret per propriā cōfeſſionē de cōfeſ. c. ij. lib. vi. ⁊ ratio eſt: q2 nulle ſunt partes iudicis in confeſſum niſi condemnando.

¶ Octauo queritur quando ſiue ex quibus cau- 8. q.
ſis ad inquiſitioneȝ procedendū ſit: ⁊ dico quod de hoc Richar. in. iiij. diſtinct. xix. ſic dicit. Malam famam talem vel propter eam prelatus debeat procedere ad inquirendum: non faciunt dicta paucorum: quia dicit gl. in. c. inquiſitiōis. de accuſa. quod dicta paucoruȝ non infamant ⁊ debet fama eſſe per villam ſiue parochiam ad hoc vt fiat inquiſitio. ij. q. ſ. deus omnipotens. Quādo igitur mala fama ortū habeat ab incerto motore vel autore: ſi ad aures prelati deuenerit per clamoſam inſinuationem: et ex ea ſcandalum in populo generetur: debet ad inquiſitionem procedere quamuis nullus ſe offerat ad accuſandum factum vel famam: ſed cum procedit ad in-

quirēdū inquirere nō debet de quibus infamia
nō preceſſit. Quā vero ortū habet a certo autore
vel certis autoribus.tūc ſi illi nō ſunt inimici:ſʒ
prouidi τ honeſti:debet prelatus procedere ad
inquiſitionē:τ ſimiliter ſi ſunt quidā inimici et
maliuoli:ſed hoc nō cōſtat certitudine ſʒ per pre
ſumptiōes nō violētas:ſi vero cōſtat eos eſſe ta-
les per legitimas ꝓbationes:vel eorū cōfeſſio-
nē:vel preſumptiōes violētas τ infamātes alias
fuerit boni nominis:τ perſona notabilis. nō eſt
ad inquiſitionē procedēdū:de purga.c. cū in iu-
uētute. Quidā tn̄ dicūt ꝓcedēdū eſſe ad inquirē
dum vndecūq; procedat mala fama: τ in fama-
to canonicā purgationē indicendā ſaltem pro-
pter ſcandalū. de accu.qualiter τ quādo:ſed in-
telligit quādo illi a quib⁹ infamia ortū habuit
nō probantur eſſe inimici vel maliuoli hec ex il
lo vbi no.qđ ſm Ray.cuius eſt dicta opinio ſuf
ficit quod quis ſit infamatus apud bonos τ gra
ues:nō diſtincto a quibus ortū habeat infamia
cū ab incerto autore procedat:de conſe. diſt. iiij.
ſanctū.τ concordat Ber.τ Hoſt. Igit ſm vv.et
ſum.cō.li.iij.tit.xxxiij.q.v.ad inquiſitionē proce
dendū eſt ex quatuor cauſis. Primo ex clamoro
ſa inſinuatione:vt dictū eſt:qđ ſum. ange. in in-
quiſitiōe particulari ad penā limitat. quādo fa-
ma publica defertur iudici ſedēti pro tribunali
ad banchum alias inquit in ſecreto nō valet ſm
Ang.in.l.ſi vacantia.C.de bo.vacā. τ cum alijs
indicijs:aliter iudex ad aliquē actum procedere
nō poteſt ſed oppoſitum eſt verū:vt patuit ex di-
ctis Ricardi:qꝛ inquiritur aliqñ etiā ſi nullus fa
mā accuſat τ ipſā famā denūciat locū tenens ac
cuſatoris:de ſimo. licet heli. Ange. autē loquit
ſm ius ciuile. Secūdo propter timorē ſcandali
quod poteſt eccleſiā turbare.ſiue ſit vnus adeo
potēs quod ipſe ſcādalizatus poteſt eccleſie ſcan
daluʒ ſuſcitare.ſiue ſint plures quia ad remotio
nem talis ſcandali indicitur purgatio. τ illa in-
quiſitionem ſequitur.tertio contra eum qui eſt
ſuſpectus ſuo prelato.vel principi terre.vel alijs
bonis viris:qꝛ ex hoc inducitur purgatio: τ in-
tellige de ſuſpitiōe probabili etiaʒ ſine infamia
ſed nō ſine indicijs vt infra purgatio.§.ij. Quar-
to propter periculū etiā ſine infamia. ſicut fit in
hereſi τ alijs criminibus qui ſerpunt in occulto
non tamen ſine indicijs. Quinto adde ex denun
ciatione publici officialis vel famā probare vo-
lentis.de accuſa.cū oporteat:ſed tamen in nullo
crimine procedi poteſt ad inquirendum ex ſola
denunciatione publica.niſi preceſſerit fraterna
correctio.de ſimo.licet heli. vnde eam ſe feciſſe
denūciator probabit proprio iuramento ſm ar-
chie.ij.q.j.ſi peccauerit:quātum ad primam que
fuit inter ſe ipſum ſolum. τ per teſtes inductos

quantū ad eā que fuit corā teſtibus licet:etiā ad
iſtā partē ſufficere iuramentū vbi teſtes predicti
haberi nō poſſunt. Sexto ex accuſatione cū ſemi
plena probatione. Septimo ex cōmiſſione iuris
vel hominis. Et hec omnia patent ex dictis.

¶ Nono queritur qualiter in inquirēdo ſit pro 9
cedēdū:τ dico multa in genere τ in ſpecie. ¶ Pri 1.di.
mū in inquiſitione primo debet poni locus deli-
cti τ tēpus vt dictū eſt. tanq̄ ſubſtantialia: alia
vero oportuna ſed in libello accuſationis neceſ-
ſaria ſm formā.l.libellorū.inſti.de publ.iudi. in
inquiſitiōe obſeruari nō debēt ſm gloſ.ibi τ ſm
Inno.ſm tamen Iaco.bu.quē ſequitur Ange.ex
cepta inſcriptione.omnis alia ſolēnitas que ſer-
uatur in accuſatiōe ſeruanda eſt in inquiſitione.
Et ſecundo debet procedi contra preſentem:τ ſi
eſt abſens nō per contumaciam citandus eſt: ſed
tamē ſm archie.hoc de cōſuetudine nō ſeruatur:
quia ſemper inquiritur de delicto.etiā ſi inquiſi
tus ſit abſens.τ nō per cōtumaciā eſt tamē cōtra
omnia iura τ quod cōdēnetur. Et tertio debet in
quirēdus ante formationē inquiſitiōis interro-
gari de inquirēdis vt habeat facultatē defenſio
nis:τ ſi ante formetur q̄ interrogetur. eſt nulla
vt in.d.c.qualiter:tamē de cōſuetudine cōtrariū
ſeruatur τ valet vt in.c.j.eo.ti.li.vj.ſi nō fuit op a
poſitū. ¶ Scđo. Inquiſitio quā facit iudex alio ꝓ
curāte ſiue ꝓmouēte τ quā facit ex officio ſuo ad
clamorē fame dupl'r differūt. Primo qꝛ in illa inq
ſit⁹ iurare nō cogit ne ex hoc poſſit inſtrui ꝓmo
tor inquiſitiōis:ſʒ ipſe tenet ꝓbare ſuā intētionē
alias puniret ſuſpēſiōe ab officio:τ bñficio vel
aliter donec ſe purgauerit qđ nō aio calūniandi
crimina impoſuit:de calū.cū dilect⁹: in iſta vero
inquiſitus cogit iurare qđ reſpōdebit veritatem
ad interrogata.ſiue inquiſitio ſit contra priua-
tā perſonā ſiue ꝯtra cōuētū. Et.2. qꝛ in illa publi
catis atteſtationib⁹ nō recipiunt alij teſtes:qꝛ ti
meret de ſubornatiōe.in iſta vero pōt denuo ab
alijs teſtibus veritas inquiri. 2.q.5.habet. τ.ca.
mennā. ¶ Tertiū in generali inquiſitiōe cū alicui
cōmittit inquiſitio eccl'ie cōtra caput τ mēbrū ꝓ
cedendū eſt primo de plano ſine ſtrepitu iudicij:
cū nō deceat ſeruos de talib⁹ implicari de accu.
olim.nō tamē qđ ordo iudicarius omnino ꝓtermit-
tatur:ſed per modū qui dicetur infra iudiciuʒ.§.
iij. Et ſecūdo inquiſitor dabit iuramētū clericis
ſi eſt cōtra eccleſiā ſuper his qui ſciūt vel credunt
in ſua eccleſia reformāda tam in capite q̄ in mē
bris:exceptis criminibus occultis de mera veri-
tate dicēda:vt in.d.c.qualiter de accuſatio. nec
iuramentum vel interdictum vel excōmunicatio
lata ab abbate vel alio inferiore contra ſub-
ditos ne reuelent: inquiſitori valet aut ligat
imo tenentur inquiſitores talem temeritatem

caſtigare de offi.ordi.pleriſq;.lib.vj. Et tertio p
cedet ad recipiẽdũ dicta eorũ quos inquirit vel
teſtiũ ſi qui pducunt ab aliquo qb⁹ exponet ob
iecta ⁊ noĩa teſtiũ: qḋ tñ fallit in caſu de quo. ſ.
hereſis.li.§.⁊ in tali inquiſitiõe recipiunt teſtes
tales quales in eccl'ia inueniunt: qꝛ q̃ domi ſiũt
p domeſticos pbari oportet: de teſti.veniẽs. Et
quarto exceptiões cõtra teſtes ⁊ alios ⁊ replica
tiões legitimas admittet vt deponẽdi falſũ pro
hibeat audacia.v.q.ii.ſi pmates.⁊.d.c. qualiter
4 §.debet. ¶ Quartũ in inquiſitiõe vero cõtra ſin
gularẽ pſonã ſic pcedẽdũ eſt qḋ pmo fieri debet
in loco in quo illa cõuerſata eſt.xxiii.q.j.paratus
⁊ de preſump.quorũdã.qḋ intellige ſi commode
fieri põt alias nõ eſt neceſſe. Et ſcḋo citãdus eſt
inquirẽdus.d.c.ſi primates.⁊.d.§.debet ⁊ ſic de
bet eſſe preſens niſi ſe p cõtumaciã abſentauerit
Tertio fieri debet corã eccl'ie ſeniorib⁹ ⁊ expo
nẽda ſunt inquirẽdo capitula de qb⁹ inquirẽd⁹
fuerit: ⁊ dãda illi dicta ⁊ noĩa teſtiũ: qḋ tñ ſm an
ge.de peni.fieri debet poſt teſti.depoſitionem.i.
atteſtationẽ ⁊ nõ ante: vt ceſſet oĩs materia cor
rũpẽdi teſtes. Ita no. Hoſt.ſup.d.c.qualiter. Et
quarto ſm Guil.⁊ Aug.teſtes nõ poſſunt exami
nari pte nõ citata: p.l.ſi qñ.C.de teſti.aliter nõ in
ferũt preiudiciũ nõ citato. Et quinto admittẽde
ſunt exceptiões.vt.ſ.pticula priore. Et ſexto in
quiſitor debet facere iurare ⁊ teſtificari etiã eos
qui denũciauerũt.de ſimo.licet heli.ſecus in via
accuſatiõis: qꝛ accuſator nõ dꝫ eſſe teſtis.de ac
cu.cũ.p. Et ſeptimo inquiſit⁹ põt opponere ꝯtra
inquiſitorẽ qḋ ſit ſuſpect⁹ vel criminoſus: vel cõ
tra denũciationẽ vel literas ad inquirẽdũ impe
tratas: ecõtra teſtes ⁊ dicta eorũ.de ac.cũ opor
teat. Et.viii.poſtq̃ inquiſitus cõfeſſus fuerit ali
qua crimina corã eo qui cõtra eũ ſup illis fuerat
deputat⁹ nõ poterit impugnare cõfeſſionẽ quo
minus puniat: dicẽdo qḋ ſup illis nõ fuerat ante
diffamat⁹ vel qḋ p eundẽ inquiſitorẽ capitula ſu
per quib⁹ volebat inquirere ſibi tradita nõ fue
rũt.de accu.poſtq̃ lib.vj. Et nono qḋ ſi inquiſi
tor talis pceſſerit ad veritatẽ inquirẽdã omiſſa
inquiſitiõe infamie inquiſito preſente nec recla
mãte aut quicq̃ ſup hoc excipiẽte nõ poterit ob
hoc inquiſit⁹ impugnare pceſſum qꝛ nõ fuit de
infamia primitus inquiſitũ.de accu.ſi is.lib.vj.
Et omnia predicta intellige etiam in inquiſitio
ne ſpeciali ad quam ex generali venitur.

10.q ¶ Decimo q̃rit que pbatiões requirant vt ex in
quiſitiõe ſequi poſſit cõdẽnatio: ⁊ dico qḋ qñ in
quirit cõtra laicũ de crimine requirunt pbatiões
aperte ⁊ neceſſario cõcludẽtes.vt in.l.ſciãt.C.de
proba. Cõtra religioſuꝫ vero ſi de crimine inqui
ritur adhuc requirunt exactores: de ſimo. licet.
Diuerſimode tñ pbatiões cõtra religioſuꝫ requi
runt. Nã ſi inqrit ad correctionẽ ſm regulaꝫ ſm
eã de plano inqrẽdũ eſt nõ ſeruata forma dicti.c.
qualiter.vt no.de appella.reprehẽſibilis. Si vero
inquirit ad remouẽdũ ab adminiſtratione tunc
qñ agit de priore vel abbate curã habẽte autori
tate dioceſani inſtituto q̃tũ ad quedã ſeruanda
eſt forma dicti.c.qualiter.licet nõ quo ad oĩa.qꝛ
nõ vocabit modo pdicto vt ſe defendere poſſit:
de accu.ad petitionẽ.⁊ remoueri poterit leui⁹ ⁊
ex leuiorib⁹ cauſis q̃ clerici ſeculares in quo ſpe
ctãda eſt cõſuetudo ſpãlis locoꝝ religioſoꝝ: de
ap.qꝛ vero. Qñ vero agit de priore ſimplici vel alio
officiali: tũc talis inſtituit ⁊ deſtituit ad abba
tis arbitriũ vt notat Inno.in di.cap.qualiter.

¶ Undecimo querit vtrũ fama faciat plenã fidẽ 11
vel probationẽ: ⁊ dico q Bar.in.l.de minore.ff.
de que.refert di.⁊ ci.tenere qḋ fama cũ vno teſte
facit plenã pbationẽ in ciuilibus nõ in crimina
libus in quib⁹ requirunt pbationes luce clario
res. Ipſe vero dicit q quedã ſunt in quibus ſuffi
cit famã ſic eſſe licet in veritate ita nõ ſit: ⁊ tunc
ſufficit probatio fame.vt.l.barbarius. de offici.
preto. Quãdo vero requiritur probatio verita
tis qḋ ita ſit: ⁊ tũc quãdo ipſa fama ſeu cõmunis
opinio facit ⁊ inducit veritatem ſufficit proba
tio fame.vt.l.j.§.j.ff.de flu.⁊ facit.l.cũ delanio
nis.§.aſſnã.ff.de fun.inſtru. Quando vero fama
non inducit veritatẽ dicit q ſi fama probetur ſo
lũ ex voce populi nõ probata aliqua preſumptio
ne ex qua dicta fama ⁊ opinio trahat originem
tunc fama non probat: ſed magis dicetur vana
vox populi que nõ eſt audiẽda adiuuat tamẽ p
bationẽ iam factã.vt.l.iii.§.eiuſdẽ.ff.de teſti. Si
vero iſta fama eſſet pbata que traxit origineꝫ ex
aliquibus preſumptiõibus legitimis precedẽti
bus in quibuſdam caſibus facit probationẽ ple
nam: puta in cauſis breuioribus vel modici pre
iudicij non in alijs ſed an faciat ſemiplenam ita
quod cum vno teſte probet dicit q debemus cõ
ſiderare illa indicia ⁊ illas preſumptiones qua
liter vigeant ⁊ ſm qualitates illas dicaꝫ inquit
eam facere ſemiplenã probationẽ vel nõ facere.
Et ita debet intelligi glo.in.l.excuſantur.§.j.de
ex.tu.⁊.d.l.iii. Et ex hoc habẽs etiam perpende
re vtrum fama ſit ſufficiens iudicium.ad tortu
ram vel non hec ex Barto.

¶ Duodecimo queritur quis effectus inquiſitio 12
nis ⁊ dico q ſi inquiritur cõtra prelatũ vel habẽ
tem adminiſtrationeꝫ ⁊ cõuincitur pena eius eſt
remotio exemplo villici diffamati cui dictum eſt
iam non poteris villicare.lu.xvi.de accu.qualiter
Si vero non habet adminiſtrationem pena eſt
arbitraria. ſm merita perſone ⁊ qualitatẽ exceſ
ſus.de accu.inquiſitionis.in fi.qḋ tñ fallit in cri
minibus enormib⁹: qui ordinis executionẽ ⁊ he

neficij retentionem poſt peractam penitẽtiã impediũt. vt eſt in ſimoniaco in ordine ⁊ beneficio. d. c. inquiſitionis. Que autem dicãtur enormia vide. ſ. enormie. ⁊. ſ. crimen. De inquiſitoribus vero hereticorum. vide. ſ. hereſis. ij.

¶ Rurſus de inquiſitione. ij. ſpecialiter quo ad religioſos.

Inquiſitio rurſus ſcḋo ſpãlr conſiderari poteſt: quo ad religioſos et clericos in q̃ ⁊ ſi obſeruanda ſint oĩa dicta tit. priore preterea de q̄b⁹ ſpãlr cautũ eſt tñ ad pleniorẽ notitiã ſciendũ eſt ꝙ archi. poſt magiſtrum ſimonem virtualiter dicit multa.

1. di. ¶ Primũ. Aut talis inquiſitio fit in gñali ſuper ſtatu eccl'ie vel capituli: aut contra determinatã perſonã. Et ſi in gñali ab omnib⁹ tũc inquirẽdũ eſt et oẽs tã beniuoli q̃ȝ maliuoli audiendi. Sed ſi cõtra determinatã perſonã maliuoli et extranei poſſunt omnino repelli et ſimiliter infames.

2 ¶ Secundũ. Qñ ſi procedit̃. ſ. contra determinatam perſonã deponẽtes cõtra eam. primo iurent anteq̃ȝ eorũ teſtimoniũ vel depoſitio admittat̃. iij. q. ix. hortamur. et de accu. qualiter ⁊ quando.

3 ¶ Tertiũ. Et ſi omnes vel multi dicant ſe nihil ſcire de perſona per certã ſcientiã ſed ſolũ per famã ⁊ fortaſſe credulitatẽ. per hoc nõ fit cõuictio nec poterit in aliq̇ puniri: q2 nihil ꝑ huiuſmodi depoſitionẽ probat̃. niſi ſola fama q̄ ad puniendũ non ſufficit: vnde niſi adſint teſtes alij: ſolum infamato purgatio canonica indicenda eſt. ſm arbitriũ iudicis et qualitatem perſone et modũ infamie ſuſcitate. et hoc habet̃ de accu. in. c. inquiſitionis. ⁊. ij. q. v. preſbyter. per totum.

4 ¶ Quartũ. Cũ aũt inquirit̃ contra determinatã perſonã ad petitionẽ partis agẽtis cõtra eã. primo iudex deſcendẽs ad inquiſitionẽ habita ꝑſona p̄ſente dz inq̇rere de fama ꝑſone delate: quã ſi diffamatã inuenerit procedat teſtes admittendo. aliter nõ eſt ĩ inq̇ſitionis negocio ꝓcedendũ ꝯtra ipſam de accu. cũ oporteat. Jmo q̃ȝuis actor probauerit eã infamatã adhuc reus probare poterit ſe bone fame. de pur. ca. cũ oporteat. et tunc preſtantius erit priuilegiũ bone fame q̃ȝ probate infamie: et hoc tenendũ eſt niſi probet̃ factuȝ. quod ſi probari non poterit procurans inquiſitionem grauius puniat̃ de calum. cum dilectus.

5 ¶ Quintũ. Fama aũt inuenta de perſona apud paucos vel leues ꝑſonas: nec cogit nec dat occaſionẽ prelatis ad inquirendũ precipue de perſona que pri⁹ fuit clare ⁊ bone fame: ſecus ſi apud plures bonos et graues: q2 fama apud tales cum ſuſpicionibus violẽtis ſm conditionem perſone de qua agit̃ facit quodãmodo probationem: q2 et ſi ſingula non poſſint ſimul tñ collecta valẽt. Nihil eſt enim aliud ĩ hac materia probatio q̃ȝ rei dubie per teſtes vel inſtrumenta vel preſumptiones oſtenſio. xxij. q. j. dicit.

¶ Sextũ. Jgit̃ procedẽs contra ꝑſonã inquirendo ex fama ꝑmo eã citabit: aut vocabit ſm modũ religioſorũ q̄ arcti⁹ obligant̃ ab obediendũ ꝓlatis ſuis: ⁊ faciẽt eã iurare ſup veritate dicenda de his de quib⁹ infamat⁹ eſt. de accu. ſic dilecti: lȝ aliq̇ religioſi ex conſuetudine hoc faciant per preceptũ addentes qñq̧ excommunicationẽ propter pertinacem inobedientiam aliquorum. 6

¶ Septimũ. Cũ autẽ inquirit̃ ſolũ ad correctionem vel penitentiã valde liberi⁹ ꝓcedẽdũ eſt q̃ȝ cũ procedit̃ ad depoſitionẽ ⁊ penã maxime circa ſeculares: q2 primo caſu procedit̃ in fauorem ei⁹ contra quem agitur: non ſemper in ſecundum. 7

¶ Octauũ. Quãdo prelatus ex inquiſitiõe profectũ non ſperat dimittere nõ debet inquiſitionẽ gñalem ad quã tenet̃ ex offic. certis tꝑibus. diſt. xviij. qñ quidẽ ſpecialẽ etiã contra determinatam perſonã quã facere non tenet̃ niſi fama deferente vel aliqua perſona acclamante: in his caſibus facere tenet̃ ſm formam iuris: ſiue credat ex ea inq̇ſitũ ꝓficere ſiue non: q2 ꝓficiet circa alias perſonas q̄ ſunt ſcãdalizate ex fama audita donec viderint fieri qḋ iura diſponunt. Et ſi inter illos alios q̄ ſunt in congregatiõe ſunt aliq̇ quibus ad vtilitatem: alij quibus ad ſcandalũ eſt et anime damnũ ⁊ differri poteſt ⁊ q̄ri opportunitas faciendi corã illis quibus cedere põt ad bonum: ita tamen ꝙ finaliter non ſuperſedeatur ab actu iuſtitie propter malum aliquorum maxime cum bonum inde ſequens maius reputat̃ q̃ȝ malum in genere ſuo. Sed hoc dictũ archi. et mag. ſimo. intellige vbi ſcandalũ iam incipit eſſe phariſeorum. et non puſillorũ. Et ſi multitudo ſit in culpa et timeatur ne velit inſurgere ad defendẽdũ ſuperſedeat̃ ad tempus di. lxxxij. plurimos. 8

¶ Nonum. Clericũ aũt vel religioſum de crimine vehementer preſumptũ ⁊ nolentem recognoſcere veritatem vtiq̧ licet ponere ad queſtiones id eſt tormenta: quia q̃ȝuis ſm iura ciuilia liber homo ad torturam poni nõ debeat ſed ſerui tantũ modo. ff. de que. per totum: tum q2 faciens peccatum ſeruus eſt peccati. Jo. viij. ideo talis vt ſeruus poni poteſt ad queſtiones: vt. v. ſ. q. ſ. c. illi. et poſſunt arreſtari ſeu detineri ſcilicet in cuſtodia dicente benedicto. xij. in ſtatuto ad minores qḋ frater de enormi crimine probabiliter ſuſpectus poteſt arctari. Nullo tamen modo eſt a queſtionibus inchoandum. de reg. iu. cũ in contemplatione: quia ſiue prelatus ſiue alius de eius mandato vim inferens clerico parato corrigi et obedire volẽti excõicatus eſt de ſent. exc. vniuerſitatis. ⁊ hic tenẽt hoſt. ⁊ arch. Et ſi ſtatim hoc fieret preſertim nulla preſumptione ꝓcedente eſſet lo- 9

cus appellādi.ii.q.vj.nō ſolent. Queſtiōes tamē huiuſmodi circa clericos debent eſſe moderate: propter periculū excōmunicatiōis: ⁊ propter hoc ꝙ iudiciū peſſimū eſt qḋ procedit ex ſuſpitiōe vel ex orta confeſſione ſicut dr.xv.q.vj. ſi ſacerdotibus. ⁊.ff.de q̄.l.ſeruꝰ.qꝛ aliqui duritiā contēnūt. alij cū tanta impatientia ſuſcipiunt vel potiꝰ velint mētiri ꝙ̄ pati. Intellige vero ꝙ enormia crimina in religioſo hic dicuntur oīa mortalia ar. d.c.illi. vbi dicunt̄ compellēdi ad correctionem qui perpetrāt peccata q̄ qui agūt regnū dei non cōſequent̄.et pro quolibet tali pōt religioſus arctari ad cuſtodiā ſi expedit correctioni nō aūt ad penā ſed ꝓ his qui exprimunt̄ ī ſtatutis ſui ordinis vel eis arbitrio diſcretorum equiparantur.

10 ¶ Decimum in vitijs corrigēdis vbi deficit ius: loci conſuetudo in modo puniendi ſequēda eſt: nec debet prelatus introducere nouam conſuetudinem ſimpliciter vel alicuius alteriꝰ loci ad puniendū propter hoc vt vitia efficacius corrigantur ſi ex hoc ſcandalum oritur quia non ſunt facienda mala vt eueniant bona.ro.iij.

11 ¶ Undecimū. Cū etiā in religioſorū priuilegijs dicit̄ qḋ poſtpoſitis rimulis et apicibꝰ iuris poſſint prelati libere procedere ad correctionem vitiorū.per hoc non eximunt̄ a iure cōi. ad qḋ oēs catholici tenent̄: de conſtitu.c.j.ſed non tenetur ad ea que non ſunt de ſubſtantia iuris ſeu ordinis iudiciarij ſine quibus in iudicio contentioſo procedi nō poteſt: ſicut dr in cōſtitutionibus fratrū predicatorū qḋ electiones prelatoꝝ fiant ſm formam canonicā.alijs ſolēnitatibus iuris relegatis.ſi q̄d cōmitteret̄ cū procedit̄ per ſcrutiniū qḋ ſit de ſubſtantia forme caſſaret̄ electio: ea vero q̄ non ſunt de ſubſtantia forme. vt collatio zeli ad zelum.et huiuſmodi per illa verba tolluntur.

12 ¶ Duodecimū. Dicit̄ etiā in.c.quāuis de prebē. lib.vj.ꝙ quāuis carcer ſit deputatꝰ ad cuſtodiā reoꝝ: ſi tñ ꝑlatus clericos cōfeſſos vel conuictos de criminibꝰ eorū exceſſibꝰ.ceteriſꝙ circūſtātijs prouida deliberatione pēſatis.in ꝑpetuū vel ad tpˀs carceri mācipet: nō eſt improbādū. Nō eſt tñ de facili clericꝰ carceri mancipādus. qꝛ excōicatus eſt q̄ iniurioſe clericū detinet.de ſent.excom. nuper. Nec eſt a quocūꝙ exiſtimandū ꝙ per hoc q̄s efficiat̄ infamis ꝙ eſt carceri mācipatus cum de carcere ⁊ cathenis q̄s qnꝙ egrediatur ad regnū.eccleſiaſti.iiij.ſicut ptꝫ ge.xxxix.de ioſeph in carcerato iniuſte et de petro act.v.⁊ de paulo.ij. cor.vj.et de Joāne bap.matt.xiiij. Ex iuſto tamē carcere eſt quis infamis.vt.ſ.infamia.§.ij.

Inſcriptio ſeu inſcribere ſm aliquos eſt accuſatorem profiteri vera q̄ in libello ſunt vel ſm alios ꝓfiteri ſe velle proſeq̄ vſꝙ ad finē: vel ſm alios obligare ſe ad penam talionis.i.ſimilē ei quam reus dꝫ pati vel quā accuſator intendit inferre ſi ꝓbauerit: qꝛ talis importat ꝓprie relationē ſimilis q̄ eſt inter eos qui dicunt̄ tales: et hanc opinionē tenet Jo.an.et gl.in.c.ſup his de accu.et probat̄ in.c.tue.de pena.⁊ ſequit̄ Pan. in.d.c.ſuper his. De quibꝰ opinionibꝰ dr in.l.ſi cui.in prin.ff.de accuſa.⁊.l. in cauſis.C.de accu. Reuera.ſm ſignificationem vocabuli inſcribere eſt actus ſcribētis in aliquo et inſcriptio: ⁊ idem actus aliter.i.per modū nominis ſignificatus: et ſimiliter eſt ipſa ſcriptura: ex vſu vero loquentiū eſt accuſare ī ſcriptis et inſcriptio eſt ſcriptio accuſationis et ipſa accuſatio ſcripta.i. libellꝰ quē accuſator offert iudici ſub hac forma: ego. N. coram vel apud. N. pretorem vel iudicem refero talem reū legis iulie de adulterijs de adulterio qḋ commiſit.cum h.dū eſſet cum ea menſe tali in domo tali: conſule tali regnāte de quo libello quid continere ⁊ q̄liter formari debeat nota.in.l.pen. C.de accu. Sed qꝛ huius accuſationis effectꝰ eſt obligari ad talionē.i.talē penā: inſcriptio dr talis obligatio ex conſequenti ſiue ſcribat̄ ſiue nō. Habet autē inſcriptio locū ſolum in criminibus vbi ꝑ modū accuſationis opponunt̄: nō ſi opponunt̄ per modū exceptionis vel de eis ſine accuſatore cognoſcat̄: vt.l.q̄ crimen.cum ibi no.C.de his qui accu.poſ. Unde non eſt neceſſaria inſcriptio opponenti crimina accu.vel teſti. vt ab accu.vel teſtificatiōe repellant̄: vel electo: ne confirmetur. ſi vero obijciantur iam confirmato puta in cōſecratione obijciēs debet ſe obligare ad penam extraordinariam ad arbitrium iudicis citra vinculum inſcriptionis: quia electus crimine ſic probato perdit acquiſita per electionem ⁊ cōfirmationem.non autem habita prius.vt in.d.c. ſup his.⁊.c.qualiter ⁊ qñ.el.ij.de accu. Accuſanti vero neceſſaria eſt inſcriptio ſꝫ gl.⁊ doc.in.d. c.ſuper his: niſi in octo caſibꝰ ⁊ ibi vide. Et licet inſcriptio non fiat id eſt talis obligatio deficiēs tamen puniri debet pena talionis ſecundum accuſa.in.l.ij.C.de fid.iuſt.et Barto.in.d.l.ſi cui.

Inſignia proprie videntur dici ſigna nobilitatis aut famoſitatis ſicut inſignis dr valde nobilis et famoſus etiam in malo vt barrabas: inde conſueuerūt inſignia dici arma ſiue diſtinctiua ſigna que conſueuerunt vt plurimum eſſe nobilium. Poteſt autē quilibet ſibi aſſumere inſignia et arma ſecundum communiter doctores vt refert Panormitanꝰ ī capitulo dilecta.de exceſſ.prela.ſicut et nomē aſſumitur.ad placitū: vt quis agnoſcatur ab alio.inſtit.de lege.§.ſi q̄s in noīe ⁊ le.ad recognoſcendū.C.de ingenu.et manu. Jmo pōt quis aſſumere ſibi inſignia alterius ſecundū eundē ibi ſicut et nomen: qḋ verū limitat niſi illi cuius ſunt pretenderent aliqḋ dampnū

puta ſi facinoroſus aſſumat arma alterius poſſet ille loco facinoroſi offendi: vñ talis iplorare pt offm iudicis et ille põt phibere: qꝛ ſpectat ad illum ꝗ es ppl'oꝝ.l.ſ.§.ꝗ es.ff.de of.pſe.vr. Et idẽ dic vbi intereſt reipublice: ſicut ſi ꝗs accipit inſignia boni artificis ꝙ non eſt ita bonus ⁊ ita ppl'i decipiunt de ꝙ habes p Bar.in trac.de inſignijs et armis. Nõ põt aũt ꝗs aſſumere inſignia dignitatis niſi habeat iſtam dignitatẽ alias eſt falſarius.l.eos. et qđ ibi not.ff.de fal.⁊ facit.c.ſ.de cleri.non or.mi. vide etiam ſupra habitus.§.ſ.

In ſtirpes ſuccedere ſm Ho.eſt ſuccedere filios premortuoꝝ in eã ꝑtẽ ꝙ eoꝝ parẽtes erant habituri ſi viuerẽt vñ ſi ꝗs ex vno filio vnũ nepotem habuerit: ex alio decẽ vel plures: tñ capiet vnus ex parte vna quantum decẽ ex altera: in ſucceſſiõe deſcendẽtiũ qꝛ collaterales ſꝑ diuiſ. ſiue in capita ſuccedunt ideſt equis portionibus auẽ. de here.ab inteſt.l.ſi.

Inſtitor ab inſtãdo dictus: is ꝙ vinis vẽdẽdis vel alicui alteri negotio ꝑpoſit⁹ inſtat l. inſtitor.la prima.ff.de inſti.act.

Inſtitutio ſeu inſtituere ſm Ho. eſt eccleſie ſeu eccl'iaſtici beneficij collatio. Inſtituere autem poteſt iure cõi .eps .item ſede vacante c.de inſti.⁊ ſi.c.lib.vſ.item is qui hꝫ ex delegatione epiſcopi.de inſti.ex frequentibus.item qui hoc habet ex conſuetudine modo ſit clericus vt in.c.cum veniſſent.eo.titu.talis tamen inſtitut⁹ ab iſto adminiſtrare nõ debet eccleſie poſſeſſionem adipiſci: niſi de cõſenſu ⁊ autoritate dioceſani.d.c.ex frequentibus. Item abbates in eccleſijs ſibi pleno iure ſubiectis.i.in ſpũal'b⁹ ⁊ in tempo ralibus poſſunt curam committere ſine preſentatione epiſcopo facta argu.ã cõtrario de prebẽ.in lateranẽſi.de capel.mo.preſbyteri.li.vſ.xvſ.q.ij.

Inſtrumentum infra tabellio.

De intentione.

Intentio dicitur dupliciter: primo ſ.ipſe motus voluntatis tendentis in finem per aliquod medium: puta volentis ſanitatem per medicinam.xij.qõ.xij.ar.ſ.ad vltimum: et ſecundo ipſe finis intẽtus vt ſic.i. vt terminat predictum motum ſeu vt acquiſibilis a volente per aliquid: ⁊ hoc modo principaliter hic de intententione eſt ſermo.

1.q. Primo vero querit vtrum intentio bona ſufficiat ad bonam voluntatem ⁊ bonũ opus: ⁊ dico qđ nõ: qꝛ ſi voluntas eſt bona: eſt etiã bona intẽtio: cũ voluntas nõ dicat bona niſi habeat bonũ obiectũ: ⁊ bonũ finẽ: nõ aũt ecõtra: ſed poteſt intentio eſſe bona ⁊ obiectũ malũ: ſicut cũ quis vult furari vt largiat pauperi non patienti extremam neceſſitatem. Uide.xij.qõ.xix.ar.vij.ad vltimũ: ⁊ ſubtiliter.ij.di.xxxviij.ar.v.⁊ diſt.xl.ar.ij. Ubi aũt dicit cui⁹ finis bon⁹ eſt ipm ꝙꝙ bonũ eſt verũ eſt de fine rerum: ſicut ſi equitatio eſt bona equ⁹ eſt bon⁹: verũ eſt etiã de fine actuũ: ſicut ſi bonuꝫ eſt obiectũ puta iuſtitia bonus eſt actus puta velle iuſtũ: nõ aũt eſt verũ de fine volẽtis ſicut non eſt bonus ꝙ vult malũ ad finem bonũ ꝯ apl'm ro.iij.

Scdo querit vtrũ euẽtus preter intentionẽ ſequens aliqd addat ad bonitatẽ vel malitiã act⁹ humani. ⁊ dico ex mente ſcti tho.⁊.s.bo.⁊ theologoꝝ: qđ bonitas ⁊ meritũ actus humani principaliter conſiſtit in bonitate actus interioris voluntatis.qui ſolus ſufficit ad meritum ſi ſit completus ⁊ perfectus ita quod ſequeretur actus exterior: ſi adeſſet facultas ⁊ oportunitas: vñ actus exterior non addit ad bonitatem niſi quãtum ad meritũ premij accidentalis. Euentus autẽ ſequẽs vt prima ſecunde.q.xx.ar.v.ſi ſit precogitat⁹ addit in bonitate ⁊ ſimiliter ſi nõ ſit precogitatus ſed per ſe cõſequit in plurib⁹ qꝛ conſtat actum in gñe ſuo eſſe meliorẽ ex quo plura bona ⁊ peioreꝫ ex ꝙ plura mala ſeꝗ pñt: ſi vͦo ſequit per accidẽs in paucioꝛib⁹ nõ addit qꝛ non dat iudiciũ de re per illud qđ per accidens ſed tñ per illud qđ per ſe eſt. Uidetẽ prima ſcde.lxxiij.viij.⁊.ſ.ebrietas. 2

Tertio querit vtrũ p intẽtionẽ poſſit ꝗs opera ſua alteri applicare: ⁊ dicit aſtẽ.⁊ eſt mens.s.tho. in quarto in materia de indulgentijs quod ſic tripliciter: ⁊ intellige non quantum ad meritum neceſſario eſt proprium qꝛ ſic intelligitur illud ps. reddet vnicuiqꝫ ſecundũ opera ſua: ſed quantuꝫ ad ſatiſfactionẽ. Primo in ſingulari vt cũ ꝗs pro alio determinate ſatiſfacit: ⁊ ſic quilibet põt aleri ſua bona cõicare. Secundo in ſpãli: vt cũ quis orat pro congregatione ſua ⁊ ſuis familiaribus ⁊ benefactoribus ⁊ ad hoc etiã ordinat opa ſua ſatiſfactoria: ⁊ ſic ille qui preeſt religioni põt illa opera cõicare: alijs applicando intentionẽ eorũ ꝙ ſunt de ſua congregatione ad hũc determinate. Tertio in generali.ſ.orando ⁊ benefaciendo p eccleſia in communi: et ſic qui preeſt eccleſie generaliter poteſt illa opera communicare: applicãdo ſuã intentionem ad hunc vel illum. Et ideo qui preeſt eccleſie generali communicare poteſt ea que ſunt congregationis et huius hominis ſꝫ non econtrario. Prima cõicatio ⁊ ſecunda non dicuntur indulgentie ſed tantum tertia vt dictũ eſt.ſ.indulgentia.§.v. Et ex his patet ad quid valeant litere receptionis ad beneficia alicuius ordinis: quia valent ad participationem ſatiſfactionis ſuperfluentis in illo ordine tantam quantam intendit concedens cuius intentio debet eſſe ſcẽm quod iuſtitia ⁊ ſapientia diuina diffinit. 3

Quarto queritur vtrũ omnis actio humana.i. procedens ab intentione deliberata ſit neceſſa- 4

rio bona vel mala: ⁊ probat.s.tho.xii.q.x.viii.ar.
viii.quod ſic:qꝛ aut eſt ordinata vt dꝫ ⁊ eſt bona
aut non: ⁊ eſt mala.non tamen eſt ſemper merito
ria ⁊ demeritoria:ſed medium datur in opatiōe
bona ex genere:puta ſi detur elemoſyna ex pie-
tate naturali:ab eo q̄ non eſt in gr̄a:puta infide-
li:qꝛ eſt bona ſed nō meritoria. Contra hoc autē
ſum.ange.dicit ſe colligere aliqua ex.s.Boñ.ii.
diſt.xli.ſed male procedit non diſtinguens inter
bonum ac malum: ⁊ meritorium ac demeritoriū.

¶ De interdicto primo quid ⁊ quotuplex ſit.

Interdictū cuꝫ ſit terminus vtroqꝫ
iure vſitatꝰ: ſcđꝫ ciuile ſiue ꝑtoriū
dici vꝛ ab inter ⁊ dico vñ q̄ſi inter
duos dictū.inſti.eo.titu §.exhibito
ria: ⁊ olim erat q̄dā formata ⁊ ſolē
nis cōceptio vboꝝ: q̄bꝰ pretor fie
ri aliq̄d iubebat aut prohibebat qđ tunc maxime
fiebat cū depoſitione vel quaſi inter aliquos cō-
tendebatur ⁊ nouē ſunt publica ⁊.xxvii.priuata.
de quibꝰ glo. ⁊ doct.in.c.paſtoralis.de cā poſ.et
proprie. ⁊ in.c.item cū quis.de reſt.ſpol. Nō aūt
dꝛ ab interdicendo cū non ſemꝑ ſed aliq̄ñ aliq̄d
fieri iubeat.inſtit.eo §.i.ſed ſic dꝛ ſcđm ius cano
nicū qđ eſt eccleſiaſtica cenſura aliquoꝝ ꝓhibiti
ua ⁊ ſic de eo hic agiꝛ. Eſt aūt canonicū vel eccle
ſiaſticū interdictum ſeparatio a iure vel a iudice
facta a certis ſacris ⁊ omnibus diuinis officiis:
et eccleſiaſtica ſepultura iuxta declaranda.i.in-
terdictum quarto per totum.vt haberi poteſt ex-
tra de ſpon.non nobis. ⁊ de pe. ⁊ remiſ.qđ in te.

qδ ¶ Primo vero queritur cū nomine eccleſiaſtice
cenſure ſcđm doc.veniant excōicatio: interdictū
⁊ ſuſpenſio: q̄ñ iſta ꝯueniāt ⁊ diſtinguanꝛ: ⁊ de
ceſſatione a diuinis: ⁊ dico qđ ſcđm Archi. poſt
Hoſt.ꝯueniūt in multis. Primo qꝛ oēs iſte ſnīe
fieri debēt in ſcriptis ꝯtinētibꝰ cāꝫ. Scđo qꝛ non
relaxanꝛ ꝑ ſequētē ſed per añcedētē appellatio-
nē. Tertio qꝛ ligati aliqua carū nec eligere nec
eligi pñt. Quarto qꝛ nullꝰ carū aliqua ligatꝰ dꝫ
celebrare diuina aliter irregularis efficiꝛ. Quīto
qꝛ tales ſnīas dꝫ precedere monitio.ſ. cū ferūtur
ab hoie. Sexto qꝛ eis ligatus ante abſolutionem
iurat de cetero nō contrauenire: ⁊ in eis pōt fieri
relaxatio ad cautelā:excepto gn̄ali interdicto in
quo nō hꝫ locū.extra de ſen.ex.pñti.li.vi.in inter
dicto vero ſpeciali poſito in aliqua eccleſia quā-
uis dicat archidiaconus quod non poſſit relaxa
ri ad cautelam ſi dicatur nullum. Jo. tamen mo.
⁊ cal. ⁊ vt videtur Joā.an.dicit contrarium. Se
ptimo quia hmōi ſnīe debent obſeruari per ſupe
riores. Octauo.qꝛ nullus eorum durante ſnīa po
teſt teſtificari: de teſtib.veniens. Nono qꝛ ſupe-
rioꝛ nō debet eas reuocare:vel pronunciare nul
las vł de ipſis aliq̄d diſponere:niſi vocatis ꝑtibꝰ

Decimo qꝛ illi q̄ per priuilegium ſunt recepti:in
ꝓprios ſpāles eccl'ie romane vel ſedis apoſtolice
filios licet propter hoc nō eſſent exempti: tamen
ſicut nec excōicari ita nec interdici vel ſuſpēdi poſ
ſunt ab alio quam romano pontifice vel legato
de latere.de verb.ſig.c.i.lib.vi. Et idē Jo.cal.ex-
cepto primo qđ nō pōit. Differūt vero illa tria ſe
cundū Archi.poſt Joā.cal.in multis. Primo qꝛ
excōicatio ⁊ ſuſpenſio ferunꝛ proprie ꝯ ſingula-
res ꝑſonas lꝫ ſuſpenſio feraꝛ cōtra clericos:tantū
interdictū vero ferꝛ ꝯ loca ꝓpria et vniuerſitates ⁊
collegia:interdū aūt ⁊ ꝯ ſingularem perſonā ſed
nō ita proprie. Scđo qꝛ cū ſuſpenſo et interdicto
ꝑticipari pōt in oībꝰ exceptis ſacris certis ⁊ diui
nis officiis nō aūt cum excōicato. Tertio qꝛ effe-
ctus excōicationis late ſuſpendi non pōt:ſed effe
ctus aliarum ſic. Quarto qꝛ epi non incurrūt ali-
quam ſnīam ſuſpenſionis vel interdicti prolataꝫ
ab homine vel a iure niſi ſpecifice exprimantur:
de ſenten.excommu.quia periculoſum.lib.vi. qđ
priuilegium non habent quantum ad excommu
nicationem. Quinto qꝛ interdictum generale re-
laxari non poteſt adde vel potius non oportet
ad cautelam:ſed ab aliis ſentētiis poteſt quis ab
ſolui ad cautelam. Sexto quia interdictum gene
rale in locum proferri non poteſt ſine licentia pa
pe ſpeciali pro debito pecuniario.ſed bene excō
municatio ⁊ ſuſpenſio de appel. preterea. ſecus
de ſpeciali.i.ſingulari contra aliquam eccleſiaꝫ.
Ceſſatio autem a diuinis:vt not. Panoꝛ.in.ca.
dilectus de app. differt ab interdicto: quia ipſa
eſt quid facti:cum nō ſit aliud quam ſuſpendere
organa miniſtrorum vt ibi non celebrent:ſenten
tia vero interdicti eſt quid iuris vnde quando
ſupponitur locus interdicto ibi celebrans etiam
forenſis incurrit irregularitatem vt in.ca.is qui.
de ſen.excom.li.vi.ſecus autē in ceſſatione a di-
uinis vt volunt doc.in.c.irrefragabili.de of.oꝛ.

¶ Scđo querit quotuplex eſt interdictuꝫ: ⁊ dico
qđ in genere eſt triplex.ſ.perſonale tm̄.i.quo in-
terdicitur perſona non locus vel habitatio perſo
ne ⁊ locale tm̄.i.quo interdiciꝛ locus vel habita
tio ⁊ non perſona loci: aliud locale et perſonale
ſimul. Sciendum eſt autem quod aliud eſt inter
dicere locum:aliud homines loci vel homines ⁊
locum: quia ſi locus tantū eſt interdictus homi-
nes loci qui non dederunt cauſam interdicto ali
bi poſſunt audire diuina et eccleſiaſtica recipere
ſacra:ſi vero homines aut locꝰ ⁊ hoies ſunt inter
dicti tenebuntur etiam alibi ſeruare interdictum
niſi in caſibus expreſſis a iure:vt colligitur in.c.
ſi ſententia.de ſen.excō.lib.vi.in text.et in gloſſ.

¶ Tertio queritur quotuplex ſit interdictum lo-
cale: et dicit ſum.ang.quod eſt triplex.ſ.genera-
le vt cum interdicitur regnum vel prouincias

vel dioceſis. ſpāle vt cū interdicit̄ ciuitas caſtrū aut villa ⁊ ſingulare: vt cū interdicitur certa eccleſia vel certe eccl'ie: ſʒ cōtra pmo qz ſum. ro. et ſupple. ⁊ oēs ſummiſte ordinis eius dicūt qḋ non eſt niſi duplex gñale ſcʒ ⁊ ſpeciale: ſcḋo qz in iure non reperitur interdictū locale ſingulare imo qḋ ipſe dicit ſingulare in iure dr̄ ſpeciale vel particulare. ⁊ qḋ dicit ſpeciale in iure dicitur gñale: vt ptʒ expreſſe ex intētione canonis. de verb. ſig. cū in partibus. et de ſen. excō. ſi ciuitas. li. vi. Et ideo dico qḋ eſt tm̄ duplex. ſ. gñale ⁊ ſpeciale ſeu particulare. Eſt autem interdictum locale gñale quo interdicit̄ regnū vel prouincia: vel ciuitas vel caſtrū aut villa. de verbo. ſig. cū in partibus. vbi declaratur ſic debere intelligi interdictū terre generale in priuilegijs. Interdictū vero locale ſpeciale ſiue particulare eſt quo interdicitur vna certa eccleſia vel plures certe eccleſie. non autē omnes eccleſie alicuius ciuitatis vel loci. Unde dicit̄ interdictū generale qz totū aliquid ſine exceptione cōprehendit vt innuit glo. in. d. c. cū in partibus. et Panor. ſpeciale vero qz non cōprehendit totum ſed partē. Et ppterea dicit archie. poſt Cal. qḋ eſt interdictū ſpeciale cum interdicitur aliqua eccleſia. ac etiā cū interdicūtur oēs eccleſie vnius ciuitatis aut prouincie: qz et ſi nō in illis eccleſijs tamē in alijs locis illi⁹ ciuitatis extra eccleſiam poſſent celebrari et audiri diuina ab hominibus illius loci: hec ille. qui intendit quod ſit ſpeciale: quia non comprehēdit oīa loca ciuitatis ſed quedam. i. eccleſias.

4 ¶ Quarto querit̄ quotuplex eſt interdictū perſonale. ⁊ dicit ſum. an. ꝙ triplex. ſ. generale quo interdicitur populus regni caſtri ville vel ciuitatis. et ſpeciale quo interdicitur aliqḋ collegium vel vniuerſitas in populo incluſa: et ſingulare quo interdicitur certa perſona vel etiam incerta vt cū dr̄ qui fecerit hoc ſit ipſo facto interdictus: ſed qz iſta nullo iure probantur melius ſum. ro. ⁊ alij dicunt qḋ eſt duplex tm̄: ſcʒ generale ⁊ ſpeciale ſiue particulare. Eſt autē interdictum perſonale generale quo interdicunt̄ homines regni prouincie ciuitatis: caſtri aut ville vniuerſaliter. ar. d. c. cum in partibus. Interdictum vero perſonale ſpeciale vel particulare ſeu ſingulare eſt quo interdicit̄ pars vnius ciuitatis vel caſtri aut ville. vt certa perſona vel certe perſone. aut etiam incerta vt cum dicitur qui fecerit hoc vel illud ſit ipſo facto interdictus: vnde ſi interdicatur tota aliqua vniuerſitas que ſit pars alicuius populi: puta totum ſtudium ticinenſe non eſt interdictum generale ſed ſpeciale: ſiue particulare dictū a parte alicuius terre.

¶ Rurſus de interdicto ſecundo quando et quos liget.

Interdictum ſcḋm conſiderandum eſt quantum ad hoc vt ſciatur quando et quos liget et dico multa.

¶ Primum. Ad hoc vt ſñia interdicti obliget ſufficit eā publice promulgari nec poſtea neceſſe eſt eā ſingulorū aurib⁹ inculcare. diſt. xvi. qḋ dicitis ſufficit etiā cū q̄s ſciturianos ſuos maxime eccleſiā metropolitanam recepiſſe ⁊ ſeruare ſñiam. de po. pña. c. i. Inſup oēs religioſi tā exēpti q̄ nō exēpti qui viderint vel ſciuerint eccleſiā matricē loci. ſ. maiorē iuxta dicta. 8. excōicatio. ix. §. xlvij. ſeruat̄ quodcūq; interdictū poſitum autoritate ſedis aplice vel ordinariorū: debēt et ipſi ſeruare: alioq̄n ſunt excōicati: ⁊ idē in interdictis ⁊ ceſſationib⁹ a diuinis inductis per ſtatuta pūincialiū cōciliorū vel epōrū autoritate: ⁊ in gñalibus ceſſationib⁹ a diuinis ciuitatū terrarū: ⁊ aliorū locorū quas aliq̄n ex ꝯſuetudine capitula collegia vel cōuent⁹ ſecularium aut regularium eccleſiarū ſibi vēdicāt: nō obſtantib⁹ q̄buſcūq; appellatiōib⁹ ante ea etiā ad ſedē apoſtolicā vel aliū interiectis ⁊ alijs obiectionib⁹ q̄buſcunq;. vt in cle. ex frequētib⁹. de ſen. excō. Et hec q̄dē dicta ſunt ex corpore iuris: ſʒ p extrauagantem martini quinti q̄ incipit: inſup ad euitandū ſcādala: quā habes. 8. excōi. i. notabili. iij. nō tenetur q̄s obſeruare interdictū eccleſiaſticū a iure vel hoie generaliter pmulgatū niſi talis ſñia fuerit ꝯtra pſonā collegiū vniuerſitatē eccleſiā cōitatē vel locū certū vel certā a iudice publicatam vel denūciata ſpecialiter ⁊ expſſe. Imo etiā eo ſic publicatio ipſo iure in duob⁹ caſibus non ligat. Primo q̄n fertur cōtra participātes cū excōicatis in caſu quo minorē incurrant excōicationē ſine canonica monitione premiſſa: quo caſu ipſo iure nullū eſt ſicut ⁊ ſuſpēſio quelibet: intellige ſi feratur ab inferiori a papa. de ſen. excō. ſtatutū. lib. vi. qui monitio dicitur canonica ⁊ legitima q̄n nominatim admonent̄ alias nō vt in. c. cōſtitutionē. eo. ti. et li. Cōtra alios autē licet debeat pcedere monitio q̄n fertur p cōtumacia ſm̄ Inn. in. c. ad hec q̄n. d. iij. de ap. tn̄ tenet ⁊ ſic ſi proferatur ſine ſcriptis: quāuis iudex incurrat penam de qua in capit. ſ. de ſentē. excom. lib. vi. Et generaliter puto interdictum nō ligare in omni caſu in quo excōicationis ſententia nō ligat. de quo 8. excōmunicatio. ij. notabili. ſ. ij. q̄n interdictum eſt latū propter aliquos ⁊ illi non ſeruant allegātes ſua priuilegia. de priui. petiſtis. qḋ Hoſtien. limitat q̄n eſt poſitum ad eorū querelam propter eorū vtilitatem: qz tunc alij ſeruare non tenentur et ſic efficitur nullum: quod limita quādo priuilegiorum fines excedunt vt ibi: ſecus ſi nō ſeruatur ab his propter quorum delictum poſitū eſt: qz licet ipſi violent alij tamen ſeruare tenentur.

¶ Scdm. Cũ interdicit terra alicui⁹ dñi ſm ar-
chi.poſt 10.cal.intelligit.io. de ea q̃ eſt ſua q̃ ad
dñiũ iuriſditionale: et multo forti⁹ ſi eſſet illius
dñi ſimpliciter ⁊ abſolute propria. Et ſcdo de ea
quã ab alio tenet in feudũ vel emphiteoſim: cum
ad eũ ſpectet vtile dñiũ cui⁹ contrariũ tenuit ro-
do.de feudo.ſed cõtra eũ eſt dicta ratio. ⁊ tex.in
c.j.de po.pla.in verbo terrarũ. Et tertio de ea q̃
pertinet ad illũ rõne dotis vxoris: qꝫ conſtãte ma
trimonio marit⁹ eſt dñs dotis. Et q̃rto ſm Jo.
an.et ge.in.d.c.ſi ſnia.de ſen.exc.li.vj. de ea in q̃
ſolũ hꝫ vſumfructũ. Et q̃nto ſm Inno.et Hoſ.de
ea q̃ ſibi fauet in crimine: ⁊ cũ her. Nõ aũt intel-
ligit de ea q̃ eſt ſibi pignorata: de qua tamẽ itel-
ligeret ſi diceret iudex interdico terram quã ille
tenet ſm Jo.an.qꝫ creditor habet poſſeſſionẽ ve
ram pignoris.ff.de vſuca.l.ſerui. Et ſi talis dñs
cuius terra interdicit habẽt terrã in diuerſis ꝓ-
uincis aut locis ſm cal.⁊ he.ſi habet eã ꝑ pte et
ꝑ diuiſo: oẽs ille artes ſunt interdicte: ſed ſi pro
indiuiſo ſecus.ne innocẽs puniat.ar.j.q.iiij.c.ſi.
Et ſi talis dñs poſtea nouã terrã acq̃rat illa nõ
ſubiacet interdicto niſi lator ſentẽtie expreſſiſſet
vel intendiſſet tã de habita q̃ꝫ de habenda. Et ſi
vẽdat aut perdat terrã interdictã nõ probet hoc
tollit interdictũ.cũ onus rei huius tranſeat cum
ipſa: de deci.paſtoralis. nec iſte eſt mod⁹ tollẽdi
interdictũ qð debet relaxari per iudicem: qui ta-
men ceſſante cauſa interdicti ſe facilem exhibet.

3 ¶ Tertiũ. Si dicat iudex interdicto regnũ fran-
cie: extendit interdictũ ad totam terrã adheren-
tem ei tempore late ſententie ſiue ratione domi-
nij.ſiue ratione feudi.de po.prel.c.j. vel ſm glo.
ibi extendit etiã ad terras q̃ adherebant ei pre-
ſtando auxiliũ tpe prelati interdicti. Si vero di-
cat: interdicto terram regis francie dic ꝟ priori.

4 ¶ Quartũ. Si interdicit ciuitas caſtrũ aut vil-
la interdicta interdicunt ſuburbia et continen-
tia edificia illi⁹ loci: de ſen.excõ.ſi ciuitas.li.vj.
lꝫ ꝓprie nõ oĩa iſta habeãt ſuburbia. Et hoc etiã
ſi dicta ſuburbia ⁊ continentia edificia in nullo
erant ſubiecta dicto loco vel vniuerſali interdi-
cte modo in eis habeat iuriſditionẽ qui interdi-
cti ſnĩam profert. Quã iuriſditionẽ ſi nõ habet lꝫ
iure ſcripto nõ videant iterdicta ſuburbia tñ põ-
derata rõne.d.c.ſi ciuitas.q̃ eſt ne vilipẽdat cen
ſura eccleſiaſtica: ſm Archi. dici poſſet qð etiam
tũc intelligant interdicta: non ab hoĩe ſed a iure
de ſenten.ex mipt. Intelligunt aũt ſuburbia ſm
Jo.de deo: ea q̃ ſunt.j.vltimã portã: ⁊ faciunt cũ
ciuitate publicas functiones.et vocant ad conſi
lia ⁊ conciones: vel ſm ge.dicunt burgi extra et
prope ciuitatẽ in qb⁹ domus ſunt contigue. vel
ſm Archid.dicuntur domus per quas eſt iter re-
ctum eũdi ad ciuitatẽ vel locũ et oẽs iſti virtua-
liter dicũt idem intendẽtes q̃ ſuburbia ſunt bur
gi.q̃ incipiũt ad portam ciuitatis ⁊ iuxta publi-
cam viam extendunt tantũ quantũ et vſus loquẽ
tium burgos appellet: quod eſt aliquãdo vſq̃ ad
vltimam portam ſiue ſecundũ vallũ vbi ſcilꝫ eſt
vltima porta et ſecũdũ vallũ ſeu refoſſum vt me-
diolani: non autẽ ſemper. Continentia vero edi
ficia communiter a doct.dicunt domus circa ci-
uitatem non computate intra ſuburbia nec dire-
cte ducentes ad ciuitatem ſed gloſ.in.d.l.ſi ciui-
tas dicit iudicis arbitrio relinquendũ q̃ dicant
continentia edificia: qꝫ non dicit ex cõtiguis ſed
continentibus: qð intellige quantũ ad terminuꝫ
vel extenſionem talium edificiorum quam iudex
aut bonus vir arbitrari debet tñ extendi quan-
tum exigit ratio.d.c. que eſt ne cenſura eccleſia-
ſtica vilipendatur vt dictum eſt. Unde ſi ita ia-
cent qð commode populus confluere poſſet illuc
pro diuinis ſunt continentia edificia et interdi-
cta: alias ſecus puta ſi diſtent ꝑ miliare nec paſ-
ſim poteſt populus illuc conuenire.

¶ Quintum. Interdicta eccleſia interdicta eſt 5
capella eius et cemiterium ſi ſunt eccleſie conti-
gua: nec poterit quis celebrare in capella vel in
cemiterio ſepeliri: alias ſecus.d.c.ſi ciuitas. Con
tingua autem ſm gloſſ. ſunt quorum extrema ſe
contingũt. ita ſupple q̃ remanent diſtincta ſiue
duo: ſiue medio: vt ſi due domus habeant duos
muros ſe tangentes: vt ptꝫ.v.phy. contingua vt
ibi dicitur ſunt quorum vltima ſunt vnum: et ſi
due domus habeant ſolum vnum murum com-
munem inter medium.

¶ Sextum. interdicto loco generaliter aut ſpe- 6
cialiter propter delictum domini rectoris: non
ſunt interdicti homines vel clerici talis loci: vn-
de extra illa loca poſſunt audire diuina ⁊ ibi ſe-
peliri ſi ibi mortui fuerint vel elegerint ſepultu-
ram et clerici celebrare quia non ſunt interdicti
niſi fuerint in culpa interdicti ponendi: quia ta-
les vbiq̃ ſunt interdicti.et text.eſt in ca.ſi ſenten
tia.de ſenten.excom.lib.vj.et not.Panor.in.d.
ca.quod in te.de peni.et re.⁊.c.non eſt vobis.de
ſpon.ſed limita niſi ⁊ ipſi fuerint interdicti pro-
pter dominum puniendum in eis quia tũc vbiq̃
ſunt interdicti: de ſenten.excom. ſi ciuitas. li.vj.
Similiter ſi locus vel eccleſia interdicta eſt pro-
pter delictum clericorum tantũ vel quia fuit vio
lata parochiani non ſunt interdicti: ſed poſſunt
in alia eccleſia nõ interdicta eligere ſepulturam
et audire diuina ſm Hoſ. Sed ſm inno.ho.ſi eſt
interdicta eccleſia aliqua in penam populi: licet
multi ex eis non derelinquerint: ſed ſolum vniuer
ſitas vel forte quia deliquit dñs et in hoc punit
qui nõ eſt in culpa non poteſt alibi eligere ſepul
turã niſi ex priuilegio ſpeciali: ⁊ idem archi.poſt

Jo.cal. Et licet contrarium dicat ſum.ang.quia
c.qđ alle.ſ.vt priuilegia.de priui.loquiť quando
populus eſt interdictꝰ tu tamē dic cū eis:qꝛ eo ca
ſu totus populus eſt interdictꝰ licet non totus ſit
in culpa ſicut ⁊ cū interdiciť ppter delictum dñi.
7 ¶ 7.Interdicta aliqua eccl'ia ppter hoc nō intel
ligitur clerꝰ eiꝰ eē interdictꝰ:vñ clerici eiꝰ licite
celebrabūt in alia:ar.de priui.p exceptionē.li.vj.
et ẽtrio interdicto clero alicuiꝰ eccl'ie non ppter
hoc intelligiť eccl'ia interdicta:vnde in ea licite
celebrabūt alij clerici ſcđ3 Jo.an.i.d.c.ſi ſentētia.
8 ¶ 8.Cum interdiciť clerus alicuius loci non ex
hoc intelligitur locus vel illius loci populus in-
terdictus ſcđm Jo.cal.nec econtrario interdicto
populo:intelligitur clerus aut locus interdictus
ſed ſinguli de populo:vnde nec in illa terra:nec
alibi poterunt addmitti ad diuina niſi in caſibꝰ
iure expreſſis:vt in.d.c.ſi ſnia.qꝛ iſta ſunt diuerſa
vt in.d.c.ſi ſnia.⁊ aliud eſt interdictu3 loci aliud
vniuerſitatis vel collegij:de vſur.c.j.lib.vi. Et
noie cleri dicit contineri nō ſolum promotos ad
ordines:ſed etiā religioſos ⁊ religioſas:conuer-
ſos ⁊ cōuerſas:q̄ ita ſunt ad eccl'ia3 trāſlati ꝙ de
populo pprie dici nō pñt.xij.q.j.duo ſunt.Unde
clerici poſſent celebrare ſicut prius ſcđm Jo.and.
in.d.c.ſi ſnia.i.alta voce pulſatis cāpanis īterdi
ctis tñ excluſis vt ei imponit ſum.ang.⁊ poterunt
admitti oēs qui non ſunt de ppl'o illo ⁊ non ſunt
cauſa interdicti:⁊ ita tenet archi.in.d.c.ſi ſenten
tia.⁊ Fede.conſi.lxx.⁊ ſimiliter ſcđm Cal.admit-
ti poſſunt qui erant de populo illo:ſed domiciliū
tranſtulerunt ſi non fuerunt in culpa:quod eſt ve
rius et ſequitur Semi.in.d.cap.ſi ſententia.licet
Aſten.dicat quod remanent interdicti donec ſen
tentia relaxeť ſalte3 circa eos. Dicit tamen Cal.
quod eo caſu ſeruari debet moderatio.ca.alma.
vt ſcilicet celebrēť diuina ſubmiſſa voce ianuis
clauſis non pulſatis campanis ⁊c. alioquin pre-
ſtari videretur occaſio periculi quia audirentur
voces:⁊ cenſura vileſceret:vnde conſulendum eſ
ſet clericis vt durante tali interdicto abſtinerent
a puplica celebratione: quod ſum.roſ.approbat
cum archi. et ſum.angel. male reprobat dicens
quod moderatio.cap.alma.⁊.cap.quod in te.de
pe.⁊ remiſ.intelliguntur quando locus eſt inter
dictus et non expreſſo loco in ſententia interdi-
cti: non habet locum ceſſatio diuinorum et alia
qamuis ſit generale ſed reuera opinio Calde.eſt
tutior.⁊ dicto capitulo cōfirmior.vt patet intuē
ti.nec Joan.andre.dicit illud quod iſte illi impo
nit. Et ſi interdicto populo clerus poteſt celebra
re ibi diuina multo fortius in generali interdi-
cto terre clerici licet illud ſeruare teneantur ſecū
dum hh.tamen poterunt celebrare alibi quia:eo
rum perſone non ſunt interdicte.

¶ Nonum ſi quis de vniuerſitate interdicta ſe 9
transferat ad aliquē locū primo dimiſſo ſcđ3 Cal.
ſi eſt ſpecialiter interdictꝰ aut de populo interdi
cto:ita qđ fuit in culpa propter quam latū fuit in
terdictū:quicunq3 transferat remanet interdictꝰ
d.c.alma.§.illis ſed ſi nō fuit in culpa ⁊ ex toto de
ſinit eſſe de populo interdicto credit circa eū ceſ
ſare interdictū qꝛ in eo ceſſat cā ſufficiēs ⁊ cōſer
uans ⁊ 3ñr affectꝰ.di.xlſ.neophitus.aſten.tamē
tenet qđ ligetur donec relaxetur ſnia circa eū ni
ſi forte iudex ligare cu3 nō intendebat niſi q̄diu
erat ſubditus illiꝰ dñij.ſed hoc dic verū quando
fuit ſpāliter interdictꝰ aut fuit in culpa. Si vero
econtrario exiſtēs de populo nō interdicto ſit de
populo vel de vniuerſitate interdicta credit qđ
ex tunc ligetur ſicut et alij cū factꝰ ſit membrū cor
poris illius ⁊ ſic debet eodē iure cēſeri.di.xij.c.ſ.
¶ Decimū. Si exiſtens de populo vel vniuerſi- 10
tate interdicta banniatur ſimpliciter ⁊ non ad tē
pus:ſecundum eundum calde.circa illum ceſſat
interdictum qꝛ non amplius cenſetur de vniuer-
ſitate illa vel populo:ſecꝰ de cōfinato vel rele-
gato ad tpˢ quia eſt ciuis ⁊ de ppl'o.ff.de inter.
⁊ releg.l.legati. Sed intellige ſi nō fuit in culpa. 11
¶ Undecimū: Si vero talis exiſtens de vniuerſi
tate vel populo interdicto ingrediatur monaſte
rium poſt profeſſionem indubitanter poterit or-
dinari ſcđm eundem Cal.quia deſinit totaliter
eſſe de populo:quod intelligo etia3 ſi fuit in cul
pa.cum religio ſit maxima pena et mors ciuilis
ar.eos qui dicentur.§.de cruce ſignatis.ſed ante
profeſſionem tutius eſt qđ nō ordinetur durante
interdicto.tamē ſi fuerit ordinatꝰ putat ordina-
tionē tenere.ar.de ſen.exc.religioſo.lib.vj.⁊ aī
profeſſione3 ſcđm ge.in.d.c.ſi ſnia.⁊ ſequiť ſed.
poterit intereſſe diuinis ſine relaxatiōe interdic.
¶ Duodecimū. Abſentes tpe quo interdicti ſnia 12
ferť in vniuerſitatē vel populū ⁊ ſilr pſentes nō
cōſentientes ſed 3dicentes aliorū culpe Joā.an.
in.d.c.ſi ſnia.refert quoſdā religioſos tenere qđ
nō ligenť etiā quo ad eccl'iam:qꝛ abſens ⁊ igno
rans ex maleficio non obligať.xv.q.j.aliqs.⁊.c.
nō eſt et qꝛ pena ſuos op3 tenere auctores.de pe.
di.j.nemo.ſed cō ponderāt inqt qđ pena interdi
cti puniunť ⁊ q̄ nō peccarūt:de ſpon.nō eſt.vnde
ſcđm eū liganť:qđ probat.d.c.ſi ſnia.licet fateať
eos inſontes quo ad deū ⁊ hoc plz cal. Et ſi talis
abſens eſt de alia ciuitate vel populo:licet rece-
ptus fuerit in ciue3 aut popularem populi inter-
dicti.⁊ forte ibi nunq̄ habitauerit vt faciūt vene
ti.credit cal.eū ppl'o interdicto eſſe interdictū:
qđ ego verū nō puto ſi non ſit in culpa:qꝛ nō eſt
ratio maior: cū ſit ciuis duarū ciuitatū qđ magis
ligetur cum vna qua remaneat ſolutus cum alia.
¶ Decimumtertium. Habitantes in ciuitate 13

non ciues nec de populo illius existentes non includuntur in interdicto illi⁹ vniuersitatis vel populi. vt in. d. c. ſi ſnia. ſi tamẽ loc⁹ eſſet interdic⁹: in eo audire diuina nõ poſſent: ſed extra ſꝫ Cal.

14 ¶ Decimũquartum. Ciues habitantes cõtinuo extra ciuitatem ſuburbia vel cõtinentia edificia interdicto populo vel ciuib⁹ ciuitatis: intelligũẽ ſcdm cal. ⁊ ipſi interdicti etiam vbicunqꝫ habitẽt ex q̃ ponãtur ciues vel de vniuerſitate interdicta.

15 ¶ Decimũquintũ. Nobiles ⁊ marchiones comites: barones ⁊ hmõi habitantes in ciuitate interdicta ligant̃ ſcdm Cal. ſi ſunt de tali pp̃lo vel vniuerſitate ꝙ idẽ ptꝫ q̃ ſubeunt onera ⁊ hñt honores ſicut ⁊ alij: ⁊ idem ſi per priuilegia eſſent exẽpti ab onerib⁹ ſe⁹ ſi eẽnt ſui iuris vel ex cõſuetudine vel ex ꝑuilegio impiali ita qḋ dicte vniuerſitati tãquã de ei⁹ corpore ĩ nullo ꝑticiparẽt.

16 ¶ Decimũſeptum. Interdicta familia alicui⁹ ſm Hod. erunt interdicti clerici de eius familia niſi ſpecialiter eximant̃ ⁊ idem Aſten. ſi aũt interdicãtur omnes doctores alicui⁹ ciuitatis: nõ ſunt interdicti clerici qui ſunt doctores: per glo. in. d. c. ſi ſniam. ſi'r ſi interdicant̃ clerici nõ veniunt religioſi nõ habentes dignitatem ⁊ de hoc. ĩ. clericus. ſ. §. ſ. Nec eſt verum qḋ dicit Ge. in. d. c. ſi ſnia ꝙ iterdicto clero veniũt ẽt regulares ꝯuerſi ⁊ conuerſe q̃ ita ſunt ad eccleſiam tranſlati ꝙ de populo dici no poſſunt: q̃ gaudent eodeꝫ priuilegio cum clericis ſue religionis qui in materia odioſa nõ veniũt nõie clericoꝝ vt ſupra cleric⁹ primo.

17 ¶ Decimumſeptimum. Interdicto populo interdicti ſunt impuberes eius ſecundum Joã. de deo ſi ſunt doli capaces: quia etas illa eſt plena maliciis ⁊ mendaciis de deli. pue. pueris. ſi vero ſunt doli capaces poſſunt audire diuina in terra non interdicta: non autem in interdicta: quia non eſt eis iure conceſſum.

18 ¶ Decimumoctauum. Interdicto populo nihilominus interdicte ſunt mulieres viris ſuis quantum poſſunt in culpa interdicti cõtradicentes q̃ ſunt de eodem corpore ſicut ⁊ de viris contradicentibus aliis dictuꝫ eſt. ĩ. §. xij. in quo tamẽ ſum. roſ. et ang. Joã. de deo. imponunt cõtradictoria.

19 ¶ Decimumnonũ. Hoies non interdicti aliũde venientes ad terram interdictaꝫ ibi ſunt interdicti ad hunc ſenſum qḋ ſcdm Aſten. de mente Hoſti. non poſſunt ibi celebrare nec audire diuina: quia loco interdicto intelligit̃ oĩb⁹ interdictum audire diuina niſi ſuper hoc ſint aliqui priuilegiati: puta accipientes crucem pro ſubſidio terre ſancte ⁊ hoc nũc eſt expreſſuꝫ. de ꝑui. lꝫ. lib. vſ.

20 ¶ Uigeſimũ ꝑferens ſniam interdicti tenet̃ illaꝫ obſeruare ⁊ ei⁹ ſuperior vt patebit ex dicẽdis. ſ. intedictũ. vſ. §. ſ. ⁊ ſi eaꝫ non ſeruat nõ tñ propter hoc alij excuſantur: vt. ſ. eod. § ſed tenent̃ ſeruare etiam ſi ipſe intendebat relaxare: ſed hoc non expreſſit ⁊ de hoc ibidem.

¶ Rurſus de interdicto tertio a quo ponatur aut ſuſpendatur vel relaxetur.

Interdictum tertio conſiderandũ eſt a quo poni poſſit que ſit forma ponendi aut relaxandi illud. De poſito eſt ab homine quantum ad hoc certa regula dari non poteſt.

¶ Primo vo querit̃ cõtra qḋ vel queꝫ poni poſſit interdictũ: ⁊ dico qḋ gñaliter cõtra oẽm perſonam ſubditã cuiuſcũqꝫ cõditionis: ⁊ contra oẽm vniuerſitatẽ: ⁊ contra oẽꝫ locum a ſuo prelato aliter ſnĩa lata a iudice nõ ſuo nõ ligat: de offi. dele. ſane. el. ij. ⁊ de iud. vt ſi clerici. de priuilegiati. tñ ne poſſint interdici. J §. iiij. de filius etiam romane eccl'ie vel apoſtolice ſedis ſupra interdictũ. ſ. §. ſ. 1. qḋ

¶ Secundo queritur a quo poni poſſit interdictum ⁊ dicit archi. quod ab homine ⁊ a iure: ⁊ ab vtroqꝫ quandoqꝫ interdictũ generale: quãdoqꝫ ſpeciale: ⁊ quandoqꝫ etiã ſingulare: qḋ nõ eſt ſic intelligendũ quaſi interdictuꝫ diuidatur in hec tria: ſed locale intendit diuidere in duo. ſ. gñale ⁊ ſpeciale qḋ etiam dicitur ſingulare: ſed q̃ de gñali locali et perſonali ſimul agit: ideo ponit tã tũ tria membra ꝑdicta. ſ. gñale: tam locale quam perſonale ⁊ ſpeciale locale: ⁊ ſingulare ꝑſonale ⁊ iſta patẽt ꝯſiderãti diffinitiões eius: tertia pte. ti. xxvij. c. ij. imo hoc ipẽ diẽ expꝛ̃ſſe ibi. c. v. circa ꝑ. 2

¶ Tertio querit̃ a quo hoie poni poſſit interdictum gñale locoꝝ ac perſonarũ: ⁊ ſpãle et ſingulare: et dico qḋ hoc poteſt primo in gñe oĩs potens excõmunicare vel ſuſpendere ratione iuriſditionis ordinarie vel delegate ſuper interdicẽdos. de verbo. ſigni. querenti. de offi. deleg. quia pontificali. lib. vſ. Et ſecundo papa in tota eccleſia vt planum eſt. Et tertio delegatus etiam contra ſue iuriſditionis epiſcopum. de offi. deleg. ſane. et ſubdelegatus. de offic. deleg. ex literis qḋ planum eſt in literis delegationis eſt clauſula cõſueta ſcilicet contradictores per cenſurã eccleſiaſticam compeſcendo. de verbo. ſigni. querenti. et ſimiliter ſi datus eſt ſimpliciter ſine dicta clauſula quia tunc poterit hanc penam imponere maxi me vbi eſt expreſſum a iure. de offic. deleg. de cauſis. Et quarto ordinarius epiſcopus contra eos qui ſunt ſue iuriſditionis: non tamen debet ſuſpẽdere vel interdicere clericos aut eoruꝫ eccleſias perpetuo vel ad longum tempus: niſi de conſenſu capituli. de exceſ. prela. cap. J. maxime quando procedit ex officio regulariter tamen ſententia paſtoris ſolius de iure ⁊ de conſuetudine timenda eſt ⁊ tremenda. xj. q. iij. c. ſ. xvſ. q. v. viſis. de oſ. ordi. cum ab eccleſiarum. Et hoc poteſt elect⁹ cõfirmatus nondum conſecratus q̃ hoc eſt iuriſditionis de

ctiōis.de dec.trāſmiſſam. Et quilto īferioꝛ ꝑlat⁹
babēs iuriſditionē oꝛdinariā ꝯtra ſibi ſubditos
de cōſue.cū īter.de offi.oꝛ.cū ab eccl'iarū. vbi no
tat̄ q̄ ꝛ qñ inferioꝛes ab ipſis babeāt iuriſditio-
nē oꝛdīariā. Et ſexto ſede vacāte.c.de ma.ꝛ obe.
is q. Nō pōt aūt interdicere mulier ꝑlata ꝛ prio-
riſſa vel abbatiſſa qꝛ boc ad ptātē clauiū ꝑtinet.
de pe.ꝛ re.noua. Nec canonici eccl'ie catbedra-
lis poſſunt ſil'r interdictū ponere aliquo loco vl'
eccleſia.de bis que fi.a ma.par.ca.qui ſunt.
4 ¶ Quarto q̄rit̄ a quo boīe poni poſſit cōtra ꝓui
legiatos ne poſſint īterdici:ꝛ dico multa. ☞ Pri
mū. Exēpti a ꝑlatis nō poſſūt ab eis īterdici etiā
indirecte:imo ꝓbibet̄ eis ne i exēptoꝝ odiū aut
priuilegioꝝ fraudē interdicāt vel excōicent ven
dentes eis aut ab illis ementes aut eis cōicantes
aliter cōtrafaciētes ſunt puniēdi. de priui. q̄to.
Si tñ exēptus ab vna parte beneficiū babet rōne
cui⁹ nō ſit exēptus:in boc dioceſani ſui ſentētijs
ſubiacet.de priuil.cū capella. Sil'r rōne delicti ꝛ
cōtract⁹ īterdici poſſent vt.§.exēptio.§.viij. ☞ Se
cūdū. Priuilegia qꝺ aliqui excōicari vel eoꝝ ter
re interdici nō poſſint cōceſſa ſingularib⁹ perſo-
nis eccl'iaſticis vel ſecularib⁹ nō extēdunt̄ ad ſen
tētias oꝛdinarioꝝ:qꝛ ipſi tales excōicare ꝛ inter
dicere poſſint niſi conceſſa fuerint regibus regi-
nis vel eoꝝ filijs:aut religioſis nō rōne perſona
rū ſꝫ oꝛdinū vel locoꝝ.de priui.ne aliquo. li.vſ.
☞ Tertiū. Si dñs tēpoꝛalis ſupponat terrā ſuā ꝛ
pꝛoꝛoget in ſe iuriſditionē alicui⁹ epiſcopi pōt
terra eius ab illo interdici ſcḋm Hoſt.ſi oꝛdina
rius cōſenſit in pꝛoꝛogationē.de fo.cōpe.c.ſigni
ficaſti.ſi vero nō cōſenſerit adbuc:puta qꝺ poſſit
ꝛ clerici tale interdictū ſeruare tenent̄:de iureiu.
ex reſcripto.ꝛ de offi.dele.p.ꝛ.g. Licet eñ laicus
per ſpecialē cōuētionē nō poſſit ſupponere alijs
eccleſias vel perſonas eccleſiaſticas terre ſue:ta
mē cū vniuerſitate tacite tranſeunt.
5 ¶ Quinto q̄rit̄ vtrū īpoſitio interdicti requirat
cauſaꝫ aliquā ꝛ quā:ꝛ dico multa. ☞ Primū.ſm
Inno. Hoſt.ꝛ Ber.īterdictū poni nō pōt ſine cā
rōnabili ſicut nec ceſſatio a diuinis vt.§. ceſſa-
tio.§.j. dictū eſt:extra eo.cū medicinalis. li. vſ.ꝛ
de bis que fi.a ma.par.c. queſiuit. quā decretalē
Inn.ꝛ Hoſt.ſic intelligūt qꝺ ſentētia interdicti
nō eſt ferēda propter culpā particularis perſone
ſed vniuerſitatis niſi ſit dñs loci.de ſponſ. nō eſt
nobis.de offi.deleg.ſane. Igitur ferri poteſt pro
pter delictū dñi vel capituli ſiue alicui⁹ cōitatis
☞ Scḋm. Null⁹ locus pōt interdici autoꝛitate oꝛ
dinaria:vel delegata pro debito pecuniario vel
cuiuſuis pecunie quātitate:alias nō tenet niſi fie
ret:de ſedis apl'ice ſpāli ꝛ expſſa lnia ꝑ extraua-
gātē Bonifacij octaui q̄ incipit:puide qꝺ archi.
vr̄ limitare de interdicto gn̄ali:dicēs poni poſſe
ſpeciale pro dicta cauſa: qui non loquitur de po
nendo autoꝛitate pape quia ſic poni poteſt gene
rale:ergo loquitur de ponēdo autoꝛitate epiſco
pi. Standum tamen eſt conſuetudini in boc.
¶ Sexto querit̄ vtrū poſitio interdicti requirat 6
monitionē:ꝛ dico ſcḋm Calde.qꝺ ſi fertur ab bo
mine propter contumaciā neceſſaria eſt monitio
procedēs ꝛ foꝛma q̄ tradit̄.de ſnia excō.c.ſ.li.vſ.
et ſic ītellige de appellatiōib⁹.c.rep̄benſibilis:ſi
tñ ſine ea fiat tenet vt ibi innuit gl.ſi vero fertur
ꝓpter delictū ſm ſum.ro. indiſtincte nō eſt neceſ-
ſaria monitio:ſꝫ tu limita ꝓpter delictū commiſ-
ſum:ita qꝺ inferat̄ in penā vt dicit Inno.qꝛ tunc
ꝓbata culpa vel notoꝛia exiſtēte imponi pōt ſine
monitiōe ꝛ penitēti et coꝛrepto ſicut et de ſuſpē-
ſione ꝑtꝫ.v.q.iij.in loco qꝺ ſupple.limitat de pe
na ſtatuta per canonē q̄ incurrit̄ ipſo facto: qꝛ ſi
imponat̄ ab boīe pro pena dꝫ procedere vt dicit
monitio:ſed eſt impoſſibile:qꝛ reſpectu ꝑteriti vt
ꝑteritū nō bꝫ locū monitio niſi quatenus eſt ali-
quo modo futurū quo modo intelligitur.c.ſicut.
de coba.cle.et mulie.qꝺ allegat. Si vero inferat̄
a iure propter delictum fit ſine monitiōe: ſm ar-
chi.poſt Cal.ſiue ſit ſpeciale ſiue generale.
¶ Septimo queritur vtrū interdictū ferēdum ſit 7
ſub aliqua foꝛma verboꝝ: et dico qꝺ interdictū
ferri quidē dꝫ in ſcriptis continentib⁹ cām ꝛ exē
plari tenet̄ iudex tradere interdicto infra mēſem
ſi fuerit requiſit⁹ ſub pena ſuſpēſiōis ab ingreſſu
eccleſie per menſem vt de ſen.excom.cū medicina
lis.lib.vſ. tamē nō eſt aliqua foꝛma verboꝝ ne-
ceſſario obſeruāda:ſed poteſt eſſe iſta vel ſimilis
ſeu equiualens. Nos propter talē cauſam eccle-
ſiam ſiue terram talem ſupponim⁹ interdicto. de
verb.ſigni.cum partibus.et de offic.dele.ſane.et
vt dicit Inno.communiter additur eccleſiaſtico
ad differentiā interdicti legalis. Poteſt aūt iu-
dex ſententiam talem pro ſua voluntate determi
nare:puta interdicēdo miſſam cum cantu vel bo
ras aut ſepulturas ꝛ bm̄ōi vel excipiēdo aut ſubꝺ
cēdo quos vult et qñ vult:puta qñ dñs terre eſt
ibi preſens ꝛ buiuſmodi.de ſpon. non eſt vobis.
¶ Octauo queritur vtrū interdictū ſuſpēdi poſ- 8
ſit ita qꝺ liceat celebrare diuina: et dico multa.
☞ Primum. Secundum Berñ. de appel. ad bec. r.di.
qm̄ epiſcopus ſuſpendere pōt ſuum interdictum
dando licētiam celebrādi in eccleſia a ſe interdi
cta ſed eſt boc ſolius pape ſed verius dicit Inno.
et Hoſt. qꝺ qñ locus eſt interdictus talis ſnia ſu
ſpendi pōt:ꝛ tūc licet ibi celebrare.de priuile. vt
priuilegia:intellige ſi eſt interdict⁹ ab ep̄o ſecus
ſi a papa. Similiter ſi eſt interdicta perſona ſeu
ſuſpenſa pro delicto alterius qꝺ aliquando fit vt
xviij.q.iij.miroꝛ.ꝛ.c.felix.talis ſentētia ꝑ ep̄m ſu
ſpendi poteſt ſicut et tolli. Sed ſi boc factum ſit

pro culpa ſuſpenſi vel interdicti non poſſet de li-
centia alicuius celebrare vel huiuſmodi ſenten-
tia ſuſpẽdi: ſed intellige alicuius citra ſummum
pontificem: quia ipſe poſſit cum tali diſpẽſare cũ
ſit iuris humani niſi adhuc perſeueraret in deli-
cto quia tunc diſpenſare nõ poſſet in celebratio-
2 ne miſſe ſed tñ in aliis. ¶ Secundum per appella-
tionem ſequentem non ſuſpenditur interdictum:
ſi tamẽ eius effectus ſit ſuſpenſus ad tempus ſm
Hoſtien. infra tempus ſuſpẽſionis appellari po
teſt a ſuſpenſa ſententia ſicut a conditionali. de
app. preterea. et. c. dilectus. Et idem de ſententia
ſuſpenſionis. Secus in ſententia excommunica-
tionis cuius effectus nunquã relaxari põt ad tem-
pus niſi omnino tollatur. de ſenten. excommuni.
cum deſideres. Et hec omnia limita de interdi-
cto a diuinis et ſpiritualibus non a temporali-
bus puta ne quis ingrediatur poſſeſſionem pe-
tri. ff. de appel. l. conſtitutionis. pro quo vide Jo.
3 an. in. c. is cui. de ſenten. excom. lib. vi. ¶ Tertium
priuilegium conceſſum a legato de latere quod
quis tempore interdicti valeat celebrare interdi
ctis et excõicatis excluſis: vz quantum ad ſenten
tias ſuas et ſuorũ ordinariorum ſecundũ Laud.
niſi ſpecialiter a ſucceſſore reuocet: et tenet idẽ
quod etiam valet quo ad ſententias pape. arg. c.
dilectus. el. ii. de reſcriptis. ¶ Quartum. Senten-
4 tia interdicti et ſuſpenſionis nudo verbo ſuſpen
ditur vel totaliter relaxatur cum iuramento ta-
men. de ſenten. excom. alma. lib. vi.

9. q. ¶ Nono queritur vtrum interdictũ relaxari poſ
ſit et quomodo: et dico multa. ¶ Primum. Secũ-
dũ Hoſti. licet in ſententia excommunicationis
expreſſa ſit ſolẽnis forma quam habes ſupra ab-
ſolutio. iii. § iii. in ſententia tñ interdicti ⁊ ſuſpen
ſionis ſecus eſt: quia nudo verbo relaxantur cum
iuramento tamẽ ſupra proxime dictum eſt: vnde
in eius abſolutione vel relaxatione ſi ſit latum
ſimpliciter non ad tempus licet non ſit tradita
ſpecialis forma neceſſario ſeruanda tamen ſcdm
Hoſtiẽ. et alios docto. oportet vti aliqua forma
verbali ſed ſufficit dicere reuoco: remoueo: ab-
ſoluo: aut quid ſimile: non ſufficit autem ſi papa
det licentiam celebrandi in eccleſia a ſe ſpeciali-
ter interdicta: quia ſcdm Hoſtien. per hoc interdi-
ctum non relaxatur ſcilicet niſi pro illo caſu. Si
vero ipſe vel alius qui protulit interdictum non
ſeruãdo illud intẽdit per hoc relaxare ita quod
ipſe proferẽs hoc dicit ſm Cal. eſt relaxatum: cũ
nõ ſit certa forma relaxãdi: ſed vbi proferẽs hoc
non dixit licet mente gereret relaxare non eſt re-
laxatum: quia ſicut verbaliter fuit lata ſentẽtia:
ita verbo debuit relaxari. de re iudi. c. i. qđ verũ
eſt preterq̃ in papa qui legibus non ſubiicitur.
ff. de legi. l. princeps. vnde ſi mẽte ſola relaxet eſt
relaxatum nec violentes incurrunt penas iuris
licet peccent ſi hoc ignorant ſecundũ Cal. ¶ Se-
cundũ. Si interdictũ ſit latũ ad tẽpus: puta vſq; 2
ad annũ: vel donec ſatiſfecerit: vel donec talis
ibi moretur vel huiuſmodi poſt tale quid abſo-
lutio nulla requiritur ſed ipſo facto interdictum
remouetur ⁊ licite poſt hoc celebratur vt not. Pa-
nor. in. c. non eſt vobis. de ſponſa. ⁊ hoc intelli-
ge ſiue a iure fuerit ſiue ab homine: ⁊ idẽ de qua
libet alia ſuſpenſione. Secus autem de ſentẽtia
excõicationis ad tẽpus quia requiritur abſolutio
vt not. doc. in. c. fi. de matri. con. contra inter. ec-
cle. Et ibi reddunt rationem: quia excõmunica-
tio requirit certam formam in abſolutione: ſed
in interdicto ⁊ ſuſpenſione ſufficeret conſtare de
mente iudicis. Et licet aliqui dubitent de excõ-
municatione lata a papa ad tempus: tamẽ tenen
dũ eſt quod requiritur abſolutio niſi aperte con
ſtet papam velle eum eſſe abſolutum: vt nota. do
minus Anto. ⁊ ſequitur Pañ. in. d. c. fi. ¶ Tertiũ 3
Interdictũ generale ad cautelam relaxari nõ po
teſt: de ſen. excõ. preſenti. libro. vi. ſed ſi ſit parti-
culare ſeu ſpeciale contra perſonam: ſic poteſt re
laxari ad cautelam argu. a contrario ſenſu. d. c.
preſenti. Unde ſpeciale interdictũ poſitum in ali
qua eccleſia quãuis Archie. dicat quod non po-
teſt relaxari ad cautelam ſi dicatur nullum Joã.
tamen mo. dicit contrarium: quod Joan. an. fa-
tetur videri ſibi verius: ⁊ placet etiam Cald. quia
c. preſenti. de ſen. excõi. lib. vi. loquitur de gene-
rali interdicto: quod ſcilicet ad cautelam relaxa
ri non poteſt ſecus ergo de ſpeciali. xv. diſt. qua
lis. Sed tamẽ per li poteſt intellige li oportet: quia
nihil obeſt ſi relaxetur licet nõ oporteat. ar. d. c.
preſenti. Quicquid. autẽ ſit de ſpeciali quantum
ad locum tamẽ q̃tũ ad ſpeciale perſonale hoc te
ne: ⁊ ratio eſt quia ſpecialiter interdicto donec ab-
ſoluatur omnia ſacramenta negantur: ⁊ ſic idez
eſt quod ⁊ de excõmunicatione a qua quis abſol
uitur ſub conditione: vt in. c. ſolet. de ſenten. ex-
com. libro. vi. Et hoc tenet Joan. an. in. d. c. pre-
ſenti. quod limita quando videtur expediens re 4
laxatio. ¶ Quartuz. Ciuitate interdicta ſi qui vo
lunt ſatiſfacere Tancre. dicit quod in eis relaxa
tur interdictum: ſed Hoſtien. dicit quod non: quia
ſic rigor eccleſie diſſolueretur: ⁊ idez tenet Ber.
Joan. ⁊ Inno. de pe. ⁊ re. quod. itẽ: pro eo quod
ibidẽ hoc ſpecialiter cõceditur ſumẽtibus ſignuz
crucis ⁊ peregrinis: ⁊ conſequenter hoc intelli-
gitur in aliis prohiberi.

¶ Decimo queritur a quo poſſit interdictus re 10. q.
laxari: ⁊ dico multa. ¶ Primũ. Si ſententia inter
dicti vel ſuſpenſiõis eſt ab homine abſoluere ſeu
relaxare poteſt ille qui eã tulit vel eius ſuperior
non autem alius niſi de eius mandato. xxiiii. q. ii.

.ſi petrus. Si vo ſit a iure aut cõditor canonis
nihil reſeruauit: τ tũc poterit hoc eṗs ordinariꝰ
niſi eſſet latũ ad certũ tẽpus: qꝛ ante illud nõ poſ
ſet per ea qui no. gl. in. c. cupiẽtes. § ceterũ in ver.
ſuſpenſos. de elec. lib. vj. Ex quo infertur limita
tio ad. c. nuper. Et ſimiliter hoc poterit legatus
ſedis apoſtolice. arg. c. nuper. de ſen. excõ. imo et
quilibet ordinariꝰ ṗlatꝰ etiã eṗs iferior q̃tũ ad
ṗſonas ſue iuriſdictiõis: licet nõ quo ad locũ. ar-
gu. eorũ q̄ dicta ſunt de abſolutiõe excõicationis
abſolutio. ij. § j. maxime vbi haberi nõ poſſet co-
pia ſuperioris abſolutoris. argu. eorũ que dicta
ſunt. s. diſpẽſatio. § ix. nec obſtat ṗbatio ſum. ro.
in cõtrariũ. ſ. inferior eṗo: nõ põt minꝰ: puta tol-
lere vinculũ pollutiõis ab eccleſia per recõcilia-
tionẽ ergo nec maius. ſ. tollere vinculũ interdi-
cti qd̄ eſt maius cũ inde ex hoc cõtrahat̃ irregula
ritas ibi celebrãdo nõ hic. Dico eñ nõ valere ar
gumẽtũ a minori in genere diuerſo: ſicut angelꝰ
nõ põt guſtare ergo nec intelligere: τ ita eſt hic
qꝛ recõciliare eccleſiã pollutã eſt cõſecratiõis vel
ordinis: abſoluere vero ab interdicto eſt iuriſdi-
ctiõis: τ preterea probatio procedit de interdicto
loci: τ nos loquimur de interdicto perſone. Aut
cõditor canonis reſeruauit ſibi aliquod antece-
dens ad interdictũ puta abſolutionẽ ab excõica
tiõe lata cõtra ſingularẽ ṗſonã ſed nõ abſolutio-
nẽ ab interdicto qd̄ iure ſequit̃ ex eodẽ delicto cõ
tra vniuerſitatẽ vel locũ: τ tũc ſm̃ Archi. licet nõ
expreſſe ex cõſequẽti videt̃ ſibi reſeruaſſe relaxa-
tionẽ interdicti: qꝛ quoties vitiuꝫ ex vna radice
naſcit̃ cõſequẽs eſt vt eadẽ. l. tollat̃. C. de nup. ſi li
bertã. τ facit ſimilitudo ratiõis: qꝛ interdictuꝫ τ
excõicatio noĩe cẽſure cõtinent̃: de verbo. ſigni.
querẽti. τ qd̄ de vno dr̃ de alio intelligẽdum eſt.
Sed hoc dictũ Joã. an. nõ placet hac rõne: qꝛ de
duobꝰ ſuppoſitis vno ſolo reſeruato: alterũ vide
tur cõceſſuꝫ τ hoc vr̃ placere gl. in cle. j. de here.
τ hoc vr̃ ſequi ſum. ro. ſꝫ mihi placet magis opi
nio archi. τ iprobatio Jo. an. pcedit i duobꝰ di-
ſparatis: nõ aũt cõſequẽter ſe habẽtibꝰ. Si auteꝫ
ſibi reſeruauit abſolutionẽ ab interdicto: ipſe ſo
lus poterit: aut aliꝰ de eius mandato.

11 ¶ Undecimo querit̃ vtrũ ſuperior prelatus de-
beat aut poſſit relaxare iterdictũ latũ ab inferio
re: τ dico multa. ☞ Primũ. Archieṗs vel eiꝰ offi
cialis nõ põt relaxare interdictũ ſiue excõicatio
nẽ vel ſuſpẽſionẽ latã ab officialibus archidia-
conorũ: ſeu alijs iuriſditionẽ habẽtibus ſubditis
ſuffraganeorũ: ipſis qui tulerũt omiſſis: niſi eſſet
cõſuetudo cõtraria: extra eo. roma. lib. vj. vbi di
citur non relaxat: vnde ſi relaxauerit licet male
egerit: tenet tamẽ relaxatio niſi aliqua cõſuetu-
do obſtaret. vt in ſum. confe. li. eo. xxxiij. q. cclxx.
τ ibi ſm̃ inn. ☞ Scdm̃. Poſt q̃ ſentẽtia interdicti
per aliquos inferiores prelatos rõnabiliter lata
eſt. maiores nõ. dicũt eã relaxare abſq꞉ cõgnita ſa
tiſfactiõe τ cõſcientia eiꝰ qui tulit eã: de offi. ord.
cũ ab eccleſiarũ ſed ſi nõ ſit rationabiliter lata:
debet ſine difficultate relaxare que eam tulit: de
offi. ordi. graue. ſeu ſuperior ad quẽ requiritur.
de ſen. excom. cum medicinalis. lib. vj.

¶ Duodecimo q̄rit̃ qd̄ de eo q̄ interdicto vel ex 12
cõicatiõe aſtrictꝰ offert ſe ad iuſtitiã eorũ ṗ qui-
bus ſentẽtia accepit τ dico q̄ iudex cũ ne ſic dece
dat põt abſoluere. τ ſi aduerſa pars appellet ne
abſoluat̃: añ abſolutionẽ tñ debet ab illo accipi
ſufficiẽs cautio. qd̄ in preſentia romani põtificis
ad quẽ appellat̃: ſi voluerit appellator: vel coraꝫ
iudice cui cauſam delegauerit iure parebit. Et
idẽ de his qui dicũt ſe iniuſte interdictos vel ex-
cõicatos: etiã ſi ad ſedẽ apoſtolicã hi qui hmõi
ſentẽtiã ṗtulerũt appellarẽt: de app. qua fronte.

¶ Decimotertio querit̃ quid ſi tṗe gnalis inter- 13
dicti ṗpter cuiꝰ culpã latũ eſt vult ſatis facere: τ
dicit Jo. an. qd̄ tollet̃ iterdictũ ſi vero fuit culpa-
bilis tãq̃ cõſiliariꝰ vel auxiliariꝰ licet accipiat̃
cautio τ iniũgat̃ penitẽtia nõ relaxabit̃ tñ inter
dictũ: de ſen. excõ. alma. li. vj. Qd̄ ſi nõ ṗpter eiꝰ
culpam latũ eſt: ipſe quidẽ punit̃: ſed eiꝰ ſatiſfa-
ctio nõ requiritur: de ſen. ex. ſi ſententia. lib. vj.

¶ Rurſus de interdicto: quarto quando a iure
ponatur.

INterdictuꝫ. iiij. aliq̃ñ eſt alicubi ipſo
iure poſitũ τ de hoc nũc agendũ eſt.
¶ Primo vo querit̃ qñ a iure latũ ſit 1. q.
interdictũ generale locale: τ dico q̄ i
multis caſibus. ☞ Prio qñ ciuitas ſiue repreſen- 1. caſus.
tãtes ciuitatẽ in qua morit̃ ſummus põtifex non
ſeruat diſpoſitionẽ. c. vbi periculũ. de ele. lib. vj.
qꝛ tunc ipſo facto eſt interdicta: vt ibidẽ. ☞ Scdo 2
qñ ciuitas dat auxiliũ cõſiliũ vel fauorẽ inſecu-
toribus aut captoribus cardinaliũ aut percuſſo
ribus τ mãdatoribus predictorũ aut ſocijs ſtalia
faciẽtiũ vel ſi infra mẽſem tales delinquẽtes non
punierit ſi poteſt quia ipſo facto eſt interdicta de
pe. felicis. li. vj. Excipitur roma. ☞ Tertio quan-
do collegiũ vel vniuerſitas ciuitatis aut loci ab
eccleſijs vel eccleſiaſticis perſonis exigit peda-
gia guidagia: vel alia per ſe aut per aliũ de rebꝰ
ſuis quas nõ cauſa negotiãdi deferũt aut ad hu
iuſmodi ſoluẽda cõpellũt: qꝛ ipſo facto oĩs ciui-
tas caſtrũ aut villa aut alius locus dicte vniuer
ſitatis vel collegij ſubiacet interdicto: de cẽſ. q̃
q̃ lib. vj. Jo. aũt cal. dicit iſtũ caſum nec receptũ
eſſe nec ſeruari: licet poſtea ſancitũ fuerit penas
predictas debere per locorũ dioceſanos publica
ri. vt in cle. preſenti. de ſen. ex. ſed cõmuniter iſta
opinio ſm̃ archie. non tenetur: quia τ ſi de lege
dicatur quod confirmatur cum moribus vten-

tiũ approbaꝛ: ꝛ ꝓpter cõtrariã cõſuetudinẽ abro
gaꝛ. di. iiij. §. leges. nõ tñ ſic eſt de ſententia excõica
tiõis: adde vel interdicti que ſubito trahit ſecum
4 effectũ ſuũ: ꝛ preterea in. d. c. q̃q̃. dicaꝛ cõtraria
cõſuetudine nõ obſtãte. ¶ Quarto qñ collegiũ vł
vniuerſitas ſuſtinẽt per mẽſem penã quã meruerunt in cõducẽdo aut permittẽdo vſurarios alie
nigenas: aut illis locãdo domos qui imponitur
in. c. j. de vſu. lib. vj. ꝛ de qua infra vſura. §. 22.
5 qꝛ poſt mẽſem oẽs terre ipſorũ ſunt interdicte: q̃
diu ĩdẽ vſurarij illis cõmorantur: vt. s. d. c. j. ¶ Quin
to qñ ciuitas cõmittit aliquid in epiſcopũ ſuũ vt
capiaꝛ: percutiaꝛ: bãniatur: qꝛ ipſo facto eſt inter
dicta cle. ſi qs ſuadẽte. de penis. Caſus autẽ. c. de
immu. eccle. lib. vj. reuocatus eſt per cle. qm̃. eo.
6 titu. ¶ Sexto qñ in aliquo loco vel in aliquibus
locis epiſcopus detineꝛ inuitus qꝛ ſunt interdi
7 cta ipſo iure. d. cle. ſi quis. ¶ Septimũ quãdo do
minus regni caſtri vel loci impedit ne legatꝰ aut
nuncius pape poſſit exequi ſuũ officiũ. qꝛ eſt iter
dictũ regnũ caſtrũ vel locus ipſo facto ꝛ tandiu
8 donec perſtiterit in tali cõtumacia: de offi. dele.
ſup gẽtes. lib. vj. Extrauagãs eſt. ¶ Octauo quã
do vniuerſitas cõcedit repreſalias. aut cõceſſas
extẽdit ad perſonas eccleſiaſticas vel eorũ bona
niſi infra menſem reuocet: quia ipſo facto eſt in
terdicta: de iniur. ꝛ ſi pignorationes. lib. vj.

2. q. ¶ Scd̃o queriꝛ qñ a iure latũ ſit interdictũ gene
rale perſonale: ꝛ dico qd̃ in duobꝰ caſibꝰ. ¶ Pri
mo i oĩ caſu quo inferꝛ gñale locale ꝓpter crimẽ
vniuerſitatis: vt in oĩbus predictis: nõ aũt ꝓpter
crimẽ dñi tantũ: niſi ſpecialiter populꝰ exprimaꝛ
2 vt patet ex dictis. s. interdictũ. ij. §. vj. ¶ Scd̃o qñ
cõitas vel vniuerſitas imponit exigit vel recipit
collectas ab eccl̃iaſticis ꝛc. de q̃bꝰ in. ca. clericis
de immu. ec. li. vj. ſeu qñ bona depoſita i eccleſijs
arreſtauerit: occupauerit: vel arreſtari: aut occu
pari fecerit: ſeu dederit in his auxiliũ conſilium
vel fauorẽ ſciẽter: qꝛ ipſo facto eſt interdicta nec
abſoluiꝛ niſi de ſpeciali mãdato ſedis apoſtoli
ce. nõ obſtãtibus quibuſcũq; priuilegijs: vt in. d.
c. clericis. ſed tamẽ vacat per cle. vnicã. e. ti. licet
ſtẽt dicta. §. priore particula tertia.

3 ¶ Tertio queriꝛ qñ a iure latũ ſit interdictũ lo
cale ſpãle: ꝛ dico qd̃ in multis caſibꝰ. ¶ Pⁱo qñ
eccl̃ia aliqua polluiꝛ per iniurioſũ homicidiũ
vel iniurioſam ſanguinis effuſionẽ aut effuſionẽ
humani ſeminis iuxta dicta. s. cõſecratio eccle
ſie. ij. §. v. qꝛ tũc ita eſt interdicta quod ante recõ
ciliationẽ nõ debent in ea officia diuina celebra
ri: de cõſe. di. j. ſi motũ. ꝛ. c. eccleſijs. ¶ Secũdo qñ
clerici vel religioſi inducunt aliquẽ ad vouẽdũ
aut iurandũ: vel fide interpoſita: ſeu alias ꝓmit
tẽdũ de ſepultura: ſi in eorũ eccleſia vel cemite
rio illũ ſepeliant: quia ſi infra decẽniũ non reſti
tuãt eccleſie vbi de iure venit ſepeliẽdus. oĩa que
occaſiõe ſepulture habuerũt: etiã ſi nõ petantur
ꝛ cadauer ſi petatur: ipſo facto eorũ eccleſie ꝛ ce
miteria ſunt interdicta. ca. aĩarũ periculis. de ſe
pul. lib. vj. ꝛ tandiu donec ſatiſfecerint vt ibidẽ.
¶ Tertio qñ epiſcopus aliquo loco detinetur in
uitus. de. ſi quis ſuadẽte. de pen̄. ꝛ hoc iterdictũ
poteſt eſſe generale ꝛ ſpeciale.

¶ Quarto queriꝛ qñ iure feraꝛ interdictũ ſpecia 4
le pſonale. qd̃ etiã aliqñ dr̃ ſingulare ꝛ circa hoc 1. di.
dico multa. ¶ Primũ ꝙ vt patet ex dictis interdi
ctũ ſingulare perſonale eſt qñ ſingulari pſone in
terdicunꝛ diuina officia ꝛ eccleſiaſtica ſacramẽ
ta: oĩa vt ꝑticulariter q̃dã officia vel q̃dã ſcramẽ
ta. de offi. dele. ex lr̃is. ꝛ de priui. c. j. ꝛ. c. cꝓorũ.
li. vj. ꝛ de tẽp. or. vel nõ eſt cõpos ꝛ iſtud etiã põt
dici ſuſpẽſio. ¶ Scd̃m eſt ꝙ interdictꝰ ab aliquo 2
actu reſpiciẽte diuina: intelligiꝛ interdictꝰ etiã
ab oĩ alio q̃ includiꝛ in illo vel q̃ ſine illo interdi
cto exerceri nõ põt: de ap. ſolicitudinẽ. Vñ inter
dictus ab officio ſacerdotali nõ debet prio exer
cere officia que ꝓprie cõpetũt ſacerdoti: ſecus ſi
eſſet ei ſolũ interdictũ altaris miniſteriũ: nec ſecũ
do officiũ põtificale qꝛ illud ſine ſacerdotali exer
cere nõ põt de ex. prel. ex literis. Et eadẽ rõne in
terdictꝰ ab ordinibꝰ minoribꝰ ꝓmoueri nõ põt
ad maiores: nec interdictus. i. ſuſpẽſus ab exerci
tio inferioris ordinis exercere actũ ſuperioris:
quẽ ſine exercitio inferioris exercere nõ põt. ſicut
ecõtrario ꝓhibitꝰ a maiori nõ intelligiꝛ ꝓhibi
tus a minori. Probaꝛ hoc. xcv. di. illd̃. ꝛ. di. liiij.
geſta. ¶ Tertiũ eſt qd̃ epũs ſuſpẽſus vel interdictꝰ 3
a pontificali officio. ſi exercet ſacerdotale etiam
cũ põtificalibus nõ eſt irregularis ſꝫ ſi exercet ali
quid per ſe ſpectãs ad officiũ epiſcopale reſpectu
cõſecrationis ep̃alis: ſiue cũ miſſa vt cõſecrãdo or
dinarie ſiue ſine miſſa vt criſmare in frõte eſt ir
regularis. ¶ Quartũ eſt ꝙ ſacerdos cui interdi 4
cta ſunt ſacerdotalia ſi conficiat corpus xp̃i ſine
miſſa eſt irregularis: non aũt excõicatus minori
celebrãs ſcienter licet peccet mortaliter. ¶ Quin 5
tũ eſt ꝙ ab ingreſſu eccleſie eſt qs interdictus in
multis caſibus. Primo ſi ferat ſententiã excõica
tiõis aliter q̃ iura tradiderint: ſcꝫ in ſcriptis cõ
tinẽtibꝰ cauſam. ꝛ premiſſa monitione corã teſti
bus per quos ꝓbari poſſit ſi oportuerit eo. titu.
fac. irẽ. eo. tit. li. vj. c. j. Et ſcd̃o ſi qs ſeruauerit cõ
ſtitutionẽ innocẽtij quarti q̃ eſt in. c. romana. de
cẽſ. li. vj. precipiẽtis ꝓcurationes a viſitãtibꝰ re
cipi in victualibus non in pecunia. ꝛ nõ recipi in
munera: nec etiã procurationes in victualibus a
locis non viſitatis: quia patriarchis archiepi
ſcopis ꝛ epiſcopis. ſi infra menſem duplum non
reddiderint eccleſie grauate interdictus eſt in
greſſus eccleſie: inferiores vero ab officio et be

neſicio ſunt ſuſpenſi donec reddiderint decē exigit.lib.vj. Et tertio ſi recipiat epiſcopatum vel abbatiā aut inferiorē dignitatē de manu laice perſone donec reſipiſcat ⁊ laica perſona iſta cōferens.xvj.q.vij.ſi quis deinceps. Et quarto ſi celebrat ſciēter ſeu alias participat in diuinis preſentibus publice excōicatis vel interdictis: vel eos admittit ad eccleſiaſticā ſepulturā donec ſatiſfaciat ad arbitriū eius cuius ſententiam cōtēpſerūt.de priui.c.epiſcoporū.lib.vj.qđ archi. intelligit de ſentētia hōis propter illud verbum ad arbitriū ⁊c. Hodie tamē admittēs tales ad eccleſiaſticā ſepulturā eſt excōicatus per cle. eos. de ſen.excō. Que autē ſit pena talis ſcilicet qui ab ingreſſu eccleſie eſt interdictus ſi nō obſeruet ſententiā vide infra interdictum.vj.§.ij.

¶ Rurſus de interdicto.v.quantum ad effectum quid ſcꝫ eo tēpore liceat: ⁊ quid non liceat.

Interdictū quintū cōſiderādū eſt q̄tū ad effectū.vidēdo quid tēpore interdicti liceat ⁊ quid nō liceat ſtante duplici cōſideratiōe.c.alma.de ſent. ex.li.vj. Et circa hoc multa querunt̄.

qđ ¶ Primo eni querit̄ q̄ ſit ⁊ qual'r intelligēda circa diuina officia moderatio prima.d.c.alma. et

• di. dico multa. Primum ſm antiqua iura in loco ſuppoſito eccleſiaſtico interdicto nulla permittebatur eccleſiaſtica officia celebrari vel audiri: de pe.⁊ re.qđ in te.de ſpon.nō eſt vobis niſi ſemel in hebdomada celebrari cauſa cōficiēdi corpus xpi.de ſen.excō.permittimꝰ.ſꝫ per noua iura iſtđ extitit moderatū p.d.c.alma.primo p iſtū.ſ. modū qđ ſingulis diebꝰ in tali loco poſſunt ⁊ debēt in eccl'iis ⁊ monaſteriis miſſe ⁊ alia officia celebrari ſicut prius ſed cū his quatuor cōditiōibus ſ.ſubmiſſa voce ianuis clauſis nō pulſatis cāpanis: excōicatis ⁊ interdictis excluſis ⁊ nō veniētes ad diuina ita perdūt diſtributiōes ac ſi non eſſet interdictū. Predicta autē moderatio locū nō habet in interdicto populi ſeu vniuerſitatis nō expreſſo loco in ſentētia: q2.d.c.alma. loquit̄ ſimul de interdicto gn̄ali loci ⁊ vniuerſitatis ville caſtri regni ⁊ hmōi. Sil'r ſm gl.nec ipā ſequēs nec habet locū in eccl'ia vel monaſterio ſpāliter interdictis: q2 nullo mō ibi poſſent celebrare diuina etiā cū dicta moderatiōe hn̄t tn̄ locū eque i exēptis ſicut in nō exēptis. Nō habet etiā locum iſta limitatio que ibi cōtinetur in.§.adijcimꝰ.ſm Ge.poſt Jo.an.ſup.d.c.alma.in nouel.qn̄ clericꝰ iubetur exiri relictis parochialibꝰ miniſtris pro dādis ſacramētis:ſꝫ ſtatur.d.c. permittimꝰ.vt ſemel tantū in hebdomada celebretur: ſed quia ad hoc nihil allegant: ⁊ in dicto.c.alma. eccleſia intendit ampliare antiqua iura ⁊ quod eccleſie nō priuent̄ debitis obſequiis ſine culpa vt patet in tex.dico hoc non hr̄e locū qn̄ clerꝰ iubet̄ exire: ex impoſſibilitate facti: q2.ſ. ſi exit collegiū diuina celebrari nequeūt collegial'r: nō aūt ex aliqua iuris ꝓhibitiōe: ideo ſi q̄ tūc licite remaneant poterunt celebrare ⁊ nō ſacerdotes cōicare vt priꝰ cū illa moderatiōe: niſi i ſnīa aliter ꝯtineat̄: q2 intētio illiꝰ capl'i eſt qđ diuina celebrent̄ quantū cōpatit̄ pena eoꝝ q̄ iuſte puniunt̄: quā nullo modo impedit illa celebratio ſic moderata: ad qđ ēt facit regula iuris.in.vj.odia.q2 grē ⁊ fauores maxime in ſpectātibꝰ ad animā debēt ampliari. Vn̄ etiā dico qđ eo caſu nō interdicit̄ pnīa religioſis ſanis q̄ non fuerunt in culpa: ⁊ licite remanēt: tū ex ratiōe dicti.c.tū etiā: q2 ſi licite celebrāt licite ꝯſcias purgāt. Eadē ēt rōne moniales q̄ licite remanēt: licite celebrāt diuina ⁊ cōicant vt priꝰ et cōfitean̄t: cū eadē moderatiōe. De pnīa aūt ſecularium nō decedētiū: dico qđ olim in gn̄ali interdicto nō licebat.de ſpon.non eſt vobis.nūc autē ſꝫ.p.d.c.alma.§.q2 vero.mō nō ſint excōicāti nec cām dederint interdicto: vt.j.§.vij.qđ q̄dē vtrum ſit verū qn̄ clerus iubet̄ exire: nec tex.nec gl.inuenio hoc negātē: nec ad hoc eſt rō efficax: ⁊ iō niſi in ſnīa aliter ꝯtineat̄ ita tenendū eſt. Dicere aūt papa nulli poſſit negare pnīam in ſanitate eſt erroneū: q2 ꝯ.c.qđ in te.de peni. et remiſ. et fuit error olim Gof.tā Greg.⁊ Vin.vt refert gl. in.d.c. alma. Scđm: predicta officia ſua ſub tali moderatione ſm Archi.in.d.c.alma. celebrāda ſunt a proprijs eccleſiarū cleris vel monachis monaſteriorū: niſi ⁊ ipſi eſſent interdicti: q2 de interdicto ſingul'r aut gn̄al'r q̄ etiā vbiq3 eſt interdictus capitulē iſtud non loquitur. Poterit aūt celebrari miſſa etiā peculiaris ſꝫ Ge.⁊ Jo.an. ⁊ Jo.cal.in d.c.alma.lꝫ Joā.mo.dixerit qđ ſolū ꝯuentualis. qđ nō hꝫ rōnē: cū celebrādum ſit vt priꝰ ſeruatis ꝑdictis. Tertiū ad iſta diuina admitti non debent ſeculares nō interdicti ſiue de terris nō interdictis ſm omnes: vt in.c.licet. de priuil. li.vj. de clericis autē aliarū eccleſiarū vel monaſteriorū monachis: tenet archi.in.d.c.alma. qđ nō poſſent admitti: ſed Jo.an.vr̄ tenere ꝯriū dicens qđ qui nimis emūgit elicit ſanguinē: et hoc ꝯriū tenet ⁊ ꝓbat p multa Cal.⁊ Fede.ꝯſ.lxxxvij. dicēs qđ tales non admittere eſt abſurdū: ⁊ hoc tene ex intētiōe.c.alma.⁊ per regulā iuris in.vj.odia. et dic qđ verbū canonici q̄ꝫ clerici eccleſiarū reſtringit diſtributionē nō auditionē vel celebrationē q̄ ꝑmittit̄ ſicut prius. Quartū. Cū alicui ſingulari ꝑſone cōcedit̄ vt cū dicta moderatiōe poſſit audire diuina tp̄e interdicti: eiꝰ familiares q̄ nō dederūt cām domeſtici admittunt̄ ad audiendū cū illa: ⁊ ſibi cōcelebrandū: vt in.d.c.lꝫ vobis.§ cōcedit̄.niſi ob iſtā cām in fraudē ſint aſſumpti. de verb.ſig.c.vlti.li.vj. Secꝰ aūt de familiaribꝰ

Marginal numbers (right column): 2 (beside "alma. Scđm"), 3 (beside "ꝑdictis. Tertiū"), 4 (beside "Quartū").

aliciu⁹ collegiū:qꝛ nō admittunt niſi ſint priuile
giati:vt in.d.c.lz. Si tñ in collegio deficiūt oēs
preter vnū vel infirmant dubitat an ille celebra
re poſſit cū familiari:ſz Hoſtié.in.c.nōnullis.de
priui.tenet qḋ poterit ne priuilegiū ſit inutile:⁊ idē
Jo.an.⁊ idē Cal.rōne cogētis neceſſitatis vt ha
5 beat ſeruitorē. ¶ Quintū. Priuilegiū quo aliqui
bus religioſis ꝯcedit tpe interdicti poſſe recipe
ad diuina cōfratres ſuos de illis confratrib⁹ dz
intelligi:q̄ lz remaneāt in ſeculo eorū tamē ordi
ni ſunt ablati mutato habitu ſeculari: vel etiam
qui inter viuos dederunt illis bona ſua retento
vſufructu in vita.de priuilegijs vt priuilegia.§.ſ.
et in.c.cum et plantare.§.de fraternitatibus.
2.qō ¶ Secundo q̄ritur que ſit:⁊ qualiter intelligen
da moderatio ſecunda. d.c.alma.et dico multa.
1.di. ¶ Primū.Ibidē cōcedit qḋ in quatuor feſtiuita
tibus:ſcz natiuitatis : reſurrectionis penthecoſ
tes:⁊ aſſumptionis beate Marie campane pul
ſent:⁊ ianuis apertis alta voce diuina celebren
tur in locis interdictis excōmunicatis excluſis:
ſz interdictis admiſſis ita tñ qḋ illi ꝓpter quos
latum eſt interdictum altari nō propinquent nō
obſtātibus q̄buſcunq; priuilegijs:⁊ per extraua
gantem Martini quinti ⁊ Eugenij.iiij.addit ſo
lēnitas corporis xpi ⁊ eius octaua.Et ſm Joan.
cal.dici pōt miſſa etiam alia quam de ipſo feſto.
2 ¶ Secundum.Qḋ de predictis feſtiuitatibus di
ctum eſt ſm Arch.de vna die tm̄ pro ſingulis de
bet intelligi : vnde et querunt doctores qñ talis
incipiat ⁊ qñ finiatur.Et quidē quātum ad prin
cipiū quaſi oēs cōcordant qḋ a veſperis vigilie
incipiant:licet dicat Joā.mo. qḋ qñ dies incipit
luceſcere:quantum vero ad finē Jo. an. in gl.te
net qḋ finitur in veſperis: Archid. vero tenet qḋ
in completorio qꝛ in beneficijs eſt larga interpre
tatio facienda:⁊ in veſperis completorium con
tinetur.xſ.qō.iij.ſi quis eps. el.ij.⁊.xcij. diſt.c.vl
ti.vbi Lau.Hug.⁊ Jo.bocno.et cōcor.Fede. cō
3 ſi.iij. ¶ Tertium.Quid vero liceat in predictis fe
ſtiuitatibus Archie.poſt Archid.⁊ Joan.an.di
cit non poſſe dare corpus chriſti:niſi ſicut ⁊ alijs
diebus.ſ.infirmis decentibus.de ſentent.excom.
reſo.vñ dꝫ qḋ in canone.de conſe.diſt.ij.⁊ ſi non
frequentius.⁊ de pe.⁊ re.omnis.qḋ fideles com
municare debent in natali paſchate et penthe
coſte intelligitur interdicto ⁊ alia prohibitione
ceſſantibus.Et idem ſcḋm eoſdē de extrema vn
ctione dicendum eſt.ſ. qḋ dari nō poteſt. Poteſt
aūt ſm Fede.cōſi.iij. cum hoc priuilegium ſit fa
uorabile et principis: et conſequenter amplian
dum et late interpretandum epiſcopus altaria ⁊
virgines in iſtis feſtiuitatibus conſecrare : vel
ea benedicere ⁊ imponere monialib⁹ calicis pa
ramenta aquam abbatiſſam et abbates et hmōi:

quia ſub nomine diuinorū iſta veniunt cū ſacra
mēta nō ſint:⁊ ſimiliter poteſt ſacerdos benedi
cere ſpōſam aquā quoq; ⁊ eam aſpergere :cande
las:oliuas.Intellige tamē quod fiant hec a per
ſonis nō interdictis aliter eſſent irregulares cuꝫ
pertineant ad ordinē:ſecus de alijs que ratione
ordinū nō conueniunt:vt eſt benedictio menſe:
gratiarū actio poſt menſam ⁊ ſimilia. Notandū
tamen eſt quia nuptiarū benedictio ſm Hoſtiē.
habet locum in feſto aſſumptiōis beate Marie
adde tu etiaꝫ corporis xpi non autē in alijs quia
nuptie in eis in omni loco prohibentur. xxxiij.q.
iiij.non oportet. Poſſunt etiaꝫ ſm Fed.alijs die
bus iſta fieri tempore interdicti ſed ſoluꝫ ſm mo
dificationem primam de qua.§.priore. ¶ Quar 4
tum.De eccleſiaſtica vero ſepultura eſt dubium:
quia Joan.andr.dicit quod nō liceat idem Ge
mi.⁊ Joan.de lig.ſed Joan.cal.dicit poſſe in di
ctis diebus mortuos publice ⁊ ſolēniter ſepeliri
vbi aliud non obſiſtat:puta quia ſepeliēdus nō
eſt ſpecialiter, ⁊ nominatim interdictus nec in
cauſa interdicti:⁊ mouetur:quia ideo prohibe
tur:quia ad diuinū officium accedit cum debeat
funus ad eccleſiam deferri cum officio diuino.
xiij.q.ij.quia diuina diuinū autē officiuꝫ his die
bus permittitur ſolēniter celebrari. Et hec opi
nio mihi placet:quia ſepultura tēpore interdicti
prohibetur propter duo. Primo ratione diuini
officij annexi.Secūdo ratione dependētie ad or
dinē ſacrum propter conſecrationē vel benedi
ctionē cemiterij:vnde nec in cimiterio ſine offi
cio nec extra cum officio fieri poteſt ea vero in
quibus iſta duo concurrunt in predictis ſolēni
tatibus licent vt conſecrationes ⁊ benedictiōes
de quibus dictum eſt ſtatim. Si tamen adhuc ve
ra eſſet prima opinio ſecundum Federi. nō ſunt
irregulares clerici officiando circa ſepulturam:
quia q̄tum ad officiū relaxatum eſt interdictuꝫ.
¶ Tertio vero queritur que prohibeantur exer 3.qō
ceri tēpore interdicti vel in loco interdicto ſine
tali moderatione.d.c.alma.⁊ dico colligēdo ex
Inno.⁊ Panor.⁊ cōmuniter docto.in.c.non eſt
vobis.de ſponſa.⁊.c.fina. de exceſ. prelato. ⁊.c.
quod in te.de peni.⁊ remiſ.⁊.c.ſi.de ſen. excō.li.
vſ.qꝫ prohibētur exerceri omnia ſpiritualia que
reducūtur ad ſex ſemper tali tempore prohibita
niſi ſint iure ſpecialiter conceſſa. ¶ Primū quod
prohibetur eſt generaliter omne exercitiuꝫ depu
tatum certo ordini eccleſiaſtico ſiue clerici ſint
preſbyteri ſiue inferiores vt notat Panormi.in
c.ij.de cleri.excommunicatu.mi. ¶ Secunduꝫ celebra
tio diuinorum.de ſenten.excommuni. reſponſo.
de cle.excom.mi.c.ij.⁊.iij.qui non licet tēpore ge
neralis interdicti etiam in locis exemptis niſi ſi
cut in alijs de quo infra.§.v.⁊ ſupra.§.j.⁊.ij.quo

rum diuinorũ nolẽ venit ſolũ ordinatũ in breuia
rio vel miſſali. ¶ Tertiũ eſt adminiſtratio ſacra-
mentorũ niſi vt.j.§.vij. ¶ Quartũ eſt collatio or-
dinũ:niſi vt.j.§.vij. ¶ Quintũ eſt eccleſiaſtica ſe-
pultura.i.in eccl'ia vel cemiterio ⁊ extra iſta cũ
officio nõ autẽ extra ſine officio. ¶ Sextũ eſt pul-
ſatio cãpanarũ ſi pro diuinis. Adde ſeptimũ eſſe
apertionẽ ianuarũ eccleſie tẽpore quo diuina ce
lebrantur niſi vt.s.§.ij.particula prima. Que oĩa
ita probibent in eccl'iis exẽptis ſicut in aliis. vt
in.c.autoritate de priui.li.vj.⁊ ille ſeruabũt ſicut
⁊ alie celebrãdo ſm modificationẽ. ca. alma.de
ſen.excõi.lib.vj.de qua.§.ſequẽ. Et oĩa pertinent
ad diuina vel ſacramẽta. Sciẽdũ tamẽ vt no.pa
nor.in.c.tãta de exceſ.prel.ꝙ per interdictũ non
ſuſpẽditur iuriſdictio prelati etiã circa ſpiritua-
lia ſed virtus interdicti refertur tantũ ad exerci-
tiũ ordinis. Sciẽdũ etiã qđ probibetur miſſa ſic
ca.i.ſine cõſecratione ſacramẽti cũ ſit de annota
4 tis in miſſali.⁊ ita interpretatur conſuetudo.
¶ Quarto querit̃ quõ clerici agendo ex ordine
ſuo preter dictã moderationẽ violẽt interdictũ
1 ⁊ conſequenter ſint irregulares: ⁊ dico multa.
¶ Primũ. De boc Pañ.in.c.ij.de cle.ex.mi.ſic di
cit in ſimili. Si clericus ſuſpenſus vel excõmuni
catus attẽtat aliquid attributũ alicui ordini ef-
ficitur irregularis.ſecus ſi attentat aliquid exer
cibile per laicũ:vt qr cantat vnũ reſpõſoriũ in ec
cleſia vel dicit aliquẽ verſum de pſalmo:vnde li
cet peccet nõ dicẽdo officiũ tñ debet dicere vt pri
uata perſona ⁊ priuatim:vt no.in.c.illud eo.tit.
⁊ cõſequẽter nõ debet dicere dñs vobiſcũ: qr nõ
eſt vbũ priuate pſone:bec ex illo ibi.vbi vide.in
c.aũt ſi.de ex.pla.ſic dicit. Cõclude poſt Inno.⁊
doct.qđ illi incidũt in irregularitatẽ nõ ſeruãdo
interdictũ qui exercẽt aliquid deputatũ alicui or
dini eccleſiaſtico.⁊ boc faciunt tanq̃ clerici ſiue
ſint preſbyteri:ſiue clerici inferiores.vt ſi diaco
nus dicat euãgeliũ vel ſubdiacon⁹ epſam tanq̃
ſubdiacon⁹ vel acollit⁹ exercet officiũ ſuũ tanq̃
acolit⁹ ſecus vbi exercerent aliquid nõ deputatũ
certo ordini vnde cãtans rñſoria vel dicẽs pſal
mos nõ officiãdo principaliter eccleſiã ſʒ vt qui
libet alius laic⁹ nõ efficit̃ irregularis ſm Inno.
⁊ bñ.⁊ idẽ in bñdicẽte mẽſam.qđ nõ eſt deputa-
tũ certo ordini:ſʒ de cõſuetudine exercet̃ idiſtin-
cte etiã a nõ ordinatis:ſicut ⁊ epiſtola dr ſine ap
paratu ex cõſuetudine ꝑ quẽcũq;.⁊ idẽ ſi exerce-
ret ea q̃ ſunt iuriſdictiõis:vt abſoluẽdo excõicã-
tũ modo nõ abſolueret vt ſacerdos.i.cũ ſolẽnita
te:de qua in.c.a nobis.el.ij.de ſen.excõ. Cõclude
ergo breuiter ꝙ iuriſdictionalia nõ ſunt ꝓbibi-
ta tpe interdicti nec exercens ea tpe excõicatiõis
efficit̃ irregularis:⁊ idẽ ſi nõ ſunt deputata cer-
to ordine vel ſi ſunt deputata ex cõſuetudie exer
centur per quemcunq;. Hec ex illo. Uel quod ta-
men idem eſt dicitur clericus ſcdm Archi. poſt
Cald. agere vel ingerere ſe in officio ſuo ſicut
prius ⁊ violare interdictum cum celebrat ſolen-
niter vel ſecundum alios principaliter vel qua
ſi clericus agens in officio vel ordine ſuo ſecũ-
dum Pañ.⁊ docto.in.d.c.tanta boras diurnas
vel nocturnas vel aliud officiũ cõpetẽs ratione
alicuius ordinis quẽ babet.ij.q.iij.epiſcopus ad
de vel cũ facit bebdomadariũ in boris canoni-
cis qđ eſt ſacerdotis. Et idẽ no. Inno.⁊ alij poſt
eũ in.c.ſi.de exceſ.prel.ſm quos etiã violat illud
in miſſa nõ ſolũ celebrãdo vt ſacerdos ſed etiã
legẽdo euãgeliũ vt diaconus calicẽ offerẽdo vt
ſubdiaconus.vel vrceos vt acolitus ⁊ buiuſmo
di qđ ſm Inno.limita:niſi vbi eſſet conſuetudo
qđ pertinens ad certũ ordinẽ puta cãtare epiſto-
lã ſine ordinis diſtinctiõe indiſtincte fiat: qr tũc
nõ eſſet irregularis. Secus aũt exercẽdo aliquid
nõ deputatũ certo ordini eccleſiaſtico.vt ſi legit
pſalmos vel legit euãgelia.qđ quilibet poteſt in
terra interdicta ſicut ⁊ predicare de ſen. excom.
rñ.vel ſi in matutinis legit lectiões vel cantat re
ſponſoria qr ſm Hoſti.⁊ ꝺꝺ.nõ eſt irregularis:
qđ intellige ſi nõ facit officiãdo principaliter.i.
ex officio.ſuo ſʒ tanq̃ laicus.etiã ſi iſta faceret in
choro.vnde etiam ſm multos nõ eſt irregularis
qui intereſt officio:etiã ſi cũ aliis cantet vel ſm
Inno.dicat officiũ vt quilibet alius modo nõ ce
lebret nec aliquid in officio ſuo agat:bo.in.c.tã
ta.de ex.prela.⁊ ſpecu.limitat qñ intereſt ex quã
dã deuotione nõ cõtempnẽdo:ſecus ſi ex contẽ-
ptu ⁊ autorizãdo:vt qr prelatus facit celebrari
diuina:qr ſic eſſet irregularis ſm gloſ.in cle.ar-
chiepiſcopo.de priui.⁊ cõ.ꝺꝺ.dur. Ex bis intel
ligo qđ per celebrationẽ borarũ incurrat̃ irregu
laritas ſolũ ab eo qui intereſt autoritatiue ⁊ ab
eo qui officiat principaliter.ſ.quaſi ſoluẽdo bo-
ras ſuas vt clericus ſolẽniter officiando eccleſiã
vel populũ:⁊ incboando ac perficiẽdo vt eſt beb
domadarius:qui dicit̃ agere ex officio ſuo: puta
boc proprium eſt ſacerdotis.ſecus de cantoria.
¶ Secũdũ. De pſalmiſta vero interdicto ſeu etiã 2
nõ interdicto ſed in loco interdicto vtrũ ſolenni
ter agẽdo officio ſuo violet illud ⁊ ſit irregula-
ris. Calderi.dicit qđ non ſm theologos:qr pſal-
miſtatus ſecundũ eos nõ eſt ordo.ſecundũ cano
niſtas vero ſecus quia tenet quod ſit ordo. xxj.
diſtinctione clero.⁊ quod tali ordini competit
cantare.ſ.in choro pſallendo ⁊ lectiones ac re-
ſponſoria legendo vnde iſta faciendo eſt irregu
laris:ſed tu dic quod theologis in hac parte ſtã
dum eſt. cum eorum ſit decidere an ſit ordo.
et ipſi dicunt quod non eſt ordo: ſed offi-
cium annexum ordini lectoratus intellige per-

attributionē ⁊ nō per ſequelā:vt infra ordo primo.§.primo.vñ iſta facere nō eſt ei propriū. ſ.le-
3 gere ⁊ cātare.¶ Tertiū.Clericus ſimplex habens tantū primā tonſurā ſi cātet in officio ſuo eſt irregularis ſm̄ Hoſtiē.⁊ ꝟꝟ.Duran.in ſpecu.ſed q2 prima tonſura ſm̄ theologos quibus in hoc ſtādū eſt non eſt ordo ſed diſpoſitio ad ordines iō dic ꝙ talis nihil ex ſuo officio facere poteſt:⁊ ſic
4 nec efficitur irregularis cantando vel pſallēdo.
¶ Quartū.Si clericus dicat epiſtolā ſine apparatu ſm̄ aliquos ⁊ placet Inno.⁊ ſequit̃ piſ.non eſt irregularis.vbi eſt cōſuetudo qd̓ ſine diſtictione ordinis aliquis dicat epiſtolā.Irregularitas §.xi.vel portet cereū aut faciat aliud pertinens ad aliquē ordinē:ſed ſolū vbi nō eſt:qd̓ quidē dictū Calde.reprobat quia illa diſtinctio nō tollit quin illa de iure cōueniant alicui ordini ſed tu dic cū Inno.q2 illa diſtinctio facit qd̓ ea que cōuenīūt ratiōe ordinis nō fiāt ex ordine vel officio:qd̓ ſufficit ad vitandū irregularitatē ſicut de clerico aſtāte officio ⁊ cantante ex quadā deuo-
5 tiōe nō quaſi ſoluēdo horas dictū eſt.¶ Quintū Quātū pertinet ad bñdictiōes dicit Inno.quod in bñdictione aque cōtrahit̃ irregularitas:q2 eſt annexa ordini de cō.di.iii.aquā qd̓ intellige ſm̄ archi.qñ hoc ageret cleric⁹ interdictus: ſecus ſi nō interdictus eā faciat in loco interdicto ſeruata predicta moderatiōe:q2 cū hodie liceat celebrare cū dicta modificatiōe a fortiori licet aquā bñdicere ⁊ idē de ſimilibus. Aquā autē benedictam aſpergere laicis loci interdicti ſacerdos nō debet niſi in.d.ſolēnitatibus. ſi tamen aſpergat ſm̄ cal.nō eſt irregularis q2 nō eſt iure cautū adde quia nō eſt proprium alicuius ordinis quod fallit ad verſum aſperges in principio miſſe: q2 eſt propriū ſacerdotis:⁊ generaliter vbicūq3 ingreditur aliqua ſacerdotalis benedictio. Benedictio autē menſe etiā a clerico interdicto nō inducit irregularitatē ſm̄ Cal.quia nulli eſt ordini deputata. Nec benedictio quā conſueuerunt priores aut epiſcopi in ſua dioceſi itinerādo obuiantibus dare:ſm̄ aliquos:licet tutum ſit abſtinere quod cal.dicit verum in benedictione ſimplici:ſecus de ſolēni ad quā premittitur ſit nomē domini benedictū quia talis competit ei ratione ordinis di.xcv.capitulo ecce.imo ego dico eſſe idem etiam in ſimplici.quando expetitur aut datur ratione ordinis.ſecus ratione etatis vel ſanctitatis eadem ratione.Benedictio vero calicis paramentorum corporalium candelarū in feſto purificationis aut oliuarum in die palmarū:fieri nō poteſt ſecundū cal.a clerico interdicto: vel etiā a non interdicto in loco interdicto niſi ſecūdū dictā moderationē aliter ſupple inducit irregularitatē.Et idem de officio baptiſmi in ſabbato ſancto vel pro cōfectiōe criſmatis in cena domini quod cōceditur in.c.qm̄. de ſen.excō.li.vi. ſed cū dicta moderatione vel pro anniuerſario defunctorū:⁊ pro introductiōe mulieris in eccleſiā poſt partū cū pſalmis ⁊ orationibus ⁊ ſolēni introductione quia eſt officiū ordinis clericalis ſed ſine officio facta ſolū cōfeſſione vt moris eſt poterit mulier per ſe intrare gratias agendo.Et idē tenet Hoſt.de benedictiōe nuptiarū.ſ. quod nō licet:ſed intellige de ſolēni. Benedictio autē pere ⁊ baculi peregrinorum a ſacerdote. ſm̄ ꝟꝟ. videtur cōceſſa cū nō ſit iure prohibita:adde q2 nō eſt ordinis alicuius:⁊ idē de benedictione veſtiū volētiū intrare aliquā religionē:vel etiā ordinē tertiū.¶ Sextū.Officiū cōmēdatiōis anima- 6
rū decedentiū iuxta morē credit Calde.poſſe fieri loco ⁊ tēpore interdicti quia videtur annexum abſolutioni facte in penitētia que tunc conceditur vt.i.§.xvii.particula tertia.¶ Septimum. Ora- 7
tiones etiā que fiunt in capitulis religioſorū nō violāt interdictū modo nō dicatur dñs vobiſcū quod ſm̄ aliquos ante orationē videtur certi ordinis:ſed loco eius dicatur dñe exaudi orationē meā:quia talia non ſunt certi ordinis.

¶ Quinto queritur quomodo a clericis vel epi- 5.q.
ſcopis violetur interdictū per celebrationē diuinorū ſine modificatiōe dicti.c.alma.⁊ dico multa.¶ Primū.per quālibet quatuor cōditionū di- 1.di.
ctarū in modificatiōe prima ſi nō ſeruetur violatur interdictū ⁊ eſt clericus irregularis etiā ſeruatis aliis ſi celebrat vel aliquid alicuius ordinis agit vt in officio ſuo:puta ſi pulſatis cāpanis celebrat vel etiā ſi alta voce tm̄ ſm̄ Ho. Jo. an.⁊ Jo.cal.Et ſi aliis celebrātibus facit tantū vnū predictorū puta aperit ianuā vel cāpanā ſonat ⁊ huiuſmodi:archi.credit ipſum irregularē q2 participat in crimine criminoſo.de ſen.excōica.nuper.ſecus ſi aliquid predictorū facit vt celebrentur diuina que tamē de facto nō celebrātur cū irregularitas requirat actū perfectū.xv.q.i.c.
ſi.¶ Secundū clerici dicētes officiū tempore in- 2
terdicti generalis vel ſpecialis locorū per viam vel extra eccleſiā:violant interdictum ſi hoc faciant ſtudioſe vt audiant ſeculares cū hoc ſit officiare populū.arg.c.ſi.de priui.lib.vi.vbi patet quod etiā diuinorū celebratio extra eccleſiā tali tēpore prohibetur ſecus autē ſi ſic dicendo a caſu ſeculares tranſeūtes audiuerint:tū quia apud modicum eſt ratio apprehēdit quaſi nihil.ii.phi. tunc quia non eſt contra rationem legis:cōſulit tamē Cal.quod non dicāt horas in via quando ſunt duo vel plures:quia non audet dicere quin violēt interdictū ex quo audiri poſſunt ab aliis. Ex quo infero de mēte eius quod tēpore interdicti generalis clerici nō interdicti etiā in loco in-

terdicto poſſunt ſimul dicere horas bini modo nõ agãt clare:nec animo officiãdi populũ vel eccleſiã ⁊ idẽ dico in ſpeciali ſi ſit poſitũ ꝓpter populũ puniendũ vel affligendũ et de hoc de pe.et
3 re.quod i te.¶Tertiũ. Tẽpore generalis vel ſpecialis interdicti locorũ poſſunt nõ ſolũ clerici verũ etiã ſeculares:orare in ecc'ia oratiõe priuata ſm mo.q2 talis actus nõ continet̃ ſub aliquo ꝓhibito:vt ſupra.§.iiij.et idẽ rodo.etiã ſi orãtes ſint
4 interdicti vel ipſa eccleſia.¶Quartũ.Uiolat̃ etiã diuinorũ celebratione quoties agunt clerici aliquid alicuius ordinis cũ orationib⁹ iuxta dicta ſ.§.iiij.ꝑ totũ niſi in caſu iure cõceſſo in adminiſtratione ſacramentorũ q2 ſcdm mẽtem ſede. oĩa
5 talia veniũt noĩe diuinorũ.¶Quintũ epis conceditur et alijs ſuperiorib⁹ vt vbilibet poſſint cum altari portatili celebrare ⁊ celebrari facere ⁊ audire diuina q̃uis ſit interdicta terra ciuitas aut caſtrũ ſeruato tamẽ qḋ dictum eſt ianuis clauſis cãpanis nõ pulſatis: interdictis excluſis de ꝑui. c.ſi.lib.vi.Et ſimile priuilegiũ habẽt fratres predicatores ⁊ minores de priui.q2 in his.et not.iu d.c.ſi.in glo.Si tamẽ eſſet interdicta eccleſia vel aliquis locus ſingularis:nec epũs nec ꝑdicti fratres poſſent ibi celebrare:vt no.io.an.in ca.que-
6 ſiuit.de cle.nõ re.⁊ ſequitur ibi Pañ.¶Sextum. Pro dicẽdis horis canonicis aut miſſis tẽpore interdicti nullo modo licet pulſare cãpanas etiã paruas vel procul ab eccleſia exiſtẽtes ſm archi. poſt cal.poſſunt autẽ pulſari ꝑ predicatione ſm generalẽ conſuetudinẽ:q2 iſta pulſatio eſt quoddam preambulũ ad actũ permiſſum.i. ꝑdicationem q̃ fieri põt in loco interdicto iterdictis ⁊ excõmunicatis:de ſentẽ. excom. reſponſo poſt quã predicationẽ in fine etiã generalis cõfeſſio fieri poteſt interdictis. Similiter pulſari poſſunt pro aue maria : q2 illa ſalutatio nulli ordini eſt annexa:et ſimiliter ꝑ poſſeſſione aliquarũ literarum: vel in aduẽtu alicuius prelati ⁊ huiuſmodi:⁊ ſimiliter ꝑ horis dici notificandis:quãtum ad laicos quantã aũt ad clericos ſcdm eundem cal.nõ licet:q2 ex quo dicto tpe ſolent diuina celebrare preſumeret̃ ꝙ ꝑ hoc ſonarẽt.xxiiij.diſt.ſiracuſane:ſed tamen ꝓpter hoc inquit nõ efficerent̃ irregulares:ſed ego dico ꝙ vbi propter hoc nõ pulſarent nec pulſare crederent̃ nullo modo eſt cle-
7 ricis illicitũ.¶Septimum. Priuilegiati ante ca. al.quod in ſuis feſtiuitatibus publice poſſint celebrare vel in ſuo iocundo aduentu : hoc facere nõ poſſunt ſine prima.d.ca.moderatione:q2 per illud eorum priuilegia reuocant̃: ſecus de priuilegiatis ꝑ dictũ capitulũ quia tales poterunt ſicut in ſuis feſtis predicatores et minores.Et ſm Inno.⁊ Hoſti.tales alios ad celebrandũ admittere nõ poſſunt ſi priuilegiũ eſt datum perſonaliter ſi concedimus vobis vt poſſitis celebrare: ſecus ſi imperſonaliter ſic concedimus vt in veſtris eccleſijs celebret̃.vt in.d.priuilegio.¶Octa- 8
uum. Priuilegiati vt admittant̃ tẽpore interdicti ſi dederunt cauſam interdicto.vel eorũ culpa dolo vel fraude fuit prolatũ vel ad perpetrandũ delictũ cuius cauſa interdictũ latũ eſt dederũt auxiliũ conſiliũ vel fauorẽ: nõ obſtante priuilegio nullo modo poſſunt admitti:vt in.c.licet vobis. de priuile.li.vi.¶Nonũ.Tẽpore interdicti obli- 9
gati ad officiũ nõ excuſantur ab illo ſ3 illud dicere tenent̃: etiam ſi ipſi ſint ſingulariter interdicti:debent tñ eo caſu dicere ſigillatim ſicut.ſ.de excõicatis excõicatione.iij.§.iiij.dictũ eſt. ¶Deci- 10
mum.Cruce ſignati cõtra hereticos habentes ex priuilegio quod tpe interdicti i terra interdicta poſſint admitti ad diuina ſm Jo.de deo : ſi poſſunt contradicere poteſtati et officialibus et nõ contradicunt videntur conſentire:ideoq3 nec ad diuina nec ad eccleſiaſticã ſepulturã debent admitti. Si tamẽ de taciturnitate poſtea dolentes cõtradicũt eorũ priuilegiũ reuiuiſcit per ſanum intellectum capi.duobus.de ſenten.excommu.
¶Sexto queritur quomodo laici violent inter- 6
dictũ:et dico qḋ in gerẽdo ſe his que illis prohibentur.Non licet autẽ eis tẽpore interdicti nec excõicatis audire diuina etiã ſtando extra eccleſiam ſm Hoſt.qḋ de mente eius aſtẽſis limitat ſi dicant̃ in eccleſia ſi vero dicant̃ in domo vel in via non ꝓhibent̃ audire ſecundũ quoſdam vt dicit Rodo.ſed non placet niſi qñ non ſtudioſe ad hoc dicerent̃:alioquin euacuari poſſent iſte cenſure in fraudẽ legis:nec ſunt ad offertorium admittẽdi:nec eſt eis portanda pax aut feneſtra vel oſtiũ aperiendum vt videant corpus chriſti nec clericis licet ita alte dicere vt foris audiantur:et colligũtur hec extra:de pe.qḋ in te.et com. ſatis. Ray. et vv.ſed intellige ꝙ clericis nõ l3 ita alte celebrare ſtudioſe:q2 poſſunt ita alte dicere vt ſe inuicem audiãt in choro etiã ſi hoc faciẽdo preter ſuã intentionẽ audiãtur.extra ar.d.ca. alma. Poſſunt autẽ laici interdicti orare in ecc'ia etiã interdicta extra tẽpora celebratiõis diuinorum niſi ſint excõicati maiori:vel ab ingreſſu eccleſie interdicti ſm mo.et vv. et ſil'r exercere q̃ nullius ſunt ordinis vt aduocãdo docendo ⁊ hmõi:⁊ dicere letanias vel ſuas laudes vt faciunt fratres.
¶Septimo q̃rit̃ quõ interdictũ violet̃ circa ſa- 7
cramentorum adminiſtrationẽ:⁊ dico tpe interdicti non eſſe miniſtranda ecc'iaſtica ſacr̃a.de ſen. exc.rñſo.et de extrema vnctione ꝑſertim eſt verũ ſm Pañ.in.d.c.rñſo.⁊ dñm an.de hu.in.c.nõ eſt vobis:de ſpon. q̃ etiam ne clericis vel religioſis cõcedit̃ ſm io.an.⁊ cal.q̃ ſunt de loco interdicto l3 non interdicti.Fallit tñ qḋ dictũ eſt: et h3 mul-

1.ex- tas exceptiões vt patebit. ¶ Prima. Nam excipi
cep- tur baptiſmus: nõ ſolum paruulorum ſed etiã adul
tio. torũ: de ſen. excom. c. quõ. lib. vi. ⁊ cõſequenter of
ficium baptiſmi tanq̃ acceſſoriũ et oĩa p q̃ venit̃
ad baptiſmũ ⁊ ſine quibus expediri nõ oʒ cuiuſ-
modi ⁊ catechiſmus: de con. diſ. iiij. ante baptiſ-
mum nec eſſet irregularis ſm cal. clericus bapti-
zãs in eccleſia ſpecialiter interdicta ⁊ idẽ intelli
ge de penitẽtia ⁊ aliis cõceſſis: vñ probat clariſ-
ſimus doctor mathe. de vgonibus in ſuo trac. de
inter. q in eccleſia ſpecialiter interdicta licitum
eſt audire confeſſiones: ⁊ hoc rõnabiliter: q̃ per
miſſa permittunt̃ ſcdm q iura diſponũt ⁊ obſer
uat vſus vt infra particula. iiij. Si tñ cõmode fie
2 ri poſſet: iſta eſſent alibi exercenda. ¶ Secunda.
Excipitur cõfirmatio q̃ etiã adultis exhiberi: de
ſenten. excõ. reſpõſo. ⁊. d. c. quõ. et cõſequẽter con
fectio chriſmatis in die cene. quo in baptiſmo et
confirmatiõe vtimur. vt. d. c. riſo. ⁊. d. c. quõ. que
tamẽ confectio ſm archid. in. c. quõ. de ſent. excõ.
lib. vi. fieri non põt niſi cũ moderatione prima.
3 capi. alma. ¶ Tertia. Et ſimiliter penitẽtia nõ ſo
lum decedẽtium ſed etiã ſanorũ dũmodo nõ fue
rint excõicati intelligeratiõe delicti ꝑpter qđ po
ſitum eſt interdictũ: q̃ nõ poſſunt abſolui niſi in
morte: ſecus de excõicatis ex alia cauſa dũmodo
etiã nõ ſint de illis ꝑpter quorum culpã vel dolum
lata eſt ſententia interdicti: vel que prebuerũt cõ
ſiliũ: auxiliũ vel fauorẽ: niſi prius ſatiſfecerint ſi
poſſint. vel de ſatiſfaciẽdo preſtiterint idoneam
cautionem: aut ſi hoc nõ poſſunt niſi iurauerint
qđ cũ poterunt ſatiſfaciãt. ⁊ ad ſatiſfactionem fa
ciendã per eos qui tenent̃. dabunt cõſilium auxi
lium et fauorem. et ad hoc fideliter iuxta ſuũ poſ
ſe laborabunt. vt in. d. c. alma. Et habent locum
iſta etiã ſi clericus iubeatur exire: niſi alter conti
neatur in ſententia. vt. ſ. §. j. parti. prima. Nec tñ
propter aliquod predictorum fieri debet relaxa-
tio interdicti. vt in. d. capi. alma. ſed ſolum iniũ-
genda penitentia ſalutaris. Ubi etiam notandũ
eſt qđ non ſolum tempore interdicti licet abſolu
tio ſacramentalis in penitentia. ſed etiam gene
ralis non quia non ſit officium diuinum vt dicit
cal. alioquin interdictus eam faciens non eſſet
irregularis: ſed quia conceſſa penitentia conce-
ditur omnis abſolutio generalis et ſpecialis cũ
ordinentur ad emundationem peccati. De abſo
lutione tamẽ ab excommunicatione dicit Inno.
quod ſi clericus interdictus vel non interdictus
ſed in loco interdicto excommunicat aliquẽ vel
ab excommunicatione abſoluit non eſt irregula
ris: quia huiuſmodi nõ ſunt ordinis ſed iuriſdi-
ctionis. ij. q. j. nemo. quod de excommunicatione
non eſt dubium vnde idem de abſolutione dicẽ-
dum eſt de peni. diſt. j. verbum abſolutiõis tamẽ
ſolẽnia exhibere vt eſt dicere cum ſtola pſalmos.
et oratiõe vel in eccleſia introducere excommuni
catũ. q̃ hoc eſt ordinis ⁊ officij. huiõi faciens eſt
irregularis ſm Inno. ⁊ ſpe. ⁊ concor. ho. ⁊ lan. et
Panor. in. c. ſi. de ex. prel. ⁊ ſequitur ſum. ro. con
tra ſum. ang. Sed ego valde dubito ⁊ falſum cre
do: q̃ ſi licitum eſt mihi non interdicto aliquem
abſoluere a peccatis quod eſt ordinis non appa
ret quin poſſim etiam abſolutionem que ſit ordi
nis impendere excommunicato. quem neceſſario
ante ab excommunicatiõe q̃ a peccato abſoluo
vnde dictum illorum eſt verum ſi hoc faciat in-
terdictus: non ſic in loco interdicto. ¶ Quarta ex- 4
ceptio eſt de eucharíſtia. Nam dari ⁊ deferri po
teſt morientibus. de ſenten. excommuni. permit-
tamus. ⁊ de pe. et re. quod in te. etiam cum cam-
panula et lumine in preſentia aſtantiũ ⁊ venien
tium et cum aliis conſuetis ſm cal. quia cum ali-
quid permittitur niſi aliud appareat itelligitur
permitti ſm q ius diſponit et obſeruat vſus ar-
gu. iiij. di. erit ante. iij. di. xij. illa. Dari etiã poteſt
ſanis damnatis ad mortem ſm cal. de. prima de
pen. ⁊ re. quia cenſentur in articulo mortis. Su-
mi etiã poteſt a clericis quando licite celebrant
quia ſumere tenentur. de con. diſtin. ij. competi-
mus. Dare etiam poteſt clericis non celebranti-
bus quia licet cal. videatur in hoc trepidare: vt
pote quia videbat religioſos generaliter ſuis fra
tribus ſororibus vel monialibus indifferẽter tẽ-
pore interdicti concedere hoc ſacramentum. ⁊ ex
alia parte contrarium ei videbatur de iure. quia
in edictis permiſſoriis certorum caſuũ: cuiuſmo-
di eſt percipere eucharíſtiam vt viaticum tempo
re interdicti: quod ratione nõ inuenitur expreſſe
permiſſum ſubiacet regule prohibitiue. ij. q. iiij.
conſuluiſti. et eſt expreſſum in cle. exiui. de verb.
ſig. § porro. tamẽ in ge. in. d. c. alma. dicit qđ da-
ri poteſt clericis illius eccleſie: q̃ nõ eſt eis pro-
hibita participatio ſacramentorum: nec diuino-
rum officiorũ: vt in. d. c. patet. quia poſſunt ſecre
te celebrare ⁊ ſic ſumere corpus xpi: ⁊ ſic eis hoc
expreſſe ꝑmittit̃: ⁊ hoc eſt verius: alioqn aliq̃s nul
la in eo facta variatiõe in ordine ad interdictuꝫ
poſſet hodie ꝑcipere eucharíſtiã q̃ heri non pote
rat: vt ſi diaconus ſiat ſacerdos ⁊ celebret: qđ eſt
irratiõabile: q̃ nõ mota cauſa nõ mutat̃ effectus.
Nõ aũt poteſt dari ſanis qui nõ ſunt dãnati vel
clerici etiã ſi ſint ſeculares quibus permittit̃ au-
dire diuina per. d. cap. alma. q̃ ſm Archid. ibi li
cet aliqui dixerint quod poteſt dari: verius tamẽ
eſt quod non: q̃ in cap. ſi ſententia: de ſenten. ex-
cõi. li. vi. ponunt̃ vt diuerſa auditio diuinorũ et
perceptio ſacramentorũ: ⁊ adde quod dictum eſt
de edictis permiſſoriis. De pregnantibus autem
eſt diuerſa opinio: ſed bene Panormi. in. d. c. ad

in te. dicit mulieris cõditionẽ ponderandam: vt eis detur ſi probabiliter iminet periculũ mortis non aliter: et eſt mens Jo. an. Qua diſtinctiõe etiã circa obſeſſos et mare intrantes vtendũ eſt. Nec obſtat predictis qđ cõceditur viaticũ cui conceditur pnia. de pe. et re. qđ in te: qr verũ eſt de viatico vt viaticum qđ eſt ſolũ quãdo datur probabiliter morituro: vel dubio de morte: non autẽ vt eſt eucbariſtia.

5 ¶ Quinta exceptio eſt in ſacro matrimonij qđ tali tempore licite ꝯtrahitur etiã ab interdictis ſcđm Jnn. ſicut et apud infideles. xxv. di. deinde benedictio tamẽ nuptialis prohibetur ſcđm Hoſt. ¶ Sexta eſt in ordinũ collatione: qr ſi ppl's interdictus eſt et non clerus clerici illius loci extra locũ illũ poterũt ad alios ordines pmoueri ſcđm Jnn. ſed non laici quod intelligo etiam de clericis habentibus ſolum primam tonſuram: quia ſunt de clero et conſequenter non interdicti eo caſu: ſi vero locus tantum ſit interdictus: licet ibi nullus valeat ordinari: laici tamen qui non fuerunt in culpa delicti propter quod interdictum latum eſt extra locum interdictum poterunt ordinari: niſi locus eſſet interdictus propter delictum vniuerſitatis ſcđm Calde. quia tunc nullus de vniuerſitate poſſet ordinari. Jn loco autem interdicto ſine neceſſitate nec laici nec clerici poſſunt ordinari: ex neceſſitate vero videtur poſſe attentari qđ ſic ſcđm Panor. in. d. c. non eſt vobis et in. d. c. quod in te. ſed verius eſt qđ nõ: cũ hoc ſit certi ordinis.

8.q. ¶ Octauo queritur quomodo violetur interdictum circa eccleſiaſticam ſepulturam: et dico

1.di. multa. ¶ Primum. Tempore generalis interdicti denegatur laicis eccleſiaſtica ſepultura etiam ſi penitentiam egerint: de peni. et remiſ. quod in te. quia tales adhuc interdicti ſunt etiam ſi peccatores non ſunt. xvij. queſtio. iiij. miror. ſicut et interdicti qui tunc abſoluuntur ab aliqua excommunicatione remanent interdicti donec ſoluatur interdictũ. Et ſi in eis ſic interdictis morientibus apparuerint penitentie ſigna nõ debent in eccleſia ſepeliri ſed extra. et ſoluto interdicto ad eccleſiã transferri. arg. de ſenten. excommu. cum illorum. in quaſi de facto contra iura fuiſſent ſepulti non ſunt exhumandi: cum ad eum ſtatum venerit res a quo potuit incepiſſe.

2 ¶ Secundum. Sicut autẽ laici non ſunt eo tempore in eccleſia ſepeliendi: ita nec in cemiterio. de pri. vt priuilegia id eſt in loco deputato ad ſepulturã: licet nõ ſit p epm benedictus ſcđm ſtepha. vel melius vt dicatur cemiterium oportet ſcđm Joan. an. quod ſit locus ad vſum cemeterij per epm benedictus: de conſe. di. nemo. et idem virtualiter Cal. addens qđ hoc opz fateri quantũ ad ſententiã excommunicationis que ponitur in clemẽ. eos de ſepult. Dicit autẽ [illegible] Dur. quod irregularis eſt clericus ſepeliẽs ſolenniter hoiem interdictum in cemiterio. arg. c. j. de poſtu. ſed ego addo idem eſſe ſi ſepeliat ſolẽniter etiam nõ interdictũ in loco interdicto: id eſt cum officio ſolito: qr hoc cõpetit certo ordini ſcđm qđ cõiter ſeruatur.

¶ Tertiũ. Extra eccleſiam et cemiterium pñt tẽpore interdicti laicorũ corpora ſepeliri 3 ſine officio diuino ſcđm Cald. qr remanere non debent inhumata: nõ autẽ cũ officio diuino ſed clerici illud celebrãtes ſunt irregulares.

4 ¶ Quartum. Clericis qui nõ fuerunt interdicti et interdictum ſeruauerunt cõceditur eccleſiaſtica ſepultura ſine pulſatione campanarum et ſine ſolẽnitate cũ ſilentio. d. c. quod in te. qđ tamen hodie nõ eſt verum de ſilentio officij funeralis cum miſſa conceditur et horarũ ſolutio ſcđm moderationẽ capituli alma. vnde ſepeliri poſſunt cũ officio ſine nota. per ar. c. cum lz. de reg. iur. lib. vj. moderatione tñ predicta obſeruata ſcđm Fede. et in diebus in quibus põt publice celebrari poterunt ſepeliri cum cãpanis et alijs cõſuetis vt dictũ eſt. Et ſi qui ſint clerici q aliquo caſu ſepeliri nõ poſſint apud eccleſiam ſuã vel qr nõ habent: vel qr impedit ſepeliri poterũt in alia. ar. dictorum. § j. par. iij. et qr. d. c. qđ in te. nõ limitat ad eccleſiã propriã ſed abſolute concedit eis eccleſiaſticã ſepulturã. laicis autẽ nõ interdictis non conceditur ſepeliri in cemiterio ſito in loco interdicto cum officio clericorum ſub ſilentio ceſſantibus alijs ſolennitatibus ſcđm. Cal. qr illud ex gratia cõceditur clericis et cõſequenter intelligitur alijs denegatum. Confratres quoqz qui ex priuilegio religioſorum quorũ ſunt confratres admittuntur ad diuina ſepeliri non poſſunt in eccleſia interdicta intellige etiã generaliter ſecundum ſum. Angelic. licet in alijs poſſint libere ſepeliri de priuileg. vt priuilegia quod tamen Panormita. ibi in fin. limitat quando elegerunt ſepulturam in eccleſia non interdicta: alias poſſunt etiam in interdicta ſepeliri vt de ibi.

5 ¶ Quintum. Si autem eccleſia aliqua ſit ſpecialiter ſeu ſingulariter interdicta. quidam vt Joan. andr. dicunt non poſſe ibi clericos ſepeliri vt refert Panormita. in. d. capitu. quod in te. ſed Hoſtien. tenet contrarium: quia tantum valet interdictum generale quo ad omnia quantũ ſpeciale quo ad quedam. Panormita. vero bene diſtinguit quia clerici illius eccleſie ibi poſſunt ſepeliri non alij cum habeant in loco eccleſias nõ interdictas. Adde qđ ſi alias eccleſias nõ haberent aut ſunt impedite etiam ipſi poſſent ibi ſepeliri vt dictum eſt: laici vero in. d. capitulo. caſu ſpecialis interdicti localis ſi ipſa eccleſia eſt interdicta propter delictum clericorum tantum. vel quia violata fuit: parochiani poſſunt in alia non interdicta ſepeliri et audire diuina: ſecus ſi interdicta eſt in penam populi: lz multi ex eis nõ

deliquerint ſʒ forte vniuerſitas vel magna pars
vel forte dñs ⁊ in hoc puniunt q2 non poſſunt in
6 alia etiã nõ interdicta ſepeliri.¶ Sextũ ꝓuilegia
tus poſt.c.alma.ſup auditiõe diuinoꝝ ⁊ ſacroꝝ
perceptione vel etiã ſup ſacroꝝ perceptiõe: ſine
mentione diuinorũ ſcðm Cal. admitti põt ad ec
cleſiaſticã ſepulturã: quãuis de illa mentio nõ fiat:
ſed ſi priuilegiũ eſt factũ ſup auditiõe diuinoꝝ
nõ facta mentione de pceptione ſacroꝝ ſatis eſt
dubiũ: tamẽ tʒ qð ſit eccleſiaſtica ſepultura cõceſ
ſa p regulã cui cõicamus viuo ⁊c.xxiiij.q.ij.ſane
ſolennitatibꝰ tamẽ ceſſantibus vt dr de clericis.
¶ Septimũ. Tempore interdicti etiã ab ⁊ p ipſis
7 interdictis lʒ recipere mortuaria ⁊ orare ſi mor-
tui ſunt penitẽtes.xi.q.iij.quicunqꝫ intra ⁊ ſi vero
nõ penituerũt nec illa recipi poſſunt nec pro eis
orandum.lxxxiiij.diſtin.c.finali. Quomodo au-
tem ſint excommunicati admittentes ad ſepultu
ram nominatim interdictos vel publice excõmu
nicatos: ⁊ ſepeliẽtes tẽpore interdicti defunctos
in cemiteriis vel eccl'us in caſibꝰ iure nõ cõceſſis
vide.ʒ.excõicatio.ix.§.xxx.⁊ in de.eos de ſepul.

¶ Rurſus de interdicto quantum ad penas violantium illud.

Interdictum.vi.conſiderandũ eſt
quantũ ad penas quas incurrũt vio
lantes illud quod.ſ.de mẽte docto-
rum dupliciter fit: dum interdictus
exercet aliquid ſibi illicitum vel nõ
interdictus in loco interdicto pre-
1.q° ter moderationes dictas in prin.tituli.prioris
¶ Primo ꝙo qrit qñ locũ habeãt vel nõ habeãt
pene iuris ꝯ violatores interdicti: ⁊ dico eas lo
cum nõ hꝛe: pꝛio vbi interdictũ eſt relaxatũ ꝟba
liter: q2 iam nec violat cũ nõ ſit. Nec ſiſr vbi eſt
relaxatũ mẽte ſola a ſummo pontifice: q2 ipſe ſo-
lus hoc mõ põt relaxare: vt.ʒ.iterdictũ.iij.§.ix.vñ
tũc celebrãtes in loco ⁊ tpe iterdicti ignorantes
mentalẽ relaxationẽ: lʒ peccent nõ tamẽ ſunt irre
gulares ſcðm Cal. habẽt ꝟo locũ vbi a papa nõ
eſt relaxatũ ꝟbo aut mẽte ⁊ vbi nõ eſt relaxatum
ab inferioribꝰ ꝟbaliter: q2 tũc irretiũt oẽs viola
tores: etiã ſi ipſe ferẽs ſniam vel eiꝰ ſupior eam
violet.vñ ſʒ Cal. ſunt irregulares ligati a cano-
ne p.c.is qui.de ſent.excõ.lib.vi.de con.c.ſ.⁊ ſi.
quod limita.de ſuperiori.citra põtificem ſummũ.
2.q° ¶ Scðo qrit qs penas incurrãt cõiter clerici re-
ligioſi hñtes aliquẽ ordinẽ violãdo interdictum
⁊ dico qð tres.ſ. irregularitatẽ.inegibilitatem:
⁊ impoſtulabilitatẽ: p quoꝝ itellectu dico mul-
1.di. ta.¶ Primũ. Clericꝰ interdictꝰ gñalr aut ſpãliter
ſiue ſingulr: nullibi põt exercere actũ pertinentẽ
ad aliquẽ ordinẽ aut celebrationẽ diuinoꝝ qrũ
nomine veniunt miſſe: hore canonice: exequie be
nedictiones ſolennes et omnia de quibꝰ rubrice
traduntur in breuiario: vel miſſali de quibus.ʒ.
interdictum.v.§.iiij.qð tamen fallit ſi quid hoꝝ
ſit diſpoſitio vel ſequela ad aliquod ſacrũ eo tẽ
pore licitum exhiberi ſicut eſt cathecismus reſpe
ctu ſequentis baptiſmi: ⁊ cõmendatio anime re-
ſpectu prioris abſolutionis in penitentia. Non
interdictus autem talia exercere poteſt quidẽ ſed
non in loco vel tempore interdicti: niſi ſecundũ
qð eſt iure permiſſum.¶ Secundum. Clericus in
terdictus exercens predicta alicubi ſiue vbicuqꝫ:
et non interdictus exercens ea in loco interdicto
intellige ſine moderatione.c.alma.⁊ vt clericus
eſt irregularis.cap.is qui.⁊.cap.is cui.de ſen.ex
commu.lib.vi.⁊.c.cum eterni.de ſen.et re iudic.
li.vi.⁊ ineligibilis: ita quod nec eligi poteſt nec
eligere.d.cap.is qui.⁊ impoſtulabilis de poſtul.
prela.cap.ſ. Quod quidem quantum ad ſecundũ
limitatur primo a Fed.quando non interdictus
publice et palam more ſolito celebrat: ſecundo li
mitatur ſi locus ſit interdictus proprie q2 ſi quis
ſcienter celebraret in eccleſia non interdicta pro
prie ſed violata ſemine vel ſanguine: non eſt
irregularis: licet grauiter peccet vt in.d.c.is qui.
⁊ conſequenter a fortiori nec perſoluens horas 3
canonicas: vel aliquid aliud diuinorum.¶ Ter-
tium. Si clericus nõ interdictus ſcienter celebret
non quidem in loco interdicto: ſed tamen perſo-
nis interdictis a iure: vel ab homine vel recipiat
publice interdictos ad diuina officia vel ſacra-
menta vel ſepulturam: non eſt irregularis eſt ta
men interdictus illi ingreſſus eccleſie donec ſatiſ
faciat ad arbitrium eius cuius ſententiam cõtem
pſit.de priui.c.epiſcoporum.lib.vi.⁊ ſi in ea ſe in
gerit in officio ſuo efficitur irregularis.de ſen.ex
commu.is cui.lib.vi.vbi licet ponatur multi qui
bus interdicitur ingreſſus eccleſie: tamen hoc
eſt diuerſimode: quia cum hoc etiam aliqui ſunt
irregulares iuxta dicta in titu.priore.⁊ aliqui ex
cõmunicati vt ſupra excõicatio.ix.§.xxx. Et idẽ
eſt ſcðm Fede.quando admittuntur laici aliun-
de aduenientes ad diuina in eccleſia non inter-
dicta exiſtente in loco interdicto generaliter aut
ſpecialiter.¶ Quartum. Si autẽ predicti ſcilicet 4
clericus interdictus in loco interdicto exercent
aliqua non deputata certo ordini vt cantare in
choro: legere pſalmos: vel epiſtolaʒ ſicut faciunt
alii laici non officians principaliter eccleſiam ſe-
cundum Innocent.in.capi.tanta.de exceſ.prela.
et ſequitur Panormita.in.capit.ij.de de.excom-
muni.mi.non incidunt in prefatas penas: et de
his dictum eſt in ti.priore.fere per totum.¶ Quin 5
tum. Si autem clericus decedat interdictus pri-
uatur eccleſiaſtica ſepulura dicto capitulo is cui.
¶ Tertio queritur que ſint pene quas diſtin- 3.4.
cte et ſeorſum preter predictas incurrunt cleri-

ci et religioſi:ſubditi vel prelati: et dico multa
1.di. ¶ Primū. Clericꝰ violans interdictū modo dicto in.§.poꝛe. eſt ſuſpēſus ab officio ⁊ bñficio ⁊ iuriſditione ſm veriorē intellectum. de ex.prel. tanta. in tex. et in gl. et ſequunt cōiter docto. ⁊ eſt beneficijs ſpoliandus. de cle.ex.mi. poſtulaſtis.
2 ¶ Secundū. religioſus etiā nō ſeruās interdictum qđ ſcit eccleſiam matricē ſeruare: eſt excōicatus per cle. ex frequentibꝰ. de ſen.excōi. vt habet.ſ. excōicatio. vij.§.xvj. tñ violatoꝛ interdicti ſi religioſus ad nullū oꝛdinē oꝛdinatus: ⁊ ſi irregularitatem nō incurrat: q2 nō eſt expreſſum in iure nam c.is q̄. loquit̄ de ſola irregularitate q̄ ꝓcedit ex ſola celebratione diuinoꝛū vel oꝛdinū executione: poterit tñ aliter puniri ſm Cal. vt recludi in arctius monaſteriū et idē vr̄ de moniali: imo tā ille q̄ iſta eſt intelligibilis actiue et paſſiue: q2 et ſi non habent oꝛdinē clericalē rōne tñ ſtatus ſui habēt officiū celebrādi diuina ſm ſuā conditionem: vnde illā penā incurrūt cuius ſunt capaces.
3 ¶ Tertiū. Scdm Innoc. ⁊ Hoſti. violās interdictum ⁊ ad violandū inducēs ſuſpēſus eſt: et ſic ſi ꝑlatus eſt ois eius inſtitutio: deſtitutio: collatio prebendarū: beneficioꝛū ac dignitatū et ſentētie in quoſcūq; ꝑlate ſunt irrite et inanes. Nō ergo pōt premiſſa facere. Et vt aiunt idē foꝛte dicendum eſt in alijs ſpūalibꝰ.ſ. q̄ ſicut ei conferri non poſſunt ſic nec facta ab eo collatio valet. vt in.d.c. poſtulaſtis et de eta. et quali. oꝛ. cum bone.

4.q. 1.di. ¶ Quarto queritur q̄ ſit pena clerici interdicti aut illi ꝑticipantis. ⁊ dico tria. ¶ Primū. Noiatim dicunt̄ interdicti oēs q̄ pꝛopꝛio noie vel alia certa circūlocutione per ſententiā deſignant̄: inſti. de exhere. li.§. noiatim. et ſilr̄ tanquā noiatim interdicti ſunt oēs de q̄bus conſtat q̄ ſunt interdicti: vt ſi ciuitas vel caſtrū interdicatur: ſi vero interdicant̄ fautoꝛes ſiue participātes i crimine nō dicuntur noiatim interdicti ſed tm̄ in genere niſi notoꝛie ꝯſtet eos eſſe fautoꝛes: vide infra nominatim.
2 ¶ Scdm. Scdm Inno. Hoſti. et Ber. in diuinis ſunt vitandi oēs noiatim vel tanq̄ nominatim interdicti: non autē q̄s tenet̄ vitare interdictos gñaliter vt participes quouſq; ꝑ iudicē ſpecificent̄ niſi foꝛte eoꝝ participatio eſſet valde notoꝛia: ita q̄ inficiatiōi nō eſſet locus de coha. de. ⁊ muli. tua nos.
3 ¶ Tertiū. Si ſacerdos ꝓbabiliter credit aliquos interdictos eſſe in eccleſia. ſ. tpe celebrationis diuinoꝝ dꝫ monere in generali vt exeant. alias nō tenet̄ eos vitare maxime publice donec conſtet de ſnia: imo hodie ſeruanda eſt moderatio cōſilij conſtāſienſis quā habes. ſ. excōicatio. v. notabili. iiij. Si vero ſacerdos ſuſcipiat ſcienter interdictū. alij nō tenent̄ exire ſm ꝓ.v. ipſe tamē ſacerdos peccat ⁊ incurrit penā. c. epoꝝ. de priui. lib. vj. vbi dicit̄ ſuſpenſus ab ingreſſu eccleſie: vt dictū eſt: qđ intellige de interdictis publice iuxta decretū conſtanſiēſe de quo ſ. q2 idem eſt iudicium quo ad vitare de interdictis et excōicatis.
¶ Quartū. Si clerici exiſtentes nominatim interdicti celebrauerint diuina ſunt irregulares ſm Innoc. xj.q.iij. ſi quis epiſcopus. et perpetuo deponendi: niſi q̄ ſi multi ſunt principales ſunt deponendi. cū alijs vero ſuper irregularitate poterit diſpenſari ſed non niſi per papam. et facit de cle.excō. miniſt. latoꝛes. vbi etiā dicitur q̄ multitudo intelligitur cum excedit.xl. 4

5.q. ¶ Quinto queritur que ſit pena clerici iterdicti ab ingreſſu eccleſie ab homine vel a iure et dico qđ ſi talis ingerat ſe diuinis in eccleſia in officio ſuo efficitur irregularis. de ſen.exc. is cui. lib. vj. Si vero ingerat ſe diuinis extra eccleſiam puta ſub diuo vel tentoꝛio ſm glo. ibi nō efficitur irregularis. Si vero celebrat in oꝛatoꝛio dic q̄ ſi eſt oꝛatoꝛium ſtricte ita qđ nō eſt eccleſia nō eſt irregularis ſi vero eſt eccleſia ſed nondum conſecrata que pꝛopꝛie dicitur baſilica eſt irregularis: q2 ſatis eſt quod ſit epiſcopi autoꝛitate fundata.

6 ¶ Sexto queritur que ſit pena participantis in diuinis cum eo cui eſt interdictus ingreſſus eccleſie: et dico ſic. Preſ bytero celebrante miſſam in eccleſia ſi ſubdiaconus cui eſt interdictus ingreſſus eccleſie dicit epiſtolam extra eccleſiam in illa miſſa vel diaconus ſic interdictus euangelium: ipſe preſ byter ſcienter tales ſic. vt.ſ. admittens eſt irregularis participando in crimine criminoſo quod participiū videtur eſſe in eccleſia: q2 et illi eo caſu efficiunt̄ irregulares: ꝓpterea q̄ vnū eſt officiū et principaliter in eccleſia celebratum cui in actu ſibi pꝛohibito cooperant̄. diſt. l. ſi q̄s viduā. Si vero ecōtrario ſubdiaconus cui eſt interdictus ingreſſus eccleſie dicit epiſtolā in eccleſia in miſſa quā ſacerdos celebrat extra eccleſiā ẏ irregularis eſt: q2 in eccleſia vere et de facto id fecit: et ſic in loco pꝛohibito. c. is qui. de ſent.excō. li. vj. et idē de diacono ⁊ euāgelio: preſ byterum aūt ſum. ro. non audet dicere irregularē licet videatur participare in culpa. ne pꝛincipale vel dignius trahat̄ ad acceſſoꝛiū vel minꝰ dignū. ego vero dico q̄ eſt irregularis q2 eq̄ vel magis participat ſicut in pꝛioꝛi caſu quo idem dixit eū irregularē: regula aūt iuris q̄ acceſſoꝛium naturam ſequi congruit pꝛincipalis fallit vbi eſt periculū anime: vt de iureiu. debitoꝛes. ⁊. c. cū contingat. et preterea celebrationi nō accedit cum iſto ſubdiacono: quia celebrari poteſt cum alio vel ſine.

7 ¶ Septimo querit̄ q̄ ſit pena laici violantis interdictum: ⁊ dico ſm Innoc. qđ q̄uis non incurrat irregularitatē vel ſuſpenſionē grauiter tamē peccat puniendus per eccleſiaſticum iudicem pena arbitraria. de ſenten.excō. grauis. in cle. ⁊ ſm

archi. peccant mortaliter quia faciũt contra obedientiam eccleſiaſticam. diſt. lxxxi. ſi quis. qḋ videtur mihi verum quando id faciũt ex contẽptu non aliter. niſi in quatuor caſibus poſitis in cle. ſ. de ſepul. ⁊ in cle. grauis. de ſen. excõmuni. quos habes. ſ. excõmunicatio. vij. excõmunicatio. vij. et excommunicatio. ix. excommunicatio. xxxv.

8 ¶ Octauo querit̃ vtrũ ex ſola conſuetudine poſſit qs venire ↄtra interdictũ ſine pena: ⁊ dico qḋ nõ. de cõſue. cũ intra. ſm Inn. ⁊ Hoſ. Quomodo aũt fratres p̃dicatores ⁊ cõſequẽter minores tp̃e interdicti ſint priuilegiati habes ab archi. in. iij. parte titu. xxvij. c. v. in fi. et in mari magno.

Intereſſe ſm Bart. in. l. vnica. C. de ſent. que pro eo qḋ inter. profe. pprie ⁊ ſtricte. eſt eſtimatio alicuius vtilitatis nõ habite propter alicuius factum iniuſtũ vel conceſſionẽ iniuſtã. Eſt autẽ duplex. aliud. ſ. lucri ceſſantis. et hoc eſt qñ homo impedit̃ a lucro ꝙ feciſſet ſi talis pecunia ſibi reſtituta fuiſſet vel non fuiſſet leſio talis illata: ⁊ hmõi: aliud eſt dãni emergentis. Et hoc eſt duplex: aliud ſcꝫ in re: aliud extra rem. Intereſſe dãni emergẽtis in re vel circa rem etiã dicit̃ intrinſecum ſm Bar. ibi: ⁊ eſt ipſa res ſeu eius eſtimatio vel id qḋ ꝓuenit immediate ex re: vt fruct⁹ et partus ⁊ hmõi. Exẽplũ. Vendidiſti mihi vinũ qḋ valebat. xx. et p̃cium tibi tradidi: nec dediſti. nũc aũt valet. xl. ⁊ ſi traditum fuiſſet tñ habiturus eram: ⁊ de hoc. ff. de ac. emp. ⁊ vẽ. l. ſi ſterilis §. cũ per vẽditorẽ. Intereſſe extra rẽ vel extrinſecum eſt qḋ ꝓuenit non ex ipſa re ſed ꝓpter ipſam rem. Exẽplũ vendidiſti vinũ nec tradidiſti: ſed ſi tradidiſſes ex eo potuiſſem negociari et lucrari vendidiſti granũ ⁊ qꝛ nõ tradidiſti ſerui mei fame perierunt. Et iſtud qñ petatur in contractib⁹ habes in. l. iulianus §. ſ. ff. de act. empt. ⁊ ven. ⁊ l. cum venditorẽ. C. de act. emp. et ven. ff. de verbo. oblig. l. e. ſi inſulã. Qñ autẽ teneatur quis in conſciẽtia infra reſtitutio. iij. §. ix. et vſura. j. §. ix. Intereſſe qñ habet certã quantitatẽ vel ſpeciem duplum excedere non poteſt: qñ autẽ duplum excedat habes in. d. l. vnica. in text. et in gloſ. ſed quo ad conſcientiam. habes infra vſura. ſ. §. eodem.

Interlocutoria ſententia vide infra ſententia: ſed vtrum ipſa trãſeat in rem iudicatam vide. c. cum ceſſante. de appel.

¶ De interpretatione.

Interpretatio eſt vni⁹ verbi ꝑ aliud vel vni⁹ ſentẽtie ꝑ aliã declaratio. ſicut interpres vnã linguã ꝑ aliã manifeſtat. et eſt multiplex. vt not. Pañ. in. c. ſ. de poſtula. p̃lato. Quedã eñ eſt generalis ⁊ neceſſaria ac redigẽda i ſcriptis. vt p̃ncipis. de ſentẽtia excõ. inter alia. xi. q. ſ. §. ex his omnibus. C. de legi. l. vltima. et hec ius facit quo ad omnes. de cõſtit. c. fi. alia generalis ⁊ neceſſaria ſed non redigenda in ſcriptis: vt conſuetudinis. ff. de le. ſi de interpre. alia non generalis ſed neceſſaria: et in ſcriptis redigenda vt iudicis. ff. de legi. non poſſunt. ar. etiã. l. nã vt ait. qui ſententiam ſuam interpretari poteſt. ꝗ. ff. de re iudi. paulus. vbi ſupplere põt que deſunt ſententie. ⁊ ſic interpretari ſicut et pretor. ff. de ꝑto. ſti. l. p̃toris. alia nec generalis nec neceſſaria nec redigẽda in ſcriptis vt magiſtrox. C. de pfeſ. ꝗ in vr. conſtã. l. vna. li. xij. vide pañ. in. c. ſ. de po. p̃la.

¶ Primo vero queritur ad quẽ ſpectet legis interpretatio ⁊ dico ꝙ interpretatio diuine aut canonice legis pertinet ad papam. et ſimiliter legis ciuilis inquantum concernit clericos. vt in c. ſ. de iura. calũ. inquantum vero concernit laicos pertinet ad imperatorem. l. fin. C. de le. quia eſt eius interpretari cuius et condere. de reg. iu. lib. vſ. Quod intellige verum generaliter quantum autem ad vnam cauſam etiam iudex poteſt interpretari. vt not. inn. in. c. cum ſpeciali. de ap. de quo etiam vide bonam glo. in. c. ſ. de po. prel. et facit. l. vnica. C. de profeſ. qui l vr. niſi eſſet aliquid ita arduum qḋ certus intellectus dari non poſſit: quia tunc recurrendum eſſet ad principẽ. l. pen. et fi. C. de le. Hec panor. in. c. ſ. de iur. cal. An etiam legatus poſſit interpretari reſcriptum: vide eundem in. c. ſ. de po. preda. Sciendũ tamen qḋ lex humana ſeruari non debet quando eſt in damnum ſed pro interpretatione recurrẽdum eſt ad principem niſi periculum ſit in mora vide. xi. q. lxxſ. arg. vſ. ⁊. xxij. q. ix. argu. v. 1. qḋ

¶ Secundo queritur vtrum interpretatio priuilegij pertineat ad principem ſolum: et dicit panor. in. c. cum veniſſent. de iud. quod aut dubiuꝫ eſt ſuper poteſtate. ſ. ſi potuit dare et ſic nulli inferiori a principe licet: vt in. c. ſ. de tranſact. prel. xvj. q. iiij. §. qui aũt. viij. q. iiij. cuncta per mundũ. aut dubium eſt ſuper validitate vel ſurreptione et ſic poteſt inferior iudex ſecundum communiter docto. aut dubitatio eſt circa verba ſolum. et tunc ſi caſus eſt clarus et deciſibilis de facili ſic poteſt inferior cognoſcere ad preiudicium partium: ſm cõiter docto. qꝛ inferior interpretatur legem ſuperioris in preiudicium partium: vt no. Inno. in. d. c. cum ſpeciali. ⁊ facit. c. inter alia. de ſenten. excõ. ⁊. d. c. fi. Si vero caſus eſt dubius ſic ad principem pertinet ſi eius preſentia de facili poteſt haberi. argumen. d. capi. cũ veniſſent. ⁊. d. c. inter alia. ⁊ i le. ex facto. §. j. ff. de vulg. ⁊ pupil. ſubſtit. Qḋ ſi de facili non poteſt adiri princeps propter diſtantiã longã: ſic poterit interpretari per rationẽ naturalẽ ⁊ veriſimilẽ que notari põt per expſſa verba. Pro quo eſt caſus in. d. le. et facto. §. ij. vbi iuriſconſultus interpretatur legem 2

ex naturali ratione: ꝛ facit qđ no. Inn. in. c. cum ſpāli. et tex. in. c. cū perſone. de priuil. lib. vj. Aut dubium verſatur circa intentionē pricipis: et de cidi nō pōt ſine dubio magno: ꝛ ſic interpretatio eſt ſolius principis. Ad predicta facit tex. c. venerabilē. de elec. Dicit etiam Spec. in tit. de leg. § nunc oſtendendū. qđ eps poteſt interpretari iterum allegationes: de pign. ſignificante. ꝛ. d. c. p venerabilē. pcedit in arduo negotio vt dictū eſt.

¶ Tertio queritur vtrum in contractibus ſit interpretatio facienda: vt res potiꝰ valeat quā pereat: et dico quod ſic: de fide inſtr. inter dilectos. in gloſ. et. ff. de rebus dubijs. l. quoties in actionibus. de verbo. ſignifi. abbate § ſupra quod fiat. Si autem res valeret ſecundum intellectum vtriuſqꝫ tunc accipiendum eſt illud quod eſt magis veriſimile. ff. de reb. dub. l. cum in teſtamento. ꝛ ff. de verbo. obli. l. ſi qui. ꝛ quod conſueuit. xxiij. diſtin. de ſyracuſane. et quod magis conuenit iuri. de conſuetudine. capit. cum dilectus § finali. vbi interpretatio fit contra eum qui legeꝫ potuit aptius dicere. ff. de pact. l. veteribus. de priuileg. cap. quia in gloſſ. Interpretatio autem in contractibus fit plena in teſtamentis plenior in beneficijs quoque pleniſſima. de do. vna cū dilecti. interpretatio quoque locutionum fieri debet ſecundum perſonas que loquūtur vel quibus quis loquitur. xxxj. diſtin. deinde. in gloſſ.

4 ¶ Quarto queritur quomodo ſit intelligenda illa regula iuris in. vj. contra eum qui legem dicere potuit aptius eſt interpretatio facienda: ꝛ dico quod gloſ. ibi poſt multa complectitur iſtam materiaꝫ dicēs. Obſcuritas vel ambiguitas aut ponitur in vltimis voluntatibus aut in conuentionibus: aut factis in iudicio: aut in conuentionibus: in contractibus et penis: aut in ſententijs. Si in vltimis volūtatibus ſubdiſtingue quia aut conſtat de voluntate expreſſe aut tacite: et ſi expreſſe illa ſeruatur: quia nihil eſt qđ tantū debeatur hominibus q̄ꝫ quod vltime voluntatis liber ſit ſtilus. xij. q. ij. vltima voluntas: ꝛ de teſta. officij. ſi vero conſtat tacite aut per coniecturam illa ſeruatur. xxxj. q. vj. qui recedunt. ꝛ de teſta. requiſiſti. et hoc niſi dicta voluntas turpis eſſet vt. ff. de condi. inſti. l. quidam: vel alias cōtra ius. Pone exemplum de teſta. tua. Si non conſtet expreſſe nec tacite ſtatur v̄bis teſtamēti: ad quod. xxij. qđ. ij. is auteꝫ. de celebra. miſſarū. in quadam. Si autem verba ſunt minꝰ larga ſequimur benigniꝰ ꝛ minimuꝫ. de regu. iuris. libro ſexto. in obſcuris minimum eſt ſequendum: ꝛ ſic eſſet heredis electio. Si vero nō apparet que pars ſit begnignior vel minor neutra tenetur. ff. de teſt. l. ſi duo ſunt. Si queratur ad queꝫ ſpectet indagatio dic quod ad iudiceꝫ. C. de fideicom. voluntatis defuncti.

Si vero in iudicijs ſit ambiguitas fit interpretatio pro proferente ratio: q2 debitor ſemper negaret de hoc ſenſiſſe. C. de anna. exce. l. vl. ꝛ hoc in litis exordio. de quo de reſti. ſpon. cum ad ſedeꝫ. Si vero in probationibus ſit ambiguum interpretabiſꝫ producentem de cō. ap. per tuas. ꝛ de proba. in p̄ntia. debēt eni pbationes eſſe clare. de pſcri. auditis. ſaluo eo quod poſſent teſtes obſcure deponentes interdum iterū interrogari vt de teſtibus. cum clamor. In confeſſionibus autē ſi confiteaᷓ incertum certificare cogitur. ff. de confeſ. l. certū. alioquin acciperet quod magis expediret aduerſario vt ibi. ꝛ de confeſ. c. j. In ꝯtibus vero aut eſt certum de conſenſu aut de diſſenſu: aut dubium. In primo caſu ſtatur ei qđ ſenſerunt. de ſpon. c. j. in ſcđo nihil valet. xxvij. q. ij. ſufficit. xxx. q. ij. vno de rap. cum cauſam. xxx. q. j § j. ꝛ ibi error nō ſolum corporis ſed et materie vendicationem impedit: q2 nil tam ꝯtrium conſenſui ſicut error. ff. de iud. l. ij. et errare eſt aliud pro alio putare. xxxiij. diſtinctio. q̄uis. nō tamen ois error impedit matrimonium vt infra matrimoniuꝫ. xiij. § j. In tertio autē caſu ſcꝫ dum eſt dubiū ſubdiſtingue: q2 aut poteſt valere ſecundū intellectū vniuſ tantum aut vtriuſqꝫ. Et ſi ſcđm intellectum vniꝰ tantum valeat ſecundū quē valere pōt. ff. de verborū obligationibus. quoties. quod etiaꝫ habet locū in contractu matrimoniali in foro iudiciali in foro autem anime ſtaretur ei qui in tali dubio diſſenſiſſet: vt de ſponſa. tua nos. Si auteꝫ ſecundum intellectum vtriuſque poteſt valere. valeat illud quod eſt veriſimilius. ff. de verbo. obligat. cum qui ita. et in regula inſpicimus in obſcuris quod eſt veriſimilius vel quod plerunque cōſueuit fieri cum ſuis concor. de regu. iur. lib. vj. et ſi dubitatur quod ſit veriſimilius ſeruatur quod in hac regula dicitur. ff. de verborum obligationibus lege. quicquid. Et hoc verum ſi neuter dolum committit: ſed ſi alter dolum committat contra eum fiet interpretatio. xxij. queſtione. v. § ex his. et capitu. quacunque. ſi vero vterque dolum committit ad communem ſignificationeꝫ recurretur vt in dicta decretali ex literis. et. xxij. queſtione. v. § ſi ergo. et idem reputatur in iuramentis vt ibi notatur. In ſententijs autem interpretari poterit preſes prouincie vel procurator ceſaris. ff. de ap. ab executore non autem minor quia functus eſt officio ſuo ſiue bene ſiue male iudicando quod intellige de diffinitiua ſententia: ſecus de interlocutoria: de quo dic vt notatur de appellation. ceſſante. De fructibus tamen et expenſis ſupplere poteſt eadem die. ff. de rei uendica. le. paulus. De hoc nota. xxxv. queſtio. ij. § quia ergo. alias incipit his ita in gloſſ. xj. queſti. j § et his in gloſſ. hec eſt illa gloſſa.

5 ¶ Quinto q̃rit̃ q̃d ſit dicẽdũ in gñe de interpre
tione canonũ legũ reſcriptorũ priuilegiorũ ſtatu
torũ vltimarũ volũtatũ ɔ̃ctuũ diſpoſitionũ fauo-
rabiliũ vel odioſarũ vt promiſcuarũ de q̃b⁹ ſuis
locis aget: ⁊ dico ꝙ clariſſimus iuris vtriuſq; do
ctor dñs Baptiſta de fiſco in quodam ſuo preda
lo opuſculo dicit ꝙ leges et canones et reſcripta
et priuilegia et ſtatuta et vltime voluntates ⁊ cõ
1.di. ſuetudines et ɔ̃ct⁹ recipiũt interpretationẽ: vel a
cõ ſueto modo interpretãdi: vel ſil'ib⁹: vt̃ alus iu
rib⁹ ſcriptis. De lege tex. eſt in .l. ſi de interpreta
tione. et .l. nõ pñt. ff. de leg. De edicto p̃toris text.
eſt in .l. ſi qs id ꝙ. ff. de iuriſ. om. iudi. De priuil. et
bñfi. tex. in .l. beneficiu. ff. de cõſtitutiõe principũ .l.
j. § in initio. de offi. pre. vi. De vltimis voluntati
bus in .l. libertorũ. ff. de leg. iij. De ɔ̃ctib⁹. in .l. re-
tenb⁹. ff. de pac. De cõſuetudinib⁹ in .l. de q̃b⁹ vt
ff. de legib⁹. De ſtatutis in .l. ceſar. ff. de publi. ⁊
vecti. in .l. ij. C. de nox. de reſcrip. in .c. cãm. de re-
2 ſcrip. in .c. l. 3. de p̃ben. ¶ Scðm iterp̃tãtio eſt facil̃
pa: vt videt̃ delictũ. Me. in .l. j. C. de bis q̃bus vt
3 indi. d. § ſi fundũ. ¶ Tertium. Illa interp̃tatio eſt
fugiẽda q̃ trahit ius ad grãz. Me. in .l. ſi marito.
4 ff. ſo. ma. ¶ Quartũ. Diſpoſitio quãtuñcũq; pena
lis eſt latiſſime interpretanda: qñ ſi nõ latiſſime
interp̃taret̃: vel in totũ euerteret̃ vel magnã pla
gã acciperet. Hoc p̃bat̃ in .l. j. § ſ3 ⁊ ſi qs. ff. de car
cdi. et in .l. j. § pecuniã. ff. de calũ. ¶ Quintũ. Idẽ
5 interp̃tatio eſt facienda ne act⁹ pereat. l. ſi qñ. de
6 leg. j. Item eſt faciẽda: vt v̾ba nõ ſint ſup̃flua. l. ſi
qñ. in prin. de leg. j. de v̾bo. ſig. abbate. ¶ Septũ
quantũcunq; in vna lege ſint poſite multe pene
non habent locum niſi in caſu in quo omnes ille
pene poſſent verificari. gloſ. in .l. mancipia. C. de
ſer. fu. vñ. c. quãq;. de vſur. in .vj. non poteſt habe
re locũ in iudcis. ¶ Septimuz. Qñ lex dicat̃ odio
8 ſa vel fauorabilis intelligit̃ ex proemio Bart. in
l. q̃ exceptionẽ. ff. de cõdi. inde. Bal. in .l. fi. ff. de
leg. tut. Attẽdit̃ etiã ad hoc principalis cã Ang.
in .l. inf̃ decedens de teſt. vbi aũt diſpoſitio cõcer
nit qualitatẽ agentiũ et patientiũ l3 ſit penalis:
tamẽ non eſt odioſa ⁊ reſtringenda niſi ex parte
eius cui venit imponenda pena ex parte v̾o eius
cuius fauorẽ reſpicit eſt fauorabilis ⁊ extẽdẽda.
Alex. in .l. venia. C. de in ius voc. Bar. ⁊ .l. ij. C. ꝙ
vi me. Si autẽ non cõcernit qualitatem agentiũ
⁊ patientiũ ſed qualitatem facti tunc illa diſpoſi
tio de ſui natura fauorabilis efficitur odioſa ⁊ re
ſtrigẽda ſi addat̃ pena ita ibi tradit̃ p mlta iura.

Inteſtat⁹ quis dec d t quatuor modis. pri
mo ſi nullum teſtm̃ fecit. ſcðo ſi fecerit ſed
non iure. tertio ſi fecit iure tamen poſtea ruptum
eſt poſthumi natiuitate vel irritum factum; eſt ca
pitis diminutione teſtatoris: quarto ſi nulli ſunt
heredes ex eo teſtamento: vt in auẽ. de hered. ab
inteſtato. in prin. poſſunt addi ⁊ duo aliũ modi ex
poſt facto. primus. ſ. per querelã expugnato teſta
mento. ſecundus per bonorum poſſeſſionem con
tra tab. vide Azo. in ſum. C. de ſuis et legi. hered.

Intruſus dicitur qui non canonice ſed per
violentiam occupat honores vel beneficia
eccleſiaſtica: vnde eſt fur et latro exiſtens in mor
tali et reſtitutioni obnoxius omnium que idem
recipit. de reſti. ſpolia. grauis.

¶ De inuentis.

Inuenta dupliciter dicuntur pro
prie ſcilicet ⁊ ſunt ea que prius que
rebantur ſicut proprie aurum inue-
nit qui huius gratia terrã effodit:
et improprie et ſunt que caſu inue-
nimus: ſicut dicitur auruz inuenire
qui ſepulchrum effodit pro tumulando cadauere
C. de theſau. l. vnica. in gloſ. et de vtriuſque hic
intendimus.

¶ Primo vero queritur vtrum inuenta ſint re- 1. q̃ð
ſtituenda ſub pena furti: et dico multa. ¶ Pri- 1. di.
mum Hiero. xiiij. q̃ð. v. multi. et Ang. eadem. q̃ð.
dicunt rapinam eſſe inuenta non reddere quod
improprie dicitur proprie vero eſt furtum. ff. de
fur. l. falſus. quod ſecundum. s. Tho. xxij. q̃ð. lxvj.
et Richar. et alios doct. eſt verum quando quis
animo retinendi nõ autez reddendi domino acci
pit rẽ inuentam que de propinquo fuit in bonis
alicuius ita quod habet dominũ quod intellige
niſi haberetur pro derelicta: imo idem puto etiaz
ſi ab antiquo domino caruit vt theſaurus inuen
tus et quis accepit animo non faciendi partem il
li cui debet quia etiã eo caſu illa res pro illa par
te dominum habet non antiquum ſed nouum. ſ.
eũ cui debetur quo inuito attrectatur in his vero
que nunquam fuerunt in alicuius dominio vt la
pilli in littore maris et aues ⁊ piſces et huiuſmo
di q̃ occupanti cõcedunt̃ nõ habet locum furtũ.
¶ Scðm. Si autem habẽs rem inuentã reſtitutio 2
ni: obnoxiam neſcit dñm rei publice denunciari
faciat ſcðm Archi. ⁊ ſi non inuenit̃ dabit̃ paupe-
ribus ſcðm Panor. ⁊ omnes docto. ar. de vſu. cũ
tu. ⁊ in auẽ. omnes peregrini. C. eo. de ſuc. niſi in
uentor ſit multum pauper ſcðm Archi. quia de li
centia epiſcopi vel penitentiarij eius vel confeſ-
ſoris illud ſibi retinebit. ¶ Tertium. Ad ſciendu3 3
vero cui debeãtur inuenta ſecunduz docto. ſic di
ſtinguendum. Nam aut nunquam fuerunt in bo
nis alicuius vt lapilli in litore maris ⁊ aues pi-
ſces beſtie ⁊ oĩa animalia non domeſtica ante ca
ptionem: ⁊ iſta occupanti conceduntur etiam in
fundo alieno modo ingreſſum fundi non prohi-
buerit dominus ſed de feris infra. § preximo. aut
fuerunt in bonis alicuius ſolũ ab antiquo vt the
ſaur⁹ ⁊ de huiuſmodi ſecundũ ſanctum Tho. eſt

eadē rō.i.ſunt occupātis:niſi qḋ ſm leges ciuiles
medietas eſt dñi agri:ſed de hoc infra §. ꝓximo
aut fuerūt de ꝓpinquo ⁊ talia inueniēs reſtitue-
re tenet̄.xiiij.q.v.ſi quid inueniſti.⁊.di.l. falſus.
etiā ſi ſint amiſſa ex ruina vel incēdio:vel nau-
fragio:vt.ff.de incēd.rui.nau.ꝑ totū:⁊ idē eſt de
iactatis in mare gratia nauis alleuiāde. ff.ad.l.
ro.de iac.l.ꝗ alleuiāde.Que q̄dē vera ſūt niſi ha
berētur ꝓ derelictis:qḋ fed.cōſi.xvij.credit eſſe ſi
dñs tacet nō perquirēs per ſe vel ꝑ alios: q2.d.l.
qui alleuiāde vr̄ imponere neceſſitatē ſtatim per
quirēdi res amiſſas:⁊ ſic iſta negligētia nō q̄rēti
tollit primā preſumptionē quā facit lex.ſ.qḋ non
habeant̄ ꝓ derelictis:niſi aliter cōſtet per quali
tatē act⁹ de volūtate dñi cū nemo preſumat̄ iacta
re res ſuas.d.l.falſus.§.ſi iactātiū.⁊.d.l.qui alle-
uiāde.Qḋ nota ꝓ limitatiōe dicēdorū infra nau
fragiū.§.ſ.⁊.iiij.nec poſſent talia inuēta nō habi
ta ꝓ derelictis vſucapi:q2 in eis deficit titulus ꝓ
derelicto:vt in.l.ſi quis merces.ff.pro derelicto.
vnde cōſuetudo occupādi iactata in mare:vel ra
pta a fluminib⁹: vr̄ expreſſe reprobari:per.di.l.
qui alleuiāde.⁊ ibi glo.no.non ob.qḋ loquit̄ de
iactatis in mare:q2 idem eſt de ablatis a flumi-
ne:vt ſunt ligna ⁊ huiuſmodi cū parū differāt ab
illis vt dicit lex.inſti.de rerū diui.§.vl.⁊ facit au
2.qḋ to.nauigia.C.de fur.
2.di. ¶Scḋo ſpāliter q̄rit̄ cuius ſint fere inuēte aues
⁊ hmōi aīalia:ū dico multa.☞Primū.Secundū
Direc.lib.iij.volucres piſces fere ⁊ hmōi que in
nullo⁹ ſunt bonis ⁊ q̄ vadūt quo volūt:naturali
ratiōe capiētī cōcedunt̄:nec diſtinguitur vtrū in
ꝓprio fundo vel in alieno licet is q̄ alienū fundū
ingredit̄ venādi vel aucupādi gr̄a poſſit a dño
prohiberi ne ingrediat̄:⁊ ſunt capiētis quādiu
ſua cuſtodia coercent̄:ſ3 in libertatē redduntur
qñ locū effugiūt capiētis.inſti.de re.diui.§.fere.
2 ☞Scḋm.Si aūt p̄dicta fuerint ab aliquo ſic vul
nerata vt capi poſſint ſm eūdē Dir.ſtatim intel
ligunt̄ eſſe vulnerātis:mō ea perſequat̄:q2 ſi deſi
nit perſequi:rurſus erūt occupātis:ſtandū tñ vr̄
cōſuetudini in his.Si aūt eſſent capta in laqueo
vel rete alieno nō ſunt accipiētis ſm glo. in.l.in
laqueū.ff.de acq̄.rerū do.⁊ iſti.de rerū diui.§.ſin
gulorū:licet rigor iuris videat̄ velle qḋ ſint ca-
3 piētis ibidē.☞Tertiū.Fere ſyluestres ſ3 domeſti
ce facte:ſicut pauones:columbe: cerui : cuniculi:
apes in alueo ⁊ hmōi:habētia conſuetudinē eun
di ⁊ redeūdi ad certū locū alicui⁹ poſſeſſoris:tā
diu ſunt poſſidētis locū:quādiu habēt animū re
uertēdi domū ⁊ nō vltra efficiuntur capiētis ſm
Direc.quē animū reuertēdi depoſuiſſe videntur
cum reuertēdi cōſuetudinē deſeruerint.d.inſti.
§.ceruos.Unde ſi his aufugiant nec horis debi
tis nō impedita reuertunt̄:fiūt capiētis:q2 cōſue-
tudo inducit̄ per binū actū.l.iij.C. de epiſ. audit̄.
Si autē eſſent incluſa in pratis vel in aliis locis
furtū cōmitteret̄.Et idē de piſcibus.arg.d. inſti.
§.apum.Si q̄s autē occupet examē apum in ar-
borib⁹ cuiuſcūq3 aut etiā fauū mellis furtum nō
cōmittit:l3 dñs arboris poſſit ingredientē ꝓhi-
bere.Intelligo aūt p̄dicta qñ hmōi habēt conſue
tudinē redeundi interueniente aliquo ope poſſi
dētis locū:vt pt3 de alueo apū:alioquin nō lice-
ret occupare apes aut aues in arborib⁹ vbi fauū
habent aut nidū.☞Quartū. Animalia naturali- 4
ter domeſtica vt galline ⁊ huiuſmodi:ſemꝑ ſunt
dñi et vbiq3 etiam ſi caſu aliquo territe euolaue-
rint a facie dñi ſui: et capiens ea reſtituere tene-
tur rem cū fructibus.d.inſti.§.gallinarū. et.ff. de
acqui.rerum dominio.l.naturalem.§.pauonum.
¶Tertio ſpecialiter queritur cuius ſit theſaur⁹ 3.q.
ſi inueniatur id eſt vetus depoſitio pecunie cui⁹
non extat memoria ſm Pet.de palu.vel condita
ab ignotis domini tempore vetuſtiori mobilia.
C. de theſau.l. vnica. et dico multa. ☞Primum. 1.di.
Theſaurum ex intentione nullus poteſt querere
alicubi etiam in ſuo fundo arte magica al's erit
fiſci ſm Accur.et.C.de theſau.l.vnica. nec in fun
do alieno inuito domino:nec etiam domino vo
lente ignorante opes abditas ſuo nomine id eſt
querentis.d.l.vnica.iuncta gloſ.pōt autem quis
querere in fundo ſuo: vt ibi et in alieno volente
domino nomine ipſius domini. ita quod que-
rēs intelligatur locaſſe operas. arg. ibidem imo
etiam nomine querentis ſi dominus ſciat queri
opes abditas:et conſentiat:quia poteſt querenti
totum ius ſuum tribuere:ſecus vbi ignoraret ibi
eſſe theſaurum et conſenſum preſtaret querenti
ex alia cauſa ficta.Sic intelligo dictam legē vni
cam.☞Secundum.Si quis theſaurum inuenit in 2
ſolo ſuo ſm mentem.s.Tho. et ſm omnes docto.
eſt totus inuentoris : et hoc eſt de iure naturali
ſcḋm glo.inſti.de rerum diui.§.theſauris. nec di
ſtinguitur an caſu vel ex intentione inuenerit:q2
d.l.vnica.queſtionem iſtam permittit.☞Tertiū. 3
Si vero in loco alieno alicuius ſcilicet priuati
inuenit:aut hoc eſt a caſu: et ſic medius inuento
ris et medius domini loci vt ad pacem ſeruandā
ſtatuerunt iura ciuilia licet de naturali equitate
ſit inuētoris:aut dedita opera:⁊ in hoc ſunt opi
niones:quia Hoſt. dicit quod totus eſt inuento
ris ⁊ ſequuntur Piſa. Pe.de palu.Archi. et mul
ti.alle.d.l.vnicam.⁊ iſta opinio eſt vera:ſi cōſen
tiat dominus non ignorans ⁊ totū tribuat que-
renti:vt quia ipſe non vult querere vel alia cau-
ſa.Et ſ3 iſtā etiā opinionē ſcripſi in aur.ro.in cō
muni virgi.euāgelio primo:te caſu.xxxix.alii ve-
ro vt ſupple. roſ. et ſum. ang. dicunt quod totus
erit domini fundi ſi eo inuito querit : quod pla-

num eſt per. d. l. vnicam. imo etiam ſi eo valente et ſuo nomine querit: quia. d. l. vnica. hoc prohibuit fieri et in penam totum ſtatuit eſſe domini et iſta opinio eſt vera quando dominus conſentit querenti ignorans quod theſaurum querat: vel quando non tribuit querẽti totum quod inuenerit nec aliquid paciſcitur: vtroqꝫ tamen caſu ſm iuriſtas querens habebit operum mercedem. Sed iſta opinio eſt falſa eo modo quo alia eſt vera ſcilicet ſi dominus ex certa ſcientia conſentiat: quia ius ſuum quod habet in querendo trãſferre poteſt in alium nec. d. l. vnica. dicit indiſtincte: quod totus theſaurus ſit domini ſi ꝗs querat eo volente: ſed eo volente ignorãte opes abditas: vt quia conſentit queſtioni neſciens qđ theſaurus queratur.

4 ¶ Quartum. Si autem inuenerit in loco ſacro vel religioſo. d. §. theſauros. dicitur idem eſſe quod ſi inueniſſet in loco ſuo: vnde totus erit inuentoris indiſtincte ſiue a caſu ſiue ex intentione inuenerit: et hoc tenuit Joan. xiiii. q. v. ſi quid inueniſti. in gloſ. et ſequitur ſum. roſel. ſꝫ hoc reprobat ſum. Angel. et vult eſſe idem ac ſi inuentus fuiſſet in loco alieno et a caſu erit medius inuentoris: dedita vero opera ſine voluntate aut cum voluntate domini ignorantis totus erit prelati: et expreſſe tenent docto. in. d. §. theſauros. quia hodie eccleſie et loca ſacra ſunt prelatorũ: et iſta eſt veritas: et ſi qua eſt inter leges diſſonantia. vide doct. in. d. §. theſauros. et dicta. l. vnica.

5 ¶ Quintum. Si autem inuenerit in loco publico fiſci vel ciuitatis: dimidiꝰ erit inuentoris et dimidius fiſci vel ciuitatis. d. §. theſauros. quod gl. in dicta. l. vnica. intelligere videtur iuxta predictam diſtinctionem: vt ſcilicet ſi a caſu inuenitur diuidatur: ſi ex intentione totus ſit domini loci ſi non acceſſit voluntas domini ſcientis: et hoc eſt verum quia. d. l. vnica. loquitur de loco alieno indiſtincte. Hic tamẽ aduerte quod in ſuo loco inuenire non dicitur vſufructuarius: nec ille qui habet bona hypothecata: nec mariꝰ ſi inuenit in fundo dotali: vnde tenebit quidem theſaurum in vita vxoris ſed ſoluto matrimonio reſtituere tenetur: vide Bart. in. l. ſi is. §. ſi. ff. de acqui. rerum domi. emphyteota vero qui habet vtile dominium diuidet cum domino habente directũ. vide Bart. in. l. in cauſe. circa ſi. ff. de procura. et ſi dominus directꝰ inuenerit vtilis poterit dimidium petere ſm Ang. de are. d. §. theſauros.

6 ¶ Sextum. Secundũ Pet. de pa. hodie vbicunqꝫ inueniatur theſaurus de cõſuetudine eſt principis ſed ego dico iſtam conſuetudinem in conſcientia non ligare: quia non eſt introducta per modum legis ſed violẽtie: nec fuit vnquam moribus vtentium approbata niſi violenter: eſt etiam cõtra iura canonica que volunt bona incerta ſi reſtituẽda ſunt eſſe pauperũ et ſi nõ ſunt reſtituẽda eſt cõtra iura ciuilia: et cõtra naturalẽ equitatẽ: vt patet in. d. §. theſauros. vbi dicitur quod diuus adrianus naturalẽ equitatem ſequutus et c. cõtra quã equitatẽ conſuetudo non poteſt.

¶ Quarto queritur vtrũ emẽs domũ pro centũ in qua poſt reperit theſaurũ valẽtẽ ducẽta teneatur dño: et dicit Lud. de ro. qđ tenet: et qđ ſic conſuluit et obtinuit in curia ꝙ in hoc nõ habet locũ remediũ. c. cũ cã. de emp. ſ. qđ reſcindatur ꝯtractus vel reſtituatur plus: ſed de iure verius eſt qđ nõ teneatur: qꝛ theſauri nullus eſt dñs vt ex diffinitiõe patet: et caſus eſt in. l. ſ. C. de euic. et. l. nunqꝫ §. theſaurus. ff. de acquir. rerũ domi. et ſic remanebimus in diſpoſitione iuris cõis: vt. ſ. totus ſit inuentoris ſi inuenit in ſuo ſolo: vt. dict. l. vnica iſte aũt emptor eſt dñs: vnde erit ſuus totus. Et hoc eſt indubitatũ ſi emptor nihil ſciuit de theſauro et confirmatur per. l. a tutore. iuncta gloſ. ff. de rei vendi. vbi pecunia iuuẽta per modũ theſauri cedit emptori ſecus ſi nõ per modũ theſauri vt qꝛ murata fuit in muro ita ſcilicet quod ibi nõ fuit ab antiquo. Nec ob. qđ vẽditor theſaurũ nõ vẽdidit: qꝛ nõ ideo dicitur eſſe inuẽtoris quia emit: ſed qꝛ inuenit. Si vero ſciebat et propterea emit dubiũ eſt: ſed tamẽ. s. Tho. ii. ii. q. lxvi. ar. v. videtur tenerẽ quod licite ematur: quod ſum. ange. verũ dicit ſm iuris rigorẽ: de equitate tamen partẽ deberet vẽditor habere: quo ad cõſcientiã vero videtur inueniſſe ex quo ſciebat: et ſic ſi a caſu medius erit ſuus ſi a propoſito totus cedet domino. d. l. vnica. ſed ego dico qđ qꝛ ſm leges dñs poteſt ingreſſum ſui fundi prohibere ad querendum ea que dño carẽt: puta aues et theſaurũ: ſi inuenit dedita opera domino prohibẽte totus erit domini vt planum eſt: quia violenter cõtra iura intrauit: ſi vero domino conſentiente ex ignorãtia ſimiliter totus erit dñi qꝛ dolus fuit in cauſa ſi autem dño conſentiente ſcienter totus erit querentis: quia etiam de burſa dñs potuit tradidiſſe theſaurũ: ſi vero a caſu et tacuit totus eſt querentis naturali equitate vt dictũ eſt: et etiam hoc loco ius ciuile quod dño ad pacem dat partem nõ dabit eam: quia ceſſat ratio conſeruande pacis: ex quo dñs fundi nihil ſcit de inuẽtione theſauri ante fundi venditionem.

¶ Quinto queritur quid de inſula inuẽta in mari aut terra per alluuionem addita alterius terre: et diſtinguo: vt inſtit. de re. diui. §. inſula. Nã inſula nata in mari eſt occupantis in medio vero fluminis eſt cõmunis habentibꝰ predia iuxta flumẽ hincinde: ſi vero nõ eſt in medio eſt eiꝰ cui eſt proximior: ſi tñ fluuiꝰ diuidatur et cingat agrũ ciꝰ remanet ager cuiꝰ erat: ſi autẽ fluuiꝰ mutat 5

alueuz: primus alueus efficitur eorū qui predia iuxta illū habēt ſecundus vero eſt publicus: ⁊ ſi reuertitur ad primū: ſecūdus erit habētiū predia circa illuz. Ager aūt inundatus aqua ea recedente remanet eius cuius erat: hec ibi. Si tamen aliud haberet conſuetudo ſtandum erit illi.

Inuētariū eſt libellus in quo bona hereditaria vel etiā alia apud aliquē inuenta ſcribuntur. Qđ q̄dē heredi facere eſt vtile: q2 ſi nō fecerit tenebitur de oīb⁹ legatis ⁊ debitis: ſi autē fecerit grauari non poterit vltra vires hereditatis modo ceperit facere infra tres dies a morte teſtatoris: vel poſtq̄ ſcit ſe inſtitutū heredē ⁊ ſcribat oēs res defuncti ſub teſtib⁹: ⁊ pficiat infra quadraginta dies: vel infra annū ſi res ſunt remote.

Inueſtitura pprie eſt poſſeſſiōis rei traditio: pprie vero alicuius corporei loco poſſeſſionis in manibus poſitio: vt quando dn̄s dat haſtā vaſallo: vel quid ſimile dicēs ſe facere inueſtiturā: vt in lib. feu. in titu. quid ſit inueſtitura. Et quidē eſt fienda inueſtitura corā teſtibus. ſed nō q2 nō valeat ſine teſtibus ⁊ inſtrumēto: ſz vt veritas pbari poſſit. Et ſi fiat de beneficio nouo. tūc ſi habet inueſtiēs pares. i. vaſallos alios corā tribus vel ſaltē duobus ex eis tenetur facere: ſi vero nō habet faciat corā aliis idoneis teſtibus. Si vero de veteri inueſtiat beneficio fieri poteſt corā quibuſcūq̨ idoneis teſtibus: vt in titu. qui teſtes ſunt neceſſarii. Et etiā idem eſt ſi eſt clericus qui de propriis bonis inueſtit. de rebus vero eccleſie admittuntur omnes idonei teſtes ſecundum hoſtien.

Inuidia dīcitur ex. s. Tho. 2^2. q. xxxvi. colligitur eſt triſtitia de bono alieno in quātū maculā pprie glorie vr̄ inferre: p quo ſciēdū vt ibi patet quod quadrupliciter homo triſtatur de bono alieno. ¶ Primo q2 inde timetur maluz ſibi vel aliis bonis: ⁊ hoc nō eſt inuidia ſed effectus timoris ſm philoſophū ſcdo reth. ⁊ pōt eſſe ſine peccato. ſcz qn̄ timetur iniuſtū malū ſicut exo. xv. letatus eſt iſrael de ſubuerſiōe egyptiorū iniuſte perſequentium. ¶ Secūdo ex hoc q̄ illud bonū nobis deeſt: quod proprie dicitur zelus ſm philoſophū ibi qui eſt laudabilis ſi ſit circa boneſta ſeu virtutes ſecūdū illud. i. cor. xiii. emulamini cariſmata meliora: ſi vero ſit circa temporalia poteſt eſſe cum peccato vel ſine eo modo ſcilicet quo ⁊ appetitus temporaliū. ¶ Tertio inquātū ille cui accidit bonum eſt eo indignus quod circa boneſta ex quibus quis iuſtus efficitur accidere non poteſt ſecūdum philoſophum ibi: ſed circa diuitias ⁊ huiuſmodi qui dignis ⁊ indignis poſſunt accidere: que triſtitia ſecūdū eundē vocatur nemeſis ⁊ pertinet ad bonos mores: quia ſcz conſiderauit diuitias ⁊ huiuſmodi ſecundū ſe prout poſſunt magna videri nō aſpicientibus ad eterna: ſed ſm ſacrā ſcripturā iſta triſtitia reprehenditur: q2 huiuſmodi bona indignis ex iuſta dei diſpoſitione proueniunt ad correctionem vel dānationem ſm illud. ps. noli emulari ⁊c. ¶ Quarto triſtatur quis de bono alterius inquātū illud eſt diminutiuū pprie glorie vel excellētie ⁊ hoc pprie eſt inuidere. Unde inuidia ſemper eſt peccatū ſm. s. Tho. ⁊ philoſophū vbi. s. q2 dolet de eo ſup quo gaudēdū eſt. s. de bono: ⁊ de gn̄e ſuo eſt pctm̄ mortale ſm. s. tho. q2 directe contrariatur charitati q̄ de bono primi gaudet: pmi tn̄ mot⁹ ei⁹ rōne imperfectiōis vel indeliberatiōis act⁹ nō ſunt pctā mortalia: nec etiā ſi bonū de quo dolet ſit quid minimū: vt patet ma. q. io. ar. ii. Filie aūt eius ſm Greg. in mor. ſunt quinq̨. s. odiū ſuſurratio detractio. de quibus vide in titulis ſuis: ⁊ ſimiliter exultatio in aduerſis ⁊ triſtitia in proſperis: que de genere ſuo ſunt peccata mortalia qn̄ propter inuidiā hoc eſt: niſi excuſet indeliberatio actus vel modicitas rei.

i Perdulia infra latria.
i Pocriſis vide infra ſimulatio.
i Potheca. vide infra pignus.

¶ De ira.

Ira ſm Aug. eſt appetit⁹ vindicte. ſm Ari. vero eſt accenſio ſanguinis circa cor. ſed ſm. s. Tho. ma. q. xii. ⁊. ii. ii. q. clviii. ira vtrūq̨ predictoruz cōplectitur: ſed primū formaliter. ſecundū vero materialiter: vnde cōpleta diffinitio eſt vt ira ſit accenſio ſanguinis circa cor propter appetitū vindicte: ⁊ idē dicit do. Albe. iiii. diſtin. xxxv. Ex quo ſequitur quod ira vt dicit. s. Tho. in. iiii. diſti. xv. ſumitur tripliciter primo vt ſonat habitum vitioſum. ſecundo vt eſt actus voluntatis appetentis vindictam. tertio vt eſt paſſio id eſt actus vel motus ſenſitiuus conformis predicto actui voluntatis qui eſt cū tranſmutatione corporali. i. ſanguinis accenſione. vt autem eſt paſſio tres ſunt eius ſpecies ſecundum philoſophum. iiii. ethi. ⁊. s. Tho. ii. ii. vbi. s. ſcilicet acuta que eſt eorum qui facile iraſcuntur: ⁊ cito quieſcunt amara quo ad eos qui diu tenent memoriam iniurie: ⁊ grauis quo ad eos qui nolunt iram deponere niſi ſubſecuta vindicta.

¶ Primo vero queritur vtrū ira ſit illicita: ⁊ dicit s. Tho. ii. ii. vbi. s. qđ in paſſiōibus appetit⁹ ſenſitiui dupliciter eſt malū. prio. s. q2 paſſio eſt malū ſiue repugnās rationi cuiuſmodi eſt inuidia que dolet de bono: ⁊ ſecūdo ſm ſuperabundantiā vel defectū. Et prio mō ira nō eſt mala: q2 eſt appetitus vindicte quā q̄s pōt bn̄ appetere: puta ad correctionē vitioruz ⁊ conſeruationē iuſtitie i. qō

ſm ordinẽ ratiõis.quo caſu fit a deo cuiꝰ miniſter ptãs puniẽs dr.ro.xiii.ꝛ ſimiliter male: puta ad malũ eiꝰ q̇ eſt puniẽdus:ſꝫ ſcdo mõ in ira põt inueniri malũ:qñ.ſ.aliquis iraſcit̃ plus vel minꝰ preter rationẽ rectã.Uñ ad rõnẽ ſi ſe habeat iter cedẽter trahit eã a ſua rectitudine ꝛ habet rõnẽ mali:ſi vo ſe habet cõſequẽter prout.ſ.appetitus ſenſitiuus mouet̃ cõtra vitia ſm ordinẽ rõnis eſt ira bona que dr ꝑ zelũ:que rõnis oculũ turbat qꝛ in executiõe actꝰ iudiciũ rõnis aliqualiter impedit eiꝰ tñ rectitudinẽ nõ tollit. Nõ eſt aũt contra rõnẽ virtutis:vt intermittat̃ deliberatio rõnis:i executiõe eiꝰ qd̃ eſt rõne deliberatũ: qꝛ etiã ars impediret̃ in ſuo actu:ſi dũ debet agere deliberaret de agendis.hec ex illo virtualiter.

2 ¶ Secũdo querit̃ vtrũ ira ſit pctm̃ ꝛ dicit.ſ.tho. vbi.ã.ar.ii.ꝙ ita cũ ſit paſſio ſenſitiui appetitus eſt mala ſi ordinẽ rõnis excludat. Qui quidẽ ordo in ira põt cõſiderari dupliciter.primo q̃tum ad appetibile in quo tẽdit qd̃ eſt vindicta quã ſi quis ſm rõnis ordinẽ appetat eſt ira laudabilis ꝛ vocat̃ ira per zelũ ſi vero cõtra ratiõis ordinẽ appetat qualitercũqꝫ puta ꝙ puniat̃ qui nõ meruit vel vltra q̃ meruit vel nõ ſm legitimũ ordinẽ.intellige per habẽtẽ autoritatẽ vel nõ ꝓpter debitũ finẽ qui eſt cõſeruatio iuſtitie ꝛ correctio culpe eſt appetitus vitioſus ꝛ vocat̃ ira per vitiũ.ſcdo q̃tũ ad modum iraſcẽdi.vt.ſ.motus ire nõ immoderate ferueſcat: nec interius: nec exterius.quod quidẽ ſi pretermittatur.nõ erit ira abſqꝫ peccato etiam ſi quis appetat iuſtam vindictam hec ex illo virtualiter.

3 ¶ Tertio querit̃ vtrũ omnis ira ſit peccatũ mortale.ꝛ dicit idẽ vbi.ii.ar.iii.ꝙ quãdo eſt inordinata ex parte appetibilis iuxta.d.§.prior de genere ſuo eſt peccatũ mortale:qꝛ cõtrariatur iuſtitie ꝛ charitati.licet poſſit eſſe veniale ꝓpter imperfectionẽ actus quia ſcilicet preuenit deliberationẽ.vel eſt de aliquo modico ꝙ quaſi nihil eſt reputãdũ:ita ꝙ etiã ſi actu inferatur nõ erit peccatũ mortale:puta parũ trahere puerũ per capillos vl' huiuſmodi. Quãdo vo eſt inordinata q̃tũ ad modũ iraſcẽdi:nõ habet ex ſuo genere rationẽ peccati mortalis licet poſſit eſſe mortale puta ſi ex vehemẽtia ire excidat quis a dilectiõe dei ꝛ proximi.hec ex illo. Ex quibus omnibꝰ patet ꝙ ſuppoſita deliberatiõe actus ꝛ notabilitate vindicte quinqꝫ modis ira eſt mortale:ſcilicet ſi quis primo appetat puniri eũ qui nõ meruit:vel ſecũdo pluſq̃ meruit.vel tertio ab eo qui iure nõ poteſt:vel quarto fine nõ debito vel quinto ſi ex ire feruore quis cadat a charitate dei vel proximi: quod tamẽ non erit niſi actu aliquid fiat dicatur vel cogitet̃ cõtra deũ vel proximũ puta blaſphemando deũ.aut maledicendo proximũ vel nõ occurrendo in neceſſitate.

¶ Quarto q̇ritur quot ſunt filie ire.ꝛ dico ꝙ ſm s. Tho.vbi.ã.poſt Greg.ꝙ ſunt ſex.primã.ſ.rixa qua duo vel pauci cõtradicũt in factis ſe ꝑcutiẽdo.ſcda tumor mẽtis:qui eſt qñ homo cogitat diuerſas vias vindicte ꝛ talibus cogitatiõibus replet animũ ſuũ.tertia cõtumelia qua verba iniurioſa cõtra ꝓximũ dicuntur.quarta blaſphemia qua ſimilia dicunt̃ cõtra deũ:quinta clamor.i.inordinata ꝛ cõfuſa locutio:ſexta indignatio:qua ſ.quis aliquẽ indignum reputat ꝙ cõtra eũ tale quid fecerit. Addũt q̇dã maledictionẽ ſeditionẽ bellũ ꝛ vindicationẽ:ſꝫ oĩa hec reducunt̃ ad predicta. Et tumor quidẽ mẽtis eſt veniale vel mortale ſm qd̃ ꝛ ira a qua ꝓcedit:clamor aũt eſt veniale niſi per accidẽs rõne ſcãdali ꝛ ſimiliter indignatio:vindicatio vo eſt ꝓprie effectꝰ ire ꝛ eſt peccatũ ſicut ꝛ illa.de rixa aũt ꝛ cõtumelia ꝛ blaſphemia ꝛ de aliis vide in locis ſuis. 4.q.

¶ De irregularitate.

Irregularitas quaſi priuatio regule ab in.i.nõ mutato.ſ.n.in.r.ꝛ regula: ꝛ irregularis priuatus regula dr. Et eſt irregularitas ſm Spe.no. ſeu impedimẽtũ canonicũ ex facto ſiue de facto ꝓueniẽs quo q̇s ad eccleſiaſticos ordines ꝓmoueri ꝛ iã ꝓmotus in eis miniſtrare ꝓhibetur. ar.de tẽpo.or.c.vlti.vñ differt a ſuſpẽſione:qꝛ eã includit ꝛ addit:cũ ſuſpẽſio importet inhabilitatẽ ad executionẽ ſolũ irregularitas aũt ad executionẽ ꝛ ordines.vt.j.ſuſpẽſio.in prin. ¶ Cõtrahitur aũt irregularitas in genere tribꝰ modis.ſ.ex delicto:ex defectu corporis:ex defectu ſacramẽti de q̇bus habes ꝑ doct.in.c.niſi cũ.§.ꝑſone vo.de renũ.ſed ſpecificãdo cõtrahitur in caſibus.25.q̃tũ ad hoc ne poſſit aliquis promoueri aut iã promotus miniſtrare de quibus caſibus patebit per ſequẽtes queſtiões:preſuppoſitis regulis que date ſunt.ã.homicidium.iii.§.j.

¶ Primo ergo querit̃ vtrũ irregularitas cõtrahatur per homicidium ꝛ mutilationẽ:ꝛ dico qd̃ ſic vt ſupra homicidium.iii.per totum. 1.qõ

¶ Secũdo querit̃:vtrũ contrahat̃ irregularitas ſuſcipẽdo ordines in excõicatiõe maiori:ꝛ dico qd̃ ſic.vt in.c.j.de eo q̇ fur.or.ſu.ꝛ.c.cũ illorũ.de ſentẽ.excõi. Et licet inferior papa aliquãdo poſſit abſoluere talẽ ab excõmunicatiõe in qua erat nõ tamẽ poterit diſpẽſare ſecũ in tali irregularitate niſi de mãdato pape ſiue ſciẽter excommunicatus exiſtẽs ordines ſuſceperit ſiue ignoranter ſcilicet facti memoriã non habens aut ignorantia iuris hoc nõ credens ſibi eſſe prohibitum:vt in.d.c.cum illorũ. Si tamẽ iſte efficiatur religioſus poſt laudabilem conuerſationem in religione per aliquod tempus poteſt epiſcopus diſpen- 2

ſare cũ apl'ica auctoritate: vt in.c.ſi.de eo q̃ fur. or.ſu. diſpẽſat etiã abbas cũ monachis ſm qd di ctũ eſt.s̃.abbas.§.u.⁊ qd de excõicato dictũ ẽ ſm Ray.locũ habet i ſuſpẽſo vel iterdicto vel ſimpl'r vl'a talib⁹ ordinib⁹ ſi ipſos recipit ſic ſuſpẽſus.

3 ¶ Tertio querit̃ an cõtrahat̃ qñ q̃s vna die ordines minores ⁊ ſubdiaconatũ recipit: ⁊ dico qd ſic.c.cũ.b.de eo q̃ fur.vel ſi duos ſimul ſacros ordines ſuſcipit.c.fin.de eo qui fur.or.ſiue hoc faciat vno die v̾o ſiue ficto ſicut cũ quis cõtinuat ieiuniũ vſq; ad dñicã de tẽp.or.c.l'ras. Sz cũ iſto poteſt ep̃s diſpẽſare vt in ordinibus non furtiue ſuſceptis poſſit miniſtrare dũmõ ei nõ fuerit ꝓhibitũ ſic ordinari ſub pena excõicatiõis late ſnie: q2 tũc nõ poſſet niſi ſicut dictũ eſt de eo q̃ excõicatus ordines ſuſcipit: in ordine aũt ſic furtiue ſuſcepto vel ad maiores null⁹ põt niſi papa diſpẽſare ſm Jo.an.⁊ vr̃ ſequi Pañ.in.c.j.de eo qui fur.or.⁊ facit tex.d.c.in ſi.iũcto.c.ſeq.⁊.d.c.l'ras qd intelligẽ niſi intrauerit religionẽ: q2 põt ep̃s tunc pape autoritate diſpẽſare: vt.d.c.ſi.⁊ etiam

4 abbas.c.ij.de cle.qui fur.or.ſu.

¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ ꝯhat̃ p iterationẽ ſacramẽtorũ ĩprimẽtiũ characterẽ: ⁊ dico qd ſic ſi fiat ſciẽter tã quo ad miniſtrãtẽ q̃ quo ad ſuſcipiẽtẽ. ar. lxviij.di.c.j.⁊ de cõſe.di.j.dictũ.⁊ ſic indiſtincte tenet arch.ſ3 limitat Sco.in.iiij.di.iiij.de baptiſmo tñ de alijs ĩprimẽtib⁹ characterẽ nõ inuenit̃ expreſſu3: ſicut de baptiſmo: vt.in.c.ij.de apo. Et iõ ſciẽter baptizãs ſm Hoſt.ſi eſt cleric⁹ deponẽdus eſt ar.c.q̃ bis.⁊.c.eos.de cõſe.di.iiij.ſi v̾o laicus eſt excõicãdus nec poterit ordinari: vñ etia3 acolit⁹ q̃ miniſteriũ ꝓbuit ſciẽter ꝑſbytero baptizãti ſi publicũ ſit nõ debet ad ordies ꝓmoueri niſi religionẽ ĩtrauerit quo caſu põt ep̃s ſecũ diſpẽſare: ſi v̾o ſit occultũ ꝓmoueri poterit poſt pnia3 d.c.ij.licet q̃dã ⁊ male ſm Pañ.ibi dicãt illud.c. intelligi qd iſte acolit⁹ rebaptizauerit vel fuerit rebaptizat⁹ ſi v̾o rebaptizat q̃s ignorãter ignorãtia facti exhibita pri⁹ debita diligẽtia oĩno excuſat̃ nõ aũt ex ignorãtia iuris cũ hoc nõ ſit cõtra ius diuinũ. Si v̾o q̃s rebaptizat̃ ſciẽter eſt irregularis: ſi vero ignorãter ignorãtia iuris ſimiliter eſt irregularis: ⁊ ſimiliter eſt irregularis ſi fuit ignorãtia facti ⁊ poſtq̃ ſciuit habuit ratum di.l.cõfirmãdũ.⁊.j.q.vij.qui in quilibet ſi v̾o nõ habuit ratũ eſt irregularis ſm Goſ. indigẽs diſpẽſatiõe ep̃i: ſ3 veri⁹ dicit Hoſt. ⁊ ſequit̃ Sco. qd nõ eſt irregularis ſ3 excuſat̃ ſicut ⁊ cõferẽs ex ignorãtia probabili.arg.c.placuit.j.q.iiij. Nec ob.d.c.qui bis.⁊ qd ibi no.q2 ſm Sco.illud.c.cũ accipiat̃ ex pnĩa theodori ep̃i cantuarieñs infligere nõ põt irregularitatẽ: niſi forte dicatur qd oĩa cap. a gratiano poſita in decreto ſunt cõfirmata per papã qd nõ eſt manifeſtũ: ⁊ adde quod confirmatio ſimplex nihil addit diſt.xij.ꝑceptis. de confir.vti.vel inuti.cũ dilecta.cũ.c.ſeq. de priui.q2 intentionis.vnde etiã ſi foret cõfirmata irregularitatẽ nõ induceret. Si vero rebaptizat q̃s aut rebaptizat̃ in dubio.ſ.poſt debitam diligentiã non inducit̃ irregularitas: q2 non dr̃ iteratũ qd neſcit̃ factũ eſſe.de conſe.diſt.j.ſolẽnitates. et di.iiij.ſi nullam.et de preſby.non bap.veniens. Similiter nõ eſt irregularis qui coacte coactione abſoluta fuit rebaptizatus: ſecus in cõditionata: vt not.Innocen.c.eos.de conſe.diſt.iiij.

¶ Quinto q̃rit̃ vtrũ ꝯhat̃ p infidelitatẽ: et dico qd ſic: ſi ſit apoſtata a fide ſicut fecit iulian⁹: vt in.c.iulian⁹.xj.q.iij.verũ eſt tñ qd ſi q̃ apoſtatauerint propter iuſtũ timorẽ ſi erãt ſacerdotes ſolus papa diſpẽſabit: ſi vero diaconi vel iferioris gradus aut laici: ep̃s poterit diſpẽſare: ſi aũt voluntarie ſine timore aliquo apoſtatarũt ſolus papa diſpenſat cũ eis: vt in.c.pſbyteros.diſt.l. ſm Inn.in.c.j.de apoſt.⁊ ho. oẽs tales apoſtate hodie ſunt vere heretici: ⁊ in ipſis habent locũ oĩa iura de hereticis: et pene ꝯtra eos ſtatute de irregularitate apoſtatarum a religione: vide.s̃.apoſtaſia.§.xvij. Si aũt fidelis fiat hereticus ſi clericus erat poterit poſt penitentiam et abiurationẽ in ordine ſuſcepto miniſtrare: ſed in ſuſcipiẽdis: tam clerici q̃ laici ſunt irregulares: vt.j.q.vij.ſaluberrimum. et idem eſt de eo qui in cõtemptum ab hereticis ſe fecit ordinari, cum quibus ſolus papa diſpenſat.j.q.vij.conuenientibus. 5

¶ Sexto queritur vtrũ incurratur per infamiam iuris aut facti: et dico q̃ ſic de quo habes ſupra infamia.§.iij. et exemplũ infra ſuperſtitio.§. vlti. de ſortilegio manifeſto. 6

¶ Septimo q̃rit̃ vtrũ incurrat̃ per ordinari ab ep̃o excõicato: ⁊ dico qd ſic: q2 executionẽ conferre põt: q̃ eã non h3.j.q.j.gr̃a.⁊.c.ſtatuimus.et.q. vij.daibertũ.ſi tñ hoc fecit ignoranter ſic diſpenſare poterit ep̃s tam in ſuſceptis q̃ in ſuſcipiendis: ſi v̾o ſciẽter ſol⁹ papa.de or.ab epi.q̃ re.c.ij. Et idẽ dico de ordiatis a ſchiſmaticis. de ſchiſ. fraternitati.ſm Ber.ibidẽ. Vñ no.qd l3 heretici excõicati: ſimoniaci in ordine vel bñficio ſchiſmatici: depoſiti ſuſpenſi interdicti et degradatẽ verũ xp̃i corp⁹ ꝯficiãt ⁊ veraciter ordines ꝯferãt ſi verã formã cõſeruent eccl'ie.diſtin.xix.ſcdm. et j.q.j.dñs.⁊.c.qd quodã.⁊ de cõſe.diſt.iiij.oſtẽdit̃ur: ordinati tñ a talib⁹ non habent executionẽ: ⁊ ſic tales ordinationes irrite dicunt̃. de ſchiſ.c. j.Scdz Goſ.tñ ⁊ Hoſt.ordinati a talib⁹ coactione p metũ cadẽtẽ in ꝯſtãtẽ virũ nõ indigẽt diſpẽſatiõe: ⁊ magis placet: vel ep̃s poterit diſpẽſare. Hodie tñ iſta habent moderationem magnã ex cõſtitutiõe ꝯcilij ꝯſtantieñs: vt.s̃. excõicatio.v. notabili. iiij. vnde nõ incurrit̃ irregularitas iſta 7

niſi quo ad illos quos per dictam conſtitutionē vitare tenemur.

8 ¶ Octauo q̄rit̄ vtrū incurrat̄ ꝑ ſuſceptionē ordinis ab eo q̄ renūciauit ep̄atui: et dico q̄d nō ſi reſignauit loco ſolū ⁊ nō dignitati et interuenerit licētia ep̄i ꝓprij: q̄r ſic remanſit ep̄s: ſed dicta licētia nō interceſſit efficit̄ irregularis. de ord. ab epi. q̄ re. c. j. ſi vero reſignauit nō ſolū loco ſꝫ etiā dignitati: tunc ordinatus a tali cū licētia ſui ep̄i in minorib⁹ ordinib⁹ nō eſt irregularis ſed ſine licentia ſui prelati vel ſi maiores ordines a tali ſuſceperit ſcienter vel ex ignorantia craſſa ſic irregularis eſt et ſolus papa diſpenſat: ſi vero ex ignorātia ꝓbabili ſic etiā irregularis eſt: ſed epiſcopus poterit diſpenſare: vt in dicto. c. j.

9 ¶ Nono q̄rit̄ vtrū incurrat̄ per receptionē ordinis ab alieno ep̄o ſine licētia ꝓprij prelati: ⁊ dicunt aliqui q̄d ſic ſi ordinator ſit ſuſpenſus ꝑ annum a collatiōe omniū ordinū: de tēp. ordi. eos. li. vj. q̄d intellige ſi ordinatus erat clericus: ⁊ de anno continuo et integro. de electio. prouida. li. vj. ſed ſm gloſſ. in. d. c. eos. et Goffr. licet ordinator ſit ſuſpenſus: tamē ſic ordinati non ſunt ipſo iure irregulares: ſed ſunt ſuſpendēdi per. c. quod trāſlationem. de tempo. ordi. vbi tenet idem domi. Ant. et ſi celebret antequam ſuſpendatur non efficiuntur irregulares: et hoc ſequitur Hoſtien. Paul. et Guil. et magis placet: licet grauiter peccent celebrando antequā eorum prelati habeāt ratam talem ordinationem: vt not. in. d. c. eos. Fallit hoc quando p̄lati ſunt manifeſte ſuſpenſi propter alienorum ordinationē: quia quādiu ſic ſunt ſuſpenſi eorum ſubditi ſine eorum licentia poſſunt ab alienis vicinis ep̄is ordinari: vt in. d. c. eos. Sunt autem manifeſti per iuris euidentiam quia conuicti ſunt in iudicio vel cōfeſſi aut quia manifeſte ordinauerunt alienum. Et nō ſolum in epiſcopis: ſed in abbatibus et quibuſcūq; ordines conferentibus locum habent predicta. Quo ad vltramontanos aſit ab ep̄o citramontano ordines ſuſcipientes ſine licentia epiſcopi de cuius dioceſi traxerunt originē: vel in cuius dioceſi beneficiati ſunt: que conſtat per literas patentes cauſam rationabilem continentes quare ipſos nolit vel non poſſit ordinare: tene q̄d ſunt ipſo iure ſuſpenſi tali ſuſpenſiōe quod ſi celebrāt efficiuntur irregulares: nec poterunt a tali ſuſpēſione abſolui niſi per papam: vt in. c. j. de temp. or. li. vj. Et hec pena locum habet in quibuſcūq; ordinib⁹ receptis ab epiſcopo italico a quocūq; vltramontano ſm communem opi. in. d. c. j. non autē ab italico ordinato ab vltramōtano epiſcopo: vt ibi tenet gloſſ. ſimiliter non habet locum in exiſtētibus intra montes ſi ab italico ep̄o ordinētur vt ibi no. Et ſi queratur quis poſſit dare iſtam licentiam accipiendi ordines ab alieno epiſcopo: dico q̄d epiſcopus de cuius dioceſi eſt oriūdus vel in cuius dioceſi habet beneficiū eccleſiaſticum aut domiciliū: licet inde nō ſit oriūdus ⁊ epiſcopo agēte in remotis eā dare poteſt vicarius eius generalis in ſpiritualibus: ⁊ ſede vacante capitulū: non autē alij officiales epiſcoporū: etiā archidiaconi. de offi. archie. ſignificaſti. nec quicunq; alij inferiores prelati religioſi vel alij: niſi ſint priuilegiati per papam: vel ſm Jo. an. niſi habeant hoc ex preſcripta conſuetudine: religioſi tamen in prioratibus non exemptis per ſuos prelatos deputati priores ⁊ eorum ſocij poſſunt dum ibi morantur ordinari a locorū ordinariis: licet non ſint ibidem oriundi. de tēp. or. nullus. lib. vj. Epiſcopus autē cui mittuntur cū licētia poſſent cū huiuſmodi diſpenſare ⁊ eos abſoluere ſicut proprius prelatus: quia omnia videntur conceſſa ſine quibus ordinatio nō poteſt expediri. de offi. delega. preterea.

10 ¶ Decimo queritur vtrū incurratur per receptionem ordinū extra tēpora ſtatuta: ⁊ dico quod ſic diſt. lxxv. c. vlti. de temp. ordi. c. ij. ⁊. c. cū quidaꝫ. ⁊. c. cōſultatiōi. credit tamē Inno. ⁊ Hoſt. quod tales ordinati nō ſunt ipſo iure ſuſpenſi ab ordine ſuſcepto: ſed ſuſpendendi: argu. c. literas. in fi. de temp. ordi. ⁊ ſic exponunt. di. c. cum quidam. ibi debes expertes reddere. ſ. per ſententiam ſed dicit do. Anto. in. d. c. literas. quod ſunt ipſo iure ſuſpenſi: ⁊ ordinantes ſuſpendēdi ⁊ hoc eſt verius vt patet in. c. ij. de tēp. or. Conceditur tamē epiſcopis diſpenſatio in ſuſpenſis vt miniſtrent. d. c. conſultationi. in ſuſpendendis autē non ſm Rodē. cū ibi dicatur ſoluꝫ de ſuſceptis. Non poterit tamen diſpenſare epiſcopus qui ordinauit ſm do. Anto. in. d. c. conſultatiōi. ſed eius ſucceſſor. Hodie autem recipientes ordines ſacros extra tempora vel ante etatem aut ſine literis dimiſſorijs: ſunt ipſo iure ſuſpēſi ⁊ ſi celebrāt fiunt irregulares a ſolo papa abſoluendi ⁊ poſſunt ipſo iure beneficijs priuari per extrauagan. Pij ſecundi: que incipit cum ex ſacramento. et renouatam per regulas cancellarie Innocen. viij. ⁊ Alexan. vj. quibus ſtandum eſt vt habetur in. c. j. ⁊. ij. diſtin. xl. ⁊ not. in. c. ij. de reſcrip. ⁊. c. paſtoralis. de fide inſtrumen.

11 ¶ Undecimo queritur vtrum incurrat eam is qui per ſaltum promotus miniſtrat in ordine ſuperiori: ⁊ dicit Archi. in. c. ſolicitudo. diſtinctione. lij. quod iſte non ſit ſuſpenſus niſi ſicut ille qui eſt in mortali ſed ſuſpendendus: vnde ſi celebrat in ordine ſuperiori antequam ſuppleatur omiſſum peccat mortaliter ſed non efficitur irregularis: ⁊ hoc ſequitur ſumma Angeli. ⁊ Roſel. ⁊ quidam alij allegantes. c. ſollicitudo. diſtin. lij.

qđ hoc nõ ꝓbat: cũ ibi non dicaẗ ꝙ ille miniſtrauerit in tali ordine vñ Hoſt. dicit qđ eſt irregularis: ⁊ hoc ꝓbo q: talis eſt ſuſpẽſus per. d.c. ſollicitudo. miniſtrãdo autẽ in ordine a quo eſt q̇s ſuſpenſus efficiẗ irregularis per.c.cũ medicinalis. de ſen. excõ. li. vj. Unde dico qđ talis ſuſcipit characterẽ ſuperioris ordinis cõiter ſm theologos: ſed de hoc infra ordo. ij. §. vij. ⁊ ſi miniſtrat in ordine pretermiſſo ſciẽter. dico qđ eſt irregularis iuxta dicta. ſ. diſpẽſatio. §. x. ⁊ infra. §. ſeq. Si vero miniſtrat in ordine ſuperiori. i. per ſaltũ adepto. dico qđ eſt irregularis de rigore iuris ⁊ debet deponi etiã ſi nõ ex malitia ſed ex ignorãtia vel negligẽtia aliquẽ ordinẽ pretermiſit: ſed tñ ex diſpẽſatiõe epi ad ordinẽ pretermiſſum, poterit ꝓmoueri ſuſpẽſus interim ab executiõe ſuperioris: di. xlviij. ſicut olim. di. lij. ſollicitudo extra de cle. pro. ꝑ ſal. c. vnico: ⁊ ſimiliter poterit cũ eo diſpenſari ſi miniſtrauerit interim in illo ordine credẽs ſe gradatim ꝓmotũ. d.c. vnico. ſi aũt in ordine ſic ſuſcepto ſciẽter ſine diſpẽſatiõe miniſtrauerit diſpẽſari nõ poſſunt qđ vlterius aſcẽdat niſi ꝑ papã: ſ3 in ordine ſuſcepto adhuc põt diſpẽſari ꝑ epũ ſicut cũ ñ ordiato adminiſtrãte. ſ. diſpẽſatio. §. x. In hac ãt ſnĩa ꝯcor. Ho. ⁊ ⁊. ⁊ ray. ⁊ ſupple.

12 ¶ Duodecimo queriẗ vtrũ contrahaẗ ab eo qui adminiſtrat in ordine quẽ non habet: ⁊ dico qđ ſic. vt in.c. j. ⁊. ij. de cle. nõ or. mi. qđ intelligo etiã in eo qui eſt ꝑ ſaltũ ꝓmotus q: ex ſua culpa: non debet cõmoditatẽ reportare. Qđ tñ ſm. ſ. Tho. videtur limitãdũ ſi ille ordo ſit ſacer. q: dicit in iiij. di. xxiiij. qđ officia quatuor ordinũ minorũ exerceri licite poſſent a nõ ordinatis. ſcđo limitãdũ eſt qñ talia nõ ioco ſed ſerio fiũt: q: licet peccaret ſi ioco ageret nõ tamẽ eſſet irregularis ſm Hoſt. xv. q. j. illa. q: volũtas ⁊ ꝓpoſitũ maleficia diſtinguũt de ſen. excõ. volũtate. tertio limitatur qđ nõ ſit mere laicus q: talis ſm direc. nõ incurreret irregularitatẽ ⁊ placet ſum. ange. licet Cal. in.c. ij. de cle. ex. mi. teneat cõtrariũ ⁊ hoc eſt verius: vt patebit: quarto qđ nõ faciat ignoranter quo ad nõ ꝓmotũ per ſaltũ: q: ſi ꝓbabiliter credit ſe ordinatũ nõ eſt irregularis. quinto limita qñ talẽ ordinẽ nõ habet q̃tũ ad ſubſtãtiã: ſecus ſi in ordinatiõe dimiſſum eſt aliquid qđ certũ eſt nõ eſſe de ſubſtãtia q: ſi miniſtret anteq̃ ſuppleatur omiſſum nõ erit irregularis: quia nullo iure hoc exprimitur licet peccet mortaliter. ſexto ſm omnes limita ſi miniſtret ſolẽniter id eſt exercendo aliquid deputatũ certo ordini tanq̃ in officio illo cõſtitutus. puta legẽdo euãgeliũ vt diaconus vel epiſtolã vt ſubdiaconus ⁊ huiuſmodi ſecus ſi legeret nõ tanq̃ in tali officio ſicut ſi monialis legat euãgeliũ in matutinis. xxvij. q. j. diaconiſſam. in glo. ⁊ clericus; deficiẽte ſubdiacono in ſolẽnitatibus indutus ſine manipulo cantat epiſtolam: vt not. in.c. vt quiſq3 preſbyter. de vi. ⁊ ho. cle. q: nõ eſt irregularis ſm Hoſt. ⁊ Inno. ibidẽ ꝙ verũ eſt quo ad clericũ ſi cantet ſolũ indutus dalmatica modo careat manipulo ⁊ non offerat calicẽ. Et idem redit quod dicit Pañ. in.c. vt quiſq3. eo. ti. ꝙ nõ effugit irregularitatẽ ſi cũ veſtibus ſanctis cantat epiſtolã: quia intelligitur cũ veſtibus omnibus etiã manipulo. Concludo ergo quod celebrare in aliquo ordine eſt exercere actũ ſecũdariũ vel principalẽ illius eo tẽpore ⁊ loco ⁊ modo quo ſolet exerceri ſicut actu principaliter legere epiſtolã vbi ⁊ quãdo celebratur miſſa quo ad ſubdiaconũ. vel euangeliũ quo ad diaconũ: vel cõſecrationẽ quo ad ſacerdotẽ: miniſtrare vero ſolẽniter eſt miniſtrare cũ proprijs ornamẽtis illius ordinis ſicut cũ manipulo quo ad ſubdiaconũ ⁊ cũ ſtola quo ad diaconũ: ⁊ planeta quo ad ſacerdotẽ. Igitur nõ habẽs aliquẽ ordinẽ efficitur irregularis ſi loco tẽpore ⁊ modo cõſuetis exercet principalẽ actũ eius vel etiã ſecundariũ cũ proprijs ornamẽtis: imo ⁊ ſi exerceat actũ principalẽ etiã ſine ornamẽtis ⁊ ſi vero exercitũ ſit ſine vtroq3 licet ornamẽtis ⁊ principali actu non efficitur irregularis: vt ſi epiſtolam cãtet ſine manipulo: ⁊ ſine calicis porrectione addit archie. ſi ſit conſuetudo quod illo modo cantetur a cõſtituto in minoribus: ſecus autẽ inquit vbi cũ manipulo vel porrigendo calicẽ: vel vbi nõ eſt mos quod cantent niſi ſubdiaconi. Non diſpenſat autẽ cũ iſto niſi papa ſm Hoſtien. ⁊ Gof. vt ad maiores ordines aſcẽdat: ſed in ſuſceptis poterit epiſcopus diſpenſare.

¶ Decimotertio queriẗ vtrum incurraẗ qñ quis ſuſpẽſus excõicatus vel interdictus ingerit ſe diuinis celebrando vel faciẽdo aliquid attributũ certo ordini eccleſiaſtico etiã minori puta acolitatus exorciſte ⁊ huiuſmodi: ⁊ dico multa. Primũ talis eſt irregularis ſm cõmunẽ opinionẽ. vt no. Ho. ⁊ Jo. an. ⁊ Pañ. c. ij. de cle. excõ. mi. qđ limita ſi hoc facit tanq̃ clericus vt patet ꝑ not. a do. ⁊ Pañ. in.c. ſi. de exceſ. pla. ſiue ſolẽniter ſm ⁊⁊. ⁊ diſpẽſat ſolus papa: vt in.c. j. de re iudi. lib. vj. Secus ſi attentet aliquid exercibile etiã per laicos vt quia cantat requiẽ eternã aut verbũ pſalmi. ⁊ huiuſmodi: q: licet grauiter peccet nõ vitãdo cõmunicationẽ ſibi interdictã: tamẽ nõ efficiẗ irregularis. vt in.c. tanta. de exce. prela. niſi quis audiret diuina autorizãdo: vt ſi epiſcopus faciat corã ſe celebrari: q: tũc efficiẗ irregularis. ſecus nõ autorizando: vt vult glo. in clemẽ. ij. de priuil. ⁊ Pañ. in.c. illud. de clemẽ. excõmuni. mi. Dato etiam quod illud ſit deputatum certo ordini tamen de conſuetudine exercetur per alium quemcunque indiſtincte etiam a non ordinatis talis 13

exercens nō eſſet irregularis ſm Inno. qḋ intelli
ge ſi exercent illud ſine ſolēnitate vt ſi cantet epi
ſtolā ſine manipulo qꝛ nō eſſet irregularis talis
ſubdiaconus. imo etiā ſi ſacerdos vel diaconus
ſcḋm ꝧ. qꝛ pene nō ſunt extēdende ſimiliter nec
ſcḋm Pet. de pal. ſacerdos baptizās in neceſſita
te ſicut vetula ſine ſolēnitate ſecus cū ſolēnitate:
vñ ſm eundē Pet. irregularis eſt ſacerdos ſi ex-
cōmunicatꝰ ſolēniter baptizet: licet baptiſma cō-
ferat̄ ab oībus: ꝛ ſi in foro cōſcientie abſoluit pa
lā vel occulte. Fallit tñ hoc ſm ꝧ. ꝛ Aſtē. cōtra
Ho. ſi excōmunicatus exerceat actū minorū ordi
nū etiā ſolēniter qꝛ nō eſt irregularis: cū hoc etiā
per nō ordinatū fieri poſſit. ſed Hoſt. tenet ꝙ ta
lis omnino irregularitatē incurrat per. c. cū me-
dicinalis. de ſen. excō. li. vj. ꝛ ſic diſpēſari nō po-
teſt niſi per papā ꝛ idē Pañ. in. c. ij. de cle. ex. di-
cēs ꝙ hec opinio eſt cōis ꝛ vera qꝛ iura loquunt̄
indiſtincte: ꝛ idē dire. lib. iij. quo ad incurrendaꝫ
irregularitatē: ſed quo ad diſpēſationē videt̄ te-
nere ꝙ eps poſſit diſpēſare ſm Ray. ꝛ Ho. ꝛ ar-
chie. ꝛ Pañ. in. c. clerici. de cle. ex. cōcordat ſꝫ tu
2 tene ꝙ pertinet ad papā. ¶ Secūdū. Si eps tulit
ſententiā excōicatiōis cōtra celebrātē in aliqua ca
pella: celebrās ibi prima vice nō eſt irregularis
ſm archi. niſi eſſet interdicta ſed eſt excōmunica
tus: ſecūda aūt vice celebrās efficit̄ irregularis.
¶ Tertiū: recipiens ordines etiā minores in excō
3 municatiōe maiori efficit̄ irregularis per ſolum
papā diſpēſabilis. de ſentē. excō. cū illorū. vbi ſm
Guil. dur. nō diſtinguitur inter maiores ꝛ mino
res: ſi erat in excōmunicatiōe minori: qꝛ nō inue
4 nitur iure expreſſum ſm gloſ. Ray. ¶ Quartum ſi
ſacerdos excōmunicatꝰ ſolēniter officiaret eccle
ſiā in matutinis veſperis vel alijs horis. ſm Iarc.
incurrit irregularitatē: ſecus pſalmodizādo cum
alijs qḋ etiā faciūt laici. Et ſimiliter ſm aliquos
vt refert Ricar. in. iiij. diſt. xviij. ſi extra eccleſiam
dicat horas ſuas officiādo populū: vt in exerci-
tu vel naui: ſecus ſi dicat horas ſuas cū vno vel
pluribus nō officiādo eccleſiā vel populū. Et ſi-
militer ſm ge. ꝛ oēs pene doctores: ſi adeſt diui
nis autorizādo: vñ ſm Pañ. in. c. ſi. de excel. pre.
cauēdū prelato tēpore excōmunicatiōis ſuſpēſio-
nis vel interdicti ne faciat corā ſe celebrari diui
na: aut ne interſit celebrationi: quia tūc videtur
autorizare: ꝛ ſimiliter ſm ge. in. c. i. medicinalis
de ſen. excō. li. vj. ſi facit actū principalē chori: vt
qꝛ dicit capitulū ꝛ orationē vel facit officiū can
toris in choro. ſecus aūt ſm geñ. ſi nec autorizat
nec exercet aliquod officiū chori: licet diuinis in
terſit aut legat ꝛ cantet cum alijs. Aduerte tamē
qḋ de hebdomadario ſolēniter officiante in ho-
ris ſm Aſtē. nō eſt dubiū quod incidat: ſi etiā ta-
lis ſacerdos nō ſolemniter officiaret: ſed a caſu
ſuppleret pro hebdomadario etiā incidit: qꝛ de
cōſuetudine illud officiū exercet̄ per ſacerdotē ſo
lū: maxime cū habeat dicere dñs vobiſcuꝫ quod
eſt certo ordini deputatū: de cātore: aūt ꝛ alijs of
ficialibus chori credo qḋ nō incidāt: qꝛ ꝛ ſi de iu
re ſint deputata certo ordini. de cōſuetudine ta-
mē quaſi generali exercent̄ indiſtincte a quocūqꝫ
etiā nō ordinato etiā a nouitijs: etiaꝫ laicis. De
bñdicēte aquā. ṡ. aqua. §. vlti. ¶ Quintū. Si cleri 5
cus ignorat ſe excōicatū ſuſpēſum vel interdictū
ſm Rodo. nō efficit̄ irregularis celebrādo ante-
ꝙ ſciat ſi ignorātia fuit facti probabilis puta qꝛ
miſit procuratorē qui nō cōparuit ꝛ ſic fuit excōi-
catus: ſecus ſi craſſa. vt ſi citatus noluit cōpare-
re: ꝛ ſic intellige. c. apoſtolice. de cle. ex. mi. item
ſecus ſcḋm eundē Rodo. ſi probabiliter dubita-
bat de excōicatione. puta qꝛ cōſcius de culpa: qꝛ
ſi fuit excōmunicatꝰ ꝛ celebrauit irregularis eſt.
Et vbi ignorātia nō probabilis diſpēſat abbas
ſi talis eſt regularis ſm Pe. de palu. ſi vero ſecu-
laris ſolus papa de ſen. excō. cū illorū. ¶ Sextum 6
ſcḋm Pañ. in. d. c. illud. habens notitiā excōica-
tiōis per ſolā famā. ſi nō abſtinet irregularis eſt
ſi modo verū compertit poſtea: ſed tamē aduerte
ſm glo. in. d. c. illud. ꝙ dicta paucorū famā nō fa
ciūt. de accu. inquiſitiōis. nec tenetur credere li-
cet dicat̄ ei ab aliquibus. ix. q. iij. nō ſolū ille. qḋ
verū eſt niſi ex cōſcientia culpe vel dictis pluriuꝫ
inſurgeret notabile dubiū: qꝛ ſic nō abſtinēdo irre
gularitatē nō effugeret. ¶ Septimo. Scḋm Pañ. 7
in. c. ſi celebrat. de cle. excōi. mi. excōmunicatus
minori celebrādo nō fit irregularis: ratio: qꝛ ta-
lis excōmunicatio nō inducit ſuſpēſionē ordinū
vel officij ſed tantū priuat participatione ſacra
mētorū. vt in. d. c. ſi celebrat. ¶ Octauū. Si iudex 8
dicat ſuſpēdo te ab officio vel beneficio ſm glo.
in. c. quāto. de magi. talis ſentētia nō valet ratio
ne incertitudinis. l. iij. C. de ſenten. que ſi. cer. ſm
do. autē Anto. aut cōſtat de intentione ꝛ ſic ſer-
ua. aut nō cōſtat. ꝛ ſic tutius eſt abſtinere ab vtro
ꝙ tamē ſi nō abſtinet nō efficitur irregularis: ꝛ
hoc placet Pañ. ibidē dicēs ꝙ licet ſentētia iniu
ſta liget hoc tamē debet intelligi quādo apparet
de illa: hic autē nō apparet an ab officio vel bñ-
ficio ſuſpēdere voluerit. Utruꝫ autē omnis ſuſpē
ſus celebrans ſit irregularis. vide infra ſuſpēſio
ṡ. v. Quomodo etiā excōicatus efficiatur irregu
laris ingredo ſe diuinis: ſine exercitio alicuius
deputati certo ordini infra. §. xxvij.
¶ Decimoquarto querit̄ vtrū incurrat̄ ratione 14
criminis: ꝛ dico qḋ ſic. xxv. di. ꝑmū. xxxiij. diſt.
qſſi. ſ. q. vij. ſi qs oēm: ſed diſtingue: vt no. in. c. ex
tenore. de tēpo. or. ꝛ. ṡ. dictū eſt: crimē. §. ij. ꝛ. iij. ꝛ
hic perſtringēdo dicitur. ¶ Enorme enī impedit
promouendū ꝛ deijcit ꝓmotū: etiā ſi ſit occultuꝫ.

r Mediocre vero ſi ſit occultũ neutrum illorum
facit nec indiget diſpenſatione ſed ſufficit peni-
tẽtia ſacramẽtalis. de tẽpo. or. ex tenore. et. c. q̃ſi-
tũ. ſi etiã ſit manifeſtũ ꝑ cõfeſſionẽ extraiudicia-
lẽ nõ inducit irregularitatẽ. quãuis talis ſi ſit cle-
ricus ſit ſuſpendendus ab officio ꝛ beneficio. de
exce. prela. q̃ ſit grauc: ſi etiã ſit manifeſtũ per fa
mã deficiente accuſatore vel probatione legiti-
ma non inducit irregularitatẽ. ſed indicenda eſt
tali purgatio canonica qua preſtita abſoluetur
et ſi in ea defecerit deponet̃. de adul. ſignificaſti.
ſi vero ſit manifeſtũ ꝑ ſententiã vel conuictionẽ:
vel cõfeſſionẽ metu ꝓbationis factã inducit irre
gularitatẽ: et idẽ ſi ſit notoriũ per euidẽtiã facti
ꝙ nulla põt tergiuerſatione celari. cuius. ſ. teſtis
eſt populus et inficiationi non eſt locus. de tem.
or. queſitũ. Põt tñ in huiuſmodi notoriis de iu-
re vel de facto ꝑ epiſcopũ diſpenſari ſuꝑ tali irre
gularitate ſm Inn. in gl. ſuper. d. c. ex tenore. Le-
uia aut crimina ſiue minora ſiue ſint occulta ſi-
ue manifeſta. nec impediunt promouendum nec
promotum deiiciunt de coha. cle. et mul. veſtra.
15 ¶ Decimoquinto queritur an incurratur ex bi-
gamia: ꝛ dico ꝙ ſic. extra de bigamis per totum
et de hoc ſupra bigamia.
16 ¶ Decimoſexto q̃rit̃ vtrũ incurrat̃ ꝑ ꝯtũ matri-
moniũ: ꝛ dico ꝙ ſic dupl'r primo ſi ꝯhẽs ſit in ſa
cris ꝛ habeat votũ ſolẽne. vt. s̃. bigamia. in prin.
ſcḋo ſi ꝯtrahendo ducat vxorẽ vilẽ mulierẽ puta
ancillã vel ioculatricẽ. vel aliquã ex his que pu-
blicis ſpectaculis mãcipant̃ licet virginem. diſt.
xxxiiij. ſi quis viduã: quã q̇dã dicũt eſſe bigamũ
ſed non eſt verum ſi ſit virgo. niſi dicat̃ bigam⁹
quantum ad effectum que eſt irregularitas.
17 ¶ Decimoſeptimo q̃rit̃ vtrũ incurrat̃ pro ſolẽni
penitẽtia: ꝛ dico ꝙ ſic. di. l. ex penitẽtib⁹ põt aũt
cũ his in minorib⁹ propter neceſſitatẽ vel vtili-
tatẽ eccleſie diſpẽſari. diſt. l. placuit. ꝛ hoc ꝑ epm
ex quo nõ eſt ei ꝓhibitũ in maioribus aũt ſolus
papa diſpẽſat. d. c. ex penitentibus. ꝛ di. lj. qui in
aliquo. Dicit tñ Inno. ꝛ Ho. qḋ hoc curia nõ ſer
uat: et ſic videtur hodie locũ non habere irregu-
laritas iſta. Publica autem penitentia irregula
ritatem non inducit: quia non eſt iure cautum.
18 ¶ Decimooctauo queritur vtrũ inducatur per ce
lebrationem in loco interdicto ꝙ ſic de ſentẽ. ex-
com. is qui. lib. vj. de quo. s̃. interdictum vltimo
per totum. et ſolus papa diſpenſat.
19 ¶ Decimonono q̃rit̃. vtrũ inducent̃ vitio adue-
niente in corpore ſiue a ꝓpoſito: ſiue a caſu: ꝛ di
co ꝙ ſic modo quo ſupra corpevitiat⁹ ꝑ totũ. Et
idẽ eſt de hermophrodita: etiã ſi plus vergat ad
ſexũ virilẽ: q: lꝫ ſit ſuſceptiuus characteris ordi-
nis ꝓhibet̃ tñ ordinari et ordinatus miniſtrare
a. diſt. xxxvj. illiteratos. ſi autem magis ad femi
neũ vergat vel ſm rodo. etiam ſi ſit parilitas: nõ
eſt etiam characteris ſuſceptiuus.
¶ Uigeſimo querit̃ vtrũ incurrat̃ per illegitimi 20
tatẽ: ꝛ dico ꝙ ſic. de fi. preſ b. c. j. ꝛ. c. is q̇. eo. li. li.
vj. in minorib⁹ tñ ordinib⁹ põt epũs diſpẽſare in
ſacris aũt ſolus papa: vt in. d. c. j. Si tñ effician-
tur tales religioſi poſſunt iure cõi promoueri ad
omnes ordines etiam ſacros. d. ca. j. Et ſi illegi-
timatio ſit ſecreta ita qḋ ſolus illegitimus eam
ſciat ſcḋm direc. ſi ſe facit ordinari mortal'r pec-
cat: nec debet vti ſuſceptis ſine diſpenſatione.
¶ Uigeſimoprimo querit̃ vtrũ incurrat̃ in adul
tis per dilationẽ baptiſmi vſqꝫ ad egritudinem: 21
et dico ꝙ ſic. diſt. lvij. ſi q̇s. q: p̃ſumit eccleſia qḋ
talis non ex voluntate. ſed ex neceſſitate baptize
tur. vt ibi vel in penam negligentie circa ſalutẽ:
nec per baptiſmum tollitur iſta irregularitas ſm
glo. ibi: quia idem non operatur contrarios effe
ctus. de bap. maiores. nec parit obligationẽ ꝛ li-
berationem. ff. de ſolu. qui hominem. §. vlti. Po-
teſt tamen talis admitti in duobus caſibus: pri-
mo ſi poſt baptiſmum fides et vita eius probabi
lis apparuerit. ſecũdo ſi hoc exegerit raritas cle-
ricorum. d. c. ſi quis. alias nõ poterit ordinari ſi-
ne diſpenſatione pape: argumen. d. c. ſi quis.
¶ Uigeſimoſecundo queritur vtrũ incurratur a 22
religioſo egrediente clauſtrum ad audiendas le
ges vel phiſicam. et dico qḋ ſic ſi ante duos mẽ-
ſes non fuerit reuerſus et ſolus papa diſpẽſat. ne
cler. vel mona. cap. vlti.
¶ Uigeſimotertio q̃rit̃ vtrũ incurrat eam epiſco 23
pus preſ byter aut diaconus qui pretextu iniuſte
excõicationis recurſum habet ad imperatorem.
et dico qḋ ſic et ſolus papa diſpẽſabit. xxj. q. vlti.
c. penulti. et in. c. ſi quis. xxiij. q. vlti. ampliatur di
cta irregularitas ad omnes: q̇ ſunt ſub eccleſiaſti
ca regula: ſed non ipſo iure ſicut in predictis.
¶ Uigeſimoquarto q̃ritur vtrũ ſint irregulares
heretici et dico ꝙ ſic. j. q. j. veritamẽ. ſi tamen re- 24
uertantur poſt abiurationem recipiuntur ad lai
cam communionẽ poſtq̃ fuerint recõciliati. j. q.
vij. daibertum. et cum eo fit diſpenſatio quãdoqꝫ
etiã pleniſſima vt promoueri poſſint ad epiſco-
patum ꝛ ſuperiores dignitates. xij. di. nos cõſue
tudinem. xxiij. q. iiij. ipſa pietas.
¶ Uigeſimoquinto querit̃ vtrũ contrahatur per 25
curialem eſſe: et dico ꝙ ſic. j. ordo. iiij. §. vltima.
¶ Uigeſimoſexto queritur vtrũ contrahatur per 26
ſeruitutem: et dico ꝙ ſic vt infra ordo. iiij. §. pe.
¶ Uigeſimoſeptimo q̃rit̃ ad intellectũ multorũ 27
q̇ dicta ſunt quãdo cõtrahat̃ irregularitas ꝑ in-
debitã celebrationẽ vel executionẽ ordinũ: et di
co ꝙ archi. poſt cal. ꝛ an. de butri. ſic diſtinguit.
Aut eñi vtens officio ordinis eſt femina: ꝛ ſic nõ
ſit irregularis etiam ſi ſit religioſa: q: nõ eſt ca-

per ordinis et cõſequẽter nec irregularitatis per quã qs ꝓhibet ordinari vel ordis officiũ celebra re. Aut eſt vir. Et tunc aut furioſus ⁊ ſic nõ effici tur irregularis ſiſr nec infans clericus. de homi. ſi furioſus: aut ſane mẽtis. Et tunc aut eſt laicus aut cleric⁹. Et ſi eſt laicus videt irregularis ſi cũ ſolẽni apparatu celebrauit exequendo.ſ. actũ ali cuius ordinis ſiue ſit conuerſus religioſus ſiue ſecularis. de cle.nõ or.mi.c.j.et ſolus papa diſpẽ ſabit ſicut ⁊ cũ ordinato ſuſpenſo celebrante qḋ ſm ſanctũ tho. intellige de ordinib⁹ ſacris. vt.§. xij. dictũ eſt: ſecus ſi ſine ſolẽni apparatu: et hanc opinionẽ tene cõtra dire. ⁊ ſum.an. inquãtũ irre gularitas impedit ab ordine ſuſcipiẽdo: qꝛ hui⁹ ſecularis eſt capax et min⁹ illi cõgruit qḋ agit ꝙ ſi eſſet cleric⁹ lꝫ nõ habẽs ordinẽ talẽ. Si vero eſt clericus: aut celebrat in ordine quem non hꝫ aut quẽ hꝫ. Et ſi quẽ nõ hꝫ in ordinibus ſacris eſt ir regularis: excepto ꝙ exiſtẽs in minoribus poteſt cantare epiſtolã ſm Guil. ſine ſolẽnitate. qḋ In no. limitat in abſentia ſubdiaconi et ſine ei⁹ or namento.i. ſolẽni apparatu ꝗ eſt manipulus di cente petro de palu. qḋ tunicellã lꝫ etiã non ſub diacono portare: qꝛ nõ eſt ei propria veſtis ſicut manipul⁹ quẽ nullus eo inferior portare dꝫ. Si vero cleric⁹ celebrat in ordine quẽ hꝫ: tũc aut eſt excõicatus maiori: aut celebrat ſeu officium exer cet in loco interdicto ab homine vel a iure: aut eſt ſuſpenſus. Si primum aut ſecundũ: eſt irregu laris ⁊ a ſolo papa diſpenſabilis: de ſentẽ. excõi. is qui. lib. vj. Sm Guil. tñ cõſtitutus in minorib⁹ excommunicat⁹ miniſtrãdo ſeu exercẽdo officiũ ſuum etiã cum ſolẽnitate non efficit irregularis: quia illa duo ca. ſi quis epũs.j. ⁊.ij. xj.q.iij. non lo quuntur de eis: et pene ſunt reſtringende: ſed ſe quuntur de ſubdiacono ſcilꝫ ſi ſolenniter legat: ſi au tem ſine ſolennitate legat epiſtolã ſubdiaconus vel preſbyter excõicatus: credunt qui dam ꝙ non incurrat irregularitatem. Si autem clericus eſt ſuſpenſus ſumendo ſuſpenſionem lar ge id eſt quo ad ſe tantum puta propter mortale vel minorem excommunicationẽ: vel iniunctio nem a confeſſore: celebrando nõ fit irregularis: ſed ſumendo proprie.i. quo ad ſe et alios: aut eſt ſuſpenſus ab homine ſiue iudice aut a canone. Si autẽ eſt ſuſpenſus ab hoĩe proprie id eſt quo ad ſe et alios eſt irregularis ſi hoc ſciuit et ſi hoc ignorauit ignorantia craſſa aut ſupina non au tem ſi probabili: ⁊ hoc quicũꝙ ſit ſuſpenſus ſim pliciter ſiue ad tempus determinatum ſiue non determinatum: etiam ſi ratione defectus vel in famie: talis durante ſuſpenſione ſi celebrat eſt ir regularis diſpẽſandus ſolum per papam: ad qḋ xj. queſt. iij. ſi quis preſbyter. de ſenten. excommu. medicinalis. lib. vj. Si vero eſt ſuſpenſus a ca

none tunc aut ratione criminis aut ratione de fectus: aut ratione ſcandali vel infamie. Si ra tione criminis aut ſimpliciter eſt ſuſpenſus et ſic celebrando eſt irregularis. ij. q. iij. ſi quis epiſco pus aut ad tempus. Et tunc aut ad tempus deter minatum: et ſic interim celebrando eſt irregula ris. aut ad tempus indeterminatum. Et tunc aut cum conditione donec ſatiſfaciat aut cum condi tione donec peniteat. Si cum conditione donec ſatiſfaciat: vt diſt. lxxxj. ſi qui ſine. ⁊ ca. ſequenti. et de cohabita. cleri. et muli. ſicut. et I de. j. de de. ci. cum ſimilibus: et tunc ſi ſit ſuſpenſus ante ab ſolutionem celebret eſt irregularis. licet quidam contrarium dicãt: quia in hoc factum iudicis eſt neceſſarium vt habeatur ꝑ abſoluto: vt dixi in quit cal. de etate et qualitate. cum bone. et ſic cũ factum hominis ſit neceſſarium: ſequitur qḋ quo ad ſuſpẽſionem dei canõ aliquid addit vt in de cretali ſicut. de cohabitatione clericorum et mu lie. Si vero eſt ſuſpenſus cum conditione donec peniteat: vt de elec. c. officij. tunc equum eſt tene re qḋ interim celebrando non efficiatur irregula ris: quia talis ſuſpenſio videt eſſe dei: ad quam nihil addit canon: nec vt habeat pro ſublata ali quod factum hominis eſt neceſſariũ: ideoꝗ dicẽ dum eſt de ea vt de ſuſpẽſione dei tñ. Si vero ſit ſuſpenſus a canone ratiõe defectus aut ratio ne defect⁹ ordinis vt clericus per ſaltum promo tus quantum ad ordinem omiſſum in quo ſi exer cet officium anteꝙ recipiat eſt irregularis. ſed celebrãdo in ordine ad quem eſt per ſaltum pro motus quem habet non eſt irregularis di. lij. ſo licitudo: ſed adde contrarium eſſe verius vt. §. xj. aut ratione alterius defectus: vt bigamus illegitimus corpore vitiatus ordinatus ante le gitimam etatem: vel a non ſuo epiſcopo quo ca ſu omnes concordant quod celebrando nõ eſt ir regularis: qꝛ hoc nõ eſt expreſſum in iure et quia curia cuius ſtylus eſt attendendus de crimi. fal. ꝙ graui. quando mandat cum iam ordinatis in ſupradictis defectibus diſpenſari nihil dicit de irregularitate. di. lvj. apoſtolica. ⁊. c. cenomanẽ ſem. Nec obſtat quod ordinatio ante legitimã etatem vel ab epõ non ſuo fuerit cũ pctõ: qꝛ prin cipalis cauſa ſuſpẽſionis in talibus eſt defectus non pctñ. Et hac ratione putat qḋ licet irregu laris ex celebratione diuinorum vt ſit ſuſpenſus a canone propter hanc irregularitatẽ ſi tamẽ alſ non eſt ſuſpẽſus a iure vel ab homine puta quia abſolutus eſt ab excõmunicatione et ſuſpenſione ſed non eſt ſecum diſpenſatum ſuper irregulari tate: vel nõ ſuſpenſus contrahit irregularitatem: talis nõ contrahit nouam irregularitatem: quia hoc nõ eſt expreſſum in iure. Si autem tertio mo do eſt ſuſpenſus a canone: ſcili cet ratiõe ſcãdali

vel infamie celebrādo nō eſt irregularis. de cler. ex. c. j. Ex quo ſequit̄ ſcḋz Inn. q̄ ubi q̄rū crimina ſunt notoria q̄ et poſt pniam p̄hibent̄ celebrare propter ſcādalū ⁊ infamiā: vt de coha. cle. ⁊ mu. c. fi. ſi añ abſolutionē celebrēt nō incurrūt nouaȝ irregularitatē: ⁊ ex allegatiōe quā facit vr̄ intelligere de notorio fornicatore qḋ piū eſt tenere: ⁊ qḋ no. in. c. j. de ſen. excō. li. vj. intelligit̄ de notorio fornicatore añ pniaȝ celebrāte ne videat̄ ſibi ipſi ꝯtri⁹. Tñ de rigore ſola pnia nō tollit ſuſpenſionē canōis in notorio fornicatore: vt vr̄ expreſſum. d. l. preuenit. q̄ꝛ requirit̄ iudicis factū: vt. s̄. dictum eſt de ſuſpenſo a canone donec ſatiſfaciat. Abſolutiōe tñ facta a ſnīa canonis a qua pōt hoc caſu ep̄s abſoluere: q̄ꝛ conditor canonis ſibi nō reſeruauit: ſi penitet remanēte irreglaritate quā ꝯtrat hm̄oi fornicator ex celebratiōe diuinorū de qua nondū eſt diſpenſat⁹ ex noua celebratione nouā irregularitatē non incurrit. Et hec oīa no. do. Ant. de bu. de cle. excō. mi. ſi celebrat. excepto eo qḋ de ſancto tho. pe. de pa. ⁊ rē. dctm̄ eſt. Et addit archi. qḋ ex p̄dictis vr̄ ordinat⁹ ante legitimā etatē eſſe ip̄o iure ſuſpenſus ab executione ordinis ſic recepti. ſed tñ ſolenes doc. tenēt q̄ nō ſed eſt ſuſpendend⁹: ⁊ illi dicti ordinis executio interdicenda vſq̄ ad legitimā etatē: poſt q̄ſi eo vtatur erit irregularis. Et ſic ſenſit ray. Guli. Archi. in ro. diſtin. lxxvii. her. de de. per Salx. pro capit. j. Ant. de bu. de tempo. or. vel nō compos. pau. zaba. ſuper cle. generalem. de eta. ⁊ qualita.

28. q̄ō. ¶ Uigeſimooctauo querit̄ q̄uo irregularitas tollat̄: ⁊ dico qḋ trib⁹ modis. ¶ Primo per baptiſmū quo. ſ. tollit̄ oīs ꝯtra ante illū cū pctō: ſcḋm Archi. xxxj. di. c. decide. ⁊ Pañ. in. c. gaudem⁹. de diuor. ⁊ etiā euenit ex ſeq̄la pctī vt eſt infamia: ⁊ ēt oīs irregularitas homicidii: ſiue fuerit cum pctō ſiue nō p̄ quo facit. c. ſi q̄s viduā. d. l. § j. ⁊ c. ſi q̄s poſt di. li. nō aūt irregularitas bigamie propter defectū ſacr̄i: di. xxxj. acuti⁹ ⁊. c. deinde. nec illa que prouenit ex defectu natalium. Et hec eſt cōis opinio licet aliqui tenuerint qḋ per baptiſmū nulla irregularitas deleatur: vt dicit Ric. ii. qdli. q̄ō. ii. aliqui vō qḋ nō deleat illā q̄ venit ex homicidio ſine pctō: vt no. Pañ. in. d. c. gaudem⁹. ſȝ tene qḋ dixi: ⁊ vide etiā. s̄. baptiſmus. vj. § j. ¶ Secundo tollitur per religionis ingreſſum: vt no. glo. in. c. ij. de apo. ſed non omnis. vt ibi dicitur: ſed ea ſolum que non prouenit ex proprio delicto: vt in. c. j. de fi. preſby. ita qḋ promoueri poteſt ad ordines ſine diſpenſatione: ſed non ad dignitates ſiue prelationes: vt in. c. fi. de fi. preſby. ⁊ Hoſt. in c. ii. de apo. ⁊ ſic dicit intelligendū autem. de mona. in prin. vbi dicitur quod religionis ingreſſus omnes tollit irregularitatem. Panor. vero in. d. c. ij. dicit quod tollitur ea ſoluȝ de qua eſt iure expreſſum qḋ tollatur: lȝ inducat faciliorē diſpēſationē. ¶ Tertio per diſpenſationeȝ pape: qui oēm irregularitatē tollere pōt cū oīs ſit de iure poſitiuo. ii. q̄ō. vii. item daniel. ⁊ tȝ Inno. de renun. c. in ſi ⁊ ſic communiter tenet̄. Quō autē ep̄i diſpenſare poſſint dictū eſt. s̄. diſpenſatio. § x. Licet aūt conueniens ⁊ conſuetum ſit vt ſuper ea verbis diſpenſetur ſub hac forma vel ſimili ego diſpenſo tecum in tali irregularitate quam contraxiſti propter talem cauſam vel ſi ꝯtriſti q̄ñ dubitat̄: tñ ep̄s ordinando eū cū quo diſpenſare pōt ipſo facto diſpēſat ſi hoc intēdit lȝ verbis nō vtat̄. ⁊ idē ſm̄ Archi. eſt de p̄lato mittendo ad ordinatiōes.

I Iriſio vide. s̄. deriſio.
I Ironia vide. s̄. hironia per. h.
I Stiro vide. s̄. ars. § vii. ⁊. s̄. infamia § v.

¶ De iudeis.

Iudei ſunt qui legem moſaicā literaliter tenēt ⁊ obſeruando ſequunt̄. vñ xp̄iani litere nimis adherētes iudaizare dicunt̄. de ſac. vn. c. vnico § penul. q̄ facere nō debēt. di. v. § j. ⁊ di. vj. § vlt. ⁊ de cele. mi. cū marte § ceterū. de ꝯſti. trāſlatio. Et dicti ſunt ſcḋm Ray. ⁊ Tho. a noie principalis trib⁹. ſ. iude ⁊ prius dicebant̄ hebrei ab heber: cuius familia cultuȝ dei tenuit ceteris idololatria fedatis: quāuis hoc aliqui negent: dicētes quod hebrei dicuntur quaſi tranſfluuiales.

¶ Primo vero querit̄ q̄uo ad iudeos ſe debeant hr̄e xp̄iani in genere ⁊ dico multa. ¶ Primū xp̄iani nimiam familiaritatem ⁊ conuerſationem cuȝ iudeis habere nō debēt. extra eo. ad hec ⁊. c. fin. qḋ tamen ſcḋm. s Tho. xiii. q̄ō. x. fallit in his qui ſunt firmi in fide ita qḋ ex conuerſatione cuȝ infidelibus non timetur de eorum ſubuerſione: ſed ſperari poteſt ex hoc infidelium conuerſio: q̄ꝛ tales non ſunt prohibendi communicare cum illis. ſed infirmi de quibus timeri poteſt prohibendi ſunt ex caſu neceſſitatis cōuerſari cum illis. ¶ Secundum. Igitur cum iudeis chriſtiani comedere non debent. nec habitare. nec eos ad ſua conuiuia recipere. xxviii. q̄ō. j. nullus. ⁊ ca. omnes quod tamen hug. in. d. capitu. omnis. limitat quando volunt cibos diſcernere: quia vbi non diſcernunt licet manducare cum eis et eos inuitare quam limitationem ſequitur ſum. angelic. et roſ. contra mentem ſupple. ſed male: tum quia ratio prohibitionis non eſt ſolum illa que tangitur in d. cap. omnes: ne ſcilicet illi videantur eſſe ſuperiores chriſtianis id eſt ſanctiores dum illi diſcernunt et non chriſtiani. ſed etiaȝ alia id eſt nimia familiaritas. arg. d. cap. ad hec. et gloſ. in. d. cap. omnes. que dicit potius prohiberi conuiuia quā loquelam. quia maior eſt in cibo quam in colloquio familiaritas: q̄ eſt ratio que militat vbi iu.

dei nō diſcernūt imo magis:tñ etiā qꝛ comedere
cum iudeis nō diſcernētib9 cibos eſt participare
cū eis in pctō moꝛtali:qꝛ ſcīꝫ coꝝ ꝯſciaꝫ erroneā
diſcernere tenenꝭ ex ꝑcepto moſaice legis: vnde
cū Piſa.Arch.ſupple Ray.Lau.Jo.Jnn.et Hoſ.
dicēdū eſt indiſtincte ꝓhibitā eē cibi ſumptionē
cū iudeis:ꝛ ꝯppoſitū faciēs moꝛtaliter peccat.Et
eadē ꝓhibitio ſcðm oēs ꝑdictos eſt circa ſarrace
nos ſiue gentiles qꝛ ſicut dixit gloſ.in.d.c.oīs.lꝫ
nō cōtineaꝭ verbis hui9 edicti:vt.xi.q.iij.in.c.ad
mēſam.vbi cōcediꝭ mādūcatio cū eis:tñ cōtinen
tur ſnīa:qꝛ ꝛ ipſi hodie cibos diſcernunt ſiue vt
dicūt ꝑdicti doctores iudaizāt:tñ qui vadunt ad
predicādū ſarracenis ꝛ aliis infidelib9 cibis eoꝝ
vti pñt ſcðm tpa licitis:niſi fuerint idolis immo
lati:quib9 etiā in extrema neceſſitate vti poſſent:
dūmodo nō in venerationē idoli:vt in ſum.cōfe.
3 lib.ſ.titu.iiij.q.v.ꝛ eſt mēs oīm ꝑdictoꝝ:vt patet
extra de iude.quaꝫ ſit laudabile.¶ Tertium.Azi
ma.ꝙ iudeoꝝ comedere pꝛobibitū eſt xpīnis.d.
c.null9.ꝛ intellige etiā ſeoꝛſum ab eis ꝛ rō eſt qꝛ
cib9 diſcret9 ab eis:ꝙ ꝭ inhibeꝭ.d.c.oīs clericus
aūt ꝯfaciēs dꝫ deponi ꝛ laic9 excōicari.d.c. nul-
lus.qð tñ fallit in duob9 caſib9 in qb9 licite man
ducaꝭ:pꝛimo ſcðm gl.ibi qñ qs ꝑdicat illis.de iu
deis.quaꝫ ſit laudabile.qð intellige vbi alij cibi
non haberenꝭ ſicut de idolotito dictum eſt. ſcðo
in neceſſitate ſcðm Rodē.ꝛ ꝟꝟ.qð intellige non
4 vt Azyma ſꝫ vt eſt ſimplex panis.¶ Quartū.Nul
li xpiano lꝫ in ſuis infirmitatib9 vocare iudeos:
aut ab eis recipere medicinas.d.c. nullus.ꝛ.d.c.
oēs.dicit tñ glo.in.d.c.null9.qð medicinalia pñt
ab eis emere xpiani ꝛ ea preparare.ar.C.de iud.
nemo.ꝛ addit ſum.ang.ꝛ roſ.qð non lꝫ emere ab
eis medicinas pꝛeparatas qð eſt irrationabile:
cum nō poſſit reddi ratio de medicina potius ꝙ
de alio venali: nec tex.pꝛohibet medicinam ab
eis emere ſꝫ accipere:in quo tex.interdicit fami-
liaritatē ꝙ eſt inter medicū ꝛ infirmū:nō inter em
ptoꝛē ꝛ venditoꝛē.Fallit tñ qð dictū eſt ſcðꝫ Hu.
in neceſſitateꝫ quando alius medicus non habe
tur:ꝛ idem dic quando non habetur peritus ſuffi
cienter pꝛo pꝛeſenti infirmitate.¶ Quintum. Nō
5 licet etiā xpiano ſe cū iudeo in balneo lauare.d.
c.null9.Et qꝛ oīa predicta ꝓhibenꝭ laicis ſub pe
na excōicationis ꝛ clericis ſub pena depoſitiōis
ideo ꝯ faciētes moꝛtalꝭr.peccāt niſi excuſenꝭ pꝛo
babili iuris ignoꝛātia: ꝛ idē vꝭ de ſequentibus.
¶ Sexto. Nulli xpiano lꝫ in teſtamento aliqd re
6 linquere iudeis aut paganis:alioquin etiā poſt
moꝛtē iudicabitur anathema.xxiiij.qō.ij.ſane.el.
ij.ꝛ de here.ſi qs eps ꝙ Ho.limitans dicit nihil
poſſe legari vniuerſitati iudeoꝝ.C.eo.l.ſ.ſꝫ ſin
gulis foꝛte ſic ſcðm Azo.qð quātū ad ſingulos in
tellige ſcðm ꝟꝟ. rōne extreme vel multū arcte ne
ceſſitatis:nō aūt ad ditādū etiā ſi eſſent fratres:ſ
vt.d.c.ſi qs.qð ſum.angc.ꝛ roſ.indiſtincte cōce-
dunt licere ſed ſupple.dicit nō licere clerico: per
d.c.ſi qs eps.ſed eſt factum:qꝛ nullū ius hūanum
ꝓhibet illud ad ꝙ tenemur iure diuino vel natu
rali quantū autem ad vniuerſitatem non limita
tur:qꝛ illa non patitur. ¶ Septimum. Nō peccāt
xpiani cōicantes iudeis in mercimoniis: ſecūdū 7
Pañ.in.d.c.poſt miſerabilē.de vſuris. per arg.a
contrario illius tex.qꝛ in penam interdicitur eis
communio: ꝛ conſequenter regulariter non eſt
interdicta: ſed tantum nimia familiaritas ꝛ con
uerſatio:vt extra eo.ad hec.ꝛ.d.cap. nullus.cum
ſimilibus.vnde admonitus nolens abſtinere ab
eoꝛum nimia familiaritate: peccat moꝛtaliter.
¶ Secundo queritur ſpecialiter quomodo chri- 2.qō
ſtiani ſe debeant habere ad iudeos quantum ad
ſeruire: ꝛ dico multa. ¶ Pꝛimum.Judei ſiue ſar- 1.di.
raceni:neꝙ ſub alendoꝛum pueroꝛum ſuoꝛuꝫ ob
tentu:neꝙ pꝛo ſeruitio: vel alia qualibet cauſa
chꝛiſtiana mancipia in domibus ſuis permitan
tur habere extra eo.iudei.ꝛ ſic non licet chꝛiſtia
no ſeruire iudeo:qð Hoſt.per.d.c.iudei limitat
in domo iudei ſecus:extra domū:ſed melius Pa
noꝛ.in.d.c.ad hec.dicit hoc non licere etiam ex-
tra domum aſſidue:quia text.d.c.ad hec pꝛohi-
bet continuā conuerſationē ꝛ aſſiduaꝫ familiari
tatem nō habita mentione de domo: ꝛ nutritio-
ne infantium in domo eoꝛum: ꝛ ſic voluit equi-
parare aſſiduum ſeruitium extra domum ꝛ ſerui
tium factum in domo:ꝛ certe iſta ſunt paria ha-
bito reſpectu ad cauſas pꝛohibitionis: que ſunt
due.pꝛima ne ſimplices ex aſſidua familiaritate
ſubuertantur:ſecunda ne iudei videantur ſupe-
rioꝛes chꝛiſtianis cū debeant ſe chꝛiſtianoꝛuꝫ ſer 2
uos recognoſcere:extra eod.ꝛ ſi iudeos.¶ Secū-
dum.Conſtituta mercede licet chꝛiſtiano locare
operās ſuas in ſeruitio iudeoꝛum extra domum
et etiam in eoꝛum domo ſi abſint iudeoꝛum per-
ſone vt ſi colat agros eoꝛum quod eſt licitum: ex
tra eod.multoꝛum:vel ſi fabꝛicet edificium:quia
ratio legis que eſt eius anima ſtat in aſſidua fa-
miliaritate: que hic ceſſat.Unde poteſt iudeus
habere colonum chꝛiſtianum aſſcriptitium: et
oꝛiginarium.d.cap.multoꝛum non autē ſeruum.
vt ibi.¶ Tertium.Non licet mulieribus chꝛiſtia
3 nis nutrire filios iudeoꝛum ſecundum Panoꝛ.in
d.cap.ad hec:ꝛ gloſ.Joan.andr.ꝛ do.Ant.etiaꝫ
extra domum ſecunduꝫ Car.autem non licet eis
hoc in domo ſecus extra domum: pꝛopter tex.d.
ca.ad hec.qui dicit in domo ſed ſecunda opinio
eſt vera ſecundum verba legis:pꝛimā vera ſecun
dū ſenſuꝫ quādo ex nutritiōe extra domū ſequiꝭ
familiaritas nimia.ar.d.c.null9.iuncto.c.ad hec.
¶ Quarto.Non poteſt eps diſpenſare vt iudei

habeant in domo ſua nutrices chriſtianas ſecū-
dū card. qꝛ iſta prohibitio eſt in honorem fidei:
et placet P. an̄.in.d.c.ad hec.et ſic tene: qꝛ in fa-
ciendis contra ius nō diſpenſat niſi hoc ſit ei ex-
preſſe vel tacite cōceſſum.vt.s̄.diſpenſatio.§.iiij.
3.q. ¶ Tertio ſpecialiter q̄rit̄ qūo ad iudeos ſe de-
beāt habere xp̄iani quātum ad eſſe ſeruū: et dico
1.di. multa. Primū. Chriſtian⁹ emere et hr̄e pōt ſer-
uum iudeū.extra eo.et ſi iudeos. xxiij.q.viij. diſ-
par.nō tn̄ dꝫ cū eo morari ſic qd̄ eū habeat fami-
liarē.xxviij.q.j.ſepe null⁹. et.c.oēs.qꝛ ſm̄ Joā.iu-
dei ſunt difficiliores ad cōuertendū et peritiores
ad ſubuertendū q̄ gentiles. Si aūt chriſtianorū
ſerui fieri voluerint xp̄iani: ſiue iudei ſint: ſiue gē-
tiles nō poterunt eorū dn̄i prohibere.x.q.ij. duo
ſunt.tn̄ ſm̄ Ray.et.s.Tho. per baptiſmū a ſerui-
tute nō liberant̄ ſed remanēt ſerui: qꝛ ſeruitus eſt
introducta iure diuino.ar.diſt.xxxv.ſexto: et iure
gentiū.di.j.ius gentiū. et iure canonico compro
bata.xij.q.ij.eccleſiam.ſm̄ Hoſt. et Gof. Et addit
Ray. qꝫ vbi ex bona conſuetudine xp̄iani nō ſo-
lent eſſe ſerui. dn̄s de conſilio eos manumittet:
vel saltē pecunia mendicata aut ſeruitio ad tem
pus preſtito ſe redimēt.xij.q.ij. cū redēptor. qui
tamē eos teneret in ſeruitute vel alteri venderet
non peccaret: qꝛ qd̄ nō eſt ꝓhibitū intelligit̄ eſſe
conceſſum.arg.xiij.q.ij.ebron. Et hoc etiā aſſerit
2 do.Jo.in lib. q̄ dicit̄ lucula noctis. Secūdum.
Nō aūt ecōtrario eſt licitū iudeo hr̄e ſeruū chri
ſtianū.extra eo.multorū.et.C.de epiſc.et cleric.l.
deo nobis.§.is ita.vbi iubetur vt nullus iudeus
vel pagan⁹ vel hereticus chriſtianos ſeruos ha-
3 beat: qꝫ ſi in tali reatu fuerint inuenti ſancitur
ſeruos omnibus modis liberos eſſe. Tertium.
Seruus ergo iudei etiam ſi erat vernaculus de
ancilla eius natus factus xp̄ianus ſtatim eripit̄
in libertatē nullo precio dato. d.l. deo nobis. et
di.liiij. fraternitatem. nec rediget̄ iterū in ſerui-
tutē etiā ſi dn̄s eius poſtea baptizetur vt dicit̄ in
d.l.deo. Et ſil'r ſi iudeus emat vel qualitercūqꝫ
acquirat ſeruū xp̄ianū qd̄ ei prohibet̄.extra eo.c.
j.et vltimo ſtatim nullo precio dato efficit̄ liber.
diſt.liiij. mancipia. Et ſil'r ſi ſeruū nō chriſtianū
emit cauſa ſeruitij ſui et vult effici chriſtianus:
qꝛ hac voluntate patefacta ſtatim vendicat ſibi
libertatē nullo dato precio.d.c. fraternitatē. Si
aūt talē.ſ.nō chriſtianū emit nō cauſa ſeruitij ſed
mercimonij et infra tres menſes venalē non expo
ſuerit ſimil'r ſtatim liberat̄ nullo precio dato. d.
c.fi.qꝛ preſumitur ad ſeruitiū ſuū emiſſe: ſed ſi ve
nalē infra dictū tp̄s expoſuit: et per eū non ſtete-
rit quin vēderetur et ipſe infra illud ſpacium vel
poſt vult effici xp̄ianus nō liberabit̄ ab eius ſer-
uitute niſi pro quolibet bono ſeruo dētur ſolidi
xij.vt. d.c.fraternitatē.et extra eodē.c.j.ij.et vlti.
pro ſeruo autē nō ita bono ſm̄ Pan̄.in.d.c.j.dif
falcabit̄: qꝛ ibi bon⁹ accipit̄ ꝓ optimo. Et predi
cta intellige niſi dn̄s eū voluerit circūcidere vel
alteri⁹ ſecte ſignaculū imprimere.ſ. cum diceret
ſe velle fieri xp̄ianū: qꝛ tunc propter iniuriā cor-
poris ſine precio liberabit̄.di.liiij.nulla. et idem
Goffr. Dicti aūt mēſes incipiūt currere a die em-
ptiōis.ſm̄ Ho.in.d.c.fi.vel a die quo petijt xp̄ia
nitatē ſm̄ Joā.an.et Pan̄.in.d.c.j. et dicti ſolidi
debēt eſſe aurei ſm̄ Vin.gof. et Panor.ita qꝫ hic
ſolidus capit̄ pro aureo.vt inſtit.de pena te.li.§.
fi.vbi glo.dicit qd̄ in legib⁹ capit̄ ſolidus ꝓ au-
reo.alij vero dicūt qꝫ capit̄ ꝓ ſolido vſualis mo-
nete.ff.de le.iij.l.nūmis.vbi dr̄ qꝫ in legato num-
mor in dubio intelligitur minor moneta et hanc
opinionē videtur tenuiſſe ſum.ang. et eſt vera ad
hunc ſenſum: quia.xij.ſolidi.i. aurei ſoluēdi ſunt
ex vſuali moneta illius loci extra de maled. ſta-
tuimus non autē ad iſtū vt.xij.ſolidi ſumant̄ ſm̄
vſum vulgarē: qꝛ videt̄ turpe qꝫ lex ei qui ſeruū
bonū emit ꝓcio magno reſarcire voluerit precio
tā exiguo. Quartū. Si dicunt ſeruū emptū cau- 4
ſa mercimonij null⁹ xp̄ianus vult redimere et ip̄e
preciū duodecim ſolidorum quo ſe redimat non
habuerit: nihilominus liberabit̄ et oſtiatim pre-
ciū q̄ret.ff.de manumi.l.quarta.§.ſuis aūt: vel ſi
nullo modo pōt habere ſeruiat ei ꝑ quinquēniū
vt no.xxxvj.q.j.de raptoribus. et ptꝫ.C. de cap.l.
vlti. Si vero redimat̄ ab aliquo ſm̄ Ray. ꝓpter
hoc non erit eius ſeruus ſed erit liber et reſtituet
ei preciū arg.inſtit.de noxali.ac.§.dn̄s.qꝫ preciū
ſi non hꝫ q̄ret oſtiatim vel ſi ſtatim hr̄e non pōt
ſm̄ gl.extra eo.c.j.ſeruiat ei tantū qd̄ cū ꝓcio ſer-
uitiū compenſet̄. et poſtea quo vult eat. d.l.vnica
et.d.c.de raptorib⁹.et tp̄s ſeruiendi poteſt intel-
ligi ſecūdū aliquos de quinquēnio ad iſtar ei⁹ q̄
eſt redēptus ab hoſtibus.vt.C.de poſtli. re.et re.
ab ho.l.fi.vel ad arbitriuꝫ boni viri ſm̄ Ray. Si
vero plures emptores apparuerint ſcd̄m Goffre.
ep̄s loci magis eliget idoneum.ff. de accuſa.l. ſi
plures. vel ſi ſunt pares gratificet epiſcopus cui
voluerit.arg.de iur.patro.cū aūt. Et idem Ho-
ſtiē. Et intellige predicta niſi pietatis cauſa fue-
rit redemptus quo caſu nec reddere precium nec
ſeruire tenetur.argu.ff.de nego.geſt.l. neſennı⁹.
et.ff.de relig et.ſum.fu.l.at ſi quis. Sic autem fa
ctum fuiſſe preſumitur niſi quis contrarium pro-
teſtetur.arg.d.l.at ſi quis. Cōcor. Goffre. et Ho-
ſtien. Quintū. Secundum ray.idem per omnia 5
dicendum eſt de ſeruis ſaracenorum.et con. Jan.
et Jo. qꝛ vt dicunt idem periculum eſt in vtriſqꝫ
et qd̄ dicitur ad ephesios.vj.et prima petri ſcdo:
qd̄ carnalibus dominis ſerui obediant: dicūt in-
telligi debere ſm̄ ſtatū eccleſie primitiue intelli-
ge in quo gentiles nō iudaizabant vt modo vel.

ſm Hoſtien. intelligitur de ſeruientibus in gle-
ba. non domi. de cen. omnis ſed primum eſt me-
lius. Secundũ raymundũ etiam ſerui hereticorũ
impune poſſent relinquere dominos ſuos et ad
eccleſiam confugere. C. de here. l. manicheos.
4.q. ¶ Quarto queritur quomodo cogendi ſunt iu-
dei ſe habere ad chriſtianos ſiue a quib⁹ ſunt cõ
peſcendi iudei inter chriſtianos conuerſantes: et
1. qđ dico multa. ¶ Primum non debent iudei permit-
ti iter chriſtianos habere officia publica nec ali-
quam dignitatem vel miniſterium ne occaſionẽ
habeant ſeuiendi. diſt. liiij. nulla. xvij. q. iiij. con
ſtituit. et extra eo. cum ſit. et. c. penulti. et. C. de iu-
de. l. ſi. et ſi talia officia ſuſceperit eis negari de-
bet communio chriſtianorum donec officium di
miſerint et quicquid inde acceperint per dioceſa
ni prouidentiam in vſus pauperum cõuertatur:
extra eo. cum ſit. vbi etiam patet ꝙ hoc obtinet
in pagano Archid. autem poſt. s. Thom. ij. ij. qđ.
x. ar. decimo dicit quod dominium et p̄latio infi
delium ſuper fideles nouiter inſtituenda nullo
modo permitti debet: quia cederet in ſcãdalum
et periculum: cum faciliter ſubiecti ſuperiorũ ſe-
quãtur imperium niſi ſint magne virtutis. et ſi'r
infideles fidẽ contẽnerent ſi ſcirent infideliũ de-
fectus et ſic prohibet hoc eccleſia in. d. c. conſti-
tuit. ſed dominiũ et prelatio iam pre exiſtens au
ferri quidem per eccleſiam poteſt: quia illi imme
rito infidelitatis merentur amittere ius prelatio
nis ſuper fideles qui in dei filios transferuntur:
et quandoq; illud eccleſia aufert ſcilicet illis in
fidelibus qui temporaliter ſubijciuntur eccleſie
aut membris eius: vt de iudeis. in. d. ca. fraterni
tatem. nec eis iniuriam facit: quia cum ſint eccle-
ſie ſerui poteſt de bonis eorum diſponere quan-
doq; vero non aufert ſcilicet illis infidelibus qui
ſic ei temporaliter non ſubſunt: et hoc ad ſcanda
2 lum vitandum. ¶ Secundum. ſm Panormi. in. c.
ex ſpeciali eo. titu. per predicta prohibitum eſt iu
deis et paganis omne commercium per qđ chri-
ſtianis aliquod grauamen poſſet inferri. vnde li
cet vẽdatur eis reditus regalis et illi poſſint eme
re illud: vt in. d. ca. ex ſpeciali. collectio tamẽ per
ipſos fieri non poterit ſed per chriſtianos: quia
colligendo poſſet iudeus committere fraudes.
3 ¶ Tertium. Ex. d. l. vlt. C. de iude. vbi dicitur qđ
nullum honorem nullam dignitatem nullã pree-
minentiam inter chriſtianos iudei poſſunt habe
re. Bar. infert quod doctorari non poſſunt: cum
doctoratus dignitas ſit et preeminentia nõ ob.
l. generaliter. § fin. ff. de decu. que p̄mittit iudeos
promoueri ad dignitates: quia intelligitur inter
ipſos iudeos nõ inter chriſtianos. Imo Panor-
mi. in. c. ſ. de iude. dicit quod de rigore iuris nõ
poſſunt intrare ſcholas cauſa adiſcẽdi. quia ca.
nullus. diſt. liiij. prohibet a iudeis recipi medici
nam: et cum illis eſſe in balneo propter periculũ
corruptionis: vbi tamẽ contrahitur conſortium
et cohabitatio temporalis et quaſi momẽtanea:
et conſequẽter a fortiori debet prohiberi ingreſ-
ſus ſcholarum: vbi non ſolum conſortiũ ſed ami
citia contrahitur intrinſeca. Item quia de facili
iuuenes habentes etatem mollem corrumpi poſ-
ſent ab aſtutia iudeorum: quod tamen in ſcholis
theologorum ego nõ credo procedere: quia ſunt
velut predicatores quidam: et theologi ſunt fir-
miores in fide. ¶ Quartum. Prohibẽdi ſunt etiã 4
procedere in publicum ſine habitu vel ſigno di-
ſtinctiuo a chriſtianis. extra eo. in nonnullis. qđ
verum eſt patenter: et non ſub plica: et tam in ma-
ſculis ꝙ in feminis ſm doc. ibi. ¶ Quintũ. Pro- 5
hibẽdi ſunt etiam nouas erigere ſynagogas eo.
titulo conſuluit. et ca. iudei. antiquas tamen re-
ficere poſſunt et reſarcire ruinoſas ita tamen qđ
edificatio noua non perdat formam antiquã: qr
vbicunq; mutatur prima forma. puta quia edifi
cium ſit precioſius vel magis amplum dicit no-
uum et cadit ſub prohibitiõe noui edificij: vt p̄
batur ex. d. c. conſuluit. et facit quod in ſimili no
tatur in gl. c. admonere. xxxiij. q. ij. et in. c. preſby-
ter. lxxxj. di. et in. c. cauſam. de teſti. in. v. in tẽpo-
re. et in gl. in le. iulianus. § ſed et ſi quis. ff. ad ex-
hiben. Et ſi antiqua ex toto et funditus corruit
reedificare non poterunt ſm Panor. in. d. c. con-
ſuluit. quia eſſet nouam facere: ad quod facit qđ
legitur et not. in. l. inter ſtipulantem. § ſacram. ff.
de verbo. oblig. et vide glo. in ſimili de iure pa-
tro. ca. iij. Et ſi nouas ſynagogas erexerint in. l.
libris auri ſunt puniendi. C. de iude. l. hac victu-
ra. ¶ Sextum. Prohibendi ſunt etiam in diebus 6
lamentationis et dominice paſſionis prodire in
publicum. extra eo. in nonnullis. et ſm glo. Ray-
mun. forte idem eſſet ſi eccleſia lamentaretur pro
communi aliquo infortunio chriſtianitatis: quin
etiam in die paraſceues nõ debent habere oſtia
vel feneſtras apertas extra eod. quia ſuper his.
¶ Septimum. Cogendi ſunt etiam ſoluere deci- 7
mas prediales extra de deci. de terris: et ſi totã
aliquã parochiã occupauerint emẽdo que a chri
ſtianis poſſideri ſolebant: tenentur nihilominus
ſoluere. di. decimas prediales et omnes cenſus et
alia q̄ chriſtiani de predictis ſoluere tenebãtur:
de vſu. quanto. non autem decimas vel oblatio-
nes perſonales cum nõ recipiant eccleſiaſtica ſa-
cramenta nec audiãt diuina. ¶ Octauũ. Cogẽdi 8
ſunt etiam chriſtianos teſtes recipere cõtra ſe ſed
contra chriſtianũ teſtimonium ferre non poſſunt
de teſti. iudei. imo repellũtur ab omnibus actib⁹
legitimis. u. q̄ſt. vij. alieni. in crimine tamen here
ſis pro teſtibus admittuntur: vt in. c. cõtra chri-

ſtianos.de her.libro.vj.¶ Nonum. Prohibendi
ſunt etiā agere ⁊ cōuenire apud ſeniores eorū ꝙ
tamē eis lꝫ apud iudices nr̄os:ſicut ēt in cā ciui-
li arbitriū pn̄t eligere iudeū: cui⁹ ſniam exequit
10 ordinari⁹.C.e.l.iudei.¶ De: mū cogendi ſunt ēt
ne exigāt vſuras ſꝫ exactas reſt·tuāt.de vſu.poſt
miſerabilē. ⁊ ad hoc cōpelli pn̄t ⁊ debēt ꝑ princi
pes vt ibi qḋ nō faciāt cōpelli debēt ꝑ iudices ec
cleſiaſticū cēſura eccl'iaſtica: vt dicit Ho.⁊ Joā.
and.Jnn.in.d.c.poſt miſe ⁊ facit.c.poſtulaſti.de
iude.⁊ qḋ ibi no. Unde ⁊ ipſi ꝑncipes mortaliter
peccāt eos ad hoc nō cogēdo ⁊ xp̄iani cōmerciuꝫ
11 cū eis nō reſtituentib⁹ habētes poſt monitioneꝫ:
vt in.d.c.poſt mi.⁊ in.c.quanto.de iude.¶ Unde
cimū. Prohibēdi ſunt etiā ne quēquā nō exiſtētē
de ſua natiōe vel ſecta circūcidere preſumāt etiā
ſi ſit ſeru⁹ eorū:vt in.d.l.vnica.C.ne xp̄ianū man
cipiū.⁊ ibi eſt eis pena capitalis.i.ꝑpetui exiliꝫ q̄
12 aliqñ dr capitalis:vt.ff.de penis.l.reis capitalis
¶ Duodecimū. Silr̄ etiā ne iude⁹ xp̄ianā accipiat
in vxorē alioquin punit adulterij pena.C.co.l.ne
13 qs.¶ Tredecimū. Cogendi ſunt ēt ꝑ papā ⁊ alios
pricipes qb⁹ ſubdunt laborare manib⁹ alias tur
pis lucri ⁊ petōꝝ que faciūt ſunt participes non
ob.c.ſicut de iude.vbi dicit qḋ eis nullus exigat
14 coacta ſeruitia : qꝛ illud intelligit de ſeruitijs ad
vtilitatē dn̄orū ſolū.¶ Decimſiquartū. Prohibē-
di ſunt etiā ne fidē catholicā impugnent dogma
te peruerſo alioquin ſanguine puniuntur: vt in
d.l.hac victura.et generaliter ne intentent con-
tra eam quicquam Deteſtabile.ſicut eſt quod nu
trices chriſtiane prouciant lac in latrinam poſt
ſuſceptioneꝫ corporis chriſti:extra eo.ſi iudeos.
¶ Quinto q̄rit qūo ſint puniēdi participātes cū
5.q. iudeis ꝯ caſus predictos vel ipſi iudei ꝯ predicta
faciētes:⁊ dico duo.¶ Primū. Participantes cū
1.di. eis ſi ſunt clerici ⁊ moniti nō deſiſtunt: priuandi
ſunt officio ⁊ bn̄ficio:ſi vō ſunt laici vt principes
nolētes exeq̄ ꝑdicta vel alij aliqḋ afferentes impe
dimētū:ſi admoniti non ſatiſfaciūt debēt excōmu
2 nicari.xxiij.q.j.nullus.¶ Scḋm. Judei vō ꝯ ꝑdi
cta facientes ſic puniuntur vt chriſtiani ab illo-
rum communione⁊ conſortio ſeu commercio tan
diu ſeparētur ſub pena excōmunicationis donec
illi emendauerint:⁊ ſatiſfecerint: extra eo.⁊ ſi iu
deos:⁊ poſſent etiaꝫ per eccleſiam verberari vel
alio modo corporaliter mulctari de ꝑcepto epi
vel principis.ar.xvij.qō.iiij.conſtituit. aut etiam
puniri alia pena de vſur.poſt miſerabileꝫ. Quod
autem dicitur eccleſia non iudicare de his qui fo
ris ſunt.xxiij.q.j.ſepe.dicit gloſſa eſſe verum quo
ad ſpiritualem penam quia eos non excommuni
cat:ſecus quo ad corporalem. Unde ſi nimis con
uerſentur cum his qui ex eis ſunt conuerſi ad fi-
dem vel eos peruertere nitunt debent flagellari.

d.c.ſepe.⁊ ſi aliquē ex ſuis fieri chriſtianuꝫ ſaxis
aut alio genere furoris intētent puniuntur igne
C.de iude.l.iudeis.⁊ ſimiliter ſi xp̄m bleſphema
uerint ſm leges vt dicit ho.debēt decapitari.vn
de principes ſeculares iudeos xp̄m blaſpheman
tes punire debent grauiter pena pecuniaria vel
etiā grauiori.extra eo.in nōnullis. Et ſꝫ.s.th.ad
ducissam lotoringie lꝫ iudeus delinquens nihil
habeat ꝑter vſuras:nihilominus puniri pōt pe-
na pecuniaria:nec ex ſua iniquitate cōmodum re
portet:⁊ maiori q̄ quicunq; alit vſurari⁹ in ſimi
li caſu quāto pecunia que auffert ab illo min⁹ per
tinet ad illū:⁊ inſuꝑ addi poteſt alia pena:ne ſuf
ficere videat ad penā.qḋ pecuniam debitaꝫ alius
deſinat poſſidere. Pecunia tamen ablata ab eis
nomine pene retineri nō poteſt a dominis ſeu of
ficialib⁹ punientibus:ſed de ea fieri debet.vt in
fra.§.vij.dicet.hoc tamē dictū.s.tho. ꝓcedit quo
ad vſuras incertas nō autem quo ad certas: niſi
quatenus preſupponeret de voluntate ſpoliati:
¶ Sexto querit q̄d prohibent facere xp̄iani con 6.q.
tra iudeos:⁊ dico multa.¶ Primo eīn nō debent 1.d.i.
eos ad fidem cogere violenter: extra eo.ſicut de
quo dic vt.s̄.baptiſm⁹.iiij.§.vj. Pecunia tamē ⁊
alijs blandimentis ipos ⁊ alios fideles allicere
poſſumus ad fidem ſcḋm gloſ. Joā.in.c.debet ho
mo.xxiij.qō.iiij.que alle.c.qḋ autem.xxiij.q.vij.et
c.qui ſyncera.xlv.diſtin.⁊ ſimiliter ſub tali con-
ditione poteſt chriſtianus aliquā ducere in vxo
rem:vt fiat chriſtiana.vij.qō.j.caue ⁊ ſic in ſpiri
tualibus licite fit pactuꝫ vbi agitur de conuerſio
ne alicui⁹ ad fidem:⁊ ſic non obſt.j.qō.ij.q̄ pio.
hec ibi.ſed aduerte quod in ſpiritualib⁹ licite fit
pactū de ſpirituali ꝓ alio ſpirituali reddēdo:pu
ta de matrimonio pro conuerſione: ſed non de
temporali reddendo pro ſpirituali: quia ſicut il
lud vendere ita et emere non licet. Et de hoc in
ſuo ſimili dicit.s.thom.iiij. quodl.argu.xxiij.ad
xvij.quod illicitum eſt ad religionem inducere
per temporalia cum pacto.ſecus ſine pacto.j.qō.
j.quā pio et ſic ſiluester dona promiſit volentib⁹
baptizari.vt in.d.cap.q̄ pio.no. Uide.j.ſimonia
§.viij.par.ij. ¶ Secundo non debent eos offen- 2
dere in perſona vel in bonis:ſine iudicio terrene
poteſtatis.d.cap.ſicut. ¶ Tertio non debent eos 3
impedire obſeruare conſuetudines ſuas in ſuis
feſtiuitatibus: modo nihil faciant in opprobriū
chriſtianorū.xlv.diſt.qui ſyncera.et.d.capitu.ſi
cut.et.C.de iude.l.iudeis. Pro quo ſciendum eſt
ex.ij.ij.qō.x.ar.xj. quod humanum regimen de-
bet imitari diuinum a quo deriuatur quod per-
mittit aliqua mala in vniuerſo que poſſet prohi
bere:ne ſublatis eis maiora tollentur bona aut
mala maiora ſequantur:⁊ ſic tolerantur ritus in
fidelium in quibus peccant. Ex hoc autem qḋ in

dei ritus ſuos obſeruant in quibꝰ aliqñ veritas fi
dei figurabat: hoc ſequit bonū qḋ fidei noſtre te
ſtimoniū habemꝰ ab hoſtibꝰ: idoq; tolerant. vt di.
xlv. de iudeis. ⁊ extra eo. conſtituit aliorū vero in
fideliū ritꝰ: qꝛ nihil vtilitatis aut veritatis afferūt
non ſunt aliquatenus tolerandi niſi ad vitādum
maius malū: vt ſcandalū vel diſſidiū vel impedi
mentū ſalutis eorū q̇ tolerati paulatim cōuertūn
4 tur. ¶ Quarto non debent ab eis exigi coacta ſer
uitia: que facere nō cōſueuerūt. d. c. ſicut. de q̇. ſ.
5 baptiſmꝰ. iiij. §. vſ. ¶ Quinto nō debent effodi eo
rum ſepulchra vel corpora humana obtentu pe
cunie: nec eorū cemiteria quiſquam mutilare aut
inuadere. d. c. ſicut. ⁊ cōtra facientes xpiani ſi ſunt
clerici priuari debent officio et bñficio ſi laici ex
6 cōicandi: vt in. d. c. ſicut. ¶ Sexto nō debēt in ſab
batis ſuis ad iudicium trahi. C. de iude. l. die ſab
7 bati. ⁊. d. cap. ſicut. ¶ Septimo non debent impe
diri ſua prout melius poterunt vendere: ſicut
8 nec chriſtiani. C. eo. l. nemo. ¶ Octauo nō ſunt ſpo
liandi bonis iniuſte queſitis ſi conuertantur ad
fidem: nec debita ſucceſſione: et ſi ablata fuerint
precipitur poteſtatibus locorum ſub pena excom
municationis: quod faciant ea reſtitui: extra eo.
iudici. cl. ij. Ex quo infert Panormi. quod nō per
dunt agnationem ſuam: vnde ſuccedere debent
ſuis attinentibus et multominus bona legitime
queſita cuius contrarium exiſtimant vulgares
quod erroneum eſt. ¶ Nono nō ſunt prohibendi
9 ad fidem conuerti ⁊ ſuſcipere baptiſmum etiam
ſi ſerui ſunt chriſtianorum. arg. cap. due ſunt. xij.
qḋ. ij. remanent tamen ſerui ſi prius erāt ſerui ali
cuius chriſtiani cum ſeruitus ſit approbata iure
diuino: ciuili et canonico. xij. qḋ. ij. et ſi quos dul
cius tamen tractandi ſunt quam alij ſerui qui nō
ſunt chriſtiani. argu. de maio. ⁊ obe. per tuas.
7. ¶ Septimo queritur vtrum dñi exactionem face
re poſſint in iudeos: ⁊ dicit. s. Tho. in epiſtola
ad duciſſam brabantie quod licet ſicut iura di
cunt iudei merito ſue culpe: ſint addicti ſeruituti
et ſic domini res eorum poſſint accipere tanquā
ſuas: ita tamen quod vite neceſſaria non ſubtra
hantur: qꝛ tamen oportet nos ambulare honeſte
ad eos qui foris ſunt ne nomen domini blaſphe
metur hoc videtur obſeruandum vt in exactioni
bus quas facere non conſueuerunt non pregra
uentur: ad conſuetas autem cogi poſſunt. Cum
tamen nihil habent preter vſuras: vt idem ibidē
dicit cum non poſſint ipſi iudei talia licite retine
re conſequenter nec domini recipientes collectas
a talibus talia retinere licite niſi forte eſſent ta
lia que ab ipſis dominis vel eorum anteceſſori
bus iudei extorſiſſent: extorta autē ab aliis illis
debent reſtituere quibus iudei tenebantur ſi in
ueniuntur alioquin in pios vſus ſecundum con

ſilium dioceſani vel aliorum proborum: vel com
munem vtilitatem terre ſi neceſſe eſt eroganda
ſunt. Nec eſſet illicitum ſi nouiter dñi exigerent
talia a iudeis: ſeruata tamen ſuorum predeceſſo
rum conſuetudine hac intentione vt in pios vſus
expendantur: hec ex illo. Ex quibus patet qḋ bo
na incerta vſurariorum iudeorum: licet ſint per
dioceſanum diſpenſanda quando ad alium non
deuenerunt: vt infra reſtitutio. viij. §. v. ſecus vbi
deuenerunt ad manus dominorum. Pro predi
ctis tamē vt ſciat q̇d liceat principi ⁊ ſi forte nō
ſemper expediat nota quod iudei cum ſerui ſint
per dominum ſuum vendi poſſunt. argu. C. ſi ſer.
expor. vene. l. j. et. ij. propter quam rationē tenet
Archi. quod eis poteſt auferre bona eorum cum
ea non habeant niſi vt peculium: ⁊ alleg. c. iudei.
cl. ij. eod. titu. vbi ſtatuitur quod ſi conuertantur
non auferantur eis bona: ⁊ conſequenter ſi non
conuertātur poſſunt auferri a contrario ſenſu: ⁊
melius facit. cap. ſicut iudei eod. titu. vbi prohi
bentur eorum bona auferri ſine iudicio terrene
poteſtatis: ⁊ conſequenter hoc princeps poteſt. 8.q.
¶ Octauo queritur vtrum recipi et retineri lici
te poſſint dona et mercedes quas iudei tribuunt
pro labore: ⁊ dicit Ric. quod de his qui habent
iudei per aliū modū quam per vſuras ⁊ rapinas:
puta ex artificio: nō eſt dubiū qḋ ſic: ſi autē nihil
habent propter vſuras: tunc recipiens certat de
ſuo damno vitando non peccat: ſicut qui damni
ficatus eſt a fure vel raptore: puta per incendiū
non peccaret ſi acciperet ab eo damnum ſuum
licet ipſe fur aut raptor nihil haberet: niſi queſi
tum furto vel rapina: dummodo non recipiat p
damno ſuo in ſpecie res ipſas alienas. Dona au
tem et eleemoſyne accipiende non ſunt ab vſura
riis quando per hoc efficerentur non ſoluendo
niſi ea intentione vt reſtituantur creditoribus
eorum et idem dic quocunque alio titu. oneroſo
vel lucratiuo bona huiuſmodi acceptentur: ſi ve
ro ſunt ſoluendo: nō obſtāte tali acceptatiōe dic
vt infra reſtitutio. ij. §. vij. Utrū autem eis vendi
poſſint illa quibus illicite vtuntur ad ritum ſuū
vide ſupra infidelitas. §. iiij.

¶ De iudice in ſe. j.

IUdex dicꝰ eſt quaſi ius dicens po
pulo: ſiue quod iure diſceptet. i. iu
ſte iudicet. de verbo. ſigni. forus. §
in omni: vnde iudex eſt is qui iure
poteſt iuſtum cuiq; decernere et red
dere. argu. d. cap. forus.
¶ Primo vero queritur quotuplex ſit iudex ⁊ di 1.q.
co. qḋ. s. Tho. xxii. qō. lxvii. arg. Joan. tangit tria
iudiciū genera ad quos omnes reducuntur tenen
do iſtam concluſionem: quod nullus poteſt iu
dicare niſi ſubditum ordinarie: vel ex commiſ
ſione ſuperioris

nõe ſuperioris:vel ꝓpria ſpõte:quib⁹ ſuppoſitis
ſic diſtinguo. Nã iudicũ qdã eſt ordinari⁹ ⁊ q̇
dã extraordinari⁹. Ordinarius qs ſit Io.an.ſm
Inno.⁊ Hoſt.multa no.in.c.cũ ab eccl'iarũ.de
offi.ord.⁊ breuiter dico qđ archi.poſt Inno.vř
diffinire vt ſit is q̇ eſt ab vniuerſitate vl' collegio
elect⁹ ⁊ ꝑ ſuperiorẽ cõfirmat⁹ vel vniuerſitati aut
collegio ꝑfect⁹:ab eo q̇ habet adminiſtrationẽ
cũ iuriſditiõe:vñ ſm Inno.ordinari⁹ dr̃ q̇ eſt ab
vniuerſitate elect⁹ ⁊ ꝑ ſuperiorẽ cõfirmat⁹:vt in
auť.de defen.ciui.§.iterim.vñ ⁊ rector cuiuſlibet
vniuerſitatis eſt ordinari⁹:⁊ q̇ eligiť ab his qui
ſunt alicui⁹ ꝓfeſſionis negotiatiõis vel artis:vt
ſunt piſtores cerdones:phyſici canoniſte ⁊ ſilčs.
Alij ṽo diffiniũt vt ſit is q̇ habet vniuerſitatẽ cau
ſarũ:vt.ſ.hereticꝰ ſcdo. Extraordinarius ṽo iu
dex eſt is q̇ nõ pꝛeficiť alicui vniuerſitati vel col
legio:⁊ ẽ duplex:qdã habẽs iuriſditionẽ ex par-
tiũ volũtate vt arbiter de quo ſupra in loco ſuo:
quidã ṽo ex cõmiſſione ſupioris vt delegat⁹ ad
certã cauſam ⁊ ſubdelegat⁹. Sunt tñ ⁊ alie iudi
cũ differẽtie ſed ad predictas reducunť. Quidã
eſi dicunť pedanei:quorũ officiũ eſt de minutis
⁊ infimis cauſis cognoſcere ⁊ inutilib⁹ aut vili
bus:licet ſint ordinarij:maiores aũt cauſas tenẽ
tur maiorib⁹ referre cũ ipſi ꝑ ſe terminare nõ poſ
ſint.C.de peda.iudi.l.ij. Quidã etiã olim dicebã
tur chartularij qui erãt ab imperatore ꝓuilegia-
ti:vt corã eis poſſent litigare qui vellẽt.licet ipſi
ad hoc aliquẽ cogere non poſſent.

2.qđ ¶ Scdo q̃riť q̇s ⁊ cui⁹ poſſit eſſe iudex laicꝰ:⁊
i.di. dico multa. ℣ Primũ. Iudex eſſe poteſt oĩs q̇ non
ꝓhibeť.ar.c.cũ apud.de ſpõ.⁊.l.mut⁹.ff.de pcu.
ꝓhibeť aũt ſurdus:mut⁹:ꝑpetuo furioſus:impu-
bes:femina:ſeruus excõicat⁹ cõſanguine⁹ rei:ini
micꝰ actoris:vel alia cã ſuſpectꝰ:⁊ iperit⁹ ſeu il
literat⁹ de qb⁹ diffuſe nõ ꝓſequor cã breuitatis.
2 ℣ Scdm. Laicꝰ.põt cõſtituere ſuũ iudicẽ oẽm qui
alias iuriſditiõi preeſt ⁊ nõ aliũ.C. de iuriſ. om.
iu.l.j.⁊.l.priuatorũ.⁊ intelligiť velle ⁊ cõſentire
qñ ſcit eũ nõ eſſe ſuũ iudicẽ ⁊ tñ litigat ſub eo.ff.
de iud.l.ij.qđ ſm gl.in.c.ſi diligẽti.de foro cõpe.
limita verũ in cã ciuili:ſecus in cã criminali: de
quo vide Pañ.ibi. Si aũt is cui vult ſe ſubijcere
nõ habet iuriſditionẽ in actu nõ põt. ar.de foro
cõpe.ſignificaſti.⁊ in.c.ſi diligẽti. Clerici ṽo nõ
poſſunt in nõ ſuũ iudicẽ ꝯſentire etiã ꝑ bõis tpa
lib⁹ niſi ſit ꝑſona eccl'iaſtica ⁊ de cõſenſu epi ſui
de foro cõpe.ſignificaſti.⁊ ibi Pañ.l.c.ſi diligẽ-
ti. Nã ⁊ ſecularis iudex nullã põt in eo hr̃e iuriſ
ditionẽ:neq3 in criminalibus:neq3 ĩ ciuili.C.de
epiſ.⁊ cle.auť.ſtatuim⁹.⁊ de foro cõpe.ſecularis
3 li.vj. ℣ Tertiũ. Clericus huic priuilegio renũcia
re nõ põt:⁊ ſi renũciat rñdẽdo corã iudice ſecu-
lari:ſi cã eſt ciuilis cadit a ſua cã:in criminalib⁹
aũt ſuũ locũ amittit. de fo.cõpe. ſi diligenti.et ſi
non habent locum ſiue dignitatem poteſt alias
extraordinarie puniri. Si autem iudex laicus iu
dicat de clerico:priuari debet officio iudicandi
ſi eum vocat ad iudicium ſuum.ij.q.j.inolita.nec
ſentẽtia valebit de iudi.at ſi clerici. ſed et is qui
fecit eũ vocare:dz admittere cãz:per ſententiã tñ:
et debet excõicari.d.c.inolita.quã penã ſm hoſt.
patiť ex ſola vacatiõe ex quo clericus tract⁹ eſt:
iudex aũt nõ niſi iudi cauerit:vel forte citra litis
cõteſtationẽ locus eſt penitentie:⁊ vterq3 peccat
mortaliter ⁊ ſimiliter clericus rñdendo: niſi eſſet
in minoribus ⁊ vellet deſerere clericatũ. ℣ Quar 4
tum. Fallit qđ dictũ eſt.ꝑmo in cauſa recõuentio
nis ciuilis:qꝛ ſi clericꝰ cõuenit laicũ corã iudice
laico:⁊ ille recõuenerit clericũ ciuiliter ⁊ feratur
ſnia cõtra clericũ tenet:qꝛ factus eſt ſuus iudex ꝑ
recõuentionẽ.de mat.pet.c.j.⁊.ij.⁊.iij.q.viij.cui⁹
agẽdo. Criminaliter vero laicus corã laico ſicut
nõ põt clericũ ꝯuenire ita nec reconuenire. iij. q.
ij.negãda. Fallit ſcdo qñ clericꝰ eſt tradit⁹ curie
ſeculari. Et tertio qñ interuenit epalis autoritas:
qꝛ tunc poſſet iudex laicus iudicare clericum in
cauſa temporali mere alias nõ:vt in.c.ij. de iud.
Et idez ſi interueniat autoritas abbatis quo ad
monachũ in exemptis:qꝛ habet quaſi iuriſditio-
nem epalem. Vide Panor. de iudi. at ſi clerici.
Glo.autẽ ſummaria que poniť.ij.q.j.in princ. po
nit duos alios.ſ.in cauſa feudi ⁊ ſi ſit incorrigi-
bilis.diſt.xvij.nec licuit. ℣ Quintum. Cũ clericus 5
captus ꝓpter maleficium a iudice laico petit ſe
remitti ad curiam eccleſiaſticam: vel iudex eccle
ſiaſticus illum petit : dico quod ad quem ſpectet
cognitio patebit.§.vj.particula tertia.mod⁹ au-
tem procedendi eſt qđ ſi notorium eſt quod ſi cle
ricus tali priuilegio gaudens ſtatim debet reſti-
tui abſq3 aliqua cognitione. Si autẽ fama publi
ca,de hoc eſt:vel ſine pro clerico cõmuniter habe
tur vel prius nõ ſe gerebat pro laico:et deprehẽ-
ſus eſt cũ tonſura et habitu clericali debet etiam
reddi incontinenti.ſed cũ cauſe cognitiõe de cle
ricatu.ita tamẽ qđ ꝓbandi neceſſitate nõ ipſe ſed
aduerſari⁹ cõſtringať. Si vero ante depꝛhenſio-
nẽ ꝑ laico publice ſe gerebat:⁊ pro tali cõiter ha
bebať:etiã ſi tẽpore deprehẽſionis erat in habi-
tu clericali : non eſt reſtituendus quouſq3 fidem
fecerit de clericatu: ſz tamẽ interim quieſcet pro
ceſſus iudicialis.de ſenten.excõmu.ſi iudex. lib.
vj. ℣ Sextum. ſi clericus poſt delictum: puta ho- 6
micidium efficiatur clericus allega. clericatũ ne
puniatur a iudice laico.di.iij.l.item vlpianus.ff.
de exq.tu.vt refert Bar.in.l.j.ff.de pen.determi
nauit qđ ſi ſe clericum fecit in fraudem nõ ꝓdeſt
illi dicta allegatio.l.ſi marit⁹.§.j.ff.de adulteri.
et.l.hos accuſare.§.hoc beneficio.ſi vero certum

eſt hoc eũ feciſſe ſine fraude: ꝑdeſt allegatio. d.
§.hoc beneficio.ſi vero eſt dubiũ:tunc ſi erat ac
cuſatus vel infamatus de crimine:preſumit̃ hoc
feciſſe in fraudẽ: ⁊ cõcor. Gui. de ſu.et Spe.in ti.
de reo.Sed Bar.dicit totã iſtã determinationẽ
loqui ante incboationẽ ꝓceſſus cõtra eũ: ſi vero
fuiſſet incboatus vel ſentẽtia lata ⁊ poſt efficiat̃
clericus:vt ĩ tex.cũ gloſ. qꝺ iſta allegatio nõ pro
ſit.l.ſi qs poſtea.ff.de iudi.⁊.l.cũ quedã.ff. de iu
riſ.om.iud.qꝺ Jo.an.in.c.j.de obli.ad ratio.di
cit verũ quantũ ad executionẽ faciendã in rebꝰ:
qꝺ autẽ perſona capi poſſit vel in carceribꝰ deti
neri aut decapitari fieri nõ põt eis perſona cleri
ci ſit empta a manu iudicũ ſecularis:et idẽ cõclu
dit Bart.dicẽs qꝺ eũ punire nõ poteſt iudex ſe
cularis niſi prius degradet̃.Et qꝺ de clerico di
cit dic de omni profeſſo qꝺ ſic fiat religioſus qꝛ
mortuus eſt mundo:vt.l.deo nobis.C.de epi. et
cle.Predicta aũt non ſunt vera ſi profeſſionẽ fa
ceret in carceribus:vt ibidẽ no.Jo.an.nec ſi mu
taret babitũ ⁊ efficeret̃ begbinus aut miles gau
dẽs poſito qꝺ babeat priuilegiũ vt ſit exẽptꝰ a cu
ria ſeculari: qꝛ illa regula nõ facit eũ clericũ aut
7 religioſum:et idẽ Guil. de laud. ¶Septimũ. Si
delegatus pape in ſua delegatiõe delinquat an
coram ordinario loci ↄueniri poſſit.in aut̃. qua
in prouincia.C.vbi de crimine agi oportet.legi
ſte tractauerunt:et Jo.an.in.c.ſi.de reſcri.⁊ Pa
nor.ibidẽ ſm quem eſt concluſio qꝺ ſi delinquit
in procedendo cum ſolũ contra papã delinquat
non parendo eius mandatis per alium inferiorẽ
puniri nõ poteſt imo ſm Panor.in.c.prudentiã.
de offi.deleg.non poteſt eum cogere ad exequen
dum ſi vero delinquit perucrſe agẽdo puniri po
teſt per ordinarium loci:quia non conuenitur vt
delegatus:ſꝫ vt criminoſus.Quod Jo.an. vide
tur limitare quãdo per boc nõ impediretur pro
cedere in cauſa ſibi delegata: quia dicit ſe crede
re quod pendente cauſa coram eo cõueniri poſ
ſit coram ordinario. ſaltẽ vbi impediretur pro
cedere in cauſa ſibi delegata: quia reſpectu eius
duntaxat eſt maior omni ordinario:vt in capitu
8 lo ſtuduiſti.de officio.delega.¶Octauũ.Laicus
laicum ſub papa in re ciuili conuenire nõ poteſt
ſcꝺm glo.xſ.q.j.in ſum.et Panor.in.c.lꝫ ex ſuſce
pto.de foro competẽ.Fallit in.xvj.caſibus.Pri
mo ratiõe cõſuetudinis.de foro competẽ. ſi cleri
cus.Secũdo in terris ſubiectis eccleſie quo ad tẽ
poralem iuriſditionẽ:vt ibi not.Tertio quando
cauſa ſuper qua additur ſpectat ad eccleſiaſticũ
de iure.⁊ de ordi.cogni.tuam.de foro competẽ.
cum ſit generale. Quarto quãdo vacat imperiũ
⁊ aditur papa in cauſa ſpectante ad imperatorẽ:
vt in dicto capitulo licet.Quinto data negligen
tia principis in iuſtitia miniſtrãda dicto capitu
lo licet.⁊.d.c.cũ ſit.Sexto quando impetratur a
perſona miſerabili ⁊ oppreſſa:vt in.c.ex parte.
b.de foro cõpe.Septimo quãdo iudex ſecularis
nõ babens ſuperiorẽ in prouincia:allegatur ſu
ſpectus aut non vult iuſtitiam facere:vt nota.in
auten. vt differ.iudi.§.j. ⁊.ij. Octauo in cauſa
reconuentionis.iij.q.viij.§.cuius in agendo.No
no ſecundum Boſtien.in cauſis mortuariorum
a defunctis relictorum auto. de eccleſia. titu.§.ſi
autꝫ.Decimo quando ſecularis iudex inuocat
auxilium eccleſie.xxiij.q.v.adminiſtratores.ſecũ
dum Jnnocen.puta quia ſubditi ſibi non obe
diunt.Undecimo ratiõe adminiſtratiõis aſſum
pte a laicis:quod intellige vt not.in.c.iudicatus
lxxxix.diſtin.Duodecimo ſi eccleſiarum ſerui vel
bomines ſeruientes indebite a laicis collectен
tur.xij.q.ij.eccleſiarũ ſeruos.⁊ in auten.item nul
la communitas.C.de epiſco.⁊ de.Decimotertio
quando in prouincia non eſt iudex aut ſuperior
laico:quia tunc adiri poteſt epiſcopus vt eſt ca
ſus in aut̃.vt differen.iudic.§.ſi vero contigerit.
Decimo quarto quando aliquid eſt ambiguum
⁊ vt difficile inter iudices variatur:qui filij ſint
legiti per venerabilẽ.Decimoquinto quãdo agi
tur per viã denunciationis euãgelice.de iudi.no
uit.Decimoſexto quãdo cauſa profana eſt anne
xa cũ cauſa ſpectante principaliter ad eccleſiam
cuius exemplum ponit glo.de dote.in.c. de pru
dentia.de do.poſt diuor.reſti.⁊ boc quãdo non
agitur principaliter de dote:ſed ex cõſequẽtia.
Circa predicta autẽ vide Pañ.in.d.c.licet.⁊ ad
de quod predicta ſunt vera loquẽdo iuridice:de
plenitudine autẽ poteſtatis ſub papa verſari po
teſt omnis cauſa a quocũqꝫ:cũ ſit omnium iudex
babens in ſua voluntate omnia iura bumana.
¶Tertio queritur quis ⁊ cuius poſſit eſſe iudex 3.q.
eccleſiaſticus:⁊ dico multa. ¶Primum. Perſo 1.di.
na eccleſiaſtica poteſt eſſe iudex ⁊ cauſas ventila
re ⁊ iudicare inter ſubditos in quibus babet iu
riſditionẽ preſertim clericos.ij.q.j.c.ij.⁊.c. expe
rientie.de foro competen. per totum. ¶Secun 2
dum. Omnis xp̃ianus ratione ſpiritualitatis:
puta quia cauſa eſt ſpiritualis:⁊ ratione peccati
efficitur de foro eccleſie.de iudi.c.ij.⁊.c. nouit.
Unde ſi iudex laicus negligit de ſubditis iuſti
tiam facere eccleſiaſticus iudex poteſt illum cõ
pellere ad iuſtitiam tenendam ⁊ ſupplere defe
ctum eius cognoſcendo de cauſa ⁊ ſic de ſubdi
tis eius iudicare.de foro competen. ex tranſmiſ
ſa.xxiij.q.v.adminiſtratores. Glo.etiam ſum.xſ.
q.j.vltra caſum negligentie ponit alios vt ſi iu
dex eccleſiaſticus conueniat laicum ſuper rebus
ſpiritualibus de iudi.c.ij.⁊.iij.vel ſi ruſtici eccle
ſie conueniantur.lxxxix.diſtin.iudicatum.de ap
pella.ſi duobus.vel ſi quis rapuerit res eccleſie

Iude vel clericoꝝ:qꝛ potius ex conſuetudine. ꝙ
de iure cōuenit̃ ſub clerico:de fo.cōpe.cū ſit.ꝛ.c.
ſi clericus.vel ſi iudex ſecularis fuerit ſuſpectus
vel habeat̃ querela contra ipſuꝫ in auẗ.vt diffe.
iu.colla.ix.§.j.ꝛ.ij.ꝛ pe. Nō tamē econtrario pro
pter negligētiā iudicis eccleſiaſtici poteſt cleri-
cus cōueniri corā laico.de iudi.qualiter in fine.
3 ⁋ Tertiū. Quāuis iudex eccleſiaſticus directe iu
dicare nō poſſit de infidelibus ſm Ray.quia fo-
ris ſunt ſcꝫ aliquas religionis regulas imponē
do.indirecte tamē iudicat ſubtrahēdo xpianos
ab eorū cōione:vt patet de iudeis precipue ſi at-
tētarēt ſubuertere xpianos:aut xp̄m blaſphema-
re:vt.ẜ.iudeus.j.§.ꝛ breuiter iudicat in oīb⁹ ptī
nētib⁹ ad fidei defenſionē:ac etiā delictoꝝ corre
ctionē quo ad infideles.ſeu tēporali iuriſditio
ne ſubiectos.ar.C.de iude.l.iudei romano.
4.q. ❡ Quarto querit̃ qualis debeat eſſe iudex ꝗtū
ad intellectū ſiue ſciētiam:ꝛ dico ſm Ber.de re-
ſcri.ſciſcitatus quod debet ita eſſe peritus vt que
rere nō habeat ab aliis quicquid eū loqui opor-
teat.de cōſang.ꝛ affi.ex literis.ꝛ in auẗ.de iudi.
in prin.col.vj.ſed ꝛ ſi ſit illiteratus habeat tamē
cōſuetudinē ꝛ peritiā iudicādi poteſt ei cauſa cō
mitti.C.de iuri.om.iud.l.certi iuris.ſꝫ iudex ma
xime eccleſiaſtici eſſe non poteſt niſi ſit peritus
ſaltē mediocris iuris ſciētia.vt no.diſti.xx.c.j.ꝛ
de ele.cū nobis olim. Et hoc videtur velle gloſ.
in.c.ſciſcitatus de reſcrip.ex qua infert ibi Pan.
quod cōtra iudicē delegatū poteſt excipi. quod
iudex eſſe nō poſſit.quia eſt illiteratus ꝛ nō ha-
bet peritiā iudicādi.ſecus ſi eā haberet ex cōſue-
tudine licet eſſet illiteratus vt eſt tex.in.d.l.certi
iuris ꝛ hoc ſm mentē eius locū habet indiſtincte
in iudice ſeculari ꝛ eccleſiaſtico. Nō tamē opor
tet iudicē eſſe peritiſſimū:cū ex defectu ſciētie cō
cedat̃ illi aſſumere poſſe aſſeſſorē expēſis partiū
de reſcri.ſtatutū.§.aſſeſſorē.li.vj. Et hec not. qꝛ
faciūt ad caſuꝫ cū a ſede apoſtolica cauſe religio
ſis cōmittuntur nō habētibus theoricā vel pra-
cticā iudicādi:qꝛ cōtra eos poteſt excipi qꝺ iudi
ces eſſe nō poſſint niſi ſit data certa perſona.
5 ❡ Quinto queritur quō intelligi debeat iudicis
I. di. mādatū vel cōmiſſio ꝛ dico multa. ⁋ Primū. Si
dicat̃ iudices ſimpliciter ꝛ pure dico per hoc nō
remoueri ordinē iuris:ſed tm̄ pernitioſam ſubti
litatē qꝛ predicta v̄ba importāt ex ſuo ꝓprio ſi-
gnificato idē qꝺ ſine plica ꝛ malitia:ad qꝺ glo.
in cle.ſepe.de verbo.ſigni.in v̄bo ſimpliciter.et
iudiciarius ordo nō eſt inuētus ad inuoluēdum
de iudi.dilecti filii.ideoq̄ nō remouebit̃ ſm Pa.
2 ibi. ⁋ Secūdū ſi dicat̃ procedas ſine iuris ſolēni
tate ſm Pan.in.d.c.dilecti.cenſet̃ ſublata ſolēni
tas iuris ciuilis ꝛ canonici:ſed nō diuini ꝛ iuris
gētiū ideoq̄ duo teſtes ſufficerēt licet forte plu-
res requirerent̃:ꝛ ſimiliter ſi eſſent infames : qꝛ
infamia eſt de iure poſitiuo.de ſimoñ.per tuas.
nō tm̄ recipiūtur nō citata parte:qꝛ citatio eſt ſpe
cies defenſiōis que eſt de iure gentiū:nec poteſt
tolli vt in cle.paſtoralis.de re iudi.poterit autē
eos recipere ſine iuramento ꝛ diebus feriatis in
honorē dei:cū hec ſolēnitas inducta ſit iure ciui
li ſm Bar.i.l.filiusfami.ff. de do.ꝛ ſimiliter eos
poterit recipere etiā ſi ſint pſone iure reprobate
puta relegate vel infames.ff. de teſta.l.cuꝫ lege.
⁋ Tertiū Si dicat̃ iudices vt volueris ſm Pañ. 3
ibi intelligit̃ ſolū dolus excluſus.argu.in.l.cre-
ditor.§.lucius.ff.nam. ꝛ ideo ius alteri⁹ tollere
nō pōt ſine cauſa ſicut nec cōmittēs: qꝛ nemo pl⁹
iuris in aliū transfert ꝗ̄ ipſe habeat.de do. poſt
diuor.re.nup.propter qꝺ dicit Bar.in extraua.
ad reprimēdū qꝺ ille cui cōmittit̃ vt faciat quod
vult vel ſicut libuerit:licet nō teneat̃ ſequi regu-
las iuris ciuilis remanet tm̄ ligat⁹ regulis iuris
naturalis gentiū ſeu naturalis equitatis qꝺ idē
eſt vt i.d.cle.paſtoralis.vbi imperator inualide
agit:qꝛ regularis exceſſit regulā iuris naturalis.
⁋ Quartū. Si dicat̃ iudices ſm veritatē ꝛ equi- 4
tatē ſm Pañ.in.c.literas.de iur.cal.ſeruari de-
bēt ſolēnitates etiā rigoroſe iuris poſitiui:ſꝫ me
lius dicit do.An.qꝺ ad rigoroſas nō tenet̃. Ver
bū aūt hoc bona equitate omiſſis ſolēnitatib⁹ iu
ris nō intelligit̃ quaſi nō debeat haberi reſpect⁹
ad ciuilia iura:qꝛ eſt cōtra legē bona fides. ff.de
po.ſꝫ quaſi nō debeat haberi ad illa iura ꝙ po-
nunt quaſdā ſolēnitates vel ſubtilitates negotii
veritatē nō tāgētes que vocātur apices iuris ſm
Bar.in.l. ſi fideiuſſor.ff.mand.negotiū vero prī
cipale per iura debet decidi. ⁋ Quintū. Si dicat̃ 5
iudices vt ibi videbit̃ ſm Pañ.in.c.j.de iudi.iu
dicare debet iudicio intellectus cui cōgruit hoc
verbū videbit̃.ꝛ ita not. Bar.in.l.qui tamē.§ ar
biter.ff.de arbi. Et idē cū dicitur relinquo arbi-
trio vel iudicio aut prudētie tue:quia tūc deno-
tatur arbitriū boni viri ratione regulati:ſicut cū
dicit̃ vt viſuꝫ fuerit vel tibi videbit̃:vt no. Pa.
in.c.j.de ſeque.poſ. Et ſimiliter per hec verba ſi
eſtimaueris.ſi arbitratus fueris.ſi tibi placuerit
importatur arbitriū predictū ꝛ nō ꝓpria ꝛ nuda
volūtas vt probatur in.l.fideicōmiſſa.§.ꝗ̄ꝗ̄.ff.
de lega.iij.ꝛ in.l.thais.§.ſororē. ff.de fideicō.li-
ber. Vide tex.cum glo.in.c.ij.de cor. vitia. ꝛ per
Bart.in extrauaganti ad reprimendam ꝛ Pa-
nor.in.c.j.de conſti. Unde tenetur ſequi omnes
regulas iuris ciuilis ſm Bartol.in.d. extraua-
gan.alleg.l.j.ff.de arbi. Et breuiter omnia ver-
ba exceptis iſtis volo liberum arbitrium plenuꝫ
vel liberum vt ibi notat Bartolus important
arbitrium boni viri. ⁋ Sextum; Si dicatur ſi 6
ne ſtrepitu et figura iudicii. quomodo ſit in-

telligendũ ⁊ quõ omitti tũc poſſunt oĩa q̃ nõ ſũt
de iuregẽtiũ vel naturali. vide diffuſe in cle. ſe-
7 pe. de v̾bo. ſignifi. ¶ Septimũ v̾bũ ſummarie in-
telligẽdũ eſt breuiter: ita ꝙ tota ſubſtãtia nego-
cii cõprehendat̃ nec de ſubſtãtialibꝰ quicꝙ̃ omit
tatur: vñ libellꝰ eque format̃ ſicut ſi ꝓcedatur or
dinarie. ⁊ lis cõteſtat̃ ⁊ datur diffinitiua ſenten-
tia. Uerbũ aũt de facto intelligit̃ manu regia. l.
ij. in prin. ff. de ori. iu. ⁊ ſic cõmittit̃ oĩs iuris ſolẽ
nitas ſed alteriꝰ iura nullo mõ ledunt̃ cõtra na-
turalẽ equitatẽ. Uerbũ etiã poſtpoſitis rimulis ⁊
apicibꝰ iuris ſcḋm mentẽ archi. ius cõmune non
tollit: ſed ſolũ ea que nõ ſunt de ſubſtantia ordi-
nis iudiciarij: ſine quibꝰ in foro cõtentioſo pro-
cedi nõ põt. Uerbũ etiã de plano exponit pau. in
cle. diſpẽdioſam. de iudi. i. ſine ſtrepitu iudicio-
rũ: de quibꝰ oĩbus vide archi. iij. parte. tit. vj. ca.
8 xv. ¶ Octauũ. Predicta notãda ſunt ex quibꝰ pa
tet multarũ deciſio queſtionũ. Nã ſi dicat̃ alicui
impone penitẽtiã vt ibi viſum fuerit nõ datur li-
bera ptãs nec ad ſuã volũtatẽ põt imponere: ſed
denotat̃ arbitriũ boni viri. vt no. gloſ. in. c. ij. de
cor. vitia. ⁊ Pañ. in. c. ſignificauit. de pe. ⁊ re. Et
idẽ a fortiori ſi dicat̃ relinquo tue prudentie vel
diſcretiõi. Si etiã mercator pactus eſt cũ factore
ſe daturũ ſolũ illud ſalariuz qḋ ſibi videbit̃ ſiue
parũ ſiue multũ lucret̃ dare tenebit̃ ad arbitriuz
boni viri boneſtũ ſcḋm ꝙ alij factores babere cõ
ſueuerũt ⁊ nõ pro ſua volũtate: ⁊ facit. l. ꝙ ſi no-
lit. § q̄r aſſidua. ff. de edil. edi. Si tñ addita fuiſ-
ſent aliqua v̾ba reſtrictiua dicti illiꝰ ad nudã vo-
lũtatẽ: vt ſi dixiſſet nolo tibi dare aliquid certi
nec tantũ aut q̄ñtũ ſ; ſolũ vt mibi videt̃ nec volo
alleges cõſuetudinẽ vel bmõi per que intellige-
retur ſe velle ſtare in nuda voluntate ſecus eſſet
nec teneretur de neceſſitate: ⁊ ſi de equitate: q̄r
ſciẽti ⁊ volẽti nõ fit iniuria neqꝫ dolus. Si etiaz
religioſi babeãt ex legibꝰ ſuis ꝙ prelatꝰ poſſit
in ordinis rigore diſpẽſare vt ſibi videbit̃: requi
ritur arbitriũ boni viri. ⁊. nõ volũtas ſimpliciter
ſ; rõne regulata. Et idẽ ſi compromittatur in ar
bitros: vt eis videbitur ⁊ buiuſmodi.
6.q. ¶ Sexto querit̃ de q̄bꝰ poſſit vel nõ poſſit iudex
ſecularis aut eccl̃iaſticus iudicare: ⁊ dico multa
1.di. ¶ Primũ. Judex ſecularis iudicare põt de bis q̃
ſunt pctã vt de vſura furtis ⁊ bmõi ſm Pañ. in
c. cũ ſit generale. de fo. cõpe. dũmodo nõ diſpute
tur vtrũ ſit pctm̃ principaliter vt patet. ff. ⁊. C. de
cõdi. inde. ꝑ totũ. ⁊ bec eſt cõis opinio ⁊ vera: q̄r
corã eo põt obiici de iuramẽto ſi nõ vertit̃ dubiũ
de eiꝰ validitate. vt in. c. rex debet. xxiij. q. v. Si
v̾o dubitatur vtrũ ſit vſura vel ne peccatum vel
ne iudicare nõ poteſt ſed ad eccleſiam eſt recur-
rendum qui fil. ſint legi. per venerabilez. ⁊ in cle.
vnica de vſur. Fallit boc in crimine bereſis de q̃
nullo modo niſi exequẽdo ſe intromittere poteſt
Fallit etiam ſecũdũ glo. in. d. c. cum ſit generale
in multis alijs caſibus ſed dico cuz Panor. nul-
lum alium eſſe niſi in dubio vt dictuz eſt de quo
vide gl. xxiij. q. v. chriſtiana religio: ⁊ ibi per ar-
chie. ⁊. ſ. crimen. § j. ¶ Secundum. Prelatus vel
iudex eccleſiaſticus babens tẽporalẽ iuriſditio-
nẽ ſm Ray. debet cõſtituere iudicẽ ſecularez qui
audiat cauſas ſanguinis: quia ſcꝫ de bis ſe in-
tromittere nõ poteſt: licet poſſit mandare vt fiat
iuſtitia etiam in ſpeciali ſuper aliquo maleficio
puta bomicidio: ⁊ interrogatus quid agendum
reſpondere poſſit: conſulendũ eſſe peritos ſine ir
regularitate: ne cle. vel mo. epiſcopus. lib. vj. Ex
quibus patet qḋ poteſt iudex ſecularis compel-
lere ad reſtitutionẽ vſurarum. ¶ Tertiuz in caſu 3
de quo. ſ. § ij. particula. v. quãdo ſcilicet clericus
pro maleficio tenetur a iudice laico: ⁊ allegatur
quod eſt clericus ⁊ petitur remiſſio ad curiaz ec
cleſiaſticaz: ad iudicẽ eccleſiaſticũ ſpectat cogno
ſcere quia de re agitur ſpirituali ſiue eccleſiaſti-
ca ſed vocari debet iudex ſecularis aut alius cu-
ius intereſt. de ſen. excõ. ſi iudex. lib. vj.
¶ Septimo queritur in genere quid iudex poſ- 7.q.
ſit aut debeat circa iudicandos: ⁊ dico multa.
¶ Primuz. Malus iudex aut prelatus ſm Alex. 1.di.
in tertio ſubditos iudicando mortaliter peccat.
de quo dic vt. ſ. correctio. j. § xvj. ¶ Secundum 2
Ordinarie autẽ procedendo ſine accuſatore iu-
dicare nõ põt. de accu. ſi legitimus: extraordina-
rie aũt põt: vt in inquiſitione ⁊ denũciatione. vt
ſ. patuit ſuis locis: infamia babẽte locum accu-
ſatoris: de accu. euidentiã. ¶ Tertium. Non po- 3
teſt etiam indiſtincte partes cogere ad compoſi-
tionem. Nam ad pacem quidem ⁊ poteſt ⁊ de-
bet partes reducere ⁊ compellere tam ſecularis
quam eccleſiaſticus iudex reſpectu ſubditorum
ſuorum ſm Panormi. in rubri. de treu. ⁊ pa. xc.
diſt. ſi quis. c. cõtriſtatus. ⁊. c. placuit. quod etiaz
tenet Bar. in. l. congruit. ff. de offi. preſi. In cau-
ſa vero ciuili non poteſt ad compoſitionem in-
ducere etiam princeps ex poteſtate ordinaria. l.
j. ff. de noui ope. nunti. limita niſi lis ſit longa et
intricata: quia iudex poteſt partes ad concordiã
compellere. ⁊ videtur eſſe tex. in. c. placuit. xc. di.
⁊ ita videtur limitare Panor. in. c. fin. de tranſ.
dicens quod boc iudex poteſt: ſi iura partiũ ſunt
ignota: ſi vero iam ſunt clara. vt quia concluſuz
eit in cauſa. ⁊ ſic iudici liquet pro qua parte de-
beat ferre ſententiam ſm Joan. andreã niſi ali-
que circunſtantie ſuadeant abſtinere debet a ta
li compoſitione: quia de iure vnius alteri tra-
dere non debet ſine cauſa. Ex circunſtantijs au-
tem poſſet boc facere: ⁊ ceteris paribus magis
debet ſuadere actori vincenti: quam reo abſol-

ne do: qz ſententia ferenda per actore eſt mandanda exe cutioni: et in executionis actu fieri poſſet litigium lon gum que non ceſſat ex parte rei licet etiam ex parte eius
4 poſſet ſubeſſe cauſa ut qz actor eſt pecunioſus et para tus appellare. ¶ 4. Poteſt etiam et tenetur compellere po
5 tentiores: ne contumelijs afficiant viliores. l. illici tas. §. ne potentiores. ff. de offi. pſi. ¶ Quintum. Poteſt etiam ac tenetur compellere aduerſarium ad preſtan dum cautionem de non offendendo actorem vel ſuos: quando talis veriſimiliter timens implorat eius officium. vt in. d. §. ne potentiores. et ibi per Barto. et eſt tex. in. l. denunciamus. C. de his qui ad ec cle. confu. et ibi per Cyn. et facit tex. in. c. de bene
6 dicto. xxiii. q. j. et in. c. literas. in fina. de reſtitut. ſpo. ¶ Sextum. Poteſt etiam ac tenetur ex neceſſita te officij purgare prouinciam malis hominibus: et text. eſt in. l. iij. et. l. congruit. ff. de offi. preſi. propter quod dicit Bal. in. l. gallus. ff. de lib. et poſthu. et Ra pha. et Inno. quod licet ſtatutum ciuitatis dicat quod poteſt punire: non poteſt importat neceſſitatem. d. l. gallus. in prin. vnde ſi non facit tenetur de negligentia. Facit quod no. bal. et Ange. in. l. mancipia. C. de ſer. fugi. Debet ergo inquirere delicta: aliter tenebitur in ſyndicatu quod limita ſi habet merum imperium. l. im perium. et quod ibi no. bar. in. l. iubere cauere. ff. de iu riſ. om. iud. et in. l. j. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſ.
7 ¶ Septimum. Tenetur iudex ſecularis brachium pre ſtare eccleſiaſtico contra ſubditum reſiſtentem ei de fa cto ſecus ſi de iure: vt qz appellauit ad ſuperio res et epiſcopus dicit quod non poteſt et petit brachium ſecula re: et ita no. Pan. in. c. j. de offi. or. et idem in excepto qui allegat exceptionem quam epiſcopus non admittit.
8. q. ¶ Octauo queritur ſpecialiter quid poſſit circa munera
1. di. quantum ad ſe et ſuos officiales: et dico multa. ¶ Pri mum. Ea que a iudicibus quocunque titulo recipiuntur in genere tria ſunt quantum ex doc. et iure colligitur. ſ. ex penſe: ſalarium: et munera ſiue ſportule que ſunt mu
2 nera quorum quantitas non eſt lege diffinita vt in auth. generaliter. C. de epiſc. et cle. ¶ Secundum ſecundum iura ciui lia iudex ordinarius ſecularis petit ſportulas ſo lum: nec aliud petere poteſt. iij. q. iij. offeratur et ita tenet cum Azo. ſum. Ang. cuius allegationes hoc non probat: vnde melius tenet roſ. quod ordinarius ſecularis ſportu las non petit nec accipit: cum habeat ſuas prouiſiones ſed ſi eas non haberet vel non ſufficientes: et vera opi. prima delegatus vero ſportulas petit: ſed non ha bet niſi duos aureos in principio etiam ſi ſit a prin cipe: et duos in fine quando cauſa excedit centum aureos quos ſi non excedit nihil habebit in au. de iud. §. ne aut labor. no. gl. in. c. cum ab omni. de vita et hone. cleri. excipiuntur eſculenta et poculenta id eſt comeſtibilia et potabilia ex mera liberali tate oblata id eſt ſine petitione etiam interdicta ſi talia ſunt que diebus paucis conſumi poſſint ſecundum gloſ. in. c. ſtatutum. de reſcrip. lib. vj. et. ff. de offic. preſi. l. plebiſcito. et hoc boni viri arbitrio iudicabitur. ſecundum gloſ. in. d. c. ſtatutum. et penſata qualitate dantis et accipientis ſecundum Guil. de ſimo. et ſi queſtiones. Et iſta eſculenta et poculenta di cuntur xenia moderata. diſti. xxiij. de eulogijs que ab omnibus recipi poſſunt. Alia autem omnia etiam ſi ſit vnus denarius prohibentur omnes iu dices accipere. ff. de offic. preſi. l. plebiſcito. et. l. ſolent. ff. de offi. procon. no. glo. in. l. iij. C. de con dic. ob tur. cauſam. facit. l. j. C. de pe. iudi. etiam ſi recipiant vt expediant cauſam aliter reſtituere tenentur talia munera. arg. d. c. ſtatutum. et. c. exi git. de cenſi. lib. vj. imo ſi talis iudex ſit delegatus eccleſiaſticus non liberatur facta remiſſione a dan te: niſi reſtituat et ſi reſtitueret in fraudem vt ſibi poſtea redonaretur: non valeret ſecundum gloſ. in. d. c. ſtatutum ſecus ſi reſtitueret ſine fraude et ille li beraliter redonaret ſecundum. d. gloſ. quod intellige finito iudicio. ¶ Tertium iudex eccleſiaſticus ſiue 5
ordinarius ſiue delegatus ſecundum Panor. in. c. cum ab omni. de vi. et ho. cle. ſportulas recipere non poteſt: vt in. d. c. cum ab omni. quod lz de delegato loquatur tamen idem tenet ibi Panor. et Ioan. an. et ceteri de ordinario eadem imo potiori ratione: quia ideo eſt beneficiatus vt iuſticiam reddat: et eſt gloſſa ad hoc in. c. non licet. xj. q. iij. Poteſt tamen ſecundum Guil. ordinarius habere quod datur ap paritoribus et ſcriptoribus ſcribentibus acta cau ſe et huiuſmodi: et cogentur partes ad huiuſmo di ſportulas niſi litigantes ſint pauperes: et ſecundum Alex. de ales: nuncij et huiuſmodi inferiores officiales non habentes reditus deputatos aliquid exigere poſ ſunt a litigantibus ſecundum conſuetudinem terre: ſz non per vim aut immoderatam improbitatem: imo et ſecundum Hoſt. in ſumma. etiam ſi habeat reditus deputatos poſſunt aliquid paruum recipere ſiue vi et improbi tate immoderata aſſeſſor tamen habens ſalarium hoc non poteſt aliter reſtituere tenetur. arg. d. c. cum ab omni. Eſculentum tamen et poculentum recipit licite delegatus predicto modo: vt in. d. c. ſtatutum. et idem eſt de ordi nario: vt placet multis: qz iſta non preſumuntur dari ad corruptionem ſz ad carialitatem: et idem puto de omnibus inferioribus: quantum ad ordinarium tamen Ray. videtur velle quod huiuſmodi recipere quidem poſſit: non tamen a par tibus propter ſuſpitionem: quod verum eſt niſi propter cir cunſtantias perſonarum vel temporum aut locorum hoc daret ſuſpicionis materiam non aliter. Quantum etiam ad delegatum vult ibidem Panor. quod ſi non ſit ſuffi cienter beneficiatus poſſit petere ſportulas quod ve rum puto: ſi inde iacturam patitur alicuius honeſti exercitu alias placet opinio contraria. ¶ Quarto. 4
Utrum conſuetudo accipiendi ſportulas excuſet or dinarium vel delegatum eccleſiaſticum Car. in de. ſta tutum. de elect. diſtinguit: dicens quod non ſi con ſuetudo ortum habuit ab exactione: ſi vero ab exa

ctioẽ ortũ nõ habuit cõpelli pñt partes ad obſer-
uandũ laudabilẽ ↄſuetudinẽ. de ſimo. ad aplicã
ſed lʒ hec diſtinctio quãtũ ad primũ mẽbrũ vera
ſit: qꝛ tũc eſt ꝯ honeſtatẽ ⁊ mentẽ. d. c. cũ ab oi. et
facit. c. ex multis. j. q. iij. quantũ tñ ad ſcðm nõ eſt
vera qꝛ ſi non ꝓcedit exactio cũ ſit ex mera libera
litate donatũ: non inducit̃ cõſuetudo: ſed q̇libet
donatio hʒ effectũ ſuũ iuxta ea que no. in gloſ. et
Bar. in. l. cũ de in rẽ vſo. ff. de vſuc. c. aũt ad apo
ſtolicã loquit̃ qñ aliq̇d fuit datũ in piã cãm quo
caſu vident̃ laici voluiſſe inducere cõſuetudinẽ.
Et ideo dico cũ Joã. an. ⁊ Pañ. ⁊ cõiter doc. qð
non vʒ iſta ↄſuetudo. Et lʒ dicat ibi Car. qð iſta
cõſuetudo excuſat a mortali moderate recipiẽtẽ:
qꝛ hʒ pro ſe doctores famoſos iuxta not. ff. de re
iudi. l. cũ prolatis. et de poſtu. ꝓla. c. vnico. li. vj.
tñ hoc nõ credo verũ nec illũ a reſtitutione excu-
ſari niſi vbi non diſcerneret veriorẽ opinionem.
9. q. ¶ Nono q̃rit̃ q̇d iudex poſſit quantũ ad expen-
1. di ſas ſuas et ſuorũ: et dico multa. ¶ Primũ. Judex
ſecularis delegat⁹ principis vel ordinarij cũ ex-
tra domiciliũ proficiſcit̃ expenſas moderatas: et
equal'r a partib⁹ exhibẽdas põt expetere. d. c. ſta
tutũ. ſicut ⁊ teſtis cũ proficiſcit̃ extra domiciliũ
iiij. q. iij. §. ventur⁹. cũ nemo ſuis ſumptib⁹ coga-
tur militare: ⁊ idẽ q̇dã tenent de ordinario ſecu-
lari lʒ oppoſitũ ſit de eccl'iaſtico vt dicet̃: qꝛ pro-
uiſionẽ ſuã hʒ cũ onere maiori. Si tñ litigantes
ſint pauperes: ⁊ delegat⁹ a ſumptib⁹: vt. d. c. ſta-
tutũ. ⁊ ordinarius a ſportulis abſtinebit. aut. de
2 mã. ꝓn. §. ſi tibi quoqꝫ. ¶ Scðm. Delegat⁹ eccl'ia-
ſticus ſi ſit a ꝑncipe cũ extra domiciliũ ſuũ ꝓfici-
ſcit̃ ſm Guil. habebit expenſas nõ ſolũ ꝓ victu ſʒ
etiã ꝓ victuris equorũ ⁊ hmõi: lʒ nõ ſalariũ. d. c.
cũ ab omni. xj. q. ij. charitatẽ. qꝛ nemo cogit̃ ſuis
ſtipẽdijs militare: ⁊ munera non ſumpt⁹ ꝓhiben
tur. j. q. j. iudices. qð q̇dẽ vr̃ Gui. indiſtincte tene
re ꝯ dñm ſuũ Hoſti. q̇ hoc vr̃ limitare qñ non hʒ
ſufficiens benefi. d. cũ ab oi. ſed primũ eſt verius
arg. d. c. cũ ab oi. ⁊. d. c. ſtatutũ. §. inſup. q̇ idiſtin-
cte loquunt̃: qꝛ bñficia tali nõ cõferunt̃ cũ onere
cũ nõ habeat ordinariã iuriſdictionẽ: ⁊ ita tenet
Pañ. in. d. c. cũ ab oi. Nec obſtat qð minores fa-
cere potuiſſet. ff. mã. l. ſi q̇s impendia. nec tenetur
deducere eas q̃s domi feciſſet cũ illa iura expen-
ſas idiſtincte ꝑmittãt ⁊ ita tenet Pañ. ꝯ gl. i. d. c.
cũ ab oi. Et ſi hac occaſione ꝑdit equũ vel cappa
ſpoliatur: vel ei⁹ familia infirmat̃: ſicqꝫ oportet
eũ morã facere longiorẽ ſm aliquos hoc a parti
bus petere non poteſt. ff. man. l. inter cauſas. §. nõ
omnia. ſm Hoſti. vero poteſt quatenus pluſquã
in domo ſua expendit. de procur. cum pro cauſa
Recipiet autem expenſas ab vna ſola parte ſi ad
eius petitionem iuit vltra duas dietas. de re-
ſcriptis. nonnulli. ſi vero infra duas dietas ſm

Ber. eas recipiet ab actore: niſi fuerit impetra-
tus de conſenſu partium. iiij. q. iij. venturis. de re
ſcrip. diſpẽdia. ſed ſm Guil. etiã ſi ab altera par-
tiũ ſit impetratus cõmuniter procurabitur quia
eius officiũ eſt cõmune. xiiij. q. v. nõ ſane. In do-
mo autẽ ſua vel ciuitate iudicans nihil ſuo no-
mine pro expenſis obtinebit. xxiij. q. j. quod mili-
tare. etiã ſi ſit ſcholaris bononie vel pariſius mo
ram trahens qui interim ſtuderet: loquendo de
ſtricto iure ſm aliquos: licet arg. videatur in con
trarium. xj. q. ij. charitatẽ propter quod videtur
Guil. titubare: ſed ego dico primũ veruʒ eſſe vbi
cauſa breui compẽdio poteſt expediri: ſecus vbi
eum oporteret propter hoc tẽpore multo ⁊ nota
bili: puta per mẽſem eſſe in ſtudio: qꝛ inde nõ de-
bet notabiliter damnificari. de fideiuſ. peruenit.
¶ Tertium. Delegatus ordinarij eccleſiaſtici ſi 3
ſit delegatus ad vniuerſitatẽ: vt ſunt cõmuniter
epiſcoporũ vicarij ſm Guil. in ſpec. lib. j. cũ extra
domiciliũ proficiſcit̃ expenſas non habebit ſcʒ a
partibus ſicut nec ordinarius: cũ idẽ ſit conſiſto-
riũ. de appel. romana. imo illas dabit ordinari⁹.
de offici. ordi. inter cetera. quãuis forte poſſit cõ
ſuetudo valere vt quid certũ recipiatur: argu. de
offic. ordi. cũ dilectus. Si vero ſit delegatus ad
ſpecialẽ cauſam ⁊ malitioſe eſt idẽ qꝛ ſcilicet nõ
recipiet expenſas ſed ei prouidebit ordinarius.
arg. d. c. inter cetera. ⁊ glo. in. d. c. ſtatutũ de offi.
deleg. paſtoralis. Si vero ſine fraude: vt parcat̃
partiũ laborib⁹ ⁊ expẽſis ſm ſum. ange. habebit
expenſas ſicut ⁊ delegatus principis vel ordina
rij ſecularis: ⁊ intellige a partibus: ⁊ idem gloſ.
in. d. c. ſtatutum. ⁊ placet Panor. vbi ſupra ſed
Guil. de hoc dubitat ⁊ dicit forte hoc eſſe verum
ne officium ſuum ſit illi damnoſum: ⁊ hoc dixit
tenere Uincen. vt. iiij. q. iij. §. venturis. ⁊. xiiij. q. v.
non ſane. gloſ. vero in. d. c. cum ab omni. tenet cõ
trarium dicens quod ordinarius tenebitur illi
prouidere ⁊ iſta eſt veritas quando ordinarius
eſt potens ad expenſas: quia ordinarius tenetur
ſuis expenſis ius reddere: vt dicetur: ⁊ cõſequen-
ter ſi hoc alicubi delegat mandat ei facere id ad
quod ipſe tenetur: ⁊ conſequenter alium aggra-
uat ſine cauſa: ſecus ſi nõ põt. Non eſt aũt ſimile
de principe qꝛ ad hoc a nullo arctatur. Ex cõſue
tudine tamẽ induci poteſt vt tam delegati q̃ or-
dinarij extra domiciliũ pro cauſis proficiſcentes
petant omnes expenſas ſm Hoſtie. ⁊ Guiller. in
Spec. ¶ Quartũ. Ordinarius eccleſiaſticus etiã 4
cũ extra domicilium ſuum proficiſcitur ad locuʒ
ſue iuriſdictionis expenſas non habebit quia red
ditus habet ſm Guil. vt ſtipendium ſuum. argu.
d. c. cum ab omni. ⁊. x. q. iij. illud. niſi proficiſcat̃
pro conſecratione eccleſie. de ſimonia cum ſit ro
mana. vel ſuam prouinciam viſitet. de cenſ. cuʒ

apoſtolus.z.c.exigit eo.titu.lib.vj.
10.q ¶ Decimo querit qd poſſit circa ſuũ ꝛ ſuorũ ſa-
1.di. lariũ: ꝛ dico multa. ⸿ Primũ. Eccleſiaſtice iudices ꝛ delegati gratis iudicare debẽt: nec exigere poſſunt decimã vel aliã quotã litis. etiam ſi hoc habeat cõſuetudo vt ſummat Paſi. in. c. cũ ab oi. de vita ꝛ ho. de. addẽs tamẽ qḋ talis cõſuetudo valeret in foro ſeculari in eccleſiaſtico vero nõ videtur poſſe induci. per tex. in. d. c. cũ ab oi. Jo. autẽ an. Ant. de but. Pe. de ancha. ꝛ zab. vt refert archi. tenere videnť qḋ tã ordinarii ꝙ delegati de cõſuetudine aliquid petere poterũt p ſalario ꝛ ſeruãdo erit cõſuetudo loci: mõ aliquid moderatũ petať: ſꝫ cõtra hoc videť eſſe tex. predict⁹ dicẽs nihil eſſe accipiẽdũ p ſalario vltra expẽſas: etiã ſi hoc habeat cõſuetudo. Et licet dicat Gui. in Spe. ꝙ ibi reprobať cõſuetudo q̃ſi fit pactũ a iudice cũ partib⁹ ſup ſalario: vt ſm Pe. de anc. reprobeť cõſuetudo preterita ꝛ nõ futura vt i de. ſtatutũ. ſꝫ dubiũ vtrũ reprobata cõſuetudine per iura intelligať de preterita ſolũ nõ de futura que ſu p induceret. idõ ex dictis Jo. de imo. archi. dicit ſic poſſe diſtingui: vt cõſuetudo valeat circa expẽſas puta ꝙ ordinarii percipere poſſit expẽſas ſi extra domiciliũ pficiſcanť: circa ſalaria võ nõ valet ſi habeat ꝙ cũ litigãtib⁹ iudex poſſit cõuenire a principio litis. ſꝫ reprobať in. d. c. cũ ab oi ſm Gui. in ſpe. ſi vero habet ſimpliciter ꝙ poſſit aliqḋ percipi p ſalario. licet ſint opiniones tñ videt ꝙ nõ valeat ſm gl. in de. ſtatutũ. de elec. ꝛ facit tex. d. c. cũ ab oi. ꝛ hoc quo ad iudicẽ eccleſiaſticũ qꝛ quo ad ſecularẽ tolerari poſſet: vt in auf.
2 de iu. §. ne aũt. in gl. ⸿ Scḋm. Aſſeſſor ſalariũ recipere poteſt a partib⁹ ſm Gui. in ſpe. per. c. nõ licet. x. q. iij. vnde illud habebit licet delegat⁹ moriatur ante terminũ cauſe: vel ſi poſt cõcluſionẽ partes ante ſententiã cõponãt: nec ob. d. c. cum ab omni. qꝛ loquiť q̃n in fraudem queritur aſſeſſor. Diſtinguit tamẽ qꝛ aſſeſſor delegati põt quidẽ accipere ſalariũ ſi aſſumptus eſt ſine fraude ꝛ ad illud iudex partes cogere poteſt. de reſcri. ſtatutũ li. vj. vel ſi illud exigit aſſeſſor iudex illud moderabit ſi ſit immoderatũ ſm Gui. ſed ſi eſſet aſſumptus in fraudẽ: puta vt nihil ageret ſꝫ vt ſub hoc nomine delegatus ſalariũ acciperet pro eo. vel ſi tanq̃ peritus nõ egebat ſed ſi voluit grauare partes: accipiet illud a iudice nõ a partib⁹. vt d. c. cũ ab omni. ꝛ. d. c. ſtatutũ. Aſſeſſor vero ordinarii nõ habebit ſalariũ a partibus nec pro eo iudex ſalariũ exiget ſed de ſuo ſoluet: qꝛ non debet ignorare canones. x. q. iij. cognouimus. ꝛ di. xx. §. j. de conſan. ꝛ affi. c. j. ſciendo autẽ canones raro eueniet caſus in quo non poſſit iudicare: qꝛ ſm eos in foro eius ſunt cauſe terminande. de foro compe. quod clericis: ſi tamen eueniet ſoluet de ſuo cũ hoc ex reditibus poſſit: arg. c. cũ ab omni. ꝛ cõcor. Jo. de mõ. mur. ꝛ Jo. an. ꝛ hoc in ordinario eccleſiaſtico quia ſecularis cũ leges ſcire nõ teneať ſꝫ ſufficiat illũ habere experiẽtiã de cauſis. C. de iudi. l. certi. poterit p aſſeſſore. ſalariũ petere ſm Jo. de imo. qui tñ dicit ſup hoc cõ-
ſuetudinẽ ſeruãdã. ⸿ Tertiũ. Si duob⁹ aſſeſſori- 3
b⁹ aſſumptis vt de eorũ cõſilio pnũcieť eis diſcordãtib⁹ terti⁹ aſſumať i fraudẽ: vt qꝛ ad ſui exonerationẽ fingũt ſe nõ poſſe cõcordare: illi ſuũ ſalariũ participabunt cũ tertio ne ex ſuo dolo cõmodũ reportẽt: ꝛ iudex obuiabit huic fraudi ceſſante vero fraude tertius ſalariũ habebit a partib⁹.
⸿ Quartũ ordinari⁹ ſm ſum. Ange. ſalariũ pete-
re poteſt pro notario: ſed ego dico quod nõ: qꝛ ſi 4
tenetur ad iuſtitiã exhibẽdã ſine ſtipẽdio ppter ſuos reditus tenetur ad omnia ſine quibus hoc facere nõ põt vt de aſſeſſore patuit: delegat⁹ vero hoc modo nõ participet cũ eo. vt. d. c. ſtatutũ.
⸿ Quintũ. Perſone que habent recipere ſalaria
ſm Gui. exigere debẽt illa ante calculũ ſententie: 5
qꝛ partes de victoria ſperãtes ad ſententiã properant ꝛ libentius ſoluunt ꝙ condẽnate.

¶ Undecimo queriť quid iudex poſſit circa pe- 11.q.
nas reorũ. ꝛ dico multa. ⸿ Primũ. Quãtũ ad to- 1.di.
talẽ relaxationẽ pene legis vel ſtatutorũ. ſ. Tho. ij. ij. q. lxvij. dicit quod iudex dupliciter impeditur ne hoc poſſit primo ex parte accuſatoris ad cuius aliquãdo pertinet ius vt reus puniatur puta ratione iniurie illate: ꝛ huiuſmodi relaxatio nõ eſt in arbitrio iudicis: qꝛ debet cuiqꝫ ius ſuuꝫ reddere. ſecũdo ex parte reipublice ad cuius bonũ pertinet malefactores puniantur: ꝛ q̃tum ad hoc differẽtia eſt inter iudices inferiores ꝛ ſupremũ cui plenarie reſpublica cõmiſſa eſt: quia illi ſoluere nõ poſſunt a pena cõtra legẽ a ſuperiori poſitã princeps vero qui habet plenariã poteſtatẽ ſup republica hoc põt cũ hoc illi viderit expedire: ꝛ cũ paſſus iniuriã velit ius ſuũ remittere. Et intẽdit ꝙ ſi pena exigitur propter cõmune ꝛ priuatũ bonũ ſimul relaxare põt princeps ſtãtib⁹ duobus. ſ. qḋ expediat bono cõmuni. ꝛ offenſus aſſentiret: ſꝫ inferior nullo mõ ſi vero exigiť p bono cõi tantũ. hoc põt princeps ſtante primo illorũ duorũ. inferior vero nullo modo: ſi vero exigitur p bono priuato tñ: vterqꝫ põt reo cõſentiẽte ꝛ princeps etiã ſi ille diſſentiat ꝛ expediat bono
cõi: qꝛ gratia ei⁹ poſtponitur priuatũ. ⸿ Secũdũ 2
Quãtũ vero ad diminutionem dicit Hoſtien. ꝙ reo conuicto certa pena imponenda eſt ſi inueniatur in iure: quod archie. limitat quãtũ ad inferiorẽ: ſupremus vero ſi relaxare etiaꝫ minuere põt: tu vero etiã limita quantũ ad delegatũ procedentem ordinarie qui nec minuere poteſt nec augere. vt nota. in. capitulo de cauſis. de officio

ꝺele.ſi ꝟo procedat extraordinarius hoc pōt.l.
q̄d ergo.ff.de his q̄ notā.infa.ordinari⁹ aūt poſ
ſunt hoc etiā i pceſſu ordiario ex cā.vt no.Bar.
in.d.l.q̄d ergo.ꝛ ſequit̄ Pañ.i.c.ij.de emp.ꝛ vē.
ꝛ facit.c.at ſi clerici.de iudi.qꝺ Ber.in.d.ca. de
cauſis.ꝛ in.c.ſup his.de accuſ.dicit verū q̄ñ poſ
ſunt diſpēſare ſup crimine alias nō.Si aūt nō in
uenit in iure cōmitti iudicis arbitrio.de trāſ.c.
fi.C.de vi.pu.vel priua.l.ſeruos.q̄ ſemꝑ in huma
niorē ptē debet declinare ꝛ ſic mitigare:maxie ſi
cauſa alleuiās ſubeſt qꝺ ſm.ſ.Tho.vbi.ſ.limitā
dū eſt in his q̄ iudicis arbitrio relinquunt̄: qꝛ in
talib⁹ locū habet ſm eū in iudicis miſericordia.
Sꝫ ꝛ ſi q̄s accuſat⁹ ſpōte ꝛ nō metu pbationū cō
fitet̄.de mētexꝛ triuſq̄ȝ iuris eſt qꝺ pena dimittat̄
aut minuat̄:niſi immineret periculū aīe vł ecclie
3 ſm Tho.Tertiū.Quātū ꝟo ad augmentū dico
augēdā eſſe aliq̄ñ penā ad aliorū terrorē q̄ proni
ſunt ad culpā:qꝛ multis graſſantib⁹ opus eſt exē
plo.ff.de pe.l.aut facta.§.fi.qꝺ ſum.angeli. dicit
poſſe fieri eo modo quo de diminutiōe dictū eſt:
ſed melius indiſtincte hoc ſum.ro.ꝛ ſupple. con
dunt:ꝛ ſic etiā hoc poterit delegatus ordinarie
4 pcedēs.Quartū.Quādo pōt quis pro delicto
eodē plurib⁹ penis puniri:ſi ab aliquo iudice im
ponat̄ minor.alia puniri nō poterit.C. de accu
5 ſa.l.qui de crimine.ꝛ ibi Ange.ꝛ Sali.Quin
tū.Penā dimittens in caſu ſibi nō cōceſſo.ſm.ſ.
Tho.tenet̄ ad reſtitutionē cōmunitati.vel accu
ſatori ſi eius intererat vt puniret̄:qui vero auri
6 tenet̄ reo.cōcor.ho.ꝛ ray.Sextū.Secūdū Pet
de palu.in.iiij.di.xvij.null⁹ iudex xp̄ian⁹ debet
cōfeſſionē negare petēti ꝛ parato facere debitū:
etiā ſi timeret ne eriperet̄ qꝛ vtilius ſcādalū na
ſci permittit̄ q̄ꝫ veritas deſerat̄.de iudi.qui ſcan
dalizauerit.ꝛ hoc niſi crederet̄ nō ex deuotione
petere:ſꝫ ſpe ereptionis:vt qꝛ ſub patibulo petit
qui nō petiuit in carcere.Unde rei ſunt animarū
hoc negātes:cū etiā relapſis qui ſine vlla audiē
tia tradēdi ſunt iuſtitie ſeculari eccleſia gremiū
nō claudat:quin penitētiā ꝛ viaticum miniſtret.
12.q ¶ Duodecimo querit̄ q̄ ſit pena iudicis iniuſte
iudicātis aut alias in ſuo officio delinquētis et
1.ol. dico multa.Primum. Si iudicis negligentia
pars incurrit aliqꝺ dānū tenetur ad reſtitutionē
ſm gl.in.c.q̄ñ cōtra:de proba.in verbo negligē
tia:ꝛ ſequunt̄ cōiter doc.qꝺ Pañ.ibi limitat in
foro aīe ſi fuit in dolo vel lata culpa:ꝛ de hoc ſu
2 pra culpa.§.iij.Secūdū.Si iudex tenebatur et
nullo modo voluit ferre ſententiā ꝛ inde aliquis
ſuū ius amiſit ſm Ray.tenet̄ iudex:ꝛ facit litem
ſuā.i.tenetur ad totā litis eſtimationē leſo. xxiij.
q.ij.dominus.ij.q.v.adminiſtratores.in auſ. vt
3 diffe.iud.§.pe.Et idē Guil.Tertiū. Si aduer
ſam partē iudex nō cōdēnauit in expēſis:de ſuo
alteri parti reſtituere tenet̄.l.ſancim⁹.C.de iudi.
qꝺ limitat glo.in.c.fi.de reſcrip.ſi fuit petitum
alias nō.Quartū iudex nō terminās ſententiā 4
infra certū diē incidit in penā ſtatuti hoc mādā
tis ſm Pañ.in.c.licet.de probati.ſi fuit requiſi
tus:qꝛ nō tenet̄ impēdere officiū ſuū ad priuatā
vtilitatē niſi requiratur:vt.l.iij.§.hoc autē.ff. de 5
dam.infec.ꝛ ibi Bar.Quintū. Secūdū Ang.
xj.q.iij.c.nō licet iudici vēdere iuſtū iudiciū:ꝛ ſi
liceat aduocato vēdere iuſtū patrociniū.ꝛ iuriſ
cōſulto iuſtū cōſiliū.Snia igit̄ lata interueniēte
pecunia nulla eſt ipſo iure ſm gl.ꝛ ſequitur Pa
nor.in.d.c.cū ab omni.j.q.vj.§.venales.C.quan
do prouo.nō eſt ne.l.venales.in tex.ꝛ ꝑ in glo.ſen
tētia tñ arbitri tenet.licet agens ex ea repellatur
exceptione doli.C.de arbit.l.iij.ꝛ in gl.predicta.
Secus ſi per gratiā dat̄:qꝛ tūc non eſt nulla ipſo 6
iure:ſed datur reſtitutio:vt in.d.gl. Sextū ſm
Ray.ſi iudex accepit pecuniā vt male iudicaret:
nō ſolū punit̄ vt ſciēter male iudicās de quo in
fra particula.vij.ſꝫ dictā pecuniā reſtituere tene
tur nō ei qui dedit cū turpiter dederit:ſed ei in
cuius iniuriā recepit.j.q.j.iubemus. ar.xiij. q.j.
ſi quis in atrio.qꝺ verū intellige in foro cauſarū
nō aūt in foro pnie.in quo nō ſuccedit obligatio
niſi ad ſolū intereſſe:nec ad penā niſi ſucceſſerit
ſnia iudicialis.ſm glo.xij.q.ij.fraternitas. quod
etiā ſentit gl.Ray.Si vero eā accepit vt bene iu
dicaret ſecūdū eundē reſtituere tenet̄ ei qui de
dit:qꝛ cū ex ſuo officio teneretur gratis iudicare
ꝛ bene turpiter accepit.xiiij.q.v.nō ſane.ꝛ crimē
cōcuſſiōis cōmiſit.Et idē dicit ſi ex cauſa aliqua
oportebat eū nō iudicare ꝛ nihilominus vt non
iudicaret aliquid accepit. j.q.j.iubemus. de ſi
mo.nemo.Sꝫ pro his aduerte qꝺ datū iudici ad
eū corrūpendū nō debet̄ danti nec repetit̄:ꝛ glo.
in.c.qui recte iudicat.xj.q.iij. cōiter ſic preſumit
Datū autē vt iuſte iudicet alias nō iudicaturus
vel vt iniuſte nō iudicet debetur danti nec libe
ratur iudex dando pauperibus: qꝛ dās repetere
pōt in cōſcientia vbi nō ſtamus preſumptioni ſꝫ
veritati.j.q.j.iubem⁹.de ſim.nemo.xj.q.iij.nō li
cet.Datū vero ſimpliciter vt iudicet nō repetit̄:
ſꝫ dās amittit cām principalē.ff.de cōdi.ob cau.
l.ij.§.fi.ꝛ facit glo.in.d.c.qui recte.qꝺ limita niſi
q̄ñ aliter nolebat iudicare:qꝛ eo caſu repetitur.
Utrū autē in hmōi ſit ſimonia.infra.ſimoñ.§.x. 7
Septimū ſi iudex iniuſte iudicauit ſi quidē do
loſe ſeu ſcienter fecit ſecūdū Ray.tenetur leſe pre
ciſe ad omne intereſſe niſi poſſet inducere illum
pro quo tulit ſententiā ad plenariā ſatiſfactionem
C.de pena iu.qui ma.l.fina.ij.q.iij.quatuor.ꝛ ſm
leges multas alias penas debet ſuſtinere.ꝛ ei pe
nitentia imponet̄ tanq̄ꝫ ꝑ grauiſſimo crimine.ij.
q.iij.quicūq̄ȝ.ꝛ ſm Guil.hoc eſt grauī⁹ rapina qꝛ

abutendo autoritate diuina iniuriaṫ deo ⁊ ſi ſit
iudex eccl'iaſtic⁹ ordinari⁹ vel delegat⁹ et cõtra
iuſtitiã in grauamen alteri⁹ ꝑtis in iudicio ꝓceſſit
fecit ꝑ gratiã vel ſordes puta pecuniã ſuſpenſus
eſt ꝑ annũ ab executione officii: ⁊ dꝫ condemna-
ri ꝑtem ad eſtimationẽ litis: de ſent. et re iudi. cũ
eterni. li. vj. ſi vero fecit ꝑ ignorãtiã ſecũdũ leges
teneṫ leſo inquantũ bonũ et equũ videṫ religiõi
iudicantis. ff. de var. ⁊ extraor. cog. l. fi. ſed in fo
ro aie teneṫ vt in primo caſu ſi fuit in culpa: q. ſ.
ſciuit vel ſcire debuit ſe inſufficientem: ⁊ tñ cãm
talẽ iudicare pſumpſit ſi tñ erat delegat⁹ et ne-
ceſſitate obediẽtie bona fide ⁊ de ꝑitorũ cõſilio
male iudicauit nõ teneṫ ſm Guil. ⁊ idẽ ſm Ray.
ſi decept⁹ fuit ꝑ aſſeſſorẽ q̃ cõiter ſufficiens puta
baṫ. Si aũt hoc fecit ꝑ negligentiã q: ſcꝫ cũ eſſet
ſciẽs ⁊ valẽs neglexit ſtudere ⁊ videre qḋ debuit
idẽ eſt ſm Ray. ſicut de ignorãte. Si vero hoc fe-
cit ꝑ metũ quidẽ erat iuſtus ⁊ cũ accepit officiũ
nõ credebat veriſimiliter ad hoc venire: non te-
netur ad reſtitutionẽ peccat tamen: ſi vero metus
non ſit iuſtus: vel cum accepit officiũ de hoc du
bitabat vel poterat credere veriſimiliter tenetur
ad omne damnũ ſm Bal. in. l. fin. C. de pe. iu. qui
ma. iudi. ij. q. ſ. in primis. Et tã ipſi q̃ alij officia
les occidentes malefactores ſine ſacramentis qñ
illa petunt mortaliter peccant. Cle. ſ. de pe. ⁊ re.

¶ Rurſus de iudice. ij. quantum ad eius officium id eſt iudicare.

Iudex ſcḋo cõſiderandus eſt quantum ad eius officium. i. iudicandi qḋ cita-
tionem proceſſum ſententiam et execu
tionem comprehendit.

1. qõ ¶ Primo vero q̃riṫ q̃ vocari poſſint ſeu citari vt
1. di. iudiceṫ ⁊ dico multa. ¶ Primũ. Citari ſeu voca
ri in iudiciũ multi non pñt de q̃bus. ff. de in ius
vo. l. ij. ⁊ iij. et ſunt conſul prefectus pretor magi
ſtratus habẽs imperiũ merũ vel mixtũ: epũs dum
agit ſacra: q̃ vxorẽ ducit: q̃ duciṫ in vxorẽ: qui fu
nus familiare proſequiṫ: qui iuxta mortuũ facit
obſequia: qui ꝓpter religionẽ loci ſe mouere nõ
põt vt regularis vel incluſa. Alibi etiam pronun
ciaṫ alij: vt ſunt infames et furioſi. ff. de con. fur.
l. ij. qḋ intellige ꝑ ſe. ſecus ꝑ tutores et curatores.
Et ꝑterea nec ſeruus dominũ nec libert⁹ patro-
num in famoſis actionibus niſi venia impetrata
in ius vocare põt: de q̃bus not. ff. de in ius vo. l.
2 ij. ⁊ iij. ⁊ ſequẽ. ¶ Secundũ. Si pupillus voceṫ in
iudiciũ et nullus eũ defendat: iudiciũ nullũ erit
3 ff. de re iudi. l. contumacia. ¶ Tertiũ. Mulier in-
uite vocari non põt perſonaliter in iudiciũ cau-
ſa teſtimonij vel alia quacũq; in iure nõ expreſſa
ſecus ſi velint. de iud. mulieres. li. vj. vñ ſi neceſ-
ſariũ eſt earũ teſtimonium mittat iudex expenſis
ꝓducẽtis eas ad tabellionẽ vel aliã idoneã ꝑſo-
nam: aut ſi hoc iure ꝓhibente nõ põt ꝑſonaliter
vadat: vel ſi ire non deceat aliẽ mittat: aliter to
tũ erit irritũ ⁊ inane vt ibi. ¶ Quartũ. Caſus aũt 4
iure expreſſi in quib⁹ vocanṫ ſunt iſti. Prim⁹ in
cauſa criminali. ff. de publi. iudi. l. pe. §. ad cri-
mẽ. Secundus in ferẽdo teſtimoniũ in cauſa cri-
minali qñ poteſt admitti: de quo infra teſtis. §. ſ.
Tertius qñ eſt nutrix filiorũ ſi non vult actorem
conſtituere. inſti. de cur. §. vlt. ¶ Quintũ. Mulie- 5
res aũt religioſe preſertim que dñt ſub clauſula
morari: ex q̃cunq; cã vocari nõ pñt etiã ſi velint.
intellige ꝑſonalr: vt in. d. c. mulieres. ¶ Sextum. 6
Si cõtra pmiſſa de facto citenṫ aliquę mulieres
totum eſt irritum ipõ iure. vt in. d. c. mulieres. et
fingens caſum vt iudex ad mulierẽ vadat pro te-
ſtimonio. excommunicatus eſt: vt ibidem.
¶ Scḋo queritur quo tpe iudex debeat vel poſ- 2. q.
ſit iudicare: et dico q̧ iudicare non põt tpe feria
to. vt ſupra ferie et dñica dies. Nec vltĩa die ſui
officij. ff. de iu. oĩ. iu. l. eũ q. ſi tñ iudicat tenet: vt
in. l. meminiſſe. ff. de offi. ꝓcõ. ſꝫ limita pmo i or-
dinario: q: delegatus etiã vltima die iudicat. vt
in. c. conſuluit. ff. de offi. delega. ⁊ ſcḋm Bart. in
d. l. eũ qui. limita poſt aduentum ſucceſſoris: qñ
ante licite iudicat. d. l. meminiſſe. Nec dꝫ hora
nocturna. de offi. dele. conſuluit. ſi tñ ꝓcedat no-
cte cum lumine candele: ad litis conteſtationem
vel ſententie prolationẽ valet qḋ agit: q: multa
prohibentur q̃ tamen facta tenent: de regula. ad
apoſtolicã. de iureiu. quẽadmodum. §. qḋ ſi poſt.
de quo no. in auṫ. de iudicibus. §. ſedebunt.
¶ Tertio queritur quo loco iudex poſſit aut de- 3. q.
beat iudicare et dico qḋ in loco ſue iuriſditiõis
niſi de cõſenſu partiũ et iudicis territorij. vij. q.
ſ. epm cum duobus ſe. c. pro quo etiã vide glo. in
c. vt litigantes. de offi. ord. lib. vj. Fallit etiã hoc
in epiſcopo expulſo: et in his que ſunt volũtarie
iuriſditiõis que vbiq; poſſunt exerceri. ff. de offi.
procon. l. ij. ⁊ c. nouit. de offi. leg. et ibi gl.
¶ Quarto queriṫ qũo iudex debeat iudicare: et 4. q.
dico q̧ ſedendo: vt no. in. d. §. ſedebũt. ⁊ ſecundũ
allegata et probata: ſcḋm oẽs fere canoniſtas: vt
refert Archi. poſt Ray. lꝫ hoc limitetur niſi con-
ſtet de veritate in cõtrarium: quo caſu dic vt in-
fra. §. ſequenti. Et ſecundũ ſtatuta ⁊ conſuetudi-
nes locorũ iuxta dicta. s. conſuetudo: ⁊ dicenda
infra. §. vij. Et qñq; ſecundũ equitatẽ. Pro quo
aduerte qḋ Pañ. in. c. fi. de tranſac. ſm glo. dicit
quod ius ſemper eſt preferendũ equitati: et pro-
pter equitatẽ nõ ſcriptã non dꝫ iudex a iure ſcri-
pto recedere: quia nõ debet velle clementior lege
videri: vt dicit text. in auṫ. de iudi. §. opꝫ. Doct.
aũt tria cõiter faciunt mẽbra: Nã aut neutrũ eſt
ſcriptũ. ſ. nec ius nec equitas: ⁊ tunc iudex dꝫ ſer
uare equitatẽ. vt in. d. c. fin. ad qḋ adde notabile

verbū Innoc.in.c.j.de conſti.qđ ſequit Bart.in l.j.C.de li.qđ in his que relinquuntur iudicis arbitrio ſemper debet ſeruare equitatē. Aut alterū tm̄ eſt ſcriptum.et illud eſt ſeruādum. Aut eſt reſcriptum vtrumq; et tunc aut ius eſt ſcriptum in genere et equitas in ſpecie vel econtrario et ſeruandum eſt quod in ſpecie reperitur ſcriptum: q2 ſpecies generi derogat:aut ambo ſunt ſcripta generaliter vel ambo ſpecialiter:et tunc communiter tenetur qđ equitas ſit preferenda.

5 ¶ Quinto q̄rit vtrū dato caſu qđ probetur in iudicio ꝯtra veritatē puta q2 innocēs cōuincit. debeat iudex iudicare ſcđz allegata ꝛ probata aut ſcđm veritatē ſi eā nouit: ꝛ dico ꝙ ſi iudex procedat extra iudiciū vt in dādis officiis et aliis que illius arbitrio cōmittunt. non eſt dubiū quin teneat ꝓpriā cōſcientiā ſequi ꝛ nō allegata ꝛ ꝑ teſtes falſos ꝓbata.ff.de iuriſdi.om.iu.l.j.ꝛ.ij. Et ſilr in diſpēſationib9.vt.j.q.vij.exigūt. Et ſilr ſi ꝓcedat in iudicio pōt abſoluere eos q̄s ſcit reos in veritate ſed nō legitime cōuictos: q2 iura hoc volūt expreſſe: vt nemo publicet alteri9 pctm̄ qđ ꝓbare nō pōt.vt in.c.ſi ſacerdos.de offi.iud.or. et in.l.illicitas.§.neq; licitas.ff.de offic.pſi.et.ff. de feri.l.eadē oratio.iuncta gl.et.c.ſi tm̄ eps.vj. q.ij.ꝛ.c.quoties.ꝛ.c.mennā.ij.q.v.abſoluit.infamatus ex quo in ꝓbando defecerīt accuſatores. Si vero ꝓcedat in iudicio an poſſit cōdēnare eū quē ſcit innocentē legitime cōuictū.ſunt opinio-

1.op nes due ſolēnes. ¶ Prima eſt antiquorū theologoꝝ ꝛ canoniſtarū dicentiū ꝙ iudex talē pōt cōdēnare ſine pctō concerrentib9 duob9. Primo ꝙ iudex ſit talis ꝛ in tali caſu ꝙ tenetur de iure fori cauſarū iuſtitiā exhibere tūc ita ꝙ neceſſario incūbat ei abſolutio vel condēnatio.ſcđo qđ nulla occaſione aut via puta cedendo officio.vel remittendo ad ſuperiores vel diligētius ꝑquirendo veritatē poſſit eū liberare de iure. Et probat iſta opinio.ff.de off.preſi.l.illicitas.§.veritas.et iij.qđ.vij.iudicet.xj.qđ.iij.ſummopere.vj.qđ.ij.ſi

1.di tm̄.ꝛ.c.placuit. ¶ Quā quidē opinionē q̄ ſequuntur tres diſtinctiones mente gerūt per quas ſoluunt oīa que adducuntur in contrarium. Prima Dupliciter quis eſt innocens:ſcꝫ de facto.ſi crimen in veritate non admiſit:ꝛ de iure quia.ſ.crimen illum admiſiſſe iuridice non ꝓbat:ꝛ ſimiliter dupliciter dicit quis nocens vel reus.ſ. de iure. q2 ſcilꝫ iuridice cōuincitur crimen admiſiſſe: et de facto.q2.ſ.crimen in veritate admiſit. Et ſic innocens de iure pōt eſſe reus de facto ꝛ econtrario: et reus de iure poteſt innocens de facto et

2.d. econtra. ¶ Scđa. Duplex eſt veritas.ſ.veritas facti ſiue rei et veritas iuris ſiue preſumptionis et ſic de facto vera aliq̄n ſunt falſa preſumptiōe iu-

3.di ris et econtrario. ¶ Tertia. Duplex eſt conſcientia iudicis ſicut ꝛ duplex ſcientia:vna.ſ.inquantum eſt priuata perſona que ſit aliquid: ſicut in facto accidit alia inquantū eſt perſona publica qua ſit aliquid ſicut in iudicio probatur. Iſtam opinionem quidam ſequuntur ſimpliciter quantum ad omnes cauſas tam criminales q̄ ciuiles. ¶ Et hec opinio eſt pet.rai.in ſum.Jo.iij.q.vij.iudicet. vbi multa allegantur. et Archi. ibidem et Ber.ac.ho.de offi.or.c.j.et Inno. de cenſi.venerabilis.dicentis ꝙ epiſcopus in ordine iudicario debet ſm allegata potius q̄ ſm veritatem iudicare: allegans predicta iura: addēs quia perſone publice non eſt iudicare de probatis. vj.q. j.ſi omnia.et gloſ.in.c.paſtoralis.de offi. dele.§. quia vero.et in.c.j.de offic.or.et glo.et Bart.in l.illicitas.§.veritas.ff.de offic.preſi.et do.car.vt refert Panor.in.d.c.paſtoralis.eſt etiā Joā.an. qui ſentit hoc non eſſe illicitum niſi ratione conſcientie.cōtra quam nullus vnq̄ iudicare vel aliquid facere poteſt ſine peccato etiam ſi de ſe ſit licitum vt ſupra dictum eſt conſcientia. Unde in addi.ad ſpec.in titulo de alle.ꝛ diſ.dic ꝙ poteſt quis triplicem ſcientiam habere ſcilꝫ vt deus ſicut ſacerdos per confeſſionem:vt iudex. quia ſcꝫ conſtat ei per acta publica : et vt priuatus. Igitur ſi iudex habeat conſcientiam contra acta publica ſecundum illam procedere non debet.quia illam ſcientiam non habet vt iudex:ſed vt priuatus: et ipſe habet iudicare vt iudex ſed debet laborare ad inquirendam et habēdam veritatem: et ſi non poteſt inſtet vt alleuietur ab onere iudicandi: et ſi non poteſt informet conſcientiam ſecundum illam diſtinctionem vt ſcilicet nō careat de ſcientia quam habet vt priuatus. et ſi non poteſt non pronunciet ſed ſuperſedeat ꝛ ferat patienter ſi ſuperior eum de hoc puniat quod non vult iudicare:ad quod.c.literas.et.c.inquiſitioni.de ſentē.excom. non tamen debet propter conſcientiā pronunciare ꝯtra acta publica:nec abſtinere ab officio iudicandi alioquin tenendo contrarium totum ius poſitiuum confunderetur.hec ex illo:qui intendit quod conſcientia ad hoc nō liget cum ſit erronea niſi eo caſu quo deponi nō poteſt:quia tunc dixi ſuperſedendum. Et ſm opinionem iſtorum locutus eſt.s. Tho.ij.ij.qđ.lxvij. ar.ij.dicit qđ iudex in iudicādo magis debet ſequi legitima documenta per inſtrumēta et teſtes et huiuſmodi : q̄ id qđ ipſe nouit tanq̄ priuata perſona:tm̄ ex priuata cognitiōe iuuari pōt vt diſtricti9 diſcutiat ꝓbatiōes inductas.vt poſſit earū defectū inueſtigare:quas ſi non poteſt de iure repellere:debet eas i iudicādo ſequi. Et.q.lxiij. arg.vj.ad tertiū dicit qđ ſi iudex non poteſt inuenire occaſionem liberandi conuictum:vt occidatur:quem ipſe ſcit innocentem:debet eum cauſ-

tere ad ſupiorē:ſi aūt hoc non pōt nō peccat ſcꝫ
allegata ferens ſniaꝫ:qꝛ ipſe nō occidit eū: ſꝫ illi
q̄ aſſerunt eū nocētē. Hec. ille. quē. cōiter ſequūt
ꝑdicatores ⁊ ſꝫ Arbi. iſta i opinio cōs tenet. Et
ſi obiiciat qꝺ pilat⁹ nō peccaſſet occidendo xp̄ꝫ
negat qꝛ nō habuit teſtimonia conuenientia ſm
euangeliſtas ⁊ examinatis accuſationib⁹ iudeo
rū ipſemet dixit qꝺ nihil dignū morte inuenit in
eo: ⁊ poterat remittere ad ſupiorē. ¶ Ex quib⁹ ptꝫ
qꝺ iſta opinio itelligit cōcurrētib⁹ duob⁹ de qb⁹
1.op dictū eſt: et tꝫ ēt in cauſis criminalib⁹. ¶ Alia ve
ro eſt opinio qꝺ nullo mō dꝫ iudicare ꝯ v̈itateꝫ:
ſed dꝫ oimō ⁊ via eū liberare de iure ſi pōt: et ſi
2.op non pōt eū abſoluat aut ceſſet a iudicādo. Quaꝫ
quidē opinionē q̄ ſequunt vnā diſtinctionē mēte
gerunt. ſ. quod ꝓbata dicunt aliqua dupl'r. ſ. ve
re ⁊ falſe. et primo mō iudicādū eſt ſcꝺm ꝓbata:
nō ſcꝺo. Et hec opinio vr̄ original'r eē Hug. quā
quidā ſequunt ſimpl'r nō ſolū in criminalib⁹ ſed
ēt in ciuilib⁹: et hec opinio eſt opi. ſum. ang. dicē
tis in oib⁹ talibus eſſe mortale iudicare ꝯ verita
tem. Sed iſta opi. ſtare nō pōt quātū ad cās pecu
niarias: qꝛ eſt ꝯ gl. in. d. c. paſtoralis. ⁊ Inn. ibi. ⁊
oēs pene doct. q̄ lꝫ loquant de executione iniuſte
ſnīe ad dirimendū lites tñ idē eſt de ei⁹ ꝓlatiōe
eadē rōne: eſt etiaꝫ ſpāliter ꝯ doc. ordinis ſui: pu
ta. ſum. roſ. et ſupple. vt patebit ſtatiꝫ et ꝯ Rycbr.
3.op in quolib. iii. q. xxv. ¶ Ex his duab⁹ cōſurgit tertia
media aliquorum tenentiū partim cū prima par
tim cum ſecunda. Nam. Ang. ⁊ Imo. in. l. a diuo
pio. ff. de re iudi. tenere videntur cum prima in ci
uilibus: et cum ſecunda in criminalibus qꝺ ſum.
roſ. ſequitur et ſupple. limitans in criminalibus
vbi venit imponenda pena corporalis: et idem
glo. Ray. dicens ꝙ dꝫ potius iudex omnia mala
tolerare quā condēnare talem ad mortē aut muti
lationē etiā ad preceptū ſuperioris: vel exponē
re condēnādum: qꝺ ſum. roſ. videtur intelligere
de malis perſonalibus dicens quod potius de
bet magis pati puniri pena pecuniaria: quam in
in mortē hominis conſentire ſaltem ſcꝺm canoni
ſtas: ſed ſi veniret iudex puniendus perſonaliter
potius debet condemnare ⁊ condemnationē exe
qui quā hoc pati: qꝛ prima charitas incipit a ſe
ipſo. ¶ Sed iſta probatio non eſt bona quia licet
prius debeā perſonam meam defenſare q̄ꝫ proxi
mi: et ſic illum occidere ne ipſe me occidat: nō ta
men licet mihi occidere aliquem ne occidat a ter
tio qꝛ nō licet priuato occidere niſi ſe defendēdo
vt patet ex dictis ſupra homicidiū p̄io: vnde po
tius debeo mori q̄ꝫ occidere niſi defendēdo me
ab inuaſore. Hoſt. in. d. c. paſtoralis. diſtinguit:
qꝛ ſi iudex habet cōſciētiā indubitatā q̄ſi ſibi clare
cōſtet de ꝯtrario ei⁹ ꝙ ꝓbatū eſt: nec ꝯ eaꝫ ꝓnun
ciare dꝫ: nec eā deponere: ſꝫ inſtare vt exoneret:
qꝺ ſi nō pōt appellet ad ſuperiorē: ſi v̈o nō hꝫ in
dubitatā deponat eā ſi pōt: ⁊ ſi nō pōt. nō dꝫ ꝯ eā
iudicare etiā ſi ſit erronea per. c. tuas. de ſi. ⁊. c. li
teras. de reſti. ſpo. hec ex illo vt recitat Pan. ſꝫ in
ſufficienter: qꝛ ſi nihil agere poſſit apud ſuperio
rem non docet quid agendū: vnde Jo. an. q̄ in eo
c. paſtoralis. ſimpliciter cū illo trāſire videbatur
remiſit ſe ad ea que dixit in ad ſpe. q̄. ō. recitata
ſunt. Cal etiā vt recitat Pan. in. d. c. paſtoralis.
diſtinguit qꝛ conſciētiā ꝯ acta per argumenta le
uia dꝫ deponere. et ſcꝺm acta iudicare: ad ꝙ. d. c.
inquiſitioni. quod ſi non poteſt nullo mō iudicet
ꝯ eam. d. c. per tuas. conſcientiā vero indubitatā
nullo debet modo deponere ſed ſubdiſtinguen
dum eſt. Nam ſi illa conſcientia eſt ꝯ reū: vt qꝛ ſci
tium accuſatū de homicidio ſcit illud admiſiſſe
ſꝫ teſtes nō probāt. tūc nō dꝫ eū nunciare innocē
tem ꝯ cōſciētiā: nec condēnare ſcꝺm cōſcientiam
ſed eū abſoluere ſcꝺm acta: qꝛ non hꝫ iudicare ſe
cundū cōſciētiā quā hꝫ vt priuat⁹: ⁊ ſic nō facit ꝯ
cōſcientiā. Si v̈o illa conſcientia eſt pro reo. pu
ta qꝛ teſtes probant de homicidio ⁊ ipſe ſcit ꝙ il
lud nō admiſit: tunc nō dꝫ eū condēnare nec cāꝫ
delegare nec remittere ad ſuperiorē ſi vehemen
ter ſuſpicat ꝙ ex remiſſione dānaret: ſed dꝫ ſup
ſedere niſi credat ꝙ ſucceſſor eum dānabit quo
caſu dꝫ eū abſoluere ſcꝺm cōſciaꝫ ſuā: qꝛ vt iudex
informari nō pōt: qꝛ ex quo hꝫ certā ſciētiā vt hō
ꝯriā nō poteſt recipere vt iudex. hec ille quaſi dī
cat ꝙ ſcientie contrarie in eodem ſubiecto cōcur
rere non poſſunt. Sed contra quia licet bene di
cat in primo et ſecundo membro: in tertio tamen
deficit in duob⁹. Primo in ſuo fundamēto prin
cipali qꝺ ſcientie contrarie ſimul non poſſunt eſ
ſe in eodem: ꝙ eſt verū in ſciētijs proprie dictis.
ſecus ſi v na ſit ſciētia proprie alie preſumptiue
vt ea que eſt iuris vt quiſq; in ſe experitur ſecūdo
quia vt obiicit Panor. ſi iudex contra acta poſſet
abſoluere reum id eſt accuſatum lꝫ innocentem:
hoc eſſet cōfundere totum ius poſitiuum: ⁊ dare
iudici materiam calumniandi. Non enim debet
credi iudici dicenti ſe habere ſciam alicuius facti
in alterius preiudiciuꝫ: vt. vj. q. ij. ſi teſti. et. c. pla
cuit. ⁊. ea. q̄ſi contra de proba. Panor. autem in
d. c. paſtoralis. approbat diſtinctionē Cal. in hoc
tñ ab eo diſſentiens ꝙ dicit iudicem non debe
re abſolu. re reum cōtra acta: ſed contra: quia ſi nō
debet abſoluere ergo ſi neceſſitatur ad iudican
dum cogetur illum condemnare contra cōſciētiā.
Nec vꝫ dicere quod in tali caſu nunq̄ꝫ cogi pōt
iudicare ab aliquo homine: cum ſit contra illud
preceptum dei ſuperioris innocentē ⁊ iuſtū non
occides. exo. xxiij. qꝛ hoc eſſet cōtra preceptū dei
nō eſt cert ū ſed probabile eſt ꝙ nō: cū hoc dicāt
plures ⁊ peritiōes ac ſolēniores doctores ex diſ

finitione pbabili.ſ.ethi.vel ſaltē eſt dubiū in du-
biis aūt quiſq3 tenef obedire ſupiori ſcdm oēs: et
vt infra obediētia.et pt3 rōne q2 ſi qs ſit dubius
de pcepto dei 7 certo de pcepto ſupioris qd etiā
eſt dei eligere d3 certū alioqn etiā in ciuilib9 hoc
nō eſſet licitū:q2 ſicut eſt ꝫ preceptū dei ꝙ nullus
occidaf ita etiā 7 qd nul9 furef vel auferat ꝫ iu-
ſtitiam bona alteri9. Et ideo ſimplr tenenda eſt
prima opinio ꝯcurrētib9 illis duob9.l3 hoc ſit pe
ne īpoſſibile. Qd pt3 primo autoritate.d.legis il
licitas §.veritas.ff.de offi.pſi.vbi d2 qd veritas
rex erroꝛib9 geſtoꝝ nō vitiaf:7 ideo pſes prouin
cie id ſequaf qd ꝯuenit eū ſeq ex fide eoꝝ q pban
tur. Nec v3 gloſſare:vt gloſſat Cal.7 Pan.ꝙ in
telligif de pbatiōib9 veris:q2 oppoſitū intellexit
ibi gl.ordinaria:7 Bar.7 cōiter legiſte:ſilr glo.
in.l.eadē.ff.de fer.7 hū.q2 aliter ītelligēdo:ſemp
iudex pecunia corrupt9 poſſet calūniari 7 reum
abſoluere dicendo ſe hre notitiā facti ſcdo auto
re doctorū preditorū maxime ſancti Thome cui9
doctrina nihil continet notabile ꝫ mores aut fi-
dem cū ſit per eccleſiā pbata maxime q2 in predi
ctis cautiſſime inceſſit ſemp orōne pmiſſa: adeo
vt in hmōi dubiis vbi op9 erat certificaref per re
uelationē ſicut pt3 qd Petrus 7 Paulus expoſue
runt illi textū dubiū eſaie 7 xps qōnē de ſacroꝝ q
7 tandē ei9 doctrinā maxime quātū ſpectabat ad
xpm.i.quantū ad fidē 7 mores pbauit dicēs be-
ne ſcripſiſti de me tho.iii.pt3 ex rōne:q2 in dubiis
obediendū eſt vt dictū eſt. Vñ q iuxta hec pōt cō
ſcientiā ſuā formare iudicet ſcdm pbata: q vero
nō poteſt eā formare nō iudicet:q2 l3 peccet ſiue
iudicet ꝫ cōſciam:ſiue nō iudicet ꝫ ſupioris obe-
diētiā tn primū eſt graui9 cum ſit ꝫ preceptū dei
immediate.ſcdm vero cōtra preceptum hominis.
6 ¶ Sexto queritur vtrum peccet miniſter execu-
toꝛ iniuſte ſententie:7 dicit Guil.ſimpliciter 7 in
diſtincte qd ſic:ſed iſta rñſio venit ex falſa opinio
ne ſupioꝛe § dānata.qd nō ſit ꝫ ſcientiam priua-
tam ſcdm publicas atteſtatiōes iudicādū:7 id di
co ſcdm.s.Tho.ii.ii.qd.lxiiii.7 alex.de ales in.iii.
pte 7 Ricar.in quodli.iii.qd.xxv. ꝙ peccat ſi ſnia
cōtinet intolerabilē errorē aut manifeſtā iniu-
ſtitiā nec d3 obedire:aliter excuſarenf carnifices
martyrū occiſores: ſi vero nō cōtinet manifeſtā
iniuſtitiā nō peccat q2 ſupioris ſniam diſcutere
non d3:nec ipſe occidit ſed iudex. Quod quidem
dictū ſum.ange.limitat quādo non eſt certus de
innocentia cōdēnati:q2 in dubio excuſaf: ſ3 ſi ſit
cert9 peccat moꝛtalr:ſ3 iſta limitatio procedit ex
alio falſo.ſ.qd peccet etiā iudex eo caſu iudicans
ſcdm pbata.de quo in ſuperioꝛi §. Ray.aūt dicit
qd exeq d3 ſi dubitat de innocentia: q2 excuſaf
propter obediētie bonū.ii.qd.iii.q d ergo.7.xxiii.
q.ſ.qd culpaf.nō autē ſi eā pcerto nouit:ſed iſta
debēt intelligi de innocētia in oꝛdine ad iudicē
vt.ſ.exequi debeat ſi dubitat eū innocentē.i.iniu
ſte dānatū nō aūt ſi de hoc ſit cert9:q2 ſi ſcdm eu3
iuſte iudex dānat innocētē cōuictū qn tenef obe-
dire ſuperioꝛi:nec pōt aliter eū iuuare eadē rōne
et miniſter tenef exequi qñ tenef obedire iudici
nec poteſt abſolutionē3 ab executione obtinere.
¶ Septimo queritur vtrū iudex teneaf iudicare 7
ſcdm ſtatuta vel cōſuetudines loci inter eos quo
rum vnus eſt ſibi ſubditus 7 nō alter:7 dicit Pa
noꝛ.in.c.qd clericis.de foro compe.qd aut ſtatu
tum concernit ſolennitatē act9 exhibendi tēpoꝛe
cōtract9:7 tunc ſiue ſit ſtatutum laici ſiue clerici
non valebit actus niſi ſolennitas illa fuerit obſer
uata:quia ſubditus contrahere non potuit etiā
cum non ſubdito ſpreta lege ſui ſuperioꝛis imo
peccauit: de maioꝛi.et obed.cap.ii.7.capt.requi
ſiſti.de teſta.7 nulla fuit contracta obligatio le-
ge ſibi reſiſtente et inhabilitante conſenſum ſuū
l.cum lex.ff.de fideiuſ.7 quod no.in.c.ſi diligen
ti.de foro competen.7 in.c.cum contingat.de iu
reiuran.7 ſic non tenuit contractus cum debeat
eſſe vtriuſq3 obligatoꝛius.l.labeo.ff.de verboꝝ
ſignifica.ſicut videmus quod donatio facta etia3
non ſubdito vltra quingentos aureos ſine inſi-
nuatione non valet.l.ſancimus.C.de donati. Et
ideo iudicabit ſecundum hoc ſtatutum in vtroq3
foro inter clericum 7 laicum:ſi facit quod deter-
minat Fede.conſi.lxxvii.quod ceſſio actionis cō
tra plebeium facta nobili ab eccleſia non valet
ex quo ſtatuto prohibetur ne nobilis eam poſſit
recipere.ratio quia ſtatutum diſponit in caſu lici
to et inter ſubditos:et non in fraudem libertatis
eccleſiaſtice. Ex quo patet quod laicus tenetur
in teſtando ſeruare omnes ſolēnitates ſue legis:
alias non valebit quantumcunq3 inſtituat cleri-
cum niſi hoc fecerit pro anima ſua: quia in tali-
bus ſufficit ſeruare diſpoſitionem iuris gentium
capitu.relatum.el.ſ.de teſta.7.l.ſ.C.de ſacroſan.
eccle. Aut ſtatutum concernit rem:exemplum ſta
tuto cauetur ne res dotalis ſine certa ſolennita-
te poſſit alienari:et non valeat alienatio ipſa nō
ſeruata:etiam facta clerico: per quod non dico
quod ſtatutum laicoꝛum liget clericum ſed tan-
tum ſubditum et impedit obligationem oꝛiri.l.
non dubium.C.de legi.ideoque ſi clericus vult
illum obligare faciat illum ſeruare ſeruāda. Aut
ſtatutum concernit perſonam:puta quod debeat
aliquid facere poſt contractum perfectum:vt ap-
prehendere poſſeſſionem infra certum temp9 aut
probare per tot teſtes et huiuſmodi: et tunc cle-
ricus non arctatur reſpectu ſtatuti laici: etiam li
tigans in foro ſeculari:nec laicus reſpectu ſtatu-
ti epiſcopalis ipſius clerici nec foꝛenſis:ꝙ limita
verū quando aliquid eſt explicandum per parte3

extra iudicium:qr debet iudex eccleſiaſticus etiã
litigãtes ſm ſuam legem iudicare. et facit quod
no.in.l.ij.C.de cõſti.pec.ſecus vbi aliquid eſt ex-
plicandum in iudicio quia non poteſt iudex ec-
cleſiaſticus arctari ſtatuto laicorum: vnde ſi eo-
rum ſtatuto cauetur qđ non poſſit probari mu-
tuum per teſtes ſi laicus litigat contra clericum
in foro eccleſiaſtico nõ aſtringitur laicus illi ſta
tuto et facit qđ no.in.c.ij.de arbi.li.vj. ⁊ not.per
bart.in.l.cunctos populos.C.de ſum. tri. vbi di-
cit qđ etiam ſi tale ſtatutum concernens perſonã
indirecte tangit bona:quod non ligantur.exem-
plum. Statuto cauetur qđ primogenitus ſucce-
dat. Certe forenſis non ligatur etiam ſi habeat
ibi bona.Secus ſi principaliter concerneret bo-
na:vt ſi diceret qđ bona deferantur ad primoge-
nitum.facit.l.j.ff.de tut.⁊ cu.da.vbi licet preſes
prouincie poſſit dare tutorem non tamen cũ qui
non eſt eiuſdem prouincie vel habet ibi domici-
lium.Et ſic fuit diſputatum per dominum lau.in
queſtione facti.Statuto cauetur mutine quod ſi
res ab aliquo poſſeſſa euincatur non teneaẽ poſ
ſeſſor eã reſtituere niſi dato ſibi precio quo emit
Bononienſis litigat mutine contra mutinẽſem
et ſententiam obtinet. Nunquid dabit ſibi pre-
cium? Certe non:quia illud ſtatutum non porri-
git vires ad forenſes: licet ibi litigent. Facit ad
hoc quod not. Pet. de anchar.in.c.canonum.de
conſtitutionibus.Ex quod infert Panor.vbi.ſ.
qđ quãuis ſtatuto caueatur qđ vſurarius non te-
neatur reſtituere pignus etiam ſi probet quis ſe
eſſe dominum niſi reſtituto precio ꝑ quo eſt im-
pignoratum: quod non extendetur ad rem cleri-
ci vel forenſis impignoratam domino inſcio qr
ſi res eſt clerici non ſubiicitur iuriſditioni laico-
rum:de vit:et ho.cle.c.fi.in cle.ſi vero ſit laici ex-
tranei:⁊ ibi eſt delata furtiue non poteſt dici de
iuriſditione ſtatuẽtis:ſicut dicimus de re mobili
que non eſt permanſura in loco.vt not.in.c.fi.de
foro compe.⁊ facit lege heres abſens.§.nũquid.
ff.de iudi. Aut ſtatutum dat modum decidendi
cauſam:⁊ tũc ſi prefigit legem iudici:iudex teneẽ
⁊ ſub eo poteſt allegari.exemplum.ſtatuto caueẽ
vt iudex ſequaẽ libros mercatorum: ⁊ tunc in fo
ro ſeculari facit fidem in preiudicium ſubditorũ
non aũt clericorum vel extraneorum. Si tñ vult
recipere librum pro ſe rigore ſtatutorum tenetur
recipere cõtra ſe.ar.c.cum olim.de cenſi.cum ibi
no.Si vero non prefigit legem iudici:ſed loquiẽ
generaliter adhibeatur fides libris mercatorũ:
tunc vbiqꝫ poteſt allegari contra ſubditum ſta-
tuentis:niſi in caſu quando non vult ſuſcipere cõ
tra ſe. Secundum autem quam cõſuetudinem ſit
iudicandum.vide.ſ.conſuetudo.§.x.et.xx.

¶ Octauo queriẽ qđ iura velint circa ſentẽtias
iudicum interpretandas:⁊ dico multa infra tra-
ctanda in titulo ſentẽtia.de ſentẽtia ipa in ſe : in
ordine aũt ad iudicẽ nunc dico ſic. Si lata ſentẽ
tia dubiũ circa eã nouiter oriatur verũ poſſit eã
iudex interpretari.gloſ.in.c.j.de po.prel. arguit
qđ ſic:ſed Panor.in.d.c.j. et in.c. ex parte el. ij.
de ver.ſigniſi.poſt Bar.⁊ glo.in.l.ab executore.
ff.de ap.dicit ꝙ nõ põt ſi eſt delegat⁹ ꝑ.c. in litte-
ris.de offi.dele.ſi'r nõ põt ſi eſt ordinarius ⁊ in-
ferior:vt in.d.l.ab executore. vbi text.no. maio-
res autẽ iudices poſſunt vt vꝫ tex.in.e.l.ſꝫ ita dꝫ
interpretari.vt nõ corrigat vel mutet ſꝫ tñ decla
ret.Arbiter autẽ videẽ hoc nõ poſſe:per tex. in.c.
cũ olim.de arbi.et ibi Pan. Et ꝑdicta faciũt ad
queſtionẽ an ſtatuarij deputati a populo:ſua poſ
ſint interpretari ſtatuta ſi dubitatio ſuboriaẽ: et
Jo.an.in.d.c.ex parte.et Bar.et cõiter legiſte in
l.oẽs populi.ff.de iuſt.et iure. cõiter concludunt
qđ non ex quo functi ſunt officio ſuo ſm Pañ.in
d.c.ex parte. Nec obſtat ſi dicaẽ ei⁹ eſſe interpre
tari cui⁹ ⁊ cõdere:qr iſti nõ videnẽ ſtatuta in ve-
ritate cõdidiſſe ſꝫ populus:qr is dicẽ facere cui⁹
autoritate fit de pſcri.ſi diligẽti.⁊ ideo ad popu
lũ ſeu ad generale conciliũ cõcurrendum eſt.Qđ
intellige qñ interp̃tatio eſt valde dubia qr ſi eẽt
clara ⁊ iuri ꝯſona:iudex corã quo vertiẽ queſtio
põt interp̃tari ſtatutũ:ſicut dicim⁹ in.l.cõi ⁊ ꝑn-
cipũ priuilegijs:vt not.Inn.in.c.cum ſpeciali.de
ap.et facit.l.vnica.C.de profeſſo.in vr. conſtan.
lib.xij.vbi datur inferiorib⁹ et doctoribus pote-
ſtas interp̃randi.Adde tamẽ qđ no.Lu.de ro. in
ſuis ſingularib⁹.per.l.Paulus.la prima.de re iu
di.qđ iudex poteſt eadem die poſt ſententiã latã
ſupplere acceſſoria:⁊ idẽ in arbitrio ꝑ glo.ſingu
larẽ in.l.quia arbiter.et ſi errauerit.ff.de arbit.

¶ De iudicio.

IUdicium ſm.s.Tho.ij.ij.q.lx.ſm pro-
priam impoſitionẽ ſignificat rectã de-
terminationẽ iuſtorũ.⁊ eſt actus iudi-
cis inquantũ eſt iudex.i.ius dicẽs. ſed
poſt ampliatũ eſt nomẽ ei⁹ ad ſignificandũ oẽm
rectam determinationẽ ſpeculatiuam aut practi-
cã.Et ideo ſumiẽ iudiciũ p͂io ꝑſentẽtia iudicis
ff.de re iudi.l.j.ij.pro caſu fortuito. q̃ ſcꝫ venit ex
iudicio dei. vt pꝫ ex cõſuetudine loquentiũ ter-
tio ꝑ actione qua ad iudiciũ tẽdiẽ vt iudiciũ fa-
mi.hercif.ff.de iudi.l.in familie.q̃rto pro pena q̃
ex ſnia infligiẽ.di.l.expurgabat.q̃nto ꝑ vſu ratio
nis quo iudicaẽ ſicut dicim⁹ in pueris nõ eſſe iu-
diciũ ⁊ facit inſtit.q̃.nõ eſt ꝑ.ſa.te.§.pterea. vj. ꝑ
inſtantia vel ordinatione cauſe diſcutiẽde in iu
re corã iudice:qũo ſumiẽ in.l.properandũ.§.j. C.
de iudi.⁊.ff.e.l.ꝑponebaẽ. Et iſto modo hic de
iudicio intendim⁹ ꝑncipaliter:⁊ eſt actus legiti
mus duarũ ꝑſonarũ ſcꝫ actoris et rei ſuper eadẽ

queſtione:ſub eodem iudice contractus: de ver-
bo.ſignifi.forus.in gl. Et ſic adiūcto iudice tres
perſone concurrunt vnde et ab aliquibus dr̄ act⁹
trium perſonarum.ſ.vere vel ficte: quia aliqñ fa-
ma locū tenet actoris vel ſm Car. et redit in idē
eſt inueſtigatio quam ſm ordinem iuris facit iu
dex per varios modos ad veritatem eliciendam
et cuſtodiendam.xxx.q.v.iudicantem.

1.q̄ō ¶ Primo vero queritur quomodo iudicium ſe
habeat ad arbitriū: et dico ſm Hoſt. qḋ arbitriū
et iudicium eodem modo poſſunt diffiniri.exce-
pto qḋ iudicium eſt de cauſa ciuili et criminali.
arbitrium vero de ciuili tm̄:et iudicium neceſſa
rio arbitrium vero voluntarie ſubimus.

¶ Pro quo ſciendum eſt qḋ ſm Azo.arbitriū eſt
actus certarum perſonarum exequentium cōpro
miſſum:limita ſuper ciuili queſtiōe: vn̄ ſm alios
eſt actus trium perſonarū:ſuper ciuili queſtione
quaſi in iudicio contendentium.

2 ¶ Scḋo querit̄ quotuplex eſt iudicium ⁊ dico ꝙ
duplex principalr̄.ſ.ordinariū.i. qḋ fit corā ordi
nario ordinarie: ⁊ extraordinariū qḋ ſic dr̄. Pri
mo ſi fit corā delegato:vt not. Ber. Inn. et Ho.
in.c.qm̄.de proba. ⁊ ibi glo. Et ſcḋo qñ nō proce
dit̄ in figura iudicij.ſ3 ex iudicis officio ꝑ modū
inquiſitionis vel denūciationis:de accu.ſuꝑ his
et.c.ꝗliter.el.ij. Et tertio in cauſis electionis: po
ſtulationis aut ꝓuiſionis:ſuꝑ dignitatib⁹: per-
ſonatib⁹:officiis:canonicatib⁹: prebēdis: ſeu ꝗ-
buſcunqʒ aliis bn̄ficiis eccleſiaſticis: aut ſuꝑ deci
mis:matrimoniis: ⁊ vſuris.in ꝗbus ꝓcedendum
eſt ſimplr̄ et de plano: de ꝗb⁹ no.in.c.olim.de ac
cuſ.ꝑ Inno.et ho.et in.c.ſtatuta.de here.lib.vj. ⁊
Jo.mo. ⁊ Jo.an. ꝓ quo etiā vr̄ tex.iuncta.glo. in
c.qm̄ ʒ.de ꝓba. Et q̄rto dici pōt extraordina-
riū quādo iudex eccleſiaſticus cognoſcit de tem
poralibus rebus laicorū rōne peccati annexi: de
iudi.nouit. Quedam etiā iudicia dicunt̄ capita
lia ꝗbus.ſ.caput eximit̄ a ciuitate:morte vel exi-
lio.inſtit.de pu.iu.§ publicorū. ꝗdā publica que
ſunt de publicis cauſis. ꝗſi publica : qꝛ cuilibet
de ꝑplo commiſſa eſt executio vel in crimine le.
maieſt.in quo oēs de populo pn̄t accuſare : qñqʒ
etiā publica dicūtur a crimine: de ꝗb⁹ inſtit. vbi
ſupra:in ꝑn. ꝗdā vero dicunt̄ priuata ꝗ ciuiliter
pertractant̄. Et dicit̄ iudiciū ciuile qñ finis ten-
dit ad commodū partis criminale vero qñ ad cō
modū reipublice.ſiue pena ſit corporalis ſiue pe
cuniaria.glo.no.in.l.ꝑtor.ff.de ſepul.vio. ⁊ fuit
opinio Inno.in.c.qualiter ⁊ quando.el.ij.de ac-
cu.vide etiam.ʒ.cauſam.§ quinto.

3 ¶ Tertio querit̄ quot modis iudiciū reddit̄ illi-
citum: ⁊ dico qḋ tribus:primo qñ deeſt iudici au
ctoritas ſuꝑ reo vel cauſa. ⁊ dr̄ iudiciū vſurpatum
qḋ prohibet̄: de pe.diſ.vj.§ fi. ⁊.vj.q.ij.ſcriptū.et
hoc eſt mortale iure naturali. ſcḋo quādo iudex
habēs autoritatē iniuſte procedit amore : odio:
vel alia paſſione:et dicit̄ iudicium iniuſtum: qḋ
prohibetur.xj.q.iij.cuicunqʒ.et eſt ſilr̄ mortale.ter-
tio qñ iudex habens autoritatē : et ſecundū iura
procedens:vel ꝗcunqʒ alius extra iudiciū:ex leui
bus ſignis aliquem condēnat ſiue ex ſuſpicioni-
bus:et dr̄ iudiciū temerarium : qḋ prohibetur. ij.
q.j.primo ſemper. Ubi gloſ.diſtinguit triplicem
ſuſpicionem.ſ.violentam:vt ſi reperitur ſuſpect⁹
cum ſuſpecta:nudus cum nuda in eodem lecto:et
hec inducit condēnationē tanqʒ ſufficiēter pro-
batū ſit.xxxij.q̄ō.j. dicit dominus ⁊ probabilem:
vt cum oritur infamia de aliquo etiā apud gra-
ues perſonas.et hec licet non faciat probationē.
inducit tamen purgationem quam poteſt prela-
tus exigere.ij.q̄ō.iiij.preſ byter.et temerariam vt
cum oritur ex leuibus indiciis puta ex locutione
leuium perſonarum. Et hec habet multos grad⁹
ſm.s.Tho.ij.ij.q.lx. Primus cum quis ex leuib⁹
et inſufficiētibus ſignis dubitat de bonitate vel
malitia alicuius:et hoc eſt leue et veniale pecca
tum. Secundus cum pro certo militia creditur:
et hoc in re notabili eſt mortale:qꝛ proximus cō
temnitur.ſ. iniuſte et notabiliter. Tertius cum
proceditur exterius ad ſententiandum ſm talia
ſigna:et hoc ſimiliter eſt mortale.

¶ Quarto queritur quot modis iudicium reddi 4
tur nullum et dico qḋ multis. Primo ratione iu-
dicis incompetentis:puta quia non habet pote-
ſtatem ſuper eum quem iudicat:vt de iudi.c.at ſi
clerici cum ſuis concor. Secundo ratione perſo-
ne agentis.puta quia eſt minor et agit ſine auto
ritate curatorum.C.de iudi.l.properādum. et.C.
qui legi.perſo.in iudi. habeāt.l.j. ſimiliter quia
eſt ſeruus:vel monachus aut excommunicat⁹ et
huiuſmodi qꝛ ſil'es agere non poſſunt:niſi in ca-
ſibus expreſſis a iure. Tertio ex defectu rei puta
quia ſub tali iudice tractari non poteſt:ſicut ius
patronatus ſub laico de iudi.quanto.vel res ec-
cleſiaſtica:de iudi.decernimus.

¶ Quinto queritur vbi incipit ⁊ quot modis iu 5
dicium finitur:et dico ꝙ incipit in litis conteſta
tione et hoc reſpectu cauſe.C.eo.l.j. non autē re-
ſpectu aliorum actuum iudicialium: vt ſunt exa-
minatio partium et confeſſio ⁊c. finitur vero ſm
Hoſ.quatuor modis. Primo tēpore: vt cauſe cri
minales biennio.C.vt.J.cer.ter.cauſa cri.ter.per
totum certe vero triennio.C.de iudi.l.properan
dum. Scḋo ſententia:qꝛ iudicium finē accipit ex
re iudicata.vt in.c.iudicium. de re iudi. Tertio
prohibitione:et quarto ſtatus mutatione : quia
iudiciū ſoluitur vetāte eo qui iudicare iuſſit: vel
qui maius imperium in eadem iuriſditione ha-
bet : vel ſi ipſe iudex eiuſdem imperij eſſe ceperit

cuius eſt ipſe qui iuſſit.ff.co.l.iudicium.
¶ De iuratione ⁊ iuramẽto primo in ſe quid ⁊
quotuplex ſit.

IUrare ſʒ.s.Tho.ij.ij.q.lxxxix.eſt deū
teſtẽ iuocare:vñ eſt act⁹ latrie dicẽte
hierony.ſup Mat.ꝙ q̇ iurat aut ve
neraꝉ aut diligit eū ꝑ quẽ iurat. Iuxꝫ
ſʒ Hoſ.⁊ Ho.⁊ Archi.vt refert ac ſe
quiꝉ ſum.an.eſt aſſertio ⁊ negatio de aliq̇ licito
poſſibili:⁊ honeſto ſacre rei atteſtatiõe firmata.
Sʒ hoc bñ dr:q꞉ ſcdm hoc null⁹ poſſet male iura
re.Scdm Ray.vo ⁊ refert ⁊ ſequiꝉ ſupple:iuſm
eſt affirmatio de aliq̇ ſacre rei atteſtatiõe firmata
Sed neqꝫ hoc ſufficiẽter dr:q꞉ nõ ſolū aſſerẽs ſed
etiā negãs aliqñ iurat.Et ideo ſcdm Archi.⁊ eſt
mens.s.Tho.iuſm eſt affirmatio vel negatio de
aliquo facto vel fiẽdo ſacre rei atteſtatiõe firma-
ta. ¶ Pro q̇ no.p̄io qḋ hic affirmatio ⁊ negatio
no.1 ſumiꝉ nõ ſolū formaſr.i.orõ ꝓlata:ſʒ ẽt vtualiter
ſicut cū aliquo dicẽte alicui iura ita eẽ ⁊ ille tan-
git librū nihil dicẽs:ille tact⁹ hꝉ ꝓ iuramẽto ⁊ lo
cutiõe iuratoria. ¶ Nota ſcḋo ꝙ iſta ſacra res per
no.2 quā iuraꝉ eſt de⁹ aut aliquid dei inquãtū eſt dei
cum iurare ſit deū teſtẽ inuocare: vnde per crea-
turas iuramus:nõ ſcdm ſe ſumptas : ſed inquãtū
manifeſtaꝉ ei veritas diuina. Unde cū iuramus
per fidẽ per euangelia vel ſanctos intelligitur iu
ramentum eſſe per deum cuius veritas contineꝉ
in fide.et euangelio ⁊ per ſanctos eſt predicata.
¶ Pri̇o vo q̇riꝉ quot modis iuraꝉ:⁊ dico ꝙ duo
2.qõ bus in gñe:primo ſimplici vbo:vt dicẽdo ꝑ deū
ita eſt:nec eſt neceſſe ſcdm Pañ.in.c.⁊ ſi xp̄s.de
iureiu.ꝙ dicaꝉ iuro.Scḋo interueniẽte aliqua ſa
cra re ⁊ cū iuraꝉ in manu ep̄i vel ſuper euãgelio
aut crucē vel hm̃õi. Primum fit multis modis de
quib⁹ certa regula dari nõ poteſt:ſicut in lege ve
teri iurabant dicendo viuit domin⁹:viuit anima
mea:hoc addat mihi dominus.⁊ hm̃õi.j.regum.
xxij.et in primitiua eccl'ia.dicẽdo:teſtis eſt mihi
deus:deum teſtem inuoco veritatẽ dico:in xp̄o
nõ mentior:teſtis eſt mihi conſcientia.xxij.qõ.j.
ſi pctm̃.⁊ ſic deus te adiuuet.xxxv.q.vj.de paren
tela.Siſr et ſecundū vt per euangeliū xp̄i:per cor
pus per crucē xp̄i : per ſacr̃m vel ordinẽ ſacrum
aut ſanctos: vt no.in.c.ſi aliqua.xxij.qõ.j.Unde
Ioan.and.dicit in cle.qḋ iuramentū ex iuris or-
dine ſacrum multipliciter fit. Quedam enim iu-
ra dicunt ſimpliciter debere iurari: quedā corpo
raliter : quedā ſuper ſancta dei euãgelia:quedā
addunt ipſorum tacturā.j.q.vij.quoties.Apud
italicos interpretaꝉ conſuetudo : qḋ ſufficiat quõ-
libet librum:vel quālibet ſcripturam tangere:ꝙ
ſatis puto ꝓcedere vbi etiā de iuramento corpo
rali exprimiꝉ:nõ ſic aūt vbi de tactu euãgeliorū
ponitur: vt in clementi.multorum.de here.ſuper
verſiculo tactu.
¶ Scḋo queriꝉ quotuplex eſt iuramẽtū:⁊ dico ꝙ 2
eſt duplex.ſ.iudiciale.i.delatum in iudicio etiā
coacte.⁊ extraiudiciale.i.nõ in iudicio ſʒ extra ex
partiū volūtate ⁊ cõuẽtione exhibitū ⁊ ſuſceptū
vñ ⁊ cõuẽtionale dr.Et iudiciale q̇dẽ aliqñ dr iu
ramẽtū de calūnia : quo ſcʒ q̇s iurat ſe bona fide
nõ aio calūniãdi cauſā mouiſſe vel rñdere : ſeu
aliq̇d proponere vt.C.de iur.cal.l.ij.§.j.ff.fa.her.
l.inter coheredes.§.fami.qui her.Et dꝫ hoc iura
mẽtū eſſe nõ tm̃ de preterito:ſʒ etiā de futuro: vt
ibi.Eſt autẽ calumnia falſa petitio:vel iniuſta re-
pulſio facta ſciẽter.ar.eorū que no.ff.ad turpi.l.j.
§.calūniari.ij.q.iij.§.notãdū.Aliqñ vero ſolū dr
iudiciale:⁊ eſt in litẽ ex eo.ſ.ꝙ ꝓpter litẽ ſiue pro
pter rẽ in lite in iudicio petitā preſtaꝉ.Uñ aliqñ
daꝉ a iudice quãdo deficiẽtib⁹ probationib⁹:ha
bens vnū teſtẽ vel famā pro' aliq̇ cõpellit eū iu-
rare ſup quo eſt fama.Et dr neceſſarium:q꞉ pars
cui defert ſine cã illud recuſare nõ põt: vt in.c.fi.
de iureiur.in p̄n.⁊ in.l.gñalr.C.de nõ nu. pe.Di
ciꝉ etiā deciſoriū q꞉ p̄ſtaꝉ ad litis deciſionẽ.Ali-
quãdo tamẽ iuramentū iudiciale daꝉ aperte pti.
⁊ tūc recuſari põt.vt in.d.c.fi.Extraiudiciale q̇ꝙ
ſcdm ray.⁊.s.tho.in.ij.di.xxxix.⁊.xxi.q.lxxix.eſt
duplex.ſ.aſſertorium:quo iuraꝉ de preterito vel
preſenti ſic eſſe vel nõ eſſe:vt in.c.ſi vero.de iure
iu.⁊ ꝓmiſſoriū ſeu obligatoriū de futuro:vt cum
quis iurat aliq̇d ſe daturū vel facturū.aut nõ da-
turum vel facturū.vt in.ca.contingat.de iureiur.
Addit ſum.ang.tertiū ſcʒ confirmatoriū ſicut cū
filia renūciauit bonis paternis ⁊ iuramentū tali
renunciationi interponit vt in.c.j.de pac.lib.vj.
⁊ in auꝉ.ſacramẽta puberū.C.ſi aduer.vendi.ſed
iſtud iuramentū eſt promiſſoriū: vt pꝫ.Eſt autẽ
et iuramentū execratorium: vt cum quis inuocat
deum nõ ſolum vt teſtem ſed etiam vt iudicẽ pu
nitorem: ſicut dicendo ſi non ſic eſt non ſit ſalus
anime mee:ſed iſtud non ponit in numerū cum
predictis ſed iſta execratio ſemper eſt cū iuramen
to aſſertorio vel promiſſorio:licet non econuer
ſo: quia illa interdum ſine execratione fiunt.
¶ Tertio queritur ſpecialiter vtrū ſit iuramentū 3
dicere in veritate ita eſt.⁊ dicit Panorm.in.d.
c.⁊ ſi xp̄s.qḋ ſic:quia interponitur deus qui eſt
veritas ad confirmationem actus.de cele.miſ.in
quadā qḋ limita quando iurans intendit iurare
ſeu inuocare veritatem primā ⁊ nõ aliter alioq̇n
xp̄s qui hortatus eſt ad non iurandū ſcʒ ſine cau
ſa ⁊ neceſſitate:aliqñ ſine neceſſitate iuraſſet : q꞉
dixit in veritate dico vobis qḋ multe vidue ⁊c.
¶ Quarto q̇riꝉ vtrū ſit iuramẽtū iurare ꝑ creatu- 4
ras non ſacras:puta celum ignem ; ⁊ hm̃õi.⁊ di-
co quod ſic ſi apponatur oblique.vt ꝑ iſtū ignē
dei vel huiuſmodi ; quia deus inuocatur condi-

tor eius. Et hoc idem innuit.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ.⁊ alij doc.qui dicunt dominum ꝓhibuiſſe iuramentum per celū et terram ⁊ alias creaturas non ſimpliciter:ſed ita quod eis diuina irreuerentia exhibeatur ſicut iudei per angelos et creaturas iurabant vt dicit Hiero. Et hoc expreſſe.tꝫ.s.Tho. in.iiij.diſti.xxxix.⁊.s.Bon.in.iiij.di.xxxix.dicens q̄ȯ licet iurare per creaturam relatā ad creatoreꝫ hoc eſt prout relucet in ea veſtigium diuine veritatis. ... no etiam ſi non apponatur deus explicite:et tamen illa creatura ſit aliquid in quo peculiariter fiat nobis memoria dei quando illud nominatur videtur q̄ȯ per illā fiat iuramentū vt ꝑ animā ⁊ ꝑ conſcientiā ſicut etiā innuit.s.Bon.imo
5 etiam ꝑ celum vt innuit.s.Tho.tertio vbi ſupra.

¶ Quinto queritur vtrum eque iurari poſſit per in ſicut per li per:⁊ dicit.s.Bon.vbi.ſ.quod duplex eſt modus iurandi.ſ.per li per ⁊ per li in:ſed li per magis dicit ipſam veritatem ſub ratione teſtificantis et principantis.ſed li in: habitudinē importat diuine veritatis ſub ratione teſtificantis et exemplantis. Unde ſecundum rem idem eſt iurare in deum et per deum et dicere teſtis eſt mihi deus. Et ideo dici poteſt quod dicere in conſcientia mea ſic eſt: vel in anima mea eſt iuramentum: et idem eſt in re quod per conſcientiam meam ⁊ animam meam.

6 ¶ Sexto queritur vtrū oīs fidei preſtatio.i.promiſſio ſuper propria fide ſit iuramentum ⁊ dicit Panor.in.c.querelam.de iureiu.quod ſic ſed nō econtrario omne iuramentum eſt fidei preſtatio qꝛ dꝛ quis preſtare fidem quādo ꝓmittit aliquid dicendo ꝑ fidem meam:vel ſic:deus me adiuuet et hmōi:⁊ ſic fidei preſtatio non includit niſi iuramentum promiſſorium ⁊ non aſſertoriuꝫ. Sed male ſumit fidei preſtationem eſſe ſolū in promittendo:cū etiā quis poſſit aſſerere aliq̄d per fidē ſuam:⁊ dicendo ſic me deus adiuuet q̄ȯ proprie eſt iuramentum execratorium. Sum.autem ang. dicit q̄ȯ fidei preſtatio eſt promiſſio per fidē ſine verbo iuro ſed iuramentū eſt cū dicit̄ iuro ꝑ deū vel per aliud:ſed contra qꝛ nō eſt neceſſe q̄ȯ in iuramento vtamur hoc ꝟbo iuro ſed ſufficit deum explicite vel implicite interponere:ſcḋm Pan.in c.⁊ ſi xp̄s de iureiu. Et ideo alij dicūt iſta differre:qꝛ iuramētū ſit ſacre rei interuentu nō auteꝫ fidei ꝓſtatio: vnde ipſa nō eſt iuramētū niſi ſumeret̄ fides pro ꝟtute theologica ſꝫ eſt promiſſio facta ſup ꝓpria fide.i.fidelitate:vt ⁊ ipm̄ nomen ſonat. Unde aliq̄n iſta dicunt̄ ideꝫ: qꝛ inter ea quo ad pctm̄ mortale nō eſt dr̄ia:vt ſi ſm̄ Archi.in.c.ſ. de ſepul.lib.vj.⁊ Inn.⁊ cōit̄ doc.in.d.c.⁊ ſi cp̄s. ſicut iuſm̄ eſt dicere:iuro tibi ꝑ fidē meā vel euangeliū ſic etiā ⁊ dicere ꝓmitto tibi per fidē meā ſiue ſub fide mea:aliq̄n ꝟo ponunt̄ vt diuerſa vt in ca.peruenit.de fideiuſ.⁊ in.c.querelā.ne prelati.ſu.⁊.c.ij.de ſpōſalib⁹.qꝛ.ſ.quo ad penā ꝑiurij vt depoſitionis in clerico: nō ſunt idem vt infra periuriū § ij. Simplex vero ꝓmiſſio dꝛ q̄ nec iuramēto:nec fidei preſtatione firmat̄. De forma aūt iuramēti q̄ imperator facit pape aut ep̄s exēptus aut rector eccl'ie ep̄o vide archi.ij.pte.tit.x.c.iiij.

¶ Rurſus de iuramento ſcḋo an et quando licitum ſit vel illicitum.

Iuramentū ſcḋm cōſiderandum eſt an et quando licitū ſit vel illicitum. 1.q̄ȯ

¶ Primo vero q̄rit̄ vtrum licitū ſit aliquādo aut etiaꝫ frequēter iurare ad q̄ dicit.s.Tho.ij.ij.q.lxxxix.ar.ſ. q̄ȯ iuſm̄ ſcḋm ſe eſt licitum et honeſtū.q̄ ptꝫ ex origine:qꝛ introductū eſt ex fide qua hoīes credūt deū hr̄e infallibilē ꝟitateꝫ: ⁊ velle oīm cognitionē ⁊ prouiſionē:⁊ ex fine qꝛ inducit̄ ad iuſtificandū hoīes ⁊ ad finiendū cōtrouerſias vt dꝛ ad hebr.vj. Nihil aūt ꝓhibet aliq̄d eſſe ſm̄ ſe bonū: q̄ tamē cedit ĩ malū ei⁹ q̄ nō vtit̄ eo cōuenienter ſicut eſt ſuſceptio eucbariſtie. Iuramētū autē cedit in malū alicui: ex eo q̄ȯ male vtit̄ eo.i. ſine neceſſitate ⁊ cautela debita:qꝛ vr̄ paruaꝫ reuerentiā hr̄e ad deū q̄ ex leui cā teſtem ĩducit q̄ȯ non preſumeret etiam de aliquo viro honeſto. Imminet etiā ꝑiculū ꝑiurij:qꝛ de facili hō delinquit in ꝟbo: vt ptꝫ iac.iij.iuratiōi nō acquieſcat os tuū eccl'iaſtici.xxiij.hec ex illo.q̄ ibideꝫ.arg.v. dicit q̄ȯ iuſm̄ nō eſt habendū inter ea q̄ ſunt ꝑ ſe appetēda:ſed inter ea q̄ ſunt huic vite neceſſaria ſcḋꝫ Aug.de ſermo.do.q̄b⁹ idebite vtit̄ q̄cūq꞉ vltra terminos neceſſitatis:qꝛ q̄ nō q̄rit̄ niſi ad ſubueniēdū alicui defectui non numerat̄ inter per ſe appetenda ſꝫ inter nec̄ia:vt medicina q̄ requirit̄ ad ſubueniēdū infirmitati:iuſm̄ aūt q̄rit̄ ad ſubueniēdū alicui defectui:q̄.ſ.vn⁹ hō alteri decredit. Nec tn̄ eſt ſil'e de voto quo aliq̄d in reuerentiā dei ordinat̄:et de iuramento quo reuerentia nōis diuini aſſumitur ad cōfirmationē alicuius. 2

¶ Scḋo querit̄ vtrū liceat iurare per creaturas et dicit idem vbi.ſ.ar.vj.quod iuramentū q̄ per ſimplicem conteſtationem fit principaliter refert̄ ad ipſum deum: cuius teſtimonium inuocatur ſecundario vero ad illud aſſumunt̄ alique creature non ſecundum ſe ſed inquantum in eis diuina veritas manifeſtatur: de quo tit.priore § iiij. in iuſo aūt facto per execrationē inducit̄ creatura aliq̄:vt in qua diuinū iudiciū execrat̄: q̄uo ſolet hō iurare per caput ſuū:aut filiū: aut aliā rem dilectā. Q̄ȯ aūt ioſeph iurauit per ſalutem pharaonis. Gen̄.xlij.vtroq꞉ modo poteſt intelligi ſcꝫ per modum execrationis:quaſi ſalutem pharaonis obligauerit deo vel per modum cōteſtatiōis

quaſi

quaſi cõteſtando veritatē iuſtitie diuine ad cuiꝰ
executionē principis terre ↄſtituunt. hec ex illo.
3 ¶ Tertio qrit qbus cõpetat iuramētū: ꝛ dico ꝙ
pueri ſm.s.Tho.ar.viij.ad iuramētū nec cogun
tur: nec admittunt añ ãnos pubertatis. ij.ij.q.v.
pueri etiã dr qđ ſi iurauerint ꝛ pr vt audiuerit
ſtatim cõtradixit irrita ſunt iuramēta. Si tñ iu-
rãt habētes vſuȝ rõnis ſiue in iudicio: ſiue extra
ſta peccãt venialr aut mortaliter ſm qualitatē ꝑ
iurij ſicut ꝛ alij.de deli.pue.c.j. Silr nec alias ꝑ-
iuri.xxij.q.v.puuli.qđ Archi.itelligit de ↄuictis
in iudicio q repelluntur in iudicio ꝛ in cõtractibꝰ
vt iſfames.de periurijs aũt notorijs ex facto dubi
tat: cũ innumeri ſint tales in quotidiana locutio
ne: ſȝ ego puto idē in iſtis ſi iuramētū fuit euidēs
ꝗ̃tū ad v̄ba ꝛ deliberationē ꝛ factū: vt ſi qs co-
rã multis deliberate iuret ꝑ ſctã dei euãgelia ta
cta de aliquo qđ euidēter eſt falſuȝ: ſecus ſi v̄ba
potuerũt fuiſſe iuratoria ꝛ nõ iuratoria: aut ſi ex
ira vel alio dubitet de aĩo iurãdi: aut ſi dubitet:
an factũ ſciuerit eſſe tale. Nec furioſi.xv.q.v.me
rito. Sacerdotibꝰ etiã nõ licet iurare ſm.ſ.Tho.
vbi.ſ.vñ clerici iurare nõ poſſunt cuicũqȝ laico
ſup euãgelia.xxij.q.v.nullꝰ. qđ intellige niſi de
licētia p̄lati ſui: vt in.c.j.de iura.calũ.qđ verũ eſt
ſi iurãt tanqȝ ſuperiori ꝛ ſic intellige.d.c.nullus
aliter ſic etiã ſine licētia: vt in.c.ex reſcripto.ꝛ.c.
ꝑuenit.de iureiu. Nõ pñt etiã iurare de calũnia
ſine licētia ſui ſupioris: niſi ille corã quo litigat
ſit eiꝰ ſupior: ſȝ habita lnia pñt etiã i manu iudi-
cis laicis.xxij.q.vij.nos. Nõ pñt etiã iurare i actu
teſtificãdi: ſine lnia ſupioris.xiiij.q.ij.ꝗ̃ꝗ̃.ꝛ itel-
lige in manu laici. Exceptis aũt tribꝰ caſibꝰ ꝑdi
ctis pñt licite iurare etiã i manu laici ꝛ ſine alia
licētia.vt in.d.c.ex reſcripto.ꝛ.c.ꝑuenit ꝛ no.pa.
in.c.j.de iureiu.ſȝ hoc limita ſm.s.Tho.quo ad
ſacerdotes eſſe licitũ ꝑ aliqua neceſſitate vel ma
gna vtilitate precipue ꝑ ſpiritualibus negotijs.
Ponit aũt Ray.ſeptē caſus in quibꝰ poſſunt ꝛ
debēt iurare. Primo ne ꝑ defectu ꝓbatiõis ſ ali-
quis ledat aut rē ſuã perdat. de quo infra ſ teſtis
§.v.j.ſcdo pro fide.tertio pro obediētia. quarto
ꝑ pace.quinto pro indēnitate eccleſie qđ tñ ad ꝓ
mũ reducitur.ſexto quãdo ab excõmunicatione
abſoluũtur ſeptimo cũ infamati debēt ſe purga-
re. Probantur hec oĩa de elec.ſignificaſti. vltra
mediũ.xxviij.di.de ſiracuſane.de offi.ord.ad re-
primēdam.ij.q.v.preſbyter. Pōt etiã hodie ad-
di qđ ſi litigēt in cauſa ſpũali vel alia iurare de-
bent de calumnia.ſ.vt dictũ eſt: ꝛ ſimiliter de ve
ritate dicēda.de iura.calum.ſi de calũnia.ſi.v.ſ.
¶ Quarto querit cui qñ ꝛ ꝓpter qđ ſit iurãdũ: ꝛ
dico in iudicio iurãdũ eſſe iudici cõpetēti: extra
iudiciũ v̄o cuicũqȝ iurari pōt. Nõ aũt licet iura
re in iudicio diebꝰ feriatis niſi ꝑ pace ꝛ ꝓpꝰ cau
ſis vt de feri.cõqueſtus.vnde ꝛ ſm.s.Tho.in ſo-
lēnibꝰ diebꝰ qbꝰ eſt rebus ſpũalibꝰ vacandũ nõ
ſunt iuramēta preſtãda pro rebus tꝑalibus: niſi
forte ex magna neceſſitate: ſed ſolum pro ſpũali-
bus. Similiter iurandum eſt ante cibũ ꝛ potũ.i.
ſtomacho ieiuno.xxij.q.v.honeſtum. ſed hoc eſt
de honeſtate vt ibi. Propter quid autē ſit iuran-
dũ dico quo ad cãm materialē qđ iuramēto aſſer
torio licituȝ eſt de omni ſiue pro omni re iurare
ſi expedit iurãti vel alteri: promiſſorio vero pro
omni re licita iuſta et honeſta. pro re autē turpi
illicita vel iniuſta factũ iuramentũ nõ tenet. ar.
c.vlti.de pac.ꝛ clariꝰ infra. Quãtũ vero ad fina
lē dico qđ ꝑ cauſa illicita et mala iurare illicitũ
eſt et malũ: vt ſunt coniurationes cõſpirationes
et huiuſmodi.arg.c.vlti.de pac.ꝛ de re iudi. c.j.
ſed ꝓ licita et vtili ſibi aut alteri iurandum eſt.
¶ Quinto querit quõ iurandũ ſit: ꝛ dico ſm oẽs 5
tres debere eſſe comites iuramenti vt recte fiat:
ſicut etiã ptȝ hiere.iiij.ꝛ de iureiur.ꝛ ſi chriſtus.
§ iacobꝰ.ꝛ.xxij.q.ij.animaduertendũ ſcȝ veritas
iuſtitia ꝛ iudicium. Et intelligit ſm.s.tho. Pri-
mo veritas vt ſcȝ id qđ iuramento firmat falſum
nõ ſit: et adde qđ no.glo.in.d.c.animaduertēdũ.
hoc intelligendũ eſſe de veritate rei ꝛ cõſcientie
vt ſcȝ verũ ſit qđ iuratur ꝛ verũ eſſe ſciat: ꝛ ſi ne-
ſcitur eſſe verũ ſed creditur de credulitate iure-
tur et non de ſcientia neqȝ ſimpliciter ita eſſe et
multominus ſi dubitatur. Et ſecundo iuſtitia vt
ſcilicet quod iuratur non ſit illicitum: et ſic vi-
detur.s.Tho. veritatem referre ad iuramentum
aſſertorium ꝛ iuſtitiam ad promiſſorium. Et ter
tio iudicium ſcȝ diſcretionis vt non leuiter ſed
diſcrete ex neceſſaria cauſa iuret.adde vel ex vti
li.vnde in hoc vt dicit intelligitur deuotio fides
et oĩa requiſita ad debitum modum iurandi. Et
ſi aliqđ predictorum trium defuerit nequaquam
erit iuramentum ſed periurium. vt in. d.c. ani-
maduertendũ et primo quidem ac principaliter
ſm.s.Tho.ij.ij.q.xcix.ſi defuerit veritas: quia iu
ramentum ordinatur principaliter ad confirma
tionem dicti humani cui confirmationi falſitas
opponitur: ſecundario autē qñ deeſt iuſtitia: qꝛ
iurans illicitũ obligatur ad faciendũ contrariũ.
tertio ſi deeſt iudiciũ: quia indiſcrete iurans pe-
riculoſe committit iurandi falſitatem. Utrũ au-
tem ſemꝑ ſit mortale qñ aliqđ predictorũ defue-
rit: dicit Panor.in.d.c.ꝛ ſi chriſtus.qđ nõ.ſȝ ali
quando veniale.vt no.Archi.in.d.c.animaduer
tendum.de quo infra periurium.in principio.
¶ Sexto queritur an ſit peccatum mortale iura- 6
re ſine primo comite: id eſt veritate: et dico quod
ſic regulariter ſcḋm omnes: vnde propter defe-
ctum veritatis iurans peccat mortaliter in mul-
tis caſibꝰ. Primo ſcilꝫ iurando falſum in iu-

dicio. ¶ Scḋo etiã extra iudiciũ ſi quis aduertat
de falſitate ⁊ iuramento ſimul: al's aũt ſi aduer-
tat q̄dẽ de iuramẽto ſed nõ de falſitate vel ↄtra-
rio de falſitate ſed nõ de iuramẽto: vel de neutro
eſt veniale: vñ iurans ex impetu ire ſi iurãdo ad-
uertit ſe iurare falſum et tñ proſequitur eſt mor-
tale. ſi vero nõ aduertit ex dolo vel lata culpa ſi-
militer eſt mortale. alias aũt veniale. ¶ Tertio iu-
rando falſitatẽ iocoſe: ⁊ iſte ſm doct. quãtum ad
aliq̄d grauiꝰ peccat q̃ ſi ſerio iuraret: q2 magis
vane aſſumit nomen dñi. ¶ Quarto qñ aliter eſt
in re q̃ in conſcientia iurantis: qḋ tripliciter ac-
cedit: q2 aliqñ quis iurat verũ credens iurare fal
ſum qḋ eſt proprie mentiri: aliqñ vero iurat fal-
ſum credens iurare verum. et hoc eſt mortale ſm
aliquos: q2 ſi factũ neſcit non dʒ iurare ita eſſe:
ſed ita ſe credere: qḋ tñ ego verũ putarẽ ſi diligẽ-
tiam non adhibuit. aliqñ vero iurat dubius an
ſcʒ ita ſit necne. et hoc indubitanter eſt mortale.

7 ¶ Septimo q̄rit̄ an ſit mortale iurare ſine ſcḋo
comite. i. iuſtitia et dico qḋ ſic triplr̄. ¶ Primo qñ
q̄s iurat ſe facturũ vel omiſſurũ qḋ faciendo vel
omittẽdo peccat mortaliter: puta ſi iurat ſe occi-
ſurũ hoiem vel non honoraturũ parentes. ¶ Se-
cundo qñ quis iurat ſe nõ facturũ aliqḋ bonum
notabile licet ad illud non teneat̄ puta ſe nõ in-
greſſurũ religionẽ. qḋ quidẽ. s. tho. dicit eſſe gra-
ue pctm̄: q2 precludit̄ via ſpiritui ſctõ. archi. autẽ
vr̄ velle eſſe mortale: vnde ꝓpter tale iuramentũ
prohibet̄ q̄s ꝓmoueri ad ep̄atũ. diſt. lxxxv. florẽ-
tinũ. Secꝰ ſi q̄s iuret ſe nõ facturũ aliqḋ bonum
modicũ puta ſe nõ daturum pomũ puero aut fa-
cturũ aliqḋ leue malum puta veniale: q2 hoc eſt
veniale ſm ꝯ̄ v̄. et monal. et piſa. ⁊ Archi. et veri-
tatem. lʒ Hug. tenuerit eſſe mortale: q2 illa auto-
ritas. xxii. q. iiii. in malis impia eſt promiſſio que
ſcelere adimplet̄. hoc nõ ꝓbat: cũ veniale ꝓprie
non dicat̄ ſcelus. Et hoc maxime verũ eſt qñ iu-
rãs intẽdebat implere iuramẽtũ. Sed ↄtra: q2. s.
Tho. talẽ appellat periurũ. ii. ii. qḋ. xcviii. ar. ſ. ad
primũ. ⁊ in multis aliis locis. ſol. etiam cũ qui iu-
rat ſine iudicio diſcretionis appellat piurũ: ⁊ tñ
non ſemper peccat mortaliter. vt. §. ſeq. ¶ Tertio
qñ q̄s iurat ſe facturũ aliquid qḋ põt eſſe bonum
et malũ: ſicut herodes iurauit puelle ſe daturum
quicquid peteret qḋ ſane intelligẽdo potuit eſſe
licitum puta ſi peteret aliquid licite dabile: ma-
le vero intelligendo potuit eſſe mortale.

8 ¶ Octauo queritur an ſit mortale iurare ſine ter-
tio comite. i. iudicio puta ex leuitate ſine neceſſi-
tate vel vtilitate: ⁊ dico ꝙ nõ ſm omnes docto.
niſi primo interueniret contemptus aut ſecundũ
exponat ſe periculo notabili deierandi. aut ter-
tio qḋ dubitat̄ verũ iuret̄ pro vero ꝑcipue in al-
terius preiudiciuʒ: q2 ſm doctores iurare dʒ ſm
qḋ recolit ſcʒ dubie vel certe. Vñ ſm ꝯ̄ v̄. Hoſti.
⁊ Ber. mulier cõfeſſa adulteriũ ſacerdoti nõ po-
teſt iurare marito ſe peccatũ iſtud nõ hr̄e: q2 non
eſt certa ſibi eſſe dimiſſum. de pur. c. accepimus. 6

¶ Nono querit̄ vtrũ inducẽs aliũ ad iurandum
quẽ ſcit falſum iuraturũ vel nõ ſeruaturũ qḋ iu-
rat peccet mortaliter ⁊ dicit Richar. in. iiii. diſti.
xxxix. ꝙ aut facit vt perſona publica ad inſtãtiã
partis. ⁊ ex ordine iuris: ⁊ ſic nõ peccat: ſi vero fa-
cit vt perſona publica tamẽ contra ordinẽ iuris
vel vt perſona priuata ſic peccat grauiter. Car.
aũt in cle. vnica. de iureiurã. dicit qḋ talis vincit
homicidã. xxii. q. v. ſi quis cõuictus. ⁊ c. ſeq. ⁊ ſic
patet qḋ eſt mortale. Et ex hoc infert Pañ. in. c.
clericis. de cohabi. cleri. ⁊ mu. qḋ nunq̃ eſt defe-
rendũ iuramentum illi cõtra quẽ eſt vehemẽs ſu-
ſpitio de trãſgreſſione eius ⁊ deferẽs peccat: in-
tellige mortaliter iuxta predictã diſtintionem: ⁊
alleg. c. ille. xxii. q. v. ⁊ facit optime tex. d. c. cleri-
cis. qui nõ vult cogi clericos ad iurãdũ dimitte-
re cõcubinas. Quod not. cõtra cõfeſſores recipiẽ-
tes a ſecularibus iuramẽta de abſtinẽdo ab ali-
quo vnde potius penã ſtatuant. Nõ credo tamẽ
verũ quod dictũ eſt quãdo is quẽ quis ſcit falſuʒ
iuraturũ eſt iã paratus iurare: puta quia obtulit
ſe: ⁊ eſt aliqua rationabilis cauſa recipiẽdi tale
iuramentũ nec de tali loquitur. d. c. ille. ſed de eo
qui ad iurandũ inducit vel diſponit euʒ quẽ ſcit
vel probabiliter credit periuraturum.

¶ Decimo queritur vtruʒ ſit mortale iurare per 10
membra dei vel ſanctorum. et dicit ſumma An-
gelica ꝙ tales ſi iurant per membra inhoneſta
ſunt blaſphemi: vt patet per capitu. ſi quis. per
capillum. xxii. queſt. j. ibi vel alio modo blaſphe-
mia ⁊c. ſi vero iurant per honeſta ⁊ cum reueren-
tia eſt veniale. Sed primum dictum eſt falſum
quando talia membra ſunt in deo vel ſanctis: vt
patet ex diffinitione blaſphemie. nec hoc pro-
bat dict. capitu. ſi quis. quia ſecundum Bona.
vbi. s. loquitur contra eos qui credebant deum
ſm deitatem habere talia membra eſt tamen bla-
ſphemia vere ſi non ſunt in deo: vt cũ iuratur per
ſexum femineum dei vel ſm modũ quãdo per ta-
lia mẽbra irreuerenter iuratur aut etiam ſi ſine
iuramento nominentur ⁊ attribuantur deo. Et
ideo quãtũ ad hoc dico quod aliquãdo ſunt bla-
ſphemi aliquãdo non ſemper tamẽ peccant mor-
taliter cũ ſint blaſphemi vere vel modaliter ra-
tione contemptus ⁊ irreuerentie ar. extra de ma-
ledi. ſtatuimus. ⁊ ita ſentit archie. ⁊ communiter
doct. Secũdũ etiã dictũ eſt falſum: quia ſi iuran-
do per creaturas ſeparatas a deitate: non pecca-
tur niſi per defectũ debitarũ circunſtantiarũ pu-
ta per euãgelia ⁊ crucẽ: multomagis per cõiun-
ctas vt per ſctm̄ corpus aut ſanguineʒ vel caput

bel:ad ſanū intellectum fidei iſta.ſ. attribuendo deo humano. De iuramēto etiā infra periuriū.

¶ Rurſus de iuramento tertio quomodo intelligendum ſit ꝛ interpretandum.

Iuramētū rurſus tertio indiget cōſideratiōe q̄tū ad aliqua in eo ſubintellecta ꝛ preſuppoſita. Vñ nūc de eius intellectu vel interpretatiōe agendū eſt que interpretatio valet ꝛ locū habet qñ iurās nō habet expreſſe ꝛ ſpecifice animū obligādi ſe ſup aliquo determinato cōtra ipſaꝫ interpretationē aliter aūt nō valeret. vt no. Pan. in. c. veniēs. de

a. q. iureiu. ꝛ facit. c. iuramāti. xxij. q. j.

¶ Primo vero querit̄ vtrū in oī iuramēto etiaꝫ ſimpliciter facto ſubintelligēde ſint multe cōditiōes: ꝛ dicit glo. in. c. quēadmodū. de iure iurā. q̄ in aſſertorio nulla cōditio ſubintelligit̄ ſꝫ in pmiſſorio ſubintelligunt̄ multe: nec tamē illud

Ideſt erit cōditionatū etiā ſi ipſe exprimant̄ ſm Pan.

ſubi ibi. vt in. c. ſignificaſti. ꝛ qḋ ibi no. de elec. ꝛ in. l.

telli iij. ff. de leg. j. ꝛ. l. al' qñ. ff. de condi. ꝛ demō. de

git. quo dic vt infra matrimoniū. §. j. ⁋ Subintelligi

iure. tur aūt pꝛio ſi deo placuerit; ſcḋo placuerit. xxij.

pro q. ij. beatus. §. j. Et pape. vt in. d. c. veniētes. de iu

miſſ. reiu. imo in omni iuramēto excipitur autoritas ſuperioris cuiuſcūq̄ extra eo. etate. In rebus tamē vel iuribus pape nō ſubiectis ſm Pan. in. c. cōſtituimus. de reſcri. nō ſubintelligit̄ illa clauſula. d. c. veniētes. vñ ſine cauſa rationabili abſoluere nō pōt a iuramento preſtito ſuper rebus nō ſpectātib⁹ ad eū: vt no. gl. in. c. quāto de iureiu. ꝛ Inno. in. c. cū inter. p. de renū. Ex his ſede. cōſi. xxcj. format hāc queſtionē. Quidā clericus in minoribus ſcholaris filiusfa. exiſtēs in ſtudio de volūtate pr̄is obligatus eſt iuramēto nō exigere diſtrictū boñ. niſi prius ſolueret debitū: ſed reuocatus a patre ad certā diē: petita ꝛ nō obtēta licētia a creditore: redijt ad patrē vel epm. Nunquid eſt periurus. Et cōcludit qḋ primo excuſat̄ pp̄ter preceptū pr̄is ad qḋ multipliciter ex lege eſt obligatus: ꝛ cōſequēter vr̄ qḋ ois obligatio facta p filiū etiā cū iuramēto intelligit̄ ſaluo iure patris: ꝛ inter alias cōditiōes quas habet iuramētū iſta eſt potior qḋ in eo intelligit̄ ſaluum ius alteri⁹ extra eo. cū cōtingat. ꝛ. c. q̄to ꝛ. d. c. veniētes. Et hinc eſt qḋ filiusfa. nō pōt vouere ſine cōſenſu patris: excepto voto religionis per qḋ ſoluitur patria poteſtas. xxij. q. v. pueri. Cōcludit etiā qḋ iſte excuſaret̄ a periurio etiā pp̄ter iuſſuꝫ epi: addēs qḋ predicta intelligunt̄ vera vbi filius nō procurauit ſe reuocari: alias ſecus. Et ita tenet ſum. ro. Ego vero dico quod ſiue pater ſiue epiſcopus cōſenſerit iuramēto ꝛ generaliter quicūq̄ ſuperior filius ex obedientia non excuſatur quia nulla eſt cuiꝫ ſuperior ſeſpoliauerit in iure ſuo. ꝛ de hoc vide infra iuramētū. iiij. §. xxj. in fi. poſſet tamē excuſari ex aliqua alia cōditiōe vna ex ſequētib⁹. ⁋ Nā tertio ſubintelligitur ſi res in eodē ſtatu permāſerit: extra eo. quēadmodū. Unde qui iurauit: accipere bertā in vxorē. ſi fuerit illa fornicata aut effecta leproſa vel incurabiliter alias infirma nō tenet̄ obſeruare iuramētū. d. c. quēadmodum. Et ſm archi. qui iurauit reddere gladiū nō tenetur ſi repetatur in furia nec erit piurus qꝛ cū ꝓmiſit nō cogitabat de furia que ſuperuenit. de qua ſi cogitaſſet nō pmiſiſſet. Et ob hoc Bar. in. l. qui ſeruū. de verbo. obli. determinat hāc queſtionē. Fecit pactū cū inimico meo ꝛ pmiſi nō offendere illū. Demū ipſe fuit exbānitus. ꝛ ex forma ſtatuti quis pōt illū occidere an occidēdo eū videar frāgere pacē. Oldr. determinauit quod nō: ar. d. l. qui ſeruū. iuncta. l. ſi ſeruū de verb. obli. Et idē tenet Bart. probans hac ratione: qꝛ illa pmiſſio nō offendendi intelligitur niſi lege permittēte vt. l. quero. §. inter locatorē. ff. loca. itē qꝛ ita vr̄ facta pax. i. rebus ſic ſtantib⁹ d. c. quēadmodū. Idē vr̄ tenere Io. an. in. c. ſrm ſtro. in mer. de re. iur. lib. vj. ꝛ iſta reruꝫ mutatio excuſans a iuramēto dupliciter intelligit̄ primo qḋ caſus nouiter mergens eſt talis q̄ ſi fuiſſet a principio iuramētū fuiſſet temerariū ꝛ hoc p ſe patet ſcḋo qñ eſt talis q̄ ſi fuiſſet a principio ſiurās nō iuraſſet ſm multos doct. ꝛ bñ. qm̄ iuramētū interpretādū eſt ſm intētionē iurātis qꝛ in tali caſu nō intēdebat ſe obligare actu vt patet. nec habitu quia ſi de eo cogitaſſet non ſe obligaſſet.

⁋ Et quarto intelligit̄ ſi ſeruet̄ mihi fides ſeu pro 4

miſſum. extra eo. peruenit. Et ob hoc dicit Bar. in l. ſi cū venerit. ff. p ſo. q̄ ſi pmiſi nō diuidere ſocietatē intelligit̄ ſi ſeruet̄ mihi promiſſuꝫ. Et addit qḋ iſta cōuentio habet etiā iſtā cōditionē niſi ſocius ſit rixoſus vel moleſtus; qḋ eſt vtile ad q. q̄ pupillus puocare nō pōt ſociū ad diuiſionē vt. l. ſi pupilloruꝫ. ff. de reb. eo. qḋ intelligit̄: niſi habeat ſociū odioſum vel moleſtū. Et hoc etiaꝫ facit ad teſtatores qui ſepe opponūt in teſtamento qḋ fratres diuidere nō poſſunt qꝛ itelligit̄ ſub dictis cōditiōib⁹. Qñ aūt huiuſmodi promiſſio-

nes obligēt vide iuramētū. iiij. §. xiij. ⁋ Et quinto 5

intelligit̄ ſi res ſit honeſta ꝛ poſſibilis. d. c. quē-

admodū. ꝛ. c. quintaualis. extra eo. ⁋ Et ſexto ſi 6

facultas ſubſit. extra eo. querelam. ꝛ. c. breui. vbi hr̄ q̄ difficultas excuſat a periurio: licet ſm glo.

ibi nō liberet a pena cōuentionali. ⁋ Septio ſi iu- 7

raueris mihi reddere pecuniā ſpe future numerationis ſubintelligit̄ ſi ego tibi numerauero. C.

de nō nu. pec. l. indubitati. ⁋ Et octauo ſi iuraui 8

dare dotē intelligitur ſi nuptie fuerint ſubſecute

ff. de iur. do. l. ſtipulationem. ⁋ Et nono ſi iuraui 9

ſtare preceptis alicui⁹ intelligit̄ ſi nō p̄cipiat q̄d

immoderatū a superiore vel arbitrio: vt. exhere-
dare filios vel vxorē repellere. d. c. quintavallis.
vel curiā principis nō intrare si erat cōsiliarius
vel aduocatus: extra co. veniens. Pro hoc facit
q2 iuramentū nō extēdit ad verisimiliter nō cogi
tata. vt in. d. c. queadmodū. nec obligat vltra cō
sensum. facit. d. c. quintavallis. z. d. c. veniens. z
10 no. Pan. in. c. cū gra. de cōmo. ¶ Et decimo si iu
raui tibi reddere cētū libras vsq ad certū tēpus
subintelligit nisi iudex interdicat. ar. extra de cē
11 si. significauit. ¶ Et vndecimo si iuraui tibi red-
dere granū aut vinum z huiusmodi intelligitur
12 eiusdē bonitatis. ff. si cer. pe. l. cū quid. ¶ Et duo-
decimo cū quis iuret factū alterius subintelligit
qd ad hoc perficiēdū bōa fide laborauit. de spō.
13 ex literis. el. ij. ¶ Et decimotertio si iuraui tibi fi-
delitatē aut qd nō ero tibi cōtrarius subintelligi
tur nisi ius meū vel meorū petēdo vel defenden-
14 do. extra co. petitio. ¶ Et decimoquarto si vir et
mulier iurēt cōtrahere: subintelligitur nisi alteri
accidat qd turpe z hmōi vt dictum est: vel nisi ex
mutuo cōsensu inuicē se absoluant: de spon. c. ij.
15 ¶ Et decimoquinto si iuro tibi tanq regi vel epo
intelligit si nō deponaris: q2 te deposito nō obli
gor: z idē videt si tu tanq epus iures mihi resti-
tuere pecuniā quā mutuaui: q2 depositus nō te-
neberis. quod limita si in vtilitatē ecclesie pecu-
16 nia versa est. xv. q. vj. alius. ¶ Et decimosexto si
iuro facta pace cū aliquo de nō offerēdo. restrin-
gitur ad offensā rōne inimicitie preterite nō ad
nouā ex postfacto insurgētē. sm Bar. in. l. aut fa
cta. ff. de pe. z sequit Pan. in. c. cū inter. de renū.
17 ¶ Et decimoseptimo si quis renūciauit cū iura-
mēto iuri qd habet vel habere sperat aut pōt in
aliqua re nō extēdit ad ius superueniēs ex noua
causa vel spe. sm Pan. in. d. c. cū inter. ¶ Et silr
18 decimooctauo si qs iurat nō expellere inquilinū
intelligit si soluerit pēsionē sm Pa. i. c. tua nos.
19 de iureiu. ¶ Et decimonono si pater iurauit non
exheredare filiū intelligit nisi crimē ingratitudi
nis cōmiserit. l. quidam cū filiū. ff. de verb. obli.
20 ¶ Et vigesimo sm Bar. in. l. quero. § inter loca-
torē. ff. loca. vbi dr q si cōductor pterit id ad qd
tenetur ex natura cōtractus. nō teneri ei locatorē
ex promissione locatiōis. Dictus § facit ad oēs
cōtractus in quibus aliquid vltro citroq pmit-
tit. vt quilibet nō teneat seruare qd pmisit si per
aduersā partē nō seruat id pter qd sunt pmis-
sa: de quo titu. sequēti § j. Unde si vir iurauit nō
dimittere vxorē intelligit nisi faciat cōtra legē
cōiugij. z si promisit dotē dimittere pōt si nō sol-
uit. iuxta not. in. c. vestras. de do. post diuor. re-
sti. ¶ Sciendū tamē est q speciales cōditiōes nō
subintelligunt in iuramento si non exprimātur
qūis mēte cōcipiantur. xxij. q. vlti. nisi vbi lex ex-
primit aliquid agit tacite inter cōtrahētes. quia
tūc pro expressis habētur. d. l. cum quid.

¶ Scdo querit gnaliter quō iuramētū interpre- 2. q.
tādū sit: z pro. fundamēto adduco duo dicta. s.
Tho. Pmā. ij. ij. q. lxxxix. ar. vij. ad quartū dicit qd
iurās sine dolo obligat sm intētionē iurātis: iu-
rans vero cū dolo sm sanū intellectū eius cui iu-
ratur. In tertio vo di. xxxix. q. j. arg. iij. q. iij. dicit
q iurās sine dolo in foro cōsciētie nō obligatur
nisi sm suā intentionē: sed in foro cōtētioso vbi
intētio ignorat obligatur sm qd verba cōiter ac
cipi solēt. hec ille: cui9 verba intelligunt de iura
mēto pmissorio. q2 in assertorio nō cadit obliga
tio. ¶ Ad questionē igit dicit Inno. in. c. veniens
de iureiu. qd iuramētū generaliter prestitū pro ob
ligatoria prestāda mādatis interptat sicut nō ex
tēdat nisi ad ea de quib9 cogitatū est vel debuit
merito cogitari: vt in. c. quintavallis. de iureiu.
z de deci. ex multiplici. de re. spo. audita. xxij. q. ij
ne qs. Alij vō dicūt q interpretatur gnalr nisi sit
cōtra pri9 iuramētū. vt. in. d. c. veniēs. vel contra
ius vt in. d. c. quintavallis vel cōtra psumptionē
cōem qd si hoc mādari credidisset nūq iurasset:
ar. c. petitio. de iureiu. Sz pmū est verū in foro
aie: q2 iuramētū pmissoriū factū bona fide z sine
dolo trahit obligationē ab itētiōe iurātis z sm
illā debet interptari. Scdz vo pcedit i foro cau
sarū. ¶ In iuramēto vo determinato sup aliquo
pticulari sm. eūdē Inn. vbi. s. interpretat ij foro
aie sm itētionē iurātis. extra co. veniētes. z. c. ad
nostrā. el. ij. in iudicio vo interptabit sm iura. ex
tra co. veniētes. facit. c. huiuc aures. xxij. q. v. qd
qdē dictū qtū ad forū aie pcedit quātū ad pso-
nā priuatā exigētē iniqz id est vi z quātū ad iudi
cē exigētē similiter iniq. Un sm Rod. quē sequi
tur Arē. cū vir exigit ab vxore iuramētū sup adul
terio q2 iniqz agit poterit iurare qd est verū sm
suā intētionē. licet sit falsū sm itellectū audiētis
z sm Ric. in. iiij. di. xxiij. circa literā obstetrices
nō peccassent: licet nō mīdissent ad intētionē pha
raonis: q2 nō fuit ei data autoritas: ad aliquid
agēdū cōtra deū. Et silr cū iuramēto ab aliquo
aliqd exigit qd sine pctō pstare nō pōt cuz iurat
illd facere pōt dr̄e intētionē faciēdi qtū pcterit
sine pctō: sicut mlier habēs impedimētū excōmu-
nicata: q2 nō pōt probare: cū in mortis articulo
oporteat eā iurare de stādo cū viro debet intelli
gere quātū poterit sine pctō z nō stādo nō periu
rabit: vt no. in. c. literas. de resti. spo. ¶ Si vo is
qui exigit sit iudex in bonafide exigēs in casu li-
cito sm ordinē iuris: tūc habet locū illud. xxij. q.
vij. quacunq arte verborū quis iuret deus tamē
qui cōscientie testis est ita hoc accipit sicut ille
cui iuratur intelligit: z scienter nō iurans sm in
tentionem exigentis peccat mortaliter et est

periur⁹: ⁊ implere tenet ſicut ille intellexit. ⁋ Si vero exigēs ſit perſona priuata que nō exigat vi aut iniq̄s. tūc diſtinguo. Nā aut iurās eſt in dolo ⁊ malitioſe iurat ⁊ exigēs in bona fide: ⁊ tunc interpretabit̄ ſm intētionē ſanā recipiētis: ⁊ ali⁹ fuit periurus. ar. d. c. quacūq̄ȝ. nec obſtat qḋ votū doloſuȝ nō obligat: q̄ȝ votū ſit deo ꝓprie ſed iuramētū homini: ⁊ rurſus obligatio in voto cōtrabitur per intētionē: in iuramēto vero per delibe ratā verboꝝ atteſtationē. Aut ecōuerſo exigens eſt in dolo ⁊ iurās in bona fide: ⁊ ſic interpretabitur ſm intētionē iurātis q̄ȝ in ea fundat̄ obligatio in iuramēto voluntario: ⁊ fraus ac dolus nemini debēt patrocinari. de reſcrip. ex tenore. Et iuxta hec intellige que dicit. s. Thom. ij. ij. q. lxxxix. ar. vij. ad quartū ⁊ tertium vbi. s. Si vero vterq̄ȝ fuit in bona fide. ſed vnus vno ⁊ ali⁹ alio mō intelligebat: ſic in foro aie interpretabit̄ ſm intētionē iurātis. vt no. § ex his oībus colligitur xxij. q. v. in foro autē cōtētioſo ſtabit̄ verbis. de ſpōſ. ex literis. que ſi duplicē habeāt intellectū in ſtipulationib⁹ ⁊ aliis cōtractibus cōtra ſtipulantē ⁊ vēdentē interpretabitur. l. inter ſtipulātē. § ſ. ff. de verb. obl. ⁊. l. labeo. la. ſ. ff. de cōtrahē. emp. in iudiciis vero in principio ꝓ actore: in medio pro vtroq̄ȝ: in fine pro reo interpretabitur. de ꝓba. ex literis. vt eccle. be. c. vt noſtrum. in delictis aūt cōtra delinquētē niſi aliud appareat. de preſum. c. ſ. ⁋ Licet auteȝ oīa recitata in hoc § dicta ſint a doctorib⁹ de iuramēto promiſſorio principaliter: tamē etiā vera ſunt in aſſeſſorio vt patet per exēplū ⁊ dictū Rod. ⁊ Aſtē. excepto qḋ nō vr̄ diſtinguēdū vtrū iuramētū fiat ſuꝑ re generali aut particulari: ſed ſolū vtrū exigitur iniq̄. puta a iudice vl̄ ſuperiore cōtra iura. a particulari autē vi: ⁊ tūc dic vt dictū eſt. Et adde qḋ etiā ſi priuatus nō exigat vi iuramētū ſed ſpōte offeratur ſm aliquos nō eſt iurādū doloſe q̄ȝ hoc eſt vti iuramēto ad aliū finē q̄ȝ ſit inuentū: q̄ȝ hoc eſt vti ad fallēdū ⁊ inuentū eſt ad certificādū. Si auteȝ exigat quidē ſed nō vi ſed deprecatiue: licitū eſt iurare cauteloſe: nō ad fallēdū ſed ad occultādū que nō expedit reuelare. ⁋ Ex quib⁹ patet qḋ religioſi in materia peſtis iurātes ad portas ciuitatū doloſe ⁊ ſophiſtice deierāt q̄ȝ illud iuramentum ſeu teſtimoniū ſue cōſciētie qḋ idē eſt exigit̄ quidē ab eo qui nō eſt ſuperior ſed non exigitur violēter cōminando nec ipſi violēter iurant ſed cogunt̄ ſolū ex ſuppoſitione ſi volunt iurare: vnde illi licite hoc exigunt ⁊ illi tenentur iurare ad intentionē ſanā eoꝝ propinquā vel remotā que eſt principaliter ad quam propinqua ordinatur. Quod ideo dico quia aliquādo tales officiales credunt aliquem locum eſſe peſtilentem qui non eſt: quia tunc nō credo periurare iurantē cauteloſe: q̄ȝ iurat ad intentionem predictoꝝ remotam que eſt ſcire aut fuerit in tali loco infecto. Et idē ſi q̄s fuit quidē in tali loco infecto ſȝ nō ſic vt potuerit infici: vt q̄ȝ nō erat aer corruptus ⁊ tranſiuit celeriter in equo. Et generaliter idē eſt quoties tales officiales concederent aut concedere deberent ingreſſum ſi ſcirent veritatem.

¶ Tertio querit̄ vtrū iuramētum p̄ſtitū in materia iuris ad iuris limites reſtringat̄: ⁊ dicit Panor. in. c. tua nos. de ecc. edi. qḋ ſic. ita qḋ recipit omnes limitationes ⁊ reſtrictiones quas recipit illud ius. Facit tex. in. l. fi. C. de ꝯdi. inde. ⁊. l. fi. C. qui ſatiſ. cog. ⁊ not. ꝑ Inno. ⁊ glo. in. c. ꝑ tuas. de arbi. vbi dicit qḋ cū q̄s iurat ſtare ſententie arbitri ſub certa pena non obligat̄ niſi vel parere ſententie vel ſoluere penā: ideoq̄ȝ ſufficit ſi penā ſoluit. ſecus ſi iurauit non ſub pena: q̄ȝ tenet̄ vel ſeruare ſniam vel ad intereſſe. ff. de arbi. l. dic̄. § fin. q̄ȝ intelligit̄ iſta clauſula: ego parebo ſnīe: vel ſoluā penā: cū iſte intellect⁹ ſit ſibi datus a iure. Paſ. aūt in. c. q̄ntaualliſ. de iureiur. dicit hoc verū in ſnīa arbitri: non aūt arbitratoris: q̄ȝ in tali ſnīa nō eſt dat⁹ talis intellect⁹. Itē ꝓ hoc facit. Inn. in. c. cū oēs. de ꝯſti. dicēs qḋ prelat⁹ q̄ iurauit nō alienare bona eccleſie poteſt nihilominus alienare in cauſa neceſſaria: vt in. c. ij. de ecc. edifi. et etiā vtili in hoc caſu neceſſitas ⁊ vtilitas equparent̄ a iure. xij. q. ij. ſine exceptiōe. ⁊ ſic iuſm intelligit̄ de alienatione illicita ſolū. Facit. c. petitio. de iureiu. vbi iurās nō eſſe cōtra aliquē intelligitur illicite: ſecus legitime. etiā pro vtilitate propria. Facit etiā. c. ex parte tua. de cle. nō re. vbi iurans reſidere in eccleſia: pōt iuramēto nō obſtāte ſe abſentare ꝓ neceſſitate vel vtilitate eccl'ie. Facit etiā qḋ no. in. c. ꝑut nobis. de do. vbi is q̄ iurauit parere mādatis eccl'ie vel iudicis: ſi ſe grauatum ſentit pōt appellare: q̄ȝ iuſm nō ſe extēdit ad hoc q̄ eſt gn̄aliter latū. Et qḋ not. in. c. ex tenore. de ſen. excō. vbi tenet idē Paſ. qḋ etiā ex cā noua ſuꝑuenīēte: vt ſi erat pri⁹ erat occulta: poterit ille q̄ iurauit r̄ndere corā aliquo iudice: non obſtāte iuſo gn̄ali illū recuſare. Necob. p̄dictis qḋ iuſm hȝ clauſulā aut vim clauſule: ſi nō vȝ q̄ ago vt ago: valeat q̄tū pōt: vt in. c. q̄to. et in. c. noſtrā. el. iij. de iureiu. not. ſ. l. cū pr̄. § fili⁹ matrē. ff. de leg. ij. ⁊ ꝑ Bart. in. l. ſi q̄s ꝓ eo. ff. de fideiuſ. et in. l. ſciēdū. ff. de v̄bo. obl. ⁊ ꝯīr dȝ aliq̄d operari: qḋ nō faceret ſi p̄dicta eſſent vera. Dicit̄ eṁ q̄ aliq̄d opat̄: q̄ȝ aducit vinculū ⁊ ſtricti⁹ ligat iurantē: ⁊ q̄nq̄ȝ accumulat forū foro vt in. c. fi. de foro cōpe. li. vſ. In caſu aūt vbi nihil aut parū operaret̄: verū eſt qḋ hȝ vim illi⁹ clauſule ſed hoc nō eſt in caſib⁹ p̄dictis: q̄ȝ ſtricti⁹ ſtringit ⁊ ideo ſufficit. Facit etiam ꝓ p̄dictis qḋ not. d. Ant. in. c. ex l̄ris. el. ij. de ſpō. ⁊ ſequit̄ ibidē paſ. qḋ ſicut eque

tas ꝑtoꝛia facit vt in ſtipulationibꝰ ꝑtoꝛijs pro-
mittẽdo factū alienū in dubio interp̄teł ꝓmiſiſ-
ſe ſe facturū ⁊ curaturū quãtum in eo eſt: vt in.l.
quoties.ff.de verb.obli.ita eq̃tas iuris canonici
hoc inducit i materia canonica: vt pꝫ in.d.c. ex
lr̄is.⁊ in gl.ibi.lʒ vbi parẽtes q̇ iurãt ſpõſalia ꝑ
filijs nõ peccãt:lʒ nõ ſequanł non ex eoꝝ defectu:
qꝛ illud iuramẽtū itelligił quantū in eis eſt ſe fa-
cturos: facit etiã qꝺ not. Pan̄.in.c. cū clerici.de
v̄b.ſig.vbi dicit qꝺ iuramẽtū gn̄alr̄ ꝑſtitū dꝫ re-
ſtringi quantū põt vt minus obliget iurantẽ: qꝛ
vbi tractał de obligatiõe eſt faciẽda ſtricta iter-
pretatio.alle.c.ad noſtrã.el.ij.de iureiu.⁊.c.ſ.e.
ti.lib.vj.⁊.l.q̇cq̇d aſtringende.ff.de v̄b.obli.Et
in.c.quẽadmodū.dicit idẽ Pan̄. qꝺ iuramẽtum
in aliquo cõtractu recipit oẽs ꝯditiões ⁊ limita-
tiões ⁊ ſubauditiões q̄s hꝫ ille ꝯtꝰ: ⁊ ſilr̄ ſi appo
nił in alia diſpoſitiõe vel obligatiõe: qꝛ regulał
ab illa: ⁊ facit ꝓ hoc.l.fi.C.de nõ nu.pecu.⁊.not.
per Bart.in.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitroꝝ.ff. ꝓ ſoc.q̄
no.quia faciunt ad multa vt.§.prioꝛi dictum eſt.

4 ¶ Quarto queritur quomodo interpretel ſi pre-
latus iurauit non alienare bona eccleſie ſine li-
centia pape aut ſuperioꝛis: et dicit Pan̄.in.d.c.
tua nos.qꝺ interpretabitur vt alienare non poſ-
ſit ſine licentia: quia deſignatio huius verbi li-
centia eſt qꝺ debet primo peti etiam in caſu lici-
to quaſi prelatus reſeruet in ſe cognitionẽ: vtrū
caſus ſit licitus an non: pro quo facit in ſimili.c.
licet.de regula. Item quia ſi intelligeretur de il-
licita alienatione ſolum iuramentum nihil vale-
ret: quia nec cum licentia ſuperioꝛis fieri poſſet:
et conſequenter opoꝛtet qꝺ intelligatur de omni
licita.concoꝛ.Jo.an.poſt Hoſt.in.c.ſ.de his que
fiunt a prela. Nõ obſtante tamen iuramẽto im-
minente neceſſitate vrgenti poſſet alienare ſi ſu-
perioꝛ adiri non poſſet arg.in.l.tutoꝛ qui reper-
toꝛium.ff.de admi.tuto.vbi ex cauſa neceſſitatis
poteſt tutoꝛ inuentario non facto adminiſtrante
bona pupilli: quod alias neceſſitate ceſſante nõ
poteſt.facit quod no.Jo.xij.q.ij.c. ſine exceptiõe.
et.c.placuit Hugo.et Archi.ea.q.et Joã.de ſan-
co.in cle.ſ.de rebus eccle.non aliená.vbi dicit in
caſu illius clementi.alienationem poſſe fieri im-
pune: ſi neceſſitas nõ patitur tantã dilationem:
et tenuit Panoꝛmi. de diſputatione que incipit
condemnatus: et ſequitur Cardina.in.d.cle.ſ.et
Panoꝛmi.in.c.fin.de eccleſi.edifi.quod not.pro
religioſis habentibus prelatos in remotis.

5 ¶ Quinto queritur vtrum iuramentum illius
qui iurauit aliquem accipere interpretandum ſit
vt poſſit intrare religionem: ⁊ dicit Panoꝛm̄.in
c.commiſſum.de ſpon.ſm̄ vnam lect.que ſibi pla
cet quod ſic: et ideo interpretatur quod eam acci
piet niſi ingrediał religionem. nec obſtat quod
vt contrahat ibi cõſulitur ⁊ poſtea ingrediatur:
quia iſtud fit propter vulgi opinionem ne appa
reat periurus cū in veritate non ſit. Si vero dica
tur quomodo inuenitur iſta interpretatio: dico
quod ſubintelligitur niſi moꝛiatur ciuiliter: vel
dic qꝺ habeł in.c.peruenit.el.ij.de iureiurã.vbi
dr̄ qꝺ promiſſum nõ infringit quin melius cõmu
tat: vel dic quod ſicut nõ valet iuramẽtum nõ fa
ciẽdi aliquod bonū ſic nõ valeat iuramentū fa-
ciendi bonum melioꝛis impeditiuum.

¶ Sexto querił vtrū interpretabił iuramẽtum 6
vt locū habeat in caſu ficto: ⁊ dicit Pan̄.in.c.ex
parte.el.ij.de cle.nõ reſi.quod ſi iuramẽtū nõ ten
dit in aliquã leſionẽ illius qui iurauit ⁊ facit ad
bonū illius cui preſtitū eſt: tunc ſubeſt cauſa lar-
ge interpretandi: vt i.d.c.ex parte.vbi ille qui iu
rauit reſidere ſi ſe abſentat pro neceſſitate eccle-
ſie habetur pro reſidente. Si vero iuramenti ob
ſeruantia tendit in damnum illius cui fit licet re
ſpiciat vtilitatem alterius tantum tunc non veri
ficatur in caſu ficto: quod probatur ſm̄ cõmuneꝫ
lecturã.c.ad noſtrã.el.ſ.de iureiu.vbi dicitur qꝺ
iuramentū debet ſeruari in caſu ſpecifico ⁊ nõ in
caſu ficto. Nam ibi tenent Innocẽ.⁊ Joan.and.
quod ſi debitoꝛ iurauerat non moleſtare credi-
toꝛẽ ſuper pignoꝛe donec ſoluiſſet ſibi debitū nõ
ſufficit quod creditoꝛi ſit ſatiſfactuꝫ ex fructibus
pignoꝛis: ſed opoꝛtet primo quod fiat realis ſo-
lutio debiti licet ficte ſoluerit ex quo percepit de
bitum ex fructibus pignoꝛis. Facit.l.lucius.ff.de
condi.⁊ demon.vbi no.quod conditio fieri de-
bet in foꝛma ſpecifica. Bart.tamen in.l.amplius
ff.rem ra.ha.determinat contrariū in iſto caſu:
quia iuſſus dare ſeu ſoluere implet conditionem
compenſando.l.ſi peculiū.§.ſ.ff.de teſta.libe. Itẽ
impeditus iuſta de cauſa facere quod promiſit:
nõ eſt periurus.l.fi.ff.qui ſatiſd.cog.⁊.c. ſignifi-
cante.de pigno.ſi autem tibi non ſoluo quia tu
mihi non ſoluis: facto tuo impedioꝛ: ⁊ cõſequen
ter nõ ero periurus. Et hec opinio mihi videtur
de iure verioꝛ: nec eſſe cõtra caſuꝫ.d.c.ad noſtrã
qꝛ iſte debitoꝛ certat de damno vitando ⁊ credi
toꝛ nullū damnū habet: ⁊ ideo habebit locū fictꝰ
intellectus in tali caſu. Et ſic procedit opinio
Bar.in.d.c.ad noſtram.non probat contrariuꝫ
qꝛ ſm̄ Jo.an.ibi ex foꝛma iuramenti requirceba-
tur numeratio pecunie.

¶ Septimo queritur vtrum inferioꝛ papa poſſit 7
interpretari iuramentum: ⁊ dicit Specu.in titu-
lo de lega.quod ſic quãdo dubitatur de validi-
tate eius. Quod aūt in.c.venerabilẽ.de elec. vi-
detur contrariū dici: dicit dupliciter habere lo-
cū primo qn̄ proceditur in arduo negotio ⁊ inter
magnas perſonas: ſecundo quãdo vult dare licẽ
tiam contraueniendi ſine cõmutatione in aliud

Et ſic hoc poteſt epiſcopus ⁊ qui eius habet au toritatem. De periurio infra ſuo loco.

¶ Rurſus de iuramento.iiij.quantum ad vir tutem obligatoriam.

Iuramentū.iiij. conſiderandum eſt in quātū eſt promiſſoriū habēs vim obli gandi ad aliquid faciēdū aut omittē dū.que quidē obligatio ſm.s.Thom. vbi.ſ.nō habet locū in iuramento aſſertorio qđ nō eſt de fiēdo per nos vel omittēdo ſed de prete rito aut preſenti.neq3 in aſſertorio de futuro per alias cauſas fiendo vt qđ cras erit pluuia ſed ſo lū in his que ſunt fienda per iurantem.

1. q. ¶ Primo igiť queriť vtrū iuramētū pmiſſoriū priuati ſit ſemper obligatoriū. ⁊ dicit.s.Tho.ij. ij.q.lxxxix.quod ſic:niſi vergat in peiorē exitū:q quidē tripliciter in genere cōtingit vt colligitur ab eo ibi.ar.vij.ad ſcđm primo q2 iurat quis fa cere aliquid ſm ſe malū puta fornicari:quo caſu malū eſt iurare ⁊ ſeruare iuramētū:ſcđo q2 iurať aliquid maioris boni impeditiuum: puta nō in gredi religionē:quo caſu peccatū3 eſt iurare q2 ponitur obex ſpiritui ſancto ſ3 nō eſt peccatū ſer uare iuramētū licet ſit meli⁹ nō ſeruare:tertio q2 nouiter aliquid emergit faciēs eſſe illicitū ſerua re iuramētū qđ a principio ſane intellectū potuit eſſe licitū vt patet in iuramēto heredis. S3 arc. in.c.ſi aliquid.xxij.q.iiij.⁊ Pan.in.c.ſi vo.de iu re iurā.magis particularizāt.Ex quib⁹ habetur qđ iurās aliquid ſe facturū obligať ad illud.niſi primo vergat in interitū ſalutis ſpūalis: q2.ſ.eſt aliquid mortale aīe:vel ſcđo niſi vergat in inte ritū ſalutis corporalis:q2.ſ.eſt aliquid mortale corpori:vel tertio niſi vergat in diſpēdiū ſalutis eterne ſeu ſpūalis:q2.ſ.eſt aliqđ veniale quaſi di ſponēs ad mortale:⁊ cōſequēter ad interitū vel quarto niſi vergat in peiorē exitū. ¶ Et hic quar tus caſus eſt multū gnālis ſub quo.s.Tho.oīs cōprehēdit ⁊ illū diuidit in tres vt dictu3 eſt:ſed ſm archi.in.d.c.ſi aliqđ.⁊ gl.ray.hec eſt ſex mo dis. ¶ Primo qñ iurať aliqđ qđ ē mortale. ¶ Scđo qñ iurať aliqđ in ſe veniale. ¶ Tertio qñ iuratur aliqđ ex ſe indifferens:qđ tñ ex circūſtātia efficiť veniale aut mortale:vt non eſſe negotiatorē vel militē vel nō recipere fundū a tali dño:q2 dato caſu in quo quis viuere nequeat niſi veniat con tra iuramētū:illud ſeruare nō teneť.q2 ſi a princi pio fuiſſet iſte caſus iuramētū fuiſſet temeratiu3 vnde cōtrauenire pōt ꝓpria auctoritate. ¶ Quar to cū iuramētū excludit opus faciēdū ex charita te:vt qñ quis iurat qđ nihil ex charitate dabit ta li q2 nō eſt veriſimile qđ deus qui mādat opera charitatis acceptet talia iuramēta qui nō debēt eſſe vinculū iniquitatis.extra eo.quāto. ¶ Quin to cū excludit opus de genere bonorū vt cū quis iurat q nō erit epūs vel religioſus vel nō ieiuna bit ꝓ ſuis peccatis ⁊ hmōi. que quidē iuramēta cū ſc3 nō iuratur veniale aut mortale. Hu.xxij.q. iiij.in prin.notauit eſſe ſeruāda:⁊ idē Gratia nus eadē.q.§.vlti.ſ3 Archi.in.c.florētinū.diſtin. lxxv.poſt.h.Tho.xxij.q.lxxxix.hoc reprobat nō obſtāte.d.tex.per quē ab epiſcopatu repelliť qui iurauit qđ nō erit epiſcopus:q2 hoc non eſt quia teneat iuramētū ſed q2 peccauit mortaliter iurā do cōtra ſecūdā partē iuſtitie.ſ.fac bonū:ſicut ſi iuraſſet contra primā.ſ.declina a malo. ¶ Sexto cū excludit opus indifferēs pro deo vel proxima pia intentione faciēdū:vt quod nō loqueť marti no:vel nō intrabit domū eius ⁊ hmōi. Uñ ſm.s. Tho.in quodl.xij.iurās q nō cōicabit aliquod experimētū peccat nec teneť ſeruare iuramētū.ni ſi qñ docēs eſt preſens ⁊ vult illo vti. ¶ S3 ꝓ his Nota. ſciēdū eſt qđ primus quidē id eſt iurās de morta li peccat mortaliter iurādo ⁊ ſeruādo: ſecundus aūt:id eſt iurans de veniali peccat venialiter iu rādo vt.ſ.iuramētū.ij.§.vij.ſeruādo aūt iuramē tū ſm Hug.peccat mortaliter q2 facit cōtra.c.in malis.xxij.q.iiij.ſ3 melius di.Ro.qđ ſolū veniali ter.⁊ ratio:q2 nō eſt hoc tale ratiōe operis vt pa tet:nec ratione obſeruatiōis iuramēti: q2 illa nō eſt de ſe mala nec ꝯſequēter aggrauat. Sum. aūt Ang.dicit eſſe veniale qñ ſimpliciter cōmittiť ve niale:mortale vero qñ quis ideo cōmitteret ve niale q2 iurauit q2 nomē dei aſſumit in malū:ſed male:q2 illa intētio nō aggrauat ſed alleuiat:cū veniat ex reuerētia dei:nec tūc aſſumit nomē dñi ad malū ſ3 qñ iurauit:⁊ tñ etiā tūc non peccauit mortaliter vt dictū eſt:q2 res eſt modica. ¶ Circa hoc aūt ſic dicit Archie. Si qđ iurať eſt illicitū ⁊ veniale de ſex t biberē quater qđ nimis iurātē ſua re iuramētū eſt veniale:⁊ ſimiliter ſi quod iura tur eſt aliquid indifferēs vt ire ad villā: vel ali quod licitū in ſe vel vtile alteri:nullus tamē vel paruiſſime importantie vt verberare filiū vel da re aliquid paruū:vt pomū ⁊ hmōi.nō ſeruare ta le iuramētū nō videť mortale q̄uis iurās intēde ret ſeruare. Si aūt quod iurať eſt licitū ⁊ alicui⁹ importantie vt dare pecuniā ex cōtractu vel do no vel ingredi religionē:ſi iurās intēdebat non ſeruare eſt mortale:q2 mētitur ⁊ tenetur implere ſi poteſt i foro iudiciali tātū ſm aliquos vel etiā in cōſciētia ſm alios quod eſt tutius ⁊ conſulen dū ſm Archi.ſi vero intendebat ſeruare obliga tur ſed implere non tenetur ſi non poteſt vel eo modo quo non poteſt.

¶ Secundo queritur vtrum ſemper ⁊ quomodo 2. q. obliget iuramentū collegij vel vniuerſitatis vel ſocietatis:⁊ dico multa.

¶ Primum. Quando vniuerſitas alicuius ci 1. di. uitatis vel collegij iuramento ſe obligauit

⁊ iurātes iam ſunt mortui:ſucceſſores illud iura
mētum nō ſeruātes nō ſunt periuri ſm Ray.⁊.S.
Tho.ij.ij.q.xcviij.quia obligatio iuramenti eſt
perſonalis ⁊ nō trāſit ex parte iurātis ad ſucceſ-
ſores:quātū ad periuriū infra.§ ſeq. Tenētur ta-
men ex quadā fidelitate illud implere. extra eo.
veritatis.⁊ de vſu.tua. Ex parte vero eius cui iu
ratur trāſgreditur perſonā:vnde promittēs obe
diētiā prelato ⁊ ſucceſſoribus nō tenetur denuo
promittere ſucceſſori:quia eſt ei obligatus ſicut
anteceſſori cui promiſit. Quod tamē fallit in li-
berto qui tenetur profeſſionē facere infra annū
nouo patrono.xij.q.ij.longinquitate:⁊.c.ſepe ſit
no.Inno.⁊ Ber.in.d.c.veritatis. ¶ Secūdū. Si
2 multitudo iurauit aliquid facere vel non facere.
ſm.vv.tenet quilibet obſeruare:ſi abſolute ⁊ in
oēm euentū iuratū eſt.ſi vero ſub cōditiōe ob de
terminatā cauſā puta ſi alij ſeruarēt ⁊ huiuſmo
di:nō tenet qs niſi extāte cōditiōe ar.de cōdi.ap.
verū extra eo.peruenit. ¶ Unde ſi oēs alij vel plu-
res nō ſeruāt:hoc caſu alij videntur abſoluti:ſi ve-
ro pauci ſunt que nō ſeruāt recurrēdū eſt ad intē
tionē iurātiū. Uidelicet ꝙ ſi intendebant quod
quocunqꝫ nō obſeruāte ipſi nō tenerentur.aut ſo
lū ſi multi eſſent illi qui nō ſeruarēt:⁊ ſi de inten
tione neſcit tutiꝰ eſt ſeruare. Ubi aūt nullā cōdi
tionē habebat in mēte vel dubitat an fuerit ſim-
plex vel ſub cōditione diſtinguit. Nā ſi iuramē-
tū ſpectet tantū ad cōmodū iurantiū:⁊ media tas
vel maior pars nō ſeruat ⁊ hoc vergit in dānum
ſeruantiū ⁊ lucrū nō ſeruātiū benigne interpre-
tandū eſt quod alij nō tenent.ſed ſi ſeruātes nul
lū dānū patiuntur nō eſt tutū cōtrauenire:ſed de
nunciēt prelato:vt cogat ſeruare vel ſibi inuicē
remittere. Si vero concernit cōmodū aliorū: non
poſſunt ſibi remittere aut alijs nō ſeruātibus nō
ſeruare ſine piurio ſi ſimpliciter iurarūt: ⁊ ſi du-
bitāt an ſimpliciter vel ſub cōditione iurarūt di
mittāt incertū.ſ.nō ſeruare ⁊ ſeruēt qđ certum eſt
hoc ex illo:ſed adde qđ ſi iſta nō obſeruatio ali-
quorū talē reddit caſū ꝙ ſi a pricipio talis fuiſ
ſet nō iuraſſent nō tenētur.vt patet ex dictis titu
lo priore.§ j.cōditiōe tertia infra iuramētū. v.§
x. ¶ Tertiū. Qn̄ ſingulares perſone firmant iura-
3 mēto ſtatuta collegij ſublatis ſtatutis per ipſam
vniuerſitatē nō obligat iuramētū.ſm Joā.an.in
c.j.de his que fi.a ma.par.ca.ſꝫ Pañ. in.c. dile-
cto.de prebē.egregie diſtiguit. Nā ſi ſingulares
de collegio iurāt vt ſingulares.vera eſt opi. Jo.
an.ſicut ſi ſtatuto cauet vt nullꝰ det vocē niſi ma
triculatus:aut ꝙ nullus vadat de nocte. ⁊ iura-
uerūt ſingulari ſeruare:qꝛ hoc cōcernit obſeruan
tiā ſingulorū.ſi collegiū tollat ſtatutū nō pecca-
būt cōtrauenientes:qꝛ iuramētū erat ſtatuto acceſ
ſoriū:⁊ remoto principali remouetur acceſſoriū.

Si vero iuramētū aſtringit eos ad obſeruātiā vt
collegialiter.ſic ſine piurio cōtrauenire nō poſ-
ſunt etiā collegialiter.cauſa rationabili nō ſub-
ſiſtēte. Exēplū.vt in.d.c.dilecto.de canonicis iu
rātibus vt etiā collegialiter nō recipiāt canoni-
cos qꝛ nō eſt dubiū quod vt ſinguli nō poſſunt.
Aduerte tamē qđ ſi ſtatuētes vel eorū ſucceſſores
veniūt ſciēter cōtra ſtatutū videtur illud tollere
etiā vnico actu ſcilicet collegiali ſm Panormi.⁊
⁊ Hoſtien.⁊ Jo.an. Aduerte etiā ꝙ eo caſu quo
non poſſunt contrauenire collegialiter:intelligi
tur niſi propter fauorem publicū quia hoc intel-
ligitur exceptū.vt no. Panor.ibi.⁊ ſm predicta
intellige gloſ.in.c.in his.xj.diſtin. Aduerte etiā
quod in caſu eodem ex cauſa poſſent cōtrauenire
aliquādo autoritate propria vel ſuperioris iux-
ta dicenda infra titulo ſeq.per totū. ¶ Quartum. 4
Singuli de collegio vel vniuerſitate qui iurarūt
ſeruare multa cōtenta in ſuis ſtatutis an ſint per
iuri cōtrauenīēdo: Paul.in cle.j.de regu.diſtin-
guit. Nam ſi iurarunt ſeruare ſtatuta ſi cōueniūt
collegialiter non incidunt in periuriū quia tol-
lunt ſtatutū.⁊ cōſequēter tollitur iuramentū ſta-
tuto acceſſoriū:quod limita vt particula priore
dictū eſt:ſi vero iurauerūt ſeruare contēta in ſta
tuto.incidūt in periuriū veniendo cōtra ſine cau
ſa rationabili. Quod quidem Panor.in.d.c.di
lecto intelligit.quādo iurauerūt ſeruare conten-
ta in ſtatuto nulla habita mentione de ſtatuto:
vt puta ſi dixerunt:iuramus non recipere aliquē
qui non ſit graduatus:ſecus ſi addidiſſent ſicut
continetur in ſtatuto.quia hoc caſu videntur iu
raſſe ſeruare ſtatutum. Et idem ſentit Cardi. in
d.cle.j. Jo.autem de lig.in.d.cle.j.dicit quod in
primo membro.ſ.quādo iurauerunt ſeruare ſta-
tuta cōtraueniendo etiā collegialiter incidunt
in periuriū. Tu vero dic diſtinguendo cum Pa-
nor.vt particula priore. ¶ Quintū. Si autem ta- 5
lia ſtatuta eſſent cōfirmata ab epiſcopis aut prin
cipibus ciuitatū. vel terrarum poſſunt inferio-
res indiſtincte ꝯtrauenire dicto modo ſm Bar.
in.l.omnium.C.de teſta.⁊ in.l.omnes populi.ff.
de iuſti.⁊ iu.ſed Bal.in.d.l.omniū.tenet quod
nō. Panor.autem in.c.cum acceſſiſſent de cōſti.
concordat:quia primum eſt verū ſi ſtatutū con-
cernit principaliter fauorē ſtatuētiū.facit.c.pro
illorum.de preben.etiam ſi ſtatutū contineat ta-
lem materiam quod non valuiſſet ſine ſuperio-
re:vt idem Panormi.nota.in.c.cum.M.de con
ſti. quia confirmatio habet vim priuilegij cui
ſtatuentes tanqꝫ priuilegio poſſunt renunciare.
ſi vero concernat fauorē aliorū vel bonū publi-
cum.ſic verum eſt ſecundum quia ſuperior confir
mando videtur ſuam facere diſpoſitionem:
quia omnia noſtra facimus quibus autoritatem

impertimur. de ꝓben. ſi apoſtolice. lib. vi. ꝛ. l. ſ. C. de vete. iur. enucl. ⁋ Sextū. ſtatuta terrarum non
6 permittentia vinū aliunde allatū vēdi in ſuo territorio. i. quā diu vinū illius terre inueniat̄ tanto vel tanto precio venale: etiā ſi ſint iuramento firmata non ſunt obſeruanda ſm mo. qꝛ illicita ſunt ipſa ꝛ iuramenta cū etiam circūſcripto ſtatuto et iuramento talia facere intentione corrupta illicitū ſit. Secus ſi aliqua bona intentione ad bonū reipublice. puta quia ibi ſunt vina corruptioni obnoxia q̄ in longū tempus ſeruari nō poſſunt: que vendi nō poſſent ſi aliūde portaret̄ vinum. ꝛ ſic terra illa pateretur grauem iacturā. Quomodo autē intelligendū ſit qn̄ qs iurat ſeruare ſtatuta vniuerſitatis vide infra. §. xxiiij.

3. q6 ⁋ Tertio q̄rit̄ vtrū iuramentū factum ab aliquo ſubdito alicui obliget eū ad ſucceſſores eius cui iurat̄ ad ſucceſſorē iurantis. Et ad primū archi. poſt Pan̄. in. c. veritatis: extra eo. dicit ꝙ aut in iuramēto facta eſt mētio de ſucceſſoribus. et tūc nō cogit̄ amplius iurare lꝫ teneat̄ ſe recognoſcere libertū ſeu vaſallū vel ſubditum. de qua recognitione loquit̄. c. de longinquitate. xxij. q. ij. Aut ſimpl'r fuit p̄ſtitū nulla facta mentione de ſucceſſoribꝰ: ꝛ tūc aut fuit p̄ſtitū ſimpliciter pſonaliter et tūc ſm Hoſt. et Hoſt. cuilibet ſucceſſori iurare tenet̄. facit. l. imperialē. de phi. feu. ali. ſed cōtra hoc eſt. d. c. veritatis. et Pan̄. limitat hoc verum ſi fuit p̄ſtitū ſub noīe ꝓprio vel appoſito aliquo verbo pſonali vt promitto tibi: ſi tn̄ is cui fuit iuratū remoueret̄ a dignitate non tenet̄ iurans illi amplius ad iuramenti obſeruantiam qꝛ intelligit̄ preſtitū perſone rōne dignitatis. ꝛ de hoc eſt text. in. c. venerabilem. in fi. de elec. Aut fuit p̄ſtitū ſimpliciter ſub noīe dignitatis. et tūc trāſit ad ſucceſſores q̄ntumcūqꝫ nō fuerit facta mentio de ſucceſſoribꝰ: vt ſi dixit promitto obedire epiſcopo ſeneſi vel romano pontifici: qꝛ dignitas ex diuerſitate p̄ſidentiū non variat̄. xij. q. ij. liberti. de reſcrip. ſi gratioſe. lib. vi. et facit. c. qm̄ abbas. de offic. dele. ꝛ qd no. Bar. in. l. centeſimis. ff. de verbo. obli. Ad ſecundum dicit idem Panor. ꝙ ho. et cōmuniter doc. dicunt iuramentū non tranſire in heredē vel ſucceſſorē iurātis. etiam ſi iuraſſet pro ſe ꝛ ſuis ſucceſſoribꝰ vel heredibꝰ qꝛ lꝫ poſſit qs heredē obligare tēporaliter imo etiam nō faciendo mentionē de heredibꝰ. pactū regulariter trāſit in eos: ſpūaliter tamē nō pōt: qꝛ licet ſit honeſtum vt in ſpūalibꝰ obligationibus filiꝰ ſequat̄ voluntatē patris nō tamē eſt neceſſariū. vt tn̄. c. ſ. de ſpon. impu. et in. c. ex literis. de ſpon.

4 ⁋ Quarto querit̄ vtrū paganus iurans ꝑ falſos deos non conceſſos teneat̄. ꝛ dicit Ray. qd cū iurauit pctm̄ commiſit in iurando. ſed ſi modo non obſeruat fidē promiſſam addit peccatū pctō ꝛ cō cor. s. Tho. addens ꝙ licitū eſt recipere iuramentum eius qui paratus eſt per falſos deos iurare non tamen licet eum ad hoc inducere.

⁋ Quinto querit̄ q̄ obligatio ſit maior voti vel iuramenti. ꝛ dicit. s. Tho. ij. ij. q. lxxxix. ꝙ votum ex ſui rōne eſt magis obligatoriū. qꝛ eius obligatio ex fidelitate cauſat̄ quā debemus deo: cuius trāſgreſſio infidelitatē ꝛ cōſequēter irreuerentiā continet obligatio vero iuramenti cauſat̄ ex reuerentia quam debemus ei: ex qua tenemur ꝙ verificemus id qd ꝑ nomen eius promittimus: cuius tranſgreſſio continet irreuerentiam tantum. 5

⁋ Sexto q̄rit̄ vtrū iurās aliquid in genere oblīget̄ ad ſpeciē. ꝛ dicit Hoſt. ꝙ cū gn̄alitas obſcuritatē pariat nō videor cogitaſſe de his ſup quibus ſpecialiter iuraturus nō fuiſſem. Et ſic interpretandū eſt iuramentū ſm intentionē iurantis qn̄ ſine dolo qs iurat. Secus autē qn̄ ipſe cū dolo eſt. et ille cui iurat̄ eſt ſine dolo. Igit̄ ſi emergat caſus inopinatus. de quo ſi cogitaſſem nullo modo iuraſſem nō teneor. Satis cōcor. ray. et An. Sed adde ex Pan̄. in. c. veniēs extra eo. vbi habet̄ ſm Inno. ꝙ ſi iuramentū fuit generaliter preſtitū non extendit̄ niſi ad ea de qbꝰ cogitandū eſt: vel debuit merito cogitari: extra eo. quinta uallis: vt ſupra iuramentū. iij. §. ij. dictū eſt ſi vero fuit ſpecialiter preſtitū: recipit interpretationem ſecundū ius in foro contentioſo: in penitentiali vero ſm intentionē iurātis: ꝛ de hoc ſupra iuramentū. iij. §. ij. Per hoc aūt abſoluit̄ iſta queſtio. Quidā clericus iurauit ſtare mādato epi: q̄ precepit vt renunciaret beneficio et non appellaret. Certe ex quo non erat veriſimile ꝙ de his cogitaſſet poterat precepto non obſtante appellare. et ita determinatum fuit per docto. de rot. 6

⁋ Septimo querit̄ vtrū iuramētum per metū extortum ſit obligatoriū: puta ſi deprehenſus a latronibus iurauit ſe datur ū pecuniā ꝛ dico multa. ⁋ Primū. Secūdum ray. ſi fuit de re licita eſt obligatoriū ſecus de illicita: ꝛ idem. s. Tho. addēs quod poterit tn̄ in iudicio repetere qd ſoluit vel denūciare prelato q̄ ex iuſta cauſa hmōi obligationem poterit relaxare: etiā ſi cōtrariū iuraſſet: qꝛ tale iuramentū vergeret in deteriorē exitū: cū ſit contra iuſtitiā publicā. Intelligūt aūt qdā vt Jo. cal. et glo. xv. q. vi. autoritatem. qd in foro cōſciētie ſit hoc iuramentū obligatoriū indiſtincte. qdā vero. vt Jo. an. tenent melius qd ſit obligatorium in foro cōſcientie ſolū ſe intendebat ſe obligare: ſed in foro iudiciali hoc ſibi nō crederēt. ꝛ hoc ſequit̄ Pan̄. in. c. ſi vero. eo. tit. ꝛ eſt verius ꝛ qd talis quo ad deū nō indiget abſolutione ſi nō intendebat ſe obligare. qꝛ deus iuramentū accipit prout ex corde ꝓcedit. xxij. q. v. humane aures. In foro autē contentioſo eccleſie ſ. n. s. 7

1. di.

Roſ.iuramentũ coactũ nõ eſt obligatoriũ:quia
pſumit᷑ qꝓ qs nõ iurauerit volũtate implendi.Et
iſta eſt etiam opinio.s.Tho.ſ.qꝺ obliget in con
ſciẽtia iuramentũ coactũ.ſ.ſi erat intẽtio ſe obli⸗
gãdi nõ aũt in foro cõtentioſo. vt ptz in.iij. diſt.
xxxix.ꝛ.iiij.diſt.xxix.xxij.q.lxxxix.lxx. tertium.qõ.
xxiij.iij. ad primã. Oppoſitũ videt᷑ tenere Joã.
an.ꝛ tenet Pañ.ibi.dicẽs qꝺ iuramẽtũ nõ debet
eſſe obligatoriũ ſi qs nõ habuit animũ obligãdi
ſe:et ſic deberet pſumi ſed eccl'ia aliter ſtatuit ne
det᷑ materia allegãdi metũ:ꝛ ſic deierãdi.cũ fre⸗
quẽter iuramẽtũ interueniat in actibꝰ hoim. Sꝫ
hoc nõ bñ dr:qꝛ ſi iurauit dare latroni centũ au⸗
reos intẽtiõe nõ dandi ſed euadẽdi: in cõſciẽtia
nõ teneor ſm eundẽ Pañ. ꝛ in foro ꝯtẽtioſo pre
ſumit᷑ qꝺ eo aio iurauerim vt ipſemet dicit ꝛ con
ſequẽter ſi eccl'ia ſtatuit me dare cẽtũ: iniqꝫ agit
contra me ob reuerẽtiã iuramẽti. ꝛ ſic facit malũ
vt veniat bonũ cõtra apoſtolũ Ro.iij.Et pterea
vt dicit.s.tho.in tertio ei q vim intulit.ſ.caden⸗
tẽ in cõſtantẽ virũ nõ cõpetit actio ex obligatiõe
talis iuramẽti. Nec valet dicere poſſibile eſſe qꝺ
nõ eo aio iuraui ſed aio dãdi:qꝛ cũ hoc non con
ſtet ſi ſtatuiſſet vt darẽ exponeret ſe periculo fa⸗
ciẽdi iniuſtitiã. Caplm aũt ſi vero.ꝛ.c.verũ.que
adducit Pañ.nõ pbãt in oppoſitũ : qꝛ loquũtur
in caſu quo iuramẽtũ tenebat ex intẽtione iurã⸗
tis vel ſaltẽ cũ hoc erat dubiũ.Cal.etiã q addu⸗
cit.s.Tho.ꝓ opinione ꝯtraria cũ nõ vidit in ter
tio vbi clare loquit᷑. ꝛ in.xxij.vbi eum allegat nõ
2 intellexit ad plenũ.¶Secundũ.Jurando vero ta
lis cũ tali animo.ſ.ſe nõ obligãdi ſm eundẽ pañ.
ibi peccauit:qꝛ aſſumpſit nomen dei ſine effectu:
ſed venialiter ſi erat homo perfectꝰ alſ nõ pecca
uit ꝓ quo facit qꝺ habet᷑ in ſili. xxij.q.ij. ne quis.
ſed ego diſtinguo: qꝛ ſi in nullo ſenſu intẽdebat
facere qꝺ iurabat:vere ꝛ formaliter deierauit et
peccauit formaliter.Et ſic intellige Archi.dicẽ⸗
tem qꝺ peccauit mortaliter facit.c.querelã.de iu
reiu.ꝛ.c.illud.ij.q.v.ꝛ qꝺ no.gl.in.d.c.autorita⸗
tem.ſi vero in aliquo ſenſu intendebat facere qꝺ
iurabat licet non in ſenſu eius cui iurabat:vt qꝛ
iurauit dare centũ ſubaudiendo in animo ſuo ſi
debuero tunc non peccat:qꝛ non tenet᷑ iurare ſe⸗
cundũ intentionẽ eius cũ non ſit ſuus iudex: ſed
vtitur ſimulatione licita q lꝫ.vt in.c.vtilẽ.xxij.q.
3 ij.¶Tertiũ.Eo caſu quo iuramentũ hoc eſt obli⸗
gatoriũ ſi contraueniat qui iurauit ante abſolu
tionem a iuramento peccat:ꝛ ſm aliquos venia⸗
liter tñ pro eo qꝺ.c.verũ.eo.ti. dicit ꝓ tali trãſ⸗
greſſione non eſſe imponendã penitentiã vt pro
mortali:ꝛ hoc ſequitur ſum.ang. etiã qñ habuit
animũ ſe obligãdi:ſed Joan.cal.h.tho. archi.et
archi.et Pañ.et ſum.ro.tenent qꝺ peccet morta⸗
liter.ꝛ hoc eſt indubitatũ:qꝛ deierat.Ad ca. aũt
verũ Jo.cal.reſpõdet tripliciter.Primo qꝺ loq̃⸗
tur poſt abſolutionẽ a iuramẽto:ſed hoc non pla
cet Jo.an.ꝛ bene:qꝛ tũc cũ nõ peccet nulla eſt illi
imponẽda penitẽtia.ſcꝺo quod procedit in foro
iudiciali:ſecus in penitẽtiali.tertio qꝺ non dicit
iſtũ nõ peccare mortaliter: ſed nõ puniẽdũ tanqꝫ
pro mortali.ſ.voluntarie cõmiſſo: qꝛ metus alle
uiat culpã: et eodẽ modo videt᷑ reſpõdere Pañ.
dicẽs qꝺ ſi cõſtaret ipm habuiſſe aim ſe obligan
di deberet puniri ꝓ mortali licet non ita acriter
ſicut ſi iuraſſet ꝯtra iuramẽtũ libere pſtitũ: et ita
reſtringit.d.c.verũ.§.ceterũ.¶Quartũ.Si ſumus 4
in dubio vtrũ habuerit aim ſe obligandi necne.
dicit ſum.ang.qꝺ nõ obligat᷑ ad ſeruandũ. vt eſt
tex.in.c.qꝺ me.cau.ſed illud.c.non loquit᷑ qñ in⸗
teruenit iuramentũ in quo ſicut dicit.s.Tho.eſt
duplex pmiſſio.ſ,facta homini q nõ eſt efficax et
facta deo que ligat:qñ qs intendebat ligari : vñ
melius ſum.ro.poſt archi.ꝛ Pañ.dicit qꝺ tũc ꝓ⸗
prie loquit᷑. d.c.verũ. qꝛ in dubio pſumẽdũ eſſet
qꝺ non habuit animũ ſe obligandi:ſed qꝛ poſſet
accidere contrarium ne eccleſia daret materiam
deliberandi voluit qꝺ in dubio iuramẽtum ob⸗
ſeruaretur.ſed poſt factũ reſpectu pene eſt reſtrin
gendum in mitiorem partem vt non puniat᷑ tan
qꝫ pro mortali.¶Quintum. Predicta intelligen 5
da ſunt primo in iuramento promiſſorio nõ aũt
in aſſertorio:quia in hoc nullus metꝰ excuſaret
a mortali iurantem falſum.xxij.q.v.ita ne. et.s.
Tho.iij.diſt.xxxix. Et ſecundo intellige de metu
cadente in conſtantem virum ſecundũ glo. in.d.
c.verum.et.s.Tho.in tertio diſt.xxxix.q.ſ.ar. iij.
q.ij.leuis autem metus non excuſat.

¶Octauo q̃rit᷑ vtrũ iuramẽtum extortũ dolo ſit 8. q.
obligatoriũ:ꝛ dicit arch.poſt pañ.qꝺ ſi cõtractꝰ
ſuper quo preſtat᷑ eſt alias reprobatꝰ fauore ipſiꝰ
iurãtis tale iuramẽtũ nõ eſt obligatoriũ: ꝛ caſus
eſt in.c.cũ cõtingat contrario litere:vbi dicit᷑ qꝺ
mulier cõſentiẽs alienationi rei dotalis ꝛ iurãs
nõ cõtrauenire vbi nõ ſuperuenit dolus nec me⸗
tus nõ eſt audienda.ſ.quo ad relationẽ iuramen
ti vel annullationem cõtractus.Ergo ſi interue⸗
nit dolus ſecus eſt:quia text.excipit dolum:et ſic
etiã in.c.ij.de pac.lib.vſ.ꝛ.c.licet.e.ti.ꝛ lib.et in
aut.ſacramenta puberũ.Et idem dicendum cum
interuenit metus.Ex quo eñ talia iuramẽta cõ⸗
tra legẽ ſunt nõ ligãt niſi ſint volũtaria omnino:
quod etiam tenet Bar. Tutius tamen eſt ſi peta
tur abſolutio:ſed primũ verius. Si vero iuramẽ
tum nõ venit contra diſpoſitum a iure ꝛ interue
nit dolus ſubdiſtingue. Nam aut tantus eſt do⸗
lus quod excipit mentem iurãtis puta : quia ceſ⸗
ſante dolo nullo modo ſe obligaſſet: ꝛ tunc non
ligat iuramentũ: ꝛ poteſt contrauenire nulla ex⸗
tante abſolutiõe.ar.per id quod no. Jo.an.ij.

vnico.de ꝯmo.Et ſic intellige ſede.conſi.cxciij. vbi hoc expreſſe ſentit ponendo terminos in minore.xxv.annis.ꝛ in muliere ſeducta a fratribus hereditati pr̃ne renunciãdo q̃ valebat lõge plus q̃ꝫ habuit in dote:quod eſt notãdũ ꝑ limitatiõe. c.ſcdi.de pac.lib.vj.ſ.qð nõ ꝓcedat qñ dolꝰ dedit cãm ꝯctui qꝛ vbi dolus dat cãꝫ ꝯctui excludit voluntas.l.j.ff.de dolo.ꝛ iuramentũ non obligat vltra intentionem iurantis.extra eo veniens.

9 ¶ Nono q̃rit vtrum obliget iur̃m factũ ex ĩpetu iracũdie:ꝛ dico pð Pañ.in.c.ſicut ex lr̃is.de iureiur.ꝛ ſum.ang.ac roſ. atribuunt Joã.an.in.d.c.qð iur̃m factum calore iracũdie nõ obligat:qð q̃deꝫ deñi.d.an ꝛ oẽs p̃dicti limitãt qñ calor fuit tãtꝰ quod q̇s de libertate illud iur̃ꝫ nõ feciſſet qꝛ cũ ꝓcedãt de pari votũ ꝛ iur̃ꝫ:vt no.i.c.j.ꝛ.ij.de iureiu.ſicut in voto ſm ſanct. Tho.deliberatio requirit ita ꝛ in iur̃o.Sed ego dico qð Jo.an.ibi loquitur de iuramẽto monachi iurãtis nõ redire ad clauſtrũ:ꝙ nõ ſolũ fuit ex iracundia ſꝫ etiã de ſe temerariũ ꝛ illicitũ vt ibi pꝫ in tex.Et ꝙ predicta limitatio eſt ꝯ mẽtem eiuſdẽ Jo.an.q̇ in.c.dudũ.de cõuer.cõiu.vr̃ limitare qñ tãtus eſt calor ꝙ hõ nõ aduertit plene dicẽs ꝙ votum emiſſum calore iracundie nõ obligare verũ eſt qñ eſt talis ꝛ tãta turbatio ꝙ ſapit quandã mẽtis alienationem ex multo furore:al̃s votũ ex iracundia obligat:qꝛ ea q̃ in ſe ſunt bona non indigẽt deliberatione:intellige lõga ꝛ multa:vt in dubijs cũ hec ſubito fieri poſſint.Eſt etiã dicta limitatio ꝯ **ꝯ dicentem quod qui ex impetu iurauit quod deliberate non iuraſſet ſeruare tenetur ſi licitum eſt : ꝛ ſic etiam ſentit ſumma confeſ.ꝛ ſum piſ.et Archi. Nec valet predictorum fundamentum: quia deliberatio dupliciter ſumitur aliquando.ſ. pro concluſione conſilij que aliquando pene repente etiam in homine paſſionato fit et iſta eſt que in voto et iuramento requiritur : aliquando vero ſumitur pro concluſione predicta facta animo quieto : et iſta in predictis non requiritur vt patebit ex dicendis infra votum.ij.§.xiij.Et iuxta hec intellige quod iuramentum ex abrupto id eſt ſine deliberatione factum nõ obligat ſecundũ Archi.poſt Panor.quẽ refert:quia nõ habet in ſe cõſenſuꝫ:lꝫ peti poſſit abſolutio ad cautelã.

10 ¶ Decimo q̃rit vtrum obliget iuramentũ vergens in diſpendium proprie ſalutis corporalis: ꝛ dicit Pañ.in.c.ſi vero.eo.ti.qð nõ.qꝛ ſicut nõ valet iuramentum tendens in mortem alterius xxij.q.iiij.c.j.ita ꝛ fortius valere non dꝫ ſi tendit in propriam vt in.c.ſi nõ licet.xxiij.q.v. Hoc limitat glo.in.d.c.ſi vero.quando directe vergit in mortem ſecus ſi occaſionaliter ſicut qui iurauit ſtare rome de menſe augu.tenetur ibi ſtare:qꝛ licet multi moriant̃ non tamen ſemper. Hanc etiã limitationeꝫ limitat Jo.an.verũ niſi ex imminenti infirmitate vel cõplexione iudicaret ſic iurans ex tali mora moriturꝰ.Et ſic collige ex dictis eiꝰ qð ſi ex qualitatibus veriſimiliter preſumitur de morte non obligat.Et ſimiliter dico ꝙ non obligat iuramẽtũ quãdo cedit in mutilationẽ: qꝛ nemo mẽbrorũ ſuorũ eſt dñs.l.liber hõ.la.ſ.in.pri.ff.ad.l.aq.qꝛ iteꝫ ſi a principio talis caſus affuiſſet iur̃m fuiſſet temerarium.vnde tali caſu emergente temerariũ eſſet illud obſeruare.Predicta tamẽ limita niſi mors aut mutilatio infligenda eſſet ex iuſtitia qꝛ tũc nõ poſſet q̇s fugere ꝯ iur̃m.vt.s̃.accuſatio.§.vlt.Ex predictis inuehit pañ.ꝯ cartuſienſes dicens qꝙ ſi a peritis medicis diceret̃ fratrem cartuſienſis ordinis nõ poſſe aliter mortẽ euadere niſi per eſum carnium nõ obſtante regula aut voto deberet carnes cõedere:qꝛ ſicut iuramẽtũ ita ꝛ votũ non ligat ꝓpter periculũ mortis ꝛ cũ paribꝰ paſſibus ambulãt.vt no.in.c.j.ꝛ.c.debitores.extra eo.et.c.lꝫ.ꝛ.c.magne.de vot. Fert̃ tamẽ ꝙ magiſter rax.de villa noua fecit tractatũ in quo cõcluſit vitam poſſe reſtaurari ſine eſu carnium:dicens ꝙ vinum mediocre maxime aromaticum ꝛ vitella ouorum mediocriter mollia que acutiſſima digeſtione conuertuntur.i.laudabilẽ ꝛ multum ſanguinẽ.ſunt ad hec magis cõpetentia q̃ꝫ carnes.Et certe ſi hoc eſt verũ ceſſat primũ dictũ:ſꝫ vbi ex circunſtantijs medici dicerẽt ꝯriũ procederet dictũ meũ.Item poſſet cõtingere qð infirmo oua eſſent faſtidio ꝛ horrori.ꝛ ꝙ nõ poſſet illa capere.quo caſu indubie illud eſſet tenenduꝫ:qꝛ neceſſitas excuſat ab oĩ pctõ.vt in.c.ij.de ob.iciu.hec ille.Unde cartuſiẽſes indiſtincte nõ reprobat ſꝫ tantũ in caſu:ꝛ meo iudicio bñ dicit.

¶ Undecimo queritur vtrum obliget iuramentũ factum contra bonos mores naturales puta quia 11
prebet occaſionem delinquendi:ꝛ dico quod nõ vt in.c.quemadmodum de iureiur.ꝛ in regu.nõ eſt obligatorium.de regu.iur.lib.vj.Sicut ſi vir iurat non agere contra vxorem rerum amotaruꝫ non valet vt.ff.de pac.do.l.conuenire.quia prebetur mulieribus occaſio furandi. Similiter qui iurauit non d nunciare aliquem non tenet̃: quia eſt contra bonum anime delinquentis ꝛ charitatis.ij.qõ.j.ſi peccauerit.ꝛ de iudi.nouit.ꝛ facit.l.ſi vnus.§.pacta.ff.de pact. Hoc tamen exemplum limitat Hoſtiẽ. verum eſſe.ſ.quod non tenetur: niſi quando vellet denunciare ſolum propter cõmodum proprium:quod non licet. Et facit cap.ad noſtram.el.j.de iureiur.ſed oportet denunciare vel agere propter bonum commune principaliter:ꝛ ſic ſecũdario propter proprium:quod intellige in iniurijs:quia ad vitandum intereſſe rerum non eſt peccatum querere ſuum in iudicio: argu.dictorum ſupra accuſatio.§.vj.

¶ Duodecimo queriẗ vtrum obliget iuramentũ
ↄ iuramentũ prius factum: ⁊ dico primo qđ non
vt in.c.ſicut ex literis: de ſpon. ⁊ in.c.quanto de
iureiu. ⁊ in cap.intellecto.eo.titu.qđ hoſt. Inno.
et Panoꝛ.in.d.c.ſicut intelligunt etiam ſi ſit pro
miſſio quãuis poſtmodum Inno. videatur tenere
contrariũ in.c.veniens. de iureiu.ſed non eſt ve⸗
rum per.c.iuramenti.xxii.q.v. Dico ſcđo qđ actus
geſtus contra primum iuramentũ non eſt ipſo iu
re nullus indiſtincte: ſ ſcđm panoꝛ.in.d.c.intel⸗
lecto.ſi actus dependet a mera volũtate iurantis.
puta qꝛ nullo iure ꝓhibeẗ:ſic tenet:vñ ſcđm Inn.
in.c.dilecto.de preb.ſi quis iurauit non alienare
librum et tamen alienauit tꝫ alienatio lꝫ ſit per⸗
iurus ⁊ facit.c.vltima voluntas.xiii.q.ii.in gloſſ.
vbi tangitur ꝙ qui iurauit non mutare teſtamen
tum ſi mutat tenet ſcđm:lꝫ ſit periurus:niſi in ca⸗
ſu alicuius conditionis ſubintellecte excuſantis.
Ho.tamen in.c.cum marte.de cele.miſ.tenet nõ
valere ſcđm teſtamentũ ſed Ioã.an.in reg.qđ ſe
mel.lib.vi.tenet illud valere:qꝛ nullo iure caueẗ
qđ ſit nullũ factũ per qđ fit contra iuramentum:
quod verum eſt quando actus dependet a mera
facultate iurantis. Si vero ab ea non dependeat
puta quia interdicitur a lege fauoꝛe ipſius iuran
tis. Exemplum in muliere ⁊ minoꝛe qui alienare
non poſſunt:vel alium contractuꝫ facere ſine cer
ta ſolennitate:tunc actus etiam iuratus contra
primum iuramentum non valet ipſo iure:et ſic in
telligo gloſ.in.cap.licet de iureiur.lib.vi. ⁊ ratio
eſt quia actus ſine iuramento erat ipſo iure nul⸗
lus obſtante legis pꝛohibitione: ratione autem
iuramẽti ſuſtineri non põt:qꝛ iam obligauerat ſe
deo per pri⁹ iuramentũ:⁊ ſcđm fuit illicitum. Et
idem dic quando actus pꝛohibetur rõne publice
vtilitatis. ⁊ iſte eſt caſus.c.intellecto. Igiẗ dic qđ
ſi lex ſeu ſtatutũ nõ reſiſtit actui iurato:ſi contra
rium fiat actus non eſt ipſo iure nullus:ſecus ſi re
ſiſtit:et ita tenet archi.in.capitu.ſi a ſede.de pre
ben.lib.vi.gaſpar.de cal.in.c.cũ contingat.de iu
reiur. ⁊ ſpe.de emptio.et vendi. Quod nota pro
cautela mulierum timentium ne iudicanẗ ad ali⸗
qua facienda in ſuum pꝛeiudicium. Iurent enim
pꝛius in manibus alicuius coꝛam teſtibus ſe nol
le tales alienationes vel renunciationes facere
dummodo quando contrarium faciunt intendat
non facere contra iuramentum pꝛimum id eſt nõ
effectualiter renunciare:ſed ſolum verbaliter qꝛ
ſic non erunt periure eo caſu quo non tenentur
iurare ſecundum intentionem exigentis iuramen
tum de quo ſupꝛa iuramentum.iii §.ii.dictum eſt.
13 ¶ Decimo tertio queriẗ vtrum obliget iuramen
tum quãdo is cui frangit fidẽ iuranti: ⁊ dicit Pa
noꝛ.in.c.peruenit.el.ii.de iureiur.qđ quãdoque
due obligationes reſpiciũt ſe adinuicẽ: puta pro
miſſi equũ pp ꝙ alius ꝓmiſit mihi centũ ⁊ ſi ego
nõ ſeruo ꝓmiſſum nec ille tenebiẗ mihi de cẽtũ: ⁊
ſic intellige illud frãgẽti fidẽ.ff. ꝓ ſo.l.ſi conuenerit
xxii.q.ii. ſi infidelis.ff.de inof.teſ.l.inſtituta.C.
de pac.l.cum ꝓponas.la.ii. ⁊ ſic intelligit.d.c.pue
nit. ⁊ .c.cõſtitut⁹.de pe. Et idẽ dico qñ cõditiõaľr
ꝓmiſi puta iuraui ire romã ſi dederis centum ſi
nõ das non teneoꝛ:qꝛ ꝓmiſſio mea non purificaẗ
niſi a tẽpoꝛe exiſtẽtis cõditiõis.l.cedere diẽ.ff.de
vb.ſig.inſti.de vb.obl.ii.ex ↄditiõali. Et ſi is cui
iuraui nõ implet ꝓmiſſuꝫ ex aliqua neceſſitate:pu⸗
ta qꝛ nõ põt nihilomin⁹ ego nõ teneoꝛ ad iuſꝫ fa
ctũ ꝓpter illud: ⁊ hoc tꝫ.do. Ant. ⁊ Panoꝛ.in.c.
ſicut.el.iii.de iureiu. ⁊ plꝫ lꝫ alii teneant ſolũ me
nõ teneri qñ alius ex negligẽtia aut volũtate nõ
attendit. Quãdo aũt obligatiões nõ referunẗ ad in
uicẽ ſed ad diuerſa:puta ꝓmiſi tibi ſimpľr centũ:
⁊ nõ ex hoc ſed ſimpľr ꝓmiſiſti mihi aliquid face
re: ⁊ tunc lꝫ ego nõ implcã ꝓmiſſum tñ tu teneris
qꝛ nõ pꝛomiſiſti mihi rõne mee ꝓmiſſiõis ſed ſim
pliciter: ⁊ de ſpecie ad ſpẽm nõ fit cõpenſatio: vt
no.in.c.ii.de depo. Et hoc tenuit Cyn.in.d.l.cũ
pꝛoponas. ⁊ ſic intellige.c.noli.xxiii.q.i.vbi dici
tur qđ hoſti.ſeruãda eſt fides. Nec obſ.c.qđ deo
patri.xiiii.q.v.de voto viri ⁊ mulieris: vbi lꝫ al⸗
ter frangat:alter tñ teneẗ ſeruare qꝛ ibi quilibet
eoꝝ ſimpliciter vouerat deo:nõ cõditiõaliter: ⁊
ei eſt obligat⁹:ſecꝰ ſi cõditiõaliter ſaltẽ tacite:vt
qꝛ ſi hoc cogitaſſet nõ vouiſſet:qꝛ ſic nõ tenetur
per ea que dicta ſunt ſupꝛa iuramentum.iii §.ii. 14
¶ Decimoquarto queritur vtrum obliget iuꝛm
quando mandatũ legis aut ſuperioꝛis ↄtriũ vult
et dico quod non. Exemplum ſi iuraui dare tibi
decem et iudex ex aliqua legitima.cauſa hoc in⸗
hibet:vtiq̃ non teneoꝛ:de cenſ.ſignificauit.l.fi.
ff.qui ſatiſda.cog. Itẽ ſi fuiſti excõmunicat⁹ poſt
iuramẽtũ tibi factũ de aliquo tibi dãdo:nõ teneoꝛ
vt.ã.excommunicatio.tertio.in pꝛinci.effec.xiii.
Item excommunicatio. v.§.iiii. dub. xii. Unde
in omni iuramento ſubintelligitur ſaluo iure ſu⸗
perioꝛis vel alterius ſecundũ Ioan.andr.in.d.c.
quemadmodũ.extra eo. ⁊ facit.c.veniens.eo.tit.
¶ Decimoquinto queritur vtrum obliget iura⸗ 15
mentum in alterius pꝛeiudicium: vtputa ſi iurẽt
canonici quod ſi quis eoꝛum efficiatur epiſcop⁹
ſeruabit quedam in pꝛeiudicium epiſcopalis di⸗
gnitatis: ⁊ dico quod non vt in.c.ſicut ex noſtris
de iureiur. Et idem ſi cardinales iuraſſent in pre
iudicium ſedis apoſtolice:quia aſſumptus in pa
pam non teneretur. Et idem ſi vir iurauit nõ ſta
re cum pꝛopꝛia vxoꝛe pꝛopter odium quia non te
netur:imo nec etiam ſi pꝛopter continentiaꝫ:ſed
eo caſu tenetur reddere licet exigere non poſſit
quia illud eſt ſolum pꝛeiudicium ſuum ⁊ hoc vi⸗
detur tenere Hoſ. Tancre. Goff. ⁊ Io.an.ꝓ quo

vide gloſ.in.c.tua nos.de iureiur. Et idem ſi iu-
rauit in preiudiciū alteri⁹ cuius poteſtati ſubij-
citꝰ:puta ſi vxor iurauit peregrinationē vel abſti
nentiam:ſimiliter ſeruus monachus et huiuſmo
di:vnde implere non poſſunt cum eis a ſuperio-
ri contradicitur:de quo infra votum.iij.§.iij. Et
idem cum quis promiſit tenere ſecretum quia nō
tenetur quando eſt alteri nociuum quin poſſit
et debeat reuelare his qui poſſent prodeſſe ⁊ nō
obeſſe.xxij.q.v.hoc videtur. et ſentit gl.in.c.ego
de iureiu.aut ſi producaꝰ in teſtem:qꝛ ſm Inn.o
in.c.qualiter et quādo.el.ſ.de accu.tenetur dice
re etiam ſi cogitaſſet de hoc quādo iurauit.et fa
cit.c.quia plerique.de offi.or.lib.vſ.et.c. conſtitu
tus.el.ſ.de teſti.⁊.c.olim.de accu. Si tamen is q
exigit iuramentum ab aliquo de veritate dicen
da ſit homo ferus de quo veriſimiliter preſumi-
tur quod procedit ordine iuſtitie nō ſeruato:ſic
non tenetur reuelare qd ſcit etiā ſi poſſet proba-
re. Et ſimiliter quāuis nō ſit crudelis ſed qui p-
cedet ordine debito: nō debet ei reuelari ſi pro-
bare non poteſt.ſ. in iudicio. ar.c. ſi peccauerit.
ij.q.ſ.⁊.xx.q.vij.plerūque.ſm Rodo.illis tamē qui
poſſunt prodeſſe non obeſſe teneretur ſi iurauit.
xx.q.v.hoc videꝰ. Et idē de eo q iurauit nō pre-
ſtare auxilium tali. quia intelligitur iniuſte ſm
Jo.an.all'.c.petitio.de iureiur.et.c.ſ. de his que
fi.a ma.par.ca.⁊.c.grauē.de except.pre. ⁊ ſi etiā
iuraſſet de iuſto auxilio nō dādo nō tenetur. qꝛ
iuramentū non ligat ad illicita et contra ius.d.
c.quāto.eo.tit. Et idē de eo qui exiſtēs in digni-
tate ⁊ alienans bona iurat non reuocare:qꝛ non
teneꝰ:vt in.d.c.intellecto eo.ti.qꝛ eſt in pͥiudiciū
alterius.ſ.dignitatis.c.cū contingat. in fi.eo.ti.
et.c.ij.de pac.li.vſ. Et hoc tenet etiā ſi nō iuraſſet
prius nō alienare.lꝫ glo.ſentiat oppoſitum. d.c.
intellecto.per pͥdicta:ſed limita in notabili alie-
natione:per quā dignitas notabiliter lediꝰ: ſec⁹
in re modica:qꝛ propriū eſt principū donare: de
dona.c.ſ.et in iuramento facto a prelato : de nō
alienando niſi conſulto papa nō debet fieri rela
tio ad alienationē modicam:qꝛ iuramentum nō
extendiꝰ ad veriſimiliter non cogitata.capi.ve-
niens.eo.titu.et conſentit ſede.conſi.cau.

16 ¶ Decimoſexto queriꝰ vtrū obliget iuramētum
factū ꝯtra legē poſitiuā aut cōtra ſtatutū:et dico
multas de hoc fuiſſe opiniones:vt recitat Paſi.
in.c.cū contingat.de iureiuran.tā hoc videꝰ ve-
rius. Nā aut lex poſitiua ſeu ſtatutū aliqd phi-
betur pͥpter bonos mores naturales conſeruan
dos:⁊ tunc nō valet iuramentū : vt in reg.nō eſt
obligatoriū.de reg.iur.lib.vſ.ſicut iuramentum
mulieris q viuēte viro dedit fidē adultero de cō
trahendo poſt mortē viri qꝛ ſic lex eſt indiſpenſa
bilis ⁊ inuariabilis.v.diſtin.in prin.⁊ octaua di
ſtinctione.q contra.ſecus in bonis morib⁹ ciui-
lib⁹:qꝛ iuramētū valet ꝯtra eos de pigno.ſignifi
cāte.vbi valet iuramentū cōtra pactū legis com
miſſorie. Aut lex ſeu ſtatutū fundaꝰ ſup bono pu
blico pͥncipaliter:⁊ ſic nō tenet iuramentū:qꝛ pa
ctis vel iuramētis priuatorum ius publ.cum re-
mitti non pōt: ad qd.l.ius publicum.ff. de pact.
Aut lex ſeu ſtatutū non fundaꝰ in bonis morib⁹
naturalib⁹:nec ſup bono publico principal'r ſed
in odiū aliquorꝫ:⁊ ſic tenet iuramentū qñ pōt ſi-
ne diſpendio ſalutis impleri lꝫ nō ſine diſpēdio
rerū corporaliū:vt in.d.c.ſignificante.⁊ in.c.de-
bitores.de iureiu. Idē dicendū eſt qñ lex eſt fun-
data pͥncipaliter ſup fauore priuato: lꝫ ꝯñr ⁊ ſe-
cundario ſuper publica vtilitate:qꝛ iuramentum
ligat:⁊ eſt iſte caſus pͥprie.c.fi.de pac. libr. vſ.et
hoc qñ non cōtinet aliquā turpitudinē ꝯ bonos
mores naturales:nec ex parte iurātis: nec ex par
te materie ſuper qua iuramentū preſtaꝰ.nec con-
tra bonū publicū principal'r. Et rō quare teneat
iuramentū in iſtis duobus caſib⁹ eſt:qꝛ iurando
non peccauit:qꝛ talis lex eſt potius priuilegiati-
ua q̄ pͥceptiua:ideoque eius cōtrariū nō eſt in diſ-
pēdiū ſalutis eterne ſꝫ ſolū rerū tpaliū: aut ſi pec
cat tranſgrediēdo: tñ poteſt ſeruari ſine peccato
ideoque tenet iuramentū:de iureiu. et ſi xp̄s.iūcto
§.illicitū.xxij.q.iiij. Sec⁹ aūt qñ eſſet ꝯtra bonos
mores naturales.vel ius publicum principaliter
qꝛ ſine pctō ſeruari nō pōt. Actus autē geſtus cō-
tra legē vel ſtatutū : principaliter fundatū ſuper
fauore vel odio priuato.iuramēto ita firmaꝰ qd
etiam obligat heredes ſm cōem opinionē:vt di-
cit Paſi.in.d.c.cū cōtingat.qꝛ iuramentū confir
matoriū validat actū inualidū:⁊ ex illo oriꝰ actio
vt in auꝰ.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.vē.quod
limita niſi dolo vi aut metu ſit iuramentū extor
tū:vt in.c.cōtingat.eo.ti.⁊.c.lꝫ.eo.li.vſ.⁊ in.c.ij.
de pact.li.vſ.⁊.d.auten.ſacramēta. ſecus autē in
ſacramēto introductorio obligationis: puta iuro
dare tibi centū nulla cauſa pͥcedente:qꝛ iſte non
eſt modus inducēde obligationis:niſi in liberto
vt in.l.iuriſiurādi.in prin.ff.de ope.li.⁊.l.fi.ff.de
li.cā.⁊ ibi guil.de cu.et bar.in.l.iuſiuran.la.ij.ff.
de iureiu. Et ideo nō ligaret heredē de iure ciui
li ſed de iure canonico ſi fuit in culpa nō implen
di:et iuramētum erat ſimplex puta iurauit dare
decē:et penituit de peccatis ſuis: vñ credo q te-
neaꝰ p id qd dixi.ſ̄.hereditas.iij.§.vij. ¶ Si autē
in.d.l.vel ſtatuto fundato ſup priuato bono vel
odio dicaꝰ qd non valet cōtractus nihilominus
valebit ſi interponaꝰ iuramentū. et facit qd not.
Inno.in.c.ij.de reg.vbi dicit qd in iſtis ſpiritua-
libus ius naturale preferꝰ poſitiuo. Si vero in
ſtatuto addatur qd ſi ſeruata nō fuit ſolennitas
debita:preſumitur dolus vel alia illicita cauſa:

adhuc tñ ligat iuramentũ ſi conſtat cõtractũ eſſe
verũ ⁊ nõ ficticiũ aut doloſum quo ad ipſum mi-
norẽ et hmõi: ꝑ quo fit: ⁊ hoc tam in foro aīe vbi
credit̃ ꝑ ſe ⁊ ꝯtra ſe vt i.c.ſignificaſti.e.ſ. de ho
mi.⁊ no.in de.ſ.de pe.q̄ etiã in foro contẽtioſo:
qꝛ ceſſat rõ ſtatuti. Si vero fuerit dolꝰ vel fraus
tũc ſi ſtatuto ſuberat cã ꝑſumendi dolũ: vt qꝛ cõ
muniter in loco decipiebantur doloſe minores
tũc ſaluabit̃ opinio Bar.⁊ Bal. et alioꝝ tenẽtiũ
iuramentũ nõ valere: qꝛ non tollit ꝑſumptionem
ſtatuti legitime inductã: ſed ſecus ſi ſtatuto non
ſuberat cã preſumẽdi dolũ: qꝛ tũc ligat iuramen
tum. ¶ Sed pone ꝙ epũs ſtatuerit quelibet clericũ
abſentẽ infra certam diẽ reuerti ſub pena excõi-
catiõis: clericus aũt de licentia epĩ iuerat ad ſtu
diũ: ⁊ iurauerat creditori ſuo non recedere ante
eiꝰ ſolutionẽ. Querit̃ an obliget iuramẽtum vel
ꝓceptũ ſupioris aut legis: et dico videri idẽ iu-
ramẽtũ eſſe nullũ: qꝛ ꝯtra obediẽtiã ſupioris ſer-
uari nõ põt ſine interitu ſalutis. d.c. cũ ꝯtingat.
et.c.ij. de pac.li.vj. ſed tñ in rei veritate tenet: qꝛ
dicit Pañ.in.c.veniẽtes.de iureiu. et eſt dictum
Jo.an.in mer.in regula.in malis ꝓmiſſis. li. vj.
qđ ex quo cũ licẽtia epĩ fuit in ſtudio.⁊ ꝑ neceſſi
tate ſtudij debitũ ꝯtraxit: vĩ ſe obligaſſe cũ licen
tia epĩ: qꝛ vno cõceſſo cõcedunt̃ oĩa ſine quibus
illud non hꝫ effectũ.de off.dele.c.ꝓterea.⁊.c.pru
dẽtiã.⁊.l.ad rem mobilẽ.⁊.l.ad legatũ.ff.de pro
cu.⁊ ſic recedere non dꝫ ſed ſeruare iuramẽtum.
Secus vero ſi ſine licentia epĩ adiuit ſtudiũ: vel
nõ ꝑ neceſſitate ſtudij ſed pro laſciuia debitum
cõtraxit: qꝛ tũc nõ valet iuramentũ cõtra obediẽ
tiam ſuperioris. Idẽ dico in patre reuocãte filiũ
qui predicto modo iurauerat: et idẽ de quolibet
ſubdito. Et facit ꝓ mercatoribꝰ qui cõtra ꝓhibi
tionẽ ſuorũ dñorũ vadũt ad certa loca prohibi-
ta ſm qđ ꝓhibere poſſunt. vt in.l.fi.⁊ qđ ibi not.
ff.de decre.ab or.fa.⁊.l.mercatores.C.de cõmer.
et mer.l.relegatorum.ff.de interdi.et re.et qđ ibi
not. qꝛ ad ſtandum ibi ſe obligare nõ potuerunt:
niſi ſuperiores tacite vel expreſſe conſentiant.

17 ¶ Decimoſeptimo q̄ritur vtrũ obliget iuramen
tum poſitũ ſup cõtractu ſimulato: ⁊ dico qđ Pa-
nor.in.d.c.cũ contingat. diſtinguit. ¶ Nã aut ſi-
mulatio eſt de cõſenſu vtriuſq; partis tã ſup con
tractu q̄ ſup iuramẽto. ⁊ tũc ſi ex iuſta cauſa pu-
ta ex iuſto timore: vel qꝛ indigebat mutuo conce
pit pignus in forma venditionis vt creditor lu-
craret̃ fructus. et ſic nõ obligat iuramentũ: qꝛ de
fuit cõſenſus. ⁊ fuit iuſta cauſa ſimulandi: ad qđ
c.ſ.qđ met.cau.⁊.l.fi.C.de non nume.pecu. Si ve
ro fit ex cauſa iniuſta. puta cauſa fraudãdi gabel
las vel aliter ad deceptionem proximi ſimulauit
vnũ ꝯtractũ eſſe aliũ ⁊ iurauit ſingula cõtenta in
inſtrumento vera: tunc eo ipõ eſt periurus: quia
ſimulatio intentionis ex iniuſta cauſa non excu-
ſat: vt not.in.c.interrogaſti. xxij. diſti. ſicut ille
qui prece vel precio depoſuit falſuꝫ.c.ſ.de crimi.
fal. ⁊ volẽs cõtrauenire nõ debet audiri ſed ſi iu
raſſet ſolũ nõ cõtrauenire illi cõtractui quẽ ſimu
labat in deceptionẽ populi: licet grauiter pecca-
uerit iurãdo in damnũ ꝓximi tñ non obligat̃: qꝛ
defuit conſenſus: vñ reſpectu dei nõ exigit̃ abſo-
lutio a iuramẽto ar.ca.tua.de ſpõ. ſed in foro cõ-
tentioſo compellit̃ obſeruare: nec auditur volẽs
allegare turpitudinẽ ſuã: et hoc verũ in quãtũ eſt
ſolũ in preiudiciũ ſuũ ⁊ non imminet periculum
aīe. ¶ Aut ſimulatio ſolũ erat ſup cõtractu ex par
te vtriuſq;: ſed iuramentũ interuenit ne agat̃ con
tra tacite vel expreſſe: ⁊ hoc ne cõtractꝰ fenerati-
tiꝰ detegeret̃: ſicut ſi pignorauit qs res et tamen
ſimulauit vẽdere: vt mutuãs faciat fructus ſuos:
et iurauit nõ detegere ſꝫ ſeruare pignoratitiũ cõ
tractũ: ⁊ tũc obligat iuramentũ: et perinde eſt ac
ſi iuraſſet ſoluere vſuras: ⁊ facit qđ no.C y.in.l.ſi
ex cautiõe.C.de nõ nume.pec. vbi cõcludit qđ iu
rans nõ opponere exceptionẽ de nõ nu.pec. obli-
gat licet ſimpliciter renunciatio non valeret. In
foro tñ aīe ſi non habuit intẽtionem obligandi
ſe nõ teneretur vt dictum eſt. ſ. iuramentum.iij.§.ij.
¶ Aut ſimulatio eſt de vno contractu ad aliũ cõ-
tractum qui ſine peccato ſeruari nõ põt vt cõtra-
ctus ſimoniacus: licet cõcipiat̃ ſub alio cõtractu:
et tunc iurans ſcienter peccat mortaliter. ⁊ tenet̃
non ſeruare. xxij.q.iiij. per totum. Aut ſimulatio
fuit ex parte iurantis tantum: ſuper contractu ſo
lum ab eo ſimulato: vt qꝛ aliud gerebat i corde:
aliud in verbis: vel vſus eſt verbis duplicibꝰ cal
lide iurando: et tunc ſm Panor. ibi intelligitur
ſm intentionẽ recipientis et ſic deus videtur re-
cipere.ij.q.v. quacunq;.⁊.§. ex his omnibus. ⁊ ſic
ligat iuramentum ſcdm diſtinctionem de qua ſu
pra iuramentum.iij.in principio.et.§.ij.

¶ Decimooctauo queritur vtrum obliget iura- 18
mentum ſi ſuperueniat impoſſibilitas: vel ne-
ceſſitas aut magna difficultas: et dico quod nõ.
Nam de impoſſibilitate dicit̃ impoſſibiliũ nul-
la eſt obligatio. ff. de regu.iur. de neceſſitate ve-
ro et magna difficultate dicunt doc.in cap.que-
relam.de iureiur. et in.c.breui.eo.ti. qđ excuſat a
periurio. ratio: qꝛ deus reſpicit animum non ma
num. xxij.q.v. ſi quid inueniſti. et facit.l.fi.ff. qui
ſatiſ.cog. Unde dicit inno.in.c.venerabilem. de
elec. ꝙ vrgente neceſſitate poteſt quis ꝓpria au-
toritate frangere iuramentum: ſi nõ poteſt habe-
ri ſupior a quo petat̃ abſolutio. xſ.qõ.iij. anteceſ-
ſor. Et ſi tẽpore iuramẽti credebat ſe iurans non
poſſe implere vel nõ habebat probabilẽ cauſam
credẽdi qđ poſſet implere ſm Hoſt. peccauit mor
taliter iurando: quia defuit in primo veritas: in

ſcđo iudicium: ꝛ ſic eſt periurus: ſecus ſi probabi
liter credidit ſe facere poſſe infra votum.ij §.j.
19 ¶ 19. querit̃ vtrũ obliget iuramentũ qñ quis nõ
habuit aĩm obligandi ſe cũ iurauit: puta quis do
lo inductus iurauit qđ oĩno nõ iuraſſet niſi dol⁹
fuiſſet ꝛ dico ꝙ nõ etiã ſi dol⁹ veniret re ipſa: fa
cit.l.tres fratres.ff.de pac.ꝛ.l.ſi ſoror.C.de col.
ꝛ fede.conſi.xcv. vbi determinat filiam minorẽ
ſeductam a fratrib⁹ que renunciauit bonis pater
nis: credens ꝙ non valeãt multo plus ꝙ̃ ſua dos
non obligari iuramento qñ multo plus valebãt:
qꝛ vbi dolus eſt excludit̃ volũtas.l.j.ff.de dolo.
Tenet etiã.s.boñ.vbi.ſ̃.q.iij.ar.j. ꝙ vniuerſal̃r:
non obligat iuramentũ ſi iurãs aĩm ſe obligandi
non habuit ꝫ tamẽ indemnitati ꝓximi ſatiſface
re ſi eum doloſe decepit ſꝫ Richar.eadẽ di.ar.j.
q.ij. An autẽ peccet mortaliter iurando.dic vt.ſ̃.
20 §.vij.facit.c.veniens.ꝛ.c.quintauallis.extra eo.
¶ 20. querit̃ vtrũ obliget iuramentum qñ in me
lius cõmutat̃.ꝛ dico ꝙ nõ.vt in.c.peruenit.el.ij.
de iureiu.ſed hoc hꝫ duas limitationes. Primaꝫ
qñ vtrũqꝫ nõ põt impleri ſcđm do.an.in.d.c.per
uenit.qꝛ tũc qñ iuramẽtũ eſt impeditiuũ vel tur
batiuũ maioris boni: licet ſit tutũ hr̃e liĩam a ſu
periore: tñ nõ eſt neceſſaria: qꝛ põt ꝯuenire iura
mẽto.all̃.c.cõmiſſuꝫ.de ſpõ.ꝛ.c.lꝫ.de reg.allego
etiã.c.ſcripture.de voto.vbi hoc tꝫ Inno.apte fa
cit gl.in.c.monachũ.xx.q.iiij.ꝛ.xxxij.q.v.noluit.
Sec⁹ ſi bonũ iuratũ nõ eſſet impeditiuũ maioris
boni ſed vtrũqꝫ fieri poſſet: qꝛ ꝯuenire nõ poſſet
iuramẽto ſine autoritate ſuperioris.lꝫ eṗs poſſet
diſpenſare vt cõtrauenitat ratione maioris boni
ſcđm Inn.in.c.debitores.eod.ti. Et ſimiliter dic
ſi eſſet dubiũ an eſſet maioris boni impeditiuuꝫ
neceſſario requiri diſpẽſationẽ epiſcopi.arg.c.j.
de voto. Scđm quãdo iuramentũ non concernit
propriam vtilitatẽ alicui⁹: qꝛ ſi concerneret non
eſſet vera dicta regula: etiam ſi vnũ ſit totaliter
impeditiuum alteri⁹: nec prodeſt in hoc ſuperio
ris autoritas.ꝛ facit qđ nota.in.c.quãto.eod.ti.
ꝛ in.c.cũ inter.p.de renũ.ꝛ Ioan.and.in mercu.
in regula in malis.de reg.iur.lib.vj.qꝛ debitorq̇
iurauit dare vnam rem nõ põt dare meliorẽ aliaꝫ
pro illa inuito creditore.l.ij.§.j.ff.ſi cer.peta.et
inſti.qui.mo.tol.oblig.in prin.niſi velit propriã
religionis obſeruantiam commutare et vnũ eſt
impeditiuum alterius quod placet fauore reli
gionis ꝛ etiam ſequitur Panor.in.d.c.peruenit.
¶ Uigeſimoprimo querit̃ vtrũ obliget iuramen
21 tum quando id quod iuratur conſiſtit in facto ꝛ
dico ſcđm aliquos quod non obligat ſic vt iurãs
teneatur preciſe ad factum: quia ſecũdũ aliquos
obligatus ad factum ſufficit ſi ſoluat intereſſe: vt
in.l.ſtipulationes nõ diuiduntur.ff.de ṽbo.obli.
ꝛ in.l.ſi quis ab alio.in fi.ff.de reg.iu.qꝛ ſcđꝫ cõi
ter doc.tenetur vel ad factũ vel ad intereſſe ꝛ nõ
preciſe ad factum vt not.Bar.in.d.l.ſtipulatio
nes. Sed ego dico quod diuino ꝛ canonico iure
tenet̃ ad factum preciſe ſi poteſt impleri ꝛ non ſit
ꝯ bonos mores aut aliquod ꝓdictorũ in quo non
obligat iur̃m: ꝛ hoc probat̃ per.c.j.ꝛ.c.qualiter.
de pact.ꝛ.c.iuramentum.xxij.q.v.ꝛ facit.c.licet.
de voto.ꝛ.c.ex literis.el.ij.de ſpon.ꝛ.c.nouit.de
iudi.ꝛ hoc etiam vr̃ ſenſiſſe bar.vbi.ſ̃. Quando
autem factum eſt alienũ nõ tenet̃ quis facere niſi
quantum in ipo eſt bona fide.de ſpon.ex literis.
¶ Uigeſimoſcđo querit̃ vtrũ obliget iur̃m cõdi 22
tionale vel ꝓpter cãꝫ.ꝛ dico ꝙ nõ niſi extet condi
tio vel cã de condi.appo.c.verũ.ꝛ de iureiurã.c.
peruenit.qđ intellige qñ tota obligatio ponebã
tur in conditionis euẽtu.vel ꝓpter cãm al̃s tene
retur. Unde iurãs adiret.s.Ie. vt fratrem ſuũ vi
deat ꝛ redimat ſua pctã: lꝫ frater ſuus deceſſerit:
tenetur nihilominus ire propter aliam cauſam.
¶ Uigeſimotertio querit̃ vtrũ iurãs ſeruare ſta
tuta alicui⁹ eccleſie vel ciuitatis aut vniuerſita 23
tis ſi aliquod fiat nouũ aut ſit illicitũ teneat̃ ad
illud: et tenent cõiter doc.in.c.cleric⁹ extra eo. ꝙ
ſi iurauit ſeruare ſtatuta edita non extendit̃ iura
mentũ ad futura: qꝛ non extendit̃ ad ea de q̇bus
non fuit veriſimiliter cogitatũ ꝛ hoc eſt indubita
tum ex mẽte.s.th.ij.ij.q.xcix.ſcđo ad quartum.ſi
vero non fuit appoſitũ hoc ṽbũ edita ſꝫ ſimplici
ter iurauit ſeruaſe ſtatuta extendit̃ etiã ad eden
da ſcđm Io.an.ꝛ car.indiſtincte: ſcđm alios vero
indiſtĩcte ad futura nõ extẽdit̃ ꝙ meli⁹ ſum.ang.
aſſerit quã ſum.ro.diſtinguat: vt extendat̃ ad fu
tura que ſunt modici preiudicij: non autẽ ad ea
que ſunt magni: quia hoc ſentit.s.Tho.vbi.ſ̃.di
cens quod talis nõ tenet̃ ex iuramẽto ſeruare fu
tura niſi intẽderet ſe ad hec obligare.ꝛ bene hoc
probat Pañ.qꝛ propter periculũ periurij iuramẽ
tum eſt grauis preiudicij ꝛ ſtricte interpretatiõis
ideoqꝫ non extẽdẽdũ ſed potius reſtringendum
vt non comprehendat etiam quod ex lata verbo
rum ſignificatione poſſet comprehendere quod
vult archi.in.cap.ne quis.xxij.q.ij. Et ſi dictus iu
rans addidit quod per prius preſtitum iuramen
tum ſeruabit etiam futura: non eſt obligatus ex
iuramento illa ſeruare: ita quod ſit periurus non
ſeruando ſed ex promiſſione: vt in.c.clericus.eo.
titu.quod limita.ſecundũ Panor. niſi conſtaret
in foro anime vel iudiciali qđ intendebat noui
ter iurare: quia obligaretur de iuramento ar.ex
tra eo. et ſi chriſtus. Quod ſi inter dicta ſtatuta
vel conſuetudines iuratas ſint aliqua illicita vl̃
impoſſibilia aut eccleſiaſtice libertati contraria
ſi iurans hoc ſciuit non debuit ſic generaliter iu
rare nec ſunt hmõi ſtatuta aliquatenus ſeruanda
ſed alia ſolum: ſed iurando peccauit mortali

terinſta predicta. Si vero neſciuit ſimiliter non ſunt ſeruanda extra eo. contingit. lib. vi. ſed non ſimiliter peccauit ſed plus vel minus ſecundum qualitatem ignorantie. Sciendum eſt etiam qđ talis nõ tenetur ſeruare ſtatuta abrogata per cõſuetudinem rõnabilē ꝛ preſcriptã. de cõſue. c. fi. q2 iam non habent vim ſtatuti: ar. di. iiij. § leges.

24 ¶ Uigeſimoquarto queriť quid ſi quis iurauit tenere obſtagia in certo loco ꝛ non hꝫ ibi quid comedat vel vñ ſoluat: ꝛ dicit ho. ꝙ ſi tpe obligationis iam erat nõ ſoluẽdo teneť obſtagia ſeruare: q2 vr ad hoc ſe obligaſſe vt victum querat manib9 ſuis vel mẽdicãdo: ſed ſi tunc erat ſoluendo ꝛ nũc deuenit ad paupertatē diſtingue: q2 ſi eſt talis ꝗ poſſit ſine vecũdia mẽdicare: idē ꝗ quod prius ſꝫ ſi eſt nobilis ꝛ in dignitate tali ſubueniē dũ eſt iuris beneficio. extra eod. ꝗrelã. ꝛ. c. breui.

25 ¶ 25. ꝗriť quid ſi debitor iurauit creditori ſe ſoluturũ in certo termino ꝛ impedit9 nõ põt: ꝛ dicit Hoſt. qđ ſi cũ iurauit credebat ſe nõ poſſe ſoluere: vel nõ habebat ꝓbabilē cãm credẽdi in vtroqꝫ caſu periurat: q2 in pˀo deerat vitas: in ſcđo iudiciũ. Si vo ab initio ꝓbababilr credebat ſe poſſe ſoluere: nõ piurauit: et ſi poſtea fecit poſſe ſuũ nõ eſt piur9. Et multomagis excuſať ſi pecuniaꝫ miſit tpe debito: ſed caſu fuit pdita: de iureiurã. ꝗrelã. Et ſi poſtea lapſo termino poſſet ꝛ non ſolueret efficereť piur9 q2 lapſus termini non ſuſtulit obligationē iuri. de dolo ꝛ contu. cum dilecti.

26 ¶ 26. ꝗriť ꝗd ſi quis iurauit redire ad carcerē: et dico qđ ad hoc non tenetur ſi carcer erat iniurioſus. i. ꝯ iura. qđ met. cau. c. j. ſecus ſi nõ erat iniurioſus: q2 teneť ẽ ſi iminerct picalũ mortis ſcđm gl. in cle. paſtoralis. de re iudi. ꝛ Bar. in. l. relegãti. ff. de pe. ꝛ paũ. vt. ſ. accuſati. § vl. hoc aũt limitat vt nõ teneať ſi iurauit aio euadẽdi: ſecus ſi aio ſe obligãdi iuxta ea ꝗ dicta ſunt. ſ. eo. titu. § xvij.

27 ¶ Uigeſimoſeptimo ꝗriť vtrũ poſſim compẽſare ſi iuraui dare tibi decem: et tu mihi debeas alia decem: ꝛ dicit Paũ. in. c. ad noſtrã. el. ſ. extra eo. qđ non q2 iuramentũ eſt obſeruãdũ in forma ſpecifica: nec ſufficit illud adimplere in effectu quod ibi ptꝫ per tex. illũ q2 iurans teneť prius actualiter ſoluere nec ſufficit cõpenſare quãꝗ compenſatio ſit ficta ſolutio. l. ſi peculiũ. § ſ. ff. de ſta. libe. Et dicit idē qđ noſtri docto. cõmuniter ſentiunt qđ dictum eſt: ſed contrariũ ſenſit Bart. in. l. amplius. ff. rem ra. ha. vbi concludit ꝙ compenſans non erit periurus. Naꝫ conditiones debent quidem impleri in forma ſpecifica ſicut iuramentuꝫ vt in. l. qui heredi. ꝛ. l. meuius. ff. de condi. et demonſtratio. ſed iuſſus dare implet conditionem compenſando: vt in. d. l. ſi peculiũ. Ergo ꝛc. Preterea ſi ego impedior iuſta de cauſa facere ꝙ promiſi non ſum periurus: vt in. l. ſi. ff. ꝗ ſatiſ. cogũ. ſed ſi ego non ſoluo tibi qđ tu debes mihi tantũdeꝫ ego impedior a te. vnde quaſi facto tuo impeditus non debeo eſſe periurus. Hãc rationeꝫ facit tex. in. l. iij. ver. item queritur. ff. de ſta. li. Et cõcludit panor. ob rõnes bar. ꝙ ante factũ ſequẽda eſt opinio prima quam tenet Joan. an. ꝛ inn. ſed poſt factum vt quis excuſeť a piurio ſequẽda eſt opinio bar. Ego vero dico qđ ſi idõ nõ poſſum ſoluere: tibi q2 tu mihi non ſoluis: indubitanter ꝛ ante factum opinio Bar. eſt tenenda: q2 ſi impotentia me excuſet a periurio vt patet ex dictis multomagis impotentia quam ex tuo defectu patior. Si vero poſſum ſoluere etiã ſi mihi non ſoluas adhuc eſt vᵃ ſaltē in cõſcia niſi iurãs intẽdiſſet ſe obligare ad dãdum decē formalr vel ad dã dum etiã ſi alius ſibi non ſoluiſſet modo liquida ſint deceꝫ ꝗ mihi debes: q2 recõpenſans ſoluit lꝫ non ſoluat formalr ſed vtualr: ꝛ ſic intelligiť. d. l. ſi peculiũ. ex iuſto aũt nõ teneor ſoluere formaliter niſi expreſſeris vel intenderim ſoluere decē: etiam alio mihi nihil ſoluente quo caſu loquitur d. ca. ad noſtram. vbi erat reddenda pecunia mutuata ſuper pignore non computatis fructibus ꝛ in. d. c. debitores. eo. ti. vbi erant promiſſe vſure. 28

¶ 28. queriť vtrum is qui iurauit non reuelare ſecretum indiſtincte teneatur illud celare: ꝛ dicit Panor. de mente glo. in. c. ego. extra eo. quod ſi quis iurauit non reuelare ſecretum intelligiť de honeſto ꝛ non de alteri nociuo: ſed illud poſſum reuelare non omnib9 ſed his qui poſſunt ꝓdeſſe pro quo vide tex. iuncta glo. in. c. nerui. diſt. xiij.

¶ 29. queriť ꝗd ſi quis iurauit non fideiubere: 29 et dicit Joan. and. qđ obſeruare non tenetur vbi periclitatur ſalus proximi niſi fideiubeatur: quia iuramentũ non extenditur ad hunc caſum incogitatum: de quo ſi tunc cogitaſſet iuramentũ fuiſſet temerarium: et hoc Panor. in. capitu. ſi vero eo. titu. habet pro indubitato quia in tãta neceſſitate tenetur quis proximo ſubuenire. di. lxxxvj. paſce. Imo ſentit idem Panor. ꝛ valde bene qđ tale iuramentum non obliget vbicunqꝫ proxim9 vere indiget fideiuſſione licet non periclitetur eius ſalus nec eleemoſyna ſit de neceſſitate niſi in neceſſitate extrema: quia licet hoc caſu fideiuſſio non ſit de precepto: eſt tamen de conſilio et opus ex pietate faciendum propter deum et proximum: non poteſt autem quis obligari vt nõ faciat opera pietatis ꝛ perfectionis q2 nõ eſt veriſſimile ꝙ de9 talia iuramẽta ſuſcipiat ꝯ cõſiliũ ſuuꝫ.

¶ Trigeſimo ꝗriť an obliget iuramentũ puelle 30 ꝙ dote cõtenta non habebit regreſſum ad bona paterna: ꝛ dico qđ ſicvt ſupra dictũ eſt in ti. dos. in pñ. Si tñ dol9 interuenit ita ꝙ nõ iuraſſet niſi dolus affuiſſet tũc ſec9 vt ſupra codē. § xix. Adde tamen qđ ſingulariter no. Panor. in. c. non ſine.

de arbi.

de arbi. vbi ponit regulã q̃d quãtũcũq; iuramentũ ꝓhibeat̃ quacũq; lege etiã canonica vel diuina tñ ſi nõ cõtinet in ſe peccatũ tenet̃ iurãs obſeruare illud licet peccauerit iurãdo: ⁊ facit ꝓ hoc c. ⁊ ſi xp̃s. Utrũ aũt mulier que fecit donationẽ ⁊ iurauit nõ cõtrauenire poſſit reuocare ſuperuenictibus liberis ſupra donatio. ſ. §. xviij.

31 ❡ Trigeſimoprimo querit̃ quõ intelligit̃ illa autoritas. xxij. q. v. iuramẽti. q̃d de⁹ nõ facit differẽtiã īter iuramẽtũ ⁊ ſimplicẽ loquelã: ⁊ dicit Pa. in proemio decretaliũ ꝓpe finẽ hoc eſſe qñ ſimplex loquela cõtinet ꝑfidiã vel mẽdaciũ: vt q̃z venit ad decipiẽdũ ⁊ intellige mẽdaciũ ꝑnitioſuz: ⁊ ſic etiã ſentit glo. ibi q̃z inquit vtrũq; eſt mortale licet alterũ altero graui⁹. Sz tñ aduerte q̃d text⁹ nõ dicit illud ſed dicit q̃d de⁹ inter iuramẽtũ ⁊ loquelã noſtrã nullã vult eſſe differẽtiã: q̃z. ſ. in vtroq; vult eſſe veritatem vt patet intuenti.

❡ Utrũ etiã is qui iurauit ſtare ſentẽtie arbitri poſſit petere reductionẽ ad arbitriũ boni viri. ṽ. arbiter. §. v. Uide etiã ſupra familia. §. viij. de famulo qui iurauit reuelare dño fures. De periurio infra ſuo loco.

❡ Rurſus de iuramento quinto quantum ad relaxationem vel abolitionem.

Iuramẽtũ quinto cõſiderari põt q̃tum ad ei⁹ abſolutionẽ que quidẽ locũ nõ habet vbi manifeſte iuramẽtũ nõ obligat: q̃z tũc põt qui iurauit ꝓpria autoritate cõtrauenire vt patebit: ſz ſoluz vbi ꝑ iuramẽtũ cõtrahit̃ ṽe vel apparẽter obligatio: q̃ alicui⁹ autoritate aut volũtate aboleri aut relaxari põt. Hoc aũt fit q̃tuor modis. p̃io. ſ. abſolutione ſupioris puta epi vel pape ⁊ ſcdo cõmutatiõe bõi melioris: ⁊ tertio irritatiõe gubernatoris: ⁊ q̃rto relaxatiõe creditoꝝ d q̃b⁹ oĩb⁹ ſtatĩ patebit

1. q̃d ❡ Primo igit̃ q̃rit̃ vtrũ ⁊ qñ poſſit q̃s ꝯſuuz iuramẽtũ ꝓpria auctoritate ꝯuenire: dico duo vnũ ſcz in gñe aliud in ſpecie. ☞ Quãtũ ad primuz vt colligo ex Inno. in. c. cũ quidẽ. de iu reiurã. dico q̃d qñ dubiũ eſt an iuramẽtũ ſit obligatoriũ necne nemo ꝯuenit̃ põt ſine autoritate ſupioris nec iudex ſecularis eo caſu põt ſe intromittere ſed remittere debet ad eccleſiaſticũ: ita no. Pañ. in. c. cũ cõtingat. c. ti. Qñ ṽo nõ eſt dubiũ de ei⁹ obligatiõe ſz certũ eſt q̃ nõ obligat tũc ſi ſeruari põt abſq; aliquo diſpẽdio ſalutis: debet peti abſolutio ꝓpter reuerẽtiã ſacramẽti: q̃d Pañ. in. c. cũ q̃dẽ. eo. ti. dicit verũ nõ q̃tũ ad neceſſitatẽ ſz ſolũ ne notet̃ de trãſgreſſiõe iuramẽti. i. ratiõe ſcãdali: ⁊ ita tenet: ſi vero ſit in diſpẽdiũ ſalutis: vt q̃z derogat charitati vel eius perfectiõi: vel diſponẽtibus ad illã põt hõ ꝓpria autoritate cõtrauenire. Cõſonat aũt. s. Tho. ij. ij. q. lxxxix. ar. ix. ad tertiũ dicẽs q̃d in dubio debet peti abſolutio quaz eṗs põt impendere: ſed qñ manifeſte iur̃m repugnat iuſtitie: vt q̃z iuratũ eſt illicitũ: puta homicidiũ: vel īpeditiuũ maioris boni: puta nõ intrare religionẽ: nõ eſt opus diſpẽſatiõe: ſed in p̃mo caſu tenet̃ quis nõ ſeruare iuramentũ: in ſcdo ſeruare põt ⁊ nõ ſeruare. ☞ Quãtũ ad ſcdm cũ dictũ ſit iur̃m vergere in peiorẽ exitũ ſex modis. p̃io ſi iurat̃ aliq̃d mortale: ſcdo ſi veniale: tertio ſi indifferẽs q̃d ex circũſtantia põt fieri mortale aut veniale: quarto ſi excludit̃ aliq̃d fiendũ ex charitate: quinto ſi excludit̃ opus de gñe bonũ: ſexto ſi excludit̃ q̃d īdifferẽs pia intentiõe faciendũ: vt ſupra iuramentũ. iiij. §. ſ. Cũ inquantũ ſic dictum ſit dicit Monal. q̃d in trib⁹ primis caſib⁹ poteſt q̃s ꝓpria autoritate ꝯuenire: ſed īponẽda eſt tali pnĩa ꝓ temerario iuramẽto: in reliquis autẽ tribus quãuis hmõi iuramenta nõ ſint obligatoria nec imponẽda ſit pnĩa ꝓ trãſgreſſiõe eoꝝ tãq̃ ꝓ mortali: nõ expedit tñ ꝓpria autoritate cõtrauenire: niſi ꝓpter vrgentẽ neceſſitatẽ tũ propter reuerentiã iuramenti: tũ ꝓpter ſcãdalũ. hec ex illo. quẽ tñ intellige iuxta diſtinctionẽ primi dicti. i. in gñali. ſcz de certo ⁊ dubio: q̃z in oĩbus his ſex caſib⁹ poteſt q̃s autoritate ꝓpria ꝯuenire ſi certũ eſt q̃d iuramẽtũ nõ liget. Adde etiã q̃d ſm Inno. in licitis: lz ex iuſta cã ꝓpria autoritate ꝯtrauenire vrgẽte neceſſitate ſi non põt haberi ſuperior a quo petatur abſolutio. ṽ. iur̃m. iiij. §. xviij.

❡ Scdo q̃rit̃ vtrũ in iuramentis poſſit diſpenſari ſemꝑ vel impẽdi abſolutio: ⁊ dico ſm. s. Tho. ij. ij. q. lxxxix. ⁊ oẽs doctores q̃d in iur̃o promiſſorio aliq̃n: in aſſertorio ṽo nunquã diſpẽſari põt. quoꝝ oĩm rõnẽ vide ibi. Utrũ autẽ ſemꝑ diſpenſari poſſit in ꝓmiſſorio ꝑ aliquẽ hoĩem. ſum. roſel. recitãs Dir. in lib. ij. dicit q̃d ſi quis iuret aliq̃d licite ⁊ honeſte ſeruabile nec ſubeſt cauſa papa illud mutare nõ dz ſi tñ abſoluat aliquẽ tenet abſolutio. q̃z eſt ſupra ius poſitiuum etiã contra ius diuinũ põt diſpẽſare dũm̃ ꝯ euãgeliũ vel articulos fidei non diſpenſet. hec ille. et ſic ſm hoc ſemꝑ fieri poſſet abſolutio a iuramẽto promiſſorio de plenitudine ꝑtãtis papalis. In q̃bus paucis verbis ſunt multe falſitates. prima. ſ. q̃d papa poſſit diſpenſare lz nõ debeat in iuramẽto licite et honeſte ſeruabili ſine cauſa. ſecũda quod obſeruatio talis iuramenti ſit de iure poſitiuo: tertia q̃d plus poſſit papa diſpenſare contra vetus q̃ contra nouum teſtamẽtum: quarta quod plus poſſit diſpẽſare circa omnia ſacramenta q̃ circa articulos fidei: ſed contra primã et ſcdam adduco. s. Tho. ij. ij. vbi. ṽ. ſic dicentem. Diſpẽſatio in iuramento nõ ſe extendit ad hoc q̃d aliq̃d cõtra iuramẽtum fiat: q̃z hoc eſt impoſſibile cum obſeruatio iuramẽti cadat ſub precepto diuino quod eſt indiſpenſabile ſed ad hoc vt id quod ſub iu-

ramento cadebat ſub eo non cadat quaſi nō exi-
ſtens debita materia iuramenti: ſicut de voto di
ctum eſt. hec ex illo. Nec eſt verum quod in. c. ve
nientes. eo. tit. dicatur in omni iuramento auto-
ritas ſuperioris excepta: ſed ſuperioris ius. Et
ideo Panor. in. c. quanto. extra eod. quando iu-
ramentum ex omni parte licitum eſt. ſ. tam ex par
te iurantis ꝙ iuramentum recipientis ⁊ materie
reſpondet cum diſtinctione dicens. Aut tale iu-
ramentum fuit preſtitum per inferiorem in mate
ria ſpectante principaliter ad papam: vt ſi iura-
uerint canonici non recipere aliquem in canoni
cum vltra numerum talem: et tunc poteſt papa
abſoluere a tali iuramento ſine cauſa: quia in ta
li iuramento intelligitur excepta autoritas pa-
pe: vt in. c. venientes. eo. tit. et hoc ibi no. Hoſti.
Aut fuit preſtitum in alia materia: et tūc aut ma
teria in qua preſtatur eſt ad honorem dei prin-
cipaliter: puta pro fabrica eccleſie vel religionis
ingreſſu et ſic ſine cauſa nullus poteſt abſoluere
niſi deus: et ſic intellige Jo. and. poſt. Uincen. in
c. ij. de ſponſa. qꝛ papa non poteſt remittere obli-
gationem deo queſitam ſine cauſa. xxij. q. j. ma-
net. xxij. q. iiij. ſi is qui. ⁊ multominus poteſt ab-
ſoluere ſeipſum. de iure pa. per veſtras. ſi tñ aliū
abſoluit preſumitur in dubio abſolutus quo ad
eccleſiam militantem. Si autem ſubeſt cauſa pa-
pa poteſt abſoluere: vt in. c. ſi vero. eo. tit. imo et
epiſcopus ſicut et votū commutare: vt dicit Jn-
no. in. c. debitores. et Panor. in. c. cum cōtingat.
eo. tit. qui etiam poterit interpretari ſm do. An-
to. in. d. c. quāto. et Spe. in tit. de delegato. quan
do ſcilꝫ dubitatur de eius validitate et aliis du-
biis. Que autem ſit inter papam et epiſcopū diffe
rentia dicetur. §. iij. ⁊. iiij. Eſt autem iuſta cauſa
ſcandalum vitandum ſm Jnno. in. c. venerabilē.
de elec. et glo. in. c. quanto. de iureiuran. vel cum
maior vtilitas imminet in commutatiōe: vt no.
Jnn. in. d. c. debitores. et eſt tex. in. c. peruenit. el.
ij. eo. titu. vel ſcdm Direc. ſi malum exemplū pro-
rogetur in multos: vel quecunqꝫ alia eorum arbi
trio iudicāda meo iudicio. de quibus cauſis. in
c. nos ſanctorum. xv. q. vj. ⁊. c. autoritatē. Aut ma
teria in qua eſt preſtitum non pertinet ad papā:
nec ad honorem dei ſed commodum hoīs: et ſic
papa ſine cauſa remittere nō poteſt: vt no. Arch.
in. c. autoritatem. xv. q. vj. ſed poteſt ex cauſa vt
in. c. quanto. extra eo. et in. c. ij. de voto.

3 ¶ Tertio queritur vtrum eps̄ poſſit in iuramen
tis diſpenſare: et dicit Ray. quod idem iudican-
dum eſt de abſolutione a iuramento et a voto: et
gloſſ. eius dicit quod non ſolum papa ſed etiam
eps̄ diſpenſare poteſt in iuramento ſicut ⁊ in vo
to. Et ſm. s. Thom. ij. ij. q. lxxxix. ar. ix. ad tertium
diſpenſare poteſt quando dubium eſt vtrū id qđ
ſub iuramento cadit ſit licitū vel illicitum: pro-
ficuum vel nociuū aut ſimpliciter: aut in aliquo ca
ſu: ⁊ intellige a fortiori ſi ſit manifeſtum. Si au-
tem ſit manifeſte licitum ⁊ vtile: non videtur in-
quit habere locum diſpenſatio vel cōmutatio: ni
ſi aliquid melius occurrat ad communem vtili-
tatem faciendum quod maxime videtur pertine-
re ad poteſtatem pape: qui habet curam vniuer-
ſalis eccleſie. hec ille. cuius mens eſt quod iura-
mētū licitum ex omni parte ſcilicet iurantis eius
cui iuratur ⁊ materie ſit indiſpēſabile: ⁊ vtile ſit
incommutabile niſi occurrat vtilius ad commu
ne bonum: quod ſi ſit bonum dioceſis commuta
bit epiſcopus: alioquin papa: vt innuit illud ver
bum maxime. Jgitur in iuramento manifeſte li-
cito ſcilicet ex omni tēpore epiſcopus nō diſpen
ſat ſed papa: ⁊ hoc ex cauſa lꝫ ſi ſit turpe ex par-
te iurātis vel materie: vel ex parte recipiētis po-
terit diſpēſare: vnde ſm Jnno. diſpenſat in iura-
mētis ſi ſūt dolo metu aut vi extorta. Et ſm Pa
nor. in. c. j. de iureiurā. ſi notorie conſtat de tur-
pi receptione poterit diſpenſare abſqꝫ hoc quod
citet ſuſcipientē vel cogat relaxare: puta ſi quis
metu exegit iuramētū ſuper eo: de quo alias etiā
de iure tenetur vt exemplificat idem Pañ. in. c.
ad noſtram. el. ij. eo. ti.

¶ Quarto queritur que differētia in diſpēſando 4
ſit inter papā ⁊ epiſcopū: ⁊ dicit Archi. poſt Pa.
quod papa hoc pōt reſpectu totius orbis: eps̄ ve
ro reſpectu ſue dioceſis: item ille poteſt reſpectu
magnarū perſonarū ⁊ in multū dubiis quomo-
do poteſt intelligi. c. venerabilē. eo. titu. iſte vero
hoc poteſt in aliis: item vt dicit Pañ. in. c. propo
ſuit. de conceſ. preben. epiſcopus nō liberat ex to
to a voto ſed cōmutat in cauſam magis acceptā
extra de voto. c. j. quod intellige quādo votū te-
net ⁊ ligat papa aūt poteſt ex toto liberare quē-
admodū ipſe deus. Sed de hoc tertio infra vo-
tū. iiij. §. iij. Jnferior aūt epiſcopo nō habens epi-
ſcopalē iuriſditionē: nō pōt a iuramēto abſolue-
re ſicut nec a voto diſpēſare: vt no. i. c. j. de voto.

¶ Quinto queritur vtrū licite quis poſſit petere 5
abſolutionem a iuramēto in caſu in quo tenet: ⁊
Pañ. in. c. cū contingat. eo. ti. reſpōdet cū diſtin-
ctione. Nā aut iuramentū continet turpitudinē
ex parte ſuſcipientis maxime concurrente mate-
ria turpi ſuper qua preſtatur: ex parte iurantis
nullo imminente peccato: ⁊ ſic poteſt peti abſo-
lutio non obſtāte contradictiōe aduerſarii: ⁊ ca-
ſus eſt in. c. debitores. eo. tit. Aut iuramentū nul
lam aliam turpitudinem habet niſi quia eſt con
tra legem preſtitū: ⁊ in hoc diſtingue. Aut enim
lex reſiſtit propter fauorem rei publice principa
liter: ⁊ non eſt neceſſaria abſolutio: quia iura-
mentum non valuit: de foro competen. ſi dili-

genti. Aut resistit principaliter ppter fauorē iurātis: licet scđario in fauorē pub. vt i muliere minore ꝛ hmōi: ꝛ tūc ſi ſeruari pōt ſine diſpēdio ſalutis abſolutio peti nō pōt. c. ſi vero cū ſimilibus eo. ti. qđ itellige qñ ſine dolo: vi aut metu. ſꝫ ſpōte ꝛ ſciēter eſt iuratū. Si vero iuramētū ſit in cōtractu ꝛ datur enormis leſio: licet iurauerit non cōtrauenire petere tñ poterit abſolutionē: qꝛ pꝛeſumiꝛ dol⁹. l. oēs. §. luci⁹. ff. de his. q̄ i frau. cre. l. ꝛ q̄ teſtiū. ff. de pba. ꝛ qꝛ nihil intereſt vtrū interueniat dol⁹ a ppoſito vel re ipſa. l. ſi qs cū aliter ff. de verb. obli. ꝛ qꝛ vba iuramēti dicūt intelligi ciuili mō. ſ. qđ nō cōtraueniat vlla rōne vel cā. exceptis grauib⁹ leſſionib⁹ arg. l. creditoꝛ. §. lucius ff. mād a. Intellige niſi ſcienter iuraſſet qꝛ ceſſat dol⁹: ꝛ re ipſa ꝛ ex propoſito. ideoq̄ȝ nō poterit. Sic etiā ſi nō intellexit enormē leſionē: licet dixerit nō cōtrauenire neq̄ȝ parue neq̄ȝ magne vt poſnūt notarii: nō ppterea prohibeꝛ quin poſſit petere abſolutionē. de q̄ vide. ꝫ. arbiꝛ. §. vij. circa fi.

6 ¶ Sexto queriꝛ vtrū ꝛ a quo in iuramēto poſſit fieri cōmutatio. ꝛ dico ꝙ de hoc in. ca. peruenit. ſummatim dꝛ ꝙ nō deierat q̄ iuramēti cōplementū in meli⁹ cōmutat: circa qđ Pañ. ibi ſic diſtinguit. Nā iuramētū aut cōcernit vtilitatē priuatā aut honorē dei. Si cōcernit vtilitatē priuatā cō-

4 mutari nō pōt etiā in meli⁹ ſine cōſenſu eius cui preſtitū fuit: nec in hoc prodeſt ſuperioris autoritas ex hoc qđ no. in. c. quāto. eo. ti. ꝛ p Inno. in c. cuꝫ inter. de renū. pro quo etiā facit qꝛ debitoꝛ vnā rē etiā meliorē p aliā inuito creditore ſoluere nō pōt: inſti. quibus mo. tol. ob. in prin. Si vo cōcernit honorē dei requiriꝛ ſuperioris autoritas i cōmutatiōe ſm Ant. ſi dubiū eſt vtruꝫ illud in qđ vult quis cōmutare ſit maius bonū. Et idē ſi euidēter eſt maius bonū: ſꝫ obſeruatio eius qđ iurauit nō impedit illud vel turbat. puta quia iurauit nō impedit illud vel turbat. puta qꝛ iurauit adire. s. An. ꝛ nūc vult adire ſepulchrū poteſt eū implere primū ꝛ poſtea ſcđm qꝛ requiriꝛ ſuperioris autoritas ſaltē epi. qui ſicut votū ita ꝛ iu-

5 ramentū pōt cōmutare ſm Inno. in. c. debitores eo. ti. Si vo ſeruari nō pōs iuramētū ſine perturbatiōe vel deſertiōe maioris boni ppria autoritate cōtrauenire pōt ſm do. Ant. ſicut ſi iurauit adire ſepulchrū aut cōtrahere cū aliqua: pōt propria autoritate intrare religionē: qꝛ p tpali obſequio impedit dño perpetuā ſeruitutē. ar. de vot. c. ſcripture. Sꝫ no. ꝙ ſi nō ſit ad honorēꝫ dei nec priuatā vtilitatē ſꝫ ppter bonū cōe idē vꝫ ſicut ſi eſſet ad priuatā vtilitatē: qꝛ cōmutari nō poterit ſine cōſenſu eius qui habet curā boni cōis.

7 ¶ Septimo queritur vtrum aboleri poſſit iuramentum per irritationē gubernatoris ſeu dominī: ꝛ dicit. s. Tho. ij. ij. q. lxxxix. quod ad vnū quē q̄ pertinet irritate. i. annullare iuramentū a ſibi ſubditis factū circa ea que ei⁹ poteſtati ſubdunꝛ ſicut pōt pater irritare iuramētū puelle ꝛ vir vxoris vt dꝛ nume. xxx. qđ ſm vv. vꝫ intelligendū in his que nō poſſunt fieri ſine ſcādalo ꝛ piudicio virorū. Et idē ſm Arc. de filijs ꝛ ſeruis videtur.

¶ Octauo queriꝛ vtrū ille cui iurādo aliqđ promittiꝛ poſſit abolere iuramētū relaxādo illud ꝛ dicit. s. Tho. ij. ij. q. lxxxix. qđ ſic ſi promiſſuꝫ erat aliquid pertinēs ad eius vtilitatē: puta ſeruitiū vel pecunia: qꝛ intelligiꝛ ei ſoluiſſe pmiſſuꝫ qñ fecit deo ſm ei⁹ volūtatē: ſi vero pmiſſum pertinet ad honorē dei vel vtilitatē aliorū. vt religionis ingreſſus vel opus pietatis. tūc abſoluere nō pōt ille cui pmittiꝛ: qꝛ promiſſio nō eſt facta illi principaliter ſꝫ deo niſi forte ſit interpoſita conditio ſi illi videbitur cui promittit. vel aliquid aliud tale ꝛ concoꝛ. Hoſt. ꝛ Ray. 8

¶ Nono queriꝛ q̄d ſi duo vel plures ſibiīuiceꝫ aliquid ſub iuramēto pmittūt. ꝛ dicit Io. an. in c. ij. de ſpō. ꝛ Io. de lig. in cle. ſ. de vſur. ꝙ poſſunt ſibinuicē relaxare iuramētū qđ cōcernit vtilitatē iurantiū tm: ſecus ſi cōcerneret cultū dei vel religionē: aut pietatē: puta qꝛ iurauerūt ingredi religionē dicere duo pſalteria p inuicē. vel quod de ſuo lucro dabūt certā partē pauperib⁹: qꝛ hmōi ſibi remittere nō poſſunt. Similiter nec ſi iurauerūt id ad qđ tenebātur puta qđ nō faciant furtuꝫ ꝙ nō falſificabūt merces. Similiter nec ſi iurauerūt facere vel nō facere aliquid ſimpliciter. quod nō ptinet ad eū cui iuraꝛ vt qđ nō negotiabūtur vel nō faciēt talē artē: ſi tñ tale iuramētū reſpiciet incōmodū alteri⁹. puta cōmunitatis vel aliorū nō valeret vt dictū eſt. Sīr nō teneꝛ qñ iurando de aliquo faciēdo vel nō faciēdo intēdebat ꝙ ille cui iuraꝛ ſilr faceret: qꝛ ſi ille nō ſeruat: nec iſte teneꝛ cōcoꝛ. p oīa direc. facit qđ no. Ho. Inn. ꝛ Ber. i. c. peruenit. el. ij. ꝛ facit. c. ſicut el. iij. ꝺ iureiu. 9

¶ Decimo quid ſi duo habētes mēſurā vel ſtaterā cōmunitatis quā cōſueuerāt portare ad vēdētes ꝛ inde mercedē recipere iurauerūt ſibiīuicē eā decetero nō portare. ꝛ dicit vv. quod ſi ex hoc multū dānificati ſunt vt qꝛ prouiſum eſt de alia mēſura nō poſſent autoritate propria venire cōtra iuramētū forte ex hoc ad extremā neceſſitatē deuenirēt. vel nullo mō hre poſſent vñ viuerent epꝰ tñ abſq̄ȝ tāta neceſſitate poſſet hoc iuramentū in melius commutare cū nulli ſit vtile: ſed aliquibus dānoſum. Et ſi alter eorum periurat portādo reliquias nō tenebitur iuramēto ſi intendebat iurare ſub conditione quod alter ſeruaret. iuramentum tenebitur vero ſi iurauit abſolute: et ſi neſcit quomodo iurauit vel intenderit tunc ſi emolumentuꝫ erat cōmune nihilomin⁹ teneꝛ: qꝛ nulli ex hoc ſit ei preiudicium ſi vero emolumen- 10

tum eſt ſolū portātis.tūc benignius eſt interpre
tandū.ſ.qꝺ ſi uel nō ſeruāti nō promiſerit cū dam
no ſuo ꝛ lucro alterius:qꝛ generaliter ſm Hoſt.
ꝛ ber.ſi duo aliquid inuicē ſibi iurarūt: vno nō
ſeruāte alius nō tenet̃ extra eo.ſicut.c.iij.niſi illō
eſſet in honorē dei puta dicere pſalteriū, pro in-
uicē vel certam elemoſinam elargiri.ſupra iura
mentum.iij.§.ij.

11 ¶Undecimo querit̃ vtrū vēditor iurās nō cōtra
uenire vēditioni ꝛ nūc dicēs ſe deceptū vltra di
midiā:debeat audiri:ꝛ dicit glo.in.c. cū cauſa
de emp.ꝛ vē.qꝺ nō ſi eſt maior ſecus aūt ſi minor
qꝛ ꝑ tale iuramētū nō excludit̃ niſi bñficiū etatis
nō aūt qꝺ renūciet iuri cōmuni:vñ poſſunt agere
ad ſupplemētū precij aut vēditiōis reſciſſionē ni
ſi iuraſſet rē aut preciū nō repetere eo ꝙ vltra di
midiā eſſet decept⁹:qꝛ tūc vtraqꝫ via eſſet illi ꝑ-
cluſa ꝓpter iuramētū.Addit tñ Pañ.ibi ꝙ ſi mi
nor eſſet enormiter leſus poſſet petere abſolutio
nē a iuramento etiā ſi interueniſſent ꝟba magis
ſpecifica vt qꝛ dixit ſe velle donare totū qꝺ pl⁹ va
lebat etiā in magna quātitate:qꝛ in minore pre-
ſumitur deceptio:ar.l.ſi quis cū ſciret.ff.ꝑ empt.
Et idē credit de maiore vt poſſit petere abſolu-
tionē ratiōe enormiſſime leſiōis intelligēdo qꝺ
nō donauerit qꝺ plus valebit qꝛ nō preſumit̃ in
tanta quātitate donatio ſꝫ deceptio: hec ille ibi
ſi tamen preſumeretur donatio ſecus.

12 ¶Duodecimo querit̃ vtrū poſſit quis ꝓpria au
toritate venire cōtra iuramētū extortū dolo:ꝛ ar
chi.poſt Pañ.diſtinguit. Nā iuramētū venit ſu
per cōtractu reprobato pōt.vt.ſ. iuramētū.iiij.§.
viij.Si vero iuramētū nō venit cōtra diſpoſitū
a iure:diſtinguēdū eſt qꝛ ſi tātus eſt dolus quod
excipit mentē iurātis puta quia eo ceſſante non
iuraſſet:ſimiliter pōt:arg.per id qꝺ no. Jo. and.
in.c.vnico.de cōmo.de quo etiā vide in.ꝺ.§.viij.
ſi vero dolus nō excindit cōſenſum vt qꝛ nō dat
cauſam cōtractui requirit̃ abſolutio que preſta-
ri debet nō obſtāte cōtradictiōe aduerſarij ꝓpter
eius turpitudinē ꝛ dolū.Et ſimiliter requirit̃ vbi
interuenit metus qui in odiū aduerſarij metū in
ferētis faciliter debet impedi.vt in.c.verū.eo.ti.
nō ſolū ſi metus cadebat in cōſtātē verū:vt vult
ibi glo.ſed etiā ſi metus fuit vanus ſm Hoſtien.
qꝺ magis placet Pañ.in odiū cogētis ne cōmo-
dū ex ſuo dolo reportet ſed intellige quando iu-
rans intendebat ſe obligare,alias propria auto-
ritate cōtrauenire poteſt iuxta predicta.

13 ¶Decimotertio qñ turpitudo reperit̃ ex parte
recipiētis iuramētū.ita qꝺ locus eſt petitioni ab
ſolutionis ſed iurans anteqꝫ abſolueretur inci-
dit in periuriū querit̃ vtrū poſſit abſolutionē pe
tere ſicut ante periuriū.ꝛ dicit archi.poſt Pañ.
extra eo.c.j.quod aut iā eſt elapſus terminus ſo-
lutiōis ꝛ nō debet audiri:qꝛ fruſtra implorat le-
gis auxiliū qui cōmittit in legē de vſur.quia fru
ſtra.ꝛ hoc ſentit Fede.cōſ. cclxxxvij.ꝛ hoc non
perſeueret in periurio:ſed debet ſoluere vſuras ꝛ
poſt ea repetere.vt in.c.debitores.extra eo.ſi ve
ro nō eſt elapſus terminus ſed mora cōmittit̃ ex
ſola interpellatiōe:ſic inſtāte termino ſolutiōis
peti nō poteſt relaxatio a iuramēto ne in termi-
no incidat in periuriū ſm Jo.an.ꝛ ſic ſolū poteſt
petere relaxationē anteqꝫ cōſtituat̃ in mora ſolu
tionis.Sed nō placet do.Anto. dictū Fede.ſ.qꝺ
audiri nō debeat periurus relaxationē petens qꝛ
cū eſſet obligatus ad ſoluēdum in termino ꝛ ad
ſoluendū ſimpliciter quatenus remaneat obligo
tus poſt terminū poteſt petere relaxationē:quod
Pañ.putat verū ſi nō perſeuerat in peccato:licet
inciderit in periuriū de quo eſt ſibi penitētia im
ponenda:ſecus ſi in peccato perſeueret.

¶Decimoquarto querit̃ vtrū iurās ſoluere qꝺ 14
alter turpiter accipit puta vſuras poſſit petere ab qō.
ſolutionē ante ſolutionē:ꝛ dicit Arch.poſt Pa.
in.c.j.eo.ti.qꝺ ſi ſimpliciter iurauit ſoluere vſu- 1.re-
ras.tūc habet plura remedia.¶Primū vt ſoluen me-
do impleat iuramētū deinde repetat.extra eo.de diū.
bitores.¶Scḋm vt petat creditorē cōpelli ad re- 2
laxationē iuramēti.vt in.d.c.j.ꝛ hoc niſi inſta-
ret terminus ſolutionis ita qꝺ ex mora inciderꝫ
in periuriū:qꝛ tūc nō audiretur.ſed prius ſoluat 3
ꝛ poſtea repetat ꝛ idē ſi termin⁹ ē elapſus.¶Ter
tiū vt petat abſolutionē ab epō quod quidē reme
diū Inno.putat eſſe ſubſidiū ſubſidiariū.i.nō va
lens niſi ſeruato ſecūdo remedio.ꝛ conſentit Jo
an.andr.ſed do.Anto.tenet quod ſic ſubſidium
ideſt valens per ſe quod magis placet Panor.
quia ſi epiſcopus abſoluit a iuramēto metu pre
ſtito.nec eſt neceſſe recurrere ad iuramentū reci-
pientē.vt in.c.ad aures extra de his que vi me-
tuſve.c.ſi.multo magis in caſu iſto.¶Quartū vt 4
conuentus excipiat ſe nō teneri ad obſeruantiā
iuramenti cum ipſe creditor propter ſuam turpi
tudinem illud relaxare teneatur ꝛ illud relaxari
petit quod tamē facere debet ante terminū ſolu-
tionis elapſum. ¶Quintum:vt iudex ex officio 5
ſuo compellat creditorem reſiſtere ab vſurarum
exactione.Si vero iurauit ſoluere ꝛ nullā ſuper
hoc querimoniam mouere vel iudici denuncia-
re tūc habet etiam plura remedia. ¶Primum vt 1.re.
ſoluat ꝛ poſtea repetat:quia non iurauit non re
petere:ꝛ hoc iuramentum eſt ſtricte intelligendū
vt in.ca.ad audientiam:de his que vi me.ꝛc.ſed
hoc ego non approbo quia virtualiter ꝛ ſm ſuā
mentem iurauit non repetere ſi non mentieba-
tur.¶Secundum vt denunciet eccleſie:quia nul- 2
lum iuramentum obligare poteſt quin poſſit
quis eccleſie denunciare criminoſum:vt in. cap.

quẽadmodũ.eo.ti.qđ Pañ.poſt Hoſt.vř limi-
tare vt denũciet ſi videt intẽtioné ſuã ſuper ſalu
te primi fundatã ⁊ nõ ſup intereſſe ſuo. principa
liter:qꝛ obſtaret illi iuramẽtũ:ſ3 ego dico de mẽ
te.s.Tho.eſſe:qđ hoc poſſit intẽdẽs pnc̄paliter
ſuũ itereſſe:qꝛ ex quo iuramẽtũ nullũ eſt illud me
nõ aſtrigit ad hãc itẽtionẽ vel illã. Tertiũ eſt vt
3 faciat ſe abſoluere ſine citatione creditoris ſm
Io.an.qđ Pañ.nõ placet qꝛ hoc implicite q̃relã
cõtinet quã abiurauit:ſ3 ego dico qđ iuramẽtu3
nõ q̃rulãdi nõ valuit cũ ſit cõtra publicã iuſtitiã
4 Quartũ eſt vt iudex ex offõ ſuo cõpellat credito
rẽ relaxare iuramẽtũ vel ab exactiõe deſiſtere. Si
vo iã ſoluit vſuras põt repetere:qđ ſi iurauit nõ
repetere vel querulari ſemp remanet ſibi via de-
nunciãdi que per iuramẽtũ excludi non poteſt.
15.q Decimoquinto queritur vtrũ vocãda ſit pars
aduerſa cũ quis petit relaxari ſibi iuramẽtum fa
ctũ ad inſtãtiã ei⁹ ⁊ dicit archi. poſt Pañ.qđ ſi
iuramẽtũ ↄtinet aliquã vtilitatẽ ex parte recipiẽ
tis:relaxari nõ debet niſi vocata pte qꝛ nihil fie-
ri debet in p̄iudiciũ abſentis. de can. poſ.c.j.⁊ ſi
aliter fiat abſolutio nõ val3:qđ tñ limitat niſi no
torie ↄſtet iuramẽtũ cõtineret turpitudinẽ ex pte
recipiẽtis.ita qđ pti abſenti certũ ſit nullã defen
ſionẽ cõpetere in hoc quo caſu valet abſolutio p
te nõ vocata:ad qđ.c.bone.de elec.ſ3 ſi nõ cõſtet
manifeſte de turpitudine:vt qꝛ nõ cõſtat qđ iura
uerit ſoluere vſuras:puta qꝛ cõtract⁹ erat ſub for
ma licita cõcept⁹ ⁊ ſic nõ põt cõſtare de turpitu-
dine añ finẽ termini:vel ꝓpter abſentiã ptis vel
qꝛ terminus inſtabat:tũc nõ fiet abſolutio parte
nõ vocata:vt in.c.debitores.eo.ti.do.añt Anto.
dicit qđ ſi tãta ſit turpitudo ex parte recipientis
iuramẽtũ qđ ei nulla actio acquiraẽ:nec ↄtract⁹
iuramẽto firmeẽ nõ eſt neceſſe ptẽ vocari : qꝛ nul
lũ põt intereſſe ptẽdere ſ3 ſuppoſito qđ debeat
ps vocari ſi tñ abſolutio fiat pte nõ vocata tenet
ſicut dr de abſolutiõe ab excõicatiõe:qđ ego ve-
rũ puto quãdo iuramẽtũ iuſte petebatur relaxa-
ri:alias ſecus niſi; eo caſu quo relaxans poſſet
de iure partis auferre ⁊ dare alteri parti.

IUriſditio ſm Azo.eſt ptãs de publico ĩtro-
ducta cũ neceſſitate iuriſdicẽdi vel equita-
tis ſtatuẽde:⁊ dr iuriſditio quaſi iuris poteſtas
a iuris ⁊ ditio quod eſt ptãs:quaſi iuſta ⁊ legiti
ma ptãs qua cõmiſſa intelliguntur oĩa cõmiſſa ſi
ne quib⁹ explicari nõ põt.ff.de iuriſdi.om. iudi.
l.ij.Scdm Herueũ ſic deſcribitur. Iuriſditio eſt
qua preſidẽs alicui rei publice poteſt dicere ius
ſtatuẽdo:ſentẽtiãdo vel cũ obligatiõe ſubditoꝝ
ad habẽdũ id qđ dr ꝓ iuſto.Iuriſditionũ quida3
eſt ordinaria ⁊ quedã delegata. Ordinaria dãt
quatuor.Prio lex inalata vel canõ:⁊ hoc in du-
bio:ſec⁹ ſi appareat qđ velit delegatã. Scdo lex
animata vt papa vel imperator: et non inferior:
niſi eps ſuo vicario. Tertio cõſuetudo. Quarto
vniuerſitas approbata: vt mercatoꝝ cerdonũ:
et aliorum artificum qui poſſunt de ſuo corpore
creare et eligere iudicem ordinarium:⁊ ſimiliter
vniuerſitas facultatum artium vel legiſtarũ : de
quo no.in.c.cum ab eccleſiarum.de offi.ord. Itẽ
alia eſt plena.ſ.ſolius principis : alia ſemiplena
ſc3 aliorum a principe. de quo vide.C. eo.titu.l.
iij. Item quedam eſt voluntaria quando ſc3 ne-
mo ſe opponit: que exerceri poteſt omni tempo-
re et loco.ff.de adop.l.emancipari. quedam con
tentioſa ſc3 quãdo litigatur que expediri nõ po
teſt a iudice procedente ſeu ſedente non pro tri-
bunali:nec diebus feriatis:nec de nocte.iij.q.iij.
ſpacium.de offi.deleg.conſuluit.

IUs dictum eſt quaſi iuſtũ.diſ.ij.l.ius añt.et
ſm Iſid.v. ethi. cuius multas ſignificatio-
nes ponit Io.an.de re iudi.in princ.lib.vj. et.s.
Tho.ij.ij.q.lvij.ar.j. et in propoſito ſumiẽ prout
eſt pars boni ⁊ equi:cuius merito quis nos ſacer
dotes appellat id eſt ſua iura cuilibet miniſtran
tes ſeu ſacrorum preceptorum miniſtros.ff.de iu
ſti.et iure.l.j.ij.rñſo.et eſt quid mediũ inter equi-
tatem et rigorem.Eſt autẽ rigor exceſſus ſiue au
ſteritas iuris aliquoties ad terrorem ſcript⁹ qui
ſeruandus non eſt niſi vbi timetur exemplũ ma-
li.di.xlv.ſed et illud.quandoq3 tamen ſumiẽ aliis
modis:vt.j.rigor. Equitas vero eſt iuſtitia dul-
core mie tẽperata: ⁊ hanc iudex ſemper debet ha
bere pre oculis.ff.de eo quod cer.lo.l.qđ ſi ephe-
ſi.et diſ.xlv.diſciplina.et diſt.l.ponderet.qꝛ me-
lius eſt de mia q̃3 de ſeueritate reddere ratione3.
xxvj.q.vij.allegant qđ Ray.intelligit niſi ex cau
ſa iuſta ſeruetur rigor aut fiat diſpenſatio. Et qꝛ
iura humana ſemper intendunt cum mia punire:
quia deriuaẽ a diuino:ideo equitas etiã in ipſo
rigore ſeruãda eſt quãdo expedit: vnde propriũ
eius eſt diſcedere a verbis legis ſeruata ei⁹ intẽ
tione:vt ſupra equitas dictum eſt. Uide añt mul
ta de iure canonico ⁊ ciuili infra lex. Diuidatur
autem ius naturale gentium:ciuile:et publicum:
de quo vide diſt.j.per totum etiam.ff. de iuſti.et
iure.per totum.Utrum autem valeant ea q̃ fiunt
contra ius.vide infra lex.§.vltimo.

IUſiurandum vt dicit Pañ.extra eo.in rub.
et iuramentum ⁊ ſacramentum ſunt ſinony
ma id eſt idem ſignificãtia vt ibi probat: dicitur
vero iuſiurandum ſcdm aliquos:vt no.in auten
ti.ſacramenta. C.ſi aduer.vendi. quia ius poni-
tur pro expreſſione verborum : qđ non placet ibi
Petro et Cyno:et dicũt quod multa ſunt neceſ-
ſaria vt iuridice iuretur:vt ſit ſenſus cum dicitur
de iurando iure id eſt iuramento iure facto:⁊ di
cit Hoſtien.in ſum.e.tit.§.j.quod melius diceretẽ

de facto iurato vel de iure iurato. Eſt autẽ multiplex iuxta dicta ſupra iuramentum.§.ſy.

¶ De iure patronatus et patrono.

IUs patronatus a iure ⁊ patrono dictum multipliciter in iure nominatur. Dicitur enim quandoq3 aduocatio.extra eo.quia clericus quandoq3 vicedominat⁹ vel cuſtodia ſeu guardia:extra eod.preterea. quandoq3 ius frequentationis vel confeſſionis.xvi.queſtione.vii.pie mẽtis.et capitu.frigentius. que nomina pro eodem ſupponunt.de ſtatu mona.in ſingulis.§.fina.Eſt igitur ius patronatus ſcõm Hoſti. poteſtas preſentandi inſtituendum ad beneficium eccleſiaſticum intellige ſimplex et vacans ſcõm Ray. Goffre.Innocen.et Ber. Uel eſt ius honorificũ: oneroſum et vtile alicui competens in eccleſia: p eo quod de conſenſu dioceſani eã fundauit conſtruxit vel dotauit ipſe vel is a quo cauſam habuit ſm Jo.an.et Panor. in rubri. de iure pa. Quomodo autem ſit honorificum: oneroſum et vtile vide infra.§.ij.per totũ. Patronus quoq3 dupliciter ſumitur loquendo iuridice ſcilicet ciuiliter ſeu ſecundũ iura ciuilia:⁊ ſic patronus eſt qui ſeruum manumiſit et aduocatus qui patrocinatur in cauſis:et canonice ſeu ſm iura canonica:⁊ eſt is qui habet dictam poteſtatem preſentandi.

1. qõ ¶ Primo vero queritur quomodo quis poſſit eſſe patronus ſeu acquirere ius patronatus:⁊ dico multa.

1. di. ¶ Primum quod tribus modis ſit quis eccleſie patronus:quia patronũ faciunt dos edificatio fundus:vt dicit verſus: et intellige quod per quodlibet horum efficitur quis patronus ſecundum Joan.an.quod Archi. limitat ſi fiat autoritate epiſcopi. Et ſic pz quod multi poſſunt eſſe patroni: vt quia vnus dedit fundum alius edificauit alius dotauit:vel etiam ſi plures fundauerunt aut edificauerunt aut dotauerũt vt infra particula tertia.circa principium. Primo ergo eſt quis patronus: quia eccleſiam fũdauit id eſt fundum ad edificandum dedit:de iure patro. a nobis.et.c. abbatem.xvi. queſtio.ij. ſed ſi fundus pereat eccleſia facta vel fienda perditur hoc ius.Secundo quia eccleſiam conſtruxit. xvi.qõ. ij.monaſterium:quod intellige ſi de cõſenſu epiſcopi fiat cũ alio modo eccleſia fieri nõ debeat. de cõſecratio.diſt.j.nemo.de iure patro.quoniã. et.c.nobis fuit.xvi.q.vij.filus. Et idem eſt etiã ſi mulier ſit que conſtruxit ſcõm Archi. et idẽ ſcõm Hoſtiẽ.ſi quis funditus deſtructam de conſenſu epiſcopi reparauit ⁊ intellige etiam de eadẽ materia: qz perinde eſt ac ſi de nouo feciſſet. de iude. conſuluit.et in auẽ.vt nullus fab.orato. domi.§. primo.ſecus ſi ſolũ reficit ſecundũ Lauren.et primus edificator perdit ius patronat⁹; niſi fundũ dediſſet ſcõm glo.in.c.quoniã eo.vel dotẽ.equũ tamẽ eſſet ſm Hoſtien.vt antequã reedificationi epiſcopus cõſentiat:antiquus patron⁹ requiratur:⁊ ipſe in reedificãdo ſi voluerit ceteris preferatur. Tertio qz eccleſiam dotauit. d.c. filius.⁊ c.quicunq3 ibidẽ quod quidam intelligũt de dote ante conſecrationem data quia nulla ſeruitus rei ſacre poteſt imponi.l.ſeruitutes.ff.de ſerui.l. ij.§.vlti.⁊ quod humani iuris deſinit eſſe ſeruitutem non recipit.ff.com.predi.l.caneri . ſed quia habere bonum patronum non videtur ſeruitus ſed beneficiũ cũ nõ gratia ſui ſed eccleſie patrocinetur quo ad tẽporalia:ideo melius Innocẽ.⁊ Hoſt.hoc intelligũt de data etiã poſt conſecrationẽ qz ſine ſubſtãtia rerum nõ poteſt eccleſie deſeruiri.j.q.iij.ſiquis obiecerit.⁊ eo caſu ſm Joã. andr. efficitur dotans patronus cum edificante. quod Pañ.in.c.quoniaz.eo titu.limitat verum quando fundator ad donationem compelli non poteſt vt ſit in iſtis cãpellis.Archi. vero,limitat primo ſi fiat autoritate dioceſani:⁊ a conſecrari faciente vel ipſo epiſcopo cõſecratore dos haberi non poteſt:limita etiam ſi detur nomine dotis:quia ſi quis aliquid magnum dederit eccleſie ante conſecrationem vel poſt nõ dotis nomine:erit quidem benefactor ſed non patronus ſecundum Inno.⁊ Panormi. in. d.c. quoniam.et Archie.

¶ Secundum. Quantum ad fundationẽ ⁊ conſecrationem eccleſie remanent multe queſtiones quas Archie. poſt aliquos doctores ſic determinat.Si vnus materiam in conſtruendo alius gratis operas ponit vt faber aut ſoluit ponenti:ambo erũt patroni ſi de hoc cum autoritate epiſcopi conuenerunt:alias nõ ſed ſupple erit ſolus ille qui materiam poſuit.Sed tutor nomine pupilli:vel de eius pecunia aut in eius fundo eccleſiam fundet conſtruat vel dotet ius patrona.acquiritur pupillo ⁊ non tutori:quia omnia acquiſita per tutorem ex rebus pupilli:acquiruntur pupillo.de pecu.cleri.c.ij.Si clericus de pecunia propria eccleſiam conſtruat in fundo eccleſie vtriq3 id eſt clerico ⁊ eccleſie acquiritur hoc ius:quia eccleſie ſue conditionem deteriorem facere non potuit.de dona.c.ij.⁊ idem ſi in fundo proprio ex pecunia eccleſie vt ſentire videtur Jo an.andr.ſed ſi ex pecunia eccleſie emptus eſt fundus ⁊ facta conſtructio:licet non eius nomine eccleſie tãtum acquiritur hoc ius.ar.xij.q.ij.apoſtolicos.Et ex his patet:q ſi laicus capellã in eccleſia conſtruat ⁊ dotet non acquiritur hoc ius illi ſoli:ſ3 etiã eccleſie ſimul ſm Pañ.in.c.ad audiẽtiam.de eccle.edifi.qz eccleſia fundum ponit. Concluſio. Si ex pecunia militis nõ eo ſciẽte nec ei⁹ noĩe alius eccleſiã cõſeruat nõ acquiritur hoc ius militi:qz fuit cõſenſus epi ad militẽ.d.c.qm nec forte ex

pedit eccleſie militē habere patronū nec etiā cō
ſtructori qꝛ fraus τ dolus nemini debēt patroci
nari.de reſcri.ſedes.ſed remanebit eccleſia libe-
ra.Si de pecunia fenebri vſurarij eccleſia cōſtru
cta eſt licet de talibus nō ſit eccleſia conſtruēda
de vſu.qꝛ fruſtra:nec eleemoſyna facienda.ſ.q.ſ.
nō eſt putāda:ſed reſtituenda ſint propter hoc ta
mē nō ē eccleſia illa deuiolāda.xiiii.q.vi.cōperi
mus.τ ius patronatus acquiritur ipſi vſurario:
quia dominium pecunie ſerat ipſius imo τ res
empta ex ea.vt no.per modernos in.c.cum tu.de
vſur.quod limitant ſi aliūde habet vnde ſoluat
his a quibus extorſit:alias eccleſia ſit libera.ar.
eorū que no.ſ.q.ſ.nō eſt putāda.Et idē dicendū
de eccleſia edificata ex pecunia furis aut ſimo-
niaca vel acquiſita per meretriciū vel aliū illici
tū modū in vltimo tamen caſu nō eſt pecunia re
3 ſtituenda vel eroganda pauperibus vt in alijs.
¶ Tertiū.Quātū etiā ad omnes actus inducētes
hoc ius remanēt multe queſtiones quas Archi.
poſt aliquos ſolēnes doct.ſic determinat.Si plu
res inequaliter tribuunt ad actū inducentez ius
patronatus hoc nō inpedit equalē acquiſitionē
illius iuris.ar.de cōſue.c.fi.lib.vi.Nō em̄ requi
ritur quod quilibet det ſufficientē dotem ex quo
ſunt plures.Unde ſm Inno.poſſunt eſſe plures
in conſtituenda dote τ quilibet erit patronus.τ
idē glo.lxiii.di.in ſum.τ ſic gl.in.c.quicūqꝫ.xvi.
q.vii.que vult ꝙ dans modicā dotē nō ſit patro
nus limitatur quādo vnus ſolus dat:ſecus ſi plu
res dant ſufficientē.Et idē dic in edificatione τ
fundatiōe.Et ſi vnus habuit licētiā a diocesano
alij nō ille ſolus erit patronus τ intellige a dio-
ceſano nō quidē edificātis ſꝫ dioceſis in qua eſt
fundus.eo.ti.nobis.de fo.cōpe.ſane.Si epiſco-
pus licētiā dare nō vult vt qꝛ vult pecuniaꝫ vel
alia de cauſa.referatur hoc pape.qui eū cōpellet
eo.ti.nullus vel licētiā dabit niſi ſubſit iuſta cau
ſa negandi.Utrū autēꝫ hoc caſu recurſus haberi
poſſit ad metropolitanū.Tā.Uin.τ Hoſ.videnē
ſentire ꝙ ſic.cōtrariū ſenſit Hoſ.ſed alij dicūt ſi
epiſcopus monitus licentiā dare recuſauerit vel
neglexerit ſine iuſta cauſa:eā dare poterit Arch.
qꝛ.negligentiā ſuffraganei ſupplet.ix.q.iii.cū ſi-
mus.negligētia eſt aūt lapſo tēpore monitionis
nulla cauſa aſſignata.Si vacauerit ſedes capi-
tulum poterit dare licentiam edificandi eccle-
ſiam:quia in his que ſunt iuriſditionis nō ordi-
nis:vt eſt hoc capitulum ſuccedit.de maioritate
τ obedientia.cum olim.
¶ Scdo queritur quotuplex τ quale ius acquira
tur patrono τ dico quod quadruplex.iuxta illud
patrono debetur honor:onus:emolumentū:pre-
ſentet:preſit:defendat:alatur egenus.¶ Primum
ergo eſt quod habet hūc honorē vt preſentet in-
ſtituēdū ad prebendas.ſiue eccleſias nō collegia
tas.extra eo.fere per totū.in collegiatis autē in
electiōe iā facta nō fiēda poſtulatur aſſenſus pa-
troni.eo.ti.a nobis vel etiā in fienda ſi in funda
tiōe hoc cōceſſit epiſcopus patrono clerico:τ pa
pa laico vt in.d.c.a nobis.iūcta glo.Et ſi epiſco
pus vel alius prelatus ſine patroni preſentatiōe
rectorē inſtituit:inſtitutio ipſo iure nulla eſt per
c.decernimus.xvi.q.vii.ſm Ioā.an.in.c.ij.de of
fi.vica.li.vi.Quod fallit primo ſi patronus fuiſ
ſet negligēs in preſentādo:qꝛ elapſo tēpore epi-
ſcopus bene inſtituit:τ ſecūdo ſi inſtituēs ſit pa-
pa.qꝛ inſtituere poteſt ſine preſentatiōe patroni
licet ſecus ſit in alijs prelatis citra papā:extra eo
cū dilectus τ ſimiliter poteſt legatus de latere ſi
patronus ſit eccleſiaſticus:ſecus ſi ſecularis:pro
quo vide glo.in cle.per literas.de prebē.τ Pan.
in.c.qm̄.extra eo.τ eſt caſus.d.c.cū dilect⁹.¶ Se 2
cūduꝫ etiā ꝙ habet hūc honorē.ꝙ quaſi princi-
palis τ primus in proceſſiōibus incedit.xvi.q.
vii.pie mētis.τ.c.frigētius.¶ Tertiū eſt qd habet 3
hoc onus qd ſit defenſor precipuus eccleſie:ideo
ꝙ tenet eā defendere ab oīb⁹ oppreſſorib⁹.xvi.
q.vii.filijs.vnde ei tenet de adminiſtratiōe rōnē
reddere preſentatus:intellige ſi patron⁹ ſit eccle
ſiaſticus vt no.in.c.cū τ plātare.de priui.τ Pa.
in.c.ex literis τ.c.cū poter.eo.ti.nō tamē valde
ſtricte dicēdo quid expēdat quotidie.ſꝫ in gene-
re.vt no.Pan.in.c.ex literis.extra eodē.¶ Quar 4
tū vt habeāt hāc vtilitatē quod ſi vergat ad ino
piā:alatur de bonis ipſius eccleſie.d.c.filijs.ita.
ſcꝫ quod ex reditibus vltra neceſſaria remanen-
tibus eccleſia tenetur alimētare patronum pin-
guius ꝙ alios pauperes.xvi.q.vii.quicūqꝫ.cl.
ij.τ.c.nobis.in fine.de iure patro.
¶ Tertio querit vtrū patronus aliqd poſſit exi 3.q.
gere in recognitionē ius patronat⁹.τ dico quod
nō ſm Pan.in.c.preterea.el.ij.eo.ti.niſi in fun-
datione hoc a dioceſano fuiſſet ſibi reſeruatum.
Nā in ipſa fundatiōe pōt patron⁹ laicus de cō-
ſenſu epī certū retinere cēſuꝫ.d.c.preterea.nō tn̄
pōt ſeruitiū aliqd exigere poſt fundationē:vt di
cit ibi Pan.niſi reſeruatū fuerit per epiſcopuꝫ tē
pore fundatiōis vel alias iure cautū.Un̄ ſi ep̄us
autoritatē pſtitiſſet poſſet tale ius vēdere titulo
apd ipſuꝫ remanēte.¶ Et dicit p'io per illū tex.ſe 1.ol.
alias coſuluiſſe ꝙ populus patronus exigere nō
pōt a pſbytero certos cereos in recognitionē iu
ris patro.ex quo illud nō fuit reſeruatū tpe fun-
datiōis nec pōt patron⁹ ꝓpria autoritate aliqd
ſeruitiū vel aliud tpale ſibi reſeruare:ſꝫ hoc face-
re debet ep̄s ad ei⁹ petitionē.Infert etiā ſcdo qd 2
ſi patron⁹ i teſtō mādauit eccl'iā ꝯſtrui:τ reſerua
uit aliquā pēſionē annuatim filijs ſoluēdā quod
eam exigere non poterunt niſi epiſcopus illud

reſeruet patrono per ſtatutū. ¶ Et tertio ꝙ patro
nus donare nō pōt ius patronatus ſine cōſenſu
epī: ⁊ intellige laico vel clerico ratione patrimo
nii: ſecus ſi vult donare eccleſie extra eo. illud.
Jmo ſm docto. ſi epūs ſtatuiſſet pēſionē patrono
immoderatā reſpectu redditu⁊ eccleſie vel que
ex poſt facto incipiat multū grauare: reduci pote
rit ad moderationē debitā. ¶ Fallit qđ dictu⁊ eſt
de reſeruatiōe cū autoritate epī: primo qñ patro
nus nō dedit dotē pinguē ⁊ abundātē: ſed ſolu⁊
neceſſariā ad ſuſtentationē miniſtrorū⁊. qꝛ tunc
nullū ſeruitiū poterit ſibi retinere. vt not. Pañ.
in. c. j. de cē. ¶ Scđo qñ locus religioſus puta mo
naſteriū in proprio ſolo proprus expēſis eccleſiā
cōſtruxit: qꝛ talis locus habet in ea oia tempora
lia bona ſicut epiſcopus omnia ſpūalia. de priui
le. cum ⁊ plātare. § in eccleſiis. ⁊ de capel. mo. c. j.
⁊ nihilominus habet dictus locus ius preſentan
di. de ſepul. ne prel. ſicut.

¶ Quarto querit̄ ſpecialiter vtrū ⁊ qūo ius pa-
4. q. tronat⁹ trāſire poſſit ad heredes vel legatarios:
⁊ dico multa. ¶ Primū. Pro intellectu dicendo
1. di. rum aduerte quod dupliciter hoc ius tranſit in
alium: primo ſedundū ſe. ſicut cū permutatur cu⁊
alio ſpirituali. ſecundo gratia eius cui eſt anne-
xum: vt cū venditur vel donatur. aut aliter tran-
ſit in alium villa vel huiuſmodi: vnde ⁊ dicitur
tranſire in alium cū vniuerſitate bonorū. vt. xvj.
q. vij. nemini. ⁊ extra eo. ex literis. ⁊ c. cum ſecu-
lum. niſi ſpecialiter de ipſo excipiatur ſm Hoſt.
Sic etiā trāſit ius ſepulcrorū. ff. de cōtra. emptor. l.
in modicis. ⁊ ſimiliter omnia iura que poſſunt
per laicos poſſideri. ſed ſecus de decimis ⁊ eccle
ſiis ⁊ aliis iuribus mere ſpiritualib⁹ ſm Jnno. qꝛ
illa cū vniuerſitate nō trāſeūt: qđ Hoſtiē. limitat
niſi vniuerſitas trāſiret in eccleſiā vel locu⁊ reli-
gioſum qꝛ tūc etiā illa trāſeūt. Nō pōt aūt ſm ar
chi. ⁊ Jo. an. tolli a patronis etiā a legato de la
tere: ſed ſolū a papa: qui etiā hoc nō facit: niſi ex
cauſa vrgēti: ne laici retrahantur a cōſtructione
⁊ dotatione eccleſiarū. Jus igitur Patronatus
tranſit ad heredes ſm Pañ. in. c. j. de iure patr. ⁊
oēs doct. Et erit hoc ius apud quēlibet heredum
inſolidū. etiā ſi ex inequalibus partibus ſint he-
redes ſm glo. in. c. j. eo. ti. modo nō ſit aliquis he
res cōſtitutus in certa re. ⁊ cuilibet patronorū cō
petit quo ad omēs effectus preter ſacerdotis pre
ſentationē: que ita eſt apud oēs cōmuniter. ꝙ nō
eſt apud aliquē ſingulariter: extra eo. c. j. ⁊. ij. vt
communiter tenent doctor. licet forſan vt dicit
Jnno. pinguior ſit vxor illius qui plus habet in
hereditate: ⁊ ratio eſt ſm glo. qꝛ cū hoc ius ſit in
diuiſibile nō poſſumus dicere vnū habere duas
partes in eo ſicut in hereditate. ¶ Scđo⁊. Nec pōt
diuidi hoc ius inter heredes ſm Pañ. in. d. c. j.
qualitercūq⁊ intelligatur iſta diuiſio cū ipſū ius
ſit incorporale: poſſent tñ cōuenire patroni vt al
ternatis vicib⁹ preſentēt. d. cle. ſi. ⁊ de hoc pñt pa
ciſci ſm Hoſt. ⁊ Ber. licet cōtrariū ſenſerit Jnn.
quod intelligi poteſt vt honeſtius ſit ſi ſemper cō
cordēt. ⁊ ſimiliter ſi habēt plures eccleſias poſſēt
cōuenire vt vnus in vna ⁊ alius in alia preſentet
qꝛ ſicut in tēpore. ita ⁊ reſpectu locorū eſt permiſ
ſa diuiſio ⁊ hec nō eſt ea que prohibetur in. d. c.
j. de iurepa. ¶ Tertiū. Et nō ſolū ad ſuos: ſed etiā 3
ad extraneos heredes trāſit ſm Pañ. in. c. cu⁊ ſe
culū. eo. ti. de mente Jo. an. ⁊ Jnno. qꝛ ſi filii ſolū
ſuccederēt nō poſſet patronus illud transferre in
aliā perſonā etiā cū vniuerſitate quod patet fal-
ſum in. d. c. cū ſeculū. ⁊ in. c. illud. eo. ti. Vñ tranſ
fertur in quoſcūq⁊ heredes ⁊ nō ſolū in mares ſ⁊
etiā in feminas. ar. cle. ſi. de cōceſ. preb̄ē. ⁊ ſentit
glo. in. c. qm̄ inueſtituram. xvj. q. vij. Et ideo ſm
Fede. cōſi. iij. filius qui repudiauit hereditatē pa
ternā nō erit patronus: ſimiliter nec filia dotata
nō ſuccedēs patri. qꝛ renunciauit hereditati. Ex
his collige duo primū quod ſi filia eſt heres ſuc
cedit ſicut maſculus vt dictū eſt: ſecūdū quod ius
patronatus regulatur ab hereditate etiā inter fi
lios. ⁊ ſic fili⁹ qui nō eſt heres nō ſuccedit in hoc
iure: quod ſentit Jo. an. in. c. ſi vero eo. ti. dicens
quod vbi eſt cōſuetudo quod ſolus primogeni-
tus ſuccedat: vt in anglia alii filii nō ſuccedēt in
iure patronatus. imo ſm Pañ. in. d. c. j. eo. tit. ſi
pater inſtituit filiū in certa re: ⁊ extraneū heredē
vniuerſalē: ius patronatus in extraneū trāſibit ⁊ 4
nō in filiū: vt. d. c. j. ¶ Quartū. Succedunt autem
heredes per ſtirpes ⁊ nō in capita ſm Pañ. in. d.
c. j. ⁊ hodie determinatū eſt in cle. ſi. extra eo. vn
de ſi plures ſuccedūt vni ex duobus patronis ec
cleſie omnes habētur loco vnius. ¶ Quintū. Nec 5
poteſt hoc ius adiudicari vni ex heredibus ſm
Pañ. in. c. querimoniā. eo. titu. quia ſi equaliter
diuidunt tunc ſi datur habēti minus pro reſtau
ratione illicitum eſt ⁊ ſimoniacum. eo. titu. pre-
terea. ¶ Sextum. Pañ. in. d. c. cū ſeculū refert Jo- 6
an. and. dicere quod quēadmodum ius patrona
tus poteſt donari ita ⁊ legari quia legatum eſt
donatio quedā facta a teſtatore. vt inſtitu. de le.
in princi. ideoq⁊ infert quod ſi donatur eccleſie
non eſt neceſſe interuenire conſenſum epiſcopi. ſi
cut in donatione inter viuos. ſi autē legatur lai-
co vel etiam clerico nomine proprio: tunc debet
interuenire cōſenſus epiſcopi ſicut in donatione.
Dicit tamen hoc ſpeciale fauore vltime volunta
tis vt conſenſus epiſcopi poſſit interuenire etiā
ex poſtfacto: licet ſit conſilium vt habeatur con-
ſenſus tempore teſtamenti vel ante mortem teſta
toris. Et idem ſentit Joan. andr. in dicto capitu.
cum ſeculum. eodē. titu. dicens quod ſine licen-

tia epi tenet legatū factum de eo eccleſie: ſed non priuate perſone. Fede. autē fuit in ſingulari opinione ꝙ titulo legati trāſferri poſſit ſine conſenſu epi ſed moderni cōmuniter tenent qḋ dictū eſt maxime cal. dicens qḋ ante cōſenſum epi ius patronatus conſiſtit apud heredem: qꝛ ex ordinatione laici ius hoc non poteſt in aliū transferri: et hoc plus placet Pan. quia iura cōmuniter loquuntur de filijs vel heredibus nō autē de legatarijs. vt in. c. filijs. xvj. q. vij. extra eodem. c. j.

5.q. 1.di. ¶ Quinto queritur quō gnāliter trāſeat in aliū etiam in fiſcum: ⁊ dico multa. ¶ Primū. Hoc ius directe non dicit̄ ſpūale: qꝛ cadit in laicū ſed ſm quid inquātū per ipſum preſtat̄ via ad cōſequendum ſpūale beneficiū: vnde etiā vocatur annexū

2 ſpūali. extra eo. de iure ¶ Secundum. Summarie loquēdo ſm Hoſt. hoc ius transfert̄ in alium quatuor modis. primo ſcꝫ ſucceſſione vt dictum eſt: et ſcḋo permutatione ad aliud ſpirituale. de re. permu. ad q̄ſtiones. ⁊. c. fi. ⁊ tertio donatione. extra eo. preterea. ⁊ quarto venditione: qꝛ lꝫ ſpecialiter vēdi nō poſſit extra eo. de iure tn̄ tranſit cum vniuerſitate niſi de ipſo excipiatur vt dictū eſt extra eodē. ex literis. et. c. cum ſeculum. adde quod ſimiliter tranſit cum vniuerſitate in conductione ad firmam ſeu ad penſionem. d. c. ex literis. et ſimiliter ſm Joā. and. in legatione que eſt

3 quedam donatio. ¶ Tertiū. Donatione hoc ius ſic tranſit in aliū qḋ donari non poteſt cuicunq; laico ſine licentia epiſcopi. extra eo. preterea. maxime vbi dubitat̄ ne fiat in fraudem ⁊ in potentiorem transferat̄: vt ibi innuit̄: clerico autē ſine tali licētia donari pōt: qḋ pan. in. d. c. cū. j. videt̄ limitare ſi cleric⁹ recipiat noie eccl'ie ſue ſi vero noie ꝓprio reqrit̄ dicta licētia. ⁊ idē ſentit Joan. an. in. d. c. cū. j. vt patuit ꝟ. pore particula. vj. Eccleſie vo ⁊ loco religioſo ſm doc. cōiter ſine licētia epi donari pōt vt no. in. c. nullus. ⁊. c. ex inſi-

4 nuatione. ⁊. c. illud. ⁊. c. vnico. e. ti. li. vj. ¶ Quartū. Si aūt vendat̄ ſpecialiter eſt ſimonia: ſi vero ematur intētiōe priuādi aut p̄ſentandi quē velit ſpoliari dꝫ emptor ⁊ eccl'ia eſſe libera ſm Jnno. ſed ſi emat̄ cū vniuerſitate tpaliū cū qua ⁊ ipſum trāſit nō eſt ſimonia ſm Hoſti. ⁊ Cal. ⁊ ptꝫ ex ca. ex literis. eo. ti. Qḋ in. c. qꝛ clerici. limitat Pan. niſi illa tpalia p̄ncipaliter emant̄ ꝓpter hoc ius ꝯſequēdū: qꝛ eſſet ſimonia ſcꝫ ex parte emptoris limita etiā niſi ⁊ ipm cū talibus in venditiōe exprimat̄: qꝛ ſm Jo. an. in. c. vnico. eo. ti. li. vj. ſi dicat̄ vendo tibi villā ⁊ ius patronatus qḋ habeo in illa. nō valet vēditio. ſed ſec⁹ ſi ſimpliciter villam vendit. vt in cle. paſtoralis. de re iudi. Et idem ſi vendatur palatium in quo eſt capella: qꝛ licet contrarium no. Jnnocē. et Hoſtiē. in. d. c. ex literis. tn̄ verior eſt opinio dicētium qḋ trāſit illud ius patronatus cū palatio. ar. l. ſi mercede ꝟ. ſi eū fūdū. ff. de ac. emp. Et ideo emptor ⁊ feudatarius cum acquirāt directū vel vtile dn̄ium rerū ſil'r acquirūt ius patronat⁹ licite ſicut alios fructus hūc. ff. de ꝯtra. em. l. in lege ꝟ. dolia. ¶ Quin- 5

tum. Jn feudū hoc ius dari pōt cū vniuerſitate. vt in. d. c. cū ſeculū. non aūt ſpāliter ⁊ expreſſe ſm Hoſt. qꝛ feudū reqrit homagiū qḋ eſt rei tpalis: pignori aūt dari non pōt ſimpl'r vt planū eſt nec cū vniuerſitate ſm Jnn. lꝫ alij ſint in contrariū: et rō pōt eſſe: qꝛ dato oppoſito. ſ. ꝙ eſſet pignoratū cū vniuerſitate. nō poſſet p̄ſentare creditor qꝛ nō pōt vti re pignorata. nec debitor: qꝛ tranſtulit in creditorē ⁊ ſic fieret detrimentum eccleſie qḋ eſſe non dꝫ. d. c. cū ſeculū. ¶ Sextū. Publicatis bonis 6

oībus p̄ris nō ꝯfiſcat̄ hoc ius nec eo priuat̄ fili⁹ ſi publicatio fiat ab imperatore vel iudice ſeculari etiā ꝓ crimine leſe maieſtatis: qꝛ imperator ꝑuare hoc iure laicū nō pōt cū habeat illud a papa vt no. glo. Arch. in. c. filij. xvj. q. vij. qḋ intellige verū niſi hoc ius eſſet in aliqua vniuerſitate ſeculari qꝛ cū ea trāſiret. Vide etiā glo. in. c. ſatis peruerſum. di. lvj. q̄ dicit ꝙ lꝫ p̄r cōmiſerit crimē leſe maie. ex quo filij efficiunt̄ infames. l. quiſq;. C. ad. l. iul. ma. infames aūt etiā promoti deijciūtur. vj. q. j. infames. filij tn̄ clerici nō perdunt beneficia qꝛ non efficiunt̄ infames: ⁊ ſic nec ius patronat⁹ imo etiā ſi nō ſunt clerici: niſi cū vniuerſitate vt dictū eſt. ¶ Septimum. Scḋm Archi. di. 7

lxxj. c. hortamur. iuspatronatus preſcribi nō poteſt a laicis etiam parochianis ſed Jo. an. in nouel. ſuper regula. quod alicui gratioſe in. vj. diffuſe diſputans efficaciter deſtruit ratiōes archi. et concludit contrarium. vide ibi.

¶ Sexto cū patronus habeat preſentare epo rectorē inſtituēdū in eccl'ia cuius eſt patron⁹. xvj. 6.q.

q. vij. decernimus. q̄rit̄ qn̄ debeat preſentare vel

ep̄s inſtituere. ⁊ dico multa. ¶ Primū. Patron⁹ 1.di.

ſi eſt laic⁹ p̄ſentare tenet̄ infra quatuor menſes a tpe vacatiōis ſi vero eſt eccl'ia monaſteriū vel clericus infra ſex etiam ſi iuspatronatus habuit ex collatiōe laici. extra eo. ſi laicus. li. vj. aliter ep̄s ordinabit de eccleſia. ar. extra eo. qm̄ ⁊. c. cū propter. Sed intellige ſi patron⁹ ſciēter omittit preſentare: qꝛ ei ignoranti nō currit dictum tp̄s ſm Fede. et Jo. an. in. c. ij. de ſup. neg. p̄la. et Pan. in c. cū propter. extra eo. ti. ¶ Scḋm. Si autē patroni ſint ſimul laicus ⁊ cleric⁹ vel eccl'ia ſeu monaſteriū habebūt ſil'r tp̄s ſex menſium ad p̄ſentandū ſm Jo. an. ⁊ Archi. in. c. vnico. e. ti. li. vj. ⁊ gl. in. d. c. ſi laicus. contra Hoſt. ita ꝙ rōne cōionis priuilegiū eccl'ie trāſibit ad laicū ad inſtar eius qḋ dr̄ de eo qui habet rem cōem cū pupillo q̄ vſucapi non pōt vel p̄ſcribi ꝓpter pupillū. vt in. l. ſi cōmunē. ff. quēad. ſer. amit. ⁊ ita p eccleſiā conſe-

quiſqꝫ ꝑſe nõ poſſet. Et idẽ Pañ. in. c. eã te. eo.
tit. q2 magis dignũ trahit ad ſe minus dignum:
de con. ec. vel alta. qḋ in dubiis. Sꝫ intellige de
patrono eccleſiaſtico habẽte hoc ius rõne eccle-
ſie: q2 ſi haberet ratiõe patrimonij eſſet idem per
oĩa ſicut in laico eo. tit. cũ dilect⁹. ⁊ glo. in cle. ſi.
3 eo. tit. ⁊ not. Pañ. in. d. c. eã te. ¶ Tertium. Si pa
troni ex contentiõe de patronatu occupati infra
dictũ tp̄s nõ ꝑſentãt: nihilominus ep̄s prouide-
bit. Nã duo ſunt caſus. vt no. pañ. in. d. c. qm̃. in
quibus ep̄s ſine ꝑſentatione patroni rectorẽ in-
ſtituit primus qñ ꝑſentatus ſine ſcãdalo inſtitui
nõ põt. ſecũdus qñ contentio ſup patronatu non
decidiſ infra tp̄s ꝑfixũ patronis ad ꝑſentandũ.
Ex hoc vltimo habes caſum ĩ quo nõ valẽti age
re currit tp̄s. Nec tamẽ eſt ſimile de electorib⁹ et
ꝑſentatorib⁹ q2 ſi nõ decidiſ q̃ſtio ĩter electores
infra tp̄s ad eligendũ ꝑfixũ nõ deuoluiſ propter
hoc ad ſuperiorẽ poteſtas libere ordinãdi eccle-
ſiã ſm̃ Hoſt. ⁊ Jo. an. q2 nõ eſt qḋ imputeſ habẽ-
tibus ius eligẽdi cũ ꝑ eos nõ ſteterit: ſꝫ ꝑ litẽ ſi-
bi motã: vñ cũ cõtrariũ ſtatutẽ nõ ſit niſi in pre-
ſentatione nõ debemus hoc ius extendere ad ele
ctionẽ vbi habeſ pinguius ius ⁊ eſſet preiudiciũ
maius cũ forte dareſ ſuperior nõ gratus vel non
expediens: ꝑ quo videſ tex. c. ij. de in integ. reſti.
vbi longo tẽpore fuit certatũ ſup iure eligendi:
4. q. nec tñ fuit ad ſuperiorẽ deuoluta ptãs. ¶ Quar-
tum. Semeſtre qḋ in. c. nulla. de cõ. ꝑben. datur
ſuperiori cũ facta eſt deuolutio ad eũ in bñficio
conferendo nõ habet locũ in habẽte inſtituere pre
ſentatũ per patronatũ ſm̃ dños de rot. vt refert
Pañ. in. d. c. nulla. q2 ille tex. loquiſ ĩ eo q̇ habet
cõferre: non antẽ extendiſ ad habentẽ inſtituere:
q2 in inſtitutiõe nõ debet eſſe tẽpus ita prolixum
cũ inſtitutor habeat ſolũ examinare ꝑſentatum:
alioquin longo tp̄e poſſet vacare beneficiũ. i. per
annũ: ſi inſtitutor haberet ſex mẽſes ſicut ⁊ eccle
ſiaſticus patron⁹. Et q2 reſpectu inſtitutiõis nõ
habetur tẽpus a iure prefixũ remediũ eſt ad ſupe
riorẽ recurrere qui prefigat tẽpus inſtitutori. Et
idẽ in eo qui habet confirmare electionẽ vt ſcꝫ tẽ
pus ſibi per ſuperiorẽ prefigatur ſi differt infra
tempus debitum confirmare: hec ex illo.
7. q. ¶ Septimo queritur quales poſſit vel teneatur
1. di- patron⁹ ꝑſentare: ⁊ dico multa. ¶ Primum. Pa-
ctũ. tronus teneſ ꝑſentare alium a ſe: et quantũcunqꝫ
idoneus ſeipſum ꝑſentare non poteſt extra eo. ꝑ
veſtras. poteſt tamen pater ꝑſentare filium ſuum
vel nepotem ſi ſit idoneus ſm̃ Hoſ. Goſ. ⁊ Ber.
quin poti⁹ videſ ꝑſentandus q̃ȝ alius ſcꝫ ceteris
paribus. de cohabi. cle. c. ſ. ſi etiã ſint plures pa-
troni poſſunt preſentare vnum de ſeipſis. ar. de
elec. cum in iure. ſiſr vacante eccleſia poteſt ep̄s
vocare patronũ: et illi motu proprio cõferre ſm̃
Hoſt. ar. d. c. cum in iure. ⁊ idem Panor. in. d. c.
per veſtras. ⁊ cõmuniter doc. Et ſi obijciaſ q2 in-
ſtitutio facta ſine preſentatione patroni eſt irri-
ta vel irritanda. vt in. c. illud. eo. ti. reſpõdet idẽ
Panor. quod patronus acceptãdo collationem
videtur conſentire nec tñ ſe ingerere cũ hoc non
habuerit originẽ a ſe ſed a ſuperiore: item preſen
tatio interuenit aliquãdo ex poſtfacto: vt in. c. ſi
vero. extra eo. ¶ Secundum. Si patronus preſen 2
tet non idoneum ſeu indignum ſi ipſe eſt colle-
gium vel perſona eccleſiaſtica priuatus eſt ꝑ ea
vice iure preſentandi et deuoluitur ad ſuperio-
rem. extra eo. cum in cunctis. ⁊ de ſupp. neg. pre-
la. ſicut. Et idem ſm̃ quoſdam ſi ſit laicus ſaltem
eſt priuandus lꝫ ſm̃ Inn. benefaciat ep̄s ſi iterũ
remittat prouiſionẽ patrono laico: ⁊ hoc ſequiſ
ſum. ro. ſed ſupple. ⁊ ſum. ange. melius tenent qḋ
nõ ſit priuatus: quod etiam tenet Archi. in. c. ſu-
ſcepti. de ꝑben. li. vj. ⁊ Inn. ⁊ Ber. in. c. cum vos
de offi. ord. vbi dicit glo. ꝙ non eſt priuatus vel
priuandus: quia laicus eſt minus expertus circa
eccleſiaſtica et minus habet tempus ad preſen-
tandum q̃ȝ clericus: vnde et variare poteſt nõ cle
ricus. extra eo. cum autẽ. et hoc elicitur ſubtiliter
ex. d. c. cum vos. et hoc ſequitur. Archi. addẽs qḋ
poteſt priuari. Peccaret tamẽ mortaliter patro-
nus etiã laicus ſcienter preſentando indignum:
quia infideliter agit in officio ſibi commiſſo.
¶ Octauo queritur poſito ꝙ multi poſſunt va- 8. q.
riando preſentari quis eorum ſit preferendus et
dico multa. ¶ Primum. Poteſt patronus laicus 1. di
duos ſucceſſiue preſentare: ita quod variare po- ctũ.
teſt anteq̃ȝ epiſcopus confirmet ⁊ iudicio epiſco
pi relinquiſ quem velit inſtituere: extra eo. cum
autem. ex quo patet vt ibi dicit Panor. quod va
riare poteſt accumulatiue: ſed non ex toto rece-
dendo a primo. alſ epiſcopus nõ haberet illam
facultatem. Si vero patronus ſit collegium vel
eccleſiaſtica perſona variare non poteſt ſed pri-
mus eſt preferendus: extra eo. cum aduocat. et
Panor. addit de mente Innocen. quod eius pre
ſentatio habet vim electionis: quia ſicut electo-
res variare nequeunt. de elec. publicato: ita nec
preſentantes: et idem ſentit Archid. ita qḋ poſſet
appellare acquiſito ſibi iam iure ſi ſine cauſa re-
pelleretur ſm̃ Goff. ar. extra eo. paſtoralis. Et in-
tellige de patrono eccleſiaſtico cui competit pre
ſentatio iure eccleſie: ſecus iure patrimonij: quia
idem eſt per omnia in eo qḋ in laico pro quo vi-
de gl. in cle. ij. eo. ti. ¶ Secundum. Si duo ſint pa-
troni laicus et clericus qui primo ꝑſentauerunt
vnum ⁊ deinde variãdo laicus preſentauit aliũ
Panormi. in. c. cum autem. eodem titu. dicit qḋ
non habebit locum diſpoſitio. d. ca. cum autem.
vt ſcꝫ epiſcopus poſſit gratificare: q2 primus eſt

potior cum pſentat⁹ fuerit ab vtroq;: ſcd̄s vo a lai
3 co tn̄.item q: lz patronus variare poſſit in preiu
dicium pſentati: non tn̄ cōpatroni.¶ Tertiū. Et ſi
pſentatus ſcd̄s ſit idoneus magis ſm̄ Pañ.in.d.
c.cū aūt epS non habebit optionē lz Jo.an. videa
tur ſentire Jriñ .p.c.ſi forte.lxiij.di. vbi dr qd̄ vbi
vota ſunt paria preferēd⁹ eſt q maiorib⁹ iuuatur
meritis. ⁊ facit.d.c.cū aūt.dū pōderat qd̄ ſecūd⁹
erat eque idoneus: ſecus ergo ſi idone⁹ magis.
Jmo putat Pañ. quod ſi magis idone⁹ preſtaret
poſſet appellare: q: id cōmittit iudicio epi tanq̄
boni viri q: verbum iudiciū ſapit diſcretionem ⁊
4 arbitrium boni.viri.¶ Quartū ſi aūt patroni va
riant in pari numero: vt q: vn⁹ vnum: ⁊ alt⁹ aliū
preſentat quidā dicūt epm̄ non h̄re optionē. Jo.
an. vero dicit quod ſic: adducens.d.c. qd̄ aūt. ſz
Panor. ibi lz pmū alle.gl.xvj.q.vij.ſi plures. ⁊
Jnn.in.c.ſ.eo.ti. ⁊ ſequitur Baſ.de cal. ⁊ do. Car.
quin imo de iuris rigore poſſet attētari qd̄ epS
inſtituere pōt extraneū ex q patroni nō ɔcordāt
5 ſm̄ eundem Pañ.¶ Quintum. Si pupillus ſiue
puer qui eſt patronus habens ſeptem annos ⁊ vl
tra: preſentet idoneum ⁊ eius tutor alium quam
uis equalem ſcd̄m Archid. preferendus eſt is qui
preſentauit pupillus: quia pupillus eſt domin⁹ ⁊
idem Barto.hic.¶ Sextum. Epiſcopus qui pre
6 ſentatum idoneum malitioſe recuſauit admitte-
re: ad prouidendum ei in cōpetenti beneficio cō
pellatur. extra eod. paſtoralis. quod quidem. ca.
ſecundum Archi. loquitur quando primo preſen
tatus erat dignior ſecūdo ſecus ſi ſecūdus erat
eque idoneus et variare patrono conceditur et
epiſcopus in hoc habet liberum arbitrium: vt in
cap. cum autem eod. titu. ⁊ ſic puniri non debet:
quod etiam no. Hoſt. in ſum. imo ſcd̄m Joan. poſt
Hoſtien. ſi nō erat eque idoneus dummodo ido
neus. Dicit etiam Panor. in.d.c.cum autem. qd̄
epiſcopus incidit in dictam penam poſtergando
primum ſine cauſa ſecus ſi non ſpreuit inſtituere
primum ſed diſtulit vt haberet cauſaz examinan
di: et ante inſtitutionem patronus alium preſen
tauit quia non debet puniri aliqua pena: q: vſus
eſt legis autoritate: qd̄ intellige ſi ſcd̄s fuit eque
dign⁹ vel ſaltē dign⁹ ⁊ patrono licebat variare.
9.q. ¶ Nono querit quid iuris ſi dubitatur quis pre
ſentantium ſit patronus: ⁊ dico qd̄ ſi queſtio an
te predictum tempus quatuor menſium quo ad
laicum et ſex quo ad eccleſiaſticum finita non fue
rit epiſcopus inſtituet ſaluo iure eius qui vice-
rit. extra eo. ſi vero. ⁊.c. qm̄ in quibuſdam. qui in
ſtitutū ab epo debet repreſentare: vt in.d.c. ſi vo.
¶ Decimo querit q̄uo debeant patroni preſen
tare: ⁊ dicit Archi. poſt Archi. ſup.c. decernim⁹.
xvj.q.vij. qd̄ fieri ſolet vt patroni ſiue parochia-
ni ſi ſunt patroni conueniant in eccleſia ſicut mo
nachi in.c. et conueniunt in aliquē vt preſentetur
⁊ illum eligunt vt preſentandum qd̄ fieri conſue-
uit per ſcripturam. Poſſunt etiam cōpromittere
in aliquem vt nomine eorū eligat vel preſentet
vt ſibi videtur. Sed per talē electionē non acqui
ritur ius electo. de iureiu.c.ſi. ⁊ ea non obſtante
pñt patroni variare: q: illa electio nō eſt niſi que
dā poſtulatio q̄ anteq̄ ſuperiori preſentet nō im
pedit aliam de poſtu.c. bone.el.ſ. Utrū aūt ſit ne
ceſſariū q ſi cōueniant vel debēt eſſe vide.§ ſeq.
¶ Undecimo querit vtrū contēptus alicuius pa 11
troni impediat inſtitutionē alicuius pſentati ab
aliis ⁊ dico multa.¶ Primum. Scd̄m archi. in.d.
c. decernim⁹. tribus modis ſpernit patronat⁹: vl̄
q: non vocat cū expectari ⁊ vocari cōmode pōt:
vel ſi adeſt ſed repellit vel nō audit ſiue admit
titur ad conſiliū.¶ Scd̄m. Jo.an. in nouel. ſup. c.
qm̄. eo. tit. dicit qd̄ ſi patroni habent pſentare vt
collegiū ɔtemptus alicui⁹ patroni impedit inſti
tutionē pſentati ab aliis ſicut ⁊ in electionibus:
vt extra de pb̄e. cū in eccleſiis. li.vj. ⁊ ratio eſt q:
non ſinguli vt ſinguli ſz vt corp⁹ habēt pſentare
⁊ conſequēter neceſſe eſt vocari exiſtentes de cor
pore ⁊ ita ſeruat. Si vero preſentēt vt ſinguli da
to qd̄ aliqui preſentationem ſuā faciant aliis nō
vocatis tenet: ⁊ illis nō vetatur quin poſſet eun
dem vel alium preſentare. ⁊ in inſtitutione ſerua
bitur quod dicitur in.d.c. quoniam. vt ſcz inſti-
tuatur habens plures voces: ſi eſt idoneus. Et
hoc ſequitur etiam Fede. Panor. autem dubitat
an hoc ſit verum per theoricam Barto. in.l. om-
nes populi. ff. de iuſtitia ⁊ iure vbi dicit quod
ſiue a collegio cōſenſus ſit explicādus: ſiue a plu
ribus vt ſunt ſingulares dūmodo in actu maior
pars preiudicet minori ſemper debent ſimul eſſe
per.l. iuriſgentium. ff. de pact. ⁊ hoc plus placet
panor quia ex contrario dicto maior pars pa-
tronorum poſſet negligere minorem que ſi fuiſ-
ſet preſens potuiſſet inducere aliam ad conſen-
ſum alterius pro quo facit.c.ij. ⁊ quod ibi not. de
arbi. lib.vj.
¶ Duodecimo queritur quid ſi patroni ſint plu
res et in preſentando diſcordent et dicit ſumma 12
piſa. poſt ſummam. confeſ. quod ille debet prefi-
ci qui maioribus iuuatur meritis et a pluribus
eligitur. extra eodem. quoniam. Et ſi numerus
eſt equalis: ad merita recurrendum eſt. diſtin-
ctio.lxiij. ſi forte. Si vero omnia ſunt equalia
poteſt epiſcopus dicere quod concordent ⁊ ite
rum preſentent. diſtinctio.lxix. ſi duo. et ſi non
concordant locus eſt gratificationi. de election.
venerabilez § obiectioni. Si tamen neuter poteſt
poni ſine ſcandalo: tunc epiſcopus eccleſiam or
dinabit vt melius viderit expedire. vt in dicto
capitulo. quoniam. et concord. Hoſtien. ad-

dens qd ſi eps talem eccleſiam ordinare nō pōt
eam interdicat extrahens reliquias in patronoꝝ
ruborē extra eo.c.j.ꝛ.ii.qd ſcdm Inn. Ber.ꝛ eun
dem Hoſt.intelligendū eſt de reliquiis que ſunt
extra altare in capſis.alſ nō liceret. Qd ſi nec ſic
poſſunt cōpeſci vel ad cōcordiaȝ reuocari putat
recurrendū ad brachiū ſeculare.de offi.or.c.j.Et
hec intelligenda ſunt niſi inde maius ſcandalū
oriretur qꝛ tunc eſſent cōmittenda.di.l.vt conſti
tueret.Et interim durante diſcordia ponetur ab
epo in eccleſia iconomus:appellatione ceſſante.
qui eiꝰ fructꝰ aut expendet in vtilitatē eccl'ie aut
fideliter inſtituendo reſeruabit.de offi.or.cūvos
Archi.vide ſi opȝ.iii.parte.tiut.xi.§.c.vlti.§.vlti.

13 ¶ Decimotertio querit vtrum maior pars patro
norū q in inſtitutione alicuius requirit intelligē
da ſit reſpectu oīm patronorū vt ex decem vocibꝰ
habeat ſex:vel reſpectu minorum partium vt ex
decem vocibꝰ habeat quatuor ſi nullus alius hȝ
plures quam tres : ꝛ dicit Panor.in.c.qm extra
eo.poſt Joā.an.qd ſi preſentatio fit ab iſtis vt a
collegio requirit maior pars reſpectu totius col-
legii:ꝛ vr̄ tex.in.c.eccleſia.el.j.de ele.aut preſen
tant tanquā ſinguli:ꝛ tunc ſufficit maior pars re
ſpectu aliarū partiū ꝛ ſic intellige.d.c.qm. Hoc
autē dictū notādū eſt:qꝛ facit ad multa. Ubi eīm
plures habent explicare aliquem actū aduerten-
dum eſt:vtrum habeant hanc poteſtatē vt colle-
giuȝ vel vt ſinguli:vt primo caſu requirat maior
pars totius collegii.ſcdo vero ſufficiat maior re-
ſpectu minorū.Aduerte tamē pro p̄dictis ſecūdū
Inn.ꝛ Hoſt.qd in hmōi lȝ tantā vocem habeat
vnus ex patronis quantā alius tamē attendēda
ſunt merita pſonarū ſicut ꝛ in electionibꝰ eccl'ia-
ſticis.de ele.dudū.ꝛ in teſtibꝰ vt de teſti.in nr̄a.

14 ¶ Decimoquarto querit cuiꝰ etatis vel cōditio
nis debeant eſſe qui vocant quādo ſecularis vni
uerſitas hȝ preſentare:ꝛ dicit Archi.poſt Archi.
ꝛ Hugo.quos refert qd cum vniuerſitas ſecula-
ris vocari dȝ ad eligendū ſeu noiandū rectorem
eccleſie oēs maiores.xiiii.anno.vocari debent:ſi
ue ſint mares ſiue femine:ſiue virgines ſiue con
iugate ſiue vidue:ꝛ minorū tutores.ff.ad munici
pales.l.filium.§.ſi vidua.ꝛ ſimiliter filiiſamilias
ſi alibi quam in iudicio pr̄is habet domiciliū.
Iſtud tamē vt dicit Archi.qd vocent femine de
populo ad eligendum cōiter non ſeruatur : ꝛ in
hoc conſuetudini ſtandum eſt ſi tamen aliqua in
particulari habet hoc ius in aliqua eccl'ia ad ip
ſaȝ bene ſpectat p̄ſentatio ſicut ad viros.hec ille.

IUſtitia ſcdm qd ſonat habitum virtutis:vt
colligitur a.s.Tho.xi.qō.lx.xxi.queſ.lviii.
ꝛ.lxj.ii.diſt.xx.ꝛ.xxi.iii.diſt.ix.ꝛ.xxxiii.ſic diuidi-
tur. Nam quedam eſt infuſa ꝛ quedā acquiſita:
ꝛ vtraq3 eodē modo diuidit. Acqſita eſt duplex:
ſcȝ gn̄alis que eſt ordinans ad bonū cōe: ꝛ parti
cularis ordinans ad ſingulares perſonas. Gene
ralis eſt duplex ſcȝ per cauſalitatem:que eſt iuſti-
tia legalis ordinans oēs virtutes ad bonum cōe
differens realiter a qualibet alia virtute: ꝛ p pre
dicationem que eſt virtus in cōi:vt imperata a le
gali ſeu vt ordinata ad cōmune bonum differēs
ab aliis virtutibus ſcdm rationeȝ tantū. Juſtitia
etiam particularis ſimiliter eſt duplex.ſ.cōmuta-
tiua que dirigit vnam priuatā perſonā ad aliā in
his que inter eas cōſiſtunt:ꝛ diſtributiua que eſt
directiua ordinis eius qd eſt commune ad ſingu
lares perſonas : diſtribuens ſingulis : vt decet.

CHaracter:charitas chatecīſmus:et ſimilia
require ſupra ſub litera.C.

¶ De Laicis.

LAicus a laos grece latine populꝰ
dicꝰ eſt quaſi popularis.i.de po
pulo non de clero.Sicut eīm patet
per Hier.xii.q.j.duo ſunt xp̄ianoꝝ
rū duo ſunt gn̄a.ſ. clerꝰ electus in
ſortē dn̄i diuinis officiis mācipa-
tus a cleros ſors:ꝛ laici.i.populꝰ quāuis quidaȝ
de vtroq3 participent vt deo deuoti.i.conuerſi
quia ſunt de clero ꝛ tamen laici dicuntur forte a
laos quod eſt lapis quaſi lapidei ꝛ duri non faci
le ſuſceptiui impreſſiōis literarie. Unde proprie
ad clerum ſpectant clerici.i.qui per primam tō-
ſuraȝ ordinantur tandem ad horas canonicas ꝛ
ſacrificium altaris ꝛ ad populum vero ſeculares
medii autem ſunt conuerſi et oblati.

¶ Primo vero queritur vtrum laicus poſſit eſ- qd.
ſe procurator vel ſyndicus rerum eccleſiaſtica-
rum: et dicit colle.vt refert Panor.in cap.decer
nimus.de iudi.quod generalis adminiſtrator eſ
ſe non poteſt loco prelati abſentis:vel qui repu-
tatur abſens ſicut minor:vt de etate ꝛ qualita.c.
ii.ſed ſi prelatus preſit ſpiritualibus: bene poteſt
committi laico temporaliū cura maxime vbi cle-
ricus non reperitur idoneus. Allegat no.per In-
nocent.dicentem quod laicis generalis admini-
ſtratio committi non poteſt : vt ſuper omnes do-
minantur ſed ſpecialis quarundam rerum ita vt
ſuperiori adminiſtratori reſpōdeat quod placet
Panor.qui allega. gloſſ.in.c.iudicatum. lxxxix.
diſtinctiōe.Et ideo.d.c.decernimus. dicit quod
nō poteſt eſſe iconomus nec habere generalem
adminiſtrationem omnium eccleſiaſticorum taȝ
temporalium q̄ ſpiritualium et ſic preſit omni-
bus:ſed bene pōt eſſe iconomus eccleſie in tem-
poralibus.xvj.queſtio.vii.in noua. Et hoc idem
tenet Gaſp.de cal.ꝛ Hoſtien.ꝛ Joan.an.in.capi
tu.vnico.de ſyndi.

¶ Secundo queritur vtrum laicus poſſit eſſe p-
curator clerici ad eligendum : et dico quod non

vt no.doct.in.d.c.decernimus.qꝛ vbi habet exercere actū ſpiritualem iudicio ſuo:non poteſt conſtitui laicus.vt not.Joā.an. in regula: qđ alicui ſuo non licet.de reg.iu.li.vj.Et ſic limita.c.j. de procura.lib.vj. vt ſolum habeat locum in iudicialibus.vbi etiam in cauſis ſpiritualib⁹ admittitur ad agendum et defendendum.

3 ¶ Tertio querit̄ vtrū laicus poſſit eſſe vicarius epi ꝛ dico qđ nō:vt no.doct.in.d.c.in noua.ꝛ in c.cōtingit.de arbi.ꝛ in.c.vno.de ſing.et facit gl. in.d.c. decernimus. dicens ꝙ cauſe ſpūales non poſſunt cōmitti laicis:etiā tanq̄ deleg.per epm. Qđ intellige in ſpūalibus qꝛ ſi epiſcopus habet iuriſditionē tēporalē in loco : poteſt laicū facere vicarium ſuum.vt in.c.fi.ne cle.vel mo.li.vj. ſed in ſpiritualibus non imo nec clericum cōiugatū ſm doc.de cle.coniu.c.vno.lib.vj.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū laicus poſſit clericū accuſare:et dicit Bar.hiꝫ.ij.q.vij.in p̄n.ꝙ ſic ſi eſt bone fame.ij.qō.vij.clericos.ꝛ idē gratianus vt ptꝫ p totā q̄ſtionē.et ſm aliquos accuſare pōt ꝓpriū p̄latū ꝓpter delictū qꝛ ſua intereſt habere bonū prelatū.vt.xxiij.di.illud.ſed certior eſt opinio ꝙ nō poſſit niſi ꝓſequendo iniuriā ſuā.iiij.q.vj.oībus.de teſti.de cetero.ꝛ in crimine hereſis: et ſimonie ꝛ leſemaieſtatis.xv.q.iij.ſane.de ſimo.tāta.ꝛ in crimine ſacrilegij ſm quoſdā.xvij.q.iiij.§ q̄ aūt.Jn his aūt oībus ita demū admittunt̄ laici ſi bono zelo denunciet crimē.de ſimo.lꝫ aūt.et ſi accuſat⁹ fuerit vite ſuſpecte: admittuntur laici male vite:ſi vero fuerit bone vite admittunt̄ ſolum laici bone vite:de ſimo.p tuas. Clerici vero admittuntur cōtra clericos niſi fuerint crimino ſi vel irregulares.iiij.q.vij.preſumūt.ꝛ.c. ipſi apoſtoli.imo ꝛ ſi ſint irregulares admittunt̄ ad accuſationē eorū qui ſunt eiuſdē ordinis vel inferioris.vt in.d.c.ipſi apl'i.Et hec intellige de ſolēni accuſatiōe.Utrū laicus poſſit predicare.ſ.p̄dicator.Utrū vero ei poſſit committi verberatio clerici.ſ.excommunicatio.vj.§.iiij.caſu.xj.

¶ De latria et omni adoratione.

Latria grece latine dr religio ſꝫ Aug. x.de ciui.dei.c.iiij.ꝛ eſt virt⁹ moralis qua deū adoramus ꝛ colimus: et ſm Aug. hꝫ q̄tuor nōia: qꝛ apud grecos dicit̄ latria.i.cult⁹:ꝛ theoſebia.i.diuinus vel bon⁹ cultus:apud latinos vero dr religio ꝛ pietas.Huius virtutis actus imperati mediāte alia virtute eliciti ſunt act⁹ oīm virtutum quos oēs ordinat in reuerētiā dei:vt viſitare viduas.Ja.j.eliciti vero immediate ab illa īteriores ꝛ principales ſunt deuotio ꝛ oratio:exteriores ver ꝛ ſecū darij ordinati ad interiores. qb⁹ ipſa veluti ſignis vtit̄ ad mentē excitandā ꝛ mouendā in ſpēalia ſunt adoratio qua corp⁹ exhibet ad reuerendū deū:et aliis quib⁹ deū reb⁹ exterioꝛib⁹ colit:vel promittēdo vt in voto.vt in ſacrificijs:decimis primitus ꝛ hmōi de quibus oībus.s.Tho.agit.xxij.q.lxxxiiij.ꝛ ſequentib⁹ multis.ſignificat etiam actum ipſius virtutis.

¶ Primo vero q̄rit̄ quō conueniāt ꝛ differāt latria.dulia.et hyperdulia:et dico ꝙ in hoc cōueniunt qꝛ ſunt virtutes quib⁹ honoram⁹ honorāda.differūt vero ſic.Nā latria deū honoram⁹ et colim⁹:vt ptꝫ ex dictis.ꝛ eſt ſeruitus q̄ ſoli deo p ſe debet̄.ꝛ hoc ratiōe principij creatiōis ꝛ gubernatiōis.iij.diſt.ix.xxij.q.lxxxj. aliquib⁹ vero alijs ratiōe dei vt infra §.ſeq. Dulia vero honoram⁹ creaturam ꝛ eſt ſeruitus que debetur creature.iij.di.ix.ꝛ.xxij.q.ciij. Hyperdulia vero eſt potiſſima ſpecies dulie conueniens creature ex vnione ad deū.xxij.q.ciij.iiij.ſecundum.iij.diſt.ix.q.ij.ij. cor. 1. q°

2 ¶ Scđo q̄rit̄ q̄ adorāda ſint latria.ꝛ dico ꝙ primo tota trinitas: et hoc vna adoratione.iij.diſt. ix.xxij.q.lxxxj.¶ Et ſcđo humanitas xp̄i.iij.q.xxv. et hoc vt eſt vnita verbo.ſ.in pſona nō aūt ſm ſe: ſed hypdulia vt ibidē.¶ Et tertio caro xp̄i.iij.di. ix.ꝛ.iij.q.xxv.¶ Et q̄rto imago xp̄i.xxij.q.lxxxj. et iij.q.xxv.¶ Et q̄nto diuine relationes.j.q. xxviij. ij.¶ Et ſexto hoſtia ſub conditiōe tū habituali ſi ſit rite cōſecrata.iij.di.ix.q.j.ar.ij.q.vj. ſecūdum. ¶ Et ſeptimo crux xp̄i vt rep̄ſentās xp̄m extēſuꝫ. et tāgēs ip̄m ꝛ ei⁹ ſanguine pfuſa.ſed crux ī alia materia dꝫ adorari latria vt imago tantū. iij.q. xxv.xxij.q.ciij.iiij.tertiū vt res autem quedā adorat̄ hyperdulia.iij.di.ix.¶ Et octauo oīa alia que fuerūt xp̄i vt claui:lancea corona:veſtes:ꝛ hmōi rōne ꝯtactus tm̄.iij.q.xxv.Jn predictis tū ſunt aliq̄ difficultates quas diffuſe tetigi in additionib⁹ ad porta.iij.di.ix.et in roſa aurea caſu.lij. et.lix.

3 ¶ Tertio q̄rit̄ q̄ adoranda ſint hypdulia ꝛ dico qđ primo humanitas xp̄i ſm ſe:vt dictū eſt.Et ſecundo crux xp̄i vt res quedā:vt dictū eſt qđ nō intelligit̄ vt in ſe nec ſm ſe preciſe qꝛ rei irrationabili vt ſic nullus honor debet̄ vt ptꝫ.iij.par.xxv. neq꜡ vt tāgēs vel repreſentās chriſtū ſeu illi actu coniuncta:qꝛ ſic adoratur latria:ſed vt res chriſti ſeparata a chriſto vide vbi ſupra.¶ Et tertio mater chriſti que ratione ſui lꝫ adoret̄ dulia tū vt mater chriſti adoratur hyperdulia.iij.di.ix.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ q̄ adorāda ſint dulia et dico qđ p̄mo mater dei in ſe vt dictū eſt:et ſcđo reliquie ſctōꝝ.iij.q.xxv.et tertio viri ſancti.iij.di.ix.ꝛ intellige ſancti ſecundum noſtram opinionem.

5 ¶ Quinto q̄rit̄ vtrū poſſit quis adorare aduerſariū ſine pctō q̄ſi credit̄ eſſe chriſtus: et dico qđ nō niſi ſub cōditione ſi ita eſt actu voce aut mente expreſſa : quia ipſa nouitas inſolite rei conſiderationem et diſcuſſionem requirit ſicut beata virgo cogitabat qualis eſſet angelica ſalutatio.

Latro publicus dr q̄ inſidiat̄ ⁊ aggredit̄ in publicis ſtratis. nocturnꝰ vero populator agroꝝ̄ qui nocte agros incēdit et vaſtat de quo ſ. fur-§.j.et excōicatio. vij-§.ij. hos ſm̄ leges impune licet occidere. de quo ſupra homicidium.j. §.ij.particula.vj.nec gaudent immunitate eccleſiaſtica ſi confugiūt ad eccleſiā.vt ſupra immunitas.iij-§.ij. Uide etiam infra predo et raptor.

Laudemiū eſt ſolutio quinquageſime partis vel eſtimationis rei fienda domino ab eo q̄ de nouo acquirit emphiteoſim. Uide.ſ.emphiteoſis-§.xx.

¶ De legatis.j.in genere et abſolute.

Legatum eſt donatio q̄dā a teſtatore relicta ⁊ ab herede preſtanda. Debetur em̄ poſt mortē teſtatoris et poſt aditam hereditatē ab herede: vt colligitur inſti.de lega-§.j. Et hodie legatū ⁊ fideicōmiſſum ſunt fere idē ⁊ quicquid iuris eſt in vno eſt etiā in alio.ff.de leg.j.l.j.ſed fideicommiſſum dictum eſt qr olim p̄debat ex fide heredum. Et ideo fideicommiſſarij dicuntur quorum fidei legata ſoluenda committūtur qui etiam dicuntur teſtamentorum executores.

1. pō ¶ Primo vero q̄rit̄ quomodo poſſit fieri legatum ⁊ dico ꝙ omne legatū fieri pōt q̄buſcūqꝫ verbis aptis et idoneis vt ſi dicat̄ lego: do: dari iubeo: volo: rogo; poſco: opto vt des. l.ij.C.cōi. de le.ſi tn̄ verba demonſtratiua ſint annexa vide ſu-

mo pra cōditio-§.iiij. Et hoc multipliciter fit. ¶ Primo quidē pure: vt cū dr lego tali centū: ⁊ tunc ſtatim mortuo teſtatore legatuʒ cedit legatario. vt

2 infra-§.xx. ¶ Scdo vero in diē vt lego tali ad paſca. Et tunc ſi dies eſt omnino incerta: vt lego tibi centū dies qua inimicū vicero legatū eſt conditionale.l.dies.ff.de condi.⁊ demon.⁊.l.ſtipulatio iſta-§.inter certā.ff.de verbo.obli.glo.in.l. ſeius ſaturninus.ff.ad treb. Si vero eſt certa omno: vt lego titio in paſcate futuro vel q̄n curret. m.ccccc.x. ⁊ huiuſmodi vel eſt certa ad minus in ſe licet ſit incerta in proprio ſubiecto: vt lego titio q̄n erit.xxv.annorū.qd.ſ.tēpus certo eueniet: ſed forte tūc nō viuet titius: tunc legatū factū tali tempore vel die ſtatim a die mortis teſtatoris cedit legatario quo ad tranſgreſſionē: qr ſi legatarius moreretur poſt mortem teſtatoris et ante illum diē nihilominus legatū debet̄ heredibus eius. vt ptʒ in.l.vnica-§.cū igit̄.C.de cad.tol. Et idē dic quādo legant̄ fructus qui naſcent̄ ex tali fundo: qr lʒ moriat̄ legatarius: tn̄ ad ſuos heredes trāſmittit. vt no.gl.in.l.itē qr.ff.de pac. Sed intellige niſi aliud impediat.l.ſi ea queſtio.C.de his qui.vt indig. Patet ꝙ dictū eſt.l.ſi cū heres. ff.quando di.le.ce.⁊.l.heres.in prin.ff.de condi. et demō.vbi ptʒ ꝙ quando quis legat titio poſſeſſionē cū morie: lʒ ſit incertū quando morie: quia tamē certū eſt qd morie legatū eſt ad diem certū: ⁊ ſic debebit̄ eius heredibus: ſed ſi legaret ſic heres dato poſſeſſionē titio cum morieris: ſecus eſt: qr ſic eſt conditionale: qr eſt in diē incertum: quia ignorat̄ quis prior ſit moriturꝰ heres

ſcʒ vel titiꝰ. ¶ Et tertio ex die vt lego tali a paſcate in antea. ⁊ tūc diſtingue: vt de legato in diem. 3

¶ Et quarto ſub conditione per ly ſi. vt lego tibi 4
centū ſi filiam meā acceperis. vel per cū. vt lego tibi centū cū fueris.xiiij.annorū: ⁊ tunc ineſt conditio hec dum completus fuerit.xiiij.annus ⁊ nō aliter.C.de leg.l.ſi. Hoc tamen fallit in libertate vt dicēdo ſeruū meū liberū iubeo cum filius meꝰ fuerit quatuordecim annorū vt videat̄ potiꝰ relicta eſſe in diem ꝙ̄ ſub conditione.C. de fideicō

miſ.li.l.fideicōmiſſaria. ¶ Et quinto pure ſub cō- 5
ditione ſimul: vnde ſi in ſingulos annos aliquid alicui legatum ſit plura ſunt legata: et p̄mi anni erit purum: ſequentium vero conditionale.ſ.ſi viuat: vnde eo mortuo non tranſmittetur ad heredes.l.ſi in ſingulos.ff.de annu.lega. Quādo igitur ſit ſub conditione legatum ante conditionis euentum non cedit legatario: vnde ſi moriatur ante conditionis impletionem remanebit apud grauatum: et nō tranſmittet ad ſuos heredes: ſed tamen limita. vt infra-§.iiij.et.x. ¶ Sed pro notitia premiſſorum ſciendum eſt primo quod ly ſi non ſemper conditionem facit. Nam quādo ap-

ponitur tempori preterito vel preſenti non facit no.1
conditionem proprie.l.inſtitutio talis. in fin. ff. de condi.inſti.⁊.l.eas.in princip.⁊.l.ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam. ff. de verbo. obliga. nec obſtat le.ſi ſic.ff.de lega.j.quia improprie loquitur. Similiter ly ſi non facit conditionem: quando reſpicit euētum futuri temporis certum omni certitudine ſecundum Barto. in le.j.ff. de condi. et demon. et idem dic quando conditio eſt impoſſibilis.l.j.ff.de condi.inſtitu. Quando autem euentus eſt certus ſed incertum eſt quando vt mors ſic facit conditionem ſm̄ Barto. vbi ſupra et gloſ.in.l.in omnibus obligationibꝰ. ff. de reg.iur. et ſimiliter conditionem facit quando euentus eſt omnino incertus. Quandoqꝫ etiā ly ſi ponitur pro quia.l.videamus.in princip.ff. de in li.iur.⁊.l.titium ⁊ meuiū.ff.de admini. tuto. quandoqꝫ etiam pro quamuis.le.fin.C. de liber.⁊ eo.liber.et quādoqꝫ ſimul cū ly ⁊: hoc modo: ⁊ ſi negocijs familiaribus prepediti. ⁊ ſtat ꝑ quāuis.l.j-§.nūciatio.ff.de no.ope.nūcia. ⁊ diffuſe Bart.vbi.ſ. ¶ Sciendum eſt ſecūdo quod ly cū aliquādo habet vim copule.l.illi cū illo.ff.de vſufruc.lega.⁊ ſic non facit conditionē niſi ante appareat volūtas diſponētis.le.ſi ita fuerit-§.ſi. ff.de teſta.manu.⁊ leg.ſi ancilla.ff.de leg.j. Alii

qñ vero eſt cõiũctio vez qñ apponiẽ verbo pteriti
vel pſentis tẽporis: ⁊ ſic etiã nõ facit ꝯditionẽ: ſʒ
poniẽ cauſatiue cũ pro q:vel aduerſatiue ꝓ quã
uis.l.demonſtratio·§.j.ff.de condi.et demon.et
ibi Bart. Aliquando reperitur aduerbium ſcili-
cet cum pro quando: quod eſt cum apponitur ver
bo futuri temporis: et ſic tunc videtur qꝺ non ſit
differentia inter ſi ⁊ cum et qꝺ vtrumqꝫ faciat cõ
no.5 ditionem.l.qui promiſit.ff.de condi.inde.cũ mul
1 tis alijs in gloſſ.d.l.demonſtratio. ¶ Sed qꝛ mul
te leges videntur contrarie: ſciendum eſt tertio
dria quod Bar.ibidem dicit quod eſt triplex diferen
tia. ¶ Prima quia ſi principaliter denotat condi
tionem: ſecundario vero tempus: quia nulla eſt
conditio que non habeat in ſe futurum tempus
cũ vero principaliter tempus: quia eſt aduerbiũ
temporis: ſecundario vero conditionem: quod
probatur in.l.ſi titio.ff.quando dies leg.ce. Et
ideo quando ponitur circa ſubſtantiam: obliga-
tionis vel circa voluntatem que exprimitur per
verbum futuri ſubiunctiui: ſi ponitur per ſi non
valet ſed bene per cum.verbi gratia. Stipula-
tio que fit ſic: promitto tibi centum ſi volueris
non valet: ſecus dicendo promitto tibi centum
cum volueris.l.centeſimus·§·fina.ff.de verbor.
obligatio. quia in primo conditio eſt expreſſa
per ſi.in ſecundo eſt tacita per cum et expreſſa no
cent.l.nõnũquam.ff.de conditio.⁊ demõſtratio.
2 ¶ Secunda differentia eſt quia ſi legas mihi de-
cem cum petiero.non facit conditionem.l.ſi de-
cem cuʒ petiero.ff.de verb.obligatio.⁊.l.titia.ff.
de conditio.et demonſtra.ſed bene ſi legas de-
cem ſi petiero: vt not.in. d.l.ſi decem.quia ſi eſt
conditio expreſſa per cum tempus principaliter:
et conſequenter cum talis expreſſio temporis
ſapiat exactionem de preſenti: ſiue executionem
nullam ſuſpenſionem inducit: ideoque licet mo-
riatur antequam petat: non deficit conditio.l.
liber homo·§·decem.ff.de verbor.obligationib.
3 ¶ Tertia differentia eſt quia lx ſi.ſiue apponatur
circa diſpoſitionem: ſiue circa executionem fa-
cit diſpoſitionem conditionalem.l.quibus die-
bus §·quidam titio.ff.de condi.et demonſt.ſed
cum facit diſpoſitionem conditionalem in vlti-
mis voluntatibus: vt in.d §·quidam titio.vbi
not.ſecus in contractibus: ſed bene facit diſpoſi-
tionem reſoluendam ſub conditione: vt.ff.de in
di.adie.l.ij.et ibi bona glo.cum tamen facere diſ
poſitionem conditionalem in vltimis voluntati
bus: limita verum quando additur diſpoſitioni
vltime que concernit voluntatem diſponendi ſi
ue diſpoſitionem.l.ſi cui legetur.ff.de leg.j.niſi
quando relinquitur coniuncte perſone: qꝛ tunc in
dubio facit diem.d.l.ſeius ſaturninus.ff.ad treb.
ſed ſecus quando diſpoſitio concernit preceptuʒ

ſoluendi ſiue executionem ⁊ tempus certũ ſaltem
in ſe ſicut eſt tempus certe etatis: qꝛ tunc non fa-
cit conditionem ſed dilationem: qꝛ de naturali
cum eſt facere tempus.l.his verbis.⁊ ibi Bal.C.
quando di.le.cẽd. Aduerte etiã qꝺ licet dicaẽ le-
go tibi centũ ea cõditione vt facias tale qꝺ lega
tuʒ non eſt conditionale ſed modale.l.meuia.ff.
de ma.teſt.⁊.l.ij.ff.de dona. Et ſic vbũ ea cõditio
ne accipit improprie ſʒ Bar.in.d.l.qbꝰ diebus.
¶ Secundo queriẽ vtrum relictuʒ in diem debea 2
tur cũ fructibus intermedij temporis ⁊ diſtiguo.
Nam ſi dies fuit appoſitus gratia legatarij: pu-
ta quia puer ſic debentur ſi vero fuit appoſitus
gratia heredis ſic non debentur. Et ſi concordia.
l.in fidei cõmiſſaria.ff.ad trebe.⁊.l.in fideicõmiſ
ſi·§·cum polidius.ff.de vſuris.⁊.l.cũ de annu.leg.
⁊ eſt gloſſ.in.l.his verbis.C.quando di.le.ce.
¶ Tertio queritur vtrum valeat legatum condi 3
tionale non impleta conditione ex effectu legata
rij vel alio modo ⁊ diſtinguo. Aut enim conditio
reſpicit factum eius cui relinquitur ſolum puta ſi
manumiſerit ſeruũ ſuũ.⁊ tunc ſi conditio deficit
per caſum: vt qꝛ ſeruus naturali moriẽ morte: ſic
conſequentur legatum.ff.de cõdi.inſti.l.qui ſub
conditione·§·quoties.niſi fuerit in mora.ff.de cõ
di.⁊ demon.l.penul.ſi vero deficit per alium pu-
ta quia fuit interfectus: tunc aget contra interfe
ctorem.l.aqui.l.inde neratius·§·idem iulianus.
ff.ad.l.aqui.⁊ ſi occiſor eſt non ſoluendo de equi
tate admitti debet ad legatum.l.titio §·fi.ff.de
condi.⁊ demon.⁊ in fin.ff.de eo per quem fa.eſt.
Aut conſiſtit in facto eius cui relictum eſt ⁊ etiã
alterius ⁊ tunc ſi per caſum fortuitum euenit ne
impleat: amitteret legatum niſi fauore alimento-
rum.l.annua.ff.de annu.legat.ſi vero non per
caſum ſed per factum alterius.ſic non amittet ſʒ
habebit. Probatur hec diſtinctio in.l.in teſtamẽ
to.ff.de cõdi.⁊ demon.⁊ in glo.l.prime.C.de in
ſtit.⁊ ſubſti.⁊ eſt equa niſi aliud in aliquo caſu
dicatur fauore libertatis.l.cum ita legatur.ff.de
condi.⁊ demon.vel etiam niſi conditio.eſſet in-
honeſta: quia ſic habetur pro non adiecta.l.cum
ita legatum ſit.ff.de condi.et demon.
¶ Quarto queritur vtrum expiret legatum fa- 4
ctum ſub conditione impoſſibili vel inhoneſta: ⁊
dico quod ſi conditio ſit impoſſibilis non vitiat
legatum.vt.l.obtinuit.ff.de condi.⁊ demonſtra.
imo nec ſi ſit poſſibilis ſed per legatariuʒ fieri nõ
poteſt vt ſi legatur aliquid alicui ⁊ eius fideicõ-
mittitur vt emptum alienum ſeruuʒ manumittat
⁊ dominus eũ vendere non vult. Habebit enim
legatum: quia per euʒ non ſtetit quominus fidei
commiſſum preſtiterit: vnde et ſi ſeruus mortu-
us fuiſſet a legato non ſubmoueretur.l.ſi titio.
ff.de leg.j. Et idẽ dico de conditione inhoneſta

legatorio expirat legatū ⁊ remanet apud graua tū: vt in.l.pe.§.tuſculan⁹.ff.de leg.iij.C.de cad.tol.l.vnica.§.ſi aūt aliquid ſub cōditiōe. Si autē dubitaẜ an habuerit reſpectū ad aīam vel perſonā: tūc in dubio fauore vel religionis preſumere debem⁹ qd ad piā cauſaʒ reliquerit. arg.l.ſunt ꝑſone.ff.de rel.⁊ ſum.fu. Et hoc no.⁊ ſequiẜ Bar. in.d.§.tuſculanus. Et hec deputatio ad aliū piū vſum fieri debet de cōſenſu epī ⁊ heredis ſimul. d.l.legatū.⁊ no.in cle.qꝛ cōtingit.de re.do. Et faciūt iſta ad queſtionē ſi relinquiẜ aliqd puelle maritāde ea mortua anteꝙ relictū aſſequeretur vtrū expiret vel ſit cōuertēdū in aliā puellā maritādā: ⁊ dicit Pan̄.in.d.c.nos quidē.qd ex varus cōiecturis iudex coniecturabit an teſtator reſpectū habuerit ad aīam vel ad fauorē puelle forte qꝛ ſibi diu ſeruierat. Nā tūc preſumptio eſt ꝙ voluerit eā potius remunerare. Secus ergo ſi ex cōiecturis hoc nō poterit cōſtare: qꝛ tunc debet cōuerti ad aliā puellā maritandā: quia videẜ factū conteṁplatione anime. Et ideʒ de omni legato qd

11 conſequi non poteſt ſuum effectum.

¶ Undecimo queriẜ an expiret legatū ꝯditionale ſi purificeẜ cōditio aliquā legatū firmeẜ morte teſtatoris: ⁊ dico qd ſic: puta qꝛ legauit quidē cētū puelle maritāde.i.ſi vel qn̄ maritabiẜ: ⁊ ante eius mortē illa nupſit. Nō eñ poſt eius mortē poterit hoc petere ſi teſtamētū nō reuocetur: qꝛ ſicut expirat legatū abſolute factū ſi legatari⁹ premoriatur abſolute ita expirat ſub aliqua ꝯditione ſi legatarius ꝗtū ad illā cōditionē moriaẜ qd ſit cū illa cōditio iam eſſe non poteſt: ⁊ preterea idem eſt ac ſi relictum eſſet aliquid vt fieret quia iam erat factum. Si tamen aliter cōſtaret de voluntate legantis ſeruanda eſſet.

12 ¶ Duodecimo queriẜ vtrū falſa demōſtratio vel cauſa vitiet legatū: ⁊ dico qd falſa demōſtratio nō officit: qꝛ ibi cōſtat de re ⁊ volūtate: vt dicendo lego tibi ſeruū meū ēptū a titio cū ſi ēpt⁹ alio mō cōſtet de ſeruo.iſti.eo.§.huic prima.vide.Ꝫ.cōditio. Silr nō vitiat falſa cauſa vt lego petro cētū qꝛ mihi tale ſeruitiū fecit cū tñ nō fecerit. in ſti.eo.§.lōge.ſecus ſi cōditionaliter vt ibidem.

13 ¶ Decimotertio queriẜ quid ſi legētur cētū titio ſub cōditiōe ſi voluerit: ⁊ dico qd legatū nō trāſibit ad heredes titij: niſi ille expreſſerit ſe velle.l.ſi ita legatum ſit.§.illi ſi volet.ff.de leg.j.

14 ¶ Decimoquarto queritur qua actione petūtur legata: ⁊ dico quod non ſolū per actionē perſonalē ſed etiā per in rem: ⁊ hypothecariam in res mortui: ⁊ idem dico in fideicōmiſſis: vt. inſti. de legi.§.noſtra.⁊.C.cōmunia de lega.l.j.

15 ¶ Decimoquinto ꝗriẜ qn̄ pn̄t peti legata ⁊ dico quod ſolū poſt aditā hereditatē niſi ſint ad pias cauſas. Un̄ ſcito qd rei legate dn̄iū poſtꝙ adita eſt hereditas ipſo iure tranſit ab eo ꝙ legauit ad legatariū recta via.ff.de fur.l.a titio.no.gloſſ.in c.raynald⁹.de teſta. Et ideo ex tūc pertinet ad legatariū fruct⁹ rei legate: no.gl.in.l.legatis.C.de vſur.l.a titio. ff. de fur.l.legatū.la.ij.ff. de leg.ij. et.l.ſi tibi hō.§.cū ſeru⁹.ff.de leg.j. Fallit hoc qn̄ legaẜ res aliena.l.cū alienā.C.de leg.⁊.l.non dubiū.ff.de le.iij. Et in legato relicto in gn̄e.l.apud offidiū.ff.de op.leg. Et in relicto alternatiue.l.hmōi.§.ſtichum.ff.de leg.j.⁊.l.ſtatuliberum.§.ſtichū.ff.de leg.ij. Et in relicto in diem qꝛ niſi adueniente die non tranſit.l.ſempronius.ff. de vſufr.leg. Et qn̄ aggrauat heredē ad vendendū rem.l.vxorem.ff.de leg.iij. Ad quē aūt pertineat ſoluere legata ad heredem vʒ ad proprietariū: an magis ad vſufructuarium omnium bonorū vide infra vſus et vſusfructus.§.ix.particula.v.

¶ Decimoſexto ꝗriẜ quo ordine capient legata 16 rij: ⁊ dico qd nullū ordinē obſeruamus ſed ſimul eqliter tuemur.l.is cui.§.ſi plures.ff.vt i poſ.leg.

¶ Decimoſeptimo ꝗriẜ quib⁹ modis legatū effi 17 ciaẜ caducū: ⁊ dico qd trib⁹ in gn̄e. Primo qn̄ id qd legaẜ in teſtō hẜ ꝓ nō ſcripto qd tripẜr contingit. Aut.ſ.qꝛ deceſſit legatari⁹: quē teſtator viuere credebat. Aut qꝛ id qd legaẜ nec eſt nec eē pōt in rerū natura: vt equ⁹ mortu⁹ quē teſtator viuere credidit. Aut qꝛ rei legate nullū eſt cōmerciū: vel ꝙ alienari ꝓhibenẜ: et dicit Azo qd etiā ſi ſit cōmerciū ſʒ cū difficultate grādi vt ī ꝑdus neceſſarius ceſaris nō vʒ legatū nec ēt eſtimatio dabiẜ inſti.de legi.§.ſʒ ſi talis res. nec volūtas teſtōris appereret velle eſtimationē dari qn̄ examinari poſſent.ff.de leg.j.l.ſi ꝗs inqlinos. Excipiẜ ſm eūdē caſus qn̄ redemit hominē liberū ab hoſtibus: qꝛ pōt liberari a pignore qd tacite habeo in eo donec ſoluiẜ ꝑciū vel ſeruierit ꝑ qnquenniū.l.ſenatus.ff.de lega.j. Itē aduerte qd ſi commerciū rei legate ſit in cōi: ſed nō heredi ſic dānato ad dandū tñ valebit legatū: et preſtabit talis dānat⁹: ſi vero cōmerciū non ſit ei cui preſtari dʒ: aut propter eius delictū: puta qꝛ hereticus aut propter ſectā: puta qꝛ iudeus qui nō pōt habere mācipiū xp̄ianū: tūc nec res nec eſtimatio debeẜ: aut propter cōditionē ſtat⁹ vt qꝛ eſt ſeru⁹ cui militia nō debeẜ: aut ꝑ vitiū corporis: qꝛ eſt claud⁹ et legaẜ ſtipēdiū curſoris: ⁊ ſic ſi teſtōr ſciebat dabiẜ eſtimatio alʼs nō: vt no.gl.in.l.ſed ſi res.ff.de lega.j. Itē ea ꝙ ſunt ꝯiuncta edib⁹ ne vrbs deformetur: non ſunt in cōmerciū.ff. de leg.j.l.cetera. itē nec res ſacre. Scdo dr̄ legatū caducū in caſu caduco tripẜr: aut qꝛ legatari⁹ premoriẜ quā teſtator vel efficiẜ ſeru⁹ pene: aut qꝛ teſtm̄ improbe inofficioſum dicit.ff.de inoffi.teſt.l.papinian⁹.§.meminiſſe. aut etiā ꝓpter graues inimicitias exortas inter legātē ⁊ legatariū: ſi tñ redeāt ad ami

etiã reintegratꝛ legatũ: ſꝫ propter leues inimici-
tias nõ efficitꝛ caducũ.ff.de adi.leg.l.iij.in fi.ꝛ.ff.
de his qb. vt indi.l. ſi inimicitie. tertio dr ꝓprie
caducũ qd poſt mortẽ teſtatoris deficit quacũqꝫ
ratione: vt ſi legatari⁹ ſpernat: vel conditio ſub
qua legatum eſt deficiat.C.de cadu.tol.l. vnica.

¶ Rurſus de legatis ſecũdo a quo fieri poſ-
ſint aut cui facta eſſe intelligantur.

LEgatum ſecundo cõſiderandum eſt
quantum ad eum qui legare poteſt:
et cui legare intelligitur.

1. qd 1. di. ¶ Primo ergo q̃ritꝛ qs poſſit lega-
re: ꝛ dico multa. ☞ Primũ. legare põt
oĩs ꝛ ſol⁹ ille q̃ põt teſtari. ff. de leg. j. l. ij. et rõ eſt
qꝛ legatũ relinqui nõ põt niſi in teſtõ vel codicil
lo: vñ teſtari codicillare ꝛ legare quantũ ad hoc
equipollẽt vt q̃ vnũ poteſt poſſit ꝛ reliqua. ff. de
iure codi. l. diui. § codicillos is demũ. Fallit hoc
in legatis ad pias cauſas vt infra legatũ. iiij. § x.
2 Qui aũt poſſiut teſtari infra teſtm̃. § j. ☞ Secũdũ.
Minor tñ prodigus aut furioſus ingrediẽs re-
ligionẽ teſtari legare et diſponere põt de rebus
ſuis: etiã ſine autoritate curatoris ſm communi-
ter doc. vt dicit Pan. in. c. preſentia. de pba. dũ-
modo tẽpore diſpoſitionis ꝛ ingreſſus nõ ſit fu-
rioſus: et hoc aperte ſentit Joã. an. ibi. qꝛ in iſtis
ſpiritualib⁹ non curamus de patria vel curato-
ris autoritate: vt i. c. ſi annũ. de iudi. li. vj. ☞ Ter-
3 tiũ. De filio aũt familias quantũ ad bona caſtrẽ
ſia vel quaſi non eſt dubium: qd de his põt teſta
ri ſm Cy. l. autꝛ. ingreſſi. C. de ſac. ſan. ecc. nec quã
tum ad profectitia qd de his non põt teſtari: ſed
dubium remanet in bonis aduẽtitiis: ꝛ Pan. ibi
dẽ putat bona aduẽtitia ingreſſo indiſtincte acq̃
ri monaſterio tñ qꝛ ampli⁹ nõ eſt fili⁹ in ptãte pa
tris: ꝛ ſic nõ acq̃ritꝛ vſufructus patri: tñ qꝛ clerici
et perſone religioſe ſunt ꝑuilegiati ſuper bonis
aduentitiis: ita vt plenã habeant ipſorum admi-
niſtrationem: ita qd illud qd laicis eſt aduenti-
tium clericis reputatꝛ caſtrenſe vel quaſi. Et hac
ratione forte idẽ dici poteſt de bonis acquiſitis
prius vt ſtatim per ingreſſum gaudeant illo pri-
uilegio: de quo vide ſupra clericus. iiij. § xiiij.
2. qd ¶ Scdo queritꝛ cui poſſit aliquid legari: et dico
1. di. multa. ☞ Primum. Regulariter illi ſoli poteſt le-
gari qui põt heres inſtitui de quo vide ſupra he-
reditas. iij. § ij. ꝛ q̃ ſit pſona certa aliter non vꝫ. l.
vulgo. ff. de ſta. ho. fallit tñ hoc in aliquib⁹ caſi-
bus de quibus in. § ſeq. et infra legatum. iiij. § iij.
2 ☞ Secundum. Poteſt tamẽ pater legare filius ſpu
rius ratione alimentorum: vel relinquere dotes
filiabus ſpuriis: cum dos ſuccedat loco alimen-
torum: ſcdm Barto. in autꝛ. ex complexu. C. de in-
ceſt. nupt. licet ſpurii nõ poſſint heredes inſtitui.
3 ☞ Tertium. Eccleſie conſtruende ſcdm Panorñi.

in. c. nos quidẽ. de teſta. poteſt aliquid legari ſꝫ
nõ donari: qꝛ non valet donatio facta loco con
ſtruendo: vt in. c. abbate ſanc. de re iudic. lib. vj.
Rationẽ diuerſitatis ponit Bart. in. l. ſeruos ad
cuſtodiã. ff. de ali. ꝛ cib. le. quia donatio requi-
rit perſonã ꝛ ſciẽtiã: ideo abſenti licet poſſit do-
nari: nõ tamẽ fit dñs anteq̃ ſciat ꝛ cõſentiat. l. ab
ſenti. ff. de dona. ꝛ de preben. ſi tibi abſenti. lib.
vj. Incerte etiã perſone legari poteſt dũmodo ex
euentu poſſit certificari. l. cũ pater. § ſurdo. ff. de
lega. ij. ſecus ſi certificari nõ poſſet euẽtu: vt not.
glo. in. d. c. nos. ☞ Quartũ. Fratribus minoribus 4
qui. ſ. annos reditus habere non poſſunt per cle.
exiui. § quicũqꝫ annui. de verbo. ſigni. poteſt ali-
quid legari. vt in. d. cle. § cupiẽtes. modo non ſit
valor hereditatis vel tãta eius pars quod preſu
matur fieri in modo ꝛ forma legati fraudulẽter
ꝑ ſucceſſiõe hereditatis: de qua nõ ſunt capaces.
¶ Tertio queritur vtrũ legari poſſit aliquid fra 3. q.
tribus mẽdicãtibus: ꝛ dico multa. ☞ Primũ. Fra 1. di.
tribus minoribus nõ licet habere annuos reddi
tus: vt. § priore dictũ eſt: tamẽ hoc debet intelli-
gi pro victu aut veſtitu ꝛ ad tẽpus nõ modicum:
vnde ſm Card. in. d. cle. exiui. poſt ſede. eos poſ
ſunt habere ſi relicti ſunt ad certũ vſuꝫ diuini cul
tus: puta vinũ pro ſacrificio frumẽtũ pro hoſtiis
ꝛ cõuentus eſt capax ꝛ ſimiliter ſi relicti ſunt pro
victu aut veſtitu: vel indiſtincte nõ perpetuũ ſed
ad modicũ tẽpus: qꝛ videtur legatũ vnuꝫ cuius
ſumma quo ad ſolutioneꝫ diuiſa eſt: nec per hoc
tollitur mẽdicitas ſed ſubleuatur ſed ſi relinquũ
tur ad tẽpus nõ modicũ nõ valet: qꝛ cõputantur
inter immobilia: vt in. d. § quicũqꝫ annui. Dicitꝛ
autẽ tẽpus nõ modicũ ſm ſum. Ang. id quod eſt
vltra decẽniũ: ſed melius dr ſm ſum. roſe. decen-
niũ vel vltra: vt no. in cle. j. de rebus eccl. nõ alie.
in glo. Addit etiã ipſe Car. qd nõ repugnat mẽ-
dicitati ſeruare victualia quãdo timetur qd alio
modo haberi nõ poterũt. ☞ Secũdũ. Legata autẽ 2
que ſiũt eiſdẽ fratribus minoribus: dũ quidã in-
directe relinquunt hoſpitalibus aut collegiis cuꝫ
onere ſoluẽdi ſingulis annis duas petias panni
vel huiuſmodi ſm Pa. in. c. in preſentia. de pro-
batio. ꝛ in. c. nimis praua. de exceſ. prela. nõ va-
lent qꝛ eſſet habere quãdã proprietatẽ ꝛ poſſent
eſſe tot annui reditus quod eos nõ oporteret mẽ-
dicare quod eſt cõtra eorũ regulã: predicatores
tamẽ nõ ſunt incapaces ex eorũ regula: ſed ex cõ-
ſtitutionibus. Sed intellige iſta nõ licere nõ qui-
dẽ indiſtincte vt tenuit ſumma Roſel. ſed quãdo
poſſideãtur quãdo reditus ꝛ ꝓprietates exigẽdo
etiã in iudicio: ſecus eleemoſynaliter extra iudi
cium petendo vt. § ſequenti. ☞ Tertiũ. Petrus de 3
pal. or. predica. in epiſtola ad magiſtrũ ordinis
euſdẽ loquẽs de dicto ordine ꝛ cõſequẽter de oĩ.

bus mēdicātibus de anniuerſarijs perpetuis ſic dicit. Sicut nō eſt cōtra ordinē imo de ordine recipere quotidianas eleemoſynas: ita etiā anniuerſaria perpetua nec hoc eſt habere reditus recipiēdo gratis. ꝛ petēdo extra iudiciū: nec eſt in hoc neceſſaria diſpēſatio. ſicut nec in quotidie mēdicādo: ſed repetere illa in iudicio tanq̄ reditus ſibi debitos nō licet abſq̄ diſpenſatiōe. que fieri nō debet nec illud diſſimulari: niſi ex cauſa neceſſitatis. puta in locis vbi ita charitas refriguit: quod fratres ſeminātes ſpiritualia nō poſſunt aliter metere corporalia: hec ille: addēs idē eſſe de cēſibus annuis ꝛ redditibus fratrū ad vitā: ꝛ concor. archi. ꝛ farinerius ordi. mi. generalis. in cōſti. dicēs ꝙ nō licet fratribus inducere aliquē ad talia legata facıēda quod ſi facta fuerint in iudicio nō petāt quaſi innuēs ꝙ extra iudiciū per modū eleemoſyne peti poſſunt. Ex his ſum. ro. infert ꝙ annuū prouētū locorū poſſeſſionis vel huiuſmodi nō licet minoribus etiā extra iudiciū exigere: ſꝫ recipere ſponte oblatū: ſed per exactionē ſi intelligit cōpulſionē ad dandū nihil eſt qđ dr: q2 hoc extra iudiciū nō fit niſi per violētiā: ſi vero intelligit petitionē dico quod hoc poſſunt ſm ſum. ange. licet is qui eſt daturus ad hoc in cōſciētia teneatur ſicut poſſunt petere eleemoſynā ab eo qui ad eā tenetur ratione ſuperfluitatis. Predicta limita de redditibus ꝛ prouētibus ad magnū tēpus: quia ſi ſint ad modicum poſſunt mēdicantes illos petere in iudicio exceptis minoribus quibus nō licet per. d. cle. §. verū de verb. Pro predictis etiā aduerte ſequi ex dictis petri ꝙ idē prouētus reſpectu vnius fratris poteſt repugnare mendicitati non reſpectu alterius: vt quia vnus intendit in iudicio repetere ꝛ nō alius.

4 Quartū. Quod dictū eſt perpetuis anniuerſarijs idem a fortiori dici poteſt: de prouētibus quos aliquādo domini ordinant annuatim fratribus dari ſuper datijs vel gabellis iuſtis: quia ſunt eleemoſyne cum ſponte: ꝛ ad bene placitum dentur ꝛ reuocentur.

4. q. Quarto queritur vtrū legatū factū duobus re coniunctis: ſi vnus repudiat aut viuo teſtatore moriatur: aut deportet̄ vel huiuſmodi accreſcat alteri: ꝛ dicit Pet. de peru. in tract. de ca. porti. epiſcopi quod ſic. l. re coniuncti. ff. de leg. iij. ꝛ. l. vnica. §. his ita. C. de cad. tol. nō autē accreſcit cognatione legali coniunctis. l. mulieri ꝛ titio. ff. de cōdi. ꝛ demon. Eſt autē notandū quod legatarij dicūtur coniūcti re ꝛ verbis quādo vna res legatur eis copulatim. vt lego ſtichū meū petro ꝛ martino ꝛ re tantū quādo legatur diuiſim. vt lego petro ſtichū meū: item lego martino ſtichū meū: vt inſti. de legi. §. ſi eadē res. in tex. ꝛ glo. ꝛ verbis tantū: vt quādo petro ꝛ martino legatur fundus equis portionibus. Prefertur autē coniunctus re ꝛ verbis alijs cōiunctis re tantū eſt an vero cōiunctus verbis tantū preferatur coniunctis re tantū eſt opinio diuerſa: ſed dic quod nō equaliter veniūt: vt no. in. d. l. re coniuncti. vnde dicit Ange. aret. inſti. de pup. ſubſt. §. ſingulis. qđ quādo teſtator dicit lego filiabus meis centum pro qualibet: licet ſint verbaliter cōiuncte tamē q2 quilibet ad ſua centū: ꝛ ſic ad rē diuerſam vocātur: nō eſt inter eas ius accreſcendi: ꝛ caſus eſt ꝛ ibi Bar. in. l. huiuſmodi. §. ſ. ff. de leg. ſ.

Quinto queritur vtrū legatū factū epiſcopo in dubio preſumatur factū contēplatione eccleſie ꝛ dico duo. Primū. Cū aliquid relinquitur conſtituto in dignitate non ratione dignitatis ſed ratione ſue perſone illud eſt ſuū ꝛ ſi ante diē cadentē legati moriatur expirat legatū: vt ſupra dictū eſt legatū. ſ. §. viij. ꝛ arg. l. cū principi. ꝛ ſeq. ff. de leg. ij. ſed ſi legatum aſſequatur erit ſuum ꝛ ab inteſtato ſuccedunt propinqui. ar. ꝛ. ca. quia nos. de teſta. Si vero relinquitur ei ratione dignitatis vel loci in quo habet dignitatem etiā ſi moriatur ante diem cadentes legati debetur ſucceſſori: quia dignitas non moritur. xij. q. ſecūda. liberti. 5. q. 1. di.

2 Secundū. Ad queſtionē agitur moſtam dicunt aliqui quod cum aliquid relinquitur principi videtur legatū eſſe dignitati ex hoc ꝙ relictū eſt ſub nomine dignitatis vnde ſucceſſori debetur ſi ille moriatur ante diē legati cadētē: q2 dignitatis nō moritur. d. c. liberti: ſed vbi relinquitur aliquid auguſte ſi illa moritur ante diē legati cadētē legatū perit. l. cū pricipi. ꝛ ſeq. ff. de leg. ij. q2 cū dignitatē habeat nō ex ſe ſed ex auguſto. non videtur ei relinqui ſub nomine dignitatis ſed ſub noīe proprio: vnde non debetur auguſte ſuccedēti niſi alio medio probali cōcludat teſtatoris volūtas. Et ex his de mēte Bart. faciūt theorica ꝙ ſi quid relinquatur expreſſo nomine proprio tātū relictū perſone: expreſſo vero appellatiuo tātū relinqui principi vel epō videt̄ relictū dignitati: expreſſo vero vtroq̄ ſi precedit propriū videt̄ cedere perſone ſi appellatiuū dignitatis vel eccleſie cedit dignitati: ꝛ de hoc per Bar. in. l. ciuilib⁹. ff. de reb. du. Paſ. aūt in. c. requiſiſti. de teſta. dicit ꝙ in dubio ad cōiecturas eſt recurrēdū: vt ſi ſit factū a perſona cōiūcta: nō preſumat̄ factū cōtemplatiōe eccleſie q̄uis diceret reliquo hoc epiſcopo vel dño Joāni nō expreſſo epo: ꝛ ſic erit ſuū ꝛ ſuccedēt propinqui ab inteſtato. c. q2 nos. de teſtamen. Si vero legetur ab extraneo: preſumit̄ factū contēplatione eccleſie ꝛ idē per oia dic de quocūq̄ habēte adminiſtrationē ſeu prelationē in eccleſia. Sed ego dico quod poteſt coniunctus nō amare coniunctum ꝛ econtra extraneus extraneum amare: ꝛ ſimiliter noſe Re. ſol.

ꝓprio poſſumus ſignificare dignitatē imperatorē vocādo ceſarē: ⁊ ecōtra noīe appellatiuo certā ꝑſonā ſicut cū ruſticis cognominat̄ rex: ideo volūtas teſtatoris in dubio ex cōiecturis explorāda eſt ꝓbabilibus: ꝑrio quidē ex realibꝰ ⁊ verbalibus ſimul ſi poſſibile eſt vt innuit text. in. d. c. requiſiſti. deinde vero ex ſumptis a rebꝰ vt facit Pan. deinde vero ex ſumptis a noīe ſi reales deficiūt vt facit Bar. Eſt aūt notādū ꝙ v̄bū adminiſtratio hic verificat̄ in habēte dignitatē ſeu miniſteriū in eccleſia ſeparatū a cōgregatione ⁊ ſm̄ Inno. in. d. c. requiſiſti. adminiſtrationē habet qui pōt abſoluere: ꝑlatio etiā hic ſumit̄ large vt cōprehēdat etiā habētes eccleſiā curatā. extraneus etiā dr̄ qui nō eſt cōiūctus in quarto gradu conſanguinitatis vel affinitatis: vt eſt tex. in auf. licētiā. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ in auf. de ecc. ti. § interdicimus. ⁊ idē gloſ. xij. q. iij. c. j. ⁊ eſt cōmunis opinio q̄muis aliqui aliter teneant.

6 ¶ Sexto querit̄ cuiꝰ cōtēplatione ꝑſumat̄ factū legatū eccl'iaſtico nō habēti tn̄ adminiſtrationē in eccl'ia ⁊ dico ꝙ de habēte adminiſtrationē dictū eſt. § priore: de nō habēte v̄o qui tn̄ eſt eccl'iaſticus dicit Pan. in. d. c. requiſiſti. de teſta. ꝙ in dubio preſumet̄ factū intuitu ꝑſone ſi ꝓpriū pn̄t habere: ſi v̄o habere non pōt ꝓpriū: puta qꝛ religioſus ſic preſumit̄ factū intuitu monaſterij vel eccl'ie. Facit. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊. xviij. q. j. c. vnico. Et ſic qn̄ factū eſt itutu eccl'ie diſponere non poterit niſi ſicut de rebus eccleſie.

7 ¶ Septimo q̄rit̄ cuiꝰ erit legatū factū eccl'ie ſctē marie indiſtincte cum in loco ſint multe: ⁊ dicit Pan. in. c. indicāte. de teſt. ꝙ in dubio dabit̄ eccleſie parochiali ſi vocat̄ illo noīe: alioquin dabitur pauperiori ſm̄ cōiter doc. ⁊ ſi ſint equales ſm̄ cōionē opinionē dabit̄ ep̄o: vt diſtribuat vel gratificet alteri. ⁊ ſi nulla ſic vocet̄ in loco illo ſm̄ gl. in. d. c. nos quidē. de teſta. dabit̄ eccl'ie cathedrali: vt not. in gl. prefati. c. indicāte. ⁊ facit. l. q̄ cōditio. ff. de cōdi. ⁊ demō. vbi ſi teſtator mādauit aliquid fieri in foro: ⁊ nō dixit in quo intelligit̄ de foro illiꝰ municipij vbi habitat: ⁊ hoc de autoritate ep̄i ⁊ executoris. Silr̄ qn̄ legat̄ aliquid eccl'ie faciēde: ⁊ nō dr̄ de loco ep̄s ⁊ executor ꝓuidebūt de loco cōſtructiōis: ⁊ hoc fauore pie cauſe niſi aliter conſtet de mente teſtatoris.

8 ¶ Octauo querit̄ vtꝝ legatū factū filio familias in dubio preſumat̄ factū itutu p̄ris ⁊ dicit Bar. in. l. cū aliq̄s. C. de iur. deli. ⁊ refer Pan. in. c. raynutius. de teſ. qꝺ ſi fit ꝑ iſta v̄ba lego filio martini: nō intelligit̄ cōtēplatiōe p̄ris maxime ſi exprimat̄ nomē filij: puta titio filio martini. ⁊ noīatio patris intelligit̄ facta cauſa demōſtratiōis: non ob. d. l. cū aliquis. q̄ loquit̄ in ſeruo: qꝛ exprimit̄ qualitas q̄ ſi eſſet vera legatū de iure acquireret̄ dn̄o: ⁊ ſic videt̄ cōtēplatiōe dn̄i factū ſꝫ ſecus in filio: qꝛ filiatio non facit relictū acquiri patri: qꝛ poſſet eſſe emācipatus: ⁊ maxime hodie cū in aduētitijs acquirat̄ filio ꝓprietas. Si vero fieret de patre mētio ⁊ de patria poteſtate: idē eſſet ſicut de ſeruo: de quo tamē dubitat Pan. qꝛ filiatiōis qualitas nō impedit ꝓprietatē acquiri filio: ⁊ iō videt̄ quod ſolū vſuffructus acquiratur patri.

¶ Nono querit̄ vtrū legatū factū oībus canonicis talis eccleſie etiā expreſſis nominibꝰ ꝑſumatur eccleſie cōtēplatione factū ⁊ dico qꝺ ſic per. l. ciuibus. ff. de reb. dubiis. vbi dicit tex. qꝺ ciuibꝰ ciuitatis legatū vel fideicōmiſſum datū ciuitati relictū videtur quod verū eſt ſm̄ glo. niſi ſit datū vt ſingulis: qꝛ nō ciuitati ſed ipſis ciuibus acquiritur. Facit. l. annua. § a titia. ff. de annu. leg. Secus ſi vni nō habēti adminiſtrationē vel prelationē qui eſt ſimplex canonicus: qꝛ ſibi nō eccleſie acquiritur vt dictū eſt niſi probaretur legatū fatū fuiſſe intuitu eccleſie vel niſi legatariꝰ fraudem adhibuiſſet. d. c. requiſiſti. in fi. de teſta. ⁊ facit. l. nonnunq̄. ff. ad treb. 9

¶ Decimo queritur cū legatarius vti nō poteſt legato niſi reſpectu eccleſie: vt quia legauit quis clerico viā per ſuū fundū qua vadat ad eccleſiā: vtrū in dubio intelligatur factū intuitu eccleſie: ⁊ dico quod ſic ⁊ ſic acquiritur eccleſie: ⁊ ita intelligo quod notat glo. in. l. nō plures. C. de ſacroſanctis eccleſijs ne legatū ſit inutile. Uide etiam quod notant doctores. in. l. j. C. eodem. 10

¶ Undecimo querit̄ quid ſi quis legat ſic. lego petro ⁊ filijs eius poſſeſſionē vel aliud: ⁊ dico ꝙ petrus habebit medietatē ⁊ filij eius aliā medietatem conſequenter. ff. de vſufru. accre. l. ſi quis titio. ⁊ de teſta. Raynaldus. in glo. 11

¶ Duodecimo queritur vtrū legatum quo mihi licet cedere. lapides in ſolo teſtatoris trāſeat ad meos heredes ⁊ dico quod nō ⁊ eſt tex. in. l. apud iulianū. § ſi quis. ff. de lega. j. ⁊ ratio ſm̄ gloſ. eſt quia eſt ius perſonale. 12

¶ Decimotertio queritur vtrum faciens legatū alicui aduni ⁊ ſibi relinqui per ſuggeſtionē: ſollicitudinem vel importunitatem teneatur: ⁊ dicit dominus Bar. cepo. in ſuis cautelis quod tenetur actione de dolo vel in factum: ſubſidiaria ei cui ademptum eſt vel cui ideo non eſt relictū ff. de do. ex. l. j. no. Ang. in. l. fi. C. ſi quis ali. teſta. prohi. ⁊ facit. l. j. ⁊ ibi no. C. de pe. bo. ſubla. lib. x. Sed melius dic vt. j. reſtitutio. ij. § v. j. qui incipit aliquando. 13

¶ Decimoquarto queritur quid ſi teſtator erret in nomine: ⁊ dico non officere modo conſtet de quo ſenſit. l. ſi in nomine. C. de teſta. Facit. ff. de lega. j. l. iiij. inſti. de leg. § ſi quis in nominē. 14

¶ Decimoquinto querit̄ de quotidiana q̄ſtiōe. 15

Pone qđ legatari⁹ cõmiſerit aliquid. qđ ſi teſta-
tor ſciuiſſet ſibi nõ legaſſet: vt qꝛ vxorẽ ei⁹ corru
pit: querit̃ an legatari⁹ repellat̃ exceptiõe: ⁊ vide
tur dicere gl. in. l. fideicõmiſſum. C. de fideicõ. ꝙ
ſic: qđ Bar. dicit ꝓcedere ſine ſcrupulo ſi hoc cõ
miſit viuo teſtatore: ſi ꝟo cõmiſit poſt mortẽ ei⁹
eſt dubiũ: qꝛ dici nõ põt qđ teſtator tacite reuo-
cauerit: ⁊ iđ tũc putat dicẽdũ qđ legatũ nõ extin
guit̃: ſꝫ a legatario auferat̃ tanꝙ̃ ab indigno: vt
no. in. l. ſororẽ. C. de his quib. vt indi. hec ex illo.
Et ſic ex predictis vr̃ dicẽdũ qđ talis legatarius
poſſit tenere cũ bona cõſciẽtia dictũ legatũ do
nec ꝑ iudicẽ aliter fuerit iudicatũ. Sec⁹ tñ vr̃ di
cẽdum ſi teſtator diceret relinquo vxori mee. ſ. ſi
caſte vixerit. qꝛ ſi fornicetur non poterit in con-
ſcientia illa habere ſeu vſumfructum.

¶ Rurſus de legatis tertio q̃rit̃ ad rem legataꝫ
quid. ſ. poſſit aut quid intelligatur legari.

LEgatũ tertio ꝯſiderari põt quãtũ ad rẽ
legatã: q̃d. ſ. poſſit aut q̃d itelligat̃ le
1. qđ gari: ꝑ quo ẽt vid. ſ. lex. §. xvi. ad finẽ
¶ Primo igit̃ q̃rit̃ q̃d legari poſſit ex
bõis nõ alienis: ⁊ dico multa. ☞ Pri
mũ. Legari põt qđ nõdũ ẽ i rerũ natura mõ ſit fu
turũ vt fruct⁹ futuri in tali fundo aut qđ naſcet̃
ex ancilla ⁊ hmõi. inſti. de le. §. ea qꝫ res. ☞ Scđm.
Quelibet res teſtatoris ⁊ heredis ſil'r legari põt:
nec refert aut ſciuerit vel ignorauerit eẽ ſuã: vel
heredis. inſti. eo. §. ſi q̃s rẽ ſuã. ⁊ rõ hui⁹ patebit. §.
ſequẽ. ☞ Tertiũ. Jura actiões ⁊ ſeruitutes ⁊ hmõi
incorporea ſil'r legari pñt niſi viuẽs teſtator de
bitũ exegerit vel remiſerit ⁊ in dubio p̃ſumit̃ le-
gatũ voluiſſe adimere exigẽdo vel remittẽdo. in-
ſti. de leg. §. cũ aũt. in tex. ⁊ in gl. ☞ Quartũ. Debi
tori ſua liberatio legari põt. inſti. eo. §. ſi q̃s debi
tori. niſi teſtator viu⁹ exegerit. inſti. ibidẽ. §. cãm.
2. q. ¶ Scđo querit̃ vtrũ teſtõr legare poſſit rẽ alienã
etiã in foro ꝯſcie: ⁊ dico qđ ſic ſi ſciẽter legauit: ⁊
heres tenet̃ eã emere ⁊ p̃ſtare: vel ſoluere eſtima-
tionẽ ſi eã hr̃e nõ põt ⁊ poſſit eſtimari. inſtitu. de
leg. §. nõ ſolũ. ⁊ §. qđ aũt. Sꝫ ꝑ intellectu p̃dicto-
1. di. rũ dico mlta. ☞ Primũ. Quãtũ ex Pañ. extra de
teſta. in. c. fili⁹ colligit̃. itellige qđ dictũ eſt cũ ta-
li diſtinctiõe. Aut eñ res legata ſciẽter erat teſta
tori pignorata vel in ea habebat aliquod aliud
ius ⁊ tũc nõ preſumitur legaſſe niſi ius quod ha
bebat: ⁊ ſic nõ dabitur eſtimatio: vt in. l. ſerui ele
ctiõe. ff. de leg. j. ⁊ ſic ſi legauit fundũ quẽ condu
xerat ꝑ quinquẽniũ: heres ſoluet pẽſionẽ: ⁊ lega-
tari⁹ habebit vſum fundi ſine aliqua ſolutione.
l. qui ꝯcubinã. §. qui hortos. ff. de leg. iij. Aut res
legata erat ſimul cõis teſtatori ⁊ alteri: ⁊ ſic in-
telligit̃ legaſſe partẽ ſuã ſolũ niſi dixiſſet totã ta
lẽ rẽ vel aliquid equiualẽs: qꝛ ſic eſtimatio debe
ret̃: vt no. Bar. in. l. cũ alienã. C. de legi. Aut res
alno eſt aliena: ⁊ tũc ſi eſt heredis debet̃ res alno
et eſt tex. in. l. vnũ ex familia. §. ſi rẽ. ff. de lega. ij.
ſi ꝟo nõ eſt heredis ſed alteri⁹: ſi legauit ſcienter
debetur res vel eſtimatio: ſi eſtimari põt. d. l. cum
alienã. ſed ſi illi⁹ rei cõmerciũ haberi nõ põt lega
tum eſt inutile: vt qꝛ legauit rem ſacrã vel princi
pis. l. apud iulianũ. ff. de lega. j. Si vero legauit
ignorãter: tunc aut extraneo: et nõ vꝫ indiſtincte
ſm ſum. Ang. vel meli⁹ ſm ſum. Piſa. non vꝫ niſi
res eſſet heredis q̃ caſu tenet̃ eã p̃ſtare. d. l. vnũ.
§. ſi rẽ tuã. aut niſi reliquerit ꝑſone cõiuncte cui
alias tñ de ſuo erat relicturus ſi ſciuiſſet. d. l. cũ
alienã. Et Bal. in. l. j. C. de ſac. ſan. eccl'. tenet ec-
cleſiã eſſe ꝯiunctã ꝑſonã cũ ſit oĩm fideliũ mater.
xij. q. ij. q̃ abſtulerit. ſꝫ Pañ. in. c. fili⁹. de teſtamẽ.
tenet qđ nõ ſed ſolũ cõiunctũ ſanguine eſſe hic cõ
iunctã ꝑſonã vt in. c. nõnulli. de reſcr. ego aũt di-
co ꝙ ꝯiunctã ꝑſonã vel extraneã ꝑ accidẽs ſe hꝫ
ſed ꝑ ſe ꝯſiderandũ eſt ſi ei alis erat relictur⁹: ⁊ te-
net heres etiã extraneo: tũ qꝛ ſi alias erat relictu
rus eſt ratio legis tũ qꝛ volũtas ei⁹ ꝓ lege ſeruã
da eſt. xiij. q. ij. c. vlti. ☞ Scđꝫ. Que deciſa ſunt par 2
ticula priore cõiter doc. tenẽt eſſe vera etiã in fo
ro canonico ⁊ cõſciẽtie: vt refert Pañ. in. d. c. fi-
li⁹. de teſta. ipſe vero ibi tenet cõtrariũ ꝓpter tex.
dicentẽ qđ ſm leges ſeculi heres cogit̃ ſoluere rẽ
alienã legatã: ſed qꝛ lege dei nõ lege hui⁹ ſeculi
viuim⁹: valde iniuſtũ videt̃ vt res tibi legate q̃
cuiuſdã eccl'ie eſſe probibent̃: a te teneant̃: ſꝫ ſuũ
motiuũ eſt inefficax: qꝛ ſm Jnn. tex. loquit̃ in re-
bus eccleſie legatis alteri eccleſie in quib⁹ lega-
tũ nõ tenuit: vñ indubitãter in omni foro tenẽda
ſunt p̃dicta: qꝛ ꝓcedũt in virtute huius qđ volũ-
tas teſtatoris ſeruãda eſt ſi ſcit̃ aut probabiliter
deprehẽdit̃ ꝑ cõiecturas: ⁊ eo caſu idẽ eſt ac ſi le-
gaſſet alternatiue rẽ p̃ncipaliter aut ſaltẽ preciũ
ei⁹. ☞ Tertiũ. Per predicta ſoluit̃ q̃ſtio que de fa
cto accidit. ſ. vtrũ muliere legãte monaſterio pro
ſalute anime veſtẽ alienã. i. ſoceri teneat legatũ:
et dico qđ ſic: iuxta p̃dictã diſtinctionẽ. nõ ob. d.
c. fili⁹. qꝛ cõmunior eſt lectura Jnn. qđ loquat̃ in
reb⁹ eccl'ie quẽ etiã intellectũ tenet gl. in. c. ſi epõs.
xij. q. v. vbi Archi. videtur dicere qđ hoc caſu le-
gatarius agere poterit ad eſtimationeꝫ. Et hoc
ſcꝫ legatum valere et ſaltem eſtimationem debe
ri cõiter tenent doctores in. d. l. cum alienam.
¶ Tertio queritur vtrum legata vna re aliquan 3. qđ
do debeat intelligi legata eſſe etiã alia i dubio:
⁊ dico multa. ☞ Primum. Legata domo debetur 1. di.
etiam hortus ei coherens ſcđm Panor. in. c. ray
nutius. de teſta. ff. ſi ſerui. vend. l. teſtatrix. et. ff.
de actio. empti. ⁊ vendi. l. ſi creditor. in fi. quod li
mita primo in dubio: qꝛ ſi aliter conſtaret de vo
luntate legantis ſecus eſſet et ſcđo q̃ñ eadem ia-
nua claudit domum ⁊ ortũ ſecus ſi ſic non cohe-

ret: qꝛ non debet. Et ſic intellige gloſſ. in. c. ſi. xij. q. ij. et Panoꝛ. vbi ſupra. De hoc in. c. ſancitū. de cenſi. vbi domus ac hortus ponuntur vt diuerſa. ¶ Scdm. Legatus veſtibꝰ vxoꝛi oꝛnamēta aurea vel argentea earū nō videntur legata qꝛ acceſſoꝛia precioſioꝛa ſuo principali nō accedūt: ſʒ tñ Lud. ro. tenet qꝺ veniāt etiā ꝑcioſioꝛa ꝛ accedāt ꝓncipali: vt. l. ꝛ ſi nō ſunt. §. ꝯueniamꝰ. ff. de aur. et arg. leg. ꝛ Bar. ibi in. l. cū aurū. dicit gl. falſaʒ in. l. ij. ff. de pecu. le. q̇ vult qꝺ acceſſoꝛia pcioſioꝛa nō extinguantur deſtructo principali. Eſt auteʒ aduertēdū qꝺ Bar. in. l. nulli pꝛoꝛſus. C. nulli licere in fre. ꝛ eq̄. ſe. lib. xj. notat mulieribꝰ nō eſſe de iure pꝛohibita ea que ſpectāt ad earū oꝛnatū: ſed hodie in multis ciuitatibus eſſe ſtatutū qꝺ aliqua oꝛnamēta eis poꝛtare nō liceat. Propter quod dicit eo caſu quo ſunt pꝛohibita non poſſunt dici acceſſiones veſtium. ar. d. l. Et codē modo non poſſent dici mulieris cauſa empta ea qui gratia eiꝰ ſunt pꝛohibita. Hec ex illo. ¶ Tertiū. Legato chirographo: intelligūtur legate actiones que ſunt in eo. l. qui chirographū. ff. de leg. iij. ¶ Quartum. Legato lecto venit oꝛnamentum eius. vt in. l. libꝛoꝛum. §. ſi. ff. de leg. iij.

4 ¶ Quarto queritur quid debeatur qñ legatum ſit in genere: et dico ꝙ legatum nullum eſt ſi genus illud ſit generaliſſimum: vt lego ſubſtantiam vel rem: ſi vero eſt ſubalternum vt lego aīal coꝛpus et hmōi ſimiliter eſt nullū: quia data muſca eſſet quis liber: ſi vero eſt genus inferius quod impꝛopꝛie dr̄ genus ſed eſt ſpecies ſpecialiſſima: tūc diſtinguendum eſt. Nam ſi res huiuſmodi generis habet certos fines a natura deſignatos vt bos equus et hmōi eſt varia opinio ſed placet mihi opinio Joan. quam ſequitur Accur. in. l. legato generaliter. ff. de lega. j. ſcʒ quod aut teſtatoꝛ quos reliquit ſeruos vel boues incertos et de incertis ſunt in ſuo patrimonio. ꝛ tunc eligit legatarius vt inſti. eodē. §. ſi generaliter. dūtamē non eligat optimum. d. l. legato. aut non ſunt in ſuo patrimonio: et ſic electio erit heredis: vt. ff. de tritico le. l. iij. in pꝛin. et. l. iiij. et ſimiliter vbi teſtatoꝛ de certis ſeruis ſenſit incertum puta quia legauit vnum de ſeruis ſuis ſic electio erit legatarij. l. qui duos. ff. de leg. j. Si vero habet certos fines ex ſola diſtinctione hominis: vt fundus. ff. de lega. j. l. quod in rerum. §. ſi quis. ſic non valet: quia videtur deriſoꝛium quia heres preſtando fundum vnius digiti vel vnguis liberaretur. d. l. quod in rerū. §. ſi quis autē. Si vero habet facto hominis vt domus que per factum hominis de duabus ſit vna diruendo parietem et huiuſmodi. vt. ff. communia predio. l. ij. ſi quis duas. §. j. ſic aut legans domū i genere reliquit domos aliquas ꝛ electio erit legatarij. aut nō reliquit: et legatum erit deriſoꝛium. ff. de lega. j. l. ſi domus. Aduertendum eſt tamen quod quando electio datur heredi in rebus legatis in genere. ꝛ iſtud genus eſt talis qualitatis. quod in ipſo ſunt quedam nihil valentia. ꝛ que non habere magis expedit quaʒ habere tunc non poteſt. talia. dare. ſed debet rem mediocrem: vt in. d. l. legato. et. C. de donatio. l. ſi quis argentum. §. j. ꝛ. C. commu. de lega. l. fina. §. j. Si vero ſumus extra talia poterit heres dare nummum in tali genere. l. ſi ita ſcriptum. ſit. in fin. ꝛ. l. apud iulianum. §. ſexto. ff. de lega. j. ꝛ. ff. de regul. iur. l. ſemper in obſcuris. ff. de verb. obli. l. ſi ita ſtipulatus. Fallit hoc in legatis ad pias cauſas. quia debetur id quod melius eſt fauoꝛe pie cauſe. vel ſaltem mediocre. puta legatum eſt vas dabitur argenteum inter aurum ꝛ aurichalcum vel ſtagnum. vt habetur ꝛ nota. in. l. titia. §. ſeia. ff. de auro et arg. legato. vbi dicit Bartolus quod ſi legatur calix intelligitur argenteus: ſi planeta intelligitur de ſerico. ꝛ ſic de ſimilibus.

5 ¶ Quinto queritur quid iuris ſi quis legauit quatuoꝛ lagenas olei que ſunt in tali vaſe que ſcilicet non ſunt niſi due: vel ſi de pecunia que eſt in tali capſa legauit vni. xxx. alij. xx. alij. x. et non ſunt niſi triginta. ꝛ dico ſolum deberi id quod inuenitur. l. ſi quis teſtamento. ff. de lega. j. ꝛ vnicuiqꝫ pꝛo rata defalcabitur. vt ſcilicet is cui. xxx. legauerat non habeat niſi. xv. alius. x. alius. v. Facit. l. cum certus numerus. ff. de tri. vi. ꝛ oleo legat. et de lagenis eſt caſus in. l. ſi quis ſeruum. ff. de leg. ij.

6 ¶ Sexto queritur vtrum legans mihi omnia bona ſua mobilia in dubio intelligatur etiam omnes fructus ꝛ debitoꝛes legaſſe: ꝛ dico quod ſic omnes fructus qui tempoꝛe moꝛtis teſtatoꝛis erant a ſolo ſeparati. ff. de rei vendi. l. fructus. ſed non habeo de tali legato nomina debitoꝛum ſuoꝛum niſi aliter de mente conſtiterit: quia nomina debitoꝛum non ſunt mobilia nec immobilia: ſed in tertia ſpecie. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. in venditione. item quia non eſt noſtrum quod nobis debetur: ſed tantū illud quod poſſumus vendicare. ff. de auro. ꝛ arg. lega. l. ij. ſed de hoc dic vt ſupra alienatio. §. ix. Et idem dic de lignis ꝛ lapidibus ad edificium pꝛeparatis quod non veniunt. argumen. ff. de lega. iij. l. ligni appellatione. §. finali.

7 ¶ Septimo queritur quid ſi habens lancem maximam minoꝛem: ꝛ minimā: legat lancem minorem: ꝛ dico ꝙ debetur medie magnitudinis in dubio. ff. de auro ꝛ arg. leg. l. qui lance.

¶ Octauo queritur vtrū is q̇ legauit vni fundū alij vſumfructum fundi in dubio debeat intelligi legaſſe vnicuique ipſoꝛum dimidium vſuſfructus. d. fundi. ꝛ dicit Lud. de ro. ꝙ ſic. l. ſi alij

ff.de vſufruc.leg.ſecus in iudicis ſentētia vt.l.⁊
puto.§.j.ff.fami.bercif.
¶ Nono querit̄ q̄d babebit is cui legat̄ vict⁹ ⁊
9 veſtitus ſeu alimēta qđ idē eſt ⁊ dico qđ bр̄e de-
bet cibum.potū.veſtes.lectū babitationē ⁊ ea ſi-
ne quib⁹ viuere nō pōt.ff.de alimē.⁊ ciba.lega.l.
legatus.ff.de verb.ſig.l.vict⁹.nō tñ ea q̄ pertinēt
ad diſciplinā.d.l.legat⁹.intellige nō neceſſariā
vt ſupra alimenta.in principio.
10 ¶ Decimo ſi teſtator legauit filie ſue nupte quo
tannis aureos decē pro indumētis ⁊ illa per qua
tuor annos dictam ſummā a fratribus non peti
uit queritur an petere poſſit ſummā preteritorū
annorū: ⁊ dico quod non.arg.l.quidam predia
ff.de vſufru.lega.
11 ¶ Undecimo queritur quid vxori valeat legatū
quo legatur ei ſua dos ⁊ dicit Aſten. ꝙ plenior
eſt actio ex legato q̄ꝫ ex dote.inſtitu.de leg.§.⁊ ſi
vxori.qr vt ibi dicit glo.legatū ſtatim debetur
dos vero ſi conſiſtat in mobilibus debetur poſt
annū.Itē valet qr nō babebit probare dotē fuiſ-
ſe tante quantitatis ſi exprimatur:alias ſic.C.de
fal.cauſa adiec.l.iij.
¶ Duodecimo querit̄ vtrū legans creditori ſuo
12 in dubio videat̄ voluiſſe cōpenſare: ⁊ dicit Pa-
nor.in.c.officij.de teſta.qđ ſic per.l.ſi cū dotē.§.ſi
pater.ff.ſo.ma.vbi dr̄ qđ filia cui debebatur dos
⁊ factū eſt legatū nō pōt repetere vtrūq; qr videt̄
teſtator legaſſe aīo cōpēſandi cū dote: ⁊ ibi bar.
⁊ cōmuniter moderni.hoc limitāt verū quando
relictū eſt per debitorē neceſſariū qui ex neceſſi-
tate iuris tenebatur ad debitū. Secus per debi-
torē volūtariū qui.ſ.ſua voluntate ſe obligauit
ad debitū qr hoc caſu nō videt̄ factū animo cō-
penſandi niſi ſit expreſſum:vt probat̄ in.l.vnica
§.ſciēdū.C.de rei vx.acti.vbi babet̄ qđ ſi marit⁹
qui tenet̄.ſ.ex volūtario cōtractu matrimonij re-
ſtituere dotē poſt mortē aliquid vxori ſimplici-
ter legauerit.illa poterit petere vtrūq;: ⁊ ſimili-
ter.dic de legato facto cuicūq; creditori a debito
re:ad qđ.C.de bec.inſti.l.ſi cōpenſandi.ff.de leg.
j.l.luci⁹.⁊.ff.de leg.ij.l.vltima.§.pe.⁊ in.d.c.offi
cij.vbi legatū epiſcopo ſimpliciter factum nō mi
nuit portionē ſibi debitam ex alijs legatis factis
eccleſijs:quāuis vt dicit ibi Pan.legator nō eſt
debitor epiſcopi neceſſarius aut volūtarius ſed
eccleſie ipſe quibus reliquit.
¶ Decimo tertio queritur ſi legato ſit annexum
13 certū onus an ratione dicti oneris ſit legatarius
abſolutus a ſoluēda gabella.qua ex ſtatuto de-
betur ſolidus pro libra vel huiuſmodi ⁊ dico ꝙ
tātominus ſoluere tenet̄ quāta eſt oneris eſtima
tio:vt videtur voluiſſe Dy.⁊ Bal.p̄ v̄.l.ſꝫ ſi boc
ff.de condi.⁊ demō.Et boc facit ſecūdū ſum.ro
cōtra gabellarios qb⁹ p̄ ſacco frumēti debentur
quatuor ſolidi vel hmōi:vt ſolui non debeat de
eo qđ accepit molēs:ꝙ rōnabiliter diceret̄ ſi per
portā trāſiret frumētū ſolū qđ fertur ad molendi
nū:ſed vbi trāſit ꝓpter multas cauſas de bis nō
babet iudicare datiari⁹ ſꝫ accipere qđ ſtatutū ē.
¶ Decimoquarto querit̄ ſi legās ancillā nomi-
ne bertā eā vēdiderit ⁊ emerit aliā vocās eā ſili-
ter bertā an debeatur berta ſecūda: ⁊ dico qđ ſic 14
ff.de cōdi.⁊ demō.l.filie ſue.quod limita niſi te-
ſtator vendēdo babuerit animū adimendi lega
tum:de quo dic vt.§.ſeq.
¶ Decimoquinto queritur vtrū legatis aliqui-
bus rebus ⁊ poſtea vēditis per teſtatorem tenea 15
tur heres ⁊ dico quod ſic:niſi vēdendo teſtator
babuerit animū adimēdi legatū.inſti.eo.§.ſi rex
⁊ in dubio probabit heres volūtatē defuncti eſſe
mutatā:vt no.glo.in.d.§.ſi rē.Et idē dicēdum ſi
rem legatam pignori tradidit:quia niſi babue-
rit animū adimēdi legatū:tenetur heres eam re-
dimere ⁊ tradere legatario.d.inſti.§.⁊ ſi rem.
¶ Decimoſexto.Quid ſi teſtator dicit.lego cen
tum titio: ⁊ ſi ea perdiderit iterū lego alia centū 16
⁊ dico qđ heres ſemel tantū reſtituere tenetur.ff.
de lega.iij.l.ſi dei cōmiſſa.§.ſi quis decē.Quomo
do legari poſſit vſufructus ⁊ quomodo intelli-
gantur talia legata.relinquo vxorē meā domi-
nā ⁊ vſufructuariam vide infra vſus.§.xiij.

¶ Rurſus de legatis quarto
ad pias cauſas.

LEgatū quarto ꝯſiderandū eſt quādo
eſt ad pias cauſas.
¶ Primo vero queritur qđ legatum 1. qō
dicatur eſſe ad pias cauſas: ⁊ dico ꝙ
tale eſt omne qđ relinquitur p̄ aīa: vt
ſentit gl.⁊ clarus Bar.in.l.ſi quis titio.ff.de le
ga.ij.Et quod relinquitur miſerabilibus perſo-
nis vt pupillis.viduis.peregrinis pauperibus ⁊
hmōi auxilio ꝓprio deſtitutis ſm̄ Pet.de per.in
tract.de canonica portiōe epiſcopi.alle.lxxxvij.
diſt.c.j.qr huiuſmodi perſone in iudicio ⁊ extra
quadā prerogatiua letātur.C.quādo impera.in-
ter pu.⁊ vi.per totū: ⁊ in.l.ſi quis ad declinādū
C.de epi.⁊ cle.⁊ in auſ.de ec.ti.§.fi.de vb.ſigni.
ſuper quibuſdā.in fi.qđ verū limita de pupillis ⁊
viduis pauperibus de fo.cōpe.ex tenore de offi.
dele.ſignificātib⁹.Et qđ relinquit̄ eccl'ie.vel alijs
pijs locis.de teſti.c.fi.Pia aūt loca ſunt hoſpita
lia:monaſteria: ⁊ quelibet alia loca.in quib⁹ ſe-
nes:pauperes ⁊ lāguide pſone alunt̄: ⁊ alia opa
charitatis exercent̄.d.l.ſi quis ad declinandū.et
l.orpbanotropbos ibidē: ⁊ de relig.do.de xeno-
dochijs.Et ſm̄ quoſdā ꝙ relinquit̄ ad cuſtodiā
ciuitatis:vel aliorū locorū cōium ſeu publicorū
arg.c.ij.de immu.eccle.⁊.C.de dona.l.penul.§.ij.
ſꝫ clare.l.illud.C.de ſa.ſan.eccl.⁊ que ibi no.Et

quod relinquitur ad refectionē pontiū ⁊ viaruꝫ.
vt dicit glo.in.l.ſ.§.ad municipiū.ff.ad legē fal.
ſimiliter murorū ⁊ foſſatorū vrbis aut caſtri ⁊ ſi
miliū ⁊ hoc ſi neceſſitas immineat. alias nō.ar.
l.ad inſtructiōes.C.de ſacroſan.eccl.⁊.l.oēs pro
uinciarū.⁊.l.ad portus.C.de ope.pu.⁊.l.vnica.
C.de quibus mu.⁊.l.pen.C.de priui.do.aug.⁊.c.
ij.⁊.c.nō minus.⁊.c.aduerſus.de immu.eccle.Et
qđ legaē in ornamētis eccl'ie ꝑ luminaribꝰ.fabri
ca.libris ⁊ aliis ad cultū diuinū pertinētibꝰ ſiue
ſit ad tēporalē ſiue ad perpetuū cultū.de teſta.c.
fi.⁊ facit glo.C.ad.l.fal.auē.ſi l'r.Et qđ relinquiē
ꝑ redimendis captiuis.l.nulli.C.de epi.⁊ cle.in
auē.de ec.ti.§.ſi qs.Et qđ relinquitur ꝑ maritā
dis puellis ſm Bar.in.l.j.ff.ſol.ma.⁊ in.l.ſi ego
in prin.ff.de iure do.⁊ in.l.ij.ff.de dona.⁊ arg.
c.fi.de feri.vbi dicūt doctoresqđ dos eſt pia cau
ſa ⁊ cōſequēter relictū ꝑ dote eſt ad piā cauſam.
Et qđ relinquiē ꝑ alimētis intellige egentiū.xij.
q.ij.aurū.Et gñaliter qđ deo relinquit ꝑ aia cen
ſent relinqui.Et ideo cōclude qđ ꝓprie dicuē reli
ctū ad pias cauſas:qñ reliquit ꝑ dei honore aut
ſctōrū.vel ꝑ ſalute aie quibuſcūqꝫ ꝑſonis aut lo
cis relinquaē:q2 piū eſt qđ fit ꝓpter cultū diuinū
ſecus ꝑ honore mūdi aut perpetua fama:q2 non
đ2 piū in foro tamē cauſarū ſi dubiū fuerit preſu
meē omne relictū ſupradictis ad piā cauſam eſſe
relictum.i.pro deo ⁊ anime ſalute.
2 Scđo quero vtrū dicaē ad pias cauſas legatū
ꝑ male ablatis incertis:⁊ dicit Joā.an.in addi.
ad Spe.de inſtru.edi.ꝙ ſic ſi relinquaē pauperi
bus vel eccleſiis ⁊ hmōi:alias nō.vñ dicit potiꝰ
cōſiderari cui ꝙ̃ quare legat.l.illud.C.de ſacro
ſan.ecc.vbi dicit gl.ꝙ qñ legatur diuiti pro aia
nō eſt ad pias cās.ſecꝰ ſi nō diuiti.d.l.ſi qs titio
qđ verū eſt quo ad ꝑſumptionē:ſecꝰ quo ad veri
tatē que principaliter reſpicit intentionem.
3 Tertiū queriē qđ ſi qs leget certū nō expreſſa
cauſa ꝓpter quā nec ꝑſona cui legat:⁊ dicit Jo.
an.vbi ſupra illđ eſſe legatū ad pias cauſas. Et
vt not.Albri.in.d.l.ad inſtructionē.C.de ſacro
ſan.eccle.legatū incertū ad piū vel publicū vſuꝫ
puta viarū ⁊ pōtiū refectionem valet.vt.ff.de le
ga.ij.l.quidam in teſtamento.
4 Quarto queriē vtrū relictū cōſanguineo pau
peri ſit ad piā cauſaꝫ:⁊ dicit Bal.in.l.j.C.de ſa.
ſan.eccle.ꝙ non niſi dicat pro anima ⁊ pro deo
hoc ſe facere.⁊ facit qđ no.Bar.in.d.l.j.ſed in
tellige quo ad preſumptionem.
5 Quito queriē vtrū legata ad pias cauſas gau
deant eodē priuilegio cū relicto eccleſie:⁊ dicit
Pañ.in.c.relatū.el.j.de teſta.ꝙ ſic:q2 eccleſia ꝓ
uilegiaē propter animā contēplatiōe dei. Facit
qđ no.Joā.an.in.c.j.de in integ.reſt.li.vj.vbi vo
luit qđ ſicut eccl'ia:ita ⁊ alia pia loca ꝑſūt petere
reſtitutionem in integrum.
Sexto queriē vtrū de legatis ad pias cauſas 6
poſſit falcidia vel trebellanica detrahi:⁊ dicit
Pañ.i.c.Raynaldus.de teſt.cōiter teneri qđ nō
quo ad falcidiā:quo vero ad trebellianicā Bar.
in.l.marcellus.ff.ad trebel.⁊ Bal.in.l.id qđ pau
peribus.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ multi alij tenēt etiā qđ
nō detrahaē:ſꝫ Jo.an.tenet cōtrariū in gl.ſua.⁊
multi alij.vt no.Albri.in.l.ſi qs ad declinādū.C.
de epi.⁊ cle.Prima aūt opinio ē magis pia ⁊ te
nēda:q2 rōnabilius ē hoc de trebellianica ꝙ̃ de
falcidia.ſicut potior eſt in hereditate heres cui
abſolute relinquiē ꝙ̃ heres cui relinquiē vt reſti
tuēda alteri:vñ ⁊ teſtator ſicut pōt ꝓhibere falcī
diā ita ⁊ trebellianicā:vt.j.legitima.§.xij.
Septio q̃riē quot teſtes req̃ranē aut valeāt ad 7
legata pia:⁊ dico vt.j.teſtiū.j.§.v.⁊.vij.
Octauo q̃riē vtrū valeāt legata ad pias cās ſi
ne inſtitutione heredis:⁊ dicit Pañ.in.c.iudicā
te.de teſta.ꝙ ſi teſtator noluit mori inteſtatus:
nō valēt inſti.eo.§.añ heredis.qđ intellige in fo
ro cauſarū:vt patet ex dicēdis.§.ſequēti.ſed vbi
quis eligit mori inteſtatus:valēt nedū legata ad
pias cauſas:ſed ⁊ quecunqꝫ alia.Qui autē talia
legata facit in dubio videtur voluiſſe mori inte
ſtatus:vt probat tex.in.d.c.iudicante.⁊ facit qđ
legitur ⁊ no.in.l.iij.ff.de iur.codi.
Nono queriē vtrū legata ad pias cās valeant
in teſtamēto etiā minꝰ ſolēni volūtate facto.⁊ di 9
co qđ ſic extra de teſta.cuꝫ eſſes.q2 in tali legato
ſufficiunt duo vel tres teſtes cū tamē dicat ibi do
minus Ant.de but.qđ de iure ciuili in teſtamēto
requirūtur ſeptē niſi ſit ruſticorū in quo ſufficiūt
quinqꝫ ſicut et in codicillis.C.de teſta.l.fi. Sꝫ q2
d.c.cū eſſes.videtur cū duobꝰ aut tribꝰ teſtibꝰ re
quirere etiā preſbyteri preſentiam:querit an va
leat teſtamētū nō aſſiſtēte preſbytero parochiali
⁊ dicit quod ſic q̃tū ad legatū ad pias cās ſcđm
cōiē doct.nō aūt i aliis niſi adſit pſbyter cū duo
bus teſtibꝰ:⁊ ſic.d.c.debet intelligi ſm.c.ſequēs
ſcꝫ.c.relatū.qđ de duobꝰ teſtibus nō preſbytero
mētionē facit.Et dicit ſpe.qđ ſi adeſſent tres alij
teſtes ⁊ nō preſbyter nō valeret:⁊ idem ſi alius
preſbyter ⁊ nō ſuus:q2 a ſolēnitate legali recedi
nō debet niſi q̃tū expreſſum eſt in iure canonico
vnde cū text.requirat preſbyterū ſuū:dēpto preſ
bytero ſuo remanemus in diſpoſitiōe iuris ciui
lis:⁊ iſta eſt cōmunis opinio. Ipſe tamen aliter
determinat vt infra teſtamentum.j.§.v.
Decimo queriē vtrū ex defectu teſtamēti vitieē 10
tur legata ad pias cās:⁊ dicit Pañ.in.c.iudicā
te.de teſt.ꝙ nō ſecūdū vnā opinionē.vt not.in.l.
j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ in.l.eā quā.C.de fideicō.
pro quo facit qđ no.Bar.in.d.l.j.⁊ Bal.in.l.il
la inſtitutio.ff.de here.inſti.qui tenēt qđ cū quis

relinquit ſua reſpectu pie cauſe diſpoſitioni titij valet.lz nõ valeat teſtm̃ qñ heres ponit in volũtate alteri⁹:de quo infra teſtm̃.ſ·9·ix. Nõ diuerſitatis eſt:qꝛ talis caſus arbitrio committit̃ hz regulã iuris diuini humani ⁊ gentiũ limitantẽ ei⁹ volũtatem q̃ eſt vt pre oĩbus deo ⁊ religioni debeantur:⁊ ad redimenda pctã.xiij.q.ij.aie.de pe.di.ſ.medicina.ideoq; aliud facere nõ põt. In ꝓphanis aũt nulla eſt regula limitãs: ideoq; poſſet aliud velle quã teſtator: ⁊ ꝓpterea cũ voluntas teſtatoris ſit icerta:ideo eſt captatoria id eſt adulatoria ſeu deceptoria ſm glo.in.c.cum tibi.de teſta. Aduertẽdũ eſt hic ſm Bar.de sax.fer.in ſua minorica.quod aut teſtator voluit qꝺ teſtm̃ valeret iure directo teſtamenti:⁊ non aliter:⁊ ſic ſi teſtm̃ eſt nullũ:qꝛ inſtituit heredẽ incapacem: heres ad quã veniũt bona nõ tenet̃ in ↄſcientia: aut voluit qꝺ ſi non iure teſtamenti ſaltẽ valeret iure codicillorum:⁊ omni alio modo quo poſſet et tunc ille ad quę bona ꝑuenerũt tenet̃ implere legata defuncti:⁊ ſic eſt preſumendũ:niſi qñ teſtator ꝓuidit ſibi puta aliũ ſubſtituendo:vel qñ ordinauit q̃d faciendũ ſit qꝺ ordinauerat nõ habebit effectũ:⁊ facit.l.cũ proponas.C.de here.inſt. Itẽ dic ſm Bar.in.l.in teſtamento.ff.de fideicõ.lib.⁊ Pañ.in.c.j.de ſucce.ab inteſta.qꝺ lz voluntas defuncti non fuerit ꝑfecta ratiõe publicationis vt puta qꝛ teſtm̃ manu ſua conſcripſit volẽs poſtea redigi in publicã formã:ſed morte vel furore preuẽtus non potuit:qꝺ nihilominus heres tenet̃. Itẽ ſi teſtamentũ facere cepit ſed complere non potuit:legata facta valent:qꝛ negari nõ poteſt q̃n ſit perfectus cõſenſus rõne volũtatis:licet nõ ratiõe operis. Itẽ bar.in.l.cũ quis.C.de iur.⁊ fac.igno.tenet qꝺ ſi teſtamẽtũ eſt nullũ vel qꝛ deficit volũtas defuncti vel ex preteritione heredis ignorando qꝺ eũ habeat ſic legata nõ valent:qꝺ limita niſi ſint talia. qꝺ etiã ſi filiũ ſe habere ſciuiſſet:nihilominus feciſſet.ar.xvij.q.iiij.c.ſi. ſed qñ eſt irritum ex preteritione vel exheredatione nois:debent̃ oĩa legata.vt in auẽ. ex cauſa.C.de liber.preteri. Quãdo etiã eſt nullũ qꝛ nõ ſunt teſtes ſufficientes : vel deficit ſolẽnitas aliqua iuris ciuilis:ſi conſtat heredi de voluntate defuncti : vel per duos teſtes probari poteſt obligatur naturaliter iure gentium ad illam implendam.

11 ¶ Undecimo q̃rit̃ vtrũ legatum ad certũ vſum poſſit ad aliũ conuerti:⁊ dicit Archi.poſt lap.in cle.qꝛ cõtingit de religio.do.qꝺ ea q̃ ad certum vſum largitione ſunt deputata fideliũ : ad illum debent ⁊ nõ ad aliũ ſalua ſedis ap̃lice autoritate conuerti.de relig.do.qꝛ cõtingit. Et ſicut hoc ſ.mutare legata non lz in facto: ita nec in modo nec in loco de reſti.ſpo.piſanis. Ex cauſa tñ puta qꝛ in loco illo fieret nõ põt vbi eſt legatũ licet mutare.de teſta.nos q̃dẽ.⁊ hoc etiã per epm̃ vel aliũ iferiorẽ a papa. Sz Petr⁹ de peru.vbi.ſ. diſtinguit. Nam ſi ipſe vſus impleri põt de iure et de facto:puta qꝛ legauit quis vt monaſteriũ fiat in tali dioceſi epꝰ eſt cõtentus:⁊ ſic de iure tenet de cõ.di.ſ.nemo.⁊ nullũ eſt impedimẽtũ in facto quia pecunia eſt parata:⁊ cetera neceſſaria. nec eſt qui aduerſet̃:⁊ ſic põt fieri de facto:tunc dicit qꝺ in aliũ vſum conuerti non põt : et eſt caſus.c.nos q̃dẽ.de teſta.⁊.ff. de admini.re. ad ciui. ꝑti.l.ſ.de quo etiam eſt caſus in.l. nulli.C. de epi. et cle. Imo.ſi ꝑ legatariũ non implet̃ tale legatũ redit ad heredẽ:⁊ pro hoc eſt caſus in.c.cũ dilecti.de do.et facit qꝺ no.de condi.appo.c.verum. Et hec intellige vera niſi i legatis ad pias cauſas ſi interueniat diſpenſatio pape. Si vero ille vſus poteſt impleri de iure ſed nõ de facto puta ꝓpter guerras:vel qꝛ pecunia eſt modica vel non eſt locus in eccleſia vbi legauit pro capella fiẽda ⁊ huiuſmodi.tũc iſte caſus eſt in.l.legatã.ff. de admini.re.ad ci.ꝑti.⁊ in.d.c.nos q̃dẽ. ibi impleri non põt.qꝺ verbũ intelligit̃ etiã de potentia facti:de reſcri.ſciſcitatus.et poteſt fieri cõmutatio autoritate ſuperioris etiã ſi in teſtõ ſit clauſula qꝺ ad aliũ vſum conuerti nõ poſſit q̃ꝫ deputatũ. Ratio eſt qꝛ volũtas teſtatoris interp̃tanda eſt ſm ius cõe:vt res magis valeat q̃ꝫ pereat : de verbo.ſig. abbate. ideoq; cũ de iure cõi poſſit in aliũ vſum conuerti talis clauſula nõ obſtabit. Et ex his dicit ſpe.qꝺ ſi mihi legatur vt vadam vltra mare ⁊ nullus audet ire:qꝺ aſſequar legatũ lz non vadã modo vadã ad ſimilẽ locũ. Silr̃ ſi teſtator legat ꝓ labore itineris vel pnie ſibi iniũcte: vt vadam romã:⁊ ꝓpter impedimenta non poſſum qꝺ aſſequar legatũ modo vadã ad locũ ſimilẽ.d.l.legatum. Excipit̃ tñ qꝺ legat̃ ꝓ ſubſidio terre ſancte qꝛ ſi nõ poſſum modo expectabit̃ tp̃s ⁊ ſaluabit̃ legatũ:de vo.magne. Si vero talis vſus põt impleri de facto:ſed non de iure tunc aut hoc eſt qꝛ non eſt ad aliquẽ finẽ honeſtum: puta qꝛ legauit quis cẽtum vt fiat ludus theatralis in eccleſia q̃ eſt illic.tus de iure.de vi.⁊ ho.cle.cum decorẽ.et ſic legatum inutile eſt nec fiet cõuerſio arg. eorũ que not.gl.in.l.j.ff.de condi.inſti.aut hoc eſt nõ qꝛ non ſit ad finem honeſtũ:ſed qꝛ ius ꝓhibet: et tunc fiet conuerſio in alium vſum honeſtum : vt eſt caſus in.l.legatum ciuitati.ff.de vſufru.leg.⁊ ſic intellige.d.c.nos q̃dẽ.in verbo nõ põt impleri.ſ.de iure. Exẽplũ. Teſtator legat ꝙ predicatores aut minores ſe conferant ad habitandum in ſuis domib⁹. et ibi diuina celebrent ꝓ ſalute aie ſue:qꝺ de iure fieri nõ põt.ꝑ.c.vnicũ.de exceſ.prela.lib.vj.tñ vſus eſt honeſtus:qꝛ ꝓ anima et cultu diuino. Similiter legat qꝺ fiat eccleſia in tali loco:qꝺ fieri nõ poteſt propter priuilegium qꝺ

habent predicatores et minores vel huiuſmodi:
ideoqꝫ fiet in loco congruo et honeſto.
12 ¶ Duodecimo queritur cuiꝰ autoritate talis cō-
mutatio fiet. ⁊ dicit Pe. de peru. vbi ſupra quod
ſi non ſubeſt cauſa: intellige ex parte rei vel lega
ti: puta quia pōt de iure et de facto impleri. ad-
de et nihil apparet in qͦ ſit bonum mutare tunc
inquit ſolus papa poteſt. l. legatū. ff. de admi. re.
ad ci. perti. ⁊ clemē. quia contingit. de religi. do-
mibus. Si vero ſubeſt cauſa legitima poteſt dio
ceſanꝰ: etiam ſi poteſt impleri de facto et de iure
niſi teſtator prouidiſſet quid fiēdum de legato:
vſu non impleto: quo caſu fieri non pōt commu-
tatio: vt no. Bar. in. l. liberto. § lucius. ⁊ ibi text.
ff. de annu. lega. intellige ſaltem per dioceſanuꝫ
Bar. aūt in. d. l. legatū. aliter diſtinguit ꝑ illā. l.
Qñ enim relinquit: vt fiat opus non licitum: in-
tellige non qꝛ ſit in ſe inhoneſtū: ſed qꝛ ius ꝓhi
bet: vt. § priore. tunc conuertitur in aliud autori
tate proximi ſuꝑioris cā cognita: et vocatis his
quorū intereſſe pōt: vt. l. legatum. ff. de vſufruct.
le. Qñ vero pōt licite fieri tūc ſi pecunia pro hoc
relicta ſufficit nō poteſt in alium vſum conuerti
niſi autoritate principis: vt. d. l. legatum. in ꝑnc.
ſi vero nō ſufficit cōuerti pōt abſqꝫ principis au-
toritate: vt. d. l. legatum. hec ex illo. Unde ꝓ his
etiā not. ꝑ Bal. Ang. ⁊ Saly. in. l. ſi teſtamentū.
C. de teſta. vbi ſtrictius dicunt: qͦ nō lꝫ pape al-
terare vſum illarum rerū. q̄ per fideles ſunt reli-
cte: qͦ intellige de poteſtate ordinaria ⁊ in non
pῑs: ſecꝰ de abſoluta vel in pῑs legatis. Ex qui-
bus omnibꝰ conclude qͦ voluntas ac legata te-
ſtatoris circa pias cauſas poſſent per papā mu-
tari in aliū pium vſum: etiam ſine cauſa ſe tenen
te ex parte rei. nō aūt ſine cauſa ſe tenente ex par-
te ipſiꝰ pape: qꝛ oportet qͦ faciat bono fine q̄ eſt
cauſa: vnde ſm Bald. in. l. reſcripta. C. de preci.
impe. offe. omnis ratio motiua ꝑncipis habetur
pro cauſa. Per epm vero ſm aliquos indiſtincte
mutari nō poſſunt: qͦ ſum. roſ. videt tenere in ti-
tu. legatus. § vij. alle. cle. quia cōtingit. de relig.
do. licet ibidē § ix. ſentiat oppoſitū ſm alios ve-
ro poſſunt per epm mutari. primo ex cauſa legiti
ma. ſ. ſe tenente ex parte rei non autem ſine cau-
ſa: ⁊ ſcdo in dubio an cauſa ſit legitima necne: et
hoc tenet Pe. de peru. ⁊ Archi. poſt Lap. vbi ſu-
pra. et Bart. de ſax. fer. vbi ſupra. et facit dictum
Aud. de ro. in no. quod legatum factum pro cali-
ce vel reparatione eccleſie. ſi eccleſia nō hꝫ opus
poteſt per epiſcopum ſolum fieri cōuerſio in aliū
vſum pium. Ad. d. vero clemē. dico quod limita-
tur communiter maxime ſm Lap. vt epꝰ hoc nō
poſſit ſine cauſa: et idem eſt ſm glo. ordinariam:
et Lap. in. d. cle. de lega. ſedis apoſtolice. qꝛ ſcilꝫ
hoc non poteſt ſine cauſa: et idem videtur tenere
zab. ibi. dicēs quod legatus de latere hoc poteſt
quando conuerti non poteſt ad vſum deſtinatū.
¶ Decimotertio queritur vtrum in tali commu- 13
tatione requiratur conſenſus heredis grauati: ⁊
dicit Pe. vbi ſupra quod ſi impleri nō poteſt de
iure vel de facto: requirit conſenſus heredis gra
uati: et eccleſie cui legatum eſt: et ita loquitur. l.
legatum. ff. de vſufruct. lega. Et idem dic quan-
docunqꝫ ex cauſa legitima debet fieri mutatio.
Et ſi eccleſia cui legatur conſentit commutatio-
ni. heredes vero diſſentiunt epiſcopus fauebit ec
cleſie legatarie fauore volūtatis defuncti adim-
plende et non heredi. et eſt caſus in. d. l. legatum.
Quod tamen fallit in legato pro monaſterio fiē-
do quod ſine conſenſu heredis cōmutari non po
teſt: niſi fuerit negligens: quo caſu epiſcopus ela
pſo termino hoc pōt ſine eius conſenſu. d. c. nos
quidem. Predicta autem faciunt ad queſtionem
quā notauit Spec. ⁊ Jo. an. de eo qui relicto he-
rede ⁊ tribus commiſſarijs iuſſit edificari ⁊ dota
ri eccleſiam: quo mortuo duo commiſſarij volue
runt legatum conuertere in transferendo vnum
monaſterium male ſituatum. ſed tertius et heres
diſſenſit: et tenent qͦ nedum duo ex eis: ſed nec
omnes contra voluntatem heredis potuerunt: qꝛ
in eccleſia nouiter conſtructa ius debet acquiri
patronatus: et per id memoria defuncti cōſerua-
tur. Et remittit Joan. an. ad ea que no. in. c. nos
quidem. de teſta. Ueruntamen in predictis exclu-
ditur autoritas ſedis apſice. quia vt dicit Guil.
de mon. laud. papa poteſt in legatis ad pias cau
ſas quicquid voluerit facere.
¶ Decimoquarto queritur vtrum legatum fa- 14
ctum pro conſtruendo hoſpitali in quo ponere-
tur rector ad arbitrium certi prelati poſſit per he
redes mutari in edificationem monaſterij reli-
gioſorum: et dicit Lap. in. d. cle. quia contingit
et refert do. an. in. d. c. nos quidem. quod Joan.
and. cum quibuſdam iuriſtis conſuluit quod ſic
cum licentia epiſcopi: etiam contradicente illo
prelato: quia qui melius facit non aliud ſed idē
facit de iureiu. peruenit. el. ij. et facit. c. ſcripture.
de vot. et regula plus ſemper. de reg. iur. libr. vj.
Sed contra quia voluntas defuncti pro lege ſer
uari debet: vt patet. xiij. queſtio. ij. vltima volun-
tas. de celeb. miſ. cum marthe. et cōſequenter for
ma mandati debet diligentiſſima accuratione
ſeruari: nec eo caſu plus continet in ſe quod eſt
minus vel econtrario. de preben. cum de benefi-
cio. libr. vj. et in hoc videtur reſidere Lap. ⁊ zab.
et dicunt illud non eſſe ſimpliciter maius quam
hoc: ſed ſunt diuerſa opera pietatis que ſe habēt
ſecundum excedēs et exceſſum. Dicit aūt ad hoc
do. Anto. qͦ iſta ſunt vera in materia odioſa vel
ambitioſa et conſequenter reſtringibili. de pre-

ben.q̄uis.li.vj.opinio vero Jo. an.loquit̃ in ma
teria fauorabili ꝛ maxime aīe defuncti in qua fit
plena interpretatio.de don.cū dilecti. Unde ve
riſimiliter p̄ſumitur qꝺ defunctus non ꝯdixiſſet:
demonſtrando ſibi vſum vtiliorem. Facit ad hec
quod not. Barto.in.l.ſi.ff.de ope.pu.
15 ¶ Decimoquinto querit̃ quis poſſit ſuum offi̅
impēdere vt legata ꝯſequantur ſuū effectū. ꝛ di
co duo. ¶ Primū. Scđm Panor.in.c.nos.de teſt.
hoc poteſt etiā iudex ſecularis etiā in legatis ad
pias cās:tex.eſt in auē.de eccl. ti.§.ſi quis edifica
tionem. Similr tam ſecularis quā eccleſiaſticus
poteſt ꝯpellere vt legata ſoluant̃ qui fiunt nō cer
te pſone: vel ſi certe. tñ eſt tali: qꝺ non poteſt in
iudicio petere. vt ſunt fratres minores. d.§.ſi qs
Secus ſi legatū ſit factū certe pſone non ad piam
cām: qꝛ tunc opꝫ ꝙ ſolum ad inſtātiā partis ꝯpel
lat. ¶ Scđm. Scđm eūdē Panor.in. c. ſi heredes
de teſt.ſi teſtator puidit ſibi de executore. eps nō
ſe poteſt intromittere in legatis ad pias cās niſi
in defectum.vt.j. teſtm̄. ij.§.iij. ꝛ. vij. ꝛ in. c.tua
nos.de teſta.ꝛ in auē.de ec. ti.§.ſi quis p redem
ptione. Si vero de executore ſibi non prouidit:
tūc in legatis pro redēptione captiuorum ꝛ ali
monijs pauperum prouidebit eps.vt in.d.§.ſi qs
pro re.et. l.nulli. C.de epiſcop. ꝛ cleric. Jn alijs
autem heres vt in.d.c.ſi heredes.ꝛ.cap. tua.ꝛ.c.
nos.de teſta. niſi in negligentiam. vt. j.teſtm̄.ij.
§.vj. De cautela danda volenti legare pro aīa
ſed timenti parentes vide.j.pactum.§.xij.

Legatus vide.ſ. delegatus §.x. ꝛ adde qꝺ
impedientes legatos vel nūcios apoſtoli
cos ne exerceant ſua officia. ipſo facto ſunt excō
cati.ꝛ terre regna vel loca eoꝝ ſunt interdicta tā
diu q̄diu in cōtumacia perſtiterint eorum dn̄i.c.
ſup gentes ꝛ regna.de offi.lega.lib.vj.

¶ De legitimo ꝛ legitimatione.

Legitimus filiꝰ eſt ſm̃ ray.qui de legi
timo matrimonio natus eſt: vel de eo
quod legitimum reputabatur.ſupple
lꝫ intereſſet impedimentū.l. extra qui
fil.ſint leg.cū inter Joannē.ꝛ hoc ſiue
ambo in facie eccleſie cōiuncti ſunt bona fide cre
dentes ſe legitime copulatos cum tamen non
eſſent ſiue ſi alter tantum hoc credebat: quia ſic
etiam legitimus eſt filius ꝛ vtriqꝫ parenti ſucce
det.extra eo. ex tenore.ſecus ſi clandeſtine cōtra
xiſſent: qꝛ videtur fuiſſe ignorantia affectata et
multomagis ſi ambo impedimētum ſcientes pu
blice contraxerunt. de clā. deſpo. cum inhibitio.
Conſentit.s. Tho. ꝛ Pet. ſed adde quod etiam
ſunt legitimi qui nati ſunt de ſponſa ſi ſponſalia
fuerunt contracta in faciem eccleſie et ibi nō fuit
impedimentum nec copula fornicaria.et ſic intel
lige Panorm̄.in.capit.per tuas. qui fil. ſint leg.
imo etiam ſi copula fuit fornicaria: vt videtur ca
ſus in.capitu.is qui.de ſponſ. et ibi hoc videtur
tenere Panorm̄. Si vero ſponſalia fuerunt clan
deſtina.non fuit tamen impedimentum nec copu
la fornicaria dicit gloſ.ſi.in.c.lator.q̄ fil.ſint leg.
qꝺ clandeſtine contrahentes non dicunt̃ coniu
ges.ſed ala. dicit hoc procedere reſpectu nuben
tium non reſpectu filiorum ſed dicunt̃ coniuges.
ꝛ placet Paū. Ex quo infertur qued natus ex ma
ſculo ꝛ femina ſimul habitantibus preſumitur le
gitimus quaſi fauore legitimationis: maxime ſe
cundum Inno.ſi ſe vocabāt coniuges de quo vi
de ibi panor. ꝛ idē dic in caſu noſtro fauore ma
trimonij. Si autem ſponſalia fuerūt clandeſtina
et copula fornicaria ſed nullum erat impedimen
tum videtur quod filij ſint illegitimi: niſi ex diu
turna cohabitatione preſumatur matrimonium
vt.ſ. filius.§.viij.quia non eſt matrimoniū verū
nec preſumptiuum. ¶ Legitimare autē eſt habi legi
litando de illegitimo legitimum ex gratia facere tia
et legitimatio eſt habilitatio illegitimi ad actus re.
legitimos ad quos ex illegitimitate erat inhabi
lis: de quibus.j.co.fere per totum. ¶ Licet autem
legitimatio in ordine ad legitimātem diſtingua
tur.vt.j.§.j.ꝛ. ij.tamen in ſe ꝛ in ordine ad ſuum
effectū eſt triplex: vt colligitur ex Ant. de but. in
capitu.per venerabilem.qui fil.ſint leg.dicentem
qꝺ legitimatio eſt triplex. Quedam enim eſt ple
niſſima per quam deletur fundamentum vitij:
a quo legitimationis et illegitimationis differē
tia cōſurgit quam ſolus papa facere poteſt: quia
ſolus diſponere poteſt ſuper matrimonio. Que
dam vero eſt plenior que integrat ad iura prime
ue nature non diſponendo in vitiū: quam poteſt
ꝛ papa ꝛ imperator ſecūdum ea que ſpectant ad
illos. Quedam vero eſt plena vt diſpenſatio cuꝫ
illegitimo in aliquo effectu legitimationis: non
integrando ex toto: quam etiam facere pōt coruꝫ
vterque: hec ex illo: Sed intellige quod diſpone
re in vitium ꝛ facere quod illicite coeūtes licite
coniungantur: puta concedendo matrimonium
in quarto gradu.
¶ Primo vero querit̃ quotuplex ſit legitimatio r. qꝺ
facta a iure: et dico ſcđm Pe. de palu.iiij. diſtin Tri
ctio.xl.q.xxxvj. qꝺ eſt triplex. ¶ Quedam eīn eſt plex
cōis iuri canonico ꝛ ciuili: vt qñ in vxorem duci legi
tur concubina ex qua prius nati ſunt filij: qꝛ tunc tia
per ſequens matrimonium filij prius ex illa ſuſce tio.
pti fiunt legitimi quo ad oīa: ſi tēpore conceptio
nis poterat eſſe vxor legitima: quāuis alias me
retrix ꝯmunis ſiue mediate ſiue immediate ducta
fuerit aliter nunq̄: de quo ſupra illegitimꝰ.§. iij.
¶ Quedā vero eſt iuri canonico propria que eſt
per religiōis ingreſſum ſcilicet cū effectu profitē
do quo legitimatur ingrediens quo ad omnes

ordines ꝛ nullam dignitatem ꝓprie dictã: vt qꝺ ſit prelatus ꝑ electionẽ. de fi. pꝛ̃ſby. c. ſ. qꝛ curã aia rum iure ordinario ſiue per electionẽ ſiue ꝑ com miſſionem hꝛ̃e non põt. Et qꝺ dicũt aliquí epm poſſe diſpenſare cũ ſpurio religioſo ad curã ꝛ ab batiam nõ legi inq̃t: ſil'r qꝺ poſſit ex hoc ſuccede re vel ordo pro eo qui ſuccederet ſi eſſet legiti mus. C. de ſacroſ. eccle. deo nobis nõ credo qꝛ eſt ſtricti iuris. Unde ſi eſt legitimatus quo ad ordi nes non ꝓpter hoc eſt quo ad ſucceſſionẽ. ¶ Que dam vero eſt ꝓpria iuri ciuili que fit multis mo dis de quibꝰ expꝛ̃ſſe habent iura ciuilia in diuer

1.lo. ſis locis. ¶ Primus eſt qñ pater intellige non ha bens filios legitimos filiũ naturalem tradit cu rie ciuitatis ſue: vnde eſt oriundus: vel ſi eſt oriundus de veteri aut noua roma offert cũ curie cuiuſcunq ciuitatis metropolitane: ꝛ fit officia

2 lis in ea. inſti. de nup. §. vlti. ¶ Secundꝰ eſt qñ pa ter offert illum imperatori: ꝛ fit curialis. in auc. quibus mo. na. effi. ſui §. ſi quis igit. ſꝫ tñ iſte non ſuccedit agnatis aſcendentibus: vel deſcẽdẽtibꝰ:

3 vt ibidẽ. ¶ Tertius eſt qñ pater filiã naturalẽ ma trimonio copulauerit officiali ciuitatis: vnde eſt oriundus: vel ſi eſt pater oriundus de veteri aut noua roma copulet officiali ciuitatis metropoli.

4 C. de nat. liber. l. iij. ꝛ. l. fi. ¶ Quartus eſt qñ nullo alio legitimo exiſtente: vel ſi exiſtit non ꝯdicit ſꝫ conſentit filius naturalis patre defuncto confert ſeipſum curie in officialem ꝛ illa eum recipit: vt in. d. §. ſi quis igit. Erit. eñ legitimꝰ vt ſuccedat patri ab inteſtato nõ tñ alijs cognatis ex ꝑte pa

5 tris: nec ipſi illi: vt in. d. auc. §. filiũ vero. ¶ Quin tus qñ pater deficiẽte prole legitima offert prin cipi preces ꝓ filijs naturalibꝰ. vt ſint legitimi ſuc ceſſores etiam ſine matrimonio dumtñ princeps

6 preces admittat. d. auc. §. illud tñ. ¶ Sextus qñ pa ter in teſtamento dicit eum ſibi velle ſuccedere ſi tñ filiꝰ poſt mortẽ patris principi ſupplicauerit: ꝛ teſtm̃ oſtenderit qꝛ tũc dono principis ꝛ legis erit heres legitimꝰ: mõ ſequat voluntatẽ pr̃is. vt

7 in. d. auten. §. ſi vero is qui. ¶ Septimus qñ pater in vltima voluntate noiat filium ꝛ heredem inſti tuit. C. de na. lib. auc. item ſi quis. qꝺ limita ſcḋm

8 qꝺ in ſequenti. ¶ Octauꝰ qñ in publico inſtr̃o. i. ſcripto ꝑ notarium: aut etiã ſi ſit ſcriptum ꝓpria manu cum ſubſcriptione triuꝫ teſtium noiauerit eum filium nec adiecerit naturalem: qꝺ Bal. in c. innotuit. de electio. limitat ſi addat ſuuꝫ: quaſi dicat in ſua poteſtate: ꝛ ſic legitimum nec ſuffice ret ſola noiatio ſecundũ eundem. Et hoc caſu ſi ſunt plures filij naturales ex eadem matre nati: li cet teſtimonium dederit vni tm̃: oẽs tamen erunt legitimi. Et hoc intellige qñ non ſupeſt proles legitima ſcḋm gl. in. c. per tuas. q̇ fi. ſint leg. quaꝫ ſequuntur cõmuniter doct. Eſt autem notanduꝫ quod predicta legitimatio iuris ciuilis propria ſecundum Petrũ de palu. non tenet quo ad ſpiri tualia nec etiam quo ad alia quia leges inquit imperatoris in his que nec eccleſiaſtica nec ſpiri tualia ſunt ligant niſi per papam reprobentur in eccleſiaſticis autem ꝛ ſpiritualibꝰ cuiuſmodi eſt cauſa legitimationis ꝛ matrimonialis non ligãt niſi per canones approbentur etiam ſi non repro bentur ſpecialiter. Summa vero angeli. videtur aliud extremum tenere ſcilicet qꝺ indiſtincte di cta legitimatio valeat. Ego vero dico quod me lius dicit ſum. Roſel. cum Inno. ꝛ Her. eam vale re ad ſecularia et temporalia quo ad ſucceſſionẽ ꝛ dignitates in terris ſubiectis poteſtati legiti mantis: ꝛ in alijs vbi non fit alteri preiudicium: nõ aũt ad ordinem vel dignitatem eccleſiaſticã. Et ad Petrum dico qꝺ legitimatio quo ad ſecu laria ꝛ temporalia non eſt cauſa eccleſiaſtica vel ſpiritualis mere alioquin quo ad hec conditor le gum imperator non poſſet legitimare quod falſum patebit: contra ſum. vero Ang. dico qꝺ legum po teſtas non poteſt ſe plus extendere q̃ imperato ria aliqua habent efficaciam: que poteſtas impe ratoria non ſe extendit ad legitimãdum quo ad omnia indiſtincte vt etiam patebit. Spurij vero quantum eſt per leges legitimari nõ poſſunt ſed ſolum per papam vel imperatorem aut alium eiꝰ autoritate ſcḋm Ray. Pet. ꝛ M. Sũ: ang. carpit.

¶ Secundo queritur quotuplex ſit legitimatio 2. qõ facta ab homine: ꝛ dico quod eſt triplex ſecundũ eundem Petrum vbi ſupra.

¶ Quedam eñ fit per epm quẽ certũ eſt poſſe le gitimare quantũ ad minores ordines ꝛ ſimplicia beneficia. i. que nec cure ſunt nec dignitates. de filijs presby. c. ſ. ꝛ de facto diſpenſare videtur ſi ordines vel beneficium illegitimo cõferat ſciẽter quod de ſubditis intelligẽdum eſt cum non ſub ditum ſoluere non poſſit a pena legis ſicut nec li gare: vnde ei nec beneficium nec minorum ordi num executionem dare poteſt niſi a ſuo epiſcopo fuerit legitimatus. Ad antecedentia autem legi timatus videtur etiam ꝛ ad ſequentia legitima tus eſſe: vnde qꝛ canonici maxime cathedraliuꝫ eccleſiarum in iudices impetrãtur videtur quod ſi alias illegitimi iudices eſſe non poſſunt: quia de hoc ſunt opiniones: tamẽ eo ipſo qꝺ canonici ſunt iudices ſicut ꝛ ceteri poſſent impetrari: quia cui licet quod maius eſt non debet quod minus eſt non licere: ad ſucceſſionem vero hereditatis nec epiſcopus nec aliquis prelatꝰ papa inferior poteſt legitimare: qꝛ nõ eſt ei permiſſum.

¶ Quedam vero fit per papã: extra eo. per vene rabilem quem certuꝫ eſt legitimare poſſe ad om nem ordinẽ beneficium dignitatẽ eccleſiaſticam cum hoc nihil ſit aliud q̃ impedimenta iuris

canonicis amouere: et ad oēs actus ſeculares et ſpūales et ad ſucceſſionē hereditariā in terra ſibi ſubiecta ſi ſit illegitim⁹ iure poſitiuo q̄ omne tale pōt remouere nō ſolū a principio ſed etiā ex poſtfacto: nō faciendo ꝙ legitimat⁹ ſit nat⁹ legitime ſed faciēdo qđ a ſucceſſione nō repellaꝛ rōne illegitimitatis: imo ſm Pe. de pal. etiam ſi ſit illegitimus iure diuino aut naturali: qꝛ cum nō priueꝛ p hoc qđ nat⁹ eſt illegitime: alioqn a quocunq; legitimat⁹ priuareꝛ ſed p hoc ꝙ nūc iudicaꝛ illegitimus eccl'ia cuius eſt iudicare an ſit illegitimus etiā ad ſucceſſionē poteſt cū facere haberi p legitimo. hec ex illo q̄ intendit ꝙ lꝫ illegitimitas ſit de iure diuino aut naturali tamē inhabilitas illegitimi ad ſuccedēdū eſt de iure poſitiuo ⁊ ꝯſequēter tolli pōt ab eo. De terra ṽo nō ſubiecta illi patebit infra §. iiij. ¶ Quedam vero fit p principē ſecularē puta imperatorē aut aliū principem eius autoritate aut aliū nō recognoſcentē ſuperiorē in tpalib⁹ de quo vide p doc. in c. per tuas, q̄ fi. ſint le. Quē q̄dē imperatorē certū eſt poſſe legitimare ſup ple pſenti in tpalib⁹: puta in ſucceſſionib⁹ et bonorib⁹ ſeculi in terris ſibi mediate vel immediate ſubiectis: nō autem in terris eccl'ie cū abſurdū ſit eū maioris eſſe poteſtatis in terris eccl'ie: ꝙ papam ſm multos in terris imperij: iteꝗ qꝛ in illis nō hꝫ iuriſdictionē tpalē. ſed papa ſilr nec in ſpūalibus: puta in promotione ad ordines etiā in terris ſuis: vñ legitimatus ab eo ſimplr, vel ab alio eius autoritate indiget diſpēſatione ſi vult pmoueri. Uide gl. x. di. l. nec erit legitim⁹ in dño coꝝ q̄ imperatorē non recognoſcunt q̄tū ad ea p q̄ fieret alteri pīudiciū: puta quantū ad ſucceſſionē bonoꝝ ab inteſtato: vt no. in. d. c. p venerabilē. ſilr nec ſup prole futura qꝛ nō pōt ſua lege tollere gradus conſanguinitatis ⁊ affinitatis. Et hec procedūt de imperatore iam coronato. de nō coronato aūt magis eſt dubiū. tamen Ja. de are. et Jo. an. tenent qđ poteſt. ¶ Quantū vero ad alios pncipes legitimare poteſt ſubditū ſuū quicūq; in tēporalib⁹ non habet dñm tēporalē ſuperiorē. qꝛ ex hoc pōt penas temporales ſuoꝝ ſubditoꝝ ſtatuere vel deſtituere. vt vult ſm Archi. et pet. de pal. vnde ſi lex ciuilis dicit ſpuriū non ſuccedere: non ligat ſpuriū francie niſi inquantū placet regi frācoꝝ. hec omnia ex Archi. poſt pe. de pal. Sed intellige de nō recognoſcēte ſuperiorem licite et iuridice propter conceſſionem eccleſie vel conſuetudinem rationabilem et preſcriptam vel huiuſmodi.

3. qđ 1. di. ¶ Tertio querīꝛ de q̄litate vel modo legitimatiōis ab hoīe ⁊ dico multa. ¶ Primū. Secūdū panor. in. d. c. p venerabilē. quatuor reqrunꝛ vt valeat legitimatio. Primo vt exprimatur q̄litas legitimationis: ſcilꝫ an ſit ſpurius vel inceſtuoſus vel naturalis tm̄, ſcđo vt exprimatur an habeat fratres legitimos aut naturales. tertio ꝙ pr̄ ⁊ filius legitimandus cōſentiāt. vnde Bar. in. l. inuiti. ff. de his q̄ ſunt ſui vel alie. iur. cōcludit quod pater legitimare nō poteſt filios baſtardos ipſis inuitis: ⁊ idē dicit de naturalibus natis ex cōcubinis: niſi fili⁹ ſit infans vt. l. iubem⁹. C. de emā. lib. ⁊ eſt ratio ſm Lud. de ro. qꝛ liber homo non pōt nolens alteri⁹ ſubijci poteſtati. Dicunꝛ tamē cōſentire ſi ſciant ſuā legitimationē impetrari et nō cōtradicūt. vt eſt gl. ſing. i. l. adop. ff. de adop. aliqñ tñ cōiter ꝯtrū tenebaꝛ: qꝛ in preiudicialib⁹ taciturnitas nō habeꝛ p cōſenſu. quarto qđ ſi pr̄ mortuus fuerit vocenꝛ agnati vt conſentiāt: niſi princeps legitimare vellet ex certa ſcientia ipſis nō vocatis qꝛ poteſt ex certa ſcientia ipſis nō vocatis qꝛ pōt ex certa ſciētia reſtituere in integrū cū preiudicio alteri⁹, vt no. in. l. j. C. ſen. paꝛ. et in l. in cauſe. ff. de minorib⁹. Si tñ pater viuit ſufficit ſi ipſe cōſentiat ⁊ ſilr ſi eſt mortu⁹ ⁊ diſpoſuit vt legitimarenꝛ poſt mortē ſuā: nec tunc eſſet neceſſe qđ agnati vocarenꝛ: qꝛ tunc etiā ipſis inuitis poſſet legitimari: adeo qđ etiā ſuccederet ab inteſtato ipſis agnatis. ¶ Secūdū. Adde quo ad primū predictoꝝ ſm Jo. an. in addi. ad ſpe. in ti. qui fi. ſint legi. ſi qs impetrādo legitimationē dicit ſe ſpuriū. ⁊ ſit ſpurius duplicat⁹: vt qꝛ ex vxorato ⁊ vxorata ſi hoc nō exprimaꝛ impetratio nō valet: ſed reputaꝛ ſubreptitia facit in ſimi. cle. j. de prebē. de fi. pſbꝛ. c. fi. ¶ Tertiū adde quo ad ſecundū ⁊ tertiū qđ ſcđm Anto. de butri. ſi legitimatio fiat in vita patris pōt diſponere de hereditate qđ vult in pīudiciū ſperātis hereditatem et valet legitimatio nō citata parte ſed tñ exigiꝛ qđ mētio fiat agnatoꝝ. et idē ſi fiat ad inſtantiā filij intuitu patris ſed tñ reqriꝛ aſſenſus patris a principio vel ex poſtfacto. ¶ Quartum. Dicit aūt gñaliter qđ omne tacitū quo expreſſo pnceps nō legitimaſſet hꝫ vitiare legitimationē: ⁊ eam facit ſubreptitiā: imo ſm Pan. in. d. c. p venerabilem. etiā ſi nō ita de facili legitimaſſet ad qđ de reſcrip. poſtulaſti. ſed ſaltē pmū eſt verū. ¶ Quintū. Adde p q̄rto ꝙ ſm Anto. de but. qñ legitimatio fit poſt mortē pr̄is ſi fiat p verba reſtrictiua. vt dicendo conferimus tibi legitimationem, tūc nō retrotrahaꝛ. ſi vero fiat p verba reſtrictiua. vt dicēdo integramus te ad omnia pmeua nature ac ſi legitime nat⁹ eſſes qđ fieri dꝫ qñ legitimās vult totaliter integrare tunc retrotrahiꝛ ſed diuerſimode ſm diuerſos. Nam ſm aliquos ſic retrotrahitur qđ tollit ius alijs medio tpe queſitū. ſm Bar. aūt in. l. gallus. ff. de lib. et poſt. non tollit niſi aliud legitimato ſpecificetur reſtitutū. et hoc tenet Jo. an. in addi. ſpe. ⁊ an. de but. dicens qđ ſi non appareat de expreſſa voluntate principis

ꝑpiſ quod voluerit alteri ꝑiudicare nec exprima-
tur aliud de iure alteri q̄ſito valet legitimatio:
ſed non ad preiudicium alterius. Et hec intelli-
ge de legitimatione quā quis facit in terris ſuis:
alibi autem nō poſſet etiam citatis illis quibus
ius eſt queſitum niſi conſentiant.

4.q. ¶ Quarto querit̄ ſpecialiter vtrum papa legiti-
mare poſſit quo ad ſucceſſionē hereditariam et
alia temporalia in terris imperij: ꝛ dico qḋ ſicut
1.op archi. recitat in hoc due ſunt opiniones. Quidā
enim dicunt qḋ ex quo aliquis legitimatur a pa-
pa in ſpūalibus videtur per conſequentiā legiti-
matus in tpalibus quo ad ſucceſſionē. ſ. ꝛ digni-
tates ne ſit abſurdū et quaſi mōſtruoſum: vt legi-
timatus ad ſpūalia illegitimus ad tēporalia cen
2 ſeatur: quā opinionē tenet Hoſt. in ſum. et cōcor-
opi. dat. d. c. per venerabilem. Alij vero dicūt ꝙ hoc
non poteſt quo ad ſucceſſionem que eſſet ꝑiudi-
cialis heredi: ſed quo ad actus ſpūales ꝛ digni-
tates ſeculares: qḋ de facto tenuit in regno Fran
cie: q: primogenitus comitis flandrie legitima-
tus nō ſucceſſit in comitatu: ſed alius minor legi
timus. Ueritas aūt q̄tū ex Archi. poſt pe. de pal.
colligit̄ vt eſt in terris ſibi tēporaliter non ſubie
ctis legitimare poſſit primo quantū ad actus ſpi
rituales. et ſecundo quantum ad dignitates vel
officia publica nō preiudicantia alteri puta eſſe
iudicem ordinariū vel delegatū: et tertio quan-
tum ad ſucceſſionē reſpectu iuris querendi puta
viuēte patre: quādo conſtat de mente pape expri
mentis quaſi ad ſucceſſionē: vt iuxta dicēda in-
fra. §. vij. quia hoc ſpectat ad ius poſitiuum vt ſu
pra. § ij. dictū eſt. quarto vero reſpectu iuris iam
queſiti. vt q: legitimatur poſt mortē patris iam
acquiſito alijs iure in hereditate paterna. aliud
eſt q: obſtat non ſolum ius poſitiuū dicēs ipſum
non debere ſuccedere: ſed etiā naturale dicēs rē
iuſte queſitā ſine culpa ꝛ facto ſuo perdi non de-
bere: vnde papa facere non poteſt niſi ſit domi-
nus temporaliū in caſu in quo hoc princeps poſ
ſet. hec ex illis. adde quinto q̄tū ad prolē futurā
ſm ant. de but. ſ. faciēdo qḋ legitime naſcat̄ qui
alſ illegitime naſceret̄. ſ. remouendo aliquē gra
dū ↄſanguinitatis vel affinitatis generaliter ſi-
cut Greg. ix. remouit. v. ꝛ. vj. vñ hodie in his gra
dibus naſcunt̄ legitimi: vel particulariter cū ali
quibus diſpenſando vt contrahant in gradibus
ſtantibus: puta tertio vel quarto: et generaliter
remouendo omne impedimentū matrimonij iu-
ris poſitiui. Omnes autē doct. communiter con-
cordant quo ad tria primū ꝛ quintum: ſ3 in quar
to eſt tota diuerſitas. et tenēt multi canoniſte qḋ
non poteſt in terra non ſua ſine conſenſu tempo-
ralis domini non recognoſcentis ſuperiorem le
gitimare prolem preſentem cum preiudicio iu-
ris queſiti alijs: vt Jo. et Her. et Panormi. vt illi
imponit ſum. ang. que hoc ſequit̄. alij vero quos
ſequitur ſum. ro. contra ange. hoc lim tātet me-
lius ſicut ant. de but. qui limitando excipit quā-
do legitimat ſibi ſuppoſitum vel de proximo ſup
ponendum: puta clericum factum vel de proxi-
mo clericandum: quia tunc legitimando ſimpli-
citer intelligitur legitimatus quo ad ſucceſſionē
et honores. et ſimiliter Panormi. qui in. d. c. per
venerabilem. ſimiliter excipit quando hoc facit
ex maxima ꝛ ardua cauſa. puta quia inde ſequi-
tur maxima fidei dilatatio: vel huiuſmodi: quia
tunc papa exercere poteſt iuriſditionem tempo-
ralem vt in. d. c. per venerabilem. ꝛ in. c. pro hu-
mani. de homici. lib. vj. et quando dominus tē-
poralis non recognoſcens ſuperiorem conſentit:
et quando ipſum non recognoſcentem ſuperio-
rem legitimat aut filios eius ꝛ quando vult in-
cipere a radice matrimonij vt in. c. tanta. qui fi.
ſint legi. ꝛ in ca. quia circa. de conſ. ꝛ affi. Alij ve- 3
ro adhuc magis appropinquātes veritati dicūt opi.
duo primū quod papa in hoc abſolute ꝛ ſine di
ſtinctione poteſt: ꝛ ſecundum quod hoc non po-
teſt directe ſed indirecte tantum per hoc quod le
gitimare poteſt in maioribus id eſt ſpiritualibꝰ
vel per hoc quod poteſt in radicem matrimonij
id eſt per hoc quod illud matrimonium potuiſſet
facere legitimum. Et quantum ad primum verū
dicunt: vt patet per. d. ca. per venerabilē. in prin
cip. vbi papa virtualiter ſic arguit et dicit. Se-
des apoſtolica legitimat non ſolum naturales:
ſed etiā adulterinos filios ad actus ſpirituales
etiā ad epiſcopalē dignitatē in quibꝰ maior pro-
uidentia autoritas ꝛ idoneitas requiritur: ergo
legitimare poteſt ad ſeculares: quia qḋ in maio-
ri concedit̄ licitū eſſe videtur ꝛ in minori: preſer
tim ſi preter romanū pontificem inter hoies ſupe
riorē aliū non recognoſcāt: qḋ etiam videt̄ poſſe
probari per ſimile: quia eo ipſo quod aliquis ad
apicem ep̄alis dignitatis attollit̄ eximit̄ a pa-
tria poteſtate. hec ibi vbi clare patet propoſitū.
Et ſi dicatur quod intelligitur in terris eccleſie
tantum ſiue in patrimonio beati petri: cōtra pri-
mo: q: hoc excluditur per ly preſertim. quod Jo.
gloſſat id eſt maxime: quāuis alij contra intelle-
ctum dictionis gloſſant. i. tantū. ſecundo q: pro-
batio adducta ſcil3 quia ſpiritualia ſunt maiora
vbiq3 probat cū vbiq3 ſint maiora etiā in terris
imperij. Si etiā dicat̄ qḋ intelligitur de actibus
ſecularibus non preiudicantibꝰ iuri queſito ali-
cuius: contra primo quia hūc ſenſum dicta ꝓba-
tio excludit: cum et illi ſint ſpiritualibꝰ minores:
ſecūdo quia etiam excludit illum ſimile adducit̄:
quia epiſcopalis dignitas confertur cum preiu-
dicio patris. Secundum vero dictum ſcil3 quod

hoc poſſit ſolum indirecte eſſe falſum quia qui di
recte poteſt maius directe poteſt ⁊ minꝰ. Un̄ dece
pti ſunt in textu non diſtinguentes inter poſſe ⁊
facere: quia tex. non dicit quod diſpēſans in ſpiri
tualibus ꝯñr poſſit diſpēſare in ſecularibus: ſed
quod cōſequenter diſpenſat ſcilꝫ etiam ſi nihil
aliud exprimatur: qḋ in preiudicātibus indubi-
tanter eſt verū: ⁊ ſimiliter in alijs ſi cōſtet de vo-
luntate pontificis. Sed contra predicta arguo ꝑ
tex. ibi dicētem. Id autem ſcꝫ legitimare quo ad
ſecularia in patrimonio beati Petri libere pōt
apoſtolica ſedes: ex quo vr̄ quod alibi hoc libe
re non poſſit. ſed dico quod vtrique in terris ſibi
non ſubditis tpaliter hoc papa libere non poteſt
ſed requiritur cauſa non ſoluꝫ ex parte legitimā
di: vt in. d. patrimonio. ſed etiaꝫ ex parte impera
toris vel principis cui preiudicare nō poteſt di-
ſpenſando cum ſubditis eius eo modo quo ſunt
ſubditi id eſt quo ad temporalia ſine cauſa vel
licentia eius ex cauſa tamen poteſt: puta quia il-
le deberet legitimare et non vult vel non poteſt
de facto aut de iure vel huiuſmodi. Concludo
igitur et dico quod cum poteſtas imperatoris et
a fortiori aliorum principum vt probant Herne.
et Augu. de ancho. et recitat Archid. ij. parte. ti-
tu. xxiij. ſit ſubdelega reſpectu pape. ij. queſtio.
prima quicunqꝫ litem et ſit deriuata a deo me-
diante papa qui ſecundum. s. Thom. in. ij. diſtin
ctio. xliiij. in. l. tenet apicem in poteſtate ſpiritua
li et temporali ⁊ tota iuriſditio imperatoris a pa
pa dependeat qui illum inſtituit et deſtituit vt
infra in titul. papa ſtultum eſt dicere quod non
poſſit circa ſubditos eius quicquid ille poteſt vel
vltra maxime de plenitudine poteſtatis: quic-
quid ſit de poteſtate iurium: que tamen non le-
gi aliquid contra hoc aperte dixiſſe: imo expreſſe
d. capitu. per venerabilem. concludit quod ex
cauſa hoc poteſt etiam extra patrimonium beati
Petri: et hoc non ſolum: ſi ad ipſum recurratur
vt videtur velle gloſ. ſed ſimpliciter modo ſubſit
cauſa ex parte domini temporalis: qua non ex-
tante hoc nō poſſet immediate de iure: quia pre-
iudicaret domino ſine cauſa. Et ſi de facto cōtra
rium tenuit in regno Francie hoc non fuit quia
papa hoc non potuerit: ſed quia non expreſſit
ſuam voluntatem quantum ad ſucceſſionem vel
ex alia cauſa. Quod etiā hoc non ſeruetur in pra
ctica non eſt quia papa non poſſit ſed quia non
vult ſed certe expedit.

¶ Quinto ſpecialiter querit̄ de imperatore vbi
poſſit legitimare: et dico quod in terris ſibi ſub-
iectis mediate vel immediate: imo de iure ipſe ſo
lus poteſt in toto imperio non autem alij reges
vel principes recognoſcentes eum in dominum
quia legitimatio ſicut et fame reſtitutio: et ſimi-
lia reſeruata videntur principi cuius eſt propriū
diſpenſare circa ſuam legem ſecus ſi eſſent prin-
cipes vel ciuitates non recognoſcentes in tempo
ralibus ſuperiorem. quia iſti tantam habent po-
teſtatem quantam imperator in ſuo imperio vn-
de ⁊ capitu. per venerabilem dicitur quod vide-
tur aliquibus regem Francie ex hoc quod ſupe-
riorem non recognoſcit poſſet legitimare filium
ſuum non inquantum eſt pater ſed inquātum eſt
princeps. In terris autē eccleſie non poteſt legi-
timare per reſcriptum maxime quātum ad ea que
preiudicant iuri queſito vel querendo: qꝛ in eis
nullam habent iuriſditionem: poteſt tñ in eis le-
gitimare per legem generalem ſm̄ Anto. de but.
qꝛ virtus legis eius ſe extendit ad exiſtētes in ter
ris eccleſie non ex virtute legis ſolum ſed ex gña
li approbatione eccleſie. di. x. ſi in adiutorium. et
papa approbare cenſetur eo qḋ nō reprobat. Si-
militer legitimare non pōt in terris eorum qui ſu
periorem in tēporalibus licite non recognoſcunt
eadem ratiōe: ⁊ multominus hoc poteſt qui eius
autoritate legitimat: ſed hoc poteſt ſolum vbi et
imperator. Pro hoc autem ſciendum eſt qḋ vt pa
tet in. d. c. per venerabilem. rex Francorum ſupe-
riorem in temporalibus non recognoſcit. qḋ gl.
dicit verum de facto. de iure tamen ſubeſt inquit
imperio romano. vij. q. j. in apibus. ad quod etiā
de elect. per venerabilem. multa addunt. ⁊ idem
tenet Hoſtien. contra Innocen. dicentem quod
de iure tamen ſubeſt pape ⁊ non imperio: quia
omnes principes ſeculares imperatorē recogno-
ſcere debent in dn̄m. lxiij. di. adrianꝰ. ex quo di-
cit qḋ reges hiſpanie anglie ⁊ francie tenent de
iure obedire impatori: lꝫ de facto nō obediāt. ⁊
ſentit qḋ ꝯ imperiū preſcribere non potuerūt niſi
preſcripſiſſent paſſiue: id eſt nomine eccleſie ro-
mane: forte tñ inquit interim excuſantur a pecca-
to dum imperator non exigit ab eis obedientiā:
ſicut in ſimili notatur de decimis. ⁊ cōſentit Jo.
and. Panor. aūt in. d. c. per venerabilem. dicit ꝙ
preſcribere non potuerunt vt ipſi non ſubſint im
perio. quia ſine poſſeſſione preſcriptio non pro-
cedit non poteſt autē quis poſſidere ſeipſum: iu-
ra autem imperij in ſuis regnis preſcribere potue
runt ad quod facit qḋ no. Joan. and. in. c. cū eps.
de offic. or. lib. vj. ⁊ cum hoc tranſit ſum. ro. Sed
dn̄s Anto. dicit poſſe defendi quod iſti ꝯtra im
periū preſcripſerunt quia plures poſſunt eſſe im-
peratores. quēadmodum qñ plures eliguntur in
diſcordia de cōſuetudine vterqꝫ miniſtrat. vt no.
gloſſ. in cle. romani. de iureiuran. et hoc tenet
etiam q̄ſtū ad nō ſubiecti: qꝛ lꝫ nemo poſſit eſſe in
poſſeſſione ſui eo mō quo dn̄s ſerui ſecus eo mo
do quo liber homo eſt in poſſeſſione libertatis.
¶ Sexto queritur vtrū comites palatini vel alij

liter.ff.de lega.§.Et preterea quod tale preiudicium non attēdatur virtute dicte clauſule, expreſſe probatur per text.iuncta glo.fina.in.c.ij.de pactis.libro.vj.

8.qō ¶ Octauo queritur vtrū filij nati ex clerico non exiſtēte in ſacris ſed in minoribus: ⁊ concubina: legitimētur per ſequēs matrimoniū: ⁊ tenuit Ricar.maſ.quod nō: qꝛ coitus cōcubinarius in clericis eſt totaliter reprobatus a lege vt in auſ. de ſan.epiſcopis.§.clericos.vnde nō poſſunt dici filij naturales: nec conſequenter legitimari per ſequēs matrimoniū. Sed Jo.and.in mercu. in regu.ſine culpa recitato dicto Ricar. determinat cōtrariū: per regulā quod ex quocunqꝫ coitu ſint nati modo potuerit eſſe vxoriꝰ ſi ꝯſenſus affuiſſet: legitimantur per ſequēs matrimoniū: ſecus ſi tūc nō poterat eſſe vxorius Bart. autē in.l.cōcubinam.ff.de concu.diſtinguit an ille clericus fuerit beneficiatus necne: ſed hoc nihil facit cōtra Joan.an.qꝛ dato quod eſſet beneficiatus: nihilominus ſi contraheret matrimoniū teneret: ⁊ cōſequēter legitimarentur: per.d.c.tanta. Et per dictā regulā patet quod ſi ſarracenus habuit filiū ex xpiana: ⁊ poſtea effectus xpianus cōtrahat cū illa: nō propter hoc filius legitimatur: qꝛ tempore conceptiōis non poterat eſſe matrimoniū vt in.c.caue.xxviij.q.j. Et idē dic de nato ex coitu inceſtuoſo: licet poſtmodū ex diſpēſatiōe eccleſie cōtrahatur matrimoniū: niſi aliud in diſpēſatione dicatur: quia tēpore cōceptiōis nō poterat eſſe matrimoniū obſtāte impedimēto cōſanguinitatis ⁊ affinitatis. Et ſic Pan.in.d.ca. tanta. cōcludit quod vbi coitus non poterat eſſe vxorius obſtante impedimento perpetuo: non remouibili ſine diſpenſatione eccleſie: filij per ſequēs matrimoniū non legitimantur.

9 ¶ Nono queritur vtrum poſſit quis petere ſe pronunciari legitimum: et dicit Inno. quod non niſi ad aliquē effectum: puta ſi agitur de ſucceſſione: ⁊ imputatur ſibi quod non eſt legitimus: quia tūc hoc poteſt petere: vt in.ca.§.qui filij ſint legi. vel ſi diffamatur de illegitimitate. Et idem Panormi.in.c.cauſam.eo.titu.

¶ De legitima portione.

Legitima portio eſt pars hereditatis aliquibꝰ a lege decreta. Cum enim olim poſſet teſtator totam hereditatem ſuam alteri relinquere lex ſtatuit aliquid relinqui legitimis heredibus vt patebit.

1. qō ¶ Primo ergo queritur quotuplex eſt legitima
1.di. portio: ⁊ dico quod eſt triplex. ¶ Prima dicitur legitima: vt.C.de inoffi.teſt.l.omni modo. dicit etiā aliquādo debita pars: vt in.l.ſcimus.C.eo. aliquādo debitū ſimpliciter: vt in auſ.de trien. ⁊ ſe.§.j. aliquando debitum bonorum ſubſidium: vt.C.de inoffi.dona.l.ſi totas. aliquādo dicitur pars debita iure nature: vt in auſ.de trien. et ſe. §.hoc nos. Hec debetur iure nature filijs qui ſine cauſa exheredari non poſſunt: et eis mortuis debetur nepotibus ex eis legitime natis: et huic nullum grauamen poteſt imponi per legata aut fideicommiſſa: ſed per debita tm̄ non poteſt etiā ei imponi dilatio vel conditio aut modus: et ſi apponantur habenť pro non adiectis.d.l.omnimodo.et duabꝰ ſeq. Et hec eſt talis. Si filij ſunt quatuor vel infra debēt habere tertiam partem. ſi quinqꝫ vel vltra debent habere medietatem.C. de inoff.teſt.auſ. nouiſſima. et intellige tertiam partem vel medietatem eius quod eis deferatur ab inteſtato.vt no.gl.in.l.ſi arrogator.de adop. et ibi Bart.pro hoc allegat.l.papinianꝰ.§.quoniam autem.ff.de inoffi.teſta. Et intellige detractis debitis ſi que eſſent.pro quo facit.l. veniſſe. ff.de verb.ſig. ¶ Secunda dicitur falcidia a falci
dio autore que debetur iure inſtitutionis. et eſt 2
quarta pars totius hereditatis quam inſtitutus heres retinet ⁊ detrahit ſibi de ſingulis legatis niſi ad pias cauſas: ſi hereditas eſt exhauſta legatis: vt qꝛ ſupra dodrantem in tres partes hereditatis eſt aliquid legatum vel fideicōmiſſum. de teſta. raynaldus autem ſimiliter.C. ad legem falc.inſti.eo.§.reſpon. ¶ Tertia dicitur trebelliani
ca a trebellio autore: que debetur iure inſtitutio 3
nis: et eſt quarta pars totius hereditatis ſicut cū inſtitutus heres vniuerſaliter: vel in certa quota hereditatis rogatur vt alteri reſtituat hereditatem ſine liberis moriendo poteſt ſic inſtitutus retinere quartam partem totius hereditatis. inſtitu.de fideicom.here.§.ſed quia.⁊.C. ad treb. p totum.etiam ſi plures fuerint heredes: tamen inſtitutus heres in certa parte eam nō habebit ſm Bald.in.l.j.ff.ad legē fal. Unde no.ſm Panor. in.c.raynutius.de teſta.quod hec quarta trebellianica nō detrahitur per heredem conſtitutum in re certa ſed per vniuerſalem: vt conſuluit Bal. per.l.j.ff.ad.l.fal.i.per conſtitutum heredem inſolidum vel in quota hereditatis: ſicut falcidia detrahi pōt per inſtitutum in dimidia: vt probatur in.c.raynaldus.de teſta. Et hec detrahiť de tota hereditate ſicut falcidia deducitur non ex tota hereditate: ſed ex ſingularibus relictis.

¶ Secundo queritur quid computeť in iſtis le- 2.q.
gitimis: et dicit Panor.in.c. raynutius. de teſt. quod in falcidia non computanť niſi ea que obuenerunt heredi iure inſtitutionis: non autem legata vel alio titu. prouenientia in trebellianica vero computantur: non ſolum que obuenerūt illi iure inſtitutionis: ſed etiam que ex teſtamento puta iure legati vel donationis: non autem alia

obuenientia extra teſtamentum: et de predictis
eſt caſus vt ibi Bart. et Ang. et Imol. in. l. quar-
tam. ff. ad legem falci. et ibi ponũt rationem dif-
ferentie cum glo. que dicit quod ideo eſt quia in
falcidia plus grauatur heres cum onera heredi-
taria remaneant penes eum inſolidum: ideoq; re
leuatur hoc vt illud ſolum computetur in falci-
diam quod iure hereditario capit: in trebelliani
ca autem nõ ſuſtinet onera niſi pro parte ideoq;
plus grauatur. In legitima vero ſeu in portione
debita iure nature computantur non ſolum con
uenientia ex teſtamento quocunq; titu. ſed etiam
vndecunq; ſint profecta: ſcilicet a defuncto: ſecus
ſi quid caperetur extra patrimonium defuncti qꝛ
illud in quartam non imputatur vt. l. ſcimus. §.
repletionem. C. de inofficioſo teſtamẽ. quod etiã
vult Bartolus in. d. l. in quartam. Et ſic patet
quod captum extra teſtamentum non computa-
tur in quartam trebellianicam: vt. l. pater filium.
ff. ad trebellia. et tamen computantur in legiti-
mam debitam iure nature: cuius ratio eſt ſecũdũ
Bartolum in dicta. l. in quartam: quia falcidia
et trebellianica debeẽ occaſione teſtamenti ideo
in eam non computatur niſi quod venit ex teſta-
mento: debita vero iure nature venit aliunde cũ
non proprie proueniat ex voluntate patris ſed ex
legis diſpoſitione: quia velit nolit pater opor-
tet filium habere legitimam ſuam. ¶ Et ex his pa
tet quod in aliis quartis que deberentur ex aliis
diſpoſitionibus vt mulieri vel viro ex forma ſta
tuti computatur quicquid extrinſecus venit: vt
in autẽtica preterea. C. vnde vir ⁊ vxor. ¶ Aduer
tendum eſt tamen circa hoc vltimum ſecundum
Panor. in dicto capitulo raynutiꝰ. quod aut pa
ter donauit filio ob cauſam: puta dotis vel do-
nationis propter nuptias et illud imputatur in
ſuam legitimam: vt in autentica ex teſtamẽto. C.
de collatio. aut fuit donatio facta ſimpliciter: et
tunc ſi tenuit: vt quia facta fuit filio emancipato
vel filio vt benemerito illud non computatur: qꝛ
valet hec donatio ac ſi fuiſſet facta extraneo: aut
donatio non tenuit in vita: et tunc computatur
in legitimam etiã ſi morte cõfirmetur. Et ex his
infert Panor. in dicto capitulo raynutius. quod
falcidia magis eſt priuilegiata ꝙ trebellianica
et iſta eſt magis ꝙ legitima. ¶ Aduertendum eſt
etiam ſecundũ Aſten. quantum ad modũ incho-
andi huiuſmodi quarta ſi heres inſtitutus ſit de
liberis teſtatoris ad quem pertinet portio natu-
ralis. primo ex tota hereditate deducet legitimã
portionem. ſcilicet tertiã id eſt quatuor vncias:
ex reliquis vero octo vnciis defalcabit per legem
falcidiam iure inſtitutiõis: quartam id eſt duas
vncias reliquas vero ſex id eſt medietatem here
ditatis diuidet inter legatarios pro rata. inſti-
tuta ad legem falcidiam. § cum autem.
¶ Tertio queritur vtrum legitima debita iure 3
nature poſſit per ſtatutum vel conſuetudinẽ tol-
li in totum et dicit Albri. in. l. quoniam in prio-
ribus. C. de inofficio. teſtamen. quod doctores
communiter ⁊ etiam vltramontani tenent quod
non: alii vero magni tenent quod ſic ſed prima
opinio videtur eſſe verior. ſcilicet quod non in
totum. licet poſſit per ſtatutum vel conſuetudinẽ
minui aut diſtingui: quia ſicut a natura depen-
det alimentatio filii a patre. ff. de iuſt. ⁊ iur. l. j. §.
hinc deſcendit. ita poſt mortem patris alimenta
tio filii ab hac portione iure nature dependere vi
detur vt innuitur in auten. de trien. ⁊ ſemi. § j. ad
finẽ. ⁊ § prohibemus autẽ. ibi ſi vult filiorum ⁊c.
Pro hoc facit inſti. de iure natura. § j. ff. de pac.
l. ius agnationis. ¶ Cy. autem in. l. ſancimus. C. de
nuptiis. ⁊ Dy. in regula indultum. ⁊ Bartol. in
l. titio. § finali. ff. de conditio. ⁊ demonſtra. tenet
quod tolli poteſt in totum: quia iſta portio eſt
de iure ciuili cum olim non eſſet ſed hec ratio
non concludit: quia eſt de iure ciuili ſolum quan
tum ad taxationem talis quantitatis non autem
abſolute. Poteſt tamen in. d. c. raynutius. diſtin
gui ⁊ bene. Nam aut filius non habet vnde vi-
uat aliunde: ⁊ ſic vera eſt opinio prima ⁊ moue-
tur quia iure ciuili ſpurio nihil debetur: vt in au
tẽ. ex complexu. C. de inceſt. nup. ⁊ tamen ius ca
nonicum ſequendo naturalem equitatem diſpo-
nit vt habeat alimenta. de eo qui duxit in mat.
cum haberet: ergo fortius in legitimo ſi hoc vult
ius ciuile poſſet ius canonicum hoc tollere. Aut
habet vnde viuat ⁊ ſic eſt vera ſecunda. Aduer-
tendum eſt tamen quod licet in legitima iſta fi-
lius grauari non poſſit per fideicommiſſum ſecũ
dum opinionem communem per. l. quoniam in
prioribus. C. de inofficioſo teſtamen. ⁊. l. cum pa
tronus. ff. de lega. ij. de quo Bart. ⁊ Dyn. dubi-
tauerunt in. l. j. ff. de vulgari ⁊ pupillari ſubſti
tu. tamen ſuccedẽs ab inteſtato ipſi filio ſi illum
decedere contingat impuberem poſſunt graua-
ri. ⁊ eſt caſus in. l. ſi fundum per fideicommiſſum
cum. l. ſequen. ff. de legatis primo. vnde dicit
Bald. in. l. cum virum. C. de fideicom. quod ſub-
ſtitutus filio impuberi poterit grauari vt reſti-
tuat legitimam filio debitam. Et ſi verba ſunt
dubia puta teſtator dixit poſt mortem filii mei
impuberis hereditas integra reſtituatur ſeio:
nec expreſſit per filium vel ſuccedentes ab inte-
ſtato filio meo vel per ſubſtitutum datum filio
meo: fideicommiſſum debebitur in legitima etiã
ſm Bart. in. l. qui duos. ff. de vulg. ⁊ pup. ſub. ⁊
communiter ſequuntur ſcribẽtes ibi. ⁊ refert Pa
nor. fuiſſe conſultum per Ioan. de imo. ⁊ Fulgo.
in. c. raynutiꝰ. de teſta. licet Bar. in. l. cohered.

ff.de vulg.ꝛ pupilla.ſub.aliter dixerit.

4 ¶ Quarto queritur vtrū per nō cōfectionē inuētarij perdatur legitima debita iure nature: ꝛ dico quod Bar.in auť.ſi/cū teſtator.C.e.refert gl. tenere qđ nō in auť.hoc amplius.C.de fideicom.

5 ¶ Quinto queritur vtrū legitima debita iure nature admittatur per crimē patris in leſam maieſtatē. ꝛ dico ꝙ Car.in cle.paſtoralis.de re iudi. refert landul.tenere ꝙ non. ꝛ filios audita condemnatione patris ſi furtim ſubripiant legitimā non teneri ad reſtitutionem principis ſaltem in foro anime: quia poſſunt tenere de iure nature ꝙ per ius poſitiuum tolli non poteſt. Ad hoc de teſta.raynutius quia pater non poteſt priuare filium legitima niſi in caſu ingratitudinis. C. de inof.teſt.quoniam in prioribus ꝛ facit.c.ius dictum.de verb.ſig.ꝛ auť.de here.ꝛ falci.§.ſi quis autem non implens.vbi dicitur ꝙ etiā propter reatum inobedientie filius priuari non poteſt legitima. Sed zen.tenet contrarium: quia per contractum poteſt tolli legitima cum debeatur deducto ere alieno: vt.l.papinianus.§.iiij.ff.de inoffici.teſt.in delictis autem quaſi contrahimus: quia per quaſi contractum quis ſe obligat ad penam.ff.de iuri.fiſ.l.imperatores. Hanc opinionem tenet Joan.de lig.ꝛ dicit veriorem: quia legitima eſt quota bonorum quam pater habet tēpore mortis: nihil autem habet quando ſunt cōfiſcata.ff.de inter.ꝛ rele.l.iij. Et pro iſta opinione facit quod not.Bart.in auť.ſi qua mulier.C. de ſacroſanct.eccle.vbi dicit quod portio legitima filio debita non debetur niſi poſt mortem naturalem: vt.l.j.§.ſi impuberi.ff.de coll.bo.vbi dicit Bart.ꝙ ille.§.facit ad queſtionem an pater debeat ſoluere condemnationem vſqꝫ ad legitimam ſi filius condēnetur pro maleficio: ꝛ dicit quod videtur text.ibi quod nō quia in vita patris nō debet legitima ſeparari vt in.d.§.ſi impuberi. ꝛ in.l.fi.ff.de lib.agno.dicit quod filius nullū ius habet in debito bonorū ſubſidio viuente patre ꝛ de hoc vide caſum in.d.l.fi. quia patronus nullū ius habet in bonis liberti pro quo.l.ij ff.ſi a pa.quis fue.ma. Sed quod dicat Barto.legitimā non deberi niſi poſt mortē naturalē intellige vel ſibi equiualentem ſcꝫ mortē ciuilē: puta religionis ingreſſum quando hec habet quo ad bona tēporalia omnino eundem effectum quem haberet mors naturalis: puta ſi ingrediatur religionē fratrum minorum vt no.Bart.in dicta autē.ſi qua mulier pro quo etiam facit capi.cum ſimus.de reg.ꝛ idem eſt de quacunqꝫ religione in qua ingreſſus bona ſibi retinere non poteſt etiā in communi. Primam opinionem landul. ſumma Angelica tenet tanqꝫ magis piam licet de rigore iuris minus veram quia per titulum lucratiuum ꝛ donationem pater in preiudicium filij alienare nō poteſt.C.de inoffi.do.per totū: ꝛ de dona.ꝛ quod ibi not.c.ſi.fiſcus autem hoc capit ex titulo lucratiuo.ideoqꝫ non poteſt in preiudicium filij. Ad zen.dicit verum dicere quando ex quaſi contractu damnificauit principem in bonis: alias non: quia non eſt es alienum: nec proprie pater tenetur ex quaſi contractu ſed ſimpliciter ex delicto. Ad Joan.de lig.dicit patere: quia alienatio facta titulo lucratiuo in fraudem filij non valet. Ad Barto.nihil dicit nec illuꝫ adducit. Summa autem roſ.tenet opinionē ſecundā: ꝛ ita tenendum eſt.quia ſumma Ange.male probat ꝛ male ſoluit. Patet primum quia quod dicitur patrem alienare non poſſe titulo lucratiuo in preiudicium filij verum eſt ſpōte ſua quod nō eſt hic vbi cogitur: ꝛ preterea hic ipſe non alienat ſed ius. Patet etiam ſecundum quo ad zen. quia princeps damnum patitur in honore ſaltē. ꝛ eſt es alienum non ex ſublatione: ſed ex legis condēnatiōe. Et quo ad Joannē de lig.quia valet talis alienatio quando eſt coacta ꝛ a lege.

6 ¶ Sexto queritur cum dicitur in teſtamento quod ſi filij non fuerint executi voluntatem teſtatoris ſint exheredati ꝛ priuati legitima debita iure nature an incurrant dictam penam non exequendo maxime ad pias cauſas. ꝛ dico quod glo.in.c.ſi heredes.de teſtamen.limitat auť.hoc amplius.C.de fideicom.dicens quod filius inſtitutus non implens voluntatem defuncti in relictis ad non pias cauſas. ſolum priuatur ſucceſſione defuncti non autem debito iure nature: ſed ſi relicta ſunt ad pias cauſas.priuatur etiam debito iure nature. Et licet gloſ.in fi.non videatur iſtam opinionem firmare eā tamen ſequitur Hoſtien.licet fateatur quod ſi filium peniteret eccleſia poſſet illi facere aliquam eleemoſynaꝫ Pań. autem dubitat de hoc quia iura loquuntur de relictis in teſtamento. hec autem portio filio debetur extra omne teſtamentum: cum ſit quaſi debitum nature vnde iura ſoluꝫ voluerunt excludere a cōmodo habito per defunctuꝫ: quia ex quo noluit onus non debet habere honorem ſeu emolumentum: que ratio ceſſat in debito iure nature quod debetur ſine aliquo onere: vt.l.quoniaꝫ in prioribus.C.de inoffi.teſta. Itē negare nō poſſumus quin res ſit dubia. ꝛ in dubijs ſequi debemus partem benigniorem vt in regu.odia.de regu.iur.libro.vj. Uide etiam.§.ix.caſu.iiij.

7 ¶ Septimo queritur vtrū filius inſtitutus heres poſſit repudiare paternā hereditatē retenta ſibi legitima: ꝛ dicēdū eſt quod nō: quia cū etiā in legitima fuerit inſtitutus non poteſt pro parte acceptare ꝛ pro parte repudiare ſecundum Bart. in.l.gerit.ff.de acquirēda heredita. ꝛ Baldus.

in.l.vnica.C.quãdo non pe.par. Et eadẽ ratio-
ne idẽ dicendum eſt parte decedẽte ab inteſtato
q: nõ poteſt agnoſcere hereditatẽ paternam pro
8 parte ꝛ pro parte abſtinere.
¶ Octauo queritur quid ſi filius inſtitutus ſit in
minori parte ꝛ dico quod nihilominus aget vſ-
qꝫ ad ſupplementũ.d.l.omnimodo.q: hec legiti-
ma datur in bonorũ ſubſidium de iure nature.
9 ¶ Nono querit̃ in quibus caſibꝰ ceſſet falcidia
ꝛ dico qd in multis. ⁋ Primo in his que ſic legã
tur qd alienari nõ poſſunt vt perueniãt ad ſucceſ
ſores eius cui relicta ſunt.C.ad.l.fal.auf. ſꝫ in ca
2 re. ⁋ Scdo in his que ad pias cauſas relinquunt̃
vt in auf.ſimiliter.C.ad.l.fal.ꝛ Bald.in.l.a iu-
re.§.titio.ff.de cõdi.ꝛ demõſtra. Si tamẽ eccleſia
vel pius locus inſtitueretur heres: tũc detrahere
tur falcidia de legatis factis alteri eccleſie vel
pio loco: q: currit priuilegiũ cũ priuilegio: ꝛ ſic
concurrentibus priuilegiis vtuntur iure cõmuni
pro quo facit.l.aſſiduis.C.qui po. in pig. hab.et
no. Pan.in.c.in preſentia.de proba.ꝛ idẽ tenet
dy.ꝛ ſequit̃ albr.in.l.ſi quis ad declinandã.C.
de epi.ꝛ cle. Et quod dictũ eſt falcidiã nõ deberi
de legatis ad pias cauſas. Bald.in.d.l.auia. di
3 cit verũ etiã ſi indirecte reliquant̃.puta cũ legat̃
mihi fundus cũ pacto qꝫ reſtituat̃ eccleſie. ⁋ Ter-
tio in teſtamẽto litis.C.ad.l.fal.l.in teſtamẽto.ſꝫ
hodie corrigetur per auf.de her.ꝛ fal.§.fi. ideo-
qꝫ nõ ceſſat. ⁋ Quarto in male ablatis certis vel
4 in certis legatis. ꝛ ſimiliter in aliis alienis.l.im-
ponẽda.C.ad.l.fal.ꝛ ita tenet ſum. Ange.ſed me
lius ſum.ro.cũ Bar.in.l.j.C.de ſacroſan.eccl.di
ſtinguit.q: ſi ſunt incerta ceſſat falcidia q: ſunt
ad pias cauſas.i.pro anima illius cuius erant ſi
vero ſint certa relicta his quibus debentur non
ſunt ad pias cauſas q: proxima cauſa relinquen
di eſt debitũ ꝛ nõ cauſa pia que eſt ſolũ quando
nulla neceſſitas ſubeſt.ſed ſola religio ꝛ libera-
litas in deũ.vnde in his videtur concludere qd
falcidia poſſit detrahi ſi probari nequeũt ſi ve-
ro is cui relinquuntur probaret ſibi debita eſſe
aliũde qꝫ ex teſtamẽto detrahi nõ poſſet ſed ceſſa
ret.ff.de auro ꝛ argẽto.l.qui vxori. Hec ex Bar.
quẽ ſequitur ſum.ro.indiſtincte.ſed melius dicit̃
quod Bar.loquitur in foro cauſarũ.in foro au-
tẽ anime etiã ſi probari nequeunt modo heres
ſciat vel probabiliter credat eſſe aliena non po-
teſt falcidiã ſubtrahere: q: eſſet ſubripere aliena
Et ſi pater pro male ablatis tantũ leget quod le
gitima iure nature debita minuat̃ dicit Antõ.lib.
iij.ti.xxv.poſt monal.qꝫ ſi ſolita male ablata pro-
bari nõ poſſunt heres ſoluere nõ tenetur vt debi
tũ id eſt vt es alienũ.ſed vt legatũ vnde ſi legiti-
mã iure nature debitã minuit ſoluere nõ tenen-
tur intellige in foro cauſarũ: etiã in foro cõſcien
tie niſi ſciat vel probabiliter credat ita eſſe ſecus
in illo cui falcidia competit q: cum talia legata
ſint ad pias cauſas ceſſat hodie vt dictũ eſt ideo
qꝫ illum non detrahet. ⁋ Conſilium autem datur
tali patri a mona. ſi filium inducere non poteſt
vt velit ea reſtituere male ablata que quaſi to-
tam hereditatem exhauriunt. vel ad hoc ſe obli-
gare legitima non detracta. vt reſtituat ipſe duꝫ
viuit vel faciat codicillum in quo ordinet om-
nia bona ſua diſtribui pauperibus pro male ab
latis incertis aſſerens quod plura ſunt male ab-
lata qꝫ ſua bona: ꝛ ſimiliter que probari nequeũt
relinquat his quibus debentur. ⁋ Quinto ſi te- 5
ſtator certus de quantitate ſui patrimonij prohi
beat expreſſe deduci falcidiam.in auf. ſed cum
teſtator.C.ad.l.falci. ⁋ Sexto ſi heres non fecerit 6
inuentarium ſm modum ꝛ tempus ſtatutuꝫ a iu
re: vt in dicta auf.ſed cum teſtator. ⁋ Septimo ſi 7
heres infra legitimum tempus voluntati non pa
ruerit teſtatoris: de teſta. Raynaldus.ad fin.vbi
dicit glo.tempus legitimum eſſe tempus anni a
iuſſu iudicis computandum infra quod ſi non
paruerit: dicit etiam quod perdit omnia exce-
pto eo quod ſibi debetur ex fideicõmiſſo. ⁋ Octa 8
uo de legato dotis: vt.l. ſecunda §.idem queſi-
uit.ff.de dot.preleg. ⁋ Nono in libertate lega- 9
ta.l.papinianus.ff.de inofficio.teſtamen. ⁋ De- 10
cimo quando legatur inſtrumentuꝫ rei alterius.
⁋ Undecimo in caſu legis beneficio.quando ſci- 11
licet occultauit vel negauit res hereditatis.ff.ad
l.falcidiam. Uide etiam infra §.xij.caſu.
¶ Decimo queritur vtrum factis multis legatis 10. q
tam ad pias cauſas quam non pias. excedenti-
bus facultateꝫ hereditatis debeat fieri detractio
de vtriſqꝫ an ſolum de his que non ad pias. ꝛ di
cit Albu.in.l.ſi quis ad declinandam.C.de epi-
ſcopis ꝛ clericis.quod fit communiter de vtriſqꝫ
non obſtante quod ceſſet falcidia in his que ad
pias cauſas: quia non eſt falcidia ſed declaratio
legati inaniter facti ab initio.ff. ad trebellia.l.
prima.§.ſi is qui quadraginta.
¶ Undecimo queritur cum in legatis ad pias 11
cauſas ceſſet falcidia. vtrum hoc pertineat ad
onus heredis an aliorum legatariorum ꝛ dicit
Bartolus in auf.ſed ꝛ in ea.C.ad.l.falcid.quod
onerantur heredes, ꝛ legatarij: quia iſta legata
debent ante omnia detrahi vt es alienum. ff.ad
l.falcid.l.eris alieni. ꝛ ſic ex hoc heres minorem
quartã ꝛ alij legatarij minus habebunt ꝛ legato.
¶ Duodecimo queritur in quibus caſibus ceſ- 12
ſet trebellianica: ꝛ dico quod in multis. ⁋ Pri- 1
mo in legatis ad pias cauſas.vt dictuꝫ eſt ſupra
legatum.iiij.§.vj. ⁋ Secundo ſi teſtator prohi-
buit.vt in auf.de hered. ꝛ falcid.§.ſi vero expreſ
ſi. ⁋ Nam ſi poteſt tollere falcidiam multo ma-

gis trebellianicā que minus eſt ꝓiuiligiata. vt ff.ad.l.fal.l.in quartā. Et licet cōtrarium teneat glo.in.l.in auē.ſꝫ cū teſtatoꝛ.C.ad.l.fal.tñ Bar. in.l.marcellus.ff.ad trebe.cōcludit qđ poteſt:dicens idē tenere Odof.Jac.de are.ꝛ Cy.ꝛ eſt opinio cōmunis ꝛ verioꝛ:vt in.d.§.ſi vero.¶ Tertio quādo ſubſtitutio euaneſcit vt puta qꝛ reſtituere rogatus ſi decederet ſine liberis:vel nō maritaretur ꝛ huiuſmodi ingreditur religionē: vt in auē.niſi rogati.C.ad trebel.¶ Quarto qñ ſolo iudicis officio cōpulſus adijt hereditatē:qꝛ totū reſtituet.inſti.de fideicom.here.§.in primis.¶ Quinto in fideicōmiſſo vniuerſali relicto ad pias cauſas:qđ vniuerſale dr qñ tota hereditas venit reſtituēda ſicut dr particulare qñ reſtituēda veniunt ſolū quedā particularia bona. Hoc eñ tenet Bar.in auē.ſed in ea.C.ad.l.falci.cōtra gl. in.c.j.de teſta.lib.vj.nō ob.ratione in cōtrariū.ſ.qꝛ ſi in fideicōmiſſo vniuerſali nō detrahatur:fruſtra erit heres. Dicit eñ in.l.marcellus. ff.ad trebel. hoc eſſe cōtra tex.in corpore vnde ſumit auē.ſſ r. C.ad.l.falci.vbi loquit qñ tota ſubſtantia eſt exhauſta. Nec eſt in vacuū heres:qꝛ tex.in. d.auē. de here.ꝛ falci.ſi vero expreſſum dicit qđ habet meritū quo ad deum:qꝛ exercuit actum pietatis. ¶ Sexto amittit tam ipſa qꝫ falcidia ſm Bal.in l.ſcim⁹.§.licētia.C.de iure delibe.per negationē fideicōmiſſi in qualitata vel quātitate facta:ſi ille cui fideicōmiſſum eſt factū probauerit qualitatē vel quātitatem fideicōmiſſi:nec aliquā ex ipſis poterit detrahere.¶ Septimo ſm aliquos per nō cōfectionē inuētarij:ſed verius eſt ſm Bar.in.d. auē.ſed cū teſtatoꝛ.qđ nō debet induci correctio legis niſi in caſu legis corrigentis:vt.l.ꝓcipimus.C.de adop.ꝛ idem tenet Jac.de bel.ꝛ Cy.

13 ¶ Decimo tertio queritur vtrū quis poſſit deducere duas legitimas portiones.ſ.debitā iure nature ꝛ trebellianicam:ꝛ dico de hoc olim fuiſſe opiniones:vt patet in.l.quācꝫ.C. ad.l.falci. hodie vero diſtinguendum eſt cum Bart.in.l. papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſta.ꝛ Bal. in.l.filiū quē habētē.C.fami.herciſ.ꝛ canoniſtis in.c.raynutius.ꝛ in.c.raynaldus.de teſta. Nā ſi ſubſtitutio aut rogatio ſit facta pure aut ad certū diē intellige de preſenti qđ perinde eſt ac ſi ſit pure facta tūc detrahere nō poterit:niſi vnam quā voluerit:ſed ſi ſit facta ſub conditione: puta ſi decedat ſine liberis:vel ad incertū diē:tūc poterit deducere ambas:ꝛ ſic concoꝛda. ius canonicum ꝛ ciuile:ꝛ hec eſt opinio cōmunis ſm Panoꝛ.in.d.c.raynutius.vbi etiā approbat ſicut ꝛ d.c.raynaldus.licet contrarium videatur de iure ciuili:vt in auē.de reſti.§.quam obrem. Unde dicit Bar.quod vbi quis eſſet rogatus de reſtituendo incontinenti vel pure non obſeruaretur illa decretalis de duplici portione deducēda vt ſepe conſuluit. Qđ quidē ſepe accidit qñ diſpoſitio non vꝫ iure teſtamenti:ꝛ eſt appoſita clauſula qđ valeat ſaltem iure codicilloꝝ.de qua vide infra teſtamentū.j.§.xj. Tunc eñ ſi teſtm̄ non valeat aliqua ratiōe:vt qꝛ in eo nō ſunt teſtes debiti vel alia cā:teſtatoꝛ vr voluiſſe qđ hereditas reſtituat venientibus ab inteſtato ſtatim: vt no.in auē.ex cā.C.de lib.ꝓte.ꝛ ſic nō detrahet niſi vna q̄rta.hec ex illo. Ratio aūt diuerſitatis ſm doct. vt refert Alex.li.iij.ti.xxv.ꝛ Pañ.in.d.c. raynuti⁹.eſt qꝛ in reſtitutiōe fiēda pure de pñti cōcurrūt eodē tpe due deductiōes qđ regula iuris ciuilis nō patit:vt.l.in ratiōe.§.qđ vulgo.ff.ad.l.fal. et in.l.iubemus.C.ad treb. et in.d.l.filiū quē habentē. Ubi vero nō eſt fienda pure vel ad certam diē de preſenti:ſed ad incertā:poſſet incontinēti deduci quarta debita iure nature:qꝛ eā ſine omni grauamine dꝫ habere in pceſſu vero tpis deducet trebellianicā:in qua cū fruct⁹ pcepti cōputant: minus diminuit ſubſtātia hereditatis qꝫ ſi fieret reſtitutio incontinēti vbi ſubſtātia ei⁹ minueret. Et per hoc videtur qđ ſi dies illa incerta vel conditio emergeret ante perceptionem fructuum detraheretur altera portio tantum.

¶ Decimoquarto q̄rit vtrū inſtitutus in re certa habeat ꝓ ola loco legatarij:ꝛ dicit Pañ. poſt gl.in.d.c.raynuti⁹. qđ habet loco legatarij quo ad quedā:et quo ad quedā loco heredis.de quo dicēdū vt in.l.quoties.C.de here.inſti. Et iter ceteros effectus opat hoc vnū notabile in inſtituto in re certa:qꝛ coherede nō potente vel nolente adire hereditatem iſte habebit illam in totū: qꝛ nō pōt teſtatoꝛ decedere pro parte teſtat⁹: et pro parte inteſtatus.l.j.§.ſi ex fundo.ff.de here.inſti. quā vtilitatē iſte nō aſſequeret ſi eſſet pur⁹ legatari⁹:īmo pderet legatū ex quo non adit hereditas ex teſtō.C.ſi omiſ.cau.teſta. quaſi per totū. niſi ad piā cām:qꝛ talia debent etiam non adita hereditate:vt voluit Bar.in.l.j.C.de ſac.ſan.ec. De quo vide ſupra legatum.iiij.§.viij.ix.et.x. 14

¶ Decimoquinto querit quid ſi eccleſia vel hoſpitale inſtituitur heres:et adeat abſqꝫ beneficio inuentarij:an teneat inſolidū:et Bart.in.d.auē. ſed cum teſtatoꝛ.reſpondet per verbum cogitabitis:ſed in.l.j.C.de ſacro.ſanc.eccle.tenet qđ non: quia iura ciuilia non poſſunt obligare eccleſiā: et pia loca:vltra vires hereditatis:cū talis obligatio nō ſit de iure naturali:vt i legatis ad pias cauſas ceſſat omnis ſolennitas iuris ciuilis. Si tamen aliquis ſacerdos inſtituatur heres ratione conſanguinitatis vel amicitie non intuitu diuine religionis:tunc putat teneri inſolidum: vt in auē.de here.et falci.§.penulti. Secus ſi amore dei vel pro anima ſua. 15

16 ¶Decimoſexto querit̃ an filio ſufficiat habere legitimam quocunq̃ titu. relicti: ⁊ dicit Bar. in auſ. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. qđ hodie habere dꝫ iure inſtitutionis: vt in auſ. vt cũ de ap. cogno. §. aliud. Ratio qꝛ eſt titulus magis honorabilis: item qꝛ hꝫ ius accreſcẽdi in hereditate: vt not. in. l. quoties. C. de here. inſtit. Et debet eam habere cum vſufructu: vt in auſ. de trien. et ſe. §. prohibemus. Et ſic. l. vxori mee. de vſufr. leg. eſt correcta in filijs. Dicit etiam gloſ. in. d. §. aliud. qđ in minimo facta inſtitutio excludit querelam vt in. d. auſ. vt cum de appel. cogno. §. ceterum ſi qui. aget tñ ad ſupplementum: vt. C. de inoffi. teſta. l. omnimodo. Nec ſufficeret ſi filio relinqueretur fideicommiſſum vniuerſale: vt vult Bart. in. l. ita tñ. §. q rogatus. ff. ad treb. et in. l. ſcimus. §. cũ autẽ. C. de inoffi. teſta. vbi gloſ. reprobat: qꝛ tex. in corpore, vnde ſumitur auſ. nouiſſima. preallegata expreſſam mentionẽ facit quod non valet iure fideicommiſſi: qđ etiã videt̃ expreſſum in d. §. qui rogatus. Glo. tñ ſingularis in. d. auten. nouiſſima. de qua ibi Alexand. de imol. facit magnum feſtum diſtinguit: qꝛ ſi teſtamentũ fiat ſolenne debet inſtitui: ſi vero minus ſolenne: puta inter liberos ſufficit quocunq̃ relicti titulo dummodo aliqđ relinquat̃: qꝛ defect⁹ alicui⁹ ſolẽnitatis iuris poſitiui illud nõ vitiat: vt in. §. ex imperfecto. l. hac cõſultiſſima. C. de teſt. ⁊ aget vſq̃ ad ſupplementum. Secus ſi preteriti fuerint aliqui ex ipſis filijs: quia teſtamentum eſſet nullum. l. filio preterito. ff. de iniuſto rupto q̃ teſta. Item limita quod debet habere iure inſtitutionis: niſi inſtitutio omitteretur in fauorem filij: vt in caſu. l. multi. de lib. et poſthu. vt notabiliter videtur concludere Bar. et Imo. in. l. cum ex filio. de vulg. et pup. Item fallit ſi ſtatutum hoc nõ ſic diceret: ſm Bald. in. l. fin. C. de bonis que liberis. Et no. quod mater nõ debet habere legitimã filij niſi quando filius facit teſtamẽtum: vel moritur abinteſtato: ſecus ſi pater facit teſtamẽtum filio impuberi: vt in. c. ſi pater. de teſt. lib. vi.

17 ¶Decimoſeptimo queritur vtrum hodie parentes debeãt habere legitimã iure inſtitutionis: et dicit Bar. in. d. auſ. nouiſſima. quod gl. in. l. j. §. j. ff. ſi a pa. qui fue. ma. tangit iſtam queſtionem in patrono: et concludit qđ patronus põt habere quocunq̃ relicti tit. Pater autem et patronus equiparãtur ad omnia exceptis quibuſdam que notant̃ in. d. l. inter que. non reperit̃ iſta diuerſitas. ergo ⁊c. Preterea quod nõ mutatur expreſſe remanet incorruptum: vt. l. precipimus. C. de appel. hec Bart. Bal. autem in. l. j. C. de bo. poſ. contra tab. li. tenet contrarium vbi dicit quod filius dꝫ relinquere parentibus iure inſtitutionis et fũdat ſe per text. expreſſum in. d. l. omnimodo. circa principium. ⁊ idem Iaco. de belui. Et hec opinio eſt tenenda: vbi filius teſtans nullos filios relinquit qñ vbi filij ſupereſſent: nulla legitima videtur debita patri: imo in nihilũ ſuccedit vt eſt gloſ. valde nota. inſti. quibus mo. ius pa. po. ſol. §. noſtra. auſ. in verbo paterno. Et nõ mirum: quia in ſucceſſione prima cauſa eſt liberorũ vt in auſ. de here. abinteſta. circa princip. Glo. tamen. in. l. pater filiũ. ff. de inoffi. teſta. tenet de here inſtitui patrem etiam extantibus liberis: ſꝫ primum eſt verius.

¶Decimooctauo queritur vtrũ in aſcẽdentibus ſit aucta portio legitima ſicut eſt aucta in filijs: 18 vſq̃ ad trientem ⁊ ſemiſſem: ⁊ dicit Bart. in. d. auſ. nouiſſima. de mente gloſ. ⁊ doct. quod ſic vt in auſ. de trien. ⁊ ſemi. §. j.

Leno ſm glo. in. §. qđ ſi in adulterio. xxxij. q. j. eſt qui, dãnatã adulterã ducit: vel q̃ eã ſibi recõciliat. C. de adul. l. caſtitati. vel qui ſcienter adulterã tenet: vt in. d. §. qđ ſi. vel qui recipit pecuniã pro adulterio. ff. de adult. l. ij. §. lenocinij ſed limita predicta in tribus primis caſib⁹ vera niſi eſſet emẽdata. Itẽ lenociniũ cõmittit qui habet mãcipia queſtuaria: qꝛ hoc non eſt minus q̃ proprio corpore facere queſtum. l. palã. §. lenocinium. ff. de ritu nup.

¶De lepra ⁊ leproſo.

Lepra inter morbos contagioſos cõputatur: vnde ſm iura leproſi ab hominum habitatione ſeparantur. de coniug. lepro. c. j.

¶Primo ꝙ queritur vtrũ lepra ſuperueniẽs 1. qđ ſoluat ſpõſalia. ſ. de futuro ad inſtantiam ſani: ⁊ dico quod ſic: extra eo. literas. ⁊ idẽ eſt de qualibet alia enormitate ſuperueniẽte: qꝛ in obligatiõe generali de cõtrahendo matrimonio ſubintelligit̃ niſi quicquã turpe ſuperueniat vt in. c. quemadmodum. de iureiuran.

¶Scđo querit̃ vtrũ lepra ſuperueniẽs ſoluat matrimoniũ 2 vel impediat cõtrahẽdũ: ⁊ dico qđ non ſoluit matrimoniũ. extra eodẽ. c. j. ⁊. c. literas. in quo licet dicat̃ cõſummatũ: tñ ſm Hoſt. ⁊ Pan. debet intelligi. i. contractum. Similiter nec impedit: qꝛ poteſt contrahere leproſus: ſi inueniat volentem. extra eo. c. ij.

¶Tertio querit̃ vtrũ abſoluat coniugẽ ſanũ ab 3 obligatione reddendi debitũ coniugalẽ vel ſeruitij aut cohabitationis. Et dico quo ad debitũ coniugale quod non ſm glo. in. d. c. j. niſi eo modo quo dictũ eſt ſupra debitũ. §. j. ſ. propter periculum infectionis probabile: nõ obſtante quod in. c. ij. eo. tit. in hoc caſu nulla exceptio inuenit̃: qꝛ intelligitur propria: ſecus de cõmuni ⁊ generali, que in multis caſib⁹ inuenit̃. ſ. rõne dicti periculi. vel etiã ratiõe impoſſibilitatis: ſicut forte

quis ex horrore reddere nõ põt ſicut nec moueri. qui ſi ſi ob hoc excõicaret̃ haberet̃ pro excõicato apud eccl'iam:nõ tñ quo ad deũ ſm ꝑaň.ar.c. literas.de reſti.ſpo.ꝛ in.c.inquiſitiõi.de ſenten. excõ.Silr nõ abſoluit a debito ſeruiẽdi in neceſſarijs:cũ hoc ſit min⁹ periculoſum ꝙ̃ debitũ con iugale.Abſoluit aũt ſm.s.Tho.in.iiij.diſt.xxxij. a debito cohabitãdi in eodẽ lecto vel in eadem domo:q2ſi ita inficit̃ ex coitu ſicut ex frequenti cohabitatiõe.ꝛ idẽ gl.ſ.d.c.ſ.Filij;quoqꝫ leproſorũ debẽt manere cũ ſano ne inficiant̃ ſm oẽs.

4 ¶ Quarto querit̃ vtrũ leproſi teneãtur ad decimas ꝛ dicit gl.in.c.ij.de eccle.edi.ꝙ ſic niſi de or tis,ꝛ nutrimẽtis animaliũ ſuorũ que ſole ibi exci piant̃:ſꝫ intellige qñ cõiter viuũt:vt ibi alias de oĩbus ſimpliciter dare tenẽtur vt alij xp̃iani.

5 ¶ Quinto queritur vtrũ leproſi habere poſſint eccleſiã ꝛ preſbyterũ q̃ celebret eis:ꝛ dico ꝙ ſic ſi tot ſunt ſimul cõiter viuentes qd eã cũ cemiterio poſſint cõſtituere mõr ceterib⁹ eccleſijs de iure pa rochiali nõ fiat iniuria.d.c.ij.

6 ¶ Sexto queritur vtrũ ſacerdos factus leproſus poſſit in eccl'ia parochiali prelatiõis officio fun gi ꝛ dico ꝙ ſi ſine ſcandalo ꝛ abominatiõe ppl'i nõ põt illud exercere dꝫ ab officio remoueri: ita tñ ꝙ ſm facultates eccl'ie adminiſtrent̃ illi neceſ ſaria quouſqꝫ vixerit:vt.i.c.tua nos.de cle.egro. Rectorib⁹ vero eccl'iarũ q̃ ſine ſcãdalo eorũ qui ſunt ſani altari ſeruire nõ pñt:dãdus eſt coadiutor qui curã habeat aĩarũ cui adiutori ad ſuſten tationẽ cõgrua portio de facultate eccleſie eiuſdẽ aſſignet̃.vt in.c.de rectorib⁹.de cle.egro. Ex quo etiã pꝫ ꝙ nõ ꝓhibent̃ celebrare qñ hoc ſine ſcandalo põt vt in ſecreto ꝛ hmõi.arg.d.c.de rectoribus vide de hoc ſupra corporeitiat⁹.§.vij.

Lex dicta eſt ſm.b.Tho.xij.q.xc.a ligãdo q2 obligat:qd omni legi eſt cõ mune:vel a legẽdo:q2 ſcripta eſt qd omni nõ cõuenit ſed ex prio q̃ apud nos legis nomẽ habuit.i.humane cõ ſtitutiõi:deinde etiã diuine. Sũt ꝟo quatuor ge neralia noĩa ex diuerſis ſumpta ad ſignificãduꝫ idẽ.ſ.lex.eo qd liget vel legat̃:ius redactũ maxime in ſcriptis eo ꝙ ꝑ hoc iuſtũ cognoſcat̃:ꝛ reddat̃ ſtatutũ eo qd firmet̃ deliberatiõe quaſi in ſta tu.i.in gradu immobili ſitũ vel poſitũ:ꝛ cõſtitutio:quaſi ſimul ſtatuitio:eo ꝙ ad eã deliberãdã multi.i.popul⁹ cõuenirẽt. Nec tñ ſignificat cõſti tutio ſolũ id qd popul⁹ ſtatuit:ſꝫ ampliat̃ ad om ne ſtatutũ ꝛ legẽ.Eſt igit̃ lex ſm eũdẽ ibi ordina tio.ſ.actiua ratiõis.ſ.practice:ad bonũ cõe.ſ.terre ciuitatis prouincie regni.aut mũdi ab eo qui curã habet cõitatis de iure nõ de facto promulgata.Ex qua diffinitiõe ſic intellecta ſequit̃ primo ꝙ lex ſit aliquid rõnis ſcꝫ ꝓpoſitiões vniuer ſales ratiõis practice actu vel habitu cõſiderate: vt dr.xij.q.xc.ar.j.ſiue dictamẽ practice rationis: vt ibi.q.xcj.ar.j.Et ſcdo ꝙ volũtas principis nõ habet vim legis:ſꝫ iniquitatis niſi vt regulat̃ ali qua ratione vt etiã dr in arg.j.ad tertiũ. Et tertio qd nullũ preceptũ habet vim legis:niſi ſm or dinẽ ad bonũ.ſ.cõmune ad qd omnis lex vt ad fi nẽ ordinatur.vt ibi ar.ij.Et quarto qd nullũ pre ceptũ vel ordinatio iniuſte preſidẽtis eſt lex nec obligat in aliquo foro.

¶ Primo vero q̃rit̃ quot:ꝛ q̃ ſint ꝓpinque ꝑtes 1.q. ſeu ſpẽs legis in cõi:ꝛ dico ꝙ q̃tũ ex.s. Tho.xij. q.xcj.ꝛ thomeſtis colligit̃ ſunt ſeptẽ. ¶ Quarum prima eſt lex eterna q̃ eſt ordiatio rõnis dei ad bonũ cõmune toti⁹ mũdi ſeu ſub ab alijs verbis eſt cõceptus gubernatiõis rerũ in deo.xij.qd. xcj. ar.j.quã legẽ ſeu preceptũ deus dedit celis:ꝛ cõſequẽter alijs iuxta illud ps.p̃ceptũ poſuit:ꝛ nõ ꝑ teribit. ¶ Scda eſt lex naturalis:q̃ eſt ꝑticipatio q̃daꝫ legis eterne ꝛ impreſſio diuini luminis in creatura rationali qua inclinat̃ ad debitũ actuꝫ ꝛ finẽ.xij.q.xcj.ar.ij.ſiue ſub alijs verbis eſt ordinatio rõnis in hoĩe impreſſa a deo in ordine ad finẽ debitũ. ¶ Tertia eſt lex moſaica. ¶ Quarta eſt lex euãgelica.Omnes he quatuor ſunt leges diuine.Quinta eſt cõſuetudo que eſt q̃dã lex huma na inquãtũ habet vim legis ex principis ſeu ppl'i volũtate:quicq̃d ſit dictũ eſt ſupra ſicut ꝛ de oĩbus ſpectãtib⁹ ad illã. ¶ Sexta eſt lex canonica q̃ applicãdo diffinitiõe legis in cõi ſupra poſitã ex mẽte.s.Tho.ſi nõ ſit vniuerſalis eſt ordinatio rõ nis ad bonũ cõmune eccl'iaſticũ ab eo qui habet autoritatẽ ꝓmulgatã:ſi ꝟo ſit vniuerſalis eſt or dinatio rõnis ad bonũ cõe eccl'iaſticũ totius orbis a ſumma põtifice ꝓmulgata.Si vero ſit ꝑticularis eſt ordiatio rõnis ad ꝓuincie vel loci cõe bonũ eccleſiaſticũ a metropolitano vel dioceſano aut eccleſiaſtico collegio habẽte autoritateꝫ ꝓmulgata:ꝛ ſic ꝓprie dr lex municipa.que vide tur appropriare ſibi nomẽ ſtatuti. ¶ Septima eſt lex ciuilis ſiue politica que ſi diffiniat̃ cõiter ad iuſtã ꝛ iniuſtã vniuerſalẽ ꝛ municipalẽ ſic lex eſt cõſtitutio ppl'i qua maiores natu ſimul cũ plebibus aliquid ſanxerũt.di.ij.lex. Sed ſi diſtinguamus ad mentẽ.s.Tho.ſi ſit vniuerſalis ꝛ iuſta eſt ordinatio rõnis ad bonũ cõe ciuile toti⁹ orbis a tota multitudine vel gerẽte vices ei⁹ ꝓmulgata. Si ꝟo ſit particularis eſt ordinatio rõnis ad bo nũ cõe ꝓuince vel loci a tota multitudine aut ge rẽte vices etiã ꝓmulgata.Eſt etiã q̃dã lex ſpãlis cõformis gñali.i.reſcriptũ:ꝛ q̃dã priuata : quaſi gñali aduerſa.i.priuilegiũ de qb⁹ infra in locis ſuis.Cũ aũt ſint ſeptẽ genera legũ vniuerſalium de eterna nõ intendimus cum ſpectet ad theologos niſi quatenus infra in titu.voluntas.§.vni

co. dicet de conformitate volūtatū: similiter nec de mosaica: qꝛ hodie nō viget nisi quatenꝰ continet naturalē sl'r nec de euāgelica nisi quatenus cōtinet p̄cepta de q̄bus infra p̄ceptū p totū: ꝛ cōsilia de q̄bus infra religio: nec de ꝯsuetudinaria qꝛ de hac dictū est supra cōsuetudo: sꝫ solū de naturali ex pte: ꝛ de canonica inquātū habet aliqd cōe cū ciui li: ꝛ de ciuili p̄ncipal'r: ꝛ de vtroqꝫ p̄ncipal'r inquātū est vniuersalis: inquātū ꝟo est pticularis vel municipalis secūdario: inquātū in'ea soluantur que de lege in communi dicuntur.

2 ¶ Scdo querit q̄ sint ptes harū triū legū naturalis canonice ꝛ ciuilis: ꝛ q̄uo allegētur. ℣ Et dico q̄tū ad naturalē qd cū partes eius accipiātur solū penes cōtēta in illa licet numeraliter sint nobis innumerabilia in gn̄e tamē sunt tria. s. principia cōclusiōes: ꝛ particulares determinationes: de q̄bꝰ supra cōsuetudo ∮ ix. que tn̄ tria dispersa sunt p totū ius canonicū ac ciuile vn̄ pticulariter nō allegant̄. ℣ Quātū ꝟo ad ius canonicū dico qd ptes eius dupliciter sumunt̄. ℣ Primo q̄tū ad cōditores vel modū cōdendi tales leges: ꝛ sic distinguunt̄ s̄m noīa significātia hmōi legis p̄cepta q̄ sunt canon: decretū: decretalis. Canon aūt grece latine dr̄ regula. iiij. dist. canon. q̄uo in medicina sunt canones regulātes in medicādo. ꝛ scriptura dr̄ canonica: qꝛ regulat in credēdo ꝛ agēdo: ꝛ omne qd habet̄ in corpore iuris canonici etiā si nō sit cōstitutio ecclesiastica sꝫ dictuꝫ alicuiꝰ doctoris: sꝫ stricte ꝛ in p̄posito dr̄ canon cōstitutio ecclesiastica facta in cōcilio vtili vel puinciali: ꝛ sic capit̄ de cōsti. canonū. Decretū ꝟo s̄m spe. dr̄ q̄nqꝫ sententia diffinitiua. ff. de re iudi. l. decretū vel interlocutoria. ff. de asses. l. j. in fin. q̄nqꝫ est cōsensus eligētiū in scriptis redactus. iij. q. j. legū. de elec. innotuit. q̄nqꝫ illud qd capitulū vel ordo vel vniuersitas vel maior pars ordinauit. ff. qd cuiꝰ vni. l. plane. ꝛ quasi per totū: q̄nqꝫ autoritas iudicis in alienatiōibꝰ rerū p̄cipue minorū interposita vt. C. de predi. mi. l. interposita ꝛ p totū: q̄nqꝫ autoritas p̄ncipis in rescriptis bn̄ficialibus interposita: q̄nqꝫ vt in proposito: dr̄ id qd papa statuit de consilio cardinaliuꝫ nulla facta cōsultatione: qd ꝛ in scriptis redigitur: vt de rescrip. p̄nti. xx. di. decreta. ꝛ c. sequēti. Decretalis vero epistola est in qua papa ad cōsultationē alicuiꝰ respōdet. de rescrip. c. j. sine solus siue de fratrū cōsilio: vt de elec. bone memorie. Inueniunt̄ ꝛ alia noīa significātia iuris canonici precepta: sꝫ semp significant aliquid predictoruꝫ ex alia ratione: vt dogma qd cōsistit in doctrina fidei: mādatū in doctrina morū interdictū in quo nulla pena addicit̄. sanctio vbi addicitur pena: tn̄ vnū p alio frequēter ponit̄. xxv. q. ij. si qs. ℣ Secūdo sumuntur partes iuris canonici s̄m libros in quibus ꝯtinet̄ q̄ sunt quatuor. s. decretū, decretalis. sextꝰ sic dictus qd post quinqꝫ libros decretaliū sit editus. ꝛ clemētine sic dictus qꝛ cōstitutiones cōtineat clemētis quinti. Alie aūt cōstitutiones papales que emanarūt post cōpilationeꝫ decretaliū nō habēt vim nisi de eis mētio fiat in vj. vel nisi sint edite post sextū: vt probat̄ in plogo dicti sexti. Decretū diuiditur in tres partes. primo. s. in distinctiōes cētū: vel centū ꝛ vnā s̄m eos qui vltimā distingunt. Allegat̄ aūt sic. xxvj. di. acutius. ita qd ly acutius est principiū capituli. Et scdo in causas. xxxvj. distinctas: p questiones distinctas: p capitula excepta tertia questione. xxxiij. cause que distinguit̄ p septē distinctiones: ꝛ vocat̄ tractatꝰ de penitentia ꝛ allegat̄ sic. xvj. q. j. decime. q̄stio tn̄ de penitētia allegat̄ sic. de peni. disti. iij. septies. Et tertio in tractatū de cōsecratiōe distinctū p q̄nqꝫ distinctiōes ꝛ sic allegat̄ de cōse. dist. j. vasa. Liber vero decretaliuꝫ in quinqꝫ libros diuidit̄ diuisos p rubricas ꝛ capitula. ꝛ sic allegatur extra de iude. ꝛ si iudeos imo melius omittit̄ ly extra. i. extra decretuꝫ s̄m Pan̄. in proemio decretaliū: qꝛ allegatio quāto breuior tāto melior modo intelligat̄. Sextꝰ ꝟo ꝛ clemētine codē modo per easdē rubricas distinguunt̄ sicut ꝛ decretales. ꝛ codē mō allegantur excepto qd addit̄ li. vj. vel in cle. sic. De sen. exco. si iudex. li. vj. de ꝟb. sig. sepe. in cle. ℣ Quantū ꝟo ad ius dico ciuile qd partes eiꝰ multis modis sumunt̄ de quibꝰ ꝓsequit̄. s. Tho. pꝫ. q. xcv. ar. iiij. ꝛ ibi vide si vis: sed quātū pertinet ad p̄ntē cōsiderationē dupliciter sumunt̄. ℣ Et prio q̄tū ad modū descēdēdi a iure naturali: ꝛ sic diuidit̄ in ius naturale. i. gētiū. qd. s. a natura etiā sine lege habet autoritatē: ꝛ ius legale. i. lege positū: vt patet. v. eth. ꝛ ius gētiū deriuat̄ a naturali vt cōsuetudo: vn̄ ꝛ ipsuꝫ est aliquo mō naturale ius ꝟo legale deriuat̄ vt pticularis determinatio: de quo vide ∮ seq. pticula. iij. Pro quo sciēdū est q' ius siue iustuꝫ naturale dr̄ qd ex sui natura est alteri adequatū: qd duplicitur cōtingit: s. s̄m suā absolutā rationē sicut femia adequat̄ masculo: vt inde fiat gn̄atio: ꝛ s̄m aliquid inde cōsequēs: sicut ager adequat̄ isti vel illi vt sit suus ppriꝰ nō s̄m suā rōnē absolute: sꝫ s̄m oportunitatē colēdi: ꝛ similiter hic hō illi vt sit eiꝰ seruꝰ: nō s̄m suā rōneꝫ absolute sed inquātū vtile est huic regi ab illo ꝛ illi iuuari per iustū. Naturale autem primo modo conuenit omnibus animalibus: sicut ꝛ apprehendere aliquid absolute: sed naturale secundo modo est hoīs propriū qꝛ propriū est ratiōis cōsiderare aliquid cōparatiue ad illud qd inde sequitur. Et hoc est ius gentium. Unde dicit iurisconsultus: quod naturalis ratio inter homines constituit id apud omnes gentes custo-

Marginal note (beside the column): diuisio iuris canonici.

ditur vocaturq; ius gentium. ¶ Scḋo diuiditur
quantū ad libros in qbus continet᷑: ⁊ ſic diuidit᷑
in tres ptes principales quarū prima dr digeſtū:
et ſic ſcribit᷑.ff.⁊ continet.l.libros diuiſos in tria
volumina.ff.vetus.et infortiatū.⁊.ff.nouū quo-
rū quodlibet diuidit᷑ per libros: ⁊ libri per rubri
cas.et rubrice p leges ſeu capitula.⁊ hec aliqñ p
paragraphos: vnde.ff.vetus cōtinet.xxiij.libros
et partem.xxiiij.id eſt duas rubricas: infortiatu3
vero continet.xiiij.libros: ⁊ rubricā vnā.ff. autē
nouū continet libros.xij.vñ totū.ff.continet.l.li-
bros.ſcḋa dr codex: ⁊ ſcribit᷑ ſic.C.vl' ſic.Co.⁊ cō
tinet nouem libros diuiſos: vt ſupra: tertia vero
dr volumē qḋ in ſe continet quatuor volumina
ſeu opa: primū dicit᷑ inſtituta.ſcḋm tres libri co-
dicis numerati cū nouē prioribus lz ſint in alio
volumine: tertiū autenticū: quartū liber ſeu vſus
feudoꝝ. Quidā tñ ius ciuile diuidūt in quatuor
partes principales: ſc3.ff.C.auten.inſti. ¶ Allega
tur aūt ius ciuile ſeptem modis. Primo ſic.ff.de
eden.l.ſi qs ex argētarius.§.j.i.ff.de edēdo.l.ſi qs
§ tali vel tali.⁊ ſignificat᷑ hoc eſſe in aliqua.l.li
brorum.ff.ſcḋo ſic.C.de epiſco.audi.l. minime.i.
codice de epali audiētia lege tali vel tali. tertio
ſic.C.de agrico.⁊ cenſi.l.cōſcimus.lib.xj.⁊ patet
totū excepto qḋ addit᷑ lib.xj. ad denotandum di
ctā legē nō eſſe in nouē primis libris codicis ſed
in trib' q̄ ſunt in volumine.quorū prim' eſt de-
cimus.ſecundus vndecimus terti' duodecimus.
quarto ſic.C.de epiſco.⁊ cleri. auſ.ſtatuim'.i.co
dice de epis ⁊ clericis.autentica ſtatuimus. pro
quo aduerte qḋ q̄dā ſententie ſunt extracte de li-
bro autēticorum ⁊ denotate in margine codicis
vel etiam in aliquibus codicibus inſerte textui
ſecundū cōuenientiā rubricarū. q̄ non ſunt que-
rende in autentico: ſed in codice ſub rubrica al-
legata.quinto ſic Aut.de leno.§ ſenſimus.i. au-
tentico de lenonib'.§.tali.⁊ alia ponit᷑ collatio-
ne tali: ⁊ deſignat᷑ allegata eſſe in libro autenti-
corum qui continet nouem collationes: vnde ly
autentica in genere feminino importat legem: in
neutro vero librū autenticorū.ſexto ſic. In libro
vel in vſi.feu.de probi.feu.alie.c.qm.i. in libro
vel in vſibus feudorū de prohibita feudi aliena
tione.c.tali.⁊ ptz totum.ſeptimo ſic.Inſti. de re.
di.§ itē ea.⁊ patet totū ex dictis. Et ſic ptz quod
q̄tū ad allegationes diuidit᷑ in quinq; lib.ſ. di-
geſtū.codicem.autenticū.librū feudorum: et in-
ſtitutum: quia codex tribus modis allegatur.
i.qḋ ¶ Tertio querit᷑ q̄ ſunt tradita per doctores de
lege naturali: q̄ expedit noſtre intentioni eſſe ſci
l.di. ta: ⁊ dico qḋ ſunt multa. ¶ Primū. Scḋm. s.tho.
xij.q.xciiij.ar.ſcḋo lex naturalis non eſt eſſentia-
liter habitus rōnis quo ſc3 ratio agit qz ipſa eſt
quoddā actū ſiue conſtitutū per rōnē: ſed eſt ha-
bitus.i.aliqd habitualiter tm̄: inquantū princi-
pia eius aliqñ habit' tm̄ cōſiderant᷑.i.ipſa prin-
cipia humanorū: actuū contenta in habitu q̄ eſt
ſynderesis.puta non inferre iniuriā reddere de-
poſitū: vim vi repellere: ⁊ hmōi q̄ oīa habent ra-
tionē vni' legis naturalis inquantū oīa referunt᷑
ad vnū principiū.ſ.bonū eſt faciendū ⁊ malū vi-
tandū: qḋ eſt primū preceptū legis naturalis: vt
ibi ſubtiliter pbat᷑: ſup quo inqt fundant᷑ omnia
alia p̄cepta: vt.ſ.oīa alia faciēda aut vitāda per-
tineant ad p̄cepta legis naturalis que ratio pra
ctica naturaliter apprehēdit eſſe bona. Hec ex il
lo. ¶ Secundū. Sicut dicit.s.Tho.xij.q.xciiij.ar. 2
v.aliqd dupliciter pōt intelligi eſſe de iure natu
re. pmo quia ad illud natura inclinat: vt qḋ ne-
mini faciēda eſt iniuria: ſcḋo qz natura cōtrariū
non induxit: ſicut dicere poſſumus de lege natu-
re eſſe qḋ homo ſit nudus: qz natura illi veſtimē-
ta nō dedit: ⁊ ſic eſt etiam de lege nature commu
nis oīm poſſeſſio qz.ſ.diſtinctio poſſeſſionū pro-
prietas ⁊ ſeruitus non ſunt inducta a natura: ſed
per hoīm rationē inuēta ad vite vtilitatē. ¶ Ter- 3
tiū. Sicut dictum eſt ſupra conſuetudo.§.ix. in le
ge naturali tria ſunt.ſ.prima ei' pncipia: vt de-
clina a malo ⁊ fac bonū.nulli nocēdū: ſm ratio-
nem viuendū ⁊ hmōi.⁊ quedā cōcluſiones prin-
cipioꝝ cōmuniū q̄ ſunt quaſi ſecundaria p̄cepta
vt non occides. depoſitū reddes iniquū punies.
et oīa precepta decalogi.vt.xij.q.c.ar.iij. et ar.v.
ad pmū: ⁊ q̄dā particulares determinationes: vt
iniquum punies hoc vel illo modo. ¶ Quartum. 4
Ius naturale tpe nō variat᷑ ſed pmanet immuta
bile: vt dicit Grati.di.l.§.ſ.quod.s. Thomā.xij.q.
xciiij.ar.v.ſic exponit: qz cū dupliciter hec lex in-
telligat᷑ mutari.ſ.p ſubtractionē vt iā nō ſit de le
ge nature qḋ prius erat: et per additionem pmo
modo quantum ad ſua prima principia eſt oīno
immutabilis: quantū vero ad ſcḋa p̄cepta q̄ ſunt
quaſi propinque primorū cōcluſiones eſt immu-
tabilis in plurib' ſed in paucioribus pōt muta-
ri: vt dicet᷑ ſequēti particula: ſcḋo vero modo mu
tari pōt: qz multa ad naturalē legē ſuperaddita
ſunt tam per leges diuinas quā humanas perti-
nentia ad vtilitatē humane vite. Tu vero adde
qḋ etiā primo modo mutari pōt quo ad particu-
lares determinatiōes: ſicut et lex humana a qua
habent vigorē. ¶ Quintū ius naturale ſm Iſid. 5
in lib.ethy.eſt cōe oīm nationū: qḋ.s.Thom.xij.
q.xciiij.ar. iiij. dicit eſſe verum quantū ad prima
principia ſm rectitudinem. qz.ſ. ſemper ſunt re-
cta et obſeruanda: et ſm notitiam qz.ſ.ſemper et
ab oībus cognoſcuntur eſſe recta ⁊ ſeruanda. Et
ſimiliter eſt verū quātum ad concluſiones ſm re-
ctitudinē et notitiā vt in plurib': ſed in paucio-
ribus deficit quantū ad rectitudinē pter parti-

cularia impedimenta: ſicut depoſitũ in caſu non
eſt reddendum quia eſſet dãnoſum: et conſequen
ter irrationabile: vt ſi repetatur ad impugnan-
dũ patriã: ⁊ ſimiliter deficit in paucioribꝰ quan
tum ad notitiã: ex hoc ꝙ aliqui habẽt rationem
paſſionibꝰ deprauatã: vel malam conſuetudinẽ
ſeu malã habitudinẽ nature: ſicut germani olim
non reputabant latrocinia eſſe peccata: vt refert
iulius ceſar. Nec obſtat qđ dicit Grati. in princ.
decretorũ ius naturale eſſe qđ in lege: ⁊ euange-
lio continet̃. q̃ nõ ſunt omnibꝰ cõmunia qꝛ vt di-
cit. s. tho. nõ ideo ſic dicit̃ quaſi omnia contenta
in illis ſint de iure nature: cũ ibi quedã tradant̃
ſupra naturã: vt ſpectãtia ad fidẽ: ſed qꝛ ea q̃ ſunt
de iure nature ibi plene continetur: vt qđ fiat vel
non fiat alteri qđ quis ſibi vult fieri vel non fieri.
Quantũ vero ad particulares determinationes
nõ eſt oĩbus commune: qꝛ vt ptꝫ vbi. ſ. q. xcv. ille
nõ habẽt vigorẽ niſi ex humana lege que. ſ. nõ eſt
eadẽ apud omnes. Sextũ ius naturale prius eſt
omni lege creata: qꝛ cepit ab exordio creature ra
tionalis: vt dicit grati. diſtin. vj. in fi. et poſt hoc
exordium habuit ius conſuetudinis.

4.q. ¶ Quarto q̃rit̃ qs poſſet facere legem. ⁊ dico qđ
ſm Hoſt. canonẽ. i. eccleſiaſticã cõſtitutionẽ face
re põt papa gñalẽ in oĩbus ſpũalibus: ⁊ eccleſia-
ſticis. de conſti. c. fi. ⁊ generale cõciliũ eiꝰ autori-
tate factũ. diſt. iij. regula: ⁊ legatꝰ in ꝑuincia ſua
de offi. le. ca. fi. de lo. ⁊ cõ. ex reſcript. ⁊ cõciliũ ꝑ
uinciale ſiue legatꝰ ad faciendũ illud ſpecialiter
deſtinatus diſ. xvj. qđ dr: ⁊ metropolitanus cum
ſuo concilio ꝑuinciali de paruis negocijs: ⁊ ſpe
ctantibus ad onus ſuum: non aũt de magnis: vt
ſpectantibus ad fidẽ. xvij. di. multis. ſed ſui cano
nes obligãt ſolũ ſibi ſubditos. i. prouinciales. et
ſm Archi. j. diſ. iij. §. j. durant etiã eo recedente: de
offi. le. nemini. de alijs autẽ preceptis: inhibitio-
nibus: ⁊ interdictis dicit qđ ſi probibeat aliquẽ
aduocare poſt tp̃s ſue adminiſtrationis: ille ad-
uocare poterit. ff. de peti. l. vlti. ſm Uin. ⁊ ſimili-
ter ſi ad tp̃s probibet illud. ff. de peti. l. mortis. ſi
vero ſentẽtialiter cũ cauſe cognitiõe ſuo officio
finito nihilominꝰ tenet ſtatutũ: et ita intelligit̃.
C. de po. l. j. Et ſilr canonem facere põt ep̃s i ſua
dio. de maio. ⁊ obe. ſi qs. ⁊ hoc ſaltẽ in ſuo conci
lio ſinodali ſm glo. diſt. xviij. §. j. lꝫ ꝓprie nõ con
ſueuerit dici canon ſed conſtitutio ſinodalis. Et
ſilr capitulũ poteſt ſibi cõſtitutionẽ facere extra
eo. c. cũ acceſſiſſent. ⁊ vniuerſitas clericorum ac
magiſtrorũ extra eo. ex literis. ⁊ ſilr ſtatuere ali-
qđ ius diſt. xj. catholica: vt dicit archid. ꝙ nullũ
ſtatutum facere põt eccleſia cathedralis vel alia
ſine conſenſu ep̃i. de cõſue. cũ cõſuetudinis. et de
his q̃ fi. a prela. nouit. niſi ſint aliqua minima. et
ratio eſt: qꝛ ep̃s eſt caput cathedralis eccleſie et
aliarũ de teſti. requiſiſti. ⁊ ſine capite nihil eſt fa
ciendũ ſm Inno. qui ſic no. de conſti. cũ acceſſiſ-
ſent. Et qđ videt̃ contradicere. extra de conſtitu.
cũ omnes. et de cleri. nõ reſi. cum dilectus. dic qđ
illa iura poſſunt intelligi quando illa conſtitu-
tio facta fuit autoritate epiſcopi: vel nõ erat qui
illam impugnaret. alr̃s non valeret: niſi papa ex
certa ſcientia illam cõfirmaſſet ſm Ber. cõpoſt.
qui ita not. in. d. c. cum omnis. ¶ Legem vero ci-
uilem generalem facere poteſt in tẽporalibꝰ im-
perator. C. de leg. l. ij. ⁊ l. fi. et prefectus pretorio.
et omnes quibus imperator hoc mandat ⁊ popu
lus romanus et romanus ſenatus et omnis ciui-
tas ſeu populus poteſt ſibi legem facere: ⁊ probã
tur hec omnia inſti. de iur. natu. §. j. ⁊ ij. Dicit au
tem Bal. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. qđ
quantum quis habet de iuriſditione tantum ha
bet de autoritate condendi legem vel ſtatutum:
nec vlterius extenditur: niſi hi quorum intereſt
conſentiant vel ad minus ſint preſentes. ſecundũ
Inno. in. c. j. de loca. et in. c. a nobis. el. j. de ſent.
excommuni. et allegat ca. fi. de his que fi. a prela.
Ratio ſm. do. an. in. c. cum laicis. de re. eccl. non
alie. quia poteſtas ſtatuendi dependet a iuriſdi-
tione ⁊ imperio in ſtatuente. ⁊ ſubiectione quod
ad eum in quem ſtatuitur. de cõſti. eccleſia. xcvj.
di. bene quidem glo. ⁊ Bart. in. l. j. ff. de iuriſdi.
om. iu. ¶ Omnium autem dictorum in hoc § quo
ad canones ⁊ leges rationem aſſignat. s. tho. xij.
q. xc. quia inquit ordinare aliquid ad bonũ com
mune quod facit lex eſt vel totius multitudinis
vel alicuius gerentis vices eius vnde legem con
dere pertinet ad totam multitudinem vel ad per-
ſonam publicam que habet curam totius multi-
tudinis. Et dicit etiam idem in. ij. diſ. xliiij. in lit.
quod poteſtatis ſpiritualis ⁊ ſecularis papa api
cem tenet. Unde dico quod ipſe poteſt quo ad ci
uilia ex cauſa facere legem vbiqꝫ melius q̃ꝫ impe
rator. Uide. ſ. legitimatio. § iiij.

¶ Quinto queritur que vel quot requiruntur ad 5
legem eſſe iuſtam. et dico ſm archi. poſt. s. Tho.
xij. q. xcvj. ar. iiij. quod leges dicũtur iuſte vel in-
iuſte ſm quadruplex genus cauſarum: quod ſic
intellige quia requiritur ad iuſtitiam earum iu-
ſtitia ſm omnes cauſas ſimul. ad iniuſtitiã vero
ſufficit iniuſtitia ſm vnam. quia ſm dio. bonum
eſt ex totali et integra cauſa malũ ex ſingulis de-
fectibus. ¶ Ex fine igitur dicitur lex iuſta qñ ordi
natur ad bonũ commune quod eſt finis eiꝰ: iniu-
ſta vero qñ eſt cõtraria bono communi. ſicut qñ
imponitur ad priuatam vtilitatem imponentis
vel cupiditatẽ aut gloriam iniuſta eſt. ¶ Ex cau-
ſa vero efficiente iuſta eſt ſi ſtatuens non excedit
ſuã poteſtatẽ: quia. ſ. eã facit ſubditis ſuis: iuſta
vero ſi fert eã ſuper eos in quibus non habet po-

teſtatē: puta ſi laicꝰ qcūqꝫ etiā iperator faciat legē etiā ſup clericos: vt qđ rñdeant in foro ſuo vt ſoluāt tallias ⁊ hmōi. ¶ Ex forma vo iuſta eſt qñ ſm equalitatē ꝓportiōis imponunt onera ſubditis in ordine ad bonū cōe: qꝛ cū vnus hō ſit pars multitudinis q̄libet hō qđ eſt ⁊ qđ hꝫ eſt multitudinis ſicut ⁊ q̄libet pars qđ eſt totiꝰ eſt: vñ ex cū iuſte a rectoribꝰ imponunt collecte ſm ꝓportionem: puta ad ſe defendēdū in bello iuſto: iniuſta vero qñ non ponunt onera ꝓportionalr: ſꝫ aliq̄ alleuiant aliqui nimis notabilr aggrauant. ¶ Ex mā vo iuſta eſt qñ eſt de rebꝰ in ſe iuſtis: iniuſta vo qñ eſt de illicitis: puta ꝯ ius diuinū aut nāle.

¶ Sexto querit q̄ ⁊ quot req̄rant ad hoc qđ lex habeat vim obligatiuā in ſe ſiue in cōi: ⁊ dico ꝙ multa. ¶ Primo qđ ſit iuſta: qꝛ aľs non hꝫ rōnē legis ſcđm. s. Tho. vt dictū eſt. ¶ Scđo qđ ſit publice promulgata aut ſolēniter edita: puta in conſilio ppři ſcđm Pan. de poſtu. plat. c. j. ¶ Tertio qđ elapſum ſit tps poſt qđ incipit obligare: circa qđ ſciendum eſt ꝙ Hoſti. ⁊ ſilr Ber. quos ſequit. ſup ple. dicit indiſtincte ꝯſtitutionē gn̄alē incipere arctare poſt duos mēſes a publicatiōe: vt in auten. vt fac. no. ꝯſti. in rubro ⁊ nigro: colla. v. ⁊ idē Jo. an. niſi aliud in ꝯſtitutione caueatur qꝛ inquit cū hoc ſit iure ciuili expſſum et iure canonico cōtrarium non ſit cautū, illud ſeruabimꝰ: qſi etiā roboratum vſ. extra ne cle. vel mo. c. vl. ⁊ de ſen. excō. nouerit. inferiorū aūt ꝯſtitutio ſcđm eūdē Hoſti. puta capłorum ⁊ vniuerſitatum vel epi ⁊ hmōi ligat incontinēti facta ꝓmulgatione niſi forte abſentes ⁊ ignorātes quibꝰ neqꝫ tps dabit neqꝫ limitabitur. ſꝫ relinquit iudicis arbitrio: extra quima. accuſ. poſ. c. ſi. Sum. vo ang. indiſtincte dicit legē poſtquā eſt ſolēniter edita ligare ſcilicet ſine expectatione tpis alterius. Sum. vero ro. melius diſtinguit Panorm. in. c. cognoſcentes. extra co. Nam aut conſtitutio ponit tempus poſt cuius lapſum vult ligare, et ſtandum eſt tempori: et ſic intelligendum capi. cum ſingula. de preben. libr. vj. adeo quod ſi conſtitutio dicat quod ex nunc vult ligare immediate ligat qđ intellige reſpectu retractationis actus, non autem reſpectu pene: quia abſurdum eſſet ad penam obligari ignorantes: vt in. d. c. cognoſcentes. nam verba generalia debent reſtringi ad hoc vt abſurditatem non includant. Aut conſtitutio non apponit tps ſed loquitur ſimpliciter: ⁊ tūc ſi eſt inferioris a principe immediate ligat oēs facta ꝓmulgatione niſi forte abſentes ⁊ ignorantes quibus nec tempus dabo nec limitabo ſed iudicis arbitrio relinquo in conſtitutionibus tamen inferiorum a principe, opinio eſt determinata quod non ligant ignorantes. extra co. vt animarum. libr. vj. ſi vero eſt conſtitutio principis ſecūdum omnes dant duo menſes. vt in aut. d. vt fac. no. conſti. qđ quidem tps incipit currere ſm aliquos a publicatione facta in ꝓuincia: vt videt velle dicta autent. ſcđm alios vero a publicatione facta in curia romana pro quo vide gloſſ. ſuper data libro. vj. vbi dicit Jo. an primum eſſe verū in conſtitutione impatoris qui diſcurrit ꝑ ꝓuincias. ſcđm vo in conſtitutione pape que ſic nō diſcurrit. ⁊ ita expſſe tenet Pan. in. c. nouerit. de ſen. ex. dicens nō eſſe neceſſe cōſtitutionē pape publicari in qualibet ꝓuincia: ſed ſatis eſſe ſi in curia romana: ⁊ ita tꝫ ſum ro. ⁊ tenendum eſt cum eius ſtatuta non ſint ſingulorꝫ auribus inculcāda. de po. prela. c. j. lꝫ ipſe panor. in. d. c. cognoſcentes. dicat ſe de hac opinione Jo. an. dubitare. Sum. tñ ang. idem tꝫ eſſe de vtraqꝫ ꝯſtitutione: ꝯ illud qđ ſeruat in practica: ⁊ preterea cū nulla forte decretalis publicata ſit in oībus ꝓuincijs nulla vbiqꝫ ligaret. Si vero ante terminum dicti tpis conſtitutio veniat ad notitiā immediate ligat ſm gl. in. c. ij. de re. eccl. non alie. lib. vj. ⁊ idem Pan. ibi. ⁊ idem Hoſt. et idem Panor. in. c. j. de po. prelā. ⁊ placet Joan. de lig. quia fruſtra expectatur euentus cuius nullus eſt effectus. de offic. delega. cum contingat.

¶ Quarto quod per inferiores ſit ſuſcepta ⁊ approbata. diſti. iiij. in iſtis. §. leges. vbi ⁊ virtualiter hec ratio aſſignatur: qꝛ ſi mores vtētium poſſunt legem confirmatam abrogare poſſunt etiā facere ne firmetur ⁊ accipiat vim obligatiuam. Et ſi opponatur quod hoc ſit abſurdum quia poteſtas condentis legem penderet a ſubditorum arbitrio: dico primo hoc non eſſe inconueniens in principe ſeculari id eſt imperatore quia vt recitat ⁊ ſequi videtur archid. diſtinctio. tertia. lex quidem. vt landu. dicunt populum poſſe auferre imperatori autoritatem quam in eum tranſtulerunt iuxta §. ſed quod principi. inſti. de iur. natu. ſicut iudex qui delegauit. ſed omnes eccleſie non poſſunt auferre autoritatem a papa: quia eam habet a domino. Uide ſi vis Archiepiſcop. tertia parte titu. xvij. capitu. vnico. coll. iij. Eſto tamen quod illud ſit inconueniens in imperatore ſicut in papa: dico quod hoc non ſequitur: quia poteſt princeps deputare executorem compellentem ad obſeruatiam legis quo caſu neceſſaria erit ſuſceptio legis ſubditis cōpulſis. Et dato quod compelli non poſſint adhuc non ſequitur illud inconueniens quia eo caſu quo princeps vult compellere ſed nequit non receptio non impedi[illegible] vim legis: cum eo modo eam impedi[illegible] [illegible]uo cōſuetudo tollit ſcilicet quia princeps ſ[illegible] ⁊ tolerat.

¶ Circa hoc car. in pro[illegible] de. duo dicit primuꝫ quod non receptio [illegible]unc excuſat quando lex per conſuetudine[illegible] contrariam eſt non recepta: quāꝫ princeps ſcit et tolerat ⁊ qu[illegible]d intelligo quia alr.

bi vel a maiori pte eſt recepta: et ſic intelligit̃. d.
c. in his. ꝛ c. ſeq. ſm q̄ al's non receptio nihil ope
ratur. Ego aũt approbo primũ dictũ ꝛ ſm q̃ń ma
ior pars recipit vel princeps nõ receptionẽ nõ to
lerat ſec9 ſi eam ſcit ꝛ tolerat: puta ſi cõdita lege
antequã veniat tp̄s receptiõis actualis ſeu vſus
No. ppoſitum mutat ꝛ tolerat nõ vſum. Pro maio
ri aũt hoꝝ notitia ſciendũ eſt q̄d glo. ſingularis
in. c. q2 circa. de ꝯſan. ꝛ affi. dicit q̄d tolerantia ꝛ
diſſimulatio principis in actu de iure prohibito
inducit diſpenſationem: q̄d do. An. intelligit q̃ń
ꝯſtitutio pape a principio non recipit̃ papa ſcien
te ꝛ tolerante: quo caſu tolerãtia excuſat a pctõ
non autẽ ſi a pncipio recipit̃ ab aliq̃b9 ꝛ ab aliq̃
bus non: hoc autem Pañ. limitat q̃ń maior pars
ppli recipit rẽ: q2 tunc minor peccat ſecus eꝫ. Et
ex hoc no. pulchrã theoricã q̄d vbicũq3 lex gñalis
recipit̃ in vſu a certo gñe pſonarũ ab alio ṽo nõ:
nõ recipientes nõ peccant ſaltẽ per longa tpa: ad
q̄d di. iiij. leges. ſecus ſi in eodẽ gñe perſonaꝝ ma
ior pars recipit q2 minor nõ excuſat̃: ſed põt hr̃e
locum illud de preben. cũ iamdudũ. ſ. multa p pa
tientiaꝫ tolerant̃ ꝛc. Et ex his etiã colligi poteſt
alia theorica. ſ. q̄d etiã lex pceptiua tollit̃ ſi mori
bus vtentiũ non recipit̃: lꝫ aliud ſentiat. Hoſt.
cuius dictum eſt verum q̃ń lex eſt principis indu
cens ex natura ſua pctm̃ ex ꝯductione: vt q2 cõcur
rit cum lege diuina ſupra conſuetudo. § vij.

7. q. ¶ Septimo querit̃ quot ꝛ que req̃rant̃ ad hoc vt
lex obliget ꝛ liget iſtũ hoĩem vel illũ in pticulari:
ꝛ dico q̄d requirunt̃ quatuor req̃ſita ad hoc q̄d
in ſe habeat virtutẽ obligatiuã de q̃b9 in § priuo
re. dictũ eſt: ꝛ vlterius req̃rit̃ q̄d non ignoret legẽ
ſine culpa: ſed eã ſciat aut ignoret ſua culpa: iux
ta ea que dicta ſunt. ſ. ignorãtia. § viij. Et q̃ vo
luerit ignorantiã probare poſtquã ſcia pſumit̃. i.
poſt tp̄s quo lex cepit arctare indubitãter admit
tendus eſt ſm Pñ. in. d. c. cognoſcẽtes. vt in. c. fi.
qui ma. accuſ. poſ. ꝛ in. l. fi. ff. de decre. ab or. ꝛ in
c. j. de poſt. prela. vbi dr̃ q̄d nõ facile admittit̃: ex
quo ſequitur q̄d admitti põt. Ex quo etiam patet
q̄d in ꝯſcia non ligatur ignorans ſine culpa ſua
alioqn fruſtratorie admitteret̃ ad probandũ ſuã
ignorantiã. Admittit̃ aũt ſcd̃m Ditc. ꝛ Joan. p
prio iuramento. de ſent. exc. ſi vero. el. ij. vel alio
modo ſic pbare põt: vt q2 fuit in alio loco vel ex
tra dioceſim ſm Ber. Inn. ꝛ Hoſt. in. c. cum in
tua. ꝯtra. acc. poſ. Si tñ preſumptio aliqua eſt
ꝯ eum non crederet̃ iuramento: q2 in depẽdẽtib9
a ꝯſcia alicuius nõ ſtatur iuramento ei9: vbi ſunt
coniecture alique in ꝯtrium vt dicit Pañ. in. c. vi
dua. de reg. q̄d intellige in foro contentioſo: ſec9
in foro anime vbi conſcientie ſue ſtatur.

¶ Octauo querit̃ vtrũ lex canonica vel ciuitatis
8 aut quecunq3 conſtitutio vel ſtatutũ obliget ex
ſua tranſgreſſione ad mortale ſemper et in omni
caſu: ꝛ dico q̄d lex vel ſtatutum q̃ńq3 p̃cipit: q̃ńq3
mãdat: q̃ńq3 ꝯſulit q̄d q̃ń fiat vide infra p̃ceptuꝫ.
§ ij. Cũ igit̃ trãſgreſſio p̃cepti mandati vel ꝯſi
lij: ſi ſit ex ꝯtẽptu eſt pctm̃ mortale eo modo quo
dictum eſt ſupra cõtemptus. § ij. Tranſgreſſio ve
ro mandati ceſſante contemptu eſt venialis tan
tum ſcd̃m doc. q̄d intelligo etiam in conſtitutioni
bus ciuilibus: q2 ſcd̃m Archid. poſt Ange. leges
imperiales iuſte obſeruationis neceſſitatem im
ponunt etiam in foro ꝯſcie. Tranſgreſſio vero p̃
cepti ſeu ſtatuti preceptiui humani canonici vel
ciuilis ceſſante cõtemptu de ſe: ꝛ regulariter eſt
peccatum mortale niſi fiat ex rationabili cauſa
ſecus ſi fiat ex cauſa rationabili vera vel ſaltem
probabiliter credita. Hoc eñ ſentit. s. Tho. quo
ad ius canonicum. xij. queſtio. cxlvij. arti. iij. ad
ſecũdum vbi dicit quod tranſgrediẽs preceptum
de ieiunio ex contemptu: vel impediendo finem
legiſlatoris peccat mortaliter niſi ex cauſa ratio
nabili. Et ſimiliter quantum ad ius ciuile. ij. ij.
queſtio. xcvj. arti. vj. vbi dicit quod omnis lex or
dinatur ad bonum commune: ſed cõtingit quod
aliquid ſeruari communi ſaluti ſit vtile in pluri
bus: quod tamen in caſu eſt nociuum: et tunc lex
non eſt ſeruanda: vt ſi lex mandet nõ aperiri por
tas dum ciuitas eſt obſeſſa: nihilominus ape
rietur contra verba ꝛ ſecundum mentem legis
eo caſu quo hoſtes inſequerẽtur aliquos p quos
ciuitas conſeruatur: hoc tamen conſiderandum
eſt quod ſi obſeruatio legis ſecundum verba non
habeat ſubitum periculũ cui oporteat ſtatim oc
curri non pertinet ad quemlibet interpretari q̃d
ſit vtile: ſed eſt ſolius pricipis qui propter hmõi
caſus hꝫ autoritatem diſpenſandi in legibus: ſi
vero ſit ſubitum periculum non patiens tantam
moram vt ad ſuperiorem poſſit recurſus haberi
ipſa neceſſitas diſpenſationnem habet annexaꝫ:
quia neceſſitas non ſubditur legi. Hec ex illo. et
ſic verũ eſt illud: neceſſitas nõ habet legem: ſed
ipſa ſibi facit legẽ. ſ. q. j. remiſſioneꝫ § ſed notan
dum. Idem etiã ſentit Arch. in. c. vtinã. di. lxxvj.
dicens q̄d p̃cepta que per modũ ſtatuti vel conſti
tutionis pponunt̃ non eodem obligant oẽs ſed
ſcd̃m q̄d requiritur ad finem quẽ legiſlator inten
dit cuius autoritatem ſi q̃s tranſgrediendo cõtẽ
nat vel alio modo trãſgrediatur quo impediat̃ fi
nis quẽ intendit peccat mortaliter: ſed ſi ex rõna
bili cauſa non ſeruet ꝛ precipue ſi nõ decerneret
eſſe ſeruandũ legiſlator ſi adeſſet nõ eſt mortale.
Et ſi obiciatur q̄d precepta eccl'ie obligant ſicut
precepta dei ſecũdũ illud luce. x. q̃ vos audit me
audit: dic quod precepta dei ſunt iuris natura
lis ꝛ ſecundũ ſe neceſſaria ad ſalutem: ſed ſtatuta
eccleſie ſunt de his que non ſunt per ſe de neceſ

ſitate ſalutis ſed ſolũ de inſtitutione eccl'ie: vnde
pñt eſſe aliqua impedimēta propter q̄ qs ad ob-
ſeruanda ieiunia non tenetᷓ ſm. s. tho. Hec ex il-
lo. Et conſentit pañ. ſup rub. de ob. ieiu. dicēs ꝙ
in oī precepto legis poſitiue admittitur exceptio
cauſe rōnabilis vt in. c. ſi qñ de reſcri. alias tranſ-
greſſio eſſet mortale etiā ſine cōtemptu. Nec eſt
faciēda diſtinctio an trāſgreſſio fiat ex conſuetu
dine vel ne: qꝛ iteratio actuū de ſe ex veniali non
facit mortale. Et ſi obijciatᷓ qꝛ ebrietas ſi eſt aſſi-
dua eſt mortalis. xxv. diſt. §. alias ea demū. dic vt
ſupra ebrietas. §. j. Opinio aūt ſum. an. eſt ꝙ non
ſit mortale facere contra preceptum legis huma
ne niſi ex contemptu vel conſuetudine. De hoc
etiā ſupra ieiuniū. §. viij. et ſupra inobedientia.
9 ¶ Nono q̄ritᷓ vtrū leges humane canonice vel
ciuiles obligēt in foro ꝯſciētie ſic ꝙ ſemp ſint ſer
uande: et dico ꝙ ſm. s. tho. xij. q. xcvj. r. xxij. q. lx.
leges humane ſi ſunt iuſte habent vim obligan-
di in foro cōſciētie a lege eterna a qua deriuantᷓ:
ſm illud puer. viij. p me reges regnant ꝛc. nō aūt
ſi ſunt iniuſte niſi ratiōe ſcādali vitandi in his q̄
ſunt cōtra deū. Sed hec dicta ſunt vera regulari
ter in caſu tñ aliter eſt. Vñ Pañ. in. c. qꝛ plerique.
de immu. eccle. ex mēte doctoꝝ ponit duas regu-
las ad cognoſcendū qñ ligant in foro cōſciētie.
1. R. ¶ Prima eſt ꝙ vbicunque ius poſitiuū habēs con
curſum legis ſeu equitatis naturalis ſeu diſpo-
nit ſup reſtitutione vel retentione. ſeruanda eſt
talis lex etiā in foro cōſciētie: et pbatᷓ regula: qꝛ
lex poſitiua peccati non nutritiua. eſt ſeruanda
etiā in foro cōſciētie: ex quo nulla alia lex diſtin-
guit eo caſu inter forū iudiciale et penitentiale.
2 nec ſubeſt cā diſtinguēdi. ¶ Secunda. Vbicunque
inter legē poſitiuā ꝛ naturalē datur diſcrepātia
ſeruanda eſt lex ſeu equitas naturalis i foro aīe
niſi lex poſitiua ex aliq̄ iuſta et vera cā diſponat
contra illā qđ quō fieri poſſit vide ſupra conſue-
3 tudo. §. ix. ¶ Adde tertiā qñ ius ciuile non conti-
net in ſe pctm̄ nec ab eccleſia reprobatᷓ. qꝛ ſeruari
dꝫ in foro conſcientie: qꝛ vbi euāgelicis et cano-
nicis decre[illegible] non obuiauerint omni reuerentia
digne habeantur. ſ. leges ciuiles. di. x. §. ecce. niſi
vt infra. §. eodē caſu. io. et. §. xv. p totū. Et quātū
colligitᷓ ex Inn. in. c. qꝛ plerique de immu. ecc. et de
ho. in. c. ſicut dignum. ꝛ ex cōſil. xxj. ſede. ꝛ Joan.
cal. et Pañ. i prolo. decretaliū ꝛ Jo. an. in. c. q̄ḡ
de vſu. ꝛ multis alijs in caſibus vndecim: lex ca-
nonica ciuilis aut alia etiā p̄ceptiua in foro con
1. ca ſcientie nō eſt ſeruāda. ¶ Primo qñ lex poſitiua
ſus. diſtinguit inter forū cōſcientie et contentionis:
qꝛ non ſeruabitur in foro conſcientie autoritate
2 ipſius legis. c. tua. et qđ ibi not. de ſpon. ¶ Scđo
qñ ius ſe fundat ſup p̄ſumptione ꝛ non ſup veri-
tate: qꝛ in foro conſcientie attendimus ad veri-
tatem vt credamus confitenti de oībus: qꝛ ſolum
agitᷓ de preiuditio aīe eiꝰ. de homi. ſignificaſti.
vñ ſi veritas ſit contra p̄ſumptionē nō ſeruabitᷓ.
Unde licet heres nō fecerit inuentariū: tñ in con
ſcientia nō tenebitᷓ niſi inquantū veritas ſe extē-
dit: q̄uis ius aliter velit qꝛ preſumitᷓ plus eſſe in
hereditate: vt in auť. de here. et fal. no. et probatᷓ
in. d. c. tua. et in. c. literis. in fi. de reſti. ſpo. ꝛ in. c.
a nobis. el. j. de ſen. exco. Pro quo vide bal. in. l.
j. C. de ſacroſanc. eccle. Si autem ius hoc faceret
in penā: vide infra pena. ¶ Tertio qñ lex non eſt 3
ad vtilitatē cōem ſed princeps propter vtilitatem
propriam edidit fact. c. erit autē lex. diſt. iiij. quo
caſu dr̄ lex iniuſta ex fine ſecūdū Panoꝛ. in. c. ca
nonū. de conſti. ꝛ. s. tho. xij. qđ. xcvj. ar. iiij. Adde
idē eſſe ſi ſemel inſtituta ſit ad bonū cōmune ſed
iā ad illud non militat. puta cū inſtitutum eſt pe
dagiū ad ſecuritatē et cōmoditatē viarum: et nō
cuſtodiuntᷓ vie vel nō reficiuntᷓ pontes: et hmōi.
¶ Quarto qñ lex non diſtribuit eque onera ſub- 4
ditis: qꝛ eſt iniuſta ex forma ſm eoſdem. ¶ Quin- 5
to qñ excedit autoritatem ſtatuētis: vt patꝫ in ſta
tuto epī qđ nō ligat delinquentes extra ſuā dio-
ceſim etiā ſubditos ſuos. vt in. c. vt animaruꝫ. de
cōſti. li. vj. qꝛ eſt iniuſta ex autoritate ſiue cā effi
ciente. ¶ Sexto qñ inducit ad pctm̄ contra legem 6
dei vel nature vel iuris canonici: qꝛ eſt iniuſta ex
materia cuius ſunt multe de quibꝰ. j. §. ſeq. quod
limita niſi in penā deneget aliquid propter equū
bonum publicū: vt qđ nō ſoluēs gabellā non au-
diatur vel inſtrm̄ nō regiſtratū in libris cōis nō
reputetur autēticū ſed falſum qꝛ locum habebit
etiā in foro cōſciētie ſm bal. in. c. ſi qs triginta. ſi
de feu. contro. fue. ꝛ idē exēplificat bar. in extra-
uagāti ad reprimendā in verbo denūciationē in
macedoniano et velleiano. ¶ Septimo qñ eſt pe 7
nalis: qꝛ ante condēnationē nō tenetᷓ qs ſoluere
penam in foro aīe. vt eſt glo. in. c. fraternitas. xij.
q. ij. de quo dic vt infra pena. §. xxvj. ¶ Octauo qñ 8
rō legis ceſſat in foro aīe: qꝛ lꝫ lex cām vel ratio-
nē nō exprimat. ea tñ non debemus conijectari. ꝛ
ad limites eius legē limitare vel ampliare. iuxta
theoricā docto. in. l. nō dubiū. C. de leg. cuiꝰ exem
plū vnū eſt in clauſione portarū. de qua ſupra. §.
viij. prope mediū aliud vero ſi ſtatuto caueatᷓ qđ
vir lucretur dimidiā dotis vxore moriēte cauſa
nō expreſſa cuius cām debemꝰ cōiectari expēſas
mariti in deducēda vxore ad ſuā domū. et ꝯñr ſi
eā nō deducit nō lucratᷓ: ſecus ſi eque lucraretur
mulier vt vir: qꝛ tunc cā eſtimaretᷓ affectus mari-
talis ideoque etiā ſi non duxiſſet lucraretᷓ. Et hoc
not. Pañ. in. c. ex publico. de cōuer. coniu. ꝛ facit
qđ idem no. in. c. qꝛ in inſulis. de ſta. mo. de quo
infra. §. xvij. ¶ Nono qñ verba legis nō adaptan
tur ad aliquē caſum. qꝛ nec eius diſpoſitio ada-

ptabitur ſi de mente aliter non conſtiterit. vt eſt
notabile dictum bar. in. l. iiij. §. toties. ff. de dam.
infe. ꝛ in. l. ita aũt. ff. de admi. tut. vbi dicit quod
ſi ſtatuto caueat̃ q̄ ſoluant̃ p̱ gabella de quoli-
bet contractu ſed denarij pro libra iſtud non ha-
bebit locũ in re ineſtimabili: quia cum verba nõ
adaptent̃ nec diſpoſitio ꝛ facit. c. indẽnitatibus.
§ ſed cum eas ꝛ ibi Ge. de elect. lib. vj. et Bart.
10 in. l. conſtitutũ. ff. de teſtamẽ. mi. ¶ Decimo quan
do lex ciuilis licet non ſit improbata iure cano-
nico tamen fouet lucrũ odioſum proximo vel ri-
gorem quẽdã cuius exemplũ eſt in. c. filiꝰ noſter.
de teſta. vbi lꝫ lex ciuilis diſponat valere legatũ
rei aliene non eſt tamen fouenda in foro anime:
qꝛ fouet lucrum odioſum heredi: nec eſt fũdata:
ſuper naturali equitate a parte non cõſtituto de
voluntate defuncti: ꝛ facit in ſimili. c. ex parte. in
fi. de cen. ꝛ. c. dilecti. de indi. ꝛ. c. j. de do. . ꝛ cõtu.
11 de quo dic vt ſupra legatum. iij. §. ij. ¶ Undecimo
quando lex ciuilis non fuit moribus vtentiũ re-
cepta. ꝛ canon aliter non diſponit expreſſe qꝛ nõ
obligat de neceſſitate: vt no. Panorm. in. c. lite-
ras. de iura. calũ. De lege autem canonica vel ſta
tuto dic vt ſupra. §. ſexto. ad fi.
12. q ¶ Duodecimo q̄rit̃ q̄ ſint leges imperiales iniu
ſte ex materia vel ſm animã non ligantes et non
1ᵒ di. ſeruande: ꝛ dico q̄ ſunt multe. ¶ Primo ille que
concedũt filiũ germani vniꝰ poſſe copulare ma-
trimoniũ cũ filia alteriꝰ germani: vt inſti. de rap.
§. inter eas. ꝛ. C. de nup. l. nemini. qꝛ ſm deũ ta-
les debẽt penitus ſeparari. de conſan. ꝛ affi. non
2 debet. ꝛ. xxxv. q. iij. progeniẽ. ¶ Secũdo ille q̄ di-
cũt puellã raptam non poſſe cõtrahere matrimo
niũ cũ ſuo raptore. C. de rap. virg. l. vnica. qꝛ ho-
die ſm canones põt. de rap. c. fi. lꝫ ſm antiquos
canones non poſſet. ¶ Tertio ille q̄ concedũt ho
5 mini ſoluto tenere mulierem ſolutam in concubi
nam. vt in auk. q̄. mo. na. effi. ſui. §. ſi q̄s. quia ſm
deũ etiã ſimpliciter fornicatio eſt peccatũ: et ex-
4 cludit a regno dei. j. cor. vj. ¶ Quarto ille q̄ cõce-
dũt viro occidere adulterũ vxoris deprehenſum
in adulterio. ſi eſt perſona vilis ꝛ cui non debea
tur reuerẽtia. ff. de adul. l. marito. la. j. ꝛ. l. ſi adul
teriũ. ꝛ. C. de adul. l. gracchus. hodie aũt iure no-
uo non ſolũ deprehenſum in adulterio ſed etiam
vbiqꝫ poſt trinã denũciationem poteſt occidere:
vt in auk. vt liceat matri ꝛ auie. §. pe. vlt. ꝛ q̄ con-
cedunt patri habenti filiam in ſua poteſtate occi
dere adulterũ filie in domo ſua vel generi forni-
cãtẽ ꝛ ipſam filiã. ff. de adul. l. pater. ꝛ. l. nõ in ea
et etiã inuẽtum in rebꝰ venereis p̱. l. q̄ ait. ff. de
adul. q̄ ſm gl. ſunt antecedentia ſcelꝰ. ſ. apparatꝰ
colloquia locus cõſtitutus cõuiuia baſia tactus
et idẽ bar. ꝛ ſil'r de latrone ꝛ populatore agroꝝ.
qꝛ ſm deũ nihil horũ lꝫ ſm illud Exo. xx. non oc-
cides. de quo etiam vide ſupra homicidiũ. j. §. ij.
particu. v. ¶ Quinto q̄ damnãt tenentẽ in vxorẽ
deprehenſam in adulterio. C. de adul. l. crimen. et
l. caſtitati. qꝛ ſm deũ ꝛ iura canonica põt illã te-
nere ſine pena modo velit ab adulterio recede-
re. xxxj. q. j. §. obaudit̃. ¶ Sexto. q̄ concedũt in mul 6
tis caſibꝰ repudiũ vxoris et diſſolutionẽ matri-
monij rite cõtracti: et maxime in caſu q̄ not. in. c.
l. di. x. ꝛ. xxxij. q. ij. ſunt q̄ dicunt̃. qꝛ hoc in eiſdẽ
ca. prohibet̃. ¶ Septimo ille q̄ vxorẽ nubentẽ in- 7
fra tp̄s luctus mariti. i. vnius anni damnat infa-
mia ꝛ multis penis. C. de ſecun. nup. l. j. ꝛ. ij. quia
dicit apoſtolus q̄ nubat mulier cui vult de ſe-
cun. nup. c. j. in fin. vbi no. Inno. q̄ ei remittunt̃
oẽs pene q̄ ſunt tantũ ad penã ipſius: ſecus ſi in-
de proueniat aliq̄d ad alios: q̄ dñs Ant. de but.
magis ibidem declarat: dicens ꝙ pene fundate
ſuper odio ſecundarum nuptiarum: vel feſtina-
tione tranſitus ſunt correcte. vt in. d. c. fi. quia cõ
trahere matrimonium nõ eſt odioſum neqꝫ pro-
hibitum ſed ab apoſtolo permiſſum: que vero
fundantur ſuper fauore primi matrimonij adhuc
durant: ſicut ſi mater conſequitur aliquid ab in-
teſtato vel ex teſtamento alicuius filiorum prio-
ris matrimonij: habet ſolum ſuper eo vſumfru-
ctum dum viuit remanente proprietate apud fi-
lios eiuſdem matrimonij ſi extant: quibus non
extantibus conſequitur plenum ius: vt. l. femine.
§. fi. C. de ſecun. nup. Adde quod extant pene po
ſite in fauorem filiorum et propter culpam ma-
tris: ſicut lex imponit penam matri qui agnouit
tutelam filij et tranſiuit ad ſcḋa vota: non petito
tutore filio: vt in. l. oẽm matri. C. ad tertu. ¶ Octa 8
uo ille que filium ſpurium dicunt non eſſe alen-
dum vt ſupra filius. §. iiij. ¶ Nono ille que dicũt 9
heredem ſi non fecerit inuẽtarium teneri ad om-
nia debita defuncti: cuius cõtrarium dictum eſt
ſupra hereditas. iij. §. v. ¶ Decimo ille que in cer- 10
tis caſibus dicunt heredem non teneri de male-
ficio defuncti: quia vt ibi ſupra patet tenetur ad
omnia eius debita etiam ex maleficio inquantũ
hereditas ſufficit. ¶ Undecimo ille que volũt re- 11
lictũ in vltima voluntate non valere niſi habeat
ſeptem: vel quinqꝫ teſtes. C. de teſta. l. ſi vnus. ꝛ. l.
fin. quia ſecundum deum in relictis ad pias cau-
ſas ſufficiunt tres aut etiam duo teſtes. de teſta-
men. cum eſſes. et capitu. relatum. ¶ Duodecimo 12
ille que dicunt hominem nõ teneri ex promiſſiõe
nudo pacto ſine alia iuris ſolẽnitate cũ nõ oria-
tur inde actio. ff. de pactis. leg. iuris gentiũ. quia
ſecundũ deum et canones mortaliter peccat rece
dens a pacto. extra de pac. capi. j. xxij. q. v. iuramẽ
ti. cũ his que ibi nota. et idẽ ſi promitto vni reci-
pienti pro alio: quia ſecundum deum teneor. nõ
autem ſecũdum leges niſi promiſſio facta fuerit

perſone exiſtenti ſub alterius ptãte vt ſeruo ſeu
filiofamilias vel procuratori ſeu negotiorum ge
ſtori:qꝛ per hos bene acquiritur patri ꝛ dño.inſt.
per quas pſo.nob.acqui.oblig. per totuȝ.ꝛ. ff.C.
13 de procu.ꝛ de nego.geſt.¶Decimotertio ille qui
inter emẽtes ꝛ vendentes concedũt vel permittũt
14 deceptionẽ iuxta dicta.ſ.emptio. vij. ¶Decimo-
quarto ille ſm quas non lȝ emere ſeu vẽdere iu-
ra ꝛ actiones:q̃ quis hȝ ꝯ aliũ pro minori precio
q̃ ſit debitum principale: alr̃ non vȝ emptio nec
peti põt niſi vſqȝ ad id qḋ ſolutũ eſt: nec etiã pñt
talia iura ꝑ parte vẽdi ꝛ pro pte donari.C.mãd.
l.per diuerſas. ꝛ.l.ab anaſtaſio.ſed ſm deũ talis
emptio lȝ modo nõ fiat in fraudẽ vſurarũ:ſed pro
pter intereſſe aut laborẽ qui forſitan erit in reha
bendo . ſeu qꝛ dubitat̃ ne debitor fugiat aut ve-
niat ad paupertatem. ſed de hoc vide . ſ . vſura.
15 ij.§.j.¶Decimoqnto ille ſm quas poſſeſſor male-
fidei longiſſimo tpe.i.xxx.vel.xl.an.preſcribit:qꝛ
16 hoc eſt falſum ſm iura canonica. extra de regu.
iur.poſſeſſor.lib.vj.vide.ſ. pſcriptio. ¶Decimo-
ſexto ille q̃ maleficia cogitationũ regulr̃ non pu-
niunt.ff.de pe. l. cogitationis. qꝛ oís mala cogi-
tatio vel a deo vel per pniam punienda eſt.xxxiij.
17 q.ij.oís.¶Decimoſeptimo ille que lȝ puniant ma
gos ꝛ veneficos tñ qui hec fecerint ꝯ imbres:vẽ-
tos ꝛ grandines ſm eas pniant̃.C.de male.l.eo
rum.qꝛ ſm deũ talia etiã ſic facere eſt grauiſſimũ
18 peccatum vt pbat.s.Tho.ij.ij.q.xcvj. ¶Decimo
octauo ille ſm quas licitum eſt in cã ſanguinis
19 corrumpere accuſatorẽ.ff.de preuari.l.fin.qꝛ hoc
ſm deum nõ licet.xiij. q.lxix.¶ Decimonono ille
qui vſuras pmittũt ſed hodie etiam p leges oẽs
abrogate ſunt:vt.ſ.vſuras.j.§.j. ſicut qui punie-
bãt mulierem in lupanari:vt dicit.s.Tho.
11.q. ¶Undecimo queritur q̃ ſint leges iniuſte nõ li-
gãtes etiam laicos nec ſeruande in foro cõtẽtio-
ſo:eccleſiaſtico vel ciuili:ꝛ dicit Inn.in.c.fi.de re
bus eccl.nõ alie. ꝛ ſequit̃ Pañ in.c.j. de reſti.in
inte.quod vbi ius canonicũ in aliq̃ mã dat regu
lam ſpãlẽ.non debemꝰ illã diſtinguere p ius ci-
uile: vbigratia canõ induxit ſuam ſolẽnitatẽ in
alienatiõe rei eccleſiaſtice:ideo ſeruare nõ debe
mus illaȝ iuri ciuili poſitam in auf.hoc ius.C.de
ſac.ſan.eccl. Ex hoc elicio qḋ in foro eccliaſtico
nulla lex vȝ.cu aliqs conon ſpãliter ꝯriat̃ qḋ ẽt
ptȝ qḋ etiã diſt.x.p totũ.ptȝ ꝙ leges ſeculares le
gibus canonicis ꝯrie nullius ſunt momenti : et
leges ſacros canones ſeq̃ nõ dedignant̃ precipue
in matrimoniis:vſuris ꝛ hmõi in auf.vt non lux.
cõ.na.colla.vj.in auf.vt cler.apud ppri.epi.epi.
col.§.ſi vero eccliaſticum qḋ ſaltẽ in foro eccleſia
ſtico eſt indubitatũ:vt etiam ſentit Joã. an.in re
gula poſſeſſor.li.vj.relinquens ſub dubio de fo-
ro ciuili vtrum in eo poſſit papa leges corrigere
vel auferre:ꝛ expreſſe Pañ.in.c. clerici.de iudi.
dicit qḋ in materia eccleſiaſtica nõ datur ꝯrietas
inter canones ꝛ leges:qꝛ ſupple leges ſuccũbunt
in materia vero indifferenti ſeruat̃ canon in foro
ſuo ꝛ leges in ſuo in foro autem ciuili an ſint ſer
uande leges qbus ꝯriant̃ aliqui canones . ſunt
opiniones . Quidam enim dicunt indiſtincte qḋ
papa poteſt leges quo ad vtrũqȝ forum tollere:ꝛ
ꝯñr edendo canones ꝯrios eas corrigit. i. depo-
nit ad qḋ di.x.conſtitutiones.ꝛ de teſta.cũ eſſes.
quedam vero indiſtincte dicunt illum non poſſe
leges tollere niſi quo ad ſuum forũ: inter hos ve
ro Jo.an.in gl.ſuper regula poſſeſſor dicit ſe me-
dium incedere dicendo qḋ eas tollere pt quo ad
forum ciuile ſolũ in terris in qbus hȝ tpalem iu-
riſditionem:qꝛ poteſtates diſtincte ſunt. xcvj. di.
cum ad verũ.x.di.qſi in his tñ in quibus pericu
lum aĩe vertit̃ eas tollere põt quantũ ad vtrunqȝ
forum vbiqȝ vt pbat̃: de iudi. nouit. de pſcrip.c.
fi.ꝛ de ſecun.nup.c.pe. qꝛ in his leges ſacros ca-
nones imitari non dedignant̃ aut vbi ſupra hec
ex illo. Et verũ dicit de facto: ꝛ forte quo ad poſ
ſe iuridicũ ceſſante cã rationabili ꝛ ita practicat̃
vt.ſ. ſolum in cauſis eccleſiaſticis canones corri-
gant leges in foro ciuili: quantũ ad poſſe autem
abſolute poteſtatis vbiqȝ eas põt corrigere quã
tum ad vtrũqȝ forum:qꝛ omnia iura poſitiua ſub-
ſunt eius voluntati ſcdm.s.Tho.ꝛ alios theolo-
gos:non obſtante qḋ poteſtates ille.i.pape ꝛ im
peratoris ſint diſtincte:qꝛ hoc nõ dr̃ quaſi ſint di
ſperate:vt vna non poſſit ꝯ aliã:ſed qꝛ ſunt ſubor
dinate:et vna dependet ab alia ſimpliciter vel ſe
cundum quid. Uide tamen de his etiam hic.§.
xv.poſt medium:ꝛ infra obedientiam.§.x.
¶Duodecimo queritur que pena ſtatuẽtium le- 12
ges iniuſtas:ꝛ dico quod ſi tales leges ſunt ſim-
pliciter contra dei vel eccleſie mandata puta qḋ
liceat ſic ꝛ ſic facere ſimoniam vel alienare feu-
dum eccleſiaſticum vel huiuſmodi ipſo iure non
valet diſtin.viij.que contra.xxxij.qõ.vij. flagitia:
extra de ſimo.cum in eccle. ꝛ.c.nõ ſatis . extra de
conſt.que in eccleſiarum ꝛ facientes inducentes
conſentientes:ꝛ ſeruantes peccant mortaliter. d.
c.cum in eccleſiis.ꝛ.d.c.nõ ſatis . quod intellige
ſi ſint contra mandata dei vt patet vel nature.vel
etiam ſi ſint contra ius poſitiuum ſm Hoſtien.
ad pauperes opprimendum ꝛ impediendum iu-
ſtitiam:quod intelligo de iure etiam ciuili: vt cũ
imponunt̃ indebita grauamina:ꝛ ſimiliter ſi ꝯ
mandata eccleſie prius edita:qꝛ eſt ſuperbia ꝛ in
obedientia diſponere ꝯ diſpoſitionẽ ſuperioris
ſecus ſi eſſent ꝯ eadem mandata poſterius edita
quia dictum eſt qḋ per ſuperuenientes canones
non tolluntur in foro ciuili : niſi forte in his in
quibus legum conditor non habebat poteſta-

tem:puta diſponendo de cauſis eccleſiaſticis qꝛ tunc vr̃ mortale ſi ꝯ voluntatem eccleſie fecit qꝛ ꝯiuſtitiam vſurpatiue egit qḋ eſt mortale in re notabili ſcḋm.s. Tho. Si vero eſſent ꝯlibertatē eccleſiaſticam tunc ꝯdentes ⁊ ſeruantes ſunt excōicati ipſo facto vt.s̃.excōicatio. ix §.x. Et ſi qḋ lucrum eis vel alijs damnū ex talibus legibus in iuſtis ſecutū eſt cōditores ⁊ heredes eorū: et qui eos ad condendū induxerunt tenenť inſolidū: et ſimiliter ſeruātes tenenť de omni lucro qḋ eis ea rum occaſione peruenit ⁊ de oī damno qḋ intule runt ſicut in ſimili dicā de participantibus cum raptoribus. Et vltra predictuꝫ caſum etiam alijs irrogatur excōicatio vt pꝫ ſi conderent ſup vſu ris faciendis vel nō reſtituendis vt in cle.ex gra ui.de vſu.⁊ idem vr̃ ſupplemento.ſi ſup ſimonia facienda cū hodie ſimonia cadat ſub excōicatio ne papali per extrauagantem eugenij.iiij.cum de teſtabile.ſed qꝛ excōicantur ſimoniaci ⁊ non ſta tuentes aut deliberantes de ſimonia ⁊ pene ſunt reſtringende hoc non credo verum.

13 ¶ Decimotertio queritur vtrū in iure canonico ſint aliqua non ligantia: ⁊ nō tenenda q̃tum ad text.aut gloſ.aut doctores eccleſiaſticos in gene re licet eccleſia non poſſit errare determinando de fide ⁊ moribus:vt.s̃.dictū eſt.ij.eccleſia.ſ.§.ij. ſimiliter nec papa vt papa.vt. j.papa §.v. ⁊ dico tria iuxta tria queſita. ¶ Primū quantum ad tex tum iuris canonici attinet in decretis ſunt mul ta per ꝯriam conſuetudinē abrogata: ſeu reuoca ta:ſicut qḋ clerici incboent ieiunū quadrageſi male immediate poſt ſexageſimā di.iiij. ſtatuim⁹ cum duobus.c.ſeq. ⁊ tñ ꝯrium facere nō eſt pctm̃ vt diſt.ea.§.vl. Et qḋ dies rogationū ante aſcen ſionem ferientur.de ꝯſe.di.iij. pnūciandū. ⁊ ieiu nentur ea.di.rogationes. Et qḋ hebdomada ſan cta ac paſche ferieť.d.c.pnunciandū. Et qḋ certa forma ſerueť in lr̃is dimiſſorijs clericorum tranſ euntium ad officiandū in alia dioceſi.di.lxxiij.ꝙ ſm gl.abijt in diſſuetudinē: ſed lꝫ illa forma non ſerueť ſeruandū tñ eſt ſcḋm Archi.qḋ tradiť diſt. lxxij.ſ.qḋ clericus aliene diocesis nō recipiať ad officiandū ſine lr̃is dimiſſorijs.i.teſtimonialib⁹ ſui epi:qḋ qꝛ non obſeruať ⁊ nō ſine pctō:ſequiť qḋ ſcelerati ſuū iudicem fugiētes non cogniti ad mittuntur:imo aliqñ nullū ordinē penitus habē tes. Et qḋ iuramentū fiat a ieiunio. xxij. q. v.ho neſtū: ⁊ ꝙ nō exigatur ſolēne.i.in iudicio ⁊ hmōi in quadrageſima:aut aduentu vel dieb⁹ dñicis: vt ibi in.c.decreuit.quorum vtrūqꝫ per ꝯſuetudi nem abrogatū eſt ſm gl.ibi. Et qḋ repto furto in monaſterio ignorato autore ſic fiat purgatio vt abbas vel alius ex monachis celebrata miſſa om nibus det cōionē ſub hac obteſtatiōe corpus dñi ſit tibi ad probationē ꝙ ſm gl.ibi hodie eſt abro gatum qꝛ indebite fieret cū qua ꝯcordat.s.Tho. in.iiij. Et qḋ ſacrā.ſ.altaris non debēt niſi a ieiu nis celebrari.i.ꝯficī:excepto die cene dñi:de con ſecra.diſt.j.qḋ ſm glo.eſt abrogatum quantū ad illā exceptionē. Et qḋ dr̄ de ꝯſe.di.ij. in.c. trifor me.de vna ex tribus partib⁹ hoſtie reſeruāda in fine miſſe:qḋ hodie nō ſeruāť ſed ſimul due ſicce ſumunť: ⁊ qḋ dr̄ in.c.tribus gradibus.de ieiunio ſeruādo p aliquas horas.ſ.poſt ſumptū ſacrm̃ qḋ hodie nō ſeruať:ſed paulopoſt comedi pōt ſcḋm s.Tho. Et qḋ dr̄ in.c.oīs. de ꝯtinendo ab actu cō iugali p tres quatuor vel qnqꝫ dies ante cōioneꝫ qḋ gl.dicit eſſe de ꝯſilio: ⁊ ꝯñr eſt debitum hone ſtatis nō neceſſitatis. ¶ Multa ēt edita antiquo iure in eiſdem decretis ſunt immutata:vt ꝙ ele ctio pape fieret nō ſolum a cardinalibus ſed etiā ab alijs religioſis ⁊ clericis.diſt. xxiij.in nomine que hodie fit per cardinales:extra de elec.per to tum.⁊.c.vbi periculum.eo: tit. li. vj.⁊ qḋ electio epōꝝ fieret non a canonicis tm̄ ſcꝫ maioris eccle ſie:ſed etiam ab alijs religioſis clericis. diſt.lxiij. obeuntibus.l.que dudum.ſm iura cōia ſic fie bat a canonicis cathedraliū eccleſiarum:et con firmabatur a metropolitanis:hodie vero quādo ambitio et laſciuia totam eccleſiam deturpauit: papa reſeruat ſibi collationem omnium dignita tum ſecūdum Archi.i. patriarcharum metropoli tanorum:epōrum:abbatū:prepoſiturarꝫ:⁊ pleba natuum ſeu prioratuum eccleſiarum collegiatoꝝ: ⁊ capitula in his ſe non habent intromittere. O quis det illa tempora redire quibus populi ſibi eligant ⁊ acclament antiſtites:qui ideo nūc raro ſunt ſancti:qꝛ crebro inſtituuntur iniqui et oīum clericorum peiores. Et qḋ certa tpa circa etates ordinandorum puta anni.xx. ad ſubdiaconatum ad diaconatum.xxv.xxx.vero ad ſacerdotium: et certa interſtitia ſeu interualla ſeruentur.diſtinct. lxxvij.et. lxxviij.per totum. que hodie per cle. de etat. et qualita. ordi. ſunt immutata iuxta di cenda infra ordo.iiij §.ij. Et quod certi gradus.i. ſex conſanguinitatis ⁊ affinitatis ad contrahen dum obſeruarentur.xxxv.q.ij.iij.et. iiij. que ho die immutata ſunt per decretalem non debet de conſangui.et affinita.⁊ reducta ad quartum con ſang.⁊ affinit.incluſiue. Et quod omnes in cena domini: ⁊ ter in anno communicent ſilicet nati uitate reſurrectione:⁊ pēthecoſte.de conſe.diſtin c.ij.in cena et in.c.ſeculares.⁊ in alijs tribus capi tulis quod ex modo loquendi videtur eſſe ſub p cepto quod hodie eſt ſub conſilio excepto die re ſurrectionis qui ſolus eſt de precepto per. capit. omnis.de pe.⁊ re. ¶ Multa etiam gratianus mo nachus auctor illius libri ex ſuo ſenſu in illo lo quitur que non tenentur. ¶ Primo. Nam in di ſtin.xiiij.§.j.dicit qḋ ei qui vrgetur inter duo ma

la licitum

la licitū est minus eligere: vnde vř qd qs possit esse pplex⁹ inter duo pctā ita qd necesse sit alterū cōmittere qd ibi glo.summa reprobat cui cōcor- dat.s.Tho.¶Scdo.Nā di.xcv.§.sed illud.post. c.presbyteros.dicit qd forte necessitate vrgēte in absenti a episcoporū vbi est cōsuetudo presbyte- ri possunt in frōte crismare: qd est falsum in qua- cūqz necessitate ꝛ cōsuetudo in hoc est corruptela nihil faciēs.de cōsue.quāto.ꝛ sic tenet.s.Tho.ꝛ alij theologi: ꝛ videř glo.firmare: nec episcopus in hoc qd̄t dispēsare: sz papa hoc pōt ſm.s.Tho. ꝛ alios theologos: licet aliqui hoc negēt qd pa- tet qz gregorius aliquādo in hoc dispēsauit: vt patet di.ea.peruenit.¶Tertio.Nā.ij.q.j.c.ð ma nifesta.sentit qd in notorijs que ibi vocat mani- festa nō requiriř iudiciarius ordo qd simpliciter nō est verū sz loquiř diminute: vnde ꝛ glo.super c.manifesta.notāter ponit triplex notoriū.s.facti iuris ꝛ presumptiōis: ꝛ que ꝛ qualis in eis requi rař pbatio vide ibi: ꝛ infra notoriū.§.v.¶Quar to.Nā qui ea.in.c.de⁹ oipotēs.in.§.qn̄ dicit qd qui pbatus est notorius peccator post secūdā ꝛ tertiā correctionē.i.monitionē si incorrigibilis inueniař est dānatio per sententiā nō teneř: qz in hmōi notorijs nō requiritur monitio precedēs. ¶Quinto.Nā.xj.q.iij.§.euidēter itaqz post.c.ad mēsam dicit qd imponēs manus violētas in per sonā ecclesiasticā incurrit anathema ſm illud. xvij.q.iiij.si quis suadēte.ꝛ exponit anathema.i. separationē a sacramētis ꝛ ingressu eccl'ie: nō au tē cōione fideliū qd ecclesia nō tenet ſm glo.ibi: qz in cōtrariū est.c.puenit.de app.Nec valet cor rectio Jo.vt dicař qd talis nō est vitādus anteqꝫ denūcieř qz est expresse cōtra.c.cū nō ab hoie.de sen.¶Sexto.Nā ea.q.§.cū ergo sententia post.c. nō solū reus.illud Gre.snīa pastoris siue iusta si- ue iniusta timēda est.i.seruāda exponit iusta.i.la ta p crimine qd vere est in illo hoie iniusta.i.ð cū nō est in eo illud crimē p quo fertur: puta furtū sz aliud puta adulteriū: ꝛ male deceptus ſm glo.ex eo qd Greg.subintulit ne ipsam sententiā ex alia culpa mereař qui Gre.aliā culpā vocat ipsuz cō- tēptū sentētie.De hoc.ð.excōicatio.iij.§.iiij.¶Se ptimo.Nā.xij.q.j.querit vtrū liceat clericis hr̄e ppria bona arguēs p ꝛ cōtra.ꝛ demū: in.c.prece pimus.§.cū ergo.soluit qd hoc licet clericis oīb talib⁹ quib⁹ licet vti mřimonio ꝛ occidētalib⁹ q̃ ante suā ordinationē legitimā habuerūt vxores ꝛ filios: alijs aūt nō qd est falsum ſm glo.summa qz omnib⁹ clericis licet nisi renunciauerint pro- prijs vt religiosi vel se voto ad hoc astrinxerint vel tpe eccl'ie primitiue: ꝛ ð cōcor.h.Tho.¶Octa uo.Nā.xiiij.q.j.querēs vtrū clericis in iudicio li ceat sua repetere rn̄det dupliciter pri⁹ licere cle- ricis etiā pfectis i iudicio cōtēdere nō p captan- do lucro sz p dāno vitādo: scdo qd ꝛ si nō p suis reb⁹ tn̄ p cōib⁹ eccl'iarū suarū defendendis licet stare in iudicio: sed imperfecta est ista solutio et glo.sum.pfecti⁹ soluit dicēs hoc posse oēs cleri- cos qui pñt hr̄e ppriū: ꝛ si nō habēt vt religiosi: possunt repetere bona eccl'iarū vel monasterioꝝ suoꝝ si sunt plati vel de mādato platorū si plati non sunt: oēs etiā clerici possunt agere in iudicio p miserabilib⁹ personis de mādato superioris. xvj.q.ð.s.peruenit.quāuis magis deceat p alios.i. laicos litigare.¶Nono.nam.xvj.q.j.dilectio.§. pōt.etiā aliter dici qꝫ ad pscribendū sufficit ha- buisse bonā fidē cū quis cepit possidere lz medio tpe habuerit cōsciētiā rei aliene sed lz hoc sit con tra iura ciuilia tn̄ glo.dicit hoc nō tenere ſm ius canonicū cui in hoc standū est: sz opꝫ habere bo- nā fidē.i.credere se iuste possidere omni tpe quo prescriptio currit.de re.iur.possessor.li.vj.¶De- cimo.Nā.xxij.q.iiij.§.vlti.dicit qd iurās aliquā ducere in vxorē post votū castitatis si phibeř ser uare hoc iuramētum: sz iniūgēda est ei penitētia de violatiōe voti: qd q̃dē lz sit verū consummato matrimonio: qz eam dimittere nō pōt nō obliga tiōe iuramenti sed maiori vinculo sacramēti tn̄ si nō cōsummauit phibetur sub mortali nō seruare iuramentū qz maius ꝛ prius ꝛ cōsequenter obli- gati⁹ est vinculū voti qꝫ illius iuramēti.Ibi etiā subdit qd iurans se nō fieri clericum vel religio- sum iurat illicite: nō ſm se sed solū ex modo: puta qz incōsiderate: qz non admittitur per hoc salus aīe vel corporis sed ſm.s.tho.hoc iuramentū est illicitū ſm se qd est nō solū qn̄ admittiř salus aīe vel corporis: sed etiā qn̄ minuiř vel impediř pfe ctus aīe per obseruantiā iuramēti.¶Undecimo. Nā.xxiij.q.v.§.j.dicit qd cogēs aliquē ad iuran dū peccat mortaliter si piurat: qd ꝛ gl.affirmat: sed intelligiř si scit aut verisilr credit qd iurabit falsum vt declarat Augu.in.c.ille q̃.ea.q.de hoc tn̄ supra iuramētum.ij.§.viij.¶Duodecimo.Nā xxiiij.q.j.audiuimus.§.si aūt post.dicit qd lapsus in veterē heresim est excōicat⁹ ꝛ cōsequēter suspē sus ab executiōe ordinis ꝛ iurisdictiōis: et conse- quēter excōicare nō pōt sed si nouā cōtingat non est excōicatus: ꝛ cū toleret ab ecclesia.s.cū est oc- cultus pōt excōicare ꝛ alia agere: sed gl.dicit in- distincte qd est excōicatus nec pōt excōicari siue sequař veterē siue nouā confingat.s.nisi sit oīno occultus iuxta illud qd dictū est.ð.excōicatio.iij. §.xj.Ualent tn̄ alia q̃ facit dū tolerař.Et idē di- cit de schismaticis nisi forte in summo pontifice cū duo creantur: et quilibet credit se esse papā qd intellige qn̄ haberēt causam credendi ꝛ p vtraqꝫ parte essent ratiōes vehemētes ſm Archi.vt acci dit inter Urbanū et Clemētem.¶Decimotertio. Nā etiā di.l.querēs vtrū lapsi post baptismū sed

penitentes poſſint promoueri ad ordines dignitates vel curas vel iam pmoti in eis permanere: ſoluit dupliciter. Primo in.c.ſacerdos.§ quomodo qd ſic ſi vere penitet: nō ſi ficte.i. nō in odium criminis ſed alio reſpectu: ſcdo in.c.pſbyteros.§. poſſunt. et aliter qd ſic ſi pctā ſunt occulta: ſed ſi ſunt manifeſta quia ſcandalizant ſic nec promoueri poſſunt nec exequi in ſuſceptis. Sed vtraqz ſolutio eſt imperfecta ⁊ confuſa: nec vera ſimpliciter licet ſaluabilis cum additione ſm Archid. iiij.parte tit.xſ.c.viij.§ij. Quantū enim ad primā dicendum eſt qd ſi crimina inducunt irregularitatē nō poſſunt his ij retiti quātumcūqz peniteāt ſine diſpēſatione ordinarij vel beneficiarij vel vti ſuſceptis exemplum in enormibus vt in homicidio mutilatione hereſi ſchiſmate ſimonia in ordine ſuſcepto dignitate ⁊ beneficio curato etiā occultis in quib9 ſolus papa diſpenſat: et in mediocribus cū ſunt notoria: vt in adulterio ſacrilegio inceſtu: ⁊ huiuſmodi in qb9 etiā epi aliqñ diſpenſant. Si vero non inducunt irregularitatē poſſunt peracta interiori penitentia: ⁊ pmoueri: ⁊ exequi in pdictis. Quātum tñ ad debere vel nō debere diſpēſare cū predictis pcedit prima ſolutio vt fiat ſi vere penitent nō aūt ſi ficte. Quantum vero ad ſolutionē ſecundam ſupplēdum eſt qz ſi talia occulta ſint enormia neceſſaria eſt diſpenſatio: ſi vero non ſunt enormia per ſecretam penitentiā purgata non impediunt. Manifeſta vero ſeu notoria per cōfeſſionē in iudicio vel cōuictionem vel euidentiam facti q̄ nulla poſſit tergiuerſatione celari ſiue ſint enormia ſiue mediocria indigent diſpenſatione: ſi tñ ſint mediocria et non notoria: ſed tamen a multis ſcita non indigent diſpenſatione ſed priuata penitētia purgantur. Et hec ſatis poſſunt elici ibi ex glo.ſum.

¶ Decimoquarto. Nam de pe.di.j.querens vtrū ſola contritione ⁊ ſecreta ſatiſfactione abſqz cōfeſſione ſacramentali cum tñ adſit facultas poſſint peccata deleri arguit pro ⁊ cōtra. et demum in.§.vlti.nō determinat ſed relinquit iudicio lectoris quam ſequatur opinionē. licet ſm gl.ſum. videatr ad hoc declinare qd ſit neceſſaria confeſſio: ad qd facit.c.ſi. Et codē modo magiſter ſenten.hanc queſtionem motam in quarto indeterminatam relinquit. Sed beatus Tho. ibi in expoſitione litere dicit qp tunc ſine preiudicio ſalutis potuit vtraqz opinio teneri: ſed poſtq̄ eccleſia per Innocentium tertium hoc determinauit ſecus eſt: ⁊ concor.glo.ſum.in ſi.poſt multas falſas opiniones recitatas.

3.q. ¶ Secundum dictum principale eſt hoc. Quantum ad gloſſas decretorum dico quod ſunt ſatis bone et neceſſarie. et ſimiliter glo.ſummarie que ponuntur in primo diſtinctionum vel queſtionum in quibus cum multe recitentur opiniones vltima eſt melior. Sunt tamē in diuerſis capitulis alique glo.nō vere aliquādo. ¶ Primo. Nam xiij.q.ij.in.c.tempus gl. videtur tenere quod his qui ſunt in inferno mediocriter mali valent ſuffragia facta pro eis ad diminutionem pene licet nunqz liberētur: quod.s.Tho.in quarto improbat. Decepta eſt autem male intelligēs ibi Aug. que dicit mediocriter malos eos qui deſcendunt ad purgatoriū quibus dicitur valere ſuffragia vt tolerabilior ſit ipſa damnatio.i.cōdemnatio ad penā purgatorium.vt ſcilicet alleuietur.

¶ Scdo. Nam de conſe.diſtin.ij.ſuper.c.tribus. ponit multas opiniones de ſpeciebus eucharíſtie cum ſumuntur ſcilicet quod nō deſcendunt in ſtomachū mixte alijs cibis vel deſcendunt quidem ſed per ſudores aut occultos meatus exeunt ſeu reſoluūtur. vel qd q̄ cito atteruntur dētibus deſinit ibi eſſe corpus xpi q̄ue; omnes ſunt falſe per.s.Tho.⁊ alios theologos ſm quos eſt idem iudicium de eis vt de alijs cibis quantū ad digeſtionē ⁊ nutrimentū.⁊ tandiu ſub eis eſt corpus xpi quandiu durant in ſtomacho etiam ſi ſumātur a mure: contra aliam glo.ea.di.in.c.qui bene dicentem quod ſtatim ibi deſinit eſſe cum a mure ſpecies ſumuntur. de quo vide ſupra eucharíſtia.iij.§.iij.⁊ Eucharíſtia.iiij.§.j.in ſi. ¶ Tertio. Nam ea.di.ſuper.c.timorē videtur dicere quod poſt inſtitutionē eucharíſtie: ⁊ ante reſurrectionem xpi: ſolus xps poterat conficere ⁊ quod ſi in triduo mortis aliquis apoſtolorū conſecraſſet nō fuiſſet ibi corpus xpi ſine aīa ⁊ q̄dā alia que cōīter nō tenenī: licet ſm Capo.dici poſſit hoc ſacramētū ſic inſtitutū fuiſſe vt ſolū xpo viuēte cōficeretur. ¶ Quarto. Nā diſt.xl.ſuper.c.ſi papa.tenet qd nō ſolū pro hereſi ſed pro quolibet notorio crimine ex quo ſcādalizatur eccl'ia poſſet deponi papa ſi poſt monitionem eſſet incorrigibilis quod eſt falſum: vt ſupra conſilium.§.iij. ¶ Quinto. Nam.xxij.queſtione.ij.ſuper capi.ne quis arbitretur. tenet mendacium officioſum quod alicui prodeſt ⁊ nulli nocet eſſe peccatum mortale in viris perfectis id eſt perfecte abrenunciantibus omnibus temporalibus quod ſecundum ſanctum Thomam.xxij.queſt.cx. eſt falſum. quia perfectio perſonalis aut ſtatus perfectionis non facit veniale de ſe eſſe mortale niſi ratione ſcandali quod tamen in huiuſmodi nō ſemper eſſet mortale: ſed raro quod determinare difficile eſt. ¶ Sexto. Nam.ij.queſtio.j.ſuper.capi.ſi peccauerit. querit primo vtrum fraterna correctio intelligatur de occultis vel manifeſtis ⁊ videtur tenere ſecundum Joan.quod de occultis que tamē ſciūtur a paucis ⁊ probari poſſunt ſed.s.Tho.dicit ſimpliciter de occultis mortali.

bus.¶ Scḋo querit̄ vtrū ad eā teneant̄ oēs ex pre
cepto: ⁊ dicit ꝙ q̄ntū ad peccatū perpetrādū tenē
tur oēs. q̄ntū ad perpetratū ꝑlati ſolū ex prece-
pto: ſubditi ỽo ex cōſilio: ſꝫ. b. Tho. ꝓbat ſimpli-
citer ad hoc oēs teneri.¶ Tertio querit vtruꝫ ad
denūtiationē admittant̄ oēs vt criminoſi ⁊ infa
mes: ⁊ dicit ꝙ admittunt̄ oēs mō bono zelo de-
nūciēt: qḋ de criminoſis nō preſumit̄ qꝛ ſua vitia
nō correxerūt: ſꝫ veritas eſt ſm archie. ꝙ ad de-
nūciationē euāgelicā. i. charitatiuā vbi intendi
tur ſolū emēdatio oēs admittuntur niſi preſuma
tur quod hoc nō intēdāt: ſꝫ ad iudicialē vbi etiā
intēditur punitio ſeruādū eſt quod dicitur extra
de accu. qualiter ⁊ quando. ⁊. c. inquiſitionis. vi
de ſupra denunciatio.

3 ¶ Tertiū dictū principale eſt hoc. Quātū ad do
ctrinas eccl'iaſticas triplex eſt genus. Quedā eīn
ſunt reprobate tanq̄ falſe ⁊ heretice. xxiiij. q. iij.
c. pe. ⁊ di. xv. ſctā romana in palea extra de ſum.
tri. ⁊ fi. cat. dānam⁹. Quedā ỽo in. d. c. ſctā roma
na declarant̄ apocryphe. i. quaſi occulto ſeu ſe-
crete ſm archi. di. xvj. in prin. qꝛ. ſ. nō in eccl'ia ſꝫ
remote ⁊ ſecrete ſunt legēde qḋ intellige de apo-
cryphis ex dubietate ỽitatis. de q̇b⁹ loquit̄. d. c.
ſctā romana. ⁊ de q̇b⁹ quiſq̄ liber eſt ad credēdū
qḋ vult vel nō credēdū. nō aūt intelligit̄ de apo-
cryphis ſolum ex dubietate auctoris. cuiuſmodi
ſunt aliqui libri in biblia. qui tñ publice legūtur
Quedā ỽo ſunt approbate. de quib⁹ oīb⁹ vide in
d. c. ſctā romana: ⁊ adde ꝙ inter doctrinas docto
rū ſolēniter approbatas: eſt etiā hodie doctrina
ſ. doctoris. vt patet ꝑ extrauagātē Jo. xxij. ⁊ per
bullā vrbani. v. directā archiepō ⁊ cācellario et
magiſtris ⁊ vniuerſis in ciuitate tholoſana cui⁹
vltima ỽba ſunt hec. Uolumus inſuper ⁊ tenore
preſentiū vobis iniūgim⁹. vt dicti beati Thome
doctrinā tāq̄ veridicā ⁊ catholicā ſectemini. eā-
q̄ ſtudeatis totis virib⁹ ampliare. Adde etiā ꝙ
ſm ang. ⁊ archi. in. c. noli. di. ix. in doctrinis do-
ctorū approbatis aliquid pōt reprehēdi ꝙ hinc
patet ꝙ inuicē aliq̄n cōtraria ſcripſerūt ſicut hie
ro. tenuit nō eſſe bigamū eū q̇ vnā vxorē habuit
an̄ baptiſmū ⁊ aliā poſt. ⁊ aug. tenuit cōtrariū cu
ius etiā ſnīa prefert̄. di. xxvj. acutius in ſpectātib⁹
tñ ad finē ⁊ mores neceſſarios ad ſalutem nullo
mō diſcordāt ſancti doct. realiter ſm Archie. Ad
de etiā ſm archi. ſup. c. quis neſciat. diſt. ix. ꝙ ru-
brice decretaliū autenticātur in proemio decre-
taliū vbi dr̄ vtantur ⁊ extra vt lit. pen. nihil. Jn-
no. in glo. rubrice: ⁊ ſimiliter rubrice vel tituli le
gales ſunt autentici. ff. de in integ. re. l. j. nō autē
rubrice decretorū vñ aliquādo inueniuntur fal-
ſe. xvj. q. j. placit. ſm Jnno. qui ita no. in proemi.
decre. que tamē ponuntur ibi dicta cōciliorū vel
ſummorū pontificum vel docto. approbata ſunt:
ſed nō dicta gratiani ſm. Joan. an.

¶ Decimoquarto querit̄ vtrū oēs ligentur lege 14.
quaſi legi ſubiecti: ⁊ dico ex archiep. ⁊ ſctō Tho. qō-
ni. q. xcvj. ar. v. ꝙ cū lex habeat duo. ſ. ꝙ ſit regu-
la ⁊ habeat vim coactiuā: duplicit̄ aliquis ſub-
ditur humane legi p̄io. ſ. vt regulatus regule ⁊
ſcḋo ſicut coactus cogēti. P̄rio mō humane legi
oēs ſubijciunt̄ qui ſubdunt̄ poteſtati q̄ fecit legē:
nō autē alij ſiue ſimpliciter ſint abſoluti a ſubie
ctiōe ptātis: vñ q̄ ſunt de vna ciuitate vel regno
nō ſubdūtur legib⁹ principis alterius ciuitatis
aut regni. ſiue ſint abſoluti q̄ntū ad aliqua ſoluꝫ
ſicut ſubiectus ꝓcōſuli regulat̄ eius mādatis: ſꝫ
nō in his que diſpēſant̄ ab imperatore. Scḋo aūt
modo ſubdunt̄ mali quorū volūtas a lege diſcor
dat. nō aūt boni quorū volūtas legi cōſonat: qꝛ
qḋ eſt coactū eſt violentū ⁊ cōtrariū volūtati: vñ
iſto modo lex iuſto poſita nō eſt. j. ad Timo. j. ſꝫ
impijs. Jgit̄ vt dr̄. xix. q. ij. in. c. due qui lege pri-
uata. i. ſpūſſancti ducit̄ nō aſtringit̄ lege publi-
ca. qꝛ. ſ. illa lex eſt ſuper omnē legē humanā. vnde
ſm qḋ ea ducunt̄ viri ſpūales nō ſubdūtur huma
ne legi. q̄ntū ad ea q̄ ſunt cōtraria ductioni ſpūſ-
ſancti ad quā tamē ductionē pertinet vt viri ſpūa
les ſubdātur humane legi ſm illud prime petri.
ij. ſubiecti ⁊c. ⁊ oīs aīa poteſtatibus ſublimiori-
bus ſubdita ſit. xj. q. j. magnū. Princeps etiaꝫ vt
dicit iuriſcōſultus ſolutus eſt legibus ſuis. ſ. q̄ntū
ad vim coactiuā: qꝛ nullus ſeipſuꝫ cogit nec ali⁹
in eū poteſt ferre ſententiā: ⁊ ſic dixit dauid: tibi
ſoli peccaui. i. a te ſolo ſum puniendus: vt patet
de peni. di. iij. totā. non autem q̄ntū ad directiuaꝫ
ſed eſt ſubiectus ſm iudiciū dei: vñ debet eā ſer-
uare propria volūtate: vt de conſti. cum omnes.
Eſt etiā ſupra legē inq̄ntū poteſt eaꝫ mutare. ⁊ in
ea pro loco ⁊ tempore diſpēſare. hec ex illis. Jgit̄
poteſt diſpēſare ſecū ex cauſa ſicut cum alijs ſine
cauſa vero non ſeruando peccaret.

¶ Decimoquinto querit̄ vtruꝫ leges aut ſtatuta 15
laicorū ligent clericos ⁊ alias eccleſiaſticas per-
ſonas vt teneantur hec obſeruare: ⁊ dicit Pan.
in. c. eccleſia ſancte marie. de cōſti. ꝙ aut lex diſ-
ponit ſpecifice ſuper rebus eccleſiaſticis ⁊ bonis
earū. ⁊ ſic eſt nulla ⁊ nō ſeruanda tanq̄ condita
ab eo qui non habet ptātē: qꝛ nec imperator nec
alius ſecularis habet poteſtatē ſup eccleſias aut
eccl'iaſticas ꝑſonas: vt in. d. c. eccleſia. Et hoc ve
rū eſt niſi in duobus caſibus primo qñ eſt priuile
giatiua: qꝛ pōt quis priuilegiare etiam non ſuuꝫ
ſubditū: ⁊ ſic intelligitur. c. nouit. de iudi. vbi al
legatur lex theodoſij. ſcḋo qñ eſt fundata ſuper
naturali rōne: qꝛ tūc ſeruari debet nō rōne legis
ſed ratione iuſtitie naturalis. l. ſcire oportet. ff.
de excu. tut. § qui non iuſte. Aut lex diſponit ge-
neraliter non faciendo mentionem de clericis et

eccleſiaſticis: ⁊ tūc ſi nō poteſt ſeruari ſine pecca
to: vt in preſcriptiōe male fidei nō eſt ſeruanda a
quocūqꝫ. de preſcrip. c. fi. ⁊ c. licet mulieres. de iu
reiur. lib. vj. Si vero eſt rōnabilis ⁊ nō cōtradicēs
canonib⁹ ſeruāda eſt etiā quo ad clericos ⁊ eccle
ſiaſticas ꝑſonas ſi eſt fauorabilis. vt in. c. requi
ris. el ſcđo. de appel. Vñ ſtatutū diſponēs vt exi
ſtētibus maſculis mulier nō ſuccedat porrigitur
etiā ad clericos vt no. Pañ. in. c. cōſtitutus. de re
ſtitu. in integ. ⁊ ſimiliter priuilegiū cōceſſum ho
minibus alicui⁹ loci cōprehēdit etiā clericos il
lius loci licet nō exprimat. ad qđ facit. c. dilecti.
de fo. com. ⁊ no. per Jo. de lig. in. c. qđ clericis de
fo. com. ⁊ Bal. i. l. cūctos populos. C. de ſum. tri.
Ubi etiā notādū eſt ꝙ qñ talis lex generaliter di
ſponēs pōt ſe habere ad cōmodū ⁊ incōmodū: nō
pōt dici preiudicabilis: ſicut ſi ſtatutū diſponit
qđ prio genitus ſuccedat ſcđo genitus licet ſit cle
ricus nō ſuccedet ſimiliter in ſtatuto quo maſcu
li excludūt mulieres nō ſuccedet mulier. licet ſit
effecta religioſa: vñ oēs leges diſponentes ſupra
cōtractib⁹ emptionis vēditio. locatio. cōmoda.
⁊ hmōi. ſi nō cōtradicunt canonib⁹ vel legi natu
re ſunt ſeruāde: etiā qui ad eccleſiaſticas perſo
nas ꝑ quo facit. c. j. de no. oper. nun. ⁊ eſt de mē
te Hoſt. ⁊ Jo. an. in. c. eccleſia. vt lit. pendē. ſed ſi
afferūt preiudiciū ſimpliciter ſecus eſt: vt qui nō
facit inuētariū vel infra tale tēpus nō adiuit he
reditatē ſit priuatus ⁊ hmōi. q2 nunqꝫ poteſt eſſe
ad cōmodū eccleſiaſticorū. ideoqꝫ nō tenetur: ſi
militer qñ ſtatuit ne poſſit aliquid vēdi nō ſub
ditis. Si vero lex ciuilis eſt generalis ⁊ rationa
lis: ſed deuians a canonib⁹ cuius exēplū eſt in. c.
ij. de arbi. lib. vj. tūc in foro ſeculari ſeruabitur.
ſed nō in eccleſiaſtico neqꝫ in terris ſubiectis do
minio eccleſie: q2 debet ſeruari tūc lex canonica
in vtroqꝫ foro: pro quo facit. c. ſi duobus. de ap.
⁊ qđ no. in. c. qđ clericis. de fo. cōpe. Aut lex ciui
lis diſponit ſuꝑ materia ad eccleſiā pertinēte nō
diſponēdo de ipſa materia: ſed tollēdo lucrū qđ
alias dederat vel imponendo penā actū explicā
ti. Exēplū primi de raptore cōtrahēte matrimo
niū cū rapta. in quo caſu lex priuat omnibus bo
nis datis ſibi a raptore: ⁊ ſic nō valet: vt vult gl.
not. in. c. de puellis. xxxvj. q. ij. ⁊ eā ſequi videtur
Fede. cōſi. xxxv. ⁊ mihi placet quia videtur inti
midare matrimoniū: ⁊ ſic nō eſt ſeruanda etiam
quo ad nō eccleſiaſticos. Exēplū ſecūdi. Statu
tum punit cōtrahētē ſine cōſenſu patris vel agna
torū ⁊ nō valet ſm Pañ. vbi ſupra. Itē aliud exē
plum lex punit mulierē cōtrahētē infra annū lu
ctus: vt. C. de ſecun. nup. quaſi per totū ⁊ nō valet
ratione predicta: quod limita vt. ſ. §. x. caſu. vij.
Aut lex ciuilis diſponit circa accidentia tempo
ralia ad actū ſpiritualē: vt in dote: ⁊ tūc ſi nō cō
tradicit canoni. valet. c. raynutius ⁊ c. Raynal
dus. de teſt. ⁊ quod no. in. c. ij. de dot. poſt diuor.
re. ⁊ hoc verū niſi intimidet contractionē matri
monij. Si vero cōtradicit canoni. tūc pendet ab
illa queſtione cuius fori ſit cauſa dotis. ⁊ Inno.
in. c. de prudētia. de do. poſt diuor. re. ⁊ Pañ. te
nuit qđ eſt mixti fori: ⁊ ſic lex ſeruabitur in foro
ſuo: ⁊ locus erit preuētioni. c. cū ſit generale. de
fo. cōpe. Aut lex ciuilis ꝓcedit circa actū ſpūalē
preſumēdo ⁊ lex canonica inuenit cōtraria puta
lex preſumit matrimoniū ſi maſculus ⁊ femina ſi
mul habitant. l. in libere. ff. de ri. nup. ſi ſit libera
⁊ nō facit queſtū de corpore vt ibi: lex vero cano
nica preſumit adulteriū ſiue fornicationē. xxx. q.
v. aliter ⁊ ſic ſtandū eſt in vtroqꝫ foro iuri cano
nico: quia lex imitatur canones. de iudi. clerici.
Et ſm hec limita iura dicētia leges ſeruandas
que canonibus non contradicunt.
¶ Decimoſexto circa legis intellectū querit quo 16
modo lex ſit interpretāda: ⁊ dico qđ: quid: ⁊ quo
tuplex ſit ⁊ a quo fiat interpretatio legis dictum
eſt ſupra interpretatio: quomodo aūt debeat ſe
habere interpres in interpretando vt veniat ad
legis intellectū. dico ex Pañ. in. c. ad audiētiā.
de deci. qđ diuerſitas vocabulorū inducit diuer
ſitatē rerū ⁊ raro cōtingit qđ duo vocabula idē
per oīa importēt: alias ars induceret ſuperfluita
tē: ⁊ de hoc eſt pulcher tex. in. l. ſi hidē codicilli.
C. de codi. ⁊ ad hoc. d. c. ad audiētiā. Et ibi dicit
Jo. de lig. ꝙ ſi apparet de mēte legis eſt ei ſtan
dū etiā cōtra ꝓpriū verborū ſignificatū. vt in. l.
cū pater. §. dulciſſimus. ff. de lega. ij. vbi verba re
ſtringūtur per rationē expreſſam ratio eſt q2 ver
ba deſeruiūt intētioni nō ecōtrario cū ſe habeāt
verba ⁊ intētio ſeu ratio vt corpus ⁊ anima: q2
ſicut anima corpori ita rō legis verbis dominat
ad qđ. l. nō dubiū. C. de legi. Si vero de mēte non
cōſtat tūc ſi verba ſunt clara nō eſt ab eis recedē
dum vt in. c. fi. de verbo. ſig. Quod intelligo vbi
ratio nō eſt expreſſa in lege nec coniectari poteſt
ratio naturalis ei⁹: q2 vt ſingulariter dicit Cy.
⁊ alij poſt eū in. d. l. nō dubiū. vbi rō nō eſt expreſ
ſa in lege debemus cōiectari per ſimilia rōnē na
turalē que mouere potuit legiſlatorē. qui ſine ra
tione nō fuit motus cū ſine ratione nō fit lex. iij.
di. erit aūt. ⁊ ſm illā rationē cōiectatam poſſum
reſtringere ⁊ extēdere legē etiā odioſam. vt. §. ſe.
ſed vbi dictā rationem coniectari nō poſſumus
procedit dictū Joan. de lig. videlicet qđ recurra
tur ad verba ſi clara ſunt. Si vero ſunt dubia
tunc facienda eſt interpretatio per alias leges ſi
fieri poteſt: quia iura debent iuribus concorda
re. vt in. c. cū expediat de electio. lib. vj. Si vero
per alia iura apparere nō poteſt intellectus: tūc
recurrendum eſt ad conſuetudinē ciuitatis. vt. l.

minime.⁊ legē ſi de interpretatione.ff.de leg. ⁊
in.c.cū dilectus de cōſuetu.Si vero non apparet
de cōſuetudine loci recurrendū eſt ad ſimilia.vt
in.l.non poſſunt.ff.de legibus. In defectu vero
omniū recurrendū eſt ad principē quia eius eſt
interpretari cuius eſt cōdere quod debet intelli-
gi quādo per remedia ſupradicta vel ſimilia ha
beri nō poteſt legis certitudo.⁊ ſic intellige legē
vnicā.C.de profe.in vrb.cōſtan.lib.xij.vbi datur
doctoribus poteſtas interpretādi:⁊ idē in iudi-
cibus:iuxta no.in.c.cū ſpeciali.de appella.Uide
tamē quod no.Bart.in.l.nō aliter. ff.de leg. iij.
vbi dicit quod primo debemus inſpicere quid
ſenſerit teſtator:quia ante omnia volūtas teſta-
toris dominatur.l.cū virū.C.de fideicō.Quod ſi
nō apparet debemus deinde inſpicere quod eſt
veriſimile.l. ſi mater. C. de inſti. ⁊ ſubſti .ſub
con.fa.⁊.l.mulier.ff.ad trebel.Et ſi non apparet
quid ſit veriſimile:tūc inſpicimus propriā ſigni
ficationē verborū: ⁊ ita loquitur dicta.l.non ali
ter. Uide etiā glo.ſingularē quā omnes ſequun-
tur.in.l.tale pactum.§.fi.ff. de pactis. que dicit
quod diſpoſitio facta in vnū caſum trahitur ad
alium de quo ſi diſponētes cogitaſſent veriſimi
liter idem diſpoſuiſſent.Quod no.quia facit ad
multa.De predictis autē dominus Bap.a ſliſco
in quodā opuſculo ſic dicit.Quantū ad interpre
tationē legū ⁊ canonū quod quantū ad hoc vni
uerſale eſt concluſio eſt quod vnius diſpoſitio-
nis vnus eſt intellectus ⁊ non plures. nā intelle
ctus ſumitur a ratione nō a cortice verborū lege
ſcire leges.ff.de legi.⁊ ideo in illa.l. dicit Bal.
quod cuius eſt multiplex intellectus eius veritas
ignoratur.Et ideo Bar.in.l.in ambiguo.ff.de
reb.dub.dicit quod quādo vna lex habet plures
intellectus:qui omnes poſſunt eſſe veri : illa lex
reputatur inutilis:niſi probētur per alias leges.
In hoc autē aduertēdū eſt quod illa lectura ſeu
ille intellectus eſt magis tenēdus:que vitio caret
ſi alij vitio nō carēt:quod probatur per reg. l.in
ambiguo.ff.de legi.⁊ in.l.capiēda. ff. de regul.
iur.Preterea ille intellectus eſt magis tenēdus
qui eſt magis dubitabilis per regu. l. quod ha-
beo.⁊ ibi no.ff.ad carb.⁊ declarat do.Abbas in
c.cū in iure.de elec.Bart.tamen in.d.l. in ambi-
guo vult quod ille intellectus ſit magis tenēdus:
qui probaꝛ p meliores rationes ⁊ leges.Preter
ea quādo ex proprietate ſermōis duo intellectus
includuntur:ille eſt magis tenendus qui colligi
tur magis proprie.Ita probat.l.nepos proculo.
ff.de verbo.ſigni.

17 ¶Decimoſeptimo querit ſpāliter qūo lex ſit in-
terpretāda ex ſua rōne ſeu cā finali:⁊ dico qd qd
ſit rō vel dicta cā ⁊ qūo importet ⁊ cognoſcat di
ctū eſt ſupra cā qūo voſ ex ea debeamꝰ legē inter-
pretari ⁊ duci in mentem eius patet ex ſtatim di
cēdis hic:⁊.§.ſeq.nam ratio legis plus debet at-
tendi qz lex ipſa.i.quā legis verba.l.ij.C.que ſit lō
ga conſu.⁊ di.j.conſuetudo.vbi dr qd lex eſt qc-
quid ratione conſiſtit:vnde Bal.in.c.j. de cōſti.
dicit qd lex conſiſtit in ſubſtantia ratiōis: ⁊ bar.
in.l.cū mulier.ff.ſolu.mat. dicit qd ratio legis et
mens legis idē eſt:qd intellige cauſaliter:⁊ de ra
tione finali que dr ipſa lex ſm Bal.in.c. dilectꝰ.
el.ij.de reſcrip.q etiā dicit in.l.ſi quis ſeruo.C.de
fur.qd ratio finalis eſt anima legis.Et ideo vbi-
cūqz habet locū ratio legis habet locū etiā lex.C.
de interdi.l.j.ſm Archi.et ſequit Gemi. in.c.vbi
periculū.de elec.lib.vj.⁊ hoc etiā ſi verba cōtra-
dicāt:vt.l.ſcire oportet.§.aliud. in verbo ſed ⁊ ſi
maxime verba legis.ff.de excu tu. qꝛ nō in folijs
ſed in ſenſu conſiſtit euangeliū.j.q.j.marchiō.et
c.intelligentia.de verb.ſigni.⁊ facit text.in l.iij.
C.de liber.preteri.qꝛ vbi inquit manifeſtiſſimus
eſt ſenſus teſtatoris interpretatio verborū nuſ-
quā tm̄ vz vt melior ſenſu exiſtat.Bal. etiam in
l.cōmiſſorie.C.de pac.inter emp.et vēdi.dicit qd
licet iudici ſit impoſita neceſſitas ſeruandi ſtatu
tum ſm formā prout iacet ad literam. ar.l.j.§.ſi
is qui nauē.ff.de exercito. tamen nō habebit lo-
cum hec neceſſitas niſi ſaluo intellectu quia lite-
ra occidit:ſpūs viuificat:pro quo facit glo. in.c.
illo vos.in ver.pignꝰ.de pigno.Unde ſi qua iu-
ra dicūt legē ſeruandā etiam in foro aie: verū di
cūt qñ eadē eſt ratio in vtroqz foro:qꝛ ſic in foro
anime nō ceſſat ſm Panor.in.c.tua.de vſur.in fi.
Sed tamē pdicta intellige iuxta dicenda.§.ſeq.
¶Decimooctauo qrit vtrū ex rōne legis ſic de- 18
beamus interptari et intelligere legē: vt eā in ſi-
milibꝰ ⁊ odioſis ac penalibꝰ extendamus:⁊ dico
qd de extenſione legis ad ſimilia dictū eſt ſupra
argumētatio.§.j.quātū vero ad odioſa ⁊ penalia
dictū eſt etiā ibi aliqualiter ſed pleniꝰ ptz ex ſta-
tim dicendis.¶Nam ſm Joā.de imo.⁊ Gemi.in
c.ſi poſtquā.de elec.lib.vj.duplex eſt mens legis
ſcz cōprehēſiua ⁊ extenſiua de qbꝰ infra.§.xx.que
duo ſic intellige nō qꝛ dicāt duas mētes ſed ean
dem comparatū dupliciter vel ad duo.ſ.ad rē de
qua agitur in.l.cuiꝰ eſt ratio:ſiue ad caſum in ea
comprehēſum ⁊ ſic dr cōprehēſiua: ⁊ ad aliā rem
ſimilem ſiue ad aliū caſum:⁊ ſic dicitur extēſiua.
¶Igit ſcdm mentē comprehēſiuā ſit extēſio legis
in penalibus:⁊ a fortiori in fauorabilibꝰ ſecūdū
Jo.de Imo.⁊ Gemi.vbi ſupra.ſed proprie nō eſt
extenſio.Et ſic intelligo qd dicit Panor.in.c.qꝛ
in inſulis.de ſtatu mona. quod lex dz ampliari:et
reſtringi ad limites rōnis expſſe etiā ſi verba nō
patiantur:vt in.l.adigere.§.quāuis.ff.de iure pa
tro.et in.l.cū pater.§. dulciſſimus. ff. de leg. ij. et
in.l.pater.§.fundū.ff.de leg.iij.et facit.c. cū dile-

cta. de cōfir. vtl. vel inuti. ⁊ bon⁹ tex. in reg. ſi. de
regu. iur. lib. vj. ⁊ qđ no. Bart. in. l. itē q̄rit. § qui
impleto. ff. loca. Et idem Panoꝛ. in. c. j. de iura.
cal. dicit qđ etiam in penalibus ſeu odioſis quā-
do ratio eſt expꝛeſſa extenditur ⁊ ampliat̄ diſpo
ſitio legis: ad limites rationis expꝛeſſe: not. glo.
in cle. j. in verbo eligatur. de elec. et in cle. ij. in
verbo pileum. de vita et hone. cleri. et in. d. regu.
ſi. et quod no. ibi Dy. ⁊ Jo. an. in mercu. ⁊ quod
no. in. d. §. dulciſſimus. Secus autem eſſet in di-
ctis penalibus ſm eundem Panoꝛ. in. c. j. de ſen-
ten. et re iudica. vbi allegaretur ſimile ſub termi
nis faciliozibus vel paribus: vt not. Innocen. in
c. cum ſpeciali. de appella. ¶ Secundum mentem
vero legis extenſiuam nō ſit extenſio legis in pe-
nalibus ex identitate rationis: ſed ſolum in non
penalibus ſecundū eundem Joan. de imo. et Ge-
not. mi. et de elec. ſtatutum. libꝛ. vj. ¶ Pꝛo quo ſcien-
dum eſt quod in hoc eſt magna difficultas inter
canoniſtas. Nam Joan. and. fuit ſibi multū con
trarius in gloſſis ſuis: quia in. c. diſpendia. de re
ſcriptis. libꝛo. vj. dicit quod per identitatem ra-
tionis habet locum diſpoſitio ſed non pena: ſed
in clemen. j. de elect. aliter ſentit Gloſſ. vero. d. c.
ſepe. dicit quod conſtitutio penalis extenditur
ad alium caſum quam compꝛehenſum: quando
eſt eadem ratio: et omnimoda ſimilitudo: et tunc
pꝛopꝛie non dicitur extenſio: quia ſcilicet quod
eſt ex ratione legis eſt ipſa lex: ⁊ dominus Pe. di
cit iſtam glo. eſſe ſingularem. Sed Joā. de imol.
et Joan. and. dicunt non fieri extenſionem legis
ſeu conſtitutionis penalis: etiam ſi ſit omnimo-
da ſimilitudo: et ſubſit eadem ratio vt etiam no.
Joan. and. in reg. odia. de regu. iur. lib. vj. ⁊ hoc
communiter tenetur pꝛo concluſiōe et regula ve
ra: et pꝛobat. c. conſtitutionem. de reg. lib. vj. vbi
patet quod conſtitutio loquens de pꝛedicatoꝛi-
bus et minoꝛibus non habeat locum in alijs mē-
dicantibus: licet ſubeſſet eadem ratio: vnde pꝛo-
pter idētitatem rationis lex eam pꝛoꝛogauit ad
alios mendicantes. Fallit tamen hec regula in
multis ſm Gemi. in. d. c. ſepe. quā ibi vide ſi vis.
Ego autem teneo opinionem dicte gloſ. in. c. ſe-
pe. cum limitatiōe quod ratio ſit expꝛeſſa ſaltem
indubitate pꝛeſumpta: et dico quod conſtitutio
penalis cuius ratio eſt expꝛeſſa per legem exten-
ditur ad caſum alium non expꝛeſſum ſi ratio ſit
par ſimpliciter ſeu eadem aut certe maioꝛ: et le-
giſlatoꝛ particulariter non diſponat in contra-
rium declinando a ratione legis pꝛopter aliquā
particularem aut priuatam conſiderationem: q̄z
ſicut philoſophice loquendo eſt impoſſibile eſſe
eandem cauſam quin ſequatur idem effectus ita
loquendo iuridice impoſſibile eſt eſſe eādem ra-
tionem: et non eſſe idem ius: cum ratio ipſa ſit
foꝛmaliter ius: ⁊ lex niſi hoc ſit ex volūtate legiſ-
latoꝛis: vt dictum eſt: quam tamen ſequi nō tene
mur niſi expꝛimat̄: vt patet per. s. Tho. ver. que-
ſtio. xxiij. ar. vij. ⁊ infra obediētia. § vlti. vnde ni
ſi ipſe ſpecialiter diſponat cōtra vel pꝛeter ratio
nē legis ſemper fiet dicta extenſio in penalibus
vbi ratio eſt expꝛeſſa in lege: ⁊ eſt eadem: vt in. l.
his ſolis. C. de re. do. ad quod etiā textus opti-
mus in. l. ij. § quid ſi curatoꝛes. ⁊ § quid ſi deceſ-
ſerint. ff. ad tertu. ⁊. l. palam. in. § ſenatus. ff. de ri
tu nup. Nec poteſt dici pꝛopꝛie quod ſit interpꝛe
tatio extenſiua: ſed potius intenſiua ſeu intelle-
ctiua quia lex non eſt aliud q̄ ratio legis. vt pꝛo
batur in. l. non dubiū. C. de legi. ⁊ quod lex pena
lis extendatur ſi in ea eſt ſcripta ratio naturalis
aut ciuilis tenet Bal. poſt Bar. ⁊ ſimiliter Pa-
noꝛ. etiam ſi ratio non ſit expꝛeſſa modo ſit indu
bitate pꝛeſumpta: vt. ſ. argumentatio. § j. ſed vt
dixi limita niſi legiſlatoꝛ ſpecialiter ⁊ expꝛeſſe
diſponat in cōtrarium dicte rationis declinādo
ab ea. Unde glo. pꝛi. in. c. conſtitutio. de ele. lib.
vj. vult conſtitutionem penalem non extendi ad
caſum aliū: etiam ſi ratio legis ſit expꝛeſſa: quā
do ipſa conſtitutio eſt exoꝛbitans. Uide etiā in
fra pena. § iiij.

¶ Decimonono queritur vtrū lex vel cōſtitutio 19
penalis debeat aliquo caſu late interpꝛetari: ⁊
no. Bar. vnū ſingulare in. l. quēadmodum. C. de
agri. ⁊ cen. lib. vj. quod licet lex penalis: ⁊ odio-
ſa extra pꝛopꝛiū ſignificatū nullatenus extēdat̄.
vt in regula odia. tamē vbi extēſio tendit in fauo
rem reipublice. ita debemus ipſam extēdere ſicut
legem fauoꝛabilem: vnde cum pertineat ad fauo
rē reipublice puniri maleficia: vt pꝛouincia quie
ta permaneat. l. cōgruit. ff. de offi. pꝛeſi. ſi per ſta-
tutū punitur faciēs: punitur etiā fieri faciēs. Hu
ius ratio licet Bart. nō dicat eſt: quia pars totū
quod eſt totius eſt: vnde cū ſtricta interpꝛetatio
in penalibus ſit in fauoꝛē alicuius hominis qui
eſt pars totius multitudinis: contemni debet ille
fauoꝛ pꝛopter fauoꝛē totius cōmunitatis. Pan.
quoq̄ in. c. ex tenoꝛe. qui ſi. ſint leg. dicit quod cō
ſtitutio penalis debet ⁊ poteſt extendi: ⁊ largo
modo interpꝛetari: quādo emanat: vt euitentur
pericula animarum: cuius rationē intellige eſſe
quia pꝛo ſalute anime contemnēda eſt coꝛpoꝛis
ſalus: ſed limita quando etiam ipſa larga inter-
pꝛetatio expedit ſaluti animarum. Et ex his fieri
poteſt regula generalis philoſophica quod quo
ties illud in cuius fauoꝛem tendit larga interpꝛe
tatio conſtitutionis penalis eſt fauoꝛabilius eo
in cuius fauoꝛem tendit interpꝛetatio ſtricta. lar
ge interpꝛetandū eſt: quia eius quod magis di-
ligimus oppoſitū magis odimus regulariter ſe-
cundum philoſophum.

20 ¶ Uigeſimo queritur quomodo mõſtretur ⁊ deprebẽdatur mens legis comprebenſiua ⁊ extenſiua: ⁊ dico ſm Joan. de imo. ⁊ ge. in. d. c. ſi poſt ẽ. de elec. lib. vj. quod comprebenſiua monſtratur ex quatuor. ¶ Primo ex communi vſu verborum: quia preualet omni rigori: ⁊ ſignificationi verborum. ff. de leg. iij. l. librorum. § quod tamen cau. ⁊ de conſue. cum dilectus. ¶ Secundo ſi aliter intelligendo ſequeretur abſurdus intellectus cum lex debeat eſſe poſſibilis ⁊ boneſta. iiij. diſt. erit autem. ⁊ no. Bart. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. exemplũ. lex dicit q̇ occiderit bominẽ capite puniatur. Si ad literam debet intelligi ſequitur quod occidẽs ſeipſum defendẽdo vel furioſus: deberet occidi. contra. de. ſi furioſus: de bo. quod eſt abſonũ. ¶ Tertio quãdo in lege eſt expreſſa ratio legis quia ex illa vt dictum eſt colligitur mens legis: ⁊ facit cle. prima. de elec. exẽplum. in. c. ex parte. de poſtula. vbi probibitio. de aduocando facta monacbis extenditur ad canonicos: quia licet ſint diuerſi: tamen quia cõſtitutio fundat ſe ſuper religione: extenditur etiam ad canonicos. Et ideo omnis cõſtitutio que babet reſpectum ad religionem: licet loquat̃ de monacbis comprebendit etiaʒ canonicos ⁊ omnes qui tria vota promittunt. Secus ſi loqueretur de religione cum aliqua qualificatiõe: puta monachus niger ⁊ buiuſmodi. ¶ Quarto quãdo per eandem conſtitutionem vel per aliaʒ apparet id quod ibi eſt poſitum gratia exempli fuiſſe poſitum ſicut. l. j. ff. vti poſſi. dicitur quod licet verba edicti loquantur de edẽ. tamen in fondo etiã babent locum: vt in. § boc interdicto omnibus. ibidem mens autem extenſiua ſecundum eoſdem cõprebenditur ex identitate rationis non ſcripte: vt in. l. j. C. de interdic. ⁊ re. facit. c. inter cetera. de reſcrip. ⁊. c. ij. de tranſla. prela. quia de ſimilibus ad ſimilia idẽ iudiciũ eſt: vt dicitur in. d. c.

21. ¶ Uigeſimoprimo queritur vtrum ſi lex aliquid non probibet intelligatur eſſe conceſſum: ⁊ dico quod in. c. inter corporalia. de tranſla. babetur duplex argu. vnum. ſ. quod probibita: intelligãtur omnia que non ſunt conceſſa: dicente textu quod nonnunq̃ intelligitur probibitum quod non eſt conceſſum: aliud quod conceſſa intelligantur omnia que non ſunt probibita: ⁊ vtrumq̃ ar. babetur ibi in glo. que ⁊ ſoluit dicens primum babere locum in iudiciis adde ⁊ contractibus ſtricti iuris: vt in arbitriis ⁊ priuilegiis: ⁊ reſcriptis licitis: ſecundum vero in iudiciis ⁊ contractibus bonefidei. ⁊ in beneficiis abſolutionibus: ⁊ in edictis probibitoriis in quibus quilibet admittitur qui non probibetur. Dicit autem Boſtien. quod ſi conſtitutio promulgata eſt affirmatiue: omnia que continet: ⁊ ex eis ſequentia videtur conceſſa niſi reperiatur probibita: puta conceſſum eſt contrabere matrimonium: ergo cuilibet ⁊ ſemper niſi reperiatur probibitum. Si vero promulgata ſit negatiue omnia ex ea ſequentia intelliguntur probibita niſi reperiantur conceſſa ſicut probibetur ne quis occidat: ergo ſemper ⁊ omnibus probibetur niſi quando inuenitur conceſſum.

22 ¶ Uigeſimo ſecundo queritur vtrum lex indulgens aliquid quod poteſt tẽdere in alterius preiudicium intelligatur ſaluo intereſſe partis ⁊ dico quod ſic: vt tenet Bal. de pa. iura. fir. ⁊ Panor. in. c. j. de iudi.

23 ¶ Uigeſimotertio queritur vtrum conſtitutio intelligatur reſpicere preterita vel futura: ⁊ dico quod futura ſolum. de conſtit. cognoſcentes: ⁊ ibi Panormi. ⁊ boc niſi in ea nominatim de preteritis caueatur. eodem titu. c. fina. Sed adde ſingulare dictum Panor. in. c. quoniam ſimoniaca. de ſimo. quod conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam penam: non extenditur reſpectu pene ad preterita: ⁊ ſic reſpectu illius pene cenſetur conſtitutio noua: quod optime probatur ibi. Nam licet ante illam conſtitutionem concilij ſimonia committeretur in receptiõe monialium precio dato: tamen iſta pena non erat ſic ſtatuta ſcilicet quod moniales committentes ſimoniam in earum receptione de monaſterio pellerentur in arctiori ad agendum penitentiaʒ detrudende: que pena non extenditur ad moniales ante dictam conſtitutionem per ſymoniaʒ receptas. Bãc opinionẽ tenet Pau. de elea. in procmio clemẽti. ⁊ idẽ Car. per glo. in cle. ex graui. de vſur. ⁊ idem Lad. Et dicit idem Panor. in. d. c. ſi. quod vbi conſtitutio eſt declaratoria iuris naturalis extenditur ad preterita: quia is qui declarat nibil de nouo inducit. l. beredes palam. ff. de teſtament. vnde potius ligat conſtitutio antiqua quam noua declaratoria: ſed vbi conſtitutio eſt partim declaratoria: ⁊ partim noui iuris editoria licet concernat preterita inquantum eſt declaratoria: non tamen inquantum eſt noui iuris editoria. Exemplum dicit conſtitutio quod nemo audeat vſuras exercere: ⁊ quicunq̃ exercuerit puniatur publicatione omnium bonorum. Nam certe licet factum ſit damnatũ de preterito: tamen pena publicationis cum ſit de nouo non extenditur ad eos qui vſuras exercuerũt ante iſtam conſtitutionem. ¶ Et per bec ſoluitur queſtio ſubſequens: gabellarij exigentes pedagia a clericis ſunt iure communi excommunicati epiſcopaliter ſolum: vt in capi. quãquam de cen. lib. vj. ſed deinde per extrauagantes: ⁊ proceſſum curie a tempore Pauli ſecundi ſunt excommunicati papaliter. queritur ergo vtrum illi

qui inciderunt antedictas extrauagantes ſint ex
cõmunicati epiſcopaliter tantũ vel etiã papali-
ter: ⁊ dico quod epiſcopaliter tantum: quia licet
ille poſteriores cõſtitutiões ſint iuris veteris de
clinatorie. pene tñ in eis cõtẽte ſunt noue ⁊ ad ꝑ
terita nõ extẽdũtur: ⁊ idẽ in ſimilibus dicito.
24 ¶ Uigeſimoquarto. Queritur vtrũ lex vel ſtatu
tũ loquẽs per verba preteriti tẽporis indulgẽdo
aliquid extẽdat ad futura: ⁊ dicit Pan. in. d. ca.
cognoſcẽtes. de cõſti. quod nõ ne detur materia
delinquẽdi: vt eſt tex. limitãs hãc materiã in. l. cũ
lex. ff. de legi. per quã dicit Bart. quod ſi ſtatuto
cauetur qđ quilibet bãnitus ſoluẽs decẽ eximat
de bãno: nõ habet locũ reſpectu eorũ qui bãnien
tur de futuro: q2 daret materia delinquẽdi: ſecus
autẽ ſi ceſſaret hec ratio: q2 licet loquat per ver-
ba preterita vel preſentia extẽdit ad futura: quia
lex ſemper loquitur. l. arriani. C. de here.
25 ¶ Uigeſimoquinto. Queritur vtrũ leges huma
ne ſint mutãde faciliter: ⁊ dicit Augu. in primo
de lib. ar. quod lex tẽporalis ꝗuis iuſta ſit. muta
ri tamẽ per tẽpora iuſte poteſt quod ſm. s. Tho.
xij. q. xcvij. ar. j. dupliciter cõtingit cũ lex ſit quid
2.ca. directiuũ actuũ humanorũ. ¶ Primo. ſ. ex parte
ratiõis cui naturale videt gradatim ab imperfe
cto ad perfectũ venire. vnde ſicut primi philoſo-
phãtes tradiderũt imperfecta quedam per poſte
riores magis perficiẽda: ita in operabilibus pri
mi intẽdẽtes inuenire aliquid vtile hominũ cõ-
munitati inſtituerũt imperfecta quedã in multis
deficiẽtia que poſteriores mutauerũt. inſtituẽtes
aliqua que a cõmuni vtilitate deficere poſſent in
2 paucioribus. ¶ Secũdo ex parte hominis per mu
tationẽ cõditionis hominũ: quibus ſm diuerſas
eorũ cõditiones diuerſa expediũt: ſicut ſm Aug.
vbi ſupra ſi populus: ſit moderatus: ⁊ grauis: ⁊
cõmunis vtilitatis diligẽtiſſim⁹ cuſtos: recte fer
tur lex qua ſibi liceat creare magiſtratus: que
poteſtas ſibi recte adimitur ſi paulatim deprauã
tus: flagitioſis regimẽ cõmittat. Unde ſicut ciui
lia ita ⁊ canonica iura aliquãdo mutata ſunt ſi-
cut patet di. lxiij. c. vota. circa electionẽ põtificũ
que principibus catholicis vſu ⁊ cõſtitutiõe pre
ſentabatur vt illã eorũ autoritate roborata nul-
lus hereticorũ aut ſchiſmaticorũ auderet cõtrai-
re: ſ3 q2 imperatores ſuũ modũ ignorãtes aliquã
do nõ in numero cõſentiẽtiũ: ſed diſtribuentium
imo exterminãtiũ eſſe voluerũt frequẽter etiã in
hereſim lapſi vnitate eccleſie impugnare conati
ſunt: ſanctorũ patrũ cõtra eos inſtituta ꝓdierũt
vt ſe electiõi nõ ingererẽt: ⁊ qui eorũ ſuffragio ec
cleſiã obtineret anathematis vinculo innodare-
tur. ¶ Nõ tñ dicũt leges ſine cauſa multũ vtili vel
neceſſaria mutari. diſt. xij. ridiculũ: q2 vt dicit. s.
Tho. cũ ipſa legis mutatio ꝗtũ in ſe eſt habeat
detrimentũ cõmunis ſalutis ſiue vtilitatis. eo ꝙ
cõſuetudo iuuat ad obſeruantiã legis que ab ea
habet maximã virtutẽ ſm philoſophũ. ſcđo pol.
nunꝗ debet lex mutari niſi ex alia parte tantũ re
cõpẽſantur cõmuni ſaluti ꝗtũ ex iſta derogat. q2
intantũ recte mutatur inꝗtũ per eius mutationẽ
ꝓuidet bono cõmuni hoc aũt cõtingit ex aliqua
maxima ⁊ euidẽti vtilitate ꝓueniẽte ex nouo ſta
tuto vel ex eo qđ eſt maxia neceſſitas quia lex aut
grauamẽ: aut iniquitatẽ: aut nocumentũ cõtinet.
26 ¶ Uigeſimosexto. Queritur quibus ⁊ quotupli
citer lex tollatur: ⁊ dico ꝙ multis ⁊ multipliter.
¶ Primo per cõſuetudinẽ cõtrariã vt dictũ eſt ſu 1 modus.
pra conſuetudo. §. vj. ⁊ infra ſtatutũ. §. iiij. ¶ Secũ
do tollitur etiã per non vſum aliquo modo: pro 2
quo ſcito quod vt colligitur ex Pan. in. c. Jo. de
de. cõiuga. ſi nõ vſus habet in ſe actũ tacitũ con
tra diſpoſitionẽ iuris inducit cõſuetudinẽ dero-
gatoriã legis. exemplũ lex defert hereditatẽ com
muniter ⁊ qualiter filiis tam maſculis quã femi-
nis. l. maximũ vitiũ. C. de liber. prete. ſed conſue-
tudo defert ſolũ primogenito vel ſolũ maſculis.
licet igitur ſecundogeniti vel femine nunꝗ ſint
vſi illa lege cõmuni: tamẽ conſuetudo inducitur
propter actũ tacitũ cõtrariũ legi. Si vero nõ vſus
nõ habet actum cõtrariũ legi tacitum vel expreſ-
ſum. nõ inducitur conſuetudo cõtra leges per nõ
vſum: ſicut verbi gratia. licet ſint pluſꝗ centum
anni quod nullus vẽdidit hermophroditũ. non
tamẽ eſt arrogata lex. queritur. ff. de ſtatu homi.
que vult vt eſtimetur ſecundũ ſtatum preualen-
tem. Similiter licet non agam cõtra eũ qui mihi
damnũ dedit actione legis aquilie. nõ tamẽ per
hoc abrogatur illa lex. quia ipſa non neceſſitat
ad agendũ: ſed dat facultatem. ¶ Tertio tollitur
per legẽ ſiue conſtitutionẽ cõtrariã. pro quo no.
quod Panor. in capitulo: cũ acceſſiſſent. de con
ſtitutionibus. ⁊ Barto. poſt Cyn. in dicta. l. om-
nes populi. ff. de iuſtitia ⁊ iure. dicit quod prior
lex vel cõſtitutio tollitur per legẽ contrariam po
ſteriorẽ: licet non fiat mẽtio de prima. de cogna.
ſpir. capitulo primo. niſi habeat clauſulã dero-
gatoriã a ſecũdã quo caſu opus eſſet facere mẽ
tionẽ de prima. argumẽ. l. ſi quis in principio. ff.
de legatis tertio. ⁊ in capitulo nõnulli. de reſcri-
ptis. Aliqui tamẽ dicũt oportere facere mẽtionẽ
de prima habẽte dictã clauſulam derogatoriam
ad ſecũdã ſi loquamur de priuilegio reſcripto et
reſtat que ſunt priuate leges: non autem ſi de le-
gibus: ⁊ ſtatutis: per clemen. dudũ de ſepul. quia
cũ princeps preſumatur omnia ſcire videtur vel-
le reuocare ſcienter ſtatuendo in contrariũ: ſed
ſecus in priuata que eſt in facto: ⁊ placet hec opi
nio etiam ſi lex prior priuata non habeat di-
ctam clauſulã quia dicit Archi. ſimpliciter quod

poſterioꝛ conſtitutio prioꝛem tollit etiã ſi de illa
nõ faciat mentionem:niſi prioꝛ ſit reſcriptum.de
reſcrip.ceterum.vel priuilegiũ:vt no.diſt.xxiiij.
qñ in glo.vel niſi ſit conſuetudo: quia non tolli
tur per ſequentem conſtitutionẽ:niſi fiat mentio
de ea.de conſtit.licet.libꝛ.vj.Unde etiam ſi non
habeant.d. clauſulam adhuc poſterioꝛi lege nõ
tolluntur:niſi de his fiat mentio.

27 ¶Uigeſimoſeptimo q̃rit̃ quid lex tollat: ⁊ dico
1.q. ꝙ tollit multa. ¶Primo legem. vt dictum eſt.§.
prioꝛi.et ſcđo conſuetudinẽ generalem iuxta di-
cta.§.conſuetudo.§.vj.conſuetudines autẽ et ſta
tuta particularia locoꝛum vel perſonarum ſin-
gularium: conſtitutio noua principis non tollit
modo ſint rationabilia:cum ſint facti: ⁊ in facto
conſiſtant: ⁊ ea poſſit papa rationabiliter igno-
rare:niſi de hoc conſtitutio expꝛeſſam fecerit mẽ
tionem de conſti.licet.libꝛ.vj.¶Unde tertio tol-
lit conſuetudines et ſtatuta ſpecialia ſi de eis fa
ciat mentionem. ¶Quarto etiã tollit ſtatuta ſpe
cialia etiã ſi de eis non fiat mẽtio ſpecialis quã-
do illa continẽt ſolũ ius cõmune:quomodo intel
ligo dictũ dire. Nã ſi epiſcopꝰ fecit ſtatutũ quo
ſolũ cauet̃ ius cõmune: ⁊ papa deinde fecerit no
uam conſtitutionẽ contrariã illi ſtatuto:vt extra
de eta.⁊ qual.preterea : que q̃ꝫtũ preſentationes
patronoꝛũ eſt hodie reuocata.de inſti.ſi is.li.vj.
dicit idẽ ꝙ ſicut ſublata eſt ius cõmune ita: ⁊ ſta
tutum epi qđ ſimpliciter cõtinebat id qđ ⁊ dicta
decretalis:qꝛ illud non eſt facti nec cõſiſtit in fa-
cto.imo eſt iuris: ⁊ cõſiſtit in iure.quia hoc loco
ceſſat ratio.d.c.ix.ſm Inno.et Hoſti. Et ſi con-
trarium diceret̃ iam epi poſſent tollere auctoꝛi-
tatem ſummo pontifici faciendi iura in ſuis dio
ceſibus ſtatuendo ſimpliciter que iure cauentur.
hec not.Archi.et Joan.an.in.d.c.licet.

28 ¶Uigeſimooctauo querit̃ vtrum actus geſtus
contra legem ſit nullus ipſo iure : et dicit regula
iuris ꝙ q̃ ꝯtra ius fiũt.debent ꝓ infectis haberi.
¶Quam regulã quidã vt refert Jo.an.dicunt ha
bere locũ ſolũ qñ ius ꝓhibet aliq̃d nõ ſimpliciter
ſed addit.⁊ ſi contrariũ fiat nõ valeat. Sed hoc
inquit reprobatur per.l.nõ dubiũ.C.de legi. vbi
habet̃ expꝛeſſe qđ ſufficit legiſlatoꝛẽ aliq̃d ꝓhi-
buiſſe.licet nõ adiecerit ſi cõtra factum fuerit nõ
valere.¶Quidã vero vt ſum.piſ.⁊ ſupple.tenent
regulã ſine illa limitatione dicentes qđ indubi-
tanter tenendũ eſt quecũqꝫ lex ꝓhibet nullo alio
addito.q̃ cõtra fiũt ipſo iure non valere niſi ſint
talia qđ eoꝛũ effectus reuocari non poſſit vt ho-
micidiũ qđ.ſ. tenet de facto. Et ſi quid aliud lex
addit hoc põt eſſe tripliciter.primo addẽdo ver
ba annullãtia vt dicẽdo ſi contra factũ fuerit ſit
irritum ⁊ inane:et tunc eſt planum. ff. de tute.l.
mutuo.§.ſub conditione.ſecũdo addendo verba
expꝛimentia modum per quẽ illud factuꝫ annul-
latur.vt dicendo.qui cõtra fecerit remoueat̃ exce
ptione tali vel tali.vt macedoniani aut velleia-
ni de dolo ⁊ huiuſmodi ⁊ tũc valet factũ contra
legẽ prima facie ſed remouet̃ exceptione oppoſi-
ta tertio addendo verba confirmatiua: vt ſi con
tra factũ fuerit valebit quidẽ ⁊c.et tunc valet. ff.
de fideiuſ.l.grece.§.a tutoꝛe.et de interdic. et re-
le. l.relegatoꝛũ.§.ad tẽpus. et qñ appella. ſit.l.ſ.
§.biduum.Et hec eſt ſentẽtia di.⁊ ci. Sed cõtra
hanc opinionem obijci poteſt eo modo quo Jo-
an.and.obijcit poteſt in glo.contra regulam pꝛe
dictã.de matrimonio contracto poſt ſimplex vo-
tũ quod tenet vt de vot.capitulo.vno libꝛo ſexto
et de contracto contra interdictum eccleſie.extra
eodem. per totum. et inter compatres ex cathe-
chiſmo.de cog.ſpir.ca.ij.lib.vj. ⁊ de ſentẽtia ſub
conditione data que tenet.ij.qđ.vj.biduum.⁊ de
eccleſia conſecrata per alienum epiſcopum et de
omnibus que fieri pꝛohibentur tamen facta te-
nent.vt in.d.§.ad tempus. ⁊ de his que fiunt con
tra ius ⁊ poſtea confirmantur. que idem allegat
in regula non firmatur de regu.iur.lib.vj.Et ſol
uit ipſe pꝛimo ſm Jo.Ber.et accur. hanc regulã
habere veritatem in his que habent perpetuam
pꝛohibitionis cauſam contraria vero in his que
tempoꝛalem.Uel ſecundo inquit dic hanc regu-
lam eſſe veram niſi eodem vel alio iure tollere-
tur.i.annullandum certa actio vel exceptio pare
tur.vt in his que fiunt dolo vel metu ſecundũ dy.
qꝛ factum tenet:licet non teneat conſiderato effe
ctu.ff.eodẽ.nihil intereſt.et ſic intelliguntur con
traria.Uel tertio inquit dic qđ illa non ſunt con
tra ius:quia licet ius non aſſiſtat non tamen ple
ne reſiſtit.hec ex illo:ſed tu ſi vis tenere pmã opi
nionẽ ſolue per ſecundã reſponſionem Joan.an.
quod omnia illa iura tollerentur:quia addũtur
pꝛohibitioni verba cõfirmatiua:vel per tertiam
que redit in ſecundam. ¶Panoꝛ. autem videtur opi.
opinionem ſum.pi.diſtinguendo limitare. quia paſi.
in.c.in nomine domini. de teſta. ad queſtionem
pꝛincipalem reſpondet diſtinguendo. Nam ſi di
ſpoſitio.id eſt conſtitutio non eſt penalis: regu-
lariter actus eſt nullus vt in regula que contra
ius.⁊ in.l.non dubium.C.de legi.quod intellige
quãdo lex habet perpetuam cauſam pꝛohibitio-
nis.i.ratio pꝛohibendi eſt perpetua. ſecus ſi tem
poꝛalis.de quo vide infra matrimoniũ.viij. im-
pedimento.xvj.⁊ in.c.vides.x.diſt. vbi eſt bona
glo.ſi vero diſpoſitio eſt penalis: quidam dicũt
qđ per appoſitionem pene ſuſtinetur actus: quia
lex tunc non videtur ſimpliciter pꝛohibere : ſed
vltra proceſſit apponendo penam quod verum
eſt niſi lex vltra penam inducat actus nullitateꝫ:
vt in le.iubemus.C.de ſacroſan.eccl.⁊ in.c.quia

propter.de elect. Et licet hec opinio non videa-
tur placere Bart.in.l.pretor.ff.de no. ope. nun.
quia allegat.d.l.iubem9. ⁊ multa iura que vltra
penam inducunt actus nullitatem:tamen reſpon
deri poteſt ꝙ in iuribus illis lex non fuit conten
ta pena ſed etiam voluit inducere actus nullita-
opi. ppa tem. ⁋ Ego vero ſuppoſito ꝙ regula non intelli-
gatur in maleficiis que ſcȝ tenēt de facto ſicut oc-
ciſus reuiuiſcere non poteſt ſed vt dicit Joā. an.
tenet in his que de iure ſortiuntur effectum:id eſt
alias ſortiri poſſent:nec in habentibus tempora
lem cauſam prohibitionis ſed in habentib9 per-
petuam colligēdo omnia predicta que vera ſunt
ad rectum ſenſum : dico ꝙ contra ius fit aliquid
duobus modis.primo ſimpliciter quādo ſcilicet
ius prohibet nullo addito vel addita actus nul-
litate:et tunc indubitanter non valet:et ſecundo
ſcōm quid. id eſt aliquo addito quod eſt prohi-
bere ex parte et ex parte concedere. vt patebit et
fit tribus modis:et quidem ſi prohibitiōi adda-
tur pena extra ea que ſecundum ſe ſunt illicita id
eſt maleficia factum tenet : niſi expreſſe annulle-
tur.quia ſic prohibetur puta dicendo null9 emat
a tali ſub pena.x.eſt prohibere vno modo ⁊ alio
modo concedere: quia eſt dicere nullus emat ab
illo:et ſi quis vult emere ſoluat decem : vnde te-
net emptio : ſi vero addatur confirmatio actus
prohibiti et contra legem facti etiam eſt prohi-
bere aliquo modo id eſt ante factū ⁊ ali quo mo-
do non:id eſt poſt factum. et ſic etiam tenet licet
interuenerit peccatum. Si vero addatur modus
annullandi etiam eſt prohibere aliquo modo:
id eſt ante factum et aliquo modo concedere. ſci
licet poſt factum donec irritetur : vnde tenet in
ſe prima facie ſed non conſiderato effectu. et ſic
patet quod factum contra ius eo modo quo eſt
factum contra ius nunꝗ̄ tenet de iure licet te-
neat alio modo quo a iure toleratur. ⁋ Sed ta-
men aduertendum eſt et iam aliqualiter patet ex
dictis ꝙ ſecundum Panormitanum non ſemper
ex non obſeruantia legis inducitur ipſo iure nul
litas.ſed aliquando irritat ipſo facto : aliquan-
do preſtat cauſam irritandi.ſi enim lex iubet ali-
quam ſolennitatem adhiberi tempore contract9
ſi aliter fiat actus eſt nullus ipſo iure.vt in capi-
tu.ſiue ex.xii. queſtione ſecunda et.c. auditis. de
elect.et in dicta.l.non dubium.et.C.de teſta. hoc
conſultiſſima. ſi vero iubet aliquam ſolennita-
tem adhiberi poſt contractum vel alium actum
perfectum : tunc ſi ſolennitas illa non interuenit
non inducitur nullitas actus ipſo iure : ſed non
valet in effectu quia debet annullari niſi aliud
expreſſe caueatur in diſpoſitione.et hoc videtur
probari in.l.vniuerſa.C.de pci.impera.offe.exē-
plum ſtatutum dicit de quolibet cōtractu ſolua-
tur gabella in decem ſolidis pro libra certe ſi nō
ſoluitur contractus remanet validus licet poſ-
ſit annullari : quod procedit etiam ſi lex dicat:
alias non valeat : quia debet intelligi non va-
let ſcilicet in effectu. vt in. d. l. vniuerſa. ſecus ſi
diceret non valeat ipſo iure vel ipſo facto. ⁋ Ex
predictis poteſt colligi ratio quare aliqui actus
contra legem facti tenere dicuntur : et non ſunt
nulli ipſo iure et ſunt quatuor. ⁋ Primus eſt ſe- l.rō.
cundum gloſſ.in.c.tua fraternitas.de ſpon.duo.
et Joan.an.et Ber.et Accur.quando cauſa pro-
hibitionis eſt temporalis et non perpetua. vt in
c.ſ.de ma.con.contra inter.eccle.dicitur tempo-
ralis quando eſt reſtricta ad certum tempus:pu-
ta ſi prohibeatur matrimonium propter venera-
tionem certe dici.l.ſi prohibeatur profeſſio fieri
infra annum.vt in.c.ad apoſtolicam. de reg.iur.
libr. vſ. Secus ſi prohibitionis cauſa eſt perpe-
tua : puta cum prohibetur aliquid ſecundum ſe
propter malum quod inde ſequi poteſt vel bonū
quod poſſet impediri vt matrimonium in certo
gradu.et ſic intellige.d.l.nō dubium.et.c.vides
diſtinct.x.et.c.contradicimus.xxxv.queſt. iii.⁊.c.
non oportet.xxxiii.queſt.iiii. ⁋ Secundo ſecundū 2
car.in.clemen.ſ.de reſcrip.quando lex punit con
tra facientem : quia tenet ſi expreſſe non annul-
letur factum contra ſecus quando punit ſed ſo-
lum prohibet et ſic loquitur. d.l. non dubium.
⁋ Tertio ſecundum Panormita.in cap. ad apo- 3
ſtolicam.de regu.quoniam prohibitio legis cō-
cernit principaliter fauorem alicuius : quia ta-
lis prohibitio habet potius vim exhortationis
reſpectu illius pro cuius fauore principaliter fit:
quia renunciare poteſt.pro quo facit. iiii.diſti.§.
hec et ſi legibus et infert poſſe per hoc interpreta
ri:licet ſtatuto caueatur ne mulier poſſit contra-
ctum facere ſine preſentia duorum agnatorum
quod valeat contractus ſine preſentia eorum ſi
ſtatutum expreſſe actum factum non annullet. fa
cit.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pact.et.d.cap.
ad apoſtolicam.vbi patet obligationem acqui-
ri deo.licet actus ſit prohibitus a lege fauore vo
lentis profiteri. ⁋ Quarto ſecundum Car. in cle- 4
men.ſ.de iurepa.concordant gl.ibi et pau.quan
do lex dat certam formam ſuper eodē. quod ali-
cui conuenit ex ſua poteſtate ſicut ſi epiſcopo qui
abſoluere poteſt ex ſua iuriſditione ab excommu
nicatione quam ſibi conditor canonis non reſer
uauit lex mandat quod non abſoluat niſi faciat
ſic vel ſic:quia ſi contrarium faciat abſolutio te-
net. Secus quando lex dat talem poteſtatē ei qui
alias eam non habebat cum tali forma:quia for
ma non ſeruata nihil facit.

¶ 29. Querit᷑ vtrū teneāt facta in fraudē legis:et 29
dico qd̄ i fraudē legis nihil agēdū ē.ff.de legib9.

contra legem: quia cum quid prohibetur vna via intelligitur prohiberi et alia. de regul.iur. cum quid .libr.vj. Unde facta in fraudem legis non tenent: vt not. Bar.in.l.amplius.ff.rem.ra. habe.alle.l.ſi libertus minorem.et ibi tex.ff. de iure patro.ſecus autem ſi quid fieret in fraudem hominis: etiam principis. Uide Panormi.in.c. dilectus.el.ſecundo.de preben.et quod no.in.d. l.ſi libertus. Quomodo autem fiat fraus legi. vide ſupra fraus.§.j.

¶ De materia etiam legis. vide ſupra conſuetudo et infra ſtatutum.

¶ De libello actoris et famoſo.

Libellus diminutiue quaſi paruus liber dictus iuridice dicitur multis modis. Poteſt enim hoc diminutiuum deſcendere a liba libe.vel a libum libi.et eſt panis azimus ſiue ſubcineritius de quo in.l.iudices.C.de epiſ.audi.vbi tex.dicit quod incarceratis debet tradi libellus duobus aut tribus diurnis.gloſſ.j.panibus.poteſt etiam deſcendere a liber libri.et ſignificat primo generaliter omnem paruum librum quicquid contineat ſicut et codicillus paruulum codicem. ſecundo ſumitur pro ſcriptura demandatoris vel tertio pro ſcriptura recuſationis vel quarto pro ea quam dat vir vxori repudiate qui etiam dicitur libellus repudij: vel quinto pro ſcriptura appellationis.ff.de appella.l.j.ſexto pro ſcriptura quam iudex dat appellanti apoſtolos.de appellatio.cordi.lib.vj.ſeptimo pro ſcriptura continente preces oblatas principi.C.quando li.prin.ob.fa.lite conſtet.octauo pro ſcriptura infamatoria:que dicitur libellus famoſus.nono proprie pro ſcriptura agentis que continet queſtionem et futuram actionem.

1 qō ¶ Primo igitur queritur quid et quotuplex et qualis ſit libellus agentis:et dicit Cy.quod eſt breuis ſcriptura intentionem actoris vel accuſatoris contra reum clare depromens vel eſt breuis ſcriptura actoris petitionem et cauſam continens et actionem complectens. Eſt autem duplex ſcilicet accuſationis qui in criminalibus et conuentionis qui in ciuilibus locum habet: vt eſt glo.in prin.capitu.j.de libel.oblatione.⁊ vt patet ex deſcriptione non debet libellus eſſe verboſus vel vtens ſuperfluis: nec obſcurus vel alternatiuus quia alternatiua obſcuritatem ponit: vt not.in gloſſ.ij.l.ſi rem.ff.de rei ven.eſt tamen libellus incertus admittendus: vbi incertitudo venit ex facto aduerſarij iuxta not.in capit.ſignificantibus.de lib.obl.de quo vide ibi ⁊ glo.auream in.c.abbate ſane de re.iur.in verbo dñij.li.vj.

¶ Secundo queritur que et quot debeat continere dictus libellus: ⁊ dico quod plura.vt in his verſibus.quis quid coram quo: quo iure petatur et a quo.recte conpoſitus quiſquis libellus erit. 2
nam libellum conuentionis oportet continere quis ſcilicet ſit qui conuenit alium id eſt nomen actoris.et quid petatur id eſt rem petitam.et coram quo agitur.i.nomen iudicis et quo iure quis petit.et ſic cauſam petendi ⁊ a quo petitur res id eſt nomen rei.debet etiam continere diem in quo libellus datur:ſed in libello accuſationis contineri debet nomen accuſatoris rei et iudicis: ⁊ crimen de quo agitur: ⁊ quandoque perſona cum qua crimen dicitur commiſſum locus ⁊ dies accuſationis ⁊ menſis in quo crimen eſt commiſſum ſed diem ⁊ horam ponere non eſt neceſſe ſecundum Goffre.vide Panormi.in rubr.de libel.ob.

¶ Tertio queritur vtrum oblatio libelli ſit de ſubſtantia ordinis iudiciarij.⁊ dico quod Ber.cap. j.de libel.ob.ponit opiniones pro ⁊ contra ⁊ concludit quod ſic. vnde ſemper offerendus eſt iudici in principio litis. et in ſcriptis. et per eum reo vt deliberare poſſit.iij.queſti.ij. offeratur.in modicis tamen cauſis ſcriptura non requiritur.xj. queſtio.j.ſi quis cum clerico. 3

¶ Quarto queritur quid ſit libellus famoſus ⁊ dico quod ſecundum doct.eſt compoſitio in ſcriptis facta in infamiam alicuius eius quod probare non vult et in publico iactata vel in loco vbi inueniatur.

¶ Quinto queritur que ſit pena componentis libellum famoſum: ⁊ dico quod eſt quadruplex ſecundum quod quatuor modis poteſt agi contra eum ſi enim agatur criminaliter et ſecundum leges et ſit certum de actore ſi ſit conuictus ſecundum glo. ſum. v.queſtio.j.ſecundum leges decapitatur ſiue deportatur.v.q.j.hi qui inuenti.⁊.l.vnica.C.de fal.libel. et ſit inteſtabilis.iiij. q. iij.ob carmen.ff.qui teſta fa.non po.l. qui. Si vero agatur ſecundum canones verberandus eſt. v.queſt.j. primo ⁊ anathematizandus.vt.C.in.d.c.hi qui.⁊.c.ij. ca. quod.ſed ſi ſponte confitetur cum non poſſit probare mitius agitur cum eo.v.queſti.j.c.ij.⁊ ſic intellige quod punitur ad arbitrium iudicis:de offi. delega. de ca.in fin.Si vero de actore certum non eſt debet moueri vt prodeat in publicum: et probet quod ſcripſit: quod ſi non fecerit primo priuabitur ſacramentis poſtea excommunicabitur ⁊ hoc eſt cum innocens aliquis infamatur:ſecus ſi fuerit reus qui accuſatur: quia expedit peccata nocentium nota eſſe.ff.de iniur.cum qui.in prin.hec glo.que videtur tota contineri ibi in cap.ij.⁊ adde quod etiam poterit deponi cum illud crimen ſit graue et damnatione digniſſimum.xxv.diſt.§.nunc autem.circa quam glo.aduerte quod ſum.ange.multipliciter deficit:primo quia cum tenet indiſtincte. 5

cum tamen ſum.ro.ſequens Azo. dicat talem gl. locum habere in iudicio:q2 extra nemo dz alium prodere.vſ.qō.ſ.ſumma.de pe.diſt.ſ.homicidio-rum.ꝛ de hoc vide infra rixa.§.per totum.ſecundo quia deprauat glo.quantum ad illud ſi vero ſponte confitetur cum non poſſit probare loco cuius de ſum.habet ſed ſi ſponte confitetur non timore ꝓbationũ mitius cum eo agitur in quo habet ſenſum:ſcilicet quod non mitius agatur cum eo ſi ſponte quidam fatetur ſed timens ne cõuincatur: quia cum etiam minor culpa ſit confiteri quam obſtinate perſiſtere vſq; dum conuincatur debet eſſe minor pena. Aduertendum eſt etiã ſecundo de mente.d.gloſ.ꝛ.tex.in.d.c.u.quod ſi actor huius rei occultus prodeat in publicum ꝓbaturus que cõtinẽtur in libello liber eſt a dicta pena. Aduerdum eſt tertio quod ſecundum iura ciuilia qui hunc libellum inuenerit ignarus ꝛ non ſtatim deſtruxerit vel occultauerit ſed vim eiꝰ manifeſtauerit.ſ.dolo quaſi actor huiuſmodi delicti capitali ſententie ſubiugatur:vt in.d.l. vnica. Et ſic etiam ſecundum canones punietur vt actor Si vero agatur ciuiliter.ſ.actione iniuriarum que non publici iudicij ſed priuati continet querelam.C.de iniur.l.iniuriarum. pena erit ſecundum iuramentum actoris ꝛ iudicis taxationem.inſtitut.de iniur.§.pena. Si vero agatur in foro penitentiali tenetur ſicut ꝛ alij detractores ad reſtitutionem fame ſcilicet alium libellum in contrarium faciendo. ꝛ vltra hoc tenetur de omni damno ſatiſfacere.

¶De libero:libera:ꝛ libere.

Liber dicitur is qui nullius ſubeſt poteſtati.ff.de capti. et poſtlimi.reuer.l.non dubito §.liber autem populus.ſiue liber eſt qui ex ingenuis naſcitur ꝛ a libertate dicitur. Et ſunt liberi filij filie et ceteri omnes in recta linea deſcendentes vſq; ad trinepotes ꝛ vlterius dicuntur inferiores ſeu poſteriores: ſicut etiam parentes dicuntur omnes aſcendentes per paternam ſeu maternam cognationem nobis coniuncti vſq; ad tritauum: et vlterius dicuntur ſuꝑiores ſeu maiores.ff.de verb.ſigni.l.liberoꝝ. vꝫ autem appellatione liberorum veniant legitimi tantum:aut etiam naturales.vide Panor. in capitu.in preſentia.de probatio.intrincantem.et eo viſo:dic cum glo.in cler. vnica. de bap. quod nomine liberorum non veniunt naturales domini quo ad liberorum commodum vel honorem: licet veniant quo ad parentum reuerentiam. Appellatione autem filiorum regulariter non comprehenduntur nepotes.inſtit.qui da.tuto.poſ.in fine.ꝛ eſt gloſ. ſuper verbo liberi. in clementina vnica de baptiſ.ꝛ facit gloſ.in capitu.in preſentia.de probationi.

¶Hoc autem verbum libera adiunctum poteſtati videtur excludere alterius conſenſum:vt dicatur libera poteſtas quando poteſt quis ſine alterius conſenſu diſponere.de poſtulat. prelat.capitu.fina. Non tamen ſignificat vltra mandatum generale cum datur libera poteſtas aliquid faciendi: et conſequenter non videntur conceſſa que requirant mandatum ſpeciale de communi vſu:licet ſecus ex ſignificato attento de iure ſcripto:quia tunc ſignificat poſſe fieri quod ſine mãdato ſpeciali non fieret excepta donatione.l.procurator.cui generaliter.ff.de procura.iuncta.l.filius.ff.de donatio.ſignificat ergo qd poſſit alienare:quod non poſſet procurator cui conceſſa eſt generalis adminiſtratio non expreſſo verbo libera:cuius ſignificatum additur et operatur: nõ autem ſignificat donationem que ex ſua natura eſt gratuita.vide Bart.in.l.qui rome §.callimachꝰ. ff.de verborum obligationi. Libera.

¶Hoc autem verbum libere excludit omnẽ morem et conditionem.de prebẽdis. extirpandum. §.penulti.ꝛ.capitu.ſi beneficia.eo. titu.lib. vj.ꝛ de offic.ordi.capitu.ordinarij.§.quod ſi forte. li. vj.ibi per Joan.and.ꝛ Archi. de homi. probumani.libro.vj.imo ſecundum multos denotat quandam prerogatiuam abſolutam. ſeu dominium ſuper actum cui adijcitur: vt.l.procurator cui libera.ff.de procura.l.iuſiurandum quod ex conuentione §.finali.ff.de iureiuran.de elec.cum nobis olim.in fin.vide per Bart.in.l.alio. ff.de alimẽ. ꝛ ciba.lega.et Panor.in.c.cum liberũ. de ſepul. et in capitulo veſtra.de loca. Unde liberum dominium non habet quis ſuper actum circa quem cum illum vult exercere impeditur aliqualiter. Omnis enim prohibitio ſiue temporalis ſiue ꝑpetua contradicit libertati.l.libertas. ff. de ſtatu ho.quod nota.quia facit ad multa. Libere.

Libertus eſt ſeruus manumiſſus de quo infra manumiſſio.

¶De lite ꝛ litigioſis.

Lis a contentione limitis dicta eſt ſecundum illud Uirgilianũ limeserat poſitus litem vt diſcerneret agri. de verborum ſignificatione. forus.et dicitur mota lis cum fuerit conteſtata: de verborum ſignificatio.ex parte. el ſecundo. et capitulo aduerſario. de exceptio. Eſt autem lis idem quod litigium:vt innuit ſanctus Thomas ſecunda ſecunde.qō.cxvj.ꝛ de mente eius ibi ſic diffiniri pōt:lis eſt cõtradictio verbalis oppoſita amicitie ſeu affabilitati. facta animo contriſtandi. Si enim contradictio fiat ratione ꝑſone:

cui non vult qs aſſentire pertinet ad diſcordiã: ſi vero fiat rõne pſone quã qs cõtriſtari nõ vere-ret' ſic eſt litigiũ oppoſitum affabilitati ſiue ami citie cui⁹ eſt alijs delectabiliter conuiuere. Et ſic lis ſemp̱ conſiſtit in hoc qd qs alicui malũ infert vel aufert bonũ: q2 triſtitia ſiue contriſtatio non eſt niſi de malo inherente. vel bono recedẽte. eſt aũt duplex lis quedã ſcȝ priuata. i. q̃ vertit' inter aliquos nullo preſente: vel p̃ſente priuata pſona aut publica non vt publica ſed vt priuata: ⁊ que dam publica ſeu iudicialis in qua vertitur inter aliquos coram publica pſona vt publica: de qua gl. in. d. c. forus. dicit qd importat cauſam ciuilẽ nõ criminalem: qd verũ eſt quãtum ad primã no minis deriuationem que eſt a limite agri: tũ non video quare agitatio cauſe criminalis non poſ-ſit dici litigium ſecundum principia. s. tho.

1.qõ ¶ Primo ỽo q̃rit' qd ſit p̃ncipiũ litis in iudicio et dico qd eſt cõteſtatio: q̃ eſt initiũ actiõis ⁊ con flictus non obſtante qd oporteat libellũ p̃cedere ſup̱ quo fiat ↄteſtatio: vt de libel. obla. c. j. q2 ipa oblatio libelli eſt diſpoſitio ad conteſtationem: vnde ſemp̱ neceſſe eſt qd p̃cedat libelli oblatio. extra eo. c. j. niſi de partiũ conſenſu remittatur.

2 ¶ Secundo queritur quid ſit lis conteſtatio: et dico ꝙ ſm Hoſt. eſt negotij principalis hincinde apud iudicem facta narratio et ſubſecuta miſſio. ſiue negando ſiue cõcedendo: qd primo eſt intel-ligendum iudice interrogante ⁊ ſecũdo verbali-ter. i. oretenus ſm Panor. extra eo. c. vnico ⁊ ter tio intellige ꝙ hec fiant procedẽdum in cauſa et ea intentione directe ⁊ a propoſito: ⁊ quarto per principales perſonas nõ per aduocatos niſi for-te principales adeo fuerint indiſcreti vt eorum defectus de licentia iudicis ſuppleatur per alios vt in. c. paſtoralis. de iudi.

3 ¶ Tertio q̃rit' quid ſit litis q̃ſi cõteſtatio et dico ꝙ eſt qñ aliqs ↄuentus in iudicio ſup̱ reb⁹ mobi lib⁹ quas poſſidet noĩe alieno nominat dñm in iudicio. ⁊ accipit inducias ad denũciandũ dño vt ad iudicẽ veniat aut mittat ſi ip̃e dñs nõ com paret in termino ſibi dato tũc eñ lis dr̃ q̃ſi con-teſtata ↄtra dñm: ſiue habet' p̱ cõteſtata ad inter-rumpendũ lõgi tp̃is p̃ſcriptionẽ: vt in. c. quã fre-quenter. § in alijs. ver. ꝙ ſi ſup. vt lit. non conte.

4 ¶ Quarto querit' quid ſit litẽ pendere: ⁊ dico ꝙ eſt litis conteſtationẽ eſſe vſqȝ ad ſententiã diffi nitiuã vel terminũ litis: ſed lis dr̃ pẽdere quo ad hoc vt nihil innouet' cũ citatio legitime peruene rit ad partẽ: vel per eam ſtetit quominus perueni ret cũ tali expreſſione q̃ potuit inſtrui ſup̱ quo cõ ueniatur: vt ſummat Jo. an. in cle. ij. eod. ti. ⁊ põt addi vt ibi not. qd perueniat debito tempore.

¶ Quinto querit' que ſit res litigioſa: et dico ꝙ eſt res mobilis vel immobilis vel ſe mouens de cuius dominio cauſa mouet' inter petitorẽ ⁊ poſ ſeſſorẽ iudiciaria conuentione vel precib⁹ prin-cipi oblatis ⁊ iudici inſinuatis: et per eũ futuro reo cognitis. ita dr̃ in auſ. litigioſe res. C. de liti-gi. et ſic res efficitur litigioſa ante litis conteſta tionem. per ſolã iudiciariã citationẽ vel libelli: id eſt ſupplicationis oblationẽ. ſ. factã principi: et ita tenet glo. in. c. eccleſia. el. j. vt lit. pẽ. et in. c. j. eo. ti. lib. vj. ⁊ Panor. in. d. c. eccleſia. licet qui-dam teneant ꝙ ſolũ efficit' litigioſa per litis con teſtationem: vt in. d. c. j. glo. recitat: et improbat. Sed tñ Panor. ibidẽ dicit ꝙ glo. imperfecte lo-quitur nihil attingens de actione an ⁊ qñ efficia tur litigioſa: ita ꝙ cedi ſine vitio litigioſi alteri nõ poſſit: ⁊ ideo ipſe ibi ſic diſtinguit et limitat: nam cum agatur tripliciter ſcȝ actione reali vel perſonali: aut mixta. vt. ĩ. actio. illud qd dictum eſt verũ eſt qñ agit' actione reali: ⁊ agit' de domi nio. C. de litigio. in auſ. litigioſa. et idẽ de quaſi dominio: vt publiciana. de qua glo. in. c. abbate ſanc. de re iud. lib. vj. puta cum petitur res bona fide empta: et recepta a non domino q2 publicia na eſt eiuſdem nature: vt no. in. d. auſ. et idem ſi agatur de parte dominij vt de vſufruc. q2 res erit litigioſa per conuẽtionem ſolam. arg. in. d. auſ. et ibi no. ⁊ Bar. in. l. j. ff. de litig. Et hoc de ipſa re. an vero: et ipſa actio realis cum agitur de do-minio vel quaſi vel de eo quod eſt pars dominij efficiatur litigioſa per conuẽtionem ſolam vt ſic nõ poſſit vlterius cedi ſine vitio litigioſi. Bart. in. d. l. j. ff. eo. et in. l. ij. C. eod. tenet idem in actio-ne quod in re ipſa. ſed Joan. an. in. c. fi. extra eo. tenet qd reſpectu actionis requiritur litis conte-ſtatio: vnde ante vendi poterit licet nõ ipſa res. Et hoc plus inquit mihi placet: quia cũ. d. auſ. faciat mentionem ſolum de re non de actione ad rem reſpectu actiõis ſtabimus iuri antiquo quod videtur requirere conteſta. lit. vt. l. ij. et. l. fina. C. de litigio. ſed ſi agitur non de vero dominio vel quaſi ſed de alio iure puta hypothecaria: tũc res non efficitur litigioſa vnde poteſt vendi cũ one-re ſuo: vt in. d. auſ. ſed ipſa actio efficitur litigio-ſa tñ per litis conteſta. vt erat de iure antiquo. d. l. ij. et fi. Si autem inquit agatur actione con-feſſoria vel negatoria. ſupple qd eſt etiam agere actione reali. tunc ſubdiſtinguo. nam ſi actor di-cit ſe ius habere puta agit ad prebendam tãtam ab alio quam dicit ſuam: ⁊ tunc res efficitur liti-gioſa: intellige per conuentionẽ ſeu citationem: quia inquit licet incorporalia non ſint in bonis noſtris ſunt tamen in quaſi bonis: ſecus ſi dicat aliqd ius ſibi deberi: q2 cum nõ contendatur de dñio vel quaſi nõ efficitur ipſa res ſeu ipſum ius litigioſum: vt no. Inno. in. c. cum. M. de conſti. et limitandum eſt ⁊ diſtinguendũ dictum Bart.

in.d.l.j.quod in corporalibus non efficitur litigioſa:vt in auk.eo.§.ad hoc. Ipſe tamen actiões efficiuntur litigioſe per litis cõteſta. arg. in.d.l.ij.Si vero agit actione perſonali.Bart.in.d.l.j. dicit qd ſi nõ contendit de re ipſa;ſed de aliquo opere facto in re res ipſa nunq̃ efficitur litigioſa etiã ſi illa actio ſit in rem ſcripta.Si vero contendat de re ipſa efficit litigioſa ipſa ⁊ actio p litis conteſta.vt.d.l.ij.C.e.ſed ipſe in.l.ij.C.eo.ſimpliciter dicit qd ipſa res non efficitur litigioſa. ſed ipſa actio efficitur litigioſa per litis conteſta. et idem Jo.an.extra eo.c.fi.⁊ clarius Inno.in.d.c. cum.dd.vbi ſentit qd licet per actionẽ perſonalem agatur ad ipſam rem nihilominus nõ impeditur alienatio per litis conteſtationẽ:quia non efficit litigioſa ex quo nõ cõtendit de ipſius dominio.Et hoc plus placet Panorm.⁊ videtur ei textus expreſſus in auk.de litigio. poſt pncipiũ. Si vero agatur actione mixta ſm Bar.in.l.ij. C. eo.⁊.l.j.ff.eodẽ.ſi actio ſit vniuerſalis olim ⁊ hodie efficitur litigioſa res ⁊ actio per ſolam controuerſiam ſeu citationem:vt.l.diuus.ff.de peti.here.⁊.l.alienationes.ff.fami.herciſcun.⁊ no.in glo.vbi patet qd poſt citationem non debet poſſeſſor hereditatis alienare regulariter aliquam rem hereditariam ſiue agatur petitione hereditatis ſiue iudicio fami.herciſc.et placet Panor. quantum ad res ipſas de quibus de iura.loquũtur:ſed ipſe actiones non prohibentur cedi ante litis cõteſtationem vnde ſtarem inquit iuri antiquo vt ipſa actio vniuerſalis efficiatur litigioſa per ſolam conteſta.vt.d.l.ij.⁊ fin.C.eodẽ. Si vero actio eſt particularis:vt communi diuidundo que datur ad diuidẽdum rem particula rem communem tam res quam actio efficitur litigioſa per litis conteſta.vt.l.j.C.commu.diui. iũcta.l.j.et no.gl.in.d.l.alienationes. et Bar.in iuribus preallegatis.

6 ¶ Sexto queritur quis ſit litigioſus: et dico qd philoſophice eſt is qui ad omnia contrariatur cauſa contriſtandi.vt patet in.iiij. ethi.j. ille qui non eſt cum viuentibus affabilis ſeu delectabilis vt decet:ſed oneroſus quia facile verbis contendit.Sed iuridice litigioſus eſt qui tenetur litigioſo contractu.qui eſt quando res vel actio litigioſa transfertur in alium: vel pignori datur aut obligatur.vnde dicit glo.in.d.c. eccleſia. vt lit.pen.quod vitium litigij dicitur cum quis rem litigioſam transfert in alium lite pendente ſiue ſint res ſiue actiones.C.de lit.l.vlti.et in auk. ibi poſita immo in.d.c.eccleſia.dicit Panor. q res litigioſa ſine vitio litigioſi nõ põt pignorari vel aliter obligari:vt videtur text.in.l.ſi filius.§.fin. alias eſt in.l.j.ff.que res pign.oblig.po. et ſentit gl.in.l.j.C.communi diui.⁊ ſequitur Bart.in.d. l.j.immo ſm glo.ibi in.c.eccleſia.el.ij.incidit quis in vitium litigioſi per contractum locationis qd Panor.in.d.c.eccleſia.el.j.dicit verum in locatione ad tempus longum vel longiſſimum quia tunc conſtituitur ius in re.ff. de ſuperfi. l.j. ac.ij. ff.ſi ager vec.vnde prohibetur vẽdere:⁊ obligare prohibetur in longum vel longiſſimum tempus locare:vt dicit glo.in cle.vna.de re.ecc.non alie. ſecus in locatione ad tps modicũ quia res litigioſa lege prohibet ſolum alienari: pignorari vel obligari:vt in.d.l.fin.C.de litig.et.d.l.ſi filius prohibitus autem alienare vel obligare nõ prohibetur locare ad modicũ tempus vt eſt text. maxime iuncta glo.in.d.cle.vna.et in.l. penul.§. inſtituto.ff.de leg.ij.vbi hec not.Dy. et Barto. quod tamen Panormi. vbi.ſ. limitat niſi locatio ad tempus modicum ſit facta in potentem ſerioſe ita quod rehaberi non poſſet de facto quia ſatis tunc res videtur alienata:et obligata: et ratio magis q̃ verba attendenda eſt:vt.l.cum pater.§.dulciſſimus.ff.de lega.ij.et.c.fina. de regulis iur.lib.vj.et quod not. ibi di.et in.l. non dubium.C. de legi. ſit enim fraus legis de priuile, quanto.et de immu.eccle.ca.fi.libr.vj. Sunt tamen caſus vt dicit gl.in.d.c.eccleſia.el.j. in quibus litigioſa res alienari poteſt qui ponuntur in.d.l.vlti.C. de litig. ſcilicet nomine dotis donationis ante nuptias : transactionis et diuiſionis rerum hereditariarum facte vel per legati vel per fideicommiſſi cauſam. Et hoc locum habet in ſpecialibus iudiciis : in vniuerſalibus vero cum agitur de hereditate pretor permittit quandoq fieri alienationem:ſcilz pro impenſis funeris. pro ſolutione debiti. pro cibariis familie. ff. de petitio. heredi.l. diuus. hec in gloſ. dicit tamen ibi Panormita.quod inquantum illa excipit caſum legati : et fideicommiſſi hodie illa lex.ſi.quantum ad hoc recipit correctionem per auk. de litig.vbi dicitur quod ſi res litigioſa legatur alicui tũc heres debet iudicium ad finem perducere:et ſi euicerit rem tradat legatario alias liberatur cum videatur teſtator legaſſe litis euentum legando rem litigioſam: ipſe tamen legatarius ne fiat colluſio cõtra eum poterit in lite aſſiſtere heredi:vt in.d.auk. de litigio. Adde etiam predictis ſecundum Ange. in auk.de litig. quod litigioſa res alienari poteſt ab aliis inter quos de ea nulla eſt res.

¶ Septimo queritur q̃ ſit pena eius qui eſt iuridice litigioſus.ſeu quid operatur vitiũ litigioſi. 7
et dicit Pan.vbi.ſ.quod olim erant multe pene de quib9 per Bar.in.l.j.ff.de litig.que hodie videnẽ ceſſare per penã legis noue que latius videtur prouidere.ſcilicet.C.de litig.l.fi.⁊ ſunt pncipaliter due pene.prima quia contractus non te-

nec: ſcd͠a qꝛ ꝯtrahētib⁹ ſcīēter imponunt certe pene. de q̇b⁹ in.d.l.fi. quas ipſe poſt Hoſt. ſic declarat Si vterq; ꝯtrahentiū ignorat ꝓbabilis ignorantia excuſat. de ꝯſti. cognoſcētes. de clerico excō. mi. ap͞lice. li3 ipſa in vēditore vel aliter alienāte difficulter reperiat: cū non poſſit ignorare rē eſſe litigioſam niſi ſucceſſerit alteri. ꝑ reg. is q̇ in ius. de reg. iur. lib. vi. vnde hoc caſu ꝯtractus non t3 ſed alie pene ceſſant: ſi vero vterq; ſcit: tunc nō t3 cōtractus ⁊ ꝓcedet lis ſuo more vt primus: ſ3 pene cōmittunt: qꝛ emptor: perdit ꝓciū ⁊ vēditor cogit tm̄dem ꝯferre de ſuo: ⁊ vtraq; quātitas applicat fiſco: vt. d.l. fi. ⁊ adde qꝺ emptor reſtitueret rem ſcz vēditori. Si vero aliter tantum ſciuit tunc ille ſolus punitur ⁊ ignorans lucrat tertiam partem precij ſi vero emptor recuperat precium ſuum et lucretur tertiam partem de eo quod venditor ſoluere de ſuo tenetur relique due partes applicant fiſco. Et idē dic in donatione: quia eſtimabitur res: ⁊ procedetur ad penas modo predicto. Addit Panor. primo quod ſi quis rem litigioſam ſacre domui dedicauerit punitur in duplū applicādum petenti. ff. de litig. l. penul. ⁊ vlti. ſm̄ Hoſti. Addit etiam ſecundo qꝺ eſt latius effectus hui⁹ vitij: qꝛ ſententia lata contra alienantē mandat executiōi abſq; alia tela iudicij cōtra eum in quē facta fuit alienatio: vt not. Bar. in.d.l.j. ⁊ latius per eum declaratur in. l. creditores. de pign. Addit tertio has penas ꝓcedere ſi fiat alienatio durante litigio. ſi autem inſtantia eſt perempta: tunc aut per lapſum triennij de iure ciuili: ⁊ non impeditur contractus: nec habent locum ſupra ſcripte pene: ſed durat vitium litigioſi quo ad quid vt. l. ſ. C. de preſcrip. lon. temp. ⁊ per Bart in. d. l. ſ. aut quia actor renunciauit liti: et tunc ex toto ceſſat vitium litigioſi. argu. l. poſtquam litig. C. de pac. no. gloſ. in. d. l. ſ. C. de preſcrip. lon. temporis.

¶ Octauo queritur gn̄aliter an ⁊ qn̄ quis poſſit cedere actionem litigioſam vel aliā: ⁊ valet ceſſio: ⁊ Panor. in. c. fin. de ali. iu. mu. diſtinguit ſic. ¶ Si enim ceſſio facta eſt in vltima voluntate tenet: vt not. in. l. nomen. ff. de lega. iij. ſic tamen qꝺ ſi actio erat in iudicium deducta per defunctum non debet agere legatarius ſed heres: et ſi euicerit omnem talem vtilitatem quam conſequetur d3 legatario reſtituere: ⁊ ſi nihil conſequetur nihil reſtituat vt dictum eſt. § priore. ſed actio non erat deducta in iudicium poterit legatarius poſt ceſſionem agere: vt in auc. nunc ſi heredi. C. de litig. ⁊ hoc ſecundum gloſ. in autenti. nunc ſi heres ſumptibus heredis ſi erat litigioſa cum legabatur. l. cum ſeruus. ff. de leg. j. ſi vero facta eſt litigioſa viuo aut mortuo teſtatore ſumptibus legatarij. ff. de le. j. l. ſeruus legat⁹. niſi heres fuerit in mora. ar. ff. de leg. j. l. cum res. ¶ Si vero ceſſio facta eſt non in vltima voluntate ſed inter viuos diſtinguendū eſt. ¶ Nā ſi fit potentiori rōne officij ſeu dignitatis precipue non v3: ⁊ cedens perdere d3 omne ius qꝺ habebat ⁊ iſte eſt proprius caſus. l. ij. C. ne li. po. ⁊ hoc verū ſcd͠m ſpecu. in ti. de ceſſione actionū poſt vincen. qꝺ fit potentiori malitioſe cā opprimendi aduerſariū: ſecus ſi bona fide. argu. l. qui ſtipendia. C. de pen. ⁊ placet Panor. ſi vero ceſſio fit potētiori nō rōne officij vel dignitatis ſed rōne nobilitatis: vel qꝛ ditior vel alio reſpectu: tūc ſi fuit facta ceſſio ratione iudicij mutandi poteſt excludi ceſſionarius per exceptionem: vt. l. penulti. ⁊ quod ibi not. ff. de ali. iudi. mu. ca. fac. non perdit tamen actionem cedens ſed punitur ſcd͠m vnam opinionem qꝛ non poteſt amplius cedere iſtam actionem alteri nec poteſt in ea cōſtituere procuratorem ſed tenetur proſequi: vt videtur innuere. d. l. penult. ſed glo. in. d. l. pe. dicit qꝺ in iſto caſu videtur trāſtuliſſe magis rem q̄3 litem: ⁊ ſic ceſſionarius habebit rē ſi euincatur: ⁊ cedens expēſas litis facit in damnum ſuū: ſec⁹ ſi non fuit facta ratiōe iudicij mutandi: quia tenet vt patet ex not. in gloſſ. in. l. j. C. ne lice. po. ¶ Si vero ceſſio fiat inter viuos ⁊ nō potentiori diſtinguitur. ¶ Nā3 ſi eſt dubitata qꝺ eſt eo ipſo quod in litigium deducta eſt: quia dubius euentus litis ſic regulariter alteri cedi non poteſt: ſed cedēs incidit in vitium litigioſi vnde puniri debet vt in. l. final. C. de litig. ⁊ per gloſſ. in capitu. eccleſia. el. j. ne lit. pendente quod tamen fallit in caſibus ibi enumeratis. Ubi tamen notandum eſt quod in caſibus in quibus poteſt fieri ceſſio: proſecutio actionis non fiet a ceſſionario ſed a cedente ſecundum Innocen. in quadam glo. in. d. capitu. fina. allegat in ar. l. q̄3q;. ff. de aqua plu. arcen. ¶ Si vero actio non eſt dubitata tunc regulariter poteſt cedi titulo donationis: venditionis: vel alio titulo legitimo: vt probatur. C. de here. vel actio. vendi. l. nominis venditio. ⁊ in. l. per diuerſas. C. manda. ¶ Pretenditur tamen ſimulatus contractus ex multis. Primo ex precij modicitate: ⁊ eſtimatur iſta actio ſecundum Panormi. ibi ſecundum dubium expenſas labores et huiuſmodi. ¶ Secundo quando in ceſſione non exprimitur titulus: vt qn̄ dicat cedo actionem ⁊c. nec dicitur pro qua cauſa: vt probatur in. d. l. per diuerſas. ⁊ tenent cōmuniter doct. ¶ Tertio quando ceſſio fuit pro parte vendita et pro parte donata: vt. d. l. per diuerſas. ratio quia iſta ceſſio eſt odioſa: ſecus in alijs quia valet. Et iſto caſu admittitur ceſſionarius vſq; ad quātitatem quam exburſauit: in alia vero perditur actio: vt. d. l. per diuerſas. ¶ Quarto quando ceſſio pure venditur tamen precium non ſoluitur

niſi pro parte: ⁊ de reliqua cõfitetur ſe recepiſſe. ¶ Quinto quando dicit ſe donare propter bñmerita que non ſunt fallit in caſibus contentis in. ḋ. l. per diuerſas. vbi non preſumitur ſimulatio: vt puta ſi inter coheredes eſt facta ceſſio: vel cui eſt facta in ſolutũ vel pro munimine rei ſue: vt cũ domus tua minat̃ ruinam domui mee ego timẽs me oẽ ius tuẽ: itẽ ſi ſit inter legatarios: ⁊ fideicõmiſſarios: ⁊ vl̃ qñ heres ceſſit actionẽ legatario ſimiliter in ſocietate. l. qñ ſocij ſibi cedunt actionem.

9 ¶ Nono queritur an ceſſio actionis poſſit fieri clerico: ⁊ dicit Pañ. in. ḋ. c. ſi. qḋ non per venditionem: qꝛ vilius emere: ⁊ carius vẽdere clerico non lꝫ: poſſet tñ clerico vel eccleſie bona fide donari ſcḋm eundem ibi.

10 ¶ Decimo queritur vtrũ litigans teneat̃ ad reſtitutionem expenſarum ⁊ dãnorum parti aduerſe: ⁊ dico qḋ ſic: ſi ſciebat ſe iniuſtam cãm fouere: aut ſi a principio hoc neſciuit: ſed tñ hoc cognouit in cauſe proceſſu: et non deſijt: ar. c. dñs. de ſecun. nup. ⁊ in. l. ſi quis inficiatus: ⁊ ibi Bar.

11 ¶ Undecimo queritur que pena litigioſi philoſophice de quo. ḋ. § vſ. ⁊ dico quod de iure non debet ordinari. lxvj. diſt. § ſ.

Litere aliene non debent aperiri: vt. ḋ. falſarius. § ſ. lr̃e autem proprie aliqñ preiudicãt primo ⁊ tenet̃ ſcriptor ad reſtitutionem: vt. ſ. reſtitutio § x. aliqñ vero preiudicãt ſcribẽti. Et de hoc Panor. in. c. fraternitati. de cle. non reſi. concludendo poſt Bart. in. l. ludus. ff. de fidiuſ. diſtinguit. Aut enim ſunt litere generales: ſicut cũ dꝫ preſentium latori fidem adhibeas: ⁊ iſto caſu cũ iſte lator non poſſit ꝯbere: aut aliquid intentare in preiudicium ſcribẽtis: ſi is cui ſcribitur mutuaret illi pecuniam: ⁊ hmõi non preiudicaret ſcribẽti: vt in. l. ſi. C. qḋ cum eo. qui in ali. poſtea qꝛ ſunt litere ꝯmẽdatitie niſi aliud addat: puta ſub periculo meo ⁊ hmõi vl̃ niſi doloſe dedit illi literas qꝛ tunc teneretur. ar. l. venditor. ff. de dolo. aut ſunt lr̃e magis ſpeciales: puta qꝛ dꝫ in eis tali de mea intentione plene informato: plenam fidem adhibeas: quia tũc tenetur ⁊ aget actione mandati contra ſcribentem ille cui ſcribitur: ſed non debet ei cedere in aliquo quod ei appropꝛientur facit. l. ſi vero remunerandi. ff. man.

Litigator eſt nõ ſolum actor ſed etiã reus: ⁊ litigatoris noĩe etiam reus comprehenditur de lit. conteſt. c. j. lib. vj.

Liuellarius cõtractus qui dicitur datio vel acceptio ad liuellum: idẽ eſt quod emphyteoſis: ⁊ ibi vide de laudemio ſoluendo: ⁊ lꝫ quidam: vt Bart. in. l. ſi finita. § ſi de vectigalibus. ff. de dam. infec. teneãt quod differt: quia emphyteoſis fit a domino: datio autem ad liuellum a non domino. ſ. a vaſallo emphiteota ⁊ huiuſmodi tñ tpib⁹ noſtris cõiter non differũt niſi quando iſta datio ſit illicite: ⁊ in fraudẽ vel in formã vſurarum vt infra vſura. ij. § xv.

¶ De locis religioſis.

Loca hic nõ ſumunt̃ philoſophice vt ſunt ſuperficies corporũ locantiũ ⁊ ꝯtinentium alia corpora eo modo quo oẽ corpus dꝛ eſſe in loco ſed ſumunt̃ pro humanis habitationibus in vita vel poſt mortem que diuiduntur in ꝑbanas ſiue priuatas: religioſas ſiue publicas ⁊ ſacras: vt colligit̃ ex glo. ⁊ Pañ. in. c. abolende. de ſepul.

¶ Primo queritur quotuplex ſit locus: ⁊ dico qḋ triplex vt iam ptꝫ ex dictis. Nã Pano. vbi ſupra dicit quidam locus eſt omnino priuatus: vt qꝛ nõ eſt deputatus ad vſum publicũ ſcꝫ ad diuina: adde ſiue ſit perſone priuate ſiue reipublice: ⁊ talis poſt licite vẽdi etiã vt ibi fiat cemiteriũ vel eccleſia. xij. qõ. ij. aurũ. Quidã vero eſt religioſus ſed non ſacer: vt ille in quo ſepult⁹ eſt aliquis de voluntate dñi. C. de reli. et ſum. fu. l. ij. ⁊ talis vẽdi non poteſt ſcḋm glo. et verum eſt ſm Inno. de iure ciuili: quia immediate quatenus corpus maxime chriſtiani: vt addit Lud. de ro. tangit illũ locũ deſinit eſſe in domino alicuius. l. quãꝗ. ff. de aqua plu arcen nõ autem de iure canonico: vnde putat locum non effici religioſum niſi autoritate pontificis deputet̃ ad talẽ vſum. pro quo. c. ad hec. de religi. domi. et hec opinio fuit originaliter gloſſatoris decreti. xiij. queſt. ij. in. c. eccleſiaſtico. Sed Panormita. diſtinguit ſoluẽdo dictam gloſſ. et ius ciuile. Nam iſte locus ſtricte non eſt religioſus quo ad hoc quod gaudeat priuilegio religioſi loci et publici ſed large quia deputatus ad vſum pium ſicut dicimus quod laici valde boni poſſent appellari religioſi quaſi ad diuinum cultum religati. vt in. c. eccleſia. de conſti. Quidam vero eſt locus religioſus et ſacer: vt eſt locus cemiteriatus: id eſt deputatus pro cemiterio eccleſie: et iſte indubie vendi non poteſt qꝛ non eſt in bonis alicuius: de pꝛbendis. ratio. et ff. de re diui. l. intantum. § ſacer. dicitur autem ſecundũ Panormitan. ſacer large propter epiſcopalem benedictionem ſed non ſtricte: quia nõ fit ibi conſecratio ſeu vnctio cũ oleo ſancto: vt in eccleſia vel altari vnde ſolum benedicitur: eccleſia vero conſecratur. de conſec. diſtin. ij. nemo. vnde dicim⁹ cemiteriũ minus dignũ quam eccleſia. 1. qḋ

¶ Secundo queritur quid requiritur ad hoc qḋ hoſpitale vel oratorium fiat locus religioſus gaudẽs eccleſiaſtica immunitate: et dicit Archi. poſt Ludo. de ro in quodam ſuo conſi. quod opꝫ in eius conſtitutione interuenire autoritatem epiſcopi. de relig. do. ad hec. Simplex autem hoſpitale ad

ſpitale ad pauperes recipiẽdos ſine altari cemi-terio vel alio iure epiſcopali conſtrui poteſt per priuatã perſonã ſine licẽtia epiſcopi:vt no. Inn. in.d.c.ad hec.⁊ gl.in.c.quedã.xviij.q.ij. ⁊ in cle. qꝛ cõtingit.de reli.do.imo ⁊ oratoriũ ſimpler vt ibi oretur licet miſſa ibi celebrari nõ poſſit ſine epiſcopi cõſenſu.de cõſe.di.j.§.vnicuiqꝫ. ⁊.c.clericos.quod etiã no. Hoſt.⁊ Jo.an.de cẽſibus.c.ſi. imo in tali oratorio fieri nõ poteſt erectio cãpanarũ.de priui.parẽtibus. Sed talis locus nõ eſt religioſus:quia ſm glo.in cle.qꝛ contingit.de religi.domi.poteſt per edificatorẽ ad prophanos vſus cõuerti:quod nõ eſſet ſi effectus eſſet religioſus:vt de reg.iur.ſemel deo.

3 ¶ Tertio queritur quomodo hoſpitale vel oratoriũ in dubio cognoſcetur eſſe locus religioſus i.epi autoritate fundatus:⁊ reſpõdet Arch. poſt Lud.de ro.quod recurrẽdũ eſt ad preſumptiões qualitate circũſtãtiarũ talis loci ſi eñi habet oẽs circũſtãtias loci pphani eſt pphanus ad epiſcopi curã nõ pertinẽs q̃uis eſſet celebratiõi ⁊ oratiõi deputatus prout fere eſt in omnibꝫ palatijs magnorũ:vbi ſunt capelle habẽtes formã oratorij:que circũſtãtie ſunt nõ habere cemiteriũ vel ſignũ ſepulture:⁊ ſi inſtitutio vel datiũ eiꝰ fiat per laicos nõ requiſita autoritate dioceſani: nec eo exiſtẽte in poſſeſſiõe exercẽdi epiſcopalia iura et ſi ex bonis eiꝰ ſoluãtur collecte cõmunitati laicorũ:⁊ ſi oratoriũ ſi qd eſt regat̃ per laicos ⁊ ſi non habet cãpanile vel cãpanã ſup tectũ:ſi vero hoſpitale haberet oratoriũ edificatũ in forma eccleſie habẽs cãpanile erectũ ſupra tectũ ⁊ cãpanam qua pulſat̃ cũ ibi celebrat̃:⁊ altare in forma lapidea.ſ.fixũ ſicut habẽt alie eccl'ie ibiqꝫ per ſacerdotes celebrat̃ publice preſumẽdũ eſt locũ eſſe religioſuz:⁊ ita determinat Archi.de cõſec.diſtin. nemo ⁊ eũ ſequunt̃ Joan.cal.in ſuo cõſilio. ar.c. qd interrogaſti.diſt.xxvij.⁊.ca.vidua.xxvij.q.j.⁊ de regula.vidua.⁊ idẽ ſi ſit ibi cemiterium vel ſignũ ſepulture:q̃uis eñi perceptio decimarũ⁊ oblationũ:⁊ onus baptizãdi nõ cẽſeantur facere eccleſiã curatã vt tenet Hoſti.⁊ Jo.an.in nouel.in c.qꝛ nõnulli.de cle.nõ reſi.qd ſequit̃ Fede.in ſuis cõſ.arguũt tamẽ locũ ipſum eccleſiaſticũ ⁊ religioſum:vt no.gl.in cle.qꝛ cõtingit.de reli.do.in verb.altare cõſentit Jo.cal.in ſuis cõſ.ſꝫ qꝛ iſte circũſtantie variari poſſunt multis modis ideo ipſe Fede.cõſ.cxv.⁊ Archi.videt̃ velle qd iudicabitur locus prophanꝰ vel religioſus ex pluribus circũſtãtijs qꝛ pro eo iudicãdũ eſt: p quo faciũt plures rationes.de deci.ſuggeſtũ qd intellige ſi ſunt pares:alioquin ex potioribꝰ iudicabit̃ vt etiã ipſe Archi.innuit vnde cõcludit qd hoſpitale nõ debet cẽſeri locus prophanus ex hoc ſolo qd nõ habet cãpanile ſupra tectũ vel habet nomẽ alicuius laici:puta dñi bonifacij ⁊ non alicuius ſancti:vel qꝛ datur per laicos et adminiſtrat̃ in temporalibꝰ:ſi cũ his officiat̃ per clericos in boris ⁊ celebrant̃ ibi continue miſſe: aut habet cemiteriũ vel ſepulturã:qꝛ tũc ex potioribus circunſtantijs cenſebit̃ religioſa domus: et viſitabitur a dioceſano niſi ſit exemptũ quo caſu ſeruabitur cle.quia cõtingit.de reli. do.imo dicit idẽ Lud. qd in dubio eoipſo quod ipſe miſſe celebrantur preſumitur autoritate epiſcopi edificatum: et dictum eſt ſingulare Archi.de conſti.diſti.ſ.nemo. qd verum eſt qñ continue celebrantur: et per clericos in horis officiatur: vel concurrẽtibus alijs adminiculis:de quibus ſupra alſ non videt̃ ſufficere eſt in locis prophanis dicantur aliquãdo miſſe:dicit etiam Panor.in.c. inter dilectos. de dona.quod ſi longo tempore ibi fuerunt celebrata diuina publice et omnibus admiſſis indifferẽter et eleuata campana:ſignum eſſet quod locus eſſet publicus id eſt religioſus.

¶ Quarto queritur que loca ſint religioſa:⁊ dico qd licet iam aliqualiter pateat ex dictis: tamẽ adduco tex.in.c.ad hec.de relig.domi. vbi habetur qd religioſus eſt locꝰ autoritate epiſcopi etiã ad vſum hoſpitalitatis deputatus: ⁊ ad mundanos vſus redire non poteſt:⁊ a fortiori loca religioſa ſunt.eccleſie ⁊ capelle ⁊ monaſteria autoritate epi vel pape ad cultum diuinũ deputata. 4
Et ibi a contrario ſenſu infert Pan. qd hoſpitale non efficit̃ religioſum qd nõ eſt autoritate põtificis edificatũ vel deputatũ ad hoſpitalitatez: ſed redire poteſt ad humanos vſus: qd intellige eo viuente qui edificauit:ſecus autẽ ſi deceſſerit per aut.de ecc.tit.§.ſi quis edificationẽ. ¶ Predicta faciunt ad multa:et primo ad queſtionem an baſilica.i.eccleſia nondũ cõſecrata gaudeat priuilegio immunitatis: licet diuina myſteria ibi non fuerint celebrata.gl.in.c.eccleſia. de immu. eccle.dicit qd non mota per text.ibi in qua diuina myſteria celebrant̃ a contrario ſenſu: et idem Abb.⁊ idẽ Clemens vt refert Hoſt.qui fuit egregius iuriſta.ſed ipſe Hoſtiẽ.tenuit contrariũ: qꝛ ſufficit ſm eum qd locus ſit edificatus autoritate pontificis primariũ lapidẽ imponentis: intellige per ſe vel per aliũ cũ non poſſit redire ad vſus humanos vt in.d.c.ad hec.et text. in eo qd dicit celebrantur exponit.i.celebrari poſſunt. Hũc ſecutus eſt do.Car.qꝛ cũ iſta materia ſit fauorabilis nõ eſt reſtringenda ad relaxanda. Sequuntur ſimiliter alij doctores:vt recitat Panor. in. d.c. eccleſia.qꝛ multum facit text.pro eo. cũ non ſe fundet ſuper celebratione licet de ea fiat mentio in narratione:ſed ſuper deputatiõe qꝛ eſt deputata diuino obſequio:que ratio vendicat ſibi locum licet ibi non fuerit celebratũ. Sequit̃ ⁊ ipſe pañ.

adducens vltra predicta. l. oīa priuilegia. C. de
epiſc. ⁊ cle. vbi probat̄ qḋ omnia priuilegia con
ceſſa eccleſiaſticis extēdunt̄ ad hoſpitalia. ſ. epī
autoritate fundata: ergo fortiꝰ ad eccleſiam de
proximo conſecrādā: ⁊ iſta opinio indubitanter
tenēda eſt: quia dicit Archi. in. c. diffiniuit. xxvij.
q. iiij. quem referendo ſequitur Bald. in. l. ſi quis
ad declinandum. C. de epiſco. et cleri. qḋ fugiens
ad hoſpitale tutus eſt a iudice ſeculari: ſicut ſi fu
giſſet ad eccleſiam quod verum eſt hoſpitali au
toritate epiſcopi fundato: per qḋ. ſ. videtur eius
autoritate deputatum ad vſum pauperū etiam ſi
adhuc forte nullus ſit repertus. Si ergo hoc ve-
rum eſt de hoſpitali ad receptionem pauperum
ordinato: ſtultū eſt hoc negare de eccleſia ordi-
nata ad tam ſancta myſteria. Quod tamen Pa-
nor. videtur limitare niſi conſuetudo ſit in oppo
ſitum: cui dicit hodie ſtandum: vt no. Inno. in. c.
inter. de immu. ecc. Utrū autem mēdicantes poſ-
ſint noua loca recipere vel antiqua mutare. vide
ſupra excōmunicatio. ix. excōmunicatione. xliiij.

¶ De locatione et conductione.

Locatio eſt perſone: vel rei ad vſum
facta conceſſio mercede in pecunia
numeranda conuenta alias ſi res vel
ſpecies ꝑ mercede daretur: non eſſet
locatio ſed alius contractus innomi
natus: ſcꝫ do vt facias: et ageretur preſcri. verb.
ff. depoſi. l. ſ. §. ſi quis ſeruum. Conductio vero eſt
perſone vel rei ad vſum acceptio interuentu pe-
cuniarie mercedis. Igitur locator eſt qui ſub pe
cuniaria mercede locat rem vel perſonam ſuam.
Conductor vero eſt qḋ huiuſmodi accepit ſoluē
do pēſionem. d. §. ſi quis. Unde ſi meam domum
te inhabitare patiar ſub pecuniaria mercede mi
hi data vel danda: ego locator: tu vero condu-
ctor es: et ſi tu operaris in re mea certa mercede
pecuniaria tibi danda: tu locator operarū tua-
rum: ego vero conductor earundem dicor. ff. eo.
qui operas. ſed reſpectu operis eſt econtrario: q
ego locator tu conductor diceris. ff. eo. l. itē que-
ritur. §. ſ. ⁊ §. ſi gemina. Aduertendum tamen eſt
quod contractus innominatus inducitur ſecun-
dum naturam contractus nominati cui aſſimila
tur niſi aliud actum fuerit: vt in dicto. §. ſi quis. ⁊
ſequitur Bartolus.

1. qō ¶ Primo autem querit̄ quid locari poſſit: et di-
co quod omnes ille res que vēdi poſſunt niſi ſint
ſeruitutes prediales puta iter: actꝰ: via ⁊c. ⁊ que
locari nequeūt vt eſt tex. ⁊ gl. in. l. locare. ff. loca.
ſeruitutes aūt perſonales que ſunt vſuſfructꝰ be-
ne poſſunt locari. ff. de vſufr. l. arborubꝰ. ſed non
ſeruitus vſus: vt inſti. de vſu ⁊ habita. §. minꝰ. ſꝫ
ſi ſit ab vſufructuario extinguit̄ locatio ꝑ mortē
ipſiꝰ vſufructuarij: vt. C. de iure dotiū. l. ſi ſocrus.
⁊ per maximā ⁊ mediam capitis diminutionem
inſtitu. de vſufruc. §. finitur a proprietario autē
fieri nō poteſt locatio ſeruitutis perſonalis. Res
tamē venalis locari nō poteſt eſtimata periculo
conducentis quo ad perditionē ⁊ deteriouatio-
nem ſed videtur fieri in fraudē vſurarū: quia res
eſtimata intercedit loco pecunie. l. ſi xo. §. quod
ait. ff. ſolu. matrimonio. nec eſt vera locatio quia
locator rem ſuo periculo tradit.

¶ Secundo queritur quis poſſit rem locabilem 2. q.
locare: ⁊ dico multa. ¶ Primū locare non poteſt 1. di.
aliquis prelatus religioſus ad vitam vel certum
tempus. ſ. longum: reditus: vel partem eorū: aut
iura vel poſſeſſiones monaſteriorū vel aliarum
adminiſtrationum ſibi commiſſarum: niſi neceſ-
ſitas vel vtilitas conuentus ſiue loci expoſcat: ⁊
accedente conſenſu conuentus vel ſuperioris ſi
conuentum non habeat: aliter ſuſpenſus eſt ipſo
facto: nec conductori acquiritur ius aliquod ta-
men hoc nō extēditur ad locatiōes: aut venditio
nes fructuum vel redituum ad modicum tempus
vt in clementi. monaſteriorū. de reb. eccle. nō alie
nan. cum ibi not. ¶ Secundū beneficiatus locare 2
poteſt reditus eccleſie ſue ſine aliqua licētia; ſm
Pañ. in. c. veſtra. de loca quod intellige ad tem-
pus non magnum: puta annorum nouem: ⁊ facit
glo. in cle. ſ. de reb. eccle. non alienan. Nec impe
dire valet hoc ſtatutum aut prohibitio ſuperio-
ris in cōtrarium propter verbum libere quod po
nitur in litera. ¶ Tertium. Et ſi beneficiatus an- 3
te tempus finitum locationis moriatur: extingui
tur locatio: quia clericus comparatur vſufructua
rio vel vſuario de pec. cle. c. fin. ⁊ ideo extingui-
tur ſicut ius vſufructuarij. de donat. conſultatio-
nibus de pig. c. fin. ⁊ ſic no. Joan. mona. in. c. hoc
conſultiſſimo de reb. eccle. non alie. lib. vſ. ⁊ ſi cō
ductor ſoluit penſionem non habebit a ſucceſſo-
re in eodem beneficio: niſi ſit conuerſum in vtili-
tate eccleſie: vt not. Hoſtiē. c. ſecūdo ne prela. vi. 4
ſuas. ¶ Quartum. Sacerdoti nunquam licet loca
re operas ſuas pro diuinis officijs dicendis de ſi
mo. cum in eccle. ⁊ multis capitulis aliter eſſet ſi
moniacus: licet tamen ei paciſci cum aliquo
quod moretur in aliqua eccleſia vt celebret ibi
diuina. Ita tamen quod non habeat intentio-
nem ad diuina ſed ad manſionem quam ibi fa-
cit: vel ad laborem quem ſuſtinet: vel ad damnū
quod patitur ratione more: vt in. c. ad queſtiōes
de rerum permuta. per arg. ⁊ not. Innoc. in. c. pe
nulti. ne prela. vi. ſu. ſed de hoc vide infra ſimo-
nia. §. ix. ¶ Pro temporalibus autē exercitus po 5
teſt locare: ſed intellige ſi perſone ſue conue-
niant. ¶ Quintum. Conductor locare poteſt al-
teri rem conductam niſi aliud conueniſſent. C.
locati. l. nemo. ⁊ tunc res poſterioris conducto-

ris ſunt obligate domino principali vſq ad illã quãtitatẽ qua ſecũdus cõductor tenetur.ſ. ff. eo. l.ſi lege. Unde ſcholaris cõtrahẽs ſocietatẽ cuz alio ſcholari recedens ſm Pa.in capitulo inter dilectos. de fide inſtrument. poteſt alium loco ſui ponere in domo vel camera conducta et idem Baldus in. dict. l. nemo niſi vellet locare partem ſuam perſone inboneſte: quia tunc nõ poſſet. et idem intellige de omni perſona iniuſte preiudicãte. eadẽ ratione vel niſi inter eos aliud eſſet cõuentũ. d.l.nemo. An autẽ hoc poſſit inuitis ſocijs Bal. videtur tenere quod ſic. et idẽ ce.in.l.viã.C.loca.ſed melius glo. inſti. loca. in fi. dicit quod licet poſſit alteri locare iure cõductionis ratio tamẽ ſocietatis prohibet que preualet iuri locatiõis. cũ videatur electa induſtria perſone. inſtitu. pro ſoc.§.ſoluitur. et idem tenet Spec. de iudi.§.ii. et clarius Azo per.l.perceptiõe ff. de his qui deiec. vel effu. addẽs quod ſi ſcholaris nõ degit in domo vt verſari debet: poteſt cõtra eũ agi actiõe pro ſocio ſed vtili: qꝛ directe datur quãdo cõtrahitur ſocietas ad cõmodiorem vſum. et queſtũ vberiorẽ: de qua leges loquũtur vt no. Speci. vbi ſupra. Ex quo videtur quod in materia odioſa nõ venit ſocius in domo vnde ſi ſtatutũ dicit quod ſocius teneatur pro ſocio: nõ veniet ſocius in domo: quia non eſt proprie iſta ſocietas: et in odioſis verba ſtricte capiũtur.l.iii.§.hec autẽ verba.ff. de neg. geſt. et.c.in noſtra de iureiurã. Inſuper dicit Pa.in.d.c.inter dilectos quod ſi male verſatur et cõpeſci nõ poteſt ſua inſolẽtia poterit expelli. per.l.ſi conuenerit.in fi.ff. pro ſoci. et.v.q.iiij.in loco. ¶ Sextum ſi duo ſocij

6 habent domũ cõmunẽ et vnus vult habitare: alius vult eã tradere ad penſionẽ preferendus eſt is qui vult habitare de quo vide glo. in.l. ſabinus.ff.cõmuni diui. Pro quo etiam no. quod id qđ eſt mihi cõmune cuz alio nõ eſt meũ ꝓprie.C. qui fa.po.l.quãdꝫ.per quod infert Bal. quod ſi ſtatuto cauetur vt amputetur manus vulnerati in domo percuſſi. nõ intelligitur de domo cõmuni: cũ verba in ſtatutis debeant proprie intelligi.l.ille aut ille. et.l.nõ aliter. de leg.iij. Licet autem cõmune proprie nõ ſit meũ: tamẽ ſocius peregre profectus penſionẽ petere nõ poteſt a ſocio ſi totã domũ communem inhabitauit: ſed bene petere poſſet ſi eam alteri ſub penſione locaſſet ſecundum Bald. et Imo.in.l.duo fratres.ff. de acqui. here. quod Pau. de ca. dicit ſe habuiſſe de facto.

3. q. 1. di. ¶ Tertio queritur cui poſſit res locabilis locari et dico multa. ¶ Primũ res locabilis locari poteſt omnibus que poſſunt eã emere: niſi ſit miles vel curialis quibus nõ poſſunt locari predia ad colendũ. ne amiſſo vſu armorũ ad opus rurale ſe transferant.C.loca.l.milites.l.curialis. et.l.vlti. ſubuenit tñ ignorãter facienti.ff.loca.l.ſi quis ignorãs. vbi dicit quod poteſt exigere mercedẽ: et idẽ videt in clericis et monachis niſi ex cauſa neceſſitatis: ne cleri. vel mo.in.c.ſ. et.l. vbi hoc no. Ber. et Hoſt. ¶ Secũdũ fructus decimarũ locari poſſunt ad annuũ cenſuz laicis ſm Pañ.in c.veſtra. de loca. ¶ Tertiũ domus propinqua vni 2
magiſtro locari nõ poteſt alteri magiſtro ita qđ voces adinuicẽ confundantur et ſi factum fuerit primus expellere poterit ſm.C. de ſtu.lib.vr.ro.l. vnica.in fi. Et hec cauſa tractari poteſt in ferijs tẽpore meſſis ſm Hoſt. de iudi. ſignificauerunt. ¶ Quartũ id quod in particula priore dictũ eſt dici poteſt ſm ſum. Ange. indiſtincte de quocunqꝫ alio impedientẽ lectionẽ dicti magiſtri argu. di.l. vnice. ſꝫ melius diſtinguendũ eſt aut dicendũ vt ſtatim vñ ad queſtionẽ an doctor poſſit expellere fabrũ qui moratur iuxta ſcholas. Bart.in.l.ſ. ff.ſol.ma. refert Jo. de are. diſtinguentẽ. nã ſi doctor preuenit fabruz preferẽ. vt.l.ii.§.ſi quis.ff.ne quid in loco pub. ſi vero faber preuenit doctorẽ. tũc aut doctor nõ poteſt cõmode ſcholas alibi facere et tũc etiã prefertur: qꝛ propter neceſſitatem frangiẽ diuina reuerẽtia.l.oẽs.C. de fer. aut põt ſcholas alibi cõmode facere: et tũc ſecus eo qđ ꝑuenit faber. vt.l.ſi pluribꝰ.ff. de leg.pꝛio. ſi vero cõcurrũt preferẽ doctor. qꝛ maior preferẽ minori Et hec ꝓcedũt niſi alie circũſtãtie preponderent Unde Bar. dicit hoc tantũ pẽdere ex officio iudicis: cõſiderata diſpoſitiõe locorũ et antiqua cõſuetudine cõtracte: qꝛ forte eſt cõſuetũ ſemper legi. et ex alijs circũſtãtijs preferat doctorem vel fabrũ. et idẽ in duabus ſcholis ſe impedientibus. C. de ſtu.lib.vr.ro.l.ſ.li.rj. et in ambiguis prefertur doctor fabro: qꝛ in eo verſatur publica vtilitas. et in cõmuni et in quolibet particulari: cũ quilibet poſſit audire doctorẽ et addiſcere et per ſcientiã quis efficitur doctor et forte papa. et idem puto ſi faber ſtat iuxta domuz vnius ſcholaris vel plurium ad qđ ꝓprie facit.d.l.ſ.ſol.ma. hec Bart. Et per hoc etiã dici poteſt qđ ſcholaris vel doctor poteſt inhibere alio ſcholari vel doctori vt legat voce demiſſa predictis adde tex.in.c.pridẽ xv.q.ii. vbi epiſcopo volẽti facere baptiſteriũ ꝓpe monaſteriũ Gelaſius papa inhibuit. qꝛ ꝓpter ſtrepitũ aduẽtantiũ monachi nõ poterant quiete et ſecure deuota officia celebrare. et ſic poſſunt religioſi expellere fabrum inquietantẽ officia diuina vel infirmorũ quiete et huiuſmodi. ¶ Quin- 5
tũ non licet etiaz locare ſicut nec vẽdere aliquid alicui ſi credatur eo principaliter vſurum ad peccatum mortale: vt gladium ad iniuſte occidendum et domum ad fenerandum. vide infra vſura.ix.§.vltimo.

¶ Quarto queritur vſqꝫ quo poſſit fieri loca- 4. q.

tio:ꝛ dico ꝙ ad tp̃s ꝛ in perpetuũ.ff.ſi ager vec.
l.j.Dicunt em̃ agri vectigales qui ꝑpetuo locan
tur.ſ.q̃diu vectigal ſoluat vt.di.l.j. Et ſuccedit
heres in locatiõe ꝛ cõductiõe ſi moriť conductoꝛ
infra tp̃s locatiõis in iure cõductionis: ſecus in
vſufructu qui pſonalis eſt:ꝛ extinguiť cuz pſona
ff.loca.l.ſi quis domum.§.ſi fructuarius.
5 ¶Quinto queriť quo tẽpoꝛe merſes ſit ſoluẽda
ꝛ dicit Azo ꝛ Hoſ.ꝛ cõiter docto.in.c.propter ſte
rilitatẽ.extra eo.q̃ ſi q̃d actũ eſt illud ſeruabitur
alias cõſuetudo regiõis de qua ſi nõ appareat id
q̃ minimũ eſt.i.in fine anni:vt dicit.l.ſemper in
ſtipulationib⁹.ff.de reg.iur.ꝛ no.Ho.ꝛ Ber.de
cen.ex parte.ꝛ facit de regu.iur.in obſcuris lib.
vj.ff.de verbo.oblig.l.qui hoc anno.ꝛ.l.cuz qui
ꝛ.ff.q̃n dies vſufruct.leg.ce.l.j.in prin. ꝛ hec ſm
Pañ.in.c.ſterilitatẽ.eo.ti.vera ſunt etiã in alijs
cõtractib⁹ vbi quis ſe obligat ad aliquid faciẽdũ
pro certa mercede niſi cauſa quare datur merces
aliud requirat:puta q꞉ datur pro ſumptibus q꞉
tũc ſm Pañ.in prin.debet fieri ſolutio:q꞉ videť
hoc tacite actũ:ſi vero ſoluitur pro laboꝛe vel re
muneratiõe cõſideranda eſt qualitas perſone ꝛ
veriſimiliter iudicãdũ qua cõſideratiõe veriſimi
li ſoluẽdi ante finẽ ceſſante in fine ſoluetur.adde
ſm Pañ.in.c.peruenit.de arbi.q̃ qui promiſit
ſoluere annuatim tenetur ſoluere in pricipio an-
ni qui vero ſingulo anno tenetur in fine.
6 ¶Sexto queriť an cõductoꝛ in ſoluẽdo penſio-
nẽ teneať querere dñm:ꝛ dicit Pañ.in.c.ſignifi
cãte.de pig.ex mẽte Bar.in.l.itẽ illa.ff.de cõſti.
pe.ꝙ aut ſolutio debet fieri reſpectu alicui⁹ rei
vt pro aliqua re:aut nõ.ꝛ ſi primũ tũc ſi creditoꝛ
eſt eiuſdẽ foꝛi in quo eſt illa res ſituata ire debet
debitoꝛ ad domũ creditoꝛis:ſi vero ſunt diuerſi
foꝛi nõ tenetur ire:ſed ſufficit quod dicat in do-
mo ſua ſum paratus facere ſi quis eſſet qui reci-
piet.ideo infert Pañ.ꝙ ſi emphiteota nõ eſt de
foꝛo dñi nõ tenetur pro ſoluẽdo canone dñz que
rere:ſecus ſi eſt eiuſdẽ foꝛi:ꝛ ſic intellige.c.pro-
pter.de loca.Si vero ſolutio nõ eſt fienda reſpe-
ctu alicuius rei vide eum ibi.
7 ¶Septimo queriť vtrũ is qui alicui locauit mo
lendinũ ad molẽdũ ei ꝛ filijs ac heredibus eius
certa mercede in perpetuũ tenebitur illis omni-
bus eodẽ precio molere ſi fiat illoꝛũ multiplica-
tio in infinitũ.ꝛ dicit Pile.Hug.ꝙ nõ:q꞉ nõ vi
detur de hoc cogitaſſe.l.ſi quis in vna.ff.de pri.
ꝛ co.re.ven.ſed Albꝛi.in auť.hoc ius.C.de ſacr.
ſan.ec.dicit ꝙ imo tenetur de ſtricto iure.ad q̃
facit.l.ſi ſeruus ita.ij.rñſo.ff.de ſer.vr.predi.ſed
de equitate conſcientie tene primum.
8 ¶Octauo queriť vtrũ is qui conduxit fundum
ad mediũ vel certaz partẽ nulla facta mentione
de arboꝛibus habebit aliquam partem de fructi
bus arboꝛũ:ꝛ dico q̃ nõ:ſz locatoꝛ habebit oẽs
ff.de vſufr.l.fructus.ꝛ ſi colonus deſtruat arbo-
res tenebiť.ꝛ ſimiliter ei⁹ culpe imputatur ſi q̃s
ei⁹ odio arboꝛes excidat.l.ſi merces.§.culpe.ff.
lo.q̃ limita ſm gl.in.d.§.culpe.quãdo ſuo dolo
vel culpa tale odiũ eſt cauſatum alias non.
¶Nono queriť vtrũ aliq̃n locatoꝛ poſſit expel- 9
lere cõductoꝛẽ vel inquilinũ.ꝛ dico quod inqui-
linus ꝓprie eſt qui cõducit rẽ vrbanã.l.erroꝛẽ.in
glo.iũcta.l.licet.C.loca.ꝛ ꝓprie vrbanũ prediuz
colonus ṽo licet large ſit oĩs cõducẽs predia co
lẽdo ſub pecuniaria mercede ſcd̃m Joan.tñ pro-
prie dr̃ qui ruſticã rẽ cõducit.vnde inquilinus re
ſidet in ciuitate.colonus aũt in villa. vt.ff.de ac
quir.poſ.l.qui pignoꝛis.ꝛ.l.ſi q̃d q̃.§.etiã ꝑ co-
lonos.eo.ti.cõductoꝛ ṽo eſt quoddã gñale vtri-
q꞉ cõueniẽs:vt ex diffinitiõe patet.Unde q̃tũ ad
preſentẽ queſtionẽ nihil differt inter inquilinũ ꝛ
cõductoꝛẽ.dico ergo q̃ põt ſm doct.in.d.ꝑpter.
in quatuoꝛ caſibus.¶Primo ſi domus locata ne 1.ca-
ceſſaria facta ſit ſue habitatiõi:puta ſi deſtructa ſus.
eſt domus ſue habitationis vel poſtea duxit vxo
rẽ:vel ſimilis neceſſitas occurrit: q̃ intellige ſi
neceſſitas ſuperuenit locationi iã facte ꝛ aliter
ꝓuidere nõ poteſt:vt.l.edẽ.C.loca.aliter nõ dice
reť neceſſitas:ſecus ſi tp̃e locationis aliã domuz
nõ habebat:q꞉ imputabit ſibi nec poterit expel-
lere.ff.lo.l.ſi q̃s domũ.§.huic ſubiungi.¶Secun
do cũ domus eget refectiõe quia ruinã minatur 2
quã tp̃e locationis nõ minabatur:quo caſu ſicut
ꝛ in precedẽti fiet remiſſio penſionis pro tp̃is ra
ta.de loca.ꝑpter ſterilitatẽ.ꝛ.d.l.edem.ꝛ.l.que-
ro.ff.loca.§.inter locatoꝛẽ.vel ꝓuidebiť de alia
domo eque idonea.ff.eodẽ.l.cũ plures.in p̃n.et
refecta domo poterit cõductoꝛ petere in ea repo-
ni ſm gloſ.iuncto tex.in.l.ſi duo.§.cũ inquilinus
ff.vti poſſi.ꝛ ibi ꝑ Bar.¶Tertio q̃n cõductoꝛ in 3
domo peruerſe cõuerſať etiã ſine leſiõe rei vt pu
ta tenet publicas meretrices vel etiam peruerſos
hoĩes:vt lenones ꝛ hmõi.argu.in auť.de leno.§.
ſancimus.ꝛ ſic nõ remittitur pẽſio ſm Hoſt.vel
ſi verſatur peruerſe cũ leſione rei:tenẽdo poꝛcos
in ſolario incidẽdo arboꝛẽ nõ colendo ſuo tẽpo
re:ꝛ tunc recipitur pẽſio:ſed aget locatoꝛ ad in-
tereſſe de dãno dato ſm Hoſtien.in.d.c.propter
ſterilitatẽ.¶Circa hoc ſcito q̃ in iſto tertio ca-
ſu dixerũt aliqui nõ eſſe remittendã partẽ pẽſio-
nis pro rata tẽpoꝛis quaſi cõpẽſando:ſed poteſt
agere cõtra inquilinũ pro dãno dato actione le-
gis aquilie.vel ex locato quod Pañ.ſm Joan.
an.limitãdo dicit verũ quãdo peruerſe verſatur
dãdo dãnum:ſed ſi ſe haberet peruerſe in domo
ſine dãno poteſt expelli nõ remiſſa penſione pro
rata:quia dominus nõ debet ſuſtinere hoc dam
nũ ex culpa inquilini:q̃ intelligitur quãdo dñs

ignorabat cõditionẽ inquilini:alias dãnuȝ erit
4 ſuũ q̃ expelli nõ poterit ante tp̃s. ¶ Quarto q̃n
inquilinus per bienniũ nõ ſoluit penſionẽ ſed ſi
paratus ſit ſoluere audiẽdus eſt.ff.loco querele.
¶ Circa hoc autẽ Pau.ibi diſtinguit. Nã ſi loca
tio facta eſt ad longũ tẽpus.i. decẽ annorũ :tunc
hoc eſt,dupliciter:quia aut primo fuit conſtituta
vna penſio pro toto tẽpore ꝛ poteſt expelli ſi nõ
ſoluit tẽpore cõuento:q2 ſi non ſeruat contractũ
non eſt ſibi ſeruanda fides:aut ſecundo fuit' con
ſtituta ſingulis annis ꝛ tunc habet locum.di.ca.
propter.vt ſi non ſoluerit per biennium poſſit ex
pelli:quod procedit etiam ſi factum fuit vt non
poſſet expelli durante tempore:quia debet intel-
ligi eo ſoluente penſionem:vt eſt tex. in.l. quero
§.inter locatorem.ff.eo. Si vero locatio fuit ad
tempus modicum non eſt neceſſe expectare' bien
nium ſed expelli poteſt ſi non ſoluit tempore de-
bito etiam autoritate propria. Et eſt ratio diuer
ſitatis hic ꝛ ibi:quia hoc caſu inquilinus nõ ha
bet ius in re:vnde ſi expellitur nõ cõpetit ſibi ali
quod interdictũ cõtra dñm.arg.in.l.colonus.ff.
de vi ꝛ vi arma.ſed in priori caſu colonus poſſi
det naturaliter ꝛ habet pinguius ius ad quod.l.
ũ.ſi ager vect.vnde nõ poteſt ſic repente expelli:
ſȝ expectatur bienniũ licet poſſit dñs agere actio
ne locati ad recipiendũ penſionẽ tẽpore debito.
Adde quod not.do.Alex.de imo.ↄſ.cxxvi.quod
ſi cõductor iurauit ſoluere canonẽ ſingulo anno
ꝛ ceſſat ſoluere anno vno ipſo iure cadit a iure
ſue ↄductiõis qui eſt periurus.l.ſi quis maior.C.
de tranſac.ꝛ in terminis in contractu locationis
decidit Bal.in.c.querelam.de iureiur.ſuper gl.
prima.imo dicunt cõmuniter doct.in.d.l.ſi quis
maior.quod diſpoſitio illius legis habet locum
in omni contractu iurato.

10 ¶ Decimo queritur vtrum inquilinus poſſit ſi-
militer propter neceſſitatẽ dimittere domum an
te finitum tempus contra domini voluntatem ꝛ
dicit Panor.in.d.c.propter.quod ſic ſm Vin.ꝛ
Jo.an.quod etiam tenet glo.in.l. ſi in lege §. ſi
domus.ff.loca. Ex quo inferri poteſt quod di-
mittere poteſt propter peſtẽ:q2 eſt probabilis ne
ceſſitas:ꝛ facit text.in.l.habitatores.ff.eo. ꝛ in-
tellige quod poteſt dimittere remiſſa penſione
pro rata.alias nihil ei prodeſſet iſta facultas. Et
ſic in conſcientia ſeruandum eſt q̃uis ſm Pa-
normi.in practica vix poſſit obtineri ſcilicet in
foro cauſarum.

11 ¶ Undecimo queritur vtrum colonus poſtquã
agrum ſeminauit ſi dñs eum vendiderit expelli
poſſit per emptorem ꝛ dico quod non.ſed medie
tatem fructuum habebit:vel vt conuenerant : ſi
tamen vẽditor oẽs fructus accepiſſet aget colo-
nus cõtra venditorẽ.ff.de.leg.i.l.nihil ſpeciale.
tamẽ colonus habet priuilegium fiſci ſm Rode.
Hic tñ aduerte ꝙ ſuccedens in re locata ſi eſt de
beneficiis eccleſiaſticis:et locatio fit facta ab ha-
bente adminiſtrationẽ ꝛ cũ debitis ſolennitati-
bus ꝛ cauſis de quib9 ſupra alienatio. et ad de-
bitũ tempus tenetur ſtare locationi:et ſi eccleſia
foret leſa poſſet petere reſtitutionem in integrũ.
c.i.de reſti.in integ.ꝛ.c.i.de reb.eccl.nõ alie. Si
vero locator non habuit adminiſtrationem vt
ſunt canonici ſimplices.ſic nõ tenetur ſtare: quia
equiparatur vſufructuario qui locare non poteſt
vltra tempus vite ſue.l.ſi quis domũ.ff.loca.niſi
cum cauſa rationabili et epiſcopi autoritate fe-
ciſſet. Cum vero res locata non eſt eccleſiaſtica:
tunc ſucceſſor vniuerſalis tenetur ſtare. l. viam
veritatis. C. loca. ſucceſſor vero particularis in
dicta re non tenetur ſtare niſi locator habuiſſet
adminiſtrationem plenam:vt maritus in predio
dotali:quia ſic tenetur:vt in.l.ſi filio §.ſi.ff. ſolu.
matri.et idem in tutore reſpectu pupilli.l.ſi tute-
le.ff.de admi.tut.

¶ Duodecimo queritur vtrũ minuẽda ſit penſio 12
quando conductor vti non potuit re conducta:
et diſtinguo: q2 aut locator locauit res aut ope-
ras. Et quidẽ ſi locauit res ſi ſtetit per locatoris
voluntatẽ quominus conductor re conducta vte
retur:ſic tenetur ei ad intereſſe.l.ſi de fundo.C.lo
ca.ſi vero ſtetit nõ per eius voluntatẽ:ſed per ca-
ſum fortuitũ ex parte locatoris contingentẽ: pu-
ta q2 propter eius delictũ publicatus eſt fundus
locatus : vel ex parte rei locate. puta ſi edes lo-
cata combuſta eſt vel ager terremotu corruit. ſic
pẽſio remittitur pro rata.l. ſi quis domum. in fi-
ne.ꝛ.l.ex conducto §.i.ꝛ.l.ſed addes §.ſi quis.ff.
loca. Et idem dicẽdum eſt quando ex neceſſitate
locatori adueniente oportuit conductorem ex-
pellere vel propter refectionẽ domus.l. qui inſu-
lam.in princ.ꝛ.l.ſi fundus.ff.eo. Si vero ſtat per
conductorem vel ei9 culpam quominus re loca-
ta vtatur nihilominus totam penſionem ſoluere
tenetur.l.colonus §.nauem.ff.loca. ¶ Si vero ex
caſu fortuito ſcilicet ex parte eius accidẽte ſtetit
ſimiliter tenetur.q̃n locator alteri locando veri-
ſimiliter mercedem habuiſſet: alias non vt patet
ex.l.ſi.§.ſi.ff.ad.l.ro.de iac. facit.l ſed edes §. cũ
quidam.ff.loca. Si vero quis locauerit operas ſi
per eũ nõ ſtat quominus eas ſoluat ſed per cõdu
ctionẽ pſtabit conductor pẽſionem etiam ſi caſu
fortuito impediatur : vt eſt caſus in.d.§. cũ qui-
dam.quod verum puto in conſcientia q̃n locator
alias inueniſſet mercedem ſi tali nõ locaſſet. Si
vero ſtetit per locatorẽ nõ impeditũ caſu fortui-
to tenet ad omne intereſſe nec mercedẽ habebit.
Si vero impeditum caſu fortuito ſic remittitur
penſio pro rata tẽporis:vt eſt caſus in.l.ſi vno §.

item cum quidā.ff.loca.ꝛ in.l.ſi bi.C.loca.ꝛ in.l. aduocationis.C.de condi.ob cauſam. non autē tenetur ad intereſſe ꝛ ſi iā inchoaſſet operas vel feciſſet aliquas expēſas ad ſe preparandum:ꝛ in tali caſu fortuito impedirē repetet illas expenſas quas fecit ꝓpter hoc:vt habetur in.l.pecuniā.in pn.ff.de cōdi.ob cām.de eo q̄ parauerat ſe ire ad locū ꝛ fuit impeditus tēpeſtate: fallit hoc vt non remittatur pēſio qñ ex caſu fortuito ſtat per locatorem in aduocato:q2 nō repetitur ſalariū ab ei9 heredibus eo moriēte.l.j.ff.de va.ꝛ extraord. cog. et idem de quocūq3 habēte officiū publicū:quomodo loquitur.l.arborib9.§.de illo.ff.de vſufru.et l.diē functo.ff.loc.ꝛ.l.diē functo.ff.de offic. aſſe. item fauore libertatis:vt in.l.cū heres.§.ſtichus. ff.de ſta.lib. Hec eliciuntur ex Azo. ꝛ Bar.et alijs doc.in.d.§.cum quidam. et ſic tene niſi conſuetudo aliter haberet. vide ſupra familia.§.u.

13 ¶ Decimotertio q̄ritur vtrū rei vſu non impedito ſit facienda remiſſio propter ſterilitatem in fructib9:et dico qḋ ſic aliq̄n:ſed nota ꝙ qñ ſit tanta ſterilitas vt fiat remiſſio ſunt opiniones vt recitat Panor.in.d.c. propter. ¶ Prima eſt vt tunc 1.op ſit quando fructus ſeminis non potuerunt colligi:ſed hec non tenetur cōiter. ¶ Secūda eſt vt in 2 hoc ſtetur opinioni vulgari.ar.in.l. cū delanionis.§.aſinam.ff.de fun. inſtruct. et ſatis eſt iſta ſuſtentabilis ex quo lex non determinat. ¶ Tertia eſt vt ſi vltra dimidiam iuſti precij leſus eſt 3 conductor:fiat remiſſio ꝓ rata quam tenuit Cy. in.l.licet.C.eo.ꝛ expreſſius ibi Bar. q2 iſte contractus eſt bone fidei q̄ in conductore non patitur tantum damnum ſine culpa ſua. ¶ Quarta eſt 4 quā poſuit Bart.in.l.ſi merces.§.vis maior.hoc eſſe quando deductis ſumptibus nihil percipit colonus:ſed hanc Panor.ibi merito improbat. ¶ Quinta eſt quā idem Bar.in eadem.l.licet. po 5 ſuit vt hoc ſit qñ vix colligit duas ex tribus partibus eius qḋ ſolebat colligi : quam opinionem Joan.and. videtur fouere dum ponit exemplum in eo qui pro tribus ſextarijs terre ſolitus erat colligere quindecim:ꝛ ſoluebat domino tres aureos:ſi colligit decē ſoluat duos : ſed ſi anno ſequenti colligit.xx.fit cōpenſatio ꝛ hanc opinionem ſequitur ſum.Ange. Ego aūt dico ſtandum conuētioni:quaſi in hoc nulla ſit approbo ſecundam opinionem que eſt Hoſt.ſm quod vulgaris id eſt cōmunis opinio eſt informata conſuetudine patrie. ita qḋ in hoc certa regula dari nō pōt ſed cum locatio ꝛ conductio ſint contractus bone fidei.inſtitu. de actio.§.actionum. merces debet cōuenire arbitrio boni viri.l.ſi in lege.ff.loc. Qñ igitur propter dictam ſterilitatem fiat recōpenſatio pro rata.dico hoc eſſe qñ euenit preter conſuetudinem caſu fortuito ſine culpa coloni: puta ex grandine vel alia aeris intemperie quod limita ſm Ho.ꝛ Pan.qñ nō pōt fieri cōpēſatio cū fertilitate anni precedētis vel ſequētis immediate durāte eadē locatione:ſi vero hoc nō contingat caſu fortuito:ſed vitio ꝛ debilitate terre ſm Dir.nulla fit remiſſio:vt q2 vinū coacuit vel herbis ſegetes ſunt corrupte:q2 hoc poteſt imputari colono qui herbas nō remouit. Et idē dicit etiā ſi ſoluatur certa ſpecies:quia licet nō ſit proprie locatio:tamē quo ad hoc idem eſt iudicium ¶ Sed aduerte quod iſta de partiario nō intelliguntur:qui lucrū ꝛ damnū patitur cū dño: q2 nō fiet illi remiſſio:vt no.glo.in.d.c.propter. ¶ Aduerte etiā ꝙ ſi fructus affuiſſent:ſ3 poſt collectionē emarcuerint vel exercitus eos cōſumpſit ꝛ huiuſmodi nō dicetur ſterilitas nec fiet remiſſio:ſecus ſi erant colligēdi:vt in.l.ex conducto.§.ſi vis ff.loc.ꝛ.l.damnum.C.eodem.

¶ Decimoquarto querit vtrū augēda ſit pēſio ꝓpter fertilitatē:ꝛ dicit Pan.vbi.ſ.qḋ nō primo ſi hoc ſit q2 fructus valēt plus ſolito.ſicut nec fieret minutio ſi minus valerēt:nec ſecūdo ſi ſit propter induſtriā coloni:ne ſua induſtria ſit ſibi damnoſa:vt.ff.eo.l.ex cōducto.ꝛ.l.fin.C.ad aliū. nec tertio ſi cōtingat ꝓpter bonitatē rei:quia bonitatē dñs locauit meliori precio quā potuit ſed fit ſi cōtingat caſu fortuito:puta ſi locaui molēdinū ex quo cōductor percipiebat ſolū.l. ſed propter alia molendina nūc deſtructa hoc anno percepit centū fiet pēſionis augmētū pro rata:ſicut fit remiſſio propter ſterilitatē caſu fortuito cōtingentem:q2 contrariorū eadē eſt diſciplina.xxxj.diſt. hoſpitiolū.ꝛ.l.j.ff.de his qui ſūt ſui vel alie.iur. ꝛ idē glo.in.l.ſi merces.ff.eo. 14

¶ Decimoquinto queritur quib9 caſib9 generaliter ſit faciēda remiſſio cenſus vel pēſionis.ꝛ dico ꝙ fit primo ſi cōductor expellitur.iuxta dicta.ſ. §.xij.ꝛ ſcdo propter vim maiorē cui reſiſti nō potuit:ꝛ tertio propter id qḋ preter cōſuetudinē a caſu euenit puta tēpeſtatē vel aliam intemperiē aeris in deuaſtatione fructuum.vt in.d.l.ex cōductore.ꝛ quarto ſpecialiter propter ſterilitatem: vt.ſ.§.xiij. 15

¶ Decimoſexto queritur qḋ iuris ſi conductor aliquid expēdit in re cōducta:ꝛ dicit Hoſtiē.qḋ ſi expēdit neceſſario vel vtiliter augit:edificauit vel inſtituit aget cōtra locatorē:vt reſtituat expēſas ff.loca.l.dñs.ꝛ in.d.l.ſed addes.§.inquilinus.ꝛ ibi glo.ſed clarior tex.eſt in.l.colonus.primo reſ ſo.ff.eo.ſi tamē poſſet tollere impēſas ſine leſione rei nō tenetur locator:ſed cōductor eas tollere poteſt:vt in dicto.§.ſi inquilin9. Predicta aūt non intelligas de expēſis factis pro animali locato paſcendo vel colenda poſſeſſione et huiuſmodi: ſed de alijs puta curatione morbi repa 16

ratione ruine.plātatiōe vinearū ⁊ hmōi.de quo etiā vide supra edificium in prin.

17 ¶Decimoſeptimo querit̄ vtrū cōductor teneat̄ locatori de dāno quod in re locata cōtingit ⁊ ex qua culpa ⁊ dicit Ho.ꝙ teneatur ſi cōtingit ſua culpa vel eorū quorū opera vtit̄. Et tenet̄ de dolo ⁊ lata ⁊ leui culpa q̄ꝛ gratia vtriuſqꝫ celebrat̄ iſte cōtractus.inſti.qui.mo.cō.ob.§.vl.⁊ ita cōiter tenēt gl.⁊ doc.in.l.ſi q̄s domū.§.celſus.⁊ in.l.ſi merces.§.qui colūnā.ff.loca.de dāno vero illato ab alio nō tenet̄ ſi obuiare nō potuit.ff.eo.ſed de dāno:ſimiliter nec de caſu fortuito niſi eo modo quo dictū eſt ſupra cōmodatū.§.ix.tenet̄ tñ de cuſtodia.d.l.qui mercedē.q̄ꝛ ⁊ mercedē ꝓ ſola cuſtodia accipiens tenet̄ etiā de leuiſſima extra de depo.bona fides.⁊ idem intelligas de locatore operarū quidā aūt vt mar.in.d.§.qui colūnā dicūt locatorē operarū ad trāſuehēdas colūnas et ſimilia que faciliter frāgunt̄ teneri etiā de leuiſſima propter tex.dicentē:culpa abeſt:ſi oīa facta ſunt que diligētiſſim⁹ quiſqꝫ obſeruaſſet:ſꝫ cōcordia ſit ſic vt teneatur de leuiſſima ſi locauit operas in re q̄ curā diligētiſſimā requirit.vt in adamāte expoliēdo:veſte aurea incidēda.alias vera erit opinio glo.q̄d teneat̄ ſolū de leui.nec obſtat gl.in.l.qui mercedē in.l.dñs.ff.eo.vbi dicit q̄d ſi ſpāliter mercedē accipit ꝓ cuſtodia tenet̄ d̄ leuiſſima:q̄ꝛ ꝓ hoc ſciēdū eſt q̄d ſi ſum⁹ in cōtractu in quo q̄s tenebat̄ ſolū de lata culpa.vt in depoſito acceptio mercedis ꝓ cuſtodia facit vt teneatur etiā de leui.⁊ ſic intellige.c.bona fides.de depo.⁊.l.j.§.ſi veſtiméta.ff.de po.ſi vero quis tenebat̄ de leui culpa vt in locato acceptio mercedis pro cuſtodia rei locate facit vt teneat̄ etiā de leuiſſima ⁊ ſic loquit̄ ⁊ intelligit̄.d.l.qui mercedē.⁊.d.l.dñs.Et hoc quidē ſum.ang.⁊ ro.tenēt indiſtincte: ſupple aūt limitat quando quis obtulit ſe cuſtodie ar.l.j.§.pe.ff.de po.⁊ hoc tene:quia eſt regula doctorū vt patet ex Panor.in.d.c. bona fides.iūcto.c.vnico.de cōmo.q̄d in contractu celebrato grā alterius tātū venit culpa leuiſſima nō autē gratia vtriuſqꝫ niſi aliud addatur:ſed tātū leuis modo etiā ipſa acceptio mercedis pro cuſtodia eſt quidā contractus ⁊ ſit gratia vtriuſqꝫ vnde niſi aliud addatur limitās nō venit leuiſſima.¶Ex his patet q̄d multi conductores rerū ⁊ locatores tenēt̄ur de dāno. Qui eñ recipit pallium meū ⁊ per errorē dedit alteri tenet̄:q̄ꝛ error in facto proprio nō toleratur.l.item querit̄.§.itē ſi pallio.ff.eo.qui etiā veſtimenta polliēda accepit tenetur ſi mus ea corrodit.d.l.item queritur.§.ſi fullo.ſi etiā nauta me inuito ponat res meas in alia naui ꝙ̄ ego poſuerim tenetur ſi perierūt.d.l.item queritur.§.j.vbi patet quod nō tenetur ſi trāſtulit nō inuito dño ſed bona fide:⁊ ſine culpa etiā ſi mala fide trāſtulit ſed eadē nauigatione vtraqꝫ nauis periit.ff.ad.l.rho.de iac.l.ſi.§.j.q̄ꝛ licet fuerit in culpa rē meā infideliter pertractādo.ex illa tñ culpa nō perit ex quo oīno erat peritura:quod eſt valde notandum.

¶Decimooctauo queritur vtrū locans vaſa vitioſa ignorāter ꝓpter q̄d emarcuit vinū aut effuſum eſt teneat̄:⁊ dico q̄d ſic ad reſtitutionē in intereſſe ⁊ vini:nec ignorātia eū excuſat:ſecus aūt in paſcuis locatis vbi locatore ignorāte fuit herba peſtifera:⁊ interierūt animalia conductoris q̄ꝛ nō tenet̄:vt in.d.l.ſed addes.§.j.vbi dicit glo.hoc eſſe ſpeciale in locato:vt intereſſe extra rem hic veniat.ratio diuerſitatis eſſe poteſt:q̄ꝛ dicta ignorātia ibi nō preſumit̄ ſine negligētia ſciēdi q̄d ſcire debuit:ſecus in herbis. In conſciētia tñ nō haberet locū dicta lex niſi q̄ñ locaſſet talia vaſa ꝓ bonis ſec⁹ ſi ſimpliciter. exhibuiſſet vidēda ꝓ cōductorē ignorās an eſſent bōa vel ne:q̄ꝛ tūc cū nō ſit in aliqua culpa nō tenet̄:⁊ ꝙ dictū eſt in vaſis intellige in omni re vitioſa ex qua dānum ꝓuenire pōt:niſi vitiū ſine culpa ignoretur cū locat̄. A fortiori aūt tenentur ad reſtitutionē intereſſe q̄ locat rē vitioſam ſciēter.ar.d.l.ſed addes q̄d no.ꝓ his q̄ locāt equos ſe demergētes in aq̄s q̄ꝛ tenet̄ ſi veſtes deſtruant̄:ſecus in cōmodato. 18

¶Decimonono querit̄ cui incumbet probatio vbi in locato vnus affirmat dolū aut latā culpā interueniſſe:⁊ alius negat puta paſtor qui locauit opa:⁊ dicit ſum.Ang.q̄d vbi q̄s tenet̄ de dolo ⁊ lata culpa ꝓbatio incūbit dicēti interueniſſe dolū vel latā culpā ſed vbi tenetur de leui aut leuiſſima:tūc tenet̄ cōductor ꝓbare ſe caſu amiſiſſe.ſed ſum.ro.⁊ ſup.dicunt probationē incūbere paſtori ⁊ bene q̄ꝛ cōſuetudo legū interpres obſeruat:⁊ Hoſt.hoc probat dicēs quod cū ipſe ratione officij debeat habere cuſtodiam ſi dicit amiſſam ouem probet abſuiſſe domū ſiue culpā.ſicut argētarius probare debet ſe amiſiſſe rationes cū ruina vel incendio.ff.de edē.l.ſi quis ex argentarus.§.fina.⁊ idem videtur dñs in.l.veteri determinaſſe.vt patet.Exo.xxij.⁊ idem in cuſtode carceris.ff.de cuſto.re.l.fina.Alias aūt qui dolū allegat.l.quoties.§.qui dolo.ff.de ꝓba.vide etiā ſupra cuſtos.§.iiij.an liberetur cōductor a cuſtodia ſi dñs aliam cuſtodiā ponat.vide autē multa ſupra in verbo familia.lucrum non dicitur niſi deductis expenſis.l.illud.in glo.C.de col.⁊.ff.pro ſoc.l.mutuis. 19

¶De ludo ſeu ioco in genere ⁊ in ſpecie.

Ludus vel iocus eſt locutio vel operatio in qua nihil queritur niſi delectatio animalis.xxij.queſtio.clxviij.ar.ij.vñ eſt in remediū cōtra fatigationē aīalē dās aīe q̄etē.i.delectatio

nē.ibidē ⁊.xū.q.ſ.ar.vſ.ad ſſ̄ā.⁊.iiij.cōtra.c.xxv. ꝑ quo aduerte qđ ſicut etiā q̄ītū ad appetitū ſenſitiuū eſt duplex cōcupiſcentia.ſ.naturalis ⁊ aīalis.xu.q.xxxiu.ita eſt ⁊ duplex delectatio.ſ. naturalis que eſt de eo qđ abſente apprehenditur vt nature cōuenieňs cuiuſmodi.ſ.ſunt oīa pertinētia ad cōſeruationē indiuidui vt cibus potus ⁊ pertinētia ad potētias vegetatiuas: ⁊ aīalis que eſt de eo qđ apprehēditur vt cōueniēs ex diſcurſu.i. operatiōe rationis particularis ſeu cogitatiue.

1. qō ❡ Primo vero querit̄ in genere ⁊ ſummatim qđ de ludo ſcripſerit.s. Tho. ⁊ dico cū ſcripſiſſe fundamēta toti⁹ materie ludicre: vñ ſuppoſita diffinitiōe de qua ſtatim dictū eſt ſic dicit. ¶ Triplex

Triplex lud⁹ eſt ludus.ſ.turpis vt theatralis ad luxuriā ꝓuocās: recreatiuus.ſ.qui honeſte ad recreationē fit. ⁊ deuotus: qui venit ex vbertate deuotionis de quo dixit dauid.ludā ⁊ vilior fiā.ij.re.vſ.quorū pⁱm⁹ a quolibet debet euitari: tertius debet a quolibet aſſumi: ſcđs debet ſumi: ſʒ a penitēte tēperatius.iiij.di.xvſ.q.iiij.ar.ij.q.j. ¶ In ludis autē intellige recreationis cauēda ſunt tria primo ſcʒ dicta ac facta turpia vel nociua. ſecūdo reſolutio grauis vnde dicit tullius in primo de offi.qđ ſicut pueris nō omnē ludēdi licētiā dam⁹ ſʒ eā que ab honeſtis actionib⁹ nō ſit aliena.ſic in ipſo ioco aliquid ꝓbi ingenij eluceat. tertio indebite circūſtātie ſm̄ ꝑſonā tēpus locū ⁊ hmōi.xxij. q.clxviij.ar.ij. Et ſi qs ad recreationē debite ludat eſt meritoriū in habēte charitatē.ij. di.xl.ar. v.in cor.ſi vero ludat indebite ad recreationem opponitur eutrapelie: ad quietē vō inordinate

De exceſſ⁹ in ludo. ludere ꝑtinet ad mollitiē.xxij.q.cxxxviij.ar.j. ad tertiū. ¶ Exceſſus aūt in ludo.ſ.recreatiuo eſt duplex.ſ.rōne turpitudinis vel nocumēti: ⁊ rōne circūſtātie indebite: quorū pⁱm⁹ eſt pctīn mortale intellige in re notabili: ſcđs eſt veniale niſi in eo ponatur finis.xxij.q.clxviij.ar.iij. ⁊ ſi obuciatur qđ poteſt eſſe tertius exceſſus nimis reſoluendo grauitatē: dico hoc eſſe nō poſſe niſi vno illorū duorū modorū: vnde ille modus reducit̄ ad alios. ¶ Defca⁹ etiā ludi eſt pctīn: ſʒ minus q̄ exceſſus ibidē.ar.iiij. hec ſunt que ille ſummatim docuit que diffuſe vide vbi ſupra. ¶ Et ſi querat̄ de alea ad quē ludū pertinet: ⁊ dico qđ ſm̄ ſe ꝑtinet ad recreatiuū qꝛ de ſe nō eſt pctīn etiā ea ratione qua innitit̄ fortune alioquin in nullo caſu liceret: eo tñ modo quo diuina aut humana lege ꝓhibetur. de quo infra.§.ix. dico qđ ꝑtinet ad turpē: inquātū eſt cū pctō inobediētie: ⁊ ſic etiā patet quō ſit intelligēda quorūdā diuiſio dicētiū ludū diuidi per diuinū.i. deuotū ⁊ humanū.i. recreatiuū ⁊ diabolicū.i.turpē q̄ eſt triplex.ſ.ludibrioſus.i.cōſiſtēs in ludibus qui ſecundū ſe eſt turpis: alearis ab alea: cuiuſmodi ſm̄ .ſ.ſ. eſt oīs que fortune innitit̄ ⁊ quaſi alearis.i.mixt⁹ ex fortuna ⁊ ingenio: vt ludus tabularū cū taxillis: qꝛ reſpectu taxillorū viget fortuna: ingeniū vero reſpectu tabularū ducēdarū: ⁊ idē de chartis ⁊ iſti ſunt turpes: vel ſm̄ ſe vel ex humana ꝓhibitione. Quidam dicitur vulgariter ludus qui nō eſt ludus: vt qui fit ſuper aliquo euentu ⁊ huiuſmodi. de quo infra.§.vſ.

❡ Scđo omiſſo ludo diuino querit̄ de humano 2.q.
vtrū ſit pctīn: ⁊ dico qđ ludus humanus eſt qui fit ad recreationē ꝓpriā vel aliorū ad qđ reducitur ſi fiat cauſa virtutis experiēde. Et iſte aliqñ dicit̄ theatralis a loco apto ad theorādū.i. ſpectandū aliqñ larualis ab impoſitione laruarum que vulgo dicunt̄ maſcare: aliqñ hiſtrionalis qñ quis de ſua ꝑſona facit ludū vt bagatellator: ⁊ q̄ inſeruiūt exercitio ꝓuocādi hoīes ad ridēdū ad qđ reducit̄ ſi quis ſit ſtragitator ſine vite periculo nā cū periculo vite iā ludus nō eſt humanus: ſed diabolicus: aliqñ haſtiludalis vt qñ lanceis certatur ⁊ vulgariter dr̄ gioſtra. aliqñ dr̄ tornea mentalis: in quo olim ſe milites infra circulū ad pugnandū cōcludebāt: ſed hodie non eſt in vſu. aliqñ pilealis: baliſtalis: ſchacalis: chorealis et huiuſmodi qui ſunt vocabulis plures: vt.l.natura.ff.de preſcrip. verb. ¶ Iſte igit̄ ludus de ſe nō 1
eſt malus ſʒ potius eſt virtuoſus pertinēs ad materiā virtutis eutrapelie. vt patet. xxij.q. clxviij. art.ij.aliqñ tñ eſt ꝓhibitus ⁊ hoc aliqñ etiā ſub precepto rōne materie in qua fit: qꝛ ſcʒ eſt turpis vel nociua. aut rōne circūſtantie. Unde eſt prohibitus pⁱo quoties ſibi vel alij imminet ex ludo probabiliter periculū mortis corporalis aut mutilationis vel grauis debilitatis mēbri alicuius vt in torneamento extra eodē: per totū. ⁊ hoc eſt mortale: qꝛ eſt cōtra preceptū illud Mat.xx. diliges proximū tuū ⁊ te a fortiori. ⁊ facit.l.cruenta iuncta gl.C.de gladi. ⁊.l.nā ludus.ff.ad.l.aquil. ſecus qñ nō immineret ꝓbabiliter licet aliqñ raro accidiſſet: vt in haſtiludio. ¶ Scđo eſt ꝓhibit⁹ 2
rōne ꝓbabilis periculi anime ſue vel alterius: et hoc etiā eſt mortale vt crebro accidit in choreis ⁊ generaliter quoties cōtinet in ſe turpitudinē.
¶ Tertio ratione circūſtātie loci ⁊ erit mortale ſi 3
fiant in eccleſia cū irreuerētia magna que tñ arte diffiniri nō poteſt ſed prudētis arbitrio. De hoc ſum. ang. ſic dicit: tales ludi qui de ſe nō ſunt mali nullo modo fieri poſſunt in eccleſia aut loco ſacro deri. ⁊ ho.de.cū decorē. ⁊.c.decet.de immu. eccle.lib.vſ. vnde non excuſarem a mortali. qui talem faceret in eccleſia niſi foret quid modicū: cū videatur iure diuino prohibitus ibi domus mea domus orationis vocabitur. hec ibi: ſed ſua cōcluſio nō videtur vera: qñ non eſt rationabile qđ ludens ad ſchacos in loco ſacro ſine cōtēptu

peccet mortalr ſua etiā ꝓbatio eſt inualida:qꝛ.c.
cum decorē.loquiꝫ de ludis theatralibus q erāt
cum quodā ludibrio ꝛ turpitudine.c. aūt decet.
nō eſt preceptiuū cū ꝓhibeat in eccleſia etiam fa
bulationes de qbus nullus ſapiēs diceret quod
ſint mortalia nō etiā eſt mortale omne qꝺ eſt cō
tra ius diuinū:alioquin mortale eſſet omne men
daciū cum ſit cōtra illud. pacem ꝛ veritatem di
ligite.zach. viij.dico ergo quod eēt mortale ibi
choreizare.aut ꝑ laruas repſentare vana ꝛ hmōi
importantia irreuerentiā magnā nō autē vlr eſt
mortale ibi ludere:nec etiā eſt veniale repſenta
re ibi deuota puta preſepe dñi ꝛ hmōi ſm glo.in
4 c.cū decorē. ¶ Quarto eſt aliqñ ꝓhibitus ratiōe
pſone. nā clericis ꝛ multo magis religioſis pro
hibitus eſt ois ludus cum armis: vt in.c.cōtine
baꝫ.de ho.qꝛ ꝛ arma portare ꝓhibenꝫ ꝛ ſub pre
cepto cum inde excōicentur: vt in.c. clerici arma
de vi. ꝛ ho.cle.niſi ex cauſa iuſta q̄ ſm glo.intel
ligiꝫ ſi ꝑ loca pericoloſa tranſierint:qꝛ lꝫ eis illa
portare ad terrorē latronū ſed percutere non dñt
quod itellige,niſi eo caſu quo oporteret eos aut
percutere aut pati vel ſpoliari:ſilr prohibeꝫ illis
ludus hiſtrionalis vt no.I.c.donare.diſt.lxxxvi.
de quo dic vt.ſ.ars.§.vij.et.ſ.clericus.iij.§.viij.
et gnāliter ratiōe honeſtatis clericalis omnis lu
dus in quo ex ꝓpria perſona facerēt ludū in pu
blico:vt ſaltatio choreizatio ꝛ hmōi:vnde eſſent
eis huiuſmodi mortale.ar.c.pro dilectiōe.in fin.
de cōſe.diſt.ij.ꝛ qꝺ no.doc.in.d.c.cum decorem.
ſecus in ſecreto cum aliquibus domeſticis. Et ſi
militer interdictus eſt eis ludus laruialis: qꝛ ha
bitū mutare nō poſſunt niſi ex cā rōnabili:vt ſu
pra excōicatio.vi.§.v. ꝓhibeꝫ etiā eis ludus ſca
corū ſm Jac.de are.in.l.ſi qs cū ſciret.ff. pro em
pto.et Cy.et Pe.in auꝫ.de ſan.epi.ꝛ cle.§.inter
dicimus.et.ij.et rō eſt ſm Mar.in.d.§.interdici
mus:qꝛ a diuino officio eū dñt inſiſtere: vt.l.ge
neraliter.C.de epi. ꝛ cle. nō minus deuiare facit
ludus ſcacoꝝ q̄ ludus aleaꝝ q eſt eis ibidē pro
hibitus.ꝛ hoc ſequiꝫ ſum.rō.ꝯ ſum.ang.ꝓſertim
in religioſis.Sed iſta ꝓbatio non eſt bona: alio
quin eſſet illis interdictum omne exercitium mē
tis implicatiuū: puta ſtudiū muſice vel aſtrolo
gie aut piſcatio vel hmōi.Unde dico cum glo.in
auꝫ.interdicimus.C.de epi.ꝛ cle. quod dicta opi
nio non eſt vera niſi vbi ꝓpter hūc ludū omitte
rent officia diuina:ad q tenentur.alias licitū eſt
eis ſicut et ſecularibus ludere ad ſcacos ſm Ri
char.in.iiij.diſt.xv. ꝛ laudu.niſi ratiōe ſcandali
vel inhoneſtatis clericalis puta ludēdo publice
vel etiā niſi ludendo cū ſecularibus.ij.q.vij. lai
cos.xxiij.diſt.his igiꝫ.et idē dic de cantu ſecula
5 ris in citharis ꝛ hmōi. ¶ Quinto eſt prohibitꝰ lu
dus humanus ratiōe ſcādali:vt ſi clericꝰ vel reli
giosus aliquem ludū exerceret in publico.ex quo
ſeculares ſcādalizarentur:qꝺ poſſet eſſe mortale
iuxta dicēda infra ſcādalū.§.iij. ¶ Sexto ratione 6
cupiditatis vñ tenet mat. vt not.car. in cle.ij. de
vi.ꝛ ho.cleri. qꝺ ludēs ad ſcacos cā cupiditatis
peccat mortaliter.qꝺ quidē verū eſt qñ ipſa cupi
ditas eſſet peccatū mortale de quo.ſ.auaritia.§.
primo ſicut ꝛ quoties qs ludit ex intentione ali
cuius qꝺ ſit mortale,alias aūt nō: lꝫ ſemp ſit illi
citū ludere ex cupiditate:qꝛ ludus nō eſt conceſ
ſus niſi gratia neceſſaria recreatiōis ſue vel ſo
cij ſed aduerte qꝺ ludus diciꝫ fieri ex cupiditate
lucrādi:qñ qs non luderet ceſſante ſpe lucri ſecꝰ
qñ luderet etiā ſi crederet nec ꝑdere nec lucrari.
¶ Septimo ratione tēporis puta ſi qs vellet lude 7
re ad pilā in paraſceue qñ nō eſt tempus recrea
tiōis ſed doloris ꝛ poſſet eſſe mortale ꝓpter ma
gnitudinē irreuerentie q̄ arte diffiniri non pōt:
ſed arbitrio boni viri.ſum.aūt ang. hic tenet qꝺ
ſit mortale in die feſto in quo prohibeꝫ opus ſer
uile: ludus vnus in quo requiriꝫ multa ſeruitus
vt baſtiludiū.qꝺ etiā Richar.in.iiij.diſ.xxxvij.
dicit eſſe mortale non aūt eſt mortale in alijs re
quirētibus modicā ſeruitutē: niſi qui in eis tota
die occupeꝫ omiſſis diuinis ſed iſta cōcluſio nō
eſt vera.alioqn non liceret die feſto ludere ad pi
lā in quo etiā requiriꝫ magnū exercitiū corpora
le ꝛ ſilr non eſſet poſſibile ſine mortali choreiza
re in die feſto quacūqꝫ honeſtate vel cautela da
ta. qꝺ nullus ſapiens diceret non eſt etiam paſſi
maxime mortale baſtiludiuꝫ: qñ fit ſine periculo
probabili:qꝛ ſi lꝫ exercere militiā: lꝫ etiā illā ad
diſcere:qꝺ iſto exercitio fit de quo infra.§.viij. in
fi.et infra torneamentū: ꝓbatio etiam ſua nō eſt
bona:qꝛ opus corporale ordinatū immediate ad
ſpūale vel animale nō eſt ſeruile nec illicitum in
die feſto:ſicut qui ſtudet ad intelligendum licite
libros defert:mutat et reuoluit: et ſi qs ludit ad
recreationem imo ꝛ ſi qs araret ludo et ioco. nō
eſſet opus ſeruile.vnde idē exercitiū puta piſca
ri ex fine eſt ſeruile ꝛ non ſeruile: ſicut et licitum
ac illicitū.dicit aūt eadem ſum.ang. qꝺ in ludis
qui fiunt gratia ingenij aut virtutis exercende id
eſt in quibus iſta exercitantur alias non eſſet lu
dus ſi fieret ſolum illo fine. vt ptꝫ ex dictis.ſ. in
princi.nō licet ludere vno ludo niſi per vnum ſo
lidum.i.aureum:vt in auꝫ. alearum.C. de reli. et
ſum.fu.et diciꝫ ludus vnus ſm Barto.in.l. inſti
tuendo.§.inſanus.ff.de fur. ꝑ toto illo tpe conti
nuato quo aliqui inuicem ludunt. ex quo infert
d.ſum.limitando.qꝺ ſi magnis in ludo non con
ceditꝫ niſi ſolidus paruis non conceditꝫ niſi groſ
ſus: ſed iſta non ſunt de mente illius.l. que ſo
lum intendit prohibere diſſipationem patrimo
nij ꝛ ſi eſſent hodie non tenent opp. contrarium

conſuetudinem: quia etiam militibus in baſtilu dus premia magna proponuntur.

3. q. ¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ ⁊ q̃uo prim⁹ lud⁹ diabolic⁹ id eſt ludibrioſus ſit pctm̃ ⁊ dico q̃d ludibrioſus a ludibrio q̃d eſt deriſio dict⁹ eſt vñ aut eſt ludibrioſus: q2 eſt in deriſum primi: ⁊ ſic dico vt ſupra deriſio. vel eſt ludibrioſus: q2 eſt de his p q̃ q̃s venit in ludibriũ .i. deriſum. q̃d ſi eſt q2 p hec ludẽs deridet̃: tanq̃ deficiẽs in intellectu ſeu ſto lidus: nõ videt̃ mortale niſi ratiõe ſcãdali ſi vero deridet̃ quantũ ad voluntatẽ q2 .ſ. per hoc reputatur vitioſus vel prouocatiu⁹ ad vitia vt q2 ludendo vtitur verbis: actib⁹ aut rebus prouocantibus ad laſciuiam ſic eſt peccatum mortale.

4 ¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ ⁊ q̃uo ludus diabolic⁹ aleaeris ſit pctm̃: et dico q̃d hic ludus nõ eſt pctm̃ vel eſt veniale q̃n ludit̃ aliq̃d modicũ cã recreationis vel couiuij: ⁊ in hoc oẽs doc. ↄueniũt quo ad laicos ſaltẽ: q2 hoc pmittit̃. ff. de alea. l. q̃d i couiuio. ⁊ intellige modicũ reſpectu pſone ludẽtis et tale modicũ q̃d q̃s faciliter dõaret in quo ceſſat ratio ꝓhibitiõis hm̃õi ludi q̃ eſt multitudo malorũ ex ludo ſequẽtiũ: hoc tñ intellige eſſe licitũ niſi interueniat aliquid cox q ludũ humanũ faciunt eſſe pctm̃. de q̃b⁹ .§. priore dictũ eſt. q̃tũ ad clericos ꝟo gl. in auc. de ſan. epiſ. §. interdicim⁹ videtur tenere q̃d ſit eis mortale etiã in modico ex recreatiõe: ſ3 inſpecta rõne allegandarũ legũ: et cõſideraſo q̃d legũ correctionẽ debem⁹ euitare. de elec. cũ expediat. li. vi. dico hoc nõ eſſe verũ q2 hoc nõ ꝓhibuit eis papa: nec imparator põt ꝓhibere. q2 illi nõ ſubdunt̃: ſi ꝟo ludit̃ ſ3 nõ ex recreatiõe aliq̃d modicũ eo modo quo dictũ eſt: ſic ſemꝑ hic lud⁹ eſt pctm̃ ludẽti participãti ⁊ inſpiciẽti: quia ꝓhibet̃ lege ciuili. ff. de alea. p totũ. et C. eo. in conſtitutiõe greca et. C. de reli. et ſumpt. fu. auc. alearũ. ⁊ maxime ſi ſunt clerici. ⁊ i auc. de ſanc. epi. §. interdicimus. ⁊ iñr iure canonico, vt de vi. ⁊ hone. de. vbi ꝓhibet̃ clericis. ⁊ ĩn vacat ibi ar. a ↄtrio ſenſu: q2 alibi prohibet̃ etiã laicis: vt diſt. xxxv. c. j. ⁊ eſt mortale ſm̃ ray. q̃d p3 ex pena q̃ eſt excõicatio vel depoſitio: vt di. xxxv. eps immo dicit ibi hugo. q̃d eſt mortale ſemper: q̃d tñ non eſt verũ nec illud. c. hoc ꝓbat. q2 dicit deſeruiẽs. ⁊ ly. de auget: vt. ff. de po. l. j. in prin. ⁊ ideo eſt mortale primo ſm̃ gl. ibi ⁊ rodo. et q̃ valde ſequitur ludo .i. in conſuetudinẽ ducit: ⁊ hoc ſequitur ſum. ang. ſed q2 ſm̃ archi. poſt beatũ tho. cõſuetudo ⁊ ſi aggrauat pctm̃ ſpeciẽ tñ ei⁹ non mutat vt de veniali fiat mortale: ideo meli⁹ ſum. ro. ⁊ ſupple. ſequẽdo doctrinã ordinis nr̃i dicũt hoc eſſe mortale laicis q̃n luditur ex auaritia: q̃d ſm̃ archi. eſt q̃n q̃s ludit nõ ob recreationẽ: ſ3 ad acquirendũ aliq̃d notabile p ludũ: vñ intelligo q̃d ludus ſit ex auaritia q̃n ludens non luderet niſi cũ ſpe lucrãdi: ex ſolatio vero quãdo ludẽs luderet etiã ſi neutrã parte crederet lucraturã licet deſideret ⁊ ſperet lucrari. et ratio eſt: quia q̃n aliqua duo puta lud⁹ ⁊ ſpes lucrãdi ita ſe habẽt q̃d poſito vel remoto vno puta ſpe alterũ ponit̃ vel remouet̃: oportet alterũ eſſe cauſam alteri⁹: ſ3 ſi remota ſpe ſtat ludus illa nõ erat cauſa ludi. vnde nõ oĩs q̃ appetit lucrari ludit ꝓpter lucrũ. et iſta auaritia ſuppoſita ludi prohibitiõe eſt mortale in re notabili: q2 intendit ſpoliare proximũ modo indebito: et hoc etiã clericis cum prohibeat̃ iure canonico eſt multo magis quam laicis.

¶ Quinto querit̃ vtrũ ⁊ quomodo ſit pctm̃ lud⁹ quaſi alearis vt chartarum ⁊ huiuſmodi: ⁊ dico ſm̃ archi. idẽ eſſe iudiciũ q̃d de aleari: q2 in ludo chartarũ principaliter valet fortuna: ⁊ idem dic in ludo tabularũ: ⁊ idẽ in oĩbus in q̃b⁹ principaliter fortuna victoriã parat: q2 oẽs iſti ſcẽm mentem ꝟ. ꝟ. veniunt nomine ludi alearum. 5

¶ Sexto q̃rit̃ quid iuris de eo ludo q̃ vſitat̃ crebro apud oẽs dũ duo litigãt ſuꝑ veritate alicui⁹ ſentẽtie ſub aliq̃ pena puta vno dicẽte talis princeps eſt mortuus: alio vero dicẽte q̃d nõ ludunt aureũ lucrandũ a veridico et a falſidico ſoluendũ: ⁊ dico hoc nõ eſſe proprie ludũ cũ hoc inuentum nõ ſit ad recreandũ vires aĩales: ſ3 poti⁹ cũ ſit idem ac ſi dicat̃ do ſi dixeris verum reductiue eſt contract⁹ innominat⁹ ſc3 do vt facias ſiue ſi feceris: q2 ad facere reducit̃ dicere: ⁊ dico ſm̃ mẽtẽ archi. hoc eſſe pctm̃: q2 dicit hoc lucrũ non eſſe licitũ ſed turpe ex auaritia diſcedens, ⁊ nulli vtilitati ſed vanitati deſeruiens et prodigalitati. Non tñ tenet̃ reſtituere neceſſario q̃ lucrat̃. ſed pauperib⁹ d3 erogare magis ex cõſilio q̃ ex pcepto. ar. xiiij. q. v. non ſane. ⁊. c. q̃ habetis. Et ſi eñ lex diuina vel naturalis prohibeat omnẽ actum auaritie et illicite acquiſitiõis vt meretricij: torneamẽti ⁊ huiuſmodi: nulla tñ lex in huiuſmodi reſtitutionem mandat. Eſt autem quedam ſimilitudo quantũ ad futurũ euentũ inq̃ãtũ, ſ3 ibi aliq̃d valet fortuna: tamẽ ludentes principalius fidunt ſe in ingenio coniectando q̃ fortune. 6

¶ Septimo queritur vtrum in ludo alias licito licitum ſit vti habitu religioſorum: ⁊ dico quod non ſed grauiter punitur hoc faciens: vt in auten. de ſan. epiſ. §. ſi. et pe. ⁊ ar. C. de epi. audi. l. minime. ſed vt ibi patet vtraq3 lex de ſecularib⁹ loquitur. et prima loquitur maxime de theatralia exercentibus. ſecunda vero de turpibus mulieribus: et in publico. vnde ſec⁹ eſt in religioſo ſecrete: ſicut ſi ex recreatione frater minor induat habitum predicatoris vel econtrario. et idem in ſimilibus de hoc ſupra apoſtaſia .§. iiij. 7

¶ Octauo q̃ritur vtrum et quantũ peccent inſpectores ludorũ ſpectaculorũ et huiuſmodi: ⁊ dicit 8

mortal.qđ inſpectores ⁊ pticipes ludoꝝ intellige
prohibitoꝝ ſaltē venialr̄ peccāt: maxime ſi ſint
clerici.auſ.de ſan.epiſ.§.interdicimus.de vita et
ho.cle.clerici.Et idē diceret de ſpectaculis cū ſit
ratio par: vtrū vero peccēt mortalr̄ inſpectores
qñ ludus exercet̄ cū mortali. gl. in.d.§.interdici-
mus.vr̄ tenere qđ ſic ſi ſunt clerici: ſed hoc nō bñ
dr̄ qꝛ hoc pctm̄ ꝯſiſtēs in vidēdo nō puenit ex ali
qua phibitiōe legis poſitiue que clericos pluſq̄
laicos in hoc coerceat: vñ puenit ſolū ex prohibi
tione legis nālis ex hoc. ſ. qđ aſpiciēdo faciūt ali
quid ſm ſe malū. que lex naturalis nō diſtinguit
inter clericos ⁊ laicos.ſum.ṽo ang.ꝯ id qđ ſupra
curioſitas.§.iii.dictū eſt dicit hoc eſſe mortale ſo-
lum ſi ex iſto aſpectu: aliqui inducunt̄ efficaciter
ad ludēdū vel ad ludū ꝯtinuandū: ſi ṽo nō indu
cunt non⁹ eſt mortale vr̄: niſi aliqd mali miſceat
vel nō eſſent tales qui corrigendo poſſent facere
ceſſare qꝛ tales peccarēt mortalr̄ cū videant̄ con
ſentire errāti.lxxxiii.di.error. ſed iſta non dicunt̄
ſufficiēter: qꝛ cū tales non videāt niſi ex delecta-
tione ſi eſſent ꝯtenti talia fieri vt ipſi viderēt etiā
conſentire in pctm̄ mortale: qđ eſt mortale. ¶ De
his Archi.virtuāl in ſcđa parte.tit. iii.c.vii §.xj.
ſic dicit ſi ſpectacula repreſentāt pia vt adoratio
magorum ⁊ hmōi: ſicut licitū eſt ea exercere ita ⁊
videre: lꝫ in eis reſecāda ſint vana ⁊ turpia. Si
vero nō ſunt tal a tūc aut ſunt expſſe phibita iu-
re vt torneamēta ⁊ duella extra de tor. p totū.et
ii.q.iiii.mo.nomachiā.vel etiā ſi ibi pbabilr̄ immi
net piculū vite aut notabilis leſiōis hoꝝ exerci-
tiū eſt mortale nō aūt inſpectio niſi quis ita eſſet
affect⁹ vt etiā vellet videre ſi pciperet contrariū:
vel niſi pp̄ter hoc omitantur diuina in diebus fe
ſtis intellige diuina de p̄cepto. ⁊ ſic intellige.c.
q̄ die ſolenni.de cōſe.di.j.vel.niſi dēt operā effi
cacem ad hec faciēda.ſi aūt nō ſunt expſſe phibi-
ta: tunc ſi repſentat multū turpia mortale.eſt ex-
ercere ⁊ volūtarie videre: cū ſit delectari de tur-
pibus tū etiam qꝛ eſt exponere ſe periculo tenta-
tionis ⁊ ſic intellige illud aug.di.lxxxvj. qui ve-
natoribus.de videntibus venatorē qui delectan
tur ve miſeris qꝛ loquit̄ de hiſtrionib⁹ ⁊ venato
ribus cum beſtia dētata: reſpiciens ṽo a caſu ne-
ſciens talia fieri non vr̄ de facili condemnandus
pro leui ⁊ incauto aſpectu. ſi autē alia vana ⁊ ſo-
latioſa repreſentent̄ non in opprobriū eccl'ie vel
cleri aut religiōis de ſe non eſt mortale exercere
aut videre vt facere laruas. aſpicere chorizan-
tes: currētes ad brauium. ſe exercētes in paleſtra
vel baſtiludus aut aliis ludis: lꝫ per accidēs poſ-
ſit eſſe ibi mortale rōne intentiōis: aut piculi: aut
ſcandali: hec ex illo ex quo ⁊ oīb⁹ p̄miſſis infero
duo.primū qđ baſtiludium nō eſt torneamētum
nec de ſe mortale: ſcđm qđ g ſe loquēdo inſpectio

ſpectaculoꝝ nō eſt mortale pctm̄ niſi rōne effica-
cis inductionis ad mortale aut cōplacentie in il-
lud volēdo tale qđ fieri vt videat̄: at ceſſationis
a corrigēdo.p accidēs vero eſt mortale rōne intē
tionis aut periculi anime vel corporis aut ſcāda
li: vide etiam ſupra curioſitas.§.iii.

¶ Nono querit̄ que ſit pena ꝯ tenētes ludū alea 9.q.
rum phibitū. ⁊ dico qđ eſt multiplex. ¶ Pmo eñi 1.pe.
dom⁹ in qua ludit̄ dꝫ publicari.vt in. d.auſ.alea
rum.in ṽbo domib⁹ eoꝝ publicatis. ¶ Scđo qꝛ ſi 2
tenens ludū verberet̄ ex tali iniuria actio nulla
oritur: nec punit̄ verberās aut dānū illi dās: quā
docunq̄ ⁊ vbicūq̄ factū fuerit: ſiue tpe quo ludi-
tur ſiue alio.ſcđm Bal.in.d.rub.⁊ Bar.⁊ ēt tex.
in.l.j §.notādū.ff.de alea. ¶ Tertio qꝛ ſi fuerit ei 3
aliquid ſubtractū tp̄e quo in domo ei⁹ ludit ſiue
a luſorib⁹ ſiue ab alio repetere nō poterit: nec hꝫ
rei proſecutionem.nec etiā penalem furti: vt eſt
tex.in.d.l.j.§.j.ff. de alea.in cōſcientia tñ illud re
tineri non pōt. nec illi reſtituendū qꝛ lex eū pri-
uat in penam ſꝫ pauperib⁹ erogandū eſt.ar.c.tu.
de vſuris. ¶ Quarto qꝛ ſi aliū cōpulit ad luden- 4
dum etiā ex metu nō cadēte in cōſtantē virū pu-
niri poteſt iudicis arbitrio: ⁊ carceribus tradi.vt
in.d.tex.§.j.ibi que cōpulit. ⁊ iſta cōpulſio intelli
genda eſt etiā eo modo quo grauis tentatio vel
perſuaſio dicitur hominem impellere vel com-
pellere dicitur eo ipſo quod ſtat cum altari pa-
rato.hoc eſt preſtat domum tapillos ſcannum lu
mina ⁊ huiuſmodi: quia iſtis ſuaſionibus: ⁊ ille
cebris dicitur compellere iuuenes: nō valentes
refrenare calores iuueniles.l. fin.§.filij autem.C.
de ho. que liber. ſicut dicimus in materia mace-
doniani.l.j.⁊.iii.ff.ad mace.⁊ per totum aliter ni
ſi ita acriter dicta lex intelligeretur non haberet
effectum: quod non eſt dicendum.l.ſi pretor.in
principio. ff. de iudiciis que lex predicta poteſt
etiam intelligi in omnibus aliis blanditiis: ⁊ ſua
ſionibus inductionibus homines ad ludum vt
dicantur compellere ad ludum: ſicut dicimus de
virginum raptoribus: quod niſi eſſet qui ſollici-
taret: qui doloſis artibus circumueniret non fa-
ceret eam puellam in tantum dedecus ſeſe pro-
dere.tex.eſt in.l.vnica.§.ii.C.de rapt. vir. ¶ Quin 5
to quia omnis contractus celebratus inter inui-
cem ludentes non tenet: vt no. Bart.in. l.ſi quis
cum ſciret.in fin. ff.pro emptio. vnde etiam non
valet tranſactio in ludo facta ſecundum Panor.
in.c.clerici.de vi.et ho. cle. nec vendens in ludo
tenet de euictione: vt in. l. ſi filiofamilias.§.j. ff. 6
quarum re.ac.non da. ¶ Sexto qꝛ mutuans pecu
niam luſoribus: vt ſecum ludant eā repetere non
poteſt: vt eſt glo.ordinaria in.l.j.in princip. ⁊ in
l. fin. ff. de alea. quod verum credo non ſolum ſi
mutuans ſit ludēs ſꝫ etiā ſi nō ludat mō mutuet

ludenti ſcilicet: vel ludere volenti, qr vt caſus in l. verũ. § pe. ff. de mino. nõ obſtante qd loquatur de minore ſicut et l. ſi vero non remunerandi. § ſi adoleſcens. ff. mand. qr idem eſt de maiore: tũ qr hoc dicit gl. in. d. § ſi adoleſcẽs. tũ qr. d. l. verũ. loquitur qñ minor priuilegiatus mutuet minori & priuilegiato: et tñ ibi lz ſint in pari priuilegio potior eſt conditio perdentis pecuniam: et facit qd not. Bart. in. d. l. ſi quis cũ ſciret. ſi aũt mutuaret alteri quam colludenti: lz in ludo ſcdm Pañ. vbi ñ. ꝯpetit repetitio ad qd vide tex. cũ glo. in. l. j. ff. de alea. et in. l. pe. et vlt. C. eo. vide etiam § ſeq.

10. q ¶ Decimo querit que ſit pena clerici ludẽtis ad aleas: et dico qd de hoc ſic legitur diſtic. xxxv. c. j. Ep̃s aut p̃ſbyter aut diacon⁹ alee aut ebrietati deſeruiens aut deſinat aut certe damnet: ſubdiaconus autẽ aut lector aut cantor: aut deſinat aut cõione priuetur. Et vt ibi ptz idem eſt in laico qui in minoribus clerico. Hodie etiã idem eſt in ſubdiacono qd in diacono ſm Hoſtien. extra de ſer. non or. mirant. Ad hoc tñ vt dictas penas. ſ. depoſitionis vel excõicationis incurrãt duo requiruntur vt colligit ex doctoribus p̃mo qd habeant ludum in conſuetudine ſcdm Ray. vnde dicitur deſeruiens. ſecundo qd prius moneant et non corrigantur: qr etiã pro mortali nullus eſt excõicandus niſi ſit contumax ſcdm beatum Tho. in. iiij. vnde dicitur aut deſinat. debet tñ in vtroqz caſu penitentiam agere de peccato. Sed predicta intellige de ludente cum mortali peccato ſecus de ludente licite aut cum veniali. puta ex recreatione quid modicum: quia ſecundũ Ray. dicte pene non inferuntur niſi pro mortali.

11 ¶ Undecimo querit vtrũ aliquo caſu reſtituere teneat qui vincit p alee ludũ: et dicit beat⁹ Tho. ij. ij. q. xxxij ar. vij. qd in tribus caſib⁹ tenet. qs diuino iure reſtituere illi a quo eſt lucratus nec ſufficit dare pauperibus. ¶ P̃rio qñ lucratus eſt ei q̃ rem ſuã alienare nõ potuit. Et hmõi ſcdm Arch. poſt Ray. ſunt furioſi et pdigi. i. quib⁹ rõne pdigalitatis dati ſunt tutores: vt exponit Archi. et minores. xxv. anno. maxime pupilli et menteſcapti: et ſurdi: et ceci: et perpetuo morbo laborãtes: qr hi cũ rebus ſuis ſupeſſe. i. puidere non pñt: dãdi ſunt tutores vel curatores. inſti. de cura. per totum: et ſerui et filij nõ emancipati: niſi habeat peculium caſtrenſe vel quaſi et clerici quo ad bona eccleſiaſtica que pauperũ ſunt. xvj. q. j. qñ. et religioſi et vxores. Qui enim lucrat his tenet reſtituere ſm. s. Tho. Ray. et Pet. et alios niſi ſit q̃d modicũ de quo p̃ſumit qd curator nõ curat. ¶ Secũdo qñ quis lucratur fraude qr hoc vt furtũ reputatur ſm. s. Tho. et Ray. ar. xiiij. q. v. non ſane. et ſcdm Piſ. intellige fraudẽ etiã ante ludũ vt qr fingit ſe inſciũ ludi. ¶ Tertio qñ qs traxit aleas non luſurum per vim aut nimiã importunitatẽ ſiue in principio ludi ſiue in medio ſm. b. Tho. et Azo. et Ray. qui adducit adducit ad hoc. d. c. nõ ſane.

¶ Duodecimo querit vtrũ is qui lucrat p aleas preter tres caſus de qb⁹ in § priore. dictũ eſt: vt qui lucrat ei q̃ põt alienare ſine fraude: et ſine attractatu: teneat reſtituere vbi nõ viuit legib⁹ imperialib⁹: aut ſi viuit ſunt p ꝯtriam ꝯſuetudinem abrogate: et dico ſm Rich. qd lz ludus fortune vtroqz ſit iure phibitus: tñ reſtõ non mandat fieri niſi p ciuile imo leges nõ mãdant reſtitutionẽ ſed concedũt repetitionẽ vſqz ad. l. annos. vt. l. ſi. C. e. et in. d. aut. alearũ. Igit vbi non viuitur legibus imperialibus aut ſi viuit ſunt abrogate ipſe et ſtatuta municipalia ſi qua ſunt: qui lucratur reſtituere nõ tenet ſm cõez ſniam qr ſolo iure ciuili iſta reſtitutio mandatur quod abrogatum ſupponitur, lucrum: tñ ipſum erogandum eſt pauperib⁹ ſecundum pene omnes: quia eſt turpe vt infra turpe lucrum quod quidem dicũt aliqui eſſe verum ex neceſſitate precepti: alij vero melius dicũt hoc eſſe conſilium ne ſcilicet pateat via ludis: et iſta eſt opinio Mo. Aſca. Ange. Archidiaconi. Fran. za. Pe. de pal. Ray. qui dicũt qd ꝯſuetudo potuit dominium transferre in vincentem: et Joan. de imo. qui allegat iſta: nec reprobat: et Joan. and. et Joan. calde. qui in. d. c. clerici. dicunt tutum eſſe dari pauribus nõ autem neceſſarium: et Aſten. et vt videtur etiam. s. Tho. et Richar. qui dicunt quod talis reſtituere non tenetur: et tamen nihil dicunt de dando pauperibus: et pro hoc facit theorica ꝑꝑ. quod vbi reſtitutio non eſt facienda certe perſone pauperibus: talis reſtitutio eſt de conſilio: exceptis tamen quibuſdam caſibus in quibus ius precepit expreſſe fieri reſtitutionem: vt infra reſtitutio. viij. § ij. et ideo iſta opinio tenenda eſt: vt non negetur abſolutio nolenti erogare pauperibus: ſed alia tanquam magis miſericors; et ſecura eſt conſulenda nec obſtat predictis quod epiſcopus auxilio preſidis poteſt talia lucra ſi non repetuntur exigere: et pauperibus diſtribuere: vt dicit tex. in. d. autẽti. alearum. et ſic videtur eſſe pauperum: tum quia hoc eſt abrogatum vt ſupponitur: tum quia licet in penam illa poſſit auferre: non ſequitur tamen quod ipſi dare teneantur ſicut nec in aliis caſibus in quibus fiſcus turpiter acquiſita tollere poteſt: vt in. l. j. C. ad legem iul. repe. et in. l. j. ff. de iure fiſci. Eſt tñ hic notandum quod ſum. ang. tenet huiuſmodi leges imperiales non eſſe abrogatas quod verum eſt eo modo quo dicit ſcilicet per non vſum. vt patet ex dictis ſupra lex § xvj. ſed ſunt abrogate per contrarium vſum inquantum aliquando repetentibus non fit ius: vnde dicit Alex. lom. in titu de vſu. qd ſunt abro- 12

gate per conſuetudinem contrariā: qd patet in-
quit quia repetenti ludo perdita in foro ciuili et
iudiciali non daē actio. nec ſententia reſtitutio-
nis ſibi fiende: ⁊ idem tenet Sco. in. iiij. diſt. xv.
et ſequitur ſum. ro. et eſt verum in multis locis.

13 ¶ Decimotertio querit̄ vtrū is qui lucratur poten
ti alienare ſine fraude ⁊ tractu vbi viuiē legibus
imperialibꝰ vel municipalibꝰ nō abrogatis quo
ad reſtitutionē teneaē reſtituere: et dico de hoc
1.op eſſe multas opiniones. ¶ Prima dicit indiſtincte
quod talis reſtituere non teneē ſed de neceſſitate
tenentur erogare pauperibus ⁊ ſic tenuit hug. et
placē. hac rōne qꝛ vbi turpitudo vertiē ex parte
vtriuſqꝫ melior eſt conditio poſſidētis. ff. de con
di. ob tur. cau. l. iij. et. iiij. ſed hec opinio eſt falſa
quātū ad primū dictū ⁊ ſcd̄ʒ vt patebit: ad ratio-
nē vero dicit azo hoc eſſe verū forte cū dedi ali-
qd vt turpe qd faceres, ſecus ſi dedi ↄ̄hendo vbi
lex ↄtractū ꝓhibet. C. de agri. ⁊ cē. l. quēadmodū.
2 ¶ Scd̄a diſtinguit dicens qd tenetur reſtituere ſi
per ſnīam iudicis ad hoc fuerit arctatus ſeu con-
dēnatus alſ nō qꝛ iura non mandāt fieri reſtitu
tionē ſed concedunt poſſe fieri repetitionē. teneē
autē dare paupeibꝰ. ſic qd ſi prius dediſſet ⁊ po
ſterius fieret repetitio excipere poſſet coram iu-
dice ſi poſſet probare erogationē factā pauperi-
bus. ⁊ ſic tenuit Pe. de pal. i quarto. ⁊ ſum. ang.
quantū ad hoc ꝙ reſtituere nō teneē niſi fiat re-
petitio. qd patebit falſum. lʒ dicat nō eſſe neceſ-
ſario lucrum erogādum pauperibus qd patebit
verū: ⁊ addit qd vbi lex imperialis quā. ſ. nullibi
credit abrogatā non ligat: vt in terris eccleſie et
ſimiliū non pōt fieri repetitio qd etiā eſt falſum
quia hmōi leges ſi nō ſunt abrogate ligāt etiam
in terris eccleſie: vt patet ex dictis ſupra lex. §. ix.
3 ¶ Tertia autē opinio dicit qd tali iure durante
ſic acqſitū eſt ſimplr̄ reſtituendū ei a quo acqui-
ſitū eſt ex iure poſitiuo: qꝛ iura prohibēt nō ſolū
ludū: ſed etiā acqſitionē ꝑ ipm ⁊ male fidei poſ-
ſeſſor dicit̄ qui cōtra legū iura mercaē de agri. et
cen. l. quemadmodū. ⁊ hec eſt opinio azo. ⁊ gloſ.
ſuper. c. epīs. diſt. xxxv. ⁊. c. clerici. de vit. ⁊ ho. cle.
⁊. b. tho. vbi ſupra. ⁊ in. iiij. diſt. xv. ⁊ rich. in. iiij.
et Ray. et Ber. i. d. c. clerici. ⁊ breuiter hoſt. dicit
vt refert Archid. et fere oēs doct. ſic ſentire. fallit
tamen qd dictū eſt ſm̄ Archi. in eo q̄ lucratus eſt
ei qui traxerat ad ludū: qui non teneē reſtituere
ei qui amiſit ſed erogare pauperibus ſm̄ Ray. et
Inno. in. c. qꝛ plerīqꝫ de immuni. eccle. qd intelli-
ge de conſilio ⁊ non precepto. fallit etiam in eo
qui modicum ex recreatione luſit quia reſtituere
non tenetur: ſi ludus fuit licitus et honeſtus.

14. ¶ Decimoquarto queritur vtrū vincens per lu-
dū humanū qui. ſ. innitiē virībꝰ aut ingenio te-
neaē reſtituere ſicut per ludū pile: et baliſte: ſca-
corū ⁊ hmōi: ⁊ dico hmōi ludos nō eſſe prohibi-
tos: vt dictū eſt. ⁊ eſt tex. in. l. pe. ⁊ vlti. ff. de alea.
vbi conceſſus videē oīs ludus q̄ fit grā virtutis
experiende: intellige niſi aliter ius naturale vel
eccleſia ꝓhibuerit: vt torneamentū: ⁊ dicūt qui-
dam: vt recitat Pan. in. d. c. clerici. qd hoc caſu
quo vinciē non ſubiacet reſtitutioni cū non ſub-
mittāt ſe hoīes fortune ſed exinde ꝓueniat bonū
cum exerceanē ingenia, non tn̄ dʒ ludi in magna
quantitate: qꝛ iā nō fieret ex recreatiōe ſed cupi-
ditate. Panorm̄. etiam dicit qd vbi quis luderet
propter lucrum eſſet idem qd de ludo fortune.

¶ Decimoquinto queritur quomodo teneantur
participes in ludo illicito: ⁊ dicit Archi. de dan
te pecuniā ad partē lucri quod tenetur de eo qd
ad illū peruenit: et idem videtur de aliis qui con
cedunt domos vel taxillos vel conſulunt qꝛ iſta
damnificatio fit volēte damnificato exponere ſe
tali periculo: ſecus in furto ⁊ rapina. De hoc in-
fra reſtitutio. iij. §. vj. particula. ij.

¶ Decimoſexto q̄riē vtrū poſſit quis licite reti- 16
nere qd lucratꝰ eſt in torneamentis: ⁊ dicit rich.
vbi ſupra qd ſic: qꝛ eccleſia ⁊ ſi prohibuit tornea
mentū non tn̄ acqſitionē ꝑ ipſum: vn̄ peccat q̄dē
ſed reſtituere nō teneē: vn̄ dʒ pauperibꝰ erogare
de conſilio tn̄ magis q̄ꝫ de precepto dicit Archi.

¶ Decimoſeptimo q̄riē vtrū poſſit fieri cōpenſa- 17
tio ſi is qui lucratus eſt cū obligatione reſtituen
di perdat cū eo qui ⁊ ipſe reſtituere teneē: ⁊ dico
multa. ¶ Primū nō fit cōpenſatio ſi ꝑſona ſit alia 1.dſ.
qꝛ ſtaret inequalitas iuſtitie cum is nō recipiat
q̄ amiſit. ¶ Scd̄m ſi vero ꝑſona ſit eadē: ſʒ ludus 2
aliꝰ gn̄e: puta qꝛ vnꝰ erat licitꝰ ⁊ non aliꝰ: nō fit
etiā cōpēſatio: qꝛ vnū lucrū. ſ. ludi illiciti eſt ob-
noxiū reſtōni: ⁊ nō aliud: ideo q̄ ꝑdit ad pilā. x. ⁊
lucratꝰ eſt ad aleas alia. x. nihilominꝰ teneē ſol-
uere. x. que ipſe in veritate dʒ nec pōt componere
alia. x. qꝛ ſibi in veritate non debenē cum ea reſti
tuere teneaē ſi accepit. ¶ Tertiū ſi vero ꝑſona ſit 3
eadē: ⁊ ludus idem in gn̄e ſpē diuerſus: vt vterqꝫ
licitꝰ qꝛ vterqꝫ illicitus ⁊ multo fortiꝰ ſi ſit idem
ſpecie numero diuerſus: puta qꝛ vterqꝫ eſt alea-
ris vel pilearis: aut ſi ſit idem numero qd eſt qn̄
ad alia non diuertiē ſcʒ per notabile ſpaciū. arg.
l. continuꝰ. in prin. ff. de verb. oblig. tūc ſi vterqꝫ
ludētiū ꝑdere pōt fit cōpēſatio tripliciter: ꝓmo ſi
ludus ſit vnus numero: vt planum eſt: qꝛ in his
q̄ ſunt eiuſdē ratiōis cōſiſtētia in numero ponde
re: ⁊ mēſura: ⁊ eiuſdē liquiditatis tenet cōpenſa-
tio: vt ſupra eo. titu. §. j. ⁊ facit qd not. Bar. in. l.
inficiando. §. infans. ff. de fur. ſcd̄o ſi ſit vnus ſpe-
cie eadē rōne: qꝛ ſemꝑ vterqꝫ erit licitꝰ vel illicitꝰ
et eadē erit rō obligationis hincinde: tertio ſi ſit
vnus gn̄e: qꝛ eadē eſt ratio. Nec obſtat ſi vterqꝫ
ſit illicitus: tū qꝛ ſi hac ratione qꝛ ludus eſt illi-

citus ille cui vicit nõ tenet mihi eadẽ ratione:nec
ego illi:ꝛ ſi ſit compẽſatio ſaltẽ in propria, falſo
credito extinguendo falſum debitũ: tñ etiam qꝛ
ꝛ ſi dare ſit caſum in quo q̇s non teneat ei cui vi
cit ratiõe paris turpitudinis. põt tñ illi reſtitue
re:ꝛ reſtituendo liberatur.vt no.in ſum. cõ. li.ii.
tit.viii.q.xxv.ad finẽ.ſi vero vterq; ꝑdere nõ põt
iterũ ſit cõpenſatio tripliciter vt ſupra qꝛ rõ par
eſt ꝛ neuter eoꝝ dꝫ etiã in ludo licito ꝑ tũc qꝛ nõ
hꝫ vñ ꝑdat,ſi vero alter tñ ꝑdere nõ põt.ſi ludus
ſit vnꝰ numero fiet cõpenſatio ſaltem impropria
quantũ ad totũ ſi vterq; equaliter vincit aut per-
dit.qꝛ nullus lucrat̃ cũ lucrũ ſit qḋ reportat̃ in fi-
ne:vel pro rata ſi alter altero plus vincit:qꝛ non
eſt alter lucratus niſi qḋ excedit partem illam ſi
vero ludus ſit alius:ꝛ aliꝰ numero vel ſpecie non
poterit compenſare de ſubtilitate iuris is q̇ vicit
perdere non valenti;qꝛ acq̇rit patri vel dño.non
aũt perdit:de equitate tamẽ cõſcientie credo qḋ
fieri poſſit.ar.eius qḋ no.Ioan.in.c.filiꝰ. de teſt.
4 et.c.ex parte.de cẽſ.¶ Quartũ circa iſtã materiã
ſum.ro.tenet vnũ falſum ꝯtra ꝑdicta:ꝛ cõtra mẽ-
tem ſummi ſtarũ ſui or.i.ſum.ang.ꝛ ſup.ꝛ hoc ex
friuola rõne,dicẽs ſi ludus ſit cũ eadẽ ꝑſona ſed
alio ꝛ alio tpe nõ ſit cõpenſatio:qꝛ per interitum
rei moroſus debitor non liberat̃.l.in re fur.ff.de
condi.fur.tangit etiã aliud fundamentũ: qꝛ que
prius viſcera danda erant pauperibus:ludendo
autem nõ pauperũ bona ſed ſua amiſit : ſed dico
ad primũ motiuum qḋ iſta lex intelligit̃ in re cer
ta et determinata : ſicut ſi debeo iſtum equũ aut
ſummam decem librarũ in iſta moneta numero
vel ſpecie.nõ liberor ſi pereat equus vel iſta mo
neta:ſecꝰ in re incerta cuiuſmodi eſt aliqua ſum-
ma puta decẽ librarum:qꝛ iſta nõ interit quãdiu
ſtant aliqua bona ludẽtis: qꝛ ſi perdit aurũ que-
rat argentũ:et ſoluat et econtrario:ad ſecũdũ di-
co quod illa non erant pauperum que prius lu-
cratus erat etiam cõtra legem: vt iſtemet doctor
prius dixerat ſed etiam ipſius lucratoris.

18 ¶ Decimooctauo queritur occaſione predictoꝝ
de viſitata q̄ſtione.epũs enim ſtatuit vt ludens ad
azarũ ſit excõicatus vel puniat̃ in tñ modo vnꝰ
vno ſero luſit cũ pluribꝰ:ꝛ pluries vicit ac perdi
dit.Querit̃ an ſint hic plures ludi: et plura deli-
cta:ꝛ plures excõicationes necne. Et dicit Bar.
in.l.inficiendo.ff.de fur. qḋ totum illud videtur
vnus ludus donec ſit habitus pro cõpleto:et ſo-
luto recedentibꝰ luſoribus:vt.l.contractus.C.de
fi.inſtru.nec poteſt dici perfecte viciſſe donec lu-
dus nõ ſit perfecte completus : qꝛ adhuc ſupereſt
ſpes perditionis:itẽ circa lucrum dico qḋ plura-
litas perſonarum cũ quibus vna ſimul ille luſit
non dicuntur facere plura delicta.qꝛ ille non di-
cuntur offenſe ab illo:ſed magis reſpublica:ideo
vnũ eſt delictũ:vt.l.ſi plures.ff.ar.fur.ce.ſed pre-
dicta intellige niſi illo ſero magno ſpacio diuer
tat̃ ab alia:qꝛ eo caſu diuideret̃ actus : vt ꝑꝫ ex
v.phyſi.ꝛ cõſequẽter delictũ qḋ eſt acꝰ humanꝰ
malus diuerſe etiã ꝑſone colludẽtes ſimul conti-
nue vel quaſi non multiplicant delicta:qꝛ oẽs te-
nent locũ vniꝰ colludẽtis:ſi vero colluderẽt ſuc-
ceſſiue videret̃ ludus diuidi : et multiplicari ſi-
cut multa facit peccata ſm doc.q̇ ſucceſſiue conti
nue vel quaſi multas feminas cõcupiſcit. Et per
hoc dicta ſolet ad illud ſtatutum dicẽs qḋ nullus
poſſit ducere vltra tres famulos:et vnꝰ duxit.xx.
dicit enim Bar.qḋ eſt vnum tñ delictum:et non
vnũ pro quolibet famulo vltra dictũ numerum:
cũ ipſi ex tali ductione non offendant̃ ſed reſpu-
blica que eſt vna:et idem ſi mandet̃ ſub certa pe-
na:vt ad cõuiuium nullus habeat pluſq̃ decem:
quia vnum eſt delictum quis habuerit.xxx.vel.xl.
¶ Decimonono q̇rit̃ iterũ occaſione predictoꝝ: 19
de hac q̄ſtiõe.dicit ſtatutũ ad nuptias non poſſe
inuitari vltra.xii.dñas.modo q̇dã vxorẽ ducebat
ipſe: et filiꝰ ſuus:q̇rit̃ vtrũ inuitari poſſint.xxiiii.
dñe tãq̃ ſint due nuptie an.xii.tñ ꝛ dicit bar. qḋ
lꝫ ſint duo m̃rimonia:ꝛ ex hoc reſpectu dici poſ-
ſint due nuptie:tñ qꝛ hoc ſit vna ſimul q̇ ad ſolẽ-
nitatẽ vnice nuptie dicunt̃.vt.l. p̃ris ꝛ filii.ff. de
vulg.ꝛ pupil.ſed ang.hoc nõ admittit qꝛ.d.l.ni-
hil ad hoc facit.qꝛ ibi teſtm̃ filii ſine paterno eſſe
nõ põt:vñ filiole a paterno depẽdet:ideoq; dicũ
tur vnũ.ſꝫ nuptie p̃ris:ꝛ filii nõ ſunt dependẽtes
vel inſeparabiles:ideoq; forte ꝯtrariũ eſſet dicẽ
dũ.Et hoc indubitate tenẽdũ eſt:vt ꝑꝫ ex ratiõe
ſtatuti q̇ eſt vt nõ multiplicent̃ nimis expenſe : et
competenter honorent̃ propinqui ſponſi: ꝛ ſpon
ſe.qui hic ex parte ſponſarum duplicantur.

¶ De luxuria in genere et in ſpecie.

Luxuria a luxu. i. ſolutione ſeu fluxu
dicta importat quãdam reſolutionẽ
in voluptates:vñ ꝛ ſm Iſido. in lib.
cty. luxurioſus dicit̃ quaſi ſolutꝰ in
voluptates. Et qꝛ voluptates vene-
ree maxime hominẽ ſoluũt ideo ſm.s. Tho. ii.ii.
qõ.cliii. luxuria primo et principaliter eſt circa
voluptates venereas ſecundario etiam exceſſum
dicit in aliis:et ſic luxuria dupliciter ſumit̃. ꝑmo
ſcꝫ large: et eſt abundantia ac ſuperfluitas rerũ
corporaliũ quo modo dicit Ambro.in.c.põt fie-
ri.de pe.diſt.i.qḋ egritudo corporis peccatũ re-
pellit luxuria carnis.i. abũdantia deliciarũ pec
catũ adolet.i.nutrit: et ſecũdo ſtricte et proprie:
et eſt inordinatus appetitus venereorum.
¶ Primo vero queritur quot ſunt ſpecies luxu- 1. qõ
rie.ꝛ dico qḋ ſex de quibus.xxxvi.qõ.i.§. cum er-
go. alias incipit lex. et.s. Thom.ii.ii. qõ.cliii. et
iiii.diſt.xli. ſi fornicatio ſcilꝫ ſimplex adulterium

inceſtus:ſtuprũ:raptꝰ: ⁊ vitiũ ꝯ naturã: additur
etiã ſacrilegiũ: vt cũ quis abutit̃ pſona ſacra: ſed
iſta ſpẽs non eſt luxurie ꝓprie: ſed repiri põt etiã
in alio gñe: puta furti: homicidij: vel hmõi: quo
dic vt. s. Tho. ij. ij. qõ. ciiij. ar. x. Quãuis ſum. ro.
dicat abuſum monialiũ ad inceſtum ptinere: qꝺ
etiam ptꝫ in. c. hi ergo. xxvij. q. j. iũcta gl. ¶ Forni-
catio ꝓprie eſt coitus ſoluti cũ ſoluta ſm. s. tho.
iiij. di. xlj. ⁊ dr fornicatio ſimplex: lꝫ large ſit oĩs
illicitꝰ coitꝰ viri ad feminã: imo largiſſime eſt oẽ
pctm̃. xxij. q. clj. ar. ij. ⁊. iiij. diſtin. xxxix. ar. vj. ſm
ſed intellige ſoluti quolibet vinculo. ſ. ꝯiugij: con
ſanguinitatis: affinitatis: ordinis: et religionis
ſeu voti. ¶ Adulterium aũt eſt alieni thori viola
tio. xxxij. q. vj. non mechaberis: vt dictũ eſt ſupra.
¶ Inceſtus aũt eſt coitus cum pſona ꝯſanguinea
Ra. Nº. vel affine: vnde inceſtuoſi dicunt̃ qui conſangui
neis vel affinibus abutuntur. xxxvj. q. j. ꝧ cum er-
go. ¶ Stuprum vero proprie eſt illicita virginuꝫ
defloratio ſub cura parentum exiſtentium. xxvj.
q. diiij. arg. vj. ⁊. iiij. diſtinc. xlj. aliquando tamen
large dicitur ſtuprum quelibet alia ſpecies luxu
rie ſicut adulterium dicitur ſtuprum. xxxij. q. iiij.
nemo. ⁊ numeri. v. ¶ Raptus vero ſecundũ Ray.
in titu. de rapto ꝧ not. eſt cum puella violenter:
⁊ contra eius vel parentum voluntatem educi-
tur: vt corrupta habeatur in vxorem. xxxvj. qõ. j.
ꝧ cum ergo. vel etiam vt habeatur in concubinã
extra de rapt. cum cauſa. ⁊ gl. eius in verbo vxo-
rem dicit qꝺ raptus quoqꝫ cõmittitur ſi quis ra-
piat aut etiam ſemel abutatur muliere renitente.
xxxvj. q. j. ꝧ ex hac ſm. s. Tho. aut. xxij. q. diiij. ar-
ti. vij. raptus ſic poteſt deſcri. raptus eſt violentia
facta mulieri vel parentibus ꝓpter coitũ aſſequẽ
dum etiam matrimonialẽ vnde eſt raptus ſi vio-
lentia adhibeatur mulieri non patri. vt quando
non ipſa ſed vſus eius violenter rapit̃. xxxvj. q. j.
ꝧ ex hac vel econtrario patri ⁊ non mulieri puta
quia conſentit: ſiue inferatur virgini: ſiue puelle
corrupte aut vidue vel maritate. adde ex ſancto
Thom̃. vel etiam ſanctimoniali. xxxvj. q. ij. rapto
res. c. ſi quis non dicã. ¶ Vitium vero cõtra natu
ram ſm. s. Tho. vbi. ſ. ar. xj. eſt actus venereus re
pugnans nõ ſolum rationi recte qꝺ eſt commune
in omni vitio luxurie: ſed etiam ipſi ordini natu-
rali actus venerei qui conuenit humane ſpeciei
qui. ſ. eſt vt ſit inter maſculum ⁊ feminã eiuſdem
ſpeciei in vaſe ⁊ ſitu debito. Quod quia pluribꝰ
modis poteſt cõtingere ideo iſta ſpecies luxurie
tanq̃ ſubalterna continet ſub ſe multas ſpecia-
liſſimas. ¶ Prima dicit̃ mollities vel immũdicia
que eſt cum quis ſine coitu ſponte polluit̃. ¶ Se-
cunda dicitur ſodomia: que eſt ſm. s. Tho. quan
do coitus eſt inter maſculum ⁊ maſculum vel fe-
minam ⁊ feminam: ita qꝺ ſexus debitus nõ ſer-
uatur vnde male ſum. ang. diffinit ſodomiaꝫ qꝺ
eſt turpitudo in maſculum facta ⁊. c. vſus qꝺ ad-
ducit. xxxij. q. vij. eſt expreſſe contra eum. ¶ Tertia
dicitur beſtialitas, que eſt qñ coitus eſt cũ re alte
rius ſpeciei. Quarta retinet ſibi nomen ꝯ naturã
⁊ dicitur vitium cõtra naturam ⁊ eſt qñ quis coit
cum ſexu femineo ⁊ eiuſdem ſpeciei: ſed nõ ſerua
tur modus naturalis coeũdi quantum ad inſtru-
mentum nõ debitum aut alios monſtruoſos ⁊ be
ſtiales concumbendi modos vt dicit. s. Tho. qui
videtur velle qꝺ vbi ſexus eſt debitus lꝫ vas ſeu
locus ſit indebitus qꝺ non ſit ſodomia ſed pctm̃
contra naturam tm̃ qui. ſ. eſt vbicũqꝫ ſequi nõ po
teſt generatio: qꝺ intelligo niſi rare: vt mulier p-
beat terga. vel forte etiam ſi ſupergrediatur. ⁊ de
hoc. ſ. debitum ꝧ iiij. per totum.

¶ Secundo queritur quomodo ⁊ quãdo in luxu 2. qõ
ria ſit peccatum mortale ⁊ dico quod omiſſo pec
cato contra naturam cum propria vxore ſeruato
debito vaſe de quo. ſ. debitũ ꝧ iiij. omnis alius
actus venereus omnium predictarum ſpecierum
eſt de ſe peccatũ mortale ⁊ in huiuſmodi eſt mor
tale multipliciter. ¶ Primo ſi opus ipſum perpe-
tretur. ¶ Secundo ſi deliberetur ipſa perpetratio
ſecundum illud mat. v. qui viderit mulierem ⁊c.
⁊ in hoc omnes doc. cõueniunt qꝺ hoc peccatum
eſt eiuſdem ſpeciei cũ ipſo opere exteriori quod
etiam ſum. ang. concedit. ſed tamen dicit nõ eſſe
neceſſario confitendam iſtam circunſtantiam. ſ.
an quis deliberauit de ſoluta an de coniugata:
quia hoc eſt tantum contra vnam prohibitionẽ.
ſ. non concupiſces vxorem proximi tui.

¶ Sed tamen hoc ſtultum eſt dictu: tum quia pa
ri ratione non tenebitur eam confiteri: qui actu
perfecit opus quia non egit contra plures prohi
bitiones pluſq̃ is qui deliberauit: tum quia iſta
circunſtantia. ſ. coniugata variat ſpeciem et eo ca
ſu ſit contra caſtitatem ⁊ cõtra iuſtitiam propter
iniuriam factam marito in perſona coniuncta: et
conſequentur ſit contra duo precepta nec ſua ra-
tio aliquid valet vt patuit. ¶ Tertio deliberãdo
⁊ conſentiendo circa delectationẽ operis expreſ
ſe vel tacite etiam ſine intentione perficiẽdi iux-
ta ea que dicta ſunt ſupra delectatio ꝧ j. ⁊. iiij.

¶ Tertio queritur quid iura ⁊ doctores de for- 3
nicatione tradiderunt ⁊ dico multa. ¶ Primum 1. di.
fornicatio ſimplex ſcdm oẽs doctores indubitate
eſt peccatum mortale. vt patet ex rationibus. s.
Tho. tertio ꝯtra. c. cxx. ⁊ ex text. apoſtoli gal. v.
vbi patet qꝺ excludit a regno dei: ⁊ ſilr ro. j. nec
in hoc excuſat ignorantia. qr eſt contra legem na-
turalem. nec poteſt eſſe ſine lata culpa addiſcen-
di que pertinent ad ſalutem cum hoc pene ab om
nibus ꝑdicet̃ ⁊ ſciat̃. ¶ Scdm qui accedũt ad pu-
blicas meretrices neſcientes hoc eſſe prohibitũ:

non excuſat a mortali: ⁊ toties quoties: q2 igno-
rantia iuris naturalis ⁊ diuini in caſu tā claro ne
minem excuſat. j.q.iiij. per totū. ⁊ ſiſr eſt mortale
aliquē ad h iducere. de pe. di. j. noli. ⁊. ij.q.j.no.
3 ¶ Tertio fornicatio ſimplex eſt pctm̄ grauius in
viro q̄ in femina: ſed ↄ̄ eſt de adulterio: q2 gra-
uius eſt in femina q̄ in viro ſm̄. s. Tho. iiij. diſt.
4 xxxv. ⁊ ibi vide rationem. ¶ Quartū ſimplex for-
nicatio in clerico publice tenēte ↄcubinā inducit
depoſitionē ſi monit⁹ noluit corrigi: q2 talis prio
quidē dꝫ monit⁹ ſuſpēdi a bñficiis: ⁊ ſi ſe nō cor-
rexerit dꝫ ab eis ꝑpetuo remoueri: ſiue ſit in ſa-
cris. extra de coha. cle. ⁊ mu. ſicut. ſiue non: vt ibi
in.c. ſi aūt clerici. vbi vr̄ innui qḋ requirat moni
tio trina qḋ ſi tale crimē ſit notoriū: ſuſpenſus eſt
ipſo iure vt dictū eſt ſupra cleric⁹. ij. § iiij. ⁊. lxxx.
ſi vero ſit publicū ex fama tm̄ ita qḋ merito talis
habeat ſuſpitio qḋ ſcādalū gñet etiā ſi nō appa-
reat accuſator erit purgatio indicenda in qua ſi
defecerit aut ſe purgare noluerit canonice punie
tur. extra de coha. cle. tua. ⁊ interim nō dꝫ in of-
5 ficiis euitari. ¶ Quintum clericus in ſacro ordine
aliquē ducēs in vxorem priuari dꝫ ordine ⁊ bñfi-
cio eccleſiaſtico: ⁊ mulier ſi erat libera redigi dꝫ
in ſeruitutem eccl'ie. di. xxxij. eos qui. ſi ancilla dꝫ
vēdi. di. lxxxj. quidē clerici ⁊ filij inde nati redigū
tur in ſeruitutē eccl'ie. xv. q. vl. multe. itē talis cle
ricus eſt excōicat⁹ ipſo facto: vt. s. excōicatio. ix.
§ iiij. Et qñ ab ea ſeparat dꝫ illā abiurare ſcꝫ qḋ
de cetero ad illā nō accedet nec comedet aut bi-
bet cum illa: nec in eadem domo manebit: nec in
alio loco niſi tā publico qḋ mala ſuſpicio eſſe nō
poſſit nec loquet cū ea niſi corā idoneis teſtibus
⁊ certa neceſſitate ⁊ hoc in eccl'ia vel alio publi-
co loco. xxxv. q. vj. ab iſto die. q̄ cle. vel vo. ex lfa
rum. ſi tñ hr̄ ſuſpectus qḋ forſitā iuſm non ſerua
bit exigi non dꝫ: ſed per ſniam interdicti aut ſu-
ſpenſionis: vel aliorū hmōi eſt ↄpeſcēd⁹. extra de
coh. de. clericos. ⁊ cōcor. Ray. ⁊ Ho. q̄ etiā ad-
dit qḋ nihil per iuſm iniungendū eſt alicui ſi de
tranſgreſſione veriſr timeat addit etiā Ray. qḋ
ſi ducta eſſent ancilla ⁊ filij paruuli nō venderet
ne filij ꝑpter ei⁹ abſentiā perirēt: ſed in monaſte
rio truderet. diſt. xxxiiij. fraternitatis. ſed ibi glo.
dicit qḋ penarum diuerſitas que hic inducit dat
epo optionem: vt. ſ. eligat quam voluerit: imo in-
nuit qḋ in caſu. d.c. fraternitatis. non fuit contra
ctum matrimonium: ⁊ idem Ray.

¶ Quarto querit quid iuris de inceſtu: omiſſo
4.q. adulterio de quo ſuo loco dictū eſt: ⁊ dico multa.
1.di. ¶ Primū inceſtuoſus ſm̄ Pañ. in. d.c. j. de eo qui
cog. ↄſan. vxo. ſue. duplicē penā incurrit. pria eſt
q2 priuat facultate ↄhendi mrīmoniū: ſcḋa quia
nec exigere pōt debitū a propria vxore quā prius
habuit antequā cōmiſerit inceſtū. xxvij. q. ij. qui
dormierit. niſi. ſ. cū eo diſpenſet: ⁊ ſi exigit morta
liter peccat ſm̄ Vin. q2 facit ↄ̄ preceptum cano.
ar. c. ij. de maio. ⁊ obe. ſum. vero ang. ↄ̄ roſ. hoc in
telligit vl'r de quocūqꝫ inceſtuoſo ⁊ nō ſolū cum
vxoris ↄſanguinea: lꝫ dic vt. j. mrīmoniū. vij. im- 2
pedimento vltimo. Scḋm ſi aūt inceſtuoſus ↄhat
de facto ſcḋm Pañ. in. c. trāſmiſſe. de eo qui cog.
cōſ. vxo. ſue. matrimoniū tꝫ ⁊ reddere tenet debi-
tum: exigere tñ non pōt ſine mortali niſi cum eo
diſpenſetur hoc tñ idem Pañ. in. c. lr̄is. de pre-
ſum. videtur velle hanc penam. ſ. qḋ inceſtuoſus
ↄhere vel exigere non poſſit habere locum ſolū
qñ conſtat de inceſtu qualitercūqꝫ. ar. d. c. ex li-
teris. ⁊. xxxij. q. j. ſi quis ſponſam. ¶ Tertiū ſi autē 3
vxor commiſit inceſtū cum mariti conſanguineo
de cōſenſu mariti: ſi fuit violentata abſolute: ſe-
cundum Richar. nullum ei preiudicium genera-
tur: vt in. c. diſcretionem. de eo qui cog. conſang.
vxo. ſue. vbi ſine culpa ſua nō debet ſuo iure pri-
uari. ſi vero per coactionem cadentem in cōſtan-
tem virum mortaliter peccauit ⁊ cōmiſit inceſtū
credit tamen in deteſtationem criminis viri non
eſſe mulieri interdictum debitum tenetur petere
a viro ⁊ illi reddere tenet ſi vero fuit inducta leui
metu non licet ei debitum petere: ſed tamen ſi vir
petat reddere non tenetur: quia poteſt ei adulte-
rium illud obiicere: vir autem debitum petere nō
poteſt ſecundum eundem propter affinitatē con
tractam ſua voluntate ⁊ precepto. ¶ Quartū ma- 4
rito inceſtuoſo vxor poteſt debitum negare ſecū
dum Hoſt. vt refert Panorm̄. in. c. tranſmiſſe. de
eo qui cog. conſang. vx. ſi tamen ipſa ſemel petie
rit reddere tenetur quaſi ſit reconciliata: ſed Pa
nor. dicit melius tenere oppoſitū do. Ant. ⁊ Car.
quia iſto caſu non priuatur exactione contempla
tione vxoris ſꝫ atrocitate delicti: ideoqꝫ nō pōt
ſibi hanc penam remittere: nec etiam exigendo
debitū videtur ſibi velle remittere. ¶ Quintum 5
ſecundum Panor. in. d. c. j. ſi inceſtus eſt vere cō
miſſus: puta cū proprijs aut vxoris ſue cauſa qua
matrimonium ↄſummauit cōſanguineis: tunc epi
ſcopus diſpenſare non poteſt vt ↄhat vel exigat
niſi ex cauſa: puta ratiōe iuuentutis ⁊ hmōi quo
caſu bene poterit. xxxv. q. vj. ſi duo. et idem tenet
dicit communiter tenere docto. in. c. trāſmiſſe. de
eo qui cog. cōſang. vxo. ſue. ſi vero inceſtus non
eſt vere commiſſus: puta quia cognouit conſan-
guineam ſponſe nondum cognite: ſic eps poterit
diſpenſare etiam ſine cauſa vt contrahat: non ta
men cum ſponſa illa de futuro: ſi commixtus eſt
in vaſe: ⁊ ibi non conſummauit cum eius conſan
guinea ſed cū alia que ſibi ſit affinis: qḋ ⁊ ſum.
ang. dicit poſſe ſine diſpenſatione. adducens gl.
in. c. quidam. xxxvij. q. ij. ſed nec glo. hoc dicit: nec
eſt verum: vt patet ex Panor. in. d. c. j. in vltimis
verbis

verbis iuncto.c.ſeq.vbi iuncta gl.patet expreſſe
hoc eſſe falſum:quia is qui cognouit matrē ſpō-
ſe glo.i.de futuro.aliam ſponſam habere nō po-
teſt niſi ex diſpenſatione.
5.q. ¶ Quinto querit̄ q̄d de ſtupro iura tradiderint:
⁊ dico vnā ſolū queſtionē circa hoc decidendaȝ
ſ.an ſtuprator ꝟginis teneat̄ ad aliquid ⁊ dico
ꝙ dn̄s determinauit Exo.xxij.q̄ſi eā ſeduxit te
net̄ habere in vxorē:ſi pater voluerit ⁊ dotare:
vel ſaltē dotare:vt.xxij.dicit q̄ tenet̄ patri in.l.
ſi clis.ſȝ qꝛ hec ptinebant ad precepta iudicialia
hodie nō obligāt niſi quaten⁹ eccleſia vel aliqua
ciuitas ea aſſumpſerit tāq̄ equa.vn̄ nec.s.Tho.
q̄ iſta recitat.22.15.4 6.intēdit aſſerere ita ſeruā
dū eſſe.vt ptȝ.xij.q.ciiij.ar.iij.ſȝ vult ꝑ hec ꝓbare
ꝙ ſtuprator ex naturali iure tenetur virgini ⁊ pa
tri ſatiſfacere ſm̄ taxationē factā a iure poſitiuo
qui q̄tū ad virginis dotationē eſt eadē vt dicet̄
q̄tū vero ad patrē nō eſt iure communi poſitiuo
determinatū quid debeat. Circa hoc autēȝ dicit
canō q̄ ſi eā ſeduxit tenetur eā dotare ⁊ ducere
aut ſaltē dotare ſi pater eā dare noluerit.ď adul.
c.j.q̄ quidē gl.limitat verū de iure antiquo: ho
die vero aut ducit eā aut verberatus ⁊ a ſacra-
mētis excluſus detrudit̄ in monaſteriū.de adul.
c.ij.ſȝ hec limitatio ſtare nō poteſt:vt patet intuē
ti.d.c.ſm̄ q̄ loquitur quādo nō vult eā ducere
quo caſu dabit dotē:⁊ vapulabit.vt ſupra qui-
dā vero alij.vt ray.⁊ ſum.cōfeſ.lib.ij.tit.v.q.vj.
⁊ quidā alij gloſſatores limitant hoc verū de ra
ptore.vt intelligatur ſi ſeduxit.i.ſeorſum duxit a
domo paterna extrahēs eā ꝑ violentiā:ſed certe
iſta limitatio cōiter nō tenet̄:⁊ de adulte.c.ij.pa-
tet ꝙ capit̄ ſeducere ꝓ decipere ⁊ non pro rapere
⁊ preterea bon⁹ ſenſus nō patit̄.vt que in titulo
de ſtupro dicunt̄ ꝑ extortas expoſitiōes trahan-
tur ad titulū de raptorib⁹. Et iō loquēdo de ſtu-
pratore dicit Pan̄.in.c.j.de adulte.ꝙ ſi eā ſedu-
xit vel decepit tenet̄ eā dotare:⁊ vlterius accipe
re in vxorē ſi pater vult eā ſibi dare.vt ibi.c.j.⁊
ij.⁊ ſi eā nō vult accipere debet corporaliter ca-
ſtigari nec ſola cōſtitutio dotis eū liberat:ſi pa-
ter eā vult dare.⁊ ſi eā nō vult dare nihilominus
tenetur ad dotē iuxta cōſuetudinē patrie ⁊ ſi ſit
clericus qui cōtrahere nō pōt nihilominus tene-
tur ad dotē:vt patet per Pan̄.ibidē.c.ij. Et ſi vir
neget eā virginē fuiſſe nō incūbit probatio patri
aut virgini ſm̄ Pan̄.in dicto.c.j.⁊ cōiter docto-
res:quia preſumitur virgo ex quo habetur pro
virgine:⁊ imputetur iſti qui abuſus eſt:qꝛ ratio
ne delicti probatio transfertur in illū:ſi vero illā
nō ſeduxit ſed ſpōte acquiſiuit. ſm̄ Pan̄. adhuc
habet locū.d.c.j.quod loquitur de ſeducēte:quia
virgo ſemper preſumitur ſeducta ⁊ decepta:quia
ſi nō eſſent hominis inſidie tantū facinus nō per
petraretur.C.de rap.vir.l.vnica. predicta autem
vera ſunt ſm̄ ſum.Ang. etiam in foro conſciētie:
ſed qꝛ ad penas legales nullus tenetur niſi con-
demnatus:tu intellige in foro contentioſo: ſcȝ ſi
quis fuerit condemnatus ſcd̄m Archid. et Roffr.
et ſupp.ſed in foro conſcientie dicit Archi. poſt
Hꝰ.ſic ſeruandū q̄ ſi eā deflorauit volētē nō te-
net̄:qꝛ non ſeduxit:ſi aūt inuitā vel ſeductā:puta
promiſſiōibus ⁊ mendacijs nō vr̄ fuiſſe volunta
ria:vn̄ iniungēdū eſt ei q̄ ſatiſfaciat ad arbitriū
boni viri vel cū ea cōponat ⁊ ſi promiſit eā duce
re vt copulam extorqueret ſeruet promiſſum: et
multofortius ſi iurauit.et hoc ſcd̄m Archidi.niſi
eſſet nimis diſtans eorū conditio:puta ſi mulier
eſt plebeia vir nobilis et potens: qꝛ nō ꝓſumitur
mulier fraudem ignoraſſe vel etiā ſi magnū ali-
q̄ ſcandalū creditur peruenturū.⁊ tunc petat re-
miſſionem promiſſi:et aliter ſatiſfaciat ſm̄ ſuam
facultatē ⁊ mulieris indigentiā. Que q̄dē notan
da ſunt ꝓpter eos qui ſub deceptione accipiendi
puellas in vxores eas trahunt ad copulam cū in
tentiōe nō accipiēdi:qꝛ tales ex quo eas accipere
promiſerunt vel a fortiori ſi eas acceperūt:tenen
tur eas accipere et dotare ſm̄ aliquos lȝ animuȝ
habuerint decipiendi:⁊ ſi eas accipere non poſ-
ſunt:vt qꝛ iam contraxerit cū alia vel pater eam
tradere non vult tenentur dotare. vel aliter ad
arbitrium boni viri ſatiſfacere.vide etiam infra
matrimonium.iiij.§.viij. Scd̄m leges autē ſtupra
tor debet regulari. et dimidia pars bonorū eius
publicari:aut ſi eſt vilis perſona debet verbera-
ri.inſti.de publi.iudic.§.ij. Si autem per vim fece
rit capite plectitur.inſti.vbi.ſ.§.ſin autem.
¶ Sexto q̄rit̄ quid iuris de raptu.⁊ dico multa. 6.q.
Primū raptoris pena vt nunc loquimur de ra 1.di.
ptore ſm̄ leges eſt vt capite puniat̄. et eius ſub-
ſtantia rapte applicetur ſcȝ ſi ingenuam rapuit:
ſecus ſi ancillā vel liberā:quia decapitat̄ quideȝ
ſed ſubſtantiā nō ꝑdit:nec diſtinguit̄ vtrū volen
tem quis rapiat vel inuitam ſponſam propriam
aut alienam cōiugatam vel nō cōiugatam:⁊ ſimr
oēs fautores raptorū capite puniuntur. Proban
tur hec oīa.C.de rapt.vir.raptores. Scd̄m cano-
nes aūt raptor efficit̄ ſeru⁹ rapte:niſi velit ſe re-
dimere:⁊ ſi mulier volūtarie rapta eſt obligatur
raptor ſeruire patri:aut ſe redimere. xxxvj. q.j.
de raptorib⁹.q̄ tn̄ pena ſm̄ glo. Ray.imponi pōt
in foro iudiciali nō penitētiali ⁊ ſimr ipſe raptor
cū ſuis fautorib⁹ debet excōicari.xxxvj.q.ij.c.j.
et.iiij. Scd̄m has tn̄ penas aliq̄n raptor nō ſcdu
dit:primo ſm̄ Panor.in.c. cum cauſa. de rapto. 2
vbi preceſſit tractatus de nuptijs.⁊ pro matrimo
nio cōtrahendo puella fuit abducta.quo caſu de
iure canonico nō committitur raptus qꝛ matri-
moniū debet eſſe liberū ⁊ puella forte non pote-

rat ɔtrahere libere in domo parētū: vñ ius cano
nicum libertatē matrimonij: ius vero ciuile de
lictū raptoris conſiderauit. vbi vero tractus non
preceſſit ſemper cōmittitur raptus ſcḋo qñ quis
rapuit ſpōſam propriam. xxxvj. q. j. lex illa. ⁊ q. ij.
ſi quis virginē. ⁊ extra eo. cum cauſam. nō obeſt.
qḋ. l. vnica. C. de rap. vir. velit raptum committi
etiā in ſpōſa de futuro quia vt dicit Panor. vbi
s. potius iure canonico in hoc ſtandum eſt ar. c.
vlt. et pe. de ſecun. nup. et qḋ no. in regula poſſeſ
ſor. de reg. iur. li. vj. dicit tñ ſanctus Tho. ij. ij. q.
cliiij. ar. vij. ad quartum qḋ ſponſus peccat vio
lentiam inferendo lz excuſetur a crimine raptus
quia ex deſpōſatione hz aliqḋ ius in ſponſa ſua:
qḋ ꝗtum ad ſponſam de preſenti poſt debitū tp̄s
ad debitum reddendū intelligo qñ rapit nō ten
tatis alijs vijs pacificis: ſecus vbi omnia tētaſſet
et non proficeret. ar. gl. in. d. c. lex illa. ⁊. c. ſi quis
virginē. Adde ex Hoſt. qḋ ſpōſa de p̄ſenti mona
ſteriū intrare nō poterit ſi vir eā raptam cogno
uit carnaliter: qr vſus eſt re ſua licet indebite. ter
tio qñ puella conſentit: vt in. d. c. cum cām. intel
lige in matrimoniū etiā cōtra voluntatem paren
tum ſecus ſi conſentiat ſolū in rapinā: qr eſt vere
raptus ⁊ raptor punit̄. d. c. de raptoribus. quar
to qñ rapuit feminam turpem. qr dicte pene ſcḋm
Goff. intelliguntur infligēde ſi rapuit mulierem
honeſtam: ſecus ſi meretricē: qr ſm leges non pu
nitur dicta pena. C. de adulte. l. qui adulterium.
3 ¶ Tertium ſi quis ſeruā ſcz ſuam inuitam viola
uerit aut ſeruū iniuriarū actione tenetur. de pe.
di. j. ſi quis. ⁊ ſi perſeuerat in vitio in petēdo illā
nec pōt reſiſtere quin ſibi violentiā inferat ſi ali
ter ſue pudicitie conſulere nō poteſt: licite poteſt
inire fugā ſm Archi. ſicut etiā licet vxori recede
re a viro trahēte ad mortale: et ecōtrario. xxviij.
q. j. idolatria. tenetur etiā ſerui corrupti ſm glo.
ibi: vt. ff. de ſer. cor. l. j. §. vltimo. C. de fur. l. ſi quis
4 ſeruo. ¶ Quartū ſm Ray. ſi princeps committat
iudici eccleſiaſtico poteſtatē puniendi tales ip̄e
citra mortem vel mutilationem vel enormē ſan
guinis effuſionem poterit iubere raptorē incar
cerari et flagellari: ita tñ quod flagella in vindi
ctam ſanguinis tranſire nō videantur. vel pena
5 pecuniaria mulctari. ¶ Quintum. Aduertendum
etiam quod ſm leges raptores filiorū ſeu filias
ſeducentes a parentibus: ſi ſunt nobiles dam
nantur in metallum: ſi vero non ſunt nobiles aut
ſi pluries hoc commiſerunt damnantur ad mor
tem: et ſeruus vel libertus ſubijcitur beſtijs. C. de
plagia. l. fi. et ibi glo. vtrum autem poſſit eſſe ma
trimonium inter raptam et raptorem. vide infra
matrimonium. viij. §. xj.
7. q. ¶ Septimo queritur quid iuris de vitio contra
naturam: et dico qḋ pena ſodomite eſt qḋ ſi cle
ricus eſt deponatur: vel ſi apparet corrigibilis
traditur religiōi ad perpetuā penitētiā: ſi vo eſt
laicus debet excōicari: ⁊ a cetu fideliū vſqꝫ ad cō
dignā ſatiſfactionē fieri alien⁹. de exceſ. prel. cle
rici. ⁊ ſm leges vltimo ſupplicio cōdēnat̄ auc. vt
nō li. contra na. col. vj. nec mirū: qr eſt pctm̄ ma
ius adulterio. xxxij. q. vij. vſus. ⁊ grauius ꝙ cum
matre coire: vt ibidē in. c. adulterij. vñ propter ip
ſos actus ſodomitarū fames terremotus ⁊ peſti
lentie fiunt ⁊ ciuitates cū hominibus pariter pe
reunt: vt dicitur in auc. vbi ſupra.
¶ Octauo queritur quid iuris de ſacrilegio: vt 8
eſt ſpecies luxurie: ⁊ dico ꝙ ſacrilegiū eſt ſi que
cūqꝫ luxuria in loco ſacro cōmittat̄ ⁊ ſimiliter ſi
cū perſona eccleſiaſtica vt ſunt moniales beghi
ne clerici ⁊ religioſi. ⁊ generaliter ſm ſctm̄ tho.
ij. ij. q. cliiij. ar. x. quelibet ſpecies luxurie ſz quod
violat aliquid pertinēs ad cultum dei eſt ſacrile
giū. vnde vt ibi dicit concurrere poteſt cū diuer
ſis luxurie ſpeciebus. Si eñ quis abutatur perſo
na cōiuncta ſibi ſm ſpiritualē cognationē eſt ſa
crilegiū ad modū inceſtus: ſi vero abutat̄ virgi
ne deo ſacrata inquantū eſt ſponſa chriſti eſt ſacri
legiū per modum adulterij. inquantū vero eſt ſpi
ritualis patris cura conſtituta: erit quoddā ſpi
rituale ſtuprū: ⁊ ſi inferatur violentia erit ſpiri
tualis raptus qui etiaꝫ ſm leges ciuiles grauius
punitur quaꝫ alius raptus. vnde iuſtinianus im
perator dicit ſi quis non dicam rapere ſed atten
tare tantummodo matrimonij iungēdi cauſa ſa
cratiſſimas virgines auſus fuerit capitali pena
feriatur. de pena autē ſacrilegij: infra ſacrilegiū.
¶ Nono queritur de comparatione ſpecierum 9
luxurie. que. ſ. ſit grauius peccatum: ⁊ ſumēdo di
cta docto. maxime. s. Thom̄. ij. ij. vbi ſupra dico
ſic. horum predictorum maximum eſt quod fit cō
tra naturam in quo infimum eſt mollicies. ſupre
mum beſtialitas. medium ſodomia. deinde ma
ius eſt inceſtus. deinde adulterium: deinde ſtu
prum: quorum vtrum aggrauatur violentia: vn
de raptus virginis aut vxoris alterius grauius
eſt ſimplici ſtupro vel adulterio. omnia autem
hec aggrauantur ſacrilegio. infimuꝫ autem om
nium eſt fornicatio: vtrum autem in tactibus ⁊
oſculis ⁊ huiuſmodi ſit peccatum vide ſupra de
lectatio. §. iiij.

Magiſter dicitur dupliciter. ſcz appellatiue:
⁊ de hoc ſupra doctor: ⁊ anthonomaſtice ⁊
quia eſt magiſter ſententiarum. qui non tenetur
in multis: ſed reprobatur per. s. Thom̄. ⁊ alios
theologos. ¶ Primo nam dicit in primo diſtin
xvij. quod charitas qua diligimus deū ⁊ proxi
mū nō eſt aliquis habitus creatus ſz eſt ſpūſſctūs.
¶ Scḋo nā in diſt. xxiiij. eiuſdē dicit quod termi
ni numerales: vt trinas vn⁹ ⁊ hmōi nō dicūt po

ſitionē ſed priuationē:qñ ſic intelligit vt cū di-
citur deus eſt vnus.ly vnus nihil ponat ſed pri-
uet multitudinē deorū:ꝛ ſimiliter cū dicitur per
ſone ſunt tres excluditur ſingularitas ꝛ ſolitudo
¶ Tertio.nā in.di.xxxi.eiuſdē dicit ꝙ ſimilitudo
ꝛ equalitas nihil ponūt:ſ; tātū priuāt:ſicut ꝛ ter
mini numerales:vt ſit ſenſus:pater eſt equalis fi
lio.i.nec maior nec minor.ꝛ ſimilis.i.nō diuer-
ſus nec alienus.¶ Quarto nā in.v.diſtin.ij. dicit
ꝙ premiū in angelis preceſſit meritū.¶ Quinto
nā diſt.xxx.eiuſdē dicit ꝙ nihil de cibis trāſit in
veritatē humane nature. ¶ Sexto.nā eadē diſti.
dicit ꝙ ſemē eſt de ſubſtantia patris.¶ Septimo
nā in.v.di.iij.dicit quod humana anima ſepara
ta a corpore eſt perſona.¶ Octauo.nā diſtin.xxi.
eiuſdem dicit quod chriſti in triduo ſue mortis
fuit homo.¶ Nono.nā in.ſ.di.iiij.dicit quod ſa-
cramenta veteris legis nullo modo iuſtificabāt
etiā ex charitate facta.¶ Decimo.nā di.ij. eiuſdē
dicit qḋ baptizati baptiſmo.x.nō ponētes in eo
ſpem nō rebaptizabantur. ¶ Undecimo.nā in.v.
diſt.eiuſdē dicit qḋ deus potuit cōmunicare crea
ture potētiā creatiuā.¶ Duodecimo.nā.xiij. diſt.
eiuſdē dicit qḋ heretici preciſi.ſuſpēſi ſchiſmati-
ci ꝛ degradati cōſecrare nō poſſunt.¶ Decimo-
tertio:nā diſt.xxvij.eiuſdē dicit qḋ maritus alicu
ius ſpōſe per conſenſum de preſenti quā; tamen
nō cognouit bigamus vocatur:ꝛ ad ſacros ordi
nes promoueri nō poſſe.¶ Decimo quarto.nam
di.xxxiiij.eiuſdē dicit quod cognoſcens ſororem
ſponſe legitime poſtremo nō poteſt vxori debitū
reddere.De his vide.s.Tho.in ſuis locis.ꝛ ar-
chi.iiij.parte.titu.xi.c.viij.

¶ De leſa maieſtate.

MAieſtas dicta eſt a.maioritate quaſi
maior poteſtas:ꝛ primo ac principa
liter deo.ſcḋo xp̄iano imperatori:li
cet crimē leſe maieſtatis cōmittatur
etiā in his qui imperatorē repreſen-
tāt. Nā hoc crimē eſt vbicūq; qs cōtra vrbē ali-
quid molit.intellige ſine ordine iuris:aut profu
git ad hoſtes vel eos iuuat qualicūq; cā.ſ.armis
cōſilio:vel pecunia:aut ſubiectas puincias nitit
facere rebellare vel ſeditiōes ꝛ bella mouet in ci
uitate:vel prelatū:magiſtratū:aut principē occi
dit:aut cōtra latus ei⁹ militat vel arma fert:aut
accipit cōtra rēpublicā.Et idē dr crimē perduel-
lionis.i.hoſtile.perduelliones eñ hoſtes dicun
tur:ſecus ſi cōmittit nō cōtra rēpublicā:qr nō vi-
det perduelliōis ſ; ſimpliciter leſe maieſtatis ꝛ
not.qḋ nō ſubditus crimē leſe maieſtatis nō cō-
mittit vt in.§.rurſus.in cle.paſtoralis.de re iud.
vbi rex ſicilie robertus nō eo mō ſubfuit henrico
imperatori qḋ crimē leſe maieſtatis in eū cōmiſe
rit notandū eſt etiā quod in cōfiſcatione bonorū
ꝑpter leſam maieſtatē eccleſiaſticā eſt neceſſaria
ſentētia:vt.ſ.excōmunica.vij.§.xi.dubio.iij.ꝛ ſi-
militer propter leſam maieſtatē diuinā:vt ſupra
hereſis.ſ.§.viij.particula.iij.multomagis hoc eſt
neceſſariū propter leſam maieſtatem humanam
ciuilem.vide vbi.ſ.

MAior dicitur is qui.xxv.annorum impleuit
etatem de quo not.inſti.de cura.per totum
ꝛ per doctores.extra de reſtitutione in integrū
c.ſ.vide etiam infra minor.

MAioritas nō requiritur a ſeruo dei ſed mi-
noritas:ſiue inferioritas.diſt.xl.multi.diſt.
xciij.diaconi ſunt ꝛ ſm Ray.principaliter conſi
ſtit in quatuor.ꝛ intellige de eccleſiaſtica. ¶ Pri
mo quidē in ordinis prerogatiua ſicut preſbyter
maior eſt diacono.di.xciij. legitimus.in fi. extra
eo.ſtatuimus.¶ Secūdo in prerogatiua cōſecra-
tionis:ſicut ep̄s maior eſt preſbytero. diſti. xcv.
olim.ꝛ.c.ep̄s.¶ Tertio in prerogatiua admini-
ſtratiōis ſicut archidiacon⁹ eſt maior archipreſ-
bytero.ꝛ ei ſubeſt atq; debet obedire di.xxv.per
fectis.¶ Quarto in prerogatiua antiquitatis:ſed
qḋ maior eſt vel qui prius fuit ordinatus:vel re
ligionē prius intrauit.vel qui prior eſt etate.di.
lxxv.ordinationes.extra eo.c.ſ.de ele.dudū.el.ſ.
¶ Quinto addit ſm Hoſt.ſm prerogatiuā; eius
qui ordinauit:quia ordinatus a ſuperiore inter
alios eiuſdē ordinis magis eſt honorādus extra
eo.per tuas.Adde qḋ ſm gl.in.c.lex in verbo ma
iores.di.ij.maiores natu dicūtur nobilitate:an-
tiquitate:dignitate:ſciētia.vt.ij.q.vij.querēdū.ꝛ
c.criminatio:ſ; iſta maioritas eſt ciuilis.

MAior pars in collegiis preualet regulariter
vnde quod fit a maiori parte capituli vel
collegij regulariter vires obtinet.lxv. di.c.ſ.ꝛ.ij.
ꝛ.iij.niſi ex alia parte preponderet autoritas.de
ele.dudū.de reſti.in preſentia. Quandoq; tamē
preualet minori pars.ſ.quando ab ea aliquid ra
tionabiliter fuerit obiectum vel oſtenſum. extra
eo.c.ſ.Nec oportet vocari abſentes niſi in ele-
ctione.vt.ſ.elec.ſ.§.v.ꝛ ſimiliter in ceſſatiōe a di
uinis:vt.ſ.ceſſatio.§.ſ.ꝛ cōcor.albri.

¶ De maledictione.

MAledictio vt ipſū; nomē ſonat eſt ꝓ-
latio mali ſiue ꝑ linguā exterius ſiue
ꝑ intellectū in corde a qua deſcēdit
maledicere in vi vni⁹ dictiōis qḋ im
portat malū pferre ſicut in vi duarū
importat defectū ꝓlatiōis ſicut balbutiens male
dicit ſiue loquitur:etiā ſi loquatur de bonis tri-
pliciter aūt cōtingit maledicere ſm ſanctū Tho.
ij.ij.q.lxxvi.i.enūciatiue detrahēdo:ꝛ cauſaliter
ſeu imperatiue iubendo.ſ.vt alicui fiat malū pu
ta qḋ fur ſuſpēdatur.ꝛ optatiue ſeu imprecatiue
optādo alicui malū.ꝛ hoc dupliciter.ſ.ꝑ accidēs

id eſt ſub ratione boni vel q2 hoc eſt iuſtū. vel q2 eſt vtile. vt. ſ. melioꝛ fiat aut alijs nō noceat iniuſte. ꝛ per ſe. i. ſub rōne mali: ꝛ ſic eſt pctm̄ ꝛ de hoc hic loquit̄. ¶ Vn̄ maledictio ꝓprie eſt imprecatio ſeu exoptatio mali alicui facta ſub rōne mali. i. intēdēdo ipſū malū vt colligit̄ ibi ab eo. ꝛ. xxiiij. q. iij. de9 large tn̄ accipit̄ etiaʒ p blaſphemia dei vel ſanctoꝝ. vt in. c. ſtatuim9. de male. de qua di
1. q̄ō ctū eſt. ſ. blaſphemia in fine principij. ꝛ. §. vij.

¶ Primo vō q̄rit̄ q̄d poſſint vel nō poſſint maledici de factoꝛ cū effectu: ꝛ dico ſm̄. s. Tho. ij. ij. q. lxxvi. ꝙ benedictio vel maledictio ꝓprie cōuenit ei ſolū cui pōt bn̄ vel male cōtingere. i. creature rationali: aut etiā alijs nō ſm̄ ſe q2 eſt vanū cū eis malū non eueniat ſʒ in ordine ad deū vel ad creaturā rationalē: ꝛ hoc tollēdo ſubuentionē: ſicut de9 maledixit terrā vt per eius ſterilitatē hō puniret̄ vel ad ſignificationē ſicut xp̄s maledixit ficū in ſignificatiōe iudee vel etiā gr̄a cōtēti ſicut iob maledixit diei ſue natiuitatis ꝓpter culpam originalē: quā naſcēdo cōtraxit. ꝛ Dauid monti
2. q̄ō bus gelboe propter cedē populi in eis factam.

¶ Scḋo querit̄ qn̄ maledictio ſit licita vel illicita ꝛ dico ex. s. Tho. vbi ſupra qḋ q̄ntū ad creaturas rationales ſi loquamur de maledictiōe indicatiua qua. ſ. malū alterius refertur eſt idē qḋ detractio. intellige ſi malū illud ſit culpe ꝛ nō pene q2 nō eſt detractio ſi dico ille eſt infirmus nec peccatū: vnde eodē modo eſt licita vel illicita ſicut ꝛ detractio: ſʒ de iſta hic nō intendimus: ſi vero loquamur de imperatiua ꝛ optatiua eodem modo vtraqꝫ eſt licita vel illicita : q2 facere aliquid ꝛ velle illud ſe cōſequunt̄ in bonitate vel malitia: vnde vtraqꝫ eſt licita ſi imperetur vel optetur malū per accidēs. i. ſub ratione alicuius boni eo modo quo in. §. priore dictum eſt: ꝛ vtraqꝫ illicita ſi imperetur vel optetur malū per ſe quaſi ipſuʒ malū intendēdo. ¶ Adde illud. s. Tho. qḋ velle ꝛ facere ſe conſequuntur in bonitate vel malitia eſſe verū niſi illud facere ſpectet ad publicā poteſtatē q2 licet mihi optare ad bonā morteʒ alicuius quā tamē mihi nō licet imperare vel inferre. Adde etiā ſpecialiter de diabolo ſm̄ euʒ ibi ar. ſ. qḋ ei9 naturā cū bona ſit ꝛ a deo maledicere nō licet culpa tn̄ ei9 eſt maledicēda ſm̄ illud iob. iij. maledicāt ei qui maledicunt diei. Nec obſtat illud eccl'iaſtici. xxi. cū maledicit impius diabolū. ſ. ꝓpter culpā maledicit ipſe aīam ſuaʒ: q2 intelligit̄ qḋ ſimili rōne oſtēdit ſe maledictiōe dignū. Quātū vero ad creaturas irrationabiles ſi maledicātur imperatiue vel optatiue in ordine ad deū inq̄ntū creature dei eſt peccatū blaſphemie: in oꝛdine vō ad creaturas rōnales dicit ſum. ro. quod nō licet eas maledicere niſi ex ſpeciali dei reuelatiōe: ſʒ ego dico qḋ eſt idē iudiciū ſicut de maledictiōe rōnabiliū ſm̄ mentē. s. Tho. ibi licet hoc expreſſe licet dicat: q2 tūc ꝓprie creatura rōnalis eſt que maledicit̄: vn̄ eſt licita ſi ſit ꝓpter bonū: illicita vō ſi ſit propter malū: ꝛ ita tenet Alexā. de ales. xxu. tracta. de maledictiōe: ſʒ ſi maledicātur ſm̄ eſt vt dicit vanū ꝛ ocioſuʒ ꝛ conſequēter illicitū. Quātū vero ad deū planū eſt qḋ ſemper eſt illicita etiā indicatiua: q2 ei nullū malū cōuenit. Et de hoc ſupra blaſphemia. in princi. ꝛ. §. vij.

¶ Tertio querit̄ vtrū maledictio illicita ſit pec- 3
catū moꝛtale: ꝛ dicit. s. Tho. xxu. vbi. ſ. ar. iij. qḋ maledictio ſub rōne mali tā imperatiua q̄ optatiua ſm̄ ſuū genus eſt pctm̄ moꝛtale: q2 repugnat charitati qua proximū diligētes volumus ei bonū: vn̄ necꝫ maledici regnū dei poſſidebūt. ſ. coꝛ. vi. ꝛ tanto grauius quāto perſonā cui maledicimus magis amare ꝛ reuereri tenemur: vnde qui maledixerit patri ſuo ꝛ matri moꝛte moꝛiatur Leui. xx. cōtingit tamen inquit qḋ aliqñ ſit veniale vel ꝓpter mali paruitatē qḋ quis imprecatur: vel ꝓpter affectū pferētis: dū3 ex leui motu vel ludo vel ſurreptione talia verba profert quia peccata verboꝛum ex affectu penſantur. Que autē ſit pena deum publice maledicentis. vide ſupra blaſphemia. §. vij.

Maleſactoꝛ an poſſit fugere vel ſe defendere vide. ſ. accuſatio. §. xvi.

¶ De maleficio ꝛ maleficiatis.

Maleficiū a maleficiēdo dictū vt ex ipſo noīe patet. impoꝛtat malū illatuʒ alicui ꝛ cōſequēter dānū iniuſtū: q2 dānū iuſte illatū nō eſt malū ſimpliciter licet ſit malum iſti vel illi. ¶ Igitur maleficiū tripliciter ſumitur.

¶ Primo p dāno iniuſto volūtario rerū. ¶ Secūdo p dāno iniuſto pſone vt ſi q̄s vulneret̄ aut occidat̄ ꝛ hoc ſimiliter volūtarie: q2 ſi nocumentū pter ꝓpoſitū inferat̄: vt cū iudex ꝓpter imperitiā male iudicat vel de domo aliq̄d eiectū eſt qḋ nocuit nō dr̄ maleficiū: ſed quaſi maleficiū. inſti. de obli. que ex quaſi deli. per totū. ¶ Tertio p dāno iniuſto perſone illato a diabolo a quo q̄s ſm̄ vſum cōmunē loquēdi dicit̄ maleficiatus: q2 illḋ dānū patit̄ ꝛ maleficus vel malefica dicit̄ q̄ illḋ dānū procurat fieri a diabolo pacto expreſſo vel tacito interueniēte: ꝛ ad hoc tertiū maleficiū pertinet ✠ ſignū federis qḋ eſt īter diabolū ꝛ maleficū: quod ſignū etiā maleficiū dicitur: vt infixio gladij infra circulū plumarū inuoluto imago cerea cū acubus infixis ꝛ huiuſmodi. Ad hoc etiaʒ maleficiū reducitur omnis diuinatio ꝛ incantatio ſiue alligatura: quia vt patet. xxvi. q. v. nec mirū ad hoc pertinet ſoꝛtilegiū quod eſt diuinatio ꝛ omnis incantatio. De iſto autē tertio maleficio ſolū hec intēdo ſpeculatiue: declarādo quo-

modo fieri poſſit aut deſtrui. Ad cui⁹ intellectuȝ
oportet aliqua querere de ſcia ꝛ ptāte diaboli.
¶ Primo ergo querit̃ ad quid ſe extēdat ſcia dia
boli: ꝛ dico ex .s. Tho.j.q.lxiiij.ar.j.ad quintū. ꝛ
ij.di.xviij.q.ij.ar.j.ꝛ.iij.cōtra.c.cliiij. qđ demōes
tripliciter cognoſcūt ꝟitatē.ſ.p naturalē reuelā-
tionē ꝛ expiētiā. Et p experiētiā qdē pcipue adiſ-
ſcit demō hoīm inclinatiōes ꝛ modos ſuperādi
illos dicēte cypria. qđ diabol⁹ oīa tētādi gnã in
ſidiaſq; deiiciēdi vſu ipo vetuſtatis edidicit qđ
quomodo fiat cū nō ſyllogizet alibi aut dixi aut
deo volēte dicā. ¶ Per reuelationē aūt cognoſcit
q̃tū deo placuerit reuelāri. Per naturā vero vt
patet.j.q.lxxxix.ar.iij.ꝛ.q.cix.ar.v.ꝛ vi.q.xx. ar.
iiij.ꝛ.ij.cōtra.c.xcviij.a principio ſue creationis
ſtatim cognouerūt demōes oēs ſpecies rerū crea
tarum a deo per ſpēs inditas: ꝛ per ſimilitudinē
ſpecierū ſtatim quilibet eorū pōt oīa indiuidua
ſub vna ſpecie cōtēta cognoſcere diſtincte. vt pa
tet.j.q.lvij.ar.ij.ꝛ.ij.di.iij.q.iij.ar.iij.ꝛ.ij.cōtra. c.
xcviij. Ex quib⁹ patet qđ quilibet diabolus pfe-
cte cognoſcit virtutes oīm angelorū ꝛ celoruȝ ꝛ
ſtellarū. ꝛ volucrū ꝛ animaliū. ꝛ piſciū. ꝛ arborū
ꝛ herbarū. ꝛ metallorū. ꝛ lapidū. ꝛ elementoruȝ.
Unde cognoſcūt que hominibus quocūq; modo
prodeſſe poſſunt. aut etiam obeſſe.
2.qđ ¶ Scđo querit̃ ad qd ſe extēdat diabolica pote
ſtas q̃tū ad motū corporū. ꝛ ex .s. Th.j.q.cv.ar.
j.ꝛ.q.cx.ar.ij.ꝛ.iij.ꝛ.iiij.q.cxiiij. ꝛ. q. cxvij.ꝛ.ij.d.
vij.q.iij.ar.j.ꝛ.d.viij.q.j.ꝛ.iij. contra.c. ciij. dico
tria. ¶ Primū angeli mali vt de bonis taceā nō
poſſunt naturaliter iprimere aliquā formā in ali
qđ ſuſceptiuū. qđ intellige pmo de corporalibus
cuiuſmodi ſunt forme ſubſtātiales ꝛ accidentia
corporū ſecus de ſpūalib⁹ q2 pñt illuſtrare phan
taſmata: imo ꝛ intellectū abſolute. licet nō ex ſup
poſitiōe ſui iniqui finis: licet ibi nō ſit pprie im-
preſſio lenis: ſȝ cōfortatio. ꝛ ſcđo intellige de for
mis habētib⁹ eſſe p modū quietis: ſec⁹ de habē-
tib⁹ eſſe p modū trāſeūtis etiā corporalibus: q2
pñt mouere localr̃ ꝛ ↄ̃ñr iprimere illā formā: ad
quā ſequit̃ mot⁹ localis violēt⁹ q eſt qdā ipreſſio
nō durās. ¶ Scđm angelis malis obediūt oīa cor
pora inferiora ad nutū q̃tū ad motū localē vt p
bat .s. Tho. vbi .ſ. ita qđ ſicut aīa humana ſe ha
bet ad mouendū vnū ſolū corpus ſibi vnitū ita il
li ſpūs tāq; eleuatiores ſe habēt ad mouēdū om-
nia inferiora. vt dicit Aug. excepto ꝙ nō poſſent
mouere totā terrā aut vnū aliud elementū vt di-
cit .s. Tho.q.xvj.ar.x.ad octauū ꝛ in opus. quia
hoc eſſet euertere ordinē nature. ſȝ bene poſſent
mouere turrim aut montē. ¶ Tertiū angelus ma-
lus naturaliter tāta celeritate moueri poteſt vt in
tempore imperceptibili ab oriente in occidenteȝ
ꝛ a celo ad terrā. ꝛ ecōtrario moueri poſſit nullo
medio ptranſito: ꝛ etiā motu continuo: cum ſuū
moueri ſit ſuū opari qđ eſt ↄ̃tractus rerū circa q̃s
mouet̃ eo mō q mouet̃ nr̃a imaginatio vt ptȝ. j.
q.liij. ꝛ in multis alijs locis ꝛ ↄ̃ſequēter pōt aliqđ
corp⁹ celerrime deferre. ex his trib⁹ ſequit̃ qđ an-
gelus mal⁹ facere pōt oīa q fieri poſſunt p motū
localē: aut per applicationem virtutū actiuarum
naturaliū: vt pluuias: ventos: ꝛ hmōi: ꝛ ſilr con-
denſare aerem ꝛ illum fugare: ꝛ in eo apparere in
forma viri aut mulieris vel beſtie et huiuſmodi:
vt experientie docent: et ſancti tradiderunt.
¶ Tertio querit̃ ad qd ſe extendat diabolica po 3.qđ
teſtas ſpecialr̃ circa hoīem q̃tū ad animā ꝛ cor-
pus: et res ac famā: et dico multa q habētur a .s.
Tho. in diuerſis locis .j. allegādis. ¶ Primū bo- 1.di.
ni angeli imprimere pñt i noſtrū intellectū. ij.di.
lxxxv. ſextū. xij.q.lxxx. ſcđo. xiij.q.clxxij. primū. iij.
c.cliiij. ſȝ hoc nō eſt imprimēdo lumē ſȝ cōfortan-
do. ſcđo vbi .ſ. ꝛ veri.q.ij.iij.c.tertiū. angeli vero
mali nō pñt imprimere i intellectū noſtrū: vt ptȝ
in locis pall̃. qđ nō intelligit̃ abſolute: q2 cū hoc
ↄ̃ſequat̃ naturalē pprietatē angelicā ↄ̃uenit bo-
nis ꝛ malis: ſed intelligit̃ ex ſuppoſitiōe ſui iniq
finis. q2 cū intēdat hoīem decipere: cū hoc nō ſtat
ꝙ intēdāt ei⁹ lumē ↄ̃fortare: q2 p hoc euadit̃ de-
ceptio: pñt aūt pūare hoīem vſu rōnis. xij.q.lxxx.
ar.iij. q2 ſcilȝ pñt localiter mouere oēs humores
hoīs. et reducere ad caput imo poſſent organa
potētiarū ſenſitiuarū mouere ꝛ auferre de capi-
te ſi pmitteret̃. ¶ Scđm pōt demon noſtrā immu- 2
tare voluntatē nō directe mouēdo ſed pſuadēdo
et concitādo paſſiōes .j.q.iij.ꝛ.xij.q.ix.ar.vj.ma.
q.xvj.ar.xj. ¶ Tertiū tā boni q̃ mali angeli agūt 3
in noſtra phantaſmata. applicādo lumen ſuū. et
ea ordinādo.ij.di.ij.ꝛ.xij.q.lxxx.ar.ij. qđ angelus
mal⁹ nō facit vt hō illuminet̃ ad intelligēdū: ſed
vt ſciat pcipere dubitationes q̃s ſoluere neſciat
vt accidit in ſcrupuloſis q ſubtiliſſime dubitant
et ineptiſſime errāt ac falluntur nullū pene haben
tes lumē aut iudiciū intelligentes. ¶ Quartū de- 4
mones ad aliqđ pctm̃ hoīeȝ efficaciſſime iclināt
operādo inter⁹ .ſ. in phantaſiā ꝛ appetitū ſenſi-
tiuum. xij.q.lxxx.ar.ij.ma.q.xvj.ar.ij. qđ intellige
q2 pñt p motū ſpirituū in qb⁹ ſunt phantaſmata
reducere ad imaginationem illa phantaſmata q
hñt allicere ↄ̃cupiſcentiā vel iraſcibilē ↄ̃citare
et inclinare intellectū ad iudicādū ꝛ nolētem ad
volēdū ꝙ expedit ad ppetrandū pctm̃. ꝛ adde ꝙ
ſpūs qui ſunt in hoīe pñt mouere ꝛ p illos ↄ̃cu-
piſcentiā excitare. ꝛ ſilr adde qđ etiā p exteriora
ad idē inducūt tripl̃r. primo exteri⁹ ſuadendo ſi-
cut xpo tētator apparuit in forma hūana loquēs
et aliqb⁹ ſanctis in forma muſcularū blandien-
tiū ſcđo exteri⁹ aliqs oſtendēdo fictū ſicut anto-
nio oſtendit diſcū argenteū. ꝛ euntib⁹ ad ludum

oſtendit viros ⁊ feminas ⁊ ſolatia carnalia: aut
aliq̈ꝺ verũ ſicut procurare põt ꝙ eccleſiã adeũti
occurrat mulier: aut videat vel audiat aliquod
laſciuum ⁊ turpe. tertio aliq̈ꝺ corpus e ꝑteriꝰ in-
tus mittẽdo:q꞉ cũ ad nutũ poſſint corpora moue
re localiter hoíe dormiente:vel aliter põt in nr̃o
ſtoma: ho demõ ponere inflãmantia ire aut con-
cupiſcentie:puta aromata:aut vinum vel hmõi.
5 ⁋Quintum demõ põt immutare oẽs ſenſus hoís
tam interiores quã exteriores.ſ.q.iij.ar.iij.⁊.qõ.
veri.q.ſ.iij.q.xij.viij.po.q.vſ.iij. decimũtertium.
ma.q.xvſ.ſ.ſextũdecimũ qꝺ itellige vt etiã homo
decipiať aliter apprehẽdẽdo q̃ ſit:qꝺ fieri poſſet
multipliciter: primo ꝑ hoc q̃ diabolus ex aere
corpora format oſtẽdẽs q̃ nõ ſunt: ſicut aliquos
terruit ſub forma draconis: ⁊ monialis credidit
ſe mãducare lactucã.⁊ erat corpus aereũ. ſecũdo
applicãdo ꝑ motũ localẽ q̃dã actiua naturalia q̃
hoc facere pñt ſicut ſm.s. Tho. quedã herba fu-
migãs facit trabes apparere ſerpentes.tertio re-
ducendo ſpiritus q̃ ſunt in hoíe ad phantaſiã et
eam ſuo modo inmutãdo: vt ptꝫ in phreneticis
et arrepticijs:et inſanis.quarto per acriſiam vel
aoraſiã:que eſt cecitas qua celãtur nobis nõ oía
ſed q̃dã ſicut oculi diſcipulorũ euntiũ in emaus
tenebãtur ne ieſum agnoſcerent:et de hoc diffu-
6 ſe dixi feria ſecunda paſce in aurea roſa.⁋Sextũ
diabolus põt in corpus humanũ inducere infir-
mitates:vt patuit in iob.⁊ intellige oẽs infirmi-
tates inducibiles ꝑ corpora inferiora:q꞉ nouit
virtutes oím eorũ ⁊ eas põt corporibꝰ humanis
7 applicare.⁋Septimum. Poteſt etiam nocere in
rebus vt patuit in iob quem ſubdito accepta li-
centia rebus omnibus ſpoliauit:et ſimiliter in fa
ma quia poteſt ſumere formam humanã et oblo-
qui:et fingere caſus in quibus videamur delin-
quere ſicut permiſit ſe inueniri ſub lectulo cuiuſ-
dam ſancti viri in forma puelle.
4.q. ⁋Quarto q̃riť q̃d appetat aſtuta ⁊ iniqua dia-
1.di. boli volũtas:⁊ dico multa ex ſancto Tho. ⁋Pri
mum liberum arbitriũ demonũ obſtinatũ eſt in
malo:nec reuerti põt ad bonũ ma.qõ.xvſ.ar.v.et
veri.q.xxiiij.ar.ix.vñ oís motꝰ liberi arbitrij eoꝝ
eſt inordinatꝰ.veri.vbi.ꝰ.ar.xi.q꞉.ſ.oía volũt in
ordine ad ſuũ malũ finẽ ⁊ in oíbꝰ q̃ agũt propria
voluntate peccãt mortaliter.ſ.q.lxiiij.ij.q̃ntũ.xij.
2 qõ.lxxxix.ar.iiij.⁊.ij.d.vij. ⁋Scꝺm.demones fin-
gũt ſe eſſe animas defunctorũ.vt viuentes ducãt
in errore.ſ.q.lxxxix.viij.ſm.q.cxvij.iiij.ſm. ma.q.
3 xvſ.ar.ſ.⁋Tertiũ ⁊ ſilr̃ faciunt aliq̃s leuitates vt
faciãt ſe hoíbꝰ familiares q̃s decipe conãtur.ſ.q.
4 lxxxix.ar.iiij.tertiũ ma.lxxix.ad q̃rtũ. ⁋Quartum
et ſilr̃ inuocati ꝑ mẽdacia et vanas ſupſtitiones
adueniũt vt homines talia credãt po. q.vſ.ar.x.
5 ad octauũ.⁋Quintum et ſilr̃ alliciũtur diuerſis
generibus herbarũ aíalium carminũ:⁊ rituũ.vt
ſignis aliquoꝝ ſibi placentiũ non vt rebꝰ. ſ.cxv.
ar.v.ad tertium.⁊ po.q.vſ.ar.x.⁋Sextũ⁊ ſilr̃ ad 6
ueniũt ad inuocationẽ diuine virtutis:nec oíno
credanť excluſi a iuſtitia diuina po.q.vſ.ar.x.ad
quintũ.⁋Sptimũ ⁊ ſilr̃ vocati ſub certa ꝯſtella- 7
tione lꝫ non ſubſint celis tñ adueniunt:⁊ hoc vel
vt decipiant ⁊ errare faciant hoíes vel coacti a
ſuperioribus demonibꝰ.ſ.q.cxv.ar.v.⁊ po.q.vſ.
ar.x.⁊ quodl̃.ij.q.vij. ⁋Octauum ⁊ ſilr̃ vocati a 8
virginibꝰ veniũt vt ducãt hoíes in opinionẽ ſue
diuinitatis quaſi amãt mũditiã po. q. vſ. ar.x.
ad quartũ.⁋Nonũ ⁊ ſilr̃ inuocati ꝑ negroman- 9
ticos alligant alios inferiores aliquibꝰ corpori
bus puta annulis vel ampull̃.vt ptꝫ.ij. quodl̃.q.
ij.ar.ſ.⁊ quodl̃.iij.q.ſ.ar.ſ.qꝺ ideo faciunt vel q꞉
odiũt illos vel vt lucrentur negromãticos.vnde
etiam ſuperiores expellunt inferiores ⁊ corpore
licet non ab anima.vt patet.iij.q.xliij.ar.ij.ad ter
tium.qꝺ.ſ.faciunt eadẽ ratione vt hoíes lucren-
tur qui eos ad hoc inuocãt vel alios.⁋Decimũ ⁊
ſilr̃ plus vexãt lunaticos in augmẽto lune: vt eã 10
infament.ſ. quaſi malã creaturã dei:⁊ rurſus:q꞉
tũc illorũ cerebrũ ẽ ad patiẽdũ diſpoſitũ magis.
⁋Quinto queriť q̃ũo reddi poſſit ex premiſſis 5.q
ratio eorũ qui fieri videmꝰ ꝑ hoíes diabolicos.
⁊ dico eã reddi poſſe ex dictis de oíbus: ad quo
rum intellectũ dico multa.⁋Primũ hoíes diabo 1.di.
lici qui mirãda operanť virtute vel ope diaboli
ca oẽs habent cũ diabolo expſſe vel tacite pactũ
ſcꝺm Aug.ſcꝫ vt eis expſſe inuocantibus illũ vel
tacite ſcꝫ dum quedã faciũt.ad quorum factionẽ
cõſueuit operari ipſe illis ſuffragetur in quo pa-
cto diabolus expreſſe vel tacite ſpondet ſuffra-
gium ⁊ illi expreſſe vel tacite ſpõdet obſequiũ ⁊
famulatum eius volũtati ſimpliciter ſiue in om-
nibus:aut quantum ad aliquid. ⁋Scꝺm. hmõi 2
effectus.oẽs quantum mihi occurrit reduci vi-
dentur ad quinqꝫ q꞉ aut ſunt. p̃io diuinatiões:
aut ſecundo infirmitates:aut tertio ſanationes:
aut quarto falſe apparitiones: aut quinto effe-
ctus mirabiles et iudicio vulgi impoſſibiles.
⁋Tertiũ quãtũ ad diuinatiões dictũ eſt.ꝰ.diui- 3
natio quomodo poſſunt demones ſcire et doce-
re futura pñtia aut occulta omnia norunt: aut
noſcere poſſunt ſcꝺꝫ omnes theologos exceptis
cordiũ cogitationibus: vnde ſciũt omnia princi
pum ꝯſilia: ⁊ tractatus hoíum:⁊ corporũ diſpo-
ſitiones ⁊ breuiter exceptis cogitationibus ſciũt
omnia niſi a deo prohibeantur: ſicut prohibiti
ſcꝺm. s. Tho. ſcrutari virginitatem beate ma-
rie:vnde ſciũt de his omnibus diuinare etiã de
his que a preſentibus deriuantur lꝫ coniecturas-
liter:ſicut ſi ſit determinatum eſſe in cõſilio ali-
cuius legis:quem ſcit non eſſe leuem neqꝫ muta-

bilem probabiliter enũciat qȝ tale bellũ erit pre
ſentia quoqȝ diſtantis oĩa ſiĺr norũt: ⁊ qꝛ ſubito
4 mouenť ea ſubito nũciant. ⸿ Quartũ q̃ſitum vero
ad infirmitates ⁊ ſanationes patet qȝ ſciũt oĩa
proficua ⁊ nociua ⁊ ea pñt ſubito a longiſſimis
partibus afferre ⁊ viſibiliter ac inuiſibiĺr locis
opportunis applicare non ſolũ exterius: ſed etiã
interius inferendo per os dũ hõ dormit: aut dũ
putat ſe bibere vel qd̃ aliud ſumere: ⁊ hinc eſt qȝ
vetula aut alio incãtante ſananť infirmitates: ⁊
malefico torquẽte imaginẽ torqueť homo multũ
diſtans: qꝛ hoc diabolus operať ex pacto tacito
5 vel expreſſo cum predictis. ⸿ Quintum q̃ſitũ vero
ad apparitiones ptȝ qȝ per aeris ꝯdẽſationẽ poſ
ſunt quam voluerint formam oculis oſtẽdere: lȝ
aliqñ cogant apparere aliter quã velint per di-
uinã ꝓuidentiã. vnde dicit. s. tho. ſup iob ꝙ fre-
quẽter apparẽt in figuris beſtiarũ que deſignẽt
conditiones eoꝝ ex prouidentia diuina. ⁊. ij. di.
viij. q. ij. ar. j. ⁊. xxij. q. clxv. ar. ij. ad tertium ⁊ ſuper
iob dicit qȝ tentaturus demon primos parẽtes
nõ potuit quã voluit formã aſſumere: ſed tñ ſer-
pentis q̃ſitũ vero ad effect⁹ mirabiles: vt qȝ quis
euomat acus: clauos: pilos: oſſa magna. vel qȝ
plume ſint ingenioſiſſime conſerte ⁊ hmõi patet
quomodo iſta fieri pñt: quod aut iſte ſunt illuſio
nes ita qȝ videntur ea que nõ ſunt ſiue ꝑ actiua
naturalia hoc efficientia ſiue per acriſiam: ſiue
per aeris condenſationẽ aut ſi ſunt vere res ipſe
diabolus inuiſibiĺr hmõi ſtomacho intulit: ⁊ in
de viſibiliter educit nõ obſtãte qȝ videantur ita
magna qꝛ põt ea diuidere ⁊ integrare ſaltem ap
parenter cũ localiter hmõi corpora ꝑ partes eo-
rũ ad nutũ moueanť ab eo ⁊ inuicẽ ꝯglutinenť.
7. q. ⸿ Sexto queritur ſpecialiter quare ⁊ quomodo
demones poſſunt vetare homines circa copulaȝ
carnalem. ⁊ dicit. s. Tho. in. iiij. diſt. xxxiiij. arg.
iij. ad primum: qȝ poteſtas maleficiorum permit
titur demonibus a deo in actu generatiue poten
tie magis q̃ in alijs: qꝛ per eam peccatũ origina
le tranſfunditur. Petrus autem de pal. in. iiij. di
cit qȝ hunc actum ſeu copulam poſſunt multipli
citer impedire. primo ex hoc qȝ poſſunt motũ lo
calem corpoꝝ facere aut ꝓhibere: vnde poſſunt
impedire corpora ne mutuo propinquẽt directe
vel indirecte ſe interponẽdo aſſumpto corpore.
ſecundo qꝛ poſſunt ad factum illud inflammare
vel infrigidare adhibendo occulte virtutes ad
hoc validas. tertio turbando imaginatiuam et
eſtimatiuam que reddãt mulierem exoſam. quar
to prohibendo directe rigorẽ membri ſicut ⁊ mo
tum localem cuiuſcunqȝ organi. quinto prohibẽ
do miſſionem ſpirituũ ad membra in quibus eſt
virtus motiua quaſi intercludẽdo vias ſeminis
ne deſcẽdat ad vaſa generatiõis: vel ne ab eis re
cedat vel ne excidatur: aut ne emittatur.
⸿ Septimo querit̃ q̃uo maleficia poſſint aufer-
ri: ⁊ dico ꝙ ſolũ tribus modis. ⸿ Primo diuina
virtute ſiue deus immediate ſoluat ſiue angelo
vel homini det ſupernaturalẽ virtutẽ ſoluẽdi: et
hoc planũ eſt: ⁊ ſic ſancti viri ⁊ fideles deſtruunt
aliqñ per orationes ⁊ adiurationes. ⸿ Scḋo virtu
te naturali angeli mali: ſi ſit natura ſuperior an-
gelo malo autore maleficij: qꝛ angeli mali natu-
ra ſuperiores pñt inferiores alligare ⁊ ſoluere ſi
ue expellere de corporibus: ⁊ ꝯſĩr remouere pñt
actiua naturalia per que inferiores faciũt male
ficia vel nocumenta in corporibus maleficiatis.
⸿ Tertio virtute naturali angeli boni ſi ſit natu-
ra ſuperior angelo malo autore maleficij qꝛ non
eſt⁹ de eo ratio minor q̃ de angelo malo ſuperio
re non aũt põt alio mõ remoueri maleficiũ ſi an-
gelus autor eius velit illud durare: qꝛ ſi hoc fieri
poſſet: eſſet maxime per hominẽ medicũ applicã
tem actiua naturalia cõtraria ad ſanandum: qȝ
tñ eſt impoſſibile: qꝛ homo eſt minoris poteſta-
tis q̃ diabol⁹ cui corpora inferiora obediũt ad
nutũ in motu locali: vnde diabolus ſemꝑ remo-
uere põt actiua applicata ab homine: ⁊ cõſerua-
re applicata a ſe in nocumẽto: ſi tamẽ diabolus
ceſſaret a nocẽdo vel malefaciendo ⁊ homo ſci-
ret actiua naturalia quibus illud nocumentum
ſanari poteſt: ⁊ ea poſſet applicare poſſet homo
ſoluere maleficiũ. ⁊ ſiĺiter ſi ad ſanãdũ nõ requi
rantur aliqua actiua poſſet hõ ſoluere maleficiũ
deſtruendo ſignũ federis inter demonẽ ⁊ male-
ficum; quo ſcȝ durante durat maleficiũ quod tñ
ſi diabolus nollet homo facere non poſſet: quia
nunq̃ poſſet tale ſignum inuenire aut ſi inueni-
ret deſtruere puta plumas conglutinatas.
⸿ Octauo queritur vtrũ licitum ſit vti ope dia- 8
boli in ſoluendis maleficiis tollendo ſcȝ vnum
per aliud. ⸿ Et dico primo qȝ vt ſupra in princi- 1. di.
pio huius tituli patuit maleficiũ a quo malefi-
cus dicit̃: ſumitur dupliciter primo ꝓ iniuſto no
cumento illato a diabolo ad requiſitionẽ male-
fici ⁊ ſcḋo pro ſigno federis inter diabolũ ⁊ ma-
lefici: ſicut maleficiũ: dicit̃ imago ad cui⁹ tortu-
ram torqueť maleficiatus. ⸿ Dico ſcḋo qȝ ſm. s. 2
tho. ij. ij. q. xcij. ſupſtitio eſt vitiuȝ oppoſitũ religio-
ni ꝑ exceſſum inq̃tũ diuinũ cultũ exhibet vel cui
non dȝ vel eo mõ quo nõ dȝ. huius vitij ſunt due
ſpecies ſubalterne: quarum prima ꝯſiſtit in exhi-
bere diuinũ cultũ deo vero mõ indebito. ſecũda
vero in exhibere cultũ diuinũ ei cui non dȝ ⁊ hec
diuidit̃ in tres al's ſpecies: quaꝝ prima eſt idola
tria: ſcḋa eſt diuinatiua: que ⁊ ipſa in multas ſpe
cies diuidit̃ vt. j. ſuperſtitio § iiij. tertia eſt obſer
uãtia: ad quã ꝑtinet al's notoria ⁊ oẽs obſerua-
tiões ordiate ad corpoꝝ inmutatiões puta ad ſani

tatē ⁊ egritudinē.i.oēs incātationes: ⁊ ligatu
3 re. ¶Dico tertio qḋ generaliter oēs diuinatores
⁊ incātatores dicunt malefici ⁊ ſpecialiter magi
vt patet in.d.c.nec mirū.xxvi.q.v. ¶His premiſ-
ſis ad queſtionē dico. qḋ licite maleficiū deſtrui
poteſt per oratiōes ⁊ adiuratiōes.vt patet ex di-
ctis ſupra adiuratio.§.iiii.pōt etiā quilibet ſciēs
maleficiū id eſt ſignū federis predictū deſtruere
quicūqʒ illud ſcit ſi pōt diabolo.ſ.nō impediēte:
ſʒ tñ nulli licet hoc facere ꝑ aliud maleficiū.i.per
aliquā incantationē vel obſeruātiā: qꝛ hoc eſſet
eſſe maleficū ⁊ habere pactū cū diabolo: ſimili-
ter nulli licet aliquē inducere ad ſoluēdū malefi-
ciū per maleficiū qꝛ eſſet inducere ad peccatū: ſi-
militer nec licet vti parato ſoluere per maleficiū
vt patebit. ¶In hoc tñ ſunt opiniones inter ſum
miſtas: qꝛ cū ſum.ro.⁊ ſupple. ſequētes doctrinā
ſanā ſanti Thome archiepiſcopi: ⁊ aliorū theo-
logorū dicūt aliquo pacto hoc nō licere . ſumma
vero ange.ſuo more in determinādo audax ⁊ pe
riculoſa dicit hoc licitū eſſe.probans autoritate
petri aureo ⁊ ratione: qꝛ malo alterius vti licet
ad bonū noſtrum ⁊ exemplo ſicut ſecundū aug.
licite vtimur iuramento infidelis iurantis in no
mine dei ſui: ⁊ poteſt addi de parato feneratri a
quo licite accipitur mutuū. ¶Sed iſta opinio: eſt
nefanda ⁊ occaſio infinitorū peccatorū ⁊ maxi-
No- me cōferens ad dilatandū regnuʒ diaboli: quod
ta. ſic patet. ¶Nā eſt contra legē naturalē requirē-
tē reuerētiā ⁊ fidem ad dominū ſuū: quia ſuo do
mino nō eſt fidelis qui ab eius initio certante cū
eo de ſtatu.petit aut accipit auxilium etiam pa-
rato auxiliari: quia hoc pertinet ad habere ami-
citiā cum illo: cum naturale ſit amare benefacto
rem diabolus autē eſt inimicus dei querens vſur
pare ſibi dominiū mūdi: ⁊ volēs adorari vt deꝰ
ſecundū theologos ⁊ ſcripturas ⁊ experiētiam.
Eſt etiā contra legem dei quia magi ſunt malefi
ci ⁊ parati exercere opera diaboli cum artē iſtaʒ
exerceant: ⁊ tamē dicitur leui.xx.anima que de-
clinauerit.i.acceſſerit ad magos ⁊ hariolos po-
nam faciē meā cōtra illā ⁊ interficiā illam. ¶Eſt
etiā cōtra ius canonicū quod non ſolū prohibet
alicui ſuadere vt talia faciat ſed etiā ad domuʒ
taliū accedere: nec mihi dubiū quin aug. taliter
determinantē appellaret apoſtataʒ a fide qui in
c.nō obſeruatis.xxvi.qō.vii. enumeratis multis
ſpeciebus diuinationū ⁊ alligaturis ac incanta
tionibus cōcludit qui has ſcilicet obſeruātias ⁊
quaſcūqʒ diuinationes obſeruat: aut attēdit: aut
conſentit obſeruantibus ⁊ qui talibus credūt ad
domū eorū euntes aut ſuis domibus introducūt
⁊ interrogant ſciant ſe fidē chriſtianā ⁊ baptiſ-
mū preuaricaſſe: ⁊ tanqʒ paganū ⁊ apoſtatātē.i.
retro abeuntē ⁊ dei inimicū iram dei grauiter in

eternum incurriſſe.hec ibi. vbi non ſolū prohi-
bent ſuaſionem ad faciēdum maleficiū ſed etiam
conſenſum. ¶Eſt etiā contra iura ciuilia qui pro
hibent iſtos conſulere: vnde etiam iſte compila-
tor dicit infra titu.mathematicus quod diuini
ad limē alterius accedere nō debēt: alias concre
mentur.nec aliquis eos ſuſcipere ſeu conſulere
alias deportantur ⁊ bona eorū confiſcantur ⁊ di
uinator gladio vltore ferit.vt.C.de male.⁊ ma-
them.l.nullus.l.nemo.⁊.l.culpa.ecce ergo quod
quātūcūqʒ ſint parati nō licet eorū operibus vti.
¶Eſt etiam iſta opinio occaſio innumerabilium
peccatorū: quia aperit viam omnibus incanta-
tionibus cum vbiqʒ ſint viri ⁊ femine parati in-
cantare: ⁊ ſoluere maleficia per maleficia: ⁊ con-
ſequēter multi current ad huiuſmodi in quo dia
boli regnum conſiſtit: quia adire huiuſmodi eſt
ab eo expetere beneficia ſanitatum. Ad autorita
tem autē quā iſte adducit dico quod ille doctor
nullius eſt autoritatis: quia fundauit multas fal
ſas opiniones vtpote cuius ſtudium fuit omni-
bus contradicere. Ad rationem dico quod lici-
tum eſt malo alterius vti ad bonū noſtrū quādo
ipſe actus quo vtimur de ſe nō importat aliquid
illicitum: ſicut deus licite vtitur peccatis ad ſui
gloriā ea permittendo ⁊ puniendo ⁊ inde bona
eliciēdo: quia ea permittere non eſt aliquid in ſe
illicitū: ſecus autem ſi ipſe noſter vſus eſſet in ſe
illicitus: ſicut parato occidere inimicū meū nō li-
cet mihi vti ad homicidiū quod cedit in bonum
meū quia ipſe vſus eſt aliquid in ſe malus.i. con
ſenſus directus in homicidiuʒ.vnde.s. docto.in
dema.xiii.iiii.ſic dicit aliud eſt conſentire alicui
in malitia: aliud eſt vti malitia alicuius ad bo-
num.ille eñ alicui in malitia conſentit cui pla-
cet vt ille malitiā exerceat ⁊ ad hoc forte eū indu
cit: ⁊ hoc eſt ſemper peccatū. vtitur autem malitia
alterius qui hoc malū quod alius facit retorquet
ad aliquod bonū: hec ille. ⁊ ita eſt in propoſito
tum quia ipſe vſus eſt cū acceſſit ad tales quod
iura prohibent: tum quia eſt cum conſenſu dire-
cto in aliquid quod ſine peccato fieri non pōt: et
ideo eſt cōſenſus in peccatum.ad exemplum au-
tem dico quod non eſt ſimile: quia in tali iura-
mento ipſe vſus eſt cōſenſus in aliquid quod de
ſe non eſt malum et ſine peccato fieri poteſt id eſt
in hoc quod ille dictum ſuum firmet iuramento:
licet ipſe ex ſua malitia hoc facit cum peccato: ſi
cut a ſimili dicit ſanctus Thom.quod accipiens
mutuum ſub vſuris non dat occaſionem vſura-
rio vſuras accipiendi ſed mutuandi : ille autem
ſumit occaſionem peccandi ex malitia ſui cor-
dis et ita patet rationem diſſimilitudinis ſtare
in hoc qḋ ibi directe conſentitur in peccatū non
autem hic vt patet ex verbis aug.ad publi.dicē

tis quod qui fide vtitur per falſos deos iurantis ad bonum non peccato illius ſe ſociat qui p demonia iurauit: ſed pacto eius bono quo fidē ſeruauit: et ſimiliter ex verbis. s. Tho. ij. ij. q. lxxviij. art. iiij. dicentis qd accipientis mutuū ſub vſuris nō conſentit in peccatum vſurarij. ſed vtitur eo. nec placet ei vſurarū acceptio: ſed mutuatio que eſt bona: vnde in. iiij. diſtinc. xxxiiij. ar. ij. ad tertium iſtam opinionem damnat.

9. q. ¶ Nono queritur vtrū in diſſoluēdis maleficiis licitū ſit vel tolerabile retūdere vana vanis. i. aliquibus de ſe non illicitis: vt dicit ho. in. c. litere veſtre. §. mulier. de frigi. & male. & pſolutione qſtionis declaro qūo ſit illicitū credere maleficis et dico hoc non eſſe qſi ſit illicitū credere qd maleficio faciente opera ſua ſequat aliqs effect9 puta ſanitatis: qr hoc aliqn eſt verū ad ſenſum ſed pctm eſt credere qd effectus qui vident ſint a maleficio virtute verboꝝ ſuoꝝ: aut coꝝ q facit ſi talia ſunt que de ſui natura nō ſint nata ſic efficere qr talia fiūt a diabolo mediante aliquo pacto cum malefico. Et iſta eſt mens hēr. de gā. qbl. v. & ſil'r ſco. & ptz idē. xxvj. q. v. nec mirū iungendo finem principio. & ibidē. q. ij. illud ad qſtionē igit dico qd illud dictū hz veritatē. primo qn quis faceret illa vana. i. indifferentia & de ſe non illicita credens aut volēs experiri an p talia ſoluat maleficiū nō p operationē diaboli ſed p eius ceſſationē ab operādo: vt pote q habebat pactū cū malefico vt a verādo deſiſteret ſi fieret tale quid ablatiuū ſigni prioris. talia eni aliqn diabolus aliqbus reuelat: & deinde veniūt in notitiā hominū. ſcdo qn qs talia facit neſciēs eſſe illicita et pctā: qr tūc tolerari pōt quaſi nō mortaliter peccās: et credo iſtam fuiſſe mentē ho. eſt autē falſum illud dictū ſi quis talia indifferētia exerceat ſupſtitioſe quaſi credens talibus eo modo quo & aliis incantationibus: qr oīa remedia vana nō naturalia ſunt illicita & pniccioſa. xxvj. q. ij. illud. & multo magis eſt falſum ſi quis credat quidē talia vana eſſe vana: ſed tamen ad exercitium taliū diabolum cooperari ad ſolutionem maleficij.

Malitia eſt priuatio abſtractiue ſignificata a qua malus denominat malus ſicut mors eſt malitia corporis a qua dicitur mortuus. et cecitas malitia occulta qua dicit cecus. diuiditur autem malitia ſecundū priuationes formarū et perfectionū ſed tū inquantū ex malitia dicimur peccare malitia tripliciter dicitur. pij. qd. lxxviij. argu. j. ad tertium. et ma. q. iij. ar. xij. ad octauum. ¶ Primo habitus vitioſus ex quo q peccat ex malitia dr peccare. ¶ Secundo dr malitia ipſa mali electio actualis. ¶ Et tertio culpa pcedens ſicut cum quis ex inuidia impugnat gratiā fraternā. Sum. autē ang. dicit qd malitia dicitur primo habitus vitioſus. ſecundo contemptus & abominatio ſpiritualium. et tertio peccatū in ſpiritū ſanctum addēs quod his duobus modis ſemper eſt mortale ſm. s. Tho. ij. ij. q. xxv. ſed quicqd ſit de diuiſione que ex dictis patet ſuſtentabilis. tamen falſum eſt qd dicta abominatio ſemp ſit peccatū mortale: vt patet ibi. ar. iij. ad ſcdm argumētum cuius ſolutionem iſte non vidit ſed ſolū corpus articuli. et de hoc ſupra accidia. §. j. in fi.

¶ De mandato: mandatore et mandatario.

Mandatū dicit quaſi manu datū quia p aliū pprie fiat & theologice loquēdo eſt iuſſio facta de bono meliori. i. ad qd qs non obligat ex neceſſitate: vt colligit a ſancto Tho. pij. qd. xcix. ar. v. ſed loquēdo iuridice mandatū ſm Azo. eſt officiū. i. obſequiū ſeu miniſteriū ab eo q gratuitum gratis ſuſcipit exhibendū vel clarius eſt imperiū quo quis aliquid iubet ad ſatiſfactionē ſue voluntatis: nulla data pecunia vel alio qcunqz verba interueniant. qd ideoqz dicit qr ſi mandet aliquid alicui ad ſatiſfactionē ſeu vtilitatē eius cui manda dr perſuaſio & perſuaſor nō mandator: vt no. bar. in. l. nō ſolū. § ſi mandato. ff. de iniu. ſi autē data pecunia aut nō eſt circa delictum et mādatari9 dicit locator & mādās cōductor. et nō eſt mādatū proprie: aut eſt circa delictū et ſic mandatum accipiēs dicitur aſſaſinus de quo in c. pro humani. de homi. li. vj. mandator vero eſt is qui aliquid mandat alicui. mandatarius vero eſt qui mandatum ſuſcipit adimplendum.

¶ Primo vero queritur vtrum inter mandatorem et mandatarium oriatur actio: et dico quod ſic hincinde nam mandatori et eius heredi contra mandatarium cum primo cogi non poſſet qd reciperet mandatum competit actio mandati directa inquantum mandatoris interfuit factum fuiſſe quod mandabatur. ff. eo. l. ſi vero. § fi. et. l. ſi mandato titij. et rurſus ipſi mādatario qui mādatum ſuſcepit competit actio mandati contraria ſi quas expenſas fecit: vel impēſas ratiōe mādati ſuſcipit inquantū nō exceſſit fines mandati. ff. eod. l. ſi vero non remunerandi. ſi vero mandatum exceſſit eas non repetet actione mandati contraria ſed actione negotiorum geſtorū ſi vtiliter expendit ſm Mar. l. x. et accur. cōtra. prout legi et no. inſti. eo. § is qui et. ff. eo. l. ſed procul9. cū. l. ſequenti. et. C. de negotiis geſtis. l. fi. in gloſſa vltima. ſi autem mandaui tibi fundum emere et nondum ſoluto precio ages mecum mandati vt ſuſcipiam obligationem qua teneris venditori: quia et ego agere poſſum tecum vt cedas mihi actionem empti. ff. eo. l. ſi mādato meo. primo reſpon. vide etiam infra. § vj. 1. qō

2 ¶ Scdo querit in genere qūo obliget vel intelli
di. gatur mandatū: ⁊ dico multa. ¶ Primū. Si man
datū fiat poſteri⁹ nō derogat priuilegio: niſi de
2 eo faciat mentionē. de of. ord. graue. ¶ Scdm ſilr
ſi mandatū ſit gñale nō prohibet niſi illicita. de
ver. ſig. ſuper q̃buſdā. ⁊ tantūvalent quo ad oia:
quātū ſpeciale q̄ ad q̃dā. de vo. ⁊ vo. re. magne. §
3 rei. ¶ Tertiū. Si aūt mādatum ſit ſpeciale dero-
gat generali: etiā ſi de eo nō faciat mentionē. de
reſcript. paſtoralis. ſm Ber. qd tñ in quatuor ca-
ſibus fallit. primo in generali qd effectum eſt ſpe
ciale. de offic. deleg. ex parte. ſcdo in priuilegiis.
de reſcrip. cum ordinē. tertio quando res non eſt
integra. et quarto in legatis. ff. de ſuppel. le. l. iiij.
4 ¶ Quartū. Mandatū rei turpis nullū eſt. ff. man
5 da. l. iij. ¶ Quintum. Mandatū qualificatum ſm
Pañ. in. c. fi. de reſti. ſpo. diſtribuitur in duo mā
data: et ſi impleri non poteſt in facto ſeu in ſub-
ſtantia impleri debet in modo ſeu in qualitate:
ex quo infertur quod ſi duo mandātur etiā data
certa forma. licet nō poſſint ſimul impleri. debet
tñ fieri quod poteſt et valebit actum. facit quod
no. per glo. ⁊ doc. in. c. conſtituimus. de reſcript.
3. q. ¶ Tertio querit qñ expiret mandatum: ⁊ dicunt
quidā tā mandatū q̄ preceptū finiri morte man-
dantis ⁊ precipientis: ſi nominib⁹ expreſſis ſcri-
bātur ſm Jo. an. xiiij. q. j. qd precipit. alij vero di
cunt qd preceptū non precipitat mors precipien
tis: mandatum aūt mandatore cadente cadit: vt
not. de reſcrip. eam te. ⁊. c. in his. de verbo. ſigni.
ſed cōiter docto. tenent in. c. gratum. ⁊ in. c. rela-
tum. de offi. deleg. qd re integra expirat manda-
tū morte mādatoris. C. māda. l. mādatū. alš non.
qūo autē res dicat integra: vide ibi p doc. ſz pre-
dicta intellige de precepto ⁊ mādato iuriſditio-
nali. i. quo datur iuriſditio ad aliquid exequēdū
circa aliquā cauſam. ar. d. c. gratum et relatū. nō
aūt de obligatiuo p̄ciſe quo quis obligat ad ali
quid faciendū puta ieiunandū: qꝛ talia precepta
expirāt morte p̄cipiētis: niſi fiant per modū con-
ſtitutionis: vt conſuetudo interpretatur.
4 ¶ Quarto queritur vtrū mandans delictū inclu
datur ſub diſpoſitione iuris vel ſtatuti puniētis
eū qui fecerit tale delictū: et Pañ. in. c. mulieres.
de ſen. ex. ſic diſtinguit. Nā aut v̄ba ſcripta ſunt
in rē: puta dicit ius ſiue ſtatutū: pro homicidio
imponat talis pena: ⁊ ſic includitur ex ꝓpria ſi-
gnificatiōe verborū ⁊ de homicidio qd mādauit
tenet. l. hec verba. ff. de alſ. ⁊. l. aut q̄ aliter. § hec
v̄ba. ff. qd vi aut clā. ⁊ vtrobiqꝫ p bar. ⁊ p Cy. in
l. nō ideo min⁹. C. de accu. aut verba ſunt ſcripta
in perſonā: vt qꝛ dꝛ ſi quis cōmiſerit homicidiū:
puniat tali pena: ⁊ ſic ſi cōmittit per inſtrumen-
tum qd neceſſario operatur neceſſitate facti: ſic
mittēs ſagittā vel neceſſitate iuris. ſicut qñ pro-
curatori vel ſubdito aliq̃d mandat licitū: ſic in-
cludit mādans: qꝛ ipſe vere facit: qꝛ actus attri
buitur principio. ⁊ facit. l. item mella. § j. ff. ad. l.
aquil. ⁊ p hoc tex. in. l. ſi pater. in fin. ff. de manu.
vin. ⁊. l. iij. § ſi procurator. ff. qd qſqꝫ iur. vñ ſi ſta-
tutū punit ꝓponentē exceptionē cōtra inſtrumen
tum mādans procuratori ꝓponere tenet pena ſta-
tuti. ſi vero inſtrumentū p qd explicat operat vo
lūtate propria nō neceſſitate facti vel iuris: puta
qꝛ mādauit delictū cōmitti et mādatarius nō te-
netur obedire: tūc in diſpoſitione iuris cōis mā-
dator comprehendit nō ex ꝓpria ſignificatione
ſed iuris interpretatione: qd vult parū intereſſe
vel per ſe vel p aliū facere: vt dicit tex. in. l. j. § de-
iecisse. ff. de vi ⁊ vi ar. ſz nō habebit locū in ſtatu
to in quo fictio non hꝫ locū. l. iij. § hec verba. ff. de
neg. ge. et hoc tene. lz Bal. in. d. l. nō ideo min⁹.
aliter diſtinxerit. diſtinguo tñ ſm Bart. in. l. oēs
ppl'i. ff. de iuſti. et iur. ſic: nā aut ſtatutū indulget
puta homicide remittat certa pars pene: et ſi cō-
prehenditur: qꝛ ceſſat odiū et fauor eſt amplian-
dus. reg. odia. li. vj. aut punit: ⁊ tūc aut pena re-
gulari q̄ non multū exorbitat a iuris cōis diſpo
ſitione. ⁊ ſic includit: qꝛ tunc ſtatutū debet inter-
pretari ſm ius cōe: vt in. c. cū dilectus. de conſue.
no. Jnno. in. c. cām que. de reſcrip. et Bar. in. d. l.
oēs populi. qua quidē pena ius cōe vult vt cōpre
hendatur: vt dictū eſt. Exemplū in iure communi
nō eſt expſſa pena ſtatutū exprimit penā ⁊ loqui-
tur de faciente ⁊ tūc includit. aut punit pena irre
gulari ⁊ que exorbitat a iure cōi: et ſic nō includi
tur: ſed habebit locū in caſu ſuo. ⁊ hoc ſenſerunt
doc. antiqui in ſimili in. l. quicūqꝫ. C. de ſer. fu. in
illa queſtione nunq̃d maſculinū cōcipiat femini
num: qd in odio regulari comprehēditur. ſed in
irregulari nō. nec ob. p̄dictis. c. mulieres. de ſen.
exc. in verbo vere. qd innuere videt qd nō inter-
pretatiue qꝛ illud verū eſt ſm Bar. in. l. ſed ſi vn⁹
ff. de iniu. in pctō ſed nō in pena. ⁊ qd nō vere cō-
prehendat facit text. vt fame de ſen. excō. vbi in-
quiens facere videantur: ergo interpretatiue. ad
idem de cle. pug. in duel. c. ij. vbi pugil vere ho-
micida dꝛ ⁊ mandās non licet teneat de homici
dio item qꝛ text. ponit vt diuerſa facere et māda
re. di. l. c. ſi quis viduā. ⁊ de homi. ſicut dignum.
ergo in penis a iure communi irregularibus per
ſtatuta non habebit locū: vbi fictio non habet lo
cum vt dixi. item dic qd quo ad effectus natura-
les qui ex ipſo facto proueniunt vel requiruntur
nunqꝫ ſunt paria facere per ſe vel per alium: et fa
cit qd not. barto. in. d. § deiecisse. vbi vult quod
non eſt idē adulterium facere per alium ſicut per
ſe: ſed quo ad effectus ciuiles. qui conſiſtūt in re-
primēdis iniuriis. tene qd. ſ. dictū eſt: niſi qñ ius
punit aliquem qui perſonaliter fecerit: quia tūc

non includitur in pena faciens per alium: et ſic intellige ꝛ limita gloſſ.in.capit.ſciant cuncti.de elect.lib.vj.ꝛ iura in ea allegata.

5 ¶5.querit̃ qđ ſi q̃s mandauit delictum: ꝛ mãdatari⁹ poſt multũ tp̃s exequit̃: ꝛ ꝯcludit Inn.in.c. ad audientiã.de homi.ꝙ tenet̃ ſi non reuocauit expreſſe vel tacite.puta q2 fecit pacẽ cum inimico vel parentelã.l.ij.§.ꝛ ibi gl.ꝛ Bar.ff.de adimen. lega.ꝛ hoc ſequitur Bal.in.d.l.non ideo minus.

6 ¶Sexto querit̃ vtrũ mãdans teneat̃ mandatario de caſu fortuito.ꝛ dicit Pañ.in.c.ſicut.de iureiu.ꝙ agẽs actiõe mãdati petit dãna q̄ veriſil'r cõtingere potuiſſent: quaſi mãdans ea cogitare debuerit a pͥncipio ſm̃ Inno.in.d.c.ſicut.ꝛ ſic petit expẽſas ꝛ dãna.ar.ff.de ne.ge.l.neſeni⁹.ꝛ ſic dicit itelligẽdã.l.inter cãs.§.nõ oĩa.ꝛ.l.ſi q̃s alicui.§.ipẽdia.ff.mã. niſi dãna contigiſſent ex caſu fortuito q̄ v̄iſil'r nõ fuiſſent cogitat⁹.d.§.nõ oĩa. ꝛ hoc c̃t tẽ Jo.an.i re.dãnũ.i mer.li.vj. Sz Jaccur. dicit illũ §.nõ oĩa.de curialitate nõ debere ſeruari nec ſm̃ aliquos de iure ſi in caſum fortuitum incidat nõ incurſurus niſi ꝓpter impletionẽ mandati principal'r: vt vult Inno.in.c.ſicut.el.ij.de iureiu.Bar.autẽ in.l.ſeru⁹ cõis.ff.de fur.vr̄ diſtinguere ꝛ ꝯcordare: vt pͥa opinio ſit v̄a ſi ſ̃baſtaria fuit parata: ſi v̄o nõ fuit parata: tũc aut portabant res nõ neceſſarias: vtputa ꝓpter pompam duxerunt plures equos q̄̃ deberẽt vel alias res ꝛ tũc nõ dz ſibi emẽdari: vt.d.l.ſi ſeru⁹.§.qđ v̄o.q2 eſt qđ eis imputetur.ſi v̄o portabãt res nõ neceſſarias tũc iſte debent eis emendari.ſ.ſi als nõ erãt piture natural'r.l.cũ duob⁹.§.dãna.ff.eq. et.d.§.quidã ſagariaq3.ꝛ ita dicit determinaſſe quẽdã ſolẽnem doctorem.Et hoc tãq̄ equiſſimũ tene quo ad oĩa neceſſaria: etiam ſi cum eis portaſſent ſuperflua modo nõ fuerint cauſa perdendi neceſſaria.vnde omnia decide ꝛ determina ſub hac maxima quod quicquid abeſt ꝛ alias nõ abeſſet mandatario ratione mandati etiam a caſu ſine omni ſua culpa reſarciendu3 eſt a mandatore.Et intellige predicta in eo qui gratis ſuſcipit mandatum nam mandatum debet eſſe gratuitum.l.j.§.j.ff.manda.vnde iſti ſtipendiarij qui pretio adducuntur ad bellum agere non poſſunt ad damna quia non ſunt mandatarij vt dictum eſt: ſimiliter nec qui cauſa pietatis vel parentele et huiuſmodi hoc faciunt.xxiij.q̃.iij.non inferenda.nec qui ex debito tenentur.ij.queſti.iij.ſi dominus.ꝛ.c.iulianus.vide quod not.in.d.l.neſcen nius.ꝛ etiam ſupra bellum primo.§.x.

7 ¶Septimo querit̃ vtrũ mandatari⁹ nõ ſeruans formam mandati faciat aliquid validũ: ꝛ dico qđ non: q2 geſta cõtra formã mandati nulla ſunt ꝛ non ſolũ quãdo fit expreſſe ꝯ formã: ſed etiam quãdo fit preter ꝛ citra formã: q2 quãdo ad actũ datur certa forma paria ſunt agere contra.ꝓter.ꝛ citra illã pro quo vide tex.cũ glo.in.c.ſi cui.de elec.lib.vj.ꝛ.c.prudentiam.de offi.dele.ꝛ facit l.diligenter.in princ.ff.manda.ꝛ not.Panoz.in c.fina.de reſti.ſpo.quod limita vt.s̃.abſolutio.iij.§.j.de mandatis dei et eccleſie vide infra preceptum per totum.qui autem ſint caſus requirentes ſpeciale mandatum vide per glo.magnam in capitu.qui ad agendum de procur.libro ſexto.

Manifeſtum tripliciter preſumitur.⸿Pͥmo ſcꝫ vt eſt idẽ quod notoriũ: ꝛ ſic eſt id quod per confeſſionẽ vel probationem legitime notu3 fuerit aut rei euidentia que nulla poſſit tergiuerſat ione celari.de verb.ſign.cum olim.ꝛ ibi dicit glo.qđ proprie manifeſtũ dicitur qđ nõ indiget probatione.⸿Scđo vt eſt ſpecies diuiſa contra notoriũ: et ſic manifeſtũ dicit̃ qđ ſemper ex ſcientia ꝛ certo actore ꝓcedit poſſibile ꝓbari.C.de teſta.l.heredes.ſed intellige poſſibile probari ſufficienter ſed non per oẽs aut partẽ maiorẽ: q2 eſſet notoriũ.vnde manifeſtũ ſcđm aliquos dicitur ꝙ ꝓbari põt de facili per multos teſtes vel autores ſed nõ per tot quod fiat notorium qđ probatiõe non indiget.vel ſecundum Specu.eſt qđ ptꝫ pluribus ſed nõ omnibus.ſicut notoriũ omnib⁹ ptꝫ ꝛ not.in.l.ciues.C.de ap.per.Bald.ꝛ Butri.et intellige omnibus.i.maiori parti: et eſt idem cu3 priore dicto et hoc modo intellige gloſſ.ij.in ſi. in.c.conſtitutionẽ.de verb.ſig.lib.vj.dicentẽ qđ euidens et manifeſtũ eſt cuius probatio eſt in euidenti et manifeſto qđ intellige etiam ſi tali probatiõe colligat̃ ex coniecturis et veriſimilib⁹ preſumptionib⁹ pro quo eſt tex.in.l.lꝫ.ff.de le.ſ.vbi dz euidens volũtas teſtatoris q̄ coniecturis elicitur.et abb.ſicu.in.c.j.de cle.non re.manifeſtu3 autem hoc modo aliq̃n dr etiam occultum.C.de ap.l.eos.q2 occultũ dicit̃ ꝙ quinq3 ſciũt.de pe.di.j.§.hec autẽ ſecreta.et glo.in.c.manifeſta.ij.q̃.j. ⸿Tertio ſumitur cõiter ad notorium et manifeſtum proprie: et ſic manifeſtu3 eſt idem qđ patẽs omnibus.ſ.vel aliquib⁹.Eſt autẽ notandũ ſcđm Panoz.in.d.c.cũ olim.qđ in diſpoſitione in qua fit ſimpliciter mentio de manifeſto ad ſciendũ an debeamus accipere manifeſtũ proprie.i.vt diſtinguitur a notorio conſiderare debemus materia3 ſubiectã vt no.in.c.ro.j.q.iij.et etiam vſum loquẽdi.arg.c.q̄uis.de verbo.ſig.ſed in dubio debemus capere proprie ad qđ.l.non aliter.ff.de leg.iij.et in.c.fin.de ver.ſig.et maxime in penalibus.

¶De manumiſſione et manumiſſore et manumiſſis.

Manumiſſio a manu et miſſiõe dicta ẽ q̄ſi emiſſio rei de manu vel extra manũ q̄ pri⁹ manu detinebat: et i ꝓpoſito ſumit̃ a manu metaphorice dictã.l.po

teſtate quam dñs hʒ in ſeruuʒ vnde manumiſſio eſt datio ſeu collatio libertatis: manumiſſus vero dicitur ſeruus libertati donatus. inſti. de liberti. in prin. poſt quam donationem dr libertus. i. libertati donatus manumiſſor vero eſt dñs donãs libertatem qui deinde dicitur patronus.

1. qõ ¶ Primo vo querit̃ qualr̃ ⁊ qñ fiat manumiſſio ⁊ dico qd fit multis modis. Aliqñ enĩ fit in eccleſia ſub aſpectu epĩ ⁊ plebis de quo dʒ ad cautelã fieri ſcriptura. C. de his qui in eccl. ma. l. j. de ſer. non or. c. ſ. aliqñ vero fit coram iudice. ⁊ dr manumiſſio vindicte: qr vindicta appellabatur virga pretoria quia tangebantur a pretore qui manumittebantur. inſtitu. de liberti. § in multis. ⁊ ibi glo. ⁊ quidem ſi ad hoc fiat vt manumiſſus ordinetur potius corã eccleſiaſtico qȝ corã ſeculari iudice fieri dʒ. arg. de ſer. nõ or. c. ſ. aliqñ fieri poteſt in ſecreto vt dicente dño eſto liber: vel inter amicos: vel per epiſtolã: vel per teſtamentũ: aut quãcunqȝ vltimam voluntatem: etiam diebus feriatis tam de die qȝ de nocte. ⁊ a iudice in via. i. non pro tribunali ſedente. d. § multis. ⁊ ſi fiat a principe per ſolam voluntatem fieri poteſt. C. de com. ſer. ma. l. cũ apud. Inſuper ſerui fiunt liberi aliter qȝ per manumiſſionem: vt. j. ſeruus. ſ. § v.

2 ¶ Scdo queritur quõ manumiſſio reuocet̃: ⁊ dico qd propter oẽs cãs ex quibus reuocatur donatio. de quibus. ſ. donatio. ſ. § xij. in auẽ. vt liber. de cete. § illud. ⁊ de do. c. fin.

3 ¶ Tertio queritur vtrum valeat manumiſſio facta in fraudem creditorum: ⁊ dico qd non. C. qui manumit. non po. l. j. ⁊ inſti. ex qui. ca. ma. § ſ.

4 ¶ Quarto querit̃ quis poſſit vel nõ poſſit manumittere: ⁊ dico qȝ hoc poteſt dñs maior. xx. annis niſi careat alſs adminiſtratione vt furioſus ⁊ prodigus. minor vero. xx. an. manumittere nõ poteſt inter viuos: niſi ex cã tũc ſi eſt maior. xvij. annis. C. qui ma. non poſ. l. ſi minor. ſed in vltima voluntate poteſt ex quo põt teſtari. i. poſt. xiiij. annũ. C. eo. auẽ. ſʒ hodie. itẽ epũs põt manumittere ſeruos eccleſie benemeritos. xij. qõ. ij. ſi quos. ⁊ alios nõ bene meritos dũ tñ det eccleſie p vno duos eiuſdem meriti ⁊ peculij. xij. q. ij. epũs que mãcipiũ: qd intelligit ꝟ. ſi de ſuis bonis ppriis nõ de rebus eccleſie: itẽ põt manumittere cã miſerationis. xij. q. ij. cũ redemptor. qd quidã dicũt poſſe intelligi de benemeritis: ſʒ tu intellige ſimplr̃: qr alia ⁊ alia rõ manumiſſiõis eſt pietas: et benemeritũ eſſe vt ptʒ in. d. c. cũ redẽptor. ⁊. d. c. epũs. iunctis gl. Abbas aũt nõ põt manumittere ſeruũ monaſterij niſi de cõſenſu epĩ ⁊ monachoꝝ. di. liiij. abbati. intellige niſi ſit ꝯſuetudo ꝯria. de his que fiũt a pl. c. neſcit̃. intellige etiã de monaſteriis nõ exẽptis. item ſeruꝰ cõis pluriũ manumitti põt ab vno ſed manumiſſor alios ſeruare dʒ indẽnes. C. de com. ſer. ma. l. ſ. ſum. aũt ang. ſimplr̃ ꝯcedit qd libertatem inter viuos dare põt q̃ hʒ rerum ſuarum adminiſtrationem. ⁊. xviij. annũ incepit allegãs inſtitu. qui. ex ca. ma. nõ poſ. § pe. ſʒ melius ſum. ro. ⁊ ſupple. poſt Archi. ⁊ piſ. hoc limitant ſi faciat ex cauſa vt euitetur contradictio legum.

¶ Quinto querit̃ vtrũ manumiſſor in manumiſſione poſſit aliqd ſpirituale ſeruitium imponere puta qd ſibi dicat horas ⁊ hmõi: ⁊ dico qd ſic. ita qd ſi ſeruare noluerit etiã ſi fuerit ordinatus degradatur ⁊ priſtine ſeruituti ſubijcitur. de ſer. nõ or. nullus. Et ſi obijciat̃ ꝯ arg. c. quecũqȝ. di. liiij. vbi non ordinant̃ qui manumittunt̃ retẽto ſeruitio aliquo: dicit gl. in. d. c. nullus. illud intelligi. de obſequio temporali qd retinetur in eo qr manumittatur non ad ordines ſed vt laicus remaneat: non aũt in eo qui manumittit̃ ad ordines. 5

¶ Sexto queritur in quibus conſiſtit ius patronatus: qd patronus hʒ in libertum ⁊ dico qd in multis. vt no. in. l. fin. C. de bo. liber. in gl. ¶ Prio ſcʒ vt non proponat turpem actionẽ aut exceptionem aduerſus patronum. ¶ Scdo vt ei reuerentiam exhibeat tã in faciendo qȝ in non faciendo. ¶ Tertio debet illi preſtare alimẽta: ſi alias non habet. ¶ Quarto poteſt eum in ſeruitutẽ reuocare ratione offenſe in illum cõmiſſe. ¶ Quinto hʒ ius ſuccedenti illi ſcʒ liberto. nam libertus tenetur illi relinquere legitimam que eſt tertia pars ſuorum bonorum ſi in bonis habet pluſqȝ centũ aureos: ⁊ nullos hʒ liberos cum decedit: ſi vero minus qȝ centum aureos habet in ſubſtantia nõ tenetur ei aliquid relinquere quod ſi mortuꝰ fuerit ab inteſtato nullo liberorũ relicto ſuccedit in totum ⁊ nomine liberorum veniunt legitimi tantum. vt. ſ. liber. in prin. vide. ſ. hereditas. ſ. § iiij. vide etiam inſti. de ſucceſ. liber. § ſed noſtra conſtitutione. ad quid autem tenetur patronus liberto. gloſ. in. § libertinorum. inſti. de lib. 6

¶ Septimo queritur vtrum poſſit manumitti is qui propter delictum incidit in ſeruitutem ⁊ dicit Panormi. in. capit. ita quorũdam. de iudeis. quod non ſecundum Joan. an. 7

¶ Octauo queritur in quo differũt manumiſſus ab eccleſia: manumiſſus a priuato: et dicit Hoſt. quod in multis. ¶ Primo ſcʒ qr iſti liberti eccl'ie reuocantur in ſeruitutẽ ppter operas non preſtitas. xij. q. ij. dia coni. qȝ Inn. in. c. de famulis. extra de ſer. non or. intelligit de impoſitis nõ de alijs: qr ad ea non tenetur. immo nec de impoſitis niſi ſint obſequia multum neceſſaria: puta qr negant alimenta: ſecus de illis. ſ. libertis priuatorum. C. de lib. c. ſolo. ¶ Scdo quia iſtorũ filij etiam nati poſt manumiſſionem obnoxij ſunt eccleſie. xij. queſtione. ij. de libertis. et capitu. liberti. ⁊. l. ij. ſecus in illis. C. de libert. l. ſ. et. ij. ¶ Tertio quia iſti 8

tenētur eccl'ie ſeruire etiā ſi eis nulla opera ſint
impoſita.xii.q.ii.diaconi in fi.ꝛ.c.liberti el.ii.ſe-
cus in illis.C.eod.d.l.j.ꝛ.ij.ꝛ no.Inno.in.d.c.de
famulis cōiunctis que no.ſm ran.in ſum.confeſ.
li.iii.ti.xvii.q.xiiii.⁋ Quarto q: iſti ſi iniurientur
eccl'ie vel illā accuſent aut cōtra eā teſtificent̄ re-
uocantur in ſeruitutē etiā ſi fuerint ordinati.di.
liiii.qui ex famulis:ꝛ in predicto.c.diaconi.ꝛ.d.
c.de famulis.⁋ Quinto q: iſti manumiſſi vt ordi
nentur nō poſſent de acquiſitis quocunq; modo
ad alios trāſmittere ſm aliquos.quin poti⁹ oia
ad eccleſiā pertinebūt:ſed veri⁹ eſt vt hoc ſit ve-
rū ſolū qn̄ in manumiſſione fuit dictū:al's etiam
teſtamentū cōdere poſſunt de his q̄ acquiſierunt.
xii.q.iii.c.j.ꝛ.ij.Et idem tenet Ray.Ul.et Hoſt.

Artyriū eſt idē qđ teſtificatio chriſtiane
veritatis aut doctrine:ſicut et martyr gre
ce latine dicitur teſtis ad quam teſtificationem
ſm.s.Thom.ii.ij.q.cxxiiii.ꝛ pe.de pal.in.iiii.di-
ſtinct.xlix.tria requirunt̄.⁋ Primo requiritur pe
na non quecunq; ſed q̄ eſt mors vel ex qua ſequi
tur mors.⁋ Et ſecunda cauſa.i.veritas fidei vel
opus virtutis ita qđ dicta pena ſuſtineatur pro
confeſſione fidei:aut ꝑ quocunq; bono opere fa
ciēdo vel pctō vitādo.Et tertio volūtas.vt volū
tarie dicta pena ſuſtineat̄.lꝫ innocentes ſine vſu
volūtatis fuerint martyres ex grā de q̄ ꝛ de ꝓdi
ctis oībus vide.s.Tho.vbi ſupra.⁋ Ex quo etiā
in diuerſis locis multa de martyrio et martyri-
bus colligunt̄.⁋ Nā martyr non baptizat⁹ ſi re-
ſurgat dꝫ rebaptizari heb.vj.col.iii.⁋ Et in mar
tyrio fit plena abſolutio a pena ꝛ culpa.iiij.diſt.
iiii.ꝛ.iii.q.lxviii.⁋ Et martyres in tormentis per
cipiebant aliq̄d de gloria dei.eſſentiā tn̄ diuinā
nō videbāt veri.iiii.xiii.ar.iii.ad nouū.⁋ Et mar
tyriū eſt op⁹ maxie ꝑfectiōis nō ſcđm ſe.ſꝫ vt im-
perat̄ a charitate ꝛ eam oſtendit.xxii.vbi ſupra.
⁋ Et quo ad actum.i.mortē pōt eſſe ſine charita-
te.ſed quo ad modū.i.prompte et delectabiliter
eſſe non pōt ſine magna charitate.quodl'.iiii.q.
x.⁋ Et martyriū oblatū tolerari dꝫ patienter ſed
queri non dꝫ cū dari non debeat occaſio agendi
iniuſte.xxii.vbi ſupra.ar.j.ad tertium:ſed intelli
ge quod dicta occaſio dari nō dꝫ ſine neceſſitate
ſecus ex neceſſitate ſicut licitum eſt indigēti ac-
cipere mutuum ab vſurario et mulieri pulchre
adire eccleſiam ſub oculis laſciuorum quos eui
tare non pōt.⁋ Et eſt martyriū de ꝓcepto ſm pre
parationē animi.xxii.vbi.s̄.ꝛ.iiii.diſtinc.xlix.qđ
dictū.s.hoſt.diffundit.in.iii.diſt.xxxix.dicens:ſi
adeſt neceſſitas aut amittendi vitā aut iuſtitiam
quilibet tenet̄ magis dilecto deo mori q̄ȝ illo of-
fenſo viuere.ſi q̄s etiā videt quod per ſuā mortē
poteſt ſeruari fides vel iuſtitia et ꝑſecutio nō eſt
ꝑſonalis ſed vniuerſalis tenet̄ de ꝓcepto mortē

ſuſtinere:ſicut prelatus qn̄ videret qđ ex ſua fuga
ſequeretur diſpendium in fide vel iuſtitia in ec-
cleſia:et ſimiliter quilibet alius tenetur ex prece-
pto ſuſtinere mortē ſicut fecit beatus Tho.cātua
rienſis.ſi vero adeſt ſolum oportunitas manife-
ſtandi gloriā diuinam ꝛ edificandi eccleſiā mar
tyriū eſt ſupererogationis ꝛ non neceſſitatis.Si
vero homo daret ſe morti pro chriſto eo qđ vitā
haberet exoſam mortaliter peccaret:qđ intellige
extra caſum neceſſitatis:et quādo nō fieret prin-
cipaliter pro chriſto ſed pro vita effugienda.

Aſculinum concipit aliqn̄ femininū.ff.de
verb.ſigni.l.j.ff.de pac.tres fratres.et de
elec.generali.lib.vj.ſed diſtinguit.nā aut ipſum
maſculinū eſt adiectiuū.vt q̄cunq;.q̄ſquis quidā
et ſic intelligit̄ homo vel ꝑſona ꝛ cōcipit femini-
nū in omni materia in qua rōne vel lege aut ſta-
tuto:vel vſu nō eſt differentia inter virum ꝛ mu-
lierē:q: tunc ad paria iudicant̄.ſicut ibi qui no-
ctu proiecerit nocens de feneſtra ſoluat decē ve-
nit etiā mulier.l.quicq;.C.de ſer.fugi.ꝛ ſumitur
ſignificatū ex paritate delicti:ſecus ſi dicat̄ quis
pōt poſtulare in etate.xvii.annorū nec ibi intel-
ligit̄ femina.q: in contrariū eſt edictū.de poſtu-
lando.quo femine prohibent̄ poſtulare ſaltē pro
alijs.l.j.§.ſexū.ff.de poſt.ꝛ idē de eſſe procurato-
rē in iudicio.l.femine.ff.de ꝓcur.ꝛ idē adeſſe te-
ſtem iure ciuili romanorū:vt in.§.teſtis.inſti.de
teſta.etiā ſi exprimatur nomen cōis generis.vbi
tn̄ numerus teſtiū nō adhibetur duo ſufficiunt.l.
vbi numerus.ff.de teſti.ꝛ continet̄ etiā mulier ſi
vero maſculinū eſt nomen appellatiuū:vt filius
tunc diſtinguo.ſi eīn de fauore agit̄ ꝯcipit.ſi de
odio nō cōcipit.vt not.in.l.q̄cunq;.C.de ſer.fug.
ꝛ in.l.j.ff.de verbo.ſigni.vbi ponit exceptiones:
et ita cōiter dr̄ ſm glo.in.d.c.generali.vn̄ ſi dr̄:fi-
lijs meis do tutorē etiā filie veniunt.ff.de teſta.
l.ſi ita.ratio eſt voluntas ex equa.i.affectione ꝓ-
uidendi eis:ſed ibi filios meos exheredo femini
num nō concipitur.l.j.§.querit̄.ff.de ven.in poſ.
mit.q: maſculinum de ſe non ſignificat femininū
nec eſt ibi cōiectura probabilis qua hoc conclu-
datur.ſed ibi eſt odiū exheredationis qđ dictat
ſignificatū verbi nō extendit vt in re.odia.li.vj.
Sed hoc intellige ſi verbū odioſum ſit prolatum
ab hoīe:ꝛ ſic intelligitur.d.§.querit̄.ſed ſi a lege
profertur:ſiue ſit odioſum ſiue nō femina cōtine
tur.ff.de iuriſ.om.iudi.ſi quis id qđ ptꝫ in crimi
ne leſe maie.vbi ponitur criminoſus cū filius:vbi
et filie cōprehēdunt̄:lꝫ mitius puniat̄.l.quiſquis
C.ad.l.iul.maie.vnde indiſtincte tam in odioſis
q̄ȝ fauorabilibus et neutris.Jo.an.in.d.c.gene-
rali.dicit ſm Bar.dicendū ꝙ maſculinum prola
tum a lege cōprehendit femininū.vt ꝓbat̄ ex.c.ſi
q̄s ſuadente.xvii.q.iiii.iuncto.c.mulieres.de ſen-

ten.excõ.niſi eadẽ vel alia conſtitutione excipiaẽ
femina.de dec.indẽnitatib⁹.§.ſed cũ eos. et licet
gar.ſm aliquos intellexerit de lege puniẽte ali-
quod delictũ tñ tu vniuerſaliter intellige:niſi vbi
ratio:lex vel ſtatutũ vel ↄſuetudo aliter ſentit de
femina ꝙ de maſculo:niſi in materia cõtractũ vt
ſupra emphiteoſis:in principio econuerſo autem
femininum nõ concipit maſculinum.l.ſi quis in
fundi vocabulo.ff.de lega.j.cum ibi nota.

MAtematici a mateſis dicti dupliciter dicun-
tur ſicut et mateſis quia ſi ſcribatur mate-
ſis ſine aſpiratione et proferatur media lõga eſt
idẽ quod diuinatio et matematici ſunt diuini:ſi
vero ſcribatur cum aſpiratiõe et proferatur me-
dia breui ſic eſt quadriuium et mathematici ſunt
quadriuiales.iuxta illud.ſcire facit matheſis:ſꝫ
diuinare matheſis:de diuinis autem vide ſupra
maleficium et infra ſuperſtitio.

¶ De matrimonio primo in ſe.

MAtrimoniũ dictũ eſt ꝗſi matris mu-
niũ.i.officiũ vel matrẽ muniẽs aut
monens vel mater vni⁹.vel a matre
et nato.iiij.diſ.xxvij.vbi etiã ptꝫ qꝺ
magis a matre dicit ꝙ a patre.qꝛ
ad eã magis ꝙ ad patrẽ ptinet:cũ ſit facta ꝑpter
hoc.⁊ magis ſit officioſa circa prolẽ.⁊ eſt matri-
moniũ cõiunctio legitima viri et mulieris indi-
uiduã vite ↄſuetudinẽ retinẽs.xxvij.q.ij.c.j.extra
de ꝑſump.illud.⁊ inſti.de nup.§.ij.itẽ inſtitu.de
pa.pot.in prin.vbi ſm Ray.dicit viri ⁊ mulieris
non virorũ ⁊ mulieris.nec viri ⁊ mulierũ:qꝛ nec
vnus vir plures vxores nec vna mulier plures vi-
ros habere põt licet aliqñ deo diſpenſante vnus
habuerit plures de quo infra papa.§.xvij.dicitur
etiã coniunctio ſcꝫ animorum ⁊ matrimonialis
et indiuiduã ⁊c.vel qꝛ neuter ſine alteri⁹ ↄſenſu
põt cõtinentiã ꝓfiteri vel orõni vacare ſm ray.
nec ſe alteri copulare vel ſm Ho.intelligit de cõ
ſummato inter fideles qꝺ ſeparari nõ põt matri-
moniũ aũt infideliũ non eſt oĩno firmũ niſi rati-
ficet ꝑ fidẽ xp̄i ſm.s.tho.in.iiij.di.xxxix.ideo diſ-
ſolui põt:vt.j.mr̄imoniũ.viij.impedimento.x.et
ſimiliter nõ conſummatum inter infideles.vt in-
fra matrimonium.viij.§.xij.particula.iiij.

1. qõ ¶ Primo vero ꝗrit ꝗd de matrimonio i ſe ſum-
marie tradiderit.s.tho.⁊ dico qꝺ ex.iiij.di.xxvij.
et.iij.q.xxix.et alijs locis doctrine ſue ſummarie
et concluſiue preter ea ꝗ dicta ſunt ſupra debitũ
de actu cõiugali.et ꝑter ea que nõ ſpectãt ad hoc
mr̄i op⁹ colligunẽ iſta.¶ Matrimoniũ formaliter et
mo- eſſentialiter eſt cõiũctio aĩorũ ⁊ cõiugũ relatio ⁊
niũ. rõne eſſentie.i.cõiunctiõis dr̄ cõiugiũ rõne cauſe
id eſt deſpõſationis vel cõſenſus nuptie.ratione
finis.i.ꝓlis dr̄ matrimoniũ.¶ Eſt aũt ſacramẽtũ
etiã ſi ſit ſcdm.tertiũ.aut ſequẽs.cui⁹ forma ſunt
verba exprimẽtia conſenſum:materia vero ſunt
actus exteriores tñ:vñ dicti act⁹ ſunt ſacramen-
tũ tñ.obligatio autẽ mutua eſt res ⁊ ſacramen-
tum.effect⁹ autẽ ei⁹ ſunt tñ res cõtenta:ſed vnio
xp̄i ad eccleſiã eſt res ſignificata nõ cõtenta:⁊ ſi-
militer cõmixtio carnalis ꝗ etiã eſt de ſcda matri
monij ꝑfectiõe nõ de p̄ma.¶ Cauſa p̄ma mr̄imo-
nij eſt diuina virt⁹ illud inſtituẽs inſtrumentalis
aũt eſt conſenſus etiã in occulto exp̄ſſus ꝑ verba
vel nutus in mutis vel alia ſigna.vel ꝑ nõ ↄtra-
dicere in deſpõſatione.Et ſi exprimaẽ cõſenſus ꝑ
verba de futuro nõ facit matrimoniũ etiã addi-
to iuramẽto:imo nec addita copula carnali niſi
in foro eccl'ie.ſilr nec ſi exprimaẽ ꝑ verba de pre
ſenti:⁊ ipſe mut⁹ interior conſenſus deſit nec ſilr
facit matrimoniũ cõſenſus ad tp̄s.¶ Quelibet ꝑ-
ſona libera ↄtrahere põt ſine parẽtũ cõſenſu ⁊ re
ligionẽ intrare ſꝫ nec cogi põt ad matrimoniũ fi-
li⁹ a p̄re.ſꝫ poſſit inducere cãm rõnabilẽ.et tunc
ad ei⁹ p̄ceptũ obligaẽ ſicut ad cauſam.¶ Põt aũt
ꝗs cõtrahere ꝑ nũciũ vel ꝓcuratorẽ:ſꝫ ſi ante al-
teri⁹ ↄſenſum peniteat:nõ eſt matrimoniũ etiã in
foro eccleſie ſi probeẽ.¶ Finis matrimonij ꝑ acci
dẽs eſt ille quẽ contrahẽs intẽdit ꝗ.ſ.põt eſſe bo-
nus ⁊ mal⁹ vt diuitie:pulchritudo:virt⁹ ⁊ hmõi:
finis vero ꝑ ſe principaliter vel primo eſt proles
generãda ⁊ educãda.deinde vitatio fornicatio-
nis.mutuũ obſequiũ.fides ⁊ ſacramentũ ⁊ ꝑpter
bonũ tria ꝗ ſunt de eius ratiõe.ſ.fidẽ prolẽ et ſa-
cramentum excuſatur actus eius ne ſit malus ex
hoc qꝺ habet annexã iacturã ratiõis ⁊ carnis tri
bulationem.¶ Tribuit autẽ matrimoniũ tria re-
media contra concupiſcentiã primo reprimẽdo
eam per gratiã quã cauſat.ſecundo honeſtando
eam per bona ſua.tertio explendo actus ei⁹.per
quod dum ſatiſfit ei in actu coniugali nõ ita in-
citat ad aliẽ corruptelas.¶ Hec ex illo.Ex quib⁹
patet qꝺ matrimoniũ eſt ⁊ officiũ nature ad ge-
nerandũ.et remedium cõtra concupiſcentiã.⁊ ſa-
cramentũ.qꝺ quomodo intelligaẽ.ſ.qꝺ ſit ſacra-
mentũ vide ipſum qꝛ diuerſimode a doc.hic aſſi
gnaẽ:forma:materia:et huiuſmodi.¶ Ex his ta-
mẽ.ſ.ex hoc qꝺ matrimoniũ eſt ſacramẽtũ infert
archi.poſt Pet.de pa.qꝺ cõtrahere matrimoniũ
per verba de preſenti ei qui eſt in mortali tã viro
ꝙ mulieri eſt mortale.imo videtur aliqñ ipſe pe.
tenere qꝺ requiratur confeſſio:nec ſufficiat con-
tritio ſola vt in di.xvij.q.ij.et hoc ei aſcribit ſum.
ang.tñ in rei veritate hoc non tenet vt ptꝫ ibi in
fine.vbi dicit qꝺ contritus cum ſit iam deo con-
iũctus non peccat mortaliter miniſtrãdo ⁊ ſuſci
piẽdo ſacramentũ.ſ.aliud ab euchariſtia.nec eſt
verum vt.ſ.confeſſio.j.§.ij.euchariſtia.ij.§.vij.
¶ Secũdo ꝗrit a quo ⁊ qñ ⁊ ꝑpter ꝗd matrimo 2. q.
nium fuerit inſtitutũ.Et quãtum ad primũ dico

qđ fuit inſtitutū. primo a deo dicente creſcite et multiplicamini: ⁊ deinde etiam fuit inſtitutū ab hoib⁹ tenentib⁹ locū dei.i.legiſlatorib⁹. Quātū vero ad ſcđm dicit.s.tho.in.iiij.diſt.xxvj.q̄ vt eſt in officiū generādi prolē q̄ erat neceſſaria etiā pctō nō exeunte inſtitutū fuit a deo etiā añ pctm̄ ade dicente geñ.ij.creſcite.⁊c.ſed vt eſt in remediuʒ ꝯ pctm̄ inſtitutū fuit poſt pctm̄ tēpore legis nature: ſcđm ꝟo determinationē perſonarū ꝯhentium inſtitutum fuit in lege moyſi: ſcđm vero qđ eſt ſacrm̄ repreſentās cōiunctionē xpi ⁊ eccľie inſtitutū eſt in noua lege. ⁊ ſcđm hoc eſt ſcrm̄ noue legis.hec ex illo.de pria aūt ⁊ ſcđa inſtitutione xxvij.q.ij.§.his ita.⁊ extra de diuor. gaudemus. Quātum vero ad tertium ptʒ ex dictis §.priore.

¶ Tertio querit̄ q̄ ſint de integritate ſeu ratiōe mr̄imonij ſine quib⁹.ſ.eē nō pōt ⁊ dico ex.s.tho. qđ ſunt multa: vt pʒ ex dictis. Primo eñ requirit̄ legitimitas ꝯhere volentiū: qꝛ aliquorū mr̄imonia etiam facta dirimunt̄ tanq̄ nulla.vt patebit. Scđo ꝯſenſus mutuus.iiij.diſ.xxvij.q.j.ar.ij.qđ.ſiij. Et tertio expſſio ꝯſequēs p verba de pſenti. vel equiualētia ſigna. ibi queſtiūcula ſcđa. Et quarto req̄runt̄ bona matrimoniū excuſantia: qꝛ ſunt de ei⁹ rōne.iiij.di.xxxj.q.j.ar.j.q̄ ſm eūdē ⁊ Ray.⁊.xxvij.q.ij.oē.ſunt tria.ſ.fides: ne.ſ. ꝯiūx cū alia vel cū alio miſceat̄. ples.ſ.vt amāter ſuſcipiatur ⁊ religioſe educet̄. ⁊ ſacrm̄.ſ. vt matrimoniū non ſeparetur. ⁊ hec tria adeo ſunt ſubſtantialia coniugio q̄ cōditio ꝯ aliqđ eorū appoſita vitiat ꝯtum matrimonij: extra de cōdi. appo. c. ſi.⁊ de hoc plene infra matrimonium.iij §.xſ.

4 ¶ Quarto querit̄ vtrū cōcubitus ſeu copula carnalis ſit de integritate matrimonij. ⁊ dico ſecundum.s. Thomā. ⁊ Ricardū qđ duplex eſt matrimonij perfectio: prima ſcʒ eſſentialis ⁊ ſcđa accidentalis: ⁊ quantū ad primā non eſt de eius integritate qꝛ ſine ea eſt ratū.eſt tñ de eius integritate quantū ad ſecundā: qꝛ per eam matrimoniū efficitur conſummatum: ſicut puer per deductionem ad quātitatē perfectā efficit̄ vir ꝯſummatus: qui tñ puer exñs habebat totam ſuā perfectionē in eſſe primo que reſpicit hominis eſſentiam.

5 ¶ Quinto querit̄ quotuplex ſit mr̄imoniū ⁊ dico ſcđm oēs qđ eſt duplex.ſ.non cōſummatū.qđ.ſ.factū eſt per ꝟba de pſenti ſine copula: ⁊ cōſummatum: per copulam: primum ſcđʒ glo.in.c.ex publico. de conuer.coniu.ſignificat cōformitateʒ fidelis anime ad chriſtum ⁊ in paradiſo eſt inſtitutū: ſcđm vero coniunctioneʒ eccleſie ad chriſtuʒ per incarnationem ⁊ vtrāq; vel proprie non conſummatū ſcđm mentem Ray.eſt triplex quorum primum dr̄ legitimum ſed nō ratū vt qđ legali tñi inſtitutione vel puincie morib⁹ inter infideles cōtrahitur qđ ideo dr̄ non ratū: qꝛ ſine fide.dicente aug.non eſt ratum coniugiū qđ ſine deo eſt.ſcđm vero eſt ecōuerſo ratū ſʒ nō legitimū ſcʒ qđ eſt inter infideles ⁊ legitimas pſonas ſed ſine legitia ſolennitate contractum. tertium vero eſt legitimum ⁊ ratum qđ ſcʒ inter fideles ⁊ legitimas pſonas ⁊ cum legitima ſolēnitate contrahitur probatur hec diſtinctio.xxvij.q.j.§.item illud. ⁊ extra de diuor.quanto.⁊.c.gaudemus.

¶ Sexto querit̄ vtrū matrimoniū nō conſummatum denoiet virū ⁊ vxorē: ſeu vtrū appellatione viri ⁊ vxoris veniāt ſponſi qui ꝯxerunt per verba de pñti ſine copula: ⁊ dicit Pañ.in.c.ex publico de conuer.coniug.p text.illū qđ appellatione viri ⁊ vxoris intelligunt̄ illi qui matrimoniū conſummauerunt non aūt qui ſolum ꝯxerunt p verba de pñti: ⁊ ita ſe ꝯſuluiſſe ſenis.vnde qꝛ ſtatuto cauebatur ibi qđ vxore decedente ſine filiis maritus lucraret dimidiā partē dotis ⁊ puella quedā que de pñti ꝯxerat incognita deceſſit: multi dicebant qđ ſponſus lucrari debeat mediā partem dotis: tum quia interueniēte conſenſu de pñti matrimonium dicitur ⁊ coniuges appellantur: quia conſenſus matrimonium facit.xxvij.q.ij.ſufficiat: tuʒ qꝛ tales ſponſi.i.pmiſſi a ſpōdeo dici nō poſſunt qꝛ nō eſt promiſſa que de preſenti ꝯtxit: ſed in ꝯiū ⁊ pro opiniōe Panor.facit ſingulariter ille text. d.c.ex publico: quia cum matrimonium conſummatum dicatur magis firmū in hac materia odioſa. vbi ſponſa ſine cauſa perdit dimidium dotis debemus intelligere verba in potiori ſignificato.ar.§.ſed quoties.inſtitu. de iur.na.item ex cōi vſu loquendi ſponſa non amittit nomen ſpōſe niſi ſit cognita pro quo text.in.d.c.ex publico ibi a viro deſponſata.ad qđ etiam facit: qꝛ vbi in lege non exprimitur cauſa legis eam coniectari debemus ⁊ ad ei⁹ limites reſtringere ⁊ ampliare legis diſpoſitionem iuxta theoricā doctoꝝ in. l.nō dubiū.C. de legi.cā autem deferēdi lucrū tale marito non potuit eſſe alia: niſi pꝑter nimios ſumpt⁹ in ducēdo vxorem ad domū: que cā ceſſat in ſpōſa nondum traducta ad domū viri. naʒ ſi hoc lucrum contingeret propter affectum coniugalem ſtatutum dediſſet conſimile lucrum vxori ex morte mariti.vnde ſi lucrum pariter eſſet vtriq; commune bene crederem quod ſub verbis ſtatuti cōprehenderentur ſponſus ⁊ ſponſa de preſenti nō cognita: et ſic intelligerem.l.deo nobis.C.de epiſcopis et clericis ſicut et generaliter comprehenduntur in materia larga ſub nomine viri ⁊ vxoris ſpōſi de futuro: vt ſingulariter probat̄ in leg. non ſine.C.de de bonis que liberis. Cynus quoq; in leg.vnica.C.de rei vxo.actio. videtur tenere dictam opinionem Panormitani addens tale ſtatutū eſſe Ferrarie et factum propter expenſas mariti in vxorem etiā propter nuptias et idē Sa

licetus in.l.cũ in te.C.de do.ante nup.dicens ita
ſe conſuluiſſe vna cũ multis apud florentiam.ſed
Bar.in.l.nihil.ff.rerum amo.in terminis q̃õnis
propoſite ɔ̃rium tenet modo contractũ fuerit ma
trimonium p̱ verba de p̄ſenti etiam ſi cum ea nõ
habitauerit allegãs ad hoc.d.l.nihil.ꝛ idem vi-
detur ſentire Bal.in.l.deo nobis.C̃.de epi.ꝛ de
ri.licet contrarium teneat in.l.non ſine.C.de bo.
que lib.ang.autem de aretio inſti.de actio.dicit
quod licet opini.Salyceti de mera ſubtilitate iu
ris ſit verior:tamen aliam partem gl.ordina.in.l.
ea que la ſecunda.ff.ad munici.ꝛ Bar.ꝛ Bald.
ſaluaret in practica potiſſime ſecũdum quod ait
Rapha.in.d.l.nihil.ſi iam maritus ante mortem
vxoris ceperat ſuſtinere onera matrimonij in ve
ſtibus et alijs.vt docet experientia. Et quamuis
iſta expenſa et damnũ mariti non ſit tantum quã
tum lucrum eſſet dotis: tamen integram medio-
tatem dotis lucrari et habere debet.argu.l.cre-
ditor.§.ſi inter maritum.ff.manda.ſicut econtra-
rio poſſet contingere marito:quod fructus dotis
vel etiam media pars eius non ſufficeret ad one
ra matrimonij incohoandi ſiue iam incohoati ꝛ co-
pula carnali conſummati arg.capitu.ſalubriter.
de vſu.et tamen ipſe debet ſuſtinere integra one
ra matrimonij.l.pro oneribꝰ.C.de iure do.vnde
hoc pendet a fortuna:et conſequẽter videtur ma
ritus emiſſe iſtum caſum ſiue aliũ.l.in venditio-
ne et.l.finali.ff.de actio.empti et venditi.Si au-
tem maritus iam non ſuſtinuit onera vel parua
attenta quantitate dotis:tunc eſſet magis du-
bium an deberet lucrari partem dotis ex ſtatuto:
quia ceſſat dicta ratio et concludit ſumma roſel.
poſt multa hic quod eam lucratur ꝛ ſic eſt contra
ſummam angelicam tenentem opinionem Pañ.
in titu.lex.Ego autem magis approbo opinionẽ
Pan.ꝛ Cyn.ꝛ Saly.ꝛ dico quod dictam par-
tem non lucratur qui matrimonium non conſum
mauit etiam ſi iam fecit expenſas aliquas: quia
aut ſunt donationes de quibus dicẽdũ eſt.vt.C̃.
donatio.ij.aut ſunt circa res extantes puta veſtes
ꝛ iocalia ꝛ huiuſmodi que penes eũ remanebũt.
aut ſunt pene nulle et ſic non eſtimande: que au-
tem adducit ſum.roſ.in contrarium non proce-
dũt imo aſſumũtur falſa vel dubia: vt p̱z intuẽti.
¶ Septimo querit̃ vtrum ſponſa de futuro dicat̃
7 maritata q̃tũ ad ſtatutum dicẽs q̃ mulier mari-
tata non admittatur cum fratribus ad ſucceſſio-
nem fratrum:et dicit Panorm̃.ſuper rubric.de
ſpon.quod non quia ex quo agitur de odio ap-
pellatione maritate non venit ſpõſa: ſecus ſi age
retur de fauore.pro quo eſt text.in.l.non ſine.C.
de bo.que lib.pro quo etiam vide gloſſ.inſtitut.
de nupt.§.ſi vxor.ꝛ idem Cyn.in.d.l.non ſine.et
Iaco.de arc.ꝛ Pet.

¶ Rurſus de matrimonio.ij.quomodo con
trahatur quantum ad verba abſolute.

Matrimonium ſecũdo cõſiderari põt
q̃tũ ad modũ quo ɔ̃hitur q̃ dupli
citer contingit.ſ.quantũ ad verba ꝛ
ſigna que in foro cãnum ɔ̃ſiderant̃:
ꝛ q̃tum ad intentionẽ que attendi
tur in foro aïe: ꝛ vtroq̃ mõ ɔ̃tingit
dupliciter.ſ.pure ſiue abſolute ꝛ ſub conditione
Nunc igitur conſideremus de eo quõ contra-
hitur quantum ad verba ꝛ abſolute.
¶ Primo aũt querit̃ vtrũ in diſponẽdo de cõtra 1. q̃d
ctu matrimonij ſit dr̃ia inter ſtatutũ laicoꝝ ꝛ con
ſuetudinem regiõis: ꝛ dico q̃ ſic de mẽte panor.
in.c.j.de ſpõ.q̃ circa matrimoniũ ſtatutũ laicoꝝ
eſt nullũ q̃ materia nõ pertinet ad eos: ſecus de
cõſuetudine: q̃ in ea interuenit ɔ̃ſenſus epĩ ꝛ cle
ricorũ.vnde dicit fede.q̃ leges ꝛ ſtatuta laicoꝝ
circa matrimoniũ nulliꝰ ſunt momẽti: q̃ hec ma
teria non eſt de foro ſeculari.niſi vt in.§.ſeq.
¶ Scdo querit̃ vtrũ patrie ſtatutũ poſſit aliquid 12
diſponere circa modum ɔ̃hendi matrimonium ꝛ
iuxta Panor.in.c.j.de ſpon.do.Ant.diſtinguit.
Nam aut diſponit circa ſubſtãtialia matrimonij:
puta inualidando ɔ̃ctum aut perſonas: ꝛ nõ vꝫ.
vt in.d.c.de ſpon.ꝛ idẽ dic ſi habilitaret inhabi-
les aut diſponit circa penam erga ſubſtantialia:
q̃ ſi facit imponendo penã de nouo ſic inferẽdo
damnũ non tenet.vt diſputat Io.an.in.c.ſtatutũ
de here.li.vj.puta ſi diſponit quod contrahens
cum filiafamilias ſine conſenſu patris incurrat
certã penam:aut q̃ contrahẽs cum minore.xxv.
annis niſi preſentibꝰ agnatis ſimiliter certã pe-
nam incurrat.q̃ intimidat̃ matrimoniũ q̃ libe-
rum eſſe debet.de ſpõ cũ locũ.ꝛ hec opinio Pa-
nor.magis placet.ꝛ eſt cõmunior q̃ opinio gal.
de cal.dicentis in.c.ij.de clan.deſpõ.hoc caſu va
lere ſtatutum.de quo vide in.d.c.j.p̱ do.Io.an.
de ſctõ geor.Si vo imponit penã auferẽdo lucrũ
q̃ lex ſecularis attulerat valet ſecundũ eundeꝫ
d.anto.ꝛ hoc ſequẽdo gloſ.ordinariam Io.an.
in.c.cũ ſecundũ leges.de here.lib.vj.ſed tamen
Panor.plus placet glo.in.c.de puellis.xxxj.q.
ij.q̃ tenet cõtrariũ ꝛ idẽ ſentit fede.cõſi.xxv.ꝛ hi
tenet q̃ generaliter ſtatuta laicorum circa ma-
trimonium ſunt nulla: quia hec materia non eſt
de foro ſeculari ſed eccleſiaſtico.vt in capitulo
tuam.de or.cog.ꝛ facit quod not.Barto.in lege
titia.ff.ſolu.ma.ꝛ per doc.in.c.fi.de ſecun.nup.
Si vero diſponit non circa ſubſtantialia ma-
trimonij: ſed circa dependentia puta circa dotẽ
valet ſecundum Innocen.arg.c.rainu.de teſta.
Si vero diſponit circa ſolennitatem dicit do.
anto.valere ſtatutum et peccare non ſeruantes:
ſed Panormitanus dicit quod docto.loquunt̃ nõ
de tali

de tali ſtatuto laicoꝝ qꝺ nō vꝫ:qꝛ materia nō ꝑ-
tinet ad eos: ſed de ꝯſuetudine pr̃ie que vꝫ cū in
terueniat ꝯſenſus epi:ꝛ clericoꝝ:vñ illā nō ſer-
uātes saltē qñ eſt talis qꝺ ex ei⁹ ꝓteritiōe eccleſia
reddaꝶ incerta de ꝯ̃ctu peccant mortalr̃:ꝛ ſic in-
tellige dicta doc̃.in.d.c.j. ꝛ ita dictū Panoꝛ. lꝫ
ſum.roſ.indiſtincte ꝛ bñ:lꝫ ſum.Ang.velit ꝯcor-
dare dicēs Pañ. dicere verū in ſolēnitatib⁹ ni-
hil facientib⁹ ad honeſtatē matrimonij: do.autē
Ant.ꝛ Bar.ꝛ Bal.in faciētib⁹ ad hec:qꝛ iſta di
ſtinctio nō euacuat rōnē Pañ.ꝛ ſi euacuat potius
dicēdū erat ꝯ̃rio qꝺ laici diſponere pñt circa ſo
lēnitates mr̃imonij nihil faciētes vel attinentes
ad eius honeſtatē ꝛ certitudinē ſꝫ ſolū ad aliq̇d
vtile bono cōi: puta ad rephēſionez pōparū vel
hmōi nō aũt circa faciētes ad illa.ſ.honeſtatē et
certitudinē matrimonij:alioq̇n poſſent diſpone-
re qꝺ nō ꝯ̃hereꝶ corā teſtib⁹: qꝺ ad ei⁹ certitudi-
nem vel corā ꝓpinquis ad ei⁹ ꝑtinēt honeſtatē:
niſi dareꝶ alia diſtinctio qꝺ in iſtis pñt ſtatuere
ſolū in fauoꝛē:qꝺ tñ nō eſt verū:qꝛ ſic etiā ſtatuen
do poſſent minuere libertatē mr̃imonij. eſt tñ no
tandum qꝺ lꝫ ſpōſalia ꝛ matrimoniū in.c.cū ha-
beret.de eo q̇ dux.in matri.equiparanꝶ:qꝺ veruꝫ
eſt quantū ad diſpoſitionē: tñ quantū ad penam
diſpoſitā circa ꝯ̃ctum mr̃imonij dicit glo. cōiter
approbata in de.cos.in ver.ꝯ̃here.de ꝯſanguini
tate ꝛ affinitate qꝺ nō hꝫ locū in ſpōſalib⁹.vide
etiam ad predicta ſupra lex.§.x. ꝑticula ſeptima.

3 ¶ Tertio querīꝶ vtrū aliqua ꝯſuetudo poſſit ali
quid circa matrimoniū:ꝛ dicit Hoſt. qꝺ ſi eſt ap
probata per papā ne matrimoniū ꝯ̃hatur ꝛ vt ꝯ̃-
ctum ſepareꝶ impedit ꝛ dirimit:in q̇buſcūq; caſi
bus hoc poſſet facere canonica ꝯſtitutio. de co.
ſpi.c.j.ꝛ.c.ſuꝑ eo.de ꝯſang.ꝛ affi.qꝺ dilectio. qꝛ
approbatio pape hꝫ vim ꝯſtitutiōis:ſed ſi ipſum
nec approbata nec reprobata ſit: tūc ad euitan-
dum ſcādalū impedit ſꝫ nō dirimit:ꝛ idē Ber.et
Jnn.ſꝫ Pañ.in.c.ſuꝑ eodē.de cog.ſpi.ſic diſtin-
guit:aut enim ꝯſuetudo habilitat alias inhabi-
les ꝑ ius canonicū:puta qꝺ ꝯ̃haꝶ in ſcꝺo vel ter-
tio gradu ꝯſanguinitatis ꝛ hmōi:ꝛ ſic non vꝫ vt
ꝓbaꝶ in.d.c.ſuper eo. ſm verā ſignificationē iun
cto.c.qꝺ ſuꝑ his.d ꝯſan.ꝛ affi.qꝺ etiā tꝫ hoſt. qꝺ
ſit irrōnabilis:ex quo infero qꝺ ꝯſuetudo nō ap-
probata ꝑ papā tollere nō pōt impedimentū pu-
blice honeſtatis cū non valeat ꝯſuetudo ꝯ̃ hone
ſtatem eccleſie.de vita ꝛ ho.cle.cū decoꝛē.aut ſo
lum inhabilitat alias habiles. vt in filijs duoꝝ
compatrū per quoꝝ neutrū ventū eſt ad cogna-
tionē ſpũalē:ꝛ tunc vꝫ vt nō ꝯ̃haꝶ.facit ver.cete.
d.c.ſuꝑ eo.ꝛ.c.olim.de cle.ꝯiu.aut nō ſolū inha-
bilitat vt nō ꝯ̃haꝶ:ſed etiā hꝫ vt diſſoluaꝶ ad tē-
pus:ꝛ ſic vꝫ vt voluit Jnno. qꝛ peccauerūt ꝯten-
nēdo ꝯſuetudinē pr̃ie.xxx.q.v.aliter aut inhabi-
litat ſic vt cōtractū diſſoluaꝶ in perpetuū:ꝛ tūc ſi
eſt approbata ꝑ papā ſaltē tacite vꝫ vt probaꝶ in
d.c.ſuꝑ eo.ſcꝺm lecturā Hoſt.ſed ſi de approba-
tiōe pape nō apparet:tunc nō vꝫ ſm Hoſt.ibi: et
propterea dicit caſum.d.c.nō extēdendū. ſꝫ pañ.
cōtrariū tenuit:vbi ſcandalū cōcurrit:qꝛ ſicut pa
pa pōt ius diuinū interpretari ꝛ addere ꝛ minue
re vt no.Jnn.in.c.q̇ in eccleſiarū.de cōſti. ita qꝺ
cōſuetudo vt tenet idē Jnn.in.c.fi.de cōſue.ꝛ no
tabis inquit gl.ſ.gl.in magnā in.d.c.ſuꝑ eo. que
vult qꝺ vbi eſſet cōſuetudo qꝺ nō contrahereꝶ in
quinto gradu: ſi ex contractu generaꝶ ſcādalum
nō vꝫ matrimoniū lꝫ.c.nō debet.de ꝯſang.ꝛ affi.
hoc permittat. et pōt eſſe duplex ratio. primo qꝛ
hec cōſuetudo concurrit cū iure antiquo nec cen
ſetur ſublata per ius nouum: ex quo per illud nō
reprobatur ꝛ concurrit ſecum ſandalū:ꝛ hanc ra
tionē ſentit gl.ſcꝺo qꝛ cōſuetudo continens in ſe
ſcandalū ex preteritione pōt inhabilitare alias
habiles:ſed vbi a principio nullum fuiſſet impe
dimentū ſolū ſcādalum ſuperueniens non poteſt
matrimoniū diſſoluere vt dicit.d.gl. qꝛ propter
ſcandalum non eſt recedendū a veritate iuris di
uini vt in.c.ij.de noui ope.nun.et in re.qui ſcan-
dalizauerit.de re iudi.ꝛ ideo cōcorditer ad Pa
noꝛ.et.d.glo.do.Ant.de bu.in.d.c. ſuper eo. di-
cit qꝺ conſuetudo habens concurſum iuris anti
qui dirimit in perpetuū interueniēte ſcādalo niſi
dirimatur:ꝛ ſimiliter ſi nouo iure vel a papa ap
probaꝶ licet nō habeat dictū cōcurſum:ſi vero nō
habet concurſum iuris antiqui vel noui aut ap-
probationē pape non pōt creare nouū impedimē
tum aut dirimēdum perpetuo.hec ille.ex quibus
patet qꝺ Panoꝛ.approbat glo.cui conſonat do.
Anto.ſed idem Panoꝛ.vlterius vult qꝺ ſcanda-
lum cū impedimento cōſuetudinis dirimat per-
petuo:etiam ſine concurſu iuris: qꝺ non eſt verū
niſi papa tacite approbaret ſciendo ꝛ tolerādo:
quia vt patuit ſupra conſuetudo.§.iij.et ideo cō-
ſuetudo non habet vim legis niſi ex volūtate po
tentis in illa re regē condere qꝺ in propoſito eſt
ſolus papa.vide etiā qꝺ no.Panoꝛ.poſt gloſ. in
c.qꝺ ſuper.de conſan.opi.tamen Hoſtien.quam
Aſten.dicit cōmunioꝛē videtur eſſe clauis et ma
xima ad decidendas huiuſmodi queſtiones.

¶ Quarto querīꝶ que ꝯſuetudo attēdi debet vbi 4
eſt diuerſa mariti ꝛ vxoꝛis:et dicit Panoꝛ.in.d.
c.j.de ſpon.qꝺ aut cōſuetudo diſponit ſuper ſo-
lēnitate cōtrahendi:ꝛ debet ſemꝑ ſeruari ea que
eſt patrie vbi matrimoniū cōtrahiꝶ: etiā ſi ambo
cōtrahētes ſint foꝛenſes:qꝛ non debēt peregrini
patrie conſuetudinē violare cū ſcandalo alioꝝ.
viij.diſt.que contra.aut diſponit conſuetudo vel
ſtatutum ſuper executione vel alijs obſeruandis
poſt cōtractum: et debet attendi conſuetudo do-

micilu mariti.l.ſi.§.item reſcripſerunt.ff.ad municip.vnde animi deſtinatione matrimoniū cōtractum videtur in domicilio mariti.ar.in.c.romana.§.contrahentes.de foro compe.li.vj.vnde ſi conſuetudo vel ſtatutum domicilij mariti habet quod ſi maritus ſuperuiuens lucretur dimidiā dotis ſeruabitur ibi:licet in loco vbi fuit cōtractum matrimoniū ſit alia conſuetudo vel ſtatutum.et hec ſunt de mente Bart.in.l.exigere.ff. de iud.et idem ſequitur in effectu do.Anto.in.d.c.j.de ſpon.dicens ſe putare ꝙ ſi maritus domicilium mutaret poſt contractum matrimoniū attenderetur conſuetudo domicilij tempore cōtractus et nō domicilij vbi diſſoluitur matrimoniū: quia debet attendi locus vbi orta eſt obligatio: et non vbi recipit purificationem. Et per predicta patet ad queſtionem vtrum iudex eccleſiaſticus inhibere poſſit iudici laico ne procedat ad penam contra eum qui cum filiafamilias cōtraxit ſine conſenſu patris cōtra ſtatutum.refert enī Hemi.in.c.ſtatutum.el.j.de here.lib.vj.queſtionem iſtam diſputatā bononie et multos tenuiſſe quod non:ſed ipſe tenet ibi qđ ſic:et quod ſtatutū nō valet:et facit qđ not.Panor.in.c.j.de ſponſ. in ſimili q̄ſtiōe de mente Jo.and. qđ non valent hmōi ſtatuta qđ non contrahat quis cum puella ante.xxv.annū ſine conſenſu duorum agnatorū ſub certa pena:vel quod non contrahat ſine preſentia decem perſonarū et huiuſmodi:q2 per hoc intimidatur matrimonium quod debet eſſe liberum:licet Gaſpar.de cal.tenuerit contrarium.

5 ¶ Quinto queritur per quid matrimoniū cōtrahatur principaliter an.ſ.per conſenſum mutuum verbis aut ſignis expreſſum:et dico quod ſic ſm oēs doct.et per.c.tua nos.de ſpon.et ſine conſenſu mutuo ſm cōiter doc.non contrahitur quo ad deū et veritatem quicquid exterius fiat.xxvij.q.ij. ſufficiat.etiā ſi interueniat copula carnalis. extra de ſpon.duo.tuas.et.c.dudū.et de ſpon. ſi inter.et.c.cum apud.licet eccleſia in foro cōtentioſo aliter q̄nq3 iudicet:vt in.c.is qui.de ſpon.

6 ¶ Sexto queritur vtrum requiratur neceſſario conſenſum preſtari ſimul eodem tempore: et dicit Panor.in.c.dilectus.de ſpon.ꝙ ſic de ſubtilitate iuris:quia dicit gl.in.l.conſenſu.ff.de act. et obli.et in.l.j.de cō.em.ꝙ in contractibus qui perficiuntur iure gentium debent conſenſum ſimul preſtare.et Specu.in tit.de ſpon.dicit quod reſpōſio alterius dꝫ ſequi immediate.per.l.continuus act9.in prin.et.l.j.ff.de ver.obl.ſed Hoſt. in.c.ex literis.de ſpon.quē ſequitur Jo.an.dicit ſufficere ꝙ vnus conſentiat per prius et duret in ſuo ꝓpoſito: et poſtea alterius cōſenſus accedat ex poſt facto:et eſt verior opinio:vt eſt text.in.d.l.j.§.ſi vero ꝓſens interrogauerit.vbi dꝫ ꝙ interuallum medij temporis non vitiauit obligationem.ſecus ſi in primo propoſito non perſeuerat: quia vera eſſet prima opinio etiam ſi alter poſtea conſentiret.et hoc tene indubitate: quia ſufficit qđ conſenſus vtriuſq3 pro eodē inſtanti concurrunt:etiam ſi diſtarent contrahentes.

¶ Septimo queritur vtrum neceſſarium ſit conſenſum exprimi per verba in his qui loqui poſſunt. et dico quod in hoc contractu neceſſaria ſunt aliqua ſigna expreſſiua conſenſus: nec ſufficit ſolus conſenſus interior ſecundū Magi.ſen. et Pet.quia matrimonium eſt ſacramentum: et conſequenter res ſenſibilis: et cōſequenter in eo requiritur aliquid exterius expreſſiuum:non obſtante quod contrahitur per legitimū viri et mulieris cōſenſum.de ſponſ.tue fraternitatis: quia ille mutuus cōſenſus intelligitur eſſe expreſſus: quod non fit niſi per ſigna quibus eis innoteſcit adinuicem.vnde ſicut dicit Panorm. in.c.tua nos.extra eo.ſi vir ignoret mentem mulieris: et econuerſo non eſt ibi cōſenſus: id eſt ſimul aſſenſus ſed diſſenſus.et ſeparatus aſſenſus. eſt autem conueniens qđ huiuſmodi ſigna ſint verba quia conuenientius exprimunt conceptus:imo in valentibus loqui vt ſunt non muti:nec diſtātes verba ſunt neceſſaria ſecundum Specul. ſed in hoc non ſolum ſenſit contra ſum.Ange.et ro. ſed etiam contra omnes pene do.theologos in.iiij. diſtinct.xxvij.et moderniores canoniſtas: vt no. Panormi.in.d.c.tue.et ſummiſtas qui ſentiunt: quod ſunt neceſſaria verba vel ſigna equipollentia quod etiam patet: quia aliquādo ſufficit nō contradicere vt cum puella ex verecundia tacens permittit ſe deſponſare conſentientibus parentibus:q2 ipſum nō ꝯdicere eſt ſignū ſufficiēs ad ꝯhendū:vt ptꝫ in.c.honoratꝰ.iuncta gl.xxxij. q.ij.et ita ſenſit ſanctus Tho.ſm quem etiam ſcriptura ſufficit:et Richar.et Archie.et piſ.et Hoſt. et cōmuniter Moderni quos licet ſumma Ang. limitet ſi illi pro quibus contrahit aliquo ſigno annuant:tamen non eſt neceſſe:quia ipſum tacere in tali caſu eſt ſenſibile ſignū ſufficienter oſtēſiuum conſenſus:niſi aliud in ꝯtrariū appareat: ſi tū nullum appareret ſignum de conſenſu eius non eſſet preſumēdū de mrimonio:nec tū obſtat predictis.d.c.tue fraternitatis.quod dicit verba requiri propter eccleſiam: q2 ſicut ptꝫ ibi per gl. et ſummarium per verba intelliguntur gn̄aliter ſigna exꝓſſiua in quib9 verba tenēt principatū.

8 ¶ Octauo queritur q̄ṅo in dubio cognoſcentur ſigna expreſſiua conſenſus de pn̄ti: et dico qđ in foro aīe recurrendū eſt ad intentionē. ſi vero de intentione conſtare nō poſſit vere vel preſumptiue dicendum eſt quod ſi aliqua verba preceſſerunt dicta ab aliquo ꝯtrahentium:vel ab aliquo

alio in eoꝝ preſentia ſignificantia cōſenſum de
preſenti: ꝛ ſic poſtea ſigna ſecuta ſunt ſic ſm ver-
ba predicta iudicabit ꝛ determinabit de ſignis:
vt puta ſi alter dixit ego te accipio in vxorem: ꝛ
ſi tu ſilr conſentis accipere me in viruꝫ bibe vel
annue capite ꝛ hmōi: ſic indicabit conſenſus de
preſenti ꝛ matrimoniū ſi illa biberit. ſi vero pce-
dentia verba denotant conſenſum de futuro idē
iudicabit de ſignis. ſi aūt nulla verba pceſſerūt
non iudicabit matrimoniū eſſe ex quo de inten-
tione nō ꝯſtat. nec de verbis: nec de ſignis: tuti⁹
tñ eſt pro matrimonio pſumere: qꝛ nullū pericu-
lum imminet alias ſic: qđ ſum. ang. indiſtincte ve
rum credit: ſed tu limita qñ ſperatur ꝙ vterqꝫ aſ-
ſenſum de nouo preſtabit coniugio qꝛ aliter in
ciderent pericula magna vt patet.

9 ¶ Nono querit quō in dubio cognoſcent ꝟba
qñ de intētione nō cōſtat: ꝛ dico qđ verboꝝ que
dā ſunt clara que demōſtrāt cōſenſum de pſenti
vt cū dicit quis accipio te in meā vxorē: ꝛ illa re
plicat ꝛ ego accipio te in meū virū: ꝛ ſimilia. que
dam verba ſunt dubia: ꝛ p his nota ꝙ circa hoc
ſunt tres theologice. ſ. ꝟꝟ. do. ant. ꝛ panoꝛ. nam
ꝟꝟ. dicit qđ qñ ly volo ꝯiungit infinitiuo verbi
ſubſtātiui vt eſſe: vel verbi nō ſignificātis actum
ſed relationē: vt hr̄e ſeu tenere. tūc per ly volo ex
primi dꝫ volūtas potius ꝯcomitā ꝙ precedēs.
vnde preſumendū eſt matrimonii eſſe ꝯtum. de
ſpō. ex pte. pſertim qñ pceſſit interrogatio vt vis
me hr̄e: adhuc expreſſius additur de cetero vo-
lo. ſecus autē ſi iungeret infinitiuo ſignificanti
aliquem actū vt volo comedere aut bibere: aut
te accipere vel in te conſentire tanꝙ in meam: qꝛ
importat potius volūtas pcedens ꝙ ꝯcomitans:
vñ non erit mr̄imoniū: ſꝫ do. ant. in. c. ex lr̄is. el
ſ. de ſpō. ponit theoricam aliam in ꝟbis: ſed eā
dem in ſnīa dicēs qđ ly placet ꝛ ly volo denotāt
tp̄s preſens. verbum aūt infinitiuū nihil perfecte
ſignificat: ſed ſcđm precedētia verba determina-
bitur ad preſens vel futurū igit ſi huic ꝟbo pla-
cet aut volo addat verbum infinitiuū denotans
actum nō dependentē ſolū a libera volūtate pro
ferentis non inducitur diſpoſitio de preſenti ſed
de futuro: vt cū dicit quis placet aut volo arbo-
rem cōſcendere: ſi aūt denotet actum dependen-
tem ſolū a voluntate proferentis: tūc ſi denotat
principium actus nō inducitur ſimilr diſpoſitio
de preſenti: vt volo tecum contrahere aut te de-
ſponſare: ſed ſi denotat executionem actus indu
citur diſpoſitio de preſenti. vt volo te habere in
vxorem vel placet mihi te retinere p vxore et ſic
erit matrimonium qꝛ qui vult ꝯñs vult ꝛ antece-
dens. de offi. deleg. preterea. ꝛ in. c. prudentiam.
Panoꝛ. autem in. c. ex parte. extra eodē. dicit for
tius ſcꝫ quod ſi verba tunc eſſent de futuro quan
do importāt executionē eſſet matrimoniū: nam
qñ inquit in contractu verba pferuntur de pñti:
indubie cōtrahitur matrimoniū ilico. vt ſi dica-
tur accipio te in vxorem ꝛ econuerſo. vt in. c. pe-
nul. extra eo. qñ vero ſonāt in futurū ſi denotant
principiū actus cōtrahunt ſolum ſpōſalia de fu-
turo. vt promitto qđ te ducā in vxorē vel me du-
cturum talē aut qđ ſilr: ꝛ iſte eſt caſus. c. de illis
extra eo. ſi vero denotant executionē actus con-
ſummati vel pfecti: vt promitto qđ habebo te p
legitima vxore: ꝛ ſic vr̄ quis de preſenti cōtrahe
re tacite: qꝛ non pōt haberi p vxore niſi preceſſe
rit matrimoniū cuius executionem denotāt ver-
ba ſimilia: pro quo facit qđ notatur in. c. cū. M.
de conſtitutio. vbi dicūt doctores qđ ſi prebēda
que ſolum canonico cōferri ſolet cōferatur extra
neo videt tacite collatus canonicatus ꝛ hoc ma
xime procedit: ſi opponatur ly verbū ad hoc tp̄e
vel decetero: quia immediate quis ſe obligat ad
executionem matrimonii: ꝛ conſequenter tūc ta-
cite contrahit de preſenti: ſed ꝛ ſi non apponan-
tur illa verba denotantia extremitatem tempo-
ris idem eſt: quoniam ſi in obligatione non ap-
ponatur dies videtur incōtinenti obligatio con
tracta. l. in omnibus. ff. de reg. iu. ꝛ iſte eſt ꝓprie
caſus dic. c. ex parte. ꝛ procedunt iſta niſi hec ver
ba denotantia executionem ſequātur ſponſalia
de futuro puta dicendo: promitto quod ducā te
in vxorem ꝛ tenebo te pro legitima coniuge: qꝛ
per verba precedentia ſequentia reſtringuntur
in tempus matrimonij contracti id eſt quando
matrimonium erit contractum.

¶ Decimo queritur quō intelligēda ſint quedā 10.q
verba quibus vt plurimum vtuntur ꝯtrahentes
aut de huiuſmodi contractus loquentes: ꝛ dico
multa. ¶ Primum. Si dicat vir prouidebo tibi 1.di.
tanꝙ vxori mee. ꝛ illa ſimiliter idem reſpondeat
ſecundum Hoſti. in. c. ex parte. de ſponſ. pro ma-
trimonio eſt iudicandum niſi aliud proteſtetur.
¶ Scđm ſi vero dicat promitto tibi qđ habebo te
pro legitima vxore. ꝛ ſilr rñdet mulier contrahi 2
tur de preſenti: vt in. d. c. ex parte. in text. ꝛ in gl.
ꝛ. iiij. q. v. nec illud § ſed obijcitur. qꝛ verbū habe
bo referri poteſt ad tp̄s pſens. de ma. cō. ꝯ inter.
ec. c. ex literis. ideoqꝫ ſcđm Hoſtien. ꝛ Goffr. ſub
auditur de cetero vel ab hoc tempore. ¶ Tertiuꝫ
ſi tñ dixiſſet ꝓmitto tibi qđ ducam te in vxorem 3
ſecundum Jo. and. in. d. c. nec illud. eſſent ſponſa
lia tñ: ꝛ de hoc. ē § priore. ¶ Quartū ſi aūt vir-
dicat mulieri: promitto tibi quod non habebo 4
aliam mulierē in vxorē niſi te. ſm Jo. an. ꝛ Spe.
eſt matrimonium contractū. ſ. muliere econuerſo
ſic dicēte: qꝛ dictio niſi: cum ſequitur negatiuam
facit poſitionem: vt not. in regu. pctī. de regu.
iur. lib. vj. dñs autē Anto. videt oppoſitum ſen-

tire dicens quod dictio niſi facit q̄ꝗ̃ poſitionē
ſcdm habitū:q̄ꝗ̃ ſcdm actū : vnde cū illa verba
ſint de futuro.ſ.nō habebo aliam niſi te. vř ſe di
ſponere qđ in futurum ſi eſt cōtracturus contra-
het cum ea:ſi autē fuiſſent de p̄ſenti:vt nolo aliā
habere in vxorem niſi te. tūc dictio niſi denotat
actum de preſenti.⁊ ſic tꝫ ſum.ang.contra ro.pa
nor.aūt per dicta.§.priori. dicit cōcludendū eſſe
pro prima opinione:nā ſi dixiſſet promitto qđ te
habebo in vxorem.ſtatim eſſet matrimoniuꝫ:er-
go idem ſi dico qđ non habebo aliā niſi te:qꝛ vř
velle qđ iſtam habebit in vxorē:ergo incontinen
ti cum non ſit appoſita dies ⁊ ita tenere cogitur
ſum.ang.que cōcedit hic eſſe matrimoniū: ꝓmit
to qđ habebo te ꝓ vxore legitima:qđ ptꝫ non ſo
lum ex dictis:ſꝫ etiā ex regula logicali : qꝛ illa ex
ceptiua ꝓmitto qđ non habebo aliā niſi te: ſcdm
oēs dialecticos ſic exponitur: ꝓmitto qđ te habe
5 bo:⁊ aliam a te nō habebo.¶ Quintū.Si aūt di-
xerit ꝓmitto qđ non dimittam te pro meliori vel
peiori ſcdm Ho. in talib⁹ dubiis eſt ꝓ matrimo
nio iudicandū.de ſentē.⁊ re iudic.c.ſi.de teſti.lꝫ
6 ex quadam.¶ Sextū. Si ṽo dicat q̇s vis aut pla
cet tibi talis:⁊ reſpondeať volo aut placet ſcdm
Jo.in ſum.cōfeſ.preſumitur matrimoniū.ſi vero
quis dicat ꝓmitto tibi qđ retinebo te perpetuo
mecum:⁊ reſpondeať ſilř: non eſt matrimonium
ſed ius ciuile:vt in auť.qui.mo.na. effi.leg.§.pe.
ſed Jo.in.c.ſ.xxx.q.v.⁊ glo. in.c.ſolet.xxii. q.ii.tꝫ
cōtrarium de iure canonico.⁊ ita tꝫ in dubio. ſꝫ
tm̄ quando de mēte vel intentione contrahentiū
cōſtat de verbis quo ad deū ⁊ in foro conſciētie
curandū non eſt : qꝛ quoties intendūt cōtrahere
ſ.quocunq̄ ſigno concomitāte ſemper eſt matri-
monium.etiā ſi verba ſonent conſenſum de futu
ro.ar.de verb.ſig.intelligētia in foro autē ꝯten-
tioſo ſtandū eſt cōi ſignificationi verboꝝ ſeu iu-
ris interpretationi:vt in.c.ſ.eo.tit.Supple tm̄ li-
mittat illud dictum qđ in conſcientia intentioni
eorum ſtandū eſt.ſ.ſi illud ſine alioꝝ ſcādalo vel
preiudicio cōtingat alias etiam in foro cōſcien-
tie ſtādum eſt cōi ſignificationi verboꝝ ſeu iuris
interpretationi:vt in.cap.ex literis.el.ſ.de ſpon.
Sed neq̄ illud.c.hoc dicit vel probat:neq̄ eſt in
ſe verum: qꝛ ſcandalum facere nō poteſt. qđ qui
non conſenſit conſerit:vnde ſcdm oēs doc. ſtan-
dum eſt intentioni in conſcientia etiam expreſſe
contra verba clara:vt in eo qui aliquam deſpō-
ſat ſolū intendens copulā: de quo infra.iiii.§.iii.
⁊.iiii.in quo tamen eſt preiudiciū alterius ⁊ poſ-
ſibiliter ſcandalum maximum.

11 ¶ Undecimo querit ſi q̇s dicat pluribus ſorori-
bus.ꝓmitto vel etiā iuro qđ vnā ex vobis ducaꝫ
in vxorē.⁊ oēs rńdent placet:deinde vnaꝫ ex eis
cognoſcit: vtrum ſit cōtractum matrimoniū cum
illa ſicut dicetur infra. eo.§.xv. ⁊ matrimonium
iii.§.xi.particula.xv.vbi poſt ſpōſalia de futuro
ſequitur copula:⁊ dicit gl.in.c.ex lřis.de ſpō. el.
ii.qđ non:eo qđ ſpōſalia fuerint nulla: qꝛ cū non
poſſint conſiſtere ex parte vni⁹ tm̄ contracta fue
runt cū oibus ſororib⁹:⁊ ſic nullā ducere poſſet
obſtante publica honeſtate : ⁊ hoc etiam ſequiť
Jo.an.ſed Hoſt.dicit ibi eſſe matrimoniū: ⁊ qđ
ſponſalia a principio fuerunt incerta: ⁊ ſub qua
dam tacita cōditiōe accipiēdi quā elegerit ⁊ ꝯſr
non eſt nata publica honeſtas ſed copula ſubſe-
quens operata eſt purificationē illius tacite ꝯdi
tionis.c.de illis.de condi.appo.qꝛ tunc ipſo fa-
cto videtur cōſentire in iſtā eligēdo illā.ſum.aūt
Ang.diſtinguit qꝛ prima opinio eſt tenēda poſt
tranſitum ad ſcda vota:ſcda vero ante dictū tran
ſitum:ſed qꝛ trāſiſſe aut non trāſiſſe nihil ꝓdeſt
aut obeſt ad veritateꝫ matrimonii in dicto caſu:
ideo melius ſum.ro.poſt ſum. confeſ. ⁊ piſ.⁊ do.
Ant.in.d.c.ex lřis. qui dicit ita cōiter tenere do
cto.tenent indiſtincte opinionē Hoſt.qđ etiā ſe-
quitur panor.in.d.c. ex lřis.nam in dubio preſu
mi non dꝫ duplex pctm̄ ſtupri ſcꝫ ⁊ periurii:ſꝫ po
tius in fauorem matrimonii preſumendū eſt co-
pulam fuiſſe licitā ⁊ illū voluiſſe adimplere iura
mentum ſuuꝫ:qꝛ in dubio ſemper ꝓ matrimonio
iudicandum eſt vt licet ex quadam.de teſti.

¶ Duodecimo queriť ſi quis iurauit ſe docturū 12
vnam de certo loco:⁊ deinde vnā cognoſcit:vtꝝ
ſit ibi matrimoniū.⁊ dicit Hoſt. qđ non nec eſt
iſte caſus ſilis priori :qꝛ ibi propter copulā erat
nata affinitas cum aliis ſororib⁹ ideoq̄ debuit
cogi ꝯhere cum cognita.hic aūt pōt cū alia ꝯtra
hendo adimplere iuramentū ſuum. qđ etiam ſe-
quitur Panor.⁊ Cardina.vnde ſi q̇s ꝓmiſit ⁊ iu
rauit regi francorum accipere vnam ex ſubditis
eius.⁊ vnā ex eis cognoſcit: nō eſt matrimoniū.

¶ Decimotertio queriť:quid ſi q̇s alicui ꝓmiſit 13
dicens ꝓmitto qđ nūq̄ deficiā tibi in vita mea:
⁊ ſecuta eſt copula:⁊ dicit mo.qđ nō dꝫ pro ma-
trimonio preſumi ex iſtis verbis:niſi iudici con-
ſtaret qđ ſponſalia ꝯhere voluiſſent:qꝛ per hmōi
verba negatiua non deficiā tibi. ⁊ hmōi non cō
ſueuerunt ſponſalia vel matrimonium cōtrahi.

¶ Decimoquarto queritur vtrum contrahant 14
matrimonium illi qui poſt datam fidem de con-
trahendo dicunt:bibamus vel oſculemur nos in
uicem in nomine matrimonii.et dicit ṽv. ſe cre-
dere quod nō niſi hoc agēdo recedere voluerint
a ſponſalibus de futuro ⁊ contrahere de preſen-
ti:quia quod dicunt nomine matrimonii intelli-
gendum eſt contrahendi potius q̄ contracti cuꝫ
ante actum nō ſit de matrimonio ſed de ſponſa-
libus.Et hoc niſi conſtet de intentione cōtraria
⁊ multominus eſt matrimoniū ſi nihil actū eſſet

etiam de ſponſalibus: ſʒ ſimplr̄ quilibet dicit ta lia verba ⁊ ſequitur oſculū. niſi aliter de intētio ne conſtiterit. vt idem dicit ad quā indagādam recurrendū ad circunſtantias verboꝝ preceden tium ⁊ ſubſequentium ⁊ huiuſmodi indicia.

15 ¶ Decimoquinto querit̄ vtrum ɔtrahatur vel ſit matrimoniuʒ ſi poſt ſponſalia de futuro ſequat̄ copula carnalis. ⁊ dico qꝺ. s. Thoꝫ. in. iiij. et in quodl. ⁊ cōiter tā theo. ꝙ canoniſte diſtinguunt vt diſtinguit Pan̄. in. c. is q̄. extra eo. ꝙ ſi vir ſpō ſam de futuro cognouit affectu maritali. i. tanꝙ vxorem intendēs. ſ. cōſummare matrimoniū non eſt dubium qꝺ eſt matrimonium qꝺ intellige. vt innuit Ric. in. iiij. di. xxvij. ⁊ expreſſe dicit Do nal. ſi ⁊ illa ſilr intētionem habeat: ⁊ ſi poſt hoc ſm̄ mr̄imoniū ɔhat̄ nullū eſt: qꝛ primū in veritate ſʒ ex cōſenſu. ſ. p̄n̄ti tacite ꝑſtito in copula: qꝺ tn̄ fallit ſi cognita a viro ſit minor ſeptēnio ſm̄ Pa nor. in. c. ɔtinebat̄. de deſpō. impu. qꝛ non vr̄ hr̄e cōſenſum aptū ad matrimoniū. ſi vero cognouit eā nō affectu vxorio: nec aio ɔſentiēdi in eā tanꝙ in vxorē qꝺ ſm̄ mo. eſt ſi ea v tīl intētiōe fornica ria. h̄ vel vt ſua in futurū et nō de p̄n̄ti: tūc quo ad forum iudiciale mr̄imoniū eſt validū et ſm̄ poſt ɔtum iudicabit̄ nullū. vn̄ tūc filij erūt legitimi: ⁊ p hoc tex. in. d. c. is qui ꝙtū vero ad deū ⁊ forū cōſcie ſunt opiniōes: nam Hoſt. vt imponit illi Pan̄. qui prio tenuit ſequētē opinionē. dicit qꝺ in vtroqꝫ foro parēdū eſt pape q̄ in mr̄imonio nō cōſummato ſtatuere potuit quicq̄d voluit. ⁊ ſic vr̄ velle ꝙ teneat primū p quo ſciēdū eſt ꝙ papa ſm̄ Guil. de lau. in ſuo ſacr̄ali ſtatuere poſſet qꝺ poſt carnalē copulā ſponſe nō poſſet q̄s cuʒ alia ɔtrahere decernēs irritū qꝺ in ɔtrariū attētaret̄: ⁊ tūc mr̄imoniū ſequēs nō tenet̄. ⁊ eēt cā iuſtior ꝙ cognatio legalis: al̄s nō eſt obediēdum pape niſi in foro ɔtētioſo ⁊ non pōt facere ɔſenſum ꝙ tum ad veritatē vbi nō eſt. vt not. Hoſti. in. d. c. is qui. alij vero dicūt qꝺ tʒ ſm̄ ⁊ nō primū: qꝛ ſine ɔſenſu expſſo vel tacito nō pōt eſſe verū mr̄imo nium in ɔſcīa: lʒ ſit ꝑſumptū vbi eſt ɔſenſus pre ſumptus: vnde Uincē. dicit ꝙ potius deberet q̄s excōicationē ſuſtinere ꝙ adherere prime ſponſe: cum ſpōſalia prima ſint ſoluta p matrimoniū ſe quens: ⁊ hoc approbat do. Anto. ⁊ vr̄ opinio ve riſſima: qꝛ papa non pōt ſupplere cōſenſum quo matrimoniū ɔtrahit̄. ⁊ tex. in. d. c. is q̄ annullat. ſm̄ matrimoniū nō diſpoſitiue. i. nō ſtatuēdo le gem eo modo quo imaginat⁹ eſt Hoſti. ſʒ illati ue. ſ. ſi primū eſt ꝑſumptum de iure: ergo ſequit̄ ꝙ ſcdm̄ eſt nullū: ita qꝺ illatio nullitatis eſt fun data ſup ꝑſumptiōe: que ſi ſit falſa corruit q̄cq̄d ſequit̄. idē tenuit. s. Tho. Ricar. mon. ⁊ eſt cōis opinio. Si autem ſumus in dubio: vt qꝛ nihil de hoc cogitauit. ſ. an coiret vt cum ſua de p̄n̄ti vel de futuro iudicandū eſt qꝺ nō habuit cōſenſum actualē q̄ ad mr̄imoniū requirit̄. ⁊ copula vide tur fornicaria. ſi vero cogitauit quidē: ſed neſcit quid: tūc ſi nō cōſtat ei de cōſenſu alterius itcrū nō eſt matrimonium donec alius cōſentiat: ⁊ in terim eo vel altero diſſentiēte non erit matrimo niū. ſi vero innotuit ei cōſenſus alterius de pre ſenti per ſigna tp̄e coitus preſumet̄ conſenſiſſe.

¶ Decimoſexto querit̄ vtrū ſponſalia de futuro 16 alijs modis ꝙ per copulā carnalē trāſire poſſint in matrimoniū et circa hoc dicā duo: quia pmo ponam fundamenta deinde dicā ad queſtioneʒ.

¶ Quantū ad primū ex dictis Frāci. de aretio in 1.di. conſi. cxliiij. incip. ex facto ꝑponit̄: eliciūtur due concluſiones. Prima ſpōſalia verbis ⁊ mente de futuro etiā pura iurata nō tranſeūt in matrimo niū per cohabitationē vel traductionē ad domū preſertim in virgine nec p oſcula nec qꝺ his oib⁹ lōge forti⁹ eſt pmiſtū ad copulā: pbat̄ cōcluſio p c. ſi. de ſpō. ⁊ ita plene tradūt doc. ibi ⁊ in. c. ſ. de mr̄imonio ɔtracto ɔtra iter. eccl. ¶ Scḋa ſpōſalia 2 v̄bis ⁊ mēte de p̄ſenti ſed iuris interp̄tatione de futuro ꝑpter minorē etatē vtriuſqꝫ vel alteri⁹ cō trahētiū: ſi perueniāt ad etatē legitimā ⁊ interue niāt oſcula amplex⁹ iocalia ⁊ ſilia trāſeūt in mr̄i moniū: ⁊ hoc eſt tex. cū gl. in. c. vnico. de deſpon. impu. li. vſ. vbi gl. in ver. modū aliū exēplificat vt qꝛ ſimul habitauerūt vel ſe ɔiuges noiabāt ⁊ am plexabant̄: vt ɔiuges: rō aūt hui⁹ ſcḋe ɔcluſionis ſm̄ eūdē do. Fran. eſt hec. Nā ideo mr̄imoniū cō tractū inter inhabiles p verba de p̄ſenti trāſit in mr̄imoniū ꝑſumptū per actus ſupradictos poſt etatem legitimā: qꝛ ex verbis ⁊ mente partiū fuit mr̄imoniū de p̄ſenti: ſed ſolū iuris interpretatio ne fuerūt ſpōſalia de futuro. vn̄ propter mentē et verba partium q̄ ꝙtū eſt in ipſis verū matrimo niū ɔtraxerūt facil⁹ tale mr̄imoniū ratificat̄: ſe cus in ſponſalibus verbis et mente de futuro: qꝛ vt dictum eſt etiā nix⁹ ad copulā nō facit illa in matrimonium trāſire: vt in. d. c. ſi. ⁊ ita cōiter te nēt doc. rep̄hendentes gaſ. de cal. imo. plus dicit Innoc. in. d. c. ſi. ꝙ ſi ſponſus defloꝛauit ſpōſam. ex quo tn̄ non fuit ſubſecuta ſeminis commixtio nō eſt iudicādum pro matrimonio ⁊ rōnē reddit ibi Panor. qꝛ cum copula ſequēs inducat matri monium ex preſumptione iuris deuiantis a com munibus regulis nō debemus iſtam preſumptio nem ſeu fictionē extendere ad caſus nō expreſſos. Et hec opinio eſt cōiſſima. de qua videt̄ tex. cum gl. in. d. c. vnico: ⁊ idē tenet Inn. in. c. atteſtatio nes. de deſpō. impu. ⁊ do. Anto. ⁊ Ge. in. d. c. vni co. ⁊ Panor. in. d. c. ſi. ¶ Quantū ad ſcdm̄ pꝫ ꝙ ſi ſponſalia ſint de futuro verbis ⁊ mente non ali ter trāſeūt in matrimoniū ꝙ per copulā carnalē ſm̄ Ge. vbi. ſ. ⁊ Panor. in. c. adoleſcētes. de ſpō.

ſi autē verbis ꝛ mente ſunt de preſenti:ſed iuris interpretatione de futuro tranſeūt in matrimoniū preter copulā ſm̄ Be. in.c. ſi infantes.de deſpō.impu.l.xſ. vt per ſigna ſupradicta ſi poſt ſigna pubertatis euenerit. Et rationē aſſignat do. Ant. q2 actus ſuperueniens declarans cōſenſum intelligitꝰ declarare ſm̄ naturā verboꝝ p̄cedentiū.vt ſint de p̄ſenti intelligatꝰ de p̄ſenti:ſi de futuro intelligatꝰ de futuro. ¶ Sed aduerte ꝙ p̄dicta ſunt dicta de ſpōſalibꝰ de preſenti cōtractis ꝑ impuberes: ſi vero cōtrabanꝰ ꝑ ambos infantes vel alterū tm̄:ꝛ poſt pubertatē appareāt dicta ſigna p̄ter copulā. videꝰ qḋ ſit matrimoniū ꝑ rationē do. Ant. ſupra poſitā:itē ſi īfantes poſt ſeptēniū cōtrabāt hmōi ſignis ſpōſalia. vt in. d.c. infantes.quare poſt pubertatem nō contrahant matrimonium: tamē dico qḋ hmōi ſignis poſſet quidē cōtrahi matrimonium.iuxta dicta.ſ.§.xſ. et.vij.nō tm̄ poſſent ſponſalia de futuro iuris interpretatione ſi nulla fuerunt tranſire in matrimonium:ꝛ ita tenet do.Jo. an.in.c.fi. de deſpō. impub.ꝛ dicit qḋ eſt deciſio Rote i deci.cccclij. que incipit item fuit dubitatum duo infantes. Et hoꝝ rō videꝰ:q2 ab extremo in extremum nō itur niſi per mediū.Cum ergo iſte ſit ordo in his ſcilꝫ ſponſalia nulla ſponſalia de futuro verbo ꝛ mente ſpōſalia de preſenti verbo et mēte : ſed de futuro iuris interpretatione ꝛ matrimonium:ſicut dicta ſigna ſpōſalia de p̄ſenti ſcꝫ valida trahūt ad matrimoniū:ita ſponſalia nulla etiam ſi ſint de p̄ſenti trahūt ſolū ad naturā ſponſaliū.et ratio do.Anto.intelligitur qn̄ verba precedētia habuerunt effectum.vide matrimoniū.v.§.viij.

17.q ¶ Decimoſeptimo queritur quid iuris ſi in contrahendo omittātur iuris ſolēnitates ꝛ fiat matrimonium clādeſtine ſiue occulte:ꝛ dico multa.

1.di. ¶ Primum. Solēnitas in matrimonij contractu obſeruanda multa requirit.primo vt mulier petatur ab his q̄ habēt curā eius ſecūdo vt a propinquis ſponſetur et legibus dotetur: tertio vt ſuo tpe a ſacerdote benedicatur. quarto vt a paranymphis ſm̄ conſuetudinē cuſtodita:congruo tempore a proximis petita legibus dotetꝰ ac ſolēniter accipiatur.ꝛ biduo vel triduo orationi vacantes caſtitatē cuſtodiant: q̄ quatuor patent in c.aliter.xxx.qō.v.ꝛ quinto ꝙ ante publice in eccleſijs banna proponātur per preſbyteros prefinito termino cōpetenti vt legitimū impedimentum opponat qui voluerit. extra de clan. deſpō.

2 c.fi. ¶ Secundū. Clādeſtinū matrimoniū ſm̄ glo. in.d.c.fi.fit tribus modis:qui tamen reducuntur ad duos.primo ſcꝫ q2 non ſunt teſtes. vel ſecundo quia ſolēnitas non ſeruatꝰ.c.aliter.vel tertio: q2 non ſeruatur ea q̄ eſt.d.c.fi.ſm̄ Hoſti. autē fit multis alijs modis:ꝛ tandem dat regulam:vt ſit clandeſtinum quando eſt cōtra eccleſie prohibitionem generalem vel ſpecialē: expreſſam vel tacitam:ꝛ hꝫ locum diſpoſitio.d.c.finalis . ſed ſm̄ Panor.ibi dicendum eſt quantum colligitur ex Joan.and.in addit.ad Specul.titu. de clan.deſpon.ꝛ Oldra.conſil.cclxſ.ꝛ Innocē.in dicto.c. fina.quocūmodo fiat in faciem eccleſie matrimonium ex alijs non poteſt clandeſtinum appellari pro quo facit.c.conſtitutus.de reli.do.ꝛ.c.quod nobis. de clan. deſponſ.et in propoſito ſumitur eccleſia pro congregatione fideliū.facit de cōſe. diſtin.j.eccleſia.ꝛ ſic cōtrahens coram multitudine ſm̄ conſuetudinem patrie non dꝛ contrahere clandeſtine. hoc autem Pa. hꝫ indubitatum: vbi edicta mitti non conſueuerunt: ſed vbi eſſet talis conſuetudo dubitat ſi quis contraxerit in faciem eccleſie bānis nō premiſſis:ſed tm̄ potius credi tūc non habere locum penam.d.c.fi.q2 pena ponitur cōtra contrahētes clandeſtine ꝛ non contra contrahētes edictis nō premiſſis. gl. autem cōtrarium tenuit: ſed de hoc infra ſcꝫ particula.ſequenti. ¶ Tertiū. Si quis omiſſis ꝯſuetis 3
ſolennitatibus clādeſtine ſiue occulte contrahat ſm̄ Ray.non preſumitur cōiugium: ſed adulterina fornicatio.xxx.q.v.aliter.ꝛ ſi quis contrahat bannis non premiſſis.intellige vbi eſt cōſuetum ſecundū Archi.poſt Pe.de pal.aut poſt prohibitionem in gradu prohibito : etiam ignorāter filij erūt illegitimi:ꝛ idē eſt ſi preter omne interdictum:etiā in facie eccleſie ꝯtraxerunt aliqui vtroꝗ ſciente legitimū impedimentū:vt in.d. c.fin.ꝛ inſuper peccat mortaliter contrahens clādeſtine ſm̄ docto.ar.d.c.fi.ꝛ. c.rogo. xſ.q.iij. q2 materia eſt pōderoſa:ꝛ ꝑnr p̄ceptiua . vnde ſi nolunt publicare tpe congruo arbitrio boni viri ſunt in mortali:ꝛ ſiſr ſcḋm Archi.poſt Pet.de pal.contrahens ſine bannis vbi ſunt conſueta:qḋ intellige ſi fiat ſine teſtibus. vel cum teſtibus : ſed ſine cauſa rationabili:quia vbi ex cauſa fieret coram teſtibus ſine bānis maxime de licentia epī ſi haberi commode poteſt: vt quia timetur ne iniuſte obiciatur impedimentum:vel q2 eſt ſenex ꝛ erubeſcit.excuſatur.ar.eoꝝ que notantur in.d.§ fi.ꝛ Hug.xxx.q.v.in prin. conſulētis qḋ fiat de licentia epī:ꝛ piſ.poſt Pe. dicētis ꝙ conſenſus clādeſtinus eſt duplex.ſ.corā teſtibꝰ omiſſa eccleſiaſtica ꝛ publica ſolēnitate ꝛ ſine teſtibus.quoꝝ primus facit matrimoniū verū ꝛ preſumptū: ſecundus vero facit verū:ſed non preſumptū: vnde talibus conſuluit Ray. ꝯtrahere denuo ꝛ publice.
¶ Quartum. Si quis contrahat quidem publice 4
coram teſtibus:ſed tamen ſine bannis vbi eſt cōſuetum premittere banna:non incurrit. d. penā. d.c.fi. vt ſcilicet filij ſint illegitimi ſi erat impedimentum ſecundū Inn.ꝛ Panor.licet glo.ibi te-

neat contrarium quia iſti nõ contraxerunt clandeſtine. ex quo in faciem eccleſie nemine prohibente cõtraxerunt ſecus tamẽ ſi ambo ſciuiſſent impedimentum vt ibi vtrum ſit mortale contrahere matrimonium in peccato mortali. vide ſupra matrimonium.j.§.v.in fin.

¶ Rurſus de matrimonio.iij.quõ ꝯhatur quantum ad verba ſub conditione vel modo ⁊ hmõi.

Matrimoniũ tertio ꝯſiderari põt quõ ꝯhatur. quantũ ad verba ſub ꝯditione. quia modo ⁊ cã diſtinguitur iuxta dicta ſupra conditio per totum.

¶ Primo vero queritur vtrũ matrimonium factum ſub conditione teneat: ⁊ diſtinguo de conditionibus. Nam circa matrimoniũ poſſunt incidere multa genera cõditionum. quidam enim ſunt generales. de quibus iacob.iiij. vt ſi deus voluerit. ſi vixerimus: quedã vero ſunt neceſſarie in ꝯtu matrimonij ſine quibus impeditur: vt ſi es xp̃iana: aut non affinis vel conſanguinea ⁊ hmõi. quidã vero ſunt neceſſarie in ſe. vt ſi ſol orietur cras vel tali tpe eclipzabitur luna: quedã vero ſunt in ſe impoſſibiles vt ſi celum digito tetigeris: quedã vero ſunt ꝯtingẽtes inboneſte tñ. i. non ꝯ ſubſtantiã matrimonij: vt ſi furtũ feceris vel occideris hoiem: quedã vero inboneſte ⁊ ꝯ ſubſtantiam et bona mr̃imonij: vt cõtraho tecũ donec inueniã meliorem ꝙ eſt ꝯtra ſubſtantiã matrimonij qꝺ eſt inſeparabile: vel ſi generationẽ prolis euites ꝙ eſt ꝯ bonũ plis: vel ſi ꝑ queſtu te adulterandã tradideris qꝺ eſt contra bonũ fidei: queda vero ſunt ꝯtingẽtes ⁊ boneſte que in matrimonio apponi poſſunt ⁊ non apponi: vt ſi pater meus voluerit aut ſi dederis mihi centũ. Igit̃ ꝯditiones gñales ⁊ null ĩ ꝯtuz ſuſpendũt: neceſſarie ṽo mr̃imonio ſemꝑ intelliguntur appoſite. nec vitiãt iſtũ ꝯtũ ſiue apponantur ſiue nõ apponant̃. neceſſarie vero in ſe ſi apponantur ſtatim eſt matrimoniũ ſcḋm.ſ. Tho. in iiij. diſt. xxix. qꝛ talia futura iam ſunt preſentia in ſuis cauſis: impoſſibiles autẽ habentur pro non adiectis: nec vitiãt ꝯtam: ⁊ ſimiliter inboneſte tñ vnde nec matrimoniũ vitiãt: nec ſpõſalia. extra de cõ. ar. c. ſi. ſed inboneſte cõtra ſubſtantiam vel bona ſi apponant̃ nihil agit̃ ſed annullãt cõtractum. xxij. qꝺ. iiij. inter cetera. xxxij. qꝺ. ij. aliquando. ⁊ c. ſolet queri. ⁊ d. c. fin. vbi etiã expſſe patet de illa conditione ſi te adulterandam ⁊c. tamen ſi poſtea talis cõditio remittatur ⁊ ſequatur copula carnalis: iudicabitur pro matrimonio: ⁊ ſimiliter ꝑ matrimonio iudicabitur ſi alter tantum coniugum eam ponit ⁊ reliquus contradicit: aut tacet: vt in. d. c. aliquando. honeſte autem ſi apponantur non vitiant contractum: ſed ſuſpendunt vſqꝫ in euentu conditionis: etiaꝫ ſi fuerit contractum per verba de pñti. vt in. c. ſuper eo. extra de cõdi. ap. ⁊ interim ſi cũ alia contrahat abſolute tꝫ: lꝫ poſtea conditio eueniat qꝺ autem dicit ſum. piſ. qꝺ ſuſpendũt ꝯtum vſqꝫ in euentũ ꝯditionis niſi interim conſenſus de pñti aut carnalis copula fuerit ſubſecuta: qꝛ videnr̃ a conditiõe receſſiſſe vt in. c. de illis. ⁊. c. ſuper eo. ⁊. c. per tuas. de ꝯdi. appo. intelligit̃ qñ cõditio fuit appoſita in ꝯtu ſponſalium de futuro: vt in d. c. ptꝫ. vel de conſenſu abſoluto. Sunt aũt p̃dicta demente. s. Tho. Inn. Hoſt. ⁊ Jo. an. in ſum. con. ſed tñ notandũ eſt pmo qꝺ iſta dicta ſunt de conditionibꝰ pprie. i. de futuro: qꝛ ſi ſint de pñti ſtatim eſt matrimonium ſi ſunt vel non eſt ſi non ſunt ſiue ſint boneſte ſiue non: niſi ſint ꝯ ſubſtantiam matrimonij aut bona eius ẜm. s. Tho. diſt. xxix. Notãdum eſt ſcḋo quo ad illud verbũ niſi carnalis copula fuerit ſubſecuta. quod ſi ſequat̃ carnalis copula fornicario animo non eſt matrimonium verum in conſcientia: ſed preſumptum quo ad eccleſiam: ⁊ hoc verum eſt: qꝛ ſine conſenſu mutuo non eſt matrimonium.

¶ Secundo vero dubitatur circa ea que dicta ſunt de ꝯditione in ſe neceſſaria: ⁊ dico quantũ ad conditionem futurã neceſſario ꝙ gl. in. d. c. ꝑ tuas. vult qꝺ ſuſpendat matrimoniũ vſqꝫ ad conditionis euentũ ⁊ ſi interim cũ alio ꝯtrahat̃ tenebit. ⁊ idem Jo. an. ⁊ gl. ray. ⁊ Ber. ⁊ Goſ. ꝓpter qꝺtꝫ vt vr̃ ſupple. qꝺ eo caſu ſponſalia ꝯhunt̃ et nõ matrimoniũ. ſum. vero ro. tꝫ forte tutius eſſe diſſimulandum ſi interim tranſeat̃ ad ſcḋa vota aut ad religionẽ: allegãs mo. ⁊ Rodẽ. ſum. vero ang. audacior nõ dubitando ſꝫ aſſerendo ſequit̃ opinionẽ ſcḋam ſed ꝯ oẽs iſtos eſt ſuus doct. s. Bona. in. iiij. di. xxviij. ⁊. s. Tho. cuius doctrina nihil poteſt continere aduerſum fidei aut bonis moribus cũ ſit per eccleſiã ſolenniter approbata ⁊ per xp̃m ac beatã virginem imo nũqꝫ in dictis materijs dubius ſcripſit niſi prius certificatus a dño cuius ſignum eſt qꝺ dubius in tertiu ſcripture noluit procedere ſed ieiunijs ſe afflixit donec dominus eum per apoſtolos petrũ ⁊ paulum pleniſſime docuit: ⁊ ſimil̃r cõtra eſt Hoſtiẽ. ⁊ Car. ⁊ panor. in. d. c. per tuas. ⁊ tex. apertus in. l. ſi pupillus. §. ſ. ff. de noua. vbi ſtipulatio facta ſub cõditiõe que oĩno extitura eſt pure dicit̃ fieri vnde nec proprie conditio dici debet. l. heres meus. ff. de condit. ⁊ ratio euidenterꝰ hoc oſtẽdit: qꝛ talia que oĩno ſunt extitura iam ſunt preſentia in ſuis cauſis: vnde: hoc deducto ad forũ contentioſum iudicabitur quod ſub tali conditione ſerio contrahens ſi ſol cras orietur intendebat contrahere ſtatim: ⁊ non in diem craſtinum: qꝛ non eſt veriſimile qꝺ ſuam mentẽ expreſſiſſet modo loquendi ſic inconſueto: ſed dixiſſet contraho tecum ꝑ

inſtanti quod ſol cras orieẜ:quo caſu eſſent ſpon
ſalia de futuro vt dixit ſupple.in foro autem ani
me ſtabitur intentioni contrahentis. Sed cõtra
obijcit ſum.ang.qꝛ lꝫ ſtipulatio facta ſub condi-
tione oino extitura non ſit ꝯditionalis: eſt tñ in
diẽ ita qḋ nõ debeẜ aliquid anteq̃ꝫ veniat vt no.
in.d.§.j.ꝛ facit.l.heres meꝰ.ff.de cõdi.ꝛ demon.
vbi lꝫ legatum factũ titio cũ morieẜ non ſit cõdi-
tionale:tñ heres ante eius mortẽ ſoluere non te-
netur.Sꝫ dico vt pꝫ ibidẽ hoc nõ eſſe verũ quan
tum ad obligationẽ que naſciẜ ex ꝯtu ꝛ quantũ
ad ꝯtractum ipſum qꝛ ſtatim ꝛ de preſenti fit: lꝫ
ipſa actio vel executio non ſtatim competat: vt ſi
legatur titio vnus fundus ſi moriaẜ ꝛ alius pure
ſine conditiõe eodem momẽto naſciẜ ius legati
in vtriſqꝫ:ſed primum fundũ non accipiet niſi in
morte ꝛ tũc trãſibit ad heredes. Igitur ipſa obli
gatio matrimonij ꝛ cõtractꝰ non erit in diẽ ſꝫ ſo
lum executio puta redditio debiti vel huiuſmo-
di:niſi tãtum tardetur quod repugnet matrimo
nio vel bonis eius: aut etiam iuri canonico qḋ
circa huiuſmodi ſtatuit determinatum tempus.
3 ¶ Tertio etiã dubitaẜ ꝛ queritur vtrũ conditio
neceſſario ſubintellecta in contractu matrimonij
puta ſi eſt xp̃iana. aut generalr̃ in alio ꝯtu fa-
ciat illũ cõditionalẽ ſi exprimaẜ: ꝛ dico qḋ non.
vt in.l.hec verba teſtatoris.ff.de lega.j.ꝛ.l.cõdi
tiones.ꝛ.l.aliqñ.ff.de condi.ꝛ demõſtra. Nã le-
gatum factũ ſub iſta cõditiõe:ſi heres adierit he
reditatem:nõ eſt ꝯditionale qꝛ neceſſario ſubin-
telligitur:vt in.d.iuribꝰ ptꝫ ꝛ ita tꝫ archi.ꝛ piſa.
ꝛ eſt cõis doctrina. ꝛ eſt textꝰ in.l.aliqñ.ff. de cõ
di.ꝛ demõ. Summa aũt angelica virtualiter di-
ſtinguit de cõditione neceſſario ſubintellecta qꝛ
eſt duplex:vna.ſ.ſine qua non poteſt fieri ꝯtus
ꝛ alia ſine qua fieri poteſt: ꝛ iſta ſi apponaẜ facit
contractum cõditionalem: ſed idem eſt ac ſi di-
uidetur animal per hoiem ꝛ lapidẽ: qꝛ cõditio ſi
ne qua põt fieri ꝯtus non eſt neceſſario ſubintel
lecta. vide etiã infra matrimoniũ. viij.§.xiiij.par
ti. vij. ꝛ ſic patet qḋ non eſt conditionale matri-
monium vel ſpõſalia: dicẽdo contraho cũ tali ſi
conſentiat illa in me vel hmõi: ſecus dicendo: ſi
deo placuerit qꝛ poteſt eſſe matrimoniũ ꝯtra vo-
luntatem dei qḋ ſumma angelica indiſtincte con
cedit:ſed tu diſtingue:qꝛ iſta conditio ſi deus vo
luerit voluntate beneplaciti eſt generalis ſubin
tellecta neceſſario in omni re vt dictum eſt quia
illa voluntas ſemper impleẜ. ꝛ ita cõiter loquun
tur hoies. iſta vero ſi deus voluerit voluntate ſi
gni non eſt generalis et aliquãdo ac ſepe nõ im-
pletur talis voluntas: ꝛ iſta ſi exprimatur facit
contractum conditionalem ꝛ ſuſpenſum quouſqꝫ
conſtiterit qḋ diſpliceat deo vel non diſpliceat:
ſi vero ſumus in dubio de voluntate preſumetur
de ea que eſt ſigni. cum ſit hoc anime tutius.
¶ Quarto vero querit quid ſi qs ꝯxit ſub iſta cõ- 4
ditiõe ſi patri ſuo placuerit: ꝛ anteq̃ꝫ pater ꝯſen-
tiat ille penitet: ꝛ dico multa. ¶ Primum ſi ꝯſen- 1.di.
tiat quidẽ pater ſed ante eiꝰ ꝯſenſum filius muta
tur: ſm vo. V. non eſt matrimoniũ qꝛ non vr̃ qḋ de
beat dici cõſenſus: niſi duret quouſqꝫ pater ꝯſen
tiat. tñ anteq̃ꝫ transeat ad ſcḋa vota compelli dꝫ
ſiue induci vt illã accipiat ex quo ſemel in eã cõ-
ſenſit ſub cõditiõe que extitit: ar. de deſpõ. impu.
de illis ꝛ idẽ Hoſt. ꝛ Ber. ꝛ Jo. in ſum. cõ. ¶ Se 2
cundũ. Si vero reperiẜ qḋ pater eo tp̃e erat mor
tuus ſm Uincẽ. non vꝫ mr̃imoniũ: qꝛ mortui nõ
eſt conſenſus neqꝫ placitũ. de reſcrip. ſi gratioſe.
li.vj. ſed Jo.an. diſtinguit: qꝛ ſi iſte ſciebat patrẽ
ſuum eſſe mortuũ iſta cõditio habeẜ pro impoſſi
bili ꝛ nõ adiecta. vnde tꝫ mr̃imoniũ de cõ. ap. c.
ſi. ſi vero hoc ignorabat cũ aius ſuus nõ eſſe ꝯhe-
re de preſenti ſed ſuũ arbitriũ conferre in alienũ:
non eſt matrimoniũ. ¶ Tertiũ. Si vero pater prio 3
diſſenſit ꝛ poſtea aſſenſit nõ erit mr̃imoniũ ſcḋm
Jo.an.p.l.boues.§.hoc ſermo.ff.de verb.ſig.ꝛ.l.
hec ꝯditio.la picola.ff.de ꝯdi.ꝛ demõ. qꝛ p̃dicta
conditio verificari dꝫ de prio cõſenſu patris: qḋ
ſum.ro. indiſtincte cõcedit: ſed ſum. Ang. diſtin-
guit dicẽs hoc tenẽdum poſtq̃ꝫ aliam accepit. lꝫ
do. Car. in.d.c.ſup eo. dicat tenere matrimoniũ:
ſi taliter ꝯtrahẽtes pſeuerabãt in primo propoſi
to ꝛ hoc eſt melius. ¶ Quartũ. Si pater expſſe nõ 4
conſenſit nec expreſſe diſſenſit ꝯtradicẽdo. ſcḋm
Car.in.d.c.ſup eo. vt recitat do. Jo.an. de mente
Ho. eſt matrimoniũ: qꝛ taciturnitas habeẜ p cõ
ſenſu fauore matrimonij: ꝛ ſic erit ſpãle in matri
monio: ꝛ ita tꝫ ſum.ro. ſꝫ ſum. Ang. dicit ſe crede
re qḋ ibi non ſit matrimoniũ per.l.qui hered.§.j.
ꝛ.l.meuius.ff.de condi.ꝛ demon. vbi ptꝫ qḋ con
ditio dꝫ impleri in forma ſpecifica: ꝛ ꝯñr requiri
tur qḋ expreſſe conſentiat. Ego autẽ dico qḋ req
ritur qḋ expreſſe conſentiat: qḋ quidẽ ſi tacendo
facit vt qꝛ quantũ vr̃ tacet: qꝛ placet tꝫ ꝯtractus:
ſi tacendo non facit vt qꝛ tacet qꝛ ſibi diſplicet
quantum colligitur ex apparentibus non tenet
in dubio autem preſumitur pro matrimonio.
¶ Quinto queritur vtrũ teneat iſta conditio: ac 5.qḋ
cipio te in vxorẽ ſi donaueris mihi centum: ꝛ di
cit tex.iu. l.ſi ita ſtipulatus fuero.§.ſi tibi nupſe-
ro.ff.de verb.ob. qḋ non: qḋ limita qñ talis ſtipu
latio fit non cauſa dotis vel non ſubeſt iuſta cau
ſa petendi illud: alias ſic: qꝛ ſcḋm Bart. non eſt
inhoneſtum ſi nobilis cõtrahẽs cũ plebeia in re-
compenſationẽ nobilitatis aliquid exigaẜ. con-
cor. Panor. in.c. de illis. de condi. appo.
¶ Sexto queritur quid ſi. b. cõtraxit cum. a. ſub 6
conditione qḋ det illi centũ: ꝛ ante conditionis
euentum cõtraxit cum. c. ſub eadem conditione

et deinde.a.et.c.eodē tpe det.c.et conditionē purificet.qꝺ matrimoniū preualebit:ꝛ dico qꝺ do. Jo.an. reiectis trib' opinionib' ponit quartam quā tenet gaſ.cal.ꝛ in.ꝫcordus:quia neutrū valet ratiōe incertitudinis.et facit.c. ex literis.el.ij.de ſpō.vbi cōmuniter cōcludit qꝺ incertitudo vitiat matrimoniū.facit etiam.l.ſi ita fuerit.in prin.ff. de re.du.ꝛ.l.duo ſunt titij.ff.de teſta.tu. itē quia cōtract'cōditionalis ſuſcipit robur ab implemēto.l.cedere diē.ff.de verb.ſig. ideoqꝫ perinde eſt ac ſi cum duobus cōtraheret eodem tempore.nec obſtat.l.potior.§.videamus.ff.qui po.in pig. habeantur.ꝺ.l.nec emptio.ff.de cō.emp. vbi implementum conditiōis trahitur ad diem cōtractus celebrati : vt perinde habeatur ac ſi a principio fuiſſet contractus. vt ſic primum videatur valere:quia predicta iura intelliguntur : quando nō eſt in poteſtate gerētis ſcꝺm tollere : quia ſi eſſet in poteſtate eius tollere : vt in caſu noſtro bene tolleretur:vt in.ꝺ.l.potior.in prin. nec ſcꝺm poteſt primo preiudicare: quia non eſt maius vinculum.ſi autem aliquis eorū citius impleſſet cōditionem illud eſſet matrimonium.

7 ¶Septimo querit qꝺ ſi quis ſub hac cōditione ſi coitū permiſerit cōtrahat ſponſalia cū aliqua vel dicat ſi coitū permiſeris cōtraham tecū et ſequit copula:ꝛ dico qꝺ ſm Innoc.hoſ.et do.an.pro matrimonio iudicandum eſt: qꝛ ſi de fornicario coitu intelligit turpis eſt cōditio et habēda pro nō adiecta extra eo.c.f.ꝛ vlt.vñ ſecuta copula ſtatim eſt matrimoniū ſaltē preſumptū. ſi vero intelligitur de coitu legitimo ꝛ matrimoniali multo fortius pro matrimonio preſumendū eſt:qꝺ ſum. ang. ita intelligit vt vbi dicit iudicādum eſſe pro matrimonio ſit matrimoniū ꝛ nō ſponſalia tm̄:ꝛ idē ſum.ro.ꝛ ſupple.mihi autē videtur qꝺ ſi quis contraheret de preſenti ſub iſta conditione:vera ſunt predicta: ſi vero quis cōtrahat ſponſalia vt eſt in oibus predictis caſibus vbi dicit accipiam et nō accipio. cōditio ſi ſit turpis non plus facit ꝙ ſi abſolute cōtractum fuiſſet per verba de futuro:quia habet pro non adiecta. ſi vero ſit honeſta ſuſpēdit ſolum cōtractū ſponſaliū ꝛ nō matrimonii:qꝛ ſuſpēdit ſolū eum in quo ponit:ꝛ conſequēter ſi purificetur non perficit niſi ſpōſalia. Si tamē ꝯſtaret qꝺ copula eſſet matrimonialis eſſet matrimonium ſed non ex virtute dicte conditionis.Unde in predictis caſibus dico eſſe ſola ſpōſalia:que ſcꝫ ſunt diſpoſitio ad matrimonium.ꝛ hac ratiōe dicūt doc.et Archid.et ſum.piſ. iudicandū eſſe pro matrimonio.Eſt autem idem iudiciū ſi dixit:ſi permiſeris coitum cōtraham tecū ſi vnꝙ contraxero.ſecūdum omnes.et idē ſi dixit ducam te poſt annū.Et multo magis ſi dixit nūꝙ deficiam tibi.vt.ſ.matrimoniū.ij.§.xij.Si autem dixit ſi permiſeris coitum cōtraham tecum aut dabo tibi centū.ſi ſequatur copula dicit do.an. nō eſſe matrimoniū: quia ſic dicēs habet optionem ſe liberandi vtrū licet faciendo:nec eſt inducta preſumptio a iure quod intelligatur receſſiſſe ab optione propter copulam carnalem.

¶Octauo querit quid ſi qs dicat accipiā vel accipio te ſi virginem te inuenero: ꝛ ſecuta copula nō inuenit virgo:ꝛ dicit Ber.Inno.et Hoſtien. iudicandū eſſe pro matrimonio ſicut ꝛ in.§.priore.qꝺ primo debet intelligi referēdo ſingula ſingulis:vt ſcilꝫ ſint ſponſalia ſi verbum fuit futuri tēporis vel matrimoniū ſi poſſunt: et ſecūdo debet intelligi ſm Hoſti. in foro iudiciali propter hoc qꝺ haberi nō poſſent alie probationes in iudicio tamē anime nō eſt matrimonium. extra de con.ap.de illis.ꝛ.c.ſuper eo.ꝛ.c. per tuas. Nam bene eſt quod mulier que mētita fuit in fraudem decepta permaneat ꝛ viro ſubueniat : qui forte intēdebat vitare bigamiā ꝛ fuit honeſta conditio:licet actus inhoneſtus:ꝛ ſic ſi probare poſſet per cōfeſſionē propriam vel alias quod virgo nō fuerit.etiā in foro iudiciali nō teneret matrimonium.Sed car.in.ꝺ.c.per tuas. dicit quod ſi iſta cōditio ſi te inuenero virginē nō referat ad coitum ſed ad aſpectū matronarū vel huiuſmodi nō eſt turpis:ſed honeſta ꝛ ſuſpendit actum: ſi vero referatur ad coitū:eſt cōditio turpis: quia ꝓſupponeret rem cum futura vxore priuſꝙ eſſet vxor: et ſic tāꝙ turpis reiicitur ꝛ matrimoniū tenet: lꝫ nō ſit virgo.ꝛ ſic intellige gl.in.ꝺ.c.p tuas. ꝛ docto.cōmuniter eā ſequentes.Fran. autē de aretio in ſuo cōſi.incipiente in chriſti noīe. idem tenet limitās tamē quod de ſuſpenſione dicit eſſe verū quādo cōditionis verba ſunt cōcepta in futurū: vt ſi te inuenero:ſed ſi eſſent cōcepta de preſenti vt accipio te in vxorē ſi es virgo incōtinenti valet matrimoniū ſi tēpore deſpōſatiōis eſt virgo: aut nō valet ſi nō eſt:quia conditio de preterito vel preſenti huius eſt nature:vt incontinenti valeat actus ſi eſt vera:vel non valeat ſi eſt falſa:vt probatur in.l.cum ad preſens.ff.ſi cer.pe. 8

¶Nono queritur ſi habentes legitimum impedimentum cōtrahant ſub conditione ſi papa diſpenſabit:vtrum papa diſpenſante ſit matrimonium ſine alio cōſenſu ꝙ queſtio facit ad ſciendū an tranſire poſſint interim ad ſecūda vota.Et ſicut refert Pañ.in.ꝺ.c.ſuper eo. quidam tenēt qꝺ ſic vt cal de.ꝛ dñs Anto.ꝛ quidā alij quorū opinionem ſum.ang.ſequit cōtra Roſ. ꝛ dicit veriorem per.l.ſi rem meā.ff.de verb.obli. vbi poſſum ſtipulari rem meā in tpꝯ conditionis qñ mea nō erit licet nūc cum ſit mea non poſſim.ꝛ facit ſimiliter.l.iij.iuncta pe.ff.de ope.pu.vbi valet mandatum priuati de opere publico faciendo princi 9

pe annuente quod tñ alias non valeret. Sed hec non cõcludũt propoſitum vt ptz maxime. d.l.iu. vt pts intuẽti. Unde contrarium.ſ. qḋ nõ valeat ſine nouo ↄſenſu tenet ibi Inn. ⁊ quidã alij quia primus conſenſus erat oĩno a iure reprobat⁹. de quo.l.inter ſtipulãtes.§.ſacrã.ff.de verbo. obli. vbi non valet ſtipulatio de re ſacra vel publica vel huiuſmodi de quib⁹ nõ eſt cõmerciũ ⁊.l. cõtinuus.§.cũ ḋs.eodẽ tit. ⁊.l.apud iulianũ.ff.de legatis primo vbi non valet ſtipulatio de predijs ceſaris vel huiuſmodi de quib⁹ ſine iuſſu principis non eſt cõmerciũ. Ad dictũ aũt.§.ſacrã. dicit ſumma angelica qḋ nõ obſtat: q: ibi res nõ erat in cõmercio nec eſſe poterat: qḋ non eſt hic quia ſublato impedimento p diſpenſationẽ nihil obſtat. Sed hoc ſimile nõ tollit: quia etiam a republica ſublato impedimento per publicam poteſtatem que velit illam vẽdi priuato. etiam valebit ſtipulatio. Ad.d.autem.l.apud iulianum. dicit debere intelligi quod conditio ſit impoſſibilis quãdo pendet ex volũtate principis in his q̃ princeps concedere nõ ſolet. ſecus in ſolitis concedi diſpenſatiue. vt eſt textus in.l.interdicit.ff. de conditioni. ⁊ demonſtratiõi. Sed dico quod d.l.apud.loquiẽ in oĩbus in quibus ſine cõſenſu principis non eſt commerciũ: ⁊ hec eſt ratio omnium exemplorũ que ibi ponuntur vt ptz in fine l.aũt interdicit.nihil penitus loquitur ad intentionẽ allegantis. Hãc etiam opinionẽ ſequitur ibi car. dicens ſe ſic in facto cõſuluiſſe. quia illud quod depẽdet principaliter a poteſtate alterius dicitur impoſſibile.l.apud iulianũ.ff.de leg.ſ.et qḋ ſit per remedium extraordinarium dicitur fieri nõ poſſe: vt notat innocentius in capitulo paſtoralis. de ca. prop. et poſ. et ſic iſtud matrimoniũ videẽ cõtractum ſub conditione impoſſibili. Panormitanus quoq; idem ſentit aſſignans ibi aliam rationem: quia ad hoc vt actus retrotrahatur oportet qḋ potuerit incidere a pncipio vt n⸗t.in.l.ſi quis pro emptore.ff.de vſuc. matrimonium aũt nõ poterat eſſe a principio tempore contractus obſtãte impedimento. ⁊ conſequẽter non poterat retrotrahi. Richardus etiam in quarto videtur idem ſentire in ſimili de his qui ante concilium generale capituli nõ debet de cõſanguinitate ⁊ affinitate. in quo linea cõſanguinitatis reſtricta eſt ad quartum gradũ contraxerant in quinto vel ſexto aut ſeptimo gradu: de q̃bus concludit quod cum dicta matrimonia fuerint nulla: non debuerunt ſimul habitare carnaliter: niſi nouiter contraxiſſent expreſſe vel tacite. Dominus quoq; frã. de are. idem tenet indubitate in conſil. cxliu. incipiente: ex facto proponitur. quia ſicut non poſſunt contrahi ſponſalia ſimpliciter. vel nõ poteſt fieri a parentibus promiſſio de ſponſalibus faciendis inter perſonas prohibitas ſimpliciter: ita non poſſunt fieri ſub iſta conditione ſi ſummus pontifex diſpenſaret quia videntur fieri ſub conditiõe impoſſibili cũ depẽdeat a voluntate ſolius principis. d.l.apud Iulianum. Addo quod conditio impoſſibilis vitiat ſtipulationem ſeu contractum non ſolum ſi ſit impoſſibilis natura ſed etiam de iure. vt in.l. ſi ſtipuler.ff.de verbo.oblig. et hoc ſiue concipiatur affirmatiue: ſiue negatiue. vt patet per bart. in.l.impoſſibilis.ff.eo. Et ſi obijciatur quod cõditio impoſſibilis vitiat alios contractus nõ autem matrimonium. vt no. Pañ.in.d.c.ſi. dico verum eſſe ſi ſit impoſſibilis per naturã: ſecus ſi ſit impoſſibilis de iure ſtipulanti.

¶ Decimo queritur quid ſi quis ſub vna conditione ⁊ poſtea cum alia pure contraxerit: et dico quod remanebit cum ſecunda etiam ſi ſit conſanguinea prime: quia nulla publice honeſtatis iuſtitia orta eſt vt infra matrimonium. xiij. impedimento. xiiij. parti. vij. 10

¶ Undecimo queritur generaliter quid requiritur ad hoc vt conditio contractum iſtum ſuſpendat. et dico requiri multa. ℱ Primo vt ſit appoſita in principio: quia ſi primo eſſet matrimoniũ cõtractum ⁊ poſtea conditio apponeretur: illum ſuſpendere aut reſcindere non poſſet. xxx.q.j. dicit. ⁊ facit quod nota. do. anto. ⁊ Pañ.in.c.ſ. de con.ap. ℱ Secundo quod in conditionem vterq; expreſſe conſentiat: vnde ſi alter expreſſe nõ conſentiat etiam ſi taceat erit matrimonium purũ. vt not.in.c.fin. de con.ap. et teneret matrimoniũ q̃uis conditio eſſet contra ſubſtantiam eius: vt ibi not. Innocẽ. ⁊ Pañ. ⁊ facit.c.aliquãdo. xxxij. q ij. ſaltem quo ad eccleſiam. ℱ Tertio quod conditio non ſit neceſſario futura: de quo dic vt ſupra. aut quod nõ ſit turpis vel impoſſibilis quia habetur pro non adiecta. excepta ea que eſt contra ſubſtantiam aut bona matrimonij. ℱ Quarto quod non interueniat cõſenſus abſolutus de preſenti poſt conditionem ⁊ ante eius impletionem. ℱ Quinto quod ante eius euentũ nõ interueniat copula carnalis: quia ſtatim erit matrimonium ſi fuerit cõtractum per verba de preſenti ſub illa conditiõe: etiam ſi preceſſerat conditionis defectus: modo alter eſſet ignorans: puta quia cõtraxit ſi patri placeret ⁊ pater cõtradicit: tamẽ alter ignorabat hoc ⁊ cõſentit in copulã: vt notat dominus antoninus in capitulo per tuas. de cõdi. app. adducẽs in ſiĩ not. in capitulo ex parte decani de reſcrip. ⁊ ſimiliter Hoſt. ibidẽ: qḋ tñ verũ intellige quo ad preſumptionẽ fori cõtentioſi. et eſſe in cõſciẽtia ſi ambo matrimonialiter intẽdebãt copulari: alias nõ vt infra matrimoniũ. iiij.§. vj. ℱ Sexto quod ſi propie conditio non modus 11

de quo.ſ.§.ſe. ¶ Septimo qđ conditio non ſit de
preterito vel de preſenti: qꝛ non eſſet proprie cō
ditio.vt in.l.inſtitutio talis.ff.de condi.inſti.li
12 cet vitiet ſi non fuit ibi glo.ſed dꝫ eſſe de futuro.
¶ Duodecimo querit̄ q̄ differentia ſit inter ꝯhe
re ſub cōditiōe vel mō aut cā vel demōſtratione:
ꝛ dico horū differētiā in ꝯctib poſſe haberi ple
ne ſupra cōditio fere per totū ꝛ horū exēplū breui
ter eſt.vt vēdo tibi fundū iſtū vt hoc vel ſi illud fe
ceris quo ad cōditionē: aut vēdo tibi vt hoc vel
illud facias quo ad modum alioquin reuocetur:
aut vendo qꝛ hoc eſt vel fuit quo ad cauſam: aut
vendo tibi fundū quē emi a titio quo ad demon
ſtrationē. Et quidē ꝯctus ſi fiat ſub cōditione nō
tꝫ nō extante cōditiōe vt de mr̄imonio dictū eſt:
ſi vero fiat ſub mō ſtatim tenet.ſed modo non ſer
uato poterit reuocari. Dicit ergo ṗ.ꝟ. qđ lꝫ matri
monium vel ſponſalia ſub conditione contrahi
poſſint nō tamen ſub mō.ita.ſ.ꝙ illo non ſeruato
diſſoluant̄: qꝛ ſi rite fiant nō diſſoluunt.ſcđꝫ Pe.
vero de pal.in.iiij.idem de mō ſicut de cōditione
dicendū eſt.ꝛ ſcđm eandē diſtinctionem excepto
vt infra. Nam ſi eſt contra ius matrimonij et ap
ponitur in ipſo contractu vitiat contractū: vt ac
cipio te vt procures venena ſterelitatis: ſecus ſi
apponatur ſtatim poſt contractum.ſi vero ſit im
poſſibilis habet̄ pro nō adiecto ꝛ pure tenet con
tractus. vt accipio te vt miſſam celebres vel celū
digito tangas: ſi vero ſit neceſſarius habet̄ ꝓ im
pleto: vt accipio te vt moriaris.ſi vero ſit inho
neſtus ſil'r habet̄ pro nō adiecto: ꝛ matrimoniū
tꝫ: vt accipio te vt fureris: ſi vero ſit poſſibilis et
honeſtus nō ſuſpendit obligationē vt conditio:
qꝛ de natura modi eſt vt poſterius impleat̄: tamē
tenet̄ implere celebrato matrimonio.ſ.is cui im
ponit̄ niſi ſit appoſitus ſolum eius fauore vt acci
pio te cum decem libris vt habeas vnde emas ti
bi fundum: quia non tenetur talis ante vel poſt
emere.ff.de cōdi.l.titio. Cum vero ſit in contra
ctu matrimonij ſit appoſitio cauſe: ſiue ṽa ſit ſiue
falſa ſecundū eundem Pet. habetur pro non ad
iecta et pure intelligitur contrahi matrimonium
et ſimiliter ſponſalia: vt accipio vel accipiam: qꝛ
pater tuus deſpōſauit te mihi vel me tibi etiam
ſi hoc non ſit verum eſt matrimonium vel ſpon
ſalia: etiam ſi cauſa ponatur in futurum vt acci
pio quia dabis decem pro dote niſi eſſet neceſſa
ria ſiue contineret impedimentum: puta contra
ho tecum: quia es libera: quia ſi eſſet ſerua non
valeret ſimiliter contraho tecum: quia es ioan
nes filius titij ꝛ hmōi: qꝛ ſi eſſet error conditiōis
vel perſone vitiaret matrimoniū. Et idem eſt qñ
in tali cōtractu ponitur demonſtratio: qꝛ ſiue ſit
honeſta.ſiue inhoneſta: ſiue contraria matrimo
nio: ſiue non: ſiue de preſenti: ſiue de futuro per
ſe nunꝙ impedit matrimoniū vel ſuſpendit.ſed
habet̄ pro non adiecta: vt accipio vel accipiā fi
liam tuā que procurauit venena ſterilitatis vel
que eſt ſterilis.aut quā audiui eſſe diuitē ꝛ hmōi
quia falſa demonſtratio non vitiat legatū.ff.de
condi.ꝛ demō.l.falſa.nec conſequenter matrimo
niū: niſi interueniret error conditionis aut ſub
ſtantie: vt accipio filiam tuam que eſt libera: quia
ſi eſt ancilla ꝛ hoc ignorabat non valet matrimo
niū: ꝛ idem ſi demonſtratio ferat̄ ad ſubſtantiam
qꝛ error ſubſtantie ꝛ conditionis impedit nō aūt
error qualitatis. Utrum autē matrimoniū cōtra
ctum ſub hac conditione vt duret ſolū vſqꝫ ad tē
pus ſit verum matrimonium vide titu.ſequē.§.v.
¶ Rurſus de mr̄imonio.iiij.qñō cōtrahat̄ quan
tum ad intentionē abſolute vel conditionaliter.

Matrimoniū.iiij.cōſiderari pōt quō cō
trahatur abſolute vel conditional'r
quātum ad intentionem ſiue animū.
¶ Primo ṽo querit̄ vtrū ſit matrimo 1.q°.
niū inter eos qui contrahentes ṽbis
animo diſſentiebāt: ꝛ dicit ṗ.ꝟ. qđ ſiue vterqꝫ: ſi
ue alter animo diſſentiat: nō eſt matrimoniū.ſi ta
men de verbis cōſtiterit eccleſia coget eos ſimul
eſſe: cum de intentione cōſtare nō poſſit. Uñ nec
credetur dicenti ſe non intēdiſſe cōtrahere.alias
quilibet ſic poſſet dicere ꝛ ſepararetur matrimo
niū qꝛ vt dicitur extra de proba.per tuas.nimis
indignum eſt iuxta legitimas ſanctiones: vt qđ
quiſqꝫ ſua voce lucide proteſtat⁹ eſt: in euꝫ caſuꝫ
proprio valeat teſtimonio infirmare.ſi tamen ſi
gnis euidentibus appareat de ſimulatione eccle
ſia non iudicabit matrimoniū eſſe ꝛ ꝯ̄r is qui
conſenſerat poterit denuo ꝯhere. Hoc autē ſum.
ro.dicit poſſe intelligi quādo vterqꝫ vel alter ſta
tim poſt contractū reclamaret ſe non conſenſiſſe
ſecus ſi poſt tempus notabile etiā ſi iuraret ſe nū
quā cōſenſiſſe.ſcđm Richar.in.iiij.di.xxix.ſed me
lius dicendū videtur qđ totū iudicis arbitrio re
linquatur qꝛ etiam ſi quis ſtatim reclamaret poſ
ſent eſſe coniecture in oppoſitū: vt qꝛ nouiter
poteſt melius cū alia contrahere vel huiuſmodi.
¶ Scđo querit̄ qđ cōſulendū ſit alteri cōiugū cū 2
reliqu⁹ affirmat ſe nūꝙ cōſenſiſſe: ꝛ dicit rich.in
iiij.di.xxvij cōſulendū eſſe illi qđ hoc non credat:
qꝛ nec credere illi tenetur.d.c.per tuas.ſi vero il
li temerarie credit durante iſta credulitate nō lꝫ
ei carnal'r cū illo miſceri: nec ad petitionē ꝓpriā
qꝛ credit qđ nō ſit coniunx.nec ad petitionē alte
rius qꝛ ille ſibi in hoc ꝑiudicat q̄diu affirmat ſe
cōiugē nō eſſe. Si aūt poſtea affirmet ſe eē menti
tū: ꝛ debitū petat ſi reliquus ꝑmanet in ꝑſtina
credulitate: ꝑplex⁹ eſt q̄diu durat illa credulitas
qꝛ ea durante nō credit alterū ſuū coniugē eſſe ꝛ
ſi redderet debitum contra conſcientiam faceret

gitans actu de iuſtitia: dum tamen non ſit factu-
rus iniuſte nõ eſt niſi veniale. hec ex illo. ex qui-
bus patet queſtio eſt veniale quãdo quis querit
huiuſmodi fines per accidens. alias nõ facturus
ſi deeſſet iuſtitia medij per quod acquirit.

5.q. ¶ Quinto q̃rit̃ vtrũ intentio peruerſa circa ſub-
ſtantiã matrimonij. puta ſi q̃s cõtrahat cũ inten-
tiõe aliq̃n ſe ſeparãdi ſeu cum cõſenſu ad tp̃s vi-
tiat matrimoniũ. ⁊ dicit Pe. quod ſic nec eſt ma-
trimonium. de condi. ap. c. fi. q2 inſeparabilitas
eſt eſſentialitas matrimonij: vnde requirit̃ cõſen
ſus ad inſeparabilitatẽ. Hoc tñ intellige et limi
ta ſm mentẽ Inn. do. an. et Pañ. ſi talis cõditio
deducatur in pactũ expreſſum ab vtroq3 cõiuge.
ſecus ſi talis cõditio ſit retenta in corde aut etiã
expreſſa per vnũ: reliquo cõtradicẽte aut tacẽte:
hoc eñi ſingulariter voluit Inno. vt refert. Pañ.
in. d. c. fi. vbi diſtinguit. Nã ſi vterq3 cõiugũ con
ſenſit cõditiõi appoſite cõtra ſubſtãtiã matrimo
nij tũc matrimoniũ nõ tenet. ſi aũt cõtradicit ali-
ter tenet matrimoniũ ſi proceſſum fuit ad cõſum-
mationẽ ei⁹. ⁊ idẽ dicit fauore matrimonij ſi al-
ter tacuit: ⁊ ſic tacẽs habebit̃ p contradicẽte. ar.
xxxi. q. ij. aliq̃n. vbi no. ſm Pañ. hoc dictũ Inno.
q2 videt̃ p hoc q̃d in alijs cõtractib⁹ tacẽs videat̃
cõſentire ꝯtractui ſm ꝓteſtationẽ alteri⁹. l3 one-
roſam ⁊ odioſam. Et idẽ ibi tenuit Hoſti. et ſili'
idẽ do. an. et ratio q2 propter ea ꝓteſtatio hm̃oi
vel cõditio vitiat actũ: q2 partes agẽdo detrahe-
re ſubſtantiã actus nõ vident̃ cõſentire in actum
q̃d ceſſat q̃n vnus ſolus agit detrahere: ⁊ ali⁹ ta-
cet ſiue nõ exprimit: q2 tunc deſcendendo poſtea
ad actũ q̃ perficit̃ mutuo conſenſu: ⁊ copulã con-
ſummãdo in matrimonio ex quo vtraq3 pars tur
pitudini nõ cõſentit contra ſubſtantiã act⁹ videt̃
receſſum a cõditione vel ꝓteſtatiõe. Et hoc cõi-
ter approbatur. vide etiã § ſeq. in fi. ¶ Sed nota
primo q̃d iſta non ſolũ ſunt vera quo ad forũ cõ-
tentioſum. ſed etiã in foro aie ſm mentem predi-
ctorum ⁊ etiã. s. tho. qui in diſtin. xxxi. iiij. q. i. ar.
iij. loquens de bonis matrimonij q̃ ſm eum ſunt
de ratiõe matrimonij dicit q̃d non eſſet verũ ma
trimoniũ ſi q̃d contrariũ eis exprimeretur in con
ſenſu faciẽte matrimoniũ: et etiã eſt de mente le-
gis in. d. c. fin. vt ibi p3. ¶ Nota ſcdo q̃d conſum
matio matrimonij de qua loquitur Inn. ſm do.
anto. intelligit̃ copula. tñ vt p3 ex ratiõe allega
ta poſſumus intelligere p conſummationẽ perfe-
ctionẽ matrimonij primã q̃ cõſiſtit in prolatione
verborum de preſenti ab vltimo proferente.

6 ¶ Sexto querit̃ vtrũ intentio peruerſa circa bo-
na matrimonij: puta intentio non ſeruandi fidẽ:
aut non exigendi debitũ vel prolem euitandi vi
tiet contractum matrimonij: ⁊ dicit ſum. ange. ex
opinione Richar. in. iiij. diſti. xxxi. q̃d ad hoc q̃d
conſenſus faciat matrimonium op3 ibi eſſe tria
bona matrimonij ſiue contrahentes in ea conſen
tire ſaltẽ implicite et in habitu: primo in vincu-
li inſeparabilitatẽ quo ad bonum ſacramenti: ſe-
cũdo in bonũ fidei quãtum ad eius eſſentiale q̃d
eſt non negare debitũ niſi deo abſoluẽte ad hoc
l3 hoc ſit ſolũ quo ad bene eſſe quantũ ad accidẽ
tale ſeu acceſſoriũ bonũ fidei q̃d eſt non exhibere
alteri quam ſuo cõiugi vſum corporis ſui: tertio
in bonũ prolis quãtum ad eius eſſentiale q̃d eſt
eam ſuſcipere conditionaliter ſi deus eã dederit
vel nõ ꝓcurare ne eueniat: l3 quantũ ad eius ac-
cidentale. ſ. abſolute eã velle ⁊ educare nõ ſit ne-
ceſſariũ. hec illa in q̃bus dicit duo. precipue con
tra. s. Tho. qui in. xxxi. di. iiij. vult q̃d ad bonum
fidei vtrũq3 pertineat debitũ nõ negare coniugi
nec alteri cõmiſceri. licet primum principali⁹: et
ad bonum prolis non ſolũ ſuſceptionẽ ſed etiam
educationem eius. Ex quibus etiam infert mul-
ta in quibus ſupple. ⁊ Ro. diſſentiunt. Primum
Nã: dicit non eſſe matrimoniũ ſi quis contrahat
cum intentione ſeparabilitatis quo ad vinculũ:
quod ro. negat niſi hoc deducatur in pactum ab
vtroq3 vt dictum eſt § priore. Secundũ. Nam di
cit non eſſe matrimoniũ ſi quis contrahat cũ in-
tentione negãdi debitum petenti ſine reuelatio-
ne diuina: q2 eſt contra bonũ fidei. Ro. aũt et ſili'
ſupple. diceret hoc eſſe verũ ſolũ ſi iſta conditio
deducatur in pactũ. q̃d p3 q2 cũ ad bonũ fidei di
cat pertinere ne cũ alio commiſceat̃ dicit q̃d ſm
ꝟꝟ. tenet matrimoniũ contractũ cũ propoſito nõ
ſeruandi fidẽ ſed adulterandi: dũmodo hoc non
deducatur in pactũ. ſi vero deducatur in pactum
q̃d liceat adulterari. vel proſtituat̃ vxor nõ tenet
matrimoniũ. de condi. app. c. fi. Tertiũ. Nam di
cit non eſſe matrimonium ſi quis contrahat cum
intentione: non ſuſcipiendi prolem. ſi deus eam
daret. aut non educandi: aut procurandi vene-
na ſterilitatis ne proles conciperetur naſceretur
vel educaretur ro. autẽ et ſupple. poſt pe. dicunt
q̃d firma intentio euitandi prolem excludit ma-
trimonium: maxime ſi deducatur in pactum ſed
intentio non educandi non excludit: et concor.
Hug. et glo. Ray. et ſum. cõ. Ego aũt dico quod
ſm. Tho. ois conditio que eſt nõ ſolũ cõtra ſub-
ſtantiam: ſed etiã contra bona matrimonij ſupra
expoſita: illud vitiat ſi deducatur in pactũ: quia
dicta bona ſunt de ratione matrimonij ſm eum.
ſi vero nõ deducit̃ in pactũ ſic quod exprimatur
ab vtroq3 contrahentium etiã ſi teneat̃ in mente
non vitiat matrimonium: vt p3 ex dictis § prio-
re: et communi doctrina canoniſtarum et theolo-
gorum. Ratio etiam horum eſſe põt: q2 cauſa ma
trimonij proxima ⁊ immediata eſt conſenſus ſi-
gnis ſenſibilibus expreſſus. vñ nec ſigna ſine cõ-

ſenſu.nec conſenſu ſine ſignis operatur. et ideo quecunq cõditio nõ annectitur dictis ſignis nihil facit vel operatur ſicut cõiter dicit qḋ conditio in mente retenta nihil operat vnde ſtat matrimoniũ.modo ſit intentio cõtrahendi expreſſa vide autẽ.§.priore quaſi ad ſi.aliam rationem.

7 ¶ Septimo queritur vtrum intentio non exigendi debitum vitiet matrimonium. et dicit Pan. in.c.commiſſuz extra eo.vt imponit illi ſum. Ro. qḋ non modo non deducatur in pactum: ſed ego dico quod non vitiat etiam ſi deducatur in pactum qz nõ exigere non eſt contra bonũ fidei nec derogat proli que generari poterit ſi reddat altero petente. dico etiam qḋ male adducit Panor. quia non loquitur de intentione nõ exigẽdi debitum ſed nõ conſummandi matrimoniũ in quo includitur intentio negandi debitum que matrimoniũ vitiat ſi exprimatur. vnde vv.reſpondẽs ad iſtam queſtionem inter illas intentiones diſtinguit dicens: qḋ ſi ſit intentio non exigẽdi cõtrabitur matrimonium ſicut inter beatam virginem et Joſeph: imo etiam ſi ſit intentio negandi modo non deducatur in pactum.

8 ¶ Octauo queritur vtrũ ſit matrimoniũ ſi quis contraxit per verba de futuro vel etiam de preſenti non habens intentionem contrahẽdi et ſecuta eſt copula: et dico ſm.s. Tho.in.iiij.diſtinc. xxviij.et in quol.v.q.viij. et Rich. quod preſumi debet pro matrimonio in foro ſcilz contentioſo. extra eo.tua.et ita in dicto foro iudicaretur: ſed in foro cõſcientie ſi ille non propoſuit illam ducere nec vnq aſſenſit in eam nõ debet ex illo facto matrimonium iudicari.quãdo ex altera parte dolus affuit et defuit omnino conſenſus ſine quo nequeunt cetera fedus efficere coniugale.d.c.tua. Et ille ex parte cuius non fuit dolus excuſatur a peccato. Si autez alius interim cum alia contraxerit tenet matrimonium ſm doct.communiter: et probat.s.Tho.in.d.quodl. qui licet loquatur in caſu ſponſalium de futuro: tamen ſua ratio probat etiam ſi fuerant de preſenti: quia in primo matrimonio ceſſat conſenſus qui eſt cauſa et conſequenter ceſſat effectus in ſecundo ponitur cauſa.i. conſenſus verbo expreſſus ergo et effectus. Tenetur tamen deceptor anteq̃ cõtrahat cum ſecunda eam ducere in vxorem ſi eſt ſibi equalis vel maior ſm.s.tho.vel etiam ſi eſt quaſi equalis ſm alios: quia modicum eſt quaſi nihil.ſecundo phy. et poſtq̃ ſecũdo nupſerit ſi illa ex hoc patitur notabile damnũ in honore vel huiuſmodi tenetur ei neceſſario ſatiſfacere.et ſcḋm s.Tho.prouidere de nuptijs: id eſt de dote: niſi fuerit multo melioris conditionis vel aliud euidens ſignum fraudis apparuerit: ſic quod poteſt probabiliter preſumi eam non fuiſſe deceptã ſed deceptam finxiſſe: quia tũc nõ tenet ad predicta ſm aliquos: vt.s. Tho.in.iiij.diſ.xxviij.recitat et videtur tenere. Si tñ mulier probare poſſet contractum de preſenti vel futuro ⁊ copulam ſequentem.cogeret vir illã ducere nec admitteret probatio in contrariũ.vt no.in.c.is qui. de ſpõ. niſi vt infra.§.ix.et ſi cum alia cõtraxiſſet cogeret ad primã redire: lz ipſe ſi non habuit conſenſum in primã ⁊ illum habuit in ſecundã etiam ad preceptum eccleſie redire nõ deberet ad primã ſed potius humiliter etiam excõicationem pati et cum ſecunda taliter habitare qḋ inde ſcandalum nõ generetur. Et licet quidam dicant ſcḋm non eſſe matrimoniũ.qz eccleſia talẽ inhabilitat ad contrahendũ cũ quacũq alia a prima in.d.c. is qui. tamẽ tu dic vt ſupra: qz eſt communis opinio. vt no.ibi Pañ.nec eccleſia talẽ inhabilitauit ad cõtrahendũ cum alia licet forte hodie bene faceret illũ inhabilitando: quia predicta ex indiſcretiõe multorum venerũt ad aures virorũ et non puellarum niſi in paucis: et ſic multe illaqueantur.

¶ Nono queritur quid cõſulendum ſit iſtis mulierculis que exiguitate cerebri et carnis voluptate tam crebro illaqueantur a contrahentibus cum eis clandeſtine verbo ſed non animo: ⁊ preter id quod dictum eſt ſupra.§.ij. dico tria eſſe remedia. ¶ Primum. Si enim vir ſtatim reuocauit et patefecit quod non conſenſit: et deinde ad ſecunda vota tranſiuit tũc eſſet tolerabile ſi ⁊ ipſa ſimiliter ad ſecunda vota tranſiret. ¶ Secũdum. Nam ſi inter eos erat magna diſproportio viro exiſtente multo melioris conditionis quam ſit mulier ita quod nõ eſt veriſimile quod ille iſtam accepiſſet in vxorem: vt dicit Rich. ſi aliqḋ aliud euidens ſignum fraudis appareat per quod poteſt probabiliter preſumi quod ſponſa nõ fuerit decepta ſed ſe decipi finxerit: tunc ſi vir cum alia contraxit etiam mulier poterit cum alio contrahere: viro autem non contrahente non eſt tutum quod ipſa contrahat quia videmus ſepe multos diuites et nobiles propter pulchritudinem contraxiſſe cum vilibus: etiam ſi inter eos eſſet diſproportio magna. ¶ Tertium. Dato qḋ iſte ſtatim non diſſenſerit nec inter eos ſit diſtantia magna tñ ſi poſt interuallum temporis hoc iurat. et ex ſue vite qualitate poteſt ſic pſumi: puta quia omni anno confitetur et communicat et cũ viris bone vite conuerſantur: tunc eo trãſeunte ad ſecunda vota poſſet ⁊ ipſa tranſire. Et ſimiliter ſi in aliquo trium predictorum caſuum trãſiret ille ad re'igionẽ ⁊ in ea profiteretur. Iſti autem tres caſus ſub iſta regula militãt qḋ mulier trãſire poteſt ad ſecũda vota viro aſſerẽte ſe in eã nõ cõſenſiſſe. quãdo eſt probabile ⁊ veriſimile qḋ verum dicat arbitrio prudentiũ: ſi ipſe de facto ad ſcḋa

vota tranſiuit: vel ſi eaz olno accipere recuſat:
alias tenetur viuere caſte. Et ſi de facto ſine tali
probabilitate contraxit: quantum in ſe eſt tenet
viuere caſte: licet preiudicare non poſſit coniugi
maxime ignoranti: vnde non poteſt exigere: ſed
reddere tenetur: niſi probabiliter crederet qꝺ in
rei veritate prior cõiunx conſenſerit: licet modo
neget: qꝛ tunc nec exigere nec reddere poſſet. ar-
gumẽ. eox q̃ not. in. c. inquiſitioni. de ſen. excom.

10 ¶ Decimo poſito quod iſte qui cum aliqua con
traxit alo extorquendi copulã ꝛ nõ conſentiendi:
audiat a confeſſore quod fuit veruz matrimoniũ
propter copulã: ꝛ qꝺ cũ alia cõtrahere nõ poteſt:
ꝛ ſic credens dicto cõfeſſori habitat cũ ea: ꝛ illaz
cognoſcat tanq̃ coniugez: queritur an propter hoc
ſit matrimoniuz: ꝛ dico qꝺ nõ quo ad deuz: quia
ex quo nulluz vinculum preceſſerat: talis copula
non facit matrimoniuz quo ad deuz. vt not. ic. c.
is qui. de ſpon. vbi dicunt docto. qꝺ ſi ſponſali-
bus ſolutis copula ſequatur non inducitur matri
moniuz ex quo ſponſaliuz vinculuz ſolutum eſt.
Idem dicunt vbi interuenerit promiſſio de con-
trahendis ſponſalibus in futuruz: pro quo facit
l. fina. de condi. ob cauſam. Item error iuris non
inducit conſenſum matrimonialez: quia nihil tã
contrarium conſenſui quaz error. l. ſi per errorez
ff. de iuriſdi. omni. iudi. Et facit quod no. Bar.
in. l. multum. ff. de conditio. et demonſtra. vbi
dicit non valere proceſſum ſi iudex errat in fun-
damento iuriſditionis: licet in veritate haberet
iuriſditionem. et probatur in capitu. ſciſcitatus.
de reſcriptis. iuncto capitu. prudentiam. de offi.
delega. vbi ſi iudices delegati cum clauſula ſi
non omnes procedunt ſine alio ignorantes im-
pedimentum ſi credentes ſe poſſe ſine eo proce-
dere non valet proceſſus: licet habeant iuriſdi-
tionez quia errant in fundamento iuriſditionis.
Similiter enim iſte errauit in fundamento matri
monij cum conſenſus ſit eius fundamentum ꝛ de
ſubſtantia eius: vt in capit. tue. de ſpon. Et ſi iſte
informatus a peritis quod ibi ſit matrimonium
de nouo conſenſit quia putauit ſe ligatum alias
non conſenſurus ſi crediſſet ibi non eſſe matri
monium et ſic faciens de neceſſitate virtutem ad
huc non eſt matrimoniuz quo ad deum: pro quo
facit quod not. doct. in capitu. ſ. de reg. libr. vſ.
vbi not. quod ſi quis ante annos pubertatis fa-
cit votum religionis non obligatur ad tale vo-
tum maior factus niſi illud ratificauerit. quod ſi
faceret credens ſe obligatum alias non ratifica-
turus non tenetur ad illud. Unde ſi talis aliaz ac
cepit, dimittere non poteſt in foro anime: aut reli
gionem exire ſi quam profeſſus eſt. ꝛ ſtatur eius
confeſſioni in hoc vltimo. vt not. gloſ. in. d. ca. is
qui. ꝛ ibi per doct. ꝛ in. c. ſignificaſti. de homi. et
idem conſuluit do. Alexan. de neuo. in facto. 11

¶ Undecimo poſito qꝺ quis corã plurib⁹ prote
ſtetur. qꝺ quicqd facit nõ facit animo contrahen
di poſtea verbo contraxit et carnaliter cognouit
queritur vtrũ iudicabitur ibi matrimoniuz. ꝛ di
cit ꝟꝟ. qꝺ ſic qꝛ recurrẽdũ eſt ad cõmunez intel-
ligentiã verborũ ꝛ contra eũ qui dolũ adhibuit
interpretatio facienda eſt. ꝛ qꝛ lȝ ſic proteſtetur
potuit tamẽ mutaſſe voluntatẽ ꝛ concor. Hoſtie.
ꝛ ſum. con. qꝺ tñ limita quando quis doloſe eſt
pteſtat⁹: ſecus ſi ob iuſtaz cauſaz. puta vitanduz
ſcandalũ ꝛ copula non eſt ſecuta: qꝛ tunc non eſt
matrimonium propter defectuz cõſenſus: nec iſte
ad aliquid tenetur. vt not. in ſum. con. eo. titu. q.
xvij. Dicit tñ ꝟꝟ. qꝺ ſi quis animo decipiendi cõ
trahẽs non vtitur forma conſueta verborum ſed
mutato ſuo nomine dicit. Joan. vel Pet. deſpon
ſat te ſicut contingit in caſu. c. tua nos. de ſpõ. tũc
cõtra hmõi matrimoniũ preſumptũ propter copu
lam carnalez ſubſecutaz admitti poteſt probatio
in contrarium ad probandaz fraudem: qua pro-
bata pronunciabit nulluz fuiſſe matrimoniuz ꝛ
poterit ad ſecunda vota tranſire. Nec negatur in
illo. c. quin de fraude iſta conſtare poſſit: ſed dici
tur tantũ qualiter tibi conſtiterit nõ videmus: et
non qualiter tibi conſtiterit. Si autez eſſet vſus
verbis conſuetis non admitteretur probatio in
contrarium dicte preſumptionis. vt. d. c. is qui.

¶ Rurſus de matrimonio. v. a quo: ꝛ per
quem contrahi poſſit.

MAtrimoniuz quinto conſiderari po
teſt quantum ad perſonas a quib⁹ 5
et per quas contrahi poteſt.

¶ Primo ergo queritur quis poſ-
ſit matrimoniũ contrahere: ꝛ dico
qꝺ quilibet qui eſt debite etatis ſanus ingenio ꝛ
lege non prohibitus: quia edictum de matrimo
nio eſt prohibitorium ſcꝺm Ray. ita. ſ. quod om-
nis qui non prohibetur cõtrahere poteſt. de ſpõ.
cum a pud. etas autem legitima ſcꝺm doc. eſt ãno
rum. xiiij. completorũ in puero. ꝛ. xij. in femina.
extra de deſpon. impu. c. impuberes. ꝛ. c. contine
batur. vnde ſi ante contrahunt matrimonium nõ
erit matrimonium ſed ſponſalia iuris interpreta
tione. de deſpon. impu. c. vnico. libro ſexto. niſi eſ
ſent pubertati proximi ꝛ malitia ſuppleret etatẽ
extra de deſpon. impu. c. de illis. el. ſecundo. ꝛ cõ.
cor. s. Tho. ꝛ pet. Sanitas vero ingenij requirit
vt quis poſſit conſentire: vnde furioſus niſi ha-
beat lucida interualla contrahere non poteſt ſi-
cut nec conſentire. ꝛ idem eſt de ebrio. Quis au
tem impediatur lege contrahere patebit infra cũ
de impedimentis agetur. 2

¶ Secundo cum capit. de illis in his qui non
ſunt debite etatis requirat quod ſint proximi

pubertati vel malitia ſuppleat etatē: queritur vtrū neceſſario vtrūq3 horū requiratur: et dicit Pan. in.d.c.de illis. quod ſi incipitur a primo.i. proximitate pubertatis neceſſario requiritur ſecundū. quia proximitas etatis ſola non ſufficit ad contrahendum matrimonium: ſed etiā requiritur ſcdm.i. malitia que quo ad hoc exponitur.i. vigor naturalis ſeu potentia coeundi: vt colligitur ex dicto tex. ibi potuerint coniungi. Non enim ſufficeret malitia in rebus agendis: vt in.c. puberes. de deſpō. impu. Scdm autem bene ſufficit ſine primo dum modo ſint doli capaces: ita qd potuerint diſcernere vires matrimonij: ſicut de illo puero nouem annorum qui reddidit nutricē ſuā pregnantē: vt dicit glo. xx.q.j. in ſumma. ⁊ Albe. in.iiij. dicit ſe vidiſſe puellā in nono āno cōcepiſſe ⁊ peperiſſe in.x. imo ſ3 Joā. de deo ſi minor āno ſeptimo fuit cognita a maiore.xiiij. erit matrimonium: quod tamen eſt verum ſolum ſi erat multum diſcreta ⁊ doli capax aliter non ſecundum Panor. in.d.ca. continebatur. quia non habet conſenſum aptum

3 ad contrahendum.

Tertio queritur quō deprehendatur potentia iſta coeundi que habet ſupplere defectum etatis: ⁊ dicunt quidam requiri quod vere inter eos copula interceſſerit: quod etiam ſequitur Hoſtien. ſed Goffre. Jnn. Abb. ⁊ Joan. and. tenent oppoſitū dicentes ſatis eſt quod potuerint coniungi quia ſi maſculus minor annis.xiiij. alias mulieres cognouit: aut femina minor annis.xij. ab aliis fuit cognita nemo negabit matrimonium conſiſtere inter iſtos ex quo apparet eos potentes ad copulam. Et pro hac ſententia arg. in.c. vnico. de deſpon. impu. lib. vj. Si autem clare hoc non conſtat ſed tantum per ſigna: puta ſi ex aſpectu corporis vel aliis ſignis extriſecis femina aut maſculus videtur aptus ad copulam ſentit Jnn. hec ſigna ſufficere: quod placet Panormi. ar. c. atteſta. de deſpon. impuberum. vbi nixus ad copulam cum conſenſu adhibito prope etatem legitimam ſufficit ad matrimonium. Ad predicta vide Nic. de ly. Exod. xxj. vbi dicit ſecundum Rabi ſalo. qꝫ ortus pilorum et menſtruorum ſunt ſigna pubertatis: imo ſecundum medicos menſtrua ſola arguūt pubertatē in muliere que ſi incipit habere eſt apta ad generationem ⁊ ſi non habet generare non poſſet: ⁊ conſequenter tunc malitia etatem non ſuppleret. Puer vero dicitur aptus ad contrahendum ſi poteſt ſeminare.

4 Quarto queritur qualiter debet intelligi qd quis ſit proximus pubertati: ⁊ dicit gloſſ. in.d.c. continebatur. quod quando diſtat per ſex menſes: quod Panor. dicit facere ad ſtatuta: vt dicatur aliquis proximus alicui etati: cum ab illa diſtat per ſex menſes aut minus. Et bene facit. l. nō tantum. ff. de excu. tut. que probat quod diſtās per ſex menſes dicitur eſſe prope illam etatem: ⁊ idē Jnn. ac Hoſtien. Panor. autem dicit quod hoc communiter non tenetur: vt eſt glo. in § furioſus inſti. de inutili ſtipu. ⁊ in § in ſumma. inſti. de ob. que ex delict. naſc. que dicunt quod maſculus dicitur proximus pubertati cum eſt decem annorum cum dimidio: femina vero cum eſt in nono cum dimidio. Et eſt ratio: quia poſt pueritiam que contingit in.vij. anno: reſtant ſeptem anni vſque ad pubertatem in maſculo: vnde ex quo temporis huius medietatem excedit videtur proximior pubertati quā infantie: ⁊ idē dic in femina.

Quinto queritur vtrum valeat matrimonium 5 vltima die anni.xiiij. vel.xij. contractum: ⁊ dicit Panor. in.d.c. atteſtationes. ſe credere quod ſic ſicut dicimus in teſtamento. l. qua etate. ff. de teſta. ⁊ hoc fauore matrimonij. 6

Sexto queritur vtrum peccent mortaliter aut venialiter ante etatem legitimam contrahentes: ⁊ dicit glo. in.c. vbi non eſt. de deſpon. impu. qd ante etatē legitimam non debent aliqui coniungi tam reſpectu matrimonij quā ſponſalium ⁊ idē Jnn. ⁊ expreſſius Hoſt. in ſum. dicens cauſam huiuſmodi prohibitionis fuiſſe bonum publicū: quia ex ſponſalibusque tenent oritur publice honeſtatis iuſtitia: ⁊ cum de facili diſſoluantur ſi per minores contrahantur: iam non poteſt ſponſa contrahere cum ſpōſi cōſanguineis neque econuerſo: vt in.c. ſponſam. de ſpon. Aliam rationem aſſignat glo. in.d.c. vbi. quare prohibeantur ſponſalia inter iſtos quia ſpe mutata voluntate oriuntur diſcordie et diuerſitates conſanguineis copulantur. de ſponſali. iuuenis. et dicit Panormi. in dicto capitu. vbi. hunc eſſe communem intellectum gloſſ. et docto. licet ipſe intelligat dictum textum non de coniunctione verbali ſed de carnali. An vero ſit mortale Joannes andri. videtur tenere quod non quia illa decretalis loquitur de honeſtate. ſed Panormi. dicit huic obſtare illud verbum diſtricte prohibemus. et archi. in capit. interdixit. xxxij. diſtin. dicit quod in omni prohibitione intelligitur preceptio et ecōuerſo: ⁊ ideo hoc verbum prohibitiuum ponitur pro preceptiuo: ſed Hug. et Joannes de ſan. Et de hoc vide ſupra lex. § xxj. Unde Petr. de pal. dicit quod peccant mortaliter ſi ſine iuſta cauſa et licentia epiſcopi.

Septimo queritur vtrum habilis etate ſed in 7 habilis coitu poſſit matrimonium valide contrahere: et dicit gloſſ. in capitu. puberes. de deſpon. impube. quod non: ſed docto. ibi communiter tenent contrarium: vt Panormi. refert. gloſſ. reprobando quia ex quo etas eſt legitima: nec apparet de perpetuo impedimento matrimonium

tenet:

tenet alias ſequeretur qđ impotens ad coeundū propter infirmitatem matrimonium contrahere non poſſet. Unde iſte adoleſcens debet expectare vſq; ad pubertatem plenā que eſt. xviij. annorum: qua adueniente ſi generare non poſſet ⁊ mulier inſtaret propter diſſolutionē matrimonij diſſolutio fieri poſſet: tunc preſumeretur eſſe impedimentum perpetuū. et hec opinio doctorum videtur equior.

8 ¶ Octauo queritur vtrū. matrimonium contractum poſt annum ſeptimum: et ante pubertatem vtriuſq; vel alterius quod.ſ.eſt ſponſalia vel habet vim ſponſalium iuris interpretatione. vt in c.vnico. de deſponſa. impube. li.vj. efficiatur verum matrimonium ſi in pubertate interueniunt oſcula: amplexus ⁊ munera: ⁊ dico qđ ſi interuenit copula: text. eſt clarus in.d.c.vnico qđ efficitur matrimonium: ſcilicet verum aut preſumptū ſi etiam interuenit conſenſus expreſſus per verba ſine copula ⁊ nixu: eſt idem: quia hoc ſolum ſufficit etiam ſi aliud non preceſſiſſet vt patet ex dictis ſupra matrimonium primo ⁊ ſecundo. Si vero nullum horū interueniat doctores varie loquuntur. Nam Ray. dicit qđ ſi intendebant contrahere matrimonium non ſunt ibi ſponſalia qꝛ hoc non intendebant: nec matrimonium propter etatem. ⁊ conſequenter copula adueniens in pubertate non faciet matrimonium verum aut preſumptum: ſi vero intendebant contrahere ſi non vt agebant ſaltem inquātum valere poterat: ſic erunt ſponſalia: ſꝫ non inducent matrimonim niſi per copulam aut conſenſum euidenter expreſſum. Hoſti. autem variauit atteſtatiões in. c. atteſtationes. de deſponſa. impu. Inno. vero inter actum tenet quod ad hoc ſufficiat copula ſola vel nixus ⁊ non aliquis alius actus. Archi. autē in.d.c.vnico. poſt multas opiniones concludere videtur qđ non ſit matrimonium niſi interueniat copula vel traductio ad domum: qđ ſequi videtur Ala. Uincen. ⁊ Goffred. in. c. literas. de deſponſa. impube. Panor. vero in.c.ſi. de ſponſa. tenet qđ ſit ſi interueniāt oſcula amplexus iocalia ⁊ huiuſmodi. Ego autem omnibus viſis ⁊ penſatis: dico qđ vt ſit matrimonium requiritur nouus conſenſus expreſſus ſignis: quia aut preceſſerunt ſola ſpōſalia aut nihil: vt patet ex dicto Ray. ⁊ vtroq; caſu requiritur qđ dictum eſt: quia adhuc non eſt matrimoniū qđ ſolo conſenſu expreſſo per ſigna efficitur: vt autem ſit matrimonium verum in foro anime ſufficit quodlibet ſignum per quod conſenſum mutuum cognoſcant ſiue ſint verba ſiue aliud: vt patet ex dictis ſupra matrimonium.ij.§.v. vj. ⁊. vij. vt aūt ſit matrimoniū p̄ſumptū in foro cōtēn. req̄rit̄ ꝯſenſus exp̄ſſus ſignis vniuocis.i. ſolitis fieri legitie ⁊ irrep̄hēſibiliter ſolum cum vxoribus vel ſponſis de preſenti: quia hec videtur communis opinio theologorum in.iiij. diſtinct.xxvij. et patet ar.l. minorem. ff. de ritu nupt. et.d.c. atteſtationes. et nota eorum ibi. huiuſmodi autem ſigna ſunt copula: vt dictum eſt. et nixus ad copulam quod ſufficit ratiōe publice honeſtatis et dubij: vt in.c. iuuenis. de ſponſa. et cohabitatio mutua ſeorſum: traductio ad domum: item oſcula et amplexus in aliquibus locis et iocalia ſponſalitia: et quecunq; huiuſmodi ſunt arbitrio boni viri id eſt iudicis loci: ſi vero ſigna talia ſunt quod ſoleant etiam ſponſis de futuro exhiberi: vt in aliquibus locis oſcula et amplexus et huiuſmodi non faciūt matrimonium preſumptum: quia hoc non probat eſſe quod ab hoc contingit abeſſe. l. neq; natales. C. de proba. de tranſla. preda. c. ij. et ſic concordantur docto. quam concordantiam videtur tenere do. Anto. in.d.c. atteſtationes. et.d.c. vnicū. quod loquitur de primis et non de iſtis vltimis ſignis dum dicit conſtiterit euidenter. ⁊ glo. que dicit ſi ſe amplexabant nō ſimpliciter: ſed addidit vt coniuges. Utrum autem iſte nouus cōſenſus requiratur ex parte vtriuſq; vel alterius tantum: dico quod vtriuſq; ſi vterq; erat impubes: vt in.c. vnico. de deſpon. impube. lib.vj. ibi contrahentes in plurali: ſi vero alter erat pubes ſufficit nouus conſenſus impuberis adeuntis pubertatem: quia vſq; tunc durat conſenſus puberis cū interim ab eo nequiuerit reſilire ſeu diſſentire: vt in.c. de illis. el.ſ. eo. tit. nec obſt. quod ibi ſint ſola ſponſalia ſcđm glo. in.d.c. de illis. quia non ſunt ſponſalia ſimpliciter: ſed iuris interpretatione: que.ſ. ex vna parte ſunt poſſibiliter conſenſus matrimonialis ſiue matrimonium inchoatū. Non obſtat etiam dictum verbum contrahētes in plurali. d.c. vnico. quia cum premiſiſſet tex. de pubere et impubere et duobus impuberibus loquitur de contrahētibus impuberibus: quia nominati ſunt plures non autem de pubere: quia ex quo durat conſenſus de ſe legitimus ad contractum matrimonij per.d.c. de illis. non oportet illum iterare: et hoc tenendum videtur in fauorē matrimonij tanquā tutius: licet aliqui aliter ſentiant volētes quod etiam puberem oporteat repetere ſuum conſenſum: et ita dixi tenendum videtur tenere.s. Tho. in ſimili. in. iiij. diſt.xxx. q.ſ. ar.iij. q. ij. ad ſcđm. vbi dicit quod ex conſenſu libero illius qui fuit prius conuent⁹ non fit matrimonium niſi inquantum conſenſus precedens in altero adhuc manet in ſuo vigore.

¶ Nono queritur vtrū abſentes poſſint per procuratorē contrahere: et dico quod ſic ſicut Iſaac cum rebecca. xxxij. q.ð. ij. §. cum dicitur. ſed non eſt idone⁹ procurator niſi ſuper hoc habeat ſpecia- 9

liſſimum mandatum: et exprimatur perſona cum qua debeat matrimonium contrahi: vt in .l. generali .ff. de ritu nup. nec poteſt aliũ ſubſtituere niſi ſit ei ſpecialiter commiſſum: et ſi antequam contraxerit fuerit reuocatus: licet ille vel illa cũ qua contraxerat hoc ignorauerit: tamen nõ tenet matrimonium poſtea contractum. extra de procurato. procurator. lib. vj.

10 ¶Decimo queritur quid ſi quis conſentit in abſentem per verba de preſenti: deinde mittit procuratorem ad eam: et antequã illa ſimiliter conſentiat ipſe diſſentit: ⁊ illa poſtea cõſentit credẽs illum in primo durare conſenſu: et dicit Aſten. lib. viij. quod ſi antequam illa conſentiat reuocatio venit ad procuratorem nihil actum eſt vt patet: ſed ſi peruenit poſtq̃ iam illa cõſenſerat et de hoc poteſt fieri eccleſie fides ſcilicet quod ille prius diſſenſit ſimiliter non tenet matrimoniũ: quia nec vere nec interpretatiue concurrũt conſenſus: ſed ſi non conſtaret de diſſenſu priuato: cogeretur vir propter defectum probationis matrimoniũ conſummare: quia eccleſie non iudicat de occultis: et ſic ſcd̃m hoc diuerſimode diuerſa iura loquunt̃ de hoc: ⁊ aliqua loquunt̃ in primo caſu aliqua in ſecundo. Si aũt poſtq̃ miſit procuratorem: nec conſenſit nec diſſenſit: tradẽs forte hoc factũ obliuioni propter occupationes vel alias cauſas: videtur ſtandũ ſimpliciter pro matrimonio tum eius fauore. de re iudica. duobus. tum quia non habet obicem contrarie voluntatis: de baptiſ. maiores. in fine. et idem Ray.

11 ¶Undecimo queritur quid ſi eum qui conſenſit peniteat antequam abſens conſentiat: reuocatio tamen ad procuratorem vel abſentem non peruenit cum quo contraxit: an ſcilꝫ tenebit factum procuratoris: et dicit Aſtẽ. vbi ſupra: quod non. intellige corã deo ⁊ eccleſia ſi cõſtet de diſſenſu: quia ibi deficit conſenſus: ſine quo matrimonium non tenet. xxvij. queſtione ſecũda. ſufficiat. Argumentũ autem in contrariũ eſt. de procuratoribus. in preſentia. ſed hoc eſſe credimus ſpeciale in matrimonio: ſcilicet quod non teneat etiam ſi reuocatio ad procuratorem non peruenit: modo conſtet de diſſenſu contrahentis: vt dicit Innocẽ. in. c. iuuenis. de ſpõ. et habetur extra de procura. c. fi. libro ſexto.

12 ¶Duodecimo queritur vtrũ ⁊ quomodo poſſit matrimoniũ contrahi per literas: et nũcios: ⁊ dico qꝺ ſcd̃m Ray. iũcta gloſ. ſua contrahi põt per literas aut nunciũ: ſed ſi ille vel illa cui mittũtur nulli exprimat conſenſum ſuũ: credit ſine preiudicio qꝺ quantũcunq̃ cõſentiat non fit matrimoniũ: ſed tũc demũ erit quando notificauit ſignificãdo illi qui miſit literas vel etiã alij. Ratio aũt eſt quia ad matrimonium conſenſus non ſufficit niſi fuerit expreſſus. facit. capit. cum apud argumen. xxxij. queſtiõe. ij. honorantur. Et idem Hoſtienſis: ⁊ Aſten. ⁊ ſi ipſi nuncio procuratorio notificaret non eſſet dubium quod valet: quia vt dicit Aſten. idem eſt ac ſi notificaret mittenti: ſi autem notificet ipſi mittenti vel etiam alij volunt predicti quod valeat.

¶Decimotertio queritur vtrum teneat reuocatio ſi domus nuncij vel procuratoris iurauit nõ reuocare: ⁊ dicit Dire. libro primo quod ſic licet ſit periurus. 13

¶Decimoquarto queritur quis ſit modus cõtrahendi matrimonium vel ſponſalia per procuratorem: ⁊ dicit Joan. an. c. procurator. de procur. lib. vj. quod ſi contrahantur ſponſalia dicendũ eſt ſic. Promitto tibi de mandato talis dñi mei: ⁊ nomine eiuſdem qꝺ ipſe te ducet in vxorem: et hoc in animam ſuã iuro: et verſa vice puella reſpondebit: promitto tibi noĩe domini tui recipiẽti ⁊ ſibi per te quod ego ducam ipſum in virũ niſi ſteterit per ipſum: ⁊ hoc iuro: in matrimonio vero de preſenti dicet̃ ſic. Talis dñs meus mandat tibi ꝙ ipſe ꝑ me ſiue mediãte me ⁊ tibi nũciãte: accipit te ⁊ conſentit in te tanquam in vxorẽ ſuam: et econtrario reſpõdet puella: ⁊ ego te mediante dominum tuum recipio in meum virum cum ipſe te mediante me in ſuam recipiat ⁊ in eũ conſentio tanquam in dominum et maritum. 14

¶Rurſus de matrimonio. vj. quãtum ad eius impedimenta in genere.

Matrimonium rurſus ſexto conſiderari poteſt quantum ad impedimẽta impediẽtia illud ſiue impediãt et non dirimant ſiue faciãt vtrunq̃: et quantum ad vtraq̃ ſeorſum: ⁊ cõiter ſiue in gñe vt mõ facim⁹.

¶Primo ergo queritur quid circa iſta impedimenta ſcripſerit. s. Tho. ⁊ dico quod vt colligit̃ ex. iiij. ſenten. ⁊. iiij. contra gentiles ſummarie et concluſiue ſcripſit ſic. Impedimẽta dirimentia matrimonium contractum ſunt. xvj. vt infra: qꝺ tamen intelligitur ſi illud precedãt: q2 matrimonium rite contractum per nullum impedimẽtum ſequens poteſt dirimi. Quicquid autem impedit matrimonium in vno cõiugum impedit in alio: q2 claudicare non põt. Uis tollit matrimoniũ ⁊ ſimiliter metus ſi cadat in conſtantem virum ⁊ non aliter. Quelibet perpetua impotentia coeundi dirimit matrimoniũ contractum non autem temporalis: ſed non poteſt impedimentum eſſe perpetuum in viro reſpectu vnius perſone ⁊ non alterius: ſed accidentale vt abominatio mulieris. Quelibet frigiditas impedit matrimoniũ ſi ignorat̃ nõ aũt ſi ſciatur ⁊ ad frigiditatẽ reducitur calor perpetuo impediens coitũ: ⁊ quilibet 1. qõ

alius defect⁹ naturalis qꝛ frigiditas magis ⁊ ſepius impedit. ¶ Eccleſia dat triennium ad experiendum efficaciter ſi impedimẽtum impotentie ſit perpetuum. ¶ Senes ſunt calidi ſufficienter ad coitũ non ad generationem: ideo permittiť eis matrimoniũ vt eſt in remedium non autẽ vt eſt in officium. ¶ Frigiditas in muliere nõ impedit matrimoniũ. ſed arctitudo. cuius eſt indiciuꝫ idem ſicut de frigiditate in viro: ſilr nec ſterilitas: qꝛ non caret fine matrimonii: vt eſt in remedium ſed ſolum vt eſt in offm. ¶ Statur iuramento viri aſſerentis ſe cognouiſſe vxorem niſi ipſa probet oppoſitum per aſpectũ ſui corporis. ¶ Lepra nec matrimoniũ impedit nec actum eius primum: nec dirimit illud: ſed dat aliqua grauamina quo ad actus ſeruãdos. ¶ Error pſone vel cõditionis impedit matrimonium iure naturali: et dirimit contractum. nõ autem error nobilitatis vel dignitatis: niſi inquantum redundat in errorem perſone. ¶ Furia ⁊ defectus etatis reducũtur ad impedimentũ erroris: ⁊ primũ. i. furia ſi precedit matrimoniũ impedit illud: ⁊ dirimit niſi habeatur lucidũ interuallum qñ contrahitur: reliqua vero. i. defectus etatis ſiue ante pubertatem de qua titulo priore. §. j. ſilr impedit ⁊ dirimit poſſent tñ pueri citius ſe obligare matrimonio quam religioni ⁊ aliis contractibus: qꝛ ad illud natura inclinat ⁊ minus rationis requiriť. ¶ Seruitus ignorata impedit ⁊ dirimit matrimoniuꝫ cum perſona libera nõ aũt cum alia perſona ſerua: ſiue ſit ignorata ſiue ſcita ſilr nec libertas ſiue ſit ignorata ſiue ſcita. ¶ Seruus poteſt contrahere matrimoniũ ⁊ vouere continentiam ne ſciẽte aut etiam ꝯdicente dño: ⁊ ſi volente dño contrahi dꝫ pretermittere dñm propter coniugẽ: ſed econuerſo ſi noluit. ¶ Infidelitas ſi pcedit impedit matrimonium cum fideli ⁊ dirimit ſed ſi fidelis contrahat cũ infideli heretica baptizata matrimonium tenet cum fideli autẽ non baptizato. i. catecumino nõ tenet. ¶ Tenet aũt matrimoniũ infidelium in gradibus phibitis ad eccleſia tm̃ non autem in prohibitis a deo: qꝛ ſubduntur ſtatutis dei nõ autem eccleſie. ¶ Et ſi baptizetur infidelis habens plures vxores debet ſtare cum prima tantum etiam ſi ſit repudiata ſi eſt conuerſa. ¶ Si autem recedat fidelis a coniuge infideli innitente contra fidem: cõtrahere poteſt cum alia non autẽ ſi cohabitare velit ſine iniuria: poteſt etiam ingredi religioneꝫ vel ſumere ordines nec reſtituere infideli ſi poſtea conuertatur modo prius moueatur.

2 ¶ Scdo queritur que ⁊ quot ſunt impedimenta matrimonii ⁊ dico ſm. s. Tho. iiij. diſt. xxxiiij. q. j. ar. j. qꝺ quedam impedimenta impediunt matrimonium ꝯhendum: ſed non dirimũt contractum inquantum. ſ. faciũt vt contrahi nõn poſſit ſine peccato ſi tñ ꝯhat de facto tꝫ ſicut interdictũ eccleſie et tps feriatum. vnde verſus. Eccleſie vetitum necnon tps feriatũ. Impediunt fieri permittunt iuncta teneri. Quedam vero impediunt ⁊ dirimunt: qꝛ. ſ. ſi de facto contrahatur cum pctõ vel ſine non tꝫ: que in his verſibus cõtinenť. Error. conditio: votũ: cognatio crimen. Cultus diſparitas: ius: ordo: ligamẽ: honeſtas. Si ſis affinis: ſi forte coire nequibis. Hec ſocianda vetãt connubia facta retractant. hec ex illo. ⁊ ſic thomiſte attribuunt illi qꝺ prima impedimenta: ſunt duo qꝺ verũ eſt de impedimẽtis que directe impediũt ⁊ ad alia impedimenta non reducuntur: aliter ſunt multo plura: qꝛ impedit ⁊ non dirimit etiã vinculum ſponſalium ſed indirecte inquantum ratione date fidei ad iſta quis prohibetur cõtrahere cum alia: ⁊ quedam crimina ſed reducuntur ad impedimentum criminis ⁊ cathecismus: ſed reducitur ad cognationem ſpiritualem ⁊ votũ ſimplex ſꝫ reducitur ad impedimentũ voti conſuetudo vero etiam aliqñ impedit ſolum: aliqñ etiam dirimit vt ſupra matrimoniũ. ij. §. iij. ſed reducitur ſemper ad aliqꝺ predictorum vt ibi ptꝫ vbi etiam pꝫ de ſtatutis ciuitatum ibi. §. iiij. ⁊ ſimiliter attribuunt ei qꝺ ſecũda ſunt ſexdecim qꝺ verum eſt cognatiõe diuiſa in tria. vt infra ⁊ crie ſumpto pro vno impedimento quamuis ſint plura ⁊ errore diuiſo in duo: ſed intellige vt dictum eſt qꝺ ſecunda dirimunt ſi preueniant matrimonium: non qꝛ dirimant verum matrimonium. vt idem dicit ſed qꝛ dirimunt illud qꝺ ꝯtractum eſt de facto ⁊ non de iure: ſi vero ſequantur non dirimunt niſi votum religionis cum effectu: qñ. ſ. quis contracto ⁊ non conſummato matrimonio religioneꝫ ingreditur: vt in. c. verum. de conuer. con. ⁊. c. et publico. ⁊. c. ex parte. el. ij. ⁊ intellige profitendo ſcḋm Tho. in. iiij. diſt. xxx. j. quouſqꝫ ſit religioni ſaltem tacita profeſſione obligatus infra qꝺ tempus beneficium ingredientis nõ eſt alteri conferendum ſine eius aſſenſu. de regula. beneficium. libr. vj. quod ſupple. intelligit de religione etiam in genere: ſed male quia in genere non poteſt obligari profeſſione ſed ſolo voto ſimplici quod non dirimit. Et ſi obiiciatur de eo qui voluit abſolute vitam mutare. dico quod hoc non eſt profiteri proprie niſi aliquis ſuſcipiat iſtam profeſſionem: et tunc eſt tali religioni obligatus: ſed eſt vouere aut profiteri improprie id eſt quantum in ſe eſt: et de hoc infra religio quinto. §. viij. Ante profeſſionem etiam ſaltem tacitam non dirimitur etiam ſecundum Petrum quidam etiam dicere voluerunt quod dirimitur per ſacri ordinis ſuſceptionem: ſed contrarium declaratum eſt hodie

per extrana. Joan.xxij. que incipit antique. vt dicit gloſ.in.c.quod votum. de vo.ꝛ vo.re.lib.vj. per.c.ex parte el.ij. de conuer.coniu.

3 ¶ Tertio queriť q̇d agendū qñ doctores diſcordant circa aliqḋ impedimentum mr̃imonij: ꝛ dicit ho. qḋ tolerabilius eſt aliquos cōtra ſtatuta hoīm copulatos dimittere ſimulq̄ȝ ſi coniunctos contra dei ſtatuta ſeparare. extra de teſtibꝰ: lȝ ex quadam. ꝛ qḋ vbicūqȝ dicunt ſolui matrimoniū ſi non adducant ius exp̄ſſum dicenti ꝯtrium adhereas. arg. d.c.lȝ.in fi. pro quo facit qḋ no. pan. in.c.ſi vir. de cogna.ſpi. dictū ho. eſſe verū ſed limitat illud niſi opinio cōis haberet quaſi textuȝ pro ſe. in alijs autem vbi doctores in aliquo articulo ſunt varij ſequenda eſt opinio humanior.ſ. rationabilior ꝛ equior: ꝛ ſi vtraqȝ opinio eſt rōnabilis ſequēdū eſt iudicium plurimorum ſcḋm Hoſt.ꝛ Ber. Ad qḋ bonus tex.in ſimili.xix.di.ſ. canonicis. Idem fere dicit in.c.fin.de ſentē. ꝛ re iudi. ꝛ dicit cōfir. dictū prefatum Hoſt. per. d.c. fin. ſed limitat niſi opinio illius doctoris ſit euidenter falſa vel probabilibus rationibus cōuincibilis limita etiam tertio qñ illud matrimoniū poteſt hr̃e ſuum effectum: alias non eſſet iudicādum pro eo ad dictū vnius ꝯ cōmunem opinionem: vt.ſ.matrimonium. viij. impedimento. xiij. ſcȝ de impotentia coeundi in fin.

4 ¶ Quarto queriť q̇d ſi eccl'ia p̄cipiat alicui cōiugum cohabitare cū altero: ꝛ ille cui p̄cipiť ſciat inter ſe impedimentum. ꝛ dicit Hu. qḋ hoc caſu obedire dȝ quantū ad cohabitationē ꝛ neceſſariorum exhibitionē. quantū vero ad redditionē debiti non tenetur. Nā obedire dȝ quantū pōt ſine peccato. vt in.c.inquiſitioni. de ſen.excōi.

5 ¶ Quinto queriť vtrū papa diſpenſare poſſit in oībus predictis impedimētis. ꝛ dico tria. ¶ Primum. In impedimētis que remouent ꝯſenſum ſine quo nō eſt matrimoniū. cuiuſmodi ſunt impedimentū erroris pſone: ꝛ metus. papa diſpenſare non pōt: qꝛ etiam non pōt ſupplere cōſenſum. ¶ Secundū. In illis ſil'r impedimentis que ſunt diuini aut naturalis iuris: cuiuſmodi eſt conſanguinitatis ꝛ affinitatis vſqȝ ad ſecundum gradum in linea inequali: non poteſt diſpenſare generaliter ea tollendo: vtrū autē hoc poſſit in particulari caſu ex cā ſicut tenuit Jo.and. ꝛ refert ac ſequitur panormitanus in.c.literas. de reſti.ſpo. vide infra papa.§.xvij. ꝛ vlt. ꝛ per canoniſtas in d.c.literas. ꝛ in. c. per venerabilem. qui filij ſint legitimi. ꝛ in.c.propoſuit. de conceſ. preben. vbi varie loquuntur. Similiter etiam quantū ad impedimentum ligaminis: inquantū eſt de iure diuino. vide infra papa.§.xvj. In illis vero impedimentis que ſunt ex ſtatuto eccleſie: cuiuſmodi eſt impedimentum interdicti eccleſie feriarum et conditionis ſeruilis ſecūdum Ric. ꝛ Pe. de pal. ꝛ voti caſtitatis: niſi ſolēnizetur profeſſione. de quo infra votum.iiij.§.v. ꝛ cognationis ſpiritualis ac legalis ꝛ criminis ꝛ diſparitatis cultus et ordinis: ꝛ publice honeſtatis: ꝛ conſanguinitatis in affinit. quantum ad aliquos gradus puta in.iiij.ꝛ.iij. imo ſcḋm Archid. poſt Pet. de palu. quandoqȝ in ſecundo puta collaterialium equaliter cuiuſmodi ſunt filij duorum fratrum. ꝛ conſuetudinis papa diſpēſare p̄t. ꝛ ſi poſt matrimonium quod nullum fuit propter aliqḋ impedimētum papa diſpenſet non ratificatur propter hoc matrimonium quo ad deum etiam ſi interueniſſet copula ſcḋm Archi. ſed opus eſt nouo conſenſu qui ſi copulam ſequatur ſufficit etiam ſine verbis. vt videtur dicere Ric. in.iiij. diſt. xl. in quodam ſimili. ¶ Tertium de impotētia coeundi dicit ſum. Ang. qḋ eſt ex eccleſie ſtatuto: qꝛ poſſe generare non eſt de ſubſtātia matrimonij alioquin ſenes contrahere non poſſent: ſed oppoſitum eſt de mente.s. Tho. in.iiij. diſt. xxxiiij. qō.ſ.ar.ij. qui dicit qḋ poſſe coire eſt de eſſentia matrimonij in quo datur poteſtas in corpus vtriuſqȝ quantum ad copulam carnalem: ꝛ qḋ ſenes licet nequeant generare poſſunt tamen coire ꝛ ſic matrimoniuȝ competit eis vt eſt in remediū: ꝛ ita tenet Archi. licet aliter recitet teneri a Pe. de palu.

¶ Sexto queritur vtrum epiſcopus poſſit ſimiliter diſpenſare in aliquo predictorum impedimētorum: ꝛ dico quod ſic in interdicto eccleſie ſpeciali facto a ſuo inferiori. ꝛ in impedimento criminis impedientis ſolum ꝛ non dirimentis: de quo infra matrimoniū.viij.impedimento.vj. non autem in interdicto facto a ſuperiori ſuo neqȝ in gradibus cōſanguinitatis. vel affinitatis. neqȝ in criminibus dirimentibus de quibus infra matrimonium. viij. impedimento. ix. aut in alijs quibuſcunqȝ impedimentis matrimonij ne contrahatur diſpenſare non poteſt niſi in caſibus de quibus ſupra diſpenſare contra canonem vel concilium. 6

¶ Septimo queritur vtrum ꝛ q̄ſo ante matrimonium inquirendum ſit de predictis: ꝛ dico multa. ¶ Primum. Ante matrimonium debent in eccleſijs banna publice per preſbyteros proponi: 7 1.di.
vt infra competentem terminum qui ſcit impedimentum proponat: ꝛ ſi apparuerit probabilis coniectura contra copulam futuram: interdicatur expreſſe donec cōſtet quid fieri debeat aliter ſi contraherent ſine bannis aut poſt prohibitionem. ꝛ extiterit impedimentū puta gradus prohibiti. tunc filij dicentur illegitimi. ꝛ non excuſabuntur propter ignorātiā parentū. necnon ſacerdos q̇ tales ꝯiunctiones inhibere contēpſerit vel regularis qui intereſſe preſumpſerit per trienniū

nium ab officio ſuſpēdatur:qui vero falſum impedimentum malitioſe obiecerit canonicam nō effugiet vltionem.extra de clan.deſpon. cum in-
2 hibitio. ¶ Scōm. Hmōi autē ſolennizatio regulariter cadit ſub precepto:ſic qđ ſecundū Archi. poſt Pe.de pal.vbi ſeruatur mortale eſſet illaȝ omittere:qđ limita ſcōm eundem Pe. niſi tales eſſent iuris ignari ſcōm aſten.de mente Rodentonis:ſi fiat ſine cā: qȝ ex cā dimitti poſſent huiuſmodi banna ⁊ ɔſuete ſolēnitates ſcōm Hug. puta:qȝ forte vir eſt ſenex ⁊ erubeſcit contrahere cum tanta ſolennitate:aut accepit ignobilem:cū ipſe ſit nobilis:aut econtrario : ⁊ timet eius parentes vel forte qȝ diu manſerūt ſicut vir ⁊ vxor: ⁊ modo erubeſcūt adhibere ſolennitatē: de hoc ſupra matrimonium.ij.§.xvij. particul. iij. credit autem qđ in talibus ex cauſa per epm̄ ⁊ non per
3 inferiorem plātū diſpenſari poſſit. ¶ Tertiū. Laici autem preſtantes ſuam preſentiam matrimonijs clandeſtinis comprehenduntur ſcōm doc.ex mente litere licet non ex verbis: ⁊ ſic eſt eis pnīa
4 imponenda ſicut ⁊ clericis. ¶ Quartum. Licet autem dicatur in eccleſijs:tamen ſecūdum Panor. vbi ſupra ſi antiqui eorum qui volunt contrahere morā traxerūt in certa parochia:ſatis eſt in ea edicta proponi:ſi vero in diuerſis: pponi debent in diuerſis vel in locis publicis:puta in p̄dicationibus. Secūdū Abb. autem quidam epī non admittunt foreſes ad matrimonium ſine literis teſtimonialibus:quod eſt optimum: qȝ aliquando alicubi vxorati alibi accipiunt vxores.
5 ¶ Quintum. Dicit aut Panor.in.d.c.cum inhibitio.qđ eius diſpoſitio ſcōm doc. ex mente litere hȝ locum in ſponſalibus de futuro:qȝ in multis caſibus tranſeūt in matrimonium ipſo facto vt in.c.is qui.de ſpon. ⁊ facit.l.oratio. ff.de ſpō. vbi dicitur quod prohibito matrimonio prohi-
6 bita videntur eſſe ſponſalia. ¶ Sextum. Ex quo elice quod contrahentes ſponſalia clandeſtine peccant et iudex loci poteſt illa interdicere : vbi tamen eſt conſuetudo quod iſta bona non fiunt: ſed ſolum contrahuntur ſponſalia ſolenniter et publice multum ante matrimoniū: ⁊ interim manifeſtari poſſit an ſubſit impedimentū:dicit Archi.poſt Pe.de pal.qđ omiſſio bannorū ratione contrarie conſuetudinis non eſt peccatum.
¶ Septimum. Non peccant etiam mortaliter ſe
7 cundum Aſten. de mente Rod. reges et principes et milites ſine bannis contrahētes vbi non eſt conſuetum eorum matrimonia banniri: nec quod dicitur in.d.capi.inhibitio. extenditur ad matrimonia nobilium que in eccleſia banniri non conſueuerunt nec ſecundum Hoſtien. ad eum qui vxorem vocat a remotis et publice nuncios mittit: quia ſic in faciem eccleſie contrahere dicuntur.

¶ Octauo queritur qđ ſit de illo qui audiuit per- 8
petuum impedimentū eſſe inter ſe ⁊ vxorē ſuam: et dico ſm̄ ✠✠.quod ſi audiuit a fide digno etiā iurato aut compatre ſuo: aut a publica fama vel proprio ſacerdote non ita credere tenetur quod non credendo peccet mortaliter tenetur tamē inquirere cum non debeat eſſe negligens ſue ſalutis:alias eſſet ignorantia affectata que non excuſat. Et ſi de dicto alicuius probabiliter dubitat tenet̄ reddere:ſed exigere non debet:ſi vero inuenerit ita eſſe pro conſtanti:nec exigere nec reddere debet facit de ſenten. excom. inquiſitioni. Si vero inquirendo nihil inuenit vel audit hoc nō a fide dignis ſic debet conſcientiam deponere.

¶ Nono queritur vtrū peccet ſacerdos : vel alius 9
ſciens impedimentum iudicando hoc alteri coniugum vel ambobus vel alter alteri:et dicit ✠✠. quod ſi probari non poteſt dicēdo agit indiſcrete niſi credat quod audiens paratꝰ ſit in hac parte peritorum cōſilijs obedire:ſi vero probari poteſt et ſciat hoc ſacerdos parochialis vel alter cōiugum:tenetur ſolēniter diuortium agere niſi de conſenſu velint cohabitare vt germani. De hoc ſupra confeſſio.iij.§.xij.

¶ Decimo queritur quas penas incurrat contra 10
hens cum predictis impedimentis: et dico quod aliquando peccat mortaliter et eſt excommunicatus: vt in impedimento conſanguinitatis vel affinitatis vel ordinis aut voti ſolennis : vt ſupra dictum eſt excommunicatio.ix.§.xl. aliquando vero peccat mortaliter ſolum vt in impedimēto interdicti et feriarum et in omni impedimento dirimente niſi ſit impedimentum erroris : in quo tamen mortaliter peccat qui aliū fallit ſcienter:aut impedimentum metus:in quo eſt mortale cogere ad contrahendum.

¶ Rurſus de matrimonio.vij.quantum ad impedimenta que impediunt tantum et non dirimunt.

MAtrimonium rurſus.vij.conſiderari poteſt quantum ad impedimēta que ſolum impediunt et nequaquā dirimunt ita quod ſi de facto contrahatur peccat̄ quidē etiā mortaliter:ſed tn̄ matrimonium tenet que in genere ſunt ſeptē:vt ptȝ ex dictis tit. priore.§.ij. ſcȝ interdictū ferie ſpōſalia cathecīſmus:votū ſimplex cōſuetudo.de qua matrimoniū.ij.§.iij.et crimē. Sed crimen nō dirimens ſed impediens diuidit̄ in ſex q̄ ſunt inceſtus:vxoricidium:raptus aliene ſponſe: ſuſceptio proprij filij per dolum de fonte: interfectio preſbyteri et penitentia ſolennis.

¶ Primo ergo queritur quid iuris circa impedi 1. qđ
mentū interdicti:et dico multa. ¶ Primū. Dupli- 1. di.

citer matrimoniũ eſt contra interdictũ ſm Pet.
de pal.primo q2 eſt cõtra ſtatutũ iuris: ſiue quia
prohibet̃ tali tẽpore fieri vt dicet̃.§.ſequenti.ſiue
q2 prohibetur fieri tali modo: vt de clandeſtino
dictum eſt ſupra titulo priore.§.vij. et ſupra ma-
trimonium.ij.§.xvij.ſecundo quia eſt cõtra inter-
dictum id eſt cõtra preceptum hominis miniſtri
iuris ꝛ eccleſie propter aliquam legitimam cau-
2 ſam prohibentis contractum. ¶Secundum dicit
autem ſum.Ang.quod tale eſt interdictuꝫ facere
non poteſt niſi is qui poteſt de cauſa matrimo-
niali cognoſcere ſicut epiſcopus vel alius ordi-
narius: ꝛ qui habeat peritiam canonum.de con-
ſanguinita.et affinita.c.j.ſed quia in dicto capi-
tulo dicitur ſic: cauſe matrimonij ſunt tractande
per iudices diſcretos:qui poteſtatem habeant iu
dicandi et ſtatuta canonum non ignorent: ideo
dico quod. d.ſum. multipliciter deficit. Primo
quia putat idẽ eſſe pertractare cauſam matrimo-
nij ꝛ illud interdicere:cum tamen parochialis ſa
cerdos poſſit ſecundũ et non primũ: et ſecundo:
quia innuit quod delegatus hoc non poſſit cuiꝰ
contrarium dicit ibi gl.iij.quia innuit quod or-
dinarius non habens peritiam canonũ hoc non
poſſit:cum tamen tex.intelligat quod habeat pe
ritiam per ſe ſi cauſa eſt ei delegata: ꝛ hoc innuit
gl. ſi autem eſt ordinarius ſufficit quod habeat
aſſeſſorem peritũ:alioquin nullus poſſet eſſe epi
ſcopus niſi canoniſta. Et ideo dicit Pe.de palu.
quod miniſter ad interdicendũ matrimoniũ eſt
ſacerdos parochialis qui poteſt matrimoniũ di-
ſpenſare ꝛ ſi non iudicare:quia ipſe habet inqui
rere de impedimẽto et inhibere:aut eſt officialis
epiſcopi nõ ſacerdos: qui ſolus benedicit nuben
tes: aut archidiaconꝰ vel abbas habẽtes hoc ex
cõſuetudine vel priuilegio et habent iudicare: et
ſi nõ diſpenſare: ſi nõ ſunt ſacerdotes aut eſt eṗs
vel eo ſuperior:qui habet iudicare ratiõe iuriſdi
tionis: et diſpenſare ratione ordinis cum cura.
3 ¶Tertiũ.Contrahẽtes contra iſtud interdictũ ec
cleſie vel miniſtri ſecundũ Docto.peccãt morta-
liter:niſi fuerit diſpenſatum ab eo qui poteſt: ꝛ ſi
cauſa propter quam factũ eſt interdictũ eſt perpe
tua id eſt ad nulluꝫ tempus reſtricta.puta ſi pro-
hibetur fieri propter malum quod inde ſequi po
teſt ſecundũ gl.in.c.tua.de ſpõ. probato impedi-
mento data ſententia diuortij omnino ſeparabũ
tur.de matri.cõtra.cõtra inter.eccle.c.vlt.ſi vero
erat tẽporalis.i.reſtricta ad certum tempus:vt ſi
prohibetur propter venerationẽ dici vel donec
cognoſcat̃: tenebit matrimoniũ ſed in penã de-
bẽt ad tẽpus ſeparari. extra eo.c.j.ꝛ.ij. Et addit
Pet.de pal. qꝺ ſi inhibitio facta fuit ab iferiore
a papa vt ab eṗo vel parochiali:quãuis ſit perpe-
tamẽ ſi nõ eſt aliud impedimentũ intellige per-
petuum tenet. ꝛ idem ſi a papa facta eſt ſimplici-
ter:ſecus ſi prohibuerit decernendo irritũ ꝛ ina-
ne ſi ſecus factum fuerit:quia eſt nullum cum per
hoc reddat eos inhabiles:ſicut ꝛ ꝓhibendo ma
trimonium per cognationem legalem ſpiritua-
lem vel carnalem in gradu nõ prohibito lege di
uina huiuſmodi reddit inhabiles. ¶Quartum. 4
Sponſalia legitima de futuro non dirimunt ma
trimonium poſtea contractum per verba de pre-
ſenti cum alia ꝯtra interdictũ eccleſie. extra eo.c.
ij.Quid aũt poſſit papa circa inhabilitationem
perſonaꝝ ad mr̃imoniũ. vide infra papa.§.xvij.
¶Secundo querit̃ quid iuris circa impedimen 2.q̃
tum feriarum:dico multa.¶Primum. Tempus. 1.di.
feriarum in ꝓpoſito quantũ ad nuptias ſm ſan-
ctum Tho.in.iiij.di. xxxij.eſt ab aduentu vſqꝫ ad
epiphaniam propter cõionem que ſecundum an
tiquos canones fieri in natiuitate cõiter ſolet et
a ſeptuageſima vſqꝫ ad octauam paſche propter
cõionem paſchalẽ:et a tribus diebus ante aſcen
ſionem vſqꝫ ad octauam penthecoſtes: ꝓpter pre-
parationem ad communionem illo tempore ſu-
mendam. Et de primis duobus tṗibus habetur
xxxiij.queſtio.iiij.non oportet. ꝛ tribus. c.ſequen.
de vltimo vero.extra de fer. capellanus vbi etiã
Hoſ.dicit Arc.qꝺ contrarium faciens mortaliter
peccat.¶Secundũ.In predictis temporibus non 2
includitur octaua epiphanie: cũ dicitur vſqꝫ ad
epiphaniam:q2 vt dicit Joan.and.licet hoc mul
torum locorum approbet conſuetudo non tamẽ
videtur iure probari:vnde putat quod poſt pri-
mum diem epiphanie contrahant̃ nuptie:et hoc
tene ceſſante oppoſita conſuetudine:quia in di-
cto.c.nõ oportet.nihil dicitur de octaua: nec in-
uenitur iure prohibitũ: et ſi canon hoc voluiſſet
certe expreſſiſſet ſicut expreſſit de octauis paſche
in dicto capit.non oportet. ꝛ de octauis penteco
ſtes.in dicto.c.capellanus:ſed nec ſanctus Tho.
aut Magiſter ſententiarum de hoc aliquid di-
cunt ꝛ aperta ratio hoc ſuadet: q2 ille due octa-
ue ſub interdicto includuntur vt ſumpta commu
nione aliquanto tempore vacetur diuinis.quod
in communione natalis fit ſatis: etiam remota
octaua epiphanie.Opinio tamen Hoſti. ꝛ Pet.
de palu.tenentium contrarium ſeruanda eſt vbi
hoc habet conſuetudo:quia in contrahendo ma
trimonio ſeruanda eſt conſuetudo honeſta. de
conſanguinitate et affinitate. quod dilectio. et
lege ſi de interpretatione digeſtis de legibus;
¶Tertium. Similiter in predictis tempori- 3
bus non includitur illa dominica que eſt poſt
pentecoſten que eſt octaua dies a feſto pen-
tecoſtes: ſed in ea poſſunt nuptie celebrari cum
feſtum pentecoſtes non habeat diem octauaꝫ. vt
in dicto.capitul. capellanus. et ita tenet ſupple.

poſt Archi.ꝛ piſa.ſum.ꝛ con.Ray.ꝛ Petr.de palude.ꝛ eſt textus clarus ꝛ apertus in.d.c.capellanus.qui licet varie loquat̄ modo alludens ad opiniones quas ibi recitat. modo ad conſuetudinem aliquoꝝ.tñ in deciſiōe dicit qḋ ſiue ſcḋm canones a ſeptuageſima vſq; poſt octauas paſche ſiue iuxta ꝯſuetudinē eccleſie ro. vſq; poſt ſeptem dies feſti pentecoſtes quod caret octauis nuptie ſuſpenduntur in dñica que ſequit̄ ꝛ deinceps pñt licite celebrari. Sed ſum.ange.innixa noue expoſitiōi Panor. dicit interdici nuptias a primo die rogationum vſq; ad octauā pentecoſtes incluſiue:q2 dicit text.in.d.capellanus. poſt ſeptem dies poſt feſtum pentecoſtes. nō enim eſſent ſeptem niſi dñica includeretur:ꝛ facit qḋ ibi dicitur tres ſeptimanas que non eſſent niſi includeretur:ſed tñ iſte q̄ Panor. male adducit text. qui non dicit poſt feſtum ſed feſti penteco.ita qḋ ipſe dies primus eſt vnus de ſeptem: ꝛ ipſe tres hebdomade ſunt ſaltem per ſynodochem. Et q2 vterq; male ponderauit text. ꝛ conſequenter ceciderunt in malam opinionem: ad ſaluandum literam coguntur dare expoſitiones extortas ꝛ ridiculoſas:vt patꝫ intuenti.ſum.etiam ro.conſenſit ei ex eodem motiuo. Illud tñ eſt aduertēdum non eſſe idē de octaua die paſche in quo nuptie celebrari non poſſunt ſm oēs vnde notanter dicit tex.poſt octauas paſche ꝛ poſt ſeptē dies feſti pente. Et ratio diuerſitatis eſt:tum q2 feſtū pente.non habet octauā:tum q2 in octaua die occurrit feſtum ſolenne trinitatis in quo tñ non fit cōmunio: vnde in eo conceduntur nuptie qui in die ſolenni fieri conſueuerūt. ¶ Quartum. Scḋm archi.aut poſt Pet.de pal.ante ſeptuageſimā vſq; ad completorium licite nuptie celebrantur. q2 lꝫ ſcḋm veram ꝛ nouā legem a veſpera ad veſperaꝫ feſta celebrentur tamē in ſeptuageſima officium ſibi proprium quod abdicat cantica letitie incipit in completorio quando primo intermittitur alleluya. Officium vero aduētus proprium perfecte incipit a veſperis ſabbati precedentis. vnde extunc contrahere non licet. In alijs autem diebus non ſolum veſpere ſed etiam completorium ſunt de tempore precedente per ſe loquendo.licet per accidens ſuperueniente maiori feſto nihil fiat de illo completorio:vel ſolum memoria in veſperis. vnde non a primis veſperis trinitatis licet cōtrahere:ſed a principio noctis vel media nocte aut verius a mane in antea. Et licet ita ſit de iuris ſubtilitate:quia tamen conſuetudo eſt optima legum interpres ſequenda eſt cōſuetudo terre diu a p̄latis ſcita ꝛ diſſimulata: vnde in multis terris etiā nocte p̄funda in vigilia aduēt⁹ ꝛ ſeptuageſime nuptias faciunt.ſed ſi poſt mediā noctē facerent eſſet corruptela: quia media nocte more romano dies incipit.ff.de fer.l.more.vnde ſicut nulla conſuetudo excuſaret in die:ſic nec poſt mediam noctē ſed certū eſſet contra canones eſſe. ¶ Quintum. Circa ea que his tēporibus prohibentur ſanctus Tho. in quarto diſtin.xxxi.ſic dicit. ¶ Quando noue ſponſe traducūtur aius ꝯiugū magis ex ipſa nouitate ad curā carnaliū occupatur.id eoq; in nuptijs conſueuerant multa ſigna oſtēdi letitie diſſolute: propter quod in tēporibus illis in quibus precipue debēt homines ſe ad ſpiritualia eleuare prohibitū eſt nuptias celebrare: que ſunt tēpora predicta. Hec ex illo. Igitur ſcḋm oēs dictis tēporib⁹ prohibetur traductio vxoris.ꝛ omnis celebritas nuptiarū.ꝛ ſm omnes etiā licitū eſt contrahere per verba de futuro. Sed de quibuſdā eſt dubiū primo de contractu per verba de preſenti. Nā Pet. de palu. dicit hoc nō licere:q2 talis cōtractus nō debet fieri clādeſtine ſed in faciē eccleſie:in faciē autē eccleſie nō videtur faciēdū ſicut nec beneficio nuptialis ꝛ idē eadē ratione ſenſit Hoſti.in ſum.dicēs quod his diebus eccleſia ſuam autoritatem non interponit.licet in dicto.c.capellanus.extra de fer.hoc non affirmet. Ray.autē dicit hoc licere:niſi fiat cuꝫ magnis ſolēnitatibus cōuiuiorū ꝛ huiuſmodi:quia fit ſolo cōſenſu:prohibet̄ aūt ſolū traductio vxoris ꝛ omnis celebritas nuptiarū.extra de matrimonio con.cō.inter. eccle.per totū.xxxiii.queſtione.iiii. nō oportet cū tribus.ca.ſequenti. Soluit autem Archi. dicens ſtandum eſſe conſuetudini.et bene dicit: et conſequenter vtraq; opinio eſt vera ex conſuetudine in diuerſis locis vel temporibus. Soluitur etiam et aliter quod prima opinio eſt vera vbi celebritas interuenit: ſecunda vero vbi fit ſine celebritate per verba de preſenti in faciem eccleſie:quo modo poteſt omni tempore contrahi. vt expreſſe patet in dicto capitu.capellanus. vbi iſtam ſolutionem intendit vel innuit Panormita. vt ibi patet per multa. Ad rationem autem Petri de palude dico quod poteſt contrahi in faciem eccleſie id eſt coram teſtibus abſq; benedictione ſine peccato: quia ipſa benedictio non datur in ipſo contractu ſed in traductione vel propter traductionem. Dubitatur ſecundo de traductione ſine ſolennitate conuiuij. Nam ſumma Angelica contra Roſellum ſentit quod licite fieri poſſit quando vir prius habuit aliā vxorem et vxor aliū virū:ſed oppoſitum tenuit ſum. Roſ. et etiam Panormitanus vbi ſupra. et Mo. et Aſten. et eſt de mente ſancti Thome quia etiam ceſſante conuiuio ex ipſa nouitate traductionis animus circa carnalia et voluptuoſa occupat̄:vnde in cap.nec vxorem.xxxiij. queſtione.iiij. dicitur ſimpliciter nec

Margin notes: 1.dubiū. 2.du

vxorem ducere. ꝛ ſic nō prohibet̄ ibi ſolennitas
5.du ſolum verū etiam traductio. ⸿ Dubitat̄ tertio de
copula carnali conſummante matrimoniū. Naz
ſum. ange. ſentit qȯ liceat ſi ſponſi non ſunt vir-
gines ſed alias ꝯtraxerūt. vt pz ex dictis: ſed ſum
ma roſel. tz qȯ conſummatio matrimonij prima
vice ſit mortale: et ꝯſentit Archid. ꝛ Pet. de pal.
ꝛ Pan̄. vbi ſupra qȯ tn̄ fallit ſm Pet. de pal. pri
mo ſi vxor prius eſſet rite benedicta: qꝛ non eſſet
mortale exigere ſecūdo poſt primam conſumma
tionem. Et lz. s. Tho. vbi ſupra dicat nō eſſe pro
hibitum his diebus debitū exigere, tn̄ loquitur
6.di qn̄ iam ſpōſa eſt traducta. ⸿ Sextum. ꝯtra facien-
tes autem predictis ſunt puniendi. Nam ꝯtrahē
tes ſunt ſeparandi ad tempus: ꝛ intelligitur ſm
Panor. donec durant ferie. ꝛ idem gl. in. c. non
oportet. xxxiij. q. iiij. ſi tamē eſſet periculū incon-
tinentia ſcdm pe. de pal. imponēda eſt alia peni-
tentie ꝛ in iſta diſpenſandum. Sacerdos autem
qui dedit benedictionē huiuſmodi temporibus
graui pena licet arbitraria plectendus eſt.
3.qō ¶ Tertio querit̄ quid iuris de impedimēto ſpō-
ſalium: ꝛ dico qȯ quid ſponſalia de futuro ꝯtra-
xit: niſi ipſa ſpōſalia aliquo licito modo ſoluant̄
tenetur ſub peccato mortali contrahere de pn̄ti.
cum eadem vel eodem: ſi tn̄ de facto fracta fide
contrahat de preſenti cum alia vel alio, tenebit
ſecundus contractus. De his. ſ. ſponſalia.
4 ¶ Quarto queritur quid iuris de cathecismo et
dico qȯ ex cathecismo cōtrahitur ſpiritualis co-
gnatio. vt not. in quarto ſen. di. iiij. ꝛ habetur in
c. quamuis. de cogna. ſpir. lib. vj. ſed hec cogna-
tio impedit quidem matrimonium contrahen-
dum. ſed non dirimit ꝯtractum. extra co. contra-
cto. xxx. q. j. ſi quis filiaſtram. ꝛ eod. titu. li. vj. in
c. per cathecismū. Quomodo autem in cathecis-
mo computetur gradus. vide titu. ſequenti. vbi
agetur de cognatione ſpirituali. Quid etiam ſit
cathecismus vide ſupra loco ſuo.
5 ¶ Quinto querit̄ quid iuris de voto ſimplici et
1.di. dico multa. ⸿ Primum votū de ſeruanda cōtinē
tia ſimplex. i. nō ſolēnitazatū profeſſione tacita
vel expreſſa religiōis approbate, nec ſacri ordi-
nis ſuſceptione. impedit matrimonium ꝯtrahen-
dum ſed non dirimit ꝯtctum. diſ. xxvij. per totū. in
text. ꝛ in gloſſ. ꝛ ſcdm ſanctum Tho. Ray. ꝛ no.
Inn. c. rurſus. ꝛ. c. conſuluit. ꝛ. c. inſinuante. qui
cle. vel vo. nō obſtāte opinione Hugo. quā Ber.
in. d. c. rurſus. dicit tutiorē. qꝛ lz vtrunqꝫ votum
equal'r obliget quo ad deū: tn̄ eccleſia per ſuā cō
ſtitutionem noluit inhabilitare ad ꝯhendū vo-
uentes ſimpliciter: ſed ſolū vouentes ſolēniter: vt
pz per. c. vnicū. de vot. li. vj. ꝛ eſt cōis opinio tā
canoniſtarum in titu. qui cle. vel vo. quā theolo
gorum in. iiij. di. xxxviij. Unde dicit gl. in. c. rur-
ſus. qȯ ſi non eſſet eccleſie cōſtitutio teneret ma-
trimonium a religioſo vel ſacerdote ſeculari cō-
tractum ſed de hoc infra tit. ſequen. §. v. determi
nabitur ꝛ infra votū. iiij. §. v. vtꝝ eccleſia diſpen
ſare poſſit in voto ſolēni caſtitatis. ⸿ Secundū. 2
Dicit autem Gaſpar. cald. in. d. c. rurſus. qȯ hn̄s
tale votum mortal'r peccat cōtrahendo cū inten
tione conſummandi: qꝛ agit contra votum ſuum
xxvij. qō. j. in multis. non autē ſi non habuit aim
conſummandi ſed intrādi religionem. qꝛ in nul-
lo facit ꝯtra votum ſuum: ꝛ ita ſentit ſum. Ange.
contra Roſ. ſed tn̄ ſcdm ſctm̄ Tho. agit implici-
te cōtra votum ſuū qꝛ implicite cōſentit in copu-
lam carnalē. dādo alteri poteſtatē ſui corporis.
Et lz non agatur cōtra votū agit̄ tn̄ contra iura.
diſtin. xxvij. ſi vir. ꝛ in. c. conſuluit. ꝛ in. c. rurſus.
qui cleri. vel vo. et contra datam fidem deluden
do alterum ꝛ maxime ſm iſtum ſecundum quē eo
caſu non eſſet matrimoniū cum adſit intētio de
negandi debitū. vnde eluditur ſacramentum ex-
ponendo etiam ſe periculo inconſtantie carnis.
Et ideo indiſtincte dicendum eſt cum Archiepi
ſcopo poſt mentem ſancti Tho. ꝛ Rich. qȯ con-
trahendo mortaliter peccat ꝛ niſi certificetur per
ſpiritum ſanctū quod deꝰ ſic ordinauit qȯ copu-
la non ſequatur. vt dicit Ric. et donec vxorem co
gnoſcat tenet̄ implere votū ſuum cū adhuc poſ-
ſit ſcz intrando religionē ea etiā inuita. ea vero
cognita religionē intrare non poterit ea inuita
ꝛ tenetur reddere debitum petenti etiā interpre-
tatiue ſm ſanctū Tho. ꝛ Ric. petere vero ſibi nō
licet ſed eſt mortale ſcdm Ricar. toties quoties:
qꝛ adhuc ſeruare dz votum ſuum quantū in ipſo
eſt. quod etiaz. s. tho. diceret. ⸿ Tertiū. Qui poſt 5
tale votum ſimplex caſtitatis matrimonium con
traxit ſecundū ſum. Angel. ſicut potuit ſine mor-
tali contrahere. puta cū intentione intrandi re-
ligionē. ita ſine mortali poteſt cōſummare illud.
vt ſi mutet propoſitum qȯ poteſt facere ſine pcō
cum illud non ſit voto firmatū ꝛ deinde reddat
debitum exactus qua ad hoc tenet̄. Sed ſumma
Roſ. hanc opinionem confutat per dicta Ric. di
cens eam eſſe periculoſam ꝛ bene ꝛ patet ex ra-
tione ſancti Tho. quia talis adhuc tenet̄ ad vo-
tum ſuum implendū inquantū poteſt. ꝛ ꝯñr tene
tur ad religionē. ⸿ Quartū. Quantū autē ad exe 4
cutionem debiti vtꝝ talis ſine peccato poſſit exi
gere: due ſunt principales opiniones. vna quod
peccet ſolum exigendo prima vice: vt recitat gl.
in. c. ſi quis votū. xxvij. q. j. qꝛ votum extinguit̄ p
ſequens matrimoniū. vt not. ibi. in. c. de viduis.
ex. ij. ꝛ ſequitur Hoſtien. in. d. c. rurſus. ꝛ vt dicit
ſum. Ang. cōiter doc. maxime car. in. d. c. rurſus.
dicens eā eſſe veriorē. alia vero eſt qui ſemp pec
cet mortaliter: quam tz gloſ. in. c. agatoſa. xxvij.

q.ij.et in.c.quidam.⁊ in.c.placet.de conuer.con-
iu.quam Jo.an.vincē.et communiter theolo.ſe-
quuntur.Sum.autē ange.licet concordet vt pri-
ma ſit vera quādo ſi nunꝙ̃ peteret redderet con-
iugium nimis oneroſuȝ alteri: vnde petit gratia
alterius maxime ſi ſit vir ſecūda vero quādo pe-
tit propter ſuū appetitū:tamē dicit qđ illa ꝙ̃ di-
cit qđ exigere poſſit non eſt minus vera ꝙ̃ alia.
Sed ſum.ro.licet recitet dir.dicentem qđ ſi votū
ſequitur matrimoniū exigere non poteſt.ſi vero
preceſſit peccat exigēdo prima vice tm̄.tamē tan
dem hanc opinionē merito euertit per ſententiā
Rich.in.iiij.diſt.xxxviij.indiſtincte tenēs qđ exi-
gere nō poteſt qui ante vel poſt matrimoniū fe-
cit votū caſtitatis ⁊ per rationē.s.Tho ſm.q2 ad-
huc tenet̄ ſeruare votū ſuū quantū ad ea in qui-
bus nō eſt factus impotēs ad ſeruādum et addu
cit.s.Tho.pro ſigno:q2 mortua vxore cōtrahere
nō poteſt qđ etiam concedit Hug.⁊ Archid.xxx.
q.j.de co.et.xxvij.diſ.ſi vir.⁊.xxxiij.q.ij.antiqui.
quia votum nō erat ablatū ſed executio voti.Et
hāc opinionē tenet Pan.trāſiens cū dictis gloſ.
et Sco.⁊ Richar.pe.s.Tho.et ceteri theologi et
totus mūdus.Jura autē allegata per alios cōclu
dunt ſolum qđ votū ſimplex impedit quidē ſpon
ſalia de futuro ſed nō dirimit matrimonium ſe-
quens.Diſtinctio vero quā concordando addu
cit ſum.ang.eſt optima.et eſt.s.Tho.in.iiij.diſt.
xxxviij.q.j.ar.iij.q.ij.in ſi.ſed ipſa concludit opi-
nionē noſtram:q2 taliter petens gratia alterius
dicitur reddere ⁊ non exigere:vt innuit.s.Tho.
vbi ſupra.⁊ expreſſe tenet glo.in.d.c.de viduis.
et ang.de anc.ſuper epiſtolis pau.dicens quod
vxor tripliciter petit debitū.ſcȝ verbis ſignis et
nature conditione:puta q2 vir ſcit conditionem
nature eius hoc debere appetere:⁊ tenet̄ vir etiā
hoc tertio modo petenti reddere debitum ne ſit
5 oneroſus.¶Quintū.Uotum ſimplex ſic impedit
matrimoniū contrahendū ſm Ray.quod ſi talis
qui ſic vouit poſtea iurauit alicui quod eā duce
ret dȝ implere votū ⁊ agere penitētiā de illicito
iuramēto.d.c.ruſus.et idem Hoſt.Quod ſi pri
mo iurauit ⁊ poſtea vouit ſm Hoſtiē.et Goffre.
preualet iuramētum licet poſſit intrare religio-
nem.de ſpon.commiſſum.vnde ſi votum eſſet de
religione intrāda preualeret.Nec tenetur prius
exequi iuramentū ſm Pan.in.d.c.cōmiſſum.q2
in cōtrahendo matrimonio intelligitur ſi res in
eodem ſtatu permanſerit.vt in.c.quēadmodum.
de iureiuran.quod nō eſt hic.q2 ſi poſt matrimo-
nium contractum per verba de preſenti licitū eſt
intrare religionem ſpōſa inuita.vt in.c.ij.⁊.c.ex
publico.de conuerſ.coniuga.fortius poſt ſpon-
ſalia de futuro:quia turpius eijcitur ꝙ̃ non ad-
mittitur hoſpes.vt in.c.quēadmodū.de iureiu-
ran.Nec ob.d.c.commiſſum.qđ vult talē ſi vult
intrare religionem primo contrahere.vt iuramē
tum ſeruet:quia ſm Pan.hoc eſt de conſilio tan
tum:qđ ideo datur ne notetur periurus quo ad
opinionē vulgi.¶Pro his aduerte quod ſm do.
anto.in.c.veniens.qui cle.vel vo.votum conti-
nentie poſt ſponſalia de futuro ea tollit tanquā
fortius ⁊ idem ſentit Gaſ.ſed Hoſtiē.ſentit con-
trarium in.d.c.ruſus.dicens quod ſponſalia nō
valent ſi votum precedit.ſed ſi ſequitur compelli
tur vouens ſolēnizare:aut perficere ſponſalia:et
hoc eſt verius:quia cū ſponſe ſit orta obligatio
in preiudiciū eius nō potuit vouere.Et hoc ſen-
tit Pan.in.d.c.veniens ⁊ dir.ſed vide infra ſpō
ſalia.§.vij.¶Sextum.Si ambo contrahentes ha- 6
bent votum ſimplex caſtitatis:matrimonium nō
tenet ſm Jo.xxvij.q.j.ſi quis votū de viduis.el.
ij.ſecūdum alios autem cōmuniter dicitur quod
tenet ſed neuter pōt exigere nec reddere ⁊ multo-
minus poſſunt exigere aut reddere:ſi ambo vo-
uerunt poſt matrimoniū:et ita tenet ſum.ro.ſed
deficit ſm aliquos:quia vterꝗ̃ poterit reddere
ſed neuter exigeret vt ſtatim patebit.Sum.autem
ange.dicit quod ſm Jo.matrimoniū tenet:ſed re
vera deficit:quia Jo.male allegatur qui dicit ꝙ
non tenet vt melius allegat ſum.roſ.quia neuter
poteſt exigere et in hoc Jo.male dicit et ſe impu
gnat ſubiungendo caſum et dicendo.Pone eos
vouiſſe quod nunꝙ̃ exigerent ⁊ dico qđ bene te-
net matrimoniū:quia vterꝗ̃ poteſt reddere:quia
vterꝗ̃ ſi ſciat alterum indigere nec poſſe exige-
re:reliquo debet cōmiſceri ⁊ vterꝗ̃ reddere dice
tur.Et ita in primo caſu dicendum eſt ſm ſum.
ange.contra ro.ſed verior eſt opinio ro.vt neu-
ter poſſit reddere ſine diſpenſatione de qua in-
fra par.vlt.Et ratio eſt:quia alter ſolus habens
votum predictum ideo poteſt reddere ſine pecca
to:quia alteri obligatur ius petendi cui perſone
preiudicare non potuit.Unde ſi alter non habe-
ret ius petendi:quia etiam ipſe vouit:iſte nō ex-
cuſaretur reddendo quia facere contra votum
ſuum ſine cauſa neceſſaria.Et ita eſt in propoſi-
to in vtroꝗ̃ caſu ſcȝ ſiue votum precedat matri-
monium ſiue ſequatur quia neuter habet ius exi
gendi expreſſe vel tacite nec ex inclinatione na-
ture quia talis inclinatio iſto caſu non eſt exa-
ctio debiti:ſed tentatio fragilitatis ſicut ⁊ in ſo-
luto.Et hec intellige quando vterꝗ̃ ſcit impe-
dimentum alterius.Si autem non habens vo-
tum contraheret ſcienter cum habente peccat:
quia participat cum eo in crimine:tamen matri-
monium tenet:⁊ poterit iſte etiam exigere.¶Se- 7
ptimum.Si quis vouit ſe nunꝙ̃ redditurum de-
bitum ſi eum vxorem ducere contingat ſm Joā.
vbi ſupra non obligat tale votum:quia eſt cōtra

preceptum apoſtoli de debito reddendo.xxiij.q. 8 iiij.§.bis. ¶Octauū. Si quis vouerit caſtitatem reſpectu alicuius religionis:ſed non oīa ſubſtantialia regule.do.Anto.in.c.rurſus.q̄ cle.vel vo. vt refert Pan. ibi poſt multa cōcludit quod aut vouit omnia ſubſtantialia religionis:ſed nō reſpectu certe religionis et tunc votum eſt ſimplex nec matrimoniū dirimit: aut vouit oīa ſubſtantialia reſpectu certe religionis: ita quod efficaciter eſt obligatus religioni:et tunc certum eſt matrimonium non tenere.vt in capitulo vnico. de vot.lib.vj.aut vouit tantum caſtitatem reſpectu certe religionis:et tunc dicit votum eſſe ſolennizatum et ſequens matrimonium non tenere:licet iſte non ſit vere et ſtricte religioſus:vt quia ſe ad paupertatem et obedientiā non obligauit.et hoc per.d.c.vnicum.ſed quantum ad hoc Panormitanus tenet contrarium: quia illud capitu. vnicum.ad ſolēnitatem voti requirit quod fiat profeſſio alicui probate religioni: et conſequenter quod profiteatur religionem probatam itavt vere ſit religioſus illius religiōis. Et ſi obijciatur de muliere de qua in.c.fi.qui cle.vel vo.vide infra profeſſio.§.j. ¶Nonum. Si habens votū ſim-
9 plex inquirat an poſſit contrahere matrimoniū ſm Hoſtien. reſpondendum eſt quod non: et ſi adijciat querere vtrum tenebit ſi contraxerit: nō debet quis reſpondere quia daret occaſionē peccandi mortaliter aut mētietur:ego vero dico qḋ nulli eſt illicitum ſaltem ſub pena mortalis peccati docere veritatem vt dicendo quod tenebit quidē:ſed tamen mortaliter peccabit:nec eſt dare occaſionem peccandi ſed ſumere:alioquin occaſionem darent qui canones et lecturas exhibēt oculis omnium ad legendum: debemus tamen tales prudenter deludere ſm Hoſtien. quia non ſolum nō debemus dare occaſionem peccati ſed etiam debemus ab eo quantum poſſumus auertere peccare paratos. Dicit autē ſum.ang.quod ſi votum non ſeruat ſe non videre quomodo facere volenti maius malum non poſſit dici vt eo dimiſſo faciat minus.xiij.diſtin.nerui.cum ſimilibus:ſed iſtud eſt verum vt ibi dicitur ſi ſine peccato nullus patet aditus:quia eo caſu eſſent eligenda minora qui caſus non eſt poſſibilis abſolute:alioquin neceſſario peccaremus: ſed ſolum ex ſuppoſitiōe alicuius inique volitiōis. Et ideo ſicut non ſunt facienda a nobis mala minora vt alij cuitent maiora:ſic nec conſulenda ſunt:alioquin licitum eſſet nobis complacere in eo quod
10 non licet facere. ¶Decimum. Idem iudiciū quantum ad hoc et omnia predicta eſt de muliere reſpectu viri ſicut de viro reſpectu mulieris:et ſimiliter de iuramento ſicut de voto:vt ſi quis iurauit tenere caſtitatem contrahere non poſſit licet teneat contractus. De quo vide.xxvij.q.j.ſi quis votum.in gl. ¶Undecimum. Utrum autem diſpē- 11
ſare poſſit epiſcopus in voto caſtitatis aut non nubendi infra votum.iiij.§.iij.et.iiij. Quantū autem ad poſſe exigere eum qui contraxit poſt ſimplex votum caſtitatis communiter tenent moderniores in.d.c.rurſus.quod epiſcopꝰ poſſit diſpēſare ex cauſa legitima: quod verum eſt eo modo quo dictum eſt ſupra debitum.§.viij.et cauſa legitima eſt periculum anime aut ex mora aut ex impoſſibilitate omnino adeundi romam:alias requiritur autoritas apoſtolica.vt dicit.s.tho. in iiij.quodl.q.vij.ar.j.et ratio ex doctrina eius ſumitur.vt ſupra dictum eſt:quia iſta obligatio nō exigendi venit ex obligatione voti:vnde ille ſolus poteſt hanc tollere qui et illam.

¶Sexto queritur quid iuris circa impedimentum criminis nō dirimentis:et dico multa. ¶Primum. Sicut ſupra dictum eſt ſex crimina matrimoniū impediunt ſed non dirimunt: primum eſt inceſtus extra de eo.qui co.con.c.j.ſecundum eſt vxoricidiū.xxxiij.q.ij. admonere.et.c. inferiores. non tamen lego qḋ econuerſo mulier occidēs maritum contrahere nō poſſit niſi feciſſet intentione habendi adulterum.tertiū raptus ſponſe alterius.xxvij.q.ij.ſtatutum.quartum leuatio proprij filij de ſacro fonte inficiando matrimonio.vt ſcȝ poſſet vxorem priuare debito coniugali.xxx.q.j. de eo. de quo tit.ſeq. impedimento.vj. quintum interfectio ſacerdotis.de pe.et re. qui preſbyterum.et ibi Panor.in verbo conuictus dicit ſcḋm vnam expoſitionem hoc non habere locum niſi prius interfector ſit conuictus in foro contentioſo.ſextum eſt id propter quod quis ſolenniter penitet.xxxiij.q.ij.de his.et.c. antiqui. ſeptimum eſt cum quis monialem ſcienter accipit in vxorem. xxvij.qō.j.hi vero.ſed iſtud reducitur ad inceſtū: vt patet per gl.ibi. Hec omnia crimina.no. glo. in.d.c.qui preſbyterum.et.xxxiij.q.ij.in.c. de penitentibus.et.s.Thom.Ray.Pe.et Hoſti. ¶Secundū. Si tamen de incontinentia timeretur ſm Ray.debet epiſcopus concedere licentiā nubēdi arg.xxxiij.q.ij.antiqui.et.c.in adoleſcētia. et extra de eo qui co.conſan.vxo.ex literis.imo ſm eū. ſufficit licentia proprij ſacerdotis:imo ſm eundē de cōſuetudine nō ſeruatur iſte rigor petēdi licētiā.et idē monal.et roden.vrſ et Io.in.d.c. in adoleſcentia.tenet quod iuuenis inceſtuoſus cōtrahere poteſt ſine diſpenſatione ſed nō ſenex.et ita tenet ſum.ang. Archi.ſñ.poſt pet.de pal.dicit qḋ ſine diſpenſatiōe expſſa nō licet inuoluto aliquo predictorū contrahere vel exigere:nec dicta conſuetudo valet niſi conſtet epiſcopos hoc diu ſciēter diſſimulaſſe: aliter cōtrarium faciens peccat mortaliter.et idem videtur ſentire ſanctus Tho,

6.q. 1.di. (margin beside "¶Sexto queritur")
2 (margin beside "¶Secundū")

in.iiij.diſt.xxxiiij.ar.vl.vlta tene cum ſum.ro.cõ
tra ange.q2 aliter cõſuetudo dictas leges nõ tol-
3 leret vt ptz ex dictis.§.conſuetudo §.vij. ¶ Ter-
tium. Inceſtuoſuz non poſſe cõtrahere aut exige-
re.ſum.ang.dicit verum nõ ſolum de inceſtuoſo
cum vxoris conſanguinea: ſed vſr.ſum.roſ.vero
dicit hoc verum eſſe z intelligi cum quis cogno-
ſcit conſanguineam vxoris vel cognoſcitur a cõ
ſanguineo viri ſi eſt mulier:vt addit Archi.z hec
eſt opinio Ric.z Archi.z.s.Tho.non obſtante
qd non ſit minus ſed maius peccatum cognoſce-
re proprias conſanguineas: vel permittendo ſe
cognoſci a proprijs ſi ſunt mulieres:q2 dicit Ar-
chi.qd nõ reperitur in iure hoc de proprijs cõſan
guineis:ſicut de conſanguineis coniugis: z Ri-
char.dicit qd nõ tantũ iniuriaſ matrimonio ma-
ritus per inceſtum cum conſanguinea propria
quantum cum vxoris conſanguinea. z ſanctus
Thomas dicit quod inceſtus ponit impedimẽ
tum non tam ratione culpe quã ratione affinita
tis quãm cauſat. Capitula autez que allegat ſum
ma Angelica nihil faciunt ad oppoſituz imo vbi
dicit textum eſſe clarum:eſt clarus in oppoſituz.
4 vide ſupra luxuria §.iiij.multa ad hoc propoſitũ.
¶ Quartum. Viro licitum eſt vxorem adulteram
occidere per viam iudicij ex zelo iuſtitie non liuo
re vindicte.extra iudicium vero nunquam hoc li
cet ſcdm legem diuinam ſcdm ciuilem vero licet
eo modo quo dictum eſt ſupra lex.§.decimo.vbi
nihil habetur de vxore: ſed de filia et adultero.

¶ Rurſus de matrimonio octauo quan
tũ ad impedimenta que impediunt z di
rimunt.

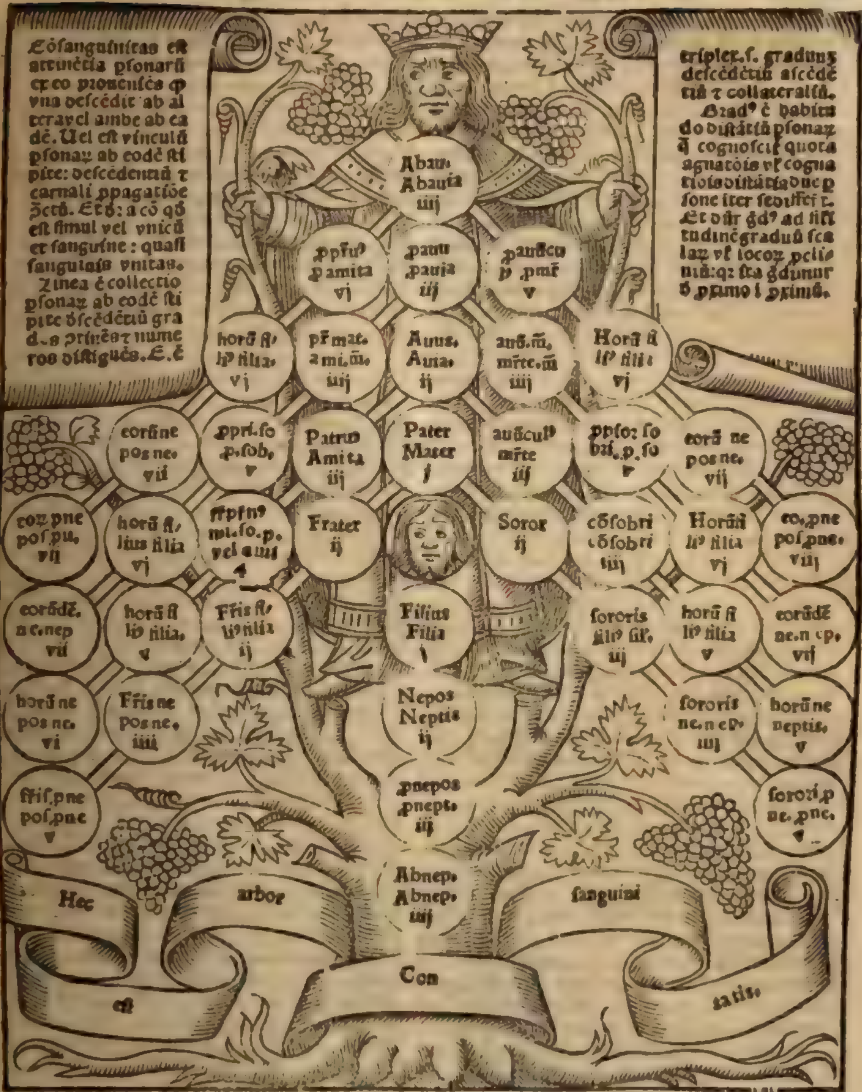
Matrimonium octauo conſiderari
poteſt quantum ad impedimenta
que illud impediunt: inquantuz ſci
licet propter illa eſt prohibitum et
dirimunt inquantũ ſi de facto con-
trahaſ nullum eſt: huiõi autẽ impedimenta ſunt
xvj eo modo quo ſupra matrimonium.vj §.ij di-
1.qõ ctũ eſt cõtenta in dictis verſib9. Error cõditio zc.
1.di. ¶ Primo ergo cum error dirimens ſit duplex in
propoſito: ſcilicet perſone z conditionis queri-
tur quid iuris de errore perſone: z dico multa.
¶ Primum. Error conſenſum remouet. Qui
errat enim non conſentit.l.ſi per errorem.ff.de iu
riſ.omnium.iudic.z errantis voluntas nulla eſt.
l.cum teſtamentum.C.de iur.z fac.igno.z erran-
tis conſenſus nullus eſt:vt ibi dicitur in.l.non id
circo.z facit xxix.q.ij.his ita reſpondetur. Et ra-
tio horum eſt:q2 error cognitionem remouet que
eſt cauſa conſenſus z omnium actuum volunta-
2 tis dicẽte Aug.x.de tri.quod inuiſa diligere poſ
ſumus incognita nequaquam. ¶ Secunduz. Om
nimoda ignorantia alicuius remouet errorẽ cir-
ca perſonam eius:vnde ſcdm Ray.ad errandum
in perſonam alicuius requiritur aliqua eius noti
tia per viſum vl' auditum: vel famam.de perſona
abſente que creditur eſſe iſta preſens quia errare
eſt alium pro alio accipere.xxij.q.ij.in quibus.qd
eſſe non poteſt niſi de illo loco cuius alium poni
mus aliqualem notitiam habeamus: q2 vt dictũ
eſt in penitus ignotum nec affectum nec conſen-
ſuz poſſumus dirigere.arg.l.cum ab eo.§.maſſaz
ff.de contrahen.emp. ¶ Tertiuz circa matrimoniũ 3
quadruplex eſt error ſcdm Dir. ſcilicet fortune
qualitatis: perſone z cõditionis ſcilicet ſeruilis.
Igitur error conditionis matrimonium tollit et
dirimit.de quo tamen.§.ſequenti.z ſimiliter er-
ror perſone:puta quia credit quis ſe contrahere
cum berta z contrahit cum margarita quam cre
dit eſſe bertam:cuius ratio iaz ptz ex dictis: quia
non adeſt conſenſus qui eſt cauſa matrimonij et
eam aſſignat ſanctus Tho.in.iiij.diſt.xxx.dicens
quod errorem qui matrimonium impedit opor-
tet eſſe alicuius eorum que ſunt de eſſentia ma-
trimonij:quod quidam cuz duo includat ſcilicet
perſonas que coniunguntur: z mutuam inuicez
poteſtatem in qua matrimoniuz conſiſtit: primũ
tollitur per errorem perſone: z ſecundum per er-
rorem conditionis. Error autem qualitatis cum
putatur nobilis ille qui eſt ruſticus:vel caſta illa
que eſt meretrix:aut virgo illa que eſt corrupta
non tollit matrimonium quinimo illud tenet.xx-
ix.q.j.error.z.c.his ita.niſi ſecundum.s.Thom.
iſte error redundaret in perſonam : vt parti.ſe-
quen. Notauit tamen hugo.xxvij.queſt.ij.raptor
quod qui de futuro deſponſauit corruptam quaz
virginem credebat : comperta poſtmodum veri-
tate ante copulam non eſt compellendus conſum
mare matrimonium cum ea: quia per hoc impe-
diretur eius promotio ad ordines eccleſiaſticos
Similiter nec error fortune:vt cum quis putatur
diues z eſt pauper matrimonium non tollit:vt
patet ex iuribus allegatis. ¶ Quartuz. Si aliqua 5
nobilis mulier romana contrahat cuz ruſtico gal
licano aſſerente ſe filium regis anglie cum nõ ſit:
ſicut aliquando accidit de facto.quidaz vt Rex.
ſecunduz ſupple.dicunt matrimoniuz tenere: q2
fuit error qualitatis et non perſone. Sed Hoſti.
dicit contrariuz:quia eſt error inquit perſone: cũ
vbiq3 habeatur notitia regis anglie:quia conſen
ſit in perſonam filij regis anglie: z nõ in perſonã
preſentez. Sanctus Thomas autem in.iiij.diſtin-
ctione.xxx.virtualiter diſtinguit dicens. Si error
nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem
perſone : tunc impedit matrimonium . Unde ſi
conſenſus mulieris feratur in iſtam perſonam
directe error de nobilitate ipſius non impedit
matrimonium:ſi autem directe intendit conſen-

tire in filium regis quicunq; ſit ille: tunc ſi alius
preſentetur illi quã filius regis eſt error perſone
⁊ impedit matrimoniũ. Et no. qd̃ .s. Tho. non lo
quit̃ de rege in cõi. q2 dicit filium alicui⁹ regis:
ſed de rege determinato: puta Francie vel ſicilie:
5 in cuius regno forte erat qñ ſcribebat. ¶ Quintũ.
Si autẽ dict⁹ ruſticus in gñali dixiſſet ſe eſſe fi
lium regis vel comitis ⁊ nõ diceret cui⁹ vel ſi ſpe
cificat nulla hr̃ notitia filij neq; patris non tollit̃
matrimoniũ: q2 nõ eſt error perſone ſed fortune
6 aut qualitatis. Et idẽ dicendũ eſt ſi quis dicat ſe
primogenitũ magni comitis ⁊ non ſit. ¶ Sextuʒ.
Si aliquis ſciat aliquã multos hr̃e filios quorũ
nullũ cognoſcit ſi aliquis eorũ falſo dicat ſe pri
mogenitũ ⁊ illa conſentiat in eũ ſcd̃m Hug. xxix.
q.j. in prin. eſt error fortune ⁊ nõ impedit: ſʒ Cal.
in.c.ij. de ꝯiu. ſer. ⁊ Jo. xxix. q.j. ⁊ Hoſt. in ſum. et
Ray. dicũt qd̃ eſt error fortune nec tñ mr̃imoniũ
qd̃ verũ eſt ſi conſenſus ferebat̃ in eũ nõ vt in pre
ſentem ſed vt in primogenitum iuxta diſtinctio
nem .s. Tho. ¶ Septimum. Si cõſenſus ſit in ali
7 quem qui eſt mortu⁹ loco cui⁹ ali⁹ preſentat̃ im
pedit̃ matrimoniũ ſcd̃ʒ Dir. ⁊ Jo. q2 eſt error per
ſone. ¶ Octauũ. Matrimoniũ dolo ꝯtũ tʒ ſm gl.
8 in.c. cum dilectus. qd̃ me. cã. licet dolus dederit
cauſam contractui: ⁊ idem Hoſ. in.l. a diuo pio. ff.
de rit. nup. ⁊ in.c. conſtituit. xx. q. iij. qd̃ Panor. li
mitat in.d.c. cum dilectus. niſi ſit talis dolus qui
conſenſum excludat q2 ſic non teneret: ⁊ facit qd̃
no. Joan. andr. in.c. vnico. de cõmo. facit etiã.c.
cum locum. de ſpon. ⁊ Jnn. in.c. cuʒ dilectus. poſt
gloſ. illam ſingularem qd̃ dolus cadit in conſtan
tem virum non impedit religionis ingreſſum: ſe
cus de dolo qui peritiſſimos falleret. Quod eſt
bene notandum: quia facit ad multa: vt in votis:
iuramentis ⁊ huiuſmodi ſpiritualibus quia com
muniter tenetur quod tenent vt in dictis gloſſ.
2.q ¶ Scd̃o querit̃ quid iuris de impedimento erro
ris conditionis: ſcilicet ſeruilis quantum ad ip
ſum vinculum matrimonij: ⁊ dico multa. ¶ Pri
1.di. mum. Error circa conditionem ſeruilem aliquã
do dirimit matrimoniũ ex ſua natura q2 .ſ. repu
gnat ptãti que traditur in matrimonio: cum non
poſſit lib. verti ancilla: ⁊ principaliter ex cõſtitu
tiõe eccleſie inhabilitantis perſonas ⁊ cõtractũ
2 irritantis: vt de cõiu. ſer. propoſuit. ¶ Scd̃m. Tri
plex eſt error circa cõditionẽ ſecũ contrahentis:
primus .ſ. circa melioreʒ quã ſit ſua aut quam cre
dat: vt cum ſeruus aut liber contrahit cum libe
ra quam credit ancillam vel econtrario: ⁊ ſecun
dus circa paren. vt cũ ſeruus cõtrahit cum ancil
la quam liberã credit: vel econtrario ⁊ tertius cir
ca deteriorẽ: vt cum liber cõtrahit cũ ancilla quã
credit liberã vel ecõtrario. Primus ⁊ ſcd̃s error
matrimonium non dirimit: q2 non leditur errans
nec hʒ qd̃ obijciat alteri: ⁊ eccleſia ſic ſtatuit. arg.
eorum que not. de coniu. ſer.c. propoſuit. ⁊ .c. ad
noſtram. xxix. q. ij. per totum. de diuor. ſi gnifica
ſti. ⁊ conſentit Ray. Pe. Al. Jnno. Hoſ. ⁊ .s. tho.
⁊ eſt communis doctrina theologorum ⁊ canoni
ſtarum: licet contrarium tenuerint quidam. Ter
tius autem dirimit matrimonium: vnde non te
net. xxix. q. ij. ſi quis ingenu⁹. ⁊ capitu. ſi femina.
Quod tamen limita niſi defuiſſet error quia ſi li
ber contrahit cum ancilla ſcienter: vel libera cuʒ
ſeruo: tenet matrimonium. xxix. queſt. ij. ſi quis li
ber. ⁊ capitu. ſi quis ancillam. cuʒ duobus ſequẽ.
⁊ ſic liber tenetur ſequi ancillam ſcd̃m Panorm.
de coniug. ſer. cap. j. Et licet de iure ciuili non te
neat matrimonium ſi ancilla vel libera cõtrahit
ſcienter cum ſeruo. C. de inceſt. ⁊ inuti. nup. l. cum
ancillis. tamen in hac materia ſpirituali ſtanduʒ
eſt iuri canonico. vt in capitu. vlti. ⁊ pe. de. ſecun.
nup. ⁊ not. Bar. in. l. priuilegia. C. de ſacro ſanc.
eccle. ⁊ eſt gloſ. in capitu. ij. de regu. iur. libro. vj.
Limita ſecundo niſi poſtquam liber ſciuit condi
tionem ſeruilem conſenſerit verbo vel facto vt
per carnalem copulam vt in.d. capitu. ſi quis in
genuus. ⁊ capitu. ſi femina. ⁊ de coniu. ſer. propo
ſuit. ⁊ capitu. ad noſtram. quod tamen intellige ſi
pro certo ſciuit ſeruitutem: vel ex auditis habuit
de ea probabilem opinionem ſecus ſi leuem aut
temerariam cui credi non debet quia conſentien
do copule ſibi non preiudicat. argumen. de ſen
ten. excommunica. inquiſitioni. cum etiam titu
bans pro ignorante habendus ſit. C. de condi. in
debi. l. vlti. ⁊ not. etiam gloſſ. Ray. in titu. de im
pedimento conditionis. Limita tertio niſi habẽs
probabilem cauſam credendi ad preceptum ec
cleſie debitum reddat: quia preiudicat ſibi ſecũ
dum Tanc. Jnno. Joã. an. ⁊ Panor. in.d. capit.
propoſuit. quia nihil velit cum ea eſſe tanquam
cum vxore propria: non debet in hoc obedire. de
hoc vide. §. ſequẽ. ¶ Tertiuʒ ſi liber cõtrahat igno 3
ranter cum ancilla cui data eſt libertas in tẽpus
vel econtrario matrimonium non tenet quia vt
dicit. l. ſtatu. liber. ff. de ſtatu liber. ea que interiʒ
facit vt ſeruus non vt liber facit. ¶ Quartum. Si 4
autem tali ignorantia durante ipſa contraxit cũ
alio non ignorante conditionem eius ſecunduʒ 5
ꝟꝟ. tenet matrimonium. ¶ Quintum. Si domin⁹
tradit alicui libero ancillam ſuam in matrimo
nio vel liberam vel ſcienter tacuit quam tamen
contrahens ignorabat ancillam tenet matrimo
nium: quia ſtatim efficitur libera et intelligitur
dominus ei libertatem dediſſe: vt autentica de
nuptijs §. ſi vero ab inimico. Et hoc tenet Pañ.
⁊ gloſſ. in dicto capi. ad noſtram. de coniug. ſer.
⁊ Hoffred. ⁊ Hoſtien. ⁊ Bar. ¶ Sextum. Liber 6
contrahens cum ancilla ignorãter: quã domin⁹

poſt latenter manumittit: et liber poſt hoc eā co-
gnoſcit non tenetur ſtare cum ea: quia matrimo-
nium nullū fuit: et ſemper ei ſe cōmiſcuit ex pri-
mo conſenſu q̇ nullus fuit arg. C. ad velle. l. quā-
uis. ſm Joan. xxix. q. ij. ſi quis ingenuus. et Ber.
in. c. vltimo. de coniu. ſer. et Goffr. et Dire. et ita
tenet ſum. ro. Dicit tamen ſum. ang. verius eſſe
quod ſi illa poſt manumiſſionē cognouit eū in-
tendens contrahere matrimoniū ſit ſublato im-
pedimento: per ea que no. glo. in. d. c. ad noſtrā.
quia videtur antiquus cōſenſus perſeuerare niſi
contrariū exprimatur. de bap. maiorē. in fi. ſed di
co quod gloſ. quā allegat determinat expreſſe cō
tra hoc et ſimiliter ſua ratio valet ad oppoſitū:
quia ſi durat antiquus conſenſus virtute ei⁹ nō
contrahitur: quia nullus eſt. Si autē conſenſus
antiquus fuiſſet de ſe ſufficiens ad contrahendū
verū diceret ſicut in ſimili dictū eſt prius. ſ. ma-
7 trimoniū. iij. § iiij. parti. iiij. ¶ Septimum. Error
conditionis libertine vel aſcriptitie: aut origi-
narie non impedit matrimonium ſicut error con
ditionis ſeruilis ſm ✠✠. quia omnes illi ſunt li-
bere: licet ad quedā opera plus ceteris teneātur
et idem Hug. xxix. q. ij. in prin. Qui autē ſint ori-
8 ginarij et aſcriptitij: vide. ſ. ſeruus. ¶ Octauū. Si
conſuetudo eſt in loco quod partus ſequatur cō-
ditionē patris: et non ventris natus ex libero et
ancilla liber eſt: et vt liber matrimoniū contrahe
re poteſt: et vt ſummat Panor. in. c. licet. de con-
9 iu. ſer. ¶ Nonū. Si liber ignoranter contraxit cū
ancilla: et poſtea ſciens conditionē ancille vult
cum ea eſſe: et illa non ſed vult diſcedere ſecūdū
Ber. non erit matrimoniū: ſed tamen illa debet
ab eccleſia compelli niſi ad ſecunda vota trāſiſ-
ſet. Et ſimiliter econuerſo dicendum eſt de libe-
10 ra reſpectu ſerui. ¶ Decimum. Liber comperiens
quod illa cum qua contraxit ignoranter ſit ſer-
ua poteſt eam propria autoritate dimittere quo
ad thorum ſecundum omnes et planum eſt: ſed
non quo ad cohabitationem ſcdm Richar. ſi cō-
traxit in faciem eccleſie aut coram teſtibus ſecus
ſi clandeſtine. et hoc patet in. c. porro. de diuor.
licet Hoſti. et multi alij teneant contrariū quan-
do ſeruitus eſt notoria ſicut et in adulterio. de
quo habes. ſ. diuortium. § viij. ¶ Uerum enim
dicit Hoſtiē. quo ad copulam: et Richar. quo ad
cohabitationem de qua loquitur. d. c. porro. ſm
glo. ¶ Undecimū. Si liber qui contraxit matri-
monium efficiatur ſeruus ſe vendendo vel aliter
non diſſoluitur matrimoniū. nec illa vēditio va
let niſi conſentiente vxore: quia non habet pote-
ſtatem ſui corporis. xxxiij. q. v. quod deo quod. s.
ho. in. iiij. diſtin. xxxvj. limitat quo ad ſeruitutem
impedientem redditionē debiti ſecus in alia nō
impediente. Uide infra ſeruitus. § vij.

¶ Tertio queritur quid iuris circa actum con- 3.q8
iugalem quando in contractu matrimonij inter-
uenit error conditionis: et dico multa. ¶ Primū. 1.di.
Alter coniugum qui ignorat matrimonium eſſe
nullum propter ſeruilem conditionem in reliquo
ſm Archid. q̄diu hoc ignorat licet nollet cōſen-
ſentire ſi ſciret excuſatur a peccato coeundo. ſi-
cut iacob in facto lye. propter ignorantiam facti
probabilem. et filij erunt legitimi ſi in faciem ec-
cleſie ſit contractum. Quid etiam ſi ſcit eſſe ſeruū
ſi credat quod reliquus coniunx qui ſcilicet eſt li
ber hoc ſciat: aut quod adeo affectuoſe diligat
quod etiam conſentiret ſi ſciret eſſe talem excuſa
tur a peccato ex quo vxorio affectu cognoſcit vel
cognoſcitur. Qui vero ſcit ſe ſeruum et reliquū
eſſe liberum: et ſic matrimonium non tenere: for-
nicatur quouſq; alius de ſua ſeruilitate ſit certio
ratus: et nihilominus in eum conſentiat: ſecus ſi
ignoraret matrimonium non tenere ignorantia
excuſante. Et idem dic de quocunq; ſciente ma-
trimonium non tenere ex quocunq; impedimen-
to. ¶ Secūdo. Quando de tali matrimonio igno 2
ranter contracto dubitatio incipit oriri: ad ſcien
dum quid agendum ſit quantum ad deum ſcdm
Archid. diſtinguendū eſt inter ſcientiam que ha
bet euidentiam et non eſt niſi verorū: et conſcien
tiam que eſt firma credulitas q̄uis clare nō ſcia-
tur: quia ſcilicet poteſt procedere ex cauſa nō ſo-
lum leui ſed etiam falſa: et ſcrupulum qui eſt du-
bietas que ſcz eſt quoties homo hincinde equa-
liter pendet vel quaſi equaliter modico reputa-
to pro nihilo. Adde ad Archid. quod etiam di-
ſtinguendum eſt de motiuo ſiue cauſa que mo-
uet ad ſcientiam conſciētiam et ſcrupulum: quia
quedam eſt certa et euidens de facto: vt quia vi-
deo vel de iure: vt quia quis conuincitur aut cō-
fitetur iuridice quedam probabilis: vt quia au-
dio a grauibus fide dignis: ⁊ quedam leuis ſiue
temeraria: vt quia audio a leuib⁹. Qui ergo ha
bet ſcientiam de hoc impedimento vel alio: aut
etiam conſcientiam procedentē ex leui aut pro-
babili cauſa coeundo mortaliter peccat: niſi ille
coitus eſſet matrimonialis: quia tūc ſm Richar.
ſiue ſequatur ſcientiam ſiue probabilem preſum-
ptionem id eſt conſcientiā corā deo eſt ratifica-
tiuus matrimonij: qui vero habet ſcrupulum: ſi
eſt ex leui aut temeraria cauſa debet illū depone
re ⁊ ſic reddere ⁊ exigere poterit ſine peccato ar.
c. inquiſitioni. de ſenten. excō. ſi vero eſt ex cauſa
probabili reddere poteſt et debet exactus: quod
eſt obedire ſaltē deo precipiēti reddere vnicuiq;
quod ſuū eſt: quia in dubijs obediēdum eſt. xxiij.
q. j. quid culpatur. et. d. c. inquiſitioni. ſed exige-
re nō poteſt ſine mortali: quia exponeret ſe peri-
culo: niſi ille coit⁹ eſſet matrimonialis id eſt affe

ctu matrimoniali quia etiam hoc caſu corã deo
ratificaret matrimonium ſi hoc eſſet in intentio-
ne.¶ Tertium. Quando vero in tali impedimen
to oritur dubitatio ad ſciendum quid faciẽdum
ſit quo ad homines.dicit Richar.in.xxxvj.diſti.
iiij.qꝺ ſine copula ſequatur certam cognitionem
in libero de ſeruitute alterius:ſiue probabilẽ pre
ſumptionem:ſiue ad preceptum eccleſie ſiue non
ſemper ratificatur matrimoniũ in cõſpectu eccle
ſie:etiã ſi eſſet ex affectu fornicario: ſi vero ſequa
tur leuem et temerariã ſuſpitionem cui credi non
debet ſecundum omnes non preiudicat ei etiam
ad mandatũ eccleſie:quia titubans pro ignoran
te habendus eſt.Hec ille va!de bene.Sed intel-
lige primo hec vera eſſe ſi eccleſie conſtaret de
ſcientia vel preſumptione: aut leui ſuſpitiõe que
quia ei conſtare non poteſt de affectu ideo non
diſtinguit inter matrimonialem ⁊ fornicarium.
Intellige ſecundo qꝺ quo ad homines. vt patet
ex mente iſtius doctoris:⁊ ex.d.c.inquiſitioni.et
ex verbis.s.Tho.infra poſitis par.v.non diſtin-
guitur inter conſcientiam et ſcrupulum ex cauſa
probabili:quia eccleſia ipſam conſcientiam aut
ſcrupulum nõ videt: ſed ſolum cauſam motiuam
ad hec que vtrobiqꝫ eſt eadem ſcilicet cauſa pro-
babilis quando ſcrupulus non eſt ex cauſa leui
4 vel temeraria.¶ Quartum. Quando vero de tali
impedimẽto oritur queſtio ſiue lis in iudicio ad
ſciendum quid faciendum ſit dico quod quo ad
deum ne quis peccet diſtinguendum eſt vt ſupra
particula.ij.Et eccleſia precipiente copulam ſem
per poteſt quis obedire ſine peccato:ſi vult ma-
trimonium ratificare quia coitus erit matrimo-
nialis.Si vero non vult ratificare eccleſia preci
piente copulam ſi habet de impedimento ſcien-
tiam vel conſcientiam ex cauſa probabili nõ te-
netur obedire:quia non poteſt eccleſia facere ſm
Archi.vt non maritus fiat maritus contra ſuam
voluntatẽ quod faceret ſi obediret.ſed neqꝫ obe
dire poteſt ſtãte ſuppoſito quod nolit ratificare:
quia coitus eſſet fornicari⁹:ſi vero habet de im-
pedimento ſcrupulum ex cauſa leui aut temera-
ria deponat: et reddat et ſi vult etiam exigat.d.
c.inquiſitioni.ſi vero ex cauſa probabili ⁊ diſcre
ta reddat quia in dubiis tenetur obedire:non au
tẽ exigat:quia exponeret ſe periculo fornicandi.
5 ¶ Quintum ad ſciendum vero quid agendum ſit
in iudicio quo ad homines ne ſcilicet quis preiu
dicet iuri ſuo diſtinguendum eſt ſolum ex parte
cauſe vel motiui ad credendum impedimentum.
Si enim ſit leuis aut temeraria debet obedire ec
cleſie precipienti copulam ſecundũ omnes : quia
ſibi non preiudicat:ſed ſi ſit euidens et certa:fa-
ciens ſcientiam:nõ debet obedire ſm omnes : qꝛ
ſibi preiudicaret ſimiliter ſi cauſa eſſet probabi-
lis:quia etiam ſibi preiudicaret ſm Tanc.Inno.
Jo.an.Richar.et Pali.in.d.c.propoſuit. nõ ob.
quod teneat Hoſt.in ſum.⁊ glo.in.d.c. ꝓpoſuit.
quod debeat obedire niſi ſit certus: qꝛ prior opi
nio eſt cõmunior ⁊ verior.quã etiã.s.Tho.ꝓbat
in.iiij.diſt.xxxvj.in expoſitione litere dicens.Si
antequã ſit detecta ſeruitus vxoris de qua dubi-
tatur ipſa petat debitum ſi leui ſuſpitiõe mouea-
tur debet reddere debitũ: nec ex hoc ei aliquod
preiudicium generatur:ſi autem ex cauſa proba-
bili dubitet vel vehemẽter preſumat aut certe co
gnoſcat non debet ei debitũ reddere eccleſia pre
cipiente quia vel ſibi preiudicium faceret ſi eam
vxorio affectu cognoſceret : aut alias fornicare-
tur:hec ille.quia ſumit ly non debet p ly non te-
netur.Supple.autem cõtra opinionem ſum. an-
ge.et Ro.et Richar. et omniũ canoniſtarũ dicit
quod debitũ negare non debet ex cauſa probabi
li:ſed tantum ex euidenti.allegans. d.c. inquiſi-
tioni. ſed illud.c. loquitur diſtinguendo non ex
parte cauſe ſed ex parte dubitantis quando cau-
ſa probabilis non ducit extra terminos ſcrupuli:
ita qꝺ hoc quis credit quidem ſed non firmiter.
ſed quaſi titubans.s.Tho.vero cũ dicit ſi ex cau
ſa probabili dubitet vel vehemẽter preſumat nõ
ſumit dubitare proprie:ſed large pro formidare
vt opponitur ſcientie vel euidẽtie eo modo quo
opinans dicitur dubius quouſqꝫ ſciat : vnde ly
vel ſtat expoſitiue pro id eſt potius quam disiun
ctiue ſicut patet ex allegatione piſa.illũ adducẽ-
tis.De opinione autem Hoſtiẽ.vide Panor.in
d.c.propoſuit.Dicit tamen aſten.quod.Hoſtiẽ.
in.d.c.propoſuit.correxit dictum ſuum.
¶ Quarto queritur quid iuris circa actum cõiu 4.q.
galẽ quando in contractu matrimonii incidit cõ-
ditio ſeruilis ſine errore cõditiõis ita qꝺ matri-
moniũ tenuit:et dico vt infra ſeruus per totum.
¶ Quinto queritur quid iuris circa impedimen 5
tum voti et dico quod votũ non ſolenne caſtita-
tis matrimoniũ impedit ſiue prohibet ſed nõ di-
rimit:vt dictum eſt tit. priore.§.v. ſed ſolenne qꝺ
ſcilicet comitatur profeſſio expreſſa vel tacita ali
cuius religiõis approbate:vel ſuſceptio ordinis
ſacri matrimoniũ non ſolũ impedit:ſed etiã diri
mit ita quod matrimonium nullũ eſt: imo incur-
ritur excommunicatio:vt in clemen.eos.de con-
ſan.et affi.Si tamen hoc fiat poſt profeſſionẽ in
aliqua regula non approbata vel etiã in regula
approbata tertij ordinis beati Dñici vel Franci
ſci:teneret matrimonium ſicut dicit Archi.
¶ Sexto queritur quid iuris de impedimento co- 6
gnationis carnalis ſeu cõſanguinitatis:ad cui⁹
intellectũ hic conſanguinitatis arborem ſtatuo:
in qua numeri ſuperiores gradus ſecundũ cano
nes:inferiores vero ſecundũ leges ſignificant.

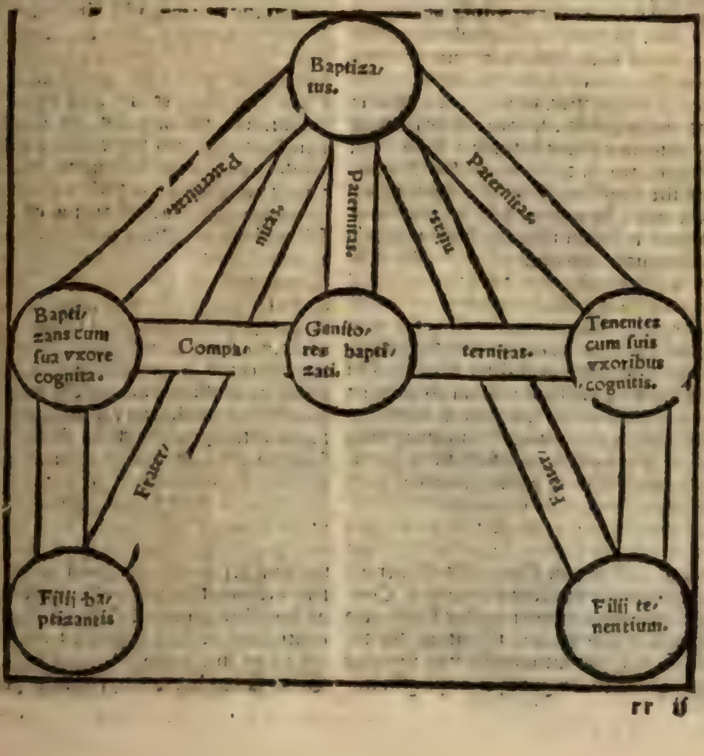

Cōſanguinitas eſt attinētia pſonarū ex eo prouenīēs ꝙ vna deſcēdit ab altera vel ambe ab eadē. Uel eſt vinculū pſonaꝝ ab eodē ſtipite: deſcēdentiū ꝛ carnali ꝓpagatiōe ɔctū. Et dr̄ a cō qḋ eſt ſimul vel vnicū et ſanguine: quaſi ſanguinis vnitas.
Linea ē collectio pſonaꝝ ab eodē ſtipite dſcēdētiū gradus ꝯtinēs ꝛ numeros diſtinguēs. Et ē
triplex. ſ. graduū deſcēdētiū aſcēdētiū ꝛ collateraliū.
Grad⁹ ē habitudo diſtātiū pſonaꝝ ꝗ cognoſcit quota agnatōis vl̄ cognatiōis diſtātia due pſone iter ſe differāt. Et dr̄ gd⁹ ad ſilitudinē graduū ſcalaꝝ vl̄ locoꝝ ꝓcliuiū: q2 ſic a gdunt̄ d ꝓximo i ꝓximū.
Abau. Abauia iiij
ꝓpru⁹ ꝓamita vj
ꝓauu ꝓauia iij
ꝓauūcu⁹ ꝓmr̄ v
horū fi/li⁹ filia vj
pr̄ mat. ami. ūi. iiij
Auus Auia ij
auū. ūi. mr̄te. ūi iiij
Horū fi li⁹ filia vj
coſine pos ne. vij
ꝓpri. ſo ꝓ. ſob. v
Patru Amita iij
Pater Mater j
auūcul⁹ mr̄te iij
ꝓſor ſo bri. ꝓ. ſo v
eorū ne pos ne. vij
coꝝ pne poſ pu. vij
horū fi/lius filia vj
ſſpſn⁹ mi. ſo. p. vel amiſ 4
Frater ij
Soror ij
cōſobri cōſobri iiij
Horū fi li⁹ filia vj
eo. pne poſ pne. viij
corūdē. ne. nep vij
horū fi li⁹ filia. v
Fris fi/li⁹ filia ij
Filius Filia j
ſororis fili⁹ fil. iij
horū fi li⁹ filia v
eorūdē ne. n ep. vij
horū ne pos ne. vi
Fris ne pos ne. iiij
Nepos Neptis ij
ſororis ne. n ep. iiij
horū ne neptis. v
ffiſ. pne poſ. pne v
ꝓnepos ꝓnept. iij
ſoroꝝ. p ne. pne. v
Abnep. Abnep. iiij
Hec arbor est Con ſanguini tatis.

Arbore autē cōſtituta cuiꝰ intellectꝰ hꝫ ex dicen
dis maxime parti.iiij.dico multa.¶ Primuꝫ.Tri
plex eſt cognatio.ſ.carnalis que dꝛ ꝯſanguinitas
vel cauſa euphonie cōſanguinitas q̄ cōuenientiā
in ſanguine īportat: ſpūalis q̄ dꝛ cōpaternitas:ꝛ
legalis que dꝛ adoptio. Conſanguinitas igitur
ſcdm.s.Tho.Pe.de pa.Ray.Ho.ꝛ oēs eſt vincu
lum perſonarū ab eodē ſtipite.ſ.proximo deſcen
dentiū.i.ab eadē pſona carnali ꝓpagatiōe ꝯtꝛū:
per qḋ.ſ.excludit eua a cōſanguinitate ade: non
autē xp̄s a ꝯſanguinitate v̄ginis:qꝛ eiꝰ propaga
tio fuit carnalis ex pte v̄ginis.In hac cognatiōe
vt docet arboꝛ ſunt linee gradꝰ ꝛ perſone:ſic qḋ
in vna cognatiōe ſunt plures linee: in vna linea
2 plures gradus:in vno gradu plures pſone.¶ Se
cundū.Linea cōſanguinitatis dꝛ methaphorice
ꝛ ſcdꝫ Pe de pa.eſt ordinata collectio pſonaruꝫ
cōſanguinitate ꝯiūctarū:ꝛ eſt triplex ſm.s.Tho.
ꝛ cōiter doc.pꝛia aſcēdendētiū:in q̄ ſunt pr̄ auus
pauꝰ:atauꝰ ꝛc.ꝛ ſilr mr̄: auia:atauia ꝛc.ſcda de
ſcēdētiū:in q̄ eſt filiꝰ nepos: pnepos:abnepos:et
ſilr filia neptis ꝛc.ꝛ he due linee realr̄ ſunt vna
diuerſe ſolū in modo cōputandi: incipiendo.ſ.a
poſterioꝛibus vt in prima vel a prioꝛibꝰ:vt in ſe
cunda.Eſt ꝛ tertia q̄ reſpicit eos q̄ ab eodē q̄deꝫ
tertio deſcēdūt ſed nō abinuicē:ꝛ dꝛ linea colla-
teraliū:in qua ſunt fres ꝛ eoꝛū filij q̄ patrueles di
cūtur ꝛ filij patruoꝛū:ꝛ idē in feminis.Probant
autē hec oīa.xxxv.q.iiij.c.ſ.ꝛ per totū.ff.de gra.l.
3 ſ.ꝛ.l.iur.cōſultꝰ.¶ Tertiū.Gradus aūt ſcdm Joā.
an.eſt habitudo q̄dā diſtātiū perſonarū qua co-
gnoſcit̄ quota gn̄atiōis diſtātia due pſone diſtāt
inter ſe:ꝛ colligit̄ ex.c.lr̄is.c.qḋ dilectio.de con-
ſan.Computat̄ aūt gradꝰ in linea aſcēdētiū ꝛ de
ſcendentiū vniformiter ſcdꝫ leges ꝛ canones miſ
ſa cōputatione.Iſido.q̄ hꝫ in di.iiij.ꝛ.xxv.q.iij.et
iiij.ꝛ.v.que non eſt in vſu:hoc modo.Computan
de ſunt eēn perſone medie inter eas ꝛ de q̄bꝰ que
ritur:ꝛ ſi nulla ſit media ſunt in primo gradu:vt
pater ꝛ filius deſcendēdo:ꝛ filiꝰ ac pr̄ aſcendēdo
ſi v̄o ſint alie pſone medie ꝯputatis eis cū extrēis
quot ſunt pſone vna minꝰ tot ſunt gradus: ſicut
auꝰ ꝛ nepoꝫ ſunt in ſcdo gradu aſcendendo ꝛ de
ſcendēdo:qꝛ ibi ſunt tres perſone due extreme.ſ.
auus ꝛ nepos:ꝛ vna media.ſ.pr̄ reſpectu vniꝰ:et
filiꝰ reſpectu alterius: vnde qꝛ remoto vno rema
nent duo:nepos ꝛ auus ſunt in ſcdo gradu: pauꝰ
ꝛ pronepos in quarto.Et ratio eſt:qꝛ cū gradus
ſit diſtātia nō eſt eiuſdē ad ſe:vnde pr̄ ſolus non
facit gradū:ſed addito filio conſtituit̄ primꝰ gra
dus ex duabꝰ pſonis:ꝛ addito nepote cōſtituitur
ſecundꝰ gradꝰ ex tribꝰ ꝛ ſic de alijs.In linea v̄o
collaterali ſiue tranſuerſali q̄ nō eſt eoꝛū quoꝛuꝫ
vnꝰ deſcēdit ab alio:ſed eoꝛū q̄ deſcēdūt a cōmu
niꝰ principio aliter cōputātur gradꝰ ſm canones
aliter ſcdꝫ leges:de quo.s.Tho.in.iiij.di.xl.ar.ij.
Nam ſcdm canones ſi pſone de q̄bꝰ q̄rit̄ equalit̄
diſtāt a cōi ſtipite:quoto gradu q̄libet earum di-
ſtat a cōi ſtipite: toto gradu diſtant inter ſe:ſicut
duo fratres attinēt ſibi in primo gradu:hoꝛū filij
in ſcdo ꝛ ſic vlteriꝰ ſi vero diſtāt inequaliter quo
to gradu remotioꝛ eoꝛuꝫ diſtat a cōi ſtipite toto
gradu attinēt ſibi vnde ſcdꝫ.s.Tho.ſicut duo fra
tres attinēt ſibi in pꝛīo gradu:ita filius vniꝰ fra-
tris diſtat a reliquo fratre in ſcdo gradu: qꝛ tan-
tum diſtat a cōi radice:ꝛ intellige qḋ etiā ecōtra
rio:frater qui a cōi principio diſtat ſolū vno gra
du:a filio fratris diſtat ſcdo gradu:qꝛ nō pōt eſſe
vicinioꝛ alij deſcendēti a cōi principio quā ipſum
principiū ꝓpter qḋ eſt ei viciniꝰ:lꝫ poſſit eſſe remo
tioꝛ a tali deſcendente quā a cōi principio:qꝛ foꝛ
te ille alius deſcendens plus diſtat quā ipſe:ſicut
filius alterius fratris pluſquā alius frater ꝛ ſecū-
dum remotioꝛem diſtantiam opoꝛtet conſangui
nitateꝫ computari.Hec ex illo.Et ſi conſuetudo
patrie eſſet quod computādo inciperet a propin
quioꝛi illa ſeruanda eſſet ſcdm Aſten.propter ſcā
dalum euitandū:vt in.c.quod dilectio.de cōſan.
et affi.quod intellige ꝛ limita iuxta ea que ſupra
matrimonium.ij.§.iij.Secundum leges vero ali-
ter computantur gradus in linea tranſuerſali: qꝛ
ſcdm eas duo fratres ſunt in ſecundo gradu: filij
duoꝛum fratrum in quarto: nepotes in ſexto:Di-
uerſitatis autem rationem.vide.xxxv.queſtio.v.
in capitu.ad ſedem.¶ Quartum.Pro maioꝛi no- 4
titia predictoꝛum ſciendum eſt quod Joan.andr.
in explanatione predicte arboꝛis ſic virtualiter:
ꝛ colligendo dicit.In arboꝛe conſanguinitatis
eſt cellula vacua propter hoc qḋ propꝛiū nomen
habere nō potuit cū omnes alie exceptis his que
per genitiuū nominantur ſumant nomen ab ipſa
et dicitur filius patris ꝛ pater filij et frater fratris
et ſic de alijs:ſed eaꝫ a nomine ſui bidelli patru-
tium vocauit.Supra ipſam et ſub ipſa in recta li
nea ſunt alie cellule aſcendentium et deſcenden
tium que competenter diuiderentur per mediuꝫ:
vt a latere dextro earum nomina marium a ſini-
ſtro vero nomina ponerentur femininarum:quia
poſiti a latere dextro deſcendunt a maribus: et
econuerſo ſcilicet poſiti a ſiniſtro deſcēdunt a fe-
minis.Supra patrutiuꝫ ſunt quatuoꝛ cellule que
continent iſta que ſunt pater:mater:auus: auia:
proauus:proauia:abauus:abauia:quarum proxi
ma habet punctum vnuꝫ duplicatum.ſecunda.2.
tertia.3. quarta quatuoꝛ: infra vero patrutium
ſunt ſimiliter cellule quatuoꝛ:que continent iſta
que ſunt filius filia nepos neptis: pronepos pro-
neptis:abnepos abneptis: quarum prima habet
vnum punctū duplicatū:et ſic de alijs:vt de aſcen
dentibus dictum eſt.Ad cognoſcendū etiaꝫ gra-
dus inter

dus inter iſtos aſcēdētes ꝛ deſcēdētes ſciēdū eſt qꝺ quot ſunt pſone de qb⁹ querit ꝯputatis inter medus vna dēpta tot ſunt gradus inter eas ſicut inter abauū ꝛ petrutiū q̄tuoꝛ ſunt gradus cū ſint quinq; pſone: ꝛ ſilr inter ipm ꝛ abnepotē ſunt q̄tuoꝛ inter abauū autē ꝛ abnepotē ſunt.viij.gradus: qꝛ ſunt nouē perſone. Nō bꝫ tñ iſte petruti⁹ totam ſuam ꝯputationē in arboꝛe: qꝛ quilibet bꝫ duos parentes.iiij.auos. viij. pauos.xvj.abauos ꝛ ſic ſemꝑ aſcēdētes duplicanť. Accedēdo vo ad collaterales faciēdo ſtipitē de patre. inde ex pte dextra deſcēdūt cellule quatuoꝛ ꝯtinētes iſta que ſunt: fr̄ fr̄is fili⁹: ꝛ filia. fr̄is nepos ꝛ neptis: quarū pūcta ſuperius ſunt.j.ij.iij.iiij. ſignificātia gradus eoꝝ q̄ ſunt in cellulis ad petrutiū ſm canones. Inferi⁹ vo ſunt.ij.iij.iiij.v. q̄ deſeruiūt legib⁹. Et hi oēs ſunt collaterales ad petrutiū. Facto vero ſtipite de auo ab eo deſcēdunt a dextris quatuoꝛ cellule ꝯtinētes iſta q̄ ſunt patru⁹ ꝛ amita: fr̄ pꝛucleis ꝛ ſoroꝛ pꝛuclis hoꝝ fili⁹ ꝛ filia: hoꝝ nepos ꝛ neptis. Quoꝝ pūcta ſuperi⁹ ſunt. 2.2.3.4. inferi⁹ vo.3.4.5.6. q̄ ſunt grad⁹ pꝺictoꝝ ad petrutium ſm canones ꝛ leges. Facto vo ſtipite de pauo ſub eo a dextris deſcēdunt quatuoꝛ cellule cōtinentes vt in arboꝛe quarū puncta ſupi⁹ ſunt 3.3.3.4. inferi⁹ aūt ſunt.4.5.6.7. Facto vo ſtipite de abauo ſilr habes.4.cellulas: ꝛ ſupioꝛa puncta ſunt.4.4.4.4.inferius autē ſunt.5.6.7.8. Et ſic hr̄ vna medietas arboꝛis p quā intelligit reliqua. De pꝺictis aūt lateralib⁹ ſunt regule. Prima ſm canones collateraliū in linea equali, quoto gradu aliq̄s diſtat a cōi ſtipite toto diſtāt inter ſe: ſicut petrutius ꝛ pronepos ꝑpatrui ſunt in quarto gradu abauo exiſtēte ſtipite. a quo vterq; diſtat.4.gradu: ſed ſm leges quoto gradu quis diſtat a cōi ſtipite toto duplicato diſtāt inter ſe vñ pnepos ꝑpatrui eſt petrutio attinens vel diſtans in.viij.gradu. Scḋa. In linea vo inequali ſm canones quoto gradu remotioꝛ diſtat a cōi ſtipite toto diſtāt inter ſe ſicut facto abauo ſtipite petruti⁹ ꝛ filius ꝑpatrui qui ſunt in linea inequali diſtāt.iiij.gradu. ꝛ ſilr oēs deſcēdētes vſq; ad lineā equalitatis: qꝛ petrutius ab ipſo abauo diſtat.4.gradu: ſꝫ ſm leges quot ſunt pſone collateraliū in linea inequali ſtipite dēpto tot ſunt gradus. vñ petruti⁹ a ſtipite diſtat.4.gradu. a ꝓpatruo.5. a filio.6. a nepote.7. a pnepote.8. Ex dictis pꝫ ratio oīm punctoꝝ arboꝛis ꝛ qꝺ petrutius ꝯhere nō pōt cum aliqua de arboꝛe. ¶ Quintum. Pꝛohibitio matrimonij ratione cōſanguinitatis. Q̄ntum ad legē nature ſm. s. Tho. ꝛ Ric. eſt inter patrē ꝛ filiā matrē ꝛ filiū ꝑpter reuerentiā ne ſit ſocius qui dꝫ eſſe ſubiect⁹. Ben.j. relinquet hō patrē ꝛ matrē ꝛc. eſt tñ magis cōtra talem legē qꝺ filius habeat matrē in tali turpitudine ſubiectā vnde quedā bruta hoꝛrent coitum cū matre quādiu apud illa manet cognitio matris ꝛ reuerentia quedā ad ipſam: vt recitat philoſophus in.viij.de animalib⁹. de camelo q̄ coopertā cognouit matrē: et deinde hoc cōperto interfecit ingenitatorē. ꝛ de equo qui ob hoc ſe p̄cipitauit. Quantū vero ad legē diuinā ꝑpter concupiſcētiā refrenādā ꝓhibitū eſt matrimoniū in lege moſaica cū aliq̄b⁹ pſonis q̄ ſimul habebāt cohabitare et numeranť Leuitici.xviij. et in his verſib⁹ continenť. Nata ſoroꝛ neptis matertera fratris ꝛ vxoꝛ. Et patrui cōiunx mater priuigna nouerca. Vxoꝛiſq; ſoroꝛ priuigni nata vtriuſq; Atq; ſoroꝛ patris cōiungi lege vetanť. Pro his nota qꝺ dictū de vxoꝛe fratris non intelligiť pꝛemoꝛtui ſine liberis quia eā debebat accipere ad ſuſcitādū ſemē defūcto. de diuoꝛ. c.ſi. Nota etiā qꝺ ibi pꝛohibenť copulari ꝯſanguinei in pꝛimo gradu. ꝛ in ſcḋo in linea inequali cōſanguinitatis. qꝺ ſcꝫ ſcūs Tho.in.iiij.diſt.xl. ꝛ Nico. de ly. Io ſuc. xv. limitat verū ne amitā nepos accipiat ꝑpter reuerētiā vel meli⁹ ſm ſanctū Thomā. qꝛ nō ita conſueuit cohabitare: ſed quod patruus accipiat neptē cōcediť. vt pꝫ ibidē: qꝛ frater caleph accepit ei⁹ filiam capta ciuitate. Quo aūt in his papa diſpenſare poſſit vide infra papa. §. xvij. et xviij. Quātū vero ad ius canonicū olim fuit ꝓhibitū matrimonium vſq; ad.vij.gradū. vt in. ꝺ.c. ad ſedē ſed ꝑpter cauſas aſſignatas a ſcō Tho. in.iiij.diſt.xl. hodie pꝛohibeť ſolū vſq; ad quartum gradū conſanguinitatis ꝛ affinitatis p̄ciſe. vt in.c. nō dꝫ. de conſang. ꝛ affini. Hoc aūt ſum. Ang. ꝛ Ro. cū Hoſt. dicat verū etiā in aſcēdētib⁹ et deſcēdētib⁹ p lineā rectā: qꝛ cū inq̄t.ꝺ.c. nō debet loquať indiſtincte nos diſtinguere nō debemus. Sed cōtrariū eſt verū pꝛimo qꝛ ſi non licet filie cōtrahere cū patre pꝛopter reuerentiā multo minus lꝫ cū auo vel pauo aut abauo: qꝛ ei debetur reuerentia maioꝛ quanto eſt antiquioꝛ ita qꝺ ſi Adā viueret ei debereť ſumma reuerentia. vnde ꝛ ipſe pater eum debet revereri ꝛ ei ſubijci et multomagis filia vnde ꝛ vulgo pater nō dicitur dñs ſed auus quādiu viuit. et idē de filio reſpectu auie: ꝛ ſic de nepotibus. Scḋo qꝛ ius ciuile indiſtincte pꝛohibet inter tales matrimoniū vt inſti. de nupt. §. inter eas quoq;. et in.l. nuptie ff. de ri.nup. ꝛ hoc in infinitū: qꝺ quidem ius nō inueniť expꝛeſſe coꝛrectū ꝛ eſt fundatū ſup maxima honeſtate: ꝛ ꝯſequēter ꝑpter generalē canonū diſpoſitionē contrariū dicere nō debem⁹. Et lꝫ ſum. roſ. dicat qꝺ coꝛrigitur per.ꝺ.c. non dꝫ. tñ non coꝛrigiť expꝛeſſe: qꝛ non loquiť in ſpē de iſta linea recta imo nec implicite quia loquitur ſolū de his quoꝛum diſpoſitio ſubiacet iuri poſitiuo non de linea recta que ſubijcitur iuri naturali

quantū ad oēs ſicut ⁊ quantū ad patrē ⁊ filiā:vt
probatū eſt.Et hāc opinionē tenuit Pe. de pal.
Archi.ſum.piſa.Hoſ.Jo.an.Pe Hug.⁊ Azo.et
Rich.quā etiā Pan.in.d.c. nō dꝫ. putat veriſſi-
mā. Notādū eſt tñ ſm Hoſt.ꝙ lꝫ cōſanguinitas
duret vſqꝫ ad quartū gradū ſolū quātū ad cōtra-
here matrimoniū:vt qs caueat inceſtū:tñ q̄tū ad
ſucceſſionē hereditatis durat vſqꝫ ad decimū: vt
ꝟ.hereditas.ſ.ſi.particula.iiii.¶ Sextū. Si duo
cōtrahāt quorū alter diſtat a ſtipite.v.gradu.re-
liquus vero.ii. vel.iii. tenet matrimoniū ſm oēs:
qꝛ tales attinēt ſibi in.v.gradu.et in conſangui-
nitate ſemꝑ ſtandū eſt remotiori pſone. de ꝯſan.
et affi.c.vl. ſed ſi reliquus diſtaret ſolū in primo
Hoſt.eſt in ſingulari opinione qꝺ nō tenet.extra
eo.qꝺ dilectio.vbi ſibi cauit litera q̄ nō fecit mē-
tionē de primo gradu q̄ immediate deſcēdit a ſti-
pite ⁊ cū eo vna caro cenſeꝛ:ſed de ſcdo et tertio
ſm Vir.⁊ Goffr.tenet matrimoniū: et ita tenet cū
Piſa.qꝛ lꝫ ibi nō fiat mētio de primo : qꝛ rariſſi-
me contingit:tñ in regula p̄dicta q̄ ibi ꝓbaꝛ hoc
cōtineꝛ. Ex hoc cōclude cū Pan.in. d.c. qꝺ dile-
ctio.qꝺ impetrās diſpēſationē contrahēdi in ter
tio vel quarto gradu conſanguinitatis q̄uis ex
alio latere pſona cū qua vult cōtrahere ſit i ſcdo
gradu ⁊ hoc nō exprimaꝛ nihilominꝰ valet diſpē
ſatio: qꝛ q̄uis diſpēſatio ꝯtra ius ſit ſtricte inter-
pretanda: tñ interpretari qs pōt ſm diſpoſitionē
iuris cōis qꝺ vult vt computatio fiat a gradu re-
motiori. A fortiori poterit cū talibus diſpenſare
ille cui gn̄aliter cōceſſa eſt autoritas diſpenſan-
di in.iii.vel.iiii.gra.et ſic conſuluit Jo.cal.vt re-
citat.d.Joan.and.de ſan.geor.in.d.c.ꝙ dilec.
7.q. ¶ Septimo queriꝛ q̄d iuris de impedimento co-
gnatiōis ſpūalis q̄ cōiter eſt cōpaternitas. et di-
1.di. co multa.¶ Primū.Cognatio ſpūalis eſt q̄dā p-
ſonarū ꝓpinquitas ꝓueniēs ex hoc qꝺ qs cōfert ſa-
cramētū baptiſmi vel cōfirmatiōis : ſeu tenet vel
ſuſcipit illū cui tale ſacramētū cōferꝛ. De qua co
gnatiōe habetur.xxx.q.ſ.cos.⁊ de cog.ſpi.c.fi.et
de ea.s.Tho.in.iiii.diſ.xlii.⁊ quodlibet.vſ.q.iii.
cōcluſiue ſic dicit. Hec cognatio eſt vinculū con
tractū ex ſtatuto eccleſie per baptiſmū et cōfirma
tionē per ſuſcipientē ⁊ dantē ⁊ tenentē:non autē
per plures tenentes adinuicē: qꝛ per accidens eſt
qꝺ ibi ſint multi cū ſufficiat vnus: et ex ea cauſa-
tur in viro ſpūalis affinitas cū qualibet muliere
cognita matrimonialiter vel fornicarie nō tamē
cōtrahitur hec cognatio inter patrē ſpiritualē et
matrē ſpūalē:⁊ non contrahiꝛ in cathechiſmo:li
cet ſm aliquos cōtrahatur ibi impedimentū con
trahendi tñ:nec ſimiliter cōtrahitur a nō bapti-
zato qꝛ eſt expers vite ſpūalis:ſilr nec in peniten
tia: alioquin filius ſacerdotis vxorē nō inueni-
ret in tota parochia. Eſt autē triplex.ſ. paterni-
tas: cōpaternitas ⁊ fraternitas : quarū quelibet
impedit ⁊ dirimit ſi precedat matrimoniū : ſi ve
ro ſequaꝛ nō dirimit quidē vinculū matrimonii:
ſed tñ quantū ad actū diſtinguēdū eſt qꝛ ſi indu
citur ex neceſſitate: vt qꝛ pꝛ puerū in mortis arti
culo baptizat: ſic ex neutra parte impedit actum
matrimonii:ſi vero inducitur extra caſum neceſſi
tatis ex ignorātia tñ tunc eſt eadē ratio ſi ille eſt
cuius actu inducitur diligentiā adhibuit: ex indu
ſtria autem extra caſum neceſſitatis ille ex cuius
actu inducitur amittit ius petēdi : ſed tñ reddere
dꝫ:qꝛ alius ex culpa eius nō dꝫ incōmodū repor
tare. Hec ex illo.¶ Scdm. Effectus huiꝰ cogna- 2
tionis eſt impedire ⁊ dirimere matrimoniū ſi il
lud p̄cedit: ſi vero illud ſequiꝛ vt innuere Ber.
⁊ Rod.in.c.ſi vir.de cog.ſpi.ꝙ etiā ſi ꝯhaꝛ ſcien
ter ⁊ ſine neceſſitate nō impedit exactionē qꝛ nul
lo iure caueꝛ: ⁊ idem tꝫ Car.ibi qꝺ vꝛ poſſe dici
qñ quis ſcit factū ⁊ ignorat ius ⁊ facit ex ſimplici
tate:ſed gl.i.q.ſ.in.c.noſce.⁊ Jo.an. ⁊.d.Ant.in
c.ſi vir.de cog.ſpi.⁊ Pe.de palu.⁊ Hoſt.⁊ Roſ.
⁊.s.tho. tenent qꝺ exigere nō p̄t is ex cuius actu
ſcienter ⁊ ſine neceſſitate ꝯhitur.⁊ hoc tenet qꝛ re
gulariter oē impedimētū qꝺ facit matrimonium
eſſe nullū ſimplr ſi illud precedat:facit etiā illud
eſſe nullū ſcdꝫ quid:ex pte eiꝰ qui eſt in cā ſi illud
ſequaꝛ iquātū impedit exactionē. Et ſi hoc fecit
nō ad cōplacendū amico vel alia ſimili cauſa: ſꝫ
inſidiādo matrimonio:vt qꝛ tenuit ꝓpriū filiū vt
conſortē poſſet debito coniugali priuare. primo
nō pōt exigere.⁊ ſcdo mortuo cōiuge debet ꝑpe-
tuo ſine ſpe cōiugii remanere.xxx.q.ſ. de eo.⁊ ſi
vterqꝫ ſic fecit ſm Ho.neuter debet exigere ⁊ neu
ter ſubtrahere.i.debet exactꝰ reddere:pōt tñ ſuꝑ
iſta exactiōe ep̄s diſpēſare ſm Ar.poſt Pe.d pal. 3
¶ Tertiū.Sunt aūt tres ſpēs huius cognationis
ſm.s.Tho.⁊ Ri.pria dr paternitas q̄ cōtrahiꝛ ⁊
eſt iter regn̄atū ⁊ regn̄antē.i.miniſtrātē ſacramē
tū q̄ eſt ſicut pꝛ ſm.s.Tho.⁊ Ric.⁊ tenētē ad illū
q̄ eſt ſicut mater etiā ſi tenentes ſint plures : vt in
c.q̄uis:eo.ti.lib.vſ.qꝺ intellige ſi iſti ſunt bapti
zati:qꝛ ſicut ſacramētorū ita ⁊ cognationū ꝑ illa
cōtractorū baptiſmꝰ eſt ianua:vt.ſ.pti.xii. Scda
dr cōpaternitas:q̄ eſt inter regn̄antē miniſtrātē:
vl tenētē ſeu tenētes ⁊ genitores carnales regn̄a
ti.Qui etiā miniſtrās ⁊ tenētes ſi ſunt cōiugati ⁊
matrimoniū cōſummauerūt trāſmittūt hāc cōpa-
ternitatem ad vxores ſi ſunt viri:aut ad viros ſi
ſunt vxores:ſic quod ⁊ hi ad quod tranſmittitur
ſunt compatres parentum carnalium ipſius rege
nerati.extra eo.martinus.⁊ lib.vſ.eod.titu. nec
dū.⁊.xxx.q.iiii.ſi quis ſecus ſi vxor nō eſſet cogni
ta.xxx.q.iiii.poſt vxoris.vnde ſucceſſiue pōt quis
habere duas commatres vxores.Licet autē vir ⁊
vxor ꝯmunicet ſibi iſto mō actiōes:ita ꝙ ꝑ actio

nem vnius alter efficitur cõpater:non tamen cõ-
municant ſibi paſſiones:vt not. Panor. in.di.c.
martinus.vnde ſi quis teneat filium conceptum
ex altero eorũ nõ efficitur leuãs compater vtriuſ
qȝ ſed tãtũ eius cuius eſt filius q̃uis in matrimo
nio ſit illi coniunctus.xxx.q.iiij.qui ſpiritualẽ.in
glo.ꝛ in.c.j.extra eo.lib.vj.tertia dicitur frater-
nitas que eſt inter regeneratũ maſculũ vel femi-
nã:ꝛ filios regenerãtis miniſtrantis:vel tenen-
tis.xxx.q.iij.pictatium.ꝛ eo.titu.ex literis. ꝛ hoc
ſiue nati ſint ante iſtam cõpaternitatẽ ſiue poſt.
eo.tit.tua nos.Secus in adoptiuis ſm Innocẽ.
ſecus etiam in filijs quorũ neutro ad compater-
nitatem deuentũ eſt:quia poſſunt inter ſe libere
contrahere:niſi contrarium habeat conſuetudo
que ſcandalum generaret:contractum tamen te-
neret vt cõmuniter tenetur in.c.vtrũ. extra eodẽ.
niſi vt.ſ.matrimonium.ij.§.iij. Et iſta ſm Joan.
de neap.in quodl.ix.habent locum etiã ſi vir ali
quẽ teneat cõtra volũtatẽ vxoris vel parentũ ip-
ſius leuati:quia quod eſt ex eccleſie ſtatuto : non
dependet ex volũtate ſubiectorũ ſtatuto.¶ Quar
tum. Ad horum autem notitiam quaſi quedam
arbor huius cognationis huic ſtatuitur in qua
eſt quaſi truncus baptizatus: ꝛ inde procedunt
tres rami paternitatis reſpectu baptizati ſiue
cõpaternitatis adinuicẽ:q̃ ſunt baptizãs cuȝ ſua
vxore.genitores baptizati tenẽtes ad baptiſmuȝ
cũ ſuis vxoribus ꝛ ab extremis eorũ procedunt
duo rami fraternitatis id eſt filiorũ predictoruȝ
ſic.Inter has perſonas prohibetur matrimoniũ
nõ aũt inter alias qꝛ hec cognatio nõ habet gra-
dus ꝛ hoc edictũ eſt prohibitoriũ ꝛ cõſequenter
omnes qui nõ excludũtur admittũtur nec egredi
tur perſonas expreſſas.que vt patet in.c.j.eo.tit.
li.vj.ſunt iſte.Baptizat⁹ ꝛ leuãs:leuãs ꝛ paren
tes leuati:leuat⁹ ꝛ filij leuãtis etiã illegitime na
ti:ſm cõmuniter docto.in dicto.c.martinus.non
aũt adoptiui.leuat⁹ ꝛ vxor prius cognita leuati
vxor prius cognita leuãtis ꝛ parentes leuati ita
tamẽ vt ibi patet qđ dicaẽ de baptizãte id quod
de leuãte dictũ eſt.¶ Quintũ.Et quod dictum eſt
de vxore cognita dicendũ eſt etiã de muliere co-
gnita fornicarie:ita quod ad eã leuãs aut bapti

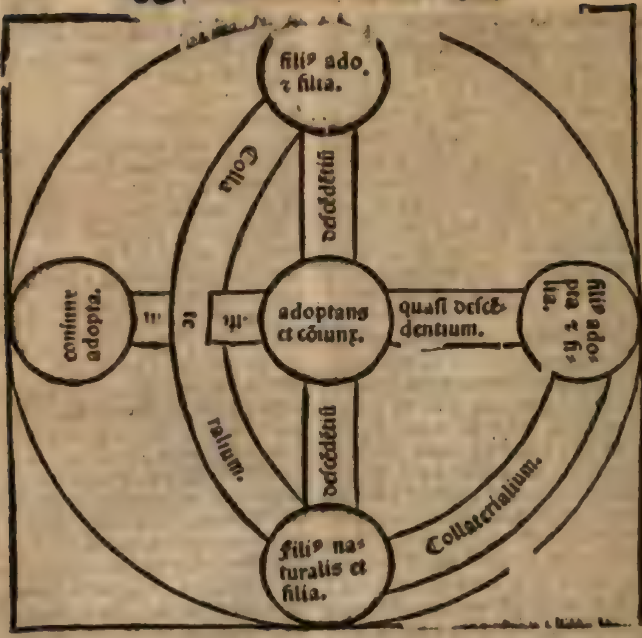

xans tranſfundit iſtam ſpiritualem cognationē
ſcdm.s.tho.ꝛ glo.ſuper. c.ſi quis ex vno ↄiugio.
xxx.q.iiij.ꝛ horū ratio eſt: qꝛ per fornicariū coi-
tum duorum fit vna caro.ſed Richar.ꝛ Petr.de
palu.ſentiunt contrarium.ꝛ idem Archid. ꝛ Jo.
an.in.c.ſ.co.ti.lib.vj.in nouel.ꝛ Panor. in.d.c.
martinus.ꝛ hoc ſequit̄ ſum.Angel. ro. ꝛ ſupple.
Sed omnes iſti falluntur ex conſideratione tur-
pitudinis peccati rationē legis non aſpicientes.
Ratio enim quare vir in vxorem aut econtrario
cognationē iſtam trāſfundat eſt qꝛ ſunt p con-
nubiū vna caro:vt ptꝫ per capitulū ſciſcitat̄.xxx.
q.iiij.ꝛ per.c.martinus.extra co. ſunt autem vna
caro p cōnubiū non rōne vinculi qđ.ſ. cōiungit
animos:ſꝫ rōne copule carnalis:vnde gl.in.d.c.
ſciſcitat̄.ꝛ in.d.c.martinus.exponit per cōnubiū
id eſt p carnalē copulā allegās. c.agatoſa. xxvij.
q.ij.vbi hoc expſſe pꝫ in fine.vbi quedā gloſſula
dicit ſup verſ.copulatione ↄiugij.i.carnalis cō-
mixtionis qđ etiam pꝫ:qꝛ in matrimonio non fit
iſta tranſfuſio ſine copula. Cū igitur hec ratio le-
gis locum hꝫ in coitu fornicario:qꝛ que adheret
meretrici vnū corpus efficit̄:opꝫ ibi etiam hr̄e
locū ꝛ legē:ptꝫ ex dictis ſupra lex.§.xvij.ꝛ tanto
magis quanto hec ratio in lege ipſa expreſſa eſt
ꝛ nō implicita. Et Inno. in capitulo martinus
dicit qđ canones vim cōſtituūt in vnione carna
li quantam ad acquirendū ſpiritualem proximi-
tatem. Sed ↄ inquit Pet. de palu. qꝛ cognatio
ſpiritualis ortum habēs a ſpiritualibus nō tranſ
fertur per vinculum ſolum carnale ꝛ tp̄ale vt eſt
in coitu fornicario. ſꝫ dico hoc eſſe falſiſſimum.
maxime qn̄ ille tranſitus cātur ex voluntate ec-
cleſie vt hic etiam ſm ipſum vnde nec matrimo-
nium cāt iſtum trāſitum rōne ſue ſpiritualitatis
ſed ratione carnalitatis id eſt copule:vt ptꝫ ex di
ctis. Contra eñ inquit ſupplemētū: primo qꝛ eſt
mirabile dictu qđ ex pctō abominabili orīat̄ ſpi-
ritualis parentela ſicut ex glacie color: ſed dico
qđ iſte ſermo eſt rudis qꝛ ex non tali formaliter
fit formaliter tale inſtrumentaliter ſicut vinū fri
gidū recens potatū calefacit motum ab anima ꝛ
corporalis ablutio abluit ſpūaliter in baptiſmo
virtute ſpiritusſancti: ꝛ coitus fornicarius indu
cit affinitatē ex voluntate eccleſie:ꝛ ſic in ppoſi-
to. Contra inquit ſcdo qꝛ publica meretrix poſſi
biliter eſſet ſpūalis mater ꝛ commater oīm de ci-
uitate:ſed dico etiam hoc dictum eſſe rude:quia
ſi hoc poteſt eſſe per ſe puta ſi ipſa baptizet aut
leuet omnes:quid mirum ſi ita poſſit eſſe per ac-
cidens id eſt ratione viri ſecum coeuntis. Con-
tra inquit tertio quia propter multas fornicatio
nes multa eſſent matrimonia illegitima ſed di-
co etiam hoc non eſſe mirum:quia vno inconue
nienti dato plura contingunt primo phyſi.alio-
quin idem argui poſſet de affinitate que etiam
per fornicationē inducitur. ¶ Sextum Pone qđ 6
vir cognita vxore leuet aliquem: puta petruꝫ de
ſacro fonte ita quod vxor efficiatur mater ſpiri-
tualis eius ꝛ deinde mortuo viro vxor tranſiens
ad ſecunda vota ex ſecundo marito habeat filiā.
Utrum ne illa filia poterit contrahere cum Pe-
tro.ꝛ refert Hemi.in.capitu.ſ.de cognatione ſpi
rituali.libr.vj.domi.Anto.tenuiſſe quod poteſt
nec eſt eius frater ſpiritualis:quia non reperitur
iure expreſſum:ſed ipſe Hemi.tenet contrarium:
quia ſatis eſt iure expreſſum ſaltem ſub regula
generali quod filij duorum compatrum per quo
rum alterum deuentum eſt ad compaternitatem
contrahere non poſſunt:vt extra eodem. capitu.
primo Sed quia iſte caſus eſt dubius ante fa-
ctum tenendum eſt cum Hemi. quia tutius ſed
poſt eum dominus Anto. quia verius cum iam
talis mulier deſierit eſſe vna caro cum eo gratia
cuius erat commater ꝛ effecta ſit alia. ¶ Septi- 7
mum. Licet is qui aliquā baptizauit aut tenuit:
cum illa contrahere nō poſſit:etiam ſi ſit laicus
vel in minoribus ordinibus: quia filia ſpiritua-
lis eſt:extra eodem.nedum.libro.vj.ſimiliter nec
baptizatus ducere poſſit filiam carnalem bapti-
zantis vel tenentis. extra eo. capitu.fin. tamen
pater ſpiritualis contrahere poteſt cū ſorore car
nali filij ſpiritualis.xxx.queſtione.iij.illud etiam
ꝛ cum eius filia: et cum eius vxore ꝛ cum filia
ſpirituali ſui filij carnalis. xxx. queſtio. iij. illud
quia licet cognatio ſpiritualis a patre in filium
tranſeat:non tamen econuerſo. vnde non habet
ramos vel gradus:nec trāſit ad nepotes aut per 8
ſonas non expreſſas: vt dictum eſt. ¶ Octauum
Filij duorum cōpatrum poſſunt inuicem ↄhere ſi
ue ante ſiue poſt compaternitatem ſint geniti ex-
cepta ea perſona ſola per quam cōpaternitas cō-
tracta eſt que nunꝙ copulari poteſt alicui filiorꝫ
ſui patris ſpiritualis.xxx.q.iij.ſuper quibꝰ. extra
eo.c.ſ.ꝛ.c.ſuper eo.niſi ↄſuetudo eccleſie ſcanda
lum generans aliter haberet:vt.d.c.ſ.quod non
ſolum de conſuetudine eccleſie proprie: ſed etiā
eccleſie metropolitane vel aliarum circum poſi-
tarum intelligendum eſt ſm Ricar.vt in dicto.c.
ſuper eo. Et multominus copulari poſſunt ſi co-
gnatio iſta contracta eſt per vtrunꝙ vt quia pa-
ter carnalis tenet filium patris ſpiritualis qui
prius tenuerat ſuum: quod fieri licite poteſt vt
not. Panor.in.c.ſuper eo.eo.ti. Et ſic. c.poſt ſu-
ſceptum.xxx.queſtio.iij. quod dicit filios compa
tris ꝛ commatris non poſſe coniungi quantum
ad hoc abrogatum eſt. ¶ Nonū. Spirituales filij 9
contrahere poſſunt inuicem ꝛ etiam cū adopti-
uis.vt no.in.c.vnico,de cogna.lega. ¶ Decimū.
Scdm Aſten.li.viij.tit.xviij.inter patrē ꝛ matreꝫ

ſpiritualem nulla ſpiritualis cognatio cõtrabi-
tur:vnde ⁊ ſm Inno.vir ⁊ mulier qui ſimul vnũ
filium leuauerunt: pñt ſimul contrahere: ⁊ facit
tex.cum glo.xxx.q.iiij.c.ſi. Et ſic pꝫ ꝙ vir ⁊ vxor
poſſunt ſimul vnũ leuare:lꝫ non ſit boneſtuꝫ. Et
ſi leuent ſimul ꝯbant duplicem cognationẽ vnã
directam per actũ proprium ⁊ aliã indirectã per
actum alterius: qđ non magis inconuenit ꝙ̃ qđ
aliqua mulier alicui ſimul ſit cõſanguinea ⁊ affi-
11 nis. ¶ Undecimum. Si plures teneant vnũ in ba
ptiſmo vel confirmatione hocquidem eſt prohi
bitum.de cõſe.di.iiij. non plures ⁊ peccãt niſi ex
cuſet patrie cõſuetudo ſm Jo.an.⁊ Arch. in.c.ꝙ̃
uis.de cogna.ſpi.li.vj.vel niſi interueniat diſpẽ
ſatio epĩ qui hoc põt ſm Do.de ſan.geor.⁊ glo.
in.d.c.quãuis.tñ cum oĩbus ꝯbitur cognatio ſpi
ritualis:vt in.d.c. quãuis. ſ.a leuato ⁊ genitori
bus eius ⁊ baptizante vel confirmante: lꝫ iſti le-
uantes illam inter ſe nõ ꝯbant ſm Inno. ⁊ Ho-
12 ſti.vt etiam dictũ eſt part.priore. ¶ Duodecimuꝫ
Si non baptizatꝰ baptizet aut teneat ſum.Ang.
⁊ Roſ.poſt gloſ.in.c.in baptiſmate. de cõſe.diſt.
iiij.diſtinguit: qꝛ ſi leuet non ꝯtrahit ſpiritualeꝫ
cognationem:qꝛ cum non poſſit eſſe pater ſuſce-
pti per.d.c.in baptiſmate.non erit cõpater quam
tñ contrahit ſi baptizet qꝛ eſt pater baptizati. et
ꝯñter eſt compater. Sed iſta ſunt friuola ⁊ cõtra
Rich.⁊ Pe.⁊.s.Tho.dicentes qđ ſiue leuet ſiue
baptizet nullam ꝯbit huiuſmodi cognationem:
⁊ contra apertam rõnem: qꝛ ſicut non poteſt eſſe
carnalis cognatus qui nõdum eſt carnaliter na-
tus ad vitam carnalẽ.nec poteſt etiaꝫ cognatus
ſpiritualis qui ad ſpiritualem vitam per baptiſ-
mum non eſt regeneratus: qđ voluit dicere.s.
Tho. cum dicit qꝛ talis eſt expers vite ſpiritua-
lis. Si tamẽ baptizatus teneat filiũ non baptiza
ti:puta iudei ſm Archi.⁊ gloſ. in.c.ſ.xxx.q.ſ.con
trahit ꝯpaternitatẽ. vnde baptizans ꝯbere non
poteſt cũ patre baptizati ſi cõuertatur ad fidem:
⁊ ſimiliter ſm Archi.ſi alter coniugum eſt bapti-
zatus per eum non tranſit cognatio ad reliquũ.
⁊ idem.s.Tho.de hereticis autem videtur idem
dicendum qđ de fidelibus ⁊ malis: quia cũ ſint
baptizati cum eis eodem modo cõtrahitur. Ba-
ptizatus etiam non confirmatus tenens in con-
firmatione non contrahit compaternitatem ſm
ſum.Ange.attribuentem etiã Hoſtien. Pet.⁊.s.
Tho.ſed ꝯtrium tenuit ſum.Roſel.⁊ verius quia
baptizatus eſt capax. ⁊ ibi vere percipitur ſacra
13 mentum nec.s.Thom.contrarium dicit. ¶ Ter-
tiumdecimum. Qui leuando puerum tangit qui-
dem ſed non rñdet ne efficiatur patrinus. Sed
reſponde nihilominus efficitur patrinus ⁊ con-
trahit ſpiritualem cognationem: quia reſponſio
non eſt de ſubſtantia ſed tactus ſeu tentio vel le-
uatio:et ita tenet Archid.et cõiter ſummiſte ma-
xime Piſa.et hoc ſi intendit agere vt verus pa-
trinus: id eſt in qđ agit patrinus etiã ſi non in-
tendat eſſe compater. Et per hoc reſpõdetur ad
argumentum in hoc faciens dubium:quia ſcꝫ in
talibus requiritur intentio: quod videt̃ voluiſſe
Panor.in.c.ij. extra co. et verum non eſt bapti-
zante:vt dicit eſſe caſum.extra co.in.c.ſi.vbi ba-
ptizans non intendebat contrahere iſtam cõpa-
ternitatem quam tamen contraxit: eſt tamen ve-
rum in tenente.ſed ſufficit quod intendat facere
quod facit patrinus. Nec obſtat.l.conſenſu.et.l.
in omnibus negocijs.ff.de actioni.et obligatio.
quia habent veritatem quando nihil volũtarie
fit:hic autem licet iſte nolit eſſe compater.tamen
vult baptizare vel tenere.et conſequenter eſt cõ-
pater:qꝛ volens principale neceſſario vult acceſ
ſorium.ſ.per accidẽs:vt in.l.ſi is qui.ff. commo.
Si vero econtrario reſpondeat ſed non tangat
ſed tangere fingat puerum ſecundum ꝯ. nõ effi
citur patrinus in baptiſmo vel confirmatione:et
idem Jo.an.in regula qui per alium in.vj.⁊ idẽ
Archi.in.c.ſ.co.tit.lib.vj.et facit.c.de his.et ca-
pitulũ ad limina.et.c.omnes.⁊.c.primũ.xxx. q.ſ.
Si vero tangat linteum ſolum.ſcđm Archi.in.c.
quãuis.co.tit.lib.vj.nihilominus efficitur com-
pater:et idem Hug.et Joã.and.et in linteo tene
tur puer dum baptizatur.et Ge.in.d.c.quãuis.et
Dire.addens quod ſi multi tenẽt linteum circũ-
quaqꝫ et puer in medio ponitur ſuſcipiũt eum in
linteo et ſufficit. Et hoc tene: quia ſufficit qđ te-
neant puerum ſi ſacerdos nõ tenet:vel ſi tenet vt
dũ baptizat immergendo tangat immediate vel
mediante ſibi annexo indumẽto:nec Pet.de pa-
lu.dicit oppoſitũ vt imponit illi ſum.Angel. ſed
dicit idem. ¶ Quartũdecimum. Per procuratorẽ 14
contrahi poteſt compaternitas ſm Mar. ⁊ Car
di.vt recitat Panor.in.c.veniens.extra cod. qꝛ
regulariter omnis actus explicari non poteſt per
procuratoreꝫ niſi expreſſe prohibeatur a iure: vt
l.ſ.§.vſus.ff.de procu.et in regula poteſt quis.de
reg.iur.in.vj. Sed Jo.an. in.d. regula põt quis.
in mercur.tenet cõtrarium:et principale ſuũ fun-
damentum eſt ſuper.c.de his et.c.ad limina.xxx.
q.ſ.vbi videtur requiri actus corporalis.⁊ idem
Archi.in.c.ſ.co.ti.lib.vj.et idem Bald.in.l.poſt
mortẽ.ff.de adop.vbi abſens nõ arrogat vel ado
ptat vel facit huiuſmodi ſolẽnitas ⁊ idẽ Bar.in
l.gallus.§.forſitan.ff.de liber.⁊ poſthu. Panor.
aũt in.c.veniẽs.eo.tit. dicit preceptorẽ ſuũ Car.
tenuiſſe opinionẽ Mar.⁊ ad iura allegata in cõ
trariũ dicit ꝙ loquuntur qñ quis per ſe vult iſtã
cognationẽ cõtrahere.quo caſu requiritur tact9
tpe ſacramẽti. Sum.Ang.cum Panor.dicit ante
contractum matrimonij tenendum eſſe quod ibi

ſit cognatio ſpūalis:poſt cōtractū vo tenēdū eſt
ɔtrariū. Sed qꝛ hoc eſt nō determinare veritatē:
ideo dic qꝑ ibi nō eſt dicta cognatio:ꝑ rōnē q̄ tā-
git.ſ.adoptio.§.ij. Et qḋ vr̄ ꝫ. de ꝓcu.c.ſi.li.vj.
vbi ꝑ ꝓcuratorē cū ſpāli mādato mr̄imoniū con
trahit̄ ſoluit̄ ſm Archi.per id qḋ not.in.c.aq̄.de
cō.ec.vbi epſ cōmittere non pōt reconciliationē
eccl'ie ſimplici ſacerdoti:⁊ ſic qḋ perſone coheret
non pōt ꝑ aliū adimpleri.ar.c.ſi.de offi.dele.ex-
preſſio aūt cōſenſus ꝑ quē mr̄imoniū ꝫhit̄ bene
15 pōt fieri ꝑ aliū.d.c.fin.de ꝓcu. ¶Quintūdecimū.
Ipſe autē ꝓcurator in ꝑdicto caſu ꝫhit cōpater-
nitatē ſm Jo.an.vbi.ſ.qꝛ lꝫ nō intēderet obliga
ri tn̄ re ipſa īteruenit:ideoqꝫ etiā extra id qꝑ agit̄
naſcitur obligatio.vt.l.ſi is q̇.ff.cōmo. Sꝫ Fed.
cōſil.xv.tenuit ꝫriū:qḋ Pan.veri⁹ putat in.d.c.
re.Sum.aūt ang.iterū cōcordat ꝑ ante ⁊ poſt fa
ctū:ſed dicendū eſt qḋ ibi nō eſt cōpaternitas:qꝛ
vbi nō eſt ꝫſenſus nō naſcit̄ obligatio.l.in oib⁹.
et.l.ꝫſenſu.ff.de act.⁊ obli.⁊ ſi interuenit re ipſa
hoc tn̄ nō fuit noīe ꝓprio:⁊ ꝫſequēter nec princi
pale nec acceſſoriū voluit. Jura aūt que allegat
Jo.an.ꝓbāt qḋ ſepe aliq̄d īducit̄ extra id qḋ intē
dit̄:ſed loquunt̄ qn̄ q̇s habebat animū obligādi
ſe:⁊ ſic nō deficiebat anim⁹ ſed error in materia
hic aūt deficit intētio. Et facit qḋ no. Pe.de an-
cha.dicēs qḋ tenens filiū vni⁹ quē credebat filiū
alteri⁹ cū quo intendebat cōtrahere ꝑr̄nitatē nō
16 ꝫtrahit cōpaternitatē. ¶Decimūſextū. Uniuerſi-
tas cōpaternitatē ꝑ ꝓcuratorē contrahere nō pōt
ſm Fed.d.cōſi.xv.vt refert Pan.vbi.ſ. qꝛ nō hꝫ
aīam.i.nō eſt baptizata:⁊ ꝫn̄r nō eſt capax illius
cognatiōis ꝑ quo facit.c.romana.§.vniuerſita-
tē.⁊.c.ſi ſentētia.de ſen.excō.li.vj. Sed Pan.cre
dit poſſe attētari vt ipſi cōſtituētes ſyndicū effi-
ciant̄ cōpatres qꝛ diſpoſitio concepta in vniuer
ſitate reſoluit̄ vt ꝫcernat ſingulos de ipſa ſi act⁹
nō cadit in vniuerſitatē vt res nō careat effectu:
et iſte eſt tex.notabilis q̇ facit ad multa in.d.c.ſi
ſentētia.⁊.c.nouerit.⁊.c.grauē.de ſent.excō.vbi
excōicant̄ ſinguli ſtatuētes cōtra libertatē eccle-
ſiaſticā:lꝫ ſtatuant noīe vniuerſitatis. Sum.autē
ang.diſtinguit rurſus ꝑ ante et poſt factū:ſed tu
dic iuxta ꝑdicta qḋ fieri nō pōt nec ꝑ ꝓcuratorē
nec ꝑ ſyndicū nec per nūciū:vt cōiter tenēt cano-
niſte. Et lꝫ cōſuetudo ſit in ꝫtrariū:tn̄ hoc nihil
eſt quātū ad ipſam ſpūalē cognationē:lꝫ hoc va
leat quātū ad quādā effigiē cōpaternitatis:⁊ cō
tractū amicitie. ¶Decimūſeptimū. Si baptizat⁹
in neceſſitate per laicū vel mulierē vel quicunqꝫ
alius iterato ſciēter vel ignorāter baptizet̄ nul-
la ſpiritualis cognatio in ſcḋa baptizatiōe ꝫtra-
hit̄:qꝛ nec ſacramentū iterat̄ in ſe ſm Arch. in.c.
ꝑſbyteri.§.qḋ vero.di.lxviij.lꝫ dicat̄ iterari pro-
pter iteratā verborū ſolēnitatem:vel ablutionis
aut vnctionis exterioris. Tenuit tn̄ Tanc.vt re-
citat glo.in.d.§.qḋ vero.qḋ ſi quis miles ordine
tur preſbyter tot preſbyterales ordines.i.chara
cteres recipit:⁊ idem dicit de baptiſmo aliter nō
fieret iniuria ſacr̄o:vt de conſe.diſt.iiij.oſtendi-
tur nec diceretur quis bis baptizari:vt de conſe.
di.iiij.qui bis.⁊.c.eos.item quoties accedit ver
bum ad elementum fit ſacramentum.ſ.q.ſ.detra
he.⁊ idem vr̄ tenere gloſſ.in.c.ij.de apoſta.ſed
Panor.ibi dicit Goffre.tenere qḋ non imprimit̄
alius character:⁊ idē glo.in.d.§.qḋ vero. Sacr̄o
autem fit iniuria non in ſe ſed quātum eſt ex par
te iterantis:nec iteratur in ſe ſed in aliquo ſui:⁊
accedente verbo ad elementū fit ſacramentū niſi
iam ſit factum. ¶Decimūoctauum. Leuātes chriſ 18
ma poſt cōfirmationē ſpūalem cognationē non
contrahunt:qꝛ non interfuerunt in actu ꝫfirma-
tionis nec leuarunt. ¶Decimumnonū. Poſſibile 19
eſt aliquem ſucceſſiue duas habere cōmatres in
vxores:vt pꝫ ex dictis. Nam ſi prima tua vxor te
nuit filium alterius antequam eſſet cognita a te
ea mortua illam aliam poteris habere:non autē
ſi tenuiſſet poſtquaꝫ fuit cognita a te:qꝛ es com
pater illius alterius. Si etiam aliqua mulier te-
nuit filium vxoris tue ex alio viro illa mulier eſt
commater vxoris tue ſed non tua:ſiue tenuerit
antequā inter vos eēt carnalis copula ſiue poſt:
ideoqꝫ potes illam habere. Similiter ſi quis ſu-
ſcipiat filium tuū quem de alia habuiſti eſt com-
pater tuus non vxoris tue:vnde te mortuo vxor
tua poterit illum habere:et ratio oīm horum eſt
cōicatio actionū non paſſionū.de qua.ſ.pti.iij.
vnde verſus. Que mihi vel cui⁹ mea natum fon
te leuauit. Hec mea commater fieri mea non va
let vxor. Si qua mee natū:non ex me fonte leua-
uit. Hanc poſt facta mee non inde vetabor habe
re. Ambos compatres facit actio paſſio nunqꝫ.
¶Uigeſimum. Que dicta ſunt de tenente ad ba- 20
ptiſmū erga leuatum ⁊ parentes eius quo ad co
gnationē ſpiritualē:intellige etiam de baptizan
te:et que dicta ſunt de baptiſmo quo ad baptizā
tem ⁊ tenentē quantuꝫ ad cognationē intellige
etiam de ꝫfirmante ⁊ ad confirmationē tenente.
¶Octauo querit̄ quid iuris de impedimēto co- 8. q.
gnationis legalis:et dico multa. ¶Primū. Co- 1. di.
gnatio legalis ſcḋm.s.Tho.in.iiij.diſtin.xlij.eſt
quedam ꝓximitas ꝓueniens ex adoptione intel-
lige perfecta que eſt arrogatio:et imperfecta que
eſt ſimplex adoptio.de qua ſupra adoptio.intel-
lige etiam quod vigorē habet iſta cognatio ab
inſtitutione eccleſie ⁊ non a lege ciuili ſolū que
non ſufficeret vt dicit. Eius autem effectus eſt
impedire matrimonium ſimpliciter vel ad tem-
pus ſcḋm oēs ⁊ etiam dirimere ſecūdm cōiorem
opinionē:que eſt.s.Tho.Ric.Jo.de ligna.Pa-

nor.ꝛ glo.in.c.vnico.de cog.leg.vbi dr qđ ado-
ptione durante nuptie ꝯſiſtere non poſſunt ꝛ fa-
cit.c.j.ꝛ.c.per adoptionē.xxx.q.iij.lʒ io.an.ꝛ ſpe.
teneant qđ impedit ſolū. Ratio aūt hmōi.ꝓhibi
tionis ſm.s.Tho.fuit cohabitatio que ſolet eſſe
inter tales:qꝛ lex diuina precipue illas ꝑſonas a
matrimonio qđ concupiſcentiā reprimit excluſit
ſcđm rabi mo. quas neceſſe erat cohabitare ne ſi
ad eas liceret copula facilis pateret aditꝰ ꝯcupi
2 ſcentie.¶Scđm. Huius cognatiōis ſm.s.tho.ꝛ
alios doc.tres ſunt ſpecies. Prima eſt quaſi aſcē
dentiū ꝛ deſcēdentiū inter adoptantem patrē et
filiū vel filiā nepotē ꝛ neptem ꝛ hmōi adoptatos.
adoptato cū patre ſm.s.tho. adoptanē ꝛ filij et
nepotes quis ſunt in ꝑtāte adoptati qui indiſtin
cte impedit in ꝑpetuum ſm pe. de pa.etiā ſoluta
adoptione.qꝛ adoptans ꝯhere non pōt cum filia
adoptata.aut nepte ꝛ hmōi.xxx.q.iij. ita dilige-
re.etiā poſt emancipationē. inſti.de nup.§.ergo.
Inter adoptantē tū ꝛ patrē vel matrē adoptati
nulla ꝯhitur cognatio ſm.s.Tho.ꝛ pet. Secun-
da eſt quaſi collateraliū inter adoptātis filiū na
turalē ꝛ adoptiuū.qui impedit q̄diu durat ado-
ptio ſiue ſunt in ꝑtāte patris eiuſdem qua ſoluta
per mortē patris vel emancipationē filij natura-
lis vł adoptiui nō impedit.extra eo.c.vnico.l.q̄
in adoptionē.ff.de adop.itē inter filios filiorum
adoptiuoꝝ.inſti.de nup.§.inter eas quoqꝫ. qđ li
mitat ſum.ang. ſi eoꝝ patres ſunt arrogati . ſed
melius eſt verū ſimpl'r vt. j. parti. iiij. Unde qui
vult naturalem filiū tradere filie adoptiue eman
cipet illum vel illā.xxx.qō.iiij.per adoptationē.ꝛ
qui vult adoptare generum emācipet filiā. inſti.
de nup.§.inter eos quoqꝫ.ꝛ.d.c.per adoptionē.
Tertia eſt quaſi legalis affinitas inter patrem
adoptantem ꝛ vxorē filij adoptiui ꝛ inter filium
adoptiuū.ꝛ vxorem patris adoptātis.ꝛ hec etiā
impedit perpetuo etiā poſt emancipationē. ff.de
rit.nup.l.adoptiuus.ꝛ ſimiliter poſt mortem pa-
4 tris:vt ibi.etiā ſi ante mortē fuiſſet emācipatus.
¶Tertium. Ad hoꝝ intelligentiam hic arborem
cognationis huius ſtatuo . cuius truncus vel ra
dix aut centrum eſt adoptans cū ſuo coniuge ſi-
ue ſit maſculus ſiue femina:ex quo ꝓcedunt qua
ſi in formā circuli quatuor rami quoꝝ duo ad cē
trū ꝯparantur in rōne deſcēdētium vel quaſi ſed
adinuicē in ratione lateralium.ſ. filiorū natura
lium ꝛ adoptiuorū.tertius vero.ſ.filiorum ado-
ptati in ratione deſcendentiū quo ad centrū ſed
in ratione collateraliū quo ad filios naturales.
quartus vero in ratione affinitatis quo ad cen-
trum.licet in iſtis requiratur aliqua limitatio vt
j.eo.§.per totum . que omnia patent in hac figu-
ra.¶Quartum . Filius adoptatus qui non tran-
ſit in poteſtatem patris adoptantis contrahere
poſſet cum filia naturali ꝛ legitima patris ado-
ptantis que eſt in eius ꝑtāte ſm Hug.xxx. qō.iiij.
in princi.ꝛ idem vr ſentire Inno . ſcđm Panor.
in.d.c.vnico. ꝛ gl.in.d.q.iiij.§.q đ aūt.arrogatio
vero hoc impedit dum durat ſolum ſed Panor.
vbi ſupra dicit quod cōiter docto.et Spec. tenēt
qđ non poteſt:quamqꝫ non tranſeat in poteſtate
adoptantis : qꝛ per adoptionem acquirunē que-
dā iura que per emancipationē diſſoluunē. l.pe.
C.de ado.ſicut adoptiuo tali datur ſucceſſio ab
inteſtato que nō daē emancipato vt ibi ꝛ ius ca
nonicum indiſtincte lʒ ꝛ loquitur de adoptato.
ſ.in genere ꝛ nō diſtinguēdo de arrogato ꝛ ſim-
pliciter adoptato. Et ex his infert ſum. Ang. qđ
etiam filius illegitimus qui non eſt in ꝑtāte pa-
tris ꝯtrahere non poteſt cum filia adoptiua pa-
tris.de quo infra parti.viij. Sed opi.ſ. ſ. Hugo.
ꝛ glo.eſt vera ſcđm mentem.s.Tho.ꝛ Pe.de pa.
ꝛ communiter theologorum qꝛ lʒ per adoptio-
nem acquirantur aliqua iura illa tū non ſunt ra-
tio prohibitiōis matrimonium . Licet etiam ius
canonicum non diſtinguit tamē ratio iuris que
eſt cohabitio.¶Quintum. Filius naturalis arro 5
gantis contrahere poteſt cuʒ filia filie arrogate
ſcđm Aſtenſ.qꝛ cum mulier neminem habeat in
ſua ꝑtāte.filia arrogate mulieris tranſire nō pōt
in poteſtatē arrogantis matrem ideoqꝫ nulla co
gnatio orta eſt inter arrogantem ꝛ filiam arro-
gate.ff.de adoptio.l.ſi pater . Non poſſet tū ta-
lis filius naturalis contrahere cum filia viri ar-
rogati a ſuo patre ſi habeat eam in ſua poteſta-
te quando fuit arrogatus . ꝛ idem Hoſtienſis.
¶Sextum . Filij adoptiui inter ſe poſſunt con- 6
trahere ſecundum Aſten.ꝛ ꝟꝟ.ſicut nota. Hug.
xxx.queſtione.iiij. ita ſicut etiam ꝛ ſpirituales fi-
lij alicuius poſſunt inter ſe contrahere : et etiam
ſpirituales cum adoptiuis.per gl.in dicto.c.vni-
co.quia hoc non inuenitur prohibitū qđ etiam
indiſtincte videtur tenere. Bern. Sed Hoſt.di-
ſtinguit inter arrogatos et adoptatos : quia in-
ter omnes exiſtentes in poteſtate alicuius ado-
ptātis nuptie prohibentur vſqꝫ ad gradum per
legem prohibitum . vnde inter duos arrogatos
ab eodē cōtrahi non pōt:ſed inter duos adopta
tos poteſt. Primum autē ſequitur Archiepiſco-
pus.et eſt verius : qꝛ vt innuit ſanctus Thomas
nō eſt minor ſed maior cognatio inter filios ſpi-
rituales qui contrahere poſſunt quam inter ado
ptiuos . ¶Septimum . Si adoptiuus durante 7
adoptione contrahat de facto cum filia legitima
adoptantis: quidam dicunt quod matrimoniuʒ
non diſſoluetur eo quod impedimentum ſit tem
porale.vt not.gloſ.in dicto.capitul. vnico cuius
opinionis eſt Innocentius vt refert Panormit.
ibi ſed contrarium tenet quam etiam dicit com-

munem:⁊ idem ſpe.qꝛ lꝫ illud impedimentum ſit temporale ſm ſe: inducit tñ perpetuum effectum ⁊ ponit exemplum in gl. ibi: qꝛ aliquis hodie cũ iſta coniugata ꝯhere non põt cum qua mortuo viro poterit die craſtina cõtrahere. ¶ Octauum. Filius adoptiuus ſcḋm Panormi . vbi ſupra cõtrahere non põt cum filia illegitima patris adoptiui: vt quemadmodum filius illegitimus non poteſt contrahere cum ſorore carnali illegitima vel alia conſanguinea:ita nec cum filia adoptiua ſicut etiam nec cum ſpirituali . Et hoc ſequitur ſum.ange. dicens qḋ illegitimus filius etiam ſi non ſit in poteſtate patris contrahere non poteſt cum filia adoptiua:ſꝫ ſum. roſ. innitiẽ aſten. ⁊ tenet contrarium : quia filius illegitimus non eſt in poteſtate patris . Et hec opinio tenẽda eſt contra Angel.⁊ Panormita.ſicut tenet Hoſtiẽ. Innocen.⁊ gloſ.in.c.vnico.de cogna.leg.⁊ ꝟꝟ. ⁊ Richar. et Ioan.de pla.⁊ ange.are. et aſten.et Archi.tertia pte titu.primo capit.xiij.⁊ piſa. Nõ poteſt tamen filius illegitimus contrahere cum filia ſpirituali ſui patris ſecundum Richard . et aſten.quia hic maioꝛ eſt vis.

ix.q. ¶ Nono queritur quid iuris de impedimẽto criminis impedientis ⁊ dirimentis : ⁊ dico qḋ cum illa crimina ſint tria. ſ. adulterium cum homicidio:adulterium cũ fide data de contrahendo: et contractus de preſenti cum ſcḋo coniuge viuente prio.vt patet per ſanctũ Tho.in.iiij.diſt. xxxv. ⁊ di.xxxu.q.ij.arg.ij.circa hoc dicenda ſunt multa. ¶ Primum . Crimẽ primum eſt adulterium cũ 1.di. homicidio effectualiter machinato.ſm. s. Tho. vt ſi vir occidit virũ eius cum qua adulteratur: vel propriam vxorẽ vt habeat adulterã:vel ecõtrario vxoꝛ occidit vxorem eius cum quo adulteratur:vel propriumvirum vt adulteratũ habeat. Hoc autem quidam vt Inn.⁊ Hoſt.intelligunt ſi ſequatur homicidium lꝫ adulteriũ non preceſſerit.extra de conuer.infide.laudabilem. vbi nihil dicitur de adulterina pollutione.quidam vero vt Goſ.dicunt neceſſario requiri pollutionẽ. ſanctus Tho.vero in locis ſupradictis aliquando innuit quod ſic aliquando quod nõ: ſed veritas eſt quod ſi ambo adulteri machinati ſunt in mortem . ſufficit moꝛs ſine adulterio ſicut de facto fuit in caſu.d.capitu.laudabilem.etiam ſi alter machinãtium ſit infidelis:nihilominus dirimetur ſi cõuertatur:vt ibidem etiam ſi eo animo factum eſt vt cõuerteretur ſm Ricar.ſi vero alter tantum machinatus eſt : tunc ad dirimendum

requiritur pollutio.vt no.Jo.and.et ſequit̃ Pa-
noꝛ.in.c.ſuper hoc.eo.titu.ſi vero homicidiũ nõ
interuenit actu non ſufficit adulterium ſolum.vt
not.Joan.and.ibidem.et eſt text.in.c.ſignifica-
2 ſti.de eo qui dux.in ma. ¶ Secũdum. Si vero in-
terfecit quidem alterum ſed non ea intentione vt
alterum haberet in coniugem ſed ob aliam cau-
ſam puta in bello vel caſu: aut odio iſtud nõ erit
impedimentum ſm Ber. et Hoſtiẽ.in. d.c.ſuper
eo.et in.d.c.laudabilem.vnde dicit.s.Thom.in
iiij.vbi ſupra.j.diſt.xxxvij.quod vxoricidium ali
quãdo impedit et nõ dirimit vt quando vir vxo-
rem occidit propter adulterium vel odium:quã-
doqꝫ vero etiam dirimit.vt cum occidit vt ducat
eam cum qua mechatur: quia tunc efficitur per-
ſona ſimpliciter illegitima ad contrahendũ cum
3 illa:nõ autem reſpectu aliarum mulierum. ¶ Ter
tium. Si homicidiũ mandauit vel conſuluit dic
per omnia vt ſupra ſm ✠d.et Hug. ita quod idẽ
eſt ac ſi interfeciſſet. Si vero nihil horũ fecit ſed
ratum habuit. dicendum eſt quod ſi nihil opera-
tus eſt vt occideret̃ ratihabitio non inducit hoc
impedimentum:ſiue ſit factum homicidium no-
mine ſuo ſiue non ſm gloſſ.in.c. ſi quis viuente.
xxxj.q.j.et glo.in.c.j.de conuerſ.inſi. et Vincen.
et Jo.an.et laud.et Ber.et Panoꝛ.in.d.c.j.licet
alias in maleficijs ratihabitio retrotrahatur et
4 comparetur mandato. ¶ Quartum. Secundũ cri
men eſt quando viuente coniuge de facto cõtra-
hitur cum alio: et tertium eſt ſi non contrahitur
de facto : ſed tamen datur fides de contrahendo
vel iuramentum.vt extra:de eo qui dux. in ma.c.
ſi.et.xxxj.queſtio.j.relatum.Sed ad hoc q̃d iſto-
rum duoꝛum criminum quodlibet matrimoniuꝫ
dirimat requiritur primo quod vterqꝫ ſciat impe
dimentum ſm.s.Thom. id eſt quilibet coꝝ ſciat
reliquum habere cõiugem:quia alter ſi ignoꝛat:
poterit eſſe matrimonium inter eos poſt moꝛtem
coniugis vt eſt caſus in.c.j.eo.tit. quod Panoꝛ.
limitat ſi ſuperinducta fuit ignoꝛans toto tem-
poꝛe vite vxoꝛis:alias ſi de hoc certioꝛata cocat
dirimetur. d.c. ſi. et dicitur ignoꝛans q̃diu non
habuit certitudinẽ vel pꝛobabilem opinionem.
vt in.c.inquiſitioni.de ſentẽ. excõmunicationis.
Secundo requiritur q̃d interuenerit contractus
per verba de pꝛeſenti vel ſit data fides de cõtra-
hendo vel iuramẽtum aliter nõ impediret etiam
ſi interueniſſet copula: vt dictum eſt. ſ. particu.
pꝛima.Que fides ſm aliquos vt recitat Richar.
in quarto diſtin.xxxv.nõ eſt nuda promiſſio que
vt dicunt non impediret:ſed ipſe dicit ſe credere
quod ex nuda promiſſione oꝛiatur hoc impedi-
mentũ: ꝛ hoc tene:q2 ſm vſum communẽ loquen
di dat fidem qui ſpondet vel pmittit. nec differt
dicere promitto. ꝛ do fidem cum ſecundum nihil
realiter addat pꝛimo:vnde qui promiſerunt:con
ſueuerunt dicere ſe fidem dediſſe. Jſta autẽ pro-
miſſio eſt deſponſatio de futuro.Tertio requiri-
tur ſm.s.Tho.quod in vtroqꝫ crimine interuene
rit carnalis pollutio.ſ.ante vel poſt contractum:
aut fidem datam: q2 nec adulteriũ ſine vllo illo-
rum: nec vnum vel vtrunqꝫ illoꝛũ ſine adulterio
dirimeret:vt ſ.d.c.ſignificaſti.ꝛ.xxxj. queſt.j.c.j.
Quarto requirit̃ ſm.s.Tho.q̃d pꝛimũ matrimo-
nium fuerit validũ alioquin nõ impediet etiam
cũ pollutione.vt in.d.c.ſignificaſti.ſufficit etiaꝫ
ſi pꝛimũ fuit ratũ id eſt per verba de pꝛeſenti con
tractũ licet non conſummatũ:etiam ſi eſſet ſepa-
ratum quo ad thoꝛũ:vt in.c. ſignificauit. et in.c.
literarum.eo.titu. ¶ Quintũ. Si q̃s viuente vxo- 5
re dedit fidem alteri ſecũde ſine copula tamẽ. et
deinde moꝛtua vxoꝛe accepit tertiã.qua viuente
cognoſcit ſecundã cui pꝛimo dederat fidem. ſm
Joã.and.in.c.ſi quis.eod.titu.non poterit moꝛ-
tua tertia habere ſecũdã. quia verũ eſt dicere q̃d
fidẽ dedit ꝛ cognouit ſtante legitimo matrimo-
nio:ſcilꝫ pꝛimo vel ſecundo q̃d fuit cũ tertia. nec
matrimoniũ intermedium remouet impedimen-
tum.facit.l.ſingularia.ff.ſi cer.peta.ꝛ in capi. in
ſcripturis.xiij.q.j.Sed gaſpar.cal.tenet contra-
riũ.ꝛ ſequit̃ Paſi.in.d.c.ſi q̃s.q2 contrahẽdo cũ
ſecunda videt̃ receſſiſſe a data fide:ꝛ ↄſequenter
nũc reperit̃ adulteriũ ſolũ q̃d nõ impedit : vt ſ.d.
c.ſignificaſti.ſum.aũt ang. diſtinguit per ante et
poſt factũ:ſed tu indiſtincte tene opinionẽ ſecun-
dã cũ roſ. q2 iura hoc impedimentum induxerũt
ne ſpe contrahendi ſequeret̃ machinatio in moꝛ
tẽ q̃d hic ceſſat.Et moꝛtua ſecũda poterit cõtra-
here cũ tertia non obſtante adulterio ſolo imme
diate remanente.per.c.ſignificaſti.cũ alijs. de eo.
qui du.in ma.quã pol.per ad.et ita tenuit Joan.
de lig.in.c.ſi quis.eo tit. ¶ Sextum. Si vxoꝛatus 6
det fidẽ berte q̃d ſi conſentiat poſt moꝛtẽ vxoꝛis
accipiet illam quã blancha conſanguinea ipſius
berte cõſulet̃:ꝛ blancha cõſuluit q̃d acciperet ber-
tam ſecundũ aſten.diſtinguendũ eſt. Nam ſi ber
ta aut is qui dedit fidem pꝛobabiliter credebat
quod conſuleret de berta.non poterit eſſe matri-
moniũ:q2 eſt in fraudem: ſi vero ille aut illa hoc
non exiſtimabat poterit habere bertam. Et in-
tellige ſi non exiſtimabant ambo: quia vno ſolo
exiſtimante dirimitur ſi ambo ſciebant impedi-
mentũ. ¶ Septimum. Si quis vero viuente vxo- 7
re de facto cõtrahit cũ alia ſecunda intellige ſi-
ne coitu : et moꝛtua vxoꝛe contrahat cum tertia
ſm glo.a doc.communiter pꝛobatã in.c.j.eo. ti.
poterit ſtare cum tertia ſi contraxit cũ ea anteq̃̃
expꝛeſſe vel tacite conſentiret cũ ſecunda:q2 ma-
trimoniũ illud nullũ erat etiã ſi illa fuiſſet igno-
rans viuente pꝛima.ante tamẽ q̃ contrahat cum

tertia cõpellendus eſſet contrahere cũ ſecunda ſi
illa ignorauit illum habuiſſe vxorẽ: ipſa vero nõ
8 eſt cõpellenda. ⁊ idẽ Hoſt. ¶ Octauũ. Si qs autẽ
viuẽte vxore contraxit de facto cũ ſecunda adul
tera cum qua. ſ. polluit. diſtinguẽdum eſt: vt ptz
ex dictis. Nam ſi illa ſciuit quod habebat aliam
quãdo eã duxit vel alio tempore non poterit eſſe
in iſto matrimonio. ſed ſi vſqꝫ ad mortem prime
hoc neſciuit: et ea mortua hoc ſcit in poteſtate
ignorantis eſt ratificare matrimoniũ aut diuor
tium petere: extra eo. c. j. ⁊. c. veniens. niſi prima
viuẽte facta ſit conſcientia ⁊ conſenſerit in copu
lã: qꝛ matrimoniũ perpetuo impediret. ar. de pre
ſcrip. c. ſi. in fine. ⁊. c. penul. in fi. xxxiiij. q. ij. ſi vir
go. de ſecũ. nup. dñs vel niſi mortua pma poſtea
quã ſenſit conſenſerit in copulã: quia diuortium
petere nõ poterit. argu. de coniug. ſer. ca. propo
ſuit. et. c. fin. Et ſi in caſu quo iſta adultera con
traxit ignoranter mortua prima contrahat cum
tertia ſm Hoſtien. ⁊ Goffre. manebit cum tertia
etiam ſi poſtea cognoſcat ſecundam. vt dicto ca
pitulo veniens. qꝛ prima viuente cõſenſus habi
tus cũ ſecũda fuit nullus ⁊ cõſequenter nõ impe
diuit matrimoniũ cum tertia. Et ſi ſecundam co
gnouit anteqꝫ duceret tertiam: nihilominus ſta
bit cum tertia. ſecundũ Hoſtiẽ. ar. de coniug. ſer.
propoſuit. et. c. fin. et capitulo bone memorie. de
electio. Et ſi ſecunda agat cõtra eum et durante
iudicio contrahit cum alia: ſm Aſten. tertia erit
vxor: quia ſecunda nõ cenſetur vxor niſi ex nouo
9 conſenſu. d. c. veniẽs. ¶ Nonum. Et ſi priore vxo
re viuente quis contraxerit et concubuerit cum
pluribus inſcijs ſecundũ Hoſtien. locus eſt gra
tificationi: quia quãcunqꝫ certificatam de morte
prioris primo cognouerit poſt mortem legitime
illam tenebit. d. c. veniens. et idem Dir. Dicitur
autem inſcia ſiue ignorans ſecundũ Hoſtien. qñ
habet iuſtã cauſam ignorandi: vt quia vir de re
motis adueniens aſſerebat ſe vxorem non habe
re: de ſpon. cum in apoſtolica: ⁊ filij interim nati
ſunt legitimi ſi ſecundum matrimonium cõtra
ctum fuit in faciem eccleſie non autem ſi clam.
Adulterium enim non committitur ſine dolo. ff.
ad. l. iuliam. de adulter. l. penult. xxxiij. q. ij. in le
10 ctũ. ¶ Decimũ. Si aũt habens vxorẽ adulteretur
cum berta et dicat. Si vxorem non haberem ac
ciperem te: ⁊ poſtea interficit vxorem non tamen
eo propoſito vt bertam acciperet dicit gaſ. cald.
et recitat do. an. de ſanc. geor. in dicto capitulo
ſuper hoc quod poterit bertam accipere in vxo
rẽ quia hic nõ eſt fidei datio per verba premiſſa.
nec homicidium eſt factũ eo propoſito. nec adul
terium cum dicta machinatione. Cardi. autem
hoc reprobat dicens quod nõ tenetur matrimo
nium: quia quando adulterium interuenit non
attẽditur an machinatio interuenerit et propo
ſito habendi eã necne. Sum. aũt ang. diſtinguit
per ante et poſt factum: ſed tu dic quod prima
opinio ſimpliciter eſt vera et ſecundum mentem
s. Thom. nec eſt hic aliquod trium predictorum
criminum: vt patet.

¶ Decimo queritur quid iuris de impedimen 10. q
to diſparitatis cultus. puta cum fidelis contra
hit cum infideli: puta Iudeo vel pagano: et dico
multa. ¶ Primum. Inter infideles poteſt eſſe ma 1. di.
trimonium. vt patet in capitulo gaudemus. de
diuor. etiam ſi ſint diſpares cultu: niſi prohibeã
tur aliquo iure poſitiuo ſecundum Archidi. poſt
s. Tho. vt ſarraceni cum tartaris quod. s. Tho.
intelligit ſecũdum quod matrimonium eſt inof
ficioſum non ſecũdum quod eſt ſacramentũ: vel
ſecundum quod eſt ordinatum ad prolem ſecun
dum perfectionem nature: non autem ſecun
dum perfectionem gratie vnde eſt quidem inter 2
eos matrimonium: ſed non eſt perfectum. ¶ Se
cundum. Matrimonium infidelium eſt nullum
ſi contractum ſit contra legem dei id eſt in gradi
bus prohibitis leui. xviij. vel contra legem natu
re ſm. s. Thom. et omnes: ſimiliter ſi ſit cõtra ali
quod eorum ſtatutum matrimonium annullans
quia ſecũdum Pe. in. iiij. diſtin. lix. licet talia ſta
tuta nihil poſſint contra matrimonium vt eſt ſa
cramentum: ſecus inquantum eſt fedus humanũ
et concor. mens. s. Thom. vnde ſi tales conuerte 3
rentur oporteret eos de nouo contrahere. ¶ Ter
tium. Nullus etiam fidelis. i. baptizatus cõtra
here poteſt cum infideli id eſt nõ baptizato: puta
iudeo vel pagano vel etiam cathecumino credẽ
te omnes articulos fidei: alioquin matrimoniũ
nullũ eſt. xxviij. q. ij. § ex his. et queſtione prima.
caue. ⁊. c. cum nõ oportet. Ex magna tamẽ cauſa
poteſt papa in hoc diſpenſare ſecũdum gaſpa. qꝛ
hec prohibitio eſt iuris poſitiui. licet Car. teneat
oppoſitum. Spõſalia vero ſub conditione ſi con
uertantur bene valẽt ſecundum omnes: vt dicto
capitulo caue. et ſequẽ. Similiter tenet matrimo
nium cum heretico vel ſchiſmatico baptizato ſe
cundũ communiter doc. licet peccet contrahens
cũ tali. vnde. s. Tho. dicit quod hoc impedimen
tum non dicitur diſparitatis fidei ſed cultus qui
ſcꝫ reſpicit exterius ſeruitium vnde requirit pari
tas quantum ad fidei ſacramentum. i. baptiſmũ.
Unde etiam ſecundũ Ray. ſi alter cõiugũ labat
in infidelitatẽ reliquus cõtrahere nõ poteſt ſiue
interuenerit copula ſiue non: quia in vtroqꝫ caſu
fidelis tenet continere: arg. in capitulo queſiuit. 4
de diuor. et in. c. quanto. codẽ. ¶ Quartũ. Actus
matrimonialis in infidelibus excuſat nec eſt pec
catum ſm. s. Tho. ſi debitum reddatur propter
bonũ prolis aut fidei qua tenetur cõiunx coniu

gi:cũ ſit actus iuſtitie ⁊ temperantie et in hmõi
delectabilibꝰ tactibꝰ debitas circunſtantias ob
5 ſeruat.¶ Quintũ.Conuerſio alterius cõiugis ad
fidem ſcd̃m.s.Tho.vinculũ matrimonij non ſol
uit:quia fides nõ ſoluit ſed perficit matrimoniũ:
ſoluit tamẽ aliquando cohabitatio ⁊ ſolutio de
biti:in quo pari paſſu currũt infidelitas ⁊ adulte
rium:qꝛ vtrũqꝫ eſt contra bonũ prolis. Igitur ſi-
cut cõiunx cũ adultera manere poteſt ſub ſpe cor
rectionis:licet ad hoc non teneat̃:non aũt cũ ob-
ſtinata in adulterio:vt dicit̃ in.iiij.diſtinctione.
xxx.ita manere poteſt cũ infideli ſub ſpe corre-
ctionis:licet non teneat̃ ⁊ bene facit cõmanendo
iuxta conſiliũ Apoſtoli.prime Corin.ſeptimo.nõ
tamen poteſt ei cõmanere ſi cum viderit obſtina
tum.Ex quo infert ſanctus Thomas virtualiter
quod in primitiua eccleſia poterat coniunx ſub
hac probabili ſpe conuerſionis cohabitare con-
iugi infideli tam gentili quam iudeo:etiam ſi cõ
uerſionem non ſpondebant:quod vtrique paſſim
ad fidem intrabant ⁊ probabiliter poterat ſpera
ri conuerſio:et ſimiliter cum infideli gentili ſed
non cum iudeo niſi conuerſionem promitteret
tempore martyrum ⁊ Conſtantini:quia tunc ad
huc gẽtes intrabant et iudei erant obſtinati:nũc
6 autem cum neutro niſi velint conuerti:quia vtri
que obſtinati ſunt.¶ Sextum.Coniunx infidelis
ad fidem conuerſus reliquo in infidelitate rema
nente:licet non teneatur ei commanere:tamen
cum alio contrahere non poteſt:niſi in tribus ca
ſibus:primo ſi nolit infidelis cohabitare fideli:
et ſecundo ſi velit cohabitare ſed non ſine iniu-
ria creatoris vel peccato:tertio ſi trahere niti-
tur ad infidelitatem. Sed circa hos caſus quos
ponit Archi.et Richar.in.iiij.et Panormi.in ca.
quanto.de diuor.eſt ſciendum primo quod ſan-
ctus Tho.non ponit niſi ſecundum ſed ille inclu
dit primum et tertium:et ad ipſum ſecundum
aliquos reducitur:quartus ſi trahere nititur ad
aliud vitium quam ad infidelitatem aut gene-
raliter ad aliquod mortale:et videtur velle In
nocenti.in capitulo queſiuit.de diuor.et in capi
tulo.ſ.de adul.licet gloſ.in capi.vxorem.xxviij.
queſtio.prima.teneat contrarium:et verum dicit
Innocentius quem ſecundum Panorm̃.in dicto
capitu.queſiuit.etiam fidelis vir quando compe
ſci non poteſt ab illa inſolentia poterit fieri ſepa
ratio:quia eſt quedam preſumptio infidelitatis
Sciendum eſt ſecundo quod ſecundum aliquos
in quolibet horum caſuum ſoluitur vinculũ ma
trimonij etiam antequam aliud vel cum alio con
trahatur et tamen ſi ante contractum ſecũdi ma
trimonij conuertatur reliquus coniunx tenetur
primo conuerſus illum recipere:quia manet vin
culum ſponſalium et ſi non matrimonij:quam
opinionẽ tenuit Ric.vt recitat Archi.et videtur
tenuiſſe Panor.in dicto.c.quanto.de diuor.di-
cens quod occurrente aliquo illorum caſuũ eo
ipſo matrimoniũ ſoluitur et poteſt fidelis contra
here:nec oportet iudicẽ ſtatuere tempus ſed ſuf
ficit hoc clare perpendi. Et hoc ſequitur ſumma
Angel.Sed opinio ſancti Tho.eſt quod per pec
catum coniugis infidelis reliquus abſoluatur a
ſeruitute qua contrahere non poterat alio viuen-
te:ſed deinde per ſecundum matrimonium con-
tractum in fide chriſti tanquam per firmius ſolui
tur primum.ita quod culpa illa dat ei licentiam
nubendi et conſequenter frangendi primum vin
culum.Et iſta eſt veritas cuius ſignum eſt quod
ſi antequam contrahatur ſecundum matrimo-
niũ infidelis conuertatur:reliquus tenetur il-
lum recipere:qd̃ non eſt virtute ſponſaliũ:vt di-
cit prima opinio:alioquin oporteret quod no-
uiter contraherent quod nullus dicit:et hoc eſt
quia ſtat vinculũ.¶ Septimum.Et ſi infidelis cõ
uerſus plures habeat vxores que omnes conuer
tant̃ ſcd̃m.s.Tho.et alios:illa cum qua primo
contraxit eſt vxor eius et cum ea ſtabit non autẽ
alie:quia hoc fuit contra legem nature.Et ſi pri- 7
ma conuerti noluerit non propter hoc eſt matri-
moniũ cum aliqua aliarum ſed cum vna earũ con
trahere poterit iuxta predicta. Et ſi ſimul duas
accepiſſet neutra eſt vxor:niſi altera habuit im-
pedimentũ dirimẽs:quia reliqua tunc eſſet vxor.
de diuor.gaudemus.Et ſi repudiata prima aliã
duxiſſet ſcd̃m.s.Tho.idem eſt qd̃ de eo qui plu-
res habebat et tenet̃ primaꝫ quam repudiauerat
accipere:ſi conuerti voluerit ⁊ aliam accipere:
qꝛ repudiũ eſt contra legẽ nature.Et ſecundũ gl.
in dicto capitulo gaudemꝰ.non poterit repudia
re nec ob fornicationeꝫ abijcere ſed tenet̃ eã reci
pere ſi vult cohabitare ſine peccato:aut ſaltem
continere.¶ Octauũ.Uir ad fidem conuerſus ſm̃ 8
s.Tho.non debet emittere votũ continentie ſi
maneat ſpes de conuerſione vxoris:qꝛ vxor dif
ficilius conuerteret̃ ſic ſe eſſe priuatã ſciens:ſi ve
ro non ſit ſpes poteſt ad ſacros ordines vel ad re
ligionem accedere prius ea requiſita vt conuerta
tur:que ſi poſt ſacrorum ordinũ ſuſceptionẽ con
uertatur:non eſt ſibi reddendus vir ſuus:ſed ſibi
hoc imputet in penam tarde conuerſionis:hec
ex illo.ſed intellige quod etiã extante ſpe ſi votũ
emitteret teneretur ad illud:vt patet ex dictis.
¶ Nonum.Si autẽ vterqꝫ coniunx conuertatur
ad fidem ratificatur matrimonium ⁊ abinuicem
ſeparari non poſſunt etiaꝫ ſi contraxiſſent in gra
dibus prohibitis eccleſiaſtico ſtatuto ſcd̃ꝫ archi.
poſt Richardum.ſecus ſi contraxiſſent cõtra pro
hibitionẽ diuine aut naturalis legis aut humane
taleꝫ contractum annullãtis:quia tale matrimo-

10 nium nullum eſſet.¶ Decimum. Si alter tantum
coniuguꝫ conuertatur ſcḋm.s.Tho.ſi proles per
uenit iam ad etatem perfectam libere ſequi pote-
rit parentem quem voluerit ſi autem eſt in etate
minori:debet dari fideli non obſtante quod indi
geat matris obſequio ad educationem. Probat
11 etiam in.c.ex literis.de conuer.infide.¶ Undeci-
mum. Mulier conuerſa ad fideꝫ gaudet priuile-
gio dotiũ:vt p multa pbat Pan.i.c.plꝫ.de diuor.
1.qõ. ¶ Undecimo queritur quid iuris de impedimen
to quod dicitur vis ſeu violentia vel coactio:et
dico multa.¶ Primum.ſecundum.s.Tho.in.iiij.
diſtint.xxix. duplex eſt coactio ſeu violentia de
qua etiam in.l.j.ff.quod met.cau.vna faciens ne
ceſſitatem abſolutam que ⁊ dicitur a philoſopho
violentum ſimpliciter: vt cum quis alium corpo
raliter imppellit ad motum: alia faciens neceſſi
tatem conditionataꝫ que dicitur violentum mix
tum:licet ſit ibi voluntarium ſimpliciter:vt infra
et ſit ex hoc quod timetur aliquod periculum im-
minens.vnde eſt idem quod metus qui volunta
tem quodãmodo cogit.Prima nõ cadit in cõſen
ſum ſed in corporalibus: puta ad copulam.Se
cunda vero cadit in conſenſum.vnde aliquis cõ
ſenſus eſt coactus ſcilicet conditionate. Et quia
legiſlator non conſiderat ſolum interiores actus
ſed magis exteriores: ideo per vim intellige co
actionem ſimpliciter propter quod vim contra
metum diuidit: ſed nunc agitur de conſenſu in
teriori in quem non cadit coactio ſeu vis que a
metu diſtinguitur:ideo in propoſito idem eſt co
actio quod metus:qui ſecundum iuriſperitos eſt
inſtantis vel futuri periculi cauſa mentis trepi-
datio vide infra metus.in princi.¶ Secundum.
2 Coactio abſoluta ſecundum omnes matrimoniũ
tollit ſicut ⁊ conſenſum etiam ex parte cogentis:
quia eius conſenſus ſolus non ſufficit ad matri-
monium vnde eo caſu quo copula matrimonium
facit ſi ſit coacta non facit.argu.diſtiuc.l.preſby-
teros.de ſpon.veniens.el.ij.xxxj.qõ.ij.capi.j.⁊.ij.
coactio vero conditionata ideſt metus ſi ſit me-
tus iuſtus ideſt cadens in conſtantem virum.iu-
xta dicenda infra metus.§.j.ſimiliter matrimo-
nium tollit.extra eodem perlatum.⁊.cap.ad au-
dientiam.⁊ extra de ſpon.veniens.el.ij.⁊ de hoc
etiam ſi iſte metus non inferatur contrahere de-
benti ſed filijs aut filiabus:⁊ huiuſmodi ſecundũ
Richard.ſi vero ſit metus minor:non tollit ma-
trimonium ſed tenet.ff.eo.l.neq̃ timorem.¶ Ter
tium.Conſenſus ſiue metus iuſtus: vt recitat s.
Tho.ſcḋm aliquos tollit matrimonium quantũ
ad eccleſiam.que preſumit ibi non fuiſſe conſen-
ſum interiorem non autem quantum ad deum:ſꝫ
hoc inquit nihil eſt:qꝛ eccleſia non dꝫ de aliquo
preſumere peccat antequã probetur: peccat autẽ
qui dicit ſe conſentire et non cõſentit.Et ideo di
cendum eſt ſcḋm eum ⁊ alios qḋ illud tollit quo
ad iudicium dei et eccleſie qui nolunt taleꝫ eſſe
ligatũ etiã ſi adſit conſenſus interior in quo per
metum iuſtum multum minuitur de voluntario.
Quod quidem metus facit ⁊ ex conſtõne eccleſie
que inſtituere potuit vt perſona coacta durante
coactione illegitima ſit ad contrahendũ:⁊ ex ſua
natura inquantũ tollit conſenſum:qḋ verũ intel-
ligo quantũ ad coactionẽ abſolutã non quantuꝫ
ad cõditionatã vel metũ: qꝛ ibi eſt voluntarium
ſimpliciter cũ inuoluntario ſcḋm quid. Circa pre
dicta tamẽ ſciẽdũ eſt quod opinio cõis doc.vt re-
citat Panor.in.c.cũ locũ.de ſpõ.eſt qḋ matrimo-
nium cõtractũ metu iuſto ipſo iure nulluꝫ eſt:ſed
Card.in.c.abbas.qḋ met.cau.dicit qḋ mero iure
tꝫ:lꝫ veniat reſcindẽdũ actione qḋ met.cau.per re
gulam gñalẽ ſcꝫ qꝛ oĩa facta per metũ tenẽt.Sed
iſta opinio eſt falſa:qꝛ ſi tenet eſt verũ matrimo-
nium:⁊ ꝯñr diſſolui non põt niſi eo modo quo ſu
pra diuortium per totũ fere.Unde Panor.tenet
opinionẽ cõem pro qua vꝫ tex.apertus in.c.ſigni
ficauit de eo qui du.in ma.vbi tenet ſecundũ ma
trimonium non obſtante primo per metum con-
tracto nulla petita reſciſſione prioris. Quare au
tem regulariter teneant facta per metum:et non
hic.Panor.adducit multa:ſed tu dic ideo eſſe qꝛ
eccleſia ſic ſtatuit propter ea que ille allegat que
de ſe non ſufficiunt.¶ Quartum. Licet conſenſus 4
coactus matrimonium non faciat etiam ex parte
cogẽtis ſcḋm.s.Tho.quia matrimonium claudi-
care non poteſt:tamẽ vt dicit ſi is qui fuit coact⁹
poſt modũ conſentiat intellige etiam tacite ſcḋm
Archi.poſt Richar.fit matrimonium dũmodo co
gens adhuc in ſuo conſenſu permaneat: non au-
tem ſi mutauit voluntatem.et concor.gloſ.Ray.
et Pet.addens quod ſi prius conſentiens velit
diſſentire altero conſentiẽte:compelletur per ec
cleſiam quia preſumitur manere in eodem con-
ſenſu:nec ei licet variare:⁊ facit.cap.j.de eo qui
dux.in ma.Richar.autẽ in hoc diſtinguit:nã aut
coactus eſt alter tantũ aut vterq̃:ſi alter tantum
fuit coactus ligatus eſt ſolũ liber non alius:tamẽ
ſi coactus poſtea tacite ⁊ libere conſentiat perſo-
na ligata perſiſtente in priſtino conſenſu verum
efficit matrimonium ⁊ vterq̃ ligatus eſt:qꝛ taci-
tus conſenſus ſufficit non per ſe:ſed cũ expreſſio-
ne exteriori precedente:ſed ſi perſona ligata reſi
liuit a conſenſu ante ſequentẽ cõſenſum alteri⁹:ſi
quidẽ ꝯxit ſecundo peccauit ſi non expectauit cõ
gruo tẽpore liberũ conſenſum alteri⁹:ſed tenet ſe
cunduꝫ m̃rimoniũ:ſi vero non contraxit:ſed iu-
diciũ eccleſie preſumitur in eodeꝫ conſenſu rema
nere:quia in aliquem ſemel conſentiens ampli⁹
diſſentire nõ poteſt niſi alius negauerit ſuuꝫ pre-

ſentem conſenſum.de ſpon.de illis. cl primo. ſm
iudiciũ tamen dei nõ eſt matrimoniũ quia deeſt
cõſenſus vnius. Si autem vterq; fuit coactus ad
hoc vt ſit verũ matrimoniũ requiritur nouus cõ-
ſenſus vtriuſq; ſed non exterior expreſſio noua.
5 ¶ Quintum. Si mulier poſt conſenſum coactum
carnaliter cognoſcitur ſm Pet.preſumitur taci-
te conſenſiſſe matrimonio ſi habuit tẽpus recla-
mandi et nõ reclamauit. et ſic intellige extra qui
ma.accuſ.poſ.c.inſuper.ſecus ſi fuit coacta abſo-
lute aut metu iuſto ſed ſi metus nõ fuit ſufficiẽs.
in iudicio exteriori preſumetur ꝓ matrimonio:ſi
tamen vere non conſenſit non eſt matrimonium
etiam ſi habuit opportunitatem reclamandi nec
6 reclamauit. Et idem Richar. ¶ Sextum. Secun-
dum ✠.ſi mulier poſt conſenſum coactũ moram
trahit cũ marito per annũ cum dimidio aut etiã
minori tempore dum tamen tantũ ſit quod arbi
triũ boni viri preſumendũ ſit pro conſenſu poſt-
ea non debet audiri:de ſpon.ad id.et cõcor. Ho
ſtien.et Ber.et ſic tale matrimoniũ habitatione
ſpontanea conualeſcit. Et ibi dicit Paſi. quod
ſecundũ hoc licet in text. mentio fiat de anno cũ
dimidio : tamen non eſt neceſſaria cohabitatio
tãta:quia ibi narratur facti contingẽtia ſed ſuf-
ficit ſi peruenerit ad etatem legitimã quod ha-
bita opportunitate fugiendi non fugerit:nec re-
quiritur copula carnalis. Pro hoc.c.vnicum.de
deſpon.impub.lib.vj. Iudex tamen habet conſi-
derare quantitatem more et opportunitatem fu
7 giendi. ¶ Septimũ. Et per dicta Panor. in parti
cula priore.idem videtur dicendum ſi quocunq;
modo appareat de tacito conſenſu.puta ſi ſe cõ-
iuges nominabant vel amplexabantur vt coniu
ges.ar.d.c.vnici.iuncta glo.et idem ſi ſponſa re-
cepit munera ſponſalitia:q2 talia videñt purga-
8 re metũ precedentem. ¶ Octauũ. Si autem ad cõ-
ſenſum coactũ addatur iuramentũ ſm Pet.in fo
ro iudiciali tale iuramentum non eſt obligato-
rium:in foro tamen conſcientie conſulendum eſt
quod impleatur:vel ſaltem per ſuperiorem impe
tretur abſolutio:et concor. ✠.et Hug. Richar.
autem dicit quod matrimoniũ nõ tenet:q2 quod
non eſt non põt ratificari.ſed tñ cum hoc ſtat qd
9 cõſulatur vt ſupra. ¶ Nonũ. Parentes ſm Pet.
liberos cogere nõ poſſunt ad cõtrahendũ:nec ge
neraliter nec in ſpeciali cũ aliquo vel aliqua q2
in matrimonio requirit̃ ꝯſenſus maxime liber ra
tione perpetue obligationis que ibi contrahitur
de ſpon.requiſiuit. Non tamẽ propter hoc parẽ-
tes temere iurant matrimonia filiorum : quia ex
natura contractus intelligitur iſta conditio ſi li-
beri conſentiant et ipſi parentes tenentur ad in-
ducendũ eos de ſpon.ex literis.cl. ſecundo. iun-
10 cta gloſ. ¶ Decimũ. Si mulier contraxit imperio
vel precibus principis nõ habet iuſtũ metũ vt di
cit gloſ.in.c.fina.qui cle.vel vo.ſed in cõtrarium
facit.l.fin.C.qd me.cau.⁊ illud. Eſt orare ducum
ſpecies violenta iubendi. Ioan.autem and.dicit
quod eſt iuſtius ſi rex aut princeps conſueuit ty-
rannice tractare non parentes ſuis preceptis ſeu
precib9:qd notandũ eſt ſingulariter ſm Paſi. in
d.c.ſi.et idẽ ſentit bar.trac.de tyrãno. ¶ Undeci- 11
mũ. Si quis matrimoniũ cõtrahat in captiuita-
te facta ab hoſtib9 non valet aliter quam matri-
moniũ ſeruorũ ſm Hoſti. q2 captus ab hoſtibus
ſeruus factus eſt.ſi vero captus eſt quis vt coga-
tur ad tale matrimonium non valet.ar. extra de
procur.accedens.vide ſupra accuſatio.§.iiij.
¶ Duodecimo queritur quid iuris de impedi- 12. q
mento ordinis:et dico multa. ¶ Primum. Nul- 1. di.
lus ex minoribus ordinibus matrimonium im-
pedit aut dirimit nec impedit vſum matrimonij:
ſed poſſunt licite contrahere taliter ordinati di-
ſtin.xxxij.ſi qui vero.et.c.ſeriatim. et de cle. con-
iu.c.j.ij.⁊.iij. Imo talis contrahens cum vnica et
virgine retinet priuilegium clericale: ſi tõſuram
et veſtes retinet clericales de cle.coniug.c.j. lib.
vj.non tamen retinet beneficium eccleſiaſticum
nec illud recipere poteſt: quia ex beneficio eccle-
ſiaſtico tenetur quis ad ordinis executionẽ quã
etiam quo ad ordinem non ſacrum impedit ma-
trimonium ſecundum ſtatutum occidentalis ec-
cleſie propter maiorem honeſtatem. ¶ Secundũ. 2
Ordo ſacer matrimonium precedens tanquam
habens implicitum votũ ſolenne ex conſtitutio-
ne eccleſie illud impedit et dirimit. diſtin.xxxij.ſi
quis eorum.et.c.erubeſcant.et.c.dectores. et c.
placuit.et extra qui cle.vel vo.c.j.et.ij.quod qui-
dem votum ſm.s.Tho.quilibet intelligitur emi
ſiſſe ex hoc ipſo quod ordinem ſacrũ ſuſcepit ſm
ritum occidentalis eccleſie:vnde etiam impedit
vſum matrimonij prius contracti vt patebit. Qd
adeo verum eſt vt nec etiam Greco cui licet vti
matrimonio cõtracto ſit licitum in ſacris cõtra-
here ſm Ioan.an.Inn.⁊ Richar.in.iiij. ⁊ plures
alios. Cõtrahens autem in ſacris eſt excommuni
catus.de ꝯſangui.⁊ affi.eos.in cle.et eſt etiã irre
gularis ſm Pet.de palu.in.iiij.diſt.xxxvij.q etiã
dicit qd licet is qui ordinatur ad ordinẽ ſacrum
nõ intẽdat cõtinere nec ſe ad hoc obligare tamẽ
ad hoc obligatur etiam in foro conſciẽtie:q2 ec-
cleſia põt inhabilitare ad matrimoniũ ignorãtẽ
et inuitũ.ſicut ⁊ ſeruũ et frigidum.et per eandem
rationem ad hoc obligatur ordinatus ante an-
nos diſcretiõis etiã in cuius preſuppoſito quod
recipiat characterem : quia obligatur ex ſtatuto
eccleſie nõ voto ſuo:vnde ſi talis contrahit diri-
mitur matrimoniuz. Hec ex illo. Poſſet forte et
aliter ratio hui9 aſſignari ex voluntate ſic ſuſci-

pientis ordinem ſacrum ſcienter quaſi eccleſia illegitimet iſtos non ſimpliciter. ſed ex ſuppoſitione voluntatis ſuſcipiendi ordines ſacros: et ſic ille puer non tenebitur ad caſtitatem: et hoc magis conſonat. s. Thom. volenti quod ſuſcipiens ordinem ſm ritum occidẽtalis eccleſie: ſcilicet ſcienter vel ignoranter ignorantia non excuſante intelligatur votum emiſiſſe. Conſonat etiam illi precepto. creſcite et multiplica. geñ.j. quod licet non teneantur ſinguli hominum implere. quia eſt factũ communitati et ſufficit ſi per aliquos impleatur: tamen quicũq; vult põt illud implere ⁊ deo licentiã dãte nullus põt phibere.
3 Uide etiã.j.parti.vij.in fi. ¶ Tertiũ. matrimonio ſm.s.Tho.in quarto.diſt.xxxvij.ordo ſacer ſupuenire põt: quia iũctus matrimonio ſi ad ſacros ordines accedat etiam vxore reclamante characterem ordinis ſuſcipit. licet careat ordinis executione. et non poteſt debitum petere nec petenti vxor tenetur reddere licet ipſe teneatur reddere: ſed intelliget in eccleſia occidẽtali ſm ſum. cõfeſ. etiam ſi eſſet papa ſm glo. ray. et hug. ſi vero ea volẽte vel defuncta accedit recipit ordinem et executionem. ſed ipſa vxor tenetur cõtinentiam perpetuã vouere ſi viuit. ita. ſ. quod viro mortuo cõtrahere nõ poteſt: nõ tamẽ tenet religionẽ intrare ſi ſibi non timet de periculo caſtitatis. propter hoc qḋ vir eius ſolẽne votũ emiſit: ſecus autem ſi emiſiſſet votũ ſimplex. Sʒ de his.j.ſtatim. Quod autẽ dictũ eſt vxorẽ non teneri ad religionem eſt opi. Jo. an. tãc. ray. ⁊ al. ſed fallit ſi maritus vult epiſcopari vt ſtatim dicetur. ¶ Quartum. Si ordo ſacer matrimonium nõ precederet ſed ſequatur multa dicta ſunt ſupra diuortiuʒ. §. xvj. nunc autẽ vt plene ſciatur quãdo alter coniugũ poſſit religionẽ intrare vel ad ordines promoueri ſm Panor. in. c. ſ. de conuer. coniu. poſt Joã. an. et cal. dico ſic. Aut enim matrimoniũ eſt conſummatũ aut nõ. Si enim matrimoniũ nõ eſt conſummatũ aut alter coniugũ vult intrare religionẽ profitendo ⁊ poteſt etiã inuita vxore vt in c. verũ. et in. c. ex publico. extra eo. aut vult vouere continentiam vel intrare monaſterium et non profiteri: et non poteſt inuita coniuge. vt in. d. c. ex publico. aut vult promoueri ad ordines: et cõmuniter tenetur quod non poteſt inuita vxore: vnde hoc caſu magis defertur religiõi quã ordini: quia per ingreſſum religiõis ſoluitur matrimonium conſummatum: nõ autem per ſuſceptionẽ ſacri ordinis: vt habetur in extrauag. Jo. xxij. que incipit antique. Si vero matrimoniũ eſt conſummatum: tunc aut volunt mutare ſtatum aut non. Si autem nolunt mutare ſtatum: aut volunt vouere continentiam ſtatu nõ mutato: ⁊ poſſunt et talia matrimonia dicuntur ſanctimonia. vt in c. quod deo patri. xxxiij. q. v. aut alter tãtum vult vouere et poteſt in ſui preiudicium non autẽ alterius: vnde non poteſt debitũ exigere: qḋ tamen reddere tenetur: alter autẽ exigere põt etiã ſi conſenſiſſet ſm Inno. niſi etiã ipſe vouiſſet: q2 ſi ambo vouerunt nõ tenetur amplius alter alteri reddere: vt in. d. c. quod deo. et not. in. c. chariſſim⁹. extra eo. Si autem volunt mutare ſtatum hoc eſt multipliciter. Aut enim maritus vult effici epiſcopus et tunc requiritur quod vxor intret religionem etiam ſi nõ ſit ſuſpecta de incontinentia. vt in. c. ſane. extra eodem ſcilʒ de conuer. coniug. et eſt caſus ſpecialis: aut ſolum vult promoueri ad ordines ſacros. et tunc ſi vxor eſt de incontinentia ſuſpecta debet intrare monaſteriũ. alias ſufficit quod voueat continentiam remanendo in ſeculo: vt in capitulo cõiugatus. extra eodem. aut vult intrare religionẽʒ: et hoc multipliciter. Aut enim alter commiſit adulterium et poteſt etiam reliquo inuito: vt in capitulo agathoſa. xxxvij. queſtione. ij. aut alter non commiſit adulterium: et tunc aut primo altero ignorante et poteſt reuocari ad petitionem ignorantis. vt in. c. placet. extra eodem. aut ſcḋo altero ſciente et contradicente. et idem dicẽdum eſt: vt in capitulo quidã. extra eodem aut tertio altero ſciente et diſſimulante. et idem dicendum eſt: vt in capitulo conſuluit. extra eodem. ſi tamen in vita non reuocauit qui remanſit in ſeculo poſt eius mortem non poterit profeſſus exire monaſterium: vt in dicto capitulo conſuluiſſet idem ſecundum Cald. in caſibus precedentibus et ſequentibus in quib⁹ poteſt fieri reuocatio quaſi ceſſauerit cauſa que inualidabat ingreſſum: et hoc tene: licet Innocen. in dicto capitulo quidam. variauerit: aut quarto alter conſenſit inuitus ſeu per metum: et tunc fit reuocatio ad petitionem eius: vt in capitulo accedens. extra eodem. aut quinto alter conſenſit per dolum et idem eſt argumen. capituli veniens. extra eodem. aut ſexto conſenſum ſimpliciter et ſponte votum continentie non emittendo: et ſunt opiniones. Nam Abbas et Innocen. in. d. c. quidam. dicunt quod ſi remanens in ſeculo eſt iuuenis debet ad petitionem eius alter reuocari. Cal. dicit quod ſolum ex officio iudicis. quod placet Panor. quia preſtando conſenſum renunciauit iuri quod habebat in altero: et conſequenter iam non habet actionem ſed iudex ex officio ſuo. ne committatur adulteriũ educet de monaſterio: et credit Panormita. hoc caſu. primo quod ille ſit verus religioſus. et poſt morteʒ alterius compelletur ad monaſterium regredi: et ſecundo quod ſi dans licẽtiam eſt iuris cõſcius: non fiet iſta reductio: quia dando licentiã videtur vouere: vt nota. in iuribus ſupra allegatis:

aut ſeptimo conſenſit promittendo continentiā
et ſic ſi conſentiens eſt ſenex remanebit in ſecu
lo et alter in religione: vt in capitulo cum ſis.⁊
in capitulo vxoratus.et in capitulo ad apoſtoli-
cam.extra eodem.ſi vero ſit iuuenis et de incon
tinentia ſuſpectus:non debet ſuperior pati quod
alius ingrediatur: niſi alter quoque ingredia-
tur: ſed ſi de facto ingreditur tenet ingreſſus ſe-
cundum omnes:quia profeſſio coniugis non eſt
de ſubſtantia profeſſionis alterius:vt in capitu-
lo ſignificauit.extra eodem.et conſentit Federi.
ſed remanens in ſeculo ex quo eſt ſuſpectus et vo
uit compellitur intrare monaſterium: vt in di-
cto capitulo ſignificauit. ſed an teneatur profite
ri ſunt opiniones. Nam Inno.tenet quod profi-
teri non cogitur: ſed includi debet in monaſte-
rium vt arceatur a vagatione:quia vltra propo
ſitum conſenſus non cogitur quis profiteri.xxvij.
queſti.j.integritas. Hoſtien.vero tenet contra-
rium quia non eſt licita communio in monaſterio
profeſſorū, cū non profeſſis.item quia vouendo
tacite ſe obligauit religioni ex quo in ſeculo ſta-
re non poteſt ſine ſuſpitione incontinentie. Io.ve
ro calde.dicit ſatis eque poſſe diſtingui:quia aut
vouit intrare religionem et compellitur profiteri
vt in dicto capitulo agathoſa.aut ſimpliciter vo
uit continentiam dando licentiam marito de in
greſſu monaſterij. et ſic erat iuris conſcius aut
ignorans ignorantia non excuſante compellitur
profiteri.xxxiij.queſt.v.qui vxorem.ſecus ſi erat
ignorans ignorantia excuſante vt miles:aut mu
lier aut agricultor: quia profiteri non compelli-
tur ſed eſſe in monaſterio. Quod autē dictū eſt
de muliere quidam non admittunt: quia non ex
cuſatur ab ignorantia iuris vltra maſculos niſi
in caſibus iure expreſſis.vt eſt text.in.l.fina.C.
de iuris et fac.ignoran.tamen Panor.plus pla-
cet do.Cald.argu.d.capitu.j.⁊ eorum que ſupra
dicta ſunt: quia videmus quod mulier ſolū dan
do licentiam non compellitur continere.vt in.d.
capitu.j.ſecus in maſculo:vt in.d.capitu.qui vxo
rem.vbi text.nō dicit quod maritus vouiſſet cō-
tinentiam: ſed quod ſolum permiſit intrare mo
naſterium.et per hoc compellitur etiā ipſe intra
re ex quo eſt iuuenis de incontinentia ſuſpectus.
Hec ex Panormi.in.d.capitulo.j.de conuer.cō
5 iuga. ¶ Quintum. Dicit etiam Panormi.in.d.ca
pitulo quidam.quod ſi quis intrauit religionem
vxore inuita etiam profitendo: et ei fuit poſtea
reſtitutus vxore mortua monaſterium intrare nō
compellitur: matrimonium autem ſi contraheret
peccaret mortaliter: ſed tamen valeret: ſed ſi in
vita vxoris non reuocaretur poſt eius mortem
exire non poteſt: vt dictum eſt. Ex quo infert cō-
tra gloſſam ibi dicentem iſtū peccare ſi non per-
ficit votum mortua vxore: quia votum fuit nul-
lum reſpectu ingreſſus monaſterij: cum tunc non
haberet habilem conſenſum ad ſe obligandum:
vnde requiritur nouus conſenſus. Et hec opinio
plus ei placet quam domino Anto.dicenti tuti⁹
eſſe tenere quod matrimonium illius contractū
poſt mortem vxoris non teneat eo quod licet hoc
votum dicatur ſimplex tamen ex quo fuit deter-
minatum ad certam religionem approbatam vi-
detur ſolennizatum: et ſic ſecundum eum limita
ri poteſt capitulum vnicum.de vot.libro ſexto.vt
intelligatur de voto omnino ſimplici non deter-
minato ad certam religionem. Quod quidē Pa
normi.non placet: quia dictum capitulum requi
rit: vt votum ſolennizetur profeſſione tacita vel
expreſſa:et ſic requiritur quod iſte vouens ſit ef-
fectus religioſus: ſed in caſu noſtro votum iſti⁹
reſpectu profeſſionis fuit nullum nec fuit effectus
religioſus.alias papa mandaſſet poſt mortē vxo
ris eum debere compelli ad repetendum mona-
ſterium vt facit extra eodem.ex parte. Secus ta-
men dicendum ſi vxor dediſſet licentiam marito
quia tunc teneret ingreſſus: vt dictum eſt. Si ve
ro vxor non contradixit ſed diſſimulauit: neque
maritum reuocauit: merito poſt eius mortem nō
poteſt maritus redire ad ſeculum: ſed in primo
caſu vxor contradixit et reuocauit et ſic ſoluta
fuit obligatio: ſi qua erat cum monaſterio. ¶ Sex 6
tum.ſecundum dire.in primo libr.eccleſia orien-
talis et occidentalis quantum ad iſtam materiā
conueniunt in duobus.primo quia vtriuſq; cleri
ci poſſunt contrahere matrimoniū in minoribus
ordinibus.xxxij.diſ.ſi quis.ſecundo quia nec apud
nos nec apud illos ſcilicet Grecos cōſtituti in ſa-
cris poſſunt contrahere: nec potuerunt a tempo
re apoſtolorum.⁊ ſi contrahant non eſt matrimo
nium:vt patet ex.vj.ſinodo in oriente celebrata
que regulam ſtatuit eis.diſtin.xxxj.nicena.et di-
cto capitulo ſi quis.et.lxxxiiij.diſtin.cum preteri-
to. Differunt etiam in duobus: Primo quia ipſi
ſiue ſint coniugati ſiue non promouentur ad or-
dines ſacros non promiſſa continentia.xxx.j.diſ.
quoniā.licet ſecundum ſanctum Thomā ⁊ opi
nionem probabiliorem ad ſacros ordines pmo-
ueri non debeant ſine vxoris conſenſu: quia ad-
minus tempore miniſterij fraudarent debiti red-
ditione: ſed occidentales non promouentur ad
eos niſi promiſſa continentia tacite vel expreſſe.
xxviij.diſtin.capitulo primo. Secundo quia illi
in ſacris conſtituti licite vtuntur matrimonio cō-
tracto ante ſacros ordines.licet in ſacris ordini
bus eis contrahere non liceat.de cle.coniug.cū
olim occidentales autem neutrum.
¶ Septimum. Cauſa quod non peccant gre- 7
corum clerici licet ſub papa ſint qui vana cum

concilio voluit eis iudicare continentiaz ſecũdũ
Panor. de mente doctorũ. in. d. c. cum oliz. eſt q2
illa lex non erat de neceſſitate ſalutis. ⁊ per lon-
ga tempora ab eis nõ fuit recepta papa ſciente:
et tranſgreſſores non puniente et tacendo mores
eorũ approbante et conſequenter non ligauit eos
lex illa. de quo vide. ſ. l §. vſ. Poteſt etiaz ⁊ alia
ſolutio dari: vt dicamus quod papa etiam cũ ma
iori parte concilii non potuit indicere continen-
tiam certo generi perſonarum poſt promotionez
eis reſiſtentibus: quia continentia eſt res que
perſuaderi poteſt imperari vero non poteſt. xxxii.
queſtio. ſ. integritas: quia fuiſſet indicere vitam
valde arctiorem et ſtrictiorem clericis promotis
contra not. i capi. geſta. lxxiiij. diſtin. et in reg. qð
omnes lib. vſ. Sed hec ſolutio redit in primam
quia non valet niſi quo ad eos qui ante ſacros or
dines contraxerant. reliquis enim potuit conti-
nen tia imperari etiam grecis vt. ſ. ſi vellent ordi
nari continerent: licet non poſſet imperare vt cõ
tinerent abſolute. aut quod ordinarentur ſtante
ſtatuto quod ordinati continerẽt. Et de facto ita
factum eſt: quia eccleſia ſtatuit vt nullus ordine
tur in ſacris niſi continentiam profiteatur expreſ
ſe: vt diſtin. xxix. nullum. vel implicite: vt ea. diſt.
diaconi. ⁊ ibi intuenti patet ita fuiſſe factum: ſed
greci non acceptauerunt hoc ⁊ eccleſia tolerauit
ſicut ⁊ in. d. capi. diaconi. dicitur quod ſi diaco-
ni: in ordinatiõe dixerint ſe velle vxorari: et dein
de contraxerint manebũt in miniſterio: quia epi
ſcopus intelligitur eis dediſſe licentiam.
13 ¶ Decimotertio queritur: quid de impedimento
legationis vel quando quis eſt alteri cõiugi per
1. di. verba de preſenti colligatus: ⁊ dico multa. ¶ Pri
mum. Alligatus alteri per ſponſalia de futuro
an poſſit cum alio contrahere dicetur infra in ti.
de ſpon. ſed nunc eſt ſermo de alligato per verba
de preſenti. de quo dico quod contrahere cũ alio
non poteſt viuente proprio coniuge etiam ſi pri
mum matrimonium non fuit conſummatum ⁊ ſe
cundũ ſic: alias eſt adulter. de ſpon. duo. licet ſz
neq antiquo tẽpore potuit niſi diuina reuelatio
ne vel inſtinctu: vt in patriarchis de diuor. gau-
demus. Sunt autem ſponſalia per verba de futu
ro proprie et nuptie per verba de preſenti ſecũdũ
gloſſ. in. l. ſ. ff. de ſpon. Qui vero nomine ſuo non
iuſſu eius in cuius eſt poteſtate vel nomine eius
quaz habet in ſua poteſtate bina ſponſalia vel bi
nas nuptias contraxerit fit ipſo iure infamis. l. ſ.
ff. de his qui no. infa. et efficitur bigamus eo mo
do quo ſupra dictuz eſt in titu. de bigamia. ⁊ de
bet ieiunare per. xl. dies in pane ⁊ aqua qð tẽpus
vocatur carena. i. quadrageſima quaſi careat cibis
⁊ ſeptez ſequentibus annis debet penitere de ſpõ.
duo. accepiſti. Hoc tamen fallit ſcðz ſum. ange. ſi
hoc faciat ex diſpenſatione pape q̃ hoc poteſt fa-
cere ſi matrimoniũ non ſit conſummatuz: ſed de
hoc infra papa §. vlti. Poſt mortez vero cõiugis
poteſt alter nubere cui vult et infra tẽpus luctus
mulier ſine infamia. extra de ſecũ. nup. ſuper illa.
et ſecundũ. s. Tho. in quarto. di. xliij. matrimoniũ
ſecundũ et tertiuz. ⁊ conſequentia ſunt vera. lici- 2
ta et ſacramenta. ¶ Secunduz. Si autem vxor cre
debat viruz mortuuz et ſecundũ Archi. ſi audiuit
profeſſuz in religione quando matrimoniũ non
erat conſummatuz diſtinguendũ eſt. Naz ſi cre-
dit veriſimiliter ſeu ex probabili cauſa contra-
hendo non excuſatur a peccato ſecũdũ ſum. ang.
ſed requiritur nuncius certus de morte viri. de ſpon.
in preſentia. de ſecun. nup. capit. dñs. Sed proba
tio iſtius non eſt efficax: q2 illud ca. in preſentia.
qð requirit certũ nunciũ: loquitur quando licentia
contrahendi danda eſt per eccleſiaz in quo requi
ritur apertior probatio. i. certus nũcius ſcðz ſum. roſ.
poſt do. an. cuius expoſitionez licet Panor. nitatur
reprobare. tñ fruſtra nititur: vt infra parti. iiij. pate
bit licet vero illud. c. dñs. qð loquitur ex parte mu-
lieris non eccleſie requirat certitudinez tñ ſumit
certitudinẽ vt opponitur dubitationi. vt patet in-
tuenti: et facit qð dicit gloſſ. certũ eſſe per pre-
ſumptiones violentas imo dico qð etiaz per cãz
probabilẽ. i. ſufficientez iudicio oĩm vel plurium
vel ſapientũ vel precipuorũ: vnde dicit Bar. in
l. ſi q̃s ita. ff. de teſta. tu. qð q̃s dicitur eſſe certus quã
do habet vehementẽ opinionẽ de aliqua re: et ſic
q̃ credit probabiliter ⁊ nõ temere eſt certus etiã ſi
fallatur. Concluſio etiã eius nõ ſolũ eſt cõtra ſum. ro.
⁊ ſupple ſed etiã eſt cõtra Ray. Pet. de pal. Inn.
Vin. Tãc. Phi. Hoff. Archi. ⁊ do. Anto. in. d. ca.
dñs. imo contra ſeipſuz: q2 poſt pauca ſubdit qð
ſufficit. vnus teſtis: vt. d. c. in preſentia. ⁊ mulier ex
cuſatur ab adulterio qñ probabiliter credit virum
mortuũ ⁊ cũ alio ꝫpit. xxxiiij. q. ſ. cũ per bellicã. Igi
tur ſcðz Ray. ⁊ eũdem doctrinã dico qð ſi credit
ex pbabili cã excuſatur ppter ignorantiã facti ⁊ fi-
lũ ſi quos ſuſceperit iudicabuntur legitimi: ſi vero
poſt ꝫctũ dubitat de morte primi viri: dz q̃dẽ de-
bitũ reddere ſed nõ exigere. d. c. dñs. ſi vero cre-
dit eũ probabiliter viuere: nec exigere poteſt de
bituz nec reddere periculo adulterii ſe exponen-
do: ſi vero primus reuertatur vel aliter ſibi veri
ta eius conſtiterit ſtatim debet recedere a ſecũdo
et redire ad primum: alioquin adultera iudica-
bitur. xxxiiij. queſtio. ij. cum per bellicam. ⁊ capitu
lo cum in captiuitate. ⁊. c. ſi virgo. primus quoq
eã recipere tenetur: vt in dictis. c. pez: niſi forte poſt
quam ſciuit de vita primi permiſit ſe cognoſci a
ſecundo etiam ex iuris ignorãtia ſcðz Hugo. et
ſic adultera fuit. Adde quod ſi cõtraxit dubia de
morte viri ſine probabili cauſa de ſe inducente
firmam

ſirmam credulitatem eſt adultera ⁊ repelletur a
primo.ſi redierit.arg. d.c. dñs.⁊ in preſentia ſe-
cus ſi aîn duenîat cū mortuū falſo rumore niſi ru
morem ipſa procuraſſet.ff.de adul.l.miles. ⁊ idē
Dir.ſupple.tñ contra illud dictum ſi ꝓbabiliter
credit reddere nō dꝫ dicit qꝺ imo reddere dꝫ qñ
dubitat.vt in.d.c. dñs. etiam ſi dubium ſit pro-
babile.vt de ſen.exc. inquiſitioni.ſed totum hoc
conceditur ⁊ nō eſt contra vt ille intendit:qꝛ etiā
ego dico qꝺ quando probabilr̄ credit. ſ.firmiter
hoc tenendo non dꝫ reddere qꝺ tamen facere dꝫ
qñ dubitat etiam probabiliter. i. ex cauſa proba
bili:⁊ de hoc.ā.§.iij.partic.v. Sine predicta au-
tem certitudine que eſt firma credulitas ex cauſa
probabili nec ſeptennium nec aliqua temporis
longitudo ſufficeret.vt.d.c.in preſentia. ⁊. d. c.
3 dominus.¶Tertium. Dicetur autem iſta mulier
certificari ſic vt cōtrahendo non peccet trib⁹ mo
dis.vt dicit glo.in.c.quoniam frequenter.vt lit.
non conteſt.primo per famam de quo in parti.ſe
quenti:ſecundo qꝛ ſenex erat ⁊ in acie fuit nec re
diit:tertio ſi recepit literas eorum cū quibus mi-
litauit.C.de repu. auſ. hodie. his caſibus preſu-
mitur vir mortuus:et ipſa ſic credens excuſat̄ ab
adulterio propter ignorātiam etiam ſi viuat. d.
c.cꝫ per bellicam . Sed qꝛ iſta doctrina eſt parti
cularis dic qꝺ generaliter quo ad eccleſiam ſuffi
cit cauſa probabilis.de qua infra ꝓbabile : quo
4 ad deum vero vltra hoc requiritur firma creduli
tas oppoſita dubitationi:vt pꝫ ex dictis.¶Quar
tum. De fama tñ an ſufficiat ad eam excuſanduꝫ
do.Ant.diſtinguit:qꝛ ſi eſt de longinquo videt̄
ſufficere:maxime ſi vir longo tp̄e abfuit : ſi vero
dicitur mortu⁹ in vicinis partib⁹ fama ſola non
ſufficit. Quam opinionem Panor. in.d.c.in pre
ſentia.lꝫ dicat multum equam:tñ dicit.d.c.in p̄-
ſentia.reſiſtere dum requirit certum nuncium:qꝛ
fama procedit ex incerto auctore ⁊ plerunqꝫ fal-
lacı.vt not.in.c. veſtra. de coha. cleri. imo dicit
qꝺ in nuncio dꝫ conſiderari qualitas perſone: et
vtrum deponat per verba veriſimilia. Sed quia
idem do.Ant.ad hoc reſpondet ⁊ bene qꝺ certus
nuncius requirit̄ ex parte eccleſie ad dandā licē
tiam contrahendi ex parte autem mulieris ſuffi-
cit ſi veriſimiliter credat hoc Panormi.conatur
repellere:quia inquit hoc dictum eſt contra fineꝫ
text.vbi ꝯiungūtur illa duo vt vxor nō poſſit cō-
trahere nec eccleſia dare licentiaꝫ contrahendi
niſi certum nunciū receperit . Ego vero dico qꝺ
do.Ant.bene diſtiguit :qꝛ in eccleſia requiritur
maior grauitas ⁊ autoritas quam in muliere.et
conſequenter maior certitudo:et hoc tex. in fine
aperte innuit diuidendo ea que Panormi.dicit
ibi coniugi : loquens de mulieribus que ſepten-
nio expectauerant maritos et de morte eorum
certificari non poterant et dicens. Quantocun-
qꝫ annorum numero ita remaneant ſcilꝫ incerte
viuentibus viris ſuis non poſſunt ad aliorum
conſortium canonice conuolare nec autoritate
eccleſie permittas contrahere donec certum nun
cium recipiant de morte virorum. Hec ibi. et ſic
patet quod i muliere certificatio id eſt firma cre-
dulitas ex cauſa probabili : et in eccleſia certus
nuncius de morte requiritur.¶Quintum. Si ve- 5
ro mulier contrahat cum aliquo credens virum
ſuum viuere : qui re vera mortuus eſt vtrum ſit
matrimonium. Hugo diſtinguit. Nam ſi crede-
bat ſibi licere contractum eſt matrimonium:ſi ve
ro non credebat: non eſt : quia non maritali ſed
adulterino affectu ſibi copulauit virum ſecun-
dum. Idem de eo qui contraxit cum aliqua quā
putabat conſanguineam et non erat. Hꝰ. autem
dicit in hoc caſu eſſe matrimonium indiſtincte:
et ſequitur Dir.libro.ſ.et Ioan.⁊ Archid.quam
opinionem quidam limitant : niſi conſtet quod
coniunx credens impedimentum eſſe:non inten-
debat contrahere:quia ſi non adſit intentio non
eſt matrimonium.de ſpon.tua. Primam opinio
nem ſequitur ſum.Angeli.ſed Roſel.cum ſup.ſe-
cundam. Ego autem dico hic eſſe equiuocatio-
nem latentem que dictis opinionibus dat appa-
rentiam contrarietatis cum non ſit. Nam licite
dicitur quis contrahere dupliciter : primo quia
excluditur prohibitio iuris annullantis contra-
ctum:quia ſcꝫ nullum interuenit impedimentum
dirimens:ſecundo quia excluditur peccatum: qꝛ
ſcilicet nullum interuenit impedimentum impe-
diens tantum et non dirimēs. Dicit ergo prima
opinio quod eſt matrimonium ſi credit licere: id
eſt ſic poſſe fieri de iure quaſi teneat contractus:
quia ſic non adeſt impedimentum dirimens ve-
re vel opinatiue: ſi vero non credit non eſt ma-
trimonium:quia non adeſt intentio: ſecunda ve
ro opinio dicit quod ſiue credatur licite poſſe
fieri id eſt ſine peccato:ſiue illicite id eſt cū pec-
cato eſt matrimonium ſcilicet niſi credatur non
poſſe ſtare contractum : quia deeſt intentio. Eſt
ergo vera prima ſimpliciter: et ſecunda cum illa
limitatione.

¶Decimoquarto querit̄ quid iuris de impedi- 14
mento publice honeſtatis:et dico multa. ¶Pri- qõ
mū. Secundū.s.Tho.in quarto.diſtinc.xlj. ſicut 1.di.
ſpōſalia nō ſunt matrimoniū:ſed preparatio ad
illud ita ex eis nō cauſat̄ affinitas ſicut ex matri-
monio:ſed ratiōe matrimonij ad quod ordinant̄
cauſat̄ ex eis qđ ſimile affinitati impediēs mři-
moniū ſicut conſanguinitas et affinitas et ſcḋm
eoſdē gradus: ⁊ dicit̄ publice honeſtatis iuſtitie
que diffinit̄ ſic. Publice honeſtatis iuſtitia eſt
propinquitas ex ſponſalib⁹ ꝓueniens.robur tra-

hens ab eccleſie inſtitutione propter ei⁹ hone-
ſtatem. Et contrahiť hoc impedimentū ex ſpon-
ſalibus etiā ſine copula carnali ſicut ꝛ ex matri-
monio affinitas cauſať non ſolū ratione carna-
lis copule ſed etiā ratiōe ſocietatis cōiugalis ex
ipſo cōtractu per verba de preſenti et ante copu-
lā. Nullū aūt impedimentū faciens ſponſalia nō
eſſe ſponſalia permittit ex pactiōe nuptiarū affi-
nitatē fieri. Unde ſiue habens defectū etatis ſue
habens votū ſolenne continentie: aut aliqđ hu-
iuſmodi impedimentum contrahat ſponſalia de
facto ex hoc non ſequiť aliqua affinitas: qꝛ ſpon
ſalia nulla ſunt nec aliquis affinitatis modus.
Si tamen aliquis minor frigidus vel maleficia-
tus habens impedimentū perpetuū: ante annos
pubertatis poſt ſeptenniū contrahat ſpōſalia cū
adulta ex tali contractu publice honeſtatis iuſti-
tia contrahitur: quia adhuc non erat in actu im-
pediendi cum in tali etate puer frigidus et non
frigidus quantum ad actum illū ſit equaliter im-
2 potens. hec ex illo. ¶ Secundum. Panorm.in.c.
ſponſam.de ſpon.dicit hoc impedimentum ha-
bere locum tam in ſponſalibus de futuro ꝙ etiā
de preſenti et fortius ſm doct. quia maior hone-
ſtas eſt vt non ducatur conſanguinea ſponſa de
preſenti cum qua vinculum matrimoniale con-
tractum eſt quā ſponſe de futuro: ſuperueniente
vero carnis copula oritur aliud vinculum in-
ter eos: ſcilicet affinitatis: vnde omnes conſan-
guinei mariti ſunt affines vxoris: et econtrario
de conſang. quod ſuper his. s. Thom. tamen vi-
detur velle quod ex ſponſalibus de preſenti cau-
ſetur affinitas et non publica honeſtas: ſed non
eſt curādum de iſta difficultate quia ſiue hoc ſi-
ue illud impedimentum contrahatur idem ſequi
tur prohibitio vſqꝫ ad quartū gradū vt dicetur
quāuis poſſit dici quod affinitas cōtrahitur per
ſponſalia de preſenti principiatiue inquantū ibi
implicite conſequiť in copulā dando poteſtatem
corporis proprii alteri coniugi: ſis ergo cautus
ad impetrandam diſpenſationem: quia quādo-
qꝫ oritur publica honeſtas ſine affinitate quan-
doqꝫ vtrumqꝫ ſimul vt patet ex dictis quandoqꝫ
affinitas ſine honeſtate: vt ſi citra ſponſalia et
matrimoniū quis cognoſcat mulierem fornica-
rie: quia contrahit affinitatem cum eius conſan
guineis: ꝛ ecōtrario: vt in.c. diſcretionē. de eo ꝗ
3 cogno. cōſang. vxo. ¶ Tertiū. Ubi affinitas ꝛ pu
blica honeſtas ſimul coincidunt vtrū ſit faciēda
ſpecifica mentio de vtroqꝫ dū impetratur diſpen
ſatio: ſunt opiniōes: ſed Pan. in ca. nō debet. de
conſang. cōcordādo dicit quod ſi honeſtas ſub
affinitate neceſſario cōprehendiť ſatis eſt de affi
nitate feciſſe mentionē ꝛ ſic procedit glo. in. d.c.
nō debet. vt ſi impetro ducere vxorē conſangui-

nei mei defuncti non obſtāte affinitate in tertio
gradu: quia ex quo feci mentionem quod fuerat
vxor conſanguinei mei conſequenter feci men-
tionem de publica honeſtate: ꝛ ſic per cōſequen
tiam videtur ſublata virtute diſpenſationis. Si
vero ex narratione verborum non comprehendi
tur: vt ſi impetro diſpenſationem vt liceat mihi
ducere blancham vxorem non obſtante quod ſit
mihi affinis in tertio gradu non valet diſpenſa-
tio ex quo de publica honeſtate nō eſt facta men
tio expreſſa vel tacita: quia affinitas poteſt con-
trahi ſine matrimonio . ¶ Quartum. Igitur hoc 4
impeditum: ſcilicet publice honeſtatis impedit
et dirimit tam matrimonium ꝙ etiam ſponſalia
ſequentia et ſi non precedentia: vt in. c. ex ſpon-
ſalibus. de ſponſa. libro ſexto . vnde ſi qui ſpon-
ſalia inter ſe contraxerunt nullus de conſangui-
nitate ſponſi poteſt habere ſponſam illam ne-
qꝫ aliqua de conſanguinitate ſponſe habere po-
teſt ſponſum illum. de deſpōſa. impu. contineba-
tur. et de ſpon. iuuenis. ꝛ. c. ad audiētiam. ꝛ hoc
vſqꝫ ad quartum gradum ipſorum cōſanguineo
rū durat. de ſponſali. ſponſam. ſicut ꝛ de impedi-
mento affinitatis infra dicetur cui hoc impedi-
mentum aſſimilatur. ¶ Quintum. Publice hone 5
ſtatis olim due fuerunt ſpecies. Una enim ex ſe-
cundis nuptiis cōtrahebatur quia ſi mortuo pe-
tro vxor ei⁹ ex alio ſecundo viro habuit filium
aut filiam: illa proles cum nullo petri conſangui
neo poterat contrahere: ſed hodie ſublata eſt
per. c. non debet. de cōſangui. ꝛ affinita. Et alia
locum habet que contrahitur ex ſponſalibus de
futuro vel etiam ex matrimonio de preſenti non
dum conſummato vt dictum eſt . ¶ Sextum . Si 6
autem ſponſalia de iure non tenuerunt ſed fue-
rūt nulla. s. Tho. ſecutus rationē naturalē. quia
id quod non eſt nihil efficit. ꝛ tex. in. c. ſi quis de
ſponſauerit. el ſecundo. xxvii. q. ii. iuxta expoſitio
nem antiquam dixit qđ non inducunt publicam
honeſtatem: vt. ſ. particul. ſ. recitatum eſt ſed qꝛ
huiuſmodi impedimentum ex ſummi pontificis
pendet volūtate: ideo bonifacius octauus poſt
s. Tho. ex aliquo bono fine de quo nihil ad pre-
ſens: reſpiciens ad ipſum conſenſum ſeu volūta-
tatem contrahentiū ſtatuit. in. c. ex. ſponſalibus.
de ſpon. in. vi. quod ſi ſponſalia fuerunt pura . i.
abſoluta ꝛ non ſub conditione: et certa. i. reſpe-
ctu certe ſiue determinate perſone etiam ſi fuerūt
nulla ratione conſanguinitatis: ꝛ affinitatis: re
ligionis: frigiditatis: aut alia quauis rōne ori-
tur publice honeſtatis iuſtitia ad dirimendum
ſequentia ſponſalia vel mr̄monia non precedē-
tia niſi fuiſſet nulla rōne cōſenſus puta qꝛ ambo
vel vn⁹ eſt īſans aut furioſus. Et itellige ſꝫ Pet.
de pa. qñ defect⁹ ꝯſenſus eſt apparēs: vt i pueris.

⁊ amentibus:ſecus ſi ſit latens vt in contraben-
te aio non contrahēdi ſed decipiendi qꝛ eccleſia
inſtituit iſtud impedimentū propter apparentiā
honeſtatis qꝺ etiam confirmatur per vincen.ar-
chiepi.Jo.and.imo.⁊ ge.in.d.c.ex ſponſalibus.
qui tenent qꝺ ſi quis iocoſe contrahat non indu
citur hoc impedimentum ſi de ioco conſtet aper-
te ⁊ conſequenter ſi non conſtaret induceretur.
7 ¶Septimum. Cum ſponſalia aliqñ pura.i.abſo-
luta : aliqñ conditionata : ⁊ rurſus aliqñ certa.
i.cum determinata:perſona puta berte filia titij:
aliquando incerta vt cum incerta perſona puta
cū vna ex filiabus titij ex ꝯditionalibus ante con
ditionis euentum: ⁊ ex incertis nō oritur publi-
ca honeſtas:ſicut nec ex non habentibus conſen
ſum.d.ca.ex ſponſalibus.qꝺ intellige ſi conditio
faciat contractum conditionalem et dependen-
tē:vt qꝛ eſt de futuro cōtingens et honeſta.Vñ ſi
quis cum aliqua contraxit ſponſalia ſub condi-
tione ⁊ ea pendente cū alia prioris conſangui-
nea contrahat per verba de preſenti remanebit
cum ſcḋa : quia non erat ꝯcta publica honeſtas
cum prima:ſecus ſi prima ſponſalia fuiſſent pu-
ra:aut cōditio fuiſſet impleta:quia ſponſalia ſe-
quentia non impediūt precedentia.d.c.ex ſpon-
ſalibus.Sed tñ notandū eſt quod ſi conditio ap
poſita habetur pro non adiecta iuxta ea que di-
cta ſunt ſupra matrimonium.iij.§.vndecimo.ni-
hilominus ſponſalia erunt pura:⁊ orietur publi
ca honeſtas.de condi.appo.ca.vltimo. Si vero
conditio eſſet talis qꝺ ipſis ſponſalibus intelli-
gitur ineſſe etiam ſi nō apponeretur diſtinguo:
qꝛ ſi ineſt neceſſario ita quod ſine ea non tꝫ con
tractus.vt ducā te ſi vixero non ſuſpendit actuꝫ.
vt ſupra matrimonium.iij.§.tertio.⁊ conſequen
ter contrahitur publica honeſtas:ſi vero ineſt de
bene eſſe ita quod ſine ea ſtat contractus:lꝫ ſub-
intelligatur ad euitandum peccatum vt ducam
te niſi ſit contra iura vel niſi diſpliceat deo.ſic ſi
exprimitur ſuſpenditur.vt ibidē dictum eſt vſqꝫ
dum conſtiterit de veritate. Igitur ſi ſponſalia
ſub iſta conditione contrahantur ſi deo placue-
rit vel eccleſie vel ſi de iure poſſuꝫ ⁊ huiuſmodi:
licet talis conditio ſi non exprimatur faciat ſpō
ſalia eſſe pura:tamen ſi exprimitur:facit ea con-
ditionalia:⁊ conſequēter ſi poſtea inuenitur ibi
eſſe affinitas vel aliud impedimentum poterit
cōtrahere ſponſalia pura cū alia eius conſangui
nea:quia non erat orta publica honeſtas: et ita
tenuit Hoſtien. in capitulo ad audientiam. de
ſponſa.⁊ Joā.and.in dicto capitulo ex ſponſali-
bus.et dir.lib.ſ.⁊ mo.Et ſi obijcitur quod conditiones
que inſunt non faciunt legatum ſiue obli
gationem conditionalem.ff.de condi.⁊ demon
ſtra.l.conditiones.reſpondet ſum.an.⁊ ro.quod
hoc verum eſt ſi non exprimanť:ſecus ſi exprimā
tur:ſed iſta reſponſio vř eſſe contra intētionem
loquentiū:qꝛ leges qui dicūt ꝯctus factos ſub cō
ditione que ineſt ſiue que ſubintelligitur nō eſſe
conditionales ſed puros:vt.l.aliqñ.ff.de condi.
⁊ loquuntur qñ talis conditio exprimitur in ꝯ-
ctu:alioquin ſi loquerentur de ea vt eſt implici-
ta.non diſtinguerent inter eos qñ fiunt ſub tali
cōditione vľ nō fiunt:qꝛ ſemper ſub ea fiunt. Un
de dico qꝺ ratio quare ibi non cōtrahatur publi
ca honeſtas nō eſt qꝛ conditiones que inſunt ne
ceſſario faciunt ꝯctum conditionalē ſi exprimā-
tur: ſed qꝛ ibi deficit cōſenſus abſolutꝰ ſine quo
ſponſalia non inferunt publicā honeſtateꝫ. Sed
contra inſtat ſum.Ro.per.l.ſi ita legatum.ff.de-
leg. volens probare qꝺ predicte conditiones ſi
exprimantur ſuſpendunt ꝯctum qꝛ Panor. in.c.
ſignificaſti.de electio.p illā legem.dicit qꝺ relin
quo alicui centū ſi volet legatum eſt conditiona
le.nō autem ſi relinquo ſimpliciter.licet illa ꝯdi
tio tacite inſit eo qꝺ legatarius poſſit repudiare
legatum.Nam qñ relinquo ſi volet ſuſpendo vir
tutem legati vſqꝫ in euentū conditionis:vnde le
gatario non acquiritur niſi voluntatem ſuā de-
claret: vt ibi ſed ſi relinquo ſimpliciter acquiri-
tur etiam ignorāti lꝫ comitetur dicta cōditio qꝛ
tunc conditio eſt pura non conditionalis. Sed
dico qꝺ ſumus extra caſum: quia illa ꝯdito ſi vo
let non eſt ſubintellecta neceſſario:qꝛ ſine ea ac-
quiritur legatario vel heredi. vt ſi facto legato
anteqꝫ veniat ad eius notitiam moriať:nec etiā
de bene eſſe quaſi ad euitandum peccatum:quia
ſine peccato fieri poteſt:vt in dicto caſu:nec Pa
nor.ad hoc probādum aliquid adducit. Et ita
ſtat contrario Hoſt.⁊ Jo.an.⁊ Dir.quicquid ſit
ſit de ratione eorum.Archi. autem eſt in contra-
rium quem ſum.Ang.nititur concordare per di-
ſtinctioneꝫ quā habes.ſ.mřimoniū.iij.§.iij.ſ.vt
talis conditio expreſſa non ſuſpendat qñ ſine ea
contractus fieri non poteſt: et ſuſpendat qñ fie-
ri poteſt ſine ea:⁊ hoc verum eſt ſed male diſtin-
guit neceſſarium per neceſſariū ⁊ contingens vt
ibi dixi. ¶Octauum. Ad hoc qꝺ ſponſalia indu 8
cant publicam honeſtatem multa requiruntur.
Primo vt contrahentes ſiue pro quibus contra-
huntur compleuerint etatem debitam.i.ſeptē an
nos.qꝛ eſt text.in.d.c.ex ſponſalibus. ⁊ Panor.
in.c.iuuenis. de ſpon. dicit quod vbi requiritur
etas certa reſpectu diſcretionis preueniri non
poteſt vt patet in etate ad confectionem teſta-
menti vt.in.l.qua etate.ff.de teſta.⁊ idem not.
in capitul. puberes. de deſponſa. impube. et ita
tenet ſumma Angelica. et Ro. ſed de hoc infra
ſponſalia §.ij. Si tamen parentes pro filiis con-
traxerunt requiritur quod conſenſerint expreſ-

ſe vel tacite:vt ſi preſentes non cōtradixerūt vel
abſentes poſtq̄ ſciuerint ratificauerunt expreſſe
vel tacite:alias non inde oritur boneſtas nec ob
ligantur filij de ſpon.impube.ſi infames.libr.vſ.
Si etiam maior ſeptennio cōtrahat cū minore.
non inde oritur boneſtas ſm Pan̄.in.d.c.iuue=
nis.ꝛ in capitulo fraternitati.de eo qui cog.con.
vxo.ex defectu conſenſus.vt in dicto capitulo ex
ſponſalibus.ꝛ multominꝰ oritur ſi vterq̄ erat mi
nor ſeptennio. In omnibus tn̄ predictis caſibus
ſiue contraxerint filij ſiue parentes pro filijs ori=
tur boneſtas.ſi facti maiores ſeptēnio verbo vel
facto eorum liquido appareat q̄ permaneant in
eadem voluntate:vt q: vocant ſe ſponſos:vel co
habitāt: aut ſimul iacent vel ſe vt ſpōſi oſculant̄
ꝛ huiuſmodi q: ſponſalia ꝯualeſcunt.alias non.
d.c.ſi infantes. Addit etiam Panor.in capitulo
iuuenis.quod ſi maior ſeptēnio cohabitauit mi
nori ſponſe de futuro ꝛ interuenit extraordina=
ria pollutio vel ſit dubium an eam tentauerit qđ
ex equitate oritur publica boneſtas:ſed tn̄ nullo
iure probatur. Secundo requiritur qđ non ſint
facta ſub ꝯditione ſuſpendente. Tertio qđ ſint
certa:quia in perſonam incertam non fertur con
ſenſus:nec oritur hoc impedimentum. d.c.ex ſpō
ſalibus.iuncta gl. Quarto qđ non deficiat cōſen
ſus:apparēter. Quinto qđ non ſint cōtracta poſt
matrimonium vel ſponſalia:quia ſponſalia ſecū
da facta cum prime ſponſe ꝯſanguinea non diri=
munt priora.d.c.ex ſponſalibus.qđ intelligo ni=
ſi priora ſint cōditionata:ꝛ pendeat adhuc ipſa
conditio:ſecunda vero ſint abſoluta.arg.tex.ibi
in verbo pure: ꝛ gl. que pro ratione adducit qđ
ſequentia non ſoluunt priora:q: ex primis orta
erat publica boneſtas que in ꝯditionalibus nō
oritur ante conditiōis euentum: vt dictum eſt.et
ita tenet Archi.ꝛ glo.in.d.c.ex ſponſalibus.

15.q ¶ Decimoquinto queritur quid iuris de impe=
l.di. dimento affinitatis:ꝛ dico multa. ¶ Primū. Affi
nitas ſcđm Ray. eſt proximitas perſonarum ex
carnali copula proueniens omni carens parēte
la:ꝛ idem Hoſt. Sed intellige qđ ꝓuenit ex car=
nali copula tam licita ſiue matrimoniali q̄ illi=
cita ſiue fornicaria ſcđm.s.Tho.in.iiij.di.xlj. et
Pe.de palu.et.xxxv.q.iij.nec eaꝫ.extra de eo qui
cogno.conſangui.vxo.diſcretionem.ꝛ cap̄. tue.
ꝛ eſt cōis opinio.licet Hoſ. teneat qđ cauſetur ſo
lum per coitum nuptialem per § ſciendum. in. l.
non facile.ff. de gradi. ſed ille § loquitur de affi
nitate per quam defertur hereditas alicui ſecun
dum Joan.an.in lect. ambo affi. Non tn̄ cauſat̄
ex coitu ſodomitico ꝛ generaliter extra vas na=
turale facto.xxxv.q.iij.extraordinaria.ꝛ.q.x.fra=
ternitatis.ꝛ extra de eo qui cogno.conſan. vxo.
fraternitati. Intellige etiam omni carens paren

tela per ſe:per accidens autem poſſunt licite vel
illicite permiſceri conſanguinitas conſanguini=
tati ꝛ affinitas affinitati:ꝛ cōſanguinitas affini
tati.vt in inceſtu loth cum filiabus ꝛ Caroli ma
gni cum ſorore ex qua genuit Rolandum filium
et nepotem:ipſe pater et auunculus: quia frater
matris: et Jude cum Thamar. exemplum etiam
in patre et filio qui duxerunt matrem ꝛ filiam in
vxores.cum mater eſſet cōſanguinea patri in ter
tio gradu per diſpenſationē. vbi licite facte ſunt
dicte permixtiones. ¶ Secūdum. Quomodo au= 2
tem ex coitu affinitas contrahatur ſunt varij mo
di loquendi.pro quorum notitia ſciēdum eſt qđ
quantum colligitur ex ſancto Tho. in quarto di
ſtin.xlj.queſtio.j.arg.j. queſtione. j. copula car=
nalis ex qua ſequitur affinitas eſt illa ex qua de
ſe nata eſt ſequi genero prolis:tum quia dicit q̄
affinitas cauſatur per coniunctionem ordinatā
ad carnis propagationem: tum etiam quia iſta
copula dicitur a docto.coitus.coire autem eſt ſi=
mul ire:quia ſcilicet tam vir q̄ mulier in vnum
conferunt id quod requiritur ad prolis genera=
tionem id eſt vir ſperma ꝛ mulier ſperma vel ali
quid loco ſpermatis id eſt ſanguinem purgatuꝫ
ad generationem a natura paratum. Non enim
eſt neceſſe ad generationem quod mulier ſemi=
net alioquin beata virgo nō fuiſſet vera mater.
Uide de his tertia parte queſtione. xxxj. Unde
quando ipſe ſanctus Tho. in quarto vbi ſupra.
queſtio.iij. ad ſecundum dicit quod quantuncū
q̄ aliquis clauſtra pudoris inuadat aut frāgat
niſi cōmmixtio ſeminum ſequatur non contrahi
tur ex hoc affinitas. per ſemen ex parte mulieris
accipit id quod eſt ſemen vel loco ſeminis. Igi=
tur ſufficiens ꝛ preciſa cauſa affinitatis eſt com
mixtio ſeminum vel tenentium locum ſeminum
vt gloſſat Pet.de palu. ꝛ conſequenter dicta do
cto.que videntur varia ſunt pene omnia conſo=
na. Igitur ſi primo ab vtroq̄ ſeminetur in vaſe
debito ſm omnes contrahitur affinitas ꝛ cōſum
matum eſt matrimonium ſi ſint vir ꝛ vxor. Si au
tem ſecūdo neuter ſpermatizet: ſcđm oēs non eſt
contracta affinitas nec matrimonium conſum=
matum:ex hoc tn̄ ratificantur ſpōſalia ante tem=
pus facta.etiam ſi non ſit certum ſed dubiū vtꝛ
vir intrauerit clauſtra pudoris: ꝛ cauſatur hone
ſtas publica.vt in.c.iuuenis.de ſpō. Si vero ter
tio ſeminet ſeu ſpermatizet mulier ꝛ non vir non
cauſat̄ affinitas:q: nō eſt ꝯmixtio predicta:ꝛ ita
vt Arch.in dicto.c.extraordinaria. refert: tꝫ In=
nocen.in.c.fraternitati.de eo qui cogno.conſan
gui.vxo. ꝛ Hug. ꝛ Lau. ꝛ Uin. qui volunt neceſ
ſario requiri vtriuſq̄ ſeminis commixtionem et
idem.s.Tho. Sed nec etiā cōſummatum matri=
monium iſto caſu ſm Innocē. vt refert Panor.

vbi ſupra ſicut ptꝫ in frigido q̄ palpādo ꝓuocat ad ſpermatiſationē: ⁊ tñ nō eſt cōſummatū matrimoniū. Si vero ecōtrario ſpermetizet vir in vaſe debito infra clauſtra pudoris ⁊ nō mulier Pañ. refert Inno. tenere qđ nō cōtrahit affinitas: qꝛ requirit ſeminū cōmixtio. ⁊ idē Ho. in ſum. ⁊ Hu. ſed re vera contrahitur hic affinitas ⁊ matrimoniū eſt cōſummatū. ⁊ ita tenet Pañ. ⁊ Fede. cōſi. cxx. ⁊ Pe. de palu. ⁊ re vera iſta eſt opinio Inn. in. d. c. fraternitati. ⁊ Rodo. ⁊ omniū doct. qꝛ cuꝫ aliqui dicūt ꝙ requiritur cōmixtio ſeminū. exponit Pe. de palu. i. ſeminis ⁊ mēſtrui ſiue ſanguinis in muliere a natura parati. vnde ⁊ Hoſt. qui ſic loquutus eſt in ſum. in. di. c. fraternitati. dicit ſufficere ꝙ vir emittat in clauſtro pudoris. Et ratio horū eſt: quia ſm Philoſophū in lib. de anima. ⁊ ſm medicos in generatione humana non requiritur neceſſario ſemen mulieris: vnde ſi mulier emiſerit per annum ⁊ tamen conceperit ⁊ peperit non erit ſm hoc matrimoniū cōſummatum vel cauſata affinitas quod eſt ridiculū. Imo ſortius ⁊ bene tenet Pe. de pal. ⁊ Zab. poſt Mat. qđ ſi vir ſolus ſeminet extraordinarie id eſt extra vel circa vas naturale vt exponit glo. in. d. c. extraordinaria. ⁊ ſemē ſubintret clauſtra eſſet contracta affinitas ⁊ matrimoniū cōſummatū ſi preceſſiſſent verba de preſenti: qꝛ hic eſt ſeminū commixtio: ⁊ inde ſequi poteſt generatio: ſicut fit in balneis: vel per demones incubos qui ex ſemine virorū infuſo matricibus mulierū generāt homines qui vtriꝗ̄ hominū ⁊ nō demoniorū ſunt filij ⁊ in gallia quedā mulier ſaluis clauſtris: imo cū eſſet arcta impregnata eſt. Ex quibus patet qđ ſi iuuenis deflorauit ſponſam ⁊ aperuit ſeras eius ſed nō ſpermatizauit ſi erat ſpōſa de futuro teneret matrimoniū cū ſcđa ſcđm rei veritatē: vt not. Jo. in. d. c. extraordinaria. ⁊ ita ſi cōſtaret de hoc ſeruari deberet: ſed tamē in foro cauſarū preſumitur ſeminaſſe ⁊ cogitur ſtare cum prima. Si vero erat ſpōſa de preſenti poterit maritus intrare religionē: licet eccleſia ſe poſſit opponere ex preſumptiōe. de deſpō. impube. ſi infantes. li. vj. vbi hoc no. Archi. Si vero erat ſoluta: cōſanguineus
3 defloratoris poterit cōtrahere cū ea. ¶ Tertium.
Cū in affinitate ſint genera ⁊ gradus ꝗ̄tū ad genera: ſm doct. olim fuerūt tria: vt etiā patet. xxx. q. iiij. per totū. ⁊ diffuſe pertractat Dir. libro. ſ. ⁊ Ber. in. c. nō debet đ cōſangui. ⁊ affini. ⁊ de hoc datur regula. Perſona addita perſone per carnis copulā: mutat genus attinentie ſed non gradum. Nam perſona adiuncta ſanguini alterius per copulam carnalem facit primū genus: perſona vero ſecūda per copulā addita dicte pſone prime ſeu facienti primū genus facit ſecūdū. perſona vero tertia addita ſecunde per copulam carnalem facit tertium genus: ſicut verbi gratia: vxor fratris mei mutat genus: quia frater meus attinet mihi conſanguinitate: ita illa affinitate: ſed eſt mihi affinis in primo genere: et in eodem gradu affinitatis eſt mihi: et alijs cōſanguineis meis quo gradu conſanguinitatis et mihi et meis cōſanguineis eſt frater meus: ſecunda vero perſona mihi aliunde non affinis nec conſanguinea: ſi coniungatur id eſt coeat cum dicta vxore: eſt mihi et conſanguineis meis affinis in ſecundo genere: et eodem gradu quo ſumus fratri meo: tertia quoꝗ̄ perſona aliunde nec conſanguinea nec affinis: ſi coniūgatur dicte ſecunde perſone eſt mihi et conſanguineis meis affinis in tertio genere: et ita nota. in capitulo non debet. de conſanguinitate et affinitate. vbi patet quod hodie ſolum primum genus habet prohibitionē. Quātum vero ad gradus ſciendum eſt quod iam patet ex dictis quomodo computentur: tamē quantum ad primum genus dico quod omnes conſanguinei vxoris mee vel mulieris a me cognite ſunt mihi affines in eo gradu in quo ſunt conſanguinei talis mulieris et ſimiliter omnes conſanguinei mei ſunt illi mulieri affines in eo gradu in quo ſunt mihi conſanguinei: ſicut ſoror vxoris mee eſt in primo gradu: illi quidem conſanguinitatis mihi vero affinitatis: filia ſororis illi eſt in ſecundo conſanguinitatis et mihi in ſecundo affinitatis: idemꝗ̄ vtrinꝗ̄ in ceteris ſucceſſoribus agendum eſt. xxxv. queſtione quinta. porro. Conſanguinei autem mei et mee vxoris nullo modo inuicem ſunt affines: nec inter eos matrimonium prohibetur. de conſanguinitate et affinitate ſuper his. Unde duo fratres contrahunt cum duabus ſororibus: et pater ac filius cum matre et filia. Et quod dixi de vxore intellige de omni muliere carnaliter a me cognita vt ſupra
dictum eſt. ¶ Quartum. Ad pleniorem autem di- 4
ctorum et dicendorum notitiam hic affinitatis arborem ſtatuo: iuxta tradita per Joan. andr. in eius lectura in cuius medio ſunt quatuor cellule. in quarum prima ſuperiori ponitur primus gradus: in ſecunda ſecundus: in tertia tertius: et in quarta ponitur quartus: qui ponuntur in medio fratris et ſororis: vt detur intelligi quod ex parte vtriuſꝗ̄ ſexus affinitas contrahitur ex conſanguinitate: et non exprimitur vtrū illi gradus ſint conſanguinitatis vel affinitatis: vt illa computatio ad vtrunꝗ̄ referatur: vnde frater et ſoror ſunt in primo gradu conſanguinitatis: et frater ac vir ſororis in primo gradu affinitatis: et ſic de alijs. Deinde a latere dextro illarum cellularum ponitur linea aliarum quatuor cellularum et in prima ſcribitur frater: in ſecunda fratris filius in tertia fratris nepos: in quarta fratris pro-

nepos.et ad dorſum huius linee ponit alia qua-
tuor ſimiliter cellularum in quarum prima ſcri-
bitur vxor fratris olim relicta:in ſecunda vxor fi-
lij fratris:in tertia vxor nepotis fratris:in quar-
ta vxor pronepotis fratris. A latere ſiniſtro ſunt
alie quatuor cellule: in quarum prima eſt ſo-
ror:in ſecunda ſororis filia: in tertia ſororis ne-
ptis:in quarta ſororis proneptis: et ad dorſum
huius linee ponitur alia quatuor ſimiliter cellu-
larum: in quarum prima eſt vir ſororis olim reli
ctus:in ſecunda vir filie ſororis: in tertia vir ne-
ptis ſororis: in quarta vir proneptis ſororis.
Ponuntur etiam alie due cellule: vna a latere
dextro a tergo ſuperiorum cellularum continēs
relictus relicte fratris:alia a ſiniſtro cōtinens:re-
licta relicte ſororis que ponuntur ad demōſtran-
da genera affinitatis que hodie non habent lo-
cum:cui⁹ rei gratia etiā in cellula vxoris fratris
ponitur olim relicta:quod in inferiorib⁹ non po
nitur: quaſi dicat quod frater habuit vxorē quo
mortuo relicta eius contraxit cū alio:ſed ea mor
tua iſte relictus a relicta fratris vult contrahere
cum ſorore vtrum hoc poſſit:et dr qd olim nō:ho
die vo ſic. Et hoc patēt in hac figura. ¶ Quintū.

Ad cognoſcēdū autē affinitatis gradus idē do-
ctor cōformiter ad predicta dat regulā talē. Per
carnalē copulā viri et mulieris etiā ſi nō ſit vxor
inter cōſanguineos mulieris et virū:et inter cōſan
guineos viri et mulierē cōtrahit affinitas primi
generis:vt patet ex dictis et eiuſdē gradus cuius
eſt cōſanguinitas ſicut patet in arbore qd frater
et ſoror ſunt i primo gradu cōſanguinitatis:ma-
ritus ſororis eſt fratri in primo gradu affinita-
tis:et ſic vxor fratris ſorori filia ſororis eſt filio
fratris et ipſi fratri:et in ſcdo gradu cōſanguini-
tatis:maritus ei⁹ in ſcdo gradu affinitatis et ecō
uerſo et ſic in reliquis. Unde vir proneptis ſoro-
ris:attinet fratri et omnib⁹ deſcēdētib⁹ qui ſunt
in arbore:quarto gradu affinitatis et hoc ideo
qr toto gradu cōſanguinitatis attinet predictis
ipſa pneptis. ¶ Sextū. Impedit autē affinitas ma
trimoniū et dirimit ſi illd preueniat quo ad aſcē 6
dētes et deſcēdētes eo modo quo et conſanguini
tas id eſt in ppetuū ſm opinionē veriorē:de qua
ſupra.§.vj.iiij.parti.qr dicit tex.qd ita abſtinere
debemus a cōſanguineis vxoris vt a proprius de
cō.et affi.c.j.xxxv.q.iij.de propinquis et.c.equali
ter et ad idē inſti.de nup.§.affinitatis et dicit lex

quod tales aſcēdētes ⁊ deſcēdētes habētur loco
parētū ⁊ liberorū.ff.de gradi.l. nō facile.§.⁊ re-
tro.Et ita tenet Joan.an.in lectu. arbo.⁊ eſt cō-
munis doctrina licet ſum.ange.innixa falſe opi-
nioni quā vbi ſupra tenuit cōtrariū dicat.Quā-
tū vero ad collaterales ſi precedat impedit ⁊ di-
rimit in primo genere tātū hodie ⁊ vſqȝ ad quar
tū gradū incluſiue vt in.d.c.nō debet.vnde per-
ſona cognita carnaliter ab aliquo cōſanguineo
cōtrahere nō poterit cū aliquo de illa cōſangui-
nitate niſi ab illo diſtet vltra quartuȝ gradum a
quo fuit cognita ⁊ ecōtrario:⁊ ſi cōtrahit matri
moniū nullū eſt:⁊ cōtrahēs eſt excōmunicatus de
cōſan.⁊ affi.eos.in cle. Si vero quis cognoſcat
conſanguineam alicuius in.v.gradu ⁊ ſupra ſm
Ray.⁊ Hoffre.nō cōtrahitur affinitas nec impe-
ditur matrimoniū:⁊ ſi erat ſue vxoris cōſangui-
7 nea nō perdit ius exigēdi debitū.¶ Septimū. Si
autē affinitas.ſuperueniat ſpōſalibus de futuro
ſoluuntur ſponſalia:nec poteſt vir habere ſpon-
ſam illā obſtāte affinitate nec eā quaȝ cognouit
obſtante publica honeſtate. Sed ſi ſuperueniat
matrimonio iā cōtracto per verba de preſenti:li-
cet nō cōſummato non dirimit illud.vt in.c.ij.de
conſan.⁊ affi.ſed ille per quē affinitas contracta
eſt debitū petere nō poteſt ſine peccato mortali.
licet reddere teneatur expreſſe vel interpretatiue
petēti:imo ſi matrimoniū nō ſit cōſummatū non
poteſt etiā ſm Pet.de palu.ſine diſpēſatiōe:quā
tamē facere poteſt epiſcopus reddere ſine morta
li:qꝛ poteſt intrare religionē ad quod vt dicit vi
detur teneri quod ſum.Ange.dicit ſe nō credere:
ſed ego hoc probo verū niſi obtineat diſpēſatio
nē.Illud.n.qd eſt licitū ⁊ poſſibile:⁊ per qd ſoluȝ
poteſt vitari peccatū mortale:cadit ſub precepto
ſicut ⁊ vitatio ipſius mortalis qꝛ ſi precipitur vi
tatio peccati mortalis precipitur omne poſſibile
neceſſariū ad illud.Sed ingreſſus religionis re-
ſpectu iſtius eſt huiuſmodi:qꝛ eſt licitus ⁊ poſſi-
bilis.⁊ hoc ſolo modo vitare poteſt redditioneȝ
debiti qui illi eſt peccatū mortale:quādo ſine in
iuſtitia poteſt negare cū ſit inceſtus.Et ſimile eſt
de iſto ſicut de habēte votuȝ ſimplex qui in caſu
iſto ſm.s.Tho.in.iiij.di.xxvij.tenetur intrare re
ligionē.¶ Octauū.Affinitas remanet etiam poſt
mortē illiꝰ perſone per quā eſt cōtracta ad cōſan
guineos eiꝰ ſm Pet.de pal.⁊.xxxv.q.j. fraterni-
tatē:adeo ꝙ ſi reſurgeret frater meus qui fuerat
vxoratꝰ licet ipſe amplius nō eſſet maritus illius
mulieris:qꝛ matrimoniū per mortē ſoluitur tamē
illa mulier eſt mihi affinis. Uide infra reſuſcita-
tus.¶ Nonū.Ex predictis ſequuntur ⁊ patēt mul
te cōcluſiones ⁊ multi caſus.Nā ſi mortua vxor
vult quis accipere in vxorē illā que quōdam fuit
vxor alicuius de conſanguinitate prime vxoris
hoc poteſt qꝛ licet nullā feminā de cōſanguinita
te prime vxoris poſſit accipere: qꝛ ibi eſt affini-
tas tamē feminā olim vxorē alicuiꝰ de ipſa cōſan
guinitate bene poteſt accipere. Et idē dicēdū eſt
ſi ponatur ſimilis caſus ex parte vxoris qꝛ mor-
tuo viro licet accipere nō poſſit aliquē virū de cō
ſanguinitate primi:poteſt tñ accipere virū olim
maritū alicuiꝰ femine de ipſa cōſanguinitate:qꝛ
ibi nō eſt affinitas primi ſȝ ſecūdi generis.¶ Si-
militer ſi petrus habuit ſucceſſiue duas vxores
bertā ⁊ mariā.ex quarū prīa.i.berta genuit mar-
garitā filiam qui nupſit marito mortuo petro ⁊
berta ⁊ margarita:martinus poteſt in vxorē acci
pere mariā ſecūdā vxorē petri ſm predicta: qꝛ li-
cet martinus accipere nō poſſit aliquā de cōſan-
guinitate ſue vxoris vſqȝ ad quartū gradū:femi-
nā tñ olim vxorē alicuiꝰ de ipſa cōſanguinitate
bñ pōt accipere vt eſt hic:⁊ ſic eſt caſus in quo ge
nere accipere pōt eam qui fuit vxor ſoceri ſui.Si
etiā mortua vxore mea volo accipere relictā viri
qui fuit germanꝰ mee vxoris hec poſſum.¶ Simi
liter poſſet quis accipere cognatū vxoris ſue de- 7
functe:qꝛ ſi fuit cognata.i.vxor fratris vxoris eſt
in ſcdo genere affinitatis:ſi vero fuit cognata:
qꝛ ambe fuerūt vxores duorū fratrū tunc ſunt in
ſcdo genere ꝙ Pan.in.d.c.nō debet declarat qꝛ
frater mariti eſt affinis in prīo genere.⁊ cōſequē
ter vxor ſua cū ſit iūcta primo generi inducit ſm
genus:⁊ idē eſt reperire in vxore alterius.Et hac
ratiōe olim nō poterat qs ſucceſſiue habere vxo-
res duorū fratrū qꝛ cū ille inuicē ſint in ſcdo gñe
affinitatis qui vnā earuȝ accipit eſt in tertio gñe
cū reliqua:qꝛ eſt ꝑſona addita ſcdo gñi:⁊ id illā
nō poterat habere mortua prīa.Erat etiā ibi pu-
blica honeſtas vt dicit tex.in.c.porro.xxxv.q.iiij.
ſȝ hodie ſicut ſublatū eſt ſcdm ⁊ tertiū genꝰ.ita ⁊
publica honeſtas tāqȝ acceſſoria ſublata eſt: ſub
lato principali publica tñ honeſtas que nō venit
acceſſorie vt ea que oritur ex cōtractu ſpōſaliorū
ſeu matrimonij cū meo cōſanguineo nō eſt ſubla
ta cū de ea in.d.c.nō debet mētio nō fiat:⁊ pbat
in.c.j.de ſpō.li.vj.¶ Ex quo elicit Pa.regulā qd
cōſecutiue veniēs ad aliquid puta ad.b. immuta
to vel ſublato.b.imutatū eſt vl ſublatū ꝯſecutiuū
ad qd tex.in.c.miramur de ſer.nō or.⁊ in.c.ꝙuis
in fi.de elec.li.vj.Et hoc facit ad q̄ſtionē de qua
in.§.s.xiiij.particu.iij.Uide multa per Pa. circa
huiuſmodi.in.d.c.nō debet.⁊ per glo.ibi.
¶ Decimoſexto q̄rit̄ qd iuris de impedimēto im 16.q
potētie coeūdi que ſm Ray.eſt vitiū aīe vel cor-
poris vel vtriuſqȝ quo qs impeditur alteri carna
liter cōmiſceri:⁊ dico multa.¶ Primū. Sanctus
Tho.de hoc impedimento.in.c.iiij.diſtin.xxxiij.
virtualiter ⁊ concluſiue ſic ſcribit. Sicut in alijs 1.di.
cōtractibus nō eſt cōueniens obligatio ſi quis ſe

obliget ad hoc q̄ nō poteſt dare vel facere: ita
in contractu matrimonij quo ſcꝫ vnuſq́ obligatur
alteri ad debitū carnale ſoluēdū nō eſt cōueniēs
cōtractus ſi fiat ab aliquo qui debitū carnale ſol
uere nō poſſit. Et hoc impedimentū generali no
mine vocaᷓ impotētia coeundi que poteſt eſſe ex
cauſa intrinſeca naturali: ꝛ ex cauſa extrinſeca
accidētali ſicut per maleficiū. Et quidē cauſa na
turalis ſi eſt tēporalis cui ſubueniri poſſit medi-
cine vel etatis bñficio matrimoniū non ſoluit q̄
tñ ſoluit ſi eſt perpetua ꝛ ab eorū altero ignora-
ta: ita q̄ ille ex cuius pᵗe allegaᷓ impedimētū p-
petuo maneat ſine ſpe cōiugij. alius vero nubat
cui vult in dño. Et tale impedimentū eſt frigidi-
tas. ad quā reduciᷓ omnis defect⁹ naturalis. Ac-
cidētalis ſicut ex maleficio ſi nō eſt perpetua non
dirimit: ſi vero eſt perpetua. i. nō habēs remediū
opere humano: ꝛ ſi diuino vel aliquādo diaboli
co dirimit. Ad hoc aūt cognoſcendū ſcꝫ vtrū ſit
perpetua vel tēporalis eccleſia tam in cauſa na-
turali. puta frigiditate quā accidētali. puta male
ficio ſtatuit tēpus triēnij ad hoc experiēdū in quo
ex vtraq́ parte detur efficaciter opera copule car
nali poſt quod ſi matrimoniū inueniaᷓ nō cōſum
matū iudicio eccleſie diſſoluit: in quo tamē quā-
doq́ eccleſia errat qꝛ per trienniū quādoq́ expe
riri ſufficiēter nō poteſt perpetuitatē impotentie:
ſed ſi deceptā inuenit ſe per hoc quod ille in quo
erat impedimētū inueniᷓ carnalē copulā cū eadē
vel alia perfeciſſe: reintegrat precedēs matrimo-
niū ꝛ dirimit ſecundū quis de eius licētia factū.
Eſt tamē inter frigiditatē ꝛ maleficiū differētia:
qꝛ impotēs ex illa: ſicut ad vnam ita ꝛ ad aliam
impotēs eſt ideoq́ ſoluto matrimonio nō datur
ei licētia nubēdi: ſed ex maleficio poteſt quis eſſe
impotēs ad vnā ꝛ nō ad aliā: ideoq́ quādo iudi
cio eccleſie matrimoniū dirimiᷓ vtriq́ datur licē
tia querēdi aliā copulā. Poteſt autē maleficium
preſtare impedimentū quantū ad omnes ꝛ quan
tum ad vnā tantū: quia diabolus eſt cauſa volū-
taria non ex neceſſitate nature agens ſed intelli-
ge niſi vtatur actiuis naturalibus ꝛ preterea hoc
impedimentū poteſt eſſe ex impreſſiōe demonis
in hominis imaginationē ex qua tollitur viro cō
cupiſcētia mouēs ad talē mulierem nō ad aliam.
¶ Secūdum. Summa ange. dicit tres eſſe ſpecies
2 huius impotētie que ſunt naturalis: accidētalis
ꝛ maleficialis: ſed quia etiā ipſa maleficialis eſt
accidētalis ideo melius ſupple. ꝛ ſum. Roſ. cum
s. Tho. ꝛ Ray. dicūt quod ſunt due ſcilicet natu
ralis vt frigiditas ſeu impotentia pueri ꝛ ſenis.
ꝛ cōplexionis vt caliditas nimia ꝛ arctatio mu-
lieris ꝛ accidētalis vt maleficiū: caſtratio ꝛ hu-
3 iuſmodi. ¶ Tertiū. Impotentia naturalis que eſt
in puero matrimoniū impedit ad tempus: quia
quandiu durat cōtrahere nō poſſet. extra de. q̄
ſedē. vbi impotēs ad copulā eſt impotēs ad cōtra
hēdū: que vero eſt in ſene nō impedit qꝛ nemo eſt
adeo ſenex quin calere poſſit natura vel artificio
ſecūdū glo. in. c. nuptiarū. xxxij. q. j. ſi tamē nullo
modo iuuari poſſet natura vel arte ſm Ric. eſſet
idē ſicut de naturali frigiditate: qꝛ talis cōtrahē
do ſe obligaret ad impoſſibile: que vero eſt in fri
gido ſi eſt perpetua impedit ꝛ dirimit: ſecus ſi tē
poralis. extra. de. laudabilē. Et idē eſt de exceſſi-
ua caliditate ſm. s. Tho. quia ſecūdū eū licet vir
poſſit eſſe impedimētū perpetuū ſi tamē inuenire
tur per triēniū impedire copulā iudicaretur per-
petuū: qꝛ tamē frigiditas magis ꝛ ſepius impe-
dit. tollit enim nō tantū cōmixtionē ſeminuꝫ ſed
membrorū rigorē quo fit corporū cōmixtio: ideo
magis ponitur impedimētū q̄ caliditas. Et idē
Oſten. ꝛ Pet. de pal. addens quod nomine frigi
ditatis intelligitur nō ſolū caliditas ſed etiā om
ne impediens perpetuo actū generatiōis non au
tem ſi effectū generationis impedit ꝛ non actuꝫ:
vnde ſteriles licitē poſſunt contrahere. Ubi no.
quod actus generationis non eſt commixtio cor
porū ſed ſeminū id eſt tenentiū locū ſeminū. Et ſi
vir nō ſit omnino frigidus ſed mēbrum non eri-
gitur vel aliter ineptum eſt vel ſtatim ſpargit vel
huiuſmodi: ita quod mulieri cōmiſceri nō poteſt
ſm Hoſtien. ſi iuuari poteſt medicinis tenet ma
trimonium aliter expectabitur trienniū ꝛ poſtea
forte ſeparari poterit ſicut naturaliter frigidus:
ſed intellige quod expectabitur niſi poſſit de per
petuitate impedimenti conſtare. Si autem eri-
gitur quidē ſed nō ſeminat propter naturale vel
accidentale impedimētū ſm Pano. in. c. ij. de fri.
ꝛ malefi. tenet gloſ. xxxij. q. vij. c. hi qui quod po-
teſt cōtrahere ꝛ matrimoniū tenet: qꝛ poteſt mu-
lierē prouocare: ſed cōmuniter tenetur cōtrariuꝫ:
qꝛ ex quo habere nō poteſt actū generādi: poteſt
mulier dicere ego volo effici mater: vt in. ca. j. in
fin. eodē titu. ſed de hoc. j. part. v. Si vero copu-
lari poteſt cū corrupta non autē cum virgine ſm
s. Tho. poſſunt clauſtra pudoris aliquo inſtru-
mēto medicinaliter frangi nec eſſet cōtra naturā
quia nō fieret ad delectationē ſed ad medicinaꝫ.
Si etiam moueatur ad pulchram non ad turpeꝫ
ſm. s. Tho. huiuſmodi abominatio mulieris nō
eſt cauſa naturalis: ſed accidentalis ideoq́ idem
eſt iudiciū quod de maleficio. de quo infra part.
viij. Si vero membrum ſit exceſſiuum ſm Ho-
ſtien. papa eſſet conſulendus ſm alios vero me-
lius dicitur eſſe idē quod de muliere arcta qui cū
vno nō cū alio poteſt ꝯtrahere: qꝛ dicit auicē. q̄
quod quandoq́ mulier non eſt arcta: ſed vir eius
non conuenit ei. vnde vterq́ indiget permuta-
tione: et ita tene: quia impoſſibile eſt virum

non poſſe coire propter exceſſum membri: et mu-
lierem non eſſe arctam:non ſimpliciter ſed huic.
4 ¶ Quartum. Impotentia coeundi in muliere na-
turalis eodem modo ſicut ⁊ in viro matrimoniū
dirimit ſi eſt perpetua ſecundū.s.Tho. non autē
ſi eſt tēporalis: vnde ſi mulieri arcte abſqꝫ peri-
culo ſubueniri pōt beneficio medicine vel per fu
turū vſum viri ꝓportionati:qđ ſecundū ꝟꝟ.ma-
tronarum inſpicientium iuramento cōſtabit ſe-
cundū Ray.contrahere nō impediť:de fri.⁊ ma-
lefi.ex literis.ſi vero nō poteſt aliquo modo ſub-
ueniri ſine graui periculo ſeparabitur et poterit
alteri copulari cui forſitā apta foret vel cuius re
ſpectu ei ſubueniri poſſet:ex cuius vſu ſi facta ſit
idonea primo reſtituetur ei ſecundum vnam opi
nionem:a quo ſi cognoſci nō poterit cum eo erit
per trienniū ſm Hoſtien. quaſi ſit maleficiatus:
quo elapſo ſi eā cognoſcere non poterit reſtitue-
tur ſecundo ſine ſpe qđ iterū reddať primo lꝫ gl.
Ray. dixerit quod fieri poterit reſtitutio iſta in
infinitum. Uel melius ſi primo aptari nō poteſt
niſi per vſum alterius nunꝙ̄ reſtitueť primo niſi
eo modo quo ſupra diuortium.§.xix. dictum eſt.
Et ſecundū Hugo. ſi mulier eſt arcta ſed per in-
ciſionē aptabilis cū ea contrahi nō poteſt niſi fa
cta inciſione:⁊ ſi ante ducať ⁊ facta inciſione du
ret primus conſenſus ſufficit ad matrimonium ſi
vero non duret vel de nouo in eam non conſen-
tiat:aut eam carnaliter nō cognoſcat: pōt ab ea
recedere et ſuperinducere aliam. Et ſi vni ſit ar-
cta ⁊ non alteri contrahere non prohibeť cū illo
cui poteſt ſine periculo commiſceri ſecundū ꝟꝟ.
non cum alio. Et ſecundū Archiepiſcopū. nō ſic
dicať mulier inepta ꝓpter frigiditatē ſicut pro-
pter arctationem qꝛ in concubitu eſt patiens vt
ad reddendum debitum viro ſufficiat quod viri
patiatur actionē in membro naturali:qđ frigidi
tas eius nō impedit. Ex quo concludi pōt quod
mulier cōtrahere poteſt in quacunqꝫ etate ſenili
vel complexione ⁊ diſpoſitiōe modo pati poſſit
ingreſſum viri ad clauſtra pudoris: ſecus de ma
5 ſculo.vt dicetur particula ſequenti. ¶ Quintum.
Si aūt vir ſciat ſe frigidum ⁊ ineptum: et tamen
ſcienter contrahit cum aliqua ſecundū Ray.non
pōt ab ea recedere propter tale impedimētum ſi
illa vult cohabitare argumen.extra de eo ꝙ dux.
in matri.capitulo primo.⁊ extra eodē.c.cōſulta-
tioni.⁊ quā tanꝙ̄ vxorem habere non poteſt ha-
beat vt ſororem: poſſet tū diſcedere propter alia
de quibus ſupra in titulo dictū eſt. Et idē dicen-
dum ſi mulier ſciens ſe eſſe arctam contraxit cum
aliquo: quia ſi vir cohabitare velit non poterit
illa diſcedere. Et ſimiliter ſi qs ſciēter contrahat
cum arcta:aut ſi que ſcienter contrahat cum ali-
quo frigido vel impotente ſecūdum Innocentiū
teneť ei cohabitare vt frater aut ſoror: ſi tū con-
trahat cū alia tenet matrimoniū: ꝗuis primā vt
ſororē tenere et alere teneať. Et idē dicendū eſt ſi
frigidus ⁊ arcta ſcienter contraxerint. Conſentit
Ray.⁊ Petrus de pal.⁊ bene.lꝫ Hoſti.dicat qđ
nullū ius in illū ad iſtud compellit: et verum eſt
ſed compellit ipſe contractus:vt videtur velle.s.
Thom.in.iiij.diſt.xxxiiij.q.j.articu.ſecūdo in re-
ſponſione ad quartum. Poſſet tamen ſecundum
Ray.vnus ſeparationē petere ſi alter viueret in-
continenter vel alr̄ inhoneſte.vel aliū male tra-
ctaret et nollet ſe corrigere. Si vero quis igno-
ret impotentiā in alio vel etiā in ſeipſo vt ſi vir
credebat ſe non impotentē aut mulier non arctā:
quando perpēderit allegare poteſt ſuā impoten
tiā:arg.de eo qui dux.in mat.quā pol.c.j.⁊ capi-
tulo cōſultationis. ¶ Sextum. Secundū Petrum 6
de palu.qn̄ fit ſeparatio propter frigiditatē viri
mulieri datur licentia cōtrahendi cum alio viro
aut ſi eſt impotens ſimpliciter id eſt non valens
ſeminare:vel valēs quidē ſed nō in loco debito.
et hoc ſit quo ad omnē feminā interdicať ſimpli-
citer matrimonium contrahere:ſi autē hoc ſit re-
ſpectu iſtius tantum. puta qꝛ eſt virgo:licentian
dus eſt cū corrupta nō ſimpliciter prohibendus
qđ intellige ſecundum mentē ſancti Tho. ſi vir-
go cū qua iam contraxerat non poſſet ei aliquo
inſtrumento ſine peccato coaptari. Et ſimiliter ſi
mulier ita eſt arcta quod a nullo ordinarie eſt co
gnoſcibilis ſecūdū eundē Pe. debet manere ſine
ſpe coniugij. qđ intellige niſi ſine peccato ſit ali-
cui coaptabilis:et viro dať licentia cōtrahendi
cum alia:ſed ſi eſt arcta quo ad aliquem: puta ſe
nem:cognoſcibilis vero per alium puta iuuenē
licentianda eſt ad illum. ¶ Septimū. Quantū ad 7
caſtrationem que ſecundū Richar. eſt truncatio
membroꝝ genitaliū: cōprehendendo teſticulos
et virgam:aliqn̄ vero eſt ſola abſciſſio teſticuloꝝ
aliqn̄ vero ſola eorum debilitatio. ſciendum eſt
quod ſi matrimoniū precedat et reddat omnino
ineptū ad reddendū debitum: qđ intellige tunc
eſſe quādo quis ſeminare nō pōt tales contrahe-
re nequeūt ⁊ ſi contraxerint ſunt diuidēdi: quia
matrimoniū nullū eſt extra eodem:ad ſedē.ſi ve-
ro ſequať matrimoniū per verba de preſenti du-
rat et dirimi non pōt ſecundū communiorē opi-
nionē.vt dicit Archid.lꝫ quidā dicāt quod diri-
mit non conſummatum ſicut ⁊ religionis ingreſ-
ſus. Quidā etiam dicūt quod ſi remanet virga ꝙ
rigeat etiam abſciſſis vtriſqꝫ teſticulis: tale ma-
trimoniū nō conſummatū nō ſoluitur: qꝛ ſatiſfa-
cit vxori:ſicut ⁊ illa viro ſiue reſoluat ſperma ſi-
ue non:ſed Panor.in ca.qđ ſedē.extra eodem:di-
cit de mēte docto.qđ carēs vtroqꝫ teſticulo con-
trahere non pōt.ſecus vno tm̄: ⁊ ſic pōt intelligi.

l.ſi ſerua.§.ſi ſpadoni.ff.de iure do.et hoc eſt ve-
rum:quia ſi carens vtroqȝ teſticulo nõ poteſt ſe-
minare vt aliqui dicunt cum ſemen tranſeat per
eos et conſequenter nec effectum nec actum gene
rationis habere nec copulam carnalẽ que in iu-
re vt dicit Archidia. nõ reputatur ſubſecuta niſi
ſit conſummata per ſeminationem ordinariã:ſe-
cus ſi poſſent ſeminare licet inualide ad generã-
dum.Unde de caſtrato et ſpadone dicit Pet.de
palu.quod ſi non impediuntur ab actu genera-
tionis licet ab affectu:quia ſcȝ in eis virga erigi
tur et ſemen emittitur ſed inualidum ad generan
dũ poſſunt cõtrahere ſed ſi ſemẽ nõ emittũt ꝯtra-
here non poſſunt ſecundũ quoſdã.xxvij.q.vij.bis
qui.neqȝ contrahit̃ p hos affinitas. Et hoc ſaltẽ
intendunt oẽs tenentes qꝺ ſpado vtroqȝ teſticu-
lo priuatus contrahere nõ põt.vt Panor.ꝛ glo.
v.in.c.nuptiarum.xxvij.qõne.j.ꝛ Goffre.in ſum.
et Hoſtien.in ſum.Hugo.Joã.Fran.Archi.c.bi
8 qui.xxxij.qõne.iij.¶ Octauum.Quantum vero ad
maleficiũ quidã aſcribunt Hoſt.ꝛ.s.Tho.dicen
dum eſſe qꝺ ſi ſuperueniat matrimonio ante car
nalẽ copulã ſi eſt perpetuũ impedit ꝛ dirimit ſed
s.Tho.quicquid ſit de Ho.hoc non dixit ſed po
tius innuit oppoſitum in.iiij.diſt.lxxxiiij.q.j.ar.
iij.vbi videt̃ velle idẽ eſſe de maleficio et frigidi
tate niſi quantũ ad aliqua:nec etiã eſt hoc verũ
quia matrimoniũ cõtractũ per verba de preſenti
diſſolui non põt niſi per mortem naturalẽ aut ci
uilẽ:vt ſupra diuor.§.j.ꝛ.iiij.Unde Rich.in.iiij.
dicit qꝺ communis opinio eſt quod ſi certũ eſſet
quod maleficium eſſet ſecutum matrimonium ri
tum licet nõ conſummatũ non ꝓpter hoc dirime
retur vinculum matrimonij.Unde dicendum eſt
quod maleficium perpetuum ſi preueniat matri-
moniũ illud dirimit:non autem ſi ſit temporale
neqȝ ſi perpetuum ſequatur mulier tamẽ ſi malefi
ciũ procurauit diuortium petere nõ poteſt:quia
ſua culpa ad hoc deuenit.Proceditur autem ad
diuortium ratione maleficij eo modo quo ſupra
diuortium.§.xx.et ꝯcelebrato diuortio dabitur li
centia nubẽdi vtriqȝ ſi impedimentũ erat parti-
culare reſpectu vnius ſecundum.s.Tho.ꝛ alios.
Si vero erat vniuerſale nõ dabitur licentia con
trahendi illi ex cuius parte eſt vniuerſale ſi de
hoc conſtet. Et ſi eccleſia ſe deceptam inuenerit
ex hoc quod impedimentum qꝺ iudicauit perpe
tuum apparuit temporale reintegrabit primum.
Unde ſi maleficium erat vniuerſale reſpectu cu-
iuſlibet perſone:tunc ſi poſtea cõiungit̃ cum ſe-
cunda redibit ad primam:qꝛ maleficiũ non fuit
perpetuum:ſi vero particulare reſpectu vnius ſic
non reſtituetur primo quãuis ſecundam cogno-
ſcat:qꝛ primũ matrimoniũ fuit nullũ:ꝛ ſcdm va-
lidũ:et ita cõmuniter tenet̃:et ſequit̃ ſum.Ange,
et roſ.et aſcribit̃ hoc dictũ.s.Tho.lȝ non ſit eius
nec eſt verum ſimpliciter:quia etiã ſi erat reſpe-
ctu vnius et nupſit ſecundo:et deinde ſciatur per
certitudinem quod ſublatum ſit impedimentum
vt quia animo fornicario cognoſcit primã.impe
dimẽtum eſt temporale et reſtitutio fiet ſecundũ
predicta et ita tenet Richar. et tũc dicit qꝺ illud
decretum.xxxiij.q.j.ſi per ſortiarias non tenere.
Supple.autem econtrario incidit in aliũ errorẽ
volens qꝺ ſiue maleficium fuerit vniuerſale ſiue
particulare:qui tranſiuit ad ſecunda vota nõ re-
dibit ad primam etiam ſi redeat potentia coeun
di.ſed fundauit ſe ſuper.d.c.ſi per ſortiarias.qꝺ
Richar.dicit non tenere:ꝛ bene:quia corrigitur
per.c.fraternitatis.de fri.et male.¶ Nonum. Si 9
dubium ſit an impotentia coeundi preceſſerit cõ
tractum matrimonij per verba de preſenti necne
ſecundum Panormi.in.d.c.fraternitatis.preſu
mitur preceſſiſſe ex quo nunqȝ potuit cognoſce-
re et facit in ar.l.iij.C.de edi.edic.et hoc idem ſe-
quitur Richar.in.iiij.diſtin.xxxiiij.et in hãc par
tem magis videntur doctores inclinari licet gl.
xxxiij.queſtione.j.in ſum.teneat cõtrarium. Nec
obſtat.capitulo licet ex quadam in fin.de teſti.
vbi dicitur quod in dubio pro matrimonio eſt
preſumendum:quia hoc Panor.vbi ſupra egre-
gie limitat verum quando matrimonium habe-
re poteſt effectum ſuum.i.euitationem fornica-
tionis aut bonum prolis.¶ Decimum.Secũdum 10
Pet.de palu.ſi maleficiati vel alias impotentes
velint commanere veri cõiuges ſunt ſicut maria
et ioſeph:ſed hoc non eſt verum niſi quando im-
pedimentũ eſt tp̃ale:quia vt dicit.s.Tho.vbi ſu-
pra licet actus carnalis copule nõ ſit de eſſentia
matrimonij:potentia tamẽ ad hoc eſt de eſſentia
eius. Utrum autem vnum maleficiũ poſſit aufer
ri per aliud ſupra maleficium.§.viij.

¶ Rurſus de matrimonio.ix.
quantũ ad accuſationem ad di
uortium ordinatam.

MAtrimonium rurſus.ix.conſidera-
ri poteſt quantum ad accuſationẽ
ad diuortiũ ordinatam ſiue impe-
dimentum aliquod ſiue adulteriũ
accuſetur.tamen ſecundum ſan-
ctum Thomã.in.iiij.diſt.xlj.ſi ſpon
ſalia ſola ſint contracta quod non eſt non accu-
ſatur:ſed poteſt impedimentum denunciari ne
matrimonium contrahat.
¶ Primo ergo quantum ad impedimentũ que- 1.q8
ritur qui ſunt quibus iſta accuſatio prohibetur:
et quibus licet:et dico quod generaliter accuſa-
re prohibentur omnes extranei quãdiu ſunt con
ſanguinei.xxxv.queſtione.vj.c.j.ꝛ.ij.Nam ſecũ-
dum ſanctum Thomam in.iiij.diſtinctio.xlj.

ſi cōſanguinei quos probabile eſt ſcire cōſanguinitatem tacent: ſuſpitio eſt contra extraneum qui conſanguinitatem ſcire nō pōt per cōſanguineos qđ ex malitia procedat: niſi per ꝯſanguineos probare voluerit: vnde ab accuſatione repellit̃ quando ſunt conſanguinei qui tacent ⁊ per quos probare nō poteſt. Admittunt̃ vero conſanguinei: ſicut pater: mater: ſoror: frater: patruus: auunculus amita: matertera: ⁊ tota progenies: vt in.d.ſ.⁊.ij. cuius ratio eſt: qꝛ ſuā genealogiā quiſqꝫ ſcire laborat extra qui ma.accuſ.poſ.videtur.⁊ iſtud eſt ſpeciale qđ conſanguinei admittantur ad accuſationem. Quod tamen.s.Tho.limitat quando accuſat̃ matrimoniū ꝑpter īpedimētū ꝑpetuū dirimens: qꝛ quando accuſatur ex hoc qđ dicitur nō fuiſſe cōtractum: tunc parentes tanquam ſuſpecti ſunt repellendi: niſi ex parte illius qui eſt inferior dignitate ⁊ diuitiis de quo preſumitur qđ vellet illud ſtare. Addit etiā ſumma.cōfeſ.lib.iiij.ti.xx. qđ.ſ.hodie in multis locis nō ſeruari: quin admittantur extranei etiam exiſtentib⁹ cōſanguineis q̄ hoc poſſunt. Conſanguineis autem deficientib⁹ admittūtur antiquiores: ⁊ veraciores vicini quibus ea propinquitas nota eſt.d.capitulo primo. Admittuntur etiam tam maritus quam vxor: nec vlla defenduntur longinquitate anno.de cōſan. ⁊ affinita.non debet.licet oliꝫ ipſi ⁊ extranei prohiberentur temporis diuturnitate.i.ſi ſtetiſſent ſimul ſine queſtione.xx.aut.xviij.annis.vt nota. in.d.queſtione prima: quia vt dicit.s.Tho.que ſine peccato eſſe non poſſunt nulla preſcriptione firmantur: quia diuturnitas temporis non minuit peccatum ſed adauget. de ſimo.cum in eccle.de conſuet.cum tanto.nec ad hoc facit aliquid fauor matrimonij: quod inter illegitimas perſonas eſſe non poteſt.

2 ¶ Secundo queritur vtrum is qui tempore contractus matrimonij tacuit modo poſſit illud accuſare: et dicit ſanctus Thomas.quod quandoqꝫ auditur quandoque repellitur: quod probat per capitu.cum in tua.extra qui mat.accuſa.poſ.vbi habetur quod ſi quando banna vel denunciationes fiebant ipſe erat extra dioceſim: vel ad eum denunciatio non potuit peruenire: puta ſi nimia infirmitate laborans nō erat ſane mentis vel ita puer quod talia comprehendere non valebat vel alia cauſa legitima erat impeditus eius accuſatio debet audiri: alioquin cum rationabiliter preſumatur quod denunciationem publice factā ipſe exiſtens in dioceſi non ignorauerit tanquaꝫ ſuſpectus eſt repellendus: niſi iurauerit quod poſtea didicerit que obiecit: et ad hoc ex malitia non procedat: quia tunc debet admitti etiaꝫ ſi ab illis didiciſſet qui tempore denunciationis tacuerunt quia licet illi non eſſent admittendi. quia fuerunt in culpa: iſte tamen repelli non debet cum non ſit culpabilis.

¶ Tertio querit̃ qualiter fieri dꝫ iſta m̄rimonij accuſatio: ⁊ dicit ſanctu⁹ Thomas quod obligatio ad talionem hꝫ locū quando accuſatur perſona de crimine qꝛ tunc agitur ad eius punitioneꝫ qđ nō fit quando accuſat̃ factum ſed agit̃ ad impediendum rem illicitam: ⁊ ideo in matrimonio accuſator non ſe obligat ad penam. Unde dicit Ray.qđ in predicto caſu ꝓprie nō dicit̃ accuſatio qꝛ nō fit inſcriptio in qua ſe accuſator obliget ad talionem: ſed dicitur denunciatio que fit propter peccatum in quo iuncti male permanent ⁊ poteſt fieri etiam ſine ſcriptis. intellige tamen ſic vt continuo ſcribatur in actis iudicialib⁹.vt in clemē. ſepe.de verbo.ſigni.coniuncta cle.diſpendioſaꝫ. de iudi.ſed melius eſt quod fiat in ſcriptis.ar.de reſtituti.ſpol.literas.⁊.ca.a nobis qui ma.accu. poſ. Hmōi autē denunciationis forma talis eſt. Ego talis denuncio vobis domine epiſcope qđ matrimoniuꝫ petri ⁊ marie ſtare non poteſt: quia ſunt in tali gradu conſanguinei deſignando perſonas: vel ſi eſt alia cauſa vt affinitas ⁊ hmōi et datur libellus etiā parti aduerſe vt ſciat q̄ impetitur quid actor probare velit: in quo libello continentur gradus ⁊ perſone ꝓprijs nominibus deſignate. Quo facto proceditur in lite more ſolito ſcꝫ ſuſcipiendo iuramentū a partibus de veritate dicenda.⁊ examinationes ac probationes faciendo per ordinem. Et not.quod in hoc caſu poteſt contra contumacem lite nō cōteſtata procedi ad teſtium receptionem ⁊ ſententiam diffinitiuam: extra vt lite nō conteſtata.q̄m frequenter.ſec⁹ autem eſſet in accuſatiōe de adulterio ad thori ſeparationē.extra vt li.nō ꝯteſ.c.j.⁊.c.q̄m frequenter. 3

4 ¶ Quarto queritur qui poſſint eſſe teſtes in cauſa matrimoniali: ⁊ dicit Ray.quod omnes qui admittuntur ad accuſationem admittuntur etiā ad teſtificationem: de quibus ſupra.§.ij. Et licet pater et mater ſint idonei teſtes in hoc caſu vbi agitur vtrum ſit ibi impedimentuꝫ: vt extra.qui ma. accu.poſ.videtur nobis tamen ſi de ipſo contractu agatur id eſt vtrum matrimoniū ſit inter eos contractum.tanquam ſuſpecti repelluntur niſi ex parte illius qui eſt inferior.vt ſupra.§.j.dictū eſt. quia parentes videntur filiorum ⁊ filiarum incrementum et honorem diligere. de teſti.ſuper eo. Et ſimiliter in predicto caſu poteſt eſſe idem accuſator ⁊ teſtis.arg.xxxv.queſtio.vi.epiſcopus in ſynodo.et capitu.de parentela.de teſti.cog.preterea.et idem.s.Thomas.

5 ¶ Quinto queritur vtrum in hac cauſa ſint aliqua ſpecialia: ⁊ dico quod ſic ſecundū iuriſtas. vt refert ac tenet.s.Tho.vbi ſupra.ſ.quod idem poteſt eſſe accuſator ⁊ teſtis: ⁊ nō iuratur de ca-

lumni a cuȝ ſit quaſi cauſa ſpiritualis. ⁊ qḋ cōſan
guinei admittunt̄ ad teſtificandum: ⁊ qḋ non ob
ſeruat̄ omnino iudiciarius ordo: q̄ꝛ tali denũcia
tione facta contumax poteſt excommunicari lite
non conteſtata: ⁊ valet hic teſtimonium de au-
ditu: et poſt publicationem teſtium teſtes poſ-
6 ſunt induci: ⁊ hoc totum eſt vt peccatum impe-
diatur. quod in tali coniunctione eſſe poteſt.
¶ Sexto querit̄ quantū ad accuſationem adul-
terii: vt fiat diuortium vtrum vir poſſit vel non
poſſit vel etiam teneat̄ vxorem adulteram accu-
ſare ⁊ dimittere: ⁊ dico qḋ vtiq̄ꝫ poteſt: q̄ꝛ clamāt
hoc omnia iura: ⁊ ſimiliter econtrario vxor virū:
q̄ꝛ in hoc ſunt pares: vt §. ſequen. Sunt tamen ſe
ptem caſus in quibus eam dimittere ⁊ conſequē
ter accuſare non poteſt quos vide. ſ. diuortiū. §.
ix. An vero ad hoc teneat̄ pe. dicit ꝙ ſi fornicatio
eſt occulta: nec poteſt probari dimittere eam non
debet ſimiliter nec ſi eſt manifeſta ⁊ ſperat̄ cor-
rectio: ſi vero non ſperatur non licet eam retinere
ne videatur conſentire peccato: ⁊ conſequēter te
netur accuſare. ⁊ concor. s. Tho. Non aūt poteſt
eam ſine peccato accuſare: ⁊ dimittere ſi ipſe oc-
culte illa vero manifeſte adulterauit ſcḋm Ray.
q̄ꝛ non deficit vxori ius excipiendi ſed probandi
ar. xxxii. qō. vi. per totū. Et idē. s. Tho. ala. Goffr.
⁊ Hoſti. qḋ tamen fallit ſi ille egit penitentiā et
illa monita agere non vellet. xxxii. qō. i. c. primo.
ſecundo. ⁊ tertio. ⁊ quarto. ⁊ idem Goff. ⁊ Hoſt.
7 ¶ Septimo queritur vtrum adultera poſt penitē
tiam repellere poſſit maritum ab accuſatione: et
credit Ray. qḋ non: q̄ꝛ penitentia non tollit ius
accuſandi in foro iudiciali. xxiii. diſtin. ſ. xxxiii. q.
ii. admonere. vi. qō. i. qui crimen. ⁊ concor. ſanc⁹
Tho. Goffre. ⁊ Hoſtiē. ⁊ ratio: quia penitentia
ſatiſfacit deo ſed non hominibus vel reipuplice.
¶ Octauo querit̄ ſi alter coniugum carnaliter al
8 ter ſpiritualiter fornicetur: vtrū fiat cōpenſatio ⁊
accuſatio ceſſet: ⁊ dicit Tho. qḋ ſi accuſatio eſt de
fornicatione ſpūali puta hereſi: ⁊ exceptio de car
nali. i. adulterio nihilominus procedetur niſi vo
luerit conuerti quo caſu locū hꝫ cōpenſatio: ſed
ſi econuerſo accuſatio ſit de carnali ⁊ exceptio de
ſpirituali exceptio admittetur ⁊ ſuper ipſam prō
pti⁹ procedetur propter periculum hereſis.
¶ Nono queritur qui ad talem accuſationē ad
9 mittant̄: ⁊ dico ſcḋm Ray. qḋ lꝫ tam ſcḋꝫ leges ꝙ̄
ſcḋm canones quilibet bone fame admittatur ad
accuſationem adulterii cum agit̄ ad penā legalē
vel canonicā: tamē cū agit̄ ad ſeparationē tho
ri nullus admittit̄ niſi marit⁹ ⁊ vxor: q̄ ꝓpter hāc
cām pn̄t ſe accuſare ⁊ dimittere. Mat. ix. qui di-
miſerit ⁊c. lꝫ non poſſint nubere. xxxii. qō. vii. oēs
cauſationes. ⁊ in tali caſu non iudicantur ad im-
paria: ſed ad paria. xxxii. q. vi. ſi quis vxorē. ⁊ q. v.
precepit. ⁊ c. xp̄iana. Ad paria tn̄ nō iudicant̄ ex
parib⁹ ſꝫ ex imparib⁹ culpis ſcḋm. s. Tho. in. iiii.
diſt. xxxv. ⁊ Pet. q̄ꝛ lꝫ adulterando vterq̄ꝫ equali
ter peccet agendo contra bonum fidei: plus tamē
peccat mulier ceteris paribus contra bonum pro
lis: et vir propter dominationem rationis.
¶ Decimo q̄rit̄ qualiter fieri debeat iſta accuſa- 10
tio ⁊ dico qḋ marit⁹ volens vxorē de adulterio
accuſare ad penā legalē: dꝫ inſcribere ⁊ ad penā
taliōis ſe obligare: nec pōt agere ꝑ ꝓcuratorē ſed
per ſe ipm̄ pn̄tē opꝫ eū agere. Si aūt corā iudice
eccleſiaſtico agat ad thori ſepationē: tenet̄ ſcribe
re ⁊ dare libellū accuſatiōis ſed ad talionē ſe ob
ligare nō dꝫ: q̄ꝛ ſiue probaret obiecta ſiue nō ha
beret qḋ vellet: q̄ꝛ ſepararet̄ ab vxore: ⁊ poteſt ip
ſe agere ⁊ illa r̄ndere per ꝓcuratorē ſi neceſſitas
expoſcat q̄ꝛ ⁊ ſi de crīe fiat accuſatio nō tn̄ eſt cri
minalis: ſꝫ q̄ſi mixta. Probant̄ hec oīa ꝑ pe. tue.
¶ Undecimo querit̄ quis ſit effect⁹ hui⁹ accuſa- 11
tionis: ⁊ dicit Ray. effectū eē qḋ ſi marit⁹ ꝓbet vel
illa cōfiteat̄: nec excipiat̄ ꝯ eū de aliquo. vii. caſuū
de quib⁹. ſ. diuortium. § ix. abſoluit a cohabita-
tione ⁊ ſeruitute q̄ꝛ illi tenebat̄ ⁊ ingredi poteſt
religionē ea inuita. xxvii. qō. ii. agatoſa. ipſa tamē
inuito marito intrare nō poterit: ⁊ ſi ingrediatur
eā poterit reuocare ſcḋꝫ vv. ⁊ ſimiliter ſi eo igno
rante. Si autem eo ſciente ⁊ nō cōtradicente in-
greditur: videtur data licentia. ⁊ vir tenet̄ cōtine
re. ar. xxvii. qō. ii. agatoſa. De his ſupra diuortiū.
¶ Duodecimo querit̄ an ꝓpter aliud crimē poſ- 12.q
ſit vxor accuſari ⁊ dimitti: et dicit. s. Tho. in. iiii.
di. xxix. qḋ ꝓpter alia pctā dimitti non poteſt nec
quo ad vinculū nec quo ad actū niſi forte ad caſti
gationē ſubtrahat ad tēp⁹ ſolatiū p̄ſētie ſue. Nā
quādo vxor p̄ſtat magnā occaſionem ruine viro
ſuo: ſubtrahere ſe pōt ab ei⁹ cōuerſatione: ⁊ idem
Al. addēs qḋ nō opꝫ cohabitare furi aut vſurario
ſi nō vult reſipiſcere lꝫ ceſſante ſcandalo debeat
reconciliari. xxviii. qō. i. vxor. ⁊ Mat. xviii. ſi dex
tera tua ſcādalizat te abſcinde eā: vbi dicit glo.
qḋ in manu ⁊ oculo pn̄t fratres: vxores: filii: ⁊ pro
pinq̄ intelligi. Cōcor. etiā Pe. dicēs qḋ q̄ñ cōiūx
per ſuū peccatū eſt ſcandalū dimitti poteſt quo
ad cohabitationem corporalem: quouſq̄ꝫ corriga
tur. De hac materia habes multa ſupra diuortiū
et ſupra adulterium ⁊ ſupra debitum per totum.

¶ Rurſus de matrimonio. x. quando aliquis vel
aliqua petitur aut repetitur tanquā coniunx.

Matrimonium rurſus. x. conſiderari
poteſt quando alter coniugum de
facto vel de iure habitat ſeparatim
⁊ a reliquo petitur vel repetitur.
¶ Primo ergo queritur quot mo- 1.qō
dis in hac cauſa agere quis poſſit:
et dico quod duobus ſcilicet petitorio iudicio

et poſſeſſorio. Agit̃ petitorio vt ſi mulier dicat aliquem eſſe maritũ ſuũ quia contraxit ſecũ ⁊ petit eum ſibi adiudicari in maritũ: quod eſt agere petitorio quaſi agat de proprietate. Agitur vero poſſeſſorio quando petit eum ſibi reſtitui quaſi ab eo fuerit iniuſte dimiſſa quod eſt agere poſſeſſorio: quoniam petit viri ſui poſſeſſionem.

2 ¶ Secundo querit̃ qualiter in hac cauſa ſit procedendum: et dico quod ſi agat petitorio dicẽs aliquem eſſe virum ſuum. et ille neget excipiendo quod illa non poſſit eſſe vxor ſua vel non ſit propter talem vel talem cauſam. prius tractabitur exceptio mariti quia illa probata perimitur queſtio principaliter: et vir erit abſoluendus. de ordi. cognitio. c. j. Si vero agat poſſeſſorio ſcḋꝫ Ray. quãdo petit maritum ſibi reſtitui: licet maritus obiiciat de conſanguinitate vel alio impedimento: prius debet fieri reſtitutio mulieri quã cognoſcatur de exceptione mariti: de diuor. porro. de reſtitutio. ſpolia et conqueſtione. et. c. literas. etiam ſi illud impedimẽtum eſſet notorium: quando ſeparatio non eſt facta iuridice: vt in dicto capitulo porro. ¶ Quod tamẽ in quibuſdam caſibus fallit: in quibus reſtitutio fieri nõ debet. ¶ Primo ſi obiiciatur mulieri fornicatio publica et manifeſta: de qua ꝓbato quod ſit notoria ita quod non poſſit aliqua tergiuerſatione celari: non reſtituetur niſi ipſa probaret virum adulterium commiſiſſe: quo caſu reſtitui debet etiam ſi ipſa fuerit publice fornicata. de diuor. ſignificaſti. ¶ Secũdo ſi obiiciatur conſanguinitas maxime lege diuina prohibita: et probationes offerantur incontinenti parate. quo caſu debet recipi iuramentum ad cautelam: ne ſcilꝫ huiuſmodi obiectio malitioſe fiat. et tunc fiet quidem reſtitutio quo ad cohabitationem: ſed non quantum ad copulam carnis: vt in dicto cap. literas. ¶ Tertio ſi obiiciatur exceptio rei iudicate ſcꝫ ſuper diuortio: quia nõ eſt reſtitutio facienda: niſi prius de illa exceptione cognoſcatur. ¶ Quarto quando vir petit ſibi vxorem reſtitui et illa de eius ſeuitia timet: quia debet quidem reſtitui ſed ſufficienti cautione recepta. quod illi non inferat malum. de reſtitu. ſpo. ex tranſmiſſa. de qua cautione hic vide §. ſi. Et ſi ita capitali odio eam proſequitur quod merito de ipõ diffidat: nec poſſit ex ſufficienti ſecuritate ꝓuideri: non ſolum non debet reſtitui: ſed potius debet ab illa remoueri: vt in. d. c. literas. et concor. s. Tho. et pe. Et addit Ray. In omnibus aliis caſibus credo qḋ mulieri petenti ſit reſtitutio facienda: et econuerſo: dummodo probet ſe in poſſeſſione fuiſſe et a viro ſpoliatam ſine iuris ordine: quia hec duo ꝓbare habet. de offi. deleg. conſultatiõibus. et qui fi. ſint le. cauſam. el. ij.

¶ Tertio queritur quid ſi mulier ꝓpria autoritate receſſit a viro ſine culpa viri et non petit reſtitutionem. et dicit ℣℣. ſecũdum quoſdam eam non debere reſtitui: ſed ſm Vincen. Bern. ⁊ Hugo. debet: quia hoc ipſo quod rediens nõ admittitur expellitur et cadit a poſſeſſione. l. clam poſſidere. in fin. ff. de acquiren. poſſeſſio. argumen. etiam. l. j. §. ſiue autem. ff. de vi et vi. et de iureiuran. tua nos. et hoc niſi ipſa fuerit publice fornicata: vel cũ adultero publice morata. Adde etiã quod ſi ipſa ſua ſponte receſſit ſine culpa graui mariti: et non querit reſtitutionem: maritus non tenetur eam requirere ex rigore iuſtitie: quia ipa renũciauit ipſo facto iuri qḋ habebat in cohabitatiõe mutua. tenetur tamen ex charitate de precepto vel conſilio ſi inde bonum ſperaret. 3

¶ Quarto ſi religioſus vel religioſa petitur tanquã coniunx ⁊ fatetur matrimonium et copulam carnalem: queritur vtrum ſtandum ſit ſue confeſſioni puta mulieris: et dicit ℣℣. hoc caſu qḋ ſtet et reſtituetur viro: quia ex hoc nullũ fit preiudiciũ: niſi ipſis nec eſt credendũ eos ſue ſalutis immemores eſſe. j. q. vij. ſancimus. Aliud tamẽ eſſet dicẽdũ in rebus quas dediſſet monaſterio. ⁊ idẽ Inn. ⁊ Ber. extra de rapto. cũ cauſam. Sed hoc dictũ procedit dupliciter: primo in dubio ſecundũ ſummã confeſ. ſecũdo quãdo probabiliter cõſtaret qḋ confeſſio cõfitentis eſſet cõtra eius intẽtionem. puta quia deſiderat ſtare in monaſterio et fatetur pro matrimonio: quia cuilibet credit̃ contra ſe nõ pro ſe: alias nõ videtur ſtandũ confeſſioni eius cõtra matrimoniũ carnale. vt in capitulo ſuper eo. de eo qui cogno. cõ. vxo. ſue. et multo minus contra ſpirituale cum ſit fauorabilius de conuer. coniug. ex publico. niſi conſtaret perſonã ante religionis ingreſſum fuiſſe traductam quia tũc crederet̃ ſibi dicenti copulã interueniſſe. et iſte eſt caſus dicti capituli cũ cauſam. ſm gloſſam ibi. Nec mirũ: quia etiam hoc caſu ſi mulier negaret crederet̃ viro aſſerẽti copulam interueniſſe. de deſpon. impub. cõtinebatur. Vide Panor. in. d. c. cum cauſam diffuſum. 4

¶ Quinto querit̃ qualiter ſeu ad qḋ coniux ſpoliatus eſt reſtituendus. ⁊ dico ſm Ray. eũ debere reſtitui ad omnia de quibus probauit ſe ſpoliatũ. vt gaudeat pacifica poſſeſſione ⁊ plena ſecuritate. iij. q. j. reintegrando. Sed ſi mulier dicat ſe virũ habere ſuſpectũ ne forte eam ledat et cauſam veriſimilẽ oſtẽdat ad iudicem ſpectat facere ſibi caueri de cautione ſufficienti quod eam bene tractabit ſicut vir tractare debet vxorem: et qḋ nõ ledet eã in perſona vel rebꝰ ⁊ huiuſmodi. Et hanc cautionẽ preſtabit per iuramentũ. arg. xxxij. qõ. j. de benedicto. iuncta gloſ. que ibi dicit qḋ ſi nihil allegat mulier de ſuſpiciõe viri ſuffi- 5

cit nuda promiſſio. Et ſi de iuramẽto mulier nõ
confidat preſtabit pignoratitiam vel fideiuſſo-
riam ſub certa pena. arg. vt lit. non cõteſta. quo-
niam frequenter. z. xxiii. q. v. prodeſt. et. qõ. iiii. ſi
vindicta. Si autem tanta ſit viri ſeuitia vt nulla
videatur ſufficere cautio. non eſt ei reddẽda: ſed
alicui honeſte matrone committenda. de reſtit.
ſpo. ex tranſmiſſa. z. c. literas. in fi.

Maxime dupliciter ſumit̃: ſcꝫ pro tan-
to. et ſtat improprie: quandoq; vero
ſtat proprie et ponit idem in caſibꝰ
alijs: ſed maiorẽ rationẽ in expreſſo.
C. vnde liberi. l. fi. Uide etiam Pan.
poſt gloſſam in capitulo auditis. de elec.

De medico et infirmis.

Medicus a medicando dictus eſt du-
plex. ſcilicet chirurgicus incidens
et adurens et phyſicus ſiue natu-
ralis. non vrens nec incidens: ſed
exhibẽs actiua naturalia intus vel
extra. Et vterq; eſt triplex. Quidam ſcilicet non
exercens artem ſed in particulari perſona vel ca
ſu adhibens aliquod remediũ quomodo omnes
aut fere omnes ſunt medici. Et quidam doctora
tus et conuentatus in arte: ſed illam nõ exercẽs.
Et de his duobus generibus nõ intendo loqui.
Et quidem artẽ exercens vocatus medicꝰ a vul-
go qui iuridice dicitur medicus. quem nõ eſt ne-
ceſſe eſſe peritum vt dicatur medicus. alioquin
nunq̃ peccaret per ignorantiam: neq; eſſe docto-
ratũ: vel cõuentatũ: vnde ſecundũ Bartolũ in. l.
ſciendum. ff. de edil. edic. ſi ſtatuto epiſcopi caue
tur ſub pena excommunicationis ne quis ingre-
diatur monaſteriũ monialiũ preter medicũ. me-
dicus nõ conuentatus intrando nõ incidit: quia
quãuis non ſit conuẽtatus tamẽ medicus eſt: et
ita a vulgo nominatur item quia non dicit̃ me-
dicus a dignitate: ſed a medicando: vnde nõ re-
fert an ſit doctor: dummodo medeatur.

1. qõ Primo igitur querit̃ quid requiratur in medi
co vt poſſit artẽ exercere ſine pctõ. z dico requiri
1. re. multa. Primo eñi requiritur qd ſic ſit peritus:
vt communiter a peritis illius facultatis repute
tur idoneꝰ: nec ſufficit eſſe doctoratũ. alias ſi ex
notabili ignorãtia i ſua cura nocet infirmo mor
taliter peccat. faciens contra illud non occides.
de pe. di. j. homicidiũ. z ſm Richar. tenetur infir
mo ad equiualens ex quo non põt reſarcire prin
cipale: imo etiã ſi ſanitas ſequatur peccat morta
liter qz expoſuit ſe periculo peccati mortalis. i.
operi vnde põt ſequi notabile nocumentũ proxi
mo. Nec obſtat quod hoc non intendat: quia vo
lũtarie ponit ſe ad illud: vnde hoc natum eſt ſe-
qui. arg. xv. queſtione. j. merito. z § ſed obijcitur
de lam: eb: nec tenetur ſolum in foro anime quã-
do voluntarie ledit: puta prolongando infirmi-
tatem z huiuſmodi: ſed etiam quando ex igno-
rantia vel imperitia vel non ſequendo traditio-
nes artis. vt not. pe. in auf. ſed hodie. C. de iudi.
quia imperitia medici culpe annumerat̃. l. ſi qs
fundum § celſus. ff. loca. z. l. imperitia. ff. de regu
lis iuris. Hoc tamẽ Pan. in. c. ad aures. de eta.
et quali. limitat quãdo aſſumpſit officium volun
tarie. ſecus ſi ex neceſſitate bonafide fecit qd po-
tuit deficientibus alijs medicis. vnde imputet ſi-
bi qui talem eligit ex quo dicebat ſe imperitum. 2
Secundõ debet eſſe diligens. vnde etiam peri-
tus notabiliter negligens in reuidẽdo libros in
viſitando infirmum: in qualitate rerum medici-
nalium. z huiuſmodi ſi ſequat̃ mors eſt irregula
ris: z peccat mortaliter. z ſimiliter ſi ſequat̃ ma-
gna aggrauatio infirmitatis ſine morte. Sꝫ ſm
Anto. de butri. in capi. tua nos. de homici. dicit̃
omnẽ diligentiam quam debet adhibuiſſe. quã-
do ſequitur traditiões artis: z viſitat pſonaliter
et dictat regimẽ infirmo: nec tenetur ad cuſtodiã
perſonalem continuam ſecundũ Hoſti. z ſic non
imputatur ei euentus mortis. ff. de officio preſi-
dis. l. illicitas § ſicuti. Tertio debet habere in- 3
tentionem iuſtificatam. vt non intendat lucrari
cum alterius iactura. de regulis iuris. nemo. lib.
vj. vnde curam q̃ citiſſime poteſt debet termina
re. et ſi curã extendit z prolongat ad lucrum: pec
cat mortaliter. et illud plus reſtituere tenetur: et
ſimiliter ſi permittat aromatarium ponere in cõ-
fectione medicine ſpecies non ſufficientes pro-
pter vetuſtatem vel alium defectum. vt ipſe plus
lucret̃: peccat grauiter: et tenetur vterq; infirmo
de omni damno. Imo ſm Archi. de aromatario
confidere nõ debet niſi ſciat eſſe conſcientiatum
peritum et practicũ: ſed ſub ſuis oculis debet me-
dicine cõpoſitio fieri. Si tñ medicinã ſm artem
dedit et omnem debitam diligentiam exhibuit:
non imputatur ei ſi ex defectu ſpecierum vel ad-
mixtiõe alia ſit nociua. de cle. excõ. mi. c. apoſto
lice. ſm Inno. z Hoſt. In omnibꝰ autẽ predictis
tenetur ad arbitrium bonorum virorum.

Secundo querit̃ quis inter eos qui tria predi 2. qõ
cta habent poſſit eſſe medicus. i. exercere artem
medicine. z dico multa. Primũ. Si clerici ſunt 1. dí.
in ſacris vel etiam in minoribus dum tñ ſint ſuffi-
cienter beneficiati ſm Ray. non licet eis operari
in medicina phiſica. niſi gratis pro miſerabilibꝰ
perſonis vel conſanguineis. nec tunc vbi poſſet
eſſe periculum quod etiam in clauſtralibꝰ diſtri
ctius eſt obſeruandum: ne clerici vel. mo. multa.
officiũ autem chirurgi quod inciſionem vel adu
ſtionẽ requirit. ſecundũ eundẽ eſt clericis oĩbus
interdictũ. ne cleric. vel mona. ſententiam. et de
homici. tua nos. in quibꝰ capitulis licet non vi-

deaſ dici niſi de exiſtentib⁹ in ſacris tñ idẽ põt
intelligi de exiſtentib⁹ in minoribus ſufficienter
beneficiatis ſcd̃m Panor.in.d.c. ſnias.ar.c.ſ.de
poſtu.τ ↄbit talis cleric⁹ irregularitatẽ vbi eã lai
cus nõ ↄberet q2 dat operã rei illicite de quo vi
de Panor.vbi ſupra. ¶ Scd̃m. Nullus iude⁹ põt
2 eſſe chriſtianorũ medicus:vt ſupra iudeus §.ſ.tñ
dicit Hug.qd̃ neceſſitas chriſtianorũ excuſat qñ
ſcȝ aliũ nõ hȝ:τ idẽ vr̃ ſcdȝ Archi.qñ nõ hȝ ſuffi-
cientẽ:medicinalia vero poſſumus ab eis emere
3 ſcd̃m Hug.τ Laur. ¶ Tertiũ. Scd̃m Augu.de an
cho.in libro de pote.eccle.ad practicã medicine
admitti nõ debent niſi nati de legitimo matrimo
nio τ iurati ſine diſpenſatione:qd̃ tñ ſcd̃m eũ fal-
lit vbi nõ viuitur legib⁹ imperialib⁹ cũ hoc ſit ci
uili vel imperiali iure prohibitũ: τ vbi viuitur
quidẽ ſed nõ contraria conſuetudine abrogatis.
3.q8 ¶ Tertio:queritur quomodo medicus ſe debeat
habere in exhibendis medicinis ſpiritualibus
cuiuſmodi eſt motio ad confeſſionem: premo-
nitio de futura morte τ huiuſmodi:τ dico mul-
1.di. ta. ¶ Primum tenetur medicus ſeruare decre-
tum de pe.et re.cum infirmitas.vbi ſtatuitur: et
diſtricte precipitur medicis corporum: vt cum
eos ad infirmos vocari contingat ipſos ante
omnia moneant et inducant vt medicos aduo
cent animarum ſcilicet confeſſores:vt poſtquaȝ
fuerit infirmo de ſpirituali ſalute prouiſum ad
corporalis medicine remedium ſalubrius proce
2 datur. ¶ Secundum. In dicto decreto quedam
verba ponderanda ſunt. Nam dicitur primo di-
ſtricte precipimus: τ ſic importatur neceſſitas.
xi.queſtio.ſ.quod precipitur. τ ſecunduȝ gloſſ.
Hoſtien.tranſgreſſor peccat mortaliter:nec po-
teſt hoc conſuetudine vel preſcriptione tolli:cuȝ
ſit pro ſalute animarum ſtatutum: τ ſecundũ Pa
nor.ibi τ huiuſmodi conſuetudo non poſſit eſſe
rationabilis. Dicitur ſecundo ante omnia hoc
ſeruandum id eſt antequaȝ ad curam manuȝ mit
tant vel de ſalario conueniant: ſecunduȝ Joan.
an.alias auteȝ poſſet repetere vel negare ſalariũ
quia contra legem.C.de legi.non dubium. Dici-
tur tertio moneas et inducas ſcilicet cum effectu
ita quod confiteatur:aliter non amplius eum vi-
ſitent ſecundũ Hoſtien.τ ſequitur Panor.ibi ſȝ
vt dicit Archiepiſcopus : dura nimis eſt iſta opi
nio:cum in periculo conſtitutis quantumcunque
obſtinatis ſit ſubueniendũ ſecundũ ordinẽ cha
ritatis: nec textus hoc dicat: vnde et Petrus de
pal.dicit quod ſolum tenentur admonere: ſed ad
dcet inducere vt monere ſit commemorare:indu
cere vero ſit efficaciter hortari: vt quantuȝ eſt ex
parte medici ſequatur effectus : arg.c.fina.de co
q;cog.ↄſan. vxo.vbi dicitur moneas et inducas:
τ ſubditur quod ſi induci nequiuerit:et cõſequẽ-
ter illud inducas non ſonauit effectũ:aliter auteȝ
intelligendo videretur contra charitatẽ: quia in
firmus forte moreref deſperatus qui ſanatus for
te conuertereſ. Dicitur quarto vt ſalubrius pro-
cedaſ ex quo patet qd̃ ſi infirmitas indigeret tam
celeri remedio corporali:quod expectatio confeſ
ſionis obeſſet ſanitati:eo caſu non ligat iſta con
ſtitutio. ¶ Tertium. Summa autem Ang. τ ſum. 3
Roſ.non intelligũt iſtaȝ conditionẽ quantum ad
omneȝ infirmitatẽ : ſed ſolũ quantũ ad periculo-
ſas et dubias ſecundũ ſe:id eſt que poſſunt pro-
babiliter inducere periculũ mortis : in quo ipſe
infirmus confiteri teneſ ſed iſtã opinionẽ expreſ
ſe Archi.per tex.videſ euertere : dicens qd̃ medi
ci hoc obſeruantes ſolũ cum egritudinẽ mortalẽ
viderint:non adimplent conſtitutioneȝ que ſub-
dit inter cetera huius edicti cauſam fuiſſe qd̃ qui
dam in egritudinis lecto iacentes cum eis a me-
dicis ſuadeſ vt de animaruȝ ſalute diſponant in
deſperationis articulũ incidũt. vnde facil⁹ mor
tis piculũ incurrunt. vbi dicit Joã.an.qd̃ ex quo
infirmi ſciant hoc medicos dicere in omni infir-
mitate mortali : τ non mortali ex precepto ceſſa
bit timor et periculum. Hec ex illo. Et ideo ſim-
pliciter τ indiſtincte dicendũ eſt cũ textu eos ad
hoc teneri cũ eos ad infirmos vocari contingit:
maxime q2 ſi infirmitas leuis aggrauareſ tãtum
vt infirmus tenereſ confiteri:ſi tũc medicus ſua-
deret confeſſionẽ infirm⁹ timore quatereſ:vt plu
rimũ qd̃ in tex.cauetur. Nec opȝ dicere. vt dicit
ſumma roſ.hoc nimis eſſe durũ:q2 facile eſt medi
co dicere:p debito precepti mihi facti hortor ad
confeſſioné:que prodeſſe poteſt obeſſe nõ poteſt.
¶ Quartũ. Si autẽ medicus mortẽ futurã infirmi 4
preuiderit:tenetur ex precepto per ſe vel per aliũ
hoc nunciare infirmo ſcd̃m Jo.de neap.in vnde-
cimo quol.ſi probabilr̃ credit qd̃ hec annũciatio
multũ pderit illi:puta q2 eſt in peccato mortali:
τ ↄfitebiſ vel ordinabit de reb⁹ ſuis τ ↄpeſcet fu
turas lites : q2 tacẽdo dãnificaret indirecte: dũ
nõ obuiaret futuro dãno cuȝ poſſit τ debeat. Et
ideȝ eſt ſi dubitat : an hec nunciatio vtilis ſit nec
ne : q2 in dubio teneſ homo vitare notabile dã-
nũ proximi ſi põt. Uno tñ ex habentib⁹ curã infir
mi nũciante alii liberanſ. Si vero medic⁹ hoc nõ
credit nec dubitat:ſȝ credit oppoſitum ſcilicet qd̃
parum aut nihil proderit nunciatio iſta: τ per op
poſitum taciturnitas parum aut nihil oberit: vt
quia putet eũ eſſe in bono ſtatu τ ſua ordinaſſe:
non tenetur nunciare:quia ceſſante cauſa ceſſat
effectus.melius tamen eſſet nunciare: q2 proba
bile eſt cum magis ex ſcientia mortis future di
ſponendum . Hec ex illo . Et idem dic ſi cum
ita male diſpoſitum videt quod audita morte
non proficiſcetur in melius:ſed forte in deterius

eadem ratione. Salerno autez dicente quod ſcm
per medicus etiam de ſalute deſperans ſanitatē
ſpondere debet infirmo ſecundum Jo. non eſt
ſtandum: vel ſecundum Archi. eſt verum quan-
do nunciatio multum noceret: et taciturnitas pa
rum obeſſet: vel dic quod loquitur tanquā igno
rans ſpiritualem ſanitatem ⁊ vitam.
4.q. ¶ Quarto queritur quomō medicus ſe debeat
habere in conferendis corporalibus medicinis
1.di. aut remediis: ⁊ dico multa. ¶ Primum. Secun-
dum Innocentium in capitulo tua nos. de homi
ci. diligēter attendere debet ne illas medicinas
conferat de quibus illi ſecundum artez non con
ſtat quia ſi dubitat vtrū prodeſſe debeat vel obeſ
ſe dando peccat: quia in dubiis tutior ſequenda
eſt via: cuiuſmodi eſt relinquere infirmuz nature
⁊ creatori quaz medicine exponere de qua neſcit
de homici. petitio. quod ſupple contra ſum. ang.
intelligit de eo qui habet qualecunque dubium
vel habere debet etiam ſi vehementer credat pro
fectū: ſed de hoc nō bene dr: tū qr ſi nō ſufficit rō
probabilis nunquā aut vix poterit quis exhibe-
re licite medicinā ſicut nec hr̄e rationez demon-
ſtratiuā quod proderit: tū etiā qr verba impro-
priant. Dicit enim eſſe in dubio quādo nihil hz
ex quo probabiliꝰ notabiliter exiſtimet medici-
naz ꝓfecturā quā nociturā: ſecus ſi de ꝓfectu ha
beret aliquā ꝓbabilitatē: qr ſic adhibita debita
diligentia ⁊ ſtudio dare poſſet: qr proprie nō eſt
2 in dubio: ſed in opinione vel titubatione. ¶ Scdz
dare medicinā pregnanti vt abortiatur ⁊ lateat
pctm̄ eſt mortale: ad preſeruandū vero p̄gnantē
ſcdm Jo. de neap. in. x. quodl'. diſtinguendū eſt.
Naz ſi fetus erat animatꝰ rationali aīa eſt pctm̄
mortale: quia eſt cā mortis corporalis ⁊ ſpūalis:
cuiꝰ nō fuiſſet nō dando cā directa: vt ptz nec in
directa eo modo quo nauta eſt cauſa ſubuerſiōis
nauis quam potuit ⁊ debuit gubernare qr lz iſte
potuerit matrē preſeruare a morte dando medi-
cinā: nō tm̄ tenebatur dare: imo nec debuit. argu.
xiiij. q. v. deniqz. vbi dicit Ambro. qd ſi alteri ſub
ueniri nō poteſt niſi alter ledat cōmodiꝰ eſt neu-
trū iuuare. Si vero nondū erat aīa tali animatꝰ
poſſet tunc ⁊ deberet dare talē medicinā qr licet
impediret aīationē futurā fetꝰ: nō tm̄ eſſet cauſa
mortis alicuiꝰ hōis: ⁊ vnū hoīez liberaret a mor
te. Hec ex illo. Sed ſi dubiū ſit: vtrū ſit ſic anima
tū necne dando medicinā videretur peccare mor
taliter ſcdm Archi. qr exponit ſe periculo peccati
mortalis id eſt homicidii. ¶ Tertiuz. Si chirurgi
3 cus eſt peritꝰ ⁊ diligentiā adhibet non eſt in cul
pa: ſi infirmus propter inconſuetaz diſpoſitionē
venarum: vel inſolitū timorē: aut tremorē morta
tur. argumen. capitu. ex literis. de frigi. ⁊ malefi.
⁊ poterit promoueri ſi de hoc habet conſcientiā
probabilez quod nihil de contingentibus omiſe
rit. alias ſecus: de eta. ⁊ qualita. ad aures. ⁊ hoc
veruz ſi non dubitabat de hoc: quia in dubio de
buit omittere: vt not. Innocen. ⁊ Hoſtien. in ca-
pitulo ſententiam. ne clerici vel mo. et dicto capi
tulo tua nos. Et idem generaliter dic de omni
medico et omni alio ſecundum archiepiſcopum: 4
ſi erat peritus. et adhibuit diligentiam. ¶ Quar-
tuz. Nunquā licet medico dare mdicinaz corpo
ralez contra ſalutez anime: quia prepoſterus or-
go eſt corpus anime preferre: et ne faciat precipi
tur ei ſub pena excōmunicationis. de peni. ⁊ re-
miſ. cuz infirmitas. vnde eſt mortale conſulere
fornicationē vel ebrietatez ſecundū Archiepiſco
puz: ⁊ huiuſmodi. de quo ſupra ebrietas. § tertio
Et idez eſt ſecunduz Joan. andr. poſt Vincenti.
ſi medicus dicat infirmo non conſulo tibi. tamen
ſi accederes ad aliquā mulierem ſanareris quod
intellige ſi hoc dicit in fraudem legis id eſt ea in
tentione vt hoc faciat: quia reuerā hoc eſt conſu
lere id eſt oſtendere quid ſit faciendum: et ſimi-
liter ſi hoc dici non in fraudem legis: ſed tamen
ex imprudentia hoc dicit, illi de quo debuit veri
ſimiliter cogitare quod eum exponebat periculo
ſic faciendi: quia hoc eſt ſcandalizare puſillum.
Tales etiam ſunt illi medici qui ſine cauſa ab
ſtinentias carnium vel eccleſie ieiunia diſſua-
dent aut diſpenſant in talibꝰ: ex aliquo huma
no reſpectu vel mentis diſſolutione qua talia
negligunt. aut quod peſſimum eſt forte contem
nunt: ſecus ſi id faciunt ex cauſa rationabili cre
dita vel ſaltem dubitata.
¶ Quinto queritur ſpecialiter quomodo ſe de- 5.q.
beat habere in exhibendis medicinis et reme-
diis corporalibus infirmis non valentibus aut 1.di.
non volentibꝰ ſoluere: et dico multa. ¶ Primū.
Pauperibus ſoluere non valentibus tenetur
medicus gratis mederi: imo etiam ſoluere me
dicinas ſi ipſe poteſt et illi non poſſunt ſecun-
dum gloſſam diſtinctione. lxxxiiii. § primo. ſed in
tellige ſecundum ſanctum Thomam ſecunda ſe
cunde. queſtione. lxxi. articulo primo. quando
nec per ſe nec per alios magis coniunctos nec
per eos qui magis poſſent qui valent curari. Nō
tamen eos querere tenetur ſed ſufficit ſi occur-
rentibus aut ſe vocantibus ſubueniat: quia re-
miſſio ſalarii et medicinarum impenſa eleemo-
ſyna quedam eſt. ¶ Secundum. Si autem infir- 2
mus ſit quidem diues: ſed tamen ex auaritia ſol
uere non velit: etiam tenetur eum curare gra-
tis et ſoluere medicinas et neceſſaria antequā
illum mori permittat ſi alius ei non medetur ſe
cundum gloſſam ibidem. ſed tamen poterit re-
petere impenſas ſi conualuerit: quia vtiliter geſ
ſit negociuz eius. ff. de nego. geſtis. l. pomponiꝰ.

imo

imo etiam ſi moriatur repetet ab heredibus: qꝛ
ſufficit ſi vtiliter cepit gerere lʒ effectꝰ non ſit ſe=
cutus.ff.eo.l.an vltro.nec poteſt illi obijci quod
pietatis cauſa fecerit ſumptꝰ.C.de nego.geſt.l.
alimenta.niſi eſſet propinquꝰ qꝛ oporteret pte=
ſtari tunc qđ non intendit gratis mederi aut ex
ponere:alˀs non repeteret.d.l.alimenta.⁊ no.gl.
in.d.§.f.Ex quo elice qđ corã deo repetere nõ po
teſt ſi intendebat gratis hec facere:ſilr nec corã
hoībus ſi de illa intentione conſtaret.Et predi=
cta intellige etiam infirmo nolente ⁊ cõtradicen
te ac prohibente ſicut ⁊ virum extrahere poſſu=
mus de domo ruitura ⁊ beneficiũ preſtare inui=
to.xxiiij.q.iiij.ipſa pietas:imo preſumit qđ infir
mus talia dicendo fuerit furioſus.ff.de cõdi.in=
3 ſti.l.quidã.¶Tertium.Ex dictis ptʒ ad ſequentẽ
caſum.Virum putrefactum pedẽ inuitum multa
impenſa chirurgicus curauit: quod niſi feciſſet
pedem oportebat abſcindi:ſed eo deinde expetẽ
te mercedem eam negat curatꝰ dicens ſe maluiſ
ſe abſciſſionem pedis quam hmõi ſolutionem.
Dicendum eſt eũ ꝑ predicta:⁊ ꝑ notata a Bar.
in.l.ſticus.ff.de pec.leg.qđ pro oī eo qđ tangit
perſonã vel libertatẽ:vel vitam vel ciuitatẽ:ille
pro quo ſoluitur dicere non põt non eſſe vtiliter
geſtũ.Et per hoc dicit Bar.qđ ſi amicus animo
repetẽdi ſoluit pro condemnato ad ſoluendum
certam ſummam:aut ad pedis abſciſſionem vel
aliud faciendũ in ꝑſona ⁊ nolente ſoluere nõ poſ
ſet ille dicere quod reddere nolit:qꝛ maluiſſet pe
dis abſciſſionẽ: vt eſt tex.ſm eũ in.d.l.ſtichus.⁊
ibi gl.nota.Et idẽ dicẽdũ ſi quis ſit ꝯdẽnatus in
centũ:que niſi ſoluerit ſit bãnitus: ⁊ aliqs ſoluit
pro eo:qꝛ dicere nõ põt nõ expediuiſſe ſolutionẽ
eo qđ potiꝰ expediebat eſſe bannitũ.Hec ex illo.
6.q. ¶Sexto queritur qũo medicus ſe debeat habe=
1.di. re circa ſalarium:⁊ dico multa.¶Primũ.Si me=
dicꝰ eſt a cõitate ſalariatꝰ ita ꝙ nihil debeat ab
infirmis accipere: nihil accipere poteſt etiam ſi
ſalarium non ſufficiat ⁊ ſibi imputet:quia pacta
ex conuentione legem accipiunt que etiam ſeruã
da ſunt.de pac.c.j.Quod tamen ſecundum Ar=
chi.fallit:qꝛ mutate ſunt rerũ conditiones.Fallit
etiam ſi is qui eius opera vtitur:ſit ſanus: vt in
2 l.archiatri.C.de profe.⁊ me.¶Scđm.Si vero nõ
eſt ſalariatus ſed per ſtatutũ cõitatis aut dñi ca=
uetur qđ non accipiat niſi tm̃ ſic accipere non dʒ
vltra quam velit ſtatutum:niſi eſſet contraria cõ
3 ſuetudine abrogatum.de ꝯſue.c.fi.¶Tertiũ ſi ve
ro nec ſalariatus ſit nec limitatus exigere p̃t ſala
rium moderatum: cũ nemo cogatur de ſuo face=
re beneficium.x.q.j.precarie.quod moderamẽ at
tenditur ſcđm qualitatẽ cure ⁊ laborem ⁊ indu=
ſtriam medici ⁊ facultatem infirmi ⁊ cõſuetudi
4 nem loci.¶Quartum.Si aũt factũ ſit pactum de
certa mercede danda poſt curationẽ ⁊ liberatus
infirmus recidiuauit.Spec.diſtinguit ſm Pet.
qꝛ ſi incontinẽti recidiuauit tenet medicꝰ ꝑ eo=
dẽ ſalario illũ curare:qꝛ nõ videt egritudo receſ=
ſiſſe q̃ ſtatim redijt:nec plene liberatus: qui ex to
to non eſt liberatus.de peni.di.ij.ſunt plures.ſe=
cus aũt ſi ex interuallo.Sed iſta diſtinctio proce
dit ſi nulla culpa preceſſit in infirmo: quia ſi ex
ſua culpa ſtatim recidiuaſſet:non tenetur medi=
cus.l.quod qs ex culpa.ff.de reg.iur.Hanc que=
ſtionem format glo.in.l.martinus.ff.loca.circa
infirmitatem podagre:multa adducens pro ⁊ cõ
tra.¶Quintum.Si quis animo et cum proteſta= 5
tione repetendi expenſas curauit monachũ ſcho
larem Bononie qui tamen demum mortuus eſt:
non tenetur Abbas ſecundum eundem Specul.
ſi ſine eius licentia tacita vel expreſſa erat in ſtu
dio:ſi vero ibi erat cum licẽtia eius arguit quod
teneatur Abbas et pater naturalis: ſed ſoluit qđ
negotium eſt vtriuſqꝫ.et tenetur cuius contem=
platione factum eſt: et ſi vtriuſqꝫ vterqꝫ tenetur.
licet Abbas magis:quia monachus dicitur ſer=
uus monaſterij.diſtin.liiij.vnde eum alere tene=
tur.¶Sextum.Si medicus ſcit infirmitatem incu 6
rabilem licite nihilominus ſcđm Aug.de ancho.
ſalarium recipit:quia eſt inſtrumẽtum nature qđ
ſubtrahi non debet quouſqꝫ nature non ſuccum=
bit:et hoc niſi forte malitioſe non induceret haben
tibus curã infirmi:vel faciendo ſuperfluos ſum=
ptus:vel mendaciter ſpondendo ſalutem.Adde
etiam quod neſcimus quid deus facere diſpoſue
rit:et quod medicus licet non ſanet:tamen iuuat
medicando et preſeruando.
¶Septimo queritur quomodo ſe debeat habe= 7.q.
re infirmus et ſeruitor ad medicum in eligendo
illum ⁊ illi obediendo.et dico multa.¶Primum 1.di.
Medicum practicum ⁊ expertum preferre debet
eger theorico ⁊ ſciẽti: quia expertos magis pro=
ficere videmus primo methaphy. quod Auguſt.
de ancho.dicit verum de experto ex originis di=
ſpoſitiõe:ſicut aliqui ex celo ſunt diſpoſiti ad cu
randum et ex particularium applicatione: quia
vtraqꝫ experientia eſt cum cauſe cognitione in
vniuerſali:ſicut prima cognoſcit cauſam in vni=
uerſali:agente.ſ.celo ſic mouente et dictante qđ
bonum ſit ſic facere:⁊ ſimiliter ſecunda quia illo
modo experiẽdo facta eſt ars:vt patet vbi ſupra.
Expertis autem qui ſunt omnino idiote vnam
medicinam omnibus infirmitatibus exhibenti=
bus nullus debet ſe committere ſecundũ eundem
Auguſti. quia nec ſcientes: nec proprie experti
ſunt: ſed ſolum curant in aliquo quandoqꝫ et a
caſu: maxime ſi addunt aliquas ſuperſtitiones.
¶Secundũ.Expedit etiã magis plures medicos 2
eligere ſecundum Auguſtinum de ancho.⁊ phi=

loſophum ad alexãdrum: ſed intellige primo ſi-mul et non ſucceſſiue: quia ſecundum Senec. ni-hil adeo impedit ſanitatem quam medicorũ cre-bra mutatio. et ſcdo niſi ſint deſidẽtes ex zelo vel inani gloria aut alia cauſa: quia plerũqz plus cu-rant ſuã opinionẽ q̃ egrotãtium ſalutem. ¶ Ter-tium. Non tenetur aũt infirmus obedire medico ſm Inno. ⁊ Hoſt. in. d. c. tua. de homi. qꝛ nec pla-tus eius eſt: nec homo cui⁹ mãdatis obedire te-neat̃ quaſi iuriſditionẽ habens ſup illũ: bonũ eſt tñ q̃d illi credat tanq̃ experto. Si tamen ex certa ſciẽtia vel affectata aut probabili ignorãtia ali-quid faciat cõtra pceptũ medici aut ſine illo ali-quid ſumat in notabile nocumentũ ſuũ: mortali-ter peccat. xxii. q. v. ſi nõ licet. qꝛ tenet̃ corpus ſuũ ex charitate diligere. de pe. di. ii. charitas. §. cor-pus. Si aũt eſſet q̃dẽ illud aliqualiter leſiuũ ſed nõ notabiliter: nõ videt̃ mortale: tũ qꝛ res eſt exi-gua: tũ qꝛ põt fieri cõpẽſatio grauioris afflictio-nis: puta ei⁹ q̃ eũ ex ſiti ad equalẽ vel minorẽ: pu-ta ea q̃ eſt ex febris augmẽto: maxime quia inter duo mala minus eſt eligendum. xlii. diſt. duo. Et idem per omnia dic de ſeruientibus aliquid tale miniſtrãtibus. Et ſi inde ex hoc ſequeretur mors aut mutilatio eſſent irregulares: Secus ſi ex leui ignorantia vel culpa hoc feciſſent.

¶ Octauo queritur vtrũ medici phyſici vel chi-

r. q. rurgici poſſint ad ordines promoueri: et dico q̃ ſic ſm Ray. ſi erant periti: et nihil de contingen-tibus omiſerunt: et habent de hoc conſcientiam probabilem: aliter non. de eta. ⁊ quali. ad aures. ff. de va. et extraordi. cog. l. et ſi medic⁹. vel alias medicus: et idem Inno. et Hoſtiẽ. et Goff. Eſt ta-men conſilium Hoſt. et Goff. quod promouendi abſtineãt a practica medicine: et potiſſime a chi-rurgia: que aduſtionem vel inciſionem requirit: cum in nullo vacillare debeat cõſcientia promo-uendi. xxxiv. diſt. laici.

¶ Nono queritur vtrum iudex teneatur medi-cis dare ſuſpenſum pro notomia: et dico Barto. hoc ſub dubio reliquiſſe in. l. fi. de cada. puni. ta-men caſus videtur eſſe quod ſic in. l. reipublice. ff. de iniuriis. quam. l. hoc allegat Ludo. in. l. j. ff. ſoluto matrimonio.

Membrũ ꝓprie q̃d ſit vide ſupra ho-micidium. ii. §. ii. particula. iiii. Et ita in ſtatutis accipit̃ membrũ niſi aliud appareat de mente ſtatuẽtis: vt not. Bar. in. l. ii. ff. de pub. iud.

¶ De mendacio et mendace.

Mendaciũ eſt falſa ſignificatio vocis cũ intẽtiõe fallẽdi. xxii. q. ii. ille. ergo vbi nole vocis que principatũ tenet inter ſigna intelligitur omne ſignuz vt ſcriptura et nutus et factum. Ubi aduertendum ſcdm. s. Tho. ſcda ſcde. q. cx. arg. j. q̃d circa hoc aliq̃ tria cõcurrunt. ſ. falſitas eius q̃d enunciatur: et volũtas enunciãdi falſum: et intentio fallendi aliquẽ: ⁊ tunc ibi eſt falſum ma-terialiter: qꝛ falſum dicitur ⁊ formaliter propter voluntatem dicẽdi falſum ⁊ effectiue propter vo-luntatem falſum imprimẽdi: ſed tñ ratio menda-cii ſumitur a falſitate formali ſcilicet ſecun-dum quod quis habet voluntatem falſum enun-ciandi vnde ⁊ mendacium ex eo nominatur q̃d contra mentem dicitur. Igitur ſi quis enũcians falſum credens illud verum: eſt quidẽ falſum ma-terialiter: ſed nõ formaliter: qꝛ falſitas eſt preter intentionem dicentis: vnde non habet perfectaz rationem mendacii: quia q̃d eſt preter intentionẽ eſt per accidens: vnde non põt eſſe ſpecifica diffe-rẽtia. Si vero quis dicat formaliter falſum ſcili-cet habens voluntatem dicendi falſum licet ſit verum id quod dicitur ille actus inquantum vo-luntarius ⁊ moralis: habet per ſe falſitatem: et p̃ accidens veritatem: vnde pertingit ad ſpeciem mendacii. Quod autem aliquis intendat falſita-tem in opinione alterius conſtitui non pertinet ad ſpeciem mendacii ſed ad quandam eius per-fectionem: ſicut in naturalibus aliquid ſpeciem ſortitur ex forma etiam ſi deſit effectus forme: ſi-cut patet in graui violenter ſurſum detento ne deſcendat ſcdm exigentiam forme. Hec ille. Ex quibus pꝫ q̃d mendacium proprie cõſiſtit in vo-luntate dicendi falſum intellige aſſertiue ⁊ non recitatiue: neqz etiam repreſentatiue ſicut diſpu-tans aliq̃ aſſumit falſa ſcienter ſine mendacio qꝛ loquitur ex perſona negantis veritatem ſcdm ſanctum Thomam in tertia diſtinctione trigeſi-manona articulo quinto perfecte vero conſiſtit in intentione imprimendi illud falſum menti al-terius: materialiter vero in falſitate rei enuncia-te. Igitur ſi dicatur quidẽ falſum ſed deſit volun-tas dicendi illud eſt falſum: ſed nõ mendacium proprie aut perfecte: et ſi diligentia eſſet adhibi-ta non eſſet peccatum et ſi non ſit adhibita eſt ve-niale vigeſimaſecunda q̃one ſecunda hoies. niſi in caſu in quo tenetur quis adhibere diligentiã puta in actu teſtificandi in quo imminet damnũ notabile proximo vel in iudicio cum vult iura-re: qꝛ eſſet mortale vigeſimaſecunda. q̃. ii. c. ani-maduertendũ. Si vero adſit voluntas dicendi falſum: eſt mendacium proprie et formaliter ſiue verum ſit ſiue falſum quod dicitur quia itur con-tra mentem q̃d eſt mentiri id eſt contra mentem ire. ii. queſtio. ii. is autem. ſi tñ eo caſu quod dici-tur ſit verum non eſt mendacium materialiter: et ſi deſit intentio imprimẽdi falſum nõ eſt menda-ciũ pfecte. Si vero adſit volũtas imprimẽdi fal-ſum et deſit falſum et volũtas dicẽdi illud: nõ eſt

mendacium materialiter.nec proprie. nec etiam perfecte. licet ad hoc ſumatur perfectio menda- cij.quia non rei perfectio vbi deeſt res quam ne- ceſſario preſupponit.

1. q3 ¶ Primo vero queritur quotuplex ſit mendaciũ ſiue quomodo diuidat: ꝛ dico ſm.s.Tho.vbi ſu pra.ar.ij.quod mendacium tripliciter diuiditur. ¶ Primo ſcilicet proprie ꝛ per ſe ſcdm ipſam ra- tionem mendacij:quod formaliter opponitur vir tuti veritatis que eſt equalitas quedã cui appo- nitur magis ꝛ minus: ꝛ ſicvt patet in.iiij.ethi.di uiditur in mendacium tranſcendens veritatem in maius qd pertinet ad iactantiã: ꝛ in deficiens a veritate in min⁹ qd pertinet ad ironiam. ¶ Se cundo inquantum habet rationem culpe diuidi tur ſecundum ea que aggrauant vel minuũt cul- pam iſtam ex parte finis: ꝛ ſic diuiditur in perni tioſum:quo intenditur alterius nocumentum:ꝙ aggrauat. ꝛ in iocoſuꝫ quo ad delectabile: ꝛ of- ficioſum quo ad vtile bonũ alicuius ordinatur quod minuit. ¶ Tertio vniuerſali⁹ intellige in- quantum eſt operatio.diuiditur ſecundum ordi nem ad finẽ.ſiue addatur vel minuatur ad culpã mendacij ſiue non. ꝛ ſic ab aug. in libr. contra mendacium: ꝛ habetur.xxij. queſtio. ij. in.c.pri- mum.diuiditur in octo partes. Primũ eſt in do- ctrina religionis.id eſt contra fidem ꝛ mores ſe- cundum archi. ꝛ aler.de ales.in.xxj. Secundum eſt quod nulli prodeſt ꝛ alicui obeſt. vt falſa de tractio vel accuſatio. Tertiũ quod vni prodeſt ꝛ alteri obeſt:vt falſum teſtimonium in cauſa pe cuniaria. Quartum quod fit ſola mentiendi libi dine quod procedit ex habitu:nam mendax ꝛ eo quod talis eſt ſecũdum habitum ipſo mendacio gaudet.iiii.eth. Quintum quod fit placendi cu- piditate vt iocoſum. Sextum quod nulli nocet ꝛ alicui prodeſt ad cõſeruandam pecuniam vt qd fit ne alicui pecunia iniuſte auferatur. Septimũ qd nulli nocet ꝛ alicui prodeſt ad mortem vitan dam. Octauum qd nulli nocet ꝛ alicui ꝓdeſt ad vitandam immunditiam corporalem ſeu caſti- tatem ſeruandam. Tria autem prima que aggra uant culpam:vt dicit.s.Tho.pertinent ad perni tioſum. ꝛ tria vltia que minuunt ad officioſum: ꝛ quintum ad iocoſum quod etiam minuit.quartũ autem dicit habere propriã quãtitatem ſine ad- ditione ꝛ minutione ꝛ reducitur ad iocoſum cũ ſit delectabile mentienti:lꝫ.s.Thom̃. non dicat.

q. 2. ¶ Secundo queritur vtrũ omne mendacium ſit peccatum: ꝛ dico quod ſic:ita quod etiam pro vi ta alicuius non licet mentiri ſecundum. Auguſt. ꝛ ſanctum Thom̃. ꝛ omnes theologos ꝛ canoni ſtas:vt patet in. c. ſuper eo. de vſu. ꝛ in. c. mihi. xxij.q3.ij. ꝛ ibidem in.c.ſ.vbi dicit Aug. quod ad ſalutem eternam nullus ducendus eſt opitulãte mendacio concludens in fine nullum mendaciũ eſſe abſq3 pctõ. ꝛ ratio eſt.s.Tho.ij. ij.vbi.ſ.q:ex ſuo genere eſt malum. cũ ſuper indebitam mate- riam cadat:q2 cum naturaliter voces ſunt intel- lectuum ſigna.innaturale ꝛ indebitũ eſt qd quis voce ſignificet quod non habet in mente. vnde mendacium eſt per ſe prauum ꝛ fugiendum. iiij. ethico. Non ergo eſt verum qd dicit venerabi- lis caſſianus.qd licet mentiri ob magnam vtili- tatem aſſequendam vel magnum malum euitan dum. ¶ Sed cõtra hoc obijcitur primo. Nã euan geliſte videntur mentiri:q2 aliter ꝛ aliter verba chriſti et aliorum retulerunt. ſed dicit ſanctus Thomas ſecunda ſecunde vbi ſupra nõ eſſe hoc mendaciũ ſicut nec ſcdm Auguſt. de conſen. euã. ſi plures eandem quam viderũt non eodem mo- do atq3 eiſdem verbis indicarint. ¶ Secundo. Nã obſtetrices ſunt a deo remunerate ꝑpter mẽ daciũ.ſꝫ dicit ꝙ hoc nõ fuit ꝑ mẽdacio ſꝫ ꝑ timo re dei ꝛ beniuolentia ex qua proceſſit mendaciũ. vnde ſignanter dicitur Exod. primo. ꝛ quia ti- muerunt ꝛc.mendacium vero poſt ea ſequens nõ fuit meritorium. Uide etiã de hoc quedam theo logica.ibidem ſcilicet.xxv.arti.vlt.ad quartum. ¶ Tertio. Nam geſta ſanctorum narrantur in ſa cta ſcriptura ad informationem vite humane et conſequenter non ſunt peccata.ſed de quibuſdã ſanctiſſimis viris legitur quod ſunt mentiri. vt de abraam patet Gene.xij. ꝛ.xx. ꝛ de Jacob Gen̄. xxvij. ꝛ de iudith ꝛ huiuſmodi. Sed ad hoc dicit Nic. de ly. Gen̄. xxvij.quod non eſt neceſſe excu- ſare eos a mendacio maxime officioſo:quia apo ſtoli fuerunt perfectiores ꝛ tamen immunes non fuerunt a veniali peccato:immo plures illorũ pa trum veteris teſtamenti leguntur peccaſſe mor- taliter. vel dicendum ſicut dicit Auguſti. quod in ſacra ſcriptura inducũtur aliquorũ geſta qua ſi exempla perfecte virtutis de quibus nõ eſt eſti- mandum eos fuiſſe mentitos. ſi qua tamen in eo rum dictis appareant que mendacia videantur intelligẽdum eſt ea ſingulariter ꝛ prophetice di cta eſſe. Abraam tamen dixit vere ſarram ſoro- rem ſuam id eſt filiam patris licet non matris: vt patet Gene. xx. Jacob etiam dixit ſe eſſe eſau primogenitum myſtice.qui a primogenita illius et iure debebantur. vſus eſt autem tali modo lo- quendi ſpiritu prophetico ad deſignandum qd minor populus ſcilicet gentilis ſubſtituendus erat in loco primogenti id eſt iudeorum qui- dam vero commendantur in ſcriptura non pro- pter perfectam virtutem ſed propter quandam indolem virtutis ſcꝫ quia in eis apparebat aliqs laudabilis effectus. ex quo mouebantur ad que- dam indebita facienda: ſicut laudatur iudith: non quia mentita eſt holoferni ſed propter affe-

ctum ad ſalutem populi. Quãuis etiam dici poſ-
ſit quod verba eius habent veritatem ſecundum
aliquẽ myſticum intellectum.
¶ Tertio queritur vtrum ⁊ qñ vel quibꝰ menda
dacium ſit peccatum mortale: ⁊ quantum colli-
5. q° gitur ex. s. Tho. ii. ii. vbi ſupra. ar. vlti. dico qꝺ cũ
mortale peccatũ ſit ꝙ charitati contrariaẽ quan
tum ad mendaciũ hoc tripliciter accidit. ¶ Pri-
mo ſecundũ ſe. i. ex ipſa falſa ſignificatione. qꝛ ſi
ſit circa res diuinas contrariatur charitati diui
ne cuius veritatem aliquis tali mendacio occul-
tat vel corrumpit qꝺ eſt mortale grauiſſimum: ſi
vero ſit circa aliq̃d cuius cognitio pertineat ad
hominis bonum: puta ad perfectionem ſcientie
⁊ morum informationẽ contrariatur charitati
proximi ⁊ eſt mortale. ſecus ſi eſſet circa aliquid
de quo non refert vtrum ſic vel aliter cognoſca-
tur. ſicut ſi q̃s fallaẽ in aliquibus particularibus
contingẽtibus ad ſe non pertinentibus. ¶ Scꝺo
ratione finis intenti puta ſi dicitur in iniuriam
dei qꝺ ſemper eſt mortale: aut in nocumentum ꝓ
ximi quantũ ad perſonã diuitias ⁊ famam qꝺ ſi-
militer eſt mortale: ſecus ſi finis intentus non ſit
charitati contrarius qꝛ nec mendacium erit mor
tale vt in iocoſo ⁊ officioſo. ¶ Tertio per acci-
dens ratione ſcandali vel cuiuſcunq; dãni con-
ſequentis: ⁊ ſic erit etiã mortale. dum. ſ. aliquis
non veretur propter ſcandalum publice mẽtiri.
Hec ex illo. ¶ Et ſic patet qꝺ eſt mortale. primo
ſi ſit circa doctrinã fidei ⁊ omnium pertinentiũ
ad ſacram ſcripturam. ſcꝺo ſi ſit circa doctrinam
morum ſiue omnium pertinentiũ ad vitia ⁊ vir-
tutes. tertio ſi ſit in dei iniuriam. quarto ſi ſit in
damnum ꝓximi intellige notabile. quinto ratio
ne ſcãdali: qꝺ q̃s inde probabiliẽ videt ſequi. Ad
de ſexto ſi adſit circunſtantia iuramenti ſiue ſit
iocoſum ſiue officioſum ⁊ quomodocunq;. Et ſe
ptimo ſi adſit circunſtãtia iudicij: qꝛ mortale eſt
in iudicio mentiri de ſpectantibus ad iudicium:
vt ſi accuſatus neget veritatem. vt ſupra accuſa-
tio. § xiii. aut teſtis falſum deponat: niſi debita
deliberatione ⁊ ſolicitudine adhibita putaret ſe
certum eſſe de eo qꝺ falſum eſt ſm. s. tho. ⁊ gene-
liter ſcꝺm durã. omne mendacium qꝺ in iudicio
dicitur preter iocoſum de his que ad iudiciũ per
tinent eſt pernitioſum ⁊ mortale: qꝛ ſubuertit ve-
ritatem iudicij: qꝺ cedit in pernitiem vniuerſita-
tis: qꝺ limita quantum ad ea de quibus qui men
titur tenetur dicere veritatem non aliter. de quo
habes. s. accuſatus § xiii. ⁊ cõfeſſio delicti § i. et
furtum § xv. ⁊ infra teſtis § octauo. Et octauo ſe
cundum Hoſtien. ratione contemptus. qꝺ qñ ſit
vide ſupra contemptus. Et nono ſecundum ali-
quos rõne perfectiõis dicẽtes perfectis viris om
ne mendacium eſſe peccatum mortale: ſed hoc ir
rationabiliter dicitur ſm ſcm̃ Tho. qꝛ circunſtã
tia perſone non tranſfert in aliam ſpeciem: ⁊ ꝯñr
non aggrauat infinitum niſi rõne annexi. puta ſi
ſit contra votum eius: qꝺ de mendacio iocoſo et
officioſo dici non poteſt: vnde tale in eis non eſt
mortale niſi ratione ſcandali: non obſtante qꝺ
ipſi ponunẽ in ſtatu cõſeruande veritatis: qꝛ ad
hoc ex offõ ſuo tenenẽ in iudicio vel doctrina: ꝫ
que ſi mentianẽ erit mortale. de quo vide § ſeq.
¶ Quarto ſpecialiter queritur vtrũ ſit pctm̃ mor
tale predicatori mentiri in ambone: et dico qꝺ
non in his que non ſpectant ad doctrinam puta 4. q.
ſi dicat aliqua iocoſa: vel ſi in ſacra ſcriptura al-
leget vnum capitulum vel prophetam ꝓ alio ex
lapſu lingue vł obliuiõe ⁊ huiuſmodi: qꝛ in his
neq; iniuriã deo neq; damnum ꝓximo vel etiam
ſcandalum facit: vt ſuppono. nec etiam in talibꝰ
tenet perſonam dei: in pertinentibus autẽ ad do
ctrinam tenent ſum. Ang. ⁊ Ro. qꝺ non ſit mor-
tale niſi ratione ſcandali vel contemptus doctri
ne annexi: vel niſi in his que ſunt de neceſſitate
facienda intellige etiam omittenda. ſecus ſi ex
conſilio ⁊ hoc vt videtur hac ratione: qꝛ circun-
ſtantia perſone ſpeciem non mutat. Sed motiuũ
iſtorum eſt inualidum: qꝛ ibi non eſt ſola circun
ſtantia perſone. ſed etiam loci vel officij conclu-
ſio etiam eſt non ſolum contra Archiepiſcopum
poſt Pe. de pal. ſed etiam contra ſanctum Tho.
qui loquens talibus dicit indiſtincte ꝙ eſt mor-
tale mentiri in iudicio vel doctrina id eſt in pre
dicatione: vt exponit Archi. circa res diuinas et
mores: ⁊ ꝯtra Ang. qui dicit quoddã mẽdacium
eſſe in doctrina. s. Tho. s. Bona. ⁊ Alex. de ales
dicunt illud eſſe ꝑnitioſum. ⁊ ſi in doctrina mul-
toſortius in loco doctrine vbi doctor gerit pſo-
nam dei: ⁊ in pſona eius loquiẽ iuxta illud Luc.
x. Qui vos audit me audit. Et ſimiliter eſt ꝯ ra
tionem: qꝛ ſequeretur qꝺ poſſet quis hereſes ſine
mortali pctõ docere publice puta dicẽdo qꝺ me-
lius eſt eſſe in matrimonio quã in virginitate: et
in ſeculo ꝙ̃ in religione: quia iſta non ſunt neceſ
ſario facienda. Eſt etiam illa opinio in contem-
ptum diuini verbi ⁊ fidei chriſtiane: quia quidã
ſectatores illius opinionis ⁊ ſui ordinis pluſꝙ̃
veritatis zelatores: ex quo credunt non eſſe mor
tale mentiri in ambone niſi vt illi dicunt predi-
cant maximas falſitates que deinde a ſecularibꝰ
deprehenduntur. ſicut temporibus noſtris quiſ-
dam publice in ambone in romandiola aſſeruit:
qꝺ quidam ſolennis predicator ordinis noſtri q̃
contra opinionem aduerſam de conceptiõe bo-
nonie predicauerat veniã petiu.. precinctus zo-
na ad collum ſuper ſcalis ſancti Petronij bono-
nie: cũ tñ totum eſſet falſum: imo cũ maxia gra ꝓ
dicauerat: ⁊ rurſus alius aſſeruit in illi ꝙ alius.

predicator eadem de cauſa ſtatim deſcēdens de ambone fuit in medio populo dilaceratus ⁊ deuoratus a lupo ⁊ huiuſmodi multa.

5.q. ¶ Quinto queriť vtrū ſi grauiꝰ mētiri verbo ꝙ̄ facto: ⁊ dico qđ non ſolū in verbo ſ; etiā in facto mendacium ꝯſiſtit. xxij. q. v. caue. ⁊ ſm.s.tho.in quodſ.cū in vtroqꝫ ſit eadē intētio fallēdi vterqꝫ equalr̄ peccat: qꝛ v̄bū ⁊ ſcm̄ aſſumunť vt inſtr̄m fallēdi nec r̄fert q̄tū ad pctm̄ v̄bo nutu: vł ſcō mētiri ſicͭ nec q̄tū ad hōicidiū vti gladio vł ſecuri.

7 ¶ Sexto queriť vtrum liceat aliqñ celare veritatē: ⁊ dico qđ ſi hō nō ſit obligatꝰ r̄ndere ſm intētionem alicuius: l; veritatē celare multipliciter. ¶ Primo qñ id qđ d̄r eſt verū in vno ſenſu l; nō ſit verū i alio in quo capiť ab audiēte: ſicut Abraā dixit vxorē eſſe ſororem Gen. xij. qꝛ erat ſoror ex pte patris l; non ex parte patris ⁊ matris ſimul. ¶ Scdo qñ ad eandem interrogationē pñt dari multe r̄ſiones ⁊ dať vna alia taceť ſicut ſamuel primi Reg. xv. veniēs in bethleem principalr̄ ad inungendū Dauid in regē ⁊ ſecūdario ad ſacrificandū ad qđ.ſ.venerat gratia vnctionis: interrogatus ad quid veniſſet r̄ndit de cā ſecundaria tacēs de principali. qđ. ſ. ad ſacrificādū veniſſet. ¶ Tertio qñ locutio eſt duplex habēs duplicem ſenſum in quoꝝ vno eſt vera ⁊ in alio falſa: ⁊ loquēs intēdit loqͥ in ſenſu vero ⁊ imprimere alteri ſenſum falſum: ſicut ſi qͥs interrogeť de eo ꝙ̄ queriť ad mortē an tranſiuerit per talē viā ⁊ r̄ndeatur: nō trāſiuit hac intendens ꝑ locū ꝓpriū ⁊ indiuiduum quē pede aut manu tāgit: aut ſi clericus iterrogatꝰ in porta an aliqͩ habeat de quo ſit ſoluēda gabella: ⁊ ille r̄ndeat qđ nō. ſ. de quo ſit ſoluēda a clerico: ſicut ⁊ angelus interrogatꝰ a Tobia quis ⁊ de quo gñe eſſet: reſpondit ex filiis iſrael ego ſum azarias ananie magni filius. Tobie. v. que v̄ba ſunt vera ſm interpretationē illoꝝ vocabuloꝝ ⁊ non ſm illa vocabula. vt pꝫ ꝑ expoſitores: ⁊ ſilr̄ xp̄s non negauit ſe ſamaritanū. i. cuſtodē ſm nois interpretationē. ¶ Quarto qñ aliqͥs interrogať de aliquo qđ dicere non expedit: qꝛ dicere pōt ſe illud neſcire ſubintelligendo vt reuelādū exemplo filij hois ꝙ̄ iuxta marcū dicit ſe neſcire diē iudicij qđ ſm doc. ideo dicit qꝛ illud non ſcit vt reuelandum nobis: pater vero illū d̄r ſcire qꝛ de hoc filio notitiam dedit ſecus autem vbi expediret interrogantem ſcire. ¶ Cauenda tñ iſta celatio eſt: primo vbi ſcandalū poſſet accidere: ⁊ ſcdo in iudicio iuſto ⁊ vero de quo. ī. accuſatꝰ.§.xiij. ⁊ eadē rōne. tertio vbicūqꝫ quis teneť cōfiteri veritatē de qua interrogatur qđ ſic r̄ndendo eā celat qđ eſt cōtra id ad qđ teneť: vnde ſi ad illud teneretur ex ꝑcepto celatio illa eſſet mortale vt ſi prelatus extra iudicium ꝑcipiat de aliquo de quo pōt: aut ſine precepto exquirat veritatē ſimplici verbo circa concernētia paupertatē: qꝛ aliquid celare velle etiā ſine interrogatione eſt mortale. alias mendaciū erit veniale: ⁊ quarto cauenda eſt vbi quis iuraret extra iudiciū nō violētatꝰ ꝑ aliquē ſuperiorem cōtra ordinē iuris neqꝫ ab aliquo particulari per comminatiōes ſed ſpōte iurať vel coacte ex ſuppoſitione alicuius finis. iuxta dicta ſupra iuramentum. iij.§.ij. in fi. de religioſis iurātibus in materia peſtis ad portas ciuitatum.

Mendicātes religioſi nō dicunť ab actu mēdicandi qꝛ mendicare poſſunt etiā non mendicantes: ⁊ econtrario mendicantes nō mendicare ſed ex eo qđ ſecundū regulā ⁊ inſtitutiones ſuas non licet eis etiam in communi habere poſſeſſiones aut perpetuos reditus: vt colligitur ex Panor. in. c. nimis. el. ij. de exceſſi. prela. et Pet. de palu. et alios et in. c. religionum. de reli. do. lib. vi. Utrum autem mēdicantes poſſint recipere noua loca. vide ſupra excōmunicatio. ix. et excommunicatione. xliij.

Menſa clericoꝝ generaliter q̄d habere debeat vel nō habere. vide ſupra clericꝰ. ij.§.v. ſpecialiter vero mēſa epiſcopoꝝ ſplēdere nō debet auro vel argento. xli. diſt. eps. vilem ſuppellectilem: ſed hodie pauperes ſqualēt: menſa vero et omnis apparatus renitet.

Menſis vide ſupra excōmunicatio. ix. et excommunicatiōe. xxxij.§.iij. et ſupra etas. ad finem.

m Enſura vide ſupra falſarius.§.vlti.

Mercator vide infra negotiatio et vſura ꝑ totum precipue. iij. et. vi. ⁊ ſocietas per totum. et ſupra emptio.

Meretrix eſt mulier multoꝝ libidini patens. xxxiij. diſt. vidua id eſt que. xl. viros admiſerit ſcđm gloſſ. que alleg. c. latores. de cle. ex. mi. vel eſt mulier cuius eſt turpitudo publice venalis. xxxij. queſti. iiij. meretrices. et quantum ex dictis ⁊ vſu loquentium colligi poteſt tria faciunt meretricem. ſ. fornicatio publica. xl. concubitus fornicarij et precium. Quod quidē preciuꝫ non tenetur reſtituere ſm Innoc. in. c. qꝛ pleriqꝫ. de immu. eccle. et communiter doct. quod limita niſi accepiſſet ab his qui alienare non poterant. de quibus ſupra donatio. ſ.§.ſ. vel niſi per fraudem recepiſſet: quia ſic teneretur. Quod autē eccleſia prohibeat recipi oblationes talium intelligitur ad altare in deteſtationē criminis. Et idē ſcđm Archid. eſt de acquiſito per concubinatum adulterium: et ſodomiam. Quid autē de tali precio facere liceat vide ſupra eleemoſyna.§.iiij. et infra turpe lucrum.§.per totum.

Meritum ꝓprie eſt actio cui iuſte debet merces: improprie vero eſt quelibet conditio faciens aliquē aliquo dignū ſicut ſpecies priami merebat imperium ſm.s. Tho.in.q. de veri.q.j.arti.j.ad ſcdm.⁊ intellige ecōtrario qđ demeritū ꝓprie eſt actio cui iuſte debet punitio: improprie eſt cōditio faciēs aliquē aliquo indignū.ar.xij.q.xxj.ar.ij.et de virtu.vbi ſupra. Ad meritum aūt tria requirunt.ſ.ſtatus vie: dominiū operis ⁊ charitas.vt ꝓbat.s.Tho.iij.di.xviij.ar.ij.⁊ di.xxx.ar.v.et veri.q.xxix.arti.vj.et.vij. De merito multa poſſent theologice dici: que non ſunt ad propoſitū noſtrū. vtrum autē eadem actio poſſit eſſe meritum et demeritum. vide.j.peccatum.§.j.

¶ De metu.

Metus eſt inſtātis vel futuri periculi cā mentis trepidatio. ff. qđ met. cā.l.j. Et eſt duplex vnus ſcʒ leuis quo timet leue malū vel graue malū ſed leuiter.i. ex cā leui ⁊ improbabili que cadit in virum leuem timentē vbi non oportet qui dicitur meticuloſus. ff.eo.l.metū.alius quo timetur malum graue grauiter.id eſt ex cauſa ꝓbabili qui ſm iura dicitur metus iuſtus ſiue cadens in conſtantē virū intellige aut etiā mulierem.licet minor metus excuſet mulierem ꝙ̄ virum ſm gloſ.in. c. cum locum. Et hanc diſtinctionem innuit ſanctus Tho.in quarto diſtin.xxix.q.j.arti.ij.in corpore dicens ſic virtualiter metum cadere in aliquem eſt cum metu cogi ad faciēdum aliquid qđ alias nollet vt euitet illud quod timet: in quo quidē cōſtans ab inconſtanti dupliciter differt. Primo.ſ.quantū ad qualitatē periculi qđ timetur: cogit enim ad minus malū ſuſtinendū vt vitetur maius non autē ad maius vt vitetur minus qꝛ cōſtans ſequit rationem rectā.qꝛ ſcitur quid pro quo ſit dimittendum vel faciendū ſemper aūt minus malum vel maius bonum eligendū eſt: inconſtans aūt cogitur ad maius malū puta peccatum. metu minoris puta pene corporalis: ſicut econtrario pertineat etiā cogi non poſſet ad minus malū ad euitandum maius.vnde inter hos mediat conſtās. Scđo differt quantū ad eſtimationē periculi imminētis: qꝛ cōſtans nō cogit niſi ex forti ⁊ probabili eſtimatione: inconſtans aūt ex leui ſm illud Prouer.xxviij. Fugit impius nemine perſequēte. hec ex illo. Et ſic ptʒ in quo metus differat a vi. Nam vt dicit Panor.in.c.ſacris. extra eo.met⁹ eſt vis cōditionata ſine violētia corporali ſicut cum dr niſi feceris ſic interficiam te. extra eodem. ad audientiam. vis aūt eſt quedam coactio qua quis ligat⁹ cogit corporaliter aliqđ facere: ⁊ idē ſentit. s.Tho.vbi.ſ. arti.j. dicens ꝙ vis eſt actio ſimpliciter ſiue abſoluta: vt cum quis aliuʒ corporaliter impellit: ſʒ metus eſt vis conditionata: vt cū qs ꝓijcit merces in mare ne periclitet.

¶ Primo vero queritur que ſint illa mala quoꝝ metus ꝓbabilis dicitur iuſtus ſiue cadens in cōſtantem virum ⁊ dico ſm.s. Tho.vbi.ſ. ar.ij.qđ hmōi non pn̄t eſſe pctā qꝛ talia ſunt mala maxia propter que non ſubſtinēda etiā mori dʒ homo. iij.et hi.ſed ſunt quedam mala corpalia maiora quibuſdam alijs et precipue inter ea que pertinent ad perſonam: vt mors verbera: dehoneſtatio per ſtuprum ⁊ ſeruitus: adde ⁊ vincula que reducuntur ad ſeruitutem ⁊ ſub illa intelliguntur: ⁊ omnia limita vt infra.§.vj. Et de morte quidē et cruciatu ptʒ in.c.cum dilectus.extra eo. de ſtupro vero ⁊ ſeruitute.ff.eo.l.iſti quidē. inſtit. eo.§.j.ij.⁊.iij.de vinculis autē in.l.neqꝫ timorē.ff.e. Et intellige primo ſiue predicta aut aliqđ predictorum immineant perſone ꝓprie ſiue filiorum ſiue vxoris ⁊ huiuſmodi ſm.s.Tho.vbi ſupra.ar.ij.ad ſcdm.⁊ in.l.iſti quidem.ff.eodem. Intellige etiam ſecundo quod hec omnia faciunt iuſtum metum quādo quis de facili non pōt occurrere: quia ſi hoc poſſet puta adeundo ſuperiorem vel alio modo non eſſet iuſtus metus: ſed ſibi imputaretur.ar.c.ſi.de electio.⁊.c.paſtoralis de offic. ordi.⁊.l.quibus diebus.ff. de condit. ⁊ demonſtra.⁊.l.qui poteſt facere.ff.de regu. iur. ⁊ idem innuit ſanctus Tho.vt patet infra.§.iij. Intellige etiam tertio quod predicta habent talem effectum excuſandi etiam ſi ſint ſolum in comminatione ⁊ non illata: quando probabiliter eſtimatur qđ ita erit.argu.eorum que not.in.c.cum dilectus.de his que vi. Et quarto qđ predicta regulariter cauſant iuſtum timorem reſpectu minorū malorum corpalium ſed non hec ſola: ſed generaliter omne maius malum reſpectu minoris: qꝛ vir conſtans ſeu virtuoſus ſemper cōſentit in minus malum vt vitet maius: ſed tamē iura ſtatuerunt vt detur actio ad reſcindendum contractum qui alias tenet propter predicta que ſunt contra bonum perſone nō propter alia niſi inquantum reduci poſſent ad predicta. quo caſu opus eſt arbitrio boni viri. Et ſic intelligo dictum Pet. de Anch.vt illi imponit ſumma Ro.excommunicatione.xxix.§.x.qđ iudicis arbitrio relinquitur qđ timor ſit iuſtus cadens in conſtantem virum ſcilicet quātum ad ea que reducūtur ad predicta: et quantum ad probabilitatem eſtimationis.

¶ Scđo queritur vtrū iuſtus timor cauſet ex imperio vel ſupplicatiōe regis aut dn̄i.⁊ dicit Panor.in.c.vl.qui cleri.vel voue.qđ non: niſi ſit cōſuetus tyrannice tractare non obtēperantes preceptis ſuis.quo caſu excuſat ſm Ioan.and.ibi et Bar.in tracta.de tyran. Facit qđ no.idem Bar-

to.in.l.ad inuidiam.C.qḋ me.cau.vbi dicit qḋ ſola reuerentia mariti nō cauſat iuſtum metū in vxore niſi mine preceſſerint aut verbera. Et idē voluit Inn.in.c.cūm mrimonū.de offi.dele.

3 ¶ Tertio querit̄ vtrū met⁹ pdēdi bona tēporalia vel maiorē partē eorū ſit iuſt⁹. ⁊ dicit panor. in.c.abbas.extra eo.qḋ ſic:ſi non pōt quis ſuſtentari ſine illis bonis que pdere timet:⁊ gl.in.l.ad uocati.C.de aduoca.diuer.iud.dicit no.pecuniā vitā hoīs. Et facit p iſta opinioē capitulū pſbyteros.diſt.l.⁊.d.c.abbas.⁊.l.pe.C.eo. Et glo.in d.c.Abbas.extendit hoc nō ſolū qñ quis ſine illis rebus viuere nō pōt ſ; etiā qñ grauē patiuntur iacturā ⁊ hoc rōnabiliter:qꝛ pōt quis eſſe ita diues qḋ amiſſa maiori pte bonoꝝ non multum pateref. vt dicat iactura grauis reſpectu incōmodi ſequētis. Ita enim iactura aliqñ pōt eſſe grauior vinculis ⁊ verberibus que tñ excuſantur.

4 ¶ Quarto querit̄ vtrū met⁹ infamie ſit iuſtus. ⁊ dicit.s.tho.qꝙ non:qꝛ l; ſit magnum damnū: tñ de facili poteſt illi occurri: ſed intellige de infamia de facto que.ſ.non innititur veritati cui occurri poteſt de facili licito modo ſm glo. in.d.l. nec timorem.ff. eodem. ſed metus infamie iuris qui habet iuris effectum eſt iuſtus.vt in.l.inſti.§. fi.ff.eodem. vbi patet qḋ deprehenſus in aliquo delicto ⁊ iuſto metu facit quicquid facit ne pdatur:qꝛ pdit⁹ pōt pati mortē vel cruciatū ⁊ hmōi.

5 ¶ Quinto queritur vtrū metus excōicationis ſit iuſtus:⁊ dicit gl.in.c.olim inter. de reſtitu. ſpoliato.qḋ ſic:ſed melius Jo.an.in.c.cū dilect⁹.extra eo.diſtinguit qḋ aut iuſte comminat̄ ⁊ nō excuſat metus:quia culpa ſua incidit in metum.l.ſi mulier.ff.eod.⁊ in.§.ſequē.aut iniuſte ⁊ ſic eſt iuſtus:qꝛ eſt pena grauis inter homines conuerſari ⁊ carere hominum commercio.l.hi qui ſanctā. C.de apoſta.de ſenten.excom.ſacro.quam ſniam approbant dñi de rota deciſiōe.xl. Et ratio eſſe pōt qꝛ hoc malum ſpectat immediate ad pſonā: ⁊ eſt quedam ſeruitus ⁊ vinculatio lingue.

6 ¶ Sexto querit̄ vtrū metus al's iuſtus ſit iuſtus ſi quis ex ſua culpa in illū deuenit: ⁊ dico qḋ nō ſed tenēt geſta per eū qui paſſus eſt metū ſine aliquo remedio:⁊ de hoc eſt tex.ſing.quotidie allegatus in.l.ſi mulier.ff.eo. vbi dr̄ qḋ ſi liberta cōmiſit ingratitudinem ꝯ dominū ⁊ pretextu ne reuocaretur in ſeruitutē aliquid ſuo dño promiſit cōtra illā pmiſſionem ei nō ſuccurrit̄:⁊ hoc ideo qꝛ illa ſibipſi intulit metum committēdo ingratitudinē. ⁊ dñs iuſte minabatur reuocationē in ſeruitutem ⁊ ſic non obſtat.l.nec timorem.⁊.l.inſti.ff.eo.qꝛ ibi erat iniuſtitia in accipiēdo Unde quantū ad cōſciētiā diſtingue. Nam ſi timor iuſte incutitur.vt qꝛ minat̄ quis accuſationē de crimine veraciter perpetrato:l; talis q̄ minat̄ turpiter accipiat aliquid vt ab accuſando deſiſtat: tamen reſtituere non tenetur neceſſario ſi alius potuit donare.vt ſupra accuſatio.§.xj. ⁊ ꝯcuſſio.§.iiij. ſi vero incutitur timor iniuſte puta pater ꝯminatur interficere adulterū cū filia:qḋ de iure ciuili l; vt.l.nec in eo.ff.de adulteriis. tñ non l; quo ad deū:vnde tali timore extortū tenere non poterit in conſcientia:niſi in recompenſationem alicuius ſui intereſſe.puta fame leſe ⁊ huiuſmodi.Facit text.cum gl.in.c.inter hec.xxxiij.queſtione.ij. Ceſſante autem culpa quomodo teneatur quis reſtituere.vide infra.§.vltimo.

¶ Septimo queritur vtrum iuſtus metus excuſat a peccato: ⁊ dico quod non a toto: quia ad peccatum nullus iuſtus metus cogit:ſed ſolum a tanto: quia quod metu fit non eſt quantum ad aliquid voluntarium licet ſit voluntarium ſimpliciter.vt dicit ſanctus Tho. Nec tamen ſic excuſat a tanto quaſi illud quod de ſe eſt mortale fiat veniale.extra eodem ſacris.de homi.capi.ij. ij.qō.ſ. in primis. qꝛ debet quis potius quelibet mala tolerare quam malo conſentire.xxxij. qō.v. ita ne.Quod tñ limita verū in his que ſunt mortalia de ſe dictum eſt:qꝛ.ſ.ſunt naturali vel diuino iure ſub precepto prohibita: ſecus ſi iure humano quia tunc timor iuſtus excuſaret a mortali vt ſupra inobedientia. Et ſic intellige in.c.in ſacris.de his que vi ⁊c.vbi videtur dici quod eſt mortale participare excommunicato nec excuſat metus qꝛ loquitur in participatione directa que eſt in perſone malis: ſiue in crimine crimínoſe. vt innuit.s.Tho.q.l.arti.ix. 7

¶ Octauo queritur vtrum iuſtus metus excuſet ab obligatione cōtractus quaſi ipſe ſit nullus ſi metu fiat.et quātum ex Panor.in. c. cum locum. de ſponſalib. colligitur dico quod non in contractibus in quibus liber conſenſus non requiritur:ſed iure tenet contractus:qꝛ coacta voluntas eſt voluntas.vt legitur ⁊ no.in.l.ſi mulier.§. ff.ſi.eodem. ſed acta veniunt reſcindenda actione quod metus cauſa.ſ.officio iudicis ſi ſint perfecta ſecundum Hoſt. vel per exceptionem ſi ſunt imperfecta.ff.eodem.l. metum.§.ſi ptor. Si vero contractus requirit liberum conſenſum ipſo iure eſt nullus:qꝛ licet coacta voluntas ſit voluntas. xv.q.ſ.merito.tamen non eſt voluntas libera: et ſic deficit qualitas libertatis:que eſt de ſubſtantia ꝯtus:ideoqꝫ eſt nullus. Que autē requirunt liberum cōſenſum ſunt octo. de quibus vide Panor.in.c.abbas.extra eo. Primo omnia que ſunt meritoria.vt penitentia.confeſſio eleemoſyna ⁊ huiuſmodi. que ſi fiant ex tali metu:meritum excludunt.⁊ perinde eſt ac ſi non facta: niſi characterem imprimant.quo caſu adueniēte libera voluntate conualeſcunt non autem alia.diſtin.xlv. 8

de iudicis. vnde ſʒ Chriſo. qui ſeruit deo timore penã euadet: ſʒ pmiũ nõ acq̃ret. ⁊ facit tex. Ang. de pe. di. vij. nullus. in fi. ¶ Scdo matrimonium. de ſpon. cũ locũ. ⁊ c. veniẽs. el. ij. ⁊ xxxij. q. v. noſtificaſti. ¶ 3. dotis pmiſſio vel ſolutio. l. ſi mulier §. ſi dos. ff. eo. q2 ſi pncipale nõ tʒ nec acceſſoriũ. de regulis iuris li. vj. ¶ Quarto iuriſditio. vnde prorogatio eius ex iuſto metu eſt nulla. l. ij. ff. de iudi. ⁊ idẽ glo. in. d. l. ſi mulier. ⁊ ſilr electio plati per metũ facta eſt nulla. vt in capitulo vbi periculum §. ceterum. de electi. li. vj. ¶ Quinto autoritas tutorũ. vnde extorta per metum nulla eſt. l. j. §. vlt. ff. de auto. tu. ¶ Sexto abſolutio ab excõicatione. de quo ſupra excõicatio. ix. §. xvij. ¶ Septimo teſtes teſtamentoꝝ. vnde cum tenentur in vinculis aut ab hoſtibus non vʒ eorum teſtimonio. l. qui teſtamento. ff. de teſta. ¶ Octauo votũ qd metu factum non vʒ loquendo de metu mundano ſeu incuſſo ab hoie alicui vt voueat: ſecus ſi incutiat a deo vt in periculis. q2 tʒ vt infra votum. ij. §. xij. ⁊ ita tenent ſum. ang. ⁊ ro. ⁊ Panor. ſed q2 hoc nullibi autentice lege. ⁊ dicit Abbas qd nullo iure probatur ideo dico qd etiam ſi metus incutiatur ab homine qui cogere non põt interiorem conſenſum diſtinguendũ eſt ſicut ⁊ de iuramento: ſupra iuramentũ. iiij. §. vij. q2 ſi non intendebat ſe obligare nõ obligat q2 obligatio in voto non deſcẽdit a verbis ſed a corde ſeu intentione ſe obligandi ſine qua votum non eſt votum: ſi vero intendebat ſe obligare obligatur: q2 in iſta intentione fuit liber nec potuit cogi.

9 ¶ Nono querit vtrũ leuis metus habeat eoſdẽ effectus cum iuſto ⁊ pbabili: ⁊ cum dico qd non in foro cãrum: q2 non excuſat nec annullat nec reſcindit nec tollit actũ requirentẽ liberum ꝯſenſum. vt not. Paſ. in. d. c. veniens. el. ij. de ſpõ. ſed tñ quo ad conſcientiam dic vt infra §. vlti.

10 ¶ Decimo querit vtrũ agens certũ quid ex metu ex taciturnitate tpis ſequentis preſumat ꝯſentire: ⁊ dicit gl. iuncta tex. in. c. accedens. de ꝯuer. coniug. qd non niſi interueniat aliquis act⁹ poſitiuus approbatiuus primi actus. vt in. l. ij. ⁊ pe. C. eo. ⁊ per Inn. in. c. ſuper eo. de renun. ⁊ facit. c. ad id. de ſponſa. vbi ſponſa que metu contraxerat: ſi cohabitat viro ſponte: preſumitur matrimoniũ: maxime ſi copula interuenit. Facit etiaʒ c. vnicum. de deſpon. impuberum.

11 ¶ Undecimo querit vtrũ aliquo pbante metuʒ ex q̃ amiſit ſua bona ſtet ei⁹ iuramẽto ſup quantitate bonoꝝ: ⁊ dicit Paſ. in. c. ſi. extra eo. qd ſic ſi quis iniuſte metũ incuſſit ⁊ cõtra eũ q̃ incuſſit ſecus ſi ageretur cõtra villam in cuius territorio eſt factum q2 opʒ eũ probare p alios lʒ poſſit adducere ſocios ⁊ familiares propter difficultates probandi: ⁊ eſt tex. in. l. conſenſu. C. de repu. ⁊ in c. veniens. el. ij. de teſti.

¶ Duodecimo querit vtrũ is q̃ extorſit aliq̃d p metum teneat reſtituere: ⁊ dico qd ſic ſm Dire. ⁊ ſm leges põt agi ꝯ eum etiã ad penam ſi agat infra annũ poſt annũ vero non ſʒ ſolũ quo ad rei pſecutionẽ q2 pretorie actiones quantũ ad rei pſecutionẽ ſunt ppetue: quãtũ ad penas vero temporales. inſti. de ppe. ⁊ tẽpo. ac. ff. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. ſʒ ſi per metũ. ff. qd me. cau. l. ſi cũ exceptiõe §. ſ. ij. ⁊ iij. Scdm canones autẽ ẽt ad penã poſt annum agi poteſt: q2 nulla cõditio tpis poteſt apponi. iij. q. j. reintegranda. ⁊ ibi per doct. Et non ſolum tenet de habitis per talẽ metũ: ſed de oib⁹ que amiſit ille cui talẽ intulit metũ. di. l. ſi cũ §. pedius. q2 metus fuit cã amiſſionis. d. l. ſi cum §. in hac actione. ⁊ ꝯcordat Inno. ⁊ Hoſti. in. c. ſi. extra eo. Si aũt metus fuit ſolũ ob timorẽ reuerẽtie datũ ex tali timore eſt oino reſtituẽdũ in foro conſciẽtie ſi ſit contra voluntatẽ dãtis: ⁊ gnalr q̃cunq3 nõ dat niſi ex metu ar. l. j. §. que honorã de. ff. qua. re. ac. non da. qd tñ fallit ſi dãs fuit in culpa ſui met⁹. de quo dic vt. ꝟ. §. vj. Nec obſtat l. vani. ff. de regu. iur. ⁊ l. metũ. ff. qd me. cau. q2 loquuntur quo ad forum contentioſum. 12

Miles ſm Azo. dictus eſt a militia. i. duritia propter labores: ſcʒ militares. vel dr ſm. s. Tho. a mille quaſi milleſimus: q2 vix vn⁹ de mille eligebant ad militiã. vel q2 primo electi ſunt mille a romulo. Eſt aũt duplex militũ gen⁹. Quidã eñ dicunt pprie milites a militãdo de quorum inſtitutione ⁊ priuilegijs in. l. penul. ff. ex q̃. cau. ma. in glo. Quoꝝ ars eſt licita ſi debite fiat xxiij. q. j. militare. de quo dic vt ſupra bellũ per totum. ⁊ ꝯñr licitum eſt militibus ſe exercere in armis ad ſuã artẽ perdiſcẽdã in his que nulli ſunt nociua: ⁊ in q̃bus nõ imminet pbabile piculum mortis: etiam ſi ibi aliq̃ raro intercẽdat: ſicut in piectiõe teloꝝ ſicut Dauid pcepit filios iſrael doceri arcum. ij. re. primo. in ludis gladioꝝ incurſationibus equoꝝ ⁊ haſtiludus non periculoſis et hmõi: q2 qd lʒ facere lʒ etiam addiſcere: torneamenta vero ideo fuerũt prohibita q2 periculoſa probabiliter. De hoc ſupra lud⁹ §. vij. in fi. ⁊ infra torneamẽtũ. Quidã vero ſunt milites improprie. ſ. noſtri tpis qui lʒ non habeãt inſignia obſeruantie veteris ſm Bal. in. ſ. C. qui bo. ce. poſ. ⁊ alleg. in ar. c. trãſlato. de cõſti. non tñ gaudent priuilegijs militaribus: nec coꝝ militia eſt priuilegiata. ⁊ in coꝝ actib⁹ vtendum eſt iure cõi. vt cõiter tenet per doctores. Cy. in. l. pe. C. de iur. et fac. igno. Saly. ⁊ Bar. in. l. filiuſfamilias §. vetera nti. ff. de procura. Bal. in. l. teſtamẽtis. C. de teſtamen. q2 non habent illa ſex requiſita in militibus. de quibus vbi. ꝟ. ſʒ magis ſunt promoti ad pompam: vt dicit Bald. vbi ſupra.

Minor dicit̄ dupliciter: Primo relatiue ad maior vt ſit idem quod inferior.

Minor dicit̄ dupliciter. Primo relatiue ad maior vt ſit idē q̄d inferior. Sicut dū dicit̄ minor aſſurgat maiori: nec ſedeat ſtante maiore xciij.di.nō op₃.et ſm Goffr.in ſum.de ma.ꝛ obe. in ſedendo et ſubſcribendo maior precedit. xvij. diſt.§.vlt.ſed in incedēdo contrariū ſeruat romana cōſuetudo:q₃ minor p̄cedit. Secūdo ſumitur minor qui.xxv.annū non impleuit.ff. de mino.l.j.q̄ ideo minor d̄r q₃ ſit minor etate legitima ad aliqua negotia pertractāda. Talis minor ſecundū iura petere pōt reſtitutionē in integrum non ſolū in leſiōe que ledit de patrimonio infra.xxv. annū ſed etiā lucri ceſſantis vſq₃ ad quadriēniū poſtq̄ impleuit.xxv.annū:non tamen in delictis atrocibus:ſed quatenus miſeratio etatis ad minorem penam iudicē flexerit. vide glo.in.c.ij. de reſtitu.in integr. Et licet ſi religionem intret ſua bona ſine autoritate curatoris alienare nō poſſit etiam in pias cauſas aut contrahere: ſi tamen intrat religionem ſm Pañ.in.c.in preſentia. de proba.alienare pōt omnia bona ſua: quia fingit̄ mori.l.deo nobis.C.de epiſ.et cle. Si tamē renūciauit beneficio eccleſiaſtico nō reſtituitur quia in ſpiritualib⁹ vt maior admittitur. et agit et cōuenitur.ff.de mino.l.ait pretor.in glo.in prin.

Miſerabiles perſone ſm Inno.in.c. ſignificātibus.de of.dele.ꝛ Pañ.in.c.lȝ. de cenſi.et ho.ſunt ceci.ꝛ alij perpetuo morbo laborātes. et ſm Ho.pauperes pupilli ꝛ vidue et hm̄oi: et ſm alios etiā ſenes decrepiti et religioſi: et gñaliter oēs quos naturaliter miſeramur ꝓpter ſortūā iniuriā. De hoc Pañ.in.d.c.ſignificātib⁹. dicit q̄d ſeculariū tres ſunt ſpecies. q̄dā em̄ nō ſunt miſerabiles nec actu nec habitu q₃ nō habent qualitatē propter quā natura moueat̄ ad miſerandum eis: vt q₃ ſunt maſculi ꝛ potētes vel femine cōiugate et diuites.quidā vero ſunt miſerabiles actu et habitu: vt vidue et pupilli pauperes vel diuturno morbo fatigati ꝛ pauper vel pauperes dū taxat.q₃ ſm Jo.and.miſerabiles perſone dicunt̄ ſup quibus natura mouet̄ ad miſerandū. vt in.l. vnica.C.q̄n imper.inter vid.ꝛ pu.ꝛ in.c.j. de poſtu.dicit̄ q̄d miſerabilis pſona eſt q̄ p ſe non pōt cām ꝓmouere puta ꝓpter defectum paupertatis vel alterius impotentie. Quidā vero ſunt miſerabiles habitu tm̄ ſed nō actu: vt vidue ꝛ pupilli diuites.et ſm Inn. peregrini quo ad res quas ſecū deferūt ꝛ illatas iniurias.vt in.c.ſi quis. et in.c. omnipotens.xxiiij.q.iij.ꝛ idē de libertis eccleſie officialib⁹ ꝛ ruſticis ꝛ ſimilibus.ar.xij.q.ij. eccleſiarū ſeruos.lxxxvij.di. quaſi per totū. Primi ad eccleſiaſticū iudicem trahere nō pñt: niſi ſint de foro eccleſie aut rōne cauſe:aut pſone: ꝛ ſi impetrentur litere ad iudices delegatos ſunt ipſo iure nulle.vt eſt caſus in.c.licet.de foro cō. niſi daret̄ defect⁹ iuſtitie ſclaris.in ciuitate vt q₃ nō eſt iudex ſecularis vel negligit facere iuſtitiā tā inferior q̄ſ ſuperior iudex. Secūdi vero ſm Inn. pñt alios trahere ad iudiciū eccleſiaſticum etiā non data negligentia iudicis ſecularis.ar.dicti.c.ſignificantibus.ꝛ.c.ſuper quibuſdā. de verb.ſign. et idē ſecundū eū in peregrinis quo ad cōtractus initos in peregrinatiōe et in penitentib⁹.xxiiij. q.iij.ſi q̄s romipetas.ſi tñ inquit iſti trahunt̄ corā iudice ſeculari illud forū declinare nō poſſunt nec ſi inde grauant̄ aut reportant iniquā ſententiā poſſunt eccl'iaſticū iudicē appellare q₃ gradatim appellandū eſt.ij.q.vj.anterior. Tertij aūt ſi opprimunt̄ poſſunt malefactores ſuos immediate trahere ad iudicē eccleſiaſticū.vt in.d.c. ſuper q̄buſdā.ꝛ.c.ex parte.b.de fo.cō.ſi vero nō opprimunt̄ pri⁹ recurrere debēt ad iudicē ſecularē contra laicos: ꝛ ſi literas ante negligentiā impetrāt nō ſunt nulle ipſo facto ſed in pendenti. vt in. d. c.ſignificātibus.ꝛ de fo.cō.ex tenore. ꝛ data negligentia vni⁹ iudicis ſecularis nō tenent̄ q̄rulare corā ei⁹ ſuꝑiore ſm Inn.ſed ſtatim poſſunt ad eccleſiaſticum recurrere.ar.d.c.ſignificātibus.et d.c.ex tenore.ſecus in laicis nō miſerabilib⁹. vt dictū eſt.vide Pañ.vbi.ſ. Quomodo aūt cecus et alij perpetuo morbo grauati excuſentur a muneribus vide ſupra gabella.v.§.iiij.

De miſſa.j.quantum ad celebrationem.

Miſſa ſm.s.Tho.et hug. de ſctō vic. d̄r quaſi tranſmiſſa.ſ. a populo ad deū per miniſteriū ſacerdotis. vel ab emiſſione catecuminorū ꝛ excōmunicatorū. Et eſt multiplex ſicut in quodā opuſculo declaraui:ſed nihil modo ad rem:ſed tñ hoc ſciendū eſt q̄d in ea ſunt duo principaliter que tranſmittunt̄ ad deum.ſ.orationes ſacerdotis: et ipſum ſacrificiū eucariſtie: quorū primū efficaciā habet ab opere operante ſaltem inquantū eſt quid meritoriū:reliqua vero ab opere operato. Unde et ſm.s.Tho. et alios theologos quātum ad eſſentiale miſſe.i. ſacrificiū ipm̄ eque bona eſt mali ſicut boni ſacerdotis miſſa: quantum autem ad oratiōes ipſas annexas melior eſt melioris indiſtincte ſm.s.tho. quod ſum ang.putat verum ſolum vt procedūt ex perſona ſacerdotis non aūt eccleſie:ſed primum eſt meli⁹ q₃ ex perſona eccleſie non ſunt niſi mediante inſtrumento.i. ſacerdote: quod inſtrumentum eſt aptius ſi ſit in gratia: et conſequenter efficacior ſequit̄ operatio:ſicut meli⁹ a ſcriptore characteres fiunt per calamum aptiorem.

Primo vero queritur quis poſſit miſſam celebrare:ꝛ dico quod de facto omnis ꝛ ſolus ſacer-

dos rite ordinatus. de ſum.tri.c.j.§.vna. de cõſe.
diſt.j.c.j.in fi.et ſupra eucbariſtia.ij.§.ij.et de iu
re ſolus ſacerdos ieiun⁹:vt ſupra eucbariſtia.iij.
§.v.vel alias iuridice non impeditus: de quo ſu
pra eucbariſtia.tertio.fere per totum.
2 ¶Secũdo vero q̃rit̃ quõ ⁊ quib⁹ pſonis aut re
bus comitantibus debeat miſſa celebrari: et di
1.di. co multa.¶Primũ. Sacerdos celebrando ſerua
re dꝫ ordinariũ ſeu rubricam miſſe tam in dictis
quam in factis:qꝛ ſunt plena myſteriis: et dꝫ ſub
precepto vt videtur eſſe diſcoopertus caput de
conſe.diſt.j.nullus epiſcopus.arg. verbi commu
nione priuetur: licet rationabilis cauſa videa
tur excuſare.arg.verbi temere ibi poſiti: imo dũ
euangelium legitur omnes aſtantes debẽt curui
ſtare reuerenter.i. diſcooperto capite. nõ autem
debent ſedere aut genua flexa tenere. de conſe
2 cra.diſtin.j.apoſtolica autoritate.¶Secundum.
Debet etiam omnia habere que ſunt de vniuer
ſali et cõmuni ritu celebrationis. Debet ergo pri
mo habere ignẽ.i.lumẽ.de celebra. miſſ.c.fi. al's
eſſet peccatũ mortale: quia deponitur ſacerdos
vt ibi. Et ſimiliter ſecũdo debet habere duos p̃
ſentes qui reſpondeant. de conſecrati. diſt.j.hoc
quoqꝫ.tamen ſm Hoſtien. et alber.vnus ſufficit
de verborũ ſignificati.queſiuit.primo reſponſo:
qd.s.Tho.iij.parte.q.lxxxiij.verũ dicit in miſſis
priuatis.ſ.ſeruitor:qui tamen non debet eſſe mu
lier.imo ipſa etiam ſi ſit monialis pallas ſacra
tas aut veſtes contingere non poteſt. ipſas autẽ
pallas non ſacratas ſuper quibus extẽditur cor
porale tangere poteſt.licet pet.de palu.teneat cõ
trariũ vide ſupra femina.§.iij. Illud vero.c. hoc
quoqꝫ.ſm Pet.de palu.eſt abrogatum vel eſt ve
rum ſm.s.Tho.in miſſis ſolẽnibus. Et tertio ca
licem cũ patena cõſecratũ ⁊ chriſmate perunctũ.
de quo. s.calix. nec licet in hoc epo diſpẽſare qꝛ
ſic ſtatuit ſilueſter papa.de ſacr.iter.c.j. Et quar
to pallas in altari ſaltem portatili lapideo con
ſecrato.ſaltem duas ſecundũ Pet.de pal. et cor
porale ⁊ omnia de lino ſimplici.xxv.diſt.plectis
vt.s.corporale. Dicit aũt ſum.ang. qd ſufficeret
vna tobalia ſiue palla: ſed dic qd reqrunt̃ due et
corporale in repreſentationem trinitatis:tum ex
generali conſuetudine eccleſie: tum ex communi
opinione docto.vt Inno.tertiu.dir.⁊ Pe. de pa.
et aliorum. Si tamen eſſet vna ſola que plicari
poſſet ſufficeret ſm ſum. ro. Et quinto veſtes ſa
cras que ſm Innocen.⁊ Pe.de palu.ſunt ſex.ſcꝫ
amictus. alba. cingulum. licet alicubi inoleue
rit vt non benedicatur.manipulo.ſtola.planeta.
et ſm Direc.calciamenta.licet de bene eſſe et nõ
5 neceſſario benedicta.¶Tertium. Si ſacerdos ce
lebrando ſcienter omitteret aliquid predictorꝫ
peccaret mortaliter ſecundũ Archidi.⁊ alios.li
cet conficeret. et idem etiam puto ſi ignoranter
ignorantia craſſa : vnde potius deberet miſſam
omittere inquit etiam die feſto : et idem credit ſi
non habeat miſſale vel librum in quo ſaltem ſit
canon:quia exponeret ſe periculo errandi in ver
bis canonis:imo ⁊ cõſecrationis: et faceret con
tra generalem conſuetudinem eccleſie. diſt.ij. in
his. et idem etiam ſi omitteret ſtudioſe aliquam
notabilẽ partẽ miſſe vt euangeliũ: epiſtolam vel
huiuſmodi:ſecus de parua parte et verbo.niſi p
tineret ad conſecrationem : et idẽ eſt ſm.s.Tho.
ſi omittat altare:tempus debitum ⁊ huiuſmodi.
Et idem videtur ſi predicta haberet:ſed immun
da enormiter:quia preceptum eſt clericis vt va
ſa et veſtes in quibus celebrandum eſt ſint mun
da.vt in.c.reliqui nolum⁹.de cuſto.eucha. vnde
contrarium eſt mortale.xiiij.q.j. quod principa
liter.¶Quartum. Si autem poſt ceptam miſſam 4
ſine ratiõabili cauſa deſiſtat peccat mortaliter.
de conſecra.diſ.j.nullus epiſcopus.¶Quintum. 5
Si autem poſt q̃ ſumpſit communionem ſuper
fluit hoſtia cõſecrata ſm Petrum poteſt eã ſume
re ſi non habet vbi honeſte cõſeruetur modo ſit
ieiunus arg.de conſecra.diſtinct.ij. tribus gradi
bus.de reliquiis autem dico qd ſi deprehendan
tur non ex interuallo: ſed in ipſo actu ſumptiõis
ſacramenti vel quaſi in ipſo licet acceperit puri
ficationem anteq̃ꝫ de ipſis aduerteret tamẽ poſt
ea ſunt ſumende:tum quia ratione paruitatis ſic
ſeruari non poſſunt ſed faciliter amitterentur:tũ
quia in iſto caſu ex quo eſt in actu purificationis
et recollectiõis reliquiarum quicquid ſit dicitur
fieri incontinenti quaſi ſimul ſumeret oĩa anteq̃ꝫ
cenſeatur non ieiunus.per ea que not.in.c.olim.
el pmo.de reſti.ſpo.in gl.⁊ in.c.quia propter. de
elec.⁊ per Bart.in.l.j.ff.de verbo.obli.¶Sextũ. 6
Poſt ſumptionem autem ſanguinis perfuſio eſt
facienda cum vino.de celeb.miſ.ex parte. Et ſi ſu
mendo calicem remaneat particula in calice ſm
Sco.digito ad labium calicis trahatur ⁊ ſtoma
cho ieiuno ſumatur:et nõ apponatur vinũ qꝛ ci
tius deſcẽderet. Et lꝫ ſum.ang.dicat qd non eſſet
peccatũ ſi apponeretur ⁊ citi⁹ deſcẽderet: qꝛ que
ſic ſiũt ſimul fiunt per no.in.l.cõtinuus.ff. de ver
bo.obl.⁊ aliis predictis iurib⁹: tu tñ dic cũ Sco.
propter eius rationẽ que probatur in.c. ex parte.
de celeb.miſ. et rurſus qꝛ ſumendo vinum poſſet
denuo particula in calice remanere. et que dicit
illa ſumma ſunt vera vbi aliter fieri non poteſt.
¶Tertio queritur quid et qualiter miſſa dici 3.qo
debeat:et dico multa.¶Primum. Sacerdos ni 1.di.
hil aliud dicere debet quam quod continetur in
miſſali. argu.c.viſum.et capi. de nominibus. de
conſe.diſt.j.cogitare tamen poteſt quicunqꝫ de
uota ſcdm.s.Boñ. licet non exprimere. quod in

telligē niſi vbi ſacerdoti ad libitū inſerere ꝑmitti
tur: ſicut in memento in quo nō ſolū mente ſʒ etiā
expreſſis ꝟbis orare pōt etiā in ſpāli ꝓ hoc vel il
lo noīatim. arg. c. cū gr̄a. ⁊. c. nō eſtimemꝰ. xiiij. q.
ij. ⁊ gl. de ꝯſe. di. j. c. viſuʒ. ⁊. c. ſequēti. Ex quibus
etiā iuribꝰ ptʒ qḋ nō eſt neceſſe ſingulorū nomi-
na exprimere: niſi quātū ſupplicātis affectꝰ deuo
tior reddit̄: qꝛ cū ꝓ cūctis aīabꝰ pſalmꝰ vel miſſa
dr̄ nihil minꝰ q̄ ſi ꝓ vno quolibet ipſoruʒ diceret̄
accipit̄. de cōſe. di. v. nō mediocriter. lʒ. d. c. taliū
2 habeat ſenſum: vt infra §. ix. ¶ Secūdū. In miſſis
votiuis de ſpū ſancto de beata virgine: ⁊ de cru-
ce: gloria in excelſis deo cantari nō dʒ in ꝓfeſtis
diebꝰ: nec credo ſcḋʒ Ray. vt de cele. miſ. cōſiliū
ſed huic iuri cōſuetudine derogatum eſt: quo ad
glia in excelſis: ⁊ ſcḋm Hoſt. in talibꝰ deuota cō
ſuetudo nō reprobat̄: prefatio aūt ꝓpria dici po
teſt ſilr̄: vt de beata Virgine ptʒ in. d. c. cōſiliuʒ. ⁊
idē vr̄ in alijs. ar. d. c. cōſiliū. ⁊ eorū q̄ ibi dicit Pa
3 nor. ¶ Tertiū. Scḋʒ Ric. anglicū in ſuo quodlibe
to: quem ſequit̄ ſumma ang requiritur attentio
dicente dio. de ecl. ierar. qḋ ad ſanctiſſimū eūtes
ſacrificum mundari cōuenit ab ipſis vltimis ani
me phātaſmatibꝰ: vnde probabilr̄ deſperans ſe
poſſe habere cordis ſtabilitatem accedendo pec
cat: ſed de hoc dico ſcḋm. s. Tho. in. iiij. diſt. viij.
in lit. qḋ ad idoneitatē celebrationis requirunt̄
tria. primo. ſ. puritas mentis vt. ſ. ſit quis cōtritus
⁊ confeſſus ⁊ in propoſito ſeruandi mādata dei
⁊ eccleſie. ⁊ ſecundo deuotio actualis. quod ſcḋʒ
Archi. poſt Pe. de palu. ſic intelligitur intelliga
tur deuote celebrare vel cōmunicare qui conatur
oēm diſtractionem ⁊ euagationē repellere: ⁊ nō
tenetur eam deliberare ſi occurrat: veniale autē
impediens actualē deuotionē. i. qḋ mente diſtra
hit. ne actu ferat̄ in deū: impedit fructū ſacramēti:
lʒ non faciat incurrere mortale: qꝛ non tenet̄ hō
eam actualiter habere ſed habitualiter: habitus
autē eius tollitur ſolū per mortale: ⁊ tertio requi
ritur corporalis mundities: de quo dic vt ſupra eu
charīſtia. iij §. ix. Et ſic patet quod nō peccat gra
uiter qui diffidit ſe habiturum actualem attentio
nem: imo nec venialiter ſi de hoc doleat. ¶ Quar
4 tum Si autem ſacerdos de his que ſunt dicenda
aliquod notabile ſcienter omittit peccat morta-
liter ſcḋm omnes doct. quod intellige ſi omittat
ſcienter quando in loco ſuo ea dicere poterat ſe-
cus ſi iam locū pertranſiuit notabiliter ita quod
ſine nota replicare non poſſet. vt quia iam dixit
orationem et recolit de gloria in excelſis omiſ-
5 ſa. ¶ Quintum. Si autem aliquid ſe dixiſſe non
recollit propter hoc turbari non habet: quia mul
ta dicens omiſſa non recolit: ſed ſi conſtet ei pro
babiliter quod aliqua omiſerit: ſi ſunt de neceſſi
tate ſacramenti: puta forma conſecrationis: de-
bet reincipere ab illa forma et cuncta per ordinē
proſequi: ſed ſi non ſunt de forma reſumere non
debet immutando ordineʒ officij ſed vlterius de
bet procedere ſecundū Tho. iij. parte. qō. lxxxiij.
¶ Quarto querit̄ de quo dʒ miſſa celebrari et di 4. q.
cit ſum. Ang. ſcḋm Pan. in. c. q̇daʒ laicorū. de ce-
le. miſ. qḋ celebranda eſt de eo de quo officiū fit:
vnde miſſam peculiarē dicēs. i. ſpālem de aliquo
ſctō nō ſatiſfacit precepto de audienda miſſa: qꝛ
miſſa que precipitur eſt miſſa de feſto. vel q̄ ſcḋm
officiū debet dici: vt in. d. c. q̇dā. vnde in. d. c. qui
dam. ⁊. c. hoc de cō. di. j. dicit̄ qḋ tales miſſe pecu
liares celebrari debent in occulto: ꝙ intellige in
diebꝰ q̇bꝰ ex ꝓcepto miſſa audiēda eſt Credo tñ
qḋ ſeculares audientes ex ignorantia excuſent̄ lʒ
non celebrantes. In eccleſijs autē collegiatis vel
cōuentualibus miſſa de officio quotidie celebrā
da eſt vt in cle. j. de cele. miſ. ſed ſi vnus celebra-
uit miſſam de officio vel celebraturus ſit et non
ſit de precepto ꝙ miſſa audiatur. poteſt quis miſ
ſam dicere votiuam ⁊ ſecrete ⁊ publice: imo etiā
ſi preceptum ſit audire ⁊ ipſe votiuaʒ celebrans
audiat aliā de officio. Nec ſufficit ſecundū Mo
nal. audire introitū vel hmōi: qꝛ miſſa dicitur cū
canone. hec ille. Sed intellige predicta de bene
eſſe: non de neceſſitate: qꝛ nec Pan. ibi dicit ꝙ ta
lis non ſatiſfaciat precepto. nec. d. clemē. dicit ali
quid de preceptis. ſʒ. c. cum creatura eo. titu. vn-
de ſum. ro. dicit cum Archi. vt infra miſſa. ij. §. iiij.
¶ Quinto queritur vbi debeat miſſa celebrari ⁊ 5
dico multa. Primū. In omni loco per epm conſe 1. di.
crato. i. in eccleſia cōſecrata libere celebrari pōt.
de conſecra. diſt. j. c. j. ⁊. c. ſicut. ⁊ ſequenti. ⁊. c. nul
lus. niſi ſit interdictus aut pollutus: de quo ſupra
conſecratio eccleſie §. v. quod tamē fallit in eccle
ſijs cōſtructis ꝑ exēptos in locis nō exēptis ſine
licentia epi. in quibꝰ celebrare aut celebrari face
re nō poſſunt. de priui. autoritate. lib. vj. Et ſecū
dum Ray. miſſa celebrari non dʒ niſi in eccleſia
conſecrata ſi fieri poteſt vel ſaltem in altari conſe
crato. ſcʒ ſtabili vel ſi hoc nō habet̄ ad minꝰ ſem
per habeatur parua tabula cōſecrata que ſecūdū
Ho. dʒ eſſe lapidea. lʒ poſſit eſſe incluſa in ligno
vel alia materia ſolida. ⁊ poni poſſit dum cele-
brat̄ ſuꝑ ligno. puta oſtio vel feneſtra ſecundum
Archi. de quo ſupra altare per totū. ¶ Secunduʒ.
Extra eccleſiam vero cōſecratam celebrare non
lʒ ſine neceſſitate vel licentia epi. de cō. diſt. j. miſ
ſarum. in neceſſitate vero quando epiſcopi licen-
tia haberi nō pōt ſcʒ commode licet celebrare in
capellis ſi eccleſie cōſecrate nō habentur. ⁊ in iti
nere ſub dio. id eſt in campo vel in tentorijs: po
tius q̄ꝫ miſſam dimittere ſi alia neceſſaria habeā
tur: quia dat eo caſu papa licentiam: de con. j. cō
cedimus. ⁊ ſilr̄ ſcḋm Archi. licet in domibus pri-

natis.ꝛ idez in exercitu chriſtianorũ maxime: qꝛ
cõicare debent qb⁹ iminet periculũ mortis:lꝫ a
principio ſit petẽda licẽtia ſi eſt poſſibile.In nul
la tamẽ neceſſitate lꝫ celebrare ſuper mare vel ſu
per fluuiũ vbi ꝓbabiliter de ſanguinis effuſione
3 timeť ſcḋꝫ archi.¶ Tertiũ. Sum.ang.ꝗrit vtrum
de licẽtia epi celebrari poſſit in loco nõ cõſecra-
to cũ altari viatico:vt dicit Inn.tenere ꝙ ſic etiã
ſine licentia epi: ꝛ archi.ꝛ panor.in rub.de cõſe.
ec.vel al.qḋ nõ.niſi cũ licẽtia epi.ꝛ cõcordat di-
cendo qḋ in dioceſi ſua põt epiſcop⁹ dare licẽtiã
nõ autẽ extra.ſed dico qḋ ſubditis ſuis epi eã da
re poſſunt etiã extra dioceſim ſine preiudicio ter
tij.de priuile.in his.ꝛ concordat aliter:quia hoc
ſine licentia epi fieri põt in neceſſitate cum licen
tia cõmode haberi nõ põt vt probatũ eſt nõ autẽ
extra neceſſitatẽ:alioquin eſſet licitũ de iure cõi
ꝛ conſequẽter fruſtra cõcederet̃ epis priuilegiuꝫ
ꝛ gratia qḋ in altari viatico celebrare poſſint in
itinere.de priuil.c.fi.li.vj.Et lꝫ ſine tali licentia
extra neceſſitatẽ fieri nõ poſſit tamẽ hãc licẽtiam
eps dare põt extra neceſſitatẽ. de conſe.di.j.miſ
ſarũ.cũ ibi no.ꝛ ibidẽ in.c.concedim⁹.iuncta gl.
4 ꝛ.c.in his.de priui.¶ Quartũ.Fratrib⁹ aũt predi
catoribus ꝛ minorib⁹ lꝫ celebrare in oĩ loco ho-
neſto cũ altari portatili ab epo ꝯſecrato ſaluo iu
re parochiali.de priui.in his.qḋ quidẽ ius ſcḋm
greg.ix.in extrauaganti nos attẽdentes conſiſtit
circa oblationes: decimas et primitias ſolum.
5 ¶ Quintum.Quicunqꝫ vero celebrãt aut faciunt
celebrari diuina in ciuitatibus caſtris aut villis
niſi quaten⁹ illis a iure conceditur eſt illis inter
dictus ingreſſus eccleſie ipſo facto cuiuſcunque
ordinis ſtatus vel conditionis exiſtant:vel quan
tumcũqꝫ ſedis apoſtolice priuilegĩs ſint muniti
priuile.epiſcoporum.libr.vj.et idem ſi in locis a
iure vel iudice prohibitis vt ibidem.

6.q. 1.di. ¶ Sexto querit̃ quo tpe vel hora debeat miſſa ce
lebrari:ꝛ dico multa.¶ Primum.Scḋm ſanctum
Tho.ꝛ alios doct.loquendo a parte ante tpis in
quo celebrať cõiter ſiue regulariter die celebran
dũ eſt.ꝛ ãte diẽ ſiue noctu celebrare nõ lꝫ alias ſe
cundũ oẽs eſt mortale.intelligẽdo tñ diẽ ex quo
incipiũt apparere ſigna ſolis orientis ſcḋꝫ oẽs.i.
ab aurora.Quod tñ fallit primo olim in nocte re
ſurrectionis:ꝛ ſcḋo in nocte natiuitatis dñi.de cõ
ſe.diſt.j.nocte.tertio ſi eps in itinere ante diem
celebret vel faciat celebrari:ꝙ ei lꝫ ſecundũ glo.
in.c.fi.de priui.li.vj.iiij.ſcḋm rodẽ.ꝛ ẍẍ.de licen
tia epi imminente neceſſitate puta qꝛ morit̃ infir
m⁹ nec habet̃ eucharistia.quinto gñaliter quo-
ties papa diſpenſat ſicut ſcḋm pet.de pal.aliqñ
facit cũ cardinalib⁹.ꝛ facit cũ aliquib⁹ fratribus
ꝗ ex gratia de licẽtia ꝑlatorũ non regulariter ſed
ex cauſa rõnabili celebrare poſſunt ante diẽ poſt
matutinum.Ex his pꝫ qḋ in nocte natalis dñi
nõ licet celebrare tres miſſas:qꝛ nõ lꝫ nocte cele
brare niſi ex ordinatione ꝛ licentia eccleſie: ꝗ ni
hil ordinauit niſi de miſſa medie noctis.Eſt tñ li
citũ ſic inciperet vt ſecunda miſſa incipiat incipiẽ- 2
te aurora.¶ Secundũ.Loquendo vero a pte poſt
circa horam celebrationis. Archi.poſt ſanctum
Tho.dicit quod ſolennis miſſe celebratio trib⁹
horis fieri inſtituta eſt:ſcilicet tribus diebus fe-
ſtis.de conſe.diſtin.j.nocte.in.vj.diebus profe-
ſtis.et in nouẽ diebus ieiuniorum.de conſe.diſt.
j.ſolent etiam poſt nonam quando fiunt ordina
tiones.argu.de conſe.diſtin.j.§.in ieiunijs.priua
te autem miſſe celebrari poſſunt a mane vſqꝫ ad
tertiam vel etiam vſque ad nonam in diebus ie-
iuniorum.de conſ.diſtin.j.neceſſe.ꝛ cõcor.hoſt.
ꝛ anto.de butr.ꝛ eſt cõis doctrina. lꝫ dici poſſit
qḋ in talibus ſeruanda ſit conſuetudo non inhi-
bita neqꝫ contra diuinam reuerentiaꝫ.ar.diſtin.
iiij.erit.ꝛ di.xij.illa autẽ.Unde in dieb⁹ feſtis ſo-
lenni⁹ miſſa ꝛ tardius dicit̃ quã in ꝓfeſtis.cuius
contrariũ iure ſeruandũ eſſet.¶ Tertium.Secun
dum petrum de palu.qui credit falſo iaꝫ diẽ adeſ-ꝫ
ſe aut nonam horam nondũ eſſe licet ex vna par-
te videat̃ accuſari:quia diſcrimini ſe exponit: ex
alia tamen excuſatur ſi deuotio expoſcat ꝛ aliter
miſſam habere non poteſt:qꝛ in talib⁹ hõ crebro
decipitur.ꝛ qḋ parũ deeſt quaſi nihil deeſſe vide
tur.¶ Quartum.Qui auteꝫ celebrat non ante ho
ram ſed ante officium dictũ matutinarum ſecũdũ 4
ẍẍ.peccat mortaliter:ꝛ idem communiter tenẽt
omnes ſummiſte hac ratione qꝛ eſt cõtra conſue-
tudinem gñalem eccleſie.¶ Sed quicquid ſit de
conſuetudine quã viros doctiſſimos ſepe negan
tes audiui:ratio tamen eſt inefficax quia non oĩs
cõſuetudo habens vim legis obligat ad morta-
le ſicut neque omnis lex ſed obligat ſic quando
ſic intendit princeps:quem non eſt veriſimile vo
luiſſe ad hoc ſub precepto ligare iſtum priuatum
vbi repente occurreret aliqua neceſſitas cui non
poſſet obuiari.puta qꝛ monaſterio imminet ſcan
dalum graue aut aliquid tale.Qui vero celebrat
antequam dixerit primam nõ peccat mortaliter
niſi ſit contra preceptum vel ſtatutum ſiue con-
ſuetudinem loci ſecundum eũdem ẍẍ. ſed tu dic
quod etiam hoc poſito non eſſet mortale in ne-
ceſſitate vrgenti ratione predicta alioquin eun-
dem aliqñ oporteret bis dicere primã primo ſci-
licet in priuato deinde in choro. habent autem
predicta aliqualem apparentiam quantum ad
miſſam maiorem ꝛ officium chori.

¶ 7.ꝗrit̃ quoties in die ꝛ quã frequẽter debeat 7.q.
miſſa celebrari:ꝛ dico multa.¶ Primũ in eccle- 1.di.
ſijs cõuẽtualibus ꝛ collegiatis debẽt collegialr
quotidie due miſſe celebrari vna:ſcꝫ ſecundum

officium ⁊ alia pro mortuis.de celebra. miſ.cum
creatura.⁊ peccant nõ ſeruantes ſm̃ Panor. ibi
tñ quia cõiter nõ ſeruatur melius dicitur qđ nõ eſt
peccatũ. imo dictus intellectus ibi non habetur
nec eſt ratiõabilis: qꝛ oporteret diebus ſolenni-
2. d. bus celebrare pro mortuis. ¶ Scđm. Sacerdoti
vero cuilibet illicitũ eſt pluries in die celebrare
aut etiam cõicare ſicut ⁊ cuilibet. vt vel ſic repre
ſentetur vnica paſſio chriſti: ⁊ valde felix eſt qui
vnã miſſam digne celebrat. de conſecratio. diſt.
j.ſufficit.⁊ de celebra.miſ.cõſuluiſti.⁊ ca.te refe-
rente.¶ Excipiunt tñ multi caſus in qb9 ſm̃ Pe-
trũ de pal.licitũ eſt pluries in die celebrare non
ꝓpter pecuniã vel adulationẽ ſm̃.s.Tho.ſed ꝓ-
1. ca. pter neceſſitatẽ.¶ Primo in natiuitate chriſti in
qua licet celebrare ter.extra eo.cõſuluiſti. et hoc
qualitercũqꝫ cũ interuallo aut ſine interuallo di
cant:modo ante aurorã non dicatur niſi vna:quia
2 ita eſt conſuetudo. ¶ Scđo ſi poſt miſſam dictam
occurrit defunctus nõ ſine miſſa ſepeliendus:pu
ta qꝛ ſic hꝫ conſuetudo loci imo et intentione ſm̃
Ray. põt dicere vnã pro viuis ⁊ aliã ꝓ defunctis
nõ regulariter ſed ex cauſa:puta cum parochia-
nus vel is cui tenetur petit anniuerſariũ ⁊ hmõi
nec põt commode vicariũ habere ⁊ idem ✠✠.niſi
hoc ſit contra cõſtitutionẽ ſinodalẽ vel conſue-
tudinem loci probatã.vt in.d.c.ſufficit. vbi non
3 diſtinguitur an defunctus ſit preſens necne. ¶ Ter
tio ꝓ neceſſitate infirmorũ viaticũ petẽtiũ ſi ali-
4 ter haberi non põt. ¶ Quarto ꝓ neceſſitate pere-
grinorũ die feſto qñ oẽs debent audire miſſam.
5 ¶ Quinto pro neceſſitate nuptiarum qñ tempus
laberetur ſm̃ dir.qꝛ laudabilis cõſuetudo eſt nõ
niſi in miſſa dare benedictionẽ nuptialem. hos
6 etiam caſus ponit Ray. ¶ Sexto ſm̃ hoſtien. ſi
hꝫ duas eccleſias cõmendatas.vel vnã commen
datã ⁊ aliam in titulo propter paupertatẽ et oẽs
7 volunt miſſam ⁊ nõ põt habere vicariũ.¶ Septi-
mo ſi eodem die occurrunt due miſſe vna de fe-
8 ſto alia de ieiunio vt in.xl. hec ex illo. ¶ Addit
octauũ Pan.in.c.conſuluiſti.⁊ dir. extra eodẽ.ſi
ſuperueniat aliqua magna perſona : vt eṗs et ſi-
miles quos nõ decet diẽ ſine miſſa tranſire: ⁊ idẽ
de quolibet alio magno viro. argu. c. j. de cele-
bra. miſ. Et quod de predictis dicitur in die fe-
riali intelligo de quolibet in die feſtiuo de prece
9 pto eadẽ ratiõe.¶ Addit nono gl.ibidẽ ſi eſſet cõ
ſuetũ in aliqua eccleſia qđ dicantur due miſſe et
10 vnus ſolus eſt aptus. ¶ Addunt decimo alij pro-
pter paupertatẽ eccleſiarũ et ſacerdotũ charita-
tẽ.xxj.qđ.j.c.j.in fi.de electio.dudũ.x.q.iij. vnio.
11 ¶ Addo ego vndecimo quoties occurrit neceſſi-
tas aliqua vrgens arbitrio boni viri:quia in. d.
c.cõſuluiſti.dicitur quod lꝫ cauſa neceſſitatis plu-
ries in die celebrare; ⁊ hec neceſſitas non eſt de-

terminata per legem.vnde doc.ab hoc dicto eli-
ciunt ꝑdictos caſus:ſed illud not. qđ non eſt ne-
ceſſitas vbi per alium ſuppleri poteſt.¶ Tertiuꝫ. 3. di
Quando lꝫ plures miſſas in die celebrare: nõ lꝫ
tñ ſcđm Pe. de pal. dicere plures q̃ duas niſi in
tali:nec duas dicere poteſt niſi ſacerdos ſit ieiu-
nus ita quod ablutionem prime non ſumpſerit.
Nec ſiľr aliquo caſu põt quis pluries communi-
care : dicitur tñ ſemel cõicare qui ratiõe periculi
cuſtodie ſacramenti decem hoſtias conſecratas
ſumeret.hec ex illo.¶ Quartũ. Utrũ autem ſacer- 4
doti liceat oĩno a celebratione ceſſare.quidã ca-
noniſte vt refert Archi.dicũt qđ mortaliter pec-
cat qui ex negligentia omittit quotidie celebra-
re.innixo dicto beati Ambroſiiſcilꝫ ego:qꝛ quo-
tidie pecco:quotidie debeo accipere medicinam
de conſe. diſt.ſecũda.ſi quoties. ſed illud dictum
eſt conſilium ſecundũ theologos. vnde null9 te-
netur celebrare quotidie:imo nec omnib9 feſtis,
de conſec. diſt.ſecũda.quotidie.exceptis haben-
tibus curã qui dieb9 feſtis tenentur niſi per alium
populo ſatiſfaciant ar.capitu.j. de cele. miſ.imo
qui ob ſui indignitatẽ ⁊ ſacramenti reuerentiam
abſtinet non peccat ſecundũ ſanctũ Bo. et ſecun
dũ Alber.bonũqꝫ eſt mediũ tenere ſcilꝫ aliquan-
do celebrando aliquãdo dimittendo:niſi officiũ
exigat omni die dominico celebrare. Quidã ve-
ro alij vt recitat.s.Tho ſñ.in quarto. diſtinc.xiij.
vbi de hoc loquitur. ⁊.iij.qđ.lxxxj. dicunt quod
non peccat omittens celebrationem: niſi habeat
populũ vel ex obedientia teneatur celebrare:ſed
ipſe dicit quod ſacerdos non vtens ſibi data no
biliſſima poteſtate reus erit negligentia ſm̃ il-
lud prime pe.iiij. vnuſquiſqꝫ prout accepit gra-
tiam ⁊c.niſi hoc faceret ex familiari conſilio ſpi
ritus ſancti ſicut quidam ex ſanctis patribus or-
dinatus nũq̃ celebrauit. Et ideo dicit quod etiã
ſi nulli hoim teneatur celebrare tenetur: vt deo ſacri-
ficiũ reddat:qꝛ ſacerdotib9 preceptũ eſt: hoc faci
te in meã commemorationẽ:ad qđ ſaltẽ videtur te-
neri.vt dicit in.iij.parte.in ꝑcipuis feſtis: maxi-
me illis dieb9 in qb9 fideles cõmunicare conſue-
uerunt.hec ex illo. Ex quib9 verbis ſum.ang.ac-
cipit quod non excuſetur a mortali talis qui ſine
ratiõabili cauſa in talib9 diebus nõ celebrat. et
ita tenere videtur etiã Richar.et Pet.de pal.ſum.
vero roſ.conatur probare primo quod hoc nõ ſit
mortale:quia null9 tex.iuris canonici hoc dicit:
ſed dico hoc dicere text. chriſti dicentis hoc faci
te.et text.iuris naturalis dicentis ſcđm Petr. de
pal.quod quilibet tenetur gratiã dei in vacuũ non
recipere et text.Ambro.vt alle.s.Tho.in quarto
dicentis grauius eſſe ſi, dum peccatum memini-
mus ſacrificiũ nõ reddamus quantũ ad menſam
xp̄i mũdo corde ⁊ manib9 innocentibus non ve-

nire:qđ ſcilȝ vt dicit.s.Tho.eſt mortale.Et ſcđo
qđ.s.Tho.hoc nõ dixit.qđ verũ eſt formaliter:ſe-
cus virtualiter: qꝛ nõ cõſueuit vti hoc verbo te-
netur.niſi vbi eſt pceptũ.ꝛ ſilr in quarto arguen
do in oppoſitũ idẽ innui.Sed not.qđ.s.Thom.
duo dicere intendit.vnũ qđ mortale eſt ſacerdo
ti nunq̃ꝫ celebrare.aliud qđ hoc peccatũ qđ.ſ.eſt
omiſſionis tunc videtur admittere: qñ occurrit
maxima cauſa celebrãdi:qđ licet alias eſſe poſſit
tñ maxima videt̃ in dictis feſtis vñ tunc ex mera
negligentia omittere ſine quacũq̃ꝫ cauſa ratiõa-
bili vere vel apparenter eſt valde dubium ne ſit
5 mortale.¶Quintum.Si inſtituat̃ beneficiũ ſicvt
aliquis quotidie celebrare teneat̃ ſm Pan.in.c.
cõſuluiſti.de cele.miſ.ꝛ in.c.ſignificatum.de pre
ben.talis inſtitutio ad hoc nõ obligat̃: qꝛ inſti-
tutio eſt illicita:ꝛ dans materiam peccãdi vnde
accipere dꝫ talis interptationẽ ab illo ca.ſigni-
ficatũ.vt ſcꝫ intelligatur qđ debeat.ꝛ teneat̃ cele
brare quãto feruentius põt ſalua honeſtate ſua
et debita reuerentia ac deuotione ad ſacramen-
tum.Et ſic intellige de quocũq̃ꝫ beneficiato.Et
idem de inſtituto ad quotidie celebrandum miſ-
ſam peculiarẽ: quia hoc nõ obſtãte poteſt et de-
bet dicere de feria.de cele.miſ.quidam.hec tamẽ
intellige ſi inſtituẽs referat ſe ad inſtitutum: pu-
ta dicendo volo quod iſte quotidie celebret.vel
ſic celebret:ſecus ſi referat ſe ad miſſam puta di-
cendo volo quotidie in tali loco celebrari vel ſic
celebrari:quia tunc nõ eſt intentio obligandi ſa
cerdotem ad quotidie celebrãdum: ſed qđ ſi no-
lit aut nequeat ſuppleat per alium.nec deſidera-
tur induſtria perſone ſed quotidiana miſſa.
8.q. ¶Octauo querit̃ pro quibus debeat miſſa cele-
1.di. brari:ꝛ dico multa.¶Primũ.Secundũ Archid.
et eſt vera theologica doctrina.miſſa primo bea
tis ad quorũ honorẽ offert̃ prodeſt: ꝛ vt dicit̃ in
collecta.ad gloriã.ſ.accidentalẽ:quia gaudẽt de
omni bono qđ ſciũt fieri ad laudem dei:maxime
de habente ſpecialẽ ordinem ad eos: ꝛ ſcđo mor
tuis exiſtentibus in purgatorio imo in hac vita
ſecundũ Aug.nihil eſt quod tãtum pro eis ſatiſ-
faciat: ꝛ tertio viuis a quibus ꝛ pro quibus cele
brat̃.ꝛ hoc quantũ ad remiſſionẽ peccati morta-
lis qđ eſt in conſciẽtia per modũ ſacrificij ex me-
rito xp̃i ex quo impetratur venia.i.gratia contri
tionis.vnde homo homini donũ maius donare
non põt q̃ꝫ miſſam et quantũ ad remiſſionẽ pene
debite pro mortalibus ratione ſacramenti.ꝛ per
modũ ſacrificij ꝛ quantũ ad liberationẽ a diuer-
ſis malis.et oĩa alia ad que prodeſt digna cõica
tio.hec ex illo.¶Secundũ.Miſſa generaliter di
cẽda eſt pro oĩbus viuis et defunctis qui ſunt in
purgatorio.de cõ.diſt.ſ.viſum.imo in ſtatu glo-
rie:qꝛ illis aliqualiter prodeſt et ꝯſequẽter eſt be
neficiũ.¶Tertiũ.Etiam dicẽda eſt pro paruulis 3
baptizatis ſm.s.Tho.in.iiij.diſt.xiij.non qꝛ eis
proſit ad remiſſionẽ pene:quã nõ tolerãt aut ad
augmentũ glorie:intellige eſſentialis: ſed ppter
ſolatiũ virorũ tum ad oſtendendũ eos ad vnita-
tem corporis chriſti pertinere dum in eis idem
modus exequiarũ ſeruat̃ ſicut in alijs: tum ad cõ
mendandũ redemptionis myſteriũ in hoc ſacra-
mẽto cõmemoratũ propter quod paruuli ſine p-
prio merito ſalutẽ eternam conſequunt̃.¶Quar 4
tum.Pro excõmunicatis quoq̃ꝫ in memẽto oran
dũ eſt etiã ſpecialiter ſm Hoſti.in ſum.et ſilr in
alijs orationibus q̃ fortiter dicunt̃ gñaliter tñ ſi
ſpecialiter:qꝛ nõ lꝫ.de ſen.excõ.nuper.de quo vi-
de ſupra excõicatio.ſ.in prin.¶Quintũ.Prodeſt 5
autẽ defuncto tñ miſſa de aliquo ſancto ſicut et
de mortuis ꝛ ecõtrario ſm Dir.lib.ſ.ꝛ Hoſt.ſed
intellige ſm Pe.de pal.quantũ ad ipſum ſacrifi-
ciũ qđ vtrobiq̃ꝫ idẽ eſt:quantũ vero ad orationes
dicit.s.Tho.magis prodeſſe miſſam de requiẽ:
licet recompenſatio fieri poſſit per deuotionẽ ce
lebrãtis aut celebrari faciẽtis:aut p interceſſio-
nem ſancti cuiꝰ patrociniũ implorat̃ in miſſa.i.
in cuius honorẽ celebrat̃:vnde et quidã nõ irra-
tionabiliter dicũt nullam miſſam defunctis eſſe
ſalubriorẽ q̃ꝫ ppriã diei.ar.c.ij.de cele.miſ.ꝛ ita
ſenſit ſupple.¶Sextum.Qui aũt celebrat contra 6
aliquẽ vt deus eũ perdat peccat mortaliter.ar.
xvſ.q.ij.quicunq̃ꝫ.nec illi nocet qꝛ natura ſacra-
menti eſt pdeſſe.ar.j.q.ſ.ſi aũt deus.Sed iſta in-
tellige qñ malo aĩo fiunt:ſecus in caſu quo quis
licite orat vt deus aliquem tollat de medio vt qꝛ
eſt inimicus boni cõmunis vel huiuſmodi: qꝛ ſi
licet orare:licet ſacrificare: ꝛ tñc ſacrificiũ per ſe
prodeſt.ſ.cõmunitati:ſed per accidens nocet.
¶Nono querit̃ vtrũ miſſa ſimul dicta pro pluri 9.q.
bus tñ valeat ſingulis ac ſi p ſingulo eorum ſi-
gillatim diceretur: ꝛ dico qđ iſta queſtio neceſſa
ria eſt in practica opis ꝛ difficilis in ſpeculatio-
ne veritatis.Et difficultatẽ facit primo hoc qđ
ſacrificiũ ibi oblatũ eſt infinite virtutis.ꝛ conſe-
quẽter videt̃ pleniſſime ſatiſfacere oĩbus p q̇bus
offert̃:ſecundo hoc qđ dr̃ de cõſe.diſt.v.in.c.non
mediocriter.vbi poſtq̃ꝫ pretulerat hieronymus
decãtationẽ quinq̃ꝫ pſalmorũ cũ alacritate ꝛ pu
ritate totius pſalterij modulationi cũ triſtitia et
anxietate cordis ſubiungit.Igitur cum pro cun-
ctis animabꝰ pſalmus vel miſſa dr̃ nihil minꝰ dr̃
q̃ꝫ ſi pro vno quolibet ipſoꝝ diceretur accipitur.
Et ideo circa iſtam queſtionẽ multa faciã quia
primo adducam ex.s.Tho.fundamẽta veritatis
qui vt ſupra dictũ eſt in hmõi ſecretis ſemper aut
ratione aut reuelatione fuit edoctus anteq̃ꝫ ſcri-
beret.ꝛ vt ſupra lex.§.xiij.in.iij.dicto.dictũ eſt qđ
eius doctrina fuit ſolẽniter approbata: ſecundo

recitabo opiniones circa queſtionem. tertio determinabo ex dictis veritatem.

1.ſci. ¶ Quãtum ad primum ſciendũ eſt primo quod ſ. tho. iij. q. lxxix. ar. v. effectũ ſacrificij miſſe oſtendit aliquo modo eſſe infinitum dicens. Sacramẽtum eucbariſtie inquãtũ ſacramentũ directe ex vi ſacramẽti hꝫ effectũ ad quẽ eſt inſtitutũ. ſ. ſpũalez nutritionem per vnionẽ ad xpm & mẽbra eius: ſꝫ ex ꝯñti & cõcomitanter remiſſionem nõ ſolũ culpe ſꝫ etiã pene: nõ quidẽ totius ſꝫ ſcdm modũ deuotionis & feruoris qꝛ dicta vnitas fit per charitatem ex cuius feruore quis remiſſionem cõſequitur nõ ſolũ culpe ſꝫ etiã pene. Inquãtũ vero ſacrificium hꝫ vim ſatiſfactiuam: & ex ſui quãtitate ſufficit ad ſatiſfaciendũ pro omni pena. hec ex illo.

2.ſc. ¶ Sciendũ eſt ſcdo qꝺ ſꝫ hoc ſacrificium ſit infinite virtutis tamẽ in miſſa operat finite & limitate ad finitũ effectũ vt ipſe dicit in. iiij. di. xlv. q. ij. ar. vi. q. vi. ad vltimũ argumentũ loquens de miſſa vbi hꝫ ſic. Quãuis xpi virtus. que continet ſub ſacramento eucbariſtie ſit infinita tamen determinatus eſt effectus ad quẽ illud ſacrm ordinat. vñ non opꝫ ꝙ per vnũ altaris ſacrificiũ tota pena eorum q̃ ſunt in purgatorio expiet: vñ etiã qñqꝫ plures miſſe in ſatiſfactionẽ vnius peccati iniunguntur. hec ex illo.

3.ſci ¶ Sciendũ eſt tertio qꝺ ſcdm eũdẽ iſta infinita virtꝰ ad finitũ effectũ limitatur ex diſpoſitione offerẽtis. vñ tertia parte vt ſupra ſic dicit. In ſatiſfactione magis attendit affectus offerentis quã quãtitas oblatiõis: vnde vidua plus oibus obtulit. Luc. xxi. Quãuis ergo hec oblatio ex ſui quãtitate ſufficiat ad ſatiſfaciendũ pro omni pena: tñ fit ſatiſfactoria illis pro quibus offert vel etiam offerentibus ſecundũ quantitatem ſue deuotionis non pro tota pena. hec ex illo. Et intellige ſue id eſt offerẽtiũ principaliter. Unde in iiij. diſt. xij. q. ij. art. ij. q. iij. dicit qꝺ tollit penam in toto vel in parte ſcdm menſuram pene debite ex deuotiõis qua ſacramentũ offert. Intellige etiaꝫ offerentiũ mediate vel immediate vt ipſe vir videt innuere in. iiij. diſtin. xlv. q. ij. art. j. qõ. iij. vbi vult quod valeãt ſuffragia facta per malos ex imperio eccleſie vel defuncti qui precepit ea fieri: ita quod deuotio precipientis faciat id ẽ qꝺ exequentis: quod etiã inde patet quia & ſi ſacerdos ſit malus vel nullũ habet affectũ ad eũ pro quo celebrat: vt quia eum odit aut ignorat quis ſit et nihilominus vult pro eo celebrare vt euitet ſcandalum: aut peccatum: tamen ſacrificium illi proderit ſcdm omnes doc. & non infinite etiã ſecũdũ omnes ergo limitatur per aliquẽ effectum & non ſacerdotis ſaltem ſi eſt malus ergo alterius offerentis per ſacerdotem. Dicunt autem offerre etiam illi qui rogant pro aliquo celebrari ſicut patet ex illo verbo canonis vel qui tibi offerunt. & ex modo loquẽdi moſaice legis que iubebat ꝑ ãuatos offerre ſacrificium: & clare per ſanctũ tho. iij. q. lxxxij. ar. iiij. in medio cor. ſi et in reſpõſione ad octauũ. Unde & ipſemet ſanctꝰ Tho. in. iiij. q. lxxix. ar. v. ad ſcdm. in fine expreſſe vult ꝙ illis ꝓ quibꝰ offert prodeſt propter menſuram deuotionis eorũ. imo innuit hoc eſſe verũ etiã in illis ꝓ quibꝰ offert ad nullius inſtãtiã. Sed circa predicta reſtat dubitatio qꝛ ſi dicat miſſa pro aliquo defuncto qui de hoc nihil ordinauit & ſacerdos ſit malus. & ſil r is qui mandat miſſam dici ſit malus. videbitur qꝺ illa miſſa totaliter illam animam liberet ſemꝑ quantũcunqꝫ gratia & multa habeat pctã: qꝛ tale ſacrificiũ ex ſe hꝫ efficaciã vt ptꝫ. iiij. vbi ſupra ꝑme: & illa eſt infinita vt dictũ eſt: et hoc caſu no videt limitata ꝑ aliquẽ & ſic ꝯñr operabit infinite: qꝺ nõ cõuenit. Sed dico ꝙ ſemper limitat ſaltẽ ſecundũ deuotionem finitam eccleſie. q̃ ideo ordinat ſacerdotes vt celebrẽt pro viuis & defunctis: cui deuotioni eccl̃ie ſi addat deuotio immediate offerẽtis videt effectus augeri. Et ſꝫ oẽs miſſe ſint eq̃les: quo ad ſacrm. iiij. di. xiiij. q. j. ar. vj. q. v. & iij. q. lxxxiij. ar. vj. nõ tamẽ quantũ ad effectum ſacramenti: qꝛ ille aliquando comenſuratur diſpoſitioni offerentis. que nõ eſt ſemper equalis: aliquando eccleſie: aliquãdo rogantiuꝫ offerri: aliquando eorum pro quibus nulla rone offertur. vt videtur velle. ſ. tho. vt dictum eſt.

¶ Quantum vero ad ſecundum dico quod circa hoc ſunt due opiniones extreme et vna media. Quidam enim vt dire. refert. dicunt indiſtincte quod miſſa dicta pro pluribus eque valeat ſingulis ſicut ſi pro eis ſolis diceretur propter. d. c. nõ mediocriter. quod ſpeciale dicũt eſſe in ſacramẽtis per ſpiritum ſanctũ q non datur ad menſuram quod Hoſti. veruꝫ dicit de pſalmis & miſſis que generaliter pro oibus cantãt: licet ſpecialiter ꝑ aliquibus videantur dici non autem de eleemoſynis. ieiunus. & precibus. ſiue orationibus que alios nõ tangunt: qꝛ non proſunt niſi his ꝑ quibus ſpecialiter fiunt. Sed iſta opinio tenet vnum extremum: & eam ſanctus Tho. ex intentione directa improbat in. iiij. di. xlv. queſtio. ij. ar. iiij. q. ij. ꝑ totum. & ad ſecundum quia ſuffragium vt ſatiſfactiuũ eſt ſimile ſolutioni. & eius effectus diuidit ſi fiat pro pluribus. adde tu quod finitum diuiſum efficitur minus. hec ex illo. Et ſi diceretur quod effectus in quem poteſt ſacerdos per hoc ſacrificium ſit infinitus vt ſupponitur iſta opinio: ſequitur vnum abſurdiſſimum. quod ſacerdos vnica miſſa liberare poſſet ſemꝑ omnes animas a purgatorio. etiam ſi eſſent multo plures quam ſint. quia pena debita ſingulis eſt finita. et conſequenter etiam pena debita omnibus eſt finita: cum ex finitis numero & quantitate non reſul- 2.op

tet niſi finitū quod ab infinita virtute ſeparatur. Quod autem adducitur ex.ca.non mediocriter. non cogit:qꝛ cum illatiue ſit dictum intelligitur relatiue ad ſuperiora ex parte.ſ.celebrantis : vt tantuꝫ ſit ei meritoriū celebrare pro omnibꝰ ſicut pro ſingulis : aut maius ſi ex maiori charitate faciat: ⁊ hoc patet intelligenti tex.⁊ gloſſam.

2.op ¶ Alia vero opinio eſt tenens aliud extremū dicens indiſtincte qꝺ miſſa dicta pro multis magis prodeſſet vni ſi pro eo ſolo diceret. Et iſtā ſecuti ſunt multi ſolēnes doctores. Archi.eſſi poſt Spe. diſtingueret ſicut diſtinguit.s.Tho.de ſuffragio in genere facto pro multis. Nā ſi ꝯſideret inquit ſcḋm qꝺ hꝫ valorē ex charitate:tantū prodeſt ſingulis quantū ſi pro vno tantū fieret: qꝛ charitas ſuffragantis non minuit ſi diſtribuat effectus in multos:ſꝫ augetur:⁊ ſimiliter gaudiuꝫ procedēs ex charitate eius cui quis ſuffragat : quāto eſt in pluribꝰ tanto eſt maiꝰ ſcḋꝫ Augu.in li.cōfeſ.quo etiā mō intelligi poteſt.d.c.non mediocriter. Si vero conſideret ſuffragiū in quātū eſt ſatiſfactio quedā trāſlata in alios ꝑ intētionē faciētis: magis valet ei pro quo ſpecialiter fit: et ſic effectus ſuffragii ex diuina iuſtitia diuiditur inter eos ꝑ quibꝰ fit. Et idē per oīa dicerent de miſſa. Scotꝰ etiam ad predicta conformiter loquēs circa finē ſui quodli. vbi effectum ſacramenti appellat meritum ſic virtualiter dicit. Merituꝫ miſſe in tres partes diuiditur:quarum vna chriſto.alia eccleſie attribuitur.tertia ſacerdoti.⁊ hanc ſolam pōt diſpenſare ſacerdos:⁊ ſi eam attribuit alicui determinate perſone non poteſt attribuere alteri: quia tale meritum eſt finitū ⁊ limitatū: alioquin vna miſſa poſſibiliter liberaret omnes de purgatorio:quod eſt hereticum.⁊ ſi eſt diuiſum. Diuiſum minuitur tandem vſq̄ ad nihilum. Et ſi totū vni cōmunicet alius nihil habebit. Et idē tenet Panor.poſt Joan.an.in.c.fraternitatē.de ſepul. ⁊ idem ſum.roſ.⁊ ſcḋꝫ Nico.de auſ.⁊ aſtē.eſt ſententia ⁊ opinio cōis que ſic intelligitur. Naꝫ virtus ſacrificii eſt de ſe infinita.ſed limitat ad operandum ſcḋm affectum offerentis que eſt triplex. ſ.chriſti eccleſie et particularis ꝑſone.vnde tres effectus ſatiſfactionis ſequuntur:quorum vnum chriſtus cui ſibi placet diſtribuit:aliuꝫ eccleſia q̄ ordinauit vt partem habeant oēs de quibꝰ mentio fit in canone.tertium vero ſacerdos offerens immediate vel ille qui eū rogat offerre.⁊ de iſto iii.loquitur iſta opinio. Sed iſta opinio licet verum dicat tamen loquit inſufficienter ſi non diſtinguit quādo offerēs eſt vnꝰ tantū vel qn̄ ſunt multi:vt qꝛ multi rogāt pro ſe celebrari qui in canone dicunt ſacrificiū offerre.⁊ ſcḋm mētē.s.th. affectus cuiuſlibet illorū ſibi vendicat aliquē effectum ſacrificii. Et igitur ⁊ tertia opinio diſtinguens ⁊ dicens q̄ꝺ vnū ſacrificium ita prodeſſet ſingulis pro quibus offertur ac ſi offerretur pro ſingulis ſingulariter dupliciter poteſt intelligi primo.ſ.qn̄ ſinguli habent aliquē pro ſe offerentē primo:⁊ ſic eſt verū ⁊ ſic procedit opinio prima. ⁊ ſecūdo qn̄ ſinguli nō habēt offerentē ꝑ ſe primo:ſed aliquis offerens offert primo pro oībus ⁊ conſequenter pro ſingulis:et ſic eſt falſum: ſed minus prodeſt ſingulis vt dicit ſecunda opinio que intelligit qn̄ vnus tantū puta ſacerdos vel alius offert pro multis.⁊ ratio diſtictiōis hec eſt Nam qn̄ ſacerdos mouet ad celebrandū ꝑ pluribꝰ a ſeipſo:vel ab aliquo vno tantū vtroq̄ caſu affectus offerentis cui ꝓportionat effectꝰ ſacrificii eſt vnus tm̄ q̄ fert totꝰ in oēs primo:ſed nō primo totꝰ in ſingulos:ſed vt ꝯueniūt in aliquo vno puta in numero vel multitudine eorū pro quibꝰ ſacrificatur:⁊ ꝯn̄r effectꝰ talis ſacrificii attribuit totꝰ oībus:ſed nō eis ſingulis:ſed diuidit: ⁊ ꝯn̄r fit minor ad ſingulos. Si vero ſacerdos moueatur a pluribus ad celebrandum pro pluribus: vt quia vnus petit miſſam pro anima patris : alius pro anima matris:alius pro anima vxoris : vna miſſa oībus ſatiſfacit tm̄ valens ſingulis ſicut oībus qꝛ affectꝰ quibꝰ rn̄det effectꝰ ſacrificii primo ferunt in ſingulos ſcḋm ſingulos mouētes ad celebrandū:et ꝯn̄r effectus ſacrificii attribuūtur primo ſingulis et nullus eſt effectus. primo reſpiciens multitudinem illam puta trium: et ſic vniꝰ celebrationis ſunt multi effectus qui ſunt multe ſatiſfactiones : et ſic in vno ſenſu intelligitur.d. ca.non mediocriter. ¶ Sed cōtra arguitur primo non quia hoc caſu totus effectus ſacrificii eſt finitus et diuiſus ergo minor ad ſingulos. Sed dico quod ibi nullus eſt vnus numero effectus ſacrificii diuiſus in partes:ſed ſunt ibi tres effectus ſecundum ſe totos diſtincti tribus affectibus reſpōdentes. Et ſi replicetur quod ſecunduꝫ hoc ſi omnes anime purgatorii eſſent liberate ſingule vnica miſſa poſſent ſemper omnes ſimul liberari vno ſacrificio: etiam ſi eſſent milies plures quam ſint dico primo hoc nō ē neceſſe:qꝛ oīs aīa liberabilis effectu ſacrificii finito liberabilis nō eſt ꝑ vnicā miſſam:eo quod ſicut charitas ita ⁊ affectus offerentis poteſt creſcere in infinitum.vt patet per.s. Tho.primo ſen.di.xvii.q.ii.ar.iiii.⁊ ſimiliter ex conſequenti vnus effectus ſacrificii:⁊ ſic tranſcendere poſſet omnem effectum finitum datum: ſed tamen nō ſemper liberabit propter exilitatē deuotionis in offerēte. Dico ſcḋo quod illud licet nō ſit neceſſarium eſt tamen poſſibile:qꝛ cū virtꝰ ſacrificii ſit infinita quātacunq̄ erit multitudo offerentium etiā ſi arenam maris excederet: tanta erit multitudo effectuū ſacrificii ⁊ cōſequēter animarū liberataruꝫ ſi vnico tali effectu poterāt oēs

liberari

liberari. Et eſt ſiſe vtute baptiſmali q̃ eſt infini-
ta: ⁊ applicatᷓ huic ⁊ illi p verba ⁊ intẽtionẽ ba-
ptizãtis: ⁊ tñ ſi baptizentᷓ ſimul innumerabiles:
quilibet tñ accipit ac ſi ſolꝰ eſſet: ⁊ idẽ in ꝓpoſi-
to vbi applicatio fit p effectũ offerẽtis p̄rio ꝓ ali
2.ob quo ⁊ itẽtionẽ celebrãtis. ⁋ Arguitᷓ etiã ſcdo. Nã
licet affectꝰ illorũ triũ offerẽtiũ feratᷓ p̄rio in ſin-
gulos id eſt i aliquẽ ſingulorũ effectꝰ tñ ſacerdo
tis in vnica oblatiõe p̄rio fertᷓ in oẽs: ⁊ ꝯñr effe-
ctꝰ ei correſpõdẽs eſt cõis ⁊ diuiſus in partes: ⁊
ꝯñr minor ad ſingulos. Sed dico qd̕ affectꝰ ſeu
volũtas ſacerdotis volẽtis ꝓ illis tribus celebra
re eſt deprecatiuꝰ ⁊ ſic nõ minuitᷓ p hoc qd̕ eſt in
multis ſꝫ augetᷓ vt patet ex dictis: eſt etiã applica
tiuus.ſ. virtutis ſacrificij ſeu paſſiõis xp̄i ad effe
ctũ: ⁊ ſic eſt inſtrumẽtũ xp̄i ⁊ principaliter offerẽ-
tis ſacrificiũ: ⁊ cõſequẽter applicat ꝓportionalr
ad effectũ eiꝰ ſi ſic itẽdit: vñ affectui eiꝰ nõ ꝓpor
tionatᷓ effectꝰ ſacrificij niſi qñ ex motiõe ſua prin
cipaliter celebrat. Eſto tñ qd̕ habeat aliquẽ effe-
ctũ circa ſacrificiũ diuiſum: tñ cũ etiã ipſi offeren
tes habeãt effectus affectuũ ſuorũ ipſi ſunt plene
ſatiſfacti ac ſi ſacerdos ad inſtãtiã vniꝰ tñ cele-
braſſet: q̄ꝛ nõ querebãt principaliter affectũ ſacer
dotis: nec illũ ipſe ꝓmiſit ſed ſacrificiũ ipſum: ad
qd̕ reddẽdũ ſufficit ipſe affectus ſolũ vt applica-
ad.3 tiuus quod ei conuenit ratione intentionis.
pct. ❡ Quantũ ad tertiũ dico qd̕ primã opinionẽ.s.
Tho. expreſſe reprobauit: ſcdam vero q̃tũ ad ſuf
fragia in gñe expreſſe approbauit ⁊ docuit tertiã
ꝯo expreſſe nõ docuit vᷓ tñ cõſona principijs eiꝰ
que recitaui: nec auderẽ illã reprobare ſed mihi
apparet vera ⁊ indubia: ⁊ practicãda niſi repu-
gnet aliqua ꝓmiſſio licita ſacerdotis: q̃ ſi inter-
ueniat ſeruãda eſt: de quo.j.§ ſequẽti. Et ſi quera
tur q̃ũo ſtat qd̕.s. Tho. teneat ſcdam opinionẽ: ⁊
ſimiliter tertiã dico hoc ideo eſſe: q̄ꝛ ſuffragium
qd̕ eſt p miſſam: põt fieri immediate p multis ſiue
primo: ⁊ tũc nõ ita ꝓdeſt ſingulis ſicut ſi ꝓ ſingu
lis immediate ⁊ primo fieret: q̄ꝛ diuiditᷓ: vt cũ ſa-
cerdos ex ſe ſolo mouetᷓ ad celebrãdũ ꝓ omnibꝰ
defunctis: põt etiã fieri immediate ſiue primo ꝓ
ſingulis vt cũ ſacerdos motus a multis celebrat
ꝓ multis: ⁊ tũc ita prodeſt ſingulis: ac ſi ꝓ eis ſo
lis celebraret: q̄ꝛ tũc nullũ vnũ numero ſuffragiũ
diuiditᷓ. Quatenus ergo miſſa dr̃ p̄rio ꝓ multis
vera eſt ſcda opinio: ⁊ quatenꝰ dr̃ primo ꝓ ſingu
lis eſt vera tertia. Et cõfirmatᷓ q̄ꝛ cũ virtꝰ ſacrifi-
cij ſit infinita ⁊ pars quã diſtribuit xp̄s aut eccle
ſia ſit finita alioquin liberarentᷓ oẽs: relinquitur
infinita pars diſpẽſanda per ſacerdotẽ quam po
teſt multis applicare: licet cuilibet finite: ⁊ ſic nõ
videtur ratio qñ ad inſtantiã multorũ celebrat
quin ſinguli accipiãt ſecũdũ affectũ ſuũ ac ſi pro
eis ſolis offerretᷓ ſacrificiũ. Et hanc opinionẽ te-
nuit ſum. Ange. licet non plene nec vſquequaq̃
bene deduxerit.
❡ Decimo queritur vtrũ ſacerdos ꝓmittẽs ſigil 10.q
latim tribus vnã miſſam liberetᷓ dicẽdo vnã pro
oı̃bus: ⁊ dico ſm̃ Pet. de pal. qd̕ non: ſicut ſi ꝓmi
ſiſſet ſigillatim tribꝰ marchiã vnam et exhiberet
vnã oı̃bꝰ: q̄ꝛ miſſa celebrata pro multis nõ tñ vꝫ
ſingulis. Dico tñ ſcdm eũ ⁊ Archi. et alios tenen
tes ſcdam opinionem qd̕ talis ſacerdos excuſari
põt q̃nq̃ modis. ⁋ Primo ꝓpter impoſſibilitatẽ 1
celebrãdi ꝓ quolibet ſpecialiter: puta ſi collegiũ mo.
ſaluo officio ad qd̕ eſt inſtitutũ nõ poteſt ſoluere
plus quã duas vel vnam miſſam: aut ſi religioſo
poſtq̃ ꝓmiſit imponũtur a ſuperiore alie miſſe:
q̄ꝛ difficultas ꝓſtationis ⁊ ſi non liberat tñ excu
ſat. ⁋ Scdo propter conſuetudinẽ maxime apud 2
eũ qui ſcit vel ſcire tenetur: q̄ꝛ ſcienti dolus non
infertᷓ. ⁋ Tertio ratiõe cõuentiõis: ſi expreſſe hoc 3
dicat ꝓmittẽs: q̄ꝛ cõtractꝰ ex conuentiõe legẽ ac-
cipiunt: qd̕ etiam ſufficit dicere executori: q̄ꝛ cui
cõmiſit teſtator diſtributionẽ pecunie pro miſſa
videtur etiã cõmiſiſſe ordinationẽ de miſſa ꝓcu
randa. ⁋ Quarto ꝓpter recompenſationẽ vt ſi in 4
alijs miſſis vel ſuffragijs recompenſetᷓ q̄ꝛ non re-
fert quid ex equipollentibus fiat. ⁋ Quinto pro- 5
pter ſuppletionem dei: quando ſcilicet ſacerdos
tñ affectũ habet ad quẽlibet quantũ habere de-
bet ad vnũ ſolũ: ſi ꝓ illo ſolo celebraret. ⁋ Et mul
tomagis excuſatᷓ his modis ſi ſit vera tertia opi-
nio. ⁋ Et vlterius excuſaretᷓ.vſ. q̄ꝛ celebrat ſcdm
intentionẽ principalẽ ⁊ remotã eorũ quibꝰ ꝓmi-
ſit que eſt vt is ꝓ quo celebrat habeat illũ effectũ
quẽ facit miſſa pro eo ſolo celebrata: vnde ſtãte
illa opiniõe poſſet ꝓmittendo centũ vnã miſſam
ſatiſfacere cũ ea ſola: ſi tamen eã dicere tardaret
vt ſatiſfaceret pluribꝰ eſſet mortale de ſe: q̄ꝛ face
ret iniuſtitiam expectantibus ſuffragium ſoluere
tenetur q̃ citius cõmode poteſt. Si etiã promi-
ſiſſet miſſam de ſpiritu ſancto vel i tali loco et di
ceret alias vel in alio loco: infideliter ageret cõ
tra promiſſum: et non ſatiſfaceret.
❡ Undecimo queritur q̃ũo ſe debeat habere ſa- 11.q.
cerdos in acceptãdo miſſas: vt ſit in cõſciẽtia tu-
tus ſi vult vnã miſſam celebrare ad inſtãtiã mul
torum: ⁊ dicit Sco. in quodli. quod ſacerdos ad
miſſam dicendã ꝓ iſto teneri põt dupliciter. pri-
mo.ſ. ex liberali promiſſiõe: ita.ſ. qd̕ nihil recipitᷓ
in recompenſatiõe pro miſſa et tunc in poteſtate
promittẽtis fuit tñ promittere quantũ voluit: et
ad tñ ſe obligauit et non plus. ſi tamẽ ille intel-
lectus poſſit ſine mendacio ſtare cum verbis ha
bitis. extra de ſpon. ex literis. in gl. quia liberum
fuit ⁊ licitũ ſtipulatori late verba cõcipere. ff. de
verb. obli. quicquid. et tunc ſi reddat ſicut inten-
debat debitũ ſoluit. Et ſecũdo ex ſtricta obliga-

gatione: puta quia ille liberaliter obtulit eleemoſynā: ⁊ iſte liberaliter promiſit celebrare miſſam omni cōuentiōe ceſſante: ⁊ tunc ſi verba obligatiōis ſunt certa et ſimpliciter determinata ad vnum intellectū: puta ſi obliget ſe dicere vnam miſſam pro iſto vna cum alijs quib9 tenetur: vel ſi obliget ſe dicere ꝑ iſto ita ſpecialiter ſicut poteſt pro alio a ſe celebrare: tūc ſi ſatiſfacit ſi ſecūdum intellectū ſatiſfacit et non aliter: ſi vero verba habere poſſunt diuerſos intellectus ſtrictiorem ſcilicet et minus ſtrictum: vt dicā pro te vnā miſſam: vel generalius celebrabo pro te: tunc habet locum illud. de ſpōſ. ex literis. ſcilicet ſi alter non intellexerit quod alter propoſuit ad communem verbi intelligentiam recurratur: et cogatur vterq3 verba prolata in ſenſu illo retinere quem ſolent recte intelligentibus generare. Et iſta cōmunis intelligētia in hac materia eſt quod obligans intendit obligare ſacerdotem ad id quod eſt ſibi vtilius quantum licite poteſt. hec ex illo. Et adde ꝙ tenendo tertiam opinionem ſi rogaret celebrare pro aliquo ſine quacunq3 participatione: dicere poteſt hoc non eſſe bonum: quia eccleſia ordinauit vt patet in canone qō multi participent et forte deus etiā alios vult participare: ſed celebrabo pro eo: eo modo quo diuina iuſtitia et volūtas exquirit et tutius erit etiam ſi pro mille dicat vnam: et multo fortius ſi rogatur tm̄ vt dicat miſſam pro aliquo: quia ſatiſfit intētioni ſane petentis propinque vel remote.

12 ¶ Duodecimo queritur vtrum ſacerdotes qui ſunt partes alicuius collegij teneantur celebrare ſecundū intentionem preſidentis puta prelati: et dico qō ſic: ex iure naturali in miſſis que imponuntur in recompenſationem beneficioꝝ que redundāt in collegium: quia qui ſentit onus ſentire debet et commodū ⁊ ecōtrario. de reg. iu. qui. lib. vſ. v. prelatus ſicut commodorū ita et onerū eſt diſpenſator cum oppoſitorum eadem ſit diſciplina ſm̄ philoſophiam et iura: in alijs autē non tenetur: q2 homo ſuper hominis intentione non habet poteſtatē: tamē vbi ſunt multe et continue obligationes prelatus poteſt continue obligare ad celebrandum ſcḋm ſuā intentionē: ⁊ nō erit licitum aliter celebrare. Poſſet etiā qui preeſt dare licentiam alicui celebrādi pro aliquo ſuo amico ex cauſa rationabili ſicut et eximere aliquem a communibus oneribus. De materia miſſe vide etiam ſupra eucbariſtia.

¶ Rurſus de miſſa ſecundo quo ad auditionem.

MIſſa rurſus conſiderari poteſt ſecundo quantum ad auditionē inquantum fideles obligati ſunt ad illam audiendam.

¶ Primo ergo queritur quid circa auditionem 1. qō miſſe eccleſia precepit ⁊ quomodo preceptū intelligatur: ⁊ dico qō precepit ſecularibus die dominico miſſas totas audire ita qō ante benedictionem ſacerdotis nullus egredi preſumat. de conſec. diſt. j. miſſas qō ſecūdū gloſ. intelligitur niſi neceſſitas cogat. Qui etiam aliorum curam habent vt dn̄i ⁊ parentes tenentur ſcḋm Archi. conari vt audiant ſerui ⁊ filij omnes. ¶ Dicit̄ autē primo ſecularibus: per quod aliqui vt Joā. de biblia. in quodli. arguūt hoc nō precipi religioſis aut clericis per ar. a cōtrarijs diſtin. xxv. qualis. ſed melius dicit Archi. in Roſa. ibi vacare arg. a cōtrarijs per ar. a minori: quia clerici ⁊ religioſi ad maiora tenentur diuino cultui totaliter deputati. xij. q. j. duo ſunt. arg. de priuil. c. fina. lib. vj. nec deobligat ad hoc obligatio ad horas: q2 ⁊ religioſi obligati ad ieiunia ſui ordinis nō deobligantur a ieiunijs eccleſie. Igitur quilibet chriſtianus ligatur hoc precepto: non excommunicatus nec interdictus aut legitime impeditus: ſiue ſit ſeruus ſiue liber modo habeat vſum rationis ſm̄ Petruꝫ de palu. quod intellige quando hoc preceptuꝫ ſciunt vel ſcire commode poſſunt. ¶ Dicitur ſecūdo die qui quoniā a media nocte incipit q̄tum ad hoc vt. ē. miſſa. j. §. vj. ideo ſatiſfactuꝫ eſt precepto ſi audiatur in nocte quādo licite celebratur vt nunc in natali dn̄i: ⁊ olim in nocte reſurrectionis. ¶ Dicitur tertio dominico per quod intelligitur generaliter omnis dies feſtus de precepto ſm̄ Pet. de pal. in. iiij. per. c. qui in die ſolēni. de conſecra. di. j. quod ſentire videtur etiā. Jo. an. in nouel. ⁊ doct. dicētes aliquos in diebus feſtis excuſari circa opera manualia niſi miſſam amittant: ⁊ eſt rationabile: q2 cōſuetudo legū interpres ita habet: tū etiā q2 ratio eadē eſt: cū ideo ſint feſta alia a dn̄ica inſtituta vt vacetur diuinis: ⁊ cōſequenter debet eſſe idē inq̄tū ad vacationē circa diuina: tum etiā q2 hoc idē videt̄ velle text. extra de paro. in. c. ij. Alijs autē diebus nullus etiā religioſus aut clericus tenetur audire miſſam ex precepto: nō obſt. c. ſolet de cōſe. di. j. qō videt̄ velle qō in. xl. nullus dicat̄ ieiunare niſi audita miſſa q2 loquitur de cōſilio aut ſi loquitur de precepto eſt abrogatū. ¶ Dicitur quarto miſſas in plurali nō q2 ſit neceſſe eundē plures eodē die audire miſſas vt quidā putāt ſed referēda ſunt ſingula ſingulis vt ſit ſenſus qō illi q̄ audiūt iſtā miſſam audiant totā: ⁊ ſimiliter qui audiūt illā aliā: ⁊ ſic de alijs. ¶ Dicit̄ quinto totas id eſt integras: modico tamen pro nihilo reputato de conſecra. diſtin. ij. re vera vnde ſecūdum Archi. preceptum non obſeruat qui partem notabilem amittit puta medietatem aut tertiā partē: ſecus qui modicā ſeruitores etiā diſcur

[illegible]es ꝑ expedičtib⁹ miſſe:vt in miſſis ſolēnibus:
ꝑtbure:vino ⁊ hmōi intelliguntur adeſſe miſſe
etiā pro tēpore illo.¶ Dicit̃.vj.niſi neceſſitas ⁊c.
q̄ꝛ ex rōnabili neceſſitate ſiue ex ratiōabili cauſa
quis ab hoc precepto excuſat̃:puta dato eo caſu
in quo ſi quis vellet miſſam audire ipſe vel ali⁹
ex hoc incurreret ꝓbabiliter graue dānū anime
vel corporis aut rerū vel honoris ſm ſuā exiſti-
mationē ⁊ fidē:etiā ſi aliq̄n fallat̃:⁊ ita nō ſit in
re.ar.eorū que dicta ſunt ſupra ieiunū.§.viij.par
ti.j.Ex quib⁹ patet qd mortaliter peccat qui hoc
preceptū ſine rōnabili neceſſitate trāſgredit̃ etiā
ſine cōtēptu ex ſola pigritia:vt patet etiam ſupra
lex.§.viij.⁊ ſupra ieiunū.§.viij.parti.j.⁊.ſ̄.cōtē-
ptus ꝑ totū.Un̄ diſtinctionē Ric.ange.in quodl'.
quē ſequit̃ ſum.Ange.dicētis qd eſt mortale trāſ-
gredi ex cōtēptu vero:⁊ ſimiliter ex interpretati-
uo qui eſt q̄n quis trāſgreſſionē aſſueſcit ſine cau
ſa eſt vero veniale ſi fiat ſine cōtēptu ex paſſione
vel pigritia etiā ſine cauſa rationabili:eſt vero
nullū peccatū ſi fiat ex cauſa rationabili: non ap
probo q̄ntū ad ſcdm mēbrū:quia iſta omiſſio ſine
cauſa eſt mortalis ſm Archi.Pe.de pa.⁊ Pa.in
c.j.de vi.⁊ ho.de.⁊ pene oēs nec requiritur cōtē
ptus hic ad peccādū mortaliter:q̄ꝛ requiritur in
his qui de cōſilio nō in his que de precepto ſunt
ſm Pan.in rub.de obſer.ieiu.in fi.⁊ in.c.concu-
piſcentiam de conſti.

2 ¶ Scdo queritur que ſit neceſſitas excuſans ab
hoc precepto audiēdi miſſam?⁊ dico qd regula
gn̄alis diudicādi talē neceſſitatem tradita eſt in
fi.§.prioris exēplariter autē loquēdo ſm Archi.
excuſantur infirmi ⁊ eorū ſeruitores:⁊ qui par-
uulos ſine periculo dimittere nō poſſunt arg.de
re iu.qd nō eſt:⁊ qui audiēdo impedirent̃ ab ar-
duo ⁊ iuſto negocio:⁊ qui ratione officij ꝓhiben
tur exire vt caſtellani ⁊ alijs dn̄is ſeruiētes:⁊ dn̄i
ac cōſiliarij tēpore miſſe vrgentibus cauſis occu-
pati:⁊ puelle nubiles ignorātes hoc preceptū vel
faciētes quod in ſe eſt vt audiāt ⁊ vt videtur pa-
rētes qui eas ad hoc cogūt ex cōſuetudine regio
nis:⁊ ex honeſtate ſint clauſe arg.de cōſue.c.fi.
niſi eas ducant ad choreas vel permittant ſtare
in feneſtris:⁊ vidue poſt mortem mariti aliquo
breui tēpore puta hebdomade vel menſis ex con
ſuetudine:ſecus per ſex mēſes vel annū diſti.viij.
cōſuetudo ⁊ cōiugate que audire nō poſſunt ſine
magno ſcandalo virorū puta quia familie bene
preparare nō poſſunt.xxxiij.q.v.noluit ⁊ itinerā
tes qui ob hoc perderēt ſocietatē neceſſariā vel
vtilē ⁊ idē dictu de pauperibus mulieribus que
aliq̄n veſtibus priuate aut velis ſi eccleſiam adi
rent grauiter deriderētur ab alijs.

3.qō ¶ Tertio queritur a quo miſſa ſit audiēda?⁊ di
co quod a ſacerdote non fornicario notorie non
aūt a fornicario notorie diſtin.xxxij.nullus ⁊ de
coha.cle.⁊ mu.c.fin.quod intellige ſi ſit publice
denūciatus per cōciliū vltimū cōſtātiēſe quod il-
la antiqua iura modificauit licet ſit conſultius a
tali etiā nō denūciato nō audire ſi audiri poteſt
ab alio.Si aūt ſtaret illud antiquū ius in ſuo vi
gore ſm Arc.ppl's nō habens alios ſacerdotes ⁊
hāc legē ignorās melius audiret quā non audi-
ret:nec eſſet ſup hoc ſolicitādus q̄n aliter ꝓuide-
ri nō pōt.ſi vero ſciret hāc legem abſtinere debe-
ret a miſſa:⁊ excuſaretur a precepto de audiēdo
vide etiam.ſ̄.clericus.ij.§.viij.

¶ Quarto querit̃ que miſſa ſit audienda:⁊ dico 4
qd miſſa eſt duplex.ſ.ordinaria ſiue propria ſiue
diei:⁊ eſt illa que cōgruit officio qd in eccleſia ce
lebrat̃ ea die:⁊ peculiaris.i.ſpālis de aliquo ſan
cto ſm Ray.vel peculiaris.i.ex peculiari ſiue ſpe
ciali deuotiōe ad illā celebrata ſm Archi.Dicit
igit̃ Archi.ꝙ de cele.miſ.c.ij.reprehēdunt̃ q̄ miſ-
ſas ꝓprias ꝓpter peculiares omittūt ſꝫ dicit illō
c.ex cōgruitate loqui ex neceſſitate autē nō tene-
ri aliquē ad propriā audiēdā:q̄ꝛ nec.di.c.miſſas
hec dicit ſed loquit̃ indiſtincte:nec poſſunt idio
te vel mulierculę ſcire an miſſa ſit ꝓpria:hoc quo
q̄ꝫ ſemꝑ interrogare nimis eſſet laborioſuꝫ.Re-
prehēſibile tn̄ eſt ſm Arc.ſacerdotib⁹:⁊ ſi nō dā-
nabile ad inſtātiā laicorū dimittere miſſas ꝓpri
as propter peculiares imo eſt damnabile ⁊ mor-
tale ſecundū aliquos vt.ſ̄.miſſa.j.§.iiij.

¶ Quinto q̄rit̃ vbi miſſa ſit audiēda i parochia 5
ſ.ꝓpria vel alibi ⁊ dico duo.¶ Primū.Qui cōtē 1.dī.
pto ꝓprio ſacerdote miſſaꝫ audit in aliena paro
chia i dieb⁹ feſtis expelli debet ⁊ remitti ad eccle
ſiā ſuā de ꝓoch.c.ij.ꝙ ſm Pa.poſt Inn.ibi eſt ve
rū ſi hoc facit ex cōtēptu q̄ꝛ facit cōtra p̄ceptū ſu-
perioris ⁊ qui eū admittit furtū quodā mō cōmit
tit:ſꝫ ſi hoc facit ex cauſa rōnabili nō eſt eiciēd⁹
puta q̄ꝛ ꝓprius ſacerdos eſt notori⁹ fornicator
vel preciſus ab eccleſia:⁊ idē ſm Arc.ſi hoc facit
ob maiorē ſui deuotionē puta q̄ꝛ alibi deuotio
res videntur celebrātes aut cū miſſa reportat ſer
monē vel huiuſmodi:imo ideꝫ eſt quacūq̄ꝫ cauſa
iuſta hoc faciat puta ꝓpter maiorē cōmoditatē:
aut delectationē nō illicitā:q̄ꝛ iā eſt rōnabilis: et
preſcripta circa hoc cōſuetudo qui.d.c.ij.abroga
uit dato qd preceptum cōtineret cōtra laicos ne
alibi quā in ſua parochia miſſas audirent.quod
multi negāt.Quidā tn̄ vt ſum.Ange.hoc limitāt
modo declinās ꝓpriā parochiā nō audiant miſ-
ſam in ꝓprio oratorio ſed in publico facto a po
pulo ſm glo.in.c.ſi quis de cō.di.j.vel a fortiori
in eccleſijs mēdicantiū edificatis autoritate ſum-
mi pontificis ſed ego dico qd vbicūq̄ꝫ audiatur
etiā in domo priuata eſt ſatiſfactum precepto:ra
tione cōſuetudinis ſcite ⁊ tolerate ⁊ rationabi-

lis ⁊ pſcripte.licet male faciat audiēs in domo ſi
2 ne rōnabili cauſa.☞Scdm.Et ſi epus prohibeat
audire miſſam in eccleſiis mēdicātiū diebus fe-
ſtis.dicit Archi.obediēdū eſſe ar.xi.q.iii.quid er
go.⁊.c.ſentētia.licet male faceret tollendo pias
cōſuetudines cū ſcādalo populorū:cū ⁊ gre.ſan-
ctus permiſerit ſacerdotes chriſmare ad ſcanda-
lū tollendū.xcv.diſt.peruenit.ſed tū ego dico qd
hoc caſu obedire nō eſt neceſſariū nec ille hoc po
teſt iubere qr iſta cōſuetudo audiēdi ibi autorita
tē habet a ſuperiore epo͡rū.i.a romano pōtifice:
qui mēdicātes inſtituit ad ſupplendū defectū epi
ſcoporū qui iā nō predicāt nec predicatores ſu-
ſtentant.⁊ ſic eſt tanq̄ lex eiuſdē ⁊ preterea ſicut
eps nō pōt arctare ius cōmune ita nec cōſuetudi-
nē generalē totius orbis vt in.c.in his.⁊.c.catho
lica.diſt.xi.Et ſi hoc ſub excōmunicationis pena
preciperet:dico qd ſentētia eſſet iniuſta vt patet
ex dictis:⁊ etiā nulla qr ſicut attentatū cōtra ius
eſt ipſo iure nullū.vt in.c.vides diſt.⁊ in.l.nō du
biū.C.de leg.ita ⁊ attentatū cōtra generalē con-
ſuetudinem totius orbis vt in.d.c.in his.⁊.c.ca
3 tholica.☞Tertiū.Precipitur tamē in virtute ſan
cte obediētie:⁊ ſub interminatione eterne male-
dictiōis oībus religioſis ne in ſermōib9 ſuis pre-
latis eccleſiarū detrahant.ſ.nominatim expreſſe
aut circūlocutiue ſm glo.aut retrahāt laicos ab
eccleſiarū ſuarū frequētia vel acceſſu:⁊ intellige
in publico ſermone non in priuato.

6.q. ¶Sexto querit̄ qualiter miſſa audiēda ſit:⁊ di-
1.di. co tria.☞Primū.Licet miſſa ſit deuote audiēda
interius ⁊ exterius:interior tamē deuotio que in
attētiōe cōſiſtit non cadit ſub humano precepto
iuxta ea que dicta ſunt ſupra hora.§.xi.exterior
autē cadere poteſt ⁊ videt̄ qd cadat illa deuotio
que de ſe neceſſaria ad auditionez que cadit ſub
precepto cū qua nō ſtat illa diſtractio qua aliqui
p notabili parte miſſe nugātur cū ſocio ſcādali-
2 zātes alios ⁊ ſacerdotē vexātes.☞Secūdū.Secū
dū Archi.nō eſt neceſſe ſentire ⁊ diſtincte audire
verba miſſe ꝓpter hoc qd in.d.c.miſſas dicit̄ au-
dire:alioquin nō impleret preceptū qui propter
multitudinē a lōge audit ſubmiſſe celebrantem:
nec ſurdus nec hebes auditu vnde intētio eccle-
ſie a qua eſt ſumēda intelligētia dictorū.xxii.q.v.
humane eſt qd quis ſit preſens ⁊ adſit miſſe ⁊ deo
vacet:⁊ ſi eſt intelligēs dignū ⁊ iuſtū eſt vt inten
dat ⁊ conetur intelligere:adde tu ex cōſequēti qd
talis tenetur nihil exterius facere repugnans di
cte intētioni:qr qui tenetur ad proſecutionē vni9
oppoſitorū tenetur ad fugaz alterius.☞Tertium
3 qui audit miſſam ad quā tenetur de precepto ſi-
mul eodē tēpore dicere nō poteſt horas ad quas
de precepto tenetur ſine mortali:qr ibi ſunt due
obligatiōes quarū quelibet attentionem ⁊ deuo
tionē exteriorez requirit.nec poteſt eſſe exterius
attētus miſſe qui exterius eſt attentus officio ar.
c.ex literis.de proba.cū ibi nota.in verbo vices
duorū vel ecōtrario:ſecus ſi aut ad miſſaz aut ad
horas nō teneretur ex precepto quia dicere non
prohibetur:niſi ex hoc aut ſacerdos aut alii im-
pedirentur.

Mſericordia habet opera ſeptem corpora
lia ⁊ ſpiritualia de quibus ſupra eleemo-
ſyna in principio.

MOdica regulariter leges ⁊ iura non
curāt.l.ſcio.ff.de in integ.reſti.⁊.l.ſi
oleū.ff.de dol.⁊ facit tex.in.c.cū te d
re iudi.In cōtrariū tū facit Bal. in
l.ad barbaricū trāſeūtes.C.q̄ res ex-
por.nō poſ.vbi tenet qd ſi ſtatuto nō pōt extrahi
vinū nō pōt extrahi metreta.⁊ in.l. minorib9.C.
de his qb9 vt indig.vbi tenet qd ſi ex ſtatuto cu-
ſtos ville nō denūciās malefactores punit̄.ſi de-
nūciat oēs preter vnū punit̄.Sūt etiā alia multa
faciētia in cōtrariū.Soluit̄ aūt qr iſti ſum9 in his
q̄ ſunt cōtra ius cōe.⁊ in caſu vbi vulnerant̄ regu
le iuris cōis de minimis nō curat̄.⁊ ita ꝓcedit.d.
l.ſcio.⁊.d.l.ſi oleuz ſi ſcḋo ſum9 in his que ſunt de
iure cōmuni ⁊ regulātur a iure cōi:tūc de mini-
mis curat̄ ⁊ ita ꝓcedūt cōtraria ita voluit Bal.
in.l.ſi proprietarius.ff.de dam.infec.

MOllities aliquādo eſt ſpecies lu-
xurie de qua ſupra ſuo loco ali-
quando eſt vitium oppoſituz per
ſeuerantie ⁊ pertinacie:de qua
ſanctus Tho.ii.ii.q.cxxxviii.

MOnachus vn̄ dicat̄:⁊ que ad illū ſpectent
vide.j.religio.vii.per totum.

MOnaſterium quomodo ſe habeat ad con-
tractus ⁊ bona temporalia monachorū in
fra religio.vii.per totum.

MOnacha vide infra religio.vii. per totum
⁊ ſupra.electio.iii.§.vi.⁊.vii.

MOneta vide.s.falſarius.§.vi.⁊.vii.⁊.s.ga-
bella ſecūdo.§.ix.⁊.j.ſolutio.§.ii. ⁊ reſtitu-
tio.⁊.j.pecunia.⁊.j.vſura.v.§.i.

MOnitio ſupra excommunicatio . ſeptimo
.§.xx.

MOnopoliū videtur eſſe cōuentio ali
qua aut loc9 in quo vni ſoli licitū eſt
aliq̄d vēdere aut emere qd illicitum
eſt vt.l.vnica.C.de monopoliis ⁊ di
cit̄ a monos vnum ⁊ pole venditio.

¶De mora ⁊ moroſo.

MOra in ꝓpoſito videt̄ eſſe tēps in
quo quis interpellat9 ſcienter nō
facit qd in eo facere debet ⁊ poteſt
vt patet ex his que not.in.ca.vlti.
de loca. Ad hoc igit̄ qd q̄s dicat̄

moroſus vel in mora requirit͂ qͦ ſciat vel ſcire de beat ſe debere qͦ interpellatus ſit a die vel hoīe.i. monitus qͦ habuerit dandi poſſibilitatē. ff.de
1. qͦ reb.cre.l.quod te.

¶ Primo v͛o querit͂ qͦs ſit in mora: ⁊ dico qͦ obligat⁹ ex delicto ſemp eſt in mora.ff.de cõdi. fur. l.in re furtiua obligat⁹ vero ex cõtractu ſi eſt ad certū tp̄s ſtatim poſt illud eſt in mora:etiā ſi nõ fuerit admonitus nec monitio eſt neceſſaria: q2 dies īterpellat p hoīe.d.c.vl.⁊ C.de contrahē.⁊ cõ.ſtip.l.magnā. Qͦd Pa.in.c.l3 heli. de ſimo.limitat ſi actor ⁊ re⁹ ſint eiuſdē fori al's nõ:vt not. in.l.itē illa.ff.de cõſti.pec.de quo vide. ſ. obligatio.§.p totū.limita ēt niſi iuſta cā excuſet poſtq̄ tñ cām ſi ip̄a deficiat ſi nõ īpleat quā citiſſime poteſt cõſtituit͂ in mora.l.celſus.§.ſ. ff.de arbi. vbi iuſſus ab arbitrio dare certa die excuſat͂ ſi die illa fuit īpedit⁹ iuſte:mõ det quā citi⁹ põt īpedimēto ceſſante:⁊ idē in.c.cū dilecti.de dolo.⁊ cõtu.⁊ intelligo quā citi⁹ põt cõmode ⁊ honeſte:q2 hoc poſſe eſt iuridicū:vide infra potētia. Si v͛o dies nõ eſt appoſita obligatiõi nec alia cõditio ſic requirit͂ monitio ſm Bald.in.l.non ignorat.C.de fruc.⁊ li.exp̄ē.⁊ Ange.in.l.ſi manumiſſori. C. de obſe.pa.pre.⁊ Pa.in.c.licet heli.de ſimo.⁊ in.c. ij.de accu.⁊ facit.l.fideicõmiſſi.vbi eſt caſus aureus.ff.de vſur.⁊.l.q̄dā iberus in v͛bo qua de re volo vt cū libero loquaris.ff.de ſer.vr. p̄di.⁊ id qͦ legit͂ ⁊ no.in.l.debitores p̄ſentes pri⁹ denunciatiõib⁹ cõueniēdi ſunt.C.de pigno.⁊ in.l. ſi ex legati cā.ff.de v͛b.ob.⁊ in.c.accuſatio.ij.q.viij.q̄ monitio vel interpellatio ſeu debiti petitio fieri debet cõgruo loco ⁊ tp̄e.ff.de v͛b. obli.l. cõtinu⁹ §.cū ita vbi a promittēte dare ephesi peti nõ põt antequā illuc potuerit accedere qñ p̄miſſor eſt rome. Et licet glo.dicat in.d.c.licet heli.qͦ in pecuniariis admonitio eſt de honeſtate non de neceſſitate:tñ Lud.de ro.in ſuis nota.tenet qͦ ſi debitor citat͂ ſine monitiõe:⁊ cõfitet͂ debitū: debet actor cõdēnari in expēſis citatiõis ſi poterit p̄bare qͦ nõ fuit monit⁹:q2 vt dicit Pañ.vbi.ſ.adhuc nõ erat in mora:licet in ea p talē interpellationē cõſtituat͂ vt ſi fatet͂ debitū fiat ei p̄ceptū de ſolutiõe. Tñ in cõſcia:ſi creditor debitum petere nõ audet ex timore etiā reuerētiali:vel ſi debitū ignorat etiā ſine monitiõe debitor in mora conſtituitur ⁊ incurrit penā moroſi poſt iſtās in quo arbitrio boni viri ſatiſfacere debet ⁊ põt: alias autē in mora nõ conſtituitur: q2 ex quo creditor debitū ſcit:⁊ ſine omni reſpectu petere poteſt: et non petit videtur conſentire dilationi. Et ſic intellige.l.in omnibus obligationibus.ff.de regu. iur.⁊ theologos in.iiij.

2 ¶ Scḋo q̄rit͂ vtrū ſit in mora qui põt exceptione legitima ſe tueri:⁊ dico qͦ non vt eſt regula iuris in.vſ.ſicut dñs qui ſeruū ſuū fugitiuū monachū factū infra trienīū nõ req̄ſiuit dr̄ fuiſſe in mora q̄ tñ re vera non eſt in mora ſi põt exceptione legitima ſe tueri: puta longinquitatis loci. xv. q.ij.ſi q̄s incognit⁹. Et dr̄ exceptio legitima que replicatione nõ elidit͂: nõ legitima vero que eliditur vt ſi feci pactū de nõ petendo decē que debes: ſed metu vel tēpore furoris feci ſi dū repeto excipias de pacto exceptio eliditur replicatione furoris aut metus.hec ex illo.Jo.an.

¶ Tertio queritur vtrū ſua mora cuilibet ſit nociua:et dico quod ſic:vt eſt vna regula iur.in.vſ. ſicut ſi quis eſt in mora ſoluēdi decimas ille perēūt ſuo periculo etiā fortuito caſu.xvſ.q.ſ. decime. Et ſi debitor primo fuit in mora ſoluendi:et poſtea creditor in mora recipiendi vel econtrario vltima mora nocet.ff.de vſur.l.debitor. 3

¶ Quarto q̄rit͂ ad quid teneat͂ moroſus debitor vel emptor:⁊ dico qͦ tenet͂ ad itereſſe dāni habiti ⁊ lucri ceſſantis dūmodo ſit talis pſona q̄ veriſimiliter fuiſſet iuſte lucrata quod iudex habebit eſtimare: pro quo eſt text.in.l.ij.ff. de eo qͦ certo loco.in fi.vbi dr̄ qͦ in hoc intereſſe habebit͂ rõ lucri ceſſantis:⁊ idē Jnno.in.c.ſacro.de ſen.excõ.⁊ gl.in.l.curabit.C.de act.emp.⁊ Panor.c.cõqueſtus.de vſuris.vbi refert Pe. de ancha. ita conſuluiſſe.vide infra vſura.ſ.§.xvij. Sed tñ aduerte qͦ mora ⁊ culpa eq̄parātur: niſi in hoc qͦ mora eſt purgabilis.l. ſi ſeruū.§.ſequit͂.ff. de verbo. obl.⁊ ſic põt intelligi.l.ſi is.l fi.ff.de iure dot.vſi ſi res danda vel reſtituēda eodē mõ apud eū cui danda erat:vel apud dñm erat peritura: nõ tenetur moroſus.l.fi.§.ſ.ff. ad.l.rho. de iac. ne creditor cū aliena iactura lucret͂:qͦ etiā ſequit͂ Fulg. et Mar.in.l.qͦ te.ff.ſi cer.peta. l3 Accur. teneat 2riū:ſed primū eſt ver⁹ ſaltē in cõſciētia.de quo infra reſtitutio.vij.§.v.par.iij. Et ſi ſit dubitatio an fuerit peritura nõ liberat͂ moroſus: q2 interpretatio ſit contra eū.l.cum res.§.fi.ff. de lega.ſ. 4

¶ Quinto queritur vtrū mora ſemel cõmiſſa purgari poſſit:et dicit Jo.an.in regula mora.in.vſ. qͦ nõ:vbi dies prefigitur a lege vel canone penā imponēte:q2 pena ſemel cõmiſſa nõ purgat͂: et ſic intelligenda eſſet iura que vident͂ dicere:qͦ non purgat͂:vt.xij.q.ij.longinquitate.ij.q.ij.puella.et de electio.in cunctis. Et hoc eſt verū niſi in eadē lege canone caueat͂ qͦ eodē caſu poſſit purgari mora et pena euitari:et ſic intelligunt͂ iura contraria que videntur velle quod poſſit purgari: vt xvij.diſt.c.ſ.et di.c.qm̄.et de ſup.negli.p̄la.l.ſas. Pena ergo ſemel commiſſa nõ purgat͂:niſi forte fingeretur quis nõ fuiſſe in mora.ij.q.vſ.biduū. 5

¶ Sexto q̄rit͂ qñ purgat͂ mora: ⁊ dico qͦ ex celeri ſolutione ante requiſitionē factam:vt not.in d.c.vlt.et facit.c.bertoldus.de re iud.⁊.c.ex tue. 6

de cleri.nõ reſi.et ſimiliter ſi obtulit poſt moram ipſe debito.vt in.d.§.ſequitur. intellige ſi obtulit rem integram qualitate nonvitiatam.vt.J.reſtitutio.vij.§.iij.

De morte et mortuo.

MOrs ſcdm philoſophos eſt vite priuatio:et mortuus eſt is in quo ꝑmo vel gratia partis eſt mors ſeu vite priuatio.Eſt aũt triplex mors. de penitẽ.diſt.vii.c.vi.ſ. corporalis: ſpũalis:et gehennalis:qr.ſ.eſt etiã triplex vita qua quis priuatur ſcz corporalis:ſpiritualis id eſt gratia ſiue charitas vie et beatitudinis:qua quis proprie priuatur ſolũ poſt mortẽ ſicut et proprie tunc quis eſt habilis ad illam. Corporalis tamen eſt duplex ſcz naturalis qua quis priuatur vita ſubſtãtiali et accidẽtali.i.operatione vitali:et ciuilis qua quis priuatur accidẽtali tñ.i.aliqua operatione vitali puta ꝓpria voluntate aut ciuium fruitione et huiuſmodi.

1. q̃ Primo vero querit̃ quid de morte ſummarie ſcripſerit ſanctus Tho.in ordine ad mores: et ex operibus eius dico ſic. Pena mortis in preſenti nõ infligit̃ pro quolibet mortali:ſed tantum pro inferẽte damnũ irreparabile vel pro habẽte horribilem deformitatẽ. vnde pro furto nõ infertur niſi aggrauet̃ per circunſtantiã grauem ſcz ſacrilegij: peculatus aut plagiarij.xxij.qõ. lxvi.ar.vi. ſcdm conſuetudo tamẽ preualuit in contrarium. ☞ Mors ſit ſanctis meritoria lz ſit pena inquãtũ ea bene vtuntur.xxij.q.cxxiiij.art.xvi. ☞ Mors illata etiam ꝑ criminibus infert totã penam peccati vel partem ſcdm quantitatem culpe patiẽtie et cõtritionis:nõ aũt mors naturalis.iiij.diſt.xx. ☞ Exponere ſe et ſuos mortis periculo pro liberatione perſone per quam eccleſia vel reſpublica ſuſtentat̃ eſt laudabile.xxij.q.xxxij.ar.vi. ☞ Exponere ſe morti pro ſalute anime proximi certa eſt preceptum alias vero conſilium.iij.diſtinct.xxix. ☞ Dolẽdũ eſt de morte amici:ſed moderate quadruplici cauſa prime Theſſa.iiij. de morte autez propria maxime triſtatur virtuoſus: qr priuatur maximo bono:quo maxime dignus eſt:ſcilz vita et virtutibus ſm preſentem vſum : licet quidam gaudeant propter ſpem beatitudinis.iij.ethi.vel xiiij. ☞ Nullus eripiendus eſt a morte contra iura.xxij.q.x.ar.vij.ſecundum.

2 Secundo queritur vtrum mors naturalis ſit ſatiſfactoria pro peccatis:et dicit Sco.in.iiij. diſtin.xxi.quod licet ſit neceſſaria:tamẽ ſi acceptetur voluntarie eſt ſufficiens pena pro omnibus venialibus et forte ꝑmagna parte mortalium: et conſequenter multomagis violenta : etiam ſi pro peccatis inferatur. et ſic tenet Sum.Ange.cõtra.ro.et ſupple.ſed ſanctus Tho. in.iiij.diſtl.xx. conſentit quantũ ad violentã : non autem quãtum ad naturalẽ:quia iam quaſi verſa eſt in naturam:ſicut et originale quod tanquã pena conſequitur:et conſentit ſumma Ro.et ſupple.et intendit ſanctus Tho.quod in naturalibus non meremur nec demeremur:licet ꝯcomitari poſſint alique volitiones et acceptationes meritorie : ſicut non eſt meritoria digeſtio cibi:licet ſit meritoriũ ex charitate gaudere quod virtus a deo data digerat:quia opus meritorium eſt in noſtra poteſtate:vt ſupra meritum.

Tertio queritur vtrum mors ciuilis equiparetur morti naturali in dubio et reſpondet Gemini in.c.ſuſceptum de reſcrip.lib.vi.et Archi.ibidem et domi.Anto.in.c. licet de offici. delega diffuſe ſed tu concludendo dic aut verbum mors profertur a iure vel ab homine.Si autem a iure in materia ſtricta et exorbitãti a iure cõmuni:et tunc in dubio intelligitur de morte naturali:vt in dicto c.ſuſceptum et in.l.tertia.§.hec verba.ff.de nego. geſt.et ibi glo.et Barto.Si vero ius in quo profertur mors non eſt ſtrictum ſed extẽdibile ex idẽtitate rationis.Tũc ſi mors ciuilis habet eundẽ effectũ quo ad id de quo agitur quẽ habet mors naturalis ſic equiparatur:et ita procedit capitulum placuit.xvi.queſtione.i.ſed ſi non habet per omnia eundem effectũ non extendetur neqꝫ equiparabitur:vt dicit gloſſa in.di.ca.queſitum et in dict.ca.licet.Si autem verbum mors profertur ab homine:tunc in dubio non equiparatur:quia verbum hominis referri debet ad mortem naturalem:vt in.l.ex ea parte.§.inſulam.ff.de verb.obli.Joan.autem.xvi.q.i.in.ca.placuit dicit quod regulariter mortis appellatiõe intelligitur mors naturalis. 3

Quarto queritur quis dicatur eſſe in periculo mortis:et dico quod infirmus quotidiana febre obſeſſus:vbi machine iaciuntur:vel ab hoſtibus volentibus illum occidere nauigaturus per loca periculoſa:iturus per loca inſidioſa : etate confectus et huiuſmodi:vt patet.ff.de dona.cau. mor.l.mortis cauſa cum tribus ſequen.ſed tu dic quod iſta dicuntur exemplariter regula autez ſumitur ex arbitrio boni viri vt penſatis omnibus circunſtantiis is dicatur eſſe in periculo mortis qui probabiliter iudicatur eſſe in periculo mortis. 4

Quinto queritur vtrum liceat mortuos ſpoliare:et dico quod non quinimo tales ſpoliatores grauiſſime legibus puniuntur.ff.de ſepul.viol.l. pretor.§.aduerſus eos et ſm philoſophum in.iiij. ethi.latronibus enumerantur. De mortuo reſuſcitato vide infra reſuſcitatus. 5

MOrtis articulus ſupra abſolutio primo §.quinto.

Mulier vide.ſ.femina: ⁊ quo ad moniales ſupra abbatiſſa: ⁊ infra religioſa. vij. §.vltimo.

Multitudo cum peccat quid ſit agendum vide ſupra correctio.§.xiiij.

Munus vide ſupra gabella.v.inq̄ſtū munus eſt donū ⁊ inquantū eſt exactio.

Murmuratio lʒ plerūqʒ cōmemoretur ⁊ reprebēdaſ a ſanctis: tñ nō eſt plene declarata quid ſit ⁊ vtrū ſit peccatū vel quale: ſʒ aliqui doctores dicūt quod eſt querela iniuſta vel impatiēs. Videtur aūt ſic dicēdū. Murmurare ſcđʒ multos dictū eſt per ſimilitudinē ad mutire qđ eſt ꝓpriū mutorū ⁊ loqui nō audētiū. Vñ murmur aut murmuratio dicit̄ primo omnis locutio ſummiſſa vel clanculoſa: aut certe ⁊ ſubmiſſe: ⁊ clāculo facta. vnde ⁊ metaphorice riuus aque dicitur murmurare: ſed q꞉ talis locutio frequēter fit iniuſte dicit̄ ſcđo querela iniuſta: ⁊ intellige clāculo ⁊ angulariter ⁊ nō in faciē facta: q꞉ nō eſt murmur ſi quis queraſ etiā iniuſte corā preſide. Eſt autēʒ querela iniuſta dupliciter.ſ. ratione obiecti q꞉.ſ. querulatur quis de iuſta: ſicut pbariſei de receptione peccatorūʒ a dño ⁊ rōne modi: q꞉.ſ. licet quis queraſ de re iniuſta tñ non debito mō.i. nō vbi qñ ⁊ q̄ꝺ oportet: vt q꞉ in angulo cū impotētia. vnde ⁊ bolkot in diffinito necius nō ponit iniuſtitiā ſed impatiētiam dicens quod murmuratio eſt querela cum impatiētia in his que homo debet patienter ferre. Et iſto modo murmur eſt in cōmuni locutione: ſicut religioſus dicitur murmurare quādo aliquid iniuſtum quidē patitur: ſed tamē nō exponit prelato relationē ſuā ſʒ alijs quorū nō eſt ei ꝓuidere. ¶ Igit̄ murmuratio ſumit̄ tribus modis. ¶ Primo eñi eſt ſubmiſſa ⁊ clāculoſa locutio: ⁊ ſic pōt eſſe cū peccato ⁊ ſine peccato: ſicut Jo. v. dicit̄ qđ murmur multus erat de chriſto in populo: ⁊ ſequitur quidā eñi dicebāt q꞉ bonus eſt alij aūt nō ſed ſeducit turbas. ¶ Scđo eſt ſubmiſſa ⁊ clanculoſa locutio qui rulātis de re iuſta ſicut popul' iſrael murmurauit frequēter cōtra deū. Et tertio eſt de re iuſta modo iniuſto: ⁊ his duobus modis eſt ſemper peccatū aut veniale aut mortale ſecūduʒ conditionem perſonarum: circunſtantiarum et animorum quod generali regula difficile eſt diffinire. Pena autēʒ murmuratoris eſt: vt alienus ſit a fratrum vnitate ⁊ opus eius obijciatur. ꝛc. diſtinctio alienus vbi dicit glo. quod opus clerici precipue eſt oratio laici vero oblatio ⁊ ſic videtur quod ſi ſit clericus debeat in oratiōe quaſi excommunicatus ſeparatus eſſe ab alijs: ⁊ ſi ſit laicus non recipiatur eius oblatio.

Mutilare quid ſit ⁊ vtrum liceat vide ſupra homicidium.iij.§.tertio. Mutilare enim membrum proprie eſt illud inutile reddere: ſed tamē cōmuniter doct. capiunt mutilare pro trūcare. vide aūt.ſ. corpore vitiatus.

Mutus per ſigna poteſt petere ſacramenta ⁊ ei danda ſunt. xxſ.q.vſ. qui recedunt. et matrimonium poteſt contrahere vt ſupra matrimonium.ij.§.vij.

¶ Summa.

Mutuum eſt res ex ſuo vſu cōſumptibilis penitus cuius ꝓprietatēʒ quis in aliū trāſferre: recepturus deinde aliā rē nō numero ſʒ eādē ſpē aut valore: vt ſi trado tibi pecuniam recepturus poſt mēſem aliā numero. ¶ Dicit̄ primo res quo noīe hic venit etiā pecunia que ꝓprie dicit̄ preciū rerū vt patebit. ¶ Et ſcđo đr ex ſuo vſu cōſumptibilis penit': q꞉ in his que vſu ſuo ſi cōſumunt̄ penitus vt eſt ager: equus: veſtis ⁊ huiuſmodi nō eſt mutuū expreſſe aut per ſe vt patebit infra ⁊ patet. ff. ſi cer. pe. l. ij. ¶ Et tertio dicit̄ cuius ꝓprietatē: q꞉ in mutuo trāſfert̄ dominiū a dāte ſ accipiētē: vnde mutuū dicit̄ quaſi ex meo tuū. q꞉.ſ. dum illud tibi trado de meo facio tuū. ff. ſi cer. peta. l. ij. ⁊ ſtat periculo tuo poſtq̄ꝫ accepiſti ſi perit etiā caſu fortuito. C. ſi cer. peta. l. incēdiū. inſti. quib. mo. re ꝯtra obli. §. itē. ¶ Quarto dicit̄ recepturus deinde. q꞉ ſi quis ſtatim ⁊ de preſenti tradēdo rē accipit aliā rē vel preciū ſue rei nō eſt mutuū ſed permutatio aut vēditio vel alius cōtractus vt infra permutatio. ¶ Et quinto aliam rem: quia ſi eſſet recepturus rei preciū nō eſſet mutuū ſed vēditio: niſi ⁊ ipſum preciū mutuaret̄. ¶ Dicit̄ ſexto aliam rem numero: q꞉ ſi eſſet recepturus eandem numero non eſſet mutuum ſed commodatum vel depoſitum vel alius contractus. ff. de cōtrahen. emp. l. ij. ⁊. d. l. ij. ff. ſi cer. petat. ¶ Et ſeptimo dicitur ſed eandem ſpecie aut valore: quia mutuum fit dupliciter: aliquando ſcilicet expreſſe: ⁊ tūc regulariter recipitur idēʒ ſpē aliquando vero tacite: ⁊ tunc recipitur rei valor vt ſi dedi frumentum valens. x. recepturus oleum valens decem aut plus: quia ipſum frumentum non mutuatur ſed venditur aut permutatur valor autēʒ ſiue precium frumenti mutuatur implicite ⁊ virtualiter in tempus redditionis olei. Fallit quod dictum eſt in mutuo pecunie: quia ſiue reddatur eadem ſpecie puta argentea pro argentea ſiue eadēʒ valore alia ſpecie vt argentea pro erea: aut econtrario ſemper eſt mutuum expreſſum: quia pecunia eſt inuendibilis formaliter ⁊ ſi non materialiter item quia omnis materia monetata vt ſic et formaliter ſumpta eſt in ſpecie eadem

ſcʒ mẽſure venaliũ licet materialiter differat vñ
valor viginti ſolidorũ eſt idẽ ſpecie in auro ⁊ in
argẽto formaliter licet non materialiter. ¶ Dicit
aũt Azo: ⁊ refert ac ſequit̃ ſum. ang. qḋ ſi det pon
dus argẽti ⁊ recipiat̃ pecunia argẽtea in nume-
ro erit mutuũ: qr idẽ genus redditur. i. eadẽ ſpẽs
ego vero dico ibi eſſe vẽditionẽ: quia rẽ ⁊ preciũ
nec argẽtũ monetatum: vt illud quod in numero
cõſiſtit eſt idem ſpẽ formaliter cũ non monetato
qḋ cõſiſtit in põdere. Conſiſtit igitur mutuũ pro
prie. i. expreſſe ⁊ per ſe ſolũ in rebus triplicis ge-
neris. ſ. in his que cõſiſtũt in numero vt pecunia
id eſt aurũ argentũ ⁊ omne metallũ monetatum
vt ſic vel in pondere: vt aurũ vel argentũ nõ mo-
netatũ ⁊ huiuſmodi vel in mẽſura intellige cõtẽ-
tiua qua grana ⁊ liquida mẽſurãtur ad differen
tiã mẽſure panni ſm̃ Rodo. vt vinũ triticũ ⁊ hu-
iuſmodi ⁊ generaliter in his que vſu ipſo conſu-
mũtur. ſ. ex toto ⁊ penitus vt. d. l. ij. ff. ſi cert. pet. ⁊
inſti. qui mo. cõ. obliga. in prin. in alijs aũt puta
equo aut veſte vel hm̃oi nõ eſſet mutuũ expreſſe
per ſe ſʒ ſolũ implicite ⁊ p accidẽs inq̃tũ in his
ſubintelligit̃ aliqḋ predictorũ triũ puta in equo
preciũ qḋ in numero cõſiſtit ſicut ſi trado equũ re
cepturus certo tp̃e p̃ciũ intelligor mutuaſſe p̃ciũ
ipſuʒ vñ ſi qs vltra recipio vt patebit eſt vſura q̃
nõ eſt ſine mutuo. Ratio aũt horũ eſt: qr de rõne
mutui eſt qḋ recipiẽs mutuũ reddat aliã rẽ vt di-
ctũ eſt ⁊ de ratiõe iuſticie eſt qḋ reddat equiualẽ
tẽ qr aliter nõ eſſet equalitas: equiualẽtia autem
eſſe nõ põt per ſe in rebus vſu nõ cõſumptibilibꝰ
niſi forte raro ⁊ per accidẽs qr aſinus nõ eſt equi
ualens aſino aut equus equo. ſed in eis equiua-
lẽtia fit ⁊ cognoſcitur per aliam rem. i. numiſma
qḋ eſt omniũ rerũ mẽſura. v. ethy. ſʒ in alijs equi-
ualentia neqʒ eſt neqʒ cognoſcit̃ per aliã rem red
dibilẽ ꝓ mutuo ſed per mẽſurã ⁊ põdus ⁊ nume-
rũ que nõ ſunt res reddibiles: nec aliquid valen-
tes. Unde in illis nõ eſt mutuũ niſi per accidens
ratione precij anneri. ¶ Quomodo autẽ ſit dan-
dũ mutuũ ſine ſpe alicuius vltra ſortẽ iuxta pre-
ceptũ dñi vide ĩfra vſura. ſ. quomodo etiã tenea
tur mutuare qui pecuniã habet vel aliud ſibi ne-
ceſſariũ vel vtile ad negociandũ vel huiuſmodi
vide ſupra eleemoſyna. §. ſ. ⁊ diſtingue vt ibi et
adde ſm̃ ſco. in. iiij. quod habens pecuniam ſibi
pro aliquo tẽpore inutilẽ mortaliter peccat ſi eã
nõ mutuat indigenti petenti faciẽs contra prece
ptum nature: ⁊ xp̃i. luc. vj. mutuum date: quod in
intellige primo ſi tutus ſit de rehabendo tẽpore
opportuno: alioquin diſtingue vt ſupra quia cõ
modare eſſet dare: ⁊ ſecundo ſi indigentia ſit cir
ca neceſſitatem vel decẽtiam. Utrum autem mu-
tuo accipiens pecuniã teneatur reddere in eadẽ
ſpẽ infra ſolutio. §. ij. parti. v.

¶ De naufragio.

Naufragiũ dictũ quaſi nauis fragium
ſiue fractura eſt naue fracta. i. perdi
tata rerũ corporũqʒ ſubmerſio. l. de
precatio ⁊ per totum. ff. ad. l. rho. de
iact. C. de nau. l. ij.

¶ Primo vero queritur vtrũ reſtituere teneatur
qui aliquid de naufragio rapuit ⁊ dico quod ſic 1. q.
ſiue de naui ſiue de mari aut litore rapiat. ff. de
incen. rui. nau. l. ſi quis ex naufragio ⁊. d. l. depre
catio nec excuſat a mortali ⁊ reſtitutione aliqua
cõſuetudo ſtatutũ aut preceptũ ſed furtũ eſt. ff. de
acqui. re. do. l. qua ratione in fi. C. de fur. l. reum.
Quin etiã ſm̃ leges ſi petat̃ infra annũ condẽna
bitur ad reſtituendũ quadruplum: poſt annũ ve-
ro in ſimplũ vt in. d. l. reũ. ⁊. ff. eo. l. ſ. ſm̃ canones
vero ſi iſte raptor ſit epiſcopus vel prelatus aut
clericus deponi debet de accu. cũ dilecti. el. ſ. vl-
tra predicta ſiue clericus ſit ſiue laicus: niſi ſatiſ-
fecerit debet excõmunicari imo ſm̃ aliquos eſt ex
cõmunicatus de rap. excõmunicationi. Sed hec
intellige niſi nauigia exerceant piraticã tyran-
nidem: vel ſint inimica nomini xp̃iano vel prin-
cipi. C. de fur. in aut. nauigia.

¶ Scḋo querit̃ vtrũ reſtituere teneat̃ qui rapuit 2. q.
de naufragio aliquid qḋ ſtatim erat periturũ pu
ta farinã aut zuccarũ vel papirum: ⁊ dico qḋ ſic ſi
ſine quocũqʒ periculo vite talia ſaluauit: etiam
ſi dñs alias non erat rehabiturus: quia ex chari
tate tenebatur ſuffragari. d. c. excõmunicatiõi et
ſic intellige. d. aut. nauigia. ⁊. d. c. excommunica
tioni iuncta gloſ. ſed tñ debet habere laboris ſui
mercedẽ: qr ipm̃ dñʒ ſi ſaluare debuiſſet oportuiſ
ſet ſatiſfacere perquirentibus: ⁊ ſecundũ hoc in-
tellige que dicet Rodẽ. §. ſeq. Si vero ſine vite ſue
periculo eas ſaluare non potuit diſtinguendum
eſt. Nam aut ſe exponendo periculo vite nõ dico
probabili: ſed qualicũqʒ capit ea bona que domi
nus veriſimiliter per aliã viam nõ erat rehabitu
rus ⁊ retinere illa poteſt qr nõ tenebatur cũ tali
periculo ſuffragari: imo ipſe dominus debuiſſet
velle quod potius ea proximus haberet quaʒ pe
rirent: ſi autẽ alia via erat ea dominus veriſimi
liter rehabiturus vt quia ea tẽpeſtas iactaſſet ad
littus aut alios que dicto periculo ſe exponerent
inueniſſet: tenetur reſtituere: licet debeatur ei pre
miũ pro labore ⁊ periculo ad arbitriũ boni viri.
Si quis tamen ſimplex de talibus bonis aliquid
ſurriperet credens hoc ſibi licere vel ex ſtatuto
vel ex alia cauſa non videtur peccare mortaliter
nec incurrere excõmunicationẽ. d. c. excõmunica-
tioni vt patet per dicta ſupra excõmunicatio. vij.
§. xx. Si tamẽ ab homine fulminaretur contra ta
les: etiam eo caſu quo talia poſſent licite retine-
re: tenerentur ſaltem reuelare talia bona rapta.

Ex predictis aūt reſpondendū eſt ad hūc caſum qui de facto accidit. Cū eñi ex naui periclitanti omnes aufugerent etiam patronus. vnus poſt fugam patroni ex capſa eius ſuſtulit mille aureos eoſq; ſaluauit. Diſtinguendum enim eſt. vt. ſ.

5 ¶ Tertio q̄rit̄ vtrū dñs q̄ accepta ſumma conuenit cū nautis qđ ſi naufragiū patient̄ nullus eos ꝑdabit̄: teneat̄ dictā ſummā reſtituere. ⁊ dico reſtituere tenet̄ q̄cq̄d hac occaſiōe ſuſcepit vel ſuſcipi ꝓmiſerit niſi ſpontanea liberalitate donet̄ ſm ʀʀ. cum al's deberet hoc gratis facere. Si tñ fieret ſtatutū qđ quis tm̄ reciperet pro rebus quas ex mari recuperaret naufragis valeret ſtatutum ſm ſum. piſa. q2 hoc inquit fit in fauorem naufragorū: vt hoīes in querēdo perdita ſint ſolicitiores premiū laboris recepturi: et idē tenet Rodē. et ſum. ang. ac ro. licet contrariū teneat ſupple. et irratiōabiliter ſatis: quia hoc eſt vtiliter gerere negociū naufragorū. ff. de nego. geſt. l. pōponi⁹.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū reſtituere teneat̄ qui res iactatas in mari vel eiectas ex naufragio inuenit et dicit paū. in. c. cū dilecti. de accuſ. qđ nō ſi erāt pro derelictis: q2 talia naturali ratiōe efficiūtur capiētis. inſtitu. de re. di. ſi vero nō erāt pro derelictis ſed ad euadēdum proiecte: cū proiciens remaneat dñs occupans aīo retinendi eſt furtū. vt in glo. d. c. cum dilecti. ⁊. l. qua rōne. §. vl. in fi. ff. de acqui. re. do. ⁊ eſt excōicatus ſi non reſtituit q̄ primū pōt. d. c. excōicationi. de rap. qđ intellige premiſſa monitione. vt ſupra excōicatio. vij. §. xx. particu. iu. licet hic poſt paū. teneat ſum. ang. quo ad deū non requiri monitionē. Si vero ſimpliciter accipit nō conſiderando an eſſent derelicte vel ne excuſatur a furto. vt eſt text. in. l. falſus. §. ſi iactum. ff. de fur. ⁊ ab excōicatione. argu. d. l. falſus. et eorū q̄ excōicatio vbi ſupra dicta ſunt. Qñ aūt ꝓ derelictis habeant̄ ſpaū. dicit vbi ſupra ex coniecturis ꝑſumendū vt ſi q̄s iactauit librū apertū in mare: ſecus ſi clauſum et inuolutū et huiuſmodi. vide ſupra inuenta. §. primo.

¶ De nauta caupone et ſtabulario.

Nauta eſt maior in naui in hoc ꝓpoſito. ⁊ caupo eſt tabernari⁹ q̄ ⁊ ganeo. ⁊ ſtabulari⁹ eſt hoſpes recipiens etiā equos. Unde dr̄ nauta q̄ nauē exercet nō aūt remiger. vt. l. j. e. tit. §. nautā. et ſi̾r caupo ⁊ ſtabulari⁹ q̄ hoc exercēt. et iſtitores id eſt q̄ vēdendis inſtāt vice eorū: vt in. d. l. j. §. fi.

1. qō ¶ Primo ergo q̄rit̄ de qua culpa iſti teneātur ⁊ dico qđ de leuiſſima. ſed nō de caſu. ff. nau. cau. et ſta. l. et ita. §. et hoc edicto. Nec obſtat. l. j. §. ſi veſtimenta. ff. de po. vbi depoſitarius non tenet̄ niſi de culpa leui: q2 eſt ſpeciale in iſtis vt teneatur etiā de leuiſſima. Quod tñ fallit in conſcientia vbi tenētur ſolū de leui. d. l. et ita. q2 loquitur in odiū taliū qui fraudes facere cōſueuerunt. vt ibi ptz. §. et hoc edicto. et cōſequēter fundat ſe ſuper preſumptione: et ſic locum nō habebit in conſcientia iuxta dicta ſupra lex. §. ix. niſi ſpecialiter accepiſſent mercedē pro cuſtodia. vt ſupra locatio. §. xvij. vel niſi quando res cuſtodiam diligentiſſimā requirebat. et ſcienter in cuſtodiam eſt ſuſcepta: quia ſic tenentur de leuiſſima.

¶ Scđo queritur qūo probat̄ datū talib⁹ in pecunia: et dico qđ conſueuit portare talē quantitatē pecunie: tūc credet̄ iuramento ſuo alias nō niſi quatenus probet. ar. ff. de re mi. l. non oēs. §. a barbaris. quia talis debet numerare pecuniaȝ in conſpectu hoſpitis. ff. depo. l. j. §. ſi ciſta. 2

¶ Tertio q̄rit̄ vtrū naute et prefati dantes dño deponenti clauē camere: excuſent̄ ſi res pereant: et dico ſm glo. in. l. dȝ. ff. nau. cau. et ſta. §. item ſi ꝓdixerit qđ ſi a principio dedit claues ⁊ predixit qđ nolebat teneri excuſat̄: al's ſecus ſimiliter tenetur qñ a principio nō dedit claues ſed poſtea. licet predixerit: per. l. ſicut. C. de act. ⁊ obliga. niſi ille expreſſe conſenſiſſet nolle eum teneri. 3

¶ Quarto queritur an predicta habeant locū in eo q̄ hoſpitat̄ aliquē non tanq̄ caupo ſed tanq̄ ciuis ſine mercede: ſicut qñ rex veniēs ad aliquā ciuitatē diſtribuit ſuos per domos ⁊ dico quod nō: vt. l. ſi menſor. ff. ſi menſor falſo mo. dixe. ⁊ arg. ff. de alea. l. j. §. item notandum. vnde ſi gratis facit tenetur ſolum de dolo et lata culpa. 4

¶ Quinto q̄rit̄ ſpecialiter an caupo teneat̄ ex facto ſui famuli. ⁊ dicit Joānes de ana. in conſilio ſecundo incipiente in xpi noīe: cōcludēdo quod pro iniuria reali et damno dato in reb⁹ pōt hoſpes agere contra cauponā: vt. l. iȝ. §. poſſumus. ff. nau. cau. et ſta. ſed de vulnere illato per famuluȝ caupo nō tenetur quo ad expenſas vel intereſſe: ꝓ quo videt̄ tex. iuncta gloſ. in. d. l. iȝ. §. idē dicitur. in verſicu. ſed ſi dānū. ⁊ in. l. dȝ. codē titu. in principio. vbi gloſ. exponit factū. i. receptū: quaſi velit dicere qđ nō teneat̄ niſi de recepto: ꝓ quo etiā facit qđ non eſt eadē ratio: q2 vix poterit fieri damnū in reb⁹ quin hoſpes ſit in aliqua culpa ſaltem leuiſſima: quia potuiſſet diligentius cuſtodire: non autē ſi eſt in delicto in perſona: quia obſtare non poteſt quin famulus ſi velit occidat aut verberet hoſpitem. Adde autē ſecundū eundem Joā. qđ ſunt quedā perſone que regulariter tenētur ex facto ⁊ delicto familie ſue: vt ſunt publicani naute caupones ſtabularij ⁊ ſimiles alie autem perſone ita demū tenentur ſi aliqui de familia deputentur ad certū officiū: ⁊ in illo delinquāt: quia tunc dicitur paterfamilias eſſe in culpa deputando inſufficiētem. Iſta eſt communis opinio doct. in. l. j. §. familie. ff. de publi. Et faciunt hec ad caſum qui de facto accidit. Rurus 5

accēdit noctu lucernam ad cuſtodiā infantis. et ea negligēter omiſſa ſecutum eſt duarū domorū incendiū. Querebat an ſocer vel paterfamilias teneret ex facto ſue nurus: et concludit ex predictis Jo. de ana. in conſi. vij. incipiēte in noīe ſancte trinitatis. qđ non: qꝛ iſte non deputauit illam ad hoc: ſed gubernatiōi liberoꝝ q̄ eſt de iure naturali. Preterea iſta culpa q̄ pſumit cōtra habitātes ex incēdio: iudicat leuiſſima. vt voluit glo. inſti. qui. mo. re contra. ob. §. pterea. et iſta nō eſt imputabilis: vt voluit Salyc. in. l. ſi vendita. ff. de peric. ⁊ cō. rei ven. ⁊ Bal. in. l. in iudicio. C. de loca. vbi proprie loquit de lucerna. Utrū nauta poſſit res ſuas preferre depoſitis qñ vtraſqꝫ ſaluare nō pōt: vide ſupra commodatū. §. xi. Utrum etiam teneatur ſi res meas tranſtulit in aliam nauim. et periit. vide. ſ. locatio. §. xvij. Utrum etiam poſſit nauigare per omne flumen et vti arborib⁹ in ripa exiſtentibus. infra piſcari.

NEceſſitas loquēdo iuridice eſt triplex. prima. ſ. abſoluta q̄ eſt eius ſine quo vita corporalis ſuſtentari nō poteſt: vt ea q̄ eſt alimenti: ſecūda eſt opportuna. i. ei⁹ ſine quo vita cōmode ſuſtentari non pōt vt ea q̄ eſt coꝝ quoꝝ priuatio incommodat notabiliter. tertia eſt pſicua. i. coꝝ ſine q̄bus vtiliter vita non ſuſtentat. puta librorum pro ſtudio. Jllud autē qđ dicit in. c. lꝫ. de feriis. neceſſitas facit licitum ⁊ legi non ſubijcitur. eſt verū de prima neceſſitate qñ illud quod cōtra legem eſt non eſt malum de ſe. puta qꝛ ex aliqua circūſtantia poteſt licite fieri: qꝛ tali neceſſitate occurrente non requirit alia diſpenſatio. ſed autoritate ppria pōt quiſqꝫ contra legē venire. Eſt etiam verum ſecundū aliquos de ſecunda: modo fiat aliqua recōpenſatio. ſicut dicit domi. Anto. in ca. ſ. de fer. qđ lꝫ doctoribus conſulere pro forenſibus in die feſto. modo per aliquam elemoſynā recompenſetur. ⁊ facit gl. in. c. presbyter. in verbo denarium. lxxxij. diſtin. et melius. d. c. licet quod limita extra contractus ⁊ qñ ſuperioris autoritas de facili haberi nō poteſt alias non eſſet tutū. Jn tertia vero neceſſitate omnino requiritur diſpenſatio. aliter non fieret licitum.

NEgligētia ppꝛie vtēdo vocabulis eſt defectus circa interiorē actū voluntatis qui eſt electio nō q̄dē actus ſed circunſtātie. vnde ſm Jſido. in lib. ethymo. negligēs dicitur quaſi nec eligens: pigritia autem eſt defectus circa executionem exterioris operis: deſidia vero eſt defectus circa continuationem boni operis a diſcedendo dicta: torpor aūt eſt defectus circa feruorem executionis operis dum tepide fit bonū: inconſtātia vero eſt defectus circa ſtabilitatem voluntatis. omiſſio autem eſt defectus circa actum debitum fieri: ſicut negligētia eſt defectus circa circunſtantiā: puta temporis: loci et hmōi. Uide archi. ſi vis. ij. parte. tit. ix. c. iij. Large vero ſumēdo vocabula negligētia eſt omiſſio alicuius: qđ fieri dꝫ ⁊ pōt. vñ negligētia ſine mora eſſe nō pōt de elec. c. vlti. ⁊ de con. prebē. quia diuerſitatē. vt no. in. c. ſi cōpromiſſari⁹. de elect. li. vj. noīe igit negligentie ſimpliciter venit leuis et leuiſſima culpa: vt ptꝫ in. c. pallegatis. ⁊ facit. xxviij. diſt. de ſyracuſane. ⁊. c. cū ex eo. in fi. ⁊. c. commiſſa. §. porro. de elec. li. vj. ⁊ hoc qñ quis tenet de culpa leui et leuiſſima alias non. nomine vero negligentie diſſolute venit lata culpa. vnde. ff. manda. l. ſi fideiuſſor. in prin. dicitur diſſoluta negligentia proprie dolus eſt. i. lata culpa. et idem venit nomine negligentie. vt. ff. de act. et obli. l. ſ. §. his quoqꝫ apud. vbi eſt [illegible] quaſi apertus. Aliquando vero includit dolum ſcilicet cum lex imponit negligenti diuerſam penam a delinquente: quia tūc ſub negligēte includit doloſam negligētiam. vt not. ge. in. d. c. ſi compromiſſarius.

¶ Quomodo aūt ⁊ qñ negligētia ſit pctm̄ mortale ſum. ang. innixa ſue falſe opinioni qđ trāſgreſſio legis humane preceptiue ſit peccatum mortale ſolum ratione contemptus aut conſuetudinis. de quo. ſ. ieiunium. §. viij. et ſupra inobediētia. et ſupra lex. §. vij. dicit quod negligentia eſt mortale ſi ex ea omittantur ea ad que quis tenetur ex precepto vel officio de iure diuino i his in quibus verſat notabile dānū ſibi cōmiſſoꝝ: non aūt in his q̄ de iure poſitiuo ſolū niſi includatur dolus vel contemptus intellige verus vel interpretat⁹ q̄ eſt conſuetudo ſm eum: ſed ſm. s. Tho. xxij. q. liiij. et ſupple. et mentē ro. negligentia dupliciter poteſt eſſe pctm̄ mortale. Primo ſi id qđ omittitur ex negligētia ſit de neceſſitate ſalutis id eſt cadat ſub aliquo precepto: ſiue ſit actus ſiue circūſtantia. Scđo ſi volūtas intm̄ ſit remiſſa circa ea que ſunt dei: vt totaliter deficiat a diuina charitate: qđ precipue cōtingit qñ negligētia ſequit ex contemptu. Si autē negligentia non ſit circa aliquid de neceſſitate ſalutis nec ex contēptu non eſt mortale ſupra medicus. §. ſ. infra predicator videtur aūt velle archi. in. ij. parte tit. ix. c. iij. in fi. qđ negligentia quādo eſt ex conſuetudine ſit mortalis: ſicut ſi quis conſueuit horas non dicere ſolicite et deuote. ſed ego dico quod conſuetudo id qđ de ſe eſt veniale nunq̄ facit mortale: vt patet ex dictis ſupra ebrietas. vñ ſi iſta negligentia cōſueta eſſet circa omiſſionem horarū eſſet mortalis: ſecus ſi circa omiſſionē deuotionis in dicendo horas: quia illa deuotio non eſt ſub precepto. Poteſt tamē hoc dictū eſſe aliquo modo verū circa religioſos. vt infra religio primo. §. xij. in fi. de negligentia iudicis laici ſupplēda per eccleſiaſticū ſupra iudex. ſ. §. iij. De negli-

gentia etiam cõferendi beneficia eccleſiaſtica.ſ.
beneficium ſcdo.§.vj. Et ibi etiam de negligen-
tia prouidendi in eccleſia catedrali vel regulari
De negligentia prelati infra prelatus.§.iiij.

¶ De negotio: negotiatore: ⁊ negotiatione.

Negotium dictũ eſt quaſi negãs otiũ.
de ver.ſig.for⁹ §.cõſtat.⁊ gñr ex ipo
noſe importat priuationem otij: ⁊ ſi-
gnificat actũ oẽm cũ otiũ repugnat:
puta act⁹ regiminis ciuitatis aut do
mus ſecundũ ꝙ dicunt quedam negotia publica
⁊ quedam priuata: ⁊ ſimiliter act⁹ cõtumationũ
ordinatarũ ad lucrũ qui maximã ſolicitudinẽ re-
quirũt. Eſt igit negotium in cõi actus humanus
practic⁹: qui vulgo exercitiũ dr: ſpãliter autẽ vt
nunc principaliter intendimus negotium eſt cõ-
mutatio vl permutatio lucratiua.i.ad lucrũ ordi
nata. Et idem ſignificat negotiatio: ſed alio mo
do.i.in abſtracto. Et idẽ ſimiliter ſignificat mer-
catio vel mercantia ſed differt voce: quia nego-
tium a negatione otij dicit: ⁊ mercatio a mercatu
vel mercato.i.a cetu cõmutãtiũ vel a loco in quo
fiunt commutationes. ¶ Negotiator autẽ in cõi
eſt qui actum practicum exercet ſiue qui vacat ali
cui exercitio: ſpecialiter aũt vt principaliter inten
dimus eſt is qui negotiationem.i.cõmutationez
lucratiuam exercet: ſiue ſub alijs verbis eſt q̇ rem
comparat: vt integram ⁊ immutatã vẽdendo lu-
cret ſm Jo.an.poſt archi.⁊ criſo.ſec⁹ ſi emeret vt
eſſet ſibi materia aliquid inde operandi: vt dicit
criſo.lxxxviij.diſtin.eiciens.ſecus ſi emit vt ven
dat diuiſam aut mutatam.de quo vide ſupra em
ptio §.ix.et idem penitus ſignificat mercator: vn
de vno vocabulo pro alio indifferenter doc. vtun
tur. ¶ Quotuplex autem ſit negotium.et quomo-
do clericis ſit illicitum vel licitum dictum eſt ſu
pra cleric⁹.iij.§.j. ¶ Negotiatio aũt quãtũ ad ma
teriã circa quaz eſt triplex.prima ſcilicet pecunie
ad pecuniam que dicitur cambiuz.de qua ſpecia
liter infra vſura.iiij.§ j.⁊ ſecunda pecunie ad rez
que dicitur emptio de qua niquãtum ibi includi
tur emptio ⁊ venditio dictuz eſt ſpecialiter.ſ.em
ptio.§.x.tertia eſt rei ad rem que dr ꝯmutatio ſeu
vulgo baratuz.de qua ſpãliter infra permutatio.
Quãtũ vero ad finẽ eſt duplex.vt infra.§.primo.
1 ¶ Primo vero queritur vtrum negotiatio de ſe
ſit licita vel illicita: ⁊ dico ex archi.poſt ſanctum
Tho.ſcda ſcde.q.lxxvij.ar.iiij. qꝺ cõmutatio que
ſcilicet eſt de ratione negotiationis eſt duplex ſe
cundũ philoſophũ.j.poli.vna ſcz quaſi natura-
lis ⁊ neceſſaria.ſ.rerũ ad res vel ad pecunias pro
pter neceſſitatem vite que proprie non eſt ad mer
catores ſed ad economos et politicos pertinet
qui habent prouidere familie aut ciuitati de ne
ceſſarijs: et alia denariorum ad denarios vel re-
rum ad denarios adde vel ad res: non aqd neceſſi
tatem vite: ſz ad lucrum cõſequendũ. que proprie
dicit negotiatio. Prima igit ſcdm philoſophuz
eſt de ſe laudabilis: qr habet honeſtũ finẽ: cum
deſeruiat neceſſitati vite lz in ea poſſint diuerſa
peccata committi. que ſunt hominũ vitia ⁊ nõ ar
tis in ſe ſecũda vero cõſiderata ſcdz ſe habet quã
dam turpitudinem inquãtum de ſui ratione non
importat neceſſarium vel honeſtũ finem ſed quã
tum eſt de ſe deſeruit cupiditati lucri que termi-
num neſcit ſed tendit in infinitũ: poteſt tamen fie
ri licita ſi mercator ordinet lucrũ ad aliquem fi-
nem honeſtũ vel neceſſarium: qr illud lucrũ ⁊ ſi
in ſe non importet aliquem finẽ honeſtũ vel neceſ
ſarium: nihil tamen importat in ſui ratione vitio
ſum contrariũ rationi vnde ordinari põt ad finez
honeſtũ ⁊ neceſſarium.puta ſi negociator illud
ordinet ad ſuſtentationez decentẽ ſui ⁊ familie:
aut ſubuentionem pauperũ aut publicam vtilita
tẽ ne ſcz deſint patrie neceſſaria ad vitã ⁊ inde lu
crũ expetit nõ quaſi finẽ ſz quaſi ſtipẽdiũ laboris.
¶ Secundo querit quot modis mercatio reddat
illicita.⁊ dico qꝺ multipliciter ſcdm Ray.⁊ alex.
in tertia parte.⁊ Inn.in.c.j.ne cle.vel mo.⁊ Pa-
nor.ibidẽ ex qb⁹ colligit ꝙ eſt illicita ſex modis. 1
¶ Primo ex cã ſeu fine: qñ.ſ.fit ꝑpter auaritiã.i. modus.
improbã cupiditatẽ diuitiarũ vel aliũ malum fi-
nem.⁊ tũc eſt pctm̃ veniale aut mortale eo modo 2
quo ille finis. ¶ Scdo ex pſona puta ſi ſit clericus
⁊ a fortiori religioſus.vt ſupra cleric⁹.iij.per to- 3
tũ laicis autẽ eſt licita regulariter. ¶ Tertio ex tẽ
pore vt ſi fiat dieb⁹ feſtis: qr eſt opus ſeruile de
quo dic vt ſupra.dñica.§.iij.qꝺ tñ ſcdm Petr.de
pal.fallit in nundinis ſcitis et toleratis ſi diuina 4
non omittant: ſecus ſi nũdine eſſent prohibite.
¶ Quarto ex loco: qui in loco inhoneſto.et ſuſpe
cto non dz q̇s negotiari ſeu etiã cõſeruari.ff.de
arbi.l.ſi cum dies.§.ſi arbiter.lxxxj.di.in omnib⁹
xxvij.q.j.ſi q̇s ſacro.ſilr neqz in eccl'ia.xvj.q.viij.
⁊ hoc diximus imo hoc eſſet mortale niſi magna
neceſſitas excuſaret.de immu.eccl.decet domum
dei li.vj.iũcto.c.relinq̇ nolum⁹.de cu.eccha. Qꝺ
intellige ſi q̇d notabile fiat: ſecus in modico.⁊ cũ
ſtrepitu verborũ ac intẽtiõe lucrãdi: ſec⁹ ſine ver-
bis: ⁊ cũ intentiõe ſatiſfaciendi honori diuino ⁊
fideliũ deuotioni principal'r.vt in cãdelis lz for-
te ſecundario intẽdat aliqꝺ lucrũ: ſine quo tamẽ
hoc fieret ſi vendẽs ſecur⁹ eſſet de ſua indẽnitate
vnde ⁊ laici qui eas preſumunt vendere: vt lucrẽ 5
tur extra eccleſiam vendere coguntur. ¶ Quinto
ex modo.puta quia exercentur doloſe vel cũ mẽ- 6
dacijs et periurijs. ¶ Sexto ex commercio quan-
do.ſ.illud eſt rei publice damnoſum: ſicut cuz q̇s
totum granuz aut omnes merces emit vt coactis
alijs a ſe emere vendat ſuo modo.⁊ idem eſt quo

ties querit lucrū immoderatū de emp. ⁊ vēd.c.ſ. de arbitrio boni viri limitandū eſt ſcdm gl. Ray. ⁊ ſilr ſcdm Archi. idē eſt qñ oēs cōuenīūt vt certo precio vēdāt vel vn⁹ ſol⁹ vēdat tale q̄d niſi ꝓciū eſſet ꝯueniēs. Conſiliū aūt eſt bo. q̄ taxatio precij fiat ꝑ ep̄z: ſꝫ hoc eſt cōſiliū: ſi tñ per ip̄m vel melius per rectores ciuitatis taxaret ſcdm archi. nō
7 poſſet carius vēdi ſine pctō. ¶ Septimo ex conſortio: vnde q̄ ſocietatē hꝫ cū negotiatore quem ſcit male cōſcie tenet ſcdm Archi. ſoluere ſocietatē ſi pōt. ſ. cōmode: vel ſi nō pōt proteſtari ꝙ de illicitis lucris participare nō velit. ar. diſ. lxxxij. error. ⁊. c. faciētes. ⁊ ſup hoc dꝫ inquirere ne craſſa ⁊ nō excuſante ignorantia laboret. ¶ Nō eſt aūt neceſſariū q̄ lucrū inde per hos modos q̄ſitū reſtituatur aut pauperib⁹ detur lꝫ ſit ꝯſiliū ſm doc. ꝙ fallit primo ſi q̄s iniuſtitiā cōmiſiſſet circa preciū iuſtū in plus vēdēdo: vel in min⁹ emēdo. ⁊ ſcdo ſꝫ rod. ſi q̄s fuit cā excreſcentie ꝓcij emēdo totū aliquid: vt cari⁹ vēderet: q: tenet leſis ſi alias dānū illud nō eueniſſet: ⁊ ratio quia fuit cauſa dāni iniuſte.
3.qō ¶ Tertio querit q̄ ſit negotiatio ſic illicita q̄ ſit mortale ⁊ negotiatorē expellat de tēplo dei. Et dico q̄ eſt primo illa q̄ eſt cū periurijs: vt ptꝫ. Et ſcdo ea q̄ cū mēdacijs pernitioſis. i. ordinatis ad decipiēdū in aliquo notabili: vel etiā in modico ſi adſit anim⁹ decipiendi in magno ſcdꝫ Archi. ſecus ſi fiāt ad cōſeruādā indēnitatē vēdentis ſiue ad vēdēdū iuſto precio aut ad decipiēdū in aliq̄ modico cū aio nō decipiendi in magno: q: eſt veniale ſcdm ray. lꝫ Ho. falſo hoc dicat eſſe mortale ſi aſſidue fiat ſumens exēplū de ebrietate: ſꝫ nō eſt verū: q: veniale de ſe quantūcunq̄ multiplicetur ⁊ continuet nunquā fit mortale. xxij. q̄. cl. ar. ij. nec eſt ſimile de ebrietate que de ſe eſt mortale ſi ſcienter admittat ſine neceſſitate. quā ſciam aſſiduitas arguit. Et tertio illa que eſt cū intentiōe finali in lucro ponendo. ſ. ibi finem vltimū quod tunc eſt cū illud eſt ſibi deo carius: ita quod quis deū per mortale contēneret vt lucrū nāciſcat. Et quarto gn̄aliter ea que eſt cum emptione aut venditione que ſit mortale. de quo vide ſupra ēptio.
4 ¶ Quarto q̄rit vtrū licite ſint aſſecuratiōes que plerūq̄ fiunt a mercatorib⁹: lꝫ nō ſint mercantie: ⁊ dico hoc fieri tripliciter. ¶ Primo. ſ. in mercib⁹ vt cū quis mittit aut expectat merces per mare vl loca periculoſa: ⁊ timet de ſubmerſione vl ꝑdа: ⁊ ſpōdet alicui q̄nq̄ vel ſex ꝑ cētenario vt ille eū aſſecuret. i. ſe obliget oīa ſoluturū ſi perierit. Et dicit Archi. hoc licite fieri ⁊ aſſecurantē poſſe dctā q̄nq̄ vel ſex lucrari ſi res ſalue fuerint rōne periculi: q: ibi nō eſt mutuū vt ptꝫ nec turpe lucrum cum nō inueniat prohibitum hoc ⁊ hoim vtilitati deſeruiat vt expiamur. Nec obſtat. c. nauigāti de vſu. vbi vſura eſt ſi is q̄ ſuſcipit in ſe periculū mercīū: ⁊ inde aliq̄d ꝑcipit q: vt no. Jo. cal. illud eſt quādo ꝑcipit rōne mutui facti mercatoru non ratiōe picuili. ¶ Et ſcdo fit in pecunijs: ⁊ hoc dupliciter. ſ. eo mō quo de mercib⁹ dictū eſt cū deferunt cū periculo: ⁊ eſt idē iudiciū: vt ibi. ⁊ rurſus cum quis ſatiſdat ꝓ eo q̄ eas mutuo accipit grauiter vel ſub vſuris de quo timet q̄ fallat: ⁊ pro ſatiſdatione vult vnū vel duo pro cētenario ⁊ hoc Archi. poſt Lau. de ri. ſi ille accipiens nō erat oīno ſecur⁹ dicit rōne periculi: ſꝫ ſi eſſet oīno ſecur⁹ vt q: hꝫ in bonis nō vr lucrū eſſe tutū: q: vr implicitum mutuum ⁊ eſſet vſura manifeſta ſi idem eſt mutuator ⁊ ſatiſdator: ego vō dico ꝙ null⁹ pōt eſſe ita ſecur⁹ q̄n poſſit aliq̄d interuenire piculū: vl ſaltē aliqua difficultas ⁊ labor in rehabēdo: et rōne hui⁹ pōt aliq̄d percipere plus aut minus ſecundum periculi et rei qualitatem. Et tertio fit in perſonis: et hoc dupliciter. ſ. per ſaluumconductum perſonale et pro hoc licitum eſt aliquid accipere modo promiſſa ſeruentur: et cum certatur ſuper futura morte aut vita alicuius: ⁊ vnus obligat ſe ad decem danda ſi tali tempore non fuerit viuus: ⁊ ſimiliter alius ſi eodem tempore non fuerit mortuus: ⁊ ſecundum Archi. hoc lucrū licitum non videtur: q: nulli vtilitati ſed ſoli cupiditati deſeruit ⁊ poteſt dici turpe lucrum: ⁊ datur via ad mortem optandam alicuius: ⁊ pauperibus erogandum eſt. xiiij. queſtio. v. habetis. de conſilio tamen vt dicit non de neceſſitate. Et idē dicendum dicit de omni contentione facta inter quoſcunque de quocunq̄ euentu: vel cuiuſcunque rei veritate que a quibuſdam dr inuadiatio: ⁊ oē tale lucrū videt turpe: vl ſaltē dic eſſe vanū.
¶ Quinto queritur quis contractus ſit in aſſecuratione ⁊ alijs dictis in ꝯ priore. ⁊ dico quod excepto caſu cautionis pecunie mutuate in alijs nō eſt ludus q: non ordinantur ad totū ſed ad lucrū eſt autem in aſſecuratione rerū ⁊ pecuniarum delatarum: contract⁹ innoīat⁹. de quo habes ſupra contractus ꝯ iiij. ⁊ ſimiliter in alijs enumeratis quia ad hoc quod eſt do: vt facias reducit: do ſi facias: vel do ſi fiat vel ſi erit vel ſi fuit vel ſi eſt lꝫ dici poſſit in aſſecuratione rerum delatarum eſſe locatione; rerum inducendarum ſecure. 5.q°

Neophitus dictus eſt quaſi nouus in fide a neos nouum ⁊ phitos fides. xlviij. diſt. q̄m. ⁊ talis prohibetur ordinari etiaꝫ ad minores ordines vt ibi: vbi ⁊ cauſa redditur: imo ⁊ tonſurari. argu. xix. queſtio. iij. monaſterijs. dicitur etiaꝫ et nouus in religione per tranſſumptionem: vt ea. diſtin. xlviij. ſicut. de quo infra religio. quinto per totum.

Necromantia. Uide infra ſuperſtitio.

Nominatio proprie dicitur eſſe vnus modus prouidendi : eccleſijs vacantibus

ſed ſciẽdum eſt quod eſt triplex ſm Pan. in.c.q̄r
ſicut.de elec.vna.ſ.non ſolẽnis.vt qñ ante ſcruti-
niũ inter electores aliq̄s nominat̃ tanq̄ȝ bonus
et ſufficiens.q̄ non tribuit ius nominato:ſed ſo-
lũ proponitur in collegio vt eligat̃ ſi placet:alia
vero eſt q̄ fit in ſcrutinio electionis. intellige vt
dicendo eligo talem:et nomino talẽ. per quã nõ
acquirit̃ ius.ar.c.ſi tibi abſenti.de preben.li.vj.
ſed tñ publicato ſcrutinio nõ põt nominans va-
riare ſi dignũ nominauit. prius autẽ videt̃ poſ-
ſe.vt in.c.publicato.de elect. alia vero eſt ſolen-
nis q̄ ſm Hoſ. fit qñ duo vel tres q̄ ſunt ſolẽnio-
res.in capitulo vel alibi nominantur pape:adde
vel ſuperiori ⁊ per collegiũ petitur vt de aliquo
eorũ prouideat:⁊ per hanc quodã modo acqui-
ritur ius noĩatis ſm ſum.roſ. ſed Pan. ibidẽ te-
net cõtrariũ: licet nõ poſſint nominãtes variare
poſtq̄ȝ eſt ſuperiori noĩatio ꝓſentata ſm eũdem
Pan.et Hoſtiẽ.in capitu.bone.el primo de ele-
ctio.De numero autem vocum videtur hic dicẽ-
dum ſicut infra de poſtulatione.§.ij.

Nominatim idem eſt q̄ᵭ noĩe noĩato:
ſicut dr̃ q̄s exꝓſſus aut vocat⁹ noĩa-
tim.ſi hoc fiat ei⁹ noĩe exꝓſſo. Igit̃
ſm Inno.in.c.in lateranenſi.de pre-
ben. interdicti noĩatim dicunt̃ q̄ in-
terdicti ſunt expreſſis nominibus proprijs et ſiĩr
omnes de ciuitate vel caſtro ſi illa vel illud iter-
dicit̃.i.hoĩes illius:ſecus autẽ ſi excõicatur Pe-
trus cũ ſuis fautoribus : quia fautores non ſunt
excommunicati niſi de fauore notorie conſtaret.
Hoc autem dictum Inn. intellige ſic q̄ᵭ prolata
excommunicatiõe vel interdicto ſub aliquo no-
mine.puta talis populi aut fautoris talis rei vel
perſone:excõmunicati vel interdicti ſunt nomi-
natim omnes quibus illud nomen notorie cõue-
nit.ſicut ſi interdicitur populus.oẽs quos noto-
rie ſiue per certitudinem indubitatam cõſtat de
illo populo eſſe.non autẽ alij: et ſi interdicuntur
vel excõicantur alicuius fautores oẽs quos no-
torie conſtat eſſe fautores.Sed Pan.in eo.c.di-
cit contra Inno.eſſe glo.in cle.j. de vita ⁊ hone.
cle.in verbo noĩatim.i.ꝓprijs nominibus expreſ-
ſis.ſed illa glo.per nomina intelligit ipſa noĩa ⁊
circũſtantias indubitabiles:que vicem habeant
proprij nominis:q̄ᵭ ptȝ per ſimilem glo.in.c.con
ſtitutionẽ.de ſentẽ.excom.lib.vj.que hȝ in verbo
noĩatim.i.proprijs nominib⁹ expreſſis. vel alijs
indubitabilib⁹ circũſtantijs:que habeant vicem
proprij noĩs. Pan.aũt ibi nititur cõcordare pre-
dictas opiniones: et dicit q̄ᵭ vbi agitur de pena
incurrenda ipſo facto non dr̃ quid fieri nomina-
tim niſi exprimat̃ ipſum proprium nomẽ : q̄r hoc
importat ethymologia vocabuli.et in iſtis odio-
ſis non eſt recedendũ a ꝓpria ſignificatione ex-
horũ.vt in.c.ſtatutũ.de elec.lib.vj. niſi circũſtan-
tie ſint ita expreſſe et ſtricte q̄ᵭ ex toto vicẽ pro-
prij noĩs importẽt.et facit.l.ij.ff.de libe. et poſth.
et inſtit.de exhe.lib.§.noĩatim.et in.l. quoties.§.
ſi quis nomẽ.ff.de here.inſti.⁊.l.certum.ff.ſi cer-
tum petat̃. vt puta ſi dicat̃ fili⁹ Petri.qui.ſ.vni-
cũ hȝ filiũ ⁊ hmõi.Si vero nõ agit̃ de pena incur-
renda ipſo facto : tũc etiã dicitur nominatim ex-
preſſus q̄ per circunſtantias nõ ſic ſtrictas eſt ex-
preſſus.Et ſic intellige Inno.cum dicit q̄ᵭ inter-
dicta ciuitate.i.ppl'o eius ⁊c.Et ad gl.in.c. a no
bis.el primo.de ſenten. excom.quã vident̃ ſequi
cõmuniter doct.q̄ dicit q̄ᵭ dũ dicit̃ quiſquis fur-
tum fecerit excommunicatus ſit: oẽs nominatim
intelligunt̃ excõicati qui furtũ fecerunt tanq̄ȝ ex-
preſſis proprijs nominibus.ſum.ang.dicit dicen-
dũ q̄ᵭ intelligitur q̄ᵭ ita ſunt excõicati quaſi no-
minatim fuiſſent expreſſi.nõ q̄ᵭ dicant̃ nomina-
tim excõicati:ſed q̄r glo.expreſſe dicit q̄ᵭ intelli-
guntur nominatim excommunicati. tu dic q̄ᵭ lo-
quitur quando conſtat notorie aliquem ſiue cer-
titudinaliter furtum admiſiſſe.

Notarius.infra tabellio.

De notorio.

Notoriũ dictum a noto q̄ᵭ eſt ſigno
vel demonſtro eſt aliq̄d adeo intri-
catum:q̄ᵭ ſm Io.an.de ligna. ⁊ do
mi.Ant.multi.de notorio loquunt̃
quid ſit notorium ignorantes: ⁊ vt
videtur importat euidẽtiam rei alicuius talem:
quod ſine tergiuerſatione notari poſſit.

Primo ergo q̄rit̃ quot modis ſumit̃ notoriũ 1.qõ
in genere: ⁊ dico q̄ᵭ aliqui dicunt q̄ᵭ notoriũ dr̃
dupliciter ſiue eſt duplex.ſ.iuris ⁊ facti: quidam
vero q̄ᵭ eſt triplex.ſ.iuris.facti ⁊ preſumptionis:
quidã etiam notoriũ iuris diuidentes in duo.ſ.
confeſſionis ⁊ cõiunctionis.dicũt q̄ᵭ eſt quadru-
plex:⁊ ratio horũ patebit ex dicẽdis. Dico ergo
q̄ i genere dr̃ duob⁹ modis. Prĩo ſcȝ improprie
vt eſt aliq̄d notabile nõ in ſe ſed in alio:q̄ᵭ tñ de
ſe non facit euidentiam talis rei ſed ſolũ ex ordi-
natione iuris:⁊ ſic dr̃ notoriũ preſumptionis. et
ſm Pan.et glo.in.c.veſtra.de coha.cle. et mu.et
Archi.eſt illud q̄ᵭ ius euidenter preſumit ex alio
noto.ſicut quis habet̃ publice et notorie ꝓ filio
alicui⁹ ex cõiecturis inductis a iure. Et ſecundo
proprie vt eſt notabile in ſe. et hoc dupliciter.
Quoddã enim eſt notoriũ facti:⁊ ſm Archi.poſt
glo.ij.qõ.j.de manifeſta.eſt illud q̄ᵭ exhibet ſe ⁊
offert oculis oĩm.i.quod ita hȝ euidẽtiã facti q̄ᵭ
negari non põt.ſ. ꝓbabiliter.d.c.veſtra. q̄ᵭ ⁊ in-
tellige quod habet euidentiam in ſe vt q̄r videri
poteſt vel in alio q̄ᵭ de ſe arguit illud et non ſo-
lũ ex diſpoſitione iuris vt fornicatio ſacerdotis
videtur in argumentis gradientibus ſuper ter-

ſtes: ſʒ non ſufficiant ad illud cauſandum: q̄ʒ in ore duorum vel triū teſtium ſtat omne verbū: de quo vide gl.in.§.q̄n.ij.q.j.⁊ q̄ no.gl.i.l.iij.ff.d̄ teſ.

6 ¶ Sexto querit̄ vtrum in notorijs ſeruandus ſit ordo iuris: et dicit Pañ.vbi.ſ̄.q̄ ſic in notorio preſumpto: ſed ibi eſt ſpāle: in notorio autem facti non requirit̄ niſi ſcia ⁊ citatio: imo ſi cōſtat q̄ nulla poſſit competere defenſio: citatio nō requiritur: q̄ʒ illa fit vt ſe defendat: et ſic intelligitur.c.olim.de re iudi.et.c.venerabilem.de elec.ſʒ vbi competere poteſt defenſio ſine citatione ſnia nō valebit et ſic intelligitur cle.paſtoralis.de re iu. Requiritur etiam ſnia ſʒ cum ſolita ſolennitate. Non autē litis conteſtatio et alius iudiciarius ordo ſolennitatē reſpiciens: vt.d.cle.paſtoralis. Adde q̄ requiritur probatio per duos teſtes ad minus: vt in gl.l.iij.ff.de teſti.niſi ſit notorium facti permanentis: vt in capitu.euidentia.de accu.

N Ouale in priuilegijs piorum locorum intelligitur oīs ager nouiter ad cultum redactus de quo non extat memoria quod aliquando fuerit cultus.de verb.ſigni.quid per nouale.

N Ouitius. vide infra religio. quinto per totum.

¶ De nunciatione noui operis.

NOui operis nūciatio ſcd̄m Hoſt.eſt edificāti nouiter in alterius preiudiciū probibitio facta legal'r.ff.de no.op.nū.l.j.⁊ d̄r nouiter edificans nō ſolū q̄ edificiū nouū inſtruit: ſʒ etiā qui inſtructi formam immutat.ff.eod.l.j.§.opus nouum non autem qui imponit incrementū aut reficit antiquum.d.l.j.§.ſi quis edificium.niſi ex toto fuiſſet deſtructū: vt no.in.c.cōſuluit.de iude.

q̄ ¶ Primo vero queritur quibus cauſis fiat hec nunciatio: ⁊ dico quod tribus: gratia.ſ.tuēdi ius proprium aut publicum: aut damni repellendi d.l.j.§.nunc videmus.⁊.§.nunciatio.

2 ¶ Secundo queritur pro quibus operibus fieri poſſit: ⁊ dico quod ſolum pro coniunctis ſolo vel his qui ſolo fiunt quorum edificatio vel demolitio videtur opus nouum: vt.d.l.j.§.hoc autē edictum.⁊ ad preterita nō fit ſed ad futura vt ibidē. Et ſe extendit etiam ad eccleſiam ⁊ locū religioſum: cum hec non ſint in alterius preiudicium cōſtruenda: vt extra eo.c.j.quod tamen fallit quando epiſcopus propter neceſſitatem populi aliam eccleſiā vult edificare licet ſit in aliarū eccleſiarū preiudicium.de eccle.edifi.ad audientiam. Nō autem ſe extendit ad purgationem cloacarum et riuorum: quia hoc eſt publice vtilitatis ⁊ ſecuritatis.ff.eo.l.de pupillo.§.ſi quis riuos.

3 ¶ Tertio queritur cui hec nunciatio fiat: ⁊ dico quod domino vel procuratori ſeruo puero: vel fabro id eſt ei qui fabricat.d.l.de pupillo.§. nūciare.⁊ debet fieri in re preſenti in ipſo opere ⁊ non tantum domino ſed his qui ſunt ibi.

¶ Quarto queritur quib⁹ modis fiat ⁊ dico q̄ tribus. Primo ſimplici verbo inhibendo. Secundo per inhibitionē pretoris. Tertio iactando lapillum ⁊ dicendo: nuncio tibi opus nouū per iactum lapilli: licet aliqui dicant iactū lapilli fieri debere ter.arg.ff.de re iudi.l.contumacia.de conſti.ex literis.in gl.vbi trina monitio eſt legitima. Nuncians primo modo perdit poſſeſſionem ⁊ facit aduerſarium poſſeſſorem: ſed ſecundo et tertio modo retinet poſſeſſionem ſecundū Ber.in.c.ex parte.de ver.ſignific.⁊.d.l.de pupillo.⁊.d.l.j. 4

¶ Quinto querit̄ quot modis remittitur iſta nūciatio ſeu prohibitio: ⁊ dico q̄ quatuor. Primo verbis expreſſe.ff.eo.l.non ſolum.§.ſciendū. Secūdo tranſactione ibidem.l.j.§.inde querit̄. Tertio morte nūciatoris.d.l.nō ſolū.§.morte. Quarto ſatiſdatione. Sed denunciās habet tres menſes ad deliberandum an velit de ſuo iure docere aut recipere cautionem de demoliendo in quib⁹ denunciatus edificare nō poterit.ſi tamen infra tres menſes de ſuo iure non docuerit poſtea denunciatus caueat de opere demoliendo ⁊ edificet.C.e.l.vnica.⁊ in.c.vlti.extra eo. 5

¶ Sexto queritur quis ſit huius nunciationis effectus.⁊ dico quod omne edificatum poſt illam demoliri debet edificans ſuis expenſis.d.l.j.⁊.l.pretor.§.j.eo.ti.⁊ extra eo.per totum. 6

N Ubere.i.matrimonium contrahere non inducit infamiam in muliere.j.annū lugubrē.de ſecun.nup.ſuper ⁊ pene infra illud tempus impoſite mulieri cōtrahenti per leges ciuiles ſecundum Bar.in.l.ſi qua mulier.C.de ſecun.nup.per ius canonicū ſunt correcte ſi ſunt impoſite: q̄ʒ nupſit nimis feſtinanter: nō autem que ſunt impoſite: q̄ʒ ſecundo nupſit: intellige in fauorē filiorū. Et idē Pañ.i.c.fi.de ſecū.nup.vide ſupra.lex §.x.

¶ De nuptijs.

NUptie dicte quaſi nube tecte eo quod nubentium capita velabantur.xxx.q.v.noſtrates.⁊.c.femine. idem ſunt q̄ matrimoniū ea.q.nullam.ſʒ aliq̄n ſumantur pro copula carnali ſicut ſpōſus beate Marie d̄r ad eius nuptias nō peruenisse.

¶ Primo ergo queritur vtrū ſecunde nuptie ſint benedicende.⁊ dico q̄ ſecunde nuptie non ſunt benedicēde: cuius rōnē aſſignat glo.in.c.capellanum de ſecū.nup.q̄ʒ ſacr̄m nō d̄ʒ iterari q̄ Pañ. ibi bene reprobat.q̄ʒ nō eſt illa bñdictio ſacr̄m ſʒ ſacrāle de quo infra ſacramenta. vnde ratio eſt vt ſignificetur quod continentia prefertur matrimonio vel ſcd̄m.s.Tho.in.iiij.di.xxvij.in.li.⁊ di.xlij.q.iij.art.ij.ratio eſt defectus ſacramēti.de quo infra.§.ſequenti. Sacerdos autem benedicēs ſe.

cundas nuptias dꝫ ſuſpenſus ab officio ⁊ beneſi-
cio mitti ad apoſtolicaꝫ ſedē.extra eo.vir.ſꝫ ſcdꝫ
Hoſtiē.⁊ cōiter doc.nō eſt ſuſpēſus ſed ſuſpēden
dus.Et ſcdm Jo.an.locū hꝫ hec pena vbi benedi
cuntur ſecunde nuptie durātib⁹ primis : ſed hoc
ſtare nō poteſt cū dicendis §.ſequenti.ideo hꝫ lo
cum vbi ſunt ſcde ex parte viri ac mulieris vel ex
parte mulieris tantū ſcdm.s.Tho.vt §.ſequenti.
2 ¶ Scdo querit̄ quid ſi nuptie ſint ſcde ſolum ex
parte alteri⁹ ita qđ vnus tm̄ ꝯiugū ſit alias bn̄di
ctus:⁊ dicit.s.Tho.in.iiii.di.⁊.lii.qđ.vi.ar.vi.qđ
bn̄dictio ideo a ſcdis nuptijs ſubtrahitur qꝛ lꝫ ſꝫ
matrimoniū in ſe ſit perfectū ſacr̄m:tamē in ordi
ne ad primū hꝫ aliqđ de defectu ſacr̄i nō habens
plenam ſignificationē cū nō ſit vna vni⁹ ſicut eſt
in matrimonio xp̄i ⁊ eccleſie ſed tamē intelligen
dū eſt ꝙ ſubtrahit̄ qn̄ ſunt ſcde ex parte viri ⁊ mu
lieris vel ex parte mulieris tantū:qꝛ ſi virgo ꝯhat
cū eo q̇ aliā habuit vxorē nihilomin⁹ nuptie bn̄-
dicunt̄:qꝛ ſaluat̄ aliquo mō ſignificatio etiam in
ordine ad prios:qꝛ ⁊ ſi xp̄s vnā eccleſiā ſpōſaꝫ ha
beat:hꝫ tamē plures pſonas deſpōſatas in vna ec
cleſia ſed aīa nō poteſt eſſe ſponſa alteri⁹ q̄ȝ xp̄i:
ꝑpter ꝙ qn̄ mulier ſcdo nubit nuptie nō bn̄dicū
tur.hec ex illo.Sed oppoſitū tꝫ Pan̄.in.c.vir.eo.
ti.per illū tex.ſ.ꝙ nō debēt ſcde benedici etiaꝫ ſi
virgo ducat̄ in vxorē a trāſeūte ad ſdas nuptias:
niſi ſubſit cōſuetudo per papā ſcita ⁊ tolerata: ⁊
hoc in ſacr̄alib⁹ ꝓcedit vt ad inducendū cōſue-
tudinē requirat̄ pape tacit⁹ cōſenſus cū qua opi-
nione trāſit Hoſt.Dir.ſum.ang.⁊ ſum.ro.⁊ ſup-
ple.limitātes.s.Tho.quantū ad virginē ſi cōſue
tudo hoc habeat:ſed ego dico ꝙ illud verum eſt
etiā ſi hoc ꝯſuetudo nō habeat:qꝛ nō eſt illicituꝫ
introducere cōſuetudinē bonā qn̄ nulla lex ei re
pugnat.Sed contra inquit Pan̄.qꝛ tex.hoc dicit
ꝙ illi ſunt benedicti lꝫ alter ipſorū tantum fuerit
benedict⁹:ſed dico ꝙ ille tex.vř hr̄e ſenſuꝫ cōtra
riū ⁊ velle ꝙ nō benedicant̄ ſcde nuptie quando
ambo fuerāt pri⁹ bn̄dicti ſic dicēs.Uir aūt ⁊ mu-
lier ad bigamiā trāſiens nō dꝫ a p̄ſbytero bn̄dici
qꝛ cū alia vice benedicti ſint eorū bn̄dictio itera
ri nō dꝫ.hec tex.Sed contra iteruꝫ inquit ipſe et
Dirc.qꝛ cū iſta bn̄dictio ſit cōis marito ⁊ vxori
ex quo alter fuit bn̄dictus nō dꝫ bn̄dictio iterari:
qꝛ iteraret̄ in perſona alias bn̄dicta:ſed dico pri
mo ꝙ alicubi bn̄dicit̄ ſponſa ſeorſum a ſpōſo:⁊ ſe
cundo ꝙ nō incōuenit iterato aliquē benedici rō
ne alteri⁹ ⁊ per redūdātiā cū hoc nō ſit propter
imperfectionē prime bn̄dictionis:ſed qꝛ ſcda pſo
na nō bn̄dicit̄ abſolute ſꝫ in ordīe ad primo bn̄di
ctā.Sed cōtra inq̄t Dirc.qꝛ caro bn̄dicta trahit
ad ſe nō bn̄dictā vt tota ſit bn̄dicta : ſed dico qđ
hoc eſſet verū ſi efficeret̄ ſimpliciter vna numero
caro ſicut aqua addita aque benedicte fit vna nu
mero ſimpliciter:ſed non eſt ita hic ſed aliquali
ter ſimile eſt ſicut cum vinum additur ſanguini:
et non ſit ſanguis.de celebra.miſ.cum marthe.
¶ Tertio querit̄ quid ſi inter duos benedictos 3
ante conſummationem matrimonij celebretur di
uortium:⁊ deinde vterq3 contrahat:⁊ dicit Tho.
quod ſecunde nuptie nō benedicantur:quia ſpiri
tualis benedictio tante eſt efficacie quod ſemper
tranſit niſi obicem inueniat contrarie voluntatis
de bap.maiores.etiam ſi per riſum vel iocum fi-
at:⁊ ꝯn̄r ſemel recepta amitti nō poteſt.de diuor.
quanto ⁊ ita tene quia nunquam benedictio dꝫ
directe ſuper aliquem iterari.d.c.vir. Quod au-
tem §.priore.dicit.s. Tho.de virgine intellige
non ſolum ſi ante non fuit benedicta verum etiā
ſi cum hoc etiam cum alio non contraxit: quia iā
nō eſſet vna vnius ſed duorum ſucceſſiue.
¶ Quarto querit̄ q̇d ſi duo ad ſcda vota tranſie 4
rit: qui tamen alr̄s nunquā fuerunt benedicti in
primo matrimonio:et dicit Dir.ꝙ poterūt bene
dici:qꝛ nō eſt vis in bigamia: ſed potius in bene
dictione ne iteretur.ſed tu᷑ dic ꝙ danđe benedi
ctionis in ſcdis nuptijs ex parte mulieris duplex
eſt impedimentum.ſ.ſi alr̄s fuit benedicta: vel ēt
ſi cōtraxit ſine benedictione quia iam non ſaluat̄
myſterium vt ſit vna vnius: ex parte autem viri
eſt primum tm̄:vt ptꝫ ex dictis.Et ideo in hoc ca
ſu dabitur quidem ſi vir contrahat cum muliere
non habente repugnantiam ad benedictionem
id eſt cum virgine que nunquam contraxit:nō au
tem ſi nubat mulier etiam cum viro non habente
ad benedictionem repugnantiam.

¶ De obedientia.

O Bedieētia vt innteoſcat ſciendū eſt
ſecundum beatum doctorem.ij.ij.q.
ciiij.ar.ij.qđ non inconuenit in vno
materiali obiecto concurrere duas
ſpeciales rationes ad quas due ſpe
ciales virtutes ordinantur:ſicut mi
les defendendo caſtrum regis implet opus forti
tudinis non refugiens mortis pericula propter
bonum et opus iuſtitie debitum ſeruitium domi
no ſuo reddens.Jgitur obedientia dupliciter ſu
mitur ſicut et inobedientia.vt ſupra dictum eſt
ſcilicet large pro executione cuiuſcunque quod
poteſt cadere ſub precepto ex quacunque inten-
tione:et ſic eſt virtus generalis:et proprie ſecūdū
ꝙ reſpicit per intentionem formalē ratione pre-
cepti ⁊ ſic eſt virt⁹ ſpālis.i.habens formale obie
ctum ſpāle id eſt preceptum expreſſum vel tacitū
cuiuſmodi eſt voluntas ſuperioris nota.Et ſcdm
eū ibi ſic pōt diffiniri.Obedientia eſt virt⁹ mora
lis promptā reddēs volūtatē ad implendū volun
tatē precipiētis.Un̄ ſm̄ Gre.obedieētia que hꝫ ali
quid de ſuo vt in proſperis eſt vel nulla vel minor
quia.ſ.

q2 ſcʒ volūtas nō videt̃ tēdere in preceptū principaliter ſʒ in ꝓpriū volitū qđ q̄tū ad exteriꝰ apparēs itellige: q2 q̄ ad deū corda rimātē p̄t eē obediētia i ꝓſperis nō minꝰ laudabilis: ſi prōpta voluntas obediētis nō minꝰ deuote tēdat i p̄ceptuʒ.

1. qđ ¶ Primo v̄o querit̃ vtrū ſubditꝰ ſuis ſupiōribꝰ teneat̃ in oībus obedire: ⁊ dico ſm.s.Tho.ii.ii.qđ.ciiii. qđ in ptinētibꝰ ad interiorē motū volūtatis nō tenet̃ hō homini obedire: qđ intellige niſi per accidēs vt iterior motꝰ colligat̃ ex exteriori de q̄ vide.ſ.excōicatio.vii.excōicatiōe.ii.primo notabili.⁊.ſ.hora.§.xi.parti.ii. In his v̄o que pertinēt ad motū vel actū exteriorē colligēdo ex.c.ſi quis de maio.⁊ obe.in glo.⁊.ix.q.i.ſciēdū.⁊.ii.q.iii.ſi dñs. dico qđ cū triplex ſit ſupioritas ſpūalis.ſ.⁊ tpalis politica quo ad regimē rei publice: ⁊ tpalis oeconomica quo ad regimē ꝓprie domus vel familie: obediētia limitat̃ ſm graduʒ ſuperioritatis ita qđ ſuperiori obediendū eſt a ſubditis in his in qbꝰ habet ſupioritatē. Igit̃ ſupioribus ſpūalibꝰ: puta pape ep̄o ⁊ aliis p̄latis eccleſiaſticis obediēdū eſt in ſpūalibꝰ neceſſariis vel pertinētibꝰ ad ſalutē q̄ ſpopōdimꝰ in baptiſmo ſm.s. Tho.in.ii.di.xliiii. Superioribꝰ v̄o politicis.i. principibꝰ in tpalibꝰ ſpectātibꝰ ad rē publicā niſi ptās eorū eſſet vſurpata: q2 eo caſu ſubditi nō tenent̃ obedire niſi ꝓpter ſcādalū ſm Ri.in.ii.di. vlt. vñ nihil p̄cipere pñt eccl'iaſticis: q2 nō ſubiciunt̃ eis de cōſti.ecc. Nō pñt etiā ſubditos ſubiicere alteriꝰ dñio ſine eorū volūtāte de ma.⁊ obe. dilecti.⁊.c.fi. Superiori v̄o oeconomico.i.p̄ri impertinētibꝰ ad diſpoſitionē rei familiaris. ¶ Predictis aūt in talibꝰ que ad eorū ſuperioritatē pertinēt nō obedire ex cōtēptu vel ſciēter ſine cauſa rōnabili in re alicuiꝰ iportātie arbitrio bōi viri eſt mortale: q2 cōtra iuſtitiā cuiꝰ obediētia eſt ps qđ tñ ſm.s.Tho. vbi ſupra fallit ſi p̄cipet̃ aliqđ cōtra p̄ceptū dei: ſiue in diſpēdiū ſalutis aut cōtra p̄ceptū ſupioris ad p̄cipiētē vel in his q̄ ad eorū ſuperioritatē nō ptinēt in qbꝰ obedire nō eſt neceſſariū niſi rōne ſcādali. ¶ Et ex his ptʒ primo ſm.s.Tho.ibi qđ nō tenetur hō hoī obedire quo ad motꝰ interioris volūtatis vt dictū eſt: quia in his ei nō ſubdit̃: ſʒ in pertinētibꝰ ad corpus: nec ſcđo in corporalibꝰ q̄tū ad ea q̄ ptinēt ad naturā corporis: vt circa matrimoniū cōtrahēdū vel ſeruādā v̄ginitatē ⁊ hmōi: q2 oēs hoīes natura ſūt pares: ſʒ in ptinētibus ad diſpoſitionē actuū ⁊ rerū hūanarū tenet̃ ſubditꝰ obedire ſupiori ſm rōnē ſupioritatis: vt miles duci ſpectantibus ad bellū: ſeruꝰ dño in ſeruilibꝰ: filiꝰ p̄ri in ſpectantibus ad diſciplinā ⁊ curā domeſticā ⁊ ſic de aliis.

2. q. ¶ Scđo q̄rit̃ vtrū obedire teneat̃ ſubditꝰ ſi dubitet an id qđ p̄cipit̃ ſit ꝯ deū necne: ⁊ dicit Ray. qđ ſic: ⁊ gñal'r in dubiis de tēpo.ordi.ad aures ⁊ excuſat̃ a pctō.xxiii.q.i.quid culpat̃: niſi ſit de his in qbꝰ ignorātia nō excuſat: puta ꝯtra articulos fidei p̄cepta dei vel gñale ſtatutū eccleſie: iuxta ea q̄ dicta ſunt.ſ.ignorātia.§.vii. Et ꝯcor.s.tho. et Goffre. habentes regulā: qđ quoties ſubditus conuenienti inquiſitione certificari non pōt obedire debet ⁊ obediēdo excuſat̃ etiā ſi dubitet an agat contra preceptū dei necne. Imo aliquando etiam bonum ſine quo poteſt eſſe ſalus propter obedientiam debet omitti.xi.q.iii.quid ergo.

¶ Tertio q̄rit̃ vtrū in oī obediētia ſint aliq̄ conditiones ſubintelligēde: ⁊ dicit gl.in.c.ii. de vo. qđ ſic.ſ.ſi poſſibilitas adeſt. facit. c.querelā. et.c. breui.de iureiu.⁊.l.paulus.ff.q̄ ſen.ſine app.re.⁊ admittit̃ oīs ratiōabilis cā vt no. Pañ.in.c.magne.de vo.et facit.c.ſi qñ.de reſcri.et.c.ex pte.de offi.deleg.et qđ not.Archi.in.c.vtinā.lxxvi.diſt. 3

¶ Quarto queritur vtrum contra obedientiam currat preſcriptio: ⁊ dico quod non: quia ſemper adeſt mala fides.l.i.C.de ſer.fugi.et.c.fi. de reg. et in gloſ.c.ſicut nobis.ibidem. 4

¶ Quinto q̄rit̃ ſpecialiter vtrū pape ſit in oībꝰ obediēdū ab eccl'iaſticis: ⁊ dicit Pañ.in.c.inquiſitiōi.de ſen.excō.qđ nō. ¶ Primo ſi p̄ceptum ſapit pctm̄: ⁊ itellige etiā de venia.li.xi.q.iii. q̄d ergo. intellige ēt ſi papa credit mādatū iuſtū ⁊ tñ ſubdito cōſtat illud in ſe cōtinere pctm̄.de reſti.ſpoliās. ¶ Nec ſcđo ſi ex obediētia p̄ſumeret̃ ſtatus eccl'ie pturbandꝰ vehemēter vel aliud malū aut ſcādalū futurū etiā ſi p̄cipet̃ ſub pena excōicationis late ſnie: vt not.idē in.c.ſi qñ.⁊ in.c.cū adeo. de reſcri. Ex quo ipſe in.d.c.ſi qñ. infert qđ ſi mādat ēt ſub pena exc. late ſnie aliqd ex cuiꝰ executione p̄ſumit̃ ſcādalū aīarū vel corporū futurum in ciuitate nō eſt ei obediendum: q2 hoc ſit legis autoritate: vt in.d.c.ſi qñ. ſed reſcribendum eſt pape: imo ex.c.officii.de pe.⁊ re. quod ius poſitiuum interpretat̃ qđ reſtitutio q̄.ſ.de iure diuino aliqñ nō fiat ratiōe periculi corpoꝝ vel aīarū.de quo.ſ.conſuetudo.§.ix. ¶ Nec tertio ſm eundem Pañ.in.c.olim.de de.ꝯiu.qñ ipſe cū maiori pte cōcilii indiceret cōtinētiā certo gñi ꝑſonarū poſt monitionē eis reſiſtentibꝰ: q2 cōtinētia ꝑſuaderi pōt: imperari nō pōt.xxxii.q.i.integritas. et ſic dici pōt qđ eis indicere non pōt vitā ſtrictiorē ꝯ eoꝝ velle.lxxiiii.di.geſta.⁊ qđ ibi no. in regula quod oīs.in.vi.de quo vide.ſ.matrimoniuʒ.viii.§.xii. parti.vii.et īfra religio.vi.§.vi. ¶ Nec quarto eſt obediendū ſimpl'r ſi reſcribat ꝓ notorie indigno vt aſſignet̃ ei certū beneficiū ſed diſtinguēdū eſt ex dictis Io.an.in.c.cū adeo.de reſcrip.⁊ in.c.ſignificauit.de offi.or.q2 ſi nō cōſtat p̄ciſe de intētiōe principis mādatariꝰ nō dʒ obedire ſed expectare ſcđam iuſſionem.d.c.ſi qñ.q2 qñq3 princeps ꝓpter nimiā importunitatē vel ſubreptionē non 5

concedenda concedit. ſi vero preciſe cōſtat quod
velit huic indigno pro tunc prouideri: aut papa
pōt in illo actu diſpenſare ꝛ illi parendum eſt: qꝛ
tunc videtur diſpenſare: aut diſpēſare nō poteſt:
vt quia eſt tāta indignitas qꝺ ſine peccato fieri
non poteſt: et tunc non eſt illi parendum.
6 ¶ Sexto queritur vtrum pape ſit in omnibꝰ obe
diendum a ſecularibus: et dico qꝺ ſic in ſpiritua
libus et eccleſiaſticis pertinentibꝰ ad ſalutē ꝛ bo
norū morū conſeruationē qꝛ in baptiſmo ſe obli
garūt ad renunciandū ſatane ꝛ operibꝰ eius nō
aūt in tpalibus niſi ſint ei ſubiecti ratione pſone
vel cauſe: vnde ſi preciperet ſeculari nulla ratiōe
ſibi ſubdito qꝺ ſibi tribuat bona ſua: obedire nō
tenet̃: ꝛ idē dic de alijs ſpiritualibus p̄latis quo
ad tēporalia et ſimiliter de tēporalibꝰ dominis
quo ad ſpiritualia. de quo vide Pan. vbi ſupra
et Inno. in. d. c. inquiſitioni. hoc tenentem.
7. q. ¶ Septimo querit̃ qꝺ iuris de obedientia cleri
coꝝ ſecularium in ordine ad ſuū epiſcopū ꝛ dico
1. di. multa. ⁋ Primū clerici ſeculares p̄latis eccleſia
ſticis indubitanter tenentur obedire vt pape eo
modo quo dictū eſt. §. v. ꝛ oībus inferioribꝰ p̄la
tis ſuis inquantū ſe extēdit eoꝝ ſuperioritas. nō
autē extraneis: quia ſicut nō valet ſentētia nō ſui
iudicis ita nec preceptū. de iudi. at ſi clerici. vij. q.
2 j. quia frater. ⁋ Secundū. Si aūt ep̄s precipiat ſa
cerdoti excōicare illū quē ſacerdos reputat inno
centē. s. Thom. in quodlib. vt ei aliqui imponūt
diſtinguit: qꝛ ſi mandat̃ ei denunciatio excōica
tiōis ſola tenetur ex parte ep̄i denūciare: ſi autē
precipiat̃ ei qꝺ illū excōicet: tunc ſi eſt notorium
illū eſſe innocentē debet corā ep̄o innocentiā al
legare ꝛ pbare ꝛ ſi in pbando defecerit dꝫ obedi
re: quātumcūqꝫ ſciat eiꝰ innocentiā: ſi vero legi
time pbet nō dꝫ obedire ſed recurrere ſi oportet
ad ſuperiorē: adde tu qꝺ ſi ob hoc eū excōicaret:
ſentētia cōtineret intolerabilē errorem ſi vero ſit
dubiū obedire tenet̃. xxiij. q. 5. j. qꝺ culpat̃. Et ita
tenet ſum. Piſa et ſequitur ſum. ro. ſed ſupple. et
ſum. Angel. dicunt quod eo caſu quo non poteſt
probare non debeat obedire: ꝛ hoc qꝛ ſupponūt
pro vero illud qꝺ ſupra oſtenſum eſt eſſe falſum
iudex. xx. §. v. ſcilicet qꝺ iudex nō debet iudicare
ſcd̄m approbata et allegata cōtra ea que ſcit: qꝺ
falſum hic adducunt in argumētum: et vlterius
quia inquit ſum. Ange. habet ſacerdos excuſatio
nem paratam dicendo quod cōmittat cognitio
nem cauſe: aut excōmunicet ipſe: ſꝫ dico quod. s.
Tho. loquit̃ in caſu quo nulla valeat excuſatio:
aut declinatio executionis. Unde poſito qꝺ ep̄s
cauſe cognitionem commiſiſſet et iniūctum eſſet
quod deberet excōicari ꝛ vellet qꝺ ſacerdos excō
municaret: nihil valeret iſta excuſatio: quia ep̄s
iniuſte eam cogeret etiā per excōmunicationem:
ꝛ conſequenter ſacerdos iuſte cogeretur exequi
nec peccaret quia iuridice exequeretur. ⁋ Tertiū 3
Si ep̄s precipiat clerico qꝺ det ſuos libros alte
ri vel beneficium reſignet ſecundū Ray. obedire
non tenetur: quia non pertinet ad epiſcopuꝫ hoc
precipere. vij. q. j. quia frater quod intellige ſine
cauſa: ſecus ſi ex cauſa: puta quia clericus eſt ine
ptus ꝛ vult dare idoneo propter bonum eccleſie
quia hoc poteſt arg. cum apoſtolus. § prohibe
mus de cenſi. xvj. q. j. predicatorꝫ de magi. ſuper
ſpecula quod intellige ſi libri de bonis eccleſia
ſticis ſunt acquiſiti aliter nō poſſet de teſt. requi
ſiti ꝛ de iure pa. cū dilectꝰ. § nos igit̃. ⁋ Quartū. 4
Si epiſcopus clerico imponat vt romam adeat
pro negotijs eccleſie ſecundum Raymō. ire tene
tur nec valet excuſatio dicentis alios eſſe idone
os magis quia in talibus legationibus hunc or
dinem ſeruare non oportet. ff. de lega. l. ſciendū
§ pe. vel allegantis curam rei familiaris ſecūdū
Hoſtien. quia priuate vtilitati communis prefe
renda eſt de po. prela. bone. el. j. Non tamen te
netur obedire vt promoueat negotia contra ſeip
ſum in. d. l. ſciendum. § ſi accuſatio ꝛ facit. c. peti
tio de iureiur. ⁋ Quintum. Clericus ſm Ray. ma 5
gis tenetur obedire epiſcopo quam archiepiſco
po niſi in quibuſdam caſibus quos habes ſupra
Archiepiſcopus in prin.
¶ Octauo queritur quid de obediētia monachi 8. q.
vel religioſi non exempti a iuriſditione dioceſa
ni: ꝛ dico quod tenetur obedire epiſcopo ſed nō
magis qꝫ abbati. lviij. diſt. c. j. ꝛ. ij. q. xij. non dica
tis ꝛ hoc indiſtincte tenent ſum. Ange. et Rodo.
poſt Ray. ſed Panor. in. c. quanto de offi. or. me
lius diſtinguit poſt Inno. ibidem: quia in crimi
nalibus prefertur epiſcopus: ꝛ corā eo debet mo
nachus conueniri: quia inferiores non cogno
ſcunt de cauſis criminalibus: vt not. in. ca. tranſ
miſſa de electionibus ꝛ ſic poteſt intelligi. c. mo
naſteria. xviij. q. ij. vbi monaſteria dicuntur ſub
eſſe correctioni epiſcopi: ſed ſi agitur ad corre
ctionem ſecundum regulam abbas prefertur epi
ſcopo: ꝛ in illis magis tenetur ei obedire: vt no.
glo. xj. q. iij. qui reſiſtit ꝛ. xxiij. q. v. noluit vnde po
teſt eum abbas corrigere ꝛ de monaſterio expel
lere ſecundū regularia inſtituta: qꝛ ex quo papa
regulā approbauit in qua. ſ. datur poteſtas ab
bati ſuper huiuſmodi voluit obſeruari ea que in
illa continētur. Unde ibi multa ad hoc propoſitū
ꝛ de monachi conuētione. s. autē Tho. in. ij. di.
xliij. dicit quod monachus magis tenetur obe
dire abbati qꝫ epiſcopo in ſtatutis regule: ꝛ cōuer
ſo autē in diſciplina eccleſiaſtica: vnde obedire
epiſcopo vocāti ad comitatum ſuū inuito abba
te ſm Hoſtiē. De hac etiā obediētia vide aliqua
infra religio. vj. § vj.

9 ¶ Nono querit̃ q̇d iuris de obediētia religioſorū exemptorū ⁊ dico vt.ſ.religio.xſ.§.xſ.

10 ¶ Decimo querit̃ q̇d iuris de obediētia ei⁹ qui multos habet ſupiores nō ſubordinatos puta patrē ⁊ ducē exercit⁹: ⁊ dico ꝙ de monacho in hoc ⁊ de clerico aliqualiter iā dictuꝫ eſt in .§. priore. De alijs aūt ſciēdū eſt generaliter qꝺ circa hoc.s.
1.di. Tho.in.ij.diſti.xliiij.in.l.multa dicit. ¶ Primū. Quū poteſtas inferior ex toto oritur a ſuperiori: tota ꝟtus ei⁹ fundat̃ ſup virtute ſupioris ⁊ ſimpliciter in omnib⁹ eſt magis obediēdū ſuperiori:quō ſe habet poteſtas dei ad omnē poteſtateꝫ creature ⁊ imperatoris ad eā que eſt procōſulis ⁊ pape ad omnē ſpiritualē poteſtatē que eſt in eccleſia:vñ in omnibus ei magis tenemur obedire quā epiſcopis vel archiepiſcopis vł abbati abſqꝫ diſtinctione. Quū ꝟo ambe tam ſuperior quā inferior oriunt̃ ab vna quadā ſuprema poteſtate que vnā alteri ſubdit ſecundū qꝺ vult vna nō eſt ſuperior altera niſi in his in quibus vna ſupponit̃ alteri a ſuprema ⁊ in illis tm̄ eſt magis ſuperiori obediendū quā inferiori:quo modo ſe habent poteſtas epiſcopi ⁊ archiepiſcopi deſcēdentes a poteſtate pape. Uñ in illis in quibus magis obediēdū eſt epiſcopo:archiepiſcop⁹ nō eſt ſuperior ſꝫ tantū in caſib⁹ determinatis a iure in quibus
2 epiſcopus ad illuꝫ recurrit. ¶ Scōm. Monachus magis tenet̃ epiſcopo quā abbati in ſpectātibus ad diſciplinā eccleſiaſticā vt dictuꝫ eſt qꝛ abbas epiſcopo eſt ſuppoſitus: ⁊ ecōtrario in ſpectanti-
3 bus ad regule ſtatutū. ¶ Tertiū. Spiritualis ⁊ ſecularis poteſtas vtraqꝫ deducitur a diuina poteſtate intellige tm̄ ordine quodā ſaltem q̄tū ad cōfirmationē ⁊ correctionē ideoqꝫ in tātū ſecularis eſt ſub ſpirituali inquātū eſt illi a deo ſuppoſita. .i.in ſpectantibus ad anime ſalutem vnde in his magis obediendum eſt ſpirituali:ſed in pertinētibus ad bonum ciuile econtrario magis eſt obediendum ſeculari:ſm illud Matthe.xxij.reddite que ſūt ceſaris ceſari niſi forte poteſtati ſpirituali etiā ſecularis coniungatur vt in papa:qui vtriuſqꝫ poteſtatis apicē tenet hoc illo diſponente
4 qui eſt ſacerdos ⁊ rex hec ex illo ibi. ¶ Quartum. Miles tenetur obedire duci in bellicis tantum: ⁊ ſeruus in ſeruilibus: ⁊ filius patri in domeſticis ⁊ in diſciplina: ⁊ quilibet ſuo ſuperiori ſecundum rationeꝫ ſuperioritatis.xxij.queſtione.ciiij. ar.v. ⁊ debet miles magis obedire duci in bellicis quam patri:ſed in domeſticis econuerſo.ij.diſtinctione.xliiij.arg.iij.ad primum. Et ſi ponatur caſus quod ſimul eodem momēto concurrat preceptum vtriuſqꝫ ceteris paribus dico obediendū illi qui imperat in ordine ad nobiliorem finē:vt duci magis quam patri ſi equale ſit periculum reipublice ſicut paterne familie quia bonū communius eſt melius ⁊ cōſequēter amabili⁹. ¶ Quintū. Si cleric⁹ habeat plures iudices ordinarios quibus equaliter obedire tenet̃ vel ſi duob⁹ epiſcopis promiſit obediētiā: ſm Hoſtien. obediat vtriqꝫ ſi pōt:alias obediat ei cui primo iurauit niſi forte ratione maioris bñficij trāſlatus intelligat̃ ⁊ ſi habet duo beneficia ex diſpēſatiōe obediat ei a quo habet maius ⁊ vtili⁹ precipit de teſta.cū in officijs. ⁊ .c.relatū el.ij. ⁊ de poſtulā.c.ſi. ⁊ ſi oīa ſint paria locus eſt gratificatiōi.ff.ad ſil.
ſe.con.l.ſi quis in graui.§.ſi cū oēs. ¶ Sextū ſi vero iudices cōtraria alicui mādātes ſint delegati locū habēt.c.cū cōtingat de reſcri.ſ.qꝺ ſi talis neſcit aliquā inter iudices eſſe cōtrouerſiā exequat̃ mādatū primo mādātis niſi ante executionē inoteſcat ei de diſceptatione qui caſu petat copiā literarū ad eos a papa directarū quas papa dari mādat ⁊ obediat ſecūdis:ſi ſe he reuocāt primas ſin aūt obediat primis ⁊ ſi ei de hoc clare nō cōſtet nō oportet eū exequi huius vel illius mādatū donec inter eos huiuſmodi cōcertatio per arbitros ſopiat̃. De ſententijs etiā duorū iudicum vide.ſ.delegatus.§.vij. 6

¶ Undecimo querit̃ q̇d ſit magis meritoriū facere aliquid ad ꝑceptū prelati aut ad dictū fratris: ⁊ dicit.s. Tho.in.xſ.quodl̃.qꝺ eſt magis meritoriū primū ex genere opis qꝛ act⁹ prim⁹ eſt excellētioris ꝟtutis.ſ.latrie quā ſcd̄us que eſt amicitie vel bñficētie ad quā pertinet qꝺ aliquid fiat ad dictū fratris ſicut ad latriā quo colit̃ de⁹ ꝑtinet qꝺ aliq̇s obediat ꝑlato inquātū eſt dei miniſter: quātū ꝟo ad charitatē ex qua procedit actus nihil ꝓhibet magis mereri eū qui aliquid facit ad dictū fratris qꝛ magis meritori⁹ eſt actus qui eſt ex maiori charitate licet ſit minor ex genere ſuo. 11

¶ Duodecimo querit̃ vtrū ſubdit⁹ teneat̃ exeq̇ ⁊ facere quicūqꝫ ſcit vel credit eſſe de volūtate ſui ſuperioris vt faciat ⁊ dico qꝺ nō niſi ſuperior ex intētiōe ei ſuā volūtatē manifeſtet expſſe vel interpretatiue monēdo ex intētiōe ſubditū ad exequēdū. Hoc em̄ ſentit.s. Tho.ꝟi.q.xxiij.ar. vlti. vbi arguit ꝙ nō teneamur cōformare diuine volūtati in volito ſic. Naꝫ prelato inquit tenemur vt deo ſꝫ ſubditus nō tenet̃ velle quicquid ſcit ꝑlatū velle etiā ſi ſciat ꝑlatū velle qꝺ ipē ſubdit⁹ aliq̇d faciat niſi expreſſe ei precipiat. Ergo a ſimili de deo. Ecce argumētū:ſequit̃ rñſio. dicēdū inq̇t nō eſſe ſimile:qꝛ volūtas prelati nō eſt regula nr̄e volūtatis vt diuina ſꝫ ei⁹ preceptū. Hec ex illo. 12

o Blatio vide.ſ.decima in principio ⁊ .§.ij.

OBlatus ſm Panor.in.c.non eſt dubium de regularibus eſt qui ſe ⁊ ſua obtulit monaſterio habitu non mutato cōuerſus vero qui ſe ⁊ ſua obtulit habitu mutato licet dicatur laic⁹.

qꝛ ad ordines nō ꝓmouetur monachus vero ho
die eſt qui ꝓmouet̄. licet olim monachi nō eſſent
clerici. Et no. ſm glo. xxvi. q. j. vt lex qꝺ iſti côuer
ſi ⁊ oblati magis aſtringunt̄ monaſterio q̄ȝ mo-
nachi vnde nec etiā cauſa arctioris religiōis pſit
trāſire ad alia monaſteria q̄ȝq̄ȝ petāt a ſuperiori
licētiā qꝛ efficiunt̄ quaſi ſerui monaſterij ſꝫ intel
lige habitu nō mutato qꝛ. ſ. nō aſſumit habitū re
ligionis aſſumit tamē habitū diſtinctū ab habi-
tu ſeculari. Pro quo aduerte ex tex. ⁊ co. Pa. in
c. vt priuilegia de priu. quod oblatus eſt duplex
ſ. plene ⁊ nō plene. Oblatus plene ſm mētē eius
vbi eſt qui ſe ⁊ ſua dedit religioni profitēdo tria
vota nō aſſumpto habitu religionis. non plene
vero eſt is qui ſe obtulit ⁊ hoc primo vel habitu
mutato ſic quod diſtinguatur ab habitu ſecula-
ri vel ſecūdo loco mutatiōis habitus datis ſuis
rebus. Uide ibi quia intricate loquitur. Et vult
quod primi gaudeant priuilegio perſonali ⁊ fo
ri ſecūdi vero neutro ſed dic vt ſupra ecclesia. j.
§. v. ⁊ ſupra excōmunicatio. vj. § ij.

¶ De obligatione ⁊ obligato.

Obligatio eſt iuris vinculū quo neceſ
ſario aſtringimur ad aliquid dāduꝫ
vel faciendū inſti. de obliga. in prin.
adde vel patiendū qꝺ reducit̄ ad age
re ⁊ ſine cōſenſu nulla eſt. ff. de pac. l.
j. ⁊ nemo obligatur niſi animū habeat ſe obligā
di. ff. de actio ⁊ obligat. l. obligationum la pri-
1. qō ma ⁊ facit glo. in. c. iij. de voto.
¶ Primo vero querit̄ quotuplex ſit obligatio: ⁊
dico qꝺ ſi diſtinguat̄ q̄ȝtū ad vinculū quo obli-
gatus eſt ligatus in foro cauſarū eſt duplex. ſ. ci
uilis que aut legibꝰ cōſtituta eſt: aut certo iure ci
uili cōprobata: ⁊ pretoria quā ſcꝫ pretor ſua iu-
riſditiōe cōſtituit. Si vero diſtinguat̄ q̄ȝtū ad rē
ad quā quis ligat̄ eſt triplex. Prima. ſ. naturalis
tm̄ cōtinēs naturalē equitatē que per vinculū na
turale cōtrahitur. i. cōſenſum: ⁊ fieri poteſt inter
oēs capaces rationis: ⁊ obligat in foro cōſcien-
tie, vt infra pactū § iij. ſed inefficax eſt ad agen-
dū in foro cōtētioſo niſi vt infra pactū § iij. Secū
da eſt ciuilis tantū vt cū quis ciuili iure tantum
eſt aſtrictus naturali equitate diſſuadēte eū tene
ri ſicut cū quis ſpe future numerationis fatet̄ per
inſtrumētū ſe recepiſſe centum: que tn̄ nō recepit.
Et hec nō obligat in foro cōſciētie niſi quatenꝰ
quis a prelato cogeret̄ ſm Jnn. in. c. pleriq; de im
mu. ecc. Tertia eſt naturalis ⁊ ciuilis ſimul. vt cū
quis potens ſe obligare cū iuris ſolēnitate obli-
gat ſe ad aliquid qꝺ naturalis equitas vult illuꝫ
obſeruare puta ad ſoluēdū vēditori in tempore
ſtatuto. Et hec obligat in vtroq; foro ſm omēs
docto. Et de his habetur inſtitu. de obligat. per
totum.
¶ Secūdo querit̄ ex quibus ⁊ quot modis cōtra 2
hit̄ obligatio tertia: ⁊ dico qꝺ ex quatuor. Prio
ſ. ex cōtractu: puta emptiōe vēditiōe locatione ⁊
hmōi. Scdo ex quaſi cōtractu vt cū qs gerit nego
ciū alterius ſine eius mādato. Tertio ex malefi-
cio vt cū quis nō directe ſeu doloſe deliquit ſm
quaſi qꝛ. ſ. fuit in culpa vt cū ex domo eius aliqd
eſt effuſum qꝺ alteri nocuit inſti. ſub diuerſis ru-
bricis. ¶ Hoc etiā fit quatuor modis. Primo ſcꝫ
re. vt in mutuo cōmodato depoſito ⁊ hmōi. Se-
cūdo verbis vt in ſtipulādo. Tertio literis vt qn̄
quis literis cōfitet̄ ſe aliquid recepiſſe qꝺ tamen
nō recepit. Quarto ſolo cōſenſu vt i ſocietate mā-
dato emptione vēditione vel locatione: in qui-
bus nec ſcriptura nec preſentia requirit̄: ſed ſuffi
cit cōtrahētes cōſentire per ſe vel per nunciū aut
epiſtolā ſecus in alijs quia vltra cōſenſum requi-
ritur vel litera vel res vel verba inſti. qui. mo. re
cō. obli. ⁊ ſub alijs rubricis.
¶ Tertio queritur vtrū in obligatione generali 3
veniāt ea que quis ſpecialiter nō fuiſſet ꝓmiſſu-
rus ⁊ dico ſm Bar. i. l. j. C. que res pi. ob. poſ. qꝺ
nō vñ dicit qꝺ ſi qs obligauit oīa bona ſua: nō in
telligit̄ obligaſſe ea que nullo mō ſpāliter eſſet
obligaturus puta pannos lectos ⁊ alia ſupellecti
lia ſine quibus viuere non poſſumus.
¶ Quarto querit̄ vtrū pactū ſeu ꝓmiſſio obliget 4
qn̄ turpitudo tm̄ verſat̄ ex parte recipiētis obli-
gationē: ⁊ dicit Pa. in. c. debitores de iureiu. qꝺ
nō ⁊ patet ibi: qꝛ ꝓmiſſio de ſoluēdis vſuris non
obligat ꝓmittētē: qꝛ ſi obligaret etiā naturaliter
ſolū cogeret̄ ſoluere rōne pacti. vt in. c. j. de pac.
ſicut cogit̄ qn̄ interuenit iuramentū ⁊ ratio quia
cū lex etiā alteri cōtrahēti reſiſtit nō naſcat̄ obli-
gatio etiaꝫ naturalis vt in. l. cū lex. ff. de fideiuſ-
ſo. ⁊ ibi plene per Bart. Quare autē magis obli
getur quis ex iuramēto q̄ȝ ex ꝓmiſſiōe cū deꝰ in-
ter iuramētū ⁊ ſimplicē loquelā differētiā nō fa-
ciat. xxij. q. v. iuramēti rn̄det Pa. vbi ſupra ideo
eſſe qꝛ ſimplex ꝓmiſſio eſt nulla. ideoq; habet̄ ꝓ
nō facta ꝓpter turpitudinē recipiētis ſecus in iu-
ramēto: qꝛ cui fit. ſ. deus non turpiter accipit: nec
iurās peccauit. Promiſſio eñ in hoiem iuramē-
tum vero in deum dirigitur.
¶ Quinto queritur vtruꝫ adminiſtrator vel am 5
baſiator nō habētes expreſſum mādatum ad pe-
nam apponendam poſſint obligare ſe cōſtituen-
tes ad penā quā apponūt pro obſeruatione pro-
miſſi: ⁊ dicit Paū. in. c. ij. de preca. quod ſic: ⁊ fa
cit. l. bene a zenone. C. de qua. preſcrip. ⁊. l. ſi pa-
rator ceſaris. ff. de iur. fiſ. ⁊. di. ca. ij. vbi prelatus
poteſt apponere penā ⁊ obligare ſe ⁊ ſucceſſores
modo contractus ſit rationabilis: ⁊. c. dilecti. in
fin. de arbi. ⁊ quod ſcribitur in. c. nulli de re. eccl.

nõ ali.vbi rector eccl'eſie poteſt obligare ſine cõ-
ſenſu epi:oia bona eccleſie generaliter pro obſer
uatione cõtractus alicui⁹:q2 ſolũ ſibi ꝓhibetur
ſpecialis hypotheca. Quod limita veruz primo
niſi cõtractus nõ teneret aut eſſet nullus q2 cõtra
ius q2 tollitur pena:ſecus ſi eſſet nullus q2 preter
ius:q2 teneret pene appoſitio.d.c. dilecti. Uide
etiã glo.in.c.acceſſoriũ lib.vj.⁊ tex.cũ glo. in.c.
ſignificãtibus de offi.dele. Et ſcdo limita niſi pe
na eſſet preter naturã cõtractus:vt in.d.l.ſi pro-
curator vbi nõ tenet̃ fiſcus ad duplũ vel tripluz:
licet procurator obligauerit ſe ſi euinceretur res
quã vẽdidit. Secus quãdo pro obſeruãtia cõtra
6 ctus apponitur:vt in.d.l.bene a zenone.
¶ Sexto querit̃ vtrũ pater obliget̃ ex cõtractu fi
lij:⁊ dicit Jo.de pal.inſti.quod cũ eo.§.in rẽ.qd
ſic ſi verſum eſt in vtilitatẽ patris:puta quia mu
tuo accepit pecuniã vt ſe veſtiret ſm conuenien-
tiã ſuã ⁊ huiuſmodi.l.iij.§.labeo idem.ff.de in rẽ
verſo.⁊.d.§.in rem ſi vero nõ eſt verſum in vtili
tatẽ patris ſed potius mutuo accepit: vt faceret
pompas vel luderet ⁊ huiuſmodi:nõ tenetur pa
ter pro filio nec dñs pro ſeruo.l.quod ſi ſeruus.l.
ſed ſic accepit.ff.de in rẽ ver.niſi iuſſu eius feciſ-
ſet.l.j.ff.quod iuſſu. Si tamẽ haberet pompas te
netur reddere creditori.l.iij.§.ſed ſi rẽ.ff.de in rẽ
ver.ſimiliter tenet̃ pater ſi habet peculiũ filij de-
ducto tamẽ prius qd ipſe pater in dicto peculio
debet habere.l.ſed ſi dãni.§.peculiuz.ff.de pecu.
Idẽ dic de mercatoribus qui preponunt inſtito
res quod tenentur de cõtractibus factis noie ip-
ſorũ.ff.de inſti.per totũ q2 videtur cõtrahere cuz
proponente qui cõtrahunt cũ prepoſito.l.ſi inſti
torem.ff.ſi cer.pe. Idem in exercitore nauis.l.j.
in prin.ff.de exer.ac.
7 ¶ Septimo queritur vtruz is pro quo quis agit
negotia eius vtiliter obligetur eidẽ:⁊ dico quod
ſic arg.l.cũ pecuniã.ff.de neg.geſt.⁊ qd not.glo.
cum tex.in.l.que vtiliter.ff.eo.⁊.l.ſed ſi ideo.ff.
ſolu.matrimonio.
8 ¶ Octauo querit̃ vtrũ obligatus legere duobus
annis:⁊ ex aliqua cauſa impeditus non fecit:te-
neatur legere alijs duobus ſequentibus ⁊ dicit
Panor.in.c.ſignificauerunt de iudi. quod non
etiã ſine culpa ſua:quia currit tempus nec pote-
rit pro tempore ſequẽti ſalariũ petere:⁊ genera-
liter electo ad officiũ tẽporale quod exercere nõ
põt etiã ſine culpa ſua currit tẽpus:⁊ non poteſt
tẽpore ſequẽti officiũ petere:⁊ ratio:quia hic in-
teruenunt opere perſonales que alie ſunt illorũ
duorũ annorũ precedẽtium ⁊ duorum ſequentiũ
cũ mutentur ex curſu tẽporis:vt in.l.ſi nõ ſortem
§.libert⁹.ff.de cõdi.inde:ad qd etiã facit ſi vſuſ-
fruct⁹ in biẽniũ.ff.de vſufru.vbi finito tpe finit̃
ius:vt ſupra de leg[...]as.§.vlti. Et idẽ voluit bar.
in.d.terminis.in.l.et ideo heſitatur.ff. de verbo.
obli. Secus vbi factum ad qd quis tenetur nõ di
uerſificatur ex tempore quia elapſo tẽpore ad qd
tenetur integratur tempus:vt in.d.l.et ideo.
¶ Nono q̃rit̃ vtrũ obligatus teneat̃ ſtatim:et di 9
cit Pañ.in.c.lz heli. de ſimo. qd aut dies eſt ap-
poſita obligatiõi. et tunc ſi ſunt eiuſdẽ fori reus
et actor:tenet̃ re⁹ ſine interpellatiõe offerre ⁊ adi
re domũ ei⁹:q2 dies interpellat ꝓ hoie.c. potuit.
de loca.⁊.l.magna.C.de ꝯben.⁊ cõ.ſtip. ſi vero nõ
ſunt eiuſdẽ fori nõ tenet̃ re⁹ ſpõte ire ad forũ vel
domũ alteri⁹:ſed dicat in domo ſua: parat⁹ ſum
ſoluere ſi ſit qui recipiat ⁊ ſufficit iuxta not.in.l.
itẽ illa.ff.de ꝯſti.pec.et ibi Bar.⁊ Alb. in.l. iube
mus.C.de epiſ.⁊ cleri.qd no.pro limitatiõe.c.po
tuit.de loca.⁊ itellige niſi aliud ſit ſpecialiter in
pacto. Aut dies nõ eſt appoſita ⁊ ſic requirit̃ mo
nitio: vt in.l.ſi ex legati cauſa.ff. de verb.oblig.
vide.ſ.mora.§.j.⁊.iiij.et infra ſolutio.§.vlti.
¶ Decimo queritur vtrum abſoluere poſſit pa- 10
pa ab obligatiõe qua quis alteri tenetur vide.ſ.
iuramentum.v.§.ij.
¶ Undecimo querit̃ vtrũ obligatio diſſoluatur 11
termino aduentente:⁊ dicit Pañ.in.c.ſicut ex li-
teris.de ſpõ.capiẽdo mẽtẽ Hoſ.q̃ placet do.Ant.
et eſt amica vitati:qd aut termin⁹ apponit̃ ad ſo
licitãdũ obligatiõis implemẽtũ ⁊ tũc lapſus ter-
mini nõ liberat ab obligatione:arg.l.obligatio-
nem.la.ij.§.placet.ff.de act.⁊ obli.⁊ arg.c.cũ dile
cti.de dolo et cõtu.et.l.celſus.ff. de arbi. Et tunc
apponit̃ ad ſolicitãdũ implemẽtũ qñ apponitur
contractui iã ꝑfecto:puta ſi ꝯtraxit q̃s ſpõſalia et
poſtea ꝓmittit qd ĩfra certũ tps ducet eã: nõ diſ-
ſoluit̃ elapſo termino. Aut terminus apponit̃ ad
finiendã ſeu limitandã obligationẽ:⁊ tũc lapſus
termini liberat obligationẽ: ſi per ꝓmiſſionẽ nõ
ſtetit quin adimpleret in termino. Et iſto modo
dr appoſitus qñ apponitur ad ſolicitandũ prin-
cipiũ contractus:puta ſi promiſimus adinuicẽ ta
li tpe conuenire ad contrahenda ſponſalia ela-
pſo termino liber eſt per quem non ſtetit.
¶ Duodecimo q̃ritur vtrũ obligatio ſemel extin 12
cta poſſit inſtaurari:⁊ dico qd non:tex.eſt in.l.cũ
ex cã.C.de remi.pig.ſed opz aliã fieri ſi dz ineſſe.
De materia etiã obligationis vide infra pign⁹.
§.ij.et infra ordo.j.§.iij. Item ordo.iiij.§.iij.

¶ De obſide.

Obſes vr̃ eſſe hõ tradit⁹ alicui pſona-
liter in ſecuritatẽ facte ꝓmiſſiõis:⁊ eſt
duplex.ſ. ꝓprie dict⁹. vt q̃ eſt dat⁹ ab
hoſtib⁹ ꝑdẽs libertatẽ nec potẽs face
re teſtũ aut diſponere vt liber.q̃o lo
quit̃.l.obſides.ff.de teſta.⁊ improprie vt dat⁹ ab
vna ciuitate vel nobili alteri ciuitati vel nobili
nõ perdẽs libertatẽ nec fact⁹ ꝓprie obſes ſed vt

deliberatione volūtatis ſecūdo ꝓpter exiguita-tē obiecti vt qꝛ proximo optat malū ſed exiguū ꝛ nō notabile tertio quādo nō fert in naturam vel gratiā fratris immediate ſed in vitiū: qꝛ hoc pertinet ad fratris amorē. quē vult magno malo carere. i. peccato quarto qn̄ fert immediate in naturā ſed nō vltimate: vt qꝛ vult quis alicui malū ꝓpter bonū: puta vt corrigatur. Colliguntur hec ſparſim a. s. Tho. in diuerſis locis.

Odioſuꝫ dr̄ quaſi odio plenū. Quomodo autē debeat fieri interpretatio in odioſis ꝛ fauorabilibꝰ ꝛ ꝑmiſcuis vide ꝑ docto. i regula odia. de regulis iur. lib. vi. Et adde qꝺ vbi in cōſtitutiōe cōcu ſit fauor ꝛ odiū magis attēdit fauor ſm̄ Pan. in c. nōdubiū. de ſen. excō. qꝺ limita ſm̄ Dy. in regula odia. niſi ex parte odii ſit ius ꝛ fauor publicus ex parte fauoris priuatus.

o Fficium vide ſupra dignitas. § iiij.

OLeum ſanctū in die cene dn̄i per ep̄m cōſecratū eſt triplex. ¶ Primū ꝛ principale dr̄ ſanctū chriſma qꝺ de oleo ꝛ balſamo cōficit̄ quo benedicunt̄ fontes baptiſmales ꝛ calix ac patena eccleſia altare ꝛ puer baptizatur in vertice ꝛ ī frōte ꝛ epiſcopi quādo cōſecrātur in manibus ꝛ in capite: ꝛ oēs fideles cū chriſmant̄. Quod quidē oleū annuatim cōſecrādū eſt ꝛ innouādū de cō. diſ. iiij. ſi quis de alio ꝛ peccatuꝫ eſt vti alio quā nouo vt ibi. ¶ Secūdū eſt oleū cathecuminorū quod dr̄ oleū bn̄dictū ſiue ſanctū quo inunguntur baptizādi inter ſcapulas ꝛ in pectore ꝛ in manus ſacerdotis cū ordinatur ꝛ principes ac reges in brachio ꝛ humero. ꝛ eccleſia ac altare ante chriſmationē. ¶ Tertiū eſt oleū infirmorū quo inunguntur infirmi in extrema vnctione vt de ſa. vnc. c. vnico. Primū ſolū in die cene poteſt confici. de cō. di. iiij. omni tēpore de ſen. excō. qn̄i. lib. vi. de aliis duobus nō inuenitur prohibitū. Utrū autē oleū nō ſacrū additū ſacro fiat ſacruꝫ dic vt ſupra aqua benedicta quod ſic. Ex preditis elicitur nō eſſe illicitū inungere oculos ceci ſacro chriſmate vt videat: qꝛ licet non liceat vti ſacramētis alio fine ꝙ ſint inſtituta materia tamē ſacramētali licitū eſt vti aliterꝙ in ſacramētis ſicut aqua baptiſmali de cuius ſubſtātia non eſt quod ſit benedicta vtimur nō ſolū in baptizādo ſed in bibēdo: ꝛ ſcō chriſmate nō ſolū in confirmādo ſꝫ etiā in cōſecrādo epiſcopos ꝛc. de ſac. vn. ca. vnico. Puto tn̄ qꝺ nō liceat niſi ꝓ re magna ꝛ ardua ꝛ ꝑ ep̄m vel aliū de licētia pape: qꝛ aliter eſſet irreuerētia magna ſi hec paſſim fierēt.

OMiſſio non requirit aliquem actum ſed conſiſtit in ſola negatione actus debiti. ij. di. xxxv. ꝛ. xxij. q. lxxj. ꝛ nō habet rationē culpe: niſi ſm̄ quod opponitur precepto affirmatiuo ideoꝙ non eſt peccatū niſi tempore pro quo illud obligat quo iterato iteratur peccatum. ij. di. xxij. q. ij. ar. j. ad quartū. xij. q. lxxj. xxij. q. lxxix. veri. q. ij. ꝛ. q. xxiiij.

¶ De opinione.

OPinio vt īnoteſcat ſciēdū eſt. ex. s. Tho. xxij. q. j. arg. iiij. qꝺ intellectus alicui dupliciter aſſentit: primo qꝛ ad hoc mouetur ſcꝫ ſufficiēter ab ipſo obiecto. ſiue illud ſit per ſeipſum cognitum vt patet in primis principiis quorū eſt intellectꝰ ſiue per aliud vt patet de cōcluſiōibꝰ quarū eſt ſciētia: ſecūdo nō qꝛ ſufficiēter moueatur ab obiecto ꝓprio: ſꝫ per quādā electionē volūtarie declinās in vnā partē magis ꝙ in aliā quod ſi ſit cū dubitatiōe ꝛ formidine alterius partis erit opinio ſi vero fiat cū certitudine abſꝙ tali formidine erit fides. Hec ex illo ex quibus patet quid ſit intellectus quid ſciētia quid fides ꝛ quid opinio. Quid aūt ſit dubitatio habes ſupra dubiū ꝛ quid ſcrupulꝰ infra ſcrupulus. Et ſic habetur horuꝫ differentia: quia intellectus ꝛ ſcientia ſunt cum certitudine ꝛ euidentia rei intellecte ꝛ ſcite etiam in particulari: fides vero eſt cuꝫ certitudine: quia innititur teſtimonio dei infallibili: ſed ſine euidētia rei credite in particulari licet ſit euidens in vniuerſali vtpote quia fideli ex multis coniecturis librorū ꝛ rerū euidenter conſtat quod vera ſit fides chriſti licet particulariter non videat quomodo due nature diuina ꝛ humana ſubſiſtāt in vna perſona: opinio vero neꝙ euidentiā neꝙ certitudinē habet ſed credulitatē fundatā in humana ratione inſufficienti tamē ꝛ nō concludēte neceſſario ſed probabiliter pro vna parte ꝛ nō pro alia dubitatio vero nullū horū habet neꝙ euidentiam nec certitudinem nec rationem probabilem ad alteram partem tantuꝫ: ſed ad vtrāqꝫ equaliter vel quaſi aut ad neutrā: ſcrupulus autē plus aliquid credulitatis habet quam dubitatio ꝛ minus quam opinio cuꝫ ſit credulitas ex leuibus coniecturis que idē eſt quod ſuſpitio. Uide ſupra credulitas. Quia tamen opinio mediat inter duo in ea ſunt duo gradus ſm̄ quod plura vel pauciora magis ꝛ minus probabilia media occurrunt. Ideo quedam opinio dicitur certa ꝛ firma quedam vero opinio ſimpliciter.

¶ Primo vero queritur vtrum ſequens opinionem doctoris alicuius non ſubtiliter inueſtigatam que deinde apparet falſa: ſiue quod idem eſt vtrum auditores diuerſorum magiſtrorum tenētium diuerſas opiniones quarum ſcilicet altera neceſſario eſt falſa excuſentur ſi ſequātur opiniones ſuorum magiſtrorum: ꝛ dico quod de hoc videntur eſſe opiniones et non ſunt. Nam ſanctus 1. qꝺ

Tho.in quol.dicit ꝙ excuſant̄ ſi ille opiniones
nō pertinēt ad fidē aut bonos mores alias nul-
lus excuſat̄ ſi contra manifeſtū ſcripture teſtimo-
niū:vel cōtra illud quod publice tenetur ſm au-
toritatē eccleſie opinionē erroneā ſequatur ma-
giſtri alicuius ex ignorātia:alioquin nō peccaſ-
ſent arrij ⁊ aliorū hereſiarcharū ſequaces nec ex
cuſantur ſimplicitate in talib⁹:quia in dubijs nō
eſt de facili preſtandus aſſenſus ſed potius vt di
cit Aug.de doct.chriſtiana cōſulēda eſt regula ſi
dei que de planioribus ſcripturis ⁊ eccleſie auto
ritate percipitur. Hec ex illo. Panor.vero in.ca.
capellanus de feri.dicit ꝙ ſequēs opinionē ali-
cuius doct.nō ſubtiliter inueſtigatā que poſtmo
dū apparet falſa excuſat̄ a peccato q̄diu nō appa
ruerit falſa:⁊ facit glo.iuncto tex. in.c.vnico de
poſtu.prela.lib.vi.⁊ in.c.fi.de ſpō.duo.⁊ in.c.cū
venerabilis de cōſue.⁊.l.regula.⁊ qd ibi nota.ff.
de iur.⁊ fac.igno.⁊ qd no.Inno.in.c.per tuas el
ſcdo de ſimo.⁊ glo.gof.⁊ tanc.in.d.c.capellan⁹.
⁊ qd no.old.in.l.queſitū.ſ.qd ſequēs opinionem
ſui doctoris excuſatur ab impēſione expēſarū:qꝛ
probabiliter quis ſequit̄ opinionē ſui doctoris.
l.dicere.§.vnde vidēdū.ff.de arbitris. Iſte autē
opiniones nō ſunt contrarie ſed ex vtriſq; elicit̄
cōpleta veritas:quia vtraq; loquitur in ſpectan-
tibus ad fidē aut mores.s.Tho.dicit quod tales
non excuſantur in his que ſunt manifeſte ⁊ clare
determinata alicubi quo etiā modo ſecundū ar-
chi.intelligitur cū dicit qd in opinionib⁹ faciēs
cōtra verū:licet non cōtra cōſcientiā non excuſat̄
a peccato puta in habēdo plures prebēdas,quia
facit cōtra legē dei alias inquit contradiceret ſi
bi in eodem libro.quod non eſt credendum:⁊ eſt
verū quia in talibus nō excuſat ignorātia Pa-
nor.vero loquitur in obſcuris ⁊ eſt verū oppoſi-
ta ratione dicente mona.quod nō generat̄ aliqd
preiudiciū veritati cum inter diuerſas opiniōes
a magiſtris approbatas ⁊ ſcripturis authēticis
annotatas illā quis amplectitur que ſibi videtur
magis conſona rationi. Et hoc intellige non ſo
lū quando quis facit quod in ſe eſt vt intelligat
veritatē:quia talis etiā in manifeſte determina-
tis excuſaretur cum laboret ignorātia pro tunc
inuiſibili:ſed etiā cū quis ex affectione ad ſuum
doctorē iudicat probabiliter vt ſibi videtur eſſe
verū qd eſt falſum. Nec obſtat quod in dubijs tu
tior eſt eligenda de ſpō.inuenis qꝛ non eſt in du
bio que probabilibus rationib⁹ flectit̄ ad vnam
partē. Nec qd incertū dimittendū eſt ⁊ certū te-
nendū de pe.di.vij.ſi quis quia tenet eſſe certum
ſibi moraliter cum in moralibus ſufficiat certitu
do ex probabilibus ſm philoſophum.ſ.ethi.vn-
de ſi Ioachim tenuit contra fidem de ſum. trini.
damnamus ⁊ non fuit hereticus:quia talis arti-
culus nondum erat per eccleſiam dānatus: mul-
tomagis excuſatur ſequens opinionem doct.nō
reprobatā cum voluntate non adherendi ſi vera
non appareret.

¶ Scdo querit̄ cui opinioni ſit adherēdū vbi eſt 2
varietas:⁊ diſtinguo. Nā aut vna tantū opinio
nū habet pro ſe legē vel antiquā ⁊ probatā cōſue
tudinē alia nō:⁊ tūc illa eſt preferēda qꝛ minime
mutāda ſunt:que certā ſententiā ſemp habuerūt.
l.minime.ff.de legi. Aut nō eſt lex nec cōſuetudo
pro aliqua ipſarū vel eſt pro vtraq; ⁊ tūc debent
concordari:vt dicatur vnā in vno ⁊ aliā in alio
caſu obtinere ſi fieri poteſt:vt in.c.literas de re-
ſti.ſpo.xxv.q.ij.§.his ita reſpondetur de cogna.
ſpiri.c.ſ.qꝛ cōueniēs eſt iura iuribus concordare
de elect.cū expediat.lib.vi.⁊.l.vnica.C.de inoffi.
doti.⁊.l.precipimus in fi.C.de appel. Et ſi cōcor
dari nō poſſunt cōmunis opinio ſequenda eſt:qꝛ
in cauſa dubij pro multitudine ſumendū eſt ſcdm
gl.in.c.fi.de pe.di.ſ.⁊ cōis opinio doctorū indu
cit probabilē errorē:pro quo vide tex.iuncta gl.
in.c.vnico de poſtula.prelat.lib.vi.⁊ facit tex.in
l.ij.ff.de iur.⁊ fac.igno.⁊ no.Bart.in.l.de eo.C.
de pe.iudi.que ma.iudi.⁊ in.l.precibus.C.de im-
pu.⁊ alijs ſubſt. Hoc tñ limita verū ſm Gemini.
in.c.ſ.de ſum.tri.lib.vi.niſi vera ⁊ certa ratio cō
traria aſſignetur ⁊ in idē redit limitatio Ioan.
and.in.c.ſ.de conſtitu.ſ.niſi notorie male dicat
vel rationabiliter cōuinci poſſit quod bonus iu
dex acutiſſimi ingenij eſtimabit ⁊ facit.l.ſ.C.de
vete.iur.enucle.vbi dicitur ſed neq; ex multitu-
dine autorū quod melius ⁊ equius eſt iudicato
cum poſſit vnius ⁊ forte deterioris ſentētia mul-
tos in aliqua parte ſuperare:qd menti commēdā
dū eſt:qꝛ iudex poteſt interpretari legē ſeu cano-
nem quo ad cauſam vertentē corā eo vt notabili
ter dicit Inn.in.c.cū ſpeciali de appel. Eſt autē
cōmunis opinio ſm Iaco.de but.quādo cū opi-
nio glo.eſt aliquis ſolēnis doctor ⁊ bone cōſciē-
tie poteſt illum iudex ſequi ſicut faciunt iudices
eccleſiaſtici maxime in cauſis matrimonialibus.
Et hec no.contra iudices amatores nouarū opi
nionū:quia ſm Bal.in.d.l.fina.C.de pe.iudi.iu
dex tenens nouas opiniones dicitur propter im
peritiam facere⁊ de imperitia punitur:⁊ qui que
runt caſus ſingulares dimittentes regularia ca-
dunt in latam culpā ſm Saly.per ea que haben-
tur in.l.late culpe.ff.de verb.ſign. Si autē nō ap
paret que ſit opinio cōis:ſed pro vtraq; ſunt fa-
moſiſſimi doctores:iudex ſequendo aliquā earū
nō tenebitur in ſimili caſu ſm quod voluit Inn.
in.c.ne innitaris de conſtitu.quē ſequitur Bar-
tolus in.l.fina.C.de pena iudi. qui male iudic.
quod verum dicit ſecundum Inno. quantum ad
hoc vt non puniatur in foro ſeculari:ſecus tamē

in foro conſcientie: quia debuit eligere eã q̃ vali dioribus rationibus firmat̃. arg. in l. i. de empti. et vendi. §. itẽ preciũ. C. de edic. di. adri. tol. l. edi cto. maxime ſi talis opinio ſit ſubtilior: vt dicit text. in ca. capellanus. de fer. Et ſi vna innititur rigori ſcripto. reliqua vero ſcripte equitati ppo nitur equior. de re. permuta. ca. vno libr. vi. et. l. placuit. C. de iudi. ꝛ per. Cy. in l. ſ. C. de legi. et. l. benign⁹. ff. de legi. et tenet Pau. in cle. romani. in pn. de elec. qđ tñ fallit in odiũ iudeorũ contra quos rigor pfertur eqtati. de iude. c. ii. Et dz be nignior ea q̃ fauet iuramẽto: teſtamento: liberta ti: matrimonio: religiõi: et ſacramẽto. arg. c. ii. de cogna. ſpi. ꝛ. l. ſunt perſone. ff. de relig. ꝛ ſum. fu ne. ꝛ ſiſr ea q̃ ſoluit benignior eſt ligãte. de reg. iur. odia. li. vi. l. arianus. ff. de actiõi. ꝛ oblig. Et ſi doctores cõtraria opinãtes ſunt antiqui ꝛ mo derni: preponunt̃ antiqui qr tpis diuturnitas vi det̃ aliquã autoritatẽ attuliſſe niſi ex nouis ra tiõib⁹ et cauſis aliud ſentiat̃: qr aliqñ intellectus iunioris eſt perſpicacior. l. gall⁹. ff. de lib. ꝛ poſt bu. diſt. lxiii. §. verũ. Si vero ſunt theologi et ca noniſte vel legiſte pferunt̃ theologi in materia iuris diuini veteris ꝛ noui: canoniſte vero i ma teria canonica ꝛ legiſte in legali. Si vero ſunt ex quatuor doctoribus eccleſie in ſubtilitatib⁹ que ſtionum non textualiũ maxime anagogicarũ pre fertur Auguſtinus in textualib⁹ Hieronym⁹ in allegoriis Ambroſius et Gregorius in morali bus. qr quilibet horũ quatuor in aliquo ex qua tuor ſenſib⁹ ſcripture dicunt̃ preeminere. Si ve ro ſit inter papã ꝛ conciliũ. ſm ſum. ang. in his q̃ ſunt fidei cõciliũ preponit̃. quia orbis maior eſt vrbe. ſz tu dic verũ eſſe ſi papa ſit heretic⁹. alias nõ. vt infra papa. §. iii. ꝛ. s. fides. §. vii. quomodo aũt orbis ſit maior vrbe. vide in. d. §. iii. Ideo di co qđ in ſpectãtibus ad fidẽ ꝛ mores et in omni bus papa prefert̃ cõcilio quãdiu eſt caput. i. non depoſitus per manifeſtam hereſim. iuxta dicẽda infra papa. in. d. §. iii. et hoc ſi papa loquatur au toritatiue tanq̃ papa ꝛ nõ tanq̃ doctor. Qđ aũt dicit Pañ. et gl. xx. di. c. ſ. dictũ vnius ſancti ad iutũ autoritate diuini iuris preualere interpre tationi pape: non eſt verũ: qr in dubus doctrina eccleſie romane que principaliter eſt in papa eſt regula fidei. et ad ipſum pertinet huiuſmodi du bia determinare. vt. s. fides in. d. §. vii. preualeret tamen extra dubium in manifeſtis. puta ſi papa aliquid aſſereret contra ſcripturam.

¶ De oratione.

Oratio multipliciter diffinit̃. ꝛ ple runq; diffinitiones bene non intel liguntur. Unde vt bene innoteſcat ſciẽdum eſt primo quod virtus ali quando habet partes. xxii. q. xlviii. art. vlti. ſcz integrales id eſt ea que neceſſe eſt cõ currere ad perfectum actum illius: et ſubiectiuas id eſt ſpecies eiuſdẽ. et poteſtatiuas que ſunt vir tutes quedam adiuncte illi ordinate ad aliquos actus ſecundarios vel materias quaſi non habẽ tes totam potentiam illius virtutis. ¶ Sciẽdum eſt ſecundo quod oratio dupliciter ſumitur. xxii. q. lxxxiii. ar. vlt. ad ſcdm. primo ſcilz communiter id eſt vt quoddam totum includens multas par tes. et ſecundo vt contra alia diuiditur. Igit̃ pri mo modo ſumendo veriſſime: vt dicit in. iiii. diſ. xv. diffinit dama. dicens quod oratio eſt petitio decentium a deo: partes autem ei⁹ quaſi integra les ſunt quatuor: ſcdm apoſtolũ: aſſignate ſecun dum quatuor neceſſaria ad actum orationis ſcz oratio qua ad deum acceditur: que eſt eleuatio mentis in deum. petitio que ſignificatur nomine poſtulationis ſiue petitionis qua aliquid pro ponitur deo ad obtinẽdum. obſecratio id eſt ob ſacra precatio que eſt ratio impetrandi ex parte dei vt cum dicitur per natiuitatem tuam libera nos dñe: et gratiarũ actio ſiue laus que eſt ratio impetrandi ex parte petẽtis quia de acceptis be neficiis gratias agentes meremur accipere potio ra. que quatuor aliqñ videre eſt in collectis: ſicut in ea que eſt trinitatis dicitur omnipotens. quo ad orationẽ. qui dediſti quo ad gratiarũ actio nem. pſta q̃s. quo ad poſtulationẽ. ꝛ per dominũ noſtrũ. quo ad obſecrationem. Partes vero ſub iectiue ſumuntur ſm ea que petunt̃. vel etiã ſcdm modos petendi. et ſic ſunt tres. ſ. ſupplicatio qua petit̃ aliquid indeterminate: puta iuuari a deo: poſtulatio qua petit̃ aliquid determinari. et inſi nuatio qua ſolum factum narratur vt ecce quem amas infirmatur. Io. xi. Et ſolum his tribus que ſunt ſpecies conuenit diffinitio orationis. i. eſſe petitionem decentium a deo. non autem aliis. qr ſunt partes integrales. hec ex illo.

¶ Primo vero queritur vtrum expediat orare: et dico indubitate qđ ſic. licet circa hoc fuerint multi errores quos. s. Tho. eliminat. xxii. vbi. s. non tamen oramus vt ibi dicitur vt mutetur di uina diſpoſitio ſed vt impleatur: vt ſcilicet obti neamus quod deus vult dare et precibus obtine ri: vnde ſecundum hanc doctrinã orare eſt quaſi applicare cauſam effectui. ſicut qui plãtata arbo re fructus procurat: vel dicendũ eſt q̃ oramus vt deus faciat aliquid quod facere poteſt et omitte re. quia ſicut olim anteq̃ faceret nondum erat li ber vt faceret. ita modo liber eſt contradictione reſpectu omnium futurorum. De hoc in queſtio nibus auree roſ. in feſto. s. trinitatis. 1. qõ

¶ Secundo queritur cui ſit conueniens vel etiã vtile orare: ꝛ dico multa. ¶ Primũ. Diuinis per ſonis non conuenit orare ſm. s. Tho. xxii. qõ. iiii. 2 1. di

vbi.š.quia oratio fit ad ſuperiorem quē non ha
bent:licet filius orauerit ſecundū humanitatem
qua eſt patre imo ſeipō minor.et modo etiā orat
pro nobis vel petendo vel oſtendendo patri hu
manitatem cum myſterijs eius: vt dicit.s. Tho.
ro.viij. Non dicimus tamen chriſte ora pro no-
bis:ſed miſerere:quia ſupponit ſuppoſitum eternū.
2 vt dicit in quarto. ¶ Secundū. Sanctis qui ſunt
in patria etiam angelis cōpetit orare ſm.s.tho.
in.iiij.di.xv.q.iiij.ar.vſ.q.ij.non pro ſe: quia oīa
eis ſuccedunt ad votum ſed pro nobis: dicit ta-
mē in.xxij.quod orāt pro gloria corporis que il-
lis deeſt:ſed eſt oratio impropria.i.naturale de-
3 ſideriū vnionis ad corpus. ¶ Tertiū. Sancti qui
ſunt in purgatorio nō ſunt in ſtatu orandi.ſ. pro
nobis.ſed magis vt p eis oreē.xxij.vbi ſupra.ar.
xj.qr inqt. et ſi ſint ſupiores nobis p̄pter impec-
cabilitatē: ſunt tñ iferiores q̄tū ad penas quas
patiunē. Utrū aūt pro ſe orent nō eſt p̄ſentis ſpe-
4 culationis. ¶ Quartū. Peccatoribꝰ aūt cōuenit
orare p ſe.qr ſm.s.Tho.ij.ij.vbi ſupra.ar.xvj. lȝ
non exaudiaē peccator ex miſericordia dei ſi q̄d
petit inquantū peccator.i.ſcd̄m deſideriū pecca-
ti. ⁊ ſi aliqñ audiaē ad vindictā dū p̄mittiē am-
plius ruere deꝰ eſt ſm Augu. quedā negat p̄pi-
tius q̄ concedit iratus: orationē tñ eius ex bono
deſiderio nature p̄cedente deus audit nō q̄ſi ex
iuſtitia:qr peccator hoc non meretur. ſed ex pu-
ra miſericordia obſeruatis tñ quatuor cōditio-
nibus.ſ. qđ petat p ſe neceſſaria ad ſalutem pie
5 et perſeuerāter. ¶ Quintū vtrū aūt exaudiaē pec-
cator orans p alijs diſtinguo. Nā ſi orat vt mi-
niſter eccleſie exaudiē.ſ.q.ſ.dictū eſt.ſi vero orat
vt priuata p̄ſona. ſi quidē ad hoc eſt inductꝰ ab
aliquo bono:videē qđ exaudiaē ⁊ inquātū orat
ex bono deſiderio nature petens deo placita.ſi-
cut ⁊ ſi oraret p ſe ⁊ p merito poſcētis lȝ nō pro
ſuo.ar.d.c.dictū eſt ſi vo nō eſt inductus ab ali-
quo bono ſicut non exaudiē.ſ.q.ſ. ſi quis inquit
⁊.c.ipſi ſacerdotes.⁊ ca.neceſſe. qđ intellige niſi
oret ex bono nature deſiderio ſicut dicitur deus
exaudiſſe Alexandrū magnū ad mōtes capſios.
3.qõ ¶ Tertio querit quis ſit orādus a nobis: ⁊ dico
.di. multa. ¶ Primū. Scd̄m.s.tho.et Richar.cum du
pliciter aliquē oremus.ſ. vt exauditorē ſiue im-
pletorē noſtre orationis: et ſicut imperatorē vel
interceſſorē p̄mo modo ſolū deū oramus: qr in-
quit.s.tho.omnes oratiōes noſtre ordinari de-
bēt ad gratiā ⁊ gloriā cōſequendā que dantur a
ſolo deo qui etiam ſolus ſm Richar.dat alia bo
na vt ordināt ad acquiſitionem predictorum
ſed ſecundo modo oramus etiam ſanctos.et hoc
etiam inquit.s.Thom.oſtenditur modus oran-
di eccleſie. quia a ſancta trinitate petimus vt
miſereatur: ab alijs autem vt orent pro nobis.

¶ Secūdū. Sancti qui ſunt in patria ſm Greg.in 2
xij.mor. et.s.Thom. vbi ſupra. licet naturaliter
ignorēt ea q̄ in iſto mundo fiunt maxime cogita
tiōes cordis in verbo tñ manifeſtaē eis id quod
eos decet cognoſcere de his que circa nos agun
tur etiā quātū ad interiores motꝰ cordis cuiuſ-
modi maxime ſunt petitiōes ad eos directe voce
vel corde.vnde eas deo manifeſtāte cognoſcūt.
Adde tu quod eadē ratio eſt de beatis angelis.
¶ Tertium. Scd̄m.s.Thom.vbi ſupra ſancti qui 3
ſunt in patria orāt p nobis: qr cū oratio p alijs
facta p̄ueniat ex charitate:quanto illi ſunt per-
fectioris charitatis tanto magis orāt p viatori
bus qui orationibus iuuari poſſent:et q̄to ſunt
deo coniunctiores. ¶ Quartū igiē oratio tāquā 4
deprecatoribꝰ porrigēda eſt ad ſanctos qui ſunt
in patria ſm.s.Thom.⁊ Richar.eadem ratione
etiam ad angelos ſm. b.Ber. in ſermone ſancti
michaelis ⁊ eo magis qđ nō ſolū orādo ſed etiā
vtendo ſua naturali virtute plerūq; iuuare nos
poſſunt:nō aūt ad ſanctos qui ſunt in hoc mun-
do vel in purgatorio quia inquit.s.Tho. nōdū
fruunē viſione verbi vt cognoſcere poſſint q̄ co-
gitamus aut dicimus a viuis tñ ſuffragium pe-
timus colloquendo : nec paſcaſius in purgato-
rio ſanauit infirmum ſed oratio ⁊ fides orantis.
¶ Quintum. Licet aūt ſancti ſuperiores ſint deo 5
acceptiores.tñ ſm.s.Tho.in.iiij.di.xlv.q.iij.ar.
ij.ad ſcd̄m.vtile eſt etiā inferiores orare p̄mo qr
ad eos aliqñ quis hȝ deuotionē maiorē ex qua
maxime dependet oratiōis effectꝰ ſcd̄o ad tol-
lendum faſtidium:qđ vnius rei aſſiduitas parit:
tertio qr aliquibꝰ ſanctis datum eſt in aliquibus
cauſis ſpecialibus p̄cipue patrocinari ſicut ſan-
cto antonio ad ignem infernalē:quarto vt debi-
tus honor exhibeaē omnibus hoc qr plurīū ora
tiōes q̄nq; impetrant qđ nō oratio vnius. Et ad-
dit.xxij.vbi ſupra.art.xj.qđ aliquando implora-
tio inferioris ſancti eſt efficacior vel quia deuo-
tius imploraē: vel qr deus vult eius ſanctitatem
declarare. Hec ille. Ex hoc videtur qđ qñ ſancti
nouiter migrant a ſeculo : ſi quid petitur ab eis
petaē ab eis ſolis : alioquin forte deus qui vult
illos glorificare non exaudiret inuocatꝰ p duos
qui exaudiret inuocatus per vnum.
¶ Quarto queritur pro quibꝰ perſonis ſit oran 4
dum:et dico ex.s.Thom.in diuerſis locis quod
quilibet debet orare pro alijs:ſicut et pro ſe:cum
illud ſit in oratione petendum quod eſt deſide-
randum : quia non ſolum nobis ſed etiam alijs
debemꝰ bona deſiderare : cum hoc pertineat ad
rationem dilectionis quam proximis debemus
impendere. xxij.vbi ſupra. ar.ij. Et vt ibi patet
ar.viij.pro inimicis quidem orare quilibet tene-
tur in communi vt ſcilȝ non excludat eos a com-

munibus oronibus pro aliis factis: pro eis autez ſpãliter orare perfectionis eſt niſi in caſu ſpeciali ſcz neceſſitatis: ſicut et de dilectione dictuz eſt ſupra charitas.§.iiij.z.v. Et gñaliter orãdũ eſt pro omni pctõre viatore vt cõuertat: lz nõ impetretur niſi pro predeſtinatis: z pro iuſtis vt perſeuerent multiplici rõne vt ibi ar.vij.ad tertiuz. Et ſimiliter orãdũ eſt pro excõicatis ſz nõ inter orones p mẽbris eccleſie.iiij.di.xviij.de quo vide ſupra excõicatio primo in prin.ij.miſſa.j.§.xiiij. Et ſilr pro infidelib9.iiij.di.xviij. Et ſilr p exiſtẽtib9 in purgatorio nõ aũt p dãnatis: vt infra ſuffragiũ §.vj.

5 ¶ Quinto querit p qb9 reb9 obtinẽdis orandũ eſt: z dico vt ptz ex.s.Tho.ij.ij.vbi.s.ar.v..z.vj. z in.iiij.di.xv.ar.iiij.p totũ.qd nõ ſolũ poſſumus aliquid a deo petere in cõi: puta qd bona tribuat ſed etiaz in ſpãli determinate pp̃ter multa maxime vt noſtrum deſideriuz ſit feruẽti9 ad poſtulandum: ſed ea qb9 male vti nõ poſſum9.que.s.malũ euentũ hr̃e nõ põt vt beatitudinez z virtutes ac ſpũalia bona poſſum9 petere determinate z principaliter ſeu pp̃ter ſe: z abſolute ſine quacũq3 cõditiõe ſcdm illud ps. Oſtẽde faciẽ tuã: ſed tpalia poſſum9 qdẽ determinate ſiue ſpãliter petere: ſed nõ principalr vel pp̃ter ſe ſz ſolũ ſicut qdã adminicula qb9 adiuuamur ad beatitudinẽ: inquantũ per ea vita corporalis ſuſtentat z nobis organice deſeruiunt ad act9 virtutũ: nec abſolute ſz ſub conditiõe expſſa vel tacita ſic z inquantum expediũt ad ſalutem. Hec eſt eius doctrina z mẽs ibi.

6 ¶ Sexto q̃rit qualis debeat eſſe oro z q̃liter ſit orandũ vt ſemp pſequat exauditio: z dico multa. ¶ Primũ. Oratio ſcdz.s.Tho.ij.ij.z.iiij.vbi ſupra
1.di. dz eſſe vocalis ſi ſit publica ſeu cõis: vt que fit p miniſtros eccl'ie in pſona totius populi fidelis: qz opz eã toti populo pro quo offert innoteſcere: vt ad deuotionẽ z ſuã intẽtionẽ cũ orãtib9 cõiungendam excitentur: ſi vero ſit priuata ſeu ſingularis: id eſt oblata a ſingulari perſona pro ſe vel alio non eſt vocalis neceſſario. adiungitur tamẽ illi vox propter multa. primo.s. vt ſeipſum ad deuotionem excitet orans: vnde ſi mens per hoc diſtrahat vel impediatur ceſſandũ eſt: ſecũdo vt intentionem cuſtodiat ne vagetur: qz magis tenet ad vnum ſi etiam verba adiungantur: tertio vt debitum reddat ſeruiendo deo etiam de corpore. quarto pp̃ter redundantiã ex vehementia affe
2 ctus. ¶ Secũdũ. Debet etiã eſſe oratio actualiter attenta. qd qũo intelligat quantũ ad orationem ad quam quis ex precepto tenetur eccl'ie. vide ſupra hora.§.xj. quantũ vero ad alias orones ſcdm ſanctũ Tho. ſcda ſcde. vbi ſupra attentio eſt neceſſaria abſolute eo modo quo neceſſarium dr id quo melius venitur ad finem ſeu effectum: nõ autem ſemp eſt neceſſaria eo mõ quo illud dicit neceſſariũ ſine quo res effectũ ſuũ ſortiri nõ poteſt: qz cũ triplex ſit oronis effect9.s. mereri impetrare z mentẽ reficere. ad primũ non eſt neceſſ attentionem adeſſe orationi per totũ. ſz vis prime attẽtionis qua ad orandũ accedit facit totã orationem meritoriam. ſicut in aliis actibus meritoriis accidit: z idẽ ſufficit ad ſcdm: ſi tñ prĩa intentio deſit nec meritoria nec impetratiua oro erit: qz illam orones deus nõ audit cui orãs nõ intendit: vt dicit Greg. z idem eſſet vt videt velle in q̃rto ſi vis prime intentionis oĩno periret: vñ opz hoĩem frequẽter reuocare cor ad ſeipſum. Quantũ vero ad tertiũ effectũ neceſſario requirit attentio: vñ prime cor.xiiij. ſi orem lingua mens mea ſine fructu eſt. Triplex tamẽ attẽtio orationi vocali põt adhiberi.s. ad verba qb9 petim9: ad ſenſum v̅borũ id eſt ad petitionem ipam: z ad finez orationis. z ea que petitionẽ circũſtãt.s. ad deũ z ad rem p qua orat z hmõi: z quecũq3 harũ adſit oro nõ eſt reputãda inattẽta. Et q̃rto vide qũo prima eſt bona. ſecunda melior. tertia optima: et omittenda ſit prima ſi noceat ſecunde z ſecunda ſi tertie: nõ econtrario. ¶ Tertiũ. Dz etiã oratio diuturna et
continua: vt idẽ dicit. xxj. vbi ſupra z hoc ſz ſuã 3
cauſam. 1. deſiderium charitatis ex quo dz pcedere. qd debet eſſe in nobis actu aut virtute cõtinuũ qz huius deſiderij virtus manet in oĩbus que facimus ex charitate: ſcdm ſe autẽ nõ põt eſſe continua qz opz nos etiã in aliis opibus occupare. vñ tñ dz durare quãtũ eſt vtile ad ſuũ finẽ q̃ ſz Aug. ad pbã. eſt excitatio interioris deſiderij: qz cuiuſcunq3 rei quantitas pportionata dz eſſe ſuo fini. ſicut quantitas potioni ſanitati. cũ autẽ hãc menſuram excedit ita quod ſine tedio durare nõ poſſit nõ eſt vlteri9 oratio ptendẽda. Qd autẽ dominus dicit Luc. xviij. opz vos ſemper orare: vt idẽ dicit intelligendum eſt vel pp̃ter continuitatem deſiderij vt dictum eſt. vel quia non intermittitur quin oret quis horis z temporib9 ſtatutis: vel propter affectum ſiue in ipſo orante qui poſt orationem remanet deuotior: ſiue etiaz in alio: puta cũ quis ſuis beneficiis prouocat aliũ vt p ſe oret. etiã quãdo ipſe ab orãdo ceſſat. adde qd hoc etiã eſt dictum exaggeratiue ad oſtẽndendã neceſſitatẽ z vtilitatem orationis. ſicut ſi dicat quod nauclerum ſemper oportet reſpicere ſtellam directiuaz. Quod etiam dicit dominus math.vj. cum oraueritis nolite multum loqui non eſt contrarium qz ibi ſumitur oratio vt eſt petitio rei obtinende: qz paucis verbis abſoluenda eſt: ſed ipſe aſcenſus ad deum per meditationem z gratiarum actionẽ z hmõi debent fieri vt dictum eſt. ¶ Quartum. Si
oratio habeat has quatuor conditiones: vt fiat 4
pie ad ſalutem pro ſe et perſeueranter ſemper exauditur lz etiam aliquando exaudiat aliqua ha

rum deficiente.iiij.diſtin.xv.queſtio.iiij.ar.vij.q.iij.xxij.vbi.ſ.arg.vij.iij.contra ca.xxvſ. Uide ibi.

7.q. ¶ Septimo querit quis ſit orationis effectus: et dico qđ immediate eſt triplex vt dictuz eſt.§ prio ri.primo mereri ſuppoſita charitate: etiam ſi deꝰ nolit exaudire qꝛ eſt actus virtutis.i.latrie. Secundo impetrare ⁊ tertio mentē reficere.xxij.vbi ſ.mediate vero et conſecutiue ſunt multi alij: qꝛ repellit triſtitiam.⁊ auget ſpem ſcđm.s.Tho.ſuper pſalmo.xlſ.⁊ vt idem dicit ro.xij.cauſat ſolicitudinem feruorē ſeruitiū dei gaudiū ⁊ auxiliū: ⁊ ſi de ea loquamur vt eſt impetratiua eiꝰ effectus totuplex eſt quotuplex res que poteſt obtineri.

8 ¶ 8.querit vtrū orō cadat ſub ꝑcepto: ⁊ dico circa hoc eē opiniões. Nā Ulde.dicit qđ ad orōnē mētalē tenet q̇s iure naturali: qđ hoi dictat ſe diſponere ad ea ſine q̇bꝰ nō eſt ſalꝰ: qđ ſine orōne nō fit: ad vocalē vero ex diuino ꝑcepto non tenet: ſed ex ſtatuto eccl'ie: q̄ miniſtris ſuis miſſas ⁊ horas canonicas indixit vel ēt ex iniūctiōe cōfeſſoris. Et intēdit Ulde.talē rōnē. Ad ea tenet hō diuino iure vl' naturali ſine q̇bꝰ nō eſt ſalꝰ quā diuino iure vl' nāli tenet ſibi acq̄rere: qꝛ eadē eſt neceſſitas finis ⁊ eiꝰ ſine quo nō pōt eſſe finis: ex ſecūdo phyſi.⁊ finis imponit neceſſitatē his q̄ ſunt ad finē.l.orō.ff.de deſ.hmōi.aūt eſt orō: qꝛ ex nobis bonū cogitare nō ſufficimꝰ.vt ptz.ij.cor.iij.et ꝯñr nec operari: niſi det ex grā: qđ non fit regulariter quātū ad adultos niſi petāt per argu.a ꝯrio Jo.vj.petite ⁊ accipietis: ⁊ facit.xxiij.qō.iiij.obtineri. Et hoc ſequit ſum.confe.⁊ piſa. Supple.autē addit qđ etiā ad orationē vocalē tenet quis ex diuino ꝑcepto: qꝛ debemꝰ dicere pater noſter math.vj.vnde hāc orationē ſcire ⁊ dicere debēt oēs xpiani.de conſe.diſt.iiij.vos ante oīa.ſꝫ eſto qđ ſit in ꝑcepto.dico ꝙ ſufficit dicere mentaliter cū aliquādo ſit vox intermittenda qñ ſcꝫ impedit ſpiritum vt dictum eſt: imo dicit.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ.arg.xiiij.ad tertiū.et ſimiliter in quarto ꝙ oportet intēdere ad ea impetrāda q̄ in dicta oratione continent nō autē oportet vti verbis eius tantum. Unde.s.Thom.in.iiij.di.xv.dicit ꝙ oratio cadit ſub precepto determinate ſicut miniſtri eccleſie ex ſtatuto eius tenent ad horas canonicas ⁊ indeterminate ſicut ad orationē tenet quilibet ex hoc ipſo ꝙ tenet ad bona ſpūalia ſibi procuranda que non niſi diuinitus dant vnde alio modo procurari nō poſſunt niſi vt ab ipſo petantur.⁊ ex hoc ipſo etiā qđ charitatis precepto tenetur quis proximū ſicut ſeipſum diligere tenet et in neceſſitate eſſe beneficus nō ſolū per corporales ſed etiā per ſpirituales eleemoſynas.quarū vna eſt oratio oībus etiā qui eccleſie miniſterio nō fungunt.videt ab eccleſia ſtatutū eſſe determinatū tpˢ orādi: cū ex canonū ſtatuto tenēatur diebus feſtis diuinis officijs intereſſe vt miniſtris.pro populo orātibus ſuā intentionē cōforment. Hec ille. Ex quibꝰ et ex alijs dictis eiꝰ ptꝫ qđ hō tenet ſub precepto orare determinatā oratione: primo ex ꝑcepto eccleſie ſi eſt obligatꝰ ad horas canonicas: ſcđo ex impoſitione ſacerdotis in pnīa.tertio ex precepto cuiuſcunq꜠ p̄lati ſpiritualis.quarto ex proprio voto. Indeterminata quoq꜠ oratione orare tenetur primo eo tpe quo tenet ſibi ꝓcurare ſpiritualia bona q̄ nō niſi per orationē cōſequi pōt.qđ tēpus videt determinatū quantum ad inſtans quo quis incipit vti ratione in quo tenet ſe dirigere ⁊ ordinare in eum.et vt videtur eius auxilium precari ſi hoc ſue menti inſpiretur: alias vero determinate non poteſt. ſed diuina prouidētia ad hoc mouet quando eſt neceſſarium: quia ſtat ad oſtium et pulſat apo.iij.et ſecūdo quādo videt ꝓximū in neceſſitate ſpūali vel corporali extrema vel quaſi.puta qꝛ videt eū in periculo peccati mortalis.aut in periculo mortis violenter et iniuſte illate: vt cum duo iniuſte pugnant ad mortem aut vulnera niſi forte poſſet aliter melius q̄ per orationem ſuffragari.tertio a fortiori quando homo videt ſeipſuꝫ in graui tentatione ⁊ periculo aīe ſue quarto quando ex precepto audit diuina.i.miſſam.quia tenetur orare id eſt orantibus aſſiſtere vt eis mediantibꝰ oret. 9

¶ Nono queritur q̄ ſit efficacia ⁊ quis intellectꝰ dominice orationis. Et quantum ad primū dicit s.docto.ij.ij.vbi.ſ.argu.ix.qđ ipſa eſt perfectiſſima oratio qꝛ continet oīa deſideranda ⁊ ordineꝫ eorum.⁊ informat oēs effectus propter que etiaꝫ dicit Richar.quod inter omnes eſt efficaciſſima et ſecundum Augu.ad proban.ſi recte oramꝰ nihil aliud dicere poſſumus. Quantum vero ad ſecundum. vide.xxij.vbi.ſ.ar.ix.⁊.iij.diſtin.xxxiiij.

Oratorium priuatū quilibet autoritate propria in domo ſua poteſt habere.ſed non in forma eccleſie ſine licētia epiſcopi: ſine qua etiā nullus ibi celebrare debet niſi ſit priuilegiatus aliter celebrans debet deponi. de conſe diſtin.j.vnicuiq꜠.⁊ capitu.clericos.⁊ capit.ſi quis. Qua autem immunitate gaudeat: vide ſupra immunitas.§.j.⁊.ij.in prin.⁊.ſ.loca.§.iij. Eccleſia enim habet campanile: non priuatum oratorium ⁊ illa eſt fundata autoritate publica.i.epiſcopi et eſt conſecrata ſi proprie dicitur.⁊ poſſunt ibi diuina celebrari ſine alia licentia: modo habeatur altare portatile ⁊ omne aliud neceſſarium ſecꝰ in priuato oratorio per omnia.

¶ De ordinario.

Ordinarius ſubintellige iudex eſt duplex ſecundum duplex iudiciuꝫ ſcilicet in foro cauſarum et de hoc.ſ.iudex.§.j.⁊ in foro cōſcientie ⁊ de iſto ſupra cō.

feſſor.primo·§·ſ.et.ij.

¶ De ordine eccleſiaſtico.ſ.in ſe abſolute.

Ordo eccleſiaſticꝰ ſm magi. in. iiij.
di.xxiiij.eſt ſignaculũ quoddam in
quo ſpũalis poteſtas traditur ordi
nato. Et dicitur ſignaculũ ſm Pe
trum de pal.i. cum exteriori ſigno
traditum. Cũ autẽ vt dicit videat
eſſe neceſſariũ qꝺ vbi eſt diſtincta forma in eodẽ
ſacramẽto vel in diuerſis ſit etiam diſtincta ma-
teria ſiue ſpẽ: vt in eucbariſtia: ſiue numero vt
in extrema vnctione. vbi ad ſingulas vnctiones
adbibetur materia numero diſtincta: tñ ſi in li-
bro vno cõtineant exorciſmi:propbetie ꝛ euãge
lia.idẽ liber erit ſignaculũ imprimẽdi caracte-
rẽ in tribꝰ ordinibꝰ:qꝛ formaliter differũt.Dici-
tur etiã poteſtas ꝛ non potentia ꝗ cõis eſt actiue
et paſſiue:qꝛ poteſtas importat actiuã determi-
nate cuiuſmodi eſt potentia ordinũ.ꝗ ſm.s.tbo.
eſt faciẽdi aliquid ſpeciale in ordine ad eucbari
ſtiã. Dicit etiã tradit qꝛ ei dicit accipe. vnde ſi
nõ accipit tangendo manu nibil ſit:non tñ opor
tet qꝺ duabus manibꝰ tangat: licet ſit ſecurius:
bec ex illo.cui adde qꝺ ſi ordinator nõ traderet
poteſtatẽ ꝑ forme verbalis expreſſionẽ nõ trade-
ret ordo.Igit ordo eſt ſacramẽtũ ſm. s.Tbo. qꝛ
in eius ſuſceptione ꝗdã ꝯſecratio adbibet bomi
ni per viſibilia ſigna ꝑ quã ordinat ad diſpẽſatio-
nem diuinoꝝ ſacramẽtoꝝ. Et ideo in boc cõfert
grãa qꝛ eſt neceſſaria nõ ſolũ ad digne ſuſcipien-
dũ ſacramentũ:ſed etiã ad digne miniſtrandũ:et
in eo imprimitur character de quo.ſ.character.

1.qõ ¶ Primo vero ꝗrit ꝗ ꝛ quot ſunt ordines: ꝛ di-
co ex.s.Tbo.qꝺ ordo ſumit ꝓprie:ꝛ ſic eſt ſacrm
imprimens characterẽ: ꝛ large. ꝛ ſic nõ eſt ſacrm
ſed deputatio ꝗdã ad cultũ diuinũ vt dicetur de
prima tõſura:vel ad aliqꝺ officiũ vt dicet de epi
1.du ſcopatu. ¶ Quantũ igitur ad primũ dubiũ eſt de
biũ. tribus an ſint ordines. primo de prima tonſura
ſiue corona de qua tenent canoniſte qꝺ ſit ordo
ꝓprie.text.eſt in.c.cum contingat. ꝛ ibi do.an.et
cõiter canoniſte de eta. et qualita. et dicit Ber.
ibi qꝺ eſt idẽ qꝺ pſalmiſtatus. qꝺ etiã tenet ſum.
ang.ſed.s.Tbo.et Pet.de palu. ꝛ Ricb. ꝛ cõiter
tbeologi dicunt qꝺ non eſt ordo ꝓprie niſi ſicut
dicit religionũ ordo qui eſt deputatio ad aliqꝺ
collegiũ in ꝗbuſdã ceremonijs:qꝛ ordo ꝓprie ſm
Pet.poſt.s.tbo.eſt illud in quo dat ſpũalis po-
teſtas non in quo ſit deputatio ad aliquod offi-
cium ſicut per coronã bomo deputatur ſolũ ad
cborum vbi non babet aliquid ſpeciale ſed com
mune. Sed eſt corona ſecundum eoſdem diſpoſi
tio ad ordines: ꝛ ſm Pet.de palu. ad ordines eſt
diſpoſitio congruitatis ſed neceſſitatis reſpectu
beneficij et iuriſditionis eccleſiaſtice: vnde non
tenet collatio beneficij vel commiſſio iuriſditio-
nis facta non tonſorato: quia non clericus non
eſt capax.de tranſ.literas. ¶ Ex quibus etiam ſe-
quitur qꝺ non ſit idem corona qꝺ pſalmiſtatus:
quia tonſura omnes ordines precedit tanquam
diſpoſitio. ſed pſalmiſtatus ſequitur quia ſm. s.
Tbo ſm. eſt officium ordini lectoratus annexum.
xxiij.diſt.pſalmiſta.qua etiam ratione inter ordi
nes ponitur ſecundus ab oſtiario. diſti.ij. cleros
et de boc ſtatim. Et iſta tbeologorum opinio te-
nenda eſt:tum quia loquuntur in propria mate-
ria et canoniſte in aliena: tum quia ordo ꝓprie
eſt poteſtas faciendi aliquid ſpeciale in ordine
ad eucbariſtiam: tum quia iura licet aliquando
coronam enumerẽt inter ordines vt in. d.c. cum
contingat.ex eo ſcilicet quod eſt ordo. large ta-
men.aliquando non ponunt. vt.xxiij.diſt. ſeria-
tim.et diſtin.lxxvij.illud.et diſt.xciij.a ſubdiaco-
no qꝺ non poſſet fieri ſi eſſet ordo proprie. ¶ Se- 2.du
cundo eſt dubium de pſalmiſtatu: et tenent cano
niſte quod eſt ordo:ſed idem corone.ſed ſanctus
Tbo.dicit quod non eſt ordo ſed officium ordi-
ni annexum ſcꝫ lectoratꝰ: quia enim pſalmi cum
cantu pronunciant:ideo lector dicitur pſalmiſta
et cantor:cantor autẽ non eſt nomen ordinis ſpe
cialis ſed officij inter ordines: tũ qꝛ cantare per-
tinet ad totum cborũ: tũ qꝛ nõ babet aliquã ſpe-
cialem relationẽ ad eucbariſtiã. Pet. tñ de pal.
tenet qꝺ pſalmiſtatus ſit idẽ qꝺ prima tõſura: qꝛ
vult qꝺ per eam quis deputet ad cborũ: ſed ſm
s.Tbo.per eã deputatur quis ad diuinũ cultũ.i.
vt ſit de clero ꝛ imponi poſſit ei officiũ aliqꝺ vel
miniſteriũ. ¶ Tertio eſt dubiũ de epiſcopatu: de 3.du
quo tenent canoniſte qꝺ ſit ordo ſcꝫ ꝓprie:ita ꝙ
in eo imprimitur character. qꝺ etiã videt ſequi
ſum.ang.contra ro.et ſupple. dicens pro boc fa-
cere incõuincibiliter capitulũ primum. de ordi.
ab epõ qui epi.re.vbi patet qꝺ licet epiſcopꝰ reſi
gnauerit nibilominus confert ordines licet non
executionẽ quod non eſſet niſi indelebilẽ chara-
cterẽ baberet impreſſum.ſed.s. Tbo. dicit qꝺ nõ
eſt ordo ꝓprie ſcꝫ ſcdm qꝺ ordo eſt ſacramẽtũ:qꝛ
ſic omnis ordo ordinatur ad ſacramentũ eucba
riſtie reſpectu cuius epiſcopus non babet pote-
ſtatem ſuperiorẽ ſacerdotali: eſt tamen ordo ſe-
cundum quod ordo eſt officium reſpectu quarũ-
dã actionũ ſacrarũ: qꝛ epiſcopus babet poteſta-
tem in actionibꝰ bierarcbicis reſpectu corporis
myſtici ſupra ſacerdotẽ et ſic ꝗñqꝫ loquunt iura
ꝗ dicunt qꝺ epũs cõmittere non põt non epõ ea ꝗ
ſunt ordinis epãlis. de cõſe.ecc.aqua. Et ad mo
tiuũ ſum.ange. dico illud ideo eſſe:qꝛ ptãs epa-
lis vt dicit.s.Tbo.in.iiij.diſt.xxiiij.q.vlt.ar.ij.q.
ij.ad tertiũ non eſt tñ iuriſditionis: ſed etiã or-
dinis cõiter:non tñ babet rationẽ caracteris:vt

ibi dr ad ſcḋm: qꝛ ordo vt imprimit characterem per quē xp̄o configuramur ordinaꝝ ad ſacramentum eucbariſtie in quo xp̄s continetur. bec ille. ꝛ ſic dico quod illa poteſtas eſt idelebilis: ſicut et character lꝫ nō attingat ad rationē characteris qḋ idem probat in diſt. xxiiij. qō. ſ. ar. ij. quia daꝝ cum conſecratione que annullari non poteſt.

¶ Quantū ad ſcḋm dico. qḋ ſm. s. Tho. et alios theologos ordines ſunt ſeptē ꝓprie, quatuor ſcꝫ minores q̄ non dicunꝝ ſacri ratiōe materie. quia non babēt actū circa materiā ſacrā puta calicem vel eucbariſtiā. lꝫ ſint ſacri ſm ſe cū ſint ſacramēta quoꝝ prim⁹ incipiēdo ab infimis eſt exorciſtatus ſcḋs lectoratus ſub quo cōtineꝝ pſalmiſtatus et cantoratus: tertius boſtiariatus: et quartus acolitatus et tres maiores ſeu ſacri ratione materie. ſ. ſubdiaconat⁹: diaconatus ꝛ p̄ſbyteratus quoꝝ ſufficiētia ꝛ numerus et ordo ſumiꝝ ſm ſeptē reſpect⁹ ad eucbariſtiā vt probat. s. Tho. vbi ſupra. q. ij. ar. ſ. large vero ſunt nouem qꝛ minoribus addiꝝ corona ꝛ maioribus ep̄atus. Secundum canoniſtas vero ſunt nouem proprie. qꝛ predictos duos additos dicūt eſſe ordines proprie: quod non eſt tenendum: vt dictum eſt.

¶ Secundo q̄riꝝ vtrū oēs ordines ſint vnum ſacramētum: ꝛ dicit. s. Tho. qḋ ſic qꝛ diuiſio ordinis in ſeptē non eſt totius integralis aut vniuerſalis ſed poteſtatiui cui⁹ plenitudo eſt tm̄ in ſacerdotio: vt exēplū eſt de aīa diuiſa per vegetatiuā ſenſitiuā ꝛ intellectuā. Et idē intendit pe. dicēs qḋ ordo eſt vnū ſacr̄m nō vnitate indiuiſibilitatis ſicut punctus nec cōtinuitatis ſicut linea: aut perfectiōe vnius forme ſicut corpus animatum ſed pfectiōe vni⁹ finis: qꝛ cū ex diuerſis ordinibus ſpecialibus cōſtituatur: oēs ordinātur ad vnum actum. ſ. conſecrationem eucbariſtie.

3 ¶ Tertio queriꝝ vtrū ordo liberet a fortuna ſeruili: ꝛ dicit Ray. qḋ nō ſolū ep̄alis dignitas ſed etiā ſacerdotalis liberat a conditione ſeruili vel aſcriptitia, di. liiij. ſi ſeru⁹ ſciente. et ſm canones etiam a fortuna ſiue vinculo curiali cū liberet a ſeruili q̄ eſt fortior. di. liiij. frequēs. ꝛ. c. ex antiq̄s vn̄ quātū ad boc nō tenet. d. c. ſi ſeru⁹ dicēs cōtrariū de curiali vel officiali: qꝛ eſt quedā lex q̄ reuocaꝝ p ius canonicū ſm gl. ibi. Utrū aūt votū caſtitatis ſit annexū ordini ſacro. vide ſupra matrimonium. viij. ꝗ. iij. quod eſt de impedimento. v.

¶ Rurſus de ordine. ij. quantum ad collationem vel ſuſceptionem.

Ordo. ij. conſiderari pōt quantū ad collationē vel ſuſceptionē eius precindēdo a cōferente ꝛ ſuſcipiente.

1. qō ¶ Primo ergo queriꝝ vtrū ante ſuſceptionē ordinis preexigaꝝ aliq̄s character: ꝛ dico quod ſecūdum. s. Tho. quilibet ordo p̄ſupponit characterē baptiſmi de neceſſitate. de p̄ſby. nō bapt. veniēs. non aūt characterē cōfirmationis. ſꝫ de congruo. ſolū vn̄ ſi nō confirmat⁹ ordineꝝ recipit ordinis characterē: nec etiā vt idē dicit character vni⁹ ordinis p̄ſupponit characterē alterius: lꝫ in quolibet ꝯferaꝝ ſpecialis ſicut ꝛ ſpecialis poteſtas: qꝛ recipiens ordinē poſteriorē omiſſo priori nō reordinaꝝ in poſteriori. de cleri. p ſal. p̄mo. c. vnico. et cōcordāt oēs theologi ſm Archi. tn̄ ſi quis non ſacerdos conſecrareꝝ in epiſcopū niſi reciperet: qꝛ fundamentū talis conſecrationis eſt ſacerdotiū: vnde opinio contra Hoſt. non tenetur: ſed ſi ſit ſacerdos quocunq̄ alio ordine ſibi deficiente reciperet cōſecrationē epiſcopalē ꝛ omnes ordines conferre poſſet excepto eo quē non babet ſm Ray. et alios. ſ. q. ſ. gratia. nō tamen deberet exequi officium ſuū ante ſuſceptionem ordinis pretermiſſi: nec ſecūdum Hoſt. ante babet executionem etiam quo ad ordines quos ſuſcepit.

¶ Scḋo vtrum circa collationē ordinū debeat ſcrutiniū fieri: ꝛ dico ſm Hoſ. qḋ ſic duplex. Primū ante ordinationē qḋ diligēter faciendū eſt de elec. nibil eſt. ꝗ. epiſcopi. ꝛ fit per arcbi. iure cōmuni. de offi. arcbi. ad bec. aliud fit in ipſa ordinatione qn̄ ordinādi epiſcopo preſentātur: et de vtroq̄ vide ſupra arcbidiaconus. ꝗ. vſ. et. vij. Et ſm Hoſt. ordinādus teneꝝ ꝯfiteri crimē ſeu impedimēta notoria iuris aut facti niſi fuerit cum eo diſpenſatū. di. l. ex penitētib⁹: ꝛ grauia ſeu enormia. ſ. q̄ etiā poſt penitētiā executionē impediūt vt bomicidiū: ſimonia in ordine: et bmōi etiā ſi ſint ſecreta: vt in. c. queſitū. de tempo. ordi. nō autē alia q̄ nō impediūt. de tēpo. ordi. c. fi. ꝛ ſi ſcienter ſubticet non babebit executionem ordinis ſic ſuſcepti. de renun. niſi cū prudē. ꝗ. pſone. Si vero confiteꝝ ſed nō diſpēſetur cū eo nō dꝫ ordinatus in illo ordine admitti. lxxxſ. di. ſi quis ſane. et cō cor. Hoff. Et ſi quis ſine examinatiōe ordinetur ſi quidē ſit dignus ꝛ notus non eſt peccatū: qꝛ tales non ſunt examinādi. xxiiij. diſt. nullus. qꝛ ſuppl. dicit fallere in ep̄o per. c. qui ep̄s. diſ. xxiiij. qḋ nō eſt verū: vt ibi patet: ſi vero ſit indignus debet deponi. de corpo. vitia. expoſuiſti. et ſimiliter ſi ſit dignus ſed ignotus. xxiiij. diſt. c. vltimo.

¶ Tertio queriꝝ qui ſunt actus xprij ſingulorum ordinū ꝓpter quos exercēdos ordines cōferunꝝ et dico qḋ de bis agiꝝ. xxſ. diſt. cleros. in fi. ꝛ diſ. xxv. pleciis. ꝛ in. iiij. ſen. diſt. xxiiij. ſꝫ ante oīa ſciēdū eſt qḋ ſm. s. Tho. in. iiij. diſ. xxiiij. q. ar. v. ꝛ. iii. cū cōſecratio. q̄ fit in ordinis ſacramēto ordineꝝ ad ſacramētū eucbariſtie cuiuſlibet ordinis act⁹ principalis eſt quo proximus ordinaꝝ ad eucbariſtiā et ſm boc etiā vnus ordo eſt eminētior alio ſecundū quod vnus actus proximus ad eucbari

ſtiam ordinatur. Sed qꝛ ad illud quaſi digniſſi-
mum multa ordinant: non inconuenit vnum ordi
nē multos actus preter principalē hr̄e: et tanto
plures quanto eſt eminentior qꝛ virtus quāto eſt
ſuperior tāto ſe extendit ad plura. ¶ Igitur vt pa
tet ex locis predictis ad exorciſtā pertinet exorci
ſmos memoriter retinere: manuſque ſuper ener-
guminos et cathecuminos exorcizando impone
re. ¶ Ad lectorem aūt ptinet predicare ppl'is vati
cinia prophetarū qđ intel'ige legēdo ſimplr̄ nō
predicādo: qđ nulli lꝫ niſi ſaltem ſit diaconus. de
quo ſupra diacon⁹. et infra predicator. magiſter
tamē et ſub eo bacchalarius in cathedra autori-
tatem hꝫ exponendi ſcripturas et docendi. ¶ Ad
oſtiarium autē pertinet inter bonos et malos ha
bere iudiciū: qꝛ bonos recipit et reſpuit malos ex
quo vr̄ ſcd̄m Pe. de pal. qđ ſacriſta q̄ officium hꝫ
oſtiarij nō prohibēdo excōicatū ab ingreſſu eccle
ſie: ex hoc ipſo recipiat illū ad diuina magis quā
ille cuius audit miſſam: ⁊ p̄ñr ſit ſuſpenſus ab in
greſſu eccleſie. ¶ Ad acolitum autē pertinet p̄pa-
ratio luminariū in ſacrario portare cereū: p̄para
re vinū et aquā ad ſacrificiū: et ſcd̄m Archi. poſt
Pe. de pal. pōt epiſtolam dicere: de vita ⁊ hon.
cle. c. iij. ⁊ act⁹ oim ordinū minorū fieri poſſunt p
nō habentē aliquē ordinē ſicut etiā dicit. s. Tho.
qꝛ ſic habet conſuetudo gn̄alis eccleſie. ¶ Ad ſub
diaconum autē pertinet calicē ⁊ patenā ad alta
re chriſti deferre ſupple. ⁊ in eis materiam para
re ſcd̄m Petr. de pal. ⁊ leuitis tradere eiſque mi
niſtrare vrceolum quoqꝫ: manile et manutergiuꝫ
tenere epiſcopo: presbyteris ⁊ leuitis pro lauan-
dis ante altare manibus aquam prebere. ¶ Ad
diaconum vero pertinet aſſiſtere ſacerdotibus ⁊
miniſtrare in omnibus que aguntur in ſacramen
tis chriſti: oblationes offerre: et diſponere in al-
tari componere etiam menſam domini atque ve
ſtire crucem ferre predicare euangeliuꝫ ad popu
lum et officium precum id eſt letanie ſecundum
gloſſ. Uide de his ſupra diaconus. §. ij. ¶ Ad preſ
byterum autem pertinet corpus ⁊ ſanguinem cō
ficere in altari: orationes dicere ⁊ benedicere do
na dei: et vt dicit Pet. de palu. miniſtrat omnia
ſacramenta preter duo ſcilicet confirmationis ⁊
ordinationis: ſed intellige ſi hꝫ curam vel cōmiſ
ſum eſt illi ab habente: vt in de. relig. de priuil. ⁊
ſimiliter etiam benedicat eo modo quo ſupra be-
nedictio. in princ. ⁊ in neceſſitate id eſt abſente
ep̄o recōciliat ſolēniter penitentē. xxvi. q. vi. c. vi.
⁊ p̄dicare ſi ad hoc īſtituat. de here. cū ex iniūcto.
¶ Quarto queritur in quo actu in ordine quolſ-
bet character imprimit: et dico multa. plenius ta
men declaranda in §. ſeq. ¶ Primum. Ad cogno
ſcendum in quo actu character ordinis imprimat
Rich. dat regulam. quarto vbi ſupra qđ in eo im-
primit quo ſuſcipit exterius ſignū expreſſi⁹ ſigni
ficans principalē poteſtatē quā reſpicit ille ordo
cum expreſſione verbi determinantis ſignificatū
id eſt cū certa forma verborū ⁊ idē preciſe ſentit
s. Thom. in. iiij. vbi ſupra. q. ij. ar. iij. excepto qđ
ibi in corpore vbi richard⁹ hꝫ ſuſcipit: ipſe habet
datur. ⁊ ibi ad quintum innuit. hanc regulā fal-
lere in diacono dicens. Poteſtas diaconi media
eſt inter eā que ſacerdotis ⁊ q̄ ſubdiaconi eſt: qꝛ
ſacerdos directe hꝫ poteſtatem ſuper corpus xp̄i:
ſubdiaconus autē ſup vaſa tantū: diaconus vero
ſuper corpus in vaſe contentū: portando corpus
in patena. et diſpenſando vinū cū calice. Et ideo
ptās eius ad actū principalem exp̄mi non potuit
nec per dationem vaſis tantuꝫ: nec per dationeꝫ
materie: ſed exprimitur poteſtas eius ad actū ſe-
cundarium in hoc qđ datur ſibi liber euāgeliorū
et in hac poteſtate intelligitur alia: ideoqꝫ in ipſa
libri datione eius character imprimit. ¶ Secun-
dū. Igitur quātū ad ordines nō ſacros character
exorciſte imprimit in traditione libri exorciſmo-
rum. lectoris vo in traditione libri lectionū diui-
narū. oſtiarij in traditione clauium: acoliti vero
cuius ſunt duo actus. ſ. portare cereum ⁊ porrige
re aquam et vinuꝫ in vrceolis character imprimi
tur ſcd̄m Bon. rich. et pet. in traditione candela
bri qꝛ iſte eſt principalior. vnde acolit⁹ grece lati
ne dicitur ceroferarius ⁊ hoc ſeqtur ſum. an. con
tra. ro. ⁊ ſup. allegans. c. cleros. qđ hoc nō probat
ſcd̄m ſanctū Tho. vero in acceptione vrceoli: qꝛ
iſte actus eſt ei principalior lꝫ denominetur a ſe-
cundario: qꝛ eſt magis notus et magis et propri⁹
⁊ ita dicit in. iiij. vbi ſupra. qō. ij. ar. iij. ad ſextum.
Aliqui autem imponunt ei quod dicat hic impri
mi characterē in acceptione vrceoli ⁊ cādelabri ſꝫ
magis vrceoli quod ipſe innuit poſt in di. xxv. q.
ſ. ar. ſ. ad ſecundū. ſed intelligit ſi hec ſimul porri
gātur qđ fieri dꝫ: qꝛ vtrūqꝫ debet accipere. vt in. c.
acolitus. diſtin. xxiij. ⁊ in. c. perlectis. diſt. xxv. ſe
cus autem ſi tradantur ſeorſum quia imprimere
tur ſolum in traditione vrceoli: et hoc ſufficeret
licet eſſet malefactum. Et intellige vrceoli vacui
quia vt dicit ſanctus Tho. acolitus habet actum
ſuper vrceolum tantum ſed ſubdiaconus ſup con
tentis in eo vtens eis ad ponendum in calice et
prebendum manib⁹ ſacerdotis ⁊ diaconi ſicut et
ſubdiaconus habꝫ actum ſuper calicem tantū nō
ſuper contenta ſed ſacerdos ſuper cōtēt. Et ideo
ſicut ſubdiaconus in ordinatione accipit calicēꝫ
vacuum ſacerdos vero plenum: ita acolitus vr-
ceolum vacuum: ſed ſubdiaconus plenum. Et pa
tet quod verior ſit hec opinio: quia propinqui⁹
ſe habet ad eucharistiam preparare materiam
eius quam portare lumen quod eſt quid com-
muniſſimum quo vtimur etiam in veſperis et

matutinis.¶ Tertium. Quantū vero ad ſacros cha
racter ſubdiaconi cuius.ſ.ſcdm Pet. de pal. ſunt
duo actus.ſ.epl'am legere ⁊ materiā eucharistie
parare in vaſis ſacris imprimit in traditione cali
cis vacui cum patena ſcdm Pe. de pal. qꝛ princi
palis act⁹ eius eſt parare materiā in vaſis ſacris:
⁊ idē ſentit.s.tho.lꝫ faciat mentionē de calice ſo
lo qꝛ intelligit eo modo quo illū pparat ſubdia
con⁹.i.cū patena in qua pparat hoſtiā: imo ſcdm
Pe. ⁊ Alb. intelligit de calice ſacrato. Diacono
vero q etiā hꝫ duos act⁹ ſcdm Pet. de palu.ſ.euan
geliū legere ⁊ miniſtrare ſacramētū in vaſis cha
racter imprimit in traditiōe alicui⁹ pertinentis
ad actū ei⁹ ſcdariū vt dictū eſt.ſ.par.ſ.in traditio
ne libri euangeliorū ſcdm.s. Tho. Rich. Pet. de
palu. ⁊ cōem opinionē. Quod aūt aliqui dicūt qꝫ
in manuū impoſitiōe ſtare nō pōt p.c.vlt. de ſacr.
nō iter. vbi innuit qđ impoſitio manuū nō eſt de
eſſentia ſacerdotis cuius quoqꝫ actus principa
lis eſt conſecrare. ſcdari⁹ vero abſoluere in foro
pnie: character imprimit ſcdm.s. Tho. ⁊ Pet. de
pal in datiōe calicis cū patena: ⁊ materia impoſi
ta.i. pane ⁊ vino. Nec eſt verū qđ dicit Pe. illuꝫ
imprimi in manuū impoſitiōe: qꝛ vt bene arguit
Pet. de pal. ꝯ eū: iſta impoſitio nō ita ſignificat
principalem actum ſacerdotis ſicut illa traditio
vaſorū. Non eſt etiā verū quod dicit Sco. ibi eſ
ſe duas partiales formas.ſ. accipe: ⁊ accipe. ⁊ due
materie.i. duo ſigna viſibilia.ſ. calix et man⁹ im
poſite ⁊ due ptātes tradite: tū qꝛ eſſent ibi duo
characteres ⁊ duo ſacra: tum qꝛ manuum impoſi
tio eſſet de eſſentia ⁊ integritate poteſtatis ſacer
dotalis ꝯ.c.vlti. de ſacr. non iter. tum quia illa ſe
cunda forma in quibuſdam paſtoralib⁹ non hr̄:
et ideo vr̄ verū qđ dicit ſum. Roſ.ſ.qđ ſacerdos
4 qui non habuiſſet manuū impoſitionem non poſ
ſet confeſſiones audire.¶ Quartum. Quantū vero
ad ordines large: character.i. ptās epālis dat ſe
cundū aliquos in vnctione capitis ex chriſmate:
ſed hoc non eſt verū per.c. vnicū. de ſacr. vnctio.
vbi hoc ſi omittat ſuppletur ⁊ non iteratur: et
vnde datur ex impoſitione manuū epiſcoporū ſu
per caput.ar.c.epūs. iuncta glo.xxiii. diſtinc. Nec
obſt.c. de ſacr. non iter. quia loquit de impoſitiōe
facta diacono et ſacerdoti. In prima vero tonſu
ra character nō dat: ſed neqꝫ aliqua ptās actiua
determinata ad aliqđ vnū ſcdm.s. Tho. vt vide
tur ſed ſolum paſſiua diſpoſitiua ad ordines in
abſciſſione capillorū: cum dicit domin⁹ pars ⁊c.
5.q. ¶ Quinto querit circa intellectū dictorum in.§.
1.pc priori. de multis.¶ Primo vtrum neceſſe ſit dicta
ſigna viſibilia vel inſtrumēta tradi p epm: ⁊ dico
qđ nō in minorib⁹ ordinib⁹: ſed ſufficit ſi p archi
diaconum: intellige de mādato epi dicētis verba
forme: ⁊ ſic tꝫ.s. Tho. in.iiii. diſt.xxv. qđ.ſ. ar.ſ. ad
ſcdm: ⁊ ſtr Rich. ⁊ hoc ptꝫ diſtin.xxiii.c. accolit⁹
⁊ tribus ſequentibus. Nec tamen archidiacon⁹
ordinat ſed epiſcopus vt ibi dicit.s. Tho. quia
character accipitur in traditione per archidia
conum ex verbis epiſcopi. In maioribus autem
oportet traditionem fieri per epiſcopuꝫ vt innuit
s. Tho. ibi in ſubdiacono de quo etiam expreſſe
patet diſtin.xxiii. in.c. ſubdiaconus. ⁊ a fortiori
in alijs.¶ Secundo vtrum ſufficiat traditio libri 2
euangeliorum pro libro exorciſmorū vel ſuppel
lictili pro dalmatica et huiuſmodi: ⁊ dico qđ non
niſi in eodem libro contineantur omnia vt dictū
eſt ſupra.¶ Tertio vtrum neceſſariuꝫ ſit inſtrumē 3
tum porrectum tangi ab ordinando corporali
ter: et dicit.s. Tho. quoſdaꝫ tenere quod non ſed
ſufficere porrectionem: ſed tamen inquit verba
forme oſtendunt quod ſit de eſſentia ſacramenti
tactus: quia dicitur accipite hoc vel illud: ⁊ hoc
tene indubitanter: quia iura dicunt quod debet
accipere de manu epiſcopi vel archidiaconi: vt
in.d. capi. ſubdiaconus acolitus: ⁊ ſequen. Sec⁹
tamen dicunt quidam in manuum impoſitione:
quia tactus non eſt neceſſarius quaſi de eſſentia
de ſacr. non iter. ca. fi. licet debeat fieri. Et ita in
intellige Goff. Hoſt. Aſten. ⁊ alios dicentes ta
ctum eſſe neceſſarium.ſ. ſicut ſine quo non bene:
non autē ſicut ſine quo non: qꝛ ſine ipſo eſt eſſen
tia characteris: etiā in ſacerdotio per.d.c.fin. Et
idem dic de omni inſtrumento in quo non impri
mitur character.¶ Quarto vtrum oporteat tan 4
gere manibus ambabus: et omnia puta calicem
⁊ patenam ⁊ hmōi: ⁊ dico qđ non ſed ſufficit tā
gere modicū qđ nō habens diſcōtinuationeꝫ ad
totuꝫ. arg.c. vnici. de cōſe. eccle. lib. vi.¶ Quinto 5
vtrū requirat neceſſario expreſſio verboruꝫ cum
traditione ſigni viſibilis ſiue inſtrumenti: ⁊ dicit
Inno. de ſacra. nō iter. in.c. pſbyter. qđ ſic: ita qđ
ſi pars illius orationis ſit dimiſſa a capite eſt in
choanda ⁊ bene: qꝛ illa traditio eſt materia: ⁊ ex
preſſio verborū eſt forma que non debent ſciūgi
¶ Sexto querit quib⁹ tpibus ordines tradi poſ
ſunt et dico multa.¶ Primum. Secundū Aſten. ⁊ 6.q.
Ray. ordines oēs conferri poſſunt ſex tpib⁹ anni 1.di.
ſcꝫ in ſabbatis quatuor temporum: et in ſabbato
medie hebdomade quadrageſime in quo cantat
ſitientes: et in ſabbato paſche diſt.lxxv.c.fi. et de
tem. or. de co. imo etiam mane dici dñice imme
diate ſequentis etiam ſi ſint maiores.i. ſacri: mō
cōtinuet ieiunium ab ordinatore et ordinādo di
cta diſtin.lxxv. capitu. qđ a patribus. et tunc fi
ctione canonica mane dominice ſequentis trahi
tur ad veſperam ſabbati precedētis et ita cōferri
dicunt in ſabbato ſcdm Ray. Ho. in ſum. et Inn.
de tempore. ord. literas. qui addit hoc non expe
dire niſi neceſſitas adſit: puta quia in ſabbato
non potuerunt

nō potuerūt cōferri: ⁊ idē intellige de nocte dici
paſche ſi in ea celebret more antiquo ſm Inno.
nō aūt de alijs noctibꝰ: q2 nec in alijs celebratur.
Hoc aūt ieiuniū ſupple ſic intelligit qḋ ſi quis
eorū ſabbato celebret nō ſumat niſi corpus ⁊ ſan
guinē qḋ etiā attribuit Inno. ſed ille per duo pre
dicta intelligit etiā ablutionē ad iſtā ſumptionē
ordinatā vnde dico quod. d.c. qḋ a patribus lo-
quitur de ieiunio eccleſie quod per huiuſmodi
2 ablutionē nō ſoluit. ¶ Scḋm. Papa tamē cōferre
pōt ſubdiaconatu3 omnibus dominicis ⁊ feſtis
precipuis diſt.lxxv.c.vlti. imo ſm Hoſti. quoli-
bet tēpore cōferre pōt quēlibet ordinē ſicut ⁊ vti
pallio. de vſu pal. ad honorē qḋ de ptāte abſolu
ta indubitatū eſt cū iſta ſint de iure poſitiuo ⁊ ſi
militer quilibet epūs pōt ordines minores confer
re diebus dñicis ⁊ alijs feſtis precipuis vni vel
duobꝰ de tēpo.ordi. de eo. qḋ Ray. Goſ. Inno. ⁊
Ber. ſic intelligūt qḋ etiā pluribus quā vni vel
duobus cōferre poſſit modo nō videat facere or
dinationē generalē: ⁊ hoc ſequit ſum. Piſa. Ar-
chi. ⁊ ſum. Roſ. ⁊ ſupple. ⁊ vr eſſe mēs legis: ſed
ſum. Ang. adducit Hoſt. in cōtrariū dicētē quod
poteſt cōferre vni vel duobus tantū: quā opinio
nem dicit ſum. Ant. tutiore3: q2 inheret litere: q2
in re dubia tutius eſt ſeruire verbis edicti. l. ſ. §.
ſi is. ff. de exerci. act. ſed ego dico qḋ prima eſt ve
rior: quia inheret intentioni legis: q2 non eſt ra-
tio: quare non poſſit tribus ex cauſa rationabili
ſi duobꝰ ſine cauſa tñ fieri nō pōt ⁊ ſic intelligo
Pañ. dicentē qḋ cū iſti dies frequēter iterent nō
cogit neceſſitas diſſentire ab Hoſt. Epiſcopatꝰ
aūt cōferri debet die dominica hora tertiarum.
vt ſupra cōſecratio. ſ. §. iij. qḋ fieri poteſt etiam ſi
ſabbato immediate precedēti fuiſſet factus ſacer
dos: qḋ nō licet in alijs ordinibus maioribus. vt
ſ. vnus ſabbato ⁊ alius in dominica ſequēti cōfe
ratur etiā cōtinuato ieiunio. Prima vero tonſu
3 ra cōferri pōt omni die ſm Pet. de pa. q2 ita ha-
bet generalis eccl'ie cōſuetudo. ¶ Tertiu3. Sicut
epiſcopus ita ⁊ abbas pōt dare quatuor minores
in predictis diebus feſtis ſm do. Ant. in. d. ca. de
eo. ⁊ i. c. cū cōtingat de eta. ⁊ quali. imo ſm Ho.
4 vr qḋ potiꝰ his diebꝰ debeat dare quā i quatuor
tpibꝰ ne videat facere ordinatione3 gñalē. ¶ 4.
Cōferri nō pñt ordines poſt prādiū: ſi tñ cōferan
tur tenēt ſm Hug. in. c. ordinationes diſt. lxxv. ⁊
Ber. ⁊ Lan. qḋ verū puto in minoribꝰ de maiori
bus aūt eſt dubiū ſed vide infra. §. ſeq. Que autē
ſit pena cōferētis vel ſuſcipiētis ordines extra tē
pora predicta vide ſupra irregularitas. §. x.
7.q. ¶ Septimo queritur quo ordine ordines ſunt cō
ferendi an. ſ. gradatim ⁊ ſigillatim neceſſe: ⁊ dico
1.di. multa. ¶ Primū. Ordines gradatim ab infimo.
ſ. prima tōſura vſq3 ad ſupremū. ſ. epatū ſuſcipiē-
di ſunt ſm ordinē eorū qui ſm. s. Tho. in. iiij. diſ.
xliiij. q. ij. ar. ſ. q. ij. p totū. eſt pma tōſura exorciſta-
tus: lectoratꝰ: oſtiariatus: acolitatꝰ: ſubdiacona
tus: diaconatus: pſbyteratꝰ: ⁊ epatꝰ: di. lix. ſi offi
cia. diſt. lxxvij. c. ſ. ¶ Scḋm. Si qs aūt vno vel plu 2
ribus ptermiſſis ordinet ad ſupiorē. vide. s. irre
gularitas. §. iij. ⁊. xj. ¶ Tertiū. Una et eadem die 3
oēs ordines minores vni pſone conferri poſſunt
ſm gl. i. c. de eo. ⁊ Goſ. ⁊ facit p hoc text. ibi cū dr
minores: ⁊ ſic oēs minores. xix. diſt. ſi romanorū.
qḋ limitat Pañ. niſi ↄriū hret cōſuetudo eccl'ie
q̄ nō ſeruata ſcādalū gñaret: nō aūt prima tonſu-
ra ⁊ q̄tuor minores ſm Inn. ⁊ Ho. ⁊ Pañ. in. d.
c. de eo. p. c. lſas. ⁊ per. c. dilectus. qḋ verū eſt: vbi
hoc nō h3 cōſuetudo: ſecus vbi h3 cōſuetudo: vt
in alemania fieri dr. Nec q̄tuor minores cū aliq
ſacro: aut duo ſacri niſi ex diſpenſatiōe pape ſo-
lius: vt no. Inn. ⁊ Hoſt. in. c. dilectꝰ. de tēp. ordi.
Qui autē minores ſimul cum ſubdiaconatu vel
duos ordines ſacros ſimul confert: ſi ſcienter d3
deponi. diſt. lſ. quin in aliquo. ſi vero ex negligē
tia debet priuari poteſtate cōferendi talē ordinē
diſt. xxxvj. qui eccleſiaſticis. ſ. q. ſ. ſi qui epi. et. d.
c. literas. et. d. c. dilectus. de tempo. ordi.
¶ Octauo q̄rit vbi ↄferēdi ſunt ordines ab epo 8
et dicit Ray. qḋ minores cōferre pñt in qualibet
eccleſia ſui epatꝰ. arg. de tēp. ord. ſi archieps. ma
iores in eccl'ia epali di. lxiiij. c. ſ. ſed ſcḋm Guil. et
Hoſt. hodie epi de conſuetudine conferunt ordi
nes etiam maiores vbi volunt vbi autem confe-
ratur epiſcopatus. ſupra conſecratio. ſ. §. ij.
¶ Nono q̄rit q̄liter cōferēdi ſunt ordines: ⁊ di- 9.q.
co qḋ pmo d3 pcedere ſcrutiniū ſup his de qbus
infra ordo q̄rto p totū iuxta ea q̄ dicta ſunt. s. §.
ij. ⁊ ſupra archidiaconus. §. vſ. ⁊. vij. ¶ Et ſecūdo
d3 pcedere miſſa: q̄ ſm Ray. ſi omittat nihil fit
ſed totū eſt iterandū: l3 Joan. in. c. ordinatiōes.
el. ſ. vij. diſt. et Ber. in. c. qḋ ſicut. de elect. dicant
qḋ non ſit de neceſſitate qḋ verū eſt in prima ton
ſura hodie: ⁊ verū credo in minoribꝰ non aūt in
ſacris ſed eſt de ſubſtantia: vt. ſ. §. xſ. Et ſi vnꝰ di-
cit miſſam aliꝰ ordinet nihilominꝰ tenet ordo ſ3
Ber. et Hug. vbi ſupra: qḋ verū credo in minori
bus nō in ſacris. ¶ Et tertio debēt ordinandi ha
bere indumēta opportuna ordini ſuſcipiēdi. ¶ Et
quarto debet ordinās i quolibet ordine ſeruare
ritū paſtoralis maxime circa porrectionē inſtru-
mētorū in quibus character imprimit dicēdo ver
ba conuenientia diligenter aduertendo vt ordi
nandi tangant corporaliter et perfecte.
¶ Decimo querit qd ſi omittat aliquid quod ſit 10
de neceſſitate ſeu ſubſtantia ordinis: et dicit
Ray. qḋ ſi qd omittat qḋ ſit de ſubſtantia vel du
bitetur an ſit de ſubſtantia tota ordinatio de-
bet iterari quaſi nihil ſit factum: quia nō dicitur

iteratũ qđ neſcit̃ eſſe factũ. de ꝯſe.di.j.ſolennitates.ſi vero eſt aliqđ de quo exp̃ſſum eſt qđ nõ ſit de ſubſtãtia:nõ dꝫ ordinatio iterari: ſꝫ qđ omiſſum eſt:ſtatuto tp̃e caute ſuppleri.de ſac.non ite. c.p̃ſbyter.ita tñ ꝙ ſi ſuppleat̃ actus:puta manuũ impoſitio ſuppleant̃ ⁊ oꝛ̃ones illi actui annexe: ſm̃ Inno.et ſi suppleatur aliqua oꝛatio a principio inchoet̃:⁊ ſi actꝰ q̃ ſupplet̃ exigit fiat etiã variatio in verbis:ſicut ſi ſuppleat̃ vnctio vniꝰ manus tm̃:ſcđm Archi.in oꝛatiõibꝰ nõ dicet̃ manꝰ iſtas in plurali ſed manũ iſtã. Et nõ ſupplebitur ab alio ſm̃ Inn.ſed hoc ab eodẽ q̃ prius ordinauerat ſi eſt poſſibile:nec ante ſuppletionẽ dꝫ ordinatus exequi ea q̃ ſunt ordinis illiꝰ: ar.di.lij.ſolicitudo.⁊ concoꝛ.Goſ.et Hoſt.q̃ exponit in gl. ſup.d.c.preſbyter.quid ſit caute ſupplere:⁊ tota ſua plixa declaratio ſtat in hoc qđ patiens defectũ veniat tp̃e oꝛdinationũ quaſi miniſtraturus ep̃o vel ſub aliquo coloꝛe querẽs rẽ celare aſtãtibus:⁊ cũ intẽtiõe ex parte ſui ep̃i qđ nõ reiterent̃ ſuper eũ dicta vel facta rite ſed ſuppleant̃ omiſſa in loco ſuo:non video tñ qđ ſit neceſſaria huiuſmodi palliatio:ſed ſufficit predicta intẽtio: niſi vbi manifeſtatio defectus eſſet ſcandaloſa.

11 ¶ Undecimo q̃rit̃ q̃ ſunt de ſubſtantia ordinũ ⁊ q̃ nõ:⁊ dicit Ray.⁊ Aſtẽ.⁊ Goſ. qđ oĩa de quibꝰ inuenit̃ in iure qđ fieri debeãt ſunt de ſubſtantia niſi inueniat̃ exp̃ſſum in iure qđ nõ ſint de ſubſtãtia.qđ ⁊ ſum.ang.extẽdit ad ea oĩa de q̃bꝰ iueniꝰ tur in paſtorali qđ debeãt fieri:qđ tñ non hñ dr: alioq̃n ſi dr in paſtorali qđ aliqđ faciat habẽdo mitrã:nihil faceret ſi eã nõ hr̃et: qđ eſt ridiculũ. Eſt aũt exp̃ſſum in iure q̃dã nõ eſſe de ſubſtãtia cuiuſmodi ſm̃ Ray. eſt tp̃s ordinationũ. de tẽp. oꝛ.ſane.Et etas ordinãdi.di.lxxvij.ſubdiaconꝰ. et.c.in veteri.et vnctio.de ſac.vnc.c.j.circa fi.de ſacra.nõ iter.c.j. ⁊ impoſitio manuũ ep̃i quo ad p̃ſbyterũ vel diaconũ.de ſac.nõ ite.c.vlti.Et qđ ordo recipiat̃ a ꝓpꝛio ep̃o greco vel latino: vel cũ debitis interſtitijs.de tẽp.oꝛ.qđ tranſlationẽ. et.c.lr̃as.⁊.ix.q.ij.lugdunẽſis.Et ꝯcoꝛ.Hoſt.ſm̃ quẽ etiã ⁊ Hug.ac v̓v̓.nõ eſt de ſubſtãtia qđ oꝛdinãs ⁊ ordinandꝰ ſint ieiuni qđ ⁊ cõiter tenẽt doc.lꝫ de hoc dubitauerat Ray.ſilr̃ nec miſſa eſt de ſubſtãtia quod ſcđm Gui.⁊ Hugo.⁊ Jo. diſt. vij. in.c.ordinatiões.el.j.⁊ Ber.in.c.ſicut.de electio.lꝫ dubitauerit Ray.⁊ Hoſt.⁊ verũ eſt in minoribꝰ et prima tonſura.Sed circa hoc aduerte qđ canoniſte in hac parte non plene ſatiſfaciunt ingenio ſꝫ materiã inuoluũt ⁊ multiplicãt ſcrupulos ſine cã:q2 nõ habent clauẽ.Unde dicendũ eſt qđ vbi eſt rei eſſentia ſiue ſubſtantia eſt res ipſa: ⁊ vbi eſt eſſentia ordinis eſt ordo:⁊ nihil deficit niſi accidẽs aliqđ pertinẽs ad ſolẽnitatẽ ſupplendo omiſſum ⁊ nõ iterãdo factũ. Eſſentia aũt ordinis tota per diffinitionẽ eius qui ſupra poſita eſt explicat̃ ſicut ⁊ in alijs rebus vnde cõſiſtit in traditiõe ſignaculi cũ expreſſiõe foꝛme verbalis per quam character imprimitur qui ſecunduꝫ.S. Tho.eſt eſſentialiter ⁊ principaliter ſacramentũ ordinis.iiij.diſtinctiõe.xxiiij.q.j.ar.j.q.ij.ad primũ.Unde de ſubſtantia vel eſſentia ordinis non poteſt eſſe niſi traditio alicuius ſigni cum expreſſione foꝛme:⁊ circa hoc eſt verũ quod dicit Ray. Aſten.⁊ Goſ.quod quicquid iura tradunt faciẽdum:tenendũ eſt quaſi ſit de ſubſtãtia niſi exprimatur cõtrarium per iura aut ſupple manifeſtaꝫ ⁊ indubitatam rationẽ theologoꝛũ probantium clare in aliquo ſignaculo nõ imprimi characterẽ ordinis alicuius ⁊ ſi in vno ordine eſſent plura ſigna vt in ſacerdotio calix patenatus:vnctio ac impoſitio manuũ vtrũq3 iudicaretur de ſubſtantia niſi de ſecũdo ⁊ tertio fuiſſet expreſſum. Igitur ſi rite peragantur omnia que dicuntur obſeruãda in traditione ſignaculoꝛũ viſibiliũ tam ex parte foꝛme ꝙ̃ materie:recipitur vere character ⁊ eſſentia ordinis ⁊ quicquid aliud omittatur ſupplebitur ⁊ nõ iterabitur:ſi vero circa predicta aliquid omittatur totũ ex integro iterabitur niſi de illo iure cauerint quod nõ ſit de ſubſtãtia.Quod autẽ dicit Inno.⁊ tenet ſupple.⁊ roſ.ſi ſacerdoti non fuerit traditus calix patenatus ſm̃ aliquos nõ eſſe ſupplẽdũ quia nõ ſunt de ſubſtãtia:ſed tamẽ tutius eſſe ſupplere merito reprobat Arch.q2 in hoc imprimitur eius character: imo incõgrue vtitur verbis cũ dicẽdũ fuerit tutius eſſe iterare.

¶ Duodecimo queritur an ſit ſupplendum vel iterandum quo ad ordines ſi epiſcopus ordinãdo deficiat,⁊ tenet Archi.poſt Inno.⁊ communiter canoniſte quod per ipſum vel alium inchoabitur vbi ille dimiſerat niſi ſint aliqua coherentia vt vnctio ⁊ oꝛatio:quia ſupple vtrũq3 ſupplẽdum etiã ſi alteri iam fuiſſet expletũ:q2 vnum eſt vt materia aliud vt foꝛma que ſeiungi non debẽt vel niſi vnus ſit actus:vt patet in foꝛma cõſecrationis eucharíſtie:⁊ in foꝛma baptiſmi cuius vna parte dicta per aliũ recipitur foꝛma in baptiſmo: ⁊ in miſſa ab illo loco qui pridie:⁊ concoꝛ.Ho. ⁊ ita tenet ſupple ⁊ Roſ.ſed tamen hoc vltimum ſcꝫ quod ſit reincipiendum in miſſa ab illo loco qui pridie:non eſt verum vt ſupra eucharíſtia.ij. §.x.parti.iij. 12

¶ Ruríus de oꝛdine tertio quantum ad ordinatoꝛem.

Ordo rurſus tertio conſiderari poteſt quantum ad ordinatoꝛem.

¶ Primo ergo q̃rit̃ q̃s poſſit vel nõ poſſit eſſe ordinatoꝛ de facto:⁊ dico qđ eſſe põt ep̃s ſm̃ oĩa iura ⁊ oẽs do. vt ⁊ pba.S.th.i.iiij.d.xxv.⁊ hoc ⁊ ſi ſit degrada 1.q.

tus vt infra.§.vſ. Requirunt tñ duo primo quod ſit baptizatus:alias ordinez nec cõferre pôt nec recipere nec conficere:nec abſoluere:ordinati tñ ab illo aut abſoluti ſaluant ꝓpter fidẽ ſacramenti:de quo vide ſupra bap.vſ.§.iij.ꝛ.ij.qꝺ habeat ordinẽ quẽ vult cõferre:alias illũ tradere nõ poterit vt ſupra ordo.ij.§.ſ. Nõ poteſt aũt eſſe non epiſcopus niſi ex cõmiſſiõe vt ꝓbat.s. Tho. vbi ſupra vnde ſi ordines cõfert ſacerdos tantũ non eſt niſi ex cõmiſſione pape ꝛ ſimiliter ſi abbas cõfert licet in hoc videatur differẽtia qꝛ abbatibꝰ videtur comiſſio facta per iura. diſti.lxix. qñ de eta.ꝛ qualita.cũ cõtingat nõ aũt ſacerdotibus.

2 ¶ Secũdo querit quis poſſit eſſe ordinator de iure.i.licite ordinare ad aliquos ordines ꝛ dicit Ho.in.c.cũ contingat de eta.ꝛ qualita. ꝛ ſequit Pañ.in.c.quãto de cõſue.qꝺ prima tõſura qui dicit clericatus dari pôt a quolibet ſacerdote parochiali ſuis ſubiectis:ꝛ idem Hug. Ray. Joan.Inno.ꝛ etiã Archi.in.c.nullꝰ eps de tempo.ordi.lib.vſ. Goſ.aũt cõtrariũ tenet ꝛ ſic videt vſus eccleſie romane:ſ; Joan.an.in.d.c.cũ cõtingat diſtinguit:qꝺ hoc pôt ſi ſup laicũ habet quaſi epalẽ iuriſditionẽ de priuile.abbates. lib. vſ. ſi nõ habet nõ pôt:qꝺ ſequit ſum.An. ſ; qꝛ talis autoritas.ſ.quaſi epiſcopalis nũq̃ videt curato ſimplici cõuenire meliꝰ diſtinguẽdũ eſt cũ Arch. poſt Pe.de pa.quod dari pôt ab eo qui pôt ordines minores cõferre niſi ſit ei ſpecialiter interdictũ vt ab epo vel abbate ꝛ ab omnibus preſbyteris cardinalibꝰ cõi cõſuetudine aut ab alio de licẽtia ſui epi. Prima aũt tõſura ſimul cũ minoribus ordinibus dari pôt ſm Archi.poſt Petr. de pa.cõmuni cõſuetudine p oẽs preſbyteros cardinales ꝛ intellige quo ad minores oẽs. Et idem poſſunt abbates exẽpti ꝛ mitrati etiã quo ad laicos in quos habẽt eccleſiaſticã iuriſditionẽ. Simplices vero abbates nõ exẽpti ſi ſunt ſacerdotes ꝛ bñdicti vel recuſata eſt eis bñdictio dare poſſunt tres minores vnũ improprie ꝛ duos ꝓprie dictos.i.primã tõſurã oſtiariatũ ꝛ lectoratuz in ſuo monaſterio ꝛ ſuis monachis ſeu his qui vt efficiant monachi ad eos venerint ꝛ ſecularibꝰ oibꝰ ſup quibus habẽt quaſi epiſcopalẽ iuriſditionẽ di.lxix.qñ ꝛ de eta.ꝛ quali.cũ contingat. Sed aduerte hic quod iura nihil dicũt de oſtiariatu ſ; de lectoratu tãtũ in ſuo monaſterio vnde canoniſte qui credũt oſtiariatũ eſſe infra lectoratũ arguũt idẽ de oſtiariatu:ſed ſm ordinẽ quẽ.s. Tho.videtur tenere ꝛ probare vbi ſupra infra lectoratũ eſt exorciſtatus:ꝛ ſic hos duos poſſet cõferre ſecũdũ iura:nõ autẽ oſtiariatũ niſi ratione cõſuetudinis qua traditur ante lectoratum. Imo hoc poſſunt etiã in alio monaſterio exẽpto ſi innitentur ab abbate:alias nõ ar.lxix.diſt.c.ſ.imo ſm Joan.di.lxix.c.ſ.hodie poſſunt dare oẽs minores quod nõ. Hoſti.ſequit in.d.c.cũ cõtingat ꝛ do.Anto.ꝛ Archi.in.d.c.qñ qꝛ eadẽ eſt ratio de alijs duobꝰ ꝛ idẽ eadẽ ratione dicit Joã.an. Inno.ſuper.d.c.cũ contingat ꝛ Ray.ꝛ Go.ꝛ ita dicit Hoſtiẽ.ſeruari.ꝛ ly ſolũ nõ determinat ly lectoris ſ; ly ſuo monaſterio de quo not.in.c. abbates de preuil.lib.vſ.qꝺ videtur vbi hoc habet cõſuetudo licet vt dicit Archi.prima opinio ſit tutior:qꝛ cõſuetudo licet det iuriſditionẽ nõ tamẽ poteſtatẽ cõſecrationis vel ordinis qꝛ ad hoc dico qꝺ cõſuetudo licet circa hoc non det poſſe: dat tamẽ interpretationẽ poſſe cõceſſi: vnde interpretatur cõmiſſionẽ factã abbatibus ſup lectoratu vt extẽdatur ad oẽs minores: ex quo papa ſcit ꝛ tolerat:ꝛ hoc patet extra de or.ab epi. qui reſi.c.ſ.Ordines aũt omnes etiaz ſacri dari poſſunt per epiſcopũ omnibus de ſua dioceſi oriundis aut qui in ea habẽt domiciliũ vel beneficiũ aut de licentia epiſcopi cui ordinandus eſt ſubditus vel capituli ſede vacante aut vicarij generalis epo in remotis agẽte:vel ſui prelati ſi ſunt religioſi exẽpti hec no.in.c.nullus ꝛ in.c. eos de tempo.or.li.vſ.ꝛ.lxvij.di.c.vno.ꝛ.xxiiij.diſt.eps ꝛ;quod dr qꝺ ad eſſe debet aſſenſus ſuorũ clericorũ ſm Hoſt.intelligitur vt preſumantur cõſentire coipſo quod nõ contradicunt.

¶ Tertio querit ſpecialiter vtrũ epiſcopus ordinare poſſit clericũ alienũ ꝛ dico qꝺ nõ ſine licentia ſui ſuperioris de tẽp.ord.eos.li.vſ. q̃ ſupior hoc caſu eſt eps dioceſis ex qua oriũdus eſt is q̃ vult ordinari:vel in qua habet bñficiũ vel domiciliũ:vel in qua p ſuos prelatos eſt deputatus religioſus in prioratu nõ exempto q̃diu ibi moratur. Inferiores aũt prelati ſiue religioſi ſiue alij nõ poſſent talẽ licẽtiã dare niſi ex priuilegio nec officialis epi ſed eius vicarius generalis in ſpiritualibus aut capitulũ eo mõ quo.§.priore dictũ. Si tñ potẽs ordinare ordinet nõ ſibi in hoc ſubditũ:nihilominus character cõfert ſm Inno. in.c.ſ.de ſup.ne prela.ar.viij.q.ij. Lugdunenſis. De pena tamẽ eius vide infra.§.xiij. 3

¶ Quarto querit vtrũ epiſcopus italie poſſit ordinare vltramõtanũ clericũ:ꝛ dico qꝺ nõ niſi habeat licẽtiã a papa vel epo dioceſis eius vñ eſt oriundus vel in qua eſt bñficiatus per patẽtes ipſius epi cõtinẽtes cauſam rationabilẽ quare nolit vel nõ poſſit ipſũ ordinare. Si autẽ cõtra hoc aliqui fuerint ordinati:ipſi quidem ſuſpenſi ſunt abſq; ſpe diſpẽſatiõis ordinãtes vero debẽt condigne puniri de tempo.ord.lib.vſ. 4

¶ Quinto queritur vtrũ epiſcopus qui reſignauit epatui poſſit ordines cõferre ꝛ dico qꝺ ſic ſicut ante ſi reſignauit loco tantum ꝛ rogat a proprio epiſcopo loci.ſi vero renunciauit loco ꝛ di 5

gnitati pōt cōferre oēs minores ſed nō ſacros ex
tra de or.ab.eo qui epi.re.c.j.

6 ¶ 6.querit̄ vtrū heretici ꝛ preciſi ab eccleſia poſ
ſint ordines cōferre ꝛ dicit.s.Tho.in.iiij.di.xxv.
qđ cōferunt vera ſacramēta:licet nō grām ꝑpter
peccata recipiētiū ab eis ſacramēta cōtra ꝓhibi
tionē eccleſie promoti tamē ab eis nō recipiunt
executionē vt licite poſſint in ſuis ordinib⁹ mi-
niſtrare. Hec ex illo q̄ intēdit qđ poſſunt cōferre
ordines de facto ſȝ nō de iure. Ignorātia tñ facti
excuſat a peccato:ſȝ poſtq̄ ſufficiēter hoc ſciunt
abſtinere debēt quouſq̄ diſpēſantur ſm Archi.ꝛ
ſm Ho.in ep̄atu ſol⁹ papa diſpēſat de elec.qꝛ di
ligētia ꝛ ſimiliter in alijs ordinibus ſi fuerint or
dinati a talibus ſciēter vel ex ignorātia craſſa ſi
vero ignorātia fuit nō ſupina diſcretus prelatus
diſpēſabit ſm Ho.extra de or.ab eo qui epi.re.c.
j.ꝛ.ij. Videt̄ aūt idē dicere goſ.de interdicto ꝛ ſu
ſpēſo a diuinis.ſ.quod nō cōferāt ordinis execu-
tionem.ix.q.j.c.j.ꝛ ſequen.

7 ¶ Septimo querit̄ vtrū papa poſſit dare licētiā
nō ep̄o cōferendi ordines ſacros ꝛ dicit Inno.in
c.quāto de cōſue.qđ ſic:modo talis habeat ipſos
ordines quos vult cōferre:ſed.s.Tho ſm.videtur
ſentire cōtrariū in.iiij.diſt.xxv.q.j.arti.j.ad ter-
tiū vbi ſic dicit Papa qui habet plenitudinē po
teſtatis cōmittere pōt nō epiſcopo pertinētia ad
epiſcopalē dignitatē modo illa nō habeant im-
mediatā relationē ad corpus xp̄i verū ideoq̄ ex
ei⁹ cōmiſſiōe ſacerdos ſimplex pōt cōferre ordi-
nes minores:ꝛ cōfirmare nō aūt nō ſacerdos ma
iores ordines qui habēt immediatā relationem
ad corpus chriſti ſupra qđ cōſecrādū papa nō ha
bet maiorē poteſtatē quā ſimplex ſacerdos. Hec
ille. Et hec opinio.s. Tho.ſeruatur in practica.
vide Cap.in.iiij.diſt.vij.

8 ¶ Octauo queritur quā penā incurrat ep̄s ordi-
nādo cōtra iura ꝛ dico ſic. Si quis aliquē ordi-
nauerit infra legitimā etatem de qua ſupra etas.
primo quidē ſic ordinatus in cōtumeliā ordinā
tis debet ſuſpēdi ab executiōe illius ordinis vſq̄
ad legitimā etatē:ſed nō eſt ſuſpēſus ſm Raym.
Archi.Anto.de but.ꝛ zab.ꝛ ſi ante exequitur or-
dinē peccat mortalit̄ ꝛ toties q̄ties. Sȝ nō efficit̄
irregularis niſi ſit ſuſpēſus prius a ſuperiore.et
ſecūdo ipſe ordinās debet ſuſpendi a collatione
ordinū ꝛ cōpelli ad prouidēdū taliter ordinato
in beneficio cōpetenti de tēpore.ordi.vel nō eſt.
Si quis autē ordines minores cum ſubdiacona
tu vel duos ordines ſacros ſimul contulerit vide
titu.priore.§.vij.in fi. Si vero epiſcopus abbas
vel ſacerdos ordinat nō ſubditum ſuum ſcienter
vel ignorantia affectata per annum a collatione
ordinum eſt ſuſpenſus:ꝛ poſtq̄ ſuſpenſio fuerit
manifeſta poterunt ſubditi ſine eius licētia a vi-
cinis epiſcopis ordinari.de tempo.or.eos.libro
vj.vbi glo.in verbo manifeſta dicit per euidētiā
facti vel qꝛ eſt iure notoriū:alias in dubio a pro
prio prelato nō recedāt de quo etiam vide ſupra
irregularitas.§.ix. Et ſi predictus ordinator ſit
epiſcopus Italie ꝛ ordinatus ſit vltramōtanus.
vide.ſ.§.iiij. Si quis etiā epiſcopus vel ali⁹ cle-
ricalē tonſurā preſumit cōferre infanti:niſi forte
religionē intret ſeu illiterato:vel abſq̄ ſui ſupe-
rioris licentia homini dioceſis aliene vel cōiuga
to niſi velit intrare religionē aut ad ſacros ordi
nes iuridice promoueri:per vnū annū a collatio
ne clericalis tōſure dūtaxat nouerit ſe ſuſpēſum:
de tēpo.ordi.c.fi.lib.vj.ꝛ glo.in verbo ſuſpēſum
dicit ipſo iure. Si etiā epiſcopus ordinat ſciēter
indignū ſm.s.Tho.peccat mortaliter:qꝛ eſt infi
delis domino ſuo cōmittēs indigno miniſterium
eius precipue cū hoc vergat in detrimētū eccleſie
ꝛ honoris diuini:ꝛ ſi tot boni miniſtri nō poſſūt
inueniri melius eſt habere paucos bonos quam
multos malos.xxiij.di.tales:nec ſm Albe.excu-
ſat nobilitas qꝛ q̄to nobilior tanto nociuior nec
qđ alius nō eſſet ita vtilis qꝛ oīs vtilitas t̄palis
ſpiritualis poſtponēda eſt:nec qđ neſcitur mal⁹:
qꝛ neceſſe eſt ſcire qđ ſit bonus per rationē talem
qualē poſſibile eſt haberi de hoīe:imo ſm Alber.
etiā peccat mortaliter ſi diſpenſat cū indignis ꝛ
malis:ſecus ſi patitur neceſſitate cōpulſus ne pe-
ius eueniat. Pro hoc tñ ſcito qđ ſm eundē Albe.
eſt quis dupliciter indignus.ſ.negatiue qꝛ non
habet cōdecentiā ad dignitatē vel beneficiū licet
nō habeat cōtrariū ꝛ cū tali ꝑpter neceſſitatē ec-
cleſie indigētis literatis:ꝛ defenſorib⁹ diſpēſari
poſſet vt a cōmuni haberet de eccleſia donec ad-
diſceret.licet ſm Jo.nō poſſet ei ſine mortali da-
ri beneficiū cū cura:ꝛ ecōtrario:qꝛ.ſ.habet cōtra
riū dignitati vel beneficio puta vitiū vel impedi
mentū:ꝛ iſte nullo modo eſt promouēdus ad or-
dinem vel beneficium.

¶ Nono querit̄ vtrū ep̄s repellere poſſit clericū 9
volētē ꝓmoueri:ꝛ dicit Raym.qđ ſic ſi nō habet
ius petēdi ordines:ſecus ſi illud habet vt rōne bñ
ficij cui ordo eſt annexus:ſicut bñficio curato ſa-
cerdotiū:qꝛ eū ꝓhibere nō pōt q̄uis ſciat ei⁹ pec
catū occultū ꝛ ita pōt intelligi.c.ex tenore de tē-
po.ordi.qđ Archi.bñ intelligit de ep̄o proprio:
nō de alieno qui ordinare eū nō tenet̄ niſi ad pla
citū:ſi vero vitiū vel impedimentū ſit manifeſtum
publice repellere eū poteſt ſm Archi. Regularis
tamē nullo modo debet ordinari contra volūta
tem ſui prelati de tempo.ordi.ad aures.

¶ Decimo querit̄ vtrū prelatus poſſit cogere cle 10
ricū ad ordines ſuſcipiendos ꝛ diſtinguo ſm do
cto.cōiter in.c.q̄ris de eta.ꝛ quali. Nam ſi habet
beneficiū tenet indiſtincte ſum.An.qđ cogi poſſit

ſed meli⁹ ſupple.poſt Piſ.diſtinguit limitando qꝺ ſi habet bñficiū vel dignitatē cui annexus ſit ordo ſicut archipſbyteratus:abbatie:vel ꝑpoſiture ad ſacerdotiū ſꝫ Ray.pōt cogi ꝑ ſubtractionē illi⁹ bñficij.di.lx.innouam⁹ de elect.cū in cunctis de eta.ꝛ qua.c.j.imo ſi illud bñficiū ſit parochia niſi fiat ſacerdos infra annū:eſt ipſo iure ꝓuat⁹ niſi ex iuſta cā remāſerit de elect.licet canō.ꝛ.c.cū ex eo.lib.vj.qꝺ tñ fallit ſi canōes obſiſtāt d.c.in cūctis ſicut ſi abbas cōfirmat⁹ añ ordinationē fiat ſine culpa ſua irregularis:vt qꝛ manū ꝑdidit qꝺ tñ ſi ex culpa ſua accideret eſſet priuādus:quo caſu loquit̄.d.c.j.de eta.ꝛ qua.Cōcor. Hoſt.Gof.ꝛ Ul.Si vo nō habet bñficiū eccl'iaſticū vel dignitatē cogi nō pōt:imo ordinās inuitū eſt ſuſpēſus a celebratiōe miſſe ꝑ annū:ꝛ debet deponi.di.lxxiiij.c.j.ꝛ.ij.ꝛ ſilr ſi habet q̇dē:ſꝫ tali bñficio vel dignitati nō ſit talis ordo annexus idē eſt iudiciū ſm Ray.vt.d.c.j.ꝛ.ij. Hoc tñ fallit ſi neceſſitas vel vtilitas eccl'ie hoc expoſcat quo caſu cogi pōt:ita qꝺ ſi ſe excuſat rōne admiſſi criminis:debet epūs eo remoto a bñficio qꝺ obtinet alios pmouere:niſi alias eſſet valde vtilis vel neceſſari⁹ de eta.ꝛ quali.q̄ris ꝛ ita intelligi pōt.c.cōſuluit.di.lxxiiij.ſi vo ſe excuſat ſola volūtate ſine alia cā:debet cōpelli ꝑ ſubtractionē officij ꝛ bñficij di.lxxiiij.c.iij.ꝛ.iiij.ſi aūt ſe excuſet rōne impedimēti nō ꝓueniētis ex delicto ſuo:puta infirmatis vel hmōi cogi nō dꝫ:alias poſſet appellare ſicut ꝛ tutor datus qñ ei⁹ excuſatio iuſta nō admittit̄.ff.qñ ap.ſit.l.j.§.ſi qs tutor. Et idē Hoſt.Go.ꝛ Ul.addētes qꝺ exigit eccl'ie vtilitas qñ indiget miniſtris:ꝛ nō ſunt alij idonei preter iſtū quē epūs vult cōpellere neceſſitas vo qñ nullus eſt ali⁹.Et ſi epūs cōpellat eo caſu quo pōt:ſꝫ malo aīo nihilomin⁹ ſm Ray.clericus tenet̄ obedire ex quo iuſtū ꝛ vtile precipit̄.ar.xj.q.j.quid ergo.xxiij.q.j.quid culpatur in fi.xxxiij.q.v.maniſeſtum ꝛ idem Hoſtiē.ꝛ Goffre.

11 ¶ Undecimo querit̄ quid ſi ad ordinē cogatur a ſuo epō quē ſcit hereticū vel ſchiſmaticū:ꝛ dicit Gof.qꝺ obedire non debet ſed poti⁹ ſuſtinere excōicationē de ſen.excō.inquiſitioni.Et idē ſm Jo.ſi ſciam prelatum meum ſuſpenſum excommunicatum vel interdictum:ſi tamen obediat,vide infra ordo.v.per totum.

12 ¶ Duodecimo q̄rit̄ q̇d ſi cleric⁹ ſciat epm ſe ad ordines cogētē eſſe ſimoniacū:ꝛ dicit.s.Tho.ij.ij.q.c.qꝺ nullo mō debet obedire etiā ſi ſimonia ſit occulta:mō ipſe ſciat ꝛ itellige de ſimonia in ordine ſuſcepto:ſꝫ poti⁹ debet pmittere ſe excōicari.ar.d.c.inquiſitioni ſi vo ignorat nō recipit ordinis executionē etiā ſi ſimonia ſit occulta:ſꝫ indiget diſpēſatiōe in deteſtationē criminis.j.q.j.ſi qs ſimoniacis:ꝛ idē Tho.ac Ray. Si vo epūs ſit ſimoniacus ex alia cauſa pōt ab eo ordinē recipere:modo ſit ſimonia occulta qꝛ eſt ſuſpenſus ſolum quo ad ſe:tamē ſm Hoſt. debet ſi pōt obtinere vt ordinet̄ ab alio. Notandū eſt tñ qꝺ ſi ſimoniacus epūs eſſet ratione ſimonie excōicatus in hoc caſu oporteret loqui:vt.§.priore.

¶ Rurſus de ordine quarto quantum ad ordinandos.

Ordo cōſiderari pōt quarto ex parte ordinādoꝝ q̄ multa poſſent hr̄e impedimēta quātū ad executionē ordinis vel receptionē tā iuridicam q̄ȝ de facto. Quedā eñ vt dicit.s.Tho.in iiij.di.xxv.q.j.ar.j.requirunt̄ in recipiente ſacramentū de neceſſitate ſacramēti ſine qb⁹ nō ſuſcipit̄:ꝛ quedā de neceſſitate precepti propter congruitatem ſacramenti ſine quibus percipitur.

¶ Primo ergo q̄rit̄ q̄ ſint q̄ nō pñt ordinari de facto ita qꝺ ſi de facto ordinentur characterē nō ſuſcipiūt. Et dico qꝺ talis eſt primo mulier ſm s.Tho.in.iiij.diſt.xxv.q.ij.ꝛ Ric.ibidē:qꝛ in his q̄ in ſacris agunt̄ req̄rit̄ nō ſolū res ſed ſignificatio rei in ſexu autē feminco nulla pōt ſignificari eminētia grad⁹:vide ibi. Nec ob.c.pſbyter.et.c.mulieres.xxxij.diſt.in quib⁹ vocat̄ pſbytera.ꝛ.c.diaconiſſam.xxvij.q.j.ꝛ.c.ſacratas.xxiiij.diſt.qꝛ non ab ordine:ſed a viduitate dr̄ pſbytera ſm.s.Tho.qꝛ pſbyter idē eſt qꝺ ſenior:et diaconiſſa a participato actu diaconi:qui eſt legere homeliā ſm.s.Tho.Et adde qꝺ abbatiſſa dr̄ a ꝑlatiōe:et ſacrata a voto quo ſe deo cōſecrat.Et ſcdo q. ad ordines cogit̄ coactione abſoluta:puta qꝛ vi tenet̄ ſm Ray. ſicut nec baptiſmū talis reciperet. de baptiſ.maiores.in fi.ſi vero coactio ſit conditionalis:puta vt euadat cruciatū vel etiā mortē ſic characterē ſuſcipit ſm eūdē.ar.diſt.lxxiiij.vbi iſta di.xlv.de iudeis.j.q.j.qꝺ q̇dā.qꝛ in tali caſu adeſt volūtas ſaltē indirecta.de qua Aug.voluit facere qꝛ voluit viuere.xv.q.j.merito. non tñ tenet̄ talis ſm Jo.ꝛ gl.Ray. cōtinere ſi metus fuit cadēs in cōſtantē virū ꝑ.c.ꝑlatū. de his q̄ vi me.ꝛ.c.ad aures.de eta.ꝛ quali.qꝛ integritas eſt res voti nō ꝑcepti.xxxij.q.j.integritas.qꝺ ſum. ang. et Roſel.indiſtincte ꝯcedit:ſed meli⁹ ſupple.poſt ſum. Piſ. limitat ſi habeat vxorē qꝛ ea licite poterit vti:ſed ſi nō habeat cōtinere tenet̄. ar. diſt.xxxv.de iudeis.qꝛ ſicut ordinē ita ꝛ continētiam ſaltē indirecte voluit:ꝛ ſilr tenet̄ continere ſi nō fuit talis met⁹.Et idē Goffre.ꝛ Hoſt. Et ſi talis vult viuere alias clericaliter habebit priuilegiū clericale ſm Ray. quod tñ fallit ꝑmo ſm Ray.ſi penit⁹ ſit obligat⁹ ad actū ꝯiūgalē vt ſi dixit viduā aut ſcdam vxorē.diſt.lxxxiiij.quiſq̄s. ſcdo ſi vxor vellet ꝯtinere ꝛ ipſe nollet ſi vo ꝯtrerat cū vna et virgine nolēte cōtinere et alias vult clericaliter

viuere illud habebit.ar.xxvij.q.ij.multorum.et hoc in caſibus in quib9 illud habet clericus qui cõtraxit cum vnica et virgine de quo ſupra.¶ Et tertio ſm aliquos vt etiã no.Richar.vbi.ſ.puer ante annos diſcretionis: et omnis non habens vſum rationis: ſed ſanctus Tho. dicit vbi ſupra q istorum dictum nec ratione nec autoritate firmatur:vnde ipſe ibi tenet et probat q in ſolo epiſcopatu requirit vſus rationis i ſuſcipiẽte de neceſſitate cõſecrationis ephalis in aliis aũt nõ requirit tps diſcretiõis de neceſſitate ſacramenti: ſed ſolum de neceſſitate precepti quo ad maiores vel de honeſtate ſolũ quo ad minores: ſed nõ de neceſſitate pcepti:vnde ſi neceſſitas adſit et ſperet pfect9 poſſunt aliqui ante dictũ tps ad minores pmoueri ſine pctõ:et ſuſcipient ordinẽ: ad quem etiã p aſſuetudinẽ idonei reddent. hec ex illo. ſz hodie vt dicit Archi.hoc non hz locũ:vt.ſ.poſſit qs pmoueri ante tps diſcretionis ad minores et ſtatim poſt illud ad ſubdiaconatũ:nec q dicit Albe.q huiuſmodi tpa in religioſis nõ oportet ſeruare qz ſupplet grauitas morum: nec q dicit Pe.ex diſpẽſatiõe epi poſſe tps anticipari: quia oẽs huiuſmodi opiniones ſublate ſunt p cle.ſ.de eta.et qualita.nec põt eps ſed ſolus papa diſpenſare.de quo vide ſupra etas.§.ſ.particula.iij.

2 ¶ Secundo queritur qui ſint qui nõ poſſunt ordinari de iure. Et dico q ordinari non poſſunt primo non habentes legitimam etatem. de quo ſupra etas.§.ſ.¶ Nec ſecũdo illiterati de tẽp. or. lib.vſ.recipiunt tamen characterem ſi ordinantur di.iij.ſolicitudo.ar.c.veniens.de preſby.non bap. et de hoc ſupra clericus.ij.§.ſ. ¶ Nec tertio criminoſi vnde exiſtentes in mortali non debent promoueri.de tempo.ordi.ex tu arum.et.c. ad aures.aliter peccat mortaliter ipſe ſuſcipiẽs etiam ſi crimen ſit occultum et totties quoties vt miniſter eccleſie actum facit. vt tangendo res ſacras quaſi ex officio ſuo:ſecus ex neceſſitate ſicut poſſet quilibet laicus ſm ſanctum Tho.in.iiij. diſti. xxiiij.vt ſupra clericus.ij.§.vij. et ſimiliter peccat mortaliter ordinator ſi peccatũ ſit publicum vt no.in.c.queſitũ.de tempo.ordi.imo etiã ſi ſit ſecretũ.et hoc ſcit et poteſt nõ ordinare.arg.eorum que no.ſupra ordo.iij.§.ix. Sufficit tamen cõtritio ſm veriorẽ opinionẽ. ¶ Nec quarto bigami. xxvſ.diſt.acutius.et ſupra bigamia. ¶ Nec qnto ſolẽniter penitẽtes.diſt.l.ex penitentib9.vt infra penitẽtia.§.iij.¶ Nec ſexto neophiti diſt.xlviij.§. phibent.et.c.qſi.et.c.ſicut.¶ Nec ſeptimo curiales.i.pter aliqd officiũ curie obligati.diſt.lj.c. ſ.ij.et.iij.di.liij.legẽ abſolui vero a curia nõ phibenẽ ordinari.diſt.lxſ.oſtus. niſi alias ſint infames vel irregulares:vt in dictis iurib9. vide ifra §.iij.¶ Nec octauo ratiocinijs obligati.de qbus dicet infra rõcinia.¶ Nec nono ſerui de quibus dic vt infra ſeruitus.§.vſ.¶ Nec decimo corpore vitiati de quibus ſupra corpore vitiatus.¶ Nec vndecimo illegitime nati.et quis ſit talis vide ſupra filius vtrum autẽ poſſint promoueri ſi religionem intrent ſupra illegitimus vtrum vero diſpenſatio vt ad clericatum vel ordines promoueri poſſint intelligatur quo ad omnes vide ſupra clericus.ſ.§.iiij.¶ Nec duodecimo peregrini niſi habeant literas autenticas:vt infra peregrinus .§.iiij.nec ignoti niſi preuia examinatiõe cognoſcantur. Et dicuntur peregrini qui non ſunt oriſi di de epiſcopatu vel non habent ibi domicilium aut beneficium:vt in.c.cum nullus de eta. et qualita.lib.vſ.ignoti vero quorum origo et vita et regularitas non eſt nota epiſcopo.xxiiij. diſtin. epiſcopus et.ij.q.vij.queren.¶ Nec decimotertio infames de quo ſupra infamia. ¶ Nec decimoquarto irregulares de quibus ſupra irregularitas in principio.¶ Nec decimoquinto ſuſpẽſi interdicti vel excommunicati de quibus habetur in ſuis locis.¶ Nec decimoſexto ordinati in diaconos vel ſubdiaconos a papa:quia ſine eius licẽtia ab alio nõ poſſunt ad ſuperiores ordines promoueri de tempo.ordi.cuz in diſtribuendis et.ſ. q.ſ.filium.¶ Nec decimoſeptimo hermophroditœ:vt ſupra hermophroditus.¶ Nec decimooctauo coniugati niſi velint intrare religionem : vel ad ſacros ordines promoueri:vt dicũt canones c.fina.de tempo.ordi.lib.vſ.de quo dic vt ſupra matrimoniũ.viij.§.xij. et ſupra diuortium.§.xvij. ¶ Nec decimonono obligatus ad faciendum aliqua indecentia ſecundum gloſ. Ray.ſi.vt adminiſtrandum in balneis vel tabernis:aut purgandum cloacas niſi prius ſatiſfecerit:vel aliũ eque idoneum ſuppoſuerit ad talia : quod tamen in tranſeunte ad religionem non eſt neceſſariũ etiã ſi obligatio eſſet iuramento firmata:ſed ſufficit iuxta facultatem ſuam ſatiſfaciat creditoribus ſi mouetur inſpiratione ſpiritus ſancti quia excuſatur autoritate ſpiritus:et.xx.q.ij.due ſunt.et de reg.licet.Si autẽ obligatio erat ad aliquid honeſtũ etiã per iuramentuz ſic intelligitur dictum Ray.quod poteſt ordinari ſed remanet obligatus vt ante vel poteſt ſcribendo aut alia honeſta faciendo ſatiſfacere. Nec obſt. diſtin. liij. legem et diſtin.liiij.quicunq quia illa intelliguntur de perpetuo obligatis:puta ſeruis curialibus et huiuſmodi.¶ Nec.xx.hiſtriones ſm gloſ.in.c.donare diſt.lxxxvſ.vt in.c.maritũ.'di. xxxiij. quia ſunt infames.iiij.q.ſ.c.ſ.ff.de his qui no.infa.l.ij.§.vl. quod ſpaſi.in.c.cum decorem de vi. et hone. delimitat quando exercuerint artem illam in publico.facit.l.palam.ff.de ritu nup.xxv.queſtione ij.ita nos.Inno.vero in.d.c.cum decorem : vult

qꝛ vt quis ſit infamis habeat hoc officiū incuria vel aſſueſcat ſe i illo actu ex q̇bꝰ oibꝰ elicio qꝺ eſt infamis ⁊ irregularis qñ hec facit ex officio in
3 curia vel in publico ex conſuetudine.

¶ Tertio querit̄ quis dicat̄ curialis ⁊ dicit Ra. qꝺ triplicet ꝺꝛ primo large is qui quacūqꝫ cauſa obligatus eſt curie alicuius publice ptātis: ſiue ſit miles ſiue aduocatus: ſiue iudex: ſiue officialis: ſiue habeat officiū honeſtū ſiue inhoneſtū ſecūdo ſtricte is qui gerit honeſta curie officia. vt decuriōes iudices ⁊ ſimiles tertio ſtrictius qui in cauſa ſanguinis ſunt officiales ⁊ ſm eū oēs in diſtincte prohibētur ordinari. Et ſi officiū finierunt. vide. ꝭ. ratiocinia.

¶ Rurſus de ordine quinto quantum ad iam ordinatum vere vel ficte.

Ordo quinto cōſiderari poteſt q̄tū ad eū qui iā ordinatus eſt vere vel ficte.
1. qō ¶ Primo ergo queritur quid de eo qui ordinatus eſt in mortali de quo lꝫ nō erat cōtritus ⁊ dico vt ꝫ. prio. re. §. ij. in pri. Utrū aūt a tali liceat recipere ſacramēta vide ſupra clericus. ij. §. vlti.

2 ¶ Secūdo queritur quid de ordinatis ab alieno epiſcopo ſine licentia proprij: ⁊ dico vt ſupra irregularitas. §. ix.

3 ¶ Tertio queritur quid de ordinatis ab epiſcopo qui reſignauit loco vel dignitati ⁊ dico vt. ſ. irregularitas. §. viij.

4 ¶ Quarto queritur quid de ordinatis ab hereticis excōmunicatis ⁊ huiuſmodi ⁊ dico vt ſupra irregularitas. §. vij.

5 ¶ Quinto querit̄ q̇d de ordinato p ſaltū. i. p̄termiſſo aliquo inferiori ordine aſcēdēdo ad ſuperiorē: ⁊ dico ꝙ eſt ſuſpēſus ab executiōe ipſius ordinis recepti. di. lij. ſolicitudo de cleri. p ſal. pmo. c. j. vide. ſ. irregularitas. §. xj. recipit tamē verū characterē ordinis ſuperioris ſꝫ Ray. etiā ſi immediate ſine quocūqꝫ alio ordine q̇s pmoueat̄ ad ſacerdotiū mō ſit baptizatꝰ ſm Ray. pet. ho. ⁊. ſ. Tho. lꝫ Hug. dixerit ꝙ nō niſi habuerit ſaltē primā tōſurā. Fallit qꝺ dictū eſt in epatu qui nō ſuſcipit̄ niſi p̄ceſſerit ſacerdotiū. vt. ſ. ordo. ij. §. j.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ q̇d de ordinato dū eſſet excōicatꝰ ⁊ dico qꝺ ſi hoc fecit ſciēs ſe eſſe excōicatum a ſuſceptis ordinibꝰ in ppetuū eſt deponendus ſi eſt clericus ſecularis: ſi vero iā ſit effectꝰ religioſus eſt ſuſpēſus ab executiōe ſuſcepti ordinis ⁊ officij: ſi vero nō recolēs factū p quo in excōmunicationē incidit vel factū quidē ſciēs ſꝫ iuris ignarꝰ neſciebat ſe excōicatū tūc cū eo ſi eſt ſecularis archi. vel epꝰ diſpēſare nō pōt abſqꝫ ſedis apoſtolice mandato: ſi vero eſt regularis abbas ipſius poſt iniunctā ⁊ peractā penitētiā poterit cum eo diſpēſare: niſi graue fuerit ⁊ notabile factū: vel qui fecit adultꝰ fuerit ⁊ diſcretꝰ vt violēter ꝯtra obliuionē ⁊ ignorātiā p̄ſumat̄ pbant̄ hec in. ca. cū illorū de ſen. excō. Similiter ſuſpēſus eſt ⁊ irregularis per ſolū papā diſpēſabilis qui ſuſcipit ordinē in apoſtaſia a religiōe extra eo. apoſtata.

¶ Septimo q̄rit̄ q̇d de eo qui poſt cōtractū mrimoniū de preſenti ante carnis copulā ſe facit ad ſacros ordines promoueri aliter quā ſacris canonibus cōcedat̄ ⁊ dico qꝺ eſt ſuſpenſus ⁊ mortua vxore non poterit in illo ordine miniſtrare nec ad alios aſcēdere nec obtinere beneficiū vel officiū eccleſiaſticū: nec illud mrimoniū diſſoluit̄ p extraua. Jo. xxij. q̄ incipit antiqua. qꝺ intellige ſi remanet in ſeculo nō ſi religionē intraſſet. 7

¶ Octauo q̄rit̄ quid de ordinato negatiue ideſt qui nō eſt ordinatꝰ ⁊ tñ aliquid exercet ordinis quē nō habet ⁊ dicit Ray. ꝙ laici qui nullū ordinē habētes diuinū officiū exercēt idebite niſi ceſſare velint debēt excōicari ⁊ nunq̄ ordinari de cle. nō ord. mi. c. j. pñt tñ licite facere officia ordinū minorū. Clerici vero exercentes officiū ordinis quē nō habēt ſunt deponēdi vel ppetuo ſuſpēdēdi ab ordine quē habebāt niſi poſtq̄ iuxta pmiſſionē epi biēnio vel triēnio ſuſpēſi fuerint miſericorditer tolerent̄: nūq̄ tñ vlteriꝰ pmouēdi de nō or. mi. c. j. ⁊. ij. nec poterit cū tali diſpenſari vt aſcēdat niſi per papā ſm Ray. Hoſ. ⁊ v̇. v̇. ⁊ hoc tene licet ſint opiniōes: quia in. d. c. ij. papa dicit epo qꝺ ad ordinē ſuperiorē nō poterit pmoueri: ⁊ ſic pmotio eſt interdicta epo quātū autē ad beneficiū cū eo miſericorditer agēdū eſt: vt ibi dicitur etiā ſi ſit in minoribꝰ ſm glo. Ray. Secundū Hoſtiē. tñ ſi quis tale officiū exercet nō ad deceptionē. i. quaſi fingēs ordinē quē nō habet: ſꝫ ex ludo cā feſti peccat quidē: qꝛ ludus noxius eſt in culpa nō tñ incurrit p̄dictas penas: qꝛ volūtas ⁊ ppoſitū diſtinguūt maleficia de ſen. excō. cū voluntate ⁊ idē ſentit glo. Ray. dicēs hūc rigorē nō extēdi ad clericos minorū ordinum vel qui in miſſis nouis miniſtrāt in officio ſubdiaconatus cauſa gaudij ⁊ ſolēnitatis nō mētientes de ordinibus ſuis cū fere oēs aſſiſtētes ſciant veritatem licite etiā ſm. v̇. v̇. qui eſt in minoribus cātat epiſtolaꝫ ſine ſolēnitate vt no. in. c. vt quiſqꝫ de vi. ⁊ ho. nō tñ debet cātare ſolēniter. i. cū ornamētis ſubdiaconi. xxiij. di. ſubdiaconatus. lxxiij. diſtin. ſi qui clerici neqꝫ ſm Inno. preſente ſubdiacono ⁊ cōtra Hoſtiē. dicēs ꝙ abſente ſubdiacono ſufficit quod nō teneat manipulū in manu ſua. 8

¶ De ornatu virorum ⁊ mulierū.

Ornatus in genere humano eſt adiectio ſiue applicatio ornamenti ad humanam perſonam. Ornamentum autem eſt res extrinſecus adiecta naturalem gratiam

augens:vel in gratiaꝫ minuens. Circa ornatum multa ſcripſerūt ſummiſte:ſed qꝛ nō poteſt generali regula artis determinari ſemꝑ quādo ſit in eo peccatū maxime mortale:ſed prudētū arbitrio relinquitur:ideo materiā iſtā breuiter attingā.

1. qō ¶ Primo igitur querit̃ qñ in exteriori ornatu ſit vitiū:ꝛ q̄tū colligit̃ expreſſe per.s. Tho. xxii. q.clxix.ar.i.eſt ibi vitiū ex parte hoīs immoderate rebus exteriorib⁹ vtētis dupliciter primo .ſ.ꝑ cōparationē ad cōſuetudinē hoīm:cū quibus viuit:qꝛ turpis eſt oīs pars vniuerſo ſuo non congruens ſm Aug. ꝛ ſcdo ex inordinato affectu vtētis. Et hoc q̄tū ad defectuꝫ eſt dupliciter primo propter negligētiā nō adhibentis ſtudiū vel laborē vt exteriori cultu vtatur ſm qō oportet: vnde ad mollitiē pertinet trahere veſtimētū per terrā ne laboretur ad eleuandū.vii.ethi. ꝛ ſcdo ſi ipſe defectus ad gloriā ordinetur ſm qō aug. dicit in lib. de ſer.do.imo in ipſis ſordibus eſſe poſſe iactantiā:ſed per gloriā.s.Tho.capit omnē malū finē exteriorē. Quātū etiā ad ſuperabūdantiā eſt triplex primo ſi quis inde hoīm gloriā querit ſupple tu vel aliū malū finē apud hoīes puta cōplacētiā turpem ſcdo ſi inde querit corporis delicias ſm qō veſtis ordinat̃ ad corporis fomentū:tertio ſi nimia ſolicitudo apponit̃ etiā ſi inordinatio nō ſit ex parte finis. Qui aūt ſunt in dignitatibus cōſtituti ꝛ miniſtri altaris licite precioſioribus veſtibus q̄ ceteri induūtur nō ad ſui gloriā ſed ad ſignificandā dignitatē ſui miniſterii vel diuini cultus. Qui etiā vilioribus ceteris vtunt̃ ſi hoc faciūt nō ad iactantiā ſed ad macerationē carnis vel humiliationē ſpūs pertinet ad tēperātiā:qō precipue competit his qui verbo ꝛ exēplo ad penitentiā hortant̃ hec ex illo. Ex quibus elicitur qō in ornatu dupliciter eſt peccatū primo in ſe ſiue q̄tū ad factū ipſuꝫ qñ nō eſt ſm cōſuetudinē patrie que preſupponitur honeſta:ſiue illā excedat ſiue ab illa deficiat:ſcdo q̄tuꝫ ad ipſuꝫ affectū ꝛ hoc dupliciter primo.ſ.in ſe ſm qō eſt nimis intēſus cauſans ſuperfluā ſolicitudinē aut remiſſus cauſans negligentiam:ꝛ ſecūdo ex parte finis intenti:ſiue ſit apud ſemetipſuꝫ vt voluptas corporis:ſiue apud alios vt inanis gloria vel;oīs alius malus finis.

2 ¶ Secūdo querit̃ qñ ornatus ſit ſine peccato:ꝛ dico qñ erit ſm mediū virtutis ꝛ regulā ratiōis ad qō multa requirunt̃. ☞ Primo quod in ſe ſit ſobrius nō ſuperflu⁹ ad qō diudicādū debet homo vti cōſuetudine virtuoſorū q̄ ſunt aliorū regula: ꝛ cōſilio bonorū nō ſuo tm̄ qꝛ ꝓpri⁹ amor fallit. ☞ Scdo qō affectus quoq̨ ſit moderatus ne quis nimis aut ſolicitetur aut pigreſcat. ☞ Tertio qō ſit recta intētio. Ad primū autē.ſ. ſobrietatem requirit̃ primo qō ſit honeſtus cū hōeſtas ſit pars iuſtitie:ſcdo qō conueniat perſone ex colore ꝛ figura:qꝛ nec religioſus habitu laici vel alterius religioſi nec mulier habitu viri debet vti vel ecōtrario:tertio qō cōgruat ſtatui perſone q̄tum ad precioſitatem ꝛ multitudinem.

¶ Tertio querit̃ qñ in ornatu ſuperfluo ſit pctm̄ mortale aut veniale:ꝛ dico de mēte.s.Tho. quātū ex doctrina eius colligit̃ qō ſi cōſideretur in ſe quātū ad factū ipſuꝫ eſt mortale dupliciter.ſ.ſi cōſiderata circūſtantia ꝑſone:officii:loci:tēporis ꝛ hmōi ſit exceſſus vel defect⁹ notabilis qui certa regula determinari nō pōt vel ſi hoc det̃ ꝓximo ſcandalū vel occaſio pctī mortalis:qō eſt qñ eſt exceſſus notabilis arbitrio boni viri ꝛ nō generali regula determinabilis ſi vero exceſſus nō ſit multus erit occaſio accepta ꝛ peccatū veniale vel nullū. Si vero cōſideret̃ quātū ad effectū intēſum vel remiſſum erit peccatū mortale ſolū ſi preponatur deo:ita qō q̄s ſit parat⁹ ꝓpter hoc peccare mortaliter:ꝛ hec ſi deliberate ex hoc ꝓcedat̃ in aliquē actū q̄ ſit mortalis puta in aliquā mortalē iactantiā vel immoderatū ꝛ mortalē ornatum ꝛ hmōi ꝛ nō aliter:qꝛ habitibus non meremur ſed actib⁹:ꝛ ꝓpter hoc aliqñ dicūt doct. qō in hoc dupliciter cōtingit peccare.ſ.cōſiderando ornatum ſuperfluū in ſe ꝛ quātū ad finē vel intētionē ſe ornantis. Si vero cōſideret̃ quātū ad finē erit mortale aut veniale ſicut ꝛ finis. 3

¶ Quarto querit̃ q̄d de ornatu mulierū quo ad veſtes ꝛ fucos ꝛ capillos ꝛ dicit.s. Tho .vbi.ſ. ar.ii. qō circa hoc dicendū eſt ſicut in genere ſupra dictū eſt:ꝛ inſuper eſt ſpāle in hoc qō cultus muliebris hoīes ad laſciuiaꝫ prouocat. Igit̃ nupta pōt licite operā dare vt placeat viro ſuo ne ꝑ ei⁹ cōtemptū adulteret̃ vñ nupta cogitat q̄ño placeat viro.i.Cor.vii. ꝛ ſi hac intētione ſe ornet nō eſt pctm̄. Que vō nō habet nec vult habere nec eſt in ſtatu habēdi virū nō pōt abſq̨ peccato appetere placere virorū aſpectib⁹ ad cōcupiſcēduꝫ qꝛ hoc eſt dare incentiuū peccati ꝛ ſi hac intētione ſe ornat mortaliter peccat:ſi autē ex quadā leuitate vel etiā vanitate ꝓpter iactantiā quandaꝫ nō eſt ſemper mortale:ſed qñq̨ veniale. Et eadeꝫ rō quātū ad hoc eſt de viris. Hec ex illo. Et multo fortius intellige iſtā leuitatē vel vanitatē nō eſſe ſemꝑ mortale illi que intēdit habere viruꝫ et multominꝰ eſt mortale ſi vgo ſe ornet vt placeat honeſte alicui vt eā ducat vxorē:omnibus tm̄ eſt mortale velle placere turpiter ꝛ laſciue aut velle placere ei quē credit aut dubitat laſciue moueri ꝛ toties quoties ſe offert ei⁹ aſpectib⁹. ☞ Quantū vero ad fucos dicit ibidē ad ſecundū. Fucatio de qua loquit̃ Cyprian⁹.ſ.dicēs huiuſmodi mulieres etiam nuptas arſuras cum diabolo. eſt quedam ſpecies fictionis que ſine peccato eſſe 4

non pōt:vnde ſm aug.ad poſſi.fucari figmentis
quo rubicundior vel cādidior appareat:adulte
rina fallacia eſt:non tñ ſemꝑ talis fucatio eſt cū
pctō mortali : ſed ſolū qñ fit ꝑpter laſciuiā vel in
dei contemptū.in quibꝰ caſibꝰ loquitur Cypria
nus.ſ.dicens qȯ manus deo inferūt q̄ qȯ ille for-
mauit reformare cōtendūt.¶ Sciēdū tñ qȯ aliud
eſt fingere pulchritudinē non habitā ꝛ aliud tur
pitudinē occultare prouenientē ex aliqua cauſa.
puta infirmitate vel hmōi: qꝛ hoc eſt licitū : qꝛ q̄
putamus ignobiliora membra corporis eſſe his
honorē abundantiorē circūdamus.ſ.co.xii. Hec
ille.¶ Circa hoc aūt ſum.ange.contra ro.et ſup-
ple.in tribus deficit : primo qꝛ imponit. s.Tho.
falſum quaſi ipſe velit qȯ iſta fucatio ſemper ſit
fictio ꝛ peccatū: ſcḋo qꝛ tenet qȯ ſi fiat ad fingen
dā maiorē pulchritudinē ſemꝑ ſit mortale.ꝓbās
hoc aliquibus autoritatibꝰ. que intelligunt̄ qñ
fit ad laſciuiā aut in dei cōtemptū vel ibi ponen
do finē ſm cōmunē ſententiam doctorū:tertio qꝛ
dicit quod fucantes ſe ad abſcondendā turpitu-
dinē ꝑ poſſe induceret ad dimittendū : qȯ aliqñ
non eſſet bonū.ſicut ſi virgo ex infirmitate eſſet
decaluata nō expediret vt ibi de more non ince-
dūt compares velate ipſa portaret caput quaſi
cucurbitā.Quantū vero ad capillos ꝑ oīa dicen
dū eſt vt de fucis ita qȯ de ſe non eſt malū porta
re capillos alienos vel vt dicitur mortuos.Et ſi
fiat ad abſcondendā accidentalē turpitudinem
non eſt peccatū:ſi vero fiat malo fine eſt mortale
aut veniale ſicut ꝛ ille finis. nec cōtra hoc eſt ali
qua excommunicatio vel humana prohibitio vt
diffuſe deduxi in quadā.q.aur.ro.¶ Ex quibꝰ pa
tet qȯ circa huiuſmodi oīa q̄ dicta ſunt eſt mor-
tale.primo ſi intendat̄ ruina alterius : et ſecūdo
ſi ruinā nec intenderet nec curaret.i.cū eſſet mu-
lier parata nō deſiſtere a ſuperfluo ornatu etiam
ſi ſciret aliquē ruiturū: quomodo intelligit Pe.
de tarā.illud Augu. nihil eſt adeo veniale quin
fiat mortale dum placet.xxv.diſt.§.criminis.ter-
tio ſi intēdat̄ finis mortalis: quarto ſi ſit magnꝰ
exceſſus qui ſit mortalis ratione prodigalitatis
aut occaſionis peccādi.Eſt vero veniale primo
qñ intendit̄ malus finis non tñ mortalis.ꝛ circa
ſalutē proximi:et ſecundo ſi exceſſus ſit modicus
etiā ſi finis non eſſet malus. Eſt vero ſine pecca
to:primo ſi fiat propter bonum viri niſi fiat ma-
gnus exceſſus.ꝛ ſecūdo ſi ad abſcondendam ma
culam:aut alienas irriſiones euitandas.
5 ¶ Quinto querit̄ quid ſi q̄s nō vtat̄ habitu ſibi
conuenienteꝛ ꝛ dico qȯ religioſus quidē ex eadē
rōne religioſa ſi nō defert habitū religioſum eſt
excōicatꝰ: vt ſupra excōicatio. ix.§.xxiiii.et ſi de-
ferat quidē religioſum ſed non conuenientē ſue
ꝓfeſſiōi ſm Uld.eſt mortale: niſi excedat in mo-
dico. ꝛ multo magis ſi deferret habitum religio
nis aliene:quo caſu eſſet excōicatꝰ : vt patet vbi
ſupra dū dr̄ ſue religionis: de quo ſupra excōica
tio.ix.§.xxiiii. De eo vero q̄ vtit̄ habitu religio-
nis in ludo.ſupra habitus.§.v. De muliere autē
vtēte habitu virili vel ecōtrario dicit ſum. ang.
qȯ peccat mortaliter.ſ. indiſtincte hoc faciendo
ſine cā.cuiꝰ ꝯtrariū tenet ſum.ro.de quo vide ſu
pra femina.§.ſ.dicit etiā falſe qȯ hoc videt̄ tene-
re.s.tho.q̄ vbi ſupra dicit qȯ hoc de ſe vitioſum
eſt ꝓcipue qꝛ hoc pōt eſſe cā laſciuie.ꝛ ſpāliter ꝓ-
hibet̄ in lege: qꝛ gētiles hac mutatione vteban-
tur ad ſuꝑſtitionē idolatrie. pōt tñ qñqꝫ fieri ſi-
ne pctō propter aliquā neceſſitatē ad ſe occultan
dū vel ꝑpter defectū veſtimenti et hmōi. Hec ex
illo.qui non intendit qȯ ſit mortale ex leuitate.
¶ Sexto q̄rit̄ q̄d de muliere attondente aut non 6
velante capillos. et dico de attondente quidem
vt.ſ̄.femina.§.ii. de non velante autē. s.tho.vbi
ſ̄.introducit dictum aug.qȯ capillos nudare fe-
minas: quas etiā caput velare iubet apoſtolus:
nec maritatas decet ſubiūgens:in quo tamē ca-
ſu poſſent alique a pctō excuſari quādo hoc non
fieret ex vanitate.ſed propter contrariam cōſue-
tudinem.q̄uis talis conſuetudo non ſit laudabi
lis. Hec ille.et ſic in hoc non poteſt eſſe mortale
niſi ratione affectus vel intentionis.
¶ Septimo quero q̄d de his q̄ deferūt habitum 7
inhoneſtū ſicut mulieres oſtentantes pectora et
viri pene oſtendētes verēda ꝑpter habitus bre-
uitatē:ꝛ dico qȯ omiſſa intentione de qua iā ptꝫ
qȯ eſt pctīn eo modo quo ipſa res q̄ intendit̄:lo-
quēdo de facto ipſo : dico qȯ circa hoc ſummiſte
multa loquunt̄ aggrauātes caſum. ſed ſtāte con
ſuetudine lꝫ nō laudabili ſic incedendi ꝛ remota
omni mala intētione nō pōt dari regula gn̄alis:
niſi que et de occaſione peccati datur ſupra occa
ſio:ſed totum relinquitur iudicio cōfeſſoris: qui
in talibus quantum licite poteſt reſtringat.
¶ Octauo q̄rit̄ q̄d de habentibus ornamēta ho- 8
neſta ſed ſuꝑflua ꝛ plura q̄ ſit neceſſe:et dico qȯ
ſi ſit in hoc enormis exceſſus videtur mortale:qꝛ
iſta eſſent eroganda pauperibus. Ad cognoſcen
dū autē iſtā ſuꝑfluitatē circa numerū ꝛ ꝓcioſita-
tē ornatꝰ tria ſunt ꝓcipue ꝯſiderāda.¶ Primo.ſ.
tp̄s ꝓteritū. qualiter.ſ. q̄s tp̄e ꝓterito venerit ad
iſtā cōditionē ꝛ ſtatū quē modo hꝫ qꝛ ſi ꝓuenit ꝑ
vias propter q̄s reſtituere teneat̄ non pōt vti ea
multitudine vel ꝓcioſitate q̄ alii cōiter vtuntur:
qꝛ rebꝰ obnoxiis reſtitutioni ſine mortali q̄s vti
nō pōt ad ſtatū ꝯſeruandū vel pōpā. de reſti.ſpo.
ſepe ꝯtingit.ꝛ ita īdiſtincte tenet ſum.ang. et ro.
addentes qȯ ꝓlatꝰ ſine mortali diſpēſare nō pōt
etiā quo ad incerta vt viuat ſm ſtatū ſed ſolum
ſm conditionē naturalē qua.ſ. q̄s indiget ꝓcio-

ſtoribus altero: ſed qꝛ iura q̄ allegāt hoc nō pro-
bāt videt̄ limitandū eſſe quo ad bona certa. vt. ſ.
reſtitutio. viij. §. vij. ⁊. viij. ¶ Secūdo cōſiderandū
eſt tp̄s p̄ſens vtrū. ſ. ornatus iſte p̄prie cōditioni
ↄueniat cū maior maiori ⁊ minor minori debea
tur de vi. et ho. cle. of. in quo tñ eſt attendēda cō
ſuetudo bonorū diſt. xlj. c. j. iuncta glo. Adde qđ
equalis nobilibus diuitus ſed nobilitate minor
aut etiā genere infimus ornare ſe pōt vt nobiles.
qđ ſum. ange. ⁊ roſ. indiſtincte concedūt: qꝛ nobi
litas hodie nō attribuit̄ ſm virtutē ſ; ſm pōpam
et opinionē. ſed mihi videt̄ limitandū modo in
morib⁹ ⁊ exercitus ſe habeat vt nobilis: qꝛ cū no
bilitas ſit antique diuitie: iſte iā incipit eſſe no-
bilis. ſec⁹ ſi vilia exerceret officia. puta ruſticana
aut mechanica. tertio cōſiderandū eſt tp̄s futurū
id eſt vtrū in poſterū poterit eſſe ſemp̄ in tali or-
natu ſine pctō: qꝛ ſi oporteret eū p̄pter hoc effici
iniuſtum aut pauperibus crudelem non liceret.
¶ Nono q̄rit̄ quō in hm̄oi debeāt ſe regere con
9 feſſores ⁊ dico quod ſi eis clare cōſtet de mortali
denegare debent abſolutionē ſi nolūt penitētes
abſtinere. ſi vero eis clare conſtet qđ nō ſit mor-
tale nō eſt abſolutio neganda etiam ſi abſtinere
nō velit qꝛ venialia nō ſunt de neceſſitate confeſ
ſionis: ſi vero non poſſunt clare p̄cipere vel iudi
care vtrū ſit ibi mortale necne: perſuadēdum eſt
pro viribus vt abſtineāt. ſed nō eſt faciēda cōſciē
tia de mortali: qꝛ deinde mortaliter peccarēt etiā
ſi al's illud non erat mortale. nec abſolutio negā
da: quia iura ſunt promiora ad ſoluendum q̄ȝ ad
ligādum. diſt. lv. ponderet. et melius eſt dn̄o red
dere rationē de nimia mia q̄ȝ nimia ſeueritate.
¶ Decimo q̄rit̄ poſito qđ ep̄s mandet ſub pena
10 excōicationis mulieres nō vti ornamentis fuca-
ti coloris vel auri ⁊ argenti. ⁊ nulla hoc obſerua
uerit vtrum inciderint in penā. Jo. an. in regula
ea que fiūt in mercu. diſtinguit vtrū ornatus ſit
peccatū an nō: dicens qđ fucatio ad fingendam
pulchritudinē non habitā ſine peccato eſſe non
pōt. ſecus ad abſcondendū turpitudinē ex cauſa
maxime extrinſeca. ornatus autē ſuperfluus ve-
ſtiū et huiuſmodi non nuptis eſt mortale aut ve-
niale aut nullū ſm intētionē. Et deinde dicit pri
mo qđ ſtatutū ep̄i ex cauſa eſt bonū. et quecunq̄ȝ
vſa fuerit ſaltē ad fingendum pulchritudinē inci
dit: quia cum fucatio ſit mala prohiberi potuit.
nec in hoc debuit vxor obedire marito. Dicit ſe-
cūdo circa alia ornamēta qđ innupta debet pre-
ciſe obedire ſtatuto ep̄i. viij. qđ. j. ſciendū. ⁊. c. q̇d
culpatur. xxiij. q. j. nupta vero ſi vir conſentit ex-
preſſe vel tacite nō prohibendo contrariū debet
ſeruare ſtatutū. al's incideret in penā ſi vero ex-
preſſe prohibet p̄cipiēdo cōtrariū in affectu ep̄o
in effectu marito obediat cōtra cuius voluntatē
ſtatutū eā in his obligare nequiuit. Hec ex illo
qui videt̄ deficere i multis. ſed tñ videt̄ habuiſſe
in mēte ſolutionē bonā. ſ. q̄p incidūt ſi veniūt cō-
tra ſtatutū p̄ ornatū illicitū: aut etiā ſi veniūt cō-
tra illud per licitū nō p̄hibente ſuperiori ſecus ſi
per licitū ad imperiū ſup̄ioris: qꝛ tūc ſentētia eſt
a nō ſuo iudice. nec diſtinguo inter fucationem
et alios ornatus: nec inter nuptam et innuptam.
o Cioſitas: vide. ȝ. accidia.

¶ De pactis.

Pactū vel pactio a paciſcor eſt duorū
pluriū ve in idē placitū ſeu cōſenſus
ſ. ad aliq̇d faciendū vel dādū vt dicit
text. in. l. j. ff. de pac. vñ oīs ↄtract⁹ ge
nerali noīe pactū dr̄: ſed tñ cum habe
mus ſpecificū nomē eo noīamus contractū. vt di-
cēdo vēditio: locatio ⁊ huiuſmodi: cum vero nō
habemus generali nomine pactum appellamus.
¶ Primo vero q̄rit̄ quō differunt pactū. ſtipula 1.
tio. pollicitatio. cōuentio ⁊ promiſſio. ⁊ dico qđ
promiſſio ſi ſumat̄ large eſt affirmatio vel nega-
tio qua q̇s ſe aliquid dicturū vel facturum affir-
mat aut negat: ⁊ eſt q̇d cōe ad oīa predicta. ⁊ ſm
pañ. i. c. j. de ſpō. duo. eſt idē qđ fides. i. datio fi-
dei ſeu ſpōſio: ſed p̄prie eſt p̄miſſio p̄cedēte roga-
tiōe: vt ſi rogo te dare mihi decē aut mutuare et
ſpondes. Pactū vero large eſt id qđ dictū eſt. ſed
p̄prie eſt qñ verba p̄mittunt̄ a p̄mittēte. et ↄñr a
recipiēte. vt dabo decē ſi equū tradideris. Et ſic
de ratiōe pacti p̄prie ſunt tria. p̄mo qđ iſte actus
generat̄ inter plures: ſcđo qđ partes ſint p̄ſentes
per ſe vel aliū aut ſcripturā: ita qđ cōſenſus earū
cōcurrāt. tertio qđ verba p̄mittant̄ a ſpondente:
vnde nō eſt pactū ſi q̇s relinquat eccl'ie centū cū
onere faciendi anniuerſariū ⁊ eccl'ia acceptat: qꝛ
cōſenſus eccl'ie ſequi pōt mortē illius teſtatoris.
Stipulatio vero p̄prie eſt qñ fit ecōtrario ita qđ
verba p̄mittunt̄ a recipiēte. vt ſi dicat vn⁹ dabis
mihi decē ⁊ ali⁹ dicat dabo. inſtit. de verb. obli.
in prin. Pollicitatio vero eſt ſoli⁹ offerētis pro-
miſſio. nec requirit̄ preſentia p̄ſone cui pollicita-
tio fit. l. j. ⁊ l. pactū. ff. de polli. et fit ſine īterroga-
tiōe precedēte. ff. de polli. l. iij. Conuentio aūt eſt
aliq̇d generalius pacto: qꝛ et ſcholares i ſcholis
et fratres in capitulo conueniunt. ff. eo. l. j. §. con-
uentionis verbū. et proprie videtur in iure paſſi
ue ſumi pro citatione: actiue vero pro pacto.
¶ Secundo queritur quotuplex eſt pactum et di- 2
co quod pactorum multa ſunt genera de quibus
pauca referam. ¶ Nam quoddam dicitur veſti-
tum et quoddam nudum. Veſtitū dicitur pactū
ſex modis. Primo re. Secundo verbis ſc; ſtipu-
lando. Tertio literis: vt quando in literis con-
fitetur ſe aliquid recepiſſe etiam ſi non recepit.
Quarto conſenſu. vt in ſocietate. mandato. em-

ptiõe: venditiõe:vel locatiõe in qb⁹ nõ requirit̃ ſcriptura vel preſentia:ſed ſufficit ꝯſentire per ſe vel per nũciũ: aut ſcripturã. de qb⁹ q̃tuor modis habes ſupra obligatio §.ii.in fi. Quinto.coherẽtia ꝯctus: puta vendidi tibi domũ cum pacto qḋ morer in ea per annũ:qḋ q̇dẽ vꝫ qꝛ veſtit̃ coherẽtia ꝯct⁹.ſ.venditionis:alias eſſet nudũ. Sexto interuentu rei puta promiſi dare tibi aliq̇d vt faceres mihi vel dares aliud:vnde ſtatim cũ dedero tibi ſpõſum veſtit̃ pactũ ex pte mea: ideoq; interuentu ei⁹ obligaris mihi ad ꝑmiſſum. Probant̃ ſiba inſti.de verbo.obli. Nudũ vero quãdo nõ veſtitur aliquo predictorũ: ſed eſt meris ⁊ puris finib⁹ cõuẽtionis:verbi gratia ꝑmiſi tibi dare centum:ſine aliqua interrogatiõe precedẽti:vel chirographo:et hmõi:⁊ cõſentis alias ſi non conſentires non eſſet pactũ ſed pollicitatio: de qũo in.l.iure gentiũ.§.igit̃.ff.de pac.ſimiliter dicit̃ nudũ quando nõ cõtinet cauſam qꝛ traditio rei ſine cã nulli⁹ eſt efficacie.l.nunquam nuda traditio.ff.de acqui.rerum do.licet habeat aliquas fallentias.de quibus Panor.in capit.ſi cautio.de fide inſtru. Quoddam etiam dicitur pactũ adiectionis in diem: vt vendo tibi domum ⁊ ſi hinc ad menſem potero precium maius habere repetam illam. Quoddam etiam dicitur perſonale eo qḋ determinatis perſonis proſit ⁊ non aliis vt ſi promitto non repetere pecuniam debitam mihi a te ſꝫ a tuo herede. Quoddam etiã eſt reale vel in rem quod ſcꝫ non reſpicit determinatum numerum perſonarum ſed generaliter omnes ad quas res deuenerit vt cum meum creditum remitto tã tibi quam tuis heredibus. Quoddam etiã eſt

5 pactum legis commiſſorie.de quo infra §.xiiii.

Tertio queritur vtrum ex nudo pacto ſeu ſola promiſſione obligetur homo iure canonico:⁊ dico quod ſic:vt not.in.c.i.de pac.⁊ in.c.iuramẽti.xxii.q.v.quod limitat verum collecta : ⁊ ſequitur Panor.in.c.prudentiam.de dona.⁊ in.c.ſi cautio.de fide inſtr.quando exprimitur cauſa:vt promitto tibi decem:quia vendidiſti mihi talẽ rem vel mutuo cõceſſiſti ⁊ hmõi:quia ſi ſit nudum ſic quod nulla cauſa ſit adiecta : non obligat etiam in conſcientia qꝛ preſumit̃ quis ꝑ errorẽ promiſiſſe:⁊ ſic allegari non poteſt obligatio naturalis cum nihil ſit tam contrarium conſenſui quam error.xxix.q.i.§.i.⁊.l.ſi per errorem.ff.de iuriſdi.om.iudi.Sed quantum ad conſcientiam dicet.§.ſequenti. Aduertendũ eſt tamen quod ſi dicat quis promitto tibi centum donare quod tunc liberalitas promiſſionis preſumitur cauſa donandi ⁊ ſic non eſt ſine cauſa:⁊ ſimiliter ſi promittit aliquid loco pio quia preſumitur ſe obligaſſe fauore pie cauſe nec ibi preſumitur error.de ſucceſ.ab inteſt.capitu.fina.ſed de hoc.§.ſequenti.

Quarto querit̃ vtrũ ex ſola promiſſiõe ſiue ex pacto quis obliget̃ in cõſciẽtia:⁊ dico qḋ ſic ſub peccato mortali in reb⁹ ſcilicet alicui⁹ importantie.vt pꝫ per.d.c.iuramenti.⁊.d.c.i.de pact.iunctis gl.⁊ notabiliſbus doc.⁊ eſt mens Panor.ibi ⁊.s.Tho.ſecũda ſecũde.q.cx.arti.iii.ad quintũ.vbi dicit infideliter agere eũ qui nõ ſeruat ꝑmiſſum ⁊.iiii.diſti.xxvii.q.ii.ar.i.ad ſecũdũ. Hoc autem ſumma.ange.⁊ roſ.limitãt ⁊ eſt limitatio collec.quẽ ſequit̃ Pan.in.c.prudentiã.de do.quando exprimit̃ cã ꝑmittendi vt in priore §.ſed expreſſio.iſta facit ad preſumptionẽ q̃ in cõſciẽtia non hꝫ locũ vñ nõ differt quo ad deũ ſiue exprimat̃ ſiue nõ:ſi tamẽ cauſa expreſſa vel non expſſa nõ eſſet vera non obligat̃. Limitat̃ ergo primo.ſcḋꝫ s.Tho.vt inuitur.xxi.vbi ſupra et eſt theologorum doctrina:ſi habuit aĩm ſe obligandi.facit.c.literarum.de voto.⁊.l.obligationũ.la prima.ff.de act.⁊ obliga.ſecus ſi habuit aĩm eſſendi liber vſq; ad redditionem.vel ſi habuit aĩm fingendi:qꝛ licet peccet non obligat̃ tamẽ niſi ſubeſſet cauſa de ſe ex precepto obligans:puta ſi promiſſa eſt patri veſtis et frigoribus alget. Limitat ſcḋo ibi expreſſe quando promiſſum eſt licitum:alias propoſitum mutãdo benefacit. Et tertio ſi non ſunt mutate conditiones perſonarũ ac rerũ alias ſec⁹ ſcḋm Sene.de bene.et intellige quãdo per mutationẽ aduenit aliquid qḋ ſi ã principio fuiſſet nõ ꝑmiſiſſet:⁊ idẽ Jo.de noto. Limita quarto ſi promiſſum ſit poſſibile.de regu.iur. impoſſibilium.li.vi. Limita quinto ſi cauſa promittẽdi ſit vera. 5

Quinto queritur vtrum ex nudo pacto oriatur actio ⁊ Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊ multi alii quod non ſed ſolum competit imploratio iudicialis officii:ſed contrarium de iure canonico tenuit ho.Jo.an.do.ãnt.⁊ archi.in.c.quicunque ſuffragio.xii.q.ii.⁊ Panor cum gloſſ.in.d.c.i.de pac.⁊ in.c.iuramentum.xxii.q.v.quod verius credo.

Sexto querit̃ vtrũ pactum oẽ veſtitũ obliget et dico qḋ nõ.vt not.pañ.in.c.pactiones.de pac.⁊ hoc eſt quãdo etiã iuramẽtũ nõ obligat.de quo ſupra iuramentũ.iiii.§.per totũ.⁊ qñ eſt dolo.initum.de re.permu.cũ vniuerſorum.intellige quo ad doloſum et quãdo eſt alteri captioſum.ff.de reſcin.ven.l.ſi id qḋ pure.in.fi.et qñ ꝓmiſſio eſt ob nimiã reuerentiã alicui⁹.l.i.ff.qua.re.ac.non da.et qñ cõtinet turpitudinẽ.l.ſi vn⁹.§.pacta.que turpem cãm.ff.de pa.et turpe dr ſi eſt ꝯ ius.xx.qḋ.ii.faciat homo ſcḋm tñ qḋ diſtinguit infra.§.xiii.et quãdo eſt circa cõuẽtiões innominatas:et ille cũ quo contraxit non implet ex parte ſua cõtractum l.naturalis.§.i.ff.de pre.ver.et.l.ex placito.C.de re.permuta. Unde ſi quis cum aliquo conueniat dare ſibi centum et nunquã petat tale quid talis nunq̃ poterit petere centũ qꝛ nũq̃ poteſt imple-

recēſ ſemper poſſit petere ſecꝰ ſi fiat conuētio pro
mitto centū ſi remittas fideicōmiſſum:q2 talis po
terit petere eo qꝺ facere poſſit remiſſionez.hec ex
Bal.C.de pact.l.conditionis.Adde qꝺ nō vꝫ pa
ctum aliquādo rōne perſonarū ſed ꝺꝫ inutile:vt
pactuꝫ furioſi cōtinuo ⁊ nō per interualla ⁊ pupil
li nondū doli capacis vbi vult obligari:ſecꝰ vbi
alium vult obligare ⁊ prodigi ⁊ monachi ac oīs
regularis profeſſi niſi cōtēplatiōe monaſterij pa-
ciſcant:cui per tales acquirit nec viri ⁊ vxoris q̇
ſibi donare nō poſſunt ſed vendere. Aliqñ rōne
ptātis vt pactum legati dū legatione fungit:⁊pa
tris ac filij niſi in peculio caſtrenſi vel quaſi.Iteꝫ
ſi res in pactū deducta nō ſit in rerum natura.Itē
ſi bō re ſacra vel religioſa deducat in pactū.Iteꝫ
ceſſat pactum in collatione rerū ſpūalīū:⁊ in ꝓhi
bitis etiā ſi iuramentum interueniat:⁊ in rebus
turpibus ⁊ impoſſibilibꝰ de facto vel de iure vbi
nulla inducitur obligatio.Uide Hoſ.in ſumma.
7 ¶ Septimo querit vtrum pactū initum per prio
res aut guardianos mendicantiū cū rectoribus
vel perſonis eccleſiarū vbi habitant ſup iuribus
parochialibus vel alijs quibuſcunq; debeat ꝑpe
tuo ſeruari:⁊ dico ꝙ ſic ſi factum eſt cum aſſenſu
ſuorū cōuentuū vel locorum:licet non interuene
rit aſſenſus magiſtri vel miniſtri prouincialis aut
generalis:vel ſedes apl'ica quo minores autori-
8 tatem non preſtiterit.de pac.quia ex eo.libr.vj.
¶ Octauo querit vtrū pactū in ſe continēs turpi
tudinem ex hoc qꝺ eſt pctm̄ vel ꝯ ius valeat ſi iu
ramento firmet:⁊ dicit Panor.in c.pactiōes.eo.
ti.qꝺ nō ſi continet turpitudinē ex pte vtriuſq;.ſ.
iurantis ⁊ recipientis.xxij.q.iiij.per totū.⁊ ſilr ſi
ſolū ex parte iurantis tm̄:vt in regula nō eſt obli
gatorium ſi vero ex parte recipientis tm̄ ſic tꝫ et
obligat.de iureiu.debitores.ratio q2 iuramentū
principaliter dirigitur in deum in quo nulla po-
teſt verſari turpitudo.Si vero non ſit iuramento
9 firmatum an obliget.vide ſupra obligatio.§.iiij.
¶ Nono queritur vtrum valeat pactum de non
cedēdo bonis ſuis:et dicit Panor.in d.c.pactio
nes.quod ſic:niſi ſit notoria paupertas quo caſu
eſſet illicitum quia in effectu videtur quis tunc ſe
obligare ad carceres:quod non poteſt cuꝫ nemo
ſit dominus ſuorum membrorum.
¶ Decimo querit vtrum valeat pactū qꝺ eſt con
10 tra ſubſtātiā ꝯctus ⁊ nō cōtinet turpitudinē:et di
co qꝺ ſi apponat per viā modi vitiatur ⁊ nō vitiat
ſcꝺm Frā.de rāponibꝰ in repetiōe.l.fi.C.de cōdi.
ob cām.vnde nō vꝫ pactū qꝺ precariū duret inui
to dn̄o.ꝺ preca.ꝑcariū.⁊.l.cū ꝑcario.ff.de preca.
ſilr non vꝫ ſi cōſtituo ꝓcuratorē ⁊ ꝓmitto non
reuocare ita dicit Bar.in.d.l.cū ꝑcario.⁊ Ang.
in.l.ij.ff.de ꝓcura.⁊ ſi ꝓmiſit ſub pena nō tenetur
ad illam ſi reuocat:⁊ facit gl.in.c.ij.de cōſuc.lib.
vj.⁊ Ang.in cōſi.cexxij.Sed ſi apponat per viaꝫ
cōditiōis non vitiatur ſed vitiat.ar.c.fi.de cōdi.
appo.⁊ qꝺ no.Bar.in aut.ingreſſi.C.de ſac.ſan.
eccle.Quod aūt ꝯtrium videt in.l.vbi mortis cau
ſa ita donat.ff.de do.cā mor.ſolue vt Bar.ibi.
¶ Undecimo querit vtrum valeat pactū de here 11
ditate viuentis ſeu futura ſucceſſione:et dico ꝙ
nō regulariter:q2 inducit votū captande mortis:
C.de pac.l.fi.⁊ ibi ꝑ doc.⁊ ꝑ Bal.in libro de vſi.
feu.de feu.da.in vi.l.cōmiſſorie.⁊ ꝑ canoniſtas
in.c.venerabilē.de elec.⁊ Pan.in.c.nulla.de cō-
ceſ.ꝓbē.vbi et diſtinguit qꝺ vꝫ ſi ſit ad cōſeruan
daꝫ legitimā ſucceſſionē.inſti.de legi.agna.ſuc.
q2 eſt legi ꝯſentaneū ſꝫ ſi fiat ad eām minuēdam
nō vꝫ.l.pactū.ff.de pac.niſi firmet iur͠o quo caſu
valebit.de pac.c.ij.li.vj.⁊ ſilr nō vꝫ ſi fiat ad eaꝫ
perdendā ſeu ad tollendā liberā teſtamēti factio
nem q2 eſt ꝯ bonos mores:vt.l.ſtipulatio hoc mō
ff.de ꝟbo.obli.adeo qꝺ ſcꝺm Bar.et iuramento
nō firmat per regulā nō eſt obligatoriuꝫ.de regu
iur.li.vj.vt in.d.l.ſtipulatio.no.in.l.fi.C.de pac.
tamen melius ꝺꝫ qꝺ firmat:q2 nō eſt cōtra bonos
mores naturales ſꝫ ciuiles.arg.c.ij.de pac.li.vj.
¶ Duodecimo queritur quid iuris in hoc caſu. 12
Quidam timens parentes ⁊ volēs anime ſue pro
uidere.reliquit pauperibus dimidiam bonorum
ſuorum hoc pacto ſcilicet dicens ſi contingat me
facere aliud teſtamentum per quod inſtituerem
parentes meos ⁊ reuocarē preſens iudicium ex
nunc tibi.p.notario publico tanquaꝫ perſone pu
blice ſtipulanti et recipienti pro dictis pauperi-
bus dono irreuocabiliter ⁊ inter viuos dictaꝫ di
midiam conſtituens me ex nunc eā poſſidere pre
cario nomine:⁊ tandem facit aliud teſtamentum
Modo queritur vtrum pauperes ex tali donatio
ne valeant aliquid habere:⁊ dicit Bald.vbi ſu-
pra eſſe in hoc opiniones:q2 Dyn.dicit quod ſic
ff.de teſta.l.heredes palam.§.fi.⁊ in regu.qꝺ ſe-
mel placuit.de reg.iur.lib.vj.alij dicunt ꝙ nō:q2
iſte ꝯctus donationis videtur impedire liberam
teſtamenti factionem.ff.de ꝟbo.obli.l.ſtipulatio
hoc modo.Sed ipſe dicit aduertendū qꝺ ſumus
extra caſum doctorum:q2 hic interuenit traditio
vnde ⁊ ſi donatio eſſet infirma ⁊ ſine cauſa tamē
dominus volens transferre dominium transfert.
ff.de cōdi.ob cauſam.l.iij.§.ſubtiliꝰ.vel quia cau
ſa eſt ipſa liberalitas vt.ff.de dona.l.hoc iure.itē
ipſa pietas.ff.de condi.inde.l.cum his.§.ſi mea
opinione ſit mulier.et not.inſtitu.de obli.que ex
quaſi con.§.ex quibuſdā.ad quod.C.de ſacroſan
ctis eccle.l.finali.Uolens ergo ſuſtinere opinio
nem Dyni.faciat quod procedatur ad traditio-
nis actum:qui etiam ſub conditione fieri poteſt:
vt.ff.de acquirē.poſſeſ.l.qui abſenti.⁊ cautius ſi
interueniat traditio corporalis quaꝫ ſi precaria.

Quia precariū forte non valet: et tandē relinquit cogitationi lectoris ſine deciſiōe. Hec ex illo. ad quorū intellectū vide. ſ. traditio. et. ſ. precariū. et intendit ipſe vt vř qd ſi donet publice pſone inter viuos ſub tali cōditiōe et tradat maxime corporaliter qd valebit: et verū eſt: et intellige in foro cauſarū: in foro autē conſcientie multo magis.

13 ¶ Decimotertio queritur quid cum vir facit teſtamentum: et legat certum quid. puta domū ſue vxori hoc pacto qd ſiue mutaret teſtamentū ſiue non. vxor iure donationis habere debeat quod ſibi legauit et demum mutauit teſtamentum nulla facta mentione de dicta donatiōe: et dicit bal. vbi. ś. videri qd mulier non debeat dictam habere domū. per. d. l. ſtipulatio hoc modo. contrariū verū inquit dico: qz iſta donatio eſt preſens et pura: quia dixit ſiue mutauero ſiue non: et ideo nō eſt appoſita in penam teſtamēti mutati. Caue tñ quis niſi interuenerit traditio: non confirmatur morte: et ſufficit qd traditio interueniat tempore donationis: vel poſtea viuo donante. ff. de do. inter vi. et vxorem. l. papinianus. alias incipit: ſi quis pro vxore: et ar. in. l. ij. C. ſi quis.

14 l.di. ¶ Decimoquarto querit̄ qd iuris de pacto legis commiſſorie: et dico multa. ¶ Primū. Hoc pactū in contractu vēditionis eſt pactio: qua vēditum redditur nō emptū ſi nō ſeruat̄ pmiſſum. vt vendo tibi fundū: et ſi infra talē diē non ſolueris precium: ineptū ſit vt in. l. j. et. ij. ff. de lege cōmiſſoria in pignore vero eſt pactio qua pign⁹ reddit̄ perditū ſi non ſeruet̄ pmiſſum vt niſi lueris pignus infra talē diē ſit perditū vel ſit mihi pro ſoluto.

2 ¶ Secundū. Hoc pactum non eſt generaliter reprobatū. ff. de le. cōmiſ. per totū. vbi pz qd valet in cōtractu venditionis: ſed in pignore ſm ſum. ang. generaliter reprobat̄. vt in. l. fi. C. de pac. pigno. et l. c. ſignificāte. de pign. et ideo hoc pac. nō ob. pign⁹ eſt reſtituendū niſi in tali pacto interueniſſet iuramentū. vt in. d. c. ſignificāte. Sed p notitia huius particule. no. primo qd iſtud pactū in pignorib⁹ perdēdis aut vēdēdis: in iuſto precio pacto adhibito ſtatim et nō ex interuallo ſeu poſt mutuū: vt pz p bal. in. l. q pactus. C. de pact. pigno. imo et p tex. ibi. et idē Bar. vt refert Pañ. in. c. ſignificāte. de pign. Nota ſecundo qd cum iſtud pactum nō ſit de ſe illicitū: qz fieri poſſet de ſe licite p modū appoſitionis pene: ſed ſolū ſit illicitū ex prohibitione iuris ciuilis ne. ſ. nimiū lederentur debitores in perditione vel exigua venditione pignorū et ne daretur occaſio mutuandi ſub ſpe lucri. vt dicit Pañ. in. d. c. ſignificāte. eo modo reprobat̄ in pignoribus iniuſte vēdendis: quo ſcdm leges vēditio eſt iniuſta. ſ. ſi ſit iniuſticia vltra dimidiam iuſti precij: ſimiliter ſi fiat ex voracitate creditoris vt. ſ. part. vlti. Et ideo ſi hoc pactū fiat de pignore vendendo non in fraudē ad lucrandū ex mutuo ſed in penā ad coercendā contumaciā debitoris erit licitū. et pign⁹ erit vēditum ex cōuentione pcio iuſto legaliter: et ſi plus valeat: nihilominus erit emptoris ratione pene. et ita ſuſtinet Archi. in. ij. parte tit. ſ. c. vij. et habes in aurea roſ. caſu. xxiiij. ¶ Tertium. Scdz 3
Bal. vbi ſupra. hic eſt pactū legis commiſſorie: pignoro tibi hāc rem et ſi nō luero infra menſem nunq̄ poſſim luere lz nō dicatur qd dominiū ſit apud creditorē. et ita tenet gl. in. l. vlti. C. de pac. pigno. ¶ Quartum. Cū fideiuſſore valet hoc pactū ſi non extraxero te de obligatione pignus qd 4
p indēnitate tibi dedi loco indēnitatis ſit tuum ſm Bal. in lib. de ſi. feu. vbi ſupra qz ſpeciale eſt in his q pro alio ſunt obligati: qz hoc modo pñt indemnes ſeruari: vt. ff. de contrahen. emp. in fi.
¶ Quintum. In dote hoc pactū videtur valere ſe- 5
cūdū eundē vbi ſupra ſi tibi pecuniā nō reſtituero: talē fundū loco permutationis aſſigno: qz eſt qdā permutatio. vt. ff. de iure do. l. ita conſtāte. et. l. fi. itē ſpāle videt̄ in dote. vt. ff. de ſolu. l. calipodius. ¶ Sextū. Iſtud pactum obligo tibi talem 6
fundū p decem. et ſi nō ſoluero tibi infra mēſem habeas eum emptū iuſto pcio ſecundū Bal. vbi ś. valet lz nō ſit collatū alicui arbitriū declarandi preciū. ff. de pigno. l. ſi fund⁹. §. fi. ¶ Septimū.
Si mutuaſti mihi decem nullo pignore conſtituto hoc pacto qd ſi nō ſoluero infra menſem: talis 7
domus mea ſit tua p illis decem valet pactū ſm eundē vbi ſupra qz nō eſt pactū pignoris: vt. d. l. fi. ff. de contrahē. emp. Adde qd etiā ſi dom⁹ fuiſſet data in pignus valeret modo illa decē eſſent preciū iuſtū legaliter. et ceſſaret fraus vt dictum eſt par. ſecunda. ¶ Octauū. Si autem pactū legis 8
cōmiſſorie eſt appoſitū nō ipſi contractui pignoris ſed diu poſtea: valet vt dicit idē vbi ſupra. vt ff. de pigno. act. l. titius. vel vbi interuenit pactū rogatu debitoris et eius gratia. non voragine creditoris. Et dr qd ex interuallo vz ad excipiendum nō ad agendū. vt refert Bar. in. d. l. calipodius. Uide Panor. in. c. ſignificante. de pigno.
¶ Decimoqnto qrit̄ qd iuris de pacto facto pri 15
a filia dum nuptui traderet̄: et dico multa. ¶ Pri l.di.
mum. Pactū factū patri a filia dū nuptui traderet̄ qd dote cōtenta nullū ad bona matrimonialia regreſſum haberet: nō tenet niſi ſit iuramēto firmatū: de pac. q̄uis. lib. vj. ſm Ge. ille tex. loquitur qñ erat pubes: qd patet quia dicit qd nuptui tradebatur: quia impubes non traditur nuptui.
¶ Secūdum. Si autem iſtud pactum eſſet poſtq̄ 2
nuptui tradita fuit: nihilominus procedit dict⁹ text. ſm Ioan. mo. et archi. cū ſit eadē ratio. et ad tex. qui loquit̄ qñ tradit̄ nuptui reſpondet quod ita narratū fuit pape et idem ge. ¶ Tertium. Nō

pōt autē puella petere abſolutionē ab hoc iura-
mento ſm Ge.poſt Joā.de imo. qḋ alˀs aliquādo
lʒ vt dicit̃ de iureiur.c.debitores.et ca.j.qꝛ dicit
tex.qḋ oīno ſeruari dʒ etiā ſi puella non fuit cer-
tificata de ꝑiudicio:qꝛ lʒ Hoſt.notauerit ī ſum.
de fideiuſ.qḋ iura dicentia quēlibet poſſe renun
ciare iuri ſuo ſiue his que pro ſe ſunt introducta
intelligenda ſunt qñ ꝗs fuit certioratus de pre-
iudicio vt ptʒ diſtin. xxxviij. placuit hoc tñ caſu
archi.nō putat neceſſariū cū tex.loquat̃ indiſtin
4 cte.¶ Quartū.Et nō obſtante iuramento illo ni-
hilominꝰ poterit legitimā petere vel eius ſupple
mentum niſi de ipſa dixerit expreſſe.l.ſi qñ. ⁊ ibi
doct.C.de inoffi.teſt.et ſic intellige Joā.de imo.
dicentē qḋ ſi dos ſit minꝰ ꝙ̄ legitima:nihilomi-
nus valet renunciatio talis:qꝛ alˀs dubiū nō ha-
beret qꝛ qñ datur legitima valet pactū etiā ſine
5 iuramēto.vt no.i.l.ſi qñ.C.de inoffi.teſt.¶ Quin
tum.Si aūt dolus interueniat re ipſa : vt qꝛ fuit
leſſio maxima.pe.de anc.dicit tunc nō valere pa-
ctū:qꝛ dolus dupliciter cōſiderat̃ ſcʒ ex ꝓpoſito
et re ipſa:⁊ tex.ſimpliciter dicit nō vi nec dolo:⁊
ſic de vtroqꝫ dʒ intelligi ſed Jo.de imo.tenet cō-
trariū:qꝛ ſi hic attēderet̃ talis dolꝰ nō poſſet etiā
cū iuramēto renunciare remedio.C.de reſcin.vē.
6 l.ij.qḋ eſt cōtra ibi nota.¶ Sextū. Si aūt filia re-
nūciet hereditati matris etiā iuramento : matre
viuēte ⁊ inſcia vr̃ tale pactū nō valere a ꝯtrario
huiꝰ decretalis:⁊ p.l.fi.C.de pac.videt̃ eſſe cōtra
bonos mores ideoqꝫ non firmatur iuramento.
16.q ¶ Decimoſexto queritur quomodo pacta obſcu
ra ſint interpretanda:et dico in dubio quod in
terpretanda ſunt contra eum qui poſuit ⁊ potuit
aptius declarare.ff.de pact.l.veteribus.

Palla dicitur lineus pannus cōſecratus qui
extenditur ſuper altare : et ſuper quo exten-
ditur corporale : de quo.ſ̃.benedictio.§.ij.et ſu-
pra corporale per totum.

Palliū ſiue vt alij placet palleū in propoſi-
to eſt ornamentum ad modū ſtole ſacerdo-
talis crucibus nigris intextum ſuper alia orna-
mēta delatū:humeros ad inſtar corone pectuſqꝫ
circūdans ante dependēs.ſignificās plenitudinē
pontificalis officij eo.ti.niſi quo vtit̃ papa ſemꝑ
et vbiqꝫ.et patriarcha ⁊ archiepiſcopꝰ ſolū infra
miſſarū ſolēnia in eccleſijs ſue ꝓuincie:non autē
extra eccleſiā.puta in proceſſione.e.tit.c.j.nec in
diebꝰ nō cōtentis in ſuo ꝑuilegio. lʒ ſine eo poſ-
ſit qñqꝫ celebrare in ſua ⁊ aliena dioceſi ſicut et
ſine ſcādalis.e.ti.c.fi.Debet aūt hodie peti a pa
pa infra tres mēſes a tēpore cōſecratiōis vel con
firmationis ſi ante nō fuit conſecratꝰ:alˀs ſi accu
ſetur ceſſante legitimo impedimento pōt remo-
ueri diſtinctiōe centeſima.qñ.et dʒ peti cum in-
ſtantia.eadē diſtinctiōe priſcia.⁊ petens preſta-
re debet ſacramentū fidelitatis et obedientie ad
eccleſiam romanā:ea diſt.optatum. ⁊ de electio.
ſignificaſti ⁊ in eius datione dari debet nouum
priuilegiū vel antiquū confirmari.ead.diſt.ſcri-
pturarū.Ex priuilegio etiā pape olim petebatur
a quatuor Patriarchis a ſuffraganeis eorū : de
priuil.antiqua. Nō autem ante eius receptionē
ſed poſt ſe pōt archiepiſcopū nominare eo. titu.
niſi nec conuocare conciliū nec cōficere chriſma
nec dedicare baſilicas nec ordinare clericos:nec
epōs conſecrare.de electi.qḋ ſic.Non poteſt au-
tem archiepiſcopus pallium ſuum alteri commo
dare imo debet cum eo ſepeliri:quia perſonā eiꝰ
non tranſit eo.ti.ex tuarum.et.c.ad hoc.

p Alinarium.ſ̃.aduocatus.§.xix.

¶ De papa et eius poteſtate.

Papa dictus eſt quaſi admirabilis
a pape interiectiōe admirantis:eo
quod vicariꝰ ſit xp̄i ⁊ dei cuius eſt
terra plenitudo eius. de deci. tua.
el ſecundo.et de homi. ꝑ humani.
li.vj.et in cle.romani.de iureiurā.
et intellige vicarius dei expreſſe ⁊ immediate et
nō mediante lumine ratiōis ſicut ſunt principes
ſm Her.de pote.eccleſiaſtica:licet aliqñ.vt.lxiij.
diſt.ego Ludo. dicat̃ vicarius beati petri.ſ. im-
proprie.ſ.gerēs vicariā quam geſſit petrus. Uel
ſm Jo.an.ſuꝑ verbo papa in ꝓemio cle.dicit̃ pa
pa quaſi pater patrū:ſolꝰ habēs plenitudinē po-
teſtatis.ij.q.vj.ꝗ ſe ſcit.alij vero habent partē ſo-
licitudinis.vt ibi.⁊ vt ptʒ per.s.Tho.ij.di.xliiij.
in.l.hʒ apicē.i.ſummū gradū poteſtatis in ſpūa-
libus ⁊ tpalibꝰ equaliter Petro apoſtolo.vt di-
cit in.iiij.contra.c.lxxvj.et vt idē in.iij.parte.qḋ.
viij.ar.vj.⁊ in.iiij.di.l.⁊ in multis alijs locis de-
clarat.eſt caput vniuerſalis eccl'ie aliquo modo.
ſcʒ vt eſt vicarius capitis.i. xp̄i quantū ad exte-
riorē gubernationē lʒ nō ſm interiorē influxum
gratie ſed xp̄s tm̄ ſicut etiā dr̄ ſponſus inquantū
gerit vices ſponſi. nec tñ ſunt multi eccleſiarum
ſpōſi:qꝛ oēs ep̄i cooperant̃ pape vt principali et
alij inferiores ep̄is.vt dicit idē ꝯ impugna.reli.
¶ Primo vero queritur a quo ſit autoritas iu-
riſditiōis pape et aliorum in eccleſia vt omitta-
mus poteſtatem ordinis. ⁊ dico quantum ad pa
palem qḋ Herue.vbi ſupra et recitat Archid. iij.
parte.tit. xxiij. ꝓbat qḋ eam non poteſt habere a
ſe:quia eſt vicarius. vnde eam ampliare aut re-
ſtringere nō poteſt:nec ab vniuerſali eccleſia ſeu
cōitate chriſtiana:quia hanc poteſtatē hec cōmu
nitas non inſtituit autoritate ab alio collata:qꝛ
nec papa hoc committere potuit. vt patet ex di-
ctis nec chriſtus legitur hoc cēmiſiſſe.nec autori
tate propria. tū quia includit aliquid excedens
omnem humanā facultatem.puta ligare ⁊ ſolue-

re in fo ro conſcie: abſoluere a papa debita in fo
ro dei p indulgentias: tn̄ etiā q2 nulla cōitas po
teſt dare iuriſditionē qua iudicat de eo qd debet
dño illi⁹ cui⁹ dñiū ab ea nō depēdet: q2 ad iferiorē
nō ptinet iudicare de eo qd cōpetit ſuperiori: iſta
autē ptās vel iuriſditio ordinat iſtā cōitatem ad
impendendū debitū cultū deo cui⁹ dñium in nul
lo ab iſta cōitate depēdet: ⁊ gn̄r nō eſt data a ta
li cōitate itē q2 ptātē immediate vicarie null⁹ cō
ferre pōt niſi is cui⁹ vicari⁹ eſt is qui eā h3. Ergo
ſolū a xp̄o inſtituta eſt imediate. qd̄ē in pſona bea
ti Petri: in aliis autē ſucceſſorib⁹ mediante ele
ctiōe eccleſie vel hn̄tis vicē eccl'ie. Oīs aut alia
ptās in eccleſia vt idem ibidem irrefragabiliter
pbat eſt ab iſta et ſub iſta: quātū ad inſtitutionē
ſiue collationem: ita qd eſſe nō pōt ab vlli eccl'ia:
quātū ad correctionē: ⁊ quantū ad ſuffragiu3 ita
qd ea papa in adiutoriū vti pōt etiā ſi ſit ſecula-
ris. Unde autoritas gn̄alis concilii nō immedia
te a deo ſ3 a papa. Quidā tn̄ dicūt qd cōciliū con
ſtantieſe determinauit qd gn̄alis ſynod⁹ in ſpū
ſancto legitime ꝯgregata ptātē a xp̄o imediate h3
cui q̄libet etiā papa tenet obedire ſ3 hoc non fuit
ibi ſtatutū eo tēpore quo ibi fuit vſe cōciliū: vt te
ſta t do. Joan. de turre cremata: q̄ ibi fuit pn̄s. Et
idem eſt ſi quid adducat de cōcilio baſilieñ: cui⁹
decreta nō fuerunt p ſedē apl'icā3 reprobata. Ex
his corolarie ſequit qd nec papa nec ipſe cū tota
eccleſia facere poſſet quin eſſet vna xp̄ianitas vel
eccleſia gubernata ſub vno tantū paſtore: vt etiā
idem probat q2 vicari⁹ ⁊ cōitas ſubiecta non poſ
ſunt facere oppoſitum eius qd principalis domi-
nus ordinauit dicēs ⁊ ſuper hāc petra3 edificabo
2. qō eccleſiam meam: ⁊ erit vnum ouile: ⁊ vn⁹ paſtor.
¶ Secundo queritur quomodo a poteſtate pa-
pe ſint omnes alie poteſtates in eccleſia vel xp̄ia
nitate: et dicit Ang. de ancho. in tractatu de po-
teſta. pape: quod in eccleſia eſt triplex poteſtas
ſcilicet iuriſditionis quod intellige diſtinguen-
1. di. do in ordine ad inſtitutione3. ¶ Prima eſt imme
diate a deo: vt ea que eſt pape: quia poteſtas iu
riſditionis ſpiritualium ⁊ temporaliū eſt per cla
ues quas chriſtus immediate promiſit Petro di
cens tibi dabo claues: ⁊ ſecundum Her. exhibuit
2 dicens paſce oues meas. ¶ Secunda inquit eſt de
riuata a deo per papam vt ea que eſt omnium in
feriorum prelatorum vt omnia iura volunt et pa
tet ratione: quia ſi eam papa nō daret: etiam au-
ferre non poſſet deponendo: priuando ⁊ ſuſpen-
dendo: adde tu alioquin ſi eam habēt ab alio ſtā
te cauſa poteſtatis remoueretur effectus id eſt ip
ſa poteſtas vt ſi dator poteſtatis vellet aliquem
eſſe epiſcopum: ⁊ econtrario papa illum depone
3 ret. ¶ Tertia eſt in miniſteriu3 data: vt ea q̄ eſt im
peratoris et etiā principum terrenorum: que re-
ſpectu pape eſt ſubdelegata ſeu ſubordinata. vt
pt3 per. c. quicunq3 litem. ii. c. ſ. q2 appellari poteſt
ad papam ab omni principe ⁊ iudice ſpūali ⁊ tē-
porali etiam ſi in temporalibus ſuperiorē non re
cognoſcat. vt no. in. c. per venerabilem. §. rationi
bus. qui fil. ſint legi. ⁊ in. c. licet. de foro compe. ⁊
in auē. vt diff. iudic. in. §. ſi tamen contigerit. ⁊. §.
in ciuilibus. col. ix. ii. q. vi. ad romanam. xi. qō. v.
quicunq3. ⁊ eſt concluſio Inno. ⁊ Hoſtien. in. c.
inter dilectos. de fide inſtru. ⁊ eſt indubitatu3 in
manifeſtis iniuriis quādo alius ſuperior non ha-
betur. vt pt3 per not. a Panor. in. c. ſi duobus de
appell. ⁊ idem intellige ſi habet ſ3 non miniſtrat
iuſtitiam. Quod autē dicit in. c. ſi duobus. de ap
pel. non eſſe appellandū a iudice ſeculari ad pa-
pam niſi in terris eccleſie ſecundu3 Ang. de an-
cho. intelligit indifferenter ⁊ inquibuſcūq3: ſec⁹
in arduis ex cā vrgente. Et hoc eſt dictu qd quo-
uſq3 poteſt haberi iuſtitia per ſuperiores tēpora-
les non debet quis appellare papam: ſecus ſi ea3
habere nō poteſt ⁊ res eſt alicuius momenti. Et
hoc ſc3 qd talis poteſtas ſit in miniſteriū data et
ſubordinata. probatur rōne ex doctrina Ang. de
anc. ¶ Primo. Nam talem poteſtatem papa inſti 1. p.
tuit: q2 poteſtas pape cuiuſlibet ordinis dignita ba.
tem ⁊ gradum habet inſtituere. di. xxii. ſancta. et
confirmat ſi eſt bona. ⁊ iudicat atq3 cōdemnat ſi
non eſt bona: q2 zacharias papa depoſuit regem
Francorū: q2 non erat vtilis regno. xv. q. vi. ali⁹.
⁊ Innoc. excōmunicauit Archadiū Imperatore3
⁊ alius Inno. Federicu3 depoſuit. xcvi. diſt. duo 2
ſunt. ¶ Secundo. Nam poteſtas imperatoris et
omnium principum ſecularium iurat fidelitatem
pape ⁊ obedientiam ab eo ſc3 recognoſcens om
ne quod habet. vt patet diſt. lxiii. tibi domino. et
ſi aliquando Imperator temporalia dedit pape
vt Conſtantinus Silueſtro non eſt donatio ſed
reſtitutio ſi autem econuerſo Papa dedit Impe
ratori: nō fuit ad recognitione3 dominii ſed pa-
cis cōſeruationem. Necobſtat quod poteſtas im
perialis eſt a deo conceſſa ſcd̄m multa iura: q2 eſt
a deo mediante papa: quia eam concedit non vt
homo ſed vt vicarius dei. Non obſt. etia3 quod
dicitur in capitulo quonia3. diſtinctione. x. quod
poteſtates ſunt diſtincte: ſcilicet ſpiritualis ⁊ tē-
poralis ⁊ ad diſtinctos fines ordinate. xcvi. diſt.
duo ſunt. q2 non ſic ſunt diſtincte quin vna alteri
minor. ſ. maiori ſubalternetur ad inſtar lune ⁊ ſo
lis: nec ſunt diſtincte quaſi ſemper ſint in diuer-
ſis: ſed quia ſunt ordinate ad diſtincta ſcilicet ſpi
ritualia ⁊ temporalia. ⁊ in vno ac eodem ſummo
pontifice eſt vtraq3 in ſummo vt dictum eſt: ſ3 nō
eodem modo quia principaliorem: id eſt ſpiritua
lem habet quantum ad immediatā inſtitutione3
⁊ executionē quantū ad omnes ⁊ per omnia: mi-

noꝛem vero id eſt tempoꝛalem bꝫ ſecundū imme
diatam inſtitutionem qua imperatoꝛem ⁊ domi-
nium inſtituit : ſed non ſecundū immediataꝫ exe
cutionem niſi ex cauſa. vt ſupꝛa legitimatio. §. v.
vt patet in. c. per venerabilem. qui fi. ſint legi.
3. qō ¶ Tertio queriꝭ vtrum papa renūciare poſſit pa
patui ſine poteſtate papali. et dico quod ſic vt ex
preſſe determinaꝭ. de renun. c. j. lib. vj. non obſtā.
qḋ ſit immediate a deo: quia ita eſt a deo vt dicit
Ang. de ancho. qḋ etiā eſt ab homine cooperan-
te per cōſenſum ⁊ volitionē. vñ etiā per diſſenſuꝫ
ſit renūtiatio: ſicut in naturalibꝰ aīa rōnalis infu
ſa a deo cooperante homine generāte poteſt ope
re humano a coꝛpoꝛe tolli: ⁊ in moꝛalibus gratia
eſt a deo cooperante libero arbitrio : et ſimiliter
per liberū arbitrium pōt deperdi. Immo hoc pōt
ſecundum Archi. poſt domi. Aug. etiā ſi iuraſſet
aut veniſſet nō renunciare ⁊ videret ſe impotēteꝫ
ad talem curam vel oīno inſufficientem. Unde ⁊
quatuoꝛ renunciaſſe legimus. ſ. clementem cirla
cum. marcelinū. ⁊ celeſtinuꝫ. licet nō ex eiſdē cau-
ſis. vt patet per Archi. iij. parte tit. xxiij. quos om
nes eccleſia canonizauit. Et licet Dātes repꝛehē
dat Celeſtinū de renūciatiōe tali: tamē rectius ⁊
fidelius Patrar. eum commendat in libꝛo de vi-
ta ſolitoꝛia. Et ideꝫ lꝫ ſubtilioꝛi via ꝓbat Pe. de
pal. in lib. de ptāte pape: vt recitat Archi. vbi. ſ.
4 ¶ Quarto q̄riꝭ vtrū ⁊ quare ⁊ quō papa poſſit iu
dicari et per depoſitionem papali autoꝛitate pri
uari: et dico ſententialiter ⁊ concludendo medul
lam dicendoꝛum qḋ papa iudicem non habet in
terra: niſi deſinat eſſe caput: aut ſe ſpōte ſubijciat
⁊ qḋ a nullo poteſt deponi niſi ſeipſum ſuo facto
deponat licet per conſiliuꝫ poſſit declarari depo
ſitus: ⁊ hec ſic patent. Nā in. c. nos. ij. qō. vij. deꝰ
iudiciuꝫ pape ſine queſtione ſuo reſeruauit arbi
trio ⁊ in. c. nemo. ix. qō. iij. diciꝭ. Nemo iudicabit
pꝛimam ſedē Neq; enim ab auguſto neq; ab om
ni clero neq; a regibus neq; a populo iudex iudi
cabiꝭ id eſt papa. Et ibi glo. facit tres fallentias.
Pꝛimo ſi papa ſe alicuius iudicio ſubmittat. vt
ij. q. vij. nos ſi. Secundo cū ſubmittit ſe ſuo con-
feſſoꝛi cui teneꝭ parere. ⁊ ligabit eum ſententia il
lius. Tertio in caſu hereſis. xl. diſtin. qui papa. ꝙ
intellige non in dubijs quandiu eſt caput : vt ſu-
pꝛa fides. §. ſeptimo. et conſilium. §. tertio. ſed in
manifeſtis. Et deinde dicit in verbo omni clero:
eſſe argumentum quod conſilium non poteſt pa-
pam iudicare. vt de electi. ſignificaſti. vbi ſcilicet
habetur qḋ conſilia non poſſunt legem pꝛefigere
eccleſie romane id eſt pape qꝛ eius autoꝛitate fi-
unt ⁊ roboꝛantur : vnde inquit ſi totus mundus
ſententiaret in aliquo negotio contra papam vi
detur quod ſententie pape ſtādum eſſet vt. xxiiij.
queſtione. j. hec eſt fides. vbi ſcꝫ. hierony. dicit
ſua a nullo poſſe repꝛehendi ſi fuerint pꝛobata ꝑ
papam. Et deinde dicit eſſe argu. contra in capi
tulo legimus. diſtin. xxiij. quia oꝛbis maioꝛ eſt vr
be: ⁊ nō ſoluit: ſed tu dic hoc nō dici quaſi oꝛbis
poſſit iudicare vꝛbem id eſt romanā eccleſiam ra
tione capitis: ſed quia conſuetudo totius oꝛbis
pꝛeualet conſuetudini quam eccleſia romana ſer
uat licet non pꝛeualeat illi quaꝫ ſeruat ⁊ ab alijs
ſeruandam docet. de cōſe. diſt. j. baſilicas vt etiā
tenet glo. in. d. c. nemo. Dicit etiā anacletꝰ diſti.
lxxvj. eiectionem. i. depoſitionem ſummoꝛū pon-
tificum ſibi dominium reſeruaſſe et cōſequenter
concilium non poteſt illum deponere: ⁊ ſi alicu-
bi dicatur hoc poſſe intelligiꝭ quantū ad iuridi-
cā declarationē ſequēte facto per ꝙ ipſe ſeipſum
depōit. Et ideo Augu. de anch. vbi ſupꝛa dicit ꝙ
papa nō eſt deponendꝰ pꝛo crimine quantūcūq;
notoꝛio niſi ꝑ hereſi: ⁊ hoc tñ qñ nollet emēdari
vt no. Hu. di. xxj. ⁊ gl. di. xl. ſi papa. ꝑ qua hereſi
ipſo facto deponiꝭ: qꝛ eſt caput eccl'ie cū xp̄m qui
eſt caput repꝛeſentet: vnde ⁊ chꝛiſtus petrū voca
uit cephas. i. caput: capitis autē eſt influere vitā
membꝛis: vite aūt pꝛincipiū in ſpūalibꝰ eſt fides
vnde ſi papa deuiat a fide eſt ſpūaliter moꝛtuus:
⁊ conſequēter nō pōt influere vitā. ⁊ conſequēter
non eſt papa. qꝛ ipſo facto eſt depoſitus. Hec ex il
lo. Et idem Petr. de palu. in libꝛo de pote. pape
ſentit dicens qḋ papa quandiu eſt papa deponi
nō pōt ꝓpter quodcūq; crimē nec a concilio nec a
tota eccleſia nec a toto mundo non ſolum qꝛ eſt
ſuperioꝛ nullum habens hominē ſupꝛa ſe qui eū
valeat iudicare : ſed quia deus ſibi romani pre-
ſulis quandiu pꝛeſul eſt iudicium reſeruauit. ix.
q. iij. alioꝛum ſi tamen labitur in hereſim eoipſo
eſt pꝛeciſus ab eccleſia. et deponitur de facto et
deſinit eſſe caput eccleſie: quia caput ꝑciſuꝫ quā
diu eſt pꝛeciſum caput eſſe non poteſt illius coꝛ-
poꝛis a quo eſt pꝛeciſum per alia autem pecca-
ta eſt caput languidum quod pꝛopter hoc non
deſinit eſſe caput : nec conſequenter poteſt a
membꝛis iudicari. Hec ex illo. Sed contra.
Naꝫ gloſſ. in capitulo ſi papa. diſtinctione. xl. di
cit quod non ſolum pꝛo hereſi ſed pꝛo quocun-
que crimine notoꝛio adulterij : ſimonie: et huiuſ
modi ſi eſſet incoꝛrigibilis et ſcandalizaret eccle
ſiam poſſet accuſari : quia contumacia eſt here-
ſis : que conſequenter videtur velle quod etiam
poſſit deponi vt imponit illi Archiepiſcopꝰ quia
qui poteſt accuſari poteſt puniri. Sed certe il
la gloſſa directe textum euertit ibi dicentem
papa cunctos iudicat a nemine iudicandus ni-
ſi depꝛehendatur a fide deuius : id eſt pꝛo here
ſi ſolum. Unde dicit Petrus de palude vbi ſu-
pꝛa quod iſta gloſſa eſt falſa : et contumacia dici
tur hereſis large ſicut ⁊ ſimonia pꝛopter aliquaꝫ
ſimilitudinem

ſimilitudinē: cū dō dr papā ꝓpter hereſim poſſe
deponi vel eſſe depoſitū ſumit hereſis proprie. i.
pro errore fixo contra queſitū fidei. Et idē de ea di
cit Ang. de ancho. addēs qḋ ſaluari pōt: ſi illa in
corrigibilitas alicuius vitij dicat̄ q̄n pctm̄ dicit
nō eſſe pctm̄: quia eſſet vere ⁊ proprie hereticus.
Et adde tu qḋ iſtis ſtādū eſt: ⁊ nō canoniſtis:
q̄ materia eſt theologica: cū autoritas pape ſpe
ctet ad ius diuinū: ⁊ maxime Pan. q̄ ſicut dia
bolus in oībus operibus ſuis redolet ſuū primū
pctm̄ ſuperbie ambiēs honores diuinos: ita iſte
q̄ fuit ſchiſmaticus cōſentiēs cōciliabulo Baſi
liēſi contra pōtificē ſummū ſemp in ſua doctrina
fauet cōcilijs cōtra papā. Uide ſupra conciliū §.
iii. ⁊ ex dictis ibi limita hoc dictū qḋ cōciliū non
pōt iudicare papā q̄n certū eſt qḋ ſit papa: ſecꝰ in
dubio: q̄ tūc ipſe nō eſt iudex oīm: ſed pars: vn̄
cū eccleſia ſit ſufficiēter a xp̄o inſtituta: huius li
tigij erit aliquis iudex. Iſta aūt indubitata ꝯclu
ſio qḋ papa a nullo iudicari pōt niſi pro crimine
hereſis que habet̄ in. d. c. nemo. patet etiā in. ca.
electionē. di. lxxix. ⁊ in. c. ipſi ſunt. ix. q. iii. ⁊ in. c.
cūcta. eo. c. ⁊. q. i. ⁊ i. c. oues. ii. q. vii. ⁊ p Inn. iii. in
ſer. de cōſecra. roma. pōtificis: ⁊ p multa cōcilia:
vt refert do. Jo. de turre cre. Quid aūt faciēdum
ſit q̄n papa ſuis moribus eccleſiā deſtruit dicit
idē Pet. primo nō eſſe obediēdū in malis: ſꝫ reſi
ſtēdū per honeſtā reprehēſionē exēplo Pauli re
ſiſtētis petro in faciē Gal. ii. vnde ſi vellet totuꝫ
theſaurū eccleſie aut patrimoniū beati petri da
re parētibus vel eius eccleſiā deſtruere ⁊ huiuſ
modi nō eſſet permittēdū ſed reſiſtēdū: tn̄ ſine de
poſitiōe. Et intellige qḋ huius ratio eſt: q̄ in de
ſtruēdo nihil pōt: ⁊ ſi de deſtructiōe cōſtat pōt re
ſiſti ſecūdo orandū eſſet vt corrigeret̄ a deo vel
de medio tolleret̄ ⁊ cōtra eiꝰ volūtatē conciliuꝫ
cōuocādum ⁊ per illud papa moneret̄ vel deus
inuocaretur: ⁊ reſiſtēdo in malis remediū appo
neretur. Hoc tamen ⁊ in omni ſimili caſu nulla
multitudo cōuocata haberet autoritatē cōcilij ſi
ne autoritate pape: ⁊ ſi haberet autoritatē cōue
niētem alijs partibus: ſicut ⁊ corpus ſine capite
poſſet habere motum grauium: ſed non vitalem.

5 Quinto queritur vtrū papa vtendo ſua pote
ſtate in iudicando ⁊ ſtatuēdo poſſit errare: ⁊ de
hoc dico vt ſupra canonizatio §. iii. ⁊ concilium
§. ii. ⁊ eccleſia. i. §. ii. ⁊. iii. ⁊ fides §. vii.

6 Sexto querit̄ quid poſſit papa ſuper inferos:
⁊ dico qḋ pōt facere indulgentias eo modo quo
ſupra indulgētia dictū eſt. Et ſi queratur vtrum
poſſit ſpoliare purgatoriū p libito ſuo dico qḋ
nō ſua volūtate preciſe: ſed mediāte illo infinito
theſauro: ⁊ ſicut poteſt liberare a pena pctōꝝ de
bita i hoc mūdo oēs q̄ ſūt i mūdo ſi faciāt qḋ mā
dat et ſi eēnt millies plures q̄ ſint: ita liberare pōt
omnes qui ſunt in purgatorio ſi quis pro eis fa
ciat quod iubet: peccaret tamē indiſcrete conce
dendo: ⁊ in iſto ſenſu dicunt doct. quod non po
teſt ad libitum ſpoliare purgatorium de quo ſu
pra indulgentia §. vii.

Septimo querit̄ quid poſſit ſupra paganos: ⁊ 7
dico ex Archi. poſt Ang. de anch. qḋ in eos hꝫ iu
riſditionē q̄ eſt vicarius xp̄i habētis iuriſditio
nē in oēs. Non tn̄ pōt ab eis auferre dn̄ia ſi qua
iuſte tenēt intellige niſi eo modo quo a xp̄ianis
pōt auferre ꝓpria bona ſcꝫ ex cauſa iuſta: q̄ do
miniū eſt beneficiū naturale primo poli. cū qui
dā naturaliter ſint dn̄i ⁊ q̄dā ſerui: beneficia aūt
naturalia etiā demonibꝰ non ſunt ablata. Nec
pōt eos cogere ad relinquendū ſuos ritus: etiam
quātū ad matrimonia aut faciēdū noſtros ſicut
nec ad fidem. Poteſt aūt eos punire ſcꝫ pena pe
cuniaria vel corporali: non aūt ſpūali. i. excōica
tiōe cum ſint extra: ſi peccēt contra legē quā reci
piunt ſicut et oēs alios: ſcꝫ ſi peccēt contra natu
ralē in manifeſtis: non aūt diuinā veterē aut no
uā: vel cōtra poſitiuā ab eis nō receptam niſi ſint
tēporaliter ei ſubiecti: q̄ cogendi ſunt viuere le
gibus aliorum ſubiectorū: intellige niſi in cōcer
nentibꝰ ſuos ritus: ne videantur melioris condi
tionis propter ſuā infidelitatē: ſicut ſi ſtatutū ve
tet portare arma cogendi ſunt illud obſeruare.
ar. diſt. viii. contra morem. Similiter poteſt eos
punire ſi quid faciunt in ſua ſuperſtitiōe qḋ ver
gat ad irreuerētiam fidei. de iudeis et ſarra. de.
vnica. Et idē itelligo poſſe quēlibet tēporaliter
dn̄m paganoꝝ: q̄ eſt miniſter ⁊ vicarius in hoc.

Octauo queritur quid poſſit i iudeos: et dico 8
eum poſſe cogere illos ad ſeruandum ea que ca
nones mandarunt: de quibus ſupra iudei per to
tum non quidē plectendo pena ſpirituali per cen
ſuras cum foris ſint: ſed temporali pecuniaria et
corporali. xxviii. q. i. ſepe. imo et per penas ſpiri
tuales indirecte: puta excommunicando princi
pes eos non punientes ſcḋm Archi.

Nono querit̄ quid poſſit in hereticos ⁊ ſchiſ 9
maticos: ⁊ dico qḋ hereticos poteſt quadrupli
ter punire. ſ. excōicatione depoſitione: rerū tēpo
raliū ablatione ⁊ militari perſecutione. vt ſupra
clericus. i. et. ii. fere per totum: ſchiſmaticos autē
pōt priuare poteſtate iuriſditionis in ſubditos:
et poteſtate ordinis ſeu cōſecrationis quantum
ad executionem faciendo quod nō liceat eis vti
actibus ordinum ſuorum: vt infra ſchiſma.

Decimo q̄rit̄ q̄d iuris de ptāte pape in impe 10
ratorē: ⁊ dico multa ex Archi. iii. parte. titu. xxiii.
poſt Ang. de anch. vbi ſupra. Primū. Licet do
miniū ſeu imperiū tyrannicū tpe ꝓceſſit ſacerdo
tium: q̄ ſ. ſm Augu. xv. de ciui. dei. primus regū
fuit cain et poſt diluuiū Nembrot. primus autē

ſacerdos fuit melchiſedech. qui ſecūdū hebreos
fuit Sem.primogenitus. Noe in quo incepit ſa-
cerdotiū poſt quem vſq ad legē moſaicā deriua
bat ad primogenitos:naturale tñ et iuſtū impe-
rium non eſt notū cepiſſe ante Moiſen qꝛ a deo
2 inſtitutus fuit princeps populi ſui. ¶ Secūdum.
Papa eſt imperatore maior dignitate plus quā
aurum plumbo.diſt.xcvj.duo ſunt.⁊ ſol luna.de
maiorum obedi.ſolite.vnde et Alexāder magnꝰ
doctus viſione dei apparētis ſibi in forma ſum-
mi ſacerdotis iudeorū.eundē ſacerdotē obuium
adorauit.in eo deū inquiēs adorauit:⁊ ſimiliter
Octauianus ſuaſu ſibile tiburtine adorauit pue
3 rum cuius papa eſt vicarius. ¶ Tertiū. Papa po
teſt eligere imperatorem per ſeipſum immedia-
te qñ ex iuſta ⁊ ratiōabili cā expediret: qꝛ princi
palis agētis habētis dirigere omnes fideles ad
pacem et finē ſpiritualem eſt eligere miniſtros.
Unde imperator eſt miniſter eiꝰ.eoipſo quod eſt
miniſter dei Roñ.xiij.cuius vicariꝰ eſt papa. Ex
quo ſequitur ꝙ etiam poſſit eligere electores im
peratoris.et mutare ex cauſa. eius etiā eſt electū
confirmare.de electione per venerabilem et cōfir
matum conſecrare.de ſacra.vncti.cum veniſſent.
et confirmatū.⁊ conſecratum coronare.d.c.vene
rabilem.⁊ in coronatione iuramentū fidelitatis
exiſtere diſt.lxiij.tibi dño.et dignum excōicatio-
ne excōicare.xcvj.diſt.duo et dignum depoſitio
ne deponere.ſicut Inno.tertius Ottonē. ⁊ Inn.
quartus. Federicū depoſuit et dignū gladiaria
perſecutiōe gladio perſequi.⁊ bellum contra illū
conuocare:⁊ ab eius fidelitate vaſallos abſolue
re.xv.q.vj.nos ſanctoꝝ. Nec ob.ꝙ Cōſtantinus
imperator Siluestrum papam coronauit:qꝛ hoc
nō fecit quaſi autoritatē vel dñium prebens: ſed
ſicut miniſter obſequens cuius ſignū fuit qḋ te-
nens equū eius exhibuit teſtatoris officium. Qḋ
aūt dicit Hugo.diſt.xcvj.cū ad verum ꝙ Impe-
rator poteſtatē ⁊ dignitatē nō accipit ab apoſto
lico ſed a principibus et populo per electionem
planū hodie eſt eſſe falſum. Quod etiā dicit has
poteſtates eſſe a deo.⁊ diſtinctas verū eſt eo mo
do quo dictū eſt.§.ij. Qḋ etiā dicit Imperatorem
eſſe maiorem papa in temporalibus eſt ſimplici-
ter falſum quantum ad iuriſditionem:ſed verum
quantū ad immediatū vſum ⁊ executionem.quo
modo etiā dici poteſt maior chriſto:et ſic intelli
gitur.d.c.quo ad verum diſt.xcvj.qḋ papa vſur-
pare ſibi non debet ea q̄ ſunt Imperatoris. quia
ſcꝫ nō debet mediate exequi tpalia. quod intelli
4 ge niſi ex cauſa vbi ſibi videt expedire. ¶ Quar-
tū Conſtantinꝰ potuit donare Siluestro imperij
temporalem adminiſtrationem et eam recipere
ab eo:qꝛ papa eſt vicarius dei cui nos reddimꝰ
in recognitionem dñij et honoris ea que ille no-
bis donat ad vſum ⁊ ſtipendium laboris iuxta il
lud Dauid primi Parali.vlt. q̄ de manu tua ac-
cepimus dedimus tibi et ad idem.xij.q.j. viden-
tes:vnde donauit Conſtantinus pape in vene-
rationem ⁊ recognitionem dominij adminiſtra-
tionē temporalē imperij:⁊ eandē immediate pa-
pa cōcedit Imperatori in vſum ⁊ ſtipendiū offi-
cij:pro defenſione ⁊ gubernatione pacifica eccle
ſie. ¶ Quintum. Nō poteſt autē illa donatio per 5
ſucceſſores reuocari:tū quia ſemel deo dicatum
humano iudicio reuocari nō poteſt vt patet. xij.
q.ij.de rebus.⁊.c.ligna.de cōſe.di.j.tum etiaꝫ qꝛ
potius reddidit ꝙ erat ſubtractum cū dñi ſit ter
ra ⁊ plenitudo eius quā dederit quod erat impe
rij:tum etiā qꝛ donauit de conſenſu eorū quoruꝫ
erat dare talē poteſtatē.i.principium ſenatus et
populi a quibus acceperat de quo vide in.c. con
ſtantinus diſtin.xcvj.
¶ Undecimo queritur quid iuris de poteſtate 11
pape in alios reges ⁊ principes chriſtianos:⁊ di
co ſm eoſdē ſcilicet Archiepiſcopum ⁊ Auguſti-
num de anchona quod omnes ei tenentur obedi
re ſicut ⁊ chriſto cuius vices gerit:⁊ in eos om-
nes habet vniuerſalē ſpiritualium ⁊ temporaliū
iuriſditionem ſicut ⁊ in toto orbe vice dei viuē-
tis ſed temporalium adminiſtrationem non reci
pit niſi in regionibus occidentalis Imperij per
conceſſionē Conſtantini imperatoris nec vtitur
hac adminiſtratione niſi in aliquibus partibus
mediante Imperatore quem eligit non autem in
alijs regnis occidentalis Imperij nō propter ca-
rentiam autoritatis:ſed propter nutriendum in
filijs vinculum vnitatis ⁊ pacis:qꝛ propter tyrā-
nicam vſurpationē imperij a diuerſis in diuerſis
partibus ad vitandū ſcandalum iudeorum ſe tri
butariū fecit cū Petro:licet nō obligetur Mat-
thei.xvij.xj.q.iij.inter verba. Et ideo poteſt re-
ges corrigere ſicut Nicolaus lotariū de adulte
rino reprehēdit.ij.q.j.ſcelus ⁊ ex rationabili cau
ſa deponere ſicut zacharias depoſuit Regē fran
corū ſubſtituēs Pipinum.xv.q.vj.alius. 12
¶ Duodecimo queritur vtrum papa habeat in
xpianos vel alios poteſtatē veniendi contra ſuū
contractuꝫ quaſi ex eo nō obligetur:⁊ dico ꝙ nō
qꝛ ipſe nō eſt dñs mundi quo ad proprietatem:
ſed quo ad iuriſditionem ſolam ⁊ protectionem
ſm glo.⁊ cōmuniter docto.in proemio digeſto-
rū ſicut nec imperator qui rei mee dominium mi
hi auferre non poteſt ſine cauſa ſm Bartol.ibi
quod etiā eſt verū quo ad bona eccleſiaſtica quo
rum non eſt vere dominus ſed diſpenſator ſicut
de omni clerico dicit ſanctus Tho.in. vj.quod-
libet ar.xij.non obſtante gloſ.in capitu. cum ve-
niſſent de iudi.que dicit contrarium: quia eam
damnant docto.dicentes quod eſt eorum ſolum

administrator ⁊ diſpēſator vñ nec ea ſine cauſa alienare pōt: ⁊ ſi facit peccat mortaliter ſm Archi.xi.q.ii.nō licet. Uñ de eo verū eſt qḋ de principe dicit Bal.in lib.de vſi.feu.in rubri.de natura feudi.ſ.qḋ ex ſuo cōtractu obligaꝛ. Unde ſi inueſtiuit aliquē de baronia vel caſtro nō pōt eum ſine culpa priuare nec ſucceſſores in imperio vel regno de iudi.nouit. Nec obſtat qḋ habet plenitudinē poteſtatis qꝛ deus ſubiecit ei leges ſꝫ nō cōtractus ex quibus obligatur.

13 ¶Decimotertio queriꝛ vtrū poſſet aliquē abſoluere ab obligatione qua teneꝛ alteri homini: ⁊ dico ſm Inn. qḋ hoc pōt de plenitudine poteſtatis ar.vii.q.ii.per principalē.C. de qua .preſcri. l.bene a zenone.C.de preci.imper.offe.l.quoties ⁊ idē ho.⁊ ber. Sꝫ hoc limita ex cauſa rationabili ⁊ nō aliter: qꝛ vt dictum eſt.§.priore.nō eſt dñs mūdi quo ad ꝓprietatē: nec legē cōdēdo pōt auferre mihi rei mee dñium ſine cauſa ſicut nec imperator ⁊ ſic intellige.l.venditor.§.ſi cōſtat.ff.cōmuni.pre.qui.§.ſm Bar.in hac materia eſt ſingularis ⁊ ſic etiā intellige Pañ.in.c.ii.de vo.qḋ papa auferre pōt obligationē laici nō ſubditi ei tēporaliter cōtractā ex fidei preſtatione nō autē aliūde queſitā: cum ſit de iure gentium in cle.paſtoralis de re iudi.ſ.ſine cauſa rationabili . ſine qua nec imperator poſſet. Et idem a fortiori intellige hoc non poſſe ciuitatem aut vniuerſitatem vel collegium. Ex magna tamen cauſa poſſe papa a ſecularibus exigere ſubſidium temporale: vt ſi eccleſia inuaderetur ⁊ aliter prouidere non poſſet.

14 ¶Decimoquarto queritur vtrū poſſit tollere leges ciuiles ⁊ dicit Jo.an.qḋ vbi nō habet iuriſditionē tēporalē tollere nō pōt legē quo ad forū ciuile: niſi in his in quibus vertitur periculū anime cū poteſtates ſint diſtincte.xcvi.di.cū ad verū in illis aūt in quibus anime periculū vertitur tollit quo ad vtrūqꝫ forū de iudi.nouit.⁊ de preſcrip.c.fina.⁊ de ſecū.nup.c.pe.⁊ vlti.de foro cōpe.lib.vi.⁊ de iureiur.c.ſi.lib.vi.⁊ in.c.ii. de excep.lib.vi.⁊ in.c.decernimus de ſen.excō.lib.vi. qꝛ in his leges nō dedignantur ſacros canones imitari de iude.clerici.⁊ in aūt vt cleri.ap.proprie colū.vi.⁊ ita tenet ſum.roſ.⁊ ſupple. Sꝫ iſta determinatio procedit ex errore qḋ papa nō habeat tēporalē iuriſditionē in tota eccleſia qḋ improbatū eſt multipliciter in hoc titulo vnde dico qḋ de plenitudine poteſtatis ex cauſa rationabili pōt oēs leges ciuiles euertere ⁊ alias cōdēnare niſi in qñtū ſpectāt ad ius naturale aut diuinū nec imperator cū oīb⁹ regib⁹ ⁊ populis xpianis poſſent cōtra ei⁹ volūtatē quicqꝫ ſtatuere: et hec oīa patēt ex dictis in hoc titulo ⁊.ſ̄.legitimatio.§.iiii.nec que allegāt canoniſte cōtra hoc aliquid cōcludūt niſi ceſſante cauſa ⁊ ex poteſtate iuridica que ſcilicet eſt ſecundū iura quibus papa ex neceſſitate non ſubditur.

¶Decimoquinto queriꝛ vtrū papa poſſit tollere ſeu mutare ſtatuta cōcilii gñalis ⁊ dicit.s.Tho. 15
in tract.cōtra impugnā.religi.qḋ ſic: qꝛ ſine eius autoritate nihil potuerūt ſtatuere: ſicut nec cōciliū cōgregari. Et illud zozimi.in.c.cōtra.xxv.q.i.cōtra ſtatuta patrū cōdere aliquid vel mutare hui⁹ ſedis nō pōt autoritas dicit verū eſſe in his que ſtatuta patrū decreuerūt eſſe de iure diuino ſicut ſunt articuli fidei qui determinati ſunt per cōcilia que aūt determinauerūt de iure poſitiuo mutare pōt vel diſpēſare ſm oportunitatē tēporū vel negotiorū: ⁊ hoc nō faciēdo cōtra illa ſtatuta: qꝛ ſeruaꝛ intētio ſtatuentiū que eſt vtilitas eccleſie. Quidā tñ dicūt qḋ pōt tollere ſingula: ſꝫ nō oīa ſimul qꝛ eſſet deſtruere ſtatū eccleſie ⁊ qñtū ad hoc dico qḋ diſpēſare pōt cōtra vniuerſalē ſtatū eccleſie vt in.c.nō debet de cōſan.qḋ Pañ. intelligit qñ nō decoloraretꝛ ſtatus eccl'ie vt puta qꝛ ſubeſt cauſa mutādi ſecus vbi decoloraretꝛ. i.vbi nō ſubeſt cauſa ⁊ ſic intelligiꝛ.c.ꝓpoſuit de cōceſ.prebē.de quo etiā ſupra cōciliū.§.ii. Sꝫ adde iuxta mētē.s.Tho.qḋ qñ ſubeſt cauſa: pōt diſpēſare ſine peccato in oīb⁹ que ſunt iuris poſitiui in quacūqꝫ materia ⁊ in quibuſcūqꝫ perſonis fiāt: ſine cauſa aūt hoc pōt ſic qḋ ſi de facto irritaretꝛ ſtatuta nulla eſſent: qꝛ ab ei⁹ autoritate depēdēt tñ peccaret nec eſſet permitēdus. Et ex his et dictis ſupra fides.§.vii.patet quod nō bene dicit ſum.Ang.qḋ ſine ꝯcilio papa decidere nō pōt in cauſa fidei: qꝛ pōt errare ⁊ nō cōciliū.xix.di.anaſtaſius. Ad ſuū aūt motiuū patet ex dictis ſupra concilium.§.ii.⁊.d.§.vii.

¶Decimoſexto queriꝛ vtrū papa vt ad preſens 16
de deo taceam⁹ poſſit diſpēſando aliquid immu
tare in preceptis legis naturalis aut diuine ⁊ di 1.di.
co multa. ¶Primū. Sicut dictū eſt.ſ̄. cōſuetudo §.ix.in lege naturali tria ꝯtinenꝛ.ſ.prima principia que.ſ.ex terminis ſuis cognoſcunꝛ vt declina a malo fac bonū nulli nocēdū ratiōi obediēdum ⁊ hmōi ⁊ prime cōcluſiones ⁊ determinationes quedā particulares: ſꝫ adde ⁊ intellige qḋ prime cōcluſiones dicunꝛ que neceſſario ſequuntur ex principijs primis immediate vt nō eſt nocendū ergo neqꝫ occidēdū vel mediate vt nō eſt nocendū: ergo neqꝫ depoſitū eſt negādū vel huiuſmodi particulares ſ̄o determinatiōes ſunt que ex primis principijs nō ſequunꝛ neceſſario per cōſequētias bonas: ſed depēdēt a volūtate humana vel diuina: ſicut nō ſequiꝛ neceſſario ex aliquo principio naturali qḋ fur debeat ſuſpendi vel puniri in quadruplū. ¶Secundum. Secundū Herue. 2
in diſtin.xlvii.primi circa precepta: ſciendum

eſt q̄ȝ reuocare illa eſt tollere obligationē vni-
uerſaliter.i.quo ad oēm hoīem ⁊ omne tempus:
diſpēſare vō ē relaxare obligationē quo ad hūc
hoīem vel quo ad hoc tēpus interpretari vero eſt
dare intellectū precepti vel precipiētis ſtante ob
ligatiōe etiā quo ad hūc ⁊ nūc que quidē inter-
pretatio inquit q̄ſq; dr diſpēſatio q2 tollit obli-
gationē nō verā: ſȝ inſurgentē ex cōſciētia dubi-
tātis ⁊ in manifeſtis pertinet ad omēs: in dubijs
vero ad ſuperiores: qd limita ſi cōmode poſſunt
haberi alias ſecus vt cū in repētinis periculū eſt
3 in mora. de quo ſupra diſpēſatio-§.iij. ¶ Tertiuȝ.
Secūdū.s.Tho.in.iiij.di.xv.q.iij.ar.ij.q.j.tertiū
xij.q.xcvij.ar.iiij.ad tertiū inferior diſpēſare non
poteſt i preceptis ſuperioris niſi q̄tū ſibi permit
titur qd intellige expreſſe vel interpretatiue eo
modo quo in iure habētur argumēta qd diſpēſa
tio in ſtatutis pape aliquādo ſit cōceſſa epiſco-
4 pis. ¶ Quartū. In preceptis diuini aut naturalis
iuris papa diſpēſare nō pōt ſm.s.Tho.iiij.quol.
ar.xiij.⁊.j.di.xlvij.⁊.iij.di.xxxvij.qd tamen fallit
in tribus caſib⁹: primo q̄tū ad ius naturale quo
ad particulares applicationes iuris naturalis
aut etiā diuini vt ſupra cōſuetudo-§.ix.q2 hodie
nō habēt rigorē niſi ex lege poſitiua ideoq; pa-
pa in oppoſitū pōt: ſcdo quo ad ius diuinū quā-
do aliquid dicit de iure diuino: q2 continetur in
doctrina apoſtolorū licet nō ſit ſtatutū a deo ſed
ab apoſtolis ſicut qd bigamus nō pmoueatur.j.
ad timo.iij.vt ſupra bigamia-§.xj.tertio ſm Ri-
char.q̄tū ad vtrūq; quando diſpēſatio ſumitur
large ⁊ improprie p interpretatiōe q̄ aliud eſt cū
poſſit circa articulos fidei interpretari vt dictū
eſt ſupra fides-§.vij.nō aūt diſpēſare vt ibi docet
s.Tho. Vn̄ dico qd in votis pōt pprie diſpenſa
re hoc eſt ius relaxare in diuinis autē preceptis
hoc nō pōt ſȝ pōt ea interpretari in dubio auto-
ritatiue ſcȝ vtrū in aliquo determinato caſu ha-
beat locuȝ ratio diuini aut naturalis ſtatuti vel
nō puta vtrū iſta ſubtractio hmōi rei ſit futurum
vel nō: qd patet q2 interpretatur preceptū dei de
credēdis: itē q2 interpretatur oīa dubia circa ſcri
pturā ⁊ fidē ⁊ mores itē q2 inferior interpretari
pōt legē vbi ad ſuperiorē cōditorē recurſus com
mode haberi nō pōt: vt patet ex dictis item q2 vt
dicit Richar.in.iiij.di.xxxvij.ſi occurrēt caſu in
quo nō videret locū habere ratio legis nō dediſ
ſet deus paſtorē qui cōſulere poſſet omnibus oc
currētibus ⁊ neceſſario expediendis non videre
tur fuiſſe bon⁹ paterfamilias: nec poſſet dici pa-
pa generalis cōmiſſarius dei aſſumptus in pleni
tudinem poteſtatis: cuius contrariū determina-
tur.ij.q.vj.qui ſe ſcit ⁊.xxiiij.q.j.quodcūq;. Et ſic
intellige ⁊ limita capitula que videtur dicere qd
papa cōtra diuinā legē nō diſpenſat.j.vbi ratio
legis nō deficit vt in primis principijs legis na-
turalis ⁊ in preceptis prime tabule in quib⁹ ipſe
ordo in deuȝ precipit ⁊ in preceptis ſcde tabule
q̄tū ad ipſam iuſtitiā vel ipſuȝ ordinē ad pximū
qui in eis directe precipitur ſiue q̄tū ad rationē
precipiēdi ſecus q̄tū ad ipſam rē que precipitur
p quo vide.xij.q.c.⁊.iij.diſt.xxxvij.⁊ q̄tū ad par
ticulares determinatiōes ⁊ ſtatuta apoſtolica.
Sic etiā intellige dicta canoniſtarū dicentiū qd
papa poteſt ius diuinū declarare ⁊ interpretari
limitare ⁊ diſtinguere ⁊ etiā augere quod intel-
lige q̄tū ad particulares determinationes ⁊ q̄-
tum ad interpretationem.

¶ Decimoſeptimo querit an papa diſpēſare poſ 17.q
ſit vt cōtrahat matrimoniū in gradibus diuina
lege phibitis ⁊ dicit Archi.poſt pet.qd nō in pri
mo gradu affinitatis ſicut nec cōſanguinitatis
aſcēdētiū ⁊ deſcēdentiū: q2 eſt cōtra ius diuinuȝ
⁊ naturale cū vxoribus parētū exhibeamus reue
rētiā ſicut parētibus noſtris. Nec ſimiliter in pri
mo gradu cōſan.⁊ affi.in linea trāſuerſali: q2 eſt
cōtra vtrūq; predictū ius: vn̄ etiā ante legē moſai
cā genere humano multiplicato credit qd abſti-
nuerint viri a ſororibus ⁊ vxoribus fratrum niſi
ad ſuſcitādū ſemē fratris ſine filijs mortui ſicut ⁊
in lege vt patet in thamar ⁊ filijs iude in quo ta-
mē nō poſſet papa diſpenſare modo ſicut nec in
pluralitate vxorū que olim licebat q2 erat licita
ex dei diſpēſatiōe ſed prohibita iure cōi. Nec in
ſcdo gradu trāſuerſalis ſuperioris vt cū amita ⁊
matertera: q2 eſt diuina lege prohibituȝ. Hec ex
illis. Ex quib⁹ infert idē Archi.qd cuȝ ex copula
etiā fornicaria cōtrahat affinitas qui aliquā mu
lierē cognouit etiā fornicarie ɔtrahere nō pōt cū
filia e⁹ aut germana: ſicut necdum filia vxoris
ſue ex alio viro nec cū ſorore ei⁹ ea mortua: nec
ſm Pe.poſſet in hoc papa diſpēſare. Reperit tñ
Martin⁹ quint⁹ vt Archi.refert diſpēſaſſe cū eo
qui cū ſua germana cōtraxerat ⁊ cōſummauerat
habito cōſilio cū peritis theologis ⁊ canoniſtis
pter mala ⁊ ſcādala alias inde vētura: licet ali
qui dicerēt eū hoc nō poſſe. Et q2 certū tenenduȝ
eſt incertū vero dimittendū de pe.diſt.vij.ſi quis
ante factū nulli eſt cōſulendū vt petāt iſtam diſ-
pēſationē. Quia etiā inſtar ſacrilegij eſt diſputa
re de potētia principis precipue pape.xvij.q.iiij.
§ cōmittit ⁊ ſeq.ſi quis eſt poſt cōtractū: ⁊ multo
magis cōſummatū matrimoniū obtinuit talē diſ
pēſationē dimittendū eſt negocium iudicio dei
Hec ex Archi. Adde vō ſm eoſdē qd vbi gradus
eſſet prohibit⁹ diuina ſed non naturali lege du-
biuȝ eſt an papa poſſit diſpenſare: tantū fere oēs
gradus moſaica lege phibiti: ſunt etiā prohibi-
ti naturali: quia omnes illas perſonas cohabitā-
tes eſt amicitia naturalis: ſine alio federe vnde

pbabili⁹ eſt qꝺ in illis papa diſpēſare nō poſſit vide Archi.iij.parte.ti.ſ.c.xiiij.in fi. Adde etiam qꝺ licet in ꝑdictis papa diſpēſare nō poſſit quaſi potēs remouere obligationē diuini ſtatuti:poteſt tñ ſm mētē Ri.interꝑtari in caſu vbi ceſſaret cā vel rō prohibitiōis mr̄imonij inter parētes ⁊ affines que ſunt reuerētia amicitia: ⁊ hmōi.

18 ¶ Decimooctauo q̄rit̄ vtrū papa diſpēſare poſſit in gradib⁹ ꝯſanguinitatis nō ſolū put ex nūc ſed etiā put ex tūc: ⁊ dicit Jo.an.in.c.perveneꝛabilē.qui fi.ſint legi.qꝺ ſi cōtractū eſt in gradu ꝓhibito lege diuina pōt diſpēſare put ex nūc nō prout ex tūc.ſ.vt ſint legitimi filij ante diſpēſationē nati:ſ; in mr̄imonio humana lege prohibito diſpēſare pōt nedū prout ex nūc:ſed etiā put ex tūc qꝺ limita verū niſi eſſet alteri ius queſitū:puta q2 pr̄e mortuo iam ſucceſſerūt agnati vñ licet poſtea legitimaret filiū nō excluderet agnatos: ſed in iure querēdo valeret. Uide ſupra legitimatio.§.iiij. De caſib⁹ reſeruatis pape in quos ſol⁹ poteſt vide ſupra caſus.§.ſ.⁊ diſpēſatio.§.vij.⁊ excōicatio.vij.p totū ⁊ irregularitas.§.vlti. Reſeruant̄ etiā ei cauſe grauiores de iu.cal.c.ſ.⁊.c. vt debit⁹.de ap.quas vide ſi vis in.c.qꝺ tranſlationē de offi.leg.in gloſ. De eo etiā qui gerit ſe pro papa nō elect⁹ a duab⁹ partib⁹ cardinaliū ⁊ de obſeruādis in electione eius habes ſupra excōmunicatio.x.§.ij. Quomodo etia; diſpēſet in matrimonio ſupra matrimonium.vſ.§.v.

¶ De paraphernis.

Paraphernū ſiue paraphernale dictu; eſt quaſi iuxta dotē a para qꝺ eſt iuxta ⁊ pherna dos:inde dicta ſunt paraphernalia bona ea q̄ habet vxor ꝑter dotē:vndecūq; ſm gl.i rub.C.de pac.cōuē. ⁊ Bal.in.l.ij.C.de ſen.q̄ ſi.cer.quāti. Jn q̄buſdā tñ locis nō habēt locū vbi ex cōſuetudine vir ōia bona immobilia mulieris recipit in dotem: ⁊ omnia mobilia ſunt cōmunia.

1.qꝺ ¶ Primo aūt q̄rit̄ vtrū ſtatutū loquens de dote locū habeat in paraphernis: ⁊ dico qꝺ ſic ſm Albe.in.l.de quibus in.xxiiij.col.ff.de legi.

2 ¶ Scḋo querit̄ vtrū bona paraphernalia ſint ꝓuilegiata ſicut dotalia quo ad hoc vt p eis tacite hypothecata ſint oīa bona viri ſicut pro dote ⁊ dicit gl.in.c.ex lr̄is de pigno.⁊ glo.in.l.fi. C.ꝺ pac.cōuē.qꝺ ſic:ſ; ſm Pan.in.d.c.ex lr̄is alij libri habēt ꝑdictā gl.dicētē qꝺ nō:licet vtrūq; per diſtinctionē ſaluet̄:q2 ſi mulier p his ſpālē; ſibi hypothecā a viro exegerit:illa erit cōtenta ſi vero nullā exegit habebit hypothecata omnia bona viri poſt⁹ ꝑfatis bonis de q̄b⁹ habet viradminiſtrationē:vt i.d.l.fi.ꝺ alijs aūt q̄ vxor penes ſe retinet nō habet hypothecā in bonis viri ſm Pan.vbi ſupra. Et ſi ea male adminiſtrat tenet̄ de dolo et lata ac leui culpa:vt no.in.d.l.fi. Jſta tamen hypotheca nō eſt priuilegiata:ſed cōmunis ſm Jnno.et Jo.an.in.d.c.ex literis.

¶ Tertio q̄rit̄ vtrū marit⁹ debeat habere fruct⁹ paraphernaliū: ⁊ dico qꝺ non fructus naturales q̄ſi dn̄ium eoꝝ nō eſt trāſlatū in eū nec ſe dꝫ inuita vxore de eis intromittere l; ſit bonū qꝺ ſicut ſe ita ⁊ ſuo marito committat.C.de pac.cū.l.hac lege.ſed ſolū pōt habere cōmodū bonoꝝ alioꝝ ꝑpter labores in exigēdo. Ubi aduerte ꝑmo ſm Hoſt.qꝺ nunq̄ preſumit̄ dn̄ium trāſlatū in virū niſi exꝑſſe appareat vel niſi ꝓbet̄ ſm glo. in.d.l. fi.⁊ ſcḋo qꝺ q̄ſi marit⁹ dꝫ hr̄e fruct⁹: nihilomin⁹ ſi q̄d ſupereſt qꝺ non ſit conſumptū ꝑtinere dicit̄ ad vxorē p ea q̄ no.in.l.vbi adhuc.C.de iure do. et i.l.fi.C.de pac.cō.⁊ ibi bal.dicit bar.ꝯſuluiſſe. 3

¶ Quarto queritur vtrum dn̄ium predictorum transferatur in maritum in inferendo ea in domum mariti et ea illi aſſignando:et dico qꝺ non vt in.l.ſi ego.§.dotis.ff.de iure dotium. 4

¶ Quinto q̄rit̄ qua actione repetunt̄ paraphernа: ⁊ dico qꝺ cōdictiōe certi vel ſine cauſa vel ob cām ſi dn̄ium trāſiuerat in virū:ſi vero nō trāſiuerat ad exhibendū ſi nō ſit nixus maritus amouere vel rerum amotarū ſi ſit nixus amouere: vt in d.§.dotis.vel ſm gl.ibi agetur depoſiti quando ea cuſtodienda maritus acceperit: vel mandati quando vxor cuſtodiam viro mandauit ſiue inferantur domum eius eo ſciente ſm Hoſtien. 5

Parētes dicunt̄ nō tm̄ pr̄ ſ; et au⁹ ac pauus et deinde oēs ſuperiores: et mater auia aut proauia.ff.de ver.ſig.l.appellatiōe. Qn̄o aūt parētes teneant̄ alere filios vel ecōtrario. ſupra alimēta.et ſupra filius.§.xx. et quomodo teneatur ex cōtractu filiorum.ſupra obligatio.§.xſ. ex delicto.ſupra dn̄s.§.xſ.infra reſtitutio.iij.§.xſ.

Patricida l; a parētis ceſſione dicatur tñ lex puniēs patricidas locū hꝫ in aliq̄b⁹ aſcēdētibus:et deſcēdentib⁹ in infinitum ⁊ in vxore:vſ ro nuru:genero:vitrico:ſocero:patruo: auunculo:amita:conſobrina:patruele: patrono: nouerca:ſponſa:patre ac matre:ſponſi vel ſponſe:quod intellige etiā ſi femina predictas perſonas cōiunctas occiderit:vel ab eis occidat̄: et in eo q̄ emit venenum vel in aliquo operam dedit vt hoc fieret.ff.eo.l.ſ.ij.⁊.iiij.⁊ ſili r̄ tenentur oēs conſcij.ff. eo.l.vtrum. Pena aūt patricide eſt vt primo virgis cedatur:deinde in ſacco corij conſuatur cum cane:gallo:vipera:et ſimia:et ſic iacietur in mare vel flumine: vel ſi hec non ſint prope: beſtijs ſubijciatur.ff.de parrici.l.pe.et.C.eo.l.ſ.

Parochia a qua ⁊ parochianus dupl r̄ ſumit̄ aliq̄ſi.ſ.improprie p tota aliqua dioceſi.de rap.c.ſ.de paro.ſup eo.de offic.archi.c.ij.§.pe. et aliq̄ñ ꝑprie.et eſt locus in quo degit ppl̄s alicui

⁊ ordo.§.ſi.iij.iiij.p emãcipationẽ ⁊ multis aliis modis de quib⁹ inſti.qui.mo.ius pat.po.ſol.

Patriarcha grece latine dr ſumm⁹ vł pꝛinceps patrũ.di.xxj.cleros ⁊ ſʒ Ra. alio noĩe dr pꝛias nõ realiter ſʒ voca liter differẽs.di.xcix.pꝛĩcipie ⁊ ppꝛie vł pncipalr ſunt quatuoꝛ poſt romanũ quoꝝ maioꝛitas vł di gnitas ẽ ſʒ iſtũ oꝛdinẽ.Cõſtãtinopolitan⁹ alexã drin⁹ antiochen⁹ hieroſolymitan⁹ vt de piuig. antiqua.Alij vo ppꝛie dicunt pꝛimates:vt aque legiẽſis gradẽſis bituricẽſis:cantuariẽſis ⁊ hu iuſmodi ſum.aũt an.cõtra ro.⁊ ſupple.⁊ tex.l.d. c.antiqua īter pncipales nõ annumerat ãtiochẽ nũ:allegãs glo.l.c.cleros q̃ ibi eſt ↄtra eũ ponẽs inter pncipales pdictos q̃tuoꝛ ⁊ addẽs romanũ

¶ Piuilegia boꝛũ quatuoꝛ pꝛincipaliũ ſũt qua tuoꝛ vt habet ex.d.c.antiqua.iũcta glo.pꝛecipue Inno.ꝑ Pꝛimũ.Quia poſtq̃ recepeꝛũt palliũ ab apoſtolica ſede cõferũt illud metropolitãis ſuis ꝑ Scdm.Quia recipiũt fi delitatis ⁊ obediẽtie iu ramẽtũ p ſe ⁊ eccleſia romana.ꝑ Tertiũ.Quia fa ciũt añ ſe vbiq; crucẽ deferri niſi in vrbe romana ⁊ vbi fuerit papa vel eius legatus vtẽs inſignijs papalibus:que ſm Pañ.ibi ſunt veſtis rubea:pa rafernus albus frenũ ⁊ calcaria deaurata. Qui etiã no.ibi qđ inſignis denotãtib⁹ ſuperioꝛitatẽ in loco nõ põt quis vti extra ſuũ territoꝛiũ:intel lige niſi ex piuilegio:qꝛ hoc inquit tẽdit in pꝛe iudiciũ alioꝛũ ne in codẽ loco videant eſſe plu res pꝛelati ex quo infert qđ patriarcha: archiepi ſcopus vel eṕs nõ põt ſolẽniter benedicere extra dioceſim ſuã cũ p hoc dimittant venialia que di mitti nõ pñt niſi p ſuperioꝛẽ de pe.⁊ re.qđ autẽ. Inſignijs vo denotãtib⁹ dignitatẽ vel perfectio nẽ in perſona inſignita vt eſt delatio anuli cele bꝛatio in põtificalib⁹ põt q̃s vti extra ſuã iuriſ ditionẽ vt etiã foꝛte eſt depoꝛtatio caude que nõ denotat ſupioꝛitatẽ in loco ſʒ grauitatẽ.ꝑ Quar tũ.Quia ad ipſos omiſſis medijs appellat:⁊ hoc vltimũ licet glo.ibi neget. Inno.tñ ⁊ Hoſtiẽ.et Spec.hoc tenẽt ⁊ Pañ.hoc dicit eſſe cõmunius: licet do.ant.dicat cõmunioꝛẽ eſſe aliã opinionẽ ⁊ hoc tene.ar.d.c.antiqua.vbi hoc eis dat in pꝛi uilegiũ qđ nullũ eſſet ſi ad eos appellari nõ poſ ſit omiſſis medijs cũ de iure cõmuni ab archiepõ ad patriarchã appelletur.vj.q.iiij.ſi inter.

¶ Iuriſditionẽ vero patriarche ſiue pꝛimatis in ſubditos ſuffraganeoꝛũ hñt ſm Ra.i octo caſib⁹

¶ ꝑ Pꝛimo cũ appellatur ad eos di.xcix.pꝛin cie qđ Pañ.intelligit de archiepiſcopis exiſtẽti bus in pꝛouincijs deputatis ipſi patriarche.ꝑ Se cũdo cũ vacat eccl'ia metropolitana ⁊ poſtulat pꝛimas vt diſponat de rebus ad metropolitanũ pertinẽtib⁹.ſ.cuſtodiẽdis de offi.oꝛ.pꝛeſenti lib. vj.ꝑ Tertio ex cõſuetudine ⁊ piuilegio.ix.q.iij. cõqueſtus.ꝑ Quarto cũ ſuper arduo negotio du bitatur:nec põt in pꝛouinciali concilio terminari: qꝛ tũc metropolitanus debet pꝛimatẽ conſulere. di.xviij.de cõcilijs.ꝑ Quinto cũ metropolitanus eſt negligẽs vel remiſſus qꝛ poteſt ſupplere defe ctus ei⁹.ix.q.iij.cũ ſimus.ꝑ Sexto qñ aliquis cõ queritur de archiepiſcopo qꝛ pꝛimas eſt iudex.xj. q.ſi clericus.ꝑ Septimo ſi ſubditus metropolita ni cõquerat pꝛimati q̃ iniuſte ipſuʒ excõmunica uit ⁊ pꝛimas remittat eũ ad metropolitanũ vt ab ſoluat ⁊ ille abſolutionẽ obtinere nõ potuerit qꝛ abſoluit eum patriarcha pꝛecipiẽs vt ſatiſfaciat metropolitano aliter reducet eũ in eãdẽ ſententiã niſi cõſtiterit eũ iniuſte excõmunicatũ vt in.c.ad repꝛimẽdã de offi.oꝛ.ꝑ Octauo qñ Archieṕs vel eṕs fecit mãdatũ illicitũ vel iniuſtũ ⁊ ſubditus appellauit ad papã qꝛ poterit pꝛiarcha declara re iuſte fuiſſe appellatũ ar.de ap.ſolicitudinẽ.

p Atronus vide.ſ.ius patronatus.

¶ De peccato actuali.

Peccatũ actuale vt de oꝛiginali omit tam⁹ ſm Amb.eſt pꝛeuaricatio legis diuine ⁊ celeſtiũ inobediẽtia mãda toꝛũ:vel ſm mentẽ.s. Tho .eſt actus human⁹ mal⁹ ſcʒ moꝛaliter vt patet. ij.q.lxxj.ar.vj.⁊.lxxij.ar.j.⁊.iij.ↄtra.c.xix.Eſt au tẽ duplex.ſ.moꝛtale ⁊ veniale qđ nõ perfecte attin git ad rõnẽ peccati de quibus theologice multa valde dici poſſent:ſed tantũ de quibuſdã modo volo inquirere ſpectãtia ad pꝛopoſitũ noſtrum.

¶ Pꝛimo ergo queritur vtrũ vnus ⁊ ideʒ actus poſſit eſſe bonus ⁊ malus:⁊ dicit.s. Tho.ij.ij. q. xx.q̃ actus vnus vnitate nature:vt vna cõtinua ambulatio põt eſſe bonus ⁊ malus in vnitate mo ris:cũ poſſit eſſe plures ſm genus moꝛis ſi mute tur ambulãtis volũtas que pꝛincipium moꝛaliũ actuũ eſt ſed vnus in genere moꝛis nõ poteſt eſſe bonus ⁊ malus moꝛaliter hec ex illo. 1. qđ

¶ Scdo queritur vtrũ volũtas ⁊ opus exterius ſint vnũ peccatũ:⁊ dicit Petr⁹ qđ ſic foꝛmaliter vt ſunt cõiuncta.i.ſimul tẽpoꝛe vt cauſa ⁊ effectus licet ſint plura materialiter quia vna eſt ratio de oꝛdinandi licet plures deoꝛdinata:vt autẽ ſunt ſeparata puta ſm aliud ⁊ aliud tẽpus:ſic ſunt di uerſa peccata intellige foꝛmaliter: quia diuerſe ſunt auerſiones ⁊ conuerſiones.Imo ſecunduʒ mentem.s.Tho.cum vno numero actu exterioꝛi ſtant multa peccata foꝛmaliter et eſſentialiter diſtincta ſi ſtante vno exterioꝛi actu voluntas frequenter mutetur ad aliqua deſperata et re uertatur ad idem vt patet ex dictis.§.pꝛioꝛe.ſe cus ſi mutetur ad aliqua oꝛdinata ad eundem finem:vt cum is qui vult foꝛnicari cogitat de clauſiõe oſtij ne depꝛehendatur:quia omnia hu huiuſmodi opera interioꝛa ſunt vnum pecca 2

ſtrenſe vero eſt qd acquirit̃ ab aduocatis: tabellionib⁹: magiſtris ſtudioꝝ liberaliū artiū ⁊ medicis: ac oībus q̇ ex publica cā vel publico officio ſalaria vel ſtipendia recipiunt publica. C. de inof. teſta. l. cū antiq̄s. cū ibi no. vñ ad hoc peculiū requirit̃ publica cā ⁊ publicū ſalariū: ſed ſaltem qd debeat̃ publicū ſalariū. ¶ Profectitiū eſt qd ꝓficiſcit̃ ex ſubſtantia vel reb⁹ pr̃is ſm Bar. in. l. cū opꝫ. C. de po. que li. vbi dicit glo. qd ly ex large accipit̃ vt cōprehendat oē qd occaſiōe patris obuenit. vt. l. additio. ff. de acqui. here. ⁊. ff. de vulga. ⁊ pupi. ſubſt. l. ſꝫ ſi plures. §. in arrogato. et intellige occaſiōe ꝓxima. l. ſociū qui in eo. ff. ꝓ ſo. de quo infra. §. xiiij. ¶ Aduentitiū vero eſt qd acquirit̃ ex induſtria vel labore: qd intelligo ſeorſum ab exercitio rei domeſtice ſicut de muliere lucroſa dr̃ ſupra eleemoſyna. §. v. ꝑti. v. vel donatiōe aliūde q̄ꝫ intuitu pr̃is facta: vel ex ſucceſſiōe vel aliter aliūde ꝓuenit ex euentu vel fortuna qd tñ fallit in eo qd ab auguſto vel ab auguſta donat̃ qd iudicat̃ quaſi caſtrenſe. C. de bo. q̄ lib. l. cū multa. et ſm ludo. in donato a rege: qꝛ qd eſt ſtatutū de imperatore ꝑ̄uali intelligit ſtatutū de rege ꝑticulariter ſm not. ꝑ Inn. in. c. ſup q̄buſdā. de verb. ſig. ¶ Supple. aut addit quintū peculiū mixtū ex duob⁹ vltimis. ſ. ſi fili⁹ ex rebus patris ſua induſtria vel labore lucretur: qꝛ lucrū erit partim profectitiū partiꝫ aduētitiū: qꝛ quod ius eſt de toto ad totū: eſt de parte ad partē. ff. de rei ven. l. q̄ de tota. ſed dico qd ſi iuſſu pr̃is exercet res ei⁹ totū eſt patris ⁊ profectitiū: qꝛ ad hoc tenet̃. ſi vero ſine iuſſu pr̃is exp̄ſſo ſꝫ cū interp̄tatiuo eſt idē ſi vero contra voluntatē eius eſt fur.

a ¶ Scdo q̄rit̃ quid ſit quodlibet horū peculioꝝ quantū ad clericos: ⁊ dico qd in eis non hꝫ locū peculium caſtrenſe: qꝛ non militat corporaliter. ¶ Quaſi caſtrenſe aūt eſt q̇cq̇d acq̇rūt officio ſuo vel ex beneficijs de quo ⁊ teſtari pñt. l. ſacroſancte. C. de epiſ. ⁊ cle. qd limita ex nō curatis: ſecus ſi ſint cum cura: imo ſecus ſi ſint cū adminiſtratione. vt eſt glo. in. c. fi. de of. or. lib. vj. ſecus etiā ſi fructus nō ſint reconditi. vt in ea. gl. et de hoc vide ſupra cleric⁹. iiij. §. iij. iiij. et ſequētibus. Ex q̇bus ptꝫ qd nō bene concedit hic ſum. ro. quaſi caſtrēſe eſſe q̇cq̇d acquirūt ex beneficijs nō curatis. ¶ Profectitiū vo eſt qd de bonis eccleſie procedit vel eius contēplatione acquirit̃. qd q̇dē dr̃ profectitiū reſpectu eccleſie non reſpectu patris: vnde eſt eccl'ie quo ad ꝓprietatē ⁊ vſumfructuꝫ: nec poſſunt de eo diſponere clerici ad libitū ſꝫ vt iura permittunt. vt ſupra clericus. iiij. ¶ Aduentitiū vo ſm goſ. in ſum. eſt qd acquirūt ex opera ſua vel al's prouenit ex intuitu ꝑſone: qd etiā dr̃ aduentitiū nō vere ſꝫ ſimilitudinarie: qꝛ qd laico eſt aduentitiū clerico eſt caſtrēſe vel q̄ſi vt. ſ. cleric⁹. iiij. §. xiiij. vñ q̇cq̇d venit ad dñiū clericorū niſi proficiſcat̃ ex reb⁹ eccleſie vel obueniat ex eius intuitu: eſt caſtrenſe vel q̄ſi: ⁊ de eo poſſunt ad libitū diſponere et teſtari legitime legata filijs vel parentib⁹: vt in aut. de ſan. epi. §. p̄ſbyteros. ⁊ ponit̃. C. de epi. et cle. aut. preſbyteros. qd ſum. ang. cōcedit indiſtincte: ſed tu dic nō eſſe verum in peculio profectitio patris ſiue ex reb⁹ patris vel eius intuitu. Unde et pañ. in rub. de pec. cle. dicit qd iſta peculia nō differunt quo ad laicos et clericos: niſi in aduentitio. eſt verū in clericis filijſfa. qꝛ per clericatū non eximuntur a patria poteſtate in tēporalib⁹: licet aliud minus hñ ſentiat glo. in. c. iudeoꝝ. de eta. et quali. qꝛ hoc tenet ibi Inno. ⁊ cōiter doct. et ꝓbat̃ in. c. ꝑ venerabilem. qui filij ſint legi. vbi eſt ſpeciale in epo. hec ex illo. Ex quibus patet qd clericus filiuſfa. in peculio profectitio non diſtat a clerico.

¶ Tertio q̄rit̃ q̇d iuris habeat pater aut filiuſfa. in dictis peculijs. Et dico qd in caſtrenſi et in quaſi caſtrenſi pater nihil iuris hꝫ q̇n poti⁹ ipſe fili⁹ in eis cēſet̃ paterfamilias. vt. C. de inof. teſt. l. fi. ⁊. ff. ad maced. l. j. §. vlt. ⁊. l. ij. ⁊ cōſequēter de eo pōt ad libitū diſponere ⁊ teſtari ſm oēs doc. nec poſt mortē patris illud cōicabit cū fratribus l. antiq̄s. C. de inoffic. teſt. C. de colla. l. fi. ¶ In ꝓfectitio vero pr̃ hꝫ ꝓprietatē ⁊ vſumfructū: filius aūt nihil iuris hꝫ. inſtit. ꝑ q̄s ꝑſo. no. acq̇. §. j. vnde ad hoc ſolū valet hoc peculiū filio ne publicetur in caſu in quo alia bona patris publicant̃. vt in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib⁹. ff. de dā. infec. poſt mortem tñ patris erit cōe cū alijs fratribus. ¶ In aduentitio vero filius hꝫ ꝓprietatē: ſed pater in vita hꝫ vſumfructū ita qd filius de eo teſtari non pōt. de ſepul. lꝫ pater. lib. vj. ⁊ ſi pater filiū emancipauerit apud patrē remanebit media pars vſufruct⁹ aduentitioꝝ. inſti. ꝑ quas ꝑſo. nob. acq̇. §. ſancitū. ſi vo ꝑmoriat̃ filio erit filij ſpāliter ⁊ totaliter nec cōicabit cū alijs fratrib⁹: ſi vero filius ꝑmoriat̃ patri: erit pr̃is niſi filios reliquerit qꝛ erunt loco patris. d. §. ſancitū. Si etiā filius habens bona aduentitia crimē admiſerit ꝓpter qd ſi eſſet paterfamilias bona ei⁹ venirēt publicanda: licet ſint diuerſe opiniōes: tñ cōis opinio eſt qd dicta bona nō veniūt publicanda quantū ad ꝓprietatē manente vſu apud patrem ꝓ qua opinione eſt Bar. in. l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus ff. de dā. infec. ⁊ idē ang. ⁊ Saly. Uide eos ſi placet qꝛ multa hincinde dicunt̃. Et intellige patrē in hoc habere vſumfructū dum vixerit niſi remiſerit vel niſi ab aliquo ſit donatū vel relictū hoc pacto: vt ad patrē non ꝑtineat vſuſfruct⁹ vel niſi ſuccedat fili⁹ vna cū patre in hereditate fratris vel ſororis: vel niſi q̄ñ pater noluit aſſentire filio adeūti aliquā hereditatē vel niſi pater commiſe 5

rit inceſtas nuptias: vel niſi patre minus legitime diuertente.i.diuortium indebite faciente bona filius applicentur: inſtitu. per quas perſo. no. acqui.§.ſancitum.in glo. vel ſi filius recipit dotem patre non conſentiente nec ſe obligante ſm Bar.in.l.3.ff.re.amo.quia in iſtis patri non acquiritur vſuſfructus:nec quicꝗ̃ aliud.

4 ¶Quarto querit̃ vtrũ donatũ filiofa.militi ſine alia expreſſione ſit caſtrenſe.⁊ Bar.in tracta. de duobus fratribus.et in.l.ſi forte.ff.de caſtren. pecu.diſtinguit. Nam ſi donatur neceſſarium vel aptum militie vt equus ⁊ arma in dubio dicetur caſtrenſe a quocunqꝫ donetur.l. miles precipua. et.l.caſtrenſe.ff.de caſtren. pecu. Si vero donat̃ qḋ nõ eſt aptũ ad militiã vt aliq̃d immobile non erit caſtrenſe etiã ſi expreſſe dixerit hoc donans: vt.l.ſi forte.ff.de caſtren.pec.⁊ qḋ ibi tenet dy.et C.eo.l.j.qḋ tñ fallit in duob⁹ caſib⁹.primo qñ donãs eſt notus ſolũ ex militia:qꝛ donatũ indiſtincte eſt caſtrẽſe.ſcḋo qñ datũ eſt expſſe vt vẽdant̃ et emant̃ apta ad militiã. Si vero donat̃ qḋ põt eſſe aptũ ad militiã et alia ſi expreſſe et nominatim ad militiã datur erit caſtrenſe:ſi vero datur ſimpliciter ſine expreſſione non erit caſtrenſe niſi ſit datum a noto ſoluꝫ ex militia.l.ſi militi.ff.de ca. pe.et quod no.bar.in.d.l.ſi forte.

5 ¶Quinto querit̃ q̇d ſi donat̃ filiofa. non militi cũ expreſſione quod ſit ei caſtrẽſe:et dicit bar. in predicto trac.qḋ licet appoſitio taliũ verboꝝ nõ valeat niſi vt ſit aduentitiũ.vt.d.l.ſi forte.operabitur tamen vt patri non acquiratur vſuſfructus quod poteſt facere donans.vt.C.de bo.que libe. auf.excipitur.et ſic licet vitietur expreſſum:nõ tamẽ vitiatur tacitũ.l.j.ff.qui.mo.pi.vel hypo.ſol.

6 ¶Sexto querit̃ vtrũ donatum filiofa.aduocato vel aliud publicũ officiũ habenti ſit q̃ſi caſtrenſe et dico qḋ bar.in.d.trac. eodẽ modo diſtinguit: vt ſupra.§.iiij.de milite diſtinxit.ſ.qꝛ ſi detur neceſſariũ vel aptũ ad tale officiũ erit q̃ſi caſtrenſe a quocunqꝫ donet̃:ſi vero detur nõ aptũ non erit quaſi caſtrenſe:et ſic de alijs vſqꝫ ad finem.

7 ¶Septimo q̇d ſi filiofamilias q̇ nõ eſt i aliquo publico officio detur aliquid cum expreſſiõe qḋ ſit ei quaſi caſtrenſe:et dico ſm Bar.vt.s.§.v.de non milite ⁊ caſtrenſi:quia ſcꝫ erit aduentitium. et tamen pater non habebit vſumfructum.

8 ¶Octauo querit̃ vtrum libri empti a patre filio ſuo ſint filio peculiũ quaſi caſtrẽſe:vel potius veniant cõferendi cũ fratribus poſt mortẽ patris.⁊ diſtinguit Bar.in.l.j.§.nec caſtrenſe.ff.de collatio.bo. Nã ſi pr̃ emit ſolũ noie filij:et non tradidit nec expreſſit ſe donare tũc ſunt ꝓprie patris. C.de caſtrẽſi peculio.l.j.lib.xij.nã traditio requirit̃ vt videat̃ donare.C.de dona.inter vi.⁊ vxo. l.ſi filij. ¶Si vero emit noie filij et tradidit ei vel dixit ſe eos donare.tunc ſi filius erat iã aduocatus vel doctor tp̃e donatiõis acq̇runt̃ ei in quaſi caſtrenſe.l.j.C.de ca.pec.⁊.l.caſtrẽſe. ff.eo. nec poterit ſic donatũ pater reuocare quaſi donatio ſit incontinenti valida.l.ſi filius.C.fami. hercis. vñ nõ cõicabunt̃.vt.d.l.j.C.de ca.pecu.⁊.d.l.caſtrẽſe.ff.eo. ¶Si vero nec aduocatus nec doctor erat ſed ſcholaris:tunc ſi ſtudiũ ſuũ compleuerat ante mortẽ patris efficiunt̃ ei quaſi caſtrenſe: qꝛ incipit q̃ſi militare.l.ſiue emancipatis.C. de dona.⁊.l.donationes in concubinas.§.pater.ff.eo. nec venirẽt in collationẽ.d.§. nec caſtrenſe. ¶Si vero ante mortẽ pr̃is ſtudiũ ſuũ non cõpleuerat non pñt dici q̃ſi caſtrẽſe: qꝛ qualitas perſone nõ patit̃:cũ non habeat aliquã ex illis dignitatib⁹ q̇ ponunt̃ in.d.l.fi.C.de inoffi.teſta.qꝛ ſcholares nõ gaudẽt eo priuilegio quo magiſtri ⁊ doctores l.j.in fi.C.de ſtu.libe.et facit qḋ not.in.l.fin.C. de iuriſ.om.iudi. Hoc tñ fallit ſi pater ei nõ emancipato libros dedit: ſed eos nõ eſt adept⁹ niſi poſt emãcipationẽ:qꝛ erunt ſui eo qḋ cõfirmet̃ donatio.d.l.ſiue.et.d.§.pater. Et idem dic de quocũqꝫ donato a patre filio emãcipato vel etiã nõ emancipato:ſi emancipatus voluntate pr̃is poſſedit: qꝛ erit filij nec pr̃ poſtea poterit reuocare.d.l. ſiue.ſec⁹ ſi poſt emãcipationẽ ꝯtra voluntatẽ pr̃is tenuiſſet donata. Et ſilĩr dic qḋ confirmat̃ dicta donatio morte pr̃is etiã ſi fili⁹ nõ eſt emancipatus fauore ſtudentiũ: et ſic poſt mortẽ pr̃is talia erunt ſua:nec cõicabit cũ fratrib⁹.l.filie.C. fami. hercis.ſm opinionem approbatã in glo.d.l.ſiue. Si vero neſcit̃ an donauerit necne: tũc ſm Bal. in additionib⁹ ad p̄fatũ trac. Bart. ad coniecturas eſt recurrendũ ſm dicẽda infra.§.xij. ¶Aduertendũ eſt tñ hic ſm Bar.in auf.ex teſtamento.C. de colla.qḋ donatũ a patre filio emancipato: eſt conferendũ poſt mortẽ ⁊ cõputabit̃ in parte eius ſed donatũ filio exiſtenti in ſua ptãte: lꝫ non valeat in vita ipſius patris.poſt mortẽ tñ vim ſibi. aſſumit ⁊ hꝫ vim legati vt.l.in donationibus.C. ad.l.fal.⁊.l.donationes.la.j.C.de dona.iter vir. et vxo. Et ſicut legata ⁊ fideicõmiſſa nõ cõferunt̃ l.pe.C.de colla.ſic nec talis donatio. Fallit tamẽ hoc primo qñ emergit inequalitas.l.pe.C. de colla. ſcḋo qñ pater hoc expreſſit. tertio qñ dedit vt haberet in peculio.l.ſi donatione.C.de colla.

9 ¶Nono queritur vtrũ ſit quaſi caſtrenſe qḋ lucrantur artifices vt fabri cementarij et lignarij et huiuſmodi laborãtes in reb⁹ cõibus ⁊ ſalarium habentes ex publico: ⁊ dico qḋ nõ:qꝛ non ſufficit qḋ acquiſitũ ſit ex publico.ſed opꝫ qḋ ſit ex publica cauſa:puta publico officio:quod tamẽ ſm Salice.in.l.fi.C.de inoffic.teſta. fallit in architectis ſeu ingenierijs dominorum vel communis quia quod acquirunt habebunt pro quaſi caſtrenſi.

10 ¶Decimo. Quid de notariis ⁊ aduocatis: ⁊ aſſeſſoribꝰ nõ hñtibꝰ ſalariũ publicũ: ⁊ dicit Bald. in.d.l.fi. C.de inoffi. teſta. qḋ aduocati acq̄rẽtes aliq̄d non ex publico ſ; a cliẽtulis habebũt illud q̄ſi caſtrenſe: q: cedit eius loco publici ſalarij ex q̄ hodie eis non ſoluitur ex publico.l.fori tui.C.de aduo.diuer. iudi. ⁊ ibi dicit Bar. qḋ ſili͛ erit q̄ſi caſtrẽſe qḋ acq̄rũt aſſeſſores ſm glo. ibidẽ. ⁊ ſili͛ dicit idẽ Bar.in.l.ſi mulier.ff.de caſt. pe.de relictis aduocato ꝓ emẽdis libris vel equo cã eundi ad officia et hmõi. ¶Quantum ad notarios autẽ qui non habent ſalarium ex publico: dico quod notarij communes non acquirunt quaſi caſtrenſe ſed ſolum notarij cõis vel domorum aut officia-
11 lium qui habere deberet ſalarium ex publico.
¶Undecimo querit̃ quid de nautis: ⁊ dico ꝙ cũ in mari dicat quis aliquãdo militare: vt no.in.l.j.ff.de bo.poſ.ex teſt.mi. imo.in claſſibꝰ oẽs remiges ⁊ naute milites ſunt: vt i.d.l.j. ideo dico ꝙ lucrũ remigũ ⁊ nautarũ in claſſibꝰ: ſeu bellico apparatu maritimo eſt caſtrẽſe vel quaſi: ⁊ idẽ de oĩbꝰ patronis officialibꝰ ⁊ nautis qui ex publica cauſa hoc faciũt.d.l.j. ⁊ intellige in bello iuſto q: non eſt publica cã vel officiũ: qḋ nõ ordinat ad bonũ cõe: ſecus ergo in bello iniuſto piratarũ ⁊ hmõi etiã ſi haberẽt ſalariũ ex publico: ſecꝰ etiã in nauigantibꝰ ex cã priuata: vt pro mercibꝰ ⁊ hmõi. Eſt tamen lucrũ eorũ q̄ habẽt officia in nauibus ⁊ q̄ laborãt ꝓ rebꝰ cõducẽdis ex cã priuata aduẽtitiũ: nec eſt cõicãdũ cum fratribꝰ ſi ꝯtra eſt inter eos ſocietas oĩs q̄ſtus ⁊ lucri ſolũ ſed ſolũ ſi eſſet ſocietas oĩm bonorum. de quo infra peculiũ.ij.§.px. ita tamẽ qḋ illud lucrũ nõ ſit ex negotiatiõe.
12 ¶Duodecimo querit̃ vtrũ oẽ q̄ſitũ a filio ex pecunia vel rebꝰ patris ſit ꝓfectitiũ: ⁊ dicit Bar. in predicto tra. ⁊ in.l.cũ opz.C.de bo.q̄ lib. ꝙ oẽ q̄ſitum filio ex bonis p̄ris: ſiue ſint pecunie ſiue poſſeſſiones ſibi date: ſine labore ⁊ induſtria filij: puta dãdo poſſeſſiões colono ⁊ pecuniã mercatori: eſt profectitiũ: ſed ſi q̄d ex p̄dictis acquirit labore ſuo vel induſtria: puta laborando agrũ vel ex pecunia negotiãdo: dicit qḋ ſicut lucrũ ex pecunia factũ partim pecunie partim ꝑſone lucrãti attribuit̃.l.j.C.pro ſoc. ⁊ l.ſi nõ fuerint.§.j.ff.eo. ſic dictũ lucrũ pro parte que debetur fundo vel pecunie erit profectitium: et pro parte debita operi perſone lucrantis erit aduentitiũ.d.l.cum oportet. poſt principium. vbi pz qḋ omne lucrũ proueniens ex perſona filij eſt aduentitium. Nec ob. l.ſi ita §.fi.ff.de vſu ⁊ habita. ⁊ l.per ſeruum.§.fi. de acqui. rerum do. quas allegat ſpec. qui tenet contrarium: quia loquũtur in ſeruo qui acquirit domino ex opere ſue perſone. Et ita refert ⁊ tenet ſum. Ang. ⁊ cõſentit ſum. roſ. hic.§.vij. ⁊.viij. ⁊ ſuppl. idem diceret vt patet ex allegatis.ſ.§.j. in fi. ⁊ idẽ videt ſenſiſſe Joan.de pla. Ego vero dico qḋ gl.in.d.l.cũ opz. dicit qḋ hmõi lucrum eſt ꝓfectitiũ: q: ex re p̄ris ꝓficiſcit̃.ff.ad tre.l.baliſta. ⁊ ipſi ac ſpecu. bene ſenſerũt vt hoc lucrũ ſit profectitiũ ſi filius erat in p̄tãte patris: q: ex rebꝰ patris acq̄rit patri vt pz inſtit.ꝑ quas ꝑſo.no.acq. in prin. ⁊ pz etiã rõne. Filius eñ in vſu et exercitio rerũ paternarũ cõueniẽti ſue perſone tenetur patri ⁊ ꝯ̄r tale opus eſt patri debitum nec inde poſſet filiꝰ lucrari ſicut nec ſeruus. Nec bene ſoluunt iſti ad.l.ſi ita. nec ad.l.per ſeruum: quia quãtum ad hoc eadem eſt ratio de filio per quem patri ſicut per ſeruũ dño acquirit: nec etiã bene probant ꝑ.d.l.cũ opz. q: ipſa expreſſe excipit lucrũ ꝙ ex ſubſtantia patris ſit vt pz intuenti. Et hoc intellige etiam ſi filius ex fructibꝰ fundi iterum lucretur: q: ſi profectitium eſt qḋ ei donat̃ intuitu patris multo fortius quod ei obuenit auxilio ſubſtantie patris. Si tamẽ filiꝰ non erat in p̄tãte patris vera eſt p̄dicta opinio ⁊ ꝓcedũt oĩa allegata.
¶Decimotertio queritur quid ſi filius ex pecunia data a patre lucretur per vſuras. ⁊ videtur dicere glo.in.d.l.cum opz. qḋ ſit lucrum profectitiũ qḋ ſcḋm Barto. ꝓcederet ſcḋm antiqua iura vſuram permittentia hodie vero nec profectitium eſt nec aduentitium ſed totum reſtituendum. 13
¶Decimoquarto queritur de his que filius acquirit ex delicto: ⁊ dicit Bar. quod non queritur patri: vt.l.quod ſeruus.ff.de acquiren. poſſeſ. et l.quod autẽ ex furto.ff.pro.ſo. niſi filius feciſſet vſuras iuſſu patris quia cum vterq; reſtituere teneatur queritur patri. ſemper tamen deducto eo quod filio pro opere debetur. Hec ex illo. Hoc autem caſu poteſt filius per ſeruuz opus ſibi querere licet illicite: quia nõ tenebatur in hoc patri. 14
¶Decimoquinto queritur quid ſi filius negociando in gallijs ex rebus patris captat beniuolentiam regis et inde aliquid dono lucratur ⁊ dicere videtur Spec. quod hoc ſit profectitium Barto. vero in.d.l.cum oportet. dicit hoc dictuz Specul. eſſe contra caſum.l.ſocium qui in eo.ff. pro ſoc. et tamen idem Barto. aliquando dicit quod quicquid filius habet beneficio vel occaſione patris eſt profectitium. vt.ſ.§.j. Sed veritas eſt vt hoc profectitium non ſit ſed aduentitum quia text.in.d.l.ſocium. virtualiter diſtinguit quod occaſione patris filio dupliciter aliquid obuenit primo.ſ. proxime et immediate ſicut ſi filio meo in anglia a te reperto dediſti.x. que non niſi propter me dediſſes: vnde ſum cauſa proxima: ſecundo remote ſicut ſi propter patrem meum habui notitiam alicuius dñi: qui plꝰ vel eque me vt patrem meũ diligit: ⁊ quod a tali datur non eſt profectituz. Unde omnes leges que dicunt inſpiciende cuiꝰ contemplatione vel 15

cauſa aliquid ſit datū:intelligi debent de cauſa
prima.d.l.ſociū.qn̄ in dānū acquirentis nō con
ſideraᷓ cā remota.l.fi.ff.de cōiūgē.cū emancipa.
libe.ſꝫ bn̄ quātū ad cōmodū.l.ſi forte.ff.de ca.pe.
16 ¶Decimoſexto queriᷓ vtrum filiuſfamilias qui
vigore ſtatuti ex morte vxoris lucraᷓ dotem vel
partem eius hoc lucrum habeat quaſi ꝓfectitiuꝫ:
ꝛ dico qđ in hoc varie loquunᷓ doc.imo Bart.ſi
bupſi vᷓ ꝯrius. Nā in.l.ſi cū dotē.§.tranſgrediaᷓ
mur.ff.ſol.ma.dicit ꝙ tale lucrum nō eſt filio pro
fectitiū ſꝫ aductitiū fundās ſe ſup tex.in.l.cū opꝫ
C.de bo.q̄ lib.ꝛ idē tenuit Jo.de pla.ſed ipſemet
bar.in tra.de duo.fra.maturius ꝛ equi⁹ loquens
dicit qđ ſi fili⁹ ſuſtinet onera mr̄imonij de lucro
ſue pſone:vt puta ſepat⁹ a pr̄e erit ei aductitium
ſi vō hec ſuſtinet pr̄ erit filio ꝓfectitiū:ꝛ ſic intel
lige Dy.in.d.§.trāſgrediamur dicētē:qđ non eſt
aductitiū ſꝫ poſt mortē patris cōicabiᷓ ꝑ.l.ij.C
fa.mi.herciſ.ſi vero partim pr̄ ꝛ partim filius ſuſti
net:tūc pro rata oneris ꝑtim ꝓfectitiū et partim.
aduentitiū erit.l.ſed et ſi q̇s.§.j.ff.de vſufru.et.l
ſi ſeruus cōis.§.fi.ff.de ſtipu.ſer. Et hoc ſequitur
Bal.in.d.l.ij.et.glo.in.l.dotē.ff.de ca.pe. ꝛ Dy.
vbi ſupra et Cyn. Et vtriqꝫ ſic tenendū eſt ꝑ ar.
a ꝯrio in.l.profectitia.§.j.in verbo nihil erogauit
ff.de iure do.vbi dicit iuriſcon.quod ſi pater reᷓ
pudiat legatum ſibi factum ad hoc vt filio geneᷓ
ro acquiraᷓ illud non cenſeᷓ profectitiū qꝛ ꝓpter
illud pater de ſuo nihil erogauit:et ꝯūr vbi eroᷓ
gatio vel impenſa patris eſt cauſa acquiſitionis
erit ꝓfectitium:vt hic vbi pater fecit ſumptus nu
ptiales ꝛ ſuſtinuit onera propter q̄ datur illud lu
crum dotale.l.actione.ff. pro ſocio.ꝛ.l.dotis.ff.
de iure dotium. Ad oēs autem leges que vidē
tur in ꝯriū dicaᷓ qđ loquunᷓ quādo pater non ſu
ſtinet onera predicta :ꝛ ad ſtatutū dicēs ꝙ mari
tus lucratur dicendū eſſe verū quando non eſt fi
liuſfamilias:aut ſi eſt lucreᷓ ſꝫ nō ſibi verū patri.
17 ¶Decimoſeptimo queriᷓ vtrū acquiſitū per filiū
familias in dubio preſumaᷓ profectitiuꝫ ꝛ Bar.
vbi ſupra diſtinguit. Nam ſi reſultat ſuſpicio de
licti niſi ſic preſumatur:puta quia filia preſumere
tur turpiter acquiſiuiſſe cum aliter hr̄e nequiueᷓ
rit.ſic credetur ex bonis patris acquiſituꝫ:vt cui
tetur ſuſpicio delicti.l.ſi defunctus.C.arbit.tute.
ꝛ.l.quintus.ff.de do.inter viruꝫ et vxo.ꝛ.l.ſi vxo
ris nomine.C.eo. Si vero ſuſpicio delicti euitaᷓ
preſumetur ex bonis filij vt dictis legibus.Si ve
ro nec euitaᷓ nec oriᷓ ſuſpicio delicti recurrendū
eſt ad cōiecturas.C.de epiſ.ꝛ cle.auᷓ.licētia. Et
hec oīa ſunt ſeruanda in prelato ꝛ tutore vxore
et hmōi qui circa bona aliorū verſantur in cōſciē
tia licet gloſſ.in.d.l.cum oportet.aliter dicat.
18 ¶Decimooctauo queriᷓ vtrū donatū vel relictū
filiofa.ab extraneo ſit aductitiū:ꝛ Bar.in prediᷓ
cto trac.diſtiguit. Nam ſi datum contemplatioᷓ
ne patris erit profectitium ſi contemplatione fiᷓ
lij erit aduentitium.l.ſed ſi plures.§.arrogato.ff.
de vul.et pup.ſubſti.ꝛ.l.additio.ff.de acquir.heᷓ
re.et.l.ſed ꝛ ſi quid donetur.ff.de vſufru. ꝛ not.
glo.in.d.l.cum opꝫ.Si vero nō apparet cuius cō
templatione ſit datum deprehendetur primo ex
futuro euentu:vnde ſi relinquiᷓ filio vt poſt mor
tem patris habeat p̄ſumiᷓ contēplatione filij daᷓ
tum:ſi vero tantū viuente patre preſumiᷓ datum
contemplatione patris : ꝛ ſcđo ex opere:puta qꝛ
filius negociando fecit amicitiam vt ſupra.§.xv.
¶Decimonono queriᷓ vtrum donatū filio a pr̄e 19
ſit aduentitiū:ꝛ dicit Bar.in.d.trac.qđ ſi p̄ceſſe
runt merita filij:que ſi extrane⁹ feciſſet illi donaᷓ
ſet:ſic donatio tenet a principio nec poteſt reuoᷓ
cari et erit aduentitium ſcđm gloſ.C.de inoff.teſ.
auᷓ.vnde ſi parens.ꝛ concor.Jaco.but.ſi vero nō
dat propter merita:ſed vt filio eſt ſimplex dona
tio que non valet:niſi morte confirmetur.de quo
ſupra donatio.ij.§.vij.et an pater qui monachaᷓ
perdat vſumfructum in aduentitijs filij cum mul
tis alijs.vide ibi prope.
¶Vigeſimo queriᷓ vtrū pr̄ teneaᷓ facere inuenᷓ
tariū cū recipit bōa aductitia filiorū:ꝛ dicit mar. 20
ſi qđ bononie in facto deciſum fuit qđ nō: tum qꝛ
non hꝫ de his reddere rōnē: tū qꝛ hoc nō eſt lege
cautum:tum qꝛ ita hꝫ legū interpres cōſuetudo.

¶Rurſus de peculio ſecundo quantum ad di
uiſionem fratrum et ſociorum.

Peculiū ſcđo conſiderari poteſt in or
dine ad cōicationem ꝛ diuiſionē fra
trum inter quos eſt contracta ſocieᷓ
tas illimitata ꝛ non determinate rei.
¶1.ergo q̄riᷓ q̇d ſit ſocietas ꝛ ſoci⁹: 1.q̄
ꝛ dicit tullius:vt no.Azo.in ſum.ti.ꝑ ſoc.ꝙ ſocie
tas eſt duorū pluriūve conuentio ꝯcta ob cōmoᷓ
diorem vſum et vberiorem queſtum ad qđ facit
l.ſi non fuerit.§.plerūqꝫ.ff.pro ſocio.Socius aūt
in ordine ad ſocietatem eſt is inter quem ꝛ aliuꝫ
vel alios eſt cōtracta ſocietas:ſed in cēſuris ſcđm
glo.Car.ꝛ Pau.in.c.felicis.de pe.libr.vj.eſt ille
q̄ aliq̇d cooperaᷓ ad actū dānatū:vn̄ qn̄ ſunt plu
res:et nullus eſt principalis dicuntur agētes qn̄
vero vnus eſt principalis alius cooperās tūc ſtri
cte dr̄ ſocius in cenſuris:lꝫ large ſoci⁹ criminis di
catur tripl'r.ſ.cōcomitans:fauens ꝛ nō corripiēs
vt.xxj.qđ.iiij.ita plane.lxxxvj.diſtin.facientis.ꝛ
tales regulariter non puniuntur eadem pena.
¶Secundo queritur a quibus circa quid ꝛ quo 2
modo ſocietas contrahi poſſit : et dico quod ſoᷓ
cietatem contrahere poſſunt qui ſe poſſunt obliᷓ
gare et contrahere de quibus multos caſus haᷓ
bes.s.donatio.contrahi autem poteſt circa omᷓ
nia bona et circa aliquam negotiationem ꝛ circa

vnā rem.ff.eo.l.ſocietas: niſi res illa eſſet turpis
aut flagitioſa.ff.eo.l.nec pretermittendum eſt.
Nō ꝯtrahiť aūt ſine cōſenſu ſ; ꝑ cōſenſum.ff.pro
ſoc.l.ꝗ admittiť.ꝛ hoc re verbis ꝛ ꝑ nūciū.ff.pro
ſo.l.ſocietatē et ad tp̄s et in ꝑpetuū.i. dum viuēt
ſocii.ꝛ ſub conditione.ff.pro ſoc.l.j.C.eo.l.pe.ſi-
ne fine vero contrahi non poteſt.ff.eo.l.nullam.
3 ¶ Tertio queritur quotuplex eſt ſocietas. et di-
co vt colligitur ex no.per Bar.ꝛ per Bal.in.l.ſi
patruus.C.cōmunia vtri.iudi.et per eundē Bal.
in additionibus ad Bart. de duobus fratribus
1.ſo. quod eſt triplex. ❡ Prima eſt omnium bonorum
in qua communicantur oīa queſita ex quacunq
cauſa laborādo vel negociādo.vel ex dono. aut
legato.vel hereditate et hmōi. et ſtipendia data
militibus.l.ꝗ ſtipendia.C.de ꝓcuratorib⁹.et ſa-
laria ꝗcunq habita ex caſtrēſi vel quaſi.ff.ꝑ ſo-
cio.l.cū duob⁹.§.idē papinian⁹.alīs eſt.l.ſi frēs.
et acquiſitū ex iniuria ſibi facta vel ex.l.aquilia:
vel ex damno ſuo corpori illato vel filiis ſuis.d.l.
cum duobus.§.ſociū.ꝛ generaliter omne ꝗſitū li
cite quocunq titul.vel cā.ar.a cōtrario ſen.in.l.
cū duob⁹.ff.ꝑ ſocio.non autē ꝗſitū illicite.vt ibi
p;.Et ſil̄r cōicātur oīa debita licita.et oīa dāna
etiā condemnationū factarū ꝑ iudicis iniuriā l;
ſecus ſi eſſent facte iuſte.d.l.cū duob⁹.§.ibidem.
Eo tñ caſu quo ratiōe maleficij cōdemnatio eſſet
iuſta tenētur ſocij cōtribuere: ſi eis ſcientibus et
acceptantibus pro cōmuni vtilitate maleficiū fa
ctū eſt: qꝛ eſt cōmune ꝛ ſicut in lucro ita et in dā-
no cōicabūt.ſi vero ignorāter acceptarūt lucrum
iniuſtum tunc ſoci⁹ auferet illud et ſatiſfaciet.l.
ſi igiť.ff.ꝑ ſocio. et ſic ſol⁹ ſoluet cōdēnationem
etiā ſi eſſent ſocij oīm bonorū ſm̄ Specu. Et licet
de iure ex quo lucrū illicitum cōicabit nō poſſit
illud auferre niſi poſt condēnationē.l. qđ eñ.ff.
pro ſoc. tñ ſi ſacerdos iniungat ei vt ſatiſfaciat
leſo intelligiť nō ſolū lis cōteſtata ſed etiā ſentē-
tia lata ꝛ ſic preceptū ſacerdotis eſt ſnīa ſm̄ Ho
2 ſtiē.in.c.fi. de ſepul. ❡ Scđa eſt gn̄aliter oīs que-
ſtus ꝛ lucri qđ idē eſt.l.ſed ꝛ ſi adijciať.ff.pro ſo-
cio.in qua cōicantur oīa ꝗ veniūt ex ꝗſtu.i. indu
ſtria ſeu ſolertia alterius vt exercendo mercan-
tiam et ſimilia et ſimiliter dāna ꝗ ex ſocietate ſi-
cut ex cā proxima veniunt non autē cōicantur ea
ꝗ veniūt ex officijs vel meritis ꝑſone: vt donatio
ſimpliciter vel cauſa mortis aut legata vel here-
ditas: nec ſimiliter ſalaria aduocatiōis.tabellio
natus.vel ſimilium: nec debita alterius niſi que
ſiūt cauſa queſtus vel ſocietatis: etiā ſi licite con
traxiſſet vt qꝛ maritauit filiam vel militauit aut
tenuit filium in ſtudio. et multominus ſi ſunt il-
licite ꝯtracta. vnde condēnatiōes ſiue licite ſiue
illicite non cōicanť. Et hec ſocietas ſemp intelli
gitur contrahi qñ ſocietas contrahiť ſine diſtin
ctione: vt in.l.coiri.ff.pro ſoc. ❡ Tertia eſt ſocie- 5
tas certe rei puta conuiuendi: qꝛ viuunt ad vnū
panem: et ad vnū vinū vel certe negociatiōis vel
lucrorū ꝗ conſequunť l; in diuerſis negociatio-
nibus vel operibus ex ꝗbus lucranť ꝗuis aliqñ
alter operam alter pecuniā ponat aliqñ vtrunq:
de quib⁹ infra ſocietas. Et in hac cōicātur lucra
et damna ꝗ veniūt occaſione illius negociatio-
nis vel mercantiarū de ꝗbus pacti ſunt ſecus de
alijs prouenientib⁹ aliunde. Adde tñ qđ oīa pre
dicta vera ſunt niſi ſocij aliter ſpeciali pacto ca-
uerint quod ſeruandū erit vel niſi aliter habeat
conſuetudo de quo infra ſocietas.j.§.vj.in fi.
¶ Quarto queriť quō cognoſcatur contracta ſo 4
cietas inter fratres vel alios ſimul habitātes ita
qđ omnia lucra ſint communicāda: ꝛ dico quod
Barto.in.l.ſi patruus.C.communia vtriuſq iu-
dicij. diſtinguit vtrum neuter vel vterq aut al-
ter tm̄ negocieť. Si enim nullus eoꝝ negociatur
non contrahiť ſocietas l; hereditatē paternā et
maternā ſimul indiuiſum teneāt.l. cum duobus
ff.ꝑ ſo.§.ſi frater. S; in hoc diſſentit Bal.in ad-
ditio.ꝑdicta.ꝛ in.d.l.ſi patru⁹.dicēs hoc caſu ex
actibus poſſe apparere affectum ſocialē: vt inter
nobiles ꝗ nō faciunt ꝗſtuarias mercantias.et tñ
cōferunt oīa dona: ſalaria: et dotes: qꝛ nemo ne-
gare pōt hos eſſe ſociales actus ex quib⁹ ꝑſumi-
tur intentio et volūtas. vt dicit Joānes de are-
na.ac Riza.et Oldra.diſcipuli ei⁹. Si vero alter
negociať ꝛ alter nō ſm̄ Bar.ſimiliter non ꝯtra-
hiť ſocietas: qꝛ qui negociať ex hoc magis videť
donare ꝗ ſocietatē contrahere.vt.ff.pro ſocio.l.
quinta. Sed Bal.ꝛ dicit qđ ſi is ꝗ non negociať
oīa obuenientia ſibi puta ex redditibus preben-
de vel dotib⁹ cōfert.ꝛ ſic faciunt hincinde ſimili
ter vt ſupra cōtrahiť: qꝛ talis ꝑſumiť mens qua-
lis ex actib⁹ colligi poteſt.ar.l.duo fratres.ff. de
acquiren.her.et.l.reprehēdenda tu magis es.C.
de inſti.et ſubſti.et ſimiliter ſecūdū eū bal. preſu
miť contrahi ſi vnus ſe exercet in vna mercantia
vel arte et alter in altera: vt in aduocatis et ta-
bellioībus: qꝛ lucrorū communicatio ſocietatis
eſt contractio vel inchoatio et ſimiliter ſm̄ eum
ſi vnus h; curā domus ꝛ alius ſit aduocatus vel
alter lucretur ꝛ poneret in domo. Si vero vterq
negociať dicit Bar.quod ſi alter eſt pupill⁹ non
poteſt intelligi cū eo cōtracta ſocietas: quia hoc
nō poſſet expreſſe.ff.ꝑ ſo.l. vt in cōductionibus.
ergo nec tacite.ff.loca.l.qui ad certū.ſed ſi vterq
eſt maior dicit qđ ſi communicant lucra: ex hoc
inter eos preſumitur contracta ſocietas: qꝛ talis
communicatio aliter intelligi nō pōt: nō tñ oīm
bonorū vt quidā dicunt ſed queſtus illius mer-
cantie tantū: qꝛ actus noſtri voluntarij nō exten-
duntur vltra ea ꝗ geruntur.ff.de iti.actuq priua.l.

j.§.viuianus.Sed Bald.dicit qḋ ſi alter eſt ma-
ior ⁊ alter pupill⁹ habẽs tutorẽ q̃ cõicat et cui cõ
municatᷣ.p̄ſumitᷣ cõtracta ſocietas: et ſi act⁹ ſunt
vniformes ſocietas:reſtringitur ſolũ ad queſtus
venientes ex eis.ſed in actibus in ſe difformibus
et habentib⁹ varietatẽ.p̄ſumitᷣ ſocietas gñaliter
contracta: nec conſideratᷣ an vnus plus alius mi
nus lucretᷣ in hac gñali ſocietate:ſꝫ equaliter in-
quit oĩa ſunt partienda.l.ſi ſocius ꝑ filia. ff. pro
ſoc. Hec ex illo.q̃ per hoc nõ intendit hoc ꝓbare
qḋ ſit ſocietas oĩm bonoꝝ.qḋ negauerat bar.ſed
qḋ ſit gñalis. i. ſimpliciter ſiue oĩs q̄ſtus ſi actus
ſunt difformes.vel certe rei ſi vniformes. et me-
lius eſt quod dicit Bal.tñ vide infra.§.ſequen.
5 ¶ Quinto ſpāliter q̄ritᷣ qũo cognoſcatᷣ ꝯtra ſo-
cietas oĩm bonoꝝ.⁊ dico qḋ bart.in.l.titiũ.ff.de
admi.et peri.tuto.in.§.altero. poſtq̃ cõcluſit in-
ter fratres maiores negociãtes ⁊ lucra cõicãtes
cõtrahi tacitã ſocietatẽ.querit q̃ ſocietas ꝯtraha
tur.an.ſ.omniũ bonorũ vel vni⁹ negociationis:
aut ſimpliciter et r̄ndet per regulã quod act⁹ nr̄i
volũtarij nõ extẽduntᷣ vltra ea que geruntur alle
gãs multa iura.⁊ deinde infert quod ſi cõicaue-
rũt lucra vni⁹ negociationis illius eſt contracta
ſocietas.⁊ ſilr̄ diuerſarũ ſi cõmunicauerit diuer-
ſarũ lucra : vnde ſi titius fundũ emiſſet ſuo noĩe
cõicare non tenetᷣ illũ:ſed pecuniã ſi fuiſſet ex di
cta negociatione.ff. pſo.l.ſi vn⁹.§.j.ſed ſi emptio
fundoꝝ cõmuni noĩe celebratᷣ etiã hui⁹ negocia
tiõis p̄ſumeretᷣ ꝯtracta ſocietas:⁊ cõſequẽter co-
geretᷣ cõmunicare. Hec ex illo. Qui iuxta ſenſum
Bart.in.d.l.ſi patruus intendit vt recitatum eſt
.§.priori.qḋ cõtrahatᷣ ſocietas certe rei quod ta-
mẽ ibi Bal.dicit falſum vbi actus ſunt difformes
qꝛ ꝯtrahitᷣ ſocietas ſimpliciter ſiue gñalis.i. oĩs
lucri.iuxta bertachi.vero in ti.ſocietas videtᷣ qḋ
contrahatᷣ oĩm bonorũ: qꝛ ad videndũ quomo-
do tacite contrahatur talis ſocietas.ſ.oĩm bono
rũ remittit ad Bar.in.d.l.titiũ.⁊ ad Pe. de pe-
ruſio in trac.ſocie.iiij.parte.colũ.xiiij.⁊ Frã. por.
de duo.fratrib⁹ .ij.q.lvj.Ego vero dico qḋ Bal.
melius intellexit Bart.et qḋ ſocietas oĩm bono-
rũ nõ contrahitᷣ niſi expreſſe agatur qḋ ſint ſocij
oĩm bonoꝝ.ff.pro ſocio.l.iij.§.cũ ſpecialiter. ⁊.l.
coiri.ff.eo.vbi dicitur coiri ſocietatem etiã ſim-
pliciter: licet ⁊ ſi non fuerit diſtinctũ videtᷣ coi-
ta eſſe vniuerſorũ que ex queſtu veniunt. hoc eſt
ſi quod lucrũ ex emptione venditione.locatione
vel conductione.deſcẽdit. Hec ibi. Predicta au
tem expreſſio vel diſtinctio ſecũdũ aliquos fieri
poteſt verbis ⁊ actibus ſecundum alios vero nõ
poteſt fieri niſi verbis:qḋ videtur velle glo.in.d.
l.coiri.que habet in verbo diſtinctum.i. expreſſe
dictũ qḋ fiebat omniũ bonoꝝ ſupra eod.l. iiij.§.
j. Hec glo. Ego autẽ dico qḋ fit verbis principa-
liter et ſecundario effectibus.
¶ Sexto queritur quo tp̄e incipiat et quo finiatᷣ 6
ſocietas:⁊ dico qḋ ſi verbis contrahatᷣ.ſtandum
eſt conuentioni:ſi vero actibus dicit Bart.in.d.
l.titiũ.qḋ ab eo tempore incipit quo ſocij cõmu-
nicare ceperint ⁊ ab eo ex quo deſierint commu-
nicare diſſoluta.ff.pro ſo.l.vtiq̄.ſi tamẽ alter tñ
deſijt communicare et non renunciabit ſocietati
ſeruandum eſt quod dicitur in.l.actione.ff.eo.
¶ Septimo queritur circa fratrũ diuiſionem qḋ 7
peculium ſit communicandũ et quod nõ: et dico
qḋ ſi nulla interuenit ſocietas vt patet ex dictis
tit.priore.§.j. communicabitᷣ ſolũ profectitiũ nõ
autem caſtrenſe nec quaſi caſtrenſe.nec aduenti-
tium et qḋ de his peculijs dicitur intellige de oĩ-
bus de quibus in tit.priore dictum eſt quod per-
tineant ad hoc peculium vel ad illud. Adde etiã
que dicẽtur ab hoc.§. vſq̄ ad decimumoctauum
incluſiue. Si vero interuenit aliqua ſocietas:dic
vt.j.incipiendo a.§.xix.vſq̄ ad finem.
¶ Octauo queritur vtrum pecunia data filio a 8
patre pro ſtudio poſt mortem patris ſit computã
da in ſua parte.et dicit Bar.in dicto tract.quod
ſi apud patrem nihil erat quod eſſet filij non im-
putabitur filio in partẽ.l.que pater.ff.fami. her-
ciſ.ſi vero apud patrem erat pecunia filij ex pecu
lio caſtrenſi vel quaſi:tunc in dubio preſumetur
quod pater adminiſtratorio noĩe egerit id de pe
cunia ipſius filij: et ſic imputabitur in partẽ ei⁹.
ad quod facit quod not.in.l.fi.C.de dot.promiſ.
quod tamen videtur limitandum quando pater
dedit pro cauſa neceſſaria. non autẽ pro volun-
taria.iuxta ea que habes ſupra legatum. iij.§.xi.
¶ Nono. Quid ſi pater dedit filio pecuniam ꝓ 9
libris emendis et ille luſit vel expoſuit in mere-
trices:et dicit Bart.in autẽ. quod locũ.C. de col.
quod poſt mortẽ patris computabitur illi in ſuã
partem:ar.d.autẽ.ſicut mulieri que paſſa eſt cõſu-
mi dotem.computabitur ei in ſuam partem.vt in
d.autẽ.quod locum. Et ſimiliter dic de donato a
patre filio pro emancipatione quod erit compu-
tandum ei tempore diuiſionis ſm Bar. in.l.j.§.
nec caſtrenſe.et in.l.vt liberis.C.de colla.
¶ Decimo queritur ſi pater filio in ſtudio exiſtẽ 10
ti miſit pecuniã pro libris emendis cauens in li-
bro rationum ſuarũ qḋ filius eam debeat confer
re cuius erit damnum ſi librorum valor decreue
rit.et dico quod erit commune heredum.nec iſte
conferre tenetur qḋ cõſtituerũt ſed ſolũ qḋ valẽt.
per glo.in.d.l.illud.C.de colla. in verb. poterat.
Si aũt valor ſupercreuit beneficio fortune.dicit
rapha.in.d.l.illud.qḋ hoc lucrum tanq̃ aduenti
tium debet eſſe precipuum filij.vt.l.filij.C.de col-
la.licet ludo.dixerit contrarium in.d.l.illud. per
tex.in.l.ſm naturam.ff.de reg.iur. et hoc placet.

11 ¶ 11.querit̃ vtrũ fili⁹ qui incepit ſtudere viuente patre de mãdato ei⁹ poſſit mortuo patre de cõi-b⁹ bonis ſtudiũ pficere: ⁊ dicit Bar.in.d.tra. qḋ nõ q2 factũ pr̃is erga filiũ initiatũ eaten⁹ obligat heredẽ quaten⁹ pater erat obligat⁹.l.⁊ ſi filiũ.ff. de mu.⁊ ho iuncta.l.honores §.is q̇.ff.de decu.⁊ l.ſi filia.§.idẽ ſcribit.ff.fa.her.ppter qḋ cõcludit Bal.in addi.ad.d.trac.qḋ ſi vult ſtudiũ pficere faciat de ſuo.⁊ ſimil̃r ſi vult doctorari: q2 eſt nouus actus.l.ſi ſeruus legatus.§.ſed ſi cum mihi ex teſtõ.ff.de leg.j.nec fratres tenentur eã ſi nolunt.

21 ¶ Duodecimo querit̃ vtrũ tẽpore diuiſiõis fratrũ veniãt expenſe facte a patre circa vxorẽ filij fami.quo ad veſtes ⁊ alia ornamẽta. et dicit Bal. vbi.ſ̃.et in.l.in his.ff.ſo.ma.qḋ de conſumptis filius nõ tenet̃:nec alius põt dicere ego ducã eam et tantũdem exponã de cõi:niſi pater aliter cauerit in teſtõ.l.iij.§.fi.ff.de mu.et ho.et ibi p gloſ.et l.ex parte.§.filius.ff.fa.her.De extantibus aũt vt ſunt veſtes et alia ornamẽta ſi neceſſaria ſunt ad quotidianum vſum non conferunt̃:ſed ſunt vxoris et a principio tenuit donatio inter ſocrum et nurum.l.ex annuo.ff.de do.inter virũ et vxo.l.ſi dos.cum ſua glo.ff.ad.fal.Si vero non ſun neceſſaria ad quotidianum vſum.ſ3 ſunt precioſa.tunc illa qualia ſunt debent cõferri.l.illud veſtimẽtũ. ff.de pecu.nec poteſt dici ꝙ morte ſit confirmata donatio:q2 nõ preſumit̃ donata:ſ3 ad vſu3 ꝯceſſa l.mortis.in fin.ff.de do.inter.vi.et vxo.et hoc niſi magna dignitas et diuitiarum tumulus p̃ſumptionẽ faceret in ꝯtrium.l.filius.ff.de do. Similiter dic in factis pro filia.l.cum hic ſtatus.§.oratio.ff.eo.Et pro predictis facit.l.fi.ff.ſo.ma.et ꝙ dicit Bart.in.l.ſi vt certo.ff.commo.Ange.tamẽ in.l.ſi ex re domi.ff.de ſtipu.ſer.per glo.ibi poſtam determinat quod veſtes lugubres date mulieribus efficiuntur ipſarum ſupra donatio.ij.§. quinto.De dote vero data filie filij ab auo ipſius quomodo nõ ſit cõminicãda.vide ſupra dos.§.j.

13 ¶ Decimotertio queritur vtrum expenſe facte a patre in peculio filij aduentitio poſt mortem filij ſint communicande inter fratres poſt mortem patris: et dico qḋ Bar.in predicto tractatu diſtinguit. Nam ſi fuerunt neceſſarie vel ad perpetua3 vtilitatem.filio imputabuntur.l.fi.§.fi.C.de bonis que li.⁊.l.iubemus.C.ad trebel. ⁊ hoc ſi pater fecit animo repetendi:ſecus ſi animo nõ repetendi.Et ſi de animo neſcitur ſi ſunt parui ſumptus preſumerentur donati.l.ſi ſeruus.ff.de do. inter vi.⁊ vxo.ſi vero ſunt magni ita quod excedant fructuu3 quantitatem:videtur habuiſſe animum repetendi:niſi in cauſa alimentorum vel ſimili expendiſſet.l.alimenta.⁊.l.nẽſenius §.preterea.C.de nego.geſt.ſecus ſi fructuum quantitatẽ non excedunt quia videtur etiam tũc donaſſe.In impenſis tamen quas fecit vir in reb⁹ vxoris gratia fructuũ querendorum.colligendorum ⁊ conſeruandorum.ſiue vlla diſtinctione ſibi facit.l.fi. ff.de impen.⁊ ab vxore vel eius heredibus non repetet:in alijs autẽ ſi ſunt modice non repetuntur:ſi vere ſunt magne repetũtur.l.omnino.ff.de impen.quod tamen fallit,vt ibi.Si vero dicti ſumptus a patre facti non ſunt neceſſarij:nec ad perpetuam vtilitatem ſed ſolum ad vtilitatẽ fructuũ non ſunt cõicandi:q2 onera pertinent ad eunde3 patrem:et idem dicendum eſt de eo quod expendit in datis ⁊ collectis cum habeat vſumfructum l.ſi pendẽtes.ff.de vſufruc.Nec ob.l.vnica.§.nec ob impenſas.C.de re vxo.act.q2 vir habet dotem propter onera matrimonij ideoq3 grauari nõ d3 onere impenſarum:et non erit hoc in alio vſufructuario:q2 ſimpliciter habet ex alia cauſa vt ex cõtractu vel quaſi.Et concor.Bald.vbi ſupra.

¶ Decimoquarto querit̃ vtrũ patre obligante ſe pro delicto filij:ſit totũ cõputandum in parte filij poſt mortem patris:et dicit Joan.de pla.inſti.de obliga.que ex quaſi delict.na.§.ſi filius. ꝙ pater non tenetur pro filio ꝯdẽnato in iudicio ſoluere cõdẽnationẽ de ſua legitima:vt eſt caſus in.l.⁊ ſi cõdẽnat⁹.ff.de nox.ac.ſi tamẽ ſe obligauit dicit bald.vbi.ſ̃.qḋ ſi propter hoc fecit ductus naturali pietate oẽs fratres debẽt pro ſua parte ſuſtinere.l.liber capt⁹.ff.de cap.ſ3 ſi fecit ex neceſſitate puta hoc ſtatuto dictante.vt not.glo.ſuper rubri.C.de decre.decu.naſcit̃ ex tali geſtiõe negociorũ naturalis obligatio tranſiens ad heredes: ideoq3 ſoluet de ſua parte filius nõ de cõi.l.igit̃. ff.de libe.ca.⁊ qḋ not.doc.de eo qui cogit̃ ſoluere cõdẽnationem alterius.l.ij.§.fi.ff.de ver.oblig. 14

¶ Decimoquinto querit̃ vtrum patre dante dãnum in bonis aduentitijs filij teneantur fratres emendare de cõmuni.et bal.vbi ſupra diſtinguit Nam ſi dilapidatio eſt ſolum fructuum non tenẽtur.l.cum op3.C.de bo.que li.qḋ limita verũ quando pater h3 vſumfructũ dicti peculij:ſecus quando is qui legauerat prohibuit vſumfructum queri patri.qḋ fieri poteſt ſcḋ3 glo.in auten.vt liceat matri ⁊ auie.⁊ in auſ.excipitur.C.de bo.que lib. ſi vero dilapidatio concernit rei perpetuam deteriorationem.vel intolerabilem leſionẽ: ſic etiã tenentur.d.l.cum oportet.§.ſed cum tacitas. 15

¶ Decimoſexto queritur vtrum debitum contractum poſt mortem patris ab vno fratrum ſit ſoluendum de communi: et dicit Specu.in titu. de iudic.quod non: niſi contractum ſit ratione communis vtilitatis vel ſocietatis et in communem vtilitatem profectum: quod probare debet qui contraxit et ſic de communi ſoluere ar.l.oĩs.ff.p ſo.quod:ſi non probat per eu3 ſolui d3 abſq3 grauamine alterius.ff.de reg.iur.nõ debet.ff.prolo. 16

iure ſocietatis: ſimiliter nec dos dꝫ ſolui de cõmuni niſi ſit verſa in communē vtilitatem: ⁊ ideꝫ de condemnatione ſoluta per vnū: vt ſupra.§.iij.
17 ¶17. querit̃ vtrū lucrū qḋ facit vnꝰ ex fratribꝰ cū pecunia hereditatis mercando ſit cõe cū alijs fratribꝰ ⁊ Bal. vbi.ſ. in.d.l. ſi patruꝰ. diſtiguit. Nā ſi fecit nomine cõi cõicabit. ſi vero noīe ꝓprio nõ cõicabit.l. titium ⁊ meuiū.§. alterū.ff. de admini. tu. qḋ verum eſt niſi ſit tutor vel curator aliorum fratrū: qꝛ ſic lucrū quod fecit ex prima mercantia empta de cõi dꝫ eſſe cõe licet noīe ſuo fecerit: qꝛ illa mercātia quaſi ēpta de cõi erat cõis: aliud aūt qḋ fecit de pecūia emptionū iteratarū ⁊ noīe ſuo erit ſuum ⁊ nõ cõicabit illud: qꝛ pecunia redacta ex mercātijs cõibꝰ nõ eſt cõis ſcḋꝫ gl. in.d.l. ſi patruꝰ. Et idē dic de eo q̄ negotiat̃ de pecunia minoris: aut eccleſie: vt in.l. ſi vt proponis.C. de rei ven. Si ꝟo neſcit̃ cuiꝰ noīe fecerit: tūc ſi cõtinuauit negotiū ſolitū cū alio fratre mortuo: ſuperſtitibꝰ filijs fratris indiuiſam ſubſtantiā poſſidentibus: ſic vr̃ nomine cõi feciſſe ar.l. nā̃ ſeruꝰ.ff. de neg. ge.§. ſi viuo. ſi ꝟo fecerit negotiationē inſolidaꝫ: ſic p̄ſumet̃ qḋ noīe ꝓprio nihil aliud appareat ex li. rõnū. Concor. Bar. in.d.l. ſi patruꝰ. addе tamē primo q̄ eo caſu quo neſcit̃ quo nomine emerit ſi emptor erat tutor: in dubio p̄ſumet̃ qḋ emerit noīe cõi ſcḋm multos ar.l. poſt mortem.ff. quādo ex fac. tu. Adde ſcḋo ſcḋm Bal. qḋ eo caſu quo cõi pecunia ⁊ cõi noīe negotiat̃ quatenus lucrū eſt cõe eatenus et dānum: ⁊ hoc ſi aggreſſus eſt ſolita negotia diſcrete operando: ſecus ſi inſolita: quia tūc ſibi imputet.l. ſi negotia.ff. de neg. geſtis. Concor. Bar. in.l. titium.ff. de admi. tuto.
18 ¶18. querit̃ vtrū ēptū ex pecunia cõi vel redacta ex rebꝰ cõis ſit cõe: ⁊ Bar. in.d.l. ſi patruꝰ.C. cõ. vtri. iud. diſtinguit. Naꝫ aut emit aliq̄d nomine cõi aut ꝓprio aut dubitat̃. Si q̄d igit̃ ēptū eſt nomine cõi eſt cõe altero habente ratuꝫ: vt.l. ſi ego. ff. de neg. geſt. Si vero noīe ꝓprio tūc ſi emit ex pecunia ꝓpria eſt ꝓpriū nõ cõe: ſi ꝟo ex pecunia cõi aut ille qui in re cõi vēdicat ptē erat maior: et nihil petere poteſt in re vt ibi aut minor: et tūc ſi is qui emit nõ erat tutor nec curator eſt idem: vt.l. filie.ff. de ſolu. ſi vero erat tutor aut curator: res efficit̃ cõis: vt.l.ij.ff. quādo ex fac. tu. ſi ꝟo dubitatur ex qua pecunia emerit p̄ſumit̃ qḋ ex ꝓpria: vt l. ſi defunctus.C. arbi. tut. nec eſt ibi recurrēdū ad cõiecturas cuiꝰ cõditiõis fuerit artifex vel non. Si vero emit quidē ſꝫ dubitat̃ cuius noīe p̄ſumit̃ in dubio emiſſe noīe proprio: vt.l.l. ⁊ magis.ff. de ſol. ⁊ ſic iſta queſtio ⁊ p̄cedēs eodē modo ſoluūt̃.
19 ¶19. querit̃ vtrū ex duobꝰ fratribꝰ quorū vnꝰ maior cõi noīe adminiſtrauit bona minoris reliquꝰ ſcꝫ minor teneat̃ approbare geſta per maiorē noīe cõi. Et dicit Roſ. in quodā ꝯſi. qḋ incipit oīpotentis. qḋ ſic quantū ad vtiliter geſta.ff. de neg. ge.l. põponius. geſta autē dānoſe rata hr̃e nõ tenetur imo oīa dāna illata cõi p̄rimonio ꝑ maiorē dolo vel lata culpa ipſe adminiſtrās ſibi dꝫ imputare ⁊ minori pro rata emēdare tenet̃.ff. fami. herci.l. heredes.§. nõ tantū. ⁊.§. itē culpe. ⁊.l. puto.§. ſed ⁊ ſi dolo. ⁊.l. in cõi diuidūdo. ⁊.l. ſi is cū q̄. ⁊.l. i hoc iudiciū. ⁊.l. cõis ſeruꝰ.ff. cõi diui. Et deinde q̄rit idē ro. an lucrū factū per dictū maiorē ex pecunia cõi ſit cõicādū lꝫ minor nõ approbet damna illata cõioni nec ſentit dānuꝫ emergēs dolo vel culpa maioris: ⁊ dicit lucrum eſſe cõe ſi pecuniā cõi noīe adminiſtrauit.ff. pro ſo.l. ſociꝰ ſocio. imo inquit tale dānū nõ cõpēſat̃ cū exceſſiuo lucro qḋ adminiſtrans cõioni q̄ſiuit: qꝛ hoc nõ obſtāte damnum illud ſibi imputare tenetur: et caſus eſt.ff. ꝑ ſo.l. non ob eum. cum.l. ſeq. Si vero communem pecuniam proprio nomine adminiſtrauit ſibi ſoli q̄ſiuit: vt eſt caſus in.§. ſi vnꝰ ex ſocijs.l. ſi vnus ff. pro ſo. ⁊ probat̃ in.d.l. ſi patruus. Bene tamen hoc caſu poſſet minor agere cõtra maiorē quanti ſua intereſt hanc pecuniam cõi noīe nõ fuiſſe adminiſtratā: vt no. glo. in.d.§. ſi vnꝰ. Hec ex illo. 20
¶20. querit̃ vtrum frater habēs cū fratre hereditatē indiuiſam et ſocietatē ſimplr̃.i. oīs queſtus teneat̃ cõicare lucrū prouenieus ex officijs publicis vel meritis pſone: dico q̄ nõ ſꝫ ſolū bona prouenīētia ex p̄rimonio et mercātia: vt ñ dicit Pau. in quodā cõſſ. qḋ incipit in cā vertēte. qḋ tale lucrū nõ cõicabit qḋ ꝓbat primo ꝑ.l. cū duobus.§. ſi fratres.ff. ꝑ ſo. vbi ſi fratres tenuerūt hereditatē p̄rnā indiuiſaꝫ vt emolumētū ac dānū in his cõi tereſſentiret̃ q̄ aliūde q̄ſierūt in cõe nõ redigit̃ q̄ſi videat̃ ꝯtā ſocietas in bonis patrimonialibꝰ nõ autem in lucris aliūde obueniētibꝰ. Quod magis me verum eſt in lucris q̄ſitis ex officio vel meritis perſone: qꝛ in his eſt ſpāle qḋ quātūcunq̄ ꝯtatur ſocietas ſimplr̃ etiaꝫ expreſſe: non intelligit̃ ꝯtā niſi in prouenientibꝰ ex queſtu ſeu induſtria perſonarum vt exercendo mercimonia et ſimilia: nõ autē in prouenientibus ex meritis perſone: vnde hereditas vel legata ſeu donationes que vni ex ſocijs deferuntur non veniunt in cõi: vt.l. coiri. cum.§. ſequenti.ff. pro ſocio. Salarium autē delatum ratione officij ꝓuenit potiꝰ ex merito pſone q̄ ex queſtu ſeu opera ſocij ꝑ quo facit.l. cū munerıs.ff. de mu. ⁊ ho. ⁊ qḋ no. in.l.j.ff. ſi mēſ. fal. mo. di. hinc eſt quod omne qḋ lucratur filiuſfa. ex officijs publicis acquirit ſibi ⁊ non patri ⁊ reputatur quaſi caſtrenſe.C. de inoffi. teſt.l. fi. ⁊ cõſequēter a fortiori in preſenti caſu non debēt predicta lucra eſſe communia: niſi pacto expreſſo hoc fuerit conuentum. Et ideꝫ apertius ſentit Specu. in tit. de iudi.§. ſequitur. verſi. quid ſi alter vbi plꝰ dicit ſcilicet quod ſi vnꝰ ex fratribꝰ remotus fuit ab officio

ab officio ꝓpter inſufficiētiā ſuā ⁊ in locū eius alter ſubſtitutus nō debet ſalariū eſſe cōe ſ ꝑcipuū frīs ſubſtituti. Et idē vr̄ ſentire Bar.in.d.l.ſi patru⁹ volēs qḋ ſi nemo ex fratrib⁹ habētib⁹ in cōmuni negotiaṫ nō ſit cōtracta ſocietas in bonis aliūde queſitis: in quo licet diſſentiat Bal. tñ vt aliqui dicūt dictū ſuū aperto iure nō ꝓbaṫ vel dic qḋ licet verum dicat: tñ ſentit qḋ ſocietas nō extēdiṫ vltra ꝙ̄ actus geſti precedāt: vnde vbi ex actibus nō cōtrahiṫ niſi ſocietas ſimpliciter q̄ cōicationē negotialiū lucrorū nō excedit vt in caſu iſto ſi alter ſociorū acquirit aliquid caſtrenſe vel quaſi illud nō cōmunicaṫ. Nec ob. qḋ iſta lucra deputet in cōmunē vtilitatē nec ex hoc debet cēſeri qḋ voluerit cōicare: qꝛ quicquid ſolus expēdit de ſuo in re cōmuni pōt in eius rei diuiſione repetere. l. in hoc iudiciū. ff. communi di. ſicut etiā videmus in caſu cōtrario qḋ ſi ex bonis cōmunibus dotatur filia vni⁹ fratris debet in diuiſione bonorū cōputari in portione cōtingēte ipſum fratrē vt no. Spec. in. d. §. ſequiṫ in verſi. q̇d ſi vnus ⁊ idē in alijs expenſis factis pro vtilitate vni⁹ dūtaxat vt in. d. §. not. Spe. Et hec maxime procedūt in lucris queſitis poſt mortē fratris remanētib⁹ ex eo filijs impuberib⁹ cū quib⁹ nō pōt dici cōtracta ſocietas nec debet preſumi donatio maxime ſi ⁊ ipſi qui lucraṫ habet filios qꝛ nō eſt veriſimile qḋ auferre vellet a ſuis ⁊ dare alienis

21 Et hec videnṫ de mēte Bar. in. d. l. ſi patruus.

¶ Uigeſimoprimo q̇d ſi ex duob⁹ fratrib⁹ vnus in ſocietate poſuit operas: alius pecuniā ⁊ caſu oīa perierūt: ⁊ dicit Bal. vbi. ſ. ꝙ is qui poſuit operā teneṫ alteri ad medietatē capitalis. ꝑ. l. ſi cū duob⁹. §. in coeūda. ff. ꝓ ſo. ⁊ ita etiā tenet Ja. de are. in. l. j. C. ꝓ ſo. glo. ṽo in. d. l. ſi patruus. tenet cōtrariū: ſed tu dic vt infra ſocietas. j. §. v j.

22 ¶ Uigeſimoſecūdo queriṫ vtrū duobus fratrib⁹ ſimul cōmanētibus poſt mortē patris ſi vnus de fructibus laborū ſuorū vel de alijs bonis poſuit in domo pro cōi victu poſſit illud plus in diuiſione repetere: ⁊ dicit Bal. in. l. cū duobus. ff. ꝓ ſo. qḋ fruct⁹ extātes ſunt ſui niſi ſit cōtracta ſocietas in eis. Si vero ſunt cōſumpti tūc ſi inter eos erat cōtracta ſocietas cōuiuēdi qꝛ ad vnū panē ⁊ vinū viuebāt nō habeṫ cōſideratio ad illud plus: qꝛ ſocietatis iure intelliguntur cōſumpti vt in. c. ſi duo fratres de fratri de nouo bene inueſti. in vſi. feu. ⁊ hoc nō rōne fraternitatis vel cohabitatiōis ſed cōis menſe ſm̄ Bal. ibi qḋ facit pro fratribus quorū alter maior eſt in familia. Si vero inter eos nō erat ſocietas cōuiuēdi: puta qꝛ vn⁹ erat minor ⁊ cōſequēter nō cōtrahiṫ ſocietas. l. ⁊ in cōditionib⁹. ff. ꝓ ſo. l. alter furioſus aut ꝓdig⁹ cui erat interdicta adminiſtratio vel monachus ⁊ ſiles: tūc expēſe nō imputanṫ inter fratres que ſunt facte pro alimentis: niſi proteſteṫ qḋ nō intendit donare. l. nēſenius. ff. de neg. geſt. vel niſi qꝛ reditus cōes erant ſufficiētes ad alimenta: ſed conſeruabat fructū vt meli⁹ venderet: vel qꝛ naturali charitate nō tenebaṫ alimentare ar. l. ſi. ff. de peti. here. ſm̄ Bal. in. l. filie. C. fami. herc. item qñ ille q̇ fecit impēſas erat pauperior. vt no. in. l. alimēta. C. de neg. geſt. ꝑ Jac. but. ⁊ Bal. qꝛ ꝓ̄ma charitas incipit a ſeipſo. l. preſes. C. de ſerui. et aqua. vnde nō ꝓ̄ſumiṫ donare. Et ſic Bal. in. l. ſi paterno. C. de nego. geſt. tenet de ruſticis quorū vnus multa poſuit in domo ꝓ alimentis qḋ pōt petere qñ in filijs alimētatis nō erāt ope aliquales correſpondētes alimentis: quia cōiter ruſtici ſunt paupes: quoꝝ ocul⁹ eſt procell⁹. vt dicit gl. in. l. illicitas. ff. de off. ꝑ̄ſi. ⁊ raro habēs pecunias vt dicit Bal. in. l. idē. C. loca. ideo non ꝓ̄ſumiṫ talis donare cū ipſe non habeat ſupflua qḋ intellige verū qñ inter eos nō eſt ſocietas conuiuendi.

¶ Uigeſimotertio queriṫ quid ſi alter duoꝝ fratrū poſuit lucra ſua pro reparatiōe cōis patrimonij. vel emit boues ꝓ colendis poſſeſſionib⁹ cōibus. ⁊ dicit Bal. vbi. ſ. qḋ repetere pōt illud qḋ poſuit ꝑ tex. i. l. ex duob⁹. ff. de neg. geſt. ⁊ bal. in d. l. filie. qḋ intellige ſi emit ex eo qḋ cōicare non tenebaṫ rōne cōis patrimonij vel cuiuſcūq; ſocietatis: alias ſi nō emit ex lucro cōicādo ⁊ ꝯñr cōicanda ſunt cōia. vt patet ex dictis. ſ. §. preceden. 23

¶ Uigeſimoquarto queriṫ q̇d cū aliqui fratres habētes paternā hereditatē indiuiſam viuūt ad vnū panē ⁊ vnū vinū nulla alia ꝯtа ſocietate et vnus ex induſtria perſone lucraṫ. vt qꝛ eſt artifex vel iuit ad nauigādū ⁊ hmōi. et dico qḋ illud lucrū erit ſibi precipuū etiā ſi pater viueret tanꝙ̄ aduentitiū: nec illud poſt mortē patris cōicabit qḋ intellige ſi lucrū illud pater ꝑmiſit quaſi non egens exercitio filij in re domeſtica: ſi tñ alij ſtantes domi expenderūt circa patrimoniū pro querendis vel colligēdis aut cōſeruandis fructib⁹ q̇ fuit abſens non habebit partē fructuum niſi contribuat ad expenſas: et ſi alij perſonaliter laborauerūt in re cōi pro dictis fructibus ex eis deducent ſalaria ſua ad arbitriū boni viri: ſi vero laborauerunt aut expenderunt pro conſeruatione patrimonij illud deducent in diuiſione. Et predicta intellige niſi inter eos eſſet ſocietas ſimpliciter: quia communicaret lucra venientia ex induſtria. vt. ſ. §. iij. licet non venientia ex meritis. 24

¶ Uigeſimoquinto queriṫ q̇d ſi alter ex coheredibus condēnat⁹ eſt ob maleficiū cōmiſſum: ⁊ dicit Spec. qḋ de ſua parte tm̄ ſoluēda eſt cōdēnatio. nec ſiet recōpenſatio ei⁹ qḋ alias bene tractauit hereditatem. ff. pro ſolu. l. cum duobus. 25

¶ Uigeſimoſexto queriṫ quid ſi vnus ex coheredibus fecit ſumptus ob honorem ſuum puta in 26

militia vel nuptijs ſuis aut filie. vel aliqua di‑
gnitate:et dico qḋ ſi cōis pater id fecit ipſe ha‑
bet hoc ꝑcipuū.ff.de col.l.j.§.nec caſtrenſe. ſi v̇o
ipſe hoc fecit poſt mortē patris de ſua ſorte erit
non de bonis cōib⁹.ff.fa.her.l.filia.§.idē ſcribit.
niſi ſpāliter inter coheredes pactū fuerit ⁊ hmōi
ſumpt⁹ eſſent cōes ſm Bar.in.d.§.nec caſtrenſe.
Quantū aūt ad dotē filie alteri⁹ fratris cohere‑
dis ſi viuit auus ab ea dotanda eſt.ff.de iur.do.
l.profectitia.ſi vero nō viuit de bonis patris ſui
tantum dotanda eſt ſm Specu.niſi aliter cohere
des inter ſe conuenerint. Uide ſupra dos.§.vij.

27 ¶ Uigeſimoſeptimo queritur vtrū factum vnius
fratris noceat alteri qn̄ ſunt ſocij omniū bonoꝝ:
puta ſi vnus emens gabellā a cōi ꝓmittit ſub cer
ta pena.et ali⁹ ꝯtrauenit: q̄rit̄ vtrū incidat in pe
nā ⁊ dicit Bal.vbi.ſ̄.qḋ nō: q2 non incidit q̇ cō
trauenit cū nō ſit obligat⁹.ff.pro ſocio.l. iure ſo‑
cietatis. nec qui eſt obligatus q2 nō cōtrauenit.

28 ¶ Uigeſimooctauo querit̄ vtrū in ſocietate om‑
niū bonoꝝ frater poſſit ſuas filias dotare de cō‑
muni:⁊ Specu.videt̄ tenere qḋ non niſi ſit pactū
inter eos p.l.ſi ſocius pro filia.ff.ꝓ ſoc.et idē pe.
de peru.in.xiiij.libro ꝯſilioꝝ ſꝫ Bal. in ꝯſilio qḋ
incipit factum tale.tenet contrariū. ⁊ ſimiliter in
d.addi.ad trac.Bar.de duo.fra.Ubal.autē l.d.
l.cū duob⁹.ff.ꝓ ſoc.arguens pro ⁊ cōtra finaliter
concludit ꝙ q̇libet adherere pōt cui parti volue
rit:qḋ non ſufficienter dicit̄ cū altera tantū pars
ꝯtradictionis ſit vera ⁊ vna ꝑiudicet ſocio vnde
dic qḋ pōt ſi ſunt ſocij oīm bonorum maxime ex‑
preſſe et verbaliter: q2 ibi eſt cōicatio oīm licite
q̄ſitoꝝ:⁊ cōſequēter a cōtrario etiā oīm debitoꝝ
licite contractoꝝ: vnde frater tenet̄ contribuere
fratri militanti aut filiā maritanti. non autē hoc
poteſt ſi ſunt ſocij ſimpliciter.i.omnis queſtus.

29 ¶ Uigeſimonono q̄rit̄ q̇d ſi vnus frater dotauit
filiā alteri⁹ ſcientis ⁊ patiētis ⁊ dico qḋ ſi ſit cō‑
tracta ſocietas oīm bonorū alter teneret̄ contri‑
buere vt dictū eſt.§.ꝓxi. ſi v̇o nō ſunt: ſic ſocij.q̇
dotauit dotem pōt repetere: q2 vtiliter negotiū
geſſit nō obſtante ꝙ extrane⁹ dotando filiā:alte
rius donare videat̄ dotē.l.ex morte.C.de pac.cō‑
uē.q2 hoc verū eſt qn̄ ſol⁹ hoc facit ſec⁹ ſi faceret
ſimul cū pr̄e vt cōſuluit Bal.in.d.cōſilio vbi.ſ̄.

30 ¶ Trigeſimo queritur ſi frater legitimus et ſpu‑
rius in vita patris contrahūt ſocietatem omniū
bonoꝝ vtrū patre moriēte eius hereditas tranſ‑
eat etiā ad ſpuriū.⁊ dicit Bal.in.l.j.C.ꝓ ſoc. qḋ
ſic non vi ſucceſſionis vel relicti:ſed iure ſocieta
tis. Qḋ pro cautela notandum eſt ei qui vult ſpu
rium ſuccedere in hereditate cum legitimo.vt fa
ciat eos omniū bonorū ſocietatem contrahere.

31 ¶ Trigeſimoꝑmo queritur ſi alter ex ſocijs om‑
nium bonorū cōicauit ſocio vel fratri lucrū vſu‑
rarium vtrū epiſcopus poſſit cōpellere ſociū vel
fratrem ad reſtitutionē vſurarū:⁊ dicit Bal. qḋ
ſic.vt.ff.eo.l.quod enim.

¶ Trigeſimoſecūdo querit̄ vtrū lucrū vxoris al 32
terius fratris cōicādū ſit in diuiſiōe:⁊ Bal.in.l.
ſi vxorē.C.de cōdi.inſer. ⁊ do.⁊ Ubal.in. l.cum
duob⁹.ff.ꝓ ſo.diſtinguit. Nā ſi eadē oꝑa facit ſi
cutholes in laborādo debet habere partē lucri:
⁊ diuidet̄ in capita vt dicet̄ de filijs.§.vlt. in fi.ſi
v̇o exercet aliquā artē vel mercātiā vel eſt obſte
trix aut chirurgica:tūc ſi ponebat oīa lucra i cōi
⁊ ſimiliter vir cōtracta eſt ſocietas quā mulier cū
viro cōtrahere pōt ſm eū Bal.in.d.l.ſi vxorē ⁊
ſic lucra erūt cōia:ſꝫ ſi tenebat ſeparatū lucrū vel
ex alijs cōiecturis apparet qḋ ſocietatē cōtrahere
nō volebat:tūc de operibus cōmunibus ⁊ obſe‑
quialib⁹ que fiunt a mulierib⁹ in domo ſm qua
litatē perſone vt facere lectū coquinā ⁊ huiuſmo
di lucrū ꝯſequi nō pōt:q2 operari tenet̄ in domo
in qua recipit alimēta vt in glo.l.ſicut.ff.de ope.
lib.⁊ Bal.in.l.caio ſeio.in fi.ff.de ali.leg.⁊ An.
in.l.j.C.de legi.here.⁊ in.l.ſi cuꝫ dotē.ff.ſol. ma.
imo ſi deſiſteret a talib⁹ obſequialib⁹ etiā parue
eſtimatiōis ꝓpter exercendā artē pars talis lu‑
cri deberet cōmunicari viro ⁊ alijs fratrib⁹ ſm iu
diciū boni viri:niſi haberet alimēta iure legati.
⁊ cōſequēter nō teneretur operari in tali domo
ſm Bal.⁊ Ang.vbi ſupra.Si v̇o vltra talia ob‑
ſequialia exercet aliquā artē ⁊ lucrat̄ pōt ſibi il‑
lud tanq̄ ꝓpriū retinere ⁊ cōmunicare nō cogit̄.
Et qḋ dictū eſt de vxore dic de filiab⁹ alteri⁹ fra
tris excepto qḋ acquirēt patri:⁊ illud lucruꝫ erit
eis aduentitium. Et hec ex no. predictis.ſ̄. elee‑
moſyna.§.v.⁊ dicendis infra vxor.§.vij.

¶ Trigeſimotertio. Pone: Petrus deceſſit reli‑ 33
ctis quatuor filijs maſculis equaliter ei ſuccedē‑
tib⁹ altero eorū paulo habēte duos filios aptos
ad labores ac lucra ⁊ poſt mortē patris ſine di‑
uiſione laborauerūt cōmunicātes inuicē bona ⁊
lucra vſq3 ad mortē ei⁹ qui duos filios habebat
id eſt pauli. Querit̄ ergo quomodo debeāt diui‑
di:⁊ dico multa. ¶ Primū. Loquendo de bonis 1.dī.
alijs a fructib⁹ ex poſſeſſiōib⁹ ſi diuiſio habuiſſet
fieri tpe mortis petri quatuor filij equaliter ſuc‑
cedebāt ab inteſtato ſcḋꝫ ſtirpes.l.inter filios.C.
fami.herc.ex teſtamēto vero ſm ei⁹ volūtateꝫ ſi
fuiſſet legitima.§.diſponat auc.de nup.col.iiij.
¶ Scḋm. Si vero habuiſſet fieri poſt mortē Pe‑ 2
tri viuētib⁹ tn̄ oībus filijs eius dico qn̄ ab eo tpe
quo ceperūt cōmunicare bona ⁊ lucra itelligunt̄
ſocietatē tacite contraxiſſe ſcḋm Baldum in.l.ſi
patruus.C.cōmunia vtriuſ.iud.⁊ ab illo tempo‑
re circa quo ad bona abinde queſita ſiue poſt
mortem petri diuiſio eſt facienda in capita:quia
hoc eſt de natura ſocietatis lege ſi non fuerint

ff.p ſo.nec tñ duo filij paruuli habebũt equalem portionẽ cũ ſuo patre q2 eo viuẽte nõ cẽſentur ip ſi in ſocietate cũ nulla bõa cõmunicauerint ſicut pater ſuus habebũt tñ ſua ſalaria que veriſimiliter lucrati fuiſſent ſi dicto tẽpore cõmunis ſtetiſ ſent cũ alijs: ⁊ taxabunt per duos homines eligẽ
3 dos per iudicẽ q2 perſonas ſuas cõmunicauerũt circa negocia cõmunia. ¶ Tertiũ. Si autẽ debeat mõ fieri diuiſio mortuo paulo dico qḋ prima ſo cietas paulo mortuo eſt diſſoluta.l.adeo.ff. pro ſo.vñ ſi eo mortuo nõ cõtraxerit aliquã ſocietatẽ ficet diuiſio ſicut eo viuẽte ita ꝙ iſti filij habebũt partẽ patris ⁊ ſua ſalaria: ſi vero aliquo tẽpore ſocietatẽ cõtrahere cuz patruis de bonis ab eo tẽpore queſitis quo ſocietatẽ ꝯtraxerũt: debet fieri diuiſio in capita ⁊ nõ in ſtirpes de bonis vero petri ⁊ pauli debet fieri diuiſio in ſtirpes ⁊ nõ
4 in capita reſeruatis duobus filijs pauli ſalarijs. ¶ Quartũ. Quãtũ aũt ad fructus pẽdentes ex poſ ſeſſiõibus quas tenẽt ad coloniã dico ꝙ ſi boues erãt cõmunes deductis expẽſis diuiſio fieri debet in capita ⁊ non in ſtirpes vt voluit Bart.in ſuo cõſilio incipiẽte titiarelus ⁊ Bald.in addi. ad bar.de duo.fra.dicẽs nos debere conſiderare ꝙ fructus triplici modo percipi poſſent: primo ſ.ratione operarũ exhibitarũ a perſonis ſecundo ratione operarũ exhibitarũ a bobus: tertio ratione ſeminis ⁊ aliarũ expẽſarũ pro meſſoribus ⁊ ſimilibus. Primo igitur de fructibus detrahenda eſt omnis impẽſa que ſi facta eſt equali portione an fratribꝰ ⁊ nepotibꝰ equali portiõe reuertatur q2 nullus eſt caſus in quo talis deductio nõ fiat l.fundus.ff.fami.herc.ſcḋo ſicut boues ſunt communes ita qḋ rõne eox percipiũt cõmunicẽt ꝑ pte ꝑ qua ⁊ boues ſunt cões q2 rõne cõmunis acquirit dñis ꝑ ea portiõe ꝑ qua ſunt dñi.ff.de acqui. re.do.l.ꝑ ſeruũ in fi.tertio reſidui fructus diuidãtur in capita: ita qḋ quilibet habeat ſuã portionẽ tã patrui ꝙ̃ nepotes q2 ſocietas reſpicit capita
54 operãtiũ in ſocietate.d.l.ſi nõ fuerint.

¶ Trigeſimoquarto querit an frater gubernãs bona cõmunia cũ fratribꝰ paruis poſſit in diuiſiõe ſalariũ petere ſicut tutior põt ſm Bar.in.l. in eos.ff.de tute.qḋ nõ ⁊ dicit ludo.ꝙ certa portio fructuũ aſſignabit illi: ſ3 ſalariũ petere nõ pt. S3 pro hoc de alijs predictis aduerte primo ꝙ ſm Bal.in trac.ḋ duo.fra.duo frẽs quox vnꝰ habet duos laborãtes cõez poſſeſſionẽ: aliꝰ vo nullũ tñ diuidẽt fructꝰ equalr q2 hec ſocietas reſpicit capita eorũ que operas ponũt ⁊ idẽ paul.in.l.illud C.de colla.in duobus fratribus quorũ vnꝰ erat ſolꝰ nihil faciẽs: alius vero habẽs multos filios bona gubernabat q2 in diuiſione ille ſolus petere nõ poterit fructus conſumptos a filijs fratris. ¶ Aduerte ſcḋo ꝙ lucrũ alterius fratris in dubio preſumit de patrimonio patris aut de cõmuni.ſi ſit hõ nullius exercitij ſicut alias vxor preſumit habere de bonis mariti: ſi vero ſit artifex ⁊ bene lucrat nõ preſumit habere de cõmuni niſi expreſſe pbet.C.arbi.tute.l.ſi defunctus.

Pecunia aliqñ largiſſime ſumit pro omni re mũdi que põt eſſe in patrimonio.ſ.q.iiij.totũ ⁊ in.l.noie.ff.de vb.ſig.iũcta gl. ⁊ ſic rei appellatio latior eſt ꝙ̃ pecunie vt in.l.rei.ff.eo.q2 res ſacre ⁊ liber hõ qui nõ poſſunt eſſe in patrimonio res ſunt ⁊ nõ pecunie: ſ3 ſtricte accipit pecunia ꝑ numerata.i.numerabili.xiiij.q.iiij. ca.ſ.⁊.iij. ⁊.ff. de leg.ſ.l.talis ſcriptura ſm mẽtẽ aũt.s. Th.xxi. q.c.pecunia formaliter ⁊ proprie eſt moneta ſeu mẽſura rerũ venialiũ: improprie aũt ⁊ virtualiẽ eſt oẽ cuiꝰ preciũ eſtimari põt pecunia. Sũ. autẽ An. ⁊ ro.referũt quatuor magiſtros expoſitores regule beati Frãciſci dicere ꝙ pecunia eſt ois res qua quis vtit ad aliquid ꝑ precio dãdũ.i.oẽ qḋ vice precij dat: ſ3 iſti nõ declarãt ꝓprie qd ſit pecunia in re: ſ3 quõ ſumat in predicta regula qñ ꝓhibet pecunia recipi: de quo ſunt opiniões. Naz cũ dr in regula ꝙ fratres nõ recipiãt denarios vl pecuniã car.in cle.exiui.§.porro de vb.ſig.dicit qḋ ſumit ly vel ꝑ.i.ita ꝙ denarij ⁊ pecunia idez ſunt ⁊ bñ dicit q̃tũ ad vba dicti vo magiſtri dicũt ꝙ ibi ſumit noie pecunie etiã oẽ quo quis vtitur loco precij ad aliquid emẽdũ: vñ nõ licet fratri minori accipere aliquid intẽtiõe vẽdẽdi ⁊ vtẽdi precio: imo ſm ea que dicti ſummiſte referunt ex dictis dictorũ magiſtrorũ nõ licet fratri minori permutare puta accipere vinũ vt det alicui daturo ſibi panes: q2 hoc eſt vti aliquo.i.vino ad aliquid cõſequẽdũ qḋ precio dat.i.panẽ: ſ3 bñ in tẽtiõe preſentãdi ꝓcuratori ordinis vt ipſe eaz vẽdat vel in neceſſaria cõmutet: q2 ſic talis res nũq̃ ẽ pecunia i manu frĩs. Utx aũt mutuo accipiẽs pecuniã aureã reſtituere poſſit argenteã ⁊ alius eã recipere teneat vide infra ſolutio.§.ſ.

Penſio ſupra gabella.ſ.§.ſ.

Pedaneus iudex vide ſupra archidiaconus §.ſ.in fi. ⁊ ſupra iudex.§.ſ.

¶ De pena.

Pena eſt id qḋ pro culpa infert: q2 dr a puniẽdo ⁊ eſt que punit ⁊ vindicat qḋ quiſꝙ cõmiſit de pe.di.iij.penitentia vnde a ſupplicio vel dolore differt ꝙ̃ ſine culpa aliqñ inferũtur vt cũ torq̃tur brutũ vel homo iuſtus pena aũt nunq̃ infert ſine culpa q̃uis aliquãdo inferat ſine culpa puniri licet nõ ſine cauſa: q2 ſcilicet propter culpaz alterꝰ: vñ ſine culpa niſi ſubſit cauſa nõ eſt aliquis puniẽdus de reg.iu.li.vi. Et noie pene loquendo iuridice ⁊ non theologice ſtricte ⁊ proprie venit ſoluz corporalis id eſt afflictiua corpo

ris ſm Paā.in.c.inter alia de immu.eccle. large tamē ſumit̄ p oī qḋ minuit de patrimonio vel pri uat aliquo legitimo. Se.tñ in. c.ſi. de ele. lib.vſ. dı ꝙ cōſtitutio ꝑprie eſt penalis que priuat iure queſito vt in.c.ſi religioſus.e.ti.ꝛ ita eſt penalis ſiue vindicet in corpore ſiue in alio queſito vt in c.diſpendia de reſcri.lib.vſ.iuncta glo.

1. qō ¶ Primo vero q̄rit̄ quotuplex ſit pena in gn̄e di co qḋ eſt duplex prima.ſ.priuatiua q̄ dı pena dā ni.ꝛ large eſt qua ꝑ culpa aliq̄d aufert̄ ꝛ infert̄ ꝑ uatio ꝑprie vo eſt qua pro culpa aufert̄ ꝑfectio ꝛ infert̄ priuatio nō repugnās appetitui ſemp:cu iuſmodi eſt carētia diuine viſiōis: que ꝛ ſi forte repugnet appetitui in dānatis nō tñ in pueris de cedētibus ſine baptiſmo ſecundū theologos. Et ſcḋa poſitiua que diciturpena ſenſus.i.afflictiua appetitus:ſiue inferioris ſiue ſuperioris ꝛ large eſt qua ꝑ culpa aufert̄ perfectio ꝛ infert̄ priuatio afflictiua appetitus ſiue ſuperioris ſiue inferio ris: ꝑprie vero eſt qua aufert̄ perfectio ꝛ infertur priuatio afflictiua appetitus ſemꝑ ſaltē natura liter:vt ſubtractio peculij verbera ꝛ ignis quib⁹ aufert̄ ſenſuū harmonia mutilatio ꝛ huiuſmodi. Et ſic pena ſenſus ꝑprie nunq̄ eſt pena dāni pro prie nec ecōuerſo:qꝛ vna affligit ſemper alia nō ſemper:oīs vero pena ſenſus ꝑprie eſt pena dāni large:qꝛ ſemꝑ eſt priuatio vel habet annexā pri uationē:nō aūt ecōtrario:qꝛ pena dictorū puero rū nō eſt ſenſus proprie ſed ſolū large vt ſcꝫ eſt in dānatis. Sed qꝛ iſta ſunt theologalia nō me ex

2 tendo quemadmodum materia requirit.

¶ Scḋo querit̄ quotuplex ſit pena ſenſus iuridi ce loquēdo ſm canones precipue ꝛ dico ꝙ dupli citer diuidit̄ a iuriſtis q̄tū ex dictis eorū colligi

1. di. tur.ſ.ſm ſe.ꝛ ex ꝑte cauſe penā inferētis. Diuidē do ergo eā ſm ſe ī gn̄e eſt triplex. ¶ 1.eſt gen⁹ eſt ſpūalis pene q̄ ē q̄druplex ꝑma.ſ.increpatio q̄ in gn̄e iſto eſt quaſi ꝑambulū di.lxxxiiij.ꝑuenit ſecū da eſt cēſura eccl'iaſtica q̄ eſt triplex.i.excōicatio īterdictū ꝛ ſuſpēſio de vb.ſig.q̄rēti tertia īfamia de qua.ā.infamis quarta ē depoſitio.di.v.ſi eꝑs

2 de qua.ā.degradatio. ¶ 2.gen⁹ eſt corꝑalis:q̄ eſt q̄ntuplex ſm canones ꝑma eſt ieiuniu vel abſtinē tie di.xc.ſi q̄s cōtriſtat⁹.xxvij.q.ſ.ſi hō eſſes ſecū da eſt verberū.xxiij.q.v.circūcelliones de qua in fra percutere.ꝛ.ā.excōicatio.vſ.tertia eſt ſeruit⁹ de qua.ā.luxuria.§.iij.quarta eſt publicatiōis bo norū di.lxiij.adrianus de qua ſupra heretic⁹.ſ.§. viij.quinta eſt exilij diſt.lxiij.in ſinodo.ſiue ſit ad certū locū vt cū quis tradit̄ in monaſteriū ſiue a certo loco vt cū quis ab aliquo loco ꝓhibet̄:ſiue ab oī loco vt cū penitēti iniungit̄ ne alicubi pluſ q̄ tāto ſpacio moret̄:de pe.di.vſ.ſacerdos ſm le ges aūt ſunt ꝛ alie pene vt mortis detrūcationis vel etiā deportationis de quibus diffuſe in ſum.

cō.li.iij.ti.xxxij.q.ſ.ſm Ray.ꝛ ſm Ho.de iureiu. c.veniēs quedā eſt capitalis ꝛ eſt triplex.ſ. mors exiliū ꝛ relegatio.ff.de publi.iudi.l.ij.Eſt autē deportatio ꝑprie exiliū perpetuū relegatio vero tēporale.ff.de interdic.l.relegatorū.§.differētia.

¶ Tertiū gen⁹ eſt pene pecuniarie:que aliq̄ñ in fert̄ pro iniuria illata ꝑſone vel loco de quo.ā.ī munitas.ij.§.x.aliq̄ñ ꝑ ſatiſfactiōe illati dāni:vt ā.furtū.§.iij.ꝛ infra raptor.§.ſ.infert̄ etiā ad pu nitionē criminis qḋ in nulli⁹ eſt iniuriā niſi dei ſaltē ꝑ modū elemoſyne.vt.ā.blaſphemia.§.vij. 3

¶ Diuidēdo aūt penā ſenſus ſm cauſas penā infe rētes:ī gn̄e eſt quadruplex. Prima eſt a iure.ſ.ca nonico vel ciuili de qua in.c.ſtatuimus. xvſ.q.ſ. ad quā reducit̄ ea q̄ eſt a ſtatuto. Scḋa ē a cōſue tudine de qua in.c.dilect⁹ de offi.ord. Tertia eſt ab hoīe. Quarta eſt mixta poſſibilr:q̄ dicit̄ pena cōtumacie punitiua. Sꝫ illa q̄ eſt ab hoīe etiā eſt triplex.ſ.iudicialis arbitralis ꝛ conuentionalis quā partes extra iudiciū inter ſe imponunt.

¶ Tertio querit̄ a quo poſſit pena imponi: ꝛ di 3. cō. co hoc patere ex dictis.§.priore:qꝛ iuridicā ꝛ cō ſuetudinalē īponere pn̄t q̄ ꝛ ſtatuere:aut cōſuetu dinē facere eā vero que eſt ab hoīe cōuētionalē facere pn̄t oēs q̄ pn̄t cōtrahere ꝛ arbitralē oēs q̄ pn̄t cōpromittere:ꝛ iudicialē oīs iudex potēs pu nire:qꝛ iuriſdictio ſine coertiōe ſaltē modica nul la eſt de offi.dele.paſtoralis.ꝛ.c.ex literis maio res tñ penas:ꝛ q̄tū ad forū eccleſiaſticū depoſi tionē:quātū ad ſeculare vero decapitationē in ferre nō poſſunt oēs iudices:ſꝫ in illo quidē ſol⁹ eꝑs ad quē pertinēt maiora negotia di.xxv.per lectis in iſto vero.ſ.ſeculari hi ſoli qui habēt me rum imperium.

¶ Quarto querit̄ vtrū pena impoſita a iure in 4. vno caſu videat̄ impoſita in alio: q̄ñ illa duo in iure equiparant̄:ꝛ dicūt quidā qḋ ſic per tex. cū gl.in.c.ſ.de poſt.prela. Dicēs qḋ diſpoſitio etiā penalis cōcepta in electione procedit etiā in po ſtulatiōe:qꝛ per poſtulationē venitur ad electio nē.l.oratio.ff.de ſpon.ꝛ hoc ſequitur Paā.in.c. de multa de preben.ꝛ in.c.ſi.de inuti.peti. ¶ Qḋ quidē in fauorabilibus habeo pro indubitato ꝑ antētı.itē ſi quis liberos.C.de natu.libe.vbi pa ter in aliquo legitimo documēto filiū naturalē appellans filium ſimpliciter legitimaſſe videtur omnes alios filios naturales qui ſunt cōfratres ſed in penalibus eſt glo.ſingularis in contrariū in cle.ſ.de cōſan.ꝛ affi.que dicit quod pena ap poſita contrahētibus matrimoniū nō extenditur ad cōtrahentē ſpōſalia. ¶ Unde dicēdū videt̄ qḋ q̄ñ aliqua duo in iure ſunt parificata cōmuniter ꝛ eſt eadē ratio expreſſa vel indubitate preſum pta.tūc ſtatutū in vno extenditur ad aliud etiā ꝫ in penalibus:ſed quādo nō ſunt cōmuniter paris

ſicata:ſed ſolū in aliquibus caſibus tūc nō exten
ditur:ſimiliter licet ratio ſit eadē tamē nō extēdi
tur pena ſed ſola ꝓhibitio:niſi ratio ſit expreſſa
vel indubitate preſumpta:qꝛ tūc extenditur etiā
quo ad penā.vt.ẞ.lex.§.xv iii.ꝛ ſic intellige limi-
ta ꝛ cōcorda predictas glo.in cle.vnica de offi.
vica.ꝛ glo.in.c.conſtitutionē de regula.li.vj.ꝛ
glo.in regula que a iure de re.in.lib.vj.

5 ¶ Quinto querit vtruʒ pena impoſita a iure in
aliquo relicto ſit poſita vt locum habeat in actu
vicino ipſi delicto ꝛ dicit Pan.in.c.j.de eo qui
mit.in poſ.qd nō:niſi qs actū perficiat licet talis
aliter ſit puniēdus iudicis arbitrio:qd ꝓbat in
c.cū in cūctis de elect.iūcto.c.perpetuo co.ti.lib.
vj.ꝛ ibi glo.Et idē in pena impoſita per ſtatutū:
qꝛ verba ſtatuti exigūt actū perfectū vt no.Bar.
in.l.is qui cū tale.C.de ſica vnde nō ſufficeret in
choaſſe.Secus aūt de pena que venit imponēda
per decretū iudicis:qꝛ talis ſic punitur ac ſi per
feciſſet ex quo peruenit ad actum propinquū vt
in.l.ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.ꝛ cle.et
d.l.is qui cum telo.

6 ¶ Sexto querit vtrū ꝑ homicidio adulterio et
huiuſmodi poſſet per ſtatutū imponi pena pecu-
niaria ſolū:ꝛ dicit Hoſt.ꝛ ſequitur Pa.in.c.ii.
de delic.puerorū qd eſt illicitū tale ſtatutū:quia
homines exponūtur venales ad delinquendū qꝛ
multi bene timent cruciatus non timentes pecu
niariā penā vt habeant ſuū intentū ar.l.in ſeruo
rū ꝛ.in.l.aut facta.ff.de pen.ꝛ in auk.de manda.
principum.§.oportet.

7 ¶ Septimo q̄rit cū pena ꝑ ſtatutū īpoſita eſt al-
ternatiua puta ſuſpendat vel puniat in mille cu
ius ſit optio vt ſciat que pena eſt impoſita ꝛ di-
cit Pan.in.c.inter cetera de reſcrip.tres glo.aſſe
rere qd datur iudici.ſcʒ in.c.ſicut de iudeis ꝛ in
c.crapula de vi.ꝛ ho.cle.ꝛ.in.ca.fraternitatis.
xxxiiii.diſt.ſed in cōtrariū eſt.l.quicūqʒ.C.de ſer.
fugi.cū ibi notatis vbi optio datur reo:ſed pro
concordia diſtinguēdū eſt poſt Cy.ꝛ Bart.in.l.
j.ff.de effrac.ꝙ datur iudici ſi verba diriguntur
ad cū vt dicēdo puniat eū iudex ſic vel ſic:ad qd
l.ſi fugitiui.C.de ſer.fug.dat vo reo ſi dirigunt
in reū vt dicēdo ſoluat cētū vel recedat de ciuita
te:ꝛ ita loquit.d.l.quicūqʒ ſed limita ſi dirigunt
in eū actiue ſecus paſſiue puta patiat iſtā vel illā
penā.ar.di.c.ſic iūcta glo.Si vero ſunt imperſo
naliter ꝓlata vel aliter dubitat ſum.Ange.dicit
qd optio datur iudici ſi pena eſt corporalis vel
reo ſi pecuniaria:ꝛ vr inniti Bar.qui tū dicit ſe
dubitare ꝛ vr inclinari vt det reo vt pars mitior
eligat:vt in regula odia.Pan.vero quē ſequitur
ſum.ro.tenet cōtrariū:qꝛ iura canonica ſuperius
allegata loquuntur imperſonaliter:ꝛ tamē glo.
cōmuniter ſentiunt vt optio detur iudici:ꝛ ꝓba-
tur per.c.qſi.vt lit.non cō.qꝛ regulariter iudex
tanqʒ miniſter hʒ eligere ꝛ apponere penam ſm
circūſtantias loci tpis et ꝑſone.vt in.l.reſpicien
dū.ff.de penis.itē reus ſemꝑ eligeret mitiorē pe-
nam.ꝛ ſic q̄ſi fruſtraret alternatiua legis.Predi
cta tū limita niſi vna pena eſſet trāſlata in aliā.
quia iam non haberet iudex electionē.vt ſi dicit
ſtatutū vel ſnia qd reus ſoluat mille infra decem
dies alioq̄n ſibi pes amputet qꝛ poſt decē dies.
Bar.dicit ſe cōſuluiſſe in q̄ſtiōe facti qd pecunia
ria in corporalē trāſlata eſt.l.cū duobꝰ.§.idē rn̄-
dit.ff.ꝓ ſoc.ꝛ ſic poteſtas nō poterit ampliꝰ face
re executionē in bonis cōdēnati.Mouet tū Pa-
nor.dubiū ſi corporalis ꝛ pecuniaria imponant
alternatiue ꝛ ꝯſuetudo ab olim habeat qd impo
nat p̄ciſe altera.vtrū iudex habeat optionem:et
dicit ꝙ de equitate vr qd nō:lʒ ſit cōſuetudo ſer-
uanda.ar.in.l.hodie iūcta glo.ff.de pe.ꝛ deinde
dicit poſſe argui de rigore qꝛ in his q̄ ſunt mere
facultatis ex obſeruantia vnius non eſt inducta
conſuetudo:ſed tu ſolue ad hoc ex dictis ſupra
conſuetudo quod ſi conſuetudo talis eſt que ha-
beat vim legis ſeruabitur.non aliter.

¶ Octauo querit vtrū iudex eccleſiaſticꝰ poſſit 8
imponere penā pecuniariā:ꝛ diſtinguit Pan.in
c.lʒ de penis.qd aut vult hoc imponere mulctan
do aut penā diffinitiue imponendo.Eſt aūt mul
cta pena quam iudex imponit arbitrio ſuo.pena
vero ꝓprie imponit ſm ius cōe vel municipale.
C.de mo.mul.l.j.et.C.de app.l.et in multis.Si
primū.hoc inquit pōt ſi illa pena magis timet.
maxime qꝛ pena certa nō eſt a iure ſtatuta ꝑ arcē
da cōtumacia:vnde pōt imponere vt ſibi videt:
vt in.c.de cauſis.de offi.dele.Sʒ in ſcdo caſu qū
vult imponere diffiniendo aut ſubeſt ſtatutū vel
conſuetudo vt ꝑ quolibet delicto imponat pena
pecuniaria:ꝛ nō valet:qꝛ diſſolutio ꝯſurgit:nul-
lā eſt delinquēs pertimeſcit culpā cū ſe ſperat cū
nūmis redimere.xj.q.iii.pauper.Aut ſubeſt ſtatu
tū vel cōſuetudo qd vltra penā iuris imponatur
pecuniaria:ꝛ valde dūmodo nō ꝓcedat ex radi-
ce cupiditatis:qꝛ pōt epſ adiuuare canonē appo-
nēdo nouā penā:vt in.c.ii.de cōſti.li.vj.Aut non
ſubeſt ſtatutū vel ꝯſuetudo et tūc aut vult exige-
re pecuniā ꝑ delicto extra iudiciū ꝛ nō poteſt:qꝛ
certi modi ſunt in iure ſtatuti ꝓcedēdi cōtra de-
linquētē:ſicut faciebāt illi archidiaconi de qbꝰ
in.d.c.lʒ.Aut vult ꝓcedere iudicialiter.et tunc ſi
certa pena nō eſt impoſita poteſt imponere pecu
niariam.ſi vero eſt certa pena ſtatuta ꝛ cū cauſe
cognitiōe voluit eā temperare pronunciādo pōt
qꝛ hoc videtur conceſſum cuilibet iudici cogno-
ſcenti de crimine:vt ex cauſa poſſit temperare pe
nā dū pronunciat:non autem poſtqʒ pronuncia-
uit:vt in.§.notā.ii.q.iii.et in.l.j.ff.ad turpi.niſi

poſſet diſpenſare ſuper illo crimine: vt in. c. at ſi clerici. de iudic. niſi eſſet mulcta impoſita q̄ propter inopiã rei etiam ex poſtfacto temperari põt: vt eſt text. in. l. illicitas. ff. de offic. preſi. Adde qđ dicit idem Panor. qđ vbi pena nõ eſt in iure expreſſa. imponi dʒ conſuetudinaria et ſi iudex excedit conſuetudinẽ dʒ excedere modũ. ad qđ tex. cum glo. in. l. hodie. ff. de pe. ſed ceſſante conſuetudine venit arbitraria. ṡ. iudex. §. §. xx.

9 ¶ Nono q̄rit̃ vtrũ eps̃ poſſit imponere penã pecuniariã laico ſibi tẽporaliter nõ ſubiecto. ⁊ ſenſit Jo. an. poſt Hoſt. ꝙ non: ſed dʒ eã facere inſtigi ꝑ iudicẽ ſecularẽ. Sʒ hoc nõ plʒ Panor. in. d. c. lʒ. q2 ex quo eſt caſus in quo iudex eccl'iaſticus vẽdicat ſibi iuriſditionẽ in laicũ. nõ apparet ratio quare in caſibꝰ ꝓdictis nõ poſſit eã imponere. vt in. c. ſtatuimus. xvi. q. i. ⁊. xvij. q. iiij. c. q̄ſq̄s.

10 ¶ Decimo queritur vtrum iudex poſſit penam minuere vel augere: et dico vt. ṡ. iudex. §. §. xx. et hic. §. xiij. in fine.

11 ¶ Undecimo querit̃ vtrũ pena extendatur vltra territoriũ imponẽtis: ⁊ dicit Panor. in. c. poſtulaſti. de fo. compe. ꝙ aut reſpicit perſonã aut bona. Et ſi perſonã tripliciter. Aut enim primo diminuẽdo eius ſtatum vt infamia. excõicatio. interdictũ et hmõi. et ſic cũ ſint effectiue pſone porrigũt effectũ ſuũ extra territoriũ etiam q2 ſequuntur eũ ſicut lepra leproſum. l. ex ea. ff. de poſtula. ꝓpter qđ dicit Bart. in. l. qui vltimo. ff. de pe. qđ ſemel condẽnatus ad mortẽ quãuis effugiat: nihilominus remanet ſeruus pene vbicunq; fuerit ideo nõ poterit teſtari aut ꝯtrahere ⁊ hmõi. ⁊ facit. d. l. qui vltimo. et aut. ſed hodie. C. de dona. inter virũ ⁊ vxo. Aut ſcđo interdicendo certũ locum puta ne vadat ad talẽ locũ. vel vt moret̃ in tali loco: ⁊ ſic non porrigit̃ extra territoriũ niſi ꝑ quãdã cõſequẽtiã. puta q2 de tãto in loco habitatiõis videt̃ interdictꝰ etiã locꝰ originis quãuis ſit extra territoriũ de quo dic vt in. l. relegatorũ. §. i. ⁊. §. interdicere. ff. de interd. ꝑ quã legẽ dicit Bar. ꝙ nõ põt ciuitas imponere ſuo ciui vt moret̃ in tali loco in ſubdito. nec interdicere ne vadat ad talẽ locũ nõ ſubditum ſtatuenti: ⁊ hoc qñ ſit in penã il'ius ꝯtra quẽ fert̃ ſnĩa: ſecus ſi ꝓpter commoditatẽ ciuitatis vel in odiũ coꝝ ad quos iret ſtatuit̃ ne ſubditi vadant ad talẽ locũ: q2 valet. ar. l. fi. ff. de decre. ab or. fac. Aut tertio interdicendo certã artẽ. puta ꝙ nõ exerceat talẽ artẽ. ⁊ ſic non porrigit̃ extra territoriũ: vt eſt tex. in. d. l. ex ea. ꝑ quã dicit Bar. in. l. cunctos pplos. C. de ſum. tri. ꝙ ſtatutũ continẽs ꝓhibitionẽ odioſam nõ porrigit̃ in dubio extra territoriũ ſtatuentis: ideoq; dicit ꝙ filia q̄ ex ſtatuto nõ ſuccedit. cũ tale ſtatutũ ſit odioſum. l. maximũ vitiũ. C. de lib. pre. ꝙ nihilominus poteſt ſuccedere in bonis alibi ſitis: q2 nõ porrigit̃ dictũ ſtatutũ extra territoriũ ſtatuẽtis. Et ſimiliter puto ꝙ ſentẽtia priuãs aliquẽ beneficiis ſuis in dubio intelligit̃ de habitis in territorio diſponẽtis. ¶ Aut reſpicit bona: puta q2 publicat ea: ⁊ tũc ſi ſit de iure cõi porrigitur ad ſita extra territoriũ: ⁊ remanẽt ibi tãq̃ vacantia ſed occupãtur per iudicẽ territorij. ar. l. a diuo pio. §. i. ff. de re iudi. ⁊. l. cũ vnus. ff. de bo. auto. iudi. poſſi. ſi vo ſit de iure ſpeciali ſiue municipali dicendũ: vt no. Bar. in. d. l. cũctos populos ⁊ Jo. an. in. c. cũ ſecundũ de here. li. vi. qđ extra territorium nõ extenditur pena.

¶ Duodecimo querit̃ vtrũ pena impoſita ꝓpter crimẽ ſimpl'r ſine pſinitiõe tpis ſit perpetua: ⁊ dicit Pañ. in. c. ex l'ris de cõſti. ꝙ pena impoſita ꝓpter crimẽ ſine cauſe cognitiõe puta ꝑ interlocutoriã iudicis eſt tpalis durãs ſolũ durãte eiꝰ officio: vt puta interdicit officiũ vel exercitiũ alicui tex. eſt no. ſm cõem intellectũ in. l. fi. ff. de pe. ⁊ idẽ no. Jnno. in. c. qđ trãſlationẽ de offi. lega. qđ limita in pena ſucceſſiua: q2 momẽtanea eſt perpetua puta mulctauit in pecunia vel in corpore ⁊ hmõi: facit. l. illicitas in fi. ff. de of. preſi. ¶ Si vero fuit impoſita cũ cauſe cognitiõe ⁊ delictũ merebat̃ vt eẽt ꝑpetua erit ꝑpetua: ſecꝰ ſi nõ merebat̃ ꝑpetua ar. l. ſi preſes. ff. de pe. ⁊ fuit dictũ Oldra. qđ ſequunt̃ cõiter do. in. d. c. ex l'ris. Jn dubio vo qñ venit imponẽda ex arbitrio intelligit̃ tpalis. 12

¶ Decimotertio querit̃ vtrũ ad incurrẽdã penã que imponit̃ ipſo facto negatiue. i. cõtra omittẽtẽ: vel faciẽtẽ monitio requirat̃ ⁊ dicit Jnno. in c. extirpãde de prebẽ. ⁊ Joã. an. in. c. lʒ. de elec. li. vi. ⁊ multi alij qđ ſic: vñ ante monitionẽ pena nõ incurrit̃: ſʒ Pañ. in. d. c. extirpãde tenet qđ nõ requirit̃ monitio ſʒ incurrit̃ ipſo facto: ⁊ idẽ gl. in l. i. C. de his quibꝰ vt indi. ⁊ Bar. in. l. cognitione. ff. ad ſillẽia dicẽs qđ pena appoſita nõ vindicãti mortẽ defuncti: ipſo facto incurrit̃ quo facultatẽ habuit vindicãdi ⁊ nõ vindicauit: ſʒ Se. in d. c. licet cõcordat dicẽs qđ pria opinio vera eſt vbi ius terminũ nõ pfigit: ſcđa vero vbi pfigit: q2 tũc terminus pro hoie interpellat de lo. potui. Ubi vero ius imponit penã affirmatiue. i. cõtra cõmittentẽ ſeu faciẽtẽ aliquid monitio nõ requirit̃: ſed ab eo pena incurrit̃ ipſo facto etiã ſi nõ habuerit iuris effectũ qñ eſt poſita cõtra eum qui alicui facto cõtrauenit vt. §. ſequẽ. 13

¶ Decimoquarto poſito ꝙ quidã ſub certa pena cõtraxerint inuicẽ: ſed vnus noluerit ſtare ꝯ cõtractui qui tñ locũ habuit nõ obſtãte illa ꝯtradictione: querit̃ vtrũ cõtradicẽs incurrerit illã penã ex quo oĩno cõtractus habuit effectũ ⁊ dicit Pañ. in. c. Raynal. qđ ſic per tex. illũ per quẽ infert' qđ pena appoſita ex cõtrauẽtiõe ꝯmittit̃ ex ſola ꝯtradictiõe facti: quãq̃ cõtradictio non habuerit iu- 14

ris effectũ. Nã ibi ↄ̃tradictio patrui nõ ĩpediuit legatũ factũ auũculis ⁊ nihilomin⁹ pena ex cõtrauẽtiõe poſita habuit locũ. Et facit hoc ꝑ pena poſita in cõpromiſſis aduerſus cõtraueniẽtẽ vt cõmittat̃ licet cõtrauẽtio effectũ aliquẽ nõ habuerit. Similiter cõmittit̃ pena ex cõtrauẽtione iuris ſeu de iure facta vt in.l.nuda.C.de cõtrahen. ⁊ cõmit.ſti. Quod no.q2 valet ad multa.

15 ¶ Decimoquinto querit̃ vtrũ pena poſita a lege vel ſtatuto cõtra omittẽtẽ ſeu nõ faciẽtẽ aliquid infra certũ terminũ ſtatutũ incurrat̃ ſolũ poſt dictũ terminũ vel etiã añ illũ ex eo tpe ex quo iã eſt illi impoſſibile hoc facere puta ſi promoto ad eccleſiã parochialẽ imponat̃ ſub pena priuationis ꝙ infra annũ fiat ſacerdos ⁊ ante finẽ anni iã incipit eſſe certũ ꝙ hoc nõ põt de quo.ſ̃.eccl'ia.ij.§.vij. vel ſi rector vniuerſitatis mãdet doctoribus legẽtib⁹ ſub pena cõtẽta in ſtatuto vt.ſ.paſcha fecerint ſuas repetitiões ⁊ ante paſcha iaȝ incipit eſſe certũ ꝙ hoc non poſſunt vt q2 incipiũt vacatiões paſche in quib⁹ ſm formã ſtatuti nullus publicus actus fieri poteſt. Et dico ad queſtionẽ ꝙ Bart.in.l.cũ ſtipulatus ſum mihi a paulo.ff.de verb.obl.in ꝑdicto caſu doctorũ diſtinguit. Nã ſi pena poſita in ſtatuto trahit ſecũ executionem vt pena excõicatiõis vel infamie: incurrit̃ pena eo ipſo ꝙ incipit eſſe certũ de impoſſibilitate faciẽdi:q2 lex facit ſuã executionẽ etiã ante diẽ ſtatutã ſi vero pena ſecũ executionẽ nõ trahit vt ſi dicat ſtatutũ ſint periuri vel puniantur in decẽ tũc nõ incurritur pena licet certũ ſit de dicta impoſſibilitate. Ang.aũt quẽ ſequit̃ rapha. cu.in. d.le. cũ ſtipulat⁹ tenet cõtrariũ dicẽs ꝙ ſiue pena trahat ſecũ executionẽ ſiue nõ ante tp̃s nõ cõmittit̃ licet ĩcipiat eſſe certũ fieri nõ poſſe qḋ fiẽdũ erat q2 in ſentẽtiis ꝓferẽdis eſt mẽs iudicis attẽdẽda: de verb.ſig.intelligẽtia que hic nõ eſt vt añ tp̃s ſiue terminũ ſtatutũ pena cõmittatur:etiã q2 de hoc vr̃ eſſe caſus in.c.cõmiſſa de elec.li.vj. de eccleſia parochiali vt.ſ̃.eccl'ia.ij.§.vij. ¶ Ad legem aũt ſi ita ſtipulatus eſſet.ff.de ver.obli.vbi cõtra ꝓmittẽtẽ facere inſulã ad certũ tẽpus agere quis põt ex quo infra tẽpus ſtatutũ fieri non põt:licet totũ tp̃s nõ trãſierit:dicẽdũ eſt ꝙ loquit̃ in pena cõditiõali nõ in legali ⁊ diuerſitatis ratio eſt:q2 mitius cũ lege q̃ cũ hoïe agit̃.l.celſus.ff.de arb. vel dic ſm gl.in.d.c.cõmiſſa.ꝙ añ diẽ vel terminũ agi põt quãti intereſt opus nõ eſſe inchoatuȝ vt in iuribus allegatis ſed nõ ad penã vt in dicto capitulo cõmiſſa ⁊ hoc eſt melius.

16 ¶ Decimoſexto querit̃ vtruȝ pena cõmittat̃ ſine dolo:dico ꝙ nõ ſit capitalis vel corporalis:q2 dicit Bar.in.l.quicũq3.C.de ſer.fugi.ꝙ vbicũq3 de pena capitali vel corporali loquimur ſubintelligitur dolus.ff.de in lit.iur.l.ij.⁊.in.l.in actionibus ⁊ inſti.de ſuſpe.tu.§.ſuſpectus:ſecus in pecuniarijs penis vt.C.de nox.acti.l.ſerui. Et idẽ Saly.in.l.pe.C.ad.l.corne.de ſica.⁊ Bal.in.l. data opera.C.qui accu.nõ poſ.⁊ Pau. de caſt. in.l.ſ. C.vbi ſena.vel cla.⁊ facit glo.in. l. quid ergo.§. ex cõpromiſſo.ff.de his qui no.infa.⁊ glo.in.l.⁊ ſi ſenior.C.ex qui cau.infa.irro.vbi dicit Bal.qḋ cõmittẽs homicidiũ per laſciuiã puta currẽdo in equo.nõ debet occidi licet ſtatutum dicat qḋ decapitetur homicida.

17 ¶ Decimoſeptimo querit̃ vtrũ tp̃s ꝓfixũ in odiũ negligẽtis currat ignorãti vel legitime impedito:⁊ dicit Pañ.in.c.q2 diuerſitatẽ de cõceſ. prebẽ.qḋ nõ:ſecus ſi ſit prefixũ in odiũ negligẽtie ſ3 in alteri⁹ fauorẽ.ff.de his qui not.infa.l.genero vbi tp̃s anni currit mulieri ignorãti mortẽ mariti:pro quo vide glo.in.c.ſtatutũ de prebẽ.li.vj.⁊ no.Spec.de edic.inſtru.vbi dicit qḋ licet executor teſtamẽti nõ potuerit exequi infra annũ:nihilominus executio deuoluitur ad ep̃m. ar.l.nulli C.de epiſ.⁊ cle.⁊.c.nos quidẽ de teſta.⁊ ratio] q2 in fauorẽ defuncti non in odium executoris.

18 ¶ Decimooctauo querit̃ vtrũ incidat in penã q̃ facere nõ põt:qḋ ſub pena mandat̃:⁊ dico qḋ nõ q̃tũ ad penas iuris vel ſtatutorũ: q2 impoſſibiliũ nõ eſt obligatio de reg.iur.lib. vj. Et idẽ dic de pena puta excõicatiõis per iudicẽ generaliter impoſita ſm Fede.cõſ.xiij.⁊ Pañ.in.c.pe.⁊ ſe. de offi.dele.q2 verba generalia ciuiliter debẽt intelligi ar.l.ſi cui.ff.de ſer.⁊ in.l.ratũ ⁊ in.l.qḋ dicimus.ff.de ſol. S3 ſi ſpiritualiter imponit penã excõicatiõis vt ſi nõ cõpareas tali die excõico te. dicit Pañ.in.c.ſup caũſa de teſti.co.qḋ ſi ex ſentẽtia aperte cõſtet qḋ iudex voluerit eũ ligare ſiue poſſet ſiue nõ poſſet ſentẽtia eſt nulla cõtinẽs intolerabilẽ errorẽ ⁊ cõſequẽter nõ ligat de ſentẽ.excõ.tuas. Et ſilr̃ nõ ligat ſi appareat qḋ nõ voluerit ligare impotentẽ:puta q2 dicit ſi cõtempſeris vel ſi diſtuleris cõparere ⁊c.q2 nõ potens nec cõtẽnit:nec differt ſm glo.in.c.q̃ ſit de elec.li.vj. Si vero mẽs iudicis perpẽdi nõ põt:quo ad deũ nõ ligat : ſ3 quo ad eccleſiã ⁊ nos ligat:⁊ ſic intellige gl.in.c.vnico.iiij.q.v.⁊ in.d.c.cũ ſup cauſa ſ3 tamẽ ꝓbato impedimẽto:nulla abſolutione opus eſt ſm Ho.⁊ Spe.⁊ placet etiã ſm Pañ.in d.c.cũ ſup cauſa ſi eſſet ſentẽtia pape:q2 debem⁹ preſumere qḋ noluerit eũ ligare ar.c.vt noſtrum vt eccle.bene.⁊ ſic nõ eſſet irregularis licet celebraſſet. Si vero loquamur de aliis penis certum eſt quod in foro anime nõ incurruntur:vnde ſm Sco.in.iiij.diſt.xv.q.ij.peti non poſſunt niſi q̃tũ importat intereſſe:ar.cap.ſignificante de pigno. ⁊.capi.ij.de conſtitu.⁊.c.ex literis de in inte. reſti. Ad legem autem incendium. C.ſi certum peta.que vult quod incendium non liberet quan-

do quantitas eſt in obligatione:q2 cum obligatio ſit in genere vt.ff.ad le.fal.l.in ratione.§.diligēter totū genus perire nō poteſt dicēdū eſt qd qñ obligatio eſt in genere ex impotētia nō extinquit̄:licet liberet a pena. Propter qd dicit Ang. in.l.reſcriptū in prin.ff.de pac.qd etiā ſi teneam⁹ qd fiſcus habeat tacitā hypothecā in maleficiis cōtra delinquētē:nō tamē prefertur creditorib⁹ immo preferuntur creditores allegās tex.cū ſua glo.l.vnica.C.de pe.fiſc.ꝛ ratio q2 talis tractat de lucro captādo creditores autē de dāno vitando:ꝛ facit.l.fi.§.licētia.C.de iure deli.ꝛ.l.vnica C.de impo.lu.deſcrip.ꝛ.l.fi.C.de codi. Quod bene nota pro exigētibus penā vltra ſuū intereſſe ab his qui nō ſunt ſoluēdo:q2 tenent̄ eā reſtituere creditoribus.Uide tamē quod dico infra teſtatum.ij.§.vſ.ad fi.

19.q ¶ Decimonono querit̄ vtrū penā incurrat totā qui ex ſua culpa facit vel dat ſoluȝ partē eius ad qd ſub pena tenetur ꝛ dicit Pañ.in.c.ſuā de pe. qd ſi obligatio eſt diuidua penā non cōmittit niſi p parte nō ſoluta vel nō facta:ſi vero eſt indiuidua:ſoluet totā ꝛ hec intelligit vera eſſe etiā de iure canonico. Que autē obligatio ſit diuidua: ꝛ que indiuidua:vide Bar.in.l. ſtipulatiōes nō diuiduntur.ff.de verb.oblig.ꝛ pprie dr diuidua qñ ſolutio partis tm̄ valet reſpectu partis ſicut ſolutio totius reſpectu totius obligatiōis:indiuidua vero qñ ſolutio partis nō tātū valet reſpectu partis ſicut tota reſpectu totius. Exēplū primi eſt ſi promiſi tibi ſcribere bibliā ꝛ decretū et ſcripſi bibliā ſolā q2 biblia per ſe valet ſecūdū totū ſuū ad omnē ipſius cōmoditatē:ꝛ tantā vtilitatē affert ſi ſola reddatur ſicut ſi reddatur cū decreto:exemplū vero ſecūdi ſi promiſi ſcribere bibliā ꝛ ſcripſi quatuor quaternos.Uide etiā glo. in.d.c.ſuā que addit hec eſſe vera in pena que cōmittitur in nō dādo vel nō faciēdo:ſecus qñ debet quis aliquid recipere puta hereditatē vel legatū ſi ſic fecerit vel ſoluerit:q2 niſi totū fecerit nō habebit intellige nec totū nec parteȝ:vt in.l. meuius ꝛ.l.cū fundus.ff.de condi.ꝛ demon. de quo vide plene in.l.ſi ſeruus.ff.ſi quis cau.

20 ¶ Uigeſimo querit̄ vtrū promittens ſub certa pena aliquid habere ratū cōmittat illā cōueniēdo de facto:ꝛ dicit Bar.in.l.id qd pauperibus. C. de epiſco.ꝛ cle.qd nō ſecus ſi promiſiſſet habere ratū ꝛ firmū:q2 ratū ad ius ꝛ firmū ad factum refertur vt in glo.d.legis.

21 ¶ Uigeſimoprimo querit̄ vtrū pena poſſit inferri in loco domicilij pro peccato alibi cōmiſſo: et dicit Pañ.in.c.licet de fo.cōpe.qd ſic:niſi requiratur remiſſio per iudicē delicti:quā debet facere ſi delictū eſt atrox alias non ſi vult.

22 ¶ Uigeſimoſecūdo querit̄ vtrū mādās delictum fieri in alio loco debeat puniri vbi mādauit vel vbi cōmiſſum eſt:ꝛ dicit Pañ.in.d.ca.lȝ qd oīs cōcluſio Bart.ꝛ aliorū in.l.ſi vt proponit̄.ff.de fideiuſ.eſt qd vbi delictū factū eſt:q2 ibi deſtinatus eſt effectus delicti:facit cle. paſtoralis de re iudi. Et idē dic in teſte falſo q2 puniri debet per iudicē ad quē ei⁹ atteſtatio trāſmittit̄ ſi ſciebat illuc debere tranſmitti:pōt tñ puniri in loco vbi deliquit ꝛ locus erit preuētiōi niſi ambo iudices cōcurrāt ſicut eſt de illo qui de loco exēpto mittēs ſagittā vulnerauit aliū in loco non exempto. vt in.c.ſ.de preſumpt.ꝛ qd ibi not. Et ſilr de eo qui deliquit in cōfinib⁹:q2 verū eſt dicere eūȝ in vtroqȝ territorio deliquiſſe.ar.l.arbor.ff.cōmuni diui.Secus ſi ignorabat illuc atteſtationem trāſmitti:q2 tūc puniri debet vbi deliquit vbi attēditur locus ad quē deſtinat̄ effect⁹ matrimonij Idē dic de notario qui facit inſtrumentū falſuȝ. 23.q

¶ Uigeſimo tertio queritur vtrū poſſit qs a deo vel ab hoīe puniri ſine culpa vel p culpa alteri⁹: 1. q. ꝛ dico tria. ☞ Primū. Scdm.s.Tho.ij.ij.qō.crviij. licet pena ſm pprīā ratione pene nō inferatur a deo ſine culpa tamē inquātū habet rationē medicine nō ſolū ſanatiua peccati preteriti ſȝ etiā preſeruatiua reſpectu futuri ꝛ pmotiua in aliud bonū ſic aliqñ punit̄ aliqs ſine culpa nō qdē in ſpūalibus bonis ſed in tēporalibus:q2 illa ſunt maxima ꝛ iſta minima bona. ☞ Secūdū. Secūdū eundē ibi in iudicio humano nō debet qs ſine culpa 2. puniri pena flagelli vt occidat̄ mutiletur aut verberet̄ tñ pena dāni punitur aliquis ſine ſua culpa licet nō ſine cauſa ꝛ hoc tripliciter. Primo ppter ineptitudinē ad aliqd bonū aſſequēdū:ſicut ppter leprā remouet̄ quis ab adminiſtratione eccleſie ꝛ a ſacris ordinibus ppter bigamiā vel iudiciū ſanguinis impeditur. Scdo quia bonū in quo dānificat̄ nō eſt propriū ſed cōmune ſicut qd aliqua ciuitas habeat epiſcopatū pertinet ad bonū totius ciuitatis ꝛ nō clericorū tantum. Tertio q2 bonū vnius depēdet ex bono alterius:ſicut in crimine leſe maieſtatis filius amittit hereditatem pro peccato parētis ꝛ punitur etiam pena infamie.vſ.q.ſ.ſi quis cū militibus.Cōcor.Uide. Ray.aūt ponit multos modos ſed ad iſtos reducuntur. ☞ Tertium. Pro peccato alterius ſm ſanctum Tho.vbi ſupra nullus punitur pena ſpirituali:quia hec pena pertinet ad animam ſm quā 3. quilibet eſt liber.ſui pena tamen temporali vnus punitur pro peccato alterius triplici ratione:primo quia vnus temporaliter eſt res alterius vt filius ſecundum corpus patris ꝛ ſeruus domini. et ita in penam eius etiam ipſe punitur. ſecundo inquantum peccatum vnius diriuatur ad alterum ſiue per imitationem ſicut filij imitantur peccata parentū:ꝛ ſerui dominorū:ſiue per mo.

dum meriti ſicut peccata ſubditorū merentur peccatorem prelatū. ſm illud Job.xxxiiij. q̄ regnare ⁊c. ſiue per aliquē conſenſum ſiue per diſſimulationē ſicut enim interdū boni ſimul puniuntur cū malis: q2 eoꝝ peccata non redarguerūt ſm Aug. primo de ciui. dei. tertio ad cōmendandā vnitatem ſocietatis humane ex qua homo debet ſollicitus eſſe pro alio ne peccet: ⁊ ad deteſtationē peccati dum. ſ. pena vni⁹ redundat in oēs quaſi oēs ſint vnū corpus vt Aug. dicit de peccato achor. hec ibi. Pena autē excōmunicationis nunq̄ punitur vnus pro alio ſm Ray. xxiiij. q. iij. ſi heres. ſecus pena interdicti. de ſpon. non eſt nobis.

24 ¶ Uigeſimoquarto q̄rit̄ vtrū ſemel punitus pro aliquo crimine debeat affligi alia pena: et dicit Ray. qḋ nō: q2 deus nō iudicabit bis in idipſum naum vigeſimo. Multotiens tñ pro eadem culpa in endē iudicio imponit̄ multiplex pena: q2 omnes accipiunt̄ pro vna qñ aliqua per ſe ſufficiēs nō fuiſſet: ſed in diuerſis nō licet bis in idipſum iudicare vt dictū eſt: niſi forte creſceret contumacia. vt lit. nō conteſt. qm̄ frequēter. Sed iſta limita qñ diuerſa iudicia ſunt actualia: ſecus ſi ſint diuerſa q2 vnū ſit eccleſiaſticū aliud ſeculare: q2 pro blaſphemia iure canonico imponit̄ pena pecuniaria et pſonalis. de male. ſtatuimus. iure vero ciuili vltimū ſuppliciū: in aut. vt non lux. contra naturā. colla. vj. et oēs pene poſſent imponi vt dicit do. An. in. d. c. ſtatuimus. Impoſita tamē pena minori per aliquē iudicē: nō poteſt alia maior imponi per aliū vt. s. iudex. j. §. xj. part. iiij. et C. de acc. l. qui de crimine. et ibi ang. et Sali.

25 ¶ Uigeſimoquinto querit̄ q̄s penā pecuniariā

2.Di. exigere poſſit et qualē: et dico multa. ¶ Primum. Penā canonicā ⁊ legalē exigere pñt tā clerici q̄ȝ laici ſm Panor. in. c. dilecti. de arbi. et facit. c. ſi q̄s cōtumax. ⁊. c. ſeq. xxvij. q. iiij. q2 qḋ fit lege permittente nō eſt peccatum. xxiij. q. qui peccat. C. de adul. l. gracchus. Un̄ ſm ✠✠. etiā eccleſiaſtice pſone retinere poſſunt emēdas ⁊ penas q̄s leuant ſecūdum conſuetudines legitimas et ſtatuta regiōis. nec peccant qñ ſubeſt cauſa et ſeruatur iuris ordo: ⁊ nō fit ꝓpter cupiditatem: etiā ſi pena damnū excedat. q2 hmōi pene non ſunt ſtatute ſolū ꝓpter intereſſe: ſȝ etiā ꝓpter crimina exercēda ſȝ eſſet ſecurius hmōi exceſſum exponere in pios vſus. Sȝ tñ tenet̄ q̄s ſoluere hmōi penā i foro aīe niſi condēnet̄: ſed ſufficit ſoluere intereſſe. vt fuerit iniuria ſatiſfacere ad arbitrium boni viri. vt eſt gloſ. in. c. fraternitas. xij. q. ij. non ob. theorica canoniſtarū qḋ lex humana nō continēs in ſe peccatū ſeruanda eſt in foro aīe q2 verū eſt qñ in tali foro non ceſſat ratio legis. ſeu qñ eſt eadē ratio in vtroq; foro. Et hoc intellige etiā ſi lex vel ſtatutū penā imponat ipſo facto vel ipſo iure: q2 adhuc ad executionem neceſſaria eſt ſententia ſm Bal. in lib. de vſi. feu. et archi. in. c. felicis. de pe. lib. vj. qua declaret̄ q̄s fuiſſe criminoſus antequā fiat excuſſio bonorum vel alia executio: qḋ ſum. ange. poſt Pañ. in. c. cū non ab hoīe. de iudi. contra ro. limitat verum niſi factū eſſet notoriū: ſed vt dictū eſt ſupra aſſaſſinus. §. v. in hoc cōiter non tenet̄ Pañ. niſi forte ex ipſa pena nō incūbat alicui actio ſed ſola exceptio: ſicut in aſſertorio periurio notorio excipi pōt in cauſa teſtimonij ferēdi etiā nulla alia interueniēte ſentētia. ſȝ in notorijs nō requiratur ſentētia cū tanta ſolēnitate vt. s. notoriū. §. vj. Et ante talē ſententiā nō tenetur reus eā ſoluere etiā in foro aīe. Nō tñ poteſt ſine peccato mortali talia bona alienare: q2 daretur damnū emptori qui ea teneret̄ reſtituere fiſco vel alij cui eſſent applicata: cum fructibus medij temporis etiā ꝑdito precio. niſi ipm̄ preciū vel aliqḋ loco eius inueniret̄ apud alienantē vt p3 ſupra hereticus. j. §. viij. particula tertia. vbi diffuſe de his. ⁊ multo minus tenet̄ ſoluere eā ante cōdemnationē. ſi pena non imponitur ipſo facto: ſed venit imponēda. l. eius q̄ delatorē. in principio. ff. de iure fiſci. ⁊ ante condēnationē diſponere pōt quōcunq; vult: q2 eius eſt res ſua ſȝ poſſit ea priuari. Et no. ſm Bart. in. l. ſi. ff. de pe. in. l. honorarius. ff. de act. ⁊ oblig. quod hec pena in iudicio exigi nō pōt poſt annū ſed ſolū infra annū poſtq̄ȝ quis eam incurrit: qḋ intellige qñ eſt mere pena ex parte tā actoris quā rei. ſȝ fallat in aliq̄bus caſibus de quibus glo. in. d. l. in honorarius. ⁊ ſcḋȝ hoc tenet glo. in. c. fraternitas. xij. q. ij. Notandū eſt etiā qḋ nō ob. predictis quidā dicunt qḋ vbi pena imponitur a lege incurrenda ipſo facto vel ipō iure ſm aliquos iudicis ſententia nō requiritur declaratoria ita qḋ priuatus bonis ipſo iure vel facto ea nō pōt in conſcientia retinere: videt̄ opinio modernoꝝ vt feli. in. c. j. de cōſtitu. ſȝ alias ꝯtrariū tenuerit in. c. audiuim⁹. de ſimo. tñ ſecunda opinio eſt vera ſolū quantū ad ſentētiā declaratoriā: et quantū ad penas q̄ ad executionē ſuā non requirunt neceſſario actū vt excōicatiōis ⁊ hmōi: ſed prima eſt vera quantū ad ſentētiā cōdēnatoriā q2 nō req̄rit̄: ⁊ quantū ad penas q̄ ad ſui executionē requirūt actū hoīs vt priuatio bonoꝝ ⁊ oīs pecuniaria vel corporalis in q̄bus indubitate eſt vera quicq̄d ſit in alijs: quia abſurdū eſt qḋ reus exequat̄ talē ſniam contra ſe aut qḋ ali⁹ eā exequat̄ ſine iudicis ſnia q̄ hȝ vim declarationis. Eſto tñ qḋ q̄s in cōſciētia nō poſſet tenere talia bona āte declarationē ep̄s ⁊ ali⁹ habēs autoritatē q̄ſi epalē poſſet ſup tali retētione diſpenſare ſm Frā. are. et feli. in. c. at ſi clerici. de iud. ⁊ vr̄ poſſe probari p. c. vergētis. de here. vbi hec diſpenſatio nō reſeruatur pape. ¶ Secūm 22

Sciendum eſt ad intellectū predictorū qꝺ qn̄ is a quo quis petit habuit rē q̄ petit̄: tunc nō eſt pena ex parte rei vel actoris. ſi vero eā nō habuit ſꝫ ab fuerit a petēte. vt quia petit̄ intereſſe eſt pena ex parte rei ſꝫ nō ex parte actoris: ſi vo petit̄ qꝺ nec reo aduenit nec actori abeſt eſt pena ex parte vtriuſqꝫ. Qn̄ igit̄ dr̄ qꝺ pena non eſt ſoluenda in foro aīe niſi poſt condēnationē intelligit̄ qn̄ eſt pena ex parte vtriuſqꝫ vel ſaltē actoris. d. c. frater nitas. in glo. ⁊ elicit̄ a Pan̄. in. c. fin̄. de do. ⁊ cō

3 tu. ¶ Tertiū. Pena conſuetudinaria hodie nō eſt in vſu: ſi tn̄ eſſet alicubi poſſet exigi etiam a religioſis. de off. ordi. dilect⁹. etiā ſi excederet intereſſe. vt. ſ. particula p̄ma.

4 ¶ Quartū. Pena vo ꝯtumacie punitiua de iure ciuili petebat̄. vt in. l. ij. ff. de colla. bo. ⁊. C. de mod. mulcta. l. illuſtris. ſed iure canonico peti nō pōt a parte ſꝫ ho. niſi quā tū eſt ſuū intereſſe. de do. ⁊ cōtu. c. ſ. vel niſi petatur ad ſatiſfactionē iniurie de iniur. olim iudex tn̄ ſi hꝫ ptātē mulctandi ſicut hꝫ ordinari⁹. ff. de

5 iud. l. ij. in fi. bene poterit exigere. ¶ Quintū. Pena etiā iudicialis peti pōt a quocūqꝫ ar. c. fi. de do. ⁊ contu. etiā ſi excedat intereſſe ſm̄ Innoc. et Hoſt. q̄ addit qꝺ etiā hoc p̄nt religioſi ſiue pena conſiſtit in pecunia ſiue in alio. ſ. q. vij. quoties. vn̄ licite cleric⁹ agit ad eſtimationē iniurie ſibi facte. Sed ⁊ ſi pars fecit totū qꝺ potuit mero iure tenet̄ ad penā inſolidum: tn̄ de benignitate canonica nihil vltra quā interſit exigendum eſt. et ſic intellige de pe. ſuā. de hoc in ſum. cō. lib. iij. ti.

6 xxxij. q. ij. ¶ Sextū. Pena vero arbitralis ſilr̄ peti pōt a quocūqꝫ: de arbi. dilecti. iūcta gl. ſm̄ Hoſt. tn̄ de equitate peti nō dꝫ niſi quantū eſt intereſſe

7 partis. ¶ Septimū. Pena aūt cōuentionalis peti pōt quantū intereſt. l. p̄dia. ff. de act. emp. et ven. ſm̄ Ho. ⁊ do. an. in. d. c. dilecti. de arbi. imo ſi nō ſit poſita in fraudē vſurarū peti pōt vltra intereſſe ſm̄ Inn. in. c. ſuā. de pe. ⁊ pan̄. in. d. c. dilecti. et vv. ⁊ vt in. d. l. p̄dia. qꝺ ſum. ange. limitat a laicis nō a clericis. qꝺ verū eſt ſi ſcandalū inde orit̄ ratiōe pſone: alſ nō ſubeſt ratio. maxime iudice eā ex ſuo officio applicāte. Vn̄ ſm̄ Hoſt. vt refert et ſequit̄ ſum. ro. etiā religioſi p̄nt petere penam etiā ꝯuentionalē ab eo q̄ nō ſeruat arbitriū non ex impotētia ſed ex negligētia vel ꝯtumacia etiā ſi nullū ptenderet̄ intereſſe vel dānū. Quod aūt dicit̄ in. c. fraternitatis. xij. q. ij. qꝺ eccleſia res ſibi ablatas nō dꝫ recipere cū augmento id eſt pena intelligit̄ in foro penitētie ſm̄ Archi. vbi ſuf

8 ficit ſimplū niſi p̄ceſſerit condēnatio. ¶ Octauū. Soluta aūt pena iudiciali vel conuentionali ſecūdū hoſt. nō ſtabit ſentētia vel ꝯtract⁹ niſi in cō promiſſo vel pacto expſſe dictū ſit qꝺ pena ſoluta rata maneat ſentētia ⁊ hmōi. C. de trāſ. l. cum pponas. ⁊ idē her. ac. vv. ⁊ idē no. glo. in. c. dilecti. de arbi. quo ad ſententiam arbitri.

¶ Vigeſimoſexto q̄ritur cui applicāda eſt pena 26 et dicit Hoſt. qꝺ ſi iudex eccleſiaſtic⁹ licite eā imponit ex ſtatuto pōt ſibi retinere: ſi vo ex officio ſuo ſine ſtatuto: licet poſſit ſibi retinere: tn̄ ſi vult notam cupiditatis euitare deputet in piū vſum ſꝫ lati⁹ dic qꝺ pena iuris et ſtatutoꝝ regulariter applicat̄ fiſco: qn̄ introducit accuſationē. l. mulctarū. C. de mo. mul. vel ṗti. qn̄ introducit actionē. l. iij. ff. de ſepul. vio. ſi vero loquit̄ ſimplr̄ vt introducere actionē. ar. d. l. iij. alie vo pene ſꝫ gof. ſi alicuius damnū vel iniuria cōtingat applicabunt̄ illi vel parti ſi ſunt conuētionales. vel iudici aut fiſco ſecundū quod de eis eſt ſtatutum.

¶ Vigeſimoſeptimo querit̄ vtrū ſolutio pene ſo 27 la ſufficiat ad obſeruantiā legis ꝓhibētis aliq̄d ſub pena: et in conſcientia dicvt. ſ. inobedientia circa finē: vnde nō licet nō obedire aut nō ſeruare promiſſum. in foro aūt contentioſo ſufficit ſolutio pene. ar. gl. in. c. dilecti. de arbi. et in aut̄. de iudi. § quia vero. vbi patet quod ſoluta pena q̄ erat in compromiſſo peti nō poteſt vt detur ſententia niſi addat̄ vt ſoluta pena ſtetur arbitrio. ff. de tranſ. l. penul. ⁊. C. eo. l. cum proponas.

¶ Vigeſimooctauo q̄rit̄ q̄d de officialib⁹ depu 28 tatis q̄ non accuſant eos quos deprehendunt lapſos in penā ⁊ dico qꝺ peccant ſi ſe obligarūt ad accuſandū pacto vel iuramēto: ſi vero ſe nō obligarūt nō accuſando nō peccāt: niſi faueāt malis cōmittēdis. Et ſi q̄d acceperūt vt non accuſarent qn̄ erāt obligati tenent̄ illud reſtituere fiſco: vel ei cui pena erat applicāda: imo tenentur vſqꝫ ad complementū pene exigende ſi accuſaſſent ſm̄. ſ. Tho. ij. ij. q. lxvij. qui loquit̄ de iudice remittente penā vbi non pōt qui. ſ. tenet̄ ius reddere: ⁊ idem eſſet de officiali q̄ tenet̄ accuſare nō de alio q̄ acceptū reſtituere nō tenet̄ niſi de conſilio. vt ſupra accuſatio. § v. ſ. qꝺ limita niſi hoc fiat in criminalibus vbi infligenda eſſet pena corporalis: qꝛ ſi deſiſterent nō ꝑ concuſſionē ſed ꝑ cōpaſſionē aliquid accipiēdo ꝓ nō accuſando nō tenerent̄ neceſſario illud reſtituere licet turpiter acciperēt et peccarent. Vide etiam ſupra electio. ij. § xi. in fi. Utrum ad penam impoſitam ipſo facto requiratur declaratio iudicis. vide. ſ. aſſaſſinus. § vlti.

¶ De penitentia.

PEnitentia dicta quaſi pene tentio tripliciter ſumitur: primo. ſ. vt eſt virtus cuius obiectū eſt pctm̄ ſub ratione emendabilis: act⁹ vero ei⁹ eſt dolor voluntatis de peccato cū electione recta: ipſa vero eſt habitus moralis eliciens iſtum actū de quo vide ſubtiliter. iij. q̄ōne. lxxxv. ⁊. iiij. diſtinct. xiiij. per beatum docto. ſecundo vt eſt ſacramentum in quo

ſm.s.Tho.⁊ Pe.ſacrm ſiue ſignū tm̄ eſt pnia ex-
terior in q̄ act9 penitētis ē q̄ſi materia:act9 vo ſa
cerdotis.i.abſolutio eſt q̄ſi forma:res vo tātū eſt
remiſſio pctōꝝ res vo ſimul ⁊ ſacrm eſt pnia inte
rior ſeu cōtritio vt iūgit pnie exteriori ſaltez pro
poſito.de q̄ vide.iij.q.lxxxiiij.et.iiij.di.xiiij.p eun-
dem:⁊ per capo.⁊ iſto mō diuidit in priuatā pu
blicā ⁊ ſolennē.tertio modo ſumit vulgariter pro
ſatiſfactiōe iniūcta a ſacerdote.de q̄.ſ.cōfeſſio.i.
§.xxv.⁊.j.ſatiſfactio.de alijs aūt mixtim agem9.

1.qō ¶ Primo ergo querit q̄ ſint partes pnie: et dico
φ integrales ſʒ oēs ſunt tres:ↄtritio:cōfeſſio ⁊ ſa
tiſfactio de qb9 ſubtiliter p capo.in.iiij.di.xiiij.ſʒ
partes ei9 ſubiectiue ſiue ſpēs ſcdʒ Ray.⁊.s.tho.
ſunt tres.ſ.ſolēnis et publica ſimul publica tantū
⁊ priuata.Solennis ⁊ publica eſt que ſit in capi-
te q̄dragesime cū ſolēnitate que h̄r di.l.in capite
⁊ p.s.Tho.in.iiij.di.xiiij.et pōt īponi viris et fe-
minis:lʒ nō clericis niſi depoſito di.l.confirman
dū.⁊ a ſolo epo vel alio de ei9 mādato: ⁊ pro cri
mine qd totā ↄturbauit ciuitatez vt ibi:et iterari
nō pōt.de pe.diſt.iij.reperiunt.et hoc multiplici
rōne ſcdm.s.Tho.vbi.ſ.⁊ eſt figura expulſionis
ade de paradiſo:vt ibi. Publica vero tm̄ eſt q̄ ſit
publice ſʒ ſine p̄dicta ſolēnitate:⁊ imponit a quo
libet ſimplici ↄfeſſore ſʒ.s.Tho.Sui.Hoſ.⁊ Ho.
ar.c.penitentes.di.l.niſi opoſitum habeat cōſue
tudo in aliqua eccl'ia ſcdm Ray.lʒ ſcdʒ io.an.ſedes
apl'ica eā nō inducat niſi vbi eſt curia romana ⁊
cuilibet etiā clerico ſcdʒ.s.Tho.⁊ glo.xxvi.diſt.
presbyter ⁊ de pe.⁊ re.q̄ſitū.lʒ ↄtriū dicāt q̄dā: et
p̄t iterari ſʒ.s.Tho.Nec ob.c.accedētib9.de ex-
ceſ.pla.vbi rep̄hendunt abbates publicā pniam
imponētes:q2 ibi capit publica p ſolēni.Priua-
ta vero eſt q̄ quotidie imponit ſingul'r et oculte
etiā q̄tū ad executionē.Et ſic patʒ que ḋr ia ſit in-
ter iſtas penitētie ſpēs.Et adde ſcdm.s.tho.qd p
publicam pniaʒ nō releuat pctm̄:q2 nō ſcitur pro
certo ex hoc cum eam poſſit quis facere pro alio.

2 ¶ Scdo q̄rit qn̄ vel p̄pter qd debeat imponi pe-
nitentia ſolēnis aut publica aut priuata : et dicit
Pan.in.c.queſitū.de peni.⁊ re.qd p delicto gra
ui ſcādalizāte totā vrbē dʒ laico imponi ſolēnis
d.c.in capite.imo ſcdm Ray.ad hoc pōt cogi pro
graui aūt ⁊ publico ſed nō ſcādaloſo imponit pu
blica:ſed nō ſolēnis:vt no.in.c.ſi.xxvj.q.vj.iūcto
c.j.de pe.⁊ re.intellige ſcdm Ray.niſi pctōr velit
quo caſu imponi pōt etiā pro occulto:p graui au
tē ſʒ occulto ēt ſi aliqb9 notū eēt nec ſolēnis : nec
publica dʒ imponi:vñ reprobat ↄſuetudinē eoꝝ
qui in mulierib9 pro oppreſſiōe puerorū in lecto
imponūt pniam publicā.Vide eum in.d.c.j.⁊ in
c.ſtatuimus.de male.et in.c.fina.de his qui pro.
ſi.occi.Non tamen tenetur homo ſecundū Alb.
pro quolibet peccato manifeſto manifeſte peni-
tentiā ſuā ſed qui ſcandalizauit in cōmuni tene-
tur ad oſtenſionem boni exēpli:ita φ preſumi de
beat eum de peccatis penitentiā egiſſe: et ſufficit

¶ Tertio querit quis ſit effect9 penitentie ſolen
nis et dico qd laicus poſt eam nō poteſt ad ordi- 3
nes promoueri.di.l.illud.nec clericus ad ſupio-
res.vt ibi pōt tamen epiſcop9 diſpenſare in mino
rib9 ſed nō ad ſacros diſtin.l.placuit.nec dʒ ma-
trimoniū contrahere lʒ ſi contrahat teneat ⁊ ſi ſit
iuuenis ↄhere nō prohibeat:nec militiam aſſume
re.xxxiij.q.ij §.de penitentibus.⁊.c.antiqui.cum
alijs.nec laicalez habitū deferre.di.l.c.vl.Debet
autem viuere ſcdm regulā eccleſiaſticā de pe.di.
v.ↄtrium ⁊.c.ſeq.et cōueniri ſub iudice eccleſiaſti
co.ij.q.j.aliud.de pe.diſt.j.aliud.⁊ ſit infamis nō
ratione penitentie ſed rōne criminis publicati.
qd ſcdm hoſt.de offi.archipbri.c.ij.verū intellige
quādo per ſententiam iudicis imponitur.ſecus ſi
quis ex deuotione penitentiam publicam facit.

¶ Quarto querit de quib9 ⁊ qualiter homo de- 4
beat penitere : et dico ſecundū cōem doctrinam
theologoꝝ qd de omnib9 peccatis mortalibus
actualiter cōmiſſis ante vel poſt baptiſmū:de ori
ginali autem nō eſt pnia.ſil'r nec opʒ eā eſſe de ve
niali in hoc mundo niſi in duob9 caſibus primo
ratione dubij vtrum.ſ.ſit mortale aut veniale.ne
quis periculo ſe exponat.ſcdo rōne piculi.quādo
quis dubitat ne affectio venialis trahat ad mor-
tale niſi reprimatur ſcdm.s.Bona.Et opʒ quod
ſit de oībus nō de vno tantū ⁊ nō de alio: q2 de9
totū remittit aut nihil.Sed de hmōi vide ſupra
contritio' fere per totum et ſupra peccatum.§.vj.

¶ Quinto queritur vtrum valeat penitentia ſiue
ſatiſfactio facta in peccato mortali:et dico vt in- 5
fra ſatiſfactio.§.vj.et.vij.

¶ Sexto querit qūo intelligendū eſt quādo pro 6
aliquo delicto dicit in iure q̄ ſic fecerit.x.aut.xx.
dieb9 peniteat:et dicit.s.tho.in.iiij.diſt.xiij.in.l.
ad ſi.quod quidā dicunt qd penitentia alicui ir-
rogata eſt ad cautelam pro defectib9 de quib9 ſu
pra eucharistia.ij.§.ix.ideoq3 circunſtantijs pen-
ſatis poſſet minui vel addi ad penā p̄dictaʒ:ſed
tutius eſt vt predictā penā peragat.Dʒ autē illis
diebus in quib9.ſ.iniungit qd peniteat ſecundū
quoſdā ieiunare ⁊ a cōione ceſſare.ſed alij dicūt
qd his diebus iniungenda eſt penitētia arbitra-
ria penſatis conditionibus perſonarum et nego-
cij.et hoc probabilius videtur.Hec ille qui in
iij.parte.q.lxxxiiij.ar.vlti.ad vltimuʒ videt vtrāq3
opinionem approbare dicens quod debet ieiu-
nare ⁊ a communione ceſſare:tamen hec peniten-
tia poteſt minui vel augeri conſideratis circun-
ſtantijs ⁊c.Et intelligo quod ſit penitentia arbi-
traria quantum ad intentionem et extentionem
illorum dierum.ar.eorum que dicunt.ſ.cōfeſſor.

iiij.in pain. De materia huius tituli vide.ƺ.contritio.per totum et ſupra confeſſor.iiij.per totuƺ. et infra ſatiſfactio.

7 ¶ Septimo queritur quomodo in penitentijs in iungendis ſe debeat habere ſacerdos et dico vt ƺ.confeſſor.iiij.per totum.

PErcuſſio corporalis manu flagello vel quouis inſtrumento eſt illicita omni nõ habenti autoritatẽ ſuperverberandũ:qꝛ illicituƺ eſt alicui inferre nocumentũ:τ ſi ſit circa non ſubditum eſt de ſe peccatuƺ mortale:niſi excuſet facti modicitas.vt ptƺ diſtin.xlv.c.ſ.iuncto.c.epm.ibideƺ.τ c.ſ.de cle.percuſ.vnde clericꝰ deponiẽ ex hoc nec excuſaret intentio bona in re notabili:qꝛ eſt ꝯ iuſtitiam ex pte pcuſſi et ex pte ſuperioris eiꝰ cuius iuriſditio vſurpaẽ:imo eſt illicita ſi fiat in ſubditos immoderate aut malo animo.τ eſt mortale niſi modicitas excuſet.vt ptƺ ex dictis ſupra ira. Si vero fiat in ſubditos moderate τ bono animo eſt licita.diſtin.xlv.cũ beatꝰ.ſicut ſcđm.s.Tho.ij.ij.q.lxv.licite pr verberat filium et dñs ſeruũ moderate et ex correctione. Epo tamẽ nõ lƺ aliquem ſuis manibꝰ verberare.lxxxvi.di.nõ liceat.alij vero plati poſſunt verberare clericos in minoribus cõſtitutos etiã p leuibꝰ culpis.diſtin.xlv.§.ſalomon.mõ fiat per eũ ad quẽ ptinet.de ſen.ex.cũ voluntate.exiſtẽtes aũt in ſacris ſolũ p maioribꝰ criminibꝰ di.xxxv.aũ oĩa.alioqn eẽnt excõicati ar. a ꝯſio.d.c.cũ voluntate.§.ſi q̃ vero excepto magiſtro cã diſcipline τ pre cã correctiõis de q̃.ƺ.excõicatio.vi.§.iiij.religioſi vo rurſus etiã pro leuibus culpis verberari poſſunt a ſuis platis.de appel.reprehenſibilis.τ de accu.qualiter et qñ.i ſi. nõ tñ per laicos niſi ſint incorrigibiles ſed p alios regulares vel ſeculares clericos.vt.ƺ.excõmunicatio.vi §.iiij.calu.xi. Quãdo autẽ clericus tor q̃ri dƺ an debeat degradari.ƺ.degradatio.§.iiij.

¶ De peregrinis.

PEregrinꝰ pmo dicꝰ eſt large q̃ a loco ſui domicilij pficiſciẽ.C.de incol.l.ciues.pprie vo dr q̃ cã deuotiõis alio pficiſciẽ aploꝝ ũt aliorũ ſanctoꝝ limina τ oratoria viſitãs.xxiiij.q.iij.ſi qs romipetas.τ.c.pſnarũ.τ.c.illi q̃..τ etiã q̃ ex iuſta cã accedũt ad penitẽtiã ſummi pontificis qꝫtũ ad eẽ ſub apoſtolica ptectione eq̃paranẽ peregrinis proprie.extra eo.c.vnico.τ.ij.q.vi.arguta. Peregrini vero clerici ſm Ray.large appellari poſſunt oẽs q̃ nõ ſunt de epatu ordinãtis.qꝛ nullꝰ talis ſiue clericus ſiue laicꝰ põt recipi a tali epo ad dignitatẽ vel ordines vel alia eccliaſtica ſacramenta diſt.lxxi.p totũ.τ ſpãliter in.c.primatꝰ extra de po.c.ij.iij.inſtitui tñ pñt in eccliis extranei epi.per abbates τ inferiores platos de mãdato ipſius epi τ cũ literis epi ſui.vt in dictis iuribꝰ:ƺ hodie cõſuetudo pdictoꝛuƺ multis derogauerit. Proprie vero dicunẽ peregrini clerici q̃ nõ ſunt oriundi de epatu.vẽ nõ habẽt ibi domiciliũ aut bñficiũ.vt in.c.cũ nullꝰ.de eta.τ qua.li.vi. Ignoti vero ſunt quorũ origo τ vita τ integritas non eſt nota epo.xxiiij.diſt.eps.ij.qđ.vij.querendum.

¶ Primo vo q̃riẽ quẽ fauorẽ habeãt pregrini: et dico q oẽs ſm Ray.defendi debẽt ab eccleſia:et ſunt ſub eiꝰ protectiõe.de treu.τ pace.inouamꝰ. τ q̃cũqꝫ eos in rebꝰ vel pſonis offenderit:niſi admonitꝰ ſatiſfecerit excõicandus eſt.xxiiij.qđ.iij.ſi quis romipetas.τ.d.c.inouamꝰ.et de pere.c.vnico.τ hodie qui romipetas ſpoliant p proceſſum curie ſunt excõmunicati ſolum a papa abſoluẽdi. 1

¶ Secundo q̃riẽ vtrũ hoc qđ eſt pficiſci ad apoſtolicã ſedem cõſtituat aliquẽ cum rebus ſuis ſub protectione apoſtolica.τ dico q ſic.p.d.c.vnicũ. de pere.vñ not.panorñi.in.c.meminimus.de appel.poſt Innocentiũ q itinerãs ad papã ex iuſta cã ſiue in fauorẽ ſuũ:ſiue alteriꝰ eſt ſub ptectiõe apoſtolica.vt interim ꝯ eũ nõ pcedaẽ in ptibꝰ et defendiẽ nõ virtute appellatiõis ſƺ per titulũ de peregrinãtibꝰ.d.ca.vnico vbi dicit quod tenẽdo iſtã opinionẽ Inn.ex remedio illiꝰ tituli non ſolũ prouideẽ ꝯ attentata de facto.ſƺ etiã ꝯ factum iudicis:ſed tenendo opinionẽ Hoſt.q̃ voluit.d.c.vnicũ.habere locũ in quolibet accedente ad ſedem apoſtolicaƺ ex quacũqꝫ cauſa dic qđ ex remedio illiꝰ tituli prouideẽ tñ cõtra attentata de facto ſicut fuit factũ ibi:qꝛ non videtur equũ vt accedẽs ex cã prorſus voluntaria habeat ſuſpendere iuriſditionem iudicis:quia ſcilicet fuit in culpa nõ dimittendo procuratorem. Adde qđ notat idem Panor.in.c.dilecti.de appellatio.quod arreptio itineris ad ſuperiorem habet vim appellationis ſi ſeruentur ſeruanda in appellatione.ſcilicet exprimendo cauſas et petendo apoſtolos τ huiuſmodi:quia non refert quid ex equipollentibus fiat et idem eſt ſi quis dicat ſubmitto me protectioni apoſtolice.quia equipollet huic quod dico appello ſi ſeruentur ſeruanda in appellatione. vt idem not.in.c.ad audientiam.de appellatio. 2

¶ Tertio querẽ quid de rebꝰ peregrinorũ ſi moriantur in via:et dicit hoſt.qđ quicunqꝫ eas animo retinẽdi capit mortaliter peccat quia ſunt reſtituende heredibꝰ eorum ſi poſſunt ſciri vel pauperibus erogande ſi ignoratur vel ſi forte non inuenitur qui eas deferat heredi nec in breui ſperatur inueniri. Nec ſcđm Hoſtiẽ.valet conſuetudo vel ſtatutum vel preceptum in contrarium.ſicut de naufragis dictum eſt.ƺ.naufragium.§.i. 3

¶ Quarto queritur quomodo debeant admitti peregrini ad ordines vel ordinum executionem: et dico quod oportet eos habere literas commendaticias ſeu teſtimoniales pape 4

vel ſui epiſcopi et ſic pñt admitti ſi epĩ ſui ſigil
lũ notũ ſit.ar.de prebẽ.cũ ſm.⁊ de conſi.ſopite.ſi
vero non ſit:reqrunt̃ ſigilla quinq; epoꝝ.de de.
pere.c.j.quoꝝ ſi nullũ eſſet notũ:tũc vbi põt pre
iudiciũ magnũ gñari non credit̃ etiã ſi certũ ha
berẽt ſm Inno.in.c.tua.co.ti. ſed vbi nullũ ꝑiu
diciũ põt euenire.puta q2 volunt celebrare in ſe
creto admittunt̃ etiã ſi nullã faciãt fidẽ ſm Hoſ.
in.c.tua co.ti.Et ſi dicant ſe literas amiſiſſe.ſi ꝑ
duos teſtes ꝓbant amiſſionẽ ⁊ tenorẽ carũ.⁊ qð
ſine vitio fuerunt admittunt̃. de priuil. cũ olim.
no.ber.in.c.j.eo.etiã ſi nõ ſint teſtes de coꝝ ordi
natione ſed cõſtat qð ſemꝑ ſe geſſerunt vt ſacer
dotes.de pſ by.non bapti.c.ij.et.iij.Vtrũ clericis
liceat peregrinari infra reſidentia.§.iiij.

De periurio et periuro.

PEriuriũ ſm Ray. et magi.ſen.:eſt mẽ
daciũ iuramẽto firmatũ: vnde ſm.s.
Tho.ij.ij.q. xcviij.falſitas eſt de rõne
periurij.⁊ eſt vbicũq; deeſt aliqs triũ
comitũ iuramẽti licet non eodẽ ordi
ne:ſed primo ⁊ principaliter ſi deeſt veritas ſecũ
do ſi iuſtitia:q2 obligatur iurans illicitum ad fa
ciendum contrarium.tertio ſi iudicium:q2 indi
ſcrete iurans exponit ſe periculo falſitatis.
1. qõ Primo vero q̃rit quotuplex eſt periuriũ ⁊ di
co qð in gñe eſt triplex vt colligit̃ ex dictis ſcðm
qð deficit aliquis triũ comitũ. Primũ eſt iura
1. ꝑ tio indiſcreta ſine iudicio diſcretionis an.ſ. ve
iuri rum ſit aut ſeruabile qð iurat̃.qð ſm Hoſ. eſt ve
ani. niale.xxv.diſt.§.criminis. in fin. qð limitat ſum.
ange.et Ber.in.c.tua.de iureiur. qñ ſit iocoſe et
incaute allegãs etiã ſanctũ Bona. ſ3 ſi fiat ex de
liberatione eſt mortale.de iureiur.ſicut ex literis
cuius tñ cõtrariũ tenuit ſum. Roſel.ſupra iurare.
.§.ij.allegãs ſan.Bona.imo ꝯtrariũ tenuit ⁊ ipſe
frater Ange.ſupra iuramentũ.iij.§.x. imo eſt con
tradictio qð iuret̃ ex deliberatiõe oppoſita ioco
et in cautela.⁊ non adſit iudiciũ diſcretiõis:non
limita eſſe veniale qñ nõ iurat̃ ex hoc falſum vel
illicitũ ſeu impoſſibile ſeruari. Secũdũ. Eſt iu
2 ratio de re illicita ſiue ſine iuſtitia : qð qualiter
ſit mortale:vide ſupra iuramentũ.ij.§.vij. Ter
3. tium. Eſt iuratio falſa:q̃ in iuramẽto aſſertorio
quadrupliciter contingit. Primo qñ iurat̃ fal
1. mo ſum mente rebus cõformiã.ſciẽter ⁊ ſic eſt morta
dus le etiã iocoſe ſm.s.Tho.⁊ alios theologos.licet
iura Hoſ.ſenſerit ꝯtrariũ:cui9 opinionẽ ſum.ange.di
tio cit poſſe teneri dicẽdo qð mendaciũ iocoſum nõ
nis ſit ꝓprie mẽdaciũ.xxij.q.ij.quod ait. licet opinio
falſe theologoꝝ ſit tutior:ſed hoc aliquo pacto teneri
non põt ꝓpter maximã irreuerentiã dei et ea.qð
ait.loquẽs de mendacio ioſeph aſſerentis ſe au
g urẽ.intelligit̃ qð mẽdaciũ iocoſum nõ eſt men
daciũ.ſ.repugnãs ſanctitati:vel ideo q2 nõ adeſt.

intẽtio fallẽdi vltimate ⁊ ſi ad horã. Limitat tñ
ꝓmo.s.Bona.⁊ Richar.hoc eſſe mortale ſi dcĩ
beret de dicto ꝯfirmando:⁊ de iuramẽto ꝑ quod
eſt cõfirmãdũ ſec9 ſi de neutro ſed vtrũq; ſubripi
tur loquenti. vel de altero tñ puta de dicto non
de iuramẽto vel econtrario:⁊ ſecũdo petrus au
reo.qñ iuratur per id qð conſuetum eſt iurare qñ
eſt intẽtio aſſumẽdi veritatẽ infallibilẽ in teſtẽ:
ſecus ſi aſſumeret̃ aliud ſine aio iurãdi: ſicut cõi
ter iurat̃ per deũ.ſ.ſine aio iurãdi:qð no.pro mu
lieribus q̃ iurant ꝑ meã fidẽ.in veritate.per ignẽ 2
iſtũ dei et hmõi. Secundo quãdo iurat̃ falſum
mente difformi:qð tripliciter cõtingit.Primo ſi
qð falſum eſt credit̃ verũ.qð aut eſt peccatũ nullũ
ſi diligentia debita eſt adhibita. xxij.q.ij.hoies.
aut veniale ſi aliquis ſed nõ debita: aut mortale
ſi ignorantia fuit craſſa aut ſupina ſiue iuris ſi
ue facti ſm Ray.al.xxij.q.v.qui ꝑiurat.⁊ concor.
Io.an.poſt Tanc.in.c.tua nos.cl.j.de iureiu. et
car.in cle.j.eo.ti.ij.cũ credit̃ falſum:qð eſt verum
et hoc eſt mortale cũ ſit ꝑiuriũ formaliter. etiã ſi
fiat iocoſe cõtra Hoſſ.tertio qñ iurat̃ in dubio.⁊
certũ aſſeritur qð eſt mortale ſecundũ theologos
ſec9 ſi qs hoc aſſereret eo modo quo ſcit puta cre
do ita eſſe:vel ſuſpicor ⁊ hmõi.Dicit tñ Pañ.in
c.ex literis.de iureiu. qð iurans ꝑ hoc verbũ cre
do in iuramento calũnie non eſt periurus:etiã ſi
deinde cõtrariũ probet̃ qð quãtũ ad deũ falſiſſi
mũ eſt q̃cq̃d ſit quãtũ ad forũ cauſarũ:de quo vi
detur loqui. In iuramento etiam ꝓmiſſorio hoc
quadruplex periuriũ inuenitur ſuo modo. Pri
mũ ſi iuret̃ ſcienter qð quis non põt aut non vult
aut ei non licet obſeruare:de quo an ſit mortale
ſ.iuramentũ.ij.§.vj. Secundũ qñ falſo quis ta
le credit eſſe qð iurat qð velit poſſit et liceat face
re ſiue ex errore venit cõtra iuramentũ in quo ſ3
pañ.in.c.tua nos.cl.ij.de iureiurã.excuſat a mor
tali error probabilis.puta cũ quis cõtra iuramẽ
tum appellat:credens ſe habere rationabilẽ cau
ſam appellandi:ar.c.ſacro.de ſentẽ.excõ. et cap.
quintauallis.de iureiuran. Tertiũ cũ quis cre
dit illicite iurare aut venire contra iuramentum
et non facit:et eſt mortale per not.per Panor.in 4.
c.quãto.de iureiur. Quartũ qñ iuratur ꝓmiſſo
rie in dubio an poſſit et debeat facere quod iura
tur.vel in facto dubitat an veniat contra iuramẽ
tum.quod etiam eſt mortale.niſi dubium ſit ſcru
puloſum.ar.cap.inquiſitioni.de ſenten.excom.
Secundo querit̃ vtrũ ꝑiuriũ ſit grauius homi 2. q.
cidio:⁊ dicit.s.Tho.in quodl.qð ſic:q2 vt patet
Hebreo.vj.ois controuerſie hoim finis eſt iura
mentũ.qð in cauſa homicidij fruſtra eſſet ſi eſſet
pctm maius: q2 ꝓſumeretur qð admittens culpã
maiorẽ.ſ.homicidij non vereret̃ minorẽ.ſ.periu
riũ.vnde periuriũ tenet ſm locũ poſt idolatriã vt:

etiã ptz ex ordine ꝓceptorũ. lz homicidiũ grauiꝰ puniat in eccleſia qꝛ magis nocet hoibus. Sum. aũt ang. cõtra ſupple. tenet ꝯtrariũ: qꝛ homicidiũ charitati proximi ꝛ periuriũ latrie opponit ꝙ eſt virtus minoꝛ. ſcꝫ dico iſtã rationẽ eſſe ridiculoſam: qꝛ homicidium immediate opponit iuſtitie vt ptz. xxii. q. lxiiii. ꝙ eſt minoꝛ latria. Nec vꝫ inqt illa ratio qua dicit periuriũ eſſe cõtra ordinẽ ad deũ homicidiũ cõtra ordinẽ ad hoiem: qꝛ ſequit ꝙ grauiꝰ ſit die feſto laborare quã occidere: lꝫ dico qꝺ preceptũ de feſto quãtum ad determinatũ tp̃s non reſpicit ordinẽ dei niſi ex iure poſitiuo. ex diuino aũt iure illũ reſpicit quãtũ ad indeterminatũ. ſ. aliqꝺ tẽpus expendat ad honoꝛẽ dei: cuius oppoſitũ. ſ. nunq̃ aliquid facere ad honorẽ dei quaſi deo vacãdo eſt grauius homicidio: quia contra latriam et amicitiam ad deum.

3 ¶ Tertio querit vtrũ procuratoꝛ iurãs nomine domini ſui ꝛ deierans ſit ipſe periurus: ꝛ dicunt quidã qꝺ nõ lꝫ ſciẽter falſum iuret cũ non intendat propꝛiã animã obligare: puniri tñ dꝫ cum ſit cooperatoꝛ piurij. de off. deleg. c. j. is tñ in cuius animã iuramentũ preſtat periuriũ incurrit. Sed iſta intellige i ordine ad penã iuris: quo ad deũ aũt vterq; eſt periurus ſicut ꝛ in periuriũ ꝯſentit.

4 ¶ Quarto queritur vtrum collatio beneficij eccleſiaſtici facta periurio ipſo iure ſit nulla dicit Panoꝛ. in. c. querelam. de iureiur. quod ſic. vt in c. infami. eo. ti. lib. vj.

5 ¶ Quinto queritur que ſit pena periurij: et dico qꝺ tali dꝫ imponi penitẽtia magna et nõ minoꝛ quã ꝑ homicidio. xxii. q. j. predicandũ. ꝛ eſt infamis. vj. q. j. infames. ꝛ. c. quicũq;. et. xxii. q. v. ſi qs conuictus. ꝛ conſequẽter ad teſtimoniũ nõ debet admitti. vt in. d. c. quicũq;. ꝛ. c. paruuli ea que qꝺ archi. intelligit de cõuictis etiam ſi egerint penitentiã. de teſti. teſtimonium: et hoc eſt ſpeciale in periurio nõ in alijs criminibus etiam maioꝛibus ſm Jo. an. poſt Hoſ. propter puram veritatem requiſitã in teſte cõtra quã. ſ. directe peccatur periurio: et ſcḋm Hoſtien. ex quo ſemel probatũ eſt periurium contra aliquem etiam in modum exceptionis repellitur a teſtimonio ſemper etiam in alio iudicio licet gl. Ray. ſenſerit aliter vt i ſum. con. li. j. ti. ix. q. xxv. quod intellige in periurio ratione deficientis veritatis non ratione deficientis iuſtitie vel iudicij: quia ex hoc repelli non videtur a teſtimonio. de teſti. cogen. c. fi.

6 ¶ Sexto queritur vtrum periurus ſit infamis ipſo iure vel ipſo facto: ꝛ dico quod vt. s̃. dictum eſt infamis. § j. triplex eſt infamia ſcilꝫ facti iuris ciuilis et iuris canonici: vide ibi et Panoꝛmita. in. c. teſtimoniũ. de teſtibus. Igitur Hoffr. videtur indiſtincte ſentire quod periurus ſit ip̃o iure infamis. vt ſum. cõ. lib. j. tit. ix. q. xxv. lꝫ ꝯtra cũ eſt. d. c. teſtimoniũ qꝛ vt dicit Jo. an. ſi oĩs periuriꝰ eſſet infamis fruſtra textꝰ exciperet piurũ cũ. s̃. excepiſſet infamẽ. s. Tho. aũt. ii. ii. qõ. xcviii. ar. iii. dicit qꝺ piurus in iuramẽto aſſertoꝛio non efficit infamis ip̃o iure lꝫ ſolũ ꝑ ſentẽtiã diffinitiuã latã ꝯtra iurãtẽ in capitu. accuſatiõis. ſed in aſſertoꝛio ſolẽniter efficit infamis ip̃o iure: qꝛ in poteſtate eiꝰ manet poſtq̃ iurauit vt ſuo iuramẽto det veritatẽ: qꝺ in aſſertoꝛio nõ cõtingit ꝛ iſta opinio. s. Tho. eſt verioꝛ ꝛ ꝓbat ꝑ doctrinã Panoꝛ. in. d. c. teſtimoniũ. qui dicit ꝙ ſcḋm canones piurꝰ eſt infamis qꝛ canones infames appellant oẽs moꝛtalibus criminibꝰ irretitos: et intellige de facto vel de iure ſi ꝓcedente accuſatiõe ſententialiter dãnent: ſm leges autẽ inquit dic vt not. Bar. in. l. lucius. ff. de his ꝗ no. infa. de mẽte gl. qꝺ iurãs de ꝓterito vel ꝓſenti nõ eſt infamis ip̃o iure lꝫ deieret: vt in. d. l. lucius. et ꝑ. l. j. ii. et vlti. ff. de crimi. ſtellio. iurãs vero de futuro ſimiliter nõ infamat ſi iurat deo tñ vel ſibipſi: ſi vero iurat alij cũ quo contraxit infamatus ſi deierat placent iſta Panoꝛ. etiã de iure canonico cũ nõ inueniat cõtrariũ. Ubi aduerte primo qꝺ illud qꝺ dꝛ de ꝓſenti vel ꝓterito itelligit quãtũ ad iuramẽtũ aſſertoꝛiũ qꝺ vero dꝛ de futuro quantũ ad promiſſoꝛiũ. Aduerte ſcḋo ex dictis. s̃. aſſaſſinus. § v. et hereticus. j. § viii. et ex no. in. c. felicis. de pe. li. vj. qꝺ quantũ ad infamiã irrogandã. et honorũ cõfiſcationẽ effectualẽ ꝛ penã coꝛpoꝛalẽ infligendã neceſſaria eſt ſentẽtiam ſaltem generalis: vnde tabellio licet periurus ſit tamen valẽt acta per eum. donec ſequatur talis ſententia ſaltẽ declaratoꝛia niſi forte eſſet ita notoꝛium quod nulla poſſet tergiuerſatione celari.

Permiſſio ſm gl. di. iii. omnibus tribus modis ſit ſecundũ quod tribꝰ modis aliquid permittitur: primo qꝛ nullo iure ꝓhibetur vt nuptias ſecundas cõtrahere. xxxj. q. j. hac ratione. ſecundo qꝛ contra humanas conſtitutiões indulgetur: vt contrahere in quinto gradu. xxxv. qõ. iii. quedã. tertio vt vitetur aliquid magis illicitum: vt adulteriũ ne fiat homicidiũ. xxxiii. q. ii. ſi qs verius. ¶ Secundũ gerardũ aũt de ſenis: vt etiã refert Jo. an. in mercu. in regula. pctm̃. li. vj. ꝑmiſſio eſt triplex cõtra legẽ: prima ſimplex indulgẽs penã ſed nõ culpã vt ꝑmiſſio ꝓſtibuli ꝓpter maius malũ ſeu peccatũ euitãdum: di. iiii. deniq; iuncta glo. et in. c. veniẽs. iuncta glo. qui cle. vel vo. ſcḋa eſt remouens impedimẽta: ſicut eccl'ia ꝑmittit ritus iudeoꝛũ prohibẽs chriſtianis ne illos impediãt ꝓpter bonũ ide ſequẽs de iude. ſicut. et diſt. xlv. qui ſyncera. tertia eſt coadiuuãs: ſicut eccl'ia ꝑmittit clericũ occidi iuſte a laico cũ degradando et tradendo. de pe.

degradatio.lib.vi.et hoc fieri non pōt niſi de eo qd licitū eſt. Sanct⁹ tho.autē in.iiij.diſt.xxxiiij. q.ii.ar.ii.q .ii.vř ponere quatuor modos p̄miſſio nis q̄s tamē nō ponit ſʒ recitat ibi opinionem ali quorū quā ſtatiʒ reprobat. Sed oīa predicta re ducuntur ad tria mēbra. Nā permiſſio ſcḋm vſuʒ loquentiū cōuenit ꝓprie ſuperiori de facto vel de iure ſicut paſſio inferiori: et vř in ſuperiori de iu re importare tolerantiā alicui⁹ qḋ poſſet nō tole rare qḋ q̄dē pōt eſſe tripliciter. Nā ex quo legem ſuā ſtatuit tripliciter ſe pōt aliq̄d habere ad illā: q̄r aut nunq̄ fuit ꝯ illā cū tñ eſſe potuerit et ſic per mittuntur ſecunde nuptie et occupationes ferarū auiū: et hm̄oi. et ſimiliter inferiora bōa: puta m̄ri moniū: dū nō ꝑcipiunť meliora incōpoſſibilia pu ta v̄ginitas aut viduitas. Aut ſemp fuit ꝯ illa s. et ſic permittunť ea q̄ ſunt ꝯ legē et mala ꝓpter bo num qḋ inde eliciť vel malū qḋ inde vitatur ſiue permittanť: q̄r nō puniunť vt ꝓſtibulū aut adul teriū in caſu ſiue etiā q̄r remouenť impedimēta ſi cut permittiť rit⁹ iudeorū. Aut aliq̄n fuit cōtra legē et nunc nō eſt. vel ſimpliciter vel in caſu: et ſic permittunť ea a q̄b⁹ auferť ꝑceptū vel ꝓhibitio. ſiue ſuperior hoc faciat nihil cooperando: vt dū p̄mittit ꝯhere in quinto gradu. ſiue aliquid ope rando vt dū clericū degradat et tradit: et ſic facit licitum quod alias erat illicitum: ſicut de repu dio factum eſt in lege veteri per diſpenſationem dei ſecundū.s.Tho.in.iiij.vbi.s. Et ſic etiam in telligitur quod idem dicit.ſ. cor.vii.quod in le ge noua non eſt permiſſio de minus malo.ſ.faciē do licitum quod de ſe erat illicituʒ. In prima per miſſione licitum eſt cooperari ſi id quod fit vel omittitur non ſit contra legē ſuperioris. et ſimili ter in ſecunda et tertia ab eo qui condidit legem et poteſt remouere obligationem: non autem ab alijs q̄r eſſet cooperari ad peccatuʒ inobediētie.

De permutatione in gener.

Permutatio que vulgo diciť baractū vel cābiū rerū ad res ſm̄ goſ.eſt vni⁹ rei p alia vicaria ꝑſtatio aut vicaria ꝑſtatione mutatio qḋ q̄dā dicūt fieri ſolū in genere quaſi ſit q̄d commune cōtractib⁹ nominatis et innominatis: nō auteʒ in ſpecie. vnde dicūt nō eſſe permutationē ſi detř ſpe cies pro ſpecie ꝑ quorř text.in.l.naturalis.§.ſ.ff. de preſcrip.ver.ſed verius gl.et Bal.in.l.j.C.de re.p̄mu.dicunt permutationē eſſe in ſpecie vt cū datur ſpecies certa pro aliā certa puta liber pro equo: quādo vero datur genus pro ſpecie vel pro genere eſt cōtractus innominat⁹. non p̄mutatio in ſpecie et ſic intelligitur.d.l.naturalis. et gene raliter ſcḋm.d.glo.nō eſt vera permutatio niſi de tur res certa pro certa: ſecus ſi detur res incerta pro certa ſi vel ecōtrario et allegat.l.q̄ſſi.co.ti.vbi ita videtur tenere Bar.et Bal. Et ſi ex vna par te interuenit cū certa ſpecie etiaʒ pecunia ſecūdū Pan.in.c.ad q̄ſtiones.extra co.erit emptio ſi in tentio ſit ꝑncipaliter emēdi aut permutatio ſi ſit principaliter p̄mutandi lʒ pecunia accedat acceſ ſorie. vt fiat equalitas. et ita intelligitur.c.ad que ſtiones. ſi vero de aīo ꝯtrahētiū non appareat re currendū eſt ad coniecturas et ſi preciū eſt maius quaʒ ſpecies data preſumiť emptio: ſi v̄o ſpēs eſt maioris precij quā pecunia ꝑſumiť p̄mutatio.ar. c.quod in dubijs.de con.ec. Et hoc facit ad ſtatu ta que exigūt gabellā in ꝯtu emptionis et nō per mutationis vel econtrario: et ad licētias q̄ habē tur vendendi et non permutandi vel econtrario. 1. qd

Primo vero queriť q̄n p̄mutatio ꝯhať. vtruʒ ſcʒ ſolo pacto an rerum interuētu: et dico qḋ non ſolo pacto nulla re hincinde ſecuta: quia neutri competit ex hoc aliqua actio. C.eod.l.ex placito. quia eſt nudum pactum. vt not.gloſſ.in.l.ſ.

Secundo queriť vtrū quo ad tēporalia ſit con tractus licitus et dico qḋ ſic de ſe. extra eo ꝑ totuʒ et.C.eo.per totum tamē pōt eſſe illicita interuen tu fraudis aut doli qua in hoc ſicut et in alijs acti bus nemini debent patrocinari de reſcrip.ſedes etiam ſi interueniat dolus re ipſa vt q̄r notabilr lediť altera pars rōne q̄litatis quātitatis aut pre cij rerū. Et q̄dē ſi fraus ſit ex vna pte tantū ſcien ter peccat fraudator mortaliter et teneť reſarcire leſo de iniur.et dā. et culpa. et ſimiliter mediator ſeu ſenſalis hoc aduertens q̄r cooperatur fraudi ij.q.ſ.notū. ſi vero fit ignoranter lʒ forte excuſetur a peccato nō tamē recōpenſatione vt ſit equali tas iuſtitie. Si vero ſit ab vtraq̄ parte ſcīeter ita qḋ quiſq̄ ſcienter fraudat licet ignoret ſe frauda ri vtreq̄ mortaliter peccat rōne intentionis. ſed quantum ad res ipſas locum habebit compenſa tio multaſcḋʒ Archi.et multomagis ſi interuenit ex vtraque parte vel altera ignorantia. Si vero vterq̄ ſciret alterius fraudē et q̄r ſciunt reruʒ per mutandarum defectus non eſt proprie fraus: q̄r ſcienti et conſentienti non fit iniuria neq̄ dolus. de reg.iur.lib.vi. et alter alteri non tenetur ſcḋm Archi.quod limita niſi alter ex neceſſitate cogen te permutaret equum pro pane in neceſſitate.

Tertio queriť vtrū in ſtatutis noīe emptionis 3 veniat permutatio: et dico qḋ ſic in ſtatutis iuris cōis ſcḋm Nicol.de neap.in.l.ſ.§.ſi quis in frau dem. et Guil.de cunio in.l.de quibus.ff.de legat. qui dicit qḋ oīa que in iure cō dicunť in vēditio nibus locū habent in p̄mutationib⁹: et facit capi. ſ.de his q̄ fi.a prelat.in ver.venderet vel p̄mutare in ſtatutis vero municipalibus non hēt locum ſi eſt odioſum: ſed ſi eſt fauorabile locum habebūt.

Quarto queritur quid ſi quis per iſtum con 4 tractum permutationis vel alium dat fundum

monaſterio vel alteri ſub pacto que d alatur in vita: ⁊ dico q̄ᵭ etiā ſi fundꝰ perit caſu fortuito nihilominꝰ habebit alimenta: q2 proprietas fundi tranſiuit in locū piū: ⁊ ſic dānū cedit ſibi ⁊ nō alteri q̄ᵭ expſſe voluit Cy. in. l. ij. C. de iure empy.

¶ Rurſus de permutatiōe ſecundo quo ad beneficia ⁊ res eccleſiaſticas.

PErmutatio rurſus conſiderari pōt ſpāliter circa bñficia ⁊ res eccleſiaſticas: quaꝫ ſc̄dm. s. Tho. ij. ij. q̄ᵭ. c. facere pōt ſupior ex ſuo officio propter cām vtilē vl' neceſſariā ⁊ hꝫ ſederi. fit ſic vt volētes pmutare primo renunciēt vel reſignēt et poſtea fiat collatio.

1. q̄ᵭ ¶ Primo aūt querit vtrū permutatio bñficioꝝ eccleſiaſticoꝝ fieri poſſit ſine autoritate ſuperioris id iudicātis bonū ex cauſa neceſſaria: ⁊ dico q̄ᵭ nō ſine labe ſimonie: etiā q̄ ad annexa ſpūalibus: puta ius patronatꝰ extra eo. q̄ſitū. iuncta gl. de exceſ. pla. ſicut vnire. de cēſi. phibemꝰ. de p̄bē. maioribꝰ. ⁊ qui propria temeritate pmutauerint priuandi ſunt. eo. ti. cū olim. Fallit hoc cū agitur ſolū de proprietate: puta cū duo epi litigāt ſuper aliqua eccleſia cui debeat ſubijci: quia ſic poterit fieri permutatio vt vnꝰ vnā: alter alterā ſibi ſubiectā habeat: ſecꝰ ſi ageret vt talis in tali beneficio reciperet vel intitularet: q2 fieri non poſſet ſine autoritate ſuperioris fallit etiam ſc̄dm Inn. in d. c. queſitū. in p̄bēdis eiuſdē eccl'ie ⁊ eiuſdē qualitatis que pmutari pñt ſine autoritate ſuperioris ſed meliꝰ ↄ̄riū tenuit Hoſt. ⁊ Jo. de lig. in. c. fi. eo. ti. imo dico q̄ᵭ nec poſt factū teneri pōt opinio Inno. vt voluit Jo. de imo. quia interueniret pactum partiuꝫ ⁊ ↄ̄ñr vēditio: vt ptꝫ ex dicendis infra §. iiij. tū etiam q2 vt dicit Jo. de lig. in pmutatione neceſſaria eſt collatio noua. extra eod. c. vno. lib. vſ. ⁊ id cū p̄bēde ſint annexe iuribꝰ canonicalibꝰ ſicut illa non pñt de vno in aliū trāſferri ſine autoritate ſuperioris ſic nec p̄bēde alias ſepararet ius canonicale a iure prebēde q̄ᵭ fieri nō pōt p p̄uatos: vñ opꝫ pmutationē fieri ex officio

2 ſuperioris ſc̄dm. s. Tho. ij. ij. q̄ᵭ. c. arg. x. quintum.

¶ Sc̄do querit q̄s ſit iſte ſuperior cuius autoritate fit pmutatio: vtrū. ſ. ſit ſemp ep̄s reſpectu ſuoꝝ inferioꝝ: ⁊ dico q̄ᵭ nō gñ ad illū nō pertinet collatio ſeu inſtitutio illoꝝ bñficioꝝ ſed ptinet ad illū ad quē eſt collatio ſeu inſtitutio bñficij. ar. c. ad hoc. §. fin. de offi. archi. ⁊ in. c. ſuper eo. in. fi. de offi. de deleg. Si vero ad vnū ptinet electio: puta ad canonicos: ⁊ ad aliū confirmatio neceſſario requirit cōſenſus eoꝝ q̄ habēt eligere: ſm Jo. an. ar. d. c. ad hoc. Si autem epiſcopus permutet cuꝫ capitulo requiritur autoritas Archi. de re. eccle. non alie. capitu. primo. ſi permutet cum alijs ſufficit conſenſus capituli ſui ſecundū Hoſt. Quando vero pertinet ad ſuperiorem ⁊ ad capitulum collatio: requiritur conſenſus vtriuſque: nec poteſt capitulum per ſe niſi quando ſedes vacat. de ma. ⁊ obe. c. his que. et. c. cum olim. et. c. vnico de ma. ⁊ obed. libr. vſ.

¶ Tertio queritur vtrum ex quacunq̄ cauſa poſſit fieri permutatio autoritate ſuperioris: et dico quod non quia tex. in. d. capitu. queſitum requirit cauſam neceſſariam: ⁊. s. Tho. in. iiij. diſt. xxv. q̄ᵭ. iij. arg. iij. ad octauuꝫ dicit quod ſi pro aliquo terreno commodo vtriuſq̄ vel alterius fiat permutatio eſt ſimonia: ſecꝰ ſi pro ſpirituali: puta vt in tali loco poſſit quis melius deo ſeruire. 3

¶ Quarto queritur vtruꝫ ſine ſimonia poſſit pactio interuenire partium in permutatione: ⁊ dico quod non: nec quo ad ſpiritualia: nec quo ad annexa ſc̄dm Archi. poſt gloſſam in dicto capitulo queſitum. et Joan. and. in nouel. ſecus de corporalibus et realibus eis annexis: et de annexis ſpiritualibus ſi ab eis ſeparari poſſunt: vt poſſeſſiones: q2 ex cauſa interuenire pōt ſuper his pactio et venditio ⁊ permutatio in qua tamē q2 eſt quedam alienatio de rebus eccle. nō alienandis. nulli ſeruādus eſt modus. de quo ſupra alienatio. §. ij. Sed ſuper predictis nō pōt interuenire etiā pactio: et ratio eſt: quia venderetur cū dicat. s. tho. ij. ij. q̄ᵭ. c. ar. j. ad quintum quod nomine emptionis venit omnis contractus non gratuitus. 4

¶ Quinto queritur an partes poſſint ſaltem inter ſe habere contractum: et tenet Hoſtien. quod non: nec aliquid fiendum eſſe ex pacto partium vel tractatu: ſed officio et miſſiōe iudicis. de pac. cum pridem. poſſet autem ſecundum eum qui habet cām permutandi exponere cauſam epiſcopo ſupplicando vt ſibi in alio loco dignaretur prouidere de alia prebēda et de mea alteri: vel etiā ſpecialiter: exprimere quod tali competeret mea et mihi ſua. ar. de preben. inter cetera. Sed iſta opinio eſt periculoſa ſc̄dm Panor. quia pauci ſine tractatu permutant imo nunquam partes ſc̄dꝫ eaꝫ cōuenirēt corā ſuperiori pmutaturi niſi a caſu eſt etiam falſa: quia tractatus non includit deliberatum conſenſum. de his que. fi. a maio. par. capi. c. fi. quod limita niſi concludatur abſolute. quo caſu intellige do. Panor. in. c. cum vniuerſorum. eo. ti. q̄ᵭ clerici dicuntur permutare quando inter ſe deliberāt de pmutādo: licet poſtea vadāt ad ſuperiorē. Et ideo eſt alia opinio Joan. an. in addi. ad ſpec. ⁊ Hoſ ⁊ gloſſ. in cle. vnica: eo. tit. et Panor. in. d. c. queſitū. quod non poſſunt quideꝫ partes facere inter ſe conuentionem: promiſſionem vel pactionem aut concluſionem poſſent tamē de permutando tractare ſubmittendo ſe diſpoſitioni ſuperioris: imo dico quod concludere poſſunt ſub expreſſa cōditiōe ⁊ reſeruatiōe ſi ſuperiori

perioꝛi placuerit:qꝛ talis cōcluſio nō eſt cōcluſio cū ſuſpēdat vſqꝫ ad ſuperioꝛis cōſenſuꝫ:imo ſi talis cōditio nō exprimeret:ſꝫ tñ eſſet in cozde tractātiū nō eſſet ſimonia,cozā deo ſꝫ ſolū cozā eccleſia. Nec ob.c.queſitū de re.pmu.qꝛ nō loquiť de tractatu de pmutādo:ſꝫ de ipſa pmutatione que nō debet expediri p partes:ſꝫ ex mero iudicis officio.Aduerte et ſꝫ Car.in.d.cle.vnica qꝺ ĩ renūciatiōe exprimi pōt qꝺ cā pmutatiōis ꝗs pmutat ſine ſimonia:qꝛ a iure pmittiť de elect.ſignificaſti de rerū pmu.vniuerſoꝛū ⁊.c.vnico eo.ti.li.vj. ⁊.d.cl.vnica ⁊ idē ꝫꝫ.qꝛ lꝫ de rigoꝛe reſignatio debeat eē libera ⁊ nulla debeat eſſe adiectio.j.q.ij.quā pio.hoc tñ pcedit ex equitate ſcripta:que preualet rigoꝛi ex quo ē ſcrip.l.placuit.C.de iud.

6 ¶ Sexto queriť vtrū ſit ſimonia ſi in permutatione deť pecunia in ſupplemētū maioꝛis bñficij:et dicit Pan.in.c.queſtiōes eo.ti.qꝺ ſic ſi deť occaſione ſpiritualiū iuriū de quibus plus habet eccleſia vna ꝙ̄ alia:puta qꝛ habet maioꝛē autoꝛitatē in adminiſtratione ſpūaliū ꝙ̄ alia ⁊ intellige ſm Arc.etiā ſi fiat autoꝛitate ſuperioꝛis: ſecus ſi detur in recōpenſationē prouentuū tēpoꝛaliū.

7 ¶ Septimo queritur vtrū permutare poſſint habentes expectatiuas pape:⁊ dico ꝙ non ſm Pa. in.c.cum olim eo.titu.quia ſunt gratie perſonales:⁊ non excedunt perſonam cui conceduntur de preben.ſi cui.lib.vj.

8 ¶ Octauo queritur vtrū habentes expectatiuas ad prima vacātia poſſint impedire permutātes qui ſua bñficia reſignarūt in manu ſuperioꝛis:⁊ dico ꝙ nō:vt in.c.licet eo.ti.li.vj.imo ſi talia beneficia cōferanť alijs quā pmutare volentibus nō valet ipſo iure collatio:vt in cle.vnica.eo.tit.

9 ¶ Nono queriť vtrū mācipia eccleſie permutari poſſint cū mācipijs priuatoꝛū:⁊ dico ꝙ non niſi ad hoc vt libera fiāt:extra eo.mācipia quod ſm Hoſt.verū eſt niſi vbi expediret eccleſie cū donari poſſint quod eſt foꝛtius.xij.q.ij.ſi quis qualibet.Et qñ fit permutatio opoꝛtet qꝺ dentur duo alij:eadē.q.epiſcopus qui mācipia.

10 ¶ Decimo queriť vtrū pmutari poſſint ſerui fugitiui:⁊ dicit Inn.in.d.c.mācipia qꝺ ſic ⁊ diſtrahi.c.iniuſtū eo.ti.qꝺ verū eſt patefacto vitio emptoꝛi ſm Ber.⁊ poſtꝙ̄ redierūt:ſꝫ dū ſunt ĩ fuga nec vēdi nec pmutari pñt.C.ad.l.fa.ꝺ pſ.l.ĩ fuga

11 ¶ 11.queriť vtrū bñficiū pmutari poſſit cū hoſpitali:⁊ dicit Fed.qꝺ ſic ſi hoſpitale cōferať in bñficiū clericis:⁊ ſimil'r ſi ſit cōmiſſum clerico non in beneficiū ſed vt bono viro:qꝛ non eſt titulus totaliter pphanus ſed eccleſiaſticus : nec vendi poteſt ſine vitio ſimonie non autem permutari poteſt ſi ſit conceſſum laicis.

12 ¶ Duodecimo queriť quot requiruntur vt licita ſit permutatio hmōi:⁊ dicit ſum.Ang.ꝙ tria. Primo qꝺ non interueniat pactio.Scđo qꝺ non fiat ſine autoꝛitate ſuperioꝛis.Tertio qꝺ non recōpenſeť tpale p ſpūali.Sed opꝫ addere quarto qꝺ fiat ex cā ſpūali:vt.ꝫ.§.iij.et talis cā eſt ſm. s. Tho. vt melius ſeruiatur deo qꝺ etiā innuiť in d.c.queſitum.et timoꝛ inimicoꝛū ſm Jo.an.generaliter credo ita eſſe de omni cauſa ꝙ̄ nō reſoluiť in pecuniam vel aliquid menſurabile pecunia.

¶ Tertiodecimo.Eſt aūt ſciendū qꝺ eximiꝰ doctoꝛ Fed.de ſe.de hac materia tractatū fecit pluriū q̄ſtionū quas diffuſe Archi. refert in.iij.parte ti.xv.ad fi.⁊ hic per concluſiōes breuiſſime colliguntť pbationibꝰ p maioꝛi parte omiſſis: necnō multis q̄ſtiōibus in fine.de eo ad quē ſpectat autoꝛitas pmutandi de quibus videbiť ibi ſi opoꝛtuerit incipiēdo:ibi item ſi duo prelati collegiatarū eccleſiarū. ¶ Prima concluſio. Permutatio facta p oꝛdinariū de beneficijs reſeruatis per papam:non valet cū effectu:ſil'r nec ſi fiat p legatū habentē autoꝛitatē pmutādi. ¶ Scđa. In duobꝰ predictis caſibus lꝫ pmutatio non valeat:valet tñ renūciatio facta cauſa permutationis: et ipſa pmutatio venit facienda per papā: qꝺ verum eſt ſi reſeruatio potuit veriſil'r ſciri:vt qꝛ erat generalis in vna pꝛuincia ⁊ pluribus nota ſi vero fuit ſecreta et particularis poteſt allegari ignoꝛātia ideo relinquiť in optione permutantiū an velint ad ſua beneficia redire:aut papā ſuis laboꝛibus et ſumptibus adire qñ poteſt fieri de facili ⁊ ſine grandi preiudicio. ¶ Tertia. Si pmutatio fiat p papā vel aliū ex ſpeciali eiꝰ cōmiſſiōe de bñficijs certis ⁊ expreſſis ſed reſeruatis nō facta mentione de reſeruatione. valet aut nō vꝫ. ſicut valeret aut non valeret collatio facta per papā de eiſdē: que ſcꝫ valeret ſi reſeruatio erat gñalis vt plurimū ⁊ notoꝛia in curia.ſic qꝺ veriſil'e eſt papā ſciuiſſe.ſicut in ſili no.de ꝯſti.c.j.li.vj.nō vꝫ aūt nō facta tali mentiōe ſi erat particularis et ſecreta: niſi cōtuliſſet ei cuiꝰ ꝯtēplatiōe reſeruauerat.vel niſi reſeruaſſet in odiū cōferentiū:qꝛ vtroqꝫ caſu reſeruatiōis cā nō violať. ¶ Quarta.Eo caſu quo renunciatio tenuit: ſed nō collatio ſi pmutantes credētes pmutationē tenere adminiſtrāt in bñficijs pmutatis deinde moꝛianť ⁊ appareat collationē nō tenuiſſe iſta bñficia nō vacāt p renūciationē ſed p moꝛtē : qꝺ etiā tenet Jo.an.in.c.j.eo.ti.ſi vero hoc ſciebāt vel ſcire debebāt ⁊ ſe ĩ illis bñficijs intruſerunt nō vacant peť moꝛtē aut renunciationē ſed p iuris priuationē. de prebē. cū qui.lib.vj.ſm Lap.tñ dicit hoc eſſe verū in beneficijs in quibꝰ habet locū.c.de multa. de preben. alias aūt beneficium doloſi per renunciationem vacat. ¶ Quinta cōcluſio.Eo caſu quo permutatio ſine culpa pmutatis non tenuit et licebat eis ad ppria bñficia redire:lꝫ hoc eis pꝛopꝛia auto-

ritate non licebit ſm aliquos. ſed opus ſit noua collatione vel inſtitutione: equius tamē eſt ꝙ ſic vt dicit Jo.an.in.c.bñficia.de preben.li.vj.qꝛ vitatur vacatio ꝛ circuitus ꝛ incōmodū bñficioꝝ: nec dꝫ grauari ſumptibꝰ ꝛ laboribus iſte qui bona fide ꝛ forte ꝓpter vtilitatē beneficij permutabat. Et idē eſt ſi permutatio erat cōpleta ex vna parte: deinde apparuit impedimentū cōpletiōis

6 ex parte altera. ¶ Sexta. Qui nō hꝫ ius in beneficio: puta qꝛ ſimoniace adeptꝰ eſt illud vel alias ſine titulo: ſi ꝑmutat nō acquirit ius in alio non ob.qd̄ eṗs potuerit illi conferre qꝛ non contulit ſimpliciter ſed ex cā ꝑmutationis: q̄ nulla fuit cū

7 nō cōtrahat dando rē alienā. ¶ Septima. Cū ad vnā permutationē duo eṗi habēt intereſſe. vt qꝛ duo beneficiati duobus eṗis ſubſunt: tutius eſt ſm Jo.an.oīa fieri ſimul.i.ambobꝰ ꝑſentibꝰ vel vno cōmittente alteri ꝛ nō ex interuallo: qꝛ poſſent difficultates ꝛ intricatiōes inſurgere: qꝛ eo ipſo qd̄ vnus renūciat ꝛ ponit sociū in poſſeſſiōe vacat bñficiū ſoarꝫ tū dic ꝙ tenet qꝛ illud proceſ-

8 ſit ex cauſa ꝑmutationis. ¶ Octaua. Habēs duo beneficia ſm Jo.an.permutare pōt cum habente vnum ſed non eſt verū niſi interueniat autoritas pape ſi ex eius diſpēſatione teneanē plura: trāſferendo diſpēſationē de ꝑſona ad ꝑſonā: ſi vero

9 diſpēſauerat eṗs fiat ꝑ eṗm. ¶ Nona. Habēs ſolum ius ad bñficiū cū habēte beneficiū. vel duo habētes ius tm̄ adinuicē permutare nō poſſunt

10 ſm Jo.and.eo.ti.c.j.lib.vj. ¶ Decima. Habēs beneficium ſm Joan.an.in.vj.ꝛ in cle.eo.ti.permutare poteſt cum hoſpitali vel preſtimonia: ſi hoſpitale vel preſtimonia concedatur clerico in beneficiū non laicis: ſed ꝛ ſi ſit conceſſum bono viro dicit Fede.ſe non videre quid ꝓhibeat lꝫ non ſit beneficiū cū titulus non ſit totaliter prophanus ſed eccleſiaſticus nō potens vendi ſine vitio ſimonie: per no.in.c.cōſulere.de ſimo. Lap.tū dicit hinc apparere prohibitū: qꝛ permutatio non permittitur temporaliū et ſpūalium aut beneficij eccleſiaſtici ad non beneficiū eccleſiaſticū ſed de ſpūali ad ſpirituale: aut tēporalis ad temporale

11 vel beneficij ad beneficiū. ¶ Undecima. Habens beneficiū in commēda ſm formam.c.nemo deinceps.de elec.lib.vj.forte permutare pōt cū beneficiato. cū titulus ſit canonicus ꝛ non vacet interim.vt ibi ꝛ forte eodē modo duo cōmendatarij parochiarū adinuicem: et ſilr poſſunt habentes bñficia manualia a quibꝰ.ſ.poſſunt pro libito remoueri: etiā ſi ſoli bñficiati ꝑpetui poſſint ꝑmutare: qꝛ pñt non reuocari. ꝛ hoc ſufficit. ſi tū ꝑmutēt autoritate pape poſſunt nihilominꝰ reuocari vt prius: qꝛ papa intendit vnū in locum alterius

12 ſubſtituere. ¶ Duodecima. Si permutās habeat alia beneficia nō debet de eis facere mentionem ſm aliquos ꝛ ſm alios debet ſed tu dic hoc debere facere quando ſi ſuperior hoc ſciret veriſimiliter dubitatur an hoc faceret.

p Expletitas vide.ſ̄.dubium.
p Erſonatus.ſ̄.dignitas in princi.
p Erſona miſerabilis.ſ̄.miſerabiles.

Pertinax ſm Iſido.in li.ethi. dicitur qui eſt impudenter tenēs quaſi omnino tenax. qꝛ i ſuo propoſito quaſi advictoriā perſeuerat pluſꝗ̄ oportet ꝛ opponitur perſeuerāti ſm Tul.in re.ꝛ s.Tho.ij.ij.q.cxxxvij.quia perſeuerans ſtat ꝗtū oportet: pertinax pluſꝗ̄ oportet ꝛ mollis minus ꝗ̄ oportet. Et eſt pertinacia mortale: aliquando ratione ſcandali iuxta dicenda infra ſcandalum aliquādo ratione voliti: vt cū nō vult quis obedire pertinaciter ſuperiori vbi tenetur in re notabili aliquādo ratione crediti: vt quia credit contra determinationē eorum quibus credere tenetur puta eccleſie vel ſcripture.

Petitorium ꝛ poſſeſſorium vide.ſ̄.matrimonium.x.§.j.

¶ De pignore.

Pignꝰ a pugno dictū ꝓprie eſt circa rē mobilem quaſi de pugno.i.manu ad pugnū traditū.ff.de ver.ſi.l. plebs.§. pignus gñaliter tū large loquēdo ſꝫ Ho.pignꝰ eſt obligatio rei licite pro debito facta ad ſecuritatē ſcꝫ creditoris: qꝛ tutiꝰ eſt pignori incūbere ꝗ̄ agere in perſonā inſti.de obli.que ex deli.na.§.furti. Unde pignus ab hypotheca differt noīe: qꝛ hypotheca dꝛ ab hypo.i. ſub ꝛ theca poſitio quaſi res ſuppoſita creditori. differt ēt re: qꝛ ꝓprie pignus eſt de re mobili vt dictū eſt hypotheca vero ꝓprie eſt obligatio rei immobilis inſti.de actio.ꝛ obli.§.inter pignus v ſi pignus dicitur cū trāſit in creditorē hypotheca vero quādo nō tranſit: ꝗtū ad actionē tamē non differunt.d.§.inter pignus.

¶ Primo vero querit quot modis cōtrahitur pignus ꝛ dicit Hꝛe.li.ij.ꝙ duobus ſcꝫ tacite ꝛ expreſſe. Tacite aūt fit multis modis: ſicut ꝛ ſunt multarū perſonarū omnia bona obligata. ¶ Primo enī obligata ſunt bona prelati ſeu miniſtri eccleſie ipſi eccleſie pro mala adminiſtratiōe arꝫ gu.xij.q.ij.illud ꝛ tenet gl.ꝛ Paſi.in.c.ex literis de pig. ¶ Scḋo bona viri ꝑ dote ꝑ oris: vt.ſ̄.dos §.xij.ꝛ etiā ꝑ paraphernalibꝰ ꝛ donatiōe ꝓpter nuptias vt ſupra dos.§.xiij.ꝛ paraphernalia.§.ſcḋo ¶ Tertio illius qui dotē promiſit ei qui cui ꝓmiſit.C.de re.vxo.ac.l.vnica.ꝛ.d.l.ex lſis. ¶ Quarto cōtrahētis cum fiſco ipſi fiſco.C.in quib.cauſ. pig.tac.contra.l.j.ꝛ.ij. ¶ Quinto tutoris pupillo ꝛ curatoris minori pro officio aut ſi nō adminiſtrauerunt.C.in quibus cau.pigno.ta.cōtra.l.ſi

Right margin: 1. q̄ō; 1; 2; 3; 4; 5

mat.τ.l.ſi.C.de adminiſtratio tut.l.pro officio.
6 ¶ Sexto oia bona conductoris inuecta ſeu illata in ruſtico predio dño ſciẽte ꝑpẽſione debita:niſi inferant ad tp̃s q̃uis empta ſint ex fructuũ precio.C.in qui.cau.pi.ta.cõ.l.q̃uis in vrbano non diſtinguit an dñs ſciat vel nõ.C.loca.l.certi.C.in qui.cau.pign⁹ ta.cõ.l.ſancimus.ff.in quib⁹ cau.
7 pig.vel hypo.cõ.l.ſi horreũ τ.l.hoc iure.¶ Septimo patris filius ꝑaductitius τ precus eorũ.C.de bo.que lib.e.l.cũ oportet ſꝫ tñ nõ habet male adminiſtratiõis vel ꝙ male verſatus ſit in dictis bo
8 nis cõtra patrẽ.l.vltima τ penul.ibidẽ.¶ Octauo matris cõuolãtis ad ſecũdas nuptias filius peioris matrimonij ꝑ reſtitutiõe eorũ que a primo viro lucrata fuit.C.de ſecũdis nup.l.hac edictali.§.penul.τ.C.in quibus cauſis pignus ta.cõ.l.ſi ma
9 ter.¶ Nono bona defuncti pro legatis τ fideicõ
10 miſſis.C.cõmu.de leg.l.j.¶ Decimo bona primipilarij.i.primi in acie fiſco in caſu quo fiſcus vxori prefert:qꝛ ſi bona mariti deficiũt etiã in rebus dotalib⁹ ſatiſfiet.C.in quibus cau.pignus ta.cõ.l.ſatis τ cõſequẽter multo fortius ſm direc.bona vxoris clerici erũt obligata ei ſi deficiunt bona
11 mariti.¶ Undecimo bona cõductoris vectigaliũ
12 fiſco.l.ſemp.§.cõductores.ff.de iur.immu.¶ Duodecimo cõtrahitur apotheca in naui ei qui dedit ad tantã reficiẽdã vel armãdã.l.interdũ.ff.qui poti.in pigno.habe.ſecus ſi dediſſet ad eã emendã:quia in ea nõ haberet apothecã. Idẽ dicit de mutuãte ad militiã emẽdã:qꝛ in ea habet tacitã hypothecã ſm Hoſt.in ſum. Aduertẽdũ tamẽ eſt qꝺ ex tacita hypotheca nõ põt cõueniri poſſeſſor niſi principali diſcuſſo:vt in auc.hoc ſi debitor.C.de pigno.¶ Expreſſa vero obligatio eſt triplex ſ.cõuentionalis que ſcilicet cõuentiõe ſola cõſtituitur.ff.de pigno.actio.l.j.τ pretoria que fit pretore iubẽte:puta vt caueatur pro legatis vel dãno infecto aut opere demoliẽdo que cõſtituit per miſſionẽ in poſſeſſionẽ nõ aliter.ff.de pigno.act.nõ eſt mirũ.§.ſciẽdũ.τ iudicialis vt cũ iudex iubet aliquẽ mitti in poſſeſſionem ex officio ſuo vt mãdetur executioni ſua ſentẽtia diffinitiua:pro quo primo capiuntur mobilia:ſcdo immobilia:tertio peruenitur ad nomina debitorũ extra de re iud.cũ aliquibus:de quo etiã videtur tex.extra eo.lator.vbi dicit Pañ.qꝺ ſi debitor habet vnde ſoluat nõ debet incarcerari ſꝫ procedendũ eſt per iudicẽ dicto ordine in bonis ſuis vt habetur in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.τ multo fortius nõ debet extẽdi manus ad capturã perſone pro quo textus cũ glo.in.l.ij.§.tutores.ff.de ſuſpec.tuto.τ ibi etiã per Bar. Et cõcludit Pañ. quod pro debito ciuili nõ debet quis incarcerari regulariter niſi prius cõdemnetur τ nolit cedere bonis.C.qui bo.ce.poſ.l.j.imo licet cõdẽnatus primo faciat iudex executionẽ in bõis vt ſupra. Fallit primo qñ eſt ſuſpectus de fuga τ dubitatur an bona eius ſufficiãt vt no.in.d.§.tutores τ ſecundo ſi nondũ venit dies ſolutionis τ debitor eſt ſuſpectus de fuga:qꝛ incarcerari poteſt vt faciat creditorẽ tutũ:puta fideiuſſione aut pignore qꝺ limita qñ ſuſpicio fuge accidit poſt cõtractũ:ſecus ſi erat tẽpore cõtractus qꝛ tũc de ſe cõquerat tertio adde qꝺ fallunt etiã predicta in ſcriptore obligato ad ſcribẽdũ certũ librũ:qꝛ ſuſpectus de fuga poteſt carceri tradi:vt promiſſum perficiat etiã ſi nõ renũciaſſet beneficio ceſſionis bonorũ:quaſi videatur electa induſtria perſone τ nõ ſuccedat obligatio ad intereſſe.

¶ Secũdo querit que res pignori obligari poſſint:τ dico qꝺ obligari poſſunt ſm Hoſt.res pre- 2
ſentes τ future vt fructus pẽdentes:partus ancillarũ fetus pecorũ:τ ea que naſcentur.ff.de pign.l.τ que nondũ τ ſimiliter res corporales τ incorporales:vt cautiões τ nomina debitorũ.ff.eo.l.cũ cõuenit itẽ ſeruitutes perſonales τ vſus τ vſufructus.ff.eo.l.ſi is.τ ſeruitutes prediales τ ruſtice:vt ſcilicet q̃diu pecunia ſoluta nõ ſit his ſeruitutibus creditor vtatur:τ ſi infra certũ dieꝫ nõ fuerit reddita creditori vicino vẽdere valeat.ff.eo.ſed an vie:vbi tamen cauẽto ab vſura qꝛ cõuẽtio pro tali vſu eſt feneratitia licet permiſerit licet in d.l.ſꝫ an vie vrbane aũt prediorũ ſeruitutes ſeu earũ materia ſic nõ debẽt pĩgnorari:ne ex varietate vſus vtẽtiũ edificia deſtruant.d.l.ſi is.§.fin.ſecus de earuꝫ cõmoditate vt ſcꝫ liceat creditori ire τ agere.d.l.ſed an vie. Et generaliter pignori obligari poſſunt quecũ etiã poſſunt vendi τ q̃ vẽdi nequeũt pignori etiã dari non poſſunt.ff.qui res pignori dari poſſunt.l.j.§.eã rẽ. Quod tamẽ fallit primo in his de quibus.§.ſeq. τ ſecũdo in rebus alienis que vẽdi poſſunt.ff.de cõtrahẽ.emptio.l.rẽ alienã nõ aũt pignori dari.C.que res pignori dari poſſunt.l.qui filios ſed intellige qꝺ aliena vendi poſſunt ſi ſunt immobilia alias ſecus τ de hoc vide ſi placet gl.in.d.l.rem alenaꝫ.

¶ Tertio queritur que res pignori dari non poſſunt τ dico quod pignorari non poſſunt homi- 3
nes liberi etiam pro delicto.capi.ij.eodem titulo τ qui de facto talem reciperet in pignus ſm Panor.in.c.lator.extra eodem perdit debitum τ tãtundem ſoluere tenetur τ ille debet relaxari.in auct.vt nulli iudi.§.quia vero de quo dic vt ſupra obſes.§.j. Nec eccleſie in aucto.de alienatio.et emphiteoſi.§.et quoniam⁹. Nec mouenta.C.que res pignori obligari poſſunt.l.tertia. Nec ſacra vaſa:veſtimenta:libri vel alia ornamenta eccleſiaſtica.l.ſanci.C.de ſacroſanct.eccleſijs.ff.que res pignori obligari poſſunt l.prima extra eodem.cap.j.niſi eccleſia habeat

vaſa ſuperflua ꝛ debitū vrgeat nec aliūde ex rebus mobilibus ſolui poſſit.x.q.ij.hoc ius vel niſi in neceſſitate vt eſt redēptio captiuorū ſuſtentatio pauperū ꝛ hmōi cauſe neceſſarie in quibus res eccl'ie poſſent alienari extra eo.c.ſ.xij.q.ij.aurū. Nec eccleſiaſtici redditus ſpeciali cōuentiōe poſſunt obligari ſm Inno.ſed a iudice ꝓ debito canonici ꝛ ex cauſa iudicari poſſent obligati. Nec generaliter res eccleſie.d.§.ꝛ qm̄ qꝛ licet bona eccleſie ꝓ obſeruatiōe cōtractus a clericis obligari poſſunt in gn̄e.ſpecialis tn̄ obligatio fieri nō pōt niſi cū ſolēnitate:de qua ſupra alienatio vt no.Pan̄.in.c.nullus preſbyter de pigno.

4 ℂ Quarto querit̄ qn̄o itelligat̄ pignus factū ab aliquo de ꝓpriis reb⁹ ꝛ dico qḋ ſi ꝓobligauit res ſuas ſimpl'r de preſentib⁹ ꝛ futuris ſenſiſſe preſumit̄.C.q̄ res pigno.obli.poſ.l.fi.qꝛ hic agitur de modico p̄iudicio:ſec⁹ ſi de magno vt in cōfiſcatione:qꝛ nō veniūt futura vt ſupra iurare in fin. intelligit̄ tn̄ exceptū omne qḋ ſpāliter obligaturus nō erat vt veſtis ſuppellectilia ꝛ mancipia q̄ in vſu habebat ꝛ ſimilia.C.que res pign.oblig.poſ.l.ſ.ꝛ obligationē cū ſequē.ff.de pigno.iura aūt ꝛ actiōes bene intelligunt̄ obligata.C.de ſentē.paſ.l.ſi ademptis ꝛ.l.caſus.Si vero dixit mobilia ꝛ immobilia ꝛ ſe mouētia nō ob hoc intelligunt̄ actiones ꝛ noīa ſeu credita.C.de preto.pign.Et idē dicēdū de his qui offerunt eccleſie omīa bona ſua.Qui etiā obligat inſtrumēta de agris ꝛ omnibus ibi cōtētis ſenſiſſe videt̄.C.que res pigno.obli.poſ.l.ij.De his actionibus ꝛ nominibus vide.ſ.alienatio.§.vij.

5 ℂ Quinto querit̄ q̄ntū maneat pignus ꝛ dicit dirrec.qḋ quandiu etiā vnus denarius remanet ad ſoluēdū.C.de diſtra.pig.l.quādiu qḋ tamē fallit in veſtimēto aut coopertorio quolibet neceſſario de die vel de nocte:qḋ ante ſolis occaſuꝫ reddendum eſt.exo.xxij.

6 ℂ Sexto querit̄ q̄ pacta ꝓhibeant̄ in pignore et dico qḋ omne pactū turpe impoſſibile illicitū et pactū legis cōmiſſorie:ḋ quo ſupra pactū.§.xiiij. ꝛ eſt illud quo debitor obligat ſe pignus dare in ſolutū.ff.de ſolu.l.calopodius ꝛ illḋ quo aliqui paciſcitur ne pignus redimatur in perpetuū:vel ante diē ſibi prefixam.ar.ca.precariū de preca.ꝛ illud quo nō licet creditori pignus vendere poſt interpellationē debitoris.l.ſi creditor.§.vltimo ff.de diſtra.pig.ꝛ de his dicit̄ in.c.ſignificante eodē titulo ꝛ illud quo debitore non ſoluēte die prefixa ex tūc creditor habeat pignus in feudum qḋ nō valet:qꝛ fieret fraus legi vt in cōſtitu.feude.de feu.da.in vicē.l.cōmiſſo ꝛ de his ſupra pactū.§.xiiij. Valet autē pactū quod amiſſio pignoris quocunq; caſu liberet debitorē.C.de pigno.act.l.que fortuitis.

ℂ Septimo querit̄ vtrum creditor poſſit vti pignore obligato ſine vſura:ꝛ dic.s.Th.ij.ij.q.lxxviij. 7

qḋ ſi vſus ei⁹ pecunia eſtimari poteſt debet vſus eius cōputare in eſtimationē eius qḋ mutuauit: alioquin idē eſſet ac ſi pecuniā acciperet ꝓ mutuo quod eſt vſura:niſi eſſet talis res cuius vſus inter amicos ſine precio cōcedi ſolet:vt patet de libro cōmodato ſed intellige ſm Pan̄.c.ſ.de depo.qḋ eſt vſura ſi volūtas dn̄i interuenit de vſur.c.ſ.ſi vero dn̄i volūtas nō interuenit eſt furtum ff.de furtis.l.ſi pignore niſi veriſimiliter crederet dominū permiſſurū vt not.in.c.dudū el ſecundo de elect.ꝛ inſtitu.de obli.que ex quaſi delic.naſcun.§.placuit.

ℂ Octauo querit̄ vtrū creditor poſſit pignus pignori dare:ꝛ dico qḋ ſic.C.ſi pig.pigno.da.ſit.l.ſ.qḋ Spec.dicit verū ſolū vſq; ad tres vices:ſed veri⁹ dicit Ange.in.d.l.ſ.qḋ vſq; ad mille vices qꝛ ius q̄ſitū a creditore i pignore eſt reale ꝛ tranſitoriū de perſona ad ꝑſonā i mille man⁹ ar.tex.ibi.Sꝫ ſi alius cui⁹ res pignorata fuit ſcḋo alteri vēdiderit q̄ forte ſe abſentauit.Spe.dat remediū primo debitori ad cōſequēdā rē ſuā vt agat cōtra primū creditorē:ſꝫ ille liberabit̄ cedēdo ſibi actionē cōtra eū cui legitime pignorauit ꝛ ſic ali⁹ reſpectu tertij ꝛc. Et nota qḋ pōt pignorari pign⁹ vſurariis noſtri tēpori qui habēt ex priuilegio qḋ poſt annū lucrant̄ ipſum ꝛ ſi ꝑdit̄ dānū erit debitoris:qꝛ qḋ fit lege ꝑmittente nō meret̄ penā.l.gracchus.C.de adult.qḋ limita primo ſi pignorauit ꝓ quātitate debita preciſe.ꝛ ſcḋo ꝓ neceſſitate vel vtilitate ſua qꝛ pro alio reſpectu nō licet ſub vſuris accipere:ꝛ tertio ſi hoc notificatum eſt debitori. 8

9 ℂ Nono querit̄ vtrū creditor poſſit pignus preſcribere:ꝛ dico quod nō vllo tempore.l.pignori rem acceptam.ff.de vſucapi.

ℂ Decimo querit̄ vtrū creditor poſſit vēdere pignus ſi ei nō ſoluitur:ꝛ dico ſecūdū Ray.quod ſi pactū fuit quod vēdere poſſet certo tēpore modo perſone vel precio debet prius denūciare creditori ꝛ poſtea vēdere poterit ſm formā conuentam aliter nō:ſi vero pactum fuit de non vendendo vēdere nō poterit niſi poſt trinam denunciationem triduo inter duas earū interueniente.ff.de pigno.act.l.ſi cōuenit de diſtrahē.ꝛ ſi nō ſoluerit poſtea vendere poterit alias vendendo ante teneretur furti.

ℂ Si vo nullū pactū factū fuit ſufficit vna denūciatio:ꝛ poſtea elapſo biennio vendere poterit. Probantur hec.ff.de pi.ac.l.ſi cōuenit.C.de iu.do.impe.l.fi.Si auteꝫ creditor vendito pignore bona fide minus accepit q̄ ſit debitū ſuū reſiduū repetet a debitore:ſi autē vēdidit plus debito de illo pluri teneat̄ debitori.C.de iu.do.l.vl.

11 ¶ Undecimo queriť vtrū creditor teneať fruct⁹ pignoris cōputare in ſortē: ⁊ dico qđ ſic: tā quos ꝑcepit ꝙ quos potuit percipere ⁊ ex ſua negligētia nō ꝑcepit ⁊ qđ ſupereſt reſtituere debitori ſm gl. in. c. cū cōtra. co. ti. ⁊ ſequiť Pa. ibi. ⁊ Jo. an. in. c. j. ⁊. ij. ⁊ de vſu. ſ; Ho. cōtrariū ſenſit quo ad percipiēdos. ſ. qđ nō teneať niſi fuerit in dolo vľ lata culpa: qꝛ erat dom⁹ ſolita locari vel erat q̇ querebat eā cōducere: ⁊ idē do. An. ſ; verior eſt opinio Cal. ſ. qđ ſi ſatiſfactū eſt ſorti: teneť etiā de percipiēdis: qꝛ eſt male fidei poſſeſſor in nō reſtituēdo rē: ſi vō ſortiri nōdū ſatiſfactū eſt: nō teneť: qđ limita niſi ſit in dolo vel lata culpa: ⁊ ſic limita ⁊ cōcor. l. j. ⁊. ij. C. de pig. act. ⁊ doct. Et ſi creditor eſt parat⁹ cōputare fruct⁹ in ſortē ſ; petit reſiduū debiti ſm Ray. pōt pecuniā mutuatā per actionē perſonalē petere. C. de pig. l. q̄uis. ⁊ l. diſtractus item poteſt pignus alteri pignorare C. ſi pig. pignori. l. j. ⁊. ij. De hac materia vide infra vſura tertio per totum.

12 ¶ Duodecimo queriť quā penſionē ſoluet creditor ꝓ domo pignorata: ⁊ dicit Spe. qđ ſolū ad illā quātitatē quā inde creditor preſtitiſſet. l. in ſumma. §. frumēto. ff. de cōdi. inde. Pa. vō in. di. c. cū cōtraria. diſtinguit: qꝛ ſi fuit ſimpľr pignorata ad eā pēſionē teneť: qꝛ cōiter inueniť a quocūq; alio ſi vō actū fuit vt illa ſoluať q̇ placet: verū eſt qđ di. Spe. qđ verū intellige in aliquo modico nō in aliquo notabili: qꝛ eſt aliq̇d accipere vltra ſortē. Nec obſt. §. in frumēto qꝛ loquiť qñ per errorē limitatio facta fuit: qꝛ tunc nō obligať creditor niſi inquantū fuit factus locupletior.

13 ¶ Tertiodecimo queriť vtrū poſſit creditor repetere expēſas factas in pignore: ⁊ dico ſm Ray. qđ ſic circa fruct⁹ colligēdos ⁊ etiā circa pign⁹ ſi fecit bona fide niſi ſit immoderate. l. ſi ſeruos. ff. de pig. ac. ⁊ ar. l. l. in fundo. ff. de rei vē. qđ Ber. in. c. j. de vſuris intelligit quo ad expēſas neceſſarias nō quo ad volūtarias ſ; tu dic qđ etiā quo ad vtiles mō nō ſint immoderate vt no. glo. in. l. creditor. la. ij. C. de pig. act. tex. eſt i. d. l. ſi ſeruos.

14 ¶ Quartodecimo queriť q̇d ſi pignus periit aut deterioratū eſt: ⁊ dico qđ teneť creditor de dolo ⁊ lata ac leui culpa ſm gl. in. l. ſi creditor. C. đ pi. ac. tex. inſti. quib. mo. reſt. cō. obli. §. fi. ff. de pign. act. l. ſi cū vēderet in fi. nō aūt teneť de leuiſſima nec de caſu fortuito: niſi ex pacto vel mora.

14 ¶ Quintodecimo queriť vtrū is q̇ pign⁹ remittit vel bidellus reſtituēs librū ſibi aſſignatū ſocio cōſueto: vel famulo illi⁹ cui⁹ eſt: teneať ſi is cui dedit: egit infideliter: ⁊ di. Pa. in. c. fi. de fur. qđ nō ar. l. eū q̇. ⁊. l. argētū. ff. cōmo. ⁊ facit. ca. ſignificāte co. titu. ⁊ ſequiť Bart. in. l. ſi q̇s vxor. §. apud labeonē. ff. de fur. Idē dicit ſi eum aſſignauit deferēti aliqđ ſignū illius cui⁹ erat ⁊ facit. d. c. ſignificante. cum ibi no. Non eſt tamen credendum de facili tali ſigno: ſi res eſt precioſa. ar. c. j. et. ij. de fide inſtrumento.

Pirata oīs q̇ ꝑdať in mari ter in anno excōicať ab ore ſummi pontificis cū oīb⁹ receptatorib⁹ ⁊ dātib⁹ eis auxiliū: cōſiliū vel fauorē: vt no. Jo. an. ⁊ do. Anto. in. c. excōicatiōi. de rapto. Uide ſupra excōicatio. vij. excōmunicatione. xx. per totum. et ibi quis proprie dicatur pirata.

Piſcari ſiue piſcatio. s. Tho. ſicut ⁊ venatio et aucupiū ſunt a natura ⁊ ꝯſequēter de ſe licita. j. q. xcvj. ar. j. xxij. q. lxiiij. ar. j. cōtra. iij. c. xxij. Eſt autē illicita piſcatio in maiorib⁹ ſolēnitatibus: in dñicis v ero vel inferiorib⁹ l; ſolū ex cauſa vrgēte ⁊ cū licētia: ⁊ tūc fiat portio pauperib⁹ de fer. licet. cauſa aūt vrgēs eſt vt videť ibi lucrū fortuitū ſtatim periturū: vt qꝛ apparēt balecia et hmōi: et a fortiori fames: ſed iſta intelligo qñ intentio eſt principaliter ad lucrum: ſecus cauſa recreatiōis: qꝛ nec licētia: nec alia vrgēs cauſa requiriť. In fluminib⁹ autem publicis ⁊ perpetuis vt eſt rhenus et padus piſcatio licet: nec aliquis hoc poteſt prohibere ſcđm Joan. de pla. inſtitu. de rerū diui. §. flumina. ſimiliter nec applicationem nauium ad portum: et ligationem ad lapides vel arbores exiſtentes in ripa. Licet autē ripe ⁊ arbores ſint publice quo ad vſum ſiue in cōmuni vſu: ꝓprietas tamen earum eſt eorum quorum ſunt predia: quibus adherent: ideoq; ſi concurrat nauta vel piſcator volens ad arborem nauem ligare vel ſiccare retia: et dominus volens arborē preſcindere prefertur dñs: quia nulli proprium ius detrahendū eſt: ſi vero cōcurrāt duo nō dñi: quoꝝ vnus publicā: reliquus priuatā vtilitatem ꝑtendit: ꝑferť primus ſi vero vterq; ꝑtendit publicā vel vterq; priuatā: ꝑferť qui primo occupauit ſm Ja. bu. ⁊ ſi vterq; pariter occupauit locus eſt gratificationi vel ſorti ſicut dicit gloſ. de plauſtris inuicem obuiātibus in via arcta: dum queris quis retrocedet. ff. ne quid in lo. pub. l. j. §. hoc interdictum. Uide etiam infra venatio.

Placere velle hominibus eſt bonum aut malum mortale aut veniale ſecundum finem intentū: et media intenta: et circunſtantias actuū de quibus generalis regula dari non poteſt. Uide ſupra adulatio.

Pollicitatio eſt ſolius offerentis promiſſio. ff. de polli. l. iij. vt quando cōſenſus eius cui fit promiſſio: non extat acceptans: et differt a ſtipulatione et pacto quod eſt duorū cōſenſus atq; conuentio pollicitatio eſt vnius tm̄: tranſit tñ in pactū qñ is cui quis pollicetur per nunciū vel literas acceptat: qꝛ ibi eſt duorū conſenſus. l. pactū. ff. de pollici. ⁊ ſupra pactum. in prin. Uide gl. in cle. romani. de iureiur. et Pan. in. c. cū iuramen-

to de homi. Et aduerte p claro intellectu qḋ de rõne pollicitatiõis eſt q̄n adſit tn̄ vn⁹ cõſenſus. de rõne vero pacti ſunt duo: ſed q2 ꝯſenſus eſt du plex. ſ. expꝛeſſus et tacitus: ideo pollicitatio ꝓpꝛie ſit abſenti q̄ nõ cõſentit niſi ex interuallo: ſi autẽ fiat pn̄ti ⁊ tacenti dicũt legiſte qḋ eſt ꝓpꝛie pa ctũ: ſed intellige tacite q2 vn⁹ ꝯſenſus eſt tacitus: eſt vero pollicitatio expꝛſſe: q2 vnus tn̄ cõſenſus exprimitur. Uide q̄ refert Bertachi. Uerũ aũt qḋ obligetur ex pollicitatiõe: dico qḋ ſic q̄n pollicet̃ ciuitati: vniuerſitati: clero: eccleſie: vel pauperi bus alicuius loci: ⁊ ex cauſa: puta ad honorẽ dei et huiuſmodi: ſecus ſi fiat p̄dictis ſine cauſa vel alijs a p̄dictis etiã cũ cauſa: quia nõ obligat̃ niſi p̄textu ꝓmiſſiõis aliq̄d ceperit. ff. de polli. l. ſ. §. ſ. et intelligo etiã ſi adſit pactũ tacitum. Facit glo. in c. ſcimus. xij. queſtio. ſ. que dicit qḋ ex pollici tatione facta deo pōt quis conueniri. et. c. ex par te. de cenſi. Uide Panoꝛmi. in pꝛoemio decreta lium. et in. d. c. ex parte. et infra votum. iiij. §. vij. particula. iiij.

POllutio nocturna vtrũ cõionẽ impediat: et vnde veniat. vide. ſ. eucbariſtia. iij. §. x. vtrũ autẽ ſi in vigilia terminet̃ ſit pct̄m dicit. s. Tho. in. iiij. di. ix. qḋ meritum ⁊ demeritũ in eo magis iudicat̃ ſm principiũ qḋ eſt in dormiẽdo: q2 coꝛ poralis mot⁹ non ꝑtinet ad meritũ vel demeritũ niſi ſm qḋ a voluntate cauſat̃: ex quo aũt eſt exci tatus in dormiẽdo nõ ſubiacet volũtati vigilan tis: q̄ etiã nõ reputat̃ euigilaſſe quouſq3 vſum li beri arbitrij recupauerit pfecte. Poſſet tn̄ in ipa plenaria euigilatiõe pct̄m cõtingere ſi adſit com placentia pꝛopter delectationẽ qḋ erit veniale ſi ſit ex ſubreptiõe: moꝛtale vero ſi ex deliberato cõ ſenſu p̄cipue cũ appetitu futuri: licet poſt placen tia nõ faciat p̄teritã pollutionẽ eſſe pct̄m: ſi vero placeat ꝓpter alleuiationẽ nature nõ credit̃ pec catũ. Et idẽ ſum. ꝯfe. Ex qb⁹ bñ ꝯſideratis appa ret qḋ pollutio eſt pct̄m: ſolũ duob⁹ modis: pͥmo ſi pꝛocuret̃: ſcḋo ſi placeat ad voluptatẽ: vñ pꝫ qḋ cõplacentia pollutionis in ſomnis ꝓpter alle uiationẽ nature aut mitigationẽ carnalium mo tuum ſine pcuratiõe nõ eſt pct̄m: ſed operari dire cte vt eueniat puta comedẽdo calida tali fine eſt moꝛtale: ſec⁹ ſi nõ intendit̃ ſed q̄d tale fiat ꝓpter guloſitatẽ aut aliã cãm: cũ dubio tamen ſecuture pollutionis: q2 eſſet veniale ſolũ. Jn vigilia aũt aliq̄n eſt ſine pctõ: vt in patientib⁹ fluxũ ſeminis aliq̄n cũ veniali: vt q̄n p̄ter voluntatẽ euenit etiã ſi pcedat ex aliquo peccato veniali: puta cogita tione nõ moroſa aliq̄n cũ moꝛtali: vt q̄n pcurat̃: aut venit peccato moꝛtali actualiter illi coniun cto aut deliberate ex voluptate placet.

POpulus ex decẽ hoib⁹ ꝯſtat. x. q. iij. vnio. in glo. ſicut duo faciũt cõgregationẽ. de decit. c. ſ. et tres collegiũ. ff. de vb. ſigni. neratiꝰ. ⁊ tñ in vno retinetur. ff. quod cuiuſ. vni. l. ſicut de quo vi de gl. in. c. ſ. de poſtu. pꝛela. que dicit ius vniuer ſitatis remanere poſſe in vno ſolo omnibus alijs moꝛtuis vel pꝛiuatis glo. tamen dicit quod colle giũ non remanet in vno quia deficit vocis ſigni ficatum ſed ius collegij: decem autẽ vel quinde cim faciunt turbaꝫ. ff. de vi bono. rapto. l. pꝛetoꝛ. la. ij. quatuoꝛ quoq3 vel quinq3 poꝛci vel decem oues gregẽ faciunt. ff. de abigeis. l. oues. Ex qui bus ſm Jo. an. in ſum. confeſ. infertur quod ſcan daliʒatũr populus quando decem graues ⁊ ho neſti de populo ſcandaliʒantur: licet in populo ſint etiam mille.

POꝛtio canonica. Uide ſupꝛa canonica poꝛ tio.

POſſeſſio ſumitur materialiter pꝛo re poſſe ſa ⁊ foꝛmaliter ac pꝛopꝛie ⁊ ſic ſm Hoſtiẽ ſem in ſum. ⁊ Azo. C. de acquirẽ. ⁊ retinen. poſ. eſt coꝛpoꝛalis rei detentio coꝛpoꝛis ⁊ animi ⁊ iu ris adminiculo concurrente: vel eſt ius quo quis rem coꝛpoꝛalem vere in poteſtate habet. Dicitur autem pꝛimo coꝛpoꝛalis rei: quia incoꝛpoꝛalia vt iura ⁊ ſeruitutes quaſi poſſideri dicantur et quaſi tradi per patientiam et vſum: ſed cum non poſſint coꝛpoꝛaliter appꝛehendi non poſſiden tur pꝛopꝛie de foꝛo competen. cõqueſtus in gloſ. ff. de vſucap. l. ſequitur. §. ſi vna. ff. de acqui. poſ ſeſſio. l. iij. ⁊ tamen pꝛeſcribitur de cauſa poſſeſ. cum eccleſia. Dicitur ſecundo detentio: quia poſ ſeſſio dicitur quaſi pedu3 ſeſſio: ⁊ acquiritur coꝛ poꝛe interueniente ſeu coꝛpoꝛali ſigno. Dicitur tertio coꝛpoꝛis: quia opoꝛtet concurrere actum coꝛpoꝛis coꝛpoꝛe ſcilicet adipiſcendo vel ſaltem oculis: ſufficit enim aliquando viſus ⁊ animi affectus cum voluntate tradentis. Dicitur quar to animi: quia nec per ſe coꝛpoꝛe nec per ſe ani mo poſſidetur. Dicitur quinto iuris ⁊c. quia ſi ne iure non eſt poſſeſſio id eſt pꝛopꝛie ſed iniuſta detentio. Sed intellige iuris veri vel pꝛeſumpti: alioquin non pꝛeſcriberetur alienum. Poſſide re autem dicitur quis de iure tantum ⁊ de facto tantum ⁊ vtroq3 modo de conceſ. pꝛebend. cum noſtris vbi multa nota. Et de iure poſſidere di citur quis pꝛimo naturaliter: vt cum eſt in re vel eius parte: vel ſaltem videt rem in ſuo conſpe ctu vel partem eius ſecundum Azonem in ſum. ſed intellige videt. pꝛimo quaſi aſtans factis aut verbis defenſurus rem ſibi ſi quis obſtiterit: et ſecundo ciuiliter vt cum quis nec eſt in re nec res in conſpectu eius ſed poſſeſſionẽ ſolo animo ha bet ⁊ rẽ de iure retinet intellige de iure vero vel pꝛeſumpto: non de vero tantum: alias nullus pꝛe ſcriberet rem alienam vt dictum eſt. Et tertio pꝛe cario ⁊ multis alijs modis.

qd poſ ſeſſio.

POſſeſſoꝛ bone ⁊ male fidei quis dicaꝫ infra reſtitutio.iij.§.ix. Quomodo autem teneaꝫ reſtituere ſi ſit bone ſupra fructus.§.j.ſi vero ſit male infra reſtitutio.iij.§.ix.

P Oſſibile ſupra impoſſibile ⁊ ſupꝛa facere.

POſtliminium eſt ius quo reſtituitur alicui res vſucapta:vel pꝛeſcripta q̃ ꝓpter captiuitatẽ vel ſeruitutẽ amiſerat:a qua.ſ.reuerſus eſt.xvj.q.iij.ſ. ff.de ca.⁊ poſtli.reuer.l.poſtliminiũ ſupꝛa bellum in princi.

¶De poſtulatione pꝛelatoꝛum.

POſtulatio ſumi põt dupliciter ſcʒ pꝛimo ſecũdũ ſuũ cõmune ſignificatũ:⁊ ſic eſt verũ q̃d dicit Hoſ.q̃d eſt gratie petitio ⁊ ſecũdo iuridice:et hoc iterũ dupliciter vno modo vt poſtulatio eſt aduocatio ⁊ de hac ſupꝛa aduocare:alio mõ vt poſtulatio eſt vnus ex modis ꝓuidẽdi eccl'ie vacãti ⁊ ſic ſm Hoſt. eſt alicuius pſone que eligi ꝓhibeꝫ nõ ꝑpter viciũ ſʒ ꝓpter defectũ qui tñ nõ omnino inhabilẽ reddit ad ꝓuidendũ eccleſie cõcoꝛs ⁊ certa capituli petitio ⁊ ſic diffinit ſumma confeſ.⁊ Piſa.⁊ Archi.⁊ ſupple intelligẽdo cõcoꝛs ſaltẽ q̃tũ ad duas partes capituli:⁊ certa quia vnus tãtũ debet poſtulari ꝓpꝛie licet nominentur multi ſm aliquos vel ideo diceꝫ certa q꜠ nõ cõpꝛomittitur ſʒ aliqua vel alique perſone certe poſtulanꝫ Sed ſumma Ange.⁊ ro.diffiniũt ſm Pañ. in rubꝛi.extra eo.q̃d eſt gratie petitio a ſuperioꝛi facta de pꝛomouẽdo aliquẽ ad pꝛelationẽ ad quã de iure cõmuni ꝓpter aliquẽ defectũ vel aliud impedimẽtũ eligi ſeu pꝛomoueri nõ poteſt. Sed iſta diffinitio ſtare nõ poteſt:q꜠ ſi diffinitur poſtulatio cõmuniter ad licitã ⁊ illicitã ſiue ad eã que fit de iure ⁊ que de facto male fit mẽtio de impedimẽto eligendi:cum quilibet poſſit poſtulari de facto ⁊ ſic nõ conuenit omni diffinito ſi vero diffinitur iuridica diffinitio conuenit poſtulationi facte de vitioſo:⁊ ſic conuenit alij a diffinito:nec valet dicere ꝙ intelligitur de defectu qui non eſt peccatum vt dicit ſum.Ang.quia ſubditur vel aliud impedimentum.

2. q̃d ¶Pꝛimo vero queriꝫ quotuplex eſt poſtulatio: ⁊ dicit Pañ.in.c.q꜠ ꝓpter de elect. ⁊ in.c.j. extra eo.q̃d eſt duplex:vna.ſ.nõ ſolẽnis per cuiꝰ admiſſionẽ non acquiritur poſtulato ius pꝛelature ſed habilitas vt eligi poſſit vel dictu vt poſſit cõſentire vt ea que poꝛrigitur ei qui ſup impedimẽto poſtulati diſpẽſare nõ põt requiriꝫ tamẽ eius cõſenſus in pꝛomotiõe ratione ſui intereſſe:ſicut ſi canonici poſtulẽt filiũfamilias a patre vel ab abbate vt eis cõcedat monachũ eligẽdũ in epm: qui ſine eiꝰ licẽtia cõſentire nõ poteſt vt in.c.ſi religioſus de elect.lib.vj.alia vero ſolẽnis per cuius admiſſionẽ dictuʒ ius acquiritur que ſcilicet poꝛrigitur ei qui poteſt ſuper omni impedimento poſtulati diſpenſare.

¶Scd̃o queriꝫ que riquiranꝫ ad poſtulationem ⁊ dico multa pꝛimũ vt fiat ab his qui poſtulare poſſunt:⁊ ſcd̃o vt fiat ab eo ſeu poꝛrigatur illi a quo admitti põt ⁊ tertio vt fiat de eo qui pꝛomoueri poſſet ab eo qui debet admittere: que tria ſunt de ſubſtãtia ſolẽnis etiã nõ ſolẽnis quarto q̃d ſit cõcoꝛs.i.ab oibꝰ vel a duabꝰ partibꝰ quod idẽ eſt ac ſi eſſet ab oĩbus q̃d requiritur vt facile admittaꝫ de elect.ſcriptũ aliter ſm Ho.nõ facit iniuriã ſuperioꝛ nõ admittẽs.c.bone.el.ij.de ele. aliter ſic.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.l.j.§.penul. Pa. tamẽ in.d.c.bõe.el.j.tenet q̃d ſufficit maioꝛ pars ⁊ idẽ Ho.⁊ eſt mens Ho.⁊ ſic patet q̃d hoc quartũ eſt de bene eſſe in vtraq꜡ nõ de neceſſitate:quinto ſi ſit ſolẽnis ꝙ ſeruetꝫ foꝛma.c.q꜠ ꝑpter de ele. ſm Pañ.ibi.vt.ſ.ꝓcedatur per foꝛmã ſcrutinij ⁊ cũ alijs requiſitis de quibus.ſ̃.electio.ij.§.x. Q̃d Arch.dicit tutius:ſʒ nõ requiri neceſſario:⁊ hoc tene:q꜠ ſi eſſet neceſſe foꝛmare decretũ ⁊ huiuſmodi nõ eſſet ratio ꝙ poſſent reſilire poſtulãtes foꝛmato decreto ſicut nec in electiõe:aut in nominatiõe facta in ſcrutinio electiõis vnde hoc eſt ꝓpꝛiũ in electiõe ar.d.c.q꜠ ꝓpter in poſtulatione autẽ ſufficit ꝙ vota duarũ partiũ capituli vel maioꝛis partis dirigãtur in ſuperioꝛẽ. Si tamẽ poſtulatio fieret in ſcrutinio electiõis dico idem eſſe ſicut ⁊ de nominatiõe ita q̃d nõ põt reſiliri a poſtulato licet poſſint alij poſtulari.

¶Tertio queritur quis poſſit vel non poſſit poſtulari:⁊ dico multa. Pꝛimum. Secunduʒ Hoſtienſis poſtulari non poteſt in pꝛelatum criminoſus puta periurus:homicida : vel inobediens ſicut nec eligi.extra eod.capi.j.quod Archie.intelligit de periuro per ſentẽtiã nõ in cõmuni ſermone vel alias nõ notoꝛio:⁊ de inobediẽte cõtumaciter qui nõ paret ſentẽtijs ſuoꝛũ pꝛelatoꝛum. Nec nõ pꝛofeſſus tacite vel expꝛeſſe in pꝛelatũ regularẽ.de elect.cum cauſam.⁊.c.cum ad noſtraʒ niſi neceſſitate inſtante:quia tunc poſſet modo in regula ſit competenter inſtructus : ſicut colligitur extra de elect.cum monaſterium ⁊.c.officij. Nec epilenticus de elect. cum inter niſi foꝛte ſit liberatus iam per annum.xxxiij. diſtin. cõmuniter de quo tamẽ vide.ſ̃.coꝛpoꝛe vitiatus.§.vij. Nec mutilatus de coꝛ.viti.expoſuiſti de quo et de multis alijs coꝛpoꝛe vitiatis vide. ſ̃. eodem titu. Nec bigamus vel irregularis : quia huiuſmodi ſunt omnino inhabiles. Adde quod nec is qui de iure poſſet eligi.⁊ ſi aliqui poſtulent talem non faciunt ſm Panoꝛ.in rubꝛi.extra eod. quia debent ꝓuidere eccleſie de melioꝛi:⁊ me- 2

5 1.di.

2 liori modo quo poſſunt. ¶ Scd'm. Pōt aūt poſtu-
lari is cuius defectus eſt talis qd licet non poſſit
eligi tñ nō eſt oino inhabilis ad prelaturā: vt ſi
defect⁹ ſit in etate: extra de elect. cū nobis olim. ⁊
vlti. ⁊ pe. ⁊ ſilr ſi ſit in ordinibus: qr ad oēs di-
gnitates habētes curā poſtulādus eſt qui nō eſt
in ſacris: de electiōibus dudū el. ſ. de etate ⁊ qua
litate multis ⁊ ſi ſit in natalib⁹ de elect. innotuit
⁊ ſi ſit ex hoc qd quis eſt eps extra eo. c. ſi. vnde ſi
talis eligeret nō valeret vt ibi ⁊ ſimiliter ſi defe
ctus nō ſit in perſona: ſed extra: puta ſi quis eſt in
eligibilis hic ⁊ nūc per accidēs ex hoc qd iā ali
us eſt electus: qr omnis talis ex cōſuetudine pra-
3 cticata poſtulatur. ¶ Tertiū. Secūdū Ber. extra
de elect. ⁊ ſi vnanimiter licet clerici nō poſſint di
mittere eccleſias ſuas ſine conſenſu epiſcoporū
ſuorū nihilominus eligi poſſent ſiue in ſua ſiue
in aliena dioceſi. de elect. cū inter ⁊ no. gl. in. ca.
innotuit de renun. addēs qd ſi eps malitioſe licē
tiā negauerit: cōpellēdus erit per ſuperiorē de iu
4 re. pa. nullus. ¶ Quartū. Licet hactenus de reli-
gioſo fuerint diuerſe opiniones hodie tamē in-
diſtincte tenet qd ſiue in ſuo monaſterio ſiue ex-
tra ſiue etiā ad epiſcopalē dignitatē debet eligi
vt no. Jo. an. de elect. nullus libro. vj. ſed tamen
vt ibi dicit poſt electionē poſtulabitur: qr ſine ſu
perioris licētia cōſentire nō poteſt ⁊ idē intelli-
5 go in priori caſu. ¶ Quintū. Cardinales ſicut et
epiſcopi nō eligunt ſed poſtulant ſm Pan. in. c.
bone el. ſ. extra eo. qr ſunt alligati eccleſie roma-
ne: ⁊ idē ho. licet Albri. ⁊ egi. tenuerint cōtrariū.
Quomodo aūt perdat priora beneficia vide eū-
dē Pan. in. c. eccleſia el. ij. de elect. De hac tamē
materia Pan. in. c. ſi. extra eo. diffuſe vt quomo-
do poſſit eligi epiſcopus qui renunciauit: ⁊ qui
nō eſt cōfirmatus ⁊ multis huiuſmodi.

4 ¶ Quarto queritur quis poſſit poſtulare ⁊ dico
ſm Ho. qd ois qui ⁊ eligere: extra eo. bone. el. ij. ⁊
de elect. innotuit ⁊ debēt ſic cōcludere vt papa
dignetur prebere pium aſſenſum.

5 ¶ Quinto querit a quo debeat qs poſtulari ⁊ di
co ex mente doct. maxime Pan. in. c. ſi. extra eo.
poſt gloſſam qd ſi quis poſtulat in epiſcopū ad
papā pertinet poſtulationē admittere: ſi vero po
ſtulatur ad inferiores dignitates vel eccleſias
ab eo poſtulandū eſt ad quē pertinet poſtulatio-
nis admiſſio modo cōcurrant duo. primū quod
talis poſſit diſpenſare ſuper defectu poſtulati in
ordine ad talē dignitatē vnde ſi quis. xx. anno-
rū poſtuletur ad dignitatē ſine cura ab epiſcopo
poſtulabitur: ſi cū cura a papa: ⁊ ſimiliter ſi cano
nici poſtulent in archidiaconū aliquē habētē.
xxiiij. annos quia ſuper iſto defectu nō poteſt epi
ſcopus diſpēſare de etate ⁊ quali. c. vnico. lib. vj.
ſcūdo quod iſte ad quē ſpectat cōfirmatio ſit epi
ſcopus qr ſm Inn. in. c. ſi. de eo que fur. or. re. infe
riores prelati diſpēſare nō poſſunt niſi in caſib⁹
eis ſpecifice permiſſis. Si tñ eſſet defect⁹ qui non
eſſet in perſona ſed per accidēs euenit: vt qr ali⁹
electus eſt: ab eo poteſt poſtulari qui hoc impedi
mētū remouere poteſt electione caſſata.

6 ¶ Sexto querit quis ſit effectus poſtulatiōis et
dicūt quidā effectū eſſe qd ſi admittit confirmari
poteſt ac ſi eſſet electio. p. c. cū monaſteriū de ele.
ſed iſtū ſenſū excludit ibi gl. alij vero dicunt qd
effect⁹ ei⁹ eſt habilitatio ad poſſe eligi. quē ſen-
ſū Pan. in. c. ſ. extra eo. excludit loquēs vt vide
tur de poſtulatiōe ſolēni: qr eccleſia romana ſer-
uat vt ſi admittat nulla alia indigeat electione:
ſed nec in nō ſolēni eſt verū: qr vt patuit ⁊ iij. par
te. iiij. religioſus poteſt primo peti deinde poſtu-
lari. Et ideo dico effectū eſſe ſm Pan. vbi ſupra
qd ſi poſtulatio admittat: poſtulatus cōſequitur
ius ac ſi fuiſſet electus ⁊ cōfirmatus: nec indiget
alia cōfirmatione vel electione quod probat ex-
tra eo. c. ij. Quod intellige in poſtulatiōe ſolēni.
In alia autē effectus eſt vt poſſit poſtulatus eli-
gi vel electus confirmari.

7 ¶ Septimo querit vtrū per poſtulationē acqui
ratur aliqd ius poſtulato: ⁊ not. Pan. in. c. poſtu
lationē extra eo. qd qñ poſtulatio nō eſt cōcordi-
ter facta ſaltē a duab⁹ partib⁹: ſeu agit cōtra eā
de aliquo cōtempto per eā etiā preſentatā ſupe-
riori nullū ius acquirit poſtulato vel alteri: ⁊ eā
pōt ſuperior ſine cuiuſqꝫ p̄iudicio reiicere ⁊ cōſe
quēter eā nō admittēdo iniuriā nō facit. Sed qñ
poſtulatio fit ꝓpter vtilitatē ſeu neceſſitatē eccle
ſie ⁊ cōcorditer ſaltē a duabus partibus collegij
reiici nō pōt ſine iniuria poſtulantiū ⁊ eccleſie in
quā facta eſt vt not. in. c. bone el. ſ. eo. ti. ⁊ per Jo.
an. in. c. cū monaſterium de elect. Et hoc caſu ſm
Hoſt. vt refert ſupple. acquiritur ius poſtulanti-
bus a deo qd petere poſſunt cōfirmationē ar. de
elec. cū monaſteriū ſed nō acquiritur ius poſtula
to niſi fuerit poſtulatio preſentata: qr tūc ei ius
acquiritur nō tamē aget ipſe ne preſumptuoſe ſe
ingerere videat: verū in modū denūciatiōis for-
te admittetur propter vtilitatē eccle. ar. c. publi-
cato de elect. imo hoc caſu poſtulatus prefertur
electo. de elect. ſcriptum niſi poſtulatus eſſet mi-
nus idoneus de elec. dudū. el. ſ. ⁊ ſi. ⁊. d. c. ſcriptū
ſecus ſi vnus de duabus partibus deficit vel cau
ſa non ſubeſt: quia prefertur electus vt in. d. c. ſcri
ptū vel dic melius tu qd etiā ea preſentata nō ac
quiritur ius poſtulato: qr eſt inhabilis ⁊ hoc eſt
de mente Pan. vt patet ⁊ ſeq. Si vero non ſit fa
cta ex concordia ſaltem duarum partiū ſed ſit fa
cta ex cauſa pendet a gratia ſpeciali extra eo. po
ſtulationem. ⁊. c. bone memorie. ⁊ conſequenter
nulli ius acquiritur. Et hec diſtinctio trimem-

bis colligit̃ a panoꝛmitano quantũ ad primum membrum. quantum ad ſcðm ab eodem ⁊ Hoſt. quantum ad tertium a Jo.an. qui tamen in ſexto aliter diſtinguit ſed non videtur diuidere ſufficienter ſecundũ artem dialectice.

8 ¶ Octauo querit̃ vtrũ poſtulantes poſſint a poſtulatione reſilire aliũ eligendo vel poſtulando. et dicit Panoꝛ. in.c. bone.el.ij. extra eod. qđ non poſtq̃ eſt romano põtifici p̄ſentata: et idẽ ſecundũ alios poſtq̃ preſentata eſt alteri ſuperiori q̇ poteſt illam admittere qđ eidẽ panoꝛmitano placet ex idẽtitate ratiõe ne.ſ. cõtrarium agendo videant̃ illudere ſuperiori. Ex quo infertur a contrario ſenſu qđ ante preſentationẽ etiam poſt publicationem ſcrutiniu variare poſſunt etiam inuito poſtulato: adeo qđ ſm Jnn. et cõmuniter doc. poteſt reuocari nuncius anteq̃ preſentet: imo ea preſentata ſm Hoſt. et idẽ panoꝛ. ſi concoꝛdauerit poſtulantes et ſuperioꝛ admittitur variatio nõ obſtante contradictiõe poſtulati. et ratio eſt: quia qđ non poſſet fieri variatio erat ꝓpter admittentẽ ſuperioꝛem non propter poſtulatum.

9 ¶ Nono queritur an poſtulatus poſſit repetere expẽſas quas fecit de cõſenſu poſtulantium ſi illi poſtmodũ variauerunt: ⁊ dixe. lib.ij. dicit primo qđ ſic: q2 mutare nõ potuerunt in alterius preiudicium: vt in regula mutare. de regu.iur.li.vj. et dicit hoc tenere Pe. de ſap. extra eo.c.pe. ⁊ Joã. lxj.di.§ ſed aliud dicit ſecundo qđ ſi propter poſtulationẽ fecerũt illũ oꝛdinari tenent̃ ei ad intereſſe et põt eos ꝯuenire vt ei ꝓuideãt de beneficio conuenienti: de iur.patro. paſtoꝛalis. et videt̃ hoc ſentire glo. extra eo. bone.el primo. Sed primũ eſt falſum ſm Jnnoc. et cõiter doctoꝛes. q2 cũ nõ haberet jus fecit illas expenſas nõ ſine nota ambitionis: et ex hoc infert̃ qđ exponẽs ſimoniace vt aſſequereris beneficiũ non põt a te repetere quia iniuſte expoſuit. nec haberes actionem mandati ſi mãdaſſes: q2 ex turpi mãdato nõ oꝛit̃ actio vt in.l. remunerandi.§ rei turpis.ff. mãda. Uide de hoc primo in.c. cupientes. de elec.li.vj. Similiter ſecundũ nõ placet paſ.q.c. paſtoꝛalis. loquit̃ in p̄ſentato a patrono cui ex preſentatiõe ius acquirit̃ nos autẽ in poſtulato cui nullũ ius acquirit̃ põt tñ eſſe verũ ſi eum fecerũt oꝛdinari vt eligerent et eo oꝛdinato elegerũt aliũ: q2 tenebantur ei de ſtipendio cõpetenti vt habeat vnde viuat quod voluit glo. in.d.§ ſed aliud.

10 ¶ Decimo querit̃ quã penã incurrãt poſtulãtes ſcienter indignũ. ⁊ dico qđ priuati ſunt poteſtate eligendi ⁊ poſtulandi extra eod.c.ij. et hoc ſm Paſ. ibi etiã ſi habeãt ptãtẽ eligẽdi ex iure cõi ⁊ ſilr ſi ex p̄uilegio. Et ptãs partis delinquẽtis reſidet in alia in p̄mo caſu. de elect. cũ vintoniẽſis et ſilr in ſecũdo qñ.ſ. eſt ex priuilegio. vt in.d.c. ſecundo. ⁊ hoc qñ eligunt vt collegiũ. Nec tñ ſi duo ex tribus commiſſarijs delinquunt valet electio tertij eligentis idoneũ: cũ non eligant vt collegiũ ſed vt ſinguli habentes poteſtatem a collegio: vnde hoc caſu poteſtas deuoluitur ad compromittentes. vt in.c. ſi compromiſſarius. de ele. lib.vj. de quo etiam ſupra electio.j.§ xiiij. Et ſm Panoꝛ. ibi in.d.c.ij. ſimiliter priuantur ipſo facto poſtulationem caſſatam innouantes.

¶ Undecimo querit̃ q̇d reſpõdere debeat poſtulatus in ep̄m ad aliã eccleſiam: ⁊ dicit Jo.an. in vj. qđ dicere debet ſic. Nõ aſſentio nec diſſentio: ſed in hoc voluntati domini pape me ſuppono: ar.d.c. cupientes. ad ſi. et.viij.q.j. in ſcriptis. 11

POſthumus quaſi poſt humationem natus dicitur multis modis: primo nat9 poſt moꝛtem patris. ſecundo poſt teſtamentum ante moꝛtem vt.ff. de iniuſt.rupt. teſta.l.ij. et alijs modis. de quibus glo.C. de poſthu. in rubri.

POtẽtia eſt id quo q̇s põt: et omiſſa philoſophica ⁊ loquendo iuridice dicit̃ multipliciter. Nam quedã eſt potẽtia iuris qua poſſumus qđ licite poſſumus. xxxij.q.ij. faciat. quedam vero eſt potentia facti. Et iſta eſt multiplex.ſ. potẽtia abſoluta qua aliquid alicui eſt abſolute poſſibile vt volare habẽti alas: ⁊ modificata qua aliq̇d dr̃ alicui poſſibile q2 poteſt illud commode. vt.ff. de verbo.ſigni.l. nepos. vel q2 illud põt honeſte. de pe.diſ.ij. charitas.ff. de condi.inſti.l. fili9. De his glo. in.d.c. faciat. Et eodem modo dr̃ impotentia modis oppoſitis ſcʒ quia non eſt aliquid poſſibile de iure vel commode vel honeſte.

PRebenda pꝛopꝛie conſiſtit in fructuum perceptione: canonia vero in iure eius qui receptus eſt in canonicũ: ad quod ius poſtea pertinet p̄benda: ⁊ ſtall9 in choꝛo ⁊ loc9 in capitulo: in.c. cũ M. de ꝯſti. ⁊ in.c.j. de inſti. et per Jnn. in c. relatũ. ⁊.c. dilect9. de p̄bẽ. ⁊ in.c. olim. de verb. ſig. Qui vero poſſint habere p̄bẽdas. vide ſupra beneficiũ.iij.§ iiij. ⁊ quo ad magiſtros ſupra magiſter. Quomodo autẽ poſſit diuidi p̄benda vel canonicatus vide Paſ. in.c. maioꝛibus. eo.tit. Nõ valet aũt ſm Jnn. ꝓmiſſio de p̄benda vacatura. de p̄bẽ. relatũ. Nõ tenet etiã receptio ſi ad vnã p̄bẽdã duo canonici ſint electi: nec tenet receptio etiã ſi interueniat autoꝛitas legati apoſtolici. de p̄bẽ. dilecto. q2 vt ibi dicit Jnnocenti9 p̄lato nõ licuit infringere priuilegiũ canonicoꝝ qđ ſi autoꝛitate ꝓpria hoc feciſſent canonici ad quos ſpectabat teneret receptio quia potuiſſent renũciare fauoꝛi ſuo. vide ibi. Nota etiã ſm Jnnocẽ. qđ ſi in eccleſia vbi non eſt certus numerus vn9 canonicoꝝ moꝛit̃ nõ vacat canonicatus ſed deſit: ſi vero numer9 ſit cert9 nõ deſit ſed vacat. De his autẽ et vtrũ valeat electio vltra numerũ

canonicorum in eccleſia iuratū. vel per papā cō firmatū vide Archid. tertia parte. ti. xv. Quāuis aūt prebenda ſit tpalē: quia tamē annexa eſt ſpirituali. ſ. canonie ſine ſimonia vendi non poteſt quia ea vendita intelligitur venditū illud ſpirituale cui annexa eſt. ſ. q. iii. ſi quis obiecerit.

¶ De precario et precaria.

Precariū a prece dictū dr dupliciter. primo res cōceſſa p cōtractū p̄cariū: et eſt qd̄ p̄cibus petenti vtendū conceditur q̄diu patiē is q̄ cōceſſit. extra eo. c. ſi. ⁊. ff. e. l. ſ. ſcdo p̄cariū dr ip̄e ɔtractus quo aliqd tale cōcedit: et eſt gratuitus ſil'is alijs gratuitis. differens tñ in multis vt patebit Precaria quoq; in genere feminino dupliciter ſumitur: primo: ſcʒ in vi adiectiui penultima correpta: ⁊ ſic aliqua verba dicuntur precaria aliqua p̄ceptiua. vt infra p̄ceptū. §. ij. et. v. in vi ſubſtantiui penultima pducta. et ſignificat idem in ſingulari precaria et in plurali p̄carie ſm Panor. extra eo. c. ſ. licet differant a precario in duobus ſm Panor. extra eod. c. ſ. qꝛ precarium nō conceditur ad tempus determinatū: vel ſi conceditur reuocari poteſt ad libitū: extra eo. c. ſi. ⁊. l. cum p̄cario. ff. eo. precaria vero eſt contractus initus ad preces alicuius vel aliquorū quo aliquid conceditur ad certū tp̄s ſm q̄ partes conuenerunt ante qd̄ reuocari non pōt: extra eo. c. ſ. ⁊. c. ſi. licet renouet de quinquennio in quinquenniū. extra eo. c. ſ. ⁊ fit tripliciter vt dicit Panor. vbi ſupra et alij docto. primo qn̄ fit ad preces alicuius in recompenſationē dātis aliquid annuatim: ſicut ſi laicus in ſolo eccleſie edificet aliquid ⁊ in recōpenſationē decimā ſoluat quotānis. ſecundo ad preces alicuius in recompenſationē annuatim aliquid recipientis. ſicut cū dat aliqua proprietas et ad tp̄s certū recipiuntur aliqui fructus in recognitionem pprietatis. tertio ad preces accipientis gratis: vt cum clerico vel laico bene merito datur poſſeſſio eccleſie vtenda in vita ſua. Et eſt precaria vt dicit Pañ. ſolum in vſu iuris canonici. Adde qd̄ quia cōmuniter fit circa res eccleſie. videtur eccleſia ſola ſm exempla doctoꝝ facere hunc contractum tamen fieri poteſt a laicis.

1. qō ¶ Primo ergo q̄rit q̄ ſit natura ɔtract⁹ precarij qui eſt vtriq; iuri cōis ⁊ dico qd̄ lʒ ſit ſimilis contractibus gratuitis tñ differt a donatione: qꝛ illa non reuocat regulariter: ⁊ accōmodato: qꝛ in illo eſt vſus certus ⁊ prefinitus ⁊ tēpus ſaltem tacite determinatū: ante qd̄ non reuocat: vt ſi conceſſi librū ad ſcribendū vbi eſt certus vſus ⁊ tempus tacite determinatū. ſ. quantū exigit ad commode transſcribendū. l. interdū. ⁊. l. cōtinuum. §. cū ita. ff. de verbo. obliga. ⁊ ante completū vſum reuocari non pōt. de cōmo. c. ſ. ⁊ ſi deficiat certitudo vſus vel tēporis determinatio ſaltē tacita nō erit cōmodatū ſed p̄cariū. quod ſm Bar. in. l. in cōmodato. ff. cōmo. qꝛ ad certū vſum nō conceditur reuocari pōt ad placitū etiā ſi interueniſſet pactū de nō reuocādo. extra eo. c. ſi. ex quo arguit Pañ. nō valere pactū aut cōſuetudinē ɔtra naturā ɔtract⁹: niſi p hoc trāſeat in naturā alterius cōtract⁹: adde vel niſi pactū fuiſſet appoſitū per viā cōditionis: qꝛ ſic vitiat contractū. ar. c. ſi. de condi. ap. et qd̄ no. Bar. ī auē. ingreſſi. C. de ſac. ſan. ecc. Qd̄ tñ limita niſi q̄s vellet reuocare ſine cā ⁊ cū magno dāno alteri⁹: qꝛ obſtaret exceptio doli. cū negari nequeat quin p̄cariū ſit beneficium et ſic beniuola actio ⁊c. vide Pañ. extra eo. c. ſi. Si tamē p̄cariū cōcedat ad certū vſum adhuc diſtingui poſſet a cōmodato per nomen p̄cariū. ſicut ſi cōcedo tibi librū ad trāſſcribendū precario nomine. vt patet per no. in. c. vnico. de cōmmo.

¶ Secundo queritur que culpa veniat in p̄cario et dico quod ſolum dolus et lata culpa: ſed in cōmodato etiam leuiſſima. l. queſitum. §. et illud. ff. de precario. et. l. contract⁹. ff. de regu. iu. ⁊ in hoc etiam differunt. 2

¶ Tertio queritur quot modis ſoluatur p̄cariū et dico qd̄ multis. Primo voluntate concedētis. l. ſ. ff. eo. etiam ſi fuiſſet cōceſſum ad certū tp̄s ſm Pañ. d. c. ſi. Scdo morte ei⁹ cui eſt cōceſſum. extra eo. c. ſi. quia eſt cōceſſio pſonalis q̄ extinguitur cū perſona. vt in regula priuilegiū. de reg. iu. li. vſ. Tertio alienatione rei p̄cario cōceſſe. ſi is cui eſt alienata a primo dño velit reuocare. d. c. ſi. Quarto finito tempore ad quod fuerat res cōceſſa. l. cum precario. ff. e. poteſt enim ad tempus certum concedi. l. in rebus. ff. eo. 3

¶ Quarto queritur vtrum reuocetur morte concedentis: et dicit Pañ. in. c. precariū. eo. ti. quod nō. et ibi tex. ex quo infert qd̄ vbi validitas act⁹ pendet ex voluntate alterius non reuocatur per mortem illius: qꝛ preſumitur quis in ea volūtate perſeuerare in qua decedit. de bapt. maiores. qd̄ tamē quis conceſſit vſq; ad beneplacitum ſuum per mortem reuocatur. de reſcrip. ſi gratioſe. Vide Bar. in. l. centeſimis. ff. de verbo. obli. 4

¶ Quinto queritur in quibus rebus precarium conſiſtit ⁊ dico quod in rebus mobilib⁹ ⁊ immobilibus et incorporalibus: cū etiam ſeruitus precario concedatur. ff. eo. l. ij. §. vlti. 5

¶ Sexto querit q̄ ſit natura precarie: et dico ſm Bart. in auē. ingreſſi. C. de ſacroſan. ecc. et in. l. ſi finita. ff. de dam. infec. qd̄ in oībus et p oīa precaria eſt eiuſdē nature cum emphiteoſi. ⁊ eſt glo. x. qō. ij. precarie. qd̄ limita niſi fiat gratis. differt tñ ab ea emphiteoſi: qꝛ renouat de quinquēnio in quinquenniū. alioq̄n cadit q̄s a iure ſuo ſm glo. in. d. c. ſ. eod. titu. quod intellige in rebus eccle- 6

ſte.de quibus videtur loqui ius canonicū quod actum iſtum introducit: in laicalibus autem credo ſtandum cōſuetudini qꝛ preſumit actum ꝙ eſt cōſuetū.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de re.iur.

7 ¶ Septimo queritur a quo cui et qualiter fiat.et dico quod fieri non poteſt per.c.ſede vacante.x.qō.ij.precarie.nec fieri poteſt economo vel eius conſanguineo.x.q.ij.hoc (9.ꝛ in eius conceſſione credit abbas requiri ſolennitatem alienationis eccl'aſtice rei: ſi eſt talis rei vel tāti tēporis: quod alienari non poſſit niſi cum debita ſolēnitate: qꝛ reuocare non poteſt ante tempus conuentuꝫ ſec9 autem in renouatione: vt idem no.in.c.j.eo.titu. vnde ꝑlatus ſol9 ſine cōſenſu capituli poteſt eaꝫ facere: facit tex.in.l.ſi pupillorū.§ j.ff.de re.eorū. ꝛ quod no.Bar.in.auf.hoc ius.C.de ſa.ſan eccl'.

8 ¶ Octauo queritur vtruꝫ habens rem ꝑcario noīe vel ſicut ꝑcaria poſſit eam ꝑſcribere: ꝛ dico ꝙ nō regulr ſcdm glo.xvj.q.iij. clerici niſi ex magna longinquitate temporis dn̄s obliuiſcat de poſſeſſione taliter qd neſciat vbi ſita ſit: qd locum habere poſſet ſi poſſidens eſſet in bona fide: aliter non.

PRecedentia determinant ſequentia.xxxvj.q.vij.apoſtolus.

¶ De preceptis in genere.

PReceptum de mente.s.Tho.xij.qō.xcix.ar.j.ꝛ.q.c.ar.ix. ꝛ .xxij.qō.xliiij.arg.j.eſt motio ſuperioris aut legis imperatiua alicui9 faciēdi vel omittendi ex debito.i.ex neceſſitate ſalutis vnde differt a mandato: qꝛ illud eſt motio ad aliquid meli9 ſed non ſub neceſſitate ſalutis.xij.qō.xcix.ar.v.Eſt et alia differentia qꝛ ꝓprie ꝑceptū per ſe facit ꝑcipiēs mādatū xo ꝑ aliud: vt ibi Differt etiā a cōſilio: tū qꝛ cōſiliū ad ꝑceptū vt ad finē ordinat: qd h.iiij.q.iij.xxij.q.lxxx.tū qꝛ cōſiliū non eſt de neceſſarijs ad ſalutem niſi ſcdm ꝑparationem animi: ſi oporteret.xij.q.cviij.tū qꝛ preceptū eſt motio imperatiua: cōſiliū xo ſuaſoria veri.q.xviij.i.ſcdo: in quo etiā differt cōſiliū a mādato.

1.qō ¶ Primo vero queritur quotuplex eſt preceptum in genere: et dico quod in.l.dei eſt vel fuit triplex ſcilicet mortale: iudiciale: ꝛ cerimoniale: de qb9 diffuſe ꝛ pulcherrime vide per beatum docto.xij.q.xcix.ſequen. vbi agitur de lege veteri per totuꝫ. Morale autem in genere eſt duplex ſcilicet affirmatiuū quod ſcilicet mouet ad aliquid faciendu vt honora patrē ꝛ ſemper obligat ad illud faciendum ſed non ad faciendum ſemper: ſed in tempore ac loco determinato: vnde filius nocte ꝛ die etiaꝫ dormiens habet obligationē honorādi patrem: quem tamen ſemper in omni hora honorare non tenetur: ſed aliquando licite dormit: ꝛ negatiuum: quod ſcilicet mouet ad aliquid non faciendum: vt non furaberis: quod obligat ſemper et ad ſemper dimittendum.

¶ Secundo queritur vtrū ꝛ quādo cognoſci poſſit aliquā legē eſſe ꝑceptiuā aut mandatoriā vel cōſultoriā ex verbis ꝛ dico qd nō ſemper: qꝛ lꝫ verborum aliqua ſint precaria.vt rogo.volo.mādo.fido.committo.ꝛ aliqua preceptiua: vt iubeo.C.communi.de lega.l.ij.ꝛ quedam mandatiua vt mando.ff.de nego.geſt.l.ſi mei rogatu.tamen iura iſta ſignificata confundunt: ꝛ mando aliquando ponit precarie.ar.c.mandaſtis.ij.q.ij.vbi eps mandat pape: ꝛ quādoqꝫ ꝑceptiue.ſicut etiam ꝛ rogo vt.xj.q.j.rogo.ꝛ quandoqꝫ mandatiue vt in d.l.ſi mei.Quidā etiam dicunt qd volo ꝛ intēdo ex ſua ſignificatione ꝑceptū importat.qd nō memini me in ſancto tho.legiſſe.lꝫ dicat qd volūtas prelati qualitercūqꝫ innoteſcat hꝫ vim taciti precepti.qd limitandum eſt primo de voluntate preceptoria: cum ſtultū ſit dicere qd fiat ꝑceptū.cum reprehendit effractores ſilentij: ꝛ ſecundo ſi innoteſcat de intentione ꝑlati innoteſcentis: cum nō precipiat niſi intendens ꝛ volens.vnde.s.Tho.veri.q.xxiij.ar.vlti.ad tertium vult qd lꝫ ſciam voluntatem ꝑlati niſi tamē expreſſe ꝑcipiat non teneor.Dico ergo qd ſi verba ſint ꝑceptiua puta ꝑcipimus.iubemus.mandamus ꝑcipiendo.vel ꝑ virtutem obedientie ꝛ hmōi eſt ꝑceptū ar.c.qd ꝑcipitur.xiiij.q.j.qd intellige etiam ſi materia non ſit ꝑceptiua.niſi aliter conſtaret ꝓbabiliter de intentione.Si autē verba ſunt imperatiua.i.in materia nec neceſſaria: nec multum ponderoſa non important preceptum: vt ſi quis te percuſſerit in vna maxilla ꝑbe ei ꝛ alteram: quod eſt conſiliū.xxiij.q.j.paratus.ſed in materia neceſſaria ꝛ multū ponderoſa ſunt preceptiua tex.eſt in cle.exiui.de verbo.ſigni.§ item.quia ſecundum illud voucte.quod eſt conſiliū: ꝛ reddite quod eſt neceſſitatis. Si autem verba ſunt inhibitoria vt inhibemus.ꝓhibemus.interdicimus.et hmōi eſt preceptum ſcdm Paū.in.c.nam concupiſcentiaꝫ.de cōſti.ꝙ intellige ꝛ limita ſicut dictū eſt quādo ſunt ꝑceptiua: ſi autem ſunt verba cōmunia.vt decerno.ſtatuo.ꝛ ſimilia non ſunt ꝑceptiua.vt dicit pan.in.d.c.nā cōcupiſcentiaꝫ.ꝛ ſimiliter eſt verbum commune iniungo.ꝛ ordino.ſiue in ſingulari ſiue in plurali dicantur.Si vero lex aut ſtatutum diſponit per hoc verbū debet induci mortale ꝛ eſt preceptum: quia debet ex ſuo proprio ſignificato importat neceſſitatem ſcdm gloſſ.in clemen.attēdentes.de ſtatu.regu.ꝛ glo.in cap.propoſuit.de appel.et per Barto.in.l.iij.C.de pigno.et in.l.ſepe.ff.de offic.preſi.quod tamen aliquando fallit ratione materie que eſt conſultiſſima in qua importabit ſolam congruitatem ſiue debitum honeſtatis ꝛ nō iuſtitie vel neceſſitatis.de deſpō.impu.cap.j.ꝛ no.glo.in.d.l.ſepe.ſcdm Panor.tamē in 2

c. de dol. ꝛ cõtu. improprietates ſunt vitande nõ
ad ſequentiam trahende. de verbo. ſig. ꝓpterea.
ꝛ. c. fi. ideo importat l; debet conſilium ſolum in
caſu ratione materie. Si etiã verba conſueuerũt
inducere mortale ſeu preceptum. eſt preceptũ ar.
capitu. dilectus. de cõſue. ꝛ tex. eſt in. d. cle. exiui.
3 ¶ Tertio queritur qñõ cognoſci poſſit ex alio ꝙ̃
ex verbis ſtatuentis aliqua uz legem humanã eſſe
preceptiuam. et dico colligendo ex Panor. in. c.
clerici officia. de vi. et ho. cle. et glo. ꝛ Gemi. in. c.
vt animarum. de cõſti. lib. vj. ꝛ Jo. an. in. c. relatũ.
ne cle. vel mo. et rurſus Ge. in. c. perpetue. de ele.
lib. vj. ꝛ Archiep. ij. parte tit. iiij. c. ij. qð ſi conſtat
materiã eſſe preceptiuam: vt quia eſt de neceſſa
rijs ad iuſtitiam aut charitatem vel diuinam re-
uerentiam. ſic eſt preceptum vt quod non fiant
matrimonia clandeſtina: vel corrigatur frater
vel non cõicetur pleno ſtomacho. qð tamẽ deter
minari bene nõ põt niſi ex cõi ſententia doctorũ
ſcðm Archiepi. nec eſt de verbis curandum quia
ſunt accommodanda materie. tex. eſt cum glo. in
c. rogo. xj. q. iij. ꝛ tex. in cle. exiui. de verb. ſig. Si
vero non conſtet de materia ꝛ conſtet de inten-
tione ſtatuẽtis qð fuerit preceptiua eſt preceptũ
qꝛ intentio preponderat verbis: vt. ſ. l. §. xvij. Si
vero nec de materia: nec de mente ſic conſtet: re-
ſpiciendũ eſt ad penam ſi qua ꝯfacientibus im
ponitur: qꝛ ſi ponitur pena ſpiritualis vt excom
municationis late ſentẽtie. ſcðm oẽs eſt preceptũ
et contra facere eſt mortale niſi contineant into
lerabilem errorem: qꝛ nullus niſi ꝓ mortali excõi
catur. xj. q. iij. nullus. ꝛ. c. nemo epõrum. ꝛ de ſen.
excom. c. j. lib. vj. Et; ſimiliter ſi imponatur pena
excõmunicationis comminatorie. i. non late ſed
ferende ſententie. qꝛ licet Archiep. dicat hoc nõ
eſſe clarum: tamen vt refert Jo. de neapo. quidã
hoc tenent ꝛ bene qꝛ tales cõtra faciendo merue
rũt excõmunicari. ꝛ ſic mortaliter peccauerunt: et
hoc etiam ſi ſit ab homine. Et ſimiliter ſi impo-
nitur pena ſuſpenſionis: depoſitionis vel inter-
dicti ſcðm Archiepi. Et ſi imponitur pena male-
dictionis eterne vel indignationis omnipoten-
tis dei. de ſta. reg. c. vnico. li. vj. Et ſimiliter quo
ad penas corporales eſt preceptum ſi imponitur
pena mortis aut mutilationis prout fit p leges
ꝛ ſtatuta ciuitatum que ſcðm. s. Tho. obligãt et
in foro conſcientie: vt. ſ. lex. §. ix. quia non infert
talis pena niſi pro eo quod multũ eſſet leſiuũ iu-
ſtitie. Et ſimiliter ſi imponitur pena grauioris
culpe: vt fit in religionib⁹. Idem aũt dico per oĩa
eſſe iudicandum de preceptis factis ab homine.

Preces an inducant ſimoniam. j. ſimonia. §.
xvj. parti. tertia.

Predia quando dicantur ruſtica et quando
vrbana. vide infra ſeruitus. §. j.

¶ De predicatione ꝛ predicatoribus.

Predicatio vt ſumenda ſecundũ vſus
loquentiũ cũ aliter ei⁹ ſignificatum
iura non tradiderint: ꝛ ſic predicatio
proprie eſt ſermo public⁹ quantũ ad
locum et gñalis quantũ ad intentio
nem ex conſuetudine habens certã formã puta
qð ꝑdicans habeat gradum diſtinctũ quo ad lo
cum: ꝛ ſumat thema inuocet ſpm̃ ſcm̃: ꝛ hmõi: vt
per hoc qð dr publicus. i. in loco publico ad quẽ
oẽs fideles ibi cohabitãtes poſſunt accedere de
iure. i. licite. ꝛ de facto qꝛ non clauditur: excludatur
exhortatio facta in ſcolis diſciplinatorũ: ꝛ eccle-
ſijs monialiũ clauſis ianuis: ꝛ ſermones qui fiũt
in refectorijs religioſorum ꝛ hmõi: per hoc ṽo ꝙ
dr gñalis excludantur ꝑdicti ſermones: et gñaliter
ſermones ad clerũ vel alios qui fiunt literaliter
vel quocũqꝫ alio mõ ex intẽtiõe diriguntur deter-
minate ad certũ gen⁹ ꝑſonaꝝ etiã in loco publi-
co. Dicitur tñ aliqñ ꝑdicatio improprie qñ eſt que
dã gñalis: ita ꝙ ꝓmiſcue accedũt viri ꝛ mulieres
ois cõditiõis: l; nõ publica: ꝛ tunc dr predicatio
occulta ſi iſta occultatio fiat ex autoritate aut
ſcia paſtorũ: alioquin eſt cõuenticulus etiã ſi ſub
ſpecie deuotionis fiat. ꝛ magis improprie dicitur ſi
nec publica nec gñalis ſit; l; retineat formã pre
dicatiõis: vt interdũ faciũt ſcholares in diſcipli-
nis ſuis. que etiã dr cõuenticulus: vt ptꝫ extra de
here. cũ ex iniuncto. in prin. qꝛ l; iſte ſcole extent
de ſcientia prelatorum inquantũ congregant ad
aliquas deuotiones nõ tamẽ inquantũ cõgregãt
ad formalẽ predicationẽ. Predicator vero dupli
citer dr. primo is qui iure cõi vel priuilegio ꝑdica
tionis officium ꝑſequitur ſecundo dicitur predi
cator religioſus quilibet de ordine predicatoꝝ
ꝛ ſic dicit Panor. in. c. nimis. el. ij. de exceſ. prela.
qð vbicunqꝫ fit mentio de predi. et minoribus
ꝑmittuntur ꝑdicatores: vt in. d. c. nimis. et in capi.
quorundã. de elec. li. vj. ꝛ vbiqꝫ: quia ordo ꝑdica
torũ fuit añ approbatus. Vñ male iſtũ ordinẽ per
uertũt q ius canonicũ ꝓfitentur. vt ſumma angeli.
¶ Primo vero queritur quis poſſit vel non poſ- 1. qõ
ſit predicare: et quantum colligitur ex Cardi. in
cle. dudũ. de ſepul. predicare poteſt primo papa
xix. diſtin. in memoriam. ꝛ quilibet cui ipſe com-
miſerit. de offic. deleg. c. fi. licet commiſſarij eius
alteri ſubdelegare non poſſint. d. c. fi. ꝛ. ij. epiſco-
pus etiam in alterius dioceſi niſi prohibeatur a
dioceſano. xcj. diſtin. in nouo. ꝛ Archidia. cui epi
ſcopus committit in eius dioceſi tantum. xvj. q.
vij. nullus omnino. Et ſimiliter diaconus eo mo
do quo. ſ. dictum eſt. ſcilicet ex commiſſione.
tertio omnes prelati eccl'iaſtici ſi ſunt diacones
quantũ ad ſubditos ſuos. nõ autem alijs niſi ap
probante aut priuilegiante epiſcopo. de here.

excõmunicamus.el.j.§.ſane.ꝛ ſub nomine prelati hic intellige etiã curatũ ſacerdotẽ cuius etiam eſt p̄dicare ſm Pañ.in.c.inter cetera.de off.ord. et quarto ſm aliquos ois clericus:q̄ͦ ſum. ange. verũ limitat ſi ſit diacon⁹ ꝛ non ſpẽaliter ꝓhibit⁹ xix.diſt.ſm vbi notandam dicit glo.ſed ego dico hoc non ſufficere niſi diacono ꝑ ep̄m cõmittatur vel ſuperiorẽ q̄ͦ fit eoipſo q̄ͦ ei cura cõmittitur c.autẽ. ſecundũ q̄ͦ dicit deũ non req̄rere q̄s vel qualis ſed q̄d predicet.loquit̃ de qualitate morũ et nõ ordinũ alioq̄n laico liceret p̄dicare:ꝛ quinto fratrib⁹ predicatorib⁹ ꝛ minoribus vt.§.ſeq. Non lꝫ vero p̄dicare laico.de here.ſicut in vno: nec mulieribus publice etiam ſi ſit abbatiſſa ſm Pañ.in.c.nona.de peni.ꝛ re.licite tñ adhortanť q̄ͦ eſt p̄dicare occulte etiã ſi aliqualẽ formã predicationis obſeruent nec religioſis quantum ad infideles:niſi de licẽtia ſupioris ꝛ autoritate ſedis apoſtolice.de iude.quã ſit.ꝛ ibi Panor.imo nec quoad fideles niſi quantũ ad hoc ſint priuilegiati:q2 hoc officiũ eſt cure. nec poſſunt mendicantes ſm Pañ.in.d.c.cũ ex iniuncto. predicare niſi ex priuilegio.ꝛ multo min⁹ alij ꝛ ſi q̄s ex predictis vellet p̄dicare dicens ſe miſſum a deo non debet admitti niſi probet ſicut probauit moyſes miraculo de cõſe.diſt.ij.re vera.ſufficit tñ ad ꝓbationẽ bonorũ teſtimoniũ.Qui autẽ p̄dicationis officiũ aſſumit publice vel occulte ſi non hꝫ autoritatẽ a iure vel apoſtolica ſede aut a dioceſano eſt excõicandus.de her.excõicamus.§.quia vero.q̄ͦ intellige extendi ad predicatiões occultas quaſcũq; etiã ſi ſint ex intentione generales. et multo fortius ſi non ſint generales:modo retineant conſuetã formã:q̄ etiã prohibeť in.d.c. ex iniuncto.et videtur peccare mortaliter:tũ q2 veniunt excõicandi:tũ q2 omnis laicus p̄dicãs mortaliter peccat ſm Pañ.in.c.ſicut vna.de here.

2.q. ¶ Secũdo q̄riť quid iuris de predicatoribus et minoribus:ꝛ dico q̄ͦ tex.in clemẽ.dudum.de ſepul.ſic dicit. Autoritate apoſtolica ſtatuimus et ordinamus: vt predicatorũ et minorum ordinũ fratres in eccleſijs ꝛ locis eorũ ac in plateis communibus libere valeant clero et populo predicare ac proponere verbũ dei hora illa dũtaxat excepta in qua locorũ p̄lati p̄dicare voluerint vel coram ſe facere ſolẽniter predicari in qua predicare ceſſabunt preterq̃ ſi aliud de p̄latorũ ipſoꝝ voluntate proceſſerit:ac licentia ſpeciali. In ſtudijs autem generalibus vbi ſermones ad clerum ex more fieri ſolent dieb⁹ illis quibus p̄dicari ſolẽniter cõſueuit ad funera etiã mortuorũ:ꝛ in feſtis ſpecialibus ſiue peculiaribus eorũdẽ fratrũ poſſunt idem fratres ꝛ liceat eis libere predicare niſi forte illa hora:qua ſolet ad clerũ in predictis locis dei verbum proponi ep̄s vel prelatus ſuperior clerũ ad ſe generaliter cõuocaret:aut et aliqua ratione vel cauſa vrgente clerũ ipſum duceret congregandũ. In eccleſijs aũt parochialibus fratres illi nullatenus audeant vel debeant p̄dicare vel ꝓponere verbũ dei niſi fratres predicti a parochialib⁹ ſacerdotibus inuitati fuerint vel vocati: et de ipſorũ bñplacito et aſſenſu ſeu petita licentia fuerit ꝛ obtenta:niſi ep̄s vel prelatus ſuperior ꝑ eoſdẽ fratres p̄dicari mãdaret. Hec ille. et intellige quod etiã tẽpore interdicti poſſunt in dictis locis predicare ſm glo.ꝛ Pau.

¶ Tertio q̄riť q̄s ſit predicte cle. intellect⁹ iuxta doc.ꝛ gl.ꝛ dico multa notãda eſſe. 3.q̄ͦ 1.no

Primo eñ notãdũ eſt ibi eccleſijs eoꝝ:q̄ͦ ſm Card. in eccleſijs priuatis: aliorũ nõ poſſunt predicare:ſed de eoꝝ licentia poſſent etiã hora illa qua predicãt p̄lati:ꝛ hoc ſequiť ſum.ange.ꝛ roſ.ſed non placet:q2 ſi non lꝫ eis in ſuis multo min⁹ in alienis.

Et ſecundo ibi ꝛ locis eoꝝ q̄ͦ intelligiť de locis infra ſepta ſua ꝛ extra etiã lõge poſita:modo ſint ad vſum eorũ ſm Land. et zen. ibi. 2

Tertio ibi in plateis cõmunibus:quod nõ intelligiť de plateis ipſoꝝ fratrum aliter nihil adderetur ſm zen.cũ iã p̄miſſa ſint loca eorũ:nec de plateis priuatis ſm glo.in q̄b⁹ p̄dicare non poſſunt inuitis eis quorũ ſunt ꝛ idẽ Pau.et car.ex quo tñ inferť q̄ͦ nõ eſt neceſſe petere licentiã ab ep̄o vel parochiali:ſꝫ a dño platee vel loci:vnde intelligiť de plateis locorum in quibus ordinarius vult predicare aut corã ſe predicari ſm Pau.et zen. 3

Et quarto ibi libere:q̄ͦ intelligitur ſm Lan.et zen. id eſt abſq; cõtradictiõe ꝛ licẽtia alicui⁹:q̄ͦ etiã in ſimili tenet gl.ibi in.§.ſi vero.ꝛ pañ.in.c.ſi.de poſtulatione prelatorũ.et in.c.conſtituimus. de regu.ꝛ dicit eſſe de mente doctorũ communiter: ſcꝫ q̄ͦ verbum libere importet non requiri alterius licẽtiam vel aſſenſum. 4

Et quinto ibi hora illa dũtaxat: quia ſi vellet totã horã matutinalẽ occupare in alijs:puta in miſſa non poſſet impedire p̄dicationẽ fratrũ: q2 eſt contra textũ ꝑ quo facit:quia fauor eſt in multiplicatione predicantiũ.xij.diſt.in nouo. 5

Et ſexto ibi prelati.q̄ͦ hoc noie veniunt ſm Ste. curati q̄ large ſunt prelati ſed melius dico q̄ͦ non veniunt ſm glo.ꝛ Pau. et Land.ꝛ Car.q2 hoc fit ꝓpter honorẽ p̄latiõis ſed veniunt hoc noie epiſcopi: ꝛ habentes iuriſditionem quaſi epiſcopalẽ cum adminiſtratione iure communi vel cõſuetudinario ſm glo. et ſm Car.ꝛ Pau. ꝛ gloſſam venit etiã vicari⁹ epiſcopi ſi vult ipſe p̄dicare vt vicarius: ſecus ſi ꝑ aliũ coram ſe.vel ipſe non vt vicarius ſed vt habens aliam prelaturã: et ſic non poterit fratres impedire quia in hoc non repreſentat perſonam ep̄i. 6

Et ſeptimo ibi ſolenniter.i.publice populo generaliter:ſecus ſi clam coram paucis ſcdm Pau. 7

8 ¶ Et octauo: ibi licentia ſpeciali qđ nõ ſufficit in
hoc voluntas.ſ. pſumpta vel tacita: ſed reqrit li-
9 cẽtia ſpecialis ſm Pau. ¶ Et nono. ibi in ſtudiis
generalibus qđ intelligitur ſm glo. de locis ha-
bentibus ſtudiũ ex priuilegio vel conſuetudine
ſed intellige actu et de facto ⁊ non de iure ſolum
qꝛ aliter ſermones nõ ſunt. ⁊ quantũ ad cõſuetu-
dinẽ q̃ etiã ſine priuilegio ſufficit ponit exẽpluꝫ
Jaco. de are. de Patauio. zẽze. aũt dicit iudicis
arbitrio decernendũ q̃ dicanẽ ſtudia gñalia: ſed
primum eſt melius: qꝛ in ciuitate iſte iudex non
10 darẽ niſi arbitrari⁹. ¶ Et decimo ibi ſermones
qđ ſm Matth. intelligiẽ in ſermonib⁹ natiuita-
tis domini paſche ⁊ pẽtecoſtes: prout ꝯſueuit fie
11 ri. ar. verbi ſolẽt. ¶ Et vndecimo ibi liceat qđ ſm
Pe. de an. in trib⁹ caſib⁹.ſ. in funeribus et pecu-
liarib⁹ feſtis. ⁊ cum fit ſermo in gñali ſtudio. poſ
ſunt dicti fratres libere pdicare. qđ zen. intelligit
etiã extra eccleſias et loca ipſorũ ⁊ plateas cões
alś. § in ſtudiis nihil adderet ad pcedẽtia. ⁊ for-
te dictis tẽporib⁹ cũ epo poſſunt cõcurrere ſolen
12 niter pdicante. ¶ Et duodecimo ibi eps vel pre-
latus ſuperior. qđ intelligiẽ de ſuperiore epo ſm
Ste. qꝛ eo inferior hoc nõ põt: ſm gloſ. vero me-
lius de ſuperiore reſpectu clericorũ non reſpectu
epiſcopi: ⁊ ſm Car. eſt is qui quaſi epiſcopalẽ iu
riſditionẽ hꝫ in loco q̃ etiã ſi epo inferior ſit põt
generaliter clerũ conuocare. Si tñ iſta conuoca-
tio fiat quo ad aliquos puta doctores vel platos
ſm gl. ſecus: qꝛ hec vocatio nõ eſt generalis nec
impedit fratres: ſilr nec niſi populus conuocetur
13 ſm Pau. qꝛ aliud eſt clerus aliud populus. ¶ Et
decimotertio ibi niſi a parochialibus ſacerdoti-
bus qđ iſti poſſunt dare licẽtiã pdicãdi ſm Pet.
de anch. imo ⁊ vicarii ppetui: et idẽ de tẽporali-
bus datis in caſib⁹ licitis: addens qđ de licentia
epoꝝ dicti fratres pdicare poſſunt in eccleſiis pa
rochialib⁹ etiã abſentib⁹ epis ⁊ contra volunta
tem curatorũ: quia ex officio eps in talibus eccle
ſiis gerit curam maiorem quam ſacerdotes.
4 ¶ Quarto q̃riẽ vtrũ dicta clemẽtina extendatur
ad alios mendicãtes et dico qđ per cle. quintum
fuit ꝓrogata ad fratres ſcti Auguſtini ⁊ per Jo.
xxii. ad carmelitas. Per fratres autem ſancti Au
guſtini hic intellige heremitanos et nõ ſeruitas
qui nouiter ſcribunt ſe ordinis ſancti Auguſtini
propter ea quod ſub regula militent Auguſtini.
5 ¶ Quinto queriẽ vtrũ predicans ſine licẽtia ſui
prelati reſtituere teneaẽ bona ſibi collata: et di-
cit glo. in. c. addicimus. xvi. q. i. quod ſiert ei im-
ponit ſum. Ro. ſed re vera glo. loquitur de fictis.
et intendit qđ reſtituant eccleſie.ſ. quam fingunt
vt quia fingũt ſe queſtuarii p ſancto Antonio. et
ſunt ceratani. ſi tñ quis nõ fingat lꝫ ſine licentia
pdicet. zab. tenet qđ reſtituere nõ teneẽ qꝛ nõ tur-
piter acquiſiuit a volentib⁹ gratis dare: lꝫ poſſit
puniri qꝛ ſe immiſcuit officio ſibi nõ ptinenti: qđ
dic verũ in clerico ſeculari nõ in religioſo: q̃ non
habet proprium ſed omnia ſunt religionis.
¶ Sexto q̃ritur vtrũ peccent pdicatores detra- 6
hendo: et dico pcipi in virtute obedientie et ſub
pena grauis culpe oĩbus predicatoribus religio
ſis in cle. religioſi. de priuile. ne in ſermonibus
ſuis platis eccleſiarũ detrahãt aut retrahãt lai-
cos ab eccleſiarũ ſuarũ frequentia vel acceſſu: qđ
glo. intelligit ne detrahãt noĩatim aut p circum-
locutionem que vicem habeat proprii nominis.
¶ Septimo queritur vtrũ peccet mortaliter qui 7
ignorat communia neceſſaria ad ſalutẽ ⁊ poteſt
audire predicationem et non audit: ⁊ dico quod
ſic ſi hoc facit ex contemptu vel ex ſcãdalo nota-
bili vt ſupra dominica. § vi. non autem ſemper ſi
omittit ex negligẽtia: quia ſm. s. Tho. ii. ii. q. liiii.
negligentia nõ eſt mortale niſi omittatur aliq̃d
qđ ſit ſub precepto vel ratione cõtemptus poſſet
tamen eſſe tanta neceſſitas et tanta commoditas
addiſcendi quod predicatio caderet ſub illo pre
cepto: vnum cole deum. quo precipitur nobis no
titia credendorũ et agẽdorũ: et eo caſu talis ne-
gligentia eſſet mortale. ſed quãdo hoc ſit nõ põt
ſermone determinari. de queſtuariis.ſ. queſtua-
rii. Quomodo etiam predicatores poſſint parti-
cipare cum excommunicatis. s. excõmunicatio.
v. § iiii. dubio. v. Quomodo etiã ſit mortale men
tiri in doctrina ſupra mendacium. § iiii.

PRedo dicitur qui alios ſpoliat in-
iuſte.ſ. violenter ⁊ dicitur primo is
qui viatores expoliat qui et excom
municatus eſt. xxiiii. q. iii. ſi quis ro
mipetas. cum duob⁹. c. ſequẽ. ¶ Se-
cundo miles tollens a perſonis vl-
tra ſtipendia ſibi taxata. xxiii. queſtione.ſ. milita
re: et iſte continetur ſub raptore. ſicut ſpecies ſub
genere. xxii. queſtione. v. non ſane. in fine et ſic ra
ptoris pena punitur. ¶ Tertio prelatus qui vt ſer
uitium impẽdat legato vel alii plus exigit a ſub-
ditis quam exoluat. de immu. eccle. quia pleriq;.
ſm Goffre. et Hoſtien. ¶ Quarto ſm Hoſtien. iu
dex qui alienum iurgium exiſtimat ſuam predã.
aut officialis indebite pecuniam accipiẽs. C. ad
l. iuli. repe. l. omnis. De preda acquiſita in bello.
s. bellum.ſ. § ix. et. x.

p Refatio vide. s. miſſa.ſ. § iii.

PReiudicium ſm vocabulum videtur
eſſe iudiciũ quo vna res altera prius
iudicaẽ ⁊ inde piudiciale q̃ſi pri⁹ iu
dicãdũ. de quo paſ. in. c. tuã. de ord.
cogni. ſed ſm vſum pprie eſt pocu-
patio iudicii: qua alicui indirecte ſubripitur res
aut ius: qđ ei iuſte potuit pri⁹ adiudicari: et lar-

ge eſt preoccupatio rei vel iuris quod prius adiudicari potuiſſet ſiue iuſte ſiue iniuſte. Unde proprie alicui preiudicat qui aliquid facit vnde ille leditur iniuſte. large vero ſi inde ledatur iuſte. ſicut iudex ſuſpendens latronem preiudicat vxori eius. Unde quando religioſi concordant contra ſuum prelatum criminandū apud ſuperiorem nō ſeruato ordine correctionis euangelice aut ſuarum conſtitutionum ſunt coniurantes aut conſpirantes cum illi preiudicent. Quando autē ex forma ſtatuti ad aliquē actum vocari mandantur illi in quorū preiudiciū eſt act⁹: intelligēdū eſt de illis qbus principaliter: ⁊ nō qb⁹ ſcđario fit p̄iudiciū: q2 hoc p̄bat tex. cū gl. in. c. quāuis. de pac. lib. vj. in verbo nec redūdet in alterius detrimentuz quod glo. intelligit principaliter non ſecūdario.

¶ De prelatis.

Prelatus ſic dictus quia aliis eſt ante latus ſiue poſitus dupliciter dicitur ſcdm mentē Panor. in. c. cum ab eccleſiarum. de offic. ordi. Primo large ab alluſione vocabuli: quilibet habens curam vt comprehendantur et ſacerdotes parochialium eccleſiarum qui preſunt parochianis in foro anime quod probat text. in capitu. tua. de de. egro. Et ſecūdo ſtricte ac proprie vt his ſolus qui habet aliquam iuriſditionem fori contentioſi etiam ex iure ſpeciali: puta preſcriptione vel priuilegio. ad quod tex. iuncta gloſſ. in capitu. decernimus. de iudi. et in cle. dudum de ſepul. vbi per. ſe fit mentio de prelatis. et per ſe de ſacerdotibus curatis. Hec ex illo virtualiter. Sed quo ad primum membrum intellige de habente curam ex inſtitutione vel ſaltem ex deputatione perpetua: non autem ex temporali cōmiſſione eius qui eſt inſtitutus per ſuperiorem: quia talis non habet curam ſed eſt vicarius habentis. ſi tamen eſſet vicarius perpetuus per deputationē epiſcopi: haberet curam ⁊ videretur prelatus large: de quo infra vicarius. Quātum vero ad ſecundum membrum intellige de iuriſditione ordinaria non delegata: quia gloſſ. in c. ij. de iudic. dicit quod omnis prelatus eſt iudex ordinarius. Et idem videtur ſentire Inno. in. c. firmiter de ſum. tri. ⁊ in. c. qm̄. vt lit. nō conteſt. dicens quod prelatus large dicitur omnis habens curam animarum ſtricte vero dicitur ſolum is qui habet iuriſditionem: vt probatur in. d. c. decernimus. de iudic. iuncta gloſſ. Utrumq3 autem predictorum modorum quo dicitur prelatus gloſſ. in cle. j. de elec. comprehendit in verbo prelatuz. dicens puta priorem: magiſtrum: miniſtrum: cuſtodem prepoſitum: Archipreſbyterum: vel quodcūque ſit nomen. ⁊ ſimiliter Lauren. ⁊ Cardi. dicēs q̄ nomine prelati cōprehēdit q̄libet adminiſtrator habēs perpetuū officiū: etiā ſi ſit talis qui ad nutū ſuperioris poſſit amoueri: ſed intellige modo habeat curā iuxta predicta ⁊ non aliter. alle. c. j. de ſepul. in glo. prela. ⁊ decimaſexta queſtiōe prima. de preſentium. et addit Pau. quodcunq3 nomine cenſeatur. de verborū ſignificatione. quāuis de. prima. de reſcript. ⁊ quod ibi not. Ex qua glo. dicit ſe car. obtinuiſſe quod prouincialis ordinis predicatorum ⁊ miniſter ac cuſtos minorū ſunt prelati ⁊ poſſunt eſſe procuratores: quia clemen. j. de procu. loquitur de religioſo non prelato: et ſimiliter qui poſſunt eſſe delegati pape.

¶ Primo autem querit quid requirat ad hoc qđ aliquis ſit prelatus clericorū vel religioſoruz proprie. et dico vt p3 ex dictis requiri duo ſcz quod habeat curam cū iuriſditione ordinaria: ad quā iuriſditionem ordinariam ſcdm Panor. in. d. c. cū ab eccleſiarum requirit electio per vniuerſitatem vel collegium clericorum vel religioſorum ⁊ cōfirmatio. ⁊ qđ electus ſit clericus. vnde ſi vniuerſitas ſecularis eligat rectorem etiā clericū tamen non habebit iſte elect⁹ iuriſditionē in ſecularē eoruz. Uide ibi borū rationē et intellige hec de iure cōmuni: al's ex ſpeciali haberi poteſt iuriſditio ordinaria ſine electione. vt infra § ſequenti. 1. qđ

¶ Secundo queritur quis dicatur prelatus proprie in ordine predicatorum ⁊ ſimiliter in aliis mendicantibus et dico vt p3 ex dictis qđ ibi eſt prelat⁹ proprie magiſter generalis ⁊ prior prouincialis et conuentualis: etiam ſi non eligerentur ſed aliter inſtituerentur. puta per diffinitorium autoritate apoſtolica. vt in ſinguli patet in clemētina exiui. de verborum ſignificatio. non autem ſubprior priore nec mortuo nec amoto. nec vicarius prioris: quia non habet iuriſditionem ordinariam ſ3 priore mortuo vel amoto ſubprior videtur prelatus: quia habet iuriſditionem ordinariā licet iure ſpeciali: et idem videtur de vicario conuent⁹: qui non fit niſi priore mortuo vel amoto. 2

¶ Tertio querit vtrū ſpuri⁹ qui nō pōt eſſe p̄lat⁹ nec habere curam: poſſit eſſe vicarius aut magiſter nouitiorū aut ꝯfeſſor monialiū vel ſororū de penitētia: et dicit pe. de palu. in. iiij. diſt. xlj. qđ etiā ingreſſus religionem nō pōt habere curā iure ordinario ſiue per electionē ſiue per cōmiſſionez ex quo elicio quod interdicit ei cura ordinaria non autem delegata: ⁊ cōſequēter nō pōt habere officium cui ordinaria cura ſit annexa neceſſario vt prioratus prouincialatus: aut magiſtratus: vel etiam poſſibiliter. vt ſubprioratus: aut vicariat⁹ conuentus alicuius: q2 iſti aliquo caſu dato ſunt ordinarij iure ſpeciali: pōt autē eſſe vicari⁹ prioris etiam eo abſente extra ſuos terminos: quia non habet ex hoc iuriſditionem niſi delegatam et multo magis eſſe magiſter nouitiorum. ⁊ con- 3

no.Dyn.in dicta regula poſſeſſor tertio ſm Jo.
an.in dicta regula poſſeſſor.qñ ius cōmune vel
preſcriptio eſt cōtra poſſeſſorē:qꝛ tūc neceſſe eſt
allegare titulū ꝛ probare niſi allegetur preſcri-
ptio tāti tēporis cuius contrariu nō ſit memoria
extra eo.epiſcopū li.vj.alias ſufficit bona fides.
Et has tres limitatiōes etiā habet Pan.in.c.de
quarta.e.tit.quarto limita ſm Archi.poſt ſum.
cōfeſ.de titulo vero vel preſumpto:nō aūt de ve
ro tātū:qꝛ ſi titulus ſit veraciter iuſtus nō requi-
rit preſcriptio nec eſt neceſſaria addēdo ex ꝟꝟ.
qđ preſcriptionē de iuſto ti.pōt quis habere ſecu
ra cōſciētia qñ nihil ꝓbabilitatis innoteſcit illi
de cōtrario.Eſt aūt titulus iuſtus ſm ꝟꝟ.omis
actus per quē ſolet acquiri dñiū:vt ſi verus dñs
tradat rē:aut qꝛ ſoluitur ei vt debitū:aut qꝛ emit
aut qꝛ eſt heres inſtitutus:aut intra res heredi-
tarias habuit aut donatū eſt ei:aut ꝑ trāſactionē
recipit ſiue pro derelicto habitā occupauit:aut
legata eſt ei:aut data a viro in dotē ex parte vxo
ris:aut pro ſocio qꝛ ſcꝫ ſoluta ſocietate ꝛ facta di
uiſiōe cedit in partē alteri aliquid eorū que bo-
na fide poſſidebāt alienū aut pro ſuo:vt cū quis
4 re. inter multa ſua habet aliquid alienū quod cre-
dit ſuū.Uide etiā infra §.iiij.¶ Quarto requirit
qđ res talis ſit ꝙ poſſit preſcribi.de quo ti.ſequē
ti agetur.¶ Pōt addi quinto requiri qđ poſſeſſor
poſſit preſcribere:ſed hoc non eſt neceſſe cū intel
ligatur in pⁱmo requiſito:qꝛ omnis poſſidēs ſuo
nomine preſcribere poteſt ſm Direc.¶ Et ſexto
poſſet addi quod requiritur perſona cōtra quaꝫ
preſcribatur:ſed non eſt neceſſe quia hoc intelli
2. q. gitur in quarto requiſito.
¶ Scđo queritur quid iura velint de dicta poſ-
ſeſſione requiſita ad preſcriptionē:ꝛ dico multa.
1. di. ¶ Primū.Sicut dicit regula iuris ſine poſſeſſio
ne preſcriptio nō procedit.Et vbi dr poſſeſſione
glo.addit vel quaſi poſſeſſiōe quia incorporalia
que nō poſſidētur ſed quaſi poſſidentur preſcribū-
tur de cau.poſſeſ.cū eccleſie vbi etiā dicit preſcri
ptio glo.addit nec vſucapio.ff.de vſucapio.l.iij.
Ubi etiā dicit nō ꝓcedit regulariter:exponitur
id eſt nō continuatur qꝛ vt dicit gl.ſi interrupta eſt
poſſeſſio interrupta eſt preſcriptio.Dy.tamē ex-
ponit nō procedit id eſt nō inchoatur licet inchoa
ta quādoqꝫ continuetur.¶ Scđm.Licet autē ad
2 preſcribēdū vſumfructuꝫ nō requiratur poſſeſſio
ciuilis:ſed ſufficiat naturalis ſeu corporalis.l.fi.
C.de preſcriptio lōgi tēporis ꝛ no.Pan.in.c.ad
audientiā eo.titu.tamen in alijs vbi preſcriptio
ad acquiſitionē rei vel iuris requiritur ſm glo.
poſſeſſio de facto ꝛ de iure intellige preſumpto ꝛ
requiritur naturalis ꝛ ciuilis ſimul vel ciuilis tā
tū:nec ſufficit naturalis tātū:vbi alius ciuiliter
poſſidet:ꝛ ſic intellige tex.cū gl.in.c.cauſaꝫ eo.
tit.De hoc plene per Dy.in.d.regula.Quod aūt
dictum eſt poſſeſſio ciuilis exponit gl.in.d.c.cau
ſam.et Jo.an.in dicta regula id eſt quod ſit talis
perſona quod poſſit legitime de iure cōmuni poſ
ſidere:quod non ideo dicitur quaſi ciuiliter poſ
ſideat quicunqꝫ poteſt iure communi poſſidere:
alioquin quilibet quodlibet ciuiliter poſſideret:
ſed quia cum poſſeſſione facti requiritur poſſeſ-
ſio iuris vera vel ſaltem preſumpta:que nunquā
eſt vbi ius commune repugnat:vt cū laici de fa-
cto poſſident decimas et ſpiritualia.¶ Tertium. 3
Ubi autem preſcriptio inducitur ſolum ad extin
guendum ius alterius:et ad defenſionem contra
ius alteri congruens tunc tali defendenti nō eſt
neceſſaria vera poſſeſſio vel quaſi alias preſcri-
bi non poſſent actiones perſonales contra.l.ſe-
cundam.C.de conſti.pecu.et contra.l.ſicut.C.de
preſcrip.xxx.anno.quia nemo vere eas poſſidet
niſi cui vere competunt:vt no.Jnno.in.c.in lite-
ris.de reſtit.ſpo.Et hec eſt diſtin.Calde.in.c.cū
non liceat.eo.tit.¶ Quartum.Poſſeſſio longiſſi 4
mi temporis de cuius initio memoria non extat:
habet vim tituli ſm Jo.an.in.c.ij.de preben.lib.
vj.quando capacitas datur in exercente:alias nō:
vnde laicus quantūcunqꝫ exercuerit actum ſpiri-
tualem vel alicuius ordinis nunqꝫ tamen poteſt
illum preſcribere.¶ Quintum.Qui preſcriptionē
probat ſcđm glo.communiter probatam in.c.vo
lumus.xvj.q.iiij.non tenetur probare ſe cōtinue
poſſediſſe cum ſit impoſſibile ſed ſufficit proba-
re quod a principio poſſedit et in fine et quan-
doqꝫ in medio:ſed ſm Bart.in.l.celſus.ff.de vſu
cap.ſufficit probare initium poſſeſſionis et alle-
gare nunc poſſeſſionē de preſenti.Uide Panor
mi.in.c.accedentibus.de priuilegijs.
¶ Tertio queritur quid iura velint de bona fide
preſcribentis:et dico multa.¶ Primum.Bona
fides in preſcriptione requiſita ſecundum leges
non requiritur in preſcriptione triginta annorū
vel ſupra.xvj.q.iij.§.poteſt.et.c.vigilanti.eo.ti
tu.et.C.de preſcrip.triginta annorum.l.cum no-
tiſſimi.et.l.ſi quis emptionis.ſed neqꝫ in preſcri-
ptione viginti annorum et infra ſm ꝟꝟ.require
batur quo ad totum tempus preſcriptionis:vt in
d.§.poteſt.ꝛ.d.l.cum notiſſimi.ſed ſolum quo ad
principium eius.C.de preſcript.lon.tempo.aut.
male fidei.ſed dicte leges ſunt correcte.extra eo.
c.fi.ſcđm Ray.Hoſt.Jnno.ꝛ Bernar.et requiri-
tur in qualibet preſcriptione:et in qualibet par-
te tēporis quo preſcribitur:vt in.d.c.fi.ꝛ.d.c.vi-
gilanti.et in regula poſſeſſor.de reg.iur.libr.vj.
Et ſi videantur dicere aliqui doctores qđ ſpacio
quadraginta annorum preſcribatur debitū etiā
ab eo qui ſciebat ſe debitorem poteſt intelligi ve
rum quando ex tali ſcientia non conſtituitur ma

eſt in mala fide:q2 vt dicit Dire.lib.ii.licet mala
fides tradētis nō noceat accipiēti in preſcriptio
ne.xxx.aut.xl.annorū.d.§.poteſt.⁊.d.l.ſi quis em
ptidis ſecus in preſcriptiōe annorū decē aut vi=
ginti vt in.d.autē.malefidei. Itē qn̄ res fuit fur=
to aut vi poſſeſſa niſi redierit poſtea in liberā po
teſtatē dn̄i. Alias autē mala fides principalis
5 autoris nō nocet preſcribēti inſtitu.de vſucapio.
.§.furti.cū ſeq. ¶ Quintū. Qui aliquo tēpore pre=
ſcriptiōis habuit cōſciētiā leſam per malā fidē ⁊
poſtea incipit eā reformare ⁊ habere nō leſa3 ſm
dire.nō interrūpit preſcriptionē:q2 erronea fuit
illa cōſciētia ⁊ cōſequēter deponēda de ſimo.per
tuas ⁊ no.glo.in.d.c.fi.⁊ idē Inn.⁊ vinc.⁊ pbi.
⁊ Bar.in.d.l.naturaliter dicēs qd ad hoc ꝙ ma
la fides ſuperueniēs preſcriptionē interrumpat
oportet eā ſuperuenire irreuocabiliter:alioquin
nō impeditur vſucap.ſecūdū qd iura ciuilia vo=
lunt. Sed Pan.in.d.c.fi.poſt Hoſtiē.tenet con=
trariū qd ſuperuenientia male fidei cōquaſſauit
preſcriptionē ⁊ probat per.d.c. finale qd vult vt
preſcribēs in nullo tēpore intermedio habuerit
cōſcientiā rei aliene.⁊ facit.d.c.ſi virgo. vnde ſe
cūdū canones talis aut nūꝗ̄ preſcriberet aut in=
cipiet preſcribere a tēpore quo per legitima indi
cia ſuperuenit bona fides. Et hoc eſt indubitan=
ter verū ſi fuit leſa per opinionē probabilē q2 di=
cta cōſciētia leſa nō fuit erronea ⁊ deponēda cū
fuerit vera ⁊ probabilis ſed potius erronea fuit
reformata licet nō fuerit deponēda ſi īdicia erāt
6 probabilia:ſecus ſi fuiſſet leſa per dubitationē3
tātū vt particula priore dictū eſt. ¶ Sextū. Utru3
in cōſcientia tenere poſſit rem preſcriptā qui ea3
iuſte preſcripſit licet poſtea cognoſcat rem fuiſſe
alienam dic ꝙ ſic vt infra.§.xiii.

4.q. ¶ Quarto querit̄ quid iura velint de iuſto titu=
1.di. lo ad preſcribēdū requiſito:⁊ dico multa. ¶ Pri
mū. Titulum preſumptum ad preſcribendu3 ali=
quādo neceſſarium dat fama vt not.in.c.inquiſi
tioni de ſententia excōmunicationis:⁊ de reſcri.
cum contingat ⁊ per Bart.in.l.ii.C.ſi ſer. vel li=
ber.⁊ in.l.celſus.ff.de vſuca. Unde ſi fama erat
ꝙ res fuit legata vel ꝙ tale quid fiebat per priui
legium pape tempore belli deperditum ⁊ huiuſ=
modi currit preſcriptio:vt nota.in.l. quod vul=
go.ff.pro empt.quia ſic fit titulus iuſtus ſicut in
eo cuius procurator dixit ſe emiſſe.⁊ generaliter
ſecundum ꝺ̄ꝺ̄.vt dictum eſt quādo nihil proba=
bilitatis innoteſcit de contrario intellige primo
ſi quis ſit in poſſeſſione ciuili:⁊ ſecūdo de titulo
generali puta pro ſuo nō de ſpeciali:puta dona
tione vel emptione niſi diſiunctiue. ¶ Secundu3
2 titulus pro ſuo quia ſcilicet inter multa ſua ali=
quis habet aliquod alienū quod ſuum credit ſm
Hoſtiē.nunꝗ̄ dat cauſam preſcribēdi niſi pretē=
datur aliquis alius ex dictis.C.de vſur.l.celſus
ſed melius dicit Archiepiſcopus poſt ſum.con.
quod ſufficit titulus preſumptus que ſm ꝺ̄ꝺ̄.hoc
eſt ſi nihil habeatur in cōtrariū:⁊ hoc tene:quia
titulus etiā preſumptus ſpecialiter nō requiritur
niſi in vſufructu ⁊ ſeruitute perſonali:⁊ quando
ius vel preſumptio repugnat vt dictu3 eſt. ¶ Ter=
tiū. In re mobili oportet iuſtū titulū interuenire 3
a principio aliter nūꝗ̄ preſcribit̄: q2 ſine titulo
cōtra volūtatē domini cōtractans furtū cōmittit
⁊ cōſequēter eſt furtiua ⁊ cōſequēter a nullo pre=
ſcribi vel vſucapi poteſt.inſtitu.de vſuca.§.quod
autem ſecus in re immobili:q2 ꝗ̄uis mala fides
fuerit in primo poſſeſſore:poteſt tamē bona fide
aliorum preſcribi. ¶ Quartum. Licet vſuſfructus 4
ſit ius corporale.l.j.in fin.ff.ad.l.fal.⁊ ſeruitus
quedā in rebus alienis.l.j.ff.de vſufru.accre.in
eo tamen preſcribendo titulus requiritur: alias
non preſcriberetur ſpacio decem aut viginti an=
norum.vt probatur in.l.finali.C.de preſcriptio=
ne longi tempor. Unde dicit gloſſa in.l.corru=
ptionem.C.de vſufruct.quod ſi etiam vſuſfructus
conſiſtit in re mobili:tamen actio perſonalis ad
ipſam non tollitur triennio ⁊ idem videtur di=
cendum in acquiſitione ipſius:⁊ etiam in acqui=
ſitione cuiuſcunꝗ rei immobilis non procedit
preſcriptio ſine titulo niſi ſit longiſſimi tempo
ris.C.de preſcriptio.xxx.anno.l.ſi quis emptio=
nis. Dico tamen quod fructus qui ex agro alie=
no bona fide capiuntur: vſucapiuntur triennio.
textus eſt in.l.ſequitur.§.fructus.ff.de vſucapio.
⁊ ibi per Bartol. quia ibi non agitur de pre=
ſcribendo iure. Et ideo cum dicitur quod tene=
tur reſtituere fructus extantes in.capi.grauis de
reſtitu.ſpolia.intellige niſi poſſeſſor triennio bo
na fide poſſederit. Uide Panormi. in ca. quar=
ta.eodem titu.

¶ Quinto queritur quot ⁊ que requiruntur ad 5.q.
preſcribendum iura ſeu ſeruitutes que habēt cau
ſam cōtinuam vel quaſi ⁊ dico ꝙ quinꝗ. ¶ Pri=
mo bona fides id eſt quod quis vſus fuerit eo 1.di.
animo quod vſus fuerit iure ſuo ⁊ quod potue=
rit etiam aduerſario contradicente:ſecus ſi cau=
ſa amicitie:quia nunꝗ̄ preſcribet.l.fi.ff.quemad
mod.ſer.amitt.et.l.qui in iure familiaritatis.ff.
de acquiren.poſſeſſio. ¶ Secundo tempus debi= 2
tum vt infra.§.vii. ¶ Tertio quod vſus fuerit ſciē 3
te aduerſario.l.ſecunda.C.de ſer.vbi gloſ.⁊ do=
cto.⁊ patiente.l.quoties.la.ſecunda.ff.de ſerui.
quia ſcientia et patientia aduerſarii in iuribus
incorporalibus conſtituit quaſi poſſeſſionem
ideoꝗ ſine ipſa preſcribi non poteſt niſi ſit tem=
pus longiſſimum id eſt triginta vel quadragin=
ta annorum ſm Paul.de caſtr.l.ii.C.de ſer.item
niſi habuiſſet preſcribens titulum ab aliquo ter=

tio qui eã vt dñs illius fundi cõceſſit:qꝛ ſic igno rãte dño preſcribi poteſt vt no.ci. tenere Pet.in l.ij.predicta:qḋ notandũ eſt pro illo dicto qḋ in corporalibus nõ eſt dare quaſi poſſeſſionẽ ſine

4 ſciẽtia ꝛ patientia aduerſarij vt in paſcuis aque ductu iuriſditiõe piſcãdi ꝛ huiuſmodi. ¶ Quarto in negatiuis puta altius nõ tollẽdi requiritur prohibitio not.glo.in.l.que luminibus.ff.de ſer. vrb.pre.ꝛ prohibitio debet eſſe ex parte pretẽdẽ

5 tis ſeruitutem. ¶ Quinto quod ſit dñs fundi cuius ſeruitus eſt acquirenda.

6.q. ¶ Sexto querit̃ quo tẽpore incipit currere preſcriptio:ꝛ dicit Ray.qḋ in actiõe reali.i.qua qs rẽ ſuã pſequatur apud detẽtorẽ vel perſoli qua.ſ. cõtra perſonã agit̃ ex aliquo contractu vel quaſi aut ex maleficio vel quaſi:nõ incipit currere niſi ex tẽpore quo quis poteſt agere iure nõ impedit̃e. Et ſic filiofamilias nõ currit preſcriptio in aduẽtitus:niſi ex quo liberatus eſt a patria poteſtate. Nec mulieri in dote niſi ſoluto matrimonio: vel marito ad inopiã vergẽte:qꝛ cũ ex tũc dotẽ repetere poſſit ſi nõ repetit currit cõtra eã preſcriptio. Nec creditori niſi extãte debiti cõditiõe:ſicut ſi promiſi tibi cẽtum ſi nauis mea venerit ex aphrica nõ currit preſcriptio tibi niſi cũ venerit nauis ꝛ dies ſolutionis.C.de preſcrip.xxx.anno. l.cum notiſſimi.

7 ¶ Septimo q̃rit̃ quanto tpe oportet currere preſcriptionẽ:ꝛ dico qḋ in preſcriptiõe lõgi tẽporis requirit̃ tp̃s.x.aut.xx.anno.ſm Ray.goſ.ꝛ Ho. vt dictũ eſt:in ea vero que eſt tẽporis longiſſimi requirit̃ ſpaciũ.xxx.vel.xl.annorũ.xvj.q.iij.§.põt quod intellige cõtra laicos ꝛ priuatas perſonas qꝛ cõtra eccleſiã nec laicus:nec alia eccleſia preſcribit niſi ſpacio.xl.annorũ:imo cõtra eccleſiam romanã niſi ſpacio centũ annorũ.xvj.q.iij. quas actiones.ꝛ.c.nemo. ¶ Sed p intelligẽtia horum

1.di. dico multa. ¶ Primũ. Cõtra eccleſiã romanã nõ currit vt dictũ eſt preſcriptio minor cẽtenaria qḋ intellige in ſpectãtib᷒ principaliter ꝛ nõ ſecũdario ad illã ſm gloſ.in.c.ad audiẽtiã eo.ti. Unde hoc priuilegio gaudẽt generaliter oĩa immediate pertinẽtia ad diſpoſitionẽ pape vt eccleſia lateranẽſis ꝛ res eius ꝛ exẽptio vt tenet Joã.an.in regu.ſciẽti lib.vj.in mercu.ꝛ no. paul.in cle.frequens de exceſ.prela ꝛ Pañ.in.d.c.ad audientiam. Fallit hoc.c.ij.§.ſ.eodem titu.lib.vj. vbi catholici preſcribũt cõtra eccleſiam romanã bona hereticorũ qui in vita ignorabãtur eſſe heretici ſi ea.xl.annis bona fide poſſederũt nec poteſt romana eccleſia petere reſtitutionẽ vt ibi patet vbi prohibetur omnis moleſtia poſt preſcriptionez.

2 ¶ Secũdũ. Cõtra eccleſiam vero inferiorẽ roma-

3 na ſi preſcribat̃ a priuato vel ab alia eccleſia quo ad immobilia corporalia et incorporalia iura habentibus cõtinuã cauſam vel nõ habẽtibus requiruntur.xl.anni extra eo.quarta.ꝛ.c.ſ.eo.titu. lib.vj.nõ tamẽ requiritur titulus ſed ſufficit bona fides niſi ſit cõtra ius cõmune qꝛ ſic requirtur titulus verus aut putatiuus extra eo ſi diligenti aut tẽpus de cuius initio memoria nõ eſt. d.c. ſ. Fallit quod dictũ eſt eo caſu quo ius ciuile exegit in preſcriptione cõtra priuatũ tẽpus de cuius initio memoria nõ extat:quia tũc multo fortius requirit̃ illud tẽpus in preſcriptiõe cõtra eccleſiã nec ſufficiunt.xl.anni. ¶ Tertiũ. Quo ad mobi- 3

lia ſm Pañ.in.c.cũ dilecta de confirmatiõe vti. vel inuti.contra eccleſiã romanã nõ habet locũ vſucapio triennalis:que tamẽ habet locũ cõtra alias niſi in rebus que alienari non poſſunt ſine 4

debita ſolẽnitate de qua ſupra alienatio. ¶ Quartum. Currunt etiam contra eum preſcriptiones iudiciales ſm Panor.in.c.fina.de in integ.reſt. vt quod poſt decennium non appelletur ꝛ huiuſmodi ſed reſtituitur ſicut ꝛ minor iure ſpeciali vt in.di.ca.fina.ꝛ.l.ſ.C.ſi ſepius in integ.reſti. ſuc.po.ꝛ ibi Bart.ſequitur. ¶ Quintum. Si etiã 5

laicus habet rem communem cum eccleſia ꝛ indiuiſibilem ſm Panor.in di.ca.quarta requiritur quadragenaria preſcriptio propter eccleſiaz ar.l.ſi communem.ff.quẽad.ſer.amit.ſint tamen ius eccleſie remanere poteſt illeſuz ſm Joan.an. in.c.vnico de iure.pa.preſcriptio communis cõtra laicuz ſufficeret:facit quod no.in.c.ad audiẽtiam.eo.ti.ꝛ.xvj.q. iij. nolumus. ¶ Sextum. Si 6

autem res cum eſſet laici incepit preſcribi ab aliquo ꝛ deinde venit ad eccleſiam non requiritur quadragenaria preſcriptio ſm cõmuniorem ꝛ veriorem opinionem vt dicit Panor.in.d.c.quarta ſed pro preterito vtetur priuilegio priuati et pro futuro tempore priuilegio ſuo ar.in.l. fiſcus la.ſ.ff.de iur.fiſc. Et ideo ſi contra priuatum preſentem cucurrerunt quinqꝫ anni : anteq̃ʒ veniret ad eccleſiam poſtq̃ʒ venerit ad eccleſiam ſufficiẽt xx. Et idem in ſimilibus priuilegiatis facit auẽ. ſi quis.C.de preſcrip.lon.temp. ¶ Septimuz. Res 7

autẽ patrimoniales clericorum quadragenario iſto priuilegio non gaudent : ſed communi ſpacio preſcribuntur ſicut ꝛ alie laicorum ſm gloſ. in.c.poſſeſſiones.xvj.q.iij.ꝛ in.ca.quãq̃ʒ de cenſi.lib.vj.ꝛ Speculũ in titu.de reſti.in inte.tenet quod reſtitutionẽ petere non poſſunt ſi fuerunt leſi in talibus ſicut faciunt in leſione in rebus eccleſie. Et iura que dicunt bona clericorum gaudere eodem priuilegio quo bona eccleſie: debet intelligi quo ad defenſionem allega. c. eccleſiarũ ſeruos.xij.q.ij.ꝛ facit quod dicit Pet.ꝛ Abb. in.c.cuz ſit de fo.cõpe.ſcilicet quod raptores prefatorum bonorum non conueniuntur coram iudice eccleſiaſtico:quia priuilegiũ non debet ex-

tendi niſi caſib⁹ iure expreſſis ⁊ idē do. An. niſi ſit eadem omnino ratio cum expreſſis a iure.
8 ¶ Octauū. In legatis autē ad pias cauſas habet locū ſolū preſcriptio. xl. annorū ſm gl. in auē. de eccle. §. pro tēporalib⁹. ⁊. xvj. q. iij. c. penul.
9 ¶ Nonū. Contra hoſpitalia autē ⁊ alia pia loca requiritur preſcriptio. xl. annorū ſicut contra eccleſiā
10 vt eſt text. in. l. omnia priuilegia. C. de epiſ. ⁊ cle. ⁊ no. Jo. an. in. c. ij. de reſti. in integ. lib. vj. ¶ Decimum contra principē diſtinguit Panor. in. c. cū nobis eo. ti. ſic. Aut ſunt bona reſeruata principi in ſignū ſubiectionis vt in tributo vel cenſu ⁊ ſic nullo tempore currit. l. competit. C. de preſcrip. xxx. anno. vel in ſignum ſingularis priuilegij aut dominij vt legitimare ſpurios creare notarios: exigere vectigalia ⁊ pedagia ⁊ huiuſmodi: ⁊ ſic requiritur ſcientia principis ⁊ tantū tempus de cuius initio memoria nō exiſtat vt eſt tex. in. c. ſuper quibuſdā de verb. ſignifi. ⁊ per Bart. in. l. cunctos populos. C. de ſum. trini. ⁊. l. ſi publicanus. ff. de publi. ⁊ in. l. j. ff. de aqua plu. arcen. Aut ſunt bona pariter poſſedibilia: ⁊ ſi ſunt principi incorporata requiritur ſpaciū. xl. anno vt in d. l. cōperit ⁊ ſic procedit glo. in. §. fiſci. inſtit. de vſuca. ſi vero non ſunt incorporata ſed dūtaxat delata tanq̄ vacantia: ſeu quia cauſa publicata ſic in delatis propter vectigal nō ſolutū ſufficit tēpus quinq̄ annorū vt. l. ij. C. de apoſta. in alijs vero ſi preceſſit denūciatio ſufficit tēpus. xl. annorū vt. l. intra quatuor. ff. de diuer. ⁊ tēpo. pre. ſi vero denunciatio nō interuenit ſic ſi habuit bonā fidē tantū requiritur tēpus viginti anno. l. in omnibus. ff. de diuer. ⁊ tempo. preſcrip. ſi autem vltra bonam fidē habuit titulū ſic ſufficit tēpus
11 decē annorum: ⁊ ſic loquitur. l. Quis. ff. de vſuca. ⁊ no. Bar. in. d. l. in omnibus. ¶ Undecimū. Cōtra quoſcūq̄ autem alios a predictis diſtinguo. ¶ Nam aut ſumus in actionibus perſonalibus ⁊ ſic requiritur ſpacium triginta annorū quod Panor. in. c. cauſa de cau. proprie ⁊ poſ. limitat verum quando concurrit ſola patientia: ſecus ſi cum patientia interueniſſet aliud: vt eſt tex. in. l. procula. ff. de proba. vbi ex taciturnitate longi temporis preſumitur dimiſſum fideicommiſſum debitum ſi ſepius de alijs habita ratione non ſit habita mentio de fideicommiſſo. ¶ Aut ſumus in rebus corporalibus immobilibus: ⁊ ſi ſic poſſidet cum titu. requiritur ſpacium decem annorū inter preſentes continue: ⁊ viginti inter abſentes. l. fi. C. de preſcri. lon. temp. ſi vero partim fuit preſens partim abſens duplicabitur tempus abſentie ſolum auē. quod ſi quis in quibuſdā. C. de preſcrip. longi temp. ſine titulo vero cum bona fide ⁊ reliquis preſcribitur. xxx. annis vt in. c. ſanctorum co. titu. xvj. q. iij. placuit ⁊. l. ſi quis emptionis. C. de preſcrip. xxx. anno. ¶ Aut ſumus in incorporalibus vt ſunt iura ⁊ ſeruitutes ⁊ ſic nō requiritur titulus ſed ſolum vſus ſic diſtinguendo: quia aut ſumus in ſeruitutibus: et tunc ſi habent cauſam cōtinuam vel quaſi regulariter preſcribitur longo tpe id eſt decem annorū inter preſentes: ⁊ viginti inter abſentes: text. eſt in. l. fi. C. de preſcri. lon. temp. et in. l. ij. C. de ſerui. vbi glo. et doc. hoc no. Si vero ſeruitus habet cauſam diſcontinuā vt ſeruitus vie ⁊ ſeruitiorū extraordinariorū preſtatio: tunc regulariter non p̄ſcribiē vt eſt text. in. l. ſeruitutes. la. iiij. ff. de ſerui. et ibi per doc. Fallit primo qn̄ quis vſus eſt tanto tempore cuius contrarij memoria non exiſtit. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quotid. et eſti. et no. glo. et doc. in. d. l. ſeruitutes. tempus autē certum annorū eſt tempus de cuius initio extat memoria: vt tenet do. Anto. in. c. veniens. de teſti. et Car. in. c. ſi diligenter. de preſcri. Fallit ſecundo qn̄ habuit titulū conceſſionis a dño: q2 p̄ſcribiē decē annis inter p̄ſentes: ⁊ viginti īter abſentes: vt not. glo. in. d. l. ſeruitutes. Et tertio ſi preſcribiē qn̄ habuit verum titulū a. z. i. per. x. annos inter preſentes. ⁊. xx. inter abſentes. l. fi. C. de preſcrip. longi temp. ſm Paul. de ca. in. d. l. ſeruitutes. Eſt tamē differētia in p̄ſcribendo vrbanam et ruſticanā ſeruitutē: quia ruſticanā perdiē per non vſum: vrbana aūt nō niſi ſimul alius vſucapiat libertatem: puta habeo feneſtras quas licet obſtruā non perdo ius: ſed ſi alius per idē tēpus altius eleuat murum ſuum ſic amitto. Probantur hec in. l. hec autē iura. ff. de ſerui. vrba. predi. Quid autē ſit ſeruitus vrbana et ruſticana: vide infra ſeruitus. §. j. Dicitur autē ſeruitus habere cauſam continuam vel perpetuam qn̄ eſt in vſu actualiter et potentialiter: vt ſeruitus aqueductus: et altius nō tollendi et huiuſmodi: ratio q2 licet a principio requiratur factum hominis non tamen ſemper: q2 poſtquam aqua eſt deriuata in canale facto nature continuaē ⁊ per ſeipſam ſemper fluit: vt in ſeruitute tigni iniuncti vel oneris ferendi quod poſtquam ſemel eſt immiſſum continuatur. Aliquādo vero dicitur habere cauſam quaſi continuam vel quaſi perpetuam: quādo ſcilicet eſt in vſu continuo ſeu perpetuo potentialiter ſed nō actualiter: vt ſeruitus ſtillicidij vel ductus aque ex celo cadentis: ratio quia licet non ſemper exerceatur actu: tamen eſt apta nata ſemper exerceri ſine facto hominis: quia cū pluit ſtillicidium eſt ſemper aptum recipere aquā ſine facto hominis poſtquam ſtillicidium eſt: et idem in iure eligendi: ⁊ percipiendi decimas ex agro. Aliquādo vero dicitur ſeruit⁹ habere cauſam diſcontinuam: quando ſcilicet nec actu nec potentia eſt ſemper in vſu: ſed neceſſario requirit factū

hominis quod non poteſt eſſe continuum. vt eſt
ſeruitus itineris vie et ſimilium. Hoc nota per
gloſ.et doctores in.l.ſeruitutes. la.ij.ff. de ſerui.
et in.l.foramen.ff.de ſerui.vrba.predi.Aduertẽ-
dum eſt autẽ ꝙ ſeruitus amiſſibilis per nõ vſum
ſi habet ſolum interualla dierũ vel noctium tan-
tum: vt ſpacij breuioris preſcribitur decẽ annis
inter preſentes et viginti inter abſentes: ſed ſi
habeat interualla annorum vel menſium requi-
ritur tempus duplicatum quo ad preſentes id eſt
viginti annorum quo ad abſentes vero licet ſint
opiniones verius tamẽ eſt quod etiam duplica-
tur ſm Jo.Glo.in.l.fi.C.de ſerui. quem ſequũtur
communiter Glo.Accur.Barto.⁊ Bal.⁊ docto
res ibi.et Innocen.in.c.de quarta. eo.titu. quia
hoc pro vltimã opinione ponit que eſt ſua iuxta
gloſ.nota.in.l.qui filium.§ſabinus.ff.ad trebel.
vbi dicitur quod vltima opinio in dubio tenen
da eſt. Nota etiã quod dicta duplicatio non ha
bet locum in preſcriptione.xxx.vel.xl. annorum.
nec in preſtatione annua: vt vult Gloſſ. in dicta
l.cũ notiſſimi.§.fi.C.de preſcrip.xxx.anno. Et di-
citur habere interualla dierũ vel noctium: quan
do alternis diebus vel die ſeu nocte mihi licet.
et tibi altero die ⁊c.annorum autem vel menſiũ
quando de quinquennio in quinquennium: vel
de anno quolibet vna die vel pluribus licet du-
cere aquam. ¶ Aut ſumus in ſeruitute que debe-
tur a re perſone: vt vſuſfructus: vſus iuriſditio:
et huiuſmodi que licet requirãt factum hominis
tamen non dicuntur hab ere cauſam diſconti-
nuam:quia animo poſſideri poſſunt qui eſt con-
tinuus licet actus hominis ſit diſcontinuus: nõ
ſic autem in ſeruitute que rei debetur a re cũ res
animum nõ habeat. Iſte ergo ſeruitutes que de-
bentur perſone a re longo tempore preſcribun-
tur:cum titulo tamen vero:quia habent ſimilitu
dinem cũ dominio quod ſine titulo longo tem-
pore non preſcribit.vt eſt caſus in.l.vlti.in fi. C.
de preſcrip.lon.te. Et intellige de titulo habito.
a nõ domino:quia ſi a dño ꝑſcribere nõ oportet.
¶ Aut ſumus in ſeruitute perſonali que debetur
perſone a perſona:et ſic ꝑſcribit aliqñ quinquen
nio.qñ.ſ.pater tpe mortis geſſit ſe pro libero nõ
in fuga:nec latitãs ſed bona fide quia poſt quin
quenniũ elapſum in quo filius nõ eſt ſtatus con-
trouerſiã paſſus efficitur liber not. Panor.in.c.
licet.de cõiu.ſer.in perſona vero propria requiri
tur tempus. x. anno. cũ bona fide nec requiritur
titulus fauore libertatis.vt in.l.ij.C.de preſcrip.
longi temp. alr̃s ſeruitus omnis perſonalis cum
ſit continua propter animum qui non poteſt eſſe
in ſeruitute reali ſine titulo requiritur tẽpus lon
giſſimum:id eſt.xxx.anno. vt notat Cy.in.l.ij.C.
de ſer.et aqua.cũ titulo vero p.x.inter ꝑſentes.et
xx.inter abſentes. ¶ Aut ſumus in debitis lega-
tis aut ſtipulationibus:⁊ ſic ſm Bart.in. l. cum
notiſſimi.C.de preſcrip.xxx.anno.ſi obligatio ſit
de preſenti licet exactio ſit dilata in diem:ſic cuꝫ
teſtator legat centum alicui ita ꝙ tradantur ſibi
decem omni anno ſolum:ſic vnica preſcriptione
tolletur ⁊ per ſpacium illud quo alie res:ar.l. ſe-
natu.§.fina.ff.de do.cau.mor.⁊.c.de quarta eo-
dem titu.vbi vnica preſcriptione quadragena-
ria tollitur quarta debita epiſcopo:que cõmuni-
ter ſoluitur omni anno:quia obligatio orta eſt
de preſenti licet exactio ſit dilata:ſi vero obliga
tio ſit in diem vt in legato facto ſimpliciter quod
annuatim detur aliquid:qꝛ tot ſunt legata quot
annue preſtationes dic.l.ſenatus in fi.ſic nõ cur-
rit preſcriptio niſi a die extantis obligationis ⁊
cõſequẽter oportet tot ſint preſcriptiões quot le-
gata.Sed auerte quod ſi heres teſtatoris ſcit ſe
teneri vt communiter preſumitur vt not.in.l.qui
rome.§.duo fratres.ff.de verb.obli. nullo tẽpore
preſcribit ſm Pet.de pu.trac.de ca.por.qꝛ eſt in
mala fide:⁊ idem dic de quocunqꝫ debitore vt
no.Ang.in.l.qui ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſuca-
pio.dicens hic cõmuniter teneri cõtra Bar.etiaꝫ
ſi ſtatuto caueatur vt preſcriberet:quod etiam ſe
quitur Joan.and.in.c.ij.de exce.lib.vj. Ho.in.c.
per tuas de do.⁊ Car.in.c.vigilanti eo.tit.⁊ eſt
glo.no.in aut.vt eccleſia romana cẽ.an. ha.pre.
que dicit quod tale ſtatutũ eſſet iniquũ preſidiũ:
⁊ ſequitur Baldus.in.c.ſi quis per.xxx.ſi de feu.
fue.cõtro.vbi dicit quod preſcribẽs ſciẽter debi-
tum ſemper poterit denunciari:ſi vero ignorauit
probabiliter ſic preſcribet etiã qui ad cõſciẽtiam
vt voluit Inno.in.c.curã.de iur.pat.⁊ in.c. quia
plerique de immu.eccle. Pañ.tamẽ in.c.fi. de pre-
ſcriptio.diſtinguit. Nã ſi debitor ſciens debituꝫ
nõ tenebat̃ offerre ita qꝺ ceſſando a ſolutiõe nõ
fuit in culpa preſcribet:qꝛ non eſt in mala fide qꝛ
cogitare potuit qꝺ donare vel relaxare voluerit:
qñ aſit videatur offerre vide tex.cũ glo.in.l.item
illa.ff.de cõſti.pec.⁊ pleniꝰ per Bar.⁊ ſupra ob-
ligatio.§.ix.nihilominꝰ denũciari poterit iudici
eccleſiaſtico.Si vero tenebatur offerre ſic nõ pre
ſcribet qꝛ eſt in mala fide. Et ita tenet ſum.Ang.
ſed male quia aliud eſt eſſe in bona fide aliud eſt
non eſſe in culpa:vnde iſte non eſt in bona fide
vt patet per dicta ſupra.§.j. ¶ Aut ſumus in actio
nibus ⁊ exceptionibus ⁊ ſic cum varie ſint vario
modo preſcribuntur: puta exceptio de non nu-
merata pecunia poſt biennium non poteſt oppo
ni.l.in contractibus.C.de non nume. pecu.repe-
titio debitorum in alia non preſcribitur niſi per
l.annos vt in. l.alearum ludos. ff. de aleato .et
huiuſmodi que multe ſunt:⁊ ſm Panor.in.c.cuꝫ
cauſa de empt.⁊ venditio.currunt etiam contra

eccleſiã ſm ſpacium decretum a iure ciuili a quo ſunt inuente nec expectatur ſpaciũ.xl.annorum. ¶ Notãdũ eſt tamen quod omnis obligatio vel exceptio ſpacio decẽ aut viginti annorũ preſcribitur.l.obligationũ fere.§.placet.ff.de act.ꝛ ob li. ¶ Notãdũ eſt etiã ſm Bar.in.l.ſi ab hoſtibus C.qui.nõ obici.lõg.tẽpo.preſcri.ꝙ actiões pretorie rei ꝑſecutorie ſunt perpetue niſi dentur cõtra ius ciuile puta redhibitoria qꝛ datur cõtra contractũ validũ de iure ciuili iõ finiꝛ anno ſecus ſi cõtra cõtractũ inualidũ de iure ciuili: qꝛ ſic eſt ꝑpetua. Itẽ diſtingue qꝛ ſi actio data eſt in penaꝫ ſolũ ſic preſcribiꝛ etiã ſciẽte debitore in cõſciẽtia qꝛ in penalibꝰ nõ teneꝛ in cõſciẽtia.xij.q.ij.fraternitas in glo. ſi vero data nõ eſt in penã ſꝫ in ſatiſ dationẽ leſi vt actio quãto minoris ꝛ huiuſmodi: ſic data ſciẽtia debitoris nõ preſcribiꝛ in conſcientia quin teneaꝛ ſatiſfacere leſo.xiiij.q.vi.ſi res. ¶ Aut ſumus in rebus mobilibus.ꝛ ſic currit vſucapio que tamẽ nõ currit contra minores vt no.in.l.fi.C.in qui.cau.re.in integ.nõ eſt neceſſaria. Uide infra vſucapio.

¶ Octauo queritur vtrũ ſucceſſor ſingularis aut vniuerſalis inuaſoris preſcribat per decẽ annos inter preſentes ꝛ viginti inter abſentes: ꝛ de ſingulari dicit Panor.in.c.nihil.eo.titu.ꝙ nõ quãtũcunq; habeat bonã fidẽ propter vitiũ reale qđ ſequitur quemlibet poſſeſſorẽ.l.vitia.C.de acquiren.poſſeſſio ſed oportet quod currat ſpaciũ triginta vel quadraginta annorũ ꝛ ſic bene preſcribit etiã in rebus inuaſis vt no.inſtit.de vſucap.§.furtiue dũmodo ſit bone fidei ꝛ a ſe incipiat preſcriptionẽ vt no.glo.in.d.§.furtiue. Succeſſor autẽ vniuerſalis nõ preſcribit de iure ciuili: ſi defunctus habuit malã fidẽ: etiã ſine violẽtia: quia cẽſetur eadẽ perſona cũ defuncto in aut.de iureiur.a mo.preſti. Sed dy.in regula poſſeſſor ꝛ gl.in regu.qui in ius lib.vi.ꝛ glo.in.c.de quarta eo.titu.ꝛ alia gloſ.in.ca.cura de iur.patro. tenet ꝙ preſcribet de equitate canonica ſi eſt bone fidei.ꝛ in perſona ſua inchoat preſcriptionẽ Panor.autẽ poſt do.an.in.c.ſi diligenti.eo.ti.tenet primũ.ſ.ꝙ nõ preſcribet: ꝛ melius: qꝛ cum nõ habeamus ius canonicũ cõtra ius ciuile expreſſum in hoc ab eo recedere nõ debemus ꝛ iura que alij allegãt loquuntur de ſingulari ſucceſſore non de vniuerſali. Aduertendũ eſt tamen quod licet mala fides defuncti noceat heredi: non tamẽ nocet emẽti ab herede ſm Bart.in.l.poſt pluribus in fi.ff.de vſuc.ꝛ do.fran.de are.in.d.c.ſi diligẽti.

¶ Nono queritur que ſunt tempora vel caſus in quibus preſcriptio nõ currit licet nõ interrũpaꝛ: ſꝫ dormit.ꝛ dicit Panor.in.c.ex trãſmiſſa eo.ti. ꝙ ſunt nouem. ¶ Primo tẽpore hoſtilitatis ꝛ vbi ius nõ redditur: quod Inno.in.d.c. limitat quãdo propter guerrã ꝛ huiuſmodi actor agere voluit ſed nequiuit qꝛ nõ erat qui ius redderet.l.ſꝫ ſi per pretorẽ.§.ſi fiere.ff.ex qui.cau.ma. propter quod dicit Bar.in.l.de etate.ff.ad trebel. quod citatꝰ tpe peſtis habet iuſtã cauſam nõ cõparẽdi allega.c.ad ſupplicationẽ de renũci.facit glo.in c.ſi vero de iureiurã. vnde dicit idem Bart.in.l. naturaliter.ff.de vſuca.qđ tpe peſtis preſcriptio non currit vbi quis fugit ex tali timore aut certe erit iuſta cauſa petẽdi reſtitutionẽ in integrũ ex clauſula generali: ꝛ idẽ generaliter dic de omni alia cauſa impediẽte ne quis rẽ ſuã petat.l.quod quidẽ ex qui.cau.ma.ꝛ de appel.ex ratione. ¶ Secũdo quãdo eſt defectus prelati id eſt quãdo eccleſia nullũ habet prelatum vel habet inutilẽ ad agendũ puta quia eſt excõmunicatus ſuſpenſus ꝛ nõ eſt negligẽs in petẽda abſolutiõe vel captiuꝰ de cõce.preb.qꝛ diuerſitatẽ.xvi.q.iij.c.ſ.de elec. qꝛ diligẽtia aut eſt dilapidator vel male alienãs xvi.q.iij.ſi ſacerdotes ꝛ qđ no.in.c.ſ.de in integ. reſti.li.vi.qꝛ toto tẽpore prelati male alienantis nõ currit. ¶ Tertio quando quis de iure impediꝛ agere ſicut filiusfamilias.l.ſ.in fi.C.de anna.excc.ꝛ vxor viuente marito nec vergente ad inopiam reſpectu rerũ dotaliũ.l.in rebus.C.de iur. do.ꝛ pupillus durãte etate pupillari.l.ſicut vltra mediũ.C.de preſcrip.xxx.anno.ꝛ generaliter nõ currit preſcriptio cõtra maiorẽ niſi.xxx.vel.xl.annorũ.C.in quib.cau.re.in inte.nõ eſt ne.l.fi. contra pupillũ autẽ nulla currit.d.l.ſicut. ¶ Quarto quãdo eſt ſchiſma quo ad eccleſiã romanã vt in c.cũ nobis eo.ti.quod Direc.intelligit de tẽpore prelati ſchiſmatici de electio.quia negligentia. ¶ Quinto tẽpore cõditionis qꝛ res ſub cõditione nõ ꝑſcribiꝛ.l.cũ notiſſimi.§.ſꝫ illud.C.de preſcri. xxx.anno.quia nulla currit mora. ¶ Sexto tẽpore feriarũ repentinarũ: quia precaueri non poſſunt vt dicitur in dicto.§.ſi ferie. ¶ Septimo quando quis abeſt reipublice cauſa ſed ſecundum Innocen.in iſto caſu ꝛ priore preſcriptio quidẽ currit ſed reſtitutio datur quãdo preſcriptio dictis tẽporibus eſt completa vel paruꝫ poſt: ſecus ſi poſt magnum tempus: quia non datur facit.l. ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter.ff. ex quibus cau. ma.ꝛ ſatis placet licet alij teneant quod indiſtincte non currit. ¶ Octauo tempore furie vel prodigalitatis ſm Joannes andr.in addi.ad Specu. eo.titu. ¶ Nono tempore iacentis hereditatis ſi non ſtat per heredem quin eam capiat ſed impeditur aliquomodo ſm Pañ.in.c.de quarta eo. titu.ſed do.Anto.ibi tenet quod currit ſed reſtituetur ex clauſula generali.

¶ Decimo queritur vtrum in prefatis caſibus ita dormiat preſcriptio quod non ſit neceſſe petere reſtitutionem: ꝛ dico diuerſam fuiſſe opi- 10

nionem legiſtarū in.l.ſenat⁹.ff.de offi.preſi.ꝛ ca
noniſtarū in.c.ex trāſmiſſa eo.ti.ſed mihi placet
opinio Inno.ꝙ impedit̄ ipſo iure nec ſit neceſſe
reſtitutiōez petere niſi ſolū in tēpore abſētie ꝛ fe
riarū aut ex ſimilitudine ratiōis tēpore ꝑdigali-
tatis ratio autem ſua quare nō currit eſt qꝛ tanq̄
11 odioſa ar.c.vigilanti eo.ti.non eſt laxanda.

¶ Undecimo querit̄ vtrū currat contra eum qui
diu aliquid ſoluit ſine cauſa ꝛ dico qđ nō quātū
cūq̄ tēpus defluxerit:ſed deſiſtere poteſt decete-
ro a ſolutione ſi cognoſcat ſe indebite ſoluiſſe.l.
litibus.C.de agri.ꝛ cē.ꝛ de cenſi. peruenit.xvj.
q.iij.clerici.ꝛ glo.x.q.iij.quia.

12 ¶ Duodecimo querit̄ quō interrūpatur preſcri
ptio:ꝛ dico ꝙ duobus modis ſm̄ Ray.¶ Primo
naturaliter:ꝛ hoc multis modis.ſ.ſi aqua vel flu
uius occupauit fundū:aut inde violenter eiect⁹
eſt poſſeſſor aut res eſt ei furto ſublata.ff.de vſu-
ca.l.naturaliter aut ſi quocūq̄ modo poſſeſſio-
nem amiſit aut habuit animā deſerēdi.ff. de ſer-
ui.vrba.predi.l.ſi edes.§.j.ꝛ cōcor.vlt. adde ge-
neraliter quādo deficit vnū de ſubſtātialib⁹ pre
ſcriptiōis.¶ Et ſcđo interrūpitur ciuiliter ꝛ hoc
1 modus. multis modis ſm̄ Dire.¶ Primo per libellū prin
cipi oblatū ꝙ valet ſolum in actione annali que
poſt annū moueri nō pōt vt eſt actio iniuriarū ꝛ q̄
dā alie inſti.de perpe.ꝛ tē.ac.ꝛ per hoc perpetua
2 tur.¶ Scđo per litis conteſtationē qđ locū habet
in perpetuis actionibus ꝛ corā ſuo iudice. C. ne
de ſta.defun.l.pe.imo ſm̄ Ray.valet in omnib⁹
actiōib⁹:per.l.fi.C.de preſcri.xxx.vel.xl.an.ꝛ idē
dic in quaſi litis cōteſtationē:extra vt lit.nō con
te.qm̄ vltra mediū.Et hi duo modi vident̄ habe
re locū in iudicio: quib⁹ ſm̄ Ray. addit̄ tertius
per querelā iudici factā ꝛ ſecutā rei cōuētionē:ꝛ
hoc valet in oīb⁹ actionib⁹.C. vbi ſtatim.l. ſicut
in rem.¶ Tertio vbi litē cōteſtari quis nō pōt vel
3 vt alij dicūt aliqua cauſa impedit⁹ rem ſuā pete
re nō pōt per libellū oblatū iudici cōtra abſentē
vel eū qui aliqua de cauſa cōueniri nō pōt deda
cendo ius ſuū in querimoniā corā iudice ordina
rio vel etiā corā publicis perſonis de offi. ordi.
paſtoralis ꝛ de ap.ſi iuſtus vbi etiaʒ dr̄ qđ dicta
proteſtatio ſi iudex haberi nō pōt fieri pōt coraʒ
bonis viris nec diſtinguit̄ vtrū ſint perſone pu-
blice vel nō:ꝛ hoc eſt equius:vel etiā eo caſu ꝑ-
ponat ad domiciliū rei ꝛ eſt interrupta preſcri-
4 ptio.xvj.q.iij.§.pōt.¶ Quarto per ſacrū oraculuʒ
oblatū principi:ſi per executorē poſtea cōuētio ſe
5 quat̄.d.l.ſicut in rē.¶ Quinto per ſolutionē vſu-
rarū ne ſcilicet currat cōtra creditorē debitū non
repetentē.C.de preſcrip.xxx.anno.l.cū notiſſimi.
6 ¶ Sexto per ſecundā cautionē factam a debitore
d.l.cū notiſſimi.¶ Septimo per denūciationē fa-
7 ctam colono vt lit.nō cōte.qm̄.ꝛ ſm̄ glo.Ray.ſi.
iſta denūciatio ſit per citationē factā de parēdo
iuri corā iudice ſuꝑ re quā poſſidet nomine alie
no.¶ Octauo per ſynodalē proclamationē puta
ſi ſacerdos proclamet in generali vel prouincia
8 li ſynodo qđ alius ſacerdos tenet rē eccleſie extra
eo.ſanctorū.¶ Quantū autē ad conſcientiam in-
terrumpitur quoties quis in veritate eſt in mala
fide:licet ignoret̄:aut deficit aliquid de ſubſtan
tialibus preſcriptionis.

¶ Tertiodecimo queritur vtrū tutus preſcriptio 13.q.
ne teneatur in foro anime reſtituere rem preſcri-
ptā:ſi cōpleta preſcriptione incipit habere malā
fidē cognoſcēdo eā fuiſſe alienā ꝛ dicit ſum. roſ.
ꝛ quidā alij qđ ſm̄ theologos reſtituere tenetur:
qđ nūq̄ legi:imo Sco.in.iiij.di.xv.tenet contra
riū.s.Tho.quodl̄.xij.ar.xxv.dicēs ſi quis preſcri
bat bona fide poſſidēdo nō tenetur ad reſtitutio
nē:etiā ſi ſciat alienū fuiſſe poſt preſcriptionē qꝛ
lex pōt aliquē ꝓ pctōꝛ negligētia punire in re ſua
ꝛ illā alteri dare ꝛ cōcedere. Hec ibi. Et idē di-
ceret oīs bon⁹ theolog⁹:qꝛ ſm̄.s. Tho.tenet̄ quis
ſoluere penā iudicialē.i.ad quā cōdēnat̄ a iudi-
ce.v.xxij.q.lxij.ꝛ ꝯſr ille ꝙ cui applicat̄ eā ī ꝯſcia
pōt retinere ꝛ ꝯſr licitū eſt tenere eā quā infligit
legiſlator cuiuſmodi eſt preſcriptio que inducta
eſt principal̄r in penā negligētiū ꝛ quietē ciuita
tis.Inter canoniſtas aūt Ray. dicit ſimpliciter
tali cōſulēdū qđ reſtituat aliter dubita de ſtatu
ei⁹:ſil̄r do.Anto.in.d.c.vigilāti eo. titu. dicit ſe
diſputaſſe qđ licet nō teneat̄ in foro cauſaruʒ tñ
in foro aīe tenet̄:qꝛ rō preſcribēdi nō eſt ſufficiēs
quo ad equitatē cōtra eū q̄ de negligētia impu-
tari nō pōt:aliter etiā diſtinguit vt refert Ar.in
ij.pte ti.j.c.xv.ad fi.ſʒ ꝯtrariū clamant pene oēs
alij vt gl.in.d.c.vigilāti.Jo.Uin.Tāc.goſ.Ho.
Ber.Jo.an.Inno.Hug.monal.vide.ꝟꝟ.Sera.
Jo.de rip.ꝛ Lan.ꝛ Pan.in.d.c.vigilāti.dicētes
indiſtincte qđ nō tenet̄ reſtituere in conſcientia ſi
cōcurrūt oīa de iure requiſita ad preſcriptioneʒ.
Et ita indubitāter tenēdū eſt niſi quādo reſtitu-
tio petit̄ in integrū ꝛ admittit̄:qꝛ iſta ſtatuerunt
leges ꝛ canones tū in penā:tū etiā propter bonū
cōmune cui hoc expedit ad lites dirimēdas pro-
pter qđ bonū ſi alicui poſſunt auferre vitā multo
magis ſubſtātiā:vñ iura faciūt hoc meū:hoc tuū
viij.di.quo iure.ꝛ cōditor legis aut canonis po
teſt mihi dare rē alienā ꝛ tutus ero.ff. de euic.lu
tius.C.de quadrien.preſcri.bene a zenone.quod
intellige ex cā puta in penā vel qꝛ expedit bono
cōi.Qui vero deponere nō pōt cōſciētiā ligantem
ad cōtrariū:reſtituere tenet̄ ꝑ accidēs.¶ Ad mo-
tiuū dñi Ant.dico prio q̄dē qđ qui de negligētia
imputari nō pōt habet remediū petēdo reſtitutio
nē ex clauſula generali quā ſi petat ac obtineat ī
cōſcientia reſtituēdū erit ſi vero nō petit nō erit

neceſſariū reſtituere.per no.ab Inno.in.c.qꝛ ple-rīqꝫ.de immu.eccl. ¶ Et ſecūdo dico qḋ pſcriptio non inducit̃ de iure canonico ſolū in odiū negli gētis:ſed etiā ꝓpter bonū ⁊ equū.xv.ſ.q.iij.§.pōt vñ ſm Bal.in.c.ſi qs p.xxx.ſi de feu.con. fue.lai coꝝ ſtatutū negās audientiā in foro ſeculari ꝓ pter equū ſeu bonū publicū:valet in conſcientia. nec bꝫ locū denunciatio in iudicio eccleſiaſtico: puta ſi ſtatuto cauet̃ qḋ nō ſoluens gabellam iu-ſtam non audiat̃: vel inſtrumentū nō regiſtratū in lib.cōmunis preſumat̃ falſum.Et ſilr Bar. in extrauagātiā ad reprimendā.in vbo.denūciatio-nē:de velleiano ⁊ macedoniano.dicit qḋ nō va-let denūciatio in foro eccleſiaſtico: qꝛ datur eis maxima equitate naturali.Sic a fortiori nō ha-bebit locum in preſcriptione que tam ciuili ꝙ ca nonico iure propter bonum publicū inuenta eſt. et cū maxima equitate. Ex his patet ex parte ad queſtionem.de qua ti.ſequen.§.vlti.

14. qō. ¶ Quartodecimo queritur qḋ remediū ei cōtra quē ſine ſui negligentia preſcriptio cōpleta eſt.⁊ dico ꝙ ſi legitimo impedimento detentus fuit cōiter dicunt doctores eū poſſe petere reſtitutio-nem in integrū vſqꝫ ad quatuor annos ſequētes qui incipiūt a die ſcientie poſt ceſſationem dicti impedimēti:qꝛ iſtud quadriennīū nō currit igno ranti.vt in.c.ſ.de reſtit.in integ.lib.vſ. in ver. ſi quis negligenter omiſerit.qꝛ ignorans nō negli git:vt probatur in.c.ij.iuncto.c.qꝛ diuerſitatem. de conceſ.preben. Et hanc opinionē tenet Joā. de ligna.poſt zenze.in clemen.vna.de reſtitu. in integ. Et placet mihi vt ſapiat naturam eius in cuius loco ſubrogatur.ar. c.eccleſia. vt lit. pen. qꝛ iſtud quadriennium ſuccedit loco anni vtilis. qui olim cōpetebat:vt in.l.fi.C.de tēpo. et in in-teg.reſti.ideoqꝫ a ꝑncipio erit vtile: licet poſtea ſit continuum. ¶ Nec tñ propter predicta preſcri ptio erit inutilis preſcribenti:qꝛ ſm Innocen. in c.quia pleriqꝫ.de immuni.eccle. valet in foro cō-ſcientie ad hoc qḋ non tenet̃ reſtituere rē preſcri ptam niſi petatur: et ſi non petitur infra tempus debitum iam amplius non tenebit̃ etiam ſi peta-tur:niſi fuerit impeditꝰ ex facto iudicis vel ad-uerſarij:vt vult glo.in cle.vnica.de re.in inte.

15 ¶ Quintodecimo queritur vtrū eccleſia preſcri-ptione completa petat reſtitutionē in integrū. et dico cōmuniter teneri qḋ ſic in.c.ſ.eo.ti. vſqꝫ ad quatuor annos.vt ſupra.§.priore.et idem glo.in c.ſ.de reſti.in integrum.Ad.c.autem ſanctorum. eo.tit.dico verum eſſe ꝙ ei nō datur quando ec-cleſia contra eccleſiam preſcribit:vt ibi.Simili-ter etiam in caſibus in quibus preſcriptio dicta eſt dormire.qui tenere vellet ſm aliquorum opi nionem: quod currat:dicat ꝙ dabitur reſtitutio in integrum vſqꝫ ad quadriennium.

¶ Sextodecimo queritur vtrum negligēs agere poſſit cōtra eū qui rem ſuā alienauit poſtquā ille cui fuit alienata vſucepit eam ⁊ dico ꝙ ſic: quia alienator tenet̃ ſibi ex delicto. ⁊ ſua negligentia ceſſare non fecit delictū illius:de quo vide quod no.Bar.in.l.iij.de alienan.iudi.mut.cau. facta. 16

¶ Rurſus de preſcriptione ſecundo quo ad pre-ſcriptibilia et preſcriptores.

Preſcriptio rurſus ſecundo conſiderā da eſt quantū ad eam rem que preſcri bi ⁊ quantum ad eam perſonam pre-ſcribere poteſt.

¶ Primo ergo querit̃ que res pſcri-bi poſſit.et dico ꝙ regulariter omnis res: omne ius:et omnis actio pſcribi poteſt extra eo.ad au-res.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.annoꝝ.l.ſicut in rē. Hoc tamē fallit in his de quibus infra.§.ij.et ſe-quentibus ad decimumnonum. 1. qō

¶ Secundo.Quid de peccatis: ⁊ dico ꝙ vllo tē pore pſcribi nō poſſunt de iure canonico ⁊ in fo ro aīe.imo ea diuturnitas auget de eo qui dux. quā pol.cū haberet.de ſimo.cū i eccleſie.de iure aūt ciuili ſi peccatū eſt momentaneū lapſus tem poris penam alleuiat.l.ſi diuturno tēpore.ff. de pe.et qñqꝫ tollit ex toto:et idem eſt de iure cano-nico quantū ad penā fori contentioſi:vnde dicūt cōiter doc.et ſequitur Panor.in.c.cum haberet. qḋ aduerſus quodlibet crimen regulariter pro-cedit preſcriptio.x.annorum : vt poſt lapſum qs nequeat accuſari.et in.l.adulter.C.de adul.dici-tur ꝙ adulteriū poſt quinquenniū quis accuſare nō pōt:niſi in duobꝰ caſibꝰ. Uide gl.ibi. Et idē eſt de voto cōtra qḋ nō pſcribit̃ : quin teneat̃ qs ad finē ſeruare.de reg.ſicut.⁊ ſic cōtra votū reli-giōis cōſuetudo nō ꝓdeſt.de elec.cū cām.de pre-bē.cū iāꝓdudū.⁊ cōſequēter preſcribi nō pōt con-tra ieiunia ⁊ vigilias ⁊ tentationē pecuniarum: quin obſeruande ſint conſtitutiōes ſi a prelatis mandent̃:qꝛ hoc pertinet ad votum profeſſiōis. 2

¶ Tertio qrit̃ vtrū preſcribi poſſit cōtra obediē tiam viſitationē et ꝓcurationē que debet̃ ratiōe viſitationis.⁊ dico ꝙ nō eo.ti.cū non liceat.⁊.c. cū ex officij.⁊ de cen.cū inſtantia.Et intellige de ſubdito ꝗ talia dꝫ prelato : alius autē pōt hmōi preſcribere:puta abbas vel alius prelatꝰ contra epm circa ſubditos eius. Et hoc caſu ſicut dicit Innoc.lꝫ ſubditus aliqualiter preſcribat non tñ ſuo nomine:ſed potius alteriꝰ cui de ſubiectione reſpōdet.d.c.cum ex officij.Et de neruo eccleſia-ſtice diſcipline contra quem nō preſcribit̃ : vt qḋ quis poſſit celebrare tpe interdicti pulſatis cam panis alta voce.de conſue.cū inter.⁊ de ſen.excō mu.alma. lib.vſ. vel preſentibus excōicatis aut interdictis publice.de priui.c.epoꝝ.lib.vſ. 3

¶ Quarto non preſcribuntur etiam a laicis ec- 4

cleſia. loca religioſa. ius decimarum. primitiarū. oblationum. aut alia ſpiritualia iura: qꝛ ea poſſidere non poſſunt. extra eo. cauſam. etiam ſi mille anni tranſierint ſm Joan. an. in. c. ij. de preben. lib. vj. ab eis autē a quibus poſſideri poſſunt bene preſcribuntur. extra eo. ad aures.

5 ¶ Quinto. Nec ſimiliter a laicis preſcribi poſſunt annexa ſpūalibus: vt iuſpatronatus: qd limita quo ad laicos ſeculares: quia laici cōuerſi licet nō debeant tñ poſſunt ſpūalia tractare cum clericis et preſcribere. vide text. iuncta gloſ. in. c. ex eo. de elec. lib. vj. dicit etiā Paſt. in. d. c. ad aures. ꝙ poſſet papa concedere priuilegium laicis vt poſſiderent aliqua ſpiritualia: quia poteſt eis dare poteſtatem excommunicandi: et ſic preſcribere poſſent que poſſidere poſſent.

6 ¶ Sexto. Non pōt etiā preſcribi limes ſeu finis. vel qd adheret limiti epiſcopatuū: prouinciaruꝫ vel parochiarum. extra de paroc. ſuper eo. iuncta glo. et. xvj. q. iij. licet. ꝛ. c. inter. ꝛ ibi Panoꝛ. limitando dicit ꝙ fines de quibus conſtat vel coherentia finibꝰ preſcribi nō poſſunt intellige quacunqꝫ preſcriptione etiam cum ti. cum text. generaliter loquaꝛ: vbi tñ de finibus legitime nō conſtat preſcriptio valet: ſed cū in iſtis antiquis de facili non poſſit haberi probatio neceſſario concludēs admittitur ꝓſumptiua. facit. l. ſi arbiter. ff. de proba. ſm gl. etiā in. d. c. ſuper eo. nō oīa coherētia limitibus ſunt impreſcriptibilia: ſed tñ coherentia principaliter: ſicut ſi prope limitem ſit ampliſſimum predium non eſt totū impreſcriptibile. ſed tñ pars ꝑncipaliter coherēs: de quo ſm Jo. an. regula dari nō poteſt ſed boni iudicis arbitrio erit ꝓcedendū. ¶ Ratio autē qd dicti limites preſcribi non poſſint eſt ne termini predictorū confundanꝛ: vt ex dictis iuribus colligiꝛ. Et ſimiliter ſm Hoſt. ꝑſcribi nō poſſunt limites dignitatū ſeculariū: puta ducatuū: comitatuum et huiuſmodi lꝫ quotidie principes aliena territoria vſurpent. Limites aūt ꝑdiorū bene ꝑſcribi poſſunt. xvj. q. iiij. volumus. extra eo. qꝛ iudicante. Et ſimiliter preſcribi poſſunt q̄ diſtabant a limite: puta fluuio. lꝫ nunc propinquent ex variatione aluei. vt de eccleſia dicit Direc. qꝛ propter hoc nō variaꝛ epiſcopatus: ꝛ idē Panoꝛ. vbi. ſ. concludens ꝙ ea que ſunt infra limites limitibꝰ non coherentia preſcribi poſſunt: qd ſatis probat. d. c. per locū a ſpeciali qꝛ prohibito vno reliquum videꝛ eſſe cōceſſum. de preſum. nōne. et ſm cum vnus eps preſcribere poteſt epalia vel parochialia iura in eccleſiis dioceſis alterius cum ti. vel per tñ tēpus de cuius initio nō eſt memoria vnde eps feſulanus in ciuitate florentina habet eccleſiā vnā ſibi ſubiectā cū toto populo eius: et facit. c. cū olim. ꝛ. c. auditis. eo. ti. vbi abbas preſcripſit cōtra epm oīa iura epalia in certis eccleſiis. Et per hoc dico ꝙ remanentibus ſimilibꝰ poteſt preſcribi etiam certa pars dioceſis.

¶ Septimo queritur cuius ſit limes ſi ſit diuiſibilis: aut que in eo ſunt: et dico ꝙ cū limes diuidat fines neceſſario in ſe eſt indiuiſibilis: quia philoſophice ſemꝑ diuiſibile per indiuiſibile diuidiꝛ: vt ptꝫ in corpore ſuperficie linea ꝛ puncto vnde ridiculum eſt dicere ꝙ ager Petri nō incipiat vbi finit ager Martini conuicinus ꝛ confinis: ſm nos tamē aliqñ limes eſt quid diuiſibile: puta fluuius. Et ideo dr a canoniſtis ſub diſiunctiōe quod limes eſt longitudo ſeu latitudo ſpacium a ſpacio diſiungens in quo aliqñ nihil pōt cōſiſtere: vt qñ eſt valde ſtrictus: vt qñ lapis pro limite ponitur: ſed in epatibus ꝛ prouinciis non ſit ita ſtricte: ſed aſſignatur qñ pro limite flumen aut mons: et tunc eſt dubium cuius ſit limes vel qd in eo extruiꝛ. Et dicit Panoꝛ. ſm opinionē q̄ ſibi verioꝛ apparet ꝙ per longitudinem ꝛ latitudinem epatuū limes cenſetur ipſo facto diuiſus intellige qꝛ ſm ſe terminanꝛ fines ad lineā diuidentē tale limē per mediū: lꝫ inquit actu per hominē non ſit diuiſus: pro quo tex. ho. in. ꝙ. inſula inſti. de re. di. vbi inſula nata in flumine diſtinguente agros pertinet ad proprietatem vtriuſqꝫ dñi. prout accedit ad dictos agros: ꝛ ſi magis accedit ad alterū eſt illius dñi tñ: vt. ſ. int̄ta. ꝙ. v. Si aūt res eſt indiuiſibilis. vt eccleſia ibi extructa vterqꝫ epoꝛum habebit ibi iuriſditionē ꝓ indiuiſo: et pariter habebūt ibi commoda. Et hoc tene: licet alij aliter ſentiāt. facit. l. arboꝛ. ff. cōi diui. vbi arboꝛ nata in confinibus eſt vtriuſqꝫ dñi.

¶ Octauo etiam dico ꝙ preſcribi non poteſt liber homo. xvj. q. iij. ꝙ. poteſt. 8

¶ Nono nec res publice q̄ ſunt i vſu intellige. i. ſemel deputate ad vſum ppl'i romani vel aliarū ciuitatū: vt vie: platee: pōtes: ꝛ hmōi: et intellige nec in toto: nec in pte. ff. de vſuca. l. vſucapionē. C. de ope. pub. l. ꝑſcriptio. ꝛ. C. de aq̄du. l. diligenter. etiā ſi is populus nō vtaꝛ. ff. de vi pu. l. viam. 9

¶ Decimo. Nec publice functiones: id eſt ꝑſtiones agroꝛum ſiue ciuilis canon qui ſcilicet ſolui debet rei publice pro agris. d. ꝙ. poteſt. ſimiliter nec poſſeſſiones agroꝛum a colono. C. de preſcri. xxx. vel. xl. anno. l. male agitur. 10

¶ Undecimo nec reſeruata principi in ſignum ſubiectionis: vt tributū et ſimilia. l. comperit ſerenitas noſtra. C. de preſcri. xxx. anno. ꝛ facit quod nota. in capitulo cum non liceat. extra eo. 11

¶ Duodecimo. Nec res vitioſe aut que naſcuntur ex eis ꝑſcrib̄: poſſunt lōgo tpe: inſti. de vſuca. ꝙ. quod autē. ꝛ. ꝙ. furtiue. Et intellige qd nec preſcribuntur nec vſucapiuntur nec a primo iniuſte poſſidente nec a quocunqꝫ alio: quāuis a primo 12

bona fide emerit vel aliter acceperit. Dicitur autem res vitioſa ſi ſit furtiue aut vi poſſeſſa. Ubi dicit glo.in verbo longo tempore.ſ.triēnū vel decennij:aut.xx.anno.ſed.xxx.vel.xl.annorum poſſent.C.de preſcrip.xxx.an.l.⁊ ois.C.de an.ex.l.j.§ ad hoc.Et in verbo vi poſſeſſa dicit.ſ.vi expulſiua nō compulſiua:⁊ idem Bar.in.l.ſi vi vel metu.C.de his qui vi metu.vide ibi.Et ſic pꝫ quod breuiarium emptū a fure ⁊ poſſeſſum.xxix.annis tenetur emptor reſtituere ſi ſuperueniat mala fides:qꝛ res furtiua non niſi.xxx.annis p̄ſcribi pōt.

13 ¶ Tertiodecimo. Nec res quam lex aut canon prohibet alienare:in quo tamen ſcḋm Panor.in c.cum non liceat.eod.tit.ſic diſtingue.¶ Aut enim lex prohibet alienationem quia eius rei non eſt commercium nec poſſeſſio vt in rebus ſacris ſpiritualibus ⁊ religioſis reſpectu laicorum:et ſic preſcriptio non valet.¶ Aut prohibet alienationem ſimpliciter fauore ipſius rei:vt in fundo dotali ⁊ ſic preſcriptio non poteſt incohoari.l.ſi fundum.ff.de fund.do.et gloſſ.ac Bar.in.l.ij.C.de vſucap.emp.§ ſi erat incohoata antequā eſſet dotalis fundus vel huiuſmodi non impeditur vſucapio.tex.eſt in.d.l.ſi fundum.Et idem dicendum quando res peruenit ad perſonam priuilegiatam contra quam preſcribi non poteſt:vt not.Jo.andr.in ca.vnico.de iur.patro.lib.vj.quod intellige ſi ignorat prohibitionem iuris probabiliter aliter non.¶ Aduertendum eſt tamen quod ſecus erit de pupillo alteri ſuccedente contra quem durante pupillari etate preſcriptio non currit:licet ante fuiſſet incepta.ſed differetur vſqꝫ poſt pupillarē etatem.l.ſicut.C.de preſcrip.xxx.annorum.¶ Aut lex prohibet alienationem non ſimpliciter ſed ſub certa ſolennitate vt in rebus minorum ⁊ eccleſie et tunc data bona fide et excluſo errore iuris preſcriptio currit ſi habet alia comitantia puta emi a minore quem credebam maiorem vel rem a prelato ſed putabam capitulum conſenſiſſe ⁊ huiuſmodi.Secus ſi errabam in iure credēs quod prelatus ſine capitulo poſſet vel minor ſine decreto.Et ſic intellige glo.in.c.ij.de his que fi.a prel.⁊ textus iūcta gl.in.c.j.de reb.eccl.non alie.li.vj.

14 ¶ Quartodecimo. Nec res quam prohibuit alienari defunctus:qꝛ idem eſt ſicut de ꝓhibita alienari per legem ſcilicet quod vſucapi non poteſt.tex.eſt in.d.l.ij.⁊ ibi gloſſ.⁊ barto.quod intellige quando prohibitio fit ex cauſa per teſtatorem qꝛ ſine cauſa non valet vt legitur ⁊ not.in.l.filius §.diu.ff.de lega.j.⁊ ibi plene per Barto.

15 ¶ Quintodecimo. Nec res ꝓhibita alienari per pactum poteſt:puta cum res obligatur:et obligans apponit pactum quod interim non alienetur.et impeditur tranſlatio dominij:vt in.l.ſi creditor.§ vlti.ff.de diſtr.pig.quia non currit preſcriptio:vt not.Bart.in.l.vbi lex.ff.de vſucapio.Panormi.tamen in.d.capitu.cum non liceat tenet quod currat:et credo verius ſi alius a predictis contrahentibus preſcribat.

¶ Sextodecimo. Nec res que tenetur precario nomine:quia non ipſe tenens ſed dominus poſſidet.l.certe.§ is qui rogauit.ff.de preca.Et idem eadem ratione de colono vt dictum eſt.C.de preſcrip.xxx.anno.l.male agitur.Et idem de poſſidente nomine alieno eadem ratione.de reſt.ſpo.cum veniſſent.Et idem de eo cui traditum eſt pignus ⁊ de vſufru.quia cenſentur in mala fide.dicit tamen Panor.in.d.capitu.cum non liceat.quod emens a colono bona fide preſcribit.ſed dominus ſi ignorauit petit reſtitutionem in integrum ex clauſula generali.l.j.ff.ex qui.cau.ma.ſecūduꝫ Specu.eod.titu.⁊ gloſſ.in.l.cum nemo.C.de acqui.poſ.⁊ placet per ea que dicam:licet Bartol.in.l.cum ſolus.ff.de vſucapio.aliter ſentiat. 16

¶ Decimoſeptimo. Nec res empta a prodigo aut luxurioſo vel luſore alienante diſtiguendo cum Panor.in cap.ſi diligenti.eo.ti.¶ Aut enim talibus eſt interdicta adminiſtratio ⁊ non valet contractus.nec infertur vſucapiendi conditio.l.qui fundum § qui ſciens.ff.pro empto.¶ Aut nō eſt interdicta ⁊ tunc aut ignorabat qḋ in malum vſum volebat precium conſumere ⁊ poteſt vſucapere:qꝛ eſt bone fidei:vt.l.ſi quis cuꝫ ſciret.ff.pro emp.aut hoc ſciebat:⁊ ſic non valet vſucapere.vt in.d.l.ſi quis cum ſciret.⁊ eſt tex.in l.ſi vero nō remunerandi cauſa § ſi adoleſcens.ff.manda.Nec obſt.l.affectionis.ff.de dona.qꝛ intelligo ante factum non valere in iſta lege ſed poſt factum fornicationis valeret ſoluendo.Hanc deciſionem poſuit Bartol.in.d.l.cū quis ſi ſciret.⁊ ſcḋm hanc limitarē.l.fi.ff.de alea.vbi valet contractus alienationis factus alteri a colluſore.ſ.quando non putabat precium in ludo velle conſumere:alˀs talis emptor preſcribere non poterit.Et multominus valet contractus factus in ludo cum colluſore vnde nec tꝫ venditio:nec locū habet euictio cū ſimul delinquāt.l.fi.§ j.ff.qua.re.ac.nō da.et conſequenter cum adſit mala fides et contractus ſit prohibitus a iure non poterit preſcribere. 17

¶ Decimooctauo. Nec res ignorantis vt tenet dominꝰ Petrus de peru.tracta.de cano.por.alle.l.cū ſex.ff.de edil.edic.⁊ cōcor.gl.ibi.Unū cōcludit quod quādo quis ignorat actu ⁊ habitu ius ſibi cōpetere:puta qꝛ ignorabat legatū ſibi factū ex quo reſultat ſibi ius agendi nō currit p̄ſcriptio nec ſimiliter currit quando ignorat actu ſed non habitu:puta collator ſcit ſe habere ius conferendi beneficium:ſed ignorat factuꝫ ex quo reſultat ſibi ius agendi ſcilicet actum vacationis.de conceſ.preben.quia diuerſitateꝫ.de ſupplē.neg.pla. 18

litteras. Panor. tamen in dicto cap. vigilanti. dicit qḋ ꝫ ignorantē ⁊ abſentē currit preſcriptio niſi poſſideat ciuiliter quo caſu non currit: vt in. l. male agitᷣ. C. de pſcri. xxx. annorū. Ex quo infert qḋ ſi me abſente aut ignorante ingrediť quis poſſeſſionē meā nō incipit tunc pſcriptio lʒ fuerit ingreſſus bona fide: qꝛ per hūc ingreſſum nō perdo poſſeſſionem. l. ſi id qḋ. ff. de acq. poſ. ſʒ antequā incipiat pſcribere opʒ priꝰ perdā poſſeſſionē: puta qꝛ ſciens aliū ingreſſum ſuſpicer me poſſe repelli: vel tradidi obliuioni ⁊ eā neglexi per decēnium: vt in. d. l. ſi id qḋ ⁊ ab eo tēpore incipit currere pſcriptio ⁊ nō priꝰ vt no. Dy. in regula ſine poſſeſſione. ⁊ ſentit gl. ⁊ apertiꝰ Bar. in. l. ſ. C. de ſerui. Addit tamē qḋ lʒ ꝫ ignorantē pſcriptio currat: tamē ſi ignorātia fuit ex iuſta cā: vel pbabili tūc ſubueniť. arg. capl'i. cū illorū. de ſen. excō. que ſubuētio erit qꝛ reſtitueť in integrū vt voluit Bar. in. l. ſ. §. ſi quis autē. ff. de iti. act. priua. ⁊ facit glo. in. l. ſ. C. de pa. po. ⁊ tex. in. l. antepe. ff. de acquirē. here. Sed mihi plʒ magis opinio Pet. vbi ignorantia non fuerit craſſa vel ſupina qꝛ preſcriptio principaliter inducta eſt in penam negligentie. Incorporalia tamen non poſſent quaſi poſſideri niſi eo ſciente qui prius poſſidebat: tamen data eius ignorātia pſcribi nequeunt. l. ij. C. de ſerui. ⁊ aqua. ⁊ no. Inno. in. c. bone. el. ſcḋo. de poſtu. pla.

19 ¶ Decimonono. Nec res excommunicati. vt dicit Panormi. in. c. ſ. eod. titu. cum ſit impeditus a lege. l. fi. in fin. C. de anna. exce. quod limita verū in eo qui non eſt in mora petende abſolutionis: alš ſecus: qꝛ impedimentum oritur ex culpa ſua.

20 ¶ Uigeſimo queritur vtrū poſſint oēs preſcribere: ⁊ dicit Dir. qḋ ſic oēs qui ſuo nomine poſſunt poſſidere: nō autē qui alieno. extra eo. ſi diligenti vnde pſcribere nō pōt poſſidens pcario. x. q. iij. qꝛ cognouimus. ⁊ hoc quocunqꝫ tempore. xvi. q. iij. clerici. nec colonus. d. c. clerici. nec vſufructuariꝰ. inſtit. per quas no. acquir. §. fructuarius. nec creditor reſpectu pignoris. C. de pig. act. l. nec creditores. quia iſti non poſſident: ſed hi quorum nomine poſſident. de reſti. ſpo. cum veniſſet. Igitur ſi poſt centum annos probare poſſes initium poſſeſſionis. i. qḋ tuo nomine poſſeſſum ſit: nulla preſcriptio obſtabit. d. capitu. clerici. nec poſſidētes alieno nomine alij poſtea tradiderit poſſeſſionē. ff. de acquir. poſſeſſ. l. poſſideri. §. quod ſi ſeruus. quia is cui tradidit preſcribere poſſet. Hec not. Joan. d. c. clerici. ⁊ Ber. extra eo. cum non liceat.

PReſumptio dupliciter dicitur primo ſecundum quod homo exiſtimat magna de ſe. de qua infra ſuperbia. ſecundo ſecundum quod iudicat circa alia a ſe: ⁊ hec eſt triplex. (i. preſūp.)

¶ Prima eſt iuris tantum: vt quando ius ſuper dubio et veriſimili preſumit aliquid.

2 ¶ Secunda eſt iuris ⁊ de iure: vt quando ius ſuper aliquo preſumit: et vlterius diſponit ita eſſe: nec poſſe contrarium probari. Et de his habes in gloſſ. in c. is. qui. de ſpon. ⁊ ibi Panor. Quomodo autem a fictione differat hec ſecunda preſumptio ſupra fictio: ⁊ in gloſ. l. vnica. in §. accidit. C. de re. vxo. act. Et ſic contra fictionē iuris probari nō poteſt: qꝛ lex omnino intendit contra veritatem fingere: puta mulierē eſſe ſtipulatam dotem ſibi reddi cum nō ſit gl. eſt in. d. l. vnica. ⁊ hī. l. a diuo pio. §. pignora. ff. de re iud. ſed preſumptio iuris et non de iure aliquando admittit probationem: vt no. in. c. is qui fidē. de ſpō. ⁊ in auť. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. ⁊ hoc indirecte: vt eſt gloſſ. in de. vna. de proba.

3 ¶ Tertia eſt preſumptio hoīs. Et hec eſt triplex.

1 ¶ Prima violenta. de qua ſupra iudiciū. §. iij. dictum eſt qḋ ex ea procedi pōt ad condemnationem: nedum ad crudelitatē: qḋ Sum. ange. hic limitat: niſi in delicto: maxime graui qḋ per eam non probatur: quia in crimine debent ſcḋm iura eſſe probationes lumine clariores: ſed dico qḋ hoc verum eſt quātum ad teſtes: non autem quaſi ipſum factum aliter conſtet iudici: vnde quando preſumptio eſt vrgētiſſima ⁊ indubitata pōt quis puniri criminaliter. l. ſciant cuncti. C. de proba. quod videtur ſentire Panor. in. c. excommunicamus §. credentes. de here. Jo. an. in addi. Specu. in titul. de probatio. §. finali. ver. iij. Bald. in. d. l. ſciant. in capi. ſ. §. furtum. de pace iura. fir. ⁊ in cap. ſ. qui ſuc. tene. vbi dicit valere ſtatutum qḋ ex contumacia non aliter probato delicto quis condemnetur ad mortem alleg. Jo. and. in veritatis. de dolo et contuma. Specu. in titu. de fideiuſ. §. primo. verſi. ſed pone. et Ro. in. l. lege cornelia. ff. ad ſille. Quod autem aliquādo doctores dicunt nō eſſe procedendum in grauibꝰ criminibus per coniecturas intelligitur probabiles tantum.

2 ¶ Secunda eſt probabilis faciēs ſemiplenam probationem: de qua dictum eſt ibi quod ſi quis ſit infamatus inducit purgationē canonicam. de purgati. cano. ſi quis de gradu. ⁊ aliquando cum vno teſte: vel iuramento facit plenam probationem. de preſump. illud ⁊ ex hoc dicit Sum. ange. licitum eſſe procedere ad credendum malum quod videtur: ſed ex ea iudicare malum quod non videtur eſt mortale: quod non bene dicitur: tum quia quod videtur non iudicatur ex preſumptione: ſed ex ſcīa: tum quia ex probabilibus ſapientes iudicant: ⁊ ſic non eſt mortale: vnde Archi. ij. parte. tit. iij. c. viij. dicit quod quis hʒ ſigna ſatis vrgentia ſeu probabilia militie alteriꝰ: vt qꝛ eſt male fame deprehenſus pluries in tali vitio loquitur ſuſpectus cū ſuſpecta in loco ⁊ tpe ſuſpecto: non eſſet mortale iudicare. Hec ille.

5 ¶Tertia eſt leuis et temeraria. de qua vide. ſ. iudicium. §. iiij.

Preuentio eſt preoccupatio act⁹ iudicialis ſicut ſi idē pōt iudicari a duobus ⁊ vn⁹ aliū preuenit: vñ hʒ locū vbi eſt paritas iuriſdictionū ⁊ iudiciū. l. ſi pluribus. ff. de lega. j. ⁊ de offic. pſi. l. j.

p Primas. vide. ſ. patriarcha.

p Primitie vide. ſ. decime. in prin. §. j.

Princeps in ſpiritualibus dicitur papa interdum etiam epiſcopus. de maio. et obe. ſi quis vel alius iudex eccleſiaſticus. xvij. q. iiij. diffinit. in fi. in tēporalib⁹ autē imperator. Qui etiā regit ciuitatē habetur loco principis. vt no. glo. et ci. in. l. fi. C. de pſcrip. long. tēpo. ⁊ bar. in. l. hoſtes. ff. de cap. Unde ſicut ſciētia pncipis ſupplet defectū cuiuſlibet ſolennitatis: vt dicit Bald. in l. nullius. C. ad. l. iul. ma. ⁊ qd no. Inno. in. c. cum oporteat. de accu. ſic ſi fiat aliquid de licētia aut conſcientia regētis ciuitatē: qd in tēporalib⁹ eſt verū. Non poteſt autē princeps alicui ſuā rē auferre et dare alteri ſine cauſa: vt cōmuniter tenetur. de quo vide. ix. q. iij. p principalē. ⁊. C. ſi cont. ius vel publi. vti. Utrū aūt obligetur ex ſuo cōtractu ſunt opiniones in. l. digna vox. C. de lega. tñ Bal. de vſi. feu. in rub. de natura feu. tenet qd ſic: vnde ſi inueſtiuit aliquem de baronia vel caſtro non poteſt eum priuare ſine culpa vel cauſa nec ſucceſſores in imperio: vel regno: vt de iudi. nouit. Nec obſtat quod habet plenitudinem poteſtatis: quia deus ſubiecit quidē ei leges. ſed non contractus ex quibus obligatus eſt.

¶ De priuilegiis.

Priuilegiū dictū quaſi priuata lex. diſt. iij. priuilegia. eſt priuatū ius indultū a principe contra ius cōe. de verbo. ſig. abba. extra eo. in his vbi vero aliqd cōcedit qd ſit pter ius cōmune ſine pudicio alicui⁹ non eſt proprie priuilegiū ſed beneficiū. vt not. Panor. in. c. olim. de verb. ſign. ¶Et priuilegiorum alia ſunt a deo conceſſa. vt gregorio orare p traiano. et martino pro eo qui ſe ſuſpenderat: et oſee accedere ad vxorem fornicariā ⁊ generaliter oīs inſpiratio. ſpūſſcti. cōtra ius cōmune quā qui habet non eſt quo ad hoc ſub lege: ſcʒ cōmuni. xix. q. ij. due ſunt leges que tamē lex cōmunis nullo modo eſt dimittenda: niſi quis ſit omnino certus de predicta priuata: vt erant ſancti. xxiij. q. iij. transferunt quia ſcʒ ipſe ſatanas transfigurat ſe in angelum lucis. Quedam vero conceſſa ſunt ab hominibus. et de his intendimus.

1. qd Reale ¶ Primo vero queritur quot ſunt ſpecies priuilegiorū: ⁊ dico qd ſunt quatuor in genere tres ſimplices ⁊ vna mixta. Quoddā enim dicit reale. vt quod eſt eccle. dignitati. ciuitati. vel loco. aut perſonis ratiōe loci vel alicui rei conceditur. extra eo. cum olim. ⁊. c. ſeq. ¶Quoddā eſt corporale puta qd. ſ. conceditur corpori. i. vniuerſitati vel collegio. quo ſolū communitas. et nō ſingulare pſone poſſunt ſe iuuare. ſicut dicitur. xij. q. j. qui manumittitur. qd ideo corporale dicit: qz cū corpore. i. collegio perit. ¶Quoddā vero eſt pſonale. i. cōceſſum perſone et eſt duplex. vnū. ſ. pſonale. i. ſingulariter. vt qd alicui vel aliquibus perſonis concedit certis ⁊ proprijs nominibus expreſſis. de offi. lega. volentes et tale non egreditur perſonā cui conceditur: niſi hoc exprimatur. de cōceſſio. prebenda. conſtitutus. et ſi conceditur obtētu dignitatis non vtitur quis eo ſi aliam dignitatem adipiſcatur. de po. prel. bone. §. fi. et extinguitur cū perſona: imo aliquando ante vt cū eo abutitur: et ſequitur perſonā: niſi ſit conceſſum cum determinatione loci vel tēporis: quia extra illa eam nō ſequitur. vt priuilegiū vſus pallij. de auto. et vſu pal. ex tuarū. ¶Aliud vero eſt perſonale cōmuniter quod conceditur perſonis nō expreſſis proprijs nominibus. vt priuilegium minorū anno. xxv. ff. de minori. l. j. per totū. ¶Quoddā vero eſt ſingulariter perſonale ⁊ communiter corporale. vt qd vniuerſitati aut collegio alicui cōceditur ſit: qd quilibet ſingulariter de illa vniuerſitate ſe poſſit eo iuuare et etiam ipſa vniuerſitas. de ſenten. excom. contingit. cuiuſmodi ſunt priuilegia conceſſa predicatoribus et minoribus.

¶ Secundo queritur quis poſſit priuilegiū concedere. et dico quod quicūqz poteſt. et in quibus poteſt legem facere poteſt etiam priuilegiuʒ indulgere ſm Hoſtie. ⁊ omnes vt papa quandoqz in temporalibus. vt not. in. c. per venerabilē. qui fi. ſint legi. puta in terris ſue temporalis iuriſdictionis: vel quādo iuriſdictio ad eum deuolueretur: imo dico qd ſemper niſi preiudicaret iniuſte dominis temporalibus iuxta dicta ſupra lex. §. iiij. et ſupra papa. §. xj. in ſpiritualibus autēʒ ſemper poteſt: licet ſm Bern. nunqʒ cōſueuerit aliquem priuilegiare contra ſe. ar. de pſcriptio. cū ex officij. quod eſt cōtra fingentes ſe habere priuilegia iudicandi de reſcriptis pape. et quod ſecundum illa niſi ſit ſine eoꝝ approbatiōe pcedendum et huiuſmodi. Concedere etiā pōt priuilegiū imperator in tēporalibus: ſed nunqʒ in ſpiritualibus: qz de eis nihil poteſt ſtatuere. xcvj. diſ. bene quidem. Et ſimiliter cōcedere poteſt epſ. de reli. do. conſtitutus. de cenſi. cum venerabilis. dumtamē faciat de volūtate ſui capituli. de iur. pat. paſtoralis. de exceſ. plato. ſicut vnire. Et multofortius patriarcha. de cleri. non reſi. cum ad hoc. Quis autem concedere poſſit priuilegium immunitatis talliarum: et onerum infra. §. nono. 2

3 ¶ Tertio queritur a quo ⁊ q̄ſo priuilegiū ſit in-
terpretandum: ⁊ dico q̄ ſm̄ Hoſti. ſi verba ſunt
obſcura vel ambigua: eius eſt interpretari cuius
et cōdere et interim negociū ſuſpendet. de ſentē.
excōmuni. inter alia. ⁊ de iudi. cū veniſſent. ſi ve
ro nō ſunt obſcura vel ambigua: dꝫ tenor cōſi-
derari diligenter. extra eo. porro. ⁊ c. recepimus
et potius intentioni quā verbis inſiſtendū eſt. ſ.
q. ſ. marchion. xxxviii. diſt. ſedulo. de verb. ſigni.
intelligētia. et cap. in his. ⁊ quantū fieri pōt lar-
giſſime interpretandū eſt de donatio. cū dilect⁹
ff. de conſti. princi. l. bñficia. niſi preiudicet iuri
alieno: qꝛ tūc reducit̄ ad ius cōmune. de conſue.
cū dilectus. § penul. et fi. dūm̄ aliquid operetur.
Cōcor. Inno. Ber. ⁊ Goffr. ¶ Sed qꝛ illud q̄ de
latiſſima interpretatione dictū eſt videtur euerti
ꝑ capi. cū dilectus. de cōſuetu. iuncta glo. vbi ea
q̄ repugnāt iuri cōmuni ad illud quantū eſt poſ-
ſibile reducendū eſt: ideo limitādo illud dictū ſic
diſtinguo. ¶ Nam ſi ſit priuilegiū ꝓprie. i. cōtra
ius debemus interpretari ſtricte vt min⁹ deroge
tur iuri communi q̄ꝫ ſit poſſibile. d. c. cū dilectus.
vnde diſpēſatio cū illegitimo ad ordines intelli
git̄ de minorib⁹ tm̄. vt. ē. ordo. § ii. imo ſi nō ex-
primit̄ cauſa cōceſſiōis. aut nō ſit ex certa ſciētia
vel motu non ꝓſumit̄ de voluntate principis. l. ſ.
C. de peti. bo. quinimo per importunitatē obten-
tū. l. ſ. C. de fun. limi. et vult Bal. in. c. lꝫ cauſam.
de proba. q̄ ponat̄ ſimul ex certa ſcientia ⁊ mo-
tu ꝓprio. Et idē dic in reſcripto q̄ tollit ius ter-
tii: ⁊ in priuilegio ad bñficia. de preben. q̄uis. li.
vi. ¶ Et hec limita primo: niſi conſuetudo aliter
interpretet̄: vt no. in. c. q̄ dilectio. de con. et affi.
et ſecūdo niſi verba aliud exprimant: qꝛ ab eorū
ꝓpria ſignificatione non recedimus niſi de men
te aliter cōſtet. vt no. in. c. olim. et in. c. in his. de
verb. ſigni. Aduertendū eſt tm̄ hic ſm̄ Pan̄. in. c.
cū ad hec de cle. non reſi. q̄ ſi priuilegiū enormi
ter ledit eccleſiā vel aliū, non valet. niſi fiat men
tio de hac enormi leſione: qꝛ in dubio nō ꝓſumi
tur princeps condere aliq̄d cū alterius graui diſ
pendio. l. quoties. C. de preci. impe. offe. et deci.
ſuggeſtū. ⁊ in. l. ii. §. ſi q̄s a principe. ff. ne quid in
lo. pu. ⁊ ꝯſequēter taciturnitas inducit ſurreptio
nē. de reſcrip. poſtulaſti. Unde priuilegiū immu-
nitatis ab onerib⁹ ꝑſonalib⁹ alicui a ꝑncipe cō-
ceſſum non liberat eū ab aliis oneribus. que pōt
breuiter et leuiter expedire: vt eſt caſus in. l. de-
curio fortunam. C. de decurio. ¶ Si vero accipia
mus priuilegiū large ꝓ omni. ſ. conceſſione q̄ eſt
preter ius: ſic priuilegium principis eſt latiſſime
interpretandū in preiudiciū ipſius cōdentis: ſed
ſtricte in preiudicium aliorꝫ. de priui. qꝛ circa. in
vltima glo. ⁊ per Inno. in. c. olim. de verb. ſigni.
ſi etiam ſit cōceſſum cauſa pietatis. vt not. Pan̄.
in. c. cū dicat. de eccle. edi. In dubio tamen debet
poti⁹ interpretari vt aliq̄d valeat. de verb. ſigni.
abbate. ⁊. l. quoties. ff. de verbo. obliga. niſi pre-
iudicet iuri diuino vel libertati ſpiritus. vt not.
Pan̄. in. c. licet. de regula. Cū autem priuilegiū
vel gratia cōceſſa perſone ſimpliciter loquit̄ de-
bet intelligi ſecundū conditionē perſone. l. ſi q̄s
filio. § irritū. ff. de iniuſt. teſta. xvi. q. ſ. placuit. et
c. ſic viue. ⁊. l. plenū. § ii. ff. de vſu ⁊ habi. vñ dicit
Bald. in. l. ex militari. ff. de teſta. milit. q̄ priui-
legiū conceſſum ep̄o de celebrando tp̄e interdi-
cti videt̄ conceſſum vt celebrare poſſit in pontifi
calibus ſcd̄m qualitatem ſuam. De his dn̄s bap.
de fiſco in quodam opuſculo ſuo ſic dicit. Quan
tum ad interpretationem priuilegiorꝫ. ¶ Prima 1. cō.
concluſio. Interpretatio priuilegii regulariter fit
ſtrictiſſime ca. priuilegia. iii. diſtin. Io. and. ⁊ hu.
in. c. olim. de verbo. ſignificatio. ¶ Secunda con 2
cluſio. Ubi priuilegiū non priuat legem commu-
nem ſed priuatam. puta conſuetudinē vel ſtatutū
et reducit legem priuatā ad ius cōmune tūc de-
bet late interpretari. tex. eſt in. c. olim. de verbo.
ſignifi. et ibi per Io. and. ¶ Tertia concluſio. Nō 3
debet ꝑuilegiū adeo ſtricte interpretari vt nihil
operet̄. Feli. in. c. ſ. de reſcript. et in. c. cauſam. eo.
titu. colla. ix. ¶ Quarta concluſio. Priuilegium 4
quod ſapit beneficiū latiſſime interpretatur Io.
an. et hu. in. c. olim. de verbo. ſigni. per. l. benefi-
ciū. ff. de conſti. princ. limita hec tamen niſi eſſet
beneficium ambitioſum. puta diſpenſatio ſuper
pluralitate beneficii: qꝛ tunc ſtricte interpretatur:
imo et domi. in. c. licet. de tranſla. epiſcoporum.
abb. in. c. rodulphus. de reſcript. ¶ Quinta cōclu- 5
ſio. Uerba priuilegii pape ſunt interpretanda ſe-
cundū canones: non ſecundū leges. Bald. in. l. ſi
quando la. ſ. C. de bo. va. li. x. ¶ Sexta concluſio. 6
Priuilegium generaliter indultum nō includit
caſum contra rempubli. et ſi includeret non vale
ret. Bal. in. l. iubemus. C. de ſac. ſan. eccle. per illū
tex. ¶ Septima concluſio. Priuilegia ſunt inter- 7
pretanda ſecundū qualitatem perſone. Bal. in. l.
ex militari. per illum tex. ff. de milita. teſta.
¶ Quarto queritur vtrum priuilegiū continens 4. q.
ius commune aliquid proſit vel operetur ⁊ ſcd̄m
Hoſtien. dico quod tale priuilegium aliquādo
datur de procur. quia in cauſis. ⁊ non fruſtra ſed
multis ex cauſis: primo quia magis ſolet timeri
quod ſpecialiter cauet̄ q̄ꝫ quod generaliter. xxii.
diſtin. q̄ꝫq̄ꝫ. ſecundo quia multi ſciunt talia priui
legia ignorantes iura communia: tertio quia cū
plerūqꝫ male iura ſeruentur. per priuilegia inno
uantur. de treu. et pa. c. ii.
¶ Quinto queritur vtrum priuilegium conceſ- 5
ſum patri tranſeat in filios. ⁊ dicit Panor. in ca
pi. licet. de cenſi. poſt ci. in. l. ſecūda. C. de epiſco.

⁊ cle.qđ priuilegium quãdoq; conceditur ratio
ne dignitatis innate:quandoq; reſpectu officij ſi
1.caſus. ue pfeſſiõis.quãdoq; reſpectu neceſſitatis. ¶ Pri
mo caſu trãſit in filios: vt in.l.femine.ff.de ſena.
nam ſi pater nobilitat ratione dignitatis hoc pri
uilegium tranſit in filios:de quo dic vt no.in.l.j.
C.de digni.lib.xij.⁊ in.d.l.femine.⁊ ibi gloſ.dat
exemplum de vxore que coruſcat radijs mariti
donec ad ſecunda vota tranſiuerit:vt ſi efficitur
vxoris ſenatoris efficitur nobilis: licet prius eſſet
ignobilis ⁊ multo fortius filij nobilitant ex no
2.caſus. bilitate patris. ¶ Secundo autẽ caſu tranſit in fi
lios legitimos patre viuente. ¶ Sed in tertio non
tranſit in filios etiã patre viuente ſcđm glo.in.d.
c.l.ȝ ⁊ exemplũ eſt in tex.de ceco qui non tenetur
ad collectas ſeu munera perſonalia nec extraor
dinaria.ſecus ordinaria. Uide ibi etiã Ludo.de
ro.in ſuis ſingula.qui dicit qđ ciuilitas conceſſa
vni non tranſit ad heredes ſi ſit variabilis:tran
ſit vero ſi ſit inuariabilis.l.libertus.§.patris.ad
munici. Immunitas etiã cõceſſa tibi ⁊ filijs tuis
intelligitur vt etiam filij habeant illã viuente pa
tre:vt no.Bar.in.l.gallus.§.quidam recte.de li.
⁊ poſt. Si etiam cõcedo tibi ius hauriendi aquã
aut portandi ad fundũ vel vbi vis ſcđm Ludo.de
ro.hec ſeruitus nõ tranſit ad heredes qȝ eſt quid
perſonale ⁊ non reale.de quo vide text.vnicum.
in.l.pe.ff.de ſerui.predi.cuius contrarium Bal.
dicit ſe reſpondiſſe antequam illum videret.
6.qđ ¶ Sexto queritur vtrum priuilegiati ſocius gau
deat eodeȝ priuilegio:⁊ dicit Panormi.in capi.
quam ſit.de iudic.quod ſic quãdo priuilegium eſ
ſet inutile priuilegiato.ſi ſocij non gauderent:fa
cit capitu.licet.de priuile.lib.vj.
7 ¶ Septimo vtrum impetrantes literas familia
ritatis a cardinalibus gaudeant priuilegio fa
miliarium:⁊ dicit Panor.in capit.cum dilectus.
de cle.non reſi.quod non debent in aliquo gau
dere.⁊ facit capitu.fina.de.verbo.ſigni.lib.vj.
8 ¶ Octauo vtrum priuilegiatus ex aliquo et non
vtens eo gaudeat priuilegio: ⁊ dico vt ſupra ar
gumentatio.§.ij.
9 ¶ Nono queritur vtrum priuilegiũ eius qui fa
ctus eſt ciuis eo pacto.vt collectas et munera nõ
ſubiret.ſit illi obſeruandum et dico quod Pa
nor.in.c.peruenit.de immu.eccl.dicit multa que
1.di. ibi vide diffuſe ⁊ hic ſub iſto cõpendio. ¶ Primũ.
Tale priuilegiũ ſcđm Jo.an.ibidem poſt Hoſtie.
eſt obſeruandum.l.j.C.de his qui ſpon.mu.ſuſce.
lib.x.imo ſecundũ Panormi.eſt irreuocabile cuȝ
tranſierit in contractum vel quaſi: de quo not.
Barto.in.l.quod ſemel.ff.de decre.ab ordi.fac.
2 ¶ Secundum. Non ſolum imperator ſed etiã do
mini inferiores poſſunt ſubditis ſuis talliarum
et exactionum immunitatem concedere: ſed illi
quidem ſine preiudicio ciuitatis ſiue vniuerſita
tis in preiudicium ſuum:vt ſi conſueuerunt acci
pere centũ ⁊ eximũt aliquem per decem iam non
accipiant niſi.xc.ille vero ſcȝ imperator etiã cum
preiudicio vniuerſitatis ita qđ ſeruandũ eſt priui
legiũ vt ſonat:modo conceſſerit motu pprio non
ambitione vel importunitate petentium:ſi auteȝ
vniuerſitas ledatur ipſius principis remediũ eſt
implorandũ.tamẽ leſio modica eſt equo aĩo ferẽ
da. Per hoc tamẽ nõ derogatur principi maxime
poteſtati pape. ¶ Tertiũ. Ex his infert primo qđ 3
priuilegiuȝ inferioris nõ preiudicat vniuerſitati
ſed concedenti ſecus in priuilegio principis.ſe
cundo qđ priuilegiũ cõcedẽs immunitatẽ non va
let niſi motu proprio concedat:qđ limita niſi in
reſcripto ſit appoſita clauſula tali lege non ob
ſtante:qȝ cum ſit ꝯ legẽ nõ valet:niſi de ea ſit men
tio facta vt not.Bart.in.l.vacuatis.C.de decur.
lib.xij.qđ inferior a principe immunitatẽ predi
ctam põt cõcedere in ſuũ et non vniuerſitatis ⁊ a
fortiori imperatoris preiudicium niſi ob nimiaȝ
paupertatem:qȝ tunc officiales ſup exactione de
putati poſſent facere remiſſionem ſcđ; Bar.poſt 4
glo.in.l.oĩs.C.de anno.lib.x. ¶ Quartum. Decu
riones ciuitatis nõ habẽtis iura principis ſcđm
Bar.ff.de iur.immu.l.ij.⁊.d.l.vacuatis. poſſunt
dictã immunitatẽ cõcedere doctoribus ⁊ medi
cis nõ autẽ alijs.l.j.C.de decre.decu.li.x. ciuitas
vero ipſa cõcedere nõ põt in p̃iudiciũ ſuperioris
vt not.glo.in.d.l.vacuatis.nec etiam in ſui pre
iudicium iam ſubditis vt.d.l.ij.niſi fieret cõceſſio
ex cã aliquibus puta doctoribus vel medicis.d.l.
j.non ſubditis autẽ venientibus nouiter ad habi
tandũ põt.vt in.d.l.ij.⁊.l.pe.ff.de decre.ab or.fa.
Ita diſtinguit Bar.vbi.ſ. Sed intellige in ciui
tate nõ habente iura principis.qui ſi ciui ⁊ prouin
cia imponere non poteſt collectas pro vtilitate
publica:vt.l.vnica.C.de ſuperindi.lib.x.ſȝ p ſua
neceſſitate ſic:vt not.bar.in.d.l.vna.alia autem
ciuitas poteſt concedere ſicut ⁊ imperator.vt no.
in.c.ſuper quibuſdam.de verbo.ſigni. ¶ Quintũ. 5
Immunitas a muneribus ſimpliciter ſub genera
litate conceſſa nulla facta ſpecificatione:neminẽ
excuſat ab oneribus patrimonialibus ſupportan
dis nec ab ordinarijs.ſed ab extraordinarijs ſecun
dum Bar.in.d.l.ij.et non porrigitur ad honores
l.cui muneris.ff.de mu.et honeribus.
¶ Decimo queritur qualiter priuilegium eua 10.q.
cuetur ⁊ ſit inualidũ.et dico multis modis. ¶ Pri 1.di.
mo ſi fuerit ſubreptiue conceſſuȝ quia fauore ca
rent quantũ ad impetrantem:de reſcrip.literi.ſ.
qđ eſt quando impetrans ſuggerit falſam cãȝ ex
qua vt vera datur priuilegium.xxv.q.ij.⁊ ſi
legibus. ¶ Secundo ſi ſit contra conſtitutionem 2
⁊ de ea non facit mentionem de his que.ſi.a ma.

io.par.ca.cum nos.⁊ idē eſt ſi ſit ꝯ cōſuetudinē ⁊
de ea non faciat mentionē.de ꝯſti.c.j.li.vj.⁊ idē
ſi ſit datū ꝯ ſniam qꝛ ꝑ illud nō tollit niſi de illa
3 faciat mentionē.de fide inſtru.inter delictos.et
no.gloſ.xxv.q.ij.in prin. ¶ Tertio ſi priuilegiatꝰ
faciat ꝯ illud qđ in priuilegio exprimit cōceſſum
quia ipſo facto ceſſat.de priuil.porro.⁊.c.accipi
4 mus. ¶ Quarto ceſſante cauſa priuilegij qꝛ ceſſat
ſiue ceſſare dꝫ ⁊ illud de ap.cū ceſſante.ꝙ Berſi.
5 ibi.vt limitare cum alias eſt dānoſum.xj.qđ.j.ge
neraliter. ¶ Quinto cū incipit alicui eſſe iniquū:
ꝓcipue ei in cuiꝰ fauorē eſt cōceſſuꝫ oꝛ vt dꝛ in re
gula:qđ ob gratiā alicui conceditur nō eſt in eiꝰ diſ
ſpendiū retorquendū.de reg.lib.vj.de verb.ſig.
6 quid ꝑ nouale.iuncta gl. ¶ Sexto priuilegiū ſcđꝫ
faciēs plenā ſiue expreſſam mentionē de priori.
de reſcri.veniēs ſcđm Hoſ.ſi vero non faciat men
tionem:nō tollit illud:etiā ſi primū ſit generale ⁊
ſcđm ſpeciale ſcđm aliquos:ſed Hoſti.tenet con
trariuꝫ ⁊ melius:de quo vide.in.c.veniēs.de pre
ſcript.ſimiliter nec ius cōe illud tollit niſi faciat
de eo mentionē de reſcri.cum ordinē. Si autē ſit
conceſſum priuilegiuꝫ cum clauſula qđ non reuo
cet:niſi fiat mentio de eo de verbo ad verbuꝫ: vi
det tamē reuocatū ſi in ſcđo ꝯtineant pleniſſima
verba:vt non ob quibuſcūqꝫ priuilegijs etiam ſi
de verbo ad verbū debeat de illis mētio fieri ⁊c.
7 ſcđm Panor.in.c.cum inſtantia.de cenſi.vide.ſ.
exemptio §.xj. ¶ Septimo per concedentis reuo-
cationem.ar.ff.de iudi.l.iudiciū.qđ ſine cauſa fa
cere non decet:ex cauſa tamē reuocari poteſt ⁊ de
bet puta quia alijs fit leſio enormis:vel qꝛ is qui
accepit non ſeruat priuilegia ſui ſuperioris con-
ceſſa ſubditis ſuis co.ti.dilecti et hmōi.vbi not.
ſcđm Hoſt.ꝙ ſi ſuperior ex certa ſciētia confirma
uit priuilegium conceſſum ab inferiori non pote
rit poſtea reuocari per inferiorem.xxv.q.ij.priui
legia.primo ⁊ ſecūdo.qui addit ex hoc qđ priuile
gia eccleſie conceſſa a rege vel imperatore.et per
8 papam ex certa ſcientia confirmata non poteſt
imperator reuocare. ¶ Octauo per propriam ⁊ ex
preſſam renunciationem.de deci.nuper.qđ intel
lige quātū ad ius tangens renunciantē tātum:ſe
cus ſi tangit papam:vel aliū:vnde dicit Panor.
in.c.ſi de certa.cod.titu.liberum eſſe cuiqꝫ renun
ciare priuilegio ſuo modo non tangat ius ſupe-
rioris aut tertij:vnde priuilegio exemptionis re
nunciare non pōt priuilegiatus ſine licentia pa-
pe.de arbi.cum tēpore.nec clericꝰ cuilibet priui-
legio ſuo de fo.compe.ſi diligenti.ſimiliter nec
9 abbas ſiue conuētus ſcđꝫ Ber.in.c.cum dilectus
de reli.do. ¶ Nono per legitimā preſcriptionem:
10 vt pꝫ ex dictis.ſ.preſcriptio.ij.et de preſcrip.ve
niens.in fi. ¶ Decimo per abuſum.xj.qđ.iij.priui-
legiū qđ exponi pōt per non vſum.vel vſum con-
trarium ſcđm Archi.puta ſi priuilegiatus vt de-
cimas non ſoluat ſoluit ſicut alij:⁊ exemptus con
uentus coram ordinario reſpondet non allegās
priuilegiuꝫ vel ſi allegat non oſtendens.de quo
§.ſequen. Si quis tamen allegat priuilegium: et
non ſeruatur et ſcđm Hoſtien.non debet imputa
ri non ob.ff.cōmo.l.ad eos.qđ non ſit verſus:vel
ſit factū cōtrarium niſi forte ſententia feratur cō
tra eum:et non appellet.de re iudi.ſuborta. 11
¶ Undecimo queritur vtrum priuilegiū amittat
per vnū actū ꝯtrariū.⁊ dicit Panor.in.d.c.cū acceſ-
ſiſſent.de conſti.in hac materia tot eſſe opinio-
nes quot capita: ſed ſibi placere diſtinctionem
Jo.an.aliquibus additis. ¶ Aut enī priuilegium
hꝫ tpˢ annexū ſcꝫ quo duret.⁊ ſtanduꝫ eſt tpe de
terminato.C.de ꝑci.imper.offer.l.quoties quod
intellige niſi conueniatur ante tpˢ.quo caſu dic
vt infra. Quandoqꝫ etiā habet in ſe cāꝫ tacitā vel
expreſſam:quia ceſſante ceſſet: vt ſi ex poſt facto
incipit enormiter nocere: vt in.c.ſuggeſtum. de
deci. ¶ Aut ſumus extra iſtos caſus et tūc diſtin
gue. Aut enī conceſſum eſt circa iudicia: aut cir-
ca negotia. ¶ Si primuꝫ.aut ergo ad agēdū ⁊ du
rat tāto tpe quāto durat actio.l.ſi cuꝫ.ff.ſi quis ca.
§.qui iniuriaruꝫ.aut ad accipiendū.⁊ ſic eſt per-
petuū niſi quis deprehendat in dolo in non exci
piendo tpe quo agit contra eum. ¶ Si vero ſcđm
ſcꝫ circa negotia:tunc aut datur ad aliquid ope-
randum:⁊ perditur ſpacio decē annorū.ſi priuile
giatus eo non vtitur.ff.de nundi.l.j.vbi ciuitas
perdit priuilegiū nundinarū:ſi decenio non vtit
per qđ dicit ibi Bar.ꝙ eodem modo ſtudium ge
nerale perdit priuilegiū doctorandi:ꝙ tamē non
procedit ſi eccleſie confertur vt dicitur. ¶ Aut da
tur ad nō faciendū:⁊ tūc diſtingue. ¶ Nam ſi ali
quid reſeruauit ſibi princeps:non pōt priuilegia
tus renunciare priuilegio:niſi quatenus ſingula
riter eum tangit:de arbi.cū tpe. ¶ Si aūt nihil re
ſeruauit ſibi etiā diſtingue. ¶ Aut enī fuit conceſ
ſum priuate perſone:⁊ perditur per vnicam con-
trauentionem ſcꝫ ſi directe obuiatur illi vt eſt ca-
ſus.d.c.cum acceſſiſſent.ſecus ſi non directe: vn-
de priuilegiatus ne ſubeat aliqua munera publi
ca vel honores:⁊ ſponte acceptans vnuꝫ nō pre
iudicat ſibi in alijs.nec etiam illo ſi denuo eliga-
tur ad illas.C.de excuſatione tutorū.l.volūtarie
niſi acceptauerit decurionatum : quia ex illo of-
ficio aſſumitur ad alia officia : ideoque acceptan
do illud videtur ſibi preiudicare. ¶ Aut fuit con-
ceſſum communi vel eccleſie : ⁊ tunc non perdi-
tur niſi legitimo tempore preſcribatur : vt eſt ca
ſus capitu.ſi de terra.⁊ cap.accedentibus.de pri
uilegijs. Et eſt ratio quia ſingulares perſone nō
poſſunt per contrauentionem renunciare priui-
legio eccleſie : quia per contrauentionem per-
ditur

ditur priuilegiũ ex tacita renunciatiõe: quã tacitã renũciationẽ validã in priuato quilibet directa cõtrauẽtio inducit ar.c.cũ renũctat .xxxiij.q.j.qꝛ cõplectit̃ cõtrariũ: ſꝫ in eccleſia ſicut canonici nõ poſſent expreſſe renũciare priuilegio eccleſie cõceſſo: ita nec tacite: vt no.in.c.accedẽtibus. Unde idẽ dicẽdũ in alio qui ex cõtrauentiõe nõ poſſet renũciare priuilegio. Ubi etiã no.qꝺ priuilegiũ eſt cõcernẽs vtilitatẽ eccleſie ⁊ canonicorũ per vnicã cõtrauẽtionẽ preiudicãt canoni reſpectu ſue vtilitatis dũtaxat ſꝫ reſpectu vtilitatis eccl'ie nõ poſſet allegari nõ eẽ ſublatũ. Et idẽ dic vbi dat̃ ꝑuilegiũ reſpectu plurũ pſonarũ vł rerũ qꝛlꝫ qs veniat ꝯ vnũ: nõ vr̃ renũciare ꝯ reliquũ.

12 ¶ Duodecimo querit̃ vtrũ re deſtructa perdatur priuilegiũ illi rei cõceſſũ: ⁊ dico vt.ſ.ciuitas.§.ij.

13 ¶ Decimotertio q̃rit̃ qualiter priuilegiũ ſit exhibẽdũ: ⁊ dico qꝺ priuilegiat⁹ a locorũ ordinarus requiſit⁹ in loco cõgruo ⁊ ſecuro corã aliquib⁹ viris prudẽtib⁹ ⁊ oĩ ſuſpiciõe carẽtib⁹ ad hoc p ordinarios deputatis tenet̃ priuilegiũ exhibere integraliter: ⁊ clauſulã de qua eſt cõtrouerſia trãſcriptam.c.cum perſone eo.ti.lib.vj.

14 ¶ Decimoquarto querit̃ vtrũ ſcriptura vel bullatio ſit de eſſentia apl'ici priuilegij: ⁊ dico ſm Inno.in.c.cõſti.de reſcri.⁊ Archi.⁊ Joan.an.in nouella.vj.qꝺ neutrũ illorũ.i.ſcriptura vel bullatio eſt de eſſentia ei⁹: tñ ſine bullis ſeu apud peritiſſimos pbari non põt ꝓpter multa abſurda q̃ ſequeret̃ ꝑmittẽdo pbationẽ p teſtes: apud quos impoſſibile eſſet ſcire oẽm cõtinẽtiã gratie: ⁊ oẽꝫ formalitatẽ: non tñ oĩno eſt impoſſibile: alias in nullo priuilegio permitteret̃ pbatio tenoris per teſtes qꝺ tñ permittit̃ extra eo.cũ olim el.ſ.vbi cõtenta in inſtrumẽto ꝑdito pbari põt p teſtes q̃ illud plegerũt: ſi deponãt de tenore: ⁊ quod erat ſine vitio nec eſt neceſſe pbare de veritate inſtri. Uide etiã Pa.in.c.i nr̃a.de reſcri.vbi tenet opinionẽ predictorũ: ⁊ dicit qꝺ licet ſcriptura requirat̃ ad pbationẽ gratie: nõ eſt tñ de ſubſtãtia gratie: vnde mortuo papa qui fecit gratiã literis nõ dũ extractis: nõ expirat gratia: ſꝫ ſucceſſio debet literas dare facta mẽtiõe de predeceſſore. Et hoc aũt dicit Bal.⁊ Cal.qꝺ ſi papa verbo aliquẽ pronũciat epm̃ vel abbatẽ qꝺ ſtatim eſt eps̃ vel abbas licet recipi nõ debeãt p prelatis niſi gratiaꝫ pbẽt per lr̃as apl'icas: alias tã recipiẽtes q̃ ſe ingerẽtes incurrũt graues penas: vt patet per extrauagantem Bonifa.que incipit iniuncte.

15 ¶ Decimoquinto querit̃ quomodo priuilegiuꝫ apoſtolicũ vel alia ſcriptura dicatur falſa: ⁊ dico vt infra tabellio.§.x.

16 ¶ Decimosexto queritur qñ incipiat priuilegiũ apl'icũ: puta qꝺ aliquis nõ excõicet̃: ⁊ dicit Ge.in c.ſ.de cõceſ.prebẽ.li.vj.quoſdã tenere qꝺ ſtatim bullato priuilegio qꝺ quidã intelligũt qñ quis per ſe vel per ꝓcuratorẽ ad hoc datũ priuilegiuꝫ impetrauit: qꝛ ex quo cõcurrit volũtas cõcedẽtis et impetrãtis ſtatim hꝫ efficaciam etiã ſi tale ius habentes in priuilegio hoc ignorent: qꝛ poſſent eſſe plures. Et ſi papa in priuilegio diceret ꝑſenti per ſe vel p nũciũ: ꝓhibemus oĩbus ne quis eũ excõicet idẽ eſſet ⁊ ſtatim effectũ habet qꝛ concurrũt volũtates ꝑdicte. Si vero nec p ſe nec p nunciũ quis impetrat ſed papa proprio motu vel ad inſtantiã alterius dicunt qꝺ niſi appareat de voluntate cõtraria concedentis: priuilegiatus non gaudebit beneficio niſi poſtquam ad eum peruenerit. Et idẽ videt̃ tenere Jnn.⁊ Hoſt. Uide infra renunciatio.§.iiij. Quando autem pendet lis ſuper validitate priuilegij vtrum debeat quis priuari poſſeſſione ſupra exemptio.§.vj.

Probabile dupliciter dr̃ primo vt eſt q̃d diuiſum cõtra occultum: et eſt illud quod per teſtes probari põt. de quo ſupra notoriũ. ſcꝺo vt eſt quid pertinẽs ad opinionem. Et hoc dupliciter primo vt eſt obiectũ opiniõis creditum: et ſic Ariſt.in.j.topi.dicit qꝺ probabile dicit̃ qꝺ videt̃ oĩbus aut pluribꝰ: aut ſapientibus: et ex his aut oĩbus: aut plurib⁹ aut maxime notis ⁊ probabilibus ⁊ ꝑcipuis: ⁊ ſcꝺo vt eſt opiniõis cauſa mouens ad credendum: ⁊ ſic eſt cõiectura vel ſignũ ꝓbabile.i.qꝺ videt̃ oĩbus eſſe verũ: aut plurib⁹: aut ſapientib⁹ ⁊c. Et ſic ꝓbabile aliq̃d reddit̃ apud nõ habentẽ demõſtrationẽ de aliquo multipliciter. Primo autoritate omniũ hoim̃: vt qꝺ mater diligit filiũ: ⁊ ſecundo autoritate maioris partis hoĩm: vt qꝺ furtum ſit peccatũ: ⁊ tertio ſapiẽtũ: vt qꝺ ſp̃us angelici nõ ſint in loco: quarto maioris partis ſapiẽtũ: vt qꝺ aĩa ſit immortalis: aut quinto precipuoꝝ: vt qꝺ felicitas noſtra conſiſtat in intellectu: q Ariſt. tradit. Et idem dic in materia iuris quo ad doctores iuriſtas. Et ſcꝺm Cancel. qꝺ ſic eſt ꝓbabile dicit̃ certũ moraliter: qꝛ certitudo moralis nõ contingit ex euidentia demonſtrationis ſed ex coniecturis probabilib⁹ groſſis ⁊ figuralibus. Unde vt dicit̃ in.j.lib.eth. indiſciplinati eſt in vnaquaq̈ re certitudinem querere iuxta exigentiam materie. Eque enim vitioſum eſt perſuadẽtem querere mathematicum et moralem demonſtrantem.

¶ De probatione.

Probatio ſm Azo. eſt rei dubie per argumẽta oſtenſio: que diffinitio lꝫ ſm Goff. habeat locũ ſolũ in his que probant̃ per diſputatiõis inſtantiã: tamẽ ſi per argumenta intelligamus media quib⁹ probatur eſt bona etiam in materia iuris. Et regulariter probatio incumbit aſſerenti.vj.q.v.c.ſi.⁊ in.l.ij.

ff.de probationibus.
1.qõ ¶ Primo vero querit̃ quotuplex eſt probatio.et dico ꝙ in gñe eſt triplex. Prima.ſ. euidẽtiſſima id eſt ꝑ priuilegia vel inſtrumẽta indubitata ſicut in ſiſi dicit ter.in.c.pia.de excep.li.vſ. Scda euidẽs ⁊ clara q̃ fit ꝑ teſtes vel facti euidẽtiã. de coba.dc.tua.et.ij.qõ.ſ.ſcelus.et in.c.ſ.⁊ ibi glo. Tertia minus euidens que fit per cõiecturas. de preſum. afferte. ¶ In ſpecie autẽ ſunt multo plures. Primo enim fit per aſpectũ vt in notorio qḋ probat̃ per facti euidentiã.de accu.euidentiã.de proba. ꝑpoſuiſti.ff.de ventre inſpi.l.ſ. In atroci etiã iniuria fit per aſpectũ.ff.de iniu.l.ij.Secũdo fit per teſtes plures.vel etiã per vnũ cũ alijs preſumptiõibus vehemẽtibus. Tertio ꝑ inſtrumẽta. Quarto per cõfeſſionem.De his quatuor in.d.c. cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo.Quinto per ſcripturã antiquoꝝ libroꝝ.c.cũ cauſam.eo.ti.de quo.j.§ſeq. Sexto per violentam preſumptionẽ.xxxij.q.ſ. dixit dñs. Septimo per famã cũ alijs preſumptionibus.c.tertio loco.eo.ti.⁊ vicini fama ꝑbationẽ facit.de fri.et male.c.vlt.et per famã cum vno teſte.de ꝑba.ſicut qḋ tñ nõ ſufficit ad ꝯdẽnandũ de crimine ſm Ber.de teſti.veniens.qꝛ in criminibus debent eſſe probatiões apertiſſime ⁊ meridiana luce clariores:ſecus in cauſa ciuili. C. de ꝑba.l.vl.Octauo ꝑ iuramẽtũ.de ſen.excõ. ſi vo.
2 ¶ Secundo querit̃ vtrũ ſcriptura librorum antiquorũ fidẽ faciat:et dicit Panor.in.c.cũ cãm de proba.ꝙ ſic ſm Jo.an.⁊ Hoſti. in libris reſeruatis in cuſtodia publica et fideli ꝑ quo facit.c. ad audientiã.de reſcri.⁊ ibi doc.qḋ ſatis faciũt fidẽ ſi reperiunt̃ in camera cardinalis vel epĩ qḋ Panor.nõ admittit indiſtincte:qꝛ ſi eps ꝑtẽdẽs aliquod caſtrũ eſſe eccl'ie hoc ſcripſerit in libro detẽto:deinde multo tpe in ei' camera nõ ꝑpter hoc ꝑbabit̃ dñiũ caſtri cũ grauiſſimo ꝑiudicio poſſeſſoris ꝫ.c.iter dilectos.de fi.iſtru.vbi nõ credit̃ antiqſſimis eccl'ie priuilegijs ſi ſigilla cõſumpta ſunt aut al's enormẽ fracturã patiunt̃. Unde vbi agit̃ de nulli' ꝑiudicio fidẽ faciunt dicte ſcripture:aut etiã lapides:qꝛ tunc ſufficiũt probationes non plene.ſicut ſi dubitat̃ vtrũ eccleſia ſit conſecrata: vel infans baptizatus. Et idẽ vbi factum eſt antiquiſſimũ et agit̃ de modico preiudicio vt qḋ iſte epatus habeat vellẽ.ar.optimũ ex.d.c. cũ cãm.⁊ põt dici ibi expreſſum cũ non dicat̃ ibi de libris repertis ſub cuſtodia publica et fideli: ſed indiſtincte per libros antiquos. Qñ autẽ agitur de magno preiudicio tunc aut eſt talis liber vel ſcriptura cui a noſtris antiquis cõiter creditum eſt vel reperitur in loco vbi ſolum autentice ſcripture ſeruantur et plenã fidem facit:et eſt text. in d.c.ad audientiam.al's autem facit adminiculũ ſeu preſumptionem:ſed non plenã probationem quod probatur a cõtrario in.d.c.ad audiẽtiaꝫ ⁊ fuit de mẽte Inno.ſuper rub.de conſe.eccle. dicit etiã glo.in.d.c.cũ cauſam ꝙ creditur inſtrumento producto ex archiuo publico.i.loco in quo reponuntur publice ſcripture ⁊ qḋ credit̃ ſcripture ſculpte in colũna vel lapide quod Pañ. intelligit in nõ tendẽtibus in alicuius preiudiciũ:nam aliquãdo faciũt plenã fidẽ:aliquãdo adminiculãtur ſm qualitatẽ loci vbi reperiũtur ⁊ q̃ntitatẽ preiudicij de quo vide in.l.monumẽtoꝝ.C. de relig.⁊ ſump.fune.vbi monumẽtorũ ſcripture proprietatem non probant.
¶ Tertio querit̃ vtrũ adminicula nõ probantia plene coadunata faciãt plenã ꝑbationẽ:⁊ dicit gl.vbi ſupra qḋ ſic.Sꝫ cõtra hoc arguit ibi Pa. qꝛ ſingulares teſtes nihil ꝑbãt.de proba. licet.⁊ mĩta imperfecta nõ faciũt vnũ ꝑfectũ.di.xxiij.quorũdã cũ gl.Soluit aũt ſic.Nã ſi ꝑbatiões diuerſe tẽdũt ad vnũ ſunt cõmiſcibiles: ⁊ ſi ſunt ſufficiẽtes ad iudicis animũ inducẽdũ ad plenã credulitatẽ:inducũt etiã plenã ꝑbationẽ:⁊ hoc ſiue ſint eiuſdẽ gñis ſiue diuerſi:⁊ vnus teſtis cum fama:iuxta no.in.c.ſ.de app.⁊ idẽ in alijs preſumptionibus de adminiculis cuꝫ vno teſte de viſu: vel pluribus ⁊ credulitate.Si vero tẽdunt ad diuerſa nõ ſunt cõmiſcibiles:exẽplũ in ſingularib' teſtibus:⁊ idẽ ſi aliqui teſtes deponãt de mutuo ſed nõ perfecte aliqui de cõfeſſione mutui ⁊ non perfecte:vt nõ coniungantur ad faciendam plenam probationem:quia mutuũ ⁊ confeſſio ſunt diuerſa nec tendunt ad vnum totum faciendum cum ſepe ſit vnum ſine reliquo vide ibi: ⁊ ſupra inquiſitio.ſ.§.x.⁊.xſ. 3
¶ Quarto queritur vtrũ faciat fidẽ priuata ſcriptura que ſcribitur inter preſentes ⁊ vocatur apodiſſa:⁊ cõcludit Pañ.in.c.ij.de fide inſtru.ꝙ ſic ſi habet ſubſcriptionẽ partium aut teſtium:ſecus ergo ſi tantum habeat ſubſcriptionẽ partiuꝫ aut teſtium aut nullum iſtorum ⁊ non debent continere diem locuꝫ annos domini ⁊ huiuſmodi ſm Bart.in.l.cum tabernam.§.idẽ queſiſt.ff.de pig. quod limitat Panor.quando agitur et ſolo preiudicio ſcribentis. 4
¶ Quinto queritur vtrũ litera miſſiua.i.epiſtola ad abſentẽ aut libri rationũ mercatoris faciãt fidẽ ⁊ dico vt Panor.in.d.c.ij.vide ibi. 5
¶ Sexto queritur vtrum equiuoca inducãt probationẽ:⁊ dico ꝙ nõ:quia hoc nõ probat eſſe qḋ ab hoc cõtingit abeſſe de tranſl.prela.c.ij. ⁊ in.l. neqꝫ natales.C.de proba.facit quod not. Pano. in.ca.illud quoqꝫ de preſumpt. vbi datio anuli quandoqꝫ ſignat inueſtituram:vt in. c.ex ore.de his que fiunt a maior. par. capi. quando dationem libertatis.C.de iur.au.anul.l.ij. quãdoqꝫ cõtractũ matrimonij.xxx.q.v.femine. quandoqꝫ cõ- 6

ſignū dignitatis vt in.c.clerici officia de vita ⁊ bone.cler. Et ideo arguere ad vnū ſolū nō valet.

7 ¶ Septimo queritur vtrū in criminibus poſſit ꝓcedi ꝑ veriſimiles preſumptiones. ⁊ dico ꝙ nō ad cōdēnationē ſʒ ſolū per violētas vt dictū eſt. Ʒ.in princ.qd tñ fallit in crimine ſimonie. de ſi-mo.ſicut.⁊.c.cū cōtumacia de here.lib.vſ. ⁊ in.l.ſ.C.de here. Quomodo aūt per preſumptiōes veriſimiles.i.probabiles procedatur ad inquiſitionē ⁊ torturā.Ʒ.indicium per totum.

P Rocurationes vide.ſ.viſitatio.

PRocurator large ⁊ ſcdm canones dicitur omnis adminiſtrator.ſ.q.iii.ſaluator ſed per ea que tradūtur in ei⁹ cōſtitutiōe reſtringat̄ ad aliquid: ſed ſecūdū leges ⁊ canones ꝓprie ꝓcurator eſt qui aliena negotia mādato ſibi a dño facto gerēda gratuite ſuſcipit plura vel vnū. ff.de neg.geſt.l.iii.§.negotiū. Et dicit̄ mādato a domino ⁊c.ad excludēdū tutorē: curatorē: collegia ⁊ prelatos eccl'ie qui ꝓcuratorē nō poſſunt inſtituere ſʒ actorē: vel ſyndicū: qui inſtituit̄ ab vniuerſitate vel a nō vero dño. Et gratuite qꝛ ſi interuenit merces eſt locator operū ſed intellige ꝙ nō poteſt paciſci de quota pōt tñ accipere ſalarium. Differt aūt ab aduocato qꝛ ille cauſaʒ preſentis iſte vero abſentis pertractat: vterqꝫ tamē dicitur poſtulare. Uide etiā ſupra economus. ¶ Sed nota ꝙ procurator paſſus dānū eūdo ꝑ dño: puta qꝛ ſpoliatus eſt a latronibus nō ſubleuatur a domino de neceſſitate ſm Pan.in.c.cū pro cauſa. de procu. ⁊ videtur tex.in.l.inter cauſas.§.nō oīa ff.mādati qꝛ hec ſunt extrinſeca mādato ⁊ caſui fortuito imputāda ſecus in ſociis: qꝛ vnus imputat alteri dāna cōtingētia occaſiōe ſocietatis.l.cū duob⁹.§.quidā ſagariā.ff.pro ſocio ſecus etiā in expēſis quas fecit eūdo: redeūdo: ⁊ ſtādo pro cauſa etiam ſi a principio de eis nihil dictū ſit: ⁊ etiā ꝗtūcūqꝫ volūtarie aſſumpſerit mādatum. Si autē principaliter iret aut ſtaret pro ſuis negociis petere nō poteſt: niſi quod expedit ꝑ cauſa. De hoc ſupra mādatū.§.vſ. ¶ Eſt autē duplex procurator.ſ.ad iudicia ⁊ ad negotia. Primus nō poteſt aliū cōſtituere niſi poſt litis cōteſtationē: alius hoc poteſt libere: de procur.ca.ſ.lib.vſ. itē primus non datur niſi maior.xxv. annorum alius vero poſt decimūſeptimū de procurat.qui generaliter lib.vſ. itē habetur tertia horū differētia in.c.ex parte decani.de reſcri. Non poteſt autē eſſe procurator ſm Archi.poſt Ala.minor dicta etate: nec furioſus nec infamis: ſurdus mutus accuſatus de crimine: ſeruus excōmunicatus vel conſtitutus ab excommunicato: ſi tamen eſſet occultum teneret de procura.auditis nec regularis niſi in caſu ſui monaſterij iubēte prelato de procurato.cū religioſus in de.nec clericus in quolibet gradu cōſtitut⁹ quo ad ciuiles cauſas niſi ꝑ miſerabilibus perſonis ſm Hoſti.ſecus in ſpiritualibus. ¶ Quāuis aūt regulariter a ſolo dño procurator inſtituat̄ adminiſtrator tamē eccleſie licet nō ſit dñs pōt procuratorē inſtituere ſm ſum. Ang.de pcu.petitio. Sʒ intellige de ꝓcuratore large: puta ſyndico vel actore. vt ibi ⁊ limita vt Pan.in.c.edocēri.de reſcrip. ¶ Sunt aūt quidaʒ actus qui per ꝓcuratorē explicari nequeūt vt penitētia de peni.di.ſ.quē penitet ⁊ reſpōſio in baptiſmo ꝗtū ad adultū de cōſe.di.iiii.cū ꝑ paruulis ⁊ ſuſceptio cuiuſlibet ſacramēti ⁊ generaliter omnis actus expreſſe exceptus a iure: omnis autē alius per procuratorē poteſt explicari.l.ſ.§.vſus ff.de procu. ⁊ in regula poteſt quis de reg.iur.in vſ. Excipiūtur autē aliqui.ff.eo. ⁊ ſimiliter in.vſ. in.c.qui ad agendū iuncta glo. De ſalario procuratorū infra tabellio.§.vſ.

PRoditio auaritie filia eſt deceptio cōtra fidē datā vel debitā in damnū alicuius.

¶ Primo aūt querit̄ vtrū ſubditus dñi iniuſte 1. qō
poſſidētis ciuitatē: aut caſtrū: vel alius peccet ſi occulte operetur: vt tale quid iniuſte poſſeſſuʒ reuertat̄ ad dñm verū: ⁊ dicit Archi.qd ſic ⁊ mortaliter ſi hoc facit cupiditate vel odio. ar.ſ.qō.ſ. fertur nō tñ tenet̄ reſtituere: qꝛ ꝓprio dño rē ſuaʒ reſtituit ſi vero facit zelo iuſtitie totaliter vel ſaltē principaliter nō peccat: qꝛ quilibet debet ꝓximū iuuare ſicut in perſona ita ⁊ in reb⁹ ⁊ hoc ſi credit̄ veriſimiliter qd alter verus dñs nō habebit ꝑ ſuperiorē vel aliū nec creditur veriſimiliter ſequi mors aut ſcādalum qd raro accidit ideoqꝫ nec conſulendum: nec predicandum eſt.

¶ Secūdo queritur vtrū hoſtē capitalē alicuius 2
dñi vel ciuitatis iniuſte bellātē liceat proditorie occidere: puta veneno vel huiuſmodi ⁊ dicit Archi.quod hoc nō licet priuato facere nec ad hoc priuatū inducere: licet poſſit quis vti malo id eſt peccato priuati ad hoc parati vide Arch.ii.parte ti.ſ.c.xvi. Uide etiā infra ſecretū. ⁊.Ꝑ.ſeditio.§.iiii. ⁊ infra tyrannus.

PRofeſſio generaliter ⁊ large eſt oīs confeſſio a profitendo: ſicut profitetur ius canonicū qui fatetur ſe canoniſtā: proprie autē eſt qua quis fit religioſus: vt qua quis promittit obediētiā ſuperiori: propriiſſime autē eſt qua quis fit religioſus proprie vt qua quis promittit expreſſe vel tacite obedientiā paupertatē ⁊ caſtitatem in aliqua religione approbata. Uide infra religio ſexto per totum.

PRomiſſio vide ſupra pactum in prin. ⁊ §.iii. Pac.iiii. ⁊.Ʒ.pollicitatio.

PRoprietas proprie eſt dominium vide infra religio ſexto.§.ſexto et Panormi-

tanus in capitulo.ſ.de cau.poſ.

P Roſoneta eſt ꝑſona media cōtrabentes ſeu cōtrabere volētes cōſiliās ⁊ in ſpōſalib⁹ dr paranymph⁹. Utrū autē talis teneaꝛ reſtituere ſi cōduxit vſurariū cōtractū vide Inno. ⁊ Jo.an.in c.michael.de vſur.gl.⁊ Arc.lv.diſt.ſicut nō ſuo ⁊ dic vt īfra reſtitutio.iii.§.xi.vſura.vii.§.iiii.Utrū aūt talis cōpelli poſſit ad teſtimoniū in cōtractu in quo mediauit dic qḋ ſi ex vtraq; parte cōſentiēte auf.de teſti.§.qm vero vtraq; aūt parte cōtradicēte nō admittiꝛ cōtradicēte vero vna ⁊ alia volēte cōpelli nō poteſt volēs tamē teſtificatur ꝑ quo vide gloſſ.in verbo ciuiliter.c.ſ.de teſti.lib.vi.et in.c.delictorū.de teſti.cogen.

P Roteſtatio infra recuſatio.

P Rouincia dr ꝓprie q̄ habet decē vel vndeci ciuitates ⁊ vnum regē.vi.q.iii.ſcitote.

P Ubes a pudētia corporis dic⁹.xx.q.ii.⁊ de ſpon.pubes hodie eſt maſculus.xiiii.annorum ⁊ femina.xii.vt.ſ.impubes.

P Ublicū differt a cōmuni qḋ cōpetit ⁊ brutis qꝛ publicū dr qḋ eſt in vſu hoīm tm̄:vnde dr quaſi publicū ⁊ dupliciter dicīꝛ vide ſupra notorium.⁊.ſ.occultum.

P Unitio nunq̄ eſt ſine cauſa:licet aliqñ ſit ſine culpa de reg.iur.ſine culpa lib.vi.Uide.ſ.pena.⁊.ſ.correctio ⁊ infra ſcandalum.

P Upillus.ſ.tutela per totum.

De purgatione.

P Urgatio ſonat eductionē viliū ſordium de aliquo ⁊ q̄tum ad peccata dupliciter fit ſcilicet q̄tū ad deum per ſacramēta quo ad culpā ⁊ penā et ꝑ tribulatiōes ⁊ ignē purgatorii quo ad penā:vel etiā culpā venialē:que in purgatorio remittiꝛ:⁊ q̄tum ad hoīes. Et iſto modo de ea intendimus ⁊ ſm̄ Ray.eſt de obiecto crimine innocētie oſtēſio.ſ.per iuramentum:vel alio debito modo ſm̄ Hoſ.

1. qō Primo ergo queriꝛ quotuplex ſit purgatio et dico omiſſa moſaica de qua nume.v.que erat cerimonialis in nouo teſtamēto eſt duplex. Prīa ſ.vulgaris.i.a vulgo diabolico inſtinctu adinuētavt que eſt ferri candētis aque bulliētis:duelli ⁊ huiuſmodi que ꝓhibeꝛ ſub pena peccati mortalis.ii.q.v.mēnā.⁊.c.cōſuluiſti ⁊.c.monomachiā ⁊ de pur.vul.ꝑ totū:qꝛ eſt cōtra illud deuē.vi.nō tētabis dn̄m deū tuū vt in.d.c.monomachiam et xxii.q.ii.queriꝛ.Uide.ſ.tētatio.Et ſimiliter ꝓhibetur ea qua datur corpus xp̄i ad ꝓbationē vt in c.ſepe.ii.q.iiii.⁊ ſm̄.s.Tho.in.iiii.di.ix.ar.vlti.⁊ iii.q.lxxx. Secūda dr canonica a iure ſcꝫ canonico adinuēta.ii.q.v.fere per totū:que fit aliqñ per ſolū iuramētū ipſius infamati corā ſuo iudice:

aliquādo etiā per iuramentū teſtium compurgātiū extra eo.per totum.

Secūdo queritur quādo ſit indicēda ꝓbatio canonica. Et dico qḋ iudici debet primo quādo quis laborat infamia publica:⁊ nō pōt cōuinci:vel etiā nō accuſatur extra eo.inter alia ſed limita ſi infamia ſit apud bonos ⁊ graues viros ⁊ nō ſit orta a detractoribus aut malis.xi.q.iii.in cunctis nec ab inimicis extra eo.c.pe.vnde ſicut dicit Arch.ſola illa infamia inducit purgationē que ex probabili preſumptiōe orta eſt ꝑpter quā iudex ad purbationē cōpellet etiā nullo denūciāte vt not.ii.q.v.preſbyter. Secūdo quādo ſit inquiſitio de crimine:ſi teſtes per quos inquiſitio procedit probāt ſemiplene extra eo.in te.quod limita quādo per eorū dicta ſit ſuſpicio cōtra reuꝫ aliter nō.d.c.preſbyter in glo. Tertio quando quis eſt accuſatus:⁊ nō eſt plene probatūꝛ remanet ſuſpicio ex ipſo pceſſu ſuo ep̄o aut ſacerdotibus:aut viris honeſtis.ii.q.v.omnibus etiā ſi remaneret ſuſpect⁹ ſoli iudici ſm̄ ſum.cō.poſt Ray. ſed intellige ſuſpect⁹ vehemēter.ar.c.inter ſollicitudines extra eo.⁊ idē eſt ſi in iudicio ſpōte ſe de aliquo ꝑdiderit ⁊ deinde laborat ſuſpicione veriſimili extra eo.ſi quis de gradu inquiſitio.ſ.§.viii. Quarto ad dictū vnius etiā mulieris ſi ex hoc apud graues infamia reſultat de adul.ſignificaſti.Si vero nō ſit infamis:nec inquiſitione ſemicōuictus:nec accuſatus nō pōt iudex ex ſua ſuſpicione indicere purgationē etiā veriſimili ſm̄ Ray.ſum.cōfeſ.⁊ Piſ.⁊ ſupple qꝛ.ſ.hoc nullo iure cauēꝛ ⁊ ſi hoc dicaꝛ poſſe aperitur via ad oēm vindictā prelatis:qꝛ poterunt pro libito dicere ſe habere ſuſpicionē vehemētē. Unde male ſum. Ange.⁊ roſ.cōcedūt qḋ veriſimilis ſuſpicio etiā ſine infamia ſufficiat:quia oportet adſit infamia publica vel ſaltē que eſt in publico iudicio vel in quiſitione ⁊.c.ſi quis de gradu quod allegāt eſt in contrariū vt patuit.

Tertio queritur vtrum purgatio ſit ſemper recipienda ſi illam offerat infamis:⁊ dicit Archi. 3.
poſt Ray.quod non duplici caſu primo cum crimen eſt notorium ſecundo quādo adeſt accuſator offerens probationem extra eo.c.ſecundo et c.cum dilectis.

Quarto queritur corā quibus purgatio fieri 4.
debet:⁊ dico quod debet eſſe in publico.ſi quis infamatus eſt apud populū:vel corā clero ſi apō clerū ⁊ vtroq; caſu corā iudice.xxiii.diſtin.illud xxx.q.v.de crimine.ii.q.iiii.omnib⁹ ſi aūt nō fuerit corā iudice vel ſi fuerit vulgaris etiam ſi reus fuerit abſolutus tenebitur nihilominus iterum canonice ſe purgare extra eo.ex tuarum.⁊.c.cum dilectis ſm̄ Ray.

Quinto queritur cū quot ⁊ qualibus debeat 5

quis ſe purgare: ꝛ dicit Ray. qd hodie cõpurgatoꝝ numerus taxabit boni iudicis arbitrio ſm qd infamia vel crimẽ ſunt magis aut minus grauia. ij. q. iiij. preſbyter. ꝛ c. omnib⁹ in fi. ſicut Jnno. in decano indixit. xiiij. ſui ordinis eo. inter ſolicitudines: ꝛ cuidã epo duos tñ abbates extra eodẽ cũ in viuẽ. ꝛ facit de accu. cũ. p. Debẽt autẽ cõpurgatores eſſe eiuſdẽ ordinis ſiue dignitatis ſi haberi poſſunt. di. ca. inter ſolicitudines alias puta qꝛ illi ſunt inimici ſint ordinis iferioris vel etiã laici. ij. q. v. ſi legitimi ꝛ. d. c. omnibus in fin. imo etiã cũ mulieribus religioſis ꝛ honeſtis poteſt quis ſe purgare. xxvij. q. v. in decima ꝛ debẽt eſſe viri catholici vita probati: ꝛ gnari cõuerſatiõis eius etiã tranſacto tẽpore nõ ſolũ in preſenti. d. c. inter ſolicitudines.

6 ¶ Sexto queritur que ſit forma iuramẽti in purgatione: ꝛ dico ꝙ ſe purgãs iurabit ſe tale quid nõ feciſſe: nec mandaſſe: nec cõſuluiſſe: nec fauiſſe ei aut dediſſe autoritatẽ diſt. l. ſi quis viduam põt addi nec ſuo noie factũ ratũ habuiſſe de reſti. ſpoli. cũ ad ſedẽ. Cõpurgatores vero iurabũt ſe credere ꝙ verũ iurauerit: extra eo. quoties forma autẽ Hoſ. ſ. ꝙ infamatus iuret ſe immunem a tali crimine reprobatur extra eo. ca. fi.

7 ¶ Septimo queritur quis ſit huius purgatiõis effectus: ꝛ dico ꝙ ſi quis ſuã purgationẽ rite perfecerit: iudex ſine mora relaxabit ſuſpẽſionem: ſi preceſſit ꝛ ab infamia criminis abſoluere: ꝛ eũ enũciare debet boni teſtimonij extra eo. ex tuarũ Si vero in purgatiõe defecerit: ſi fuerat accuſatus puniẽ tanꝗ cõuictus de ſimo. de hoc ꝛ. c. inſinuatũ ꝛ de accuſa. cũ. p. ſi vero preceſſerat inquiſitio aut denũciatio pena erit arbitraria ſm Hoſ. ꝛ Hoſt. ꝛ Pan. in. c. accedẽs de accuſ. ſimiliter ſi nullus dictoꝝ modoꝝ agẽdi preceſſit ſꝫ ſolũ ꝓpter infamiã purgatio fuit indicta puniẽ extraordinarie ꝛ eſt caſus. c. ſignificaſti de adulte. ꝛ ſic illud intellige. Et aduerte ſm Jnn. qd cũ iudex hoc caſu ꝓcedat ex preſumptiõe debet multũ tẽperare ſentẽtiã: vt no. in. c. afferte de ꝓſum.

Purgatorium eſt locus expiãde pene debite peccato: vel expiandi ipſum peccatũ veniale poſt hanc vitam: vbicunqꝫ ſit: ſiue ſub terra vt regulariter ſiue in hoc noſtro hemiſpherio vt patet per ea que Grego. refert in dia. geſta ad termas angulanas: purgatorium autem eſſe patet per illud. ij. Macha. xij. ſancta ꝛ ſalubris eſt cogitatio ꝛc. quod nec de beatis: nec de damnatis poteſt intelligi. Et ſm. ſ. Thomã ꝛ alios theologos ibi purgantur peccata venialia quo ad culpam ꝛ penam mortalia autẽ quo ad penã tantũ quando in hac vita non fuit ſufficienter expleta: licet fuerit culpa delata. Utrũ aũt poſſit per papã euacuari. vide ſupra indulgentia. §. vj. ꝛ papa. §. vj.

Purificatio mulierũ poſt partũ nõ eſt neceſſaria: vnde nõ peccãt ſi ex deuotione voluerint eccleſiã intrare grãs redditure lꝫ earũ deuotio non ſit improbãda ſi ex veneratione aliquãdiu voluerint abſtinere. extra eo. c. vno. Utrũ aũt ſit mortale viro vxorẽ ante dictã purificationẽ cognoſcere dic ꝙ nõ lꝫ ex conſilio debeat abſtinere ſm Ray. ꝛ Hẽ. diſt. v. ad ei⁹. xxxiij. q. iiij. ſi cauſa.

Puſillanimitas magnanimitati per defectum opponitur: dum quis recuſat tendere in illud quod eſt ſue potentie commenſuratum: et ſic eſt peccatũ et tale qualis eſt obligatio ad illud in quod quis tendere recuſat. puta mortale ſi ſit preceptum vel prohibitio. vel veniale ſi ſit conſilium ſolum. vide. xxij. q. iiij.

Quaſi ſñia eſt ſi qs in iudicio cõfiteaẽ ſe furem: ſecus ſi extra. lꝫ per hoc poſſit exponi torture: vt no. Bar. ꝛ glo. in. l. capi. v. ff. de adulte. ꝛ refert Panor. in. c. ſi quis de gradu. de pur. ca.

Quarta funeralis ſupra canonica portio. de falcidia vero ꝛ trebellianica. Z. legitima.

Queſtuarij a ꝗſtu dicti large ſunt oẽs actu mendicãtes. ꝓprie aũt ꝛ iuridice loquẽdo ſunt ꝗ ꝓ eleemoſynis diſcurrũt ſcꝫ nõ habendo certã diœceſim vt ſancti Antonij vel Bernardi et hmõi: quos nũc vocãt ceretanos ꝛ de his intẽdimus. Hi prohibentur acceptari niſi literas veras ap̃licas aut dioceſani oſtendant. de pe. et re. cũ ex eo. vbi etiã ponitur forma literarũ: et ſi habent literas apoſtolicas nõ debent admitti niſi pri⁹ per epiſcopũ examinati. clem. abuſiõib⁹. de pe. ꝛ re. ꝛ generaliter quoties litere ſunt ſuſpecte non tenentur eos ſacerdotes admittere ſed poſſunt epm conſulere ſm Panor. in. d. c. cum ex eo. imo etiam tenentur: qꝛ adhuc nõ habent literas veras in conſcientia ſuſpicantiũ. Et ideo ſolent epi ſtatuere ne vlla litera apoſtolica ſine ſuo ſcitu admittatur: qd tñ ſi facerent in fraudẽ puniuntur. de priuile. dilecti. ꝛ. c. quãto. Et ꝓcedunt hec etiã ſi ſint exẽpti. de priui. tuarũ. ꝛ poterũt ab ordinarijs puniri ſi publice delinquãt: vt ibi in cle. ij. de pe. et re. Sed intellige quãdo volunt petere noie hoſpitalium aut monaſterioꝝ ſecus pro ſe ipſis qꝛ ſine literis poſſunt admitti. Admiſſi vo nõ ſunt ꝑmittẽdi predicare nec petẽdo eleemoſynas poſſunt aliqd ꝓponere niſi qd in lr̃is ꝯtineẽ d. c. cum ex eo. et de here. vt officiũ. li. vj. ꝛ. d. cle. abuſiõib⁹. Et ſi in eoꝝ literis cõtineẽ ꝙ recipiantur charitatiue in locis religioſis vel fideles ad eorũ exhortationẽ vocentur: tñ clerici non tenentur ad hec inuiti: quia quãtum ad hec litere ſunt

liter. Raptus aũt eſt rapine ſpecies facta ſcʒ circa mulieres vñ raptus eſt violẽta receptio mulierũ ꝓprie ſm Hoſ.arch.l.ſ.§.ſciendũ ⁊.§.ſequẽti.ff. de ſepa.⁊.l.filiuſfami.ff.ad macedo.⁊. C.de iure do.impe.l.iij.⁊.ff.de eo qḋ certo loco.l.ſ. Large aũt dicit̃ aliarũ rerũ ſm aliquos.ff.de incen.rui.nau.per totũ. Uide ſupra luxuria.§.vſ. Quãdoqꝫ tñ raptor diuiditur cõtra predonẽ: ⁊ differũt ſm Jo.an.⁊ ſequit̃ Pañ.in.c.ſ.de rapto.vt iſte immobilia ille mobilia ⁊ ſe mouẽtia rapiat ſed q̃ꝫ tũ ad penã iuris nõ differũt. Igitur exemplariter loquẽdo: rapina fit primo in vſurpatiõe dominorũ vel ſtatuũ ſecũdo in extorſiõibus iniuſtis dominorũ ⁊ cõmunitatũ: tertio in extorſiõibus iniuſtis officialiũ quarto in bellis iniuſtis quinto in vſurpatiõibus factis per priuatas perſonas vt qḋ in naufragiis ⁊ ſtratis ⁊ huiuſmodi infinitis.

¶ Primo autẽ querit̃ quotuplex ⁊ que ſit pena raptoris ⁊ dico ꝙ eſt duplex vna ſcʒ tẽporalis ⁊ alia ſpiritualis. Tẽporalis eſt hec. Scḋm leges eñ ſi agat̃ ciuiliter infra annũ punit̃ in quadruplũ cõputata ſcʒ ipſa re. poſt annũ vero in ſimplũ ff.vi bo.rap.l.ſ.⁊.ij.ad quã penã ſm.s. Tho.ij.ij.q.lxij.tenet̃ ſolũ poſtq̃ fuerit condẽnatus etiã in cõſciẽtia ſi vero agat̃ criminaliter ꝓpter vim ſine armis punit̃ in tertia parte bonorũ ⁊ eſt infamis ff.de vi ⁊ vi ar.l.ſ.cũ armis autẽ punit̃ deportatiõe: qꝛ ſcʒ deportat̃ in inſulã ⁊ perdit omia bona ſua.ff.de publi.iudi.l.iij.§.itẽ lex iulia. Spiritualis autẽ eſt multiplex. Secũdũ canones eñ excõmunicat̃ ab eo ep̃o in cuius epiſcopatu rapinaꝫ fecit de rap.⁊ incẽ.c.ſ.⁊.vſ.q.iij.placuit ⁊ vt patet in.c.ſup eo.de rap.debet ei denegari penitentia niſi reſtituat ablata: vel de reſtituẽdo plenaꝫ fecerit ſecuritatẽ ſi habet vnde poſſit: ꝙ ſi habet vnde poſſit ⁊ diſtulerit penitẽtiã vſqꝫ ad morteꝫ cõtumaciter: ſi quidẽ tũc humiliter petẽs penitẽtiã emẽdationẽ: vel ſecuritatẽ: de emẽdãdo preſtiterit penitẽtia ⁊ eccleſiaſtica ſepultura adde ⁊ viaticũ cõcedit̃. Si vero in morte eo caſu ſecuritatẽ preſtare nõ poterit cõtrito viaticũ nõ denegabit̃ adde nec penitẽtia: ſʒ nullꝰ clericus intererit ſepulture eiꝰ.nec recipiet eiꝰ elemoſynã adde licet ſepeliat̃ in cemiterio ſm gl.⁊ Pañ.adde etiã ſm Archi.niſi parẽtes vel amici eius vellẽt reſtituere ꝓ eo quia nõ priuabitur ſepultura intelligeidẽſt officio ſepulture: quod dictũ tene: qꝛ hoc eſt dare cautionẽ de reſtituẽdo ⁊ ſi quis clericus cõtra aliquod predictorũ fecerit patiat̃ dãnũ ſui ordinis ⁊ careat eccleſiaſtico beneficio. Hec ibi Si vero decedat impenitẽs ⁊ viaticũ ⁊ ſepultura negabitur ſecundũ oẽs. ¶ Sed no.ſ.hec intelligi de raptore publico ſm Inno.ſ.que põt iudicialiter cõuinci in occultis aũt nõ debet vt dicit iſte rigor ſerua.arg.extra eo.in literis vnde ſm abba.in.d.c.ſup eo.ſi nõ ſunt manifeſti poterũt recipi ad cõfeſſionẽ ſicut ⁊ alij pctõres ⁊ intellige idẽ de viatico ⁊ ſepultura imo ſm Hoſt.in.d.c.ſup eo.licet eſſent manifeſti ſi tñ moniti nũq̃ fuerũt: mõ ſint diſpoſiti reſtituere: vt tenent̃ poſſunt ad pniam recipi: ⁊ hoc tene ꝓpter verbũ cõtumacia qḋ ibi ponit̃. ¶ Nota ſcḋo qḋ ſi talis cõſtitutꝰ in mortis articulo ſatiſfacere ꝓmittit ſʒ cõualeſcit ita qḋ ſatiſfacere poſſet ⁊ ante ſatiſfactioneꝫ decedit nõ negabit̃ ſepultura: ſʒ heredes ad ſatiſfactionẽ cõpellent̃ extra eo.in literis. ¶ Nota tertio qḋ iſtud.c.locũ habet q̃tũ ad ſatiſfactionẽ rerũ raptarũ etiã emẽdationẽ dãnũ violẽter in rebus illatũ: tũ qꝛ etiã hic eſt rapina ⁊ tãto grauior q̃to ſine alicuius vtilitate: tũ qꝛ in tex.fit mẽtio de emẽdatiõe que proprie eſt in dãnis ⁊ de violatione que poteſt eſſe in dãno ſolo.

¶ Scḋo querit̃ vtrũ dñs territorij teneat̃ de rapina in eo facta ⁊ dicit Pañ. in.c.licet de reſti.ſpo.qḋ ſic ſi ſciuit ⁊ potuit ꝓhibere ⁊ nõ prohibuit.l.ſ.C.de fal.mo.ſecus ſi non potuit ꝓhibere l.ſ.§.is aũt.ff.ſi fa.fur.fe.di.⁊ idẽ dic de villa ⁊ caſtro: ⁊ eſt opinio cõmunis ſm Bart.in.l.ne quid ff.de incẽ.ru.⁊ nau. Ciuiliter tamẽ tenetur nõ criminaliter ſecũdũ predictos. 2

¶ Tertio querit̃ vtrũ ſtabitur iuramẽto ſpoliati ſup q̃titate rerũ amiſſarũ ⁊ dico cõmuniter tenere legiſtas in.l.ſi quãdo.C.vñ vi.⁊ Pañ.in.c.ſuper eo.de his que vi.qḋ vbi q̃s conuenit̃ ex dolo alterius nõ admittit̃ ꝓbatio ꝑ iuramẽtũ in litẽ vide.ṡ.iuramẽtũ.ſ.§.ij.ſʒ qñ cõuenitur de dolo ſuo credet̃ iuramẽto allegãs damnũ. Propterea dicit Inno.in.d.c.ſup eo.vbi ſcʒ ꝓbata intelligẽtia per teſtes res omiſſe ⁊ earũ valor ꝓbat̃ iuramẽto qḋ.d.c.habebit locũ in qualibet vi cõpulſiua ablatiua expulſiua turbatiua ⁊ inquietatiua. Ex quo infertur qḋ probo furtũ vel rapinã cõtra raptorẽ ſtabit̃ iuramento meo de quãtitate rapta. Et nota ꝙ furtũ ⁊ rapina probantur per ſocios familiares ⁊ huiuſmodi.

R Atihabitio quõ retrotrahatur ⁊ firmet̃ actũ precedentẽ vide.ṡ.cõſenſus.§.vltimo.

R Eceptator.ṡ.hereſis.ſ.§.vij.

R Ecõciliatio eccleſie hr̃.ṡ.cõſecratio.

R Ecompenſatio declarat̃.ṡ. compenſatio.

R Ecuſari poteſt iudex delegatꝰ ſm Pañ.in ca.accedens vt lit.nõ cõteſt.ſ.qꝛ conſanguineus aduerſarij ſecũdo quia eius commenſalis tertio quia oriundus de eius terra: idẽ de diſtrictu.quarto quãdo haberi nõ poteſt acceſſus ad eũ niſi per terras inimicorũ quinto quãdo loquitur in aurez familiariter cũ aduerſario ſexto quãdo in alia cauſa litigabat cum eo.hoc not. idem in capitulo primo de iudi.ſeptimo quãdo eſt imperitus ⁊ habet acceſſorẽ ſuſpectũ ſm eũdem ibi.

Recte notat iuſtitiā ſicut rite ſolēnitatem.ff. de inoffi.teſta.l.ij.in gloſ.ꝛ ſic ſtat aliquid eſſe actū rite.i.ſecūdū ordinē vel ſolēnitatē iuris qḋ tñ nō eſt actū recte.i.ſm iuſtitiā ꝛ equitatez vt no.Jo.an.in cle.ſi.de app.ꝛ no.in.c.qm̄ contra de probationibus.

Rector eccleſie parochialis habet in ea tantū ius q̄ntū prelatus in collegiata vt in.c.vlti.de loca.ꝛ cōd.in gl.que eſt ſingularis. Rector etiā vniuerſitatis in italia eſt cōpetēs iudex in declarādo capitaneū ciuitatis per virū ſm Lud.de ro.in ſin.q꞉ lex punit per virū ergo iudex ſecularis poteſt declarare per virum.l.j.ff.ad tur.

Regularis dicitur qui ad viuendū regulariter eſt aſtrictus ſiue ſit monachus ſiue canonicus regularis de ſtatu mona.qḋ dei timorē ſiue ſit clericus:ſiue laicus licet laicus recipi non poſſit in canonicū de inſti.c.ij.ſed in conuerſum de elect.cum ex eo.lib.vj.

¶ De religione ꝛ religioſo primo in ſe tam in genere quam in ſpecie.

Religio a qua religioſus appellatur vt dicit.s.Tho.ij.ij.q.lxxxj.ar.j.dicta eſt ſm Cice.vt refert Jſido.a religendo.i.iterato vel frequēter eligēdo ea que ſunt diuini cultus que in corde frequēter reuoluēda ſunt vel a reeligēdo deum quē diligēter amiſeramus ſm Aug.x.de ciuita.dei vel a religādo nos deo ſecūdū eundē aug.de vera relig.Sumit̄ aūt religio dupliciter primo ſcꝫ vt eſt virtus que alio nomine appellat̄ latria cuius propriū eſt deo cultū exhibere debitū: ſecūdo ꝑ vniuerſitate vel collegio hoim̄ colētiū deū ꝛ iſto mō hic loquimur.¶ Sumit̄ aūt iſta quadrupliciter ſm Jo.an.ſuper rub.de relig.j.ꝑ culture ri de quo ad fidē.i.pro vniuerſitate colēte veruꝫ deū per fidē:ꝛ ſic cōprehēdit totā xp̄ianitatē ꝛ dr̄ religio xp̄iana de qua di.xcvij.c.j.de diuor.gaudemus de ſum.tri.circa principiū ſecūdo pro cultu dei per fidē ꝛ bona opera ſm illud act.ij.viri religioſi ꝛ ſic cōprehēdit vniuerſitatē bonorum xp̄ianorū de qua religiōe.xvj.q.j.iuxta.xxiij.q.v.qḋ deo de cōſti.eccle.tertio ꝑ ſtatu clericali deo magis dedito de qua.j.q.ij.ſaluator.xij.q.j.c.j.ꝛ in auc.de ſan.epiſ.§.damus quarto ſumit̄ ſtrictiſſime pro illo ſtatu qui profeſſiōe triū.ſ.votorū ſe prelati imperio ſubiicit totū ſe dedicās deo de vot.ex multa.Et de hoc agimus.Et intellige qḋ religioſus ſumitur etiā quatuor modis: primo pro xp̄iano ſcḋo pro xp̄iano bono tertio pro clerico quarto ꝑ eo qui eſt profeſſus alicui religioni per apoſtolicā ſedē approbate qui ꝓprie eſt religioſus de vo.quod votū.§.preſenti.li.vj.¶ Religiones aūt approbate vt refert ꝛ tenet ſum.Ange.ſunt quatuor vt not.Lan.in cle.q꞉ regulares de ſup.ne prelat.prima baſilij ſecunda benedicti tertia Auguſtini quarta beati franciſci:ſꝫ hoc nō bñ dr̄ licet ſint quatuor regule predictoꝝ approbate q꞉ nō eſſet approbata religio carthuſiēſiū: nec que hodie eligeret nouū habitū ſub aliqua predictarū regularū ſꝫ eſſent excōicati vt ſupradictū eſt:ꝛ ideo dico qḋ que religio ſit approbata ꝛ que nō per literas apoſtolicas ſpeciales ē iudicādū:licet de aliquibus habeatur in iure.

¶ Primo ergo querit̄ que cōprehēdant̄ ſub noīe religiōis vel religioſorū in diſpoſitione odioſa aut fauorabili:ꝛ dico multa.¶ Primū.Religionis noīe venit ꝓprie vniuerſitas approbata in qua tria vota ſubſtātialia promittūtur ar.d.c.ex multa de vot.large aūt oīs vniuerſitas approbata in qua promittit̄ obediētia ſuperiori vel regulariter viuit̄ in cōi:q꞉ oīa ſuppoſita vniuerſitatis huiuſmodi ſunt religioſi large vt ſtatim dicetur Religioſus autē proprie eſt que tria ſubſtātialia vota promiſit in religiōe probata ſm Jo.an.in cle.j.de deci.Large autē religioſus dicit̄ que ꝓfitet̄ ita qḋ nō licet retrocedere:licet nō ꝓfiteat̄ oīa vota vel qui regulariter viuit in cōi.vt Jeſuati ſi approbet̄ talis ſtatus.Primū patet ꝑ recitata ab Archi.ij.parte ti.xxiij.ꝛ Piſa.titu.relatio.j.§.j.ſcḋm vero ex cōſuetudine ꝛ vſum loquēdi vt de Jeſuatis ꝛ aliquibus alijs religioſis qui non ꝓfitent̄.Ex his patet qḋ femina ꝓfitēs religionē maſculorū in manib⁹ ipſorū efficit̄ religioſa ſcꝫ ꝓprie licet nō ingrediat̄ ipſorū monaſteriū vt tenet Pa.in.c.inſinuāte qui cle.vel vo.etiā ſi non ſuſcepit habitū:mō ſit expreſſe ꝓfeſſa vt in.c.porrectū de reg.ꝛ idē pōt eſſe de maſculo ex cauſa paciſcēdo qḋ ſtet extra monaſteriū ſm Jnn.i.d.c.inſinuāte.ꝛ Bart.in auc.ingreſſi.C.de ſacro ſan.eccle.ꝛ ſequitur Pan.in.c.ex publico de conuer.cōiu.ſed hec profeſſio ſm Pet.de pal.nō debet fieri in mēdicātibus.Et ad.c.monachū.xxiij.q.iij.dicitur qḋ verum eſt ſine cauſa fieri nō poſſe.Ex quo etiā patet qḋ habit⁹ nō eſt de ſubſtātialibus regule:ſꝫ de accidētalib⁹ vt not.idē Pan.in.d.c.porrectū.¶ Scḋm fratres ꝛ ſorores de tertio ordine beati dn̄ici ꝛ beati franciſci proprie nō ſunt religioſi ſm Pan.in rubr.de regu.vnde eorū regula poti⁹ eſt quidā modus bene viuēdi: licet ſit per papā cōprobatus ſunt tamē eccleſiaſtice ꝑſone ꝛ religioſi large q꞉ cōtrahere nō pñt matrimoniū ꝛ promittunt obediētiā.¶ Tertium. hoſpitalarij hieroſolymitani que matrimonium cōtrahere non poſſunt ꝛ ſuperiori obedientiam promittunt:ꝛ ab illo ſtatu retrocedere nequeunt ſunt religioſi large alij autē hoſpitalarij qui obedientiam non promittunt:licet portent aliquod ſignum nec proprie nec large ſunt religioſi: ſed ſunt perſone eccleſiaſtice vt.ſ.dictuꝫ eſt immunit.

Margin notes (right column): 1. qḋ — i.di. — 2. — 3.

4 tas.ſ.§.ſ.¶Quartū. Mulieres q̄ dicunt̄ canoni-
ce q̄ nō ꝓfitent̄ ſꝫ ⁊ ꝓpriū habēt ⁊ poſſunt cōtra-
here matrimoniū ſm̄ Inno. ⁊ Ber. nō poſſunt di
ci religioſe. imo earū ſtatus ſatis reprobat̄. xviij.
q.ij. pernicioſum. vel ſaltē nō eſt approbatus. vt
in cle. attēdentes. ad fi. de ſta. mo. ⁊ debet eas or-
dinarius viſitare autoritate ꝓpria ſi nō ſunt exē
pte vel apoſtolica ſi ſunt exempte. vt in. d. cle. Et
intellige q̄d nō ſunt religioſe etiā large: licet vi-
uant regulariter: quia illa vniuerſitas nō eſt ap
5 probata. ¶Quintū. Diſpoſitio odioſa concepta
erga regulares ſeu religioſos ſm̄ pan. vbi ſupra
nō cōprehendit eos q̄ ſunt de tertio ordine bea-
ti dominici vel Franciſci: quia nō ſunt religioſi
ꝓprie: niſi addat̄ aliud puta quicunq̄ religioſi:
qꝛ tūc etiā dicti hoſpitalarij hieroſolymitani cō-
prehēderent̄. in fauorabilibus autē cōprehendū
tur dicti fratres qꝛ large ſunt religioſi ratiōe ꝓ-
feſſionis facte ſuperiori. Et idem dic de omnibꝰ
religioſis large per regulam odia. in. vj.
2.q̄ ¶Secūdo querit̄ in quo conſiſtat perfectio cha
ritatis q̄ eſt finis propter quē omnes religiones
inſtituuntur. xxij. q̄. clxxxvj. ⁊. clxxxvij. et quodl'.
iiij. q. xij. ⁊ dico ſummatim et ꝯcluſiue ex. s. Tho.
ij.ij. q̄. clxxxiiij. ar. ij. ⁊ Archi. iij. parte titu. xvj. ꝙ
perfectio importat totalitatē cū ꝑfectū ſit cui ni-
hil deeſt. tertio phy. ⁊. v. methaphyſice: vnde tri
plex eſt perfectio vel totalitas charitatis. prima
ex parte dei diligibilis. vt. ſ. tantū diligat̄ quan-
tum eſt diligibilis: q̄d ſibi ſoli eſt poſſibile. ſecun
da ex parte diligētis. vt ſcꝫ toto poſſe ſemꝑ actu
diligat q̄d ſoli beati poſſunt: ⁊ tertia q̄ eſt poten
tie in via quantū ad repugnātia dilectioni vt ex
cludātur. Quod dupliciter contingit vno modo
vt ab effectu excludant̄ omnia contraria charita
ti id eſt mortalia ⁊ hec eſt neceſſaria ad haben-
dū charitatē. alio modo vt homo ſtudium ſuum
deputet ad vacandum deo: ⁊ diuinis ꝑtermiſſis
alijs niſi quantū requirit vite neceſſitas. Et hec
perfectio eſt finis religionū vt dicit Archi. Sed
intellige religionis cōtemplatiue. actiue autem
finis eſt perfectio charitatis proximi: que ſm̄. s.
Tho. ibi conſiſtit in tribus. Uide ibi.
3 ¶Tertio queritur vtrum religio ſit ſtatus perfe
ctiōis: ⁊ ꝓbat. s. Tho. ij.ij. q. clxxxiiij. q̄d ſic. et eſt
quidā ſtatus et quoddā exercitiū perueniēdi ad
perfectionē. ad quā diuerſis vijs venitur. xxij. q.
clxxxvj. arg. ij. Nec tñ religioſi hunc ſtatum aſſu
mentes aut ꝓfitentes tenent̄ eſſe perfecti: qꝛ non
ꝓfitent̄ ſe eſſe ꝑfectos. ſed habere ſtudiū ad per-
fectionē conſequendā. xxij. q. clxxxvj. ar. ij. ad pri-
mū. ſicut q̄ ſcholas ingredit̄ nō ꝓfitet̄ ſe ſciētem
ſed ſtudentē ad ſcientiā. ideoq̄ ſuā profeſſionem
non tranſgrediunt̄ ſi non ſint perfecti: ſed ſolū ſi
contēnant ad perfectionē tendere. Similiter nec
mentiuntur aut fingunt huīc ſtatum perfectionis
profitendo ex hoc q̄d non ſunt perfecti ſed ex hoc
quod ab intentione perfectionis animum reuo-
cant. xxij. q. clxxxiiij. ar. iij. ad ſcd̄m. qꝛ hoc non fa-
ciunt quaſi profiteātur ſe eſſe perfectos: ſed ſe ad
perfectionē tēdere. Hec ex illo. Ex quibus patet
q̄d religioſus non tenetur eſſe perfectus: nec actu
tendere ad perfectionem. alioquin quando deſi-
nit actu tendere committendo veniale peccaret
mortaliter: ⁊ ſic religio eſſet laqueus: ſed tenetur
habere intentionē proficiēdi. Pro quo aduerte
ex eodē. d. ar. ij. quod tripliciter aliquid pertinet
ad perfectionem que eſt finis religionis: primo
eſſentialiter: vt perfecta obſeruantia precepto-
rum charitatis: ſecundo conſequenter vt que ex
charitatis perfectione ſequuntur: puta benedice
re maledicenti que ⁊ ſi in precepto ſint ſecūdum
preparationem animi. i. ſi neceſſitas requirat: ex
ſuperabundantia tñ charitatis procedit ꝙ extra
neceſſitatē impleatur: tertio inſtrumentaliter et
diſpoſitiue. vt paupertas: continentia: abſtinen-
tia et huiuſmodi. Igitur qui aſſumit ſtatū iſtū q̄
eſt diſciplina ⁊ exercitium ad perfectionem: non
tenetur habere perfectam charitatem: ſed tende-
re ⁊ operam dare ad hoc: qꝛ operanti ad finē nō
conuenit ex neceſſitate ꝙ iam aſſecutus ſit finem
ſed ꝙ per aliquā viā tendat ad illud. Eadem ra-
tione nō tenet̄ implere ea que perfectionē chari-
tatis conſequunt̄ ſed ad hoc intendere cōtra q̄d
facit contēnens vnde non peccat ſi ea pretermit-
tat: ſed ſi ea contēnat. Similiter non tenetur ad
oīa quibus ad perfectionem venitur: ſed ad taxa
ta ſm̄ regulā quā profitet̄. Hec ex illo. Ubi ad-
uerte primo ꝙ religioſus ad perfectionē tenetur
tendere ⁊ operam dare intentione vel habitu: vt
ptꝫ ex dictis. et ſcd̄o ꝙ aliud eſt contēnere: aliud
peccare ex contemptu: qꝛ ad ſecundū requiritur
ꝙ quis agat contra legē ex hoc q̄d ei ſubijci non
vult. ad primū vero ſufficit non eſtimare vel ap-
preciare. vnde perfectionē contēnit qui ad eam
tendere nō intendit: lꝫ talis non peccet ex contē-
ptu ſed ex negligētia vel cupiditate et huiuſmo-
di: quod tūc eſt qñ religioſus oīa media ad illum
finem ſibi vult abdicare quantum in ſe eſt et ſo-
lū cauere a mortalibus: vt qꝛ nollet abſtinētias
nec vigilias: nec paupertatem et huiuſmodi quā
diu tamē placet ſibi vnū mediū quo tendat non
eſt extra ſtatum ſalutis: qꝛ ⁊ ſi teneatur ad inten
tionē tendendi non tñ currendi ad perfectionē.
¶Quarto queritur que religio ſit alia dignior: 4
⁊ dico ex. s. Thomā. ij.ij. q. clxxxviij. ſummatim q̄d
ſummū gradū tenēt ille que ordinant̄ ad docen-
dum ſiue predicandum: qꝛ licet iſte actus ſit vite
actiue: procedit tñ ex plenitudine contemplatio-
nis. vnde ſimpliciter contemplationi prefertur:

ſicut maius eſt illuminare q̄ lucere ſolũ. Quod
ſupple.limitat ceteris parib⁹ ⁊ non aliter: et in-
ſtãtia eſt de ſtatu clericali q̄ ordinat̃ ad docendũ
de cele.mi.ſanc-§-ſacerdos: ſed iſta limitatio ſu-
perfluit qr ſermo eſt de religionib⁹. Scdm tenẽt
ille q̄ ordinant̃ ad contemplandũ. Tertiũ vero
ille que occupãtur circa exteriores actiones. In
ſingulis aũt horũ graduũ põt attendi preeminẽ-
tia.pmo. Scdo qr vna religio ordinat̃ principa
lius ad vtiliorẽ actũ in eodẽ genere ſicut in ope-
rib⁹ vite actiue potius eſt redimere captiuos q̄
hoſpites ſuſcipere: et in operibus contemplatiue
potior eſt oratio q̄ lectio. ſecũdo ſi vna ad plura
horum ordinetur quam alia: vel tertio ſi vna ha
beat ſtatuta conuenientiora q̄ alia ad aſſequen
dum finem ſtatutum. Unde etiam.§.heremita.

5 ¶ Quinto q̄rit̃ vtrũ habere aliq̄d in cõi minuat
de perfectione religiõis. et dico qd nõ.xi.q.ſ. illi
aũt. et ſicut ptz per Archi.vbi.§.⁊.s.Tho.ii.ii.q.
clxxxviii. in religionib⁹ ordinatis ad pdicandũ
cõuenientiſſima paupertas eſt qua mobilia reſer-
uãtur in cõi aliquo tẽpore et non ſolum dietim.

6 ¶ Sexto q̄rit̃ vtrũ licitũ ſit nouã religionem in-
uenire. et dico qd non. nec habitũ noue religio-
nis aſſumere. de reli.do.c.vnico.li.vſ. de quo vi
de.§.excõicatio.ix-§-xx. et adde qd tales nõ ſunt
religioſi proprie cũ non profiteantur religionẽ
probatã: ſed irreligioſi et ipſo facto excommuni
cati per extrauagan. Jo.xxii. que icipit ſancta ro
mana. et recitat Pañ.in.c.fi.de relig.domi.

7 ¶ Septimo querit̃ quot ſunt regule ab eccleſia
cõprobate. ſub quarũ aliqua militãt oẽs religio-
ſi preter carthuſienſes habẽtes ſtatuta pro regu-
la. ⁊ dicit archi.iii.parte.ti.xvſ.qd ſunt quatuor.
¶ Prima fuit beati Baſilii ſub qua militant oẽs
monachi oriẽtalis eccl'ie ſeu greci: ſub qua etiã
in occidẽte aliqñ fuerũt carmelite quibus anno
dñi. M.cclxvii. Inno.iiii.per Hugo.cardinalem
addidit quedã declarãtia ⁊ mitigantia: illã: ſub
qua etiã fratres heremeni. ſeu heremeni aliqñ fue
rũt: lz nũc dicantur eſſe ſub regula aug. ¶ Secun
da fuit beati Auguſtini ſub qua militant oẽs ca
nonici regulares fratres predicatores heremita
ni: ſeruitie ſctẽ Brigide: ordo ſcti hieronymi ſub
euge. quarto nouiter inſtituti: ſcopetini: inſtituti
ſub Grego. ordo ſancti Joãnis hieroſolymitani
et hoſpitalariorũ ſancti Antonii et cruciferorum:
differũt aũt conſtitutionib⁹ ⁊ habitib⁹. ¶ Tertia
beati Benedicti ſub qua militãt monachi nigri.
de quibus in cle.ne in agro. de ſtatu monachorũ
inter quos reformati ſunt quidã in cõgregatiõe
que dr ſancte Juſtine habentes ſpeciales conſti-
tutiones et exemptione cõfirmatas per euge. quar
tum ciſtercienſes: camaldulenſes: celeſtini: ordo
montis oliuarũ: ordo mõtis ſani ſeu ſiluestrini
qui inter iſtos ſoli non ſunt exempti. ¶ Quarta
beati frãciſci ſub qua militãt ſoli minores. Hec
omnia ex Archi. Ex quibus patet que religiões
ſuo tempore eſſent approbate.

¶ Octauo querit̃ quõ intelligant̃ regule pdicte 8
obligare ſuos profeſſores. et dico multa. ¶ Pri- 1.re.
mũ. Qñ aliq̄s in ſua profeſſione pfitetur ſeu vo-
uet ſe regulã ſeruaturũ quantũ ad verba. ⁊ vt ap
paret exterius tenent̃ ex pcepto ſingula q̄ cõtinẽ-
tur in regula ſeruare. vt ptz p.s.Tho.quodl.ſ.q.
ix.ar.iiii. vbi dicit qd talis vr̃ ex voto ſe obliga-
re ad ſingula contenta in regula: ſed tñ in rei ve-
ritate ex intentione inſtituẽtis regulã aut pfeſ-
ſionẽ ad pdicta oĩa nõ tenet̃ ſi intendat profiteri
vt cõſuetũ erat in tali ordine. et ſecundũ intẽtio-
nẽ legis nõ aliter in ſua mẽte explicãdo: quicq̄d
dixerit Henri.de gan. qd ptz primo qr ibi ſtatim
s. doctor ſubinfert. qd ex hoc ſequeret̃ religionis
ſtatũ eſſe in laqueum peccati mortalis qd vix aut
nũq̄ poſſet declinari. quaſi dicat qd hoc nullus
auctor regule pbare intendit. Quod aũt ſubiun
git ſancti ergo ordinum inſtitutores. hoc facere
nolẽtes. ordinauerũt talẽ profeſſionis formã in
qua periculũ eſſe nõ poſſit. nõ intelligit̃ de oĩb⁹
ſed de q̄buſdã. vt ptz p eundẽ. xxii. vbi ſtatim di-
cam. ſecundo qr ipſe expreſſe. xxii.q.clxxxvſ.ar.ix.
ad primũ dicit qd is q̄ profitet̃ regulã nõ vouet
ſeruare oĩa q̄ ſunt in regula.ſ.vere. ⁊ ex intentio-
ne inſtitutoris. ſed vouet regularẽ vitam q̄ eſſen
tialiter cõſiſtit in trib⁹ votis. vñ et in q̄buſdã re-
ligionibus cautius aliq̄ profitent̃ non q̄dẽ regu-
lã. ſed viuere ſecundũ regulã.i.tendere ad infor-
mationẽ ſuorũ morũ ſm regulã. ſicut ſm quoddã
exẽplar: qd tollit̃ p contemptũ. in quibuſdã autẽ
adhuc cauti⁹ pmittendo obedientiã ſm regulã.
ita qd pfeſſiõi nõ ↄtrariat̃ niſi qd eſt ↄtra pceptũ
regule. Hec ille. tertio hoc ptz expſſe p determi-
nationẽ eccleſie. in cle. exiui. de verb. ſigni. vbi de
fratribus minorib⁹ q̄ profitent̃ regulã ſeruare dr
qd ex pfeſſione ſue regule nõ tenet̃ ſub precepto
ad oĩa q̄ ſunt in regula: ſed ad ea q̄ in ea ſunt de
precepto. qd pbat̃ ibi ex intẽtiõe autoris.i. bea-
ti Franciſci q̄ diſcernit qd quo ad q̄dã ex vi ver-
bi trãſgreſſio eſt mortalis. ⁊ quo ad q̄dã alia nõ.
vnde in oĩ regula ĩ quo fit iſta diſcretio erit hoc
verũ. imo etiã ſi nõ fiat vt ptz ex dictis. ¶ Secũdũ 2
ex predictis ptz qd predicte regule ex vi ſua etiã
ſi q̄s eas profiteat̃ non obligant ſub mortali niſi
ad quinq̄: primo ad obedientiã precipiẽtis pre-
lati. ⁊ ſecundo ad non habendũ ppriũ. tertio ad
non contrahendũ matrimoniũ. in quibus tribus
vita regularis quam quis profitetur conſiſtit.
quarto ad ſeruanda precepta regule: quinto ad
non agendũ ex cõtemptu: q̄ tamẽ ex conſuetudi-
ne ſola transgrediendi nõ inducitur ſm. s. Tho.

ū.ū.q.clxxxvſ.ar.ix.ad tertium.ꝛ Archi.poſt Jo. de tur.cre.ſexto ad nō cōtēnendā pfectionē q̄ eſt ſue profeſſionis finis ꝛ neceſſario requiſita ad fi nem:vt habitus virtutū ꝛ aliq̄n actus qui oīa de duci pñt ſcd̄m p̄dicta ex quolibet modo profitēdi ꝛ ꝯñr p̄ter tria vota ſubſtantialia ex vi ſua obli- gant ſolū ad alia tria:ex vi tamē aliena obligant ad multa alia.ſ.ad p̄cepta legis dei vel legis na- turalis:vel humane inquātū recapitulant dictas leges.¶ Tertiuȝ.Quō autem in dictis regulis:vel cōſtōnibus p̄dictorū ordinū aliq̄d ſit p̄ceptū vel nō ſit in gñe iudicandū eſt ſcdꝫ dicta.§.p̄ceptū.§. ū.ſpāliter tn̄ de quibuſdā patet per.§.ſequentes.

9 ¶ Nono. Specialiter queritur de intellectu re- gule beati Baſilij: ꝛ dico preter dicta in genere ꝛ cōmunia omnibus regulis: me nihil de ea ha- bere qd̄ ſit preceptū ex vi regule:q2 eam non vidi.

10 ¶ Decimo ſpāliter q̄rit̄ de intellectu regule bea- ti bn̄dicti:ꝛ dico tria.¶ Primū.Scd̄m ſum.ange. hāc regulā pfitent̄ monachi qui ſub ea ſunt q̄ di cit in.c.de diſci.frat.qd̄ ſi nouitius habita delibe ratiōe pmiſerit ſe oīa in regula cuſtodire conten ta recipiat̄:ſed tamē hoc nō eſt verū: q2.s.Tho.ta lium monachorū familiaris ꝛ amator:vtpote nu tritus ab eis in mōte caſſino.dicit in primo q.q. ix.ar.iiij.qd̄ beat⁹ Bn̄dict⁹ ſtatuit monachū pro fiteri nō quidē regulā ſeruare ſȝ ꝯuerſionē morū ſuorū ſcd̄m regulā:ſeu qd̄ idē eſt viuere ſm̄ regu- lā id eſt vt dirigat mores ſuos ſm̄ regulā:ſicut ſe cundū q̄ddā exēplar ꝯ qd̄ facit nō ſeruando prece pta regule:vel eā cōtēnēdo.Hec ex illo.qui ideȝ tacite dicit.xxij.q.clxxxvſ.ar.ix.ad primū.s.etiam Greg.in.ij.dia.dicit hanc regulā eſſe diſcretiōe precipuā ꝛ ſermōe luculētā.Ad motiuū in ꝯtrium dico qd̄ illa pmiſſio nouitij nō eſt profeſſio : q̄ eſt receptio ſed receptioneȝ p̄cedit vt ibi ptȝ ſed eſt exp̄ſſio intētiōis q̄ dicit ſe velle oīa ſeruare:vt ꝯ ſentit.b.Jo.do.¶ Scd̄m.Licet in hac regula con- tenta nō cadāt oīa ſub p̄cepto:nec ad oīa ſeruan da neceſſario obligent̄ ei⁹ pfeſſores vt ptȝ per.s. Tho.qd̄li.ꝛ.xxij.vbi.§. ꝛ Archi.poſt Jo.de tur. cre.ij.pte.ti.xvſ.vbi de hoc vide ad plenū tamen quedā ſunt ibi p̄cepta prio ea q̄ ſe hn̄t vt finis re gule ſcd̄o neceſſaria ad illū finē vt habitus:ꝛ ali- q̄n act⁹ interiores ꝟtutū de q̄b⁹ ibi agit̄ ꝛ ſubſtā- tialia religiōis:adde ꝛ delatio habitus in publi cum de quib⁹ oībus diffuſe.d.Jo.p̄dictus in ſuo cōmento:ꝛ de quibus dic breuiter qd̄ ibi nullum eſt preceptū:niſi eo modo quo.§.p̄ceptū.§.ij.ꝛ.iij. ¶ Tertium.Sum.an.dicit qd̄ hec regula indiget declaratione papali q̄buſdā ponentib⁹ in ea plu ra p̄cepta q̄buſdā pauciora:qd̄ verū nō eſt q2 non indiget declaratione mitigatiua cum ſit p̄cipue diſcretionis:nec illuſtratiua:cum in luce ſue cla- ritatis dicat̄ luculenta.Q ia autem precepta eius ſufficienter per predicta cognoſcuntur probabili ter.alioquin omnia humana iura indigerent pa- pali declaratione et ipſa declaratio in infinitum cum ſemper variantur opiniones.

¶ Undecimo querit̄ q̄d de intellectu regule bea ti augu.ꝛ dico multa.¶ Primū.Sum.an.dicit di 11.q.

ctā regulā indigere declaratiōe papali: q2 oīa cō 1.di.

tēta in dicta regula hēri.de gan.dicit cadere ſub p̄cepto pp̄ter illud ꝟbū in eius principio.hec igi tur ſunt q̄ vt obſeruetis p̄cipim⁹ : ſȝ dico pp̄t hoc nō eē op⁹ tali declaratiōe q2 aug.nō loquit̄ de di cēdis in regula:ſȝ de duob⁹ p̄ceptis charitatis q̄ p̄miſerat:qd̄ pȝ:q2 vtit̄ dictiōe illatiua.ſ.ly igit̄. ꝛ dato qd̄ de dicendis loquat̄ etiam declaratio papalis non eſt neceſſaria q2 opinio illa hēri.eſt ſtolida imponens tanto doctori.ſ.auguſtino qd̄ voluerit ponere ſub precepto tot ꝛ tā minima et que vix poſſint obſeruari etiā a viris pfectiſſimis. vt illud in inceſſu ſtatu.habitu ꝛ in omnibus mo tib⁹ veſtris nihil fiat qd̄ cuiuſq̄ȝ offendat aſpectū ꝛ hmōi.vnde ibi ſumit̄ preceptū large pro moni- tione ſicut frequenter in ſcriptura monitiones pa terne dicuntur precepta patris:vbi eſt preceptuȝ ex forma ꝛ non ex materia vel intētiōe.qd̄ hic fa- ctū eſt vt magis imprimerent̄ mādata mētib⁹ fir m Et hec ſn̄ia magi.hn̄ber.Jo.do.ꝛ archi.ꝛ alioꝝ q̄ eā declararunt.¶ Scd̄m.Scd̄m archi.poſt.Jo. x

do.in hac regula quedā ponunt̄ vt ſubſtātialia vt p̄cepta dei ꝛ eccl'ie:ꝛ tria vota principalia et iſta obligāt ad mortale q̄dā vero vt media ꝛ declara toria determinātia p̄ncipal'r qual'r p̄dicta dn̄t ſer uari.vt de nō hn̄dis aut celerrime finiēdis rixis p p̄cepto charitatis ſeruādo q̄ p̄poſito.i.p̄ori vel presbytero.i.ep̄o.obediat̄.q̄ declarat modū obe dientie:qd̄ q̄s non velit feminas appetere:vel ab eis appeti.qd̄ exornat votū caſtitatis: qd̄ habeat̄ victus ſub vno cellario.ꝛ veſtitus ſub vno veſtia rio.lib:i ſub vno librario.ꝛ quod nullus accipiat occulte literas aut mun⁹ quo ad pp̄rietatem que videntur cadere ſub precepto.qd̄ cū hic de preci- pientis intentiōe nō cōſtet nec apponat̄ determi nata pena limita ſi materia ſit preceptiua.i.de ſe p̄hibita iure naturali iuxta dicta.§.p̄ceptuȝ.§.ij.

¶ 12.queri͂t de intellectu ꝯſtitutionū ordis p̄di- catorū:ꝛ dico multa.¶ Primū.Sum.an.dicit qd̄ 12.q

p̄dicatores tenent̄ ſeruare oīa que ſunt in regula 1.qō

in conſtitutionib⁹ put ſunt in eis.i.p̄cepta vt p̄ce pta:ꝛ cōſilia vt ꝯſilia:qd̄ verū eſt de mēte.s.tho. ij.ij.q.clxxxvſ.ar.ix.ad p̄mū ꝛ addit ēt ſi p̄lat⁹ nō mādet eis ſeruare qd̄ etiā dicit archi.poſt Jo.de nea.et eſt verū quo ad oīa:niſi q̄ ad penas reqren tes in ſua executione factum hominis: vt patet ex dictis ſupra pena.§.xxx.et hoc eſt neceſſe dice re ſecunduȝ mentem eiuſdem ſumme.et roſ.vt pa tuit ſupra hereticus.ſ.§.xiij.parti.iij. Unde qui

lapſus eſt in peccatum qđ meretur carceres ipſo
facto nō tenet ſe incarcerare ⁊ ſic de alijs vnde.s.
Tho.ij.ij.q.clxxxvj.ar.ix.ad primū.dicit ꝙ predi
2 catores obligantur ſolū ad penā taxatā ſuſtinen
dā nō aūt dicit ꝑ ſe exequēdā.¶ Scđm. Multū ēt
laborat in declarando vtrū conſtōnes predicato
rū obligēt ad culpā.qđ tamen vno verbo explica
ri pōt dicendo qđ non ex vi ſua:niſi ꝑꝑ preceptū
vel contemptū:qꝛ ita expreſſe ipſe dicunt licet fa
ciens contra eas non contēnendo:nec rebellādo
precepto peccare poſſit multipliciter ratione ne-
gligentie vel libidinis aut male intentionis.ſed
non ex vi conſtitutionū.imo etiam ſi non eſſent
tunc cōſtōnes.Tandē prefert ſuas cōſtitutiones.
quia per eas fratres nec ad culpā nec ad penā ob
ligantur niſi imponat a prelatis:ſed idem eſt de
3 vtriſqꝫ vt patuit.¶ Tertium.Quo ad poſſeſſiōes
aūt habendas lꝫ multa ſcrupuloſa recitat Archi.
ex.b.Jo.do.tū hodie nō eſt ſcrupulus:vt ptꝫ ꝑ ea
que declarat magiſter Uincēti⁹ bandell⁹ gñalis
ordinis ⁊ ꝑceptor meus in ſuo cōmēto ſuꝑ conſti
tutiōibus:⁊ maxime vbi fratres regulr viuentes
experiūtur ſe viuere nō poſſe ſcꝫ cōmode ſine red
ditib⁹:qꝛ hoc etiā ipſe Arch.poſt.b.Jo.do.dicit.
¶ Quartum.Contēpt⁹ aūt in ꝑdictis ꝯſtitutioni-
4 bus ſumit primo ſcđm.s.Tho.ij.ij.qō.clxxxvj.ar.ix.
ad tertiū pro trāſgreſſiōe facta ex ꝯtēptu.i.non ex
ira:neqꝫ cōcupiſcētia nec alia ꝑticulari cā:ſed ſo-
lum ex hoc qđ tranſgreſſor nō vult ſubijci conſti-
tutionib⁹:ſcđo ſumit ꝑ cōtēptu interpretato qui
ſumit ſcđm Archi.poſt.b. Jo.do.pro volūtaria ſi
ne cā continuata aliquādiu trāgreſſione ſtatuto
rum principaliū.i.pro intētiōe deliberata non ſer
uandi ſtatuta principalia:ſꝫ continēdi eorū trāſ
greſſionē:quod eſt mortale ⁊ apoſtatare quo ad
deum:qđ verū limita qñ eſt volūtas tranſgrediē-
di oīa ꝑcipalia ſtatuta quib⁹ venitur ad perfe-
ctionē:que vident eſſe ea q̄ pertinent ad humili-
tatē vt vilitas habitus ⁊ auſteritatē vt aſperitas
veſtiū lanearū:vigilie nocturne:ieiunia ⁊ abſti-
nentia:puta a carnibus:qꝛ iſte eſt cōtempt⁹ perfe
ctionis:ſecus ſi quis infirmitate nō ſeruaret mul-
ta:⁊ tñ per vnū puta humilitatē habitus niteret:
ad perfectionem:qꝛ non videtur in ſtatu dānatio
nis.tertio ſumit ſcđm Archi.vt innuitur in ſecun
da parte.tit.ix.c.iij.pro cōſuetudine delinquendi
in aliquo:puta in ſilentio ſed iſte non eſt proprie
contempt⁹ ſcđm.s.Tho.⁊.b.Jo.do.quod limita
niſi adeſſet intentio continuandi conſuetudinē
omni hora et quo ad omnia ſtatuta principalia.
13 ¶ Decimotertio queritur de intellectu regule.b.
1.di. Franciſci:⁊ dico multa.Primum. Sicut ex de.
exiui.de verb.ſigni.patet.hec regula fuit multū
obſcura.vnde per multos ſummos pōtifices fuit
declarata.fuit etiam multū rigida.qꝛ multiplici-
ter ibi eſt mitigata erat etiam periculoſa niſi apo
ſtolica ſedes prouidiſſet.tū qꝛ ꝓfeſſores eius pro
fitentur ea ſe ſeruaturos.⁊ ꝯñr videbantur teneri
ad oīa contenta in ea.tū etiam qꝛ in ea ſunt valde
multa precepta ⁊ in rebus.que difficile eſt obſer-
uare ſuppoſita tēporis noſtri malignitate.vt ibi-
dem ptꝫ.Et omnia hec preceſſerūt ex magno fer-
uore beati Franciſci cui leuia etiam grauia vide
bantur.¶ Scđm. Profeſſio fratrū minorū eſt:pro
mitto ſeruare regulam fratrū minorum:viuendo
in obediētia ſine proprio:⁊ in caſtitate:imo etiā
promittunt ſeruare euangelium xp̄i:tamen papa
declarauit primo qđ non tenent ad oīa cōſilia q̄
ſunt in euangelio.ſed ſolum ad ea que ſunt in re-
gula:qꝛ hec fuit intentio beati Franciſci cum que
dam cōſilia euāgelica inſeruerit regule.⁊ quedā
nō.Et ſcđo qđ cū dr:promitto ſeruare hanc regu
lam non eſt ſenſus:vt exponit ſum.ang.i.promit-
to cōuerſationem ſm illā regulā.ſꝫ ꝙ teneat non
ſolū ad tria vota:ſed ad oīa ꝑtinētia ad illa tria:
lꝫ nō equalr.ſed ad q̄dā ex ꝑcepto ad q̄dā ex cōſi
lio.Et tertio qđ lꝫ nō teneant ex precepto ad oīa
que ponunt in regula ſub verbis imꝑatiui modi:
tñ ad quedā tenent.⁊ enumerant ibi valde mul-
ta precepta regule ⁊ nonnulla mitigant que ibi
videant:⁊ qui volunt ⁊ quibus eſt neceſſarium.
¶ Rurſus de religione ſecundo quantum ad in-
greſſum primum.

REligio ſecundo cōſiderari pōt quā
tum ad ingreſſum primum qui eſt
per habitus ſuſceptionem.
¶ Primo autē q̄rit vtrū de īgreſſu 1.qđ
religionis hñda ſit deliberatio ma
gna:q̄ in dubus magnis requiritur
iij.ethi.⁊ dicit.s.Tho.ij.ij.q.vltī.qđ cum hic tria
conſiderari poſſint.ipſe.ſ.ingreſſus ſcđꝫ ſe:⁊ ſcđo
ipſemet per cōparationē ad vires ingredientis⁊
tertio modus intrandi.⁊ quā religionem debeat
quis intrare:in primo non requiritur:qꝛ certū qđ
eſt melius bonū de quo Chriſtus conſiliū dedit.
nec in ſcđo:qꝛ ingrediens nō cōfidit in ſua virtu
te:ſed de diuina ſcđm illud Eſaie.xl.qui ſperāt in
dño ⁊c.ſi tñ ſit ſpeciale impedimentū infirmita-
tis aut debitorū vel hmōi.requirit deliberatio ⁊
conſilium cū his qui proſint:⁊ ſimiliter in tertio.
¶ Scđo querit vtrū liceat aliū ad religionem in 2
ducere:⁊ dicit.s.Tho.vbi.ſ.qđ ſic ſcđꝫ illud Ja.
vlt.qui cōuerti fecerit ⁊c.ſed tñ circa hoc contin-
gere pōt triplr inordinatio.pmo ſi inducat vio
lenter qđ ꝓhibet.xx.qō.iij.preſens.ij.ſi ſimoniace
inducendis datis.i.q.ij.q̄ꝫ pio.ad qđ tñ non pertinet
ſi q̄s pauperē in ſeculo nutriat ad religionem vel
ſine pacto munuſcula tribuat ad captandam fa-
miliaritatem.tertio ſi mendacijs:qꝛ tali imminet
periculum retrocedendi cū ſe deceptū inuenerit

3 ¶ Tertio queritur vtrū religionē intrare poſſit ſeruus. ⁊ dico qḋ ſeruus ſm Ray. religionem intrare nō pōt: nec dꝫ recipi: niſi de licentia dñi. ſi neſciaṫ qḋ ſit ſeruus ſiue ignoretur an ſit ſeruus aut liber. ⁊ ſi ingrediṫ redditur dño ſi repetit cū oībus que attulit fide tñ accepta de eius impunitate. poſt trienniū vero repeti nō pōt. niſi eſſet tā lōge qḋ nō poſſet inueniri. xvij. q. ij. ſi ꝗs incognitus: ⁊ ſi interim ꝓfiteaṫ nō obſtante ꝓfeſſione reſtitueṫ dño. ſi in receptione vſus eſt fraude. vt ſe probando liberū ꝑ falſos teſtes. de ſeruis nō or. opꝫ. ſm Ray. et ho. et dño reſtitutus erit religioſus ⁊ religioni obnoxius quantum in ipſo eſt ſm Hugo. ⁊ Ar. ar. xxvij. q. j. de viduis. ⁊ manumiſſus cōtrahere non poſſet. Si aūt monaſteriū fuit in culpa: puta qꝛ ſciebat eum ſeruū eſſe vel neglexit inquirere cū eſſet incognitus remanebit in religiōe ſed monaſteriū ſatiſfaciet dño. ar. diſ. liiij. ſi ſeru⁹ ſm Ray. Nec ob. c. ꝗdā. de cōuer. cōiu. qꝛ habēs vxorē ea inuita caſtitatē ſeruare non pōt: et conſequēter nec eſſe religioſus ſecus de ſeruo. Currere aūt incipit illud triēniū ſm Hug. a tꝑe ingreſſus ſed verius a tꝑe ſcientie dñi ſm Lau. Jo. et alios. Et hec ſunt vera in omni genere ſeruorū etiā ſi ſint coloni originarij ſiue aſcriptitij.

4 ¶ Quarto ꝗriṫ vtrū intrare poſſit obligatus ad aliq̇d ſoluendū: ⁊ dicit Ray. qḋ ſic nō obſtāte ꝓmiſſione vel iuramento: modo hoc faciat feruore charitatis nec facit iniuriā creditori qꝛ excuſatur autoritate ſpūſſ. de regu. lꝫ. xix. q. ij. duc. adde qꝛ ſm. s. tho. ſufficit cedere bonis cū perſona liberi hoīs non obligeṫ propter pecuniā ſm iura ciuilia ſed ſolū res. vt dicit. s. Tho. iiij. q. vlti. ar. vj. monaſteriū tñ inq̇t Ray. ſatiſfacere teneṫ de his q̄ contulit monaſterio. xix. q. iij. ſi qua mulier et de his q̄ monaſteriū poſt ei⁹ ingreſſum ei⁹ occaſiōe acquiret ſucceſſione donatione: vel teſtamēto quantū talia ſe extendūt et nō plus. ar. d. c. ſi qua. ⁊ cōcor. hoſt. ⁊ Jnnoc. ⁊. s. Tho. ij. ij. q. vlt. et ſiľr ſm Ray. ipſe in monaſterio exiſtens poterit ſcribere vel aliter honeſte operari ad ſe liberandū modo nō negligat officiū diuinū. xi. qḋ. j. clericus. nec impediaṫ in aliquo ab obſeruantia regulari. i. ab obſequijs regule cui ſemꝑ eſt aſtrictus: nec deducenṫ expenſe de lucro ſm Jnnoc. et veriorē opinionē: qꝛ altario deſeruiens de altari viuere debet. xi. q. j. ex his. pet. tñ de pal. et vide. et ſumma cō. et Archi. dicūt ſimpliciter qḋ in religione non tenetur operari vt debita ſoluat. et hoc tene niſi ratiōe ſcādali: qꝛ ꝓfitendo cedit bonis ⁊ nō habet velle. Et ꝑdicta intellige etiam ſi ad debitū iuramento erat aſtrictus ar. d. c. lꝫ. et ſi iurauerat operari manibus ad ſatiſfaciendū nihilomin⁹ ſm Pet. de palu. pōt intrare: ſꝫ ſi bona ſua ſufficiunt tenetur ei ad intereſſe: et idem dic de eo qui accepit vxorē que ex hoc patitur aliqḋ intereſſe ſecundum eundem Petrum.

¶ Quinto queriṫ vtrū poſſit intrare qui eſt obligatus ad aliq̇d faciendū. et dicit hoſt. qḋ ſic: ſed ꝑficiet qḋ ꝓmiſit ſaltē ꝑ aliū niſi man⁹ eius eſſet ſpecialiter electa: qꝛ tunc nō liceret ꝑ aliū facere ſine licētia. C. de cadu. tol. l. j. § ne aūt. de offic. de leg. c. fi. pōt etiā ſatiſfacere ei de bonis: que attulit monaſterio vel operādo: vt § priore. licet operari nō teneaṫ. Si tñ hoc nullo modo pōt nihilominus intret etiā ſi iuraſſet facere: ſicut ſi rector iurauit regere ciuitatē per annū vel magiſter legere: qꝛ ſm Ray. nō violat iuramentū q̇ illud in melius cōmutat. de iureiur. peruenit. ⁊ idem Jnnoc. Goff. et Hoſt. Qui addit ſe cōſulere tāq̄ tutius vt impleat qḋ promiſit. de iureiu. debitores. ſed hoc cōſiliū nō eſt bonū niſi vbi poſſet ꝗs implere incōtinēti vel ſcādalū timereṫ: qꝛ periculoſe exponit vel ſaltē retardat ingreſſum. Nec obſtat. c. debitores. quia non inducit aliquid retardās: ſed ſolū dicit qḋ q̇ iurauerūt ſoluere vſuras ſoluant: ſimiliter nec. c. cōmiſſum. de ſpon. vbi ei q̇ iurauit matrimoniū cōtrahere conſuliṫ vt contrahat. et exinde ingrediaṫ: qꝛ per illud nō retardatur religionis ingreſſus ſm glo. Ray. et ſum. cō. et preterea illud cōſilium datur ne notetur talis de periurio a vulgo ſm Panor. ibi. qui etiā dicit qḋ talis ſtatim poteſt intrare. 5

¶ Sexto ꝗriṫ vtrū intrare poſſit q̇ eſt obligatus ad ratiocinia. ⁊ dico qḋ non: nec recipi dꝫ ſi ſunt reipublice. di. liiij. legem. niſi prius ſe expediat: ſi vero ſunt ratiocinia ꝑuatorꝫ: honeſtū eſt vt pri⁹ ſe expediat: ſed nō eſt neceſſariū ſm gl. ray. Utrū autē talis poſſit ordinari. vide ſupra ratiociniū. 6.

¶ Septimo ꝗriṫ vtrū intrare poſſit qui eſt obligatus ſeruire parētib⁹ ꝓpter eorū neceſſitatē. et et dicit. s. Thomā. in quodľ. iij. articu. xvj. qḋ ſi is qui nondū intrauit vidit patrē ſuū in magna neceſſitate cui per aliū ſubueniri nō poteſt intrare nō dꝫ ſed parētibus miniſtrare: maxime ſi abſq̄ periculo peccati poſſet in ſeculo remanere: ſecus ſi poſſet ſubueniri per aliū: itē ſecus ſm Richar. ſi ſeruire nō pōt eis ſine ſalutis ſue diſpendio. i. periculo ꝓbabili peccati mortalis. q̇ vero iā eſt in religione profeſſus inquit. s. Tho. mortu⁹ eſt mūdo et ſpirituali morte deobligatur a cura impendenda parētibus: ſicut etiā deobligareṫ per mortē corporalē: vnde nō peccat in clauſtro manens ſub ꝑcepto ꝑlati parentū adminiſtratione pretermiſſa: qꝛ fact⁹ eſt ad illā impotens ſine culpa. infra religio. vj § ix. Dꝫ tñ quantū pōt ſalua ordinis obedientia curaret ꝑ ſe vel per alios eis ſubueniatur. Hec ex illo. Et intellige neceſſitatē magnā que eſt decētie ſtatus: puta qꝛ oporteret eos mendicare vel ſeruire alijs cum notabili ſue 7

magna indecentia qꝛ non dꝫ intrare: ꝛ a fortiori ſi ſunt in maxima.i.extrema ꝗ ambe ſi nunq̄ ceſſent ingreſſus eſt ex toto dimittendus ſm Joan. de neap.qꝛ que ſunt ꝑcepti nō debēt omitti propter illa que ſunt cōſilij.etiā inquit ſi vouiſſet ingreſſum quia ſi vouit ante indigentiā eſt illicita redditio:tū qꝛ obligatū ꝛni ſi promittat alteri et tradi nō debet cū promiſſiōe nō trāſferat dominiū:tū qꝛ mutata eſt conditio vouentis: cū ei ſuperuenerit noua obligatio:ſi autem vouit tēpore indigentie fuit illicitum votum vt patet.

8 ¶ Octauo querit̄ vtrū poſſint intrare q̄ ſunt in dignitate vel cura:et dico ſm Paſ. in.c. qđ dei timorē.de ſta.mo. qđ cuilibet p̄lato citra epm pmittit̄ dimiſſa ꝑlatura religionē intrare. et ſm ſ.tho.etiā inuito epo hoc poſſunt archidiaconi ꝛ pſbyteri curati.vt ptꝫ.xvij.q.vl.ꝛ adde idē eſſe de ꝓpoſitis.decanis archipſbyteris.ꝛ oibꝰ inferioribꝰ epo.xix.q.ij.due. debēt tñ petere licentiā q̄uis nō obtineāt.de reg.lꝫ.Epi vero ꝑ ſupiores ſine licētia pape intrare nō poſſunt.d.c.lꝫ.Bñficia tñ ꝑdictoꝝ qbꝰlꝫ intrare nulli debēt conferri niſi poſt ꝓfeſſionē ſaltē tacitā: vel niſi euidenter apparuerit quod voluerint vitā mutare.qđ.ſ.cū quoddā votū religiōis vel deſideriū ꝓfitendi de regul.bñficiū.in.vi.Fructuū aūt ante profeſſionē aſſignari dꝫ debita portio alicui q̄ ſeruiat ꝓ ingreſſo.vt.d.c.bñficiū. reliquū vero erit eiꝰ. ne ſit oneroſus monaſterio.xvi.q.vi.de lapſis. nec ꝓprie eſt religioſus.de ſent.excō.religioſo.lib.vi. et cōſi quāter ſuo iure fraudari nō dꝫ.xvij.q.ij.cōſaldꝰ.vt no.tāc.ꝛ Bar.brix. ꝛ archi.et iterum remanet canonicꝰ:curatus:vel decanus:ſicut priꝰ nec beneficiū vacat:ꝛ hoc ſequit̄ ſum.ang.in verbo religio.que tñ in verbo nouitiꝰ ſcripſit oppoſitū dicēs qđ reliqui fructꝰ cōſeruabuntur: vel in vtilitatē eccleſie expendent̄. de electi. quia ſepe. lib.vi.q̄uis bar.brix.tenuerit qđ ſui erūt ſed primum eſt verius de iure.ꝛ.d.c.quia ſepe.loquitur in beneficio vacante. ſtandum tamen puto conſuetudini inter iſtas opiniones. Hec autem executio fiet per epm.de elec.cum ex eo.lib.vi.

9 ¶ Nono querit̄ vtrū intrare poſſit qui duxit aut iurauit ducere aliquā in vxorē: et dico qđ ſi duxit per verba de preſenti ꝛ cōſummauit nō poteſt intrare.niſi vt.ꝫ.matrimoniū.viij.§.xij.ſed intellige.ſi copula ſecuta eſt cōtractū matrimonij vel ſponſaliū nō ſi preceſſit qꝛ ſic non impediret:nec diceretur matrimoniū cōſummatū. ar.c. veniēs. de ſpon.ꝛ de hoc.ꝫ.Qui vero iurauit ducere intrare poteſt autoritate.c.peruenit.el.ij.de iureiuran.et.c.commiſſum.de ſpon.de quo ſupra.§.v.

10 ¶ Decimo queritur vtrū pueri impuberes poſſint religioni a parentibus vel tutoribus offerri: vt intrent per habitus ſuſceptionē:ꝛ dico qđ ſic: et ſm Inno.ſi impubes vnū tñ habeat parentem ille ſolus pōt eū offerre:ꝛ ſi habeat tutores alios q̄ parentes: tñ parētes eū inuitis tutoribus poſſunt offerre: ꝛ idē credunt aliqui de patre inuito auo q̄ habet eū in poteſtate:ꝛ nō ecōuerſo : qꝛ in his ſpūalibꝰ ius nature ꝑfert̄ poſitiuo vel ciuili: vt in ſum.cō.ti.v.ij.q.xxx.Sed tñ huiuſmodi impuberes oblati religioni cū venerint ad annos pubertatis ſunt in libertate remanēdi ꝛ exeundi vnde ſuꝑ hoc debēt interrogari cū ſunt in annis.xv.q̄ eſt ꝓbationis.xx.q.i.c.i.Et dicit dir.quod ſi puer cōſentit licet ꝯſenſus q̄ fit ante annos diſcretionis nō teneat.ipſe tñ exire nō poteſt anteq̄ veniat ad legitimā etatē. ad inſtar carnalis matrimonij.de deſpon.impu.de illis.xx.qđ.i.illud.ſed q̄ primū ad perfectā venerit etatē.i.xiiij.annū poteſt egredi.xx.q.ij.ꝑſens.de reg.cū ſimus. ſi autē nō cōſenſit egredi pōt q̄n voluerit. xx.q.i.puelle. Quāuis aūt liceat tales recipe:qđ etiā fecit beatus Benedictus ꝛ beatus Tho.docet.iij.quodl. q.v.ꝛ.xxxij.q.dxxxix.niſi.ſ.cōſtitutiōe alicuiꝰ religionis ꝓhibeat̄. tñ experiētia docet nō expedire ſm Archi.vnde hoc ſeruāt oēs regulares. Quod autē in cōſtitutionibus predicatoꝝ cauetur nullum recipi ante.xviij.annū de conuerſis declaratum eſt intelligi per acta capituli generalis.

¶ Undecimo q̄rit̄ vtrū pueri impuberes poſſint ingredi religionē ꝓpria autoritate:ꝛ dico qđ nō de reg.ad noſtrā.qđ ſi fecerint ſine oblatiōe parētū ſm Paſ.i.c.ſignificatū.de regu. exire poſſunt q̄n volūt añ ꝓfeſſionē:ꝛ ſm dir. extrahi ꝑñt a patre vel tutore:vſq; ad annū vel diem.xx.q.i.puella.i.a die ſciētie ſm glo.Ray. ſed ſi annū vel diē diſſimulādo cōſenſerit.neq; parentes:neq; tutor neq; ipſe mutare poterit.i.quouſq; venerit ad legitimā etatē:ſi autē ex conſenſu eoꝝ intrauit expreſſe vel tacite vlteriꝰ reuocare nō poterunt.xx. q.i.addidiſtis.et.c.q̄cūq;. Aduertendū tñ eſt hic ſm archi.poſt Pe.de pa.qđ nec pr̄: nec tutor nec magiſter:nec q̄cūq; aliꝰ cuſtos pōt impuberē de religione extrahere ꝓpria autoritate:ſiue ex voto:ſiue ſine voto intrauerit:ſed autoritate habētis poteſtatē in monaſterio:qꝛ lꝫ poſſint eū inuitum diſciplinare pr̄ vel tutor etiā clericū.non tñ poſſunt corrigere alijs iniuriā inferendo.quod eſſet ſi habitū dirūperēt:aut vi educerent de monaſterio quod iam erat in eius poſſeſſione. 11

¶ Duodecimo querit̄ vtrū intrare poſſint pueri vel puelle in anno pubertatis : et dico qđ ſic etiā parētibꝰ ꝓhibētibꝰ.xx.q.ij.puella. ſꝫ opꝫ qđ talē annū compleuerint puer.ſ.xiiij. ꝛ puella.xij.de regu.ad noſtrā.in tex.ꝛ in gl.nec ī hoc malitia ſupplet etatē.vt expſſe not.xx.q.i.in ſumma. et idem Jo.an.i cle.eos.de regula.Qđ aūt dixit Ray. ſufficere ſi malitia ſuppleret etatē.de regu.poſtulas 12

ni.verũ fuit ſuo tẽpore qñ ſummã fecit ⁊ currebat prior ↄpilatio decretaliũ:ſ; hodie v̈ba illa de ipſa decretali poſtulaſti.ſubtracta ſunt.⁊ idẽ gl.ibi.

13 ¶Decimotertio queritur vtrum mater vel alter tutorũ offerre poſſit filium ⁊ reuocare ⁊ dicit Dirc.Inno.tenere de matre qđ ſic allegans.d.c.addidiſti:ſed Lau.Jo.⁊ Archi.tenere ↄtrium: quia nõ h; ipſum in poteſtate.inſti.de adop.§.femine. et ↄñr ſi pater eum obtulit mater reuocare nõ poteſt niſi dicatur ꝙ eque ſit in poteſtate matris ſicut et patris quantum ad hunc caſum.Opinio tamen Inno.v̈r verior ſcđm iura alia ratio tenetur niſi mater eſſet tutrix.hec Dir.Archi.autem poſt Pe de pal.dicit qđ ſi impubes habet patrem põt eum reuocare.nõ aũt mater patre nolẽte: pře aũt mortuo:tunc mater ⁊ auia poſſunt ſi habẽt tutelam eius:vt qꝛ nõ tranſierunt ad ſcđa vota: quo caſu nõ põt cũ ꝑdat tutelam:tutor aũt hoc poteſt. Uide etiã infra votũ.v.§.vlti.de tutoribus autẽ vbi ſunt plures:videtur qđ vnus ſolus poſſit offerre:quia quo ad hoc eandem habent poteſtatẽ ſicut parentes.xx.qđ.ij.puella.ſed dic quod conditio prohibentis erit melior ſcđm Inno.⁊ Dir.

14 ¶Decimoquarto queritur vtrũ liceat alicui ſe voto obligare ad religiõis ingreſſum: ⁊ dicit.s.tho.ij.ij.q.lxxxi.ꝙſic:qꝛ idẽ opus eſt laudabili⁹ ex voto ꝙ̃ ſine voto.vt.ſ.votũ.ſ.§.xi.mẽdicãtes tñ omnino abſtinere debẽt ab inductiõe ad talia vota per que renuncietur ſeculo ante annos probationis:vt in ca.non ſolum.⁊.c.ſeq.de reg.lib.vj.

15 ¶Decimoquinto queritur vtrũ pueri poſſint ſe voto obligare ad religionis ingreſſũ:⁊ dicit ac probat.s.Tho.ij.ij.qđ.clxxxix.hoc eſſe laudabile ſed tñ aduerte ex eodẽ ibi qđ votũ ſimplex eſt inefficax aliqñ ꝑ duo:primo.ſ.propter defectũ deliberationis:vt de furioſis p; in.c.ſicut tenor.de regula.⁊ idẽ de pueris nondũ hñtib⁹ vſum rationis per quẽ ſunt doli capaces q̃ in aliqb⁹ ꝑuenit annos pubertatis.⁊ in aliquibus ſubſequit̃ ſcđm diuerſam diſpõnem nature:ſcđo ex hoc qđ vouet̃ aliquid qđ nõ eſt ꝓprie ptãtis:vt ſi ſeruus habẽs vſum rationis voueat ignorãte dño religiõis ingreſſum.di.liiij.ſi ſeru⁹.⁊ idẽ eſt de votis puerorũ ante ãnos pubertatis:qꝛ tũc ſunt in ptãte patris quantũ ad diſpõnẽ vite ſue:vnde põt eã acceptare vel irritare:vt de muliere exp̃ſſe dr̃ Nu.xxx.Igitur ſi puer añ pubertatẽ ⁊ vſu; rõnis votũ ſimplex emittat nõ obligatur ſi aũt hẽbat vſum rõnis obligat̃ quãtũ in ſe eſt ex ſuo voto.ſed reuocari poterit autoritate pr̃is:qꝛ ordinatio legis qua vnus hõ ſubdit̃ alteri reſpicit illud qđ in pluribus accidit.ſi vero annos pubertatis excedit reuocari non põt autoritate parẽtũ ⁊ ſi nõdũ haberet plene vſum rõnis nõ obligaret̃ quo ad deũ.Hec ex illo.De voto autem ſolenni dic vt.infra religio.iij.§ ſecundo.Et qđ votum pueri ante annos pubertatis obliget.t; ⁊ probat Pau.in.c.ij.de vot. iuncta glo.vbi tamẽ innuit vnũ qđ ſequi v̈r ſum.ro.ſ.qđ dicatur puer doli capax poſt.vij.annũ.qđ quidẽ eſt verũ quo ad peccare poſſe ſed nõ credo quantũ ad vouere ſed hoc eſt ſolũ prope pubertatẽ de quo ſupra baptiſm⁹.iij.§.vij.Igit̃ ſi impubes voueat hñs tamẽ vſum rõnis:ſi pr̃ vel tutor nõ irritat:ſed ratificat tenet̃ intrare.Si vero irritat nec tenet̃ intrare nec d; ante pubertatem.⁊ ſi intrauerit poteſt reuocari.vt.ſ.§.xj.ſi ꝟo voueat adultus ſiue pubes tenetur intrare etiã pr̃e cõtradicente ⁊ ꝓpriẽte ↄtrũ.xx.q.ij.ſi dñs.Et ſi vouit ſimpl'r ⁊ abſolute intẽdẽs ſe obligare ſcđm arch. poſt.s.tho.tenet̃ intrare ꝙ̃ citius põt.ſ.cõmode.ſi autẽ vouit ſub certo tpe vel cõditiõe tenet̃ aduenĩẽte tpe vel cõditiõe:al's nõ.¶Adde ꝑdictis de mente Ray.⁊ glo.ei⁹ idẽ eſſe de alijs votis impuberis ⁊ de iuro:qꝛ oĩa pñt irritari: ſi reuocentur ſtatim cũ pater audiuerit.t.ipſa die ⁊ nõ alia.ar. numero.xxx.ibi ⁊ in alterũ diem diſtulerit ſniam. Et ſm v̈.ſi pr̃ aut tutor ↄdixit ⁊ poſtea cõſenſit nõ reuiuiſcit votũ:nec tenebit̃ fili⁹ cũ venerit ad legitimã etatẽ.Uide autẽ ẽt.ſ.votũ.iij.§.v.¶Sed ſi impubes doli capax voueat ↄtinẽtiã vel ingreſſum religiõis in ipſis: puta cum erit adultus aut ſolutus a patria ptãte dubium eſt an pr̃ poſſit irritare:⁊ dicit glo.Ray.qđ ſic ↄdicẽdo ſtatim ſcđm cõmunẽ opinionẽ.⁊ idẽ Rodo.qđ ẽt aſſẽ.dicit eẽ humanius ↄtrũ ſenſit hug.⁊ v̈r conſentire Inno. dicens qđ impubes doli capax ſoluta pr̃ia ptãte d; implere vota que fecerat:⁊ idẽ hoſt.ſ; primũ eſt veri⁹:qꝛ pr̃ h; autoritatẽ irritandi nõ ſolũ rõne ſui ꝑiudicij:qꝛ hoc eſt oib⁹ cõe:ſ; etiã rõne ſubiectiõis qua ſuberat puer qñ vouit:dictũ aũt Inno.⁊ ho.eſt verũ qñ illa vota nõ fuerũt irritata.

¶Decimoſexto querit̃ qđ ſi qs vouit intrare certam religionẽ.⁊ illi nolunt eũ recipere.⁊ dicit.s. 16
tho.ij.ij.q.clxxxix.qđ ſi intẽtio ſua ſit ſe obligare ad religionẽ principal'r ⁊ ex ↄñti elegit hũc vel hũc locũ quaſi ſibi magis cõgruẽtẽ tenet̃ intrare aliã.⁊ idem intellige ſi prior perijt vel reprobata eſt vel quodcũqꝫ impedimẽtũ obſiſtit: qꝛ obligatio nõ fuit certe ſpeciei:ſed generis: ſicut promittens dare equũ l; nõ intenderet emere alienũ ſed dare ſuum:ſi oẽs ſui ꝑeant tenet̃ dare alienũ.nõ tamẽ credo qđ teneat̃ diſcurrere p mũdũ vt inueniat ſe recipientẽ qꝛ nõ eſt veriſile qđ ſe voluiſſet ad hoc obligare:⁊ ſili ſi inueniat aut duas vel plures inueniat qui eũ velint:de qb⁹ credit ꝓbabil'r qđ ſi cogitaſſet nõ ſe obligaſſet.credo qđ non tenet̃ intrare.Si vero principal'r intẽdebat ſe obligare ad iſtã religionẽ vel locũ ꝓpter ſpecialẽ cõplacentiã eius ſm pe.de pal.obligatur ad aliam ſi iſtam intrare non poteſt: quia videtur ex cona-

ſequenti vouiſſe dimiſſionē ſeculi: cū nō ſtet vita ſeculi cū ſuo voto: ſed.s.Tho.& Rich. & Archi. tenēt qḋ ad aliā nō obligatur. & hoc eſt verum: qꝛ ſicut effect⁹ nō excedit cām ita votū nō extēditur vltra intentionē vouentis cum ab ea virtutem ſumat: nec talis abſolute vouit dimittere ſeculum: ſed ꝑciſe vt cū ſequit̄ ingreſſuȝ hui⁹ religiōis aut loci. Si autē dubitat quā intentionē habuerit dꝫ viā eligere tutiorē ſcdm.s.Tho.& Pet. Si autē incidit in īpoſſibilitatē implendi votū ex ſua cul
17 pa tenetur facere qḋ poteſt et penitere de culpa.

¶ Decimoſeptio q̄rit̄ qḋ de eo q̄ vouit religionē intrare īdeterminate & nullā īuenit ſe recipiētē: & dicit Inno. qḋ remanebit ſub obedientia epi & erit monachus ei⁹ qḋ de cōgnitate ſolū dꝫ intelligi: cū poſſit eſſe in ſclō & nubere: qꝛ ſicut ſe h꜄ ps ad ptē ita totū ad totū: vn̄ ſicut ille q̄ vouit intrare ſolū hāc religionē q̄ eſt ps religiōis in gn̄e pōt nubere ſi nolit eū illa pars recipere. vt. ḋ prioꝛe. ita & q̄ vouit intrare religionē in gn̄e q̄ eſt totum. poterit nubere: ſi vniuerſalitas religionū q̄ ē totū reſpectu huius particularis nolit eū recipere. vn̄ & ſcdm Archi. in.c. ſcimus.xx.q.j. in voto religionis ſubintelligunt̄ iſte condōnes ſi poſſum vel ſi volūt me recipere q̄bus nō extātib⁹ nō erit votuȝ ſcdꝫ Hug. Car. Et hec maxime ſunt vera ſi ille nō intendebat aſr ſe obligare: qꝛ ſcdm Archi. ibi tm̄ ſe extēdit obl'o voti quantū & intētio vouētis. Et ſi quādo vouit de hoc non cogitabat: diſtingue qꝛ aut ſi nūc vē ꝓbabiſr ꝙ excepiſſet ſi cogitaſſet & nō tenet̄ aut ꝙ nō excepiſſet & tūc tenet̄ eo mō q̄ fuiſſet ei⁹ itētio & ſi neſcit diſcernere teneat tuti⁹.

18 ¶ Decimooctauo querit̄ vtrū is q̄ vouit religionem vnam determinatā intrare: induci poſſit ad aliam. & dicit.s.Tho.ij.ij.q.vl. ꝙ ſic ſi illa alia ſit maioꝛ: qꝛ in maioꝛi intelligitur minus: & hoc niſi aliquid impediat ſpāle: puta infirmitas vel ſpes maioꝛis profectus in minoꝛi: nō aūt ſi illa alia ſit minoꝛ niſi ex cā euidēti & diſpenſatione ſuperioris: ſi tamē ingredit̄ & profiteat̄ profeſſio tꝫ. de re. qui poſt votum. li. vj. puto tamen qḋ fuerit tranſgreſſoꝛ ſui voti ſimplicis: lꝫ nūc maioꝛi teneatur.

¶ Decimonono querit̄ vtrū is q̄ vouit vel iura
19 uit religionē intrare teneat̄ ibi eſſe perpetuo: & dicit.s.Tho. vbi. ſ. quod ſic. ſi ad hoc intēdebat ſe obligare: nō autē ſi intendebat ſe obligare ad ingreſſum cā experiēdi cū libertate manēdi vel non manendi. Si aūt in vouendo de hoc nihil cogitauit: vꝫ obligari ad ingreſſum ſcdm formam iuris cōis: que eſt vt ingredientibus detur annus ꝓbationis: vn̄ nō tenet̄ ibi manere ꝑpetuo: ſi tamē intraret intentione ſtatim exeundi non ſatiſfaceret voto: qꝛ in vouendo hoc nō intēdebat vn̄ tenetur ſaltem velle experiri vtrū hoc ſibi expediat. Et idē ſum. cō. ¶ Addit Richar. qḋ ſi intrauit aīo exeundi cū volūtate tamē dādi operā: vt deus immutet propoſitum ſuum ſatiſfacit voto. aliter non.

¶ Uigeſimo queritur vtrum habens votum reli 20
gionis ſi eligatur in epiſcopuȝ teneatur prius intrare: & dico ꝙ ſic. de vot. ꝑ tuas. vide ibi notata.

¶ Uigeſimoprimo querit̄ vtrum is qui vouit nō
intrare religionē ſit obligat⁹ ad nō intrādū & di 21
cit Richa. in. iij. quodlibeto. q. xiij. ꝙ nō qꝛ ſicut illicitum eſt iurare qḋ quis non faciet bonum ita & vouere. Ho. tamē diſtinguit: qꝛ nō poteſt intrare monaſterium quod eū allicit cauſa lucri & circunuenit ſed aliud. vt. xx. q. iij. conſtituit. de conuerſ. coniu. dudum. Inſpiratus autē a domino poteſt intrare. de diuoꝛ. gaudemus. & placet & probatur in.c. beatus. xxj. q. ij. & in.c. ij. de iureiu. nec tenendus eſt gratianus. xxij. q. iiij. ḋ vlti. in fine.

¶ Rurſus de religione tertio quantuȝ ad ingreſſum ſecundum quid eſt profeſſio.

Religio tertio cōſiderari pōt quātū ad ingreſſum ſcdm. i. ꝓfeſſionē que ꝓpꝛiiſſime ſumēdo iuxta dicta. ſ. ꝓfeſſio. ꝭ. s.Tho. ij. ij. q. lxxxviij. art. vij. eſt ſolēne votū quo q̄s efficitur monach⁹ vel religioſus: intellige ꝓpꝛie. & eſt duplex: expreſſa ſcꝫ & interpꝛetatiua. Expꝛeſſa eſt q̄ fit in manu accipiētis cā legitime. de reg. ad apoſtolicā. tacita vō eſt q̄ fit modis de quib⁹. ſ. ḋ. xviij.

¶ Pꝛimo ergo q̄rit̄ de expſſa qūo ſiue ſub foꝛma fiat. ſiue qūo obliget: & dico qḋ fit voce aut ſcriptura: ſed quantū elicit̄. xxij. q. lxxxvj. arti. ix. & ſ. qdlibet. q. ix. ad pꝛimū. in eccleſia dei fit pꝛimo ꝑmittendo ſeruare regulā. qḋ eſt pꝛomittere regularē vitā que eſſentialiter in tribus votis cōſiſtit. vt in oꝛdine minoꝛū. vel qḋ eſt cauti⁹ pꝛomittendo viuere ſcdm regulā qḋ tollit̄ ꝑ cōtēptū: intellige etiā interpꝛetatū de quo. ſ. religio. ij. ḋ. xj. vt in oꝛdine beati Bndi. vel tertio adhuc cautius pꝛomittēdo obedire ſcdm regulā: ita qḋ ꝓfeſſioni nō ꝯiat̄ niſi id ꝙ eſt ꝯ ꝑceptū regule. adde ex pꝛimo quodlibet. q. ix. vel eꝯrio ea que plat⁹ ꝑcepit ſm tenoꝛē regule tranſgreſſio aūt vel omiſſio alioꝝ obligat ſolum ad veniale: qꝛ hmōi ſunt diſpōnes ad pꝛincipalia vota: peccatum autem veniale eſt diſpō ad moꝛtale. in aliqua etiā religione: ſcꝫ predicatoꝝ talis trāgreſſio vel omiſſio ex ſuo genere nō obligat ad culpam neq; moꝛtalē neq; venialem: ſed ſolū ad penā taxatā ſuſtinēdā: qꝛ per hūc modū ad talia obſeruāda obligan̄t qui tamē poſſent venialiter aut moꝛtaliter peccare ex negligentia vel libidine ſeu cōtemptu. Hec ex.s.Tho.

¶ Sed aduerte pꝛimo ſcdꝫ Panoꝛ. in.c. poꝛrectuȝ. de reg. qḋ vꝫ ꝓfeſſio ꝑ q̄cūq; vba fiat nō ſeruata foꝛma regulari. i. tradita in aliqua regula: qꝛ cum obligatio dirigatur in deū defectus foꝛme actum vitiare nō dꝫ: ſicut dicimus in excōicatione: nec

requirif etiã aliqua ſcriptura neceſſario:ſ3 intel
lige nõ ꝑmittanf ꝙ in pfeſſiõe debẽt promitti.ſ.
tria vota explicite vel implicite ea ꝑmittẽdo in re
gula qꝛ ſm Dir.ꝛ Gui.in ſpe.ſi ſit in monaſterio
cõſuetudo qḋ nõ fiat aliqua pfeſſio:niſi qḋ in in
greſſu ꝑmittit quis ſuo prelato obedientiã inter
manꝰ talis nõ eſt expreſſe pfeſſus de ſta. mon. cũ
ad monaſteriũ licet Inn.dicat cõtrariũ in.c. cõſu
luit qui cle.vel vo.qḋ verũ eſt ſi fieret mẽtio de re
gula nõ aũt aliter licet in foro aie teneref ad tria
vota ſi intẽdebat ea vouere.¶Aduerte ſcḋo qḋ p
feſſiõi minorũ cõtrariaf traſgreſſio triũ votorũ ꝛ
cõtẽptus expreſſus ſeu poſitiuus regule ꝛ negati
uus cuiuſlibet ſtatuti notabilis regule ꝛ ꝗtũ ex
forma pfitẽdi traſgreſſio oim faciẽtiũ ad tria vo
ta imo oim cõtẽtorũ i regula licet exͣ intẽtiõe bea
ti Fracifci aliter fuerit:vt patuit:pfeſſiõi ꝟo mo
nachorũ cõtrarianf ſolũ tria prima nõ aũt quar
tũ.i.traſgreſſio oim faciẽtiũ ad tria vota vel cõ
tẽtorũ in regula:pfeſſiõi ꝟo predicatorũ cõtra
rianf ſolũ duo prima nõ aũt tertiũ.i.cõtẽptus ne
gatiuꝰ alicuiꝰ ſtatuti notabilis ſeu principalis:
ſ3 ſolũ cõtẽptꝰ oim qḋ eſt cõe oi pfeſſiõi:cũ ſit cõ
tẽnere pfectionẽ quã ois religioſus teneſ intẽde
re:ꝛ ſic patet qũo vna profeſſio eſt cautior alia.
¶Aduerte tertio qḋ predicatores ꝑmittunt obe
diẽtiã ſm regulã ꝛ cõſtitutiões:ſ3 tñ licet traſgre
diẽdo cõſtitutiões ex vi cõſtitutionũ nõ peccẽt ni
ſi rõne precepti vel cõtẽptus ſecus tranſgrediẽdo
regulã qꝛ patres voluerũt cõſtitutiões nõ obliga
re ad culpã:ſed hoc de regula nõ ſtatuerũt: quia
nec potuerũt cũ ſup eã nõ habeãt autoritatẽ dicẽ
te.Io.an.in nouel.qḋ regule approbate mutari
nõ poſſunt niſi per papã cõſtitutiões aũt religio
ſorũ mutari poſſunt per prelatos religionũ tãte
autoritatis quãte fuerunt eas inſtituẽtes: vt de
reg.iu.ois.Et ideo ois traſgreſſio eorũ que ſunt
in regula citra precepta eſt eis venialis de mẽte
ſancti Tho.vbi ſupra.

2.q. ¶Scḋo queriſ qua etate poſſit ꝗs pfiteri:ꝛ dico
regulariter qḋ maſculus cõpleto nõ aũt incepto
anno.xiiij.ꝛ mulier cõpleto.xij.vt in.c.j.de regu.
lib.vj.ꝛ in glo.xx.q.j.c.j.ꝛ in c.c.cos.de regu.de
quo dicit.s.Tho.xxij.q.vl.qḋ profeſſio cũ ſit vo
tũ ſolenne ſubijciſ ordinationi eccleſie ratiõe ſo
lennitatis annexe:quia eccleſia reſpicit illud qḋ
in pluribus eſt profeſſio ante tempus pubertatis
facta ꝗtũcũqꝫ aliquis habeat vſuȝ rõnis plenuȝ
vel ſit doli capax nõ habet ſuũ effectum vt faciat
pfitẽtẽ eſſe religioſum:ꝛ intẽdit qḋ retinet ra
tionẽ voti ſimplicis irritabilis per parẽtes vt pa
tet ex dictis.ſ.relig.ij.§.xv.ꝛ qḋ ibi malitia ſup
plere nõ põt etatẽ ſicut nec in ingreſſu:vt.C.reli
gio.ij.§.xij.cuius contrariũ eſt in matrimonio:qꝛ
hic agiſ de maiori preiudicio ſm Pañ.in.ca.ſi

gnificatũ.de regu.Qui etiã dicit ibi per text. illũ
vnũ falſum qḋ ſequitur ſum.ro.ſ. qḋ votũ religio
nis emiſſum ante pubertatem nõ obligat vouen
tẽ conſtitutiõe eccl'ie ꝙ impedit vires voti ꝛ limi
tat etates:qꝛ l3 non tollat ius diuinũ põt tñ illud
interꝑtari et diſtiguere:ſ3 ꝯtrariũ huiꝰ tenet.s.tho.
vt patuit.ſ.religio.ij.§.xv.ꝛ hic.§.eo.quia diſtin
guit inter votũ ſimplex ꝛ ſolenne:de ſimplici di
cẽs vt ibi:de ſolẽni vero vt hic ꝛ de ſolẽni loquiſ
d.c.ſignificatũ.Et cõtra Ro. tenet ſupple.ꝙ etiã
dubitat an tale votũ ſit irritabile per patrem qñ
venit explendũ ſoluta patria ptãte de quo.ſ.reli
gio.ij.§.xv.Uide etiam infra votũ.iij.§.v.¶Fallit
qḋ dictũ eſt dupliciter.primo in oibꝰ mẽdicãtibꝰ
qui ad pfeſſionẽ recipere non poſſunt ante annũ
pbatiõis cõpletũ.de reg.nõ ſolũ.et.c. cõſtitutio
nem.in.vj.qui annus eſt.xv.cũ ante.xiiij. comple
tum nõ poſſit quis intrare:vt.ſ.religio.ij.§.xv.et
ſcḋo in monachis habẽtibꝰ monaſteria i inſulis
multũ rigidis:qbꝰ prohibeſ ne ante.xviij.annuȝ
aliquẽ recipiãt ad profeſſionẽ:vt in.c.qꝛ in inſu
lis.de reg.¶Circa qḋ ſciẽdũ eſt qḋ Io.an. vt etiã
recitat Pañ.in.d.c.qꝛ in inſulis. inquãtũ potuit
inueſtigare nunquã illud.c. ſeruatũ eſt in aliqua
inſula:vnde pleriqꝫ doctores arguẽdo ex rõne li
tere dicũt qḋ ſi in inſula nõ eſt ꝯgregatio durior
quã alibi nõ h3 ibi locũ illud.c. et extra iſulas ſit
ꝯgregatio durior ibi h3 locũ: et ꝯſequẽter Pañ.
poſt Io.an.iſtã ꝓhibitionẽ extẽdit ad fratres ꝑ
dicatores et minores: apud quos eſt cõgregatio
dura:qꝛ ꝗlibet diſpoſitio ampliari d3 ꝛ reſtringi
ad limites rõnis expſſe: etiã ſi verba nõ patianſ:
vt in.l.adigere.§.quãuis.ff.de iure patro.et in.l.
cũ pr.§.dulciſſimꝰ.ff. de leg.ij. et hoc ſequiſ ſum.
Ang.ꝛ Ro.Sed iſta opinio non eſt vera: tum qꝛ
iſtud.c.eſt abrogatũ ꝯſuetudine cũ nullibi ſeruef
a tpe Io.an.ꝛ multo ante vt patuit : imo ſm Ar
chi.poſt Pet.de pa.eſt reuocatũ per ꝓemiũ ſexti
tũ qꝛ cõſuetudine in ordine ꝓdicatorũ interꝑtaſ
oppoſitũ:imo et.c.gñale qḋ declarauit conſtitu
tionẽ ꝓhibentẽ receptionẽ ante decimũoctauum
annũ intellige de conuerſis vt refert Archi. tũ qꝛ
nõ eſt eadẽ ratio de monachis ꝙ vacãt ſibi ſolis
et predicatoribꝰ quos op3 vacare ſtudio theolo
gie:ꝛ ꝯſequẽter artiũ marie dialectice ad quã iu
niores ſunt aptiores:vt experiẽtia docet: ꝛ dato
qḋ eſſet eadem:non tñ eſt eadẽ in inſulis ꝛ extra:
qꝛ in inſulis ſicut corpus ita ꝛ animus iuuenum
videſ plerũqꝫ cõcludi ꝛ carcerari:itẽ qꝛ iuuentus
indiget relaxatione et recreatione que pene nul
la põt eſſe in inſulis de quibus loquiſ text.ſ.ſoli
tarijs ꝛ arctis:cũ ſtultũ ſit dicere qḋ intelligatur
de Anglia et Sicilia ꝛ huiuſmodi:ꝙ ſunt regio
nes ameniſſime vñ monachi eiuſdẽ pfeſſionis ꝙ
ſm iſtũ textũ non potuiſſent recipere ad pfeſſio

nem ante illud tp̄s in inſulis: hodie extra inſu-
las potuiſſent. Unde tota ratio illi⁹ prohibitio-
nis vel ſaltē p maxia parte fuit rōne loci qđ etiā
inde ptʒ q2 nulla religio etiā ſumme auſteritatis
hoc ſeruare cogit̄ a iure extra inſulas. Ex dictis
aūt in principio huius § et in p̄ncipio ſequētis
ſequit̄ qđ annus pbatiōis poſſit eſſe.xij. in puel-
la ⁊.xiiij.in puero. ⁊ verū eſt qn̄ intrāt de volūta-
te parentū.ar.xx.q.j.c.j. ⁊ ptʒ quo ad munuſculū
in.c.nō ſolū.de regu.li.vj.alias aūt eſt.xiij.⁊.xv.
3.qđ ¶ Tertio querit̄ quo tp̄e poſt p̄mū religiōis in-
greſſum poſſit fieri pfeſſio a maſculo vel etiā a
1.di. femina: et dico multa. ☞ Primū. Regul'r pfeſſio
fieri nō dʒ niſi cōpleto anno pbationis q̄ eſt.xv.
in maſculo: vel.xiij.in femina.xvij.q.j.cōſald⁹.tñ
q2 tp̄s datur in fauorē nouitij: vt experiat̄ regule
auſteritatē ⁊ mores monaſterij. de reg. ad apl'i-
cam. ideo ↄueniēte p̄lato cū ſuo cōuentu quo ad
nō mendicātes ⁊ interueniēte voluntate nouitij
pōt ante annū pfiteri et tenet pfeſſio lʒ male fa-
ciāt p̄lati niſi ſubſit ratiōabilis cā: vt in. d.c. ad
apl'icā. imo pōt fieri expſſa pfeſſio l ip̄a receptio
ne habitus imo et ſine ea: vt.s̄.religio.j.§.j. ⁊ de
reg.cōſtitutionē.lib2.vj.vbi hoc habet̄ expreſſe.
☞ Scđm.fallit aūt qđ dictū eſt dupliciter. primo
2. vbi habet locum.c. q2 in inſulis. de quo.s̄.§.4.di
ctū eſt. ſcđo in mēdicantib⁹ vbi pfeſſio nō pōt re-
cipi: nec fieri valide niſi completo tp̄e probatio-
nis.i.anni integri qui incipere non pōt ante cō-
pletū.xiiij.annum etatis in maſculo: cui tñ anno
integro diē vnam addere nō oportet: q2 nuſquā
legitur: et ſumma eſt ratio que pro religione fa-
cit: et ita tenet Pet. de palu.in.iiij.⁊ firmat Joā.
an.in cle.cos.de regul. Sed aduerte qđ Pet. de
pal. hoc intelligit ſolū de predicatorib⁹ ⁊ mino-
ribus: quib⁹ hoc prohibuit Alexander quartus
in.d.c.nō ſolū. ſed poſtea Bonifaci⁹ octauus in
ſequēti cap.ſ. cōſtitutionem hoc extendit ad oēs
3. mendicantes. ☞ Tertiū vtrū autē hoc locum ha-
beat in monialibus ordinū mendicantiū ſcʒ qđ
infra annū pbationis profiteri non poſſint: ⁊ di-
cit Semi. cū recu. et Lap. qđ ſic et particulariter
in monialibus ſancte clare ⁊ ordines predicato
rum nō obſtante qđ habeāt poſſeſſiōes ⁊ nō men
dicēt: q2 propter hoc nō tollitur quin ſint de or-
dine mendicantiū: ſicut nunc multi religioſi non
ſunt mendicantes: nec prohibentur habere poſ-
ſeſſiones: quas tñ non habent ⁊ de facto mendi-
cant: vt no. Paul.in cle. vt profeſſores. de regu.
nō ob. etiā qđ habeāt propriū ex priuilegio: lʒ in
alijs retineant priuilegium mendicantiū: q2 tol-
lens vnum non tollit aliud. ff. de ſer. vrba. predi.
l.ſi domus. verſu pal. ex tuarum. vnde per hoc a
iurib⁹ loquentib⁹ de mendicantib⁹ nō eximunt̄.
Hoc autē eſt verū quātū ad moniales.ſ. Clare.
que.ſ.nō dicunt̄ minoriſſe: ⁊ q̄ſtuʒ ad oēs que ex
ſua profeſſiōe nō poſſunt habere pprietates in cō
muni: ſed ſm Archi. poſt Pet. de pal. nō eſt verū
de monialib⁹ ordinis predicatorū ⁊ minorū que
nō ſunt mēdicātes. Et licet habeāt omia priuile-
gia fratrū tamē nō obligātur ad hoc: tum q2 non
eſt priuilegium: tum q2 cōuenit fratribus vt ſunt
mēdicātes in quo ab eis diſtinguūtur: q2 habēt
reditus ⁊ poſſeſſiōes: vnde infra annū probatio
nis poſſunt expreſſe profiteri. Hec illi. Et hoc te
ne: q2 vterq3 poſſunt habere propriū nō ſolum ex
priuilegio ſed etiā ex regula vel inſtitutionibus
vnde mirū eſt qđ Se. dicat ꝙ moniales ordi. pre
di. ſunt mēdicātes: licet ex apoſtolico priuilegio
poſſint habere ppriū. Et dato qđ hoc eſſet verū:
tñ adhuc poſſet dici ⁊ attētari in eis nō habere
locū. d.c.nō ſolū. ⁊. d.c. cōſtitutionē que loquunt̄
in maſcullo gñe: vt patet quia maſculinū appella
tiuū: puta ſi fratres nō cōcipit feminum in materia
odioſa: vt ſupra maſculinum.
¶ Quarto querit̄ vtrū teneat profeſſio facta ex- 4.q.
plicite ante debitā etatē vel tēpus a iure ſtatutuʒ
⁊ dico qđ ſi profeſſio fiat ante annos pubertatis
nulla eſt ipſo iure. de reg. ad noſtrā. ⁊.c. ſignifica
tū ⁊ hoc in qualibet religiōe. Si vero ſit ante an
nū probatiōis cōpletū tenet vt dictū eſt: ⁊ profi-
tens expreſſe obligatur illi religioni in ſpecie: ſi
nō eſt mēdicantiū vel religioni in genere ſi profi
teatur implicite ⁊ tacite de quo infra § proximo
ſed in mēdicātibus ante annū probationis facta
nō obligat illi religioni in qua fit: ſed tantū reli-
gioni in genere. d.c.nō ſolū. ⁊.c. cōſtitutionē. Si
vero ſit cōtra prohibitioneʒ. d.c. q2 in inſulis de
regu. ſm Hoſtiē. nō tenet propter text. ibi cū quo
cōmuniter doct. trāſeunt recitādo ⁊ facit. l. nō du
biū. C. de legi. ⁊ regu. que contra ius de regu. iur.
lib.vj. ſed Pañ. ibi tenet cōtrariū: quia papa nō
annullat profeſſionē ſed ſimpliciter prohibet: vn
de nō impeditur virtus eius quod probatur qua
ſi expreſſe in. d.c. ad apoſtolicā vbi tenet profeſ-
ſio facta a papa ⁊ regula prohibēte: ſic etiā ex ſim
plici prohibitiōe nō impeditur vinculū matrimo
nij licet cōtrahentes veniant puniēdi. Et ex hoc
dico licet dubitet Pañ. quod obligatur illi reli-
gioni in ſpecie: quia profeſſio tenet ⁊ prohibitio
erat in fauorē profitentis cui poteſt renunciare.
Ad. l. autē nō dubiū ⁊ reg. que cōtra dico profeſ-
ſioneʒ nō eſſe nullā: quia aliquo iure ſuſtentatur
ſcʒ. d.c. ad apoſtolicam. 5.
¶ Quinto queritur an profeſſio expreſſa facta
ante annū probationis in ordine mendicātium
ſic obliget religioni in genere: vt non teneat ma-
trimoniū ſi poſtea contrahatur: ⁊ glo. in. d.c. cō-
ſtitutionē videtur tenere qđ ſic: dicens votum ſo-
lennizatum eſſe in genere: quod Lapp. vt ibi re-

fert Se.limitat ſi ꝓfitēs intēdebat ſe obligare in
gñe ſecus ſi i ſpē certo loco ⁊ ordini q̄ꝛ tūc poſſet
matrimoniū cōtrahere:vel ſaltē ſi cōtraheret nō
dirimeret̄:⁊ de hoc crederet̄ ſibi ſm Jo.an.de re
gu.cōſulti ⁊.dd.⁊ Archi.qꝺ intellige ſi aliud nō
expreſſit:vel ſi expreſſit nō ꝓbat̄ ⁊ in foro aīe:nō
aūt in contētioſo:niſi delato iuramento.Hec ex
Se.Et ſic cōclude ꝙ ſi intēdebat obligare ſe ſo-
lū religiōi mēdicātı:quā expreſſe profitebat̄:pōt
cōtrahere de facto q̄ꝛ.ſ.tenebit ⁊ de iure q̄ꝛ non
peccauit:ſi vō intēdebat ſe obligare ſaltē in vni
gñe nō eſt religioſus:q̄ꝛ nullū habet monaſteriū
ſibi obligatū.Et cōmuniter dr̄ qꝺ cōtrahere non
pōt de iure nec de facto vt refert ⁊ ſequitur ſum.
ro.tanꝗ̄ tuti⁹ tñ ego dico ꝙ pōt cōtrahere de fa
cto ⁊ ſic etiā tenet ſum.ang.⁊ ꝓbo q̄ꝛ cū nō ha-
beat monaſteriū ſibi obligatū nō eſt ꝓfeſſus ex-
preſſe:vel tacite:q̄ꝛ ꝓfeſſio nō fit niſi vtraq̄ȝ par-
te cōſentiēte cū requirat̄ recipiēs vt.ĩ.dicā ⁊ ſic
remanet obligatus religiōi in genere ſolū ex vo
to ſimplici qꝺ fecit quādo quātū in ſe erat ꝓfite-
batur expreſſe limitando tñ vt.ſ̄.religio.ii.§.xv.
nō aūt pōt cōtrahere de iure id eſt ſine peccato
q̄ꝛ obligat̄ religioni.Nō eſt aūt idē de profeſſio
ne tacita infra annū ꝓbatiōis in ordine mēdicā
tiū q̄ꝛ illa nō eſt ꝓhibita vt in.d.c.nō ſolū vnde
eā patiētes ſunt obligati profitēti licet ille iuris
beneficio nō ſit preciſe obligatus illis ⁊ iō iſte cō
trahere nō pōt etiā de facto q̄ꝛ eſt ꝓfeſſus ⁊ ſi aliā
religionem nō inuenit maneat in iſta.

6 ¶Sexto querit̄ vtrū teneat profeſſio expreſſa fa
cta intētione mala aut cū expreſſiōe illiciti:⁊ di-
cit Archi.poſt pe.de pal.in.iiij.di.xxvi.q.iij.qꝺ ſi
quis intēdat eſſe religioſus:licet cū hoc intēdat
aliqꝺ malū vt furari vel rebellare:tenet profeſſio
q̄ꝛ intēdit ſe obligare ad vota etiā ſi intendat nō
ſoluere:ſola aūt obligatio ad vota nō impletio
eſt de eſſentia religiōis:⁊ adde ex Pan.in.ca.vt
de.de reg.qꝺ tenet̄ licet nō cōſequat̄ ſuā intētio-
nē ſi tñ nō ſolū nō intēdat caſte viuere ſed nec ſe
obligare ad hoc nō eſt ꝓfeſſus q̄ꝛ hec intētio re-
pugnat eſſentie religiōis.Si aūt ꝓfitendo expri
mat̄ aliquid nō cōtrariū eſſentie religionis puta
quod de licētia prelati cuſtodiat pecuniā vel hu
iuſmodi valet profeſſio ſi vero exprimatur ali-
quid cōtrariū eſſentie:vt qꝺ nō intēdit ſe obliga
re ad caſtitatē non valet:⁊ idē de alijs votis.Et
idem eſt ſi diceret nō intendo ſeruare caſtitatem
promiſſam quantūcūq̄ȝ promittā.Hec eñ expreſ
ſa nocent,nō expreſſa nō nocent ad ſimilitudinē
matrimonij carnalis.Addit etiā dd.ꝙ ſi expri
matur cōditio contra particularē auſteritatē vt
ꝙ liceat comedere carnes ſi hoc ſcit in regula vel
cōſtitutiōibus quas profitetur cōtineri tenetur ſe
cus ſi neſcit.

¶Septimo querit̄ q̄n̄o teneat ꝓfeſſio:facta ſub 7
cōditiōe:⁊ dico qꝺ Pan.in.c.fi.de condi.appo.
ponit duas opiniōes principales vnā.ſ.Innocē.
Hoſt.⁊ Jo.an.⁊ glo.xxxij.q.ij.ſolet qꝺ ſi cōditio
fuit cōtra ſubſtātiā religiōis puta qꝺ liceat habe
re ꝓpriū:nihilomin⁹ tenet ꝓfeſſio:licet ſecus ſit
in matrimonio ſm Jo.an.vbi agit̄ de fauore cō-
trahētiū:⁊ cōſequēter ex quo alter acceptat cōdi
tionē potuit ſibi preiudicare:ſȝ hec obligatio ac
quirit̄ deo ꝑ miniſteriū prelati:⁊ ꝯſequēter factū
miniſtri acceptātis illā cōditionē:nō debet obeſ
ſe deo qui vr̄ velle profeſſionē recipere.Sed gl.
in.d.c.fi.⁊ do.Car.tenēt qꝺ ꝓfeſſio ſit nulla q̄ꝛ ꝓ
fitēs aliter noluit ſe obligare:⁊ plus placet Pa.
q̄ꝛ remota parte ſubſtātiali act⁹ remouet̄ act⁹.de
ſpō.tua.Nec obſtat motiuū in cōtrariū q̄ꝛ ⁊ ſer-
uus nocet dño ⁊ prelat⁹ eccleſie in querēdis licet
nō in queſitis:hic aūt ſum⁹ in obligatiōe querē- 8
da nō in queſita:itē de⁹ nō recipit obligationē ni
ſi a volūtario.xv.q.i.nō eſt iſte aūt noluit aliter
obligari.Et hoc tene ex dictis in.§.ſuperiore.
¶Octauo querit̄ q̄d ſi q̄s ꝓfiteat̄ cū iſta cōditio
ne que eſt poſſe retinere ſua ⁊ dicit Pan.in.c.in
ſinuāte que de.vel vo.ꝙ ſi ſimpliciter ſub tali cō
ditiōe voluit in dubio videt̄ ſibi reſeruaſſe illa
bona vt obediētiarius monaſterij:q̄ꝛ verba appo
ſita in cōtractu intelligēda ſunt ſm naturā eius.
ff.loca.l.ſi vno etiā improprijatis verbis vt ibi-
dē in prin.⁊ in.d.c.inſinuāte ſm vnū intellectum
vt res potius valeat quā pereat.l.quoties.ff.de
verb.ob.⁊.c.abbate de verb.ſig.⁊ ſic erit religio
ſus ⁊ prefata bona habebit ad vſum pro ſua ne-
ceſſitate.Et idē dic ſi profitetur vt in domo ſua
cū oib⁹ bonis ſuis moret̄ vt no.Ber.Inn.⁊ Ho.
in.d.c.inſinuāte.q̄ꝛ nō eſt contra ſubſtātiā mona-
chatus vt quis in certo loco moretur aut de cer-
tis redditibus viuat cū hoc poſſit concedere ſupe-
rior de elec.cū inter.Et ſi ſuperior poſtea volue-
rit eū amouere poterit licet nō debeat niſi ex iu-
ſta cauſa.Si vero ea voluerit ſibi reſeruare vt ꝓ
priū ita qꝺ nō ſit locus interpretatiōi tunc ſi fiat
reſeruatio per viā cōditiōis reſolutiue vel ſuſpē
ſiue vitiatur actus ⁊ nō cōditio vt in.c.fi.de con
di.appo.⁊ ſic non erit religioſus:ſimiliter ſi fiat
per pactū puta quia dicit aliter non intendo pro
fiteri:nec alio modo:quia hec verba habent vim
conditionis ſecundum Bart.in auten.ingreſſi.
C.de ſacroſan.eccle.Si vero ſimpliciter per viā
pacti vel modi reſeruat ſibi proprietatem vel fa-
cultatem contrahendi matrimonium ſic facit
tranſire profeſſionem in aliam ſpeciem quia:vbi
eſt pactum contra naturam contractus et im-
proprijatis aliquatenus verbis tranſire poteſt
in alium contractum ſit interpretatio alterius
contractus:vt eſt textus.in.l.vbi ita donatur.

bas.q.ꝙ illud cōmiſit:ſed ſatis eſt req̄rere ⁊ expectare reſpōſuꝫ. Et idē Jo.ā.an.ibi etiā dicit in.c.ſi.de reg.in.vj.qḋ de iure cōmuni creatio monachoꝝ pertinet ad abbatē ⁊ cōuētū ⁊ alle.c.ea noſcit̄ de his que ſi.a prela.vñ vacāte monaſterio nō poterit cōuētus reciperevt in ſimili dicimꝰ de collatiōe ſpectāte ad ep̄m:vt i.c.vnico ne ſe.va.lib.vj.iūcto.d.c.ſi.ſed viuēte prelato:nec cōuētꝰ ſine prelato:nec ecōtrario prelatus ſine cōuentu
14 recipere poterit.vt no.in.d.c.ſi.

¶ Decimoquarto querit̄ vtrū ep̄s poſſit aliquē acceptare ad pfeſſionē:vt dicit Inn.qḋ ſic:⁊ talis erit verus religioſus:licet nō intret monaſteriū nec pfiteat̄ certā religionē ſꝫ ſtatim in domo ſua ſub obediētia ep̄i prefiget̄ ab ep̄o certus modus viuēdi:alleg.c.ſi iur.xxvij.q.ij.⁊ dicit ſecꝰ in alijs p̄latis iferiorib' licet pfeſſio in manu alterius ſit votū ſimplex. Et cū his dictis cōiter tranſeūt doc.in.c.porrectū.de reg.⁊ no. Pan.ibi. Sꝫ do.Ant.ibidē:tenet qḋ p talē pfeſſionē factā ep̄o votū nō ſolēnizat̄ vt mr̄imoniū dirimat p.c.vnicū.de vot.li.vj.qḋ placet Pa.dicēti ſe nō videre quō iſte ſit verus religioſus:⁊ putat oē votū eſſe ſimplex reſpectu dirimēdi mr̄imonij:niſi fiat pfeſſio in religiōe approbata.vt in.d.c.vnico que fieri nō pōt:niſi ab abbate ⁊ fratribꝰ recipiat̄:q2 ſolus ep̄s nō pōt aliquē incorporare religiōi inuitis fratribꝰ:q2 regula approbata p eccl'iā cōtradicit vñ in materia ſtricta appellatiōe religioſorū tales nō venirēt. Hec ex illo. Qui bñ dicit in exēptis:aut vbi certa regula approbata nō pmitteret̄:aut vbi recipit ſuo noie vel alterꝰ nō potētis in corporare:ſꝫ ſecus p̄io ſi reciperet ep̄s pfeſſionē certe regule approbate monaſterij ſibi ſubiecti:q2 tūc valeret etiā ſi talis remaneret in ſeculo iuxta dicta.ꝭ.religio.j.§.j.q2 recipere ad pfeſſiōeꝫ dependet a ptāte ſuꝑioritatis:vt no.Ge.i.d.c.cōſtitutionē.⁊.ij.vbi recipet noie alicuꝰ valētis incorporare approbate religioni:q2 valeret poſt ratificationē lꝫ nō añ ⁊ ſic nō teneret mr̄imoniū.

15 ¶ Decimoquinto querit̄ vtrū pfeſſio fieri poſſit per procuratorē:⁊ dico qḋ ſic:q2 actꝰ quilibet p procuratorē explicari pōt niſi expreſſe ſit a iure phibitus:vt.l.j.§.vſus.ff.de pcu.⁊ in regula pōt qs lib.vj.iſte aūt nunq̄ expreſſe excipit̄:vt patet diſcurrēdo tex.⁊ gl.iuris vtriuſq̄:⁊.l.pōponius.ff.de procu.⁊.c.qui ad agēdū.de pcu.li.vj.iuncta glo.vbi multi caſus excipiuntur.

16 ¶ Decimoſexto querit̄ vtrū poſſit haberi rata acceſſio pfeſſiōis:puta ſi frater ſuſcepit aliquez ad pfeſſionē ſine mādato ſuperioris:⁊ cōcludit Jo.an.in.c.inſinuāte qui de.vel vo.ſm do.Card.qḋ ſic:⁊ idē Aſtē.lib.j.titu.xx.referēs Inn.tenere extra de reg.porrectū qḋ de mādato abbatis:ſecularis clericus vel laicꝰ ſufficeret ⁊ idē eſſet ſi ſine mandato noie tñ eiꝰ fecit et poſtea ratū habuit:ſed antequā ratificet votum non erit ſolēne:nec matrimonium poſtea contractum dirimet.

¶ Decimoſeptimo q̄rit̄ q̄ pena recipiētis aliquē ad pfeſſionē ante debitū tp̄s:⁊ dico qḋ ſi recipiatur ante annos pubertatis pfeſſio eſt nulla ⁊ accipiens peccat mortaliter vſurpando iniuſte paternā ptātē:⁊ punit̄ arbitrio iudicis.ar.c.ad apl'icā.de reg.in gl.vl.ſi v̄o recipiat̄ añ cōpletū annū pbatiōis extra mendicantes q̄dē eſt male factū ſi paſſim ⁊ indiſcrete fiat.d.c.ad apl'icā.⁊ pena eſt in arbitrio iudicis:vt ibi in gl.in mēdicantibus vero ⁊ recipiētes:p̄mo q̄dē peccāt mortaliter agētes contra p̄ceptū factū ſub pena excōicatiōis.ij.ſunt ſuſpēſi a receptiōe cuiuſcūq̄ ad profeſſionē.tertio ſunt puniendi pena grauioris culpe:vt in.d.c.nōſolū.de reg.in.vj. ¶ Non tñ efficiunt̄ irregulares ſm Ge.ibi ſi durāte tali ſuſpēſiōe aliquā ad pfeſſionē recipiāt:q2 opꝫ qḋ actꝰ q̄ fit poſt ſuſpenſionē ſit attributꝰ certo ordini eccl'iaſtico q̄ nō eſt hic cū abbatiſſa hoc faciat:⁊ etiā diſpenſatiue pōt eſſe abbas q̄ nō ſit in ſacris.de eta.et q̄l.tuā.⁊ tñ ad cū iure cōi cū ſuo conuētu ſpectat iſta receptio. Solꝰ aūt papa ſm Ge.ibi ab iſta ſuſpēſiōe pōt abſoluere q2.c.nup.de ſen.excō.nō hꝫ locum in inferiorib' ep̄o:⁊ ꝯſequēter cū ab ep̄o nō poſſint abſolui:q2.ſ.ſunt exempti:neceſſe habent adire papam.⁊ idē Jo.an.⁊ Archi.et hoc ſequit̄ ſum.ro.ſed q2.d.c.habet locū etiā i curatis:vt patet ibi aperte:vt etiā ſupra pbatū eſt:ideo meliꝰ dicit ſum.ang.qḋ a ſuis p̄latis poſſunt abſolui. Unde diſtinguēdo concordāde ſunt opiniones quas ibi recitat Geñ.qḋ ſi ſuſpenſio eſt ad tēpus ſolus papa abſoluit nec locū habet.d.c.nuper.ſi vero non eſt ad tempus ſic habet locum:vt tenet glo.ibidem.de quo ſupra abſolutio.j.§.iij.

¶ Decimooctauo q̄ritur quot requirunt̄ neceſſario ad expꝛeſſam profeſſionē:et dico vt colligit̄ ex p̄dictis qḋ ſex. ¶ Prio qḋ pfitens cōpleuerit.xiiij.annū ſi ſit maſculus vel.xij.ſi femina vt in.c.j.de reg.lib.vj.imo in mendicantibꝰ req̄rit̄ qḋ maſculus.xv.et femina.xiij.cōpleuerit et multo plures requirūtur vbi hꝫ locū.c.q2 in inſulis.de quo.ꝭ.relig.§.ij.dictū eſt. ¶ Scḋo requirit̄ qḋ fiat ei qui pōt religiōi approbate incorporare vel de licētia eiꝰ ſm Inn.⁊ Pañ.in.c.porrectū.de reg.vel ſaltē noie eiꝰ ſequente ratihabitione poſtquā vtiq̄ valeret ſed nō ante:vñ pfeſſio facta p ſe ſolū aut in manu ep̄i non ſolēnizat votū ſm do.Anto.in.d.c.porrectū.vnde qḋ dicit Ge.cū Lap.in.d.c.cōſtitutionē.qḋ profeſſio facta in manibꝰ habentis adminiſtrationē religioſam obligat religionem ſaltē in gñe nō in ſpecie niſi recipiat̄ ab eo q̄ pōt incorporare illi ſm ſum.Ange.verū eſt ſi ille adminiſtrator poteſt religionē in qua adminiſtrat

Right margin, beside the lines they stand next to: 17 (beside "Decimoſeptimo"), 18 (beside "Decimooctauo"), 1. re. (beside "Prio qḋ pfitens"), 2 (beside "Scḋo requirit̄").

obligare illi quē recipit:ſʒ ego dico qđ eſt ſimpli
citer:falſum niſi poſſit obligare cā quātū ad hoc
et ꝯſequēter poſſit icorporare:qꝛ nihil agit vltra
ſuā ptātē de iure vel de facto:et fundamentū eiꝰ
eſt chimericū.ſ. qđ religio obligetᷓ in gñe non in
ſpecie:ꝛ.c.ꝯſtitutionē.qđ allegat hoc non ꝓbat
de eo qui in nō mēdicantibꝰ tacite ꝓfitetᷓ infra
annū ꝓbatiōis: tū qꝛ falſum eſt qđ talis religio
tali non teneatᷓ in ſpecie:lʒ ipſe non teneatᷓ ei:tū
qꝛ hoc dato ſtat qđ ipſe obligetᷓ religiōi in gñe:
nō aūt econuerſo: ſicut in eo qui vouit religiōis
3 ingreſſum indeterminate.¶ Tertio qđ fiat alicui
religiōi approbate.de vot.c.vnico.li.vſ.ꝛ ſi fie-
ret i domo ꝓpria in manu ꝓlati tenet.d.c.porre-
ctū.vñ ꝓfeſſio qua qs remanet obligatꝰ ſolū reli
gioni in gñe vt ſi fiat vni de mēdicantibꝰ exꝓſſe
infra annū ꝓbatiōis nō vʒ ꝛ ſi ſequatᷓ mrimoniū
tenebit ſm do.Anto.in.c.ruſus. qui cle.vel vo.
qꝛ non eſt facta vni religiōi vt requiritᷓ in.c.vni-
co.de vo.lib.vſ.ꝛ idē Rap.ꝛ Cal.vt refert Ge.in
c.nō ſolū.peccabit tñ talis mortaliter ſm Rap.et
Cal.niſi qñ intēdebat iſtā ſolū qꝛ tūc non ꝓfitetᷓ
iſtā:puta minorū qꝛ ꝓfeſſio nō vʒ nec aliā qꝛ nō
intēdit ꝛ ꝯſequenter votū eſt nullū.¶ Quarto qđ
4 ꝓlatꝰ reqrat cōſiliū ſui capl'i aliter nō vʒ ſm Jo.
an.in quadā apoſtilla in.c.ad aplicā.de regu.et
ibi Panor. non tñ tenetᷓ cōſiliū ſequi ſm Jo.an.
ꝛ cōiter doc.qđ limita niſi hoc mādet regula vel
ſtatutū.¶ Quinto qđ fiat ſimplr de tribus votis
5 ſcʒ obedientia paupꝑtate et caſtitate : vñ ſi nollet
ꝓfiteri niſi obedientiā ſolū:ꝛ ad alia nollet tene
ri non eſſet ꝓfeſſus ꝓprie ſi hoc exꝓſſe deduxit in
pactū:qꝛ remota parte ſubſtātiali actus remoue-
tur totū:de ſpō.tua.illa aūt tria ſunt ſubſtantia-
lia ꝓfeſſioni religiōis.de ſta.mo. cū ad monaſte
riū.ſi vero non deducit in pactū expreſſe vʒ ꝓfeſ-
ſio de vno voto obedientie ſolū:modo ſi addatᷓ
ſm regulā talē:ꝛ ſic intellige Jnno.in.d.c. cū ad
monaſteriū. Jn reliquis vero lʒ nō ſeruetᷓ forma
tradita in regula : tenet tñ ꝓfeſſio per quecunq̧
verba fiat:qꝛ defectus forme nō ſubſtantialis nō
vitiat actum ſicut dicimus in excommunicatiōe
de ſenten.excom.ſacro.Jta no.Panormi.in.d.c.
porrectū.Requiritᷓ etiā in mēdicantibꝰ continui
tas anni ꝓbatiōis:ſed vide infra religio.v.§.iiij.
19.q ¶ Decimonono queritᷓ quomodo fiat profeſſio
tacita: ꝛ dico vt ſonat ipſum nomē quod fit ſine
voce et ſcriptura multis modis: id eſt tribus ſm
Jo.an.ꝛ do.Anto.ꝛ Panor.in.c.vidua.de reg.
quos tñ oēs limita cōiter et generaliter ſi ſciāt et
conſentiant illi quorū eſt incorporare religioni:
quia ſicut expreſſa non inducitur quocunq̧ vo-
to vel cauſa niſi fiat in manibus potentis recipe
re et incorporare ſm Ge.in.d.c.conſtitutionē. et
c.vnico.de vo.lib.vſ.et Rap.ꝛ Jnno.ꝛ Jo.mo.et
Jo.an.in.d.c.porrectuʒ vel in manibus alterius
habētis mādatū:vel recipientis nomine eius ſe-
quēte ratihabitione:ita nec tacita fieri poteſt ſi-
ne eius ſcientia ꝛ aſſenſu:vt tenet Jnno.ꝛ Ho-
ſtie.ꝛ Pañ.vt videtur in.c.porrectū de reg.ꝛ eſt
cōmunis opinio ꝛ vera:licet Gemi.in.d.c.conſti
tutionē chimerizet:vt dictū eſt.¶ Primo ergo in
ducitur quādo quis ſe ingerit actibus qui ſolum
profeſſus de iure aut cōſuetudine conueniūt qđ
Panor.ibi limitat primo ſi ſit nouitius, ſecūdo
ſi ſciat hoc conuenire profeſſis tantū:quia data
ignorantia preſumptio ceſſat tertio ſi ſponte ſe
ingerit non ex metu quarto ſi triduo perſeuera-
uerit in illo propoſito:aut loco perſeuerantie tri
dui:hoc fecit cū habitu profeſſorum diſtincto in
colore ſciſſura vel forma de quo tamē triduo eſt
queſtio:quia Joan.an.in.c.ad noſtram de regu.
dicit hoc requiri per ſimile de habitu profeſſorū
vt infra dicetur:ſed do.Anto.dicit illud non re-
quiri cū de eo in.d.c.vidua mētio nō fiat ſed pro
cedit tex.quādo duo concurrunt:exercitiū ſcʒ et
habitus profeſſorū:qꝛ nō requiritᷓ triduū:ꝛ hoc
placet Panor.ꝛ eſt verū quia illa vidua ſe inge-
rens actui profeſſarum habuit profeſſarū veluʒ.
De prima tū limitatione diſſentiunt ſum.ro.que
illā tenet:ꝛ ſum.Ange.que illam nō habet:ſed di
co qđ eſt vera:ꝛ procedit quādo quis ſe ingerit
actibus profeſſorū:puta electioni ſine profeſſorū
habitu.vnde clericus ſecularis per illū actū non
profiteretur:vt patet per Pañ.ibi:ſed cū habitu
profeſſorū ſecus quia nō requiritur quod preceſ-
ſerit notitia:cū de illa vidua non legatur quod
fuerit nouitia.¶ Secūdo inducitur tacita profeſ
ſio ex delatione habitus profeſſorū quod limita
primo ſi habitus ſit diſtinctus:vt.ſ.ū.ſi quis de-
ferat ſciēter id eſt ſciendo quod cōpetat ſolū pro
feſſis ſm ſum.Roſ.vel melius ſi hoc ſciat ꝛ vlte-
rius quod per hoc de iure vel de conſuetudine
inducatur ꝓfeſſio ſm ſum.Ang. cōſentiēte Jnn.
ꝛ do.Anto.ꝛ bene qꝛ ignorātia preſumptionem
tollit tertio ſi ſponte:quarto ſi accipiatur ab eo
qui pōt incorporare religioni:vel eo cōſentiente
ſm Pañ.in.d.c.vidua ꝛ facit.c.porrectū, de reg:
quam limitationem male omittit ſum. Roſ. ad-
dens loco eiꝰ aliā:ſcʒ quod etas ſit debita qđ ſu
perfluit ad docto.qꝛ loquuntur in eo qui poteſt
profiteri explicite:licet nō quātum ad textum iu-
ris.quinto ſi in monaſterio ꝛ non extra deferatᷓ
de regu.vt clerici et nota. Panormi. in.ca.ex re-
ſcripto de iureiur.quia ceſſat preſumptio:eo ꝙ
ſi profiteri vellet intraret monaſterium ſed intel
lige in monaſterio id eſt ſub obedientia abbatis
quia vt dicit abbas in.c.cum illo de ſentē.excoī.
vbicunq̧ fuerit monachus modo ſit ſub obediē-
tia abbatis ſemper fingitur eſſe in clauſtro. vl ſi

In delatione triduo perſeueret: ſed ne dubitetur
quo animo deferat ſm Pan. ⁊ ſic intellige.c.con
ſtitutionē in.ſi.de reg.lib.vj. Fallit hoc aliquan
do ſm aliquos: nec requiritur illud triduū: pri-
mo ſi ſuſcipitur in infirmitate: ſecundo ſi ſuſcipi-
tur poſt votū de ingreſſu religiōis ſed de vtroq;
dubitat Pan.in.d.c.cōſtitutionem vbi ponitur
ius nouū de hoc ⁊ non excipitur: ⁊ ita tene quod
requiritur ⁊ magis in infirmitate ꝙ̄ in ſanitate
3 cū infirmus turbet ꝑpter moleſtiā morbi ar.in.l.
cū antiquitas.C.de teſt. ¶ Tertio inducit per de-
lationē habitus nouitiorū indiſtincti diſtinctio
ne patēti.i.colore ſciſſura vel forma per annū li-
cet eſſet diſtinctus diſtinctione occulta puta per
benedictionē vt in cle.eos de reg. nec oportet ad
dere anno diē ſm Pet. de pa. niſi in anno biſſer-
tili de cui⁹ tū integritate eſt vna dies de plurib⁹
imo nō oportet dicere vltra annū ſicut dicit ſum.
Ang. ſed ſufficit dicere per annū ſicut dicit ſum.
Hoſ. ⁊ tex. vnde in vltimo inſtāti anni probatio
nis talis erit profeſſus: niſi aliud obſtet. Hoc au
tē limita primo in monaſterio eo modo quo pe-
ne ſtatim dictū eſt: ſecus extra ſecūdo vbi habit⁹
nouitiorū ab habitu profeſſorū eſt indiſtinctus
patēter licet forte diſtinctus occulte vt dictū eſt
vel etiā licet forte ſit diſtinctus patēter ab habi-
tu ſecū degētiū ſeculariū ſm Pe. de pa. ſicut ſi cū
canonicis regularibus eſſent clerici ſeculares in
choro ⁊ refectorio ſuperpelliceis vtentes ſi ta-
mē habit⁹ nouitiorū eſſet indiſtinct⁹ ab habitu
profeſſorū ⁊ cū hoc ab habitu ſimul cū eis degē-
tiū ſeculariū ſicut ſm Archi. in mulieribus qui ſe
canonicis regulares appellāt vel ſm Pan. in.c.
ex parte de regu. in fratribus ſancti antonij: vel
alijs qui ſolū ferūt crucē in pectore delatio hmōi
habitus per annū nō inducit ꝓfeſſionē tacitā ſm
Pet. de pa. qḋ limitat Pan. qñ aſſumit a mino-
re.xiiij.anno. ſecus ſi fuit aſſumptus a maiore.
xiiij.anno. ſecus vbi eſt patēter diſtinctus ab ha-
bitu profeſſorū q2 quātūcūq; deferat etiā per.xx.
annos nō inducit profeſſio vt in.d.cle.eos not.
glo. ⁊ Pan. in.c.ex parte de regu. tertio vbi alia
ꝓteſtatio nō premittit infra annū: ſecus vbi pre-
mittit ſm Archi. ⁊ hoc tene q2 licet dicat ho. qḋ
nō iuuat ſi ꝓteſtet ſe nolle propter hoc profiteri:
q2 hic inducit preſumptio iuris ⁊ de iure que nō
admittit probationē in contrariū: ⁊ idē Archi. ⁊
mo. q2 talis proteſtatio eſt cōtraria facto: tū veri⁹
ſenſit cōtrariū Joā. an. vt refert ge.c.ſ. de reg. in
vj. ⁊ Jo. de lig. qñ ſit ex iuſta cā: q2 oppoſita opi-
niōe ꝓcedit vbi proteſtatio eſt facta cōtraria hic
autē eſt declaratoria vt l.c.cū. M. de cōſti. ⁊ hoc
placet q2 vbi factū eſt multipliciter intelligibile
⁊ agēs ꝓteſtat qḋ nō agit actū ad finē hūc puta
vt ꝓfiteat: ſed ad illū puta vt adhuc ꝓbet: iuuat: ⁊
cōſentit Pan. ſ.c. ex parte de reg. Ubi aūt habit⁹
eſſet diſtinct⁹ patēter iſta ꝓteſtatio nō eſt neceſ-
ſaria ſm eū in.c. poſtulaſti.e.ti. q2 ſ. ipm ſignū di
ſtinguēs eſt proteſtatio. ¶ Quarto inducit ſm ali 4
quos qñ qs ſuſcipit habitū nouitiorū cū ꝓpoſito
vitā mutādi abſolute per.c. ꝯſulti. ⁊.c. ſtatuimus
de reg. ⁊ per.c. nō ſolū eo. ti. lib. vj. ſed iſta opinio
eſt falſa: q2 tex. in.d.c. nō ſolū cū qui ꝓpoſuit ab-
ſolute vitā mutare: diuidit cōtra eū qui expreſſe
vel tacite eſt ꝓfeſſus patet etiā per.c. ex trāſmiſſa
de renū. vnde ⁊ do. Car. in cōſilio facti. ⁊ ſequit
Pan. in.c. cōſulti de reg. dicēs ꝙ is qui fecit vo-
tū de perſeuerādo nō efficit profeſſus ꝑ delatio-
nē habit⁹ nouitiorū diſtincti: ſed ſi cōtraheret ma
trimoniū teneret ⁊ ad.c. nō ſolū ⁊ alia q̄ videnť
cōtraria tñ. qḋ itelligunť qḋ talis ad ſeculū redi-
re nō pōt ſine mortali nō aūt qḋ ſit profeſſus eſt
etiā irrationabilis: q2 ꝓfeſſio etiā tacita ſine duo
bus cōtrahētib⁹ nō perficit. ſ. ꝓfitēte ⁊ acceptāte:
vñ nullū ꝓpoſitū aut votū niſi ali⁹ cōſentiēs ad
ſit ꝑficit ꝓfeſſionē. Quid aūt ꝑ illud ꝓpoſitū itel
ligat variē loquunť canoniſte: ſed opinio vera ē ꝙ
ſit votū expreſſū ꝑſeuerādi in religiōe: vel etiā
votū interpretatū vt cū qs ſe offert ꝓfeſſioni: nec
tamē fit ꝓfeſſio: q2 alius non ſubito acceptat.

20 ¶ Uigeſimo querit quomodo obliget profeſſio
tacita: ⁊ dico qḋ extra mēdicantes ſicut expreſſa
etiā ſeculari habitu nō mutato obligat illi reli-
gioni preciſe quā quis ꝓfitet vt in.d.c. cōſtitutio
nē ita tacita per ſuſceptionē habit⁹ ꝓfeſſorū in-
fra annū probatiōis obligat religioni in genere
ſi is qui ꝓfitetur ſit etatis debite ſciens: volūta-
rius ⁊ triduo perſeuerās vt patet ibi: huic tñ obli
gat in ſpecie illa religio in qua eſt ꝓfeſſus: alio-
quin cū a fortiori nulla alia teneatur poſſet con-
trahere matrimoniū cōtra.c. vnicū de voto. li. vj.
⁊ idē preciſe eſt de eo qui infra annū tacite ꝓfite
tur in mēdicātibus ⁊ vlterius etiā idē eſt ſi infra
annū ꝓfiteat expreſſe vt in.d.c. non ſolū ⁊ in hoc
eſt differētia inter mēdicātes ⁊ nō mēdicātes ſed
tacita que eſt ex delatiōe habitus vltra annū ob
ligat in ſpecie ei in qua fit vt in cle.eos. de regu.
Dixit aūt. s. Tho. in.iiij. di.xxxviij. ꝙ ꝓfeſſus ta-
cite omni caſu tenet ad tria vota religiōis prin-
cipalia: ſed ad alias obſeruātias quarū trāſgreſ
ſio ex diſſimulatiōe prelatorū inducit: qui dū vi
dētes nō corrigūt indulgere videnť: nō obligat
precipue ſi ſit ſimplex qui talia diſcernere ſufficiē
ter neſciat: ⁊ idē Alber. ⁊ intellige in his in qui-
bus prelatus poteſt diſpenſare.

21 ¶ Uigeſimoprimo queritur quid de profeſſione
impuberum: ⁊ dico ex Archiepi. poſt Petrū de
palude. quod ſi inuito vel ignorante parente vel
tutore intrauit ſi non reuocetur infra annum:
⁊ diem eſt profeſſus tacite quo ad eos quo ad

ſe vero añ cõpletũ annuz pubertatis nec expreſſe
nec tacite profiteri põt: ⁊ ſi de facto fecerit ſi pro
feſſus ſit factus pubes ratificet vel portet habitũ
profeſſorũ triduo vel nouiter profiteatur vel ſi
toto.xv.anno remaneat vbi habitus nouitiorũ
22 ⁊ profeſſorum non diſtinguuntur.
¶ 22.queritur quid de profeſſione ſeruorum: et
23 dico vt.ſ.religio.ij.§.iij.
¶ 23.querit̃ vtrũ per ingreſſuz religionis que fit
per pfeſſionẽ quis aſſequat̃ plenariã remiſſionẽ
per aſſumptionẽ crucis: ⁊ dico qđ ſic vt pbat.s.
Tho.ij.ij.q.vlti.ar.iij.ad tertiũ qui loquit̃ de di-
cto ingreſu. ⁊ pe.de pa. ⁊ idẽ ber.de precep. ⁊ di-
ſpen. Utrũ autẽ teneat̃ reſtituere qui aliquẽ auer
tit ab ingreſſu religionis.j.reſtitutio.iij.§.j.
24 ¶ 24.querit̃ quid de bonis ingredientis religio-
nẽ per pfeſſionẽ: ⁊ dicũt iura qđ ingreſſi religio-
nẽ ſe ⁊ ſua dedicãt deo ita qđ oĩa eorũ bona mo
naſterio intelligunt̃ eſſe collata.C.de ſac.ſan.ec-
cle.auſ.ingreſſi.xix.q.iij.q2 ingredientibus qđ ſm
Pet.de pal.intelligit̃ de ingreſſu profeſſiõis de
quo intelligunt̃ iura loquẽtia de ingreſſu ⁊ hoc
niſi ipſi aliter diſpoſuerint añ pfeſſionẽ: qđ poſ-
ſunt licet nõ poſt expreſſaz aut tacitã vt no.gl.in
d.c.q2. Et ſi a patre vel matre fili9 aut filia pote-
rat exheredari ppter vitiũ ingratitudinis iã nõ
poterũt: q2 hoc vitiũ tollit̃ p religionis ingreſſuz
xix.q.iij.c.ſi.iũcta glo. ⁊ in.c.ſi qua mulier cũ gl.
vbi de his multa. Alicubi tñ eſt cõſuetudo qđ p-
pinqui occupant bona immobilia ingreſſi: niſi ſi
qua dedit monaſterio: ⁊ alicubi etiã mobilia q̃
ſm Ray.valet ſi eſt obtẽta.xl.annis quo tpe pſcri
bit̃ cõtra eccleſiã ſ3 puto qđ nõ valeat rõne pſcri-
ptiõis tũ q2 in reb9 inuaſis aut furtiuis nõ currit
vt dictũ eſt.ſ.pſcriptio.§.xi.tũ q2 eccl'ia que hic
ſpoliat̃ nõ eſt digna pena: cũ nõ ſit in mora negli
gẽtie ſ3 violẽtie nec quocũq3 mõ: q2 eſt cõtra legẽ
naturalẽ priuans hoĩem facultate diſponẽdi de
ſuis bonis ſed de his diffuſe.j.religio.vj.

¶ Rurſus de religione quarto quantum
ad tranſitum ab ea.

Religio rurſus cõſiderari põt quar
to q̃tũ ad trãſitũ ab ea ad aliã reli
gionem vel ad alium ſtatum.
¶ Primo ergo q̃rit̃ vtrũ poſſit eẽ
trãſit9 de vna religiõe ad aliã ⁊ di.
s.tho.ij.ij.q.vl.hoc nõ eẽ laudabile niſi ppter ma
gnã vtilitatẽ vel neceſſitatẽ: tũ q2 ex hoc plerũq3
ſcãdalizant̃ q̃ reliquunt̃: tũ q2 facili9 q̃s pficit in
religiõe q̃ cõſueuit ceteris parib9. ſicut patet in
collatiõib9 patrũ p abbatẽ neſtorẽ: eſt ṽo lauda
bile triplici ex cã prĩo ex zelo pfectioris religiõis
in quo nõ attẽdit̃ excellẽtia ſolũ ſm arctitudinez
vite: ſ3 principalr ſm illđ ad qđ religio ordinat̃
⁊ ẽir ſm diſcretionẽ obſeruãtiarũ ſiui proportio
natarũ: ſcđo ppter declinationẽ religiõis a debi
ta pfeſſiõe ſm quã fuerat inſtituta tertio propter
infirmitatẽ vel debilitatẽ. In prĩo caſu ppter hu
militatẽ debet lĩia peti: q̃ tñ negari nõ põt ſi cõ-
ſtet illã eſſe arctionẽ: ſ3 ſi probabiliter dubitet̃ re
quirẽdũ eſt iudiciũ ſupioris de reg.licet in ſcđo i.ad
ṽo requirit̃ diſpẽſatio. Hec ex.s.Tho. Pro qb9 uer-
aduerte prĩo qđ ſi dubitet̃ an ſit ſtrictior religio ſe.
ad quã trãſit̃ ſm Pañ.nõ ſtat̃ ṽbo volẽtis trãſi-
re aut plati negãtis licẽtiã: ſ3 requirẽdũ eſt iudi-
ciũ ſupioris: qui ſm Inno.eo caſu eſt ille ad quez
appellaret̃: ſi grauaret̃ iſte religioſus: q2 prelat9
nõ debet eſſe iudex in cã ſua qđ dictũ nota: q2 ex
eo infert ſum.ro.poſt Pa.qđ habet locũ gñaliter
vbi orit̃ ↄtẽtio inter religioſuz ⁊ ſupiorẽ ſuũ: q2
debet adiri ſupior ĩmediat9: qđ tñ hñ dicit̃ in ſpe-
ciãtib9 ad declinãdã correctionẽ: q2 in talib9 nõ
habet locũ appellatio: vt ſupra dictũ eſt. ¶ Aduer 2
te ſcđo qđ ſi prelat9 nõ rñdeat vel neget: vel alle-
get cauſam negatiõis iniuſtã dicit Pañ.poſt In
no.qđ in his caſib9 ⁊ ſimilib9 põt ſubditus incõ-
tinẽti trãſire: ſi vero allegaret cauſaz iuſtã aut ve
riſimilẽ negatiõis nõ debet trãſire: ſ3 inſtare apđ
ſupiorẽ vt decernat ſi ṽo dicat ſe velle habere cõ
ſiliũ: tenet̃ expectare debito tpe: q2 ille nõ tenetur
incõſulte rñdere. ¶ Aduerte tertio qđ ſm Jo.an. 3
in.c.ſane.de reg.iura nõ pmittũt trãſitũ reſpectu
melioris religiõis ſeu maioris vel reſpectu finis
vt q2 fructuoſior: aut alio mõ ſ3 ſolũ reſpectu ar-
ctioris vite ⁊ q2 ibi viuit̃ ſtricti9. vt in.d.c.licet.
⁊ ſequit̃ ſum.Ang.cõtra Roſ.q̃q̃ ipſa ſibi in.§.
j.⁊.viij.cõtradicat: ⁊ cõtra ſup.ſentientes cũ btõ
Tho.de cuius mẽte eſt qđ attendat̃ vita arctior
qñ fines ⁊ fruct9 parificant̃ qño intelligit̃.d.c.li
cet imo ibi videt̃ pbari opinio.s.Tho.dũ dr ma
ioris religionis fruge melioris ⁊ ſanctioris vi-
te: ſi vero nõ parificat nobilior finis cũ vita eque
ſtricta vel etiã min9: nõ ſit regularis preponderat
q2 media ſunt ppter finẽ nõ econtrario. Uide.j.
§.viij.vbi pbatur opi.s.Tho. ¶ Aduerte quarto 4
qđ ſi quis licẽtia nõ petita trãſiuit qñ petere te-
nebat̃ q̃dã dicũt qđ põt reuocari: quidã vero qđ
nõ: ſed gl.d.c.licet ſoluit: qđ põt reuocari ſi trãſi
uit cauſa leuitatis: alias nõ vel dic ſub aliis ver-
bis qđ nõ põt repeti ſi trãſiuit in caſu licito: licet
modo ſeruato: ſecus ſi in caſu illicito, ar.ca.fi.de
reg. ⁊ hoc tenet ṽṽ. ⁊ Arc. ⁊ ſequit̃ ſupple. ⁊ hoc
tenet licet ſum.Ro.cũ multis aliis canoniſtis te-
neat indiſtincte qđ poſſit reuocari: q2 nõ preiudi-
cauit alicui licet gr̃a humilitatis mãdatũ ſit qđ
licẽtia petatur. ¶ Aduerte quinto ſm Archi.poſt
Innoc.qđ ſi ex trãſitu ad eã quã certũ eſt eſſe ar-
ctiorẽ prior incurrat grauẽ iacturã vel infamiaz
nõ licet tranſire arg.ij.q.iij.ſi quis vero ⁊ de reg.
licet q2 nec dz eẽ cã ſcãdali nec priuatã vtilitatẽ

debet preferre cõi.puta vni⁹ monaſterij: ⁊ ſi tran
ſitur ſm doc.vt dicit Pan̄. debet fieri reſtitutio.
ar.d.c.lz.in ver.iacturã. de quo lz Pan̄. dubitet
et cũ eo ſum. ro. q2 propter leſionẽ monaſterij nõ
debet impediri propoſitũ diuinit⁹ inſpiratũ. tñ
nõ eſt dubitandũ qñ illa infamia vel iactura nõ
venit ex culpa monaſterij: ſed ex rerũ qualitate:
quia non eſt a deo propoſitum illicitum.

2.q̃ō ¶ Secũdo querit̃ qñ ⁊ q̃uo liceat trãſitus a reli
gione ad religionẽ: ⁊ dico colligẽdo mentẽ doc.
qd aut tranſitur ad latiorẽ aut ad equalẽ aut ad
arctiorẽ. ¶ Et qdẽ ſi ad latiorẽ dico quod lz: ſi in
priori religiõe regula nõ ſeruat̃ ſm Inno. ⁊ Pa
nor.in.c.ſane.de reg.q2 nõ cõſiderat̃ regula anti
quitus inſtituta: ſed modus viuẽdi de p̃ſenti: qd
bñ Jo.an.limitat qñ nõ eſt in p̃uincia aliud mo-
naſteriũ eiuſdem religiõis ad qd poſſit tranſire.
nec ſpes reformationis ſed monaſterij. Si vero
in priori monaſterio regula ſeruat̃ aut ſubeſt cã
et ſic ſm Inn. ⁊ ſequit̃ Pan̄.in.c.nõ eſt dubiũ. de
regu. qd ep̃s põt diſpenſare ar.c. nõ mediocriter
de ↄſe.diſt.v.qd Jo.an.in.d.c.non dubiũ. limi-
tat ſi cã eſt vrgens indigens celeritate: al's recur
rendũ eſt ad papã. qd intellige de cõſilio vel vbi
cõmode põt.ar.c.non cogant̃.diſt.lj. limita etiã
quo ad non exẽptos. in exẽptis aũt diſpẽſabit p̃-
latus q loco ep̃i preeſt.ar.ſm gl.in.d.c.nõ eſt du-
biũ. aut papa ſi talẽ nõ hz. Aut cã nõ ſubeſt: et ſic
lz de licẽtia pape.ſm gl.in.c.cũ ſingula. de p̃bẽ.
li.vj.qd verũ eſt quo ad eccleſiã ⁊ concernẽtia fo
rũ cõtẽtioſum.quo ad deũ tñ eſt peccatũ.ar.eorũ
q not.in.c.non eſt voti.de vot. Et cã legitima eſt
debilitas: delicata cõplexio ⁊ hmõi. ¶ Si v̾o trã-
ſit⁹ ſit ad equalẽ ſine cã: lz ſolũ de l'nia pape etiã
quo ad deũ ſm gl. Jo.ix.q.j.in ſum. ⁊ Pan̄. in.c.
non eſt.de reg. ex cã v̾o lz de licẽtia ep̃i vel p̃p̃ij
p̃lati conſentiẽte.c.ſm gl.in.d.c.non eſt dubiũ. et
facit.c.ſtatuimus.xix.q.vlti.⁊.xij.q.ij. ſine exce-
ptione. Si vero trãſitus eſt ad ſtrictiorẽ reqrun-
tur multa. Primo qd non fiat leuitate: temerita-
te: aut odio prioris prelati. ſz zelo vite melioris:
⁊ ſi eſt ↄtrarietas inter p̃latũ ⁊ ſubditũ circa hoc
ad ſuperiorẽ põt appellari: etiã ſi in tali religio-
ne interdicat̃ appellatio: q2 intelligit̃ interdicta
in ſpectantibus ad correctionẽ ſolũ. ſcd̃o qd reli-
gio ad quã tranſit̃ non ſolũ ſit ſtrictior de iure.i.
ſm ſe.ſed etiã de facto.q2.ſ.actu ſeruatur.ar.c.ſa
ne.de reg.q2 hic ceſſat ratio p̃mittẽdi tranſitũ. q
eſt vt viuat̃ arctius cũ hic p̃ſumat̃ operari ſp̃us
ſanctus.vt in.c.lz. de regu.iij. qd licẽtia petatur.
vt in.d.c.lz. Quib⁹ cõcurrẽtib⁹ lz trãſitus etiã ſi
primũ monaſteriũ eſſet priuilegiatũ ne qs inde
trãſire poſſet ad arcti⁹. q2 p̃ſumit̃ hoc conceſſum
ne trãſit⁹ fieret ex temeritate vel leuitate in iactu
ram p̃p̃ij ordinis ſub p̃textu maioris religio-
nis.vt in.d.c.licet. Sed tamen aduerte qd nomi-
ne religionis arctioris venit religio ſanctior. et
religio fructuoſior.ar.dictorum.§.j.§.

¶ Tertio q̃rit̃ a quo debeat peti iſta licẽtia: ⁊ di 3
co quantũ ad clericos ſeculares qd in ep̃o reqrit̃
licẽtia obtẽta a papa.de reg.lz.quo ad p̃latos ve
ro inferiores ſi nõ ſunt immediate ſub papa ſuffi
cit ſi petat̃ ab ep̃o: licet nõ obtineat̃ ſm Jo.an.in
mercu. ſi vero ſunt immediate ſub papa: ab eo eſt
petẽda ⁊ eo negãte trãſire nõ lz. ſec⁹ eo nõ reſpõ-
dẽte. quo ad clericos vero ſm Inno. petẽda eſt li
cẽtia ab ep̃o ſi eccl'ia grauiter ledit̃. al's etiã ſine
licẽtia poſſunt. ¶ Quãtũ ad exẽptos vero dico qd
p̃lati q ſubſunt pape immediate vt gñalis magi
ſter ⁊ miniſter et hmõi tenẽt locũ ep̃i q immedia
te ſubeſt pape. et ab eis eſt petẽda vbi in nõ exem
ptis petit̃ ab ep̃o. nõ autẽ vbi a papa. p̃lati vero
habẽtes ſuperiores ſi ſunt ordinarij tenẽt locum
abbatis nõ exẽpti q ſuperiorẽ hz citro papã. ideo
ab eis petẽda eſt vbi in nõ exẽptis petit̃ ab abba
te: nõ autẽ vbi ab ep̃o: q tñ ſine conſenſu capituli
cã dare nõ põt ſm glo.in.d.c.cũ ſingula. Et ideo
in aliquo caſu põt cã dare p̃latus ordinari⁹ im-
mediat⁹ conuẽtus: ſicut põt ad religionẽ recipe-
re: tũ q2 doctores ⁊ iura nõ diſtinguũt de p̃lato:
tũ q2 talis in materia nõ odioſa venit noĩe abba
tis q hoc aliquando poteſt. ſicut et frater aut reli
gioſus nomine monachi. vt ſupra abbas.§.vlti.
tum q2.c.ſi religioſus de ele.lib.vj. videtur velle
qd cã poſſit dare in tranſitu ad epiſcopatũ ſi iam
ſit facta electio: etiã irrequiſito capitulo: dum nõ
diſtinguit itẽ.ar. in verbo ſuis conuenientibus
referẽdo ſingula ſingulis: quaſi dicatur prelatus
irrequiſito ſuo conuẽtu: cũ ſolus prior conuẽtua
lis proprie habeat conuentũ ſuũ ſicut prouincia
lis prouinciã ſuã. ſed intellige niſi obſtet cõſtitu
tio.ar.verbi: q dare valeat. tum q2 hoc eſt de mẽ-
te Pan̄.in.c.lz.de reg.et doc. dũ querũt vtrũ ipſi
prelati a quibus.ſ.licẽtia petitur tranſire poſſint
ea non obtẽta ⁊ concludit Jo.an.in mercu.in rẽ
gu.cũ non ſtat.lib.vj.qd ſic ſi habent ſuperiorem
citra papam. Quod ergo dicit ſum.ang.in ordi-
ne predicatorũ petendam eſſe a prouinciali: ⁊ in
ordine minorum a cuſtode vel miniſtro: non eſt
verũ: ſed peti põt etiã a priore cõuentuali aliqñ
vel a guardiano. Et quidẽ in ordine predicatorũ
expreſſe hoc p3 p̃ marc magnũ: q2 ſcd̃m illud fra
ter põt tranſire de licẽtia magiſtri vel ſui p̃oris.

¶ Quarto queritur vtrũ trãſiens aliter q̃ȝ dictũ 4
eſt licere ſit apoſtata: et dicit Pan̄. in.d.c. ſane.
de reg.qd nõ apoſtaſia maiori: de qua in.c.fi. de
apoſta.ſed bene apoſtaſia minori: q2 retrocedit.
Ex hoc infert ſumma ang.ad.c.ij. ne cle. vel mo.
lib. vj. vbi dimittens habitum incurrit excom-
municationẽ cum ſit proprie apoſtata: qd cã nõ

incurrit aſſumens habitum alterius religionis etiam laxioris: qꝫ etiã ſentit Jo.an.ibi in nouel. qꝛ tert.ibi ſentit in eo ꝙ facit cauſa euagationis que ceſſat in eo ꝙ aliã religionẽ ingredit᷑: ⁊ idem Panor.in.d.c.ſane. ſꝫ ego dico qꝫ aſſumẽs alterius religionis habitũ ratiõe tranſit⁹ liciti vere vel opinatiue nõ incidit qꝛ ibi ceſſat ratio legis ſecus ſi ſumat cauſã euagandi: ⁊ multo magis ſi cauſa licẽtius aut cauti⁹ delinquendi: qꝛ in tali habet locum litera et intentio ſeu ratio legis.

5 ¶ Quinto queritur quid ſi regularis impetrauit licentiã tranſeundi ad arctiorẽ religionẽ ⁊ poſtea penituit vtrum primi teneãtur eum recipere: et dicit v̄.v̄. qꝫ ſic: ſi non inuenit arctiorem ſe recipientem: vel non potuit ſufferre eius auſteritatẽ: et ante profeſſionẽ vult reuerti: quia licẽtia ⁊ renũciatio facta fuit ex cauſa nõ ſubſecuta. Si aũt abbas et conuentus aliquẽ licẽtiauit ſimpliciter et ille renunciauit ſimpliciter non ex aliqua cauſa: niſi forte ex odio ſm v̄.v̄. licentia non valet: qꝛ hoc eſt dare licentiam vagandi: quod prohibet᷑. xviij.q.ij.abbates. ſm Aug. tamẽ expelli põt quãdo non vult ferre penam pro culpa commiſſa.

6 ¶ Sexto q̃ritur a qua religione et ad quã liceat tranſitus: ⁊ dico qꝫ probat in.iij.parte.tit.xvj.c.iiij.in fi. Archi.poſt Pe.de pa. in q̃rto religionẽ mẽdicantiũ pfectiorẽ eſſe omni nõ mẽdicante. et inter mẽdicãtes eã q̃ eſſentialiter ⁊ principaliter et noialiter eſt inſtituta ad p̃dicãdũ: qꝛ hec eſt religio xpi. etiã ſi loculos habeat quos nõ habeat alia ꝙ predicationẽ eſſentialiter non habeat annexã: ſꝫ accidẽtaliter poſt inſtitutionẽ ex cõmiſſione. ⁊ qꝫ ex oĩ alia ad eã lꝫ trãſire. Et idem tenuit.b. Jo.do. dicens qꝫ cũ vnicuiqꝫ ob frugem melioris vite ad altiorẽ ſtatũ liceat tranſire. xix. q.ij.due ſunt. ⁊ de regu.licet. nõ ſolũ carthuſienſes: ſed cuiuſlibet ordinis fratres ad ordinẽ p̃dicatoꝝ poſſunt trãſire regulariter ad vnguẽ viuẽtem: et pbat eo modo quo Pet. Monal. quoqꝫ magnus theologus ⁊ canoniſta dicit et refert.b. Jo.do. ſe vidiſſe determinationem vniuerſitatis pariſine. quod frater chartuſiẽſis de iure cõi poſſet tranſire ad ordinẽ p̃dicatorũ regulariter viuentẽ. Et idem conſuluit zaba. et quidam alij de monacho ſancti benedicti obſeruantie laxioris. Et idem dicit beatus Jo.do. de ordine minorũ. in tracta. de poſ. Econuerſo autem dicit idem. b. Jo.do. qꝫ fratres p̃dicatores tranſire nõ poſſunt ad aliorũ ordinũ obſeruantiã: niſi in ſuo ordine foret remiſſa religio: quia tũc liceret alio arcte et non laxe viuendi: quia ſm Jo.an. Inno. et Pañ. in.c.ſane. de regu. nõ eſt inſpiciendũ principium fundationis regule. ſed qꝫ nunc de facto ſeruat᷑: vnde ſatis eſt quod nũc ſit ſtrictioris vite ea ad quã tranſit᷑ lꝫ forte tpe fundationis fuerit laxioris. cõtra p̃dicatores apoſtatas inquit Jo.an. ꝙ profitẽtes in monaſterio ſancti benedicti vbi forte non ſeruatur religio putant ſe euadere apoſtaſiam. contra quos eſt litera.in. d.c.ſane. Conſtitutiones enim predicatorum vltra regulam ita arctant eos qꝫ vita eorũ eſt aſperior vita monachorũ. Unde cogẽdi ſunt redire ad primum ordinẽ. Hec Jo.an. ¶ Nõ eſt aũt cõtra predicta qꝫ ex conſtitutione martini quinti licite tranſeunt ad carthuſienſes qꝛ licite ex cauſa tranſit᷑ ad equalẽ et laxiorẽ. ¶ Non obſtat etiã ſi alicubi in vita regulari habentur licite poſſeſſiones moderate: qꝛ hoc non impedit ſed iuuat regularem vitã hodie quando creuerunt mendicantes noĩe ⁊ effectu. et plus inueniunt ſeductores quam veraces.

¶ Septimo queritur quid velint iura de tranſitu mendicantis ad nõ mendicãtes: ⁊ dico qꝫ ibi aſſumi non põt ad dignitates in illo ordine etiã ſi tranſeat autoritate apoſtolica. nec ad prioratum vel aliquam adminiſtrationẽ aut quecunqꝫ officia: etiã tanq̃ vicari⁹ ſeu miniſter: ſiue tanq̃ locũ aliorũ tenens nec poteſt exercere curã aĩarũ pro ſe aut p alios. nechꝫ vocẽ aut locũ in capl'o: etiã ſi ab alijs cõcedat᷑. cle. vt pfeſſores. de regu. 7

¶ Octauo querit᷑ q̃d velint iura de tranſitu mutuo monachorũ canonicorum regulariũ. et dicit Archi. poſt.s. Thom.ij.ij.q.clxxxix. qꝫ vtraqꝫ illa religio ordinatur ad opera vite contemplatiue inter q̃ p̃cipua ſunt ꝙ agũt᷑ in diuinis miniſterijs. ad q̃ ordinat᷑ directe ordo canonicorũ regularium quibus per ſe competit qꝫ ſint clerici nõ aũt monachis. xvj.q.j.illud. lꝫ ordo monachorũ ſit arctior. Igitur ſi monachus eſt laicus licite tranſit ad canonicos non econtrario: vt ptꝫ. xix. q.iij.mãdamus. ſi vero monachus ſit clericus ſacris myſterijs ſeruiens. vt cõiter eſt hodie licite canonicus tranſit ad monachos petita licẽtia ſuperioris non econtrario. xix.q̃.iij. ſtatuimus. qꝛ tunc monachi habent quod eſt canonicorum cũ maiori arctitudine. Ex his ptꝫ quod vera eſt opinio.s. Tho. cõtra canoniſtas. de qua.ſ.§.j. ad fi. ſcꝫ qꝫ in tranſitu iuridico non attendit᷑ ſolũ maior arctitudo vite: qꝛ vt dicit ipſe et probat᷑ p.c. qꝫ dei timorem. de ſta.mo. arctior eſt pfeſſio monacoꝝ ꝙ canonicoꝝ regulariũ: ⁊ tñ ratiõe clericatus canonicus nõ põt tranſire ad arctiorẽ vitã monachalẽ: qꝛ in.d.c.mãdam⁹. hoc eſt īterdictũ. 8

¶ Nono queritur quid velint iura de tranſitu monachorum et generaliter religioſorum ad regendum eccleſias ſeculares. et dico vt infra religio.vij. per totum. 9

¶ Decimo queritur quid iuris de bonis tranſeuntium ad aliam religionẽ. et dicit Hoſti. qꝫ ſi q̃s tranſit ante profeſſionẽ cum oĩbus rebus ſuis exit. de regula. ſtatuimus. ſi vero trãſit poſt pro- 10

feſſionem ⁊ ſine licentia res ſue remanent priori
monaſterio.⁊ qui illū recipit imputet ſibi:ſi vero
cū licētia vel inuitus ex aliqua cā vadit ad aliqđ
monaſterium:vſufructus rerū quas contulit prio
ri monaſterio debetur ſcđo quandiu vixerit ne ſit
illi oneroſus.et ſic intellige.xvj.qđ.vj.cognoui-
mus.⁊.xxvij.q.j.ſi quis rapuerit.Si aūt ſit pſona
ſecularis que relinquit conſortium ſpirituale ſeu
religionem vel eccleſiā indiſtincte bona ſua recu
perātur vt inuit apte de cle.cōiu.qđ a te.in fi.vel
ad ſaluandas opiniones dic qđ bona ipm tacite
ſequunt:ſed ſi expſſe cōtulit ſe ⁊ ſua ⁊ nō hʒ vnde
viuat de benignitate canonica ſine cōtradictiōe
cuiuſqȝ bona recuperat.ar.lxxxvj.diſt.non ſatis
xvij.q.iiij.quecūqȝ ſi vo pōt ſuſtētari nō recuperat
ſicut nec ſi dediſſet ſine ſe.xvij.q iiij.ſunt q̄ opes.
niſi de grā fiat aut appoſita fuiſſet aliqua ꝯditio
de cōdi.appo.verū.ſʒ Pan.latius pſequit.Nam
in.c.qđ a te.de cle.coniu.dicit ꝙ ſi recedit ante
pfeſſionē tūc aut donauit priori monaſterio oīa
bona ſua expſſe:⁊ in dubio vr donaſſe rōne pſo-
ne:qꝛ nō eſt veriſimile ꝗ ſpoliaſſet ſe oībus bonis
inde trāſeundo:ideoqȝ recedēdo reuocat:vr eñ
donaſſe cauſa mortis mundane:vnde tali morte
nō ſecuta p pfeſſionē reuocari pōt ſicut ⁊ donatio
cauſa mortis.Si vero donauit ſolū aliqua tūc nō
vr donaſſe cā ingreſſus nec recuperabit.ar.eorū
que no.Inno.in.c.beneficium.de reg.li.vj.Taci
te vero bona hmōi nō tranſeūt in monaſteriū.ſed
remanent penes eū ex quo nō eſt profeſſus.ar.d.
c.beneficiū.Idē tñ Panor.in.c.cām.de proba.di
cit ꝙ ſi dedit in pūcto ingreſſus vr donaſſe ratio
ne ingreſſus:ſecus ſi ex interuallo vel ſi ex aliis cō
iecturis preſumi pōt ꝙ non cā ingreſſus donaue
rit:qꝛ tunc perfecta donatio non reuocatur. Sed
iſta intellige in foro cauſarū.qꝛ i conſcientia vbi
ſciri pōt pbabilr qđ donauit ſoluʒ cā ingreſſus ⁊
nō aliter ſemp recuperabit:qꝛ vr donaſſe cā mor-
tis.Si vero fecit profeſſionem aut ipſa tenuit aut
nō.Si nō tenuit bona que tacite trāſferāt redeūt
ad pſonā ſuā qꝛ acceſſoriū requirit principale: et
ſi expſſe cōtulit credēs pfeſſioneʒ tenere:reuocat
iſta bona:qꝛ vr donaſſe cauſa mortis mundane:
vt dictū eſt.facit.l.ſi pr.C.de here.inſt.vbi ſi inſti
tui aliquē credēs eū filiū meū auferunt demum il
li bona ſi cōſtat eū nō eſſe filiū:ſi vo ſciebat pro-
feſſionem nō tenere nō reuocat : qꝛ vr in oēm ca-
ſum donaſſe.Si aūt profeſſio tenuit:tūc aut egre
ditur propter pctm̄ ſuus:vt qꝛ collocat in alio mo
naſterio ad agendā penitētiā : ⁊ ꝑmanē bona ſcđo
monaſterio quo ad vſum.xvj.q.vj.de lapſis.ſed
poſt mortem naturaleʒ vſuffructus redibit ad pri
mū monaſterium:⁊ conſolidabit cum proprieta
te v ibi:aut egreditur capiendo fugam: ⁊ bona
non recuperat imo quocunque acceſſerit poteſt
cum abbas vendicare cū omnibꝰ bonis acqſitis
xviij.q.abbates.ex quo not.qđ quicquid acquirit
monachus etiam fugitiuus acquirit monaſterio
quantumcunqȝ ſit in partibꝰ remotis.vt ibi : aut
idem egredit licite puta tranſeundo licite ad mo
naſteriū vel platurā ⁊ tūc eſt dubiū de bonis que
tranſferāt in primū monaſteriū et ſunt opiniones
Nam aliqui moderni voluerūt qđ remaneant pe
nes primū:⁊ quicqđ acqrit cedit ſecundo mona-
ſterio vel dignitati.et hoc tenuit Petrus de pe-
ruſio.⁊ pro hoc videtur textus in capitulo vnico
xviij.qđ.j.alij vero dicūt indiſtincte qđ dñt bona
cum perſona tranſire.⁊ qđ illud capitulū vnicum
procedit in acqſitis bonis ex induſtria monachi
non in patrimonialibus bonis: qꝛ illa bona ſem-
per vident accedere ad pſonā monachi lʒ expreſ
ſe fuerint collata tēpore ingreſſus rōne pdicta: ⁊
hoc tenuit do.car.⁊ queſtio fuit alſs ardua in fa-
cto.Pañ.autē placet opinio ſecunda vt bona pa
trimonialia perſonam ſequant: ſubtiliter ad hoc
arguens ex dicto capitulo vnico vbi monachus
ſi fiat epſ adire poteſt hereditatē paternā ſibi de
latā quā acquiret epiſcopatui nō priori monaſte
rio:⁊ ſic ſpes ſuccedēdi patri que trāſferat in pri-
mū monaſteriū:iuxta not.per Inno.in.c.in pſen-
tia.de pba.ſequit pſonā mōachi.⁊ cū iſto tranſit
ſum.roſ.ſentiens quod religioſus factus epſ re-
cuperat iam alteri q̄ſita niſi ſit frater minor.Ego
aūt dico qđ prima opinio eſt vera ⁊ ex intentiōe
determinata in dicto.c.vnico.vbi canon dicit in
diſtincte oīa prius queſita pertinere ad primum
monaſterium ⁊ non diſtinguit inter acquiſita ex
induſtria ⁊ ſucceſſione:vt credit ſecunda opinio.
ſʒ inter monachum ante epatū ⁊ poſt.vt ibi dicit
archi.qꝛ.ſ.ante nō poterat adire hereditatem qđ
pōt poſtea factꝰ ſui iuris: lʒ nō acqrat ſibi ſed ſue
eccleſie ſcđm gl.Nō eſt autē ſilr de ſpe ⁊ de acqui
ſitione:quia ſpes nullum ius aut dominium de-
dit primo monaſterio ſicut dat acquiſitio.Et cō-
firmatur iſta deciſio: quia ſecundū Bar.in trac.
minoricarum.libro quarto.frater minor autori-
tate pape tranſiens ad epiſcopatum vel aliam
religionem que habere poteſt in communi:non
recuperat bona ſua iam alteri queſita ſiue dicas
quod hec ſit reſtitutio in primum ſtatum ſiue
quod ſit indulgentia ſiue permiſſio tranſeundi
ad alium ſtatum ſeparatum.vt.C.de ſenten.paſ.
l.ſecunda.et.l.tutor.ſi vero non ſunt alteri que-
ſita puta quia non ſunt mortui parentes quibus
debet ſuccedere : ſic ſuccedet ſi illi ad quos tranſ
it ſunt in ſtatu ſuccedendi : quia per talem tranſ
lationem reſtituitur ad omnia.C.de ſentent.paſ.
lege prima et.ff.ad tertu.lege prima §.qui mor-
tis . et idem putat ſi alias legitime ab Ar-
chiepiſcopo vel alio prelato promoueretur ad

aliquã dignitatẽ:ſecus ſi transferret aut abſoluat ab ordine per aliũ modũ:puta propter demerita ſua:vt in.d.l.ſ.§.ꝗ mortis.⁊ idẽ Fran.de aſſiſ.ad dens qḋ inſiat⁹ ab ordine propter demerita:⁊ licite tranſiens ad aliã religionẽ nõ recupat ius ſuccedẽdi ꝑiura ꝑdicta:q2 iſta abſolutio eſt magis ad penã ꝗ̃ ad premiũ.Et ita ſentit etiã ipſa ſum.ro.cõ ang.Non eſt aũt maior rõ quare iſte frater minor nõ recupet alteri iã qſita ꝗ̃ aliũ religioſi:ſʒ forte minor:q2 ſua religio minus poterat ei⁹ bõa acquirere ꝗ̃ multe alie.Uide de his Paſi.in.c.in ꝑñtia.de proba.ad fi.diffu.tractantẽ:⁊ vt vſ aliter ſentientẽ ꝗ̃ ſupra.ᵱ Et predicta faciũt ad hoc qḋ reſtituere non teneatur qui titulo oneroſo vel lucratiuo hʒ de bonis alicuius dãnati ꝑpter crimen ⁊ poſtea per principem reſtituti ad bona ſua q2 ius eſt iam ſibi queſitum.Uide ſupra gratia §.vlti.Uide etiam ad ꝑdicta Bart.in.l.quecũq3.C.de fide inſtru.lib.x.an ementes ſolenniter a communi Peruſij bona exbannitorum cogantur eis reddere ex forma ſtatutorum pacis hoc dicentiũ:vbi concludit qḋ ſic:quia.d.l.quicũq3.vbi in hoc non vʒ reſcriptum principis loquitur quãdo imperator reſcribit propter vtilitatẽ priuati tantuʒ:ſecus ſi propter publicam:q2 tunc poteſt res priuatorum auferre:⁊ eodem modo ciuitas:vt.l.certa forma.C.de iure fiſci.⁊.l.item ſi verberatum.ff.de rei vendi.⁊.l.venditor.§.fi.conſtat.ff.cõ.ꝑdi.Alex.etiam de imo.in.l.ſi quis officialium.C.de decu.⁊ fi.eodem libr.xij.per illum text.limitat gl.in auten.cõſtitutio.que de digni.col.vſ.ꝗ voluit quod lʒ quis liberet̃ a patria poteſtate per dignitatem.puta quia eṗs ſi perdit dignitatem remanet nihilominus liberat⁹:q2 verũ eſt inquit niſi deponat̃ a dignitate ſua culpa vel delicto q2 tũc non debet gaudere priuilegio dignitatis.De bonis autem fugitiuorũ.vide ſupra apoſtaſia.§.ix.

¶ Rurſus,de religione quinto quantum ad nouitios.

Religio.v.conſiderari põt quantũ ad nouitios.i.eos qui habitu religiõis accepto nonduʒ aliqua ꝓfeſſiõe aſtricti experiunt̃ religionis auſteritateʒ.Et dr habitu religionis ⁊ nõ ꝓbationis accepto:q2 ſi nouitio daret̃ habit⁹ profeſſorũ adhuc nõ eſſet ipſo facto ex hoc profeſſus:dʒ tamẽ ei dari habitus nouitiorũ quãdo nõ vult ſtatim aut infra triduũ eſſe profeſſus ⁊ ſic dãdus eſt habitus diſtinctus:vbi ſunt patẽter diſtincti:vbi autẽ non ſunt ſic diſtincti:vt vbi benedicit̃ habitus profeſſorũ ſcḋm Archi.dãdus eſt nouitio habitus non benedictus ſed ſufficit qḋ non detur ei cum benedictione tunc actu facta vt conſuetudo interpretatur:profeſſi etiã vt dicit quãdo ſibi nouiter faciũt habitũ puta ſcapulare in ordine predicatorũ debent ea facere benedici ã ꝑlatis:q2 ſcapulare benedictum eſt habitus profeſſorum.

¶ Primo ergo ꝗ̃rit̃ qs poſſit eſſe nouiti⁹ ꝓprie ⁊ dico qḋ qlibet pubes rõnis capax.xx.q.j.ꝑ totũ ⁊ de reg.cũ ſimus.ꝙ intellige ſi põt religionẽ intrare:iuxta dicta.ṡ.religio.ij.Unde lʒ ante ãnos pubertatis oblatus a parentib⁹ vł alias quis poſſit habitum religionis accipere:tamẽ ꝓprie nõ eſt nouiti⁹ q2 nõ poteſt experiri quid ſit caſtitas:nec maſitia ſupplet etatem:vt.ṡ.religio.ij.§.xij.Et ſic pʒ quo tẽpore poſſit quis eſſe nouitius:q2 in.xv.anno inchoante maſculus et ſupra:et femina in xij.q2 non poteſt aliquis ingredi niſi completa pubertate:⁊ ita tʒ Jo.an.de.reg.beneficiũ.ij.vſ. 1

¶ Secundo ꝗ̃rit̃ vtrũ furioſus poſſit eſſe nouiti⁹ ⁊ dico qḋ nõ:q2 ꝓprie quaſi ꝯſtitut⁹ in anno probationis.de reg.ſicut tenor.vñ nunquã poterit ꝓfiteri:etiã ſi ſtetiſſet in religione cẽtũ annis:et ſi profitet̃ profeſſio nulla eſt ſicut nec mrĩmonia poteſt ꝯtrahere.ff.de ſpõ.l.furor.nec ratificatur per ratihabitionem poſtquam fuerit ſane mentis:ſicut nec ꝓfeſſio facta ante annos pubertatis:niſi poſtquam eſt ſane mentis et pubes ſe obligauerit profeſſione tacita vel expreſſa:vt patet per.c.primum de vot.lib.vſ.⁊ facit.d.c.ſicut tenor.non ob.qḋ Hoſt.⁊ ſequaces teneant qḋ ratificetur ſi perſeuerauerit non contradicens poſtquã fuerit pubes ⁊ ſane mentis.q2 Panor.in.c.ſicut tenor.de regu.tenet hanc opinionem falſam per capit.primum.de regu.lib.vſ.vbi profeſſio in minori etate non ratificatur niſi portetur habitus indiſtinctus per annũ.⁊ afortiori in furioſo:⁊ ita tenet ſum.Ange.⁊ Roſ.Sed illud.c.non probat.q2 lʒ dicat eã ratificari per illud:nõ tamẽ dicit ꝙ ſoluʒ per illud:ſed potius dicit oppoſitũ.ſ.ꝙ poteſt ratificari expreſſe:vnde opi.Paſi.eſt vera ſolum in mẽdicantibus:vbi non lʒ profiteri ante annũ:⁊ in his non ſemper:ſed quãdo furia abſtulit probationẽ ſicut eam aufert impubertas:ſcus vbi ſufficienti tempore probat⁹ efficit̃ deinde furioſus ⁊ ꝓfitetur:q2 tunc eſt vera opi.Hoſt.quod abeũte furia ſufficit ratificatio ex parte vtriuſq3 partis vel etiam nouitij tantum ſi conuentus furiã ignorauit.ar.dicendorum infra §.iiij.ad finem. 2

¶ Tertio queritur quanto tempore debeat quis eſſe nouitius:⁊ dico quod anno toto regulariter xvij.qõ.j.conſaldus.et de regu.ad apoſtolicam.⁊ incipit iſte annus ab hora impoſitionis habitus modo adſit pubertas:alias a puncto pubertatis niſi vbi hʒ locũ.c.q2 in inſulis.de reg.q2 incipit ibi a puncto anni.xviij.incipientis.de regu.ad noſtram.⁊ cap.ſignificatum.⁊.c.q2 in inſulis.Quia tamen hoc datur in fauorem nouitij ⁊ religionis vt ſe mutuo experiantur:ſi nouitius ꝑlati cum ſuo conuentu accedat conſenſus ante annuʒ 3

profiteri poteſt et profeſſio tenet.d.c. ad apoſto-
licam.imo profiteri poteſt in ipſo ingreſſu etiam
habitu non ſuſcepto.vt ſupra religio.iiij.§.iij. Fal
lit hoc in mendicantibus vt ibi.§.iij. et ſm ſum.
ang.fallit vbi habet locum.c.in inſulis. ſed hoc
nullo iure probatur.

4 ¶ Quarto querit̃ vtrũ annus probatiõis poſſit
eſſe interpolatus ſtando: verbi grã vno mẽſe in
monaſterio et alio extra vel neceſſario ſit conti-
nuus:et dico qḋ Pañ. vt ptʒ in.c. ad apoſtolicã
de regu.diſputatiue tenuit ſufficere ſi ſit interpo
latus.et ſequitur glo.in regula cũ qui.de reg.iu.
li.vj. qꝛ videt̃ ſatiſfactũ iuri ex quo q̇s ſtetit per
annũ lʒ nõ cõtinuũ.et hãc opinionẽ ſum. ang.et
ro.aſcribũt Specu.in ti.de ſta.reg.ſʒ Jo. de lig.
et Bonincõtrus filius Jo.an.in quadã q̃ſtiõe di
ſputata tenẽt qḋ opʒ annũ eſſe cõtinuũ. intellige
eo modo quo ſolẽt auſteritates in religione con
tinuari.ſ. modice et ad diẽ interpolando. et hoc
Panor.veriꝰ putat : imo dico indubitate ſic te-
nendũ:tũ qꝛ iſte annus eſt ſtatutꝰ ad experiendũ
auſteritates. vt.d.c. ad apoſtolicã. q̃ maxime in
continuatiõe conſiſtũt: ſicut ptʒ qḋ is q̇ difficul-
tat̃ ieiunare. xl. dies facile ieiunaret eos ſi inter
diem ⁊ diẽ interponeret aliã diẽ refectionis vel
plures:tum qꝛ tex.dicẽdo indefinite auſteritates
oẽs vniuerſaliter cõprehẽdit.vt no.p Dy.de re-
gu.iu.in rubꝛi.⁊ facit de deci.ad audiẽtiã.in ca-
ſu aũt poſſibiliter q̇s non expiret̃ oẽs.puta q̃dra
geſimales ſi egrederet̃ tpe q̃dragesime. et idẽ de
aduentu:vel hyeme:vel eſtate:tum qꝛ cũ iura lo-
quunt̃ de annali ſpacio vel alio tpe: de cõtinuo
intelligenda ſunt:vt no.gl.ſup rub.ff.de va.⁊ tẽ.
pſcrip.qꝛ regulariter omne tps dʒ eſſe continuũ:
et p Jo.an.de elec. c.ſ.li.vj. Et hãc opinionẽ te-
net Bar.in.l.iterdũ.§.quoties.ff.de publi. p illũ
tex.vbi ſeruꝰ dr veteranꝰ q̇ anno cõtinuo ſerui-
uit.nouitiꝰ aũt q̇ nõ ſeruiuit anno continuo.Fa-
cit qḋ no.in.l.vbi fideiuſſoꝛ.ff.de ſolutio.vbi hã
bitus q̇ ex ſtatuto offendi põt impune a centum
libꝛis ⁊ ſupra offendi nõ põt p.l.reſpectu vnius
debiti et.l.reſpectu alteriꝰ:qꝛ ex quo ſunt debita
diuerſa ꝯiũgi nõ debẽt ad faciẽdũ vnũ totũ: ⁊ ſic
eſt ibi caſus in quo.l.et.l.nõ faciũt.c. Et idẽ etiã
per pdicta videt̃ dicẽdũ ſi nouitius in illo inter-
uallo tenuiſſet habitũ et ieiunaſſet et peregiſſet
oẽs coꝛpoꝛales auſteritates:ſed nõ fuit ſub iugo
obedientie:qꝛ hoc eſt potiſſimum inter auſterita
tes. Nec oppoſita opinio fuit ſpecu. nec loquit̃
in caſu iſto. ſed vbi cõpleto anno probatiõis in
monaſterio q̇s ante pfeſſionẽ exiuit ⁊ rediit:quo
caſu nõ eſt annus pbationis denuo cõcedendus.
qḋ errore ſcriptoris accidit: qḋ ptʒ pmo.qꝛ dicit
iſtã.q.eſſe Bar.brix.in venialibꝰ ⁊ eiꝰ vba in re
ſpondẽdo ſcribit.vbi tñ Bart.nihil dicit de nr̃o
caſu ſed de nunc dicto:ſcḋo quia ipſe ſpe.probat
ſolutionem illam per.c.fraternitatis.xxxiiij.diſt.
quod.c.noſtro caſu nihil dicit.

¶ Quinto q̃ritur vtrũ ſit neceſſariũ qḋ nouitius 5
deferat habitũ religionis quã vult pfiteri: et di-
cit Panoꝛ.in.c.ſup eo.de regu.qḋ nõ.ſed ſufficit
pbare regulã in habitu ppꝛio : qḋ eſt irrationa-
bile.cũ magna auſteritas ſit in habitu:vnde dico
qḋ ſic.et nõ ſufficit ſi deferat etiã habitũ religio-
nis alterius.ſm gl.in.d.c.ſup eo.⁊ tãc re.⁊ ita hʒ
conſuetudo legũ interpꝛes.l. ſi de interpꝛetatiõe.
ff.de legi.cui ſm do.anto.in.d.c.ſuper eo.in hoc
ſtandũ eſt:⁊ qḋ deferat in monaſterio:qꝛ delatio.
extra nunq̃ induceret profeſſionẽ tacitam : vt in
cle.eos de regu.licet poſſit talis compelli vel ad
dimittendũ habitũ talẽ:vel ad monaſteriũ intrã
dum.vt no.Pañ.in.c.vt clerici.de regu.qḋ tñ li-
mita vt ſupra religio.iij.§.xviij.caſu.ij.limitatio-
ne.v.Intellige tñ qḋ ex cauſa põt fieri profeſſio:
et cõſequenter probatio ſemiplena ſine habitu:
vt.ſ. religio.j.§.j. ſed talis profitens nunq̃ fuit
nouitius nec pꝛopꝛie poſitus in pꝛobatione.

¶ Sexto queritur vtrum nouitij obligent̃ ad pre- 6
cepta regule:et dico quod non:niſi ſicut alij chri
ſtiani:debent tamen induci vt ſeruent ad probã
dum et conſueſcendum:ſed aliquid indulgẽdum
eſt ne retrocedant.xxxv q.iij.quod ſcripſi.

¶ Septimo q̃rit̃ vtrũ nouitius delinquẽs poſſit 7
puniri ad ppetuũ carcerẽ ſi delictũ hoc merebat̃
in pfeſſo.⁊ dicit ge.in.c.nõ ſolũ.de reg.li.vj. qḋ
nõ p rõnẽ allegatã i tex.q̇ phibet iſtos nullo mo-
do poſſe impediri q̇n redeant ad ſeculũ poſſet ti
ad tps dãnari nouitius et hoc ſic:dit aliter non.

¶ Octauo q̃rit̃ vtrũ nouitiꝰ ifra annũ pbatiõis 8
poſſit ad ſeculũ redire:⁊ dico qḋ pañ.in.c. ſtatui
mus de reg.facit regulã p illũ tex.qḋ ſic libere vt
ibi ⁊ ſine lnia petita ab aliq̃:qꝛ ita ſonat illud ver
bũ libere.vt not.in.c. de multa.de pbẽ.nec tenet̃
ſoluere expẽſas factas ſibi a monaſterio. vt pro-
bat.c.nõ ſolũ.de regu.lib.vj.ibi aliquatenus im
pedire.Egrediẽdo aũt ſine licẽtia nõ incurrit ali
quã inhabilitationẽ ad oꝛdines vel beneficia ec
cleſiaſtica vel ſecularia ex hoc.de regula.poſtula
ſti.⁊ facit etiã quatuoꝛ fallẽtias.Pꝛima ſi infra
annũ pfeſſus ⁊ non furioſus nec impubes:q̇ caſu
tenet̃ religioni in ſpẽ vel in gñe vt ſupra religio.
iij.§.iij.⁊.iiij.Scḋa ſi infra annũ ſuſcepit habitũ:
pfeſſo ex eo modo quo ſupra religio.iij.§.xviij. di
ctum eſt.Tertia ſi habitũ indiſtinctũ detulit per
annum.vt ibidẽ dictũ eſt.Quarta ſi apparet eui-
dẽter eũ voluiſſe abſolute vitã mutare. Sed iſtã
quartã fallentiã q̃ vtiq̃ vera eſt vt pote quã mul
ta capitula ponunt q̇dã imo pene oẽs canoniſte
male intelligunt ex hoc qḋ putãt pmiſſionẽ non
eſſe de ratiõe voti:ſed ſufficere ſolũ ppoſitũ corã

deo. vñ volũt qꝺ is q̃ religionẽ intrauit aĩo pſe-
uerandi teneaꝛ religiõi in gñe etiã alio voto nõ
facto: quoꝝ q̃dã dicũt qꝺ eſt vere religioſus ita
qꝺ ſi ꝯbaꝛ mr̃imoniũ nullũ eſt qꝛ illud propoſitũ
dicunt eſſe votũ ſolẽnizatũ ꝑ habitꝰ ſuſceptionẽ
et ſic ſenſit Inno.in.c.ꝯſulti. de regu. ⁊ Hoſti.et
Uin. ⁊ Jo.an. dicẽtes hoc poſſe probari ꝑ.c.bñfi
ciũ de regu. vbi bñficiũ iſtius põt alteri conferri.
et domi. An. et fere oẽs ſcribentes. vt recitat ibi
Pan. alij vero vt do.car. tenent qꝺ q̃uis ad ſeculũ
redire nõ poſſit: nõ tñ eſt vere religioſus ſed tene
ret mr̃imoniũ ab eo contractũ: ꝑ.c.vnicũ. de vot.
lib.vj. ⁊ placet ſatis hec opinio Pan. Sꝫ opinio
Inn. ſtare nõ põt: qꝛ votũ nõ ſolẽnizaꝛ: quo ad di
rimendũ matrimoniũ: niſi ꝑ ſuſceptionẽ ordinis
ſacri vel ꝓfeſſionẽ expreſſam aut tacitã: vt ptꝫ in
c.vnico. de vot.lib.vj. ſed iſte non ſuſcepit ordi-
nem ſacrũ: vt ſuppono: nec eſt profeſſus explicite
vel tacite: qꝺ ptꝫ primo per.c. ex trãſmiſſa. de re-
nũ. vbi clare ptꝫ qꝺ votũ intrãdi religionẽ et ꝓ-
poſitũ pſeuerandi ſimul nõ faciũt religioſum per
habitꝰ ſuſceptionẽ: nec aliquã inducũt ꝓfeſſio-
nem. ⁊ ſcdo ꝑ.c.ad apoſtolicã. de regu. vbi ptꝫ q̃
ꝓfeſſio non fit ſine ꝯſenſu monaſterij. qꝺ dando
habitũ nouitioꝝ nõ intẽdit iſtud ad profeſſionẽ
recipe ſed mores eiꝰ expiri ⁊ tertio ptꝫ rõne qꝛ cũ
ꝓfeſſio ſit q̃ſi q̃dã ꝯtractꝰ ⁊ hincinde oriaꝛ obli-
gatio reciproca nõ põt cõſiſtere ex pte vniꝰ tm̃.l.
in oĩbus. ff. de act.et oblig. Sed nec opinio alia
ſtare põt ſcꝫ qꝺ iſte non poſſit redire ad ſeculum-
quaſi obligatꝰ religiõi in gñe: qꝛ nõ obligaꝛ ꝑ
vio voto: qꝛ ſm.s.Tho. et alios theologos qbꝰ
in hac pte ſtandũ eſt ꝓpoſitũ non eſt votũ niſi ſe-
quaꝛ ꝓmiſſio. qꝺ etiã vbiqꝫ innuit ſcriptura ſm
illud Deute.xxiij. ſi votũ ⁊c. et ſequiꝛ facies ſicut
promiſiſti dño. et eccleſia.v. ſi q̃d vouiſti dño nõ
tardabis reddere ⁊ ſequiꝛ: diſplicet enim ei infi-
delis et ſtulta ꝓmiſſio: et idẽ iura ciuilia ſcdm q̃
votũ ex pollicitatione cauſaꝛ. ff. de polli.l.ij. non
obligaꝛ etiã ſuperioris ꝑcepto vt ꝯcludũt cano-
niſte. et ꝯñr nullo mõ obligaꝛ religiõi. Dicit autẽ
Pet. de pa. qꝺ obligaꝛ ꝑcepto eccl'ie: qꝺ ſtare nõ
põt: tñ qꝛ iſtud ꝑceptũ nullibi reperiꝛ. cũ ſemꝑ iu
ra ſe referãt ad voluntatẽ et intẽtionẽ intrantis
tñ ꝓpter multa q̃ deduxi in q̃dã.q. de hoc in aur.
ro. Et ideo bñ dicit Pan. in.c. literarũ de vot. qꝺ
ſi de rõne voti eſt ꝓmiſſio. vt dicit.s.Tho. ⁊ Ar-
chi. doctrina canoniſtarũ circa iſtã q̃ſtionẽ euer-
tiꝛ. Dico ergo qꝺ hoc ꝓpoſitũ mutandi vitã ab-
ſolute eſt votũ ſimplex religionis vel eſt oblatio
profeſſiõis: qua in ipſo religionis ingreſſu multi
petebãt profiteri lꝫ non admitterenꝛ ſubito: ſicut
olim poterãt in oĩbꝰ religiõibꝰ. ⁊ nũc poſſunt in
nõ mẽdicãtibꝰ: vnde iſti remanebãt obligati reli
gioni in gñe: ⁊ nõ erãt ꝓfeſſi. ⁊ ſi hoc ꝓpoſitũ cõ

tra profeſſionẽ expreſſam ⁊ tacitã diuiditur in.c.
non ſolũ. de reg. Et hac ratiõe beneficia taliũ va
cabãt. Qui ergo ſolũ propoſuit pſeuerare nõ vo-
uendo nec ſe offerendo profeſſioni põt infra an-
num ad ſeculũ redire de iure ⁊ contrahere matri
moniũ etiã ſine peccato quo ad eccleſiã: ⁊ etiam
quo ad deũ ſi redeat ex iuſta cauſa: puta infirmi-
tate vel debilitate: ſi autẽ ex cauſa iniuſta: puta
tedio ſctẽ vite vel hmõi eſt peccatũ ingratitudi-
nis. vide de his oĩbꝰ diffuſe in dicta queſtione.
¶ Nono queritur vtrum nouitius poſſit eligi: ⁊ 9
dico qꝺ ſic ad epiſcopatũ: non aũt ad abbatiam
vel prelaturam religionis. de elec. nullus. lib.vj.
¶ Decimo queritur vtrum nouitius poſſit ordi- 10
nari: et dico qꝺ non etiã ad primã tonſurã. xix.q.
iij. monaſterijs. ſm Ray. et Hoſ. Quod autẽ in.d.
c. dr quod expectandum eſt bienniũ dicit Archi. qꝺ
eo ipſo qꝺ habenꝛ pro profeſſis poſſunt ordines
recipere. et concor. Hoſti. et ſum. cõ. et ita habet
conſuetudo. que probatur. xvij.q.ij. conſaldus.
¶ Undecimo q̃ritur vtrũ debeat vocari ad ele- 11
ctionẽ epi nouitiꝰ ſi ſit canonicus. ⁊ dicit Jo.an.
in.c. bñficiũ. de reg.li.vj. qꝺ nõ: ſed ſecus eſſet de
patrono. vel eo ad quem nõ iure collegij. ſed iure
ſingulari electio pertinet: quia debet vocari.
¶ Duodecimo q̃riꝛ q̃d de bñficio et bonis alijs 12
nouitij: ⁊ dico qꝺ de bñficio dictum eſt.s. religio
ij.§.viij. de alijs autẽ bonis dico qꝺ qñ profitetur
tenendum eſt qꝺ dictũ eſt.s. religio. iij.§.viij. Qñ
vero moriꝛ ante ꝓfeſſionẽ expſſam ⁊ tacitã. Cy.
et multi alij in auc. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccl. di
cũt qꝺ oĩa bona eius ſpectare debẽt ad monaſte-
riũ: qꝛ ibi moriẽdo videꝛ mori vt monachꝰ: ⁊ idẽ
do. Anto. in.c. in pſentia. de pba. ſꝫ Bar. in auc.
ſi qua mulier. C. eo. ꝓ hac opiniõe allegat.c.fi. de
ſuc. ab inteſt. nõ infirmans tñ opinionẽ ſed relin
quẽs ꝓuinciã canoniſtis. Pan. vero tãdẽ i.d.c. in
pſentia. bñ diſtinguẽs dicit qꝺ ſi intrãdo expſſe
bona ſua cõtulit monaſterio ⁊ expſſe nõ reuoca-
uit ſunt monaſterij: ſi vero expſſe nõ ꝯtulit ſed ſim-
pliciter intrauit cũ ꝓbatiõis ſuccedẽt ꝓximiores
et nõ monaſteriũ: qꝛ cũ non fuerit iſte religioſus
cũ effectu. de ſen. excõ. cũ religioſo. li.vj. bona eiꝰ
nec expſſe nec tacite trãſferũt in monaſteriũ: pſer
tim cũ adhuc teſtãdi haberet facultatẽ. Qñ autẽ
aliq̃d donat i ipõ igreſſu. Pan. i.c. qꝺ a te. de cle.
ꝯiuga. bñ diſtinguẽdo dicit: qꝺ ſi oĩa donauit in
dubio vꝛ donaſſe cã mortis. vt.s. religio. iiij.§.x.
vñ ea nõ ſecuta ꝑ ꝓfeſſionẽ tacitã vel expſſaꝫ oĩa
reuocat ⁊ recuperat inde recedẽdo. ar.l. ſcia.i fi.
pri. re. ff. de dõa. cau. mor. ⁊.l. nõ oĩs. ff. ſi certũ pe
ta. ⁊ facit qꝺ no. bar.l.d. auc. igreſſi. etiã idẽ dicit
Bar. ibidẽ de eo cuiꝰ ꝓfeſſio nõ tenuit q̃uis ꝓ-
fitens crederet tenere per.l. ſi pf. ⁊.l. nec apud. C.
de heredi. inſti. Si vero nõ donauit oĩa ſed que-

dam ſolum nõ videt donaſſe cauſa ingreſſus: et
non recuperabit.ar.c.beneficiũ.ꝛ.c.cõſtitutionẽ
de regul. Et ſic intelligendo limita Hoſt.ꝛ Pa-
noꝛ.in.c.ſtatuimus.eo.qui videntur ꝫiu. Similiter
non recuperabit ſi dedit nõ cauſa ingreſſus: ſed
ex interuallo.de do.c.fina.ꝛ.l.perfecta donatio.
C.de donatio.que ſub mo. Et idem dicit Barto.
vbi ſupra de eo qui ſciebat profeſſionem nõ tene
re: qꝛ non recuperabit donata.lege cuius per er-
rem.ff.de reg.iur.ꝛ.l.campanis.ff.de oper.libe.
In cõſcientia tñ dic vt ſupra eodẽ.§.decimo dixi.

¶ De religione rurſus ſexto quantum ad reli-
gioſos.i.profeſſos in genere.

1. qð Religio ſexto cõſiderari põt quantũ
ad religioſos qui ſunt iam profeſſi
in genere qui proprie veniunt noĩe
religioſoꝛum: vt ſupra religio.j.§.j.
¶ Primo vero. q̃rit qd iuris de bonis
religioſi tã in ipſa pfeſſiõe q̃ poſt:
dico multa. ¶ Primũ. Patre igreſſo monaſteriũ.
ſ.p pfeſſionẽ fili⁹ legitimã petere nõ põt de ſubti
litate iuris ſꝫ Bar.in aut.ſi qua mulier.C.de ſac.
ſan.ec.poſita.xix.q.vl.qꝛ legitima nõ debet: niſi
poſt moꝛtẽ naturalẽ pr̃is.l.j.§.ſi ipuberi.ff.d col.
bon.ſꝫ de eq̃tate canonica dico cũ Bal.in.d.aut.
ſi qua mulier.qð patere poterit ne habeat petere
alimenta a monaſterio ꝛ pl3 qꝛ eque ceſſat pater
adminiſtrare ꝛ alere ſicut ſi naturalr moꝛeretur.
Quãtũ vero ad peculiũ aduẽtitiũ cui⁹ vſufructus
erat pr̃is eo ingreſſo monaſteriũ ſm Bar.in aut.
ideꝫ eſt.C.de bo.q̃ li.be.ex quo pr̃ia ptãs ſoluit ex
facto pr̃is remanebit ſolũ medietas dicti vſufru-
ctus apud patrem ꝛ ꝯñr apud monaſteriũ.l.cum
opꝫ §.cũ auteꝫ.C.de bo.q̃ lib.ſed gl.in.d.aut.idẽ
tꝫ qð nõ finit. Mar.vero tꝫ qð ex toto finit dicens
ita fuiſſe deciſum in bononie gl.aũt eſt vera de vſu
fru.quem pr̃ hꝫ in aliis bonis: ſed opinio Bar.eſt
equioꝛ. Sed no.ſcðm Pe.de pa.qð iura loquen-
2 tia de ingreſſu intelligunt per profeſſionẽ. ¶ Se-
cundũ. Bona ingreſſi religionem ipſo iure ſunt
monaſterii: vt ſupra religio.iiij.§.xxiiij. Et trãſeũt
etiã feuda de quo dic vt ſupra feudum §.ix.reſer-
uabitur tamen legitima deſcendentibus: xix.q.õ.
iſſ.ꝛ.c.ſi.ꝛ idẽ videtur in aſcendentib⁹: quia eque
ſuccedunt iſtis non extantibus. Tranſit etiã vſuſ
fructus nec amittitur ex ingreſſu ſcðm Inno.in.c.
in preſentia.de proba.ſed durat quandiu viuit:
ꝛ ſequitur Alb.in.d.aut.ingreſſi.ꝙ quidam limi
tant quando monaſteriũ poteſt habere propriũ
in communi aliter non ſecundũ gloſ. Et ſimiliter
tranſit ad monaſterium emphyteoſis ſecundũ Al
bri.in.d.auten.ingreſſi.arg.l.peto.§.j.ff.de lega.
ſecũdo.quod Odoffre.ibi limitat verum: niſi em
phyteoſim haberet ab alia eccleſia: quia tunc eſ-
ſet in optione eccleſie: an vellet rem vel canonẽ.

Aduerte tamen qð.d.auten.ingreſſi.ſcðm Albri.
ibi nõ hꝫ locum in monaſteriis habẽtibus in pro
prio.vt oꝛdo militie ſancte Marie.et tertiũ oꝛdi-
nis ſancti Frãciſci ꝛ eccleſie ſeculares: ꝛ idẽ in mo
naſteriis tertii oꝛdinis ſancti Dominici intellige
ſed hꝫ locũ in nõ habẽtib⁹ niſi in cõi. ¶ Tertium. 3
Si quis ingredit cõdito teſtamento in quo nihil
reliquit monaſterio: ſꝫ heredẽ extraneũ inſtituit
ſcðm domi.An.in.c.in p̃ſentia.de pba.diſtinguẽ
dũ eſt. Nã ſi t pe ingreſſus nulla facta mentione
de teſtõ expreſſe cõtulit monaſterio bona ſua in-
continẽti poſt teſtm̃: nõ reuocat illud nec illa bo
na erunt monaſterii: ſed preſumitur illa collatio
facta ad tempus vite ſue: qꝛ nõ vr̃ quis incõtinẽti
animũ mutare.ar.l.nõ ad ea.ff.de condi.ꝛ demõ.
ſi vero hoc fecit ex interuallo poſt cõditũ teſtamen
tũ p̃ſumit mutaſſe aĩm fauoꝛe religiõis ꝛ ſic rum
pitur teſtm̃ ꝛ illa bona erunt monaſterii. Si vero
nõ cõtulit expſſe remanebit teſtm̃: ꝛ monaſteriuꝫ
ſolum petet ſuã poꝛtionẽ aliter q̃ rũpendo teſtm̃.
Sed Pan.ibi dicit qð ſuã poꝛtionẽ non petet qð
videt veri⁹ de ſubtilitate iuris per ea q̃ no.Alb.
in auten.ſi qua mulier.C.de ſac.ſan.ec.qꝛ ſm iura
libere poteſt diſponere de ſuis vt vult ꝛ monaſte
riũ cõputat.inter liberos qñ ante nõ diſpoſuit: vt
d.auten.ſi qua mulier. ¶ Quartũ. Prodig⁹ ꝛ diſſi 4
patoꝛ cui interdicta ſunt bona ſm Alb.in.d.autẽ.
ingreſſi.religionem põt intrare ſi ſit rõnis capax
etiã quo ad bõa ſicut ꝛ minoꝛ. ¶ Quintũ. Filiuſfa 5
milias intrans monaſteriũ diſponere põt de bo-
nis peculii caſtrẽſis vel quaſi ſm Pañ.in.c.in pre
ſentia.de proba.ſine dubio.l.pe.C.q̃ teſta.fa.poſ.
de profectitio vero etiã ſine dubio non põt: qꝛ illa
ſunt in diſpoſitione pr̃is. de aduẽtitiis aũt de qui
bus diſponere nõ põt in vita pr̃is etiã cũ pr̃is cõ
ſenſu iuxta no.in.d.l.pe.eſt dubiũ.ſed pañ.tꝫ ibi
qð põt: qꝛ ſtatim p ingreſſum gaudet illo priuile
gio aut.p̃ſbyteros.C.de epi.ꝛ cle.ex quo ꝙ laicis
eſt aduẽtitiũ: clericis eſt quaſi caſtrẽſe: īõq̃ priua
bitur pr̃ in vita ſua vſufructu illoꝝ bonoꝝ: ꝛ pa
riformiter in aduẽtitiis aduenientib⁹ poſt ingreſ-
ſum.ſed do.Anto.in.d.c.in p̃ñtia.tenet cõtrariũ.
ſ.qð nõ poteſt diſponere taliter ꝙ pater priuetur
vſufructu in vita quo ad aduẽtitia ante acquiſita
ſed ſolum de directo ꝛ vtili dominio ſic ꝙ patre
moꝛtuo trãſibũt ad illum cui reliquit.vt in autẽ.
de monachis.§.illud.ſec⁹ de acq̃ſitis poſt ingreſ-
ſum qꝛ ſunt mõaſterii. ¶ Sextum. Libri dati a pr̃e 6
filiofa.cũ eo tranſibũt ad religionẽ ſecũdũ diſpo
ſitionem ingredientis ſcðm Jaco.de rauẽ.et reci
tat Panoꝛ.in.d.c.in p̃ſentia.qꝛ cenſent quaſi ca
ſtrenſe peculiũ.qð Pet.dicit verũ in libris colla-
tis doctoꝛibus vel magiſtris.non in datis ſchola
ribus: ꝛ ſequitur bar.in.l.filie.C.fami.herci.ꝛ eſt 7
verius. ¶ Septimum religioſi ſuccedunt in bo-

nis parctum ⁊ hmōi:nec exheredari poſſunt pro
pter admiſſum crimē ingratitudinis in ſeculo.C.
de epi.⁊ cle.l.deo nobis.xix.q.iij.c.ſi.qꝫ tn̄ fallit
2 in fratribus minoribus.cle.exiui.de verb.ſignifi.
¶ Scdo querit quō aget monaſteriū in p̄fatis in
q̄bꝰ ſuccedit:vel ei acquirunt: ⁊ dicit Panor.in
c.in p̄ntia.qꝺ his actiōibꝰ in q̄bꝰ ille egiſſet ante
ingreſſum.⁊ p geſtis añ p ip̄m tenebit monaſte-
riū inquātū ad ip̄ꝫ puēit de bōis ingreſſi:ſꝫ Inn.
ar.l.ij.C.de ipu.⁊ aliis ſubſti.vl' forte verꝰ:in to-
tū:lꝫ poſſit petere reſtōnem: tenendo qꝺ monaſte
rium:iure ſucceſſionis venit:vt.j.relig.viij.§.ij.
3 ¶ Tertio querit vtrū ingreſſus religionē poſſit
cōdere teſtm̄:⁊ p fundamēto rn̄ſionis adduco.d.
aut.ſi qua mulier.q̄ talis eſt. Si q̄ mulier aut vir
monaſticā vitā elegerit ⁊ interuenit monaſteriū
liberis nō extātibꝰ monaſterio qꝺ ingredit' res
eiꝰ cōpetere iubemꝰ:ſed ſi p̄ſona liberos hn̄s:an
tequam de rebꝰ ſuis inter eos diſponat monaſte
riū itret liceat ei poſtea inter eos diuidere legiti
mam portionē nulli diminuta triēte vel ſemiſſe:
⁊ qꝺ eis nō dederit monaſterio cōpetet: ſꝫ ſi oēm
ſubſtātiā inter filios diuidere voluerit ſua perſo-
na filiis ſuis cōnumerata partē ſibi retineat que
monaſterio cōpetere debeat:ſed ſi poſt ingreſſuꝫ
moriat antequā inter eos diuidat filij legitimaꝫ
portionē percipiāt:reliq̄ mōaſterio cōpetēte ſub-
ſtantia.xix.q.vl.ſi qua.Ad q̄ōnē igit dicit Pan.
d.c.in p̄ntia.qꝺ pōt inter liberos ⁊ monaſterium
qn̄ prius nō diſpoſuit.d.aut.ſi qua.aliter autē di
ſponendo inter alios nō pōt in forma teſtamenti
ſcd̄m Cyn.ibi ſed ad hoc vt valeat donatio : po-
terit conſentiente abbate ⁊ capitulo de mobili-
bus tātū:q: immobilia ſine debita ſolēnitate alie
nari nō poſſunt:⁊ addit Pan.qꝺ ipſe tanquā ni-
hil poteſt cum res ille tranſierint in ius mona-
ſterij.⁊ in eis nullā habeat facultateꝫ diſponendi
vt aperte h̄r in aut.de mona.§.illud. ſed nomine
monaſterij poterit illa cōcedere q̄ ⁊ monaſteriuꝫ.
4 ¶ Quarto querit vtrū ingreſſus monaſteriū poſ-
ſit reuocare teſtm̄ qꝺ antea fecit: et Pet.⁊ Cy.in
d.aut.ſi qua.dicūt ſimpl'r qꝺ ſic: Bar.diſtiguen-
do dicit qꝺ nō in ordine minorū q: iſti f'res poſt
profeſſionē nihil p̄nt diſponere de rebꝰ mūdanis
p cle.exiui.de ✝.ſig.vn̄ credit in eis nō h̄re locū
d.aut.ſi qua.in alio ✝o ordine pōt reuocare duꝫ
viuit:⁊ v'r ſcd̄m eū.tex.in ſi li in.l.res vxoris.C.de
do.inter vir.⁊ vxo.⁊ cū eo trāſit.d.aut.in.d.c.in
p̄ntia.Pan.✝o dicit qꝺ nō pōt per.d.§.illud.niſi
in caſu.d.aut ſi qua que fuit gratioſe cōceſſus: et
facit rōne in eo proprietas notet diſponendo ad
libitū de tp̄alibꝰ cū ſit mortuꝰ mūdo.xvj.q.j.pla-
cuit.⁊ iam nō habeat velle aut nolle.de elec.ſi re
ligioſus.lib.vj.⁊ hoc ēt conſentiēte abbate: q: te
ſtamentū nō pōt dependere a volūtate tertij.l.pe.

cū ibi no.C.q̄ teſt.fa poſ.⁊.ff.de here.inſtit.l.illa
inſtitutio.⁊.l.captatorias.Hec Pan.Et ita indu
bitate tenendū eſt:q: p̄feſſus nullius rei hꝫ pro-
prietatem:vt etiam patet per dictum autentic.ſi
qua.vbi ptꝫ qꝺ omnia aut ſunt filiorū aut mona-
ſterij:⁊ idē p.d.§.illud.⁊ p aut.ingreſſi.C.de ſac.
ſan.eccle.vbi p ingreſſum oīa ſunt collata mona
ſterio : ⁊ ſi hꝫ non eſt religioſus:ſicut nec pauper
nec in hoc eſt dr̄ia quantū ad fratres p̄ticulares
inter minores ⁊ alios:q: in p̄ticulari oēs ſe equa
liter ſpoliāt oībꝰ:imo vr̄ potior ratio ſm̄ illā opi
nionē vt mutare poſſint miores q̄ alij:q: quanto
monaſterium magis diſtat a proprietate bono-
rum:tanto plus poteſt frater de eis diſponere:q:
cum monaſterium cedat loco fratris quanto minꝰ
in monaſteriū tranſit tanto plus remanet penes
fratrem ſi quid remanet vt iſti dicunt. 5
¶ Quinto querit ad q̄ obligat religioſus ex ſua
profeſſiōe ſub pctō mortali:et dico qꝺ obligatur
primo ad obſeruantiā regule ſcd̄m quā eſt profeſ
ſus:qꝺ intellige niſi in caſu.c.non ſolū.de reg.li.
vj.qn̄.ſ.q̄s intra annū p̄batiōis p̄fitet in religio-
ne mēdicātiū:vel qn̄ eſt profeſſus tacite ſoluꝫ,q:
obligat ſolum religiōi in gn̄e:⁊ ꝯn̄r regule quaꝫ
p̄fitebit:vel illi in qua eſt p̄feſſus ſi aliā nō inue
nerit:q: illa tenet eū recipe:ex quo paſſa eſt cum
tacite p̄fiteri: ⁊ ſi noluerit poterit in domo pro-
pria manere et eſſe religioſus profeſſus.Sꝫ intel
lige ſcd̄m.s.Tho.ij.ij.q.clxxxvj.qꝺ obligatur ſub
pctō mortali ad tria vota religionis: ſeu ad regu
larē vitā q̄ in iſtis eſſentialiter cōſiſtit : ⁊ ad ea q̄
ſunt in regula ſub precepto:ad alia autē ſub pctō
veniali:vt.s.religio.j §.viij.Ad intētionē tēden
di ad perfectionē:vt.s.religio.j.§.viij.ad non cō
temnendum principalia ſtatuta regule:omnia vel
nulla : vt.s.religio.j.§.viij.iiij.ad non agendum
ex contemptu quicquam ꝯ regulam vel mandatū
prelati. quinto ad omnia p̄cepta oretenus facta
a prelato ſecundum regulam. Colliguntur hec
omnia ex mente.s.Tho.Uide ſupra religi.j.§.iij.
¶ Sexto queritur pro intellectu voti obedientie 6
vtrum religioſus teneatur prelato obedire in om
nibus:et dicit.s.Tho.in quodlib.x.ar.x.quod ſe-
cundū oēs nō tenet in his que ſunt cōtra deū vel
regulam:vel in quibus non eſt ei cōmiſſa diſpen
ſatio:nec in his que ſunt arctiora regula: ſed cir-
ca indiferentia vel ea que ſunt infra arctitudi-
neꝫ regule:⁊ ei equalia ſunt opiniones quibuſ-
daꝫ dicentibus quod in his obedire neceſſitatis
ſit ⁊ quibuſdam quod ſit ſolum perfectionis : ſed
quantū ad rem parū aut nihil differūt:q: ad regu
lam pertinent non ſolum que in ea exprimuntur:
ſed etiam q̄ ad eā quocūq̄ modo reducuntur : vt
pertinentia ad obſequia ſocietatis fraterne et cul
parum punitionem:ad que duo fere omnia hmōi
indifferentia

indifferētia reducunt. In his tñ qui ad regulam
nullo modo reducūt verius eſt qđ obedire ſit per
fectiōis: vt expreſſe dicit Bar. in li. de prece. τ di
ſpen. qꝛ obediētia nō ſe extēdit vltra ius prelatio
nis qđ ſm regulā limitat. Hec ex illo. Ex quib⁹
ſic poteſt diſtingui qđ prelatus aut precipit ſm
regulā: τ idē ſm cōſtitutiones aut preter regulā
aut infra aut contra. aut. ō. Si precipit ſm regu-
lā. i. ſm cōtenta in regula explicite vel etiā impli
cite: vt ſunt omnia ſine quibus ordo regularis τ
plenior obſeruatio conſeruari nō poſſet ſiue re-
gula intēdit obedire tenetur ſm omnes. Si vero
que precipit ſunt preter regulā vt que nec in ea
cōtinētur nec ad cōtenta in illa expediūt: vt leua
re feſtucam vel aſpicere aues volātes cōmunior
eſt opinio quod nō tenetur etiā ſi ſint leuiora p
quo facit quod no. Pan. in. c. literas de reſti. ſpo.
τ in. c. ex literis de ſpon. τ Inno. in. c. veniens de
iureiur. Si vero ſunt infra regulā vt reficere cor
pus quādo regula permittit obedire tenetur in-
diſtincte ſm ſum. Ang. ſed melius diſtingue niſi
ſit certus ꝙ refectio vel huiuſmodi nocebūt cor-
pori vel aie alias autē ſi certus eſt quod prode-
rūt vel eſt in dubio obedire tenet ar. eorū que di
cta ſunt ſupra obediētia. §. ij. τ dicent ſtatim. Si
vero ſunt cōtra regulā diſtingue. Nā ſi cōcurrūt
duo ſcʒ qđ ſit certū prelatū precipere cōtra regu-
lā τ cū nō poſſe diſpēſare in eo cōtra qđ precipit
obedire nō tenet imo ſi cōcurrat primū ſine ſcđo
ſʒ cū alia certitudine. ſ. qđ nō moueat ex cā rōna-
bili nō tenet qꝛ ſi nō tenet in his q̄ nihil faciunt
ad obſeruātiā regule: vt dictū eſt: multo min⁹ in
his q̄ faciūt cōtra eā vel ſinē ei⁹ de quo ſupra di
ſpēſatio. Si vero ſit dubiū an ſit cōtra regulā vel
an poſſit diſpēſare vel an rōnabili cauſa moueat
tenet obedire. xxiij. q. j. q̄d culpat τ gñaliter vbi
eſt dubi⁹ an debeat obedire nec ne: tenet obedi-
re vt ſupra obediētia. §. ij. Si vero ſunt ſupra re-
gulā etiā diſtingue. Nā ſi ſunt ad penā culpe ad
miſſe tenet de ſimo. dilect⁹. el. ij. τ. c. q̄ñ. Si vero
ſunt ad cautelā culpe future precauēde vt cū libi
dinoſo mādat ieiuniū nō tenet niſi quādo veriſi
militer videt aliter ſe nō poſſe vitare peccatū ſi-
militer nec ſi ſunt in augmētū meriti vt ſuſcipere
martyriū: ſe affligere inedia τ hmōi: quo caſu lo
quitur. c. geſta. lxxiiij. diſt. vbi dr nō poſſe aliq̄b⁹
indici vitā ſtrictiorē qđ indubitatū eſt ſi indicat
a ſolo prelato: vel ab eo cū minore parte collegij
imo ſi ipſe cū maiori pte velit aliā religionē ipo
nere qꝛ maior pars hoc nō pōt ſine ꝯſenſu oim τ
ſuperioris ſm Hoſt. in. c. cū dilecti qđ met. cā. Si
vero in eadē religione maior pars faceret ſtatu-
tum arctās ad vitā ſtrictiorē ſunt opiniones: aut
alij obligent. Nā quidā dicūt qđ licet ſupior ſine
volūtate oim nō poſſit mutare ſtrictiorē ordinem
qđ me. cau. cū dilect⁹. pōt tñ facere conſtitutiōes
auſteriores: vt no. Vin. τ Hoſti. de reg. ſuper eo.
vbi Pan. q̄rit an maior pars cōuēt⁹ poſſit refor-
mare regulā antiquitus inſtitutā in vita minori
alle. Inn. tenētē qđ ſic q̄ etiā pl⁹ ſentit ſcʒ qđ pōt
per ſtatutū arctare ſingulos ad regulā arctiorem
antiq̄t⁹ iſtitutā ſtāte eadē religiōe: τ ſequit ppo.
in. c. ante trienniū. in ꝟſi. tñ ſi p ſtatutū. diſ. xxxj. et
idē Pan. vbi ſupra: τ gl. in regula qđ oēs. lib. vj.
et Jo. an. de reg. Joānes τ fundamentū iſtoꝝ eſt:
pmo. c. vnicū. de ſta. reg. li. vj. vbi monialib⁹ īdi-
citur clauſura: q̄ nō erat de regula. ſcđo qꝛ in vo-
to obedientie intelligunt ſtatuta τ ordinatiōes
q̄s pñt facere plati: τ tertio qꝛ religioſus tranſtu
lit ſuā voluntatē in ſupiorē. Sed Pe. dubitat de
hoc τ declinat ad ꝯtriū: τ gl. in. c. geſta. di. lxxiiij.
Ego ꝟo dico qđ prima opinio eſt vera quātū ad
ſtatutū reformās regulā antiquā: vel cōferēs ad
pleniorē ei⁹ obſeruantiā: quo caſu pcedūt oia q̄
p eis adducunt: nō aūt eſt vera quantū ad ſtatu-
tū arctans ad aliq̄d ſupra eā: tū qꝛ nō pl⁹ pōt pla
tus cū maiori pte capl'i in pcipiendo perpetuo et
oib⁹ p ſtatutū quā in pcipiendo ad horā: et huic
vel illi orctē⁹ cui etiā cū toto cōuentu nihil pōt
pcipere ſupra regulā: ſm. s. Tho. τ oēs q̄ ſuo tpe
vel ante fuerunt: vt patuit. tum qꝛ obligatio reli-
gioſi ad obediendū eſt tota ex ſuo voto: vñ vltra
volūtatē τ intentionē vouētis nō pōt extendi: q̄
limitat ſm regulā expſſe vel implicite intellectā
ſicut τ de ptāte ſeu iure plationis: vbi. ō. dicit. s.
Tho. tū qꝛ auſteritas nouiter indicta concernit
ſingulos de religiōe vt ſingulos: non vt vniuer-
ſos: τ ꝯñr nō pōt indici per cōſenſum collegij qui
in maiori pte ꝯſiſtit: ſed req̄rit ꝯſenſus ſingulorū
per. d. re. qđ oēs. Qđ autē dicit Pan. vltra alios
qđ et ſol⁹ abbas hoc pōt: qꝛ in licitis implebilib⁹
quantumcūqꝫ duris nō pōt monach⁹ reſiſtere ſm
regulā eſt falſus: qꝛ intelligit in licitis nō ſolum
ſm ſe ſed etiā reſpectu pcipientis licite: alioquin
abbas male affectus cogere poſſet monachū ma
le viſum deſperare. ¶ Ad pmū aūt in ꝯtrariū dico
qđ illud. c. vnicū pcedit in his que expediunt ad
obſeruantiā pfeſſiōis antique regule religionis
vel chriſtianitatis: ſicut clauſura ad obſeruātiā
caſtitatis in monialib⁹: vñ dicit ibi Joan. mo. et
Archi. qđ modus ꝯuerſandi taxat ibi ſm naturā
rei: cū non deceat mulieres euagari. de iudi. mu-
lieres. lib. vj. ¶ Ad ſcđm dico verum eſſe de ordi-
natiōib⁹ τ ſtatutis expedientibus antique regu-
le. ¶ Ad tertiū aūt dico religioſum trāſtuliſſe ſuū
votū in ſupiorē nō ſimpliciter ſed ſm limites re-
gule tñ alioquin ius plationis vltra eos ſe exten
deret contra. s. Tho. vñ dico qđ nec papa pōt me
aſtringere ad macerationes corporis maiores q̄
ſint cōmunes in chriſtianitate vel in ordine meo

niſi in penã culpe commiſſe:vel quatenus expediret mihi ad obſeruantiã regule mee:vel chriſtianitatis quã ſum in baptiſmo profeſſus. De clericis autẽ ſecularibus arctandis:dic vt in.c.pe.q̃ꝺ me.cau.et per prepo.in.ꝺ.c.ante triẽniũ. De obedientia autẽ clericorum et religioſorum nõ exemptorum:vide ſupra obedientia.§.vij.et.viij.

7.q. ¶ Septimo q̃rit̃ p intellectu voti pauptatis quõ religioſo ſit mortale aliq̃d circa hoc:ꝛ dico multa.

1.di. Primũ. Monachis phibitũ eſt ſub terribili p̃cepto hr̃e ppriũ. de ſta.mo.cũ ad monaſteriũ. et vniuerſis religioſis.e.tit.monachi. Qꝺ quidẽ ppriũ ſumit̃ tripliciter:pmo ſm Hoſt.vt iportat dñium rei iuſtis modis acq̃ſitũ.ſcꝺo p dño vſurpato:ꝛ ſic quantũ ad religioſos ppriũ ſm Arch. poſt Jo.an.in nouel.in.ꝺ.c.cũ ad mo.ꝺ̃ q̃cq̃ꝺ celat̃ abbati ſeu alij p̃lato ſuo:vel ↄtra ei9 volũtatẽ tenet̃:ſi aũt p̃lat9 cõcedat vſum alicui9 rei ad libitũ:nõ vr̃ ppriũ q̃n in quãtitate vel q̃litate nihil celat̃ p̃lato:nec ſine ei9 licentia aliq̃d recipit̃ vel expẽdit̃:et parat9 eſt ad iuſſum abbatis totũ reddere.tertio ſumit̃ pro effectu iuſti dñij qui eſt vti re non ſolũ ad propriũ vſum vel neceſſitatem ſed ad libitum:et ſic dicit Archi. qꝺ p̃latus nõ poteſt cũ ſubdito diſpẽſare vt habeat ppriũ id eſt aliq̃d ſimpliciter in ſui dñio:vt ppria autoritate ſine voluntate ſupioris poſſit facere quicq̃d velit etiam in damnũ monaſterij: imo ſm Inno. in.ꝺ.c.cum ad monaſteriũ.nec ſummus pontifex in hoc valet indulgere: quod indubitate verum eſt ſi ſit monachus ſeu religioſus ſm.s. Tho. et Pet.de pa.quicquid ſit de illa opiniõe que dicit qꝺ põt monachũ facere laicũ ꝛ vxorare: ac in ppꝛio diſpẽſare:q̃ vr̃ Hoſt.ꝛ Jo.an. Unde ſm Archi.talis diſpenſatio in p̃lato eſt mortale cũ exponat ouẽ.

2. Scꝺm. Si quid a p̃lato ad vſum cõcedit̃ hꝫ ſubditus in illa re vſum.i. ius vtendi re aliena ſalua ſubſtãtia:nõ autẽ fruendi:vnde põt p̃ciſe accipere neceſſitatẽ ſuã nõ aũt alicui dare: non aũt hꝫ in ea vſumfructũ.i. ius vtẽdi ꝛ fruendi ſaluo ꝛ c.vt ſcꝫ vltra ſuam neceſſitatẽ poſſit de reſiduo donare etiã elemoſynaliter etiã ſi eſſet de bonis paternis:q2 oĩa ſunt monaſterij. xij.q.j. nõ dicatis niſi haberet licentiã dãdi;ꝛ tũc bene vtatur: al's peccat et tenet̃ reſtituere monaſterio recipiẽs ex turpi cauſa ꝛ ſimiliter q̃ ex dono: et ſi dãs nõ habebat licentiã:vel ipſe indigẽtiam ſm Arch. Tertiũ. Si aliquis vſuſfructus monacho relinquat̃: abbas põt illud auferre p not. in auẽ. ingreſſi.C.de ſac.ſan.ecc.ꝛ in.c.ij.de ſtatu mona. Et ſi addatur qꝺ ſi moleſtet monachũ cadat a legato de hoc glo.in.l.lucius.§.tres heredes.ff.ad treb.et ibi Bar.ꝛ Cy.in.l.quoties.in fi.C.de donatio.q̃ſub mo.ꝛ Bar.ꝛ Bal.ꝛ Jo.de imo.in.l. ſi alienũ.ff.de here.inſti.ꝛ ↄcludẽ qꝺ ſi legãs diſpoñet per viã pene non valet:q2 impoſitio pene ſuper facto impoſſibili de iure vel de facto nõ valet.l.cerdonẽ.ff.de ope.lib.ij.ꝛ.C. de his que pe.nõ.l.ſ. Si aũt vult quod nõ poſſint moleſtari dicat lego vel relinquo vſumfructum tali monacho:donec ꝛ quouſq2 abbas faciat ei queſtionẽ: ꝛ extunc non relinquo vt dicit Bald.in.ꝺ.l.ſ.et Paul.in.ꝺ.§.tres ſed in eo quod habuit monachus ante controuerſiam poterit abbas controuerſiam facere ꝛ illi auferre ſecũdum predictos.

Quartum.ſm Archi.religioſus de licentia prelati habẽs multa ſuperflua nõ eſt proprietarius ſi paratus eſt omnia reſignare in manibus eius: licet vterq2 peccet:ꝛ ſi prelatus non facit quantũ poteſt ſine magnõ ſcandalo:vt viuatur in cõmuni nõ eſt in ſtatuto ar.diſ.lxxxiij.error. ſubditi vero dicte cõmunitati reſiſtẽtes:nõ quia nõ poſſent ſufficiẽter viuere:ſed q2 volũt abũdare ꝛ de ſuis ſuo modo facere videtur in malo ſtatu:cũ ſeculariter viuant ꝛ velint perſeuerare:quod prohibetur in.c.relatum de regu. Hec ex illo. 4

¶ Octauo queritur quid de intellectu voti caſtitatis:ꝛ dico quod religioſus tenetur ad vitanda ea que cuilibet chriſtiano ſunt peccata mortalia:iuxta dicta.ſ̃.luxuria per totũ:q2 licet euitatio peccatorũ nõ cadat ſub voto proprie cadit tamen large: vnde omnia talia ſunt ei ſacrilegia etiam ſi ſint ſole cogitationes vt patebit infra ſacrilegium. Et vlterius tenetur non contrahere matrimonium dicto.c.cum ad monaſterium de regularibus. 8. q.

¶ Nono queritur vtrũ religioſus magis teneat̃ obedire patri aut matri carnali neceſſitatẽ patiẽti ꝛ requirẽti q̃ ſuo prelato imperãti contrariũ:ꝛ dicit Ric.qꝺ patri in ſpectãtibus ad neceſſitatẽ illius precepti honora patrẽ tuũ:q2 ad hoc tenetur iure naturali ꝛ diuino a quo nulla profeſſio abſoluit cũ obſeruẽtur conſilia:vt precepta melius impleãtur:in alijs vero magis tenetur prelato:ſed.s.Tho.iij.quodli.ar.xv.tenet cõtrariũ ſi religioſus ſit profeſſus de quo loquimur:vt.ſ̃.religio.ij.§.vij.recitatũ eſt ꝛ idem Alexã.in.iiij.parte dicẽs qꝺ religioſus ſolũ tenet̃ patri in his que põt exhibere ſine detrimẽto ordinis regularis vt orare conſulere:ꝛ honorare. Quantum autem ex.s.Tho.vbi.ſ̃.ꝛ Nic.de lyra. Mart.xv.colligitur diſtinguendum eſt ſic. Naꝫ ſi pater erat in tali neceſſitate antequã filius ingrederetur peccauit intrando:quia tenebatur ei ſubuenire:et conſequenter poſt ingreſſum magis tenetur patri q̃ prelato quia actio competens cõtra aliquẽ ex contractu vel quaſi non extinguitur per religionis ingreſſum aut ſicut quidam volunt extinguitur:quia talis pro mortuo habetur. C. de epiſco.ꝛ cleric.l.deo nobis.§. hoc etiam cogni- 9.

tu:iĩ ſm eos ex edicto de capitis diminutiõe re-
ſtituiꝶ.l.tutelas.§.iniuriarũ.ff.de capit.dimi.vn
de ſm doc.poſt ingreſſuz poterit ex actiõe vel ob
ligatiõe qua pri⁹ tenebaꝶ cõueniri ſʒ per abbatẽ
vel ſyndicũ rñdebit.C.de epiſ.ꝛ cle. auꝶ. cauſa q̃
ſit cũ mona. ꝛ not. in auꝶ.de mona.in prin.ꝛ in
auꝶ.de ſan.epi.§.ꝓuidere ergo multo fortius ex
obligatiõe diuini precepti imo etiã iuris poſiti-
ui:quo tñ patri teneꝶ qꝺ eũ vendere põt pro ne-
ceſſitate fam̃is.l.ij.C.de pa.que fi.di.ꝛ ei tenetur
ad alimẽta.l.filia.C.de pat.po.etiã ſi pater ſit re
legatus propter inceſtuoſas nuptias vt in auꝶ.
de ince.ꝛ nefa.nupt.ꝛ cõſequẽter ſine cauſa iure
ſuo priuari nõ debet vt no.in.c. ſatis peruerſum
di.lvj.ꝛ in.c.vlti.xix.q.vlt.ꝛ facit tex.xxx.di.ſi q̃
filij.imo vꝶ qꝺ ſi ex ingreſſu ſit inhabilis ſubueni
re patri:monaſteriũ teneaꝶ:qꝛ eſt loco heredis ꝛ
filij ei⁹ qui ingrediꝶ vt in auꝶ.de ſan.epi.§.ſʒ hoc
preſenti de ꝓba.in preſentia in fi.heredes autem
licet extranei preſtare teneñꝶ alimẽta ar.l.ſi q̇s a
liberis.§.itẽ reſcriptũ.ff.de lib. agno. Si aũt pa-
ter nõ erat in tali neceſſitate quod fili⁹ tenereꝶ ei
ſubuenire ſʒ in eã poſt ei⁹ ingreſſuz deuenit non
poterit ei fili⁹ ſubuenire cõtradicẽte prelato qꝛ
iã eſt obligat⁹ ei.ꝛ cõſequẽter deo ꝑ votũ:ꝛ ꝯñr
maiori vi̇̃culo:qꝛ preceptũ obſeruãdi votũ eſt de
prima tabula honorãdi vero parẽtes eſt de ſcda:
ꝛ preterea ſemel deo dicata iuſte cõtra ei⁹ volũ-
tatẽ vſurpari nõ poſſunt.facit regula ſemel de re.
iur.ꝛ preterea iã ſuũ velle iuſte factũ eſt alterius.
xix.q.vi.ſtatuim⁹.xii.q.ij.nõ dicatis.ff.de reg.iu.
l.velle nõ crediꝶ ꝛ cõſequẽter nõ aſtringiꝶ niſi vt
vult ille qui habet velle eius cuz inanis ſit actio
quã excludit inopia debitoris.l.in his.ff.de do-
li. Nec obſt.qꝺ preceptũ diuinũ erat añ ingreſſũ
qꝛ tũc nõ obligabat ꝛ cõſequẽter poſtea nõ tenet
ꝑ regulã factũ legitime de re.iu.li.vj. ſicut ſi pře
nõ indigẽte diſpẽſaſſet bona ſua paupib⁹:ſuper-
ueniẽte patris neceſſitate repetere nõ poſſet.

10 ¶ Decimo queriꝶ vtrũ religioſus aſſumptus ad
ep̃alẽ dignitatẽ abſoluaꝶ a votis aut obſeruãtijs
regularib⁹:ꝛ dico ꝙ teneꝶ ad tria vota ꝛ habitũ
deferẽdũ de vi.ꝛ ho.cleri.officia.in fi. Unde di-
cit.s.Tho.ij.ij.q.clxxxv.ꝙ nõ abſoluitur a voto
paupertatis ſicut nec a voto cõtinẽtie:qꝛ nihil de
bet habere tanq̃ ꝓpriũ:ſʒ ſicut diſpẽſator eccle-
ſie ſiñr nec a voto obediẽtie:ſed ꝑ accidẽs obedi
re nõ teneꝶ ſi nõ habet ſuperiorẽ ſicut nec abbas
monaſterij. Tenetur etiã ad omnes obſeruantias
regulares nõ impediẽtes officiũ põtificale:ſʒ ma
gis valẽtes ad cuſtodiã perfectiõis:ꝛ cõſequẽter
ad portãdũ habitũ ſue religiõis qui eſt hui⁹ ob-
ligatiõis ſignũ:nõ aũt teneꝶ ad impediẽtes illud
ſicut eſt ſolitudo ſilẽtiũ alique abſtinẽtie ꝛ vigi-
lie graues ex quibus impotens corpore reddereꝶ
ad exequẽdũ officiũ illud. Põt aũt ſecũ diſpẽſare
ꝑ modũ quo ꝛ religionũ prelati ſm neceſſitatẽ ꝑ
ſone ꝛ officij ꝛ cõuiuẽtiũ cõditionẽ. Cõcor.hoſt.
ꝛ.xvj.q.j.nemo. Si vero trãſeat ad inferiorẽ di-
gnitatẽ vel curã. Uide.j.religio.vij.§.j.

¶ Undecimo queriꝶ vtrũ ſimplex religioſus poſ- 11
ſit eſſe iudex:ꝛ dico ꝙ nõ vt no.ff. de iudi. l.cum
pretor in gl.que etiã dicit idẽ de cõuerſis:ſʒ nec
põt per cõpromiſſuz eſſe arbiter vt dictũ eſt ſupra
arbiter.§.x.ꝛ.xvj.q.j.monachi.ꝛ.C.de epi.ꝛ cle.
l.repetita poteſt aũt eſſe arbitrator ſeu amicabi-
lis cõpoſitor in auꝶ.vt dif.iudi.§.ſi vero cõtige-
rit.xj.q.iij.iniuſtũ qꝺ intellige de imperio ſui pre
lati.vt in.d.c.monachi ꝛ de poſtu.c.ij. Concor.
ꝧꝧ.Ho.ꝛ albr. Priores aũt in ordine predica-
torũ ꝛ guardiani in ordine minorũ bene poſſũt
eſſe iudices delegati iuxta no.per docto.in. c.ſta
tutum de reſcrip.lib.vj.

¶ 12.queriꝶ qd cõſulẽdũ ſit eiectis ꝛ fugitiuis q̃ 12
recõciliationẽ impetrare nõ pñt ſm formã.c. fin.
de reg.ꝛ dico ꝙ tales vt ibi dꝛ debẽt requiri ꝛ cõ
pelli reintrare:ſalua tñ ordinis diſciplina.ſ.ſm
cõueniẽtiã regule:ꝛ ſi nõ inueniunt religionẽ in
qua recipianꝶ ſm gl.Ray.teneñꝶ viuere regula-
riter ꝛ honeſte. Uide etiã.s.apoſtaſia.§.v.ꝛ.vj.

¶ 13.queritur qd de condẽnato ad mortẽ ꝛ libe 13
rato ſub cõditione qꝺ intret religionẽ ꝛ nõ egre
diaꝶ alioquin punieꝶ.vt prius:ꝛ dico qꝺ ſi egre-
ditur ad petitionẽ vxoris vt tenetur puniri non
põt illa pena ſm Bar.brix.in ſuis queſtionibus.
q.j.ꝛ ſequeꝶ albr.in auꝶ.ingreſſi.C.de ſac.ſan.ec.

¶ 14.queriꝶ vtrũ religioſus eodẽ gñe peccati gra 14
uius peccet q̃ ſecularis:ꝛ dico ex.s. Tho.ij.ij.q.
clxxxvj.qꝺ licet peccet grauius.p̃io ſi agat cõtra
votũ:puta ſi fornicetꝶ:ſcdo ſi peccet ex ꝯtẽptu:qꝛ ẽ
ingratior deo tertio rõne ſcãdali:qꝛ ad vitã ei⁹
plures reſpiciũt:tñ ceſſantib⁹ his peccat leui⁹:qꝛ
ſi pctñ eius eſt leue abſorbeꝶ multis bonis ſi mor
tale facili⁹ ab eo reſurgit primo propter intẽtio-
nẽ erectã ad deũ que ꝛ ſi ad horã intercipiaꝶ:tñ
de facili reparaꝶ ad priſtinũ:ſcdo qꝛ ſcit corrige-
re pctñ tertio qꝛ iuuatur a ſocijs.

¶ 15.q̃riꝶ q̃ ſunt ſtatuta oib⁹ religioſis in gñe ꝛ 15
vniuerſaliter:ꝛ dico qꝺ multa. ¶ Primo ne p̃latis
in ſermonib⁹ detrahãt vide ſupra ꝑdicator.§.vj.
¶ Scdo ne retrahãt aliquos ab eccliarũ ſuarũ fre
quẽtia.ſ.detrahẽdo ꝛ hmõi illicitis. ¶ Tertio ne
ꝓnũciẽt indulgẽtias indiſcrete.ſ.falſas vt. s.in-
dulgẽtia.§.vi. ¶ Quarto ne retrahant teſtatores
cũ interſũt ꝯfectiõi teſtõꝝ a teſtõnibus debitis:
aut legatis matricib⁹ eccliis faciẽdis:circa qꝺ di
cit Pe.de pal.ꝙ pñt ꝓcurare magis ſibi legari
q̃ alij mõ nõ faciãt verbis illicitas:vel alio mali-
gno cõtra eccliias matrices:qꝛ nullũ erat ius q̃ſitũ:
ſʒ fraꝶ aluar⁹ dicit qꝺ ẽ mortale i hoc caſu ꝛ vi⁹ ẽ

quo monach⁹.i.ꝓprie ⁊ ſtricte:⁊ hoc in oi mate-
ria:niſi appareat rõ ſpãlis differẽtie:⁊ eodẽ mõ
noie abbatis intelligo qḋ venit ꝑlat⁹ ordinari⁹
immediat⁹ religioſi collegij ⁊ noie monache ſi-
ue monialis ois femina religioſa proprie:⁊ noie
monaſterij ois cõuẽtus ſiue locus religioſi colle-
gij:niſi appareat rõ ſpãlis differẽtie. Quõ aũt dif
ferat monach⁹ ꝯuerſus ⁊ oblatus vide.ĩ.oblat⁹.
2.q. ¶ Secũdo queritur vtrũ monachus poſſit habe
re locum in duobus monaſteriis:⁊ dico qḋ non
vllo modo de reli.do.c.fi.
3 ¶ Tertio q̃rit̃ vtrũ ꝑfici poſſit in aliqua eccl'ia ſe
culari nõ collegiata curata ⁊ dicit Jo.in gl.ſum.
xvj.q.j.qḋ ſm antiqua iura nõ poterat preeſſe ec
cl'ie ꝓochiali niſi ex neceſſitate.di.lv.priſcis.ho-
die ṽo etiã ꝓpter vtilitatẽ:q2 magis ꝓbati ſunt
monachi eſſe vtiles q̃ ſeculares. Et ſm Ho.ſi ec
cleſia ad monachos nõ ꝑtinet pleno iure requi-
rit̃ aſſenſus abbatis ⁊ autoritas epi ⁊ ſic intelli-
ge.xvj.q.j.§.ecce in hoc vſq3 ad §.his oib⁹ etiam
ſi eps ṽbis diſpẽſatiõis nõ vtat̃ ſm Jo.an.in.c.
qḋ dei timorẽ.de ſta.mo.nõ aũt põt abbas ſolus
curã ꝯmittere nec monachũ ꝑſentare inuito epo
⁊ multo min⁹ hoc põt in eccleſiis nullo mõ ꝑtinẽ
tibus ad monachos:⁊ ſic intellige.xvj.q.j.a pri.
vſq3 ad §.ecce in hoc.ſed ſi abbas diſſentit ⁊ eps
aſſentit obediẽdũ eſt abbati.xvj.q.j.ſed ſi eccle-
cleſie vtilitas exigat:vt ſm Ho.q2 nõ inueniunt̃
idonei clerici ⁊ monachus eſt predicator ⁊ hone
ſtus cogi debet abbas ꝑ ſuperiorẽ.d.c.ꝑ vtilita-
te.iũcta gl.⁊ ſm Jo.an.vbi ſupra cogi põt ꝑ epm
ſi nõ ſit exẽpt⁹ nõ aũt ſi ſit exẽptus:⁊ facta inſtitu
tiõe:exẽpt⁹ eſt ab abbate ⁊ ſol⁹ eps eſt ſibi abbas
⁊ ſm eũdẽ tenebit̃ ad officiũ parochiale ⁊ q̃tu3
bono mõ poterit cõformabit ſe preſbyteris ⁊ cle
ricis in licitis di.xlj.quiſq3 q2 abſolutus ẽ ab oĩ
bus obſeruantiis regule quas cõmode obſeruare
nõ põt ſaluis ſubſtãtialib⁹.xviij.q.j.c.j. Jn eccle-
ſiis aũt que ad monachos pertinẽt pleno iure pre
fici põt ſola autoritate abbatis ⁊ cõuẽtus ſm Jo.
an.xvj.q.j.viſis vel etiã ſoli⁹ abbatis ſi ad eũ ꝑ-
tinet eccl'ie prouiſio. Eſt aũt idẽ vt dicit in cano
nico regulari:vt in.d.c.quod dei timorẽ. Quo-
modo aũt poſſit cogi abbas nõ exẽptus hoc caſu
per epm nõ video:cũ autoritate iuris poſſit ei re
ſiſtere ⁊ preualere:ideo dico qḋ coget̃ per metro
politanum:aut ſummum pontificem.
4 ¶ Quarto querit̃ vtrũ ꝑfici poſſit in eccl'ia colle
giata curata:⁊ dico ſm Car.⁊ docto.in cle.j.de
elec.qḋ eccleſia nõ curata nõ põt ei cõmitti de cu
rata aũt diſtinguit. Nã ſi cura ſumat̃ ꝓprie ſcz
parochialis ſm oẽs ad eã põt eligi: ſi ṽo ſumat̃
improprie:vt eſt ea quã ꝑlat⁹ eccleſie collegiate
habet in illos de collegio gl.ibi dubitat dicens
hoc indigere declaratiõe Pan. ṽo dicit qḋ etiã
ad hãc põt aſſumi: q2 nõ põt talis ꝑlatus nõ hr̃e
curã ſui collegij:qḋ etiã ſequit̃ Card. dicens hoc
cõiter teneri qḋ indiſtincte per diſpenſationẽ epi
poſſit ꝑfici eccl'ie curate etiã non habẽti aliã cu-
ram niſi collegiũ ⁊ ꝯſentit Jo.cal.⁊ Fed. ¶ Adde
qḋ not.Pan.in.d.c.qḋ dei timorẽ. qḋ regulares
poſſent promoueri ad eccl'ias ſeculares curatas
principal'r ꝓpter officiũ ꝑdicãdi: ⁊ ſic ꝓpter bo-
num cure:ex quo infertur qḋ ſi religioſus ad iſta
actus nõ eſt nõ põt licite ꝓmoueri. Hec ex illo. q̃
vt̃ id qḋ de monacho dictũ eſt extẽdere ad omnẽ
religioſum ſiue regularẽ:⁊ verũ puto:ſed hoc lo
co noie abbatis non venit ſemper prior ſed ꝑlat⁹
potens licentiã dare commorandi extra ordinẽ.
¶ Quinto querit̃ vtrũ poſſit ꝓmoueri ad benefi 5
ciũ ſimplex vel ad canonicatũ. ¶ Et quantum ad
bñficiũ ſimplex:dico ſm Arch.qḋ religioſus non
põt habere bñficiũ ſimplex vel capellã nõ curatã
ſine diſpẽſatiõe pape:⁊ cõcor.Pan.in.d.c.ſuper
eo.de reg.vñ nõ põt habere canonicatũ vel aliud
bñficiũ ſimplex in eccl'ia collegiata ſ3 Panor.in
c.qḋ dei timorem.de ſta.mo.etiã diſpẽſante epo
ſm Cal.l3 ſm gl.in.c.quorũdam.di.lxxiiij. poſſit
ibi eſſe eps:vt in.c.vno.xviij.q.j. ⁊ hoc q2 in be
neficiis ſimplicib⁹ ceſſat priuilegiũ cure: gratia
cui⁹ promotio ad eccleſiã ſecularẽ ꝑmiſſa eſt: vt
no.in.d.c.qḋ dei timorẽ.nec ſm Jo.an.in nouel.
ſup.d.c.qḋ dei timorẽ.poſt Hoſti.põt in eccleſia
collegiata canonicorũ ſecularium habere ꝑbendã
aut ꝑſonatũ vt ꝑpoſiturã et decanatũ niſi ob ne-
ceſſitatẽ cure id fiat ⁊ diſpẽſatiue diſpenſatione
facta de cõſilio et aſſenſu capituli cũ ſit de maio-
ribus de quo tamẽ dic vt §.ſeq. Si tamẽ talis ec-
cleſia collegiata eſſet regularis ſm Panor.in.d.
quod dei ti.monachus vnius monaſterij promo
ueri poſſet vt eſſet in ea canonicus large.
¶ Sexto querit̃ vtrũ predicta.ſ.qḋ tã monachus 6
q̃ canonicus regularis ſuadente neceſſitate vel
vtilitate poſſit ꝓmoueri ad eccleſiã ſecularẽ cu-
ratã ſit verũ de iure cõi vel ex diſpẽſatione:⁊ di-
ſtinguit Panor.vbi ſupra. ¶ Nã quãtũ ad digni
tatem epalem ſm oẽs hoc eſt de iure.text.eſt in.c.
vnico.xviij.q.j.et in cle.j.de ele.et in.c.ſi religio-
ſus.⁊ in.c.quorũdã.de elec.lib.vj. q2 ibi ꝑ cano-
nicos in epos eligunt̃ ſicut et abbas in.d.c.ſi ab-
batem.de elect.libr.vj. qḋ nõ fieret ſi eſſet de iure
inhabilis:ſed poſtularent̃:vt in.c.fi. de poſtu.ꝑl.
¶ Quãtũ vero ad eccl'iã inferiorẽ:ſi q̃dẽ ſit colle-
giata nõ ꝓmouent̃ ad canonicatũ vel ad benefi-
cium ſimplex:vt in.c.ſup eo.de regularib⁹.etiam
epo diſpenſante ſm Calde.vt dictũ eſt:ad ipſam
autẽ dignitatẽ talis eccleſie: puta vt ſit ꝑpoſitus
Hoſt.tenet qḋ nõ poſſit fieri ſine diſpẽſatiõe alij
ṽo dicũt qḋ ſicut in epm in ſeculari:ita et in ꝑpo
ſitũ in collegiata eccl'ia promoueri poſſunt eadẽ

ratiōe ⁊ placet Pan̄.cū nō reperiaꝛ hoc iure ꝓhi
bitū ⁊ eadē ſit rō:cū ep̄s faciat vnū corp⁹ cū ſuis
canonicis: ⁊ militet ratio cure ⁊ ꝑdicatiōis hoc
caſu:vt in.d.c.qḋ dei timorē.Si vero eccl'ia non
ſit collegiata:tūc aut nō eſt curata ⁊ nō pōt eam
religioſus obtinere: qꝛ ceſſat ratio cure: aut eſt
curata et cōiter teneꝛ qḋ iure cōi promoueri poſ-
ſit licet contrarium teneant domini de rota.
7.q. ¶ Septimo queriꝛ vtrū poſſit hr̄e curā aīarū in
eccl'ia vbi monachi collegialiter habitāt:⁊ dicit
Panor.in.c.j. de capel.mo.qḋ nō.ſed dꝫ ab ep̄o
capellanus inſtitui qui populū regat de conſilio
monachorum:ſecus in alijs vt dictum eſt.
8 ¶ Octauo queritur vtrum preſici poſſit eccleſie
quorūcunqꝫ regularium: et dico qḋ non: vnde ſi
eligitur quis alterius religionis in prelatū:non
valet electio.de.cum rationi.de electio.
9 ¶ Nono queriꝛ vtrū promoueri poſſit in caſib⁹
ꝑmiſſis ſine licētia ſui abbatis:⁊ dicit Pan̄.i.d.
c.qḋ dei timorē.qḋ non: vt in.c.ſi religioſus. de
elec.lib.vj.imo nec in papā:vt no.gl.in.c. quam
ſit.xviij.q.ij.ſed ſi abbas nolit cōſentire ⁊ neceſ-
ſitas vel vtilitas ſuggerit cōpelli pōt ad conſen-
tiendū.vt dictū eſt.Et hoc no.ꝑ puella nō poten
te nubere ex ſtatuto:infra.xxv. annum ſine cōſen
ſu duorū agnatoꝝ qui ea eligēte ſponſum dignū
nolūt ꝯſentire ſine cā legitima. Pōt eñ ſuperior
cogere eos ad cōſentiendū: vel dabit licētiā nu-
bendi:vt tenet Bar.in.l.ſi cū dotē.ff.ſolu.mat.
10 ¶ Decimo queritur vtrū monach⁹ eccleſie ꝑfect⁹
poſſit eſſe ſine ſocio monacho.dicit Hoſt. qḋ ſic
Inn.vero qḋ nō:⁊ vterqꝫ hꝫ motiuū in.d.c.quod
dei timorē.ſed Panor.in.c.monachi.extra co.di
ſtinguēs dicit qḋ nō dꝫ inſtitui ſine ſocio ſui or-
dinis qñ eccleſia eſt ſubiecta monaſterio : ita ꝙ
iſte non deſinit eſſe obedientiarius monaſterij:et
hoc ſm Ant.de bu. limitādum eſt ſi cōmode illū
habere pōt:vt de canonico regulari dr̄ in eodē.c.
ſecus inquit Pan̄. ſi religioſus ꝓmoueretꝛ tanqꝫ
quilibet clericus ſecularis ad eccleſiā parochia-
lem quia cum deſinat eſſe monachus monaſterij
nullam habebit amplius connexionem cum eo.
11 ¶ Undecimo q̄riꝛ vtrū dict⁹ monach⁹ fact⁹ re-
ctor eccl'ie ſecularis teneaꝛ ad regulā et ſtatuta
ordinis ſui: et dico indiſtincte qḋ ſic quātum ad
tria vota ſubſtātialia et delationē habitus : etiā
ſi eſſet ep̄s.de vi.et ho.de.clerici officia.in ſi.⁊ ſi
temere habitū dimittit efficitur excōicatus:vt.ſ.
excōicatio.ix.§.xxiij. ſed tñ quātum ad obedien-
tiā opus eſt diſtinctiōe. Nā ſi tranſeat ad ep̄atū
penit⁹ abſoluiꝛ a iuriſditione abbatis. xviij.q.j.
c.vnico. et ſilr ſi transferꝛ ad eccleſiā abbati non
ſubiectā:nec in ſpūalib⁹:nec in tꝑalib⁹.xvj.qō.j.
parochia.ſꝫ ſubijciꝛ imperio ep̄i : q̄ decetero erit
abbas ſu⁹ ſm Hoſt.ſi vero ſit ſubiecta abbati in
tꝑalib⁹ ſolū eximiꝛ ab ei⁹ obediētia quo ad ſpiri
tualia.xvj.q.ij.viſis.⁊.c.ſane.ſi vero ſit ei ſubie-
cta quo ad ſpūalia ſolū eximiꝛ quo ad tꝑalia:ſi
autēz ſit ei ſubiecta in oībus ex toto illi obediet.
Quātū vero ad alia a trib⁹ votis ſi ſit ep̄s dicere
ſ.religio.vj.§.x.ſi vō nō ſit ep̄s:ſi eccleſia pleno
iure ſit abbati ſubiecta ſeruabit omīa ſicut prius
ſm Hoſt.preter tria que in eccl'ia ſeculari cōmo-
de ſeruari nō poſſunt.ſ.ieiuniū:ſilētiū:⁊ vigilie:
argu.xliv.di.ſit rector.xvj.qō.j.nemo pōt ſi vero
eccleſia nō pertinet ad monachos:ſꝫ ad ep̄m ab-
ſoluiꝛ a trib⁹ predictis.ſ.ieiunio:ſilētio ⁊ vigilijs
d.c.nemo ſed teneꝛ abſtinere a carnibus:vt in.d.
c.qḋ dei timorē niſi in aliquib⁹ caſibus:primo ſi
ſit infirmus de cōſe.di.v. carnē ſecūdo imperāte
ep̄o qui abbas ſuus eſt:tertio ſi nō habet ſociū ⁊
ſine ſcādalo cōuiuētiū abſtinere nō pōt ſm Hoſ.
alle.c.quiſquis.di.iiij.⁊ de ſta.mona.recolens.§.
j.quarto ſi ſit factus ep̄s ſm Tho.⁊ vr̄ ſequi.gloſ.
in.d.c.carnē.Sed ſiue ſit ep̄s ſiue nō cōſiderato
diligēter.d.c.nemo.dico qḋ ratio oim̄ predicto-
rū eſt qꝛ abſoluitur ab his que officiū ſuum impe
diūt.Et ab alijs nō abſoluitur:⁊ eſt mēs.s.Tho.
vbi ſupra religio.vj.§.x.
¶ Duodecimo queriꝛ quis diſpēſabit cū tali mo
nacho ſi indigebit ⁊ dico qḋ abbas ſi eccleſia ſit 12.
ei ſubiecta penitus vel ſaltē in ſpūalibus vel ep̄s
ſi ſubeſt ep̄o:qui eſt loco abbatis.xvj.q.j. ſi quis
monachus ſi vero ſit exēpta ſm ſum. Ang.recur-
ret ad papā:ſed meli⁹ dic ſicut de ep̄o dictū eſt ſu
pra religio.vj.§.x.quod ipſe ſecū diſpēſabit ſicut
prelati religionū quia non ibit ab anglia Ro-
mā:ſi indiget vti carnibus vna die.
¶ Decimotertio queriꝛ vtrū monachus confite-
ri poſſit ep̄o vel penitētiario:⁊ dicit Rod.quod 13.
ſic niſi ſit exemptus vel priuilegiatus a papa.
¶ Decimoquarto q̄riꝛ q̄d iuris de carnibus mā
ducādis a monacho vel a carthuſiēſi:⁊ dicit.s. 14.
Tho.in.ix.qōli.ar.iiij.qḋ monach⁹ carnes mādu
cans ſine cā rōnabili.ſ.infirmitatis:⁊ ſine licētia
ꝑlati nō peccat mortalr ſicut nec frāgēdo ſilētiū
qꝛ iſta cerimōialia cōiter nō ſunt i ꝑcepto: poſſet
tñ eſſe mortale rōne cōtēpt⁹ vel ꝑcepti cū fieret a
ꝑlato:quo caſu itelligiꝛ iponēda pena carceris d̄
cōſe.diſt.v.carnē que.ſ.nō iponiꝛ niſi ꝓ mortali.
¶ De carthuſiēſi aūt dico:vt.ſ.iuramētū.iiij.§.x.
¶ Decimoquinto queriꝛ que ſunt ea que in iure
monachis ſpecialiter precipiūtur aut ꝓhibentur 15.
⁊ dico qḋ ſunt decē que no. in cle. ne in agro.de
ſta.mo.¶ Primo qḋ habitū deferāt ſm formā ibi.
pcſitā:⁊ hoc tāgit nigros ſolū.¶ Secundo quod
omni mēſe cōfiteantur ⁊ cōicent. ¶ Tertio quod
bis qui preeſt exponat per ſe vel aliū vulgariter
regulam in.c.⁊ hec etiam aſtringunt nigros ſo-
lum ſm ſum.Angeli.ſed Archi.poſt Ioan.andr.

dicit ſatis eſſe boneſtum vt extendat ad omnes
¶ Quarto qḋ nõ vtantur camiſus de ſta.mo.cum
ad monaſteriũ. ¶ Quinto quod ſeruẽt ſilẽtiũ cõti
nuũ in dormitorio:refectorio ⁊ oratorio in clau
ſtro vero certis horis vt ibi. ¶ Sexto qḋ faciãt ca
pitula de triẽnio in triẽniũ.e.ti.in ſingulis. ¶ Se
ptimo ne aucupẽt aut venẽtur. d.de.ne in agro.
¶ Octauo vt ad curias principum nõ vadant vt
ſuis monaſterijs dãnũ inferãt aliter ſunt excõmu
nicati illi qui adminiſtrationẽ non habẽt. ¶ No
no ne teneãt arma infra ſepta monaſterij. ¶ Deci
mo ſm ſum. Ang. ne carnes comedãt niſi in neceſ
ſitate.i.infirmitate:vt in.d.c.cũ ad monaſteriuz
de quo dicit in.§.priore. Quedã tñ horũ nõ ſunt
in precepto ſm Arch.vt abſtinẽtia a carnibus ⁊
camiſus ⁊ de ſilẽtio ⁊ huiuſmodi licet ſum. Ang.
videatur velle omnia eſſe precepta.
16 .i.di. ¶ Decimoſexto q̃rit q̃d velint iura de moniali
bus ⁊ dico multa. ¶ Primũ. In monaſterijs mo
nialiũ nõ mẽdicãtiũ recipi nõ debẽt:niſi q̃ poſſint
de prouẽtib⁹ monaſterij abſq; penuria ſuſtẽtari
alr receptio eſt nulla de ſta.regu.piculoſo. li.vi.
⁊ ratio fuit vt poſſint ſeruare clauſurã: ⁊ ſic ſi ali
qua ſit igreſſa.i.pfeſſa nubat tenebit mr̃imoniũ:
2 q2 pfeſſio eſt nulla. ¶ Scdm. Oẽs moniales regu
lariter dñt eſſe ſub ppetua clauſura.d.c.periculo
ſo nõ obſtãte q religioſis nõ poſſit idici ſtrictior
vita:q2 hoc nõ eſt verũ i ſpectãtib⁹ ad cõſeruatio
nẽ profeſſiõis vt.ſ.religio.vi.§.vi. Fallit illa re
gula primo vbi eſſet talis ac tãtus morbus q mo
nialis nõ poſſet eſſe cũ alijs abſq; graui periculo
ſine ſcãdalo.d.c.periculoſo:quo tñ caſu licẽtia a
ſuperiori petenda eſt:q2 prohibitũ eſt monacho
etiã in caſu licito ſine licẽtia ſuperioris exire.xx.
q.iiij.monachũ qḋ Semi.dicit verũ vbi in breui
põt haberi.aliter põt ſine excõicatiõe exire ſcʒ ſi
periculũ eſt in mora ⁊ infirmitas manifeſta. ſcdo
qñ incũbit abbatiſſe exire p homagio vel fideli
tate faciẽda cũ ſocietate honeſta ita tamẽ q ad
alia nõ diuertat nec in fraudẽ reſidentie aliquid
fiat:vt ibi. ⁊ hoc caſu ſimiliter credo licentiã eſſe
petẽdã licet ſi negẽt ſine cã rõnabili exire poſſit
iuris autoritate tertio rõne liciti trãſitus ad ſtri
ctiorẽ regulã ſm gl.iiij.ſi qua aſſumat ad regimẽ
alteri⁹ monaſterij ſm eandẽ glo.de elect. nullus
3 li.vi.cũ ſuis cõcor. ¶ Tertiũ. Nõ debet monialis
habere ſingularẽ habitationẽ:ſʒ cõiter tã in ec
cleſia q̃ in dormitorio ⁊ refectorio eſſe debet.
xviij.q.ij.pniciosam vt ſint ſibi teſtes caſtitatis in
aut.de mo.§.cogitãdũ nec debet loqui cũ mona
cho niſi ſociata ⁊ breuiter.xviij.q.ij.diffinim⁹. ⁊
c.in decima nec ad eã debet patere acceſſus vel
ingreſſus etiã honeſtis perſonis:niſi ex cã rõna
bili ⁊ manifeſta ⁊ de illius ad quẽ ptinet licẽtia
4 ſpeciali vt in.d.c.piculoſo. ¶ Quartũ. Dñi tpales
debẽt pmittere moniales in ſuis curijs p pcura
torẽ litigare ne pro cõſtituẽdis pcuratorib⁹ qui
in aliquib⁹ partib⁹ auctoritati dicunt: ſeu alijs
hmõi eas oporteat euagari vt ibi vbi gloſ. dicit
qḋ forte volebãt vt cõſtituerẽt procuratorẽ in pre
ſentia iudicis vide ibi:epiſcopis vero ⁊ alijs pre
latis iniũgit qḋ cauſas earũ ⁊ negotia faciãt co
rã ipſis per pcuratorẽ expediri ſiue ſint homagia
ſiue fidelitatis iuramẽta vel aliḋ vt ibidẽ. ¶ Quĩ 5
tũ. Prelatis precipit vt oĩbus monaſterijs mo
nialiũ tã nõ exẽptis propria q̃ exẽptis apoſtoli
ca autoritate prouideãt de clauſura ad expẽſas
monaſterijs vel eleemoſynis fideliũ ⁊ idẽ preci
pit abbatib⁹ ⁊ alijs inferiorib⁹ prelatis:quo ad
monaſteria ſibi ſubiecta vt ibi. ¶ Sextũ. Debent 6
etiã per ſingulos annos per ordinarios viſitari
etiã ſi ſint exempte vt in cle.attẽdẽtes.de ſta.mo.
¶ Septimũ. Monaſteria ordinis predicatorũ et 7
ſancte clare ordinis minorũ intrare eſt prohibi
tũ ſub pena excõicatiõis vt ſupra excõicatio.viij.
§.li.quo ad alia vero monaſteria generaliter p
hibet ingreſſus ⁊ acceſſus ſine ſpeciali licẽtia il
lius ad quẽ pertinet:licet nõ ſub pena excõicatio
nis vt iu.c.periculoſo de ſta.re.li.vi. cõſueuit tñ
circa hoc eſſe aliqua excõmunicatio ſynodalis.

¶ Rurſus de religione.viij. quãtũ ad mona
ſterium ſeu conuentum.

Religio rurſus.viij. cõſiderari poteſt q̃
tũ ad monaſteriũ cui⁹ noĩe venit etiaʒ
oĩs cõuẽt⁹ ſiue locus religioſi collegij.
¶ Primo ergo querit q̃ũo debẽt ſitua 1.q.
ri monaſteria: ⁊ dico q monaſteria dupla reli
gioſorũ ⁊ religioſarũ nõ ſunt licita.xviij.q.ij.ca.
diffinimus. ⁊ c.in decima imo monaſteria puel
larũ ſunt collocãda lõge a monaſterijs monacho
rũ aut propter inſidias diaboli aut propter ob
locutiones huiuſmodi.d.c.in decima.
¶ Secũdo querit vtrũ bona ingrediẽtis mona 2
ſteriũ pertineãt ad illud: ⁊ quo iure: ⁊ dico quod
pertinẽt vt.ſ.religio.vi.§.j.quo vero iure perti
neãt eſt magna cõtrouerſia inter doct. ⁊ gl.iuris
ciuilis:de quo vide albri.in aut. ingreſſi.C.de
ſac.ſan.eccle.ſʒ dic verius eſſe qḋ iure ſucceſſiõis
tamẽ ſi leſum fuerit poterit reſtitui ad ſimilẽ mi
noris vt.C.ſi vt ab here.ſe ab.per totum.
¶ Tertio q̃rit vtrũ monaſteriũ obligẽt ex facto 3
monachi ⁊ dico qḋ nõ neq; ex delicto neq; ex cõ
tractu:niſi in duobus caſibus primo hoc perue
nit ad monaſterium vel ſit verſum in eius vtili
tatẽ quia in tantuʒ tenetur ⁊ non plus:ar.x.q.ij.
hoc ius ſecundo ſi a cõuentu ſit cõmiſſa admini
ſtratio quia inquãtũ ſe extẽdit adminiſtratio in
tantũ obligatur ⁊ non plus:ſm Innocen.in ca.
olim de priui. Et hoc intelligitur tam de mona
cho quã abbate ſm Inn. ⁊ Hoſt. quo ad delictũ

qꝛ delictū pſone in dānū eccl'ie redūdare nō de-
bet de re.iu.c.delictū.li.vj.⁊ idē dico de ꝯtractu.
Uñ obligaṫ monachꝰ solꝰ ſȝ nō teneṫ ſoluere:qꝛ
nō habet vñ de ſol.Ø doar.nec pōt conueniri ſm
Jo.rōne cōtractus ſicut nec ille q̄ ceſſit bonis vt
not.xj.q.j.de pſona:in gl.Facit in ar.qđ nō obli
4.q. geṫ inſti.de auto.tuto.vide glo.xj.q.j.de pſona.
¶ Quarto q̄riṫ vtrū per monachū poſſit acquiri
obligatio monaſterio ⁊ dico qđ ſic ⁊ ſiľr poſſeſ-
ſio etiā p fugitiuū:vt.ff.de acqui.poſ.l.j.xvjū.q.
ij.abbates ipſe tñ ſm Jo.in glo.xij.q.j.nō dicatis
agere nō pōt rōne cōtractus nec etiā de iniuria ſi
bi illata ſȝ eiꝰ p̄latus agere poterit niſi p̄latꝰ ab-
ſit vel reliquerit pcuratorē ad inſtar filiſa.ff.de
iniur.l.ſed ſi vnꝰ.Ubi no.ſm Archi.poſt Jnn.et
Hoſt.qđ ex cōtractibꝰ initis cū monacho vel ab
bate obligaṫ q̄s monaſterio:qꝛ poteſt monachꝰ
actionē acquirere ſȝ nō pōt obligare monaſteriū
vñ q̄uis abbas ſeu monaſteriū poſſit agere:nō
tñ teneṫ rñdere:niſi ī eoq̄ad eū pueniṫ.Et lȝ oīs
cōtractus ſit phibitꝰ mōacho niſi imperāte abba
te.xij.q.j.non dicatis tamen hoc intelligitur in-
quantum monaſterium obligetur.
5 ¶ Quinto q̄riṫ vtrū valeat relictuȝ monacho
cū tali cōditiōe qđ nihil acquiraṫ monaſterio.et
dicit Bar.in auṫ.excipiṫ.C.de bo.q̄ libe.qđ hoc
cōtinet īpoſſibile:cū monachꝰ nihil habeat:ſed
totū ſit mōaſterii:vt in auṫ.ingreſſi.C.de ſac.ſan.
ec.qꝛ qđ aliq̄d ſit monachi ⁊ nō q̄raṫ monaſte
rio eſt cōtradictio:que vitiat cōtractū ⁊ legatū:vt
l.vbi repugnātia.ff.de re.iur.Putaṫ n̄ illa verba
ſic debere intelligi.Relinquo monacho ſub hac
cōditiōe ne q̄raṫ monaſterio hoc eſt qđ mona
ſteriū patiatur eū habere adminiſtrationē relicti
eo mō quo pōt ſcȝ cōniuētibus oculis abbatis ſicut
⁊ ſeruus diciṫ habere propriū.l.is qui ſuis.ff.ad
trebel.vt ſic nihil acquiraṫ monaſterio reſpectu
vtilitatis non aūt reſpectu iuris qđ dictū Bart.
Pañ.in.ca.monachi de ſta.mo.limitat q̄ñ talis
adminiſtratio refeṙ ad caſum licitū vt.ſ.diſpen-
ſet in pios vſus qđ religioſis licet de teſta.c.ij.li.
vj.vel vt cōuertat ad vſum veſtimētorū aut libro
rū ⁊ hmōi nō aūt vt ad libitū adminiſtret tanq̄
ppria etiā de licētia pape.c.cū ad monaſterium.
Et ſi expreſſe dicaṫ qđ nihil iuris q̄raṫ monaſte-
rio dicit Bar.in.d.auṫ.excipiṫ qđ debet intelli-
gi eo mō ſcȝ afferēte vtilitatē ⁊ vt patiṫ monachū
illud ius exequi.⁊ ſi abbas nō vult conſentire vt
habeat adminiſtratiōnē dicit Pa.in.d.c.mona-
chi quod relictū nō valebit ex defectu cōditiōis ⁊
ſic remanebit penes grauatū.vt.l.vnica.C.de ca
du.tol.⁊ glo.in.d.§ tres heredes.
6 ¶ Sexto q̄riṫ q̄d de rebus ablatis a monacho
⁊ dicit Jnno.⁊ Hoſt.qđ aget monaſteriū ſi erāt
ſue vel etiā alterius.⁊ ipſum monaſteriū tenebaṫ
ad reſtitutionē:ſi vero nec ſic nec ſic:tūc aget ille
qui dñs eſt earū ita tñ qđ ſi res erāt depoſite apđ
monachum ⁊ abbas videt eas ſubtrahi ⁊ facile
poſſet liberare ſatis credit Jnno quod abbas te
neatur inſolidū propter dolum ſi autē non vidit
vel prohibere potuit ſecus:quia non tenetur de
maleficio eius vt dictum eſt.
¶ Septimo q̄riṫ vtrū monaſteriū grauari poſſit 7
noua cōſuetudine:ſeruitio vel onere:⁊ dico qđ
nō niſi a principio de cōſenſu ep̄i a pſono ſit illi
impoſita vt in.c.ſciētes de cēſi.Nō tñ intelligas
qđ in dote neceſſaria poſſit etiā a p̄ncipio impo 8
ni aliqđ onus ſȝ intellige l alijs a dote predicta.
¶ Octauo q̄riṫ p q̄s regi dñt monaſteria ⁊ alia
religioſa loca ⁊ dico qđ p religioſos eiꝰ vel alte
rius eiuſdē religiōis:⁊ ſi nō viuūt reguľr dñt ex-
pelli ⁊ poni alij vite diſtrictioris:aut ſaltē clerici
ſeculares ſi alias poſſunt remanere ordinata:qđ
poteſt ep̄s ſine papa ſm glo.⁊ Jo.an.⁊ Pañ.in
c.inter quatuor de rel.do.Hoc tñ fallit in hoſpi
tali vt ſupra hoſpitale.§.v.etiā quod dictū eſt de
ep̄o intellige ſaluis religionum priuilegiis.
R Eligioſa loca que ſint vide.ſ.loca.
¶ De reliquiis ⁊ veneratione
ſanctorum.
1.q. Reliquie in pposito dicunṫ ea q̄ nobis
de ſanctorū humanitate remāſerunt vt
totū corpus ⁊ proprie particule eius.
¶ Primo ꝙ queriṫ qualiter reliquie
ſint obſeruāde reuerēter:⁊ dico qđ nō poſſunt ex
poni venales.l.nemo.l.ij.C.de ſac.ſan.ecc.qđ ſm
Pañ.fit dupliciter:primo vere vēdēdo:ſcđo ex-
ponēdo paſſim cā q̄ſtus:qđ eſt q̄dā larga vēdi-
tio imo ſm Ray.⁊ gof.eas vēdere eſt ſimonia.j.
q.j.qui ſtudet.Et ſi ſunt antiq̄ extra capſaȝ oñdi
nō dñt ⁊ rō phibitiōis ſm Pañ.extra eo.c.j.eſt
qꝛ cū oſtēdunṫ oſſa nuda deuotio multorū tepe-
ſcit ⁊ datur detractoribus cauſa obloquēdi:ſi ve
ro ſunt nouiter inuēte nō licet eas in publico ve-
nerari niſi prius autoritate romani pōtificis ap-
probenṫ:extra eo.ex eo.⁊ de con.diſt.j.placuit ſi
militer nec aliquē licet venerari p ſancto:etiā ſi
in vita miracula feciſſet ſine predicta autoritate
ſ.publice:ſecus in occulto vt ſupra oratio.§.iij.
¶ Secūdo queritur vtrū liceat reliquias furtiue
ſubtrahere ⁊ trāſferre vt honorabilius collocen 2
tur:⁊ dico qđ nō ſm ꝙꝙ.⁊ vide.⁊ roden.ſed eſt
ſacrilegiū.xvij.q.iiij.quiſquis etiā ſi ex deuotio-
ne fiat ſm Roden.⁊ Hug.
¶ Tertio q̄riṫ cuiꝰ autoritate poſſint corpora 3
ſanctorū ⁊ eorū reliquie trāſferri:⁊ dico qđ ſoluȝ
autoritate principis.i.pape vel ep̄i vel ſancte ſy
nodi.de con.di.j.corpora.vbi Jo.dicit hoc verū
eſſe q̄ñ corpus eſt traditum perpetue ſepulture.C.
de religio.⁊ ſumm.funerum.l.vltīa.niſi neceſ-

ſitas immineat: q2 tūc ſufficit autoritas preſidis
prouincie.l.j.C.eo.qñ aūt nō ſunt tradite ꝑpetue
ſepulture bñ trāſferri poſſunt ſine alicui⁹ autori=
tate ad aliū locum religioſum. C.e.l.ſi necdum.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ vtrū reliquie ſanctoꝝ debeāt por
tari ad collū. et dicit ſum.ang. quod nō.ar.d.l.ſi
necdū.z.d.l.vlt.z.d.c.corpa.lȝ poſſint poni ſup
aliquo ꝑ aliquo tpe ex magna cā.ar.d.l.j. z hoc
inq̄t tene quāuis tho. teneat cōtrariū ſȝ nō bñ p=
bat: q2 ille leges z illud capitulū loquunt̄ de cor
porib⁹ quoꝝ ꝓprie eſt ſepultura z nō de particu
lis: opinio aūt.s.tho. eſt etiā alb. et aſtē. z archi.
et ſum.ro. et ſupple. et practicat̄ a deuotis et ſan=
ctis. et probat ea.s.Tho. q2 ſufficienter ꝓbat qd
licet diuina verba portare ad collū: z deinde di
cit eandē eſſe rationē de reliquijs q2 ſi portentur
ex fiducia dei z ſanctorū quorū ſunt reliquie nō
eſt illicitū: ſed ſi circa hoc attenderet̄ aliqd vanū
puta qd vas eſſet triāgulare vel huiuſmodi: qd
non pertinet ad reuerentiā dei z ſanctorum eſſet
ſuperſtitioſum et illicitum. vide.xxvj.q.lxxxvj.

¶ De renunciatione.

Renūciatio in propoſito ſumitur pro
refutatione quadā rei proprie vel iu
ris et ſi ſumat̄ cōiter. ſic ſm Hoſti. eſt
iuris proprij ſpontanea refutatio: qd
ideo dr̄ q2 iure alieno renunciari nō
poteſt: et ſi proprio renuncietur coacte nō obeſt
repetere volēti extra eo. ſuper hoc: ſed ſi ſumatur
vt eſt valida eſt refutatio rei vel iuris proprij: in=
tellige per ſe vel per alium ſpōtanea z legitima.
ar.vij.q.j.q̄ꝫ periculoſum. et de hoc.§.ſeq.

1. qd ¶ Primo ergo q̄rit̄ qñ renūciatio ſit illegitima:
z dico qd hoc eſt ꝓmo rōne ꝑſone renūciātis: pu=
ta q2 eſt minor. de iudi.ſi annū libr.vj. vel alius
nō potēs renūciare: ſcdo ratiōe ꝑſone in cui⁹ ma
nib⁹ fit renūciatio ſi nō fiat ei cui dȝ.eo.ti.cū di=
lecti.z.c.admonet.z.c.qd in dubijs. tertio ratiōe
rei q̄ renūciari nō pōt ſicut iuri naturali z agna=
tionis et ſanguinis nemo pōt renūciare.vt.l.ius
ſanguinis.ff.de re iudi.z.l.ius agnationis.ff.de
pa. ſed pro predictis vide.§.tres ſequentes.

2 ¶ Scdo q̄rit̄ q̄s et ꝑ q̄ꝫ poſſit renūciare: vel de
renūciatione penitere: z dico multa. ¶ Primum.
Secūdū Hoſt. renūciare pōt is ad quē ꝑtinet il=
lud qd renunciat̄: de reg. ad aplicā.z.c.ſtatuim⁹.
z pōt renūciare ꝑ ſe vel ꝑ ꝓcuratorē: ſi tñ hȝ ſpā=
le mādatū. de of.dele. cū olim. z idē vr̄ ſi hȝ gñā=
lē adminiſtrationē.ff.de pcu.l.cui libera. ſecus ſi
tm̄ eſſet gñalis ꝓcurator. de ꝓbē. dilecto.z.l.mā=
dato.ff.de procu. ¶ Scdm. Papa libere pōt reſi=
gnare maxime ſi ſe inſufficiētē agnoſcit.eo q̄m.li.
vj. de quo.s̄.papa.§.iij. ¶ Tertiū. Cū renunciatio
autoritate eoꝝ quorū intereſt faciēda ſit. de off.
archid. ad hoc.§.ſi cleric⁹ ſuo foro ſiue epi auto=
ritate renūciare nō pōt: q2 ꝑiudicaret̄ epo. de fo.
cōpe. ſignificaſti. et eadē ratiōe nec priuilegio. c.
ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij. q. z ſi actionē iniuria
rum remittere poſſit quantū ad propriā perſonā.
xxiij.q.iiij.ſi is iniuriā tñ eccleſie vel collegij ſui
in ſua perſona illatā remittere nō pōt. de ſen.exc.
cū deſideres.§.fi. iuncto.c.contingit.cl.j.eo.titu.
Et ſi renunciās foro rn̄deat corā iudice ſeculari
in ciuilib⁹ cadit a cauſa vel a loco ſuo: de fo.cō.
ſi diligēti. in criminalibus vero locū ſiue digni=
tatē perdit z ſi nō habet extraordinarie punit̄ ſi
vero trahatur ad illud iudiciū. vide.s̄. iudex.§.
ij. ¶ Quartū. Renunciās ꝑ nunciū penitere poteſt
quādiu res integra eſt.eo.ti.lecte. ſecus ſi non eſt
integra. de ele. in cauſis.§.fi. qd videtur ſi ſupior
expoſita renunciatione ceperat ſub acceptatiōe
cogitare: ar.d.§.fi. ſed et ſi talē procuratorē igno
rantē reuocauerit: tenebit ceſſio facta ante noti=
tiam reuocatiōis niſi malitioſe factū fuerit quin
peruenerit ad eū. vt in cle. cum illuſtro.eo.ti. Qui
vero impetrauerit licentiam cedendi cogendus
eſt cedere.eo.titu. quidam.

¶ Tertio q̄rit̄ in cui⁹ manib⁹ renunciatio faciē 5
da ſit. z dico multa. ¶ Primū. Renūciatio facien
da eſt in manib⁹ a quo habet̄ inſtitutio q̄ ad bñfi
cia eccl'iaſtica.eo.ti.admonet. qd limitat in bñfi
cio acquiſito ꝑ.c.veniēs.eo.ti. epat⁹ aūt renūcia
ri non pōt niſi in manib⁹ pape. de renun. niſi etiā
ſi eps nō ſit ꝯſecrat⁹ mō ſit electus z ꝯfirmat⁹. de
trāſl. inter corꝑalia. Silr̄ ēt ſm ray. abbas imedia
te ꝑtinēs ad eccl'iā romanā renūciare nō p̄t ſine
ſpāli lnīa ſedis aplice. adde ſm an. de But. in.c.
de regularib⁹. de ſimo. vel in manib⁹ legati. et ſi
renūciat tenet renūciatio in ꝑiudiciū ei⁹: ſȝ nō ec
cleſie vel illi⁹ in cui⁹ manib⁹ debuit renunciare.
Similr̄ etiā ſm eūdē in ſimplici beneficio poteſt
quis renūciare vt vult: qd gl. ei⁹ dicit verū ſaltē
de ꝯſuetudine ſed veri⁹ eſt ſm Jo.an. in ſum. cō.
vt fiat habēti inſtituere. ¶ Scdm. Aliorū autē iu=
riū renunciatio faciēda eſt aduerſario vel nota=
rio publico. vel iudici noīe aduerſarij recipienti.
l.ij.ff. rem pu.ſal.fo. ¶ Tertiū. Epſ q̄ nō bñ intra
uit ſȝ ꝑ ſimoniā vel intruſionē z hmōi ſm hoſ. in
morte renūciabit mēte.ſ.ſi aliter nequit z in ma=
nu archiepi ſi pōt: al'as ſimplicis ſacerdotis: ſub
hac conditiōe ſi pape placuerit et ſi conualuerit
cū q̄citiſſime adeat petiturus ei: ar.c. nō dubiū.
de ſen.exc. z.c. ea noſcit̄.§.fi. z interim fructus cu
ſtodiat vel in vtilitatē eccl'ie expēdat. ar. de offi.
ord. cū vos. z eo.ti.c.ꝑſenti.li.vj. accipere tñ ſibi
pōt vite neceſſaria ſtricte. diſ.lxxxvj. non ſatis. et
c. paſce. Talis etiā ſi titulū nō habeat: tñ poſſeſ=
ſionē quā de facto hȝ dimittere nō dȝ ſine licētia
pape: ſed a fructib⁹ dȝ abſtinere.e.ti. poſt tranſla
tionē.§.iij. Concor. Jnn. addens idē dici poſſem

oſbus ſuſpčtis ab hoīe vel a iure. Uide Ber. Jnno. ⁊ Hoſt. eo. ti. niſi cū pridē. ⁊ Archi. vij. q. j. cū qui. Ex quib⁹ autē cauſis eps debeat renunciare epiſcopatui. vide extra eo. niſi cum pridem.

4 ¶ Quarto querit̄ qđ renūciari poſſit quantū ad iura pñtia ⁊ futura: aut etiā itelligat̄ eſſe renū
1. di. ciatū: ⁊ dico multa. ☞ Primū. Juri naturali agnatiōis aut ſanguinis renūciari nō pt. vt. ſ. §. j. ſilr nec iuri poſitiuo concernēti formā certā aut ſolēnitatē: puta qđ teſtm̄ fiat cum tot teſtibus aut qđ ſtipulatiōes fiāt certo modo. l. nemo pōt. ff. de le. j. et facit. c. qr ꝑpter. de elec. ⁊ c. cū eſſes. et qđ ibi nota. de teſta. ſilr nec ſi concernit publicā vtilitatē. etiā ſi certā formā vel ſolēnitatē nō concernat l. ius publicū. ff. de pac. et in. c. ſi diligenti. de fo. cō. Si autē cōcernit publicā ⁊ priuatā. et ſunt ſeparabiles renūciari pōt quātū ad priuatā. l. ius gentiū. §. ſed et ſi paciſcet̄. ff. de pac. puta ius dat actionē ꝑ aīali morboſo: tñ partes paciſci pñt vt nō poſſit agere. ar. c. cū veniſſent. cū ibi no. de inſti. ſi vō nō pñt ſeparari: renūciari nō pōt. d. c. cū veniſſent. Si aūt ſit ſolū in fauorē priuatum: tūc pōt illi renūciare is in cuius fauorē eſt. modo renunciatio nō ſit ꝯ bonos mores vel inducat ad pctm̄: qr tunc nō valeret. vt in. l. alia. §. eleganter ff. ſolu. ma. ⁊ l. cōuenire. ff. de pac. do. Si vero ſit ſolū in odiū alteri⁹ tūc ſi ceſſat rō illius odij pōt renunciari. vt in. l. fin. C. ad macedo. alś nō. vt in l. nā et ſi. ff. ad macedo. Uide Pañ. in. d. c. ſi diligenti. Si autē introductū ſit in fauorē amborū alter ſine altero renunciare nō poteſt ſm gl. in. c. ad apoſtolicā. de regu. facit. l. qđ fauore. ff. de legi. vñ dicit̄ qđ in cōi iure potior eſt cōditio ꝓhibentis. ar. ff. de ſerui. vrba. pđi. l. per fundū. ff. cōi diui. l. ſabinus. ff. de lib. ca. l. ij. iij. ⁊ iiij. Si tñ aliquid ꝯcedit̄ plurib⁹ ſiue vniuerſitati. ſꝫ tñ principaliter in fauorē particulariū qlibet poſſet iuri ſuo renunciare. ⁊ ſic loquit̄. d. c. ad apoſtolicā. et c. dilecti. de fo. cō. Fallit in priuilegio: qr lꝫ cōcernat fauorē tertij: pōt tñ ipetrās renunciare anteqꝫ pñtet̄: niſi appareat qđ ꝯcedēs ſtatim voluit cōcedere ius illi tertio: qr cōiter nō acquirit̄ niſi in pñtatiōe ſeu notitia. de cōceſ. pbē. c. j. li. vj. vbi vide ge. ⁊ ſilr dico qđ nō pōt renūciare qñ ꝑ procuratorē impetrauit: qr ſtatim acqrit̄ ius illi tertio vt ibi. ſilr ſi fuit conceſſum motu proprio ſm ſum. ang. ſed meli⁹ ſum. roſ. in vbo indulgētia. §. vij. tenet virtualr̄ oppoſitū. dū dicit qđ vires nō hꝫ niſi a pñtatiōe. Uide ſupra priuilegiū. §. vj.

2 ☞ Scđm. Si debitor renūciet iuri probandi ꝑ teſtes. lꝫ ſm aliquos renūciatio valeat. tñ ſm Ho. non videt̄ verū qr illud ius ꝑpter cōem vtilitatē introductū eſt: vnde vſus teſtiū frequēs ⁊ neceſſarius eſt. ff. de teſti. l. j. ideoqꝫ renūciari non pōt ar. l. quoſ ptor. ff. de ꝓba. ☞ Tertiū. Jus futurū renunciari pōt ſi apparet ſiue vt dicit Hoſti. ſi lex iā eſt ex qua ius orit̄. non aūt ſi adhuc nō apparet: qr pacta non referuntur ad ea q̄ apparere nō poſſunt. vt. l. in lege. ⁊ alijs cōcor. ibi poſitis in gl. ff. de ꝯbē. emp. vel ſi lex nō eſt: qr qđ nō eſt renunciari nō pōt. l. tres fr̄es. ff. de pac. Uide bar. in. l. conditiōis. C. de pac. De filia aūt renunciāte hereditati paterne: vide ſupra pactum. §. xx. De habēte etiā vocē in electione vtrū poſſit renūciare. vide ſupra electio. j. §. iiij. part. vj. De exēpto etiā vtrū poſſit renunciare exēptioni ſupra exemptus. §. x.

☞ Quartū. Gñaliter ſm Hoſti. in ſum. renunciari 4
poſſunt oīa iura etiā nō ſcripta puta ꝯpetētia circa ſeruitutes etiā ſi ſint annalia. de ſepul. in preſentia. de deci. ex multiplici. ⁊ iura cōpetētia circa beneficia ſicut ⁊ ipſa bñficia vt dictū eſt: ⁊ oīa iura cōpetentia ꝑ aliq̄ inſtrumēta ſicut ⁊ ipſa inſtrumēta. C. de fide inſtrumē. l. iij. de pac. cū pridē.

☞ Quintū. Cleric⁹ q̄ bñficiū ipetrauit: ſi ſe cano- 5
nicorū miſericordie ſubijciat: nō intelligit̄ renunciaſſe. extra eo. veniens. quin etiā ſi reddat eis literas ſuas: et illi ſint immiſericordes dꝫ iudicis officio reſtitui eo ſane. ſi tñ renūciet lr̄is pro certa penſiōe priuat̄ lr̄is ⁊ pēſiōe. de reſcr. ad audiētiā. Concor. alber.

☞ Sextū. Si qs renunciauerit 6
oī iuri ſuo pñti ⁊ futuro: aut lr̄is impetratis et impetrādis ſm Hoſti. quo ad futurū ſi gñalis ſit renūciatio non valet. vt. §. part. tertia. de cōſti. cū acceſſiſſent. ſi vō ſit ſpālis in qbuſdā iurib⁹ ⁊ ſequat̄ gñalis valet. C. ante mu. of. tu. ſi. po. l. ſi. circa medium. ⁊ in aut. vt lic. ma. ⁊ auic. ibi poſita. Qui etiā renūciauit lr̄is bñficialib⁹ nō ideo reſtitutioni iam facte renunciare videtur. eo. ti. ſane.

¶ Quinto q̄rit̄ qs ſit effectus renūciatiōis: ⁊ di- 5. q.
co eſſe hoc: vt q̄ renūciauit ad id qđ renunciauit nō habeat regreſſum niſi ex iure nouo ꝯceſſo vel antiquo reſtituto. c. ti. cū inter. ⁊ c. cū ex trāſmiſſa. ⁊ c. cū in pñtia. et. c. cū ſane. Et ſi qs renūciauerit epatui propter ꝯſciam crīs iam eligi nō pōt aut poſtulari: ſecus ſi ꝑpter malitiā plebis pſecutionē: infirmitatē: defectū ſcie: ſimoniā ſibi ignotam et hmōi. eo. ti. poſt trāſlationē. Renūciāti tñ eſt cōpetēs ꝓuiſio faciēda. eo. tit. ad ſupplicationē. in q̄ dignitatis et ꝯſcie rō hñda eſt: de pbē. de multa. ad fi. et ſilr̄ q̄titatis redituū beneficij cui reſignat. de vi. et ho. cle. qm̄. et de pbē. niſi eſſent pu. q. ij. bone rei. de dona. apoſtolice. §. vlti. et pe.

¶ Sexto q̄rit̄ qualiter debeat renūciatio fieri vt 6
ſit licita ⁊ valeat ⁊ dico multa. ☞ Primū. Renun 1. di.
ciatio dꝫ fieri pmo ſcīter qr ei qđ ignorat̄ renunciari non pōt. l. mater. ff. de inoffi. teſta. vñ cū qs ignorat ius aliqđ dꝫ ei notificari. vt in auē. q̃uo op. epi. §. igitur ordinamus. vnde notarij ponentes clauſulas renunciationis ignotas contrahentibus tenentur eis de dāno: quod aliter non

Corduba[illegible] lib. j. [illegible] q. 21 fol. 191

incurriſſent: ſcđo ſponte ⁊ ꝓpria voluntate. vij.q.
j. quãuis. ſine coactiõe qđ me.cau.ad audiẽtiam.
tertio quo ad beneficia eccl'iaſtica dꝫ fieri in ſcri-
ptis. ij.q.j.§ ecce.⁊.c.qualiter: qđ tñ nõ eſt neceſſa
riũ niſi in ẽpatu de quo illa iura loquuntur. quar
to pure ⁊ abſolute. de offi. dele. ex parte. el. j. de ſi
mo. ex inſinua. vñ dãs: remittẽs: vel renũciãs ali-
qđ ſpũale ſpũali interueniẽte pacto vel promiſſio
ne: aut datione. ſ. qđ gratuita alicuiꝰ tpalis ſimo
niacus eſt. j.q.j. quam pio. in fi. viij. qõ. iij. talia.
qđ ſi nõ pcedat donatio vel ꝓmiſſio: ſꝫ ſola inten
tio ita. ſ. q̃ aliᷤ nõ renũciaret eſt ſimonia. de ſimo.
tua ſꝫ eſt ſolũ mẽtalis q̃ per ſolã pniam aboletur
2 extra eo. mandato. qđ limita: vt. j. ſimonia § iij.
regula. iij. ¶ Scđm. Si quis renũciat beneficio ea
intẽtiõe vt def nepoti vel alteri ſine pacto ⁊ con
uentiõe nõ eſt ſimonia. de pben. dilectio. qꝛ renũ-
ciare bñficio vt def alteri eſt ſimoniacũ qꝛ prohi
bitũ: eſt autẽ ꝓhibitũ non ſimpl'r ſꝫ hoc mõ. ſ. cum
pacto. j.q. ij. quãpio. ſed ꝛ̃. Uide. Go. ⁊ Inn. ſed
voluntas paciſcendi ſola ſine effectu eſt ſimonia
mẽtalis: que ab eccleſia nõ punit. Uel dic ſcđꝫ ali
quos qđ nõ eſt ſimonia: qꝛ habere ſpeꝫ de hoc nõ
eſt ſimonia: de pac. cũ pridem. j.q.j. ordinationes
3 ¶ Tertiũ. Renũciãs lr̃is aplicis ſup prouiſiõe ſibi
de bñficio faciẽda ꝓ pecunia vel penſiõe ex pacto
ſimõiacꝰ eſt ſcđm Pañ. in. c. ad audiẽtiã. de reſcr.
qđ lꝫ glo. ibi limitet ſi iã aſſecutꝰ eſt bñficiũ tñ eſt
verũ ſimpl'r ſcđm Inn. ⁊ Ho. qꝛ ex illis lr̃is hꝫ ius
ad petẽdũ ſpũale: ⁊ lr̃is ac pẽſiõe priuat ſi eã ha-
buit vt dictũ eſt: ſi tamẽ ex officio iudicis aut bo-
nis viris mẽdicãtibꝰ dure renũciet: ⁊ ex parte alia
ſibi aliquid temporale detur non eſt ſimonia ſm
Archi. vt colligitur in ca. ſane. eod. titu. ſimiliter
nec ſi renunciet eis: aſſignato ſibi aliquo ſpiri-
tuali. i. beneficio etiaꝫ ſi ex pacto renunciet: quia
eſt quaſi permutatio ſpiritualis ad ſpũale ſecun-
dũ Ho. ⁊ Inn. qui hoc not. de reſcri. ad audiẽtiã.
4 in glo. ¶ Quartuꝫ. Non põt quis renunciare liti
ſup beneficio eccleſiaſtico vel alio ſpirituali: ali-
quo temporali ſibi dato ſcđm Panor. in. c. cũ pri
dem. de pac. etiam ſi recipiat illud nomine expen
ſarum: qꝛ ſi habet ius renunciat ſpirituali tempo
rali: dato qđ eſt ſimonia. de offi. dele. ex parte. el.
j. ⁊ qđ dicat ibi tamẽ no. Inn. ⁊ Hoſ. in. c. nõ ſine.
de arbi. qđ valet compoſitio autoritate ſuperio-
ris vt pro pacis bono detur aliquod temporale
ei de quo nõ eſt certum de iure ſibi cõpetenti: vt
cedat liti vel renunciet ſi qđ ius hꝫ. de preben. ni
ſi ſecus ſi fiat autoritate partium: quia ſic eſſet ſi
monia niſi quãdo habet ortum a iudice: puta qꝛ
in eo cõpromiſſuꝫ eſt vel ipſe ſic diffinit. Et licet
gloſ. in. c. cum pridem. dicat non ſufficere niſi in-
teruen iat confirmatio pape: tamẽ cõiter ibi doct.
tenent. cum do. Anto. qđ non requiritur ⁊ hoc ſe-
quitur Pañ. ¶ Quintũ põt aũt quis ſine ſimonia 5
dare pecuniã alteri vt deſiſtat a lite que eſt de re
ſpũali ſcđm pañ. in. d. c. cũ pridẽ. ſi ipſe dãs ſit cer
tus habere ſe ius: ſi autẽ daret habẽti ius pro re
dimenda iuſta lite ab eo. ſcđm archi. poſt do. an.
eſſet ſimonia. ſi vero nõ ſit certus inquit pañ. ſed
dubitat dare nõ põt etiã autoritate pape in bene
ficio habente annexã clauiũ ptãtẽ: qꝛ videt data
pecunia ꝓ illa ptãte ſpirituali. facit. d. c. ex pte in
ſimili ⁊ qđ no. j.q. iij. ſaluator. ⁊. c. ex multis. que
autoritas bñ in aliis bñficiis excuſaret: qꝛ talis ſi-
monia eſt de iure poſitiuo ſcđm glo. in. d. c. cũ pri
dẽ. Dicit tñ Pañ. in. c. ſup eo. de trãſac. qđ iudex
pro bono pacis ex officio ſuo põt cõponere ptes
vt hñs ius in beneficio det aliquid nõ habẽti ius
ſcđm formã. c. niſi. de preben. qđ etiaꝫ archi. poſt
do. ant. videt intelligere etiaꝫ de iudice arbitro.
¶ Septimo queritur q̃d quãdo aliquis expectat 7.qõ
primam prebẽdã proxime vacaturã in aliqua ec-
cleſia ⁊ aliꝰ habẽs pbendã tenuẽ fraudulenter re
nunciat vt expectanti via precludat ad pĩguiorẽ
que ſperat vacare: ⁊ dico qđ per hoc nõ impedit
primũ expectantẽ ſi hoc probari põt ſaltẽ per pro-
babiles cõiecturas ⁊ ſi reſignãti pinguior confe-
rat eo ipſo detegitur fraus: ⁊ carebit habita quã
reſignauit et ambita: de renun. ſi te. lib. vj. Uide
etiam infra ſimonia § xiij. parti. viij. ⁊. ix.

¶ De repreſaliis.

Repreſalie dicte ſunt a re ⁊ pbendo qua
ſi iterate appꝓhenſiões ſicut cũ quis ap-
prehendit res alienas illiꝰ qui appꝓhen
derat ſuas. Et ſumuntur dupliciter: pri
mo ꝓ ipſa actuali reappꝓhẽſiõe: ⁊ autoritate cõceſ
ſa reappꝓhẽdẽdi ⁊ ſic loqmur. Igit repſalie ſũt po
teſtas capiẽdi ⁊ detinẽdi aliena: collata a prînci-
pe vel ciuitate: in recõpẽſatiõe dãni vel iniuriarũ:
vt colligit. c. ſi pignorationes. de iniur. ⁊ dam. li.
vj. xxxiij. qõ. ij. dñs. Et aliquãdo pro delicto vniꝰ
conceduntur contra omnes de terra eius.
¶ Primo ergo querit vtrũ ſint licite ſi cõcedant 1.qõ
ꝯ conciuẽ aut cõterraneũ debitoris: ⁊ dico qđ in
cõſcia ſm Bar. in trac. de repſaliis: vt licite ſint re
quirunt iſta pmo autoritas ſupioris: ſcđo cauſa
iuſta ꝯcedẽdi. tertio intẽtio recta eiꝰ cui ꝯcedunt.
quibꝰ cõcurrentibꝰ ſunt licite: vt j. d. c. dñs. ⁊ ad
dit' ſibi videri nõ eſſe inductũ ius eas cõcedẽdi
iure canonico vel ciuili ſꝫ iure dei: vt j. d. c. dñs vĩ
gentiũ ꝗ ꝓmittit bella iuſta: vt eſt hoc. Et cũ his
tribꝰ tranſit ſum. ro. ſed addet vt elicit ex archi. in
c. vnico. de iniur. lib. vj. qđ reqrit quarto vt dãnũ
nõ excedãt ⁊ intereſſe datũ ⁊ quinto ꝗ nõ extẽdã
tur ad clericos vel eccl'iaſticas pſonas: qꝛ eſſent
excõicati: vt ſupra excõicatio. ix § xxxij. ⁊. vj. ſecũ-
dũ Dir. qđ non fiant in pſonis: qꝛ iniquũ eſt aliũ
pro alio in perſona grauari: ⁊ ſecũdũ ipſuꝫ nulla.

conſuetudo valeret: de quo dic vt.j §.v. Et adde
qḋ in repreſalus iuſtis nõ grauaꝛ vnus ꝑ alio ſed
puniꝛ ciuitas aut dñs in ſuis ſubditis: ⁊ cõcoꝛ.s.
Tho.ii.ii.q.xl. Qui autẽ repſalus vtiꝛ iſtis nõ cõ
currẽtib⁹ marie ꝑrio ⁊ ſcḋo dãnaꝛ in quadruplũ
et cadit ab actione pro qua hoc facit: vt in autẽ.
ne ꝑg.ſi.§ ſed oĩno. ⁊ ſi ꝯdẽneꝛ tenebiꝛ in cõſcia
2 ad totũ. alſ ſolũ ad ſimplũ: vt ſupra pena §.xxv.
¶ Scḋo q̄riꝛ qs ſit iſte ſuꝑioꝛ cui⁹ auctoritate de
bent cõcedi: ⁊ dico qḋ eſt ꝑrio is cui ꝑ iuſta ſtatu
ta hoc eſt ꝯceſſuꝫ: ⁊ ſcḋo de iure cõi hoc eſt ſuꝑioꝛ
nõ hñs ſuꝑioꝛẽ qꝛ repſalie ſunt qḋdã bellũ aliqñ
ꝑticulare aliqñ gñale bellũ aũt iuſte indicere nõ
poteſt niſi ſuꝑioꝛ nõ hñs ſuꝑioꝛẽ.ff.de capti.l.ho
ſtes. ⁊ ita tꝫ Inn.in.c.olim.de re.ſpo. Igiꝛ ſequiꝛ
ꝑrio qḋ ptãs ciuitati nõ hñtis ſuperioꝛẽ ſaltem
de fctõ eas ꝯcedere nequit niſi habeat ex ſtatuto
ſed ipſa ciuitas vel conſiliũ ⁊ ſcḋo qḋ nec ciuitas
regi aut principi ſubiecta: nec aliq̇s principis offi
cialis põt eas cõcedere: ſꝫ ſol⁹ ꝑnceps. Notãduꝫ
eſt tamẽ qḋ in oĩb⁹ caſib⁹ in q̇b⁹ dicꝛ.§.ſeq. ꝙ de
bitoꝛ nõ hñs ſuperioꝛẽ quẽ oportcat adire in illis
concedẽs nõ hꝫ etiã ſuꝑioꝛẽ ⁊ ſic ciuitas aut co
mes ſub rege: his caſib⁹ poterũt eas ꝯcedere ſcḋꝫ
3 bar. vbi ſupra. De hoc tamẽ vide etiã infra.§.ſeq.
¶ Tertio q̄riꝛ q̄ ſit iuſta cã cõcedendi repſalias:
⁊ dico ſcḋm Inn. ⁊ alios doc. qḋ talis cã eſt q̄ ex
ꝑmiꝛ in.d.c.dñs.ſ. ſi ciuitas aut gẽs addēr l' dñs
vĩdicare negligit qḋ a ſuis iꝑrobe geſtũ eſt. Pro
quo aduerte qḋ iuſtitia huius cãe multa requirit
Prio qḋ illud dãnũ ꝓpter qḋ conceduntꝛ ſit nota
bile: vnde ſm Bart. vbi.s̄. nõ dꝫ eẽ aliq̇d modicũ
qꝛ remediũ repſalioꝛũ cũ ſit odioſum.c. ⁊ ſi pigno
rationes de iniur.li.vj. ⁊ ſubſidiariũ ꝯ ius cõe nõ
dꝫ dari pro modico.l.ſcio.ff.de in integ.reſti. ⁊ ſꝫ
eundẽ ꝑ dictã iuſtitiã opꝫ qḋ ꝑeat ius ꝑtis totali
ter: ſec⁹ ſi aliqualiter ledaꝛ. Scḋo qḋ talis domi
nus aut ciuitas vl' gẽs req̇raꝛ vt emẽdet ⁊ nolit vl'
negligat.iii.ꝙ de hoc defectu iuſtitie cõſtet. Sed
ex his duob⁹ aduerte ꝑrio qḋ ſi iſti dent iniquam
ſñiam ſcḋm Bar. dꝫ creditoꝛ appellare et iudiceꝫ
appellationis adire aliter repſalie nõ erunt licite
ſi aũt ꝓhibeꝛ appellare vel nõ hꝫ iudicẽ appella
tionis tũc ad ſuũ iudicẽ recurrere põt. Aduerte
ſcḋo ſcḋm Bart. vbi.s̄. qḋ is qui alteri dꝫ ſuperio
rẽ hꝫ aliquãdo de iure ſꝫ nõ de facto: vt qꝛ nõ obe
diꝛ ei ſicut imperatoꝛi ⁊ tunc nõ eſt neceſſe adire
ſuꝑioꝛem: aliqñ hꝫ de facto ſꝫ nõ de iure: puta qꝛ
eſt tyrãn⁹: ⁊ tũc ſi nõ fuit elect⁹: ſꝫ ꝑ vim intrauit
⁊ hꝛ cõiter ꝓ tyrãno nõ valent que facit: ⁊ ſil'r nõ
eſt neceſſe adire ſi vero fuit elect⁹ ex timoꝛe aut vi
⁊ nõ eſt notoꝛiũ ſed hꝛ cõiter ꝓ dño: valẽt que fe
cit ſcḋm Inn.in.c.nihil.de elec. ⁊ ſic dꝫ adiri: ⁊ ſi
militer ſi hꝫ de iure ⁊ de facto niſi creditoꝛi eũ adi
re nõ expediret: puta qꝛ expẽderet pluſq̄ ſit ꝑnci
pale vel eſt pauper: qꝛ ſm Bar. ꝓcedere põt ſicut
ſi ſuus debitoꝛ ſuꝑioꝛẽ nõ hꝛet.arg.l.ſi ſeruos.ff.
de pig.act.et.l.mediterranee.C.de anno.et trib.
Aduertendũ eſt tñ ſm Arch. poſt Gui. ꝙ in hoc
iuſtitie defectu iudex eccleſiaſticus põt adiri: ⁊ ſic
raro accidit quin ciuitas illa hẽat ſuꝑioꝛẽ. Quar
to requiriꝛ qḋ iudex ꝓpri⁹ creditoꝛis dei ſñiaꝫ ſu
per negligẽtia ⁊ defectu iuſtitie: qḋ ſꝫ Gui. epꝫ cõ
coꝛdieñ: ⁊ Jo. de ſan. ⁊ Frã. de ꝟcel. limita qñ nõ
inueniꝛ ſuꝑioꝛ q̇ de dño vel ciuitate negligente
iuſtitiã faciat q̇ ſi inueniretꝛ nõ valeret autoꝛitas
iudicis propinquo ad illos q̇ nõ ſunt ſue iuriſdi
tionis ⁊ ita intelligiꝛ.d.c. ꝙ ciuitas plectenda eſt
ſcꝫ per ſuũ iudicẽ. Si aũt ex cã iniuſta concedantꝛ
ſunt ipſo iure nulle.l.cum vero §. ſubuentum.ff.
de fideicom. et ita tꝫ Inn.in.c.olim.de reſtit.ſpo.
¶ Quarto queriꝛ q̇s hẽat req̇rere dñm vel ciui
tatẽ aut gentem: vt iuſtitiã faciat: et dico ꝙ pars 4
leſa: qꝛ autoꝛitas cõcedentis repreſalias ſuccedit
in locũ ſuperioꝛis deficiẽtis: vnde ſicut ſi ille ſu
perioꝛ eẽt nõ poſſet quis eũ adire: et de iniuſtitia
conqueri: niſi ꝑrio ipm iudicẽ req̇ſiuiſſet ita ⁊ nũc
imo plus dico qḋ ſi pars leſa adiret ſuum iudicẽ
rogans vt ſcriberet iudici debitoꝛis vt iuſtitiam
faciat alias ſibi concedantꝛ repreſalie nõ dꝫ audi
ri: qꝛ iudex nõ impertitur officiũ ſuũ non petenti
ad vtilitatẽ priuatã.l.iiii.§ hoc autẽ iudicium.ff.
de dam.infect. abbas in.c. venerabilis.in.iii.ad
di.de iudi. ſi ergo prius non requiratur a parte
non eſt contra eum iuſta cauſa querele. 5
¶ Quinto queriꝛ vtrũ repſalie cõceſſe in ciuitate
Luca. ꝯ florentinos: intelligãtꝛ extẽſe ad eos ſi ha
beant domiciliũ in dicta ciuitate Lucenſi: ⁊ dico
qḋ Bar.in.l. ꝓuinciales.ff.de ꝟb.ſig. refert Rãb.
de rãp. in diſputatione tenuiſſe qḋ nõ: qꝛ florenti
nus ſiue de Florentia dꝛ q̇ ibi ꝟſaꝛ ⁊ moꝛaꝛ: vt.l.
ſ.§ beſtias.ff.de poſtulando. qꝛ magis inſpicim⁹
accidens q̄ꝫ originẽ Bar. autẽ ibi refert ſe ad no.
per eũ vbi ſupra. vbi dicit quod florentinus ſiue
de Florẽtia dꝛ q̇ ibi eſt municeps intellige ꝓprie.
i. q̇ munera ſubit. Igiꝛ ſi alibi moꝛatur ⁊ Florẽtie
munera nõ ſubit ꝑ ſe vl' ꝑ patrẽ aut fratres: non dꝛ
florentin⁹: ⁊ iõ moleſtari nõ poterit: ſec⁹ ſi Florẽ
rentie ſubiret onera. item vt dicit in.d.l. prouin
ciales concedantꝛ propter delictũ ꝓpli: vnde con
cedi non poſſunt: niſi contra illos de populo qui
deliquit ⁊ facit qꝛ non ſentiens commodum pa
trie etiam ſentire non debet incommoduꝫ. Et ea
dem ratione non extenduntur ad florentinos ha
bentes domicilium. Senis: vt etiam tenet Pa
noꝛ.in.c.quoniam.de offi.oꝛdi. quia ſunt odioſe.
¶ Sexto queriꝛ vtrũ poſſit fieri ſtatutũ qḋ quili
bet capi poſſit pro alterius delicto: et dicit bart. 6
vbi ſupra qḋ contra terras aut villas ſibi non ſub
ditas non põt ſꝫ bene cõtra ſubditas.C.de omni

agro.de ſer.l.ſ.ꝛ valet ſtatutum qꝺ vxoꝛ poſſit capi ꝓ viro fallēte. vt.l.ſatis.C.in qui.cau.pig. vel hyp.taci.cōtra.et ſilr filiꝰ pro patre.l.fi.C. de priui.etiā ſi non ſit heres. ¶ Aduerte autem qꝺ terre cum certis pactis ſubmiſſe protectioni dominorum nō dicuntur ſibi ſubdite ſed federate.ideoqꝫ non valet tale ſtatutum contra eas.

7 ¶ Septimo q̄ritur vtrū tale ſtatutū exerceri poſſit extra territoꝛium ſtatuentis: ꝛ dicit Bart.vbi ſ.qꝺ ſic.ꝛ pōt q̇s agere cōtra tales cōdictione ex ſtatuto: qꝛ actio vbiqꝫ ſequit̃ eos quibꝰ cōpetit. vt.l.fi.C.de pſcrip.lon.tēp.Quod limita niſi filiꝰ ſortiret̃ domiciliū alibi anteq̄ȝ pater rumperet. ar.l.ciues.C.de incol.ſilr ſi filius eſſet natꝰ poſtq̄ȝ rupit pater eius:qꝛ iura intelliguntur de filio exiſtēte tēpoꝛe quo rupit.l. in delictis.§.ſi extraneus.ff.de not.ꝛ.l.titius.ff.de teſtam̄.mi.Et idē dic q̄ñ ſtatutū dicit qꝺ de hoībus vnius terre vnꝰ teneat̃ pro alio:qꝛ is qui nouiter eſt effectꝰ illius terre nō tenetur pro debitis antiquis.l.prouidendum.C.de decu.ꝛ qꝺ not.Dyn.in.l.incolā.ff. ad muni.Silr tale ſtatutū intelligitur de debitis cōtractis infra territoꝛium niſi aliud addatur.vt.l. cum vnus.§.is qui.ff.de bo.auto.iudi.poſ.

8 ¶ Octauo q̄rit̃ ꝯ quos repreſalie cōcedi nō pñt et dico eas nō poſſe concedi vel exerceri ꝯtra ꝑſonas ꝛ res eccl'iaſticas.de iniur.c.ſ.lib.vſ. Nec ꝯ ſcholares ſtudētes iuribꝰ in loco ꝑuilegiato priuilegio ſtudij et idē de ſcriptoꝛibꝰ bidellis et accedentibꝰ cā ſcholariū.ꝛ de patribꝰ agnatis qui irent ad videndū filiū vel agnatū in ſtudio.ff.de iudi.l.iij.Nec cōtra ambaſſatoꝛes.ff. de le.l.fi.et idē itellige de deferētibꝰ neceſſaria ꝓ ambaſiata vel ſtudio:ꝛ idē de rebꝰ alioꝝ q̇ ꝑdicti deferrent ſibi neceſſariis:vt ſunt equi et libri.et hmōi. Nec ꝯ euntes ad nūdinas vel ſctm̄ Jacobū vel alium locū cā indulgētie. Nec ꝯ nauigātes vi ventoꝝ delatos ad ciuitatē indicentiū.de cle.pere.ꝑ totū.C.de nauf.l.ſ. Nec contra eos q̇ in ius vocari nō pñt.vt electus in poteſtatē aut vadēs ꝓpter funus ꝯſanguinei. Nec ꝯtra officiales:ptātes: vel rectores q̇ exp̄ſſe ꝯtradixerūt tali iniuſtitie vel q̇ nec cōſenſerūt nec cōtradixerūt: qꝛ erāt abſentes vel ignoꝛātes:vel ſi erant tales qꝺ nō vocant̃ ad cōſilia vt notari et bernarij: ſecꝰ ſi ſunt aſſumpti ad ꝯſulēdū: et multo magis ſi iuuerūt rectoꝛē ad iuſtitiā. Nec cōtra mulieres.nā in ꝑſona capi nō poſſunt.C.de offi.di.iudi.in auc.ibi po.et intelli ge ꝓ debito ciuili et niſi ſit meretrix. vide alexā. in.l.pleriqꝫ.ff.de in ius vo.ꝑ cano.in.c. mulierē. de iudi.lib.vſ.De q̇bꝰ oībꝰ vide Archi.iij.parte. ti.iiij.loquentem predicta et alia ex Jo.de lig.

9 ¶ Nono q̄rit̃ vtrū cōceſſis licitis repreſalijs : is cui cōcedunt̃ poſſit eas autoꝛitate ꝓpria exercere:ꝛ dicit Archi.poſt Jo.de lig.qꝺ nō:ſi poſſunt habere copiā iudicis vel miniſtroꝝ eiꝰ:alſ ꝓpria autoꝛitate licebit rapere res et. perſonas : ſi hoc iudex cōceſſerit ꝛ capta remanebūt penes capientē aut iudici ꝑſentabunt̃ ſcðm formā cōceſſiōis repreſaliarū:ꝛ res capte vēdent̃ vel accipiet̃ur in ſolutū et eſtimabuntur iudicis autoꝛitate.

¶ De reſcripto.

Reſcriptū dictū q̄ſi denuo vel iterato ſcriptū ſignificat aliq̇d ſcriptū, ſcðo.i.poſt ius cōe ꝛ quātū ex doc. capit̃ ſumit̃ duplr.vt omittamꝰ eā ſignificationē qua improprie oē ius pōt dici reſcriptū. ¶ Primo cōter vt ꝯcernit tit.de reſcrip. ꝛ ſic ſm̄ mentē Hoſt. eſt mādatū principis faciēs ius nō gñale ſꝫ ſpāle in negotijs:ꝛ inter ꝑſonas in q̇bꝰ ꝛ inter quas promulgatum eſt:vt.C.de leg.ꝛ conſti.l.ſ.ſiue tribuat ius ſiue exercitiū iuris alicui cōpetentis: et ſic cōprehēdit tria.de q̇bꝰ ſtatim.ſcðo ſumit̃ ſpecialiter:ꝛ hoc triplr:prio.ſ.ꝓprie ꝛ ſic ſꝫ pañ.co. tit.in rub.eſt illud qꝺ princeps ſcribit ad iuris cōſeruātiā:vt q̄ñ cōmittit cām decidendā inter aliquos ꝛ ſcðo improprie ꝓ priuilegio qꝺ nō eſt ad iuris cōſeruantiā ſed cōtra ius quaſi priuata lex. di.iij.priuilegia. tertio etiā improprie ꝓ bñficio qꝺ ſtricte ſumptū eſt gratia cōceſſa ꝑter ius a ꝑncipe.et hec eſt q̇ latiſſime interpretanda eſt.vt in c.olim.ꝛ ibi no.de verb.ſign.latiſſime. tñ inquit Pañ.reſcriptum accipitur pro omnibus iſtis.

¶ Primo autē q̄rit̃ q̇ ſit diuerſitas lr̄arū vel reſcriptoꝝ apl'icoꝝ: ꝛ dicit Archi.iij.pte.titu.iiij. i. qꝺ poſt Hoſtr.qꝺ reſcriptoꝝ q̇dā ſunt gñalia: illa.ſ. in q̇bꝰ gñales ſeu indefinite clauſule ꝯtinent̃ : vt dicēdo talis ꝛ talis.ꝛ quidā alij vel ſuꝑ decimis poſſeſſionibꝰ ꝛ rebꝰ alijs : quo caſu ad perſonas aut negotia maioꝛa exp̄ſſis nō extendūtur.co.ti. ſedes apl'ica.Et ſilr ſi ponatur illa clauſula.contradictoꝛes vel illa amoto inde.vel illa vocatis.vel etiā ſi litere dirigant̃ ad oēs.de pe.ꝛ re.cū ex eo. ¶ Quoddā vero eſt ſpāle.vt qꝺ inter certos dirigit̃.ꝛ ſuꝑ certis ꝛ expreſſis rebꝰ ſeu negotijs ſine clauſula gñali.co.ti.c.ſ.ꝛ.c.paſtoꝛalis: ꝛ tale nō extendit̃ ad alias res:aut ꝑſonas.de offi. deleg. c.p.et.g.et.c.olim.Opponit̃ vbi.ſ.et ſoluit̃. vbi vide. ¶ Quoddā etiā reſcriptū ſiue q̇dā lr̄e conferūt iuriſditionē.ille.ſ.q̇bꝰ cauſe cognitio demandat̃ qꝺ ex literarū forma colligit̃:vt cū in eis cōtinet̃ ſi ita eſt ſi ꝑmiſſis veritas ſuffragat̃ cognita veritate iuſtitia mediante.ſicut de iure fuerit qꝺ canonicū:quod iuſtū vt ꝑmiſit vt tenet̃ proꝛat in inſtrumēto inde confecto vel literis continet̃. Et talis iudex cui negotiū a ꝑncipe cōmittit̃ ſub aliqua de his formis poſſet in figura iudicij ꝓcedere:et alijs totā cām vel partē committere. de of.dele.cū te.ꝛ.c.ſuꝑ q̄ſtionē.et ex cā pōt recuſar.

ri niſi fuerit petitus.de off.deleg.cũ olim magi-
ſter.ſed et tũc poterit recuſari ex noua cã.de offi.
dele.inſinuãte. ¶ Quedã etiã litere ſunt executo-
rie:ille.ſ.qb⁹ ſine iudiciali cognitione factũ ſiue
miniſteriũ delegaṫ.de offi.dele.c.vl. Et talis nõ
eſt iudex ſed executoꝛ vel auditoꝛ q̃ lz poſſit recu
ſari niſi deṫ de volũtate ptiũ:vel recipiaṫ aſſen-
ſu tñ ab eo non põt appellari niſi mandati fines
excedat.de offi.dele.ſup q̃ſtionũ.nec põt delega-
re:nec exequẽdo ptes iudicis aſſumere. vide vbi
ſupra. ¶ Quedã etiã cõtinẽt ius cõe. vt qb⁹ man-
daṫ qd ↄſonat iuri:ꝛ eq̃tati maxime cũ in ſe cõti-
nẽt iuris determinatiões puta partibus vocatis
vel vocatis vocãdis quod iuſtũ vel qd canonicũ
eſt ꝛ ↄſimilia. ¶ Quedã vero cõtinent gratiã.vt q̃
cõtinẽt diſpẽſationem pene debite remiſſionẽ et
in quib⁹ ob fauoꝛẽ: vtilitatẽ ſeu neceſſitatẽ rece-
ditur a iure cõi a quo tria faciũt diſcedere: vtili-
tas:neceſſitas:et euidẽs meritoꝝ pꝛerogatiua.ſ.
q.vij.tali.de elec.innotuit. Uide vbi ſupra et ad-
de quod reſcripta nõ extenduntur ad perſonas vel
res in eis non compꝛehenſas quoniã perſonalia
ſunt et ſtricte intelligenda.eo.ti.ſignificauit.
¶ Secũdo q̃riṫ q̃s poſſit impetrare reſcriptũ. et
2 dicit dir.li.iiij. qd tã actoꝛ q̃ꝫ reus etiã ſeruus.C.
de pci.impe.of.l.vniuerſis.ꝛ cõtra dñm i caſu.ff.
de his q̃ ſunt ſui vel alie.iur.lib.vſ. et q̃cunq꜄ nõ
ꝓhibeṫ impetrare. ¶ Pꝛohibeṫ aũt hereticus.C.
de ſum.tri.l.ij.et excõicatus. extra eo. dilectus.et
de pen.c.fi. niſi de excõicatione ſua et cã excõica
tionis mẽtionem faciat in reſcripto. extra eo. ab
excõicato.nec ipſo iure valet illud aut proceſſus
per illud habit⁹. ſi ab excõicato ſup alio q̃ꝫ excõi
catiõis vel appellationis articulo fuerit impetra
tũ.eo.tit.ipſo iure.li.vſ.ꝛ ſi pcuratoꝛ excõicatus
impetrauit lr̃as ꝓ aliquo reſcriptũ ſm Jo. mo.et
Jo.an.non valebit extra de pꝛoba.poſt ceſſionẽ.
qꝛ ſi nõ lz pncipali excõicato ꝓ ſe impetrare: nec
ꝓ alio. Et hoc ſm Dir. quo ad foꝛũ cõſciẽtie etiã
ſi ſit oino ſecretum. Uide etiam.j.§.vij.ad fin.
¶ Tertio q̃ritur q̃ ſint intelligenda in reſcripto
3 impetrato ꝛ qualr̃.ꝛ dico qd in eo ſemp dꝫ intel
ligi ſi pces veritate nitanṫ.c.ij.ſup lr̃is. Et clau
ſula ſolita apponi de ſtylo curie: ſubintelligitur
ſi caſu nõ ſit expꝛ̃ſſa ſm Pañ.in.c.cũ opꝫ.de cõſti-
tu. Et illa clauſula ſi ita eſt dꝫ ad oĩa precedẽtia
referri ſm Ber.in.c. olim.eo.tit. vbi tñ ponũtur
opiniões in glo. Uide Pañ.in.c.requiris. de ap
pella. Et dic etiam qd falſa expꝛeſſio in reſcripto
vel gr̃a ſi nõ fuit cã inductiua pꝛincipis qꝛ pari-
ter ea ſuppꝛeſſa literas dediſſet:nec fuit appoſita
cã reſtringẽdi gr̃am nõ nocet ſm dñm de ro. de-
ciſ.cccſxxiij.ꝛ pañ.in.c.ſignificauit.ꝛ in.c. ſup li
teris.eo.tit. Et illa clau. ꝛ q̃dẽ alij talis dioceſis
non extendiṫ ad eos de ciuitate niſi dicaṫ ꝛ qui-
dẽ alij de ciuitate ꝛ dioceſi: ſecus ſi diceret talis
epatus vt in.c.rodulpus.eo.tit.in glo. Et in iſta
cla. ſi ꝓ alio nõ ſcripſerim⁹.ſemꝑ ſubintelligitur
qñ papa ſcribit qd alicui ꝓuideaṫ de bñficio in
aliq̃ eccl'ia:et ſi nõ apponaṫ.eo.tit.mãdam⁹.i gl.
Et ꝑ hãc clau.gñalẽ q̃dẽ alij nõ poſſunt plures q̃ꝫ
q̃tuoꝛ citari.eo.ti.cũ in multis.lib.vſ.vide ſi vis.
Et i eo dꝫ ſeruari oꝛdo ſcripture.eo.ti. cũ dilecta
in gl. Et ſi pꝛinceps mandet reuocari q̃cq̃d factũ
eſt:vel immutatũ in tali cã tale reſcriptũ dꝫ intel
ligi i facto min⁹ legitime.ar.c.audita.de reſtitu.
ſpo. qꝛ et ſi nõ liceat de ptãte cõcedẽtis reſcriptũ
diſputare.xvij.q.iiij.§.q̃ autẽ. ſecus de ſnĩa et vo-
luntate ei⁹.ꝛ in hoc põt haberi interpꝛetatio iu-
ſtificatiua. Uide ad hoc gl.in.c.pterea.diſt.xiiij.
4 ¶ Quarto q̃riṫ q̃ ſint vires reſcripti. et dicit ar-
chi.vbi.ſ.poſt.Hoſtr. qd aut eſt ſm aut pter.aut
ꝯ ius. Si q̃dẽ ſint ſm ius hꝫ vim ↄſtitutiõis:ꝛ eſt
decretalis epiſtola autoꝛitatẽ habẽs i cauſis diſ-
finiendis.xix.diſ.ꝑ totũ. ¶ Silr̃ ſi ſit preter ius hꝫ
vim ↄſtitutiõis ꝛ arctat eos ad q̃s dirigiṫ.di.xix.
in memoꝛiã.aut aſſignẽt ratiõabilẽ cãm q̃re ad-
implere nõ poſſint eo.ti.ſi qñ. ¶ Si vero ſit ꝯ ius
ſi q̃dẽ ↄtra diuinũ repelliṫ niſi ſit ius modificatũ
de q̃ vide ibi:ſi aũt ꝯ poſitiuũ abijciendũ eſt.xxv.
q.ij.reſcripta.C.de pci.impa.offe.l.reſcripta. nec
ratiõe reſcripti a iure cõi recedendũ eſt. de eta.et
qualita. eã te.niſi expꝛ̃ſſe in eo ↄtineaṫ nõ obſtãte
ↄſtitutiõe vel iure tali.ff.de le.iij.l.ſi q̃s.de of.de-
le.ſup q̃ſtionũ. ¶ Si vero ſit ꝯ ↄſuetudinẽ pualet
cõſuetudo: qꝛ pualet iuri ſi ſit ratiõabilis ꝛ pſcri-
pta vt dictũ eſt. ¶ Si aũt ſit ↄtra fiſcũ vel publicã
vtilitatẽ reſpuiṫ pꝛima iuſſio et expectaṫ ſcda.C.
de pci.impe.off.l.nec dãnoſa.in auṫ. vt vtilitatẽ
hoc quoq꜄ iubem⁹. ¶ Si ꝟo ſit ꝯ ius puati diſtin
guiṫ. Nã ſi ſit in modicã leſionẽ vt qd nõ admiſ-
ſis dilatoꝛijs exceptiõib⁹ procedaṫ in pꝛincipali
vel qd actio.ſeu petitio alicuius differatur:vt cũ
indulgeṫ cruce ſignatis nõ poſſe cõueniri tempo
re crucis valet.vt.C.de pc.imper.offe.l. quoties.
et.l.reſcripta.qꝛ modica dãna tolerãtur. arg.xij.
q.ij.terulas.ſi autẽ enoꝛmẽ leſionẽ inducat et in
totũ ius eius abſoꝛbeat:nõ valet.vt in.d.l. quo-
ties et de decimis ſuggeſtum. Uide vbi ſupra.
¶ Quinto q̃riṫ quantũ duret reſcripti autoꝛitas 5
ꝛ dico qd ꝑdiṫ ꝑ negligẽtiã impetrãtis anno ela
pſo ſi vti potuit ꝛ neglexit:ſi ſecũdũ impetreṫ cõ-
tra pꝛimũ nõ facta mẽtione de eo.eo.ti.ſi autẽ. et
in.c.plerũq꜄.ſi ꝟo nõ impetraṫ ſecũdũ de iure ca-
nonico durat durãte mandatoꝛe ſm gl.in.d.c.ſi
autẽ. quãuis de iure ciuili duret per decennium
ſi impetrans habuerit copiã iudicũ et neglexerit
vti.C.de diuer.reſcrip.l.falſo. Concoꝛ. Hoſt. ad-
dẽs qd ille annus incipit currere ab impetratio-
ne ſecundi: quia nec annus ſolus nec reſcriptum

ſecunduꝫ ſolum poſſet tollere primum.ſed vtrum
que requiritur.
6 ¶ Sexto queritur quō reſcriptum valeat ⁊ quid
opponi poſſit cōtra illud:⁊ dicit Direc.quod ad
hoc vt teneat nihil debet ſupprimi ex his que mo
uere poſſunt animum principis ad danduꝫ illud
vel denegādum⁊ primo quidem exprimenda eſt
ſeries facti:de cohabi.cler.ſuper eo.itē proceſſus
cauſe.de re iudi.inter monaſterium.Et ſi per ſug
geſtionem falſi vel ſuppreſſionem veri reſcriptum
fuit impetratum tollitur.extra eodem.ſuper lite-
ris.vbi notanꝰ alique regule.¶ Prima.Qui per
fraudem aut malitiam lr̄as impetrauit expreſſa
falſitate vel ſuppreſſa veritate nullum cōmodum
ex eis conſequitur:vt in.d.c.ſuper literis.⁊.c.ad
aures.de p̄bē.nō pōt.li.vi.¶ Scđa.Qui vero per
ſimplicitatē aut ignorantiā impetrat:expreſſa ta
li falſitate vel exp̄ſſa v̄itate q̄ ſi eſſet ſuppreſſa vel
expreſſa papa nihilominꝰ in forma cōi lr̄as cōceſ.
ſiſſet:poterit petere vt iudex delegatꝰ ſcđm ordi-
nem iuris in cā ꝓcedat:ſꝫ nō ſcđm formā in lr̄is
conceſſam.d.c.ſuper lr̄is.⁊.c.ex inſinuatiōe.ſi v̄o
papa nullatenus erat cōceſſurꝰ:reſcriptū nō valet
q̄ꝛ dicitꝰ in.d.c.ſup lr̄is.qđ delegatꝰ ꝓcedere non
dꝫ:imo ſcđm ſum.Ang.⁊ roſ.etiā ſi nō ita de faci
li erat conceſſurꝰ:qđ Pan.ibi vr̄ ꝓbare per.c.po
ſtulaſti.eo.ti.⁊ ꝑfecto cōcludi pōt ſcđm eū qđ oē
q̄ expſſo vel ſuppſſo papa aut nō ꝯceſſiſſet aut nō
ita de facili vitiat gratiā vel priuilegiū:nō aūt li
teras ad lites:vt idē dicit in.c.q̄ꝛ circa.de cōſan.
q̄ꝛ ex ſubreptiōe nō ſunt ipſo iure nulle:ſꝫ annullā
de per exceptionē vt in.ceterū.⁊ in.c.plerūqꝫ.⁊ in
c.ſi aūt.extra eo.ſed vr̄ qđ illud verbū de facili nō
debeat addi.per tex.⁊ not.in.d.c.ſup literis.vbi
vide ⁊ videtꝰ hoc etiā de mente Archi.poſt Hoſt.
vt.§.ſequenti.Adde etiā qđ not.Do.in.c.ſi motu
proprio.de p̄ben.lib.vi.qđ licet motus proprius
excludat ſubreptionem:nō tameꝫ vitia tollit nec
ad beneficia perſonā illegitimā habilitat.Unde
non tollit defectū natalium:vel etatis ⁊ ſimilia:
que lꝫ per viā ſubreptionis non poſſint oponi:ta
men per viam iuris cōmunis bene poſſunt:cū pro
prius motus taliū diſpenſationem nō facit.Dicit
etiam qđ certa ſcientia ſi nō exprimatur in literis
poteſt probari per teſtes:non autem motus pro-
prius:licet non audiatꝰ aduerſarius ſi velit proba
re qđ papa fecerit ad inſtantiam alterius:quia eſ-
ſet arguere papam de mendacio.Adde etiā ſcđm
Pan.in.d.c.ſup literis.qđ iudex etiam delegatꝰ
in dubio poteſt cognoſcere de validitate reſcri-
pti.Utrum autē dicta diſtinctio locū habeat in li
teris beneficialibꝰ.Vide Panor.in.d.c.ſup lr̄is.
7 ¶ Septimo queritꝰ quō reſcriptū tollatꝰ ⁊ elidatꝰ
Uno ⁊ dicit Archi.vbi.ſ.poſt Hoſtie.quod multis mo
dis.¶ Primo ſi fuit impetratum ſcienter expreſſa
falcitate aut veritate ſuppreſſa:vel etiā ignoran
ter:ſed ſi tali qua nō interueniente litere nō fuiſ-
ſent obtēte.d.c.ſup literis:etiā ſi ſit cōſentaneum
iuri.xxv.q.ii.⁊ ſi legibus.etiā ſi per mendaciū iu-
ris obtineatꝰ.ea.q.preſcriptū.⁊.C.ſi ꝯ ius vel vti-
pub.l.p̄ſcriptū.vt ſi principi ſuggeratur eſſe de iu-
re qđ nō eſt lꝫ nō ſit veriſimile principē in hoc fal
li.C.de teſta.l.olim.¶ Scđo per reſcriptū ſecūdum 2
faciens de ipſo mētionē et hoc ipſo iure.de offi.
deleg.ex literis.et.c.paſtoralis.§.preterea.in fi.ſi
vero de eo nō faciat mētionē ecōtrario ſecunduꝫ
tollitꝰ per primū:nō ipſo iure ſꝫ ope exceptionis ⁊
ſic intelligitꝰ extra eo.ceterū.⁊.c.ex p̄te.niſi impe-
trās p̄mū fuiſſet in mora p̄ſentādi ꝑ annū.eo.tit.
ſi autem.⁊ ſi dubitetꝰ qđ ſit priꝰ ⁊ qđ poſteriꝰ q̄ꝛ ea
dē eſt data vtriuſqꝫ:tūc ſi impetrata ſunt a diuer-
ſis ſup diuerſis:ſꝫ ad eoſdē.iudices ſupior ꝯſulatꝰ
de off.delega.ſane.ſi vero a diuerſis ad diuerſos
iudices:ſꝫ ſuper eodē nogotio ſeruetꝰ doctrina.c.
paſtoralis.⁊.c.cū cōtingat.eo.tit.¶ Tertio eliditꝰ 3
primū gñale per ſcđm ſpāle etiā ſi de gñali nō fa-
ciat mentionē:in eo tn̄ qđ in ſpāli ſpālr̄ continetꝰ.
d.c.paſtoralis.vbi autem vtrūqꝫ eſt ſpāle ſꝫ vnuꝫ
ſup certo:aliud ſup incerto:requiritꝰ in ſcđo men
tio de priori:de offi.deleg.ex parte.¶ Quarto tol 4
lunt reſcript.ſi ab eodem duo paria fuerint impe
trata quorū poſteriꝰ de priori nō faciat mētionē
ſi obtēta ſunt ad diuerſos iudices cauſa vexandi
reum corā diuerſis:ſecꝰ ſi fiat ad cautelā ne alte-
rū amittatꝰ:vel iudices vnius interim moriantur.
vno tamē impetrato vti intendit.eo.ti.ex tenore.
⁊.C.de aſſer.tol.l.ſ.§.vlt.ſecꝰ etiā ſi duo eiuſdē te
noris impetrentꝰ ad eoſdē iudices q̄ꝛ vnū viden-
tur.ff.de teſta.l.vnū.Sed de iſtis diuerſitatibus
vide plura cōtentioſa ꝑ eoſdē vbi.ſ.¶ Quinto eli 5
ditꝰ ſi ab appellato fuerit impetratū infra tp̄s ap-
pellationis prefixū:de ap.ſepe.⁊.c.oblate.de ꝯfir
ma.vti.vl' innuti.bone memorie.¶ Sexto ſi impe 6
tratū fuit ab excōicato.de eta.⁊ qual.cū hōe:de
proba.poſt ceſſationē.de ꝑcu.c.fin.¶ Septimo ſi
obtētū ſit lite pēdēte.vt lit.pē.c.ſ.⁊.ii.⁊ vlti.q̄ꝛ li 7
te pendēte ſupplicare non lꝫ niſi in caſibus.C.vt
lit.pend.l.ii.¶ Octauo ex vitio viſibili:de quo po
nuntꝰ ſepteꝫ exēpla.extra de crimi.fal.lꝫ vel inui 8
ſibili intelligibili tamē:vt eſt expreſſio falſitatis
⁊ ſuppreſſio veritatis.de quo dictuꝫ eſt.¶ Nono
cū litere impetrantꝰ nō ꝯtināt ſeriē facti.de cohā- 9
de.ſup eo.⁊ cām facti:de reſcri.dilectꝰ.de ſenten.
excō.cū pro cā.¶ 10.ſi mētio nō fiat de diſpēſatiōe 10
de fil.p̄ſby.ex tua.de cōpoſitione.extra.de deci.
ex multiplici.de ſtatuto extra de reſcrip.conſtitu-
tus.de priuilegio.eod.titul.cum ordinem.de ſen
tentia.de ſenten.⁊ re iudica.inter monaſterium.
¶ Undecimo etiam eliditur ſi per aliuꝫ ſine man 11
dato dñi impetretur.eod.titu.nonulli.que exce-

pſio hodie ſcđm obſeruatã ↄſuetudinẽ loci hʒ in
audiẽtiã literarũ:nõ in iudicio negotiorũ ⁊ ſi op
ponaẽ ex decretali ex parte eo.ti.ꝙ loquiẽ in ꝓcu
ratore reuocato cuiꝰ impetrationẽ dñs ratam nõ
habebat:ſecꝰ ſi is cuiꝰ noie impetraẽ ẽt ſine man
dato ratã hʒ impetrationẽ. Põt aũt qs ĩpetrare ꝑ
alio ſine mãdato.ſi ſit de illis perſonis a qbꝰ nõ
exigitur de iure mãdatũ:vt in.d.c.nõnulli.⁊.c.ex
parte.Que aũt ſint ille ꝑſone.vide.ff.de ꝓcu.l.ſʒ
⁊ he ꝑſone. Hec ex illis.¶Quibꝰ adde primo qđ
reſcriptũ non viciatur propter defectuʒ litere vel
ſyllabe:ſecꝰ ſi eſſet ibi falſa latinitas.de fid.inſtr.
ex ꝑte.in tex.⁊ in gl.Et ſcđo ꝙ.expſſio vł ſuppreſ
ſio eiꝰ ſine quo non fuiſſet conceſſum illud vitiat
etiã ſi ꝓcedaẽ motu ꝓprio:qꝛ motꝰ ꝓpriꝰ lʒ exclu
dat ſubreptionẽ:nõ tñ ↄfirmat grãm ꝯ intẽtioneʒ
concedẽtis ſm Jo.an.in.d.c.ſi motu ꝓprio.ad ꝙ
vide gl.in cle.ſi romanꝰ.de p̄ben.q̄ dicit ꝙ motꝰ
ꝓpriꝰ nihil opatur vltra caſus expſſos in iure.Et
tertio ꝙ qualiter oporteat reſcriptũ mentionẽ fa
cere de iure vł ſtatuto. Panor.in.c.nõnulli.de re
ſcri.diffuſe proſequiẽ.⁊ ibi vide.Et quarto quod
ſunt multa alia expſſa in iure propter q̄ reſcriptũ
elidiẽ de quibꝰ Ho.in ſum.co.ti.⁊ oĩa includunẽ
ſub duabꝰ regulis dictis in.vj.§.in q̄ re iudex ex
probabilibꝰ ↄiecturis arbitrabiẽ.Qñ aũt reſcri
8 ptum vel alia ſcriptura dicaẽ falſa.J.tabellio §.x.
¶Octauo q̄riẽ qñ reſcripta debeamꝰ interpreta
ri.⁊ dico qđ do.Bap.de ſuſco in quodã opuſcu
1.cõ. lo ſic dicit.Quantum ad interp̄tationẽ reſcripto
rũ.¶Prima cõclõ iterp̄tatio reſcripti fit ſcđʒ ius
cõe.c.cãm de reſcri.⁊ in.c.lʒ.de prebẽ.⁊ ideo oẽs
cl'e reſcripti recipiunt limitatiões et interpreta
tiones iuris cõmunis.dñicꝰ in.c.lʒ canõ.de elec.
lib.vj.ita colligiẽ ex ver.Jo.mo.⁊ Jo.an.ibi do.
2 Feli.hec bene examinat in.c.cãʒ.de reſcr.¶Scđa
in reſcripto non attendiẽ narratio ſed concluſio
3 Bal.in.l.preſcriptione.ad fi.C.ſi ꝯ ius.¶Tertia
reſcriptum recipit vires ex intellectu ſcribentis
Jnno.in.c.cum eccleſiaſtice.poſt mediũ.ibi.ſʒ di
ces quare de excep.⁊ ideo ſemp ad volũtatẽ reſcri
bentis eſt recurrẽdũ.⁊ p̄ſumiẽ fuiſſe talis mentis
qualis eſſe dʒ.Bal.in.l.ex facto.in.iiij.not.ff.de
4 vul.⁊ pup.¶Quarta reſcripta etiã ad bñficia in
terpretanẽ ſtricte.c.q̄uis.l.j.de p̄bẽ.lib.vi.⁊ ideo
rota decidit ꝙ reſcripta ad bñficia nõ debent ex
tendi.Limita hoc niſi lr̄e ad beneficia ſint fauo
rabiles.vel ꝓprio motu cõceſſe.vel ꝓcedanẽ in cõ
mutationẽ dãni ꝙ habuit occaſiõe eccl'e cui pro
5 ipſo ſcribiẽ vt oĩa iſta declarat pulchre Fel.in ca.
cãm.de reſcri.in col.viij.¶Quinta reſcripta ad li
tes ſtrictiꝰ interp̄tanẽ quãtũ ad bñficia eccl'iaſti
ca Abba.in.c.caplm.col.iiij.de reſcri.vide tñ hu.
6 in.c.olim.in fi.de ver.ſig.volentẽ qđ in beneficia
libus fiat ſtrictior interp̄tatio.¶Sexta lʒ reſcri
ptum debeat in dubio accõmodari iuri cõmuni:
ſecus tamẽ vbi aperte cõſtat de ꝯria volũtate pa
pe.Aut.in.c.ex parte.col.ij.de off.dele.in no.vj.
¶Septima lʒ reſcripta debeant interpretari ſtri 7
cte vt reducantur ad ius cõmune fallit tamen vbi
ſunt expreſſe ꝯ ius cõmune qꝛ tũc latiſſime inter
pretanẽ:quãtũ patiẽ proprietas verborũ ⁊ mens
mandãtis.vide de hoc Fely.in.c.cauſam.co.viij.

¶De reſidentia.

Reſidentia importat ex noĩe ſuo iugem ⁊
pene continuam ſeſſionem quaſi iterata
ſeſſio.Et ſecundum mentem gof.in pro
poſito eſt perſonalis ſolutio proprij offi
cij ꝓprio beneficio.vnde dicit quod reſidere in
eccleſia eſt in ea ſeruire beneficio ⁊ eius curã ha
bere.ſ.perſonaliter de cle.non reſi. conquerentẽ.
vnde ſcđm eum ex duobus dicitur clericꝰ non re
ſidere.primo ſi perſonalr̄ non reſidet.ſcđo ſi per
ſonaliter quidem reſidet ſed non deſeruit benefi
cio.nec eccleſie curam hʒ.Et idem ſentit Hoſtiẽ.
dicens quod dʒ eccleſie ſeruire in ſuo ordine.de
fili.preſby.propoſuit.quia parum eſſet preſentiã
exhibere et eccleſie proprie curam negligere. 1. qđ
¶Primo ergo queritur vtrum clericus reſidere
teneatur.⁊ dico qđ ſic habens beneficium curatũ
de electi.licet canon.li.vj.⁊ ſimiliter habẽs quod
cunqʒ ſi hoc competat ex ſtatuto vel priuilegio
aut conſuetudine approbata vt not. Jnno.in.c.
clericos.de cle.non reſi.addens omne beneficiũ
reſidẽtiã req̄rere:niſi cõſtet de ꝯrio imo ſm Hoſt.
q̄libet clericꝰ bñficiatꝰ teneẽ reſidere.c.clericos:
⁊ de cle.nõ reſi.qꝛ nõnulli.ſiue beneficiũ magnũ
ſit.vij.qõ.j.peruenit.ſiue paruuũ.extra eo.cõque
rente.et dʒ bñficiatꝰ intereſſe matutinis ⁊ veſpe
ris:alʼs ſi ſit icorrigibilis deponiẽ.di.xxxvj.c.fin.
¶Scđo q̄riẽ vtrũ aliquo caſu poſſit q̄s in ſuo bñ 2
ficio reſidere ſeu deſeruire ꝑ aliũ ſi ipſe poſſit ſer
uire ꝑ ſe:⁊ dicit Pañ.in.c.qꝛ nõnulli.de cle.non
reſi.ꝙ nõ ꝺ iure.tex.eſt in.l.nullꝰ q̄ nexu.C.de de
cu.ſiue beneficiũ ſit ſimplex ſiue curatum ſʒ de cõ
ſuetudine ſic in ſimplicibꝰ:nõ aũt in curatis: niſi
cõſuetudo eẽt rõnabilis:puta qꝛ bñficiũ tenue et
hmõi:quo caſu valeret facit.c.licet.de cle.lib.vj.
Sʒ tu dic idẽ ẽt eẽ de ſimplici:ꝙ niſi ↄſuetudo ſit
ex legitima ⁊ rõnabili cã nõ vʒ:qꝛ eẽt eccleſie dã
noſa ⁊ idẽ dic de diſpenſatiõe:qꝛ alʼs eẽt diſſipa
tio.ar.no.ꝑ Jnn.in.c.ex tue.de cle.nõ reſi. Et rõ
eſt:qꝛ ex nõ reſidentia multa mala ꝓueniũt qꝛ ꝑn
cipales comedũt ea q̄bꝰ eccl'ia reparãda vel pau
peres recreandi erant deſeruiẽtes autẽ vice prin
cipalium cum vix poſſit viuere querunt per fas et
nefas que ſua ſunt non que ieſu xp̄i. Uide.tamen
tenet quod in conſcia excuſatur a peccato non re
ſidens ſi prouidet ſuis impenſis quod eccleſia
decenter et populus bene regatur:et ibi bene vi
uens bonum

uſs bonū ſubditis prebet exēplū ⁊ aliqñ offm̄ p ſe exercet: ⁊ vide quō officiant ſubditi: ſʒ hoc intellige ſolū qñ pro cā neceſſaria vel vtili eccleſie eſt abſens.l.de pollicitatiōib⁹.ff.eo.⁊.l.ſi abſente.ff.de leg.vel etiā ſm Au.de ro.qñ p cā neceſſaria ⁊ vtili ſibi: vt ſi vadat ad balnea.d.l.ſi abſente ⁊.d.l.de pollicitatiōib⁹.alias nō qꝛ eccl'ie ſiue ppl'i nō ſunt propter rectores ſʒ econtrario ſm.s.Tho. Predicta tñ intelligo de nō reſidētia aut ad annū aut mēſes qꝛ tpe arbitrio boni viri modico p honeſta recreatiōe aut conſolatiōe amici aut ppria vtilitate nō vr̄ illicitū reſidere p aliū: qꝛ ſm philoſophū ⁊ iura modicitas eſt quaſi nihilitas. Nā modicū quaſi nihil accipit̄.ij.phy. ⁊ modica dāna tolerant̄.ij.q.vij.ſcrulas.⁊.c.ſi qs de ſeruis.⁊.c.bone rei.⁊ de his q̄ ſi. ab epiſ.ſine cō.c.paſtoralis.ff.de in integ.reſt.l.ſcio.⁊ ſil'r tolerat̄ modica deceptio.ff.de mi.l.in cauſis.§.idē pōpo.magna ꝟo reſcindit̄.C.de reſcin. vē.l.rem maioris.Vide etiam infra vicarius.§.v.

3 ¶Tertio querit̄ vtrū cleric⁹ aliqñ ſe ad tp̄s poſſit a ſuo bn̄ficio abſentare: ⁊ dico qd nō niſi duo cōcurrāt ſimul cā.ſ. rōnabilis ⁊ lnia ſui prelati: vt in.c.relatū de cle.nō re.ex cōſuetudine tñ ſufficeret primū ſine ſcdo ſm Inno.in.c.ex tue.e.ti.⁊ idē dicit Pan.in.d.c.relatū ſi occurreret neceſſitas q̄ dilationē nō pateret̄ vt poſſit adire p̄latū l.ſ.ff.de exer.act.⁊.l.tutoꝛ.q̄ repertoriū.ff.de adm.tu.qd vr̄ limitādū ſm Joan.an.in.d.c.relatū quādo in breui eſt reuerſurus.

4 ¶Quarto q̄rit̄ vtrū clericus poſſit peregrinari: ⁊ dico qd nō ſine lnia ſuperioꝛis de cōſe.diſt.v.nō oportet nec etiā ep̄s de vo.magne ex cā tñ pſequēde appellatiōis ſiue p euitāda oppreſſiōe pōt adire papā vel aliū ſupioꝛē inuito ep̄o vel p̄lato ſuo.ij.q.vj.ōis oppreſſus ⁊ trib⁹.c.ſequē.vt not.gl.in.c.vt debit⁹ de app. Credo tñ qd ſemp ad min⁹ de honeſtate debeat lniam petere.ar.c.licet de reg.niſi ipſe ſupioꝛ eſſet in cā: puta qꝛ iniuſte opprimit vel ab eo appellat̄.Ex ſola aūt vtilitate ſine cā neceſſaria nō licet ei adire papā ſine lnia ei⁹ vel ſui p̄lati in auſ.de epiſ.⁊ cle.§.interdicim⁹ nec admitti debet in aliena dioceſi ad celebrādū niſi habeat licētiā ſui epi: vt no.Pan.in.c.fraternitati de cle.non reſi.

5 ¶Quinto q̄rit̄ vtrū clericus nō reſidens priuari poſſit bn̄ficio: ⁊ dico vt patet in.ca.tue.de cle.nō reſi.ſi clericus ſe fraudulēter abſentat nec ad eū pōt citatio venire: puta qꝛ neſcit̄ vbi ſit trib⁹ publicis edictis citabitur ad ecclīā ⁊ ſi poſtea expectatus per ſex mēſes nō rn̄deat priuabit̄ eccleſia ſua qd ſm Hoſt.de ep̄is nō intelligit̄: ⁊ ſm Joā. an.nō ſufficeret vnū edictū licet pemptoꝛiū: ſi tñ infra p̄ntiā coptā ſui facit ſm Ho.pcedi nō poſſet ex edicto qd nō peruenit ad eū. Vide ibi. Al's aūt nō reſidēs p̄uari pōt ſi monit⁹ iuſta cā ceſſante nō redeat.de cle.non reſi.c.vl.qd Jo.an.ibi dicit itelligi de bn̄ficiis curatis vel etiā ſimplicib⁹ ſi reſidētiā exigāt ex p̄uilegio vel ſtatuto aut conſuetudine ſi vero bn̄ficia reſidētiā nō exigūt cogi nō pōt ad reſidētiā: niſi eſſet neceſſitas vel vtilitas eccl'ie nouiter ſuboꝛta.ar.vij.q.ſ.qꝛ frater.ſʒ Inn.tñ in.c.ex tue.de cle.nō re.diſtinguit̄. Nā ſi erat abſens ex neceſſaria cā vel etiā pbabili: puta ſtudio.vl' cū ep̄o ⁊ hmōi p̄uari nō pōt niſi citet̄ pmo vbicūq; fuerit niſi haberet certū tp̄s ad rn̄dendū ex q̄litate negotij vel al's ⁊ nō veniret: qꝛ extunc alteri licite dar̄ nec eſſet citatio neceſſaria nec expectatio ſex mēſiū de qb⁹ in.d.c.ex tue. et.vij.q.ſ.p̄ſentiū.ſʒ veri⁹ aliū dicūt qd illa duo requirunt̄: qꝛ illi obeſſe nō debēt qd habuit abſentie ſue initiū bonū ⁊ forte potuit ſuboꝛiri cā iuſte more vltra tp̄s limitatū: tenet̄ tñ talis ſemp notificare vbi moꝛat̄ cū ex cā rōnabili ſemp reuocari poſſit p neceſſitate eccl'ie qd ſi nō fecerit latitare p̄ſumit̄.Si ꝟo eſt abſens nō ex cā legitima ſi hoc eſt certū p̄uari pōt: al's dʒ citari ⁊ ſex mēſib⁹ expectari ⁊ poſtea priuari pōt: ſi tñ eccleſiā haberet p derelicto: vt qꝛ cōtraxit matrimoniū: vel fact⁹ eſt miles aut ioculatoꝛ cum de hoc cōſtiterit ſtatim pōt alteri cōferre ſm gl.eo.ti.c vlt.Et no. qd habēs officiū in eccl'ia ſemp dʒ apparere nec ad eū eſt mittenda citatio poſt expectationem ſex menſium qꝛ edictum emiſſum eſt ſm Inno.ibidem.

¶Sexto q̄ritur vtrū cleric⁹ nō reſidēs teneat̄ reſtituere fruct⁹ in abſentia ex ſuo beneficio perceptos: et dicit ꝟꝟ.qd illi q̄ nō reſidēt in beneficio nec implēt in eo ſua officia ſʒ voluptatib⁹ vacāt nihil iuris habent in reb⁹ eccl'iaſticis: qd intellige pmo quaſi ex ſuo bn̄ficio recipiētis.de cle.nō re.qꝛ nōnulli.ſec⁹ ſi vt paup ex neceſſitate: ⁊ ſcdo ſi nō reſidēt ⁊ male ɔſumūt: ſecus ſi nō reſidēt ſolū niſi condēnent̄: vt.s.cleric⁹.iiij.§.xxiiij. et ſi recipiūt reſtituere tenent̄: qd intellige ſi habent bona q̄ non ſint eccl'ie: al's nō: nec tenentur ſibi ſubtrahere neceſſaria vite nō recipiendo ab eccleſia vt reſtituāt illi.ar.coꝛū q̄ not.in.c.ſup.de cā poſ. vbi not.Jo.de lig.qd nudus poſſeſſoꝛ eccl'iaſtici beneficij nō tenetur de conſumptis ſicut alij nudi poſſeſſores qd Panoꝛ.ibi limitat qñ conſumpſit bono modo ſicut debet facere alius clericus. Si aūt male q̄dē ɔſumūt ſed tñ reſidēt: vel habent̄ p reſidentibus: dic vt.s.clericus.iiij.§.xxſ.et.xxiiij. 6

¶Septimo q̄rit̄ ex qb⁹ cauſis nō reſidēs intelligat̄ reſidere: vt.ſ.bn̄ficio p̄uari nō poſſit et licite fruct⁹ recipiat: et dico qd ex multis. Primo eſt ſi abſens p negotiis eccl'ie: de cle.nō reſi. ex pte. qꝛ ibi hoc lʒ ēt ſi iurauit reſidere: qꝛ iuſm recipit legitimā interp̄tationē ſm Inno. vel gn̄al'r ſi eſt alias ex iuſta cā abſens: puta pp̄ter inimicitias

et hmõi iuxta dicta.š.§.iij.vt co.ti.inter q̃tuor.et
tunc dȝ ꝑ vicariũ ſeruire.⁋ Scdo ſi eſt in ſeruitio
2 pape.co.ti.cũ dilect⁹.co.tit.ad audiẽtiã.⁊.c.de
cetero.qd ſm Jo.an. de ſeruientib⁹ et aſſiſtẽtib⁹
pape dȝ intelligi: vt ſunt capellani ⁊ ſiľes nõ ta-
belliões ꝯducti q̃ contẽti debẽt eſſe lucro ſuo:ſed
medi⁹ hoc priuilegiũ ſm Hoſt.habẽt oẽs q̃ morã
tur in curia pape ex p̃cepto ei⁹ etiã ſi ſint ſcripto-
res:ſecus ſi ꝓpria volũtate. Et idẽ de ſeruiẽtib⁹
legato quo ad ꝓuinciã ſibi cõmiſſam ſm Jo.an.
et cardinalib⁹ ſȝ Hoſt.⁊ ita hȝ ꝯſuetudo.Et idẽ
de ſeruiẽtib⁹ epo ꝓprio.e.ti.ad audiẽtiã.⁊.c. de
cetero.Et ſi nõ ſint canõici ſm Pe. Et ſi habeãt cu
rã.de ꝯ.di.ſ.iubem⁹.⁊.ij.q.vſ.cũ paſtoralis.eps
aũt ſuffragane⁹ ſi morať cũ archiepo nõ vř reſi-
dere.ar.c.paſtoralis.de offi.ordi.⁋ Tertio cũ eſt
3 in ſtudio theologie ꝑ quinqȝ annos ſi ſtudet:aut
ſemꝑ ſi docet. de magiſt. ſuꝑ ſpecula. Et ſine lĩia
prelati cũ eam habeat a iure niſi ſit religioſus in
alijs aũt ſciẽtus reqriť licẽtia ꝑlati.e.tit.tuo.quã
dare põt eps ꝓmoto ad eccleſiã parochialẽ etiã
anteq̃ȝ ſit ſacerdos per ſeptẽniũ:vt de elect. cũ ex
co.li.vſ. Predicti tñ nõ recipiẽt quotidianas di
ſtributiões q̃ nõ ſolẽt dare niſi reſidẽtib⁹:ſed ſo-
lum infirmi.⁋ Quarto ſi ſit infirm⁹.d.c.ad audiẽ
4 tiã.q̃ ꝑcipiet etiã diſtributiões:vt in.c.vno.e.tit.
libr.vſ.qd Jo.an.limitat qñ alſ erat reſidẽs aut
ſeruiẽs ⁊ infirmitate ĩpediť reſidere aut ſeruire:
alias ſecus:ſicut dicit idẽ in.c.vno.li.vſ.de cano
nico bononienſi q̃ continue morať mutine:⁊ ibi
infirmat⁹ eſt q̃ nõ ꝑcipiet q2 nõ infirmitas ſȝ ab-
ſentia fuit cã ꝑncipalis qd nõ interſit diuinis: et
idẽ inq̃t de eo q̃ erat p̃ſens ⁊ ꝯſueuerat nõ inter-
eſſe: ⁊ nũc ĩfirmať q2 iura ĩtelligunť qñ ĩfirmitas
eſt ꝓrima ⁊ ĩmediata cã ;nõ intereſſendi diuinis.

RES inter alios acta: nõ preiudicat alijs nec
prodeſt.ff.qui po.in pig.ha.l.claudi⁹.in fi.
et de reg.iur.quãuis.qd tamen in quibuſdam ca
ſibus fallit.de quibus glo.et doc.in.c.quãuis.

⁋ De reſtõne.ſ.q̃d ſit ⁊ quo ordine ſit ꝓceden
dum vt q̃ſqȝ faciliter poſſit inuenire qd q̃rit.

REſtitutio dr quaſi iterata ſtatutio ſiue
ſituatio: ⁊ importat quãdã reitegratio
nẽ ſeu renouationẽ p̃oris ſitus quo ad
locum ſicut eliminatus de loco: ⁊ in eo
iterũ collocat⁹ dr reſtitut⁹ loco vel prioris ſtat⁹
quo ad alia : vñ de reſtitutio eſt in priſtinũ ſtatũ
repoſitio.l.reſtituere.ff.de verb.ſig.⁋ Eſt aũt du
plex reſtitutio. Prima eſt qua prior ſtat⁹ totali-
ter innouať ⁊ ſic dr reſtitutio in integrũ qua red-
diť poſſeſſio rei aut equalẽtis ⁊ fruct⁹ ⁊ priſtinũ
ius ⁊ audiẽtia et oĩa ⁊ a iuriſtis dr eſſe p̃oris ſta
tus vel iuris reintegratio per quã ſubuenitur mi
norib⁹ ⁊ eccleſijs:vt in.l.ſ.C.de ſen.paſ.⁊.c.audi
tis.de in inte.reſti.in glo.fi. eſt etiã reintegratio
audiẽtie ſm ſpecu.⁊.l.qd ſi minor.§.ſi reſtitutio.
ff.de mi.⁊ per eã ſubueniť minorib⁹ ⁊ eccleſijs.
C.de repu.l.ſ.⁊.C.de in inte.reſti.l.poſtulata ⁊ qñ
qȝ ex legitima ⁊ iuſta cauſa ſubueniť etiã maiori
bus:vt.ff.ex qui.cau.maio.per totũ ⁊ ſic intelli-
gitur.c.ex literis extra eo.⁊.c.bertoldus de re iu.
⁊.c.ſignificãte.de pign.qd tñ qñ ⁊ q̃uo ſiat vide
in eiſdẽ.c.⁊ extra eo.ꝑ totũ.⁋ Scda eſt qua prior
ſtatus nõ renouať in totũ:ſȝ ſolũ rei poſſeſſio vel
equiualẽtis per quã ſatiſſit de re ablata ⁊ dãno
ac intereſſe: ⁊ ſignificať aliqñ noĩe redditiõis de
vſur.cũ tu.aliquãdo noĩe ſatiſfactiõis de rap.ĩn
literis ⁊ de iſta in titu.iſto intẽdimus. ⁋ Ut autẽ
quiſqȝ faciliter in hac materiã ſatis ampla ⁊ con
fuſa poſſit inuenire qd querit ſic ꝓcedẽdũ vř vt
primo agať de ordine agẽdi:ſcdo videať q̃uo ⁊
q̃tũ quis ad reſtitutionẽ teneať in genere: ⁊ ter-
tio q̃uo ⁊ q̃tũ quidã teneanť in ſpecie ſcȝ dãnifi
cãtes in aĩa vel in corpore vel in fama ⁊ dãnifi-
cãtes in reb⁹ ꝑ ſe vel ſuos ſubditos vt dñi ⁊ offi
ciales vel per bruta:itẽ participãtes in dãnifica
tione:itẽ emẽtes aliena: ⁊ geſtores negotiorũ: ⁊
male fidei poſſeſſores ⁊ fingẽtes: ⁊ cõtrahẽtes et
impediẽtes aliquẽ ab alicui⁹ aſſecutiõe ⁊ haben
tes incerta. De reſtitutiõe aũt quo ad vſurarios
⁊ eis cooperãtes ⁊ participãtes de vſura vel fur
to ⁊ hmõi.ſ.vſura.vij.per totũ vel inde accipiẽtes
⁊ raptor aut fur ⁊ cõplices ſeu comparticeps. Et
iiij.cui.v.qñ.vſ.quib⁹ modis debeat reſtitutio fie
ri.vij.quib⁹ modis tollatur obligatio reſtituẽdi.
viij.ſpecialiter de reſtitutione incertorum.

⁋ Rurſus de reſtitutiõe ſecũdo quomodo quis
ſit obligatus reſtituere in genere.

REſtitutio ſcdo cõſiderãda eſt q̃tũ ad
hoc vt ſciatur in genere q̃uo quis ſit
obligatus ad eã: ⁊ ꝑ notitia hui⁹ ſic
diſtinguo.⁋ Primo. Aliquãdo eñ ad 1. di.
reſtitutionẽ aliquis obligatur ratio
ne illicite acquiſitionis que ſi ſit cũ iniuria ⁊ cõ-
tra proximi volũtatem vt in furto rapina fraude
⁊ huiuſmodi tenetur quis indiſtincte damnifica
to de iniur.c.fi.⁊ hoc ſcdm Inno.in c.quia pleriſ
qȝ de immu.eccle.ſiue ſit debitum iure naturali ⁊
ciuili:ſiue naturali tantum quale eſt quod debe
tur ſeruo:ſi vero ſit debitum iure ciuili tantum:
ſicut ſi legatum integrum ſolui de quo potui de-
trahere falcidiam per legem ciuilem credens he
reditatem ſufficere ad omnia ſm aliquos legata
rius mihi nõ tenetur:ſm alios vero tenetur quod
verius eſt in foro iudiciali: ⁊ in penitentiali cuȝ
lata fuerit ſentẽtia:q2 hoc caſu error facti cauſat
repetitionẽ licet nõ error iuris.C.ad.l.fal. error.
ſi vero ſit debitũ ex iudiciali ſentẽtia vide infra
ſentẽtia.§.x.⁋ Scdo. Si vero ſit illicita cum pro- 2
ximi voluntate:diſtinguo vtrum hoc ſit ratione

cauſe vel perſone. Nã ſi eſt illicita reſpectu cau-
ſe puta q2 eſt turpis ſi quidẽ ſit turpitudo ex par
te recipiẽtis tm̃:vt dũ recipit ne delinquat vel vt
faciat id ad qḋ tenet̃ puta vt reſtituat inuẽtũ ac-
cipiẽs tenet̃ reſtituere dãti.l.j.⁊.ij.ff.de cõdi.ob
tur.cau.qḋ ſum. Ange. dicit fallere vbi infidelis
lucrat̃ a xp̃ianis ratiõe officij publici:ſ3 nõ eſt ve
rũ.vt infra reſtitutio. iiij.§.j.§.ſi vero turpitudo
ſit ex parte vtriuſq3:puta q2 datur ad corrũpẽdũ
iudicẽ non tenet̃ reſtituere dãti:q2 in pari cauſa
turpitudinis potior eſt cõditio poſſidẽtis. ff.de
condi.ob tur.cau.l.ſi ob turpẽ.§.porro.C.eo.l.ij.
qḋ tñ fallit vt.j.reſtitutio.iiij.§.j. Utrũ aũt hoc ca
ſu teneat̃ reſtituere:dico ꝙ ſic.ff.de offi.preſi.l.il
licitas ⁊.ff.de calum.l.in heredẽ.vbi lucra illici-
ta ab oibus extorquent̃ ⁊ in foro ciuili dat̃ fiſco.
C.de mo.mul.l.mulctarũ in canonico ỽo ⁊ peni-
tẽtiali erogat̃ pauperibus.xiiij.q.v.nõ ſane. ⁊ de
vſu.cũ tu.niſi lex aliter ꝓuideat ſicut acquiſitum
per ſimoniã datur eccl'ie in cui⁹ iniuriã eſt acce-
ptũ de ſimo.§.de hoc ⁊ acceptũ vt fiat dãnũ:iniu
ria vel calũnia alicui dat̃ ei cõtra quẽ datũ eſt.ff.
de calũ.l.generaliter.§. illud ſi tñ reſtituat dãti
videt̃ deobligatus a reſtitutiõe niſi vbi debet̃ fi
ſco vel priuato aut de determinat eccl'ie:q2 nul-
lo iure hoc ꝓhibet̃:⁊ pene ſunt reſtringẽde de re.
iu. odia.li.vj.¶ S3 qḋ dictũ eſt qḋ tenet̃ reſtitue-
re.s.Tho.ij.ij.q.xxxij.ar.vij.diſtinguẽdo limitat
verũ qñ lex ꝓhibet dationẽ ⁊ acceptionẽ vt in ſi-
monia ⁊ in dato ad corrũpẽdũ iudicẽ:⁊ in ludo
ꝓhibito ⁊ hmõi:ſecus qñ ꝓhibet cauſam dãdi ſ3
nõ dationẽ vt in lucro meretricis qḋ teneri põt
in elemoſynã [illegible] priuato licet nõ in publicã
oblationẽ ⁊ ita tenet q2 expreſſe in.l.iiij.§.j.ff.de
cõdi.ob tur.cau.dr̃ qḋ licet meretrix turpiter fa-
ciat qḋ ſit meretrix:nõ tñ turpiter accipit quod ei
dat̃ etiã in meretricio:⁊ ratio hoc ꝓbat q2 talis
datio ⁊ acceptio iure naturali tenet q2 non tam
equũ eſt q̃tũ qḋ re[illegible] volũtatẽ trãſferat̃ in-
ſti.de re.di.§.ꝑ traditionẽ ⁊ ꝗ̃r ſi alias lex poſiti
ua hoc nõ prohibeat oino tenet ⁊ ita tenet Pañ.
poſt Inn.in c.q2 plerique de immu.eccle.⁊ Jo.an.
⁊ idẽ Cy.dicẽs qḋ de tali põt meretrix diſpone-
re ⁊ ep̃s nõ ſe põt impedire vide etiã infra reſtõ
in.§.x.parte.v. Alie vero mulieres que nõ ſunt me
retrices.i.que cã libidinis ⁊ nõ q̃ſtus male opan
tur ſm Cy.⁊ ſequit̃ Pañ.ſi q̃d accipiũt turpiter
accipiũt:⁊ fiſcus põt illud auferre ⁊ in cõſcia te-
nent̃ reſtituere:⁊ ſm aliquos poſſunt reſtituere
dãti:licet nõ teneant̃:ſ3 poſſint dare pauperibus
tñ ſm ỽỽ.vbi reſtitutio nõ eſt faciẽda certe pſo-
ne eſt de cõſilio ſolũ ⁊ Archie.poſt mo.dicit ſpe-
cifice in hoc caſu qḋ nõ tenet̃ in foro anime:licet
fiſcus iniuſte acquiſita poſſit auferre p.l.luti⁹.ff.
de iur.fiſ.qḋ limita p̃rimo ſi condẽnentur:⁊ ſcḋo
niſi ſua turpitudine facerẽt iniuriam alicui puta
marito q2 tenerent̃ ei recõpenſare. Et idẽ dico de
maſculo turpi. Ex glo.etiã Ray.in titu.de rapto
§.ſed q̃d de focarijs:dicit̃ qḋ in foro cõſciẽtie qñ
reſtitutio nõ eſt faciẽda certe pſone: adde vel lo-
co de conſilio eſt qḋ illicite acquiſita erogent̃ in
pios vſus.nõ aũt de neceſſitate niſi ſit facta iudi
cialis condẽnatio vel ſacerdos hoc imponat:qḋ
tñ ſi nõ acceptat penitẽs nõ eſt iudicãdus eſſe ex-
tra ſtatũ ſalutis q2 in ↄſciẽtia nõ tenet̃ qs niſi ad
dãnũ ⁊ cõdẽnationẽ vt no.gloſ.in.c. fraternitas
xij.q.ij.⁊ hec puto vera de incertis que nũꝗ̃ fue-
rũt reſtituẽda certe perſone vt ea que dans ipſas
datiõe meret̃ nõ rehabere vt qui quis perdit per
ludũ ⁊ hmõi:ſ3 de his que deberent̃ in rei verita
te certe pſone ſi illa viueret ⁊ ſciret̃: ſecus eſt:q2
talia debẽt reddi dño meliori modo quo fieri po
teſt:⁊ cõſequẽter aut quo ad corpus: aut quo ad
aĩam dãdo ea pauperib⁹ ſm.s.Tho.de his.j.re-
ſtitutio.iiij.§.j.⁊ reſtõ.viij.§.ij.¶ S3 aduerte qḋ ſi
res indiuiſibilis puta equus aut ſeruit⁹ data eſt
ſimul ꝑ cã honeſta ⁊ inhoneſta diuidet̃ per eſti-
mationẽ ⁊ pars cedet vni cauſe ⁊ pars alteri ar.
ff.ſi.regũ.l.j.⁊ ſeq.¶ Tertio. Si ỽo acquiſitio cũ
volũtate pͥmi ſit illicita rõne pſone. diſtinguo
vtrũ ſit q2 accipitur ab eo qui dare nõ põt:vel q2
dat̃ ei q̃ nõ põt accipere. Et quidẽ ſi accipitur ab
eo qui dare nõ põt vt eſt nõ verus dñs ⁊ dñs cui
negata eſt adminiſtratio vel alienatio bonorũ
⁊ alij de quibus ſupra donatio.j.§.j.ſic tenet̃ re-
ſtituere diſtinguẽdo tñ vbi aliquid dat̃ in frau-
dẽ creditorũ. Nã ſi accipit titu.lucratiuo ⁊ credi
tores fraudant̃ tenet̃ oino.ff.que in frau.cre.l.q
autẽ.§.ſimiliq3 mõ qḋ vꝫ intelligẽdũ qñ fraus in
teruenieba tpe donatiõis nõ aũt ſi poſtea:q2 fa-
ctũ licẽtie retractari non debet licet caſus poſtea
eueniat a quo nõ potuit inchoari de re.iu.li.vj.
niſi forte quis accepiſſet acquiſitũ ex delicto pu-
ta vſura:q2 tenet̃ licet a principio nõ receperit in
fraudẽ qñcũq3 vſurarius efficit̃ nõ ſoluẽdo cũ nõ
ſit equũ ex dolo alicuius alterũ cõmodũ ſentire
cũ dãno tertij.l.ſi.ff.de eo ꝑ quẽ fac.er. nec debet
quis cũ alteri⁹ iactura locupletari ſm re. iur.in
vj.⁊ ita vꝫ eẽ de mẽte do.An.de hu.in.c.cũ tu de
vſu.ad ſi. Elice qḋ cũ iudei cõmuniter viuant ex
vſu[illegible] ⁊ nec ſint potentes reſtituere accipiens ab
eis per donationem vel alio titulo lucratiuo
tenetur his a quibus illi vſuras acceperunt etiã
ſi quid acceptũ ſit ab eis ꝑ pena vt ſupra iudeus
§.viij.ſecus tamẽ ſi quid haberent preter vſuras
vel ſi preter vſuras certas haberent incertas que
nulli determinate eſſent obnoxie ⁊ interueniret
licẽtia epiſcopi.¶ Quarto. Si vero accepit ab eo
qui non eſt ſoluendo titulo oneroſo puta quia
emit.vel erat merces operum vel habuit permu-

tatiõe aut alia onerosa causa nõ tenet̃ niſi ſciue-
rit illud fieri in fraudẽ creditorũ.ff. que in frau.
cred.l.ait pretor.§.qđ ait pretor.qđ quidẽ ſcire dz
primo ſi creditores hoc ſunt ꝓteſtati.d.l.ait.§.ſi
quis participes:ſcđo qñ alienauit ſimul oĩa bo
na ſua:qr hoc inde preſumit̃.ff.eo.l.oĩs.§.lucius
tertio qñ hoc euidẽter apparet vt qr ſcit impotẽ
tẽ reſtituere vẽdere ad luxuriã vel ludũ vel aliter
inutiliter cõſumẽdũ ⁊ cõſequẽter in fraudẽ credi
torũ cũ efficiat̃ impotẽtior ad ſoluẽdũ. Elice qđ
cũ iudei cõmuniter ꝓpter vſuras nõ ſint ſoluẽdo
accipiẽs aliquid ab eis etiã titu.oneroſo puta lo
catiõe vẽditiõe vel ſimili:ex quo manifeſte fiunt
impotẽtiores ad ſoluẽdũ tenetur his a quib' ac-
ceperũt vſuras ſicut vendẽs eis que faciũt ad gu
loſitatẽ aut põpã:aut ſuperfluitatẽ ⁊ hmõi vel in
talibus locãs operas vt tonſor barbe ſutor ⁊ hu
iuſmodi. Aduertẽdũ eſt autẽ primo quod hi ſoli
creditores poſſunt predicta reuocare in quorum
fraudẽ facta ſunt:nõ aũt alij qui poſtea facti ſunt
niſi ex pecunia ipſorũ eſſet priorib' ſatiſfactũ.d.
l.ait pretor.§.ita demũ. Aduerte ſcđo qđ aliqui
ex predictis accipẽtib' ab eis qui alienare nõ poſ
ſunt tenent̃ ad reſtituẽdũ ſtatim:vt qñ alienatio
ipſo iure nõ valuit iuxta ea que dicta ſunt ſupra
donatio ⁊ emptior in hmõi cõtractib' alienatio
nũ ⁊ hi tenent̃ de re ⁊ de fructibus:vt infra reſti-
tutio.iij.§.ix.qr qui cõtra iura mercatur bonã fi-
dẽ nõ preſumitur habere de reg.iu.qui cõtra lib.
vj.niſi forte ſit perſona que excuſetur iuris igno-
rãtia:vt minor mulier ruſticus ⁊ miles.ff. de pro
ba.l.cũ de indebito. Aliqui vero tenẽtur per reſti
tutionẽ in integrũ qñ ſcz contractus eſt ſolẽniter
iuridice celebrat' ſz ex priuilegio eccleſie vel mi
noris res põt ab eis tolli per reſtitutionẽ in inte-
grũ dũ allegat̃ leſio in aliquo:qui ſm Jnn. in.c.
qr plerique de immu.eccle.reſtituere nõ tenẽtur:ni
ſi in cõtrahẽdo vſi fuerint malitia.vel facta reſti
tutiõe in integrũ adde vel etiã niſi interuenerit
nõ parua deceptio etiã ſine malitia vt.s. emptio
5 .§.vj. Quinto. Si vo datur ei qui nõ põt acci-
pere ſuccedit obligatio reſtituẽdi:vt in donatio
ne inter cõiuges:⁊ inter patrẽ ⁊ filiũ:vt ſupra di-
ctũ eſt:aut ratiõe etatis puta ſi ſoluatur debitũz
pupillo ſine autoritate tutoris ⁊ iudicis decreto
quo caſu res nõ efficitur pupilli:nec debitor libe
ratur licet ſi rem illã habet pupillus vel ex ea ſit
factus locupletior ⁊ petit adhuc debitũ per exce-
ptionẽ doli mali ſubmoueri poſſit inſti.per quas
perſonas no.acquira.§.penulti.aut ratione qua
litatis:vt in furioſo per ſimilẽ rationẽ: aut ratio
ne officij vt ſi detur rectoribus vel iudicibus:de
quo ſupra iudex.j.§.vij.⁊ adde qđ dans iudici
vel aduerſario puta aduocato vel procuratori
partis aduerſe cauſaz ꝑdit. C. de pe.iudi.q mal.
iudi.l.j.qđ intellige niſi euidẽter cõſtiterit ante
dediſſe ne iniuſtitiã patiatur vel vt iuſtitiã cõſe
quat̃:quo caſu põt repetere datũ ⁊ nullã penã in
currit.xiiij.q.v.nõ ſane ⁊ ibi glo. Ẽpo etiã vel al
teri prelato viſitãti ſeu eorũ familiarib' nihil da
ri põt preter ꝓcurationẽ vt.j.viſitatio ſit̃ nec in
fidelib' vel hereticis in diſpẽdiũ xpianorũ vt.j.
ſaracenus. Obnoxio autez reſtitutiõi ex illicita
acquiſitiõe ſine alio dãno illato aſi iudicialẽ cõ
dẽnationẽ ſufficit ſoluere ſimplũ.i.q̃tũ de alieno
ſublatũ eſt poſt cõdẽnationẽ vero tenetur etiã in
cõſcientia ſoluere penã ſm.s.Tho.⁊ alios. Et ſi
in re furtiua fecit expẽſas ſm Ho.⁊ Uld.ſi eas fe
cit ad cõſeruationem rei:vt paſcẽdo equũ vel ad
opportunã rei meliorationẽ vt curando animal
morboſum vel nutriẽdo porcũ ⁊ huiuſmodi:eas
deducere põt ex quo ſatiſfacit integraliter dãnũ
paſſo.in foro aũt cõtẽtioſo ſecus ſm ſum. con. de
quo dic vt.s.expẽſe.§.iiij. De fructib' autẽ inde
perceptis ⁊ de intereſſe dic vt.j.reſtitutio.iij.§.ix.
6 Sexto aliqñ aũt aliquis obligat̃ ad reſtitutio-
nẽ nõ ratiõe illicite acquiſitiõis ſz ratione dãni-
ficatiõis facte a ꝓpoſito in quo diſtinguo vtrum
hoc cõtingat cõmittẽdo vel omittendo. Nã ſi eſt
per cõmiſſionẽ eſt triplex qr aut eſt primo impe-
diẽdo aut ſcđo accipiẽdo aut tertio deuaſtãdo:
⁊ de his duobus hic. Si ergo inferat̃ dãnũ pri
mo impediẽdo:dic vt.j.reſtitutio.iij.§.xij. Si vo
inferat̃ ſecũdo accipiẽdo ſi eſt cõtra omnẽ volũ
tatẽ pertinet ad furtũ aut rapine ſiue apertã ſiue
coopertã ⁊ huiuſmodi de quibus.s.aut etiã per-
tinet ad tuitionẽ ſue perſone vel rerũ de quo quã
tum ad perſonã dic vt.s.bellũ.§.x.quãtũ ad res
vero dic quod ledens res alienas vt ſaluet ſuas
quibus ille nocent nõ tenetur ſi facit hoc autori-
tate iudicis vel propria procedente denũciatio-
ne ad minus tamẽ damnũ quod poteſt quod col
ligi poteſt a ſpecu.in ti. de iniu. vbi dicit quod
precidens arborẽ vicini dependens ſuper do-
mũ eius ledebat nõ tenet̃ ſi fecit autoritate iu-
dicis.l.nõ plures.§.j.ff.ar.fur.ceſa.vel etiã auto-
ritate propria:ſi tamẽ denũciauit [illegible] vt incide
ret:quod tamẽ propter [illegible] cõtẽtioſuz fieri opor
tet per publicuz inſtrumẽtũ. Sed aduerte quod
ſi incideret ſic quod [illegible] remaneret ad ali-
quid inde faciẽdũ cum tamẽ alias vtiliter poſſet
incidi tenetur in cõſcientia. Septimo. Si vero 7
nõ eſt cõtra omnẽ volũtatẽ ſed cõtra liberã ſi hoc
fit per vim cõpulſiuã.i.per metũ accipiẽs tenetur
ff.quod me.cau.per totũ:etiã ſi non ſit cadens in
cõſtantẽ:qr etiã ſi detur ſine metu cõtra volũtatẽ
dantis ob timorẽ reuerẽtie datur repetitio lege.
j.§.que onerãde ad fin.ff.qua.re.actio.non da.⁊
multomagis ſi interueniat metus qualiſcũqz:iu-
ra aũt requirẽtia metũ iuſtũ ſicut di.ff.de re.iur.

vani timoris nulla eſt excuſatio ⁊.ff. qđ me.cau.
l.metū.vbi dr nō debere attēdi metuꝫ vani hoīs:
ſꝫ cadēs in hoīe ꝯſtātiſſimo:loquunť q̄tū ad pre
ſumptionē que attēdiť in foro cauſarū: qꝛ cū ne-
mo preſumať facile iactare ſuū.ff.de proba. l.cū
de indebito preſumiť quis nō interuenit iuſtꝰ me
tus potiꝰ ſpōte q̄ꝫ coacte donaſſe:ſꝫ in conſciētia
vbi dicta preſumptio nō habet locū cōtra verita
tē:vbicūqꝫ cōſtiterit de qualicūqꝫ metu:neceſſaria
eſt reſtitutio: ⁊ ſi metus fuit iuſtꝰ ad eā obligať:
nō ſolū primo accipiēs:ſꝫ etiā oīs aliꝰ ad quē ta
lis res peruenerit quocūqꝫ titulo oneroſo:qꝛ hec
actio in rē ſcripta eſt ⁊ trāſit res affecta.d.l.metū
8 §.cū aūt.¶ Octauo. Si vero ſit per vim quaſi cō-
pulſiuā que eſt qđ nullus interuenit metꝰ:ſꝫ tamē
aliquid extorqueť cōtra volūtatē dātis: puta ob
reuerētiā ex qua dans nō audet negare:vt patro
nus a liberto:teneť accipiens reſtituere.d. §.que
onerāde vbi etiā gl.dicit idē in marito ⁊ vxore:
q̄ reuocare pōt vēditionē ob eiꝰ reuerētiā factā:
⁊ renūciationē iuris hypothece:⁊ vt dicit cleri-
cus renūciationē prebēde factā ob reuerētiā epi:
⁊ idē putarē in dn̄o ſeu rectore vel officialibꝰ ſeu
9 ſubditis:⁊ in ſimilibꝰ.¶ Nono. Si vo ſit per im-
portunitatē nō eſt oīno ſimile:qꝛ aliud eſt merā vo
lūtatē nō habere:aliud nō habere eā ex poſtfacto
vn̄ diſtinguo:qꝛ ſi donās ex poſtfacto efficiť me-
re volēs:donatio ſit iuſta:qꝛ licet prio nollet tn̄
vult qn̄ donat:ſi vo tpe datiōis nō mere vult ſꝫ
iō dat vt importunitatē repellat: teneť accipiēs:
⁊ hoc in dubio p̄ſumiť.arg.C.de peti.bo.ſubla.l.
ſ.lib.x.ad idē de reſcri.c.ſi.lib.vſ.Fallit in paupe
re importune petēte ab eo qui pōt ei ſubuenire ⁊
debet qꝛ nō dať repetitio ſed dās de tradatione
puniť:⁊ ſic loquiť dn̄s Luc.xj.de amico dāte pa-
10 nes neceſſarios.¶ Decimo. Si vo ſit qꝛ dās ſpe-
rat ſeruitiū ab accipiente qđ licitū eſt: diſtinguo
qꝛ ſi accipiēs hoc ſcit ⁊ pōt honeſte ſeruire ⁊ non
vult:teneť qꝛ deficit [illegible] cōceſſiōis in quā ipſe
tacite accipiēdo cōſen[illegible] ⁊ incipit habere contra
volūtatē ꝯcedētis nec ob.l.ſi repetēti.C.de cōdi.
da.ob cau.vbi cōditio in corde retēta repetitio-
nē nō inducit:qꝛ verū eſt in foro cauſarū alias q̄
libet poſſet dicere cogitaui talē cām ⁊ fierēt lites
⁊ p̄terea hec cōditio ſic fuit expſſa qđ itelligebať
ſi vo nō intellexit cōditionē niſi re cōſumpta:nō
teneť niſi inquātū ex ipſa factꝰ eſt locupletior. ff.
11 de peti.here.l.vtrū.¶ Undecimo. Si vo ſit ex er-
rore dātis cū excludat eius liberā volūtatē acci-
piēs regulariter teneť:cū etiā dās poſſit repetere
cū diſtinctiōe tn̄:qꝛ ſi datū oīno erat indebitum
oīs error inducit repetitionē:⁊ ita indiſtincte in
telligiť.l.cuiꝰ per errorē.ff.de reg.iur.niſi i aliq̄-
bus caſibꝰ de qbꝰ gl.i.l.cū qs.C.de iu.⁊ fa.igno.
⁊ ibi Bar.quos omitto:qꝛ ad cōſciētiā nō ptinēt
ſi vo erat oīno debitū:nullus error eā inducit.ff.
de ꝯdi.inde.l.repetitio nulla.ſi vo eſt debitū iu-
re ciuili tm̄: puta qꝛ debebať per ſtipulationē eli
ſam per pactū de nō petēdo : qđ pactū qn̄ nudum
eſt tollit ſolū vinculū naturale qđ erat in ſtipula
tiōe ⁊ nō ciuile.ff.de pac.l.ſi vnꝰ.§.pactꝰ.⁊ hoc ca
ſu oīs error eodē mō iducit repetitionē.d.l. cuiꝰ.
aut erat debitū iure naturali tm̄ ⁊ non ciuili: pu
ta qꝛ in teſtō relinquiť legatū qđ minuiť p falci-
diā eo qđ q̄rta pars hereditatis nō remaneat pe
nes heredē:⁊ hoc caſu ſi ſoluēs errat in facto pu
ta qꝛ credebat intellige pbabiliter:vt in.c. apſi-
ce.de cleri.excō.mi.⁊ in.c.ij.de cōſti.lib.vſ. bona
hereditatis eſſe ampliora repetit.l.error facti. C.
ad.l.fal.ſꝫ tn̄ ſm Inn.recipiēs nō teneť in foro cō
ſciētie.de quo §.in prin.huiꝰ tituli dictū eſt:ſi vo
errat in iure:vt qꝛ credit ſe obligatū ad oīa lega-
ta ſoluēda:lꝫ q̄rta pars apud eū nō remaneat:tūc
ſolū repetere nō pōt:nec recipiēs teneť ad reſtitu-
tionē.C.ad.l.falc.l.error.cōiter tn̄ tenetur: qđ mi
nor mulier miles:⁊ hmōi cū excuſentur ab errore
iuris repetēt:vt in.l.cū de indebito.§.ſ.ff.de pro-
ba.Aliter tn̄ diſtiguit do.Ant.p quo vide Pan̄.
in.c.iiij.qꝛ plerīqꝫ.de immu. eccle. Si vero error ſit
circa pſonā cui dať diſtingue vt.ſ. reſtitutio. iij.
§.ix.parti.ij.Aduertendū eſt tn̄ qđ vbicūqꝫ ſupra
dictū eſt dari repetitionē vbi qs dedit rē ſuā p̄ter
quā in caſu iuſti metus impediť:repetitio ſi ſolu-
tio ſit facta in cām piā: puta qꝛ dotis.ff. de cōdi.
inde.l.cū is.§.ſi mulier.ſoluēs qđ credebat ſe de-
bere ⁊ nō debebat:ſi ſoluit in caſu dotis:nō repe
tit pp̄ter pietatē.¶ Duodecimo. Si vo tertio in- 12
fert dānū deuaſtādo qualitercūqꝫ qs ſic dānifica
uerit pmū vel occaſionē dāni dederit teneť ad
reſtitutionē:niſi de cōtingentibꝰ nihil omiſiſſet.
de iniur.ſi culpa.⁊ in foro ꝯtētioſo venit hic etiā
culpa leuiſſima.ff.ad.l.aq̄l.l.in.l.aquil.lꝫ in foro
penitētiali ſm Inn.in.c.ſicut dignū.§.eos.de ho
mi.ad ſi.magne gl. nō teneať qs niſi ex dolo vel
lata culpa ponēs exēplū ſicut qs p̄ucerēt ignē in
domū plenā ſtupa:⁊ idē videť ibi tenere do.Ant.
de bu. niſi forte p̄ceſſerit ꝯdēnatio. Q̄uō aūt fiat
iſta reſtō ſi dānū inferať aīe aut corpori.ſ. reſtō.
iij.§.ſ.⁊.ij.¶ Decimotertio. At vo ſi dānū inferať 13
p omiſſionē diſtinguo : vtrū ad illud qđ omittiť
obligeť qs ſolo intuitu pietatis : aut aliqua ſpē
obligationis:q̄ eſt triplex.ſ.naturalis tm̄:vt q̄ ex
ipſa natura cōis eſt oībus hoībꝰ:puta qđ qs obli
geť ex promiſſiōe:nihil cm̄ tā cōgruit humane fi-
dei q̄ꝫ conuēta ſeruare.ff.de pac.l.ſ.et ciuilis tm̄:
vt q̄ nō a natura ſed ab hominibꝰ ad moralē vi-
tam inuenta eſt:puta qđ quis obligetur poſt biē-
niū a chirographo a ſe facto licet nihil accepe-
rit:⁊ naturalis ac ciuilis ſimul:quādo ſcꝫ in vno
actu vtraqꝫ concurrunt vt in ſtipulatione vbi eſt

naturalis q̄ ↄſiſtit in ↄſenſu et ↄuentiōe partiū et
ciuilis reſpectu ſolēnitatis a ciuili iure introdu-
cte. De q̄bꝰ ſpeciebꝰ hr̄ inſti. de obl. Si ergo ob-
ligabatur q̄s ſolo intuitu pietatis: lȝ peccet omit
tēs tn̄ ad reſtōnē aliquē nō tenetur: q2 ille cui dȝ
fieri nihil poteſt directe petere: vt ſi quis eleemo-
ſynā nō tribuat indigenti: vnde lȝ quis teneatur
quantū pōt iſto modo proximū defendere. xxiij.
q. iij. nō inferenda. tn̄ pro iſta defenſione pōt pre
ciū accipere. ff. qd met. cau. l. metū. §. ſed lȝ qd nō
eſſet ſi apud homines ad hoc faciēdū obligaret
q2 turpiter acciperet. ff. de cōdic. ob tur. cau. l. fi.
14 ¶ Decimoq̄rto. Si vo obligabat obligatiōe na-
turali tm̄: tenet ex pmiſſione ⁊ dȝ illud facere: vt
qd debet ſeruo: q2 quo ad ius ciuile ſeruus p ni-
hilo reputat. ff. de regu. iur. l. qd attinet. vn̄ ex di
ctis Inn. in. c. q2 pleriq3. de immu. eccl. colligit ꝙ
in foro anime potius attendimus naturalē equi
tatem ꝙ̄ iuris humani ſeu ciuilis ſubtilitatem.
vnde non obligatur iure ciuili promittēs nudis
verbis. ff. de pact. l. iuriſgētiū. §. ſed nulla. et. C. e.
l. legē. ſecus in foro cōſciētie: q2 inter ſimplicē lo
quelā et iuramentū nō facit deꝰ differētiam. xxij.
q. v. iuramēti. vt. ſ. pactū. §. iij. Et hoc ſupple. di
cit verū vbi ius ciuile cō eſt cōtrariū naturali: vt
exemplū de ſeruo. vbi lȝ ius ciuile nō ponat vin-
culū ſuū inter obligationē ſerui et dn̄i tn̄ nō ob-
ſtat naturali. ⁊ ſimiliter vbi obſtat naturali ſine
cauſa. inſti. de iu. na. gē. et ciui. §. ſi naturalia: pu
ta ſi ſtatueretur qd alienū tolli poſſet vbi vero ci
uile obſtat naturali ex cauſa p̄ualeret ciuile: poſ
ſunt eīn principes ex cā cōtra ius naturale ſtatue
re. vt no. Inn. in. d. c. q2 pleriq3. et ponit exemplū
in p̄ſcriptionibꝰ ⁊ hoc inquit niſi ius ciuile con-
trariet ſimul iuri naturali ⁊ diuino: ſed ego di-
co qd cōtra legē naturalē cū illa ſit dei nihil pōt
homo ſtatuere quātū ad eiꝰ p̄cepta vel ↄcluſiōes:
alioq̄n etiā p cōſuetudinē poſſet aboleri: nec p̄-
ſcriptio eſt ↄtra legē naturalē illo modo ſȝ ſm̄ eā
inquātū eſt particularis determinatio pene ne-
gligētiū iura ſua ⁊ conſeruatiōis pacis: ⁊ idē eſt
de ſimilibꝰ. de quo vide. ſ. lex. §. iij. par. v. ¶ Deci
15 moq̄nto. Si vo obligat obligatiōe ciuili tm̄: pu
ta p ſcripturā autēticā qua cōfitet ſe recepiſſe qd
nō recepit nulla equitate naturali tenet ⁊ in fo-
ro ↄſciētie nō obligat ſm̄ Inn. in. d. c. q2 pleriq3.
et idē inquit qn̄ q̄s obligat ex iniuſta ſentētia: q2
nulla ratiōe naturali tenet. Nec his caſibꝰ ius ci
uile obſtat naturali: ſȝ tm̄ pp̄ter ignorantiā facti
hoc ſtatuit: q2 ſi appare[re]t pecuniā nō eſſe nume-
ratā vel ſniam eſſe iniuſtā: puta p cōfeſſionē ad-
uerſarij etiā in foro ciuili nō cogeret vt idē ibi-
dē no. verūtn̄ dubietate facti inſtāte ſi cogeret p
16 iudicē parere debet: vt idē dicit. ¶ Decimoſexto.
Si vero obligat naturali iure ⁊ ciuili: ſimul te-
net oīno facere: ⁊ ſi omitti tenet ad intereſſe ptī
ſiue obliget ex cōuētiōe ſolēni. ff. d re. di. l. ſi quis
ab alio. §. fi. ſiue ex cōtractu redi: puta emptione:
vēditiōe: locatiōe: mādato ſocietate: cōmodato.
ff. de act. emp. l. j. Unde ex omiſſiōe tenet oīs de-
tinēs alienā rem. ff. de rei vend. l. qui reſtituere. et
omnis moroſus in reddenda re aliena: ſi perit
qualitercūq3 ſm̄ Accur. in. l. quod te. ff. de rebus
cre. ⁊ probatur per. l. cū res. ff. de leg. j. quod limi
ta niſi eodē modo erat peritura quo ad cōſcien-
tiā: ⁊ qui curā aſſumpſit adminiſtratiōis vel cui
cōmiſſa eſt. C. mandati. l. in re mandata vbi om-
ne cōmiſſum ⁊ neglectū in re quā quis accepit in
curā ſuā nō eſt culpa vacuū. ⁊. C. de neg. geſt. l. tu
tori. Unde dn̄i ⁊ rectores tenentur de dānis ſub-
ditorum nō ſolū ſi cōſenſerunt: ſed etiam ſi ex eo
pro negligētia veniunt infra reſtitutio. iij. §. v. ⁊
idē de omni gubernatore familie puta marito re
ſpectu vxoris: patre reſpectu filij: ⁊ dn̄o reſpectu
ſerui: q2 ex officio tenetur ad eorū curā: ⁊ facit. C.
de iudi. l. ſancimus vbi iudex tenetur parti reffice
re expēſas ſi omiſit qd erat ſui officij ſcilicet con-
dēnationē expenſarū ⁊ inſti. de obli. que ex qua.
deli. §. j. vbi dn̄s domus ſeu habitator tenetur de
his que cohabitātes deiecerūt ſi inde aliquē dā-
nificarūt: ⁊ idē dicit. ff. de his qui deie. vel effu. l.
j. Et idem de brutis ſi dn̄s fuit in culpa: alias ſuf
ficit illa dare. ff. ſi qua. pau. fe. dica. l. j. de iniur. c.
fi. de quo infra reſtitutio. iij. §. iiij. ſimiliter ſi do-
minus nō fuit in culpa tenetur dare ſeruum pro-
noxa: aut reficere dānū: pro filio autem pater in
nullo tenetur: ſed filius caſtigabitur. inſtit. de no-
xa. act. §. fina. Erat tamē inter predicta differen-
tia: quia in brutis preſumitur dn̄s culpoſus ſi ita
conſueuerunt facere ⁊ non probatur adhibuiſſe
debitā diligentiam. d. c. fi. ſed in ſeruo ⁊ filio nō
preſumitur culpa dn̄i vel patris, niſi probetur:
puta quia ſciuerunt ⁊ non prohibere nō poſſent
ff. ad. l. aquil. l. in lege [illegible] etiā leuiſſima. ⁊. l.
ſeq. ⁊ hoc niſi iſti delinq[ueren]t in loco vbi cū eis ſci
licet dn̄o ⁊ patre habitant auf. vt ind. ſine quo.
ſuf. §. eos. Et idē de rectore ⁊ officialibus ⁊ con-
feſſoribus: ex quorū culpa non fit reſtitutio. ¶ Ex
his patet qd nō prohibentes vſuras vel non cō-
pellentes eas reſtituere cum poſſint: ⁊ ex officio
debeant: tenentur vt etiam dicetur infra: ⁊ ſimi-
liter qui abſcondunt publicas ſcripturas vel li-
bros cōmunes rationum maxime ſi ex officio ad
hoc tenebantur vt notarij ⁊ iudices. C. de eden. l.
xvj. apud quē ⁊ ſimiliter argētarij id eſt campſo-
res ⁊ facientes communes rationes que omnia
probantur. ff. de eden. l. argentarij in principio ⁊
§. cum autem. ⁊ infra tabellio. §. xiij. ¶ Decimoſe 17
ptimo. Aliquando autē quis eſt obnoxius reſti
tutioni ratione dānificationis in perſona: vel in

bonis nõ a ꝓpoſito:ſꝫ ex culpa ſua ꝑ ſe vel ſuos aut ſua:ꝛ dico circa hoc eſſe triplicem actioneꝫ.
x ca. ¶ Prima eſt legis aquilie qua directe tenet liber homo dãnificatis ſua culpa vt aperiẽdo ciſternã in via publica vel hmõi indirecte ꝟo qñ ſua culpa aut negligẽtia nocuit ſeru⁹ ſuus aut animal vt ſi equũ inſtigauit calcitrare vel aĩal ferũ vt eſt lupus:leo canis mordax ꝛ hmõi que cõiter nocere tentãt:tenebat in publico nõ taliter ligata qñ nocere poſſent vel tenebat in domo ꝛ aliquis ab eo miſſus fuit leſus. Et talis tenet ad omne dãnũ ex culpa ſua ꝓueniẽs ſi eſt recõpẽſabile alioquin ad arbitriũ bõi viri.
2 ¶ Scõa dr actio de pauperitate qua tenet is cui⁹ aĩal ſine culpa ſua leſit puta ſi equus ꝑter cõſuetudinẽ recalcitrauit aut bos nõ cornupeta impetit. ꝛ talis tenet dare animal:aut ſatiſfacere leſo.
3 ¶ Tertia dr noxalis qua tenet is cuius ſeruus ſine culpa nocuit:ꝛ iſte tenetur vt precedẽs ſtatim. Et de his gl. ꝛ doct.in l.j.ff.ſi qua.pau.fe.di.ꝛ inſti.co. Sꝫ in foro conſciẽtie nõ tenet quis in hmõi niſi de dolo ꝛ lata culpa.vt tenet Inn.Di.Ant.de but.Ber.ꝛ Nic. de auſ.vt ſi ꝓiciẽs leſſuũ ꝑſone aut veſtis de domo nõ aſpexit ꝛ leſit quo caſu intelligo Spec.in ti.de iniu.§ ſequit aut.ſi operator non poſuit ſigna:vel fecit ꝓclamari ꝛ ꝓiciẽs tegulã vel huiuſmodi:leſit in foro vero cõtẽtioſo actiõe legis aquilie tenet dãnificãs ꝛ culpa leuiſſima. Uide ſupra aduocatus.§.vlt.itẽ culpa.§.iiij. De turpiter lucrãte vide infra turpe lucrũ per totum.

¶ Rurſus de reſtitutione. iiij. ſpecialiter quis ad eam teneatur.

Reſtitutio.iiij.cõſiderari põt qualit qs teneat reſtituere qñtũ ad quaſdã hoĩm differẽtias ſpãliter de quibus.s.in prin.mẽtio habita eſt.

x di. ¶ Prio aũt q̃rit qd iuris de dãnificãte qñtũ ad aĩaꝫ ſiue qñtũ ad mores ꝛ dico multa.
x qo ¶ Primũ. Licet null⁹ poſſit ſufficiẽter eẽ cauſa pctĩ alteri⁹.xv.qõ.j.[illegible]eſt.qꝛ.ſ.volũtas in qua pctĩ cõſiſtit cogi nõ põt:tñ põt qs eſſe ei⁹ occaſio dicto vel facto aut exẽplo qd q̃ facit tenet ad reſtõnẽ ſm Arc.ꝛ ſum.An.ac ro.ꝛ ſup.poſt Sco. reducẽdo eũ ad bonos mores ꝟbis exẽplis orationibus ꝛ bonis opib⁹:ꝛ oĩmodo quo põt multomagis q̃ dãnificans in reb⁹ vel corpe. vſ.q.ſ. ſunt plurimi qꝛ qui occaſionẽ dãni dat:dãnũ dediſſe vr ſm reg.iur.in.vſ.ſꝫ mihi vr ꝙ licet talis magis peccet q̃ dãnificãs in reb⁹ vel corpe tñ ꝑdicta dicant improprie:cũ reſtitutio ſit actus iuſtitie cõmutatiue ſm.s.Tho.ij.ij.q.lxij.ꝛ qd ad talia eſt quidẽ obligatio cõis ex charitate fraterne correctiõis:nõ aũt ex iure reſtõnis qñ quis ſcienter ꝛ ſine reſpectu humano ad alium vult eſſe in pctõ:qꝛ obligatio reſtitutiõis ceſſat vbi leſus remitit libere vt infra dicet.vt eſt in ꝓpoſito vnde s.Tho.qui diminutus nõ vr fuiſſe de hoc nihil dicit:ſunt tñ ꝟba ꝑdicta vbi aliqs ſtaret in peccato ex aliquo errore vel humano reſpectu puta timore:cõplacẽtia ꝛ hmõi. Uñ Rich.in.iiij.di.xv. dicit qd dãnificans aliquẽ in aĩa vel corpore ex fraudulẽto cõſilio tenet.ꝛ ſimilr q̃ ex cõſilio malo dato per ignorãtiã diligẽtia nõ adhibita: qꝛ negligẽtia craſſa prope dolũ eſt.
¶ Scõm. Retrahens aliquẽ a meliori bono puta religiõe ſm Archie.tenetur eũ reducere ad illud:ſed hoc veruꝫ eſt vbi hoc agitur cũ preiudicio tertij:aliter non ratione dicta in priori particula. Quantũ auteꝫ ad id quod de religiõe dr ſm Sco.in quarto.ſi is qui retrahitur erat religioni profeſſiõe obligatus tenetur retrahens reducere illũ vel ſi non poteſt intrare ipſe ſi ſit idoneus religiõi:ſi vero erat diſpoſitus intrare ſi hoc fecit ſine fraude et mẽdacio cõſulens ſue proprie vtilitati:adde vel volẽtis intrare nõ tenetur:ſi vero id fecit aĩo nocẽdi religiõi tenetur religioni: nõ ad equiualẽs ſed ad aliqualẽ inductionẽ alterius equiualẽtis qꝛ intereſt inter habere ꝛ ꝓpe habere ꝛ concor. Ric.vbi ſupra dicẽs hoc caſu iſtũ teneri religioni ad intereſſe arbitrio boni viri:ꝛ ita tenet ſumma Ro.ꝛ Summa Ange.excepto quod ſine autoritate ꝛ ratione addit quod retrahens profeſſum nõ tenetur ipſe intrare ſi illũ reducere nõ poteſt:ſed ſufficit qd pro poſſe pro alio modo ſatiſfaciat. Sed de retrahẽte profeſſuꝫ qd teneat illũ vel aliũ:vel ſeipſum religioni reſtituere:eſt opinio nõ ſolũ Richar.ꝛ Sc.ꝛ Sũme Ro.ſed etiam Archiepiſcopi ꝛ Petri de pal.ꝛ ſancti Thome vt patebit ꝛ ratione patet qꝛ vbi poteſt quis reſtituere rem ſublatã vel equiualẽtẽ nõ liberatur niſi id faciat:qꝛ hoc iuſtitie equalitas requirit: de retrahente vero cum qui prope erat vt intraret tenet Archiepiſcop⁹ poſt Petrũ de pal.quod eodẽ modo tenetur vt prior:ꝛ hoc etiã habẽt cõcedere ſum.Ange.ꝛ Ro.volentes quod teneatur qui aliquem impediuit a conſecutione alicuius modum habiti:non obſtante quod non tenetur ad equiualens:quia vbi non poteſt reddi pars ſine toto tenetur quis ad totum fauore iuſtitie et religionis.arg.l.queritur. ff.de ſtatu homi.vbi in indiuiſibilibus natura potentioris ſolet ad ſe trahere minus potens. Unde ꝛ magiſter Raymũ. poſt ea magiſter ordinis predicato. hac ratione intrauit. Diſtinguo tamen cum Archiepiſcopo qui ſi hoc fecit gratia ſua proprie vtilitatis ſine fraude non tenetur ꝛ multominus ſi intendebat conſulere anime illius:puta quia volebat intrare religionem vbi male viuitur.argu. capitu.de occidẽdis vigeſimatertia queſtiõe quinta alias tenetur.

5 ¶ Tertiũ. Si ꝗs ſubtrahat doctori ſcholarẽ intrã
tẽ vel intrare volentẽ eodẽ mõ diſtinguo vt ſu-
4 pra ſtatim. ¶ Quartũ. Sacerdos abſoluẽs aliquẽ
a peccoto vbi nõ potuit ſm vᵒ. reſtituere nõ te-
netur: ſꝫ tñ tenetur ei notificare qꝺ eũ abſoluere
nõ potuit: ſꝫ intellige niſi ex hoc preiudicaretur
tertio cui forte peccator reſtituere tenebaꝛ: ⁊ hoc
ſi fecit ſciẽter vel ex ignorãtia craſſa. Uide. ſ. cõ-
5 feſſor.iiij.§.v. Utrũ aũt is qui virginẽ ſeduxit ad
aliquid teneatur vide. ſ. luxuria.§.v. ¶ Quintuꝫ.
Qui aliquẽ ledũt malo exẽplo: vt prelati per põ-
pas ⁊ laſciuias et mulieres per ornatũ ſuperfluũ
⁊ huiuſmodi manifeſte peccãtes ſm Al. nõ tenẽ-
tur ꝑpter hoc ad publicã penitẽtiã: ſed ad bonuꝫ
exemplum publicum.
2.qõ ❡ Scdo ꝗriꝛ quid iuris de ledẽte in bonis cor-
1.di. poris: ⁊ dico multa. ¶ Primũ. Si ꝗs aliquẽ ag-
greſſus occiderit aut vulnerauerit iniuſte licet
ſum. Ang. ⁊ ro. ex Scoto multa dicãt: ⁊ multiplici
ter diſtinguãt: tñ qꝛ gñalis regula dari nõ poteſt
ſup. poſt vide melius dicit breuiter qꝺ in his in
qbꝰ dãnũ reſtitui nõ põt in ſe vel in equiualẽti re
cõpẽſatio fiet arbitrio boni viri: ⁊ cõcor. Pet. et
s. Tho. in.iiij. ⁊. ij.ij.q.lxij.ar.ij. ad primũ in quo
tñ arbitrio cõſiderabiꝛ qꝺ in omni caſu teneꝛ pla
care leſum ꝗtũ põt ⁊ ſi fuit homicidiuꝫ aut leſio
incurabilis: vt mutilatio ⁊ hmõi habebiꝛ ratio
de expẽſis in medicos ⁊ de intereſſe ſm Spe. ⁊ de
omni lucro ceſſante in preſenti ⁊ in poſterũ ſi vᵒ
fuit curabilis habebiꝛ ratio expẽſarũ ⁊ preſentis
lucri ſcꝫ ceſſantis tꝑe infirmitatis. Qꝺ aũt dicit
ſumma Ang. poſt Sco. qꝺ homicida teneꝛ totaꝫ
vitã ſuã cõtra infideles vel hereticos expendere
in ſatiſfactionẽ occiſi eſt irratiõabile: qꝛ per hoc
nõ ſatiſfit leſo ſimiliter eadẽ ratione poſt eundẽ
dicit ſum. Ro. qꝺ ſatiſfacit per talionẽ impoſitũ
2 a iudice. ¶ Scdꝫ. Si tamẽ predicta accidiſſent in
defenſiõe ꝑpter neceſſitate ineuitabilẽ ſm doct.
in cle. ſi furioſus homici. nullã penã incurrit: niſi
cauſam dederit aggreſſure: vt qꝛ noctu viſitabat
domicellas quo caſu teneꝛ ad arbitriũ boni viri
de quo ſupra homicidiũ per totũ: ſi vero neceſſi-
tas erat euitabilis vt qꝛ ſine periculo fugere po-
terat: nõ teneꝛ ad tantũ: ſꝫ ad minus arbitrio bo-
ni viri cõſiderato an ipſe percuſſor cauſaꝫ dede-
3 rit aggreſſure. ¶ Tertiũ. Cũ in crimine leſe maie-
ſtatis ex ſola ſciẽtia ꝗs teneaꝛ niſi reuelauerit. C.
ad. l. iul. maie. l. quiſquis ſi ꝗs puniat eũ qui ideo
nõ reuelat: qꝛ ꝓbare nõ põt ſm Jo. de pla. inſtit.
de pu. iudi. eſt homicida reſtitutiõi obnoxius: qꝛ
ex ſciẽtia hic teneꝛ ꝗs ſi eſt ꝓbabilis ꝑ. l. qui accu
ſare. C. de eden. qꝛ nemo teneꝛ ſubiicere ſe tormẽ-
tis que hoc caſu inſligunꝛ delatoribꝰ. l. iu. C. ad
l. iul. ma. nec carceri. C. de accu. l. fin. qꝛ nulla eſt
culpa in diſcrimine vite ſe nõ ponere: ⁊ idẽ dicit
tenuiſſe Bal. in quodã ſuo cõſilio: qui dicit offi-
ciales occidẽtes homies ꝑpter nõ reuelare ſecretũ
nõ ꝓbabile: ſunt homicide ⁊ cõſequẽter dicte re-
ſtitutiõi obnoxij ⁊ idẽ ſi ſine iudicijs ponunt ſed
torturã ⁊ inde ex cõfeſſiõe ſua aliquẽ ſuſpẽdũt de 4
quo ſupra cõfeſſio iudicialis.§.v. ad fin. ¶ Quar
tũ. Dñi mutilãtes ꝑpter venationẽ leporũ vel hu
iuſmodi cõtra ſuã volũtatẽ factã dicit Altẽ. qꝺ ſi
hoc faciũt amore hmõi aialiũ aut libidine vindi
cte: aut venatiõis: mortaliter peccãt ſi ꝑpter vni
cũ actũ hoc faciũt: cũ nõ debeãt ꝓcedere ita ſeue-
re: niſi cõtra cõſuetos ad talia ⁊ ſi eſſet cõſuetudo
loci qꝺ pro vno actu talia inſligantur credo qꝺ
ſit iniqua ⁊ obſeruãs illam mortaliter peccat.
❡ Tertio ꝗriꝛ ꝗd de ledẽte in fama ⁊ honore: ⁊ 1. qõ
dico vt. ſ. detractio.§.iiij. ⁊ addo qꝺ ex licita ne-
gatiõe rei facta in iudicio: vt ſi neget crimẽ falſũ
aut verũ ſꝫ occultũ ⁊ improbabile vel hmõi: ſi ſe-
quaꝛ indirecte infamia accuſatori: qui de mẽda-
cio permitioſo aut calũnia inde notaꝛ nõ teneꝛ re
trahere ſm ſco. iſdꝫ negauit ſꝫ teneꝛ famã reſtitue
re ꝑ vᵒba ſobria puta dicẽdo qꝺ forte habuit intẽ
tionẽ bonã ⁊ hmõi: ſꝫ ego dico qꝺ in nullo teneꝛ
qꝛ iniuſte nõ leſit ſꝫ accuſator imputet ſue mali-
tie ſi ſciẽter vel ſue ſtultitie ſi errãs imprudenter
ſic proceſſit cum periculo alterius.
❡ Quarto ꝗriꝛ ꝗd de dãnificãtibꝰ ꝑ bruta: ⁊ di-
co multa. ¶ Primũ. Ex dictis ſupra reſtitutio.ij.
§.xvi. videnꝛ poſſe decidi fere oẽs caſus pertinẽ
tes ad iſtã ꝗſtionẽ per iſtã regulã qꝺ ſi dñs bruti
fuit in culpa teneꝛ de dãno: ſi nõ fuit teneꝛ dãnũ
reficere vel dare brutũ qꝺ nocuit. Leſus aũt a bru
to põt illud capere ⁊ tenere donec ſciat ꝗs ſit dñs
cõtra quẽ agat: nõ aũt poteſt illud tenere loco pi
gnoris donec ſit ei ſatiſfactũ ſm ſpe. in tit. de in-
iur. ¶ Scdm. Si bos cornupeta nõ cuſtoditꝰ dili- 2.
genter occiderit bouẽ vicini ſm mo. tenetur dñs
de alio boue viuo equiualẽti ⁊ habebit mortuũ
de iniur. ſi bos. ⁊ ex. ꝑ[illegible] limita qñ dñs fuit in
culpa ſciẽdo cornupetã [illegible] qꝺ ꝓſumiꝛ infra tres
dies ſcire dicẽte tex. quod ſi cornupeta erat abhe
ri ⁊ nudiuſtertius: qñ vero ignorauit puta qꝛ cõ-
ſueuit eſſe domeſticus ſm ho. ⁊ gof. non teneꝛ ex
edicto legis aquilie: ſꝫ legis ſi qua pau. fe. di. ſ. in
ſua libertate erit dare ſuum bouẽ vel emendare
dãnũ. Limita etiam ſcdꝫ gl. in. c. ſi bos. ꝗñdo bos
occiſor eſt aggreſſus occiſum ſed ſi ecõtrario oc
ciſus eſt aggreſſus cornupetã occiſorem: nõ tene
tur. ff. ſi qua. pau. fe. di. l. ſ. ⁊ idem cũ dubiũ eſt ꝗs
bos prio eſt aggreſſus. ff. ad. l. aq. l. ſciẽ.§. cum
ſtramenta. ¶ Tertiũ. Qui tenẽt columbarias ſm 3.
pe. de pal. tenenꝛ de dãno: qꝺ ſum. ange. ⁊ ro. li-
mitãt qñ nõ debite paſcũt ſꝫ ſiue paſcãt ſiue non
paſcãt: ſi dãnũ inferant teneꝛ dñs actiõe. l. aqui-
lie. de ꝗ ſupra reſtitutio ſecũdo. ad fi. ſi eſt in cul.
+ ita Doctores 2.2.q.69 ar.2 ad 1

pa vel de pauperie ſi non eſt in culpa vt qꝛ ſufficienter paſcit ne fame cogātur effodere ſemina: vel bꝫ in gyro fūdū: ex quo ſufficiēter vt plurimū paſcunt. Et hoc niſi fiat recōpenſatio dānoꝝ. puta qꝛ ꝯuicin⁹ etiā ipe ſiſr tenet vel etiā niſi dānū ſit q̄d modicū: qꝺ ſemp̄ p̄ſumendū eſt niſi de contrario cōſtet: qꝛ vermes ꝛ mala ſemina cōſumūt. et ſtericorizāt terras longo tp̄e ꝛ exiguo nocent imo refert aſtē. ꝑpter p̄dicta quoſdā tenere qꝺ tm̄ ꝑſunt ꝙt̄ nocēt. Et ideo licite in agro etiā exiguo dn̄s eas tenet mō ſit parat⁹ emendare nota-
4 bilia dāna ſi cōſtiterit. ¶ Quartū. Venatores tenent ſm̄ Aſten. de cōculcatiōe ſegetū et occiſione anſerū et gallinarū a canib⁹ et hm̄ōi ꝛ eſt mortale ſi eſtimationē dāni nō reddāt niſi rōne modicitatis probabiliter credantur leſi non curare.
5. q. ¶ Quinto q̄rit de clericis maximis p̄latis dn̄is et officialib⁹ quō ad reſtōnē teneant. ꝛ dico multa. ¶ Primū. Prelat⁹ ꝛ alij habentes adminiſtrationē eccleſiaſticā ſi male adminiſtrāt tenent eccleſiā ſeruare indēnē: ꝛ hoc ſiue expendāt in meliorationē patrimonij. ſiue ꝑpter nimiā diligentiā ꝑprioꝝ negotioꝝ negligāt ꝓcurare eccl'iaſtica: ſiue donēt turpibus ꝑſonis: de quo dic vt. ſ. cleric⁹. iiij. §. xxſ. imo vꝫ teneri p̄lat⁹ de culpa ſeu negligentia ꝓcuratoris ſeu vicarij. ar. c. ca q̄. de offi. o1. Et ſi bn̄ficiū cōferat indigno ſm̄ Car. in cle. ſ. de eta. ꝛ q̄li. vltra mortale tenet ad reſtitutionē tot⁹ itereſſe eccl'ie leſe ad inſtar magiſtratus ſm̄ Spe. de anc. q̄ min⁹ idoneo tutelā pupilli cōmiſit. ff. de magi. cōue. per totum. Vide etiā ſupra cleric⁹. iiij. Et aduerte ex archi. ij. parte. tit. ij. ca. v. poſt ray. et v v. et beatū tho. ij. ij. qꝺ. lxij. et in quodl. vſ. ar. xu. qꝺ clericus adminiſtrat quatuor gn̄a bonoꝝ. ſ. q̄dā ſua ꝑpria. i. p̄rimonialia ꝛ induſtrialia: ꝛ quedā eccl'iaſtica ad mēſam ſuā ſeu vſum ſpecialiter deputata ab alijs diſtīcta: ꝛ de his duobus nunq̄ tenet reſtituere etiā ſi exponeret in luxuriā lꝫ peccet: et q̄dā eccl'iaſtica deputata ſpecialiter pauperib⁹ vel. c. vel cultui diuino diſtincta a deputatis menſe ſue: ꝛ de iſtis ſemper tenet reſtituere etiā ſi daret in eleemoſynā niſi det his q̄bus ſunt deputata: et idē de deputatis pauperib⁹ p̄ncipal'r: ſed miniſtris eccl'ie ſecūdario vt bona hoſpitaliū: et q̄dā eccleſiaſtica cōia menſe ſue ꝛ alijs clericis vel pauperib⁹ et hm̄ōi: et de iſtis tenet ſi det turpib⁹ ꝑſonis vel ꝯſumat
2 voluptuoſe eo mō quo vbi. ſ. dictū eſt. ¶ Scōm. Qui ex officio aſſumpto alios defendere tenētur ſatiſfacere tenent de dānis euenientib⁹ ſi ex notabili negligentia eos nō defendant. vt dn̄i q̄ ob hoc habēt reditus: capitanei ꝛ ſtipendiarij ſalariati: medici corpoꝝ ꝛ aīaꝝ. vt cōfeſſores ignari vltro ſe ad illud officiū offerētes: notarij quoꝝ negligētia cauſe ꝛ iura ꝑdunt: iudices ꝛ aſſeſſores ex ignorātia vel negligētia ſtudendi iniuſte iudicātes: aduocati ꝛ ꝓcuratores: naute architectores ꝛ oēs hm̄ōi quos notabilis negligētia vel ignorātia ſue ſciētie vel artis nō excuſat. ar. c. ſi culpa. de iniu. ſ. reſtitutio. ij. §. xxſ. qꝺ tn̄ in oſbus intellige quantū ad culpā leuē de his q̄ ſe locant ꝑ tali officio ſecus ſi ſe ad p̄dicta non locant nec ꝓfitent ſe peritos. ſed vocant ꝛ operant ex pietate: vel ſpondēt ſe facturos qꝺ potuerūt: qꝛ nō tenent niſi de dolo ꝛ lata culpa et ei q̄ tales eligit imputet. Ad p̄dicta facit text. ſingularis cū gl. in c. adminiſtratores. xxiij. q. v. vbi officiales et alij adminiſtratores qui negligunt iuſtitiā facere et defendere oppreſſos: eccl'iaſticos: viduas et pupillos ſunt ipſo iure excōicati poſt trinam monitionē: nec poſſunt abſolui niſi pri⁹ de dāno ſatiſ- 5
faciant. Vide etiā ſupra culpa. §. iiij. ¶ Tertiū. Ciues deputati ad impōnēdas collectas quō reſti- 4
tuere teneant. vide ſupra gabella. iiij. §. v. pti. iij. ¶ Quartū. Qui vēdidit publica officia ꝛ dignitates ſm̄ ſum. ro. tenet reſtituere qꝺ accepit nō dāti ſed pauperib⁹: cū gratis ea cōmittere debuerit et ſm̄ mo. tenet ad intereſſe his q̄ ꝑ hm̄ōi p̄poſitos fuerūt expoliati: et taliter ementes dicunt grauiter puniri edicto. l. iuli. de ambitu. vel. l. vnice. ff. ad. l. iuliā ambi. ꝛ inſti. de publi. iudi. §. ſunt preterea. ſ. in cētū aureis. et ſunt infames ſꝫ. s. Tho. ad ducīſſam brabātie dicit qꝺ cū in officiis tpalib⁹ nō committat niſi tpalis poteſtas vēdi poſſunt: modo vēdant viris qui p̄ſumātur vtiles ad cā exercendā. et nō tāto p̄cio qu in illud recuperare poſſint ſine grauamine ſubditoꝝ: lꝫ talis venditio nō expediat vt ibi ꝓbat ꝛ hoc tene: qꝛ iura in cōtrariū allegata intelligūtur qn̄ datur aliq̄d
occulte: vt ſupra dignitas. §. iiij. ꝛ ita cōtra ro. tenet ſum. ang. ¶ Quintū. Dn̄i tpales q̄ ſuis officia- 5
libus male vtunt: et eos negligunt corrigere vel officio priuare cū male agāt in officiis tenent de oī dāno inde ſequente p̄textu talis officij. de quo
ſ. dn̄s. §. xij. ꝛ. ſ. reſtitutio. ij. §. xxſ. quaſi ad finē. 6
¶ Sextū. Officialis negligēs punire criminoſos ſm̄ Jo. de pla. in. l. p̄cipit. C. de canoni. lar. ti. lib. x. puniri debet eadē pena qua criminoſus: qꝛ iudex q̄ repertū facinus nō vindicat tegere: vt con-
ſcius criminoſa feſtinat. Nā eſt q̄dā tacitus con- 7
ſenſus. l. placet. C. de excu. mu. lib. x. ¶ Septimum. Cuſtodes ꝛ vigiles ciuitatū nō accuſantes quos inuenīūt eūtes poſt ſonū cāpane: lꝫ peccēt mortaliter ꝛ ſint piuri ſi accuſare iurauerūt nō tn̄ tenētur ſoluere penā q̄ ſoluiſſent illi ſi fuiſſent accuſati ſm̄. s. Bernar. qꝛ illi nondū fuerāt accuſati: ſi tn̄ ab eis aliqꝺ munus acceperunt tenent pauperib⁹ erogare: ꝛ ſi vidiſſent tales alicui damnū inferre et non reuelaſſent tenent reſarcire dānificatis: et ideo a cōitate ſunt ſalariati ſicut et cua

8 ſiodes vinearū ⁊ poſſeſſionū.¶ Octauū. Officia les ⁊ aduocati q̄ ſequentes doctrinā ſpecu. in ti. de aduo.§.conſequēter.§.ſequit̄ et.§.vtriuſq; vbi deſcribit cautelas q̄s dn̄t h̄re aduocati tā acto ris q̄ꝫ rei tenent̄ pti de oī dāno ⁊ intereſſe qḋ paſ ſa eſt ꝓpter eoꝝ verſutias ⁊ cauillatiōes ſi cauſa eſt iniuſta: ſi v̄o eſt iuſta vide ſupra aduocat⁹.§. ii.¶ Nonū. Si theſaurari⁹ cōitatis vel dn̄i i pecu niā collectā tpib⁹ opportunis miniſtret q̄b⁹ dʒ ⁊ interim vtat̄ ea negotiādo ⁊ cambiēdo aurū ad monetā vel ecōtrario vel tradēdo ad vſurā: ſi nec dn̄s ledat̄ nec illi q̄b⁹ eā ſtatutis tpibus dʒ lucrū qḋ inde conſequit̄ ſuū facit ſm Archi. rōne indu ſtrie et precipue cū ei⁹ amiſſio ſtat ſuo periculo: nec ꝓprie eſt ibi depoſitū: q: conſiſtit in numero et pōdere et nō eſt obſignata. Si autē ſtaret eius amiſſio periculo cōitatis aut domini: lucrū eſſet cōitatis aut dn̄i: deducta tamē mercede laboris eius. Similiter ſi predicti leduntur tenet̄ eis. Si militer ſi fenerat̄ peccat ipſe et ꝑmittentes ad q̄s ſpectat cū ſint participes peccati. et tenentur ad

10 reſtitutionē partis ſi quā acceperūt.¶ Decimum. Camerarius cōmunitatis ſiue depoſitarius cōi tatis qui in diuerſis officijs dando vel accipien do pecunias aliquid exigit ex conſuetudine diu ſeruata: ſm Archi. reſtituere tenet̄ ſi eſt ſufficien ter ſalariatus ⁊ cōſuetudo eſt corruptela ex im menſa veniēs cupiditate alias excuſat̄ et conſue tudo rationabilis eſt cū ſeruiat alijs perſonis et

11 nemo cogat̄ de ſuo preſtare beneficiū.¶ Undeci mū. Qui aliquid adipiſcunt̄ ex interceſſione pro accuſatis vel incarceratis apud poteſtatē facta: tenent̄ reſtituere dāti ſm factū Bern. ſi erāt offi ciales ſalariati ⁊ illi erant innocētes: ſi vero ipſi nō erāt officiales ſalariati merent̄. ſi etiā illi non erāt innocētes ſed cōdēnandi tenent̄ illud eroga re pauperib⁹: q: iniuſte fuit datū et acceptū. Eſt eñ regulare qḋ vbi ex vtraq; parte eſt turpitudo lucrū eſt pauperib⁹ erogandū vt. s̄. reſtitutio. ii.

12 §.ii.¶ Duodecimū. Dn̄s q̄ nihil hʒ niſi extortū a ſe vel a ſuis anteceſſorib⁹ ſm mo. remediū habet vt remittat ſuis ſubditis aliquā ſeruitutem per petuā: vel det aliquā immunitatē. vel faciat ho ſpitale aut aliā elemoſynā de conſenſu credito rū. ⁊ cōcor. dir. Q̄ūo aūt teneat̄ q̄ aſſumūt aliqua officia cū ſint ignorātes ⁊ inde proemiū ledunt. vt notarij: iudices et ſimiles. vide ſupra culpa.

6.q. ¶ Sexto q̄ritur qd iuris de participātib⁹ in cau ſando damnū ꝑ furtū vel rapinā et alios modos damnificādi? ⁊ dico multa. ¶ Primū. in furto ra pina vel qualibet iniuſta damnificatiōe cauſan da participat aliq̄s nouē modis ita qḋ reſtituere tenet̄: q̄ modi ꝯtinent̄ his verſib⁹ quos ponit. s. Thō. ii.ii. q. lxii. et v̄v̄. et albe. et cōiter alij. Iuſſio cōſiliū: cōſenſus palpo recurſus. Participās mu tus nō obſtans nō manifeſtans. i. partē hʒ in cau ſa furti vel dāni qui iubet vel cōſulit vel conſen tit: vel laudat: vel receptat: vel cooperat̄ vel ta cet cū videt dānū inferri: vel nō prohibet vel nō manifeſtat rē ſublatā. his ſum. Ang. addit deci mū ꝑ cooꝑationē: ſed iſte eſt q̄ exprimit̄ in verbo cōſenſus. Intellectū autē verſuum vide parti. ſe quenti ſm predictos. ¶ Scđm. Igit̄ primo q̄ iuſ ſit tenet̄ inſolidū et ꝑncipaliter etiā ſi nihil inde habuit. ar. c. iulian⁹. xi. q. iii. ⁊ intellige ſi ex iuſ ſione ſecuta eſt ablatio vel probabiliter creditur ſubſecuta ſm cōiter doc. ⁊ idē in ſequētib⁹ q̄ ꝯſe quēter innuūt qḋ vbi eſt ſolū dubiū: nō eſt obliga tio: q: ceteris parib⁹ potior eſt cōditio poſſiden tis. l. ſi ob turpē. ff. de condi. ob tur. cau. et idem ſi comminatus eſt: ⁊ ſilr ſi noie ſuo factā ratam ha buit ſm Pe. de pa. xi. q. iii. ſi conſentit cū duobus c. ſequēti. ⁊ de reſtit. ſpo. cū ad ſedē. ⁊ idem mo. li mitās hoc verā q̄ñ ex ratihabitiōe impeditur re ſtitutio: ſed credo verū indiſtincte: ſicut ⁊ in mā dato cui ratihabitio comparat̄ per reg. ratihabi tio in. vi. Et ſilr ſcđo tenet̄ inſolidū qui cōſuluit ſi ex hoc ſecutū eſt damnū nō aliter et hoc qḋ hic dr de cōſilio rapine ſm Archi. locū hʒ etiā in con ſilio de collectis imponēdis clericis ſine licentia pape. de ſen. exc. nouerit. ⁊ in cōſilio vſurarū ſm Pe. de pe. ⁊ in ꝯſilio malo aduocati etiā ex igno rātia ſm eundē: ⁊ ſm Richar in conſilio nō reſti tuendi aliena. ⁊ ſm duran. in cōſilio ꝯdendi ini qua ſtatuta: ⁊ in quocūq; cōſilio dānificandi ꝓ ximū ſciēter vel ex ignorātia craſſa ſine quo talia nō fierent ſm Archi. poſt richar. ar. de ſen. ex. nu per in gl. Quidā tñ voluūt qḋ iſta diſtinctio ſi alſ erat factur⁹ vel nō locū non habeat niſi in conſi lio dato in maleficijs: nō in cōtractib⁹. de quo vi de Pan. in. c. nuper. de ſen. exc. et. s̄. cōſiliū.§. vii. Et ſilr tertio tenetur inſolidū cōſentiens cōſenſu cooperatiōis ſine quo factū nō fuiſſet: alſ ſm Ri char. conſentiens peccat mortaliter: ſed reſtitue re nō tenet̄. ⁊ hoc ſm Ray. intēdit̄ ad exhortatio nē intellige etiā ꝑ turbas ſm ho. ⁊ inno. et ſeque lā ſciēter factā ſine qua factū nō fuiſſet. et gn̄ali ter ad faciētē inſtrumēta ⁊ dātē ſigna vel opē ſi ne qua non ꝑ furto vel dāno: q: oēs tenent̄ furti. inſti. de obliga. q̄ ex qua. de. na.§. interdū. ⁊. ff. e. l. is qui ope. et. ff. de ſica. l. nihil. Ex quo colligit̄ qḋ ſi plures ſimul ledunt et tñ vnus ſine alio vel plures ſine iſto leſiſſent iſte tenet̄ ſolū pro rata. i. portiōe ſua: ſi diſtingui nō pōt qḋ iſte intulit ab eo qḋ reliq̄ intulerūt ſm Ray. ⁊ gl. ei⁹ ⁊ vl. et in no. ⁊ ho. habita tñ ſcđm eos hac eſtimatione vt magis ſtrēnuus ⁊ magis hoſtibus timorem incu tiēs in plus teneat̄. ſcʒ arbitrio boni viri. ⁊ ſi oēs ſunt pares vide. j. parti. quarta. Qui etiā addunt qḋ hi qui raptores adde vel leſores ſequūtur ad

predã:ſi credãt eos ex hoc ⁊ non alias facturos
tenenť inſolidũ:ſi vero credũt non ex hoc facturos
ſʒ ſolũ pl⁹ facturos:tenenť ſolũ de illo plari ſcðm
Inn.⁊ Ho.ſi vero nõ pl⁹ fecerũt ꝙ̃ alias erãt fa-
cturi ſcðm predictos tenenť tñ de his qui habue
rũt ⁊ de dãno a ſe vel ab his qui ſunt de familia
ſua illato directe vł occaſionaliter.de ſen.⁊ re iu.
cũ.J.⁊.A.de eta.⁊ q̃li.tuã.de ſen.excõ.inter alia.
xi.q.õ.iij.qm multos.vnde in hoc diſtat auxilium
a ↄſilio:vt.ſ.par.iiij.⁊ ſi ꝓdicti nihil habuerũt vel
nocuerũt nõ tenenť in aliquo ſcðʒ ꝓdictos:ſed tñ
caueãt ſue cõſcie:qꝛ ſi parati erãt defendere leſores
⁊ hi ſine eorũ ꝑñtia nõ fuiſſent:aut nõ tñ rapuiſ
ſent:vel leſi ꝓpter eoꝝ ꝑñtiã nõ audebãt ſe defen
dere qui ſe alias defendiſſent tenenť ſcðm Ho.⁊
Inn.etiã ſi fuiſſent vt eos retraherent a rapina te
nenť inſolidũ vel de illo pluri:imo ſcðʒ eos:⁊ Di
rec.etiã ſi fuiſſent aĩo pacificãdi:niſi hoc aduer-
ſarijs ſignificaſſent.Et q̃rto teneť iſolidũ palpo.
i.adulator laudãs raptorẽ vel leſorẽ ſi inde ſecu
tũ eſt dãnũ aľs nõ:niſi inquãtũ leſit ⁊ idẽ per oĩa
dic ſm Pe.de pa.de detractore ⁊ ſcðm Archi.de
irriſore ſi ſunt cã leſiõis ſine qua nõ. Et ſiť q̃nto
teneť inſolidũ q̃ recurſum ꝑbet receptando fures
aut leſores vel res furatas ſi alias leſio non fuiſ=
ſet facta aut poſtquã facta eſt ⁊ ex hoc impeditur
reſtitutio ſm Pe.de pa.Sed pro hoc aduerte qõ
receptãs ſcienter furẽ:aut rem furtiuã teneť furti
C.de fur.l.eos.⁊ ibi Bal.nõ tñ punieť quaſi fur:
ſʒ quaſi operã preſtãs furto:⁊ ita intellige Bar.
in.l.furtũ.ff.de fur.ſed quo ad reſtõnẽ ſcðm Inn.
⁊ Hoſt.in.c.ſicut dignũ.teneť de oĩ dãno cui⁹ re
ceptio furis fuit cã ſine qua nõ ad receptionẽ ve-
ro rerũ teneť ſi ex hoc res ſublata nõ eſt habita a
vero dño.d.l.eos.argu.l.qui vas.§.ij.ff.de fur.⁊
hoc ſi fecit ſciẽter.l.q̃ naufragiũ.ff.de incẽ.rui.et
nau.§.non tñ.ſecus ſi ignoranter vel vt rederet
dño:qꝛ nõ teneť:vt in.d.§.nõ tñ.Et ſcðm Mo.ſi
iam receptauit teneť reſtituere dño:niſi inde pe-
riculuʒ emineat latroni:vel alteri perſone.Et ſex
to tenetur participans qui ſi participet in crimi-
ne tenetur eo modo quo dictum eſt:ſi vero ſolum
participat in re ſublata:ſi quidem comedendo vi
de.j.§.vij.ſi emendo vide.j §.ſequenti.ſi alio mo
do tenetur reſtituere inquantum paticipauit:et
hoc niſi res furata tranſiuiſſet in dominiũ furis:
puta quia eſt pecunia et mixta cum alia vel gra-
num aut vinum taliter cum alio mixtum vt diſcer
ni non poſſit:quo caſu tranſit in dominium
furis lege ſi alieni nũmi.de ſoluti.et lege nam et
ſi fur.ff.ſi certum petatur.et lege ſi frumentum.ff.
de rei vendi.et recipiens non tenetur reſtituere:
nec peccat ſi fur eſt ſoluendo:alias ſic niſi igno-
ranter et bona fide conſumpſiſſet:nec factus eſſet
locupletior:quia non tenetur ſecus ſi extant vel
ſit factus locupletior:quia poſtquam ſcit teneter
vt ſupra fructus.§.primo ⁊ ſecundo. Et ſeptimo
mutus.i.qui videt furtum fieri ⁊ doloſe tacet cũ
poſſent impedire que tamen reſtituere non tene-
tur:niſi ex officio obuiare tenebatur. Et octauo
nõ obſtãs.i.qui obſiſtere põt ⁊ nõ obſtat:de quo
ſicut de muto dicendũ eſt qõ nõ teneť reſtituere
niſi obligetur ex officio. vt principes ⁊ rectores
qui ex officio tenẽtur cõſeruare iuſtitiã.cũ redit⁹
eorũ ſint ſtipendia ad hoc inſtituta.alias tenen-
tur de omni dãno:qõ ſco.limitat:niſi obuiando
immineret periculũ reipublice vel ꝓprie ꝑſone.
adde vel rerum:qꝛ ſicut ſe ita ⁊ ſua plus lʒ dilige
re ꝙ̃ aliena.Et nono manifeſtans ſcʒ rem ſubla=
taʒ:qui ſimiliter nõ teneť:niſi ex officio teneatur
vt ſupra qui teneť in iudicio ⁊ extra:⁊ iura q̃ vo-
lunt priuatũ teneri non loquũtur de reſtitutione
ſed de peccato:qñ doloſe tacet:vt capitulo q̃ cuʒ
fure.extra de fur.Si tamẽ produceret in teſtem ⁊
interrogareť ſcðm ordinem iuris:nõ manifeſtan-
do teneret dereſtitutione.qꝛ tunc ex officio tene-
tur manifeſtare.⁊ ita archi.voluit poſt ſco.in.iiij.
diſt.decimaquinta.et ita eſt.quia in iudicio re-
quiſitus non vult fateri veritatem quã ſcit ſcðm
Bal.in.l.ꝑſbyteri.C.de epiſ.et cleri.efficiť teſtis
falſus ⁊ teneť ad reſtitutionem inſolidũ.Et facit
qõ no.Panormitan⁹.in.c.q̃ cũ fure.de fur.⁊ bar-
tolus in.l.ciuile eſt.C.eo.Quod limita niſi ſciret
in cõfeſſione.de exceſ.ꝓla.dilect⁹.Limitat etiam
Archiepi.⁊ Sco.niſi inde immineret ſibi pericu-
lum ſtat⁹ vel perſone adde aut rerũ qꝛ nõ teneret
de reſtitutione ⁊ ſi de peccato.ar.vndecima que-
ſtiõe tertia.quiſq̃s.⁊ de fur.q̃ cũ fure.Utrum aũt
teneať q̃s reuelare furẽ.dic qõ nõ ad inſtãtiã par
tis ſcðm Inn.in dicto capitulo qui cũ fure.et bar-
tolum ⁊ Ange.et Rapha.in dicta.l.ciuile eſt et
hoc tã de iure ciuili quã canonico:ſecus ſi quis
in iudicio iuridice requirať:qõ ſcðm hoſt.limitat
niſi furi immineat ꝑiculũ mortis:qõ ⁊ Sum.An
gelica ſequiť ſʒ nõ oportet ſic limitare qꝛ ſi teſtis
ſit laicus teneť per dicta ſupra accuſatio:et infra
dicẽda in verbo teſtis:ſi vero ſit cleric⁹ null⁹ eũ põt
iuridice requirere cũ ꝑiculo ſanguis citra papaʒ.
¶ Tertiũ. Pro maiori tamen notitia ſciendũ eſt
qõ Archi.facit regulam circa quinq̃ primos mo-
dos quo quilibet tenetur inſolidũ id eſt in totũ
ſi alias id actũ non fuiſſet.etiã ſi nihil de rapina
veniſſet ad eum aut per ſe nihil dãni intuliſſet.ſi
autem alias actum fuiſſet ſed non tantũ quilibet
ad illud plus teneť inſolidũ:ſi autem actũ fuiſſet
⁊ nihil plus actum eſt per opus predictorũ in nul
lo tenetur niſi quantum ad eos de rapina perue-
nit:et in hoc conueniunt omnes doctores ⁊ ſum-
miſte.Quantum etiam ad tres vltimos facit re-
gulam quod in quolibet illorum officialis cum

eꝛ ſuo officio teneaꝛ ad obuiãdū:teneꝛ iſolidū ēt
ſi nihil ad eū peruenit: ſi vō nõ ſit officialis quã
uis peccet:nõ teneꝛ ad ſatiſſactionē: intellige ēt
ſi doloſe hoc faciat:ꝛ in hoc conueniūt oēs docto
res ꝑter vnū.ſ.Richa.ꝛ oēs ſummiſte preter vnū
ſcꝫ ſum.Ange.q̇ poſt Richar.ſingulr̄ ꝯ roſ.et ſup
ple.ꝛ Sco.ꝛ oēs tꝫ qḋ teneꝛ ad reſtõnē q̇ doloſe
nõ ꝓhibet cū poſſit:ſecꝰ ſi.eꝛ negligētia vel timo
re aliquo ſꝫ eſt irrationabile tenere ꝯ oēs docto.
fundatos in bona rõne.ſ.qꝛ ad reſtitutionē nullꝰ
teneꝛ niſi qui abſtulit vl̄ fuit cã ablatiõis rei alie
ne:qꝛ qui nõ fuit cã inequalitatis rerū nõ tenetur
cauſare eq̄litatē. Nec ob.c.quã te.de ſen.exc.qḋ
forte mouit iſtos:vbi q̇ nõ defendit clericū cū poſ
ſit eſt excõicatꝰ:qꝛ hoc eſt ſpãle ibi propter fauo-
rem ordinis clericalis ꝛ volūtatem põtificis que
in obligatione reſtõnis nihil opaꝛ:quãq̃ glo.ibi
hoc intelligat de his q̇ defendere teneñ eꝛ offõ.
4 ¶ Quartū. Quãdo multi raptores adde vel leſo-
res ſunt quaſi pares qꝛ nõ hñt ducē nec vnꝰ magꝰ
inducit aliquē q̃ ꝯꝛio ſm̄ Mo.ſi vadūt inſimul
quaſi vnꝰ exercitꝰ:q̇libet teneꝛ inſolidū qꝛ vnus
ſine alio nõ auderet ire:vel nõ poſſet inferre dam
num:qꝛ in tali caſu q̇libet alios iuuat ꝛ facit for-
tiores:et oēs ſunt coopatores:ſi vō nõ inerūt ſi-
mul ſꝫ q̇libet ꝑ ſe fecie bat dãnū:q̇libet teneꝛ pro
eo qḋ fecit:vel dato qḋ iuiſſent ſimul: recurrēdū
eſt regulã dictam ꝛ ſi vnus ſine alio vel eius pre
ſentia nõ leſiſſet quilibet teneꝛ inſolidū alias pro
rata. Sed Paſi.poſt Inn.in.ſicut dignū.de ho-
mi.aliter diſtinguit lꝫ ſub eadē ſnia. Nã ſi vnus
nõ fuit in culpa in ſubtractione facta per aliū non
teneꝛ reſtituere niſi quãtū ipſe aſportauit: ſi vero
fuit in culpa:aut dedit conſiliū ꝛ teneꝛ inſolidū
in cõſcia:ſiue ꝑncipalis inueniaꝛ ſiue nõ: ſiue dã
num paſſus ꝯ principalē velit agere ſiue non:aut
dedit auxilium:puta qꝛ aſſociauit vel hmõi:ꝛ ſic
teneꝛ inquantū dãnū eſt plꝰ datū ex auxilio ſuo ꝛ
ſic in totū:vt qꝛ vnus rē ſine alio portare non po
terat:vel vnus ſine alio nõ iuiſſet teneꝛ in totum
ff.de fur.l.ſed ꝛ ſi quis ſubripit §.ſi duo. ꝛ ratio
diuerſitatis eſt inter dãtem cõſiliū ꝛ auxilium:qꝛ
conſiliū vagaꝛ ſuꝑ totū furtū:nõ autē auxiliū:ſꝫ
ad id reſtringiꝛ ſuꝑ quo ꝑſtaꝛ. Hoſt.aūt indiſtin
cte tꝫ oēs teneri inſolidū quãuis ēt vnus ꝑ ſe po-
tuiſſet:ꝛ alle.l.ita vulneratus §.fi.ff.ad.l.aquil.ꝛ
l.ſi plures.ff.ar.fur.ce.ꝛ.l.ſ.§.fi.ſi q̇s te.li.eſ.iuſ.
fue.ſed iſte leges loquunꝛ quo ad penaꝫ qua oēs
teneñ inſolidū:vt no.gl.in.d.l.ſi plures.in ꝯſcia
aūt vbi pena nõ hꝫ locū:niſi poſt condēnationes
5 dic vt ſupra. ¶ Quintum. Scḋm.s.Thom.Ray.ꝛ
Hoſt.ſi vnꝰ ſatiſfecerit integralr̄ leſo:oēs ab eo
liberati ſunt:qꝛ bona fides nõ patiꝛ vt idem debi
tū bis exigaꝛ.ff.de reg.iu.bona fides.ꝛ ſcḋꝫ Ray.
ille cui ſic ſatiſfacit:põt.ꝛ dꝫ quãtū ad iudiciū aīe

cedere actionem ei qui totum ſoluit non quidem
vt ab vno totum exigat:niſi forte a principali:ſꝫ
vt pro partibus petat a ſingulis:quantum autēꝫ
ad forum contentioſum cedere nõ poteſt: nã qua
fronte poteſt petere ceſſionem qui ex culpa ſua
damnatur.ff.de admi.tu.l.ſi plures.la .ij.et.ff.de
tute.et ra.diſtra.l.j.§.nunc tractemus. Siue autē
fiat ceſſio ſiue non in conſcientia Hoſt.dicit in-
diſtincte quod alij tenentur ei:qui vtiliter geſſit
eorum negotium et conſequenter tenentur habe
re ratum ꝛ ei ſatiſfacere.ff.de nego.geſt.l.cū pecu
nia et.l.ſoluendo.quod ſumma Angel.dicit ve-
rum ſolum quo ad eum qui fuit cauſa ſine qua nõ
inducendi eum qui ſoluit ad illud ſed melius
ſumma Sor.et ſupple.cum.s.Tho.diſtinguunt
quod ſi ſoluit principalis:puta princeps:omnes
ſunt liberati:ſi vero ſoluit alius : tenentur ei illi
qui ſunt principales : et illi ad quos res perue-
nit : et videtur velle.s.Tho. vt exponunt predi
cti poſt Piſ.et Archi.quod ſi iſti tales non reſti
tuūt ei ceteri tenentur pro partibus ſuis : nec
obſtat turpitudo ſua repetendi : vt dicit Sum-
ma angelica in foro anime et ita cum predictis
tenet Inno.in capitu.ſicut dignum.de homi.et
Hoſtien.in ſum.Ray.et Aſten.et Mo.alioquin
peioris conditionis eſſet qui penituit et reſtituit:
quam rebelles. In foro tamen exteriori aliter di
ſtinguendum eſſet ſecundum Bart.in.l.finali.§. 6
ſi plures.ff.de eo per quem fac.er. ¶ Sextum. Si
ſpoliatus liberaliter remiſit ſecundum Innocen.
in dicto capitu.ſicut dignum.de homi.ſi quidem
remiſit principali vt rectori vel precipienti:libe-
ratus eſt conſiliator et huiuſmodi : niſi ad eum
aliquid peruenifſet:quia teneretur niſi alius pro
eo ſatiſfaceret:et tunc in caſu anime id eſt in fo-
ro conſcientie : cum autem in iudiciali ſecunduꝫ
ſummam confeſſor tenetur conſiliator ei qui pro
ſe ſatiſfecit:ſi vero econtrario abſoluitur conſilia
tor:non eſt liberatꝰ principalis id eſt raptor: aut
is ad quem res peruenit:quia naralī ꝛ diuino iu-
re ſublato principali tollitur acceſſoriū non ecõ-
trario.de conſti.tranſlato. ¶ Septimum. Ad ſciē- 7
dum autem quis ſit principalis : ſciendum quod
ſecundum ſanctum Thomam ſecunda ſecunde.q.
lxij.ar.ſexto.ad primum quod qui rem habet te-
netur ratione ipſius rei : et conſequenter ſentit
quod qui rem habet nunquam eſt liber a reſtitu-
tione : etiam ſi principalis ſatiſfeciſſet:vt etiam
bene dicit ſupple.vnde quantum ad reſtitutionē
qui rem habet ſemper eſt principalis : licet non
quantum ad perpetrationem delicti. Igitur prin
cipalis eſt qui rem habet reſpectu omnium:qui ve
ro iuſſit eſt principalis ſcḋo loco reſpectu omniū
aliorum.deinde tertio loco qui executus eſt:exce
pto quod in ſocietate quilibet eſt principalis in

8 parte ſua: in parte vero ſocij ſecūdari⁹. ❡ Octauū.
Si ſpoliat⁹ ſuſpicaẗ rē ſuā eſſe in hac vel illa do
mo ⁊ petit iudicē vt dom⁹ illa q̄raẗ apertis ſcri-
nus lȝ videatur q̄ hoc debeat facere iudex per.l.
requirēdi.C.de ſer.fugi.tñ docto.cōiter ↄcludunt
ſpāle eſſe in ſeruo et pſonis q̄ pñt dolū cōmittere
in ſe occultādo.ſec⁹ in reb⁹ alijs: q2 periculoſum
eſt vt paterfamilias pandat alijs ſuum patrimo-
niū: niſi ſuſpicio eſſet vehemens.ar.l.j.ff.de que.
7.q. ❡ Septimo q̄riẗ q̄d iuris de participātib⁹ in fur
to vel rapina aut re aliena per emptionē: et dico
1.di. multa. ❡ Primū q̄ emit rē quā ſciebat vel pbabi-
liter credebat furtiuā grauaẗ in q̄nq3 ſiue ſit pri-
mus emptor ſiue ſcḋs vel ali⁹ in infinitū q2 idē
ius eſt ac ſi prim⁹ eſſet.ff.de mino.l.ſed vbi.ff.de
pe.here.l.ſȝ ſi lege.§.ſi aūt. Primo eñ teneẗ reſti
tuere rē: nec liberatur per ſtatutū diſponēs q̄ ſit
emētis publice in mercato vel hmōi ſm Vir.nec
vendēdo aut qualitercūq3 alienando: nec morte
rei aut ei⁹ amiſſiōe qualicūq3 vt ſi auferaẗ violē
ter aut inſcienter de vſu cadat: aut quocūq3 caſu
etiā fortuito q̄n teneaẗ preciū reſtituere ſecūdum
optimū ſtatū rei.i.ſecūdū ſummū q̄ valuit poſt-
q̄3 ab illo fuit empta. de reſtit.ſpo.grauis.l.in re
furtiua.ff.de fur.et.l.ſi nauis.§.ſi gn̄aliter: ff.de
rei vēdi. Et ratio eſt q2 furtū cōmiſit rē alienā in-
uito dño ↄtractādo.l.j.ff.de fur .fur aūt ſemp eſt
in mora.ff.de condi.fur.l.ſi p fure. Fallit q̄n rem
dño loco et tp̄e obtulit et ille recipere recuſauit:
q2 tūc purgauit morā.d.l.in re furtiua.vnde ſi pe
riret vel deteriorarctur ſine culpa ſua nō tenereẗ.
ſcḋo tenetur reſtituere oēs fruct⁹ pceptos ⁊ q̄ tp̄e
intermedio percipi potuerūt.d.c.grauis. ſed ſm
Ray.intellige fruct⁹ q̄ ſupſunt deductis expenſis
gr̄a fructuū q̄rendo⁊: cōgregādorū ⁊ ↄſeruādo-
rū factis. q̄ deducuntur tā a male q̄3 a bone fidei
poſſeſſore.ff.de pe.here.l.ſi a dño. tertio q2 non
pōt a dño petere preciū q̄ dedit.l.in ciuile.C.de
fur.etiā ſi ſtatutū eſſet q̄ poſſet petere cū ſit cōtra
bonos mores.diſt.viij.q̄ ↄtra.quarto q2 de dicto
p̄cio etiā agere nō pōt cōtra vēditorē in foro con
tentioſo: cū ſibi obſtet ſua turpitudo niſi expreſſe
cauerit.x.q.ij.hoc ius.l.ſi mancipiū.C.de rei ven
di.ſecus in cōſciētia q2 ſm Alexā. de ales in.iiij.
pōt rem eidē reſtituere ⁊ ab eo p̄ciū petere. cū ſi-
bi potius q̄3 alteri poſſit cōſulere: debet tamē in-
ducere inquit furē ad reſtituendū dño.quinto q2
perdit expēſas volūtarias.vt ſi meliorauit equū
tamē in conſcientia quibuſdā videtur equū vt ra
tionabiles expēſas ad meliorandū domin⁹ reſti-
tuat: niſi p ciuile iudiciū in penā fur eas amiſiſ-
ſet. Cōcor. Ray.niſi ſic res meliorata peruenerit
legitime ad manus dñi vt ſupra furtū.§.penulti.
2 ❡ Scḋm. Si vero talis emptor ignorabat rē eſſe
furtiuam ignorantia craſſa aut ſupina vt q2 exs-
cōicabat tales raptores.vel tp̄e belli emit a ſti
pēdiarijs calicē vel miſſale: vel cōiter tenebatur
q̄ erat res furtiua: aut q̄ ex bello iniuſto ſublā-
ta erat ſm Hoſt.non excuſaẗ q2 debuit cogitare:
vnde ſilr tenetur q̄ ſcīēter emit ar.l.late culpe. ff.
de verb.ſigni.⁊.c.apoſtoli.de cle.ex.mi.⁊.c. q̄ in
humanis.xij.q.ij.⁊.c.ſi cupis.xxj.q.j. Et idem ſm
Hoſ.de eo q̄ dubitabat nec tñ p poſſe q̄ſiuit. Et
idē ſm Ray.de eo qui de hoc ex negligētia nihil
cogitabat q2 tenetur reſtituere intellige ſicut ma
le fidei poſſeſſor ſi negligentia erat magna. vel
ſimplicitas fatua: q2 lata culpa eq̄paratur dolo.
de cōſti.vt aiarū.li.vj. Et idē ſecūdū doctores.de
eo q̄ laborabat ignorantia iuris. vt q2 credebat
rem eſſe furtiuā ſed emptionē talē nō credebat
iniuſtā: et rō eſt: q2 hec pbibitio a iure naturali
trarit originem. cuius ignorantia non excuſat.
❡ Tertiū. Si vero bona fide nō credēs rē furtiuā 5
emit vt ſibi retineret tenetur quidē reſtituere vbi
ſciuerit veritatē: nec poteſt a domino preciū pete
re.C.de fur.l.in ciuilē.ſed non teneẗ ſilr vt prior:
ſed hec bona fides quinq3 ſibi confert. Primo q2
ea durante nunq̄3 teneẗ eā reſtituere.l.ij.C.de fur.
ſecūdo q2 fructus conſumptos bona fide durāte
nunq̄3 tenetur reſtituere.l.bone fidei.ff.de acq̄rē.
re.domi.et.l.fruct⁹.et.l.ſi ex diuerſo.§.fi.ff. de rei
vendi.ſed ſolum reſtituere tenetur extantes.ſ.in-
quantum factus eſt locupletior.de quo dic vt ſu-
pra fructuū.§.ij.⁊.iij.tertio q2 ſi durante bona fi-
de res perijt non teneẗ: q2 nō erat in mora: et ſi rē
alienauit vēditione vel aliter non teneẗ reddere
preciū: q2 dolo non deſijt poſſidere. ⁊ preciū ex re
furtiua non eſt furtiuū.ff. de fur.l.q̄ vas.de alie.
iudi.mu.cā.fa.c.j.nec aliud ſolū: niſi lucrū ſi ex-
tat aliquod ex quo fact⁹ ſit locupletior. l. nam et
hoc natura.ff.de ↄdi.idebi. et idē de p̄cio ex quo
factus eſt locupletior: ſi dominus rem conſequi
non pōt: q2 preciū ſuccedit loco rei.ff. de pet. he-
re.l.ſi [illegible]rem. q̄ intellige verū etiā ſi poſt bonam
fidē [illegible]ante ſcientiā ⁊ credulitatē de furto ven-
didit: dubitās tamē an ſit furtiua: q2 adhuc non
erat in mala fide et ſic cenſebatur in bona. vt eſt
tex.optimus in.c.ſi virgo.xxxiiij.q.ij.de quo vide
s.pſcriptio.j.§.iij. pti.iij. quarto q2 pōt expenſas
factas in bona fide circa rē conſeruandā aut me-
liorādam retinere vt.s. expēſe.§.iiij. quinto q2 ſi
reſtituerit eā iudice ſentētiante agere pōt de pre-
cio etiā in foro contētioſo cōtra venditorē.xij.q.
ij. vulterane. et ſi per plures emptores tranſierit
vnus pōt agere cōtra aliū.ff.de mi.l. ſed vbi non
autē ſi ad ſacerdotis imperiū reſtituit.l.ſi rem.ff.
de euicti.ſed in conſciētia inducēdus eſt ⁊ cogen
dus venditor vt eum ſeruet indēnem ar.c.fin. de
empt.⁊ vendi. Unde conſulendum eſt ei vt ſe fa-
ciat citari iudicialiter a dño: et denunciet vēdi-

4 tori vt eũ defendat et ſeruet.¶ Quartum. Si ve-
ro emit bona fide vt reſtitueret dño: qꝛ eã alias
nõ erat habiturus aut nõ tali precio ſm Hoſt.et
mo.repetere põt p̃ciũ qđ dedit et intereſſe ſuũ:qꝛ
vtiliter geſſit negotiũ eiꝰ et expẽſas moderatas:
niſi ex re vtilitatẽ habuiſſet:qꝛ teneret̃ cõpenſare
fructus cũ expẽſis et precio ar.l.ſed an vltra.§.ij.
ff.de neg.geſt.⁊.c.cum dilecti.§.fi.de accuſa.et ſi
periret aut eã amitteret ſine ſua culpa nõ tenere-
tur.hec tñ intellige ſi vtiliter egit ꝑ dño vt quia
emit precio paruo.nõ aliter:qꝛ ceſſaret cã ⁊ cõſe-
quẽter effectꝰ de ap. cũ ceſſante. Aduertẽdum eſt
tñ qđ tali emptori in foro contẽtioſo nõ credere-
tur:niſi fuiſſet publice proteſtatus qđ ea intẽtio-
ne emebat.ar.l.neſenniꝰ.ff.de nego.geſt.⁊.l.ij.C.
de fur.⁊ in.c.vnico.vt eccleſi.bñfici.lʒ aliter eſſet
5 in cõſciẽtia.¶ Quintũ. Qui rem emit quã nũc ſcit
furtiuã ſm Hoſt.⁊ mo. poſt diligentẽ inq̃ſitionẽ
dñi ſi eũ nõ inuenit tenet̃ pauperibꝰ de re vel pre
cio ⁊ fructibꝰ ſi emit mala fide:ſi vero emit bona
fide reddere rẽ vẽditori recuperato precio ſuo ſi
põt: alioquin oẽs fructus nõ cõſumptos in bona
fide et q̇cq̇d vʒ vltra id qđ ipſe dedit pauperibꝰ
erogabit ⁊ publice ſm conſiliũ Ray.vt vitet̃ oĩs
ſuſpicio ⁊ liberatus erit.ar.c.quatuor. xij.q.ij. qꝛ
etiã vtiliter geſſit negotiũ dñi:et cõcor.ſatis ho.
vld.et ꝟꝟ.poſſet tñ prelatus ei pauperi eã relin-
quere ſm Hoſt.et vlt. Et ſi facta donatione pau
peribꝰ appareat dñs:tñ liber erit q̇ dedit de cõſi
lio boni viri p̃miſſis debitis proclamationibus
et diligẽti inquiſitione.ſ.reſtitutio.viij.§.iiij. ar.
eoꝝ que in ſimili dicit lau.de ridol.poſt ſede.de
vſurario publico vt infra.¶ Sextũ. Emẽs a furio
6 ſo:prodigo vel minore ⁊ hmõi quibus vel ꝑ ius
vel ꝑ iudicẽ eſt interdicta vendendi poteſtas:te-
net̃ reſtituere rẽ:qꝛ male fidei poſſeſſor eſt emens
cõtra legũ interdicta.l.quẽadmodũ.C.de agri.et
cẽ.Quomodo aũt teneat̃ q̇ emit rẽ eccl'ie ſine ſo-
lẽnitate vide.ſ.alienatio.§.xiiij.⁊ cleri.iij.§.xiij.
vtrũ vero emens aliquid ſuo nomine de pecunia
alienat faciat illud ſuum vide.ſ.emptio.§.xxij.
¶ Octauo q̃rit̃ quid iuris quo ad geſtores nego
8.q. tioꝝ geſtor tenet̃ ei cuius negotiũ gerit de omni
1.di. dãno qđ p̃ceſſit dolo ſuo vel lata culpa vel leui
vel etiã leuiſſima:qñ alius diligẽtior erat geſtu-
rus vt inſti.de obli.q̃ ex q̃ſi ꝯtra.na.in principio
vbi ange.de are.no.qđ regulariter geſtor nõ te-
netur de leuiſſima culpa niſi qñ alius diligẽtior
eſſet geſturus:⁊ rationẽ huiꝰ vide ꝑ Bar.in.l.qđ
nerua.ff.depo.¶ Secundũ. Utrũ aũt teneatur de
2 caſu fortuito gl.in verbo obligatũ. enumerat ſex
caſus in quibus tenet̃: et ecõtrario ille cuius ne-
gotia geſta ſunt tenet̃ ad expenſas quas fecit ne-
gotiorũ geſtor: qđ tñ fallit in pluribus caſibus.
Primo qñ p̃ceſſit proteſtatio qđ nõ gerat: vt in
l.neſenniꝰ.ff.de nego.geſt.ſcđo quãdo geſſit pa-
terna affectione. vt ſi intrinſecus p̄ſtitit alimẽta
priuigno.vel in eũ erudiendũ expẽdit.l.ſi pater-
no.C.de neg.geſt. ſecꝰ ſi alimẽta preſtitit vt repe
teret:qđ probare dʒ ſm quoſdã ex ꝓteſtatiõe.vel
ſm Bart.i.d.l.ſi paterno.qñ de eo qđ expẽdebat
faciebat librũ rationũ.tertio qñ maritꝰ geſſit er-
ga vxorem maritali affectiõe puta fecit expenſas
curãdo eã.de quo vide Bal. in.l. ſi donaturꝰ.ff.
de condi.ob tur.cau.⁊ Alexã.in.l.qđ in vxorẽ.C.
de nego.ge.et infra vxor.quarto qñ ꝓpter dome
ſticam affectionẽ ⁊ pietatẽ.vt ſi mater expẽdebat
in faciendo dari tutorem pupillo.l.ſ.C.de nego.
geſt.⁊.l.is q̇.ff.eo.gl.tñ in.d.l.ſ.dicit qđ nõ q̇cq̇d
mater impẽdit donare p̄ſumit̃:ſed hoc iudicabit̃
ex qualitate et quantitate impenſarum et faculta
te matris ac filij. Adde qđ not. Bart.in.l.alimen
ta.C.de nego.geſt.quod qñq; mater expendit cir
ca pſonã filij de neceſſitate preciſa.vt qꝛ eſt intra
cunã.vel alias non hʒ vñ viuat vel qꝛ matrimo-
niũ eſt ſolutũ diuortio et onus filiorũ ſpectat ad
eã.vt.C.de pat.po.l.nec filium. et hoc caſu nõ hʒ
repetitionẽ etiam ſi fuerit proteſtata qđ faceret
aĩo repetendi:vt etiã dicit glo.in.d.l. alimenta.
Quandoq; expendit in neceſſitate cauſatiua. vt
impetrando tutores.et in hoc fiunt expenſe tripli
cis generis.vt not.idem Bart.in.d.l.neſennius.
quia quedam fiunt circa perſonam pupilli:vt du
cendo eum romam. vel ad aliam ciuitatem cau-
ſa petendi tutorẽ. et iſte repetuntur: quedã vero
fiũt in perſonam ipſius matris euntis ad peten-
dum tutorẽ:⁊ iſte repeti non poſſunt:qꝛ cum ma-
tri hoc iniungit̃ intelligit̃ ſuo victu. vt.l. ſuo vi-
ctu.ff.de oper.liber.quedã vero fiunt in procura-
toribus aduocatis ſcripturis et ſimilibus. et iſte
repetunt̃ a filio quicq̇d inquit dicat̃ ꝑ alios. hec
ille. Quãdoq; mater expẽdit ex voluntate ⁊ tunc
dicit Bar.in.d.l.alimẽta.qđ aut onus alimẽtan
di ſpectat ad aliũ:puta ad patrẽ.et tũc ab illo pa
tre poterit mater repetere.vt.d.l.neſenniꝰ. nõ au
tem ab ipſo filio etiã ſi fuerit proteſtata:qꝛ alius
erat facturus.qđ etiã tenet gl. in.d.l. neſenius ex
quo nota qđ iſta proteſtatio declaratoria volun
tatis non habet effectũ in his q̇ a noſtra volunta
te nõ dependent:ſed ſunt deciſa ꝑ legẽ. aut onus
alimentandi ſpectat ad ipſum filiũ:⁊ tunc ſi qui-
dem mater gerebat alia negotia filij in dubio vi
detur expendiſſe de bonis filij.vt.d.l. neſennius:
ſi vero negotia filij nõ gerebat in dubio videtur
facere animo non repetendi. vt.d.l.alimẽta. niſi
fuiſſet proteſtata.d.l.neſennius.hec Bart.¶ Ter 3
tium. Tutor autem et curator reſtituere tenetur
omne damnum quod pupillo vel minori proceſ-
ſit eorum dolo lata culpa vel leui negligentia nõ
autem leuiſſima.l.quicquid.C.arbi.tu.

4 ¶ Quartũ. Si tutor more ciuitatis nomine pupilli mittit encenia magr̃o ꝛ ſuis cõſuctis ſcd̃m Jo. de pla. inſti. de act. §. actionum. pupillus tenet tutori rõne negotiorũ geſtorũ. l. cũ plures. ff. de admi. tut. qꝛ talia encenia ex quo ſunt conſueta dicũtur quaſi debita ſm gl. in. d. l. j. §. ſed nõnullos. ff. de
5 tu ꝛ ra. diſtra. ¶ Quintum. Si meo creditori ſine mãdato meo ſoluiſti ꝛ me liberaſti ſoluendo nomine meo ſcd̃ eũdẽ cogor habere ratũ ꝛ obligor tibi actiõe negotiorũ geſtorũ ad reſtitutionẽ pecunie ꝑ me ſolute: ſecꝰ ſi nõ vtiliter ſoluiſti: vt. l.
6 cũ pecunia. ff. de neg. ge. ¶ Sextũ. Si tui cõtẽplatione ſine tuo mãdato tuũ filiũ ab hoſtibꝰ aut latronibꝰ redemi vel aliã rem tuã neceſſariã quã redimere tenebaris ſcd̃m eũdẽ mihi teneris eadem actione: imo hoc caſu põt vir dotẽ expẽdere pro redimendis propriis filiis vxoris. l. ſed ſi ideo. ff. ſo. ma. Nã ſi pr̃ filiũ captiuũ vel exilio: vel alius ſucceſſurus redimere negligat ſucceſſione priua
7 tur: vt in autem. ſi captiui. C. de epiſ. ꝛ cle. ¶ Septimum. Tutores curatores ꝛ aliorum negotiorum geſtores ac filiuſfamilias qui noĩe alieno dãna intulerunt nihilo ad eos peruenientẽ vtrũ poſſint reſtituere de bonis eorum quibꝰ acquiſiuerũt illis neſcientibꝰ aut etiã inuitis: quidã dicũt indiſtincte qđ ſic: qꝛ in hoc vtiliter gerunt curã eorũ cum ad hoc illi tenerent: quidã vero equius diſtingũt ſic. Nam adhuc habẽt adminiſtrationẽ hoc poſſunt ꝛ debent ſi nolunt ipſi remanere obligati cũ tali tamen cautela qđ nõ poſſint poſtea repeti ab eis: tum qꝛ vtiliter gerunt negotiũ eorũ tũ qꝛ ſcd̃m reg. iur. in ſexto oĩs res per quaſcũq; cauſas naſcitur per eaſdẽ diſſoluitur. Si vero iam non habent adminiſtrationẽ ſubdiſtinguitur. Nã aut predicti geſtores nõ poſſunt reſtituere de ſuo puta qꝛ pauperes ꝛ ſufficit denunciare his quibꝰ acquiſiuerunt ſi hoc ignorãt qui ſi nolũt ſatiſfacere habeãt ipſi geſtores animũ ſatiſfaciendi de ſuo cũ poterunt accipere autem a predictis occulte: vt reſtituant: nec tenẽtur nec debent quia quo ad ſe excuſantur impotentia. xiiij. q. vj. ſi res. quo ad alios vero nihil eis proſunt ſi occulte faciãt quo ad peccatum vel obligationem reſtituendi cum nolint reſtituere ꝛ remaneant in cõſcientia ſua obligati publice autem eos cogere nequeunt niſi per iudicem. Aut poſſunt reſtituere: ꝛ tunc tenentur vſq; ad vnum quadrantem: ſi principales ad quos lucrum peruenit nolunt reſtituere: poſſunt tamẽ deinde vſq; ad quantitatem ſolutam ſubripere occulte de bonis principaliũ ſi per viã iudicij habere non poſſunt ſine periculo tamen ꝛ ſcandalo: ꝛ cauto modo debent notificare ei qui ſe credebat obligatũ quod non obligatur. Et ſe
9. qđ cundum hanc diſtinctionem tenet Archi.

¶ Nono queritur quid iuris de reſtitutiõe quãtum ad male fidei poſſeſſores: et dico qđ ſcd̃m panor. in. c. grauis. de reſti. ſpo. male fidei poſſeſſor eſt is qui poſſidet rẽ ꝛ ſcit ad illũ ꝑtinere: et e contrario bone fidei poſſeſſor eſt qui cum ignoret ſe poſſidere alienũ poſſidet cogitatiõe dñi. tex. eſt in. c. ſi virgo vigiſimatertia queſtione ſcd̃a. Igitur male fidei poſſeſſor tenetur reſtituere rẽ ſi extat xiiij. q. ſexta. ſi res. c. cum tu. de vſu. ſi vero perijt vel eſt deteriorata tenet ſecũdum eſtimationem iuxta diſtinctionem datã ſupra §. ſexto. de emente ſciẽter rẽ furtiuam tenet etiã ad fructus perceptos. ꝛ ad eos quos dñs percepiſſet ſi eã poſſediſſet. d. c. grauis. ꝛ. l. in re furtiua. ff. de condi. fur. et l. ſi nauis §. vltim. ff. de rei vendi. Intellige primo ſi res erat fructuoſa ꝛ ſecundo de fructibꝰ qui honeſte inde percipi poterunt. l. fructus. ff. de rei vẽdicatione. ꝛ tertio quo ad cõſciẽtiã ſi eos dñs in veritate erat ꝑcepturus probabiliter: ſecus ſi omnino nõ erat ꝑcepturus: puta qꝛ rem nõ locaſſet ſi habuiſſet ꝛ quarto quo ad poſſeſſorẽ q rẽ habuit ſine titulo: qꝛ ſi habuit cum titulo: puta per venditionẽ donationẽ ꝛ hmõi tenet quidẽ de fructibus perceptis ſed nõ de ꝑcipiendis. l. ſi fundũ C. de rei ven. niſi in quatuor caſibꝰ vt ꝑꝫ in. l. ij. ꝛ partus. ff. qđ me. cau. iũcta glo. Primo ſi talis titulus habitꝰ fuerit ꝑ metũ: qꝛ teneret etiã de percipiendis. Scd̃o quãdo titulꝰ eſt habitꝰ ꝯ interdictũ legũ. l. quemadmodum. C. de agri. c enſi. ꝛ colo. Tertio qñ titulus habebat in fraudẽ creditorũ. l. j. ff. de his q in frau. credi. Quarto qñ titulus habetur ex emptione rei fiſcalis ſine debita ſolennitate. Nec diſtinguo in iſtis poſſeſſoribus male fidei: lꝫ diſtinguat ſupple. ꝯ Ange. vtrũ res ob noxia reſtitutioni fuerit aliena puta qꝛ non tranſiuit in dñium eius aut fuerit alteri debita: puta qꝛ de iure ciuili trãſiuit i dñium eiꝰ lꝫ iñ cũ obligatione reſtitutionis: quia ſiue ſic: ſiue ſic tenet fructꝰ reſtiturere ſecũdũ diſtinctionẽ predictam. vt ꝑꝫ in. l. cũ fundus. ff. ſi cer. pe. ꝛ in. l. indebiti. in ꝑncipio. ff. de cõdi. inde. ꝛ clariꝰ in. l. videamꝰ §. in fauiana quocunq;. ff. de vſur. ꝛ de hoc vide panor. in. d. c. grauis. ꝛ glo. in. c. non liceat pape. xij. q. ij. Et no. qđ qui. ſolũ vſum rei furatꝰ eſt nõ libera ꝛ reſtituere. ſed tenet ad eſtimationẽ vſus ſcd̃m hoſt. ꝛ Ulde. Et eodem modo a fortiori tenetur quis reſtituere damna: ſi que dominus propter abſentiam ſue rei paſſus eſt pro quo aduerte qđ in poſſeſſoribus male fidei vbi rei principalis eſt eſtimatio intereſſe lucri ceſſantis non debet excedere duplum rei principalis: ſed vbi res eſt incerta: vbi gratia captura piſcium de qua in. l. ſi actum. ff. de ac. emp. et vendi. ſeu vbi res non habet communem eſtimationem quia. ſ. alia non eſt que cõiter vendat. fit eſtimatio ad arbitrium boni viri lꝫ excedat duplum adde tamẽ qđ in immẽ

ſum nō pcedat.l.vnā.C.de ſen.q̄ p eo.qđ intc.p
ſe.ſ3 reſpectu dāni emergētis ſi vēit intereſſe ra=
tiōe omiſſiōis tm̄ cōſideraē ſolū intereſſe itrinſe=
cū.ff.de act.ēp.l.ſi ſterilis.§.cū per vēditorē.ſicut
ſi frumentū nō eſt datū emptori in termino cōſi=
derabiē illud qđ pl⁹ valuit qđ eſt intereſſe intrin
ſecū:nō qđ aīalia mortua ſunt qđ eſt extrinſecum
qđ limita ſi venit dānū ex ſimplici omiſſione de=
bitoris:ſecus ſi cū omiſſiōe venit cōmiſſio: vt q2
promiſit dare frumētū in tali termino ⁊ creditor
aliter ſibi prouidiſſet:niſi fuiſſet debitoris pmiſ
ſione decept⁹:q2 tūc teneē p omiſſionē ⁊ cōmiſſio
nē.i.falſam promiſſionē:⁊ venit etiā extrinſecū3.
ff.de ac.emp.l.iulian⁹. p̄ſertim in foro cōſcīe:vbi
teneē quis primo de oī dāno ex dolo dato vel la
ta culpa.de iniur.ſi culpa.ð.intereſſe. Aliud exē=
plum. Qui ſcienter vendidit tignū violatū.nihil
dicens teneē de ruina:⁊ de pēſione ſoluta qđ eſt
intereſſe extrinſecū.d.l.iulian⁹.nō tamē in infini
tū vn̄ nō veniet pēſio lōgo tpe:ſ3 vtrē prima tm̄:
ar.l.neratius.ff.de ſer.cor.vbi corruptor tenetur
de ſeruo:⁊ de his q̄ aſportauit fugiens nō autem
de alijs qui poſtea ſucceſſiue furat⁹ eſt. Q̄ūo etiā
iſta diſtinctio habeat locum in vſura vel nō infra
vſura.j.§.xix. Q̄ūo etiam teneaē poſſeſſor bone fi
dei.ð.fruct⁹.§.j. Si autem res non ſit lucroſa: niſi
ſolū ex induſtria vt pecunie et hmōi dicit ſum.an
gel.qđ ſcđm opi.cōem theologorū vt p3 p Ric.
⁊ Sco.in.iiij.di.xv.nō teneē reſtituere lucrū: ſed
ſolū principale acceptū qđ tenēdū dicit in cōſcīa
quantū ad neceſſitatē quāuis aliqui velint q̄ te=
neaē reſtituere lucrum:vt not. Archi.xiiij.q.iiij.ſi
quis vſurā.ſ3 ego dico qđ teneē ſm̄ Rich.⁊ Sco.
de dāno dato directe:puta ſi propter carentiā ta
lis rei creditor coactus eſt emere cariori aut ven
dere viliori p̄cio:intellige de dato ſufficienter ⁊
efficaciter nō de alio teneē etiam de lucro ceſſan
te ſcđm opinionē quā recitat Archi.qđ limito pri
mo ſi ſit in mora:ſcđo extra vſuras in quib⁹ quis
teneē ſolū de dāno emergente:⁊ tertio quātū ad
eam partē lucri pbabilis quā vir bonus arbitra
biē rōne piculi:et ita ta.s.Tho.ij.ij.q.lxij.ar.quar
to.in fine corporis:ſicut refert ⁊ ſequitur ſum.piſ.
et bene qđ detinens pecuniam alienā vltra termi
nū teneē ad aliquā recōpenſationē ſcđm cōditio
nē perſonarū et negotiorū.i.arbitrio boni viri:⁊
ita t3 ſum.roſ.et ſupple. Nec ob.qđ idē3 ſanctus
doctor dicit ſcđa ſcđe.qō.lxxviij.ar.ij.ad primum
qđ mutuās deducere nō pōt in pactū dānum qđ
conſideraē ex hoc q̄ de pecunia nō lucraē:q2 non
d3 vēdere qđ nōdū h3:et pōt impediri multiplici
ter:quia nos loquimur de male fidei poſſeſſore
exiſtēte in mora in qua non eſt qui mutuū accipit
niſi poſt terminum:imo vt bene dicit ſupple.illud
dictū.s.Tho.intelligiē vt illud nō liceat facien=
do pactū de lucro certo pro incerto: als bene pōt
peti intereſſe lucri ceſſantis:et ꝯñr deduci in pa=
ctū quo ad aliquā recōpenſationē arbitrio boni
viri. Et ideo eodē mō diſtinguo ſicut de re lucro
ſa quātū ad intereſſe. Nō tamē teneē reſtituere lu
crum qđ ipſe fecit ex re non lucroſa. De expenſis
etiam factis in tali re vide ſupra expenſe.§.iiij.
¶ Decimo querē q̄d iuris de acq̄rētib⁹ vel no= 10 q.
centib⁹ pfeſſiōes et mēdacia ſpāliter in fraudem 1.di.
creditorū:et dico multa. ¶ Primum. Qui ſub for
ma boni xpiani vel boni religioſi per hypocriſim
elemoſynā acquirit ſcđm Inno.in.c.q2 plerīq₃.
de immu.eccle.tenetur reſtituere:et idem Alex.de
al.q2 q̄ tali dat nō dat et p ſe loquēdo:ſ3 interpre
tatiue dat viro religioſo:vnde non transfert do=
minium rei date in vſum:ſed intelligo de fictiōe
qua religioſus fingit ſanctitatem: non qua abſcō
dit fragilitatem: nihil bonitatis pretendens vl=
tra cōem ſtatū ſue religionis q2 talis proprie non
eſt hypocrita. Nec ob.q2 is qui crediē bonus et
non eſt et confertur ei prebenda non teneē reſti=
tuere:q2 ſcđm Alex.nō eſt ſilē:q2 iſte non commit
tit fraudē propter quā ſibi conferaē:cum non fin=
gat ſe caſtum hac intētione:vnde l3 ipſe ſit mal⁹
ingreſſus: tamē in prebēda eſt licitus: hypocrita
aūt h3 ingreſſum vitioſum. Si aūt prebendatus
ingrederet per fornicationē:puta q2 ideo p̄bēdā
ep̄s dat:q2 matrē vel ſororē cognoſcit reſignare 2
tenetur cognita veritate. ¶ Scđm. Cui autē reſti=
tuendū ſit habitum ab hypocrita Inn.vbi ſupra
dicit qđ forte non ei qui dedit q2 cōſecut⁹ eſt mer
cedē ſuā:qđ dictū ſcđm Panor.eſt notabile:⁊ ꝯñr
d3 dari pauperib⁹:niſi eſſet datū aliqua ſpāli cā
expreſſa:puta in calicē vel altare aut hmōi. Sed
Ioan.de ripol.in ſuis contractibus latius ſic di
ſtinguit. Nam ſi tali dans:puta petrus errat in
perſona:puta quia credit dare titio:et dat dyno:
tenetur dynus petro vel titio: ſi vero errat in
fortuna:puta q2 dat diuiti credens dare pauperi
teneē recipiēs io ſi petro vel pauperib⁹:niſi poſtea
ipſe recipiens factus ſit pauper:ſi vero errat in cō
ditione alia:puta quia credit dare ſancto vel ce=
lebraturo ⁊ huiuſmodi:tunc ſi cōditio nō ineſt te
netur recipiens reſtituere:vel p ſe aut per aliū ſa
tiſfacere intentioni dantis quod alij dicunt ve=
rum ſi datum eſt preciſe tanquam ex cauſa finali
propter illud: ſicut ſi daret ſic exprimendo ſecus
quando dat quia ſic credit ſicut ſi darem tibi: q2
credo qđ ſis amicus meus cū nō ſis quia nō tene=
ris mihi et magis placet: quia vt dicit.l.ſi repe=
tenti.C.de condictio.ob.cau.da.cōditio in corde
retenta repetitionem nō induxit maxime in caſu
iſto:quia dans iam mercedem ſuam habet:teneē
tamen per per ſe mutatū:vel per alium ſatiſfacere
intētioni dātis in celebrādo vel orādo: ſi hoc eſt
expreſſum

expreſſum a dãte:vel ab accipiẽte:quia ipſa acce
ptio fuit quedã tacita promiſſio. Unde queſtores
qui ꝑmittũt ſe facturos qđ nõ faciũt aut dicũt ſe
facere qđ nõ faciũt puta infirmos paſcere ⁊ ideo
petũt tenenť dãti vel ꝑ quo dederũt:qꝛ dãtes in
telligunť dare pro tali cauſa que ſatis eſt expreſ-
ſa ex quo pro ea petiť ſecus ſi quos ꝑ deo petat ⁊
detur ei:qꝛ creditur ſanctus licet nõ ſit:qꝛ cauſa
pro qua accipit principaliter eſt deus licet ſecun
daria ſit ſanctitas:q̃ ſcđaria nõ attẽdiť ſꝫ princi-
3 palis.¶ Tertiũ. Mẽdicãtes validi ⁊ fortes ſi fin
gũt ſe infirmos ſm Jo.de pla.ſi in eis fuerit inte-
gritas corporis ⁊ annorũ robuſtitas eorũ iner-
tia ſine miſeratiõe puniẽda eſt:ſic vt ſi fuerint ſer
ui ſubdanť dñio accuſatoris:ſi ṽo liberi:effician
tur coloni aſſcriptitij:ſi ṽo fingũt debilitatẽ:tũc
ſi eſt forẽſis expelliť ⁊ ad ſuas partes remittiť:ſi
ṽo ẽ de vrbe cõpelli debet ad opa:⁊ artes ⁊ exer
citia publice operãda.l.vnica.C.de mẽdi.val.li.
4 ij.¶ Quartũ. Si qđ in fraudẽ creditorũ ſit aliẽa-
tũ:puta donatiõe vel aliter ſm Joã.de pla.inſti.
de act.§.rurſus talis donatio adde ⁊ generaliter
alienatio:vt.ſ.eo.§.ij.reuocať ⁊ ꝯñr accipiẽs te-
neť reſtituere.l.q aũt.§.ſimili mõ.⁊.l.ait ꝑtor.ij.
rñſo.ff.q̃ in frau.cre.⁊ ꝑ hec patet ad qõnẽ q̃ fuit
in facto. Mercator eñi nõ hñs vñ ſolueret credi
torib⁹ fugã arreptur⁹ reliqt vxori mille aureos
dicẽs vt teneret eos ⁊ ſi fulminareť ſnia cõtra nõ
reuelãtes bona ſua:ex tũc ei donabat. Querebať
igiť vtrũ vxor vel ali⁹ ſic hñs aliqđ teneať reue-
lare ſi eminet cõminatoria:⁊ dic qđ ſic:qꝛ illa do
5 natio nõ eſt ṽa ſꝫ ficta in fraudẽ creditorũ.¶ Qui
tũ. Meretrix licet nõ teneať de mercede ſua ſi tñ
aliqđ ſupflue:vel fraude aut dolo accipit:teneť
reſtituere dãti ſm.ſ.Tho.ij.ij.q.lxij. Uide.ſ.reſtõ
6 ij.§.ij.¶ Sextũ. Qui ſuis lr̃is fictis dat dãnũ pri-
mo ſicut ſi ſcribat aliquas merces in tali ṽo pr̃ia
multũ valere cũ nõ ſit verũ ſi lr̃e dirigebantur ei
cui nocuerũt:teneť ei de dãno ſi lr̃e dirigebanť
alij ⁊ ipſe eas aperuit in nullo teneť licet peccet:
ſꝫ ille ſibi imputet ſi ṽo dirigebanť quidẽ alteri
ſꝫ fraudulẽter vt aliquẽ deciperet:teneť inſolidũ
mittẽs ⁊ ſimiliter ſciẽter exequẽs:qꝛ vterqꝫ dedit
occaſionẽ efficacẽ dãni iniuſte.
11.q. ¶ Undecimo q̃riť quo ad reſtõnẽ obligenť ꝯtra
hẽtes ſpecialiter pr̃ ex cõtractu filij ⁊ dico multa.
1.di. ¶ Primũ. Qui cõtractũ illicitũ facit ſi qdẽ ſit nul
lus vel vſurari⁹ teneť etiã de fructib⁹ niſi bona fi
des excuſet:vt.ſ.§.viij.ſi ṽo tenuit de iure licet
veniat reſcidẽd⁹:puta qꝛ min⁹ iuſto ꝑcio emptũ
eſt vel hmõi:tũc ſi nec dol⁹ neqꝫ fraus interuenit
nõ teneť de fructib⁹ ſꝫ de ſupplemẽto iuſti precij
vt elicitur ex.l.ij.C.de reſcin.vẽ.⁊ gl.in.c.cũ dile
cti.de ẽp.⁊ vẽ.⁊ i.c.ꝑ tuas de do.⁊ in.c.illos vos
de pi.¶ Scđꝫ. Qñ aliq inuicẽ ꝯhũt ſi ꝯa⁹ celebra
tur gr̃a dãtis tñi:vt in depoſito:recipiẽs tenetur
de dolo ⁊ lata culpa:ſi vero gr̃a recipiẽdi tñi: vt
in cõmodato de quo.ſ.diffuſe teneť de dolo ⁊ oĩ
culpa:ſi gr̃a vtriuſqꝫ vt in locatione:teneť de do
lo et lata ac leui culpa.l.ſi vt certo.§.ij.ff.commo.
in mutuo tñ qꝛ transfert dñiũ:teneť de dolo ⁊ oĩ
culpa:⁊ de caſu fortuito:vt inſti.qui.mo.re ꝯtra.
ob.§.j.in ꝑcario etiã qũo teneať:vide.ſ.cõmoda
tum.§.xiij.¶ Tertiũ. Mediator ſiue ꝓxoneta con 5
tractuũ qũo teneať.vi.j.vſura.vij.§.iij.¶ Quartũ. 4
Soci⁹ ṽo in cõtractu ſocietatis tenetur de dãno
emergẽte dolo ſuo lata culpa ⁊ leui:q̃ leuius eſti
mať ſi nõ adhibet tantã diligẽtiã in reb⁹ cõib⁹:
quãtã adhibere ſolebat in ꝓprijs tp̃e ſocietatis:
inſti.de ſo.§.ſi.nõ aũt de leuiſſima:qꝛ ſufficit ſi tã
tam diligẽtiã adhibebat in cõib⁹ ſicut in ꝓprijs
ff.ꝓ ſo.l.cũ duob⁹. Si alter ſocioꝝ in re cõi fecit
expẽſas ſꝫ Jo.de pla.iſti.de ob.q̃ ex qua.cõ.§.itẽ
ſi inter aliqs alter teneť tribuere ꝑtẽ ſuã.l.ſi inter
fratres.ff.ꝓ ſo.⁊ ſi alter eoꝝ eſt rixoſus ⁊ deuius
non curans laborare terrã cõem:aut locare cõem
domũ: reliqu⁹ ſm eundẽ põt accipe ꝑtẽ ſuã q̃ ad
vſum ⁊ laborare et locare:et ſibi fruct⁹ recipe ſm
gl.in.l.iubem⁹.C.de ſac.ſan.ecc.et i.l.luci⁹.ff.fa.
ber.¶ Quintũ. Js cui debitũ idebite ex ignorãtia 5
ſolviť:teneť reſtituere ꝑinde ac ſi mutuo accepiſ-
ſet ex q̃ſi cõtractu.iſti.de ob.q̃ ex qua.cõ.na.§.ſi.et
idẽ ſi ꝑ errorẽ:ſec⁹ ſi ſciẽter:qꝛ donare vr̃:vt in.l.
campan⁹.ff.de op.lib.¶ Sextũ. Pr̃ ex ꝯc̃u filij fa 6
cto cũ extraneo: teneť quãtũ ṽſum eſt in vtilitatẽ
patris ſm Joan.de pla.inſtit.quod cum eo.vnde
ſi eſt verſum in totũ tenetur in totũ:ſi in parte ſi lr̃
ſi in parte:⁊ hoc ſi cõuertit in rẽ neceſſariã patri:
vt qꝛ pecuniã mutuo accipiẽs ſoluit creditori pa
terno.l.iij.§.in rẽ autẽ.ff.de in rẽ verſo. vel rẽ aut
domũ pr̃is ruentẽ reparauit: ſecus ſi domũ exor-
nauit expẽſis voluntarijs: qꝛ nõ dr̃ verſum niſi ex
mandato dñi fecerit: ſed pater teneť ꝑmittere au
ferri ſine leſiõe domus.d.l.iij.§.ſed ſi mutua. De
hmõi ſil'ib⁹ vide Pañ.in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.
eccl.¶ Septimũ. Si fili⁹ vel ſeru⁹ decepit credito 7
rẽ aſſerẽdo ſe velle in vtilitatẽ pr̃is aut dñi cõuer
tere:et tñ nõ cõuertit ſm Jo.de pla.pr̃ vel dñs nõ
tenetur:etiam ſi accipiens erat aſſuetus cõuerte-
re:vt.ff.de in rem verſo.lege quod ſi ſeruus.§.ſed
ſi accepit. Et ſi talis accipiẽs primo luſit que mu
tuo acceperat conuertẽdo:deinde iterũ reuicit et
cõuertit pater ſm Jo.de pla.nõ tenetur de in rẽ.ꝑ
gl.in.l.ſi minor.xxv.annis.ff.de mi.quaſi ex no-
ua acquiſitiõe nõ ex mutuo dicatur facta conuer-
ſio:qđ Bart.in.d.l.ſi minor.verũ dicit ſi in alio
ludo ex interuallo vicit: ſecus ſi incontinenti in
eo ludo.¶ Octauũ. Si mutuaſti frumentum patri 8
vel marito ex quo nutriuit filios vel vxorem ſm
Jo.de pla.illi nõ tenentur in ſubſidium quaſi in

coꝝ vtilitatē verſum ſʒ ſit:ſm bar.in.l.bis ſolis. ff.de ꝯdi.inde. tenenť vbi format qōnē de filus q̄ poſtea ex aduentitus facti ſunt diuites ⁊ idē Au. de ro.in ſuis ſing.¶ Nonū. Si pť ꝯſentit in decu
9 rionatu filij teneť ꝓ eo inſolidū de indēnitate rei publice:⁊ etiā ipſiꝰ pr̄is heredes:facta tñ priꝰ exe cutione de ipſo filio principali debitore.l.j.C.de decu.li.x.Et dicunť decuriōes cōſiliarij: q̄ habēt deliberare cū prioribꝰ cuiuſcūqꝫ ciuitatis. ¶ De
10 cimū. Mercatores ⁊ alij artifices: q̄ ſuis apothe cis imponūt inſtitores ſm Jo.de pla.inſti. qd cū eo.§.iſtitoris.et coꝝ ꝯtractibꝰ tenenť: ſi noīe dñi ꝯtraxerūt maxime qñ in eiꝰ vtilitatē verſum eſt.l. q̄cūqꝫ.§.ſ.⁊.ij.de inſti.⁊.l.iij.e.tit. vñ ſi ſcribat in libro qd apud mēſam dñi ſui titiꝰ hʒ cētū in depo
11 ſito teneť dñs.¶ Undecimū. Dñs ⁊ pť tenētur ex ꝯtractu geſto ꝑ ſeruū ⁊ filiū coꝝ iuſſu ſm eūdē:vt l.j.ff.qd iuſſu.nā pť ⁊ dñs videnť cōtrahere cū ꝑ alios ꝯtrahūt vt in regula:q̄ ꝑ aliū: et ꝯtrahētes videnť ſilr ꝯtrahere cū ꝓponēte qñ contrahūt cū ꝓpoſito:vt.l.ſi inſtitorē.ff.ſi cer.pe.Et idē in exer citore nauis.l.j.ff.de exerci.Et idē qñ verſum eſt in vtilitatē aliquorū iſtorū dñorū.ff. de in rē ver
12 ſo.l.j.¶ Duodecimū. Fideiuſſori teneť principa lis ad reſtitutionē eiꝰ qd ille ſoluit.inſti.de fide iuſ.§.ſi qd aūt.et pōt ſpōte ſoluere ſm Jo.de pla. non expectato qd ſibi fiat mandatū: vt dicit glo. in.d.§.ſi quid aūt.Nā tenetur agnoſcere bonam fidem.l.idē qꝫ.§.fideiuſſores. Sed ſi iudex eū con dēnauit per iniuriā: ſm eundē non poteſt agere mandati ſi non appellauit.l.ſi pro ea.C. manda.
12. q ¶ Duodecimū q̄riť quō reſtituere teneanť q̄ ali quē impediuerūt a ꝯſecutiōe alicuiꝰ bona ſpāli
1. di. ter bñficiꝫ:⁊ dico multa. ¶ Primū.s. Tho.ij.ij.q. lxij.ar.ij.dat fundamētū rñdendi in iſta materia vbi ſoluēdo ad hoc motiuū q̄ impedit aliquē ab aliquo bono ꝯſequēdo:vť ei illud auferre:qꝛ qd modicū deeſt ꝗſi nihil deeſſe vť.ij.phy.ſic dicit. Impediēs aliquē ne habeat ꝓbēdā iuſte. puta ſi intēdēs honorē dei vel eccľie vtilitatē ꝓcuret q̄ deť digniori nullo mō teneť:impediēs vero iniu ſte: puta ſi intēdat nocumentū impediti propter odiū vel hmōi:ſi impedit ne detur digno anteqꝫ firmatū ſit qd ei deť:teneť ad recōpenſationē ſm arbitriū ſapiētis nō tñ ad equale:qꝛ poterat mul tipliciter impediri:ſi vero iam firmatū ſit qd ali cui deť ꝓbenda.⁊ propter indebitā cauſam pro curet quod reuoceť:idē eſt ac ſi iā habitam aufer ret:ideo tenetur ad equalē: tamē ſm ſuā faculta tem. Hec ex illo qui nō loquiť ſolū de prebenda: qꝛ nō ſolueret motiuū:nec intēdit qd teneatur q̄s cōpenſare ſolū ei qui iā habebat ius:ſed etiā ei q̄ quaſi habebat.aliter negaret implicite autorita tē philoſophi adductam.Et ſic.s. Tho.intendit illam maximā: qd impediens aliquē a cuiuſcūqꝫ

boni cōſecutione iuſte.i.licite in nullo tenetur et bene:qꝛ nemo dānum facit niſi id qui facit quod facere ius nō habet.ff.de re.iu.l.nemo impediēs vero iniuſte a conſecutione de facto eū qui iam erat aſſecutus:teneť ad equale quo ad eū vero q̄ ꝓpe erat vt aſſequereť vt qꝛ erat veriſimile quod aſſequereť:teneť arbitrio boni viri:⁊ ita etiā eū intellexit Arch.⁊ cōſentit etiā Ric.⁊ Sco.qui in iiij.ſic diſtingūt de impediente aliquē ab aliquo bono cōſequēdo. Nā ſi hoc facit animo nocēdi: tenetur arbitrio boni viri:nō ad equale qꝛ aliud eſt habere aliud eſt prope vt habeat ſi vero facit animo cōſulēdi ſibi vel amico per viam licitā in nullo tenetur. Et iſta ſunt valde bene dicta per d.l.nemo.⁊ ar.l.ij.ff.de no.ope.nū. ⁊.l.ſi in meo ff.de aqua.plu. Et ponūt exēplū quia ſi preſcindo in fundo meo venas per quas aqua deriuatur ad puteū alterius intentione nocēdi teneor dā ni:nō autē in fraude cōſulēdo mihi.ar. d.l. ſi in meo. Adde vero quod ſi cōcurrat odiū ⁊ propria vel amici vtilitas inſpiciendū eſt quid ſit princi palius in intentione ⁊ ſm illud iudicandū nō ſe cūdū ſecūdariū:⁊ in dubio ſtādū eſt vtilitati cuiꝫ maior ſit amor ſui q̄ odium proximi quod ex il lo cauſatur. Et ex his ſequuntur multa que habē 2
tur in ſequētibꝰ particulis.¶ Scdm. Scdm Pet. de pal.differt quo ad hoc inter prebēdas:que nō dantur liberalitate ſed iuſtitia ⁊ legata ⁊ alia q̄ liberalitate dantur:qꝛ licet nō tenetur cōpenſare impediēs cōſecutionē prebēde nō ex odio: ſed vt detur digniori vel eque digno ſecus vt detur mi nus digno:qꝛ cū detur ex iuſtitia que debitū re ſpicit:debetur ſemper meliori reſpectu minus bo ni:licet in eque bonis ſit locus gratificationi:ſe cus in alijs donis vel legatis in quibus nihil eſt debitū donatario vel legatario:ſed tātū gratui tū:vnde ſi tibi dandū vel etiā legatuꝫ adhuc ta mē reuocabile procuro mihi vel amico intellige etiā minus bono nō facio tibi iniuriā nec iniuſti tiā:quia nō aufero tibi ius tuū:qꝛ nihil erat ad huc tibi debitū. Hec ex illo ⁊ vt patet hoc ſequi tur ex premiſſis hoc caſu reſpectu prebēde impe diēs impediebat iniuſte non reſpectu legati ſed intellige quod nō tenetur ſi reuocatio fiat libere ſecus ſi nō libera volūtate fiat iuxta dicta ſupra reſtitutio.ij.in princi.¶ Tertium. Qui legatū ali 3
cui factum vel fiendum per ſuggeſtionem ſolici tudinem vel importunitatem impedit ne id con ſequatur donatarius ſecūdum Bar.cepo.in ſuis cautelis tenetur actione de dolo vel in factum ſubſidiaria ei cui ademptum eſt:vel cui non eſt relictum ex ſolicitudine eius.ff.de doli except. l.j.ſ.not.Ange.in.l.ſi.C.ſi quis ali.teſta.probi. ſed hoc per predicta patet falſum: vnde dico quod etiam ſi hoc ſit per tutorem reſpectu pupullā

nō tenet vt.ſ.clericus.iiij.§.x.ſi vo fiat ꝑ prelatū
reſpectu eccliaſtici ſum.ang.cōtra ro.dicit ſecus
eſſe ſʒ tu dic vt ibi:ſi vo ſit religioſus reſpectu ec
cleſie matricis:cū hoc ſibi ne faciat prohibeat in
cle.religioſi de ꝑut.ſm fratrē aluarū peccat mor
taliter ⁊ tenet reſtituere:ſʒ dico ꝑ predicta qḋ ſi
hoc fecit cōſulēs ſaluti teſtatoris:nec tenetur:nec
peccat.ſi vo hoc fecit ſine odio cōſulens ſibi vel
monaſterio aut amico ſuo peccat quidē:ſʒ tamē
4 nō tenet qꝛ iure naturali nō tenet nec etiā poſiti
uo:qꝛ illḋ nō mādat reſtitutionē.¶ Quartū. Qui
ruſticū impedit iniuſte ne ſuas operas exequat
tenet de ſalario ⁊ ſimiliter qui impedit piſcatorē
vel aucupē a veriſimili futura captiōe piſciū vel
auiū que ſunt iuris cōmunis tenet arbitrio boni
viri ſm Gerar.Old.⁊ Archi.qꝛ iſtis auferē ſuus
ꝓprius vſus qui erat ſui iuris:⁊ fructus in coruʒ
vſu quaſi ſeminaliter cōtētus:qḋ limitat Archie.
niſi quis hoc faciat rōne ripe vel terre que ſunt
ſpecialiū dominorū habēs ſuꝑ hoc autoritatē li
mita etiā niſi quis hoc faceret nō licito cōſulens
ſue vtilitati vel amici vt ipſe capiat iuxta predi
cta:ſʒ tn̄ cōſiderādū eſt an ⁊ qn̄tū cepiſſent:qḋ in
tēdūt alij qui cōtrariū tenere videtur in lege quē
5 admodū.§.ibidē labeo.ff.ad.l.aquil.¶ Quintuʒ
Qui alicuius agri ſemina effodit vel qualitercū
qꝫ fructus impediuit:aut dānū intulit:qꝛ tpe ſuo
nō ſoluit ſm Ul.nō tenet reſtituere totū dānū:qꝛ
dubiū erat de futuro:ſʒ tantū qn̄tū fructus in illo
dubio vēdi potuiſſent vel ſuū lucrū mercator vē
didiſſet:⁊ idē de eo qui alteri rapuit equū vel pe
cuniā:qꝛ reſtituet ſm.s.Ber.ſolū lucrū ꝓbabili
ter futurū ⁊ ſm Spe.dānū datū in frumēto dum
erat i herba ⁊ huiuſmodi eſtimabit expectādo tē
pus meſſis vt ſciat qn̄tū ex tāto ⁊ ſimili frumento
habebit:vel cōſiderabit qn̄tū in anno preterito
ex tāto ⁊ ſimili habitū eſt ar.ff.ad.l. aquil.l.in le
ge aquilia.⁊ hoc videt equū: ſʒ tamē in omnibꝰ
6 his requirit arbitriū boni viri.¶ Sextū.Qui de
bitorē eximit vel ſubtrahit vel aufugere facit de
tētū in carcere pro debito fiſci vel priuati ſm Jo.
de pla.in.l.quotiēs de exac.tri.lib.x.tenet ſolue
re illud totum.vt.d.l.quoties ſi aūt detinebatur
7 pro delicto vide ſupra fugere.¶ Septimum.Qui
autē occultant aut faciūt fugere officiales tēpo
re ſyndicatus dicit idē quod tenetur ad reſtitu
tionē dāni.ſ.quod illi debebāt ſi fuiſſent ſyndi
cati ſm Bar.C.de aſſe.l.ſi poſt.ſm Bal.aūt tene
tur in quadruplū quod in foro cōſciētie eſt verū
8 ſolū poſt cōdēnationē.¶ Octauū. Qui impediūt
aduētū frumēti aut aliarū merciū ad aliquā terrā
vt ipſi carius vendāt:tenētur de illo pluri his q
carius emerūt:⁊ de dāno illis qui erāt allaturi
qꝛ iniuſte impediuerūt vtilitatē priuatā ⁊ ꝓpriā
publice ⁊ cōmuni preponētes:⁊ idē de his qui cō
cordāt in emptiōe oīm merciū vt vēdāt ad libitū
qꝛ tenētur ad oē dānū.l.ij.ff.ad.l.iul. de anno.et
in gl.l.annona.ff.de va.⁊ extraor cri.¶ Nonum. 9
Qui aliquē impedit iniuſte ne ſuū aſſequat impe
diēdo apprehēſionē ꝑ viā iuſtitie:aut etiā ꝑ viā
liciti facti:aut per viā reſtitutiōis: multo magis
teneat quā impediēs aſſecutionē eiꝰ quod nōdū
erat ſuū.ar.xiiij.q.vj.ſi res.¶ De impediētibus a
cōſecutione lucri infra vſura primo.§.xix.

¶ Rurſus de reſtitutione.iiij.cui quis debeat
vel teneatur reſtituere.

REſtitutio quarto rurſus cōſiderari
pōt vt ſciat cui qḋ teneat reſtituet.
¶ Primo ergo queritur in genere 1.qȯ
cui reſtitutio faciēda ſit ⁊ ante oīa
iacio fundamētū ex Archie.poſt.s.
Tho.ij.ij.q.lxxij.⁊. lxij.qḋ triplici
ter aliquid eſt illicite acquiſitū:primo qꝛ acqui
rēs non pōt illud retinere ⁊ dans debet rehabere
vt in furto:ſcḋo qꝛ nec ille retinere:nec iſte reha
bere pōt qꝛ vterqꝫ egit cōtra legem ⁊ iuſtitiā:ille
dādo ⁊ iſte accipiēdo:vt in ſimonia:tertio quia
dans nō pōt rehabere:⁊ acquirens pōt retinere:
qꝛ acquiſitio nō eſt illicita ſed ex illicito vt in eo
quod ex meretricio querit. Supple.autē propter
hos modos illicite acquiſitiōis conatus eſt inue
nire quartū:vbi dans ex obligatione dat ⁊ acci
piens turpiter accipit:⁊ tenetur pauperibus per
c.cū ſit de iude.vbi mādatur dari pauperibus qḋ
ſolutū eſt a xp̄ianis iudeo vel pagano cui publi
cū officiū cōmiſſum eſt:ſed vt probat ibi gloſ.per
multa iura illud erat reſtituendū danti:ſed quia
ille erat incertus mādatur dari pauperibus. De
inde autē dico quod breuiter materiā colligēdo
Ray.dicit ei reſtituendum cui res ſubtracta eſt ſi
ue ſit dominus rei:ſiue etiam non ſit ſed tamen
ſua intereſt ex cauſa honeſta rem non eſſe ſubre
ptā puta qꝛ habebat in ea ius pignoris vel vſuʒ:
aut aliquid huiuſmodi.ff.de fur.l.is cuius ſi ve
ro ipſe cui res nūc ſublata eſt furatus erat eā nō
ſibi ſed dn̄o reſtituēda eſt vel ei cui prior fur ſub
ripuerat ex cauſa honeſta caute tamē ne furis per
ſona prodat. Jtaqꝫ regulariter reſtitutio facien
da eſt ſpoliatis tertia.qȯ.prima reintegranda et
fere per totā queſtionē de re.ſpo.fere per totum
quod intellige primo ſpoliatis principalibus
vel eorū heredibus ſi inueniuntur:alias paupe
ribus de vſu.cum tu.⁊.ij.ſpoliatis re ſua aut a ſe
iuſto tit.poſſeſſa.C.loca.l.ſi quis cōditiōis. Qḋ
tamē primo fallit quādo dn̄s rei dedit illā turpi
ter:nec mereret habere vt infra ⁊ ſecundo quan
do nō dn̄s habet eam iuſto titulo:ſed in fraudem
veri dn̄i:quia is qui ab iſto habet tenetur caute
nunciare domino. xiij. queſtio. v. hoc videtur.
¶ Sed ad pleniorem notitiam ſic diſtinguo.

Si eñ eſt quis obnoxius ratiõe turpis acceptionis in qua participauit etiã dans nõ tenet dãti: qꝛ vt dictum eſt.ſ̄.in pari cauſa turpitudinis potior eſt cõditio poſſidẽtis.ff.de cõdi.ob tur. cau.l. ſi ob turpẽ.§.porro.ꝛ.C.eo.l.ij.ꝛ cõſequẽter tenetur pauperibꝰ quaſi nõ inuentaẽ principalis vel eiꝰ heres per.d.c.cũ tu.qḋ fallit primo ſi interuenit dolus fraus.metus.vel deceptio ꝛ hmõi in q̇bus datur repetitio ꝑ actiões de dolo vel metus cauſa ꝛ ſimiles:vel ꝑ officiũ iudicis:qꝛ hoc caſu reſtituẽdũ eſt dãti vel heredibꝰ ſi inueniantẽ alioquin pauperibꝰ ſm Jnn.ꝛ docto. in.c.qꝛ plerię de immu.eccle.ſecũdo in accepto per ſimoniã vel vt alteri fieret iniuria de quo ſupra reſtitutio.ij. §.j.ꝛ generaliter vbi ius aliter diſponit ꝛ quãdo ipſo iure applicaẽ fiſco vel priuato:qꝛ de alieno eleemoſyna pauperibꝰ fieri nõ poteſt.j.q.j.nõ eſt putãda eo tamẽ caſu quo applicatur fiſco vel priuato:licet turpiter accipiẽs nõ cogatur reſtituere dãti:tamẽ hoc poteſt:qꝛ hoc nullo iure cauetur ꝛ pene ſunt reſtringẽde ꝛ ita tenet ſum. cõfeſ. Si vero nõ interuenit dolus aut aliquid predictorũ:ita qḋ dãti nulla cõpetit repetitio per actionẽ vel officiũ iudicis:variãt doctores:qꝛ hoſti.in.c.cũ ſit.de iude.tenet indiſtincte qḋ eſt reſtituẽdũ pauperibus ꝛ idẽ aliqui imponũt Jnnoc. vbi ſupra quod quidẽ nullo iure probatur quaſi hoc ſit de neceſſitate ſalutis ſed ſolũ de conſilio. vt tenet car.in.d.c.qꝛ plerię ꝛ gl. Ray. vt ſupra reſtitutio.ij.in principio ꝛ idẽ in effectu tenet Jnno.vbi ſupra aliter ſibi cõtradiceret cũ non damnet aliquẽ ſi quod male queſitũ ex negotiatione: vel extorſione ex qua tamẽ reſtituere nõ tenetur relinquat heredibus ꝛ dicat mathematicũ in predicto caſu nõ teneri ad reſtitutionẽ nec lucrantẽ in ludo:niſi fuerit in dolo:cũ tamẽ iſti acquirant cũ peccato:vnde talia ſunt reſtituẽda de cõſilio nec eſt mortale tenere pro ſe. Unde vbi reſtitutio reſpicit incertã perſonam ſm ꝟꝟ.nõ eſt de neceſſitate ſalutis:ſed de cõſilio:quod limita niſi interueniat iudicialis cõdemnatio vel niſi ipſa bona incerta taliũ ſint quod aliquãdo fuerũt obnoxia reſtitutiõi faciẽde certe perſone vt ſupra reſtitutio.ij.§.ij. Si vero nõ eſt quis obnoxius reſtitutiõi ex turpi cauſa in qua participauerit dãs:ſubdiſtingue:vtrũ inueniatur principalis creditor vel heres eius:quod idẽ eſt:vel non. Si enim nõ inuenitur:dic vt infra reſtitutio vltimo:vbi agetur de reſtitutione incertorũ. Si vero inuenitur principalis creditor tũc aut obligatio eſt perſonalis ꝛ dicendũ eſt vt infra reſtitutio.viij.§.j.aut eſt realis:vt quia habet quis rem alienã:ꝛ tunc ſi habet a dño illi reſtituẽda eſt.ff.de rei vendi.per totũ ꝛ.C.eo.quia cuię dandũ eſt quod ſuũ eſt.ff. de iuſti.ꝛ iur.l.iuſtitia.§. legis precepta ſi vero habuit ab alio titulo tranlatiuo:puta donatiõe: vẽditiõe: huiuſmodi ſimiliter reſtituẽda eſt dño gratis.C.de fur.l.in ciuilẽ.ſi vero habuit ab alio titulo nõ trãſlatiuo:puta locatiõe cõmodato vel etiã ſine titulo:puta quia forte ſurripuit reſtituẽda eſt ei a quo habuit itellige ſi erat poſſeſſor bone fidei.C.loca.l.ſi quis cõductionis vbi conductor licet dicat ſe dñz:debet locatori reddere ꝛ de inde agere de dño:niſi cõſtaret de dño vel poſſit incontinẽti probare.ff.depo.l.bona fides,vbi quãdo fur rẽ depoſuit apud rei dñm:nõ cogitur dñs reddere. Si autẽ nõ poſſet cõſtare ſtatim cogitur reddere ei a quo habuit:etiã ſi habuiſſet a fure:vel predone.d.l.bona fides quod limita qñ habuiſſet cauſam ab eo vt ibi qꝛ ſi ab eo non habuit cauſam puta qui ei furto aut rapina ſuſtulit tũc ſi quidẽ furtũ ſuſtulit nõ debet priori furi reſtitui:qꝛ nullus poſſeſſor male fidei habet hoc caſu ius repetẽdi:cũ actio furti detur ei cuius intereſt.ꝛ.l.is cuius intereſt.ꝛ nemo debet ex improbitate ſua cõſequi actionẽ.ff.de fur.l.itaę dareẽ tñ actio furti furi ſi a principio habuit rem de volũtate dñi ꝛ cõſequenter eius intererat ex honeſta cauſa:ſicut ei qui accepit veſtẽ poliendã ꝛ furtuʒ cõmiſit cõmodãdo alteri cui a tertio furto ſublata eſt.ff.de fur.l.qui vas.ſi vero ſuſtulit rapina a fure vel predone:debet ei reſtituere per.c.in literis de reſtit.ſpo.ꝛ probatur qꝛ nec etiã dño licet rem ſuã rapere niſi fiat incõtinẽti vim vi repellẽdo alias cadit a iure ſuo ꝛ perdit eã ſm Jnno.et Hoſt.ar.l.extat.ff.qḋ me.cau.niſi forte per iudicẽ eã cõſequi nõ poſſet:vt not.diſt.j.ius gentiũ ꝛ ita indiſtincte tenet ſupple. Sed tu limita in rapina ꝛ in furto qñ de vero dño nõ cõſtat:vel ſi ſtatim probari nõ põt ꝛ ille cui ſublatũ eſt repetit quo caſu loquiẽ.d.c.in literis vt ibi patet:alias ſi ille nõ repetit põt ꝛ debet auſari verus dñs caute vt patet per.c.qui cũ fure extra de fur.cũ ibi no.ſi vẽo repetit quidẽ ſed exceptio de vẽo dño ſtatim ꝓbari põt idẽ eſt qꝛ licet peccauerit maxime raptor etiã ſi ſit verus dñs:tñ reſtituere non tenetur ei a quo rapuit:qꝛ nõ fecit illi iniuriã:ſʒ publice iuſtitie ſi eã potuiſſet habere alias etiã nõ peccaſſet:vnde Archi.indiſtincte tenet qḋ qui abſtulit a vero domino tenet ei:ꝛ qui a non dño ſed tamẽ iuſte:vel ex honeſta cauſa poſſidẽti tenetur ei:qui vero ab iniuſte detinente reſtituere debet:vero dño imo ſm eũ ꝛ ꝟꝟ.male faceret reſtituẽdo tali furi vel predoni:ꝛ nõ vero domino:licet ſm eos ſit liberatus ab obligatiõe reſtitutionis:quia in priſtinũ ſtatũ repoſuit. Cũ autẽ dicit ſupple quod ſi abſtulit per rapinã a fure vel predone tenetur ei reſtituere:qꝛ etiã predo eſt reſtituẽdus ſcilicet poſſeſſioni de reſti.ſpolia in literis nõ eſt bona probatio:qꝛ aliud eſt raptorẽ ſpoliatũ reſtitui aliud

ſpoliantē reſtituere de quo infra.§.iij. Qñq3 tamē
debet furi vel predoni fieri reſtitutio: ſi cū eo dñs
in repetitiōe cōcurrat potius debet fieri dño di-
cta.l.bona fides imo ſi dñs ex ignorātia nō repe
teret. Et qd dictū eſt de dño cōcurrēte idē eſt de
quolibet pretendēte aliquod ius honeſtū: qꝛ ſem
per illi faciēda eſt reſtitutio qui fouet maius.di.
l.bona fides ⁊ eſt arg.in.l.queritur.ff.de ſta.ho.
vnde vincēs filio vel ſeruo tenetur patri vel do-
mino.ff.de alea.l.fina.imo filij tenentur patri re-
ſtituere res ſpectātes ad eos iure proprietatis ſi
vſuſfructus eſt patris: quod tamē fallit in caſtrē-
ſi peculio vel quaſi caſtrenſi: ⁊ in beneficialibus
vt in.c.ſi annum de iu di.libro.vj.

2.q. ¶ Scdo querit̄ in quib9 fallit illa regula qd ſub
lata a vero dño ſunt ei reſtituēda qui haberi po
teſt.iij.q.j.reintegrāda ⁊ de reſtit.ſpol.quaſi per
totū.⁊ in.c.ſicut dignū de homi.§.eos.⁊ dico qd
fallit primo ſi ſublata ſit ei iuſto bello.ſcdo ſi edi
cto imperiali vel eccleſiaſtico ſit ei interdictū vt
dictū eſt.tertio ſi dñs eſt pupill9 minor aūt furio
ſus: qꝛ reſtituet̄ tutori vel curatori.quarto qñ do
minus mortu9 eſt qꝛ reſtituet̄ heredi ꝓprie dicto
ex teſtamēto: vel ab inteſtato: ſi quis aūt eſſet he-
res in certa ⁊ determinata parte: puta centū vel
in domo: nō fiet ei reſtitutio: ſed illis quib9 com
miſit diſpēſationē bonorū ſuorū ⁊ ſi dñs in mor
te reliquiſſet oīa ſua pauperib9 diſtribuēda deb3
dari pauperibus ſm Inno.in.c.qd ſicut de elect.
qd puto verū ſi reliquit pauperib9 in genere ſec9
ſi eligēdis per aliquos executores: qꝛ executori-
bus eſſet reſtituēdū.quinto qñ illud qd reſtituen-
dū eſt acceptū eſt a prelato eccleſiaſtico: ſ3 de hoc
ſupra clericus quarto.§.decimo. Adde ſexto quā
do iſta bona de certis fiunt incerta iuxta dicēda
infra reſtitutio.vij.§.j.

3 ¶ Tertio querit̄ vtrū predo ſiue raptor ſit reſti-
tuēdus.ſ.rei ablate ab eo poſſeſſiōi: ſiue vtrū ſit
ei reſtituēdū ⁊ dico de hoc eſſe magnā queſtionē
inter iuriſtas: de qua ad ſaturitatē ⁊ nauſeā vide
Pañ.in.d.c.in literis vbi dicit qd fur nō eſt re-
gulariter reſtituēdus de quo dic vt.ſ.§.j.ſi pre-
do inquit ſi ſit predo ſtratarū publicarū nō eſt re
ſtituēdus ſ3 ſuſpēdēdus: ſ3 predo.i.is qui ꝑ aliū
eadē re ſpoliauit eſt reſtituēdus qñtūcūq3 cōſtet il
lū eſſe predonē ex quo dñs ſecū nō currit ad petē
dū: vt patet in.l.j.§.ſi predo.ff.depoſiti vbi dicit
tex.qd ſi predo depoſuit pōt agere depoſiti ⁊ red
dit rationē: qꝛ eius intereſt cū alteri teneatur et
habeat depoſitarius obligatos ex cōtractu: que
ratio habet locū quātūcūq3 conſtet eū eſſe predo
nem: licet in beneficialibus reſtitutio fieri nō de
beat ex quo conſtat eū eſſe predonē: ne detur vi-
tioſus ingreſſus: quia nō debet intrudi etiam vt
alij reſtituat: ⁊ recitantur ibi differētie inter furē
et predonē: quare hic et non ille reſtituatur. Sed
quicqd ſit de ꝑdictis in foro cōtentioſo: tñ in fo-
ro conſciētie ſi cōſtaret de vero dño aut inconti
nēti ꝓbari poſſet non eſſet reſtituendus ꝑdo etiā
ſi repeteret: ⁊ dñs ex ignorātia vel alia cauſa nō
repeteret.et ita ſentit Arch.poſt Hug.imo ita eſt
mens Inno.et do.Anto.vt recitat Pañ. et mul-
torū ſolēnium doctorū etiā in foro cōtentioſo qd
predo nō reſtituitur cōtra dñm ſi de eo cōſtet: ſed
cōtra aliū predonē.vel furē. Quod ergo dicitur
predonē eſſe reſtituendū etiā ſi cōſtet eū eſſe pre-
donē fallit primo ſi ſit talis predo cuius vite nō
ſit parcendū: ſecundo: in beneficialibus: tertio ſi
dñs eodē tpe petat cum eo: quarto ſi nō petat ſed
tñ pōt excipi de vero dño: qꝛ cōſtat aut ſtatim ꝓ-
bari pōt: imo ſi probari non poteſt modo cōſtat
ei qui rem habet in conſciētia.poteſt et debet re-
ſtituere immediate vero dño ⁊ nō mediante pre
done qꝛ eſt periculoſum.et fruſtra ſit per plura ꝙ
fieri pōt per pauciora eque bene et melius ſm re-
gulā philoſophi.quinto ſi predo rē ablatā depo
ſuit apud eū cui abſtulit.d.l.bona fides.ſexto ſi
fuit inuaſor rerū ſpiritualiū que reſtitui non de-
bent niſi probetur poſſeſſio legitime adepta.

¶ Quarto q̄rit̄ qd agendū qñ is cui reſtituendū
eſt ignorat̄ aut eſt mortuus vel diſtat. ¶ Et dicit 4
s.Tho.ij.ij.q.lxij.ar.v. ꝙ ſi ſit oino ignot9 d3 hō
reſtituere: vt pōt.ſ.dādo in eleemoſynas pro ſalu
te ipſius ſiue mortu9 ſit ſiue viuus ꝑmiſſa tñ dili
gēti inqſitiōe de ꝑſona ei9. ¶ Si vero ſit mortu9
reſtituendū eſt ei9 heredi: quo cōputat̄ quaſi vna
ꝑſona cū eo. ¶ Si vero ſit multū diſtans d3 ei trāſ-
mitti quod ei debet̄: et precipue ſi ſit res magni
valoris.et poſſit ei commode tranſmitti. alioqn
debet in aliquo loco tuto deponi: vt pro eo con-
ſeruetur et dño ſignificari. Hec ex illo. ſed adde
ſm Rodo. niſi ſit quid modicū reſpectu eius cui
debet̄: qꝛ poſſet ꝓ eius anima pauperibus dari:
et ſm Ber. idē eſt ſi ſumptus excedunt ſummam
rei.ar.c.anteriorum.ij.q.vj.imo dico ſi equarent
imo ſi parum deficerent adeo ꝙ reſiduū eſſet mo
dicū reſpectu eius: qꝛ tunc locū habet dictū Rod.
Adde etiam qd ſm Archi.poſt Jo.ſi debitor ſuo
proprio motu rē mittat dño ⁊ pereat: tenet̄ ſatiſ-
facere denuo. Adde etiā id qd dictū eſt de depo-
nēdo rē eſſe cōſiliū nō ꝑceptū. Adde etiā ꝙ ſi ne-
ſcit̄ vbi habitat nō oportet querēdo vagari.ar.l.
qd niſi fiat.§.j.ff.de ope.li.vnde pauperibus da-
bit̄ niſi expectetur veriſimil'r rediturus ſm ſum.
Ang.ſed veri9 ſi veriſimiliter creditur nō reditu
rus: qꝛ qñdiu eſt dubiū ſeruandū eſt ei.ar.c.iuue-
nis.de ſpon. Adde quarto ſm Panor.in.c.cū tu.
de vſu.ꝙ ſi is q̄ h3 reſtituere ſit poſſeſſor male fi-
dei puta fur: vſurarius: et hmōi ſi receſſit ipſe de
loco vbi abſtulit tenetur mittere dño ſumptibus

ſuis: ſi vero alibi ſe trāſtulit dn̄s ſumptib⁹ ei⁹ ei mittere: ⁊ ſic intelligēda eſt gloſ.ibi:et ſic diſtinguit lex in re legata.l.cum res.ff.de leg.ſ.qd̄ limita primo niſi adeſſet fidus gratis deferens.ar.c. ſignificāte.de pig. ⁊ ſcd̄o in cōſciētia niſi dn̄s ſine expēſis aut minoribus rem ſuā ſecum duxiſſet: q2 tenetur de tali dāno ſi ex delicto tenebatur:licet non ſit ex contractu etiam vſurario vel quaſi contractu per dicta ſupra reſtitutio.iii.§.viii.

❡ Rurſus de reſtitutione.v.qn̄ fieri debet.

Reſtitutio. v. conſiderari pōt vt ſciatur quo tēpore teneatur exequi reſtitutionem qui eſt reſtitutioni obnoxius.

1. qõ ❡ Primo ergo q̄rit̄ vtrū̄ teneatur q̄s ſtatim reſtituere: ⁊ breuiter recolligēdo iſtā materiā totam de qua diffuſe Archi.ii.par.titu.ii.in fin.vbi ſi expedit videatur: dico qd̄ ſm.s.Tho.ii.ii.q.lxii.ar.vlt. obligat⁹ reſtituere aliq̄d tenet̄ illud reſtituere ſtatim q2 ſicut rē alienā auferre eſt cōtra iuſtitiā: ita ⁊ detinere cū impediat̄ dn̄s ab vſu ſue rei: nulli aūt l3 quantūcunq3 modico tp̄e facere cōtra iuſtitiā iuxta illud eccl'iaſtici.xxi.q̄ſi a facie colubri ⁊c. Nec obſtat qd̄ p̄ceptū de reſtituēdo ſit affirmatiuū: ⁊ ꝯſequēter nō obligās ad ſemp: q2 includit negatiuū.ſ.noli detinere alienū limitat tn̄ ſi hō pōt: q2 q̄ nō pōt ſcd̄m cū non tenetur ſtatim: ſed d3 petere dilationem vel remiſſionem: intellige niſi ex petitiōe ſequeret̄ reuelatio pcti vel aliud ſcandalū.ar.c.officii.de pe.et re.de quo etiā.ſ. reſtō.vii.§.ſ. Et ſ3 Pe.⁊ Ray.cā petere d3 ab ep̄o ſi reſtituēda ſunt incerta vel a diſcreto ꝯfeſſore: ſi vero ſunt certa.i.debita certe perſone q̄ ſciri ⁊ inueniri pōt petenda eſt ea: aliter potens et nolēs reſtituere nō poteſt abſolui. xiiii.q.vi.ſi res. niſi doleret qd̄ nō reſtituit quāprimum potuit: ⁊ proponeret quāprimū poſſet reſtituere. Uide etiā infra reſtitutio.vi.§.iii. Et ſi remiſſio aut dilatio nō obtineat̄ ſunt opiniones. Nā vna dicit qd̄ tenetur ſatiſfacere ſtatim aut cedere bonis nō habito reſpectu ne egeat etiā ſi oporteret ipſum mēdicare: ⁊ nihil pōt ſibi reſtituere niſi ea ſine quib⁹ moreret̄: ⁊ ita vr̄ ſenſiſſe Rich. in.iiii. et Archi.in.c.ſi res.xiiii.q.vi.⁊ Ber.⁊ Hoſt.⁊ vt vr̄ Inno.in.c.cū tu.de vſu.⁊ Joā.do.⁊ Ray.&c. Alia v̄o eſt humanior aliquoꝝ quos refert ac ſequit̄ Archi.dicens qd̄ habēs aliqua vltra neceſſitatē nature nō tenetur cedere bonis ad vitāda corporis ⁊ aīe dāna nō obſtat id qd̄ dicunt predicti doctores q2 loquuntur tanquā viā tutiorē cōſulentes: quā tn̄ nō tenemur ſemper arripere ſed ſufficit eligere ſecuram. Et inter has opiniones videtur meo iudicio iſta diſtantia: quia ſm primam licitum eſt iſti retinere ſolum ea ſine quibus moreretur ipſe vel ſui ſcd̄m altam vero poteſt aliqualiter viuere decēter in aliquibus caſibus: licet nō ſcd̄m omnē decentiā ſui ſtatus puta eque ample veſtiēdo dotādo: ⁊ veſcendo. Et iſta opinio ſcd̄a ē benignior ⁊ v̄ior vt patebit.ſ.§.iii.

❡ Scd̄o q̄rit̄ vtrū̄ exiſtēs in extrema neceſſitate nō habēs niſi neceſſaria vite ſue ⁊ ſuorū teneat̄ 2
reſtituere: ⁊ dicit Sco.in.iiii.di.xv.qd̄ nō q2 in extrema neceſſitate oīa ſunt cōia.l.ſ.§ cū in eadē.ff. ad.l.rho.de iac.⁊ in.c.exiit de ver.ſig.vn̄ illa res iure poli efficit̄ detinētis in tali articulo: niſi dominus rei ſit in eodē articulo: q2 tūc illi debet̄ qui prius in talē neceſſitatē deuenit: ⁊ ſi eodē tp̄e deuenerūt dn̄o eſt reſtituēda: q2 nunq̄ excidit a dominio ꝑ hoc q2 duob⁹ cōcurrētib⁹ preualet qd̄ ē poti⁹.ar.l.q̄rit̄.ff.de ſtatu ho. Et ſubdit Sco.qd̄ ſi talis detētor talē rē preoccupauit an̄ talē neceſſitatē reſtituere tenet̄ ſi venerit ad piguiorē fortunā: alias ſecus intellige ſi res eſt conſumpta: ⁊ idē Ric.⁊ Pe.de pal.tutius tn̄ vr̄ qd̄ reſtituat ſi venerit ad pinguiorē fortunā ſicut ⁊ qui ceſſit bonis.C.de his qui po.ce.bo.l.ſ. Iſta tn̄ intellige de eo qui in extrema neceſſitate ꝓprie qui ſc3 nec per ſe nec per amicos iuuare ſe pōt: ſecus improprie: vt is qui occidēdus eſt niſi redimat pecunia quā pōt tūc ab amicis mutuo petere licet penes ſe nō habeat de ſua: q2 talis reſtituere tenetur. De quo vide.s.Tho.v.quodli.q.ix.

❡ Tertio querit̄ vtrū̄ reſtituere teneat̄ is qui vltra neceſſaria vite habet q̄dē ad aliqualē aut ad totalē decētiā: ⁊ dico in iſta q̄one eſſe opiniōes: ⁊ ſm Ray.⁊ ſequaces dicēdū eſt qd̄ qui eſt oīno impotēs reſtituere oīno excuſat̄: vt.§.priore q̄ vero nō eſt impotens oīno tenet̄ ſtatim ad id qd̄ pōt q̄ potētia ſm Ray.vr̄ cōſiderāda vſq3 ad mēdicitatē ſuā ⁊ ſue familie reſeruata ſola extrema neceſſitate: ſ3 q2 nō ſolū neceſſitas extrema ſed etiā magna excuſat a reſtitutiōe arg.de fur.ſi quis ꝓpter ⁊ ibi expreſſe in gl.iō cū Arch.⁊ Joan.de neap.⁊ Sco.humaniorē ⁊ veriorē opinionē ſequēdo ſic dico. Et qui eſt reſtitutiōi obnoxius licitū eſt rē alienā ad tēpus detinere: qn̄ ipſe rei dn̄s hoc rationabiliter velle deberet licet cupiditate vel alia irrationabili cauſa ductus nolit. Iſta maxima et clauis probatur primo autoritate Joā.de neap. in quodli.ix.q.xxii.dicentis quod quando aliene rei detentio eſt contra voluntatem dn̄i inordinatam iuſte fit: vt.xxii.q.ii.ne quis ⁊ ſecūdo autoritate Scoti dicentis vbi ſupra quod domino inordinate volente ſuum rehabere ⁊ conſequenter contra rectam rationem nolente proximum retinere: tunc tenens non eſt detentor iniuſtus et tertio autoritate Joan. nider ⁊ Nicola. de auſ. ⁊ Archie.qui predictos refert: ⁊ dicit ſuo iudicio eos rationabiliter loqui: ⁊ quarto ratione quia ſi non eſſet vera illa maxima: ideo eſſet quia voluntas domini etiam irrationabilis circa reſtie-

-lationē ſue rei ſemꝑ extra extremā neceſſitatē im
plēda eſt qꝺ tñ eſt falſiſſimū: qꝛ reſtitutio ordina
ta ad bonū dñi aliqñ eſſet in malū eiꝰ: vt ſi velit
reddi ſibi gladiū ſe vel aliū iugulaturus. Et pro
cul dubio dicta maxima eſt de mēte .s. Tho. qui
vult aliqñ depoſitū reddi nō debere dño volēti:
qꝺ tñ reddi ſtrictiſſime iura mādarūt. C. depo. l.
ſi. Et hac maxima Arc. poſt ſco. ꝛ alios deducit
aliquos caſus .ij. parte. ti. ij. c. vi. diffuſe: quos bre
uiter recitabo: in quibꝰ is qui decēter viuit nō te
netur ſtatim reſtituere intellige in foro aīe etiaꝫ
ſi dilationē obtinere nō poſſit modo habeat fir-
mū ꝓpoſitū reſtituēdi in totū ꝛ paulatim ſecūdū
poſſe reſtituat in parte tēporibꝰ ſuis. ¶ Primo ſi
reſtitutio ſubita redūdaret in damnū contra bo-
nū cōmune: qꝛ illud preferṫ particulari. ¶ Scḋo ſi
redūdaret in malū corporis aut anime ipſiꝰ dñi.
¶ Tertio ſi redūdaret ꝓbabiliter in alicuius in-
famiā aut mortē corporis vel anime: qꝛ immine
ret periculū furti vel proſtitutiōis mulierū ꝛ hu-
iuſmodi donec ceſſent predicta qꝛ ordine chari-
tatis anima corpus ꝛ fama debēt rebus tēporali
bus anteferri. ar. c. offi. de penitētia ꝛ remiſſione
niſi creditor eſſet in extrema neceſſitate: qꝛ tunc
corpus eius preferri debet corpori alterius ꝛ fa-
me: nō aūt anime ſcḋm mētē predictorū. ¶ Quar-
to ſi redūdaret in magnas expēſas reſtituētis: de
quo dic vt .s. reſtitutio .iiij. §. vlt. ꝛ generaliter ſi
redūdat in paruū cōmodū dñi: ꝛ in magnū dānū
reſtituētis puta qꝛ oportet eū vēdere inſtrumēta
quibꝰ viuit aut artā relinquere: quo caſu ſi dñs
equale vel quaſi inequale incommodū ex abſen-
tia ſue rei ſentiret tenetur qꝛ nō licet alicui in re
aliena incōmodare dñm vt ſe ipſuꝫ cōmodet. Un
de ꝛ rationabiliter hoc caſu dñs ſtatim vellet rē
ſuā: qꝛ prima charitas incipit a ſeipſo. c. nō ſatis
diſt. lxxxvi. hec aūt equitas ꝛ humanitas non eſt
predicāda ne paretur via iniuſtis detētionibus
rei aliene apud indiſcretos ꝛ parū timoratos ſꝫ
ea per cōfeſſoruꝫ diſcretione vtendum. ¶ Quinto
generaliter quādo debitor eſt impotens de quo
dic vt .§. ſequenti.

4 ¶ Quarto querit̃ quis dicat̃ impotens ad reſti-
tuēdū impotētia excuſante: ꝛ dico qꝺ impotētia
reſtituēdi de iure nulla eſt cū licitū ſit cuilibet re
ſtituere de facto aūt eſt multiplex loquēdo iuridi
ce vt patet ex dictis .s. potētia prima .ſ. abſoluta
que eſt eius qui nihil habet que indubitate excu
ſat ſcḋm oēs ꝛ idē eſt ſi habet quidē ſꝫ neceſſariū
vite: qꝛ talis dici pōt nihil habere preter vitā: et
ſcḋa modificata honeſtate que eſt eius qui reſti-
tuere nō pōt ſine infamia vel ſcandalo que excu-
ſat ad tēpus dicte infamie vel ſcādali vt .§. prio-
re. ꝛ in modificata cōmoditate qua dꝫ non poſſe
que cōmode nō pōt que de mēte prime opinionis
recitare .s. §. j. nō excuſat habētē vltra neceſſaria
ad vitā: ſꝫ de mēte Jo. ꝺ neap. ꝛ Sco. ꝛ Jo. nider.
excuſat qñ creditor rationabiliter deberet velle
debitorē excuſari. Et magis particularizādo ma
teriā de mēte archi. excuſat eū qui ad tātā parci-
tatē ſe reſtringit ꝙ iā ſe ſine indecētia magna re-
ſtringere nō poteſt niſi creditor eſſet in eadē ne-
ceſſitate vel quaſi. Et quod iſta ſit mens eius pa
tet qꝛ dicit qꝺ licet forte ſit tutius bonis ſuis pro
reſtitutiōe cedere ſe oībus ſpoliādo ꝛ in deo cōfi
dere etiā ſi oporteret mēdicare ſm̄ Ra. tñ ad hoc
nō vr̃ teneri de neceſſitate ſalutis: nō tñ debēt ta
les ita laute viuere a pōpoſe veſtiri ꝛ filios ma-
gnis dotibꝰ nuptui tradere ſicut ſi nō eſſent obli
gati ad reſtitutionē ſꝫ dñt parce viuere ꝛ paruas
dotes tradere: ꝛ ſi nō poſſunt filias tradere nobi
li: vel mercatori: artifici vel plebeo tradāt: ꝛ alia
ſuperflua reſecēt. Et cū efficaciter faciūt qꝺ poſ-
ſe habēt credo poſſunt abſolui ꝛ cōicari qui vero
de eo qꝺ poſſunt ſemꝑ procraſtināt: ꝛ annuatim
cōfeſſori reſtitutionē promittūt ꝛ nō faciūt non
videnṫ abſoluēdi: niſi priꝰ faciant vel efficaciter
negotiū diſponāt vt habeat executionē: ꝛ multo
minus q̄tū ſpectat ad iudiciū cōfeſſoris debet cō
municari licet q̄tū ad ſacerdotē qui habet cōi-
care ſi in publico ſe ingerāt faciendū ſit vt ſupra
eucharistia tertio .§. quinto. Hec ex illo.

¶ Quinto querit̃ qꝺ ſi creditor nō multū īdiget 5
ꝛ tñ nō vult cōcedere dilationē ꝛ debitor nō ex-
cuſat̃ impotētia: nec incōmoditate magna ſꝫ ali-
quali vel magna quidē ſꝫ apparēter ꝛ opinatiue
nec aliquo caſuū dictorū ſupra .§. iij. ꝛ tñ nō vult
reſtituere ꝛ dico qꝺ ad hoc vr̃ rñdere Dir. ꝑ hec
v̓ba. Si creditores nō ſunt in neceſſitate: ꝛ ad di-
lationē induci nō pñt: ꝛ debitor induci nō pōt ad
reſtituēdū ſtatim diſcretꝰ ſacerdos pōt cōſciam
ſuā firmare ex eo qꝺ intēdat vtiliter gerere nego
tiū creditoris eo ꝙ videat aliter nō poſſe recupe
rare perpetuo et ita cito rē ſuā dilationē cōcede-
re ſi ꝓmittat bōa fide ſatiſfacere infra certū diē ꝛ
abſoluere pctōrē vel aliā recipere cautionē ne re
cedat deſperatꝰ: nō tñ cōſulo vt accipiat iuramē-
tū. Hec ille virtualiter: ꝛ cōcordat Hoſt. ꝛ facit
l. ſoluēdo. ff. de neg. ge. ꝛ. l. ait pretor. ff. de mi. ꝛ
ſequitur ſum. Ang. ꝛ hñ quo ad forū cauſarū ſed
quo ad deū intellige qñ pctōr eſt taliter volūtate
ꝛ cōſcia diſpoſitꝰ q̄uo nō habet animū ꝑſeuerādi
in mortaliter quin de attrito v̓tute clauiū poſſit
fieri cōtritus: puta qꝛ credit ſe non poſſe cū poſſit
aut nō teneri ſtatim cū teneatur alias nō eſſet ab
ſoluendus: nec capax abſolutionis.

¶ Sexto queritur an peccet mortaliter qui non 6
paret confeſſori precipienti vt ſtatim reſtitutio
fiat: et dicit Franciſcus de marno quod ſic

quod verũ eſt ſi ex precepto dei teneret̃ ad ſtatim
alias nõ:q2 nõ põt ſacerdos cogere me rẽ meã ex
bibere eo caſu quo de iure nõ teneor:imo nec ad
oẽm penitẽtiã vt.ſ.cõfeſſio.j.§.xxv.ꝛ.xxvj.Unde
ſm Arch.poſt Pe.de pa.ſacerdos tripliciter ali-
quid penitẽti imponit.ſ.exhortãdo vt ꝙ frequẽ-
ter oret ſcdo imponẽdo ꝑ modũ ſpecialis ſatiſfa
ctiõis ꝓ cõmiſſis tertio declarãdo cõmunẽ obli-
gationẽ vt ꝙ ſingulis annis cõfiteat̃:ꝛ cõmuni-
cet ꝛ ꝙ reſtituat ꝛ hmõi:ꝛ ad primũ nõ tenet̃ te-
netur vero ad ſcdm:intellige ſi impoſitũ eſt pro
7 mortalibus ꝛ acceptauit ꝛ ſimiliter ad tertium.
¶ Septimo q̃rit̃ vtrũ potẽti reſtituere male abla
ta ſtatim ſufficiat ad ſalutẽ ſi teſtamento mãdet
heredibus vt reſtituãt:ꝛ dicit Arch.poſt Joan-
nẽ de neapo.in nono quodli.ꝙ nõ:q2 eſt cõtra iu
ſtitiã detinere alienũ:qd tñ fallit ſm eũ in duob9
caſib9 primo ſi credit vere ꝛ ꝓ certo ꝙ detẽtio ta
lis nõ ſit cõtra volũtatẽ dñi.ſcdo ſi ſit cõtra volũ
tatẽ dñi inordinatã vt q2 ipſe poteſt ad tẽpus re
ſua carere ſine dãno ꝛ incõmodo:ꝛ ille ſine his
dare nõ põt ſi tñ dñs ſine ſuo incõmodo.ſ. nota-
bili ad tẽpus carere nõ põt oportet iſtũ reſtituere
etiam cum magno incommodo ſuo.
8 ¶ Octauo querit̃ vtrũ is a quo res aliqua põt
aduocari petita reſtitutiõe in integrũ iure ſpãli
vel generali eã reſtituere teneat̃ in foro aĩe anq̃
imploret̃ dicta reſtitutio ꝛ dicit Inno.in.c.q2 ple
riq3 de immu.ec.ꝙ nõ ſi cõtract9 tenuit mero iu-
re:niſi is q̃ põt reſtitutionẽ petere leſus fuerit ma
licia cõtrahẽtis:adde vel niſi impediretur petere
aliquo iuſto timore:puta q2 putat nõ ſe poſſe ob
tinere in iudicio ꝓpter fauorẽ debentis ꝛ huiuſ-
modi.Si vero cõtract9 nõ tenuit:ſ3 eſt null9 ipõ
iure:puta q2 res eccl'ie eſt vẽdita ſine debita ſolẽ
nitate ꝛ hmõi ſic tenet̃ licet nõ petat̃: qd limitat
do.An.in.d.c.q2 pleriq3 quo ad cõſciẽtiã verũ ni
ſi cõtractus teneret quo ad metas iuris natura-
lis:puta q2 fuit legitima cauſa alienãdi rem ec-
cleſie ꝛ debitũ preciũ eſt ſolutũ licet ſolẽnitas de
fuerit q2 in foro aĩe nõ tenetur cũ ſolẽnitates ſint
inuẽte propter deceptiones euitandas.vnde vbi
ceſſant:ceſſabit in foro anime ipſa lex.

¶ Rurſus de reſtitutione ſexto quantũ ad mo
dum ꝛ ordinem reſtituendi.

Reſtitutio rurſus ſexto conſiderari
poteſt q̃ntũ ad modũ ꝛ ordinẽ in re
ſtitutione ſeruandum.
¶ Prio ergo q̃rit̃ qũo ſe debeat
1.qõ habere ſacerdos in cogẽdo ad reſti
tutionẽ:ꝛ recolligẽdo ex Arch.ꝛ aliis diſtinguo
vtrũ debitor ſit manifeſt9 vſurari9 an nõ.¶ Si ei
eſt vſurari9 manifeſtus:ſacerdos nec debet nec
põt eũ audire in cõfeſſione:nec ei alia tradere ſa
cramẽta niſi ſeruata forma ca.q̃q̃ de vſur.li.vj.
de quo infra vſura.ix.§.iiij.ſi credit̃ tñ qd illa ſer
uari nequeũt ꝛ ille eſt in mortis articulo para-
tus ad oĩa:põt a quolibet ſacerdote audiri ꝛ ta-
lis ſacerdos habita licẽtia ab eo exponet deinde
promiſſionẽ ep̃o qui eũ ſi ſuperuixerit:vel alias
eius heredes coget ad reſtitutionẽ.¶ Si vo non
eſt manifeſtus vſurarius diſtinguendũ eſt vtrum
habeat reſtituere incerta tãtũ aut certa tãtũ:aut
vtraq3.Si aũt habet reſtituere incerta dic vt.j.re
ſtitutio vltimo.Si aũt certa tũc dic qd talia non
ſufficit dare in eleemoſynã pro eius aĩa:q2 nemo
de ſuo cogitur facere donũ.x.q.ij.precarie ꝛ ſi de
dit adhuc tenet̃ ad reſtitutionẽ ꝑſonis q̃b9 talia
debebant̃.arg.c.ſicut dignũ de homi.imo nec in
hoc papa diſpẽſare põt niſi ex cauſa qua poſſet ta
lia bona exigere a veris dñis vt.ſ.papa.§.xij.ꝛ
xiij.Hic tñ diſtinctione trimẽbri opus eſt.Si eñ
nihil penitus põt reſtituere:q2 nihil habet nega-
ri nõ debet abſolutio vel cõio:ſi proponit reſti-
tuere cũ poterit:nec debet ꝓpter debitũ vrgẽs ex
cõtractu incarcerari:ſ3 ſufficit ſi cedat bonis cũ
intẽtione ſatiſfaciẽdi ſi venerit ad pinguiorẽ for-
tunã de ſolu.odoardus.niſi exiſtimaret̃ veriſimi
liter poſſe reſtituere per amicos:tũc vel certo tẽ-
pore:que ceſſio fieri debet ſine cruciatu ꝛ pena
ac vituperio.C.qui bo.ce.poſ.l.fi.nec ꝯtra hoc va
let cõſuetudo:q2 eſt fruſtratoria ꝛ irrationabilis
ꝛ inhumana ſeuitia.xiiij.q.vj.ſi res ꝓpter debitũ
aũt cõtractũ ex maleficio:puta ſi ex delicto incur
rit penã centũ florenorũ põt incarcerari ſi nõ eſt
ſoluẽdo pena pecuniaria in corporalẽ cõmutata
Si vero poteſt reſtituere totũ integraliter ſine de
ſtructione ſue ſubſtãtie ꝛ ſine magna incõmodita
te ſua vel partẽ debet ſtatim reſtituere totum vel
parte3 ſm qd põt:q2 tñ leges regulariter minima
nõ põderãt vt.l.ſcio.ff.de in inte.reſti.ꝛ.l.ſi oleũ
ff.de do.id ſi talis differat per quindenã vel hu-
iuſmodi nõ doloſe ſed aliquo bono fine nõ vide
tur peccare:niſi is cui reſtituẽdũ eſt interim nota
biliter patiatur ꝛ in hoc credetur ei in foro con-
ſcientie ꝛ poterit abſolui ſine exactione iuramen
ti vel alterius cautionis niſi ſit vehemẽs preſum
ptio de contrario puta pluries eidem confeſſori
vel alteri ſpopondit celerem reſtitutionem ꝛ nõ
perficit quo tamen caſu poſſet etiam tam effica-
citer ſpondere ꝛ pretendere ſigna ſue volũtatis
quod ei crederetur.Si vero nec in totum nec in
partem poteſt reſtituere ſine detractione aut ſal-
tem magna incommoditate ſua petat remiſſio-
nem aut dilationem iuxta modum dicendum in
fra reſtitutio.vij.§.j.ꝛ.ij.quam ſi obtinere nõ po-
teſt fiat vt ſupra reſtitutio quinto.§.tertio ꝛ quar
to.Si vero habet reſtituere certa ꝛ incerta ſimul
reſtituat vtraq3 ſi poteſt:alioquin preferat certa
ſecundum omnes doctores.

2 ¶ Secūdo queritur per quē reſtitutio ſit facien-
da: ⁊ dico qȝ fieri dȝ principaliter ꝑ eū q̄ ſuſtulit
aut in ſublatiōe participauit iuxta dicta ſupra re
ſtitutio tertio ꝑ totū. ⁊ ſi ipſe nō facit tenetur he-
res inquātum ſe extēdit hereditas ſicut et ad oīa
onera defuncti. de vſu. michael. ⁊ eadē ratiōe he
res heredis in infinitū ſi ſciūt hereditatē teneri:
et ſi dubitant ex publica fama vel ſcripturis vel
fideli relatu tenent̄ diligēter inq̄rere. alias eſſet
ignorātia craſſa ſm archi. q̄ nō excuſat di. xxxvij.
§ ſi. qȝ intellige de dubitatione ꝓbabili ⁊ veriſi
mili: non de leui ⁊ ſcrupuloſa q̄ nō hȝ probabile
motiuū dubitādi. ar. eox q̄ dicta ſunt. ſ. conſcia.
§ ij. Uñ dicit ipſe qȝ ſi defunctus licitā artē exer
cebat: vel patrimonialia tm̄ habebat. nec appa-
ret ex fama vel ſcripturis de illicitis contractib⁹
ſeu alieno ꝓſumi debet iuſte acquiſiuiſſe: qꝛ ne-
mo iudicandus eſt immemor ſue ſalutis. ſ. q. vij.
ſancimus. Et ſi reſtitutio eſt debita ex delicto et
nō expedit fame ꝑncipalis vt ꝑ ſeipſum reſtituat
faciat ꝑ aliū caute. ar. c. ſi peccauerit. ij. qȝ. ſ. et in
hoc tenet regula iuris. qui ꝑ aliū. li. vſ. caueat tñ
ne mediator retineat ſibi: qꝛ nemo eſſet liberat⁹
ab obligatiōe reſtituēdi: qꝛ qȝ periret: periret ſi-
bi. Si vero eſt debita ex contractu licito vere vel
opinatiue: vel ex illicito patēter: ita quod ex re-
ſtitutione non reſultet infamia noua expedit vt
quis reſtituat per ſeipſum propter multa.
3 ¶ Tertio q̄rit̄ q̄d faciendū qñ ex duob⁹ credito-
ribus vnus vult facere dilationē aut remiſſionē
ali⁹ aūt nō ſed vult fieri ceſſionē bonox: vt dicit
Archi. poſt Ray. in hoc quantū ad dilationē ſtā-
dum maiori parti creditox: ⁊ intellige maiorem
vbi eſt maius ⁊ forti⁹ debitū: etiā ſi vnus ſit cui
pluſq̄ oib⁹ alijs debeat̄. ſi vero par ſit debitū ſtā-
dum eſt maiori numero creditox. ⁊ ſi vtriuſq̄ eſt
paritas ſnia benignior eſt ſequenda. ſ. qȝ dilatio
det̄. C. de ceſſiōe bonox. l. cū ſolito. ⁊ ibi Bart. ꝑ
l. illā. q̄ etiā dicit in hoc nō eſſe differentiā quan
tū ad hypothecarios ⁊ alios debitores: ⁊ fit mē-
tio de dilatiōe q̄nquennali. Nec ob. l. maiorē. ff.
de pac. q̄ videt̄ qȝ pri⁹ conſideret̄ dignitas credi
tox q̄ benignitas ſnie. qꝛ quo ad hoc digniores
ſunt qui humaniores. ar. l. ſcire opȝ. ff. de tuto. et
curato. § cū reliquis. vnde prefertur ſnia dignio
rum niſi ſit valde inhumana. vt hoc caſu. ſecus
aliquando in remiſſione partis debiti: de qua lo
quitur. d. l. maiorē. licet poſſet eſſe tanta pauper
tas in debitore et abundantia in creditoribus
quod in hoc eſſet magna inhumanitas et prefer
retur ſententia eorum qui benigniores et nō qui
ditiores ſunt. d. l. ſcire. maxime quia caſu magne
neceſſitatis poſſunt pauperes cogere diuites ad
ſibi ſubueniendum ſecundum gloſ. di. xlvij. ſicut
hi. Quantum ad remiſſionem vero ex. d. l. maio-
rem cū aliquibus ſequētibus: nec nō cū. l. iuriſgē
tiū. § ſi. patet qȝ maior pars creditox habita cō-
putatione maioritatis vt ſupra remittere poteſt
partē debiti ex cauſa: vȝ quādo debitor non eſt
ſoluendo qꝛ ſm gloſ. ibi hoc venit in vtilitatem
oīm: et hoc nō eſt dubiū vbi creditores ſunt par-
tes alicuius vniuerſitatis vel collegij aut in foro
contentioſo ſi vero non ſunt pars in foro cōſciē-
tie ſeruandum eſt quo ad nolentes concedere di
lationē vel remiſſionē quod dictum eſt ſupra re-
ſtitutio. v. § iij. ⁊. iiij. Et ideo additur dix. qȝ vbi
nolentes concedere indigerent et fame perirent:
ſtatim tenetur reſtituere vel cedere bonis.
¶ Quarto queritur vtrum debitor poſſit cedere 4
bonis ſi vult non obſtante qȝ creditores velint
concedere dilationem quinquennalē. et videtur
tenere Azo in ſum. vt recitat Barto. in. d. l. cum
ſolito. quod optio detur debitori.
¶ Quinto q̄ritur quo ordine ſit reſtituendū vbi 5
creditor non pōt reſtituere oibus. vel ſi pōt non
tñ ſimul. ¶ Et dico qȝ ſemꝑ pri⁹ reſtituenda ſunt
certa; integraliter quā incerta ſecūdū oēs docto-
res ⁊ ſi q̄s ex reſtitutione incertorū fiat impotēs
ad reſtituendū certa peccat et non liberat̄ etiā ſi
non erant certa ante: ſed certus creditor apparet
poſt reſtitutionē incertox nō ꝑmiſſa inquiſitiōe
diligēti ſecūdum doctores. ar. ca. ſicut dignū. de
homi. ſecus tali inquiſitiōe ꝑmiſſa qꝛ eſt liber ſe-
cundū oēs ꝑ regulā bona fides. de regu. iu. li. vſ.
Quod facit ꝯtra heredes vſurariox q̄ cū epō cō-
ueniunt de incertis vt ſepeliatur cadauer: cū tñ
nō ſint ſoluendo ſuꝑ certis. ¶ Igit̄ in reb⁹ ſm Ar
chi. poſt baldum primo veniūt habentes actio-
nē ad rē: puta qꝛ res reſtituēda eſt aliena extans
q̄ ſemper dño eſt reſtituēda ſecundū oēs. et idē ſi
eſt res q̄ fuit alteri⁹ ⁊ ab eo ſine iuſta cauſa abdi
cata puta metu vel aliter. ff. qȝ me. cau. l. metū. §
cū autē. et idē dic de reb⁹ depoſitis ſi extāt: et ge
neraliter ſi ipſe res extāt earū dñi ꝑponendi ſunt
oibus. l. veri. § in bonis. ff. de priui. credi. ⁊ ſi ex-
tant ſed fuerūt vēdite. nō habita fide de ꝓcio: cū
trāſlate nō ſint in dominiū emētis ipſi vendenti
cuius erāt eſt ſatiſfaciendū de ꝓcio priuſq̄ alijs
l. iulian⁹. § offerri. ff. de act. emp. ⁊ vēdi. ſi vō ha-
bita fide de ꝓcio ſunt tradite. ſic ſecundū ſummā
angelicā nō preponeret̄ alijs. vult tñ archi. indi
ſtincte allegās bal. qȝ ſi extāt indiſtincte reddan
tur vēditori ꝓ precio nondū habito. ⁊ ſi plus va
lēt illud plus cedit creditori. d. l. iulianus. et ita
tenet ſum. ro. et hoc eſt veri⁹: ⁊ multominus ꝑpō
nent̄ ſi non extarēt: ſed alie ſunt ſubrogate ex pre
cio illarū niſi vt infra dicā de habentibus actio-
nes ꝑſonales quia tales res ſubrogate non ſunt
obligate ꝓ precio. l. q̄dā. ff. de in rē verſo. ⁊ rō eſt
qꝛ ꝓcium redactū ex tali re nō erat obligatum. et

conſequēter nec res ex eo empta: et idē eſt in per-
mutatione: quia vbi ſpes in obligatione eſt non
ſuccedit altera loco alterius. vt. ff. de verb. ſigni.
l. labeo. ⁊. ff. de rei ven. l. mater. Fallit hoc in em-
pto ex ſpeciali pecunia alterius de quo dic vt in-
fra ſolutio. §. iiij. ſed tñ in hoc caſu non prepone-
tur habentibus reales actiones. ¶ Secundo poſt
predictos habentes actiones ad rē veniunt vxo-
res ceteris paribus pro dotibus ſuis que preferū-
ur non ſolum pretendentibus perſonalē obliga-
tionē ſed etiā habentibus tacitā hypothecā etiā
anteriorē. l. aſſiduis. C. qui po. in pign. hab. facit
l. vbi. C. de iur. do. ⁊. l. ij. C. de ſer. pig. da. non ta-
men preferuntur filiis ex priori matrimonio agē-
tibus de dote materna cōtra nouercā. C. qui po.
in pig. hab. l. vlt. et ſimile priuilegiū cum vxorib⁹
habet fiſcus: ideoqꝫ prior tēpore pferē: et vtriſqꝫ
id eſt fiſco ⁊ vxoribus preferuntur anteriores cre-
ditores habentes expreſſas hypothecas ſed non
poſteriores. vt in gl. d. l. aſſiduis qđ tamē quātū
ad vxores nō eſt verū: vt ſupra dos. §. xij. Sed tñ
nota qđ creditores ex quorū pecunia domus aut
nauis extructa eſt aut reparata ⁊ ipſis ſpecialiter
obligata: in illa re preferuntur mulieribus in do-
tibus earum. §. his conſequens. et ibi ang. in aut.
de colla. do. eo quia ſm Bal. in. d. l. aſſiduis. lex
nō tollit illud qđ per pactū ſibi creditores queſie-
runt. vnde creditor habēs ſpecialē hypothecam
in aliqua re ſpeciali prefertur in illa priori credi-
tori habēti anteriorē hypothecā generalē ⁊ ſpe-
cialem in re alia ab illa que creditori eſt ſpeciali-
ter obligata. vt eſt textus in. l. ij. C. de pign. ¶ Ter-
tio veniunt oēs habentes expreſſas hypothecas
poſteriores. ⁊ deinde habentes tacitas. In iſtis
aūt habentib⁹ expreſſas qui prior eſt tpe ꝑor eſt
iure ſcđm regulā iuris. li. vj. et idem in tacitis. l.
ſed ſi fundus. C. qui poti. in pign. habe. ſed tamē
ante ſoluende ſunt impēſe funeris ꝙ̄ ſatiſfacien-
dum habentibus tacitas vel expreſſas hypothe-
cas in bonis defuncti. vt eſt tex. in. l. pe. ff. de reli.
et ſum. fu. et in. l. at ſi quis. §. j. eo. ti. et omnes alie
facte cauſa hereditatis vt in teſtamento et inuen-
tario: et breuiter quando debita totam heredita-
tem exhauriūt: heres debet eſſe immunis a lucro
et grauamine. C. de iur. deli. l. ſancimus. expēſas
autē ſuperfluas ad honorem et pompam munda-
nam tuta conſcientia de alieno detrahere nō po-
teſt ſm Pe. de palu. in quarto: ſed intelligerē face-
re de ſuo. et in hoc credo qđ bonus vir arbitrabi-
tur. non ob. qđ de expreſſa hypotheca. azo. in. d.
l. pen. ponat ly forte: quia illa lex loquitur indi-
ſtincte dicens impenſam funeris omne debitum
precedere. ¶ Quarto veniūt depoſitores ſiue de-
ponētes ſi depoſitū non extat. l. ſi hominē. ff. de-
po. §. fi. et idem dic de habentibus pecuniā in illa
negotiatiōe: vt infra ſolutio. §. iiij. quo tamē pri-
uilegio nō gaudet qui ſub nomine depoſiti mu-
tuat ad vſurā: vt ptꝫ in. d. l. ſi hominem. ¶ Quin-
to veniunt habentes actiones perſonales inter
quas primo ſimplices priuilegiati: id eſt haben-
tes priuilegia perſonalia non realia: q̄ tñ veniūt
poſterius predictis qꝛ priuilegiū hypothece cū
ſit ad rē eſt potior perſonali. l. repertū. ff. de pac.
¶ Poſt hos autem ſexto loco veniunt oēs chiro-
grapharij pro rata nō attenta prioritate contra-
ctuū: qꝛ licitum eſt debitori ꝓpter cumulū credi-
torū facere deteriorē cauſam priorū creditorum:
nō tamē dominiū vel hypothecā ſeu priuilegiū
habitū. l. j. §. cōtrario. ff. de ſepa. bo. Cū predictis
omnibus concor. bald. in. l. pro debito. C. de bo.
aut. iu. po. Et iſto etiā ordine: id eſt ꝓ rata ⁊ non
alicui inſolidum reſtituendum eſt creditori vſu-
rarum ſecundum ✠✠. dur. ⁊ archi. ar. c. relatū. de
teſta. in fi. Nec ob. quod Joānes andree in capi.
ꝙ̄ꝙ̄. de vſu. libr. vj. vdit ſatiſfaciendū eſſe prius
his qui prius ſoluerant vſuras hac ratione quia
in hypotheca habetur ratio temporis: bona au-
tem vſurarij videntur hypothecata: de vſur. cum
tu. quia Hoſtien. Archi. fede. et Goffre. dicūt qđ
non ſunt hypothecata. ⁊ ipſemet Joānes andree
dicit quod de iſta hypotheca nō habemus textū
expreſſum. Cū predictis oībus. ꝯcor. archi. qui li-
mitat vera niſi per ſtatutum municipale aliter ca-
ueatur: quia illi ſtabitur. vt ianue in mercatori-
bus fallentibus. et hoc ſecundum eum etiam in
foro conſcientie. niſi ſit expreſſe contra deum: qđ
non eſt de facili iudicandū niſi euidenter appa-
reat contrarium: quia nemo arbitrandus eſt im-
memor diuini timoris et ſue ſalutis. j. queſt. vij.
ſancim⁹. Nec diſtinguo an aliquid debeatur ex
contractu vel quaſi: aut ex maleficio vel quaſi cū
hoc nullo iure probetur. vnde reſtituēdum eſt ſe-
cundum ordinem predictum.

¶ Sexto queritur quo ordine reſtituere tenea- 6
tur heres et maxime ſi ſint multi? et dico qđ quo
ad debita reſtitueret eo ordine quo et debitor. et
preponet ea legatis ſi ſunt contracta per eum cu-
ius eſt heres. ſiue ex cōtractu vel quaſi ſiue ex ma-
leficio vel quaſi. de quo ſupra hereditas. iij. §. xj.
et. ix. ſi vero ipſe debita contraxit preponet eis in
reſtituendo legata facta per teſtatorem: quia bo-
na defuncti ſunt tacite hypothecata pro legatis
et fideicommiſſis. l. j. C. communia de lega. Si ve-
ro heredes ſunt multi ad debita et legata tenen-
tur ſecundum ordinem ſupradictum et regulari-
ter pro rata. quod tamen aliquando fallit in ca-
ſibus de quibus. ſ. hereditas. iij. §. xj.

¶ Septimo queritur vtrū liberet in conſcientia 7
q̄ ſimpliciter ſoluit ſupradicto ordine non ſerua-
to: ⁊ dicit rodo. qđ nō: niſi credidiſſet fore ſoluē-

do oībus vel niſi ignoraſſet vnum creditorem fo re potiorem alio ⁊ cōcor. Ho.ac Mo.qḋ limita niſi laboraſſet ignorantia non excuſante.de de. ex.mi.apoſtolice.de quo ſupra hereditas.iij §.ix.
8 ¶ Octauo querit vtrū is q̇ tenet pluribꝰ ⁊ nō pōt totum ſoluere poſſit gratificari vni ſoluendo illi inſolidum: ⁊ dicit Mo.qḋ ſi creditor vigilauit exigēdo debitū in iudicio vel extra pōt: imo ſcḋꝫ Ho.dꝫ ei debitor ſoluere antequā bōa debitoris autoritate iudicis incipiant poſſideri: qꝛ poſtea iura facta ſunt paria oīm creditorum nō hñtiū pignora vel hypothecas: vel q̇ nō ſunt priuilegiate pſone: ⁊ ſi creditor vult vni gratificare dꝫ hoc oībus cōicare ⁊ ab oībꝰ ſniam obtinere: ⁊ ſilr ſi vnꝰ creditor denūciauerit alteri ne recipiat a debitore in fraude vt ille ꝯſari ſi accipiat. Ubi autem non vigilauit creditor exigendo debitū nō vr qḋ teneat ei debitor gratificare: ſꝫ ſcḋm Ho.reſtituere p rata.ff.q̇ in frau.cre.l.pupillus.vbi ptꝫ ꝙ ſi debitor nō exactꝰ in iudicio vl' extra gratificauerit alicui creditorū qḋ datū eſt reuocat ⁊ diuidit pro rata: ⁊ idem ſum.cō. In hoc tñ caſu iure poli. ⁊ ſi nō fori.excuſaret vt credit debitor ſi pietate motus gratificaret plurimum indigenti.

¶ Rurſus de reſtutione: vij. quantū ad modos quibus tollitur obligatio reſarciende rei vel iniurie.

Reſtitutio.vij.cōſiderari pōt vt ſciatur quibus modis tollitur ⁊ abolet obligatio reſarciēde rei vel iniurie quibꝰ hō liberatur ad tps: vt eſt dilatio: vel ſimplicit: vt eſt abſolutio: ſolutio quaſi ſolutio interitus: ⁊ aliquo modo preſcriptio.

1.qḋ 1.di. ¶ Primo ergo q̄rit q̄d iuris de petiōe venie ⁊ dilatiōis: ⁊ dico multa. ℣ Primū. Scḋꝫ glo. Ray. ⁊ vt in ſum.cō.li.ſ.ti.v.q.xxiij.dānificans primum tenet petere veniā p ſeipſuꝫ ſi pōt ⁊ audet: alioqn p interpoſitā pſonā: q̇ dꝫ ſubticere nomē ⁊ circūſtantias pſone intercedētis ſi piculū vel ſcādaluꝫ timeat: qꝛ offendēs recōciliari dꝫ offenſo.mat.v. etiā poſt ſatiſfactionē dāni ſcḋm p̄dictā glo. ſi tamen leſus hoc neſcit: lꝫ ſit tutiꝰ petere veniā modo predicto quādo ſatiſfacere q̄s nō pōt: nō tamē tenet qꝛ hoc caſu q̇ ad iudiciū diuinū nō ē i mora.
2 ℣ Secundū. Similiter tenet petere q̄s dilationeꝫ aut abſolutionē ſi nō vult aut nō poteſt ſtatim reſtituere niſi tmeretur infamia vel ſcandalū: vt.ſ. reſtō.v.§.j.qḋ ſcḋm gl.ray.obſeruādū eſt nō ſolū in dāno illato: ſed etiā vbi q̄s eſt debitor ex ꝯtu vel quaſi. ⁊ quo ad regulares q̇ ſe recolūt alicuiꝰ debitores ex eo qḋ in ſeculo fecerunt. ℣ Tertium.
3 Debet autēꝫ dilatio iſta peti ab eo qui poteſt dare ⁊ obtinere libere ſine fraude: ⁊ ſine vi ſeu metu et ſine deſperatione rehabendi ante dictum terminū iuxta dicēda infra.§ ſequēti.de abſolutiōe: ⁊ tunc valet vſq; in tempus. ⁊ tenet debitor etiā cum aliqua incommoditate ſeruare pacta ſi qua interueniunt puta quod ſingulo menſe tantū ſoluat aliter non valet. ℣ Quartum. hanc dilationē 4
quo ad incerta ſecundū do.an.in.cum tu.de vſu. facere nō poteſt confeſſor ſine autoritate epī: ſed alij verius dicunt qḋ ſic ex cauſa rōnabili: ſecꝰ ad pōpam ⁊ ſuperfluitatem detinentiū: quia eſt cum diſpendio ſalutis detinentis et concedentis.

¶ Scḋo querit quid iuris de abſolutione: ⁊ dico 2.qḋ
multa. ℣ Primū. Remiſſio petita per debitorē me 1.di.
diate vel immediate a creditore ⁊ obtēta liberat ipm debitorē ab obligatiōe reſtituendi ſimpliciter ſi fiat ab eo q̇ donare pōt libere.i.ſine fraude. ⁊ vi ſeu metu ⁊ ſine deſperatiōe rehabēdi: ſecꝰ ꝯo ſi nō fiat libere: ita qḋ interuenit fraus puta quia dicit ſe minus poſſe quā poſſit. vel debitū minus eſſe quā ſit: vel metꝰ dāni aut piculi ſi nō fiat: aut coactio etiā cōditionata ex qua ſequitur deſperatio in creditorē ꝯſequēdi creditū ex culpa debitoris vt qꝛ dicit ꝙ de cētū dabit.l.ſi vult alias nihil dabit: qꝛ tūc nō valet per ea q̄ dicta ſunt ſupra reſtitutio.ij.§.vij. Dicit tñ hoſt.in ſum. qḋ ſi aliqua honeſta perſona media tractet cū creditore dicēs factā qḋ talis dabit tibi tantū: ſi reſiduū volueris ex corde dimittere: non decipias me: qꝛ ſum mediator: nec debitorē cuius ſalutē q̄ro. ⁊ ille ſpondet liberatus eſt dibitor qḋ limita primo quantū ad obligationem reſtitutiōis: nō autē quantū ad peccatū ſi debitor non erat paratꝰ facere qḋ debebat iuxta poſſe: ⁊ ſi iſta mediatio fiat honeſte puta intentione bona ⁊ debito mō: nō metu: fraude aut coactione. Sunt tamē tres caſus in quibꝰ abſolutione rite facta ſecundū p̄dicta reus non eſt abſolutus ab obligatiōe reſtituendi: primꝰ eſt in cle. nolentes.de here.de quo.ſ. excōicatio.ix.§. xliij. ſecūdꝰ in.c.felicis.de pēn.li.vj.de quo infra 2
viſitatio §.v.tertius eſt.ſ.iudex.j.§.viij.partic.ij. ℣ Secundū. Si pſona media dicat abſolutionem liberaliter eſſe factā ⁊ nō eſt ſic nō liberatur debitor a reſtitutione: vſi ſi in aliquo vacillet certificetur de facto poſſet tamē mediator eſſe tāte honeſtatis ⁊ talis qḋ debitor a pctō excuſaretur ignorantia facti ſecūdū regulā iuris in ſexto ſꝫ tñ ſemper manet obligatꝰ. ⁊ quoties veritatē cognouerit reus erit peccati niſi proponat facere debitū. ℣ Tertiū. Cū aliquis debitor ponit ſe in manibꝰ creditoris dicens ſe paratum reſtituere iuxta poſſe: ſed orās miſericordiā ⁊ remiſſionē in totuꝫ vel
in partē. dico qḋ ſi intendebat reſtituere eſt liberatus iuxta dicta.ſ.par.prima. ſi vero nō eſt paratus reſtituere: ſꝫ ſic facit: credēs ſe breui ⁊ exiguo precio liberandum aliter hoc non facturus. non eſt abſolutus a peccato: vt planum eſt. vtrum autem ſit abſolutus a debito reſtituendi ſi crea 3

ditoꝛ remittat ei. Gerar. de ſenis tʒ qȯ nō aliquo
pacto niſi reſtituat ſiue ſit paratus reſtituere ſiue
nō: ⁊ faciūt ad hoc ſeptē rationes nulliꝰ momēti.
Dy. autē in regula peccatū. li. vj. dicit qȯ eſt libe
ratꝰ ſi pecunia erat parata: q̇dā do theologi vt re
citat Lau. de ridol. in trac. de vſu. dicunt hoc nō
ſufficere ſed opoꝛtere qȯ offerat. Jo. an. ibi dicit
qȯ nō eſt liberatꝰ ſi nō intēdebat reſtituere aliter
ſic: Lau. de ridol. vbi. ſ. dicit cautū eſſe p̄dicare
ꝙ nō ſufficiat remiſſio lʒ ſe diſpōeret ad ſatiſfaciē
dū cautiꝰ qȯ opʒ pecuniā eſſe paratā cautiſſimū
qȯ offerat: vel qȯ plus eſt ponat in manibus cre-
ditoꝛū: et ſic cum allegauit in au. r. ro. vbi p̄dicato
res inſtituunt: ſʒ gl. ii. in. d. regula indiſtincte tʒ qȯ
ē liberatꝰ: ⁊ idē Fed. adducēs iſtas bōas rōnes
etiā ſi debitoꝛe pſeuerāte in crimine ꝓprio motu
creditoꝛ remittat vel ad petitionem debitoꝛis: ⁊
idem vꝫ firmare Ho. in ſum. ⁊ Archi. de vſur. in. c.
quāq̄. li. vj. et Lap. ⁊ Hoſ. ⁊ v̄v̄. ⁊ idē ipſe Lau. q̇
ad vitatē: et idē Egi. in qȯli. ſi debitoꝛi cōſtet cre
ditoꝛē liberalr remiſiſſe qcq̇d intēderet ipe debi
toꝛ. Et iſta eſt veritas: qꝛ q̇ ad abſolutionē a debi
to reſtituēdi nihil differt vtrū eſſet paratꝰ necne
qꝛ iſta abſolutio nō dependet a volūtate ſeu di-
ſpoſitione ſpoliātis ſʒ ſpoliati: vñ in trāſlatione
dñij rerū ſeu circa ipſas res attēdit plus volūtas
dñi q̄ alteriꝰ. inſti. de fur. §. placuit. ⁊. l. inter oēs.
§. pe. ff. eo. q̇ etiā inimico ſicut donare ita remit
tere pōt: cū hoc ſit ꝙdā donare. Et ideo qualiter
cunq̄ cōtētet creditoꝛ: ille eſt liberatꝰ: qꝛ dr in. l. j.
ff. q̇ ſatiſ. cog. qȯ ſatiſfacit q̇cūq̄ deſideriū implet
creditoꝛis etiā ſi nō ſoluat. Igit iſte eſt liberatꝰ ſi
potens remittere remiſit libere. i. ſine fraude ⁊ ſi
ne vi ſeu metu et ſine deſperatione: qȯ intelligo
qñ iſta deſpatio ꝓuenit ex culpa debitoꝛis ſiue ex
pte eiꝰ indebite: puta qꝛ fingit ſe nō poſſe qȯ pōt:
aut dicit ſe nolle facere qȯ dʒ: ſiue fingat ſiue nō
ſecꝰ qñ ꝓuenit ex rōnabili ꝯſideratiōe creditoꝛis
qꝛ eſt liberatꝰ etiā ſi deſperet creditoꝛ ſe nō reha
biturū qȯ ei debet: qꝛ hoc facit remiſſionē eē ma
gis voluntariā ac liberā ⁊ magis miſericoꝛdem.
4 ¶ Quartū. Hanc abſolutionē facere nō pōt quili-
bet cui res obnoxia reſtōni debet: ſed ſolū q̇ ſua-
rū rerū hʒ liberam adminiſtrationē: ⁊ pōt donare
5 de q̇. ſ. donatio. j. §. j. ¶ Quintū. Cōſiliū vlr vl' ēt
ciuitatis et hmōi remittere nō pōt debitoꝛi ꝙ de
bet creditoꝛi particulari ꝯ eius volūtatē: ſi debe-
tur ei d iure naturali ſine cā cū cā v̄o pōt ſʒ Inn.
in. c. q̇ in eccleſiarū. de ꝯſti. ⁊ gl. in. l. fi. C. ſi cō. ius
vl' vti. pu. ⁊ ſilr pōt ſi debet ei de iure ciuili tm̄ ſʒ
eūdē Inn. in. c. nr̄a. de iur. vñ pꝛinceps reſtituit in
integrū ex certa ſciā cū p̄iudicio tertij licite: et fa
cit. l. fi. C. de ſen. paſ. ⁊. l. in cā. ff. de mino. et ꝯno.
Bar. in. l. galliꝰ. §. et q̇d ſi tm̄. ff. de libe. ⁊ poſthu.
Qȯ eſt ſingulr notandū: qꝛ facit ad ſciēdū qñ pa-

pa diſpenſare poteſt ſuper certis et quādo dñi vel
cōitates que habuerīt bellum poſſint compone-
re ſuper dānis datis. de quo ſupra bellum. j. §. ij.
¶ Tertio querit vtrū liberet q̇s a reſtōne per ſo- 3
lutionē: ⁊ dico qȯ ſic: ſi rite fiat ēt ſi alter ſoluerit
ꝓ debitoꝛe eo inuito: qꝛ ignoꝛātis ⁊ inuiti cōdōnē
melioꝛē facere lʒ. l. ſoluē. ff. de ne. ge. Sʒ ſolutio
fieri dʒ cōgruo loco et tpe. C. de ſol. l. oblatiōe et
rei q̄ debet: qꝛ alia inuito creditoꝛe ſolui nō pt. in
ſti. q̇ mo. tol. obli. in pꝛi. ⁊ dʒ ſolui nō deterioꝛata
vt. ſ. reſtitutio. iij. §. ix. et. ſ. furtum. §. pe. niſi res il
la pꝛeſtari non poſſet: quia tunc debet ſolui eſti
matio. ff. de condi. fur. l. in re furtiua. ⁊ ſi pecunia
eſt que debetur non ſufficit partem ſoluere: qꝛ eā
creditoꝛ iuſte refutare pōt. l. plane. ff. fami. herc.
niſi debitoꝛ putaret ſe non plus debere quam of-
fert: quia tunc cogitur creditoꝛ oblatū accipere
l. quidam eſtimauerunt. ff. ſi cer. pe. Uide etiam
infra ſolutio per totum.
¶ Quarto queritur vtrum quaſi ſolutione fiat ſa 4
tiſfactio: et dico qȯ ſic: vt quādo creditoꝛ nō vult
accipere qȯ offertur legitime iuxta dicta. §. pꝛioꝛe
et quod oblatum eſt conſignatur ⁊ deponitur in
ede ſacra: vel apud alium quem iudex aditus de-
terminauerit quo caſu liberatur ac ſi eſſet ſolutū
modo tale depoſitum non recipiat. C. de ſol. ob ſi
gnatione. et de vſur. l. acceptam.
¶ Quinto queritur vtrum liberetur quis a reſti- 5
tutiōe aliquādo rei interitu: et dico multa. ¶ Pꝛi .di.
mum in hac queſtione diſtinguo vtrū quis obli-
getur reſtitutioni in gñe ſcḋm iuriſtas. i. in ſpecie
vl' in ſpecie. i. in numero. Si eñ obligatur in gñe
puta qꝛ debet certam quantitatem vel bouē aut
equum vel aliud animal non hoc vel illud tūc nō
liberatur licet intereant oēs res eius igne vel ali
ter. l. incendiū. C. ſi. cer. pe. vbi incendium debito
rem nō liberat ab ere alieno: ⁊ ratio: qꝛ hoc caſu
nō aliqua res ſʒ perſona eſt obligata vnde apud
iuriſtas dicitur quaſi vulgariter qȯ genus perire
nō poteſt. Fallit ſi precederet obſignatio debite
facta: que locum habet ſolutionis. de qua §. pꝛio
re. Si vero obligatur in ſpecie: puta ad hanc rem
vel illam ſemper liberatur eiuſdem rei interitu:
niſi fuerit in moꝛa reſtitutionis: vel in culpa ſeu
cauſa interitꝰ. l. ſi ex legati cauſa. ff. de verb. obli
ga. Eſt autem in moꝛa ſemper ſi obligatur ex de
licto vel poſt diem ſtatutam ſi ex appoſita in con
tractu. vel poſt monitionem ſeu interpellationem
vel petitionem debiti ſi non eſt appoſita. de quo
vide ſupra moꝛa. §. pꝛimo. ¶ Secundum. Quādo 2
autem obligatur quis ex hoc quod penes ſe ha-
bet rem alienam. videtur in foro cauſarum idem
quod ſi eſſet obligatus ad ſpeciem per dictam le
gem ſi ex legati. videlicet quod non ſit in moꝛa
ante interpellationē quādo a pꝛincipio habuit

bona fide: q2 lex illa loquit̄ in legato in quo de-
betur res aliena. ſi vero nō habuit bona fide ſem
per eſt in mora: q2 habuit ex delicto. in foro autē
cōſciētie iure diuino ⁊ canonico dr̄ in mora quā
primū ſciuerit rem alienā ⁊ reddere pōt nec red-
dit: q2 ꝯſtituit̄ in mala fide. de pſcrip. c. fi. in qua
nō lꝫ ꝑ momentū morari: q2 oē qđ non eſt ex fide
peccatū eſt. vt ibi: ⁊ q̄cq̄d eſt cōtra conſcientiam
edificat ad gehennā. de ſimo ꝑ tuas. et ſi tenetur
alienā rē iudicare dn̄o ne perdat: ſed habeat qn̄
alius hꝫ. de fur. qui cum fure. multomagis qn̄ hꝫ
ipſe tenet̄ iudicare ⁊ dare: pſertim ſi dn̄s rei im-
pediretur aliqua cauſa vel reſpectu interpellare:
niſi poſſeſſor habuerit aliquā iuſtā cauſam de-
tinēdi puta ratiōe ſumptuū factorū in bona fide.
ff. de fur. l. is qui rē cōmodaſſet. vel ſi iuſto errore
putauit rē ſuā quo caſu nō cōſtituitur mora. etiā
3 per interpellationē. ff. de peti. here. l. illud. ¶ Ter
tiū. An vero liberet̄ moroſus rei interitu vel cer
te teneat̄ ſi eodē modo res apud dn̄m fuerat peri
tura: vr̄ qđ ſi ex cōtractu debeat̄ nō tenet̄. ff. ad. l.
rhodiā. de iac. l. fi. §. fi. vbi ſi nauta cū ſciret dn̄m
nolle poſuit res in naui deteriori quam conuene
rat et perierint tenet̄: niſi forte et illa nauis me-
lior ī qua fuerāt ponēde perierit: q2 lꝫ nauta deli
querit faciēdo ꝯtra conuēta: ex quo dn̄s nō eſt ꝑ-
pter hoc dānificatus: cū res eſſent oīno periture
nō tenet̄. Si vero debebant̄ ex delicto. videt̄ cō
muniter cōcludi ꝑ iuriſtas qđ tenetur p. l. inuito.
ff. de vi ⁊ vi ar. vbi ſi res pereat caſu fortuito te-
net̄ q̄ eā abſtulit etiā ſi pereat ſine culpa ſua: q2
a principio fuit in mora: ⁊ idē probat̄ eodē titu.
l. ſ. § rectiſſime. ſꝫ hoc aperte nō probat̄: q2 aliud
eſt moroſum teneri etiā ſi nō ſit in culpa interit⁹
aliud eū teneri etiam ſi res apud dn̄m erat peri-
tura: q2 pōt fuiſſe neutrū et tn̄ eum teneri: q2 dn̄s
ante interitum vendidiſſet. l. cum res. § fi. ff. de le
ga. ſ. vbi ſi fundus legat⁹ pereat tenetur debito
q2 legatari⁹ potuit vēdere: ⁊ idem in. l. itē ſi ver-
beratum. § fi. ff. de rei ven. Cōcordando aūt opi-
niones dico qđ ſiue ex ꝯtractu. ſiue ex delicto mo-
roſus teneatur nō liberatur rei interitu: ſi cōſtat
vel ſit dubiū quod res apud dn̄m exiſtēs ante in-
teritū fuiſſet vēdita vel domino aliquo modo vti
lis per. d. l. cū res. ⁊. d. l. itē ſi verberatum. ſi vero
conſtet qđ ante nec vēdita nec vtilis fuiſſet dn̄o.
vt in. d. reb⁹ in naui repoſitis nullo modo tenet̄
reſpectu intereſſe cū nullū ſit ſed delictū aliter pe
nis legalibus punietur. Nec diſtinguo quo ad
hoc inter delicta ⁊ contractus maxime in foro pe
nitentiali vbi regulariter cōſideratur ſolum in-
tereſſe et non pena vt notat gloſ. xii. queſt. ii. fra-
ternitas. intellige niſi imponatur iuridice.
6.q. ¶ Sexto q̄ritur q̄d iuris de ceſſione: ⁊ dico mul-
a.al. ta. ¶ Primū. Ceſſione facta in manibus credito-
rum ſiue creditoris ſi eſt certus vel epi ſi incert⁹
tollitur obligatio: q2 is qui nō eſt ſoluēdo carce
rari nō debet vel aliis penis ſubiici: ſed bonorum
ceſſione pōt a debito pecuniario liberari. C. qui
bo. ce. po. l. ſ. et not. gloſ. in. c. odoard⁹. de ſo. vbi
etiā nō dꝫ impotēs propter debitū excōicari etiā
ſi ceſſio fiat ꝑ nunciū vel epiſtolā. ff. eo. l. fi. ſed tn̄
non pōt quis ceſſione liberari niſi prius in iudi-
cio vel extra debitū agnoſcat. i. fateat̄ vel ſit con
demnatus. non eñ pōt dicere nihil debeo: ſed ſi
deberē cedo bonis. ff. de ceſ. bo. l. penult. Utrum
aūt ceſſione liberari poſſit debitor ratiōe maleſi
cii: puta vſure vel furti. ſ. parti. vlti. ¶ Secundum. 2
Eſt aūt effect⁹ ceſſionis nō vt cedens liberetur a
debito: q2 tenet̄ ſatiſfacere ſi venerit ad pinguio
rem fortunā. C. q̄ bo. ce. poſ. et ꝑ totū titulū: intel
lige inquantū pōt. l. is q̄. ff. de ceſ. bo. et deducto
ne egeat vt ſtatim dicam: ſed eſt vt poſtea: nec in
carcerari nec; conueniri poſſit niſi inquantū face
re poteſt. ff. e. l. is q̄. ⁊ intelligit̄ facere poſſe dedu
cto ne egeat: q2 eſt regulare vt quoties nō poteſt
q̄s cōueniri niſi inquātū facere pōt ex legis bn̄fi-
cio intelligat̄ deducto ne egeat. ff. de reg. iu. l. in
condēnatiōe. qđ in foro contētioſo eſt indubita-
tum. in foro aūt ꝯſciētie ſi poſt ceſſionē lucratur
ſeruari tute pōt qđ dictū eſt. ṡ. reſtitutio. v. § iii.
et. iiii. q2 non obligat̄ plus poſt ceſſionē quā ali⁹
ſine ceſſiōe ⁊ forte vlteri⁹ haberi pōt rō ne egeat
id eſt ne viuat indecenter aliquaten⁹: q2 obliga-
tio ſemel extīcta eo modo quo eſt extincta nō re-
naſcit̄. vt. ṡ. obligatio. § xii. Quantū ad vſurariū
tamē eſt gl. ſingularis in. c. cū tu. de vſur. q̄ dicit
qđ etiā ſi ceſſit bonis tenetur ad reſtitutionē in
integ. nec habebit̄ rō ne egeat: qđ pan. intelligit
in foro penitētiali: ſec⁹ in contentioſo ⁊ ſpeciale
videt̄ in vſurario ſm ala. ⁊ hoſt. ſꝫ ego teneo eā
gloſ. indiſtincte: q2 iura indiſtincte loquuntur: et
ita tenet ge. in. c. q̄cq̄. de vſur. lib. vi. ⁊ hoc ī odiū
vſurariorū. ¶ Tertiū. non dꝫ autē cedens pati ali-
quam penā aut vituperiū. vt. ṡ. reſtitutio. vi. § ſ. 3
nec ſpoliari veſtimento de dorſo aut lecto quo
neceſſario ipſe vel familia vtitur. ar. ex. xxii. nec
tenet̄ cauere de ſoluendo ſi venerit ad pinguiorē
fortunā q2 hoc iure cautū nō inuenit̄: non ob. qđ
gl. in. c. odoardus. de ſolu. teneat ꝯtrariū: intelli-
gēs illū textū. de cedente: q2 ille text⁹ loquitur de
impotente ſoluere ne excōicet̄: vel ſi fuerit excō-
catus abſoluatur cū cautiōe de ſoluēdo cū pote-
rit: q̄uis dici poſſit qđ illa gloſſa nō aſſerit text.
illū loq̄ de cedente: ſed qđ ibi interueniūt aliqua
ſimilia cedēti. ¶ Quartum ſi debitor malit quin-
quēnales inducias quam cedere bonis: credito- 4
res inuicē diſcordant ſtandū eſt maiori parti nu
mero vel credito. vt. ṡ. reſtitutio. vi. § iii. ¶ Quin-
tum obligatus ex maleficio: puta furto vel ra- 5

pina iure ciuili nō videt̃ ceſſione liberari: ſed loco pecunie quā ſoluere nō poteſt ſuſtinere dȝ penā corporalē.l.ſi.ff.de in ius vo. ꝗ licet loquat̃ in liberto ꝗ ſine venia.i.licētia iudicis patronū vocauit in ius: tñ videtur hoc poni ꝑ regula generali in omni caſu quo aliquid debetur ex delicto. l.j.§.et generaliter.ff.de pe. Et idē videtur ſentire gl. etiā de iure canonico in.c. nō ſatis. lxxxvj. di. et in.c.ſi res.xiiij. q.vj.ar. illius verbi peccati in quo res male ablata eſt penas luat: et verū eſt vbi agit̃ de puplico cōmodo: puta qꝛ iudex ad inſtantiā accuſatoris vel ex officio ꝓcedit ad punitionē delicti: qꝛ publice vtilitatis eſt vt delicta non remaneāt impunita. de ſentētia excōicationis. vt fame. ne facilitas venie incentiuū tribuat delinquendi. xxiij.q.iiij.eſt iniuſta. ſecus vbi agitur de commodo priuato: vt cum quis petit rem ſibi reſtitui furto vel alio modo ſublatā vel etiā penā ex maleficio. et debitor conuentus non eſt ſoluendo: quia liberatur ceſſione: ne fruſtra homo in hominem ſeuiat. vt dicitur in.d.c.ſi res.

7.q. ¶ Septimo de p̄ſcriptione et vſucapiōe de quibus qūo a reſtitutione liberēt dictū eſt.ſ̄.preſcriptio ꝑ totū: ⁊ dicet̃ infra vſucapio: q̄rit̃ ſpecialiter vtrū heredes quib⁹ relictū eſt qd ſoluant mille libras pro incertis habitis ex vſuris: cū tñ non appareat de dictis vſuris niſi ꝑ cōfeſſionē teſtatoris liberetur a reſtitutiōe p̄ſcriptione. xxx. annorū. ⁊ dicit lau. poſt fede. qd ſic ſi bona fide ſemper ſic poſſederūt qd p̄ſumit̃ niſi ꝯtriū ꝓbetur nec per ep̄m ampli⁹ poterūt moleſtari: qꝛ cū actio cōpetēs ex teſtō vel cōdictio cōpetēs ep̄o ꝑ.l. nulli. C.de epi.et cle. ſit ꝑſonalis ⁊ claudat̃ ſpacio annorū triginta. C.de p̄ſcript.xxx.vel.xl.annoꝝ.l.ꝑ conſequēs heredes bone fidei nō poterunt moleſtari. Nec ob. qd actio cōpetēs ep̄o duret. xl. annis: qꝛ intelligit̃ de cōpetēte epiſcopatui vel eccleſie collegiate. hec aūt nō cōpetit vt ep̄o ſed vt iconomo ⁊ adminiſtratori pauperū. Quantū vero ad eos quib⁹ bona ſunt alienata vel relicta ſi ſpacio decē annoꝝ poſſederunt indubitāter ſunt liberati: qꝛ actio ꝑſonalis nō cōpetit ꝯ ſucceſſorē ſingularē.l.j.§.heres.ff.ad trebel. Secus ſi talis heres vniuerſalis vel ſingularis fuiſſet male fidei poſſeſſor. vel ſi aliter appareat de vſura per factū aliū quā per teſtm̄: qꝛ ſic nō eſſet liberatus. Vide etiam quod dico ſupra preſcriptio.j.§.vij.

¶ Rurſus de reſtitutione. viij. ſpecialiter quantum ad incerta.

REſtitutio rurſus. viij. cōſiderari poteſt ſpecialiter quantum ad reſtitutionē bonorum incertorum.

1.qō ¶ Primo vero q̄rit̃ ꝗ ſint bona incerta reſtituenda: et dico vt ex ipſis vocabulis ptȝ qd illa ſunt ꝗ retineri nō poſſunt licite ab eo ꝗ de facto poſſidet ⁊ tñ eoꝝ ver⁹ ſeu iuridic⁹ dñs ignorat̃ ⁊ hoc ſm̄.s.Tho.ij.ij.q.lxij.ar.v. facta diligēti inquiſitione. intellige ſi eā eſſe faciēdā bonus vir ex inquiſitionis vtilitate iudicauerit qꝛ nullus dȝ infructuoſe fatigari. Et ideo talia dicunt̃ primo oīa habita ſiue acquiſita illicite ꝑ maleficiū aut ꝯtractū quoꝝ verus dñs nūꝗ̄ fuit cognitus ſicut miles in bello iniuſto acquiſiuit equū cui⁹ dñm nūꝗ̄ viſu vel auditu cognouit. ¶ Et ſcdo illicite acq̄ſita ꝑ maleficiū vel cōtractū: quoꝝ ver⁹ dñs aliq̄n fuit cognit⁹ ſed nō cognoſcitur modo vel qꝛ eſt mutatus in ꝑſona: vt qꝛ noto ſucceſſit ignotus vel qꝛ eſt mutatus loco vel qualitate: vt qꝛ iam neſcit̃ vbi ſit. ¶ Et tertio oīa acq̄ſita turpiter ex ꝑte dātis ⁊ accipiētis: qꝛ lȝ cognoſcatur is ꝗ fuit eoꝝ verus dñs: tñ nō cognoſcitur ver⁹ dominus poſt acquiſitionē: qꝛ cum non ſit dans nō eſt aliq̄s alius in ſpāli ſed ſolū in gñali ſunt pauperes etiā ſi talia ſint acquiſita ꝑ ſimoniā in ſacramētis ⁊ aliis ſpiritualibus: ſed tñ fallit in fructib⁹ beneficij accepti ſimoniace: qꝛ illi ſunt illi⁹ eccleſie vel camere apoſtolice: ⁊ in his que in alicuius iniuriam ſunt data: qꝛ illa ſunt eius. vt ſupra reſtitutio.ij.in principio. ¶ Et quarto oīa acquiſita illicite quorū verus dñs ſciri poteſt: ſed cū difficultate tanti vel quaſi tāti momēti quanti eſt capitale vel maioris quantum ad ſingulos creditores lȝ nō forte quantū ad oēs: ſicut ſi quis vendēs frumēta ad tps plus iuſto mille ſolidos vſurpauit mille aut q̄ngētis viris quos ꝑ libros ſuos inuenire poſſet: ſed cū difficultate valde magna: in ꝗ bon⁹ iudex aut cōfeſſor arbitrabit̃. Sic eñi pōt intelligi.c. cū ſit. de iude. de quo. ſ̄.iiij.§.j.in ꝑncipio. vbi bona ꝗ infidelis accepit a xp̄iano p̄textu officij publici ꝗ proculdubio reſtituenda fuerāt dāti: cū nō dederit turpiter. et tñ mandant̃ dari pauperib⁹ nulla alia p̄miſſa inq̄ſitiōe qd nō ideo ꝑciſe fit qꝛ dās erat incognit⁹: vt dicit gl. qꝛ ſaltē debuiſſet fieri ꝓclama ⁊ inq̄ſitio diligēs: ſȝ ideo ſit qꝛ labor in reſtitutiōe certa exequēda fuiſſet magn⁹ ⁊ vtilitas ſpoliatoꝝ parua: et maxime hoc verū eſt vbi iſta incerta debentur ex cōtractu etiā vſurario. in quo ſicut nō tenetur debitor ſuis expenſis ſatiſfacere: vt.ſ̄.reſtitutio.iiij.in fin. ita nec ſuo labore. Et faciūt ad hoc ea ꝗ dicta ſunt.ſ̄.reſtitutio.iiij.in fi.per rodo. ⁊ her. ſcȝ qd modica non ſunt neceſſario reſtituenda.

¶ Scdo q̄rit̃ vtrū incerta de quib⁹.ſ̄.dictū eſt ex 2
s.Tho. qd p̄miſſa diligēti inq̄ſitione eſſe danda pauperib⁹ ſit dāda de neceſſitate precepti vel de ꝯſilio. ⁊ dico qd q̄dā imponūt regulā v̄s̄. vt quoties reſtitutio nō eſt facienda certe perſone ſit de conſilio: ⁊ non de p̄cepto: ſed hoc eſt verum in illis que fuerunt turpiter data ꝗ verum dñm non habēt cognitū vel incognitum: ſed neq₃ vnꝗ̄ ha-

bucrũt poſt inſtãs q̃ fuerũt acq̃ſita:in aliis autem
que poſt tale inſtãs aliqñ habuerũt dñm: lʒ forte
nõ habeãt mõ:vt q2 obijt ⁊ nõ hʒ heredẽ:dicta re
gula nõ eſt v̾a q2.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ.dicit qꝺ ſi is
cui dʒ fieri reſtõ: ſit oĩno ignot⁹ dʒ hõ reſtituere
ſʒ qꝺ põt.ſ.dãdo in eleemoſynas p ei⁹ ſalute: et
intẽdit q̄ dʒ neceſſario: aliter nõ ſolueret argñ.

3 ¶ Tertio queriť q̇b⁹ qñ ⁊ vbi talia ſunt dãda: et
dico qꝺ paupib⁹ ſiue qꝺ idẽ eſt in pias cãs:⁊ hoc
ſm.s.tho.p̄miſſa diligẽti inq̇ſiti͏õe de dño vel he
rede.ar.c.cũ tu.de vſu.⁊ c.diuine.lxxxvij.diſti.c.
eps.di.lxxxviij.⁊.c.ſ.de rap.⁊ inter eq̄ paupes iu
ſtiorib⁹ inter paupes eq̄ iuſtos paupiorib⁹:lʒ ſuf
ficiat ſine fraude dare paupib⁹ occurrentib⁹. Et
dãda ſunt ſtãtim vel petenda dilatio: vt.ſ.reſtõ
v.§.j. Et dãda ſunt in loco vbi ſunt acquiſita vel
dãnũ illatũ:⁊ hoc neceſſario ſcꝺm ho.⁊ aliq̇s do.
in.d.c.cũ tu.q2 citi⁹ poterunt venire ad dñm vel
heredes:ſʒ ſʒ ſede.conſi.xxiij.⁊ do.An.de bono
conſilio tm̃:nõ de neceſſitate:⁊ hoc eſt verius:q2
iura ſimpl'r dicũt dãda eſſe paupib⁹: vt in.d.c.cũ
tu.⁊ in.c.ſicut dignũ.de homi.⁊ poſſibil'r pñt oc
currere alibi paupiores ⁊ iuſtiores qui nõ eſſent
poſtponẽdi poſt diligentẽ inq̇ſitionẽ p̄dictã pro
pter incertã cogitationẽ qꝺ forte dãdo in tali lo
co venient ad verũ dñm. Nec ob.c.primũ de ra.
q2 ibi erat pſona cui reſtituẽdũ erat ⁊ ſciebatur ⁊
inſtabat apud epʒ:alias eps ex officio ſuo nõ fuiſ
ſet motus ad excõicãdũ:niſi ad petitionẽ ptis.de

4 elec.innotuit.in fi.l.iiij.§.hoc aũt.ff.de dã.infect.
¶ Quarto queriť q̇d ſi facta reſtõne in pauperes
appareat dñs rei vel heres:⁊ dico qꝺ debitor am
plius nõ teneť ſi debite inquiſiuit q2 bona fides
non patitur vt ſemel exactũ vlterius exigatur.de
reg.iur.bona fides.lib.vj.ſi vero nõ adhibuit de
bitam diligentiam:iterũ teneť de homi.ſicut di
gnum.§.eos.ſ.reſtitutio.ij §.ij.parti.vij.circa fi.

5 ¶ Quinto q̄riť qua autoritate ſint p̄dicta erogã
da paupib⁹:et dicit Ho.in.c.cũ tu.de vſu.⁊ in.c.
cũ ſit de iude.et in ſum.de pe.§.fi.et Jo an.in.c.ſi
eps.de pe.et re.li.vj.et in reg.peccatũ.de reg.iu.
lib.vj.qꝺ iſta diſpẽſatio ptinet ad epm ſolũ pro
bantes opinionẽ ſuã per dicta.c.⁊ vlterius Joan.
an.per hãc rationẽ:q2 talia ſunt pro aĩa veri poſ
ſeſſoris fideliter eroganda et c̄ñr ſunt diuino cul
tui mancipata:et c̄ñr a ſolo p̄lato diuini cultus
ſunt diſpenſanda:itẽ q2 eſt cõſuetum:et quarto q2
eps eſt pater pauperum. ¶ Sed alij multi tenent
qꝺ non eſt neceſſaria autoritas epi: nec ſe poteſt
c̄ñr ipſe de his intromittere inuito debitore vt
ar.in.c.ij.de teſt.et in.c.non ſane.xiiij.q.v.et Joã.
mo.in.c.quãq̃.de vſu.li.vj.et Jo.de lig.Pau.Se
mi.Jo.cal.ſanze.et recu.ſup cle.ſ.de pni.gl.in.c.
ſicut dignum.de homi.§.eos.et dñs Hug.iuris
vtriuſq3 doctor frater clarus:et Archi.et Sco.in
quarto.di.vj.poſt.s.tho.ad ducíſſaʒ brabantie.
imo dico qꝺ põt ea raptor propria autoritate di
ſtribuere : et alia nõ requiriť ſm archi.mo.Jo.de
li.pau.ge.Jo.cal.et panor.⁊ facit.d.c.cũ tu.et.d.
c.ſicut dignũ.§.eos.iuncta gl.et alia iura q̄ dicũt
obligatũ debere reſtituere nulla facta mentione
de autoritate epi:vel ſi faciunt dicunt ſolũ quod
eps dʒ procurare vt ſic fiat:nõ aũt qꝺ ei⁹ autori
tas ſit neceſſaria.vt pʒ in.c.religioſus.de teſta.
lib.vj.vbi hoc põt libere executor teſtamentari⁹
id eſt null⁹ req̇ſita licẽtia.ergo etiã hoc põt prin
cipalis a quo executor hʒ autoritatẽ.pʒ etiaʒ q2
quilibet obligat⁹ et honeſt⁹ licite põt ſeipſũ exo
nerare.inſtit.quibus mo.tol.obli.maxĩe vbi exo
neratio nulla eſt lege p̄hibita vt hic. Jn quatuor
tñ caſib⁹ ſecũdũ archidia.eps ſe põt intromittere
de reſtitutione incertorũ: prio quãdo mortuo de
bitore nullus relict⁹ eſt heres vel executor ad re
ſtituendũ:adde vel ſi eſt relict⁹ nõ implet qꝺ dʒ ſi
auteʒ eſſet relict⁹ requireret autoritas epi ſolum
de conſilio.ar.c.de laicis.xij.qõ.ij.et.l.nulli.C.de
epiſ.et cleri.et in hoc cõcor.vin.et her.in.d.c.cuʒ
ſit. in glo.epo aũt prohibẽte pñt et dñt reſtitue
re:vt in.c.religioſus.in fin.de teſta.li.vj.vbi hoc
pñt libere:ſcꝺo quãdo debitor reſtituere nõ vult
et in iudicio agiť contra eũ: quinto qñ reſtituẽs
male diſpenſaret puta amicis qui nõ indigent et
hmõi: q2 ſe põt eps intromittere vt iterũ diſpen
ſet:q2 nõ ẽ factũ.qꝺ aliter eſt factũ quam debuit.
de regu.iur.qui ex timore et intellige ſi male di
ſpenſet dolo vel lata culpa q2 ſcꝺm Jnn.in.c.ſicut
dignum.de homi.alia culpa in foro penitentiali
nõ arctat ad reſtõnẽ.quarto qñ talia incerta ſunt
manifeſtorũ vſurariorũ:q2 ad epʒ ptinet diſpen
ſatio:vt in.c.q̃q̃.de vſu.lib.vj. Ad primũ autem
motiuũ aliorũ dico qꝺ.c.cũ ſit.loquitur de iudeo
cuius diſpenſatio merito ſuſpecta hr̃ a xp̄ianis ſi
ue ab eccleſia quo ad paupes xp̄ianos.alia etiaʒ
iura nõ dicunt neceſſariã eſſe autoritatẽ epi : ſed
qꝺ ipſe procurare dʒ vt ſic fiat. Ad ſcꝺm dico q̄ ſi
valeret nullus diues poſſet diſpenſare ſuperflua.
ideo negať prĩa illatio ad tertiũ dico qꝺ talis cõ
ſuetudo ſi ſit cũ obligatione:vt.ſ.obligatus reſti
tuere hoc non poſſet:niſi cũ autoritate epi eſt ꝯ
legem naturalẽ.et ſi eſſet ſolũ ꝯ ius poſitiuũ: ho
die tamẽ eſſet irrationabilis q2 epi raro curãt de
pauperib⁹. Ad quartũ dico qꝺ eſt pr̃ pauperũ di
ſpenſando bona ſui pñmonij.et ſue eccleſie et iu
deorum et publicorum vſurariorũ:et quando nul
lus eſt a teſtatore deputat⁹ executor teſtamenti.
¶ Sexto queritur vtrum eps poſſit ſibi reſerua 6
re diſpenſationem incertorum et ſacerdotes diſpẽ
ſantes talia excõmunicare.⁊ dico quod reſeruare
ſibi poteſt in genere huiuſmodi diſpenſationem
et de facto reſeruat plerumq̃:ſed iſta reſeruatio

Intelligẽda eſt q̄tū ad ea q̄ ſubijciūt̄ eius diſpen-
ſatiōi ſolıꝰ. de q̄bꝰ §.priore. ⁊ ſi ſpecificēt de alijs
a p̄dictis hoc de iure facere nō p̄nt vt patuit ibi:
⁊ ſi pp̄ hoc fulminēt ſn̄iam excōicatiōis. dicit Jo.
de lig. ſup. d.c. cū ſit. de iude. q̄d quicq̄d dicat Jo.
an. tn̄ dubiū eſt vtrū ep̄s hoc poſſit. et Jo.cal. di-
cit expreſſe q̄d nō p̄ōt ⁊ idē dn̄s hug. ⁊ ſr̄ clarꝰ: et
neceſſe eſt ſic dicere oēs qui tenēt q̄d hoc nō p̄ōt:
ſed tn̄ aduerte q̄d q̄ꝛ ātū ad nō exēptos excōmuni
catio talis ligaret q̄ꝛ lꝫ eſſet iniuſta nō tamē nul-
la. Et ſi dicat̄ q̄d eſt nulla q̄ꝛ ep̄s nō eſt iudex ſa-
cerdotis in hoc dico q̄d dupliciter intelligit̄ ep̄s
nō ēē iudicē in hoc: vno mō in hoc negotio. ſ. icer
torū alio mō in hoc. i. in hac ſn̄ia iniuſta: cū autē
d̄r ſn̄ia eſſe nulla q̄ eſt a iudice nō ꝓprio. vel quā
tū ad hoc in quo nō eſt ꝓpriꝰ nō intelligit̄ quātū
ad hoc. i. hanc ſn̄iam: q̄ꝛ ſic oīs excōicatio iniuſta
eſſet nulla: cū nullꝰ iudex habeat p̄tātē iniuſte iu
dicandi ſed intelligit̄ quātū ad hoc. i. hoc nego-
tium puta reſtitutionē incertorum. et quantū ad
7 hoc epiſcopus eſt iudex ſacerdotis non exempti.
¶ Septimo q̄rit̄ vtrū incerta reſtituēda pauperi
bus iuxta ſuperꝰ dicta poſſint in rep̄ationē vl' fa
bricā eccleſie aut monaſterij ep̄ali autoritate con
uerti: ⁊ dicit Jo.an. in. c. religioſus. de teſt. li. vj.
q̄d ſic. ⁊ fuiſſe diſputatū p̄ excellētiſſimos doc. q̄d
ſi eccl'ia īdiget neceſſaria augmētatione: puta q̄ꝛ
pp̄ls in ea ad officiū ſtare nō p̄ōt nec ſufficiunt fa
cultates eccleſie: p̄ōt ep̄s propria autoritate ſine
pauperū graui dāno talia incerta ꝯuertere in eiꝰ
reparationē. ſecus ſi ſufficiūt facultates eccleſie.
vel reparatio nō eſt neceſſaria ſꝫ volūtaria: vl' im
mineat nimia fames: q̄ꝛ tenet̄ dare paup̄ibꝰ. lxxvj.
di. paſtoralis. p̄ q̄ opiniōe facit: q̄ꝛ bona eccleſia
ſtica ſic ſunt paup̄ibꝰ obnoxia: ſicut illicite acqui
ſita: vt in. c. aux. xij. q. ij. ⁊ c. ſi. xvj. q. j. ⁊ tn̄ ep̄s p̄ōt
pro rep̄atiōe eccl'ie dare cētēſimā vel q̄nquageſi-
mā. xij. q. ij. bone. ⁊ de dona. ap̄lice. ⁊ ꝯn̄r idē pote
rit de illicite acquiſitis: ⁊ ad idem facit. c. ecce. et
c. ſtatuimꝰ. xvj. q. j. ⁊ ita indiſtincte tꝫ ſum. roſ. ꝫ an
ge. q̄ hoc nō tꝫ l legatis. Sꝫ pet. de pa. in tractatu
de cano. por. ep̄i. c. vij. dicit p̄dictā determinatio
nē nō eſſe bonā: ⁊ videri ꝯ̄ caluꝫ cle. q̄ꝛ ꝯtingit. de
reli. do. vbi relicta adv̄ſus pauperū non p̄nt ſine
autoritate pape ad aliū vſum ꝯuerti. Ego aūt di-
co q̄ iſta ſcd̄a opinio eſt v̄a pculdubio in legatis
factis paup̄ibꝰ rl'r de q̄bꝰ loq̄t̄. d. cle. nec fallit ni-
ſi vbi p̄ talē ꝯuerſionē fieret equale vl' maiꝰ bonū
pauperū. puta q̄ꝛ ex tali fabrica redūdāt eleemo-
ſyne pauperū. vel q̄ꝛ inhibitantes ſunt pauperes
quos oportebat ſuū victū exponere in fabricā: cū
hoc ſit dare pauperibꝰ: in alijs autem eſt vera opi
nio Joā. and. Uide. ſ. legatum. iiij. §. xij. et. xiij.
8 ¶ Octauo querit̄ vtrū ſup̄ reſtitutione incertorū
poſſit fieri compoſitio. cum ep̄o vel tranſactio: et
dicit Pau. in de. ij. de pe. ⁊ re. q̄d nō p̄ illū tex. et
p. c. lꝫ. de of. vic. li. vj. niſi de mādato ap̄lico: vel
de q̄titate v̄a ⁊ nō de minori. Laur. autē dicit q̄
illi tex. nō clare probāt: ⁊ q̄d hoc p̄nt: q̄ꝛ papa ſcit
ꝯſuetudinē iſtā et diu tolerauit: q̄d Archi. dicit
verū ēē q̄ ad deſi: ſi faciūt ex cā rōnabili: puta di-
mittēdo partē debitori vt paupi: cū alias viuere
nō poſſet niſi cū indecentia ſtatꝰ multū notabili
non autē ſine cauſa ſup̄ quantitate minori: imo ſe
cūdū eū nec papa niſi in dubio: vtrū debitor poſ
ſit reſtituere: quia in dubio factum pape interpre
tandum eſt in bonum: vt diſtin. xl. non nos. cum
gloſ. Uide Archi. ij. parte. titu. ij. capitu. vj. in fin.
¶ Nono querit̄ vtrū ſit tutꝰ vſurariꝰ q̄n p̄miſſo 9
ḡnali edicto q̄d q̄ ſoluit vſuras veniat. ſ. tot dies
pro habēda reſtōne: quibꝰ diebꝰ elapſis ep̄s fert
ſn̄iam q̄d cū nullꝰ appareat bona ſunt incerta: et
ipſe tanquā incerta aſſignat ep̄o: ſi poſt terminū
predictū appareat aliquis creditor: ⁊ tꝫ Fed. in
ſuis conſilijs q̄d ſic: etiā quo ad illos qui tūc erāt
extra dioceſim: lꝫ talibꝰ competat remediū: q̄d ve
rum puto ſi pie ⁊ fideliter diſpenſauit iuxta dicta
ꝯ̄ §. iiij. vel diſpenſatum eſt. Et ſi diſpenſationem
cōmiſit ep̄o: puto quod ſit tutꝰ ſi talis eſt de quo
preſumatur quod ſit fidelis diſpenſator: puta q̄ꝛ
reditus ſuos cōicat pauperibꝰ chriſti: aliter non.
Reſuſcitatꝰ q̄ſi iterū ſuſcitatꝰ eſt q̄ ſcd̄o
accepit ſpiritū vitalē: de q̄ q̄ri ſolet vtrū
reſtituat̄ in itegrū ⁊ dico vt elicit̄ per
gl. ⁊ archi. in. c. ij. xxxij. q. vij. ⁊ per Jo.
an. ac Pan. in. c. fraternitatis d̄ frigi.
⁊ male. poſt vſc. ⁊ Bar. hiic. q̄d quo ad ea q̄ impri
munt̄ in aīa nō reſtituit̄ cū illa nō p̄dat: vñ nō re-
ordiat̄ nec rebaptizat̄ vl' hmōi: q̄d ēt Jo. an. exten
dit ad pfeſſionē lꝫ in ea character nō imprimatur
q̄ꝛ obligatio acq̄rit̄ de eo q̄ nō morit̄. de ꝯdi. ap.
c. ſi. ſꝫ Pan. q̄ ad hoc tꝫ ꝯ̄triū: q̄ꝛ talis obligatio eſt
reſtricta ad t̄ps ꝓpterea dicūt p̄fitētes toto t̄pe vi
te mee p̄mitto ⁊c. ⁊ hoc eſt veriꝰ opi. aūt Jo. an.
p̄cederet vbi q̄s ſimpl'r p̄mitteret ſeruare talē re
gulā vel hmōi. Quantū ad aliq̄ vero in quibꝰ cha
racter nō imprimit̄ ſed adheret corpori: dicit Jo.
an. q̄d nō reſtituit̄: nec illa recup̄at q̄ꝛ actio ſemel
extincta nō reuiuiſcit. de renū. ex trāſmiſſa. glo. ve
ro in. l. ex his. ff. de legi. ⁊ in lege ſeruus effectus.
ff. de act. ⁊ obli. tꝫ q̄d recuperet indiſtincte: vnde
rumpit teſtm̄ q̄d ante fecerat et recuperat bona:
⁊ idem Bar. in. l. j. C. de ſac. ſan. eccle. niſi reſurge
ret glorioſus. Archi. autē vbi ſupra tenet hoc fie
ri quaſi iure poſtliminij: et hn̄ q̄ꝛ reſtitutio princi
palis in integrū refertur ad omnia. l. j. C. de ſen.
paſ. q. q. iij. quoties. in fin. de quo ſupra eccleſia.
De his ⁊ de matrimonio vide ſupra diuortiū. §.
ij. De Samuele autē reſuſcitato vide infra ſacri
legium. §. j. de ſacramentis autem iteraudis ab
de ijs vide [illegible] eodem vide
[illegible]

eodem vide infra ſacramentum.

Reuelatio cui ſit facienda qñ precipit̃ ſub
pena excõmunicatiõis vt reueleẽ res
aliena: dicit Hoſt. qđ nõ leſo ſ3 prela
to eccleſie. xxv. q. vi, eps in ſynodo.
De materia reuelatiõis vide. s. cõfeſ-
ſio delicti: ⁊ cõfeſſio per totū ⁊ denũciatio ⁊ in-
quiſitio: ⁊ familia: ⁊ furtum. §. xv.

Rigor eſt iuris exceſſus vt. s. ius: qñq; tñ
ſumit̃ pro ordine iuris ſm regulas ip-
ſius ſcriptas: vt in. c. ſuper literis de re-
ſcri. qñq; p ſubtilitate: vt no. in. c. cõſti
tuerẽ. l. di. ⁊ differt ab equitate: que eſt ordinata
iuſtitia tẽperata dulcedine miſericordie: vt not.
in. c. fi. de trãſ. ⁊ facit. c. diſciplina. xlv. di. ius ve-
ro eſt mediū inter rigorẽ ⁊ equitatẽ: ⁊ accipit̃ p
cõi deciſione que ſit ſm cões regulas iuris. Hec
Pan. in. c. literis de reſti. ſpo. Uide ſupra ius.

Rixa importat quãdã inuaſionẽ i factis
ſm. s. Tho. ij. ij. q. xlij. vñ ſm glo. gal. v.
rixa eſt qñ aliqui ex ira inuicẽ ſe percu-
tiũt: vñ eſt quoddã priuatū bellū quod
agitur inter priuatas pſonas nõ publica autori
1 tate ſ3 inordinata volũtate de qua dicã quedã.
¶ Primū. Scdm. s. Tho. vbi. s. ⁊ alios rixa ſemp
importat pctm ⁊ in inuadẽte eſt mortale: in de-
fendẽte aūt ſe qñq; nõ eſt peccatū vt qñ animo re
pellẽdi iniuriã cū debita moderatione ſe defen-
dit quãdoq; eſt veniale vt cū aliquis leuis mot⁹
odij vel vindicte ſe immiſcet: aut moderatio exce
ditur parū quãdoq; vero mortale vt cū effrenato
2 aio cõtra aggredientẽ inſurgit ad occidẽdū: aut
grauiter ledendū. ¶ Scdm. Illa regula. c. intelle-
ximus ⁊. c. fi. de adult. ſ. paria delicta mutua cõpẽ
ſatiõe tollunt̃: vera eſt ſolū qñ delictum eſt circa
idẽ cõmiſſum puta circa idẽ matrimoniū ⁊ agit̃
ciuiliter de quo. s. diuortiū. §. xi. ſi vero ſe inuicẽ p
cutiũt aut cõtumeliã dicãt nõ tollunt̃ cõpẽſatiõe
iſta paria delicta ſm Pan. in. c. j. de iniu. ⁊ in. d.
c. fi. etiã ſi agat̃ ciuiliter qz nõ ſunt circa idẽ factū
eo qđ factū tuū nõ eſt meū: vt pbat̃ in. l. apud cel-
ſum. § marcellus. ff. de doli except. ⁊ ideo quilibet
poterit agere de iniuria ſua ⁊ dãno nec poterit
repelli ab agẽdo ppter iniuriã factã ſm Inno. ⁊
multominus tollunt̃ ſi agat̃ criminaliter ad penã
legalẽ qz cuiuſlibet delictū puniet̃ pena cõdigna
l. ij. § ij. ff. de adul. qđ dictū ad prouocantẽ verū pu
to ſi ex interuallo offendit. Uide etiã parti. ſequẽ
ti. ¶ Tertiū. Qui prouocat⁹ ab alio iniuſte percu
tit: vel infert cõtumeliã ſm Pan. in. c. ſi rixati. de
iniur. tenet̃ licet puniẽdus ſit miti⁹: qz difficilli-
mū eſt iuſtū dolorẽ cõpeſcere: vt in ſimili vult tex
t⁹. in. l. ſi adulteriū. § imperatores. ff. de adulte. ſi
tñ aial fuit prouocatū ⁊ occidit: nõ tenet̃ dñs: de
quo in. l. j. § cū arietes. ff. ſi qua. pau. fe. di. ⁊ ita
tenet ſum. ang. cõtra ro. qz iniuriã inqt ppriã non
l3 vlciſci. C. qñ l3 ſine iudi. p totū. ar. p locū a ſpe
ciali in. l. ſi ex plagus. § tabernari⁹. ff. ad. l. aquil.
et facit. c. j. de iniur. ⁊. l. fi. ff. de ſica. S3 qz iſta nõ
probãt niſi qđ nõ l3 corã deo: aut qđ ſm iura hu-
mana hoc punit̃ ſi fiat aio qeto ex iteruallo: ideo
dico q ſi fiat incõtinẽti l3 ſit pctm: tñ nõ venit hu
mano iure puniẽdū: vñ ſm Spe. puocãs non põt
agere cõtra puocatū ſi offendit dicto vel facto: qz
dedit cãm ⁊ calcẽ iracundie vitio caret. ij. q. iij. ſi
qs irat⁹. ⁊. d. § cū arietes: vbi etiã Bar. expꝛeſſe te-
net qđ puocat⁹ nõ tenet̃ ſ3 puocãs: ⁊ idẽ Ang. de
aret. in lib. de malefi. allegãs text. in. l. qui cū ma
ior. § ſi libert⁹. ff. de bo. lib. vbi dr licite qđ puo-
cat⁹ ſe põt vlciſci: ⁊ idẽ Ange. de bona franciſci.
in addi. dicẽs doctrinã ſpe. eſſe verã p ea q̃ habẽ-
tur in. l. j. C. vñ vi. p gl. ⁊ p Bal. ibi in repetitiõe:
q̃ tñ intellige qñ parib⁹ paria referunt̃: et verba
p verbis: fuſtes p fuſtib⁹: arma p armis: vñ. c. ſi
rixat̃. intelligit̃ ſm iſtã opinionẽ: qñ vn⁹ rixabat̃
verbis et ali⁹ proceſſit ad facta: vel quo ad pro-
uocantẽ nõ prouocatū. ¶ Quartum. Scdm Pan. 4
poſt Hoſt. in. c. fi. de iniu. qñ teneatur quis de cõ
uitio diſtinguendū eſt. Si enim quis illud dicit
in iudicio: in accuſatiõe vel denũciatiõe et pro-
bat nõ tenetur: et idẽ ſi dicat repellendo aliquem
a teſtimonio: qz hoc facit autoritate legis ⁊ non
animo iniuriãdi. de teſti. teſtimonium. Si vero
dicit extra iudiciū tunc ſi impingit conuitiū fal-
ſo tenetur. vt. ff. ⁊. C. de iniur. per totū: ſi vero im-
pingit vere: vt qz dicit eū ſpurium vel latronem
aut claudū et ita eſt ſimiliter non tenetur ſi expe
dit reipublice iſta ſciri: ſecus vbi nõ expedit ſcire
cū non operetur niſi infamationẽ: vt eſt text. in. l.
eū qui. ff. de iniu. ſicut ſi quis dicat aliquẽ eſſe la
tronẽ: et vult probare non debet puniri: qz expe-
dit reipublice hoc ſcire ſecus ſi dicit eū eſſe cecu
tiẽtẽ: qz nõ expedit hoc ſciri: et idẽ ſi diceret eum
baſtardū: niſi diceret vt repelleret eū ab ordine.
Sed limita niſi diceret iuſte puocat⁹. Quomodo
autem conuitiū ſit peccatum. s. contumelia. § iij.

Rumor vide ſupra fama. § vi.

Sacerdos quaſi ſacrū dãs eſt nomẽ
ex greco latinoq; cõpoſitū. xx. diſt.
cleros. cuius officia q̃ ſint dictū eſt
s. ordo. ij. § iij. nunc etiã de eo dico
multa. ¶ Primū. In materia fauo- 1. di.
rabili noie ſacerdotis venit preſby
ter diacon⁹: ⁊ ſubdiacon⁹. ar. c. j. xv. q. v. ſ3 i odio
ſa venit ſolū pſbyter. ar. c. qſquã. de coha. cle. et
mu. vbi Pan. hoc not. ¶ Scdm. Sacerdos paro- 2
chialis d3 viſitare infirmos ſepe. de cele. miſ. c. j.
et ſtare ieiun⁹ vſq; ad horã cõgruã celebrãdi: ⁊ ſi
celebrat non d3 ſumere purificationẽ propter ne-
ceſſitatẽ. ſ. poſſibilr occurſuram: niſi aliū habeat

per quem poſſit ſupplere: vt no. Panoꝛ. in. d. c. ſ.
3 ¶ Tertiũ. Põt aũt miniſtrare ſacra peregrinis et
hoſpitib⁹ ɔfluẽtib⁹ ad eccl'iã ſuã ſm Pau. in. d.
c. ſ. vñ morientes ibi ſine electione ſepulture ſepe
liunt ibidẽ: ſi vero alibi elegerũt debet ei quarta
4 portio. ¶ Quartũ. Et cum vult ſuſcipere euchari
ſtiã: puta q2 īfirm⁹ vel alias ĩpedit⁹ a celebratio=
ne: dꝫ habere orariũ ſiue ſtolã circa collũ ⁊ ſuper
vtrũqꝫ humerũ: ita q̄ ſignũ crucis ꝑparet in ſuo
pectore ſicut etiã qñ vult celebrare. xxiij. diſ. eccle
ſiaſtica. ⁊ ita allegat ſum. ang. ⁊ ɔñr multi eſſent
excõicati vel excõicãdi hoc nõ obſeruãtes: vt ibi
ptꝫ: ſꝫ ſi q̄s hoc aduertat q̄ ſacerdos aliqñ cele=
brat ſumptur⁹ q̄dẽ euchariſtiã ſed nõ oblaturus
ſacrificiũ ꝑ ſe: aliqñ vero gr̃a vtriuſqꝫ vt videbit q̄
illud. c. loquit̃ infra miſſarũ ſolẽnia. ¶ Quintum.
5 Cũ aũt facit officiũ diaconat⁹: non vtet̃ ſtola ſi=
cut cũ celebrat. ar. c. ꝑcipim⁹. ⁊ q̄ ibi notat̃. xciij.
di. ſed vtet̃ ſicut diacon⁹ vti dꝫ. ſ. ſolũ ſup hume=
ro ſiniſtro et ſub brachio dextro. xxv. diſt. vnum
orariũ. in hoc tñ gl. in. d. c. eccl'iaſtica. dicit ſequẽ
6 dã eſſe conſuetudinẽ: ꝑ. c. ſit facta. xij. di. ¶ Sextũ.
Sacerdos non põt in pctõ mortali exequi officiũ
ſuũ ſine pctõ mortali. xv. q. vlt. c. vlt. ⁊ diſt. lxxiij.
7 c. ſ. ¶ Septimũ. Sacerdos nõ dꝫ vbi penitens eſt
dubius de aliquo aſſerere illud eſſe mortale ſi nõ
eſt certus: ne iniciat laqueũ: nec tenetur de ſingu
lis auditis determinare vtrum ſint venialia aut
mortalia quando non ſunt clara ſm Archi. vt de
his de quibus ſunt opiniones: vel penitens ne=
ſcit exprimere mentẽ ſuã circa aſſenſum vel mo=
rem peccati: tenetur autẽ determinare de claris.

¶ De veſtibus ſacerdotis. ſ. diaconus. §. iij.

Sacramẽtale vt dicit̃ a. s. Tho. iij. q. lxv. ar. ſ. eſt oĩs ɔſecratio vl' bñdictio vel ſignificatio ordinata ad aliq̄d ſacramentũ ꝑ ſe ad illud idoneũ reddẽdo: vel ꝑ accidẽs remouẽdo ꝓhibẽs: ſicut ɔſecratio eccl'ie altaris aut veſtiũ ꝑ ſe ordinat̃ ad euchariſtiã: aq̄ vero bñdicta ꝑ accidẽs repellẽdo demones ⁊ venialia abolẽdo: ⁊ idem de aliis ſacramẽtalib⁹ reſpectu alicui⁹ ſacramẽti: vt ſunt ea de q̄b⁹. ſ. baptiſm⁹. v. §. iiij. et multa alia.

¶ De ſacramentis in genere.

Sacramẽtũ eſt in gñe ſigni quaſi ſacre rei ſignũ ſm magi. ſen. ⁊. s. tho. in. iiij. diſ. ſ. ⁊. iij. parte. q. lx. vbi vide multiplicẽ diffinitionẽ ſacri. Et cõſiſtũt ſacra in duob⁹ ſm magi. ſ. in v̄bis et ĩ re. ita q̄ tria ſunt de ſubſtãtia ei⁹. ſ. materia debita: puta aq̄: ⁊ debita forma v̄boꝝ ⁊ intẽtio miniſtri copulãtis forma materie. Et in noua lege eſt ſeptuplex. ſ. baptiſm⁹ cõfirmatio euchariſtia: pnĩa: extrema vnctio ordo: et mr̃imoniũ: q̄ cõferũt gr̃am ⁊ diſpoſitiue imprimẽdo diſpoſitionẽ ad gr̃am. i. characterẽ vel ornatũ in quoꝝ quolibet ſunt tria. ſ. ſacramẽtũ tñ. ſ. ipm ſignũ exterius ſumptũ ſub ſua forma: ⁊ res tñ. i. ipſe effect⁹ iterior vltim⁹: puta ipſa gr̃a collata ſeu aliq̄d gr̃aꝫ circũloquẽs: puta ablutio aie vnitas eccl'ie vel hmõi: ⁊ res ſimul ac ſacramẽtuꝫ que eſt interior cũ gr̃e: vt character vel ornat⁹ impreſſus aie aut corpus verũ xp̄i: vt in euchariſtia
¶ De ſacramẽto autẽtico multa in gñe. ¶ Primũ. 1. dis
Sacramẽta ſuſcipiẽda ſunt a ſolo epõ quo ad cõ
firmationẽ ⁊ ordinẽ ſacruꝫ: vt patuit. ſ. licet ab=
bas aliqñ cõferat nõ ſacrũ: ⁊ quo ad pniam ſolẽ=
nẽ: niſi aliud neceſſitas inducat. d. l. ĩ capite. xxvſ.
q. vſ. c. ſi. vel a ſolo ſacerdote quo ad alia ꝑter ba
ptiſmũ in neceſſitate ⁊ matrimoniũ eo mõ quo di
ctũ eſt: nec refert a quo cõficiant̃ q̄ztũ ad eſſentiã
ſacramẽti. ſ. bono vel malo licet peccẽt q̄ indigne
cõficiũt: ⁊ q̄ recipiũt ea ab hereticis degradatis:
ſimoniacis: ſchiſmaticis: vel excõmunicatis aut
notorijs fornicatorib⁹: ꝑter baptiſmũ in articulo
mortis quo ad precioſos ab eccl'ia. di. xxxij. §. ve=
rũ. ſ. q. ſ. ſacramẽta ⁊. c. ſicut ficti vel preter baptiſ
mũ ⁊ cõmẽ ⁊ ɔñr penitẽtiã: quo ad notorios ⁊ ſi
moniacos ⁊ fornicatores nõ ꝑciſos in dicto arti 2
culo ſm Archi. ⁊. d. §. verũ iũcta gloſ. ¶ Scõm Sa
cramẽta nõ ſunt cõferẽda pctõrib⁹ di. xcv. illũ q̄
Ray. ſñ. intelligit de manifeſtis: q2 ꝓpter occulta
pctã nõ ſunt negãda in publico: de quo dic vt. ſ.
euchariſtia. iij. §. iiij. ⁊. v. ipſe aũt exiſtẽs in morta
li etiã occulto recipiẽdo ſacramẽta peccat morta
liter: di. xl. multi di. xxv. illud ſicut ⁊ miniſter ea
tractãs in ſuo ordine de quo dic vt. ſ. ordinatus
iiij. §. vj. ſꝫ quo ad ſuſcipiẽtẽ ꝑ cõtritionẽ intelligo
etiã attritionẽ q̄ aliqñ ſufficit vt in pnĩa ⁊ forte ĩ
extrema vnctiõe: vt. ſ. ¶ Tertiũ. Scõm iuriſtas: vt 3
refert Pe. de pa. in. iiij. di. ix. quinqꝫ ſunt ſacramẽta neceſſaria ſcꝫ baptiſm⁹ cõfirmatio: euchariſtia pnĩa: ⁊ vnctio extrema: que ideo ſacramẽta neceſſitatis dicunt̃: q2 ſunt in ꝑcepto ꝓ loco ⁊ tpe reliqua aũt duo. i. ordo ⁊ matrimoniũ dicunt̃ voluntatis: ⁊ idẽ no. gl. ſ. q. ſ. §. ſed notandũ ⁊ idẽ Ray. ⁊ verũ ẽ ĩ hoc ſenſu q̄ ea potẽs recipere ⁊ nõ volens ſaltẽ ſemel in vita peccat mortaliter: vt patet ſ. cõfirmatio. §. ij. ſed. s. Tho. dicit q̄ tria tñ ſũt neceſſaria ſimpliciter ſcꝫ baptiſm⁹ cuilibet ⁊ penitẽtia peccati mortaliter poſt baptiſmũ: ⁊ ordo in cõmuni eccl'ia alia aũt ſunt neceſſaria ad bene eſſe: ceſſante tamẽ cõtemptu: ⁊ idem tenent cõmuniter theologi loquẽtes quãtũ ad ius diuinũ directe: ⁊ verũ eſt illa tria eſt neceſſaria nõ ſolũ q2 eſt mortale ea poſſe habere ⁊ nolle ſꝫ etiã q2 ſine effectu duoꝝ primoꝝ nõ eſt ſal⁹: ⁊ ɔñr ſine effectu tertij mediato: q̄ eſt effect⁹ ꝑdictoꝝ: cũ effectus penitẽtie depẽdeat a ſacerdotali poteſtate. Quidã autẽ dicũt: quod matrimonium eſt neceſſarium in communi: ſed nõ eſt verum ad ſalutem

niſi eo caſu quo alius nō eſſet qui illud preceptū impleret creſcite ⁊ multiplicamini: imo nō eſt neceſſariū ad generādū electos inquātū eſt ſacramētū ſ3 inquātū officiū nature. Quantū vero ad ius humanū penitentia eſt neceſſitatis ſemel in anno. de pe. ⁊ remiſ. oīs ⁊ ſimiliter eucharistia. vt ibi ⁊ iterū vt viaticū ſicut ⁊ extrema vnctio ratione conſuetudinis eccleſie: imo eucharistia vt viaticū ⁊ extrema vnctio poſſunt eſſe neceſſitatis de iure diuino ſic ꝙ ſine eorū effectu nō ſit ſalus per accidēs ⁊ indirecte: vt trahi poteſt ex verbis Pe. de pa. dicētis ꝙ hec per accidēs poſſunt eſſe neceſſaria attrito nō cōtrito nō valēti cōfiteri: qꝛ cū virtute horū fiat de attrito cōtrit⁹ talis iſta nō recipiēs exponit ſe periclo hec ex illo que
4 ſunt valde notāda: qꝛ faciūt ad queſtionē ſequētē que fuit in facto. ¶ Quartū. Quid eñ fiet ſi qs ſit valde attrit⁹ ⁊ dolēs de peccatis ⁊ deſiderās eucharistiā ⁊ tñ oppreſſus multitudine ſcrupulorū deſperet ſe poſſe ſufficiēter cōfiteri ⁊ cōſequenter etiā nolit eucharistiā deſideratā ex cōſciētia qꝛ nō eſt cōfeſſus. Et dico primo ꝙ talis niſi ligaret̄ cōſciētia erronea nō cōfitendo in articulo mortis oīa peccata ſua integraliter: ſ3 ſolū in genere nō peccaret mortaliter: qꝛ nō tenet̄ ad impoſſibile nec etiā cōſequēter ad maxime difficile: qđ etiā de iure dr̄ impoſſibile cū dicat̄ poſſibile qđ honeſte ⁊ cōmode fieri pōt: vt. ſ. potentia: ⁊ ſcḋo ꝙ talis cōſequēter poſſet cōmunicare: niſi obſtaret cōſciētia erronea etiā in vita ⁊ tertio qđ licet nollet eucharistiā ex errore cōſciētie tñ nō eſſet ei negāda extrema vnctio: qꝛ in rei veritate eſt attritus etiā ſi peccaret mortaliter nolendo cōmunionē: qꝛ de iſto mortali nō aduertit: ſ3 credit bñ facere: ſi tñ eſſet perplexus ⁊ crederet ſe peccare mortaliter nō cōicando ⁊ cōmunicādo dabit̄ ei extrema vnctio poſtq̄ iā cōmunicare nō poterit ſi dicat vel oſtēdat ſe de oībus peccatis ſuis dolere in gñe: qꝛ eſt attrit⁹ vt patet ex dictis. ſ. cōfeſſio ſacramētalis. ſ. §. xxix. ⁊ ad cōmunicādū iā nō
5 tenet̄. ¶ Quintū. Iterari poſſunt oīa ⁊ ſola illa ſacramēta in quib⁹ character nō imprimit̄. xxix. q. vi. licite. ⁊. ſ. q. ſ. qđ quidā vnde iterari non poſſunt baptiſmus cōfirmatio ⁊ ordo: niſi in dubio ꝓbabili de quo. ſ. baptiſmus. v. §. iii. alia aūt poſſunt iterari. Vtrū autē ſit mortale vti ſacramētis alio fine q̄ ſint inſtituta vide ſupra matrimoniū. iii. §. iiii. ⁊ ſupra oleum.

¶ De ſacrilegio.

Sacrilegiū ſm Inno. dictū eſt quaſi ſacri legiū vel ſm Lau. quaſi ſacre legis leſio. de quo gl. xvii. q. iiii. in. c. ſacrilegiū ⁊ eſt ſacre rei violatio ſiue irreuerētia ſm. s. Tho. ii. ii. q. xcix. nec oportet addere vel vſurpatio: vt dicit ſum. Ang. ⁊ Ro. qꝛ vſurpās aliquid facit illi iniuriā. De ſacrilegio aūt dico mſta. ¶ Primū. Sacrilegiū eſt ſpeciale peccatū oppoſitū religiōi: cuius ſunt tres ſpēs ſm eūdē ibidē ſm triplicē rōnē ſanctitatis. ſ. perſonarū locorū ⁊ aliarū rerū ⁊ in qualibet harū ſpecierū ſūt diuerſi gradus ſm bonorū diuerſitatē. Vñ dicūt canoniſte ꝙ trib⁹ modis cōmittit̄ prio. ſ. rōne pſone ſacre leſe. xvii. q. iiii. ſi qs ad qđ ſm. s. Tho. materialiter ptinet oē pctm̄ pſone ſacre ꝙ materialiter ⁊ quaſi p accidēs eſt ſacrilegiū formalr̄ aūt ⁊ ꝓprie illud ſolū qđ agit̄ cōtra ei⁹ ſanctitatē qđ intellige nō ſolū ab alio ſ3 a ſeipſo vt ſi ſubdit ſicut ſi virgo deo dedicata fornicet̄. Scḋo rōne loci: ſicut cū violat̄ immunitas eccl'ie vel cemiterii. xvii. q. iiii. ſi qs el. ſ. cū multis c. ſequen. de quo. ſ. immunitas. ſ. §. ii. ⁊ intellige idē de omni loco gaudēte eccleſiaſtica immunitate: vñ ſacrilegiū eſt opprimere locū piū ſeu hoſpitalis ⁊ ſimilia: qꝛ talia ſunt ſub ꝓtectiōe ⁊ iuriſditiōe eccleſie de reli. do. ad hec. ⁊ gaudēt diſpoſitione capituli cū ſit gñale de fo. cōpe. vt ibi ꝑ Pan. Tertio rōne rei vt cū res ſacra ſurripit̄: in quo ſm. s. Tho. ſunt gradus ſm differētiā ſacrarū rerū: inter quas ſummū locū obtinēt ſacramēta ⁊ in ea eucharistia ſcḋo loco ſunt vaſa cōſecrata ad ſuſceptionē ſacramētorū ⁊ imagines ac reliquie ſanctorū in quib⁹ ſancti honorant̄ ⁊ dehonorant̄: deinde qui pertinent ad ornatū eccl'ie ⁊ miniſtrorū: deinde ordinata ad ſuſtētationē miniſtrorū mobilia ⁊ immobilia quo ad iſta vltima tñ nō eſt ſacrilegiū ꝓprie ſ3 large ſm ſum. An. ſ3 ſm. s. Tho. vr̄ qđ ſit ꝓprie ⁊ veri⁹ p. c. ſacrilegiū ⁊. c. q̄ rapit ⁊. c. qſquis. xvii. q. iiii. ⁊ p Pa. in. c. ceterū de iudi. q̄ ⁊ hoc extēdit ad bona patrimonialia clericorū ⁊ p gl. in. d. c. ſacrilegiū dicētē qđ ſacrilegiū large dr̄ cōmittere que diſputat de iudicio principis: vel cū dies ſolēnis violat̄ vel cū legibus aut canonib⁹ reuerētia nō impēdit̄: ſunt ⁊ alii modi: de qb⁹ vide ibi in. §. que aūt. ⁊ in. c. nemini ⁊ in. c. cōſtituit. ¶ Scḋm. Sacrilegiū etiā tertio mō habet tres modos vel ſpēs ſm canoniſtas ſc3 ſi auferat̄ ſacrū de ſacro. i. ſacra res de ſacro loco vel nō ſacrū de ſacro vel ſacrū de nō ſacro vt no. in. d. gl. ⁊ patet p. c. qſquis ea. q. ſed ſm leges nō eſt ſacrilegiū cū auferṫ nō ſacrū de ſacro ſ3 datur actio furti nec ecōtrario ſacrū de nō ſacro qꝛ ſacrilegiū duo requirit. ſ. ſacrū ⁊ de ſacro quorū quodlibet ſufficit de iure canonico. Et ideo ſi calix auferat̄ de domo laici do. catho. arguit quod nō cōpetat actio ſacrilegii quia ſecūdū leges nō eſt ſacrilegium nec actio furti: quia calix eſt res ſacra que in nullius eſt bonis: ſed Rapha. fulgo. dicit competere actionem furti domino domus loco dei cuius eſt res ⁊ forte quilibet hoc poſſet. ff. de iuſti. ⁊ iure. l. prima. §. huius ſtudii de iure tamen canonico intentatur crimine ſacrilegii.

3 ¶ Tertiū. Statutū imponēs penā p ſacrilegio ẜm
aliquos ſi factū eſt a ciuitate intelligit̄ ẜm leges
l. oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ ẜm canones ſi ab
ep̄o ſed do. catho. putat q̄d etiā primo caſu intel
ligat̄ ſecūdū canones: q̄ diſponit de rebus eccle
ſiaſticis ⁊ cōſequēter debet intelligi ẜm materiā
ſubiectā. l. j. C. de edi. ſuc. vbi eſt caſus a cōtrario
q̄d gradus computātur ẜm leges exceptis cauſis
4 matrimonialib᷒. ¶ Quartū. Secūdū. s. Tho. ij. ij.
vbi ſupra ar. ij. ſacrilegiū interdū inuenit̄ ſepara
tū ab alijs peccatis: eo q̄d actus nō habeat aliam
deformitatē niſi q̄d res ſacra violat̄ puta ſi quis
iudex capiat aliquē in loco ſacro quē in alijs lo-
cis licite capere poſſet: nihil tñ ꝓhibet vnā ſpecia
lē rationē peccati in pluribus peccatorū generi-
bus inueniri ẜm q̄d ad finē vnius peccati ordinā
tur prout etiā in virtutibus apparet quibus impe
ratur ab vna virtute ⁊ hoc modo quocūq; gene-
re peccati aliquis faciat cōtra reuerētiā debitam
ſacris rebus ſacrilegiū formaliter cōmittit: licet
materialiter ſint ibi diuerſa genere peccatorum.
Unde etiā. q. ciiij. ar. x. dicit q̄d ſacrilegiū pōt po
5 ni ſpecies luxurie ⁊ aliorū vitiorū vide ibi. ¶ Quī
tū. Cū autē ad ſacrilegiū pertineat omnis irreue
rētia rerū ſacrarum ⁊ eccleſie fiant multe iniurie
preter iniuſtā ablationē rei ⁊ effuſionē ſeminis
ac ſanguinis ſi quis querat an per iſta tria tantū
cōmittatur ſacrilegiū cōtra locū ſacrū. dico q̄d ſic
reductiue q̄tū ad vſitatā locutionē horum: ſiue
q̄tū ad ea que accidūt crebro: q̄ omnis talis ir-
reuerētia fit ex inclinatiōe iraſcibilis vt pertinē-
tia ad homicidiū vel cōcupiſcibilis rerū vt per-
tinētia ad furtū. ¶ Cōcupiſcibilis perſonarū ad
venerē: vt pertinētia ad pollutionē: quod videt̄
ideo eſſe: q̄ deus vel potius eccleſia iſta prohi-
buit ſub precepto: vnde licet triturare ſegetes et
cōprimere vuas ⁊ mercari ⁊ facere ludos in ec-
cleſia ex ſe ſint mala ratiōe irreuerētie: ⁊ cōſequē
ter in aliā ſpeciē trahāt vel dent nouā ſpeciē pec
cati: q̄ tamē ſub precepto nō prohibentur niſi ſit
magnus exceſſus nō aggrauāt infinite: nec cōpu-
tant̄ inter ſacrilegia niſi exceſſus ſit magnus de
quo. s. immunitas. j. §. ij. Et iuxta hec intellige
6 que dixit in aur. ro. caſu. lxiij. ¶ Sextū. Pena ſa-
crilegiorū habetur in. l. ſi quis in hoc. C. de epi. ⁊
cle. ⁊. xvij. q. iiij. per totū vbi ꝑ gl. in. c. ſacrilegiū
dicit q̄d aliquādo eſt ſpiritualis id eſt excōmuni
catio ipſo iure vt ſi cōmittat̄ in perſonā eccleſia-
ſticā intellige faciēdo violētiā vt ibi in. c. ſi quis.
ſed ſi cōmittat̄ in rē eccleſiaſticā poſt trinā moni
tionē eſt excōmunicandus vt ibi in. c. quiſquis ſ;
adde q̄d añ monitionē eſt excōicatus minore do-
nec ſatiſfaciāt. ar. c. ſi quis domū ibi: ⁊ aliquādo
maiore vt ſi incēdatur vel frangat̄ iuxta dicta. s.
excōmunicatio. vij. §. viij. itē imponit̄ pecuniaria.
vt in. d. c. quiſquis ⁊ in. c. ſi quis cōtumax. que ẜm
Ulde. eſt arbitraria ẜm leges vo durior imponitur
ff. ad. l. iu. pec. l. ſacrilegij. ⁊. capitalis ẜm. s. Tho.
ij. ij. q. xcix. i. decapitatio ſi iniuria ſit atrox in per
ſonā. d. l. ſi quis in hoc alias eſt arbitraria. d. l. ſa
crilegij. ⁊ ibidē in. l. lege. §. j. niſi faciat cōtra legē
cōfugiētiū ad eccleſiā q̄ tūc punit̄ ſacrilegus vlti
mo ſupplicio vt. s. immunitas. iij. §. viij. Et appli
cat̄ pena pſonē ſi iniuria ſit facta pſone ẜm. d. gl.
de ſen. excō. parochianos vel rei ſi rei fiat. xvij. q.
iiij. ſi quis in atrio. ⁊ de ſimo. de hoc autem.

Sacriſta ſiue cuſtos eccl̄ie debet eſſe de ſan-
ctioribus eccleſie de offi. cu. c. ij. Quid aūt ex
officio facere debeat not. in. c. perlectis. xxv. diſt.
⁊ de offi. cuſto. per totum. Pro qua vero culpa
teneatur. s. cuſtos. §. j.

Sagittarius quomodo arte ſua poſſit vti. s.
ars. §. iij. ⁊. vj.

Salariū an debeat famulo infirmāti ⁊ ſimili-
bus. s. familia. §. ij. De ſalar. j. tabellio. §. vj.

Sanctorum corpora ſupra reliquie.

Sanctus quis debeat haberi. s. reliquie.

Sarraceni dicunt̄ ẜm Ray. qui nec no-
uum nec vetus teſtamētū recipiunt a
ſarra vxore abrahā nō ab agar ancil
la eorū matre dicti: inter quos ſunt q̄
dā ſamaritani recipiētes ſolū q̄nq; li
bros moyſi. Ubi q̄tū ad ꝓhibitiones participādi
xp̄ianis ⁊ ecōtrario parū differūt a iudeis. C. de
paga. ⁊ ſarra. l. vt prophanos ⁊ extra de iude. ⁊
ſarra. quaſi p totū: q̄d tñ ẜm aliquos fallit primo
in comeſtiōe que cū ſarracenis nō ꝓhibetur. xj. q.
iij. ad mēſam. ⁊ idē vt̄ aliquib᷒ de cohabitatiōe:
q̄ iudei ſunt magis peruerſi ⁊ nos cōtēnūt in ci-
bis: ſ; lau. ⁊ Jo. ⁊ multi ſequaces tenēt idē de ſar
racenis: q̄ hodie ⁊ ipſi in multis iudaizāt: ⁊ verū
puto vbi iudaizāt aliter nō: ⁊ ſcdo fallit in ritu:
q̄ ẜm. s. Th. ij. ij. q. x. licet eccleſia ritus ⁊ feſta iu-
deorū toleret: rit᷒ tamē gētiliū nō tolerat niſi ad
tp̄s ꝓpter ſcādalū vel ſchiſma aut hmōi ſint tole
rādi ritus paganorū aut hereticorū. Un̄ iudeis
permittit̄ ſynagoga: ſed ſarracenorū tēpla preci-
piunt̄ claudi ſub pena mortis ⁊ amiſſione bono-
rū. C. de paga. ⁊ ſarra. l. j. ⁊. ij. ⁊ nullo modo per-
mittit̄ eis inuocationē facere machometi. aut pe
regrinationē ad aliquē ſuorū ſicut ad ſcm̄ ⁊ mor
taliter peccat oīs eorū dn̄s xp̄ianus hoc permit-
tēs: q̄ facit cōtra preceptū cle. vnice. de iude. Fal
lit tertio in cōmercio tp̄e guerre vel pacis quo ad
ꝓhibita deferri ſarracenis: de quo. s. excōicatio.
vij. §. xj. ¶ Utrū aūt liceat furari xp̄ianos detētos
a ſarracenis vel aliud. s. furtū. §. vj. ⁊. vij. Quo-
modo etiā debeant ad fidē induci. s. iudei. §. vj.
De ſeruis autē eorū dic vt de ſeruis iudeorū ſu-
pra iudei. §. iij. q̄ alij infideles ⁊ heretici prohibē

tur habere ſeruos chriſtianos ſicut ⁊ iudei. C.ne xpia.man.in rubro ⁊ nigro.

¶ De ſatiſfactione.

Satiſfactio ſm Pe.de pa.poſt.b. Tho.in iiii.di.xv.q.i.ar.i.q.iii.dupliciter diffiniri pōt: qꝛ cū ſit act⁹ iuſtitie cui⁹ eſt equalitatē ponere auferēdo priorē inequalitatē ⁊ eā in futurū cuſtodire. Unde ſm eos inquātū curat pctā preterita recōpēſando eſt iniurie illate recōpēſatio ſm equalitatē iuſtitie ⁊ ſub aliis vbis ſm Anſel.in lib.cur deus ho.ſatiſfacere eſt deo debitū honorē impēdere a quo.ſ.ablat⁹ erat per pctm̄. Inquātū vo p̄ſeruat a futuris cauēdo ſic diffinit ab Aug. Satiſfactio eſt pctōrū cauſas excindere ⁊ earū ſuggeſtiōib⁹ aditū nō indulgere: de pe.di.iii.ſatiſfactio. Ubi ſm Pe.de pa.cauſe dicunt radices intrinſece peccati ſuggeſtiōes vero opportunitates extrinſece. Igit̄ cōcludo ex mēte eorū qd̄ cōpleta diffinitio hec eſt. Satiſfactio eſt pro illata iniuria volūtaria recōpenſatio ſm equalitatē iuſtitie cum propoſito non cōmittendi nouam iniuriam.

1. qō ¶ Primo aūt queritur vtrū poſſit quis ſatiſfacere deo pro peccato: ⁊ dicit.s. Tho. in.iiii.di.xv. quod nō: reddēdo equiualēs ſm equalitatē quātitatis: ſed ſolū reddēdo ſufficiēs ſm quantitatē proportionis vide ibi.

2 ¶ Scd̄o q̄rit̄ vtrū poſſit ſatiſfieri de vno pctō ſine alio: ⁊ dicit.s.Tho.vbi.ſ̄.qd̄ nō: ſicut nec ſatiſfaceret hoī q̄ p elapſa data ſe pſterneret ⁊ aliā ſimul daret: qꝛ ſatiſfactio offēſam tollit: ⁊ ꝯñr reſtituit amicitiā ⁊ ꝯñr ſi q̄d ſit amicitiā impediēs: ſicut oē pctm̄ impedit amicitiā ad deū etiā apud homines ſatiſfactio eſſe non poteſt.

3 ¶ Tertio q̄rit̄ vtrū vn⁹ hō poſſit ſatiſfacere pro alio: ⁊ dico ex.s.Bona.in.iiii.q.xx.qd̄ nō: inquātū ſatiſfactio preſeruat ⁊ cauet a culpa futura qꝛ ieiuniū vnius nō mortificat corpus alterius nec ei prodeſt vt caſte viuat: niſi inquātū bono exemplo illū puocat vel meret̄ ei augmentū gratie vt ſic facilius pctm̄ euitet: inquātū vero recōpenſat iniuriā p̄teritā vnus pōt p alio ſatiſfacere homini: vt patet: ⁊ ſilr deo: mō is q offendit ſit cōtrit⁹ qd̄ tñ q̄tū ad pniaȝ iniūctā limitāt ſi interueniat autoritas cōfeſſoris q̄ in hoc pōt diſpēſare vel ſi eueniat caſus quo nūq̄ȝ eā in hoc mūdo poſſit explere is cui iniūcta eſt. De hoc aūt Pe.de pa.dicit qd̄ ſi ſacerdos impoſuit aliquid penitenti explēdū per ſe vel aliū explere poteſt per ſe vel aliū modo illud fiat in charitate: ſi vero impoſuit explēdū per ſe explere pōt per aliū ſolū ſi ipſe nō pōt vt qꝛ eſt infirmus aut moritur: qꝛ iſta videt̄ intētio imponētis qui noluit obligare eū ad impoſſibile nec ad purgatoriū mittere: ⁊ qui hoc explēdum acceperat pōt alteri volēti imponere: et valebit ſi fiat in charitate et plus ſi in maiori quam ſit ea que eſt eius cui erat impoſitū. Ponit etiam idē Pet. duo caſus alios in quibus pōt quis iniūcta pniam imponere alteri volēti p̄mo cū vult occupari in aliis deo acceptis magis ac magis iuuantibus contra pctm̄: puta in predicando vel bellando contra hoſtes fidei ſcd̄o qñ vult ſatiſfacere magis: et ob hoc eā imponit meliori. Et addit.s.tho. ibi qd̄ poteſt quis ſatiſfacere pro alio etiam potente ſatiſfacere: ſed non eſſe permittendum vt q̄s ſatiſfaciat pro alio potente ſatiſfacere: niſi appareat defect⁹ corporalis quo penitēs ſit impotēs ad ſuſtinēdū: vel ſpūalis per quē non ſit prōpt⁹ ad portandū pniam: et hoc nō pdeſt ei niſi ſit parat⁹ exeq̄ qd̄ iuſte iniunctū eſt: qꝛ ad hoc tenet̄. de peni.et remi.oīs.et de pe.di.i.perfecta.

¶ Quarto q̄rit̄ vtrū is cuius ſatiſfactionē alter in ſe ſuſcepit moriendo ſtatim euolet: et dicit. s. Tho vbi.ſ̄.qd̄ nō quādiu ipſe vel ali⁹ pro eo eſt debitor: ſed ſolū cōpleta ſatiſfactione per alium. 4

¶ Quinto queritur vtrū ſatiſfaciēs p alio poſſit etiā ſatiſfacere ſimul p ſeipſo: et dico de hoc eſſe opiniones inter quas ſum. ang. dicit ibi placere dicentē qd̄ ſic: ſed oppoſitū tenuit.s.Tho. qui voluit qd̄ ſatiſfaciens pro alio meretur quidem: ſed ſi tamen nō ſoluit penam ſuam ſicut penam alterius vt patebit infra ſuffragium.§.iii. 5

¶ Sexto q̄ritur vtrū ſatiſfactio facta in mortali ſeu p opera extra charitatē valeat: ⁊ dicit. s.tho. ac Pe.qd̄ nō: qꝛ ſatiſfactio eſt amotio offenſe et amicitie reſtitutio quod ſine grā ⁊ charitate nō fit: vñ qꝛ homo neſcit ſe hr̄e charitatē de ppiciatu pctōrū nō dꝫ eſſe ſine metu eccl'iaſti.v.tñ ſufficit certitudo pbabilis ꝯiecture: qꝛ gloria noſtra hec eſt teſtimoniū conſciētie nr̄e.ii.Cor.i. ſed iſta nō intelligas de ſatiſfactiōe iniūcta a ſacerdote. de qua.§ ſeq. ſed de quacūq̄ alia. Ad quid aūt valeant opera bona extra charitatem facta vide in aur.ro.caſu primo et ſupra charitas.§.iii. 6

¶ Septimo q̄rit̄ vtrū ſatiſfactio in mortali expleta ſit iteranda: ⁊ dico de hoc eſſe multas opiniones: ſꝫ re vera nō diſſonātes intētiōe: ſed vbis vt patebit ſi pri⁹ vitatē intellexerim⁹ q̄ fundat̄ ſup diſtinctiōe. Pu. de pa.in q̄rto.ſ. qd̄ ſatiſfactio eſt duplex.ſ.ſacralis q̄ fit ex iniūctiōe ſacerdotis diſpēſantis ſacra et virtuoſa q̄.ſ. fit ex virtute pnie purgātis ꝯ pctm̄. Ex q̄b⁹ ſic dico: hō ratiōe pctī cōmiſſi tenet̄ de ſatiſfactione virtuoſa ſoluere penam. verbi grā. vt decē quā tenet̄ ſoluere in charitate: vt.§ priore. ſed eſt liber ſoluere p hoc opus vel illud: puta orōnem vel ieiuniū aut elemoſynā: et ſilr eſt liber ſoluere hic aut in purgatorio. Si vo iponat̄ et a ſacerdote aliq̄d: puta ieiuniū obligat̄ etiā ſacerdoti vel eccl'ie ad illud ſoluēdū ſatiſfactiōe ſacrali: qd̄ quidē ſi ſoluit in charita- 7

te ſatiſfacit eccl'ie: ꝛ deo ꝑ pena: vt decẽ quãtum
ad totũ ſi equalẽs fuit impoſitũ: aut quãtũ ad di
midiũ vel aliã ptẽ ſi ĩpoſitũ fuit nõ eſt equalẽs ſi
vero ſoluit extra charitatẽ ſatiſfacit q̇dẽ ſacerdo
ti q̇ nõ ligauit eũ ad cõplendũ in charitate: ſʒ nõ
deo q̇ non acceptat qḋ non exhibeẽ cũ charitate:
vñ remanet obligat⁹ deo vt pri⁹. qꝛ.ſ. teneẽ de-
nuo ſatiſfacere: ſʒ nõ ꝑ ieiuniũ ſed illud vel orõ-
nẽ: vel patiẽdo penã tpalẽ vel purgatoriã: vnde
qḋ ſacerdos iniũxit nõ teneẽ in ſpẽ reiterare ſed
ſolũ facere equalẽs: puta eleemoſynã vel etiã pa
ti: puta flagella dei hic vel aliã penã in purgato-
rio. Iſta eſt veritas ꝛ mẽs pene oim doctoꝝ. ¶ Di
cit ergo ad q̃ſtionẽ. s. Tho. qḋ ſatiſfactiões relin
quẽtes effectũ in ſatiſfaciente: ſicut ex ieiunio re-
linquitur debilitas et ex eleemoſyna diminutio
ſubſtãtie: nõ opꝫ iterare: qꝛ ꝑ ſequẽtẽ pniam acce
pte ſunt ſm illud quod de his remanet: al's autẽ
opꝫ iterari ſicut de orõne ꝛ ſilib⁹. Hec ex illo q̇
loquiẽ q̇ ad deũ ꝛ de ſatiſfactiõe virtuoſa ꝛ intẽ
dit qḋ relinquentes effectũ nõ ſunt iterande ſi re-
deat charitas añ deciſionẽ effect⁹ ſm Nider. vñ
ſi totus effect⁹ perierat cũ rediit charitas opꝫ eas
in ſe vel ſuo equalenti repetere total'r vel ptim ſi
ex pte tranſierat. ¶ Ricar. Et dicit qḋ ſacerdos ad
pniam iniũctã ligat mutãdo in hãc eã quã debe-
bat in purgatorio: ſi cõdignã iniũgit vñ ſi hanc
nõ ſoluit cõmittit nouũ pctm̃: ſi vo ſoluit in cha
ritate nõ quietaẽ ab ea quã debebat in purgato-
rio: qꝛ hec eſt ſatiſfactoria: ſi vo ſoluit in morta-
li nõ q̇etaẽ a purgatorio: nec q̇ ad hoc iſta eſt ſa-
tiſfactoria: abſoluiẽ tñ a ligamine ſacerdotis q̇
illã iniũxerat: vñ nõ eſt inobediẽs: nec illã penã
de neceſſitate ſalutis teneẽ iterare. Hec ex illo. ꝛ
ptꝫ qḋ. s. Tho. cõſentit. ¶ Vo. aũt et Pe. et Pañ.
in. c. qḋ q̇dẽ. de pe. ꝛ re. et Archi. de pe. di. iii. §. vl.
volẽtes qḋ ſit iterãda: verũ dicunt quo ad deũ et
equiualẽter nõ in ꝓpria ſpẽ. ¶ Sco. aũt dicit que-
dã mirãda q̇ ſequiẽ ſum. an. poſt ſup. cõtra ſum.
ro. volẽs qḋ talis ſatiſfaciat deo etiã ſi nõ volun
tarie ſʒ coacte talẽ penã in mortali exoluat qḋ. s.
Tho. ex intẽtiõe ꝓbat impoſſibile: qꝛ deo non ſa
tiſfit: niſi per opera illi grata ꝛ accepta: qꝛ ei nõ
ſatiſfit ſm equalitatẽ ſʒ ſm acceptationẽ. De his
aũt in aur. ro. caſu ſexto. ꝛ per capitolũ in. iiii. di.
xix. Cõſuluit aũt ſupp. vt ſacerdos paruã penitẽ-
tiã iniũgat ſtatim in charitate veriſimiliter explẽ
dam: ꝛ quo ad reliquam declaret an debeat ite-
rare ſi extra charitatẽ peregerit. Uide de iſta q̃-
ſtione diffuſe ꝑ Archi. iii. parte tit. xiiii. c. vltimo.

8. q. ¶ Octauo queritur vtrũ ſatiſfactio debeat fieri
ꝑ opa penalia ꝛ ꝑ q̇. ¶ Et dico quantũ ad primũ
ſm Pe. ꝛ. b. Tho. qḋ ſic: qꝛ ꝑ talia fit ſolutio emẽ
de ꝑ culpa ꝓterita q̇. ſ. cũ delectatione fuit: et pre
ſeruatio a futura. Et quãtũ ad primũ dꝫ eſſe ma-
ioꝛ maioris culpe: nõ aũt q̃tũ ad ſcḋm: qꝛ licet ſe
nex magis peccet tñ iuuenis indiget maiori re-
trahẽte. ¶ Quãtũ ad ſcḋm dico ſm Ray. ꝛ. s. tho.
qḋ ſi oratio que licet habeat ſuauitatẽ ſpũs tñ
habet etiã afflictionẽ carnis ſm. s. Tho. ieiuniũ
ꝛ eleemoſyna: ita qḋ ad orationẽ reducunẽ ope-
ra miſericordie ſpũalia ad ieiuniũ oia afflictiua:
vt vigilie peregrinatiões ꝛ hmõi: ad eleemoſynã
vo oia opa miſericordie corporalia. Harũ triuꝫ
melior eſt eleemoſyna: deinde oratio: vltimo ie-
iuniũ de quib⁹ vide per doc. in. iiii. di. xv. ¶ Sed
iſta intellige quo ad ſatiſfactionẽ eius qui nõ eſt
ſacerdos: qꝛ ipſe ſacerdos poteſt ſatiſfacere pro
ſe per ſacrificiuꝫ altaris: ſicut ꝛ pro aliis viuis et
defunctis: vel dic melius quod nec ſacerdos: nec
alius ſatiſfacit per ſacrificiũ altaris ſed xpi ſatiſ-
factionẽ applicat ideſt paſſionẽ. ¶ Adde aũt ſm
Pet. de pal. quod opera penalia ad que quis ex
precepto tenetur non ſunt ſatiſfactoria quod ſm
Arc. poſt. b. Tho. quẽ ipſe refert ꝛ ſequitur nõ in-
telligitur ſi cadãt ſub precepto eccleſie: qꝛ prece-
ptũ eccleſie ſm eũ in. iiii. di. xv. ad idem ordinari
poteſt ad quod ꝛ ſatiſfactio ideoq3 ieiunium in-
quit quod eſt ſub precepto poteſt eſſe ſatiſfacto-
riũ ſupple licet non vice ieiunii impoſiti in peni-
tentia ad quod quis de per ſe tenetur: eſt autem
verum ſi cadant ſub precepto legis nature: vnde
dicit. s. Tho. quod cadens ſub precepto natura-
lis legis nõ eſt ſatiſfactorium: ſed exigitur ad ſa-
tiſfactionem vt eleemoſyna in extrema neceſſita
te. Et hec ſm arch. ſunt vera de rigore iuſtitie tã
tũ ex largitione dei etiaꝫ talia ſunt ſatiſfactoria
ſm opinionẽ quã ſequitur Richar. ꝛ Egidi. poſt
s. Tho. non reprobando refert.

¶ Nono queriẽ vtruꝫ ſatiſfactoria ſint flagella 9. q.
dei: ꝛ dicit. s. Tho. quod ſic ſi fiãt aliquo mõ ip-
ſius patiẽtis: inquãtũ illa acceptat ad purgatio-
nẽ eius vtẽs patiẽter: ſecus ſi ꝑ impatiẽtiã omnino
diſſentiat: qꝛ nõ habẽt rõnẽ ſatiſfactiõis ſed vin-
dicatiõis. Intellige vero qḋ patiẽter tolerat: quã
q̃tuꝫ in ſe vellet flagello carere: tñ ex quo placet
deo vult ſuſtinere ſm iudicium rationis.

¶ Decimo queriẽ vtrũ reſtitutio ſit pars ſatiſfa- 10.
ctiõis: ꝛ dico qḋ nõ proprie: ꝛ dicit ſolũ ceſſatio
nem ab iniuria ſm Pet. ſed ſolũ improprie ſicut
quoddã preambulũ ꝛ ſine quo nõ ſm. s. Tho. ꝛ ſi
ſit pars ſatiſfactiõis vt quidã dicũt: eſt ex miſeri-
cordia dei ſm Richar. non ex iuſtitia.

¶ De ſcandalo.

Scandalũ ſiue ſcandalon grece ſm
Hiero. ſuper Matthei. ꝛ recitat. s.
Tho. ii. ii. q. xliii. latine offenſionem
vel ruinam aut impactionem pe-
dis poſſumus dicere: et vt ibi a. s.
Thõm. elicitur vt patet primo. ſcandalum dici-

tur obex in via corporali cui impingens ad ruinā corporalē diſponit̄: ⁊ ſcḋo obex in via ſpirituali diſponēs ad ſpiritualē ruinā. inquātū. ſ. aliquis ſua admonitiōe vel inductione aut exēplo trahit alterū ad peccandū: quod proprie dicitur ſcādalū. ¶ Cū autē nihil ſm propriā rationem diſponat ad ſpiritualē ruinā: niſi quod habet aliquē defectū rectitudinis: nā perfecte rectū magis munit cōtra caſum ꝙ inducat ad ruinā: ideo cōueniēter dicitur ꝙ ſcandalū eſt dictū vel factum minus rectū id eſt ſm ſe malū vel habēs ſpeciem mali prebēs alteri occaſionē ruine. Que quidem diffinitio ſumit̄ ex gl. matthei. xviij. ⁊ eā no. car. in cle. ſ. de offi. or. ¶ Scādalū aūt graue ſm Ho. in ſum. ti. de renū. eſt qn̄ trahit alios in cōſenſum peccati mortalis: propter qḋ dicit gl. in. c. niſi. de renū. in verbo graui. qḋ nō eſt curādū de ſcādalo niſi ſit graue: de no. ope. nū. c. ij. ⁊ de vot. c. ma
2.q.6 gne. de reg. iu. qui ſcādalizauerit.

¶ Primo vero queritur quotuplex eſt ſcandalū ⁊ dico ex. s. Tho. vbi ſupra. ar. ſ. ad quartū ꝙ eſt duplex: actiuū ſcʒ ⁊ paſſiuū. ¶ Actiuum quidē eſt quādo dictū vel factū alterius eſt alicui cauſa peccādi per ſe vt quia intēdit per hoc aliū ad peccādum inducere: vel ſi hoc non intēdat tamē ipſum factū eſt tale quod de ſui ratione habet quod ſit inductiuū ad peccandū puta cū quis publice facit peccatū: vel quod habet ſimilitudinē peccati: ⁊ tūc proprie dat occaſiōnē ruine: ideoq̄ dicitur ſcādalū actiuū. ¶ Paſſiuū vero eſt quādo dictum vel factū vnius eſt alteri cauſa peccandi per accidens vt quādo preter intentionē operātis ⁊ operis conditionē aliquis male diſpoſitus ex huiuſmodi opere inducit̄ ad peccādū: puta cū quis inuidet bonis aliorū: ⁊ tunc operans nō dat occaſionem ruine quantum in ſe eſt ſed alius eam ſumit ideoq̄ dicitur ſcandalum paſſiuum: quod hoc caſu eſt ſine actiuo: ſicut quandoq̄ actiuum eſt ſine paſſiuo vt cum quis inducit alium ad peccandum verbo vel facto ⁊ ille non conſentit: quandoq̄ vero vtrumq̄ ſimul vt cum ad inductionem vnius alius peccat. Hec ex illo et idem Alexā. ⁊ Richar.

2 ¶ Secundo queritur vtrū ſcandalum ſemper ſit peccatum mortale ſpeciale ⁊ dico tria ex. s. Th.
2.di. vbi ſupra. ¶ Primū. Scandalū paſſiuum ſemper eſt peccatum in ſcandalizato: quia ruit ſpiritualiter: ⁊ ſimiliter ſcandalū actiuū in ſcandalizante: quia vel eſt peccatum: vel habet ſpeciē peccati ſiue mali: ⁊ conſequēter eſt dimittēdū pro charitate proximi ⁊ non dimittēs agit cōtra charitatē: vnde ab omni ſpecie mala abſtinete vos prime ad theſſa. vlt. quādoq̄ tamē peccatū ſcandalizantis eſt ſine peccato ſcandalizati ⁊ ecōtrario ⁊ quādoq̄ ſimul ſecūduʒ quod ſcādalū actiuū eſt ſine paſſiuo ⁊ econtrario ⁊ quādoq̄ ſimul cū eo.
¶ Secūdū. Scandalū paſſiuū poteſt eſſe veniale 2
quaſi habens impactionē tantū puta cū quis mouetur motu peccati venialis ⁊ mortale quaſi habens cū impactione ruinā vt cum proceditur ad mortale. Scandalū vero actiuū ſi ſit per accidēs poteſt eſſe veniale puta cū quis actiuū peccati venialis cōmittit: vel quod nō eſt peccatuʒ ſed habens ſpeciem mali cū leui indiſcretione eſt mortale ſiue q̄ cōmittit actū peccati mortalis intellige ſecrete alioquin iā eſſet per ſe vel q̄ cōtemnit ſalutē proximi vt pro ea cōſeruāda facere nō omittat quod ſibi libuerit. Si vero actiuū ſit per ſe. puta q̄ intēdit inducere ad peccatū eſt mortale ſi intendit inducere ad mortale vel etiā ad veniale per mortale: eſt vero veniale ſi intēdit inducere ad veniale ⁊ per veniale. Adde idē eſſe per omnia ſi nō intendat inducere: ſed tamē factū ſit
inductiuū. ¶ Tertiū. Scādalū paſſiuum ſcilicet in 3
eo qui ſcādalizatur nō eſt peccatuʒ ſpeciale: quia ruere poteſt ſecundum omne genus peccati: nec ipſa ſumptio occaſionis dat ſpecialem rationem peccati cum non importet ſpecialem deformitatem ſpeciali virtuti oppoſitam: ſcandalum vero actiuū ſcilicet in ſcandalizante ſi ſit per accidens ideſt preter intentionem agentis: ſimiliter nō eſt ſpeciale peccatū: quia quod eſt per accidens ſpeciem non conſtituit ſi vero ſit per ſe ideſt intētione agentis ſic ex intentione ſpecialis finis ſortitur rationem ſpecialis peccati: quia finis dat ſpeciem in mortalibus ⁊ opponitur correctioni fraterne in qua intenditur ſpiritualis nocumēti remotio. Hec ex. s. Tho. Alexan. ac Ric. Sed tamē aduerte quod dupliciter aliquis agens intendit primo explicite puta q̄ illud cogitat ⁊ vult in ſe. ſecūdo implicite: q̄ illud vult ſolum in ſua cauſa ſicut intendens ire per lutum intendit madefacere pedes: ⁊ intendens exceſſiuum potum intendit ebrietatem. Igitur ſecundum mentem ſancti Thome iuxta ſenſum ſumme Piſa. prima intentio facit ſpecialitatem huius peccati non autem ſecunda licet faciat ſcandalum actiuuʒ ſed eſt circunſtantia ſola vt ſi quid fiat in publico ſed mihi videtur quod vtraq̄ intentio det ſpecialitateʒ ne. s. Tho. diminute loquatur. Ex quibus patet quod ſicut etiā dicit Archiepiſcopus ſit mortale mulieri que credit ſe turpiter ab aliquo amari ſi non curans de eius ruina ſine cauſa offerat ſe eius aſpectibus licet non intendat eius ruinā: ſecus ſi non credit vel aliter bene id eſt commode facere non poteſt: ⁊ idem de habentibus malam familiaritatem ſine cauſa neceſſaria ex qua aliqui ſcandalizantur nefaria cogitando et iudicando licet non intendat peccatum vel ſcandalum.

3.qõ ¶ Tertio queritur vtrum bona ſpiritualia ſint
propter ſcādalū dimittēda:ꝛ dico multa. ¶ Pri-
mū. Secūdū regulam iuris in libro ſexto vtilius
ſcādalū naſci permittitur quā veritas dimittatur
vbi gloſ. cū. s. Tho. in. iiij. not. triplicē veritatē:
ſcꝫ vite: doctrine ꝛ iuſtitie ꝛ ſecūdū Hieronymū
ꝓpter ſcādalū permitti debet omne qḋ ſalua illa
triplici veritate dimitti poteſt: imo ſm. s. Tho. ꝛ
Ray. ꝛ Ulde. aliquā do dimittitur ſecūda id eſt
doctrine nō docēdo falſitatē ſed tacēdo veritatē
ꝛ tertia. ſ. iuſtitie nō faciēdo alicui iniuſtitiā: ſed
nō puniēdo delinquentē. Unde verſus. Eſt veri-
tas vite doctrine iuſtitieqꝫ. Primū ſemper habe:
2 duo alia ꝓpter ſcādala linque. ¶ Secūdū. Secū-
dū. s. Tho. vbi ſupra propter ſcādalū nō ſunt bo
na ſpiritualia dimittēda ſi ſunt de neceſſitate ſa
lutis: qꝛ nullꝰ debet peccare mortaliter: imo nec
venialiter vt peccatū alterius impediat: ſi vero
nō ſunt de neceſſitate ſalutis ſi ſcādalū ſit phari
ſeorū. i. ex malitia procedēs cū ſcꝫ aliqui volunt
bona ſpiritualia impedire ſcādalū cōcitādo con
tēnēdū eſt. Matthei. xv. ſi vero ſit puſillorū. i. ex
infirmitate vel ignorātia procedens ſpiritualia
opera ſunt occultāda vel interdū etiā differēda
vbi periculū nō imminet niſi in caſu in quo ob-
ſeruatio cōſilij eſſet de neceſſitate ſalutis quouſqꝫ
reddita ratiōe ſcādalū ceſſet qua reddita ſi duret
iā videtur eſſe phariſeorū ꝛ ſic nō ſunt ꝓpter illō
3 ſpiritualia bona dimittēda. ¶ Tertiū. Penarū in
flictio ſeu punitio omittēda eſt vbi manifeſtū eſt
plura ꝛ maiora peccata ſequi. qꝛ tūc nō cōtinetur
ſub iuſtitia cuius ratiōnē habet in tātū inquātū
per eā peccat cohibent. diſtinctiōe quinquageſi
4 ma. vt cōſtitueret. ¶ Quartū. Correctio etiam fra
terna in tantū cōputā[illegible]a eſt inter ſpiritualia bo-
na inquātū ex ea ſequit emēdatio fratris ad quā
ordinat: qḋ nō eſt ſi inde ſcādalizat. ideo ſi ꝓpter
ſcādalū omittatur nō omittitur bonū ſpirituale.
5 ¶ Quintū. Propter ſcādalū vitādum peccatū ve
niale nūq̄ eſt faciēdū qꝛ ſi eſſet faciēdum tam nō
eſſet peccatū: cōtingit tamē id quod de ſe eſt pec-
catum nullū eſſe peccatū ſi fiat propter ſcādaluꝫ
vitādū ſicut verbuꝫ ocioſum eſt veniale quando
abſqꝫ vtilitate dicitur ſi autē ex cauſa rationabi
li proferatur: nō eſt ocioſum: nec peccatū ſimpli-
citer. Hec omnia. s. Tho. ꝛ thomiſte.
1. di. ¶ Quarto queritur vtrū propter ſcandalū ſint tē
poralia relinquēda: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Se-
cūdū. s. Tho. vbi ſupra: ſi bona temporalia ſunt
nobis ad cōſeruandū cōmiſſa: ſicut bona eccleſie
cōmittunt prelatis ꝛ bona reipublice ciꝰ rectori
bus nō ſunt propter ſcādalū dimittēda ſicut nec
alia que ſunt de neceſſitate ſalutis: qꝛ taliū con-
ſeruatio ſicut ꝛ depoſitorū imminentis quibus
cōmiſſa ſunt ex neceſſitate vnde ꝛ. b. Tho. cātua
riēſis repetijt res eccleſie cū ſcādalo regis. Si ve
ro ſunt talia quorū ſumꝰ dn̄i tribuēdo vel nō re-
petēdo: tūc ſi ſcandalū eſt puſillorū: vel ſunt totali
ter dimittēda vel aliter ſcādalū ſedanduꝫ ſcꝫ per
aliquā monitionē: ſi vero ſit ſcādalū phariſeorū
nō ſunt omittēda: qꝛ noceret bono cōmuni: qꝛ da
retur malis occaſio delinquēdi ꝛ rapiētibꝰ: quia
detinēdo aliena in peccato remanerēt. Hec ex il-
lo que intelligē vera regulariter: in caſu tamē ſpe
ciali aliqñ charitas pōt aliud ſuadere ſcꝫ pro bo
no pacis vbi ſcandalum ſequeretur non ſolū in-
iuſte detinēti ſed etiam populo vel clero. aliquā
do etiam neceſſitas: quia ſm gloſ. Ray. ſi ſtatus
meus aut mee familie non eſt in tuto me carente
re mea puta quia timeo mihi de impacientia cō-
tra deū aut ſm Alerā. in tertia parte de preceptis
patientie timeo mihi generaliter caſum potius
teneor vitare ſcandalum meum q̄ proximi: vnde
ſm ✣✣. nec dare teneor nec a repetitione ceſſare. 2
¶ Secūdū. Licet de iure ciuili vt dicit Pañ. in. c.
nihil de preſcript. non ſit curandum de ſcandalo
quod poteſt contingere circa perſonam detinen-
tis rem meā iniuſte: imo liceat talē occidere quā-
do aliter recuperari nō poteſt vt not. Bart. in. l.
furē. ff. de ſica. ꝛ idem dicit de iure canonico vbi
nō timetur cedes ſed quid ſeuū ꝛ valde horribi-
le. ar. cap. de occidendis. xxiij. q. v. ꝛ. c. ij. de homi.
lib. vj. tamē de iure canonico ꝛ in cōſciētia nō eſt
cōſulendū bono viro aliquid facere pro recupe-
ratione tēp oraliū ex quo veriſimiliter valde ſe-
ua ꝛ horribilia deberent euenire facit. c. ſuſcepi-
mus de homi. ꝛ. ca. ij. de no. ope. nun. ꝛ. c. ſi vero
el. primo. de ſentē. excō. ꝛ quod ibi no. Innocē. ſi
tamen faceret non eſſet de facili iudicandum de
mortali quādo ſcandalum eſt phariſaicuꝫ. Uide
ſupra bellum. ij. §. vij. ¶ Tertium. Secundum ſan- 3
ctū Tho. etiā cibus non eſt totaliter dimittēdus
propter ſcādalū: cum eū ſumere ſit de neceſſitate
ſalutis: ſecus de tali cibo ſecūdum illud. ſ. Corī
viij. non mandacabo carnes in eternum ne fratrē
meum ſcandalizem.
¶ Quinto queritur vtrū ratione ſcandali vitam 5. q.
di ſit omne bonū faciendum quod proximus ex-
petit: ꝛ dico colligendo ex Alexan. xxij. tracta. de
ſcādalo quod ſi proximꝰ rationabiliter petit pu-
ta pauper veſtimētū teneor: ſi ad illud ſum obli-
gatus ex precepto vt patet: ꝛ ſimiliter ſi non ſum
obligatus ex precepto: ꝛ tamē rationabiliter nō
omitto illud: teneor illud facere ne proximus ſcā
dalizetur arg. c. ſecun. de no. ope. nun. ſi vero ra-
tionabiliter illud omitto: non teneor: ſed ſufficit
exponere quomodo rationabiliter omitto vt pa
tet Matthei. decimoquinto vbi cum dn̄s ſatiſſe
ciſſet de non lotione manuū dixit: ſinite illos ꝛc.
Si proximus non petit rationabiliter non

teneor: ſed ſufficit p poſſe facere ne ex ignorantia vel infirmitate ſcādalizeř: et ſi nō accepta eſt ſcandalū pbariſeorū. Archiepiſcop⁹ aūt bƺ regulam qḋ nō teneř quis ratiōe ſcādali dare ſua aut ceſſare a repetitione debiti niſi duo ſciat. i. pbabiliter credat. ſ. qḋ ille mortaliter ſcandalizabiř ſi nō dat vel repetit: ⁊ qḋ a mortali reuocabitur ſi det vel non repetat. De fama vtrum ſit defenſanda ne alij ſcandalizentur. vide ſupra fama.

Scientia ſumiř aliqñ philoſophice ⁊ ſic eſt cognitio rei p cām vt ptƺ diffuſe primo poſte. ⁊. vj. et ibi. aliqñ vero ſumiř ſcdm vſum cōem boīm ⁊ ſic eſt cognitio rei pticularis p aliquē ſenſum corporeū. ſicut ſcio aliqḋ eſſe albū. q2 video. et dulce q2 guſto ⁊ hmōi: et hec eſt ſcientia reqſita in teſte. ff. de teſti. l. teſtiū fides. credulitas vero eſt qḋ mediū inter ſciētiā ⁊ neſcientiā: q2 nec in totali ignorātia cadit credulitas: nec in ſcientia: vt no. ff. de iur. et facti igno. ſuper rubrica. et Bart. in. l. admonēdi. ff. de iureiu. ⁊ qḋ no. gl. in c. ij. de teſti. lib. vj. Sumitur etiā aliquādo ſcientia p certitudine firma ex cā ⁊ ratione probabili vt probari pōt per. c. ſi virgo. xxxij. qō. ij. iunctis iis q̄ dicuntur ſupra matrimonium. viij. §. xiij. De

1. di. ſcientia dico q̄dā. ¶ Primū. Perſone eccleſiaſtice poſſunt ⁊ debēt vacare ſciētie ſcripturarū ſeu theologie. xxxvj. diſt. c. ij. §. ecce. ⁊ ca. ſi quis vult. et iuris canonici et philoſophie naturalis ac moralis. xxxvij. diſt. turbat. ⁊. c. q̄ de menſa. et. c. ſi qḋ veri. ⁊. c. relatū. in ſi. ⁊ ſcientiis ſecularibus vt ſciam diſcernere verū a falſo: et habere aditū ad ſcientiam pietatis. xxxvij. diſt. §. cū ergo. vnde et circa artes liberales aliquid ſtatutū eſt vt ſupra doctor. §. viij. et. ix. qḋ tñ intellige de triuio. id eſt grāmatica: dialectica ⁊ rhetorica: ⁊ de intellige. c. j. ⁊. c. q2 nōnulli. de magi. lec⁹ de q̄driuio id eſt arithmetica. geometria. muſica: et aſtrologia: q2 lƺ in ſe contineāt veritatē: nō tñ ducūt ad pietatē. xxxvij. diſt. ſi quis. qḋ intellige regulariter et paſſim: q2 aliquo bono ⁊ vtili fine meritorie addiſci pñt modo neceſſariora non omittanř puta ad impugnādū. diſt. xxxvij. de mēſa. vel aſſumēdum admiſicula ſacre eruditionis. diſtinc. xxxvij. turbat. et. c. ſi qḋ veri. et ſilř audire poſſent leges et phyſicam: niſi ſint religioſi vel ſacerdotes. vel habētes in eccleſia pſonatū vel dignita-

2. tem aut curā. vt. s. excōmunicatio. ix. §. vj. ¶ Secundū. Quilibet autē xpianus teneř ſcire pertinentia ad fidē eo modo quo. s. fides. §. iij. dictum eſt. vnde ex dictis ibi videnř peccare mortaliter parētes q̄ ex negligētia nō docent filios ſignum crucis: et credo paruū. ⁊ pater noſter. et decē precepta legis: et ſilř q̄ talia nō addiſcūt cū poſſunt q2 ſunt neceſſaria ad ſalutē. Uidetur tñ ſufficere ſi quis ſciat contenta in iſtis lƺ ea ordinate neſciant. puta ſcient quod non eſt deterādum neqƺ idolatrandum. et quod debemus a deō petere omnia bona corporis et anime et huiuſmodi. licet neſciat pater noſter. ¶ Tertiū. Quilibet etiam 3

ſpecialiter tenetur habere ſcientiam preceptorū et prohibitionum ſpectantium ad ſe ratione officij aut ſtatus vel alio modo: de quo vide Panor. in. c. cū in cūctis. et in. c. qualiter. de electio.

¶ Quartum. Prelatus quoqƺ debet habere ſciētiam rerū temporalium: quia ſubditus debet etiā carnalia ſubſidia miniſtrare. diſt. xxx. per totum ſed ſi literaturam ſaltem competētem nō habeat remoueri poteſt a beneficio. de eta. ⁊ quali. quāuis. de renun. niſi de elec. cum nobis olim. ſi vero non habet notitiam temporaliū repellitur quidē ab obtinendo beneficio: non tamen deÿcitur ab obtento: ſed datur ei coadiutor. vij. q. j. quia frater. de elec. cum in cūctis. ¶ Quintum. Si duo eli- 4

gantur ad eundem epiſcopatum theologus ſcilƺ et canoniſta ceteris paribus dicit Pañ. qḋ ſm Hoſt. in. c. j. de conſan. preferend⁹ eſt canoniſta. ſi in loco verſatur magis cauſarum ventilatio: ſi autem ibi pullulant hereſes vel locus eſt vicin⁹ hereticis preferendus eſt theologus: mixtus tamen eſt preferendus vtriqƺ ſed limita niſi haberet de quolibet aliqḋ et de toto. i. de perfecto nihil. ¶ Sextum. Dicit etiam nō eſſe neceſſe epiſco- 5

pū eſſe magiſtrum canonū ſed ſufficit ſi habeat ſcientiam competentem que toleratur in prelato. licet eminēs deſideretur. de preben. c. pe. et de elec. cum nobis. Scientia aūt competens illa eſt q̄ eſt neceſſaria eſt ad executionē cuiuſcunqƺ ordinis. ¶ Septimum. Secundū. s. Tho. in quodř. 6

ſimpliciter melius eſt docere ſacrā ſcripturā bono fine quā impendere particularem curam ſaluti huius vel illius q2 doctor eſt quaſi architect⁹. in caſu tamē neceſſitatis eſt contra. Uide de hoc in aur. ro. q. l. ¶ Octauum. Ex ſcientia tenetur qs 7

quando non reuelauit delictū aduerſus eum cui ſciens erat ſubiectus: vt in. l. ij. ⁊ quod no. ibi gl. ff. ad. l. pompo. de parrici. ſicut ſi filius non reuelauit crimen committendum aduerſus patrem licet aliter non participauerit in delicto: vt in. d. l. ij. ⁊ in. l. vtrum. ff. eo. et idem de ſubdito reſpectu principis aut proprie ciuitatis vt in. l. quiſquis. C. ad. l. iul. maie. et idē in clerico reſpectu epiſcopi et ſacerdotis parochialis cum ſint parētes ſpirituales ſecus de non ſubdito quia ex ſola ſcientia non tenetur niſi ſit particeps delicti ſecūdum gloſſ. in. l. culpa caret. ff. de reg. iur. Sed hec procedunt: vt dicit Panor. in capitu. j. de reſtit. ſpo. ſi maleficium ſit ſecutum: alioquin videtur ſpeciale in crimine leſe maieſtatis. 8

¶ De ſchiſmate et ſchiſmaticis.

Schiſma ſm Iſidorum in lib. ethy. et
xxiiii.q.i.ſchiſma a ſciſſura animorū
que vnitati opponit̄ dictū eſt vnde
ſm.s.Tho.ii.ii.q.xxxix. peccatū ſchiſ
matis eſt qḋ directe et p̱ ſe opponit̄
vnitati quā charitas facit:q̄ vnitas q: duplex eſt
vt ibi dr̄.ſ.pſone ad pſonā. et toti⁹ eccleſie. q̄ eſt
vnitas p̄ncipalis.ad quā alia ordinat̄ ſicut com
poſitio membroꝝ ad cōpoſitionē toti⁹ corporis.
ideo ſchiſma ꝓprie tripliciter ſumit̄. Primo in
gn̄e et ſic loquit̄.s.tho. in p̄dictis v̄bis dicēs qḋ
eſt pctm̄ directe ⁊ p̱ ſe oppoſitū vnitati. Hoſti. et
Gof.⁊ Ray.dicētes qḋ eſt diſſenſio coꝝ inter q̄s
vnitas eſſe dꝫ.Et ſcḋo in ſpecie vt opponit̄ vni-
tati minus principali:et ſic eſt diſſenſio duoꝝ vel
illorū puta petri ⁊ Joānis inter quos dꝫ vnitas
eſſe.Et tertio in ſpecie vt opponit̄ vnitati p̄nci-
pali id eſt totius eccleſie:⁊ ſic ſm mentē.s.Tho.
ibi eſt peccatū quo quis ſe propria ſpōte ſeparat
ab vnitate eccleſie q̄ q: in duobus attendit̄ vt di
cit.ſ.in cōnexione vel cōmunicatione membroꝝ
adinuicē:⁊ in ordine oim membroꝝ ad vnum ca
put.i.xp̄m cuius vicē ſummus pōtifex gerit:ideo
ſecundū mentē eius ſchiſma eſt quo quis ſummo
pōtifici ſubeſſe renuit cū quadā rebellione intel-
lige inquantū eſt ſummus pontifex ⁊ membris ei
ſubiectis intellige inquantū ei ſubiecta ſunt cō-
municare recuſat: et ſchiſmatici inquit ſunt qui
ſubeſſe renuūt ſummo pontifici ⁊ mēbris eccleſie
ei ſubiectis communicare recuſant. De hoc ſchiſ
mate ꝓprie intēdimus qḋ.s.Tho.dicit ſchiſma-
ꝓprie.i.principaliter. Sꝫ p̱ notitia diffinitio-
nis nota qḋ notāter dixit primo. s.Tho. directe
et per ſe:q: inquit ſicut in naturalibus qḋ eſt per
accidens ſpeciē nō conſtituit:ita nec in moralib⁹
in quib⁹ qḋ eſt intentū eſt p̱ ſe: quod autē ſequi-
tur preter intētionē eſt quaſi per accidēs ideoq̄
peccatū ſchiſmatis ꝓprie eſt.i.ſpeciale peccatum
ex eo qḋ intendit quis ſe ab vnitate ſeparare quā
charitas facit. vnde diuiſio hominis a deo per
peccatū non eſt ſchiſma per ſe loquēdo:q: nō eſt
intenta. Notanter etiā dixit ſcḋo cū rebellione
q: inquit nō obedire p̄ceptis cū rebellione qua-
dā cōſtituit ſchiſmatis ratiōe dico aūt cū rebel-
lione:cū etiā pertinaciter p̄cepta contēnit et iu-
diciū eius ſubire recuſat qḋ non quilibet pecca-
torū facit. Hec ex illo. Notāter etiā dixit inquā-
tum eſt ſummus pontifex.i. non recognoſcendo
eum.vt caput eccleſie:ſecus inquantū ſingularis
perſona:ſicut ſi qs indignet̄ contra eū ex particu
lari facto:q: non eſt ſchiſma ſi homo homini vel
ciuitas ciuitati ex alia cauſa non cōmunicat: pu
ta ratiōe offenſe:ſed ſolū ſi hac rōne:q: ſubeſt pa
pe.vnde nullū membrū recuſat alteri mēbro cō-
municare per ſchiſma; niſi prius recuſet ſubeſſe
ſummo pontifici. Et ideo Archi.in tertia parte:
titu.xiii.dicit qḋ ſchiſmatici ſunt omnes reſiſten
tes pape nō quocūq̄ modo: ſed per ſpōtaneā in-
tentionē ac manifeſtā rebellionē ⁊ eius iudicia-
lis ſententie recuſationem non recognoſcendo
ipſum vt caput eccleſie:ſed q̄ ꝓpter tēporalē com
modū conſequendum vel periculū vitandū reſi-
ſtit preceptis pape non eſt ſchiſmaticus lꝫ graui
ter peccet. Hec ex illo. Ex quib⁹ oīb⁹ collige qḋ
ꝓprie ſchiſmatic⁹ eſt q̄ recuſat obedire et ſubici
pape inquantū papa:ſiue ex hoc qḋ nō vult eum
recognoſcere vt caput eccleſie.i.vicariū capitis.
Sed ſm mentē Pan. extra eo.in rub. ſchiſmati-
cus proprie quē ipſe dicit ſtrictiſſime eſt duplex.
q: ſi tales cōſtituūt aliā eccleſiā oīno ſe diuiden-
do a Romana.vt Greci ſunt heretici:et ſic intelli
gitur.c.inter ſchiſma.xxiiii.q.iii. qḋ ſchiſma non
eſt ſine hereſi: ſi vero nō conſtituūt aliā eccleſiā:
ſed credūt romanā eſſe apud ſe.vt cū plures con-
tendunt de papatu.iſti ſunt ſchiſmatici non here
tici. Aliquando tamen ſchiſma dicitur large vt
cum electo epiſcopo ſedes epiſcopalis occupat̄.
et largiſſime vt quoties mortaliter peccatur: vt
no.Innocen.eo.titu.et ſequitur Panor.in rub.

1. q̃ Primo autem queritur vtrum ſchiſma diffe-
rat ab hereſi.et dico quod differunt primo ſm.s.
Thom̄.vbi.ſ̄.ſecundū ea quibus per ſe et directe
opponuntur quia hereſis fidei et ſchiſma vnitati
charitatis opponit̄.et ſecundo ſicut ſpecies ⁊ ge
nus.quia vt ibi dicitur omnis heretic⁹ eſt ſchiſ-
maticus nō econtrario:ſic omnis carens fide ca-
ret charitate nō ecōtrario.tertio quia ſchiſma eſt
via ad hereſim ſicut amiſſio charitatis ad amiſ-
ſionem fidei.vt ibi patet:quia ſchiſma in fine fin
git hereſim: vt recte ab eccleſia receſſiſſe videat̄.
xxiiii.q.iii.inter hereſim. Pro his no.ſm Hoſtiē.
quod ſchiſmatici recognoſcētes romanam eccle-
ſiam non ſunt heretici.vt duo qui contendunt ſe
eſſe romanos pontifices: ſecus ſi quis eorum cre
deret eccleſiam poſſe duos ſimul habere pontifi-
ces quia crederet duas eccleſias.

2 Secundo queritur quod predictorum ſit gra-
uius et dicit.s. Tho. quod hereſis ſimpliciter q:
eſt cōtra deum in ſe vt eſt prima veritas:ſchiſma
autem contra eccleſiaſticam vnitatem que eſt q̄d
minus quam ipſe deus.ex circunſtantia tamē ali
quis ſchiſmaticus grauius poteſt peccare quam
infidelis propter maiorem contemptum vel peri
culum vel huiuſmodi.

3 Tertio querit̄ vtrū ſchiſmatici vel heretici ha
beāt aliquā poteſtatē ſpūalē ⁊ dico ex.s.tho. vbi
ſupra ⁊ alijs doctorib⁹ cōcorditer quod cū ſit du
plex.ſ.ſacramētalis id eſt collata p̱ aliquā ↄſecra
tionē et iuriſdictiōalis : id eſt collata ex ſimplicis
hominis iniunctione primam habent quantum

ad eſſentiam quãdiu viuũt vñ ſi redeũt nõ recõſe
crant: ⁊ ſic tunc ea habẽt effectũ in ſacramẽtalibꝰ
q̄ꝛ in his hõ nõ opaṫ niſi vt inſtrm̃ dei: ſed tamẽ
eius vſu ſunt priuati: nec licite vtunṫ ſcḋm vero
que nõ immobiliṫ adheret vt pria nõ habẽt iſti:
vñ nec abſoluere nec excõicare pñt nec indulgen
tias facere: vel hmõi ⁊ ſi fecerint nihil actum eſt
vij.q.j.nouatianꝰ. Priuati ſunt etiã ſchiſmatici
⁊ heretici ſm archi.ptãte adminiſtratiõis tpaliũ ẽt
in dignitatibꝰ cõſtituti: imo etiã ⁊ poſſeſſionibꝰ
4 ſuis diſt.viij.quo iure.xxiij.qõ.vij.per totum.
¶ Quarto querit̃ qũo ſchiſmatici puniant̃: et di
co ſcḋm ray.q̄ḋ a deo legunt̃ puniti multipliciṫ: vt
nuñ.xvj.dathã. ⁊ abyrõ.⁊.iiij.re.xij.⁊.xiiij.x.tribꝰ
ab hoīe v̄o ſiue a iudice p excõicationẽ vel depo
ſitionẽ.xxiij.di.in noīe dñi.extra eod.c.ij.⁊ pecu-
nialiṫ.ar.xxiiij.q.vij.q̄ṗ aũt.⁊ ſi neceſſe ẽ ẽt mãu mi-
litari.i.armata.xvij.di.nec licuit.xj.q.j.petimus.
Et de his etiã.s.Tho.vbi.s.a iure vero: vt.§.ſeq.
5 ¶ Quinto querit̃ vtrũ excõicati ſint oẽs ſchiſma
x.di. tici ⁊ ei participantes in aliquo: et dico multa.
Primum. Scḋm Pañ.in rub.extra.e.ti ſchiſma
tici: cũ hereſi ſint excõicati p.c.excõicamꝰ.de he-
re.ſiue here.ſi v̄o nõ ſunt excõicati vigore.c.j.eo.
ti.ſed vigore.c.lʒ.de elec.vbi dr̃ q̄ḋ gerẽs ſe p pa-
pa cũ oībꝰ ſibi adherẽtibꝰ excõicatiõi ſubiaceant
et ſic ſunt excõicati ipſo iure q̄ṗ tamen limitat vbi
probabilis error vel ignorãtia nõ excuſat. vbi v̄o
queſtio eſſet dubia: maxime ſi conſiſteret in facto
intricato et longeuo: tunc putarẽ omnes euitare
excõicationeʒ et pctm̃.l.regula.et.l.ij.ff.de iur.et
fac.igno.et in.c.apoſtolice.de cler.excõ.mi.et in
c.vt animarũ.de conſtit.lib.vj.dũ tñ in volunta-
te habeant ſemper adherere vero pape: qñ per ec
cleſiaʒ vel alio modo de veritate conſtaret. Ego
autẽ dico cum Archi.q̄ḋ etiã excõicati ſunt per.c.
nulli.diſt.xix.vbi ſcḋm Hugo.Innoc. ⁊ Joã.an.
eſt excommunicatus quicunq̄ʒ contumaciter aſſe
rit romanam eccleſiam non eſſe caput eccleſiarũ:
aut non poſſe condere canones: aut ei tanquam
capiti non eſſe obediendum. Cum aũt loquatur
ille canon de canonum contemptoribus et tranſ-
greſſoribus habet locum in contemptore ⁊ tranſ
greſſore predicto modo qui eſt ſchiſmaticus: et ca
non eſt late ſententie ſecundum predictos: quod
intelligo notari in verbo iam damnatus non au
tem in eo qui ea non ſeruat licet dicat ea eſſe ſer-
uanda; q̄ꝛ ille non eſt ſchiſmaticus: ſed reſpectu
huius eſt canon ſententie ferẽde ſcḋm Hug. quod
2 intellige ſi contutumaciter operatur. Secundũ
Quantum ad participantes cum ſchiſmaticis po
nitur alia excõicatio.in.c.j.de elec.tamen nõ eſt
papalis quã ſcḋm Pañ.ibi quis in tribꝰ caſibus
incurrit. Primo quando quis emit vel aliter ac-
quirit rem eccleſiaſticam a ſchiſmatico: ⁊ ſic not.
caſum in quo emens rẽ eccleſiaſticã eſt ipõ facto
excõicatꝰ.alias autem regulariter etiã occupans
rem eccleſiaſticã nõ eſt excõicatꝰ: ſed excõicãdus
vt in.c.conqueſtus.de fo.cõp. Scḋo qñ q̇s eccle-
ſiaſticũ tenet beneficiũ a ſchiſmatico. Tertio qñ
q̇s inmitit̃ ordinationi facte per euʒ: q̄ḋ intellige
in ordinatione quo ad executiones ſcḋm gloſ.et
panor.ibi.q̄ꝛ ordo bene confert̃ ſi forma ſeruetur
ſed nõ executio ſi a tali ſcienter ſuſcipiat̃: ſi vero
ignoranter ſcḋm Inno. confert̃ etiã executio: q̄ḋ
hoſt.dicit verũ q̄ʒdiu eſt occultus: ſed poſtq̄ʒ fue-
rit patefactus requirit̃ diſpenſatio: ⁊ hoc eſt tu-
tius. Et cum tali ſcḋm Pañ.in.c.ſi.eo.titu.in epi
ſcopatu diſpenſabit ſolus papa.de elec.q̄ꝛ diligẽ
tia: ⁊ multomagis ſi dignitas ſit amp.de conſue.
cum venerabili.in alijs vero ordinibꝰ diſtingue.
q̄ꝛ ſi recepit ſcienter vel ex ignorantia craſſa aut
ſupina ſolus papa.ſi vero ex ignorãtia probabili
diſpenſare põt epũs: vt in ſimili dr̃.c.j.⁊.ij.de ord.
ab epi.qui re.nõ tamẽ is qui eũ ordinauit q̄ʒuis
poſtea redierit ad vnitatem.vt not.glo.in.d c.ſi.
¶ Sexto querit̃ qñ reuertẽtes a ſchiſmate ſunt
recipiendi. ⁊ dico q̄ḋ debẽt abiurare ſchiſma ⁊ ſa 6. q.
tiſfacere ad mandatũ eccleſie: ⁊ recepi cũ manus
impoſitione.i.eccleſie ptãte per quã dñt abſolui
a peccato ſchiſmatis et penis conſequẽtibꝰ vt ac
cipiant ſpiritũſanctũ q̇ extra eccleſiã nõ eſt nec da
ri põt.xxiiij.q.j.dicimꝰ.⁊.c.pudẽda.⁊.c.ſchiſma.
Et ſi quis reconſiliatus dicat ſecum circa ordi-
nes diſpenſatum probare debet.extra eod.c.fin.
¶ Septimo querit̃ q̇d faciendũ ſit quãdo ſe duo
vel plures gerunt vt ſummi põtifices: et dico q̄ḋ 7
ſi cõſtat ⁊ cõiter tenet̃ ſcʒ probabiliter nullũ eorũ
canonice electũ quilibet eorũ eſt ſchiſmaticus et
excõicatus cuʒ his qui ſcienter ſequuntur eos.de
elec.lʒ.ſi vero conſtat vnũ canonice electũ: alium
vero non qui non eſt canonice electus cuʒ ſequẽ-
tibus ſcienter eſt excommunicatus.vt ſupra. ſi ve
ro dubitatur quis ſit canonice electus ignorãtia
facti excuſat: ignorantia vero iuris ciuilis aut ca
nonici ad quod ſcʒ ſpectat huius materie diſcuſ-
ſio: vt dicit gloſſ.prima.q.quarta §.notandum. ⁊
ſi non excuſet cum eſt tale ius quod quis de faci-
li ſcire poteſt per ſe vel per alium dumtamen ha-
bet copiam peritorum.vt.ff.de iu.⁊ fac.igno.per
totũ.et diſtin.xxxviij.ſi in laicis.excuſat tamen ſi
eſt tale quod quis nec per ſe nec per alios ſcire
poteſt cum peritiſſimos fallat ⁊ diuerſi contraria
ſentiant.ar.diſtin.xxxvij.§.vltimo.cum gloſſ. Uide
de pulchra in archi.ij.parte titu.iij.capitu.xj.

¶ De ſcrupulis ⁊ ſcrupuloſis.

Scrupulus: vt etiam dictum eſt.s.in ver-
bo opinio. ⁊ ſecundũ Albe.in li.de qua.
coe.eſt motio ad vnam partium ꝯdictio-
nis ex leuibꝰ ⁊ multum debilibꝰ conie-

cturis q̄ etiā dr̄ ſuſpicio et puſillanimitas ſpirit⁹.
Scrupuloſus autē vel rectius grupuloſus eſt qui
agitatur ſcrupulis ⁊ eſt duplex:q̄dā enī eſt ſcrupu-
loſus in recognoſcendis pctīs p̄teritis et timorat⁹
in vitandis futuris:et iſte communiter bene finit
quidā vero eſt ſcrupuloſus in recognoſcēdis pre
teritis ⁊ in cauendis futuris negligēs et effrena
tus:et iſte videtur eterne dānationi pꝛopinquus.
1 ¶ Pꝛimo ꝙo q̄ritur vn̄ cauſetur ſcrupuloſitas: ⁊ dico
qꝺ cauſatur primo ex cōplexione ad timorē idonea
vt frigida ⁊ melācholica:ſcꝺo ex mānia egritudi
ne q̄ ſcꝺm Gale. ⁊ Auicen. eſt infectio anterioris
cellule capitis cū diminutione imaginatiōis: ter
tio ex melācholia egritudine q̄ ſm eoſdē eſt infe-
ctio medie cellule capitis cū diminutione rōnis
quarto ex debilitate:puta propter nimias vigi-
lias et abſtinentias:quinto ex ſocietate ſcrupulo
ſorum:ſexto ex diabolica tentatione. De quibus
oībus diffuſe agit archi.prima parte.titu.iu.c.x.
2 ¶ Scꝺo q̄ritur qui ſint effect⁹ ſcrupuloſorū:et dico
quod omnes reducuntur ad tres de quibus aither.
Puſillanimitas parat perturbationem : pertur
batio deſperationem deſperatio vero interimit.
3 ¶ Tertio queritur q̄ ſint regule obſeruande a ſcru
puloſis ne deſperēt:dico ꝙ vltra regulā gn̄alem
q̄ eſt remotio aut mitigatio cāe per medicinas ⁊
moderatas recreatiōes ſunt ēt alie ꝓprie q̄ ſunt ſe
ptē tradite ꝑ diuinā ſapientiā prouerbiorū.u.de
1.re. quib⁹ archi.vbi.ſ. ¶ Prima eſt vt homo ſe prepa
ret ad gratiam dei dolēdo de preterito et volen-
do cauere de futuro qꝛ deus facienti qꝺ in ſe eſt
2 infallibiliter dat dona ſpiritusſcti. ¶ Scꝺa eſt ſoli
3 cita ſacre ſcripture indagatio. ¶ Tertia eſt conti
4 nuatio deuote orationis.q̄ eſt optimū remediū
ſed eo ſcrupuloſi parum vtuntur et male. ¶ Quarta
eſt obediētia nō ſolū ad p̄latos:ſed etiā ad ſapiē
tes formādo cōſciam ſup ꝑ dictis eorū ſicut in ordi
ne p̄dicatorū frater mortu⁹ apparēs ſcrupuloſo
et de ſuis ſcrupulis ſciſcitāti dicit:conſule diſcre
tos ⁊ acquieſce illis:ſilr et diſcipul⁹ beati Bern̄.
nō valens ꝓpter ſcrupulos celebrare credidit ei
dicenti:vade in fide mea celebres:et oīno libera
tus eſt. Et ſi dicat ſcrupuloſus da mihi bernardū
in prelatum ⁊ credā ei dicit cācellarius cū falli.
qꝛ nō eſt obediēdū p̄lato vt hoi ſed vt deo:cuius
vices q̄libet p̄lat⁹ gerit:niſi ꝯ deū p̄cipiat.ſ.aper
5 te. ¶ Quinto eſt facere crebro ꝯ ſcrupulos ex alio
rum iudicio ſcꝺm dictū cācellariū:vt ex ꝯſuetudi
ne hō fiat robuſtior:imo dico qꝺ hoc poteſt face
re tuta ꝯſcīa ex ꝯſilio ꝓprio qn̄ hꝫ ꝓbabilē rōnē
qꝺ ſic poſſit facere:maxime ſi ſit doctus:qꝛ in mo
ralib⁹ nō poſſumus hr̄e demōſtrationē. ¶ Sꝫ cir-
ca hoc remediū qꝺ citra oratione meo iudicio
eſt optimū ſi diabol⁹ ſcrupuloſis impugnat latē
ter obiiciēdo p̄mo qꝛ in dubiis via tutior eſt eligē

da.de ſpon.iuuenis.ſed dico ſm doc.hoc eſſe cō-
ſiliū nō p̄ceptū,alias quilibet deberet relicto ſecu
lo ingredi religionē qꝺ eſt tuti⁹:vn̄ ſufficit elige
re tantā:maxime ſcrupuloſis qui ſunt deſperatiō
propinqui. Scꝺo obiicit qꝛ amās p̄iculū ſcꝫ ince-
dendo per viā lariorē incidit in illud: ſed dico
quod hoc intelligitur de eo qui exiſtēs in dubio
ita quod non pendet ad vnam partem magis q̄
ad aliam operatur:ſecus de eo qui probabiliter
credit ſecundum iudicium rationis ſic eſſe faciē-
dum licet ex alia parte ratione timoris habeat
ſcrupulum et leuiter ſuſpicetur:quia talis nō pec
cat etiam ſi eſſet falſa opinio quam ſequitur ſecū
dum Archi.niſi eſſet contra manifeſtam determi
nationem ſcripture vel eccleſie. Tertio obiicit qꝛ
bonarum mentium eſt ibi culpam agnoſcere vbi
culpa nō eſt ſecundū Grego.diſtin.l.ſed dico qꝺ
gloſ.dicit agnoſcere id eſt timere.et nō per aſſen-
ſum firmum determinare:imo dico quod hoc eſt
bonarum mentium proprium: ſed non inquantū
ſunt bone moraliter:ſed inquantum ſunt natura-
liter male ex defectu rationis non potentis iudi-
care:verum propter complexionem melancholi-
cā vel alias cauſas ſcrupuloſitatis. Quarto obii
cit : quia ſi eſſes inquit in articulo mortis nō vel
les ſic mori :ſed dico quod in illo articulo multa
faceret homo que non eſſent neceſſaria: nec expe
diret facere in tota vita:quia cogerent infatuari
aut deſperare . ¶ Sexta regula eſt vti virtute epi 6
keie.de qua ſupra equitas interpretando diſcre
te precepta non ſolum humana ſed etiam diuina
maxime affirmatiua:que interpretatio licet in fo
ro contentioſo ad eum ſpectet ad quem et editio
legis tamen ſecundum Archi.in foro conſcientie
pertinet ad quemlibet pro facto ſuo . de quo vi- 7
de.§.ſequenti. Septimum eſt eligere opinionem
magis facientē ad propoſitum propriū.de quo
infra §.v.
¶ Quarto queritur quibus regulis vtendum ſit
interpikeizando diuina ⁊ hūana precepta:⁊ dico 4.q.
ſeptē cōcluſiones. ¶ Prima ceteris paribus inter 1.cō.
ſniam benignā ⁊ durā circa precepta poti⁹ beni
gna interpretatio faciēda eſt ſm Jo.de am. ⁊ Bꝫ.
⁊ Arch.et rō eſt:qꝛ p̄cepta dei ⁊ eccl'ie nō ſunt ad
tollendū ſpūalē dulcedinē quā aufert interpreta
tio ſcrupuloſa. ¶ Secunda . Nec deus nec eccle-
ſia intendit obligare ad vix poſſibile alicui ſcꝺm 2
Jo.an.de amb.qꝛ eſt impoſſibile ad quod ſcilicet
nemo poteſt obligari ſecundū regulam iuris in
ſexto.ſicut in humana ita et in diuina lege inter-
pretanda eſt.per epikeiam:vt illud eſſe impoſſi
bile dicatur quod vix eſt poſſibile:vt puta nimiā
habens difficultatem alioquin nō eſſet verum il-
lud:onus meū leue. Matth.xj.nec deus eſſet ho
mine benignior : ſed durior : quod etiam dictum

eſt nefas. Uide. ſ. poteſtia. ¶ Tertia. Nec deus nec eccl'ia intēdit obligare ad hoc vt quis appareat fatuus et ridiculo ſit ſm. d. Jo. i. hōrū ꝑcepta nō obligāt loco et tpe quib⁹ eorū obſeruantia eſſet ridiculoſa ſaltē apud viros diſcretos et bonos: vt ptz a ſimili de votis diuino precepto reddendis. que tñ ſi ſint fatua nō ligant: ꝛ facit gl. Inn. in. c. nouerint. de ſen. excō. ꝛ idē archi. ¶ Quarta. In dubiis vita bonorū ſumi dꝫ in exēplū ꝛ regulam: qui ꝑſumitꝰ ſecundū virtutē epikeie habere rectū iudiciū ſicut habent bonū affectum. ¶ Quinta. In his q̄ ideo ſunt mala qꝛ ꝓhibita. vt cōter poſitiua ꝑcepta excuſat conſuetudo ꝑſcripta: qꝛ tollit legē ꝛ eſt legū interpres ſicut et epikeia vt dictū eſt: imo hac ratiōe dico qḋ excuſat etiam ſi nō ſit ꝑſcripta modo ſit ratiōabilis. ꝛ ſciēter tolerata a legiſlatore nō reclamāte cū poſſit. ¶ Septa. Eſt Pe. de pa. in. iiij. ꝛ do. Jo. ꝛ Archi. qḋ hō vbi nō peccat mortaliter nūq̄ incurrit ſniam excōicatiōis a iure que. ſ. eſt iuſta. qꝛ ſm. ſ. Tho. in quarto nullus dꝫ ꝑ excōicationē eiici de eccleſia niſi ꝑ mortali ꝟo vel ꝑſumpto: qꝛ eſt maxima pena. Sed tñ aduerte qḋ mortale eſt trāſgreſſio ei⁹ qḋ ſub excōicationis pena mādaꝰ ab hoie. lꝫ alꝰ non eſſet pctm̄ tñ lex nō ꝓhibet aut mandat ſub pena excōicatiōis niſi ad id qḋ homo ſub mortali tenetꝰ aut vitare aut facere. ſecꝰ de hoie. ¶ Septima. Eſt Jo. ꝑdicti. et Archi. qḋ in quolibet caſu pretermittens facere qḋ lex imponit. excuſari pōt a peccato ſi hoc facit per virtutē epikeie ſine contēptu ratione alicuius periculi conſiderari.

¶ Quinto q̄ritꝰ q̄uo ſe debeat habere ſcrupuloſus in eligēda opinione vbi doc. variant ꝛ dico ſm Archi. qḋ tuta conſcientia pōt q̄s eligere vnā opinionē ꝛ ſm eam operari: ſi habeat notabiles doctores. ꝛ nō ſit exp̄ſſe ꝯtra determinationē ſcripture vel eccl'ie. nec ſit ſcādalū nec cōſciētia ꝑplexa ꝑcipue ſi q̄s adhibuit diligētiā in querēdo an liceat. Uñ etiā vlri. dicit in ſum. qḋ cōſulēs peritiores in dubio de quo nō hꝫ exp̄ſſaꝫ autoritatē vtrū ita ſit: modo formet ſibi cōſciētiā bonā. excuſaꝰ. etiā ſi ſequaꝰ ꝯſiliū falſuꝫ: qꝛ fecit qḋ potuit. Uide de hoc Arch. vbi ſupra. ꝛ. ſ. opinio ꝑ totū.

6 ¶ Sexto q̄ritur q̄uo ſe debeat habere in formando ꝯſcientiā: ꝛ dico qḋ ho. in. c. ꝑ tuas. el. ij. de ſimonia. vbi ptz quod auditū ab aliis q̄s credere nō dꝫ. dicit q̄nq̄ pulchra. ¶ Primū. Ex variis dictis in alteri⁹ preiudiciū nō eſt conſciētia informāda. ¶ Secundū. Si formata ſit taliter ad cōſiliū ꝓlati deponēda eſt. ¶ Tertium. Si deponi nō pōt oībus modis ſequēda eſt. ¶ Quartū. Uirtus animi de ſcrupuloſa conſcientia pōt facere bonā et in meli⁹ informare et debilitas animi eſt etiā nimia ſimplicitas. ¶ Quintū. In indifferentibus pōt quiſq̄ vt ſibi placet cōſcientiam informare.

Scurrilitas quid ſit vide. xxi. q. cxlviij. ar. vſ. et dic qḋ eſt iocularitas quedam ex defectu rationis nō valentis cohibere geſtus exteriores et pertinet ad verba ratione inhoneſtatis. multi loquiū ꝟo ratiōe ſupfluitatis. ꝛ procedit ex actu gule. nō autem ex actu ſed ex voluntate luxurie. ideoq̄ ad vtrūq̄ ptinet. Quomodo aūt ſit pactū quiſq̄ cognoſcet ex dictis de gula et luxuria.

Secretū q̄ñ ſit reuelādū vide. ſ. cōfeſſio nō ſacramētalis ꝛ ꝯfeſſio vltimo. §. vlt. ꝛ familia. et infra teſtis. §. viij. et vltra predicta dico multa. ¶ Primū. Cū aliqḋ eſt q̄dē ſecretū ſed tñ nō eſt acceptū ſub ſecreto. ſi vergeret in nocumentū alicuius iniuſtū non eſt pctm̄ illud reuelare modo tñ debito quantū fieri pōt ſine ſcādalo. arg. xxiij. q. v. oſtēdit. ꝛ diſt. lxxxiij. ꝑ totū exēplo cuſi. ij. regū. xvij. ¶ Scdm. Si quid eſt alicui datū ſub ſigillo ſecreti: ſeu cōfeſſiōis extra confeſſionē tñ vel ſub iuramento nō reuelādi: ſi illud ſine vrgenti ꝛ ratiōabili cauſa reuelet eſt pctm̄ mortale et contra ius naturale ſm Archi. ſed ex cā rōnabili ꝛ vrgēte. vt ſi imminet notabile nocumētum corporale vel ſpūale reipublice vel particulari perſone. vt cū aliquis queritꝰ vt occidaꝰ: dꝫ manifeſtare non obſtāte quacunq̄ promiſſiōe vel iuramēto: qꝛ vt dicit regula iuris in. vj. nō eſt obligatorium contra bonos mores preſtitū iuramentū: nec tenetur in hoc ſeruare ordinem fraterne correctiōis ſm ſ. Tho. ij. ij. q. xxxiij. niſi certus eſſet de emendatione per ſecretā monitionē. vide. d. §. vlti. ¶ Tertiū. Si ciuis alicuius ciuitatis et fidelis iuratus alicuius principis: puta conſiliarius ſcit machinationē ciuitatis contra talē principē. et ecōtrario ſm Joā. de neap. in quodlibet. x. poteſt cōtingere multis modis. Si enim vtraq̄ machinatio eſt iuſta: neutrā reuelabit: qꝛ talis reuelatio cum ſit cōtraria bono eſt mala: nec ex aliquo iuramēto obligatur quis ad aliquid illicitum. Si vero vtraq̄ ſit iniuſta: vtrāq̄ reuelabit: quia quilibet debet impedire iniuſtū malū ab eo quē debet diligere. Cui autem prius debeat reuelare dicendum eſt qḋ ciuitati ſi princeps illi ſoli preeſt: qꝛ magis debet diligere ciuitatē: cū princeps nō diligaꝰ magis q̄ alia perſona: niſi qꝛ gerit perſonā ciuitatis et propter quod vnumquodq̄ et illud magis eſt. ſi vero preeſt non ſolū tali ciuitati: ſed toti regno vel regiōi in qua eſt talis ciuitas pri⁹ reuelabit principi: quia magis debet eum diligere cum bonum eius ſit communius vt pote toti⁹ regni. Si vero altera tantum eſt iuſta. patet quid faciendum. Si vero dubitatur de iuſtitia alicuius preſumendum eſt quod ſit iuſta: ſicut de exteriori bello dictum eſt quod bonitatem vel maliciam habet ab actu interiori.

¶ De ſeditione.

Seditio quaſi ſeorſum vel ſecus ductio ſm gl.ij.cor.xij.eſt tumultus ad pugnã:intellige vnius partis alicuius multitudinis cõtra aliam ſm.s.Tho.ij.ij.q.xlij.vt cũ vna pars ciuitatis excitaẽ cõtra aliã vbi dicit qȯ cõuenit cum ſchiſmate:rixa et bello in hoc qȯ importat quandam contradictionẽ ſicut illa differt aũt a ſchiſmate oppoſito vnitate ſpũali.i.multitudinis eccleſiaſtice : q2 opponiẽ vnitati tpali ſeu ſcl'ari.i.multitudinis ciuitatis ⁊ a bello q2 illud proprie eſt cõtra extraneos hoſtes quaſi multitudinis ad multitudinẽ et a rixa q̃ eſt vnius ad vnũ aut paucorum ad paucos: tũ quia eſt inter partes vnius multitudinis puta cũ vna pars ciuitatis excitaẽ in tumultũ contra aliã:tum quia bellũ ⁊ rixa important impugnationem in actu:ſeditio aũt dici põt ſiue ſi huiuſmodi impugnatio ſit in actu. ſiue etiam fiat preparatio ad impugnationem.

1. qõ ¶ Primo aũt q̃riẽ vtrũ ſit peccatũ mortale: ⁊ dico qȯ eſt peccatũ ſpeciale: q2 opponitur ſpeciali bono.i.vnitati multitudis:et ex ſuo genere mortale:vt ptz.ij.cor.xij.⁊.xxij.vbi.s̃.et hoc in procurantibus ſeditionẽ et ſequentibꝰ eos: adde et in tenẽtibus partialitates paratis iuuare per fas et nefas: q2 eſt cõtra bonũ cõe et tenentur de omni damno inde ſecuto: non tñ ſunt ſeditioſi q̃ bonũ cõmune defendũt contra ſeditioſos:ſicut nec qui ſe defendunt contra inuaſores ſunt rixoſi.

2 ¶ Secũdo q̃riẽ vtrũ ſeditio facta cõtra regimen tyrannicũ ſit ſeditio ꝓprie vel talis perturbatio ſit pctm̃.et dicit.s.tho.vbi.s̃.qȯ nõ: q2 tale regimen nõ ordinaẽ ad bonũ cõe ſed ad ꝑuatũ regẽtis:vt ptz.iij.pol.vñ talis perturbatio nõ hz proprie rõnẽ ſeditionis:niſi forte ſic inordinate fiat qȯ multitudo maiꝰ detrimẽtũ cõſequaẽ ex perturbatiõe q̃ ex tyrãni regimine:magis aũt tyrãnus ſeditioſus eſt q̃ i ſubiecto ſibi populo diſcordias et ſeditiones nutrit vt tutius dominetẽ. Hec ex illo. Unde laude dignus eſt qui multitudinẽ liberat a tyrãnica poteſtate. Uide.).tyrannus.

3 ¶ Tertio q̃ritur an cõmittaẽ crimẽ leſe maieſtatis.pars impugnãs partẽ i ciuitate.vbi ſunt partialitates.vt ſic publicentur bona ⁊ veniant alie pene.l.q̃ſquis.C.ad.l.iul.maie.⁊ dicit Sali.in.l.fallaciter.C.de aboli.qȯ ſic:ſi fiat vt eruatur ciuitas de ſubiectione pape vel imperij: ſi aũt fiat ad deponẽdum regẽtes:eſt crimẽ ſeditionis qȯ lz ſit capitale naturalr̃ vel ciuiliter ſm cõditionẽ pſonarũ:vt no.in.l.ſ.C.de ſedi.tñ nõ infligit oẽs penas ꝑ crimine leſe ma.ĩpoſitas:niſi fieret in vrbe romana:vt voluit gl.in.l.ſ.ff.ad.l.iul.maie. Et ꝑ hãc diſtinctionẽ concor.glo.q̃ videntẽ contrarie.

4 ¶ Quarto q̃riẽ vtrũ faciẽs ſeditionẽ vel ꝓditionẽ ꝯtra tyrannũ incurrat penã leſe maieſtatis:e dicit ſum.ro. qȯ ſic ſi ſuperiorẽ non cognoſcit q2 de eo vt de ꝑncipe eſt iudicãdũ : ſed cõtrariũ tenuit ſum.ang.q̃ dixit talẽ eſſe laudãdũ.de quo ſupra.§.ij.imo ⁊ ipſamet Roſel.hic.§.x. tenẽs id qȯ ſupra dictũ eſt ex Archi.in verbo ꝓditio.de procurãte qȯ caſtrũ reiectatur ad dominũ verũ eſſet autẽ verũ ſi non recognoſcit ſuperiorẽ ⁊ hz iuſtũ dñiũ.vt rex Frãcie vel Hiſpanie ⁊ hmõi. Si vero habens iuſtũ dñium recognoſcit ſuperiorẽ.vt q2 eſt vicarius imperij tũc lz habeat locũ crimẽ leſe maieſtatis.vt.d.l.ſ.nõ tñ extẽditur pena incapacitatis ad filios ſm Sali. in.d.l.q̃ſquis. ¶ Adde ex.d.l.q̃ſquis. qȯ tractãs vel faciẽs ꝓditionẽ vel tractatũ ꝯtra ꝑncipẽ puniẽ morte ⁊ publicatione bonorũ:⁊ filij efficiuntur incapaces ſue hereditatis ⁊ extraneoꝝ ⁊ inhabiles ad honores: filie vero de bonis paternis nihil de maternis autẽ ſolam legitimã de hereditate capiũt:vxores dotes recuperãt nuptialia aũt lucra ad fiſcum veniunt reuelator autẽ ꝓditionis eximiẽ a pena et ꝓmiatur. ¶ Incurrit etiam crimen leſe ma. tractans de morte nõ ſolũ ꝑncipis ſed etiã virorũ illuſtriũ q̃ cõſilius ⁊ cõſiſtorio principis interſunt vel etiam ſenatorũ vel cuiuſlibet poſtremo qui principi militat. Et ſm Bart.in extraua.ad reprimendã cõmittẽs crimẽ cõtra officialẽ principaliter exercẽtem iuriſditionẽ noie principis incurrit hoc crimen per.d.cõſtitutionẽ q̃ loquiẽ de rebellãtibus cõtra officiales ꝑncipis. Et ſm gl.in.l.ꝑſenti.C.de his qui ad ec.confug.ſi cogitatio eſt adeo nuda vt nõ tranſierit in aliqȯ conamẽ nõ puniẽ : vt ff.de penis.l.cogitatiõis. ſi aũt trãſiuit in conamẽ lz nõ venerit ad effectũ:tunc in grauioribꝰ puniẽ.vt ibi et.d.l.quiſquis.in minoribꝰ aũt oportet ſequi effectũ.ff.qȯ quiſ.iur.l.ſ.et idẽ bar.ibi:et ſic intellige.c.cogitatio.de peni.diſt.ſ. Secus dicit ſum.ro.quo ad eccleſiã que ligat crimen oĩno occultum ſed oppoſitum oſtenſum eſt ſupra excõmunicatio.vij.excommunicatione.ij.

¶ De ſententia.

Sentẽtia ſm.s.tho.in.iiij.diſt.xxiij.eſt determinata acceptio alteriꝰ ptis ꝯdictionis:vel vt dicit in.iiij.di.xxxv.eſt applicatio iuris ad ꝑticulare factũ:ſed in primo loco loquiẽ de ſentẽtia in gñe in ſecũdo vero de ſententia iuridice.

¶ Primo vero q̃riẽ quotuplex eſt ſnia ⁊ dico qȯ in gñe eſt duplex. Quedã eñ eſt ſnia iuris. quando ſcz ſup aliquo eſt factũ ſtatutũ ab eo q̃ poteſt. quedã vero eſt ſentẽtia hoĩs: vt qñ iudex iudicat inter partes.vel quãdo excõicat ꝓpter contumaciã.aut in odium alicuiꝰ mali iam commiſſi : vel etiam in odium committentium pctm̃. vt in furto ⁊ huiuſmodi.dũmodo nõ intendat facere per modum perpetue conſtitutionis:quia ſecundum 1. qõ

l.ſiue ſit gn̄alis ſiue ſpāli̅s d̄z eſſe a iudice: et con
cor.Alb.Sn̄ia autē hoīs ſcd̄m.Gof.ꝛ Tanc.eſt iu
dicialis diffinitio ꝯtrouerſijs finē imponēs pnū-
ciatione ꝯpetētis iudicis: cōdēnationē cōtinens
vel abſolutionem.ff.de ſen.ꝛ re iu.l.j.extra co.c.
ij.Ex quo pꝫ qꝺ excōicatio ꝛ interdictū dicuntur
ſentētie ĩpꝛopꝛie qꝛ ſn̄ia finē ĩponit.xj.qō.iij.ſum-
mope .ꝛ no.gl.ij.q.vj.biduū.non aūt excōicatio
ſed pꝛopꝛie eſt pena.xj.q.iij.nemo.xxiiij.q.iij.cor-
ripiant.de ſen.exc.ex ſacro.ꝛ idem Ge.in.c.vt ani
marum.de conſti.lib.vj.vnde in ſtatutis nomine
ſententie non venit excōmunicatio.Eſt tamē ali
quando interlocutoria:vt.j.§.iij.Unde ſententia
hoīs eſt multiplex:et ſic intellige glo.ſum.ij.qō.j.
dicentem quod ſn̄ia eſt triplex.ſ.precepti interlo
2 cutoria et diffinitiua.de quibus in ſequentibus.
¶ 2.querit̄ q̇d iuris de ſn̄ia p̄cepti:ꝛ dicit gl.vbi
ſ̄.ꝙ ſn̄ia precepti eſt cū iudex ſine cāe cognitiōe
p̄cepit alicui vt ſoluat alij decē q̄ petit. Et ſi ille
ſoluat ꝛ pecunia debita eſt lꝫ iudex p̄ceperit iniu
ſte tn̄ nō poteſt repeti pecunia.ff.qꝺ me.cā.l.vlti.
3 ¶ Tertio querit̄ quid de interlocutoria:ꝛ dico ꝙ
interlocutoria ſn̄ia ſm̄ Ray.eſt q̄ nō ſup̲ principa
li:ſed ſup̲ alijs qōnib⁹ pfert̄:inter principiū cau-
ſe ꝛ finē vt de teſte aliquo recipiendo.de dila.dā
da.de ap.ſignificantib⁹.de teſt.ſignificauit.el.j.
vel ideo ſic d̄r qꝛ inter ptes ſine ſcripture ſolenni-
tate fert̄.de ſen.ꝛ re iudi.qꝺ ad cōſultationē.co.
ti.ꝛ li.lib.vj.ꝛ.ij.qō.j.in ſum.d̄z tn̄ redigi in ſcri
ptis lꝫ nō ſit neceſſe qꝺ deſcriptio pferat̄ ſecundū
Ray.ꝛ gl.ei⁹:ꝛ extra de pba.qm̄. Et ē diffinitio
ſemiplena ꝛ plena.ff.de arbi.l.qualem. vnde qui
eam tulit reuocare poteſt etiam poſt decendium:
ſiue ſit iudex ordinari⁹.ff.de ſen.et re iu.l.quod
iuſſit ſiue delegatus.de ap.cum ceſſante.etiam ſi
fuerit appellatum ſecundum cōmuniter docto.in
d.c.cum ceſſante:ꝛ hoc niſi appellationi detuliſ-
ſet: vt in.c.cum appellationibus.de appel.li.vj.
vel niſi pars feciſſet expenſas ad proſequendum
appellationem.ff.de condi.ob.cau.l.ſi pecuniaꝫ.
ſi tamē vellet ſibi de eis ſatiſfacere reuocare poſ
ſet.de appe.interpoſita.§.illud denicꝫ.Similiter
dic de arbitrio iuris a quo poteſt appellari.d.l.
qualem.Dicit etiam gloſſ.in auē.de heredi.ꝛ fal.
§.illud.in ver.de cetero.quod omne preceptū fa-
ctum per iudicem vel nunciū eius dicitur ſentētia
interlocutoria:et ideo ſententia excōmunicatio-
nis eſt ſententia interlocutoria cuꝫ omnis vox iu
dicis ad cauſam faciēs poſſit dici ſn̄ia.arg.gloſſ.
in auē.de litig.§.ſi oēm.ꝛ gl.ij.q.j.§.diffinitiua vn-
de per viam iudicialem fieri nō poteſt die feriata.
4 ¶ Quarto queritur quid iuris de ſn̄ia diffiniti-
1.di. ua:et dico multa.¶ Primum.Diffinitiua ſenten-
2 tia eſt qua principalis queſtio diffinitur.ff.de re
iudic.l.j.et extra co.c.ij.¶ Secundum.Debet au-

teꝫ eſſe primo abſolutoria vel condemnatoria §.
diffinitiua.ij.qō.vj.C.de ſen.et interlo.om.iudi.
l.iij.et.ij.certa.ff.de ſen.ꝛ re iud.l.in ſumma.ꝛ ter
tio pura.ff.qn̄.ap.ſit.l.j.§.biduū.ſi tū conditio ſit
intrinſeca.puta condēno reū ſi actor pbauerit tꝫ
vt in.d.§.biduū.et ibi glo.ꝛ bar.in.l.ij.diuo pio.
§.in venditione.ff.de re iudi.ſec⁹ ſi eſſet extrinſe
ca:vt cōdēno te ſi papa venerit.pro quo vide gl.
et bald.in.l.cū iudex.C.de ſen.et interlo.om.iu.ꝛ
quarto ſup̲ oīa d̄z eſſe iuſta.q̇nto p̄ſentib⁹ oīb⁹
iudicib⁹:qꝛ bar.in.l.duo ex tribus.ff.de re iud.di
cit qꝺ vnus ex tribus vel pluribus iudicib⁹ dixit
opinionē ſuā in preſentia aliorū:nec potuit eos
trahere ad opinionē ſuā.ſꝫ receſſit nolēs eſſe pre
ſens in ſn̄ia.ſi alij poſtea ſententiā ferāt nulla eſt
qꝺ Pan̄.in.c.cām.de offi.dele.ſequit̄ tanq̄ veri⁹
ſed innocētius in.c.raynald⁹.de teſta.tꝫ ꝯtrariū: qꝛ
idē eſt ac ſi p̄ſens eſſet et ꝯdiceret quo caſu vale-
ret ſentētia pluriū de re iudi.c.ſi.ꝛ l.d.l.duo.ꝛ hoc
teneo ꝯ ro.qꝛ q̄ adducat Pan̄.nō procedūt de eo
qui renuit eſſe p̄ſens ſꝫ de cōtēpto alioq̇n minor
pars poſſet ad libitū ſine cauſa infringere autori
tatē maioris.ꝛ hoc videt̄ determinari in.c.ij.de
arbi.li.vj.per tex.ꝛ glo.¶ Tertiū.D̄z aūt dari pri 5
mo ſedendo nō ſtādo in pedib⁹ alīs eſt nulla.c.et
ſi ſentētia §.ſi.eo.tit.lib.vj.ꝛ ſcd̄o p̄ſentib⁹ parti
bus vel contumacib⁹ citatis eā in ſcriptis recitā
do:alias dādo eam ſolū in ſcriptis ſine recitatio
ne eſt nulla.d.de ſecten.ex per.reci.l.j.ſi lr ſi reci-
tetur non in ſcriptis.C.de ſen.ex peri.reci.l.vlti.
et.d.c.ſi ſentētia qꝺ tn̄ fallit in breuibus ꝛ vt par
ti.ſequēti.tertio legēte vel proferente ſententiam
illo q̄ eam dat:niſi ſit ep̄s vel ali⁹ illuſtris.d.c.ſi
ſententia.ꝛ.C.de ſentē.ex peri.reci.l.ij.ꝛ.ij.qō.vj.
anteriorū.§.illa.in.ſi.quarto in loco publico ꝛ ho
neſto.iij.qō.iij.§.ſpacium.et quinto de die non in
tenebris.nec dic quolibet ſed nō feriato: nō autē
feriato maxie feſtiuo ꝛ ſolenni:ꝛ ſexto ſine vnali
tate.ij.q.vj.§.diffinitiua.Hec ꝛ multa alia requi
runtur quorū ſi defuerit aliquod nō valebit: pro
quo vide Hoſtien.in ſum.eod.tit.et dir.et ſpec.
¶ Quartum.Ualet tamē in multis caſib⁹ ſine ſcri
ptis ſcdꝫ Jo.an primo quando cauſe ſunt breues 4
et maxime vilium pſonarū.C.de ſentē.ex pi.reci.
auē.niſi.ꝛ pōt dici breuis duorū aureorum.ff.de
dol.l.ad eſt inſpecta aūt qualitate perſonaruꝫ re
linquitur arbitrio iudicis.de offi.deleg.de cau-
ſis:vel inſpecta conſuetudine loci aut fori : diſti.
xj.conſuetudinis.ſecundo cum epiſcop⁹ de cau-
ſa ciuili iudicat inter clericos ſuos.xj.q.j.ſi quis cū
clerico.tertio cum preſes depoſito officio cōueni
tur de adminiſtratione.in auē.vt iudi.ſi.quo.ſuf
fra.§.neceſſitatem.quarto cū papa per ſe pronun
ciat quia ſolutus eſt legib⁹.C.de legi.digna vox
quinto ſecundū aliquos ſi lata ſit in cauſa matri-

moniali:adde ſexto qñ de partiũ cõſenſu pcedit
vt no.ij.q.j.in pmis p archi.⁊ Joan.⁊ ſeptimo in
5 oībus cauſis in quib⁹ pcedit de plano ſine ſtre-
pitu ⁊ figura iudicij.vt in cle.ſepe.ď ṽ.ſi.⁋ Quin
tũ.Data aũt ſnia diffinitiua p eundẽ iudicem ni
hil addi põt:aut minui:vel mutari:vel reuocari.
d.l.qualẽ.et hoc nec a delegato:qꝛ funct⁹ eſt offi
cio ſuo.de offic.dele.in literis.nec ab ordinario
niſi ſit ꝯ ius cõſtitutionis.de ſen.⁊ re iu.cũ inter.
niſi p bñficiũ reſtitutiõis extra eo.cũ bertoldus.
Hoc tñ fallit in.vj.caſib⁹ in quib⁹ ordinari⁹ põt
primo,ſi nulla eſt vel annullãda pp̄ter errorẽ fa-
cti:qꝛ retractare põt.xxxv.q.õ.ix.§.j.ſm Jo.C.quo.
⁊ qñ iu.l.ſi preſes.⁊.l.ſi vt pponis.ſcḋo põt retra
ctari in multa q̃ propter inopiã eſt remittẽda.C.
de mo.mul.l.fi.in fi.ff.de offi.pſi.l.illicitas.§.fin.
tertio in fructib⁹ et expenſis ⁊ alijs acceſſorijs cõ
ſimilib⁹ in quib⁹ eadẽ die ſuppleri põt nõ tñ mi-
nui:et ſic intelligit̃.lex paul⁹ rñdit.ff.de ſen.⁊ re
iu.⁊ quarto ſi quis condemnatus abſens veniat
adhuc iudice ſedente pro tribunali.ff.de reſti.in
inte.l.diuus.et.d.c.cum bertoldus.§.poſtmodũ:
quinto ſ ratione publice vtilitat.s.tex.eſt.ff.de de
cre.ab or.fa.l.quod ſemel.ſexto vbicunqꝫ vertitur
periculum anime et de errore ſit fides.de ſen.⁊ re
iu.inter ceteras.de conſue.c.fi.de preſcri.c.quo-
niam.Princeps tamẽ põt ſemper qñ voluerit re-
uocare mutare ⁊ corrigere.de re.in inte.ex lr̄is.
5.q. ⁋ Quinto q̃rit̃ vtrũ i oi ſnia ſit iuris ordo ſeruan
dus:⁊ dicit gl.ij.q.j.in ſum.ꝙ duplex eſt ordo iu
ris:vn⁹.ſcꝫ de ſubſtãtia iudiciorũ vt ſcꝫ quis poſt
citationẽ habeat inducias:fiat litis cõteſtatio te
ſtes recipiantur:alſ nõ tꝫ.d.§.diffinitiua.ij.q.vj.
ali⁹ nõ de ſubſtãtia:vt.ſ.ſnia nõ ferat̃ ſub conditio
ne.nec prius de poſſeſſorio q̃ꝫ de proprietate iu-
dicet̃.q̃ tñ ſi nõ ſeruet̃ tꝫ.ij.q.vj.§.biduũ.Diffini-
tiua igitur ſi ferat̃ ꝯ ordinẽ ſubſtãtialeꝫ nulla eſt
ip̄o iure.d.§.diffinitiua.intellige ſi inducie petã
tur.xxvij.q.iij.vxor.ſi vero ꝯ aliũ tꝫ.d.ij.biduum.
ij.q.vj.interlocutoria vero etiã req̃rit ordineꝫ iu
ris ſi tñ nõ ſeruet̃ tꝫ quideꝫ:tñ qui tulit grauiter
peccauit ⁊ aliquãdo eſt ſuſpenſus.vt in ſententia
excommunicationis vt in.c.j.de ſen.excõ.lib.vj.
⁋ Sexto querit̃ q̃d ſi duo ſint iudices ⁊ proferãt
6 ſnias diuerſas ⁊ dico ſcḋm ray.⁊ ho.ꝙ ſi pceſſe-
rũt ex iuriſditiõe ordinaria.tꝫ illa q̃ eſt p reo:nõ
que p actore niſi in cã fauorabili ſi p ea ferat̃.pu
ta m̃rimonio dote:libertate:ſiue teſtõ ſi vero pro
ceſſerũt ptãte delegata vtraqꝫ pendet ex arbitrio
delegantis:ſi autem ex cõpromiſſo neutra debet
habere vigorem.extra de ſent.⁊ re iudi.duobus.
⁋ Septimo queritur vtrũ religioſi ligent̃ ſenten
7 tijs ſuorũ prelatorũ extra locũ eorũ ⁊ dicit Jmol.
in cle.dudũ.de ſepul.quod nõ.⁊ videt̃ ſequi opi-
niõem lau.⁊ Hoſt.in.c.cũ illorũ.de ſen.excõmu.

ſed car.in.d.cle.dicit ꝙ hoc procedit quo ad iu-
riſditionem contentioſam qꝛ non poteſt quis ſe-
dem ponere in alieno territorio.de of.or.cũ epi-
ſcopus lib.vj.non autem quo ad voluntariam ⁊
ſnias ad quas nõ procedit in forma iudicij:ſꝫ ve- 8
rius eſt ſecundũ alios qḋ ligãtur.de of.le.nouit.
⁋ Octauo queritur vtrum ſnia lata inter aliquos
alios liget vel alijs proſit:et dico duo.⁋ Primũ.
Secundũ ray.nec ſnia nec res inter alios acta vel
iudicata preiudicat alijs regulariter.de fi.inſtru.
inter dilectos.et extra eo.q̃uis.⁊.C.res inter ali.
act.per totũ:qḋ tñ fallit p̄io cũ cauſe ſunt cõnexe
lxxxj.di.tantis.iij.q.vj.hoc quippe.de acc.ad pe-
titionem.ſcḋo in cã libertatis.ff.de ſta.ho.l.inge
nuum.tertio in cã filiationis.ff.de libe.agno.l.j.
quarto qñ quis fuit p̄ſens et ſciebat cãꝫ agi.ff.de
re iu.l.ſepe.quinto in q̃rela inofficioſi teſtamẽti
ff.eo.l.ꝙ papinianus.et ſexto ſi actio vl̄ defenſio
primo loco pertineat ad aliquem.et ipſe ſcienter
patiat̃ ſequẽtẽ experiri de re illa qꝛ intelligit̃ iuri
ſuo renunciare.vt ſi debitor paſſus ſit experiri
creditorem de proprietate pignoris et ſuccũbit ſi
debitor poſtea vellet agere obſtabit ei res iudica
ta.vel etiam econuerſo creditor paſſus ſit debi-
torẽ agere.ff.de re iu.l.ſepe.⁊ extra eod.c.pe.vbi 2
hec no.in gl.⁋ Scḋꝫ.Nec res nec ſnia inter alios
acta ſm ray.alteri prodeſt regulariter:qḋ tamẽ
fallit primo in querela inof.teſta.ff.de inof.teſta.
l.papinianus.§.meminiſſe ſcḋo in re indiuiſibili
tertio in re communi cum pupillo:quarto in re cõ
muni cũ fiſco,pro quibus vide glo.extra eo.c.pe. 9
⁋ Nono querit̃ vtrũ ſnia duret poſt mortẽ ſnian
tis vel extendat̃ extra territoriũ:et dicit pa.in.c.
a nobis el.j.de ſent.excom.diſtinguẽdo.Nã ſi hꝫ
cãm ſucceſſiuam ſiue eſt ad effectũ pducẽdum.pu
ta interdicit alicui artẽ vel offm̃ ſuũ.tunc ſic eſt
lata cum cauſe cognitiõe durat.l.j.C.de poſtul.⁊
ſic intellige.l.j.§.ſed vbẽ.ff.de of.p̄fe.vbi p̄fect⁹
lꝫ ſit tp̄alis.aliquẽ ppetuo priuat officio aduoca
tionis:ſi vero ſine cauſe cognitione lata ſit.nõ du
rat.et ſic loquit̃.l.fi.ff.de pe.Scḋo eſt quo ad ef
fectũ productũ.puta qꝛ vinculũ iniecit tp̄e prola
tionis:ſic durat etiã poſt mortẽ.exẽplũ in excõica
tione vel publicatione bonorum:qꝛ niſi abſolua
tur ſemper erit excõicatus.de ma.et obe.c.vnico
lib.vj.facit.c.paſtoralis.§.j.de of.or.Quomodo
autem extendatur extra territorium.S.pena.§.xj. 10
⁋ Decimo queritur quis ſit effectus ſententie et
dico quod eſt multiplex ſecundũ ray.⁋ Primo vt
accipiatur pro veritate quantũ ad eos inter quos
lata eſt.intellige poſtquam tranſiuit in rem iudica
taꝫ.ſ.quod appellari non poteſt.a.poſt decẽ dies
ff.de re iu.l.res iudicata.⁋ Secundo vt in actio
nibus perſonalibus executioni mandetur poſt
quatuor menſes.de offi.dele.querẽti.extra eo.qḋ
ad conſultationem

ad cõſultationẽ in realib⁹ ỽo cũ res certa petita eſt: puta liber: ager: equus: dom⁹: ⁊ hmõi: ſtatim poſt. x. dies cõceſſos ad appellãdũ ⁊ hoc ſi res eſt in preſentia inſti. de offi. iud. in pn. ⁊ idẽ ĩ actiõibus criminalib⁹ in quib⁹ executio nõ eſt differẽda. ij. q. j. ſicut. ☞ Fallit tñ pmo cũ princeps ex vindicta ſeueri⁹ fert ſniam: qꝛ differt ad minus per xxx. dies. xxj. q. iij. cũ apud in fi. C. de pe. ſi vindicta ꝛi ſcdo cũ ſnia lata eſt in mulierẽ pregnãtẽ: qꝛ differt vſqꝫ ad ptũ. l. pregnãtis. ff. de pe. tertio cũ qs eſt cõfeſſus de crimine: ⁊ deinde negat de quo vide. C. de cuſt. reo. l. ij. quarto qñ capitalis ſnia eſt lata in ſeruũ qꝛ differt ad redditã rationẽ admi-

11 niſtrationis. C. de bo. proſcrip. l. ſ.

¶ Undecimo querit vtrũ ille p quo data eſt iniuſta ſnia reſtituere teneat quicqd habuit cognita iniuſtitia: ⁊ dicit Pañ. in. c. ſ. de cõceſ. prebẽ. qd ſic ſi eſt declaratiua: qꝛ talis ſnia nõ aufert directũ dñiũ: vt no. in. l. iulian⁹. ff. de cõdi. inde. nec alteri accreſcit ius: vt no. Jnn. in. c. pleriqꝫ de immu. eccle. ⁊ di declaratiua ſemp qñ iudex inter litigãtes ſentẽtiat ad iſtũ vel illũ ptinere ſiue dari debere. Si ỽo ſit priuatiua: puta cũ qs priuat bñficio eccl'iaſtico ⁊ cõcedit alteri nõ tenet reſtituere: qꝛ ex quo nõ appellauit vr renũciaſſe ⁊ iõ cuꝫ vacaret potuit iſti cõcedi. Uide gl. inſti. de offic. iud. in fin. ⁊ per Cy. in. l. ſ. C. cõia vtri. iudi. ⁊ per Bar. in. l. põponi⁹. ff. de acqui. here. ⁊ p Joã. cal. in. c. ppoſuit de cõceſ. prebẽ. Qd limita pmo niſi talis fuerit in cauſa iuſtitie ⁊ ſcdo niſi in alijs bñficiis eccl'iaſticis qꝛ ĩ foro aie teneret: vt no. Jnn. in. d. c. plerique niſi poſt ſniam tpe debito bona fide preſcripſerit vñ male ꝯtra Ang. tenuit ſum. Ro. in verbo reſtitutio. iiij. Six. poſt. s. Ber. indiſtincte quod ſententia illum defendit.

¶ De ſepultura ⁊ iure ſepulchri.

Sepultura colligẽdo mẽtẽ Hoſ. ⁊ aliorũ doctorũ ſumit tripliciter. ☞ Pmo p iure ſepeliẽdi ſiue ſepulchri: quod quidẽ ſm Ray. eſt ius cõpetẽs eccl'ie ad ſepeliẽdũ aliqs in cemiterio ſuo prouenĩẽs ex põtificis aſſignatiõe ar. xiij. q. j. eccl'ias. ☞ Scdo pro ipſo officio qd impedit corporib⁹ fune ãdis. ☞ Tertio p ipſo loco in quo aliquis eſt ſepult⁹ vel ſepeliẽdus: ſiue ſit terra: ſiue lapidea: ſiue aliud qui locus ſi põtificali autoritate eſt ſepulture deputat⁹ religioſus eſt etiã ſi null⁹ ſit ibi ſepultus de ſepul. abolẽde xiij. q. ij. queſta eſt ⁊. c. poſtqꝫ ⁊. c. precipiẽdũ vero nõ eſt ſic deputat⁹: ſm canones nõ eſt religioſus etiã ſi ſit ibi aliquis ſepult⁹: vt no. Jnno. in. d. c. abolẽde ⁊ facit. c. ad hec de reli. do. ſm leges tñ eſt religioſus ſi ſit ibi aliquis ſepult⁹ de volũtate dñi: qd intellige ſm gloſ. in. c. in eccl'iaſtico. xiij. q. ij. ſi eo aĩo eſt ibi ſepult⁹: vt ibi perpetuo remaneat alias remanet pphanus. ff. de reli. ſi quis eo animo. concor. tamen Panorñi. leges cum canonibus vt ſupra locus. §. ſ.

1. qd ¶ Pꝛimo ỽo qrit vbi debeat eſſe loc⁹ ſepulture: et dicit Jnn. in. d. c. ad abolẽde. qd apud eccleſiã xvij. q. iiij. ſicut. põt tñ cemiteriũ aliquantulũ eſſe remotũ ab eccl'ia propter fetorẽ: nõ tñ credimus qd alicui loco etiã religioſo hoſpitali: vel hmõi poſſit accedere ſepultura niſi habeat eccleſiam ſuũ. aũt ang. tꝫ qd ſepultura accedere nõ põt niſi ad eccl'iã ꝯſecratã: qd nullo iure pbat ⁊ ꝯſuetudo nõ ſeruat: ⁊ ptꝫ ex dictis ⁊ ſtatim dicendis: qꝛ ex ſola deputatiõe epi aliqua terra fit cemiteriũ.

2 ¶ Scdo qrit vtrũ ſepultura vendi poſſit ſeu pro ea aliqd exigi: ⁊ dico qd ſepultura. i. ius ſepeliendi vẽdi nõ põt ſm Jnn. in. d. c. abolende. vñ lꝫ in vno cemiterio multe eccl'ie poſſint hr̃e ius ſepeliẽdi mortuos ſuos ſm Archi. poſt eundẽ Jnno. ibi tñ vna nõ poſſet alteri vẽdere ſuũ ius: licet in neceſſitate vẽdere poſſit ſuũ cemiterium vt dicetur. Silr vẽdi nõ põt ſepultura. i. officiũ ſepulture vel pro ea aliqd exigi ſine ſimonia ab illis clericis q ad illud tenent rõne bñficij. ſ. q. ſ. dictum. xiij. q. ij. pcipiẽdũ. ⁊. c. in eccl'iaſtico. et de ſimo. cũ in eccl'ie. lꝫ laici teneant ſeruare ꝯſuetudinẽ laudabilẽ ⁊ vtr̃ ſub pctõ mortali. ar. c. ad apl'icam. de ſimo. niſi ex rõnabili cã deſiſtãt: alij vero clerici ad tale officiũ nõ obligati rõne bñficij poterũt vẽdere: nõ qdẽ illud officiũ ſed laborem ſuũ accipiẽdo aliqd nõ vt pciũ ſed vt ſuſtẽtamentum. ar. c. charitatẽ. xij. q. ij. de preſcrip. cũ ex officij. ⁊. d. c. abolẽde. Sepultura autẽ. i. locus ſi ſit terra pura in qua nullus ſit ſepult⁹: ⁊ q non ſit deputata ſed deputãda ſepulture vẽdi põt. xij. q. ij. aurũ. et concor. Jnn. ⁊ Hoſt. ſi ỽo deputat⁹ ſit autoritate põtificali vẽdi nõ põt ſm oĩa iura et ſilr ſi nõ ſit deputat⁹ tñ aliqs ſit ibi dñi volũtate ſepultus vendi nõ põt phibẽte iure ciuili. ff. de rei ven. q religioſis. ⁊. ff. de religi. et ſum. l. ij. ☞ Sed adde ſcdm Panor. poſt Jnno. in. d. c. abolende. qd vas lapideũ aut ligneũ factũ pro aliquo ſepeliendo vẽdi põt: niſi ſit factũ per pontificẽ: vel ad hoc ſpãliter deputatũ. de reli. do. ad hec. Eccleſia tñ ex neceſſitate põt alteri eccleſie vendere ſicut vendit alia vaſa: ſi aũt nõ eſt deputatũ autoritate põtificis: licite vendi põt vt loc⁹ oĩno priuat⁹. ☞ Adde etiã idem eſſe ſm. s. Tho. de cemiterio vt infra ſimonia. §. ij. xx. ⁊. xx. §. parti. iij. ☞ Adde etiã ſm Hoſti. qd qcqd tpale dat vel pmittitur: vt electio ſepulture fiat ſimonia eſt. ſ. q. ſ. quã pio. ⁊ de pac. c. fin. ☞ Adde etiã qd q habent ſepulturas in quib⁹ nõ ponit niſi cõfrater vel canonicus ſi pactũ faciũt aut eſt taxa pro quanto extrane⁹ debeat ibi ſepeliri ſimonia eſt. de ſimo. aud: uimus. ⁊. c. ſicut. qꝛ nec pterra nec pofficio aliqd recipi dꝫ. ☞ Sꝫ tñ pro pdictis aduerte qd Panor. in. c. ad apl'icam.

cõceſſo ſine cõceſſa ſunt oĩa preparatoria ꝛ neceſ
ſaria ad finē vt in.c.prudẽtiã ꝛ in.c. preterea de
offi.deleg.ꝛ facit qḋ dictũ eſt.ſ.libere. facit etiã
qꝛ in cõtractib⁹ vř tacite actũ vt ſeruetꝛ conſuetu
do loci vt in.l.qḋ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua. ff. de edi.
edic.ꝛ ↄ̃trr idē vř in priuilegio:ꝛ idē tenet pe.de
ancha.in.d.demē.dudũ. Et cũ ſepultura ſit libe
ra niſi aliud habeat cõſuetudo nõ oportet primo
funus portare ad eccleſiã curatã qꝛ non eſſet ſe
pultura libera ſi impediretꝛ etiã ad tẽpus vt patet
ex dictis ſupra in verbo libere:imo per mare ma
gnum poſſunt predicatores ꝛ minores ea leuare
vbi eſt cõſuetudo vel vbi presbyteri nollẽt leuare
requiſiti:nec tenentꝛ etiã pretextu conſuetudinis
ad eccleſiã parochialē deferre. Si vero cõceditur
quidē ſepultura ſ; nõ libera.do.An.tenet ꝙ etiã
poſſunt:ſ; richar.de ſe.tenet ꝙ nõ:qḋ ge. vbi.ſ.
dicit procedere vbi cõcediť ſolũ qḋ poſſint reci-
pere eligẽtes ſepeliri apud eos:ſ; dicẽdũ eſt ſim-
pliciter qḋ nõ poſſunt ſine licentia epĩ vel curati
niſi habeãt ſepulturã liberã qꝛ de duab⁹ ſeruitu-
tib⁹ vna ſublata remanet altera vt dicit gloſ.ma
5 gna in.c.omnis de pe.ꝛ re.

¶ Quinto queritꝛ vtrũ quis poſſit eligere ſepul-
turã voto vel iuramẽto:ꝛ dico qḋ eligere põt q̇s
etiã nouã,antiqua dimiſſa etiã in loco minus re
ligioſo extra eo.cũ quis lib.vj.ſi q̇s tñ eligit nul
lã ſe habiturũ ſepulturã:ſicut marcellinus papa
fecit in deteſtationē idolatrie cõmiſſe nõ eſt im-
plẽdũ vt no.di.xxj.c.nũc aũt in gl.ꝛ ſm ho.ſi q̇s
eã eligit voto vel iuramẽto motu ꝓprio ſeruare
tenetꝛ niſi poſtea factus ſit religioſus vel locus il
le quaſi eſſet diſſipat⁹ de reli.do.inter ſi ṽo eam
eligit in aliqua eccleſia ex hoc ꝙ induct⁹ fuit ad
iurãdũ aut vouẽdũ vel alias ꝑmittendũ iuxta ea
que dicta ſunt.ſ.excõicatio.vij.§.xxj.talis nõ po
teſt ibi ſepeliri:ſ; ibi ſepelietꝛ vbi alias erat ſepe-
liẽdus ſi nõ elegiſſet ſepulturã. Vide ibi.

6 ¶ Sexto queritꝛ quis poſſit ſibi eligere ſepulturã
ꝛ dico qḋ ſibi eligere põt ſepulturã quilibet tam
maſcul⁹ ꝙ̃ femina habẽs liberũ arbitriũ ꝛ debi-
tã etatē ita.ſ.ꝙ ſit pubes ꝗuis ſit in poteſtate pa
tris etiã ſine pr̃is cõſenſu.c.licet in pri. de ſepul.
li.vj.ꝛ.xiij.q.ij.§.etiã ſi ſit ſeruus ſm P̃e.de pe.in
tracta.de cano.por.ꝛ Joã.in.c.de vxore.eo. ti.et
hoſt.qꝛ ſpũalib⁹ ceſſat dñica poteſtas de coniu.
ſer.c.j.ſecus de ĩpubere ꝛ eo qui nõ eſt cõpos ſue
mẽtis.ar.c.vlt.de ſuc.ab inteſt. Hoc tñ fallit ꝑ-
mo in religioſo qui eligere nõ põt niſi qñ ita lõ-
ge a monaſterijs ſui ordinis moritꝛ qḋ ad ea cõ-
mode portari nõ põt extra eo religioſi lib.vj.vel
niſi ſit abbas aut ꝓlatus ſm ſum.ro.per rationē;
d.c.religioſi.ſ.cũ nõ habeãt velle vel nolle q̇ lo-
cũ nõ habet in ꝓlato cũ habeat ſubditos in ptãte
ſua ꝛ ipſe in alterius non ſit poteſtate:ꝛ facit:qꝛ
cõſtõ capit intellectũ ꝛ reſtitutionē ad limites rõ
nis expreſſe.l.cũ pr̃.§. dulciſſimus.ff. de leg.j. qḋ
ego verũ puto in prelato nõ habẽte ſuperiorē in
religiõe ſ; ſolũ epm aut papã non in alio:qꝛ etiã
talis nõ habet velle nec nolle:etiã ꝑ accidẽs:ꝛ ſe
cũdo ĩ decapitãdo ꝛ hmõi q̇ nõ põt eligere ſi ſnia
eſt data ꝛ appellatiõe nõ eſt ſuſpẽſa qꝛ nullã vlti-
mã volũtatē põt dimittere.l.ei⁹.ff.de teſta.q̇ etiã
ꝓ aĩa aliquid relinq̃re nõ põt vt no. Jo.an.in ad
di ad ſpec.in ti.de inſtr.edi.l; poſſit oĩa ſacra pe
tere ꝛ recipere vt ĩ cle.de pe.ꝛ remiſ.ſi ṽo ſnia nõ
eſt data:vel eſt appellatiõe ſuſpẽſa:ſic ꝑt eligetꝛ.

¶ Septimo queritꝛ q̇s poſſit vel nõ poſſit eligere 7
ſepulturã alteri:ꝛ dico ꝙ eligere põt dñs pſer-
uo impubere ſm Jo.in.c.de vxore.eo. ti.ꝛ ſilr pr̃
ꝓ filijs ĩpuberib⁹ qñ hoc habet ↄ̃ſuetudo ſm P̃e.
de pe.vbi.ſ.per.d.c.licet de ſepul. li.vj.ꝛ idē ibi
Semi.ſ; ſi cõſuetudo obſtaret ſepeliretur cũ ſuis
maiorib⁹ vel in eccl'ia parochiali:vbi q̃rit Joã.
an.an detꝛ electio ꝓpter diſiunctiuã ꝛ cõcludit ꝙ
ordo lr̃e ſeruãdus ē.xliij.di.ſi rector ꝛ idē credit
Se.ibi de mr̃e ꝛ cõſentit Arch.licet zen.neget qꝛ
tex.loquitꝛ de patre:ſ; ſi eſt cõſuetudo etiã de ma
tre nihil obſtat.vt dicit Se. Sed hoc limita ꝓ fi-
lijs legitimis naturalib⁹ ꝛ ꝓ adoptiuis vel arro
gatis:nõ aũt ꝓ ſpurijs vel naturalib⁹ tñ qꝛ appel
latiõe filiorũ nõ veniũt naturales tñ vel ſpurij.l.
gñaliter.C.de inſti ꝛ ſubſti.ꝛ in cle.j.de bap. Nõ
põt etiã auus eligere ꝓ nepote impubere ſm eun
dē P̃e.qꝛ in materia odioſa appellatiõe filiorũ
nõ cõtinẽtur nepotes cũ aliter filij aliter nepotes
appellentꝛ ſecus appellatiõe liberorũ vt in.l.quid
ſi nepotes.ff. de teſt. tut. multominus frater aut
ali⁹ collateralis nec pr̃ ꝓ filio pubere ſm eũdē qꝛ
d.c.licet cõcedit electionē ſepulture ſolũ pro filio
impubere. Vñ ſepelientꝛ iſti cũ ſuis maioribus vel
in eccleſia parochiali vt in.d.c.licet.

¶ Octauo q̃ritꝛ vbi debet ſepeliri q̇ nulla electa ſe
pultura decedit:ꝛ ex Pet.de pe.vbi.ſ.dico mul
ta. Primũ. Parochiani ſepeliri debent non in
parochia:ſed vbi ſunt maiores eorũ ſm gloſ.in
c.j.eo.ti.lib.vj.ꝛ facit.c.j.de ſepul.ꝛ eſt caſus in
c.is qui eo.tit.lib.vj.vbi hoc tenet Arc.ꝛ Jo.an.
in.c.animarũ eo.ti.lib.vj.cõſuetudo tñ ſm Arc.
poſt Ray.ꝛ Inno.ſeruanda eſſet. Dicuntur autē
hic maiores ſm eundē P̃e.pater ꝛ auus.xiij.q.ij.
ebron.iuncto.c.j.de ſepul.nec ob.ꝙ ſtricte ꝛ pro-
prie maiores dicũtur ſuperiores tantũ vltra tri-
tauũ vt in.l.iuriſcõſultus.§. parẽtes.ff. de gra. ꝛ
l.quecũq;.§.parẽtes.ff.de in ius vo.qꝛ illud verũ
eſt ſimpliciter ſed nõ in hoc caſu:vt videtur velle
Old.cõſi.xxv.tũ qꝛ ſicut domiciliũ inter viuos:
ita eius ſepulture eſt inter mortuos conſequitur
autē quis originem ſeu domicilium patris ꝛ aui
ꝛ non ſuperiorum nota.in.leg.aſſumptio.ff.

ad munici.ꝛ de paro.c.ſi.tum qꝛ vnio ſepulture ex charitate ꝛ mutua dilectiōe ꝓcedit que fuerat inter viuos:que maior fuit ad patrē ꝛ auuꝫ quā ad ſuperiores. Hec ille valde bene. Nec ob.qꝺ Pan.in.c.nos de ſepul.dicat cōtra hoc eſſe glo. in.c.is que.eo.ti.lib.vi.dicēs qꝺ ſi in vna eccleſia ſepultus eſt pater:in alia reliqui maiores:ſepelietur filius in ſepulchro maiorū qꝛ dico hoc nō eſſe cōtra oldr.qui nō loquit̄ de patre ſolo ſꝫ ꝺ patre ꝛ auo qui nō ſunt maiores in plurali nō autē pl̄. Unde ſi pauus ꝛ attauus ſepulti eſſent in vno loco:ꝛ pater ac auus in alio:ſepelieꝛ quis cū patre ꝛ auo:ꝛ ſi pater in vno loco ꝛ auus ac alij maiores in alio ſit ſepultus ſepelieꝛ filius cū auo ꝛ ceteris maioribus ſm glo.ꝛ Jo.an.per.c.iiij.in principio ꝛ.c.fraternitatē de ſepul.ꝛ ꝑ.c.cū quis eo. ti.lib.vi.qꝺ licet alij cōtrariū teneāt ꝑ tex. cōtrarios.xiij.q.ij.videt̄ verius:qꝛ in.c.ij.ꝛ.iij.eo.ti.lib. vi.dicit ſepulchrū maiorū ab antiquo. Si aūt in nullo ſepulchro ſint plures maiores ſꝫ hic eſt pater ibi auus ꝛ ſic de alijs:ſepelieꝛ ſm aliquos in parochia:qꝛ nullū eſt ſepulchrū maiorū ſꝫ ſm Jo. an.in nouel.de cōſuetudine ſepelieꝛ cuꝫ patre tñ de iure primū eſt verius. Uñ ſm Pe.de pal.vbi.ſ. ſi nō apparet vbi ſint ſepulchra maiorū ſepelieꝛ in eccleſia vbi audit diuina ꝛ ꝑcipit eccl'iaſtica ſacramēta vt in.c.j.de ſepul.ꝛ ibi ꝑ Jnn.ꝛ eſt caſus in.d.c.is qui.ꝛ in.c.in nr̄a.eo.ti.ſi aūt in vna eccleſia audit diuina:ꝛ in alia ꝑcipit ſacramēta vel eſt parochianus duarū eccleſiarū ſi vtraqꝫ eccleſia habet ius funerādi locus eſt preuētiōi de reſcrip.duobus.li.vi.ſꝫ obuētiōes quarte diuidētur c.cū ꝗs eo.ti.li.vi.ꝛ ſi nō eſt preuētio ſꝫ cōtēdūt dioceſanus cōcordabit partes. Si aūt eccleſia vbi de iure debet ſepeliri ſit interdicta:ſi quidē eſt eccleſia ſepulchri maiorū ſepelieꝛ in parochia:ſi vero eſt parochia ſepelieꝛ in eccl'ia cathedrali: ꝛ ſi oēs iſte eſſent interdicte ſepelieꝛ in monaſterio ꝓximiori ſm Arc.ꝛ Jo.an.vel vbi debebat ſoluere decimas ſecūdū predictos. Et predicta intellige etiā de filio impubere. ¶ Pan.aūt vbi.ſ. tenet cōtra Pe.ꝛ oldr.qꝺ filius potius cū patre ꝗ̄ cū reliquis maioribus ſit tumulādus ſi pater ſerioſe ꝛ ex electiōe ꝛ nō preter ꝓpoſitū aliquo caſu ſit ibi ſepultus:qꝛ ita diſpoſuerūt patriarche quorū actio eſt nr̄a inſtructio ſꝫ dico fuiſſe particulare in patriarchis qꝛ abrahā fuit quo ad fideꝫ quaſi alter Adā in principiū generis:cū maiores eius fuerint infideles ꝛ rurſus eorū ſepulchra diſtabāt ideoqꝫ merito Jſaac debuit ſepeliri cū ſuo patre non cū reliquis maioribus. ¶ Scdm. Peregrini ꝛ aduene ſepeliūtur in parochia in qua moriunt̄ ſi ſepulchra maiorū ignorant̄:vel ad ea cōmode fieri nō poſſunt ſm Pe.de peru.vbi.ſ.ꝛ Archi.c.j. eo.titu.lib.vi.qꝺ etiā Archi.ſequit̄ niſi eſſet conſuetudo qꝺ ſepelirētur in eccleſia cathedrali:ſm glo.vero in.c.in nr̄a eo.ti.ꝛ refert Pañ.in.c.extra eo.ſepelient̄ apud eccleſiā maiorē ſiue cathedralē.qꝺ ſequit̄ Jnn.d. Hoſt.ꝛ Car.facit.c.vbicūqꝫ xiij.q.ij.ꝛ.c.officiū de offi. Archi.qꝛ eccl'ia cathedralis adminiſtrat talibus ſacramēta licet ad hoc dicat Arc.qꝺ illud.c.officiū loquit̄ i adminiſtratiōe ſacramētorū nō in ſepultura:alij vero dicūt qꝺ vtraqꝫ eccl'ia habet ius ꝛ locus eſt preuētiōi qꝺ ſequit̄ ſum.Ang.cōtra ſupple.ꝛ ro.Do.aūt Ant. diſtinguit ꝛ bene. Si eñ iſte eſt religioſus debet ſepeliri in monaſterio ſui ordinis.xvi.q.j.c.j.intellige ſi pōt alias dic de laico. Si vero ſit laicus ſi quidē morā traxit in parochia in qua decedit aut venit aīo trahēdi:vt ſcholares in ea ſepelientur qꝛ illa dr̄ eius eccl'ia parochialis: quod placet Pañ.per no.in.c.oīs de pe.ꝛ re.ꝛ ꝑ glo.in cle.j. de priuil.ſi vero morā nō traxit nec venit aīo cōtrahēdi ſepelieꝛ in eccleſia cathedrali:qꝺ limitat niſi recepiſſet ſacramēta a ſacerdote parochiali qꝛ tacite videret̄ ibi elegiſſe ſepulturā ſed Pañ.dicit hoc dictū nō fuiſſe bene pōderatū:qꝛ ſi potuit a p̄ſbytero parochiali recipere ſacramēta cenſenda eſſet illa eccleſia parochialis trāſeuntiū ꝛ ſic idē dicēdū erit de iure funerādi:cū omia iſta ſint de iure parochiali. Hec ex illo bene licet deinde ſiſtat in hoc qꝺ ſepeliēdus ſit in eccleſia parochiali de quo ſupra confeſſor.j.§.xi. Jdeo dico ſtādū cōſuetudini:que ſi nō apparet ſtabit̄ diſtinctioni do.Ant.qꝛ optime iuribus iura cōcordat ꝛ opinioni diſtinguēti regulariter ſtatur. ¶ Tertiū de dānatis ad mortē qñ ſepeliri permittūtur idē dicitur ſm Pe.de peru.quod de peregrinis. ¶ Quartū. Filij ſi ſunt naturales tātū ſepelientur ſm Pet.de peru.cū patre niſi pater fuiſſet in dignitate.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad trebel.ſi vero ſunt ſpurij non ſepelient̄ cū patre:qꝛ nec filij nominādi ſunt.C.de ince.ꝛ inuti.nup.auf.ex cōpleru.nec etiā ſi legitiment̄ a principe niſi ad petitionē patris:ꝛ eo viuēte feciſſet: ꝛ facit qꝺ no. in auf.qui.mo.na.effi.ſui.vñ tales ſepelient̄ in ſepulchro matris.ar.ff.ad munici.l.j.niſi ſit illuſtris femina. Si vero ſint filij adoptiui vel arrogati.ſi viuēte patre adoptāte moriuntur in eius ſepulchro ſepelient̄ ſecus ſi eo mortuo:qꝛ ſepelientur cū patre naturali:ſm qꝺ not.pic.in.c.vnico. de cognat lega. ¶ Quintū. Uxor ſi eſt carnaliter cognita vel ducta ad domū viri ſepelieꝛ in ſepulchro viri:qꝛ iā aſſecuta eſt eius domiciliū per conductionē.l.cuꝫ quedā puella.ff.de iuri.om.iudi. vel qꝛ eſt effecta vna caro cū eo.d.c.ebron.alias nō. Si tñ ſit propter adulteriū ſeparata ſecus eſt qꝛ iā nō eſt de domo viri niſi ſit reconciliata. Si aūt plures habuit viros erit cū vltimo cuius domiciliū ꝛ honorē retinet tumulāda.eo.tit.in quī

lib.vj.vbi Jo.an.dicit notabile verbũ hoc.ſ.pro
cedere etiã ſi poſtq̃ fuit vidua reuerſa eſt ad do
mũ patris:qꝛ hec priuilegia nõ cõferunt loco ſed
perſone:ꝛ ipẽ ſi trãſferat ſe ad aliũ locuꝫ qꝛ reti-
net domiciliũ mariti ſm Arch.ꝛ Jo. ibi:vt.l.filij
.§.vidua.ff.ad mu.ꝛ ita tenet ſum.Ro.ꝛ bene.li-
cet ſum.Ang.dicat locũ eſſe preuẽtiõi: ꝛ idẽ He.
ibi addens qꝺ honor acquiſit⁹ vxori ex qualita-
tib⁹ mariti nõ extinguit morte mariti : ipſa tñ in
viduitate manẽte:ꝛ ſic regina nõ perdit hoc no-
mẽ per mortẽ mariti. Si aũt vir habebat in vna
eccleſia ſepulchra maiorũ:ꝛ in alia elegit ſepul-
turã:ꝛ ibi iacet:vxor ſepelit vbi iacet marit⁹.d.
c.ebron.qꝺ limita primo ſi fuit legitime ſepult⁹
nõ excõmunicat⁹ nec interdict⁹:ꝛ ſcꝺo ſi cõmode
põt illud deferri.ar.c.religioſi.eo.ti.li.vj.Si aũt
ipſa predecedat marito:an debeat ſepeliri in ſe-
pulchro maiorũ ſuorũ vel maiorũ mariti.Pa.in
c.de vxore.eo.ti.dicit deciſionẽ eſſe dubiũ ꝛ ege
re declaratiõe:qꝛ ſi diceret qꝺ in ſepulchro mari
ti:ſi ille alibi eligeret ſepeliri illa iaceret inter
alienos:ſꝫ tamẽ dicit ſtãdũ cõſuetudini qua ceſ-
ſante poſſet dici qꝺ ſepelit in ſepulchro mariti:
ſi ipſe ſibi preparauit ſepulchruꝫ:ad qꝺ .§. ſoror.
xiij.q.ij.qꝛ cũ deſtinatiõe videt marit⁹ ſepultus
ibi:ꝛ idẽ vbi marit⁹ nõ habet ꝓpriũ ſepulchrũ:ſꝫ
dicit velle ſepeliri in ſepulchro maiorũ ſuorũ:ꝛ
ſi ei⁹ volũtas nõ poſſet declarari videt ſepeliẽda
in ſepulchro maiorũ vxoris. Si autẽ ipſa vxor
precedẽs elegiſſet ſibi ſepulturã ꝛ deinde marit⁹
ſubſequat ſepultura nõ electa:dubitat vt prius ꝛ
ratio dubij põt elici ex.d.c.is qui .§. mulier ꝛ ra-
tiões ibi expreſſe ceſſant in marito ꝛ tñ Paſ.vbi
ſupra cõtrariũ putat qꝛ ꝓpter vnionẽ eorũ in vi-
ta ius diſpoſuit vt vxor debeat ſepeliri cũ mari-
to:ꝛ cõſequẽter ecõtrario tñ:qꝛ in.d.§. mulier hr
6 qꝺ mulier debet ſequi maritũ ſuũ ꝛ nõ dicit ecõ-
trario:ꝛ qꝛ indecẽs eſt vt vir ſequat diſpoſitionẽ
mulieris:veri⁹ eſt primũ. Sextũ. Prelati eccle-
ſiarũ regulariter ſepeliri debẽt in eccleſia vbi ha
bẽt prelaturã:ꝛ ſi in duab⁹ loc⁹ eſt preuẽtiõi:vel
meli⁹ ſepeliẽt in ea in qua moriunt ſm Arch.in
d.c.cũ quis alij vo clerici ſepeliri debẽt in eccle-
7 ſia vbi ſunt clerici ſeu bñficiati. Septimũ. Reli
gioſi vero ſepeliri debẽt apud locũ ſue religiõis
vbi moriunt.xvj.q.j.c.j.ſi tñ ſint nouitij nõ obli-
gati religiõi in genere ſm Arch.in.d.c.cũ quis ꝛ
ſequit ſum.Ang.debẽt ſepeliri in eccleſia vbi de
iure cõuenit:ſꝫ contrariũ eſt in vſu:ꝛ merito:niſi
8 eſſent in ꝓpoſito redeũdi ad ſeculũ:quia ſi eligũt
ibi mori eligũt ꝛ ſepeliri. Octauuꝫ. Qui habet
domiciliũ in ciuitate vel caſtro ſed ad villã rura
lẽ ſe trãſfert cauſa recreatiõis vl exercẽdi ruralia
ꝛ ibi moritur:nõ ſepelitur in eccleſia rurali:ſed
in ſepulchro maiorũ ſuorũ iuxta dicta.ĩ.parti.ſ.

ſi ad illud cõmode portari põt. d.c.is qui.eo: tit.
lib.vj.vt ibi no.Arch.ꝛ Jo.an.quid aũt agẽdum
ſit ſi eccleſia apud quã quis de iure debeat ſepeli
ri ſit interdicta vel apud eam propter caſum con
tingentem ſepeliri non poſſit.vide ſupra excõmu
nicatio.vij.excommunicatione.xvj.dub.iiij.
Nono queritur qui ſunt de quib⁹ certũ eſt qꝺ 9. q.
eccleſiaſtica priuant ſepultura : et dico qꝺ multa
ſunt gña ꝑſonarũ q̃ in eccleſia vel cemiterio ſeu
in loco ſacro ſepeliri nõ debent. Primo ſcꝫ oĩs
infidelis:pagan⁹:iude⁹:vel heretic⁹: etiã ſi poſt
mortẽ appareat.de hereſi.de cõſe.di.j.eccleſiã.et
xxiij.q.ij.ſane. Scꝺo moriens in torneamento
extra eo. c.j. qꝺ tñ de aſtãte nõ intelligit ſm ꝟꝟ.
ſed de eo qui venit cã ſe exercẽdi ꝛ armigeris
ſeruiẽtib⁹ in armis ꝛ Hoſt.exponit etiã ſi qs vbi
vulnus letale acceperit lꝫ poſtea ſuperuixerit : q̃
quãuis peniteat ꝛ ei eucbariſtia nõ neget: tñ ec-
cleſiaſtica ſepultura carebit vt ibi. Sed hic ad-
uerte ſm ſum.roſ.poſt Rich. in.iiij. di. xxxvij.qꝺ q̃
haſtiludia faciũt peccãt mortalr cũ ſili ratiõe vi
deant eſſe ꝓhibita vt torneamẽta ex quo innuit
qꝺ moriẽtes in illis nõ ſepelient in ſacrato. Ego
aũt dico ex hoc haberi qꝺ haſtiludiũ ꝛ torneamẽ
tũ nõ ſunt idẽ et ꝯſr qꝺ nec ſemꝑ iſta pena hꝫ lo-
cum in haſtiludio:vt etiã tꝫ ſum.ang. in ꝟbo tor
neamẽtũ.ſed ſolũ qñ inde imminet ꝓbabilr peri-
culũ mortis:qꝺ etiã tenet Archi. vt ſupra lud⁹.§.
ij.parti. vij.dictũ eſt. vide etiã infra torneamẽtũ.
Tertio is qui ſe occidit. xiij.qõ.ij. in quibus.et 3
xxiij.q.v.placuit.intellige ſm ꝟꝟ. ex deſperatiõe
vel iracũdia ſec⁹ ex fatuitate vel ꝯ ſuã intẽtionẽ:
vt ſi quis vt euaderet ꝑcipitauit ſe in fluuiũ ꝛ pe
rijt ſm Ber.extra eo. ex parte. ar.diſt.xiiij. nerui.
ꝛ.xxix.q.v.de occidẽdis.imo ſm aliquos ſi occi-
dens ſe ex malo alo aliquãdiu poſt vulnus viue-
ret et oſtẽderet ſigna contritiõis nõ denegaret ei
eccleſiaſtica ſepultura. Quarto is quem certuꝫ 4
eſt ꝛ manifeſtũ nõ fuiſſe confeſſum vel nõ cõicaſ-
ſe ſemel in anno. de pe.ꝛ re.oĩs.qꝺ ſcꝺm Archid.
poſt Jo.de imo.Intellige niſi morte oſtenderit ſi-
gna ꝯtritiõis ꝛ emẽdatiõis ſuꝑ hmõi.ad qꝺ ꝓ-
bandũ ſufficit vnus teſtis.xxvj.q.vj. qui receſſe-
runt.ſed heredes tenẽtur ſatiſfacere pro eo.extra
eo.parochiano. Hec tñ pena ſm Panor. in. d.c.
ex parte.ꝛ alios doctores non habent locũ in eo
qui tpe ſuo fuit confeſſus ꝛ deinde morte etiã ca
ſuali ꝑuent⁹ ſine cõfeſſiõe deceſſit:quã tñ ꝑ annũ
nõ contempſit: nec in eo qui nõ eſt quidẽ ꝯfeſſus
infra : tamẽ hoc vel occultũ eſt dubium:vt.§ ſeq.
Quinto monach⁹ inuent⁹ ꝓprietari⁹ in fine.de
ſta.mo.ſuꝑ quodã. Sexto blaſphemus dei. ex- 5
tra de maleſi.in fi. Septimo gñalr quilibet no- 6
tori⁹ pctõr decedẽs in ipſo notorio mortali. xiij. 7
q.ij.qb⁹.et.c. nõ exiſtimem⁹.qꝺ intellige niſi ſint

eccleſie recõciliati:vel ſaltē ſigna contritiõis ap
pareāt ad qđ probandū ſufficit vnꝰ teſtis ſm Ar
chi.vt.d.c.qui recedunt.et.c. ſc.iūcta gl. ſed bere
des tenentur ſatiſfacere ꝑ eis. d.c. parochiano.
Excipitur is qui moriť in torneamēto:vt dictum
8 eſt. ⸿ Octauo manifeſtus vſurarius.de vſu.q2. et
co.ti.quāq3.lib.vſ.et hoc niſi peniteāt et faciant
9 cautionē. ⸿ Nono interdictꝰ noīatim: et hoc ſub
pena excõicationis:vt in cle.ſ.eo.ti.⁊ tpe interdi
cti illi q̃ ſunt de loco interdicto eo durāte:vt ha=
10 bes.ſ.interdictū.vſ.§.ij. ⸿ Decimo excõmunicatꝰ
maiore:etiā iniuſte.xxiij.q.ij.ſane.vt no.gl.de re
ſti.ſpo.literas.et ſm v̄v̄. idē eſt de excõicato mi=
11 nore notorie. ⸿ Undecimo ille cui eſt interdictus
ingreſſus eccleſie.c.is qui.de ſenten.excom.libr.
12 vſ. ⸿ Duodecimo ille qui ſacerdotem filiis ſuis
tutorem inſtituit.lxxxvij.diſtin.nec3 apud.gloſ.
ibi contrarium tenet. Si quis predictorum de fa
cto in loco ſacro fuerit ſepultus ſi diſcerni poſſit
exhumandus eſt alias nõ:extra eo.ſacris. ⁊ eccle
ſia vel cemiterium recõciliandum.de conſe. ec=
cle.vel alt.conſuluiſti.et ſi ſepultus fuit infidelis
debent etiam tigna et parietes radi. de conſecr.
diſt.ſ.eccleſiam.ſi tamen de cadauere dubitetur
vtrum ſit fidelis vel infidelis: in meliorem partē
interpretandū erit: niſi aliqua probabilitas ap=
pareat de oppoſito.d.c.ſacris.
10.q ⸿ Decimo queritur de quibus ſit dubiū an ſepe
1.di. liri debeant in ſacro: et dico multa. ⸿ Primum.
Puer de ventre matris extractus ſcil3 mortuus
ſine baptiſmo cum ea ſepeliri nõ debet:ſed ſecus
ſi nõ eſſet extractus ſm Hoſt.quia factus eſt pars
ventris.de conſe.diſtin.iiij. ſi qua.qđ intellige ſi
certum eſt quod mortuꝰ ſit:ſi vero certum eſt vel
dubitať qđ viuat debet ſcindi mater: et puer ba=
ptizari ſi viuit: ſi vero eſt mortuus extra cemite=
rium ſepeliri mater tamen viua ſine mortali pec=
cato ſcindi non poſſet ſciſſura qua immineret pe
2 riculum mortis. ⸿ Secundum. Parochiano qui
infra annum non eſt confeſſus:nec communionē
accepit ſm Archid.poſt Jo.de imol. ſacerdos ſe=
pulturam interdicere non poteſt licet cõtrarium
videatur per.d.c. omnis. tum q2 in dubio ꝓſumi
debet ſalutis eterne non immemor.ſ.q.vij.ſanci=
mus.potuit enim alicui mendicanti legitime cõ=
fiteri: et de eius mandato ab eucbariſtia abſtine
re:tum q2 tale quid eſſet occultum:occulti autem
peccatores ſunt ſepeliendi:quia propter hoc pec
catū manifeſtari nõ debet. Et iſta intellige quan
do hoc eſt occultum vel dubium:alias ſi eſſet cer
3 tum et manifeſtū ſecus per.d.c.oīs. ⸿ Tertiū. De
4 raptore dic vt ſupra rapina.§.ſ. ⸿ Quartum. Su=
ſpenſus vel aliter propter ſcelera ſua iuſtitiatus
ſi moriať impenitens penitētia et ſepultura care=
bit:ſi vero cõtritus: ſicut pnīa et viaticū ita et ſe=
pultura ſm Archi.non negabiť etiā cū ſepultura
ſm Archi.nõ negabitur etiā cū ſolēnitate miſſe ⁊
aliorum officiorū ſm Pan.in.d.c.ex parte.xiij.q.
ij.c.fi.tamē ad cū deponēdū de patibulo requiri=
tur licētia iudicis ſecularis qui tamē debet eā fa
ciliter dare:vt in.l.ſ.⁊.ij.ff.de cada.pu.pub.
⸿ Undecimo queritur quid de recipiētibus ali= 11.q.
quē ad ſepulturā in caſu nõ cõceſſo:⁊ dico duo. 1.di.
⸿ Primū. Sepeliētes predictos in.§.priore ſcien
ter peccant mortaliter ſm Arch.ar.xxv.q.ſ.viola
tores ⁊ vlterius ſepeliētes publice excõmunica=
tos:vel noīatim interdictos vel manifeſtos vſu=
rarios ſunt excõmunicati maiore:vt.ſ.excõmuni
catio.ix.§.v.⁊ generaliter recipiens aliquē ad ſe
pulturā in caſu nõ cõceſſo:tenetur reſtituere cor=
pus ſi petať:nõ ſolū recēter ſepultū ſed etiā poſt:
ita vt ſola oſſa ſupereſſe videātur ſm Pan.in.c.
liberum extra eodem ⁊ quicquid ratione illius
corporis perceperit:⁊ hoc ratione male fidei ſe=
cundum gloſ.in.d.c.cum liberum. ⸿ Secundum. 2
Si ſacerdos parochialis corpus eius qui alibi
elegit ſepultura violēter rapuerit vel funus ſpo=
liauit antequā veniret ad manus eorum quibus
debebatur ſm Hoſt.in.d.c.cum liberum amittit
ius quod habebat:⁊ idem ſi aliquis conuentus
totus vel maior pars eius hoc fecerit: ſecus ſi
pars minor vel ſolus prelatus:vnde ſm Oldr.cõ
ſi.ccxxiij.tenetur reſtituere quicquid accepit et
ipſum corpus ⁊ vltra hoc perdit quartam cano=
nicam ad ſimilitudinē heredis res hereditarias
ſubtrahentis qui in eis quartam trebellianicam
perdit:⁊ ius inſtitutionis debitum : quod alias
erat detracturus.l.paulus reſpondit.ff.ad legem
falci.⁊.l.reſcriptū.ff.de his quibus vt indi. Pet.
autē de peru.vbi ſupra q̃ſtū ad hoc id eſt quartā
canonicam tenet contrarium:quia delictū preſby
teri eccleſie nocere non debet de ordi.cogni.c.ij.
xvſ.q.vſ.ſi epiſcopum ⁊ quod no.in regula deli=
ctu3 lib.vſ.⁊ in.l.ſi quis in tantā.C.vnde vi. Sed
tamen primum eſt verius ſi quid tale fiat a prela
to quia prelatus ſolus preiudicare poteſt eccleſie
in acquirēdis.xvſ.q.vſ.§.fi.ſicut ſeruus domino
in acquirendis.C.de acqui.poſ.l.fi. ſecus in iam
queſitis.
⸿ Duodecimo queritur vtrū pretextu debiti poſ 12.q
ſit impediri ſepultura aut moleſtari moriturus:⁊
dico quod accedens ad domū morihūdi:⁊ ipſu3
vel alios moleſtās:aut rebus eiꝰ inſignia ponēs
ipſo iure cadit ab actiõe ⁊ in tantūdē cõdēnatur
heredibꝰ defuncti:⁊ publicať tertia pars ſuorum
bonorū ⁊ eſt infamis:⁊ idē in eo qui circa funus
peccat.C.de ſepul.vio.auť.iť qui domū. nec de=
bet īpediri ſepultura ꝓtextu debiti vel cuiuſcū
obligatiõis.C.de ſepul.vio.l.cū ſit nec debet fie
ri moleſtia.ſ.decē dies ab obitu:alias pro tūc eſt

inutile: vt ibi in auc. ſed nec añ. Benetñ impedi-
13 retur ſepultura in caſib⁹ anime de quib⁹. ṡ. §. ix.
¶ Decimotertio querit̃ vtrũ liceat mortuos ſpoliare: ꝛ dico qđ nõ: ſʒ imponit̃ pena grauiſſima. ff. de ſepul. viola. l. iij. qđ intellige q̃tũ ad ea que ex intẽtione tumulantiũ remanſerunt.
14 ¶ Decimoquarto querit̃ qs teneat̃ ad expenſas ſepulture: ꝛ dico ꝙ heres ꝛ ab eo peti põt qꝛ vr̃ quaſi cõtractũ cũ defuncto. ff. de reli. ꝛ ſum. fu. l. ſ. ꝛ pater reſpectu filij ac dñs reſpectu ſerui. l. ſi qs ff. eo. itẽ ſi mulier habeat dotẽ de ipſa dote fient ꝛ ſi habet alia bona fiẽt de dote: ꝛ de eis ꝓ rata. ff. eo. l. nerati⁹ ſi vero nõ habet dotẽ: nec alia bona tenet ſum. Ange. indiſtincte ꝙ tenet̃ vir. d. l. ſ. ꝛ. d. l. ſi quis ſed supple. ꝛ ſum. ro. poſt piſa. ꝛ ho. ꝛ ſum. cõfeſſo. diſtinguit: qꝛ pater omnẽ impẽſaʒ preſtare debet aut heredes mulieris ſi eſt emãcipata ꝛ ſi heredes nõ habet neqꝫ pater eſt ſoluẽdo marit⁹ cõuenit̃ in quãtũ facere põt ne iniuria ei⁹ videat̃ quondã vxor eius inſepulta relinqui. ſ. qđ ſi nulla. ff. de reli. ꝛ ſum. fu. ꝛ hoc eſt verum.
15 ¶ Decimoquinto querit̃ vtrũ valeat ſtatutũ factũ a laicis ꝙ in ſepultura nõ poſſit niſi tantũ expẽdi: ꝛ dicit ludo. de ro. ꝙ nõ: qꝛ licet nõ ſit factũ ſup ſpiritualib⁹: eſt tñ ſup cõnexis eiſdẽ. ar. l. ꝙ ſi nolit in fin. ff. de edil. edic. ꝛ in. c. cũ laicis. de re. ecc. nõ alie. ꝙ limita. vt. ṡ. immunitas. ij. §. ix.
16 ¶ Decimoſexto queritur vtrũ ſi mẽdicãtes ꝛ alij exẽpti ſepeliãt de facto cõtra de. eos. de ſepul. vſurarios manifeſtos excõmunicatos publice ꝛ interdictos noĩatim poſſit epiſcopus loci facere de facto corpora iſtorũ exhumari ꝛ proici procul: ꝛ dico quod Pañ. in. c. ſacris extra eo. creditqđ nõ qꝛ perinde eſt ac ſi nõ eſſent in ſua dioceſi: poſſet tamẽ dari remediũ vt impediat ſepulturã anteq̃ corpus ducat̃ ad locũ exẽptũ: qꝛ cũ delinquat̃ in territorio ſuo poteſt obuiare ꝛ illos in loco priuato facere ſepeliri. Uide ibi.
17 ¶ Decimoſeptimo querit̃ vtrũ leproſus debeat ſepeliri cũ alijs: ꝛ dicit abb. in. d. c. ſacris qđ non qꝛ cui nõ cõmunicamus in vita nec in morte cõmunicam⁹: ꝛ ſequit̃ Pañ. ibi ꝛ ſum. ro. ſʒ qꝛ illud dictũ intelligit̃ de cõmunione ſpirituali que ſola remanet poſt vitã: que etiã adducit Pañ. nõ probant niſi qđ poteſt alibi ſepeliri ideo melius pe. de anc. tenet cõtrariũ cum hoc caſu ceſſet contagionis periculũ De tranſlatione corporis iaʒ ſepulti. ṡ. corpora.

¶ De ſeruitute ꝛ ſeruo.

Seruitus cũ multiplex ſit omiſſa ea qua quis eſt ſeruus dei ꝛ qua eſt ſeruus peccati de humana intendo loqui qua homo homini vel res rei in ordine ad hoĩeʒ ſubicit̃
1 ¶ Primo ergo queritur quid ꝛ quotuplex ſit ſeruitus humana: ꝛ dico qđ in genere ſeruitus humana eſt inſtitutio iuris gentiũ adde vel generaliter humani vt. ſ. § ij. qua aliquid alicui cõtra naturã ſubicitur. ar. inſti. de iur. perſo. § ſeruit⁹ di. ſ. iuris gẽtiũ. xij. q. ij. cũ redẽptor. Eſt aũt triplex prima. i. perſonalis que eſt inſtitutio iuriſgentiũ qua quis dñio alieno cõtra naturã ſubicit̃ vt patet in predictis iurib⁹: ꝛ ſecũda realis vel predialis. ſ. qua res rei ſubicitur cõtra naturã: ſiue que debetur rei a re. puta predio ꝛ nõ perſone. l. ſi vnꝰ ex ſocijs. ff. de ſer. ru. pre. ſicut hic fundus eſt obligatus pati viã ꝛ acceſſuʒ ad illũ vel illũ qđ tñ eſt gratia dominũ ſiue dominorũ ꝛ tertia eſt large dicta ſcilicet aſſcriptitia que debetur rei a perſona. Realis autẽ eſt triplex vrbana ſcilicet: ruſticana ac mixta. Eſt autẽ ſeruitus vrbana que debet̃ predijs vrbanis ſiue que debetur intuitu alicui⁹ edificij habitabilis ſicut altius tollẽdi vel nõ tollẽdi ne officiat luminibus: vel proſpectui domus vicini: itẽ ſtillicidij diuertẽdi in tectũ vel areã vicini. Seruit⁹ autẽ ruſtica eſt que debetur predijs ruſticis ſiue que debetur predio nõ gratia alicuius edificij habitabilis veluti iter actus via aque ductus aque hauſtus pecoris appulſus ad aquã ꝛ huiuſmodi. Et ſic patet qđ talis eſt ſeruit⁹ quale prediũ cui debet̃ vnde ſi ſtillicidia dom⁹ mee quẽ prediũ vrbanũ cõuerto in areã tuã que eſt prediũ ruſticũ ſeruit⁹ eſt vrbana: ꝛ ecõtrario ſi tignũ edificij nõ habitabilis. i. nõ ad habitãdũ facti: ſʒ verbigratia colligẽdarũ frugũ qđ eſt prediũ ruſticũ appono in parietẽ domus tue: que eſt prediũ vrbanũ ſeruitus eſt ruſtica. Eſt aũt ſciẽdũ qđ predia vrbana dicunt̃ oĩa edificia cauſa habitãdi facta ꝛ ſtabili cõtinui ſiue in ciuitate ſint: ſiue in rure vel vbicũqꝫ. ff. quo. tã vr. q̃ ruſti. predi. l. ſ. ruſtica vero predia dicũtur omnia predia ſine domo ad habitãdũ: licet habeat tectũ pro fructibus colligẽdis vel ſtabulũ pro equis ꝛ iumẽtis ſeparatũ ab edificio habitationis: vt. l. hoc iure. ff. qui. mo. pig. vel hyp. ſo. tac. cõ. de quib⁹ habes in c. eccleſia de cõſti. Seruitus aũt mixta eſt que debetur a re perſone que ideo ſic dicitur quia nõ eſt mere realis nec mere perſonalis: q̃uis etiã dicat̃ perſonalis: vt. l. j. ff. de ſeruitu. quia cum perſona ſemper finitur: vt. l. iij. §. fina. ff. qui. mo. vſuſfru. amit. dicitur ꝛ realis quia tanq̃ ius reale vendicatur ſed non rei vendicatione: quia incorporale eſt ſed quaſi vendicatur cum agitur iniuriarũ ſi prohibetur ire et huiuſmodi: vt. l. vti frui. § vtrum autem. ff. ſi vſuſfru. pet. vt not. Cyn. in rubri. C. de vſufruct. Species huius ſeruitutis ſunt tres ſcilicet vſus habitatio ꝛ vſuſfructus. Hic autem ſolum de perſonali ſeruitute intendo.
¶ Secũdo querit̃ quis ꝛ quotuplex ſit ſeruus et 2
dico qđ ſeruus eſt qui humano iure alteri⁹ dñio

5 ¶Quinto queritur quo ſeruus efficiatur liber: et di co quod multis modis ſecundum Ho. ¶Primo ſi eum languidum dominus expoſuit: aut ei alimenta negauit quibus caſibus etiam libertus efficitur ingenuus extra eo.c.vni co.nec qui eos ſuſcipit pot ſibi per hoc in eis ius aliquod vendicare. ¶Secundo ſi quis ancillam vendit ne proſtituatur et emptor facit contra. ¶Tertio ſi pileatus incidit ante domini ſui cadauer. ¶Quarto ſi poſteaque data eſt ſententia contra eum qui dicebatur ſeruus dominus poſtea precium recipiat. ¶Quinto ſi dominus ancillam in matrimonio collocauit ſcribens pro ea dotem. ¶Sexto ſi ſeruum appellauit filium actibus interuenientibus quaſi in figura iudicii. ¶Septimo ſi dominus dedit ſeruo inſtrumentum per quod ſeruitus eius probabatur: et aliis caſibus qui habentur. C.ex quibus.cau.ſer.pro pre.li.acci.l.i.§.et per totum vt ſi conuincit in iudicio reum necis domini ſui: vel accuſat falſarium monete vel raptorem virginis diſſimulationem preteritum et huiuſmodi. Efficitur etiam per emptionem factam a iudeo.vt.s.iudeus et manumiſſionem. Adde quod ſi ancilla impetatur a domino de turpitudine fugere pot in conſcientia et ſtare vt libera quia dominus abutitur ſua poteſtate et pot officium epiſcopi implorare vt manumittatur: et pot ipſe ad iſtud compellere.l.ſi lenones.C.de epi.audi.

6.q. ¶Sexto queritur quid iuris de ordinatione ſeruorum.
1.di. et dico multa. ¶Primum. Nullus ſeruus eccleſie vel priuati ordinarii debet niſi prius manumittatur.diſ.liiii.per totum.et ſi ordinatus fuerit libertate non accepta ſecundum Ray.ſi dominus ſciuit et non contradicit efficitur ingenuus. di.liiii.ſi domino ſciente: et hoc verum quo ad quoſcumque ordines: et idem Hoſ.et Inno. ſi vero dominus ignorauit aut contradixit: diſtinguit: quia ſi ordinator vel preſentator ſciuit ordinatus remanebit in ordine ſed alter illorum condemnabitur domino in duplum.di.liiii.ſi ſeruus abſente domino.et hoc ſi alter tantum ſciuit: ſi autem ambo ſciuerunt dabit vnum preſentator et alium ordinator.et ſi neuter eſt ſoluendo poterit dominus poſtulare eum ſibi reſtitui.di.ea.ex antiquis: ſi autem neuter eorum ſciuit ſi ordinatus eſt in ſacerdotem remanebit in eodem ordine peculio ſi quod habet domino reſtituto. et ſi peculium non habet: nec eſt qui redimat ipſum debet domino ſuo reddi ad ſeruiendum illi in decentibus ordinem ſuum: puta horis canonicis miſſa et huiuſmodi diſt.liiii. frequens. et ſi contumax hoc renuat debet deponi: extra eo.nullus.in fi. ſi vero ordinatus eſt in diaconum dabit pro ſe vicarium: et ipſe remanebit in ordine alias reuocabitur in ſeruitutem niſi quis eum redimat: et idem de ſubdiacono intellige. extra eo. miramur. in aliis autem ordinibus abſolute in ſeruitutem reuocatur. di.liiii.nulli.et.c.ex antiquis.et concor.ſatis Hoſt. et Inn. ¶Secundum. Predicta intellige ſi dominus repetat infra annum ab ordinatione ſecundum Hug.aut vero
3 rius a ſcientia domini ſecundum Ray.Hoſ.Hoſt.et Pe. ¶Tertium. Talis ſeruus depoſitus tenetur continere.vt not. diſt.liiii. nulli.et non gaudet aliquo priuilegio clericali niſi quod verberari non pot.vt not.gl.in.c.u. diſt.ea.de quo extra.de cle.coniu.Io.et.c.ſe. alias verberans eſt excommunicatus ſecundum Innoc. ¶Quartum. 4
Secundum Ir.n.idem eſt in originariis et aſcriptitiis et omnibus obligatis conditione ſeruili vel ratiocinio vel tyrocinio: et idem in libertis ſi aliquod obſequium patronus ſibi retinuit.di.liiii.quicunque.et idem in obligatis functionibus.i.publicis officiis. diſt.lſ. preterea. ¶Quintum. Ratio quare ſeruus reddatur domino 5
cum alia res conſecrata non reddatur.vt.xiiii.q. vlti. comperimus ſecundum Goffr.Hoſt.vide.et pe. eſt quia in aliis rebus non eſt dolus vt in hole.tum quia in aliis conſecratio eſt in ſuperficie non in anima: ideoque non dicunt manu prophana tractari.xxx.q.vii.licite. Utrum autem ſeruus poſſit ordinari domino retinenti ſibi aliquo iure patroni.vide.s.manumiſſio.§.v. De coniugio autem ſeruorum vide.s. matrimonium. vi.§.ſ.ad fin.et matrimonium.viii.§.v.

¶Septimo queritur vtrum ſeruus vel ancilla contrahens 7
teneatur magis domino quam coniugi vel econtrario: et dico quod tenet magis reddere debitum coniugi quam ſeruitium domino ſi voluntate eius contraxit: quia ex quo conſenſit in matrimonium conſenſit in acceſſoria de off.dele.prudentiam.et.l.ad legatum.ff.de procura.nec poteſt dominus ſine peccato mortali aliter eum diſtrahere quod loco et tempore debito impediretur reddere debitum: et idem dic ſi ſunt diuerſorum dominorum et ambo conſenſerunt.et ita limita Tan.et alios tenentes quod vendi nequeunt.ſ.ſic quod impediatur dicta redditio. Si vero contraxit domino ignorante vel contradicente licet teneat matrimonium: magis tamen tenetur domino de obſequio quam coniugi de redditione debiti.vt not.do.an.car.et Pan. et communiter docto.in.c.ſ.de coniu.ſer.et poterit vendi ad libitum.licet ſecundum ſco.in venditione de bono et equo deberet attendere dominus ne dicta redditio impediretur: imo videtur ad hoc teneri.ſi ſine ſuo preiudicio hoc poteſt.alioquin iniuſte lederet proximum.

¶Octauo queritur vtrum liceat chriſtiano dare 8
ſe infideli in ſeruum tempore perſecutionis cum pacto non dimittendi ritus chriſtianos et dicit Innoc.in.c.niſi cum pridem.de renun.quod ſic.

Si quando faciat conditionem et quando non vide.s.conditio.et.s.legatum.ſ.§.ſ.

Sigillum quis poſſit habere. dic ſecundum diſtinctionem datam.s.de inſignus.et not.in.c.dilecta.de excel.prel.

¶De ſimonia.

Simonia a ſimone mago dicta eſt: qui poteſtatem dandi ſpiritum ſanctum comparare pecunia vt poſtea vendendo ſigna lucraretur: vt patet act.viii.et.i.q.i. ſaluator.non autem dicta eſt giezia a giezi qui donum dei vendidit ſolum. De hac.s. Tho. per tractat. ii.ii.q.c.et in.iiii.diſt.xxv.et in quodl.ii.et ſimiliter in.vii.

¶Primo autem queritur quid ſit ſimonia et quomodo in- 1.qo

telligitur eius diffinitio. ⁊ dico multa. ¶ Primū.
1. di. Simonia ſm. s. Thomā. ij. ij. q. c. et pene oēs theo-
logos ac iuriſtas cōiter eſt ſtudioſa volūtas emē-
di aut vendendi aliquid ſpūale aut ſpūali anne-
xū. addit pan. in. c. nemo. eo. ti. ope ſubſecuto. qḋ
nō fuit neceſſe quo ad deū: q2 in volūtate ſtudio-
ſa. i. deliberata pctm̄ ↄſummat̄ ſ3 ſolū q̇ ad iudi-
ciū eccl'ie q̄ nō iudicat de occultis: niſi procedāt
2 ab extra. ¶ Secundū. Nomine aūt emptiōis ⁊ vē-
ditionis ſm. s. tho. ij. ij. intelligit̄ oīs cōtract9 nō
gratuitus: vt. s. trāſactio: renūciatio et permuta-
tio. l3 plat9 ex officio ſuo poſſit pmutare bñficia
vel pbēdas: vt. ſ. pmutatio. ij. § iiij. hmōi etiā eſt
remiſſio: q2 ſm Dir. remittere idē eſt qḋ dare. j.
q. j. ſi qui ſunt. limitat tñ gl. in. c. j. de teſ. qñ ex re-
miſſiōe cōmodū applicat̄ pti. limitat etiā ibi pa.
qñ debitū eſt liq̇dū vide ibi. Adde qḋ noīe ēptio-
nis venit etiā redēptio: vñ ſm Ray. ſpūalia ſicut
nō dñt vendi vel emi: ita nec redimi. qḋ Ho. limi-
tat ab eo q̇ iuſte poſſidebat: extra eo. q̄relā. ſecus
a poſſidēte iniuſte. ſicut redimuntur decime. ſed
iſta limitatio non eſt neceſſaria nec redēptio de-
cimarū eſt redemptio ſpūalis alicui9 ſed tpalis:
3 vt. ſ. decime. in fin. ⁊. j. § iij. reg. iiij. ¶ Tertiū. Spi-
rituale autē ſm. s. Tho. ij. ij. et in. iiij. vbi. ſ. et ſm
Richar. ⁊ pañ. in. c. cōſulere. de ſimo. ⁊ aliē. dr tri-
pliciter primo. ſc3 eſſentialr. vt grā et virtutes p
quas intellige oīa alia ſpūalia vel ſupnaturalia
dona: ⁊ cauſaliter vt ſacra que ſunt cā grē ⁊ ↄſtr
virtutū et effectualr ſeu effectiue vt act9 ex ſpūa-
li grā ⁊ ſacro offō vel q̇cūq3 ſpūali dono pceden-
tes. vt baptizare. offm̄ diuinū celebrare miracu-
la facere. ⁊ hmōi. q̄ etiā dici pñt ſpūalia per cām
inquantū a ſpūali cauſant̄ ⁊ ad ſpūale diſponūt.
4 ¶ Quartū. Spūali vero annexū ſm. s. tho. in. iiij.
et alios dr dupliciter. primo ſicut ad ſpūale ordi-
natū: ſicut ius patronat9 qḋ ordinat̄ ad pſentan-
dū clericos ad bñficia ⁊ vaſa ſacra ordinata ad
ſacrox vſum: adde et gñalr omne in q̄ ſpūale mi-
niſtrat̄ vt ſacra veſtis. eccl'ia. cemiteriū: reliquie
ſanctox. et oīs ſacra res. Licet autē ius ſepulture
nō ſit annexū iſto modo: ſed ſequēti tñ cemiteriū
eſt annexū iſto modo ſcḋo ſicut ex ſpūalib9 depē-
dēs. vt hīc eccl'iaſtica bñficia. qḋ nō cōpetit niſi
habēti officiū clericale vel ius pcipiēdi decimas
primitias: oblationes ⁊ ius ſepulture et quicq̇d
competit clericis ratiōe ordinis vt pulſare cāpa-
nas: claudare hoſtia eccleſie ⁊ ſimilia. ⁊ ius etiā
5 primogeniture. ¶ Quintū. Nomine aūt pecunie
qua emptio ⁊ vēditio ↄhit̄ intelligit̄ ſm. s. tho.
ij. ij. oīne illud cui9 pciū pōt pecunia eſtimari: vt
6 ptz in. iij. eth. ¶ Sextū. Predicta aūt intellige di-
cta de ſpūali ſupnaturali ſiue vt alij dicūt in ordi-
ne ad ſpm̄ ſctm̄ loquendo vero de ſpūali natura-
li ſiue in ordine ad ſpiritū humanū dico qḋ hoc
ſpūale dupl'r dr p̄mo. s. p eſſentiā vt oēs ſcie ⁊ vir-
tutes naturalr acq̇ſite: et ſcḋo p cām vt doctrina
taliū ſciētiarū: et idē vr̄ de actib9 taliū ꝟtutū: vt
iudicare eſt actus iuſtitie. annexū aūt huic ſpūa-
li ſunt libri ſchole. ⁊ hmōi. ⁊ de his dicet̄. j. eo. ti.
¶ Scḋo q̄rit̄ q̄ inter pdicta vēdi poſſunt aut nō 2. q.
poſſunt ſine vitio ſimonie. Et dico q̄tū ad ſpūa-
le ſupnaturale qḋ vēdi nō pōt de iure ſpūale per
eſſentiā: imo nec ſuper eo cadere pōt deliberata
volūtas emptiōis ſm. s. Tho. in. iiij. qḋ intellige
recte ſentiendo: ⁊ de hoc. j. q. j. c. j. ⁊ ibi gloſ. Nec
ſpūale p cām. vt in. c. nō ſatis. et in. c. cū in eccl'ie.
eo. ti. l3 inquātū eſt corporale habeat quādā ſpe-
ciē q̄ vēdi pōt nō ex hoc qḋ eſt ſpūale: vnde ſm. s.
Tho. ij. ij. ſimonia eſt accipere pecuniā quaſi pre-
cium cōſecratiōis eucharistie vel miſſe cātate: nō
aūt quaſi ſtipēdiū ſuſtētationis. Nec ſpūale effe-
ctiue. nec redimi pecunia aut reſignari: extra eo-
dē q̄relā. ⁊. j. q. j. null9 eps. el. ij. niſi ſm qḋ. j. dice-
tur. Nec annexū tali ſpūali antecedēter ea ratiōe
qua eſt annexū ſiue qua ordinat̄ ad ſpūale circa
qḋ mens. s. Tho. vt ptz. ij. ij. q. c. ar. iiij. per totū eſt
qḋ ipa corporalia ſeu tpalia vēdere l3 ſed nō or-
dinē cox ad ſpūalia: ⁊ ſi vēdant̄ alteri eccl'ie: qḋ
licitū eſt in neceſſitate vēdi poſſunt ſub ppria for-
ma. ſi vero vendant̄ laicis deſtruēda ſunt et eo-
rū materia ſolum vendenda eſt: et de hoc. j. § xij.
de iure aūt patronatus qḋ nō eſt corporale dictū
eſt. § i uſpa. § v. qūo vēdi nō poſſit ſm ſe nec dari
in feudū ſed trāſeat cū alijs vēditis. Nec annexū
eidē cōſequēter: q2 cū nō cōpetat niſi habēti offi-
ciū clericale ſm. s. Tho. ſine ſpūali eſſe nō pōt: et
cōſequēter eo vēdito intelligit̄ ſpūale ſubijci ven-
ditiōi. Nec ſpūale naturale dictū p eſſentiā: imo
hoc etiā de facto vēdi nō pōt dicēte ſcriptura p-
uer. xvij. q̇d prodeſt ſtulto habere diuitias cū ſa-
pientiā emere non poſſit: nec etiā dictū p cauſam
poteſt vēdi ſemper ſed ſolū aliqñ. vt infra § x. an-
nexum autem tali ſpirituali vendi poteſt de iure
niſi eccleſia locū ſcholarum doctori aſſignaſſet.
¶ Tertio queritur quibus clauibus et regulis 3
vtendum ſit ad ſciendum an in aliquo caſu ſit ſi-
monia necne. et dico qḋ multis. ¶ Prima eſt dif- 1. re.
finitio ſupradicto modo expoſita que intelligi-
tur de ſimonia in ſe ſiue ex ſua natura. de qua
ſtatim. ¶ Secūda eſt quod quedam ſunt ſimonia- 2
ca ex ſua natura vt omnia predicta limitando ta-
men quo ad beneficia ſi habent adminiſtrationē
ordinis vel clauium executionem in quibus pa-
pa diſpenſare nō poteſt vt licite fiant. licet diſpē-
ſare poſſit quo ad penas iure poſitiuo inde con-
tractas vel ↄtrahēdas ne. ſ. ↄtrahat̄ puta excōica-
tionē. ſuſpēſionē. reſignationē beneficij et hmōi:
quedā vero ſunt ſimoniaca quia prohibita ſiue
ex ſolo iure poſitiuo vt vendere vicariam: caſtal-

dionatū:aduocatiā:ꝛ hmõi.j.q.iij.ſaluator.extra
eo.ad noſtrā.¶ Pro quo aduerte ꝙ quātū ex Pa
nor.in.c.j.eo.ti.colligit̄ circa bñficia bñtia admi
niſtrationē ordinis vel clauiū executionē commit
tit̄ ſimonia p̄io modo:ſec⁹ in alijs vt ſunt iſta ho
ſpitalia ꝛ alie adminiſtratiōs tp̄ales:ſ; iſta regu
3 la non hr̄ a.s. Tho.nec vr̄ de mente Ray.¶ Ter
tia regula eſt q̄ ad euitandū ſimoniā corā deo ꝛ
in cōſcīa ſufficit q̄ quis nō intēdat ꝓ ſpūalib⁹ vl'
eis annexes aliq̄d tp̄ale recip̄e quaſi p̄ciū et ſi in
tendat recip̄e quaſi ſuſtētamētū cōceſſiōe iuris vl'
pie cōſuetudinis vt p; .xxij.vbi.ſ.ar.ij.quo ad ſa
cramēta.ꝛ ar.iij.quo ad ſpūales act⁹ ꝛ hoc etiā ſi
talis intētio ſit ſine qua nō:puta ſine qua p̄dica
tor ꝓ tunc nō p̄dicaret ibi q̄ p; per.s.Tho.viij.
q̄dli.q.vj.ꝛ.ij.ſiſr.q.vj.quo ad actus ſpūales.ter
tio modo.i.effectiue puta quo ad celebrationem
officij ꝓpter diſtributiones:ꝛ quo ad p̄dicationē
quo ad tp̄alia:vt habes etiā.j.§.v.ij.ꝛ.xvj.clare.
Et ex his p; ꝙ aliquādo eſt ſimonia quo ad deū
tan.ū:aliqñ quo ad eccleſiā tm̄.vt quādo aliquis
p̄ſumit̄ vendere aut emere ſpūale quo tamen hoc
nō intēdit:vt in ſequētib⁹ patebit aliquādo quā
tū ad vtrūq; aliqñ quātū ad neutrū.Et idē dice
re op; quo ad ſacra ſeu eorū adminiſtrationē:pu
ta confeſſor aliter non audiret modo iſtū:niſi q̄
eleemoſynā ſperat ſecluſo tamē caſu neceſſitatis
ſacrorū ꝛ obligationis ad ea miniſtrāda:quādo
cū a p̄dictis in ſpūalitate nō differāt niſi ſm̄ ma
gis ꝛ minus in vtriſq; eodē modo eſt vel nō eſt ſi
monia nulla interueniēte dr̄ia niſi ſcd; magis ꝛ
minus.Quantū ad eccleſiam vero que de inten
tione non iudicat hoc non ſufficit ſed ad euitan
dam ſimoniam ꝛ penam ſimonie oportet omne
pactū abeſſe:ꝛ omnes ſpecies exactiōis:vt patet
xxij.vbi ſupra.ar.iij.ad ſecundum.Unde.s.Tho.
dicit in quodlib.q̄ in diſpenſatione ſpiritualiu;
ad euitandā ſimoniā tria ſunt neceſſaria ſi quid
recipiatur ſcilicet conceſſio iuris vel pie conſue
tudinis intentio pia ſcilicet non corrupta ꝛ for
ma honeſta ſcilicet vt non requiratur ante pt of
ficij exhibitionem:ne pactū interuenire videatur:
ſ; expleto officio poterit exigi.Hec ex illo.Pre
dictam tamen regulā.s.tho.vt ex locis allegatis
patet intelligit quo ad indigentes ſuſtentatione
id eſt eos qui aliter viuere cōmode non poſſunt
imo vt videtur quo ad eos qui deum habent pro
fine ſuo:intelligitur ſecundo quantū ad nō obli
gatos ad talia ſecus in parochianos quantum
ad ſubditos a quibus etiam pro victu non po
teſt accipere.j.q.ij.vendentes.nec poteſt habere
re talem intentionem non faciendi:ſed tenet̄ pri⁹
gratis exhibere ſpiritualia.Sed prima limitatio
ſcilicet quo ad indigentes eſt neceſſaria ad hoc
quod ſine peccato auaritie:nō autem ad hoc q̄
ſine peccato ſimonie fiat:vnde dicit Ray.ꝛ Hoſt.
quod ſi ſacerdos non obligatus ex officio h; ſum
ptus neceſſarios aliunde debet gratis cantare:ꝛ
ſi facit ꝓ pecunia aut erit ſimonia:aut certe aua
ritia:vnde cū nō poſſit eſſe ſimonia:q2 nō intēdit
vendere ſpūale.ꝛ nemo tenet̄ ſuis ſtipendijs mili
tare.extra eo.cū ſit.videtur turpe lucrū vt in.c.iu
dices.j.q.j.vel ad minus h; ſpēm mali.¶ Quarta 4
regula eſt q̄ nō eſt ſimonia dare pecuniā pro re
dimēda vexatione in re ſpūali:extra eo.dilectus
el.j.ꝙ limita quādo certū eſt q̄ fiat in iuſtitia:nō
autē qñ eſt dubiū ſm̄.s.tho.ſ.ij.vbi.ſ.ar.vlti.et
pet.ꝛ glo.ray.vnde pōt dari pecunia vt p̄bēda
mea ꝑ iniuriā datā alteri recuperet̄ ꝛ ſiſr vt quis
reuocet iniuſtā ſententiā excōicationis vel ab ea
abſoluat ſcd̄m gl.in.c.ad aures.eo.ti.Inn.tñ ibi
t; cōtrariū:ſed pañ.poſt Joā.an.dicit q̄ pōt ſi ex
dilatiōe ſolutionis imminet p̄iudicium graue:q2
tunc redimit̄ vexatio.alias nō.ſ; d; adiri ſup̄ior
ꝛ idē de ſuſpenſione ꝛ interdicto.Pañ.tñ in.c.di
lect⁹ filius.el.j.eo.ti.cōp̄hendēdo totā materiā
hui⁹ queſtionis dicit q̄ in tp̄alib⁹ licite redimit̄
vexatio:tam pro q̄ſito q̄ꝫ ꝓ q̄rendo iure:ſ; intelli
ge data pecunia:nō aūt dato ſpūali:ſed recipiēs
inquit pecuniam indebite tenet̄ reſtituere.l.j.ꝛ
l.gñaliter.ff.de calū.in ſpūalib⁹ ꝟo pro iure que
rendo nō eſt licitū aliq̄d dare etiā vt ceſſet impe
dimētū facti.extra eo.matheus.nec tūc redimitur
vexatio:ſed dat̄ vt facilius acquirat̄ ius ſpūale:
pro q̄ſito autē ei q̄ eſt in poſſeſſione.ſ.illius iuris:
ꝛ de facto moleſtat̄.ſ.iniuſte l; aliquid dare.vt in
d.c.dilectus.ſ; recipiēs tenet̄ reſtituere:ſed pro
queſito ſi q̄s iuſte vexat̄ vt q2 ep̄s vult eum iuſte
deponere vel alius iuſte accuſare aut pretendit
ius in beneficio nihil dare licet:q2 non redimitur
vexatio facti.extra eo.nemo::imo nec ſi vexatur
iniuſte ꝛ non eſt in poſſeſſione iuris illius ſed dat
vt habeat poſſeſſionem illicite detentam:vt not.
Innoc.in.c.ad aures.extra eod.ꝛ tenet gloſ.xvj.
q̄.vij.decimas.quia poſſeſſio eſt quid ſpirituale
vnde non cadit in laicum.de preſcrip.cauſam vel;
ſaltem eſt connexa ſpiritualibus propter admini
ſtrationē que inde ſequitur.j.q̄.iij.ſi quis obie
cerit.Putat autem pañ.q̄ dare poſſit quādo nō
poſſet de facili eam conſequi apud ſuperio:ex ad
euitandum magnum preiudicium.ar.eius quod
de abſolutione ab excommunicatione dictu; eſt:
ſed tamen aduerte ſcd̄m hoſt.q̄ licet dans poſſit
ſine ſimonia redimere:tamen is qui pro pecunia
reddit ſpirituale q̄ vſurpabat eſt ſimoniacus:q̄
dictum eſt in ſe verum licet non in propoſito.de
quo.ſupra decime.in fine puta etiam ſum.ange.
hoc dictu; quod pro recuperanda iuris alicuius
poſſeſſione nihil poſſit dari eſſe limitandū quan
do detinebatur a ſuperiore ſecus ſi a tyran

no: ſz ego credo qd ſemꝑ ſit ſimonia q2 ſemꝑ dat pro re ſpũali vel annexa ↄſequẽda: qd nõ eſt redimere .i. repellere vexationẽ ſz ↄſequi aliqd bonũ. Licitũ eſt tamẽ propriũ ius teneri. Nec eſt ſiĉ de abſolutiõe ab excõicatiõe iniuſta: q2 ibi nihil acquiritur ſz abijcit ligamẽ & repellitur ligans iniuſte quod eſt redimere .i. repellere vexationẽ .ſ. iniquã. ¶ Quinta regula eſt quam ponit .s. tho. viij. quodl. vbi .ẽ. ſ. qd ſi act⁹ ſit ſpũalis ex pte pricipij .i. competens alicui propter aliqd ſpũale qd eſt in eo vt diacono legere euan. ſimonia eſt ſi quis intendat actum ſuũ vendere: nõ autem ſi ſit ſpũalis ex parte finis tm̃ vt docere liberales artes quarum veritas eſt ſpiritualis: ſed eſt ſimonia ſi vendatur finis qui eſt ſpiritualis: id eſt veritas. Ubi etiam patet quod locans operas vendit actum.

4.q. ¶ Quarto q̃rit vtrũ ſimõia cadere poſſit in quelibet etiã in papã & in ↄtẽtẽ cũ papa: & dico ꝙ quo ad papã dicit quedã opinio qd nõ: ſed ſm̃ .s. tho. & alios theologos & canoniſtas cõiter ſi papa pecuniã pro aliquo ſpũali vel ei annexo recipiat ſimoniam cõmittit: etiã ſi illa pecunia ſit de redditibus alicuius ecclie: q2 lz res eccl'ie ſint ei⁹ vt principalis diſpenſatoris: nõ tñ vt dñi: ſz .s. Tho. loquit in his que ſunt ſimõiaca ꝑ diffinitionẽ ſimonie ſiue ex ſua natura: vñ iſtã opinionẽ .ſ. qd in papã cadat ſimonia: que cõis eſt bñ limitat Ant. de bu. poſt Ho. eſſe verã quãtũ ad ꝓhibita: q2 ſimoniaca .ſ. ex ſua natura: non autẽ quantum ad ſimoniaca: quia prohibita ſcilicet iure poſitiuo: quia talis cõſtitutio nõ ligat ꝓmulgãtes: limitat etiã ꝫ Pe. de pa. cã eſſe verã quo ad pctm̃ nõ quo ad penas ſimoniacis iure illatas: q2 eas ſemꝑ euadit. ¶ Quantũ autẽ ad ↄtentes cũ papa dico qd ſcđm aliquos excuſant a pena ſimonie: vnde dicit Pe. ꝙ emens ſimoniace beneficiũ: vel ordinẽ a papa penas iuris nõ incurrit: q2 ſicut in penis iã incurſis: ita & ne incurrant diſpẽſare põt: ſicut poſſet alicui priuilegiũ ↄcedere qd percutiẽdo clericũ nõ eſſet excõicat⁹: qñ autẽ dat bñficiũ ꝑ pecunia vĩ diſpẽſare qd liceat retinere: vñ qui habuit beneficiũ in curia per ſimoniã: ſi hꝫ cõſciam qd emanauerit de ſcia pape conferẽtis: penitẽdo de pctõ nõ tenet reſignare ſed retinere põt. Hec ex illo. Imo ſm̃ aliquos excuſant a pctõ ſimonie in ſimõiacis q2 prohibitis: q2 dicit Jo. de lig. extra eod. c. ſ. qd nec papa: nec alij exiſtentes in curia cõmittunt ſimoniaꝫ ſi papa ſcit et ex certa ſcia tolerat: quod intelligitur in ſimoniacis quia prohibitis et hoc ſequitur Archi. et tenendum eſt: licet Panorm̃. in d. capit. ſ. aliter ſentiat: et ſum. ro. det concordiaꝫ que non vadit ad mentem diſcordantium.

¶ Quinto q̃rit vtrũ ſola volũtate ↄhat ſimonia: & dico qd ſi loquamur quãtũ ad ↄſciam & de volũtate deliberata emendi aut vẽdẽdi ſpũalia ſum. ang. aſſcribit Tancr. & Ber. ſentire qd non: extra eod. vi. ſed illi loquunt quantũ ad forũ iudiciale nec loquunt de volũtate emẽdi: ſed de illa de qua infra quãtũ vero ad deũ & cõſciam pctm̃ ſimonie ſola voluntate ↄhit: lꝫ hoc eccl'ia non puniat: vt in .c. ſua nos. eo. ti. vtrũ autẽ ſit neceſſario reſtitutio faciẽda. vide .ſ. § .vi. Si vero loquamur de volũtate .i. intẽtiõe accipiẽdi aliqd aut dãdi ꝑ actu ſpirituali: diſtiguit q2 ſi ſit intẽtio ſcḃaria .i. ſine qua actio fieret ſꝫ oẽs nõ eſt ſimonia et corã deo: & rõ eſt: q2 eo caſu nõ dat tpale ꝑ ſpũali vl' ecõtrario q2 remoto tpali nihilomin⁹ daret ſpũale vel ecõtrario: ſi xo ſit intẽtio ꝑncipalis .i. ſine qua nõ fieret actio ſꝫ indiſtiĉte ſum. ro. poſt aliqs ſum maſtas ↄ tamẽ ſum. ang. qd ſit ſimonia: ſꝫ tñ hoc eſt verũ ſolũ vbi quis tpale intẽderet dare vel accipere directe ꝑ ipſo ſpũali quaſi ei⁹ ꝑciũ vel mercedẽ. ſicut feci giezi. vel etiã ꝑ ſuo labore qñ act⁹ nõ põt locari de quo .ſ. § .ix. pti. ij. & iij. ſecus ſi pro ſua ſuſtentatione: qd ptꝫ p2io ex tertia reg'la .ẽ. § iij. ſecundo ex diffinitiõe ſimonie: tertio q2 ray. in tit. de ſimo. § querit. idẽ tꝫ & ſil'r ſua gl. vt etiã patebit ex dicẽdis .ſ. § .viij. & § .ix. vnde arch. dicit ꝙ cum dat tẽporale ꝑ ſpũali ſi li pro dicat appreciationem: vel cõmutationem: vel cãm principaliter mouẽtẽ ita inquit qd illud tẽporale ſit vt ꝑciũ rei ſpũalis: vel propter hoc pricipaliter detur ipſum ſpũale eſt ſimonia: ſecus ſi dicat cãm finalem ſeu adminiculatiuam: vt .ſ. inquit ſi hoc fiat ob reuerentiam ſacrorum: vel ſeruandam piam conſuetudinem: vel ad ſuſtentationem miniſtrorum et non vt precium ita tamen ceſſet omnis pactio et cõuentio .ſ. q. ij. quãpio. & exactio a non valẽte vel non volente dare: precipue ante collationẽ ſpũalium. Hec ex illo. qui licet ſubdat quod dans ſpirituale pro pecunia alias non daturus: eſt ſimoniacus: tamen loquitur de eo qui ſpiritualia exhibere tenet qui ante dationẽ exigere nõ poteſt ſed poſtea: qui autẽ nõ tenetur nec alias habet vnde ſuſtentetur ſcꝫ decenter ſcđm Ray. locare poteſt operas ſuas in actibus ſpiritualibus ad ſenſum qui dicetur infra parti. ij. et. iij § ix. Et hoc etiam ſeruatur in vſu q2 continue religioſi procedunt ad funera et predicationes cum ipe ſuſtentationis ſine qua nõ irent: vnde & ſum. roſ. virtualiter hoc tenet in vbo ſimonia. iiij. § iiij. ↄ primũ dictũ ſuum: vt infra § xſ. pti. iiij. Et hoc ſequit ſum. an. cõtra Ro. & eſt indubitanter verum in his qui ex officio ad talia non tenentur nec habent vnde ſuſtẽtẽtur et ſe deo dedicarũt ex ſuis loboribus nõ querentes diuitias: ſed ſuſtentationem: in alijs autem quomodo ſe habeat veritas patebit ex dicendis. Quantum ad eccleſiam vero et humanum iudicium nullus contrahit ſimoniam quacunque voluntate niſi aliquid ſuperaddatur.

extra eo. tua nos. ꝛ. c. ſi. qđ quidē ſuperadditū eſt pactū vt ptꝫ in. d. c. ſi. ſed intellige expreſſum vel tacitū: qꝛ quocūq; modo innoteſcat qđ quis dederit vel acceperit tēporale pro ſpirituali. eſt ſimoniacus: vñ vt ptꝫ extra eo. ꝛ ſi q̄ſtiones. ſi dubitet vtrū gratis vel corrupta intētione datū ſit: tria ſunt ꝑcipue attēdenda: dantis. ſ. et accipientis: qualitas. ſ. an diuiti a paupere vel ecōtrario: muneris quantitas. vt ſi res magni vel parui ſit ꝑcij: ꝛ donationis tēpus. an. ſ. inſtante neceſſitate vel al's ꝯferat: ꝛ hoc ideo qꝛ ex his fundat̄ preſumptio: que tñ locum non habet in conſcientia.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ quot modis committat̄ ſimonia. ℣ Et dico qđ ex parte rei date committit̄ tripliciter ſecundum triplex munus ſcꝫ a manu ab obſequio. et a lingua de quo. s̄. gabella. v. §. ſ. et infra §. xvi. ℣ Ex parte vero committentiū ſimiliter cōmittitur quadrupliciter. aliquādo. ſ. ſolū ex parte cōferētis ſpirituale: vt qñ ipſe recipit tēporale ignorāte eo cui cōfert ſpūale: aliquādo ecōuerſo ſolū ex parte recipiētis ſpirituale: vt qñ ipſe ꝯfert aliq̄d nō danti ſed amico vel cōſiliario eius: aliquādo ex parte vtriuſq;. ſ. qñ recipiens dat aliq̄d danti: aliqñ ex parte neutrius vt ſi amicus recipientis det aliquid amico danti eis ignorantibus. ſ. q. ſ. ſtatuim⁹. et ca. ſi q̄s a ſimoniacis. ℣ Ex parte vero modi committendi etiam committit̄ quadrupliciter cogitatione: locutione: opere: et omiſſione. de qua infra. §. viij. parti. v. et. ix.

7 ¶ Septimo queritur vtrū ſit ſimonia dare tēporale vel accipere pro ſpirituali per eſſentiā puta eterna vita vel remiſſione peccatorū: et dico qđ non ſm Dir. et oēs ſecundū illud Danielis quarto peccata tua eleemoſynis redime: cuius rationem aſſignat. s. tho. qꝛ hic eſt emptio large ſumpta pro merito. non autem perfecta: tum quia nō ſunt condigne ꝛc. Rom. viij. tum quia meritū nō conſiſtit principaliter in exteriori dono. vel actu aut paſſione. ſed in interiori affectu.

8 ¶ Octauo q̄ritur vtrū ſit ſimonia dare aliq̄d pro ſpūali p cām. i. p aliquo ſacro vel ſacramētali: et

1 dico multa. ℣ Primū vt pbat. s. Tho. in. iiij. diſt. xxv. q. iij. ar. ij. q. ſ. cū ſacra gratiā contineant licite vendi nō pñt aut emi. ſ. de iure ſine vitio ſimonie: vel vt dicit. xxij. q. c. ar. ij. p eorū gratia pecuniā accipere eſt crimē ſimonie qđ nulla conſuetudine pōt excuſari: tñ vt ibi ſubdit̄ accipere aliq̄d ad ſuſtentationē corꝫ q̄ xp̄i ſacramēta miniſtrant ſm ordinationē eccleſie ꝛ cōſuetudinē approbatam nō eſt ſimonia neq; peccatū non aūt ſumitur tanq̄ preciū mercedis: ſed tāq̄ ſtipēdiū neceſſitatis. Hec ille: q̄ etiā ad q̄rtū ibi ſubiungit qđ ſi ex cōſuetudine exigant̄ aliqua: quaſi ꝑciū rei ſpūalis cū intentione emendi aut vendēdi eſt manifeſte ſimonia: qꝛ cōſuetudo nō ꝑiudicat iuri naturali aut diuino quo ſimonia prohibet̄: ꝛ precipue ſi ab inuito exigant̄: ſi tñ exigant̄ quaſi ſtipēdia ꝛ deſit intentio emēdi ꝛ vēdendi: ſed intētio referat̄ ad ſolā cōſuetudinis obſeruantiā non eſt ſimonia precipue qñ q̄s volūtarie ſoluit. Jn his tñ ſolicite cauendum eſt qđ hꝫ ſpeciē ſimonie vel cupiditatis: ſm illud. ſ. ad Theſ. vlti. ab oi ſpecie mala ꝛc. Hec ille. Sed p hmōi cōſuetudinis intellectu nota qđ ſm Pañ. in. c. ſuā. eo. ti. cōſuetudine introduci pōt vt aliq̄d det̄ p ſpūali ſine ſimonia qñ nō ꝑceſſit exactio ſed ex mera liberalitate ꝛ deuotiōe populi talis cōſuetudo eſt introducta. facit. c. ad apoſtolicā. eo. ti. vbi dr compellendos ad laudabilē ꝯſuetudinē obſeruādam: ſi vero exactio ꝑcedēs dedit cām cōſuetudini non valet cū habeat initiū vitioſum: ꝛ ſic intelligitur c. cū in eccl'ie. ſi bene ponderet̄. Sed hec intellige vbi ex cōſuetudine debet̄ aliq̄d clericis a laicis. vbi vero eſt ꝯſuetudo qđ a clericis aliq̄d exigat̄. dic ſm Pañ. in. c. iacob⁹. eo. ti. qđ ad priuatū cōmodū clericoꝝ nō valet: ſed bene in fauorē diuini cultus. intellige ſi nō preceſſit exactio ante ſacramentoꝝ exhibitionē: vñ dicit Jnno. ꝛ Joā. de ligna. in. d. c. ad apoſtolicā. qđ ꝯſuetudo qua dat̄ aliq̄d ante ſacramentoꝝ receptionē eſt corrupte la: nec valet quātūcunq; lōga. Qñ aūt nō ꝑceſſit exactio q̄re valeat in laicis ꝛ nō in clericis: ratio diuerſitatis eſt: qꝛ laici videntur ſe obligaſſe ſub noīe cuiuſdā obligatiōis. ar. no. in. c. nouū gen⁹ de deci. Aduertendū eſt aūt qđ vt innuit. s. Tho. ij. ij. vbi. s̄. ar. iij. pretextu cōſuetudinis nō pōt aliq̄d exigi p ſubtractionē ſacramētoꝝ. nec propria autoritate. ſꝫ ſpūalib⁹ pri⁹ inquit exhibitis licite poſſunt ſtatute ꝛ cōſuete oblatiōes ꝛ q̄cunq; alij prouentus exigi a nolētibus ꝛ valētibus ſoluere autoritate ſuperioris interueniente. ℣ Secundū. 2
Pro matrimonio: lꝫ ſit ſacramentū licite dat̄ et accipitur pecunia ſm Archi. poſt. s. tho. abſq; ſimonia. nō qꝛ ibi grā nō cōferat̄. vt no. gl. ꝛ male ſ. q. ſ. q̄cq̄d. ſed qꝛ nō eſt ſacramentū ſolū ſed officiū nature: ꝛ ſm hoc datur ad ſubleuandū onera eius ꝛ nō inquantū eſt ſacramentū in diſpēſatiōe miniſtroꝝ eccl'ie cōſiſtēs: vñ ſm iura eſt ſimonia pro bñdictione nuptiarū aliq̄d exigere: lꝫ ſponte oblatū poſſit recipi. extra eo. cum in eccleſie. nec eſt verū qđ dicit glo. in. c. ſuā. eo. ti. qđ poſſet pro ea aliq̄d peti ſi non eſſet ſacramentū: qꝛ vt dicit Pañ. ibi nō ſolū p ſacramētis ſed gñal'r p omni officio eccl'iaſtico exercendo nō dꝫ aliq̄d peti. vt in. c. ad noſtrā. eo. ti. Dicit tñ. Ḣ. qđ ſi ſacerdos ad quē ſpectat non vult alteri dare licentiā bñdicēdi nuptias niſi pro pecunia. ſi q̄dē nō intendit licētiā vēdere ſed ꝓuidere ſibi de portione oblationis cum cōtingente nō eſt ſimonia: ꝛ idem ſm eundē eſt de licentia confitendi ꝛ communicādi.

licet poſſit preſumi qđ licentiā vendere voluerit ſi exigit maiorē ſummā quam dicta portio valere preſumat. Si aūt ſacerdos nolit benedicere niſi data pecunia: ſm Alex. recurrēdū eſt ad ſuperiorem. q̄ ſi cogere eū noluerit tutiꝰ eſt abſtinere q̄ dare occaſionē peccati: ſed Pan. in.c. dilectꝰ. el ii. eo. ti. tenet qđ p habendis ſacramentis neceſſariis lz aliquid dare nō p voluntariis ⁊ ſic tenendo opinionē qđ ſine benedictione matrimoniū conſummare nō lz vbi eſt cōſuetū licite dabitur pecunia p ea cū intentiōe dādi p redimēda vexatione.

1 ne. ¶ Tertiū. Pro baptiſmo. ſ. dādo nō eſt dāda vel exigenda pecunia: vt ptz expreſſe. j. q. ſ. baptizandis: qđ ſum. ange. et ro. contra ſupple. poſt panor. in. c. cū in eccleſie. eo. titu. limitant quantum ad adultum qꝛ ex quo dz baptiſmū in voto habetur p baptizato. et ſaluat ar. c. debitū. de baptiſmo. ⁊. c. ij. de pſby. nō bap. quantū vero ad infantem ſecus qñ presbyter aliter non vult baptizare et nō eſt alius q̄ ſciat et poſſit: qꝛ nō emit ſpūale: nec hoc dz intēdere ſed redimit vexationē: ſed qꝛ ſecundū eoſdē redemptio vexatiōis hz locū ſolū vbi quis repellit de iuſta poſſeſſione alicuius iuris qđ non eſt hic vbi vt bene dicit ſupple. nō eſt aliqua vexatio ſed ſacramenti negatio. qꝛ etiā lz aqua emi poſſit in ſe non tñ vt ea vtit qui baptizat qꝛ ſic eſt ſpūalis cum ſit pars. i. materia ſacramenti in actu. et dato qđ emi poſſit nō tñ intēdit ſacerdos eā vēdere ſed baptiſmū: nec ꝯſequēter q̄ ſoluit intēdit eā emere qꝛ inde nihil faceret: ideo melius dicit Archi. poſt. s. tho. pe. de tarā. Pet. de pe. ⁊ gl. ſ. q. ſ. baptizandis. et Ricbar. vt refert archi. lz eū ſum. ange. pro ſe male adducat. qđ eo caſu alius dz baptizare ſi pōt alioqn potius dz permittere puerū mori ſine baptiſmo qꝛ nō ſunt faciēda mala vt eueniāt bona. Poſſet tamē hoc caſu ſm. s. Tho. et alios emere quis a ſacerdote aquam que eſt purū elementū corporale: imo ſm ſupple. in verbo baptiſmus. etiā ſi eſſet conſecrata: qđ tñ eſſet falſum ſm Archi. poſt vide. ⁊. ſ. q. ſ. dictū. qꝛ eſſet ſimonia. Infidelibus aūt vtrum ſit danda vel pmittenda pecunia vt baptizenť. quidam dicunt vt dicit gl. in. c. quā pio. ſ. q. ij. quod ſic exēplo beati ſilueſtri qꝛ bona tēporalia paganis pollicebatur vt fierēt xpiani: alliciendo. ſ. ad fidē. ⁊ hoc tenet ray. qđ q̄dē verū eſt ſi fiat gratis ad beniuolentiā captandā vel etiā ad diffundendū bonū odorē xpianitatis vt facilius quis eos conuertat: qꝛ hoc nō eſt emere ſed cauſare diſpoſitiue eorum cōuerſionē. ar. xxxiij. q. iiij. dz homo. et. q. vij. qđ aūt di. xlv. qui ſyncera. cū pacto vero non lz ſm ꝟꝟ. Licite etiā ſm Ray. inducunť per grauiorē exactionem penſionū a principio locationis: poſtea autē non liceret. xxiij q. vj. iā vero. Hoc tñ licitū eſt cum pacto qñ auertuntur a fide ſolum timore paupertatis: qꝛ hoc non eſt emere cōuerſionē vel baptiſmū ſed impedimēta eiꝰ remouere: non aūt qñ auertuntur: qꝛ fides ſibi non placet: qꝛ hoc eſſet emere ſpūale. et iuxta hec intellige Pañ. in. c. cū in eccleſie. eo. ti. Et eodē modo ſm Pañ. in. c. dilectus. el. ij. eo. ti. pōt ſine pacto ad alliciendū dari pecunia pro ingreſſu religionis et receptione ſacramentorū. ¶ Quartum. 4

Eodē modo et eodē ratiōe nec pro cōfirmatiōe: imo nec p chriſmate. nec pro extrema vnctione: nec p eucbariſtie collatiōe licet aliq̄d exigere vel ex pacto ſeu quaſi pactū dare. ſ. q. ſ. dictum ſpōte tñ oblata licet recipere. ſ. q. ij. ſicut epꝫ. nec ſimiliter p penitētia ſeu abſolutione licet exigere pecuniā ſm. s. Tho. quaſi preciū abſolutionis: qꝛ eſſet ſimonia cum: ſed bene pōt exigi quaſi pena peccati vel culpe precedentis impoſita pecuniaria pena. in quo tamē inquit in quarto cauēdū eſt ne talis exactio magis cupiditati quam correctioni aſcribaf. Hec ex illo. qui loquitur de abſolutiōe tam a peccato quam a cēſuris ex peccato inductis: et idem Pet. et Hoſt. qui autem exigit aliquid aliter nō auditurus confeſſionem ſimoniam cōmittit etiam per eccleſiam puniēdam. ſ. q. ij. quā pio. imo ſm Ray. etiam ſacerdos qui ſuo parochiano non vult dare licentiam alteri confitendi niſi pro pecunia. quod intellige vt. š. parti. ij. imo ſm Archi. his qui nihil exigit ſed tamen audit confeſſiones principaliter intendens lucrum cōmittit ſimoniam mentalem: quod intellige quando audire ex officio tenebatur. vel quando hoc intēdit quaſi precium non quaſi elemoſynale ſuſtentamentum: vel quod idem eſt intellige quādo pecunia eſt cauſa audiēdi ſimpliciter. non tñ quando eſt cauſa audiēdi potius hunc a quo aliquid ſperatur quā alium cum tamen ſi nihil ſperaretur aliquis audiretur. ar. diecendorum. j. ꝟ. ix. particu. tertia. ¶ Quintum. Pro ſacramēto vero ordinis 5

etiam nihil exigi pōt: extra eo. c. ſ. vbi dicit do. and. qđ cum in ordinatione tres perſone requirātur. ſ. epiſcopus. miniſter ⁊ notarius. ſicut principalis ordinatio debet eſſe gratuita: ita et omne accedens ad illam. Et de epiſcopo quidem clarū eſt qđ ſi quid pro ordinatione recipiatur pacto. conuentione vel exactione. ſimonia eſt. ſ. q. ij. q̄ pio. et. c. ſicut epiſcopum. imo et ſi detur ei aliq̄d ne ordinet per ſimoniam. eſt ſimonia ex parte eiꝰ et ſi non dantis ſecundum tanc. et bar. hꝫ. ſ. q. ſ. nullus. ⁊ ſimiliter ſi detur ne ſpiritualia det ſimoniaco ſecūdum Pañ. in. d. c. cum in eccleſie. ⁊ ſimiliter eſt ſimonia ſi ordinādus pmittat ordinatori qđ vſq3 ad tot annos nihil patet ſm Pañ. in c. p tuas. el. iij. eo. ti. qꝛ ex quo ordinator poſt ordinationem tenetur ei aſſignare portionem que conſideratis fructibus eſt quid temporale talis

remittit tpale p ſpūali cōſequēdo:ꝛ ſilr ſi det pe-
cunia ne qs ordinet:eligat aut cōfirmet: aut ne
eccl'ia cōſecret ꝛ hmōi:extra eo.nemo. Miniſter
autem de quo loquit illa decretalis:vel eſt archi
diacon⁹ examinās pmouēdos:vel is qui promo
uēdos vocat ſcōm doctores:vel q̇ reſpōdet in ſcru
tinio ordinādi ſcōm formam.c.ij.de ſcrut.vel qui
legit euāgeliū cū ſit ordinatio ſcōm Hoſt.quorū
quilibet ſi pro miniſterio illo pecuniaꝫ reciperet:
ſimonia eſt. De notario autem qui promouēdos
ſcribit ꝛ facit lr̄as ordinis iā collati ſunt opiniōes
vt ibi recitat do.Ant.et Archi.ij.parte.titu.j.ſed
Panor.eo.tit.c.j.poſt glo.ꝛ doct.cōiter dicit qđ
ſi eſt ſalariatus de publico:puta ab epo:nihil deꝫ
exigere:ſilr ꝛ ſi nō hꝫ ſalariū ſꝫ tamē ſuū officium
eſt adeo neceſſariū in ordinatione vt niſi ipe ſcri
beret ordo non diceret rite collatus:qꝛ tūc ſuū of
ficiū eſt de cōferentib⁹ ad ordinē:qꝛ tn̄ non video
inquit qđ ita ſit neceſſariū.ſimpliciter dici pōt ꝙ
ex quo nō hꝫ ſalariū de publico licite poteſt pecu
niaꝫ pro ſuo labore exigere:cōſiderata.ſ.laboris
ſeu negotij qualitate ꝛ nō ordinis:qꝛ ēt ſimonia:
ſicut cum plus exigit p ordine digniori.ar.x.q.ij.
pcarie.ꝛ.d.c.j.voluit ſm Inn.tollere conſuetudi
nem quorūdā locorū in quib⁹ oēs officiales ꝛ mi
niſtri pecuniā expetebāt. Adde primo ſcōm Ray.
qđ ſi quis habēs titulū:rogat p̄ſbyterū vt preſen
tet eū ad ordines ad titulū eccl'ie ſue:promittens
qđ nunquā in ea aliquid petet ſimoniā cōmittit.
extra eo.p tuas.ꝛ ordinator triēnio ſi collatione
ordinū ꝛ preſentator ab eorū executiōe eſt ſuſpē-
ſus. extra eo.ſi quis ordinauerit. Adde ſcđo qđ ſi
pro mea ordinatione data eſt pecunia ordinato-
ri non habeo executionem etiam ſi ignoraui aut
cōtradixi qꝛ eā non haberem etiam ſi pro mea or
dinatione nō eſſet data ſed pro alia priore:qꝛ il-
le eſſet ſimoniacus in ordinis collatione:nec poſ
ſet dare executionem ſm Ho.j.q.j.ſi quis a ſimo
niacis.ſi vero me ignorante alius dedit pecuniā
nō ordinatori ſed alteri ſecundum Inn.in capit.
tanta.extra eod.non ſum ſimoniacus.etiam ſi ſi-
ne pecunia non eram obtenturus.ſi vero ego de
di eſt ſimonia etiam ſi ſine pecunia ordinem ha-
biturus eram. Adde tertio ſcōm Ṽ.ṽ. qđ ſi detur
pecunia alicui pro ingreſſu ad prelatum intētio
ne habendi aliquid ſpūale ab eo non eſt ſimonia
ſecus ſi detur vt ſuadatur ei.j.qđ.j.ſi quis. Adde
quarto ſm Ṽ.ṽ.quod ſi me neſciente promiſſa eſt
pecunia pro mea promotione quam poſtea ſolui
vel ſolutam reſtitui ſed grauiter peccem et in ma
leficijs ratihabitio retrotrahat diſpenſare tamen
poteſt epiſcopus:qꝛ re vera non fuit ſimoniacus
in receptione beneficij vel ordinis ſicut not. Tan
cre. Adde quinto quod ſecundū Ray.ſimonia ſi
eſt ab ordinādo ante ordinationē preſtetur cau

tio vel promiſſio.viij.qđ.iij.talia.nō aūt ſi poſtea
niſi ex precedēti fiat pactiōe.ea.q.artald⁹. Sex-
tum. Pro ſacramētalib⁹ quoqꝫ vt p benedictiōe
abbatū:abbatiſſarū:velatiōe virginū:aqua bene
dicta adde vel omni bn̄dictione et hmōi nihil re
cipere licet ſcōm pe.de pal.et ideꝫ de alijs de qui
bus ſupra ſacramentale ſicut nec etiam rōne ma
terie pōt vēdi ſacr̄m.j.q.j.placuit.ij.ꝛ.iij. vnde ēt
ſcōm panor.extra eo.in.c.ea que ſimonia eſt pro
chriſmate aliquid exigere habito reſpectu ad li-
quorem:qꝛ non ſolū eſt ſpūale inquantū ſacramē
tum ſed etiā inquantū liquor.d.c.placuit.el.ſcđo
ſimiliter nec pro pane benedicto vel cādelis.ſilr
ſcōm gof.ꝛ Hoſt.nec pro benedictione calicis ꝛ
veſtiū. Vendere tamē officium portandi aquam
benedictā ſcōm Ṽ.ṽ.nō eſt ſimonia ſi ex conſuetu
dine hꝫ ſacerdos qđ etiam per aliū exerceat ꝛ per
cipiat prouentus.alias ſecus.vel melius dic ab-
ſolute ſcōm rodo.qđ licitum eſt vendere prouen-
tū.vendere autem illud officium eſt turpe lucrū.
¶ 9.querit vtrū liceat aliq̇d dare vel accipe pro
ſpūali effectiue:ſiue pro ſpiritualib⁹ actib⁹ et di- 9.q.
co multa. Primū.s.Tho.in.iiij.vbi.ſ.ar.ij.qđ.
ij.ꝛ.viij.quodl.q.vj.diſtinguit dicens quod act⁹ 1.di.
ſpūalis dr̄ dupliciter.primo ſcꝫ ex pte pricipij:qſi
ſ.actus competit perſone propter aliquod ſpūale
donū vel officiū qđ in ipſo eſt ſicut epo cōſecrare
baſilicas et diacono euangelium legere:ꝛ ſecun-
do ex parte finis tantū ꝛ nō principij: vt docere
artes liberales.quaꝝ veritas ſpūalis eſt.ſꝫ hmōi
doctrina nō cōpetit alicui propter aliquod ſpūa-
le officiū cū etiā gētilib⁹ liceat. Et in pmis quidē
ſi quis intēdat vēdere actū ſuū:vt dicit in quodl.
aut vendere quod in eis ſpūale eſt vt dicit.xxij.vl
locare actus ſuos.ſimonia eſt.vt dr̄ in.iiij.ſed ac-
cipere aut dare aliq̇d pro ſuſtētatiōe miniſtrātiū
ſpūalia ſm ordinationē eccleſie ꝛ cōſuetudinē ap
probatā:vt dicit.xxij.licitum eſt.ita tamē qđ deſit
intētio emptionis ꝛ venditionis:et qđ ab inuitis
non exigant per ſpūaliū ſubtractionē qꝛ haberet
ſpē vēditiōis: gratis vero ſpūalib⁹ pri⁹ exhibitis
licite poſſent ſtatute et cōſuete oblatiōes ꝛ q̇cūqꝫ
alij prouētus exigi a nolētib⁹ ꝛ valētib⁹ ſoluere
autoritate ſuperioris interueniēte. Hec ille. In ſe-
cundis ṽo actib⁹:vt dicit in.iiij.qꝛ ſpūalitas non
eſt ex pte agētis.pōt qs vēdere ꝛ locare operas:
ſꝫ nō illud ſpūale qđ ex ope acquirit ſꝫ eſt ſimonia
vt dicit in quodl. Et intellige qđ in primis pōt
aliq̇d accipi in ſuſtētatione etiā ex intētiōe pnci
pali ſiue q̄ nō.ſi qs ſit indigēs ꝛ ex officio nō obli
get vt patuit.ſ.ſ.iij.reg.iij.ꝛ ſilr vt patebit parti. 2
ſequē. Scōm. Idē.s.tho.in d.quodl.viij.ea.q.
querit formaliter vtrū ille qui vadit ad eccleſiam
propter diſtributiōes al's nō iturus peccet: et di-
cit ſic Celebrare diuinum officium in eccleſia eſt

actus ſpūalis ex pte principiū:q2 cōpetit alicui ex
hoc qđ eſt clericꝰ:⁊ ideo ſimoniā cōmittit q̄ hmōi
actū vēdere intēdit in q̄libet eni vēditiōe ꝑcium
accipit quaſi finis. Et iō in ꝑdicto caſu diſtinguē
dum eſt. Si eni hmōi diſtributiōes recipit quaſi
finē ſui opis ꝑncipal'r intētū: ſimoniā cōmittit et
ita mortal'r peccat:ſi aūt hꝫ ꝑncipalē finē deū in
tali actu:ad hmōi aūt diſtributiōes reſpicit ſecun
dario:nō quaſi in finē:ſed ſicut in id qđ eſt neceſ
ſariū ad ſuā ſuſtētationē: cōſtat qđ nō vēdit actū
ſpūalē ⁊ ita ſimoniam nō cōmittit nec peccat:ſic
eni acceptio diſtributionū nō erit cā quare ad ec
cleſiā vadat ſꝫ proprie huiꝰ determinatio quare
nūc vadat ⁊ nō alia vice. Hec ille in forma. Ex q̄
bus ſimul cū dictis ꝑticula ſupiori ⁊ ēt·§·pore.et
ꝑti.ſeq.elicio ꝙ nō obligatꝰ ad actū ſpūalē ex pte
principii rōne ſalarii vel officii aliq̄ indigēs ad ſu
ſtētationē neceſſario vel de hn̄ eſſe hōeſto : licite
intēdit illud in tali actu:nō vt preciū ſꝫ vt eleemo
ſynale ſuſtentamētū intētiōe ſine qua nō ſit ſimo
nia:ſi tamē talis itētio deduceret in pactū tacite
3 vl' expſſe ſimōia eēt q̄ ad ecclīā q̄ de intētione nō
conſiderat. ¶ Tertium. Pro celebratione autem
miſſe vel aliis diuinis officiis vel proceſſionibus
⁊ hmōi nunq̄ licitū eſt aliquid accipere vel dare
tanq̄ preciū:ſi autē ſacerdos tenet celebrare vel
exequias aut talia officia facere ſꝫ Ray.aliquid
exigere ſimoia eſt.j.q.j. vēdentes.ſi v̄o nō tenet
⁊ deficit ei ſumptꝰ pōt accipere.j.q.j.duces.nā ⁊
operas ſuas locare pōt ſiue ad diē ſiue ad annū:
extra ne ꝑla.vi.ſu.c.ſi.qđ ſi ſumptus hꝫ et ad hec
non tenet:aut dꝫ facere gratis aut ceſſare:al's vr̄
facere ex auaritia:et lꝫ qū ad hec non tenet forte
nō ſit ſimonia:eo qđ nō debeāt ſuis ſtipēdiis mi
litare.xi.q.ii.charitatē.extra eod.cū ſit.tn̄ eſt tur
pe lucrū quādo ſit ex auaritia:vl' ſi in ſumptꝰ reci
pit:etiā ſi diues ſit:⁊ nō ſit ex auaritia ſaltem hꝫ
ſpēm mali vt dictū eſt.ſ. Sꝫ tamē no.ꝙ in hmōi
nullꝰ pōt licite locare opas ſuas ꝓprie ſm.s.tho.
⁊ glo.in.d.c.vl.⁊ ptꝫ q2 in ſpūalibꝰ in q̄bꝰ dꝫ ceſ
ſare ōis pactio et cōuētio extra de pac.c.fi.locum
nō hꝫ locatio vel cōductio:vn̄ ſm gl.eiꝰ ſicut nec
oſſm ſpūale ita nec labor in officio vēdi dꝫ aut lo
cari proprie nec iura allegata hoc ꝓbāt: nec ipſe
ray.hoc intēdit:ſed ſolū qđ talibꝰ oblatis ꝓ ſpi
ritualibꝰ pōt acceptare ēt cū intētiōe nō ꝓſequen
di:niſi talia ſibi darent quibꝰ ſubſtentat: dūmo
do nihil paciſcat aut exigat ante ſpūaliū exhibi
tionē. Qđ aūt dicit.s.Tho.in.iiii.ꝙ ſi ſacerdos
nō hꝫ alios ſumptꝰ ⁊ non tenet ex officio miſſam
cantare pōt accipere denarios ſicut cōducticii ſa
cerdotes faciūt nō quaſi preciū miſſe ſed quaſi ſu
ſtētamētū vite nō eſt ſic intelligēdū quaſi illa cō
ductio ſit emendo:vēdēdo:aut paciſcēdo : vt ptꝫ
ex dictis:ſꝫ eſt per modū eleemoſyne dū aliquis
tn̄ offert ſi vult in tali loco celebrare ⁊ ille acce
ptat:etiā al's non celebraturꝰ ibi niſi ſub tali ſpe:
quā tamē ſpē deduceret in pactū expſſum vel taci
tū eſſet ſimoniacꝰ preſumptꝰ quo ad eccleſiam. 4
¶ Quartū. De actu preſentandi ⁊ ꝑdicādi idē eſt
iudicium ſicut de actu celebrādi diuina cum ſint
actus ſpūales ex parte principii. ¶ Quintū. Corre 5
ctio etiā et viſitatio ſcđm.s.Tho.eſt actꝰ ſpūalis
ex parte principii:q2 ex ſpūali officio ꝯpetit:vnde
ſimoniam cōmittit qui pecuniaꝫ accipit vt pctm̄
qđ tenet reuelare aut punire:non reuelet nec pu
niet pro viſitatione etiā non eſt accipienda pecu
nia quaſi precium : ſed quaſi debita ex or ordina
tione eccleſie ad ſuſtentationem:et idem de pro
curatione moderata quam accipere poſſent epi
in conſecratione eccleſiarum ſecundū determina 6
tionē eccl'ie. ¶ Sextū. Oratio ſm.s.Tho.in.iiii.⁊
xxii.eſt ſpūalis ex parte principii ⁊ ex parte finis:
q2 ex ſpūali deuotione efficaciaꝫ hꝫ ⁊ aliquid ſpi
rituale dꝫ in ea peti:vnde nullo mō dꝫ ſub ꝑcio
poni:nec q̄ ob hoc dant pecuniā pauperibꝰ ora
tionem emūt ſed aīos pauperū alliciunt ad gra
tis orādū pro ſe et eos ſibi faciūt debitores. Hec
ex illo. Unde ſcđm Pet.de pal.ſimonia eſt dare
ex pacto pecuniā pro pſalterio dicēdo:nō autē ſi
daret pro vigilando.ſ.defunctū.ſ.rōne laboris:
eſto qđ ad vigilias ſequatur dicere pſalterium:⁊
orationes ſm Hoſt. ¶ Septimū. Anniuerſarium 7
celebrare ſcđm.s.Tho.in.iiii.eſt actus ſpūalis ex
parte principii:ideoq3 ꝓ eo celebrādo vllo modo
paciſci nō lꝫ ſi tn̄ cū deuotiōe aliquid det eccl'ie
ipſa tenet celebrare pro illis ꝓ quibꝰ rogat. Hec
ille.ſed intellige:vt.ſ.parti.iii.dictū eſt et adde
quod licite acceptat legatum et eleemoſyna pro
anniuerſario faciendo : ſed ſi interueniat pactio
eſt ſimonia. Sed ſi contra hoc arguat:primo per
c.ſignificatū.de prebē.vbi quidam canonici cui
dam ſacerdoti prebendam dederunt in eccleſia
vt miſſam de beata Uirgine quotidie celebraret
⁊ papa illā pactionem confirmauit:dicit.s.Tho.
in.iiii.ibi non fuiſſe aliquā pactionē ſed illi prebē
de annexū fuiſſe illud officium cantandi miſſam
talem:et idem ſentit Ant.de but.⁊ glo. Si etiam
arguat ſcđo qđ ſm Inn.laicus eā pōt inſtituere
reditum cū onere celebrādi anniuerſariū:dico ꝙ
hoc non eſt verum. Si arguat tertio q2 pollicita
tio que ſit in ſtatuenda reditū cū onere tranſit in
pactū quādo acceptat is qui hꝫ exequi.l.pactū.ff.
de polli.dico qđ ibi non eſt policitatio ſed dona
tio ſub modo vl' cā. Uide de his oībus diffuſe in
aur.ro.caſu.lxiii. ¶ Octauum. Cum religioſi pre 8
cedentes ſanctitatem petunt qđ ſacerdos procu
ret eis eleemoſynas in parochia cum hoc quod
ipſe habeat partem ſecundū.s.Tho.in quodli.ſi
monia eſt ex parte ſacerdotis ſi interueniat pa
ctum q2

cũ qꝛ eiꝰ ꝑſuaſio eſt res ſpũalis ⁊ credit̃ ei qꝛ ſa-
cerdos eſt: ⁊ ſacrilegiũ reſpectu taliũ religioſoꝝ
qꝛ eſt defraudatio eleemoſynarũ reſpectu dãtiũ:
⁊ tã illi ꝙ̃ iſti tenent̃ de ſimonia: ⁊ ad reſtitutio-
nẽ qꝺ intellige ſi fingũt. ¶ Nonũ. Spũaliter aliq̃d
accipere ꝑ vſu ſpũalis ptãtis ſeu prelature eſt ſi-
monia: ſecus ꝑ tꝑali iuriſditiõe: vt in fi. huiꝰ pti
cule vñ. s. Tho. ij. ij. ſic dicit. Ille cui cõmittit̃ ſpi-
ritualis ptãs ex officio obligat̃ ad vſuz eiꝰ ĩ ſpũa
liũ diſpẽſatiõe ⁊ etiã ꝑ ſua ſuſtẽtatiõe habet ſta-
tuta ſtipẽdia ex reditibꝰ eccľie: ⁊ iõ ſi aliq̃d acci
peret ꝑ vſu eiꝰ nõ intelligeret̃ locare opas ſuas
quas ex debito ſuſcepti officij debet impẽdere: ſꝫ
intelligeret̃ vẽdere ipm ſpũalis grẽ vſuz. Et ꝑpt̃
hoc nõ licet ꝑ quacũqꝫ diſpẽſatiõe aliq̃d accipe:
nec pro hoc qꝺ vices ſuas cõmittat: aut ſubditos
corrigat vel a corrigẽdo deſiſtat: licet tñ accipere
ꝓcurationẽ qñ viſitat nõ quaſi p̃ciũ correctiõis ſꝫ
quaſi debitũ ſtipẽdiũ. Hec ille ⁊ idẽ qñ cõſecrat:
ſi tñ eccľia ꝑpt̃ pauꝑtatẽ ꝓcurare nõ põt ſuis ſum
ptibꝰ cõſecrabit. x. q. iij. cauẽdũ ſm Ber. ⁊ Hoſt.
Adde vo ex Arc. qꝺ nõ licet accipe pecuniã ſiľr ꝑ
crimine minꝰ puniẽdo: nec ꝑ crimine celãdo iu-
dici eccľiaſtico: nec ꝑ reo purgãdo: nec vt minus
digne penitẽtẽ recõciliet vel vt digne penitẽtẽ re
pellat: ſꝫ in oibꝰ his eſt ſimonia ſm Pe. de pa. ⁊
extra co. nemo. Et ſiľr ſm Pe. de pa. ⁊ Ray. ſimo
nia eſt dare aliq̃d ſuꝑiori: vt ſeruet iuſtitiã ĩ cau
ſa ſpũali: ⁊ iuriſditiõe eccľiaſtica: qꝛ ſunt acceſſo
ria ſpũalibꝰ: ⁊ idẽ ſm Ul. ſi agat̃ ſuꝑ tꝑalibꝰ ⁊ ꝑ
ſona iudicãs ſit eccľiaſtica q̃ rõne eccleſiaſtice iu
riſditiõis tenet̃ ad tale ius reddẽdũ: ſi aũt iudex
ſit laicus ⁊ iudicet ſuꝑ re tẽporali nõ eſt ſimonia
licet ſit pctm̃ ⁊ ſiľr ſimonia eſt ꝑ pecunia teſtifi-
cari in cauſa ſpũali vt eſt matrimonialis de deci.
⁊ hmõi: in alijs aũt nõ licet ſit iniuſtũ. Ex quo ſe-
quit̃ qꝺ cũ ſigillũ iudicis nõ ſit niſi teſtimoniũ iu
dicij nõ apparet qũo ꝑ eo iudex poſſit aliq̃d pete
re: niſi forte expẽſas cere ⁊ ſigillatoris ⁊ clerico-
rũ ad hoc deputatoꝝ ſm Dur. in quarto. imo in
cauſa ſpũali ex iuriſditiõe eccľiaſtica eſt ſimonia
cũ Preſtare aũt cõſiliũ vt iuris peritꝰ: vel p̃roci-
niũ vt ꝓcurator ⁊ aduocatꝰ facit nõ ſolũ in cã tẽ
porali ſꝫ etiã in ſpũali ꝑ pecunia nõ eſt ſimonia-
cũ nec pctm̃ ſm Pe. de pa. ⁊ Dur. ⁊ rõ: qꝛ cũ nõ te
neant̃ ex officio opas exhibere nõ cogunt̃ de ſuo
facere bñficiũ. x. q. ij. precario. Hec ille. Sꝫ ꝑ ce-
latiõe pcti: adde qꝺ eſt ſimonia ſi fiat ꝑpter pecu-
niã vel ſm aliquos ꝑpter gratiã aut cõſanguini
tatẽ. d. c. nemo. ⁊ rõ eſt ſm Inno. ⁊ gl. qꝛ tenet̃ qui
libet alteriꝰ pctm̃ iudicare ad pniam. xxiij. q. iij.
tã ſacerdotes: tñ qñ facit ex grã nõ dicit Inn. qꝺ
ſit proprie ſimoniacus: ſꝫ qꝺ debet puniri ſicut ſi
moniacus. Adde etiã qꝺ ꝑ indicatione furis aut
ſerui fugitiui licite merces accipitur. ff. de offic.
prefec. vr. l. ſolẽt. ⁊. ff. de condi. ob tur. cau. l. iiij. §.
vlti. qꝺ limita ſm gl. qñ q̇s reuelare nõ tenet̃ pro
pter officiũ vel actionẽ vel iudicẽ limita etiã de
reuelatiõe ordinata ad penã: ſecus de ordinata
ad emẽdationẽ: qꝛ tenet̃ indicare: et ſic nihil põt
accipe: arg. ff. de cõdi. ob tur. cau. l. ſ. in fi. ⁊. l. ij. ſ.
rmſo. q̇ aũt accipit vt non indicet turpiter accipit
qꝛ ꝯtra publicã vtilitatẽ q̃ eſt maleficia puniri. ff.
de fideiuſ. l. ſi quis a reo. § pe. Adde tertio qꝺ da
re pecuniã ꝑ tꝑali iuriſditiõe habenda nõ eſt ſi-
monia ſm Pañ. in. c. ſ. ne prela. vi. ſu. et gl. ſ. in. c.
qm̃. ne p̃la. vi. ſu. dicens qꝺ eſt ſimonia: intelligit̃
ſm Pañ. ibi qñ tꝑalis iuriſditio hꝫ depẽdentiã
ab officio eccľiaſtico qꝛ per talẽ cõnexionẽ ſimo-
nia cõmittit̃. c. conſulere. eo. ti. qñ vero nõ hꝫ illã
depẽdentiã ſm aliquos eſt turpe lucrũ ⁊ cõtra le-
gẽ ſm Pañ. in. d. c. ſ. vt in aut. vt iudi. ſine quo-
quo ſuffra. et in aut. de mãd. prin. § illud. imo ſm
Hoſti. eſt ſimonia dare pecuniã vt q̇s ꝓmoueat̃
in imperatorẽ: regẽ: poteſtatẽ: vel rectorẽ alicuiꝰ
ciuitatis: qꝛ iuriſditio eſt ſpũalis. ſ. qõ. iij. ex mul-
tis. vnde vendere caſtaldionatũ vel oeconoma-
tũ eſt ſimonia. ſ. q. ſ. ſi q̇s epũs. ⁊. ſ. qõ. iij. ſaluator.
ois enim poteſtas a deo eſt: ſed verior eſt opinio
Pañ. qꝺ nõ eſt ſimonia ſed turpe lucrũ: nec q̃ ad-
ducunt̃ in cõtrariũ aliq̃d ꝓbãt niſi de eccleſiaſti-
ca iuriſditiõe: imo verior eſt opi. Se. qꝺ etiã non
ſit ſimonia ſed liceat dare aliq̃d pro habẽdo offi
cio tꝑali. de quo ſupra dignitas. § ij. ⁊. iiij. qꝺ ve-
rũ eſt ſi officiũ ſit tꝑale oino. i. datum a dño tẽpo
rali: ⁊ exercitiũ circa tꝑalia: vt tabellionatus da
ti ab imperatore ⁊ exercẽdi in palatio: ſi vero ſit
eccleſiaſticũ oino: vt qꝛ dat̃ a prelato circa ſpũa-
lia conſcribenda eſt ſimonia: qꝛ iuriſditio ex qua
prelatus dat eſt ſpũalis niſi eſſet dñs tꝑalis ali-
ter quã ꝑ eccleſiã: ⁊ idẽ eſt eadẽ ratiõe ſi ſit eccle-
ſiaſticũ ex parte dãtis qui dat ſpũali iuriſditiõe
licet det̃ ad tꝑalia: ſed ſi ecõuerſo ſit tꝑale ex par
te dãtis: ſꝫ ſpũale ex parte finis: vt qꝛ notariꝰ im-
peratoris aſſumitur ab epõ ad ſpũalia conſcribẽ
da ſi detur aliquid vt ab epõ aſſumatur: vel vt ab
imperatore fiat aſſumẽdus ab epiſcopo: puto qꝺ
non ſit ſimonia ſicut nec aliqua iuriſditio datur:
et tali licet locare operas et conſequenter emere
locum ſiue gradũ vbi locet: vide infra. § xiij. par-
ti. vij. vtrum autẽ liceat aliquid dare pro ſenten-
tia iudicis. vide. § ſequenti.

¶ Decimo q̃ritur vtrũ ſit ſimonia vẽdere ſpũale 10. q
naturale: puta ſciam: ſniam vel hmõi: ⁊ dico mul
ta recapitulãdo q̃dã dicta. s̃. doctor pene ꝑ totũ:
ſed maxime. § ix. ¶ Primum. Qũo magiſtris vel 1. ol.
doctoribꝰ liceat vel nõ liceat pecunias exigere di
ctũ eſt: vbi. s̃. qũo etiã ſit ſimonia circa hoc patet
ex dictis ibi ⁊ dicẽdis particula ſequẽti hoc ad-
dito qꝺ ſm Pet. de palu. pro doctrina theologie

aliqd accipere vr ſimonia etiã ſi nõ de alus ſcien tus qd verũ puto cõcurrẽtib⁹ duob⁹. primo qd le gaf ex officio magiſterij quo caſu act⁹ eſt ſpũalis ex parte pncipij.ſcdo qd incidat pactũ: el exactio qb⁹ cõcurrẽtib⁹ intelligit vẽdere ipſam veritatẽ ſm pſumptionẽ eccl'ie lz forte ita nõ intendat:ſi cut ⁊ de ſpũali iudice dicit.s.Tho.in.iiij. Si vo deficit primũ tm vt ſi laicus doct⁹ legat ⁊ ſi alś ſit illicitũ dñtñ eſt ſimoniacũ niſi eo modo i quo alius ſciẽtus.i.ſi intẽdat vẽdere veritatẽ et a for tiori ſi deficit vtrũq3 qr act⁹ nõ eſt ſpũalis ex par te pncipij:vñ quo ad eccleſiã nõ preſumit vẽdere veritatẽ ſi vo deficit ſm tm.ſ.pactũ vel exactio di

3 co qd idẽ de pdicatore. Scdm.Scdm.s.tho.in iiij. iudex ex officio ſuo tenet iudiciũ reddere: et ſilr qlibet tenet ex hoc qd eſt iudicio ſubdit⁹ ad verũ teſtimoniũ reddẽdũ: ſed aduocat⁹ nõ tenet patrociniũ cauſe pſtare nec iuris perit⁹ dare 9ſi liũ:ideoq3 ſicut dixit Aug.ad macedoniũ: nõ d3 iudex vẽdere verũ iudiciũ aut teſtis verũ teſtimo niũ:qr aduocat⁹ vẽdit iuſtũ pcociniũ ⁊ iuris pe ritus verũ cõſiliũ:qr aduocat⁹ nõ vendit iuſtitiã q eſt ſpũalis:ſed actũ ſuũ: et ſilr dr de 9ſilio iuris periti:ſed iudex vẽdendo iudiciũ ſimoniã cõmit tit ſi ſit ſpũalis iudex alias nõ ſ3 grauiter peccat et idẽ de teſte. Hec ille. ⁊ intellige quo ad teſtem ſiue ipe ſiue cã ſit ſpũalis ſm Alex.de ales. q etiã dicit qd patrociniũ ⁊ 9ſiliũ adminiculant cauſe exteri⁹:ſed teſtimoniũ eſt de ei⁹ ſubſtãtia : vñ te ſtes cogunt nõ aduocati. Et ſic cũ iudicare ſit in ſeculari iudice act⁹ ſpũalis ex parte finis tm : ſi cut et docere artes liberales : vr qd doctor artiũ obligat⁹ docere nõ ſit ſimoniac⁹ ſi aliquid acci piat p doctrina:qd verũ eſt quãtũ ad pſumptio nẽ iudicialẽ:quãtũ vo ad deũ eſt ſimoniac⁹ ſi in tẽdat vẽdere ipſam veritatẽ:vt ſi nolit cõicare ali

3 quod pulchrũ et ſubtile niſi data pecunia. Ter tiũ. Dãs pecuniã p ſnia ſimoniã nõ cõmittit ſm gl.j.q.iij.vendẽtes.qr in pphanis nõ cõmittitur ſimonia:qd limita ſm mentẽ Pañ.in.c. cũ ab ol. de vi.⁊ ho.cleri.niſi velit p ſniam cõſequi ſpũale vel annexũ: adde vel niſi ſnia ſit a pſona ſpũali. Et eodẽ modo ſimonia eſt corrũpere iudicẽ vel teſtẽ in cã ſpũali ſ3 Pañ.in.c.tua nos.poſt hoſt. pter cõnexionẽ quã habẽt cũ ſpũalib⁹ ſec⁹ in cã mere tpali. Vñ ſm Ray. ſimonia eſt dare aliqd ſuperiori vt ſeruet iuſtitiã in ſpũalib⁹: et vb. dicit idẽ eſſe etiã ſi agat in tpalib⁹ ex quo perſona eſt eccleſiaſtica qratiõe eccleſie iuriſditiõis tenetur ad tale ius reddendũ:ſed ſi ſit iudex laicus:⁊ ſup re tẽporali nõ erit ſimonia ſed graue pctm:qd li mita niſi iuſte redimatur vexatio reſpectu iuris iam in tali requeſiti:quia nec ſimonia nec pecca tum erit: vt quia aliter iudex non vult iudicare.

11.q. Undecimo qrit ſpũaliter qd iuris de ſpũalib⁹ quãtum ad funera:⁊ dico multa. Primũ. De ſe pultura quantũ ad ipſam terrã:vide.§.ſeq. parti. iij.qñtũ ad reliqua vero dicit Ray.Hoſ.⁊ Hoſti. quod pro huiuſmodi nihil debet exigi:ſed pie de bẽt cõſuetudines obſeruari extra eo.ad noſtrã. ⁊ c.cũ in eccleſie.ſ.facta prius gratia collatiõe ſpi ritualiũ alias eſſet ſimonia. d.c. cum in eccleſie. Scdm. Si apud eccleſiã ſint diuerſa cemiteria: ⁊ taxetur pro quãta pecunia quis ponatur in ta li cemiterio ſm Hoſt.ſimonia eſt extra eo. audi uimus ⁊ idem ſi pro pecunia crux ſpecialis porte tur ad funus.d.c.audiuimus ⁊ idẽ Dir. Tertiũ Si clerici cõſueverũt habere lectũ pãnos:equu3: ⁊ ſimilia de mortuẽte:⁊ ante portationẽ pactu3 fa ciũt de redimẽdo ſm Hoſt.qr hec tẽporalia ſunt licitũ eſt:ſed ſi nollent ſepelire corpus niſi fieret: eis cautio de redimẽdo talia ſimonia eſt:vnde in talib⁹ prius ſepeliatur corpus:deinde agatur cõ tra heredẽ extra eo.ad apoſtolicã. Quartũ. De proceſſionibus quas faciũt alique eccleſie coll e giate in exequijs mortuorum data vel promiſſa aliqua pecunia ſiue quacũq3 re tẽporali alias nõ facture dicit Archi.poſt Ppiſ.⁊ Ray.qd ſi ad hu iuſmodi tenẽtur ex officio:ſic aliquid exigere ſi monia eſt.j.q.iij.vẽdentes ſi vero nõ tenentur et deficit ſumptus:tunc nõ eſt ſimonia dũmodo nõ intẽdant hoc recipere tanquã precium officij ſed vt ſtipẽdium ſumptus. Et cõſentit ſum.roſ.⁊ ſup. Quintũ. Si ſtatuatur vt proceſſio fiat pro pecu nia ſi qdẽ ſtatutu3 ſit per vba affirmatiua :puta quicũq3 reliquerit collegio.x. habeat proceſſio nẽ ⁊ alias ad eã nõ teneatur nõ eſt ſimonia:ſi ve ro ſit per verba negatiua:vt nulli fiat proceſſio niſi reliquerit tantũ ſimonia eſt:qr tollit officiu3 pietatis ſc3 qd proceſſio gratis vel minori precio non fiat.de iureiuran.ſicut primo ⁊ ſecundo. Cõ cor.s.Th.⁊ Ulde.ratio diuerſitatis eſt:qr in pri mo caſu non eſt exactio:qr non negatur quin fiat pro non legantibus.ar.de iureiurañ.ſicut.el.ſ.⁊ ij.in ſcdo aũt eſt ſpecies exactiõis:qr preſupponi tur qd pro minori non fiat. Quãtũ ad deũ tñ põt eſſe ſimonia in primo caſu quo ad ſtatuẽtes non in ſecundo:⁊ in ſecundo non in primo ſecundu3 intentionem. Sextum. Si ſtatuat capitulum ec cleſie matricis quod nullus de ſua parochia vo cet ad funus aliquos religioſos niſi vocet totu3 capitulum habiturum aliquid temporale quod tamen vocare non tenetur:conſtitutio eſt ſimo niaca:quia negatiua:⁊ contra eccleſiaſticam li bertate3:vt habes ex dictis.ſ.immunitas. v.§.ix. ⁊ in aut.ro.caſu.lviij. diffuſe.

Duodecimo queritur vtrũ licitum ſit aliquid 12
dare pro annexis ſpiritualibus antecedenter aut conſequenter:⁊ dico multa. Primum. Uaſa ſa l.di.
cra ſm s. Thom.in.iiij. ratione conſecrationis

vendēda nō ſunt:vt.ſ. p cōſecratiōe eorū aliquid plus exigat:tñ in neceſſitate eccl'ie vēdi poſſent ex parte ei⁹ qđ eſt in eis nō ſpūale.ſ.materia auri ⁊ argēti:⁊ tūc ſi vēdant eccleſiaſtice pſone poſſent integra vēdi.ſi āt vēdunt alijs nō ad vſuȝ eccleſie debēt prius frāgi oratiōe premiſſa:nec ſancta ab alijs tractent q̄tū a miniſtris eccleſie. Hec ille ⁊ idē.ꝛ.q.ij.§.hoc ius. Si tñ aliqs laicus emeret calicē nō ad vſum pphanū:ſȝ vt interdū faceret in eo ſacramētū cōfici reuerenter:nō video q̄ ſit neceſſe cū cōfringi aut conflagrari:poſſent tñ ſm Pe.de pa.vaſa ſacra laicis obligari:⁊ idē dicit eſſe de reliquijs q̄ gratia metalli vēdi ⁊ obligari pñt:nō alit:q2 nemo martyres diſtrahat nemo mercet.C.de ſac.ſan.eccl.l.nemo.¶Scdȝ. De
2 veſtibus ſacris cū eadē ſit ratio ſicut ⁊ de vaſis
3 eſt etiā idē ius.¶Tertiū.Scdm.s.Tho.in.iiij.de terra cōſecrata in ſepulturā eſt ſimilis ratio ſicut ⁊ de vēditione ſacrorū vaſorū:q2 cemiteriū cōſecratū vēdi pōt rōne terre in neceſſitate eccl'ie ſicut ⁊ calix:nō aūt rōne cōſecratiōis vt.ſ.aliqs p pecunia ibi ſepeliatur. Abrahā aūt nō peccauit emēs ſpelūcam duplicē:q2 nō erat cōſecrata in ſepulturā:vel ſi erat cōſecrata trāſiuit poſſeſſio ei⁹ in iuriſditionē cū vniuerſitate agri. Hec ille cuȝ
4 multis alijs ad excuſandū Abrahā ⁊ cōdemnādū emptor. Uide.ſ.ſepultura.§.ij.¶Quartū.Jus auteȝ
5 primogeniture Jacob emēdo nō peccauit ſm.s. Tho.in.iiij.q2 debebat ſibi ex diuina inſtitutiōe ideoq̄ ſuā vexationē intelligit redemiſſe.¶Quītū.Jus patronat⁹ ſm.s.Tho.in.iiij.p ſe vēdi nō pōt nec dari in feudū licet trāſeat cū villa ſi vēdatur vel detur in feudū:vt ſupra ius patro.§.v.Et adde ſm Pan.in.c.querelā.de ſimo.qđ vendens villā:⁊ ius patro.qđ habet in ea eſt ſimoniacus: q2 copulatiua facit venire copulatū pricipaliter ⁊ nō acceſſorie:ſecus ſi dicat vendo villā cū iure patronatus ſȝ in cōſciētia tu ad intētionē attēde Adde etiā qđ ſi patronus aliqđ accepit p preſentatiōe eſt ſimoniacus ſm Pan. in.c.veniēs. el.ſ. de teſti.ter.eſt bon⁹ in ca.pterea qñ inter de trā-
6 ſactio.¶Sextū.Jus pcipiēdi decimas ſm.s. Tho. in.iiij.cōſequit ſpūale officiū:q2 debet miniſtris eccleſie nec laici poſſunt habere hmōi ius q̄uis aliqñ ad tps ſit eis cōceſſus fruct⁹ decimarū ppt aliquā eccleſie neceſſitatē:⁊ tunc hoc modo quo laicis dari pōt ab eis poteſt redimi ex autoritate epi:ſi vna eccleſia emere nō pōt ab alia ius percipiendi decimas. Hec ex illo. De quo vide ſupra decima.§.x.Et idē dic de oblatiōibus ⁊ obuētionibus ⁊ iure percipiēdi talia. Dicit tñ Ho.qđ ſi laicus decimā reſtituere nō vult niſi p pecunia ſimoniā cōmitteret ex parte ſua:ſȝ eccleſia bene poteſt redimere:ſed ✠ v.dicit cōtrariū:ſȝ vide. ſ. de
7 cima.§.x.¶Septimū.Dans pecuniā pro admini ſtratiōe rerū eccleſiaſticarū ſimoniā cōmittit ſm Pan.in.c.cōſulere.eo.ti.⁊ ibi text.qđ limita ſm gl.i.c.ſaluator.j.q.iij.qñ talis adminiſtratio habet aliqđ ſpūale annexū:alias nō:q2 tēporalis iuriſditio dari poſſet ſub annua pēſiōe:de quo etiā §.ſequē.parti.vij.⁊ §.xiiij.particula.iiij.

¶Decimotertio querit ſpecialiter vtrū ſit licitū dare vel accipere pecuniā aliquo mō p beneficijs ſeu dignitatib⁹ eccl'iaſticis ⁊ dico multa.¶Primū. Si electiōe iā facta a maiori parte det aliqđ alicui cōtradicēti electiōi vt quieſcat de volūtate electi etiā turbata ſimonia eſt ⁊ reſignare tenetur extra eo. Mattbe⁹ etiā ſi cōtradictio erat iniuſta ſcdm Jnno.de elect. ſignificaſti ⁊ multo fortius ſi nō erat facta extra eo.nobis.Et ſimiliter ſi ante electionē Petri detur p ea pecunia ab alio eo ignorāte:imo ſm Uin.⁊ Hoſt.⁊ gl.Ray.etiā eo cōtradicēte eſt ſimoniaca etiā ſi alias erat eligēdus ſm Dire.j.q.ſ.placuit ⁊ extra eo.ſimonia ce.⁊.c.de regularibus.⁊.c.nobis niſi hoc fuiſſet doloſe factū in diſpēdiū electi ne ex dolo reportetur cōmodū.d.c.nobis ipſe tñ petrus nō eſt pprie ſimoniacus licet teneat ſm iura predicta renūciare:ſecus ſi data eſſet poſt electionē ipſi cōfirmatori p cōfirmatiōe vel bñdictiōe aut cōſecratiōe ɔtradicēte electo extra eo.ſicut tuis vel etiā ignorāte ſm Arc.poſt dir.q2 nihil ei nocet niſi receſſerit a ſua phibitiōe. vel niſi poſtea cōſenſerit ſoluēdo pecuniā vel reddēdo ſolutā.d.c.ſicut vel niſi eſſet cōſanguineus.ar.ibidē.Et ſimiliter ſimonia eſt ſi p cōfirmatiōe electiōis electo cōſentiēte ſm Pe.de pal.niſi vexatio redimat qđ locum habet in iure queſito.Si ergo aliquid alicui det ne moleſtet electio diſtinguēdū eſt q2 ſi det ne impediat quin fiat electio iuridica i qua nullū ius habet:nō eſt ſimonia:ſȝ redēptio vexatiōis ſi vo detur ne impediat electionē de iſto vel illa faciēdā ſic eſt ſimonia q2 dat p ſpūali ſi vero erat iā elect⁹ nō eſt ſimōia ſȝ redēptio:q2 iā erat ei ius acquiſitū extra eo.dilect⁹. Princeps aūt ⁊ alij recipiētes pecuniā vt cōſentiāt electiōi vel promotiōi ad dignitatē eccl'iaſticā ſunt ſimoniaci ſcdm Pan.de hoc.e.ti.⁊ tenent reſtituere illi eccl'ie de cuius dignitate agebat:licet nō eſſet de bonis eccl'ie:vt patet in.d.c.de hoc.¶Scdm. Pro inueſtitura eccleſiarū aliqđ accipe ſimonia eſt tex.cit i.c.in tñ eo.ti.vbi dicit Pan.nō tñ p inueſtitura iuris ſȝ etiā facti.ſ.p inductiōe in corporalē poſſeſſionē: etiā ſi ibi ſit cōſuetudo. Sed ſm Archie.poſt.s. Tho.in ſum.⁊ in.iiij.nō eſt ſimonia ſi ante collationem beneficij vel prebende ex cauſa iuſta ſine conuentione ordinauit epiſcopus aliquid ſubtrahi de prouentibus:ſed ſecus ſi interueniat pactio vt ante vel poſt recipiat aliquid de dictis fructibus ab eo cui beneficiuȝ confert.⁊ idem Panor.

Margin (right column): 13. q (beside "¶Decimotertio"); 1. di. (beside "dico multa.¶Primū"); 2 (beside "¶Scdm. Pro inueſtitura")

pōt eſſe laicus:⁊ cōſequēter nihil habēs ſpūalita
tis. Vñ ſm eundē Ray. ſi quis ſeruit in hoſpitali
vel in eccl'ia puta ad pulſandū cāpanas ⁊ hmōi
ꝓ pecunia: ſi quidē tali officio ſit annexū aliqḋ
ius ſpūale: adde vel cōſueuit exerceri ꝑ ſolū cleri
cū ſimonia eſt: alias nō: ſꝫ poſſet ibi eſſe turpe lu
8 crū: qñ.ſ. nō eſt cōſuetū talia emere aut vēdere: ſe
cus ſi eſt cōſuetū. ix.q.iij. cōqueſtꝰ. ¶ Octauū. Qui
bñficiū eccl'iaſticū ſimoniace recipit ſm Archi.
poſt.s. Tho. ⁊ Ray. ⁊ alios renūciare bñficio te
netꝰ: ⁊ ſi cōmiſſa eſt ſimonia ꝑ ipm vel aliū eo ſciē
te ⁊ nō cōtradicēte: tenetꝰ de oibꝰ fructibꝰ etiā qui
percipi potuiſſent a diligēti poſſeſſore. xiiij.q.vi.
ſi res aliena ⁊ de reſt. ſpo. grauis q: gñaliter poſ
ſidēs ſine ti. tenetꝰ de omni dāno ⁊ lucro percepto
⁊ percipiēdo. ff. de rei vē. l. ſi nauis ſꝫ intellige de
ductis expēſis gr̄a fructuū ⁊ fructibus ac expēſis
gr̄a ſiue in vtilitatē eccl'ie factis. Et idē videtur
de eo qui neſciuit priꝰ: ſed poſtq̄ ſciuit nō ſtatim
renunciauit. ar. extra eo. de ſimoniace q: tenetur
de extātibus poſtq̄ ſciuit nō de cōſumptis bona
fide. C. de rei vē. l. certū. Scḋm tñ Anto. de bu. in
c. de regularibꝰ. eo. tit. ſi talis ſit epũs nō renuncia
bit ſine licētia pape: alij iferiores ſine licētia ſuo
rū prelatorū: exēpti vero ſine licētia pape vel le
9 gati. ¶ Nonū. Scḋm Ray. etiā gloſ. eius ſi quis
ſcit aut credit collatū ſibi eſſe ordinē vel bñficiū
principaliter ꝓpter obſequia ſeu preces carnales
a ſe vel ab alio interpoſitas: diſtiguitꝰ: q: ſi alias
erat dignus reſignare nō tenetꝰ ſꝫ debet penitere
de intētiōe corrupta extra eo. mādato ſi xō erat
indignus reſignare tenetꝰ q: tūc hmōi preces vel
10 obſequia ſuccedūt loco precij. ſ.q.j. ſunt nōnulli
⁊ c. cocor. Vide. ¶ Decimū. Dare aliquid prelato
ne remoueatꝰ a prioratu vel bñficio ſm Rodo. eſt
ſimonia ſi neceſſe vel vtile ſit qḋ quis amoueatur
alias nō: modo intētio nō ſit corrupta: ita tñ qñ
collationem non precedat pactio vel conuentio
ſ.q.ij. quā pio.
14 ¶ Decimoquarto q̄ritꝰ ſpāliter qḋ iuris de ſimo
qō. nia quo ad fructꝰ bñficiorū locādos aut aliter di
i.di. ſtrahēdos ⁊ prelatorū vices: ⁊ dico multa. ¶ Pri
mū. Si locatio fiat a clerico vltra tēpus vite locā
tis nō valet vltra ſm Hoſ. q: clericus in bñficio
cōparatꝰ vſufructuario: qui.ſ. nō eſt niſi ad vitam
xvj.q.vj. illud dicit tñ Inn. qḋ ſi facta ſit vltra vi
tā locātis noīe eccl'ie ⁊ vtiliter ſucceſſor tenetꝰ ad
illā de ſol. c.j. ⁊ xij.q.ij. hoc huiꝰ ſecus ſi facta eſt
noīe ꝓprio ⁊ nō intēdebat eccl'iā obligare: ſi tñ
cōductor vel emptor iā aliqḋ ſoluit ſm Hoſt. te
netur ſucceſſor habere ratū inquātū pecunia ver
ſa eſt in vtilitatē eccl'ie. Et licet aliqñ rector poſ
ſit eccl'iā locare vltra tēpus vite nunq̄ tamē po
teſt canonicus vltra locare prebēdā. ¶ Scḋm. Fru
ctus bñficij ſui clericus ad modicū tēpus vēdere
pōt. ne ꝑla. vi. ſu. c. fi. ad totum aūt tp̄s vite quā
uis nō ſit honeſtū non tñ eſt ꝓhibitū ita tñ qḋ ni
hil ſpūale interueniet in venditiōe. de rer. permu.
ad q̄ſtiōes. pōt aūt gratis curā committere ei cui
vendit fructꝰ ⁊ ita determinat ſum. roſ. ſed dic vt
s. alienatio. § xv. ¶ Tertium. Nec epi nec Archi 3
diaconi nec alij ꝑlati pñt committere vices ſuas
ſub annuo cēſu. extra ne ꝑla. vi. ſu. c.j.ij. ⁊ iij. ſꝫ eſt
ſimonia: q: tale ius eſt ſpūale: ſecus ſi epũs ſimpl'r
et pure alicui committat vices ſuas tali vicario
ɔſtituēs ſalariū: q: non eſt pactū: ſed potiꝰ ad hoc
tenetꝰ. xij.q.ij. charitatē. ⁊ ſicut dicit Hoſti. ſi pro
cōmiſſiōe iuriſditiōis nō lꝫ recipere multā quan
titatē: multo minꝰ lꝫ recipe quotā.i. partē ꝓuen
tuū: ſacerdotibꝰ tñ quos ꝑlatꝰ vel rector eccleſie
cōducit aut q̄bꝰ locēt fructus eccl'ie pōt etiā curā
aīarū cōmittere gratis ſine pactiōe interueniente
te autoritate epi. de offic. vic. ad hoc. imo et ſine
dicta autoritate imminēte ꝑfectiōe neceſſaria ad
modicū tp̄s.i. vnū vel paucos dies: ſed nō diu. x.
q.j. ꝑ totū. Nota tñ ſm Pañ. in c. fi. ne ꝑla. vi. ſu.
qḋ obuentiōes eccl'ie poſſent locari laico: modo
ponat clericū loco ſui ꝓ recolligendis ne preſum
ptuoſe accedat ad altare vbi fiunt oblatiōes. ar.
c.j. ⁊ ij. ne cleri. vel mo. ¶ Quartū. Cū aūt ꝑlatus 4
vēdit oēs obuētiōes eccl'ie: commodū iuriſditio
nis trāſit cū alijs niſi fuerit excepta per ſe tñ iu
riſditio vēdi nec pōt nec dꝫ ſm Hoſ. itellige ſine
ſimonia: imo ſm Archi. poſt gl. ſup. c.ij. ne prela.
vi. ſu. eſt ſimonia ſi ꝑlatus vēdat iuriſditionē tē
poralē: qḋ tñ Ant. de bu. limitat de tpali habita
ab eccl'ia q̄ iudicatꝰ qḋ ſpūale vel annexū ſpūali
reſpectu eiꝰ a quo hꝫ dependentiā: ſi aūt iuriſdi
tionē tpalē ꝑlatꝰ haberet in feudū a principe ſeu
dño tpali: ſi eſſet ſimonia vēdere illā ⁊ ſi peccatū:
et ſic itelligitꝰ qḋ de iuriſditiōe dicit Inn. ⁊ Hoſ.
ſup. c.j. eo. ti. Hec ex Archi. ¶ Quintū. Nō eſt aūt 5
ſimonia ſm Archi. ſi loco tibi ſacerdoti eccleſiā
meā ⁊ tu operas tuas mihi vt ibi officies: nō ha
biturus ibi alias aliquā iuriſditionē. ar. xij. qō. ij.
charitatē. ſed tñ ſm xō. non eſt ibi ꝓprie locatio
ſed p̄ſbyter dꝫ gratis officiare et ille gratis face
re expenſas vel dic quod potius eſt ibi inſtitutio
reditus annui cū onere officiandi. ¶ Sextū. Non 6
eſt ſimonia ſi clericus vel religioſus vendat panē
oblatum in altari vel ceram et alia elecmoſyna
liter data et fructus decimarum: nec peccatū ſm
Arch. in Ro. quia non ſunt ſpūalia: panē autē be
nedictum vēdere eſt ſimonia ſm Vl. et multo ma
gis ius percipiendi decimas vt dictum eſt.
¶ Decimoquinto q̄ritꝰ ſpāliter qḋ iuris de ſimo
nia quo ad religionis ingreſſum: et dico multa. 15.q
¶ Primū. Si receptio ad habitū q̄ eſt q̄dā ꝓmo
tio ad gradū ſpiritualē eſſet diuiſa a ſuſtētatiōe i.di.
recepti ſicut olim aliqui religioſi recipiebant ad

babitū religionis in eremo ⁊ tñ non erāt obliga
ti alimētare receptū:ſed tñ illū docebāt ſicut ro=
manꝰ recepit.b.Bñdictū: ⁊ macbariꝰ duos ado
leſcētes:⁊ etiā nūc canonici eleuāt aliquē ad di=
gnitatē vel gradū canonicatꝰ quē tñ nō alūt:iſta
qſtio nō baberet difficultatē:qꝛ plane eſſet ſimo=
nia ſi qd exigeret aut reciperet ꝓ receptiōe ⁊ pla
ne nō eſſet ſi qd acciperet ꝓ victu ſicut nūc licite a
religioſis recipiunt boſpites:ſꝫ qꝛ nūc iſta regu=
lariter ſunt ɔiūcta ⁊ iura clamāt cōtra eos q vere
aut ꝑſumptiue aliqd exigūt grā receptiōis: aliq
ea exiſtimāt loq de alimētatiōe:⁊ canoniſte ſe in
iuris ꝑſumptiōe fundātes implēt qternos ⁊ ma=
a teriā aliqñ nō bñ reſoluunt. ¶ Scdm. Quidā igit
vt etiā refert Arcb.ij.par.ti.j.dicūt qꝺ igreſſo mo
naſteriū cōpetit duplex.ſ.ſpūale quo bꝫ dignita=
tē clericatꝰ ⁊ vocē in capitulo:⁊ participat bona
ibi facta ⁊ bmōi ⁊ corporale.ſ.quo debet victꝰ
et veſtitꝰ a monaſterio:q iura nūc regulariter cō
iungunt de facto ſed ꝑ intētionē poſſunt diuidi.
Et dicit iſta opinio qꝺ ꝓ ſcdo iure lꝫ paciſci: nō
ꝓ primo vbi monaſteriū ad victū nō ſufficit. Et
iſta opinio eſt.s.Tbo. Nā dicit.ij.ij.vbi.ſ. qꝺ ꝓ
ingreſſu monaſterij nō lꝫ aliqd accipere vel exigere
quaſi ꝑciū ſi tñ monaſteriū ſit tenue nō ſufficiēs
ad tot ꝑſonas nutriendas lꝫ exbibere ingreſſum
qdē gratis ſed accipere aliqd ꝓ victu ꝑſone reci=
piēde ſi ad boc nō ſufficiāt opes monaſterij. Hec
ex illo.et intellige qꝺ lꝫ accipere.i.exigere: vnde
in.iiij.dicit qꝺ tunc pōt exigi ab eo q in loco illo
vult deo ſeruire nō quaſi preciū religiōis : ſed vt
babeat monaſteriū vnde poſſit illi ꝓuidere ſi au
tē ſine grauamine eccl'ie pōt recipi ſimoniacū eſt
aliqd ꝓ receptiōe exigere. Hec ille. Et ſic ptꝫ ſm
cum ſtāte rectitudine intētionis paciſci ꝓ victu.
Et bāc etiā opinionē tenuit Ul.dicēs qꝺ in caſu
tenuitatis poſſent babere intētionem ad tꝑalia
pro ſuſtentatione et oblatis ſpiritualibus gra=
tis exprimere ac paciſci de determinata ſumma
temporalium vbi no.verbū oblatis:qꝛ non dicit
prius exbibitis. Et eandem tenuit Rodo.dicens
qꝺ qñ monaſterium eſt tenue nō eſt ſimonia cum
etiam paciſci in talibus expreſſo nomine ⁊ quan
titate muneris modo non fiat pro ſpūalibus con
ferendis. Et idē poſt Ray. dicit qꝺ ſi recipiēdus
promittat annuatim tantum pro ſua vita nō eſt
illicitum. Et banc etiam in effectū tenuit Dire.
et aſſeribit eam Tanc.Uinc.Ray.⁊ Hoſti.ſcdm
quos dicit qꝺ receptores poſſunt bec verba dice
re:nos libēter ⁊ gratis recepimꝰ te ad ɔſortiū ſpi
ritualeſed cū bona noſtra non ſufficiāt nobis et
tibi porta tecū vnde poſſis viuere.q verba in effe
ctu ⁊ corā deo ſonāt qꝺ niſi afferas tecū tñ vñ vi
uas:te nō recipiemꝰ qꝺ eſt paciſci vel exigere. Et
boc etiā ſequit ſum.ang.poſt ſum. Piſ. ɔtra ſup.
⁊ Roſ.qui volūt qꝺ paciſci ſit ſimonia ſed male.
Et ita oportet etiā dicere in cōſciētia ꝑ rationē:
qꝛ licet ipſa receptio actiua ad religionē vel ca=
nonicatū ⁊ buiuſmodi ſit actus ſpiritualis ex par
te principij:tamē ius alimētorū nō eſt aliquid ſpi
rituale nec annexū ſpūali/antecedenter aut conſe
quēter vt patet ex dictis:vñ ꝓ eo licitū eſt paciſci
etiā qñ tñ ad eccleſiā ſi ꝑ cōiecturas appareat qꝺ
quis ꝓpter boc ⁊ nō propter aliud ſcꝫ ingreſſum
moueat. Si aūt monaſteriū eſſet opulētū ſm oēs
predictos eſſet ſimonia:ſed intellige preſumpti=
ue ſicut ſemper fecerūt ac faciūt alique moniales
que de diuitiis ſuperbiētes quanto ſunt ditiores
volunt dotes maiores de ſtatu religionis quaſi
de ſtatu mūdani ſponſi iudicantes. Ad capitula
autē que adducunt in cōtrariū generaliter dico
qꝺ loquūtur quo ad preſumptiones cōſideratas
in foro cōtentioſo que locū nō babēt in cōſciētia
vt dictū.ſ.lex.§.ix.ſpecialiter aūt ad.c.qm̄.eo.ti.
vbi dr qm̄ ſimonia ſub paupertatis pretextu:di=
co qꝺ ſecundū Ray.loquitur quādo boc diceba=
tur in fraudē:vel ſm Hoſti.quādo ſpūalia nō of
feruntur gratis ſed fit pactū de temporalibus ad
ſpiritualia.i.ad ius ſpirituale. Ad.c.autē pericu
loſo de ſta.reg.lib.vj.vbi ſm Archi.alia opinio
quā ipſe ſequitur determinatur dū dicitur diſtri
ctius inbibemus ne in monaſterio ordinū nō mē
dicantiū mulierū de cetero alique recipiantur ſo
rores niſi quot poterūt de ipſorū monaſteriorū
bonis vel prouētibus abſq penuria ſuſtentari:ſi
ſecus factū fuerit irritum decernētes. Ad boc in=
quā.c.dico quod eſt pro me:qꝛ ratio iſtius ꝓbibi
tiōis vt patet ibi expreſſe in tex.⁊ in gloſ.eſt ne ꝓ
pter inopiā cogant exire clauſurā:⁊ ſic intētio le
gis eſt vt babeāt vnde viuant. Et re vera ſi intē=
tio ſit pura laudabile eſt exigere a volētibus in=
gredi victū quādo monaſteriū numerū maiorem
nō poteſt cōmode ſuſtentare:quia dilatatur dei
cultus ⁊ ſeruorū eiꝰ numerus augetur. ¶ Tertiū.
Secūdū.s.Tbo.etiam licitum eſt propter deuo=
tionem quam aliquis oſtendit ad monaſterium
largas eleemoſynas faciendo:facilius in mona=
ſterio recipiatur ſicut etiam licitum eſt econuer=
ſo aliquem prouocare ad deuotionem monaſte=
rij per temporalia beneficia:vt ex boc inclinetur
ad ingreſſum monaſterij:licet non ſit licitum ex
pacto aliquid dare vel recipere pro ingreſſu mo=
naſterij:vt babetur.j.q.j.quam pio bec ille qui lo
quitur de ingreſſu gratia iuris ſpiritualis vt pa=
tet ex precedentibus ex.cap.quod allegat liceret
tamen accipere ſponte oblata ſine corrupta in=
tentione.j.q.ij.ſicut epiſcopum. ¶ Quartum. Si 4
puella gratis recepta eſt ⁊ monaſterium tenue ⁊
tamen parentes nibil volunt dare ſecundū Ho
ſtien. poſſent moniales agere contra patrem pro

alimẽtis filie vel ſi eſt mortuꝰ ad partẽ hereditatis vt in auk. de ſan. epi. nulla. col. ix. qꝛ priuari nõ põt licẽ tñ ꝑ ingreſſuꝫ religiõis niſi ipa ſpõte
5 ſuo iuri renũciaſſet. xix. q. iij. c. pe. ¶ Quintũ. Circa ingreſſuꝫ religiõis ꝛ etiã ꝓmotionẽ ad eccl'iaſticã dignitatẽ multa ſunt ſimoniaca ſm doct. q̃ intelligunť vel preſumptiue q̃tũ ad forũ cõtẽtioſum vel in cõſciẽtia ſi habeať reſpectꝰ nõ ad victũ ſꝫ ad ipſuꝫ ingreſſuꝫ ſiue eleuationẽ ad clericatũ ſicut primo ſi nullũ fiat pactũ ſꝫ taxatũ ſit q̃tũ debeat dari ſm Hoſt. extra eo. ſicut pro certo ſecũdo ſi fiat pactũ de ſeruãda conſuetudine extra eo. veniẽs tertio ſi gratis recipiať ꝛ poſtea cõpellať ad ſeruãdã cõſuetudinẽ extra eod. Jacobus quarto ſi quis ſeruit religioſis ꝓpter ꝓmiſſionẽ ſibi factã de receptiõe ſm ꝟꝟ. vt. ſ. q. ſ. quãpio. ſꝫ patet ꝙ oĩa p̃dicta iura loquunť de ipſa receptione ſeu ꝓmiſſiõe nõ de victu. quinto ſi recipiẽs exprimit cõditionẽ de aliquo dãdo: ꝛ recipiendus tacet timẽs repelli ſm ꝟꝟ. qꝛ taciturnitas habetur ꝓ cõſenſu. de reg. iur. que tacet. lib. vj. ſexto cũ timẽs nõ recipi dicit abbati ſi velletis me recipere darẽ oĩa bona mea ſm ꝟꝟ. ꝛ hoc ex parte offerẽtis etiã ſi nõ intuitu ꝓmiſſiõis eſt receptus. vt not. Tãc. extra eo. nobis. ꝛ idẽ Ber. ꝛ Hoſti. nec põt ibi manere teneť tñ ad aliud monaſteriũ trãſire ſi ſe religiõi obligaſſet ſm illos de reg. porrectũ ſi tñ talis hoc ſimpliciter dixiſſet nõ intẽdens per tpalia aſſequi religiõis ingreſſuꝫ ſꝫ exprimere ſuã intẽtionẽ. ſ. trãſeundi cũ bonis ſuis: ꝛ recipiẽtes ad tpalia principaliter nõ reſpiciũt: nõ videt archi. ꝛ bene qũo in foro pniĩe ſit ſimonia ſeptimo qñ monachi dãt aliquid abbati vel epõ ꝓ prioratibꝰ habẽdis vel ꝓ habitis nõ ꝑdẽdis ſm ꝟꝟ. ſi in illis eſt aliquid ſpũale: ꝛ lx pro dicat appreciationẽ vel cãm primã ꝛ principalẽ: imo eſt ſimonia etiã ſi ibi habeať ſola iuriſdictio tpalis:
6 vt patet ex dictis §. xiiij. parti. iiij. ¶ Sextũ. Si ꝓmittať alicui receptio poſt bieniũ ſi iſti interim didicerint talem artẽ vel ſteterint in ſcholis ſm ꝟꝟ. ꝛ Ulde. nõ eſt ſimonia: qꝛ idẽ ac ſi diceret inducemꝰ te ſi interim reddideris te idoneũ: putat tñ Arc. eſſe ſimoniã ſi haberet intẽtio ad lucrũ illiꝰ artis ſꝫ nõ eſt verũ qꝛ ad illud lucrũ nõ põt haberi intẽtio niſi mediãte idoneitate perſone ad quã haberi põt intẽtio alioquin boni religioſi quotidie ſimoniã cõmitterẽt recipiẽtes aliquos qꝛ ſperãt
7 eos vtiles religiõi. ¶ Septimũ. Si quis in ingreſſu alicuius ſocietatis ex ſtatuto promittit aut iurat ſoluere aliquid annuatim nõ eſt ſimonia: qꝛ nec illa fraternitas eſt religio ſꝫ congregatio ad benefaciẽdũ: imo eſt laudabile ſi tale quid imponatur ꝑ eleemoſynis faciẽdis vel expẽſis quas faciũt dum cõueniũt ad tractãdũ de ſalute anime ꝛ talis cõfraternitas bona eſt di. iij. ſi quis deſpicit iuramẽtũ tñ ſm Ray. in huiuſmodi nõ approbať ꝓpter periculũ periurij. ¶ Octauũ. Si quis eſt 8
receptꝰ in religiõe ſimõiace ſm Arc. poſt. s. Th. ꝛ Ray. ſi ipſe ſciuit debet expelli ſine ſpe reſtitutiõis ꝛ in locũ arctioris regule detrudi eo. ti. eũ ſi ſimonia: ꝛ ſi nõ inueniť arctior: debet mutari in aliud monaſteriũ eiuſdẽ regule ſaltẽ ad tẽpus ſi nõ põt cõmode fieri. ar. lxxxj. di. vj. ꝛ poſtea recipiať de nouo mutato priori loco ꝛ inferiori aſſignato. Si vero ignorauit ſufficit qḋ renũciet loco ꝛ poſtea poterit nouiter recipi mutato priori loco: extra eo. ex inſinuatiõe. Et intellige Raym. ꝛ Ulde. ꝙ predictꝰ rigor ſeruãdus eſt etiã in occultis ſimonijs ꝛ in foro pniali licet nõ cõſtet de crimine per inquiſitionẽ ꝛ in forma iudicij. ar. d. c. qm̃ qḋ de accuſatiõe vel inquiſitiõe nihil dicit: ſꝫ nõ itelligas de occulta. i. mẽtali ſꝫ qñ ad extra ꝓcedit ꝑ pactionẽ vel hmõi: licet alias ſit occultũ ſm Ray. tñ in fauorẽ religiõis poſſet eps cũ talibus diſpẽſare in ordine ꝛ in loco ꝛ capitulo vel ꝑlatꝰ eorũ: ſi nõ ꝑticipauerũt in ſimonia ſecꝰ ſi ꝑticipauerũt: qꝛ cũ ex hoc ſint puniẽdi nõ debẽt ex eodẽ facto priuilegiuꝫ obtinere: imo vr amiſiſſe ꝑtãtẽ recipiẽdi: ꝛ illi q̃ nõ peccauerũt acquiſiuiſſe. ar. de elec. bone. Tales etiã qui ſimoniã cõmiſerũt in hmõi ꝛ qui ſunt participes vt parẽtes dãtes dotes ſunt excõmunicati ꝑ extrauagãtẽ vrbani quã tñ martinꝰ quintus ſm fidedignos vt refert Arch. declarauit nõ extẽdi ad dotes que monialibus dantur pro ingreſſu monaſterij.
¶ 16. queriť q̃d iuris de ſimonia qui nõ cõmittiť 16.q
data pecunia ſed munere aliquo. ſ. a manu. a lingua ab obſequio ꝛ dico multa. ¶ Primũ. Pecu- 1.di.
nia ſumiť prio ꝓprie ꝛ nũerata ſiue ꝓ numis ꝛ ſic nõ cõputať iter iſta mũera ſꝫ eſt p̃ciũ quo iſta munera mẽſurãť i ſe vł i ſuo effectu ſicut ꝛ oĩa venalia: ꝛ ſcdo iꝓprie: ꝛ ſic ẽ oẽ mẽſurabile pecunia ꝓprie dicta ꝛ eſt munꝰ a manu. ꝛ tertio cõiter ad ꝓprie ꝛ iꝓprie vtrũq3 cõprehẽdendo: ꝛ ſic ponit in diffinitiõe ſimonie. ¶ Scdm. Igiť munus a 2
manu ſm Arch. eſt oĩs res mobilis aut immobilis tpaliter poſſeſſa vt etiã colligiť. ſ. q. iij. c. totũ. Inducit aũt ſimonia ſi ꝓ eo det vel accipiať ſpũale vt patet ex diffinitiõe ſimonie declarata ꝛ hoc corã deo qui videt intẽtionẽ q̃tũcũq3 ſit modica ſm. s. Th. ꝛ Dur. in. iiij. ꝛ. ſ. q. ſ. duces aľ. iudices nõ aũt q̃tũ ad eccleſiã q̃ iudicat q̃tũ ad exteriora: niſi munꝰ ſit magnũ qꝛ vt dicit. s. Tho. vbi. s. nõ eſt ꝓbabile ꝙ animꝰ iudicis ſpũalis flectať ad aliq̃d faciẽdũ ꝓ munere paruo vñ in paruis muneribꝰ iudici datis non iudicat ſimoniã cõmitti. vñ ſm ho. encenia ſimoniã nõ iducũt: niſi extẽdãtur ad quãtitatẽ munerũ. Et ſm Ray. ſi dubitať an quis mẽte corrupta mũera dederit: attendẽda ſuut tria precipue: qualitas. ſ. dãtis ꝛ accipiẽtis:

quātitas dati. ꝛ tp̄s donatiōis ꝛ ſcd̄m hec preſu-
mit̄ ꝓ vel cōtra: extra eo ꝛ ſi q̄ſtiones intellige in
foro cōtētioſo: q: in penitētiali attēdēda eſt intē
tio ꝛ ſcd̄m eā iudicat̄ etiā ſi oēs ꝑſumptiōes eſſēt
in cōtrariū ſm̄ Arch. ¶ Tertiū. Munus aūt a lin
gua ſm̄. s. Tho. in. xxii. ꝛ in. iiii. eſt duplex. ſ. conſi
ſtēs in actu lingue vt laus ꝑtinēs ad humanū fa-
uorē q̇ ſub precio cadit ꝛ ex actu lingue initiū ſu
mēs ſicut cū q̇s ex hoc qḋ precib⁹ alicui⁹ ſatiſfa-
cit fauorē expectat. Uñ etiā munus a lingua dicū
tur preces ex q̇b⁹ acquirit̄ fauor human⁹ vel etiā
ex quib⁹ euitat̄ periculū vt qn̄ ſunt armate cū ca
rere malo ſit quoddā bonū. v. ethy. ꝛ ſic hoc mu-
nus ſm̄ mētē ei⁹ totū mediate vel immediate cōſi
ſtit in fauore humano ꝛ dare ꝓpter preces hic eſt
dare ꝓpter fauorē ſperatū a precāte. Inducit aūt
ſimoniā hoc munus ſine dubio vt dicit ſi ꝓpter
hoc det̄ ſpūale: q: ordinat̄ ad vtilitatē tēporalē
mēſurabilē pecunia: vñ ſi dans principaliter ad
hoc intēdit eſt ſimonia: qḋ facit inquit qui ꝑces
ꝓ indigno exaudit: vñ cū eo ſic diſtinguūt docto
res circa preces. Si eñ quis preces porrigit ꝓ ſe
ad obtinēda ſacramēta ꝛ ſpūalia alia a bn̄ficiis
nō reperit̄ ꝓhibitū ſi q̇s ſit dignus: excepto reli-
gioſo qui nō habet velle ꝛ ad ordines precipue
ꝓmoueri nō debet niſi de volūtate ꝓlati de tēp.
ordi. ad aures. Si ṽo porrigit ꝓ ſe obtinēdo bn̄
ficio vel eccleſia aut dignitate habēte curā aiaꝝ
ſimonia eſt ſm̄ Hu. Ray. Ho. dir. ꝛ. s. Tho. etiā
ſi alias eſſet dign⁹: q: ſe ingerēdo ꝑſumptuoſus ꝛ
ambitioſus vr̄ ꝛ ꝯñr indignus q: ſm̄. s. Tho. in
quodl. ſine gr̄a dei quā nullus ſcit ſe hr̄e nō pōt
q̇s exercere curā aiarū digne: cuꝫ peccet mortalr̄
indigne faciēdo ea que pertinēt ad curā vide ſu-
pra epus. §. iii. ꝛ multomagis eſt ſimonia ſi alias
eſt indign⁹: puta q: illiterat⁹ vel notorius forni
cator: ſꝫ ſi porrigit ꝓ ſe ad obtinēdū bn̄ficiū ſim-
plex nō eſt ſimonia nec peccat ſi eget ꝛ nō eſt in-
dign⁹ ꝓpter aliqḋ impedimētū ſm̄ Ray. s. Tho.
ꝛ alios de prebē. c. ii. ſꝫ ſi nō eget peccat ſm̄ Ray.
j. q. ii. clericos ꝛ multomagis ſi eſſet indign⁹: imo
tūc videt̄ ſimonia. Quidā tñ vt glo. Ray. ꝛ vide.
hāc opinionē dicūt eſſe durā: q: promotus ad ſa
cros ordines cū hm̄ōi ꝓmotio titulū eccleſiaſticū
requirat: pōt ſi eſt dignus ſine pc̄ō petere bn̄ficiū
eccleſiaſticū etiā ſi abūdet in tēporalib⁹ cū nemo
cogat̄ ſuis ſtipēdus militate: exēplo Eſaie dicen
tis. c. vj. ecce ego mitte me. pro quo etiā facit tole
rātia pape: alias fere totus mūdus eſſet in ſtatu
dānatiōis ꝛ hāc opinionē ſum. ro. ſequit̄: ꝛ aſcri
bit Pa. in. c. tua nos. co. ti. ſꝫ hec opinio q̄tū ad
illud verbū etiā ſi abundet tēporalibus euertitur
per iura vt de reſcrip. ad aures ꝛ. j. q. ii. clericos ꝛ
c. paſtor. ꝛ. xu. q. j. illud autē nec reſpōſio gl. Ray.
ꝛ Uilde. dicētis quod iura illa loquūtur in ſtatu
eccleſie primitiue qn̄ reditus erāt tenues ꝛ diſtri
buebat̄ de facultatib⁹ eccleſie prout cuiq; opus
erat valet: q: hieronymus qui loquit̄ in. d. c. cle-
ricos nō fuit in eccleſia primatiua: ꝛ multomin⁹
Proſper qui loquit̄ in. d. c. paſtor. ꝛ qḋ dī de ſti-
pēdus ꝛ dico qḋ ſi talis ſeruit populo ab eo ſtipē
dia debet habere ſi nō ſeruit nō debet habere ſti-
pēdiū niſi a deo a quo habet temporalia quibus
abūdat ꝛ habebit eterna ꝛ ſi tēporalia nō habet
pōt ab eccl'ia vel epo petere ſuſtētationē in gene
re vel bn̄ficiū ſimplex in ſpecie. Et ideo ſum. An.
magis limitās dictā opinionē dicit eā eſſe veraꝫ
ſi ſit indigēs modo ſit dignus: ꝛ nō intēdat pre-
eſſe ſed prodeſſe. Sed cōtra hoc videt̄ q: ratio. s.
Tho. quo ad curā aiarū non ſoluit̄ ab his nec eſt
ſolubilis ea quā ponit in ſecūdo quodl. ar. x. q: ſ.
talis eſt preſumptuoſus vel ſuperbus ſi oīb⁹ qui
bus vult preſici ſe credit meliorē: aut iniuſtus ſi
hoc nō credit: ꝛ fundat̄ in ſcriptura. Hebre. v. ne
mo aſſumit ſibi honorē: ſꝫ qui vocatur a deo tan
q̄ aaron. Que aūt alii adducūt in cōtrariū nō cō
cludūt nec habēt apparētiā: q: hec opinio nō eſt
dura humilibus ꝛ parcis ꝛ amatoribus ſapiētie
vt. s. Tho. qui renūciauit bullis Archie. Neapo
litani cū reditib⁹. s. Petri de ara. ꝓpter humili-
tatē: parcitatē. ꝛ quietē religiōis: ſed ambitioſis
ꝛ delicioſis ꝛ nō habētibus interiores virtutū de
lectatiōes nec promotio ad ordines requirit ti-
tulū cū cura: nec tolerātia pape excuſat i his que
ſunt prohibita: q: mala nec inconuenit maiorem
partē cleri beneficiati eſſe in malo ſtatu ſi vacat
ambitioni pōpis ꝛ laſciuiis. nec exēplū eſa. eſt ad
ꝓpoſitū: quia ſm̄ ſanctos viderat ſe purgatuꝫ ab
angelo. ꝛ nō obtulit ſe prelationi ſed predicatio
ni: adde quod cū audiuit deū dicentē quem mit-
tam ꝛ quis ibit nobis intellexit ſe a deo dulciter
inuitari ad officium: ad quod ſe obtulit. Si vero
porrigit quis preces ꝓ alio diſtinguitur an ſint
ſpirituales an carnales id eſt fundate in parēte-
la aut amicitia: ꝛ an ſint pro digno vel indigno
ſed diſtinctio prima non eſt neceſſaria: q: ceteris
paribus nō eſt peccatū cōſanguinibus prouide-
re ſecundū Dir. ꝛ de coha. cle. ꝛ mu. c. j. vnde ſim
pliciter dicit. s. Tho. quod preces pro alio ſi ſit
indignus factum eſt ſimoniacū: ſi vero ſit dign⁹
ipſum factum non eſt ſimoniacum licet poſſit in-
quit eſſe ſimonia in intentione ſi nō attendatur
ad dignitatem perſone ſed ad humanum fauo-
rem: ꝛ intendit quod non eſt ſimonia quo ad ec-
cleſiā licet eſſe poſſit quo ad deuꝫ ſed quādo pre
ces ſunt pro indigno ſatis apparet vt dicit in
quarto quod nihil aliud moueat ad dādū niſi fa
uor aut periculū vitanduꝫ. Adde vero circa hoc
munus qḋ aliquādo eſt ſimonia ex parte exaudiē
tis tm̄ vt qn̄ is q̇ peccat nō intēdit ꝓbere aliquā

fauorem exaudiēti: vnde dicit Dir. qđ porrigēs ꝓces etiā ꝑ indigno nō eſt ſimoniacus niſi intē dat obligari collatori ex precib⁹. vel cū per exau ditionē exonerare ab aliquo ſeruitio ei facto vel faciēdo cū remittere ſit dare. j.q.j.ſi qui ſunt. ali quādo vero eſt tm̄ ex parte precātis vt qñ rogat ꝑ digno intendēs tñ cōſequi ſpūale ꝓpter ipſas ꝓces: vñ ſm Dir. ſi ꝓlatus in ꝓmotione ſolū deū attēdit lꝫ ſit ſimoniac⁹ qui male rogat: extra eo. tua. non tñ ꝓlatus niſi ſecutus preces ꝓpter eas dederit: vt colligit̃ a ↄtrario ſenſu: de eta. et q̄l. tua. Adde ſm Pañ. in. c. tua nos. eo. ti. qđ humi les ꝓces emiſſe a digno. ſ. ꝑ ſe nō inducunt ſimo niam nec pctm̄ vt ptꝫ ex. d. c. tua. ⁊. c. latorē. qđ eſt verū ſolū in paupere ⁊ in beneficio ſimplici aut in genere petito. Dicit etiā ibidē qđ donans ali quid ꝓlatis et rogās ꝑ aliquo bñficio modo nō ducat̃ principali intentione: vt ꝑ talia exenia et preces aſſequatur. quāuis ſecūdario habeat talē ſpem extra omnē noxā iudicat̃: qꝛ iuſte iſta pñt fieri ſine ſpe primaria. vt dicit Inn. ⁊ Hoſt. ⁊ fa cit. c. qđ ꝓderit. lxj. diſt. ⁊. j. q. j. ſunt nōnulli. ⁊. c. tuā. de eta. ⁊ quali. qđ dictū limita vt ꝓcedens lꝫ vtrūqꝫ indiſtincte ſequat̃ ſum. ang. imo ⁊ ro. etiā ſi petēs abūdet. de quo ꝑticula priore. Adde etiā qđ idē eſt porrigeret ꝓces collatori bñficij: et al teri vt intercedat apud collatorē: qꝛ q̇ ꝑ aliū fa cit ⁊c. de regu. iur. lib. vj. ¶ Quartū. Munus ab obſequio vt colligit̃ a. s. Tho. in. iiij. eſt act⁹ cor poraliter exercitus in bonum alicui⁹. ad qđ ſm Archi. reducit̃ ſi q̇s adulet̃: lꝫ talis nō teneat̃ re nūciare bñficio ſic q̄ſito ſm Ber. Inno. ⁊ Hoſt. quos ſequit̃ ſum. ro. contra ang. de quo. s̄. adula tio. § iiij. Inducit autē hoc munus ſimoniam ſm s. Tho. in. iiij. qꝛ eſt commodū tpale ab alio expe ctabile ⁊ numiſmate appreciabile. Diſtinguitur aūt ſic ſm. s. Tho. ⁊ alios. Si em̄ obſequiū ſit in honeſtū vt qꝛ ſeruit quis ꝓlato in vſuris aut mer cantijs aut lenocinijs: vel ſi ſit ad carnalia depu tatū vt ad vtilitatē cōſanguineoꝝ vel ſui patri monij: ſimonia eſt ſeruire pro beneficio et ſpūali quocunqꝫ aut hec ꝑ tali ſeruitio conferre. j. q. iij. ſaluator. ſm. s. tho. Dur. et Ricar. Si vo inq̄t. ij. ū. ſit honeſtū ad ſpūalia ordinatum. puta ad vti litatē eccleſie vel miniſtroꝝ eius auxiliū: ex ipſa deuotione obſequij reddit̃ dignus eccleſiaſtico beneficio ſicut ⁊ ꝓpter alia bona opa: vñ non in telligit̃ eſſe munus ab obſequio: ⁊ addit in quar to qđ ſi pactio non interuenit pōt abſqꝫ ſimonia prelatus dare illi beneficiūvt nō habeat̃ oculus ad bñficiū principaliter: ſed ad dignitatē ꝑſone et ſic dicit Grego. in regi. qđ eccl'iaſticis vtilita tibus deſeruientes eccl'iaſtica dignū eſt remune ratione gaudere. Hec. s. tho. ⁊ intelligit ſi alias ſit idoneus. et idē Dur. ⁊ Ricar. ſubdēs qđ ſi cle ricus ſit ſeruiat ſine pacto q̇dē: ſed principaliter intētione conſequēdi beneficiū cōmittit ſimoniā mentalē: ſed nō eā q̄ obligat ad reſignationē qđ probat̃ a ſimili ꝑ illud qđ habetur in. c. mādato. eo. ti. ⁊ gl. ibi: etiā ſi intentione ſecundaria inten dat beneficiū ꝑ ſeruitiū: imo ſm Hoſt. etiā ſi intē tiōe ꝑncipali nō ceſſet pactio: qđ verū eſt primo quantū ad eccleſiā ⁊ iudicialē ꝓſumptionē: ⁊ ſe cūdo etiā in ↄſcia qñ eſt intētio ad bñficiū incer tū in genere ⁊ nō ad certū ſm do. Ant. inter q̄ eſt diuerſitas lꝫ Pañ. dicat eā ſe nō videre: qꝛ bene ficiū incertū idē eſt quod remuneratio hoc loco. quā lꝫ principaliter intendere. lꝫ nō iſtā q̄ eſt per beneficiū eccleſiaſticū: niſi ſecundario. Si vero obſequium ſit oīno ſpūale vt celebrare miſſam: ſi quidē eſſet impoſitū alicui beneficio ſm vv. in dubitanter ex pacto pōt conferri beneficium. ita qđ is cui confert̃ ꝓmittat tale obſequiū: puta ce lebrādo talē vel talē miſſam: de preben. ſignifica tum. ⁊ ſil'r ſm Ho. ſi eſſet ei annexū onus docēdi pōt fieri pactio ſeu exactio promiſſionis de tali obſequio exhibēdo. Et cū vacat pōt ei tale onus annecti. Hic tñ nō eſt proprie pactū. ſed ex parte inſtituentis reddituū fuit donatione ex cā vel ſub modo inter viuos aut cauſa mortis. ex parte vo eius cui cōfert̃ eſt acceptatio rei cū onere adim plēdi cauſam ſiue onus. Si vero ſeruitiū ſit par tim ſpūale partim tēporale. vt ſi eps recipit cleri cum ad ſeruitiū ſpirituale ⁊ tēporale ſibi preſtan dū cū ꝓmiſſione quod annuatim ſoluet ſibi cer tum ſalariū donec ꝓuiderit de bñficio: ſm Hoſ. hoc lꝫ nō ſpecialiter nō ſe obligauerit ad ſerui tiū tpale preſtandū: nec committit̃ ſimonia poſt modū remittēdo ſalariū dū bñficiū confert̃ qꝛ ſa larium erat ſub conditione: ⁊ facta collatiōe be neficij expirat conditio: inſti. de verb. obli. § oīs ſecus ſi promiſſio ſalarij fuiſſet pura ⁊ perpetua. arg. c. veniens. eo. ti. qđ q̇dē Pañ. in. c. cum eſſet. eo. ti. credit verū qñ ꝓlatus nō inducit̃ principa liter ꝓpter ſeruitiū ſed quia ille meretur. aliter ſi cauſa finalis ſit ſeruitiū nō lꝫ. ar. c. graue. de pre bē. ſecus ſi ſit cauſa impulſiua vel dic qđ hoc eſt verum eo modo quo cōducunt̃ ſacerdotes. ſ. epi ſcopo inſtituente annuū redditū cū onere ⁊ inten tiōe ſpūalis ſeruitij principaliter ⁊ tēporalis ſe cundario. Adde aūt ſm vv. non eſſe ſimoniam ſi duo ſacerdotes cōducūt inuicē ex cauſa qđ vnus dicat miſſam q̄ alterum tangit: ⁊ ecōtrario quan do nullum precium vel tēporalis merces interue nit. Adde etiā ſm Ricar. licitum non eſſe qđ duo adulti paciſcant̃ de ſe inuicē baptizādo. qꝛ in ta libus oīs pactio ⁊ conuentio ceſſare oꝫ: extra eo. tua. et dare aliq̇d ex pacto pro ſacramēto quāuis ſpirituale eſt illicitū. licet non eo modo quo tēpo rale: qꝛ res a nō dn̄o emit̃: ⁊ eſt ↄtra rationē ḡre.

Dicens autē orabo pro vobis.rogo oretis ꝑ me
non eſt reprehenſibile.quia nō eſt hic emptio ſi-
cut nec pactio.Adde etiam ſm eundem qꝺ lꝫ epſ
fecerit pactum pro beneficio dādo. ſi poſtea obli
tus talis pacti pure confert non eſt ſimoniacus
quo ad eccleſiam:nec etiam recipiētis ſi pactum
ignorabat vnde reſignare non tenetur.
17.q ¶ Decimoſeptimo queritur vtrū aliquo modo li
ceat paciſci de tēporalib⁹ ad ſpiritualia vel ecō
trario: et dico qꝺ ſic duplici caſu quantū occur-
1.cō. rit.☞ Primo cū annectiť onus rei tēporali tradi-
te:qꝛ in traditiōe rei ſue quilibet pōt qꝺ ſibi pla-
cuerit apponere pactū.de ꝯdi.appo.verū. Unde
pōt dari terra cū pacto vt in ea conſtruať eccleſia
et reſeruato cenſu aliquo.de reſti.ſpo.olim.vnde
etiā pōt dari licentia conſtruendi ipſam eccleſiā
ſub certo pacto.vt in.c.quāto.de cenſi.et in.c.ex
inſinuatione.eo.tit.ſicut.et in.c.ſignificatum.de
prebē.vbi datur prebenda cū pacto quotidie ce-
lebrādi in tali eccl'ia.in predictis tñ nō eſt pactū
proprie.vt extiſtimauit ſum.ange.qꝛ oppoſitū di-
cit.s.Tho.vt.ē.§.ix. parti.ix.et ptꝫ per Pañ. in
c.olim.el.ſ.de reſti.ſpo.ſed eſt donatio ſub modo
2 vel cauſa ⁊ acceptatio donatiōis.☞ Secundo qñ
aliquid exigitur iure permittēte:qꝛ exprimere qꝺ
eis ꝑmittit nō inducit ſimoniā.vt no.Pañ.in.d.
c.olim.et ſic lꝫ cōſecranti aut viſitāti.lꝫ talis act⁹
ſit ſpūalis ex parte principū exigere procuratio-
nē.extra eo.cū ſit romana.de cenſi.cū apoſtolus.
de preſcri.cum ex offic).x.q.iij.relatū.Quod non
eſt ſic intelligēdū quaſi ius humanū poſſit diſpē
ſare in ſimonia ſed in ꝑſumptione ſimonie.ſicut
vbi quis facit licite actum.puta predicat cū intē
tione principali ad tēporalia vt ad ſuſtentamen
tum.ſi fiat pactū ꝑſumiť ſimonia q̄ nō preſumere
tur iure cōcedēte. Ex hoc autē dico qꝺ lꝫ exigere
iure permittente.ſum.Ange.reprobat dictum. s.
tho.in.iiij.per ro.⁊ ſupple.acceptatū. qꝺ eſt ſimo
nia dare ſpūale ad obtinendum debitū tēporale
qꝺ ſuum eſt:licet in hoc fallatur.qꝛ licet ius ꝑmit
tat exactionē ꝓprij debiti nō tñ permittit ei⁹ em-
ptionē per ſpūale datum imo ſi ius hoc concede
ret conceſſio eſſet cōtra ius diuinū ⁊ nō valeret:
qꝛ nunꝗ pōt cōcedere ius humanū qꝺ tpale ema
tur per ſpūale aut ecōtrario:ſed pōt diſpēſare ſuꝑ
preſumptione vt dictū eſt:et ſuꝑ penis ⁊ ſuꝑ qui-
buſdā:forte ſolo humano iure ſimoniacis.
18.q ¶ Decimooctauo queriť q̇d iuris de mediatori-
bus in ſimonia:et dico qꝺ ſi neqꝫ miniſtrās neqꝫ
accipiēs ſpūale aliq̇d recipit vel dat aut paciſci-
tur ſed ipſis ignorātib⁹ amic⁹ accipiētis ſpūale
dat aliq̇d ex pacto conſiliario miniſtrātis.lꝫ illi
nō ſint ſimoniaci ex quo nihil ſciunt:iſti tñ ſimo-
niaci ſunt.ſ.q.ſ.ſtatuimus.⁊ capi.ſi q̇ a ſimonia-
cis.de quo dic vt. ē.§.xiiij. pti.ſ. Et quo ad penā
et diſpēſationē idē eſt de mediatorib⁹ ⁊ de alijs
per regulam acceſſorium.de regu.iur.lib.vſ.
¶ Decimonono queritur quotuplex ſit pena ſi- 19
moniacorū: et dico quod multiplex.☞ Prima eſt 1.pe.
ſuſpenſio ab executiōe ordinum et beneficiorum
adminiſtratione.de qua.ſ. ſuſpenſio.§.vij.☞ Se- 2
cūda eſt depoſitio et infamia:et hec debet impo-
ni ſi in iudicio cōſtiterit.xv.q.iij.ſanc. ⁊ de accu.
inquiſitiōis.☞ Tertia eſt excommunicatio papa- 3
lis per extrauagantem martini in conſilio con-
ſtantienſi que incipit ſacro.quia ordinati ſimo-
niace ab executiōe ſuorum ordinum ſunt ſuſpēſi:
et electiones poſtulatiōes confirmatiōes et que-
uis prouiſiones eccleſiarum monaſteriorum di-
gnitatum perſonatuum.officiorum.⁊ beneficio-
rum.ſunt ipſo iure nulle.et dās accipiens ipſo fa
cto ſententiam excōmunicationis incurrit.etiā ſi
pontificali aut cardinalatus preſulgeat dignita
te:et per aliam extrauagātem eiuſdem factā man
tue anno.ij.ſui pontificatus.que incipit dānabi-
lis:qua confirmanť omnes cenſure a quibuſcūqꝫ
ſummis pontificibus late contra ſimoniacos.et
incurrit eas ipſo facto etiam occultus vbicunqꝫ
ſimoniam commiſerit.⁊ quacunqꝫ eccleſia etiam
epiſcopatus et cardinalatus.aut temporali ꝑful
geat dignitate abſolutionem pape reſeruās niſi
in mortis articulo:non obſtante quocunqꝫ indul
to vel facultate abſoluendi conceſſa vel cōceden
da a ſede apoſtolica.niſi ſpecialiter autoritatem
contineat abſoluendi a peccato ſimonie:et idem
ange.in extrauagan.que incipit cum deteſtabile
data apud.s.Criſogonum ſui ponti.anno.iiij.et
idem paulus.ij.in proceſſu cene domini de ſimo-
niacis in ordine vel beneficio reſeruans abſolu-
tionem vt.ā.et idem ſixtus quartus.ſiue in curia
romana ſiue extra. Et ſic conclude qꝺ omnes ſi-
moniaci in ordine vel beneficio rome vel alibi
occulti vel publici ſunt excommunicati a ſolo pa
pa abſoluēdi niſi in mortis artic). ſecus de alijs
ſimoniacis.non obſtante.c.reperiuntur.⁊.c.qui-
cunqꝫ.⁊.c.placuit.ſ.q.ſ.que ſub anathemate pro-
hibent. quia loquuntur de omni ſimonia ſolum
in ordine ⁊ bñficio.⁊ ſic de alijs iuribus.☞ Quar 4
ta pena eſt cōmunis eis ⁊ non reuelantibus eos:
quia per.d.extrauagan.marti.et Euge. dānabi-
le. ꝑcipitur ſub pena excōmunicatiōis late ſentē-
tie omnibus cuiuſcunqꝫ dignitatis aut ſtatus.q̇
ſciunt aliquos cōmiſiſſe ſimoniam vel procuraſſe
aut fuiſſe mediatores. quod ſi ſunt ꝑſentes in ro
mana curia.teneanť reuelare pape vel ſedis apl'i
ce camerario.aut cui ipē dixerit committendū in
vnius vel duorum teſtium preſentia. quam citi⁹
poſſunt per ſe vel ꝑ alios nec poſſunt abſolui do
nec reuelauerint:quod intellige ſi ſciūt veraciter
et cōmode poſſunt reuelare. Credo tamen quod

Petrus a Navar. lib. 2 de rest. c. 2. n. 422: probat [illegible]

hodie iſta pena non liget qꝛ eſt abrogata per nõ
vſum: maxie qꝛ iſte nõ vſus eſt preſcript⁹ iam ſpa
cio.xl.annoꝝ ⁊ ãpli⁹: ⁊ ligauit ſolũ exiſtentes in
curia ſi ligauit vide.ṡ.excõicatio.vij.excõicatiõe
xliij. Sed neqꝫ iſte neqꝫ alie pene ſm aſtẽ.ligant
ſimõiacos mẽtales: adde etiã qḋ nõ ligat ſimõia
cum quẽcunqꝫ ſi interueniat autoritas pape di-
ſpenſantis: q̃ interuenire vꝫ ſm Jo.de lig.in.c.ſ.
eo.ti.eoipſo qḋ ex certa ſcia ſcit ⁊ tolerat: qḋ limi
ta quãdo ſimonia cõmittiẽ cũ ipſo papa: vt qꝛ ab
eo hꝫ bñficiũ eo ſciẽte: ⁊ cõſentiente: qꝛ tunc ſcia
principis hoc viciũ purgat quantũ ad penam et
quantuꝫ ad ſimoniã iure poſitiuo ſi que ſunt etiã
quantũ ad culpã ſecus ſi cũ alijs curialibus quia
niſi aliud appareat ex ſola tolerantia non preſu-
mitur diſpenſatio quia forte timet opponere ſe
torrenti: vnde habent ibi locum pene predicte.
ar.eoꝝ que dicta ſunt ſupra diſpenſatio.§.xiiij.
20 ¶ Uigeſimo queriẽ quid iuris de ſymonia quã-
qõ. tũ ad reſtõnẽ: ⁊ dico multa ꝓter ea q̃.ṡ.§.xiij.pti.
viij.dicta ſunt de fructibus beneficij habiti per ſi
1,dj. moniã. ¶ Primũ. Simonia cõuẽtionalis ſm oẽs
obligat ad reſtituendum acceptũ: ſed ſimonia
mẽtalis: ſcꝫ q̃ ſcꝫ ex ſola itẽtiõe ⁊ volũtate cõmittiẽ
ſine pactione: ſola pnia aboleẽ nec obligat ad re-
ſtitutionẽ acceptoꝝ.eo.ti.mandato.qḋ lꝫ quidã
quos ſequiẽ Inn.⁊ Ho.⁊ ſum.ang.dicant veruꝫ
eſſe in ſimonia que eſt de iure poſitiuo: tñ meli⁹
alij quos ſequiẽ Jo.an.⁊ Pañ.tenẽt indiſtĩcte nõ
eſſe neceſſariã reſtõnẽ: p.d.c.mandato.qḋ nõ lo
quiẽ de ſimonia q̃ eſt de iure poſitiuo vt putauit
dicta ſum.ang.ſꝫ de ea q̃ eſt de iure diuino.i.ar-
ca receptionẽ ad religionẽ qua eſt act⁹ ſpũalis ex
ꝑte pncipij: ſec⁹ in vſura mẽtali in q̃ ſola intentio
obligat ad reſtõnẽ: vt no.gl.in.d.c.mãdato.et fa-
cit.c.cõſuluit.de vſur.⁊ eſt cõis doctrina. Ratio
diuerſimode aſſignaẽ a doct.in.d.ca.mandato.et
nõ plene ſatiſfaciũt vnde dicit ſum.ange.ꝙ ſunt
inefficaces: ⁊ dicit ſolum ita eſſe quia ius hoc de
clarauit quod non bene dicitur: quia iura nõ de-
clarant ſine ratione cum ſubalternentur philo-
ſophie morali. vnde dico quod ea que reſtituẽda
ſunt ratione ſimonie non ſunt reſtituenda neceſ-
ſario rigore naturalis aut diuini iuris: ſed de cõ
ſilio ſolum: quia ſi dans non dedit turpiter dedit
voluntarie et libere: et ſic iam non debentur ſibi:
et ſimiliter ſi dedit turpiter: vnde non habẽt nec
habuerunt ex quo data ſunt dominium certum ⁊
ſic non ſunt neceſſario reſtituenda iuxta dicta.ṡ.
reſtitutio.viij.§.ij.ſi qua autem obligatio ad reſti
tuendum eſt: ex lege humana eſt que de interiori
bus non diſponit: vel eſt ex in diſpoſitione haben
tis: qui per penitentiaꝫ poteſt ſe diſponere ſecus
2 in vſuris. ¶ Secundum. Pecunia quomodocun-
que ſimoniace accepta ſcilicet ſimoniã exteriori
ſm doc.retineri non põt ſed neqꝫ reddi dꝫ ei qui
dedit: qꝛ turpiter dedit.ſed ſm Ber.illi eccl'ie da
ri dꝫ in cuius cõtumeliã data eſt: extra eo.de hoc
ar.xvij.qõ.iiij.ſi quis in atrio.⁊ hoc ſi cõmode põt
alioqñ ſm Archi.erit pauperũ.ar.eoꝝ que dicta
ſunt.ṡ.potẽtia per totũ. Uñ ſi eſt accepta ab ordi
nato ad nullũ titulũ, dabiẽ eccleſie cathedrali.ſi
ab ordinato ad titulũ alicui⁹ eccl'ie vel beneficij
illi applicaẽ ſcdm ⁊ vl.⁊ ſi eſt accepta ꝑ eccl'ia
vel beneficio illi applicabiẽ niſi eccleſia fuiſſet in
culpa.puta ſi totũ collegiũ conſenſit ſimonie: qꝛ
tũc dꝫ erogari pauperibus ne eccleſia de malo re
portet lucrũ: poſſet tamẽ ex miſericordia reddi il-
li q̃ dedit ſcḋm Ray.ſi trãſiret ad religionẽ vt cuꝫ
ea trãſiret vel etiã ſi eſſet pauper ⁊ nõ ſufficerent
ſua: vel etiã ſi dediſſet ex ignorantia ſm hoſt. Et
idẽ de pecunia accepta pro alijs ſpũalib⁹ dicẽdũ
eſt: vt.ſ.deẽ eccl'ie in q̃ ſimonia cõmiſſa eſt: ita tñ
qḋ qui dedit cõmodũ nõ reportet. ¶ Tertium. Si
aũt pro ingreſſu monaſterij vl' eccl'ie ſit accepta ſi
loquamur de eccleſia ſeculari ſcḋm Pañ.in.c.de
hoc eo.tit.ſi is qui dedit nõ hꝫ vñ viuat reſtitueẽ
ei.ar.c.veniẽs.eo.ti.ſi auteꝫ hꝫ vnde viuat.tunc ſi
oẽs de eccl'ia deliquerunt dꝫ dari eccl'ie ⁊ crimi-
noſi expelli: ⁊ ſi nõ expellanẽ dꝫ dari fiſco pape ſꝫ
hoſt.que diſtribuat in pias cãs: qꝛ turpia lucra a
fiſco extorqueñẽ.l.fiſc⁹.in.q.ff.de iur.fiſ.ſi vo non
oẽs deliquerũt ſed ſol⁹ plat⁹ vel pticularis tunc
dabiẽ eccleſie in cui⁹ ignominiã erit datũ. Si ve
ro loquamur de eccleſia regulari: ſi oẽs deliqͥue-
runt daẽ ei qui dedit vt inter ſcḋm monaſterium.
vt dicto.c.veniẽs.cum nõ poſſit ſtare in primo.vt
in.c.qm̃.eo.ti.ſi vero ſol⁹ platus aut pticulares
deliquerũt ⁊ nõ capl'm: tunc ſi eſt profeſſus ſcḋm
monaſterium ad quod tranſit habebit vſumfru-
ctum illorum bonorum et eo mortuo reuertentur
libere ad primũ monaſterium: et ſic intellige glo.
in.d.ca.de hoc et concor.hoſt.et do.ant.ſed limi
tat archi.in his que vſu non conſumuntur vel di
ſtrahunẽ vt ſunt poſſeſſiones. Si autẽ cuꝫ eo di-
ſpenſetur quod remaneat in eodem monaſterio
putat arch.poſſe diſpenſari quod illa pecunia re
maneat monaſterio. ¶ Quartuꝫ. Si pecunia ſimo 4
niaca ex pacto ſit data pape ſcḋꝫ Panor.in.c.ſ.e.
tit.nihilominus talis non poterit retinere bene-
ficium acceptum etiam in caſu in quo papa non
committeret ſimoniã: ſicut in ſimili diſputat Jo.
an.in regu.cum licet.de regu.iur.lib.vj.in mercu.
de ludente cũ epo ad azaruꝫ ſtatuto eiuſdem epi
excõicante ludentes: qꝛ lꝫ eps nõ ligetur ſtatuto
illo ligaẽ tamẽ ſecum ludens: et idẽ in ꝓpoſito.vt
diſputat Panor.in.c.extirpãde.de pbẽ.ſed ꝯtrariuꝫ
dixi ſupra.§.xix.ad fi.⁊ eſt verius. Nec obſtat ſi
militudo de epo: quia ipſe non poteſt ſꝫ aliquos
facere qḋ ſtante ſtatuto ſuo contrauenieus non

ligetur qd tamē poteſt papa: vel dico quod iudex
do cum aliquo diſpenſat preſumptiue vt ille im-
pune iudat cum eo ſicut papa conferendo benefi
cium ſimoniace diſpenſat in pena ſimonie.

Simplicitas ſm Paū.in.c.dilecti.de iudi.eſt
duplex: vna.ſ.diſcretioni cōtraria reprobata
xxxix.diſt.c.petrus diaconus.⁊.xxſ.qō.ſ.ſi cupis.
⁊ alia ꝯria doloſitati amplectēda de qua in euā-
gelio: eſtote ſimplices: ⁊ in.c.veritatis.de iureiu.
⁊ inſti.de legi.agna.ſuc.§ qd ad feminas.vbi dr
ſimplicitatem amicam legibus amplexantes.

De ſimulatione ⁊ ypocriſi fictiōe ⁊ aſtutia.

Simulatio ex hoc vr dicta quod vnū
aliud ſignificat vel repreſentat quaſi
ei ſimile ſicut ſi dicamus auricalcū
ſimulare aurum verū: vnde ſimulatio
gñaliter et large ſumpta eſt idem qd
aſſumptio actus vel rei alicuius ad aliud repre-
ſentandū: et ſic etiā vt dicit.s.Tho.ij.ij.q.iij.ar.ſ.
ad ſecundū.ſimulatio large eſt fictio. Que quidē
fictio ſcdm bcm̄ Ste.a compoſitione actuum vel
operū dicta eſt: eo mō quo luti cōpoſitores figu-
lorū ꝯpoſitores vocam⁹ ⁊ ſignificat ꝯpoſitionē
exteriorū actuū vel rerū ad aliqd falſum aut ēt ve
rū ſignificādū: ſicut dr fingere ſanus tibias clau
dicādo dū claudicationē ordinat ad ſignificādū
ſe debilē qd eſt falſum ⁊ ſiſr dum eā ordinat ad re
preſentandū inceſſum alteri⁹ qui vere eſt claudus.
Proprie aūt ſimulatio ſemper eſt ad ſignificādū
qd nō eſt: qd bñ.s.Tho.ibi ar.ſ.oſtendit dicens
qd ſimulatio ꝓprie eſt quoddā mēdaciū ꝯſiſtens
in ſignis exteriorū factorū: ⁊ ar.ij.dicit eā eſſe idē
ypocriſi que latine dr ſimulatio dicta ſm Iſido.
et alios ab eo ꝙ aliqui in ſpectaculis ꝯtecta facie
ſimulabāt pſonā alienā: vnde ypocriſis inquit.s.
Tho.eſt ſimulatio nō ois: ſed illa qua quis ſimu-
lat pſonā alteri⁹: ſicut cū pctōr ſimulat perſonam
iuſti. Et ſic ſcdm mentē eius ſimulatio proprie eſt
idē ypocriſi ſicut genus ſpēi: puta aīs bos. Aſtu-
tia vero vt ptz.xxij.q.iv.eſt ſimulatio ſeu fictio cir
ca media quibus venit ad finem bonū vel malū
ſicut ſi quis fingat ſe amicū alterius quē odit vt
diſcat ab eo ſecreta: vnde dicit ibi qd ad aſtutiā
pertinet ad bonū vel malū finē nō vti veris vijs:
ſed ſimulatis ⁊ apparentib⁹: et hoc vt ibi ptz ar.
iiij.inquantū iſte vie ſunt in ipſa excogitatione:
vt aūt ſunt in ipa executiōe hoc pertinet ad dolū
q̄ eſt executio aſtutie: ſiue per vba ꝙ principali-
ter ad dolū pertinet ſiue per facta qd pertinet ad
fraudē proprie: de quo etiā dictū eſt ſupra fraus.
⁊ ſupra culpa.in prin. Et ſic ptz qd ois ypocriſis
eſt ſimulatio ꝓprie nō ecōtrario: ⁊ ois ſimulatio
ꝓprie eſt fictio: nō eꝯ: ⁊ ois ſimulatio large eſt fi-
ctio proprie ⁊ cū ea ꝯuertit. Aſtutia autē eſt quid
predictis cōius quātū ad hoc qd fit vbis ⁊ reb⁹:
predicta autem rebus tātū: eſt vero quid ſtrictius
inquantum eſt circa media tantum in ordine ad
finem: predicta vero circa media et finem.

Primo vero querit quotuplex ſit ſimulatio: et
dico colligendo ex archi.poſt Augu.ſuper Ge.et
Alex.de al.qd ſumēdo eam large eſt quadruplex:
primo.ſ.ſignificationis ſicut iacob ſimulauit ſe
eſau. Geñ.xxvij.in ſignum qd ppl's minor.i.xpia-
nus preferendus erat maiori.i.iudaico: ⁊ ſecun-
da cautele: ſicut ioſue fugam ſimulauit vt auer
teret baxtas hoſtes a ſua ciuitate Joſue.viij.ter-
tia eſt inſtructionis vel doctrine ſicut predicato-
res fingunt parabolas. ⁊ chriſtus Luce vlti.fin-
xit ſe longius ire ad inſtruendum diſcipulos qd
longe eſſet ab eorum cordibus. et quarta dupli-
tatis que ſcilicet fit ad decipiendum ſignifican-
do quod nō eſt: qui et proprie eſt ſimulatio. Sed
ſi ſumatur proprie cum ſit quoddam mendacium
vt dictum eſt: diuiditur eo modo quo et menda-
cium de quo ſupra loco ſuo dictum eſt.

Secundo querit vtrum ſimulatio ſemper ſit pe 2
catum ⁊ dicit.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ.qd ois ſimulatio
proprie ſemper eſt pctm̄ q2 eſt mendaciū. Si vero
loquamur de ſimulatione large notandū eſt di
ctum vlt. quod ſicut licet fallere aliquem in dupli
citate verborū propter aliquā ſui vel proximi vti
litatem ita licet et per opus intentione vtilitatis
conſequentis ad talem ſimulationē ſicut dauid
mutauit faciem ſuam coram achis rege geth.ſ.re
gum.xxſ. et facit cap.vtilem.xxij.qō.ij. Hoc eſt di
cere quod ſicut loqutione duplici ſignificante ve
rum et falſum licite ad bonum finem vti poſſum⁹
licet ſciamus proximum capere idem falſum intel
lectum niſi obligemur alicui ad eius intentionē
reſpondere: ita re que duo ſignificare poteſt ſicut
fuga Joſue potuerat ſignificare timorem et pru-
dentiam eius: poſſumus vti bono fine: licet ali⁹
inde capiat ſenſum falſum. Igitur ſecundum om
nes non eſt peccatum ſimulatio ſignificationi qd
limita niſi addatur aliquod mendacium: nec cau
tele: vt patet ex dictis ſtatim: quia in ea eſt vſus
rerum que ſignificare poſſunt verum et falſum: ⁊
probatur in.c.vtilem.⁊.c.quod ait. et in.§ quan-
doq3.xxij.qō.ij.nec inſtructionis vt per ſe patet:
quia non eſt mendacium ſed figura veritatis.

Tertio querit vtrum occultare ſuū pctm̄ ſit ſi 3
mulatio: ⁊ dicit.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ.qd ſicut mētit
vbo quis qñ ſignificat qd nō eſt: nō autē qñ tacet
qd eſt: qd aliqñ licet: ita ſimulatio eſt qñ qs p ex-
teriora ſigna ſignificat qd nō eſt nō autē ſi preter
mittat ſignificare ꝙ eſt: vnde abſq3 ſimulatione
pōt quis occultare pctm̄ ſuū: ne.ſ.exinde alius ſcā
dalū gñet. Hec ex illo. ⁊ intellige occultare per
bona opa que taliter pctōres facere nō conſueue
runt: vel per opa que pñt ſignificare qd tale pe

catum non ſit commiſſum: et aliquid aliud vt pa
tet ex dictis. §. priore. et dicendis. §. ſeq.

4 ¶ Quarto q̃ritur vtrũ ſit pctm̃ ſimulare ſanctita
tẽ: ⁊ dicit pet. in quodl. hoc fieri ab aliquo dupli
citer primo vt pallietur iniq̃tas: et ipſe bonus pu
tet qḋ eſt peccatũ ⁊ tãto grauius quãto iſta ſimu
latio cedit in dãnũ p̃rimi tp̃ale vel ſpũale: ſe
cundo ad honorẽ dei ⁊ proximorũ edificationẽ
corã extraneis vt ipſi magis edificent ⁊ hoc non
eſt pctm̃. Ratio primi dicti eſt qꝛ talis non ſolum
querit abſcõdere veritatẽ ſue iniquitatis: ſꝫ etiã
aſſerere falſitatẽ ſue ſanctitatis: ratio vero ſecũdi
eſt: qꝛ ſi talia cõueniũt ſibi ex ſua profeſſione. pu
ta quia chriſtianus ieiunat ieiunia eccleſie ⁊ re
ligioſus icedit maturus nõ ſignificat falſum licet
ſit malus: ſicut nec religioſus deferẽs habitũ pfe
ctiõis cũ ſit imperfectus ſi vero nõ congruunt ſed
ſunt altiora vt ſi frater predicator incedat nudo
pede vel frater minor carnes non comedat ſi hoc
ſit bono fine: licet pretẽdat ſanctitas maior quã
ſit in eo eſt ſimulatio cautele cõtra demonẽ: et ſic
beatus dñicus pedeſter ambulãs ad fontẽ ſitim
extinguebat ne bibendo nimis hoſpitem ſcanda
lizaret et bibendo parum edificaret.

5 ¶ Quinto querit vtrũ hypocriſis ſit pctm̃ mor
tale. et dico colligendo ex. s. tho. ij. ij. vbi. s. ⁊ bo
na. in. iij. diſt. xxxvi. ⁊ alex. xiij. titu. de hypocriſi
qḋ cũ in hypocriſi ſit defectus ſanctitatis et eius
oſtenſio: ſi ad vtrũq; referatur intẽtio hypocrite:
qꝛ. ſ. ſanctitatẽ vult pretendere ⁊ nõ curare: ſic eſt
mortale: qꝛ nullus totaliter ſanctitate priuat niſi p
mortale: ⁊ ſic ſumit in ſcripturis: ſi vero ferat ad
oſtenſionẽ tm̃ ſanctitatis: a qua deficit per pctm̃
nõ eſt ſemp mortale: ſed ſm̃ finẽ intentũ ſi ille ſit
cõtra charitatẽ dei vel p̃rimi: puta qꝛ p hoc vult
ſeminare hereſim: vel aſſeq̃ dignitatẽ eccleſiaſti
cam indignus aut bona tp̃alia in q̃bus finẽ conſti
tuit: alias erit veniale puta cum in ipſa fictione
delectat. de quo hꝫ in. iiij. et hi. qḋ magis videtur
vanus quã malus. Et idẽ. vb. addẽs qḋ eſt morta
le ſi intẽdit vt ei det aliquid ppter hoc ſm̃ illud
Matth. xxiij. ve vobis ſcribe ⁊ phariſei q̃ come
ditis domos viduarũ ⁊c. qꝛ rapit qḋ debetur ſan
cto cũ det ei in noĩe iuſti ⁊ idẽ ſi facit ex inſatia
bili auaritia ſecus ſi q̃s p ſua neceſſitate ſimulat
neceſſitatẽ maiorem quã habeat: qꝛ talis ſimula
tio ſm̃ Chri. eſt culpa diuitũ potius q̃ pauperũ.

6 ¶ Sexto q̃rit vtrũ ſit hypocrita qui gerit habi
tum religiõis ⁊ nõ hꝫ meritũ: et dico ex mente. s.
Tho. ij. ij. vbi. s. qḋ nõ: ſi illũ aſſumit intẽdens ſe
ad ſtatũ perfectionis trãſferre ⁊ deficit p infirmi
tatẽ. qꝛ ille habitus nõ ſignificat qḋ ſit pfectus. ſed
ſignificat ſtatũ quo q̃s obligat ad opa pfectiõis
vnde non tenet manifeſtare ſuũ pctm̃ ſanctitatis
habitũ deponẽdo: ſi vero illũ aſſumeret vt ſe iu
ſtum oſtentaret hypocrita eſſet et ſimulator.

¶ De ſocietate determinate rei pri
mo in mercantijs et artibus.

SOcietas qd ſit ⁊ qd ſocius dictũ eſt. s.
peculiũ. ij. vbi de ea agebat ſm̃ ſe qd
et q̃tuplex ſit ⁊ quõ ſoluat ſine deter
minatione ad rẽ determinatã. ⁊ q̃tũ
ad diuiſionẽ fratrũ: ſicut nunc de ea
agit inquãtũ eſt determinate rei: ⁊ primo in arti
bus ⁊ mercãtijs. ⸿ Pro quo gñaliter dico qḋ breui
regula diffiniri poſſent oẽs q̃ſtiões in iſta mate
ria. ſ. qḋ i ſocietate nõ poſſit eſſe pctm̃. niſi qꝛ ibi
eſt vſura vel iniuſtitia dũ vna ps nimis grauat.
Ubi ergo illud qḋ q̃s in ſocietate ponit ſtat peri
culo ponẽtis nõ eſt vſura ſicut nec mutuum. vbi
etiã neutra partiũ nimis grauat arbitrio bonoꝝ
nõ eſt iniuſtitia: ſed p hebetibus aliqua q̃ramus.

¶ Primo ergo q̃rit vtrũ licite cõtrahat ſocietas 1. qḋ
vno ponente pecuniã ⁊ alio pſonã vt inde lucrũ
pcipiat ſiue vnus ponat pecuniã tm̃ alter operã
tm̃. ſiue vterq; vtrunq; ponat ſiue alter vtrũq; et
alter tm̃ alterũ ponat. His eñ tribus modis ſo
cietas variat ſm̃ Alexã. de hal. et dicit. s. Tho. ij.
ij. q. lxxviij. qḋ ſic cõmittẽs pecuniã mercatori vel
artifici nõ trãſfert dñium in illũ ſicut in mutuo ſꝫ
remanet eius. ita qḋ cũ periculo ipſius mercator de
ea negociat vel artifex opat: ideo licite põt pete
re partẽ lucri inde prouenientis tanq̃ de re ſua: et
cõcor. ange. de pu. in trac. de ſocie. dicẽs hoc lice
re tã de iure ciuili quã canonico: qꝛ opa alicuius
ſepe valet p pecunia. l. ſ. C. p ſo. inſti. eo. §. ij. ⁊ no.
gl. in. c. plerique. xiiij. q. iij. ⸿ Sed ad iuſtitiã huius
cõtractus tria req̃runt: p̃mo qḋ ars vel negociatio
ſit licita. de do. inter vir. ⁊ vxor. preſtras. ſcḋo qḋ
pecunia ſtet periculo ponẽtis. de quo. §. ſeq. tertio
qḋ equitas ſeruet in oibus ſic qḋ vt dicit gof. dãna
et lucra ſint cõia. vt in. d. glo. c. plerique. ⁊ in. d. l. ſ.
C. eo. qḋ intellige pportiõaliter. i. ita q̃ q̃ plus po
ſuit pecunie vel ope plus habeat de lucro. l. ſi nõ
fuerit. ⁊. l. q̃d eñ. ff. p ſo. in quo ſtat arbitrio bo
ni viri qḋ in hac actiõe ſequendũ eſt. l. in propoſi
ta. ff. pro ſo. Et ratio eſt qꝛ ſocietas eſt fraterni
tas. l. verũ. ff. pro ſo. vnde iſta equitate nõ ſerua
ta eſt ſocietas iniqua et leonina. d. l. ſi nõ fuerit.
in fi. quod pro tota iſta materia notandum eſt.

¶ Scḋo q̃rit vtrũ ponens pecuniã apud merca 2
torẽ vel artificẽ per modũ ſocietatis vel depoſiti
poſſit ſaluo capitali lucrũ percipere ſaltem ex pa
cto. ⁊ dico qḋ nõ etiã ſine pacto cũ intẽtiõe tm̃ pn
cipali qḋ in oẽm euentũ capitale ſit ſaluũ ſm̃ Ar
chi. ſed eſt vſura. vt ptꝫ p. c. vſura. xiiij. q. iij. et per
diffinitionẽ vſure: qꝛ hic eſſet mutuũ: et idẽ rich.
in. iiij. di. xv. et laur. de ridol. ⁊ glo. in. d. c. plerique
et idẽ ſentit bal. in. l. ſ. C. pro ſo. dicẽs iſtũ ꝯctũ ſa
pere vſurã neceſſe ſocietatis ex forma qꝛ eſt mu

tui.nec ex natura qꝛ eſt ꝯtra naturã ſocietatis qð
vn⁹ habeat caput ſaluũ ⁊ ali⁹ fructũ.ff.eo.l.mu-
tuis.⁊ idẽ diceret ſine dubio.s.Tho.qꝛ ꝑ ratiõe
aſſignat licite ꝑcipiẽdi lucrũ ex pecunia ꝑ modũ
ſocietatis:qꝛ ſtat piculo ponẽtis:⁊ ꝯſequẽter ſi nõ
ſtat nõ ꝑcipit. Nec excuſat ſm Archi. piculũ cui
pecunia ſubſtat apud aliũ q̇ fugere põt aut defi-
cere.qꝛ lucrũ nõ ſperaꝛ ratione periculi:imo ſi de
eo dubitaret nõ poneret:ſed rõne mutui:ex q̇ tñ
nõ lꝫ ꝑcipere lucrũ ẽt ſi piculũ interueniat: vt ex-
preſſe ptꝫ in.c.nauigãti.de vſur. Nõ excuſat etiã
qð depoſitari⁹ vel ſocius ſit multũ lucrat⁹:qꝛ lu-
crũ fuit induſtrie nõ pecunie ⁊ periculũ amiſſio-
nis incũbebat negociãti ⁊ nõ deponẽti. ¶ Si aũt
huic ꝯtui acceſſerit pactũ de ſalute capitalis et
ꝑte lucri q̇dã dixerũt qð lꝫ ⁊ valet ex vi pacti ſal-
tẽ de iure ciuili.qꝛ ꝯtus ex ꝯuẽtiõe legẽ accipiũt
de reg.iur.ꝯtus.li.vſ.⁊ hoc ſequiꝛ Jo.an.vt reci
tat Paſ.in.c.ꝑ vras.de dona.inter vir.⁊ vxo.et
idẽ Hoſt.in ſum.qꝛ hoc pactũ nõ eſt ꝯ ſꝫ ꝑter na-
turã ꝯct⁹ pactũ aũt interpoſitũ ꝑter naturã ꝯtra-
ctus valet:vt.l.j.ff.depo. et in.c.vnico.de cõmo.
ſi tñ capitale inquit ꝑdaꝛ deberet deponẽs in ſo
ro aĩe remittere. Sed azo.⁊ Accur.i.d.l.ſi nõ fue
rit.et do.Anto.in.c.fin.de vſur.⁊ Ange.de peru.
vbi.s.⁊ goſ.⁊ Jo.cal.⁊ theologi tenẽt ꝯriũ ⁊ bñ.
qꝛ tale pactum eſt ꝯ naturã ſocietatis:q̇ eſt frater
nitas vt dictũ eſt: de cuius natura eſt qð partes
ſint eq̃les niſi aliud dicaꝛ ſm Archi.poſt Lau.de
ridol. qð intellige abſolute vel ꝓportiõaliter ad
pecuniã poſitã vel laborẽ aut induſtriã ꝑſonarũ
ideoq3 nõ valet.l.cũ ꝑcario.ff.de ꝑca.⁊.c.ſi.de ꝑ-
ca. Sꝫ ⁊ ſi eſſet licitũ tñ iſta nõ eſt honeſta ſocie-
tas qꝛ poſſet q̇ operã ponit ſentire damnũ in ope
ris amiſſiõe ⁊ i capitali pecunie:qð eſt ꝯtra natu
rã ſocietatis.vñ gl.in.d.c.plerũq3.dicit ad hoc ꝙ
ſit licita ⁊ honeſta ſocietas oportere qð ponens
pecuniã ſentiat de lucro ⁊ de damno. Ad.§. autẽ
de illa.inſti.ꝑ ſo.vbi dr valere pactũ qð alter nõ
ſentiat de dãno:ſed de lucro dicit Jo.cal.hoc nõ
intelligi de capitali:ſed de dãnis ⁊ lucris cõtin-
gentib⁹ ſaluo capitali.vel dic qð ꝓcedit quãtum
ad ponentẽ operã q̇ licite paciſciꝛ qð non ſentiat
dãnũ in capitali cũ ſentiat dãnum in opa:q̇ ꝯ po
niꝛ pecunie.vt.j.§.iii.imo opa ⁊ induſtria:vt ibi
dicit text.poſſet eſſe tãta qð valeret pactũ:vt ipſe
lucreꝛ duas ꝑtes: et tertiã hẽat q̇ pecuniã ponit.
Fallit aũt qð dictũ eſt ſi capitale ſit ſaluũ non ex
ꝯtu ſocietatis.ſed aſſecurationis facte ab aliq̇ q̇
nõ ſit ſoci⁹ cui daꝛ certũ q̇d vt ſubeat periculũ ca
pitis:vt ptꝫ ex dictis.s.negociatio.§.iiii. et idem
eſt ſi iſta aſſecuratio fiat a ſocio modo intẽtio ſit
recta. puta qꝛ etiã ſine ſocietate ſocius aſſecura-
ret ⁊ ipſe ponẽs pecuniã tale q̇d ſolueret ſiue lu-
craret ſiue non:qꝛ ſunt ibi duo ꝯtus.ſ.ſocietatis et
aſſecuritatis.quoꝝ q̇libet ꝑ ſe eſt licitus. ¶ Hoc du
pliciter põt fieri:ꝑmo cõueniẽdo qð ponẽs pecu-
niã tñ minus de lucro capiat,quãtũ apprehẽdit
preciũ aſſecuratiõis:vt ſi cõiter eſtimeꝛ qð lucra-
biꝛ.viii.ꝑ cẽtũ:⁊ illud ꝑciũ ſit.iii.cõueniãt qð ac-
cipiet de lucro ſolũ q̇nq3 ſi alſ debuiſſet habere
plura:et ſi lucrũ nõ affuerit ſoluet aliũde. Secũdo
clari⁹ cõueniẽdo ꝙ ꝑ aſſecuratiõe ſoluet tñ,⁊ de
lucro accipiet partẽ ꝯtingentẽ. Ad illud agiꝛ qð
dr de pacto ꝑter naturã ꝯtract⁹ dictũ eſt:et addiꝛ
hoc intelligi q̃n ipſe cõtract⁹ eſt licitus alſ,qð nõ
eſt in propoſito:qꝛ etiã ſine pacto nõ lꝫ. Et idẽ di
co q̇ ad illud qð pacta ex ꝯuentiõe legẽ accipiũt
qð.ſ.verũ eſt in his q̇ nõ ſunt de ſe illicita. Ad.d.
aũt.c.ꝑ veſtras dico qð nõ eſt cõtra ꝑdicta:qꝛ nõ
dicit qð capitale debeat eſſe ſaluum. Nec eſt hoc
ſpeciale in pecunia dotali vt quidam dicunt.

¶ Tertio queriꝛ vtrũ econtrario licitũ ſit paciſci
ponenti opera de certa mercede earũ puta.xx.ni-
hil ſentiẽdo de dãno:et dico qð ſic qꝛ ſm Ange.
vbi ſupra nõ eſt iſte cõtract⁹ ſocietatis ſꝫ locatio-
nis operũ: imo poſſet facere ſm aliquos pactum
qð nõ ſolũ haberet ꝑdicta.xx.ſine vllo dãno:ſed
etiã talẽ vel talẽ partẽ de lucro et nullã de dãno
ſed hoc reciperet vtiq3 nõ inquãtũ ſocius ſed in-
quantũ locatoꝛ operũ ⁊ pro ſalario. Sed ꝑdicta
intellige niſi damnũ contingeret culpa vel dolo
ipſi⁹ locatoris operũ vel eoꝝ quoꝝ opa vtitur:
qꝛ ſic nõ liceret.l.itẽ q̃riꝛ.⁊.l.ſi merces.§.q̇ colũ-
nam.ff.loca. intellige etiam ſi arbitrio boni viri
tñ meretur alſ eſſet iniuſtitia.et ſi non vſura.

¶ Quarto q̃riꝛ vtrũ liceat dare pecuniã in ſocie 4
tatẽ ad lucrũ cũ pacto de ſalute capitalis facto ſo
lũ ad ſui ſecuritatẽ exigẽdo inſtrumentũ de pecu-
nia depoſita vel aliter data non ſub noĩe ſocieta-
tis: cũ tñ vere intẽtio ſit ſubeundi dãna ⁊ picula
pecunie:⁊ dico qð nõ ſꝫ peccauit mortalr mẽtien
do ꝑnicioſe in infamiã ſui.xxii.q.ii.primũ.⁊ teneꝛ
intẽtionẽ ſuã patefacere qꝛ ꝯtract⁹ eſt piculoſus:
et dãs pecuniã ad libitũ poterit mutare intẽtio-
nẽ ⁊ capitale ꝑditũ exigere tãq3 mutuũ vel depo-
ſitũ: et ſilr poſſent hoc facere heredes eo mortuo
inteſtato:⁊ inde etiã ꝓximi ſcãdalizanꝛ. Vñ ſi ta-
lis vult ꝑtẽ lucri deſtruat ꝯtũ mutui et deceptis
cõcordet ꝑ reſtitutionẽ vel petitionẽ remiſſionis
ſꝫ arch. qð tñ eſt verũ q̃n ex hoc mercatoꝛ paſſus
eſt damnũ:⁊ q̃n notificata ſua volũtate nõ ceſſat
ſcãdalũ ꝓximo datũ.quo caſu teneꝛ reſtituere cũ
fama reb⁹ ſit ꝑponẽda.ſ.q.ſ.deteriores. ſimplici
ter aũt nõ eſt neceſſe reſtituere in cõſciẽtia cũ fue-
rit vera ſocietas. Poſſet tñ ꝯtra fraudes merca-
toꝝ facere pactũ de cautiõe pignoratitia ex qua
nõ ꝑcipiat fructũ:⁊ de ſubeũdo dãno ſi mercatoꝛ
ſufficienter oſtendat illud incurriſſe:⁊ de ſua pe-
cunia exercenda in q̇buſdã locis ⁊ rebus:⁊ nõ in

al ijs: ⁊ ſi ille ſecus fecerit damnum totum erit
ſuum:quia venit contra pactum.
5 ¶ Quinto q̄rit q̇d ſi ponat̃ q̄ q̇s ponat in ſocie
tate opas tm̄:ali⁹ vo libras.xxx.ad tertiā partez
lucri ⁊ dāni.i.ad lucrū ⁊ dānū.x.librarū.xx.rema
nentib⁹ ⁊ dico q̄ vſurari⁹ eſt qui pecuniā dedit:
q2.xx.mutuauit et ɔ̄ñr ex parte harū lucrū eſt vſu
rariū et ɔ̄ñr tot⁹ contract⁹ eſt vitiat⁹ ſm Alex.de
al.De hoc tamē vide etiā §.ſeq.in fi.Et dato q̄
nō eſſet vſura eſt tn̄ inhoneſta ſocietas: nec in ea
ſeruat̃ equitas ſocialis:q2 ſi mercator iſte poſtq̄
merces emit perderet eas:perderet operaz et.xx.
collator autem pecunie non perderet niſi decem.
6 ¶ Sexto q̄rit̃ vtrū ſi dānū capitale pdat̃ debeat
eſſe cōe vtriuſq3 ſocij vel ꝓpriū ponētis illud ma-
xime ex pacto vel cōſuetudine: ⁊ dico ceſſante pa
cto et cōſuetudine eſſe de hoc opiniōes.Quidaz
cm̄ cū Ja.de are.dicūt q̄ d3 eē cōe:p.l.ſi nō fuerit
et.l.ſi id q̄.§.itē celius.⁊.l.cū duob⁹ §.quidā ſa-
gariā.ff.p ſo.vn̄ ſi totū dānū eēt ꝓpriū videret̃ ꝯ
naturā ſocietatis:q̇dā vo dicūt q̄ d3 eē ꝓpriū:vt
gl.in.d.l.ſi nō fuerint.et ſocio ſufficit dānū perdi
tarū oparū:q2 ſicut de capitali nō lucrat̃:ſed totū
redit ad eū qui poſuit ſi in fine inuenit̃ ſaluū: ita
⁊ de ei⁹ dāno nihil debet hr̄e: q2 de ꝯrijs eedem
regule dant̃.C.de fur.l.manifeſtiſſimi.quam opi
nionē Cy.dicit eſſe equiorē:ſ3 vitas eſt q̄ ſi nul-
lum ſit pactū vel alia cōſuetudo:tūc aut dicendū
eſt ſm Pe.vt refert Cy.in.l.j.C.p ſo.ꝙ ſi peat an
te opas exhibitas ſit cōe:ſi poſt aliq̄s aliqualr ſit
cōe:ſi poſt oēs ſit propriū ponētis:q̄ vr̄ eq̄ſſimū
pſertim in ɔ̄ſcia:quaſi.ſ.ex pecunia ⁊ induſtria cō
ſiet̃ vnum totū p imaginationē ꝙ equaliter pda
tur:aut certe ſm Bal.in.l.j.C.p ſo. q̄ ſiue pdat̃
ante opas ſiue poſt totū ſit ꝓpriū ponētis: q̄ ē ve
rius de iure ⁊ in cōſcia et idē t3 Ang.vbi.ſ.et eſt
de mente Bar.in.d.l.j.Unde iſta opinio vult ꝙ
pciū ope ⁊ induſtrie ſocij intelligit̃ corrñdere in
teruſurio pecunie et nō ipſi ſorti:et ſic ex vna pte
ponit̃ cōmoditas ope:ex alia cōmoditas pecunie
et nō proprietas: ſicut qn̄ ex vna pte ponit̃ pecus
in ſocietate ex alia opa paſtoralis ſola dāna vel
cōmoda:in obuentionib⁹ ſunt cōia:nō aūt ipſum
pecus:vt.l.cū duob⁹.ff.pro ſo.ſic vt in dubio po-
tius intelligamus in ſocietate poſitum vſum rei
quā ipſam rez:niſi data eſſet eſtimata. Et iſta eſt
mens.s.Tho.vt patet ex verbis eius.ſ.§.j.Si ve
ro fiat pactū q̄ periculū ſit cōmune eſt licitum ſe-
cundū gl.xiiij.q.iij.in.c.plerlq3.q̄ etiā ſentit Pa
nor.in.c.per vẽſtras.de dona.inter virum et vxo.
ſed.s.Ber.tenet cōtrarium:q2 ſi capitale pro par
te ſit ſecurum ibi pro parte eſt mutuū:et ɔ̄ñr totus
contractus viciatus:et hoc eſt verum ſimpliciter:
primum vero eſt verum ſi ſic fiat q̄ totum capita
le fiat commune:ita quod in fine ſocietatis diui-
datur:q̄ etiā ſi nō exprimit ſubintelligitur:q2 pa
ctū factū de dāno intelligit̃ etiā de lucro ⁊ ecōtra
rio inſti.pro.ſo.§.illud.vn̄ dicit Ang.vbi.ſ.q̄ ſi
aut ex pacto aut ex cōſuetudine piculū capitalis
erat cōe cōiter d3 diuidi iter eos. Q̄ verū eſt ad
iſtū ſenſum q̄ toto tpe ſocietatis capitale ſit cōe.
vnde in fine diuidit̃ ſi ſupeſt ⁊ ɔ̄ñr ſi perit q̇libet
pdit ſuā medietatē.nō autē ad iſtū quaſi ſi pereat
ſocius vnā medietatem reſtituat ei qui poſuit:q2
iſta pars eſſet ſecura: ⁊ ɔ̄ñr eſſet pro pte mutuuz.
Adde autez q̄ ſi non apparet quomodo ſit ꝯtcta
ſocietas intelligit̃ ꝯtcta ſcd̄m cōſuetudinē regiōis
et inter mercatores ſcd̄m conſuetudinem merca-
torū.ff.de edi.edic.l.quod ſi nolit §.qui aſſidua.
¶ Septimo querit̃ quid ſi det̃ pecunia ad lucruz 7
mercatori cum pacto quod ſi capitale pierit nau
fragio non teneatur de illo: ⁊ dico quod eſt vſu-
ra.extra eod.c.fin.quia in actu mercandi capitale
erat mutuum cum ſtaret periculo mercatoris.
¶ Octauo querit̃ q̇d ſi vterq3 poſuit opam et pe 8
cuniā:ſed alter altero maiorem pecuniam : puta
duas partes altero ponēte vnā: ⁊ dico ꝙ quilibet
habebit ptē lucri correſpōdētē ei q̄ poſuit:etiaz
ſi de hoc nihil actū eſſet q2 tacite actū eſſe ſubin-
telligit̃ vt qui pl⁹ oneris et piculi ſuſtinet plus ex
pectet emolumēti.ff.de reg.iur.l.ſcd̄m naturam.
et ita intelligit̃.d.l.ſi nō fuerit.in prin.ꝙ eſt nota
bile: ⁊ verū niſi alteri⁹ opa et induſtria valde pre
ponderet.vt.d.l.ſi nō fuerit. vn̄ iudex arbitrabit̃
ac ſi hoc eſſet expſſe actū.ff.pro ſo.l.ſi ſocietatez.
¶ Nono querit̃ vtrū dānū pſone ponentis ope- 9
ras ſit cōe.vt q2 defendēdo pecuniā a latronibus
eſt vulnerat⁹ et fecit expēſas ⁊ pdit aliqua q̄ ſecū
nō tuliſſet niſi cōi noīe fuiſſet ꝓfect⁹.et dico ꝙ ſic
ſi euenit propter ſocietatē.vt expſſe vult.l.cū duo
b⁹.§.q̇dā ſagariā.ff.pro.ſo.q2 Bal.in.l.j.C.p ſo.
limitat quantū ad dānū extrinſecū euenies rōne
ſocietatis:puta debita predicta:nō autē quantuz
ad dānū intriſecuz.ſ.ipſius capitalis :niſi vt.ſ.l.
autē ſociū.§.ſocius.ff.pro.ſo.q̄ vr̄.velle ꝯtriū loqui
tur ſm gl.ibi qn̄ dānū venit culpa ſocij:limita et
quantū ad dānū cuius ſocietas eſt cā immediata
nō cui⁹ eſt occaſio remota.Un̄ ibi Bar.ſumman
do illū.§.dicit q̄ dāna et lucra cōtēplatiōe ſocie
tatis obueniētia ſunt cōicāda.d.l.cū duob⁹.ſec⁹
ſi cōtēplatione pſone obuenerint:l3 ſocietas fue-
rit occaſio:ſecus ſi ꝓpter ſocietatē adiui princip̄ē
et ei placui:ideoq3 mihi donauit caſtrū nō conte-
platione ſocietatis ſ3 mee pſone tn̄ illud non eſt
cōicandū.vt.d.§.ſocius.in fi.et ſilr in damno vt ſi
abfui propter ſocietatē:et cōſanguineus meus fa
ciens teſtamentū inſtituit extraneum quod non
feciſſet ſi affuiſſem.vt.d.l.ſocium.Hec ex illo.
¶ Decimo queritur quid ſi vterque captus fuit: 10
ſed vnus ſua induſtria euaſit vel ab amicis eſt re-

demptus:ꝛ dicit gl.in.d.§.q̄dā.qđ qui euaſit tene
tur partē dāni agnoſcere ſi vero fuit redempt⁹ di
ſtinguit:an aīo remunerādi:ꝛ tunc agit: aut non
ſed animo donandi ꝛ nō agit. Uide etiam ſupra
mandatum in quo ſecus eſt:et ſupra procurator.
11 ¶ Undecimo q̄rit vtrū paſciſci poſſit vn⁹ ſoci⁹ vt
habeat vnā ptē dāni ꝛ duas lucri. aliter vō econ-
trario duas dāni ꝛ vnā lucri:ꝛ dicit ang. q̄ nō:qꝛ
vn⁹ ſociorū nō pōt pl⁹ de lucro q̄ȝ de dāno ptici-
pare.l.muti⁹.ff.eo.ſilr nec qđ deducto dāno vn⁹
habeat duas ptes lucri ali⁹ vero vnā:niſi tn̄ ideȝ
pl⁹ pecunie vel opis vel induſtrie in ſocietate po
ſuerit:vt in.l.ſi nō fuerint.ff.eo. dicit tamen qđ in
cōſcia ſi predicta pacta arbitrio boni viri deterio
rem nō faciūt ptē alteri⁹:ita qđ q̄ plus poſuit pl⁹
habeat ſunt licita qđ intellige deducto ſemp̄ ne
12 aliqua ps capitalis ſit ſecura: vt.s̄.§.iiij.v.ꝛ.vi.
¶ Duodecimo q̄rit vtrū is q̄ ponit opas debeat
hr̄e expēſas de corpe ſocietatis:q̄ñ pficiſcit cā ſo
cietatis:ꝛ dicit Bal.ꝛ Ja.de are.ꝛ Cy.in.l.j.C.
pro ſo.qđ ſic:qꝛ lucrū intelligit deductis expēſis.
l.illud.C.de codi.ꝛ.l.mutius.ff.pro ſo.qđ Bal.li
mitat exceptis his quas feciſſet domi.ar.l.ſed ꝛ ſi
ff.de pe.hē.§.qđ autē.limitat etiā Ang.niſi cōſue
tudo aliter haberet:qꝛ deberet ſeruari:niſi conti
neret apertam iniquitatem:qꝛ vr̄ actum qđ eſt cō
13 ſuetum.l.qđ ſi nolit.§.qui aſſidua.ff.de edi.edic.
¶ Decimotertio q̄rit p q̄b⁹ partib⁹ teneant ad
ſolutionē pēſionis fundi vel apothece ꝯducte ſo-
cij ex partib⁹ diſparib⁹:ꝛ dicit Ang.vbi.s̄.ꝛ bal.
in.l.j.C.p ſo.qđ locanti tenent p equalib⁹ parti
bus:inter ſe vero rata ſocietatis:vnde etiā ſupel
14 lectilia ꝛ vaſa diuidi debent ſ. partes diſpares.
¶ Decimoquarto querit quid ſi ꝯtri tecū ſocieta-
tem ad quinquēnium:ita qđ ego mille ꝛ tu ope-
rā poneres:ꝛ caſu ante quinquēnium mille perie
rūt:ꝛ dicit glo.in.d.l.ſi non fuerint.ꝛ in.l.j.C.pro
ſo.ꝛ Ang.qđ nō cogor iterum ponere ſiue pericu
lum cōe fuerit ſiue non:qꝛ finita eſt ſocietas:item
qꝛ vr̄ actū ſolum de ponendo ſemel ꝛ nō pluries:
vt.ff.pro.ſoc.l.ſi ſocius pro filia.§.nec ſi prior. Si
autē nō perierunt ex toto quod in ſocietate poſi-
tum eſt:ſed parum reſtat et alter non vult ponere
operam vel rem ſuam que magna eſt cum re ſocij:
que parua eſt ſcđꝫ Bal.in.l.j.C.pro ſo.talis fouet
equitatem:vt.ff.de admi.tuto.l.ita autē.in prin.
15 ¶ Decimoq̄nto q̄rit vtrū liceat tradere pecuniā
mercatori:puta centū ducatos hoc pacto qđ acci
piēs teneat reſpondere de lucro vel dāno ſm̄ q̄ ſi
miles alij centū ducati apud aliquē alium: puta
Petrum lucrabunt aut pdibūt: cū tn̄ iſte accipiēs
accipiat.d.centū mox in ſua neceſſitate expendē-
dos:ꝛ dicit Arch.poſt.Inn.de vſu.c.fi.et Jo.an.
ibi qđ nō:ſed ꝯtus eſt duob⁹ ꝛ poti⁹ vr̄ vſurā ſa
pere:tū qꝛ in fraudē vſurarū vr̄ adinuentus:tū q̄.
pecunia ex ſe non eſt lucroſa.lxxxiij.diſ.eūciens.
tū qꝛ iſta pecunia nō eſt data per modū depoſiti:
qꝛ inde nō reportaret lucrū deponēs nec depoſi-
tarius eā poſſe exponere:nec p moduȝ ſocietatis
qꝛ in pacto eſſet qđ accipiēs eā fideliter expone-
ret ſolū in mercātijs:ergo eſt data p modū mutui
ꝛ ſic ibi eſt vſura. Aliqui tn̄ tenēt qđ lȝ ꝛ verū eſt
ſi lucrū expectat tanq̄ȝ intereſſe: vt qꝛ dans oīno
erat eā datur⁹ mercatori:ſȝ ad inſtantiā amici de
dit eā illi dūmodo ſcđm Tho.picula ꝛ expēſas in
ſe recipiat:ꝛ ſcđo nō intēdat pncipalr̄ magis per
hāc viā q̄ȝ p negotiationē lucrari ꝛ tertio nō ꝯhat
pactū ad ſemp:ſed ad tp̄s rōnabile: ꝛ quarto non
teneat ex neceſſitate p̄cepti gratis mutuare acci-
piēti:ꝛ q̄nto accipiat lucrū ſolū tanquā intereſſe. 16
¶ Decimoſexto querit quid ſi quis det mercato-
ri Uenitijs centū recepturus in Cypro ſolum.l.ſi
perierint in mari.ꝛ ſi nō perierint receptur⁹.cxx.
ꝛ dico qđ nō lȝ ſcđꝫ Tho.ꝛ Ray.qꝛ ſi mercator hec
expenderit iſte vult lucrum ex re non ſua: cū mer
ces empte ſint ementis in cuius dominium pecu-
nia tranſiuerat:ſi vero nō expenderit:iſte vult lu
crum qđ mercator nō fecit:imo dico qđ eſt vſura.
iuxta p̄dicta:qꝛ vult partem capitalis eſſe ſaluaȝ. 17
¶ Decimoſeptimo queritur quid ſi quis recipiat
pecuniam vltra mare vehendam et ibi reddendā
pro certo precio:et dicit Inno.in cap.fi.de vſur.
quod non eſt vſura ſiue portans recipiat in ſe pe
riculum ſiue non:quia operarum ſiue cuſtodie lo
catio eſt et idem Hoſtien.non ob.d.c.fi.quia nō
eſt idem caſus:quia receptum ibi vltra ſortem di
recte mutuum concernit: non autem hic ad ſecu-
ritatem:ſi tamen acciperetur non tantum ad por
tandum:ſed etiam ad negotiandum ſecūdū Inn.
eſſet vſura:quia pecunie nullus eſt fructus ſi te-
neatur in arca:nec deterioratur.in vſu. 18
¶ Decimooctauo queritur quid ſi detur pecu-
nia mercatori capitali ſtante periculo caſus for-
tuiti:ſed tamen lucro exiſtente certo:ꝛ dico quod
hoc caſu videtur mercator emere totum lucrum
futurum ex pecunia mediante ſuo labore: quod
quidam dicunt eſſe illicitum: ſed Gerar.Odo.di
cit licitum:quia capitale ſtat periculo:et illud lu
crum aliquid valet et hoc eſt indubitatum quia
talis dans a principio poterat paſciſci de parte
lucri habenda:et conſequenter eam ſtantem ſub
periculo fruitionis poterat vendere ſecundū eſti
mationē boni viri ſicut ꝛ fruct⁹ vēturos ex agro.
¶ Decimonono querit q̄ñ fiat ſocietas:et dicit 19
tex.l.ſi ſocietatem.ff.pro ſo.quod diſſociamur re
nunciatione morte:intelligere eſt mors ciuilis ſe
cundū glo.capitis diminutione ꝛ egeſtate.ſ.inci
dente ſcđm glo.vt ſi quis ex ſocijs ceſſerit bonis:
vt iſti.eo.§.itē vel fuerunt publicata:vt in.l.actio
ne.§.publicatione.ff.pro ſocio.adde vel conuen
tione.i.finito

tione.i.finito tēpore quo cōuentū eſt:vel cōſuetu
dine ſi de tēpore nihil cōuentū eſt.l.qđ ſi nolit.§.
qui aſſidua.ff.de edil.edic.
20 qō. ¶ Uigeſimo querit̄ quō ſocietas ſit diuidēda ſi
nihil cōuētū eſt expreſſe vel tacite q2 nulla eſt cō-
ſuetudo de hoc ⁊ dicit Bal.in.d.l.ſ.C. pro ſoc.⁊
Ang.vbi.ſ.qđ ſi alter cētū ⁊ alter opas poſuit ⁊
de lucro habēt ducēta:qui cētū poſuit prio extra
hec ſua cētū ⁊ reliqua ducēta oēs diuidēt inter ſe
ita tñ qđ ꝙ plꝰ ſocietati cōtulerit pecunie:ope vel
induſtrie arbitrio.ſ.boni viri plꝰ habeat de lucro
l.ſi nō fuerint.⁊.l.quid eſt.ff.ꝓ ſo. Nec eſt veruꝫ
qđ quidā dicūt eū qui poſuit operā prius debere
extrahere alia cētū ꝓ opere ſuo:cū hoc nullo iure
caueat̄ diuino canonico vel ciuili:q2 opera ho-
minis nihil aliud eſt ꝙ̄ officium diurnū.l.ſ. ff.de
ope.lib.imo opera hoīs đ2 fructꝰ hoīs eſſe: vt.l.
iu.⁊ ſe.ff.de ope.ſeruo.vñ qui ponit opas tñ ni-
hil ponit cōſiſtēs in capitali vel ſorte:ſ3 ſolū fru
ctū aut vſumfructū ſue pſone qui correſpōdet fru
ctui aut cōmoditati illorū cētū:ꝓ quo facit.di.l.
cū duobꝰ.§.ſi in coeunda.ff.ꝓ ſo. Et ſic intellige
illđ qđ ſepe opa alicuꝰ ꝓ pecunia valet:vt inſti.
ꝓ ſo.§.ij.i.cōmoditate ⁊ vſufructu ſeu interuſurio
pecunie. Adde qđ ſi ponēs operā deberet ⁊ ipē ex
trahere ante diuiſionē alia centū is qui ponit pe
cuniā nihil lucraret̄ niſi lucrū eſſet vltra cētū pro
cēteiiario qđ ſc3 rariſſime accidit:ſed pene ſemꝑ
perderet de ſorte:licet re vera aliqđ lucrū adeſſet
Ex quibus omnibus patet qđ ſm breuē regulam
datā in prin.omnia poterant decidi.

¶ De ſocietate determinate rei.ij.in pecudibus.

Societas.ij.cōſiderari pōt ſpecialiter vt
eſt in pecudibus:pro quo dico generali
ter qđ breui regl'a diffiniri poſſent oēs
queſtioes in iſta materia quā habes ti.priore.in
prin.ſc3 qđ ſi pecora tradita ſtēt periculo traden
tis nō pōt ibi eſſe vſura:ſi etiā neutra pars arbi-
trio boni viri nimis grauet̄ nō pōt ibi eſſe iniu-
ſtitia ⁊ conſequēter nec peccatū ſed tñ pro rudio
1. qō ribus oportet de aliquibus ſpecialiter querere.
¶ Primo ergo q̄rit̄ quot modis bruta tradant̄:
⁊ dico qđ multis. ¶ Prio per modū locatiōis que
aliqñ eſt ex pte tradētis ꝙ cōducit operas eiꝰ cui
tradit ⁊ ille recipit p̄ciū cuſtodie:aliqñ vō eſt ex
parte recipiētis ꝙ cōducit vſum rei ⁊ ꝓ eo preciū
ſoluit:ideoq3 recipiēs interdū locator interdū cō
ductor đ2:⁊ ꝓpterea his vocabulis ꝓmiſcue vti-
mur.l.veteres.ff.de act.empt.⁊ eſt purus cōtractꝰ
locatiōis ⁊ cōductiōis.l.ſ.§.ſi q̄s ſeruū.ff.depo.ſi
tñ pro cuſtodia aīalīū recipit̄ pars fructuū ipſoꝝ
eſt cōtractꝰ innominatꝰ ꝓ quo dat̄ actio preſcri-
ptis v̄bis ſiue in factū cū nō interuenit pecunia li
cet idē ſit de hoc iudiciū ſicut de locatiōe ⁊ cōdu
ctione cui magis aſſimilatur.d.§.ſi quis ſeruum.

¶ Scđo tradunt̄ ꝑ modū locationis modificate: 2
vt cū traduntur oues alicui puta monaſterio ſub
annua pēſiōe parua:puta duoꝝ ſolidoꝝ ꝓ ſingu
lis cū tñ reddāt.iiij.aut.v.ſ3 hoc pacto qđ etiā ſi
moriant̄:nihilominꝰ dicta penſio ſoluatur toto
tpe vite tradētis: ac ſi viuerēt:poſt mortem vero
eiꝰ oēs ſint monaſterij. ¶ Tertio tradunt̄ ꝑ modū 3
mutui ſm aliquos.i.eſtimata ⁊ firma ſeu certa in
oī euētu:ſ3 eſt veriꝰ ꝑ modū vēditiōis: q2 eſtima
tio ⁊ ſi nō ſemper faciat venditionē facit tñ hoc
caſu ſm Bart.in.l.ſi vt certo.ff.cōmo.vñ eſtima-
tio emptionē introducit.ff.de iu.do.l.plerūq3.et
l.eſtimate.ff.de ſo.ma.ſed tñ p̄ciū rei vēdite dila
tū interim hꝫ vt mutuū:ſicut ptꝫ in venditiōe ad
tp̄s. Si aūt traderent̄ eſtimata q̄dē ſed nō certa:
nec mutuū nec venditio eſſet ſed ſocietas:puta ſi
eſtimat̄ quidē nō vt eſtimatio reddat̄ ſi perierint
caſu fortuito ſed ſolū ſi culpa accipiētis. ¶ Quar 4
to tradunt̄ dñio penitꝰ trāſlato in accipientē:ſic
qđ ꝑ eū meliorata poſtmodū cōicent̄: et ſic nō eſt
ſocietas:q2 ꝑ eā nemo deſinit in totū eſſe dñs rei
tradite:ſ3 eſt ꝯ̄tꝰ innoīatꝰ.ſ.do vt facias ex quo
actio orit̄ p̄ſcriptis verbis ſiue in factū.ff.de pre-
ſcrip.verb.l.ſi tibi aree. ¶ Quinto tradunt̄ ꝑ mo- 5
dū cōtrahēde ſocietatis expſſe: vt dicit gl.in.l.ſi
paſcēda pecora.C.de pactis. vel etiā tacite vt qñ
hoc nō đ2:tñ grā ꝯtrahēde ſocietatis tradunt̄ vt
qñ dant̄:vt ſint cōia ⁊ ſic ꝯtrahit̄ ſocietas: vt.l.ſi
tibi aree.ff.de p̄ſcri.v̄b.⁊ facit qđ not.Bal.in.d.
l.ſi paſcēda. ¶ Hic autē modꝰ fit multis modis q2
aliqñ tradunt̄ aīalia minuta.ſ.quoꝝ fructꝰ regu-
lariter aſcēdit ad valorē matris in anno: vt ſunt
oues:porci:capre:et hmōi:aliqñ aūt dantur alia
groſſa quorū.ſ.fructꝰ ad illud nō aſcēdit vt ſunt
boues:equi:muli:et hmōi:et iſta aliqñ dant̄ eſti-
mata:aliqñ ineſtimata: aliqñ cum cōione terre:
aliqñ ſine qđ fieri pōt:vt in.l.cū duobus.§.in co-
eunda.ff.pro ſo. ¶ Sexto traduntur aliquo modo 6
qui iam nunc ignoratur mortuis principalibus.
¶ Scđo q̄rit̄ q̄d ſi dent̄ ꝓmo modo.ſ.ꝑ modū lo 2.q.
catiōis aut cōductiōis:puta q2 cōducit̄ opa ruſti
ci vt cuſtodia:vel cōducit̄ aīal eiꝰ: vt cū tradunt̄
oues vt fecundent̄ ab alteriꝰ ariete vel huiuſmo
di aut ruſticꝰ ſeu accipiēs ꝯducit vſum aīaliū:pu
ta q2 vult lac aut hmōi:⁊ dico qđ tunc oīa dubia
erūt decidēda ſm naturā dictoꝝ ꝯtractuū de qua
ſ.locatio. et erit cōtractꝰ licitꝰ modo merces nō
ſit imoderata ſm ꝯ̄ v̄.q̄ arbitrio boni viri đ3 eſſe
iuſta ⁊ cōuenicēs:vt in.l.ſi in lege.ff.de loca. Et li
citū erit etiā paciſci qđ dānū ⁊ lucrū rei locate ſit
cōe:nō aūt qđ dānū ſit ſolū cōductoris niſi veni-
ret ex culpa eiꝰ etiā leui ⁊ ſi nō leuiſſima vt ſupra
locatio. Et ſilr̄ licitū erit paciſci qđ cōductor in
ſe ꝑiculū rei ſuſcipiat.extra de depo.c.fi.q2 ē q̄dā
aſſecuratio.de q̄.ſ.negotiatio.§.iiij.⁊.ſ.ti.prox-

re.§.ij. poſſet tamen hoc eſſe in fraudē vſurarum: et ita preſumeret̃ ſi fieret ab aſſueto vſuris ſicut: ſ. vſura. ſ. §. xxvij. dicetur in ſimili de pena poſita in ↄtractu mutui: imo videt̃ velle ꝟꝟ. qđ licet hoc pactū nō ſit vſurariū: eſt tñ iniquū niſi dubitet̃ ꝓbabiliter cuius ſit melior cōditio: vel credatur qđ cōditio cōductoris non ſit deterior. Pōt autē conductor teneri de caſu fortuito eo modo quo dictum eſt. ſ. commodatū. §. ix. Addit etiam ſum. ang. quod cū dant̃ aialia vt cooperiant vel cooperiātur eſt contractus innoiatus: ſed primū videtur verius: quia id eſt dare equū: vt quis eo vtatur ad iter: et dare taurum vt quis eo vtatur ad fecundationem vaccarum.

3. qđ ¶ Tertio q̃rit̃ qđ ſi dentur ſcđo modo. ſ. ꝑ modū dicte locatiōis modificate: ⁊ dicit Jo. de lig. qđ licit⁹ eſt cōtract⁹: adeo qđ ſi euenerit mortalitas eccleſia nō poterit petere reſtitutionem niſi iam oues fuiſſent infecte ⁊ ad mortē parate: et monaſteriū non aduertit. ff. de mino. § verū. Hoſti. tñ cōſuluit vt hoc caſu tradēs ſentiat partē dāni ne velit cū monaſterij iactura locupletari: ſi tamē in dicto contractu non interuenerit conſenſus conuentus ſed ſolius abbatis vel celarij non teneret̃ monaſteriū ſtare contractui. extra de depo. c. j.

4 ¶ Quarto queritur quid iuris ſi tradātur tertio modo ſcꝫ per modū vēditiōis ⁊ ↄſequēter mutui et dico ſm ꝟꝟ. qđ eſt contractus licitus ſi totum lucrū ⁊ dānū ſit accipientis: ſm Ange. vbi ſupra dans nihil aliud petere poterit niſi precium: ſed omne accedens ſorti eſſet vſura. de vſuris. cōſuluit. et. c. in ciuitate. niſi accipiens fructū accepiſſet ex animalib⁹ emptis: et morā contraxiſſet in ſoluendo precium: quia dās poſſet petere dictos fructus tanquā intereſſe. l. curabit. C. de ac. empt. qđ etiam obtinet de iure canonico ⁊ in foro conſcientie: vt not. glo. in. c. conqueſtus. de vſu.

5 ¶ Quinto queritur quid cū tradunt̃ quarto modo. ſ. per modū dicti cōtractus innoiati: ⁊ dico qꝫ ſi melioramentū non ſequat̃. videtur qđ res integra debeat reſtitui danti quaſi cā data et cauſa non ſecuta: ⁊ ſic ſine cā accepta fuerit. ff. de condi. cau. et cau. non ſe. per totum. niſi inquantum ſine culpa recipientis et pertinentium ad eum: res perierit aut fuerit deteriorata cum bone fidei poſſeſſor non teneat̃ niſi inquantū factus ſit locupletior: ſiue ex re pncipali ſiue ex fructibus rei. ff. de peti. here. l. vtrum. et ſic deberet etiam reſtitui fructus rei habita diſtinctione vtrum fuerit bone fidei necne. i. vtrum ſteterit per eū quin ſeruaret conuenta: de quo ſupra reſtitutio pri. mo. Si vero melioramentum ſm conuentionem fuerit ſecutum precium eorum ſi vendantur erit cōe. d. l. ſi tibi aree. et ſimiliter fruct⁹ erit cōis ibidē. C. de pac. l. ſi paſcēda. ⁊ ſimiliter cōe dꝫ eſſe periculū ſicut ⁊ vtilitas. l. mutuis. ff. pro ſo. Sed aduerte qđ in hoc cōtractu videtur trāſferri dñium ⁊ cōtrahi ſocietas cōditionaliter ſi ſequatur melioramentū: vnde eo ſecuto iudicabitur: vt de ſocietate: ſimiliter ſi dñium nō trāſferatur in totuꝫ: q2 erit vere ſocietas: ⁊ tūc habuit locū diſtinctio. vtrū fuerit eſtimata an nō iuxta dicenda in particulis ſequentibus.

¶ Sexto querit̃ in genere qđ ſi tradant̃ quinto modo. ſ. per modū ſocietatis ipſa animalia groſſa ⁊ dico multa. ¶ Primū. Inter ſocios poteſt fieri triplex pactū. ſ. circa ipſum animal circa fruct⁹. ⁊ circa tēpus. Primo caſu poſtq̃ ineſtimatū datū eſt nō vr̃ poſſe paciſci qđ periculū ſit alteri⁹ q̃ dātis cū regulariter ad ipſum periculū pertineat ſm Bal. in. l. ſi paſcēda. C. de pac. ⁊ Ang. vbi. ſ. quod limita niſi tradēs in alio grauaretur puta. q2 recipiēs nollet teneri de interitu etiā ex ſua culpa: niſi pro parte: q2 grauatus in vno eſt releuandus in alio. l. ſm naturā. ff. de reg. iur. nec ſimiliter vr̃ poſſe paciſci ſm Ang. quin in fine ſocietatis illud animal ſit precipuū ponētis. Si vō pactū fuerit circa fruct⁹: vt fetū vel pēſionē pro vſu aialis ſi quidē cōuenit iuſte cōſuetudini ſeruādū eſt ⁊ ſi de cōſuetudine nō appareat cōtinere debet equitatē arbitrio boni viri ſm eūdē Ang. Si vō fuerit circa tp̄s ſeruāda eſt iuſta conſuetudo: de qua ſi nō appareat ſeruāda ſimiliter eſt equitas arbitrio boni viri: ſm quā ſocietas pſeuerare. cōſueuit in aialib⁹ groſſis quinquēnio ſꝫ Ang. q̃ etiā ad hoc allegat extrauagātē cōſtitutionē ſm quē nō vr̃ tutū in cōſciētia pro minori tp̄e paciſci cū nō poſſit fieri ſine iactura alioꝝ. ¶ Scđm. Si inter partes nullū pactū factū ſit ſeruāda eſt conſuetudo loci: q2 actū videtur quod cōſuetū eſt. ff. de edil. edic. l. qđ ſi nolit. § qui aſſiduas ⁊ de aqua. plu. arcen. l. ſi pri⁹. § recte placuit modo cōſuetudo cōueniat arbitrio boni viri ⁊ nō alias. l. in ꝓpoſita. ⁊. l. ſi nō fuerint. ff. pro ſoc. ſed ſi nec de pacto nec de cōſuetudine appareat: dic vt infra parti. proxi. ⁊ ſequētibus. ¶ Tertiū. Si animal groſſuꝫ ineſtimatū ⁊ ſine terra tradatur: vt q2 tradit̃ equa aut vacca dicit Ange. ſe reperire quedaꝫ iura extrauagantia inter extraordinaria capitula feudoꝝ: que volunt quod ſocietas duret quinquennio ſupple capitali ſtante periculo tradentis: ⁊ omnes poledros eſſe communes ⁊ quod queſierit tempore triturationis id eſt omnes fructus: ⁊ vtilitates: ⁊ in capite quinq; annorum dans habebit iuuentum ante partem: niſi accipiens dediſſet tertiam partem precij in emptione iumenti quia ſm gloſ. tunc iumentum ⁊ omia eſſent partienda per medium: ⁊ ſi iumentum culpa ſua amiſerit emēdabit quod limita niſi aliud habeat pactum vel conſuetudo: vt. ſ. partic. ij.

4 ¶ Quartū. Si vero tradit̄ animal ineſtimatū cū
terra .ſ. cultiuāda ponēs boues ⁊ terrā paciſci po
teſt de fructuū terre parte maiori recipiēda: cū ru
ſticus tñ opas ponat: niſi opa ⁊ induſtria ruſti-
ci magis eſtimet̄ ꝙ̄ fruct⁹ boū ⁊ terre: q2 tūc poſ
ſet hr̄e mediū ⁊ plus ſm eūdē vt. d. l. ſi nō fuerint
5 qd̄ limita vt ſupra. ¶ Quintū. Si vo hmōi aialia
dant̄ eſtimata ⁊ ſine terra laborāda periculū ca
ſus fortuiti eſt cōe. l. cū duob⁹ .§. dāna. ff. pro ſoc.
q2 eſtimatio hoc caſu facit emptionē. l. eſtimate
ff. ſol. ma. ⁊ ſic dñium ꝓ parte remanet apud tra
dentē: ⁊ tacite ꝓ alia parte rōne cōionis in illū
cui cōicat̄ etiā ſine traditiōe transfert̄. l. f. §. in ſo-
cietate. ff. ꝓ ſo. ⁊ perinde eſt ac ſi dās mutuaſſet
preciū medietatis ſocio ⁊ ipſe poſuiſſet aliā me-
dietatē ⁊ cōiter ab ipſis eſſet res empta ⁊ ſic in ſo
cietate poſita: vñ qlibet de periculo tenet̄ pro di
midio niſi culpa vel dolo alterius eueniret: quo
caſu eſſet ſol⁹ culpabilis. d. §. dāna. Et ita tenēt
multi maxie ang. Qd̄ tñ aliqui limitāt de ꝑiculo
fortuito nō aūt de naturali: ſꝫ eſt dātis ſolius: q2
etiā apud eū erat peritura qd̄ iō dixit q2 credidit
eſtimationē hoc caſu nō facere venditionē qd̄ tñ
eſt falſum vt patet ꝑ. l. iij. ff. loca. vnde cū hoc caſu
melioramēta naturalia cōicent̄. l. ſi nō fuerint. ff.
ꝓ ſo. cōuenit etiā naturalia pericula diuidi. Sꝫ
tñ hoc limita verū niſi aliud ſit cōuentū expreſſe:
⁊ ſic intelligit̄ .§. nemo. in. l. cū manu ſata. ff. de cō
trahē. emp. vel niſi aliud ſit de cōſuetudine: q2 in
telligit̄ actū qd̄ eſt cōſuetū. l. ꝙ ſi nolit .§. qui aſſi
dua. ff. de edil. edic. vñ ſi pactū ſit qd̄ periculū ca
pitalis nō ſit cōe. nō erit licit⁹ cōtract⁹ i foro aīe.
niſi is q̄ alleuiat̄ in vno in alio equalēti grauet̄.
l. naturā. ff. de reg. iur. Pactū vo circa fruct⁹ vel
tp̄s oportet cōtinere in equalitatē vt dictū ē arbi
trio boni viri: vñ nō vr̄ iuſtū hoc caſu qñ .ſ. peri-
culū eſt cōe qd̄ fruct⁹ per mediū diuidant̄ ſi alter
eorū ponit opas: q2 eas pluſꝙ̄ ſoci⁹ ponit cū tan
tūdē in ſocietate poſuerit: ⁊ cōſequēter debet attē
di ſi ope fieri pñt ꝑ minores pupillos ⁊ hmōi quo
rū ope nō ſunt i magna eſtimatiōe licet aliq̄ ſint:
vt. l. ſi. ff. de libe. cau. vel ſi recōpēſant̄ ꝑ lacticinia
⁊ hmōi ⁊ de palea vel feno ⁊ lutamine ⁊ gñali-
ter vidēdū eſt qd vnus vltra aliū poſuerit vt in
aliquo cōpenſet̄: ⁊ hoc ſemꝑ arbitrio bōi viri. ff.
ꝓ ſo. l. ſi nō fuerit. ⁊. l. ꝑpoſita alioquin erit vſura
rōne mutui interpretati ex parte dantis de vſur.
cōſuluit ⁊. c. in ciuitate vel ex parte alteri⁹ erit in
iuſtitia. Sꝫ aduerte ꝙ in fine ſocietatis oportet
ſociū ſoluere dāti medietatē: dati animalis quia
illa fuit mutuata. ¶ Sextū. Qñ vero dantur eſti-
mata cū terra ⁊ nullū ſit pactū de capitali aut fru
ctibus aut tp̄e. cōuenit dānū ⁊ lucrū eſſe cōmune
d. §. dāna niſi ex dolo vel culpa alterius proceſſe
rit: vt ibi dicit̄: ⁊ ſimiliter cōmunis erit fruct⁹ ter
re: cuius ratio eſt: q2 dans ponit partem boum ⁊
terram: ⁊ alter partem boum quā videtur emiſſe
ratione eſtimationis: ⁊ operas.
¶ Septimo querit̄ circa aialia groſſa in ſpecie 7. q.
q̄d iuris circa multas ſocietates quotidie factas
⁊ reſpōdeo per multas cōcluſiōes corollarias ad
predicta ⁊ dubiorum deciſiuas. ¶ Prima ſi dans 1. cō.
det accipiēti bouē ⁊ vitulū nutriēdos ad annum
ſic ꝙ tūc eis venditis dans accipiat ſuū capitale
⁊ lucrū diuidatur eſt licitū ſm Archi. ſi dans reti
net in ſe periculū fortune ⁊ accipiens nō oblige-
tur ei in aliquo ſupplere ſi animalia venderentur
minus ꝙ̄ fuerāt empta alias capitale eſſet ſaluū
quod nō licet. ¶ Scda. Si dans det duos boues 2.
ſub ſextario frumēti ſingulo menſe. eſt locatio li
cita ſi dans retinet in ſe periculū ⁊ arbitrio boni
viri pēſio ſit honeſta: ſi aūt de periculo mētio nō
fiat ſi intēdit capitale eſſe firmū vſura eſt ſi vero
intēdit ſubire periculū fortuitū eſt licitus contra
ctus etiā ſi vellet accipientē ſubſtare periculo dā
ni emergētis ſua culpa aut ſuorū. Si vero pactū
dicat ꝙ accipiēs ſtet periculo fortune eſt illicitus
etiā ſi hoc fiat ſolū vt accipiens ſit diligētior cū
intentiōe tamē quod in veritate non ſtet ſm ꝓ. v.
q2 eſt ſcādalizatiuus. ¶ Tertia. Si dās det duos 3
boues eſtimatos cū hac cōditione quod arent ſi-
bi ad annū. xij. bubulcas terre ⁊ deinde vendan-
tur: ⁊ extracto prius capitali reſiduum lucrum de
bobus ſit cōmune vel ſm certas partes diuidatur
eſt licitū ſi dans retinet in ſe periculum ⁊ ſatiſfa
ciat accipiēti de opera ſua in cultura terre arbi-
trio boni viri: in qua ſatiſfactionem cedit medie
tas lucri boum quod lucrum ſi nullū eſſet tenea-
tur dans ſatiſfacere de ſorte boum pro expenſis 4
factis arbitrio boni viri. ¶ Quarta. Si dans dat
duos boues ad laborandū per annū eſtimatos ⁊
expēſis accipiētis nutriendos cū hac conditione
quod accipiens in fine anni reddat quartā partē
lucri ⁊ boues vel eſtimationē aut tantum minus
ea ꝙ̄tū eſt quarta pars dāni. ſi damna ſuperuene
rint contractus eſt illicitus quia capitale eſt ſal-
uū pro parte cū nō pereat danti niſi ꝑ quarta par
te: erit autē licitus ſi itelligatur de damno dato
emergēte ex culpa accipiētis vel etiā de caſuali ſi
accipiens non faceret conſtare de eo. ¶ Quinta. 5
Si dans det vaccā eſtimatam cū fetu ⁊ fructu nu
triendam ⁊ conſeruandam expenſis accipientis:
ſed periculo caſuali dantis ſub hac conditione
ꝙ de primis fetibus ⁊ fructibus ſatiſfiat danti
de capitali ⁊ reſiduum diuidatur: quidam dicūt
quod licet ex quo dans ſubſtat periculo ſed hoc
probat ibi nō eſſe vſuram: cum quo ſtat quod ſit
iniuſtitia: quia ſoluto capitali ſi omnia perirent
accipiens perderet expenſas ⁊ operas vnde me-
lius dicunt alij ꝙ non licet. ¶ Sexta. Si dans 6

dat duas vaccas ad arādū ſub hac cōditione qꝺ
de primis earū fructib⁹ accipiat medietatē precij
⁊ deinde ipſe ſint cōes dāti ⁊ accipiēti. ⁊ ſimili-
ter fruct⁹: hoc addito qꝺ accipiēs det dāti ſingu-
lo anno ſextariū frumēti: ꝯtract⁹ eſt licitus ⁊ ma
gis locatio quā ſocietas: qꝛ dās locat vnā vaccā
que eſt ſua que arat ⁊ fructificat ꝑ fructu ⁊ ſexta-
rio frumēti: ⁊ loco paſt⁹ accipiēs habet fetū: imo
arbitrio boni viri poſſet etiā fetus eſſe dantis ſi
7 vacca arando paſtū lucraret̃. ¶ Septima. Si dās
det duos boues eſtimatos: que iuſte poſſent lo-
cari ſub pēſione. xij. ſextariorū frumēti ⁊ locet ſub
pēſione. xij. ſextariorū. viij. ſ3 ſub hac cōditiōe qꝺ
accipiēs ſubſtet periculo tertie partis boū. cōtra-
ctus eſt licitus: qꝛ licet pars capitalis ſit ſalua: tñ
ipſa ſalua empta eſt quatuor ſextarijs: vnde ibi eſt
8. q. aſſecuratio. Uide etiā. j. § ix. parti.
¶ Octauo querit̃ in genere quid iuris circa aīa-
lia minuta ⁊ dico ſeruāda eſſe pacta ⁊ cōſuetudi
nes cōueniētes arbitrio boni viri ſm ea que di-
cta ſunt. ſ. de aīalibus groſſiorib⁹: excepto quod
hec ſocietas breuiori pōt tpe finiri puta triēnio:
ſi vero nō appareat cōſuetudo aut conuentio ſm
predicta extrauagātia iura: vt dicit ang. ſocietas
durat per tres annos: ⁊ accipiens tenet̃ de dāno
ſua culpa: dans vo ſubſtat periculo fortune: ⁊ in
fine capitale eſt dantis reliqua aūt diuidunt̃ ſub
certa forma ibi tradita ⁊ per ſupple recitata que
melius ſaltē in cōſciētia cōmittit̃ arbitrio boni vi
ri: qꝛ in hoc generalis regula dari nō pōt ꝑpter
varietatem regionum ⁊ pecudum.
9 ¶ Nono querit̃ circa aīalia minuta in ſpē qd iu
ris circa multas ſocietates vſitatas ⁊ rñdeo per
multas cōcluſiōes correlarias ad ꝑdicta ⁊ dubio
1. cō. rū deciſiuas. ¶ Prima. Si qs ponat. xx. capita ⁊
ali⁹ totidē vel. x. ⁊ cōicant oīa pericula ⁊ dāna ⁊
lucra ꝓ rata ei⁹ qꝺ poſuerunt, licitū eſt ⁊ paciſci
pñt tales qꝺ de fetib⁹ recuperent̃ capita mortua
aut de vellerib⁹ emātur capita ad augēdū gre-
2 gē. ¶ Scḋa. Si dās dat certa capita eſtimata hoc
pacto: vt ex primis fructib⁹ ⁊ fetibus totū capita
le reſtituat̃ anteꝗ̄ accipiēs accipiat aliquā vtili
tatē: pactū iniquū eſt ſm vld. ⁊ Joan. de lig: ⁊ rō:
qꝛ nimis grauat̃ accipiēs qꝛ inſtaurato capitali
ſi oīa perirent perderet operas: nō tñ eſt vſura qꝛ
capitale nō eſt ſaluū: ⁊ hac rōne dicit lau. de rid.
qꝺ licet ⁊ ſilr ſi paciſcat̃ qꝺ anteꝗ̄ ruſticus acci-
piat aliquid reſtaurent̃ ex fetib⁹ oīa mortua: eſt
iniquū qꝛ hoc eſt quaſi tradere oues immortales
ſ3 ſi paciſcat̃ qꝺ ante oīa reddat̃ medietas ſortis:
⁊ deīde oīa ſint cōicata capitale ꝗ̄ pericula ⁊ dā
na: ⁊ idē eſt ac ſi mutuaſſet ei preciū medietatis
ſortis ⁊ licitū eſt niſi in ꝑtitiōe fructuū min⁹ gra-
uet̃ accipiēs qui ponit medietatē capitalis ⁊ opa
3 de quo dic vt. ſ. § vj. pti. iij. ad finē. ¶ Tertia. Si
dans dat in ſocidā alicui ouē aut vaccā emptā
ab eodē cū tñ nullā quā vēderet haberet ſub cer-
ta pēſiōe ſm mo. ſi ſciuit aut credidit qꝺ eā nō ha
beret: vſura eſt vel ſaltē preſumit̃ factū in fraudē
vſurarū ⁊ idē de ſciēter emētib⁹ fruct⁹ terrarū ab
his qui eas nō habent: ſi vo ſine fraude bona fi-
de emptio hmōi fiat nō eſt dicēdū emptorē pecca
re ꝗ̄diu durat bona fides: qꝺ limita ſi capitale 4
ſtat periculo tradētis. ¶ Quarta. Si dās dat decē
⁊ accipiēs ponit alia decē: ⁊ iterū dās ponit alia
decē cōtra opas ⁊ expēſas accipiētis ⁊ ī fine equa
liter diuidūt eſt licitū. ¶ Quinta. Predicta etiā 5
oīa que circa hmōi aīalia minuta ⁊ groſſa pñt ac
cidere: vt ex dictis patet diffiniri pñt ꝑ regulā di
ctā in prin. ſ. qꝺ ſeruatis duob⁹ nūꝗ̄ erit ibi pec-
catū primū qꝺ capitale nō ſtet in toto vel in par-
te periculo accipiētis ꝗ̄tū ad caſum fortuitū niſi
ſc3 interueniret ali⁹ cōtract⁹ ſc3 aſſecuratiōis ſe-
cūdo qꝺ arbitrio boni viri neutra ps grauet̃ no-
tabiliter pluſꝗ̄ alia cōſideratis oīb⁹ circūſtātijs:
⁊ rō eſt: qꝛ in his cōtractib⁹ nō pōt eſſe pctīn niſi
vſure vel iniuſtitie que offeruntur per illa duo. 10. q
¶ Decimo querit̃ qd iuris qñ aīalia tradunt̃ ſex
to mō. ſ. qꝛ ipe modus excedit a memoria hoīm ⁊
dico qꝺ iudicabit̃ ſm qꝺ cōſuetū eſt talia dari. d.
§ q affidua ⁊ ſi de cōſuetudine nō cōſtet ꝑſumet̃
cōtract⁹ innoīat⁹. l. ij. ff. de preſcript. ver. ⁊ ſic cen
ſebitur ſocietas: ⁊ fiet ſcḋm qꝺ exigit ius ſocieta
tis vel ſaltē accipiēti fiet recōpēſatio ſumptuū ⁊
laboris: ⁊ hoc actiōe mandati ex quo impoſitiōe
dñi paſcēda ſuſcepit. l. ſ. ff. mādā. vel ſaltē actiōe
in factum ſiue preſcrip. verb. di. l. ij.

¶ De ſocietate. iij. determinate rei quan-
tum ad lucrum ſpirituale.

SOcietas. iij. ſpecialr̃ ꝯſiderari pōt vt eſt ī
ſpūalib⁹ ſicut ſunt qdā ſocietates laicorū
q dicunt̃ alicubi ꝯfraternitates: ⁊ quedā
eccl'iaſticarū ꝑſonarū q tñ nō ſūt religio
nes ꝑprie cū nō ꝓfiteant̃ tria vota ſicut reſuato-
rū ⁊ azurinorū qui portāt veſtes azurinas ſine ca
putio cū manicis latis ⁊ aliquorū eremitarū qui
dicunt̃ de cōgregatiōe beati Petri de piſis ⁊ ſi-
miliū. De predictis ſi querat̃ quō licite ſint ⁊ quō
nō: dico vt ſup. a cōfraternitas. § j. Utrū vero li-
ceat ſtatutū qñ ſunt laicorū qꝺ ingrediēs certū
qd ſoluat vide ibidē § ij. Utrū vo tūc aliqd ſolue
re ſit ſimonia vide. ſ. ſimōia § xv. parti. vij. Utrū
vo tales poſſint percipere oblatiōes ⁊ vota facta
ad altare qꝺ incolūt dic quod nō ſi altare non ſit
ſuū per dicta ſupra decima § ij. parti. iij. qꝺ tñ fal
lit ſi quid ipſi ex ſuis pecunijs faciunt vt eo vtan-
tur circa altare: quia illud nunꝗ̄ videtur eſſe ob
latū eccleſie vel altari: ⁊ ſimiliter ſi quid offerat̃
ſocietati eorū ⁊ nō altari: ſicut aliqñ fiunt ſocie-
tati legata ⁊ ſi quid tale factū ex intētione ſocie-

tati offeratur ſup altare in dubio preſumeretur clericorũ qr ipſi ſunt in poſſeſſiõe iuris percipiẽdi oblata que iſto mõ cõſueuerũt offerri: vñ dicẽs hoc nõ eſſe oblatũ hoc pbabit: qr regulariter pbatio incũbit aſſerẽti.vj.q.v.c.ſi.z.l.ij.ff.de pba. Utrũ %o ille alie ſocietates que etiã vulgo dicunt religiões ſint pſone eccl'iaſtice: dic qd ſic ſi viuũt regulariter in cõmuni ſub habitu religioſo vt.s.eccleſia.j.§.v. Utrũ %o ſint religioſi proprie: dic qd nõ: vt.s.religio.j.§.j. Utrũ %o poſſint cõtrahere matrimoniũ ſic qd teneat dic qd ſic etiã ſi vouiſſet in oppoſitũ: qr eorũ votũ non eſt ſolẽne: vt.s.matrimoniũ.vij.§.v.z matrimoniũ.viij.§.v. Utrũ vero poſſint retinere pecunias ſine licẽtia ſuorũ maiorũ dic qd ſic ex vi ſuarũ cõſtitutionũ, niſi ipſi particulariter ſe obligauerint: qr nõ profitẽtur paupertatẽ. Utrũ aũt poſſint retinere elemoſynas ſibi datas: dic qd ſic ſi date ſunt intuitu perſone eadẽ rõne: qr ſunt peculiũ eorũ propriũ niſi aliter requireret ius naturale: vt qr in loco aliter nõ viueret niſi talia cõmunicarentur: z alij ea cõmunicãt: ſecus ſi dentur intuitu loci: qr talia ſunt cõmunia omniũ z diſpenſanda per maiorem.

S Odomia.s.luxuria.§.vij.

Solicitudo dicta eſt ex ſolertia z velocitate vt ſolicitus ſit ſoler ſcitus: qr ex ſolertia animi eſt quis velox ad proſequẽdũ agẽda.xxij.q.xlvij.ar.ix.z eſt ſolicitudo ſtudiũ adhibitũ ad aliquid cõſequẽdũ.xxij.q.xlvij.ar.ix.ad tertiũ z ſi ſit circa ſpiritualia eſt bona z multiplex: vt dicit.s.do.j.cor.vij. ſi vero circa tẽporalia eſt illicita tripliciter.j. ſi in eis ponatur finis vel ſuperfluũ ſtudium vel adſit timor ſuperfluus.xxij.q.lv.ar.vj.qñ.ſ inqt aliqs timet ne faciẽdo qd debet neceſſaria ſibi deficiãt: qd dñs multipliciter excludit Math.vj.z hoc vñ veniale: mortale aũt eſt p accidẽs rõne finis vel ſi omittant neceſſaria. Quid aũt ſi quis cõfidat qd dẽ quo ad neceſſaria de deo: ſz timet ne deficiãt ſibi cõmoda: z dico qd ſi anxiet nõ eſt ſine veniali: qr debet carere cõmodis ſi deus vult ſm illud.j.pet.v.ſolicitudinẽ veſtrã in illũ pĩciẽtes. Querere aũt tpalia nõ vt finẽ ſz ad ſuſtẽtationẽ z cũ ſtudio moderato.i.loco z tpe z ſine anxietate nõ eſt peccatũ de mẽte.s.Tho.xxij.vbi ſupra qr in ſudore vultus paramus nobis panem.

Solidi appellatiõe lex intelligit aureũ: aurei %o.lxxij.mõ faciũt librã auri. Uide pañ.in c.cõquerẽte.de of.or.z l.c.cõqrẽte.de cle.nõ reſi.

De ſolutione.

Solutio pprie eſt ei' qd debet redditio.inſti.quib' mod.tol.obli.in pñ. ſz large eſt ab obligatiõe liberatio quocũqz modo.ff.de ſol.l.ſolutiõis. nã qualitercũqz ſatiſfactũ ſit creditori ad volũtatẽ ſuã pro ſoluto habet: licet ſolutũ non ſit.ff.de pign.act.l.ſi rem alienam.§.omnis. quod no.Goff.et Hoſt.in ſum.eo.titu.

Primo vero qrit quot ſunt ſpecies ſolutiõis 1.qd
et dico qd due. vna.ſ.naturalis.i.vera q ſit p veram redditionẽ ei' qd debetur: alia vero ciuilis ſeu imaginaria que ſit multis modis.pmo nouatione qñ.ſ.extinguitur obligatio prior et in aliã ciuilẽ aut naturalem transfertur.ff.de noua.l.j.ij. delegatiõe.quãdo.ſ.vice ſua datur ali' creditori vel cui ipſe iuſſerit.ff.de acceptila.l.j.iij.oblatione facta loco et tpe congruo.C.de ſolu.l.obſignatione.ff.eo.l.ſi ſoluturus.z.l.qui decẽ.ff.de pign.l.creditor.nõ tamẽ prodeſt oblatio niſi cõſignet.C.de vſur.l.ij.z.l.acceptã.oportet etiã qd fiat cui debet vel eo abſente iudici aut ſi iudex deficiat honeſtis perſonis.C.de vſur.l.ſi creditrici.de off.or.paſtoralis.in ſi.et quod res depoſita duret: qr ſi in ſuos vſus conuertat non eſt tutus offerẽs.l.debitor.ff.de vſur.ſi autem amittatur nihilominus debitor eſt liberatus.ff.de arbi.l.arbiter.la.ij.ff.depoſi.l.j.§.ſi pecunia in ſacculo.

Scdo querit ex qua pecunia et ſm quẽ valorẽ 2
ſoluẽdum ſit: z dico multa. Primũ. Quacunqz 1.di.
diſpoſitiõe cõtractũ ſit: debitũ ſemp ſolutio fieri debet ſm monetã q currebat tpe contractus debiti.vt.s.gabella.ij.§.ix.et ſi non reperitur: puta qr eſt reprobata vel diminuta in põdere ratiõe attõſionis: vel per longum vſum corruẽte argento ex ſuperficie effecta eſt groſſa vel quocunqz alio modo ppetua eſt alterata.ſoluenda eſt ei' eſtimatio vt cõiter tenent legiſte in.l.paulus.alias incipit creditorem.ff.de ſol.z in.l.minor.C.in qui.cau.in integ.reſt.non eſt nec.z canoniſte in.c.quãto.de iureiur.et in.c.olim decem.qd quidẽ lz Bart.in.d.l.paulus.limitet verum qñ talis diminutio contingit in moneta groſſa non in minuta.tamẽ do.Anto.in.d.c.quãto.et ſequit Panor.ibi hoc tenet in vtraqz indiſtincte qñ deterioratio directe cõtingit ipſam pecuniã: puta qr duo antiqua non valẽt niſi vnũ de nouis. Si aũt alteratio nõ eſt perpetua ſed ad tps ſicut quotidie floren' magis valet vna die qz alia cõiter tenetur qd hec variatio non debet attẽdi.ar.optimũ.l.precia rerũ.ff.ad.l.fal. qr ſicut creditor vellet qz ſibi ſolueret plus ſi plus valeret: ita eam recipere debet ſi valeat minus.ſicut voluit Bar.in.d.l.paul'. et alij cõiter qd ſatis eſt equum. Putat tñ panor. quod ſi nõ eſſet ſpes quod de proximo haberet augmẽtum debere haberi reſpectus ad eſtimationẽ que erat tpe mutui: qr nõ habet eam bonitatem reſpectu curſus quam tunc habebat maxime qr poteſt eſſe qd nunqz creſcet.ar.in.l.iuriſperitos.ff.de excuſ.tut.et eius qd not.gloſ.in cle.ij.de reſcrip.ſed tñ forte iſta limitatio quam ſequitur ſum.Ang.et ro.non eſt de mente illorum doctorum: z mul-

tominus soꝛũ qui volunt qꝺ etiam ꝺe reꝓbata
moneta poſſit fieri ſolutio: qꝛ bene ſciebãt quod
aliqñ lõgo tpe valoꝛ floꝛeni nõ creſcit: ⁊ per acci
dens ſe hʒ ad pecuniã tale augmentũ fundatũ nõ
in volũtate principis ſed in inſtabilitate rerũ et
multitudinis priuate. Et ſi q̃raꝛ qꝺ ſi moneta nõ
ſit deterioꝛata in ſe: ſed reꝓbata: dico qꝺ hoc
ſit ꝑpetuo ⁊ in totũ vt qꝛ ꝑnceps ex toto eã repꝛo
bauit quantũ ad curſum non põt de ea fieri ſolu
tio ſm Spe.co.ti. ⁊ Pañ. poſt Jo.an. ⁊ do.Ant.
in.ꝺ.c.quãto. ⁊ Ja.et Odo. ⁊ Bar.in.ꝺ.l.paulꝰ.
et eſt cõis opinio.lʒ Cy. ⁊ Pe.in.ꝺ.l.in minoꝛũ.
et Ho.in.ꝺ.c.quãto.tenuerit cõtrariũ: ⁊ rõ eſt qꝛ
nõ eſt verũ fundamẽtũ alioꝛũ ſcʒ qꝺ moneta iſta
reꝓbata habeat eãdẽ bonitatẽ itrinſecã: qꝛ mo
neta magis ꝯſideraꝛ rõne curſus et vſus q̃ȝ rõne
materie: videꝛ text.in.ꝺ.c.olim ⁊ facit etiã.c.cũ
ciẽs.di.lxxxviij. Si ꝟo ſit reꝓbata ꝑpetuo q̃dẽ
ſʒ in parte: puta qꝛ ꝑnceps nõ vult qꝺ expẽdanꝛ
niſi ꝓ tãto ſm Old. ⁊ Fed.in.ꝺ.l.in minoꝝ. ⁊ do.
Ant.in.ꝺ.c.quãto.dʒ ſolui eſtimatio tpe ꝺctꝰ: qꝛ
eadẽ rõ q̃ eſt de toto ⁊ de parte.ar.l.q̃ de tota.ff.
de rei vẽ. ⁊.c.paſtoꝛalis.§.itẽ cũ totũ.de off.dele.
et videꝛ ꝓbari in.ꝺ.c.olim. et vꝛ equiꝰ et magis
plʒ Pañ.q̃ȝ dictũ Ja.de are. ⁊ bar.in.ꝺ.l.paulꝰ.
et Hoſt.in.ꝺ.c.quãto.dicẽtiũ ꝯtrariũ. Et ꝓcedũt
ꝑdicta etiã ſi debitoꝛ nõ fuit in moꝛa: qꝛ ſi fuiſſet
in moꝛa nõ eſt dubiũ apud doc.q̃n ad illũ omne
periculũ ꝑtineret ⁊ teneretꝛ reddere ſm eſtimatio
2 nẽ q̃ erat tpe quo ſoluere tenebaꝛ. ¶ Scdm. Si q̃s
aũt ex teſtõ reliquit cẽtũ q̃ hodie minus valẽt ex
alteratiõe ꝑpetua: dʒ attendi valoꝛ tpe teſtamẽti
ꝯditi.lʒ teſtatoꝛ poſtea ſuꝑuixerit intm̃ qꝺ mone
ta ſit mutata: qꝛ de eo vꝛ ſenſiſſe teſtatoꝛ: vt in.l.
vxoꝛẽ.§.teſtõ.ff.de leg.iij. ⁊ ita ꝯſuluit Old. ⁊ ſe
quiꝛ Pe.de anch.in.ꝺ.c.olim. ⁊ Jo.an.in addi.
ad Spe. ⁊ Pañ.i.ꝺ.c.quãto. Et idẽ dic eadẽ rõ
ne in ꝑcepto arbitroꝝ ſm Old. ⁊ idẽ dicit Pañ.
vbi.ſ.in ꝑcepto iudicis ꝯdẽnãtis ad certã quãti
tatẽ: ⁊ ꝑ illã.l.vxoꝛẽ. Dicit tñ Lud.de ro.qꝺ ſi le
ganꝛ decẽ floꝛeni qui tpe ſolutiõis plus valẽt q̃ȝ
tpe teſtamẽti: tpꝰ ſolutiõis attenditur: dicens de
hoc eſſe caſum ſingularẽ.in.l.cũ certũ.ff.de aur.
et ar.leg.niſi heres fuerit in moꝛa: vñ ⁊ Bart.in
ꝺ.l.cũ certũ.dicit qꝺ ſi debitoꝛ pꝛomiſit floꝛe.cen
tum: iam ſunt duo anni debet ſoluere ſm eſtima
tionẽ quam nũc valent niſi eſſet in moꝛa: referẽs
ſe ad not.ꝑ eũ i.l.j.ff.de aur. ⁊ ar.vbi dicit hec eẽ
vera ſi ſoluiꝛ pecunia ere nõ ꝯtaminata qꝛ ſi de
bes mihi cẽtũ põdus argẽti ad ligã ꝑuſinã ſi vis
ſoluere pecuniã argenteã eiuſdẽ lig: admitteris
ſecus ſi cõtaminatã ere vt ſeſtrinos: qꝛ nõ admit
teris ad quod eſt tex.in.l.j.C.de fabri.lib.xj. ⁊ de
3 cano.fru.vi.ro.l.neminẽ. ⁊.l.ad hoc. ¶ Tertium.
De cõdẽnatiõe aũt q̃ fit rõne ſtatuti: puta qꝛ ca
uetur vt pro tali delicto ſoluantur libꝛe cẽtũ ⁊ de
inde alteratur moneta perpetuo: dicit Specu.qꝺ
ſolui debet de moneta currẽte: ad cuiꝰ mutatio
nẽ debet intelligi mutatũ eſſe ſtatutũ: ⁊ idẽ dicit
de ſalario cõſtituto officiali ꝑ ſtatutũ: ſed Pañ.
in.ꝺ.c.q̃to.dubitat de hoc: qꝛ ſtatutũ voluit cõ
mẽſurare penã delicto: ſʒ tenet primũ qꝛ pena cõdi
gna nõ ſtatuiꝛ punctaliter ⁊ ſalua iuſtitia poſſet
in plꝰ ⁊ in minꝰ aliqualiter variari: ⁊ idẽ de ſala
rio qñ ex ſtatuto: vñ de vtroq̃ȝ idẽ tenet Zen.i cle. 4
ij.de deci. ⁊ idẽ Jo.ibi. ¶ Quartũ. De ſolutiõe ꝟo
que faciẽda eſt ex mãdato vel gratia alicuiꝰ dñi:
vt ſi princeps cõceſſit alicui cẽtũ floꝛe. annuatim
dicit do.Ant.in.ꝺ.c.quãto qꝺ ſi dñs ignoꝛabat
valoꝛẽ monete ſolueꝛ ſecũdũ curſuʒ currentis ſm
gloſ. ⁊ Lãd.in.c.ij.de deci.ſi ꝟo ſciebat ſolueꝛ ſe 5
cũdũ eſtimationẽ tẽpoꝛis gr̃e vel mãdati. ¶ Quin
tũ. Jn qua autem pecunia poſſit aut debeat ſolui
mutuũ dico cõcludẽdo mẽtẽ Bar.in.ꝺ.l.paulus
⁊ cõcludẽdo mẽtẽ doctoꝛũ qꝺ ſi mutuaui centũ li
bꝛas in floꝛenis ſatis eſt reſtitui cẽtũ libꝛas etiaȝ
in alia moneta: qꝛ videoꝛ in eſtimãdo illos floꝛe
nos eos vẽdidiſſe ſicut dicimus in dote cũ tradi
ta eſt eſtimata.l.cũ dotẽ.C.de iure dotiũ ⁊ idẽ in
depoſito. Si ꝟo fuit dictũ mutuo vel depono cẽ
tum libꝛas in floꝛenis: ⁊ volo reſtitutioneȝ mihi
fieri in floꝛenis: tũc periculũ ⁊ cõmodũ diminu
tionis ⁊ augmẽti pertinet ad debitoꝛẽ ſeu depo
ſitariũ: vnde teneꝛ reſtituere in floꝛenis ſecũduȝ
eſtimationẽ currẽtẽ tẽpoꝛe ſolutiõis faciẽde. Si
vero fuit factũ mutuũ ſic: puta mutuo tibi centuȝ
floꝛenos tũc ſi ſum paſſurus aliquod dãnũ reci
piẽdo in alia foꝛma: puta floꝛẽtinos pro ſenenſi
bus recipere nõ teneoꝛ: vt dicta.l.paulus ſi vero
nullũ damnũ patioꝛ: tũc in alia materia recipere
nõ teneoꝛ: puta argentum pro auro: quia mutuũ
debet reſtitui in eodẽ genere ⁊ eadẽ bonitate.ꝺ.
l.cum quid.ff.ſi certum peta. ⁊ aliud pro alio in
uito creditoꝛe ſolui non poteſt.l.ſecũda.ff.ſi cer
tum petatur in eadem autem materia ſed in alia
foꝛma tenetur recipere ſecundum cõmunem opi
nionem dicta.l.paulus cõſuetudo tamẽ eſt in ali
quibus partibus quod in alia materia poſſit re
ſtitui que ſeruanda eſt: quia tacite videtur con
tractum ſecundum loci conſuetudineȝ: vt.l.quod
ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de edi.edic.ſm Barto.
vbi ſupꝛa: ⁊ ita cõſulit Oldra. Jn depoſito autẽ
vide textum notabi.in.l.in nau.ſeu.ff.loca. ⁊ ſa
tis videtur conſiderandũ quid fuit tacite actum
an.ſ.pecuniã depoſitã cõfunderet cũ ſua vel tene
ret ſeparatã. Uide de his Pañ.i.ꝺ.c.q̃to. ¶ Sex 6
tũ. Si debitoꝛ non habens pecuniã ad ſoluẽduȝ
offerat rẽ melioꝛem.teneꝛ creditoꝛ accipere: auſ.
hoc niſi.C.de ſolu.eccleſia tamen nõ teneꝛ offer
re melioꝛẽ ſʒ aliã: vt auſ.hoc ius.C.de ſa.ſan.ec.

7 Septimū. Pro operis locatis pecunia tātū ſol
uēda eſt cū eſt pmiſſa vel ſi nō promiſſa cū eſt cō-
ſuetū: qꝛ ſm cōſuetudinē tacite cōtrabitur. d. §. qꝛ
aſſidua qḋ tamē Archi. dicit fallere vbi cōductoꝛ
pecuniā ſoluere nō pōt quo caſu ſi locatoꝛ dānū
patitur: vt qꝛ rē datā puta pānū eodē precio ven-
dere nō pōt tenetur emēdare conductoꝛ. Si vero
cautū eſt in prin. qḋ pro ſolutione daretur res ali
qua puta pannus: non eſt peccatū dare eā per ſe
vel per aliū iuſto precio currēte: ꝛ ſi locatoꝛ ope
rū tale preciū rebabere nequiuerit nō teneꝫ emē-
dare cōductoꝛ qꝛ ſciēti ꝛ cōſentiēti nō fit fraus ne
qꝫ dolus: de reg. iur. lib. vj. Et idē ſi nō ſit cōuen-
tū de tali re dāda ſed tamē ſit cōſuetū ppter. d. §.
qꝛ aſſidua. Si vo per ſe vel aliuꝫ dedit rē precio
maioꝛe quā ſit iuſtū tenetur de illo pluri locato-
ri: qḋ tamē ſm Arch. fallit cū locatoꝛ a principio
inſtructus cōſuetudine ſciuit rē ſibi dādā tali pre
cio ſicut ſi locauit operas p. x. ſciēs qḋ dareꝫ ſibi
pannus pro. x. ex quo babere nō poſſet niſi. vj. qꝛ
idē eſt ac ſi cōueniſſet pro. vj. vn̄ ꝛ ſi ſex tantū pe
teret a cōductoꝛe ꝛ ille daret: liberaretur: qꝛ tn̄ in
telligit ſi iuſtū pciuꝫ operarū ſm cōmunē eſtima
tionē ſit. vj. qꝛ ſi eſſet decē. cōductoꝛ teneretur de
quatuoꝛ. Sꝫ tn̄ bic aduerte ꝙ iuſtū preciū opera
rū accipiēdū eſt ad modū rerū venaliū: de quo. S.
emptio. § vj. vn̄ eſt illud in quo cōueniūt ceſſan-
tibus bis que dicta ſunt ibi: nec ſemp eſt ideꝫ vel
equale ſed aliquādo tāta eſt penuria victus ꝙ ip
3. qō ſe expēſe poterūt eſſe preciū iuſtū.
¶ Tertio queriꝫ quis ſoluere teneaꝫ aut poſſit: ꝛ
dico ꝙ teneꝫ is qui eſt obligatꝰ ſiue ſit principa
lis ſiue fideiuſſoꝛ ꝛ tutoꝛ ac curatoꝛ vel alius ba
bens adminiſtrationē qui teneꝫ ſoluere debitum
eius cuius curā gerit. l. quoties. § ſicut aūt. ff. de
admi. tu. ꝛ prelatus debitū predeceſſoꝛis p neceſ
ſitate ſue pſone vel p neceſſitate aut etiā vtilita-
te ſue eccleſie cōtractū extra eo. c. j. alias nec eccle
ſia nec ſucceſſoꝛ teneꝫ. x. q. ij. boc ius de fideiuſ. ꝙ
quibuſdā: idē puto de ſucceſſoꝛe in dn̄io tēpoꝛa
li ꝛ ſimiliter teneꝫ ſoluere beres debita defuncti
in totū vel in cōſciētia ꝗtū ſe extēdit facultas be
reditatis: vt. S. bereditas. iij. § v. Legatariꝰ autē
nō tenetur niſi qn̄ bereditas nō eſt ſoluēdo: quia
tūc es alienū precedit legata: vt. S. reſtitutio. vj.
Poteſt aūt quilibet p alio ſoluere: etiā ſi debi-
toꝛ boc ignoꝛat ꝛ nō velit. ff. eo. l. ſoluere. ff. de ne
go. ge. l. ſoluēdo. ꝛ tenetur debitoꝛ ſoluere prefa
to ſoluēti pro eo ſi modo ſua intererat vt ſolue-
ret. l. cū pecuniā. ff. de nego. geſt.
¶ Quarto queriꝫ cui debet fieri ſolutio: ꝛ dico
1. di. multa. Primū. Soluēdū eſt creditoꝛi vel eius
ſucceſſoꝛi cui ꝯpetit actio obligatiōis ſi tn̄ ſit mē
tis cōpos ꝛ maioꝛ. xxv. anno. vel alteri de mādā
to ipſius: etiā ſi creditoꝛ ſit accuſatus ad moꝛtem
ff. eo. l. reo. C. eo. l. nibil intereſt poteſt etiam fieri
eius ſocio ſi vtriqꝫ eſt obligatus inſolidum. ff. de
pact. l. ſi vnus. ꝛ. ff. de duo. re. cōſti. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ no.
in. c. ca te. de iureiur. aut etiā pcuratoꝛi eius quā
uis ſit reuocatus ꝛ ignoꝛeꝫ reuocatio. l. eius. ff. ſi
cer. peta. Aduertēdū eſt tamē bic qḋ ſoluēs filio-
familias ſine cōſenſu patris aut minoꝛi ſine con-
ſenſu tutoꝛis vel curatoꝛis nō ſatiſfacit. l. j. ꝛ per
totū. ff. ad macedo. ꝛ. l. pupillus. ff. de actio. ꝛ ob
li. niſi ſolutū ſit cōuerſuꝫ in vtilitatē patris vel mi
noꝛis. l. j. ꝛ. ij. C. ſi aduer. credi. ꝛ. l. qḋ ſi forte. § ſi.
ꝛ. l. in pupillo. ff. de ſol. Scōm. Utrū autē liceat 2
mibi ſoluere creditoꝛi creditoꝛis mei Bar. in. l.
ſolutū. § ſolutā. ff. de pig. act. diſtinguit. Si enim
iſte creditoꝛ creditoꝛis mei babet bona obligata
vel vt alij dicūt ſi ſecūdus debitoꝛ eſt debitoꝛ ex
eadē cauſa cū primū puta qꝛ cōduxi domū ab eo
qui ab alio conduxerat. ſic liberoꝛ ipſo iure etiaꝫ
creditoꝛe meo inuito. l. vtrū preſente. ff. de conſti
tuta pecunia cū poſſeꝫ ab eo compelli. l. nomē. C.
que res pigno. oblig. po. ſimiliter quādo talis fa
ctus eſt creditoꝛ propter me puta qꝛ creditoꝛ me
gerēdo negocia mea: accepit mutuo ab eo: vt in
l. ſi liber bomo. ff. de nego. geſt. Si vero cauſa ſit
omnino ſeparata a mea ſi ſit eo volēte indubie li
beroꝛ. l. inuito. ff. de ſolu. ꝛ. l. penul. ꝛ ſi. ff. de neg.
geſt. ſi vero eo ignoꝛāte cōtingit liberatio ope ex
ceptionis. l. ſi opera. ff. de doli excep. glo. tn̄ tenet
indiſtincte qḋ liberaꝫ. inſti. quib. mod. tol. oblig.
in prin. ꝛ. d. l. penul. ſꝫ Bar. verū dicit in foro cō
tētioſo gl. vero in penitētiali: qꝛ ex quo creditoꝛ
etiā ſi erat inuitus ex tali ſolutiōe liberaꝫ. d. l. ſol
uēdo ſatiſfactū eſt ei. Tertiuꝫ. Recipiens ſcien-
ter ſolutionem alteri debitam furtuꝫ cōmittit ſm 3
gloſ. in. c. cū te. de iureiur. niſi creditoꝛ ratum ba
buerit alle. l. falſus. iij. ff. de fur. quod verū eſt ſm
Pan. ibi ſi ſine iuſta cauſa recepit ſecus ſi ex iu-
ſta. puta qꝛ credebat ad cuꝫ pertinere vel qꝛ erat
geſtoꝛ negotioꝛū creditoꝛis. Quis aūt in ſolutio
ne ſit preferēdus vide. S. reſtitutio. vj. § v. ꝛ adde
qḋ qui pecuniā dedit mercatoꝛi facienti diuerſa
negotia preponitur in ea negotiatione alijs qui
dederūt in alijs negotiationibus: tex. eſt in. l. pro
curatoꝛis. § ſi plures. ff. de tribu. ſm Joā. plagi. et
Ludo. de ro. Inno.
¶ Quinto queriꝫ de quo ꝛ qūo ſit ſoluēdū: maxi 5. q.
me ab impotēte: ꝛ dico multa. Primū Soluen 1. di.
dū eſt de eo qḋ eſt in obligatiōe: qꝛ vnū pro alio
ſolui nō poteſt: nō cōſentiēte creditoꝛe. inſti. qui.
mo. tol. oblig. § j. qḋ tamē fallit in eccleſia debi-
trice. d. auꝫ. boc ius ꝛ in eo qui debet aurū in cu-
ius ſubſtantia aurū non inuenitur. C. de ſol. auꝫ.
boc niſi debitoꝛ. ꝛ. ff. de leg. j. l. ſi. domꝰ. § qui. cō-
fitetur ꝛ in eo qui debet ſeruū cuius vult ſoluere
preciū: quia dicit eū ſuum cognatum: ꝛ in noxali

actiõe.ff.de re iudic.l.miles.§.ſ.ꝛ.ij.ꝛ in pecunia vt.ſ.§.ij.parti.v. Sꝫ quãdo nõ habet debitoꝛ qđ debet ſoluere ꝛ ſunt diſtrahẽda bona ſua ꝑ ſolutiõe primo incipiẽdũ eſt a mobilib⁹.ꝛ ſi nõ ſufficiũt ad immobilia venit̃ poſtea ad iura ꝛ ſi nõ inueniẽ emptoꝛ dantur creditoꝛi inſolutũ.l.a diuo
2 pio.ff.de re iud. ¶ Scđz. Qui aũt cõuenit̃ ꝛ nõ habet vñ ſoluat ſi debitoꝛ eſt ex maleficio poteſt verberari.xiiij.q.vj.ſi res ꝛ ſic amplius cõueniri nõ põt.d.c.ſi res qđ limita qñ creditoꝛ exegit verbera ꝑ debito: alias bene tenet̃ ad intereſſe ſi verberetur ꝑ maleficio arg.xij.q.ij.fraternitatẽ ſi vero
3 eſt debitoꝛ ex cõtractu vel quaſi tũc cedat bonis de qua ceſſiõe habes.ſ.reſtitutio.vij.§.vj. ¶ Tertiũ. Si aũt quis tenetur ſub alternatiõe regulare
4 eſt ꝙ electio ſit debitoꝛis vt in.l. pleruꝗ in fine ff.de iure dotiũ cũ cõcoꝛ.poſitis in gloſ. ¶ Quartũ. Tenetur aũt debitoꝛ adire domuꝫ creditoꝛis eo modo quo.ſ.obligatio.§.ix.ꝛ ſimiliter ſi eſt in moꝛa ꝛ vult eã purgare.l.cũ quid.C.de condi. inſer.ꝛ ſimiliter ſi obligatio eſt ſolum ad hoc ſi vult acquirere etiã ſine monitiõe ſm Bar.i.l.itẽ illa.ff.de cõſti.pecu.ſiue cõmodũ ſit ꝑſonale vt qꝛ relinquit̃ libertas ſeruo ſi ſoluat decẽ ꝛ hmõi.ſiue ſit burſale puta qꝛ alicui legãtur localia ſi ſoluat veſtẽ.d.l.cũ quidã. Jn caſibus tamẽ iſtis vbi quis tenetur adire domũ creditoꝛis: ſufficit eum querere apud vicinos ꝛ notos ꝛ in locis in quibus eſt ſolitus cõuerſari nõ aũt per loca clãdeſtina.ar.ij.q.ij.biduũ vt voluit Bar.in.d.l.itẽ illa ꝛ
5 ſequitur Pañ.in.c.ſignificãte de pigno. ¶ Quintũ. Mittẽs auteꝫ debitũ per nunciũ infideliter ſe habẽtẽ an excuſetur Pañ.in.d.c.ſignificante diſtinguit. Si eñi ſpecies erat debita ꝛ ipſa remittebatur per nũciũ qui putabatur fidelis periculũ pertinet ad creditoꝛẽ ꝛ ratio eſt: qꝛ caſus foꝛtuitus nõ imputatur ex quo culpa nõ preceſſit.c.vnico de cõmo.ſi vero erat quãtitas debita que mittebatur perijt periculo debitoꝛis ratio eſt: qꝛ eo ipſo quod pecuniã mihi mutuaſti meã feciſti.l.ij.ff.ſi cer.pe.ꝛ ideo ſi perijt anteꝗ̃ veniret ad manus creditoꝛis mihi perijt: qꝛ adhuc erã dñs.no. bar.in.l.cũ qui.ff.cõmo.ſed penã ſi erat appoſita
6 nõ incurrit. ¶ Sextũ. an autem repetere poſſit qui ſoluit indebitũ ignoꝛãter dic vt.ſ.reſtitutio.j.ſcđo quaſi prope finẽ que vero ſoluit ſciẽter donaſſe videtur.l.cuius per erroꝛem.ff.de re iudi. exceptis ſolutis per vſuram que repeti poſſunt de iureiuran.debitoꝛes.

6.q. ¶ Sexto querit̃ quando debet fieri ſolutio: dico ſm Jo.de cõſe.di.j.ſolet qđ aut dies eſt adiectus fauoꝛe debitoꝛis ꝛ põt preueniri aut fauoꝛe creditoꝛis: ꝛ ſic nõ põt ꝑueniri.l.cũ qui.ff.de annu.le. Similiter nõ põt quis repetere ante tẽpus debitũ.c.vnico de plus peti.niſi in caſibus primo in viro vergẽte ad inopiã ſecũdo in debitoꝛe fugiẽte.l.ait pretoꝛ.§.debitoꝛem.ff.de his que fi.in frau.cre.tertio in debitoꝛe ſuſpecto qui cogi põt 8 dare cautionẽ.l.ſi fideiuſſoꝛ.§.ſi.ff.qui ſatiſd.co. qđ limita niſi fuiſſet ſuſpect⁹ tpe cõtractus: qꝛ nõ cogeret̃. Si vero dies non eſt adiectus dic.vt.ſ. moꝛa.§.j.ꝛ.iiij.ꝛ obligatio.§.ix.

Soꝛs ꝛ ſoꝛtilegium declarantur infra ſuperſtitio.

Spectaculũ quãtũ ad pertinẽtia ad illud declaratur.ſ.ludus.ꝛ.ſ.choꝛea.

¶ De ſponſalibus.

Sponſalia dicta a ſpõdeo qđ eſt ꝑmitto: ſunt futurarũ nuptiarũ promiſſio ſm.ſ. Tho.in.iiij.di.xxvij. Ray. Hoſ. Pe.de pal. ꝛ.xxx.q.v.noſtrates.ꝛ.ff.e.l.j.ſꝫ intellige prio ꝓmiſſio mutua: qꝛ ſm ꝯ́ꝯ́ cõtrahi nõ poſſunt ex altera parte tm̃: nec claudicare ſicut matrimoniuꝫ: vñ ſm eũ ſi vir accepta manu vxoꝛis dicat: do tibi fidẽ de te i vxoꝛẽ accipiẽda: ꝛ illa nullo modo oſtẽdat ſe acceptare re vera nõ ſunt ſpõſalia ille tamẽ tenetur eã ducere ſi illa voluerit: quod intellige ſi illa voluerit incõtinẽti ꝛ nõ aliter cũ non acceptauerit ſtatim nec ſunt ſpõſalia cõſequẽter ar.l.cõtinu⁹.ff.de verb.obl. Si tamẽ oſtẽderit ſe acceptare: vt qꝛ iter eos agebat̃ de ſpõſalib⁹ aut matrimonio ꝛ illa requiſita ſpõte manũ dedit ad fidẽ recipiẽdã ꝛ huiuſmodi eſſent cõtracta ſpõſalia intellige etiã quo ad eccleſiã ſi coniecture de hoc eſſent probabiles. Jntellige ſcđo promiſſiõe nuda aut veſtita: qꝛ aliquãdo cõtrahũtur ꝑmiſſione nuda vt ſi dicat vir. accipiaꝫ aut ducã te in vxoꝛẽ ꝛ illa reſpõdeat accipiã aut ducã te in virũ vel ecõtrario: aliquãdo vero ſubdit̃ iuramẽtũ aliquãdo arrhe ſpõſalitie aliquãdo etiã pene.

¶ Primo vero queritur quid veniat noĩe ſpõſe aut ſponſaliũ aut ſub quo noĩe veniãt iſta ꝛ dico duo. ¶ Primũ. Scđm.ſ.Tho.vbi.ſ.ſponſus dr a 1.q̄ȯ. ſpõſione cõiunctionis matrimonialis per verba de futuro ꝛ a reſpõſiõe actus matrimonialis per verba de preſenti qꝛ ex hoc ipſo ſpõdet matrimoniũ actũ: tñ a prima inquit ſpõſiõe dicũt̃ ſpõſalia ꝓprie que ſunt quedaꝫ ſacramẽtalia matrimonij ſicut exoꝛciſmus baptiſmi. Hec ex illo. Ex quib⁹ elice qđ ſpõſalia large ſunt vbi q̇s cõtrahit ꝑ verba de preſenti in legitima ſcꝫ etate. Noĩe igitur ſpõſaliũ ꝓprie venit nõ ſolũ promiſſio ꝑ ꝟba de futuro vt dictũ eſt.ſed etiã matrimoniũ ꝑ ꝟba de preſenti cõtractũ ante pubertatẽ niſi eſſent tales ꝓximi pubertati ꝛ malitia ſuppleret etateꝫ iuxta dicẽda.j.§.ij.ꝛ tales ſm Archi.ſponſi eſſe intelliguntur ꝛ intellige proprie large autẽ ſponſi ſunt qui matrimonium per verba de preſenti in debita etate contraxerunt. ¶ Secundum. Secun- 2. dum Panoꝛmit.in rubꝛi.extra eo.in odioſis nos.

mine maritate non venit ſponſa proprie: vnde ſi
ſtatuto cauetur ne maritata ſuccedat. bene ſucce
det ſponſa: nec ſponſa de preſenti venit noie vxo
ris: nec noie matrimonij veniūt ſponſalia. vt idē
dicit in.c.ij.loco.de proba. ſed in indifferentib⁹
venit ſolum ſponſa de p̄ſenti: in fauorabilib⁹ aūt
venit ſponſa de futuro: pro quo bon⁹ tex. eſt in.l.
nō ſine.C.de bo.q̄ lib. ⁊ ibi per Cy. et alios: vide
etiā gl. inſti. de nupt.§. ſed et ſi vxor. xxvij.q.ij. in
prin. Et hoc verum niſi addatur qualitas diſtin
guens puta maritata cognita et huiuſmodi.

2 ¶ Scdo q̄rit̄ qs q̄ etate aut p qs poſſit ꝯtrahere
ſpōſalia: ⁊ dico multa. ☞ Primū. quicūq̄ pōt ꝯhe
re mr̄imoniū pōt etiā ꝯhere ſponſalia ſm canos
nes: lꝫ ſit ſec⁹ ſm leges. vt ptꝫ in.l. ſi qs officiū.ff.
de rit. nup. ⁊ in.l. ſolet. de his q̄ no. infa. ⁊ vlteri⁹
aliq̄ nō pñt ꝯtrahere mr̄imoniū q̄ tñ pñt ꝯtrahere
ſpōſalia. vt q̄ ſunt etatis legitie ad ſpōſalia et nō
ad mr̄imoniū. ☞ Scdm. Scdm.s.tho. in.iiij. diſt.
xxvij. ſpōſalia ꝯhi pñt vtroq̄ ꝯtrahētiū exiſtēte in
fine p̄mi ſeptēnij vel poſt vel parū ante p q̄ ſcito
qd ꝯtrahi pñt poſt ſeptēniū: ⁊ ex tūc valēt. de de
ſpō. impu. ſi infantes lib. vj. ſi aūt ambo vel alter
ſit minor ſeptēnio ⁊ ꝯtrahūt ipi vel parētes p eis
nihil agit̄ nec orit̄ publice honeſtatis iuſtitia: vt
ibi. niſi poſtea ratificēt. ſi tñ multū propinquarit
illi termino ſm.s.tho. ſponſalia tenēt. q: qd parū
deeſt quaſi nihil deeſſe vr̄.ij. phy. quā appropin
quationē q̄dā determināt tpſ ſex mēſiū ſed meli⁹
determināda eſt ſm ꝯditionē ꝯtrahētiū. cū in q̄
buſdā magis acceleret̄ vſus ratiōis quā in alijs.
Hec ille. q̄ intēdit qd malitia ſuppleat etatē ⁊ cō
cor. ho. ⁊ Inno. vt recitat: ⁊ tenet ſum. con. li. iiij.
ti.j.q.v. ⁊ gl. in.c. iuuenis. de ſpō. dicēs qd diſcre
tio ſupplet etatē. ⁊ archi. ⁊ vt dicit pañ. in.d.c. iu
uenis. eſt cōmunis opinio ⁊ hoc ſequit̄ ſum. con.
et piſa. ⁊ archi. et ſupple. ⁊ rōnabiliter: q: non vi
det̄ ratio quare nō debeat malitia ſupplere etatē
in primo ſeptēnio quo ad ſponſalia ſicut ſupplet
prudētiā in contractu matrimonij: nō obſtāte qd
hoc nullo iure cautū inueniat̄ expreſſe q: expreſ
ſum eſt i aliquo eiuſdē gñis. ſ. in mr̄imonio: et vr̄.
rō maior de ſponſalib⁹: q: ſunt magis ſolubilia.
pañ. aūt in.d.c. iuuenis. adductus quibuſdā fri
uolis tenuit ꝯtrariū. ſ. qd requirat̄ ſeptenniū com
pletū. ⁊ ſequit̄ ſum. ang. ⁊ ro. cōtra ſupple. Si aūt
maior ſeptēnio cōtraxit cū minore lꝫ ſpōſalia nō
tenuerint etiā ex parte maioris q: nō claudicant
tenetur tñ expectare minorē cui fidē dedit ſi forte
manere velint in eodē propoſito ſm Archi. alias
peccat propter fidē mētitam. ☞ Tertiū. Determi
natur aūt idē tpſ i maſculo ⁊ fémina quo ad ſpō
ſalia ⁊ nō quo ad matrimoniū ſm.s. Tho. vbi.ſ.
q: in ſponſalib⁹ requirit̄ tm̄ vſus rationis qui ſi
mul incipit in vtroq̄: ſed in contractu matrimo
nij nō ſolū req̄rit̄ diſpoſitio ex parte vſus rōnis:
ſed etiā ex parte corporis vt ſit tpſ gñatiōi aptū:
qd in puella in.xij. anno. in maſculino in fin. xiiij.
eſt ſm philoſophū. xj. de aīali. ☞ Quartū. Abſen
tes aūt ꝯtrahere poſſunt ſpōſalia per nunciū vel
lras. l. ſufficiet.ff. de ſpō. extra q̄ cleri. vel vo. ve
niēs. ⁊.q.v. nec illud. ⁊ idē ſm Hoſt. ſi fiat de cō
ſciētia alicui⁹ vel poſtea ratū hꝫ.ff.e.l. vlti. xxxij.
q.ij. honorat̄. de mr̄i. ꝯtra con. inter eccle. c.ij. Si
tñ nūciū vel p̄curatorē reuocauit ⁊ reuocatio ad
eū peruenit anteq̄ puella ꝯſentiret nihil agitur.
ar. de pcu. in noſtra. ⁊.c. mādato. imo ⁊ ſi perue
nit poſtq̄ cōſenſerat puella: ſed tamē ante fuerat
reuocatus ſm Hoſt. q: deeſt cōſenſus: et facit.c.
procurator. de procu. lib. vj. ☞ Quintū. Pōt etiā
quis p alio ſponſalia cōtrahere ſine mandato vt
parentes p filijs ſi filij fuerint preſentes ⁊ nō con
tradicant vel ſi fuerint abſentes et ignorantes:
dūmodo poſtea ſcientes ratificauerint tacite vel
expreſſe. de deſpon. impu. ſi infantes. lib. vj. imo
auunculi ⁊ amici tutores et curatores: ⁊ quicūq̄
alij quāuis nō habeāt mandatū hoc poſſunt: ſed
tamē ſponſalia non ſunt donec ille vel illa ſciue
rit et ratū habuerit et hoc ſm canones qui nō re
quirūt niſi conſenſum: vt in.c. ſufficiat. xxvij. q.ij.
extra eo. cū locum. de deſpō. impu. c. vnico. li. vj.
Sed tñ inter hos et parētes eſt differētia ſm Jo.
an. in nouel. q: quo ad parētes ſufficit in p̄ſentia
filij cū taciturnitate: lꝫ alter expſſe nō conſentiat
et tenēt ſpōſalia: q: taciturnitas operat̄ ꝯſenſum
vt in.d.c. vnico. ſecus in alijs: q: non ſufficit ſola
preſentia ſed oportet adeſſe cōſenſum expreſſum
vel tacitū: puta ſi mulier recipit iocalia vt ſpōſa:
vel ſpōſus accedit ad domū mulieris: vt videtur
expreſſe pbari in.c. literas. de deſpon. impu. iun
cta gl. et clarius in.c.j. de mat. cōtra. cōtra inter.
ecc. et in.c. ad id qd de ſpon. Nec cures de gl. in
d.c. vnico. quia Jo. an. illam correxit in nouel.

¶ Tertio q̄rit̄ an poſſint ſpōſi cōtradicere ſpōſa 3. qō
lib⁹ aliquo caſu. et dico tria. ☞ Primū. In.c. vbi i.dl.
nō eſt. de deſpō. impu. diſtrict⁹ inhibetur: ne ali
quid quoꝝ vterq̄ vel alter ad etatē legib⁹ vel ca
nonibus determinatā nō puenerit cōiugant̄: ni
ſi forte aliqua vrgentiſſima neceſſitate interue
niēte: vt p bono pacis vbi cōiter canoniſte ſum
māt q̄ impuberes ambo vel niſi p bono pacis cō
iungi nō debēt: ⁊ intelligit gl. etiā quo ad ſpon
ſalia: vt imponit illi Panor. ⁊ idē Inn. ⁊ Hoſti.
ſ. q̄ ante pubertatē phibitū ſit contrahere ſpon
ſalia niſi pro bono pacis et hmōi: licet contracta
teneāt: ſed iſta opinio non habet̄ clare ex p̄dicto
tex. ⁊ videtur prima facie contra text. in.d.c. vni
co. de deſpon. impube. lib. vj. vnde hoc non ſequi
tur ibi Panor. niſi limitando ad cōiunctionem
carnalē ſm quā nulli ſunt coniungendi ante pu

bertatē: vel etiā pōt teneri loquēdo de conſiūctiōe ſpōſali p ↄtractū mrimonij vt planū eſt ⁊ etiā ſpōſalioꝝ cauſatoꝝ ab alijs añ pubertatē ⁊ non pue niētiū p̄mo ab ipſis ſpōſis motu ꝓprio ſꝫ alieno in q̄ ꝓprie locū habēt q̄ ꝓ dicta opiniōe adducūtur ſupra mrimoniū.v.§.vſ.⁊ hoc ptꝫ etiā.ar.coꝝ q̄ dicenť pti.ſequēti.eſt etiā rōnabilis q̄ ad ſponſalia venientia motu ꝓprio ꝓpter allegata ibi et ar.dicēdoꝝ.par.ſequē.vñ pctm̄ eſt vt videtur aliquibꝰ mortale ea ante pubertatē ↄtrahere niſi ex magna cā.⁊ de licētia epi ſm Ho.ſi tñ ↄtrahant tenēt poſt ſeptēniū.d.c.vnico.⁊.c.de illis.de de-

2 ſpon.impu. ¶ Scdm ſm.s.Tho. vbi ſupra ſi ante annos pubertatis fiat ↄtꝰ ſponſaliū p aliū: ambo vel alter reclamare pñt vnde tūc nihil eſt actū adeo ꝙ nec aliqua affinitas ex hoc ↄhiť: et ideo ſpōſalia q̄ inter aliquos p perſonas alˢ ↄhūtur: robur habēt inquantū illi inter quos;contrahuntur,ad etatē debitā veniētes nō reclamāt: ex quo intelligunť ↄſentire his q̄ p alios fctā ſunt. Hec ille.q̄ loquiť de ſpōſalibꝰ factis p alios ſic quod ſponſi expſſe vel tacite nō ↄſentiūt: qꝛ ſi cōſentirēt nō eſſent nulla: ſꝫ cōtraherēť publice boneſtatis iuſtitia.vt in.d.c.vnico.in fi.nec tñ intēdit dicere qȝ nō poſſent reclamare etiāſi ↄſenſiſſent: ſꝫ ſufficiebat ei ſoluiſſe argumentū. ¶ Tertiū.Jn.c. de illis.de deſpō.impu. ſummarie habeť quod ſi maiores ſeptēnio ante pubertatē ſpōſalia ↄhunt ſi q̄dē tpe ↄtractꝰ alter erat pubes nō ille ſꝫ alter minor factꝰ pubes poterit reſilire ⁊ ↄtradicere.ſꝫ nō anteq̄ȝ venerit ad pubertatē: ſi vero tpe ↄtractus vterqȝ erat impubes.vterqȝ veniēs ad pubertatē poterit reſilire: et ſm aliquos puta gl. ibi.et do.an.⁊ ſequaces q̄ coꝝ primo venerit ad pubertatē aliū expectabit anteq̄ȝ reſiliat. ſꝫ Jo.an. car. et Pañ.tenēt cōtrariū dicētes qȝ vno tm̄ ad pubertatē pueniēte poterit ſtatim cōtradicere: licet aliꝰ ſit impubes: ⁊ hoc eſt indubitate verū: qꝛ nō eſt aſſignare rationē expectādi cū alio pubeſcēte iſte primꝰ etiā eo inuito poſſit reſilire: et fruſtra expectať euētus cuiꝰ nullus eſt effectꝰ.de offi.deleg.cū cōtingat. Diſſoluenť tñ iſta ſpōſalia iudicio eccľie ſm gl.niſi ſoluanť vinculo fortiori pura matrimonij cū alia: aut voti ſolēnis.qꝛ tūc ipſo iure ſunt ſoluta. Hec aūt non intelligunť ſolū de ſpōſalibꝰ cōtractus ante pubertatē per alios ſine cōſenſu ſponſoꝝ: qꝛ etiam ſi ſic eſſent cōtracta in ſenectute ſponſi poſſent reſilire ſed intelliguntur generaliter de contractis ante pubertatem: quia omnes ſic contrahentes reſilire poſſunt autoritate eccleſie: et ſi non propria.vt infra.§.vij.

4.q. ¶ Quarto queriť quis ſit effectus ſponſalioꝝ et

1.di. dico tria. ¶ Primū. Qui contraxerunt ſponſalia obligati ſunt contrahere matrimoniū ſi ſponſalia tenuerunt: vt qꝛ in etate debita fuerunt contracta.⁊ ſm.s.tho.peccat mortaľr nō ſoluēs promiſſum niſi legitimū impedimētū interueniat: nec pōt alter eoꝝ ↄhere cū alia pſona: ſi tñ cōtraxerit p vba de pñti: tenet q̄dē ſm mrimoniū. extra eo. ſicut ſed dꝫ agere pniam de fide mētita: ⁊ multomagis ſi interuenerat iuramētū.extra eo.lrīs.el.ij. Sꝫ hec intellige p̄mo de his q̄ ↄxerūt ea poſt pubertatē: et q̄ ante: ſi obtinere nō pñt abſolutionē ab eccľia cū venerint ad pubertatē. Jntellige ſecūdo de his q̄bꝰ nō ſuperueniť aliq̄ȝ legitimū impedimētū.vt infra.§.x.caſu vlti. Cū aūt q̄ nō ſoluit pmiſſum ſm Pañ.in.c.ex lrīs.el.ij. etiā ſi ſpōſalia nō ſint iurata eccľia priꝰ dꝫ monere deinde cogere: ſed ſm.s.Tho. eccľia cogit iniūgēdo penitētiam p pctō in foro cōtētioſo nō compelliť: qꝛ mrimonia coacta cōſueuerūt malos exitus habere niſi forte iuramētū interuenerit: qꝛ tūc cogēdus eſt.vt q̄dā dicūt: quāuis alij nō videaľ propter cām predictā p̄cipue ſi de vxoricidio timeretur. Hec ille cuiꝰ opinio ꝓbať.in.c.requiſiuit.e.ti. vbi de muliere q̄ etiā iurauerat cuidā nubere dr qȝ monenda eſt potiꝰ quā cogēda cū coactiones difficiles ſoleāt exitꝰ frequēter habere. Nec obſtat.c.ex lrīs.el.ij.eo.ti.vbi vir ſi ſic iurauit p̄mo dr monēdus: deinde etiā eccľiaſtica cēſura cōpellēdus: qꝛ ſubdiť niſi rōnabilis cā obſtiterit: vnde hoc iudicis arbitrio committiť ⁊ multomagis ſi ſponſalia nō ſint iurata: ⁊ ſic ex rōnabili cā nō coget.vñ Archi.dicit qȝ pōt cogi ſed nō eſt cogendus vbi ꝓbabiliter timetur difficilis exitꝰ: puta vxoricidium et hm̄oi. ¶ Scdm. Utrū ſola ſponſa- 2
lia ſine benedictione et alijs ſolēnitatibus excuſent actum cōiugalem. vide ſupra debitum.§.ix.
¶ Tertium filius ſponſoꝝ de futuro eſt legitimus eo modo quo ſupra legitimus.in princi. 3
¶ Quinto q̄riť q̄n ſpōſalia ↄhunť: et dico qȝ cū 5.q.
ſpōſalia abſolute ⁊ ſub cōditione ↄtrahi poſſunt abſolute ↄhunť multis modis: p̄mo.ſ.p verba de p̄ſenti q̄n ambo ſunt impuberes vel eoꝝ alter: qꝛ iuris interpretatione hic ſunt ſpōſalia de futuro de deſpō.impu.c.fi.⁊ clarꝰ.d.c.vnico.ſcdo p verba de futuro ad hoc apta. vt pmitto vel iuro qȝ te accipiā in vxorē ⁊ ſiſi̇a.de ſpō.c.pe.⁊ addit archi.qȝ dare fidē pertinere videť ad iuramentum: tertio per annuli ſubarrbationem.xxvij.q.ij.ſi q̄s deſponſauerit.quarto per arrharum dationē puta iocalium aut pecuniarū. Ubi tamen duo vltimi modi ſm Pañ.in.c.fi.de deſpō.impu.poſſent dicere matrimoniū ſicut ſponſalia. vt in.c. ſemine.xxx.q.v.vnde aduertendū eſt qȝ ſi preceſſerūt verba apta ad contrahendū matrimoniū faciūt matrimoniū nō ſpōſalia: ſi vero p̄ceſſerunt verba de futuro erunt ſponſalia: ſi vero nulla preceſſerunt verba tunc ſm cōſuetudinē iudicabitur que ſi nulla ſit nihil probabunt ſi aliud certum con-

cipi nō poteſt:quia talia ſigna ſunt equiuoca ad
multa:ꝛ ꝯñr cum dentur arrhe etiā in alijs cōtra
ctibus.inſti.de contrahen.emp.nihil probabūt.
de preſum.illud. Si autem ſolū vnius verba pceſ
ſerunt tunc immiſſio anuli et acceptio arrbarum
denotat cōſenſum alterius expreſſum et ſic erunt
ſponſalia vel matrimonium.vt no.glo.in ca.pe.
de ſpon. Jn dubio tamē in ſubarrbatione per im
miſſionem anuli pſumendū eſt pro mrīmonio:qꝛ
res fauorabilis eſt:de preſump.literis.ꝛ de re iu
di.cap.fi. Si vero ſponſalia ſub conditione con
trahantur valēt aut nō valēt ſcdm diſtinctionem
que data eſt ſupra de matrimonio matrimonium
iij §.j.ita quod ſi cōditio ſit honeſta:vt ſi parenti
bus meis placuerit vel vtilis vt ſi dederis centuꝫ
exiſtente conditione ſtat promiſſum ſi vero ſit in
honeſta ꝛ contraria bonis mrīmonij:vt ſterilita
tis venena procures:ſponſalia non cōtrahun turꝛ
ſed ſi non ſit contraria eis vt ſi furtū feceris: tūc
ſtat promiſſio ſꝫ cōditio tollitur. Concor.s.tho.
et Richar. Sed adde primo quod ante aduentuꝫ
conditionis non neceſſarie ſpōſalia non ſunt: nec
oritur publice honeſtatis iuſtitia.vt in.d.capitu.
vnico.niſi per factū a conditione recedatur:puta
ſi copula intercedat.de cond.i.appo.de illis.ꝛ in
c.ſuper eo.et in.c.per tuas. Ad de ſecundo ſecun-
dum.s.tho.qd quando apponitur conditio pecu
nie per modum pene:qꝛ matrimonia debent eſſe
libera:talis conditio non ſtat nec poteſt exigi il
6 la pena a nolente contrahere matrimonium.

¶ Sexto querit̄ quō iudicādū ſit de aliquibꝰ ver
bis aut actibꝰ quibus ſpōſalia cōtrahi ſolēt: ꝛ di
i.di. co multa. Primum. Si quis promittat quatuor
puellis vnā earū ſe accepturū nō contrahit ſpon-
ſalia.ar.in.c.ex ſponſalibus eo.ti.lib.vj.niſi ali-
2 qua earū facto ſpāliter in eū ꝯſenſerit. Scdꝫ. Si
pr̄ iurauit alicui dare vnam de filiabus ſuis ſm
hoſt.ꝛ goff.ſponſalia nō ſunt: ſꝫ tñ pater tenetur
vnā dare:qd limita ſi vna earū voluerit: qꝛ tenet̄
pr̄ per tale iuramētū ad faciēdū qd in eo eſt ꝛ non
plus no.gl.in.c.ex literis.ꝛ in.c.ſicut.d ſpō.ꝛ iꝫ de
iure ciuili pmittēs factū alienū nō obligetur niſi
ſpecifice promiſerit ſe facturū vel iuraturū.vt in-
ſti.de inuti.ſtip §.ſi quis aliū.tñ qñ promiſit cū iu
ramēto etiā ſimpl'r tenet̄ pſtare operā quā poteſt
ſicut ſi ſpecifice ſe obligaſſet.c.ad nr̄am.de iure
iu.ꝛ.l.cū pr̄.§.fil us matrē.ff.de leg.ij. Poterit tñ
dare quam voluerit de re iudi.in alternatiuis.in
ſti.de act.§.preterea.ꝛ ſi oēs preter vnā moriantur
tenet̄ dare illam.ar.ff.de eo qd certo loco.l.ij.ſꝫ ſi
vnā obtulit: ꝛ ille non acceptauit eſt abſolutus
a promiſſiōe ꝛ a iuramēto.ff.de ꝯhē.emp.l.ſi i em
ptione.§.ſi emptio.ff.de ꝯdi.indc.l.cū is.ꝛ ſi vnā
ex illis carnaliter cognouerit nullam aliā pote-
rit habere propter ꝯtractā affinitatem: imo quod
plus eſt ſi cōtemplatione precedentis contractus
cōmixtio eſſet facta matrimonium eſſet de eo qui
dux.in mr̄i.ſignificauit.qd ſcdm Pan.in.c.ex lite
ris.c.ij.eſt vex nō tñ virtute ſpōſaliorū quātū ex
5 pſuppoſito cōſenſu.extra eo.is qui. Tertiuꝫ. Si
aūt promiſit vnā determinate: ꝛ ſi illā non poſſet
dare alterā:ſcdm Tho.tenet̄ dare primā: ꝛ ad hoc
bona fide laborare extra eo.ad audiētiā.qd ſi nō
pōt ſubdiſtinguēdū eſt:qꝛ ſi prima ꝯſenſit ſponſa
libꝰ expreſſe vel tacite aliā habere nō poterit.qꝛ
ineſt publice honeſtatis iuſtitia:etiā ſi illa prima
ſponſalia forte pp conſanguinitatē aliquā nō te-
4 nuiſſent :ſi vō nō conſenſit tenet̄ dare ſcdam.de
ſpō.ex lr̄is.el.ij.de reſti.ſpo.ex parte. Quartum.
Si qs alicui pmiſerit qd eā deſpōſabit ſi promiſ-
ſio fuit qd deſpōſaret eā de futuro nō erūt ſponſa
lia anteq̄ deſponſet eā.ſꝫ vin.ꝛ do.ant.in.c.is q
de ſpō.ſi vero pmiſſio fuit qd deſponſaret eā.ſ.p
verba de preſenti talis pmiſſio ſpōſalia facit ſm
Cardi.in.d.c.is qui.ꝛ ſi ſumꝰ in dubio: tūc in lo-
cis vbi prius cōſueuerūt accipere p vba de futuro
nō erūt iudicāda ſpōſalia p talē pmiſſionē: ſecus
vbi deſpōſatio ſolet vocari acceptio de preſenti.
5 Quintū. Si qs vir deſponſet aliquā mulierē vel
ecōtrario p iur̄m factū metu iuſto.i.cadēte in con
ſtantē virū ſm rich.ſpōſalia ipo iure non tenēt in
foro cōſcientie vel exteriori:quidā vō dicūt ea te
nere in foro cōſcie ſed nō in exteriori: tu vero dic
cōformiter ad dicta ſupra iur̄m.iij.§.vij.quod te
nent in conſcientia ſi iurans intendebat ſe obli-
gare : ſed tamen poteſt petere diſpenſationem.

¶ Septio q̄rit̄ vtrū votū ſimplex caſtitatis impe 7 .q.
diat ſponſalia de futuro ne ꝯhant̄.ꝛ dicit archi.
poſt henri.hoſ.ſuper.c.rurſus.q cle.vel vo.circa
hoc duas eſſe rl'as. Prima qties ꝯhunt̄ duo vincu
la equalis potētie incōpaſſibilia : pmū piudicat 1.re.
ſcdo. Scda. Si duo vincula diſparis potētie in
cōpaſſibilia ꝯhunt̄ fortiꝰ repellit minus forte.vt 2
probat̄ de deſpō.ſi inter. Igit̄ ſi votū ſimplex pce
dit ipedit ꝛ dirimit etiaꝫ iurata.vt in.d.c.rurſus
qꝛ iur̄m eo caſu eſt illicitū nec ſeruādū.xxij.q.iiij.
inter cetera.ſicut als in ſpōſalibꝰ priora ſpōſalia
ſunt cōſumanda.deſpō.ſicut ex lr̄is.q vex eſt etiā
ſi in pmis nō interuenit iur̄m ꝛ interuenit i ſcdis ſm
hoſt. Inn. Jo.an. Si vero ſpōſalia ſimplex votū
precedūt nec ipediunt̄ nec dirimunt̄:ſꝫ eo caſu co
gi dꝫ votū ſolēnizare ſ. pfitēdo religionē vel pro-
fiteri ſpōſalia.i.ꝯhere mrīmoniū.de cōuer.cōiu.
p'te ſcdꝫ Inn.ꝛ ho.qd archi.limitat niſi mutuo ſe
abſoluāt:qꝛ tūc ſeruari poſſet votū in ſeculo. Sed
iſti nō ſic dicūt maxie ho.qꝛ loquunt̄ de ſpōſalibꝰ
iuratis: ꝛ credūt iur̄m equale eſſe voto: ꝛ ꝯñr pre
ualere qñ illud precedit: vt hic: ꝛ ſic dicūt iſtū co
gendū ſolēnizare votū aut matrimoniū quorum
vterq licite poteſt ſm iſtam opinionem.ſed votū

eſt virtuoſius in ligando ſcdm.s.Tho.vt.j.voti
ii.§.vlti.ideo melius dicit Pet.de pal.quod aut
ſe abſoluant mutuo aut ſolennizet voti profeſſio
ne vel ordine ſacro.vel vouens faciat cõtentum
eum qui nõ vouit de nõ cõſumãdo matrimonio
Do.autem anto.in.c.de illis.de ſpon.impu.tenet
quod votum ſimplex caſtitatis ſuperueniẽs ſpon
ſalia.intellige pura ſoluit.et idem tenet Dire.lз
recitet Inno.et Hoſti.et idem dicit Pet.de pal.
tenere.s.Tho.quod ſi verum eſſet vouens nõ te
neretur ad religionem:ſed poſſet votum ſeruare
in ſeculo.Et hoc eſt verum indubie quoad non
vouentem qꝛ eo ipſo quod alter ſic vouit recedit
a ſponſalibus ꝛ alter eſt liber:ſed quo ad vouen
tem eſt maius dubium vtrum hoc poſſit facere ſi
ne pctõ ꝛ vtrũ eo facto ſit abſolutꝰ:ꝛ dico quod ſi
intendit religionem intrare vouendo non peccat
ꝛ eſt abſolutus:alias peccaret vouens in alteriꝰ
preiudicium:et ſic concordantur opiniones.
.q. ¶ Octauo queritᷣ quid de penis et pignoribꝰ q̃
aliquãdo interueniũt in ſpõſalibꝰ:ꝛ dico multa.
1.di. ☞ Primũ.Scdm archi.poſt Ray.lз ſponſalia con
trahi poſſint ſub cõditione promiſſione pecunie
nõ tñ põt pecunia pmitti p modũ pene:ꝛ ſi pro
miſſa fuerit promiſſio nõ tenet:qꝛ cõiugia debẽt
eſſe libera.extra eo.requiſiuit.ꝛ.c.gemma.ꝛ idez
s.Tho.ſed panor.in.d.c.gemma.latiꝰ diſtinguit
colligendo dicta doc.ibi.et in.l.titia.ff.de verb.
obli.dicẽs qꝺ ſi pena apponitᷣ inter cõtrahentes.
indiſtincte nõ valet ſcdз cõiorẽ opinionẽ:ꝛ tзbar.
in.l.mulier.C.de ſpon.etiã de illa pena que eſt in
lucro perdẽdo:vnde ſi promiſi tibi dare centum
ſi nupſeris mihi non valebit:vt in.l.ſi ita ſtipula
tus.§.ſi tibi nupſero:et ibi per bart.ff.de verbo.
ob.qꝺ limita niſi is cui pmiſſio ſit eſſet nobilior.
qꝛ tũc videretᷣ potius donare aĩo recompenſandi
ratione nobilitatis pro quo facit quod no.Bart.
in.l.C.de don.ante nuptias.ꝛ.l.ſi volũtate.C.de
do.promiſ.Si vero pena apponitur inter paren-
tes cõtrahẽtiũ ſeu alios ita cõiũctos ipſis ꝯhenti-
bus quod veriſilr iſti ad ꝯtractum mr̃imonij induce
rentᷣ.ne parentes vel amici ſoluant talem penaз:
non valet:vt in.d.c.gemma.ſm vnũ intellectum
ꝛ in.d.l.titia.ꝛ in.l.heres meus.in fi.ff.de condi.
ꝛ demõ.tamẽ valeret illa q̃ eſt in lucro pdẽdo:vt
per Bart.in.l.titio.§.titio.el.j.ff.de condi.et de
mon.Si autẽ inter alios a predictis.valet etiam
ſi talis extraneꝰ promiſerit noĩe mulieris ſub cer
ta pena ſcdm cõiorem opinionem.lз hoſti.tenue-
rit contrarium.Aduertendum eſt tñ qꝺ tales ſub
pena promittentes qꝺ titia contrahet cum ſem-
pronio ſi quantum in ipſis eſt faciunt non incur-
runt penaз.quia difficultas ex quo factum eſt in
obligatione pene commiſſionem excludit vt eſt
text.not.in.l.ſi vehenda.in fi.ff.ad.l.rho.de ia.ꝛ

in.l.ſi qs cau.ꝛ hoc tenuit Jo.de pla.vt refert Fe.
cõſi.clxiiij.ꝛ do.Ant.in.d.c.gẽma.ꝛ ſequitᷣ Pañ.
ibidẽ.facit qꝺ no.Bar.in ſimilibus terminis:in.l.
cõtinuus.§.illud.ff.de vb.ob.Qꝺ notãdũ eſt:qꝛ
facit vt ille qui in ꝯtrahꝰ ſub pena pmittit pro fi-
liofamilias vel amico qꝺ ratificabit:qꝛ ſi facit qꝺ
in ſe eſt penã euitat.Et hoc verũ de pẽa q̃ cõſiſtat
in pdẽdo vel minuẽdo dẽ pr̃imonio:ſecꝰ de alia
q̃ eſt in acq̃rẽdo qꝛ ceſſaret lucrũ niſi iplleretᷣ pro- 2
miſſum.Scdm.Intereſſe autẽ ſcdm Jaco.de are.
Cy.et cõiter doc.in.l.j.C.de ſpon.ꝛ in.l.titia.peti
nõ põt niſi doloſe ps ſe habuerit quo caſu peti põt
actiõe de dolo:nõ aũt pp ſtipſonẽ:qꝛ ex cõceſſiõe
iuris altera ps a ſponſalibus deſiſtere põt:et ne
mr̃imoniũ intimidetᷣ pp ſolonẽ pene.Et hoc ſeq̃tᷣ
Ho.in ſum.ꝛ Pañ.in.d.c.gẽma.☞ Tertiũ.Utruз 3
aũt poſſit interuenire pignꝰ p mr̃imõio ꝯhẽdo fuit
opi.diuerſa.Nã mo.tз qꝙ ſic:p.l.vnicã.C.ſi re.p.
Jo.aũt an.diſtinguẽdũ dicit ſз q̃litatẽ pſone ꝛ pi
gnoris q̃titatẽ:qꝛ vile pignus nõ hз intimidare
magnũ virũ:ꝛ ſic põt interuenire ſз.do.an.in effectu
vr̃ cõcludere qꝺ nõ põt niſi p intereſſe pſtãdo:qꝛ
cũ ſimꝰ extra caſuз.l.fi.C.e.q̃ ſolũ pmittit arrhas
nõ vз promiſſio alicuiꝰ pene:itẽ pignꝰ nõ põt du
plicari ex alia pte ꝛ ſic ꝯtꝰ nõ eſſet equs vtriqꝫ
pti prout req̃rit illa lex.Et hec opi.plз pañ.in fa-
uorẽ libertatis mr̃imonij ꝛ de iure vr̃ verior:ꝛ pro
ea facit qꝺ no.gl.in.l.ſi ita ſtipulatꝰ fuero.§.ſi tibi
nupſero.ff.de vb.ob.q̃ dicit qꝺ oĩs ſtipulatio in
talibus eſt reprobata.Dicta autẽ.l.vnica ideoqꝫ
non obſtat contractum arrarum vocauit pignus. 9.q.
¶ Nono q̃ritᷣ q̃d de arris ſpõſalitiis:et dico mul 1.di.
ta.☞ Primũ.Lex in.d.l.titia.ꝛ in.d.l.mulier.indi
ſtincte phibet ſtipulationẽ penalẽ et indiſtincte
vr̃ arras admittere modo nõ excedãt quãtitateз
dotis vel donatiõis pꝑter nuptias.Sed inſurgit
difficultas quare poſſit interuenire arra ꝛ nõ pena
cũ eadem videtᷣ rõ:qꝛ ſi dans arras retrocedit a
ꝯtractu pdit eas ꝛ ſic patitᷣ penã:et ſimiliter recipiẽs
eas ſi reſilit reddit duplicatas:et etiaз q̃druplica
tas ſi ſuit cõuentũ:vt in.d.l.mulier.et ſic ſoluit
penã.Et dicit Joã.an.poſt Goff.rõnem diuerſita
tis eſſe:qꝛ arre ſolent tradi in parua quantitate
pena in magna:item arre tradunt de pñti ſed pe
na promittitᷣ in futurũ:eſt autem quis facilior ad
promittẽdũ quã exburſandũ.vide de his Pañ.in 2
d.c.gemma.☞ Scdm Scdm Bar.igitur in.d.l.ti-
tia arre indiſtincte admittunt in ſponſalibus mõ
nõ excedant quantitatẽ dotis vel donationis pro
pter nuptias:et appoſitio pene quantumcunque
modice reprobatur:ſed Panorm.poſt Joan.an.
in.d.capitu.gemma.dicit conſideranduз eſſe per
ſonarum qualitatem:et quantitatem arrarum:qꝛ
ſi inter viles perſonas interuenit traditio ma-
gnarum arrharum:non valet:quia eſt eadem ra-

tio in eis q̄ ꝛ in pena ſolutio aūt modice pene nō bꝫ intimidare magnū virū. Et hāc opinionē vr̄ tenere Cy. in. l. mulier. C. de ſpō. et videt̄ in ꝯſcia eq̄oꝛ qꝛ cū habem⁹ naturalē rōnē legis de ꝟbis nō eſt curandū. l. nō dubiū. C. de legi. ꝛ in regula fi. de regu. iu. li. vſ. ſm Pan̄. tn̄ appoſitio pene in quacūq; parua quātitate nō tenebit: qꝛ odia non debēt extēdi: vt in. l. qḋ ꝟo cōtra. ff. de legi. ꝛ in. l.
3 odia. de regu. iur. in. vſ. ¶ Tertiū. Ut aūt valeant arrhe duo req̄runt̄: primo. ſ. qḋ quātitas ſit vere numerata ꝛ tradita parti: ſec⁹ vbi pars cōfiteret̄ tn̄ ſe recepiſſe ſm Bar. in. d. l. titia. ꝛ Federi. cōſili. clxiiij. qḋ Pan̄. placet: qꝛ vbi arrha nō interuenit eſt q̄ſi eadē ratio. vt in appoſitiōe pene. qꝛ de facili q̄s cōfiteret̄ ſe arrhā in magna quantitate recepiſſe: imo dicit Bart. qḋ ſi vtraq; pars fateret̄ ſe recepiſſe ab altera non valet etiā ſi vere interueniſſet ſolutio. qꝛ ſi ſolui tibi mille et recepi a te alia mille nō videoꝛ ſoluiſſe. ar. l. q̄ ſic ſoluit. ff. de ſolu. lꝫ multi teneāt cōtra cū in hoc vltimo. de quo vide p̄ Bar. in. l. fi. C. de ſpō. et pan̄. in. d. c. gēma. Sꝫ opinio Bar. vr̄ eq̄oꝛ quā ſequit̄ Panoꝛ. et do. Anto. in. d. c. gēma. qꝛ rō legis fuit: qꝛ facili⁹ q̄s promittit q̄ꝫ exburſet: ꝛ nō videt̄ exburſaſſe q̄ tantūdē recepit. Et intātum huic opinioni Bar. inheret vt dicat fundū nō poſſe dari loco arrharū. etiā ſi vēdēs cōſtituit ſe noīe alteri⁹ poſſidere: qꝛ. d. l. mulier. loquit̄ de arrhis traditis in quātitate. ꝛ annullat aliā penā: ergo extra illū caſum nō debem⁹ arrhas approbare. et hoc ſequit̄ ſum. ro. Sed Ange. ꝛ Inno. in. d. l. titia. et lucas de graſ. dicūt. d. l. fi. nō facere mentionē de quantitate. ꝛ ſic ſm eos pōt dari: et hoc ſequitur
4 ſum. ang. et eſt veri⁹. ¶ Quartū. Cui arrhas recepit cōtracto matrimonio eas lucrat̄ ſm Hoſti. in d. c. gēma. ſed veri⁹ eas nō lucrat̄ ſm Fede. in. d. cōſi. ꝛ Jo. plag. ꝛ Pan̄. ꝛ eūdē Hoſ. in ſum. quia hoc nullo iure cauet̄. Si aūt matrimoniū non ſequat̄ ex defectu alteri⁹ partis ſic eas lucrabit̄ et reddet duplum: ſi ex defectu ſuo. l. arrhis. ꝛ. l. mulier. C. eo. et quadruplū ſi fuerit cōuentū vt dictū eſt. Ceſſat tn̄ arrharū pena. primo ſi ſpōſalib⁹ tēpus appoſitū eſt. ſ. qḋ cōtrahi debebat matrimoniū et elapſum ſit: quo caſu is p̄ quē nō ſtetit impune nubit: ſed alij dat̄ pnīa de fide mentita. extra eo. ſicut. ſcḋo ſi ſponſus impedit⁹ fuerit ꝛ cauſam impedimēto nō dederit. tertio propter cām legib⁹ interdictā: puta ſi de iure matrimoniū ſeq̄ nō debuit. C. e. l. fi. quarto etiā ſi accipiens nō eſt maioꝛ. xxv. annis. nec veniam etatis intrauit: qꝛ nō tenetur reſtituere niſi ſimplū. d. l. fi. quāuis ex ſuo defectu non fuerit ſecutum matrimonium.

10. q ¶ Decimo q̄rit̄ q̄ō ſpōſalia ſoluant̄: et dico qḋ
1. ca. multis modis ꝛ caſib⁹. ¶ Primo p̄ mutuū conſenſum vel mutuā abſolutionē. ſicut qui ſocietatem fide interpoſita ꝯtrerunt. poſtea ſibi eā remittūt. extra eo. p̄terea. ſm ray. Hoſ. Albe. s. Tho. Pe. ꝛ Ricar. lꝫ q̄dā vt refert ꝛ improbat. s. Tho. ꝯtraꝫ teneant. Et hoc etiam ſi erāt iurata ſm Spec. in ti. de lega. § nūc oſtendendū. ꝛ Pan̄. in. c. p̄terea. eo. ti. q̄ dicit hāc opinionē eſſe cōioꝛē ꝛ idē i effectu Inno. niſi iuramētū fuiſſet intuitu dei: dicēs qḋ iuramētū remitti nō pt̄ ab hoīe ſi p̄ſtat̄ deo. i. p̄ncipal'r ad cōplacēdū deo: ſi aūt tēdit ad tp̄ale cōmodū hoīs vt̄ p̄ſtitū homini. vnde iurauit q̄s aliquē accipere in vxorē intuitu dei non pōt illā remittere alſ ſecus: ſicut ſocij de q̄b⁹ papa induxit exemplū in. d. c. p̄terea. pn̄t ſibi mero iure remittere iuramentū. Nec ob. qḋ dicit̄ ibi hoc per patiētiā poſſe tolerari: quia hoc dicit habito reſpectu ad opinionē vulgi credentis iſtos deierare: vel qꝛ aliq̄n ex leuitate venit iſta abſolutio: lꝫ ex cā poſſit ſine nota venire. ¶ Scḋo q̄n alter in- 2
trat religionē etiā ante p̄feſſionē. q̄ cle. vclro. veniēs. ſcḋm vnū intellectū: qḋ pōt ante carnalē copulā. vt. s. matrimoniū. vij. § xv. nec incurrit̄ pena arrharū. l. deo nobis. C. de epi. et cle. ¶ Tertia 3
p̄ ſcḋm cōtractū ſequēs: ſicut q̄n aliter cōtrahit cū alio p̄ ꝟba de p̄ſenti: vel p̄ ꝟba de futuro carnali copula ſubſecuta. d. c. ſi iter virū. de ſpō. et. c. ſ. de ſpō. duo peccauit tn̄ talis moꝛtaliter. Si aūt aliquis cognita prius aliq̄ poſt coitū ꝯtrahit cū ea ſpōſalia nō p̄pter hoc ſoluunt̄ prioꝛa ſꝫ opꝫ coitū ſeq̄ cōtractū ſpōſalioꝝ. c. veniēs. el. ij. de ſpō. Si etiā q̄s poſt p̄ria ſponſalia ꝯcta ſimpl'r ꝯhat ſcḋa cū iuro nō ſoluunt̄ p̄ma p̄pter tale iurm̄. de ſpō. ſicut ex lr̄is. xxij. q. iiij. in malis p̄miſſis: ꝛ cōtrahēdo. ij. peccauit moꝛtaliter: qḋ limita niſi ſubeſſet noua cā recedēdi a primis. vt. ſ. caſu vlti. ¶ Quar- 4
to q̄n alter eoꝝ ſe transfert ad aliā regionē nec eſt ſpes de p̄rimo reditu qꝛ ſecundum leges ſufficit expectare biēnio ſi eſt in eadē p̄uincia. C. de ſpon. l. ij. vel triennio ſi eſt in alia. C. de repu. l. ij. et hoc ſi eſt abſens ex p̄babili cauſa tm̄. ſi vero ſit abſens ex probabili ꝛ neceſſaria dꝫ expectare donec adſit. ff. de ſpō. l. ſepe. ꝛ ſic tenet gl. in. d. l. ij. C. de ſpon. nec ob. c. ſicut ex literis. de ſpō. vbi imponit̄ penitētia ei q̄ expectauit p̄ quatuoꝛ vel quinq; annos: qꝛ ideo imponit̄ qꝛ ſine ſuperioꝛis autoꝛitate cū ſcḋa ꝯtraxit: imo nec ibi legit̄ qḋ alter fuerit abſens. de iure autē canonico terminus expectādi nō prefigit̄. vt ptꝫ in. c. de illis. eo. ti. vn̄ videt̄ ſtandū legib⁹ cū nō ſint coꝛrecte: ſed ſi ſubſit cauſa ratiōabilis breuiando tp̄s relinquit̄ arbitrio iudicis. arg. d. c. de illis. vn̄ ſm Archid. poſt Hoſt. iudex pōt breuiare ꝛ p̄longare tēpus ꝛ talem abſoluere p̄pter periculū foꝛnicatiōis. ꝛ credo talem non incurrere penā arrharū ſi autoꝛitate ſuperioꝛis ꝯtraxerit. Et p̄cedūt hec etiā ſi ſpōſalia erant iurata. vt videt̄ velle Pan̄. in. d. c. de

illis.vbi hoc ptz ex text.ꝛ ſubditur qđ mulier.ſ.ꝙ
preſens eſt recipere dꝫ penitētiam de periurio ſi
per eā ſtetit quo minꝰ fuerit matrimoniū cōſum-
5 matū.¶ Quinto qñ certus terminus fuit appoſi-
tus:qꝛ eo elapſo ille ꝑ quē nō ſtetit liber eſt ꝛ ſi-
ne ꝑiurio nubit : ſed alteri imponit pnīa de fide
mētita eo.tit.ſicut ex literis.qđ limita niſi termi-
nus accidiſſet ex poſt facto ſponſalibꝰ priꝰ pure
cōtractis:qꝛ eo caſu ponit ad ſollicitandū imple-
mentū ꝓmiſſionis nō ad eā finiendā ſm theoricā
6 do.Ant.in.d.c.ſicut ex literis.¶ Sexto qñ alter le
prā vel paraleſim incurrit:aut viſum vel naſum
amiſit.aut ei aliq̄d turpius euenit.vt in.c.literis
de cōiugio leproſorū.ꝛ.d.c.ſicut.ꝛ ſ.c. quēadmo
dū.de iureiu.ꝛ in gloſ.ꝛ addit.s.Tho.aut aliq̄d
hmōi:ne inq̄t ſibi inuicē diſpliceant ꝛ matrimo-
niū ſit ꝯtractū malū/exitū ſortiat.Sꝫ limita ſi hec
eueniāt poſt ꝯtractū ſecꝰ ſi inerant tpe ꝯtractꝰ:ſi-
cut nec ꝯtrahēs poſſet allegare ſuſpectū debito-
rē paupertatē ꝓcedentē ſeu mores:ad qđ facit.l.
ſi creditores.ff.de priuil.credi.et.l.fi.C.de ſpon.
et ibi ꝑ Bar.ꝛ pañ.in.c.quēadmodū.de iureiur.
7 ¶ Septimo qñ alter carnaliter fornicat.d.c. quē
admodū. et idē a fortiori in fornicatiōe ſpūali ꝑ
hereſim vel infidelitatē : ſꝫ tñ limita verū primo
quo ad innocentē. ille aūt ꝙ fornicatꝰ eſt reſilire
nō pōt.ſi ſecū velit ꝯtrahere inocēs. de trāſla. ꝓ-
la.c.ij.ꝛ ſcđo ſi fornicatio admiſſa eſt poſt ſpōſa-
lia: nō aūt ſi ante niſi ſm Hug. tpe deſpōſatiōis
credebat virgo ꝛ ante ꝯtractū ꝑ verba de pñti
inuēta eſt corrupta. Et ſi fornicatio fuit violen-
ta:nihilominꝰ ſpōſus pōt ſponſam dimittere ſm
Jo.an.ꝛ gl.in.d.c.quēadmodū.ꝛ ſequit Pañ.et
ſilr Hug.xxvij.q.ij.raptor.ꝛ ita tenet ſum.ang.cō
tra ro.et ſupple.qui volūt hoc verū eſſe ſi vir ad
ordines vult ꝓmoueri:vt dixit Hug.ꝛ gl. Ray.
ſed primū eſt verius per dicēda.j.eo.§.caſu vlti.
8 ¶ Octauo ſi ſuperueniat capitalis inimicitia in-
ter ſponſos:qꝛ alter poteſt petere ſeparationē ſm
Hoſt.in ſum.ꝑ rationē.c.ij.ꝛ.c.req̄ſiuit.eo. titu.
9 ¶ Nono qñ ꝓmiſit ſpōſa dare certā quantitatem
ꝓ dote.ꝛ dare non pōt ſm Jo.an.in.c.de illis.de
cōdi.appo.ꝛ idē de q̄libet ꝯditione interueniēte
ſi deficit.Et ſi ſponſa nō ꝓmiſit certā dotē videt
promiſiſſe oīa bona ſua i dotē:vt no.in.l. mulier
bona.ff.de iur.do.ꝛ ꝑ Bar.in.l.ſi cōſtante.ff.de
ſolu.ma.Et ideo ſi labit in facultatibꝰ: ꝛ nō pōt
dare nō cogit ſponſus eā ducere:qꝛ deficit cōdi-
tio ſubintellecta.ſ.ſi res in eodē ſtatu permanſe-
rit.d.c.quēadmodū. et facit.c.ꝑ veſtras. de dot.
poſt diuor.reſti.ꝛ qđ ibi no. ¶ Decimo qđ ſupue
10 nit affinitas. vt ſi ſpōſus cognoſcit cōſanguineā
ſpōſe vel ecōtrario.xxvij.q.ij.ſi qs ſponſam.de eo
ꝙ cognouit ꝯſan.vxo.ſu.ex lr̄is.ꝑ ſupuenientē tñ
publice honeſtatis iuſtitiā nō diſſoluent priora

ſpōſalia:qꝛ ꝑ primo cōtracta inducta eſt publica
honeſtas ꝛ ꝑinducta ſecūdo tolli non pōt primo
inducta.vt in ſili ꝯ.di.lxij.ſi quis. ¶ Undecimo 11
ſi fama ſit qđ inter eos ſit canonicū impedimen-
tū:ꝛ de fama vel ſcādalo doceat.de ſpon.cum in
tua.de cōſan.ꝛ affi.c.ij.de teſti.ſuꝑ eo. de re iud.
intra.ſm Hoſt.¶ Duodecimo qñ ſpōſalia fuerit 12
ꝯtracta ante annos pubertatis ꝛ alter poſt puber
tatē petit abſolui anteq̄ꝫ aliquē tacitū cōſenſum
habuerit in pubertate.de impu.ſpō.c.de illis.et.
ſ.ꝛ.c.a nobis.etiā ſi nulla ſit cā quare vult abſol
ui poſt pubertatē ſm Pañ.in.d.c. de illis. ſecꝰ ſi
pubes contraxit cū impubere:qꝛ ipſe reſilire non
pōt ſilr nec impubes ante pubertatē. ¶ Decimo- 13
tertio ꝓpter ſuſceptionē ſacri ordinis ſm do.An
to.poſt Jo.an.in rub.de deſpō.ꝛ facit.xxvij. q.ij.
§.ecce.¶ Decimoquarto ꝓpter cognationē lega 14
lē vel aliud impedimētū.de quo dic vt.s.mřimo
niū.viij.per totū. ¶ Decimoquinto ꝓpter ſeuitiā 15
ſpōſi.ſm Pañ.in.c.veniens.ꝙ cle.vel vo.de quo
dic vt ibi.¶ Decimoſexto ꝓpter votū ſimplex ca- 16
ſtitatis.vt.s.§.vij.ſicut ꝛ ꝑ religionis ingreſſum
ſine pfeſſione. vt.s.e.§.caſu ſcđo.¶ Decimoſepti 17
mo generaliter ꝓpter cauſam rationabilē ſupue
nientē:ꝙ ſi a principio fuiſſet impediuiſſet eā cō
trahi.pro quo ſciendū eſt qđ ſolet queri vtrū al-
ter ſponſorū poſſit altero inuito recedere a ſpon
ſalibus non iuratis.ꝛ dicit gl.in.l.ſ.C.de ſpō.qđ
ſic etiā de iure canonico:ꝛ ſequitur Cy.ibidē. et
idē videtur ſentire Gratianus licet dubie.xxvij.
q.ij.§.ſed aliud.§.fi.nō obſtante.c. deſponſatam.
xxvij. queſt.ij. qꝛ loquitur in matrimonio de pre-
ſenti.nec.l.ſ.ff.ex q̇.cau.infa.irro. vbi ſponſa effi
citur infamis ſi bina ſponſalia contrahit qꝛ verū
eſt niſi primis ſponſalibus renunciet.qñ aūt non
renunciat habet locū.l.ſ.C.de ſpon.qđ vni deſpō
ſata alteri nubere non prohibetur:non ob.etiam
qđ eccleſia nondū pactū compellit obſeruare. de
pac.c.ſ.qꝛ iſtud eſt ſpeciale in matrimonio ꝓpter
rationem libertatis vt ſit omnino liberum.arg.c.re-
quiſiuit.de ſpon.et qđ no.Inno.in.c.veniens.de
iureiu.Et iſta ſunt vera qñ noua et rationabilis
cauſa emergit que ſi affuiſſet a principio impedi
uiſſet.vt patet.s.pactum.§.iiij.et ſunt de mēte. s.
Tho.vt elicere potes.s.eo.§.parti.vſ. ita tamen
quod ſoluantur autoritate eccleſie.
¶ Undecimo queritur vtrū in predictis caſibus 11.q.
ſponſalia ſoluantur ipſo iure vel ſit neceſſarium
interuenire autoritatē iudicis eccleſiaſtici et di-
cit Jo.an.in.d.c.de illis.de ſpō.quod requiritur
dicta autoritas:qꝛ corā tali iudice debet proba-
ri cam.de diuor.porro.aliter peccat qs grauiter
vt videtur per.c.ſi duo pueri.de deſpon.impu.et
facit.xxxiiij.q.ij.ſeculares.Fallit hoc ſm.s.Tho.
et Rich.ſ.qñ alter intrat religionem:ſecundo qñ

cõtrabit de facto per verba de ꝑſenti:qꝛ ipſo iure
ſoluunt̄:tertio ſm̄ Rich.qñ alter fornicat̄: ſed in
tellige ſi eſt notoriū ſm̄ Archi.Imo dico eadē rõ
ne qꝺ gñalr̄ qñ cā ſoluēdi eſt notoria quātū ad ve
ritatē.ſ.qꝛ vera eſt:ꝛ q̄tū ad rõnabilitatē.ſ.qꝛ diu
ne ſufficiēs eſt:vt qꝛ in iure expꝛeſſa eſt:nõ req̄rit̄ di
cta autoꝛitas:ꝛ idē dicit Rica.qñ ſponſalia ſunt
ſecreta:qꝛ ſecreta nõ ſubſunt iudicio eccleſie.Re
cedere aūt ſpõſalib⁹ ſine autoꝛitate eccleſie vbi
requirit̄ eſt moꝛtale ſi fiat ſine aliq̄ dictaꝝ cāruꝫ:
per ea q̄ dicta ſunt.ſ̄.pactū.§.iiij.ꝛ.v.quo caſu lo
quit̄.d.c.ſi duo pueri.ꝛ.d.c.ſeculares.et.s.Tho.
dicēs quod eſt moꝛtale:ſed ſi ſubſit aliqua dicta-
rum cauſarū ſecus putarem per dicta vbi ſupꝛa.

De ſtatutis.

Tatutū a ſtatuēdo dictum: eſt ius ab
1 hoīe poſitū:vel diſpõ ex q̄ ius ꝑducit̄
iſti.ꝺ iur.na.gē.ꝛ ci.ꝛa lege vl̄ ꝯſtõne
differt ſolo vocabulo q̄uis lex muni-
cipalis ſibi nomē ſtatuti vēdicauerit:
1.qo Primo aūt q̄rit̄ q̄s poſſit facere ſtatutū:ꝛ dico
quod is qui poteſt facere legē.de quo.ſ̄.lex.§.iiij.
Scꝺo querit̄ qñ aliq̄ ſpālia ſtatuta valeāt aut
2 ligēt aliquē ꝛ ꝑter ea q̄ dicta ſunt.ſ̄.in verbo lex.
ꝛ in v̄bo cõſuetudo §.x.ꝛ.xvij.dico multa. Pri
1.di. mum.Utrū ſtatutū oꝛdinarij ligēt ſubditū delin-
quentē extra territoꝛiū vide.ſ̄.excõicatio.ij.§.ij.
Utrū aūt delinquens in loco exēpto liget̄ ſtatuto
epi tꝫ hic ſum.ange.qꝺ ſic cui⁹ contrariū tenuit
ſum.Roſ.Uide ſupꝛa excõmunicatio.§.ij.et.iiij.
Utrū etiā ſi ſtatutū pꝛohibeat acceſſum ad locuꝫ
exemptum valeat: dico vt ſupꝛa excõicatio.ij §.
iiij.Si etiam ſtatutū pꝛohibeat ne religioſus ac
ceptet officium extra oꝛdinem:vide in.d.§.j.ꝛ ibi
de multis bndī.Utrum etiā ſtatutū laicoꝛum lo-
quens gñaliter extendat̄ ad clericos.vide ſupꝛa
lex.§.xv.Utrum etiam ſtatutū liget ignoꝛantem:
vide ſupꝛa excõmunicatio.ij.§.iiij.particu.xiiij.ꝛ
2 ſ̄.ignoꝛantia.ij.iiij.vij.ꝛ.viij. Secūdū.Statutū
factū a cõitate qꝺ ciues damnificati nõ poſſint pe
tere ſatiſfactionem ſcꝺm Panoꝛ.in.c.in nr̄a.de
iureiur.non vꝫ:qꝛ ſtatutum in pꝛeiudiciū ſingu-
loꝛum non valet niſi conſenſerint:nec cõitas põt
ſtatuere ſuper iuribus ſinguloꝝ ſed ſolum ſuper
iuribus vniuerſitatis:vt not gloſ.ſingularis in.l.
ij.C.que ſit lon.tem conſue.ꝛ in.c.cū oēs.de con
ſtitu.ꝛ.l.id qꝺ noſtrū.ff.de reg.iur.nam ſolu⁹ pꝛin
cipis eſt tollere ius alterius:qꝺ tamen ſine cauſa
nõ poteſt:vt no.in.c.que in eccleſiarum.de cõſti.
ꝛ in.l.fi.C.ſi contra.vel pu.vti.et in.cle.paſtoꝛa-
lis.de re iudi.Unde ſi valere debet : opoꝛtet vel
qꝺ ſinguli cõſentiant qꝺ eſt impoſſibile cū ibi ſint
multi infantes:vel qꝺ communitas habeat iura
pꝛincipis ꝛ ꝑpter bonū publicū:ꝛ ad tollendum
ſcandalū hoc faciat.ar.d.c.que in eccleſiarū ꝛ qꝺ
ibi no.alr̄s nõ poteſt obeſſe nõ cõſentientib⁹ ar.d.
c.cū oēs.ꝛ.l.j.ff.de magi.ꝛ qꝺ no.archi.ꝛ ge.in.c.
lꝫ de cõſti.lib.vj.ꝛ lud.de ro.Inno. dicens qꝺ in
ferioꝛ pꝛincipe nõ põt ſtatuere in pꝛeiudiciū alte
rius nõ citati neqꝫ cõſentientis:vt in.c.fi.de ma-
io.ꝛ obe.ꝛ in.c.fi.de his q̄ fi.a ꝑla.ꝛ.d.c.cū oēs.
Tertiū.Statutū factū per maioꝛē partē collegij
in re cõmuni pluribus vt ſingulis.ſcꝺm Pan.in.d.
c.cū oīs.nec valet niſi ſinguli conſentiant.Fallit
tamen in quatuoꝛ caſib⁹.Pꝛimo qñ vellet depu-
tare rē ad vſum deſtinatū.inſti.de re.diui.§.reli-
gioſum in v̄bo cõe ſepulcrū.Scꝺo qñ fit fauoꝛe
adminiſtratiõis bonoꝝ pupilli.l.iij.ff.de admi.
tu.Tertio qñ fit fauoꝛe liberationis.l.maioꝛē.ff. 5
de pact.l.fi.C.q̄ bo.ce poſ. Quarto fauoꝛe litigij
dirimendi:nam valet ſententia duoꝛum ex trib⁹
arbitris.Et intellige in re que cõuenit plurib⁹ vt
ſingularib⁹ iure ſingulari:ſecus ſi iure eccl'ie: vt
ſunt pꝛebende que cõueniūt canonicis iure eccle
ſie:qꝛ ſuper talibus bñ põt maioꝛ ps diſponere ꝛ
deputare ad pium vſum:vt eſt text.in.c.fi.de his
que fi.a maio.par.c.ꝛ ibi per Inn. Quartū.Sta 4
tutū collegij ſuꝑ reb⁹ priuatis ſcꝺm pan.in.d.ca.
cū oīs.nõ valet ſi non hꝫ iura regalia.puta qꝛ hꝫ
dñm ſuꝑ ſe.vnde maioꝛ pars ſcholariū obligare
nõ poteſt vnū ſcolarē vel diſponere de reb⁹ ſuis
vt not.glo.in.l.ij.C.que ſit lon.tēp.cõſue.niſi foꝛ-
te ſcꝺm qꝺ not.Bart.in.l.iiij.ff.de re iudi.qñ vni-
uerſitas eſſet obligata.et nõ eſſet ſoluēdo: qꝛ tūc
poſſet ponere collectam ſingulis.vt eſt glo.no.in
l.j.ff.qꝺ cuiuſqꝫ vniuer.ꝛ nõ ſolū cā neceſſitatis
ſed etiā pietatis:vt in.d.c.fi.itē ſcꝺm Inn.ꝛ cõi-
ter doc.in caſu vtilitatis:ꝛ pꝛobatur in.c.j.de his
que fi.a ma.pte ca.Ex mera eꝝ voluntate nõ põt
diſponere de iuribus alterius:vt not.glo.in.d.c.
cum oēs.ꝛ Inn.ibi:ꝛ Io.an.in regula qꝺ oēs tan
git.lib.vj.in merci.Qꝺ limita verū in ꝑiudiciuꝫ
ſed in bonū ꝛ vtilitatem bene poſſet:qꝛ maioꝛ ps
ficte repꝛeſentat totū.l.aliud.§.refertur.ff.de reg.
iur.ꝛ.l.qꝺ maioꝛ.ff.ad muni.Aduerte etiam ſcꝺꝫ
pan.in.d.c.cū oēs.qꝺ ſi diſpoſitio fit in damnum
vel dedecus vniuerſitatis vel priuate conſuetudi-
nis vn⁹ ſolus põt reſiſtere:vt in.d.c.j.et no.Inn.
in.accedentib⁹.de priui.Quot autem de vniuer
ſitate debeāt cõuenire vt valeat actus.dicit Pa-
noꝛ.in.d.c.cū oēs.quod ſalē due partes ſcꝺm cõ-
munem opinionem canoniſtarum et legiſtarum.
vt iu.l.nulli.ff.quod cuiuſque vniuer.et.l.nomi-
nationum.C.de decuri.ex quibus duabus partibus
maioꝛ pars debet conſentire.vt ſentit Inno.in.c.
ij.de no.ope.nunc et Barto.in.l.omnes populi.
ff.de iuſti.et iur.de quo vide.ſ̄.electio.j.§.v.Et
ſi due partes non conueniant.dicit Panoꝛ.in.d.
c.cum omnes.opinionem canoniſtarū eſſe quod
ſi eſt aliquis ad quem ſpectat conuocatio vniuer-

Antoni: cogitate ... lib. 1 . cap. 21

ſtatis. ⁊ ad eiꝰ mādatū nolūt cōuenire: tūc expli care poſſent q̄ cōuenerūt lꝫ nō ſit maior pars col legii: vt voluit Inn. in. c. j. de ma. ⁊ obe. et in. d. c. ij. q: nolētes venire faciūt ſe alienos: vt in. c. cum nobis de elec. et ſic nō cōputanť: ſi ꝟo non eſt ali quis ad quē ꝑtinet illud officiū: tūc ſi inſtat tēpꝰ termini pꝛefixi vniuerſitati ad actꝰ expeditionē minor pars pōt cōuocare maiorē: et ea nolēte ve nire poteſt explicare: qꝛ minor pars nō dꝫ priua ri iure ſuo ꝓpter negligētiā vel cōtēptū maioris partis: vt no. in. c. in cauſis. de elec. ⁊ in. d. c. cū no bis. ſꝫ ſi terminꝰ nō eſt ꝑfixus tūc opꝫ ſint due par
5 tes ⁊ monere tertiā: alˀs tertia pars poterit agere de cōtēptu: vt ꝓbať in. d. c. ij. ⁊. c. in cauſis. ⁊. d. l. noiationū. et ita tenē lꝫ legiſte alˀr dicāt. ¶ Quin tum. Statutū q̄ caueť ne filia ſuccedat ſm Bart. in. l. cunctos ꝓplos. de ſum. tri. nō extēdiť ad bo
6 na ſita extra territoriū ſtatuentiū ſꝫ ſuccedat: ad qđ facit qđ dixi. ſ. pena. §. xj. ¶ Sextum. Statutū qđ bannitꝰ poſſit impune occidi vꝫ ſi fiat ex cau ſa rōnabili: vt qꝛ eſt hoſtis ciuitatis de q̄ ꝑ bar. in d. l. oēs ꝓpl. ¶ Septimū. Statutū quo maleficiū
7 puniť ligat mādātē: vt ꝓbat bar. per. c. mulieres. de ſen. exco. iūcta hac glo. niſi ſtatuto puniret is tm̄ q̄ perſonalˀr facit. nec ob. qđ mādās facit tm̄ ſi cte: vba aūt ſtatuti requirūt qđ vere fiat. ff. de ne. ge. l. iij. §. hec vba. qꝛ hic nō eſt interꝓtatio ſed po tius extenſio ex mente legis: qꝛ mādās vere dꝛ fa
8 cere. d. c. mulieres. ¶ Octauū. Statutū laicoꝝ ſup mortuarias nō vꝫ: ſꝫ eſt ꝯ eccl'iaſticā libertatem: vt expſſe dꝛ. de re. ecc. nō alie. c. fi. vbi per mortua ria Panor. poſt Jo. an. ⁊ Jo. de imo. ⁊ cōiter doc. intelliguntur numerꝰ clericorū: cādele dēarii: ⁊ alia ad exeqas ꝑtinētia. ſup q̄bꝰ ſi laici ſtatuāt: intel lige reſtringēdo ꝯ eccleſiaſticā liberatē ſtatuunt ⁊ ſunt excōicati: iuxta dicta. ſ. excōicatio. ix. §. x. ⁊ ita tenuit Jo. de imo. Pe. de pa. Lu. de roma. Pa nor. Bertachi. do. feli. in. c. ſancte Marie. de cō ſti. et Barb. in. c. fi. de re. ecc. nō alie. archi. ⁊ hoc ſequiť ſum. ange. nec opi. ro. ſ. recitata in. d. §. x. eſt aliq̄ mōꝟa aut hꝫ ꝑ ſe aliquē doctorē aut etiā rōne niſi dicat qđ tale ſtatutū non ligat clericos ſed laicos ⁊ male: qꝛ eſt in preiudiciū clericoꝝ ⁊ eos tāgit indirecte qđ nō excuſat ab excōicatio ne vt ptꝫ ꝑ. c. eos. de imu. ecc. li. vj. i his q̄ ſtatuūt ne q̄s vendāt clericis aut ab eis emat ⁊c. ſꝫ eſt di cta opi. ꝯ ꝑdictos doc. ⁊ cōem ⁊ hactenꝰ indubi tatā opinionē: ⁊ ꝯ rōnē inſolubilē: qꝛ hmōi ſtatu ta ſunt ꝯ priuilegiū vˀis eccl'ie cui donari ꝑt quā tum plꝫ ſine inſinuatiōe: vt in auť. de nō alie. aut permu. re. ecc. §. ſi minꝰ. coll. Nec eſt verū q̄ Pañ. hoc tenuerit niſi forte diſputatiue ad iactantiā ⁊ oſtentationē doctrine: cū ipſe expreſſe in. d. c. fi. de re. ecc. nō alie. dicat ꝯ̄riū. Uerū eſt tamē q̄ Jo. de imo. limitat ibidē predicta: ⁊ bene dicens qđ

ꝑdicta ſtatuta ſunt licita laicis quatenꝰ diſponūt in his q̄ non applicanť eccleſiis: ⁊ ſequiť ibi Pa nor. addēs aut nō cōcernūt diuinū cultū vel refri geriū aie: que ſunt annexa iuri ſpūali: vnde valēt ſolū in cōcernētibꝰ pōpas mūdanas que ſunt po tius cōſolationes viuoꝝ q̄ mortuoꝝ ſuffragia de quibus tu da exemplū vt in veſtibus quas de ferunt capuciati ⁊ in ſcutis ad iactantiam et detur paticnem eccleſie ſuſpendendis: ⁊ hmōi que nec ipſa eccleſia approbat vt in. c. quam prepoſterum xiij. q. ij. Et quia dicit Bal. in. l. j. C. de lati. li. tol. per illum tex. qđ equi ⁊ arma ducti ad ſepulchꝛū militis et cerei debent remanere apud clericos vel fratres ſepelientes quaſi ſequela cadaueris: arg. l. medicos §. j. ff. de aur. et arg. ie. ideo in tali bus non valeret ſtatutum laicoꝝ.

¶ Tertio queritur quomodo ſtatutum debeatꝰ interpretari: et dicit Panorm̄. in. c. cum dilectus. de conſuetu. quod vt euitetur correctio legis ſeu iuris cōmunis debet latiſſime vel ſtrictiſſime inter pretari: ſicut electio capitur pro confirmatione in d. c. cum dilectus. non tamen taliter qđ verba im proprientur vt cōueniant iuri cōmuni: et facit qđ no. Bar. l. l. iiij §. pretor ait. ff. de dā. infecto. Qđ limita quando verba ſunt clara: vbi autem ſunt dubia vel recipiunt multiplices intellectus tunc de bemus facere interpretationem et intellectū etiā improprium: vt minus recedamus a iure commu ni quam cito fieri poteſt vt not. in. d. c. cum dile ctus. et in. l. ij. C. de nora. quod etiam vide per Bart. in. d. l. omnes ꝓpl. ita quod aliquid ope retur: et aliquid addat ad ius commune ſecundū Panor. et doc. in. c. ex parte. de verbo. ſigni. et fa cit. c. ſi papa. de priuile. vbi verba debent aliquid operari. Unde dicit Bart. in. d. §. preter. quod ſi ſtatuto cauetur vt iudex poſſit procedere facta ci tatione ad faciem vel domum non debet alterna tiue improprtari: vt ſit ordinis licet per hanc im propriationem ſtatutum concordaret cum iure communi: ſed debet intelligi proprie vt ſufficiat implere alteram partem vt aliquid operetur. ¶ Ex his infertur ad queſtionem que de facto accidit. Senis vtrum ſcilicet diſponente ſtatuto quod re ligioſi non aſſumantur ad officia communitatis aſſumi poſſit hoſpitalarius portans veſtem certi coloris cū cruce in pectore: et dicit Petrꝰ de peru ſio qui tunc legebat Senis quod non exiſtendo in tali habitu: quia ſtatutum debet aliquid ope rari quod non eſſet hic ſi loqueretur de religio ſis ſtricte cum iure communi aſſumi nequeant ad officia ſecularia ipſi aut clerici. extra ne cleri. vel monachi. quaſi per totum: et ſic debet intelligi de religioſis large: ſed Panormitanus dubitat de hoc: quia ſtatutum inhabilitans ad officia ſecularia eſt ſtricti iuris: et conſequenter debet intelligi

bet intelligi in ſtricta ſignificatiõe. arg.c.cũ dilectus de cõſue.ꝛ.c.in noſtra.de iniu.ꝛ iur de religioſis ſtricte:de qb᷒.ſ.rdi.in prin.pro quo vide gl.Jo.an.in cle.ſ.de deci.vbi ↄcludit qḋ in materia odioſa hoc v̄bũ religioſi debet capi mĺtũ ſtricte niſi addat̃ aliqḋ v̄bũ gñale vt q̃cũq; ꝛ hmõi. Nec ob.motiuũ Pe.nea.ſ.pulſo ſit inutilis:qꝛ dico qḋ vbi ſtatutũ loquit̃ in materia iuris cõis nõ debẽt v̄ba ampliari vt aliq̃d operet̃:ſed ſatis eſt ꝙ inducat aliud remediũ p̄ter ius cõe:vt notabiliter ſentit Bar.in.l.ſ.§.pretor.ff.de dã.infe. Infert etiã Pañ.ad qõnẽ quotidianã qḋ diſpoſitio odioſa cõtra regulares nõ cõprehẽdit eos q̃ nõ pmiſerũt tria ſubſtãtialia vota religionis:vt fratres de tertio ordine.s. franciſci vel ieſuatos aut mãtellatos:ſecꝰ vˀ in diſpõne fauorabili:qꝛ largo mõ videnẽ ſub regula rõne pmiſſiõis facte ſuperiori eorũ. Hec Pañ. De hoc do. Bap.de fliſco in quodã opuſculo ſic dicit. Quãtũ ad in-

1.cõ. terpretationẽ ſtatutorũ. Prima cõcluſio. Statuta recipiũt interpretationẽ declaratiuã.l.vt gradatim.ff.de mu.ꝛ hone.§.ſi large nõ aũt extẽſiuã aut reſtrictiuã. Probat̃ in.l.cõſtitutiõibus.ff. ad municipi.qꝛ quicquid eſt omiſſum ꝑ omiſſo hri debet.l.quicquid aſtringẽde.ff.de v̄b.ob.nõ aũt eſt ſic in legib᷒ in qb᷒ pcedim᷒ de ſimilib᷒ ad ſimilia:nõ eñ pñt oẽs caſus decidi.l.nõ poſſunt. ff.de legi.ſ; in ſtatutis nõ:qꝛ caſus omiſſus remanet in diſpõne iuris cõis.l.ſi extraneꝰ.ff.de cõdi. ob cãm. Et iſta eſt cõmunior opi.doc.licet multa

2 in cõtrariũ allegent̃. Scda ↄcluſio. Statuta recipiũt interpretationẽ extẽſiuã paſſiuã nõ aũt acti-

3 nã:puta ſtatutũ de inuito habet locũ in ignorãte Bar.in.l.ſ.C.qui admit.ꝛ gl.in v̄bo ratã. Tertia cõcluſio. Statuta recipiũt interpretationẽ extẽſiuã ex larga ſignificatiõe vocabuli cle.ſ.in verbo eligant̃ de ele. Preterea recipiũt interpretationẽ:qñ ſi nõ reciperẽt reſultaret abſonꝰ ꝛ abſurdꝰ intellectꝰ.l.nã abſurdus de bo.lib. Preterea cõſueto mõ ſic interpretãdi:ꝛ a legib᷒ iaʒ ſcriptis: ita ſubtiliter determinat Gui.de ſuza.in quadaʒ ſua diſputatiõe per multa iura. He tamẽ concluſiones trahi poſſunt ad primã:quia comprehenduntur interpretatione declaratiua. Declarãtur eñ per leges ſtatuta:non autẽ extenduntur.

4.q. ¶ Quarto querit̃ vtrũ debeat ſtricte interpretari qñ generaliter loquit̃:vt alius lucretur:ꝛ dico qḋ nõ.ar.l.pſcepit.ff.qui ꝛ a quib.ſed agit̃ de diminutiõe patrimonij ſtricte interpretandũ eſt ne alius iniuſte damnũ incurrat:vt plene not. in.d. l.oẽs populi.ꝛ vˀ text.in.d.c.cũ dilectꝰ. ꝛ in.d.l. ij.C.de noxa.ꝛ Panor.in.c.conſtitutus de reſtit. in inte.ꝛ ſequitur Bar.in.l.ſancimus. C. in qb᷒ cau.in integ.reſti.non eſt.

5 ¶ Quinto q̃rit̃ vtrũ ſtatutũ v̄ificet̃ in caſu ficto et dicit Pañ.in.c.cũ dilectꝰ.de de.nõ re.qḋ ſi ſtatutũ diſponit:ꝛ loquit̃ in materia iuris cõis in q̃ caſus fictꝰ eq̃parat̃ vero: vt puta in caſu in quo nõ reſidens hr̃ ꝑ reſidente:vt in.d.c.cũ dilectꝰ.c. ad audientiã ibidẽ. Si v̄o ſtatutũ eſſet ↄ̃ ius vel p̄ter ꝛ odioſum:tũc nõ verificat̃ in caſu ficto: ſed v̄ba debẽt itelligi ꝓprie.i.i ſuo ꝓprio ſignificato ꝛ ſic intellige.l.iij.§.hec v̄ba.ff.de neg.geſt.ꝛ.c.in noſtra.de iureiu.ꝛ facit qḋ no.Bart.in.d.l. oẽs ppl'i.ꝛ.l.ij.C.de noxa.ꝛ.c.ꝛ parte.de v̄b.ſig.ꝛ qḋ dicit Lu.de ro.in ſuis not.qḋ argumẽtum a ↄ̃rio ſenſu vʒ in ſtatutis:niſi q̃rat̃ vt qs incidat in penã:qꝛ tũc nõ vʒ.l.cõuenticulã.C.de epiſ.ꝛ cle. habes gl.in cle.ſ.de vſu.in verbo facere. Sed Fe.limitat in.c.vt circa.de elec.lib.vſ.verum qñ ſtatutum nõ redderet̃ illuſoriũ ſi non recedat̃ a ꝓpria ſignificatione verboꝝ: qñ aũt redderet̃ illuſoriũ tũc eſt recedendũ.ar.l.ſi qñ.in prin.ff. de leg.ſ. et qḋ no.in.c.ad audiẽtiã.de deci. et tũc indefinita equipollet vniuerſali:vt vult Bar.in.l.oẽs ppl'i.

¶ Sexto q̃rit̃ qũo debeat intelligi cõſtitutio qñ partim eſt fauorabilis ꝛ partim odioſa: puta qꝛ penã imponit:ꝛ dico qḋ Jo.an.videt̃ ſibi ↄtrariꝰ in.c.ex reſcripto.de loca.ꝛ in.c.ſciãt cũcti. ꝛ in.c. ſi.de elec.lib.vſ.ſed põt ſic ↄcordari. Nã qñ p̄ncipalis intentio diſponẽtis fert̃ in fauorẽ: tunc eſt fauorabile:qñ v̄o in odiũ:tunc eſt odioſum. Ita cõiter not.legiſte in.l.qui exceptionẽ. ff. de cõdi. inde.et ibi gl. Si vero ignorat̃ principale intẽtũ diſponẽtis:tũc quatenus cõtinet fauorẽ dʒ extendi:ꝛ quatenꝰ cõtinet penã dʒ reſtringi: qꝛ ſic videtur fuiſſe de mente Bal.in multis locis: et facit qḋ dictum eſt.ſ.excõicatio.vij.§.iiij.parti.iij. 6

¶ Septimo q̃ritur vtrũ ſtatutarij a ppl'o deputati poſſint interpretari ſtatuta ꝑ ſe edita ſi dubiũ aliqḋ oriat̃:ꝛ dico qḋ Pañ.in.c.ex parte. de v̄b. ſig.ꝛ Jo.an.ꝛ Bar.ꝛ legiſte cõiter:ꝛ in.l.omnes ppl'i.ff.de iuſt.ꝛ iure.ↄcludunt qḋ nõ: et quo functi ſunt officio ſuo:nõ obſtãte qḋ eiꝰ ſit interp̄tari cuiꝰ ꝛ ↄdere:qꝛ in veritate illi nõ ↄdiderũt ſed ppl's q̃ dedit autoritatẽ condẽdi: qꝛ is facit cuiꝰ autoritate fit.de p̄ſcri.ſi diligenti.ꝛ ideo recurri dʒ ad populũ ſeu cõciliũ generale. Qḋ Pañ. vbi ſ.limitat qñ interpretatio eſt valde dubia:ſecus ſi eſt clara et iuri conſona : quia tunc iudex corã quo vertit̃ queſtio poterit interpretari ſicut ꝛ legem cõem ac priuilegiũ principis:vt not. Jnn.in c.cum ſpeciali.de appel.et Bar.in.d.l.oẽs populi.et facit.l.benignus.ff.de leg.et.l.ſi.ff. de cõſti. princ.et.l.vnica.C.de proſequi.in vi.conſtan. 7

¶ Octauo q̃rit̃ ſpãliter de intellectu et interp̄tatiõe aliquoꝝ ſtatutoꝝ in ſpãli qño.ſ. intelligant̃ et dico multa ſm̃ coꝝ multitudinẽ. Primũ. Si ſtatuto cauet̃ qḋ q̃ non ponit domũ ſuã in regiſtro cadat in certam penã. et domum tutũ nõ po- 8.q. .di.

ſuit ipſe ſed alius ita qͦ ipſa onera ſoluūtur ſm
Bar.in.l.cū ſeruꝰ.ff.de vb.obli.ipſe titiꝰ non ca
dit in penā ſtatuti:qꝛ in penalibꝰ quantū ad pe-
ne cōmiſſionē euitandā nō refert ꝑ quē fiat modo
fiat:vt.l.ſi puellā.C.ſi mā.ita fu.ali.vñ ſi teſtatoꝛ
mandauit fieri picturā vel monumentū in certo
loco ſub pena: et reperiaꝛ factū ſufficit quātū ad
penā euitandā:lꝫ neſciaꝛ ꝑ quē factū fuerit:ſecus
aūt quātū ad lucrū ꝯſequēdū:vt.ſ.emphyteoſis.
§.xſ.⁊.ſ.legatū.j.§.vij.Et idē dicēdū eſt i hoc ca
ſu.nō ob.qͦ ſtatutū loquaꝛ ꝑſonalr: et ſe referat
ad ꝑſonā:et in ꝑſonā ſcriptū ſit:et hoc ꝑ rōnē.ſ.
2 poſitā.¶Scdm. Si ſtatuto caueꝛ qͦ qͥlibet gau-
dēs beneficio a qua ſoluat decē qui ea gaudet in
pluribꝰ locis non dꝫ ſoluere plura decē:qꝛ ſtatu-
tū loquiꝛ ꝑſonalr ꝑ vbū qͥlibet: ⁊ vniꝰ hoīs vnū
eſt gaudiū et patrimoniū:vt in.l.iuriſꝑitos.§.cū
oꝛiūdꝰ.ff.de exc.tu.⁊ in.l.ſi iō ꝗ tres.et vbi plura
ꝓpter vnū ibi tm̄ vnū:vt.l.acceptilatio.ff.de ac-
3 cep.¶Tertiū.Si ſtatuto caueꝛ qͦ ruſtici non ca-
pientes malefactorē de dāno teneanꝛ ſm Bart.
in.l.ab oībꝰ.§.ſi titio.de leg.j.ꝗ paſſus eſt dānū
contribuere dꝫ vna cū alijs:⁊ idē ſi ciuitas impo
nit collectā ꝑ ſoluendo alicui ſuo creditoꝛi ciui.
qꝛ etiā ille ciuis ꝯtribuet:⁊ ſilr ſi dicit qͦ ꝯdēna-
tio facta de conſiliario nō veniēte ad ꝯſiliū diui
daꝛ inter ꝯſiliarios: et ꝯdēnatꝰ habebit ꝑtē ſuā:
⁊ ſilr ſi dicit qͦ canonicꝰ nō admittaꝛ ad ꝓbēdā
niſi det canonicis fructꝰ primi anni:ille qui dat
fructꝰ admitteꝛ ad partē coꝝ per.d.§.ſi titio.hec
4 ille.¶Quartū.Si ſtatuto caueꝛ qꝙ poteſtas ⁊ an
tiani poſſint aliqͩ facere:aut ſuo arbitrio aliqͩ
deliberare:tūc poteſtas ſolꝰ hꝫ tantā poteſtatem
quantā oēs antiani:ideoqꝫ ſi ipſe cū vno ex an-
tianis aliqͩ deliberet:alij cōtradicere nō poterūt
ſm Alb.⁊ Bal.⁊ Ja.bu.⁊ idē qñ imponereꝛ pe-
na capitaneo ⁊ antianis:qꝛ capitaneus teneꝛ ad
dimidiā et oēs antiani ad aliā dimidiā. Credo
tñ hec ꝓcedere de iure:ſed ꝯſuetudinē obſeruan-
5 dā.¶Quintū.Si ſtatuto caueꝛ vt qͦ perfecto tali
officio:tali gaudeat immunitate ſm Lud.de ro.
in ſuis ſing.iō ꝗ nō potēs ꝑficere ꝓpter infirmita
tē trāſiuit ad aliud officiū leuiꝰ: gaudebit quaſi
primū officiū ꝑfeciſſet:de quo dic eſſe caſum ſin-
gularē in.l.ex agētibꝰ.C.de prin.agē.in re.li.xij.
6 ¶Sextū. Si ſtatuto caueꝛ qͦ qui ſteterit in ciui-
tate ꝑ tot annos efficiaꝛ ciuis ſtatutū hꝫ locū lꝫ
non ſteterit continue ſed pro maioꝛi parte.text.
eſt in.l.cum delanionis.§.ſabinus.de fun.inſtru.
et ibi Bart.et idem Ludouicus de roma.
¶Nono qͥritur vtrū ſtatutū duret poſt moꝛtem
9.q. ſtatuētis:et dicit Pañ.in.c.a nobis.el.j.de ſent.
exc.qͦ ſic:niſi exꝓſſe reuoceꝛ:vt eſt text.in.c.fi.de
offi.leg.vnde ſm Fed.conſi.xvj.etiam ſtatutū fa-
ctum a capitulo ſede vacante durat creato nouo
epo niſi reuocetur per epiſcopū creatū quod pa-
tet ar.no.in.c.vlt.ne p̄ela.vi.ſu.
¶Decimo queriꝛ qñ liget ſtatutū:⁊ dico qͦ ſta- 10
tim habita notitia de quo dicxt.ſ.lex.§.vj.⁊.vij.
¶Undecio qͥriꝛ qūo tollaꝛ ſtatutū:⁊ dico qͦ ꝑ 11
vnū actū factū collegialiter a ſtatuētibꝰ vel eoꝝ
ſucceſſoꝛibꝰ ꝯ ſtatutū ſm Hoſt.⁊ Jo.an.in.c.ad
audiētiā de.cle.nō re.⁊ Pañ.in.c.cū acceſſiſſent
de cōſti.nec reqͥriꝛ fluxꝰ tpis ſm Pa.i.d.c.ad au
diētiā ⁊ in.d.c.cū acceſſiſſēt ⁊ i.c.cū illoꝝ.d ꝓbē.
¶Duodecio queriꝛ vtrū ſtatutū qͦ ꝯcedit ꝑuile 12
giū nō ſubdito ſeu extraneo poſſit reuocari:puta
ſi ſtatuto caueꝛ qͦ oīs veniēs ad habitādū in ta-
li territoꝛio ſit exēptꝰ ab oī collecta:⁊ dicit Pa.
in.c.nouit de iud.qͦ nō quo ad illos qui iā vene
rūt qꝛ trāſiuit iā in quaſi cōtractū quo etiā prin-
ceps obligaꝛ:vt in.c.j.de ꝓba.qͦ expreſſe voluit
Bar.in.l.qͦ ſemel.ff.de dec.ab oꝛ.fa.⁊ i.d.l.oēs
ppli.ſꝫ limita niſi ipſi cōſentiāt.¶Quātū vo ad
eos qui nōdū venerūt poteſt reuocari ex quo res
eſt integra arg.l.ſi pecuniā in prin.ff.de condi.
ob cau.qͦ limita ſi fuit gñaliter cōceſſuꝫ:qꝛ ſi ſpe
cialiter fuiſſet cōceſſuꝫ reuocari nō poſſet cū ha-
buerit vim ſuā immediate quo peruenit ad noti
tiā priuilegiati de cōceſ.preben.c.j.lib.vj.Facit
queſtio diſputata per Ang.in qua determinat nō
poſſe reuocari ſtatutuꝫ quo determinabatur:vt
poteſtas haberet quartā partē cōdēnatiōis poſt-
ꝗ̄ poteſtas eſt electꝰ:⁊ cōſenſit electiōi. Idē dic
de priuilegio cōceſſo nō ſubdito. Et per hoc in-
fert Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.ec.qͦ laici
qui ſtatuerūt ſingulis annis dandā certā quātita
tē ꝑ elecmoſyna clericis vl religioſis nō poterūt
reuocare alleg.c.ad apoſtolicā de ſimo.⁊ ſequiꝛ
Inno.in.d.c.nouit.⁊ archi.xj.q.j.quicūqꝫ ſuper
gl.⁊ facit qͦ not.He.in.c.licet.de conſti.lib.vj.
¶Decimotertio queriꝛ vtrū reuocari poſſit ſta- 13
tutū factū ad cōmodū ſubditoꝝ:⁊ dicit He.in.c.
licet de cōſti.lib.vj.qͦ aut ſubditi cōſentiūt reuo
cationi:⁊ pōt reuocari aut ſinguli non cōſentiūt
ſed reuocaꝛ per maioꝛes regētes ciuitatē:⁊ tūc ſi
ſit ex cauſa legitima poteſt reuocari ſm vnum ca
ſum quē ponit Inno.in.c.in noſtra.de iureiu.ma
xime quādo ſtatutū diſponebat ſuper eo ſuꝑ quo
ciuitas nō erat obligata:vt ibi declarat Inno.ſi
ne cauſa autē legitima nō valet reuocatio in pre
iudiciū minoꝝ iuxta no.per Inn.in.c.que in ec-
cleſiarū de conſti.quod limita verū quando ſta-
tutum diſponit de commodo ſubditoꝛum circa
bona eoꝛum:ita quod priuilegium eſt ſoꝛtitum
ſuum effectum:ſecus ſi concerneret exercitium iu
riſditionis:quia tunc poteſt reuocari:quia ſupe-
rioꝛ eſt qui habet adminiſtrare:ita ſentit Archi.
in.d.c.licet.Idem dic quando habet actum ſuc-
ceſſiuum quo ad futuros actus.

14 ¶ Decimoquarto querit̃ vtrũ ſtatutũ iuratũ tollatur per clauſulã nõ obſtãtib⁹ quibuſcũq; cõditionib⁹ ⁊ ſtatutis ⁊ dixit gl. in. c. cũ nõ deceat de elect. li. vi. ꝙ nõ ⁊ idẽ dicit ludo de ro. in ſuis no. volẽs ꝙ cõuẽtio vl̃ pactũ iuratũ nõ tollat̃ ꝑ clauſulã generalẽ nõ obſtãtib⁹ quibuſcũq; pactis gl. eſt cle. dudũ. §. pe. de ſepul.

¶ Decimoquinto querit̃ vtrũ ſtatuentes poſſint recedere a ſtatuto cõfirmato per ſuperiorẽ vel ſedẽ apoſtolicã ſine alia licẽtia: ⁊ dico qđ Bar. in d. l. oẽs ppl̃i. tenet qđ ſic: ſʒ Bal. in. l. oim. C. de teſta. tenet qđ nõ. Pa. aũt in. d. c. cũ acceſſiſſent. cõcordat: q2 ſi ſtatutũ cõcernit principal'r fauorem ſtatuẽtiũ vera eſt opinio Bar. ⁊ facit. c. ꝑ illoꝝ de prebẽ. etiã ſi ſtatutũ cõtineat talẽ materiã ꝙ non valuiſſet ſine ſuperiore: ⁊ idẽ Pañ. in. c. cũ. M. ꝯ cõſti. ſi vero cõcernit fauorẽ aliorũ vel bonũ publicũ vera eſt opinio Bal. ꝙ nõ pñt ſine licẽtia ſuperioris: rõ eſt: q2 cõfirmãdo ſupior vĩ diſpoſitionẽ facere ſuã: q2 oĩa noſtra facim⁹ quib⁹ autoritatẽ impartimur de prebẽ. ſi apoſtolice. lib. vi. ⁊. l. ſ. C. de vete. iur. enucle. vtrũ etiã tollat̃ per cõſuetudinẽ ſtatutũ habẽs annexã ſentẽtiã excõicationis vide. ß. cõſuetudo. §. xi. Utrũ vero ſit ſeruãdũ ſtatutũ qđ pro fallẽtia patris filiorũ ⁊ vxorũ bona capiant̃ vide ibi. §. xvi. Uide etiã ibi. §. xvii. vtrũ valeat ſtatutũ qđ puniẽdus iure diuino perſonaliter puniatur pecuniariter.

S Tellio animal eſt ſimile lacerte maculis plenũ ⁊ trãſſumptiue dr̃ is qui eſt incõſtãs aio ⁊ varius verbo vel facto ſicut qui rẽ obligauit alicui ⁊ deinde impignorat aliũ. qđ crimẽ in ciuilibus dr̃ ſtellionat⁹: in criminalib⁹ dolus. Uñ ſm azo. crimẽ ſtellionat⁹ dicit̃ a tali reptili. ⁊ habet etiã locũ qñ i criminib⁹ deficiẽte alia ſpãli actione equũ eſt aliter ſubuenire cõtra delinquẽtẽ: q2 ſicut in pecuniarijs actio datur de dolo in ſubſidiũ: ita in criminibus quibuſcũq; vbi deficit tit. criminis crimẽ ſtellionatus obiicit̃ vt ſi quis vẽdidit maſſam electri pro argento.

l. di. S Tipulatio quid ſit vide. ß. pactũ in prin. de ea aũt nũc dico multa. ¶ Primũ. Act⁹ ſtipulãtis ⁊ cõpromittẽtis debet eſſe cõtinuus: q2 ſi poſt interrogationẽ ſe diuertit ad alia nihil proderit licet eodẽ die ꝓmiſiſſet. l. cõtinuus. ff. de ver. ob.

2 ¶ Scdm. Nõ põt quis alicui ſtipulari pro altero niſi ſit eius ſeruus aut filius inſti. de inuti. ſti. §. ſi quis alij vel ſit procurator. l. ſi ꝓcuratori preſentis. ff. de verb. obl. gl. tñ in. c. quoties. el. j. q. vij. tenet ꝙ de iure canonico ꝓmittens titio ſe daturũ ſempronio cẽtũ: obligat̃. ar. c. iuramẽti. xxij. q. v. maxime ſi interuenit iuramẽtũ ar. l. j. ff. de conſti. pe. Itẽ ꝑ iudices officiales ⁊ tabelliones alteri

3 acquirit̃. l. cũ ꝑ quo. ff. de in iu. vocã. ¶ Tertiũ. Nõ valet ſtipulatio vel legatũ factum in genere de aliqua re nulla demõſtrata. ff. de iur. do. l. cuʒ poſt diuortiũ. De legatis dic vt. ß. legatum. iij. §. iiij. ¶ Quartũ. Obligatio ſtipulata ſine cõditione neq; ad certũ diẽ preſenti die debetur: ſed tamẽ eo die quo ſtipulata eſt peti non poteſt: inſti. 4

de verb. ob. §. oĩs ſtipulatio. ⁊. §. cũ quis. ¶ Quintũ. Stipulatio tranſit ad heredes. l. veteris. C. de cõtrahẽ. ⁊ cõ. ſti. quod limita ſm gloſ. ibi quãdo poteſt per aliũ impleri factũ promiſſum. 5

S Tola quomodo ⁊ quando ſit vtendum vide ſupra ſacerdos.

S Tudiũ clericorũ ⁊ religioſorũ quale debeat eſſe vide. ß. ſcientia.

S Tultitia ſm. s. Tho. ij. ij. q. xlvi. a ſtupore dicta e. vnde ſm Iſi. in. x. li. ety. ſtultus eſt qui ꝓpter ſtuporẽ nõ mouetur ⁊ differt a fatuitate: q2 ſtultitia importat hebetudinẽ mẽtis fatuitas autẽ ipſius priuationẽ. Eſt aũt tũc ſtultitia peccatũ qñ aduenit ex hoc qđ homo taliter ſe terrenis immergit: quod nõ poteſt diuina percipere.

S Tuprum declaratur. ß. luxuria. §. v.

S Ubdelegare quis poſſit vide. ß. delegatus. §. viij.

S Ubdit⁹ tripliciter qs dr̃. ¶ Prio rõne domicilij. ¶ Scdo rõne originis ꝓprie vel paterne ar. c. iij. de tẽp. ord. li. vi. ⁊. l. ſ. ⁊ in. l. origine. C. de muni. ⁊ ori. li. x. ⁊ facit. l. aſſumptio. ⁊ qđ ibi not. ff. ad muni. ⁊. l. reſcripto. §. ſi. ff. de mu. ⁊ ho. ⁊ tenet̃ talis ad onera ꝑſonalia ſi ibi repiat̃: licet alibi trãſtulerit domiciliũ de quo ꝑ Bar. l. d. l. aſſũptio. ꝙ tñ fallit i muliere q̃ cũ viro cõtraxit habẽte aliũde domiciliũ q̃ i loco originis cõueniri nõ põt. de quo in. l. ſi. §. itẽ reſcripſerũt. ff. ad munici. ¶ Tertio rõne delicti: licet large vt dicit gl. in. c. nup. de ſen. excõ. nõ aũt ꝓprie licet ibi ſortiat̃ forũ vt no. gl. i cle. vnica. d. fo. cõpe. qđ no. ꝑ ſtatutis ⁊ alijs diſpoſitiõib⁹ odioſis faciẽtib⁹ mẽtionẽ de ſubditis vt nõ cõprehẽdat̃ foreñs delinquẽs in territorio idẽ dic de hñtib⁹ eadẽ rõne vt no. Pañ. in. d. c. nup. ⁊ in. c. ꝓpoſuiſti de fo. ꝯpe. vtx aũt ſubditus rõne domicilij cui iudex ꝑcepit ſub pena excõicatiõis late ſnĩe vt tali die ſatiſfaceret alicui ſit excõicat⁹ ſi trãſferat domiciliũ ⁊ nõ ſatiſfaciat dicit Pa. in. d. c. ꝓpoſuiſti cũ Joan. an. in regula cũ ſunt partiũ de reg. iur. lib. vi. quod ſic q2 iã preuẽtus erat: ⁊ ibi vide late per eos.

S Ubornatio ſm Lau. ⁊ zen. vt refert Cal. in cle. teſtib⁹ de teſti. eſt de aliquo falſo exprimẽdo ⁊ vero tacẽdo in teſtimonio teſtis ꝑ aliquẽ facta informatio ⁊ dr̃ ſubornare quaſi ſubtus in aures aliquod malũ ornare ⁊ ſub colore ponere vt in auč. de teſti. §. q2 vero.

S Ubſannatio quid ſit vide. ß. deriſio quomodo autẽ ſit mortale dic quod eo modo quo deriſio cum qua in fine concordat.

Subſtitutio quid ſit ꝛ quō fiat q̄tū ad heredditatē. vide. ſ. hereditas.

Succeſſio eodem modo declaratur. ſ. hereditas. j. §. j. ꝛ. ij.

Succeſſor eſt duplex. ſ. ſingularis qui in certa re cōſtituit̄ ꝛ vniuerſalis qui in tota hereditate vel reliqua de quo gl. in. c. cū ad ſedē. de reſti. ſpo. ꝛ. ij. q. j. in primis de iud. q꞉ guilliem⁹. Q̄uo aūt ſucceſſor teneatur ſtare cō tractui predeceſſoris. ſ. locatio. §. ij. ꝛ. ſ. dignitas. §. j.

De ſuffragijs.

Suffragiū a ſuffragādo. i. auxiliādo dictū ſm. s. Tho. in. iiij. diſt. lxv. de ſui rōne importat quādā auxiliationē: que fit alteri iuxta ea que dicta ſunt. ſ. ſatiſfactio. §. iij. de quo multa dici poſſent theologice quorū aliqua hic. §. j. cōcluſiue enumerabo remittens ad. s. Tho. vbi ſupra pro ſubtiliori explanatione.

1. qō Primo ergo q̄rit̄ q̄d de hac materia ipſe cōcluſiue ſcripſerit. ꝛ ex. iiij. di. xlv. ꝛ alijs locis doctrine ei⁹ dico ſic. Cōſuetudo ſuffragiorū eccl'ie ꝑ mortuis incepit ab apl'is ꝛ ꝓſunt mortuis ſicut ꝛ viuis: nō tñ ꝓſunt dānatis nec pueris nec btis: ſꝫ tm̄ exn̄tib⁹ in purgatorio ꝛ ſi ſuperfluūt ei pro quo fiūt dant̄ a deo indigētī. Valēt aūt ſuffragia vni⁹ alijs ex intētiōe ꝛ charitate faciētis quo ad premiū accidētale vel diminutionē pene mercedo ꝑ eo: nō aūt q̄tū ad ſtatū glorie niſi impetrādo ꝛ ꝑ viatore tm̄ ꝛ plus valēt meliori qđ ei pro quo fiūt quo ad charitatē ꝛ gaudiū. ꝛ plus ſi fiāt ꝑ pluribꝰ vel ꝑ oībꝰ q̄ ſi ꝑ vno tm̄: ſꝫ quo ad expiationē pene eſt ecōtrario. Et ſi ordinata ſūt a moriēte valent ei ſtatim quo ad opus operans ei⁹ intellige q꞉ meret̄ ſic ordinādo: nō autēꝫ quo ad opus exequētis nec ex ope oꝑato niſi ſit impleta: intellige q꞉ nō expiat̄ pena vñ inq̄t frandant mortui q̄tū ad tp̄alē penā purgatorij ex culpa executoriū nō aūt q̄tū ad eternā retributionē. Suffragia aūt mali ſiue pctōris ꝓſunt mortuis q̄tū ad ipm̄ opus operatū. i. q̄tū ad efficaciā q̄ habet ex ſe q̄tū autē ad opus operās. i. efficaciā q̄ hñt ab operāte valēt inquātū operat̄ in pſona eccl'ie vel vt inſtrumētū alteri⁹ q̄ ea ſibi ordinauit ꝛ in charitate deceſſit non autē inquātuꝫ operatur ex perſona ſua. Et inter ſuffragia valētia mortuis principale eſt euchariſtia ſcđm elecmoſyna tertiū oratio quartum ieiunium. Hec ex. s. Tho.

2 Scđo q̄rit̄ ſpecialr̄ vtrū ſuffragia facta ꝑ malos miniſtros ꝓſint defuncto: ꝛ dico ſm. s. Tho. ꝛ pe. in. iiij. diſt. xlv. in ſuffragijs factis per maluꝫ duo pñt cōſiderari. ſ. ipm̄ op⁹ operatū ſicut ſacrificiū altaris ꝛ q꞉ nr̄a ſacramenta ex ſeipſis habēt efficaciā abſqꝫ ope operātis: quā equalr̄ explēt ꝑ quoſcūqꝫ fiāt q̄tū ad hoc ſuffragia facta ꝑ malos ꝓſunt defunctis: ꝛ ſcđo cōſiderari pōt ipſuꝫ opus operās: ꝛ ſic diſtinguēdū eſt: q꞉ operatio pctōris vt eſt ei⁹ nullo mō eſt meritoria: vt aūt eſt alteri⁹ etiā dupliciter cōtingit pmo inquātū gerit pſonā toti⁹ eccl'ie ſicut ſacerdos dū dicit in eccleſia exequias mortuorū ꝛ ſic ſuffragia facta per malū ꝓſunt: q꞉ ille intelligit̄ facere cui⁹ noīe aut vice fit: vt patet per dio. in. xiij. c. eccle. hierar. ij. inquātū agit ꝛ inſtrumētū alteri⁹ opus eñi miniſtri eſt magis principalis agētis vñ actio mali pōt eſſe meritoria rōne principalis agētis: ſicut ſi ſeruus in pctō exiſtēs faciat opus miſericordie ex mādato dñi habētis charitatē: vel ſi q̄s in charitate decedens precipiat ſibi ſuffragia fieri. Hec ex illo cuius mēs eſt hec. Suffragiū exhibitū alicui defuncto eſt duplex. ſ. habēs efficaciā ex ope operato. i. ex ſe vt ſacramēta noue legis iter q̄ tñ ſola eucha riſtia pōt exhiberi defuncto: ꝛ hñs ſolū ex alio. ſ. ex ope oꝑante. i. ex diſpoſitiōe exhibētis vt elecmoſyna: orō ꝛ ieiuniū. Primū ꝑ q̄ēūqꝫ fiat ſemꝑ habet efficaciā cōpetētē ei ex ſe ſicut baptiſm⁹ eſt bon⁹ ꝛ verus etiā exhibit⁹ ꝑ malū: nō aūt cōpetētē ei ex diſpōne faciētis niſi fiat ꝑ bonū aut i pſona boni. i. eccl'ie: aut ꝑ inſtrumētū boni. i. dñi vel imperātis boni: ſcđm vō nihil valet niſi fiat per bonū: aut in perſonā: vel vt inſtrumētum boni. 3.

Tertio querit̄ vtrū ſuffragia facta ꝑ defunctis ꝓſint faciēti ꝛ dicit. s. Th. vbi. ſ. qđ opus ſuffragij dupliciter ꝯſiderari pōt. Primo vt expiatiuū pene ꝑ modū recōpēſatiōis q̄ in ſatiſfactiōe attēdit̄: ꝛ ſic cū reputet̄ quaſi ei⁹ ꝑ quo fit ita abſoluit eū a debito pene qđ nō abſoluit faciētē a debito pene ꝓprie: q꞉ in tali recōpēſatiōe attēdit̄ equalitas iuſtitie: opus aūt iſtud ſatiſfactoriū ita pōt adequari reatui vni qđ nō alteri: reat⁹ eñi duorū pctōrū maiorē ſatiſfactionē req̄rit quā reatus vni⁹. Scđo cōſiderari pōt inquātū eſt meritoriū vite eterne ꝛ ſic nō ſolū ꝓdeſt ei ꝑ quo fit: ſꝫ faciēti magis hec ex illo. Q̄uo autē opus vni⁹ ꝑ modū meriti proſit alteri vide ſupra participatio. 4.

Quarto querit̄ vtrū recipiēti multos ad participationē ſuorū bonorū ſua opa ſint ei minus vtilia: ꝛ dico qđ nō q̄tū ad meritū q꞉ iſtud eſt ꝓpriū ꝛ ſm illud quiſqꝫ munerabit̄ vñ ſm. s. Tho. qui ſatiſfacit ꝑ alio meret̄ q̄tū vō ad expiationē pene ſunt ei minus vtilia imo inutilia ſm mētē. s. Tho. q꞉ ſunt ei⁹ ꝑ quo fiūt vt patuit. § priore ſed intellige niſi talis ſatiſfactio eſſet maior q̄ exigerēt pctā ei⁹ ꝑ quo ſatiſfacit: q꞉ tūc habet locuꝫ illud orō mea in ſinu meo cōuertet̄ vel fiet de illo reſiduo ſm intētionē actualē vel habitualem ſuffragātis: qđ etiā § priore innuit ille vbū. s. tho. ita pōt q̄ſ dicat nō ſemꝑ ita eſſe de facto. Et iſta itellige de rigore iuſtitie: q꞉ ex mīa dei forte etiā ſatiſfacit pro ſeipſo vt dicit Rich. ſm illud cha

ritas operit multitudinem peccatorum.

5.qd ¶Quinto q̃rit̃ vtrū miſſa ꝓ defunctis magis ꝓ
ſit eis q̃ alia: ⁊ dicit .s. Tho. vbi .s̃. qd cū ſuffra-
giū miſſe ꝯtineat orōnē ⁊ ſacrificiū ex pte ſacrifi
ciū miſſa de quocūq3 eq̄liter ꝓdeſt defuncto: itelli
ge ceteris paribus: qd ꝓpter ſacerdotis ⁊ alioꝝ
offerētiū diſpōnē dico: ⁊ hoc inquit eſt precipuū
qd fit in miſſa: ex parte aūt orōnū magis prodeſt
illa in qua ſunt orōnes oēs ad hoc determinate:
ſʒ tñ iſte ꝑfect⁹ recōpēſari pōt ꝑ maiorē deuotio
nē ṽel ei⁹ q̃ dicit miſſā: vel ei⁹ q̃ dici facit: vl̄ ite
rū ꝑ deuotionē ⁊ interceſſionē ſancti cui⁹ ſuffra-
giū implorat̃ in miſſa. Hec ex illo. Jn quib⁹ no-
tādū eſt illud ṽbū vel ei⁹ qui dici facit: q2 ex hoc
habet̃ qd effect⁹ ſacrificii infiniti limitat̃ etiā ſm
affectū rogātiū ſacerdotē celebrare ꝓ aliquo qd
6 facit ꝓ eo qd dictū ē .s̃. miſſa .j. §. viij. pti. v. ⁊ §. ix.
¶Sexto querit̃ vtrū ſuffragia ſpāliter ꝓ aliquo
facta eque ꝓſint alijs: dico ſʒ Pe. qd cū ſuffragiū
ſit ṽtutis finite: deriuet̃ ꝑ intētionē faciētis quo
voluerit: valet ei tñ ꝓ quo fit intellige ſolū q̄tū
ad liberationē a pena: tñ q̄tū ad cōgratulationē
⁊ interiorē cōſolationē: ſm quod vnus in chari-
tate exiſtens de bonis alterius gaudet: adde etiā
q̄tū ad preſeruationē a malo: vt .s̃. participatio
ſic valet omnibus in charitate exiſtētibus: ⁊ plus
ei qui eſt in charitate maiori: ⁊ iſta eſt mens .s.
Tho. in. iiij. vbi .s̃. ⁊ .ij. quodli. q. vij. ar. ij.
7 ¶Septimo querit̃ vtrū ſuffragia facta cōiter ꝓ
multis equaliter valeāt ſingulis ſicut ſi ꝓ ſingu-
lis ſolū fierēt: ⁊ dico ſm .s. Tho. ⁊ Pet. vbi .s̃. qd
ſic: ſi cōſideret̃ valor ſuffragioꝝ inquātū valent
ex vi tute charitatis .i. rōne participij in merēdo
de quo .s̃. participatio: q2 charitas nō minuit̃ ſi
diſtribuat̃ effect⁹ in multos ſʒ magis auget̃ ⁊ ſi-
militer gaudiū ex charitate procedēs: q̄to cōmu
nius tāto mai⁹ eſt: ⁊ ſic q̄tū ad cōgratulationē3
pōt intelligi de ꝯſe. di. v. nō mediocriter. ſi ṽo cō
ſideret̃ eoꝝ valor inquātū ſunt ſatiſfactiōes q̄dā
per intētionē faciētis trāſlate in mortuos magis
valēt ei ꝓ quo ſpāliter fiūt: q2 ſic effect⁹ ſuffragij
diuidit̃ ex diuina iuſtitia inter eos ꝓ quibus fit.
Fallit qd dictū eſt in ſuffragio infinito ⁊ vno in ſe
ſʒ finito ⁊ multiplicato ſm effect⁹ ſuffragātiū: q2
licet diuidat̃ q̄libet tñ capit ſm ꝓportionē dicto
rū affectuū ac ſi ꝓ ſolo fieret ḋ quo .s̃. miſſa .j. §. ix.
8 ¶Octauo querit̃ vtrū ſuffragia accelerata .i. ſta
tim exhibita ſimul: puta .xxx. miſſe vna die ſint me
liora cōtinuatis: puta .xxx. in .xxx. diebus. ⁊ dicit
Pe. de pa. qd plus valēt accelerata q̄tū ad citi⁹
liberari: ⁊ celeriorē viſionē dei: q2 ſacramētū ha-
bitū ī ꝓpoſitū nō v3 tñ q̄tū exercitatū actu: q̄ ad
remiſſionē3 pene: vt patet in baptiſmo flaminis:
ſʒ eque vel pl⁹ valēt cōtinuata: q̄tū ad meritū bea
titudīs ⁊ clariorē viſionē: q2 magis valet ad ho-
norē dei ꝯtinuatio taliū puta anniuerſarioꝝ. Et
ſic ſm eundē ⁊ alios nō ꝑfecte ſoluit q̃ ſimul debi
tum pluribus ſoluit ſicut debens .xxx. miſſas .xxx.
aīab⁹ ſingulo die dat trigeſimā partē vni⁹ miſſe
ſingulis q2 omnes tardant̃ liberari vſq3 ad .xxx.
dies cū tñ ſingulis diebus forte fuiſſent ſingule
liberate qd limita niſi fieret recompēſatio ꝑ affe-
ctum aliorum iuxta dicta ſupra miſſa .§. x.
¶Nono q̃rit̃ vtrū ſepultura vel exeq̄e ꝓſint de- 9
functis: ⁊ dico ex .s. Tho. in. iiij. vbi .s̃. ⁊ Rich. qd
ſepultura ꝓdeſt viuis q̄tū ad corp⁹ ne inficiant̃:
et q̄tū ad ſpūm inquātū ꝑ hoc aſtruit̃ reſurrectio-
nis fides: adde et reuocat̃ memoria mortis: pro-
deſt etiā mortuis īquātū aſpicientes mouent̃ ad
orādū ſepultura aūt in loco ſacro ꝓdeſt mortuo
nō ex ipſo ope opato: ſed ex operāte: dū .ſ. vel ipſe
defunct⁹ vel ali⁹ hoc diſponēs ꝑ ſociuio alicui⁹
ſancti eū cōmittit cui⁹ ꝑcib⁹ ꝑ hoc credendus eſt
adiuuari: ⁊ ꝑ ſocinio deſeruiētiū ī loco ſacro: q2
ꝓ tumulatis apud ſe crebri⁹ ⁊ ſpāli⁹ orāt: impio
aūt nō nocet niſi q̄ten⁹ eā ſibi īdignā ꝓpter hūa-
nā glīā ꝓcurauit. Que autē adhibent̃ ad ornatū
ſepulture ꝓſunt viuis inquantū ſunt eoꝝ ſolatia
et defunctis ꝑ accidens tñ inquantū .ſ. holes per
hmōi excitant̃ ad ꝯpatiēdū: ⁊ ꝯſr orādū: vel inde
pauperes fructū capiūt: vel eccl'ia decorat̃: ſeu in
dei reuerentiam fiunt: vt oleum: cera: et hmōi.
¶Decimo q̃rit̃ vtrū ſoluēs ſuffragia ī pctō mor- 10
tali: teneat̃ ea iterare: et dicit Pe. de pa. qd nō ſi
ſoluit ex ſtatuto ſuperioris: q2 nō potuit eū obli-
gare ad ſoluēdū ī charitate: nec ſi ex ꝓpria pro-
miſſiōe: q2 nō eſt ṽiſile qd ſe obligarit ad dicēdū
in charitate: nec ſi rōne bñficij accepti obligātis
de bñ eſſe vel ex neceſſitate: q2 nō tenebat̃ deter-
minate ad hoc vel illud. vñ illud nō tenet̃ reite-
rare ſicut nō tenebat̃ facere: imo nec tenet̃ aliud
facere ſi fuit miſſa: q2 ei⁹ principalis efficacia eſt
ex ope opato: imo nec ſi fuit aliud: q2 v3 ex chari
tate poſtulātis ſuffragiū interꝑtatiue ꝑ bñficiū.
¶Undecimo q̃rit̃ vtrū liberet̃ ſoluens ſuffragiū 11
puta pſalteriū cū alio ēt ad idē obligato: ⁊ dicit
Pet. de pal. qd ſic: qd ptz ꝑ ſile de boīs ſʒ tñ op3
vnū attendere ad ptē dictā ab alio: aliter debitū
ꝯfunderet̃. Poſſet aūt dici hoc eē ex dei accepta
tiōe ⁊ eccleſie ordinatiōe magis acceptātis cō-
munes q̃ ſingulares orationes: vt idem dicit.

¶De ſuperbia.

Superbia a ſupeundo ſeu ſupgrediendo
dicta eſt. vñ ſm Iſi. in lib. etv. ſupb⁹ di-
ci⁹ eſt: q2 ſupvult videri qd eſt q̄cūq3 eñi
vult ſupgredi ſupb⁹ eſt. Eſt autē ſupbia vitiū hñ
practicatū ⁊ male cognitū. ¶Ad cui⁹ notitiā ad-
duco ꝑmo diſt. s. Tho. ij. ij. q. clxij. ar. j. qd ſupbia
hr dupl'r: ꝑmo a ſup exceſſu ſimpl'r: ⁊ ſic oē ſuper-
cedens pōt noīari ſupbia: ⁊ ſic hr Eſa. lx. ponā te

in ſupbiā ſeculoꝝ:vbi dicit gl. qð eſt qdā ſupbia bona : adde ſicut dicim⁹ ſuperbū eſſe edificiū qñ eſt ſupeminēs ſitu vel pulchritudine. ſcðo a ſup- exceſſu regule rōnis ꝛ ſic dicim⁹ eā eſſe pctm̄:adde vel inclinationē ad peccādū. ¶ Scðo adduco diſtinctionē eiuſdē de ſupbia ſcðo mō dicta quā tradit in.ij.diſ.v.q.j.ar.iij.qð ſupbia.ſ.q̄ eſt pctm̄ vel hꝫ ordinē ad pctm̄:tripl'r ſumit̄. pmo p inclinatiōe ad ſupbiēdū.ſcðo p actuali elatiōe ꝯ pceptū ſiue p inordinato appetitu excellētie i quacunqꝫ re.tertio p inordinato appetitu excellētie cui debet̄ honoꝛ ꝛ reuerētia:intellige vt in platiōe vel dñio:aut veſtib⁹ aut ſcia:vel hmōi : q̄rū prima nō eſt pctm̄ ſꝫ initiū v'l radix oīs pcti : ſcða vo eſt pctm̄ gñale.i.oē pctm̄.tertia vero eſt pctm̄ ſpāle. ¶ Igit̄ ſuperbia eſt inordinat⁹ appetit⁹ excellētie q̄ dr̄ inordinat⁹.qñ trāſgredit̄ regulā ſibi p̄fixā a deo p legē diuinā aut naturalē inditā rōni:aut poſitiuā traditā a ſupioꝛib⁹ ſupbia vo gñalis eſt inordinat⁹ appetit⁹ excellētie in quacūqꝫ re: puta delectatiōe fornicatiōis aut honoris vel hmōi : ſiue eſt actualis eleuatio ꝯ pceptū ſupioꝛis.i.trāſgreſſio ſiue ꝯtēpt⁹ pcepti:vt dictū eſt qð eſt oē pctm̄:ſupbia vo ſpālis eſt inordinatus appetit⁹ excellētie in reb⁹ quib⁹ debet̄ honoꝛ aut reuerentia quo modo loquit̄ Aug.xiiij.de ci. dei dicēs qð ſupbia eſt pũerſe celſitudinis appetitus.Cū aūt.s.tho.ij.ij.vbi.ſ̄.ar.v. vt̄ diffinire ſupbiā qð eſt extollētia qua qs ſe extollit.ſ̄.id qð eſt ei p̄fixū a diuina regula:illa deſcriptio ſic iacēs eſt ſupbie in gñe.ſ.vt extēdit a gñalē ꝛ ſpecialem cōiter ſicut aial ad hoiem ꝛ aſinū:ſꝫ ſi addat̄ hoc verbū in quacūqꝫ re:ſic eſt ſupbie gñalis:ſi vero addat̄ in quacūqꝫ re cui debet̄ honoꝛ ꝛ reuerētia erit ſupbia ſpecialis : de qua intēdimus. Et ſic pꝫ qð ſupbia ſm ſuā formalē ꝛ cōem rōnē importat quēdā exceſſum termini a regula diuina p̄fixi:ſiue diuine legis cōtēptū qð etiā ſaluat̄ et inuenitur in ſupbia gñali ꝛ in ſpāli lꝫ maxime appareat in gñali:ꝛ p diuinā legē itellige de mēte.s.Tho.vbi.ſ̄.ar.v.ad ſcðm oēm legē iuſtā et oē iuſtū p̄ceptū.Sꝫ tñ cōſiderādū eſt qð ſicut ſm s.Tho.aliqñ quis aliqð pctm̄ committit ſm effectū nō ſm affectū:ſicut patricidiū q̄ patrē occidit ignoꝛāter ſic dupliciter quis diuinā legē ꝯtēnit: vno modo ſm effectū:vt cū qs ex fragilitate foꝛnicat̄:optās ſine diuine legis offenſa cōſequi voluptatē ſi poſſet q̄ cōtemptus eſt quidē materialiter pctm̄ ſuperbie ſed nō pctm̄ ex ſuperbia vel p ſuperbiā:ſꝫ ex infirmitate vel ignoꝛātia et hmōi: et in oī pctō inuenit̄ : qꝛ in omni pctō q̄s pſequit̄ aliquā excellentiā vltra regulā diuine legis:puta excellentiā voluptatis aut diuitiarū: alio modo quis diuinā legē contēnit ſm affectū qꝛ.ſ. nō peccat ex infirmitate vel ignoꝛātia ꝛ huiuſmodi ſed ipſam dei legē deſpicit ꝛ in deſpectū ei⁹ opat̄ qð eſt ꝓpꝛie formaliter ſupbire ꝛ ex ſupbia peccare.Sed de ſuperbia ſpāli pꝛincipal'r intendim⁹.

¶ Pꝛimo ergo querit̄ vtrū ſuperbia ſit pctm̄ ꝛ di
cit.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ̄.ar.j. qð ſic:qꝛ ſuperbia que
nolat̄ ex hoc qð quis per volūtatē tendit.ſ̄.id qð
eſt impoꝛtat aliquid aduerſuꝫ recte rōni que ha-
bet:vt volūtas vniuſcuiuſqꝫ ferat̄ in id qð eſt pro- 1
poꝛtionatū ſibi vnde appetit excellētiā in exceſſu ad rationē rectā:ꝛ ſm Aug.xxvij.de ciui.dei peruerſe imitatur deū odiēs cū ſocijs equalitatē ſub illo:ſed imponere volens ſocijs dominationem ſuam pro illo.Et opponitur humilitati ſm quod ſubiectionem aſpernatur magnanimitati autem ſm quod inoꝛdinate ad magna tendit.

¶ Scðo querit̄ vtrū ſit pctm̄ ſpāle:ꝛ dico qð nō: 2
ſi loquamur de ea ſm ſuā formalē rationē in genere:pꝫ habet locū in oī pctō:nec ſi loquamur de ſuperbia gñali:qꝛ eſt omne pctm̄ ſed ſi loquamur de ſpāli que.ſ.eſt circa excellētiā honoꝛabilē ꝛ reuerībilē ſic intelligo loqui.s.Tho.ij.ij.vbi.ſ̄.ar.ij.ꝛ.v.dicentē quod ſi cōſideret̄ ſuperbia ſm propriā eſſentiā vel ſpēm quā habet rōnē obiecti :eſt ſpeciale peccatū quia habet ſpeciale obiectū ſiue ſpecialē rationē obiecti.i. ꝓpriā excellentiaꝫ que tñ inuenit̄ in diuerſis reb⁹.ſi vero cōſideret̄ ſm redūdātiā quā habet ad alia pctā:habet quādā generalitatē:inquātū ex ea oꝛiri poſſent omnia duplici rōne primo.ſ.per ſe inquātū oꝛdinant̄ ad finē ei⁹ qui eſt excellētia pꝛopria ad quā oꝛdinarī pōt omne inoꝛdinate appetitū:ꝛ ſcðo indirecte ꝛ quaſi per accidēs ſcꝫ remouēdo ꝓhibēs inquātū p eā cōtēnitur lex diuina cohibēs a pctō. Ad hāc tñ gñalitatē pertinetqꝫ ex ea iterdū oꝛiri poſſint: nō aūt qð ſemp oꝛiātur:qꝛ q̄uis oīa pꝛecepta legis poſſit quis trāſgredi ex cōtēptu qui pertinet ad ſuperbiā ꝛ eſt interioꝛ actus ei⁹ ſicut exterioꝛ effectus eius eſt tranſgreſſio pꝛecepti:non tamen ſemper ex contemptu tranſgreditur:ſed quandoqꝫ ex ignoꝛantia quandoqꝫ ex infirmitate.

¶ Tertio queritur vtrū ſit peccatū moꝛtale:ꝛ di 3
cit.s.Tho.vbi.ſ̄.ar.iiij.qð ſic:qꝛ opponitur humilitati:que ꝓpꝛie reſpicit ſubiectionē hominis ad deū:ꝛ cōſequēter ſuperbia reſpicit defectū huius ſubiectionis ſm.ſ.quod quis ſe extollit.ſ̄.id quod eſt ſibi pꝛefixū ſm regulam diuinam nō ſubijci autem deo habet rationem peccati moꝛtalis.Accidit tamen aliquem motum eius eſſe veniale dum ei ratio non conſentit ſicut ꝛ in alijs peccatis ex ſuo genere moꝛtalibus.

¶ Quarto queritur vtrum ſit grauiſſimū pecca- 4
toꝛum ꝛ dicit.s.Tho.ſm.vbi. ſ̄.ar.vj.quod ſic ex parte auerſionis que eſt foꝛmalis ꝛ completa ratio peccati: quia in alijs peccatis homo auertitur a deo pꝛopter ignoꝛantiam vel infirmitatem

ſiue propter deſideriũ cuiuſcũq alterius boni in ſupbia vero ex hoc ipſo qḋ ſubiici nõ vult regule diuine: vñ ſm Boe. ſola ſupbia deo ſe opponit ⁊ ia.iiij. de⁹ ſuperbis reſiſtit vñ auerti a deo qḋ eſt quaſi ꝯñs in alijs peccatis ꝑ ſe ad ſupbiã pertinet cui⁹ act⁹ eſt dei cõtẽptus qḋ aũt eſt ꝑ ſe poſti⁹ eſt eo qḋ eſt ꝑ accidẽs. Nõ aũt eſt grauiſſimũ pctõꝝ ex parte cõuerſiõis q̃ materialr̃ ſe habet in pctõ: q: celſitudo inordinate appetita nõ habet maximã repugnantiã ad bonũ virtutis. Et iõ eſt grauiſſimũ peccatoꝝ ſm ſuũ genus: q: excedit in auerſiõe que formaliter cõplet peccatum.

5 ¶ Quinto querit̃ quot ⁊ q̃ ſint ſpẽs ſupbie ⁊ dico qḋ ſm.b. Gre. xxiij. mora. vt refert. s. Tho. ij.ij. vbi. ſ. ar. iiij. ſunt quatuor quib⁹ oĩs tumor arrogãtiũ demõſtrat̃ prima cũ bonũ qḋ q̇s habet: ſe a ſe hr̃e exiſtimat ſcḋa cũ exiſtimat qḋ a deo habet ſe ꝑ ſuis meritis hr̃e tertia cũ ſe iactat hr̃e qḋ nõ habet quarta cũ deſpectis ceteris ſingulariter videri appetit hr̃e qḋ habet: quarũ rõnẽ ⁊ ſufficiẽtiã. s. Tho. vbi. ſ. ar. iiij. ⁊ malo. q. viij. ſimiliter. ar. iiij. aſſignat vbi ⁊ videat̃. ¶ Et adde pſo de mẽte eiuſdẽ. xij. vbi. ſ. qḋ vera exiſtimatio ſiue iudiciũ de aliquo bono dupl'r corrumpit̃ pmo. ſ. in vniuerſali. ⁊ hoc in ꝑtinẽtib⁹ ad fidẽ eſt infidelitas ſicut ſi q̇s dicat fornicationẽ eſſe bonã nõ fugiẽdã ſcḋo in ꝑticulari eligibili: ſicut is q̇ fornicat̃ iudicat fornicationẽ eſſe bonã ſibi pro tũc: ⁊ hoc nõ facit infidelitatẽ. Et ita in ꝓpoſito. Naʒ dicere in vniuerſali aliqḋ bonũ eſſe ⁊ nõ a deo ꝑtinet ad infidelitatẽ ſʒ ꝙ aliq̇s ex inordinato appetitu ꝓprie excellẽtie ita de bonis ſuis gloriet̃. ac ſi ea a ſe haberet vel ex meritis ꝓprijs: ꝑtinet ad ſupbiã ⁊ nõ ad infidelitatẽ ꝓprie. ¶ Adde ſecũdo qḋ iactãtia ſm eũdẽ ponit̃ ſpẽs inẽda cu q̃tũ ad exteriorẽ actũ quo quis falſo ſibi attribuit qḋ nõ habet ſʒ q̃tũ ad interiorẽ cordis arrogãtiaʒ ponit̃ a gre. ſpẽs ſupbie. ¶ Adde ſilr̃ tertio qḋ iſte ſpẽs ſm. s. Tho. ⁊ alios nõ cõſiſtũt in exiſtimatiõe eſſentialiter: q: exiſtimatio ꝑtinet ad rõnẽ ſupbia ṽo ad volũtatẽ: ſʒ cõſiſtũt in interiori arrogãtia ⁊ inordinato appetitu excellẽtie ex quo in intellectu ꝓuenit falſa exiſtimatio vñ ſumunt̃ poti⁹ a ſignis ſuperbie q̃ ab ei⁹ eſſentialib⁹ differentijs qḋ etiã Gre. innuit in illo verbo demonſtratur.

6 ¶ Sexto q̃rit̃ q̃ ſint gradus ſupbie: ⁊ dico qḋ ſm s. Tho. ij.ij. vbi. ſ. ar. iiij. ⁊ ſm Ber. ſunt duodeci oppoſiti duodecim gradib⁹ hũilitatis. ¶ Prim⁹ eſt curioſitas ſiue inordinat⁹ appetit⁹ cognitionis quo quis curioſe vbiq ⁊ inordinate circũſpicit de qua. ſ. curioſitas. ¶ Scḋus leuitas mentis qua. ſ. hõ ſupbe ſe habet in ṽbo que q̃n ſit peccatũ mortale iudicãdũ eſt ex qualitate ṽborũ puta ſi ſint cõtumelioſa ex radice ſupbie ſi eſt ex ſuperbia que ſit mortale aut veniale ⁊ fine: puta ſi intẽdit cõfuſionẽ vel notabilẽ iacturã primi iniuſtã. ¶ Terti⁹ inepta letitia qua. ſ. hõ eſt facilis ⁊ prõptus in riſu q̃ de ſe eſt veniale. ¶ Quart⁹ iactãtia: de qua. ſ. in ṽbo iactãtia. ¶ Quint⁹ ſingularitas ꝑ quã. ſ. q̇s ſanctior alijs vult apparere de qua ſʒ finẽ iudicabit̃. ¶ Sext⁹ arrogãtia ꝑ quã. ſ. hõ ſe alijs ꝓfert ⁊ vt dr̃ di. iiij. c. ſ. ceteros quos. ſ. ſe videt deſpicit ⁊ quib⁹ nõ cõſulẽdo loqui ſʒ vix dominãdo dignat̃ de qua iudicat̃ ſm radicẽ ⁊ finẽ. ¶ Septim⁹ preſumptio nõ qua de alijs ſʒ qua de ſe quis iudicat ſe reputãs ſufficiẽtẽ ad maiora: de qua iudicabitur ſecũdũ radicẽ. ¶ Octauus defenſio peccatorũ de qua ſm radicẽ ⁊ circũſtantias iudicabit̃. ¶ Nonus ſimulata confeſſio qua quis nõ vult ſubire penã ꝓ peccatis que ſimulate cõfitet̃ que eſt mortale ſi ſit in ſacramẽto penitẽtie quo ad mortalia ⁊ ſilr̃ in iudicio quo ad iuridice interrogata vt. ſ. accuſatio. §. viij. ¶ Decimus rebellio deſpiciẽs obedire que eſt mortale rõne cõtẽptus vel preceppti. aut actualis reſiſtẽtie cũ ꝑtinacia in re notabili qua ad laicos: vel etiã i minima quo ad religioſos. ¶ Undecim⁹ libertas q̃ hõ delectat̃ libere facere qḋ vult de qua dicat̃ ſm dicta de inobediẽtia. ¶ 12 eſt ꝯſuetudo peccãdi q̇ iplicat dei cõtẽptũ intellige negatiuũ.

¶ Septimo querit̃ quõ differãt a ſuperbia ambitio ⁊ inanis glĩa ⁊ dico ꝙ ſuperbia appetit inordinate excellẽtiã honorabilẽ vt dictũ eſt: inanis aũt glĩa manifeſtationẽ excellentie de qua infra vana gloria ambitio ṽo eſt inordinat⁹ appetit⁹ honoris ſm. s. Tho. ij.ij. q. cxxxi. ar. ij. vñ inordinatus appetit⁹ dignitatũ rõne honoris pertinet ad ambitionẽ: rõne ṽo vſus dignitatis excedẽtis facultatẽ appetẽtis ꝑtinet ad preſumptionẽ ibidẽ. Eſt aũt ambitio pctm̃ mortale duplicit̃: primo rõne finis ſi i ea cõſtituat̃ vt cũ q̇s eſt ꝑatus ad mortale gr̃a ei⁹ ſcḋo rõne rei appetite puta ſi appetãtur plura bñficia eccleſiaſtica in caſu non licito. ar. c. q: intãtũ de prebẽ. vel bñficiũ eccleſiaſticuʒ cũ cura vt. ſ. eps. §. iij. ⁊ ſimonia. §. xvi. vel generaliter bñficiũ eccleſiaſticũ vel ſeculare cũ appetẽs ſcit ſe indignũ rõne criminis vel ignorãtie ⁊ huiuſmodi: quia contra iuſtitiam appetit. 7

¶ De ſuperſtitionibus ⁊ ſortilegijs.

Superſtitio ⁊ ſuperſtitioſus nomẽ a ſuperſtite traxerunt dicẽte. Iſido. in lib. ety. ꝙ ſuperſtitioſos ait Cicero appellatos qui totos dies deprecabant̃ ⁊ immolabant̃ vt ſui ſibi liberi ſuperſtites fierent: deinde vero trãſlatũ eſt hoc nomẽ ad ſignificãdũ quoddã vitiũ qḋ gloſ. ad colo. ij. diffinit dicẽs ꝙ ſuperſtitio eſt religio ſupra modũ ſeruata ⁊ clarius. s. Tho. ij.ij. q. xcij. dicens quod ſuperſtitio eſt vitium religioni oppoſitum ſm exceſſum: nõ quia plus exhibeat in cultum diuinum quã vera religio ſed

qꝛ:exhibet cultū diuinū cui nō debet vel eo modo quo nō debet ſicut etiā in aliquibus alijs virtutibus vt in magnanimitate ⁊ magnificētia vitiū excedit mediū virtutis:nō qꝛ ad mai᷒ aliquid tēdat quā virtus ſed foꝛte ad minus ſed qꝛ facit aliquid cui nō debet vel quādo nō debet:⁊ ſimiliter ſm alia huiuſmodi vt patet.iiij.ethico.

1. qō ¶ Primo aūt queriẛ quot ſunt ſuperſtitiōis ſpecies:⁊ dico vt patet.xvj.vbi.ſ.qđ hui᷒ vitij ſunt due ſpēs ſubalterne:quarum pꝛima cōſiſtit in exhibere diuinū cultū deo vero modo indebito:⁊ đꝛ ſuperſtitio indebiti cultus:ſcđa vero in exhibere cultū diuinū ei cui nō debet:que etiā in tres alias ſpēs diuidiẛ:quarū pꝛima eſt idolatria:ſecūda eſt ſuperſtitio diuinatiua que ⁊ ipſa in multas ſpēs diuidiẛ vt patebit.j.§.iiij.tertia eſt obſeruatiua ad quā pertinet ars notoꝛia ⁊ oēs obſeruatiōes oꝛdinate ad coꝛpoꝝ immutatiōes puta ſanitatē vł egritudinē.i.oēs incātatiōes ⁊ alligature.ſ.maleficium.§.viij.dictū eſt de quibus omnibus nunc agendum eſt.

2 ¶ Scđo queriẛ qđ iuris de ſuperſtitiōe indebiti cult᷒ ⁊ dico duo. Primo. Scđm.ſ. Tho.ij.ij.q.xciiij.cū ſm aug.cōtra mēda.maxie pernitioſuꝫ ſit mēdaciū qđ ſit in his que pertinēt ad xpianā religionē in cultu veri dei ſi per cultū exterioꝛē aliqđ falſuꝫ ſignificeẛ erit cultus pernitioſus:qđ dupłr cōtingit pꝛimo.ſ.ex parte rei ſignificate aliqua diſcoꝛdat ſignificatio cult᷒ ſicut pernitioſuꝫ nūc eſt vti cerimonijs veteris legis qb᷒ xpi myſteria figurabanẛ futura:ſcđo ex parte colētis:qꝛ ſicut falſarius eſſet q̇ ex parte alicui᷒ ꝓponeret aliqua ſibi nō cōmiſſa:ita ⁊ qui ex parte ecclie cultū exhibet deo cōtra modū diuina autoꝛitate ab eccl'ia cōſtitutū ⁊ i eccl'ia ꝯſuetū:diuerſē aūt cōſuetudies ecclie in diuino cultu in nullo preiudicāt veritati:ideoq̄ ſeruāde ſunt:⁊ illicitū eſt eas preterire. Scđm. In diuino cultu licet nihil poſſit eſſe ſuperfluū ſm abſolutā quātitatē qꝛ nihil poteſt facere qđ nō ſit minus eo qđ deo debet ſuperfluū tñ ſm quātitatē pꝛopoꝛtiōis.i.qđ nō eſt fini pꝛopoꝛtionatū pōt eſſe in diuino cultu:qꝛ cū ei᷒ finis ſit pꝛimo vt hō det gloꝛiā deo ⁊ ſcđo vt ei mente ⁊ coꝛpoꝛe ſe ſubijciat quicqđ ꝑtinet ad gloꝛiā dei:⁊ ad hoc qđ mēs hominis deo ſubiciaẛ ⁊ etiā coꝛpus ꝑ moderatā refrenationē cōcupiſcētiarū ſm dei ⁊ ecclie oꝛdinationē ⁊ cōſuetudinē coꝝ quibus cōuiuit nō eſt ſuperfluū ſi qđ aūt de ſe nō ꝑtinet ad gloꝛiā dei nec ad hoc qđ mens hoīs feraẛ in deū aut qđ carnis cōcupiſcētie moderate frenenẛ aut etiā ſi ſit preter dei ⁊ ecclie inſtōnē vel cōtra cōſuetudinē cōmunē que ſm aug.p.l. habēda eſt hoc totū reputandū eſt ſuperfluū ⁊ ſuperſtitioſum qꝛ in exterioꝛib᷒ ſolū cōſiſtēs ad interioꝛem dei cultū non pertinet. Hec ex illo.

¶ Tertio queriẛ qđ iuris de idolatria ⁊ dico ſuperſedendū eſſe hic.qꝛ iā per grām xpi nō eſt in vſu ⁊ ad remittendum ad.ſ. Tho.ij.ij.q.xciiij. 3

¶ Quarto q̄riẛ qđ ⁊ quotuplex ſit ſuꝑſtitio diuinatiua:⁊ dico ſm.ſ.Tho. vbi.ſ.q.xciiij.qđ diuini dicti quaſi deo pleni ſm Iſi.li.etȳ.ex hoc dicūtur qđ pꝛeſumūt pꝛenunciare aut pꝛecognoſcere futura ad vtrūlibet vel raro deo nō reuelāte:nō aūt ſi qs pꝛenūciet ea q̄ ex neceſſitate eueniūt vel vt in pluribꝰ q̄ humana rōne ꝯnoſci poſſent per certitudinē vel ꝑ cōiecturā. Vñ diuinatio tūc ſolū đꝛ qñ indebito mō vſurpat ſibi pꝛenūciationē futuroꝝ. Vñ ſemꝑ eſt pctm:qꝛ vſurpat qđ eſt dei ꝓpꝛiū. Et ſemꝑ ex ope demonū ꝓuenit: vel qꝛ expreſſe inuocanẛ ad futura manifeſtāda addē vel pn̄tia occulta vel qꝛ ingerūt ſe vanis inquiſitionib᷒ futuroꝝ vt mētes hoīm implicenẛ vanitate Quō aūt demones poſſint futura vel occulta cognoſcere vide ſupꝛa maleficiū.§.j. Diuinatiōis aūt ſunt multe ſpēs diſtincte ſm ꝓpꝛia obiecta ſiue materias put.ſ.in diuerſis rebus occultoꝝ cognitio cōſideraẛ. Nā ſi expꝛeſſe demones inuocanẛ ſolēt futura pꝛenunciare multipliciter:⁊ tūc pꝛima diuinatiōis ſpēs đꝛ pꝛeſtigiū ex eo qđ oculi hoīm ꝑſtringunẛ dū demones pꝛeſtigioſis apparitionibus ſe aſpectui ⁊ auditui hoīm ingerūt:ſcđa ſomnioꝝ:tertia necromātia que eſt per moꝛtuoꝝ allocutionē a necro qđ eſt moꝛtuus ⁊ 5 mantia qđ eſt diuinatio:quarta diuinatio ꝑ phitonomia que.ſ.fit ꝑ hoīes viuos ſicut in arreptitijs patet:q̄nta qñ demones pꝛenūciāt futura ꝑ figuras aut ſigna que in reb᷒ inanimatis apparēt que ſi apparēāt in coꝛꝑe terreſtri puta vngue vel ferro aut lapide polito vocaẛ geomātia:ſi aūt in aqua idromātia:ſi in aere aeromātia:ſi i igne pyromātia:ſi aūt in viſceribꝰ aīaliū immolatoꝝ in aris demonū vocaẛ aruſpiciū. Et ſic habentur nouē ſpēs. Si aūt demones nō inuocantur expꝛeſſe diuinatio diuidiẛ i gña duo quoꝝ pꝛimū eſt cū ad pꝛecognoſcēdū futura aliqđ ꝯſiderāᷓ 6 in diſpoſitiōe vel motu alteri᷒ rei.i.ſubſtātie alterius ab hoīe:qđ quidē ſi ſit ex cōſideratione ſitus ac mot᷒ ſiderū ꝑtinet ad aſtrologos que ⁊ geneatici vocanẛ ꝓpter cōſiderationē natalium dierū:ſi vero ꝑ motus ⁊ voces auiū ſeu quecūq̄ aīaliū ſiue ꝑ ſternutatiōes hoīm aut mēbroꝝ ſalt᷒ ꝑtinet gñaliter ad auguriū qđ đꝛ a garritu auiū ſicut auſpiciū ab auiū inſpectione in auib᷒ enī hmōi pꝛecipue cōſiderari ſolēt:ſi vero ſit circa vba hoīm dicta abſq̄ intētiōe que quis retoꝛquet ad futurū qđ vult pꝛecognoſcere hoc vocaẛ omē:ſicut romanis deliberātib᷒ vtrū ad aliū locū migrarēt:foꝛte eo tpe cēturio quidā exclamauit ſignifer ſtatue ſignū hic optime manebimus quā vocē auditā pꝛo bono ne acceperūt trāſeūdi

conſiliū omittētes: ſi aūt ꝯſiderent̄ aliq̄ diſpoſitiones figurarū in aliquib⁹ corporib⁹ viſui occurrētes erit alia diuinationis ſpēs: q2 ex lineamētis man⁹ ꝯſideratis diuinatio ſumpta chiromātia vocat̄ q̄ſi diuinatio man⁹: chiros em̄ grece dr̄ man⁹ diuinatio vō ex q̄buſdā ſignis in ſpatula alicuius aīalis apparentib⁹ ſpatulantia vocatur. ¶ Secūdū gen⁹ eſt ad qđ ptinet diuinatio facta ex conſideratiōe eoꝝ q̄ eueniunt ex q̄buſdā q̄ ab hoīb⁹ ſerio fiūt ad aliq̄d occultū inq̄rendū ſiue per protractionē pūctoꝝ qđ ptinet ad artem geomātie: ſiue p ꝯſiderationē figurarū q̄ proueniunt ex plūbo liquefacto in aqua piecto: ſiue ex q̄buſdā ſchedulis ſcriptis vel non ſcriptis in occulto repoſitis dū conſiderat̄ quis quā accipiat: vel etiā ex feſtucis inequalibus ꝓpoſitis qui maiorē vel minorē accipiat vel etiā ex taxilloꝝ proiectione q̄s plura pūcta piciat: vel etiā dū conſiderat̄ quid aperiēti librū occurrat q̄ oīa ſortium nomē habēt. ¶ Sic ergo ptʒ triplex diuinationis gen⁹ quoꝝ primū eſt p manifeſtā demonis inuocationē qđ pertinet ad necromāticos: ſcđm autē eſt per ſolā ꝯſiderationē diſpoſitionis vel motus alterius rei qđ pertinet ad augures: tertiū eſt dum facimus aliquid vt nobis manifeſtet̄ aliqđ occultū qđ pertinet od ſortes. Sub quolibet autem horum multa continent̄. vt patet ex dictis.

5 ¶ Quinto q̄rit̄ q̄d de diuinatione facta p inuocationē demonū. ſ. expreſſa: ⁊ dicit. s. tho. qđ oīs talis eſt illicita: tū q2 ibi eſt expreſſe pactū initū cū demone per ipſam inuocationē ſm illud Eſa. xxviij. dixiſtis: percuſſimus fedus cū morte: qđ eſt oīno illicitū: ⁊ eſſet adhuc grauius ſi ſacrificium vel reuerentia demoni inuocato exhiberet̄: tū q2 demon q̄ hoīm ꝑditionē intēdit ex ſuis rn̄ſis etiā ſi aliq̄n vera dicat intendit hoīes aſſuefacere ad hoc qđ ei credat̄: et ꝯ̄r ꝑducere ad aliq̄d humane ſaluti nociuum. Quō aūt liceat demones adiurare. vide. s. adiuratio. §. iiij. ⁊. v. s. exorciſta.

6 ¶ Sexto q̄rit̄ vtrū diuinatio p aſtra ſit illicita et dicit. s. tho. qđ opatio demonis vt aīos hoīm implicet vanitati aut falſitati ingerit ſe diuinationi que ex falſa aut vana opinione procedit q2 vtit̄ q̄ ex ꝯſideratiōe ſtellarū vult ꝑcognoſcere futura q̄ per eas cognoſci nō pn̄t. Igit̄ ex falſa et vana opiniōe procedit. et ꝯ̄r erit diuinatio ſupſtitioſa et illicita. ſi q̄s inde velit precognoſcere futuros caſuales vel fortuitos euentus aut futura opera hoīm per certitudinē. q2 vt idē ꝓbat ex ſtellis non accipit̄ precognitio futuroꝝ niſi ſicut ex cauſis ꝑnoſcunt̄ effectus: duplices autē effect⁹ inq̄t ſubtrahunt̄ cāūtati celeſtiū corporū. primo effect⁹ p accidēs cōtingētes ſiue in rebus humanis ſiue in naturalib⁹ q2 cū ens p accidens neq̄ ens ſit ꝓprie neq̄ vnū: vt probat̄ in. vj. meta. nō hʒ cām ꝓcipue naturalē cū opatio naturalis determinet̄ ad vnū ſicut ꝓcedit ab vno ꝓncipio qđ eſt forma rei naturalis: ſcđo act⁹ liberi arbitrij. q2 corpa celeſtia imꝓmere nō pn̄t directe i intellectū et volūtatē q̄ nō ſunt corp⁹: ⁊ ꝯ̄r nec p ſe cauſare tales opatiōes: lʒ ad hoc poſſint diſpoſitiue inclinare. inquātū imprimūt in corp⁹ humanū. et ꝯ̄r in vires ſenſitiuas q̄ ſunt act⁹ corpaliū organoꝝ et inclināt ad humanos act⁹. lʒ neceſſitatē libero arbitrio nō imponāt cū obediāt ratiōi ſm philoſophū in. iij. de aīa. ⁊. ſ. ethi. ¶ Frequēter tn̄ circa hoc aſtrologi vera ꝑnūciāt ꝓcipue in cōib⁹ euētibus q̄ dependēt ex multitudine: primo q2 plures hoīm paſſiōes corpales ſequunt̄ et ꝯ̄r act⁹ eorū diſponunt̄ vt in plurib⁹ ſm inclinationē corpoꝝ celeſtiū. pauci vō ſunt. i. ſoli ſapiētes q̄ eas rōne moderent̄. ſcđo propter demones ſe immiſcentes ſm aug. in. ij. ſup gen̄. Hec ex illo virtualiter. qui etiā tenet eſſe ſupſtitioſum velle inde. ſ. ex ſtellis ꝑnoſcere futura neceſſario vt eclipſim et oīa ex eis cauſata. intellige in plurib⁹. vt. s. §. iiij. in ꝑn. puta ſiccitates et pluuias et huiuſmodi.

¶ Septio q̄rit̄ q̄d de diuinatiōe p ſomnia. et dicit. s. Tho. qđ cū ſit illicita diuinatio q̄ opinioni falſe innitit̄ ꝯſiderare: opʒ q̄d ſit verū circa ꝑcognitionē futuroꝝ de ſomnijs. Cū aūt ſomnia ſint futuroꝝ euentuū qn̄q̄ q̄dē cā. vt cū q̄s ex viſis in ſomnijs mouet̄ ad aliq̄d agēdū aut vitādū: qn̄q̄ vō ſigna inquātū. ſ. reducunt̄ ad aliquā cāʒ cōeʒ ſomnijs ⁊ futuris euētib⁹ ⁊ ſm hoc plurimū ꝑcognitiōes futuroꝝ ⁊ ſomnijs fiāt ꝯſiderandū eſt q̄ ſit cā ſomnioꝝ ⁊ an poſſit eſſe cā futuroꝝ euētuū vel ea poſſit cognoſcere. ¶ Eſt aūt cā ſomniorum qn̄q̄ interior: ⁊ eſt duplex: ꝑma eſt aīalis iquātū ſcʒ phātaſie dormiētis occurrūt ea circa q̄ ei⁹ cogitatio et affectio immorata eſt in vigilando: et hec nō eſt cā futuroꝝ euētuū: et ꝯ̄r hmōi ſomnia p accidēs ſe hn̄t ad futuros euētus: ⁊ ſic qn̄q̄ ſimul cōcurrāt erit caſuale. ¶ Scđa eſt corpalis: q2 ex iteriori diſpoſitiōe corpis format̄ aliq̄s mot⁹ in phātaſia cōueniēs tali diſpoſitiōi: ſicut abūdāti frigidis humorib⁹ in ſomnijs occurrit qđ ſit in aq̄ vel niue: ꝓpter qđ dicūt medici intēdēdū eſſe ſomnijs ad cognoſcēdū interiores diſpoſitiōes. ¶ Qn̄q̄ vō ſomnioꝝ cā eſt exterior et eſt duplex. Prima eſt corpalis iquātū imaginatio dormiētis immutat̄ vel ab aere ꝯtinēti vel ex expꝛ̄ſſiōe celeſtis corpis vt ſic dormiēti aliq̄ phantaſie appareāt ꝯformes celeſtiū diſpoſitionū. Scđa eſt ſpūalis q̄ eſt qn̄q̄ q̄dē a deo q̄ miniſterio angeloꝝ aliqua hoīb⁹ reuelat in ſomnijs ſm illud nume. xij. ſi q̄s fuerit inter vos ꝓpheta dn̄i in viſiōe apparebo ei vel p ſomniū loquar ad illū: qn̄q̄ vero opatiōe demonū aliq̄ phātaſie dormiētib⁹ apparēt: ex q̄b⁹ qn̄q̄ aliq̄ futura reuelāt: hn̄tib⁹ cū eis pa- 7

cita illicita. ¶ Sic ergo dicẽdũ q̄d ſi q̄s vtat̃ ſomnijs ad p̄cognoſcenda futura ſm q̄d ſomnia pcedũt ex reuelatiõe diuina: vel ex cã naturali itrinſeca ſiue extriſeca quãtũ põt ſe virt⁹ talis cãe extẽdere. nõ erit illicita diuinatio: ſi vero hmõi diuinatio cauſet̃ ex demonũ reuelatiõe. cũ q̄b⁹ habẽtur pacta expreſſa: q: ad hoc inuocant̃. vel tacita q: hmõi diuinatio extẽdit̃ ad q̄d ſe nõ põt extendere virt⁹ cãe ſomniũ erit diuinatio illicita ⁊ ſuperſtitioſa. Hec ex illo. Vñ ſuperſtitioſum eſt ex ſomnijs nedũ p̄cedẽtib⁹ a demone: ſed a cã naturali velle diuinare de effectib⁹ caſualib⁹: puta inuẽtiõe theſauri vel q̄d occidet̃ ab aliquo aut de ſubiectis libero arbitrio: eſt illicitũ ſec⁹ ſi ſomniauit pluuiã vel hmõi ⁊ eã p̄nũciet: itẽ ſec⁹ ſi ſint a deo. q̄d licite q̄s p̄ſumit q̃n fiunt p̄miſſa oratiõe ad deũ. ar. dicẽdo ⁊c̄. ſeq. ad ſi. vel etiã ſi habeant illa ſigna q̄b⁹ doctores diſtinguũt viſionẽ diuinã a diabolica. de q̄b⁹ in aur. ro. circa feſta natalia. Q̄d aũt d̃r nõ eſſe credendũ ſomnijs intelligitur cõtra predicta. et paſſim ſine cõſilio peritorũ.

8. q. ¶ Octauo q̃rit̃ q̄d de diuinatiõe per anguria et oĩa ⁊ hmõi obſeruatiões exterioꝝ rerũ: ⁊ dicit. s. tho. q̄d cũ hmõi nõ poſſint eſſe cã euẽtuũ futuroꝝ: ex eis nõ cognoſcunt̃ futura niſi inq̄tũ ſunt effect⁹ aliquarũ cauſarũ q̃nq; etiã ſunt cauſantes vel p̄noſticãtes futuros euẽt⁹. Cã aũt naturalis iſtinct⁹ q̄ bruta mouent̃ ad ſuas opatiões põt eſſe duplex. Pria eſt corpalis q: nõ hñt niſi aiam ſenſitiuã cui⁹ oẽs potẽtie ſunt act⁹ corpaliũ organoꝝ et ſic ſubiacet diſpoſitiõi ↄtinẽtiũ corpoꝝ et primordialiter celeſtiũ. Vñ nihil p̄hibet aliq̄s coꝝ opatiões eſſe futuroꝝ ſigna inquãtũ cõformãtur diſpoſitiõib⁹ celeſtiũ corpoꝝ ⁊ aeris ↄtinẽtis ex q̄b⁹ p̄ueniũt aliq̄ futuri euẽt⁹. In hoc tñ ſũt duo ↄſiderãda p̄mũ vt extẽſio nõ fiat niſi ad p̄cognoſcẽdũ cauſata per mot⁹ celeſtiũ corpoꝝ: vt dictũ eſt. ẜm vt nõ fiat niſi ad ea q̄ ad hmõi aialia poſſent aliq̄l̃r ptinere. ↄſequunt̃ eñi p celeſtia corpa cognitionẽ quandã naturalẽ ⁊ inſtinctũ ad ea q̄ coꝝ vite ſunt neceſſaria. ſicut ſunt immutatiões facte p pluuias vẽtos ⁊ hmõi. Scḋa cã eſt ſpũalis. ſ. vel de⁹: vt pꝫ in colũba ſup xp̄m deſcẽdẽte. et in coruo q̄ pauit heliã. ⁊ in cethe euomẽte ionã: vel etiã demones q̄ hmõi opationib⁹ brutoꝝ vtunt̃ ad iplicãdos aios hoim vanis opiniõib⁹. Et eadẽ rõ vr̃ eſſe de oĩb⁹ alijs hmõi preterq̄ de oibus q: humana verba q̄ accipiunt̃ p hoie non ſubdunt̃ diſpoſitiõib⁹ ſtellarũ q̄ tñ diſponuntur ſm diuinã p̄uidẽtiã: ⁊ q̃nq; ſm demonũ opationẽ. Sic ergo dicẽdũ q̄d oĩs hmõi diuinatio ſi extẽdat̃ vltra id ad q̄d põt ptingere ſm ordinẽ nature vel diuine p̄uidẽtie ſupſtitioſa eſt ⁊ illicita. Joſeph autẽ dicẽs ge. xliiij. non eſſe ſibi ſimilẽ in augurãdi ſciẽtia dixit ioco ſm aug. referẽs forte ad id q̄d de eo vulgus opinabatur. gedeõ aũt in vij. obſeruauit recitationẽ ⁊ expoſitionẽ ſomnij quaſi ordinatã a diuina p̄uidẽtia ad inſtructionem ſui: et ſil'r hdicſer geñ. xxiiij. attendit verba puelle oratione premiſſa ad deum. Hec ex illo.

¶ Nono q̃rit̃ q̄d de diuinatiõe ſortiũ. ⁊ dicit. s. 9
tho. vbi. ſ. ⁊ in q̄dã opuſculo q̄d ſortes p̄prie dicunt̃ cũ aliquid fit. ſ. ab hoie serioſe vt ei⁹ euentu ↄſiderato aliq̄d occultũ innoteſcat: ⁊ d̃r ſors diuiſoria ſi ei⁹ iudicio q̃rat̃ quid cui ſit adhibẽdũ: ſiue illud ſit res poſſeſſa ſiue honor ſeu dignitas: ſeu pena vel actio ſi vo inq̄rat̃ q̄d ad agere oporteat vocat̃ ſors cõſultoria: ſi vo q̃rat̃ q̄d ſit futurũ vocat̃ diuinatoria. Cũ autẽ euent⁹ ſortiũ expectari poſſit a triplici cã. ſ. celo: fortuna: vel ſpũ dirigẽte: ſi expectet̃ a celo q̄ſi act⁹ humani q̄ ad ſortes reqrunt̃. ſcḋm diſpõnẽ ſtellarũ ſortiant̃ effectũ vana ⁊ falſa eſt opinio. ⁊ ↄñr demonũ ingeſtiõe nõ carẽs: ex quo illicita ⁊ ſupſtitioſa erit diuinatio. Si vo expectet̃ a fortuna q̄d locũ hr̃e põt ſolũ in diuiſoria ſorte. nõ vr̃ hr̃e vitiũ niſi forte vanitatis: ſicut ſi nõ valẽtes aliq̄d ↄcorditer diuidere velint ad diuiſionẽ ſortib⁹ vti: q̄ſi fortune exponẽtes q̄s quã partẽ accipiat. Si vo expectet̃ a ſpũ ſiue cã ſpũali: ſi q̄dẽ ſit demõ eſt ſors illicita et ſm canones p̄hibita ſicut fecit rex babylonis. ezech. xxi. Si vo expectet̃ a deo q̄ tẽperat ſortes vt puer. xvi. talis ſors ſm Aug. nõ eſt aliq̄d ſm ſe malũ. ¶ Põt tñ in hoc quadrupl'r incidere pctm̃. Primo ſi abſq; neceſſitate ad ſortes recurrat̃: q: vr̃ ptinere ad tẽtationẽ dei: ſed intelligo ſine neceſſitate ſpũali vel etiã tpali pſone. vel etiã rerũ quo ad magnũ damnũ vitãdũ. vt fecit Dauid. j. reg. xxx. Scḋo ſi q̄s eis vtat̃ in neceſſitate q̄dẽ ſed ſine reuerẽtia dei: vñ dicit beda ſup act. apo. q̄d ſi q̄ neceſſitate aliq̄ cõpulſi deũ putãt ſortib⁹ exẽplo apoſtoloꝝ eſſe cõſulendũ videãt hoc ſi ipſos apl'os nõ niſi collecto fratrũ cetu ⁊ p̄cib⁹ ad deũ fuſis egiſſe. Tertio ſi diuina oracula ad terrena negotia cõuertant̃ q: talis conſuetudo diſplicet Aug. ad inq̄ſi. ianu. ſed intellige q̄d negotia p̄prie ſunt circa tpalia lucra nõ circa damna vitãda. Q̄rto ſi q̄s ſortib⁹ vtat̃ in electiõib⁹ eccl'iaſticis q̄ inſpiratione ſpũſſcti fieri debẽt: vñ ſm bed. vbi. ſ. matthias ſorte querit̃ ante pẽtecoſtẽ. q: ſ. nõdũ erat effuſa in eccl'ia plenitudo ſpũſſan. ſeptẽ aũt diaconi poſtea nõ ſorte ſed electiõe diſcipuloꝝ ſunt ordinati: ſecus aũt in tpalib⁹ dignitatib⁹ q̄ ad tpalẽ diſpoſitionẽ ordinant̃ in quarum electione pleruq; hoies ſortibus vtunt̃. ſicut et in rerum tpaliũ diuiſione. ¶ In neceſſitate aũt licitũ eſt diuinũ iudiciũ reuerenter ſortibus implorare: ſicut ſm Aug. in ep'la ad hono. ſi tpe p̄ſecutionis ignorat̃ q̄ miniſtri fugere ⁊ qui remanere debeant: vel ſm eũdẽ in primo de doc. xp̄i. ſi

habẽti dãda occurrãt duo eque indigẽtes ⁊ vtri-
q̃ dare nequeãt. Iudiciũ aũt ferri cãdẽtis vel aq̃
feruẽtis ordinat̃ q̃dẽ ad occulti pcti p inq̃ſitionẽ
per aliq̃d ab hoie fit: ⁊ hoc ꝯuenit cũ ſortibus in-
quantũ tñ expectat̃ aliquis miraculoſus effect⁹ a
deo excedit cõem ſortiũ rõnẽ vnde illicitũ reddit̃
tum q̃ ordinat̃ ad iudicãdũ occulta q̃ diuino iu
dicio reſeruant̃: tũ etiã q̃ hmõi iudiciũ nõ eſt di
uina autoritate ſancitũ: vnde ꝓhibet̃. ij. q. v. con
ſuluiſti. Et eadẽ rõ⁊ de lege duellorũ: niſi q̃d pl⁹
accedit ad cõem rõnẽ ſortiũ: inquãtũ nõ expectat̃
ibi miraculoſus effectus: niſi forte quando pugi-
les ſunt valde impares ṽtute vł arte. Hec ex illo.

10 q. 2. di. ¶ Decimo querit̃ q̃d de ſupſtitiõe obſeruãtia: ⁊
dico multa. ☞ Primum. Uti obſeruãtus artis no
torie ſm. s. Thom. ⁊ alios eſt illicitũ q̃ hec ars
vtit̃ ad acquirẽdã ſciam q̃buſdã nõ vt cauſis ſed
vt ſignis cũ ſcḋz ſe nõ habeãt ṽtutẽ cauſandi ſciẽ
tiã vt eſt inſpectio q̃rũdã figurarũ prolatio igno
torũ ṽborũ: ⁊ aliis hmõi: q̃ ſigna ſunt ſupuacua
cum nõ ſint diuinit⁹ inſtituta ſicut ſunt ſacrãlia
⁊ ꝯñr ptinẽt ad pacta q̃dã ſignificationũ cũ demo
nib⁹: vñ eſt penit⁹ repudiãda xpiano ſicut ⁊ alie
artes nugatorie vel noxie ſuperſtitiõis vt Augu.
dicit in. ij. de doc. xpi. ⁊ ſm archi. eſt mortale. Eſt
ẽt hoc ineffica⁊ ad ſciam acq̃rẽdã: vt ꝓbat. s. tho.
2 vbi. s. q. lxvj. ☞ Scḋm. In obſeruatiõib⁹ ordina-
tis ad corpoꝝ mutationẽ: puta ad ſanitatẽ vł hu
iuſmodi: de q̃b⁹ ẽt. s. in ṽbo maleficiũ. ſm. s. tho.
conſiderãdũ eſt vtrũ facta ad pticulares effectus
inducẽdos videant̃ poſſe tales effect⁹ cãre: et ſic
nõ erit illicitũ: q̃ lz cãs naturales adhibere ad ꝓ
prios effect⁹: ſi autẽ nõ vid ẽt eos poſſe cãre ꝯñs
eſt q̃d nec adhibeant̃ ad hoc ſicut cãe ſed quaſi ſi
gna: ⁊ ꝯñr pertinent ad pacta ſignificationũ cum
demonib⁹ inita: vnde ſm Augu. xj. de ci. dei de-
mones alliciunt̃ creaturis nõ vt aialia cibis: ſz vt
ſpũs ſignis vnde ẽt eũdẽ in. ij. de doc. xpi. ad ſup
ſtitionẽ ptinẽt oĩa remedia q̃ medicorum diſcipli
na cõdẽnat ſiue in p̃cationib⁹ ſiue in q̃buſcũq̃ no
tis quas characteres vocãt. xxvj. q. ũ. illud. Nec
obſt. q̃d ſicut corpora naturalia ſubiciuntur celo
inde ex ei⁹ impreſſiõe ꝯſequẽdo ṽtutes occultas
ita ⁊ artificialia: puta imagines: quia ideo natu-
ralia a celo ſortiunt̃ virtutes actiuas: quia ſortiun
tur etiã formas ſubſtãtiales q̃s coꝝ ṽtutes conſe
quunt̃: forma autẽ artificialiũ procedũt ex conce-
ptiõe artificis: ⁊ cũ nihil aliud ſint quã cõpoſitio
ordo ⁊ figura vt dr in. j. phi. nõ pñt hr̃e naturalẽ
ṽtutẽ ad agẽdũ: vñ inquãtũ artificialia nullã vir
tutẽ ſortiunt̃ a celo ſz ſolũ ẽz materiã naturalem.
Uñ imagines aſtronomice ex opatiõe demonum
habẽt effectũ: cui⁹ ſignũ eſt q̃d neceſſe eſt eis iſcri
bi quoſdam characteres qui naturaliter ad nihil
operantur cum ſi gura nõ ſit naturalis operatio-
nis principium. In hoc tamen diſtant imagines
aſtronomice a necromãticis: q̃ in iſtis ſunt que-
dã tacita pacta cũ demõib⁹ p characterũ quedã ſi
gna: ſz in illis ſiũt expreſſe inuocatiões ⁊ p̃ſtigia
quedã. vñ ptinẽt ad pacta expſſa cũ eis. Hec ex il
lo. ☞ 3. Obſeruatiões ordinate ad precognoſcẽdũ
3 aliqua fortunia vel infortunia ſcḋm q̃d aliq̃ expe
riunt̃ q̃ aliqua tpa vel loca aut ṽba audita vł oc
curſus hoĩuz aut aialium ſiue diſtorti aut inordi
nati act⁹ aliquod p̃ſagiũ hñt futuri boni vel mali
ſm. s. tho. oẽs ſunt ſuperſtitioſe ⁊ illicite: q̃ p̃di-
ctis vtunt̃ vt ſignis nõ introductis autoritate di
uina ſz magis humana vanitate demonum mali
tia cooperante: ⁊ videnẽ eſſe q̃dã reliquie idola
trie ẽz q̃ obſeruabant̃ auguria ⁊ dies fauſti ⁊ in
fauſti q̃ ptinet q̃dãmodo ad diuinationẽ p aſtra
ſm q̃ diuerſificant̃ dies. Si q̃s tñ p̃ſagiũ hmõi cõ
ſideret ex ſua cã non erit illicitũ: ſicut ſi ſeruus ti
meat flagellũ iudicis videns irã dñi. ⁊ ſilr ſi quis
timeret nocumẽtũ puero ex oculo faſcinãte. Et ſi
a principio hoies in his obſeruantiis aliquid ve
ri expti ſunt fuit a caſu: deinde ṽo ope demonuz
cum hoies incipiunt his aĩm applicare vt fiãt cu
4 rioſiores ⁊ magis laq̃is implicent̃. ☞ Quartuz. In
oĩbus autẽ incãtationib⁹ vel ſcripturis ſuſpenſis
ſcḋm. s. Tho. duo cauenda ſunt. Primo q̃dẽ ne q̃d
pfert̃ aut ſcribit̃ pertineat ad inuocatiões demo
num q̃d eſt manifeſte ſupſtitioſum ⁊ illicitũ: ⁊ ſi-
militer ne contineat ignota noĩa. ne ſub illis la-
teat aliq̃d illicitũ: ⁊ ſilr ne q̃d falſitatis cõtineat
q̃ ſic eius effect⁹ expectari nõ poſſet a deo q̃ non
eſt teſtis falſitatis. Scḋo cauendũ eſt ne cũ ṽbis
ſacris cõtineant̃ aliqua vana puta characteres in
ſcripti p̃ter ſignũ crucis aut ſi ſpes habeat̃ in mõ
ſcribẽdi. aut ligãdi. aut in quacũq̃ hmõi vanita-
te que ad diuinã reuerentiã nõ pertineat: q̃ hoc
iudicaret ſuperſtitioſum: alias autẽ eſt licitũ: vñ
dicitur in decre. xxvj. q. v. c. nõ liceat xpianis. q̃d
in collectionibus herbarũ que medicinales ſunt
aliquas obſeruationes: aut incantationes non li
cet attendere: niſi tantum cum ſymbolo diuino
aut dominica oratione: vt tantuz creator ⁊ deus
omnium honoretur. Hec ex illo. De reliquiis au
tem portandis habes. s. reliquie ſ. iiij. Adde ve-
ro primo ſecundũ euz quod incantationibus ſer
pentum vel quorumcunq̃ animalium ſi reſpect⁹
habeatur ſolum ad verba ſacra ⁊ diuinam virtu-
tem non erit illicitum plerũq̃ tamen tales incan
tationes habent illicitas obſeruantias ⁊ per de-
mones ſortiuntur effectum. ⁊ precipue in ſerpen-
tibus: quia ſerpens fuit primum demonis inſtru
mentum ad hominem decipiendum. Adde ſecun
do ſcḋm ṽṽ. ⁊ mo. quod carminatrices ſi nihil ſu
perſtitioſum dicũt docent aut faciunt. ſed tantuz
vtunt̃ licitis precibus ⁊ adiurationib⁹ ſicut per

paſſionē ꝛ crucē xp̄i ꝛ hmōi nō peccāt mortaliter
niſi poſt ꝓhibitionē eccl'ie ſibi factā ꝓhibendi
ſunt tamē viri ꝛ mulieres a talibꝰ: qꝛ multa inuti
lia ꝛ ſuperſtitioſa ſolēt admiſceri: niſi forte ſacer
dos ſit vel religioſus ꝛ diſcretꝰ: aut etiā laicꝰ ex
cellētis vite: q̄ fuſa orōne licita ſup infirmū ma
nū ponat q̄ tamē forte deberēt a talibꝰ abſtinere
ſi timetur ne exēplo eorū alij ſupſtitioſi aſſumant
ſibi carminatiōibꝰ abuſum: iuxta illud ab oī ſpē
mala ꝛc. de vi. ꝛ ho. cle. cū ab oī. Adde tertio ſm
Archi. vt etiā elicit ex p̄dictis: qḋ ſi tp̄s vel dies
obſeruet ad aliq̄d faciendū vel omittendū ex cā
naturali puta diſpōne lune ad medicinā ſumēdā
vel arborē ſuccidēdā: nō eſt ſuperſtitioſum nec ſi
licitū: ſecꝰ ſi ex falſa opiniōe: puta qꝛ putat quis
aliquos dies fortunatos vel infortunatos: vt ſi
quis vtit herbis collectis in mane aſcēſionis vel
balneāt ſe in nocte Jo. bap. ſed tamē limita qn̄ nō
mouet quis ex ſpūali deuotiōe feſti occurrentis
illa die: vnde nō eſt ſupſtitioſuꝫ ſi ſacerdos ad ce
lebrādū primā miſſam obſeruet diē alicuiꝰ ſancti
ſibi deuoti ꝛ hmōi. Adde quarto ſꝫ v̄v̄. ꝙ breuia
cōtinētia qḋ ſi quis ea portauerit nō incurret tale
vel tale malū: vel ꝯſūr tale vel tale bonum repro
banda ſunt ꝛ peccant faciētes: vtentes: ꝛ cōſulen
tes: niſi ſint adeo ſimplices qḋ excuſent ignoran
tia. Adde quinto ſcḋm eundem Archi. quod licet
vtentes incātationibus ꝛ breuibꝰ ſuperſtitioſis
ignoranter excuſet forte a mortali: ſecus ſi audie
runt a perſonis diſcretis ea eſſe illicita: quia non
videntur poſſe excuſari. ar. viij. diſtin. ignoſci.
11.q. ¶ Undecio querit q̄ ſit pena ſupſtitioſoꝝ: ꝛ dico
qḋ diuinatores ꝛ malefici ſcḋm leges capite ple
cti debēt: ꝛ ſi accedāt ad domū alteriꝰ debēt cre
mari: itē oīa eorūꝫ bona debēt publicari: vt. C. de
malefi. l. nullꝰ ꝛ nemo. ꝛ. l. culpa. ſꝫ ſꝫ cāōes ſi qui
dē pctm̄ occultū ſit īponit pnīa. xl. dieꝝ. extra e. c.
j. ſi v̄o ſit notoriū eucharíſtia negat de cōſe. diſt.
ij. p dilatiōe. ꝛ infames ſunt: et q̄ ad eos concur
runt. ij. q. viij. quiſquis. ꝛ de teſti. teſtimoniū. Et
ſi ſit clericus deponēdus eſt: et in monaſterio de
trudendus: ſi laicus excōicandus ſi renuit agere
penitētiā ſm Hoſt. xxvj. q. v. nō opꝫ. ꝛ. c. ſi q̄s ep̄s
ꝛ. c. aliquanti. ſed ꝛ creſcēte ꝯtumacia creſcere dꝫ
ꝛ pena. Et omnes tales ſi ſit notorium ſunt irre
gulares licet poſſit ep̄s diſpenſare ſcḋm Ber.
in. c. ij. eod. tit. ſecus ſi ſint occulta quāuis ſcḋꝫ ali
quos neutro modo efficiantur irregulares per. c.
is qui. de ſen. excō. lib. vj. ſed male vt patet ex di
ctis. ſ. infamia. §. iij. imo: vt recitat Archi. quidam
volunt qḋ cōtrahat irregularitas etiā ſi ſit occul
tum. Uide etiam. ſ. adiurare. et ſupra maleficiū.
Surdus ſimul ꝛ cecus vtrū poſſit ꝯhere m̄ri
monium ſcḋm Ho. vt recitat Panor. in. c. cū
apud. de ſpō. ſi pōt exprimere ſuū cōſenſum in cō
trahendo debet admitti: alias repellitur.

¶ De ſuſpenſione.

Suſpēſio vt hic ſumit eſt quedā eccleſia
ſtica cēſura: qua iterdicit aliqḋ officiū
vel exercitiū cōpetēs certe pſone eccle
ſiaſtice aliq̄n a iure aliq̄n a iudice p
lata vt elicit ex gl. in. c. ad reprimen
dam. de offi. ord. ꝛ in cle. cupiētes. de pe. Quo au
tem a depoſitione ꝛ degradatione differat ha
bes ſupra in v̄bo degradatio. Et hec aliq̄n dr̄ mi
nor priuās. ſ. ſolū ꝑticipatione ſacroꝝ ꝓpter qḋ
ſic ſuſpenſus eligi nō pōt in prelatū: vt in. c. ſi ce
lebrat. de cler. excō. mi. nō autē priuat facultate
exercēdi iuriſditionalia aut eligendi ꝯhit ſolū in
duobꝰ caſibꝰ. de quibꝰ. j. §. vj. in prin. aliquando
vero dr̄ impropria de qua ibi ꝛ aliquādo maior
que cōtrahitur in alijs caſibꝰ qui ibi ſequuntur. .q.
¶ Primo autem querit quotuplex ſit ſuſpēſio ſi
ue quot modis quis ſit ſuſpenſus. Et dico quod
quātū ad rē a qua quis ſuſpēdit aliq̄n ſit ex toto
ab oī ſcꝫ officio ordinū: aliquādo ab vno ordine
ꝛ nō ab alio aliquādo nō ab ordīe ſed ab aliquo
alio puta ingreſſu eccleſie: actus predicationis
ꝛ hmōi: de quibus omnibus habetur in glo. cle.
cupiētes. de pe. Quantum vero ad durationem
ſuſpenſionis aliq̄n ſit ſimplr̄ aliq̄n ad certū tp̄s.
Et aliq̄n ſit ſimplr̄: vt cum quis ſine prefinitione
tp̄is beneficijs priuat: priuatio intelligitur perpe
tua. C. de pe. l. ſeruus. vnde paria ſunt aliqua ſu
ſpendi ſimplr̄ ꝛ ꝑpetuo. Quantū aūt ad ſuſpen
dentē q̄nq̄ ſit per ſniam canonis q̄nq̄ per ſniam
hoīs. Quātū v̄o ad eos reſpectu quorū ſit quibꝰ
ſcꝫ ex ſuſpenſione aliq̄d interdicit ſuſpendit ali
quis triplr̄ ſcḋm Archi. primo aliq̄n quo ad ſe tm̄
qꝛ ſcꝫ ipſe ꝓhibitꝰ eſt ab officio: ſed ſubditus vel
alius eum vitare nō tenetur etiā ſi ſciret peccatū
eius. diſtin. xxxij. c. vlti. ꝛ de coha. cleri. ꝛ mu. ve
ſtra. ſicut eſt oīs exiſtens in mortali intellige non
ſuſpendente quo ad alios: ꝛ exiſtens in excōmuni
catione minori: quia debet abſtinere a celebra
tione ꝛ executione ordinum alſ peccat mortalr̄
exercendo ſolēniter in mortali actum ordinis ſui
vel in minori excōicatione recipiens aliquod ſa
cramentum. diſtin. xl. multi. j. q. j. ſacerdotes. non
tamē efficitur irregularis celebrando vel exequē
do ordinem. Taleꝫ ſcḋm. s. Thom. nullus debet
inducere ad celebrandum vel exequendum offi
cia ſua: duꝫ ſcꝫ certus eſt de malitia eius: tamen
non potens aliū hr̄e excuſatur accipiendo ſacra
a tali precipue cū eſt ſuperior ei: imo etiā ſi aliū
hr̄e poteſt ſcḋm Pe. de pa. quia vtitur iure ſuo ꝛ
malo eius in bonū ſuū. j. q. j. ſi fuerit. ſed vide de
hoc ſupra clericꝰ. ij. §. viij. ſcḋo eſt quis ſuſpēſus
quo ad alios tantū qḋ large dicitur: ſicut ſuſpen
ſus dicitur clericus peregrinus: qui ex deuotiōe

celebrare ꝑmittiť in occulto ſed non in publico. lȝ non efficiať irregularis ſi ſit ſuſpēſus celebret etiā in publico. de quo. ſ. peregrin⁹. §. iiij. ij. vero eſt qs ſuſpēſus quo ad ſe ⁊ alios: qñ ſcȝ ꝑ ſententiā canonis vel hoīs ſuſpēſus eſt qs ab officiis ſuis. q̄ ꝓprie dr̄ ſuſpēſus. ⁊ teneť ab eis abſtinere etiā poſt cōtritionē ⁊ cōfeſſionē quouſq; ſit relaxata ſuſpēſio: alr̄s ſuſpenſus a diuinis vel officio vel celebratiōe et huiuſmodi: ſi contra faciat peccat mortaliter. et efficitur irregularis ſm̄ Inno. de ſen. et re iudi. cū eterni. lib. vj. ⁊. xj. q. iij. ſi qs eps. etiā ſm̄ Inno. et ꝯꝯ. ſi extra eccleſiam dicat horas officiando populum ſicut in exercitu: ſecꝰ ſi non officiando dicat cum vno vel duobus.

2 ¶ Scḋo q̄riť qs poſſit ſuſpendere. ⁊ dico qḋ ſuſpēdere pōt ab officio q̄ ⁊ excōicare de quo. ſ. excōicatio. ſ. notabili. ij. vnde laicus aut mulier cū excōicare nō poſſit niſi ex cōmiſſione ſpeciali pape. diſtin. xxxij. §. verū. in gloſ. nō pōt etiā ſuſpendere: poteſt tñ ſm̄ Inno. abbatiſſa ſuſpēdere a beneficio clericos eccleſiarū ſibi ſubditaruȝ. ſi hoc ex conſuetudine habet nō aūt ab officio ⁊ generaliter ſuſpēdere pōt excōicare ⁊ interdicere quicūq; pōt eccleſiaſtica cenſura cogere: qꝛ hec tria veniunt nomine cenſure. de verb. ſig. querenti.

3 ¶ Tertio q̄riť q̄d ſi appelleť a ſuſpenſiōe potentis ſuſpendere: ⁊ dico qḋ appellatio ſuſpēdit ſuſpenſionē ⁊ interdictū ſicut ⁊ excōicationē ſi p̄cedat. vt in. c. ad hoc. qm̄ de appel. a cōtrario. ſed limita ſi appellatur ex iuſta cā: ſecꝰ ex friuola ⁊ nō probabili: qꝛ ſi poſt eā appellās celebrat et iudex appellationis ꝓnunciet eā nō tenere erit irregularis: lȝ alr̄s nō ſm̄ Ber. ⁊ Hoſt. in. c. paſtoralis. de app. Nō aūt ſuſpēdiť ꝑ ſequētē. de ſen. exc. is cui. li. vj. tñ ſi appellatio fieret poſt ſuſpenſionē a tꝑalibus. puta ab ingreſſu dom⁹: vince et hmōi: vel interdictū aque: ignis ⁊ hmōi ſuſpēdit. l. non tm̄. ff. de ap. niſi caſus eſſet in quo dānatū publice intereſſet ſtatim puniri. l. conſtitutiones. ff. de app. Ex quo ptȝ qḋ ſuſpenſionē ab officio vel ingreſſu eccleſie non tollit appellatio ſequens. d. c. is cui. qꝛ ſpūalia ſunt ⁊ idē videtur ſi ſit a beneficio: ⁊ ſic intellige Inno. in. d. c. ad hoc qm̄. ⁊ idē ſi ſuſpenſio ſit a canonia quia ſpūalis eſt: ſecus ſi ſuſpenſio eſt a perceptiōe fructuū beneficij q̄ temporalis eſt vel a p̄bēda: qꝛ appellatio bene ſuſpēdit etiā poſt interpoſita. Io. tm̄ an. in. d. c. is cui. tenet quod appellatio ſequēs tollat ſuſpenſionē a beneficio. ⁊ qḋ dr̄ appellationē ſequentem non ſuſpēdere interdictū vel ſuſpenſionē dicit habere locū in mere ſpūalibus per que ligatur anima.

4 ¶ Quarto q̄riť q̄uo ſnīa ſuſpenſionis ferēda ſit: et dicit ſum. ang. qḋ p̄mo dȝ fieri in ſcriptis monitiōe p̄miſſa: ⁊ q̄ ad cetera ſicut de excōicatione dictū eſt. ſ. excōicatio. ſ. not. iiij. ⁊ idē de ſnīa interdicti: vt ptȝ in. c. ſ. de ſen. excō. lib. vj. ſed illud c. nō facit mētionē de monitione: vnde nec in interdicto ſeruať: nec in ſuſpenſiōe eſt ſemꝑ neceſſaria. Pro quo no. qḋ ſm̄ Pañ. in. c. reprehēſibilis. de ap. regula eſt qḋ ſine monitiōe nec ſuſpenſio nec excōicatio ferri dȝ. et idē dicit de interdicto per. c. ſ. de ſen. excō. lib. vj. ſed ego dico qḋ de excōicatione eſt planū eo modo quo. ſ. dictū eſt: et de ſuſpēſione eſt verū ꝑ. d. reprehēſibilis. lȝ hū Inno. limitet verū eſſe: niſi ſuſpenſio fiat in penā delicti: qꝛ ſine monitiōe fieri pōt: ꝓ quo videtur tex. in. c. tā lr̄is. de teſti. ⁊ de interdicto idē dicit Inn. ⁊ dico de hoc eſſe. ar. in. c. ſtatutū. de ſen. excō. lib. vj. ſed tñ. d. ſ. qḋ allegat Pañ. hoc nō probat: nec eſt verū qñ poniť ex cā ſine culpa: vt ptȝ ex practica currēte nec qñ poniť in penā ꝓ culpis ſcȝ p̄teritis vel p̄ſentib⁹. arg. c. romana. §. lȝ nec in ſpē. de ſen. exc. lib. vj. ſȝ ſolū qñ poniť ꝓ contumacia ſicut ⁊ in ſuſpenſiōe dictū eſt. Excōicatio aūt qꝛ non inferť reſpectu p̄ſentiū aut p̄teritoꝝ niſi ꝓ cōtumacia: nūq̄ inferť ſine monitiōe ab hoīe niſi excōicet excōicatū a iure: de quo Pañ. vbi. ſ. vbi etiā dicit latā ſine monitione tenere: ⁊ idē de interdicto dictū eſt. ſ. et idē eſt de ſuſpenſiōe. Excepta aūt monitiōe in reliquis fertur ſuſpēſio ⁊ interdictū eo modo quo ⁊ excōicatio ꝑ. d. c. ſ. ſcȝ in ſcriptis cōtinentib⁹ cauſam. ⁊ cū traditiōe copie ſi petať. Et ſcḋo debet fieri abſolute: ſi vero fiat ſub cōditiōe nō ligat donec extet ꝯditio ⁊ idē de interdicto. Et ſi in iure dicatur ſuſpendať. deponatur vel degradetur cōminatio eſt ferēde nō late ſententie. di. xxxv. eps. et breuiter qḋ de excōicatione dr̄ de ſuſpenſione dicendū eſt ſm̄ Io. an. in c. licet de ſen. excō. li. vj. cum ſit quaſi eadē ratio.

¶ Quinto q̄riť q̄uo intelligēda vel interpretāda 5.
ſit ſuſpēſio iuris aut hoīs maxime quātum ad penas incurrēdas ꝑ ꝯtra faciētes. et viſo pañ. in. c. cū dilect⁹. de ꝯſue. ⁊ in. c. ſi celebrat. de cle. ex. mi. dico ſic. ¶ Cū ſuſpēſio aliqñ ſit a iure. vt in caſib⁹ ſ. dicēdis aliqñ ab hoīe: harū quedā eſt ab eo qḋ nō ꝑtinet ad actū alicui⁹ ordinis: ⁊ tūc contrafaciēs nō eſt irregularis: ſȝ alio modo puniri dȝ. c. aūt. ſ. de ſen. ⁊ re iudi. li. vj. ⁊. c. de ſen. ex co. li. q̄ videnť in oppoſitū loquunť qñ exerceť aliq̄d deputatū certo ordini. vt no. in. c. cū dilect⁹. de conſue. ⁊. c. ſi celebrat. de cle. excōi. mi. ⁊ in cle. cupiētes. de pe. ¶ Quedā vero eſt ab eo qḋ proprie eſt act⁹ alicuius ordinis: puta a celebratiōe. ab officio. ab ordine ⁊ hmōi. ⁊ tunc ſi eſt cū tali modificatiōe ſcȝ quouſq; ſatiſfecerit vel penituerit: contrafaciēs eſt irregularis ſi eſt a iudice: ⁊ ſilr̄ ſi eſt a iure ſm̄ gl. in. c. p̄ſenti. de offi. or. li. vj. lȝ verius ſm̄ Arch. vt no. ge. in. c. qꝛ ſepe. de elec. li. vj. non ſit irregularis: qꝛ iſte videť poti⁹ a deo quā a iure ſuſpēſus: qḋ ſaltē poſt factū teneret. Si vero di-

l.iij.C.de ſen.que ſi.cer.quā. Hec ex illo. Et lȝ Innoc.in.c.paſtoralis.de ap.dicat quod ſuſpenſus ab offō tm̄ fructꝰ bn̄ficiox ꝑcipe ſi dȝ tn̄ Ho.hoc intelligit qn̄ eſt ſuſpēſus p graui cā: ſecus p leui vel infamia et nō eſt cōtumax. ¶ Si vo ſuſpēſio ſit a diuinis officiis: tūc nō pōt quis officiare: nec cū alijs intereſſe ſeu audire ſm Hoſt. Gof. ⁊ Ray. nō tamē erit irregularis ſi interſit ſolū vt ſimplex laicus: vt ptȝ ex dictis. Si vo ſuſpēſio ſit ab ingreſſu eccleſie eſt quis priuatꝰ ptāte exercēdi ordinē in ipſa ecclīa: ⁊ ſi in ea celebret diuina quaſi vtēs officio ſuo ſicut priꝰ eſt irregularis ſm Ge.in.c.is cui.de ſen.exc.li.vj. ⁊ ſilr eſt priuatꝰ poteſtate audiēdi diuina in ecclīa: nō tamē ſi ibi audit eſt irregularis lȝ peccet mortalr: niſi ipſe celebret ſm Ge. nō autē priuat ptāte exercendi iuriſditiōalia vel eligēdi nec celebrādi extra ecclīam de quo tn̄ dic vt l.d.c.is cui.no.nec orādi in ea tpe q̄ ibi diuina nō dicunt ſcdm Cal. quē ſequit Ge.in.d.c.is cui. ⁊ plȝ ꝑ rōnē illiꝰ capli: nec percipiēdi eccliaſtica ſacra ſm cōem opinionē: cum hoc caſu talis celebrare poſſit extra eccleſiam: ſm Joā. tamē cui interdicitur eccleſia interdicta intelliguntur eccleſiaſtica ſacramēta. xxxiij.q.ij.latorem Si vero ſuſpenſio ſit ab adminiſtratiōe eccleſie tā in temporalibꝰ ǭ in ſpiritualibꝰ: talis nō eſt ſuſpenſus ab ordine: nec celebrando eſt irregularis ſecūdū Panor.in.c.ſi quorundam.de ſol. ⁊ Joā.an.ibi. ¶ Si vero ſit ab officio predicationis: non efficitur quis irregularis predicādo et celebrando: vt not. Pau.et ſequitur Calde.in.d.clemen.cupientes. ſecus ſi eſſet ab aliquo officio annexo alicui ordini. Si vero ſit a canone propter defectū corporalem propter quem quis prohibetur promoueri: iuxta dicta.ſ.corpore vitiatꝰ: talis ſi promoueatur ⁊ celebret mortaliter quidem peccat: non tamen efficit irregularis: ſm Panor.in.d.c.ſi celebrat. ¶ Si vero ſuſpenſio ſit vel fiat ſimpliciterⁿ non expreſſo ordine: aut officio vel beneficio talis eſt ſuſpēſus a iuriſditione ſpirituali ⁊ collatione beneficiorū: ⁊ electiōe: qꝛ ſcdm Jnn. ⁊ Cōpo. ſuſpenſus ab officio ⁊ beneficio: vel officio tm̄ vl ſimpliciter intelligit ſuſpenſus ab oibus predictis: qꝛ appellatiōe ſuſpēſionis in gn̄e venit maior: ar.c.ſi quē.de ſen.excō. ¶ Si vero ſuſpenſio ſit minor de qua § ſeq.in principio. talis celebrando non efficitur irregularis: vt.d.c.ſi celebrat. ſimiliter ſi ſit improprie vel large dicta ſicut § primo. dictum eſt de clerico peregrino: quia ſi celebraret non eſſet irregularis: vt no. Pan.in.d.c.ſi celebrat. ¶ Si vero ſit per annū poterit ſuſpenſus celebrare vltima die anni biſſextilis: ſecūdū glo. in.c.queſiuit.de ver.ſigni. ſicut libertas promiſſa ſeruiēti per annū acquirit ſi ſeruit.ccclxv.diebus. ff.de ſta.lib.l.cum heres § ſtichus ſi heredi meo.

¶ Sexto querit in qbus caſibꝰ incurrat ſuſpenſio de iure ⁊ dico qd̄ minor incurrit ex duobꝰ: primo ꝓpter quodcūq3 peccatū mortale in quo qs exiſtēs anteǭ peniteat ſuſpēſus eſt ab oī ſacrox ꝑticipatione: vt in.c.queſitū.de cohabi.cle.⁊ muli. ſecūdo propter ꝑticipationē cū excōicatis in qua incurrit excōicatio minor impropria vero incurrit vt.ſ.§.j.quaſi ad fi. ſȝ ſuſpēſio maior ⁊ propria 1.ca.
incurrit in multis caſibꝰ de iure. ¶ Primo em̄ ſuſpēſus eſt epūs duobꝰ mēſibꝰ ab officio ſi poſt prouinciale cōciliū celebratū infra ſex menſes nō cōuocat oēs abbates.preſbyteros.⁊ clericos: referens eis oīa acta cōcilij.di.xviij.c.vlt. ¶ Secundo 2
ſuſpēdit ipo iure epūs per ānū a celebratiōe miſſe ſi ordinat ſciēter ſolēniter penitentē diſt.lv.nullus. ¶ Tertio. ſuſpēdit epūs per annū a celebratio 3
ne miſſe ſi ordinat aliquē inuitū.diſt.lxxiiij.c.j.⁊ ij.de quo dic vt.ſ.ordo.iij.§.viij. Et ſilr epūs vel alius cōferēs tonſurā clericalē infanti niſi forte religionem intraret. vel illiterato. vel hoī aliene dioceſis ſine lnīa vel coniugato niſi velit religionē intrare: aut ad ſacros ordines promoueri qn̄ ſ.pōt ſuſpēſus eſt ꝑ annū a collatiōe tonſure tantum.de tēp.or.nullꝰ.lib.vj. ¶ Quarto ſuſpēſi ſunt clerici notorij concubinarij.diſti.xxxij.nullus.de 4
quo dic vt.ſ.clericus.ij.§.viij. ⁊ cōcubinarius §.iiij. ¶ Quinto ſuſpenſus eſt epūs ordinans monachū ſine lnīa abbatis a cōione aliorum.cōtentus 5
cōione ſue dioceſis.diſt.lxiiij.c.ſi.vbi quidā exponūt aliorū.i.epōrū. ſilr ſi ordinat alienū clericū ſine lnīa ſui epī vel ſuperioris ſcienter vel affectata ignorantia ſuſpenſus eſt per annum a collatione ordinum. ⁊ interim clerici ſine eiꝰ lnīa poſſunt ordines recipere a vicinis epīs.de tēp.or.c.eos. lib.vj. Et ipſi clerici ſic ordinati priuati ſunt executione ordinis recepti: ſed epūs poteſt diſpēſare ix.q.ij.lugdunenſis.de temp.or.qd̄ trāſlationem. Et ſi epūs italicus ordinet clericum vltramontanum.vide.ſ.or.iij.§.iiij. ¶ Sexto ſuſpenſus eſt clericus eligens indignū quātū ad etatem legitimi 6
tatem ſcientiā.⁊ mores: qui pro ea vice priuatus eſt electione actiua ⁊ a beneficiis eccleſie triēnio ſuſpenſus: epiſcopus vero qui facit vel permittit fieri pro ea vice priuatus eſt poteſtate conferendi beneficium illud: ſi ad eum pertinet eius collatio. ⁊ ſuſpendi dȝ a perceptione proprij beneficij. de elec.c.nihil.⁊.c.cum in cūctis. Ubi nota quod tale triennium incipit ſtatim poſt delictum id eſt talem electitonem. ⁊ ſi pendente tali triennio iterum quis delinquat. ſcdm trienniū incipit ſtatim poſt delictum ⁊ nō in fine primi triennij. ita quod priora tempora cenfundantur in ſecundis: vt tenet Joan.an.in cle.ij.de magi.⁊.d.c.cum in cunctis. ſed Panor.in.d.c.cum in cunctis. poſt Bar. in.l.ſenatus.ff.ad.turpil. diſtinguit quia quan-

do ponit pena vt ſpēs: puta ſic faciens ſtet ad confinia per decenniū a tpe delicti cōmiſſi: tūc determinat tēpus: ꝛ ſic decēniū dꝫ incōtinenti currere al's nō eſſet decēniū ſcdm aliud: ar. in. l. ſi vſufructus mihi in biēniū. ff. de vſufr. le. q̄n ꝟo pena apponit gn̄alr ꝛ indeterminate: puta dicendo ſtet
7 ad confinia p decēniū: tūc incipit fm decēniū finito primo: q2 al's nō ſolueret penā delicti. ¶ Septimo clerici cōſentiēs electiōi de ſe facte per ptātis ſecularis abuſum: ſit ineligibilis ꝛ eligētes prima vice ſunt priuati electiōis ptāte. de elec. quiſqs. ¶ Octauo ſuſpēſi ſunt ordinati extra tpa vel ab epo qui reſignauit vel a nō ſuo ſine lrā ſui: vel ab excōicato: degradato: ſuſpēſo: ꝛ hmōi: vel per ſaltū vel in excōicatione aut apoſtaſia: aut poſt cōtractū mrimoniū: de qb9 dic vt. ſ. dictū eſt in di
9 uerſis locis: cum irregularitate ꝛ ordine agetur.
¶ Nono ſuſpēſi ſunt ordinātes ante tpa: vel illi
10 teratos: vel nō ſubditos: de quib9 dic vt dictū eſt ſ. in materia ordinis. ¶ Decimo ſuſpenſus eſt ab adminiſtratiōe ſpūaliū q̄libet grauās ecclīā ſibi cōmiſſam p debitis alienis aut lrās ſiue ſigillū ꝓcedēs: qb9 poſſint ecclīe obligari de ſo. ſi quorūdā. tñ fm aliquos nō ligat hec ſuſpēſio niſi iferiores epis: ꝛ p epm pōt relaxari: lꝫ facere nō debeat niſi pri9 ſit ſatiſfactū indēnitati ecclīe. de ꝟb. ſig.
11 cū olim. ¶ Undecimo ſuſpenſus eſt cleric9 duelliū offerēs vel ſuſcipiēs. poterit tamē eps cū eo diſpēſare ſi mors aut mutilatio non ſit ſecuta. de cler.
12 pug. in duel. c. j. ¶ Duodecimo ſuſpēdunt quicūq3 iudices p anniū cōtinuū ab epoꝝ ꝯfirmatione et cōſecratiōe: qui ſe intromittūt de cognitiōe negotioꝝ in cauſis electionū epatuū quādo antea ad papam eſt appellatum: aut qui confirmationem aut cōſecrationē conferunt electis poſt talem appellationem: ꝛ ſi ſolum confirmationē conferunt ſunt ſuſpēſi ab ea tātū: ſi ꝟo cōfirmationē ꝛ conſecrationē: ſic ſunt ab vtraq3 ſuſpēſi: ſilr ſi partibus recedētib9 ab appellatiōe eā ꝯferat niſi pri9 iquirat ſi ptes aliqua prauitate iteruenīete receſſerūt a dicta appellatione. de elec. ꝓuida. li. vj. ¶ Deci
13 motertio ſuſpenſi ſunt nō ſeruātes interdictū. de exceſ. prela. tanta. de quo dic vt. ſ. interdictū. vj.
14 §. iiij. ¶ Decimoquarto ſuſpēdit p mēſem ab igreſſu ecclīe pferēs ſniam excōicatiōis niſi premiſſa canonica monitiōe corā idoneis teſtib9. de ſentē.
15 excō. ſacro. ¶ Decimoquinto ſuſpēdit p menſem ab ingreſſu ecclīe ꝛ diuinis officiis ferens ſniam interdicti excōicationis vel ſuſpēſiōis nō in ſcriptis: ꝛ idē ſi nō cōſcribat cām ſnie: ꝛ idē ſi requiſitus nō tradat infra mēſem exēplū ſcripture: et ſi interim exequatur eſt irregularis a ſolo papa diſpenſabilis. de ſen. excō. cuꝫ medicinalis. li. vj. de
16 quo dic vt. ſ. excōicatio. j §. iiij. ¶ Decimoſexto ſuſpēdunt ab officiis ꝛ a quibuſcūq3 beneficiis conuent9: capla: collegia: ꝛ ſingulares pſone que decedēte plato alicui9 ecclīe cathedralis vel regularis: vel collegiate bona ab eo demiſſa: vel tpe vacatiōis obueniētia occupāt: ꝛ hoc quādiu ea non reſtituāt vel ecclīe vel ſucceſſori non obſtāte quacūq3 ꝯſuetudine ꝓuilegio aut ſtatuto. de ele. q2 ſepe. li. vj. ꝛ in cle. ſtatutum. de elec. declaratur hoc hīe locū in oī emolumento q̄intellige qd̄ de
cedit plat9 pncipalis. Uide. ſ. beneficiū. v. in pnc. 17
vide et infra caſu. xx. ¶ Decimoſeptimo ſuſpēdit ꝯſeruator p anniū ab officio ſi ſciēter intromittit ſe de aliis quā de manifeſtis iniuriis. de off. dele.
hac conſtitutione. libro. vj. ¶ Decimooctauo ſu 18
ſpenſi ſunt triennio ab officio. i. executione officii ꝛ adminiſtratione. ſ. tpalium fm Jo. an. prelati ſubmittentes laicis bona eccleſiarum ſeu iura ſine conſenſu ſui capituli et licentia ſedis apoſtolice: et clerici qui hoc ſcientes non denunciant ſuperiori: ſunt ſuſpenſi triennio a perceptione beneficioꝝ illius eccleſie. de reb. ecc. non alie. hoc conſultiſſimo. lib. vj. Ad hoc autē quod hec ſuſpenſio incurratur requiritur illud quod requiritur vt ſint excōmunicati laici qui vi aut metu id exigūt ab eccleſiaſticis. de quo vide. ſ. excōica
tio. ix §. xix. ¶ Decimonono ſuſpendit per annum 19
ab officio iudex eccleſiaſticus ordinarius vel delegatus qui contra iuſtitiā ꝛ cōſciētiā in grauamen partis alterius in iudicio quicquā facit per gratiam vel ſordes. de ſen. ꝛ re iudi. cū eterni. li. vj. ſed hoc ſcdm Ber. non habet locū in arbitrio: quod Jo. an. dicit verum niſi ſuccedat in locum
ordinarii vel delegati. de off. delega. ꝛ no delega 20
toꝝ: ꝛ eadem ratione nec in auditore. ¶ Uigeſimo ſuſpenduntur epiſcopi ꝛ ſuperiores ab ingreſſu eccleſie: inferiores vero ab officio ꝛ beneficio qui in ſubditis ſibi dignitatibus: perſonatibus: prioratibus vel eccleſiis bona in ipſis inuenta poſt mortem rectoris earum: vel tempore vacationis obuenientia quoquo modo occupant: ꝛ tandiu donec reſtituerint occupata: niſi ex ſpeciali priuilegio aut conſuetudine preſcripta eas conueniant. de offici. or. preſenti. lib. vj. Et hic caſus differt a. xvij. ſ. poſito quia hic ſunt alie eccle
ſie. ꝛ ꝯīr alia bona: item quia hic ſuſpenduntur 21
prelati non ibi. ¶ Uigeſimoprimo ſuſpenduntur epiſcopi ꝛ ſuperiores ab ingreſſu eccleſie: inferiores vero ab officio ꝛ beneficio: qui viſitantes exigūt pecuniam vel munera vel a non viſitatis procurationē recipiūt. de cenſ. exigit. lib. vj. de quo
dic vt infra viſitatio §. v. ¶ Uigeſimoſecūdo ſuſpē 22
duntur ipſo facto epiſcopi et maiores qui vſurariis manifeſtis nō oriundis quocūq3 titulo concedunt domos ad fenus exercendum donec eos expellant. de vſur. quāq̄. ꝛ. c. vſurariū. li. vj. Et ſimiliter ſcdm Archi. qui permittunt qd̄ habeant domos conductas

nos cōductas vel habitant in terris ſuis:ſi infra tres menſes eos nō expulerint. ¶ Uigeſimotertio interdicit ingreſſus eccl'ie his qui celebrāt preſētibus excōicatis publice vel interdictis:aut recipiūt ad ſacra eccliaſtica vl' ſepulturā: ⁊ tādiu do nec ad arbitriū excōicatoris ſatiſfecerint cōpetēter. de priui. exꝑorū.lib.vj.⁊ ſi hoc interdicto durāte ingerāt ſe diuinis in eccl'ia ſuo agētes officio ſicut pri⁹ efficiunt irregulares de ſentē. excō. is cui.li.vj. Et licet arch'.limitet hoc ad excōicatū ab hoīe ꝓpter verbū donec arbitrio ei⁹ cuius ſentētiā. Joā.de ſan.quē ſequit̄ Ge.ibi intelligit de ſentētia iuris: ⁊ ſic illud vbū cui⁹ ſentētiā exponit̄.ſ.cōditoris ſi eſt iuris :vel hoīs ſi eſt hoīs. Quidā etiā limitāt verū ſolū quo ad exēptos ſed melius ſm Jo.an.ligat etiā nō exēptos. ¶ Uigeſiinquarto ſuſpēdit trienio a beneficijs qui deſecerit in ꝓbatiōe ei⁹ qd obiecerit cōtra ꝑſonā electi ad aliquā dignitatē vel ꝑſonatū:ad que bñficia ſi ſe ingeſſerit infra illud tꝑs perpetuo priuatus eſt niſi manifeſtiſſime cōſtet qd nō gerit caluinioſe de elec.ſtatuim⁹.lib.vj. Sed intellige in beneficijs que habet in illa eccleſia ꝑ qua electio celebrat̄ de elec.ſi cōpromiſſari⁹.li.vj. ¶ Uigeſimo quinto ſuſpēſi ſunt aliqñ electores v.c.cupientes de elec.de quo dic vt.ſ. electio.x.§.vj. ¶ Uigeſimoſexto ſuſpēſus eſt cōpromiſſari⁹ ſi eligit ſcienter indignū de elec.ſi cōpromiſſarius.li.vj. ¶ Uigeſimoſeptimo ſuſpēſus eſt ab omni actu legitimo excōmunicat⁹ maiori de ſen. excō. ſolet.li.vj ¶ Uigeſimooctauo ſuſpēdunt̄ a receptiōe quorūlibet ad ꝓfeſſionē fratres ordinū mēdicātiu3 qui aliquē ante annū ꝓbatiōis completū recipiūt ad ꝓfeſſionē:vt in.c.nō ſolū ⁊ in.c.cōſtōnē.de regu. lib.vj. ¶ Uigeſimonono ſunt clerici virgatis veſtibus vtentes:vt in cle.qm̄.de vi.⁊ hone.cle.de quo dic vt.ſ.clericus.ij.§.iij. ¶ Trigeſimo ſuſpendit̄ ab officio quilibet religioſus preſidēs monaſterio prioratui eccleſie ſeu adminiſtratiōi cuilibet ſi iura reditus vel poſſeſſiōes eiuſdē alicui ad vitā ſeu ad certū tꝑs concedit quouis titulo:nec neceſſitas aut vtilitas id expoſcat monaſteriū vel eccl'ie:⁊ tūc cū cōſenſu cōuētus ſi habet: aut ſi nō habet ſui prelati:qd tñ ad locatiōes ⁊ vēditiōes fructuū ad modicū tꝑs nō extendit̄:vt in cle.ſ.de re.eccle.nō alie. ¶ Trigeſimoprimo ſuſpēdunt̄ religioſi habētes adminiſtrationem vel beneficia ab officijs ⁊ adminiſtratiōibus qui noualiū aut decimaliū aut decimariū debitarū faciūt fraudē ſi requiſiti infra mēſe3 nō deſtiterint vel nō ſatiſfecerint infra duos mēſes ⁊ tādiu donec ſatiſfecerint:vt in cle.religioſi.de deci. ¶ Trigeſimoſecūdo ſuſpēdunt̄ ab officio predicatiōis oēs religioſi exceptis illis qui decimas recipiūt qui poſt ꝗ̄ fuerint requiſiti per rectores eccleſiarū ſcienter omiſerit facere ꝯſciētiā ꝯſitētib⁹ de decimis ſoluēdis ⁊ hoc quādiu non fecerint ſi cōmoditatē habuerint:vt in cle.cupientes. de penis. ¶ Trigeſimotertio ſuſpēdit̄ a beneficiorū collatiōe abbas vel prior nō habēs abbatē ꝓpriū ali⁹ vo ab adminiſtratione ſi quā h3 quā ſi nō h3 inhabilitat̄ ad habēdū bñficiū ⁊ adminiſtrationē ⁊ hoc per annū ſi ſotulares non corrigiatos ⁊ altos vel caputia nō ſciſſa portare preſumpſerint:vt in cle.j. de ſta.mo. Itē ſm ꝓmiſſam perſonarū diſtinctionem ꝑfatas penas ſuſpenſiōis ⁊ inhabilitatiōis per bienniū ipſo facto incurrunt ſi venationi aut aucupationi clamoroſe vel alias cū canibus aut auib⁹ ex propoſito interfuerint. Et loquit̄ de monachis nigris ⁊ collatio pertinet ad priorē clauſtralē cū cōſilio ⁊ cōſenſu maioris partis capituli ſeu ꝯuent⁹ durante tꝑe ſuſpēſionis abbatis vel prioris:vt ibi. ¶ Trigeſimoquarto ſuſpenduntur quilibet etiā epi ⁊ ſuperiores ꝑ ſex mēſes ſequentes a collatiōe magiſterij:ſeu doctoratus qui aliquē ꝓmouerūt ad tale officiū niſi pri⁹ recepto iuramēto qd vltra tria turronenſiū argētorū in tali doctorationis ſolēnitate nō exponet: vt in cle. cū ſit.de magi. ⁊ hoc ſemeſtre incipit ſtatim poſt delictū ⁊ eo pendente ſtatim incipit aliud ſemeſtre ⁊ non in fine primi ſemeſtri ſm Jo.an.ſed tu dic vt.ſ.e.§.caſu.vj.⁊ adde qd ſi pēdente tali ſpacio tales ꝯferāt tale officiū collatio tenet ſi ſuſpēſio erat occulta:ſi aūt erat publica op3 qd iterum cōferat̄ ſm Jo.an.ibidē.ar.c.ad probandū.de re iud.ſed qꝛ ſuſpēſio trahit ſecum executionē iuxta dicta ſupra pena.§.xv.puto qd iſta collatio non teneat etiā ſi ſuſpenſio erat occulta ꝑ dicta ſupra lex.§.xxviij. ¶ Trigeſimoquinto ſuſpēduntur epi per trienium ab officio ſi odij gratie aut amoris vel cōmodi tꝑalis obtētu ꝯtra iuſtitiā et ꝯſciētiā omiſerint ꝓcedere in crimine hereſis cōtra quēquā vbi fuerat procedendū aut obtētu eodē prauitatē ipſam vel impedimētū ſui officij alicui imponēdo:quoquo modo vexauerint aliquē : vt in clemen.multorū.de here. ¶ Trigeſimoſexto ſuſpēduntur religioſi qui ex adminiſtratione euchariſtie extreme vnctionis: vel ſolēnizatione matrimonij aut quacūq3 abſolutione indebita aliquid acquiſierint niſi poſtquam fuerint requiſiti infra menſem reſtituerint donec ſatiſfecerint:vt in cle. religioſi.de priuile. ¶ Trigeſimoſeptimo ſuſpenduntur clerici ipſo facto ab officij executione qui recipiūt ad communionē vel oblationem altaris manifeſtos vſurarios ⁊ tādiu donec ad arbitriū epiſcopi ſatiſfecerint:vt in.c.qꝛ in oibus.de vſu. ¶ Trigeſimooctauo ſuſpenſi ſunt ab executione pōtificalis miniſterij fratres ꝑdicatores promoti ad epatus vel alias ꝑlaturas ſi prius recipiūt munus conſecratiōis quā reſignēt ordini libros

ct alia que habebant tempore ſue promotionis
per clementem quintum in priuileg.prouidẽtia.
¶ Trigeſimonono ſuſpenſi ſunt ab executiõe or-
dinum ſacrorum:et per ſolum papam diſpenſabi
les fratres predicatores perturbantes minores
in officio inquiſitionis et econtrario per cle.iiij.
in priuil.paupertatis. ¶ Quadrageſimo ſuſpenſi
ſunt ſimoniaci.de quo dic vt.§.ſeq.

7.q. ¶ Septimo queri͂t quid de ſuſpenſione ꝛ diſpẽ-
1.di. ſatione circa ſimoniacos: et dico multa. ¶ Pri-
mũ.Simoniacus in ordine ſuſcipiendo ſi ſit oc-
cultum ſuſpenſus eſt quo ad ſe ꝛ alios ab illo or-
dine.extra eod.tanta.ſcdm Inn.Ray. ꝛ Panor.
ibi: ꝛ ab oib⁹ alijs ordinibus etiã licite receptis
ſm ꝭꝭ.ꝛ Inn.et ↄ̃ſequẽter eſt remotus ab admi-
niſtratiõe tpaliũ beneficiorꝫ ſuorꝫ.lxxxj.diſt.eos.
ſm Inno.et facit gloſ.j.q.j.reperiuntur.et in cle.
cupientes. de penis.ſm ꝭꝭ. tñ olim verius licet
modo talis ſit excõicatus:dicendũ eſt qḋ cum pe
ne nõ ſint extẽdende iſte eſt ſuſpenſus quantum
ad ea q̃ ordinis non aũt que iuriſditionis ſunt:
et dꝫ puniri depoſitione et infamia ſi de crimine
conſtiterit.de accu.inquiſitionis.nec poteſt cum
eo diſpẽſari niſi per papã.j.q.j. gratia. Si tamẽ
ipſe hoc ignorauit non eſt ſuſpenſus niſi ab ordi
ne ſic ſuſcepto ſm Inno.in.c.j.de ſimonia. eod.
titu.Simoniacus vero in ordine dãdo ſm Hoſt.
eſt ſuſpenſus triennio vel perpetuo ſm Innoc.in
c.pe.eo.tit.et Panor.in.c.per tuas.el.ij.eo.tit.et
hoc eſt verius per tex.iuncta gl.in.c. ſi q̇s a ſimo
niacis.j.q.j.ꝛ.xxxij.diſt.§.verũ.et ſic indiſtincte
tenet ſum. Ange.ſed ſum. roſ. limitat poſt Ray.
quia ſi eſt manifeſtũ ipſo iure ſuſpenſus eſt etiam
quo ad alios.extra eo.accuſatum. ſi vero occul-
tum ſuſpenſus eſt quo ad ſe tm̃ ſicut et q̇libet cri-
minoſus. extra eo.ꝛ ſi q̃ſtiões. Ordinatus etiam
a ſimoniaco in ordine ſuſcipiendo etiã occulto:
vel in collatione aut receptione aut mediatione
beneficiorũ eſt ſuſpenſus ipſo iure.j.q.j.ſi quis a
ſimoniacis.quãuis in ſua ordinatione nulla ſit
cõmiſſa ſimonia:q2 ille ordinator erat priuatus
executione:ꝛ nemo dat qḋ non hꝫ.j.q.vij.daiber
tum.Ignorantia tñ facti excuſat ordinatũ in re-
ceptione ꝛ executiõe ordinis.Et ſi audiuit ordi-
natorem fuiſſe ſimoniacum poterit miniſtrare in
ordine ſuſcepto licet non alios ab eodẽ ꝑmoue-
rit niſi cõſciẽtiã deponat.extra eo.per tuas. el.ij.
vbi Hoſti. dicit q̃dã notabilia que habes ſupra
ſcrupulus.§.vlti. Sed cum ſciuerit debet abſtine
re donec diſpenſetur ꝛ per papam.j.q.j.ſi qui.in
gloſſ.Nõ autem excuſat ignorantia iuris:vnde
ſm.s.Thom.iiij.q.c.nullus debet recipere ordi-
nes ab his quos ſcit eſſe talis:nec tenetur in hu-
iuſmodi quis ſuis prelatis obedire: imo ſm Ar-
chi.poſt Hoſtr.potius dꝫ excõmunicationẽ pati.

¶ Scdm.Qui beneficiũ recipit ſimoniace ſm Pa 2
nor.in.c.tanta.ꝛ in.c.per tuas extra eo.eſt ſuſpẽ-
ſus:ſed quo ad ſe tantũ ſi eſt occultus.i.ſi nõ con
ſtet per ſentẽtiã vel cõfeſſionẽ in iure vel facti eui
dẽtiã intergiuerſibilẽ ſm Rodẽ.nõ autẽ quo ad
alios ſed eſt ſuſpẽdẽdus ar.j.q.iij.c.j.ꝛ.ij.vnde ſi
renũciat bñficio taliter acquiſito põt vti ordine
ſuo poſt penitẽtiã ꝛ alijs bñficijs licite habitis il
lo vero bñficio retẽto in quo ſimonia cõmiſſa eſt
penitẽtiã agere nõ põt de accu.inquiſitionis.Si
vero eſt manifeſtus ſuſpẽſus eſt quo ad ſe ꝛ alios
ipſo iure.xxxij. diſt.§.verũ. vnde q̃uis beneficio
renunciet iterũ indiget diſpẽſatione ſicut quili-
bet notorius criminoſus vt in.c.fin.de tẽp.ordi.
Põt autẽ diſpẽſare eps modo nõ ſit ille cũ quo ſi
moniã cõmiſit.Si tñ ipſe hoc ignorauit nõ eſt ſu
ſpẽſus niſi a beneficio ſic ſuſcepto ſm Inno.in.d.
c.de ſimoniace.Et ita indiſtincte tenet ſum.An-
ge.ſed melius ſum.ro.ꝛ ſup.poſt ſum.piſ.ꝛ Arc.
ꝛ Ray.ꝛ Hoſ.ꝛ Ho.ꝛ.s.Tho.vt recitat Archie.
in cen.diſtinguit vt predicta ſint vera in benefi-
cio ſimplici etiã q̃tũ ad tẽporaliũ adminiſtratio
nẽ ſi ſimonia ſit notoria ſm Ray.in curato autẽ
vel dignitate etiã ſi ſit occultũ idem eſt iuris ſi-
cut de recipiẽte ordinẽ ſimoniace:q2 eſt ſuſpẽſus
quo ad ſe ꝛ alios nõ ſolũ ab actibus omniũ ordi
nũ ſed etiã ab adminiſtratione tẽporali ſm In-
no.ꝛ ſolus papa diſpẽſat.Cõtra hec autẽ videtur
facere.c.ex tue de ſimon.volẽtes quod ſimoniacũ
in ordine occultũ nõ ſit tutũ compellere vt abſti
neat ab officio ei⁹:ſed hoc ideo dicit q2 nõ pote-
rat probari cũ quo ſtat qḋ ipſe tenebatur abſtine
re:ꝛ hoc innuit ibi gloſ. ¶ Tertiũ. Cum ſimonia
co in ordine ſecundũ gloſ.ꝛ Cal.in.c. poſt tranſ-
lationẽ de renun.ꝛ do.Anto.ꝛ Pañ.in. d.c.de
ſimoniace poſt multa diſpẽſat ſolus papa quan-
do ſcienter actũ eſt epiſcopus autẽ quando igno-
ranter.j.q.v.preſentium etiam ſi poſtq̃ ſciuit nõ.
renunciauit ſed miniſtrauit in ordine ſuſcepto.
vel ad alios aſcendit ſm Roden.ꝛ ſimiliter quã-
do ſcienter:ſed non eſt miniſtratum in ſic ſuſce-
pto:quia poteſt epiſcopus diſpenſare quo ad ri-
te ſuſceptos:licet non quantum ad ſic ſuſceptum.
nec quantum ad recipiendos ante diſpenſatio-
nem ſcilicet papalẽ:quia promotus eſſet per ſal-
tum ſm Ray.ꝛ concordat Albri.ꝛ facit extra eo-
dem ſi quis ordinauerit ibi ab ordine ſic ſuſce-
pto.Quod limitat Raym̃.niſi pecunia eſſet data
ipſi epiſcopo:quia nõ poteſt ipſe diſpenſare pro-
pter turpitudinem ſuam:ſed papa.j.queſtione.j.
erga.vel ſucceſſor:aut alius ordinarius.
¶ Quartum. Cum ſimoniaco vero in beneficio 4
ſcienter ſolus papa diſpenſat ſm Ber. Raym̃.et
Hoſtre. quod intelligitur in illo beneficio et in
quocunq̃ alio:ſm gloſ.ꝛ Ioan.and.in.d.c.de ſi-

moniace:ſed ſm Ho.eṗs pōt diſpēſare in ſimpli
ci.ſ.alio:ſm Pañ.ꝟo in.d.c.de ſimoniace. etiaꝫ
in curato in alia eccl'ia etiā cū executiōe ordinū.
ſi mō ſpōte renūciat in eccl'ia tñ excēpta nō poteſt
ex diſpēſatiōe eṗi habere niſi ſimplex beneficiū:ꝛ
cū executiōe minorū ordinū ſolū: ad illud ꝟo bñ
ficiū in quo fuit ſimonia cōmiſſa vt illud habeat
fieri nō pōt niſi per papā. Si autē expectat ſenten
tiā cōdēnatoriā nullo mō eṗs pōt diſpenſare ad
quodcūqꝫ bñficiū in illa eccleſia vel in alia. Cuꝫ
eo ꝟo qui ad bñficiū eſt ſimoniace ꝓmotus igno
rāter ſolus papa diſpēſat vt illud habeat:in alijs
aūt eṗs vt not.in.c.preſentiū.j. q.v.ꝛ in.c.ſunt ꝛ
in.c.nobis co.ti. Tāc.tñ in.c.ſicut nobis co.titu.
tenet qḋ etiā in eodē pōt eṗs diſpēſare ſi ipſe epi
5 ſcopus nō fuit in culpa ꝛ cōſentit Ray.ꝛ placet.
¶ Quintū. Cū ſimoniaco in dignitate eṗs diſpē-
ſare nō pōt ſm Inno.extra eo.nobis.imo nec cuꝫ
aliquo ſimoniaco ſciēter pōt diſpēſare qḋ ꝓmo-
6 ueatᷓ ad dignitatē etiā ꝑ qua nō fecerat ſimoniā
j.q.j.ergo. ¶ Sextū. In multis aūt caſibus ſimo-
nie pōt eṗs ſm Ray.poſt legitimā penitentiā di
ſpēſare. Primo cū eo qui bñficiū vel etiā ordinē
cōtulit ſimoniace vel fuit mediator ſimonie ſi ſit
occultū. Scḋo cuꝫ eo qui interpoſuit preces car-
nales etiā ꝑ nō digno. nulla tñ interueniēte cō-
ditiōe vel pacto ſi ipſe eṗs ſit immunis alioquin
metropolitanus:ſed intellige ſm ꝟꝟ.qñ talia ex
cōſuetudine cōpetūt ei. Tertio in ſimonia cōmiſ
ſa circa exequias defunctorū cōſecrationē cemi-
terij ꝛ vaſorū bñdictionē veſtiū chriſmatis.aque
ſalis panis ꝛ nubētiū ꝛ huiuſmodi qꝛ in his non
prohibetur ꝛ ſic pōt arg.nuper.de ſen.excō.ꝛ cō-
ſentit glo.eius.vl. Ho.ꝛ Goſ.qḋ Arch.intelligit
qñ ſimonia eſt manifeſta qꝛ occulta nō inducunt
irregularitatē in hmōi:vñ:dicit Inn.qḋ ſimonia
ci in benedictionibus ꝛ hmōi ſi occulti ſunt licet
ſint ſuſpēſi quo ad ſe tñ poſt penitētiā licite cele-
brāt. Quarto cū eo qui ordinē ſimoniace recepit
nō miniſtrauit quo ad rite ante ſuſceptos. Quin
to cū eo qui beneficiū ſimoniace recepit poſtq̄ꝫ re
ſignauit in executione ordinū:ꝛ ſm glo.eiꝰ tam
ſuſceptorū ante beneficiū quā poſt nec tamen vt
recipiat nouos ordines niſi forte intrauerit reli
8 gionem ꝛ ſimonia eſſet occulta.
¶ Octauo queritᷓ gñaliter q̇s abſoluere poſſit a
ſuſpēſiōe vel interdicto.ꝛ dico multa. ¶ Primuꝫ.
Si imponitur a iure vel ab hoīe ſic donec ſatiſfe
ceris vel penitueris facta ſatiſfactione vel peni-
tētia relaxatur ipſo facto ſm Pañ.in.c. cū tu.de
vſu.ꝛ no.in.c.nō eſt.de ſpon.ſi ꝟo imponitᷓ ſim-
pliciter neceſſaria eſt abſolutio de quo vide.ſ.in
a terdictū.iij.§.ix.in prin. ¶ Secūdū. Abſolutio au-
tē fiet ſolo ꝟbo ſm Hoſt.ꝛ ſm Archi.fieri debet
ſub iſta forma vel ſimili:ego abſoluo te a vincu-
lo ſuſpēſionis quā incurriſti ꝓpter talē cauſam ꝛ
reſtituo te executiōi ordinū vel. officiorū tuorū:
in noīe pr̄is ꝛc.tñ qꝛ ſuſpēſio ptinet ad forū cō-
tētioſum nec inuenitᷓ determinata forma neceſſa
ria huiꝰ relaxatiōis:quibuſcūqꝫ ꝟbis vtatᷓ qui po
teſt abſoluere:abſoluit ſi intēdit abſoluere.ar.di 3
ctorū vbi.ſ.qꝛ ambulāt pari paſſu. ¶ Tertiū. Ab
ſoluere aūt pōt eṗs ſm cōmuniter do. in.c.ſi quo
rūdā de ſolu.ſi eſt impoſita a iure ꝛ cōditor cano
nis ſibi vel alteri nō reſeruauit :arg. c. nuper de
ſentē.excō.ꝛ ita tenet Uin. Hug. Goſ. Inn. Ber.
ꝛ Jo.in gloſ.ij.q.j.ſi inimicus.ꝛ Ho.ꝛ idē eſt ſi
cōſtitutionē inferioris approbat ꝛ confirmat de
cōſti.ex frequētibꝰ:qꝛ plꝰ nō operatᷓ ſentētiā con
firmare quā cōdere.vñ poterit quilibet ſuffraga-
neus relaxare:cū nō ſit maioris efficacie quā ius
cōe. Hoc tñ fallit p̄mo ſm gloſ.in.c.cupientes de
elec.lib.vj.ꝛ in cle.j.de here.ſi nō ſit ſimplr̄ poſi-
ta ſꝫ ad tṗs:qꝛ ſolꝰ cōditor canonis abſoluet:ſe-
cūdo ſm Pañ.in.d.c.ſi quorūdā ſi ſit inflicta ſim
pliciter ſꝫ ꝓpter pctm̄:qꝛ nō poterit eṗs abſolue-
re niſi in caſibꝰ in quibꝰ pōt diſpēſare:qꝛ pena ꝓ
pter delictū poſita intelligitᷓ perpetua vt in.l.ſer
uus.C.de pe.ꝛ not. Inno.in.c.ex literis de cōſti.
ſecus ſi eſſet inflicta ꝓpter cōtumaciā qꝛ eṗs poſ
ſet abſoluere:ar.d.c.ex literis ꝛ qḋ not. Inno.in
c.j.de exceſ.prela. ¶ Si ꝟo ſit ſimplr̄ facta ab ho-
mine abſoluet q̇ tulit vel eiꝰ ſuperior ſm qḋ di-
citᷓ de ſentē.excō.xxiiij.q.j.ſi petrꝰ. ¶ Qḋ tñ aliqñ
fallit in aliq̇bꝰ caſibꝰ in q̇bꝰ reſtitui q̇s nō pōt
a ſuo ſuſpēſore ſꝫ ſolū a papa. Primo qñ clerici
vel regulares ꝓpter exhibitionē ſacramētorū he
reticis aut propter receptionē eleemoſynarū:vel
oblationū ab eis:vel traditionē eorū eccleſiaſti-
ce ſepulture ſunt priuati officio ab eorū ordina-
rijs de here.excōicamus. Scḋo in ſuſpēſo a colla
tiōe bñficiorū ꝑ cōciliū poſt primā ꝛ ſecūdā moni
tionē inuēto culpabili in cōferēdo beneficia indi
gnis de prebē.graue poſſet tamē iſte ab vno pa-
triarcha principali reſtitui.vt in.d.c.graue. Ter
tio in degradato.c.ex tue.de de.non re.

s Uſpitio vide.ſ.iudiciū ꝛ preſumptio.

Suſurratio ſm.s.Th.ij.ij.q.lxxiiij.eſt ob-
locutio mala de proximo facta occulte.
ad diuidēdā amicitiā aliquorū:vnde ſu
ſurro ꝛ detrator cōueniūt in hoc quod vterqꝫ di-
cit mala de proximo in eius abſentia:ſꝫ differūt
in fine ſiue intentione:quia ſuſurro intēdit ami-
corū diſcordiā detractor vero fame leſioneꝫ. Eſt
autē nedū peccatuꝫ mortale ſed ꝛ grauiſſimū:qꝛ
amicitia preeminet inter bona exteriora. Hec ex
illo. Si quis autē referat ea que de ſe nata ſunt
facere diſcordiā magnā licet hoc nō intēdat vi-
detur mortale ſi ſit ex lata culpa arg. eorum que
dicta ſunt de detractione ſupra detractio.§.j.niſi

hoc facere ad preſeruãdũ amico ab iniuſto nocu
mẽto: vt ſi dicat: caue a tali: q2 inſidiat vite tue:
q2 ꝓprie tũc nõ intẽdit diſcordia: ſed vita. Si tñ
amico auiſat minus malũ eſſet id qd ei imminet
ex alio q̃ diſcordia cũ eo: mortale videtur tũc re
ferre ea que ſunt cauſa diſcordie: q2 eſt cauſare
diſcordiam ſine cauſa rationabili.

¶ De tabellione ⁊ inſtrumentis.

Tabellio eſt ꝑſona hñs publicũ offm̃
ſcribẽdi inſtrumẽta ad faciẽdã fidez
alias dict9 tabulari9: vt i. l. gñali. C.
de tab. ſcri. vel notari9 de cui9 multi
plici noĩe no. in. c. qm̃ cõtra. de ꝓba.
Inſtrumẽtũ aũt dictũ ab inſtruẽdo. l. j. ff. de fide
inſtru. ſed Ho. in ſum. ti. de fide inſtr. ⁊ ſm Spe.
ti. de edi. inſtru. eſt ſcriptura ad aſſertionẽ ſeu ꝓ
bationem alicuius rei facta.

1. qõ ¶ Primo v̄o querit q̇s poſſit creare notarios ſi
ne tabelliões: ⁊ dicit ang. de ancb. in li. de ptãte
eccl'iaſtica qd ſol9 papa ⁊ imperator: vel cui iſti
cõmiſerint: ſ3 adde ⁊ q̇ horũ iura ꝑſcripſerit. Nã
dico qd hoc princeps. i. iperator ⁊ cui ip̃e cõmiſe
rit: ⁊ reges nõ recognoſcẽtes ſuperiorẽ: ⁊ ciuita
tes hñtes iura ꝑncipis: ⁊ papa: vt voluit Inn. in
c. cũ. p. de fide inſtru. ⁊ Bar. in. l. infamẽ. ff. de pu
bli. iudi. ⁊ idẽ dic de aliis magiſtratibus iuriſdi
tionẽ hñtib9 reſpectu iuriſditiõis eorũ: ⁊ nõ ſolũ
ſi in tp̃alib9 ſ3 etiã ſi in ſp̃ualibus preſint: vñ ſm
Ray. ep̃s põt cõſtituere notariũ in eccl'iaſticis ꝑ
totã dioceſim ſuã de quo vide Pañ. in. d. c. cũ. p.
2 ¶ Scdo q̃rit q̇s ⁊ qualis debeat creari notari9 ⁊
dicit aug. de ancb. vbi. s. qd cũ ſit ꝑſona publica
publice vtilitati deſeruiẽs d3 prĩo eſſe de legiti
mo m̃rimonio nat9: ſcdo d3 eſſe liber ⁊ nõ ſeruus
C. de ꝑſcr. ſi tñ ſe gerit ꝓ libero ⁊ nõ ſit: valebunt
iſtr̃a ꝑ eũ facta donec de v̄itate ↄſtiterit ſm ang.
de ancb. ꝓ quo vide Pa. in. c. ſicut te. ne cleri. vel
mo. Pro hoc aduerte qd ſm ſpe. nõ valent inſtr̃a
exercẽtis publice officiũ tabellionatus: ſi a nemi
ne habuit ptãtẽ: ſecus ſi ea3 habuit a ſuperiore ſ3
ꝓpter aliquẽ defectũ nõ poterat hr̃e vel exercere
illud officiũ: quo caſu loquit. l. barbari9. ff. de of
fi. ꝑſi. Et tertio d3 ſm doc. eſſe perit9 ⁊ ſm Bar.
in. l. fi. C. de tabu. d3 ſcire ſummã ⁊ ſil'ia q̇ ꝑtinẽt
ad artẽ notarie: alias ſibi iputat: nõ tñ tenet eſſe
doctor. ⁊ facit qd no. Innocẽ. in. c. cũ in cũctis de
ele. Tenet aut de dãno ex iperitia ſua dato. ar. l.
illicitas. § ſicuti. ff. de offi. ꝑſi. ⁊ not. Pañ. in. c. j.
de fide iſtr. quarto d3 eſſe laic9: q2 ſm Ray. cleri
cis in ſacris ↄſtitutis iſtud offm̃ eſt penit9 iterdi
ctũ imo ſi illud hñt cõpellẽdi ſunt illud dimitte
ꝑ ſubtractionẽ bñficii appellatione poſtpoſita ne
cle. vel mo. ſicut ex quo infert ibi Pañ. qd tabel
lio effect9 clericus nõ ꝑdit illud offm̃ ipſo facto:
nec ecõtrario cleric9 perdit clericatũ vel benefi
ciũ etiã exiſtẽs i minorib9 ſi fiat tabellio ſilr nec
ꝑdit offm̃ ſi fiat religioſus: ſed exercere nõ debet
niſi vt dicet: ⁊ idẽ ſi fiat de curia vel aduocat9 de
quo vide ibi ꝑ eũ ⁊ § ſeq. quinto debet eſſe ⁊ reci
pi iuratus qd fideliter exequat offm̃ ſuũ. Iurare
aũt cõſueuit ſm Ho. vt refert Io. an. in nouel. ſu
per. c. ſicut te. ne cle. vel mo. ⁊ ibi Pa. Primo de
his que videbit ⁊ audiet ⁊ req̇ſit9 fuerit ſine di
minutiõe v̄itatis ⁊ cõmixtiõe falſitatis ↄficiet in
ſtrumẽtũ. ſcdo qd iniũcta ſibi ſecreta celabit: ter
tio qd ſuper ↄctu vſurario vel in fraudẽ vſurariũ
inito nõ ↄficiet iſtr̃m ſcienter quarto qd de oib9 in
ſtr̃is q̇ reddet: ꝓtocolla tenebit: vñ d3 tria exẽpla
ria facere: ⁊ dare vnũ actori: ⁊ vnũ reo: ⁊ vnũ ori
ginale retinere ꝓ ſe cui magis credet. diſ. ix. vex.
di. lxxvii. ieiuniũ. C. de edẽ. in aut. ſi q̇s in aliquo
documẽto ⁊ hoc niſi originale reprobet ꝑ teſtes
q̇ fuerint ꝑſentes de ſen. exc. ſacra. quinto qd fide
lis erit ei a quo ↄſtituit ⁊ ſi ſciret dãnũ ei9 tracta
ri ꝑ ſe vel ꝑ nũciũ reuelabit ſexto qd illud officiũ
fic ſibi iniũctũ cupiditate: odio: timore: ⁊ amore
remotis: oĩa ſm bonã conſcientiã exequetur. 3. qõ
¶ Tertio vtrũ aliquo caſu cleric9 vel religioſus
poſſit hoc offm̃ exercere de iure vl' de facto ſi pri9 1. di.
illud habebat: ⁊ dico multa. ¶ Primũ. Nullo ca
ſu clericus poteſt licite poſt ſacros ordines ſuſce
ptos effici tabellio: intellige per principẽ laicũ: li
cet ſi efficiat nõ perdat clericatũ vt dictũ eſt § ꝓ
re. nullo etiã caſu: eſto qd añ ſacros ordines eſſet
tabellio licite põt tale officiũ exercere i cauſis ſe
cularibus ſm Pañ. in. d. c. ſicut tu3 q2 hoc officiũ
eſt vile cũ tabellio dicatur ſeruus publicus: vt in
c. ii. de vſur. lib. vj. ⁊ ff. de adop. l. nõ cm̃. tñ quia
eſt officiũ ſeculare: ab hmõi aũt officiis debẽt cle
rici abſtinere. ne cler. vel mona. c. j. In cauſis v̄o
eccleſiaſticis ſimiliter nõ poteſt licite ſi ſit inſtitu
tus a principe ſeculari: q2 ita videt ſentire Hoſt.
⁊ Inno. in. d. c. ſicut qd tamẽ de mente Pañ. ibi
dẽ limitatur: niſi hoc faceret corã papa vel eius
curia: q2 papa admittẽdo videtur eũ habilitare:
arg. l. idẽ vulpianus. ff. de excu. tuto. ſi vero ſit in
iuſtus a papa vel ep̃o quo ad ſuam dioceſim lici
te hoc poteſt cũ ꝓpter ordines ſacros aut benefi
cium: nõ debeat illi eccleſiaſticũ officiũ interdi
ci: ar. c. tua. el. ii. de deci. ⁊ de iudi. decernimus. ⁊
de arbi. contingit. ⁊ ita indiſtincte tenet ſum. An
ge. ſed melius ſum. Ro. poſt Pañ. in. d. c. ſicut li
mitat verum extra curiã pape quãdo nõ habet cõ
petẽs beneficium alias non licet cum indiſtincte
prohibeatur in. d. c. ſicut quia vt dicit gloſſ. ibi
eſt quoddã genus negotiationis quod clericis
prohibetur extra ne cle. vel mona. c. j. ¶ Secũdũ. 2
Si aũt clericus ſit quidẽ in ſacris ſed nõ habeat
beneficiũ ſm Pa. poſt Ho. poteſt hoc officiũ exer
cere intellige etiã in cauſis tẽporalibus: imo ꝑlꝰ

dicit Jo.an.hoc offm nõ ꝓhiberi preciſe clericis ſꝫ cãtiue.ſ.per ſubtractionẽ bñficiũ:vñ nõ põt prohiberi clerico in ſacris indiſtincte ſꝫ cãtiue ſi vult tenere bñficiũ.i.ſub hac cõdõne Pañ.nõ plꝫ hoc ſcdm vt.ſ.deꝛ ei optio tenẽdi bñficiũ vel exercendi tabellionatũ:ſꝫ primũ.ſ.qd hoc officiũ exercere põt ſi nõ habet bñficiũ:qꝛ tũc põt exercere licitã negotiationẽ.d.c.ſ.ne cle.vel mo.

3 ¶ Tertiũ.Si vͦo clericꝰ nõ ſit in ſacris ſꝫ in minoribꝰ põt hoc offm exercere ſm Jo.an.iu.d.c.ſicut ꝑ tex.ibi qui facit mẽtionẽ de cõſtitutis in ſacris: qd licet do. Ant.velit limitare niſi ſit beneficiatꝰ:tñ limitationẽ nõ approbat Pañ.prima facie:qꝛ text.ille vr̃ in cõtrariũ cũ ꝓhibeat clericis in ſacris ſub ꝓuatiõe bñficiorũ ⁊ ꝯñr nõ ꝓcedit in minoribꝰ q̃ tũcũqꝫ ſint bñficiati:⁊ ita tenet ſum. An.⁊ roſ.ſꝫ re vͣa Pañ.tãdẽ limitationẽ approbat ⁊ probat tũ qꝛ offm eſt vile ⁊ ſeculare:⁊ ꝯñr interdictũ oĩbus clericis ſaltẽ bñficiatis:tũ qꝛ beneficiatis in minoribꝰ ꝓhibeꝛ officiũ poſtulãdi:ergo fortius iſtud qd eſt viliſſimũ:vt not.gl.in.l.vniuerſos.C. de decu.li.x.tũ qꝛ eſt genus negotiatiõis: vt ĩ gl. ⁊ cõſequẽter ꝓhibitũ bñficiatis: vt in.c.ſ.ne cle. vl'mo.niſi is q̃ eſſet bñficiatꝰ ĩſufficiẽter:qꝛ ꝓpe bñficiatꝰ nõ dr̃.ar.c.ij.de trãſla.ꝑla.⁊ idẽ vr̃ tenere Hoſt.hec ex Pañ.⁊ idẽ Ray.⁊ ad illud verbũ in ſacris:dicit qd ſumunꝛ ſacri large ꝓ omnibus

4 ordinibꝰ q̃ indubitãter ſunt ſacri:vt no.xxij.di. in ſum. ¶ Quartũ. Religioſus autẽ qui in ſeculo fuit tabellio:illud officiũ exercere nõ põt niſi cõtra hereticos:vt no.Jo.an.in.c.vt offm de here. li.vj.ſm vͦ vͦ.tñ in ſpec.vetera inſtr̃a poterit cõplere:ſed nõ aſſumere noua.l. alienatiões. ff.famil'. hercis.⁊ de iude.c.iudei.

5 ¶ Quintũ. Si autẽ clericus de facto nõ obſtãte.d. ſtatuto fecit inſtrumẽtũ ſm Jnno.valet:ſi fecit añqꝫ interdiceret ei:al's nõ:⁊ põt eẽ rõ ſm Jo.an.qꝛ ĩterdicto offõ ĩterdcã eſt eiꝰ executio.ar.c.paſtoralis.de app.alias hec ĩterdictio eẽt deluſoria.Sed ipſe Jo.an.tenet qd valeat ẽt poſt ĩterdictũ licet poſſet ꝑuari bñficio: ⁊ moueꝛ:qꝛ ibi hec ſola pena ĩponiꝛ vñ aliã ſuenire nõ debemꝰ. Pe.aũt de ancti.reprobat rõnẽ Jo.an.qꝛ appoſitio pene in actu iure prohibito cõfirmat actũ ꝯ inhibitionẽ attẽtatũ vt no.Bar. in.l.pretor ait.ff.de no op.nun.vñ dicit meliorẽ rõnẽ:qꝛ annullatio inſtr̃i ꝓpter carẽtiã fidei non cõcernit clericũ:ſed partes quibꝰ ꝓhibitio nõ eſt facta:vnde poſſet dici qd ſi ꝑ edicta ſolẽniter publicata ſit facta interdictio clerico:ita qd potuit in notitiã ppl'i veriſimiliter trãſire:nõ valebunt inſtr̃a:aliter ſecus:ſicut obſeruaꝛ in prodigo cui bonorũ adminiſtratio eſt interdicta: vt.l.is cui bonis.ff.de vͦbo.obli.Et idẽ in effectu Pañ.ſentit dicẽs qd ante interdictũ valebãt:ex quo toleraban̄ in officio rõne publici officij:poſtea vͦo nõ valebunt ſi interdictũ factũ eſt per ſuperiorẽ palã et publice:qꝛ geſta ratiõe publici officij poſt ſuperioris interdictũ nõ tenẽt:vt l.c.veritatis. de do. et cõtu.nec põt allegari tolerantia ex quo publice emanauit prohibitio:ſi vero non fuit factũ publice:tenẽt in preiudicium prohibiti vt poſſit beneficio priuari:vt in.d.c.ſicut. ſed geſta rõne publici officij tenent ſaltem quo ad ignorantes : de quo ſupra excommunicatio.iij.§.xxiij.

¶ Quarto querit ad q̃d vel vbi ſe extẽdat tabellionis autoritas:et dico multa. 4. q. 1. di. ¶ Primũ.Scdm Pañ.in.c.cũ.p.de fide iſtru. lꝫ iſtrumẽta ꝯfecta a notario in territorio eiꝰ q̃ eũ ꝯſtituit valeãt extra territoriũ ſm cõem opinionẽ:nõ tñ põt extra territoriũ ſuũ inſtr̃a cõficere:vñ creatꝰ ab impatore nõ conficiet in terris pape:nec ecõuerſo:⁊ ita refert ⁊ tenet ſum.Ange.ſꝫ Pañ.ibi addit qd creatus a papa ꝯficere poterit ĩ terris impij et ecõtra: ꝑ viã approbatiõis ſeu de ꝯſenſu partiũ: qꝛ ptãs a ꝓncipe ꝯceſſa exerceri põt extra territoriũ ĩ his q̃ ſunt volũtarie iuriſdĩtiõis ⁊ ptãtis.l.ij.ff.de offic.ꝓcõ.⁊.c.nouit.⁊ qd ibi no.de offi.leg. Si vͦo fuit ꝯſtitutꝰ ab alio quã a principe inſtr̃m ꝯfectũ ab eo extra territorium inter extraneos ſm cõem opinionẽ nõ facit fidẽ ſil'r nec inter ſubditos conſtituẽtis ſm cõiter doct. excepto Bal.⁊ mouẽtur qꝛ iuriſditio etiã voluntaria ꝯceſſa ab alio quã a principe exerceri nõ põt extra territoriũ cõcedentis.ꝑ.l.ij.ff.de offi.procõ.cũ ibi no. ⁊ ſatis in hoc poſſet ſtare conſuetudini : vt dicit Specu. hec ex Pañ.qui etiã idẽ ſentit in.d. c.ſicut. vbi vult cũ Pet. de ancti. qd tabellio imperialis de cõſenſu partiũ etiã inter nõ ſubditos ꝯficit inſtr̃a:⁊ idem Bar.et Bal.et Gaſp.Cal.et do. Ant. vt ibi ptꝫ. Et ita tenet ⁊ adde qd tabellio papalis ita vbiqꝫ põt conficere ſicut imperialis in terris imperij cũ papa vbiqꝫ ſit impator quantũ ad ſpũalẽ ⁊ tpalẽ iuriſditionẽ:vt.ſ. in vͦbo papa ꝓbatũ eſt: vñ ſm Archi.tabellio inſtitutꝰ a papa vbiqꝫ põt cõficere.

¶ Scdm.Tabellio inſtitutꝰ a laico ꝯficere põt 2
inſtrumẽta ſuꝑ eccleſiaſticis negotijs vt bñ probat in.d.c.ſicut.et ita ſeruaꝛ in facto lꝫ aliqui cõtrariũ ſenſerint de quo vide ibi. ¶ Tertium.Si tabellio faciat formã inſtrumẽti per aliquẽ cõtrahẽtium ordinari:et deinde ipſe redigat in publicã formã ſm Spe.valet:vt.xlſ.q.ij. cum redemptor. ibi ſcribendam dictauimus. Non tamen debet officium ſuum delegare vt in auꝛ.de tabel.

¶ Quinto q̃riꝛ vtrũ tabellio cogi poſſit: et dico 5.q.
qd dꝫ eſſe req̃ſitꝰ ⁊ rogatꝰ:vt in Spe.de iſtr. edi. vt eſt gl.in verbo req̃ſiti.in cle.romana.de iureiurã.ſed ſi rogeꝛ ꝯficere compelliꝛ:qꝛ hoc cõtineꝛ ſub eius iur̃o:vt.ſ.§.ij.vñ ſm Hoſt. ſolet requiri ſub pena officij ſui qd inſtr̃m cõficiat qd ſi nõ fecerit periurus vr̃ nec ſuis inſtr̃is poſtea credeꝛ.

ar.c.teſtimoniū.de teſti.quā requiſitionē q̄ſq3 de pp̄ſo facere pōt.de teſta.relatū. ⁊ pro tāto dr ſeruus public⁹.Sʒ ⁊ ſi mādato ſupioris cōficere nolit p̄uaꝛ officio ſm Bal.i.l. puidēdū.C.de poſtu. qd̄ limita niſi aliud officiū habeat:⁊ execut⁹ fuerit q̄nquēnio:q2 tūc inuitus rogari nō pōt: vt eſt caſus ⁊ ibi no.Ang.in.l.j.C.de tab.li.x.Sed nec pōt ad libitū renūciare officio tabellionatus: q2 nemo pōt renūciare ſuo officio niſi in manib⁹ ſuperioris ꝯcedētis.l.legātis.ff.de offi.pſī.de renū. admonet.ad qd̄ Bal.inducit.l.filius.ff.de fur.

6.q. ¶Sexto q̄riꝛ q̄d de ſalario tabellionū aut pcuratoꝝ qui aliq̄n ſunt tabelliones: et dico multa.
1.di. ¶Primū.Quantū ad tabelliōes ſm Sp.in ſpe. ſi ſcriptura quā faciūt eſt foꝛenſis ſeu iudicialis vt acta iudicioꝝ:proteſtatiōes:emācipatiōes ⁊ huiuſmodi q̄ corā iudice ⁊ notario fiunt ad talē iudicē corā quo actū eſt ſpectat ptes releuare ſi ſalariū īmoderatū exigiꝛ.de pe.di.j.nemo. de offi. dele.cū te.⁊ tales improbos exactores punire.C. de offi.pſe.l.peto. Si ꝟo ſcriptura ſit extraiudicialis:puta inſtr̄m depoſiti vel ſolutionis vel pcuratiōis vel vēditiōis ⁊ hmōi:dʒ hoc p loci oꝛdinariū expediri:et qd̄ conſuetū eſt taxabit per ſe vel p aliū inſpecta ꝯditiōe litigatoris ꝯſuetudine foꝛi et cāe q̄litate.iij.q.ij.§.tria. de ſimo. c.j.x. q.ij.hoc ius.Sʒ adde qd̄ etiā ſi notario tpe rogatiōis ſolutū eſt p inſtr̄i cōfectione dʒ iterū ſolui qn̄ copia petiꝛ:gl.eſt in.l.ſi.§.exēplaria.C.de pn. agē.l re.li.xij.Si tn̄ aliq̄d accipit etiā a ſpōte ſoluente vltra propriū ſalariū qn̄ illud hʒ puniꝛ ſm
2 Bal.in auē.ſʒ hodie.C.de epiſc.et cleri. ¶Scđm. Quantū vero ad pcuratores dicit idē qd̄ nō pōt pcurator de certa parte litis paciſci:puta media vel quota:alioq̄n pactio nō vʒ ſed puniꝛ talis.ff. de var.⁊ extraoꝛ.cog.l.j.§.aduocatos.nec ei⁹ ſalariū cū ⁊ ipe ſit aduocat⁹.iij.q.vij.c.j.⁊ ecōtrario pōt excedere cētū aureos ſicut nec ſalariū aduocati.d.l.j.nec i q̄cūq3 cā noīe palmarij pōt accipere vltra.xx.libras turonenſiū.Salariū etiā ſeu merces incerte pollicitatiōis nulla.ſ. precedente interrogatione oblato ſalario:vt cū dr fac hoc ⁊ faciā illud peti non pōt.C.mād.l.ſalariū. in quo tn̄ diſtinguiꝛ q2 ſi pmittiꝛ incertū re et gn̄e puta bene faciā tibi vel recognoſcā ſeruitiū peti non pōt.d.l.ſalariū.ſi ꝟo ſit re tm̄ incertū: ſed gn̄e certū:puta pmitto equū aut veſtes : vel faciam te militē non dicēdo quē equū vel quas veſtes: vel quātū p militia dabiꝛ:tūc eſt penit⁹ incerta promiſſio ideoq3 peti pōt ar.C.māda.l.j.⁊ taxabitur hoc arbitrio boni viri.ff.p ſo.l.ſi ſocietatem.Si vero certū re et gn̄e pmittiꝛ : puta pmitto talem equū vel talē veſtē:aut faciā te militē ⁊ dabo pro militia tm̄:ſubdiſtinguiꝛ: q2 ſi fuit hoc deductuʒ in ſtipulatiōe certi ꝯdictione petiꝛ.inſti.de verb, obl.in pri.ſi ꝟo nō fuit ſic deductū ſʒ nudo pacto pmiſſuʒ petiꝛ alijs actiōib⁹ vt ibi diſtiguiꝛ.¶Tertiū.Qn̄ aūt debeaꝛ ſalario pcuratoꝝ:dic qd̄ locāti operas pro aliquo faciēdo vel exercēdo:puta aduocato:medico:pcuratori ⁊ ſimilib⁹ pmiſſuʒ debetur opere finito.arg.C.de ſuffra.l.vnica. 7

¶Septimo queriꝛ q̄d ſi delinquat notari⁹:⁊ dico qd̄ ſi ſcribat falſuʒ inſtr̄m immunitatis puniꝛ igne.l.j.C.de immu.ne.cōce.li.x.ſi ꝟo ſcribat illicitū inſtrumētū pdit manū.c.imperialē.§.ſcriba. de phi.alie.p fede.ſi vero ſcribat inſtrumentū de actu a iure reprobato puniri pōt ſm Paſi.in.c.j. de fi.inſtru.vbi vide:ſi vero ſcribat inſtrumētum vſurariū eſt periurus ſm Ho.ſi hoc facit ſciēter q2 cōiter ſolēt iurare ſe talia nō facturos:⁊ ꝯn̄r eſt infamis.vj.q.j.infames.⁊.c.quicūq3 ⁊ videꝛ periurus ipſo iure ſm dicta.S.periuriū.§.vlt.ex doctrina.s.Tho.ij.ij.q.xcviij.ar.iij.cū ſuū iuramētū ſit pmiſſoriū ⁊ ſolēne⁊ cōſequēter admitti nō debet ad teſtimoniū:vt in.c.quicūq3.⁊.xxij.q.v.paruuli.⁊ ſi de hoc egerit penitētiā extra de teſti. teſtimoniū nec vltra pōt inſtrumēta ꝯficere ſm Ho, ſed intellige qd̄ nō poteſt teſtari aut cōficere ſi factū ſit notoꝛiū adeo qd̄ nō poſſit tergiuerſatione celari:vel ſecuta ſit ſentētia declaratoꝛia:⁊ ſic limita que habes in aur.ro.caſu.xxiij.nec poteſt reſtitui ab aliquo citra eū qui poteſt euʒ inſtituere notariū:q2 nō eſt nunc ad illud officiū habilioꝛ quā ante ſuā infidelitateʒ.Utrū aūt reſtituere teneantur vide infra vſura.vij.§.vij. 8

¶Octauo q̄riꝛ qn̄ tabellio teneaꝛ ad reſtōnē:⁊ dico qd̄ teneꝛ pmo ſi ex ignoꝛātia ſue artis dānū dedit:vt in.l.illicitas de offi.pſī.⁊ in regula nō eſt ſine culpa.de re.iu.li.vj.⁊ ſcđo ſi falſificat inſtr̄m vel alias ſcripturas ipſe vel ali⁹ teneꝛ parti de oī dāno inde ſecuto p dictā regulā q2 dant cām efficacē dāni:⁊ idē dic de ſciēter vtētib⁹ talibus ſcripturis tertio qn̄ p̄ce vel precio teſtamēta vel al's ſcripturas tabelliōes deſtruūt eadē rōne:⁊ ſimiliter qn̄ hmōi occultāt:requiſiti tenētur ad oē dānū.S.reſtō.ij.§.xvj.in fi.ſec⁹ ſi nō requirant:q2 nō tenētur ſcripturas ingerere his quoꝝ intereſt. quarto qn̄ ꝯficiūt inſtr̄a renūciationū apponētes clauſulas quarū vim ignorāt cōtrahētes: ſi indeſequaꝛ damnū.quinto qn̄ conficiunt inſtrumēta. ſuper vſuris de quo infra vſura.vij.§.vij.

¶Nono q̄riꝛ quot req̄rānꝛ ad hoc vt inſtrumētū ſit validū:⁊ dico qd̄ ſunt nouē ſm Sp.in Spe.li.ij. c.xliiij.pmo enī requiriꝛ inuocato noīs dn̄i:incipiēdo in nomine dn̄i amē.xxij.di.in nomine dn̄i: vel in noīe dn̄i noſtri Jeſu xp̄i vel in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti ⁊ hoc i arduis ⁊ perpetuis inſtrumētis:in minoꝛib⁹ aūt⁊ infra breue tp̄s defecturis:⁊ in publicatiōibus actoꝝ iudicialium niſi ſit ſentētia diffinitiua nō eſt vis ſi omittaꝛ.⁊ ſ

choetur anno dñi ꝛc. ſcđo annus dñi quotus: ſi-
ue a natiuitate xp̃i vt in quibuſdã partibꝫ: ſiue ab incarnatiõe vt in alijs in quo cõſuetudo ſeruã da eſt. tertio inditio vt patet in. d. c. in noīe dñi. quarto mẽſis ꝛ dies: quinto nomẽ pape in terris ſuis vel imperatoris in imperio aut regis in regno. ſexto locus gñalis: puta ciuitas aut caſtrũ ꝛ ſpecialis: puta domꝰ ꝛ camera ſeptimo teſtes nec eſt neceſſariũ de iure apponere ad hoc vocatos ꝛ rogatos niſi in quibuſdã caſibus octauo nomẽ ꝛ prenomẽ tabelliõis ꝛ cuiꝰ autoritate ſit tabellio nono ſignũ notarij in quo tñ cõſuetudini ſtãduz eſt. vñ narbone notarij ſignis nõ vtunt̃. Adde ex Pañ. in. c. j. de fi. inſtr. decimo qꝫ ↄfectũ corã partibus legat̃. vndecimo qđ appareat notariũ fuiſſe rogatũ duodecimo qđ notarius ſit habilis: qꝛ ſi eſſet excõmunicatus notorie: vel ptãte priuatꝰ ꝛ huiuſmodi nõ valeret decimotertio qđ narret̃ ſeries facti decimoquarto qđ ſit cõſtitutus notarius ab eo qui habet poteſtatẽ ſed hoc ſubintelligitur in eo qđ đr tabellio decimoquinto nomẽ cõſulis ſed hoc nõ ſeruatur.

10 ¶ Decimo querit̃ quõ inſtrumẽtũ vel bulla ſeu reſcriptũ papale aut alia ſcriptura puta inſtrumẽtũ priuilegiũ ꝛ hmõi dicat̃ falſa. ꝛ dicit Archie. ĩ. parte. ti. ſ. c. priu. qđ bulla vel reſcriptũ papale đr falſum pmo ꝑ ſurreptionẽ. de quo. ſ. reſcriptũ § vj. ꝛ. vij. ꝛ ſcđo per nouã fabricationẽ eiꝰ cuiꝰ pena eſt excõmunicatio ipſo facto ꝛ degradatio ꝛ mors de cri. fal. ad falſariorũ ꝛ ſeptẽ modis cognoſcit̃ hec falſitas. e. ti. licet ſm leges aũt pena falſarij eſt bonorũ cõfiſcatio in libero ꝛ mors in ſeruo. l. j. ff. de fal. tertio ꝑ iuris interpretationez de quo Archi. poſt gl. in. c. in memoria. di. xix. dicit qđ ſcriptura đr falſa cũ ſcribit̃ oẽs vel maiorẽ ptẽ fuiſſe preſentes q̃ nõ fuit de his q̃ ſi. a ma. ꝑ ti. c. q̃to ꝛ talis falſariꝰ ſuſpẽdit̃ officio ꝛ bñficio de teſti. qđ ſup his itẽ đr charta falſa q̃ nõ habet teſtes inſcriptos. i. ꝑ aliũ ſcriptos ſm Ho. qñ aũt manu ꝓpria ſe ſcribunt dñr ſubſcripti ꝛ ſimilr̃ q̃ habet ſubſcriptiões intellige. i. inſcriptiões ſꝫ varijs manibꝰ notatas ꝛ q̃ nõ eſt ꝑfecta eadẽ manu de priui. cũ olim niſi ex hoc ſit ibi diuerſitas qđ mutatio eſt ibi calami vel atramẽti: vt in auẽ. de fi. iſtr. ꝛ caute. itẽ ſi eſt alieno ſigillo ſignata mõ habuerit ꝓpriũ de ap. ſignificauit. itẽ ꝓpter falſam grãmaticã de reſcri. ad audiẽtiã. nõ aũt ꝓpͤ defectũ litere vel ſyllabe vt in. c. ex parte de fi. inſtru. niſi ſubtractio litere aliũ ſenſum inducat q̃ dictio integra. c. iter dilectos: qđ tñ durã. oꝛ. mi. dicit hr̃e locũ ſolũ in reſcriptis pape alia aũt inſtrumẽta ꝑ falſaꝫ grãmaticã nõ vitiant̃ puta teſtamẽtũ mõ cõſtet de volũtate teſtatoris. C. de te. l. errore. ꝛ hoc iõ qꝛ lr̃e papales tranſeũt ꝑ multas manus. Itẽ đr falſa ſi eſt ſuſpecta ꝛ nõ apponit̃ ei fides. l. iubemꝰ. ſ. de ꝓba. ſimr̃ ſi ſigillũ eſt factum vel nõ eſt annꝰ inditiõis appoſitꝰ de fi. inſtr. iter dilectos itẽ ſi litere ſũt ĩpetrate lite pẽdẽte de teſti. cãm vel ſine mãdato dñi de reſcrip. nõnulli. ꝛ ſi filũ eſt ruptũ de crimi. fal. licet itẽ ſi eṗs appellat̃ filiꝰ vl̃ papa vni loquit̃ ĩ plurali: de crimi. fal. ꝗ graui. itez ſi apparet qđ charta vel bulla raſa fuerit aut mutata. Hec ex ill̃. Itẽ vitiat̃ inſtrumẽtũ ſm Durã. oꝛ. mi. ſi habet ſcripturã interlineatẽ vel raſurã in loco ſuſpecto qñ lr̃e ſũt aperte ſecus ſi clauſe itẽ vitiat̃ ſm Archi. ſi eſt cõtrariũ alteri ex eadẽ parte ꝓlato. de fi. inſtru. c. imputari.

¶ Undecimo querit̃ vtrũ teſtatoꝛe legãte aliq̃d tabelliõi cõficiẽti teſtamẽtũ nũcupatiuũ qđ fieri põt 11
C. de teſt. dictãtibꝰ poſſit: tabellio illđ ſibi ſine vitio falſitatis aſſcribere: ꝛ dicit Spec. in ti. de inſtru. edic. qđ ſic. nec incidit in penã legis coꝛ. de fal. nõ ob. l. ꝟ. C. de his q̃ in ti. aſſcri. qꝛ illđ habet locũ in eo qui dictat vel ſcribit teſtamẽtũ qđ eſt in ſcriptis cuiꝰ vires depẽdẽt ex illa ſcriptura: ſecus in nõ nũcupatiuo qđ fit hodie: qꝛ ibi fit ſcriptura ſolũ ad memoriã nõ vt vires teſtamẽti depẽdeãt ex illa: ꝛ idẽ tenet Odo. qꝛ tale teſtamẽtũ recitatur corã teſtibꝰ ideoqꝫ nulla eſt ſuſpicio falſitatis: ꝛ idẽ Bar. in. l. j. ff. ad. l. coꝛ. de fal. dicẽs 12
qđ opinio ſpeculatoris cõſuetudine probatur.

¶ Duodecimo querit̃ vtrũ reprobari poſſit per teſtes inſtrumẽtũ publicũ nihil habẽs de predictis aperte ꝛ dico qđ ſic qñ in binario numero excedunt numerũ teſtiũ cũ tabellione ſubſcriptorũ tabellione pro duobꝰ cõputato: debẽt enĩ in tot excedere quot per ſe facerẽt plenã probationem ſcꝫ in duobus de fi. inſt. cũ Jo. vbi de hoc fit magna queſtio ꝛ magna diſtinctio per doct. maxĩe
Pañ. ſecus de inuẽtario quod per teſtes non im 13
probatur. C. ar. tu. l. vlti.

¶ Decimotertio querit̃ qualiter inſtrũ vel priuilegiũ mouetur ꝛ dico qđ Pañ. in. c. cũ olim. de priuile. infert ex illo tex. qđ contra petentẽ innouationẽ alicuiꝰ priuilegij vel inſtrumẽti põt is de cuius preiudicio agit̃ ſe opponere ꝛ impedire innouationẽ ſi probet de iure ſuo. Et qꝛ hoc tẽdit in preiudiciũ alteriꝰ nũqꝫ debet innouari priuilegiũ ſiue inſtrumẽtũ niſi citatis illiſquorũ intereſt. Et ſi nõ apparet de intereſſe alicuiꝰ debet fieri edictũ generale: vt quicũqꝫ putauerit ſua intereſſe cõpareat ad cõtradicẽdũ. Dicit tamẽ Pañ. in. c. ex parte eo. ti. qđ qñ innouatio priuilegij per eũ fit qui poteſt illud de nouo concedere non eſt neceſſaria citatio ad contradicẽdum niſi fiat ad cautelã ſicut communiter fit in curia nõ ſolum in priuilegiorum innouatione ſed etiam quãdo fit alicuius priuilegij tranſſumptio ſecus autem ſi innouatio fiat per inferiorem: quia tunc non valet tranſſumptio ſeu innouatio niſi citata parte

ſeu p̄miſſo edicto gn̄ali. de quo vide in. c. albric⁹
de teſti. Iſta tn̄ innouatio nullū ius tribuit noui
ter etiā ſi fiat ab habēte poteſtatē cōcedēdi noui
ter: qꝛ in dubio nō vꝛ̄ de nouo velle cōcedere ſed
ius qð cōpetit cōfirmare. de cōfir. vti. cuꝫ dilecta.
Et hec nota qꝛ ſepe veniūt in practica qꝛ plerūqꝫ
hūt trāſſumpta ex originalib⁹ bullis apoſtolicis
ꝛ nullā fidē faciūt in iudicio: niſi fuerit citata ps
vel premiſſuꝫ edictū gn̄ale ſaltē in valuis eccl'ie.
Et iō neceſſe eſt quod in huiuſmodi trāſſumptis
fiat mētio de huiuſmodi citatione vel edicto.

TAcere. vide ſupra conſenſus. §. primo ꝛ ter-
tio.

t Allia declaratur. s̄. gabella.

TEmere facit qui actū ſibi a iure prohibitū
ſciēter ſub colore fraudulento facit qui filij
ſunt legi. per venerabilē. in ṽbo videbaꝛ̄. ꝛ Pau.
in clemen. ſ. de ſepul. ꝛ argu. c. auaritie de elect.
lib. vj. ꝛ Se. ibi: qð no. pro ſtatutis penalibus.

TEmeritas eſt audacia in malum. C. de. ſa-
croſanc. eccle. l. iubemus. ꝛ no. Car. de ſum.
tri. cle. ſ.

TEntare ſm̄. s. tho. ij. ij. q. xcvij. eſt experimē-
tū ſumere de tētato ṽbis aut factis experiē-
do an ſciat vel velit aut poſſit aliquid ꝛ hoc ſiue ap-
te vt Sāſon proponens ſe tentatorē Iudi. xiiij. ſi
ue occulte ſicut xp̄m tētauerūt pharisei Matthe.
xxij. ſiue expreſſe vt cū experimētū illud intēdiꝛ̄. ſi
ue interpretatiue vt ſi nō intēdaꝛ̄ experimētū ali-
quid tn̄ agiꝛ̄ aut dicatur qð ad nihil aliud videa
tur ordinabile niſi ad ſumēdū experimentū. Igiꝛ̄
expreſſe deū tētam⁹ verbis cū in oratione ei col-
loquētes aliquid petim⁹ ad dictū experimētū fa-
ctis ṽo cū ea intētione aliquid facim⁹ ſed quaſi
interpretatiue qn̄ deeſt quidē illa intentio ſed tn̄
qð diciꝛ̄ aut fit ad nihil aliud vꝛ̄ eſſe vtile niſi ad
illud experimētū. Hec ex illo virtualiter. Qn̄ er-
go inquit ꝑpter aliquā neceſſitatē ſeu vtilitatem
cōmittit ſe aliquis diuino auxilio in ſuis petitio
nibus vel factis: hoc nō eſt deū tētare: ſicut qn̄ pre
dicatores regni ſubſidia tēporalia pretermittūt
vt verbo dei expeditius vacēt ꝛ ſoli deo innitun
tur: qꝛ diciꝛ̄. ij. parali. xx. cū ignorem⁹ quid agere
debeamus hoc ſolū habemus reſidui vt oculos
noſtros dirigamus ad te: qn̄ vero hoc agiꝛ̄ abſqꝫ
neceſſitate ꝛ vtilitate hoc eſt interpretatiue tēta
re deū. Vn̄ ſuper illud deute. vj. nō tentabis dicit
gl. qð deū tētat qui hn̄s qð faciat ſine rōne cōmit
tit ſe periculo experiēs vtrū poſſit liberari a deo.
Hec ille. Eſt aūt ſemꝑ peccatū qn̄ quis deū ten
tat vt ipſe experiaꝛ̄ qꝛ hoc prouenit ex ignorātia
vel dubio diuine perfectiōis ꝛ directe opponitur
religioni cū pertineat ad irreuerētiā dei: eſt tamē
minus quā ſuperſtitio: qꝛ tētans ꝓteſtatur tn̄ du
bitationē: ſuperſtitioſus autē errorē. Quādo ve-
ro quis ſumit experimētū pertinēs ad diuinā per
fectionē: vt alijs demonſtret nō eſt peccatū ſicut
apoſtoli petiuerūt vt in nōie Ieſu xp̄i fierēt ſigna
actu. iiij. nec eſt tentare deū cū ſubſit iuſta neceſſi
tas. Hec ex illo.

TEmpus philoſophice diffiniꝛ̄ ſꝫ nihil ad rē
nr̄aꝫ. Eſt aūt iuridice loquēdo duplex. ſ. cō
tinuū qð vcꝫ cōtinue currit dieb⁹ feriatis ꝛ nō fe
riatis ſiue in preſentia ꝛ abſentia: ſiue ſit copia
iudicis ſiue nō. C. de preſcrip. lon. temp. l. fi. ꝛ vti
le qð nō currit diebus feriatis ꝛ abſentie ꝛ dieb⁹
q̇b⁹ nō eſt agēdi copia ſicut tēpus ad eligēdū eſt
vtile qꝛ nō currit impeditis de elec. ne ꝑ defectu.
Vide gloſ. in cle. vnica de in integ. reſt. Tp̄s aūt
aliqð puta anni qn̄ requiraꝛ̄ cōplectū vel ſufficiat
inceptū dicit Pan̄. in. ca. ad noſtrā. de reg. qð in
dubio iuris tenēdū eſt quo ad dignitates in qui
bus fauor cōſideraꝛ̄ qð annus inceptus habeꝛ̄ ꝓ
cōpleto ſm̄ gloſ. ibi. qð tn̄ fallit in cpatu vbi eſt
ſpeciale qð ſit cōpletus: in obſeruatiōe aūt regu-
le vbi eſt grauitas ꝛ labor: ꝛ ſic odiū exigiꝛ̄ cōple
tus ar. c. qꝛ in inſulis de regu. ꝛ ſic intelligiꝛ̄. xx.
q. ſ. ſi in qualibet. ꝛ. c. ſignificatū de reg. Regula-
riter aūt debet eſſe cōplet⁹ niſi aliud a iure caueā
tur vt no. Archi. in. c. ſi annū. de iudi. libro. vj.

TErgiuerſator eſt qui in totuꝫ a lite recedit
ij. q. iij. §. notandum. vbi vide.

De teſtamento. ſ. in ſe.

TEſtamētū ſm̄ Pa. i rub. eiuſdē tituli
eſt volūtatis nr̄e iuſta ſn̄ia de eo qð
q̇s vult poſt mortē fieri cū heredis iſ
tōe: vt hꝛ̄ in. l. ſ. 4ūcta gl. ff. eo. Et hn̄
dꝛ iuſta ſn̄ia: qꝛ ſi eſt iniuſta: puta qꝛ
vult q̇s exheredare filiū ſine cauſa nō ē ſeruāda.
xiij. q. ij. ſi q̇s aūt precipiat corpus ſuū iactari in
mare. ff. de cōi. inſti. l. q̇dā ſuo teſtō. vel cōtra bo
nos mores aut pietatē aut verecūdiā. l. cōditio-
nes. ff. de cōdi. inſti. ꝛ. l. fili⁹ ibidē. Oportet etiaꝫ
vt hꝛ̄s inſtituaꝛ̄ aꝛ̄r nō erit teſtm̄. inſti. de leg. §.
ante heredis. Et ſic teſtm̄ nō cōprehēdit codicil-
lū ſꝫ ab eo differt: qꝛ in codicillo dari nō pōt he-
reditas vel adimi. inſti. de codi. §. codicillis. C. de
codi. l. ij. ꝛ. l. ſi idē. Nō cōprehēdit etiā donatio-
nē cā mortis: q̄ eſt quaſi q̄dā vltima volūtas. Nō
refert aūt q̇b⁹ verbis fiat teſtamētū vel heredis
inſtitutio ſiue dicaꝛ̄: petrū heredē inſtituo ſiue vo
lūtatē meā ei⁹ diſpōni cōmitto extra eo. cū tu. nec
curandū eſt de verbis teſtatoris modo talia ſint
per que conſtet de volūtate eius. C. eo. l. fi.

Primo autem queritur quot ſunt teſtamento- 1. qð
rum ſpecies: ꝛ dico quod ſunt due. Quoddam
enim dicitur teſtamentum nuncupatiuum ꝛ ſi-
ne ſcriptis. ꝛ eſt illud in quo teſtatoris ꝛ here-
dis ꝛ legatariorum nomina ꝛ omnia in eo con-
tenta coram teſtibus manifeſtantur: dictum ſi-

ne ſcriptis.i.ſubſcriptione teſtium ⁊ alijs ſolẽni-
tatib⁹ reqſitis in teſtõ in ſcriptis facto. de quo in
l.hac conſultiſſima.C.eo.⁊ etiã q2 ſine oi ſcriptu-
ra inde facta põt quis ſic.i. nuncupatiue teſtari:
dũmodo corã teſtib⁹ ⁊ cõditione legitimis nũcu
pet heredẽ ⁊ ſuã explicet voluntatẽ:inſti.eo.§.ſi.
vnde ſi qs nõ habens notariũ aduocet legitimũ
numerũ teſtiũ:et explicet nomen heredis ⁊ alias
inſtitutiones ⁊ legata.⁊ roget eos vt ſint teſtes:
valebit. ¶ Quoddã vero dr teſtm̃ in ſcriptis: qd
poteſt qs facere qñ non vult qd teſtes vel aliquis
ſciat ſuã diſpoſitionẽ qd requirit multa de ſub-
ſtãtia.vt in.l.iubemus.C.eo.⁊.d.l.hac conſultiſ-
ſima. et niſi quis ſit bene doct⁹ in eo faciliter er-
rabit in ipſo cõdendo:vnde volẽti illud ↄcedere
neceſſe eſt habere cõſiliũ iuriſperiti. ¶ Ad nuncu
patiuũ pertinet: ſi quis corã notario ⁊ teſtib⁹ di
cat volo qd heres me⁹ faciat in oib⁹ ⁊ p oia ꝑut
continetur in quadã ſchedula ſcripta manu mea
que eſt apud talẽ religioſam. Ualet em̃ iſta diſpo
ſitio ſm Alexã.de imol.in.l.ſtipulationũ.§.illud
ff.de verbo.obli.⁊ Bar.in.l.ſi ita ſcripſero.ff.de
condi.⁊ demõ.⁊ Pau.de ca.in.d.§.illud.⁊ Bal.
in.l.captatorias.j.q.v.C.de ſta.mili.et Joan. de
imo.in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.⁊ in.c.cũ
tibi de teſtamẽ. Et ratio eſt q2 lʒ i teſtamẽto nun
cupatiuo debeãt palã nũcupari.i. manifeſtari q̃
ſiunt vt a teſtibus exaudiantᷣ.l. heredes palã. ff.
de teſtamẽ.⁊.l.iubemus.C.eo.tñ quia paria ſunt
implicite et explicite exprimere.d.§.illud.et. d.l.
ſi ita ſcripſero. ideo valet. Sed videat q̃ ſic vult
teſtari qd taliter ſua litera cognoſcatur vt nõ ſit
dubiũ de ea:q2 aliquãdo eſſet periculoſum. Nõ
tamen valeret inſtitutio heredis ſi diceretur:illũ
heredem inſtituo cuius nomen eſt in quadã mea
ſchedula apud talẽ ſm Bar.in.d.l. ſi ita ſcripſe-
ro.et ſequitur Bal.et Ang.ibidem.

2 ¶ Scdo q̃ritᷣ qd ſit codicillus.⁊ dico qd eſt que-
dã ſine inſtõne diſpoſitio vltime volũtatis mor-
te cõfirmanda.C.de cadu.tol.l. vnica. vñ a teſtõ
differt in octo. ¶ Primo q2 in eo fieri non põt di
recta inſtitutio ſed tm̃ fideicõmiſſaria. ¶ Secun-
do q2 p eũ non adimitᷣ hereditas heredi p teſtm̃
inſtituto:niſi in vno caſu qñ.ſ.dr in codicillo qd
inſtitutus nõ meretᷣ ſuã voluntatẽ: q2 tunc tanq̃
indigno auferᷣ hereditas:ſiue ſit ſolus heres:ſi-
ue ſit vnus de plurib⁹: et idẽ dic de oib⁹ ſi dicas
oẽs non mereri.l.diui ſeuerus ⁊ antoninus.ff.de
adi.lega.in reliqs vero fideicõmiſſis vel legatis
in teſtamento hñ põt qs per codicillũ adimere.
inſti.de adop.leg. per totũ. Sed hic aduerte ſm
Ange.are.inſti.de codi.qd hereditas per fideicõ
miſſum in codicillis adimi põt:ſi tñ filius eſt in-
ſtitutus in re certa: lʒ quo ad aliqd habeatᷣ loco
legatarij:ſua tñ inſtitutio tolli non põt in.codi-
cillis q2 illa eſt ſubſtãtia inſtitutiõis filij ideo i
totũ corrueret teſtm̃ vt elegãter dicit Guil.de cu.
⁊ Bal.in.l.oimodo.C.de inof.teſtamẽ. ¶ Tertio
q2 exheredatio fieri non põt p codicillũ:inſti. de
codi.§.codicillis. ¶ Quarto q2 heredi pure inſti-
tuto p teſtm̃ nõ põt in codicillo aduci conditio
q̃ ſibi obſit.inſtit. de codi.§. et directo. ¶ Quinto
q2 heredi inſtituto in teſtamẽto nõ põt fieri ſub-
ſtitutio directa in codicillo:lʒ facta trahatur ad
fideicommiſſoriã:q2 vr̃ teſtator rogare inſtitutũ
vt hereditatem reſtituat illi quẽ in codicillo ſub
ſtituit.l.ſceuola.ff.ad treb. ¶ Sexto quia in codi-
cillo ſufficiũt.v.teſtes etiã nõ rogati. C. de codi.
l.vlt.qd tñ fallit in codicillo ceci.de quo.j.§.xj.lʒ
in teſtõ requiruntᷣ.vij.rogati. et in codicillo mu-
lier põt eſſe teſtis:nõ in teſtõ.l.qui teſtõ.§. mulier
in teſtõ.ff.de teſt. ¶ Septimo q2 põt qs decedere
relictis plurib⁹ codicillis validis niſi ſibi cõtra-
dicãt.ff.de iure codi.l.diui ſeuerus.ſed nõ pluri-
bus teſtamentis. ¶ Octauo q2 ſi qs dũ eſſet filiuſ-
familias fideicõmiſſum in codicillis reliquerat:
et poſt ea paterfamilias deceſſerit eadẽ volunta
te durãte valebũt codicilli:qd in teſtamento eſſe
non poterit.ff.de lega.iij.l.§.ſi filiuſfamilias.

¶ Tertio queritᷣ quis poſſit cõdere teſtm̃ vel nõ 3
poſſit:⁊ dico qd ſm Pañ.in rub.eo.ti.qd teſtari
pñt qcũq3 nõ ꝓhibentᷣ. cũ edictũ de teſtis ſit pro-
hibitoriũ.⁊ ſi quis aliquẽ teſtari prohibuerit re-
pellẽdus erit ab ei⁹ hereditate.C. ſi qs al.teſ. p-
hi.l.ij.ꝓhibentᷣ aũt.xx.gña pſonarũ. ¶ Primo fu
rioſus ſeu mẽte capt⁹ nõ habẽs lucida interualla.
de teſt.c.ſi.C.qui teſ.fa.nõ po.l.furioſum. ¶ Scdo
mut⁹ ⁊ ſurdus a natiuitate ſec⁹ a caſu ſi ſcit ſcri-
bere.vt.l.diſcretis.C.q̃ te.fac.nõ po.vbi ſm bart.
ſurdus tñ teſtatᷣ ⁊ mut⁹ tñ ſiĩr ſi ſcribere ſcit. d.
l.diſcretis. Tertio nõ valẽs articulate loqui: ita
qd nomẽ heredis nec exprimere nec ſcribere põt
l.iubemus.C.eo.vbi infert Bar. qd nõ potẽs ar-
ticulate loqui mortuo ſil'is eſt.vñ cũ teſtator bal
butit qui prius fuerat recte lingue ſi faciat teſtm̃
nõ valet. ¶ Quarto impubes.l.qua etate.ff.e. in-
ſti.qui.nõ eſt p.fa.te.§.pterea. ¶ Quinto filiuſfa-
milias niſi in caſtrẽſi:vel quaſi.de ſepu.lʒ.lib.vj.
⁊.l.pe.C.q̃ teſta.face.nõ poſ.de quo dic vt.ſ. reli
gio.vj.ſ.j.ꝑticu.v. ¶ Sexto ꝓdigus cui eſt inter-
dicta a iudice adminiſtratio.lege is cui.ff.eo.va
let tñ teſtamẽtũ pri⁹ factũ:vt ibi. De hac materia
vide.ſ.donatio.j.§.j. ¶ Septimo dãnat⁹ ad mor
tẽ naturalẽ vel ciuilẽ.puta deportat⁹: etiã ſi fu-
git de manu iudicis.ff.eo.l.ei⁹.⁊ qd ibi no.⁊.l.q̃
vltimo ſupplicio.et ibi p Bart.ff.de pe. ⁊ idẽ de
dãnato ad ꝑpetuũ carcerẽ. l.ij.ff. de publi. iudi.
Si vero dãnat⁹ ſit ad penã inferiorẽ: puta trũca-
tionẽ manus aut effuſionẽ oculoꝝ cõiter tenetur
qd non ſit inteſtabilis.vt̃ Bart.in.d.l.ei⁹.ex.§.ſi

cui.infert qd̃ damnatio quia perdit̃ vita libertas
vel ciuitas teſtm̃ impedit fieri et iam factũ rum-
pit:ſecus in dãnatione ꝑ quã tm̃ ledit̃. Azo etiaꝫ
no.C.q̃ teſta.face.po. qd̃ damnatus ad mortẽ te-
ſtamentũ facere non põt ſiue ſit dãnatus vt mo-
riat̃:ſiue vt fiat ſeruus pene: ſiue ſit deportatus
in inſulã:relegati aũt q꞉ non amittũt libertatem
vel ciuitatẽ teſtm̃ facere pñt. Si quis tñ coꝝ fue-
rit damnatus et appellauerit interim poterit fa-
cere teſtm̃.d.l.eius ꝛ.l.q̃ a latronibus.ff.e. Uide
etiã zaba.in cle.ſ.de peni.et re.vbi q̃rit an dãna
tus vltimo ſupplicio poſſit teſtari: et dicit ſm
Bar.ꝛ bal.in.d.l.eius:qd̃ nõ:ſi eſt dãnatus ꝛ de
tentus:ita quod infallibiliter ſequet̃ executio.vt
no.C.de do.inter vi.ꝛ vxo.auf.ſed hodie.ſi vero
ſit dãnat⁹ in abſentia ex forma ſtatuti teſtm̃ non
valet q̃ ad fauores municipales q̃b⁹ non gaudet
bannitus tanq̃ hoſtis ſue ciuitatis.ff.de capi.di
mi.l.amiſſiõe:ſed quo ad ius cõe vꝫ teſtm̃:q꞉ ius
cõe non ꝑdit. Uide.s̃.fili⁹.§.xvii.de hmõi banni
tis. De dãnato ṽo ad ꝑpetuũ carcerẽ tenet indi-
ſtincte ſum.aug.qd̃ teſtari nõ poteſt per.l.ii.ff. de
publi.iudi.q̃ loquit̃ ꝛ vera eſt in laicis:ſed in cle
rico dicit pañ.varie fuiſſe cõſultũ q̃buſdã dicen-
tibus qd̃ non põt:q꞉ illa pena eq̃parat̃ pene mor
tis ſeu deportationi vt no. Inn.in.c. qualiter. el
ii.de accu.q̃buſdã etiã dicentibus qd̃ põt: q꞉ ius
canonicũ non imponit perpetuũ carcerẽ ad penã
ſꝫ ad penitẽtiã.de ṽbo ſig.nouimus.de pe.quã-
uis.lib.vſ.ꝛ ꝯñr hec pena inhabilitatis teſtandi
ꝑdere nõ dꝫ ex pnia quoꝝ primũ eſt veri⁹ cũ ne-
gari nõ poſſit q̃n ille ſit quaſi mortuus. Secũdũ
aũt eſt mitius. ¶ Octauo ꝓhibet̃ publicus vſura-
ri⁹ niſi p̃ſtet cautionẽ ſm formã.ca.q̃q̃.de vſur.
lib.vſ. ꝑ qd̃ habet̃ qd̃ nullũ eſt teſtm̃ eius q̃ noto
rie vẽdit res cari⁹ rõne dilationis tẽporis vt te-
net Pañ.in.c.ad noſtrã.de empti.ꝛ vẽdi. ¶ No
no excõicat⁹ ſcd̃m aliquoꝝ opinionẽ quã ſequit̃
gl.in.c.decernim⁹.de ſen.excõ. lib.vſ. ſed Ioan.
an.ꝛ Inn.tenẽt ꝯtrariũ:ꝛ eſt hodie cõis opinio.
nec equiparat̃ deportato. ¶ Decimo ſeruus. xii.
q.ii.illud.ꝛ.l.fili⁹.ff.de teſta. ¶ Undecimo q̃libet
religioſus q̃ profitetur tria vota ſubſtãtialia reli
gionis extra eo.c.ii.et in auf. ingreſſi.C. de ſacr.
ſan.ec.ſecus de aliis large dictis religioſis.xii.q.
ii.nõ dicatis.de quo.s.tho.ii.ii.q.clxxxv.dicit qd̃
etiã ſi fiat eṗs nullo mõ teſtari põt:q꞉ ſola diſpẽ-
ſatio rerũ eccl̃iaſticarũ ei cõmittit̃:que finit̃ mor
te ex qua teſtm̃ incipit valere:ſi aũt ex conceſſiõe
pape faciat nõ intelligit̃ de proprio facere teſtm̃
ſed autoritate apoſtolica intelligit̃ ampliata po
teſtas ſue diſpẽſatiõis vt poſſit valere poſt mor-
tẽ. ¶ Duodecimo hereticus:q꞉ nihil hꝫ cũ oĩa bo
na ſua ſint ipſo iure cõfiſcata. de here. cum ſcd̃m
lib.vſ.vnde etiã ſi poſt mortẽ detegat̃ aliquẽ he-
reticũ fuiſſe in vita oĩa bona poſſent apprehẽdi.
de p̃ſcri.c.ii.li.vſ. poſſunt tñ hmõi retinere bona
vſq3 ad ſentẽtiã declaratiuã ſup facto:vt.s̃. here
ſis.i.§.viii. ¶ Decimotertio dubi⁹ de ſtatu ſuo.i.
dubius an ſit in eo ſtatu in quo teſtari poſſit nec
ne.l.de ſtatu.ff.eo. ſicut ſi captus a latronib⁹ du
bitat an ſit ſeruus vel liber vt in.l.i.ff.de lega.iii.
¶ Decimoquarto obſes qd̃ itellige de chriſtianis
apud infideles datis aut ecõtrario: aut de his q̃
erãt captiui populi romani. nõ aũt de his q̃ quo
tidie dant̃ ab vna ciuitate ad aliã.vt legit̃ ꝛ no.
in.l.obſides.ff.eo. ¶ Decimoquinto dãnatus ob
carmen famoſum ſeu libellũ in alteri⁹ iniuriã.d.
l.is cui.ff.eo. Bar.tñ ibi tenet qd̃ ex alia cã infa-
mes teſtari nõ ꝓhibent̃:et ita cõiter tenet̃. ¶ Deci
moſexto reus criminis leſe maieſtatis.l. q̃ſquis.
C.ad.l.iul.maie.de quo dic vt de heretico dictũ
eſt. ¶ Decimoſeptimo captiuus apud hoſtes. d.l.
ei⁹ qd̃ intellige de hoſtibus imperii romani. ¶ De-
moqctauo vtroq3 lumine priuatus:qui tamẽ ho-
die teſtat̃ modo ſeruet quod no.l.hac conſultiſſi
ma.C.q̃ te.fa.po.que ſm Ange. are.inſti.q̃.nõ eſt
per.fa.teſt.§.ſecus ſunt iſta.primo qd̃ ſint ſeptem
teſtes ꝛ notarius vel alius loco notarii ſpeciali-
ter ad hoc vocat⁹.ſecũdo qd̃ p̃dictos corã ſe ad-
uocet: et manifeſtet qd̃ vult teſtari ſine ſcriptis.
tertio qd̃ in p̃ncipio teſtamẽti ꝛ ante legata fiat
inſtitutio heredis. quarto qd̃ deinde faciat lega
ta ꝛ fideicõmiſſa.quinto qd̃ notarii manu omnia
ſcribantur in p̃ſenti teſtõ.ſexto qd̃ p̃dicti teſtes ſe
ſubſcribãt ꝛ etiã tabellio.ſeptimo qd̃ tã a teſtib⁹
quã a tabellione:vel ab illo alio teſte loco tabel
liõis poſito ſigilletur:ita qd̃ ſint.viii.ſigilla.octa
uo qd̃ de his oĩb⁹ notarius faciat mentionẽ. Qd̃
tñ ſm Bal.ibidẽ fallit ſi teſtetur inter liberos:q꞉
tunc ſufficiũt duo teſtes hoc idem ſeruandum eſt
in codicillis cecorum vt in.d.l.hac cõſultiſſima.
¶ Decimonono qui cardinales inſecutus eſt ho-
ſtiliter:vel percuſſit aut cepit: vel ſoci⁹ fuerit aut
fieri mandauerit aut conſilium dederit: vel auxi
lium vel fauorem.vel ratum habuerit:imo nec ta
lis ex aliorum teſtamento aliquid accipere pote-
rit nec ex ſucceſſione.de pe.felicis.lib.vſ.

¶ Quarto querit̃ an ꝓhibiti iure teſtari diſpo-
nere poſſint in pias cãs.et dico qd̃ non furioſus
ſeu mẽte capt⁹ nec impubes ſimil̃r nec filiuſfami-
lias niſi de peculio caſtrenſi vel q̃ſi ſm Bal.in.l.
ſ.C.de ſac.ſan.eccl.ꝛ not.in.d.c.lꝫ in aduenticiis
aũt quoꝝ hꝫ ꝓprietatẽ.ſi vſuſfruct⁹ ſit patris ſm
oẽs diſponere nõ poteſt etiã ad pias cãs inuito
p̃re.vt in.l.pe.C.q̃ te.fa.po.ſi autẽ vſuſfructus eſt
penes filium eſt dubium:et dicit Bar.in.l.ſ.C.de
ſac.ſanc.eccl.quod poteſt etiã inuito patre:quia
omnis ſolẽnitas iuris ciuilis eſt remiſſa in lega-
tis ad pias cauſas.dicta.l.ſ.ꝛ in.d.ca.relatũ. ſed

Bal.tenet.ibi contra allegans tex.i.c.lz.de ſepul.li.vj. vbi:dicit quod filiusfamilias diſponere non pot inuito patre etiam pro aia niſi de caſtrenſi vel quaſi: que opinio videtur verior per illum tex.ne ſpolietur pater propter fauorem pie cauſe:cui debentur bona filij. Si vero pater conſentiat dicit bar.in.l.qui in poteſtate.ff.eo.quod filius poteſt teſtari ad pias cauſas in iſtis aduentitijs in quibus vſusfructus acquiritur patri et dicit hoc probari in.d.c.lz. in fi.a contrario:et videtur eſſe communis opinio legiſtarum:lz Inno. et Jo.an.ſint in contrarium:et videtur tenenda ſaltem de iure canonico.per.d.c.lz.iuncta gl.ſi ponderetur ad quod etiam facit quia ratio quod de iure ciuili filius teſtari non poſſit etiam de conſenſu patris eſt:quia vltima voluntas eſſet captatoria:et dependens ex alieno arbitrio:vt in l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.ius autem canonicum non curauit de iſta ſolennitate iuris ciuilis: imo ſecundum illud voluntas captatoria ſuſtinetur: vt in.c. cum tu.de teſta.et generaliter cum ſeruemus ius canonicum in relictis ad pias cauſas tenenda eſt hec opinio Adde quod no.Bar.in auten.vt liceat matri et auie. col.viij.vbi gl.infert quod filius poteſt donare cauſa mortis ſine patris conſenſu de bonis in quibus patri non quaeritur vſusfructus:et quod ponit Bar.vero ſi.in tra.ſuo de caute.vbi ponit modum vt filiusfamilias etiam in poteſtate patris poſſit teſtari inuito patre.ſ.quod ſuſcipiat ſaltem primam toſuram: pro quo vide gl.xix.q.vl.c.quia ingredientibus.que loquens indiſtincte dicit quod clericus in poteſtate conſtitutus teſtari poteſt.alle.auten.presbyteros C.de epi.et cle. Non poteſt ſimiliter diſponere in pias cauſas prodigus poſt interdictum:quia non habet adminiſtrationem. Nec vſurarius ſecundum Bar.ex quo eſt publicus et non dedit cautionem que dicit idem eſſe de quolibet decedente in mortali:quia cum ſit extra vnitatem eccleſie non poteſt dici relinquere pro aia:nec illud relictum gaudet priuilegio relictorum ad pias cauſas ſed contrarium et bene tenuit Bal.quia iſtud priuilegium attributum eſt non ſolum fauore relinquentis:ſed etiam eius cui relinquitur:et idem Panor.quia eccleſia recipit oblationes publicorum peccatorum niſi vbi ſpecialiter prohibentur vt patet per glo.in.c.oblationes.xc.diſt.et conſequenter elemoſynas. Nec ſimiliter damnatus ad mortem naturalem vel ciuilem ſecundum communem opinionem ex qua bona ſunt publicata:vnde eſſet diſponere de alieno:quinimo teſtamentum prius factum rumpitur ſecuta damnatione ſecundum legiſtas.in.d. l.ſ.vbi Bart.videtur limitare quando bona non lz vſque ad mortem:vt quia ſunt per legem fiſco applicata : vt in auten.bona.C.de bo.dam.ſi vero retinet bona vſque ad mortem tunc ſi eſt penitens teſtari poteſt ad pias cauſas:et eſt caſus ſecundum vnum intellectum in.d.l.ſ.quia illa lex remouet omne impedimentum quantum ad legata ad pias cauſas : ſi vero non eſt penitens relicta per talem ab eccleſia recipienda non ſunt:ſed de hoc dic vt ſupra.§.eodem. Nec ſeruus: nec religioſus:nec reus criminis leſe maieſtatis.nec hereticus:quia non habent bona.ſ.q.ſ. non eſt putanda:nec captiuus apud hoſtes:quia eſt ſeruus. De dubio de ſuo ſtatu eſt dubium.dicente in.d.l.ſ.quod non poteſt quia non reperitur iure conceſſum. Bar.vero dicente quod poteſt:quod et Panor.vbi.ſ.et placet magis fauore pie cauſe : quia miles eſt in hoc priuilegiatus : vt in.l.ex militari ff.de teſta.mili.ergo fortius priuilegiata debet eſſe pia cauſa. Alij autem ponunt etiam excommunicatus ſicut et poteſt facere elemoſynam:de ſen.exco.cum voluntate.et ſimiliter et ſi quis non poſſit loqui modo ſignis annuat vt in bal.in.l. ſ.C.de ſacroſan.eccle.dicit quod aduocatus non valens loqui interrogatus ſi tot vellet dari pro aia ſua aperiret librum in ſignum.illud aperuit.et valuit. ¶Quinto queritur quid iura tradiderint de teſtibus in teſtamento adhibendis : et dico multa. Primum. In teſtamento teſtis eſſe non poteſt primo quilibet pro teſte reprobatus a iure vt.j.teſtis. Nec ſecundo mulier ſpecialiter in teſtamento.ff.eo.l.qui teſtamento.§ mulier quod ſum. ange.lz indiſtincte:tamen fallit in relictis ad pias cauſas ſecundum archi.poſt Bar.et Bal.in.l.ſ.C.de ſacroſanc.eccle.et Jo.an.ro.relatum.cl.prio.et ſequitur ſum.ro.fallit etiam ſecundum ange.de are.inſti.de teſ. §.teſtes.in teſtamento inter liberos.et in teſtamento militis: et in codicillis:vt no.glo.et bar.in.l.fi.C.de codicil. Ex quo infertur quod ſi in teſtamento apponatur clauſula.ſi non valet iure teſtamenti valeat iure codicillorum:vt communiter hodie fit:ſi mulier adhibeatur in teſtem:valebit vt codicillus. Nec tertio hermaphroditus in quo preualent muliebria.l.queritur. ff.de ſta.hom.no.tamen idem ang.in.d.§.teſtes. poſt glo.quod ſi magis incaleſcat in virili ſexu lz fuerit frigidus in vtroque poſſet adhiberi teſtis in teſtamento. Nec quarto is cui hoc eſt interdictum per ſtatutum vel iudicem vnde idem ange.ibi poſt gloſſ.facit regulam quod prohibitus eſſe teſtis in iudicio vel alio modo in iudicijs ſtare.vt ibi prohibetur eſſe teſtis in teſtamento. Nec quinto ſeruus:ſi tamen communi opinione reputabatur liber ſm eundem ang.ea.inſti.§ ſed cum aliquis.poteſt eſſe teſtis. Nec ſexto aliquis hns in poteſtate heredem.ſicut pater.auus et ſimiles.d.§.teſtes.et.§.ſe. Nec ſeptimo qui non eſt teſtamenti capax.ſicut ſpurius teſtatoris.hereticus damnatus ad metallum.et ſimiles:et quos leges improbos et inſtabiles iubet eſſe.vt ſunt de crimine famoſo damnati et muliebria paſſi.ff.de teſt.l.ob carmen. Nec octauo legatarius quo ad factum ſuum inter ſe et heredem. ſed ſolum quo ad queſtionem que vertitur inter heredem et extraneum.inſti.eo.§.legatarius:vbi dicit Angel.filium legatarij poſſe eſſe teſtem. Nec nono fideicommiſſarius vniuerſalis:quia eſt iuris ſucceſſor: vt.l.ſ §.ſ.ff.ad trebel. Nec.x.executor ſecundum Ang. in.d.§.legatarius ſi aliquid eſt ſibi relictum niſi eo modo quo dictum eſt de legatario : ſi vero eſt

ſ.q. i.di.

mer⁹ ⁊ nud⁹ executoꝛ nullũ cõmodũ ſentiẽs tunc
pōt. Si autem inſtituat̃ monaſterium ſcd̃m Ang.
inſti.eo §.ſed neq;:religioſi ſui pñt eſſe teſtes: in
villa autez vel in vniuerſitate diſtinguit̃: qꝛ ſi re
ſultat cõmodũ ex negotio:tã in cõi q̃ in particu-
lari:illi de vniuerſitate teſtes eſſe nõ poſſunt qꝛ
teſtificarent̃ in cã ꝓpria: ꝓ pticulari vtilitate:vt
l.oīb⁹.C.de teſti.⁊ ibi docto.ſi vero reſultat vtili
tas in cõi tantũ pñt̃ eſſe teſtes:qꝛ qđ eſt vniuerſi
2 tatis nõ eſt ſingulorũ:vt in.l.ſꝫ §.vniuerſitatis.
ff.de re.diui.¶ Scd̃m. In teſtõ requirunt̃ ſeptem
teſtes legitimi:inſti.eo.§.fi.⁊ qđ ſint rogati:vñ ſi
ſi teſtm̃ ſine ſcriptis habeat minus quã.vij.vł ſi
ſunt.vij. nõ tñ rogati nõ vꝫ.l.heredes palã § pe.
ff.de teſta.⁊ intellige rogati cũ expoſitiõe ad q̃d
rogent̃ vt ibi:vnde ſufficit ſi fortuito teſtõ inter-
fuerint. Qđ tamẽ fallit: qꝛ aliquãdo vꝫ ſine teſte
vt ſi miles in bello ſcribat ⁊ moriat̃.l.milites.C.
de mili.teſt.aliqñ ſufficit vn⁹ vt ſi fiat corã ſpera
toꝛe.C.eo.l.oīm.qñq; duo vt inter liberos.C.eo.
l.hac conſultiſſima.vel ſi in territorio teſtetur mi
les.ff.de mili.l.lucius.vel in exercitu.⁊ in bello.l.
milites.C.de mi.teſt.ſilr̃ in legatis ad pias cãs.
extra e.cũ eſſes.⁊.c.relatũ.aliqñ tres vł quatuoꝛ
vt in ſpāli pꝛiuilegio.C.e.l.ſine ſpāli.aliqñ q̃nq;
vt in teſtõ ruſtici qñ plures nequeũt inueniri.C.
eo.l.fi.aliqñ vo requirunt̃ etiã octo vt qñ teſtatoꝛ
vult facere ⁊ neſcit lr̃as:vt in.d.l.hac conſultiſſi
ma.⁊ ſilr̃ in teſtõ ceci. Notari⁹ tñ cõputat̃ ꝓ vno
lꝫ ſit cauti⁹ qđ ſint.vij.ſine eo.de proba.qm̃.et in
d.l.hac conſultiſſima.⁊ in.l.oīm.C.de teſt.⁊ inſt.
de te §.fi.vbi Ang.are.diſtinguit qꝛ ſi teſtm̃ per
depoſitionẽ teſtiũ notari⁹ cõputari pōt in nume-
ro.vij.⁊ ſic ſex cũ eo ſufficiũt.ſi vo ꝓbat̃ ꝑ inſtr̃m
notarij nõ pōt cõputari:qꝛ nõ pōt notarius fungi
perſona ſcribentis ⁊ autẽticãtis teſtm̃ ⁊ perſona
teſtis:vt no.glo.⁊ doct.in.d.l.hac conſultiſſima.
3 ¶ Tertium. De teſtõ.facto corã p̃ſbytero ꝑochia
li ⁊ duob⁹ vel trib⁹ teſtib⁹ gl.in.c.cũ eſſes.de te.
recitat quatuoꝛ opiniões ⁊ vna eſt quã ſumman
do tꝫ do.Flo.ſ.3ob.vt recitat Archi.qđ vꝫ in ter-
ris eccleſie tñ:⁊ intellige in foro cauſarũ:vñ Jo.
an.declarans materiã dicit hoc cõiter obſeruari
qđ in ſpectantib⁹ ad pias cauſas ſufficiunt duo
teſtes idonei ſiue in eccleſiaſtico ſiue in ſeculari
foro:intellige etiã ſine parochiali p̃ſbytero: per
id qđ hr̃ in.c.relatũ:el.j.extra eo.in alijs vero vꝫ
in terris eccleſie corã preſbytero ꝑochiali et duo
bus teſtib⁹.per.d.c.cũ eſſes.in terris aũt imperij
dicit ſeruari qđ nõ valeat niſi interueniat ſolen-
nitas requiſita per leges ciuiles:⁊ hec opinio ro
boꝛata conſuetudine videtur ſeruanda per.l.mi-
nime.ff.de de legi.et videtur ſequi Fede.in cõſil.
et Petrus de peru.et Pet.de anch.⁊ ſecundum
aliquos domi.Anto. Sed Panoꝛm̃.hanc repro-
bat inquantum diſtinguit de terris eccleſie ⁊ im
perij ⁊ meo iudicio bene: et dicit quod illud.ca.
cum eſſes.derogauit legibus etiam quo ad foꝛuꝫ
ſeculare et ſic in alijs ad non pias cauſas requirũ
tur ſolum duo teſtes et preſentia preſbyteri paro
chialis:vel loco eius duo alij teſtes ⁊ hec fuit op
nio Vincen.Ala.Goffre.Hoſtien.et do.Anto.⁊
addit Panoꝛ.quod non opꝫ quod ſint rogati:vł
maſculi oẽs:qđ verum eſt quantum ad hoc quod
dicit de maſculis ſolum ad pias cauſas: vel in
foro conſcientie:vt patuit quantum ad alia puta
ſtandum cõſuetudini interpretanti ex quo doct.
variãt. Et ſic patet quod valet teſtm̃: ⁊ quelibet
vltima voluntas ad pias cauſas:licet nõ inſtitua
tur ibi heres vel non adeatur hereditas:vel non
fuit inſinuatio teſtamenti infra tñ tẽpus:vel vbi
deficit alia ſolennitas iuris poſitiui ciuilis que
reuocata eſt quantum ad hoc. ¶ Quartum. Secũ 4
dum archi.et veritatem ſi quis ſanus vel infirm⁹
ſane mentis non violẽtatus vel circumuentus:ſed
liber diſponit de quibus poteſt per ſcripturam
aut verba ſolum ſine notario et teſtibus debitis.
ſtandum eſt tali diſpoſitioni in foꝛo conſcientie.
et ad hoc tenentur heredes quibus de hoc cõſtat
certitudinaliter:etiaꝫ ſi prius per ſolẽne teſtamẽ
tum aliter diſpoſuerat.et idẽ de executoꝛib⁹: qꝛ
vt dicitur.xiij.q.vltima voluntas.ſ.rationabilis
ſecundũ glo.modis oībus obſeruetur in foꝛo ta-
men cauſarum niſi ſint ſufficientes probationes
ſtabitur teſtõ ſolẽniter facto:imo ſcd̃m Jmo. poſt
Bar.in.l.in teſtõ.ff.de fideicõ.liber.valebit etiã
in foꝛo cauſarum ſi fuit ſcriptum manu teſtatoꝛis
ſed furoꝛe aut moꝛte preuentus non potuit redi-
gi in publicam foꝛmam: quod intellige ad pias
cauſas: vt dicit Panoꝛm̃.in capitu.j.de ſucceſ.
ab inte.foꝛte inter liberos.per.l.fi.C.fami.herci.
¶ Sexto queritur ex quibus cauſis teſtamentuꝫ
dicitur nullum vel tenet quidem ſed irritatur et
rumpitur: et dico quod nuncupatiuum ſine ſcri-
ptis eſt nullum ex quatuoꝛ. Primo ſi teſtatoꝛ nõ
erãt habilis ad teſtandum. Secundo ſi non inſti
tuit heredem vel ſi inſtituit non capacem. Tertio
ſi preterijt iam natum quem ſtatuere vel exhereda
re debuit.quod pertinet ad teſtamentum inofficioſum.quod ſecundũ Jſid.eſt illud quod fruſtra
liberis exheredatis ſine officio pietatis liberalis
in extraneas perſonas redactuꝫ eſt. Quarto ſi nõ
ſit legitimus numerus teſtium legitimoꝛum ⁊ ro
gatoꝛum:ſed de his infra §.ix. Et ex his conclu-
dit Bartol.in tracta.minoꝛicarum per clementi-
nam exiui.de verboꝛum.ſignifica.vbi dicitur qđ
fratres minoꝛes ſucceſſionum non ſunt capaces:
qđ ſi fratres minoꝛes ſunt inſtituti heredes:⁊ nul
lũ hñt ſubſtitutũ vel coheredẽ: teſtm̃ nullum eſt
⁊ hereditas pertinet ad venientes abinteſtato:

ſi aũt habẽt ſubſtitutũ valet.et ſĩr ſi coheredẽ et ei accreſcit portio fratrũ: vbi nõ eſt ſubſtitutus. Utrũ aũt in foro ↄſciẽtie talis ſubſtitut⁹ vel coheres aut veniẽs ab inteſtato poſſit in cõſciẽtia hereditatẽ tenere vide p cũ ibi: q vꝫ hr̃e hãc maximã ꝛ regulã qꝺ ſi talis põt eſſe cert⁹ ꝗ teſtator voluit diſpoſitionẽ valere iure directo.i.teſti tñ licite eã tenet in ↄſciẽtia: ſi vo ſit cert⁹ qꝺ voluit valere ẽt iure codicilloꝝ.et oĩmõ q põt.licite eã nõ tenet: ſi vero remanet dubi⁹ nec applicat aĩm ſuũ ad aliqꝺ pꝺictoꝝ ſed manet in eo qꝺ ius pſumit licite eã tenet: tñ qꝛ vix repiri põt q nõ velit valere oĩmodo q meli⁹ põt tuti⁹ eſt non tenere. ¶Tenet aũt ſed irritaẽ ex ſeptẽ. pmo qñ teſtator nõ puidit de poſthumo q poſt teſtm̃ eſt nat⁹ q tñ ſi moreret ãte teſtatorẽ teſtm̃ nõ rũperet quo ad effectũ: et ſcꝺo idẽ dic de qſi poſthumo.vt eſt arrogat⁹. vt ille q tpe teſtamẽti nõ erat ſuus ſ3 tpe mortis ſic: tertio qñ cãm exheredatiõis ĩprobat heres ſu⁹.ꝛ p ſniam reſcindiẽ: qrto ſi teſtator patiaẽ capitis diminutionẽ niſi iterũ fiat ciuis romanus vel ſui iuris: qnto p ſcꝺm teſtm̃ reuocatorũ pmi: ſexto ſi heres nõ adiuit hr̃ditatẽ. vel aſi aditã deceſſit: ſeptimo ſi deficit ↄditio ſub q fuit inſtitutus et ſĩlia.inſti.qui.mo.te.infir.per totũ.

7 ¶Septimo qritur ſpãliter qũo teſtm̃ valeat aut nõ valeat in ſpectantib⁹ ad pias cãs ꝛ dico multa breuiter recollecta diffuſa p Archi.iij.parte ti. x.c.iij.§.iiij.vbi vide.¶Primũ. Teſtm̃ vel vltima voluntas ad pias cãs valet corã duob⁹ teſtib⁹ legitimis. etiã ſi eſſent mulieres in oĩ foro etiã in terris imperij.qꝛ in his ceſſat ſolẽnitas iuris poſitiui: ꝛ ſufficit ſolennitas iuriſgentiũ vel diuini ſm cõem opinionẽ etiã legiſtarũ: ꝛ ſm paſi.in.c. raynald⁹.de teſta.valẽt legata ad pias cãs etiã ſi non eſſet clauſula codicil'aris ꝛ teſtm̃ eſſet nullũ.¶Secundũ.Cauſa pia ſeu eccl'iaſtica ſi tractetur coram iudice ſeculari: terminari dꝫ ſm canones ꝛ nõ ſm leges etiã in terris imperij ſm Imo. poſt.d.d.ant.q etiã dicit ſtatutũ q nõ valet teſtm̃ aut vltima volũtas niſi regiſtreẽ nõ habere locũ ad pias cãs.ſĩr nec illud quo mulier non põt teſtari ſine cõſenſu cõſanguineoꝝ: qꝛ laic⁹ in hmõi ſtatuere nõ potuit.¶Tertiũ.Ultima volũtas tendẽs ad piã cãm pertinet ad iudicẽ eccleſiaſticũ. et corã eo tractari põt: et ↄñr corã eo peti põt relictũ eccl'ie vel laico paupi: etiã p tali relicto ſit pri⁹ laic⁹ cõueniendus ſm do.an.in.c.ſignificãtib⁹.de offi.dele.imo voluit Bal.in.l.ſi qs.C.de epi.et cle.ꝗ eps vt pcurator pauperũ vel ei⁹ ſindicus coram ſuo vicario poſſit petere ſe mitti in poſſeſſionẽ ex edicto ſi paupes inſtituti heredes: ꝛ ita quotidie practicaẽ: ꝛ voluit imo.poſt pe.de ancha. ¶Quartũ. Relictũ p ſolenne teſtamẽtum ad pias cãs reuocaẽ p ſcꝺm non ſolenne ad pias cãs: ꝛ ita vꝫ dicere archi: l3 liber ſit incorrectus: et ita tenet: qꝛ ita tenet bal.i.l.ſi iure.ff.de leg.iij. et ſentit bar.in.l.in teſtõ.ff.de teſt.ꝛ in.l.fideicõmiſſa.§.ſ.de leg.iij.et Jo.de imo.in.l.ſi is q.ff.de teſta.ꝛ in.c.qꝛ ingredientib⁹.eo.ti.ꝛ Alex.conſi. lxxxvi. imo teſtm̃ ſcꝺm ad pias cãs corã duobus teſtib⁹ tollit pmũ etiã ad pias cãs corã.vij. ſm Pau.de ca.cõſi.ccclxv.ꝛ Alex.ↄſi.cxlvij.ꝛ in.d.l. hac ↄſultiſſima.§.ſi q.de teſta.¶Quintũ.Licet regulariter nõ poſſit qs decedere partim teſtat⁹ et partim inteſtatus.ff.de re iud.l.ius nr̃m. hoc tñ qs põt in relictis ad pias cãs ſm Pet.de ancha. vt diſpoſuit de parte bonoꝝ dãda in aliquã piã cãm.puta dimidia.ꝛ non de toto.¶Sextũ.Licet inſtitutio facta per nutum nõ valet.C.eo.l.iubemus tñ in relicto ad pias cauſas valet ſm Imo.

¶Octauo qriẽ vtrũ debeanẽ legata facta in teſtamẽto nullo vel irritãdo: ꝛ dico qꝺ ſic: ſi eſt nullũ vel rũpiẽ ex pteritione poſthumoꝝ vel qſi vel per ſniam ppoſita qrela.de inoff.teſt.vel ↄ tabulas: qꝛ ſic debenẽ l3 nõ teneat inſtõ.C.de lib. prete.auẽ.ex cã. et ſĩr dic ſi rũpiẽ ex falſa cã.vt ſi qs inſtituit.a.ꝛ ſubſtituit ei.b.ꝛ.a.mortuo inſtituit c.p aliud teſtm̃ dicens qꝛ heredes habere voluit et nõ potuit tu.c.eſto heres. Si teſtm̃ ſit nullũ vt qꝛ non inſtituit heredẽ vel inſtituit incapacẽ vel nõ fuerũt teſtes debiti an debeanẽ legata eſt differẽtia inter doctores.de q.ſ.hereditas.iij.§.vij. 8

¶Nono qriẽ qꝺ iura tradiderint de inſtõne et ſubſtitutiõe heredis in teſtõ ex parte inſtituẽtis vt taceaẽ ex parte inſtituẽdi: de quo.ſ.hereditas pmo: in pncipio: ꝛ ex pte inſtituti.de q.ſ.hereditas tertio p totũ: et hereditas qrto p totũ ꝛ dico multa.¶Primũ.Heredum differentie ſunt tres. Nã qdã ſunt neceſſarij tñ: ſicut ſi ſeru⁹ inſtituaẽ a dño diciẽ neceſſari⁹: qꝛ velit nolit teneẽ hereditatẽ etiã ſuſpectã adire: ſi mõ cũ hereditate conſequatur ſimul libertatẽ ex teſtõ dñi. et tpe mortis erat in ptãte dñi. Quidã vero ſunt ſui ꝛ neceſſarij ſicut liberi qui ſunt in poteſtate teſtatoris tpe mortis vt filiuſfamilias ꝛ deſcẽdentes ex maſculis filijs deſcẽdẽtes em̃ a filiab⁹ ſunt in poteſtate patris eoꝝ vel aui paterni.ſed eſt differẽtia: qꝛ viuente filio meo me⁹ nepos nõ erit mihi ſu⁹ heres ſed hõ mortuo filio qꝛ nihil eſt mediũ quo impediaẽ: ꝛ ſic de ceteris: ꝛ dicũtur ſui ideo qꝛ domeſtici.ꝛ quia viuo patre quodãmodo exiſtimãtur dñi.dicunẽ vero neceſſarij.qꝛ de iure ciuili cogebãtur fieri inuiti heredes ſed de iure ptorio permittiẽ eis abſtinere ab hereditate ſi velint. Quidã vero ſunt heredes extranei vt oẽs q non ſunt ſub poteſtate teſtatoris nec ſubiecti iuri ei⁹ ſicut ſunt filij emancipati. filij etiam a matre inſtituti: qꝛ femine nõ habent filios in poteſtate. et Probantur hec omnia inſtitu.de here.quali.in prin.

9.q. 1.di.

Sunt etiã alie heredũ differentie de quib⁹.ẽ.he
2 reditas.iij.§.j.¶Scdm. Heredis autẽ inſtitutio duobus modis fit: directe.ſ.ꝛ obliq̃. directa autẽ inſtitutio fieri non põt niſi in teſtõ. et eſt qñ verbis rectis ſiue obliquis recto iure inſtituit̃ heres ad q̃ venit teſtator hereditatẽ ſuã ſiue illud i quo inſtituit puenire: et illud capere nullo mediante. Obliqua võ iſtitutio ſiue fideicõmiſſaria hereditas relinq̃ põt teſtamẽto ꝛ codicillo. et fit cũ rogat̃ in codicillo heres inſtitut⁹ i teſtõ: vel heres ab inteſtato veniẽs. vt hereditatẽ reſtituat alteri: is cũ cui reſtituit̃ hereditas erit heres per fideicommiſſum. inſti. de codi. §. pe. ꝛ de fideicom.
3 §. pe. ¶Tertiũ. Põt autẽ fieri heredis inſtitutio in certa parte ſꝫ ſi ali⁹ inſtituit̃ heres ꝛ in vniuerſo: talis erit poti⁹ legatari⁹ quã heres. l. quoties. C. de here. inſtitu. §. heres. poſſunt tñ plures inſtitui eq̃s portionib⁹ inſti. de here. inſti. §. ſi plures
4 inſtituunt̃. ¶Quartũ. Heredis inſtitutio cõmitti nõ põt in alteri⁹ volũtate expſſe. ſed opꝫ teſtatorẽ ore ꝓprio nomẽ heredis exprimere. vel p ꝓpriã ſcripturã. l. hac conſultiſſima. ꝛ. l. iubem⁹. C. eo. imo Jo. an. in addi. ad ſpe. eo. tit. poſt Alber. Papiẽſem tenet nõ valere teſtm̃ ſi q̃s interrogatus an velit talẽ inſtituere heredem reſponderit ſic. quãuis gl. in. d. l. iubem⁹. tenuerit ꝯtrariũ: tñ in. c. cũ tibi. eo. ti. tenet̃ qd valeat de equitate canonica vbi Jnn. ꝛ Ho. ſic diſtinguẽdo limitãt. Nã ſi cõmittunt in voluntate heredis. ſ. an velit eſſe heres vel ne: valet. l. v̾ba hec. ff. de cõdi. inſti. ſi vero cõmittit̃ in voluntate alterius ab herede expreſſa puta dicendo inſtituo heredẽ illũ quẽ titius voluerit: ſic non valet. ff. de here. inſti. l. ſi q̃s ſemproniũ. ꝛ. l. captatorias. Si autẽ heredis inſtitutio alteri⁹ diſpoſitiõi cõmittat̃ tacite valet. l. ille inſtitutiões. ff. de here. inſti. ꝛ. l. nonnunq̃. ff. de cõdi. ꝛ demon. Et eodẽ modo legatũ alterius volũtati põt tacite cõmitti. ff. de leg. ij. l. j. ſed nõ expſſe. ff. de lega. j. l. captatorie. Dicit̃ alteri⁹ voluntate committi tacite ſic: inſtituo te heredem: vel lego hoc tibi ſi titius aſcẽderit capitoliũ: expreſſe vero ſic inſtituo illũ heredẽ quẽ titius voluerit: vel lego tale quid ei cui ſempronio placue
5 rit. ¶Quintũ. Si quis autẽ ita diceret committo oĩa bona mea arbitrio titij vel ei⁹ diſpoſitiõi vꝫ et titius tenet̃ diſtribuere in pias cauſas in q̃bus habemus regulã iuris humani gẽtium et diuini que eſt qd pre oĩbus diſpenſetur in religionẽ diuinã vt pctã elemoſynis redimantur. Et ſic diſpenſando non põt velle aliud quã voluntas teſtatoris: ſed ſi diſpẽſaret in profanis cũ nullã habeat regulã poſſet alio modo diſpenſare quã ſit volũtas teſtatoris. Et ita ſentit Jnno. ꝛ Hoſtiẽ. vbi. ẽ. ꝛ ſequit̃ Bar. in. l. j. C. de ſa. ſan. eccle. ꝛ pa
6 nor. in. d. c. cũ tibi. ¶Septũ. Inſtitutio fieri poteſt incerte pſone. puta inſtituo heredes meos pauperes xpi ſm gl. in. d. c. cũ tibi. ꝛ ſm Bart. in. l. captatorias. C. de teſt. mil. etiam ſi adderet eligendos p priorẽ talẽ. ꝛ hmõi. Et dicit qd. d. l. loquit̃ qñ ius cõſtitutiõis confert̃ in voluntate alterius nõ qñ electio perſone ſolũ. vt in caſu nr̃o ideoq̃
nõ eſt cõtraria. ¶Septimũ. Inſtitutio heredis fie 7
ri põt ſub conditiõe poſſibili ꝛ honeſta: dũmodo nõ ſit fili⁹ q̃ inſtitui nõ põt ſub oĩ conditione: ſed ſub ea tñ que eſt in facultate inſtituentis. l. ſuus quoq̃. ff. de here. inſti. q2 grauari nõ põt filius in debito bonorum ſubſidio. C. de inoffi. teſta. l. qm̃ in priorib⁹. dũmodo etiã nõ inſtituat̃ ad tps certũ: puta vſq̃ ad paſca vel tres annos q2 non valet talis cõditio: ꝛ vitiat̃ nõ tñ vitiat inſti. de here. inſti. §. heres. ſed ad incertũ põt: puta dum vixerit vel talẽ inſtituo poſtq̃ abſolutus fuerit ab excõicatione. ff. de here. inſti. l. in tẽpus. Fallit in milite qui inſtituere põt etiã ad tps certum. l. miles ita. ff. de teſta. mil. Sed aduerte hic qd inſtitutus heres ad diem certũ alio herede non dato ſemp erit heres. vt in. l. hereditas ex die. ff. de here. inſti. Et idẽ dic qñ inſtitutio fit ad diem incertum: q2 nemo põt decedere p parte teſtatus ꝛ pro parte inteſtatus. l. ius noſtrũ. ff. de regu. iu. et ita tenet Jo. de imol. ꝛ Bal. ꝛ Ang. i. d. l. hereditas. et Saly. in. l. extraneũ. C. de here. inſti. ꝛ paul⁹ de caſ. in. l. certi. C. de teſtamẽ. mili. ꝛ Dyñ. in. l. ſi q̃s ita heres inſtituat̃ excepto fundo. ff. de here. inſti. et cõiter docto. et eſt veri⁹ lꝫ Bar. in. d. l. hereditas. dicat qd non erit perpetu⁹ heres ſi teſtator a parte voluit qd nõ eſſet niſi in vita vel vſq̃ ad talem diem: q2 teſtator nõ poteſt ius accreſcendi ꝓhibere nec reſpectu rei: nec reſpectu tpis. q2 cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam iteſtati: q2 dignior. d. l. hereditas: ꝛ facit. l. ſi miles vnũ ex fundo. ff. de teſtamẽ. mili. et probat̃ in. d. l. ſi quis. Jn legatis tñ bene põt prohibere ius accreſcẽdi: et ita loquitur. l. dñs. ff. de vſufruc. ſecus in hereditatib⁹. vt. d. l. ſi quis vbi inſtitutus excepto fundo detracta mentiõe de fundo habet totã hereditatẽ quia teſtator facere non poteſt quod iura nõ valeant in ſuo teſtamento. in autenti. vt cum de appella-
ti. cogno. §. certum. ¶Octauum. Teſtator habens 8
filios impuberes poteſt eis ſubſtituere quoſcũq̃ velit ſi non venerint ad pubertatem. C. de impube. et ali. ſubſti. l. ſi teſtamento. ſi vero peruenerint ad pubertatẽ poteſt eis ſubſtituere ſi moriantur ſine liberis. et. l. ſecundum quoſdam etiam ſi moriãtur cũ liberis. vt. C. de impub. ꝛ ali. ſubſti. l. heres. ꝛ ſequẽti: debet tamen ſalua eſſe legitima: ꝛ intelligitur ſubſtitutio deducta legitima filiorum et deducta quarta totius que dicat̃ trebellianica: quam deducit quilibet inſtitutus heres cui alius ſubſtituitur regulariter poſt pubertatem

Inſtituti:vel etiam cum accipit hereditatem per
fideicommiſſum ab inſtituto herede.vt in c.ray-
nutius.extra.eod.poſſet tamen dici quod opinio
bart.eſt vera in ꝫña in eo qui erat ſimplex ⁊ hoc
ignorabat:ſecus in eo qui hanc diſpoſitionē iu
ris ſciebat:quia videtur voluiſſe qḋ ius volebat.
.q ❡ Decimo querit̄ qd iuris de p̄teritiōe legitimi
heredis.i.q̄ ipſo iure etiā ſine teſtō ſuccedit: et di
1.di. co multa. Primum. Habēs filios ⁊ filias tenet̄
inſtituere oēs legitimos:vel exheredare ſi quem
non vult:⁊ ſubeſt cā.inſti.de exhere.liber.in pri.
etiā filias dotatas:quas ſm̄ aliquos ſufficit inſti
tuere in dote:ſed alij.vt Azo dicūt qḋ opȝ eas in-
ſtitui in aliquo modico preter dotē qḋ eſt tuti⁹:⁊
etiā pfeſſos religionē.C.de epiſ.⁊ cle.l.fin.§.hoc
ēt cognitū.Et idē dic in nepotib⁹ qn̄ filij premor
tui ſunt.inſti.de heredi.q̄ ab inte.defe.§.ita/demū.
⁊;ēt in poſthumis.C.de poſt.here.inſtit.l.quod
certū eſt.Uide tn̄ infra pti.v.et.vi. Scdm. Te-
net̄ autem tales inſtituere in quota voluerit par-
te quātūcunq; minima.Et licet poſtea talis agat
ad ſupplemētū legitime:tn̄ teſtm̄ nō rūpet:dum-
modo ſit inſtitut⁹ heres non legatarius:puta qȝ
dicit inſtituo filiū heredē in tali qȝ ſi diceret le-
go filio meo talē domū nō valeret:qȝ eſſet p̄teri-
t⁹.l.quoties.C.de her.inſti.Eſt aūt p̄teritio ſcdm
ang.are.inſti.de exhere.§.mr̄ ſilētiū.circa inſtitu-
3 tionis bñficiū vel exheredatiōis odiū. Tertiū.
Ex preteritiōe aūt legitimi heredis teſtm̄ reddit̄
nullum ſi eſt vel ſi ſunt de illis ad quos ſtricto iu
re legitima ſpectat hereditas.⁊ niſi rite exheredē
tur.Qui autē ſint tales dic qḋ cū ſint tres conſan
guineorum linee.ſ.deſcēdētiū:aſcendentiū:⁊ col
lateraliū:teſtator quādiu hȝ aliquē ex deſcenden
tibus vt filiū nepotē.pronepotē:⁊ ſic in infinitū
tenet̄ illū inſtituere vel exheredare:⁊ ſi talē inſti
tuit nō tenet̄ de aliquo aſcendētiū facere mentio-
nem.inſti.de here.que ab inte.deſcēdētib⁹ vero de
ficiētib⁹ vl' exheredatis tenet̄ aſcēdētes īſtituere
ſi quos hȝ.l.q̄ties.C.ḋ ſena.cōſul.orfici.collatera
les aūt nunq̄ tenet̄ inſtituere vel exheredare:ſed
deficiētib⁹ deſcēdentib⁹ ⁊ aſcēdētib⁹ legitimis
pōt inſtituere quos vult:etiā nō attinentes nulla
facta mētiōe de collateralib⁹.Qḋ tn̄ fallit in fra-
tre qui rūpit teſtm̄ fratris:⁊ ſil'r ſoror ſi inſtituit
turpē perſonā.i.infamē:⁊ intellige de fratre con-
ſanguineo ⁊ vterino ſimul vel ſaltē cōſanguineo
i.ex eodē pr̄e:nō autē de vterino tm̄.C.de inoffic.
teſ.l.fratres vterini.intellige etiā niſi i iſto caſu
de aliqua re eum inſtituerit:vel niſi crimē ingra
titudinis in fratrem commiſſet.vt in auſ.de nup.
4 §.ingratitudinis. Quartum. Teſtamentum ta-
men clerici vel ingredientis religionem non erit
irritum ex preteritione legitimi heredis propter
verbum libere poſitum in.c.quia nos.extra eo.ti.
etiā:qȝ ſunt milites.vt not.glo.in.l.pe.C.de teſt.
mili.vnde ſicut non rumpitur teſtamētū militis
ex preteritione legitimarū perſonarum:ſic nec il-
lorum qḋ aperte ſentit Bar.in auſ.ſi qua mulier.
C.de ſan.eccle.de ingrediente religionem.⁊ Pa-
nor.in.d.c.qȝ.nos.de ambobus.pro quo etiā vi
de ſede.cōſi.lv.quō intelligi poteſt auſ.preſbyte
ro.C.de epiſ.⁊ cle.Et adde qḋ volēs intrare reli-
gionē teſtari poteſt ſine legitimo numero teſtiū:
⁊ pro pte decedere teſtatus ⁊ pro parte inteſtat⁹
ſicut miles poteſt per text.auſ.de mona.§.id quo
q;.iuncta.l.j.ff.de teſ.mili.⁊ facit.c.qui vere.xvj.
q.j.tamen legitimā petere poterūt legitimi prete
riti vigore.d.auſ.ſi qua mulier.C.de ſac.ſan.ecc.
Quintū.Aliquo autē caſu poſthum⁹ preteritus
rūpit teſtm̄.ſ.in teſtō mr̄is decedentis in puerpe 5
rio:ſȝ ſuccedet cū alijs fratrib⁹ vel nepotib⁹ equa
liter.Si tamen mater inſtituiſſet extraneum aget
de inofficioſo teſtō:⁊ rūpet.C.de inoffici.teſt.l.ſi
mater. Sextuȝ.Si pr̄ filiū emancipatū inſtituit 6
nepotē vero ex eo in poteſtate retentū preterijt cō
cludit ang.are.inſti.de exhere.§.ſed hec quidem.
qḋ nihilominus tȝ teſtm̄ ſcdm Bar.in.§.⁊ quid ſi
tantū.ff.de li.et po.et rō qȝ nō dȝ admitti ad rum-
pendū vel dicēdū nullū qui nō admitteret̄ ab in-
teſtato vel teſtō rupto:vel nullo penit⁹ condi to.
vt.l.poſthumus.§.ſi q̄s ex his.ff.de inoffici.te.cū
tunc nō videat̄ fieri iniuria nepoti cū non ſibi de-
beatur legitima qȝ legitima eſt tertia pars eius
quod quis eſſet abinteſtato habiturus: dictus
autem nepos nihil eſt abinteſtato habiturus pro-
pter exiſtentiam filij emācipati.vt.l.cū querit̄.et
in auten.nouiſſima.C.de inoffi.teſtamen.Et ita
tenet Bald.⁊ Ange.⁊ Imo.in.d.§.⁊ quid ſi tātū.
❡ Undecimo querit̄ quid iuris de illa clauſula 11.q.
ſi nō valet iure teſtamēti valeat iure codicillorū
et de codicillis:⁊ dico multa. Primum.Si teſta 1.di.
tor dixit volo qḋ valeat iure teſtamenti ⁊ codicil
lorū ſcdm Bar.in.l.j.ff.de codicil.lȝ videat̄ indu
ci repugnātia.tn̄ vt res valeat dȝ exponi.⁊.i.vel.
per regulā q̄ ponit qḋ qn̄ copula ponit̄ inter duo
incōpaſſibilia reſoluit̄ in diſiūctiuam vt.l.ſi titio
fund⁹.de vſufruc.leg.⁊ erit electio heredis qḋ cō-
petat iure directo vel fideicommiſſi.l.fi.C.eo.Si
vero dixit iure teſtamēti vel ſaltē iure codicillorū
arbitratur bart.vbi.ſ.qḋ nō poſſit.heres eligere
quia illa cōiunctio diminutiua ſaltē habet illud
importare.vt ſi primo modo non poſſet valere
tunc veniatur ad ſecundum: vt patet ex regula
grammaticali:ſi non potes mihi dare biſantium
ſaltē cōmoda denariū.Si vero.dixi volo valere
vel iure codicillorū:⁊ nō dicit teſtamēti dicit idē
qḋ hec dictio vel quādo apponit̄ vni oratiōi vel
dictioni tantum ſumitur pro ſaltem: et conſe-
quēter perinde eſt ac ſi dixiſſet iure teſtamēti vel

3 talit̄ codicillorū.⸿Scđm. Habet aūt locū dicta
clauſula ſcđm Bar.qn̄ teſtm̄ nō vꝫ ꝓpter defectū
ſolēnitatis omiſſe per.tex.in.l.codicillis.ff.de le.
ij.ꝛ.C.de codicil.l.fi.dūmodo ſolēnitas ſufficiēs
codicillo ſit appoſita.ꝛ ſic legata relicta debent̄.
inſti.de codicil.in princ.ꝛ in teſtō ſcripta licet di
recta videat̄ tamen in caſum fideicōmiſſi ꝯuerti
tur.l.ſeuola.ff.ad treb.vnde abinteſtato venien
tes accipiēt hereditatē ꝛquaſi rogati videant̄:te
neant̄ īſtituto ꝑ fideicōmiſſuꝫ.ar.l.cū quā fr̄ tu⁹.
C.de fideicō.Silr̄ operat̄ illa clauſula ſcđꝫ Bar.
ſi rūpat̄ teſtamētū:qꝛ hereditas nō eſt adita.ꝑ.l.
cū quā.C.de fideicō.dūtamē dicat ſi nō valebit
vel ſilia v̄ba q̄ trahant̄ ad futurū.Silr̄ opat̄ ſi nō
vꝫ teſtm̄ propter defectū heredis ſcripti nō capa
cis.ſm Bar in.d.l.cū quā.ſm vnā lecturā. Non
opat̄ vero ſi teſtm̄ nō vꝫ ꝓpter defectū teſtantis
ſm Bar.qꝛ q̄ nō pōt teſtari nec codicillari poteſt
l.diuus.ff.co. Nec ſilr̄ ſm cū ſi nō vꝫ rōne volūta
tis imperfecte:vt qn̄ antequā cōpleret̄ mortu⁹ eſt
teſtator.ꝑ.l.fideicōmiſſa.ff.de le.iij.ꝛ.l.ex ea ſcri
ptura.ff.de teſt.ſec⁹ ſi eſſet īperfecta rōne alicui⁹
ſolēnitatis:ꝛ ſic intellige.l.fi.C.eo. Nec gn̄aliter
vꝫ ſi teſtm̄ patiat̄ defectū vel iuris repugnātiā in
5 his q̄ ſunt de ſubſtātia eius niſi teſtet̄ inter libe
ros ſcđm cōem opinionē.⸿Tertiū.Operat̄ auteꝫ
clauſula codicillaris duo ſcđm Ang.are.inſti.de
codi.primo qꝛ ea appoſita in teſtō.ſcđo inualido
tollit̄ primum quo ad legata: vt no.Bart.in.l.ſi
iure.ff.de le.iij.ꝛ.ij.repetitionē legatorū a venien
tibus abinteſtato vt no.gl.ꝛ doc.in.l.j.ff.e.qđ ve
rum eſt quo ad eos qui ſunt in primo gradu non
quo ad alios vnde ſi priores in gradu abinteſta
to repudiāt hereditatē ꝛ ſequens admittat̄ nō te
net̄ ad dicta legata:vt eſt gl.ſingularis ſcđꝫ ang.
in.l.nō iuſtā.C.ad treb. Operat̄ ꝛ tertio inſtōnē
fideicōmiſſariā vt.ſ.pti.ij.Si aūt fili⁹ in teſtamē
to in quo eſt talis clauſula ſit preterit⁹ an opet̄
vt videat̄ rogatus:gl.in aut̄.ex cā.C.de lib.pret.
dicit qđ nō:ſed Bar.in.l.j.ff.eo.vt recitat Ang.
are.inſti.de codi.ꝛ oēs doc.in.d.aut̄.ex cā tenent
ꝯtrariū qꝛ iſta ſunt paria relinquere a veniētib⁹ abin
teſtato:ꝛ dicere ſi nō vꝫ iure teſtamenti ꝛc.vt no.
in.l.ex teſtō.C.de fideicō.ꝛ ibi Bald.ſed ſi teſtōꝛ
dixiſſet legata deberi a veniētib⁹ abinteſtato ſi
ſu⁹ p̄terit⁹ teneret̄:vt.d.l.ſi quis.ff.eo. Et ꝓcedūt
ꝓdicta in iā nato:in poſthumo aūt p̄terito dicit
bar.i.d.l.j.q ſi teſtōꝛ cogitauit de poſthumo ope
raretur ꝓdicta clauſula:nō autē ſi non cogitauit
ſed Dy.Jaco.Bal.ꝛquaſi oēs dicunt inſpiciēda
verba teſtamēti.Si eni dr̄ ſi nō vꝫ ſunt preſentis
tēporis ꝛrupto teſtō natiuitate poſthumi nō ope
rat̄ qꝛ nō deficit:itē qꝛ verū eſt illo tēpore valuiſ
ſe ſi vo dr̄ ſi nō vꝫ aut valebit:tūc porrigit̄ ad te
ſtamētuꝫ qđ rūpit̄ natiuitate poſthumi:ꝛ hec eſt
opinio cōmunis:ꝛ idem eſſet ſi diceret̄ ſi nō valē
ret:qꝛ exponit̄ ſi nō valebit ſcđm cōiter legiſtas:ꝛ
ſimiliter ſi diceret̄ ſi nō pōt valere: qꝛ trahit̄ ad
futurū ſcđm eoſdē.Adde quod not.Bar.in aut̄.
vt de appel.cogno § ſiue igitur. quod.d.aut̄.ex 4
cauſa.de lib.prete.non habet locum vbi nemo in
ſtitutus eſt heres.⸿Quartum ad hoc autē quod
relicta in codicillis debeantur an requiratur adi
tio hereditatis:Ange.are.inſti.de codicillis di
cit qđ quando teſtamētum factum eſt ꝛ valet:re
quiritur qđ ex teſtamēto adeatur hereditas quan
do autem nō eſt factū vel eſt factum inualidū ne
ceſſe eſt quod abinteſtato hereditas adeatur alı̄s
non debentur relicta vt not. Bart.in.l.ſi quis cū
teſtamentum.§ fi.ff.eo. Multa alia dici poſſent 12 q.
relinquēda legiſtis quia parū ad rē noſtrā faciūt. 1.De.
❡ Duodecimo querit̄ quid de reuocatione pri
mi teſtamenti per ſecundū: et dico multa.⸿Pri
mum. Ultimum teſtamentum ſemper valet ſcđm
gloſſ.in.c.licet de conſti.lib.vj.que alle.cap.vlti
ma voluntas.xiij.q.ij.ff.de leg.j.l.ſi mihi.etiam
ſi de primo non faciāt mentionem. Fallit in duo
bus caſibus. Primo teſtamento facto inter libe
ros.C.eodem.auten.hoc inter liberos.quia opor
tet fieri mentionem de primo vt ibi.Secundo cū
ipſe teſtator ſibi legem indixit:videlicet ſi fecero 2
aliud teſtamentum non valeat niſi de alio fece
ro mentionem: aliter non valeret vltimum.ff.de
leg.iij.l.ſi quis.⸿Secundum.Si autem ſecunduꝫ
ſit ſub conditione: ſi quidem ſit de preterito vel
preſenti:puta inſtituo heredem titium ſi ſempro
nius eſt vel fuit conſul:tunc ſi conditio fuit vel
eſt vera rumpitur primuꝫ ſi vero ſit futura ſi eſt
poſſibilis rumpitur primum:etiam ſi non adue 3
niat ſimiliter ſi ſit impoſſibilis habetur pro non
adiecta:ꝛ rumpitur primum:vt in.l.cum in ſecun
do teſtamēto.ff.de iniu.rup.teſta.⸿Tertiū. Per
poſterius teſtamentum imperfectum vel aliam vl
timam voluntatem non ſolēnem non tollitur pri
mum:vt inſti.qui.mo.teſt.infir.§ ex eo.vbi Ang.
infert quod licet teſtator coram ſeptem teſtibus
dicat non volo tale teſtamentum meum valere
non tamen tollitur: et eſt ratio ſecundum Bar.
in.l.ſi de iure.ff.de leg.iij.quia iſta voluntas nō
eſt potens parare viam adeundi hereditatem de
iure ciuili alicui:ideo primum teſtamentum tol
lere nō poteſt:vt.l.cum in ſcđo.ff.de iniu.rup.te
ſta.Infert etiā qđ teſtamētū nūcupatiuū redactū
in ſcripturā:tolli nō poteſt ꝑ teſtatorē corā ſeptē
teſtibus:qđ veruꝫ eſt niſi per decurſum decennij
qꝛ tunc nuda voluntate tollitur: ſi per teſtes ido 4
neos non minus tribus: vel inter acta manifa
ſtauerit : vt.l.ſancimus.C.de teſt.⸿Quartum.
Non eſt dare remedium per quod primum teſta
mentum tolli non poſſit in effectu ſecunduꝫ An.
vbi ſupra

vbi.§.ſiue iuratū fuerit nō cōdere aliā volūta-
tem: ſiue dicat nolo aliā volūtatē valere niſi ſit
in ea inſerta tota aue maria: ſiue dicat: contin-
gat me aliā volūtatē cōdere: ex nūc donatione
īter viuos dono dicto heredi īſtituto bona mea
cētū: ſiue dicat ſi cōtingat me aliud teſtm̄ face
re ex nūc put et tūc dico ꝛ declaro nō eſſe mee
volūtatis cōdēdi teſtm̄: q̄ mod⁹ eſt ſalubrior q̄
fieri poſſit ſm Cy. ꝛ docto. in. l. ſancimus. C. de
teſta. q2 ſemp poterit reuocari primū dūmō qd
hʒ clauſulā derogatoriā fiat mētio de ea i ſpē:
lʒ nō in indiuiduo: puta dicēdo quāuis in prio
ſit clauſula derogatoria qd aliud teſtm̄ facere
nō valeat: ꝛ ſimilia. Uide ēt. §. xp-§ xj. ꝛ pactū. xu.
13q. ¶ Decimotertio q̄rit quo mō debeam⁹ interp̄
tari teſtm̄: ꝛ vltimas volūtates: ꝛ dico qd dn̄s
Bap. fiſc⁹ in quodā ſuo opuſ. ſic dicit. Quātū
ad īterp̄tationē vltimarū volūtatū. Prima cō
cluſio. Qn̄ ſmo teſtōris eſt ābigu⁹ in p̄mis ad
ītētionē recurrēdū eſt i. l. ambiguis. la. ij. ff. de
reg. iur. Scda. Licet ſignificatio verboꝝ vnū
ſignificet: ſi volūtas teſtōris aliud ſenſit nō de-
bet qd exp̄ſſuʒ eſt: nec qd ſenſit: q2 nō fuit exp̄ſ
ſum: l. ſi q̄s i fundi vocabulo. ff. de le. j. l. labeo.
ff. de ſtipu. leg. Tertia. Qn̄ nō ꝯſtat de mēte ſtā
dū eſt v̄bis. l. nō aliter. ff. de le. iij. ꝛ in. l. ſi alij.
de vſufr. leg. Quarta. Qn̄ ꝯſtat de mēte exp̄ſſa
ad min⁹ ꝑ v̄ba ip̄ropria: tūc dʒ mēs attēdi. tex.
ēſt cū gl. i. l. ꝛ puto-§ j. ff. fami. her. quā allegat
Bal. in. l. cū verū. C. de fideicō. Quinta. Qn̄ de
mēte nō ꝯſtat ꝑ v̄ba: ſʒ ſequit mēs ad aliud di
ſpoſitū exp̄ſſuʒ: tūc hr ꝓ exp̄ſſa. tex. eſt in. l. iam
lʒ iure. ff. de vul. ꝛ pu. ꝛ in. l. tale pactū. in fi. ff.
de pac. q̄s ita all'. bal. i. l. j. in fi. C. ꝑ ante ap. ta.
Sexta. Qn̄ ꝯſtat de mēte ex diſpōne erronea et
tolerabili: ſtat menti: ſiue fuerit error facti ſiue
iuris. Primū ꝓbat in. l. titi⁹-§ luci⁹. ff. de lib.
ꝛ poſth. ꝛ i. l. fi. C. de poſth. her. iſti. cū vtrobiq3
not. Scōm ꝓbat in. l. fructus predictorū. et ibi
Bar. ff. de vſufru. leg. Septima. Qn̄ nō probat
per verba ſed aliter: etiā per preſumptionē ita
fuiſſet diſpoſitū: illud attēdit ꝑ illud qd hr in
l. quoties-§ j. ff. de here. inſti. ꝛ. l. cū ꝓponebat.
ff. de le. iij. ſm vnā lecturā. Octaua. Qn̄ ex caſu
ſuperueniēte colligit p̄ſumptio qd ſi teſtōr cogi
taſſet ita diſpoſuiſſet talis mens debet attēdi.
Probat tex. in. l. tale pactū. i fi. ꝛ tex. cū gl. in. l.
cū acutiſſimi. C. de fideicō. ꝛ i. l. gn̄al'r § cū aūt.
C. de inſti. ꝛ ſubſti. ſub cō. fac. Nona. Qn̄ v̄ba
ſunt clara lʒ ꝓbaret aliā fuiſſe mēte: q̄ tn̄ nullo
mō colligit ex ei⁹ diſpoſitione: talis mēs nihil
opat ſed probata opat irritationē: ꝓbat in. l. in
ābiguo. ff. de reb. du. ꝛ ꝑ gl. i. l. labeo. ff. de ſup
pel. leg. in v̄bo ex cōi vſu. Decia. Qn̄ diſpo. ex-
primit ꝑ v̄ba inepta vitiāda diſpo. attēdit mēs
declarata a p̄ce. ꝓteſtatiōe. gl. cōīter approba
ta in. l. iiij. de leg. j. Undecima. Quādo volun-
tas eſt exp̄ſſa per verba obſcura tūc ꝑ interpre
tatiōe recurrit ad iudicē: vt in. l. cū in teſtō. ff.
de re. dub. ꝛ in. l. volūtas. C. de fideicom. qd iu
dex declarabit ex coniecturis que habent in. l.
ſi ſeruus plurū. in fi. ff. de leg. j. et ſi eſſent ita
obſcura qd nō poſſent declarari legatū et di-
ſpoſitio nō valeret. l. duo ſunt titij. ff. de teſta.

¶ Ruſus de teſtamento ſecundo. quantum ad executionem.

TEſtamētū rurſus ſcdo ꝯſiderari p̄t
quātū ad executionē ꝛ executores
q̄ aliq̄n dicūt ꝯmiſſarij: aliq̄n fidei
cōmiſſarij: īterdū diuiſores: īterdū
diſtributores: īterdū gladiatores:
vt not. Spec. ꝛ īterdū executores nō ſimplr: vt
dt Hoff. ſ; vltimarū volūtatū: q2 ꝓprie executo
res ſūt q̄ ſniam exequūt. C. de exe. rei iudi. l. fi.
¶ Primo q̄rit quot ꝛ q̄ īſtitui poſſint execu 1. q.
tores teſtamēti: ꝛ dico multa. Primū. Scdm 1. di
Archi non refert an executores ſint plures vel
vnus ſol⁹: ꝛ dari p̄t in numero pari: ſicut ꝛ p-
curatores ꝛ cōpromiſſarij ad eligēdū: eſt tn̄ ꝯſi
liū qd tali cōmittant i numero ipari: vt de ar.
c. j. Scdm. Siue teſtator ſit cleric⁹ ſiue laic⁹ 2
deputare p̄t executores teſtamēti laicos: ꝛ cle
ricos: ꝛ religioſos: vt no. i. c. religioſus. d teſt.
li. vj. et ꝑ doc. in. c. tua nobis. et ibi Pan. in. c.
ioannes. de teſt. etiā ſi ſit minor. xxv. anno. ſm
gl. in. d. c. religioſus. ꝛ hoc de conſuetudine: ꝛ
ſeq̄t Alb. in. l. nulli licere. C. de epiſ. ꝛ cle. mo-
do ſit adultus: etiā in ſpectantib⁹ ad non pias
cauſas: ſm aliquos: vt refert Archi. qd appro-
bat ꝯſuetudo: ꝛ facit. c. ij. de teſta. ꝛ tolerari po
teſt ſm Arch. mō ꝑ hoc nō abſtrahant a ſerui-
tio diuinorum. Et licet clerici curas ſecularium
actuū vel negotiorū ſuſcipere nō debeāt. xj. q.
j. te quidē. nec eſſe miniſtri laicorū: hoc tn̄ eſt
ſpāle in executiōe ad pias cauſas. de teſta. c. ij.
li. vj. imo ꝛ ad nō pias mō p̄dicto. Sed tn̄ quo
ad religioſum limita primo ſi a ſuis ſuperiori-
bus ſcʒ imediatis licētiā obtineāt vt. d. c. reli-
gioſ⁹. Limita ſcdo niſi ſit frater minor: cui hoc
ꝓhibet in cle. exiui. de verb. ſignifi. § proinde.
vir ſanctus. licet poſſit cōſulere qūo executio
fiat. de quo dic vt-§ ſeq. Tertiū. Femina etiā 3
deputari pōt ſm glo. Jo. an. in. d. c. religioſus.
ſm ꝯſuetudinē q̄ eſt optima legū īterp̄s: et idē
Bal. ꝛ plʒ: lʒ Pan. in. d. c. tua nobis. dicat al's
fuiſſe ꝯſultū: qd nō pōt: q2 mulier non cōparet
vt pcuratrix ſed intētat actionē noīe ꝓprio: de
quo ꝑ eūdē Bal. in. l. id qd paupib⁹. ꝛ i. l. ſi q̄s
ad declinādā. C. d epiſ. ꝛ cle. ꝛ ſic nō obſ. l. neq3
ſcia. ff. de pcu. ꝛ. l. alienā. C. e. ꝛ. l. ij. de reg. iur.

r.iij.q.vij.§ tria.q2 vt dixi nō vt pcuratrix cō
4 paret.¶Quartū.Pn̄t aūt deputati pdicti mixti
ſcȝ ſclaris vel religioſus aut cleric⁹ ſimul ſm
Jo.an.in.d.c.ioānes.nō ob. qd ſ eodē offō di
ſpar pfeſſio eē nō debeat.xvj.q.vij.in noua.q2
verū eſt vbi iter gerētes eſt vnio reſpectu eiuſ
dē collegij vel corporis:vbi ꝟo ad aliqd agen
dū admittim⁹ diuerſa capita nō vt collegiū vel
corpus vnitū:nō refert an illi eiuſdē aut diuer
ſe pfeſſiōis ſint modo vtraq3 pfeſſio p ſe ſit ha
5 bilis ad id agēdū.¶Quintū.Non aūt admit
tiť ſeru⁹ nec mutus:nec ſurdus:nec prodigus:
nec furioſus:nec pupill⁹: lȝ aliqui ꝯtrū tenue
rint de ſeruo et pupillo:vt ibi ſupra no. Albri.
¶Scdo qrit ſpāliter qd iura velint de religio
2.q. ſo executore.et dico multa pter dicta.§ priore.
¶Primū.Prior aut guardian⁹ q ſuis ſubditis
1. di hāc lniam dare pōt:a ſuis ſupiorib⁹ non teneť
ipe eā petere ſi inſtituať executor:vt dabbate
exeūte ad ſtudia lrax:l ſ ſi dictū eſt.ſ. excōica
tio.ix.§ xxv.ꝛ ſic ēt ſine lnia ſupiox pn̄t eē ar
2 bitratores ꝛ tenēt geſta p eos.¶Scdm.Prela
tus q religioſo dedit lniā3 acceptādi executio
nē pt eā reuocare ēt re ñ itegra ſȝ gl.i cle. vni
ca.de teſt.cū religioſ⁹ nō habeat velle nec nol
le:lȝ male faceret hoc faciēdo:ſine cā ſm Joā.
an.ꝛ executio fiet p collegā:aut ſi ali⁹ nō ē de
3 putat⁹ p epm.¶Tertiū.Si religioſus ſine licē
tia ſupioris exequať valēt geſta p eū ſȝ Fede.
dūmodo ſuperior nō ꝯtradicat :lȝ nō ꝯſentiat:
qd ꝛ Bar.in.l.vniuerſos.C.de decu.li.x.tene
re vſ:ꝛ idē Lud.de ro.i ſuis ſingularib⁹ ꝛ do.
Ant.de hoc faciēs magnū feſtū:ſȝ cōiter l.c.ij.
de teſta.li.vj.tenēt qd nō petita ꝛ obtēta lnia:
executio ſit ipo iure nulla: q2 negatiua prece
dēs ꝟbū pōt: vt ibi reddit actū de iure ipoſſibi
lē ꝛ neceſſitatē importat:vt vult gl.vt i regula
nemo pt.l.vj.Nec ſufficit lnia tacita ſm gl.in
cle.j.de teſta.ſȝ iſtā gl.nō approbo q2 nulla ad
hoc rō adduci pt pbabilis niſi q2 tex.dicit pe
tita ꝛ obtēta:ad qd dico qd obtineť ꝛ explicite
et tacite:ꝛ ſilr ēt petiť:pmā aūt opinionē dico
verā ſi petať ꝛ obtineať tacite:ꝛ ſcdam vbi nec
ſic nec ſic.¶Quartū.Religioſus ēt exēpt⁹ de
4 putat⁹ executor ſi exequēdo delinquat puniri
pōt ab ordiario.d.cle. vnica. vbi etiā imponiť
illi vt rōnē de executiōe reddat ordinario:ꝛ or
dinario vt eā exigat qd Ric.in.iiij.di.xlv.limi
tat in religioſo hn̄te exēptionē cōem ꝛ tn̄ potē
te ꝯueniri rōne ꝯt⁹:vel delicti:ſeu rei:vt in.c.
j.de pui.lib.vj.ſec⁹ in eo q etiā ex pdictis cōue
niri nō pōt: q2 ab ordinario talis puniri nō po
5 teſt.¶Quintū religioſus executor erogare pōt
ſuo mōaſterio ēt ſi ſit ſol⁹ executor ſȝ Pau.q2
diſtinctio pſonarū q oȝ eē iter dātē ꝛ recipiētē
de iure patro.p noſtras.ibi eſt euidēs.de teſti.
inſup ꝛ idē dic de cōſanguineo ceſſante frau
de:ſibi aūt nō pōt niſi eſſet in ſumma neceſſita
te:q2 tūc etiā liceret ei capere aliena ſec⁹ ſi nō
ſit ſolus ſed cū alijs:q2 pōt. ¶Sextū. Si teſta 6
tor voluit oīa diſtribui de volūtate aut cōſilio
religioſi ſm ȝaba.ꝛ Pau. primo caſu eſt quaſi
executor:et idē dicendū de executore ſcdo aūt
caſu:ſecus niſi heres vel cōmiſſarius cōſilium
eius ſequi teneať ex mandato teſtatoris. Hec
ex illis.qd no.q2 vbi cōſiliū eſt ſine quo nō ta
lis eſt executor:vbi no.qd ſi dixerit teſtator qd
executor exequať cū cōſilio: talis teneť petere
ſed nō ſequi cōſiliū ſi vero dicit ſm conſilium
talis teneť illud ſequi ſm Albri. in.l.nulli.C.
de epiſ.ꝛ cle.Uide etiā.ſ.cōſiliū.§ iiij.¶Septi 7
mum. Fratribus minoribus hmōi executio in
terdiciť vt dictū eſt in cle.exiui. de ꝟb.ſig.hac
ratione:q2 pro nulla re tēporali pn̄t in iudicio
experiri:hec aūt ſepius abſq3 litigio ꝛ cōtradi
ctione vel adminiſtratione pecunie nequeunt
expediri. Hec ibi. verū tn̄ vt ibi ſubdiť in his
dare cōſiliū ipſorū ſtatui nō obſiſtit cū ex hoc
ipſis circa bona tpalia nulla iuriſditio:actio in
iudicio:ſiue diſpēſatio tribuatur. Hec ibi:que
nō intelliguň de cōſilio ſine quo. nō ſiue ne
ceſſario: quia tale facit executorem: vt parti.
priore ſed de voluntario. Igitur dicit Bar. in
trac.mino.ꝛ ſequitur ſum.Ang.ꝛ roſ.qd frater
minor pōt eſſe executor qn̄ diſtributio debet
fieri in ipſos fratres vel moniales ſcē Clare
ſubiectas eorū cure herede ſpōte ſoluēte:quia
fiet adminiſtratio pecunie p herēdes vel execu
tores alios ꝛ ipſe frater arbitrabitur:ꝛ ceſſant
rationes dicte cle.ſed hoc non bene diciť:q2 lȝ
iſta aliqn̄ ſine litigio expediātur tn̄ vniuerſa
liter iſti prohibētur ꝛ ꝯſtr in caſu in quo ceſſat
ratio legis fieri nō pōt ſine licētia legiſlatoris
niſi in neceſſitate que hic nulla eſt vt patet.ſ.
interpretatio.§.j.nō ceſſat etiā ratio legis hic
cū oriatur inde iuriſditio ꝛ actio. Dicit etiam
ſum.Ange. qd fratri minori circa hec licitū eſt
eſſe cōſultorē: ꝛ intelligit de conſilio ſine quo
nō: qd tn̄ iam falſum patet ex dictis ꝛ cōtrariū
tenet Hemi.in.c.ſi.de teſta.li.vj.ꝛ Pet.de an
cha.ꝛ ȝaba.ꝛ Bald.ꝛ Cy.in auť.ingreſſi.C.de
ſac.ſan.eccle.ꝛ late Barba.in.c.tua nobis.de
teſta.in ſuo cōſ.xij.ꝛ ratio eſt:q2 per iſtā decla
rationē frater minor eſſet executor in effectu:
licet indirecte ꝛ per aliū:ꝛ ſic fieret fraus legi:
maxime quia licet hic ceſſet aliqua ratio illius
prohibitionis nō tn̄ omnis:quia ſtat diſpenſa
tio circa tpalia: que ſaluatur in ſolo cōſultore
ſiue electore pauperū quibus fiet diſtributio:
cū etiā cōſilians dicať agēs: vt ptȝ.v.metaph.

⸿Octauū. Is aūt cui ex teſtamēto eſt iniunctū vt diſtribuat ſm ↄſiliū fratrū minoꝝ ſm Bar. vbi.ſ.eo caſu quo illi non pn̄t eſſe executores de vrbanitate dz eoꝝ cōſiliū reqri. vbi vo eſſe pn̄t requiri dz etiā de neceſſitate: ſed qꝛ nullo mō pn̄t eſſe nullo modo neceſſario requiritur.

3.q. ¶Tertio q̄rit vtrū deputatus executor cōpelli poſſit acceptare vel exeq̄ ⁊ p quē: ⁊ dico multa.

1.di. ⸿Primū. Scdm Pan.d.c.ioānes.de teſta. deputatꝰ executor nō tenet acceptare niſi tacite vel exp̄ſſe acceptaſſet: qꝛ renūciare nō poſſet. ⁊ dr tacite acceptare qn̄ aliqd facit ptinēs ad hoc ⁊ ſi ſciēter recepit lr̄as qbꝰ ſibi officiū deferebat. ar.l.j.ff.de pcu. aut ſi ipſe cōſenſit qn̄ teſtōr eū ad illud offm̄ deputabat: ad qd.l. vxori.§.j.ff.ad.l.cor.de fal. ⁊ facit.l.ex ſnia. de teſta.tut. nō tn̄ ſufficit ſi p̄ſens fuit ⁊ tacuit.ff. de arbi.l.pōponiꝰ. Poſſet tn̄ ep̄s in legatis ad pias cauſas citra acceptationē cōpellere. et ſi nō vt executorē ſaltē vt delegatū ſicut i quali bet alia delegatiōe: vt.C.q p ſu iuriſd.l.vnica.

2 et.c.paſtoralis.de offi. dele. ⸿Scdm. Sicut tn̄ ſum.Jo.an.in.d.c.ioānes executor fideicōmiſſariꝰ q ſuſcepit officiū illud exeq̄ cōpellit.ſ.poſt ſuſceptū officiū ⁊ nō an̄ ſi nō vult officiū ſuſcipere p̄cipue ſi nihil fuit ſibi relictū vl' ſi relictū nō agnouit: ⁊ intelligit de dimiſſo p teſtatorē: ſecus de datiuo ⁊ legitimo. de quo ſpec. eo.ti.

3 ⸿Tertiū. Nō ſolū dioceſanꝰ de quo ibi dr: ſed etiā h̄ns iuriſdictionē ep̄alē vel q̄ſi: pōt executorē cōpellere: in qua etiā iuriſdictione cōpellendi ſuccedit capl'm mortuo ep̄o. de maio. et obe.is q.nō aūt eo infirmo vel abſente. cū his

4 caſibꝰ iuriſdictio nō trāſeat in capl'm. ⸿Quartū. Modꝰ aūt cogēdi eſt p ſubtractionē emolumēti relicti ſibi a teſtatore alias nō relicturo. vel p cēſurā eccl'iaſticā. vel p penā arbitrariā. de quo in ſpec. niſi ex cā emergēti. executor petat exonerari.ff.de pcu.l.ſi poſt datū. Igit officiū hoc ⁊ pcuratoris ⁊ arbitri ſm bonagi conueniūt in eſſe a p̄ncipio volūtariū: ſed ex poſtfacto neceſſariū. addebat ⁊ caſum de executione voti paterni. vt de vot.lz. Et per hoc arguit qd nō ſolū arbiter: ſed etiā arbitrator cogi pōt

5 ſniam dicere. de quo in ſpe.de arbi.§.ſi. ⸿Quintum. Dioceſanes aūt p quē ſm.d.c.ioānes.dz fieri executio ſiue cōpulſio quātū ad executionem legitimā quā hz ep̄s. eſt ep̄s originis teſtatoris. et ſi alibi habet domiciliū vterq; pōt exeq̄ ſm aliquos vel melius ep̄s domicilij. niſi in loco originis eſſent facultates quātū vero ad cōpulſionē executoris ep̄s executoris compellet: ſi tamē officiū exequēdi ſuſcepit in domicilio teſtatoris ep̄s ipſius domicilij ratione illius quaſi cōtractꝰ cū cōpellet. ſi inueniet eū ibi: alias ſeruabit.c.romana.de fo.cōpe. vel dico qd ex quo eſt abſens exequet collega. quē ſi nō hz nec al'r teſtator puidit: exequet ep̄s teſtatoris. vt de teſti.c.ij.li.vj. nec inſtabimꝰ cōpulſioni abſentis. ⸿Sextū. Executores deputati 6
p teſtatorē ad diſtribuēdū incerta p aliū exeq̄ nō poſſunt ſm Semi. ſed p ſe debēt implere ad qd.c.tua de teſta. ⁊ idē Oldra. qd verū intelligit niſi certa erogatio certe rei ⁊ certo loco faciēda cōmiſſa eēt qꝛ tūc forte poſſet alij cōmitti: ad qd de of.dele.is cui.li.vj. Et idē Jo.an.

¶Quarto q̄rit vtrū officiū executoris trāſeat 4.q.
ad heredē vel ſucceſſorē prelati. Et quātū ad heredem dicit gl.in.d.c.religioſus. qd nō niſi teſtator exp̄ſſerit: ⁊ hoc tene p illū tex. lz aliq teneāt cōtrariū per.l. cū vnꝰ. ⁊.l.a filio. ⁊.l.alimenta.ff.de ali. ⁊ ci.leg. qd quidā limitāt verū re nō integra. vt de elec.in cauſis. ⁊.l.mādatū. C.māda. Quantū vero ad ſucceſſorē dicit zab. in cle.j.de teſta. qd ſuccedit ſucceſſor ſi executor erat datus ſub noīe dignitatis nō ſi ratione pſone: qd ſm Matth. ſic cognoſcet: qꝛ ſi eſt deputatꝰ ante dignitatē datꝰ eſt ratione pſone ſil'r ſi poſt dignitatē ſed eſt adiectū nomē proprium ⁊ appellatiuū: ſi vo adiectū eſt nomen appellatiuū tm̄: preſumit datus ratione officij ⁊ ſuccedit ſucceſſor. Hec tn̄ diſtinctio ſm gl. Jo. an.in.c.ij.de teſta.li.vj. pcedit in extraneo ſed in ppinquo videt q lz nomē nō fuerit exp̄ſſum cum affectione hoc factū fuerit nō tranſibit ad ſucceſſorē. Diſtinctio tn̄ matth. facit ad multa.

¶Quinto q̄rit qd iuris autoritate executoris 5.q.
teſtamēti: ⁊ dico m'ta. ⸿Primū. Cū ſimpl'r de- 1.di.
putant duo executores vno mortuo vel nolēte exeq̄ aliꝰ poſſet exeq̄ niſi teſtōr aliud exp̄ſſerit: vt ē tex.l.d.c.religioſus. ſil'r ſi vnꝰ eſt in remotis vt ibi. imo ſm gl.ibi nō eſt neceſſe qd vocet ſicut ⁊ in electiōe. vt in.c.qꝛ pp. ⁊ in.c.cū inter vniuerſas.de elec. ⁊ idē ſm Joā.cal. ſi inſtituit q̄tuor aut plures ⁊ mortui ſunt duo vel maior pars: qꝛ ad minorē ptē ſpectat executio p rōnē dicit tex. Si vo nō multū diſtaret eſſet vocādꝰ: ſz ſi in termino ſtatuto nō veniret pcedēt ceteri. Si etiā ſint inſtituti nō ſimpl'r ſed cū aliqua limitatiōe: puta qd vnus ſine alio nō poſſit et hmōi ſuādū ē qd teſtōr ordiauit vt in.d.c.religioſus. ⸿Scdm. An vo agere poſſit executor 2
hrdē oēs dicūt q ſic in relictis ad pias cās.C. de epiſc. ⁊ cle.l.ſi qs. ⁊ ſil'r i alijs ſi eſt miniſter ⁊ particeps relicti: puta qꝛ teſtator falcidiā vel aliā quotā ad eū ptinere voluit ſm oēs agit. ff.de leg.ij.l.ſi qs titio. ſi vo ſit miniſter tm̄ nō agit ſm Jnn. ſed Hoſt. dicit q de iure canonico agit cōtra oēs in ſpectātibꝰ ad vltime volūtatis executionē ⁊ eis negligētibꝰ agit dioce-

ſanus de teſta.tua.ꝛ.c.ſi here. Primā tñ diſtī-
ctionē tenet ſpec.ꝛ vt vꝫ Pañ.in.c.Jo.de teſt.
vbi dicit qꝺ purus executoꝛ nec canonico nec
ciuili iure hꝫ actionē cōtra heredē:ſed pōt im-
ploꝛare officiū iudicis ꝯ detinentes bona de-
functi ſm Dy.in.l.lucius.§ meuia.ff.ad treb.ꝛ
Bar.in.l.ſi ꝗs titio.ff.de leg.ij. qꝺ glo.in.d.§.
meuia.limitat verū niſi in legatis ad pias cau
ſas.alle.l.nulli.C.de epiſ.ꝛ cle.ꝛ idē gl.in.d.l.
titio. ſi vo nō eſt purus executoꝛ ſed legatariꝰ
ſicut qñ vba diſpoſitionis cōferunt in eū taci
te vel expſſe. ſicut reliquo cētū titio ꝛ volo qꝺ
ea reſtituat meuio.tunc agere pōt ꝯ detinentē
bona tanꝗ̄ legatariꝰ.ꝛ idē vbi tacite cōferꝫ in
eū diſpoſitio puta qꝛ eſt particeps illiꝰ relicti
ſm gl.in.d.§.meuia.ꝛ in.d.l.ſi ꝗs titio. Tertiū.
Pꝛo executione autem vltime volūtatis bona
defuncti vēdere pōt executoꝛ ſi eſt vniuerſalis
ſm pañ.in.d.c. ioānes. puta qꝛ oīa ſunt diſtri-
buenda pauperibꝰ.l. ſi ꝗs ad declinādū.C. de
epi.ꝛ cle. ſi vo eſt pticularis nō pōt niſi teſtōꝛ
expſſe cōceſſerit vt in.l.alio herede.ff.de ali.ꝛ
cib.leg. ſicut hodie cōiter daꝫ libera vendendi
autoꝛitas qꝺ ꝗd ipoꝛtet vide Bar. in.d.l.alio.
6. q. ¶ Sexto ꝗrꝫ qñ executoꝛ exeꝗ teneaꝫ: et dicit
Pañ.in.c.nos ꝗdē.de teſ. qꝺ ſi teſtōꝛ prouidit
ſibi de tpe hoc ſuabiꝫ: hoc notato qꝺ lꝫ teſtōꝛ
mādet aliꝗd fieri infra certū tps cōputandū a
die moꝛtis ſue intelligiꝫ vt ſuppleꝫ ꝛ ſcie ꝛ adi
te hereditatis:vt pbat tex.in.l.ſtatu liberos.§.
ſi ꝗs heredi.ff.de ſtatu li.ꝛ facit tex.iūcta gl.in
l.fi.§.ſi aūt dubiꝰ.C.de ſu.deli.Si vo de tpe nō
puidit dicit pañ.in.c.ſi heredes.de teſta.qꝺ ſi
res legata in pr̄imonio teſtatoꝛis ꝑt ſolui ſine
moꝛa: qꝛ dñiū ilico adita hereditate tranſit in
legatariū. vt in.l.ſi tibi hō.§ cū ſeruꝰ.ꝛ qꝺ ibi
no.ff.de leg.j.ꝛ i.l.cū res ibidē.vbi dꝛ qꝺ ſi nō
ſoluat ſine moꝛa heredes cōdēnanꝫ ad pſtādū
vſurā ꝛ oēs vtilitatē ꝛ idē ſi eſſet pecunia lega
ta.vt in.l.ſi domꝰ.§.in pecunia.ff.de lega.j.vbi
diciꝫ qꝺ ad ſolutionē tps modicū dādū eſt: qꝺ
breue tps glo.ibi dicit eſſe decē dies a pcepto
iudicis.vel ſaltē arbitrariū pēſata quātitate ꝛ
ꝗlitate hereditatis: ꝛ ſi nō hꝫ dꝫ reperire vnde
cūꝗ.l.ſi pecunia.ff.de leg.ij. Et hoc tene ꝗ ad
obligationē. Quātū vo ad penā.ſ. vt cogātur
ſoluere cū oī emolumēto ꝛ itereſſe dicit qꝺ in
legatis ad pias cauſas eſt tps ſex mēſiū. vt in
auꝫ.de eccle.ti.§.ſi aūt legatū.Et idē dicerē in
legatis ad nō pias cauſas: per arg.a maioꝛi in
d.§.ſi aūt legatū.ꝛ hoc a die inſinuatiōis ſiue
publicatiōis teſtamēti. Qꝺ ſi ꝑ annū a die mo
nitionis ꝑ iudicē ſibi facte nō implet ꝗcūꝗ re-
licta priuaꝫ tota hereditate ꝛ veniet ad ſubſti-
tutos:vel ſi nō ſunt veniet oꝛdine ſuato cohe
redibus adeuntibus vel grandi fideicōmiſſa-
rio:et ceteris ſm qꝺ habeꝫ in auꝫ.ampliꝰ.C.de
fideicō.licet poſſet iudex cogere etiā ante pfa
tum tps executoꝛes vel heredes alio remedio.
¶ Septimo ꝗrꝫ ꝗd vel vbi executoꝛ diſtribue 7. q.
re teneaꝫ:ꝛ dico mſta. Pꝛimū. Utrū executoꝛ 1. Di.
diſtribuere poſſit in filios aut conſanguineos
pꝛopꝛios vide.s̄.eleemoſyna.§.ij.par.iiij.Utrū
vo religioſus hoc poſſit i ſe vel i ſuū monaſte-
riū vide.s̄.e.§.ij.par.v. Scdꝫ. Executoꝛ nihil 2
erogare pōt in ſpūriū defuncti ſm zaba.ꝛ mat.
qꝛ nec ꝑ ſe nec alio mediāte cape pōt.ff.d vul.
ꝛ pu.l.ſi pr̄.qꝺ mat.dicit verū etiā ſi datum ſit
executoꝛi arbitriū diſponēdi:qꝛ dꝫ itelligi ſibi
datū pꝛout a iure ꝛ nō ꝯ ius. Qꝺ ꝗdē intelligi
pōt de rigoꝛe iuris ciuilis ſꝫ nō canonici.vt in
c.cū hr̄et de eo ꝗ dux.in mat. Tertiū.ſi teſta- 3
toꝛ dedit executoꝛi aliquid diſtribuēdū vbi ei
videbiꝫ et placuerit teneꝫ illud diſtribuere in
pios vſus ſi aliud nō appꝫ de mēte teſtatoꝛis.
arg.c.cū tibi.de teſt. Sꝫ qꝛ vbū videbiꝫ ꝛ vbū
placuerit refertur ad arbitrium boni viri.ff.de
fideicō.le.l.thais.§ ſoroꝛe ſua.ꝛ.l.fideicōmiſſa
libertas.la.ij. bonꝰ aūt vir arbitrabitur magis
diſpēſandū ꝑ ſalute aīe quā alr̄.de ſo.cōpe.cō
queſtꝰ.qꝺ maxīe fit ſi paupibꝰ deꝫ.l.id qꝺ pau
peribꝰ.ꝛ.l.nulli.C. de epiſ.ꝛ cle. dabiꝫ eis:alr̄
eps reuocare pōt executionē Pet. tñ de peru.
trac.de ca.poꝛ. dīc medietatē dādā pijs locis:
ꝛ medietatē paupibꝰ nihil tñ allegās ꝛ eſt ſatꝭ
equū. Quartū. Si teſtōꝛ reliꝗt cētū pꝛo male
ablatis ꝛ illa nō ſūt tot reſiduū dabiꝫ paupibꝰ 4
ſi ſimplr̄ diſpoſuit: ſi vo phibuit in aliū vſum
ꝯuerti erit hr̄dis. Uide pañ.in.d.c.tua nobis.
¶ Octauo ꝗrꝫ ꝗlr̄ executio teſtamēti ad epm 8. q.
deuoluaꝫ:ꝛ dico mſta. Pꝛimū.Scdm pañ.in 1. Di.
c.nos quidē.de teſta.executoꝛe nō exequēte ſi
pceſſit duplex monitio poſt negligētiā debētꝭ
exeꝗ: ſtatī in legatis ad pias cās deuolueꝫ exe
cutio ad epm: nec reꝗrit aliud tps vt vꝫ innue
re tex.in auꝫ.de eccl.ti.§.ſi aūt.ꝗ hoc iuſſi ſūt:ꝛ
ſic intelligerē no.ꝑ Bar.in auꝫ. āpliꝰ.C.de fi-
deicō. ſi vo ſola vnica monitio pceſſit expecta
biꝫ annꝰ a die monitionis anteꝗ̄ deuoluaꝫ ad
epm: ſꝫ hodie cōiter epi hñt ſtatuta vt tps cur
rat a die moꝛtis admonēdo gnalr̄ ꝗcūꝗ: ꝛ ſi ſic
deuoluiꝫ poſt annū itelligēdo a die moꝛtis.qꝺ
ꝗdē limitaꝫ ex doctrina Pañ. in.d.c.nos a die
moꝛtis ſupplēda ꝛ ſcie ꝛ adite hr̄ditatis limi-
taꝫ etiā ex doctrina Ricb. ſi hꝫ bona in pꝛōptu
de ꝗbꝰ poſſit ifra ānū iplere legata:ſꝫ vtrāꝗ li-
mitationē pañ.i.c.qꝛ diuerſitatē. de ꝯceſ. pbē.
ipugnat dicēs. No.ſ.ex tex.ibi.qꝺ tps pfixū in
odiū negligētiū nō currit ipedito ipedimento
iuris exēplū ibi ſuſpēſiōe vel facti.exēplū ibi tpe

quo ſtetit in curia poſt abſolutionē d hoc bene
notabis:ſec⁹ dic qn̄ tp̄s eſſet p̄fixū: nō in odiū
negligētie ſʒ ı fauore alteri⁹: q2 iſtud currit ēt
ignorāti: pq̄ eſt bo.tex. in.l.graue.ff.de his q̄
no.īfa.vbi tp̄s āni currit etiā mulieri ignorāti
mortē mariti:et vide gl.no.ı.c.ſtatutū.de p̄bē.
li.vſ.ꝛ no.dictū ſpe.in ti.de iſtru.edi.ſingulare
ꝛ q̄tidianū.ſ.qđ ſi executor teſtamēti nō potuit
exeq̄ īfra ānū:nihilomin⁹ deuoluiꝭ ptās ad ep̄ꝫ
arg.in.l.nulli.C.de epi.ꝛcle.ꝛ ı.c.nos.de teſta.
nec reddit rōnē ſʒ tu redde ꝑ p̄dicta:q2 illō tp̄s
nō fuit p̄fixū ı odiū executoris ſʒ poti⁹ in fauo
rē defuncti:ne diu ei⁹ volūtas differaꝭ:deinde
aūt refert ſe ad no.ꝑ cū ı repe.c.cū eēs.de teſt.
vbi p̄fert dictas limitatiōes huic dicto: q2 hoc
tp̄s ſtatutū eſt in odiū negligētis executoris ꝛ
fauorē alteri⁹:ꝛ hoc ſeq̄ꝭ ſum.Ang.ꝛ ro.ſʒ pri-
mū mihi plʒ magis. Sū.tn̄ roſ. q̄ in diuerſis.§.
2 tʒ vtrūq̄ ſibi eſt ıcōpaſſibilis.¶Scđm. Si aūt
q̄s relinq̄t cētū paupib⁹ declarādis ꝑ ſempro-
niū elapſo āno declaratiōe nō facta nō p̄t ep̄s
eligere paupes vigore ſtatuti:de q̄ in p̄ore pti.
ſm Bar.in.l.cū q̄dā.ita.ff.de leg.ij.ꝛ pan̄.ı.d.
c.nos q̄dē.q2 ſtatutū loq̄ꝭ de executore ꝛ in eo
hẽt locū ꝛ nō poſſet ſe āpli⁹ ītromittere.ar.c.
ıſas.de ſup.neg.p̄la.Hūs aūt declarare nō eſt
executor ſicē dicim⁹ dr̄iā īter iudicē q̄ declarat
et executorē.C.de exe.rei iud.l.executorē.ꝛ ita
tʒ ſum.ang.quā ſequiꝭ roſ.ex hoc īferēs qđ fra
ter minor pōt eſſe declarator: ꝛ ſi nō executor:
ſed ego dico qđ iſte ꝛ ſi nō ſit executor totalis
eſt tn̄ ꝑtialis q2 cōſiliās eſt cā effectiua qn̄ cōſi
liū eſt ſine q̄ nō:nec eſt rō q̄re ad iſtū nō exten-
daꝭ ſtatutū cū ı eo hʒ locū rō exp̄ſſa ei⁹ q̄ eſt ne
3 aīe patianꝭ.¶Tertiū. Predictā aūt deuolutio-
nē hẽ locū in legatis ad pias cās nō ē dubiū
ſm pan̄.ı.c.ſi heres.de teſta.ı alijs aūt ē diuer
ſitas īter doc.quā ipſe ꝯcordat ꝛ Archi.iij. ꝑte
ti.x.c.iij. Ipſe tn̄ pan̄.in.d.repetitiōe tʒ ıdiſtin
cte qđ ep̄s pōt ſe intromittere de iſtis:ſiue pce
dat ex offō:ſiue actiōe ītēta ꝑ legatarios. Ex q̄
īfert qđ executio vltime volūtatis ēt ad nō vbi
4 ē.¶Quartū ſi teſtōr exp̄ſſe prohibuit ne ep̄s ſe
īpediat:dicit pan̄.ı.d.c.tua nobis.de teſt.qđ q̄
ad cōpulſionē executoꝝ nō vʒ q2 ſicut ſi ip̄e vi
ueret non poſſet ſe eximere a foro ep̄i: ita nec
ſubtrahere potuit executores: vt pʒ in.d.c.tua
nobis. quātū v̄o ad deuolutionē executionis:
v̄r idē qđ illō ſi teſtōr ꝓuidit de alio executore
in caſu negligētie p̄mi ille exeq̄ꝭ nō ep̄s.ar. in
l.nulli.ꝛ ı.l.ſi q̄s ad declinādū.C.de epiſ.ꝛ cle.
ſi aūt ſolū ꝓhibuit ep̄o exeq̄ non ꝓuiſo ſibi de
alio executore: tūc ı legatiſ ad pias cās nihilo-
min⁹ exequeꝭ ep̄s.tex.eſt bon⁹ in auſ.de eccle.
ti.§.ſi q̄s aūt ꝑ redēptiōe.cū duob⁹ ſeq.ꝛ in.d.
c.tua nobis. in alijs aūt nō.¶Quītū. Si teſtōr 5
ꝓhibuit rōnem reddi ordinario ab executore:
Pau.vt refert zab.ı cle.ſ.de teſt.dicit qđ ſi exe
cutor ex ıdebita adminiſtratiōe deliq̄t nō vale
ret remiſſio: q2 nō ē v̄iſile teſtōrē potuiſſe illā
clauſulā ı eluſionē ſue volūtatis:ꝛ pōtificalis
officij:nec ēt poſſet teſtōr īpedire offm̄ ordina
rij iſto caſu:vt.d.cle.ı ꝛ.c.nos q̄dē.c.ti.alſ v̄o
ſi ex diſtributiōe vel detētiōe delictū nō ꝯmit
tit:nec offendiꝭ teſtatoris voluntas:q̄ vtrunq̄
poſuit in volūtate teſtatoris valeret remiſſio.
¶Nono q̄riꝭ vtꝝ dilatio executiōis eleemoſy 9.Q.
naꝝ p̄iudicet aīe teſtōris: et d̄r.s.Tho.ı qđ li.
vſ.ar.xiij.qđ nō quātū ad meritū maxīe ſi quātū
in eo fuit cām adhibuit vt ei⁹ eleemoſyne cito
dareꝭ q2 meritū p̄ncipaꝭr ex volūtate ꝛ ītētiōe
depēdet : ſʒ quātū ad effectū eleemoſyne patiꝭ
detrimētū : nō q̄dē vt puniaꝭ ꝑ hmōi tarditatē
ſed q2 nō adhibeꝭ remediū expiatiōis pene cū
nō ſit ſuffragiū vn̄ ſubleuareꝭ. Sīr nō patitur
d̄trimētū ſi differaꝭ reſtō:quā fieri mādauit:lʒ
tarde.i.in morte ſi fecit qđ potuit. Hec ex illo.
¶Ex q̄b⁹ pʒ p̄mo qđ negligētia ſeu remiſſa vo 1. P
lūtas teſtatoris diſponēdo nocet ei q̄ ad meritū
ꝛ negligētia executoris circa ſuffragia nocet ei:
q2 nō liberaꝭ a pena purgatorij ita cito: nō aūt
negligētia executoris circa reſtōnē:q2.ſ.illa ſi
ordinaꝭ ad expiādā penā: vn̄ nec ē pars ſatiſfa
ctiōis vt.ſ̄.dictū ē:Et iō ꝯ.s.Tho.et v̄itatē tʒ
ſum.ang.qđ aīa nō ītrat celū niſi reſtōne fctā.
¶Pʒ ſcđo qđ nō dʒ executor multū tardare vt 2
rei⁹ defūcti meli⁹ vēditis maiorē eleemoſynā
faciat niſi illud augmētū eleemoſyne ſit valde
magnū ꝛ tp̄s tardatiōis valde paruū:ſic qđ ar
bitrio boni viri meli⁹ ſit tardare:de q̄.s.Tho.
in quodli.dicit qđ licite hoc fit ı mora modicī
tp̄is in qua nō vꝭ magnū periculū vel detrimē
tū:qđ limita vt ſupra: vn̄ ſubiunxit qđ ſi ꝑ mul
tum tp̄s differat: vt in modico ampliores elee
moſynas faciat nō excuſaꝭ a culpa : puta forte
defunct⁹ a purgatorio liberaꝭ īterim:ꝛ ſic fru-
ſtraꝭ remedio quo multū indigebat. Hoc autē
relinquiꝭ prudētis executoris examini vt cōſi
derata dilatiōe tp̄is ꝛ ꝯditiōe ꝑſone:q̄ citi⁹ vꝭ
tardi⁹ liberāda ē ꝛ quātitate augmēti eleemo
ſynarū faciat qđ viderit magis expedire defū-
cto.¶Pʒ tertio qđ tā heres q̄ executor ex tali 3
dilatione p̄cipue magna mortaꝭr peccat:q2 in-
iuſte infert defuncto dānū notabile:ſi nō facit
quātū pōt:nec excuſaꝭ heres: q2 ꝯmode nō po
teſt:nec executor ēt ſi nō pōt cū debeat intima
re hoc ep̄o qui cogere pōt.de teſta.ioānes. vn̄
tales dicunꝭ egētium necatores: ꝛ ab eccleſia
abijciēdi.xiij.q.ij.qui.ꝛ duobus ſeq.et ſic ſunt
excōicandi:et conſequenter mortaliter peccāt

ſcḋm poſt.Jo.de neap.

10.q ¶ Decio q̄rit q̄ ſit pena negligētis executoris
2.di. ſiue ſit heres ſiue aliꝰ:ꝛ dico multa. Primū.
Sicut p leges ipōnunt circa hmōi pene:ita te
ſtator pt ſuis hrdibꝰ penā ipōnere ſi ſue nō pa
ruerit volūtati.iſti.de leg.§ pene.dūmō nō p̄
cipiat turpe vel ihoneſtū.ff.de 2di.iſtit.q̄dē de
hoc imo cā pt ipōnere legatario ꝛ executori p
ſubtractionē eiꝰ qḋ eis obuēturū erat ò p̄rimo
2 nio teſtōris:vt patebit.§ ſeq. Scḋo. Heres i
tellige de extraneo:qz īfra annū a die monitio
nis ītellige faciēde p iudicē cuiꝰ ītereſt ſiue ſit
eps:ſiue aliꝰ iplere volūtatē defūcti: vt i auē.
de here.ꝛ fal.§ ſi q̄s ꝟo.vbi bz gl.ſufficit vnica
monitio: et eſt cōis opinio ꝛ hoc i relictis etiā
ad nō pias cās:ꝛ poſt ānū pōt p̄uari tota here
ditate ꝛ oībꝰ bonis relictis:vt no.Bart.Bal.
Jmo.ꝛ Inn.imo ad hoc vt auferri poſſit relictū
ad pias cās cū oī eiꝰ emolumēto ſufficit lapſꝰ
ſex mēſiū a publicatiōe teſti:vt i auē. de eccle.
tit.l.ſi aūt legatū.ſm Jmo.de quo.ſ.§.vj.ꝛ ſm
Arch.poſt do.Ant.a zab.ſi heres ſit negligēs
in adimplēdo volūtatē defūcti : poterit eps ēt
nō expectato anni lapſu iterdicere ei oē relictū
illi cū fructu ꝛ emolumēto:qḋ inuenter ſ.c.ſi he
redes.e.ti.ꝛ gl.ibi ſm vnā lect. Pōt aūt eps in
relictis ad pias cās monere heredē vel executo
rē ſtatim poſt mortē teſtōris:qz i his nō reqri
tur aditio hereditatis vt no.bar.ꝛ refert archi
diac.ſz i alijs monere nō poterit añ aditā here
ditatē:vt no.Jmo.poſt Pe.de ancha. Tertiū
Si aūt heres ſit filiꝰ vtrū priuet tota heredita
te etiā legitima:ſunt opiniōes vt refert gl.i.d.
c.ſi heredes.ꝛ Archi.iu.p̄te ti.x.c.iij.ꝛ tz Ho.
quod ſic.cū quo eſt Jo.an.ibi.ꝛ Archi.in.c.ſi
ueſter.xj.q.j.ꝛ Cal.i q̄dā diſputatione:ꝛ Pe.
de ancha.ꝛ do.Ant.in relictis ad pias cās:ſed
zab.tenet qḋ legitima non priuatur pp̄ter hāc
negligentiam:adde vel cōtumaciā etiā in reli
ctis ad pias cās:qz illa nō prouenit ſibi ex vo
luntate defuncti.ſed iuris diſpoſitione:ego ve
ro diſtinguēs dico qḋ ſi hereditas eſt diuiſibi
lis reſeruabitur ei legitima.C.de fideicō.auē.
hoc ampliꝰ. ſi ꝟo ſit indiuiſibilis: vt qz duca
tus:regnū.vel hmōi:ſic totā pdet:de vot.iz.in
ſi.Et hec intellige in diſpoſitis p teſtm̄:qz ipo
iure habēt autoritatē vt legata. ſubſtitutiōes
ꝛ hmōi:i alijs aūt heres neceſſario ſeruare nō
tenetur:vt ſi precipiat heredibꝰ qḋ ſtent ſimul
vſq ad tale tps: vel qḋ talis tali nubat aut nō
nubat ꝛ hmōi.Si aūt in hmōi teſtator vult he
redē obligare adiciat penā in teſtō dānando
heredē i legato p̄ſtando cā pene puta petre he
res meus ſi tale q̄d nō feceris: dato centum ti
tio:qz ſic tenebit legatū niſi precipiat impoſſi
bile vel turpe aut ꝯ leges.inſti.de lega § pene
quoq. Quartū. Practica aūt ꝯ negligētē he 4
redē ſm do.Ant.erit in relictis ad pias cauſas
vt p̄rio ei iterdicant oēs reditꝰ ꝛ ex eis ſatiſfiat
ſi ē poſſibile: alioqn ſi pſeuerat ꝯtumacia p̄ue
tur tota herḋitate: Et ſi ſit filiꝰ de q̄ tñ tu dic vt
pti.p̄ore. i alijs ꝟo nō ad pias cās:ſil'r p̄rio ſa
tiſfaci.t de redditibꝰ:ꝛ deide pcedat ad priua
tionē herḋitatis ex toto ſi heres ſit extraneꝰ vel
relicta legitia ſi ſit filiꝰ ꝛ hmōi.de q̄ ēt dicvt.ſ.
¶ Undecimo querit vtrū pena appoſita a teſta 11
tore poſſit exigi: et dico qḋ ſi appoſita ſit pena
priuationis cū turpi cōditione adiecta vt quia
legat pdiū mēdicātibꝰ ſub cōditione cadēdi a
legato ſi alienant cū tñ ipſi debeāt alienare:et
ſic abijcitur cōditio: ꝛ legatū ſtat ſine pena ſm
archi.qḋ intelligo etiā ſi ex priuilegio poſſunt
illud hr̄e:qz pñt renūciare: ꝛ idē dic ſi cōditio
ſit ipoſſibilis ſecꝰ ſi honeſta. de quo dic vt.ſ.
legatū.ſ.§.iij. ſi ꝟo appoſita ſit pena deuoluti
ua ſub honeſta cōditione vel modo quia legat
centū petro cū hoc vt det.l. pauperibus vel in
officia celebrāda: alias legatū deuoluatur ad
talē:erit locus illi pene:ſecꝰ ſi ſit inhoneſta vel
impoſſibilis:ſi ꝟo appoſita ſit pena augmenta
tiua relicti:vt qz legat centū dāda pauperibus
infra certū tps: alioqn dent ducenta ſm Ber.
ar.c.raynaldus.de teſta.locus eſt pene:ꝛ exigi
pōt ſi afficiat p̄rimoniū teſtatoris :qui licet nō
poſſit imponere penā heredi vel legatario cū
in eū nō habeat iuriſditionē poteſt tñ adimere
ſub noīe pene bona eis legata vel relicta: que
pena habebit locū etiā in foro cōſciētie cū na
turaliter obliget honoratꝰ. de teſta. cū in offi
cijs. Pro quo aduerte qḋ hec pena reducitur
ad cōuētionalē. de qua.ſ.pena.§ xv.parti.vij.
¶ Duodecimo queritur cuius expēſis ſeruus 12
legatus per executorē reddatur legatario ſiue
querēdus ſit:ꝛ dico qḋ gl. in.l.cū ſeruus.ff.de
lega.j.ꝛ refert Panor. in.c.iudicāte.de teſta.
diſtinguit quatuor tpa:dicēs qḋ expenſis here
dis ſi tpe teſtamēti erat i fuga quod itellige ſi
erat longe ſicut ꝛ de alia re legata dicimus vt
in.l.cū res.ff.de leg.j. ſecus ſi prope. expenſis
vero legatarij ſi fugit poſt teſtamētū ante mor
tem teſtatoris: ſi vero fugit poſt mortē eiuſdē
et ante aditā hereditatē ſi fugit culpa heredis
tenet ad eſtimationē ſi ꝟo ſine culpa nō tenet
niſi veniat ad manus eiꝰ:et idē ſi.iiij.tpe id eſt
poſt aditā hereditatē. Ratio qz ſicut heres libe
rat interitu rei relicte: itellige debite in ſpecie
nō in gñe vel in quātitate.l. quod te mihi.ff.ſi
cer.pe. ita liberat a fuga ſerui ſine ſua culpa.
Sed in primo caſu videtur teſtator ſic voluiſſe.

¶ De teſtibus.

T Eſtes antiq̄tꝰ ſuꝑſtites vocabant eo q̄ .ſ. cauſarū ſtatū ꝑferebant nūc ꝟo pte nōis ablata.ſ.ꝑ apheresim teſtes vocanť: de verb.ſig. forꝰ.§ teſtes q̄ dicunť legitimi vľ of exceptione maiores q̄ñ nulla legitima exceptione repelli pñt ſm gl. in.c.ſ. cōſang.ꝛ affi.ꝛ inſti.de.inuti.ſtip.§.itē ꝟborū.

2.qō ¶ Primo añt q̄riť q̄s poſſit eſſe teſtis ꝛ dico q̄ quilibet q̄ nō ꝓhibet: cū edictū de teſtibus ſit ꝓhibitoriū ſicut ꝛ de ꝓcuratoribꝰ.ff.de ꝓcu.l. mutꝰ.de ſpō.cū apud. Quis añt ꝓhibeať: colligiť ex ſeptē ꝯditionibꝰ req̄ſitis in teſte: de q̄bꝰ in his ꝟſiculis. Cōditio ſexꝰ. etas diſcretio fa-
dr.1. ma. Et fortuna.fides in teſtibus iſta requires.

¶ Diciť ergo ꝓmo ꝯditio. Nā ſeruꝰ nō pōt eſſe teſti.d.c.forꝰ.C.d teſti.l.q̄ñ liber.ꝛ.iiij.q.iij.§. itē in criminalibꝰ: q̄d tñ fallit cū de facto ſerui queriť ꝛ nō ꝓ dñō vel cōtra dñm. vt in.d §.itē in crimīalibꝰ.ſilr in defectu teſtiū: ſ; tūc admittit cū tormētis.vt in.d.§ itē. in verbo itē ſerui. Similiter nec regularis corā iudice ſclari ſine līa ſuꝑioris: q; lʒ poſſit eſſe teſtis.ar.l.ſ.ff.e.ꝛ in auť.de no.§ cogitādū.ꝛ not.ſpec.e.ti.ꝛ facit rō ꝑdict;: q; nō inueniť ꝓhibitū: nec ſit mortuꝰ mūdo ꝑ oīa vt not. Pañ.in.c.cū nūciꝰ.eo.ti.tñ hoc limitať verū.vt.ſ.ſ.corā iudice ſeculari de līa ſuꝑioris nō aliter ſm ſpec. ibi.ꝛ Jo.an. in addi.ibidē.ꝛ Albr.in rub.C.e.ꝛ facit.c.monachi.el.ij.xvi.q.ſ.ꝛ.c.placuit.ij.q. vij.ſi tñ ſine līa teſtificeť nihilominus v; ſm Pañ.in.d.c. nūciꝰ.ꝛ idē Ange.in.§ ſi ꝟo libertꝰ.in auť.eo. vbi dicit q̄ ſi clericus vel religioſus deponat vi corā iudice ſclari ſine mādato ſuꝑioris non v; ſecꝰ ſi volēs. Jo.tñ and. ꝯtrariū tenuit.ſ.q̄ nō
2 v;.q̄d ſum. Ang. dicit veriꝰ: ſed ego dico q̄ eſt falſius ꝑ ea que adducit Panor.vbi.ſ. ¶ Diciť ſcdo ſexꝰ. Nam lʒ mulier de iure ciuili admittať in ciuilibꝰ etiā in codicillis ꝛ vltimis volūtatibꝰ ꝑter teſtamēta ſm Accurſ. ꝛ in criminalibꝰ.xv.q.iij.ex eo.ff.de teſta.l.qui teſtō.§ mulier.inſti.de teſta.§ teſtes. tñ de iure canonico nō admittiť in criminalibꝰ criminaliter.xxxiij. q.v.mulierē. niſi in criminibꝰ exceptis.ſ.ſimonia.c.tāta.de ſimo.ꝛ ſic intellige.d.c.forus.in ciuilibꝰ añt ꝛ ſpūalibꝰ ꝛ q̄buſcūq; alijs aut etiā in criminalibꝰ cū agiť ciuiliter. vt in denūciatione aut etiā inquiſitione admittitur: niſi vbi expreſſe ꝓhibitū inueniť. vt in teſtamētis not. Jo.an.in addi.ad ſpec.eo.tit.ꝛ facit.c.q̄m.ꝛ.c. tam līis.de teſti. Quō añt nō d; trahi ad iudi
3 ciū pro teſtimonio ſed ad eā mitti: habeť in.c. mulieres.de iudi.li.vi.ꝛ.ſ.iudex.ij.§.ſ. ¶ Diciť etiā tertio etas. Nam in cā ciuili requiriť pubertas.iiij.q.iij.c.ſ.in criminali vero etas. xx. annoꝝ.ff.eo.l.inuiti.l.ij.ꝛ.l. in teſtimoniū.iiij. q.iij.teſtes poterit tñ pubes teſtificari de viſis in impubertate ſi erat doli capax q̄ñ vidit arg. inſti.de inuti.ſtipu.§ pupillꝰ.ff.de neg.l.in negotijs aliter nō q̄d no.xxxvij.di.relatū.ꝛ impuberis facit plenū indiciū ad torturam: vide.ſ. 4
īpubes. ¶ Diciť quarto diſcretio. Nā furioſus et mēte captus nō admittiť ſicut nec ad officiū iudicādi. vt ibi.iij.q.vij. tria. niſi habeat lucida interualla.ff.de teſta.l.q̄ teſtū.§ nec furioſus.ar.d ſpō.dilectꝰ.xxxij.q.vij. neq; furioſus. 5
vij.q.ſ.q̄uis. ¶ Diciť q̄nto fama. Nā īfames a teſtimonio repelluntur.de teſti.co.ꝑterea.ꝛ ꝑcipue in criminali cā extra eo. teſtimonium. nec 6
ꝓdeſt pnīa.ij.q.iij.§ hūc collegiť. ¶ Diciť ſexto fortuna. Nam diuiti magis crediť.ff.de teſti.l. iij.C.ad.l.fal.auť.ſed cōteſtor.paup añt repelliť ſi eſt talis ꝯditiōis q̄ pecunia corrūpit poſſit alias nō ar.inſti.de ſuſpe.tu.§ vl. ſ; hoc iudici cōſiderādū eſt.iiij.q.iij.teſtis. ¶ Diciť ſepti- 7
mo fides. Nā infidelis ꝯtra fidelē nō admittitur.ij.q.vij. ſi hereticꝰ.ff.de teſti.l. ij.de here. excōicamus. Adduntur ꝛ q̄dā alia que aliq̄ñ re- 8
pellūtur a teſtimonio. ¶ Octauo nō repellit cōſanguinitas vel affinitas.vñ non eſt teſtis idoneus pater filio.aut ecōtrario.l.teſtis.ff.eo. et iiij.q.iij.§ itē teſtis.et idē eſt gn̄aliter de aſcendentibꝰ ꝛ deſcēdentibus per lineā rectā pro et cōtra.iiij.q.iij.§ itē in criminali.ꝛ idē de matre q̄d limita primo vbi nō agiť de correctione vel prohibitione pcti vel illuminatione fidei: quia in iſtis vbi affectio carnalis cōiter nihil opať valet ſicut teſtimoniū xp̄i de patre.no. Pañ.in c.in omni.eo.ti.ꝛ ſcdo vbi nō queriť de etate ꝛ natiuitate.qui fi.ſint legiti.tranſmiſſa.ꝛ.c.per tuas.ꝛ tertio extra teſtiū.de peculio caſtrēſi.l. qui teſtō.ff.de teſta. ꝛ quarto extra matrimoniales cauſas.q; in matrimonijs aliq̄ñ admittunť parētes ſed q; doct.in hoc variāt: dic q̄ iudex arbitrabiť de ſuſpicione vel nō ſuſpicione cōtra parētes: ex hoc q̄ filius vel filia ex eorum teſtimonio reportat honorē aut vituperiū. ar. l.iij.ff.eo.ꝛ ho.gl.in.c.ex literis.eo.ti. Sunt et quedā ꝑſone q̄ aduerſus cōiunctos teſtimoniū dicere nō cogūtur vt aduerſus ſocerū generū. vitricū. priuignū ſobrinū.ſobrinā.ſobrino natam: eoſq; qui in priori gradu ſunt.item aduerſus patronū patronā ꝛ libero eiꝰ. vt.d.§ itē in criminali.iiij.q.iij. ꝛ alie ꝑſone de quibus ibi.
¶ Nono familia. Nam repellūtur teſtes de fa- 9
milia actoris.l.pe.ff.eo. ꝛ familiaris.C. de his qui ad ec.cōfu.l.fi.§ ſane. nec de domo actoris vel accuſatoris in cauſa ciuili aut criminali teſtes produci debēt.iij.q.v. per totū.ꝛ.d §.item criminali: qui tamē ſunt de collegio admittū-

tur ſup facto vel non facto collegiũ ſm Pan. in
c.iij.loco. de pba. qñ eſt tale qḋ p alios pbari
nõ põt tex.eſt in.c.venies.extra co. ⁊ ſiſr illi q̇
ſunt de cõuentu ſup pfeſſione illius q̇ repelliᷓ
a cõuẽtu ſm Pan.in.c.nup co.ti.q: cã non eſt
ſingularis ſ; monaſterij:⁊ ſic nõ dicunẗ teſtifi-
cari in cã ppria:vñ plati de ordine minoꝝ hoc
caſu experiri pñt in iudicio.⁊ idẽ de clericis in
cauſa eccl'ie ſue:⁊ de ſingularibꝰ in cã vniuerſi
tatis:q: nõ eſt cã ſinguloꝝ.xij.q.ij.c.epũs.§.qui
manumittiẗ.xiij.q.ij. ſuper prudẽtia. extra co.
inſup vbi Pañ. idẽ dicit de plato in cã eccl'ie
ſue qḋ limita niſi tales pro monaſterio vel vni
uerſitate:aut eccl'ia fuerint actores vel reſpon-
10 ſales:vt in.c.inſup. co.ti. ¶ Decimo inimicitie
⁊ amicitie.iiij.q.iij.teſtes.vñ.idq; in pſona.in
11 quo tñ iudex arbitrabiẗ. ar.ff.e.l.iij.§.j. ¶ Un-
decimo nõ admittiẗ laicꝰ ꝯ clericũ in cã crimi
nali criminal'r.ij.q.vij.ipſi. Uide Pañ.in.c.cũ
non ab hoĩe.de iudi. ⁊ in.c.de cetero. de teſti.
12 ¶ Duodecimo nec ſociꝰ criminis.lxxix.di.ſi q̇s
in gl.qḋ fallit i exceptis.vt in crimĩe leſe maie
ſtatis ⁊ ſimonie. vt in.d.glo.⁊ hereſis.nec ob-
ſtat extra co. qm̃ vbi admittunẗ ſocij criminis
q: illḋ eſt ſpũale in cã denũciatiõis. vel admit
tunẗ ibi ad pſumptionẽ.de adul.ſignificaſti.vl
13 de.ẽ.iudiciũ.§.v. ¶ Decimotertio nec crimino-
ſus q̃diu pſeueret in crimine q̇ ſi ſit emẽdatus
nõ repelliẗ in cã ciuili ſed in criminali ſi prius
fuit ꝯuictꝰ vel ꝯfeſſ s vel nũc p exceptionẽ cõ
uinciẗ: vl' grauata eſt ciꝰ opinio p eo qḋ aliqñ
fuit repulſus : al's vo etiã in criminali recipiẗ
14 extra co. teſtimoniũ. ¶ Decimoq̃rto nec obſcu-
ri ⁊ ignoti:niſi cũ tormẽtis aut verberibꝰ:et in
15 auẗ.co.l.ſancimꝰ. ¶ Decimoq̃nto nec executo-
res negocioꝝ qui in ipſa cã fuerũt actores vel
rñſales.extra co.ſup.imo q̇ fuit procurator vel
aduocatus in priori iudicio nõ recipiẗ in teſtẽ
in cã appellationis: extra co.romana.li.vj. Ui
de etiã.j.§.vj. S; tñ circa pdicta aduerte duo.
¶ Primũ. Exceptis caſibꝰ expſſis a iure ex cir-
cũſtãtijs iudex arbitrabiẗ ſup admiſſiõe vel re-
pulſione teſtis:q: iſto caſu diciẗ iudici. tu ma-
gis ſcire potes q̇s admitti debeat vel repelli.ff.
co.l.iij.§.j.ad qḋ cõferunt etiã illa tria q̇ detra
hunt fidei teſtis.ſ.ſi variat.ſi vacillat.ſi negati
uam pbare cõtẽdit.de cau.poſ.⁊ proprie. cũ in
eccl'ia.⁊ ibi Pañ.diffuſe. ¶ Scḋm. Teſtes repel
lẽdi de iure admitti debẽt: ſi is ꝯ quẽ producũ
tur eoꝝ teſtimonio in alio iudicio vſus fuerit:
niſi docuerit aliq̇d legitimũ poſt emerſiſſe.C.
co.l.ſi q̇s teſtibꝰ.⁊.d.§. itẽ in criminali. ver. ſi
q̇s teſtibꝰ. ¶ Adde tertiũ qḋ ſacerdos intellige
de honeſtate nõ d; eſſe teſtis in inſtrumẽtis cõ
fectis totaliter inter ſeculares.xiiij.q.ij.q̃q̃.

¶ Scḋo q̃riẗ ſpãliter vtrũ q̇s debeat admitti 2.q.
teſtis in cauſa ppria vel cõi ſibi ⁊ alteri:⁊ dico
quãtũ ad primũ qḋ nõ regulariter: nec princi-
paliter:nec ſecũdario.C.e.l.oĩbꝰ.vñ nec vẽdi-
tor in cã rei vẽdite admittiẗ pro emptore:q: vl'
ppria vẽditoris nec debitor in cã pignoris pro
creditore.ff.de app.l. ab executore. Nõ tñ ne-
gari põt q̇n aliqñ in cauſa propria q̇s teſtificet
attẽtis circũſtãtijs pſonarũ ⁊ cauſe. vt in.c.ſi.
de iureiur.⁊ in.c.ſi co.ti.li.vj.⁊ apertiꝰ in.c.ex
rõne.de pcu.⁊ facit qḋ no. Bar.in.l.admonen
di.ff.de iureiuran.volẽs qḋ qñ actor ſcit plene
veritatẽ puta de mutuo a ſe facto:⁊ eſt perſona
honeſta: ſi h; pro ſe vnũ teſtẽ bonũ defertur ei
iuramentũ:⁊ facit probationẽ pfectã. Unde qḋ
priꝰ dictũ eſt fallit primo in legatarijs ⁊ fideicõ
miſſarijs qui fuerũt teſtimoniũ in cã teſtamẽti
cũ agiẗ de hereditate nõ de legatis nec fidei-
cõmiſſis ſuis. ⁊ pñt ſcribi ⁊ eſſe teſtes in teſtõ
in quo eis aliq̇d legaẗ.C.de teſta.l.dictãtibus.
et ſcḋo in collegijs ⁊ corporibꝰ ⁊ eccleſijs.vt §.
priore.caſu.ix.⁊.iij.in caſu predicto. Bar. Quã
tum vero ad ſcḋm qḋ in cauſa cõi duorũ alter
admitti nõ debet ad teſtimoniũ: quia cauſa cõ
munis duorũ vtriuſq; eſt.ff.de rit.nup.l.illud.
¶ Tertio q̃ritur vtrũ teſtes ſingulares ſic ad- 3.q.
mittãtur vt pbent:⁊ dicit Pañ.in.c.bone me-
morie el.j.de elec.qḋ teſtes dicunẗ ſingulares
qñ deponũt ſup diuerſis factis ita qḋ quilibet
eſt ſingularis ex dicto ſuo qñ vo obiectũ ſup
quo deponũt fuit repreſentatũ ſenſibus teſtiũ
eodẽ tempore tunc ſunt cõteſtes ⁊ nõ ſingula-
res: q: tunc videntur deponere de facto eodẽ:
vel dic breuiter qḋ teſtes dicuntur ſingulares
qñ quilibet ſigillatim teſtificaẗ aliquid qḋ nõ
eſt vel re vel ſaltẽ preſumptione ſufficiẽter ad
ſniam ferendã illud qḋ teſtificaẗ alius. Igitur
teſtes ſingulares regulariter non probant ſm
eundẽ ibi.qḋ tñ limitat gl.in.l.ob carmẽ.ff.de
teſti.⁊ Ang. in diſputatione quadã:qñ actꝰ nõ
habet cõtinuitatẽ:quã ſi habet vt fornicatio ſi
vnus poſt aliũ videat p foramen valet teſtimo
niũ ⁊ p Inno.⁊ Jo.an.in.c.qualiter ⁊ qñ el.ij.
de accu.vbi patet qḋ poſſidens rem pbare põt
per teſtes ſingulares ⁊ ſic de ſimilibus ſed ſm
deſcriptionem quam ſubiunxi non oportet ſic
limitare:vnde Bal.dicit qḋ in.d.caſu fornica-
tionis non preſumitur pluralitas actuum.
¶ Quarto q̃riẗ vtrũ admittanẗ teſtes de audi- 4.q.
tu ſolũ ⁊ dicit Spe.in ti.de teſtibus. qḋ teſtes
exiſtentes iuxta parietẽ vel cortinã de auditu
fidẽ faciũt: vt in.c.preterea. de teſtibus.⁊ ibi gl.
et idẽ Hoſt. ponẽs exẽplũ de quodã q̇ dñe ſue
anulũ ſubtraxerat ⁊ corã ea fatebaẗ corã teſti-
bus vo negabat:⁊ illa rogauit notarium ⁊ te-

ſtes abſcōditos poſt pariete͂ ſup̱ cōfeſſione furis. q̄ſi velit q̄ꝺ ꝯfeſſio poſſit p̱bari p̱ teſtes. lꝫ ipſi nō viderint p̱ſonā loquēte͂ q̄ꝺ eſt notabile v̄bū ſm̄ Pan. in. c. ex lr̄is. de ꝯſue. ⁊ ide͂ voluit Bar poſt gl. in. l. ij. §. ide͂ labeo. ff. de aqua plu. ar. Et facit q̄ſtionez an teſtis poſſit deponere ſup̱ verbis ſi hꝫ notitiā vocū. de quo glo. in. c. teſtes. iij. q. ix. et Pan. in. c. cū cām. de teſti. et cōiter tene͂r p̱ legiſtas q̄ꝺ ſit ſpeciale in teſtamento: vt nō valeat teſtimoniū niſi teſtes audiuerint ⁊ viderint teſtatore͂ loquēte͂ vt eſt text. in. l. ſi nō ſpālī. C. de teſt. ⁊ hoc forte iō q꞉ ſolet infirmātiū vox mutari ⁊ faciliter poſſet fingi.

5.q. ¶ Quinto q̄rit̄ q̄d iura tradiderint de numero teſtiū neceſſarioꝝ ī q̄libet cā: ⁊ dico q̄ꝺ lꝫ regulariter vnus teſtis nō ſufficiat. ſꝫ vox vniꝰ vox nulliꝰ. ex̄ eo. venie͂s. in fi. ⁊. c. cū a nobis. eoꝺ. ti. ⁊. c. qm̄. ī fi. de p̱ba. ⁊ regularit̄ duo ſint neceſſarij. et ſufficiāt. ff. e. vbi numerꝰ. iiij. q. iij. c. ſi teſtes. §. ite͂ vbi numerꝰ. tñ vnꝰ teſtis facit p̄ſumptione͂. de ſuc. ab inte. c. fi. vbi dicit Pan. vnū ſingulare q̄ꝺ vbi agit̄ de magno p̄iudicio ſeu re magni valoris nō defert̄ iur̄m in ſupplementū p̱batiōis p̱ id q̄ꝺ no. in. c. fi. de iureiur. q̄ꝺ etiā verū eſt in p̄lato ſup̱ iure eccl̄ie. Quādoq꜄ etiā vnꝰ facit p̱bationem primo quide͂ in papa q̄ eſt idoneus teſtis eti ſolus. de teſta. a nobis. etiā de his q̄ viderit ante papatū ſm̄ iudo. de ro. ⁊ duas gl. Jo. an. ſ. in. c. ſ. de renū. li. vj. ⁊ in. c. ad apoſtolice. de re iu. eo. li. de cōſuetudine etiam curie ſtatur dicto cardi. in dictis vel actis corā eo. vt no. ho. de ap. cōſtitutus. el. ij. ſcḋo in his in q̄bus nō fit alteri p̄iudiciū. puta an eccleſia ſit ꝯſecrata: an aliq̄s ſit baptizatus: an petierit ꝯfeſſore͂: ⁊ hmōi. de cō. diſt. iiij. paruuli. tertio vbi agit̄ ad pctm̄ impediēdum. ar. c. ſup̱ eo. el. ij. eo. ti. ⁊ gl. in. c. nup̱. eo. ti. ⁊. ij. q. ſ. multi. vñ vnꝰ impedit mr̄imoniū ꝯhendū: quarto in foro cōſciētie. puta cū q̄s dicit ſe cōfeſſum. extra eo. teſtimoniū: q̄ꝺ itelligo niſi ſit probabilis coniectura in cōtrariū. q̄nto de cōſenſu partiū. cū etiam et teſtimonio aduerſarij ſtari poſſit. C. de fideicom. l. fi. ſexto qñ teſtator mandauit ſtari dicto alicuius que͂ informatuꝫ dicit de ſua intentione q꞉ nihil pōt opponi ſm̄ bar. in. l. theopōpus. ff. de do. p̱cle. ⁊ no. Pan. in. c. in noīe dñi. eo. ti. ſeptimo cū querit̄ an aliquis ſit emendatus q꞉ ſtat̄ teſtimonio ſacerdotis. d. c. teſtimonium octauo in correctione fraterna: q꞉ prima correctio per vnū ſolū p̱bat̄ extra eo. in omni. ij. q. ſ. ſi peccauerit. nono ī ciuilibus in quibus vnus teſtis cum fama ſufficit ar. de ap. c. ſ. in gl. et ſupra probatio. § iij. Alias nulliꝰ quantūcunq꜄ exercitate p̱ſone cōfeſſiōi fides eſt adhibēda. ſ. ī iudicio. niſi ꝯpetētes habeat p̱batiōes. vſ. q. ij. p̱ totū. nec etiā ep̄i. vt ī c. placuit. ea. q. ¶ In aliq̄bꝰ aūt req̄runt̄ teſtes plures q̄ꝫ duo. Nā ī teſtamētis req̄runt̄ ſepte͂ lꝫ in legatis ad pias cās ſufficiāt duo. vt ti. de re. ſ. §. vij. in codicillis q̄nq꜄. C. de codi. l. fi. ī donatiōe cā mortis quinq꜄. C. de do. cau. mor. l. fi. ite͂ qñ debitor vult p̱bare debitū ſolutū q̄ꝺ factū erat in ſcriptis q̄nq꜄. C. e. l. teſtiū. ī ꝯctu qui excedit librā auri facto ī ſcriptis ab impito in ciuitate quinq꜄. C. ſi cer. pet. aut̄. ſi nouo. ad reprobādū aūt iſtrumēta q̄tuor meliores deſcriptis in inſtrumēto. vel quinq꜄. ſm̄ gl. in. c. ioānes. de fi. iſtru. de quo dic vt. ṡ. tabellio. § fi. in pecuniaꝝ̇o depoſita req̄runt̄ tres in aut̄. de fide. inſtr. §. ſi q̄s igit̄. In purgatiōe e͂t canonica requirunt̄ teſtes. vt. ṡ. purgatio. § iiij. ¶ Ad dānatione͂ e͂t aliquoꝝ requirit̄ numerꝰ maior. q꞉ ep̄s cardinalis nō dānat̄ niſi. lxxij. teſtibꝰ. ij. q. iiij. p̄ſul. p̄ſbyter cardinalis. lxiiij. diaconꝰ cardinalis. xxiiij. ſubdiaconꝰ ⁊ inferiores cardinales. vij. ij. q. iiij. p̄ſul. et. c. ſeq. q̄ꝺ tñ ſpāliter hꝫ locū in ep̄is et alijs clericis eccl̄ie romane triplici ratiōe quā ponit. s. tho. ij. ij. q. lxx. ꝯ papā tame͂ non multiplicantur. ſed duo ſufficiūt ſm̄ glo. in. d. c. preſul. et ſimiliter contra quoſcūq꜄ alios etiā epiſcopos ſufficit ad condemnationem teſtimonium duorum. ij. q. v. per totum.

¶ Sexto querit̄ qualis debeat eſſe teſtificatio teſtiū. Et dico q̄ꝑ p̄io regulariter nō dn̄t induci nec pn̄t recipi ante litis cōteſtatione͂: q̄ꝺ tñ fallit in. xx. caſibꝰ de q̄bꝰ in. c. qm̄. vt lit. nō cōte. ⁊ ibi gl. et Pan. imo qñ ignorat̄ malefactor. recipi pn̄t e͂t ante citatione͂ malefactoris iuxta no. p̱ Inn. in. c. bone. el. ſ. de elec. ⁊ ſequit̄ pan. in. c. in noīe dñi nr̄i. extra eo. ¶ Scḋo req̄rit̄ q̄ꝑ ſe teſtis nō īgerat: q꞉ tūc repellit̄ tāq̄ꝫ ſuſpectꝰ ar. l. vxori. §. ſ. ff. de fal. ⁊ p̱ bar. in. l. q̄ oīa. ff. de p̱cu. ⁊ facit. c. q̄liter. de elect. imo req̄rit̄ q̄ꝑ nō p̱mittat teſtificari q̄d certū ſi aūt ñ exp̄ſſit q̄d nō repellit̄ niſi primū accepiſſet: q̄ caſu p̄ſumitur corruptꝰ ſm̄ doc. tñ ſi nō fuit citatꝰ: ſꝫ per p̱te͂ iudici p̱ductꝰ nō p̄ſumit̄ ſe ingerere. vt tenēt dñi de ro. deciſiōe. ccclx. ⁊ facit. c. ꝯſtitutꝰ. eo. ti. ⁊ pan. in. c. in tua. de ſpō. ¶ Tertio q̄ꝺ iuret tactis ſacroſanctis euāgelijs. nec alicui teſti q̄ꝫtumcūq꜄ religioſo credit̄ niſi iurato. extra eo. nup̱. ⁊. c. fr̄ni. ⁊. c. tuis. C. de epiſ. et cle. aut̄. ſꝫ iudex. niſi ſit ep̄s vl̄ ſacerdos q̄ nō iurat ſup̱ libro. ſꝫ ſup̱ pectore ſuo de iura. cal. c. fi. ⁊ dicit pan. in. d. c. tuis q̄ꝺ e͂t ep̄o nō credit̄ vt teſti ſine iuramēto. ⁊ excepto papa nō credit̄ ī p̄iudiciū alteriꝰ maxie ſi modicū v̄bo cuiuſcūq꜄ ⁊ q̄liſcūq꜄ fuerit autoritat̄ e͂t legati cardialis p̄t tñ remitti iur̄m de ꝯſenſu p̱tiū. ex̄ eo. tuis niſi ī cā mr̄imoniali. extra de eo q̄ cogn. c. ſan. c. ſup̱

eo. Jurabit aūt dicere totā veritatē quā nouit
ď illa re.q.ix.hortamur. nulla falſitate adiecta
iij.q.ix.pura.⁊ ď ꝯſuetudine quorūdā.qꝺ nulli
dicet teſtimoniū.⁊ hoc hñ.iiij.q.iij.§ itē in cri-
minali.¶ Quarto qꝺ vtraqꝫ pars ſit pñs vel cō
tumacit abſñs.d.c.i noie dñi.¶ Quinto ꝙ viua
voce deponat nō i ſcriptis c.i. a nobis ꝗ ma.ac
cu.nō po.iij.q.ix.teſtes.¶ Sexto qꝺ teſtificet᷑ ď
auditu ꝓꝓo.ſ.ꝗtū ad ſonos.vel ď viſu ꝗtū ad
viſibilia vt i.c.ij.de ꝯſue.⁊ idē de alijs ſenſibꝰ
nō de alieno:qꝛ nō eſt ꝓꝑie teſtimoniū:vt no.
gl.i.l.in ſummā.ff. de aqua plu.ar. ¶ Septimo
qꝺ nō vacillet vl ꝯria ꝓferat:vt i.c.lz.de ꝓba.
¶ Octauo qꝺ nihil taceat de ꝯtingētibꝰ ſuꝑ q-
bus iterrogat᷑.aliter eēt falſus teſtis.de accu.
dilecti.puta ſi exꝓmit qꝺ facit ꝓ aliq ⁊ tacet qꝺ
eſt ꝯ illū.¶ Nono ꝙ exꝓmat locū:tꝑs ⁊ modū.
¶ Decimo ꝙ ſolū teſtificet᷑ ſuꝑ iuratis et nō ſu
per alijs:qꝛ nō valeret:ar.c.de teſti.extra eod.
7 ¶ Septimo q̄rit᷑ qꝺ iuris ſi teſtes diſcordēt:⁊
dico ſꝫ ꝟꝟ.ꝙ debēt ꝯcordare i circūſtātijs cō
tētis i hoc ꝟſu. Res:ꝑſōa:locꝰ:gradꝰ:hec ſint
ꝯſona tꝑs. Aliter ſunt ſingulares ⁊ nō ꝓbāt.
puta ſi vnꝰ dicit de vna re vel de vno factō. aliꝰ
de alia vel ď alio.de ꝓba.lz ēt ſi loquant᷑ de di
uerſis ꝑſonis.de reſcri.rodulphꝰ.ſi tñ locutio
nes ponerent᷑ certe. nō obeſſet error. nois ſm
hoſt.itē ſi diuerſis locis vt ptz danie.xiij.i exē
plo ſuſanne:itē ſi de diuerſis gradibꝰ ꝯſangui
nitatis aut affinitatis in cā mr̄imonij. xxxv.q.
vj.de parētela.⁊ idē ſit de diuerſis tꝑibꝰ qꝺ li
mita primo niſi vnū icludat aliud vt ſi vnꝰ di-
cat diē alius eiuſdē diei horā:⁊ ſcꝺo niſi factū
ſit durabile qꝛ ēt ipſi euāgeliſte dicunt᷑ ꝯcorda
re ⁊ tñ vnus.i.marcꝰ dicit xp̄m crucifixū hora
iij.aliꝰ.i.lucas hora vj.hec aūt.s.Tho.ij.ij.q.
lxx.breuiter cōprehēdēs dicit qꝺ diſcordia te-
ſtiū i circūſtātijs. ꝓncipalibꝰ variātibꝰ ſubſtā
tiā facti itellige.i.facientibꝰ qꝺ teſtes nō loquā
tur de eadē re vel facto puta i loco:tꝑe:vl ꝑſo
na.aufert efficaciā teſtimonij:ſecꝰ i nō ꝑtinēti
bus ad ſubſtantiā facti:puta ꝙ tꝑs fuerit ſere
nū vel nebuloſum vel domꝰ picta aut nō picta
et hmōi:qꝛ circa talia nō cōſueuerūt hoies ſoli
citari:⁊ cōſequēter a memoria facile elabunt᷑.
imo ſm chrꝫ.diſcordia in talibꝰ facit teſtimo-
niū credibilius:qꝛ ſi cōcordarēt in oībꝰ ēt mi-
nimis.viderent᷑ ex ꝯdicto eundē ſermonē ꝓfer
re.¶ Sꝫ ad pleniorē ꝑdictoꝝ notitiā adde ꝙ ſi
vnus teſtis exꝓſſe ꝯtradicit ſibi:nō valet teſti
moniū.iij.q.iij.nicolaus.⁊ ſi primo extra iudi
ciū dicit vnū:⁊ ſcꝺo in iudicio dicit appoſitū
ſm bar. pōt puniri de falſo qꝛ ſtat᷑ primo dicto
eius.ꝑ.l.cos.C.de fal.bal.tñ aſſerit hoc eē fal
ſum:⁊ hñ ꝑ glo.in.c.cū cām.de teſti.⁊ ſequitur
Jo.an.in mercu.i regula nō eſt.vbi ptz qꝺ i mi
nus valide aſſūptis vel iudicio vel extra ſtat᷑
vltimo dicto: in dictis aūt authenticis ſtat᷑ pri
mo i iudicio ⁊ extra.q casu loquit᷑.d.l.cos.alle
gata ꝑ bar.qꝛ ibi veniebat qs ꝯ ꝓpriū ſigillū.⁊
ſic ꝯ rē authēticā ⁊ approbatā.ſꝫ ꝑdicta.s.tho.
limitat qñ teſtis iterrogat᷑ de ſciētia aut viſu:
qꝛ ſi diſſidet a ſeipſo repellit᷑:ſecus ſi iterroget᷑
de opiniōe:⁊ fama:qꝛ pōt ſm diuerſa viſa ⁊ au
dita diuerſimode motꝰ eſſe ad rñdēdū. Et ſi i-
ueniat᷑ falſus i parte i nullo credit᷑ ei.diſt.ix.ſi
ad ſcripturas. iſicta gl. vide ſupra falſariꝰ.§.v.
Si ꝟo vnꝰ teſtis ꝯdicat pluribꝰ nō obſtat eius
ꝯrietas:qꝛ teſtimoniū vniꝰ nec iuſtificat nec cō-
dēnat.xxxiij.q.ij. admonere. niſi ꝯdicat pluri-
bus cū qbꝰ ſcriptꝰ eſt in aliquo inſtrumēto. ff.
quēad.teſta.ape.l.i.i fine. Si ꝟo multi ſꝫ pau-
ciores ꝯdicūt pluribꝰ. ex eadē vel ex diuerſis
ꝑtibꝰ ꝓductis iudex cōcordabit eorū ꝯrietatē
ſi poterit.ſicut augu.ꝯcordat dicta euāgelioꝝ.
extra eo.cū tu. qꝺ ſi nō pōt preualebit teſtimo
niū pluriū niſi dignitas ꝑſonarū ex alia ꝑte ꝓ-
iudicet numero.vel niſi pauciores dicāt veriſi
miliora ⁊ aptiora negocia. aut plura ꝑ eos ꝓ-
bēt᷑.vt ſi plures teſtes ꝓbēt me poſſediſſe.pau
ciores vero me poſſediſſe.x.ānis. ⁊ titulū poſſi
dendi:qꝛ tūc preualet teſtimoniū paucorū.ex-
tra eo.in noſtra.que intellige quādo eodē tꝑe
teſtes inducūtur qꝛ ſi inducantur teſtes ad re-
probandū dicta priorū dñt eſſe plures ⁊ longe
melioris fame.C.de contra.ſti.l.optimā.qꝛ ma
gis preſumitur ſubornatio poſt publicationeꝫ
atteſtationū quā ab te. Si ꝟo teſtes ſūt nume
ro et dignitate pares ſententia dat᷑ pro reo.de
ꝓba.ex literis.niſi i matrimonio ⁊ in cā liber-
tatis.et in teſtamēto ⁊ ꝓ dote.de ſen.⁊ re iudi.
c.ſi.⁊ ſi neuter poſſidet rē ſed vterqꝫ ab extraneo
petit.diuiditur ſi eſt poſſibile.de preſum.affer
te.⁊ ſi nō eſt poſſibile poterit iudex gratificare
dādo cui voluerit.de ꝓo.c.i. Uide.iiij.c.iij.te-
ſtes.de ꝑdictꝭ.⁊ adde ex.s.tho.qꝺ ſi diſſentiūt
teſtes eiuſdē partis dꝫ iudex ex motu ſui animi
ꝑcipere cui parti ſit ſtādū.ex numero vel digni
tate eorum vel fauorabilitate cauſe et hmōi.
¶ Octauo q̄rit᷑ qñ teſtis obligat᷑ ad teſtificā- 8
dū:⁊ dico multa.¶ Primū. Scꝺm archi.ij. par 1. di
te.tit.i.c.xiij.poſt.s.tho.ij.ij.q.lxx.⁊ cōem do
ctrinā ſic diſtinguit᷑. Si qs requirit᷑ teſtificari
autoritate ſui ſuperioris tenetur ferre teſtimo
niū in his dūtaxat q̄ exiguntur ab eo ſm ordi-
nē iuris.puta in manifeſtis ⁊ de qbꝰ ꝑceſſit in
famia.adde vel ſemiplena probatū eſt.⁊ nō te-
ſtificādo peccaret.intellige mortalr agēs ꝯtra
obedientiā et charitatē nō iuuādo ꝓximū vel
cōe bonū cū dꝫ. Si vero requirat᷑ eiꝰ teſtimo-

niſi ſ3 nō autoritate ſui ſuperioris tunc ſilr̄ tenet ad liberādū hoīem a morte iniuſta vel dānatiōne ſm̄ illud ps. eripite pauperē: ⁊ dis. lxxxiiii. error. adde q̄ nō tenet ad p̄curādū bonū alicui⁹ niſi eo caſu quo tenemur ex charitate bōa operare. Si vō nō req̄rit̄ ei⁹ teſtimoniū tenet ſilr̄ ad vitādū iniuſtū dānū facere q̄d in ſe eſt vt vitat denūciet ei q̄ pōt p̄deſſe: q̄d ſm̄ Ray. eſt verū etiā in ſacerdotib⁹: ⁊ religioſis: niſi in cā in qua nō lz eis ferre teſtimoniū: vt in cā ſanguinis in qua ſcōm. s. Tho. ꝯpelli nō p̄nt ferre teſtimoniū ſm̄ ordinē iuris: itellige ab his q̄ ſunt iuri poſitiuo ſubiecti ad ꝯdēnationē a ſit alicui⁹ non tenet teſtificari: niſi a ſupiore ꝯpellat ſ3 ordinē iuris: q2 inq̄t. s. Tho. ſi circa hoc v̄itas occultetur nulli ex hoc ſpāle dānū naſcit: vel ſi immineat p̄iculū accuſatori nō eſt curādū: q2 ipſe in hoc p̄iculū ſpōte ſe īgeſſit: q̄d v̄r limitādū ſcōm Inn. in. c. j. de teſti. cog. niſi is ꝯ quē agit̄ p̄ſeuerare vellet in pctō: ar. c. clericoꝝ. de vi. ⁊ ho. cle. xxii. q̄. v. hoc v̄r vt pena reuocet a malo q̄s dei
2 timor nō reuocat: ſ3 iſtā limitationē limito verā q̄n ipſa emēdatio preſumeret. ¶ Scōm. De his aūt q̄ alicui cōmiſſa ſunt in ſecreto vtrū requiſit⁹ q̄s teneat teſtificari: dicit Archi. poſt. s. Tho. q̄d nō: ſi ei ſunt cōmiſſa p̄ ꝯfeſſionē: q2 nō ſcit vt hō et mai⁹ eſt vinculū ſacri q̄ hoīs precepti: in alijs v̄o diſtinguit. Nā ſi cōmiſſa in ſecreto ſunt alia q̄d ſtatim vt hō ſcit tenet manifeſtare vt ſi p̄tinēt ad corruptionē multitudinis corporalē: vel ſpālē: vel graue dānū alicui⁹ p̄ſone d3 manifeſtare teſtificādo vel denūciando: q2 ꝯ hoc debitū obligari nō pōt p̄ ſecreti cōmiſſum quia frāgeret fidem quam alteri debet: ſi vero ſint talia que quis prodere non tenetur: poteſt quis obligari ex hoc quod ſibi ſecreto committuntur: et tunc nullo modo tenetur ea prodere etiam ex precepto ſuperioris: quia ſeruare fidez eſt de iure naturali cōtra quod nihil poteſt homini precipi. Quod ſumma angelica vt ſaluet ſanctum Bonauenturam dicentem quod tenetur quia in tali promiſſiōe intelligitur excepta autoritas ſuperioris: limitat niſi ſupior requirat aliq̄ bono reſpectu: ſed iſtud nihil eſt: q2 in his in quibus quis per ſummum prelatum id eſt deum eſt liber ab inferioris imperio nō ſubintelligit excepta ſuperioris autoritas: quia eo
3 caſu nulla eſt. ¶ Tertium. Qui autem iurauit teſtimonium non perhibere: temere iurauit et vbi certum eſt quod tenetur ſub peccato ferre teſtimonium ꝯuenire poteſt propria autoritate alias non niſi autoritate ſuperioris. xxii. q̄. iiii. in malis etiam ſi ſciret quod ipſe ſolus inter fuiſſet et p̄bari non poſſet niſi per eum ſm̄ gof. q2 dictuz vnius facit ſemipleuā p̄bationē ⁊ delatio iuramēti faceret plenam. c. de re. cre. l. in bone fidei. q̄ verū eſt in caſu q̄ hoc fieri poſſet. alſ vbi teſtimoniū ei⁹ nullū effectū habere pōt nō credo teneat niſi ad p̄ceptū ſuperioris cogeretur modo ⁊ ordine debito. ¶ Quartū. Teſtis q̄ ſe falſo dicit alicuius inimicū vt euitet dicere
teſtimoniū: mortalr̄ peccat ſecundū Pan. in. c. inq̄ſitionis. § terre. de accu. q2 dicit mēdaciū. dānū proximi. xxii. q. prima. ne q̄s. ⁊ de falſa. c. primo. q̄d intellige eo caſu quo q̄s teſtificari tenet. ¶ Quintū. Aliq̄d accipere p̄ vero teſtimonio ſeu veritate dicēda eſt turpe lucrū. xiiii. q. v. nō ſane. ⁊ ſcōm archi. eſt peccatū mortale: q2 eſt expſſe cōtra iura hoc rōnabiliter p̄hibētia ad vitandā corruptionē veritatis: ⁊ tenet reſtituere dāti ſi p̄ hoc voluit ſibi iuſtitiā miniſtrari. d. c. nō ſane. ſec⁹ ſi dediſſet ad corrumpendū q2 eſſet dandū ei in cui⁹ iniuriā datū eſt vel pauperib⁹: ⁊ multo magis ē mortale ſi acceperit p̄ falſitate dicēda aut tacēda veritate: pōt tū teſtis expēſas accipere a p̄ducēte: vt no. gl. in. c. ſtatutū. de reſcrip. li. ſexto. ⁊ etiā lucrū ceſſans operarū ſuarū. iiii. q. tertia. vēturis. ¶ Sextum. Falſum teſtimoniū cū habeat deformitatē periurij ⁊ violationis iuſtitie ⁊ mēdacij: ex primo eſt mortale ſemper: etiā ſi fiat ad impediendā iniuſtitiā ſecūdū. s. tho. ⁊ ſilr̄ ex ſcōo in ſuo genere ſicut ⁊ q̄libet iniuſtitia: non autē ſemper ex tertio: non tū eſt mortale ſi q̄s poſt debitam in cogitādo ſolicitudinē falſum aſſerat in ferēdo teſtimonio q̄d verū credit. Hec ex. s. tho. q̄ etiā ſentit. ⁊ expſſe Archi. dicit q̄d ſi dubiū certitudinaliter teſtificet eſt mortale vel dubium ſub dubio proferre debet ⁊ certuz ſub certitudine. ¶ Nono q̄rit que pena falſi teſtis: ⁊ dicit Bal. q̄d punit pena talionis. l. prima. ff. ad. l. corn. de ſicca. ⁊ no. ſecunda. q. quarta. in gl. ſum. nec excuſat eum metus. quinta. q. quinta. autoritatis. Eſt autem teſtis falſus q̄ iuratus et examinatus falſum loquit. xxii. q. ſecunda. ne quis arbitretur. Qui aūt nō eſt examinatus. l3 latitet vt veritas non inueniatur non eſt falſus ſ3 doloſus ſicut etiam preſumitur ſi ad interrogata non vult reſpondere: vnde non tenetur illa pena. trigeſima quinta. q. prima. notificamus. in glo. quod tamen non eſt verum ſi interrogetur ſuper impertinentib⁹: q2 fieri non debet in ſcripturis tū qui verū celat falſum committit. ff. de fal. l. j. Silr̄ nō habetur pro falſo ſed pro ſuſpecto qui loquit obſcure. vt no. quarta. q. tertia. teſtis in gloſ. prima. vnde peti pōt quod declaret niſi iudex ex cauſis nolit hoc facere: vt not. quarta. q. tertia in criminali ſicut etiam iterū interrogatur qui totum factum non dicit quia non probat vt notat. xx. q. ij. preſens.

Right-margin numbers: 4 (beside "¶ Quartū. Teſtis"), 5 (beside "ſeu veritate dicēda"), 6 (beside "¶ Sextum."), 6.q. (beside "¶ Nono q̄rit").

1.q6 ¶ Decl'o q̄ril q̄ũo teneat̃ reſtituere falſe teſtificãs: ⁊ dico ꝙ ſi q̇d accepit ꝓ teſtimonio ferendo vicẽdũ e'ẽt: vt.§ poꝛe. et vlteri⁹ ſi ꝑ dictũ ei⁹ aliq̃ partiũ ſuã cãm amiſit: tenet̃ de toto dãno. xvij.q.iiij.ſi q̇s ĩ atrio.xiiij.q.v.nõ ſ:ne.ꝙ q̇dã limitãt q̃ñ diligẽter fuerat examinatus q: tunc fuit cã dãni: al's nõ: q: ſi fuiſſet diligẽter examinat⁹ forte dixiſſet ṽitatẽ aut falſitas patuiſſet et ſic poti⁹ fuit occaſio: ⁊ ita vr̃ ſentire ſum.ro. ſ; veri⁹ ſum.ang. ⁊ ſup. indiſtincte tenẽt ꝙ tenet̃ de toto dãno: q̃ñ ſciẽter vel ex ignorãtia ĩdebita falſum teſtimoniũ dicit.l.gñalr.§ illud.ff.de calũ. ⁊.xvij.q.iiij.ſi q̇s in atrio. ⁊ de iure iur.c.fi. ⁊ ꝯcoꝛ. Ray. ⁊ Hoſt. in ſum.eo.ti.q.clxxvij. Qui autẽ eſt teſtis in inſtrumento ſuper vſuris vel factis in fraudem vſurarum: tenetur ſicut ⁊ notariꝫ cum ſine teſtibus non valeant inſtrumenta: de quo dic vt.ĩ reſtitutio.iij.§.xj. et idẽ de prelatis ſubſcribentibus vel ſigillãtibus ſchedulas vſurarioꝛum. ſcḋm Goſ. Ho. ⁊ dixe.

Timoꝛ eſt paſſio anime: et nũquã eſt peccatum moꝛtale niſi retrahat ab eo quod eſt de neceſſitate precepti: vt colligitur a.s. Tho. xxiij.q.cxxv. De his autẽ que fiunt timoꝛe vide ĩ.metus. et ſupra inobedientia.

Tyrannus vt patet.iij.pol.et.viij. eſt is cuius regimem non oꝛdinatur ad bonum cõe: ſ; ad priuatũ regẽtis: vñ perturbatio regiminis eius ſecundum.s.tho.xxij. q.xlij.ar.ij.ad tertiũ. ñ h; rõnẽ ſeditiõis niſi foꝛte ita ĩoꝛdinate fiat q̇ḋ multitudo ſubiecta maius detrimẽtũ patiat̃ ex ꝑturbatione cõſequẽti q̃ ex regimine tyrãni. Utrũ aũt liceat occidere tyrãnũ. s. Tho. de regi. ꝓn. li.j.c.vj. tꝫ ꝙ nõ niſi ꝑ publicã ꝓtãtẽ: q̇ḋ vt ibi ptꝫ duplr̃ ꝯtingit primo q̃ñ multitudo illi ſubiecta h; ſibi ꝓuidere de rege: q: põt eũ occidere. nec agit ĩfidelr̃ etiã ſi añ ei ſe ꝑpetuo ſubieciſſet: q: ipſe hoc meruit ĩfidelr̃ principãdo: ſcḋo q̃ñ recurrit̃ ad ſupioꝛẽ: ſ; vt ptꝫ in.ij.di.xliiij. hoc ĩtelligit̃ q̃ñ iuſte acq̇ſiuit dñiũ: ſi aũt acquiſiuit illud vi nolẽtib⁹ ſubditis ad ꝯſenſum coactis: tũc quo ad liberationem patrie q̇ illũ occidit laudat̃: ſi ad ſuperioꝛem recurſus haberi nõ põt: ⁊ idẽ ſentit de regi.ꝓn. vbi.ſ. dum dicit quod aioth magis occidit hoſtem quam rectoꝛem populi.

Titulus quot modis dicat̃ vide glo. in.c.dudum.el.ij.de elec. in verbo ĩtitulatã. Uide infra vſucapio.§.vlti. quo ad titulos in quibus dominium transfertur.

Toꝛneamẽtũ ſ; vulgare italicũ dictũ eſt a circuitu et regreſſiõe pugilum: ⁊ eſt pugna in qua probabilr̃ ĩminet periculum moꝛtis: q: ibi ſepe homines moriũtur. de toꝛ.c.j. vbi prohibet̃ hic lud⁹. ⁊ ſ; Hoſt. ⁊ Pañ. oĩs ali⁹ lud⁹ ex q̇ ĩminet ꝑiculũ moꝛtis ꝓbabilr̃: ⁊ nedũ de iure canonico ſ; ẽt de ciuili. C.de glad.l.vnica. ⁊.l.j.§ itẽ ſenat⁹.ff.de poſtu. d; ĩtelligi de alio ludo: lud⁹ aũt cã ṽtutis experiẽde vbi nullũ ĩminet ꝑiculũ moꝛtis ſm Ho. l; ẽt de iure canonico: ⁊ caſus ꝯtingẽs nõ ĩputabit̃.l.q̃ actiõe.§ ſi q̇s.ff.ad l.aq̇l. ⁊ ſic haſtiludia alq̃ñ licẽt: aliñ nõ: q: ad ea fit extẽſio eoꝛũ que de toꝛneamẽto dicunt̃ q̃ñ ẽ ibi ꝓbabile periculũ ꝓpter rõnẽ exꝓſſam in.d.c.j. de q̇ vide ĩ.ludus.§.viij. ¶ Priuatur aũt ſepultura moꝛiens in toꝛneamento: vt in.d.c.j. ſi venerat cã pugnãdi ſm Pañ. l; ei pniã ꝯcedat̃: ſec⁹ ſi cã vidẽdi aut hmõi. ¶ Aliq̇ aũt ibi occiſo vel mutilato irregulares ſunt oẽs q̇ illuc venerãt cã pugnãdi: l; nõ occiderint aut mutilauerint ſ; Ho. ⁊ Goſ. ſicut ⁊ ille q̇ in bello illicito ẽ cã bellãdi.xx.q.j.c.fi. de pe.di.j.ſi q̇s cũ telo.di.li.ſi q̇s poſt acceptã. ſed epiſcopus diſpenſare poteſt ſicut dictuꝫ eſt de exiſtentibus in bello iniuſto: ſed non occidentibus: vt ſupra homicidium.iij.§.vj.

Toꝛtura fieri nõ põt a iudice ſine indicijs ꝓcedẽtib⁹ ſine moꝛtali pctõ ſ; Ludo de ro. in ſuis nota. vt no. C. de ſer.fug.l.quecunque.ff.de queſti.l.maritus. C. ad.l.iu.maie.l.ſi q̇s alicui. vbi gl. ⁊ Bal. Adde ṽo ſm Pañ. in c.cũ in ꝯtẽplatiõe. de reg.iur. ꝙ ad toꝛturam requiruntur indicia vel ſemiplene ꝓbationes. Et confeſſio ex tali toꝛtura ſine indicijs facta non valet: vt.l.j.ff. de queſti. nec eã indicia poſtea ſequentia confirmãt ſm gl. in l.mari.ff.eo. ⁊ Bal. in.l.fi.C.de accu. Et idẽ dic quando toꝛquet quos de iure toꝛquere non põt ſicut minoꝛes.xiiij.anno. licet cedi poſſint.l.cũ ſilicianũ.C.ad ſilla. itẽ ⁊ milites ⁊ mulier ꝑgnãs ⁊ hmõi etiam ſi toꝛqueat indirecte: vt dãdo ſalſa in cibum vt ſiti quis vexetur. Et idem q̃ñ aliter q̃ per toꝛturã poteſt veritas haberi: q: tunc ſm oẽs toꝛqueri non l;: ⁊ idem quando ſepius toꝛquet nullis nouis indicijs appparẽtib⁹: ſufficiunt tamen variationes ſcḋm Innocen. in.c. quoniam. de proba. ⁊ Bartol. in.l. de minoꝛe.§ penul.ff.de queſti. puta quia vno fero dicit de vno: et alio fero dicit de alio. ¶ Que autem et qualia indicia ad toꝛturam requirantur: vide. ſupra indicium: ⁊ adde quod qui publicam autoꝛitatem exercet arbitrari debet qualia indicia ſufficiant. C. de queſti.l.milites.§ opoꝛtet. ⁊ d.l. de minoꝛe § toꝛ. ⁊ no. Innocẽ. in.c.penul. de no.oper.nun. ſed vtatur ratione in arbitrando quia inique toꝛquens peccat moꝛtaliter: et tenetur de dãno ⁊ iniuria. Uide Panoꝛ. de reg.iuris. cum ĩ contemplatione. ⁊ adde q̇ḋ ferule et flagella non ſunt toꝛmenta: nec his cedere eſt toꝛquere. vt patet in lege ꝓma.§ impuberes.ff.

ad ſenatū.vbi iſta cōcedunt circa impuberē et tortura ꝓhibet. Utrū aūt tortura ſemel habita poſſit repeti dic qḋ ſic ex nouis indicijs puta q2 inuenit re9 in mēdacio:vel ſi ſupuenerāt indicia alia:als nō dꝫ repeti:vt dictū eſt.vt.l.repeti.ꝛ.l.vni9.ff.de q̄ſti. Qḋ tñ ang.ī li.de malefi.limitat qñ q̄s fuit tortus ſufficiēter ſm̄ indicia als repeti pōt ꝛ de more hoc eſt arbitrariū. Uñ ſm̄ paridē de puteo in ſuo trac.de ſindicatu dꝫ iudex ptestari qḋ vult ſupſedere ī tortura ꝛ eā repetere q̄tiēs oportuerit:dū tñ iterue niēt.ex.vſ.vij.dies q̄etis. Torq̄re tñ vltra tres vices in diuerſis tꝑib9 p eiſdē indicijs eſt imoderatum ꝛ malum ſm̄ Bar.in.l.fi.C.de queſti.

Traditio dupl'r dr̄ ꝛ ſumit p̄mo ꝑ tranſlatione dñij in alterū:ſicut dr̄ in inſtrumētis venditiōis iure proprio tradidit.ſecūdo ꝑ inductione in poſſeſſionē:ſiue pro ipſa corporali preſtatione rei: vt cū dr̄ poſſeſſionem tradidit:vel ipſum equum per frenum.et hmōi.

Tranſactio eſt de re dubia ꝛ lite incerta ꝛ necdum finita: nō gratuita pactio ſed aliquo dato vel retēto:vel pmiſſo.ff.de trāſa.l.ſ.C.eo.l trāſactio. extra eo. ſuꝑ eo.ītelligēdo tñ litem preſentē vel futurā:q2 ante litem ex quo diſcordia exorta eſt trāſigi pōt.ff.de cōdi.īde.l.elegāter.§.ſi quis poſt. Unde dicit trāſactio quaſi trāſitio actiōis eo qḋ trāſigēs ab actiōe tranſit ꝛ diſcedit. Et differt a pacto ꝛ compoſitione:q2 illa fieri pñt amicabiliter nullo dato vel retento.o.c.ſuꝑ eo. Et de hac dico multa.

1. di ❡ P̄rimū trāſigere pt q̄ ꝛ donare.de q.ſ̄.dōatio.l.§.ſ.et dñs rerū ſiue actionū tutor curator et ꝓcurator habēs ſpeciale mādatū vel liberā adminiſtrationē bonoꝝ vel cauſe.ff.de pcu.l.procurator cui libera.et.l.mādato. ꝛ de pcur.ad agendū.§.ſ.li.vſ. Nō aūt p̄lat9 in cauſis eccleſie ſine cōſenſu capituli:extra eo. cōtingit.

2 ❡ Secundū.Trāſigi aūt pōt ſuꝑ ciuilib9.ff.et C.eo.ꝑ totū ſuꝑ criminalib9 aūt diſtinguendū eſt.vt.ſ̄.accuſatio.§.xſ.ſuꝑ ſpūalib9 etiā diſtinguēdum eſt. Nā aut petit eccl'ia ab alia eccl'ia ſibi debere ſubijci ī iure inſtitutiōis correctionis ꝛ ſacroꝝ pceptiōe.aut eṗs petit iura eṗalia ī aliq̄ eccl'ia ꝛ ſic ꝺ ſpūali ad ſpūale fieri p̄t puta qḋ remittat inſtitutio vel aliqḋ ſacramētū et aliud ſpūale p̄ſtet. de re.pmu.ad q̄ſtiōes de ſpūali aūt ad tꝑale nō lꝫ:extra eo. cōſtitut9 et de re.pmu.c.vlt. ¶ Sed tñ aduertēdū eſt qḋ vbi noīe ſubiectionis petūtur ſpūalia ſimul et tꝑalia ſicut cū eṗs petit ab ali q̄ eccl'ia ſibi ſubiecta qḋ ab eo ꝑcipiant ↄſecratiōes ordinationes ꝛ hmōi ſpūalia: ꝛ nihilomin9 petit aliqua tꝑalia:vt pote.partē vel annuā penſionē rōne illoꝝ tēporaliū poſſet trāſactio fieri cū tꝑali:et ſibi ānua pēſio dari.ar.c.cū venerabilis.de cē ſi.ꝛ de reli.do.conſtitut9. Aut petit res tꝑalis vt ꝓprietas:ſicut cū eccl'ia petit decimas ex p̄dijs in ſua parochia cōſtitutis:ꝛ tūc diſtinguēdū eſt q2 ſi agit ↄ eccl'iaſticā ꝑſonā: ſic p̄t fieri trāſactio autoritate eṗi vel archieṗi ꝛ erit ꝑpetua ex eo.ſtatuimus. ſine autoritate aūt eṗi valet ſꝫ ē tꝑalis:nec excedit vitā trāſigētis:extra eo. ꝺ cetero.niſi ꝑ papā fuerit ↄfirmata eo.ti.veniēs.aut agit ↄ laicū ꝛ tunc ſi agit de ꝑceptis ꝛ ſubtractis fieri pōt. de his q̄ ſi. a p̄la.cū apl'ic.ſꝫ nō de futuris.xvſ. q.vij. decimas q̄s vñ nō pōt fieri ↄpoſitio nec trāſactio cū laicis vt minus ſoluāt niſi autoritate pape. de cōfir.vti.vel inuti.c.pe. Aut petit nō q̄dē ius ſpūale ſed ſpiritualis res vt beneficiū:et tūc Inno.diſtinguit in.c.ↄſtitutus.extra eo. q2 ſi petit beneficiū vt proprietas:vt cū vna eccl'ia petit ab alia p̄bendā quā dicit ad ſuā eccl'iam ꝑtinere licita eſt tranſactio mō ex vtraq; parte interueniat tm̄ ſpūale ꝛ nō tꝑale:ſi ꝟo cleric9 petit bñficiū ſibi:puta q2 dicit ſe electū vel canonice in eo fuiſſe inſtitutū:tūc trāſactio fieri nō pōt ſine ſimonia ſꝫ bñ amicabilis.i. gratuita cōpoſitio.extra eo.ſuꝑ eo.ſ. vt qḋ ille q̄ ius nō hꝫ vel nō credit hr̄e penit9 renūciet iuri ſuo ſine aliq̄ datiōe:vel vt ille q̄ hꝫ ius recipiat ſine datione qḋ.ſ.fieri pōt dū ꝑtes cōmittūt alicui rē vel hmōi.rō eſt:q2 in beneficio eſt ſpūale et tꝑale ſimul cū ſit ſpūali annexū.vnde ſi fiat trāſactio ſemꝑ dabit tꝑale ꝑ ſpūali vel econtrario.vñ et Inno. dicit hic non licere trāſactionē etiam ſi vtriq; det ſpūale:q2.ſ.cū ſpūali dat etiā tꝑale. Si tñ neuter litigātiū poſſideret ſed vterq; cōtendit aliqḋ beneficiū ſibi dari:tūc valet trāſactio.de elec.cū iter de p̄bē.niſi eſſent no.Jo.ſ.q.ea q̄.Sum.aūt ang. breui9 dicit ↄcludēdū qḋ de ſpūali ad ſpūale eiuſdē gñis fieri poteſt trāſactio: nō aūt ſpirituale alteri9 generis ſm̄ Ber.in.c.ſuꝑ eo.eo.ti.ſꝫ nec ber.ibi hoc dicit nec eſt verum: q2 tūc licite fieret de bñficio ad beneficiū cōtra dictū capitulū ſuper eo. Unde tu breuius conclude qḋ tranſactio lꝫ vbi non interuenit ſimonia:non lꝫ vero vbi interuenit quod qñ fiat collige ex diffinitione ſimonie.

❡ Tertiū ſi amicabilis cōpoſitio fiat ſine iudicis autoritate ſm̄ Hoſ. ꝑſonalis eſt ꝛ extinguit cū ꝑſona:ſi vero fiat iudicis autoritate realis eſt.niſi aliud ꝑ iudicē dictū ſit.extra eo. de cetero.ſꝫ tñ lꝫ nūc teneat mero iure reſtituere eccleſia ſi grauiter ledat.ar.de reſti. ī integ.c.ſ. 3

❡ Quartum. Trāſactio facta ꝑpter indebitam obligationē non excuſat cū q̄ aliq̄d accepit:vt talē obligationē remitteret ſed reſtituere tenet.l.p̄ſes ꝓuīcie.C.de trāſac.ꝛ.l.ſi.ff. ꝺ dolo. 4

et gl.in.c.ſup eo.eo.ti.dicit qđ ſi euidẽs eſt ca
lũnia nõ tȝ trãſactio.l.in ſumma.ff.de ꝯdi.ide.
5 ¶ Quintũ. Diſpoſitio legis ſi q̇s maior.C.de
trãſac.tenẽri põt ĩ cõſcia qꝛ impator ĩ penã nõ
obſeruãtis potuit hoc facere:ꝛ hȝ locũ ĩ q̇cũꝗ
ꝯctu iurato ſm doc.ibi. Uult aũt.d.l.qđ trãſla
tionẽ iurãs ꝛ volũtarie nõ ſeruãs conuẽta ſit
infamis ĩtellige ſi cõdemnet̃:ꝛ puatꝰ ipo iure
actiõe quã habebat ꝯ eũ cũ q̇ tranſegit ꝛ ſi q̇d
ꝓpt̃ trãſactionẽ habuit ſiue pecuniã ſiue rẽ te-
net̃ reſtituere.ꝛ oẽ emolumẽtum qđ habuit ex
ea: qđ q̇ ad ꝯſciẽtiã verũ eſt poſt cõdẽnationẽ
et nõ ante.niſi quatenꝰ dãnificatꝰ eſt ille cũ q̇
tranſegit vel ex debito antea debeat habere.

TReuga eſt ſecuritas p̃ſtita ꝑſonis ꝛ rebꝰ
ad tp̃s diſcordia nõdũ finita.et vocat̃ ali
qñ fedus:aliqñ inducie.ff.de capti.ꝛ poſtli.re.
l.nõ dubito.ꝛ.l.poſtliminiũ.§.inducie. Et ſm
Ber.bolo.ſunt due ſpẽs eius: quarũ prima dr
ꝯuentiõalis ex ꝑtiũ cõuentiõe formã accipiẽs
et ſeruãda etiã infidelibꝰ.xxiiij.q.j.noli. ꝛ ſcḋa
canonica. de q̃ extra eo.c. innouamꝰ.q̇ eſt du-
plex vna.ſ.ꝑpetua qua gaudẽt ꝑſone in. d.c.ſ.
contente.alia tꝑalis q̃ ad oẽs extendit̃. Et ſm
eundem henri.ſeruande ſunt treuge canonice
et multomagis conuentiõales. dum ea ſeruat
aduerſariꝰ.al's non ar.de elec.cum in cunctis.

TRibutum.vide ſ̃.immunitas.ſ.§.v.et ga
bella.ſ.in principio.

TUrpe lucrũ ſtricte qđ dr fit ex aliq̃ oꝑe di-
uina vel humana lege ꝓhibito. ita tñ da
tione vel acceptiõe nõ velita: vt ꝯtingit ĩ me-
retricio ꝯcubinatu.hiſtrionatu turpi.ꝛ tornea
mẽto ꝛ hmõi large ſũo dr oẽ lucrũ illicitũ ſiue
cõpetat reſtitutio:ſiue nõ.vtrũ aũt acq̇ſitũ tur
pit̃.i.cũ pctõ ſit neceſſario reſtituendũ vide.ſ̃.
reſtitutio.ij.§.ij.ꝛ reſtitutio.iiij.§.j.ꝛ dic vt ibi.

¶ De tutela.tutore.et curatore.

TUtela ſm azo.in ſum. eſt ius ꝛ po-
teſtas in capite libero ad tuendum
eũ q̇ propter etatẽ ſuã ſpõte ſe tue-
ri nequit a iure ciuili data ac ꝑmiſ
ſa:vt inſti.de tutel.§.eſt autẽ.tutor
aũt eſt qui pupillũ vel pupillã morte patris vel
emancipatione ſui iuris factũ vel factã tuetur:
curator vero dicit̃ qui curã gerit alicuiꝰ defen
dẽdo ipm a p̃tore ſm leges legitime datꝰ. vel
eſt is q̇ res adoleſcentis adminiſtrat. ¶ Unde
differũt tutor et curator.primo qꝛ iſte ſcȝ tutor
dat̃ ꝑſone ſecũdario rebꝰ vel patrimonio : ille
vero econuerſo:ſecũdo qꝛ iſte dat̃ ĩpuberi ille
vero adulto.ſ.furioſo:prodigo:ſurdo:muto:et
ſimilibꝰ q̇ rebꝰ ſuis p̃eſſe nõ pñt. tertio qꝛ iſte
dat̃ qñꝗ a iudice:qñꝗ a teſtatore et dat̃ etiam
inuito:ſecus in curatore de quo vide Pañ. in
c.ex parte.el.ij.de appel.et in conſilio.xciij.
¶ Primo aũt q̃rit̃ quotuplex eſt tutela ꝛ tutor 1. q.
et dico qđ tutela eſt triplex.p̃ma dr teſtamẽta-
ria vt qñ pater dat filio tutorẽ in teſtõ: ſecũda
legitima q̃ defert̃ a lege:vt cũ nullꝰ eſt tutor ꝑ
teſtamentũ.qꝛ tunc q̇ primo loco dȝ ſuccedere
huic ab inteſtato tenet̃ ſuſcipere tutelã eiꝰ:ter
tia dr datiua q̇.ſ.datur a iudice qñ nullo tuto-
re dato in teſtõ ꝛ nullis extãtibꝰ cõſanguineis
idoneis ad tutelã iudex ex offõ ſuo dat tutorẽ
Et durat tutela vſꝗ ad decimumq̃rtũ annũ cõ
pletũ pupilli.ꝛ.xij.pupille.et inde incipit cura
q̃ durat vſꝗ ad vigeſimũquintũ cõpletũ inſti-
tu.q̇.mo.tutel.fi.ꝛ inſti.de cura.Et eodẽ mõ eſt
triplex tutor.ſ.teſtamẽtariꝰ.legitimꝰ:ꝛ datiuꝰ
q̃uis ſit et alie differẽtie accidẽtales. ſicut dr
tutor fiduciariꝰ ꝛ onerariꝰ de q̇bꝰ nihil ad rẽ.
¶ Secũdo q̃rit̃ q̇s poſſit eẽ tutor:ꝛ dico qđ is 2
q̇ nõ ẽ imbecillis corꝑe vel aĩo:vñ ſȝ Azo. qđ
in diffinitione tutele dicit̃ ptãs refert̃ ad ius
qđ aũt dr ius ad factũ: vt.ſ. tal' ſit tutor q̇ ꝓpa
imbecillitate non ĩpediat̃:vt pupillꝰ:furioſus
ꝛ ꝑpetuo morbo laborãs. Mulier aũt iure cõſ
lȝ tꝑe digeſtoꝝ.nõ poſſet eẽ tutrix.ſȝ ſolũ ſpãli
bñficio iudicis.ff.de cur.bo.dã.l.fi.tñ poſt fuit
iſta facultas iure.C.ampliata.C.qñ mu.tu.off.
fun.po.ꝛ nouiſſime ſtatutũ fuit iure authenti-
coꝝ vt liceret mr̃i et auie aġſcere tutelã filioꝝ
ſeu nepotũ ita vt p̃ferant̃ legitimis ſeu datiuis
vt in aut.matri ꝛ auie.ita tñ vt añ oĩa duo ob-
ſeruant̃:pri̇o vt renũcient ſcḋis nuptijs: ſecun
do vt renũciẽt bñficio velleiani.vt ibi.Et ẽ tu
tela matris legitima ſȝ tñ volũtaria:qꝛ nõ cõ-
pellit̃ ſi nõ vult vt legit̃ ꝛ no.in.d.aut matri.ꝑ
q̇ vide pañ.in capitulo.ex parte.el.ij.de appel.
¶ Tertio q̃rit̃ vtrum clerici vel monachi aut 3
ep̃i teneant̃ ſuſcipere tutelã et dico qđ nullam
ſuſcipere cogunt̃ ſȝ Jo.di.lxxxvj.c.fi.legitimã
tñ clerici poſſunt recipe ſi volũt.vt ibi: et hoc
eſt eorum priuilegium.qđ lȝ poſſint alicui ſuc-
cedere ab inteſtato. nõ tñ tenetur recipere tu-
telã.lȝ aliud obtineat in laicis.C.de le.tu.aut.
ſicut hereditas datiuã autẽ vel teſtamentariã
recipere nõ poſſunt ſm gl.in.d.c.ꝑ.c.fi.cypria
nus.xxj.qõ.iij.qđ hñ facit.ep̃s autẽ vel mona-
chus etiã volẽs recipere non põt legitimã ſm
io.vbi.ſ̃.ꝛ in aut.de ſan.epi.§.deo autẽ amabi
les.vel vt idẽ dicit hãc recipere pñt:ꝛ illi aut.
ꝑ.d.c.fi. derogat̃. ſȝ tñ quo ad monachos ſiue
religioſos limita de licentia ſuoꝝ prelatorum.
xvj.q.j.monachi. Tutelã autẽ miſerabiliũ per
ſonarũ omnes religioſi:clerici vel epiſcopi re-
cipere tenẽtur.vt in.d.c.fi.ꝛ diſtinc.lxxxvij.c.
j.et.c.epiſcopus. ſed quo ad ep̃m limita qđ nõ
ꝑ ſeipm ſȝ ꝑ archip̃ſbyterũ vel archidiaconũ:

vt l.c.ep̃s.Et q̃ ad legitimã.ar.eiuſdẽ.c.q̃ ad religioſos ſ vo limitaðe ꝯſenſu p̃latoꝝ ſuoꝝ.xu.q.j.nõ dicatis. Sum.aũt ro.hoc duplr deficit: primo qꝛ ꝯ ang.ꝛ ſup.tꝫ ep̃s nõ poſſe recipe tutelã
4 legitimã:ſcðo qꝛ hoc ſalſo ipõit Jo.ã.i.d.c.ſi.

¶ Quarto q̃rit q̃ ptineãt ad offm̃ tutoꝝ que ſi nõ faciũt teneãt pupillo ad intereſſe:ꝛ dico qð tria. ¶ Primũ. Ut pupilli a criminibꝰ intactos ꝯſeruẽt. ¶ Scðꝫ. Ut res eoꝝ p̃ſeruẽt ab iniuria xv.q.j.c.j.facit.l.j.ff.de tu.vñ tutores dicti ſunt q̃ſi tuitores:vt.d.l.j. ¶ Tertiũ.ꝙ pecũiã eoꝝ vel bõa mobilia que a nihilũ valẽt eis ſuata ꝯuertãt in p̃dia ex qbꝰ fructũ pcipiãt aliqn tenetur tutor pupillo ad fructꝰ qs poterat hr̃e deductis expẽſis ꝛ piculis ſꝫ bar.i.l.tutor q̃ reptoriũ.§.j.ff.ð adm̃.tu.ꝙ limita verũ ſi potuit emere:puta qꝛ erãt vẽditores al's nõ. Et idẽ dic vbi eẽt ſtatutũ vt ianue qð oĩa mobilia diſtraherẽt: vt de pecũia pupillꝰ lucrũ acq̃rat:qꝛ ſi tutor nõ facit cũ poſſit teneat ad intereſſe. Et dic̃ bar.i.l.ſi.C.de ꝯdi.ide.ꝛ Jo.de ana.in.c.qꝛ i oĩbꝰ.verſu.ꝙ vbi cũq̃ olim tutor tenebatur de pecunia pupilli fenerari.hodie cum vſure ſint p̃hibite:teneat eam ponere ad iſtam negotiationem: ad partem lucri ꝛ damni. Uide etiam ſupra clericus.i.iiij.§.x.

5 ¶ Quinto q̃rit q̃ ſit cautela hñda tutori vt nõ teneat p aliq̃ facto pupilli:ꝛ dico hãc eſſe ſi illud faciat cũ ꝯſilio ꝯiũctoꝝ pupillo:ꝛ hoc in inſtrũ ponat:qꝛ tale ꝯſiliũ facit p̃ſumptionẽ qð dolꝰ ꝛ culpa abfuerit.ar.l.ẽt.C.ſi tut.vel cu.inter.ſm Bal.in.l.polla.C.de his quibus vt indi.

¶ Sexto q̃rit vtrũ tutor teneat facere inuẽtariu de rebꝰ pupilli:ꝛ dico ꝙ ſic:niſi cã neccĩa vl iuſtiſſima ipediat:text.ẽ.i.l.tutor q̃ reptoriũ.ff.ð ad.
6 tu.vidẽ dic ſꝫ bar.ibi ð curatore. Et cã dr̃ neccĩa ſꝫ eũ ex pte tutoris moribꝰ:puta qꝛ podagroſus: vel aliq̃ hmõi ipeditꝰ vl ex pte rei:qꝛ nõ repit ad hibita diligẽti inq̃ſitiõe:cã vero iuſtiſſima dr̃ ſi teſtator remiſit ꝯfectionẽ inuẽtarij:vt i.l.ſi.C.arb.tut.qð limitat bar.vbi.ſ.niſi ex cã iudici aliẽ videat vt i.l.ꝯfirmãdo.ꝛ.l.vtilẽ.ff.ð ꝯfir.tu. Fallit tñ hoc i duobꝰ caſibꝰ i qbꝰ inuẽtariũ facẽ ñ teneat ſm ba.vbi.ſ.primo ſi ꝯſuetudo eẽt ꝙ nõ fieret: ſcðo ſi iudex ex cauſa remitteret:qꝛ hoc nõ põt.

¶ Septio querit qñ teneat facere. ꝛ dicit bar.vbi ſ.gl.ibidẽ ꝛ doc.cõiter tenere qð mox.i.quãpͥmum poterit:ad quod facit.l.hec conditio.ff.de condi.et de.alr̃ videtur in dolo quod intellige ſi adminiſtrauit non autem ſi nõ adminiſtrauit. ſilr̃ nec ſi fecit illa que dilationem nõ recipiũt. que vel neceſſario precedũt cõfeſſionẽ inuentarij:vt eſt perſcrutatio ſbſtãtie hereditarie:vel ea que nullo modo poſſent obeſſe pupillo:ſꝫ bene prodeſſe:qꝛ talia agendo añ cõfectionem inuentarij non preſumitur in dolo ſecũdũ Bar.vbi.ſ.

¶ Octauo querit q̃liter dꝫ fieri:ꝛ dico ſꝫ tex.i.l. tutores.C.de admi.tut.qð in p̃ſentia publicarũ pſonaꝝ:vbi tñ dicit glo.ſufficere notariũ vnũ. pñtia ſ vo iudicis nõ eſt neceſſaria ſm Bar.vbi ſupra.et cõiter doct.niſi vt fiat fides ꝯ debitores noĩm quoꝝ noĩa ſcribunt in inuẽtario:ꝛ ita teneꝙ q̃uis gl.i.d.l.tutor teneat ꝙ eſt neccãria. 8

¶ Nono queritur ð qbꝰ fieri debeat inuẽtariũ ꝛ dicit tex.in.d.l.tutores.qð oim reꝝ.i.corpaliũ ſm Bar.vbi ſupra ꝛ inſtrũꝫ.i.oim iuriũ corpalium de quibus apparent inſtrumenta ſeu probationes in bonis pupilli:de alijs non. 9

¶ Decio q̃rit quõ mr̃ pdit tutelam filij:ꝛ dicit pañ.in.c.vxoratꝰ de conuer.cõiu.qð duplr̃ pͥo ſi trãſit ad ſcðas nuptias.ſcðo ſi viuit incõtinẽter.de q̃ eſt glo.quã ſeq̃t bal.in auẽ.mr̃i ꝛ auie. C.qñ mul.tu.off.fun.po.ꝛ facit tex.i.l.ſi.C.titu. vbi req̃rit qð pudice viuat:ꝙ no.gl.ꝛ bar.in.l. fideicõmiſſuꝫ.C.de fideicõ.vbi vult ꝙ vxore relicta.ſi incõtinẽter viuat pdat legatũ ſibi factum a marito:ꝛ aufert ſibi tanquã ab indigna vel ex p̃ſumpta volũtate reuocat:ꝙ maxie pcedit ſi incontinẽter vixit tẽpore mariti:eo ignorante:pro quo gloſ.in.l.ſororem.C.de his qui.vt indig.

¶ De vana gloria.

Vana gloria:ꝛ dicit gloriã gl̃ie vanitatẽ. Gl̃ia autẽ dcã q̃ſi claria claritatuꝫ q̃dã ſignificat:ꝛ ꝯſir manifeſtationeꝫ alicuiꝰ:ꝛ eſt clara cũ laude notitia ſꝫ amb.ſup epiſtola ad ro.vñ ſm.s.tho.ij.ij.q̃one cxxxij.nomẽ gl̃ie pprie ipoꝛtat manifeſtationeꝫ alicuiꝰ de eo qð apud hoĩes decoruꝫ videt:ſiue ſit bonũ corpale:ſiue ſpĩale ꝙ proprie ẽ qñ bonũ alicuiꝰ noſcit ꝛ approbat a multis: largius ſ vo etiã a paucis,vel ab vno aut ſe ſolo. Uanitas aũt gl̃ie vt colligit ab eo ibi. et ma.q.ix.ar. j.triplr̃ accidit gl̃ie.ſ.pͥo qꝛ gliat qs de eo qð non eſt:vel ſi eſt nõ ẽ gl̃ia dignũ.vel ſcðo apud hoĩes q̃rũ iudiciũ incertũ eſt:ꝙ intellige vitiate.qꝛ ſi ſit apð deũ vltimate.vt cũ q̃rit gl̃ia apð hoĩes ppter honorẽ dei vel ſalutẽ primi.nõ eſt vana aut tertio nõ ad debitũ finẽ.puta honorẽ dei vel primi ſalutẽ:ꝙ eſt dicere gl̃iam ẽẽ vanã ex pte eiꝰ ð q̃ qs gloriat:vel eiꝰ a q̃ qs querit gloriaꝫ:vel eius propter ꝙ quis querit gloriaꝫ.

¶ Pͥo aũt q̃rit vtrũ appetere gl̃iã ſit pcm̃: et dicit.s.tho.ꝙ non ſm ſe.qꝛ ꝙ q̃s bonuꝫ ſuũ cognoſcat ꝛ approbat nõ eſt pccm̃:ſꝫ illð.j.cor.ij. vt ſciamꝰ que a deo dõata ſũt nobꝭ:ſilr̃ ne ꝙ aliq̃s velit opa ſua ab alijs approbari ſꝫ illð mat. v.luceat lux veſtra ꝛc. Sꝫ appetitꝰ inanis aut vane gl̃ie vitiũ ipoꝛtat qꝛ q̃dlibet vanũ appetere vitioſuꝫ ẽ ſꝫ illð ps.vt q̃d diligitꝭ vanitateꝫ. 1.qð

¶ Secundo queritur vtrum appetitus inanis glorie ſit peccatum moꝛtale: et dico ex.s.Tho. 2

vſ.§.is ita. q̃dã arenaria.ſ.q̃ q̃s pugnat ĩ arena cũ beſtia detẽta ad hoc locãs opas: ſuas q̃ ſiſr eſt p̃hibita: quã q̃ exercet peccat mortalr̃ ⁊ qui eã aſpicit ⁊ q̃ exercet infamis eſt: niſi grã viriũ ſuarũ experiẽdarũ.ff.de poſtu.l.j.§. itẽ ſenat⁹. de q̃ loquit̃.d.c.q̃ venatorib⁹. ⁊ duo ſe.⁊.iij.q. vij.§ tria. q̃dã etiã eſt ſaltuoſa q̃ fit in ſyluis et ſaltib⁹: q̃ licita eſt.de deci.nõ eſt ĩ ptãte.¶ Sed tñ ſm p̃dictã gl.illicita fit p̃mo ex tpe: vt in.pl. et dieb⁹ ieiunioꝝ.xxxiij.q.viij.ſi nulla.lxxxvj.di. an putatis: ſcdõ ex pſona: q: clerico nõ eſt licita etiã ſi ſit paup ſm quoſdã: vt.xxxiiij.di.quorũdã.q: põt alias victũ q̃rere.xcj.di.cleric⁹.q: facit ciſtas ⁊ calathos: ⁊ retia.de ꝯſe.di. nũq̃. laico aũt licita ẽ ob neceſſitatẽ p pellib⁹ ⁊ carnib⁹ nõ ob voluptatẽ. Hec ex illa. Sed quãtũ ad tp̃s putat ſupple. addendũ qd̃ a fortiori ſit illicita dieb⁹ feſtoꝝ in q̃b⁹ forti⁹ ꝯuenit a ſeruilib⁹ abſtinere: ſed hoc nõ bñ dr: q: nõ p̃hibet̃ dieb⁹ ieiunioꝝ rõne ſeruilitatis ſed voluptatis et nimie reſolutiõis: q̃ ſi ſit honeſta lz in feſtis et nõ ſemp in ieiunijs: ideo dico qd̃ in feſtis eſt illicita eo modo quo ⁊ alie recreationes ſi cã recreationis fiat. de quo.ſ̃.ludus.§ j.ſi v̾o fiat cauſa lucri nõ licet: niſi eo modo quo de piſcatione ſupra dictũ eſt.ſ. cauſa lucri alias perituri. vel cã famis vel alia ſili accedẽte licẽtia ep̃i vel pprij ſacerdotis.ar.c.lz.de fer.¶ Quãtũ v̾o ad pſonã no. qd̃ laicis lz ẽt cũ clamore ſm p̃dictã gl.ſolũ rõne neceſſitatis: p quo facit tex.in c.eſau.di.lxxxvj. dicẽs qd̃ eſau ideo erat venator q: p̃ctõr.ſed Jo.and.veri⁹ tz qd̃ lz etiã in cã voluptatis.alleg. inſti. de re.di.§ fere.⁊.ff. de acq̃r.re.do.l.naturalẽ.⁊ hoc eſt verũ ſi fiat raro p̃rmũ v̾o ſi fiat aſſidue: p quo vide Pañ.in c.ne cle.vena. Clericis aũt interdicit̃ ſolũ ſi ſit clamoroſa ſm eãdẽ gl.ponere aũt inq̃t laqueũ vel rete ſine ſtrepitu ⁊ clamore ⁊ canib⁹ lz etiã clericis cũ monacho: etiã liceat texere linũ p capiẽdis piſcib⁹.de ꝯſe.di.v.nũq̃.imo gl.in.c. ep̃m.de cle.vena.videt̃ ꝯcedere etiã cũ canib⁹ dicens qd̃ licita eſt clericis cã neceſſitatis vel recreationis niſi ſit clamoroſa: vel niſi ſint ep̃i q̃b⁹ oĩno nõ lz.di.xxxiiij.c.j.imo ſz pañ.in.c.j. de cle.vena.hoc lz ep̃o ſi raro ⁊ nõ cã voluptatis ſed neceſſitatis hoc faciat: puta vt excitet appetitũ: adde vel neceſſarie recreatiõis cũ ſit eadẽ ratio.¶ Sic ergo cõclude qd̃ p̃lati ⁊ alij eccliaſtici cã neceſſitatis: vt ſi in hoc hñt reditus vt in Frãcia ⁊ recreationis cum retibus et laqueis ⁊ canib⁹ venari poſſunt aliq̃ñ cũ ſilentio ⁊ modeſtia: niſi tpe quo debẽt viſitare aut p̃dicare.de cenſi.cũ apoſt.§ archidiaconi: ⁊ ſic itellige illd̃.re.ne cle. vel mo.c.j.⁊ iura q̃ videtur cõtraria ſm Hoſt.intelligunt̃ de his q̃ tali bus mẽtẽ minus implicant. Et adde Archi.in d.c.q̃ venatorib⁹: qd̃ ſi electio in ep̃m obijciat̃ qd̃ ſit venator: hanc exceptionem interpretari debemus in meliorem partẽ.ſ. qd̃ cã lic te recreationis hoc ageret niſi alie preſumptiones mouerent in cõtrariũ. Utrũ aũt ſerui teneant̃ obedire dñis volentibus venari tpe prohibito: dicit Rod. qd̃ nõ: ⁊ ſi ppter metũ obediant vide.ſ̃.metus.§ ij.¶ Utrũ aũt venatores cõculcantes agros vineas ⁊ ſegetes: ⁊ quorũ canes occidũt gallinas et aĩalia pauperũ et aliorum teneant̃ reſtituere: dicit Aſtẽ. qd̃ ſic ad eſtimationẽ: alias peccãt mortaliter niſi damnum ſit ita modicum quod probabiliter credunt̃ nõ curare.¶ Utrum autẽ dñi occidentes aut mutilãtes ppter lepores ⁊ aĩalia ſilueſtria capta peccent mortaliter: dicit Aſten. qd̃ ſic: ſi faciãt libidine vindicte vel amore hmõi animaliũ aut venandi. Si autẽ ſit conſuetudo loci vel ſtatutum qd̃ pro vno actu venandi tanta pena inſligatur non excuſantur a mortali omnes obſeruantes: vt not. Tancr.in ſum.titu.de rapina.

Venditio. Vide ſupra emptio.

Veneficium. vide ſupra ſuperſtitio et ſupra maleficium.

Veniale. Vide ſupra peccatum.

Verberatio quomodo et quando liceat vide.ſ̃.percuſſio. ⁊ adde quod is qui luit in corpore eo quod nõ ſit ſoluendo: ſi venerit ad pinguiorem fortunam amplius ſoluere nõ tenetur ſm Bald.in.l.fi.ff. de in ius voc. q: luitio corporalis cedit loco ſolutionis. et facit.l. ſed ſi vnius.§ ſi ante.ff.de iniu.et eſt glo. in.c. ſicut dignum.de homi.et in regula pactũ.lib.vj.limita tamen vt ſupra ſolutio.§ v.

Veſtis. vide.ſ̃.ornat⁹: ⁊.ſ̃.vaſa: ⁊ ſupra ꝯſecratio veſtiũ. Et adde qd̃ de iure de veſte dñarũ caſula aut alia veſtis ſacra fieri nõ poſſet ſz gl. ĩ.c. ad nuptiarũ.de ꝯſe.di.j.vbi tex. dicit ad nuptiarũ ornatũ diuina myſteria nõ preſtant̃ ne dũ ĩproborũ tactu vel põpa ſclaris luxurie polluunt̃ ad offm̃ ſacri myſterij videãtur indigna: quã gl.ſequit̃ Jo.de deo. ⁊ Archi. ibi et Pañ.in.c.ad hec.de reli.domi. dicens ꝯriũ ſeruari ⁊ male: ⁊ Mat. ⁊ zab. ĩ cle.de cele.miſ. ⁊ ibi. Jo.de imola. et eã videt̃ approbare ſum. ro. cõtra angelicã lz dicat ſixtũ ſup hoc lnſam dediſſe ⁊ fundãt ſe inſti. q: text.in. d.c.nuptiarũ.innuit ⁊ alia eſſe polluta: ſed cõtrarium hz ꝯſuetudo legũ interpres: q: quotidie ex veſtibus p̃fanis fiũt ſacre p põtificalẽ bñdictionẽ: et vetus habet tabernaculũ factum pro magna parte ex anulis ⁊ ſilibus: ⁊ tẽpla idoloꝝ ꝯuerſa ſunt in eccſia: ⁊ ſimiliter multe domus pro-

ſane. Ille aũt text⁹ velle vt ſolũ qđ veſtis ſacra polluta luxurys deberet rebenedici. Vñ dico qđ veſtes pſane ex põtificali benedictiõe ſanctificantur: ꝛ fiunt digne cultu diuino: ſicut et idolorum templa.

¶ De vicario.

Vicari⁹ a vice quã gerit dict⁹: dupl'r ſumit. Pͥo. ſ. large ꝛ cõiter ꝛ ſic itelligo qđ ſm Dir. li. iiij. tit. viij. eſt q̃ alteri⁹ vicẽ nõ ſuũ gerit offĩn: vel eſt q̃ vices gerit alteri⁹ ſiue in offõ nõ ɔtẽtioſo. extra eo. ꝑ totũ ſiue i ɔtẽtioſo. C. de offic. ei⁹ q̃ vi. al. ge. ꝑ totũ, ꝛ ſcđo ſtricte: ꝛ ſpãliter ac ꝓprie: ꝛ ſic ſm pañ. in. c. ꝑpetuis. de fide. eſt vicari⁹ eccl'ie ꝑochialis. qꝛ ſm Vin. vicari⁹ ad tp̃s nõ eſt cẽſend⁹ vicari⁹: ex quo ifert pañ. qđ appellatiõe vicarij nõ ɔp̃hẽdit vicari⁹ tp̃alis: qꝛ nõ ẽ ꝓprie vicari⁹: qđ itellige loquẽdo de vicario deputato i eccl'ia in q̃ eſt aliq̃ vicaria ſeu de vicario de q̃ p̃ncipal'r loquit titul⁹ de offõ vicarij: vñ ſubiũgit. qꝛ titul⁹ vicariat⁹ eſt ꝑpetu⁹: et ſuperioris autoritate ɔſtituit. de p̃bẽ. extirpãde. § qui vero. ꝛ cle. vnica. cũ ibi no. de offi. vica.

1. q. ¶ Pͥmo ergo q̃rit quotuplex ſit vicari⁹: ꝛ dicit Car. ꝛ Jo. de imo. ꝛ Lãd. in. d. cle. vnica. qđ eſt q̃druplex qꝛ ſunt q̇dã vicarij ꝑpetui eccleſiarũ parochialiũ. de q̇b⁹ in. d. cle. q̇dã vͦo ſunt tp̃ales vt mercenarij q̃ ad tp̃s aſſumunt in adiutoriũ cure: quidã iuriſditiõales deputati ad aliquã ꝓuinciã aut dioceſim vel locu de q̇bus ex eo. c. penul. ꝛ. xvj. q. j. aducim⁹. q̇dã vͦo gñales ɔſtituti. ſ. ad oĩa q̃ incũbũt p̃lato: nõ ſolũ quãtũ ad curã ſed quãtũ ad oĩa de quib⁹ eo. tit. cũ in gñali. lib. vj. ꝛ de tẽp. or. cũ null⁹. eo. li. Sed qꝛ iſta diuiſio ſm artẽ diuidẽdi multiplicẽ calũniã patit: ideo aduertendũ eſt qđ mẽs iſtoꝝ doc. eſt iſta. Vicarioꝝ q̇dã ſunt ꝑpetui de q̇b⁹. j. § ij. q̇dã tp̃ales. i. iſtituti ad tp̃s. de app. ꝑuenit. ꝛ tp̃aliũ q̇dã ſunt vicarij ſimpl'r q̃ ad oĩa loca et oĩa negotia ɔſucta exꝑiri ꝑ vicariũ q̃ dicunt gñales: q̇dã vͦo ſm q̇d. i. quo ad aliquẽ locũ tm̃: ſicut eſt vicari⁹ pape relict⁹ i vrbe. ex c. tua nobis. vl' ẽt q̃ ad aliquẽ determinatũ actũ: qui dicunt iuriſditiõales quoꝝ autoritatẽ ſm Land. ex cõmiſſione mẽſuram⁹: dicunt etiã foranei aliqñ. de quo. j. § iiij. et vtriq; aliquando ſunt pape: aliquãdo ep̃i: aliquando alioꝝ p̃latorum: aliquando rectorum parochialium.

2. q. ¶ Scđo q̃rit q̇d iuris ẽ e vicario ꝑpetuo: ꝛ dico multa. ☞ Pͥmũ. ſcꝫ pañ. i. c. ꝑpetu⁹. d̓ fide

1. Di iſtru. vicarij ꝑpetui ſunt cũ cõſtituunt ut no. in. c. fi. de offi. vic. vbi. ſ. dicit gl. qđ vicari⁹ ꝑpetu⁹ ẽ canonice a ꝑſona eccl'ie autoritate ep̃i eſt iſtitut⁹: ꝛ certã dꝫ ꝑcipe portionẽ: vt i. c. ad hec eo. ti. vel dic qđ eſt vicari⁹ amouibilis ad bñplacitũ iſtituẽtis: vñ i. d. c. ad hec. dr̃ qđ remoueri nõ p̃t ꝑ rectorẽ: et gl. ibi dicit qđ hꝫ ius vicarie ſed nõ hꝫ eccleſiã q̃ ad titulũ ſed ſolus p̃lat⁹: tñ expelli nõ põt ac ſi hẽret eã intitulatã ſine iuſta cã: ꝛ tũc ꝑ iudicẽ ꝛ nõ ꝑ prelatũ ipſi⁹ eccl'ie: vt hic in fi. Hec gl. ☞ Secundũ. Vicariũ

2 ꝑpetuũ ſm Card. poſt Lau. facit autoritas ep̃i ex qua ſi ſcipit curã aiarũ: ꝛ ſm Dir. ipſa autoritas ep̃alis facit vicarias ꝑpetuas nõ mutabiles. extra eo. ad hec. vñ quoties eſt q̇s deputatus autoritate ep̃i curato bñficio vicari⁹ eoipſo eſt ꝑpetu⁹ ꝛ immutabilis. ꝑ. c. vnicũ. de capel. mo. li. vj. qđ intellige qñ eccl'ie ſunt parochiales: al's ſi ſint eccl'ie ſimpl'r curate nõ erũt ꝑpetui: puta ſi deputent ad eccl'ias rurales: ſed poterũt mutari ad velle p̃lati ſm gl. in cle. vnica. eo. ti. ar. c. p̃ſbyteri. de ca. mo. lib. vj. Prelatus aũt. i. rector eccl'ie ſm Jo. an. in. c. clericos. eo. ti. nõ põt ſibi inſtituere vicariũ qđ Archi. limitat de ꝑpetuo ſine autoritate ep̃i: ſed de autoritate ep̃i põt ꝛ ſic nõ cõtradicit ſed ɔcordat. de cle. pere. c. fi. adde qđ etiã põt inſtituere tp̃alẽ etiã ſine cõſenſu ep̃i. xvj. q. j. aducimus. vij. q. j. illud. Vicarius aũt ipſe perpetuus aliũ vicariũ ꝑpetuũ inſtituere nõ põt. extra eo. clericos. tẽporalẽ tñ inſtituere põt ſm Lau. ꝛ Cardi. qđ de mẽte Archi. poſt Hoſt. limitatur raro ꝛ ad modicũ tp̃s: et ex magna cauſa. Nec eſt ſimile de ꝓcuratore ꝛ negotioꝝ geſtore qui põt aliũ perpetuũ ſubſtituere. ff. manda. l. ſi ꝓcuratorẽ. qꝛ ſm Pau. aliud eſt in procuratore iudicij qui per litis conteſtationẽ fact⁹ eſt dñs litis. extra de procu. c. j. ꝛ. ij. lib. vj. aliud in vicario qui nõ eſt dñs. eo. ti. c. ij. et cuius induſtria electa eſt et dat Card. rationẽ: qꝛ cũ talis vicaria ſit titulus cõferri nõ p̃t niſi de ſuꝑioris autoritate. Ex ſpeciali tñ mandato inſtituẽtis ſm Archi. põt aliũ ſubſtituere: qđ nõ puto verũ de perpe

3 tuo: niſi vt parti. ſeq. ☞ Tertiũ. In ɔſtõne vicarij ꝑpetui requiritur cõſenſus rectoris ꝛ patroni ſm Car. cũ agatur de preiudicio vtriuſq; in hoc qđ creatur titulus ꝑpetuus in eccl'ia: pro quo extra de iure pa. poſtulaſti. licet glo. in. c. ad hec. eo. ti. aliter dicat. Temporalem tñ vicarium ſolus ep̃s dare põt ex cauſa. de elec. cum eo. li. vj. ꝛ ſimiliter poſſet dare ꝑpetuũ ſi cauſa ardua ſubeſſet etiam inuito rectore ꝛ patrono: quoꝝ cõtradictio irrationabilis nõ foret admittẽda qꝛ ep̃s hꝫ liberã diſpoſitionẽ bñficiorũ ſue dioceſis: ita qđ ex cã põt ius vni⁹ eccl'ie

4 alteri dare. de reli. do. cõſtitutus. ☞ Quartum. Vicarius ꝑpetuus ſm Car. in. d. cle. vnica. hꝫ curã aiarũ indiſtincte quo ad oẽm effectũ etiam quo ad cõmoda: quia poſſidet ſuo nomine ad inſtar cõducẽtis nõ ad modicũ tẽpus. l. fi. ff. ſi ager vecti. pe. lꝫ ꝑ modũ cuiuſdã iuris ꝛ in ha-

bitu ſit apud principalē.vt not.in.c.expoſuiſti. de p̄bē.Quātū ꝟo ad exercitiū actionū cōpetē tiū bñficio.dicit car.qḋ ſi decle.ꝑmitie:ꝛ obla tiones date rōne curie cōpetūt vicario ꝛ certa portio aſſignat̄ p̄lato vel ei cui⁹ eſt vicarius vt eſt monachus: cura ꝛ rei vendicatio ſpectat ad vicariū: ſi ꝟo ecōtrario ꝑceptio prouentuū ſpe ctet ad principalē certa portiōe relicta vicario iuxta.c.ſuſcepti.de p̄bē.li.vſ.tūc cura aīarū et rei vēdicatio fructuū ſpectāt ad p̄ncipalē maxi me in foro cōtentioſo. ſed exercitiū in foro aīe ſpectat ad vicariū.de p̄bē.ſup eo.li.vſ.Et ideo dicunt̄ capelle monachoꝝ non vicarioꝝ.vt in rub.de ca.mo.Pan. et in.c.ꝑpetu⁹. de fi.iſtru. dicit qḋ agere ꝛ ꝯueniri pōt vicari⁹ tꝑalis ſolū ſi hꝫ mādatū a rectore:ꝑpetu⁹ aūt pōt ꝓ iurib⁹ vicarie lꝫ nullū habeat mandatū ab ecclīa vel rectore:qꝛ hꝫ titulū ſicut canonic⁹ agit noīe ſue p̄bēde lꝫ ipſa ſit ecclīe.de pba.c.iij.cū ibi no.ꝛ factū ſuū p̄iudicabit ecclīe ſicut ꝛ alteri⁹ admi niſtratoris poſſet tñ rector illi aſſiſtere in lite rōne p̄iudicij:et ꝓ alijs aūt iurib⁹ ꝛ ecclīe que remāſerūt apud rectorē hoc nō poteſt niſi ha

5 beat mādatū ab illo.¶Quītū. Vicari⁹ ꝑpetu⁹ deputari nō dꝫ niſi in parochialib⁹ bñfiib⁹ la titudinē parochie vel aliā neceſſitatē. ꝛ debet habere.xxv. annos ꝛ ordinari ad ſacerdotiū.ſ. annū.d.cle.vnica alˀs priuatus eſt ipſo facto:et nō pōt habere duas vicarias. de offi.vica.c.ꝓ ſudeis.de reſcri. poſtulaſti. ꝛ ſi accipiat eccle ſiā aliā cū cura ꝑdit vicariā:extra eo.cū ad hec.

6 ¶Sextū an aūt ep̄s ſine cōſenſu patroni poſſit reuocare vicariū ꝑpetuū.dicūt lau.ꝛ pau.ꝙ dꝫ ep̄s reuocare pſonū nō vt cū ep̄o iudicet ſꝫ vt defendat vicariū ſi velit. Nā eo ipſo qḋ patro

3 nus citat⁹ vicariū nō defendit videt̄ cōſentire. ¶Tertio q̄rit̄ qd iuris de vicario pape quē re liqt in vrbe de q h̄r in.c.tua nobis.extra eo. et dico qḋ eius iuriſdictio non extēdit̄ vltra vrbē niſi ei ſpālr ſit ꝯceſſum vt ſ.d.c.tua nos.Et ſm Jo.an.in nouel.dioceſan⁹ vrbis nō includit̄ in ei⁹ iuriſdictionē de iure.ff.de offi. p̄fe.vr.l.fi.ꝛ ſic niſi aliud exprimat̄ nō veniēt niſi cōtinētia edificia ꝛ ſuburbia.ꝑ.c.ſi ciuitas. de ſen.excō. li.vſ.in q tñ opꝫ formā cōmiſſionis attēdi.ꝛ ple rūq̄ de facto abſoluit excōicatos ꝑꝑ iniectionē man⁹ in clericū et aliūde veniētes.qḋ putat eū facere poſſe ſolū ex ſpāli cōmiſſione:ꝛ idē inqt videtur de ſubditis ſi dicimus eū habere illā vicariā poteſtatis quā hꝫ papa in vrbe. vt pa triarcha ſeu ep̄s vrbis.nō quā hꝫ vt ep̄s orbis. includens vrbē qꝛ tūc nō abſolueret ſubditos niſi in caſibus in quibus abſoluunt alij ep̄i et eoꝝ vicarij puta nō enormib⁹.de ſen.excō.ꝑue nit. Et non cōfert beneficia in vrbe ſpectantia

ad collationē pape vel inferioꝝ vt poſſet papa niſi ad hoc habeat ſpāle mādatū. vt.c.fi.eo.ti. li.vſ.Et nō pōt ordinare vel lrās cōmēdatitias ad ordines dare recipiēdos aut tenendos. de tēp.or.cū nullus.lib.vſ. Et pōt cognoſcere de cauſis ſubditoꝝ cardinaliū q ſunt in vrbe ha bentiū ad ſubditos ſuos q̄ſi ius ep̄ale: qꝛ.d.c. tua nos.ſolū excludit iuriſdictionē extra vrbē. et ꝯñr tam plenā hꝫ in vrbe q̄ꝫ papa quo ad cau ſarū cognitionē cū ſit idē auditoriū de ꝯſue.c. ij.itē qꝛ non min⁹ dꝫ poſſe vicari⁹ pape in vrbe q̄ꝫ vicari⁹ ep̄i qui cognoſcit de cauſis ſubditoꝝ prelatis ſubiectis ep̄o.de offi.ordi. paſtoralis. in gl.licet ſit locus preuentioni. Hec ex illo.

¶Quarto q̄rit̄ qd iuris de vicario ep̄i vel alte 4.q. rius hñtis iuriſdictionē quaſi ep̄alē vt p̄latus religioſoꝝ exēpt⁹. ꝛ dico multa.¶Primū. Du 1.di. plex eſt ep̄i vicari⁹ qdā.ſ.gñalis ſimplr ſeu p̄n cipalis deputat⁹.ſ.ad oīa icūbētia. q facit idē ꝯſiſtoriū cū ep̄o ſm gl.in cle.ꝛ ſi p̄ncipalis.de reſcrip.ꝛ hꝫ iuriſdictionē ordinariā ſm Jnn.in c.ſuā.de off.vi.ꝛ no.in.c.lꝫ.e.ti.li.vſ.ꝛ in.c.ro mana.e.ti.li.vſ.ꝛ ꝯñr pōt ſuā ſnīam executionē mādare:ꝛ ſi fuerit vicarius archiepi pōt nedū ſubditos ſꝫ etiā ipſos ſuffraganeos excōicare lꝫ ꝑꝑ honeſtatē ſit ſibi interdicta ptās reſpectu ſuffraganeoꝝ.vt ibi no.ꝛ idē Jo.an.ꝛ Panor. in.c.ſi qs ꝯ clericū.de fo.cōpe.qdā aūt eſt vica rius foraneus ſic dict⁹ ſm glo.in.c.romana.de offi.or.li.vſ.qꝛ foris dioceſi cōſtituebat̄: vel qꝛ forū teneat.vel qꝛ de foris veniat. Vñ triplici ter dr̄ vicari⁹ forane⁹. p̄io qꝛ eſt forēſis:qꝛ ni hil ad rē. ſcḋo qꝛ p̄eſt cauſis in foro cōtētioſo. qui etiā dr̄ officialis lꝫ aliqñ dicat̄ vicari⁹ gñla lis.qḋ intelligēdū eſt ſm qd.i.quo ad cās:ter tio qꝛ p̄eſt foris ciuitatē in dioceſi.vñ ꝛ ſm gl. in cle.ꝛ ſi p̄ncipalis. de reſcrip. ſ certa ꝑte dio ceſis vel ad certos act⁹ ꝯſtituit̄. ꝛ nō hꝫ iuriſdi tionē ordinariā ſed delegatā. nec facit idē cōſi ſtoriū cū ep̄o:vt no.ſ.d.cle.ꝛ ſi lꝫ dici poſſit qḋ ſi ſit deputat⁹ ad vniuerſitatē cauſarū cenſeat̄ ordinari⁹. vt in.l.cū p̄tor.ff.de iudi.no. gl.ſ.c. cū cāꝫ.de ap.ꝛ Pan.in.c.ſi qs ꝯ clericū.de fo. cōpe. Pro quo aduerte qḋ Archi.poſt quandā gl.in.c.cū in gñali.de offi.vi.li.vſ.dicit qḋ vi cari⁹ vel officialis dr̄ gñalis nō ſolū ex iuriſdi ctione data ſup tota dioceſi: ſed etiā in particu lari loco ſue iuriſdictionis: quia nō attenditur gñalitas loci ſed cōmiſſionis cauſarū ad hoc vt cēſeat̄ ordinarius.ꝛ idē cōſiſtoriū cū ep̄o:qꝛ limitatio loci nō facit aliquē nō eſſe ordīariū.

¶Scḋm. Vicari⁹ foraneus ep̄i.i.officialis non 2 poteſt ea que prohibentur illi.in.c.licet.eo.ti. lib.vſ.vbi dicit̄ licet in officialē chriſti per cō miſſionē officij generaliter ſibi factā cauſa c̄

cognitio trāſferat poteſtatē tñ inquirēdi. corrigēdi. ⁊ puniēdi aliquorū exceſſus ſeu aliquos a ſuis bñficijs: vel adminiſtrationibꝰ amouēdi trāſferre nolumꝰ in eundē. niſi ſibi hec ſpāliter cōmittant. Hec ibi. vt dicit Jo. an. qḋ de predictis non ſe intromittit. nec de ſpūalibꝰ: vñ ⁊ literas cōmēdatitias ad ordines dare nō pōt. de tēp. or. cū nullus. li. vj. nec ſilr pōt cōferre bñficia: vt in. c. cū in gñali. eo. ti. lib. vj. Vicariꝰ tñ gñalis hec oīa pōt excepta bñficioꝝ collatiōe: vt in. c. cū in gñali. eo. ti. Quīa tñ in italia vicariꝰ ⁊ officialis raro differūt inſpiciēda eſt eorū
3 cōmiſſio. ¶ Tertiū. Scḋm gl. in. d. c. licet. ſi eṗs dedit vicariū gñalē intellige gñalē ſimplr aut etiā ſm qḋ ⁊ in mādato expſſe aliqḋ de pdictis qḋ requirit ſpāle mādatū ⁊ ſecuta eſt clauſula gñalis: puta ⁊ oīa alia faciendi q̄ ꝑ nos poſſemus. et ſi talia forēt q̄ mādatū exigerēt ſpāle. tūc oīa ſpālia pōt. ſecꝰ ſi nihil de ſpālibꝰ expſſiſſet.
4 ¶ Quartū. Scḋm Jo. an. in. c. romana. eo. ti. li. vj. ſucceſſor vicarij excōicati nō eſt excōicatꝰ niſi cōicet in crimīe dānato ea tñ q̄ geſſit eo excōicato q̄ vices cōmiſit nō valēt. ſi id fecit iuriſditione ſolū ab eo accepta. vnde ſi eṗs eſt excōicatꝰ nec ipſe nec vicarij eiꝰ cognoſcent de cauſis ſm archi. qꝛ idē eſt ꝯſiſtoriū: vñ adhibetur papa. de ſupplen. ne ṗla. c. j. Succedit autē vicario aliq̄s vel ex inſtitutiōe principalis: vel etiā ipſius vicarij aliū ſubſtituētis de iure. ſ. ex
5 ſpāli cōmiſſiōe vel de facto. ¶ Quintū. Officialis ſeu vicariꝰ eṗi peccās in his q̄ ſunt iuriſditionis pōt ab archieṗo puniri ſm archi. ſicut ⁊ punire pōt eṗs ſuffraganeos ſuos: qꝛ idem eſt conſiſtoriū eṗi ⁊ ſui officialis. ſi vo aliqḋ faceret vel poſſideret vt priuatꝰ nō pōt eū archieṗs punire niſi ſicut alios ſubditos eṗoꝝ in caſibus ſcꝫ de q̄bꝰ habet in. c. paſtoralis. de of. or.
6 ¶ Sextū. Scḋm Jo. an. ⁊ Inno. poſt Hoſt. in. c. tua nos. eo. ti. mortuo eṗo vel eo qui vicarium dedit ceſſat iuriſditio vicarij: alle. de offi. vica. c. romana. li. vj. ⁊ ſic dicit ſeruari de cōſuetudine lꝫ aliq̄ capl̄a tales remaneāt vel ꝯfirmēt ⁊
7 facit ꝑ eis. c. cū olim. de ma. ⁊ obe. ¶ Septimū. Pōt aūt eṗs cōſtituere ſibi vicariū ⁊ amouere ſine cōſenſu capl̄i ſui ſm Hoſti. in ſum. ⁊ pōt a cōmittente vices ſuas reſtringi ptās cōmiſſa quantū ad locū ⁊ tṗs ⁊ reuocari etiā ante tṗs. ar. c. ſi. de ṗca. ⁊ ſi iuraſſet vel pmiſiſſet ſub certa pena nō reuocare. tñ tenet reuocatio. arg. c. dilecto. de prebē. ⁊ ſi hoc fiat ex cā rationabili: puta qꝛ male facit officiū vendendo iuſtitiā et hmōi nō eſt ꝑiurus. nec debet penā: ſecus ſine
8 cauſa. licet reuocatio teneat. ¶ Octauū. deficit autē ⁊ finit officiū vicarij eṗo mortuo vel excōicato ſm Panor. in. c. q̄ſi abbas. de offi. deleg.

¶ Quinto q̄rit vtrū vicariꝰ tṗalis poſſit ſubſtituere vicariū: ⁊ dico ſimplr qḋ nō. extra eo. clericos. ſi habeat iuriſditionē ordinariā: quia nō hꝫ eam iure ſuo. l. et qꝛ. ff. de iuriſdi. om. iu. Qḋ tñ fallit primo ſi habeat ſpāle mandatū ſubſtituendi: vt ptꝫ ſcḋo ſi ſit de hoc cōſuetudo: quia inſtituēs eū ⁊ ſciens talē cōſuetudinē cōſentit implicite in ſubſtitutionē: tertio qñ per ſe non pōt totū explere: qꝛ ſm. s. Tho. in. xij. quoli. ſi tñ eſt. s. Tho. lꝫ nō poſſit totā ſuā ptātē cōmittere. pōt tñ partē: qꝛ intētio cōmittentis eſt vt exequat ſm qḋ pōt. ⁊ forte nō pōt facere totū. Hec ex illo. Archipreſbyter aūt qui vicarius eſt eṗi in ſpūalibus per. c. miniſterium. de offi. archipreſ by. pōt aliū vicariū inſtituere. vt ibi.
¶ Sexto q̄rit vtrū vicariꝰ gaudeat priuilegijs principalis: ⁊ dicit Card. qḋ nō qñ gerit vices alterius ex eiꝰ deputatione tm̄. ff. de lega. l. filiꝰ. vbi ſi filiꝰ iuit in legationē ꝑ republica ꝑ pře nō gaudet immunitate ſed pater. ſi vo gerit ex deputatione ſupioris ꝓcedit cle. q̄ de eccle. de offi. vi. q̄ quo ad tria vicariū eq̄parat rectori et ex eo qḋ loquit de vicarijs ꝑpetuis ṗſupponit autoritatē ſupioris īteruenīſſe. Ex q̄bꝰ ptꝫ qḋ vice rector nō gaudet immunitatibꝰ rectoris ſi deputat ab eo: ſecꝰ ſi ab vniuerſitate: qḋ etiā tꝫ Bar. in. d. l. filius. lꝫ de facto tractet vt rector. 6
¶ Septimo q̄rit vtrū prelatꝰ poſſit vices ſuas cōmittere ſub annuo cēſu ⁊ dico qḋ nō ſine ſimonia. extra ne ṗla. vi. ſu. c. j. ij. ⁊. iij. hñ tñ pōt vicario ſalariū cōſtituere: imo ⁊ tenet. xij. q. ij. charitatē. vñ ſm Jnn. pōt dicere do tibi pro ſalario cētū. ⁊ totū lucrū de exercitio iuriſditiōis dabis mihi ⁊ ſm Ho. vicariꝰ hꝫ ius petēdi ſibi aſſignari cōgruā portionē de redditibꝰ eccl'ie. ex q̄ cōmode poſſit ſuſtentari. extra eo. ad hec. 7
¶ Octauo q̄rit ex q̄bꝰ cauſis poſſit dari vicariꝰ ⁊ dico ſm arch. poſt ho. qḋ lꝫ regulariter q̄s teneat reſidere ī eccl'ijs ⁊ bñficijs vt ſupra dictū eſt in vbo reſidētia: tñ ī certī caſibꝰ ṗt reſidere ꝑ vicariū. Prio rōne occupationis: ſic excuſat eṗs q̄ in eccl'ia cathedrali hꝫ aliquē loco ſui. ⁊ ipe ī camera dic̄ horas ⁊ decide expedit occurrētia: ⁊ idē de q̄libet legitie occupato. ḋ cele. miſ. c. j. dꝫ tñ ī eccl'ia celebrare die dñico: ⁊ alijs feſtiuitatibꝰ ṗcipuis niſi necitas excuſet. vij. q. j. tpis. ſcḋo rōne ſtatuti ſeu ꝯſuetudinis. arg. de ꝯſti. cū oēs ī ſi. iij. rōne ṗuilegij ſeu diſpēſationis de ſi. ṗſby. ꝑpoſuit: ſꝫ hic caſus cū ṗore nō hꝫ locū ſi eccl'ia fuerit ſeruitoribꝰ deſtituta de cle. nō re. cū ad hoc. qꝛ ex q̄ cepit ꝯſuetudo eſſe irrōnabilis ⁊ eccl'ie oneroſa nō eſt tenenda. de cōſue. c. j. q̄rto rōne diuerſoꝝ rituū ⁊ linguarū exiſtētiū ſub eodē eṗo. de of. or. q̄ſi: quinto qñ hꝫ ṗbēdā in eccleſia cathedrali cui annexa eſt 8

parochia qꝛ ī anneẋa ſeruiet ꝑ vicariū de ꝓbē. extirpāde. ſexto rōne defect⁹ ſeu debilitatꝭ ſuꝑuenientꝭ. vij.q.j.c.j. de cle.egro.c.pe.vlti. ſeptimo rōne neceſſarie profectionis vt qꝛ eſt cruce ſignat⁹. de vo.c.ſi. ⁊ ſilr rōne ꝑfectionis vtilis ac honeſte vt cā ſtudiorū ⁊ peregrinationis de licētia ꝓlati. de ꝯſe.di.v.nō opꝫ. de cle.nō reſi. relatū. Addit rōne religiōis extra de ꝓbē.c. de monachis. ⁊ rōne diuini cult⁹ augmētādi. qñ ſ. abūdat eccleſia redditib⁹. de cōſti.ex parte.

Vidua ex ſignificatiōe ſeu ethimologia vocabuli eſt mulier ſine viro ſiue aliqñ virū habuerit ſiue nō qſi ſine diuinitate: ſeu dualitate: a vi qd eſt ſine: ſicut vecors dr ſine corde. ff. de vb.ſig.l.malū.§.viduas. ſꝫ ſm cōem vſum loquēdi vidua ē illa cui⁹ marit⁹ eſt mortu⁹ a q fuerat cognita. d.c.viduas. vbi ad iſtū itellectū loqt gl̃ an⁹. In qcūqꝫ autē materia etiā penali vius loquēdi ꝓfert ꝑprio ſignato verbox: ſiue illd eliciat ex ethimologia: ſiue ex diffinitiōe. ſiue ex autoritate iuri. l. librorū.§.qd tñ caſus. ff. de le.iij. ⁊ l.cū de lanionie.§.aſinā. ff. de fun. inſtr.q le. ⁊ l.labeo. ff. d ſup.le.no. ⁊ bar.i.l.oēs ppli. ff. de iuſt. ⁊ iur. ⁊ Inn.i.c.olim. de v.ſig. ⁊ gl.i.c.nōnulli. de reſcri. ¶ Qñ aūt vidua poſſit tanq̄ miſerabilis ꝑſona laicū trahere ad iudiciū eccl'iaſticū pañ.i.c.ſignificātib⁹. d of.dele. et i.c.lꝫ ex ſuſcepto. de fo.cōpe. ¶ Quo ēt ſequatur domiciliū mariti ꝓmortui idē Pañ.in.c.ex parte. de fo.cōpe. ¶ Quo aūt ꝑdat tutelā ſi incōtinēter viuat ſicut ſi ad ſcdas nuptias trāſiſſet eſt gl.no.quā ſequit Bar.in aut.matri ⁊ auie. C.qñ mul.tu.offi.fun.po. vide.ſ.tutela.§.x.

Vindicta ſeu vindicatio duplr ſumit primo vt eſt act⁹ irati exequētis modū animi ſui de qua vide.ſ.ira ꝑ totū. ſcdo vt eſt act⁹ vtutis quā tulli⁹ in rheto.ponit ꝑtē iuſtitie. ⁊ dicit qd eſt ꝑ quā vis aut iniuria ⁊ oīno qcqd obſcurū eſt.i.ignominioſuꝫ defendēdo aut vlciſcēdo ꝓpulſat. cui vtuti ſꝫ.s.tho.xxij.q.cviij. opponit ꝑ exceſſum crudelitas vel ſeuitia. ꝑ defectū nimia remiſſio in puniēdo. Eſt aūt illicita vindicatio ſm.s.Th.ibi ſi anim⁹ vindicātis ferat in malū ei⁹ de q vindicta ſumit: ⁊ ibi qeſcat: qꝛ delectari ī malo alteri⁹ ꝑtinet ad odiū: ⁊ ſic ſenſit qd ſic ex ſuo gñe mortale qd ēt ptꝫ.xxiij.q.iiij. ſi eccl'ia. ⁊ c.qſqs xp̄ian⁹. ⁊ c.ea vindicta. ſi vo inqt intētio vindicātis ferat ad aliqd bonū ad qd venit ꝑ penā peccātis: puta ei⁹ emēdationē vel cohibitionē ⁊ alioꝝ quietē ⁊ cōſeruationē iuſtitie ⁊ honorē dei. pōt eſſe licita obſeruatis aliis debitis circūſtātijs: imo dic qd eſt meritoria vt ex dictꝭ.c.ptꝫ. Et ſi iniuria facta ſit in eū q hꝫ ptātē vindicādi. tꝫ ſum.an. idiſtincte q nullus pōt ſuā iniuriā vindicare ēt ſi nō hꝫ ſupiorē. vñ lꝫ ꝓnceps inqt nō ſubſit legib⁹. l. digna vox. C. de leg. tñ ipe delegat. de iudi.c.j. Sꝫ qꝛ illud.c. ⁊ alia q allegat nō pbāt: ideo meli⁹.s. Tho. loquēs de iudice diſtiguit ⁊ pbat dicēs qd dꝫ q ꝫ ꝓpriā iniuriā vlciſci qñ redūdat i deū et i eccl'iā: ſicut helias fecit ignē deſcēdere ſuꝑ eos q venerāt ad ipm capiēdū. iiij.reg.j. ⁊ ſiluerter papa excōicauit eos q in exiliū miſerūt. vt habet. xxiij.q.iiij. in quātū vero ad ei⁹ ꝑſonā ꝑtinet dꝫ eā tolerare patiēter dicente Chryſ. ſuꝑ mat. diſcamus exēplo xp̄i noſtras iniurias magnanimiter ſuſtinere dei aūt iniuriam nec vſqꝫ ad auditū ſufferre. Qualiter aūt vindicādū ſit aduerſus multitudinē. vide.ſ.correctio.

Violētia filia auaritie declaratur ex dictis in verbo rapina.

¶ De virginitate.

Virginitas ſꝫ.s.Tho.xxij.q.clij. a virore dicta iportat imunitatē ab aduſtiōe maxīe ꝯcupiſcētie.i. venereoꝝ et duplr ſumit.ſ. formalr ꝑ ꝓpoſito reſpuendi delectatiōes venereas: ⁊ materialit ꝑ integritate carnis. q duo icludit.ſ.ꝓuationē pollutiōis ⁊ itegritatē corꝑalis ſignaculi. Vñ quātū ad ei⁹ formale i recto diffinit Aug. i lib. de nup. ⁊ cō. qd vginitas ē i carne corruptibili incorruptiōis ꝑpetua mediatio.i. ꝓpoſitū rōnis ꝑpetuo ꝯtinēdi q̄tū vo ad materiale: idē i eo dicit qd vginitas eſt ꝯtinētia q integritas carnis ipſi creatori aīe ⁊ corꝑis fouet: ꝯſecrat ſeruat. s.tho.aūt vbi.ſ.oīa diffuſe declarat dicēs qd i declaratiōe venerea ē cōſiderare tria ꝓmū.ſ.qd ē ex ꝑte corꝑis.i. violatio ſignaculi virginalis ſcdm ē illud in q cōiungit id qd eſt aīe cū eo qd eſt corꝑis.i.ipa reſolutio: ſeminis delectationē ſenſibilē cauſans. tertiū aūt ē ſolū ex ꝑte aīe.i. ꝓpoſitū ꝑueniēdi ad talē dlectationē qrū ꝓmū ad actū moralē ſe hꝫ ꝑ accidēs cū ꝑ ſe nō cōſideret talis act⁹ niſi ſm ea q ſunt aīe: ſcdm vo ſe hꝫ materialiter cū ſēſibiles paſſiones ſint materia moraliū actuū. tertiū vo ſe hꝫ formalr ⁊ ꝯpletiue: qꝛ rō moraliū i eo qd eſt rōnis cōplet. Vñ cū vginitas dicat ꝑ remotionē ꝓdicte corruptiōis ꝯñs eſt qd itegritas mēbri corꝑalis ꝑ accidēs ſe hꝫ ad vginitatē iquātū.ſ. ꝑ hoc qd qs ex ꝓpoſito abſtinet a delectatiōe venerea remāet itegritas i mēbro corꝑeo vñ ſi alio mō itegritas mēbri corrūpat ñ magꝭ ꝓiudicat vginitati q̄ ſi corrūpat man⁹ aut pes ipa aūt imunitas a delectatiōe q ꝯſiſtit i ſeminis reſolōne ſe hꝫ materialr: ipꝫ vo ꝓpoſitū ꝑpetuo abſtinēdi ab ea ſe hꝫ formalr ⁊ ꝯpletiue.

¶ Primo aūt querit vtrū vginitas ſit virt⁹ et 1. q.
dico qd.s.tho.xij.q.lxiiij.ar.j. ⁊ xxij.q.clij.arti.iij. ⁊ iij.q.clv.ar.j. pbat qd iquātū ē habit⁹

mētis q̄ q̄s ppetuo vult ſeruare integritatē ſit virtꝰ autoꝛitate ambroſij ꝛ rōne phica: ꝛ ītēdit pꝛio q̄ ſit ꝟtꝰ quātū ad talē habitū ſiue talis electio firmet voto ſiue nō: vt expſſe dicit ī .iiij. di .xxxiij. q .iij. ar .ij. ad q̄rtū. ꝛ di .xlix. q .v. ar .iij. q .ſ. i corpe. itēdit ēt ſcdo q̄ inquātū ē ꝟtꝰ hꝫ duos gradꝰ quoꝝ infimꝰ eſt in hn̄tibꝰ ppoſitū ppetue ꝟginitatis in q̄bꝰ eſt virtꝰ vel ſaltē diſpoſitio pꝛima ad ꝟtutē: ſupꝛemꝰ ꝟo i hn̄tibꝰ votū vt ptꝫ .xxij. q .cl. ij .ar .iij. ad q̄rtū. vbi dicit q̄ ꝟginitas ſcdm q̄ eſt virtꝰ īpoꝛtat ppoſitū voto firmatū q̄ itellige quātū ad pfectiſſimā rōnē ꝟginitatis: q2 facere aliq̄d ex volūtate firmata ptinet ad pfectionē ꝟtutis .ij. ethi. vt etiā ipe dicit .xxij. q .lxxxviij. ar .vſ. ꝛ ſic vbi volūtas eſt firmioꝛ eſt virtꝰ pfectioꝛ. Et hoc mō loquit Aug. quē ibi allegāt in ſcda diffinitione ſupꝛa recitata: ꝛ eodē modo intellige q̄ ibi ɔcludit ſcꝫ q̄ ſcdm q̄ eſt virtꝰ nunq̄ amittit niſi per pctm̄ q̄ itellige quātū ad formale ꝟginitatis nō quātū ad materiale: vt ptꝫ in .iiij. diſ .xxxiij. vbi .ſ. Et ſic ptꝫ pꝛio q̄ ſum. ang. tenēs q̄ nō ſit virtꝰ nulla adducta rōne tꝫ ꝯ .s. Ambꝛ. ꝛ .s. Tho. ꝛ rōnem ꝛ ſcdo q̄ cū imponit .s. Tho. lꝫ illū nō nouet: q̄ ſentiat votum eſſe de ratione virginitatis fallitur: q2 non vidit eum vbiq̄.

2.q. ¶ Scdo q̄rit q̄d ſenſerit .s. Tho. de amiſſione ꝟginitatis: ꝛ dico vt pꝫ .xxij. q .clij. ar .ſ. ꝛ .iiij. di .xxxiij. q .iij. ar .ſ. ꝛ di .xlix. q .v. ar .iij. q̄ triplex ē coꝛruptio. pma .ſ. coꝛpoꝛalis tm̄ .i. fractio ſignaculi virginalis vl̄ reſolutio ſeminis q̄cūq̄ mō: ꝛ ſcda mētalis tm̄ .i. ɔſenſus in rē venereā ſine ope ſubſecuto: ꝛ tertia coꝛpoꝛalis ꝛ mētalis ſimul: in quarū pma nō amittit ꝟginitas: ſed ſolū in ſcda recupabilr p pn̄iam: ꝛ in tertia irrecuperabilr. Et ſic ptꝫ q̄ cū ꝯm Vl. ex gn̄alibꝰ ſtillet triplex humoꝛ .i. vrina: ſemē: ꝛ q̄d mediū ſcdm cū vt virginitas amittat duo requirūtur pꝛimo .ſ. pollutio completa q̄ eſt reſolutio ſeminis ꝯm Vl. et ſcdo cōſenſus volūtatis in talem delectationē q̄ intelligo ſaltē interpꝛetatiue: puta q2 voluntas non remittitur quātum pōt iuxta dicta ſupꝛa conſecratio virginum .ꝯ .ſ.

3 ¶ Tertio q̄rit q̄d ſit coꝛruptio ſit q̄dē coꝛpoꝛalis tm̄ q̄ ad ſignaculū: ſꝫ tn̄ p ɔſenſum in venerē et p actū quo cōſueuit pcurari reſolutio ſeminis: puta p turpē actū vel coitū pfectū coꝛporaliter ab aliq̄bꝰ anteq̄ ſperma emittāt: et vr̄ dicēdū de mēte .s. Tho. q̄ ſi talis cōſenſus ſit imperfectꝰ .i. anteq̄ ſit q̄s doli capax ſtat virginitas mētis ꝛ coꝛpis: q2 amittit ſolū id q̄ p accidēs eſt ſignaculū: ſi vero ſit poſtq̄ q̄s ē doli capax amittit virginitas quātū ad mētē et ſic pōt recuperari p pn̄iam q̄tū ad coꝛpꝰ ēt amittitur ꝯm Vl. q̄ ſequit ſupple. ꝛ ſum ro. ꝛ intelligūt irrecupabilr: ſum. ꝟo ang. lꝫ dicat q̄ pdit q̄dē ſed recupabilr tn̄ vt loq̄ de mētali. cū ꝯm eū ad pditionē coꝛpoꝛalis requirat pollutio: ego ꝟo dico q̄ coꝛpoꝛal̄r nō amittit: q2 nō eſt ſecutū opꝰ quo amittit .ſ. reſolutio ſeminis in q̄ cōplet delectatio venerea. ꝛ hoc eſt de mēte .s. Tho. in .iiij. di .xxxiij. q .iij. ar .ſ. ad quintum. vbi vult q̄ ſi non adſit deciſio ſeminis et ɔīr nec declaratio cōpleta mētē ſuffocās nō amittit virginitas quantum ad materiale in ea. Et ſic patet quid ſit dicendum de puellis attentātibus carnalia anteq̄ ſpermatizent.

¶ Quarto querit q̄d ſi coꝛruptio ſit coꝛpalis tm̄ quo ad reſolutionē ſeminis: puta in ſomno vel ebꝛietate aut rōne infirmitatis vel hmōi: ꝛ tn̄ cōſenſus pceſſit aut ſecutꝰ eſt: ꝛ dico q̄ ꝯm .s. tho. p p̄dicta ſi ſint pter ppoſitū nō pdit virginitas: ꝛ idē al. dicens q̄ nō amittit p pollutionē i ſomnis ſed tn̄ ſum. cō. poſt Vl. addit q̄ ſi plꝫ delectatio nocturne pollutiōis ante pdit virginitas et idē dicit de eo qui dat cām huic pollutiōi in vigilia p conſenſum in turpē delectationē vel actū q2 tūc hec duo coniūgunt in rōne viꝰ peccati ſecꝰ ſi det cā p negligētiā venialē circa delectatiōes carnales vel repletionem ꝛ hmōi ſi vero cōplacētia pollutionē talē ſequatur credit Vl. perditam virginitatem et intelligit irrecuperabiliter ſed ꝯm alios reparatur per penitentiam quod videtur verius. 4

¶ Quinto queritur quid de mulieribus q̄ coꝛrumpuntur a viris dū doꝛmiunt vel ſunt ebꝛie aut amentes: et dicit .s. Tho. vbi .in .iiij. quod nō perdunt virginitatem niſi ea intentione uiſſent doꝛmitum vt cognoſcerentur. 5

¶ Sexto queritur q̄d de cognitis violenter: et dicit .s. Tho. in .iiij. quod virginitatē non perdūt ſi violēter ab hōie vel a demone incubo ſi quantū poſſunt renitant ꝛ conſeruent coꝛpus a coꝛruptione vel ſaltem mentem a conſenſu. 6

¶ Septimo queritur de patientibus fluxū ſeminis: et dicit .s. Tho. .v. .v. vbi ſupꝛa quod non perditur virginitas ſi ſit pꝛeter pꝛopoſitū: ſicut nec in reſolutiōe ſeminis in ſomno: quāuis caro ſentiat delectationem. 7

Virginū conſecratio declaratur ſupꝛa conſecratio virginum.

Vis ē maioꝛis rei īpetꝰ q̄ repelli ſi pt. ff. q̄ met. cā. l .ij. C ſio autē differat a metu. vide ꝟ. metꝰ ē aūt duplex vis. Nā ē vna publica q̄ ſit nedū cū armis: vt .l .ſ. ff. ꝺvi pu. ſꝫ ēt cū ol q̄ ꝑt nocere: vt in .l. armatos. ff. e. ti. q̄ tenet nō ſolū vim faciēs cū p̄dictis: ſꝫ ēt q̄ armate domū aut poſſeſſionē alterꝰ ingreditur ſine cauſa legitima: puta pꝛo vſu venandi: itineris: nauigationis: vel mercatiōis: vt in lege pma ꝛ .ij. ff. de vi.

pu. Alia vero di priuata q.ſ. ſit alicui ſine armis etiã coadunatis hoĩb⁹: vl' ſi res debitoris ſine iudicis autoritate occupet᷑. de q̃ plene h᷑.ff. de vi priua. p totũ. ¶ Utrũ autẽ liceat vim inferre oſtiũ vel murũ ĩfringẽdo: dico q̃ q̇s h̃z poſſeſſionẽ alicui⁹ rei p̃t tã ĩ p̃ſonã ĩpediẽtẽ q̃̃ ĩ oſtia ⁊ muros illius loci: vt valeat vti iure ſuo. nedũ iudex ſʒ ⁊ q̇libet. vt no. pañ. in. c. ſ. de ĩmu. ec. q̃ nõ vult aliq̇d de nouo. ſʒ ſolũ ius ſuũ defendere vel p̃ditã icõtinẽti recuperare. Si vero nõ h̃z poſſeſſionẽ lʒ h̃eat actionẽ hypothecariã. vel aliã ad illã rẽ ↄ̃ſequẽdã. tũc nõ p̃t ẽt ſi ſit iudex vel p̃lat⁹ p̃pria autoritate: q̃uo loq̇t᷑. c. eũ q̇. de p̃bẽ. li. vſ. ⁊. l. ſi q̇s ĩ tãtã. C. vñ vi. q̃ iſte nõ dʒ p̃pria autoritate ĩferre. q̃ diceret ſibi ius ↄ̃. l. vnicã. C. ne q̇s in p. ca. ¶ Pena aũt vim ĩferẽtis eſt vt p vi publica deportet᷑: vt no. gl. in. l. q̃ dolo. in fi. ff. de vi pub. p p̃uata vero punit᷑ in tertia parte bonoꝝ. ⁊ nõ p̃t eẽ iudex ſenator. vel aliũ honorẽ h᷑e tãq̃̃ ĩfamis vt. l. ſ. ff. d̃ vi p̃ua. Utrũ autẽ vim vi repellere liceat dic. vt. ꝫ. bellũ. ij.

¶ De viſitatione ⁊ procurationibus.

Viſitatio vt ſumitur in p̃poſito videt᷑ importare indagationem viſitatoris factam circa regimẽ locorum ⁊ vitam perſonarum que viſitentur.

1. ¶ Primo aũt q̃rit᷑ q̇s poſſit viſitare: ⁊ dico q̃ viſitationẽ facere p̃õt q̇libet habẽs ordinariã iuriſditionẽ in aliquos ſicut archi. ĩ tota p̃uincia: de cẽ. romana. ⁊. c. p̃petuo. li. vſ. ⁊ ep̃s ĩ ſua dioceſi. de of. or. cõquerẽte. itẽ archidiacon⁹. et decan⁹ de cẽſi. cũ ap̃ls. de offi. archi. mandamus. itẽ abbates ⁊ p̃lati religioſoꝝ p̃ñt viſitare monaſteria ⁊ monachos ſ̃m eorũ ĩſtituta de ſta. mo. c. vlti. ⁊ pe. itẽ legati ap̃lice ſedis ⁊ q̇b⁹ cõmittitur a papa vel a prelatis ordinarijs eis exiſtentib⁹ impeditis. x. q. ſ. ep̃m. de offi. or. inter cetera. ⁊ co. ti. ſi ep̃s. lib. vſ. Quidã tñ dicũt inferiores ep̃is nõ poſſe viſitare per aliũ obſtãte cõſuetudine exceptis religioſorum prelatis qui etiã per alios viſitãt. Uide etiã. ĩ. c. ij. ꝙ. v.

2. ¶ Scdo q̃rit᷑ q̇s ordo ſit in viſitatiõe tenẽdus. et dico q̃ archiep̃s dʒ plene viſitare p̃io dioceſim p̃priã totã incipiẽdo a. c. ſue eccl'ie p̃io. et ſic tota viſitata q̃ ad eccl'ias maiores ⁊ minores cõmode viſitabiles ⁊ earũ p̃pl'os ſaltẽ ↄ̃uocando de plurib⁹ locis ad vnũ p̃trãſibit ad al's dioceſes ſue p̃uĩcie. viſitãdo eccl'ias. monaſteria. ĩtellige ẽt exẽpta niſi ſint in hoc priuilegiata ſ̃m Archi. ⁊ pia loca. i. hoſpitalia: de cẽ. romana. li. vſ. Et ſil'r faciet ep̃s primo incipiẽdo a ſuo cap̃lo. Legati aũt de latere iſtũ ordinem ſeruare nõ tenent᷑ ſ̃m hoſt. nec archi. in viſitatione ſuffraganeorũ ſi ingerat᷑ difficultas. nec viſitatores religioſoꝝ: ſed ſeruabũt ſua ſtatuta vt in. d. c. romana. vbi vide quod not.

3. ¶ Tertio q̃rit᷑ vtrũ archi. vna dioceſi viſitata in toto vel in p̃te poſſit ad eã viſitãdã reuerti: et dico q̃ nõ niſi oẽs ⁊ ſua iterũ fuerit in toto vel in parte viſitate: ſʒ ſi forte aliqua eccl'ia viſitate dioceſis indiguerit iterũ p̃ri⁹ p̃dictis alijs viſitari. tũc p̃t redire ad illã ſi a dioceſano fuerit req̇ſit⁹: vel de ↄ̃ſilio ⁊ aſſenſu oĩm aut maioris p̃tis ſuffraganeoꝝ ⁊ ſi difficultatẽ malitioſe adhibuerint licẽtia petat᷑ a papa. Poſt viſitationẽ aũt oĩm dioceſum licitũ eſt ei viſitationẽ iterare: prius tñ req̇ſito ſuffraganeoꝝ cõſilio ⁊ deliberatiõe ⁊ ipſi⁹ diffinitiõe habita corã eis: q̃ in ſcriptis redigẽda ſunt ⁊ tũc poterit viſitare ẽt ſi nõ ĩteruenerit ſuffraganeorũ aſſenſus: ita tñ q̃ illa loca p̃ri⁹ viſitet: q̃ in priori viſitatiõe nõ fuerũt viſitata. Hec oĩa ĩ. d. c. romana.

4. ¶ Quarto q̃rit᷑ q̃uo fieri dʒ viſitatio. ⁊ dico q̃ dʒ viſitator p̃io p̃ponere verbũ dei. et demũ de vita ⁊ ↄ̃uerſatiõe miniſtrãtiũ in eccl'ijs ⁊ locis alijs diuino cultui deputatis: ac ceteris q̃ ad offm̃ ſuũ ſpectãt inq̇rat: ⁊ ſine iuᷤo ac coactiõe ad eoꝝ emẽdationẽ p ſalubria ↄ̃ſilia ĩducat lenib⁹ ⁊ aſperis ſicut ſibi videbit᷑ expedire. Q̃ ſi de aliq̃ orta fuerit infamia ↄ̃ aliquẽ. denũciet ordĩario vt inq̇rat ſi ipſe nõ ẽ ordinari⁹ notoria vero corrigere poterit ⁊ punire: vt in. d. c. romana. Et iſta forma eſt de p̃cepto oĩb⁹ p̃latis ordĩnario iure viſitãtib⁹ exceptis religioſoꝝ cõſuetudinib⁹ ⁊ regularib⁹ ĩſtitutĩ vt ĩ. d. c. romana.

5. ¶ v. q̃rit᷑ vtrũ viſitator aliq̇d recip̃e poſſit a viſitatis: ⁊ dico q̃ ſic. ſ. p̃curationẽ ad quã tamẽ eccl'ia paup̃ nõ grauat᷑ ſ̃m archi. poſt Archi. et goſ. vñ gratis viſitabit. ſʒ aduerte q̃ opʒ p̃io q̃ recipiat p̃curationẽ ſolũ: ſcd̃o q̃ ſolũ a locis viſitatis nõ ab alijs. tertio q̃ ſolũ ſit p victu illi⁹ diei ſiue ſit in victualib⁹ ſiue ĩ pecunia de volũtate viſitati: q̃rto q̃ vna die vnã tãtũ procurationẽ recipiat. ſiue vnã ſiue plures viſitet eccl'ias. ſi tñ vna die viſitationẽ explere nõ p̃õt plurib⁹ dieb⁹ p̃curãd⁹ ſ̃m Inn. ⁊. x. q. ſ. placuit. ⁊ idẽ Hoſt. q̇nto q̃ ip̃e ordinari⁹ p̃ſonal'r viſitet: q̃ ſi viſitet p̃ aliũ viſitãti q̇dẽ expenſas miniſtrare tenent᷑ viſitãti. de of. or. ſi ep̃s. li. vſ. ſʒ ep̃s nihil p̃õt exigere vt ibi. Si q̇d autẽ alio mõ recip̃e ip̃e vl' aliq̇s de ſuis familiarib⁹ occaſione alicui⁹ officij vel ↄ̃ſuetudinis etiã mun⁹ q̃uocũq̃ oblatũ tenet᷑ rec piẽs duplũ reſtituere ĩfra mẽſem eccl'ie a q̃ illud acceptũ ẽ alioq̇n p̃triarche archiep̃i ⁊ ep̃i ſũt ĩterdicti ipſo facto ab ingreſſu eccl'ie inferiores vero a p̃dictis ſunt ſuſpẽſi ab offõ ⁊ b̃nficio donec dcm̃ duplũ reſtituant: nec vʒ remiſſio vel datiũ liberalitas ſeu gr̃a eos liberare niſi reſtituãt. Colligũt᷑ hec ex c. exigit. iũcto. c. felicis. ⁊. c. romana. d̃ cẽ. li. vſ.

¶ Sexto q̄rit̃ q̄d notauerint doct. sup. d. c. romana. opportunū visitatori ad sciẽdum ⁊ dico multa. de quib⁹ plene p̄ archi. iij. parte. ti. xxi.
1. di. c. x. §. vlti. ¶ Primū. Ep̄s visitãs p̄ aliū tenet̃ ei nõ q̄dẽ de expẽsis de quib⁹ tenent̃ visitati: sed de alijs necessarijs. de of. or. ſi ep̄s. li. vi. id est
2 de eq̄s. vestib⁹. ⁊ familia ⁊ h̄mōi. ¶ Scdm. Cõmoditas visitãdi aliquã ecclesiã ſm gl. iudicabit̃ arbitrio boni viri plena aūt visitatio nõ d̃r ſi ꝯuocet̃ synodus nec d̃r nõ plena ſm Hoſt. ſi due vel tres ecclesie vel pauce remanẽt visitã de. de ꝯse. di. ij. reuera. ⁊. xvij. q. j. deniq̄ in q̄ tñ
3 dicit inspiciẽdū esse modū regionis. ¶ Tertiū. Licet ber. dixerit archiep̄m posse visitare puinciã ſi suffraganei ſint negligẽtes tñ hoc potest esse etiã ſi nõ ſint negligentes. vt p̄z exp̄sse in c. p̄petuo. de cẽ. li. vi. ⁊ hoc libere vt ibi. i. ꝯdictione. p̄scriptiõe vel appellatione nõ obstãte
4 ſm gl. de p̄scrip. ex officij. ⁊ idẽ archi. ¶ Quartū. Scdm gl. a p̄ncipio visitator nõ d̄z exigere nec cogere ad iuramentū p̄pter q̄d occultū q̄s p̄dere cõstringat̃ ex quo tñ ſine iuramẽto referunt̃ aliqua corrigẽda postea poterit inq̄sitor sup his exigere iuramẽtū ⁊ cogere ad r̃ndẽdū et ſibi obediẽdū in his q̄ officiū respiciūt respiciūt ſm Ber. Inn. Hoſt. Jo. mo. ⁊ archi. alias delusoria esset p̄tãs visitãdi ſi coertionẽ nõ haberet: ⁊ q̄ cui cõmittit̃ p̄ncipale ⁊ accessoriū. d̃ offi. dele. de causis. Imo dico q̄d ſi visitator põt inq̄rere: põt a p̄ncipio p̄cipere vel exigere iuramẽtū de veritate dicẽda iuxta dicta. s̄. inq̄
5 ſitio. §. ix. ¶ Quintū. Scdm Jo. an. in no. ſi in visitãdo cõcurrãt archiep̄s ⁊ ep̄s ambo admittent̃ ſm Jo. mo. Alber. Inn. Hoſt. ⁊ archi. et ſi discordarẽt i s̄nia tenebit p̄ reo niſi in cã fauorabili. de proba. ex l̃ris. ⁊ addit q̄d ſm alios ſi eccl'ia nõ sufficit vtriq̄ admittit̃ primo veniẽs. vt de fo. cõpe. p̄posuisti. cū cõcor. ⁊ ſi nõ apparet q̄s p̄mo veniat p̄fert̃ archi. xi. q. iij. q̄ resistit et. c. seq̄ntib⁹. ſi v̄o cõcurrat ep̄s cū p̄lato ſibi subiecto ep̄s p̄fert̃ ſm Archi. niſi obstet cõsue
6 tudo. alle. c. in laterañẽsi. de p̄bẽ. ¶ Sextū. Dicit̃ aūt q̄s visitare ſi vadat cã chrismandi pueros ſiue cõsecrãdi eccl'ias ſiue p̄ quocūq̄ alio cõi negocio vel q̄d multos tãgit. ar. q. iij. relatū. ſm Inn. vel q̄d ſit p̄ salute aiarū vel diuino cultu ampliãdo vel statu eccl'ie reformãdo ſm Ho. x. q. j. placuit vñ i his debet̃ p̄curatio. sec⁹ ſm Inn. ſi vadit p̄ causis expediẽdis. aut ſi vadat p̄ recõciliatione eccl'ie ſm archi. vincẽtiū.
7 lau. ⁊ gof. ¶ Septimū. Si archiep̄s vel ep̄s visitans p̄dit equū aut equorū vecturas soluit et ſi'lia nõ põt hoc exigere a visitatis noĩe p̄curationis ſm Inno. ⁊ archi. ⁊ multomin⁹ expẽsas factas eũdo. tum q̄ hoc nullo iure cauet̃. tū q̄ p̄pter hoc h̄z dona dignitatis: vt exerceat spẽ cãtia ad offm̃ dignitatis: ⁊ p̄curatio poti⁹ dat̃ i
signū subiectiõis. ¶ Octauū. ſi dubiū ſit an aliq̄ crīa ſint notoria. de hoc visitator inq̄ret: quia solū i hoc vr̃ cognoscere an sua ſit iurisditio: ⁊ dicit arch. ea esse notoria quoꝝ testis est p̄pl's. xxxiij. q. v. q̄d scripsi. q̄d esse dicit ẽt ſi crimẽ est notū maiori p̄ti tñ. d̃ coha. cle. i vi'a. ¶ Nonū. 8
De familia ep̄i est cleric⁹ ⁊ laic⁹ eq̄ster vel pedester q̄ est de domo sua ſ̄z Jo. an. noĩe aūt officij intelligit̃ scriptor sigillator ⁊ h̄mōi q̄ nihil p̄sit accip̄e: l̄z addit i nouel. hoc esse verū ſi q̄d petat̃ rõne visitationis: nõ aūt rõne laboris. ar. xij. q. ij. eccl'iasticis. ⁊ idẽ Hoſt. ⁊ Jo. mo. ⁊ hoc niſi de publico reciperẽt salariū. ¶ Decimū. A 9
munere autẽ q̄d prohibet̃ accipi excipit Hoſt. esculentū ⁊ poculẽtū ⁊ encenia. que nõ extendunt̃ ad munerū qualitatẽ. ff. de offi. procon. l. solẽt. q̄d Jo. mo. limitat ſi sunt aliq̄ ibi comedenda: ſi v̄o ſint portãda periculū est reciperet aliquos capones: casẽos: vl' flascos vini. De p̄tãte visitatoris. vide Pañ. in. c. vlt. ⁊ pe. de sta. mo. 10

¶ Septimo q̄rit̃ vtrū diocesan⁹ visitare possit hospitale: ⁊ dicit Archi. post lap. ⁊ fede. q̄ ſic. ſiue ex testõ: ſiue a principio inter viuos. ordinatū fuit quod talis locus esset deputatus ad vsum hospitalibus ſiue interuenerit autoritas ep̄i ſiue nõ. vt inquirat an fiat illud propter q̄d institutū est. et maxime cū habeat signa: formã et statū loci pij ⁊ eccl'iastici: vel etiam ſic denominetur. Ad hoc de sen. excõ. ſi iudex. lib. vi. ⁊ q̄d not. archi. de prebẽ. cū de beneficio. lib. vi. 7. q.

v Itiatus corpore. vide. s̄. corpore vitiat⁹.

v Itium. vide. s̄. peccatum.

Vnanimiter de suo significato requirit̃ discrep̄atiã esse nullã: vt p̄bat̃ in. c. bone. el. ij. de po. p̄la. ⁊ in. c. ſi vnanimiter. e. ti. ⁊ l̄z Inn. in. c. cū in eccl'ia. de cau. po. ⁊ p̄prie. ⁊ ibi Pañ. 2

v Niuersitas. vide. s̄. collegium.

v Ncie vide. s̄. hereditas.

¶ De vnctione extrema.

Vnctio eccl'ie ſm Pet. de pal. in. iiij. dis. xliij. est triplex. vna scz que nec sacr̃m nec sacr̃ale est q̄ nec per se gratiam causat: nec ad aliq̄d sacr̃m p̄ficiẽdū vel suscipiẽdū ordinat̃ vt vnctio regū: vñ ea fieri nõ d̄z cū materia consecrata ⁊ multo min⁹ cū chrismate: nec fit in capite sed in humero vel armo: scda est sacramẽtalis nõ sacr̃m. q̄ scz ad sacr̃m ordinat̃ vel suscipiẽdū vt vnctio catecuminorū: vel p̄ficiẽdū: vt vnctio baptizati in vertice: tertia est sacr̃m per se. ⁊ est duplex. s. chrismatis in fronte p̄ ep̄m: et olei sci per sacerdotẽ in extremis. Unde vnctio extrema vnū est ex sacramẽtis ecclesie: de 1

4

quo ſ.c.vnico.de ſac.vnctio.ꝛ de hac itēdimꝰ.

1. q. ¶ Primo autē q̄rit̄ q̄ ſit materia huius ſacramēti: ꝛ dico qꝺ ſm oēs doc. qꝺ eſt oleū oliuarū cōſecratū ab ep̄o: ita qꝺ tam oleū tale quā ꝯſecratio eiꝰ eſt de neceſſitate ſacramenti. Uñ ſm Pe. de pal. nō poſſet facere papa qꝺ eſſet oleū nucū: ſꝫ hoc poſſet de vnctiōe catecuminoꝝ et manuū ſacerdotaliū cū ſint ſacr̄alia: vñ ſi oleū nucū vel alius liquoꝛ miſceat̄ eſt tranſgreſſio ꝑcepti: ꝛ ſi ꝑpt̄ mixturā ſpecies mutaret̄: eſſet irritatio ſacramēti: ſi aūt miſceret̄ oleū oliuarū totū ſit cōſecratū. extra de ꝯſecra. eccl. qꝺ in dubys. qꝺ intellige eo mō quo dictū eſt ſupra aqua bñdicta. §. iij. Et ex illo tex. infert ibi pan. qꝺ cōpoſitū ex diuerſis aſſumit naturā ſimplicis dignioris. et magis dignū trahit ad ſe minus dignū. Nō poſſet etiā papa ſtatuere qꝺ fieret hec inunctio oleo nō cōſecrato. licet poſſit ipſam conſecrationem et alias hmōi mutare et conſecrare vult non autem inferioꝛ papa.

2 ¶ Scd̄o q̄rit̄ q̄ ſit eiꝰ foꝛma: ꝛ dico ſm. s. Tho. ꝛ Pe. de pal. ꝛ Ald. qꝺ eſt foꝛma deꝑcatiua dicēdo ꝑ iſtā ſanctā vnctionē ꝛ ſuā piiſſimā miſericoꝛdiā indulgeat tibi deꝰ q̄cq̄d deliq̄ſti ꝑ viſuꝫ. ꝑ auditū. ꝑ odoꝛatū. ꝑ guſtū. ꝑ tactū. ꝑ greſſum. repetēdo tñ ſemꝑ ꝑ iſtā vnctionē: et ita ſequit̄ ſum. ro. ꝛ ſupple. ſꝫ addit ſum. ange. i noīe pr̄is ꝛc. qꝺ nullꝰ ſctūs dicit. nec. c. nūq̄d. ꝺ ꝯſe. diſ. v. hoc ꝑbat ſꝫ loquit̄ ſolū de ſigno crucis q̄ ſacerdos ꝑficit oīa chꝛiſmata. i. ſacr̄a q̄ cū chꝛiſmatis vnctiōe ꝑſtant̄: ſm gl. q̄ etiā addit qꝺ nō remouet̄ q̄n alr̄ poſſit ſacrificari. ſꝫ refert̄ ſcm̄. Et addit. s. tho. qꝺ v̄ba indicatiui modi q̄ ſm moꝛē quarūdā eccleſiarū ꝑmittunt̄ oꝛatiōi nō ſunt de ſubſtātia ſacr̄i: vt ꝑmittendo ſic: vngo hos oculos oleo ſanctificato in noīe pr̄is et fi. et s. s. qꝺ dicit pꝛopter eccleſiam ambꝛoſianā.

3 ¶ Tertio q̄rit̄ q̄s ſit huiꝰ vnctiōis effectꝰ: ꝛ dicit. s. Tho. in. iiij. qꝺ effectꝰ eiꝰ ꝑncipalis eſt ſanatio et roboꝛatio ſpūs ꝯ debilitatē relictā ex pctō actuali vl̄ oꝛiginali: ſiue remiſſio pcti q̄ ad reliq̄as: qꝺ robur q2 ē a gr̄a q̄ pctm̄ nō cōpatit̄ ꝯñr eſt deletio pcti venialis et moꝛtalis q̄ ad culpā niſi ponat̄ obex: ſecūdariꝰ v̄o eſt ſanatio coꝛꝑis ſm qꝺ expedit ꝑncipali fini. i. ſanationi ſpūs. Et i vltiā vnctiōe q̄ eſt foꝛmalis reſpectu prioꝝ confert̄ gr̄a ꝑhens effectum ſacramēti.

4 ¶ Quarto q̄rit̄ q̄s ſit eiꝰ miniſter: ꝛ dico ſꝫ. s. Tho. qꝺ ſolꝰ ſacerdos. nec pōt aliꝰ iniūgere ēt in articulo nec̄itatis. ꝺ. c. vnico. ꝛ de v̄b. ſigni. q̄ſiuit. vbi hoc dr̄ eē ſacerdos ꝑſēterno ꝛ ſolꝰ. ꝛ idē her. ꝛ hoſ. vl̄ ſm ium. cō. ēt auxiliāte laico in neceſſitate ꝛ reſpōdēte. Solꝰ inquātū ſacerdos ꝑpꝛiꝰ iniūgit ex nec̄itate ꝑcepti ſꝫ nō ſacr̄i ſm Pe. de palu. alius aūt ſacerdos hoc nō pōt ſine lnīa ꝑpꝛiī vel i neceſſitate ponēdo ſpē i ratihabitiōe: ꝛ idē de viatico: q2 neceſſitas nō hꝫ legē. j. q. § imo. etiā ſi eſſet ſuſpēſus ab ingreſſu eccl̄ie ſm archi. faciēdo ꝑ aliū poꝛtari neceſſaria ꝺ eccl̄ia. ſecꝰ ꝺ ſuſpēſo ab offō. ꝛ ꝑciſo. Hoc tñ Archi. nō admittit de religioſis ēt i neceſſitate: q2 incurrerēt i canonē. cle. religioſi. de ꝑuil. ſi darēt viaticū vel extremā vnctionē. licentiā tñ iniūgēdi ſm Arch. dare pōt ꝑpꝛiꝰ ſacerdos ēt ſi ſit excōicatꝰ. ſicut ꝛ excōicatꝰ ac ſuſpēſus a iuriſditiōe dat lnīaꝫ audiēdi ꝯfeſſiōes lꝫ excōicatus nō poſſit delegare. Et ſi ſacerdos inungēdo deficeret ſi aliq̄ ꝑtes ſunt inūcte qꝺ factū eſt iterari nō dꝫ: ſed vnctiones q̄ reſtāt ꝑ aliū ſacerdotē cōpleant̄ ſm. s. Tho. al. ꝛ Pet.

5 ¶ Quinto querit̄ quibꝰ hoc ſacramētū debeat dari: ꝛ dico multa. ¶ Primū. Dari dꝫ ſꝫ ge. ꝛ. s. Tho. ſolis adultis infirmiꝫ in periculo moꝛtis conſtitutis ex ipſa infirmitate vel ſenectute: vñ nec pueris q2 nō hñt infirmitatē ex pctō actuali. nec bellaturis. aut nauigaturis aut occidendis dat̄. q2 nō iminet eis moꝛs ex defectu nature: ſꝫ euētu foꝛtune. ¶ Scdm̄. Scdm̄. s. Tho. in iiij. d. ſ. xxiij. hoc ſacramētū exhiberi nō dꝫ his q̄ nō pñt illꝺ recognoſcere ꝛ cū deuotiōe ſuſcipere et ꝑcipue furioſis et amētibꝰ qui poſſunt irreuerentiā ſacramento per aliquā immunditiam facere: niſi haberent lucida interualla in q̄bꝰ ſacramēta recognoſcerēt: et ſic eis cōferri in ſtatu illud poſſet. Pet. autem de palu. dicit qꝺ dari nō debet furioſis ꝑpetuo: q2 eſſet mendaciū in foꝛma cū dicit̄ quicquid deliquiſti cū nō deliquerit ſed habentibꝰ lucida interualla et phꝛeneticis dari debet etiā ſi opoꝛteret eos ligare: et hoc niſi ante furiā ꝛ phꝛeneſim eſſēt manifeſte impenitentes. Si vero ante phꝛeneſim vel amiſſionē loquele hoc nō petiuerūt diſtinguendum eſt: q2 ſi talis erat excōicatus vel male vite notoꝛie: ꝛ nō oſtēdit ſigna pnīe: non dꝫ ei dari: q2 ſemel malus ſemꝑ ꝑſumitur eſſe malus: niſi contrariū pꝛobet̄. de reg. iur. li. vj. ſed ſi erat bone vite nō pꝛeſumit̄ immemoꝛ ſue ſalutis in moꝛte pluſq̄ꝫ in vita: vnde pꝛeſumit̄ qꝺ petiuit lꝫ nō pꝛobet̄. vel qꝺ petiuiſſet ſi aduertiſſet: et qꝺ petere voluit ſꝫ foꝛte nō potuit nec actualis deuotio requirit̄ in eo q̄ illā habere nō pōt. Et iſta eſt veritas et ita etiam ſentit s. Tho. nō obſtante pꝛimo qꝺ dicat hic requiri actualē deuotionē ſicut in euchariſtia: q2 verū eſt de ꝑſenti vel de pꝛeterito: vel ſi adeſt facultas imo hoc facit ad oppoſitum: quia ſecundū eū tali dat̄ euchariſtia in qua non requirit̄ deuotio minoꝛ: nec obſtāte ſcd̄o illo verbo in ſtatu illo: quia loquit̄ de amētibus in quibus eſt veriſimile periculū irreuerētie. Et hec patēt:

q: s.tho.ibi diſtinguit hoc ſacr̃m in hoc a baptiſmo qđ dari pōt pueris ⁊ ꝑpetuo amētibus ⁊ cōparat eucariſtie.dar tñ habentibꝰ lucida interualla. Nec ob.qđ de amētibꝰ nō diſtīguat. q: iā.ꝯ̄.diſtincti erāt. Et ideo nō bñ dicit ſum. ange.⁊ ro.qđ ſi i ſana mēte nō petiuerūt nō dz
3 eis dari. ¶ Tertiū.Scđm Arch.poſt pe.de pal. eis dari baptizatis i articulo mortis: q: lꝫ eis ſit remiſſa oīs culpa ⁊ pena remanet tñ pugna ꝯ hoſtē: nec ē mēdaciū in forma lꝫ nō deliq̄rit poſt baptiſmū.q: remāſit in eis debilitas mentis.ſ.cauſata ex ꝑoribꝰ delictꝭ.q̄ nō tollit oīno
4 ꝑ baptiſmū. ¶ Quartū. Scđm archi.poſt pe.de pal.his de qbꝰ dubitat an ſint mortui dari pōt ſub iſta forma ſi es mortuꝰ nō te vngo:ſꝫ ſi ñ es mortuꝰ ꝑ iſtā vnctionē ⁊c. Et ſi inter vnctiões apparēter deficiat q̄ ſequunt omittenda ſunt.
6 ¶ Sexto q̄rit qbꝰ ꝑtibꝰ corpis debeat hoc ſacramētū exhiberi:⁊ dico ſm al.pe.⁊.s.tho. qđ inūgi debēt inſtrā q̄nqꝫ ſenſuū.ſ.oculi. aures. nares.labia.manꝰ.q:.ſ.tactꝰ viget maxīe i pulpis digitoꝝ ⁊ pedes ꝑpter vī motiuā.et renes ſm aliqs ꝑpter vim appetitiuā:i carētibꝰ autē p̄dictis membris vnguntur loca ꝓpiora.
7 ¶ 7.q̄rit qualr debeat exhiberi ⁊ dicit Pe.de pal. qđ totū inſigere ⁊ deinde ad libitū dicere formas eſt deceptio aīarū ſicut ſi puer immergeret p̄io.deinde ex interuallo diceret ego te baptizo: vel ſi epꝯ traderet librū ordinādo et poſtea diceret accipe ꝑtātē: qđ eſt cōtinuationem cauſe diuidere.Solū eñ in ſacr̄o pnīe ex interuallo hore vel diei ꝑmiſſum eſt vt poſt cōfeſſionē eſt materie exhibitio poſſit qs abſolui quod eſt impoſitio forme. Secus in his in quibus ꝓponens materiā imprimit formā.
8 ¶ Octauo queritur vtrū hoc ſacramētū poſſit iterari:et dico ſm.s.tho.et alios hoc ſic:etiā in eadē infirmitate q̄ſcunqꝫ eſt quis in articulo mortis modo ſit caſus diuerſus:puta q: nūc hydropicus eſt in articulo mortis.poſtea euadit:et iterum venit ad articulum mortis.
9 ¶ Nono queritr vtrū hoc ſacr̃m ſit neceſſitatis ⁊ dicit.s.tho.quod non:ſi tamen omittatur ex contemptu dānabile eſt:ſecus ex negligentia.

Voluntariū a volūtate dictū importat motū vel actū a ꝓpria inclinatiōe procedētē ꝓpter finē cognitū.xij.q.v.inuolūtariū ꝟo importat negationē volūtarij. Vñ notādū eſt qđ in actibꝰ humanis aliq̄d eſt oīno volūtariū.vt qđ ſit ſpōte ſine violētia ignorātia ⁊ metu q̄ddā ꝟo eſt oīno inuolūtariū.vt qđ qs nullo mō vult.vt ſm phm ⁊ dama.qđ ſit ꝑ violentiā ſed abſolutā:et ſm phm qđ ſit ꝑ ignorātiā ſcꝫ facti ꝑmiſſa debita diligētia.vñ ēt lꝫ ꝑ dicit qđ errātis nulla eſt volūtas.l.cū teſtiū.C.de iur. et fa. igno.quoddā ꝟo ē mixtū ex volūtario ⁊ inuolūtario. vt primo q̄dē qđ ſit metu ſeu coactiōe ꝯditiōata ſꝫ phm in tertio ethicoꝝ qđ q̄dē.s. tho.ij.ij.q.vi.dicit eē inuolūtariū in ſe ꝯſideratū:ſꝫ volūtariū in caſu.ſ.ad vitādū malū qđ timet vñ eſt volitū ꝑpter aliud ⁊ ſimplr volūtariū vt ibi pbat:et ſecūdo quod ſit ex ignorātia volita ſeu conſequenter ſe habente ad volitū. de quo.ꝰ.ignorātia in p̄n.⁊.xij.q.vi. ar.viij.

Voluntas eſt appetitꝰ rōnalis de q̄ philoſophice ⁊ theologice multa dicuntur et dici poſſent: ſꝫ q̄ntū ꝑtinēt ad p̄ſentē ſpeculationē ſolū habemꝰ videre q̄no teneamur hr̄e volūtatē deo ꝯformē. ⁊ breuit colligēdo iſtā materiā vt mihi qđ nūq̄ aget ꝯ p̄ceptū de cōformitate is q̄ obſeruat hec:p̄io qđ i gnē velit q̄cq̄d deꝰ vult:ſcđo qđ in ꝑticulari nihil velit de q̄ ꝯſtet ſibi qđ ſit ꝯ diuinā volūtatē p̄ceptiuā:tertio ꝙ q̄cq̄d vult velit ſub rōne boni ſm rōnē:⁊ explicite vł implicite ſub hac ꝯditiōe ſi deo nō diſpliceat. ¶ Quātū aūt ad ꝯformitatē q̄ eſt in operādo ex charitate dico ꝙ tenet q̄ſqꝫ opari ex charitate ſi vult mereri nō aūt ſi vult non peccare vel effugere penam: ſed ſufficit ſi operetur ex charitate quādo tenetur ex charitate aliquid facere: ſeu facere aliquid quod ſine charitate fieri nō poteſt vt recipere ſacr̄a:et ſm aliquos quoties implemus p̄ceptū dei affirmatiuū in caſu in quo illud nō implere eſſet mortale:ſecꝰ vbi eſſet veniale vel nullū.ſicut ſi quis naturali pietate honorat patrem extra neceſſitatem.

¶ De voto primo in ſe quid ſit.

Votū a volūtate dictū eſt ſm. s.tho.ij.ij.q.lxxxviij.et l.iiij.di.xxxij.tāq̄ a p̄mo mouēte rōnē ad vouēdū:⁊ nō ſupple tāq̄ ab eo in cuiꝰ ꝓpoſito pficiat. Et ſm eū ad votū tria ex neceſſitate requirunt p̄mo deliberatio. ſcđo ꝓpoſitū. tertio ꝓmiſſio in q̄ pficit rō voti.et eſt eſſentialr votū qđ ſuo noīe importat obligationē volūtariā. Vñ.ecc. iiij. ſi q̄d vouiſti deo meo ne moreris reddere diſplicet eñ ei infidelis et ſtulta ꝓmiſſio. Supaddūt tñ aliq̄ alia duo ad voti ꝯfirmationē.ſ. ꝓnūciatio oris ⁊ teſtimoniū alioꝝ. Et iđ ſcđm diuerſa neceſſaria diuerſimode diffinit. Hec ex illo q̄ ꝑ deliberationē itelligit cogitationē ſiue ꝯſiliū ⁊ ꝯcluſiōe cōſilij quā hō fecit ⁊ interdā pene repēte facit q̄ dr ſic vel ſic faciēdū ē:ꝑ ꝓpoſitū ꝟo intelligit actū volūtatis aſſentiētis ꝯcluſiōi ꝯſilij volēdo vouere:qđ ēt dr deliberatio ſicut qui vult al q̄d facere dicit deliberare. Igit votū ſm magi.in.iiij.diſ. xxxviij.eſt teſtificatio quedam ſpontanee promiſſionis que deo et de his que dei ſunt fieri debet:ſed ſꝫ.s. Tho.diffinit votū exterius ꝓlatū quod ma-

trimoniū īpedire pōt: ſ3 ēt cōpletiſſime expli-
cet votū interiꝰ: de quo vide ſrīs in.iiij.vbi.ſ.
Scdm aliquos vō theologos vt recitat.s.tho.
votū eſt cōceptio melioris ꝓpoſiti cū delibera
tiōe firmata vbi ꝯceptio ſumit̄ ꝑ enunciatione
ꝓmiſſiua ſ3.s.Tho.ſm richar.aūt ī.iiij.di.xxx-
viij.votuȝ eſt ꝓpoſiti ſupererogātis ꝓmiſſio deo
facta ꝑꝑ bonū finē ex deliberatiōe firmata: vbi
ly ſupererogātis.idē eſt qꝺ ly melioris boni.i.ca
dētis ſub ꝯſilio nō ſub ꝑcepto. Ray.auteȝ dicit
qꝺ votū eſt alicuiꝰ boni cū deliberatiōe facta ꝓ
miſſio: ꝛ īt͠ellige boni melioris ſiue cadētis ſub
cōſilio tm̄. Et oēs ꝑdicte diffinitiōes ſunt vere
ꝛ ſufficiētes ad ſenſum diffinientiū: ſ3 cōplecten
do mētē s.Tho.ꝛ alioꝝ theologoꝝ: dico qꝺ vo
tū eſſentialr̄ eſt ꝓmiſſio fcā deo ꝑuia delibera-
1.qõ tiōe ꝛ ꝓpoſito de aliq̄ bono vl̄ de bono meliori.
Ꝺ Primo auteȝ querit̄ vtrū ad votum requirat̄
deliberatio: ꝛ dicit.s.Tho.qꝺ ſic vñ votū factū
ex ſurreptiōe ſine deliberatione non tenet nec
obligat niſi ex congruo.de quo.j.titu.ij ſ xiij.
2 Ꝺ Scdo ꝗrit̄ vtrū ad votū propoſitū req̄rat̄ et
ſufficiat. ꝛ dico ꝙ req̄rit̄.vt pȝ ex ſe ꝛ ex dictis ꝛ
ſ3 canōiſtas ſufficit ſ3.s.th.vō nō ſufficit ſ3 re
q̄rit̄ ꝓmiſſio: qꝺ tota ſcola theologoꝝ ſequitur
ꝛ vt expꝛeſſuȝ ꝑ ſacrā ſcripturā q̄ votū appellat ꝓ
miſſionē ī multis locis vt colligit̄.ſ.religio.v.ſ.
viij. ꝛ idē ꝑ iura canōica.vt ī.c.līraꝝ tuaꝝ.ꝺ vo.
vbi expꝛeſſe pȝ qꝺ ꝓpoſitū nō ē votū. ꝛ ꝑ iura ciui
lia: q2 votū cauſat̄ ex quadā pollicitatiōe.ff.de
pol.l.ij.pollicitatio aūt ē q̄da ꝓmiſſio.vt.ſ.pa
tuit ī vbo eo.vñ ꝛ archi.hoc ſequit̄ ī.c.q̄ bona.
xvij.q.j.ꝛ īplicite gl.ī.ꝺ.c.līraꝝ tuaꝝ ſi tota le-
gat̄ ꝛ gl.xvij.q.j.ī ſum.tenēdo ꝙ ꝓpoſitū nō ob
ligat ad mortale.ꝛ Pan.ī.ꝺ.c.līraꝝ.dicēs hoc
ſibi placere multū: ſ3 multas canoniſtaꝝ theori
cas inde dicat euerti ſicut ꝛ verū eſt. Jura ergo
q̄ firmāt deciſionē ſup ꝓpoſito dicēdo qꝺ ꝓpoſi
tum abſolutū ſiue deliberatuȝ obliget.vt.c.nu
ptiaruȝ.ꝛ.ꝺ.c.qui bona.xvij.q.j.ꝛ.c.cōſulti.de
regularibus cū ſimilibus intelligēda ſunt de ꝓ
poſito ꝯ cū promiſſione firmatū ſm pano.in.ꝺ.c.li
teraꝝ.ſiue cum animo ſe obligandi ſm gl.ibi.
3 Ꝺ 3.ꝗrit̄ vtꝝ ſoli deo fiat votū: ꝛ dico ꝙ ſic: ſ3 ali
q̄n deo q̄s voueat aliq̄d exhibēdū hoi vl̄ ſcō.vñ
dicit.s.th.ij.ij.q.lxxxviij.ar.v.ad tertiū ꝙ votū
ſoli deo fit: ſ3 ꝓmiſſio fieri pōt ēt hoī: ꝛ ip̄a ꝓmiſ
ſio hōi q̄ fit hoī pōt cadere ſub voto inquātū ē
quoddā opus virtuoſuȝ. Et ꝑ hūc modū intelli
gēdū eſt votū quo quis vouet aliq̄d ſanctis vel
ꝑlatis: vt ipſa ꝓmiſſio facta ſctīs vl̄ ꝑlatis cadat
ſub voto materialr̄: īquātū.ſ. homo vouet deo
ſe impleturū qꝺ ſanctis vel prelatis promittit:
hec ille qui intendit qꝺ votum principaliter ſit
deo: vt patet in.iiij. diſtin. xxxviij.q.j.ar.j.q.j.

Ꝺ Quarto ꝗrit̄ vtrū votum ſit neceſſario de bo 4
no meliori.i.cadēte ſub conſilio ꝛ nō ſub ꝑcepto
ꝛ dico multa. Primū. Dupl̄.votū dr̄ eē de aliq̄ 1.di.
ſm mētē doc.pꝛio ſicut de re q̄ deo ꝓmittit̄: ſic
vouēs religionē vt mortē euadat dr̄ votū feciſ-
ſe de oꝑe virtuoſo: ꝛ ad iſtū ſenſuȝ loquūt̄ doct.
q̄n dicūt votū eſſe de meliori bono: ſecūdo ſicut
de re q̄ a deo petit̄ q̄ eſt finis vouēdi. Vñ ricb.
in diffinitione addit ꝓpter bonū fineȝ ꝙ tñ nō
fuit neceſſe: q2 ſicut nō eſt ꝓmiſſio q̄ promittit̄
qꝺ diſplicet ſ3 cōminatio vt dicit.s.tho.ita nec
q̄ ꝓmittit̄ pro eo ꝙ diſplicet. Secūdū. Vota fa 2
cta ꝓpter malū finē ſm archi.nō valēt ſ3 vouēs
peccat ſicut ſi q̄s voueat ieiuniuȝ vt poſſit ini-
micū occidere: ſicut nec valeret votū de re mala
q2 deꝰ nihil acceptat ꝯ ſe: ꝛ ſ3 Archi.magis deo
plȝ in his trāſgreſſio quā obſeruatio.22.q.iiij.
in malis. Vota aūt quātū ad finē indifferentia
reſpectu vite eterne: vt q̄ aliq̄n fiūt pro aliq̄ tꝑali
cuius adeptio ad eternam vitaȝ non eſt vtilior
quam priuatio tenēt: niſi vergerent ex caſu ali-
quo in malum exitum vt votum inepte. Judi.xj.
Ꝺ Tertiū. Loquēdoꝰ aūt de voto quātuȝ ad illꝺ 5
ꝙ vouet̄ ꝛ ꝓmittit̄ ex.22.ꝛ.4.vbi.ſ.a.s.tho.ſic
colligit̄: Promiſſio ē de aliq̄ ꝙ q̄s voluntarie fac̄
ꝓ alio ſi aūt ſit de eo qꝺ eſt ꝯ eū.i.ꝙ ei diſplicet
eſſet cōminatio: ſi vō ſit de eo qꝺ ei nō plȝ eſt ꝓ
miſſio vana. Igitur votum cum ſit promiſſio
deo facta nō dȝ.i.non poteſt fieri de aliquo illi-
cito: q2 eſt ꝯ deū imo ſic vouere maluȝ mortale
eſt mortale.vt.ſ.iuramētū.ij.ſ.vij.nec de indif-
ferēti: q2 nullū opꝰ eſt deo acceptū niſi ſit vtuo
ſum nec de neceſſario abſolute: puta qꝺ ſi quis
morief̄: q2 hoc fit nō volūtate ſ3 nec͞citate: nec ꝓ
pꝛie de eo ꝙ eſt neceſſariuȝ ex ſuppoſitiōe finis
i.ſalutis eterne. puta ꝙ q̄s non fornicabit̄ aut
trāſgredie̛t̄ dei ꝑcepta ſ3 de his eſt votū large ñ
rōne nec͞ctatis ſ3 volūtarie adimpletiōis ſicut
ſub voto batizari cadit abrenūtiatio pōparum
ſathane et obſeruatio fidei xp̄iane.de q̄ vide in
fra.ſ q̄nto. Vñ ē votū ꝓꝑe ꝺ oꝑe meliori ſiue bo
no ſupererogatiōis ꝙ dr̄ maiꝰ bonū in ꝯparatio-
ne ad bonū ꝙ cōiter eſt de nec͞citate ſalutis. Cor
poris aūt maceratio nō eſt accepta deo niſi in-
q̄ntū eſt opꝰ vtutis.i.inq̄ntū fit cū debita diſcre
tiōe.vt.ſ.ꝯcupiſcētia freneť: ꝛ natura nimis nō
grauet̄: ꝛ ſic cadit ſub voto: vñ ſi votū vgat ī ꝑi
culū ꝓꝑe ꝑſone nō eſt ſeruādū: qꝺ tñ cōgrue fit
ſm arbitriū ſuꝑioris: q2 in ſpectātibꝰ ad ſe falli
tur hō de facili: ita tñ qꝺ ſi ex obſeruatione ma-
gnū ꝛ magnifeſtū grauamē hō ſenſerit ꝛ ñ adſit
facultas recurrēdi ad ſuꝑiorē. tale votū ñ ſuet̄
ꝛ ſi diſpēſationē ſuꝑior nō daret: ꝛ ꝑiculuȝ imi-
neret tale votū ſecure frāgeret̄. Vota vō mulie
ruȝ de inutilibus ꝛ vanis deridēda magis ſunt

1. q. ¶ Primo aūt q̄rit̄ vtrū oē votū abſolutū ⁊ lici
tū obliget: ⁊ dicit Ricb. qḋ ſicut ꝑmiſſio licita
alicui facta aīo obligādi ſe obligat ſi acceptet̄
nō tm̄ ex ꝓcepto legis diuine: ſȝ etiā naturalis
ſic cū votū ſit ꝑmiſſio. ⁊ deꝰ cui fit illḋ acceptet
eſt obligatoriū. extra de vot. lȝ. Fallit hoc ſꝫ s.
tho. in. iiij. aliq̄n: q: dicit qḋ q̄cq̄d votū faciēdū
impediret ſi priꝰ eēt etiā voto facto aufert obli
gationē: vn̄ ſi q̄d poſſibile cū vouet̄ fiat poſtea
īpoſſibile tollit̄ obligatio. vt ſi diues vouit edi
ficare eccl'iā ⁊ ſuꝑueniēte pauꝑtate ꝑficere nō
poſſit: ita tm̄ qḋ ſi factꝰ eſt oīno impotēs libera
tus ē a toto: alioq̄n obligat̄ ſolū ad id qḋ p̄t. ⁊
ſi ex ſua culpa venit ad īpotētiā de culpa tenet̄
penitere ⁊ recōpēſare. Hoc aūt dictū ſupple. li
mitat ſi qḋ ſuꝑuenit legitīe ſuꝑueniat: alioq̄n
eſt inſtātia ſi voto ⁊ ingreſſu religiōis ſuperue
niat m̄rimoniū: qḋ non īpedit cū tm̄ aū impedi
uiſſet. ſȝ inſtātia eſt rudis: q: s. Tho. nō loquit̄
de eueniētibꝰ poſt votū mediāte volūtate vo-
uētis vt m̄rimoniū: ⁊ p̄terea ſi illud votū ſit ſo
lēne ꝑ cōfeſſionē m̄rimoniū nō ſuperuenit: q:
nullū ē: ſi ꝟo nō ſit ſolēne matrimoniū ſubſeq̄-
tur ⁊ impedit cōplementū voti. cū talis debi-
tum reddere teneat̄. ¶ Vn̄ ſm̄ Ricbar. qḋ dictū
eſt votū obligare fallit in q̄tuor caſibꝰ. Primo
ſi licitū poſtea fiat illicitū. puta q: quis fecerat
votū cōtinētie: ⁊ poſtea ꝯbit ⁊ ꝯſūr nō pōt de-
bitū negare. Secūdo ꝓpter impotētiā implen
di: vn̄ ſi q̄s vouit ieiuniū q̄ð ſine magno corpo
ris detrimēto implere nō pōt: ſi deeſt facultas
adeundi ſuperiorē ꝯuenire pōt ꝓpria autorita
te ſm̄. s. Tho. Tertio ꝓpter autoritatē diſpen-
ſantis intellige legitimā. aliter nō: vt in. c. ma
gne. codē ti. ⁊ in gl. in. c. nō eſt ſi'r. e. tit. Quar
to ꝓpter defectū ꝯditionis appoſite. de q̄. §. ſe-
quēti. Adde q̄nto ſi votū legitīe irritet̄. Utrū
autem obliget pluſq̄ȝ iuramentum. j. §. xix.

2 ¶ Secūdo q̄rit̄ an liget votū conditionatū et
1. di. dico multa. ¶ Primū. Scḋm ray. ſiue ꝯditio ſit
ḡnalis: vt ſi vixero. ſi potero. ſi deus voluerit q̄
ſemꝑ intelliguntur etiā ſi nō apponunt̄. xxvij. q.
ij. beata maria. ſiue ſpecialis. puta ſi intrauero
lōbardiā adibo ſanctū Marcū. vel ſi filiꝰ meꝰ
fuerit liberatꝰ faciā hoc vel illud. ſi ꝯditio nō
extiterit nō obligat̄ vouēs ex voto. xxxij. q. viij.
nō ſolū. de ꝯdi. ap. verū. de reſti. ſpo. olim cām.
⁊ intellige nō obligari cū. ꝓmo ſi obligatio to
taliter vel principaliter ponebat̄ in aduētu cō
ditionis: et ſecūdo niſi rō ne ſcādali. extra cod.
magne. de cōuer. cōiu. ex parte circa finē: ſicut
q̄n votū fuit publicū. ſȝ ꝯditio fuit corde reten
2 ta. ¶ Scḋm. Faciēs autē votū ſub cōditione ex
cuiꝰ culpa cōditio nō implet̄ ſm̄ ricbar. obliga
tur. ar. c. ſicut ex literis. de ſpō. vn̄ q̄ vouit ali-
quid vt deus eū preſeruaret ab aliq̄ peccato ſi
nō facit qḋ in ſe eſt vt preſeruet̄ ſicut feciſſet ſi
votū nō emiſiſſet. vel ſicutītēdebat facere q̄ū
votū emiſit. vel ſi voluntarie ſe p̄cipitauit in
peccatū nihilominꝰ obligat̄: ⁊ ita tȝ ſum. ang.
ſed tu dic qḋ obligat̄ iuxta intētionē ſuā a qua
originat̄ obligatio voti: vn̄ ſi ītēdebat obliga-
ri ſolū ſi deꝰ in vitādo peccatū cōferat ei grām
maiorē ſolito vt cōiter ſit non tenet̄ ēt ſi ex ſua
culpa cōditio nō extet: q: intēdebat qḋ per dei
gratiā ip̄e ab ipſa ſua culpa p̄ſeruaret̄. Si aūt
de ſua intētiōe neſcit diſcernere ſeruet̄ qḋ priꝰ
dictū eſt. ¶ Tertiū. Scḋm. Ric. vt refert ac ſeq̄t̄ 3
ſum. ang. votū factū de re bona et ad bonū finē
cōſequēdū per rē deuotā ſub cōditiōe etiā ma
la tenet ⁊ eſt obligatoriū extante cōditione. ⁊
hoc ſiue vouēs velit illā cōditionē īpleri: vt cū
q̄s vouet religionē ſi potuerit hr̄e coitū cū ali
q̄ muliere: ſiue nolit eā īpleri: ſicut cū is q̄ hor
ret aliqḋ peccatū vouet religionē ſi illud cōmi
ſerit. Sed hoc eſt q̄d ē verū in ſcḋo caſu q̄n vo-
uēs nō vellet cōditionē implere q: eo caſu vo
uet religionē ī penā peccati qḋ lȝ etiā ſi ip̄a re
ligio ſit horrori al's ſed in primo nō eſt verū q:
ſm̄ eū. ricb. et eandē ſum. ang. de rōne voti eſt
eſſe ad bonū finē. qḋ hic nō ē: cū finis ſit fornī
catio: vn̄ dicit archi. poſt Jo. de nea. ⁊ Ricbar.
ī. iiij. vt refert. qḋ emittēs votū ex turpi cauſa:
vt cū q̄s vouet ieiuniū ſi in fornicatione ꝓſpe-
ret̄. peccat vouēdo: nec tenet̄ implere: vn̄ dico
qḋ ille actꝰ cū nō elicit̄ a latria eo qḋ ſit vitioſꝰ
non hȝ rōnē voti nec obligat. ¶ Quartū. Si au 4
tē votū ſit factū ſub pluribꝰ conditiōibꝰ ⁊ vna
extet et nō alia obligabit̄ ſcḋm qḋ intendebat
obligari. ſ. aut ſolū oībꝰ extātibꝰ aut vna earū
et ſi ſuper hoc nō cogitauit nec ſcit diſcernere.
ſm̄ Arch. tutius eſt implere imo videt̄ neceſſa
rium. xxiij. q. viij. non ſolū. de cōdi. ap. verum.
¶ Tertio q̄rit̄ q̄n teneat̄ q̄s votū implere. ⁊ di 3. q.
co circa hoc doc. varia ſcripſiſſe: ſȝ ſꝫ. s. Tho.
ij. ij. cū obligatio voti p̄cedat ex volūtate ⁊ in-
tentiōe vouētis vt p̄ȝ Deute. xxiij. qui intēde-
bat ſe obligare ad ſtatim: tenet̄ ad ſtatim. q̄ au
tē ad certū tp̄s vel ſub certa cōditiōe nō tenet̄
ad ſtatim: ſ; d nec tardare dȝ vltra quā ſe inten
debat obligare: q: dicit̄ ibidē cum votū voue-
ris dn̄o deo tuo non tardabis redere: q: requi
ret illud dn̄s deus tuus ⁊ ſi mortuus fueris re
putabit̄ tibi in peccatū. Et ſic videt̄ velle qḋ q̄
non determinauit tp̄s tenet̄ ſtatim quā primū
cōmode pōt. ¶ Addit aūt in quarto qḋ qui rō-
nabil'r timet perpetuū impedimentū implen-
di: tenet̄ vlterius nō differre. Et ſic mens eius
eſt qḋ differre votū ſit mortale ī duobꝰ caſibꝰ:
primo quādo differt̄ vltra tēpus ad qḋ quis ſe

obligare intẽdebat: ītellige explicite vel etiã
implicite. puta qꝛ ſi cogitaſſet tm̄ tẽpus ſibi ſta
tuiſſet: ſcd̄o qn̄ nõ determinauit tẽpus: ⁊ pba-
biliter occurrere timet ipedimẽtũ ꝑpetuũ. ad-
de tertio: qn̄ nõ ẽ determinatũ tẽpus et põt q̇s
cõmode implere votũ ⁊ perastinat ex negligẽ
tia notabili arbitrio boniviri dicẽte ꝟꝟ. qꝺ ta
lis teneť ad ſtatim cũ põt ſed dabiť ei tp̄s arbi
trio boni viri ad ſe diſponẽdũ: qꝺ verũ puto ẽt
in foro ꝯſciẽtie. Vn̄ pan̄. in. c. nõ eſt voti. de vo
t). dicit qꝺ teneť ſtatim niſi interueniat ſuꝑio-
ris autoritas: ar. d. c. a ꝯꝛio. et ratio põt reddi:
qꝛ qn̄ q̇s dꝫ aliq̇d alicui ſine die teneť ſtatim ſꝫ
nõ ad ſtatim etiã ꝙ̄ primũ cõmode põt ſed ſolũ
requirẽte creditore: qꝛ ex tũc eſt in mora: deus
autẽ ſemꝑ votũ req̇rit. Secus videť ſi procra-
ſtinat ex ſpe maioris cõmoditatis: vel qꝛ ſine
magna negligentia eſt oblitus ex multitudine
occupationum vel rei paruitate ⁊ huiuſmodi.

4 ¶ Quarto queriť vtrũ is q̇ vouit ad certã diẽ
puta ieiunare hoc anno vigiliã beate Katheri
ne. et nõ ſeruauit teneať alia die votũ implere:
⁊ dicit pan̄. i. c. ꝑ tuas. de vot. qꝺ ſic q̄ſi ſit obli
gatus ad duo ſicut q̇ obligať certo die dare. x.
alicui ſi die ſtatuto nõ dederit: tm̄ obligatꝰ re-
manebit ar. c. cũ dilecti. de do. ⁊ cõ. ⁊. l. celſus.
ff. de arbi. § i. vl' i iuſſus dare decẽ. i. cal. ſeptẽ-
bris dꝛ habere duo ꝑcepta vnũ dandi decẽ. et
aliud. i. cal. et eſt opinio tutior: niſi qn̄ vouens
non habebat animũ obligandi ſe niſi ad illum
diẽ: qꝛ ſi alio die nõ tenetur. licet peccauerit.

5 ¶ Quinto q̄riť q̇d de eo q̇ vouit certã religio-
nẽ: ⁊ dicit. s. tho. qꝺ ſi ītẽdebat ſe obligare ad
ſtatī vel ad arbitriũ alienũ nõ põt vltra differ-
re. etiã ꝓpter debita ſoluẽda: q̄ tm̄ q̇ cũ recipit
ſoluere teneť ⁊ ſi deis vouẽdo cogitabat pba
biliter ꝑſumeť qꝺ nõ ītẽdebat ſe obligare an̄-
ꝙ̄ de rebꝰ ſuis diſpoſuiſſet. Addit Arch. qꝛ ꝓfi
tendo cedit bonis. Vide ſupra religio. ij. § iiij.
Si aũt vouit abſolute ſine ꝯditiõe vel tp̄is de-
terminatiõe ſm̄ archi. teneť ſtatī habita cõmo
ditate: nec ſufficit ītrare ī ſine vite. qꝛ reſiduũ
ſue vite vouẽdo dicauit deo. ſic ꝓmittẽti ꝯhe
re cũ aliq̇ n̄ ſufficit ꝯhere an̄ mortẽ. qꝛ ad hoc
fit m̄rimoniũ vt ſimul cõuiuãt. Qui ẽt ꝓmittit
ītrare religionẽ ad req̇ſitionẽ alicuiꝰ. i. qn̄cũ-
ꝙ̄ eũ req̇ſierit ſm̄ archi. illo nõ req̇rente intra
re nõ teneť: ſꝫ illo mortuo videť qꝺ teneať. nec
plus hꝫ dilationẽ cũ nõ expecteť requiſitio. qꝛ
promiſſio fuit in diẽ ⁊ hoc niſi dixerit ꝑ modũ
cõditiõis ſi me requiſieris ⁊c. Mihi aũt videť
et. d. ſi cõditionaliter nõ dixit diſtinguendũ de
ſua intentiõe. qꝛ forte intẽdebat intrare intrã
te ſocio. et non aliter. vel intendebat ꝓmittere
amico recepturo ꝓmiſſionẽ ⁊ nõ deo. et ſic nõ
tenetur intrare. Vide etiam. i. § xiiij.

¶ Sexto q̄riť vtrũ q̇ vouit certã ꝑegrinationẽ 6
i. annũ. et an̄ illud tp̄s īfirmať ad mortẽ adhuc
maneat obligatio voti ſic qꝺ neceſſaria ſit tal'
voti cõmutatio ⁊ dicit pan̄. in. c. i. eo. ti. ſe inue
niſſe dictũ ſingulare. b. tho. quã ſequiť arch. in
c. q̇ bõa. xvij. q. i. qꝺ ī tali caſu nõ eſt neceſſaria
cõmutatio. qꝛ inq̇t oẽ impedimẽtũ qꝺ habuiſ-
ſet a ꝓn. impediret votũ ſi oriť poſt factũ hꝫ au
ferre obligationẽ voti. Sꝫ dꝫ idẽ ꝓpan̄. multũ
inſtare. c. qꝺ ſuꝑ his. e. ti. vbi ꝓpter ipedimẽtũ
ſuꝑueniẽs fit cõmutatio qꝺ ẽ tutiꝰ. tm̄ de ſub-
tilitate credit primũ dictũ ſatis poſſe ꝓcedere
mõ in vouente nõ reꝑiať negligẽtia vel culpa:
et ad. d. c. qꝺ ſupra dixi põt qꝺ ꝓcedit qn̄ ipedi
mentũ nõ eſt oīno voti ipeditiuũ: ſꝫ difficulta
tiuũ: cõiter tm̄ obſeruať. d. c. qꝺ ſuꝑ. ⁊ facit. d. c.
i. ibi. an ex infirmitate. Et ita tꝫ ſum. roſel. Sꝫ
ego dico qꝺ illa. c. nihil faciũt ꝯ hoc qꝛ p̄mũ ni
hil aliud dicit niſi qꝺ vota ꝑegriatiõis pn̄t ex
cã a ſuꝑiore cõmutari: ⁊ hoc qn̄ vouẽs põt exe
qui: vt ptꝫ in illo ꝟbo ꝑegrinatio an recõpẽſa
tio ſit melior. Capitulũ ꝟo qꝺ ſuꝑ manifeſte lo
quiť de his q̇ votũ ꝑegrinationis ad terrã ſan
ctã poſſunt q̇dẽ exeq̇ ſed nõ vtiliter. puta qꝛ in
infirmitate vel paupertate bellare nequeunt.

¶ 7. q̄riť vtrũ valeat votũ de nõ vouẽdo niſi ī 7
ſcriptis vel in manu talis ⁊ hmõi ⁊ dico ſꝫ ric.
qꝺ ſic: qꝛ nõ ſimpl'r ꝓhibeť emiſſio voti ſꝫ caueť
ꝑcipitatio. vn̄ ſi ſic vouẽs ꝯueniat vouẽdo nõ
in ſcriptꝭ vel ſine ꝯditiõe appoſita peccat mor
tal'r: ⁊ nihilominꝰ teneť ſeruare votũ qꝺ fecit
ſine illa cõditiõe: qꝛ votũ de nõ vouẽdo qꝺ fe-
cit obligat. iꝫ obliget votũ qꝺ nõ vouebit niſi
cũ tali circunſtantia. vt illud ſeruet in vouẽdo.

¶ 8. q̄riť vtrũ ceſſante cã ꝓpter quã q̇s vouit 8
obligeť: et dꝫ ho. qꝺ ſic: lꝫ redẽptio ſit facilior
⁊ allegat. c. magne. § fi. ī fi. eť eo. vbi. ſ. votũ ꝑe-
grinatiõis factũ ꝑ aſſequẽda libertate treuer.
eccl'ie ꝑ quẽdã comitẽ. eo mortuo redimiť. goſ.
ꝟo tꝫ qꝺ nõ obligať niſi ī voto religiõis qꝺ ex
falſa cã nõ vitiať. ꝺ ꝯuer. ꝯiu. dudũ. ſꝫ pan̄. i. d.
c. magne. diſtiguit qꝺ nõ obligať ſi cã erat fina
lis: ſecꝰ ſi ipulſiua. ¶ Vnde dico qꝺ ſi cã erat fi
nalis ita qꝺ ſi ītẽdebat obligari ea ſi extãte nõ
obligať. de ap. cũ ceſſãte. ſi ꝟo ẽ ipulſiua vel in
ductiua: vt ſ. d. § fi. lꝫ ceſſet tm̄ manet obligatio
ar. c. ex ꝑte. el. ij. ꝺ ꝯuer. ꝯiu. ī dubio ꝟo vtrũ cã
fuerit finalis vl' ſi obligať. l. q̇cq̇d aſtrigẽde. ff.
de ver. obl. Et eodẽ mõ ſi votũ ſit ab aliq̇ factũ
ex duabꝰ cãis. ſ. ipulſiuis. puta ire ad ſctm̄ Jac.
qꝛ ibi credebat germanũ ſuũ īuenire: ⁊ ẽt vt re
dimeret pctã ſua ſm̄ ray. ītcta gl. ſua. hoc caſu
ꝙ̄uis ſciuerit germanũ ſuũ diſceſſiſſe ẽt an̄ iti
neris arreptionẽ: nihilominꝰ teneť ꝓpter aliã

cauſam ſi intendiſſet ſe obligare: alias ſec⁹.q:
ſ.votum non obligat vltra conſenſum.
9 ¶ Nono q̃rit vtrũ poſſit q̇s ſuo voto aliũ obli-
gare: & dico ꝙ non: niſi aliter ↄſentiat: vñ lʒ vo
ueat mater ꝙ filius ieiunabit et hmõi: tñ filius
nõ obligabit niſi ↄſcia in voto tñ reali ſiue fa-
10 cto de rebus exhibẽdis põt q̇s obligare ſuũ he
redem: ſed non ad aliquid perſonale: vt.j.§.xj.
¶ Decio q̃rit vtrũ nõ potẽs votũ iplere p ſe te
neat illud iplere p aliũ: & dico ꝙ nõ: q: in oi vo
to itelligit illa ↄdõ oñalis ſi potero: Et ſi nõ ex-
primat vt no.in.c.quẽadmodũ.de iureiur. & in
c.beatus.xxij.q.ij.q̃ ſi nõ extat tollit obligatio
voti vt no.gl.in.c.nõ.eſt.eo.ti. Ad.c.aũt ꝙ ſup
his de voto.rñderi põt ſm Pañ.in.c.j.eo.ti. ꝙ
loquit q̃ñ ipedimẽtũ nõ eſt oĩno ipeditiuũ: ſed
ſolũ diffi cultatiuum.de quo ẽt.ĩ.§.vj. Diſtin-
guit tñ Inn.in.c.ſcripture.eo.tit.ꝙ ſi q̇s vouit
viſitare terrã ſanctã p ſubſidio ipẽdẽdo: lʒ tũc
viſitare nõ poſſit: tñ ſubſidiũ teneat ipẽdere me
liori mõ quo põt: q̃ſi ſit ad hoc obligat⁹: & idem
in eo qui fecit votũ viſitãdi ſctm̃ Jacobũ: et ali
quid ipẽdẽdi & hmõi: ſi vo ſoluʒ vouit viſitare
ob deuotionẽ: et tũc p aliũ exequi nõ tenet ipe-
dimẽto ſupueniẽte: Et idẽ archi.ſentit: addens
ꝙ tenet mittere aliquẽ loco ſui vel altẽ expen-
ſas q̃s feciſſet: & ſi de hoc moriẽs nõ diſponeret
tenet heres ſi hereditas ſufficit: ſi vo fecit votũ
cã deuotiõis eũdi ſupueniẽte ipedimẽto nõ te
net ire vel mittere: niſi forte fuerit in mora: et
ſic in culpa. Pañ. vo in.c.lʒ.eo.ti.addit aliã li
mitationẽ q: ſi tpe voti emiſſi cert⁹ erat q̇ ipe-
dimẽtũ eſſet ppetuũ tenet iplere p aliũ: ne votũ
ſit deriſoriũ: ſi vo nõ erat cert⁹ lʒ illud hr̃et tẽ-
pore voti: tenetur ſolũ q uã primũ cõmode pote
rit.ar.l.nepos pculo.ff.de verb.ſigni.& hoc vr̃
verius: licet Hoſ.teneat indiſtincte q̇ tenetur
implere per alium quando impedimentum erat
tempore voti. Poteſt etiam addi q̇ non tenet
per alium niſi fuerit in mora exequendi votum
quia tenetur commutare vel redimere: vt patet
deuter.xxiij.vbi dicitur quod ſi moratus fuerit
imputabitur ſibi in peccatum: & arg.l.ij.in pri.
ff.ſi quis cau.& in.c.fi.de iniur.& ita indiſtincte
ſentit ſum.ang.poſt Panor.in.d.c.licet.ſed di-
co quod predicta probant moram imputari ad
peccatum.non autem quod ex hoc teneatur q̇s
votum per alium exequi niſi fuerit reale iuxta
mentem Innocen. vt patet ex dictis
11 ¶ Undecimo q̃rit vtrũ heres teneat iplere vo
1.di. ta defuncti ſibi ipoſita: & dico multa. Primũ.
Scdm Ray.votũ pegrinatiõis: adde vel quod
cũqꝫ aliud pſonale ſm Pe.de pal.nõ põt iniun
gere filio quẽ inſtituit heredẽ niſi & ipſe appro
bet.extra eo.lʒ ſed pecuniariã ſatiſfactionẽ hũ
põt iniũgere. Scdm Scdm Hoſ.ſi filius vult
eẽ heres tenet iplere oĩa vota pr̃is itellige.rea
lia.ſi hr̃ditas hoc patit: p q̇ facit.l.ij.ff.de polli-
ci.vbi obligatio voti trãſit ad hr̃dẽ: & ſm Inn.
etiã ſi fili⁹ ad hoc ſe nõ obligaſſet.cõpelli põt p
puationẽ hr̃ditatis: lʒ nõ p coactionẽ pſonalẽ
& ↄſir. nec p excõicationẽ: imo ſm do.an.ſi ſpõte
adiuit hr̃ditatẽ ↄpelli põt etiã p excõicationẽ 3
ꝯpaſſ.plʒ in.d.c.lʒ q: adeũdo q̃ſi ↄxit. Tertiũ
Ad q̃ſtionẽ plene rñdet Archi.poſt pet.de pal.
dicẽs. In voto reali vt eſt edificare monaſteriũ
vel dare alq̇d p deo et hmõi heres tenet ſicut
& in aliis debitis: ſʒ ad pſonale: vt eſt ieiunare
cõtinere votũ crucis, ire vltra mare & hmõi.nõ
tenet niſi ſe ſpõte obligauerit ſiue ſit filius ſiue
extrane⁹.extra eo.lʒ. Si vero ſit ſimul reale & p
ſonale ſi vtrũqꝫ expſſum eſt vt ire ad ſanctuʒ Ja
cobũ & ibi equũ offerre: vel fundare mõaſteriũ
& intrare tenet ſolũ ad offerre & fundare nõ ad
ire vel intrare.ſi vo expſſuʒ eſt pſonale pncipa
liter & reale tacitũ & acceſſoriũ.vt ire ad ſanctũ
iacobũ nõ tenet ad expẽſas q̃s feciſſet eũdo.ſtã
do.offerẽdo.& redeũdo.ſicut nec tenet ire: & ſi
vouit itrare religionẽ nõ tenet hr̃s tradere bo
na.q: ſublato pncipali tollit acceſſoriũ: et ſi ſu
ſceperat crucẽ defunct⁹.nõ tenetur hr̃s mitte-
re expẽſas q̃s feciſſet niſi hoc ordinaſſet: & ſi vo
uit mittere certas pſonas vltra mare.ꝙ reputa
tur reale.adde lʒ.hoc aliq̇ dicãt pſonale ad in- 4
certã pſonã: tenet heres. Hec ex illo. Quartũ
Si autẽ teſtator nihil diſpoſuit tenet heres ad
realia vota vt dictũ eſt: & ſi ipe hr̃s p ſe nõ poſſit
tenet iplere p aliũ: eo caſu q̇ defunct⁹ tenebatur
implere p aliũ: de q̇ ſupra.§.x.& hoc ſi adijt here
ditatẽ: q: adeundo q̃ſi ↄxit.ar.notatorũ i.l.ſecũ
da.ff.de poli.& in.l.more.ff.de acq̇.here.& in.c.
ſi hr̃s.de teſta.ꝙ intellige in quãtũ vires here-
ditatis patiunt. Et ſi p hmõi fili⁹ grauaret in
legitima cãm haberet ipetrãdi diſpẽſationem.
Sed pdicta oĩa intellige ſi adierit hereditatẽ
ſi autẽ non vult adire tenet q: nec heres eſt: ni-
ſi forte pmiſerit. Quintũ. Si aũt heres expſſe 5
aſſenſit votis implẽdis.ſi ſimplr pmiſit tenetur
indiſtincte etiã ad pſonalia q̃liacũqꝫ ſint nec di-
ſtinguo vt quidam an ſint peregrinationis vel
abſtinẽtie.ar.l.veteris.C.de commi.ſti.& l.vni
ca.C.vt actio.ab her.vel cõtra.her.inci.& capi.
quod ſuper his et capi.lʒ eodem titulo ſi vero
pmiſit ſub ſpe adeunde hereditatis & poſtea no
luit adire non tenetur de elec. venerabilem.§.
fi.et no.Inno.e Bernar.in dicto capitulo.licet.
¶ Duodecimo queritur vtrum votum factum
ex metu obliget: et diſtinguo quia ſi metus fuit 12
ab homine votum diſtinguo niſi eo modo quo
dictum eſt ſupra metus.§ octauo. et intelli-

ge ſi met⁹ ſit illat⁹ ex intẽtiõe ab hoĩe: ſi vero ſit a
caſu vel nã: vel deo votũ obligat: niſi met⁹ eſſet
tãt⁹ qđ excluderet vſum rõnis deliberãtis ꝛ p
mittẽtis. Vñ pañ. in c ſicut el. ij. de reg. diſtin-
guit q2 timor mortis aĩe nõ excuſat nec dat cãz
retractandi actũ et ſilr ſi ſit timor mortis nãlis
corporis: ſicut ĩ grauiter ĩfirmo: vt in. d. c. ſicut.
ꝛ ſilr ſi ſit timor mortis accidẽtalis caſualis: vt
in timẽte piculũ naufragij: vł ĩcẽdij: vel hoſtiũ
nõ ĩpedit actũ nec ĩualidat: q2 aliqñ de⁹ incutit
talẽ timorẽ vt hõ ↄuertať: ſi vero ſit timor mortis
accidẽtalis violẽter: vt in eo q̃ timet mortẽ vio
lẽtã ſibi ĩminere ab iniq̃ hoĩe: ſi ppter talẽ timo
rẽ q̃s ĩgredit religionẽ nõ tz ĩgreſſus: ex q̃ fecit
vt violẽtã mortẽ euaderet: q2 de⁹ reſpicit cor et
vult militez voluntariũ: ꝛ ita loquiť. c. primum.
qđ me. cã. Et pdicta adduci pñt gñaliter ad va
liditatẽ cuiuſlibet voti. Hec ex illo. Sz in hoc
vltimo caſu diſtinguet ſupra met⁹ in. d. § viij.

13 ¶ Deciotertio q̃riť vtrũ obligẽt vota ſubito fa
cta ex anguſtia: furore: vel metu: ꝛ hmõi: ꝛ dicit
Ric. qđ ſi hmõi vouẽtes habeãt deliberatã intẽ
tionẽ obligãdi ſe deo: obligati ſunt. xxvij. q. iiij.
ſunt q̃ opes. ſec⁹ ſi voueãt ſubito ꝛ indeliberate
niſi poſt modũ ↄfirmauerint. ar. de reg. iur. rati
habitio. lib. vj. ꝛ ẽz archi. talẽ hñt intẽtionẽ qñ
cogitãt de cã ĩpulſiua ad vouẽdũ: puta infirmi
tate vł periculo: ꝛ de finali. i. euaſiõe piculi. Di
cit aũt hic ſum. ang. q vota ex ſubreptione ſine
deliberatiõe nõ obligãt neceſſario: ꝛ bñ dicit: ſz
male dat hui⁹ rei ſignũ dicẽs hoc poſſe ppendi
qñ ſtatim trãſacto piculo vel ãguſtia ſunt male
ↄtẽti ſe vouiſſe. Qđ arch. nř ex itẽtiõe poſt Ho.
de pa. l q̃rto hñ reprobat dicẽs. Notãdũ q irã
tus aut bñ potat⁹ vouẽs aut iurãs ĩgreſſum re
ligiõis nõ teneť: q2 q calore iracũdie ſit pro nõ
facto hñi dz: qđ verũ eſt ſi ſic ſubito fiat: qđ nõ
feciſſet p deliberationẽ ꝛ ſniam rõnis: q̃ tñ mo
ram tpis magnã nõ req̃rit: ſi aũt hoc agit ſciẽs
q̃d iurat aut vouet teneť: niſi cũ eo diſpenſeť ra
tiõe min⁹ plene deliberatiõis: ſicut ẽt q̃ calore
ↄcupiſciẽtie iflammat⁹ aut bñ potat⁹: nõ ñ ebri⁹
oĩno iurat vxorẽ ducere: cõpelliť eam ducere.
Et ↄfirmať qđ dictũ eſt hac rõne. Sicut eñi ad
votũ ita ꝛ ad pctm̃ mortale deliberatio req̃riť:
ꝛ tñ ſi q̃s lz irat⁹ aut bñ potat⁹ occidat hominẽ
nõ excuſať a toto q̃n ſit mortale: ex quo non ſic
fuit ẽx ſe q̃n ſciret q̃d faceret: lz ſtatĩ poſtea pẽi
teat ꝛ nollet feciſſe: q2 eſſe ſtatim penitẽtem de
pctõ arguit q̃d ẽ illud nõ eẽ factuz ex habitu nõ
tñ arguit q̃n ſit factũ ex electiõe: lz paſſiõe tur-
bante iudiciũ rõnis. Illa ergo deliberatio tpis
vel etatis q̃ ſufficeret ad obligãdũ diabolo per
pctm̃ mortale: ſufficit ad obligãdũ deo p votuz.
Hec ex illo. Illa ergo ſola vota ex ãguſtia facta
nõ obligãt q̃ q̃s pfert nõ cogitãdo. i. nõ aduertẽ
do eo mõ q̃ q̃s aliqñ inaduertẽter blaſphemat.
Et iſta ſunt de mẽte. s. Tho. in multis ſilibus ꝛ
valde põderãda: q2 interdũ in hoc fallũť ꝛ fallũ
tur ↄſultores animaruz. Facit ad pdicta qđ no.
Pañ. extra eo. ti. c. ſcđo qđ votuz precedens ex
animi facilitate ligat: lz facilitas preſtet cauſaz
diſpenſandi et cõmutandi. facit etiam quod di-
xi ſupra blaſphemia § iiij. ꝛ iuramentũ. iiij § ix. 14

¶ Decimoq̃rto q̃riť vtrũ votũ de re q̃ d ẽ licita:
ſed tñ aliqñ vtile aliqñ inutile ſit obligatiuum
ꝛ dico q obligat eo caſu q̃ eſt vtile nõ q̃ eſt inu
tile ad ſalutẽ aĩe ẽm Ric. vt ſi vouit q̃s nõ pete-
re diſpẽſationẽ a votis in caſu probabilr timet
ſibi de voti trãſgreſſiõe: q2 tũc eã petere poteſt.
Silr obligat eo caſu quo eſt vtile vel nõ inuti-
le: nõ quo eſt inutile ſaluti corporis ẽz ho. ſicut
qui vouit nõ comedere carnes eo caſu quo dr
a medicis eũ eſſe in piculo mortis niſi carnib⁹
vtatur ſic vtetur voto non obſtante: q etiã no.
Hu. xxij. q. iiij. non ſolum. ꝛ idem intellige ſi di
cant q ſit in periculo grauis infirmitatis: q2
eſt ↄ virtutẽ corpus ſuũ affligere vſq ad infir-
mitatez ſic q non poſſit obedire rationi in exe-
quendis negotijs ꝛ laborare tolerando: vt pa- 15
tet. ẽ. votum. ſ § iiij. ꝛ per tullium. in lib. de off.

¶ Decimoquinto queriť de itellectu voti eius
qui vouit dare vnam menſuram grani paupe-
ribus annuatim: ꝛ non determinauit quã et di-
cit Ho. in arbitrio eius eſſe dare quã voluerit
de cenſi. ex parte vel melius quod eam de qua
cogitabat: aut determinaſſet ſi cogitaſſet.

¶ Decimoſexto q̃ritur vtrum vouens ieiunare 16
in feſto alicui⁹ ſcti ad hoc teneať ſi eueniat in
dñica: ꝛ dicit Jo. de nea. in q̃li. q aut votuz fuit
de ieiunio afflictiõis. ſ. ad ſatiſfaciẽdũ p pctis
aut ſubiugandi corp⁹: aut de ieiunio exultatio
nis. i. vt eſſet diſpoſitior ad gaudiũ ꝛ ↄtẽpla-
tionem diuinorum: aut de neutro q2. ſ. non co-
gitauit: aut de vtroque. In primo caſu ieiunan
duz eſt ſabbato precedenti: q2 debet ſe confor
mare eccleſie que tale ieiunium transfert: in ſe
cundo vero ieiunet in dñica: q2 eſt votum vir-
tuoſum ꝛ ligans. ar. di. lxxxvſ. vtinam. in tertio
vero iterũ in dñica: q2 pſumiť ieiunium exulta
tiõis: in quarto vero in ſabbato: q2 ceteris pari
bus debet ſe conformare vniuerſali eccleſie. 17

¶ Deciofeptio q̃riť quõ obligeť q̃ fecẽ duo vota
diuerſa: aut etiã in caſu repugnãtia: ꝛ dicit. s.
Tho. in. iiij. di. xxxviij. q. j. ar. iiij. q. iiij. in cor. q
ſi vtrũq eſt cõpoſſibile: dz vtrũq ſeruare: niſi
forte autoritate ſuperioris minus votum pce-
cedens in mai⁹ ſequẽs cõmutauerit: ſi aũt ſecũ
dum votũ ſit oĩno ĩcõpaſſibile: prio dz ſeruari
mai⁹ ꝛ de minori ẽm arbitriũ plati ſatiſfacere
Hec ille

hec ille in forma. ſꝫ intellige p̄ſo qđ ſeruādū ē mai⁹.i.v̄tuoſi⁹: q2 ĩcludit min⁹: ꝛ ſc̄do qđ dꝫ ſuari mai⁹ qñ ĩ ſūt ineq̄lia: q2 ſi eēnt eq̄lia ſeruādū eēt primū cū nō potuerit obligare ad ĩpoſſibile: ꝛ tertio qđ cū ĩ ſūt incōpoſſibilia ex aliquo caſu accidēte ſuādū eſt mai⁹ niſi aliud habuerit ĩ ĩtētiōe vt ſtatim dicā: ꝛ q̄rto qđ cū dicit in mai⁹ ſequēs aliud ab eo qđ ſimul vouit cū ad illud oĩno teneaꝛ rōne voti ꝛ nō cōmutatiōis: ſꝫ iſte ĩtellect⁹ nō ē bon⁹. q2 ſupior cōmutās votū nō ligat ad aliud ſꝫ ad aliud bonū ſꝫ intēdit s. Th. qđ aliq̄n ſc̄bꝫ votū eſt votū religiōis: in qđ oĩa vota p̄ora ēt ꝯpoſſibilia autoritate iuris ſtatuti ꝑ ſupiorē ꝯmutāꝛ. ¶ Ex his dico ad aliā q̄ōnē. Si eñ q̄s vouit in vigilia ſc̄i laurētij nō comedere panē: poſtea vł añ vouerit die veneris nō comedere niſi panē: ſi die veneris euenerit illa vigilia ſꝫ Jo. de nea. in q̄dli. ſi talis pōt vtrūq; implere ſine ꝑiculo grauis infirmitatis teneꝛ: ſi v̄o nō pōt nō tenet: ſi v̄o eſt dubi⁹ an poſſit: teneꝛ id qđ nō pōt in aliud tp̄s differre aut ꝯmutare ſꝫ tertiū mēbꝝū nō approbo: ſi dubitatio ſit an poſſit ĩplere vel nō: ſꝫ ſolū ſi ſit an peccet mortalr̄ nō implēdo vel nō: ꝛ ſic militat ſua rō. ſ. q2 teneꝛ ſe ponere ĩ tuto: ꝛ iđ equocat: vñ meli⁹ ſm Dir. diſtiguēdū ē: q2 ſi in ſc̄do voto nō recoluit de p̄ſo: ꝛ ſi recoluiſſet excepiſſet: teneꝛ ad p̄mū tm̄. ar. l. obligationū. la. ij. ff. de act. ꝛ ob. ſi v̄o recoluit ꝛ nō excepit teneꝛ ad vtrūq; ſi vtrūq; pōt explere. ar. de ſpōſ. cōmiſſum. ꝛ ex̄ eo. c. ſi. ſi v̄o vtrūq; nō pōt tenetur ad primū. extra eo. c. ſi. q2 ad ĩpoſſibile nō potuit obligari: ꝛ ita ſequiꝛ ſum. ro. ſꝫ nō eſt verū niſi vtrūq; eēt equale: nec. c. illud. ſi. aliq̄d facit ad hoc. nec rō adducta qđ. ſ. nō potuit obligari ad ĩpoſſibile: q2 poſt votū min⁹: puta ꝑegrinatiōis licite emittiꝛ ſꝫ mai⁹ ĩcōpoſſibile: puta religionis. Jn hac tñ q̄ōne: ꝛ in ſiſib⁹ ꝑ regula hñdū eſt qđ hō nō obligaꝛ vltra id qđ actu cogitauit: aut qđ ſi cogitaſſet voluiſſet obligari q2 hec regula eſt Dir. ꝛ de mēte. s. Th. ꝛ facit. c. quēadmodū. de iureiur. vbi iuramētū nō extendiꝛ ad nō veriſimiliter cogitata: ꝛ idē dic de voto.

18.q ¶ 18. q̄riꝛ quō ſit intelligēdū votū illi⁹ q̄ vouit obſeruare certā regulā: ꝛ dico caſuꝫ iſtū decidi in fratrib⁹ minorib⁹ ĩ cle. exiui. de v̄b. ſi. qđ tales ea q̄ ſunt in regula nō teneꝛ obſeruare niſi eo mō quo ĩ ſūt in regula. i. quo regula dicit ea ſeruāda. ſ. p̄cepta vt p̄cepta ꝛ cōſilia vt cōſilia.

19 ¶ 19. q̄riꝛ vtrū dñiū rei q̄ deo vel alicui eccl'ie ex voto ꝑmiſſa eſt maneat penes vouētē: ꝛ dic Pe. de ꝑu. ĩ tra. de cañ. por. ep̄i. c. iiij. qđ ſic: ſꝫ ꝑſonali obligatiōe teneꝛ votū ĩplere: de q̄ plene ĩ. l. ſi q̄s rē. ff. de polli. vbi dꝛ qđ ꝑſona obligaꝛ ꝛ nō res: trāſit tñ ĩ hr̄dē talis obligatio: vt ibi ĩ ſi. ꝛ facit. l. pactū. ibidē. Et ſic cogeꝛ ꝑſōali obligatiōe. ď cēſi. ex ꝑte. Sꝫ q̄ ad hr̄dē limita: vt. s. §. xſ. ꝛ ſi q̄raꝛ q̄s aget rñdet q̄. s. ꝙ ſicē ille cui relictū ē legatū ſolū agit ď iure ꝛ nō ali⁹. l. ſ. ꝛ. ij. C. cōia de le. ſic ꝛ ille cui factū ē votū. Ex q̄ ĩfert qđ legatū factū imagini xp̄i nō acq̄riꝛ eccl'ie. ſ. ꝑochiali nec p̄lato nec ꝯtēplatiōe eccleſie vł p̄lati ē factū lꝫ imago ſit de ꝑochia et vꝛ caſ⁹ ĩ. c. nimis. el. ſ. ď exc. p̄la. ꝛ faē. c. req̄ſiſti. ď teſta. ſꝫ cēſeꝛ deo factū ꝛ ei⁹ ꝯtēplatiōe vt vꝛ caſ⁹. xij. q. ij. p̄dia. vñ aget ep̄s q̄ hꝫ cogē. d. c. ex ꝑte. ꝛ dabiꝛ eccl'ie: vbi teſtōr habuit domiciliū. ſ. cathedrali vł ſi nō ſit digniori ar. e. q̄ no: in auē. de ec. ti. § ſi q̄s ĩ noīe magni dei. ꝛ ita tꝫ ſū. ang. ď leg. ꝛ votj ꝛ oblatiōib⁹: ſi hāt ſimpłr deorſ imaginī: ſi tñ hāt inq̄t ꝯtēplatiōe eccl'ie ꝑochialis ſiue ĩ ea ſit imago ſiue nō eccl'ie ꝑochiali acq̄riꝛ: cū ĩterros. ď v̄b. ſig. Cōtra Pet. aūt de ꝑu. ſenſit do. Ant. ſm quē iſta etiā ſi hāt ſimpłr ſpectēt ad ꝑochiā ĩ q̄ ē imago vt patuit. s. decime. § ij. ꝛ hoc ſequiꝛ ſū. ro. ĩ v̄bo oblatio ꝛ Pañ. idē ſentit ĩ rub. de ꝑo. ꝛ ĩ. c. paſtoralis. de his q̄ hūt a p̄la. dicens qđ eccl'ia ꝑochialis fundat ĩtētionē ſuā de iure cōi ſup oīb⁹ obuētiōib⁹ ꝛ oblatiōib⁹ ſp̄ualib⁹ cōtingētib⁹ infra ꝑochiā ſuā. Et ꝯñr iſta acq̄rūꝛ rectori ꝑochiali ſm iſtos ꝛ ſic ip̄e aget de iudi. cū deputati. cle. ſ. de reſc' ĩ. aget ĩquā ĩterpellādo offm̄ iudicis ĩ. ep̄i lꝫ ep̄s aget vt ſupior ꝛ iudex cogēdo ſuare. Et hoc mihi vꝛ veri⁹: nec rō petri aut iura q̄ allegat aliq̄d ꝯcludūt: q2 lꝫ votū hat deo p̄ncipalr̄: tñ quātū ad rē deuotā pecunia miſerabilis ſit ei ĩ cui⁹ ditiōe ē imago alioq̄n ēt vota factā ĩfra ſepta monaſterioꝝ eēnt ipſi ꝯ oēm cōſuetudinē ꝛ rōnē. Capłm ēt nimis facit ad oppoſitū. Uide ēt infra votū. iiij. § vij. parti. iij.

¶ Uigeſimo q̄riꝛ vtrū penitere de voto vł frāgere votū ſit mortale ꝛ toties q̄ties: ꝛ dico mul 20

ta. ¶ Primū. Nō ē mortale pēitere ď voto: imo nec pctm̄ mō ſit cā rōnabilis penitēdi: q2 nullo 1. dī

iure taꝛ pnīa ꝑhibeꝛ mō hō exeq̄ ꝑponat: imo ſꝫ Pe. de pal. talis ĩplēdo adhuc magis mereꝛ q̄ ſi faceret ſine voto. ¶ Sc̄dm. Trāſgreſſio voluntaria voti eſt pctm̄ mortale ſm oēs: vt ēt ptꝫ ex̄ eo. lꝫ. ꝛ ad ĩfidelitatē ad deū ꝑtinet: ꝛ ſm. s. Tho. ij. ij. q. lxxxviij. grauior ē trāſgreſſio voti q̄ iuramēti: q2 votū initiꝛ fidelitati quā deo debem⁹: iuramētū v̄o eiuſdē reuerētie: vñ ceteris ꝑib⁹ magis obligatoriū eſt votū q̄ iuramētū: qđ arch. poſt Jo. de nea. dicit verū ĩ iuramēto aſſertorio: nō aūt in ꝑmiſſorio in his q̄ ſpectāt ad honorē dei: in q̄b⁹ graui⁹ vꝛ ꝑiuriū cū tale iuramētū votū ĩcludat. Qđ verū eēt ſi eēt ꝑmiſſio aliq̄ factā deo: ꝛ ſupaddereꝛ iuramētū: ſecus ſi eēt facta hoī: ēt in ſpectātib⁹ ad honorē dei

3 ꝓpter rōnē.s.Th. ¶ Tertiū. In voto negatiuo puta nō bibēdi vinū: toties eſt mortale quoties agit͛ ꝯ ſm oēs: qḋ tñ Pe.de pal.l. mitat ſi itere tur act⁹ interior ꝛ exterior: nō aūt ſi exterior tm̄: quia pctm̄ ꝑ ſe eſt in actu interiori: vñ qui vno actu vult furari ꝛ mechari: vel furari plura quo ad deū vnum pctm̄ cōmittit: lȝ plura furet͛ q̄ ad
4 iudiciū hoīm. ¶ Quartū. In voto aūt affirma tiuo puta ieiunandi non eſt mortale niſi prima vice qua agit͛ ꝯ votū: nō ſcḋa vel tertia: niſi ra tione cōtēpt⁹ puta qꝛ ſi etiā adhuc poſſet ieiu nare aut votum ſeruare nō faceret: maxime in voto ſecreto. Nā ſecus de eo qui ieiuniū eccle ſie fregiſſet: qꝛ ꝓpter hoc nō liceret ei ex͛ horā
5 cōſuetā comedere in ſcādalū alioꝝ. ¶ Quintū. Dicit ēt idē Pet. qḋ in voto negatiuo nō bibē di vinū ꝛ iſti guedū eſt: qꝛ ſi votū ſit ꝑpetuū eſt mortale toties quoties: ſed ſi ſit tꝑale ad certā diē: puta die ſabbati aut feria ſexta eſt mortale ſolū prima vice niſi adeſſet cōtēpt⁹: ſed verius eſt qḋ ſimplr̄ ſine diſtinctiōe ſit mortale toties quoties ꝛ ſi eſſet ad diē incertā: puta vna die hebdomade: nō eſſet mortale bibere ea die qua ſtatuiſſet ex voto nō bibere ꝛ bibēdo nō pecca ret ſed transfert͛ obligatio ad aliā ſm cōmunē opinionē qḋ intellige niſi dies illa eſſet vlti ma ſeptimane: quia bibēdo peccaret. De intel lectu voti vide etiā .ꝭ. ieiuniū.§.x. particula.y. quādo dies natiuitatis dñi euenit in.vi.feria.

¶ Rurſus de voto tertio quis poſſit vouere.

Votū tertio cōſiderari pōt vt ſciatur quis poſſit vouere efficaciter circa qḋ eſt regula qḋ vouere pōt q̄libet ſane mentis ꝛ ſui iuris quo ad illud quod vouet: niſi prohibeat͛ quorū dam autē vota nō ſunt obligatoria niſi ratifi centur ab aliis ſed irritari pñt: vt votū cuiuſli bet alterius prlāti ſubiecti inq̄ntū eſt ei ſubie ctus. Nec tñ ſm.s.Tho.y.y. peccat q̄ vouet id qḋ nō eſt in ſua poteſtate: qꝛ in voto ſubintelli gitur debita cōditio ſi ſuperiori placuerit vel nō cōtradicat: qua cōditione extāte tenet͛ im plere: ſi tamen non preſumerent de voluntate ſuperioris peccarent vouendo qḋ nō poſſunt.

1.q8 ¶ Primo ergo q̄rit͛ vtrū vouere poſſit eṗs di co ꝙ nec eṗs nec ſuperior plat⁹ ſm Ho. pōt ſine lnīa pape emittere votū ꝑ qḋ diſſoluat͛ vinculū m͛rimonij inter ipſum ꝛ eccleſiā ſuā.de renun. niſi cū prīdē.ꝛ de reg.licet.puta ingreſſum reli gionis: lȝ ſm Pe.de pa. ſi emiſit teneat͛ implere eo modo quo pōt petēdo licētiā reſignādi: nec votū quo diu ab eccleſia ſua habeat abſentari. de vo. magne. nec quo ſue eccl͛ie fieret graue preiudiciū. vij.q.j.clemēs.ꝛ.d.c.magne. ſi tñ emiſerit votū lōge peregrinatiōis ſoluet expē ſas eūdi ꝛ redeūdi. Laborē aūt vigiliis ꝛ ora tionib⁹ cōpēſabit vt valeat in ſui ꝑiudiciū: ſm qḋ no.i.d.c.magne. Alia aūt vota pōt emittere vt abſtinētie ꝛ eleemoſynarū arg.d.c.clemēs. et de teſta.relatū.el.y.§.lȝ aūt.et omne votū ꝑ qḋ ꝑbet bonū exēplū.d.c.magne.§.j.ſm Hoſt.

¶ Scḋo q̄rit͛ q̄d de clerico: ꝛ dico qḋ ſi eſt bñfi 2
ciat⁹ vouere nō pōt lōgā ꝑegrinationē ſine lnīa ſui eṗi.d.c.magne.ꝛ.d.c.niſi cū prīdē.ꝛ de ꝯſe. di.v.nō opꝫ.el.y.nec aliud votū ꝑ qḋ oporteret eccleſiā ſuā relinq̄re.de renū.admonet. poſſet tñ emittere votū religionis ꝛ implere tenet͛ etiā ꝯdicēte eṗo vt.ꝭ.religio.y.§.viij.ꝛ vota abſtinē tie ꝛ orōnē ſꝫ cōem doctrinā: qḋ ſemꝑ itellige niſi eſſent in ꝑiudiciū graue ſue eccl͛ie. De vo to aūt vltramarino eſt dubiū q̄buſdā dicētib⁹ qḋ pōt idiſtincte qꝛ vident͛ lnīari clerici a papa quo ad eos q̄ pñt eē vtiles terre ſctē. extra eo. ex mul.ꝛ.c.pe.ꝛ.c.fi.et hoc ſequit͛ ſū.ro.ꝛ ſupp. aliis aūt dicētibus veri⁹ qḋ nō pōt niſi de lnīa ꝑlati vel pape.de cle.nō re.fraternitati.nō aūt ſine lnīa: niſi tꝑe gn̄alis paſſagij ſꝫ Ho.ꝛ paū. in.c.fi.eo.ti.ꝛ hoc ſequit͛ ſū.ang.ſoluet tñ expē ſas ꝛ redimet laborem ſicut de eṗo dictum eſt.

¶ Tertio q̄rit͛ q̄d de religioſis ſubditis: ꝛ dico 3
circa hoc eē duas opiniōes. ¶ Pria eſt Ric. in 1.op.
iiij.di.xxxviij.qḋ talis nō ꝑt vouere: ꝛ ſi vouet votū nō tꝫ nō q̄dē ea rōne qꝛ ꝑlat⁹ oī tꝑe ꝑt ei aliq̄d ꝑcipe: qꝛ multa ꝑt vouere nullū op⁹ ꝑla ti īpedītia vt nō dicere ocioſa ꝛ nō cogitare de vanis: lȝ ea rōne pr͛o qꝛ ꝯſiderata hūana fragi litate ꝛ religiōis onere: nulla obligatio ꝑt ad di ſine ꝑiculo ꝑiudicij obſuatiōis eoꝝ ad q̄ te net͛ ꝛ ſine ꝑiculo reddēdi ſe oneroſū aliq̄n ꝑla to vel frī ſuo: ꝛ ſcḋo qꝛ cū votū religiōis ſit tā te arctitudinis vt alia oīa ī illud cōmutari poſ ſint: eccl͛ia hoc hūanā fragilitatē ꝯſiderās vo luit autoritate dei nulli aliḋ poſſe ſupaddi ꝑp͛ vitādū ꝑiculū trāſgreſſiōis. Ad qḋ faciūt iura xxxiij.q.v.noluit.ꝛ.xx.q.iiij.mōachū.ī gl. Hec ex illo. ¶ Scḋa ꝰo ē eoꝝ q̄ dicūt qḋ ꝑt ſine pctō 2
vouere: de q̄rū nūero Inn.dicit qḋ ſi vouit ali q̄d nō īpediēs a religione ꝛ obediētia ꝑlati ob ſuare: vt dicere aliqs pſalmos. Pe.ēt de pa.di cit ꝙ tenet͛ īplere niſi ꝑlat⁹ irritauerit.s.tho. aūt.y.y.q.viij.ar.viij.dicit duo ꝑmū qḋ vouen do nō peccat: qꝛ ſubītelligit͛ ſi placuerit ꝑlato vel nō remittat͛ adde qḋ ſi alr̄ intēderet pecca ret: ꝛ ſic loquit͛.c.monacho.de q̄ infra: ſcōm qꝛ nullū votū ei⁹ eſt firmū ſine ꝯſenſu ꝑlati: ſicut nec puelle ſine ꝯſenſu pr͛is nec vxoris ſine cō ſenſu viri: qꝛ obedire tenet͛ oī tꝑe: ſicut ꝛ ſu⁹: et ꝯſr̄ nullū tꝑs eſt ei vacās. ¶ Primā opinio nē ſequit͛ lum. Ang.ꝛ roſ.aſcribētes etiā eam s.Tho.licet falſo vt patuit. Et differūt he opi

niones: q2 ſm primā votū religioſi nō ligat eū
vt quātū in ſe eſt ipleat illud, quaſi ſit ipſo iure
irritū: ſm aliā vo tenet q̄tū in ſe eſt quouſq; a
ſupiore irritet: ⁊ hoc eſt veri⁹: vt pz p. c. mona
cho. xx. q. iiij. in q̄ ſe fundāt vbi dr qd monacho
nō lz vouere ſine ꝯſenſu abbatis: ſi aūt vouerit
frangendū erit: vbi notanter dr frāgendū erit
quaſi ipſo iure nō ſit fractū ⁊ nullū. Differunt
etiā iuxta intellectū ſum. Ang. q2 ſm primā nō
lz religioſo vouere niſi preſupponat tacitū nec
votū exeq̄ niſi habeat ꝯſenſum expſſum plati:
ſi ei⁹ pñtia haberi pōt niſi i his de qb⁹ prelato
aut vite regulari nō ſit piudiciū. ſed in hoc nō
video differentiā niſi forte q2 iuxta ſcdam ad
licite exequēdā ſufficeret tacit⁹ cōſenſus plati
ſciētis ⁊ nō ꝯdicētis imo ⁊ neſciētis ſi pbabi-
liter crederetur cōtentus. ¶ Dico ergo multa.
¶ Primū qd prelat⁹ pōt ad libitū vota oīa reli
gioſi irritare: qd facit expſſe ⁊ tacite: qñ cōſtat
de ꝯtra eius voluntate. ¶ Scdm qd religioſus
pōt vouere ſub ꝯditione tacita: ſi plato placue
rit. ¶ Tertiū. qd pōt exeq̄ ſub ratihabitiōe pre-
lati. ¶ Quartū qd exeq̄ tenet in nō piudicātib⁹
plato quātū in ſe eſt quouſq; credit platū eſſe
cōtētū ⁊ nō vltra: q2 vſq; ad illud tps votū nō
eſt irritū ſed irritabile. ¶ Quintū q in piudicā
tib⁹ exeq̄ pōt qñ pbabiliter credit ratihabitio-
nem: tñ ſm aliquos exeq̄ nō tenet q2 in talib⁹
votū ipſo iure irritū eſt ⁊ nullū. ſed tñ tutius ⁊
veri⁹ eſt qd q̄tū in ſe eſt ſemp tenet facere qd
licite pōt vt ipleat pmiſſum. Dicit aūt ſum. ro.
rōnē. s. tho. p Richar. cōfutatā: ſz neuter vidit
mētē ei⁹. quia loquit de voto ppie. ſ. qd eſt de
ope melioꝛi. i. cadēte ſub cōſilio: inſtātie vero
pcedūt large. ſ. qd eſt de aliquo ad qd q̄s diui
na lege obligat precepto vel mandato puta de
nō loquēdo ocioſa. aut de nō cogitando vana.
4.q. ¶ Quarto querit q̄d de abbate: ⁊ plato regu-
lari ⁊ dico qd abbas ſine cōſenſu epi vel ſupe-
rioris votū peregrinationis diuturne emittere
nō pōt nec aliq̄d per qd in ei⁹ officio piudiciū
generet. xviij. q. ij. abbas. ⁊ idē de plato quoli-
bet regulari eadē rōne. vt etiā pz per dicta. ſ.
religio. vij. §. j. Quantū tñ ad votū terre ſancte
Panoꝛ. in. c. fi. extra eodē tz qd prelati pñt ire
tpe paſſagij gñalis pro ſuccurrit terre ſctē als
nō: maxime regulares ſine conſenſu ſupioris.
q2 hoc eps nō pōt. vt pbat in. c. magne. e. ti. et
idē in religioſis ſimplicib⁹: q2 nullā habēt vo-
luntatē adeo qd in papam ſine licētia abbatis
pmoueri nō poſſunt vt no. gl. in. c. q ſit. xviij.
q. ij. qd tñ q̄tū ad hoc vltimū nō eſt verū: q2 ele
ctio in papā eſt cōfirmatio ⁊ ſic abſoluit eum a
iugo monaſtice pfeſſionis. xviij. q. j. c. j. Infert
tñ ibi Panoꝛ. quod aliter abbas ſuo ſupiori q̄
ſubditus abbati aſtringitur. vide ibi.
¶ Quinto q̄rit vtrū impubes poſſit vouere: et 5
dico qd oīa vota alia a voto religionis facere
poteſt ſi eſt doli capax ſicut ⁊ filiuſfamilias. de
quo. §. ſeq. vt pz p Panoꝛ. in. c. ij. extra eo. verū
tñ tutores ⁊ curatores vota realia irritare pñt
vſq; ad. xxv. annū: niſi venirēt acceſſoꝛie. vt in
intrāte religionē cū quo trāſeunt bona ſua. de
quo dic vt. j. votū. iiij. §. ij. Votū aūt religionis
ſum. Ang. facere nō pōt etiā de cōſenſu pris et
ſi facit nō tenet etiā poſt pubertatē. de reg. ad
noſtrā. ⁊ in. c. j. de reg. li. vj. vñ ꝯtra Th. dicētē
qd ſi eſt doli capax obligat q̄tū eſt ex ſe: eſt. d.
c. j. Sed ego dico q iſte nō bñ vidit. s. Tho. q̄
diſtinguit dicēs qd ante pubertatē nō pōt q̄s
facere votū ſolēne religionis: ⁊ de hoc. d. c. lo-
quit: ſz ſec⁹ de ſimplici. Et multo min⁹ eū vidit
ſum. ro. que attribuit qñ ſm eū ante pubertatē
nō poſſit puer ſe voto religiōis obligare. Vñ
iſti attribuūt ei duos extrema: vnū qd ſm eum
talis poſſit facere votū religionis ſolēne aliud
qd nō poſſit facere ſimplex. veritas aūt ſtat in
medio p diſtinctionē vide. ſ. religio. iij. §. xiij.
¶ Sexto q̄rit q̄d de filijſfamilias: et dico qd ſi
ſunt libere ꝯditiōis poſt ānos pubertatis q̄tū 6
ad ptinētia ad ſuā pſonā vouere pñt ⁊ implere
tenent etiā parentib⁹ inuitis: puta de ingreſſu
religionis ⁊ ꝯtu mrimonij. ⁊ hmōi q̄ nō piudi
cāt regimini dom⁹ aut familie: ſed q̄tū ad ſpe-
ctātia ad diſpēſationē domeſticā: ſeu predictū
regimē: nō pñt ſine cōſenſu pris: puta de elee-
moſyna vel hmōi: ⁊ in hoc ꝯcoꝛ. oēs doc. Fallit
tñ in voto terre ſancte qd pōt filiuſfa. emittere
extra eo. ex multa. item in peculio caſtrenſi vel
quaſi. q2 in his eſt ſui iuris: itē ſi pater cōſenſe
rit expſſe vel tacite nō cōtradicēdo ſm Inno.
¶ Septimo querit q̄d de ſeruo: ⁊ dicit. s. Tho. 7
qd eſt in ptāte dñi q̄tū ad pſonales operatio-
nes. vñ ſe obligare non pōt ad religionē pere
grinationē: ⁊ hmōi: p que ſubtraheret ab obſe
quio dñi: ⁊ idē Pet. de palu. ⁊ gñaliter vouere
nō pōt in preiudiciū dñi ſm Inno. ⁊ Pan. in. c.
ſcripture extra eo. ſec⁹ in alijs in quib⁹ dño nō
preiudicat: vt de oꝛonibus dicēdis ⁊ hmōi ſm
eūdem. s. Tho. ar. c. relatū. de ſen. excō. ⁊. c. ſi
ſeruus ſciēte. di. liiij. Et ſm Hug. pōt etiā inui
to dño vouere cōtinētiā ⁊ renūciare proprijs.
¶ Octauo queritur quid de viro ⁊ vxore: ⁊ di- 8
co vt. j. votum. v.
¶ Nono querit vtrū peccēt moꝛtaliter illi qui
poſt votū emiſſum cōſentiunt in aliqd impedi- 9
mentū quo impediunt votū exeq̄ ſine alterius
volūtate vt ſi habēs votū religionis acceptet
epatum ſponte: aut conſentiat in matrimoniū:
et dico q ſi ſciēter ⁊ ſic aduertēter cōſenſerūt

vt colligit ex.c.ꝑ tuas.de vot. qꝛ hoc fuit ꝯsentire in fractionē voti. ſi ṽo nō aduertebāt sec⁹ vꝰ niſi eſſet lata culpa in nō aduertēdo. Fallit in eo q̄ aſſumit religionē qꝛ in hāc pt oīa vota cōmutare: ⁊ ipſo iure erit ab oīb⁹ abſolut⁹ ſine alia diſpēſatione ⁊ autoritate. vt no. Pan. poſt Inno. in.c. ſcripture. eo.ti. de quo.ꝭ.§.iij. par. iiij.⁊.§.v. parti.iij. Utrū aūt irritari poſſint vota ꝑdictorū ſi fiāt in tp̄s.i.ſi ſint ſoluēda poſtq̄ fuerint ſui iuris. vide ti. ſeq.§.ij. particu.v.

¶ Rurſus de voto.iiij. quātū ad irritationem diſpēſationē. cōmutationē. vel redemptionē.

Votū quarto cōſiderari pōt quantū ad irritationē: diſpenſationē: cōmutationem: ⁊ redemptionem.

1. qō ¶ Primo ergo q̄rit quō ꝑdicta differāt adinuicē ⁊ dico qd irritatio ē annullatio obligatiōis voti ex bñplacito volūtatis. vt cum vir dixit vxori. nolo qd obſerues hoc vel illd votū: diſpēſatio ṽo eſt annullatio obligationis voti ex rōnabili cā: ſicut cū determinat prelat⁹ aliqd votū nō eſſe bonū obſeruare: cōmutatio ṽo ē annullatio obligatiōis voti cū ligamine ad aliq̄d aliud faciēdū: ſicut ſi ei q̄ vouit ꝑegrinationē imponaꝛ ieiuniū. redēptio ṽo ſi diſtiguaꝛ a cōmutatiōe eſt ānullatio obligatiōis voti cū ligamine ad aliq̄d dādū: ſicut ſi ei q̄ vouit ꝑegrinationē imponat elcemoſyna. ¶ Un̄ dicit archi. poſt Pet. de pal. qd irritatio fieri pōt ſine cā ad libitū potētis irritare: ita qd nec ipſe irritādo peccat cū vtatur iure ſuo: nec ali⁹ votū omittēdo cū a principio fuerit inefficax: diſpēſatio ṽo ꝓpꝛ inefficaciā voti ſꝫ ꝓpter aliā cām vn̄ nō ſolū req̄riꝛ autoritas in diſpenſante: ſꝫ etiā cā ex pte diſpēſati.ſ. neceſſitas vel vtilitas ei⁹ aut reipublice. ēt ſi ſit papa: qꝛ nec petro q̄dē data eſt autoritas i deſtructionē: ſed in edificationē: i his q̄ nō ſūt mala: niſi qꝛ ꝓhibita iure poſitiuo: ad libitū abrogare pt ⁊ ꝯr ad libitū diſpēſare. ¶ Cōmutatio aūt ⁊ redemptio differūt ſicut ꝑmutatio ⁊ emptio. vn̄ permutatio voti eſt: ſi hn̄s votū ſcti Jacobi vbi hꝫ hoſtes obligeꝛ ad limia aploꝝ viſitāda. Redēptio ṽo eſt ſi īpedito ire ꝑcipiaꝛ tm̄ dare ꝑ deo quātū erat expēſur⁹. q̄ redēptio dꝫ eē iuſti ꝑcij et eq̄lis: ex̄ eo. magne. Hec ex illis: q̄b⁹ adde ex.s.ib. qd ſi abſolute determinet ꝑlat⁹ aliqd votū nō eſſe ſeruādū erit diſpēſatio: ſi aūt pro hoc qd obſeruādū erat aliud iponaꝛ erit cōmutatio. vn̄ maius erit diſpēſatio quā cōmutatio. Et ſic ipſe non diſtinguit inter cōmutationē et redēptionē qꝛ ⁊ ipſa eſt q̄dā permutatio voti.

2 ¶ Scd̄o q̄rit q̄d iuris de irritatione votoꝝ et dico multa. ¶ Primū. Ex dictis titulo ꝑore colligi pōt ſm̄ doct. qs poſſit vota irritare: qꝛ pater irritare pōt votum filij ⁊ filie ⁊ tutor. Adde ⁊ vel ēt tutrix. puta mꝛ pupilli. ⁊ curator minoris et vir vxoris. ⁊ dn̄s ſerui: ⁊ ꝑlat⁹ ſubditi: ⁊ hoc quo ad vota q̄ ſine ꝑdictoꝝ cōſenſu ꝑdicti emittere nequerunt ēt ſi emiſſa fuiſſent an̄q̄ eſſent vouentes ſub taliū ꝑtāte.c. manifeſtū.xxxiij.q.v.⁊.c. noluit. ¶ Scd̄m. ſm̄ pe. de pal. oē votū impuberis ꝑſonale.i. reſpiciēs ꝑſonā. vt de religione vel abſtinētia ⁊ reale.i. factū de reb⁹ dādis pꝛ ac tutor irritare pōt: ⁊ ſilr votū reale minoris anno.xxv. habētis curatorē vel exiſtētis in ꝑtāte pr̄is: ſi tn̄ pubes intret religionē: qd facere pōt inuitis parētib⁹ ⁊ curatori b⁹ eo ipſo dedicat oīa bona ſua. q̄ niſi eſſet maior.xxv. annoꝝ alienare nō poſſet niſi ſe alienādo. nec poſſent parētes aut curatores talia bona retrahere: qꝛ q̄dā trāſeūt cū vniuerſitate q̄ al's nō trāſirēt ⁊ idē ſi ipubes intrauit ⁊ ꝑſona ei⁹ nō fuerit retracta: qꝛ nec bona retrahi poſſent. Si autē habēs vſum rōnis nō habeat parētes aut tutorē vel curatorē. ⁊ voueat res ſuas deo: ⁊ nō ſe lꝫ ſ bo iꝫ alienare nō poſſit: tn̄ vꝛ qd in deū poſſit niſi qd ſi inueniaꝛ leſus aut deceptus notabilr pōt reſtitui. ¶ Tertiū. Si pꝛ aut ali⁹ irritauerit votū ꝯtinētie vel aliud factū ab ipubere: ⁊ deīde iterū tali voto cōſentiat. ꝓpter hoc nō tenebiꝛ impubes iplere niſi iterū voueat: ſilr ſi ſemel fuit irritatū rite mortuo irritatore aut ei⁹ ꝑtāte expirāte nō tenebiꝛ ipubes: qꝛ obligatio ſemel extincta nō reuiuiſcit.c. de remiſ. pig.l. cū ex cā. ⁊ hoc etiā ſi fecit votū explendū ſolū poſt expirationē ꝑtātis. vt.ſ. religio.ij.§.xv. Si ṽo reuocauerit factū a pubere vel ab vxore vel ſeruo ſoluta ꝑtāte irritātis tenenꝛ ſua vota implere: vt de filio tꝫ Inn.ꝭ.c. ſcripture. extra eo. ⁊ idē Hug. ⁊ Pe. de pal. lꝫ dubitatiue loquaꝛ. ⁊ hoc ſequiꝛ ſum. ro. ꝯ ſum. Ang. ſꝫ Pan.ꝭ.d.c. ſcripture. dicit ſe dubitare ꝓpꝛ.c. q̄dā.⁊.c. plꝫ. de cōuer. cōiu. vbi marit⁹ ingreſſus religionē ꝯdicēte vxore ⁊ ei reſtitut⁹. ea mortua nō teneꝛ iterū intrare: qꝛ emiſit votū tpe inhabili. ⁊ ꝯr idē erit in filiofamilias: ex q̄ voti cōmiſſionem nō cōtulit in aliud tp̄s habile. ꝓ quo vꝛ tex. ff. de cōdi. inde. ⁊ hoc Pan. dicit verius. imo ego dico qd hoc ſimplr eſt verum ſub iſto ſenſu: qd votū irritatū rite.i. quātū ſe extendit ꝑtās irritantis. nunq̄ de cetero obligat ꝓpter illā regulā qd obligatio ſemel extincta ⁊c. ⁊ eſt mens. ſ. Tho. vt ex duob⁹ ptꝫ. primo qꝛ indiſtincte vult qd vota eoꝝ q̄ ſunt ſub alteri⁹ ꝑtāte nō ſint firma ſine cōſenſu eoꝝ: ſcd̄o qꝛ dicit qd in votis taliū ſubintelligiꝛ cōditio ſi placuerit ſuperioribus: nec diſtinguit inter impuberē ⁊ puberem quātū ad ea in quib⁹ ſubijciꝛ pubes. ¶ Quartū. Ex his infero duo. Primū qd tales tenenꝛ oīa

ſua vota ꝯplere expirāte ptāte ſuꝑiori: ſi ñ fue
rūt irritata legitime: ꝛ iſte eſt caſus.c.ꝯſuluit.
de ꝯuer.ꝯiu.vbi īgreſſus religionē vxore nō ex
petēte in vita: ea mortua cogit̃ in ea perſeuera
re: ſcdm qđ ſi vota ſunt legitime irritata nō te-
nent̃ ea ꝯplere dicta ptāte expirāte: niſi quate
nus vouerūt aliqđ ſui iuris qđ irritari non po
tuit: ꝛ iſte eſt caſus.c.qđā.ꝛ.c.plꝫ.de ꝯuer.con
iug. vbi īgreſſ⁹ religionē ꝛ reuocat⁹ ꝑ aliū ꝯiu
gē eo mortuo nō tenet̃ religionē adire: ſꝫ ſolū
viuere caſte: qꝛ illđ ꝑmittere potuit.ſ.nō exige
re ſeu ꝯtinere ꝗtū in ſe erat. Pro q̄ aduerte ſꝫ
Paſ.in.d.c.qđā.qđ ēt ī mā voti ꝓcedit illa re
gula iuris: ſi nō vꝫ qđ ago vt ago: valeat vt va
lere pōt. Nā vt ibi ptꝫ marit⁹ nō obligauit ſe
ſimplr̃ ad ꝯtinētiā in ſeculo ſeruādā: ſꝫ ad reli
giōis īgreſſuꝫ q̄ nō valuit lꝫ fecerit ꝓfeſſionē:
ꝛ tñ remāſit obligat⁹ reſpectu ꝯtinentie ſeruā-
de: q̄ ſub ꝓfeſſiōe ī cludit̃ vt ī.c.cū ad monaſte
riū.dſta.re.ꝛ ſic mortua vxore ꝯtrahere nō potuit
5 ꝛ ſi ꝯtrahit tñ: ſꝫ debitū exigere nō pōt. ⸿Quintū.
Notādū ē tñ dr̃ia īter puberē ꝛ īpuberē qꝛ ī-
pubes ita ſubijcit̃ parentib⁹ ꝛ ꝯſr̃ tutorib⁹: qđ
nō hꝫ volūtatē ſed volūtas parētū eſt volūtas
pueri: vñ nec ēt pōt diſponere de ſpectātib⁹ ad
ꝑſonā vt.ī.bap.iiij.§.xiiij. ſed pubes hꝫ ꝓpriā
volūtatē ꝛ vouere pōt oīa q̄ nō ꝑiudicāt ſuꝑio
ri: ꝛ idē đ ſeruo ꝛ vxore excepto religioſo q̄ eſt
vt īpubes nō hñs velle. Et iđ vota īpuberis ēt
ſi ſint ī tꝑs ſolute ptāti: puta ſi voueat religio
nē mortuo pr̃e aut adueniēte pubertate ꝑt ir-
ritari: nec tenebit̃ puber fact⁹: vt.ī. religio.ij.
§.xv.ꝛ idē de religioſo: ſꝫ ſec⁹ ī alijs: qꝛ ſi talit̃
voueāt talia vota nō pñt irritari a ſuꝑioribus
qꝛ eis nō ꝑiudicāt: ſec⁹ ſi ſint vota explēda du
rāte tali ptāte tñ: aut ea durāte ꝛ poſtea qꝛ ta-
lia ſimplr̃ pñt irritari: vt ptꝫ per caſuꝫ.d.c. plꝫ.
6 ⸿Sextū. Predicti ſuꝑiores irritādo ꝑdicta vo
ta nō peccāt: ſꝫ vtunt̃ iure ſuo: ſm Inn.ꝛ hoſti.
ꝛ ꝯꝯ.nec vouētes peccāt nō īplēdo.xxxiij.q.v.
noluit.ꝛ.c.māifeſtū.qđ ꝗtū ad ſuꝑiores limi-
ta ꝑmo niſi reuocauerint qđ ꝑus ꝯceſſerint: lꝫ
tūc ſubditi obediēdo nō peccēt.d.c.māifeſtū.
qđ vt̃ ītelligēdū ſi ꝯceſſum reuocauerit ſine cā
rōnabili. ſcđo ſi irritēt malitioſe ex mala volū
tate fingētes multū ꝑiudicare qđ ꝑiudicat pa
rū: qꝛ arbitriū ꝛ ptās ſemꝑ vident̃ ꝯcedi ad iu
diciū boni viri.ff.ꝓ ſo.l.in ꝓpoſita.et.l.ſeq.xſ.
q.iij.ꝓuilegiū.nō tñ peccarēt ſubditi obediē
do qñ res ex ſuo genere eſt ꝑiudicialis vt abſti
nentia ꝛ peregrinatio: qꝛ nō hꝫ iudicare infe-
rior de intētione ſuperioris ꝑcipientis: aut de
ei⁹ ꝑcepto in his in quibus poteſt percipere.
3.q. ⸿Tertio q̃rit̃ qđ iuris de diſpēſatiōe ꝛ cōmu-
tatiōe quātū ad ptātē diſpēſantis ꝛ cōmutan-
tis: ꝛ dico qđ hic nō q̃rit̃ de ptāte abſoluēdi a
trāſgreſſione votorū: qꝛ hāc hꝫ ꝯfeſſor de iure
cōi ꝛ ꝯſuetudīe cū nō ſit caſus reſeruat⁹: ſꝫ de
potētia diſpēſandi ꝛ cōmutādi: et dico multa.
⸿Primū. Scdm.s.Tho.in votis pōt diſpēſari 1.dī.
inquātū in aliquo caſu illud qđ cadit ſub voto
eſt ſimplr̃ malū vel inutile: vel īpeditiuū maio
ris boni qđ eſt ꝯ rōnē ei⁹ qđ cadit ſub voto: vñ
neceſſe eſt qđ determinet̃ votū in tali caſu nō
eſſe ſeruādū: nō inquātū illud eſt de iure natu
rali vel diuino. ⸿Scdm. Quicunq; pōt in voto 2
diſpēſare: pōt etiā illud cōmutare: ꝛ ecōtrario:
niſi forte eſſet aliqđ votū indiſpēſabile ex ſe: qꝛ
inter hos nec iura: nec doct. ponūt differentiā
quantū ad autoritatē licet ſm.s.Tho. ſit quid
maius diſpēſatio q̄ cōmutatio: vñ nec eſt votū
in quo eꝑs non poſſit ex cā diſpenſare: ſi illud
pōt cōmutare. Quod autē dicit ſum.ro.in ꝟbo
papa.in prin.poſt Pan.in.c.ꝓpoſuit. de cōceſ.
prebē. qđ papa diſpēſando in voto ex toto rela
xat obligationē: nō autem eꝑs ſed cōmutat in
aliud eſt oīno falſum: qꝛ ſi nō expedit votū ſer-
uari in caſu eꝑs ex toto liberat declarando qđ
nō tenet aliogn nō poſſet diſpenſare ſed cōmu
tare tm̃ cōtra oēs doctores. Ratio autē que ibi
allegatur probat qđ papa hoc poſſit nō autem
quod eꝑs hoc non poſſit vt ibi patet. ⸿Tertiū. 3
Licet ius diuinum aut materiale papa tollere
nō poſſit vel mutare: tñ vtriuſq; determinatio
ꝑtinet ad ius poſitiuū ꝛ ꝯſr̃ ad papam ꝛ alios
legū cōditores vt.ī.papa.§.xvj. Unde ſicut in
penis nō obſtāte qđ lex naturalis mādet deli-
cta puniri poteſt homo diſpēſare: qꝛ naturalis
equitas dictat aliqñ maleficia nō puniri pro-
pter bonum reipublice: ſm arbitrium eius qui
reipublice preeſt: et ꝯſr̃ tunc nō eſt contra ius
naturale diſpenſare: ꝛ ſicut pōt ſic ꝛ aliter fieri
punitio: ita etiam in voto qđ naturali ꝛ diuino
iure reddēdū eſt propter honorē dei: ſi nō expe
dit illud obſeruari poteſt diſpēſari vel ſi aliud
magis cedat ad honorem dei poteſt cōmutari
quāuis iſta diſpenſatio ſit magis iuris decla-
ratoria q̄ relaxatiua: licet etiā dicatur relaxa-
tiua inquantū eū qui aliqñ vere eſt obligatus:
deobligat obligando ad equale vel melius de
quo.ī.§.vij. et ſic in voto fit diſpenſatio non in
ꝑceptis dei vel nature. ⸿Quartū. Papa ergo 4
diſpēſare poteſt in omni voto niſi per illud q̄s
deo conſecretur: quod dico propter votū ſolen
ne religionis. de quo.ī.§.v. et ſolus diſpenſat
in quatuor ſibi ſecūdum morem curie reſerua-
tis ſcꝫ in voto perpetuo cōtinentie ꝛ cōſequen
ter religionis: et in tribus votis peregrinatio-
nis ſcꝫ terre ſancte: apoſtolorum Petri ꝛ Pau
li: ꝛ ſancti Jacobi in compoſtella: ꝛ ita de facto

ſeruat̃:lʒ nõ ſit iure cautũ: niſi de voto ꝑ ſubſi
dio terre ſcẽ:extra co.ex multa. vbi dicit pan̄.
q̃ȝ etiã legat⁹ de latere nõ põt diſpẽſare cũ req̃
rat ſpãle mandatũ vt ibi. Jn alijs aũt votis ab
his quatuor ſm Jnn. epi ⁊ ſuꝑiores diſpẽſare
pñt: intelligẽdo tñ de archiepõ q̃ ad ſubditos
ſuos ⁊ ſuffraganeos nõ autẽ quo ad ſubditos
ſuffraganeoꝝ ſm archi.nõ aũt ꝑlati iferiores:
ꝑ q̃.c.ſ.eẽ eo.ſʒ Hoſt.dicit illud.c.hoc nõ ꝓba
re:ſʒ poti⁹ ɔtriũ: q: lʒ loquat̃ epõ:nõ tñ dic̃ hoc
pẽdere ab ei⁹ arbitrio:ſed ab arbitrio ei⁹ q̃ ꝑſi
det fatet̃ tñ dictũ Jnn.eẽ verũ ⁊ de ɔſuetudine
ſeruari:ita tʒ glo.vt in.d.c.ſ.⁊ Ray.⁊ Al. Sed
hoc dictũ nõ intelligit̃ de ꝑlatis regularib⁹ q̃
ſicẽ irritare ita ⁊ cõmutare pñt q̃ ad religioſos
ſubditos ſuos: ſiue vota ꝓceſſerint religionis
ingreſſuʒ:ſiue ſequant̃: lʒ ꝓprie in eis nõ hẽat
locũ diſpẽſatio:q: ſi vota ꝓcedũt ꝓfeſſionẽ ipõ
iure in ꝓfeſſiõe diſpẽſant̃:ſi vero ſequant̃ nõ ſũt
firma: niſi ɔſentiẽte ꝑlato q̃ caſu dic vt.ſ.ꝑtic.
ix.ſʒ itelligit̃ i alijs i q̃b⁹ ẽt dicit pan̄. in.d.c.ſ.
q̃ȝ vbicũq; iferior ꝑlat⁹ hẽt de iure ſpãli ius
epãle in ꝑſonis:tũc poſſet diſpẽſare in voto ſi-
cut epõs:q: talis exercere põt epãlia iura:⁊ tũc
iſta illa ſtabit ꝓprie: vt q̃libet ꝑſidẽs hñs iuriſ
ditionẽ epãlẽ poſſit in voto diſpẽſare: facit gl.
in cle.ſ.de reb.ec.nõ alie.⁊ ꝓ no. Jnn.in.c.ſta
tuim⁹.de maio.⁊ obe.⁊ pan̄.i.c.ſignificaſti.de
fo.ɔpe.vel ſi ex ſpãli iure aut ɔceſſiõe hoc eis
cõcederet̃:⁊ hoc ſequunt̃ cõiter doct.in.c.fi.de
poſtu.ꝑla.Abbas tñ diſpẽſare non põt in ſecla-
rib⁹ ſibi etiã pleno iure ſubiectis niſi ɔſuetudo
5 hoc daret. ¶ Quintũ ſm Pan̄.in.d.c.ex multa.
epõs diſpẽſare põt in voto terre ſcẽ ſi factũ eẽt
pro deuotione nõ ꝑ ſubſidio: ⁊ idẽ in voto ſcĩ
Jacobi:⁊ facit.c.ſuꝑ his.⁊.c.ex multa.e.ti.qui
fundãt ſe ſuꝑ ſubſidio. ɔſuetudo tñ aliter hʒ:⁊
ad papã maiores cauſe referunt̃:vt in.c.maio-
res.de bap. idq; i his recurrẽdũ ẽ ad papã:nec
eſt verũ q̃ȝ ſi epõs diſpẽſaret teneret diſpẽſatio:
q: lʒ nõ ꝓbet̃ caſus ẽ papalis ex hoc q̃ȝ cõiter
tales ad papã remittunt:cũ hoc eẽ poſſit ad ter
rorẽ vel cautelã:vel reuerẽtiã: tñ ꝓbat̃ ex hoc
q̃ȝ ꝑ lr̃as papales iſta pape cõiter indiſtincte
reſeruant̃. Adde ẽt ſm Ro.q̃ȝ votũ q̃ aliena in-
certa deuota ſunt i ſubſidiũ terre ſcẽ:nõ põt ꝑ
epm̃ diſpẽſari: vt in alios vſus cõuertant̃ etiã
6 ſi vouẽs religionẽ igrediat̃. ¶ Sextũ.ſm arch.
poſt Pe.de pa. lʒ epõs diſpẽſare nõ poſſit i vo-
to cõtinẽtie ꝑpetuo:vt.§ ſeq.tñ diſpenſare põt
in tꝑali:puta ſi q̃s vouit ɔtinere ꝑ annũ ⁊ in oĩ
voto ꝑpetuo q̃ȝ nõ eſt religiõis aut ɔtinẽtie:⁊
ſilr̃ in voto q̃ exiſtẽs in religione laxiori vouet
ſtrictiorẽ cũ nõ ſit votũ ꝑpetue ɔtinẽtie nec re-
ligiõis ſimplr̃ ⁊ ſilr̃ diſpẽſare põt vt habẽs vo-
tum ſimplex de arctiori trãſeat ad laxiorẽ ⁊ q̃ȝ
exiſtẽs ꝓfeſſus in arctiori trãſeat ad laxiorẽ:ſi-
cut abbas hoc põt nõ tñ ſine ɔſenſu ɔuent⁹ nõ
autẽ põt diſpẽſare in voto tꝑali religionis cũ
ſcʒ q̃s eſt obligat⁹ intrare et non remanere:vt
q: vouit q̃s igreſſum intẽtiõe ꝓbandi: vel niſi
ſpãliter cogitãs de remanẽdo:vel nõ remanen
do quo caſu igredit̃ ſm formã iuris q̃ eſt q̃ȝ ꝑ
annũ probet:q: nec ſumm⁹ pñiarius hoc põt q̃
plus epõ põt. Si ergo.s.Tho.aut ali⁹ dicit q̃ȝ
ſol⁹ papa diſpẽſat i votis ꝑpetuis: itelligit̃ de
voto ɔtinẽtie ⁊ religionis. ¶ Septimũ. Archi- 7
diacon⁹ nõ põt iuri ſuo vti autoritate diſpẽſan
di ɔtra ius cõe niſi inquantũ competit ſibi ex
ɔſuetudine legitime preſcripta ſm Archi.poſt
Pe.de pal.ꝑ quã ius epãle põt acquirere non
aũt papale q: eẽt corruptela:vt de Archi. di-
ctũ eſt:⁊ adde q̃ȝ poteſt dũ viſitat abſoluere a
trãſgreſſione votorum. ¶ Octauum. Summus 8
penitentiarius diſpẽſare põt in voto religiõis
cõmutãdo vnã religionẽ in aliã: ſicut ꝑtʒ in lr̃
teris quas ab eo deferũt apoſtate. ¶ Nonum. 9
Abbas ⁊ ꝑlatus regularis qui ſubdito ɔceſſit
licẽtiã vouẽdi ſm Ric. ante votũ emiſſum põt
licẽtiã reuocare:⁊ ſic non tenebit poſtea factũ:
ſed poſt votũ emiſſum an poſſit diſpẽſare:dicit
tuti⁹ eẽ quod ſubditus recurrat ad ſuperiorẽ
ſui ꝑlati q̃ȝ eſt ſatis equũ ne q̃s videat̃ autori-
zare in facto ſuo:tñ de veritate iuris põt diſpẽ
ſare.ar.c.manifeſtũ.⁊ q̃ȝ ibi no.xxxiij.q.v. nec
eſt iſtud in facto ꝓprio ſʒ alieno niſi forte vel-
let diſpẽſare ꝓpter ſuũ cõmodũ:q̃ȝ non poſſet
ſed ſolũ propter neceſſitatẽ ſubditi. ¶ Decimũ. 10
Licet in articulo mortis ſimplex ſacerdos ab-
ſoluere poſſit ab oĩ caſu.i. pctõ etiã trãſgreſſio
nis cuiuſlibet voti:nõ tñ põt diſpẽſare i voto:
q: hoc nullibi ɔcedit̃: ſed tm̃ abſolutio q̃ non
eſt diſpẽſatio. ¶ Undecimum. Epiſcopus et ſi- 11
miles non poſſunt diſpẽſare in votis a ſe emiſ-
ſis ſcðm Panor.in.c.magne de voto. Utrũ au
tem quis ſua autoritate poſſit votum in meli⁹
commutare. Uide infra.§ ſeptimo.

¶ Quarto queritur ſpecialiter quis poſſit di- 4.q.
ſpẽſare in voto perpetuo cõtinẽtie ſimplici: et
dicit Spe.i ti.de leg.⁊ ſequit̃ Jo.an.hoc poſſe
epm̃ per.c.veniẽs.q̃ cle.vel vo.ſed illud.c. nõ
probat:q: ibi diſpenſauit epõs cum muliere:in
qua ſm Panor.fuerunt tria inducentia ad di-
ſpenſandum : primum q: votũ caſtitatis emiſit
non inſpirata: ſed in fraudẽ ſpõſi de futuro.ſ.
meticuloſe:q: eius ſeuitiam timuit:ſcðo ꝓpter
maius periculũ quia mulier videbatur incon-
tinens:tertio quia erat iuuenis et ſuſpecta:ſed
duo vltima ſunt vnum tantum. Et ideo alij di-
cunt quod hoc poteſt epõs ſolum in caſu illius

cap.ſ.ſi votū fuerit meticuloſuz lʒ nō metu iu-
ſto.ꝛ veriſilr timeat̃ de incōtinentia. ita tʒ do.
Card.ꝛ do.An.in.d.c.veniēs.ꝛ Pan.dicēs ꝙ
hoc pōt eps in terminis.d.c.veniēs. ex q̄ repe
rim⁹ caſum cōceſſum ab eccl'ia. nec reperit̃ ſibi
ꝓhibita diſpēſatio:ꝛ ita ſequit̃ ſum. Ang.ꝛ ro.
ꝛ ita limitāt doc.dicētes qꝺ eps hoc pōt. Sed
ego dico qꝺ predicti inſufficiēter mouent̃ quia
illud.c.hoc nō ꝓbat:cū ibi eps diſpēſauerit nō
vt eps ſʒ vt cōmiſſari⁹ pape ex ei⁹ ſpecifica cō-
miſſione:vt ibi ptʒ:ꝛ qꝺ dicit Pan.nō reperiri
diſpēſationē epo ꝓhibitā:verū eſt in iure ſʒ ex
cōſuetudine curie:vt ptʒ ꝑ lr̃as ap'licas eā ſibi
papa ĩdiſtincte reſeruat. Et iō.s.Tho.dicit qꝺ
ſol⁹ papa diſpēſat in voto ꝯtinētie ꝛ aliis q̄ nō
indigēt crebra diſpēſatiōe:ꝯcedo tñ epm poſſe
diſpēſare in hoc qñ recurſus haberi nō poſſe
ad papā niſi ꝑiculo interueniēte ex mora iuxta
dicta.ſ.diſpēſatio.§.ix. Et qꝛ ſm.s.tho. eiuſdē
eſt diſpēſare ĩ voto ꝑpetuo ꝯtinētie ꝛ dare licē
tiā petēdi debitū cōiugi qui eā ꝑdidit:qꝛ talis
quātū in ſe eſt tenet̃ ſeruare ſuū votū nihil exi-
gēdo:ideo ꝯñr dicēdū eſt epm in hoc nō poſſe
diſpēſare niſi rōne ꝑiculi in mora. lʒ ꝯriū ſenſe
rit ſum.ang. Poſſet tñ ſm Arch.eps diſpēſare
in voto nō nubēdi: qꝛ aliud eſt vouere caſtita-
tē:aliud vouere nō ꝯhere mrimoniū:vñ vouēs
nō ꝯhere:fornicādo nō facit contra votū ſuū.

5 ¶ Quīto ſpālr q̄rit̃ an papa diſpēſare poſſit in
voto ſolēni cōtinētie:ꝛ dico qꝺ quātū ad votū
ſolēnizatū ſuſceptione ſacri ordinis oēs cōue-
niūt qꝺ papa pōt.quātū aūt ſolēnizatū ꝓfeſſio
ne religiōis approbate.idē tʒ rich. boñ.aug.ꝺ
ancho.hēri.de gā.in q̄li. Pet.de pal.herue.in
iiij.Jo.de nea.in q̄li.durā.hug.car.arch.in ro.
Jnn.gl.ſuꝑ.c.cū ad monaſteriū.de ſta.mo.Pa
nor.ꝛ ſequit̃ archi.ꝛ ſum.ang.ac ro. ꝛ breuiter
s.Th.q̄ oppoſitū tenuit nō hʒ ſecū niſi alber.ꝛ
veritatē fundatā in rōne irrefragabili ꝛ autori
tate ſpūſcti.leui.vlt.vbi dr̃ animal qꝺ ĩmolari
pōt dño ſi q̄s vouerit ſanctificatū erit ꝛ mutari
nō poterit nec meli⁹ malo.nec pei⁹ bono. ꝛ de
ſta.mo.l.c. cū ad monaſteriū: vbi dr̃ abdicatio
ꝓprietatꝭ: ſicut ēt cuſtodia caſtitatis adeo an-
nexa eſt regule monachali:vt ꝯ eā nec ſumm⁹
pōtifex poſſit in ſam ĩdulgere. Hec ibi. Nec eſt
verū qꝺ ipſe ĩ quarto ſenſerit cū ꝑdictis: qꝛ ibi
recitauit ꝛ non determinauit:vt ptʒ intuēti:in
ſumma Tho.ſ.xxij.vbi.ſ.ar.xſ. ſic determinauit
dicēs.ſicut ſupra dictū eſt ꝛ hr̃ leui.vl.illud qꝺ
ſemel ſanctificatū eſt dño nō pōt in alios vſus
cōmutari. nō em̄ pōt facere aliq̄s eccl'ie ꝑlat⁹
vt id qꝺ eſt ſctificatū ſanctificationē amittat:et
in rebus inanīatis: puta qꝺ calix cōſecrat⁹ deſi
nat eſſe ꝯſecratus ſi maneat integer:vñ multo
minus pōt hoc facere aliq̄s prelatus.vt homo
deo cōſecrat⁹ quādiu viuit cōſecratus eſſe deſi
ſtat. Solēnitas aūt voti cōſiſtit in quadā cōſe
cratione ſeu bñdictione vouētis:vt dictū eſt.ſ.
ar.vij. Et iō nō pōt fieri ꝑ aliquē ꝑlatū eccl'ie.
qꝺ ille q̄ votū ſolēne emiſit deſiſtat ab eo ad qꝺ
eſt ꝯſecrat⁹.puta qꝺ ille q̄ eſt ſacerdos nō ſit ſa
cerdos. lʒ poſſit ob aliquā cām executionē or-
dinis ĩhibere:ꝛ ſili rōne papa nō pōt facere qꝺ
ille q̄ eſt ꝓfeſſus religionē nō ſit religioſus: lʒ
q̄dā iuriſte ignorāter ꝯriū dicāt. ¶ Eſt ergo ꝯſi
derādū vtrū ꝯtinētia ſit eſſentialiter annexa eī
ad qꝺ votū ſolēnizat̃ qꝛ ſi nō eſt ei eſſentialiter
annexa pōt manere ſolēnitas ꝯſecratiōis ſine
debito ꝯtinētie:qꝺ nō pōt ꝯtingere ſi ſit eſſen-
tialiter ānexa. Nō ē aūt debitū ꝯtinētie eſſen-
tialiter ānexū ordini ſacror ſʒ ex ſtatuto eccl'ie
vñ vr̃ qꝺ ꝑ eccleſiā poſſit diſpēſari in voto ꝯtī
nentie ſolēnizato ꝑ ſuſceptionē ſacri ordinis.
Eſt aūt debitū continētie eſſentiale ſtatui relī
gionis ꝑ quē hō abrenūciat ſclo totaliter dei
ſeruitio mācipat⁹ qꝺ nō pōt ſimul ſtare cū mrī
monio in quo incūbit neceſſitas pcurāde vxo-
ris.ꝛ ꝓlis ꝛ familie. ꝛ rerū q̄ ad hoc requirunt̃.
vñ ap'ls dicit.j.Cor.vij.qꝺ q̄ eſt cū vxore ſollī
cit⁹ eſt q̄ ſūt mūdi quō placeat vxori.ꝛ diuiſus
eſt:vñ nomē monachi ab vnitate ſumit̃.ꝑ oppo
ſitū ad diuiſionē ꝑdictā. Et ideo ĩ voto ſolēni-
zato ꝑ ꝓfeſſionē religiōis nō pōt ꝑ eccleſiā di-
ſpēſari:et rōnē aſſignat decretalis: qꝛ caſtitas
eſt ānexa regule monachali. Hec ille ĩ forma.
Ex quib⁹ ptʒ qꝺ in ꝓpoſito duo ꝓbat prīo qꝺ
eccl'ia de religioſo nō pōt facere nō religioſuʒ
ſicut nec gñalr de bñdicto nō bñdictū ſtatere:
vt ptʒ etiā in reb⁹ inanimatis:ꝛ per autoritatē
dei Leuiti.vlti.ſcdo qꝺ a monacho ꝛ ꝯñr a relī
gioſo non pōt eccl'ia remanere cōtinētiā diſpē
ſando vt cōtraheret:qꝛ iam nō eſſet vn⁹ ſed di-
uiſus.qꝺ etiā ꝓbat autoritate decretalis predī
cte ſcʒ cū ad monaſteriū. qꝺ etiā ꝓbat̃:qꝛ a relī
gioſo q̄diu eſt religioſus ſeparari non poteſt
id qꝺ formaliter ſit religioſus. ſicut ab albo
albedo: hmōi aūt eſt ꝓfeſſio qua obligatur ad
tria ſubſtātialia religionis: vt per.c. quod vo-
to.§.preſenti.eo.ti.li.vſ. Ex his aūt patet pro-
poſitū inſolubiliter: qꝛ ſi eccl'ia in hoc diſpēſa
ret aut de religioſo faceret nō religioſum aut
religioſum incontinentē: quorū vtrunqꝫ eſt in
cōpoſſibile. Et ad motiuum Pet.de pal. qꝺ in
omni voto intelligitur excepta autoritas pape
dicit.s.Tho.hoc non bene dici:qꝛ quedā ſunt
in q̄b⁹ hō eſt ita liber ſui qꝺ etiā contra ꝑceptū
pape pōt illa facere vt cōtinere ꝛ ſilia. Ad mo-
tiuū Ricardi qꝺ nullū eſt votum qꝺ non poſſit
in melius cōmutari: dico qꝺ verū eſt: ſed hoc

non ſufficit ad hoc qȯ votū ſit cōmutabile ſed
opʒ qȯ abſit dedicatio ad cultū dei. Rñſiones
etiā date ab aduerſariis ad predictā decretalē
nihil valēt. Nam Inn̄.dicit qȯ ſumm⁹ pōtifex
nō pōt indulgere vel licētiā dare: qꝛ ṽbū lnīa
ītelligiꝛ qñ hoc facit ſine cā.i.ſola volūtate.ꝙ
Pan̄.dicit notādū p ītellectu hui⁹ ṽbi lnīa qȯ
nō referꝛ ad arbitriū boni viri: ſʒ p̄rio dico qȯ
bar.exp̄ſſe in.l.alio.ff.de ali.le.dicit qȯ cū ver
bū lnīa veniat a ṽbo lʒ: dʒ ītelligi nō de nuda
volūtate ſed rōne regulata:ꝛ ſcdo dico qȯ tex.
iſtā expoſit onē nō patiꝛ qꝛ nec in minimo vo-
to pōt diſpēſare ſine cā rōnabili. Alij dicūt qȯ
nō pōt dare licētiā ſimpl'r nō cōmutādo ī aliȯ
bonū deo accepti⁹:qȯ pl⁹ plʒ pan̄.ſʒ ꝯ primo:qꝛ
eſto qȯ poſſit eſſe aliq̇d meli⁹ religiōe religioſi
vt bonum cōe tñ religioſo nihil pōt imponi eq̄
bonū vt religio cū oē votū in hoc cōmuteꝛ vt
dicetur.vñ ſi papa nō pōt in hoc diſpēſare non
pōt etiā cōmutare:ſecūdo qꝛ oīs licētia data a
ſummo pōtifice religioſo ꝯ caſtitatē eſt illicite
et vltra eius ptātē data vt ptʒ in.d.c.cū ad mo
naſteriū in ṽbis.ſ.allegatis. ſed lnīa quā da-
ret in hoc voto ꝯhēdi nō diſpēſando ſed cōmu
tādo eſſet ꝯ caſtitatē nō obſtāte cōmutatione:
qꝛ p eā ſoluiꝛ caſtitas: vñ eſt īpoſſibilis pape.
Alij vt Ricb.ꝛ Pe.de pal. dicūt qȯ nō pōt reli
gioſo q̄diu eſt religioſus dare talē licētiā: ſed
pōt de religioſo facere nō religioſuʒ:ꝛ tūc da-
re ſed ꝯ:primo qꝛ pbauit.s.tho.qȯ de religio-
ſo q̄diu viuit fieri nō pōt irreligioſus: ſcdo qꝛ
ſemel dicatū deo mutari non pōt q̇n ſit dicatū
vt ptʒ leui.vltimo. Et p̄terea iſta rñſio ſuppo-
nit vnū falſum.ſ.qȯ alio ſit q̇s religioſus alio
obligatus ad cōtinētiā: cū eodē formaliter ſit
vtrūq̧.ſ. pfeſſione.vt ex.d.c.qȯ votū. Qȯ autē
dicūt q̇dā ſe vidiſſe papā ſic feciſſe de facto: di
co primo qȯ ſm aliq̇s diſpēſauit cū nouitio nō
cū profeſſo. Dico ſcdo qȯ diſpēſauit de plenitu
dine ptātis nō de iure q̄uo pōt ītelligi opinio.
s.Tho.ſm glo.in.d.c.cū ad monaſteriū. Dico
tertio qȯ ego etiā vidi pōtificē faciētē maiora
cū ſcādalo toti⁹ xpianitatis. vñ aliud eſt face-
re de facto:illud determinare qȯ ita poſſit fieri
de iure:quod ſi faceret papa vt papa.i.vt caput
vtēs adiutorio mēbrorū cōſultando factū ꝛ fa-
ciēdo qȯ in ſe eſt vt ſciat veritatē:tali determi
nationi ſtādū eſſet neceſſario. Quod aūt dictū
eſt de voto cōtinentie dicendū etiā videtur de
voto paupertatis. vt patet per dictā decretalē.
6.q. ¶ Sexto queriꝛ quid iuris de diſpenſatione et
cōmutatione quātū ad cām mouentē ad diſpē
ſandū vel diſpenſationē petēdam. ꝛ dico duo.
¶ Primū ſm.s.Tho. plati nō pñt in votis pro
ſuo libito diſpēſare:qꝛ ſicut platus non poteſt
p̄ecipere malū ita nec bonū impedire.ſ.opera
virtutis: ſed ad eum ſpectat dyiudicare quid ſit
magis virtuoſum. Et ideo in manifeſtis diſpē
ſatio plati nō excuſat a culpa.puta ſi diſpēſaret
cū aliquo ſup voto de ingreſſu religiōis nulla
apparēte cā ſed ſi eſſet cā apparens pp̄ter quā
ſaltē in dubiū verteretꝛ: tūc poſſet ſtari iudicio
plati diſpēſantis vel cōmutātis:nō tñ iudicio
pp̄rio:niſi eſſet aliq̇d manifeſte illicitū:aut nō
poſſet q̇s facile ad ſuperiorē recurrere. Hec tñ
limita vt.ſ.diſpēſatio.§.iij. Que aūt ſint cauſe
rationabiles diſpēſandi vel cōmutādi videtur
dicēdū qȯ.s.Tho.cauſe diſpenſandi ſunt tres
ſ.ſi id qȯ ſub voto cadit ſit malū vel inutile vel
maioris boni impeditiuū: cauſe ṽo cōmutādi
videntur eſſe impoſſibilitas exequēdi ſeu incō
moditas que eſt impoſſibilitas iuridica vt.ſ.
potentia:vel maior vtilitas dū.ſ.fit cōmutatio
in aliquid deo gratius:ſicut ſi expēſe peregri-
nationis mutenꝛ tp̄e famis in pauperū ſuſtēta
tionē:qȯ probari pōt per tex.in.c.ex multa.eo.
titu.circa fi. vbi innuitur vota poſſe cōmutari
vel redimi ſi neceſſitas exigit:vel vtilitas ſua-
det:ꝛ in his bonus vir arbitrabitur.ar.ibidē.
¶ Septimo q̄riꝛ q̇d de diſpēſatione ꝛ cōmuta- 7.q.
tione quantū ad ipſa vota cōmutabilia. ꝛ dico
multa. ¶ Primū. Licet nō oē votū ſit diſpēſabi 1.dí.
le pp̄rie:qꝛ.ſ.nō oē votū eſt de malo vel inutili
vel impeditiuo maioris boni:oē tñ votū eſt cō
mutabile in aliud op⁹ pietatis ſm cōmunē do
ctrinā lctōrū ꝛ vt patet in.c.magne.§.cū igiꝛ de
voto:qȯ tñ fallit in voto quo aliq̇d p conſecra
tionē aut bñdictionē actu dicaꝛ deo. vt.ſ.§.v.
¶ Scdm. In diſpēſatione ꝛ cōmutatione votoꝝ 2
requiriꝛ ſuperioris autoritas : nec pōt q̇s pro-
pria autoritate votū ſuū in melius cōmutare.
eo.ti.c.j.ꝛ.ff.ſi cer.pe.l.ij.inſti.q̇b.mo.tol.obl.
vbi nō liberaꝛ ſoluens rem meliorē niſi ſoluat
qȯ debet: qȯ tñ limita : primo niſi cōmuteꝛ in
votum religionis. vt.ī.parti. iij. Limitat ſcdo
ſum.Ange.niſi ſit certum qȯ illud in qȯ muta-
tur ſit melius ꝛ deo acceptius:quia tūc ſufficit
petere licētiā licet nō obtineaꝛ.alle.c.lʒ.eo.ti.
et.c.pueniit.el.ij.de iureiur.ſed ſm mētē.s.th.
q̇ vult qȯ in voto fiat diſpēſatio eo modo quo
in aliqua lege dicēdū eſt qȯ licitū eſt pp̄ria au-
toritate venire cōtra votū in caſu in quo id qȯ
q̇s vouit e ſt manifeſte illicitū:ꝛ nō pōt oppor-
tune ad ſupiorē recurrere. vt dicit. xxij. vbi.ſ.
ar.vlti.ad ſcdm in fi. et per illicitum intelligit
malū inutile ꝛ impeditiuū maioris boni et ſic
hoc eſt licitū vbi locū hʒ diſpēſatio: nō autem
vbi locū hʒ cōmutatio qꝛ tunc votum ligat: et
null⁹ pōt ſoluere ſeipſum. Et ſi dicaꝛ qȯ cōmu-
tatio aliqñ hʒ locū vbi occurrit melius incōpo

ſibile voto dico qꝺ nõ:nec eo caſu votũ ligat:
qꝛ eſt melioris boni impeditiuũ. Capſm aũt lꝫ
qꝺ ſum.ang.alle.nihil facit.c.aũt ꝑuen.t.ſecũ
dũ expoſitionẽ doc.eſt ꝓ me:qꝛ ibi dꝛ qꝺ ꝓpoſi
tũ aut ꝓmiſſum nõ infringit q̇ illud in melius
cõmutat.qꝛ doc.q̇ illud dictũ itelligũt etiã de
ꝓmiſſo ꝑ votũ dicũt eſſe verũ ſi accedit autori
tas ſuperioris:vt Inno. vel ſi primũ votũ erat
noxiũ ⁊ ill citũ.vt Jo.an.⁊ goff.vel vbi maius
bonũ eſt incõpoſſibile voto vt do.an.⁊ ꝯſr vbi
eſt maioris bõi ĩpeditiuũ.Et ſic oẽs expoſitio
nes ſm noſtrã doctrinã ſunt. Nec expoſitioni
Jo an.ob.qꝺ obycit Paũ. qꝛ meli⁹ ꝓſupponit
bonũ.qꝛ meli⁹ ibi põt ſtare ꝓ bono ſicut pecca
tor conuerſus mores dꝛ in meli⁹ commutaſſe.
Qui vero itelligũt de ꝓmiſſo mediãte iuramẽ
to dicũt vt dicit Paũ.non eſſe verũ ſi iuramẽ
tũ ꝯcernit vtilitatẽ ꝓuatã qꝛ reqrif autoritas
ei⁹ cui eſt ꝓſtitũ.ar.d.l.ij.nec ſi cõcernit bono
rẽ dei niſi vbi illud melius eſt incõpoſſibile iu
ramẽto imo nec tũc hoc paũ. admittit indiſtin
cte ſed ſolũ ſi ꝓpria autoritate mutef in votum
religionis:tñ dico cũ do.an.qꝺ tũc indiſtincte
põt: qꝛ tũc iuramentũ eſt maioris boni impedi
3 tiuũ.¶Tertiũ.Scdm Arch.poſt Pe.de pal. et
s.tho. authoritate iuris oĩa vota cõmutantᷓ in
votũ religiõis etiã ſine diſpẽſatione: qꝛ tanq̃
ꝑfectũ ĩclud.t.vñ q̇ voto tenef ad ingreſſum ar
ctioris religionis in qua tñ nõ tenef remanere
licite vouet ꝓfeſſionẽ in laxiori:et primũ votũ
tẽꝑale includif ĩ ſecũdo tãq̃ in ꝑpetuo. Hoc tñ
Arch.poſt pe.de palu.limitat. Nã q̃diu aliq̇s
eſt nouitius excuſaf a voto ꝑſonali:puta ieiu
nioꝝ ⁊ hmõi:nõ aũt a reali: puta de dãdo elee
moſynã:imo ꝑ ſe dꝫ ſoluere debita:ſꝫ ꝑ ꝓfeſſio
nẽ qua cedit bonis ⁊ mundo morif vota ꝑſona
liũ extinguũtur: ⁊ realia debita in monaſteriũ
trãſferũt: qꝺ obligaf ſicut heres.ſ.nõ vltra va
lorẽ bonoꝝ q̇ recepit de illo ſi fecit iuramentũ
vel ſi nõ fecit ex ignorãtia iuris ſm aliq̇s ſicut
nec q̇cunq̃ alius heres.Sed ꝓ hoc no.qꝺ iſta
ſunt vera in foro contẽtioſo ſolũ in conſcientia
aũt null⁹ heres tenef vltra vires hereditatis.
Fallit aũt qꝺ dictũ eſt de cõmutatione in votũ
religiõis: primo in voto quo q̇s vouit aliquid
dare in ſubſidiũ terre ſancte: qꝛ nõ commutaf
ſine licẽtia pape ſm rodẽ.ſ. quantũ ad quãtita
tẽ ſecus quãtũ ad laborẽ eũdi aut mittẽdi ſm
ꝟꝟ.ſed ſi votũ fuit de peregrinando ſolũ abſol
ueref ꝑ religionẽ.ſecundo ſm rich.quẽ ſequif
ſum.ang.⁊ ro.quando is q̇ ꝓfitef intendit actu
vel habitu velle remanere obligat⁹ votis ꝓus
factis:qꝛ indiget diſpẽſatiõe: ſꝫ ego dico qꝺ ſi
iſtã intentionẽ habuit ante initãs profeſſiõis
ĩpo iure eſt abſolut⁹.vt vꝫ vellecti ã.s.Tho.ſi
vero eã habuit in ipſo inſtãti vel poſt:illud vo
tũ non eſt firmũ.nec obligat niſi eo mõ quo de
voto religioſi dictũ eſt ſupra votũ.iij.ꝟ.iij.Ter
tio fallit ſm ſum.Ang. in caſu quo ꝓbabiliter
dubitaref an meli⁹ eẽt ſeruare votũ aut religio
nẽ intrare.vt ſi rex magn⁹ vouiſſet acq̇rere ter
rã ſanctã:qꝛ papa eſſet ꝯſulendus:ſꝫ hoc eſt ve
rũ de bene eſſe:nõ aũt neceſſario:qꝛ põt ĩtrare
autoritate iuris ꝑ.c.ſcripture.extra eo.¶Quar
tũ. Votũ factũ deo intuitu certe ꝑſone vel lo
ci.puta de dãdo aliq̇d tali pauꝑi vel tali mona
ſterio cõmutari nõ põt a vouẽte ꝓpria autori
tate:lꝫ ꝑſona ſit male vite vel eccl̃ia male offi
ciata:qꝛ qꝺ ſemel placuit ampli⁹ diſplicere nõ
põt de reg.iur.lib.vj.ſed vtrũ cõmutare poſſit
ep̃s ſunt opiniões.Arch.tenet qꝺ nõ niſi ex cã
vrgente:puta: qꝛ eccleſia eſt deſtructa ⁊ hmõi:
qꝛ iam ius eſt illi q̃ſitũ qꝺ auferre nõ dꝫ:⁊ hoc
ſequif ray.⁊ dur.in ſuis ſummis.bar.de cay.et
ſum.ro.addẽs hoc ꝓbari ĩ.c.ex ꝑte.de cẽſi.vbi
vouẽs cõpelli põt ad exequendũ votũ:⁊ cõfir
maf ab alijs:qꝛ ex q̇ eſt pia cã ius q̃ſitũ eſt etiã
abſẽti:vt ibi no.⁊ habef ĩ.l.illud.C.de ſac.ſan.
eccle. Alij vero dicũt qꝺ tali loco vel ꝑſone nõ
acq̇rif ius q̃ſi res deuota ſit iã ſua. qꝛ nec eis:
nec aliq̇b⁹ ꝓ eis acceptãtib⁹ eſt facta pollicita
tio:ſed ſolũ deo:vnde ſi deo ſatiſfiat per cõmu
tationẽ in melius:vel etiã inequalem quando
cã ſubeſt ex parte vouentis liberatus eſt q̇ vo
uit:qꝛ ſatiſfecit ei cui ꝓmiſit donec tñ cõmitte
tur hꝫ ius agendi ⁊ agere põt is ad quẽ ventu
ra erat res deuota apud ep̃ꝫ vel aliũ ſuperiorẽ
vt cõpellat vouẽtẽ reddere:⁊ hoc etiã nõ aliõ
vult.d.c.ex ꝑte.⁊.d.l.illud.vt.ſ.votũ.ij.§.xix.⁊
hoc ſequif ꝟꝟ.⁊ ſum.ang.qui vult qꝺ ex voto
nõ acq̇raf actio intellige realis.alicui niſi res
ſit ei data vel ꝓmiſſa.⁊ hoc eſt veri⁹. Vñ ⁊ ſi ta
lis vouẽs religionẽ ĩgredif liberat⁹ eſt.⁊ a for
tiori liberaf ſi religionẽ ĩgredif vel ſi res erat
deuota pauperib⁹ in genere ſm ꝟꝟ. ſecus ſi nõ
ex voto ſolũ deo facto:ſed ex aliquo alio reſpe
ctu ſe homini obligaſſet:qꝛ nec per religionis
ingreſſum:nec ꝑ diſpẽſationẽ ſuperioris libe
raref niſi vt dixi.ſ.papa.§.xiij.¶Quintũ. Qui 5
non vouit ſed tñ patri vel alteri ꝓmiſit votum
eius implere põt in religionis ingreſſum ꝑmu
tare: qꝛ non plus tenef ad voti impletionẽ quĩ
hoc ꝓmiſit homini quã q̇ ꝓmiſit deo.¶Sextũ.
Qui vouit vnũ filiũ ſuũ determinate tradere re 6
ligioni non põt ſine autoritate ſuperioris aliũ
mutare ſm pe.de pal.nec ſilr ſi vouit ĩpe intra
re aut adire terra ſanctã ſm.s. Tho. nõ poteſt
aliũ ſupponere loco ſui. ĩtellige ſine licẽtia pa
pe.¶Septimũ. Votum de feſtãdo ſabbato fa
ctũ ſuperſtitioſe innuẽdo.ſ. litere veteris teſta 7

menti nõ tenere.factum vero ex reuerẽtia bea
te virginis:ſi haberet inducere iudaizationē
vel ſpeciem eius vt quia qui vouit cohabitat
iudeis eſſet omnino commutandũ: quia etiam
a ſpecie mali abſtinẽdũ eſt.pri.Theſſaloñ:q̃n
8 to.al's ſeruari poteſt.¶ Octauũ.Si per cõfeſſo
rem impoſitũ eſt alicui in pñia adire terrā
ſanctã paſ.in.c.qd ſup his.eo.ti.de mente Jo.
an.dicit qd ſi talis penitẽtia fuit iniũcta p ſub
ſidio terre ſancte ſolus papa cõmutat.ſi vero p
labore itinerãdi etiã ſol' papa cõmutat. ſi ille
emiſit votũ:ſi vero ſolũ aſſumpſit ſignũ pere
grinatiõis diſpẽſabit inferior. Adde ſm Lud.
de ro.in ſuis ſingu.qd ſi papa imponit penitẽ
tiam alicui trãſmutãdo votũ: eps poteſt illam
penitentiã cõmutare ⁊ alterare. de quo eſt gl.
in.c.tẽpora plenitudinis.xxvj.q.vij.⁊ ſm eun
dẽ ludo.eſt text.in.l.ſi quis libellos.C.de ap.
8.q. ¶ Octauo q̃rit̃ qd iuris de ipſa diſpẽſatione ⁊
1.di cõmutatiõe votorũ in ſe.⁊ dico multa.¶ Primũ
Secundũ archi.poſt Pet.de pal.in diſpenſan
do requirit̃ forma expſſa vel tacita.ſ.qd inten
dat quis diſpẽſare qd ſm canoniſtas põt papa
q̃ iuri nõ ſubdit̃:nõ autẽ eps niſi exprimat. de
cõceſ.prebẽ.l'fas.ſed verius inquit eſt quod in
olb' in quib' p̃latis nõ eſt taxatus modus cũ
formula diſpenſandi eoipſo qd diſpenſant qd
faciũt effectũ a͡io diſpẽſandi: vel ſciunt et non
cõtradicũt.q̃ñ facile et libere cõtradicere poſ
2 ſent.¶ Secundũ.Ad hoc qd diſpẽſatio ſit legi
tima ſm Jnno.in rub.de obſerua.ieiuni.⁊ Ar
chi.in.c.p̃ſbyter.di.xxviij.duo req̃runt̃.ſ. cau
ſa legitima in vouẽte. et qd in id qd votũ com
mutat̃ melius ſit ⁊ deo acceptius et hoc videt̃
velle.c.ſ.e.ti.⁊ ſequitur Pe.de pal.ſed vt paſ.
egregie ⁊ ſubtiliter not.ſ.c.ſ.p tex.in.c.ex mul
ta.eo.cõmutare in meli' tũc eſt neceſſe q̃ñ ſola
vtilitas mouet ad cõmutãdũ.q͛.ſ. ex pte vouẽ
tis nõ eſt cauſa niſi volũtas:ſec' vbi eſt neceſ
ſitas.i.impotentia vel incõmoditas:q͛ ſufficit
cõmutare in ſimile.ar.c.magne.eo.ti.⁊ qd le
gitur ⁊ not.in.c.ſ.de rerũ permu.in ſimili.imo
ſum.ang.notãs Paſ.dicit ſe credere qd ſuffi
cit ſ mutet̃ in equale et ſi nõ in ſimile:ſ; Paſ.
per ſimile intellexit equale : imo ipſamet ſum.
in verbo votũ.iiij.§.xxvj.in fine tenet ꝯtra Rod.
quod ſufficit cõmutare in minus quod aliquo
iure non probat̃ nec bene dicitur q͛ vt dicit.s.
Tho.commutatio eſt quidã contractus in quo
prelatus ſe habet vice dei.ex quo ſequit̃ quod
oportet ibi eſſe equalitatem quod tamen non
oportet ſcrupuloſe accipere ſ; ſufficit arbitriũ
boni viri ceſſante fraude et lata culpa.

¶ Rurſus de voto quinto inquantum
ſpecialiter ſpectat ad coniuges.

Uotum quinto cõſiderari põt ſpeciali
ter inquantũ ſpectat ad cõiuges:pre
ter ea que dicta ſunt. s. votum. iiij.§
ij.quantum ad irritationem.
¶ Primo ergo querit̃ qd iuris de votis coniu 1.q.
gũ q̃ non ſunt de continentia vel religiõe ⁊ di
co qd neq̃ vir neq̃ vxor põt facere votũ p̃iudi
ciale alteri quãtũ ad debitũ ꝯiugale:q͛ quãtũ
ad hoc ſũt pares:vt ſ.c.gaudem'.de diuor.vñ
cũ vxor abſtinẽtiã ſine viri cõſenſu vouere nõ
poſſit.xxxiij.q.v.manifeſtũ.⁊.c.noluit. ſir nec
vir poterit ſine cõſenſu vxoris ſm Jnno.⁊ hoc
p regula tenẽdũ ẽ.ſicut ⁊ vr̃ velle gl.ſ.d.c.ma
nifeſtũ.qd vxor vouere põt:ea q̃ nõ ſunt in p̃iu
diciũ viri ſicut ⁊ ecõtrario:⁊ q̃cq̃d põt dare ſi
ne viri ꝯſenſu põt vouere.vt de his de q̃b' põt
eleemoſynã facere niſi ĩpediat ſcãdalũ qd non
ſit phariſaicũ. Fallit qd dictũ eſt ſm ray. Jnn.
hoſt.⁊ oẽs in voto ſubſidij terre ſancte. qd vir
facere põt ſine ꝯſenſu vxoris:de voto:ex multa
l; ſm btm tho.⁊ alber. nõ ſit cõſulẽdũ viro vt
crucẽ accipiat ſi vxor nõ põt eũ ſeq̃ ⁊ de incon
tinẽtia timeat̃:vxor etiã ſ; hoſt.põt inuito ma
rito votũ p̃dictũ emittere:ſed ſi eſt ſuſpecta vel
nimis iuuenis redimet illud:al's ibi ſi talis eſt
q̃ ſecũ poſſit ducere bellatores:alias oĩno redi
met.d.c.ex mlta.ĩ fi.ſ;.s.tho.dicit qd vxor hoc
nõ põt ſine lña:q͛ nõ p̃t ſic diſcurrere ſine pi
culo caſtitatꝭ nec hoc dicit illd.c.ex multa.Fal
lit etiã ſm Archi.⁊ vt vr̃.h.tho.ĩ modica pere
grinatiõe etiã ſine voto pp̃ter domũ diſponẽ
dã vel domiciliũ alio trãſferẽdũ:q͛ hoc vir p̃t
facere ſine lña vxoris:ſm.s.tho.ĩ diſpoſitiõe
dom' et regimine vite mulier eſt ſubiecta viro
⁊ nõ ecõtrario.Qd aũt dicit paſ.ſ.c.ſcripture.
eo.ti.⁊ ſeq̃t̃ ſum.ro. ꝯ ang. qd vir põt emittere
aliqd votũ abſtinẽtie non p̃iudiciale vxor aũt
nullũ ſine conſenſu viri:nõ eſt verũ:q͛ non eſt
vxor ſub eo viro eo modo q̃ fili' impubes ſub
parentib'.quorũ.ſ.volũtas eſt filij.Ex q̃b' ptꝫ
qd vir ſine cõſenſu vxoris aut vxor ſine ꝯſenſu
mariti habitũ mutare nõ põt : puta ſuſcipiẽdo
habitũ tertij ordinis alicui' religiõis : q͛ hoc
eſt preiudiciale:cum aliq̃ñ generet horrorem.
¶ Scdo querit̃ qd iuris de voto cõiugũ quan 2
tũ ad ꝯtinẽtiã q̃ñ hoc votũ ſeq̃t̃ mřimoniũ.nã
q̃ñ p̃cedit vide.s.mřimoniũ.vij.§.v.⁊ dico ſm
ray.⁊ alber.qd quantũ ad hoc vir ⁊ vxor ad pa
ria iudicant̃.xxxij.q.ſ.ſi q̃s. Põt aũt hoc votũ
tripl'r fieri:p'o vno vouẽte ſine alterius lña.
ſcdo vno vouente cũ alteri' lña.tertio vtroq̃
vouẽte de cõi ꝯſenſu.Qñ fit p̃mo modo ſi erãt
ſponſalia tñ dic vt.s.ſponſalia.§.vij.ſi vero erat
matrimoniũ ratũ:ſ.p verba de p̃ñti ſed nõ con
ſummatũ ſm pe. qui vouit tenetur ingredi re

ligionē ⁊ mr̃imoniū ſoluit̃ ꝑ ĩgreſſū.de q.ſ.di
uortiū.ſi v̄o erat ↄſūmatū nō pōt vnus eox vroue
re vl' ĩtrare religionē ĩuito alio niſi ob fornica
tionē notoriā.de q.ſ.diuortiū.nō.pōt ēt voue
re ↄtinētiā quātū ad redditionē debiti ſʒ oēs:
q2 vouere nō pt alienū: q̄ztū v̄o ad exactionez
ſunt opiniões. Nā vt dicit.s.th.ĩ.iiij.di.xxxij.
q̄dā dicūt ꝙ vnꝰ hoc pt vouere ſine ↄſenſu al-
teriꝰ:q2 ĩ hoc q̄libet eſt ſui iuris: ꝙ Ricb.dicit
eē cōiꝰ ⁊ tutiꝰ:⁊ vr̃ ↄſētire Pet.de.pa.dicēs tñ
nulli hoc eē ↄſulēdū.q̄dā v̄o inq̄t.s.th.ꝓbabi
liꝰ dicūt qȯ nō pōt:q2 nimis onerosū fieret ma
trimoniū alteri quē ſemꝑ oporteret ſubire vere
cūdiā in petēdo debitū ⁊ hāc opinionē ſequit̃
Alb.⁊ Dur. Jo.de nea.dicēs hāc eē ꝓbabiliorē
⁊ ſcd̄m iſtos in tali voto nō ſolū pōt eṗs diſpē-
ſare:vt apte trahi pōt ex his q̄ dicit Jo.an.ĩ no
uel.in.c.rurſus.q̄ cle.vl vo.ſʒ ēt alter ↄiugū pt
irritare. Utraqꝫ aūt opinio ē v̄a fundata ĩ hoc
ꝓncipio ꝙ ↄiūx in vouēdo nō pōt alteri ꝑiudi
care:vn̄ ſi iſtud votū ſit de nō petēdo abſolute
nō vʒ q2 ꝑiudicat:ſi v̄o ſit de nō petēdo ratiōe
ſui ſed tm̄ rōne ſocij tʒ:q2 nō ꝑiudicat:vn̄ ſi vo
uet ſe nō coituꝝ niſi ad ↄplacēdū ↄiugi eſt lici
tū. Qn̄ aūt fit cū ſcd̄o mō quātū ad votū ſolēne
ꝓfeſſione.vide.ſ.diuortiū.§.xvj. quātū v̄o ad
ſolēne ſuſceptiōe ʒ ordinĩ ſacri.vide.ſ.mr̃imo
niū.viij.§.xvij.quātū v̄o ad votū ſimplex dicit
Pe.de pa.ꝙ ſicut vir licētiās vxorē ad votum
abſtinentie:poſſet poſtea reuocare lʒ cū pctō ſi
ſine iuſta cā:⁊ mulier teneret̃ obedire:ita ⁊ ad
ſimplex votū caſtitatis licētiās pōt reuocare ſʒ
nō eſt ſimile:quinimo inter iſta diſtinguit glo.
in.c.manifeſtuz.xxxiij.q.v. Et ratio eſt:q2 votū
abſtinentie pōt pertinere ad gubernationē fa
milie aliquo modo non aūt cōtinentie. Unde
s.Tho.⁊ Jo.de nea.dicunt ꝙ non pōt reuoca-
re votum continentie in ꝙ conſenſit: imo nec
petēti reddere ſine mortali:q2 vt dicit Joā.de
nea.cooperaret̃ ei ĩ crimine mortali.ar.xxxiij.
qȯ.v.cōtinentie.quod Pe.limitat ſi conſenſit
ĩ facie eccleſie ſed male q2 votū ſit deo occulta
cernēti:male etiā ꝓbat Pano.in.c.chariſſimꝰ.
de cōuerſio.ↄiu.ꝙ poſſit licetians reuocare vo
tum cōtinentie ſicut ⁊ abſtinētie:ꝑ hoc ꝙ con
tinētia eſt abſtinētia:q2 nō eſt verū ꝓprie:ē ta
men verum ꝙ dicit Pe.ꝙ ſi vir ad tṗs diſſimu
lat votū vxoris:⁊ poſtea cōtradicit illa non te-
net̃ implere. Scd̄m Jnn.aūt ⁊ oēs dās licentiā
vouēdi ſi ipſe nō voueat:exigere nō ꝓhibet̃.de
cōuer.cōiu.c.j.licet reddere nequeat exigēti:vt
dictū eſt. Quando aūt fit tertio modo quātum
ad vota ſolēnia dic vt.ſ.matrimoniū.viij.§.xij.
⁊.ſ.diuortiū.§.xvj.quantū vero ad ſimplex dic
ꝙ nullꝰ eorū pōt exigere vel reddere:lʒ eſt mor
tale:⁊ ſi vnꝰ frāgeret votū.puta fornicando:al
ter nihilominꝰ ſuare tenet̃.xxxiij.q.v.ꝙ deo.ſʒ
vbi eſſet periculū incōtinētie eſſet diſpēſatio q̄
rēda q̄ ſm̄ v̄v̄.poſſet eṗs facere qȯ verū eſt eo
modo quo dictum ē ſupra diſpenſatio.§.nono.
¶ Tertio q̄rit̃ q̄d iuris de voto cōiugū quātū 3
ad religionē:⁊ dico de hoc eē dictū.ſ.diuortiū
§.xvj.⁊ matrimoniū.viij.§.xij.⁊ matrimoniuz
vij.§.v.⁊ vlteriꝰ dico q̄dā. Primū. Si coniugi 1.dl.
dicēti ſe ante carnalē copulā velle religionē in
trare eṗs vt dʒ terminū ad ingrediēdū ꝑfixerit
⁊ ille eo lapſo ingrediat̃.nihilominꝰ ſm̄ Ray.
valebit ingreſſus ſi copula nō ꝑceſſit.ar.de cō
uer.cōiu.ex publico ⁊ ſʒ Hoſt.relictus in ſecu
lo expectabit nubere ꝑ annum. Secundū. Si 2
coniunx extorqueat licētiā intrādi vi aut metu
iuſto.ſʒ Hoſt.nihil.nocet licētianti.xxxiij.q.v.
notificaſti.niſi forte ꝑ tēpus ratificet:extra qui
cle.vel.vo.inſinuante. Et idē ſi interuenit dolꝰ
ſm̄ v̄v̄.Sof.Hoſti. Tertiū. Si vxor ſine cuiꝰ 3
licētia vir religionē intrauit vult ingredi ⁊ ma
ritus ↄdicit ſm̄ Ray.ſi vir iā eductꝰ eſt de mo
naſterio.⁊ reſtitutꝰ vxori illa eo inuito ingredi
nō pōt.xxxiij.q.v.ꝙ deo ſi v̄o nō eſt eductꝰ ſm̄
Jnno.ingredi pōt mulier:ſi ĩ ingreſſu viri con
tinētiam vouerat.xxvij.q.ij.agatoſa.ſi vero nō
vouit nō pōt ingredi inuito viro ⁊ ingreſſa po
teſt educi.ar.d.c.qȯ deo.ſʒ:nō pōt debitū exige
re:vt ĩ.d.c.qȯ deo.de cōuer.cōiu.c.j.ſed intelli
ge qȯ nō pōt petere ſi tacite vel exp̄ſſe eſt ꝓfeſſa
aut vouit.ſʒ ſm̄ Ray.etiā ſi nō vouit pōt intra
re inuito viro.d.c.agatoſa.⁊.xxxiij.q.v.q̄ vxorē
⁊ cō.Pe.Ho.⁊ Sof.⁊ verū eſt ſi vir erat ꝓfeſſus
aut vouerat:ar.d.c.qȯ deo.nō aliter. Quartū
Si ambo cōiuges fornicati ſunt nō pōt altero 4
inuito religionē ĩtrare ſʒ v̄v̄.ſicut ⁊ no.Hug.
ĩ.d.c.agatoſa.⁊ ſi intrauerit reuocari pōt ſecū
dū eoſdē.⁊ idē Pan.in dicto capitu.ſignificaſti
de diuor.⁊ ſic adulteria coniugum paria com-
penſatione tolluntur licet differant qualitate:
vt quia vnius eſt notorium: alterius occultū.
Quintum. Si vterqꝫ nō petita licētia ab alio 5
religionem intrauit.ſecundum v̄v̄.ſe inuicem
repetere non poterūt:quia neuter poteſt dice-
re ab alia ſe ſpoliatum:ſed vterqꝫ intrando vi-
detur renunciaſſe iuri quod habebat ⁊ iuri exi
gendi debitum: ideoqꝫ tenuit votum vtriuſqꝫ
quo ad exigere ⁊ reddere.vt non poſſit exigere
nec reddere teneantur. Sed intellige ſi ꝓfeſſi
ſunt.aut vouerunt. Sextum. Si vterque cre- 6
dens alterum mortuum intrauit ſm̄ Jnno.am
borum votum ratificatum eſt profeſſione volū
taria ſi eſt ſecuta:ſed ſi non eſt ſecuta nō ſucce
dit obligatio:et ita intelligitur dictum v̄v̄.quī
videtur oppoſitum ſentire.

¶ Quarto queritur quid ſi alter coniugum
deuouit filium religioni: et dicit Pet. de pal.
quod ſi pater vouit filium aut filiaȝ ablactatos
poteſt et debet offerre monaſtario etiā matre
inuita: ſed ſi erat in vtero vel ſub lacte: qꝛ par-
tus eſt pars viſcerꝫ: et cum eſt ſub lacte magis
eſt ſub cura mr̄is: nō pōt voueri cū effectu a ſo
lo patre: qn̄ etiaȝ mater poſſit votum irritare.

¶ De vſucapione.

Vſucapio ē acqſitio dñij ꝑ ꝯtinuatio
nē poſſeſſiōis tp̄e lege diffiniti. ff. e.
.l.ij. qꝛ tp̄s eſt trienniū. iſti. e. i p̄n. ⁊ no.
Jo. xxvj. q. iij. in ſum. Et īducta ē vſu
capio ꝑ vtilitate publica: ne rerꝫ dñia ſint īcer
ta. ff. e. l. j. iſti. eo. § j. ⁊ vt finis litib᷑ īponat. ff. p
ſuo. l. fi. ¶ Huiꝰ effectꝰ eſt ſ'ꝫ oēs vt rei vſucapte
dñiū directū acquirat. C. de pa. l. traditionibꝰ
ff. de vſuc. l. j. ⁊. iij. ff. p ſuo. l. fi. Et locū hꝫ ī cō
ſcientia eo modo quo preſcriptio. de quo. s.
1. qō ¶ Primo aūt q̄rit q̄ req̄runt ad vſucapionē: ⁊ di
co ꝙ q̄tuor. ¶ Primo bona fides nedū ī vſucapiē
te toto tp̄e vſucapiōis: ſed ēt in p̄ncipio ꝯtᵒ ex
ꝑte tradētis ⁊ accipiētis. ar. ff. p empt. l. ij. § ſi
cā vbi no. qꝺ ignorātia iuris nō excuſat vt q̄s
ſit bōe fidei. ff. de vſucapiōibꝰ. l. nūq̄. ¶ Scđo
ꝙ res ſit mobilis: qꝛ circa res īmobiles eſt pre
ſcriptio. ¶ Tertio ꝙ res tradat vel quaſi: aliter
poſſeſſio cū h̄eat ſiue traditiōe vel quaſi. C. de
pac. l. tradi. iſt. de re di. § ꝑ traditionē. vel alio
mō poſſideat tēpore debito. i. triēnio. ¶ Quar-
to titulus verus nō putatiuus nec falſus. ff. p
leg. l. ij. et. iij. C. de vſucapi. pro here. l. fi. et ibi
2 Azo. Qui autem ſint ħi tituli infra § vltimo.
¶ Scđo q̄rit q̄ poſſint vſucapi: ⁊ dico ꝙ oīa ex
ceptis q̄ ꝓhibent vt res furtiue ⁊ vi poſſeſſe: vt
no. gl. in ſum. xvj. q. iij. ⁊ res ſacra ⁊ religioſa:
⁊ liber hō ⁊ decima de p̄ſcri. cām q̄ ⁊ ſeruꝰ fu-
gitiuus. Probant hec iſti. eo. § ſed aliqñ. et §
ſeq. Et via publica: et aq̄ductus. ff. eo. l. vſuca
pionē. C. de aqueduc. l. diligenter. lib. xj. ff. de
3 via pub. l. viaȝ publicā. Jtē vbicūq; ꝓhibetur
alienatio: ⁊ vſucapio regulariter ꝓhibet. ff. de
fun. do. l. ſi fundo. ff. de ħb. ſig. l. alienationis.
¶ Tertio q̄rit q̄s pōt vſucape: ⁊ dico ꝙ oīs q̄
pōt licite poſſidere vt p̄rfamilias ⁊ filiuſfami
lias in peculio pupillꝰ ſi hꝫ aīm poſſidēdi: licet
nō interueniat autoritas tutoris: ⁊ furioſus ſi
ſane mētis vſucꝑe cepit: īcipe aūt nō pōt durā
te furore. ff. e. l. iij. § j. ij. ⁊. iu. Seruꝰ aūt vſucape
nō pōt: qꝛ nihil pōt poſſidere. l. labeo. ff. eo. et
l. j. § itē acq̄rimꝰ. ff. de acqui. poſ. niſi peculia-
4 riter: ex ſcientia dñi poſſideret: vt in. d. legibꝰ.
1. ti. ¶ Quarto q̄rit q̄ ſunt tituli dñiū trāſferētes:
⁊ dico qꝺ ſunt. x. ¶ Primꝰ ē titulꝰ p ſoluto: qui
locū hꝫ qñ ego credo me tibi debere centuȝ ex

q̄ cā ꝙ cā: ⁊ tu idē credis: ⁊ ſoluo vel aliq̄d vo loco
ſolōnis ⁊ ſic iuſtꝰ error dat cāȝ p̄ſcribēdi: ꝙ tñ
fallit qñ aliq̄d ſoluit cā ēptiōis q̄ nō p̄ceſſit. ff.
p emp. l. ij. reſ. ij. ff. p ſo. l. pe. ¶ Scđs p ēptore q̄ 2
locū hꝫ cū q̄s in ſcitate emit rē alienā: vel a fu-
rioſo bona fide quē credebat ſane mētis. ff. e. l.
pignori. § j. ⁊. ff. p empt. l. ij. § ſi apulio. ⁊ in iſto
vt dixi req̄rit bona fides: in rebꝰ mobilibꝰ taȝ
tradētis q̄ accipiētis: itē ꝙ emptio ſit pura nō
ꝯditiōalis. ff. p empto. l. ij. § ſi ſub ꝯditiōe. iteȝ
qꝺ p̄ciū ſoluat vel fides habeat de p̄cio: qꝛ alit
nō trāſferret dñiū. iſti. de re di. § vēdite. itē ꝙ
eadē res q̄ eſt empta tradat: qꝛ ſi daret alia nō
vſucaꝑet p emptore. l. ij. § cū ſtichū. ff. p empt.
¶ Tertiꝰ p trāſacto q̄ hꝫ locū in re tradita vt a 3
lite recedat ab eo q̄ credebat dñs. C. p trāſlato
l. ex cā. C. de trāſac. l. ſi p fundo. ¶ Quartꝰ p he
rede q̄ hꝫ locū vbi q̄s ē verꝰ heres vel ſaltē iuſte 4
⁊ ꝓbabilr hoc putat. Nō tñ hꝫ locū in ſuis he-
redibꝰ: qꝛ quodāmō cū viuēte cohereditariū
rerū dñi eſtimant. l. ij. § fi. ff. p her. C. p here. l.
nihil p herede. ſed in extraneis heredibꝰ diſtin
gue qꝺ aut res eſt vitioſa: puta furtiua: aut vi
poſſeſſa: vel res fiſci: q̄ nullo tp̄e p̄ſcribi pōt. C.
cōi. de vſucap. l. iampridē. vel res pupilli vel res
data p̄ſidi. ꝯ. l. in repetūdarꝫ. ff. de acquir. rerū
domi. l. bone fidei. ⁊ ſic heres gñalis vel ſucceſ
ſor ſpālis rei alicuius preſcribere nō poteſt. ff.
de publi. l. ſed hi. § actio non hāc. de quo vide
ſupra preſcriptio. j. § viij. ſi ħo res non eſt vitio 5
ſa: ſic dic vt ſupra preſcriptio. ij. ¶ Quintus pro
donato qui habet locum cum in vero nō in opi
nione aliquid eſt donatum bona fide. C. p dōa.
l. vlti. ⁊ quod donatio teneat: qꝛ ſi pater donat
filio ⁊ decedat non vſucapiet pro donato filiꝰ
quia donatio non valuit ratione patrie pote-
ſtatis. ff. pro dona. l. § j. ff. pro here. l. ij. § filiū.
licet etiam rē alienam quis donare nō poſſit:
quo ad hoc vt dñium transferatur in preiudi-
cium veri dñi: qꝛ quod q̄s non habet transfer-
re non poteſt. C. de dona. l. ſi filius. valet tamē
vt vſucapiatur. ff. de dona. l. ſi is qui alienaȝ. ⁊
l. fi. ⁊ de iure patro. c. cura. ¶ Sextus p dereli- 6
cto qui habet locuȝ in ea re que credebatur a
domino derelicta: ⁊ aliꝰ poſſidere incepit quā
uis ignoret a quo ſit derelicta. ff. pro derel. l. ſi 7
id quod pro derelicto. ¶ Septimus pro legato
qui locum habet cuȝ alicui res legatur aliena
bona fide. ff. p lega. l. pro legato. l a. j. Et quā-
uis legatum ademptum ſit tamē vſucapio cur
rit. d. l. pro legato. ⁊. l. vl. dummodo probabi
lis error excuſet: puta credit teſtatorem fuiſſe
ſane mentis cuȝ tamen foret furioſus vel igno
rat legatuȝ per codicilluȝ adēptū eſſe. ¶ Octa
uus pro dote qui habet locum cum res ali- 8

9 na p dote bona fide daṫ.l.vlt.ff.p do. ⁋ Nonꝰ
p ſuo q̇ hꝫ locū cū q̇s poſſidet rē q̄ꝫ credit ſuā
10 aliq̇ iniuſto tit.ff.p ſuo.l.j.ꝛ vlti. ⁋ Decimus p
iudicato q̇ locū hꝫ cū res ē iudicata a q̄ nō eſt
appellatū ſpacio decē dierū.q̄r ſucapiṫ:q2 trã-
ſit in rē iudicatam.ij.q.vj.anteriorū. ⁋ In vſu-
capione igiṫ req̇riṫ aliq̇s de iſtis titulis. ꝛ bo-
na fides.ꝛ q̄ res non ſit vitioſa.vt dictum eſt.

¶ De vſura.j.quid et vbi ſit in genere.

Sura ab vſu ſeu actu vtēdi dicta eſt
ſm grāmaticos ſic ꝛ raſura ab actu
radendi:ꝛ ſm ethimologiā vocabu
li dr quaſi vſus eris.ꝛ ſꝫ.s.Tho.in
quodā opuſculo ſi tn̄ eſt ciꝰ primo
ſignificat rē acq̇ſitā rei alicuiꝰ vſu. ſꝫ vt ſonat
in malū importat rē acquiſitā vſu rei que ipſo
ſuo principali vſu diſtrahiṫ vt pecunia.vel oī-
no cōſumiṫ.vt vinū ꝛ granū. ⁋ Declarare autē
q̇d ſit vſura ꝛ dubia circa illā incidētiā ſꝫ pe.
de ancha.i q̄dā q̄ſtiōe diſputata ptinet magis
ad canoniſtas ꝛ iuriſtas.ſꝫ male pbat.s.Tho.
aūt in q̄dli.ꝛ dn̄s anto.de but. magnꝰ canoni-
ſta pbant q̇ ad theologos:q2 eſt ꝯ ius diuinū.
tn̄ opinio pet.eſt vā quātū ad penas ſtatutas p
leges humanas cōtra vſurarios. ⁋ Igiṫ vſura
ſm mētē.s.tho.ij.ij.q.lxxviij.ar.j.et mal.q.xiij.
ar.iiij.ꝛ q̄dl.iij.ar.ix.ꝛ thomiſtarū ſic pōt diffi
niri. Uſura eſt lucrū accedens ex mutuo pacto
vel itētiōe p̄ncipali. ⁋ Pro q̇ aduerte q̄ lucrū
dr oē crementū vltra mutuū ꝛ intereſſe q̄ pe-
cunia mēſurari pōt.nō aūt id q̄ accipiṫ vt in-
tereſſe. ⁋ Mutuū vō nō hꝫ locū niſi in rebꝰ q̄
ſuo vſu diſtrahunṫ vel oīno cōſumunṫ.q̄ itel-
lige p ſe ſiue vt ſic:q2 res aliq̄n hꝫ vſum princi
palē ꝛ ſecūdariū ſicut p̄ncipalis vſus pecunie
eſt diſtractio.ſecūdariꝰ vō pōpa et oſtētatio di
uitiarū vel etiā pmutatio.et ecōtrario p̄ncipa
lis vſus veſtis eſt veſtitio.ſecūdariꝰ aūt eſt vē
ditio aut permutatio:vñ ſi tradaṫ pecunia ali
cui ad vſum quo nō diſtrahiṫ. puta ad oſtenta
tionē nō erit mutuata ſed locata. ⁋ Intētio vō
p̄ncipalis eſt q̄ q̇s maxime moueṫ ad mutuādū
ſiue ſine qua mutuū nō fieret:ſicut in mutuāte
ptim ex beneuolētia:partim ex ſpe lucri.p̄nci-
palis intētio eſt lucrū ſi eo ceſſante nō mutua
ret.ꝛ ſecūdaria beneuolētia: ꝛ ecōtrario p̄nci-
palis eſt beneuolētia ſi ea ceſſante non mutua-
ret:ꝛ lucrū eſt ſecūdaria. Principalis aūt intē
tio lucri eſt q̄ facit vſurā nō ſecūdaria: ſicut et
in ſimonia di.lxj.q̇d pdeſt.i gl.ꝛ diſt.lix.ſi offi
cia.ꝛ ſic itellige ꝛ accipe intētionē in.c.j.xiiij.
q.iij.ꝛ hoc etiā ſi intētio principalis adueniat
poſt mutuū iā recta intētione factū ſm Archi.
ar.j.q.j.Uulnerato. ⁋ Ex his paucis patēt pri
mo oīm aliorū diffinitiōes. Et enim vſura ſm
ray.cui cōcor.Inn.eṫ codē.c.j.lucrū ex mutuo
pacto debitū vel exactū:vbi noīe pacti venit ēt
intētio p̄ncipalis.i. ſine q̄ nō q̇ eſt pactū q̇dā-
modo īplicatū.ſm gof.vero eſt q̇cq̇d ſorti acce
dit intētione p̄cedēte vel pacto.vbi noīe ſortis
venit mutuū:et ly p̄cedente nō poniṫ reſpectu
mutuatiōis ſed acceſſionis:q2 lꝫ talis intentio
ſequaṫ mutuū. tn̄ facit vſurā. ⁋ Ptꝫ ſcdo tota
materia vſurarū viris doctis:q2 vbicūq̄ cōcur
rūt iſta tria mutuū. lucrū principalr̄ intentū.ꝛ
pactū eſt vſura formalis:vbi vero ceſſat pactū
ſed ſunt duo prima.ſ.mutuū ꝛ lucrū ex ip̄o mu
tuo p̄ncipaliter intentū eſt vſura mētalis : vbi
aūt nō eſt mutuū exp̄ſſum vel tacitū nullo mo
do ē vſura:ſilr̄ vbi deficit intētio lucri ꝛ pactū
ſimul:ſed ſi deficit intētio et adſit pactū nō eſt
vſura mētalis ſiue q̇ ad deū. ſed formalis ſiue
quo ad iudiciū eccl̄ie.ſi vero ecōuerſo deſit pa
ctum et non intentio.non eſt formalis ſed men
talis. Propter rudes tn̄ queritur de multis.
¶ Primo ergo q̄riṫ vtrū ſola ſpes lucri ex mu 1.q.
tuo faciat vſurariū.ꝛ dico q̄ ſic eo tit.c.j.ꝛ.c.
ꝯſuluit.ꝛ.c.ſi feneraueris.xiiij.q.iij. ſꝫ ſpes eſt
duplex. Nā q̄dā eſt ſcdaria.i.quo mutuās ſpe-
rat q̇dē lucrū ſꝫ tn̄ etiā ſi illō nō ſperaret nihi-
lominꝰ mutuaret ex debito cōſciētie vel chari
tatis vel amicitie ꝛ hmōi:ꝛ hec nō facit vſura
riū ſm doc.cōiter in.c.cōſuluit. eo.tit. vt dicit
Jo.an.in regula peccatū lib.vj. ꝛ ita tenuit ri
chardus in.iiij.diſt.xv.inno.her.ala.gof.hoſt.
pan.ꝛ multi alij in.d.c.cōſuluit.ar.etiā.c.quid
pderit.diſt.lxj.et in.c.in ſingulis.di.lxxvij. et
c.ſi officia.diſt.lix.j.q.ij.quāpio.q2 cū q̇s mu-
tuat ſcire pōt debitorē ſibi obligari ad antido
ra naturaliter.de teſta.cum in officijs.l.ſed ꝛ ſi
lege.§ ꝯſuluit.ff.de petitio.here. nec hoc caſu
teneṫ q̇s reſtituere q̄ gratis accipit a debito-
re ſcdꝫ cōiter doctores in.d.c.ꝯſuluit. Quedā
vō ſpes lucri eſt p̄ncipalis.i. q̄ mutuās ſperat
lucrū ꝛ ſi nō ſperaret nō mutuaret:et hec facit
vſurā.eo.tit.c.j.ꝛ.c.conſuluit.et in hoc cōcor.
Jo.an.arch.ꝛ cōiter doct. ſiue antecedat mu-
tui dationē ſiue comiteṫ:ſiue ſequaṫ : vt cū q̇s
a principio mutuauit gratis. ſed poſtea inten-
tionē mutauit.vt dictum eſt ſupra:et quicquid
poſt hanc accipitur vltra ſortem vſura eſt etiā
ſi gratis accipitur. xiiij.q̄.iij.c.j.ij.et.iij. Et
intellige gratis.i.ſine exactiōe ſm ray. nō au-
tem gratis.i.libera voluntate cōcedentis ſm
aliquos.de quo vide infra vſura.vj.§ iij.ꝛ.iiij.
vbi agitur de reſtitutione vſure mentalis. 2
¶ Secundo queriṫ vtrū mutuans poſſit natu-
ralē obligationē qua debitor teneṫ ei ad anti-
dora.puta ad remutuādum.deducere poſſit in
ciuilē.i.pactum.ꝛ dicit gl.in.c.ſi feneraueris.

xiiij.q.iij.qđ nō.⁊ rō ſm Archi.ibi qꝛ antidorū
eſt debitū ſimplex intellige ex quo nō poterat
compelli:ſed cū deducit in pactū naſcit obliga
tio ciuilis. ideoq; exigit aliqđ plus qđ poſſet
eſtimari pecunia: et idē pan.de mēte docto.in
c.cōſuluit.co.ti. Unde cōcludit illa gl.qđ mu
tuās paciſci nō pōt de re mutuādo ſi eguerit:
et idē.s.tho.et ꝯꝯ.et goſ.in ſum.⁊ hoſti. vt re
fert ſum.piſa.et ſum.cōfeſ.et ſupple.et ſum.ro.
Sum.autē ang.limitat tenēs nō eſſe vſurā me
tibi mutuare hoc pacto qđ remutues mihi ſi in
diguero et tu cōmode potueris. ſed ſolū ſi fiat
pactū ſimpliciter de remutuādo:allegās hoſt.
in ſum.qꝛ inqt hoc nō eſt exigere plus quā req
rat natura cōtractus ſed hoc ex dictis patet fal
ſum.qꝛ exigit obligatio ciuilis ad mutuādum
que ſm.s.tho.pecunia menſurat et mutuo re-
pugnat pro quo nihil exigendum eſt vel expe-
ctandū pecunia menſuraaile.vide etiam § iiij.
¶ Tertio q̄rit qđ ſi qs mutuet cū ſpe vel pacto
qđ aliqđ det non ſibi ſed alteri.puta paupibꝰ.
vel patri meo indigēti.⁊ dico qđ vſura eſt ⁊ il-
licitū qꝛ ſicut nō licet mihi ex vi mutui trāſfer
re dñium aliene rei in me ita nec in aliū etiam
pro redimenda vita captiui.de vſur.ſuper eo.
4 ¶ Quarto q̄rit vtrū liceat expectare ex mutuo
munꝰ a lingua vel obſequio.⁊ dicit.s.tho. qđ
nō q̄ſi ꝑ obligationē pacti taciti vl' exp̄ſſi.ſicut
nec munꝰ a manu.i.pecuniā:qꝛ vtrūq; pecunia
eſtimari pōt:vt ptꝫ in his q locāt ad hoc opas
ſuas:ſi ꝟo munꝰ a lingua vel ab obſeqo nō q̄-
ſi ex obligatiōe rei exhibeat:ſꝫ ex beniuolētia
q ſub obligatione pecunie nō cadit.tūc lꝫ hoc
accipere.exigere ⁊ expectare.In qbꝰ ꝟbis du-
plex capit ſenſus.Unꝰ qđ licitū ſit i mutuo ſpe
rare hec munera p̄ncipalr nō rōne mutui ſꝫ ra
tiōe amoris ꝯcepti:⁊ ita ſenſit ſum.ang. volēs
qđ licitū ſit mutuare hac ſpe qđ remutuet ſm
richar.lꝫ careat inqt merito ſm rod. ſi p̄nci-
palr ꝑpter hoc fiat.nō tñ ſi deducat in pactum
eſt vſura.Sed ꝯ:qꝛ ſicut pactū ita ⁊ principalis
intētio ſine pacto vſurā facit ſm doct. vñ dicit
s.tho.qđ nō lꝫ expetere munꝰ hmōi etiā ex pa
cto tacito.i.intētiōe principalis.Alius eſt ſen-
ſus qđ lꝫ iſta intēdere ſecundario ⁊ ſi offerant
ex beniuolētia acceptare imo ea exigere nō pa
cto exp̄ſſo vel tacito.qꝛ hoc.s.tho.negat ſꝫ ro-
gādo. Uñ dico qđ mutuū ad lucrū ꝑ beniuolē
tiā eſt vſura ex diffinitione et ita tenet Lau.in
trac.de vſur.q.xxxij.⁊ ana.c.fi.et Sū.roſel.vſu
ra.j.§.v.Et ita ſenſit etiā goff.⁊ hoſt.q volunt
quod mutuare hac intētiōe vt remutuetur eſt
vſura:et ſimiliter Jo.cal.vt § ſequenti patet.
5 ¶ Quinto q̄rit vtrū poſſit qs ex mutuo aliquā
cōmoditatē vel cōſolationē amicitie recipere

intellige ex intētione vel pacto:et dicit.s.tho:
qđ nō cōmoditatē vel qđcūq; aliđ pecunia mē
ſurabile ex pacto tacito vel exp̄ſſo:qꝛ ſic e pctm̄
eſt ſicut ſi accipiat pecuniā: ſi tñ qs aliqđ acci
pit nō exigēdo: nec q̄ſi ex aliq obligatiōe taci
ta vel exp̄ſſa ſꝫ ſicut gratuitū donū nō peccat:
qꝛ anteq̄ pecuniā mutuaſſet licite poterat ali
qđ donū gratis accipere. nec peioris ꝯditiōis
efficit ꝑ hoc qđ mutuauit.Licitū eſt aūt ꝑ mu-
tuo exigere ſeu recipere recōpenſationē eoꝝ q
pecunia nō mēſurat. puta beniuolētiā ⁊ amo-
rē eiꝰ cui mutuauit vel aliud hmōi.Quod qdē
Jo.cal.limitat verum in.c.fi.de vſur. niſi ſpes
vlteriꝰ pcedat.qꝛ ſi qs mutuaret pape vel im-
peratori ad captandā beniuolētiā vt poſt aſſe-
queret beneficiū vel caſtrū eſſet vſura:q limi-
tatio eſt limitanda vt ſit vera de ſpe principali
q beniuolētia ordinata ad lucrū magis de eo
q̄ de beniuolētia curās nō de ſecūdaria.qꝛ il-
la hꝫ implicitū pactū ⁊ obligationē non iſta.
¶ Sexto queritur vtrū cōmittat vſurā que mu 6
tuat centū.ſ.l.in numeratis:et.l.in debitoribꝰ
male exigibilibꝰ vel in rebꝰ male diſtrahibili
bus.puta panno ⁊ hmōi recepturꝰ tñ centū in
numeratis : qđ debitor nō feciſſet niſi propter
mutuū.l.numeratorū: et dicit Lau.de ridol.in
ſuis ꝯſi.hoc fieri in fraudē : ideoq; cū grauet
debitor noīe mutui erit vſura:⁊ cōcor.bald.et
Bar.in.l.cū allegas.C.de vſu.⁊ idē dic ſi rōne
mutui aliquid vēdit debitori plus iuſto p̄cio.
xiiij.q.iiij.ſi feneraueris. ⁊ idem ſi emit minus
iuſto precio ꝑpter anticipationē ſolutiōis ſm
s.Thomā.quia ibi eſt implicitum mutuum.
¶ Septimo q̄rit vtrū cōmittat vſurā mutuans 7
alicui vt vadat ad ſuū molēdinū.vel furnū.vel
apothecā ad emēdū vel intret ſcholas ſub eo et
hmōi.⁊ dico i hoc eſſe opiniōes diuerſas quā-
tū ad pctm̄ et quātū ad obligationē reſtitutio-
nis.¶ Quātū ad primū eni eſt vna opinio cuiꝰ
autorē nō inuenio antiqorē fratre Nicolao de
auſmo autore ſupplemēti quē ſecuta eſt.ꝟo eſt de
ſū.ang.⁊ tādē roſ.qđ ſi mutuū accipiēs nō dā-
nificat nō ē vſura.tū qꝛ hoc caſu nihil vltra ac
cipit mēſurabile pecunia:nec ex ꝑte accipiētis
mutuū.cū in nullo dānificet:nec ex ꝑte mutuā
tis.cū nihil vltra accipiat quā qđ ex locatione
rei vl' operū ſuarū mereat:cū etiā qꝛ cū nō poſ
ſint hodie fūdi ſine mutuo locari colonis oīs
multitudo eēt vſuraria.Sed ꝯ: qꝛ mutuās re-
cepit vltra mutuū commoditatē ſiue vtilitatē
cōcurſus ⁊ obligationē accipientis mutuū ad
eundi apothecā mutuātis: que eſt poſſibiliter
cauſa cōcurſus q pecunia menſurari poſſunt:
ar.d.c.ſi feneraueris.⁊.d.c.ſup eo.vnde patet
quod prima ratio huius opiniōis aſſumit duo

falſa:ſeba ẽt nõ cogit q: nõ eſt ſi'le de colono ⁊ iſtis vt.§ ſequẽti. Nec vȝ limitatio ſum.ang.di cẽtis hãc nõ eẽ verã qñ grauaꝛ accipiẽs mutuũ aut qñ hoc deducit in pactũ ſimplr:ſed qñ mutuans mutuat vſqȝ quo vadat ad ſcolas ſuas: q: vſurã facit:pactũ ẽt tacitũ ſeu intẽtio pncipa lis ſȝ oẽs etiã ſȝiſtũ. Et iõ eſt alia cõis opinio Jo.an.i merc.Jo.de lig.Jo.cal.in.c.ñ.e.t. ⁊c. Lau.de ridol. Rodẽ. Pañ.i.d.c.fin.quã ſequiꝛ ſum.piſ.⁊ archi.ꝙ eſt vſura rõne iã dicta : et eſt mẽs.s.Tho. Eſt aũt idẽ de eo q̃ vẽdit ad termi nũ vt ẽptores trahat ad ſe:cũ in tali ẽptione ſit mutuũ:vt patebit īfra vſura.ij.§ ſ. ⁊ Quantum ẽt ad reſtõnẽ ſunt opiniões. Nã q̃ dicũt ibi nõ eẽ vſurã dicũt nihil eẽ obnoxiũ reſtõi: niſi gra uet mutuũ accipiẽs rõne mutui:alij ṽo dicunt ꝙſi talis in aliquo grauauit mutuatariũ rõne mutui:puta cari⁹ vẽdẽdo rẽ aut locando opas ſuas teneꝛ ei:ſi ṽo nõ grauauit nõ teneꝛ ei niſi quãtũ eſtimaꝛ libertas molendi vbi volebant pẽſatis circũſtãtijs laborũ ⁊ expẽſarũ.ſed teneꝛ pauperib⁹ reſtituere nõ quidẽ mercedẽ ſeu pre ciũ:q: etiã alteri ille dediſſet:ſȝ quãtũ eſtimat vtilitatẽ quã hȝ aliter:puta ex hoc ſua apothe ca maiorẽ concurſuȝ habuit taliũ pſonaꝝ quã quidẽ quãtitatẽ nõ teneꝛ reſtituere ei cui mu tuauit:q: illi nõ deꝑijt nec ille aliq̃d dedit mu tuãti de ſuo ꝙ alteri pro mercede non dediſſet ſȝ pauperib⁹ ꝙ intellige de conſilio:q: hoc ꝙ ex hoc percipit nunquaȝ fuit certe perſone. de quo vide.ſ̃.reſtõ.iij.§.ij. Si Autẽ molendina rius nõ mutuaret ſed daret pecuniaȝ alicui vt adiret ſuũ molendinuȝ ſȝ Jo.an.in mercu.non eſſet vſura : quia vſura materialiter generatur de mutuo. Et ideȝ intellige de alijs predictis.

8 ¶ Octauo queriꝛ q̃d ſi dñs mutuauit ruſtico: vt eius poſſeſſioneȝ colat : et reſpondet Arch. poſt Laur.⁊ Bre. de ari ꝙ eſt vſura ſi rõne mu tui vult ſibi aliquid plus reſponderi de fructi bus vl de operibus q̃ȝ faceret ſi non mutuaret: xiiij.q.iij putant et illud pl⁹ ei reſtituere teneꝛ ſed ſi nihil plus recipit rõnẽ mutui:nõ eſt vſu ra:non obſtante ꝙ dñs intẽdat colonos preſta re opas alias nõ pſtituros:q: opere non accre ſcunt dño cũ eas iuſto pcio ſoluat. Sed iſti lo quunꝛ vt videꝛ in ruſtico iaȝ conducto cui mu tuat dñs ad redimendã vexationeȝ ſuaȝ.i.vt fa ciat ruſticus ꝙ facere dȝ ꝙ ptȝ p exẽpla q̃ ſub dunt:ſicut exẽplũ dat Bre.ſi dñs colono condu cto ad tps ſoluit ante operas:⁊ deinde eo nolẽ te exhibere operas mutuat ei vt exhibeat eas: q: inquit nõ eſt vſura cum nihil dñs lucretur: ſed recipiat debitũ:ꝙ patet per caſuȝ.c.pm.co. ti.⁊ Lau.dat exẽplũ:vt ſi tu occupãti res tuas aut vim inferẽti rebus.aut nolẽti reſtituere rẽ locataȝ aut mutuataȝ.et nolenti deſiſtere mu tues mille vt deſiſtat .nõ es vſurarius quia nõ lucraris. Si autẽ colonus ſit conducendus de nouo ita quod iaȝ non habeat locuȝ mutuatie ad redimendũ vexationẽ.ſiue ruſticus velit co lere ⁊ non poſſit ſine mutuo puta q: indiget pe cunia ad emendũ currũ vel boues:ſiue poſſit ⁊ non velit:no eſt vſura ei mutuare vt colat:quia nõ mutuaꝛ ad lucrũ captãdũ ſed ad vitandũ dã nũ emergẽs ſine culpa mutuãtis ex defectu cul ture.ar. dicẽdorũ.j.§ ſe.⁊.§.x.⁊.xj.⁊.xv.⁊.xvij. ideoqȝ nõ eſt ſimile in hoc caſu ⁊ pore.§ priori.

9 ¶ 9.q̃riꝛ vtꝝ ſit vſura mutuare cõitati ad cui tãdũ collectas:⁊ dicit ſpec.eo.ti.de vſur. ꝙ nõ q: aliud eſt de ſuo nõ tribuere ⁊ aliud nõ capere.l. pcul⁹.ff.de dã.if.⁊ aliud nõ acq̃rere.aliud ñ amit tere.l.j.§.ſi is qui hõa.ff.de cel.ho.⁊ aliud lucrũ: aliud ſumpt⁹ q̃s erat factur⁹.l.cũ fili⁹.ff.de.leg. aliud penã euadere aliud aliq̃d lucratiue pcipere C.de vſur.l.cũ allegas qd dictũ Jo.an.⁊ doc.i.c cõſuluit.eo.ti.limitãt qñ collecta eẽt inſerta:et ſic on⁹ ex ordinariũ ſȝ ſi eẽt certa ⁊ ordiaria eẽt vſura.q: idẽ eſt remittere ꝙ dare.c.veniẽs.el.j. de teſti.viij.q.iij.talia.ff.de calũ.l.q̃n ẽt.⁊ ita tȝ ſum.ang.ſȝ ego dico qd ſemp eſt vſura qñ colle cta eſt iuſta ſiue eẽt ipoſita ſiue iponẽda:q: ibi eſt lucrũ.i.aliud ꝙ iuſte erat mutuãs ex burſatu rus.ſi ṽo ſit iiuſta ſec⁹:q: eſt vitatio dãni iiuſti.

10 ¶ 10.queriꝛ vtrum mutuãs decem ei qui debe bat alia decẽ ſȝ negabat.eo pacto qd ſatiſdet opportune de.xx.ſit vſurarius et dicit hoſt.in ſum.quod non:quia nihil accreſcit.

11 ¶ 11.q̃riꝛ.q̃d ſi q̃s mutuat inimico cui iniurias intulit vt parcat ⁊ ceſſent expẽſe.⁊ dicit Arch. poſt laur.de ridol.qd non eſt vſura ſiue ſiat ex pacto:ſiue hac intentione pncipaľr:q: licet cui libet redimere ſuam vexationeȝ de ſimo.dilec tus.et ita facit iſte:non ob ꝙ dedit cauſam de licto:q: etiam ille vindicando ſe peccat: iſte ẽt non lucraꝛ ſȝ ſine damno alicui⁹ euitat damnũ qd ſubire oportebat.xiiij.q.iiij.q̃ñ multi. Et hoc itelligo etiã ſi dãnum non eſſet iniuſtũ mo do non ſit iuſtum ſed non iuſtum.vt.ſ̃.§.viij.

12 ¶ 12.q̃riꝛ quid ſi q̃s cũ pacto vel ſpe lucri cõce dat alicui rem mutabilẽ non p modũ mutui vt pecuniam ſignatã ad oſtẽtationẽ vel ad pigno randum reſtituendã tñ eãdẽ numero ⁊ dicit.s. Tho.non eſſe vſurã neqȝ illicitũ vendere taleȝ vſum pecunie ſicut homo licite vẽdit vſum va ſorũ argenteorũ q: retinet ſibi dñiũ:⁊ intendit ꝙ tũc pprie ibi non eſt mutuũ ſed locatio. vt no.gl.in.c.ſi feneraueris.decimaquarta q̃ſtio ne tertia.⁊ in capitulo conqueſtus eo.tit.et.ff. commo.l.iij. Et concordat Hoſtien.et ſcotus.

13 ¶ Decimotertio queritur vtrum ſit vſura da-
re decē vlnas pāni ꝓ aliis decē in futuro dādis
cū talia videant̄ ꝯſiſtere in mēſura: et dici mo.
ꝯꝯ. ⁊ Rod. qđ nō: qꝛ ibi eſt ꝑmutatio et nō mu-
tuū: qꝛ ſm eūdē ꝯꝯ. ⁊ alios cū dꝛ mutuū eſſe in
his q̄ ꝯſiſtūt in nūero ⁊ mēſura: reſtringit̄ mēſu
ra ad vaſa quib⁹ mēſurari ſolēt liq̄da et grana
puta modiū ⁊ lagena: ſꝫ ītellige qđ ibi ſit ꝑmu
tatio q̄n vlne dāde in futurū iā ſunt ī eē. Poſſet
tñ iſte cōtract⁹ fieri in fraudem vſurarꝝ: de quo
infra. § ſequenti. et dicimoſeptimo diffuſe.

14 ¶ Decimoq̄rto q̄rit̄ vtrū ſit vſura abſolute tra
dere pecuniā ꝓ ſimili pecunia vl' rē ꝓ re: puta gra
nū pro grano in ſimili pōdere: nūero vl' mēſura re
ſtituēda: ⁊ dico ſm Pe. de anch. in. c. vſurarꝫ. e.
ti. li. vſ. ⁊ Jo. cal. in. c. fi. e. ti. ⁊ Rod. ꝙ ſi ꝯiſiſr du
bitat̄ ꝙ tꝑe ſolutiōis valere pōt ita minus ſicut
pl⁹: aut ꝙ nō pl⁹ valebit: nō eſt vſura nec pctm̄
vt ſ. d. c. fi. qꝛ ſic creditoꝛ tenet̄ eā recipe viliorꝫ
eſtimatiōis effectā vt ptꝫ in. l. vinū. ff. ſi cer. pe.
⁊ no. gl. in. c. ſi q̄s cleric⁹. xiiij. q. iiij. qꝛ nō ē ne-
ceſſe ꝙ ſit eiuſdē eſtimatiōis: lꝫ debeat eē eiuſ
dē bonitatis q̄litate itrinſeca: ideoq3 nō pecca
bit recipiēdo ꝓcioſiorē q̄ ad eſtimationē. Si au
tem eſt ꝯiſil'e ꝙ tꝑe ſolutiōis erit ꝓcioſior: tunc
ſi creditoꝛ erat ſeruaturus: ⁊ nō aufert debitori
facultatē liberādi ſe q̄n velit īfra terminū eſt li
citū: ſi tñ faceret in fraudē vt ꝑiculū rei trāſfer
ret in debitorē: peccaret ſm Rod. lꝫ vt dicit nō
obligaret̄ reſtituere lucrū niſi de ꝯſilio: ē ꝯorſu
ra ſi nō erat ſeruatur⁹: ſꝫ iterim ꝯſumpturus: et
ſilr ſi aufert dictā libertatē quāuis eēt ſeruatu-
rus: ⁊ ꝯcoꝛ. ꝯꝯ. ⁊ archi. in. c. ſi q̄s cleric⁹ ꝙ itel
lige. ſ. tūc eē vſurā ꝑſumptiue: qꝛ ꝑſumit̄ hoc fe
ciſſe vt rei ꝑiculum ex ſe trāſferret in debitorē
Lau. aūt de ridol. tꝫ idiſtincte qđ mutuās duca
tū valētē libras q̄tuoꝛ ſi tꝑe reſtōnis vꝫ q̄nq3 li
cite recipit q̄nq3: ſiue erat ſeruatur⁹ ſiue nō: ſed
primū eſt veri⁹ ⁊ equi⁹. Si aūt mutuat̄ pecunia
vt in termino recipiat̄ alia gr̄is alteri⁹ ſm Ho.
⁊ Hoſ. ſi quis hoc facit vt in eſtimatiōe lucretur
eſt vſura: ſi ꝟo facit ad obſequium amici licite
percipiet rem ſecundum eſtimationē temporis
et loci q̄n ⁊ vbi fiet ſolutio. ff. ſi cer. pe. l. vinū. ſic
tñ quod in eius intentione fuerit recipere taleꝫ
pecuniam: aut aliam rem viliorem effectam.

15 ¶ Decimoq̄uīto q̄rit̄ vtꝝ hñs pecuniā quaꝫ ti
met in futuro minorari iuxta ordinatiōes dño
rum vel ciuitatū poſſit ſine vſura eam mutuare
alicui hoc pacto vt reddat̄ ſibi in eq̄li ꝓcio in q̄
eſt q̄n ei dat̄: ⁊ dicit Alex. lō. in qđli. ꝙ ſic ſi reci
piēs mox vult eā expēdere tꝑe quo tm̄ vꝫ: qꝛ ni
hil vltra ſortē recipit et plꝫ mihi lꝫ aliq̄ dicāt eē
vſurā: qꝛ ⁊ ſi in mutuo nō liceat ſperare lucrum
lꝫ tñ ſperare euitationē dāni ſine alteri⁹ dāno:
ſicut licet mihi mutuare decēꝫ aureos quos vi
deo apud me perituros: et vēdere rem quamvi-
deo breui tempore corrumpendam.

¶ Decimoſexto q̄ritur vtrum ſit licitum q̄n fru 16
mentum eſt cariſſimū tradere illud pauperi ap
preciatum cum pacto quod dictum precium ſol
uatur in tanto frumēto: ⁊ dicit Arch. poſt Hu.
quod ſic. et ratio eſt qꝛ talis intelligitur vende
re frumentum nunc. et mutuare pecuniaꝫ gra-
tis: quaꝫ ex pacto ſibi vult reddi in frumento tē
pore ſolutionis. Et hoc no. quia practicatur.

¶ Decimoſeptimo q̄rit̄ quid ſi det̄ granuꝫ vet⁹ 17
ad renouāduꝫ ſeu vt nouuꝫ recipiat̄: ⁊ dico ſm
Ray. Hoſ. ⁊ Ho. ꝙ nō ē vſura: ſi hoc quis faciat
ne ſuū pereat ⁊ recipiēti gratiā faciat: ꝙ eſt di-
ctū ꝙ ſi euitat ſuū dānū ſine dāno alteri⁹ lꝫ: vt
ſi quis velit in fortalitio ſemꝑ hr̄e munitioneꝫ
⁊ ꝯñr ſi nō mutuaret blada corrūperentur: imo
eſſet licituꝫ plus expetere de nouo ſi vet⁹ meli⁹
extimaretur valere q̄ꝫ nouuꝫ tēpore redditio
nis: ſi ꝟo facit principaliter vt melius ſeu pre-
ualens recipiat: lꝫ Jo. de lig. dicat nō eē vſurā
niſi adſint circunſtantie mentalis vſure: puta ſi
creditur nouuꝫ plus valituruꝫ: aut vetus iaꝫ pu
trefactuꝫ parū valet: tñ predicti ⁊ cōiter doc. ve
rius dicunt qđ vſura eſt qꝛ intēditur vtilitas ex
mutuo: extra eo. ꝯſuluit. Clauis autē in hoc ca
ſu eſt: qꝛ eſt vſura ſi intēdit̄ lucrū nō aūt ſi ſalua
equalitate iuſtitie intenditur euitatio damni

¶ Decimooctauo q̄ritur vtrū licitū ſit mutuare 18
cōi vel dño ꝓ hñdo offō ex quo ſperatur honoꝛ
⁊ lucrū: ⁊ dicit ſum. ange. in ꝟbo offm̄. ꝙ nō: ſi
offm̄ ſit ſeculare qđ vēdit̄. Hic aūt idiſtincte cō
cedit ꝙ ſic in ꝟbo vſura. ſ. § lxxx. cū ex offō nō ꝯ
ſequit̄ q̄s lucruꝫ niſi debituꝫ tali exercitio: nec
eſt vſura: qꝛ lucrū nō reſpicit ꝓncipal'r mutuū:
ſed exercitium: et ſecundario mutuū: quod vſu-
ram non inducit: ſed fallit̄ non diſtinguēs in
ter ꝓncipal'r ⁊ ſcdario: ⁊ imediate vel mediate:
qꝛ quotiens mutuū ordinat̄ ad lucrū ad finē ꝓn
cipalē lꝫ mediāte aliquo lucrū reſpicit mutuum
principal'r ſicut dictū eſt de eo qui mutuat na-
uigāti vt lucret̄ mediāte exercitio aſſecuratio
nis: vnde dicēduꝫ eſt ſm. s. Tho. ad duciſſam
braban. ⁊ ſm Jo. de ſaxo. quod eſt vſura ꝯplimita
ſi intentio ſit ad lucruꝫ principaliter: imo ſi tūc
officium eſſet ſpirituale poſſet induci ſimonia:
ſec⁹ ſi intentio ſit principaliter ad honorē aut li
ſit principaliter ad conſequendam amicitiaꝫ: ⁊
conſequenter ad officium ⁊ lucruꝫ iuxta dicta
ſupra. vſura. x. § iiij. et. v. Opinionem autem. s.
Tho. et Joan. de ſaxo. refert et ſequitur Aſten.
et ſum. roſel. reſtitutio. iiij. § vſ.

¶ Decimonono querit̄ vtrū ex mutuo licitum 19
ſit aliquid acquirere ratione intereſſe et dico
qđ ſi loquamur

qꝺ ſi loquamur ꝺe ītereſſe ꝺāni emergētis nō
eſt ꝺubiū qꝺ ſic ſi intereſſe applicaꝛ tertio: vt
qꝛ ꝺebitoꝛ nō ſoluit tibi opꝫ te vſuras ſoluere
alteri. Et in hoc ꝯcoꝛ. oēs in. c. ſ. e. ti. ꝛ ſilr ſi ap
plicaꝛ tibi. vt qꝛ opꝫ te vēdere rē precio vilioꝛi.
ſm gl. in. c. cōqueſtꝰ. ꝛ no. Inn. in. c. nauigāti.
eo. ti. ꝛ in hoc etiā oēs cōueniūt. Si vō loqua
mur ꝺe ītereſſe lucri ceſſantis Pe. ꝺe ancha. et
ꝺ. Ant. in. c. ſalubꝛiter. eo. ti. ꝛ Pan. in. c. cōque
ſtus. eo. ti. idē tenent modo lucrū ceſſans eſſet
in actu vel quaſi in actu: hoc eſt qꝺ ꝓbabiliter
fuiſſet: qꝛ ſic ꝺꝛ peti id qꝺ aliquo mō eſt secꝰ ſi
eſſet ſolū in poſſibilitate: qꝛ ſic ꝺiciꝛ potius nō
eſſe. Qꝺ ptꝫ per. l. ſi iactū retis. ff. ꝺe act. emp. et
vē. vbi licita eſt emptio facta ꝺe ſola ſpe ꝓbabi
li quaſi in actu: ꝛ idē ꝺe partu futuro. l. nec em-
ptio. ff. ꝺe ꝯhē. emp. Et hec ē cōis opinio quā
ſequūtur oēs ſummiſte. ꝛ eſt vera vt etiā pate-
bit ex ſequētibus q̄ſtionibꝰ qñ q̄s mutuat gr̄a
alterīꝰ in caſu in quo nō teneꝛ: qꝛ nullus teneꝛ
plus ꝓcurare vel ꝺiligere ꝺiuitias ꝓximi quā
ſuas falſa vō vbi quis mutuat gratia ſui quaſi
intēdēs ꝑ mutuū potius q̄ alio modo lucrari:
qꝛ eſt vſura foꝛmaliter. Nec obſtat qꝺ ꝺicit. ſ.
Th. ij. ij. q. lxxviij. ar. ij. ad primū. in fi. vbi ꝺicit
qꝺ mutuās recōpenſationē ꝺāni cōſiderati in
hoc qꝺ ꝺe pecunia nō lucratur nō pōt in pactū
ꝺeducere: qꝛ nō ꝺebet vēdere id qꝺ nōꝺū hꝫ: ꝛ
pōt īpediri multipliciter in habēdo. Hec ille.
Nō obſtat inq̄: qꝛ vt bñ ꝺicit Nico. ꝺe auſmo.
loquiꝛ ꝺe lucro incerto: nō aūt ꝺe pꝛobabili. vt
ſ. reſtitutio. iij. §. ix. in fi. qꝺ patet ex ſua ratio-
ne: quia loquiꝛ ꝺe lucro nō vēdibili: cuiuſmo-
ꝺi eſt qꝺ eſt poſſibile tm̄ nō autē ꝺe ꝓbabili qꝺ
ſcꝺm iura vēꝺi poteſt vt pꝛobatū eſt. ¶ Et iꝺeo
cōclude qꝺ vera eſt iſta opinio cōcurrentibus
iſtis. pꝛimo qꝺ mutuans malit lucrari alia via:
ſed ad hoc moueatur gratia amici vt ꝺictū eſt:
ſcꝺo qꝺ cōputū habeat ꝺe periculis laboꝛibꝰ ꝛ
expēſis: quia lucrū intelligiꝛ ꝺeductis expēſis
laboꝛibꝰ ꝛ periculis. l. ſ. C. ꝺe fruc. ꝛ lit. expē. et
l. fructꝰ. ff. ſol. ma. tertio qꝺ pactū non cōtrahaꝛ
ad ſemꝑ ſed ad tēpus quantū ad pꝛeſumptionē
humanā qꝛ aliter videreꝛ male lucrarꝛ per iſtā
viam quā per aliā. quarto qꝺ nō ſit obligatus
mutuare ꝺe quo. ſ. eleemoſyna. ſ. §. v. qꝺ id qꝺ
accipit ſit intereſſe lucri veri ꝛ pꝛobabilis.
20 ¶ Uigeſimo: poſito qꝺ is qui mutuum accepit
ab vſurario mutuet ꝛ ipſe ſocio ſuo idē mutuū
cū pacto qꝺ reſtituat vſurario ſoꝛtē ꝛ vſuram:
queriꝛ vtrū ſit vſurarīꝰ: ꝛ ꝺicit mo. qꝺ ſic. arch.
vero. in. c. ꝺe vſura. xiiij. q. iij. tenet ſimplr̄ q̄
nō: qꝛ non fit ſtipulatio vt vſurarū ſed vt ꝺānū
euiteꝛ: qꝺ videtur licere. ar. c. cōſtitutus. ꝺe fi.
inſtru. ſꝫ Io. cal. in. c. nauigāti. e. ti. ꝺiſtinguit:
qꝛ aut facit vt ſatiſfaciat vſurario: ꝛ ſic inꝺēnē
ꝯſeruet ꝛ lꝫ ꝑ rōnē Archid. nec teneꝛ ſuo ꝺāno
alteri ſubuenire. ff. ꝺe pꝛeſcri. ver. l. q̄ ſeruāda-
rū. xxiij. q. v. ſi nō lꝫ aut facit alio reſpectu: ꝛ ſic
verū ꝺicit mo. vt qꝛ lꝫ non mutuaſſet amico: tñ
nō pꝛopterea volebat ſoluere vſurario: et con-
coꝛ. Pet. ꝺe anch. poſt Io. an. in. c. ſ. e. tit. li. vſ.
¶ Uigeſimopꝛimo queriꝛ ꝺe eo q̄ volebat mer 21
ces ꝺeferre ad aliū locū vbi plus valebāt vtrū
hic ad inſtantiam alicuius poſſit eas pluries
vendere quā hic valeāt: ꝛ tenent Inn. ꝛ ray. q̄
ſic ſcꝺm lucrū qꝺ veriſimiliter erat facturꝰ cō-
putato laboꝛe ꝛ periculis qꝛ ſicut ratione tp̄is
excuſaꝛ venꝺēs rem pluſq̄ valet: extra eo. c. fi.
ita ratione loci. Hoſ. vero ꝺicit qꝺ hec opinio
Inno. ꝛ Ray. multos ꝺeduxit ad infernū ꝛ mo
uetur qꝛ nō ſine magna neceſſitate ille moueꝛ
ad emenꝺū. Sed Io. an. ꝺiſtinguēdo cōcoꝛdat
qꝛ verū ꝺicit Inn. ſi p̄ciū ſtatim ſoluiꝛ et ceſſat
rō Hoſt. ſi vō nō ſtatim ſoluiꝛ verū ꝺicit hoſt:
quā ꝺiſtinctionē ſeq̄ꝛ Io. cal. Pet. ꝺe ancha. et
Hēri. boio. ſuꝑ. c. in ciuitate eo. ti. ꝛ Lau. ꝺe ri
ꝺol. in ſuis cōtractibꝰ. ſed ꝺo. ant. in. ꝺ. c. in ci-
uitate. ꝺicit eſſe licitū etiā ſi pꝛeciū non ſtatim
ſoluaꝛ qñ ꝓbabiliter eſt certꝰ ꝺe lucro. ꝛ Hoſ.
ac. Io. an. loq̄ p̄ſumptiue: ſed p̄ſumptio inquit
ceꝺit vitati qñ certū eſt nullā interuenire frau
ꝺē: ꝛ iꝺē Pan. ibi ꝛ ita tenet ī ꝯſciā: rōne īter-
eſſe: ꝛ qꝛ lꝫ vēꝺere rē quātū vꝫ vēꝺitoꝛi limitā
ꝺo tñ vt concurrāt illa quinq̄. ꝺe q̄bꝰ. ſ. §. xix.
¶ Uigeſimoſcꝺo q̄riꝛ q̄ꝺ cū vellē emere poſſeſ 22
ſionē reꝺꝺētē q̄tānis libꝛas ꝺecē ꝛ aꝺ inſtātiā
tuā ceſſaui mutuaturꝰ tibi hoc pacto vt ſingu-
lis annis reꝺꝺas mihi vltra ſoꝛtē ꝺecē libꝛas
ꝛ ꝺicit Mo. qꝺ nō eſt vſura ſi ēptio fuiſſet lici
ta alias ſecꝰ: ꝺeductis tñ ſumptibꝰ et laboꝛe et
periculo ſi q̄ꝺ eſſet: ſicut licet ratiōe intereſſe.
¶ Uigeſimotertio queriꝛ q̄ꝺ cū hñs pecuniā 23
vellē aꝺire nūꝺīas: merces ēpturꝰ ꝛ aꝺ īſtātiā
tuā mutuaui tibi cū pacto qꝺ vltra ſoꝛtē reſti-
tuas ēt lucrū qꝺ ero veriſilr facturꝰ: et ꝺt Inn.
in. c. fi. hic eē vſurā: nec ſcire ſe hoc excuſare ſe
quiꝛ Io. an. ꝛ Io. cal. moti qꝛ paraꝛ via aꝺ feno
ra: ꝛ qꝺ aliq̄ ꝺicūt hoc licere rōne intereſſe ꝺi-
cūt verū eſſe poſt moꝛā ꝺebitoꝛis ꝛ nō a pꝛincī
pio ꝯctꝰ. Sꝫ Hoſt. in. c. ſalubꝛiter. eo. ti. tꝫ op-
poſitū. ꝛ iꝺē Io. ꝺ lig. ꝛ ꝺo. Ant. ꝛ rō iſtoꝝ ē: qꝛ
ceſſāte oī frauꝺe vꝛ ille mihi obligari aꝺ lucrū
q̄ erā veriſilr facturꝰ. Lau. aūt ꝺ riꝺol. ꝺiſtīguit
añ factū et poſt. Ego aūt ꝺico q̄ hoc eſt licitū
vt ptꝫ ex ꝺictis. ſ. § xix. ſemꝑ tñ limitāꝺo: vt. ſ.
§ xxi. p̄cipue q̄ hoc fiat aꝺ ſuīēꝺū amico. Nec
paraꝛ via aꝺ fenoꝛa niſi volētibꝰ fenerari q̄bꝰ
ēt ſi paraꝛ via: ſꝫ palliū aꝺ coopiēꝺa fenoꝛa: ſꝫ
ꝓpter hoc nō ē vitas reticēꝺa. Et hāc viā ſeq̄ꝛ

Ray.ꝯꝯ.Piſ.ꝛ oēs ſummiſte:et Archi.ꝙ licet
in.ij.parte.ti.j.c.j.§.xvj. dicat hoc fieri nō de-
bere tñ tenet hoc licitū:vt patet ibidē.§.xxvij.
Quod etiā dicit idē eſſe vſurā ſi hoc fiat preci
bus amici extra caſum neceſſitatis verū eſt pre
ſumptiue nō autē vere:modo fiat ad ſeruiendū
amico principaliter: vt qꝛ forte in duplo plus
lucrabitur quod ego lucraturus eram.

24 ¶ Uigeſimoq̄rto q̄rit̄ q̄d ſi cōitas vel officia-
les ꝑ cōitate accipiāt pecunias pupillorū red
dētes eis q̄nꝗ ꝑ cētū:ꝛ dicit Arch.qꝺ licite ꝑ-
cipiūt illa q̄nꝗ ſi fiat inuitis eis vel his ad qs
ꝑtinet:qꝛ ꝑ hoc ꝙ vr̄ idēnitati eoꝝ:ex ꝙ potue
rūt et debuerūt ꝑ tutorē ex pecūia emere ꝑdia
vel eā tradere iuſte negotiatiōi: ꝛ nō fecerunt
vt procurarent bonum cōitatis ſupra tutela.

25 ¶ Uigeſimoq̄nto q̄rit̄ vtrū ſit vſura ſi creditor
adueniēte termino ſolōnis nolit eū ꝓlongare
niſi accepta pecunia vl̄ alio equalēti:ꝛ dico ꝙ
talis eſt vſurari⁹ etiā ſi expſſe nō exigat.extra
c.ꝯſuluit.j.ſi hoc agit ſolū rōne termini ꝓlōga
ti ꝛ ñ ad euitādū aliqꝺ ſuū dānū: ſꝫ ſi hoc agit
ad ſui idēnitatē:puta qꝛ opꝫ eū accipe ad vſurā
aut rē ꝓpriā vili⁹ iuſto diſtraheret nō ē vſura
illꝺ dānū a debitore exigere:qꝛ ſm Ray.ex ſer
uitio ipēſo grauari nō dꝫ:ꝛ idē ſꝫ Pe.ꝺ anch.
ſuꝑ cle.ex graui.de vſu.ſi hoc fecit rōne lucri
ceſſantis:ſi erat mercator ꝙ cū pecuniis cōſue
uit negotiari:ꝛ idē ſi nō erat mercator:ſꝫ tñ itē
debat illā pecuniā exponere negotiatiōi adde
vel alteri exercitio lucratiuo: ſec⁹ ſi erat talis
ꝙ pecuniā retinuiſſet i arca: ꝛ remittit ad not.
xiij.q.ij.ſi q̄s de clericis.ꝛ in.c.cōqueſtus.e.ti.
Et idē vr̄ ſentire.s.tho.ij.ij.q.lxij.ar.iiij.i cor.
cū hac tñ moderatiōe:qꝛ exigere nō pōt totū
lucrū qꝺ ſperabat:qꝛ poterat impediri:ſed tm̄
quantum illud lucrum valebat in illo dubio.

26 ¶ Uigeſimoſexto q̄rit̄ vtrū licitū ſit ex mutuo
aliq̄d accipe rōne more:et dt̄ Ray.qꝺ ſic:puta
debuiſti mihi cētū:et qꝛ in termino nō ſoluiſti
oportuit me pecūiā accipe ſub vſuris: tu mihi
de illis vſuris teneris aut me ab illa obligatio
ne liberare.de fideiuſ.ꝑuenit.ꝛ.cōſtitutus.qꝛ
hoc nō exigit vt vſura ſꝫ vt itereſſe:nec cā lucri
ſꝫ cā dāni euitādi.Et idē Ho.ꝛ ꝯcor.Hoſt.Et
hoc ēt q̄tū ad lucrū ceſſans ſm Pan.j.d.c.cō
q̄ſt⁹.ꝛ eſt mēs.s.Tho.ij.ij.q.lxij.ar.iiij.cū limi
tatiōe de q̄.§ priore.et hoc nō ſolū in ꝯtu em-
ptiōis aut vēditiōis ſꝫ ēt mutui:ſi creditor x p
ſilr̄ erat lucratur⁹ ſm Pe ſi.ibi.de quo dic eſſe
tex.q̄ſi expſſum in.l.ij.i fi.ff.de eo qꝺ cer.lo.et
idē ſentit Jnn.j.c.ſacro.de ſen.exc.ꝛ gl.j.l.cu-
rabit.c.de ac.ēp.Qꝺ tñ ſemꝑ itellige de lucro
ꝓbabili qꝺ aliquo mō eſt:vt.s.§ xix.Quidā tñ
limitāt ꝑdicta quātū ad itereſſe dāni:vt liceat
cōcurrentibus duobus:primo quod monuerit
debitorem qꝺ oportebat eum accipere ſub vſu
ris.ſecūdo qꝺ aliter mutuū inuenire nō potue
rit niſi ſub vſuris ſm Alexan.de ales.ꝛ facit.c.
qm̄.xiiij.q.iiij.ꝛ.c.ſi quis de clericis.xij.q.ij.
quod videtur equū:licet dici poſſit qꝺ ad ſcōm
non tenetur quia nō tenetur ſe obligare alteri
gratis mutuum petendo.

¶ Uigeſimoſeptimo querit̄ vtrū is a quo emi 27
lapides:ligna: ꝛ hmōi ex quibus fruct⁹ nō ꝑci
pitur:teneatur mihi ſoluere vſuras quas ſolui
vt ſibi ſatiſfacerē:ſi ipſe nō tradidit mihi predi
cta in termino ſed fuit in mora: et dicit Bal.in
l.vſuras.c.de vſu.qꝺ ſic:tāꝗ intereſſe: et facit
tex.in.l.lucius titius.ſm vnam lectu.ff.de act.
emp.ꝛ vendi.ꝛ idē dicit Jnno.tenendū eſſe in
ſimilibus cōtractibus:puta locationis:vendi-
tionis:ꝛ hmōi:ꝛ cōcor.Lau.de ridol.ſed Sal.
in.d.l.vſuras.Bal.reprobat dicens qꝺ inter-
eſſe vſurarum quas ſolui non debet imputari
debitori ante morā.ſed ego diſtinguo quia ſi
paſſus eſt intereſſe dāni emergētis vel etiam
lucri ceſſantis equale dictis vſuris ad euitādū
accepit mutuum ſub vſuris: eſt vera prima opi-
nio:vt patet ex dictis:et idē puto ſi paſſus pri-
uationē alicuius cōmoditatis vel cōplacentie
quam tanti vel pluris eſtimabat:alias ſecus.

¶ Uigeſimooctauo q̄rit̄ vtrū licitū ſit accipe- 28
re vſuras rōne pene appoſite: ꝛ dico ſm Arch.
poſt Ray.qꝺ ſi pena eſt appoſita nō ſoluenti in
teſtimonio: ſine vſura exigit̄ ſi eſt iudicialis.i.
impoſita a iudice.ar.c.quāꝗ.xxiij.diſt.ꝛ.ff.de
iud.l.ꝙ autoritate.ꝛ.ff.ſi q̄s ius dic.nō obtē.l.
j.et cōcordat Jnno.in.c.ſuā.de pe.Similiter ſi
pena ſit legalis.i.īpoſita a lege vl̄ ſtatuto:aut.
cōtra qui propriā.c.de nō nu.pecu.Similiter
etiā ſi pena ſit cōuentionalis.i.ex partiū cōuē
tione ſine ꝯſenſu impoſita: niſi a principio fue
rit intētio corrupta.ar.d.c.quāꝗ.ꝛ de arbi.di-
lecti.Sed circa hoc ſciendū eſt primo quod in
foro anime ſm Sco.in.iiij.diſt.xv.ſi creditor
mallet debitorem incurrere penam quam ſibi
ſoluere eſt vſura: et ſimiliter ſecūdū aliquos ſi
credit quod debitor ex impotentia penā incur
ret:ꝛ generaliter ſi apponatur in fraudem.xij.
q.iij.fraternitas.ꝛ de arbi.dilecti.ꝛ qꝺ ibi no.
Quod ſi aliter cōſtare non poterit recurretur
ad coniecturas infra dicendas. Si vero appo-
natur ſolū vt debitor ſoluat et hoc magis aut
creditor ꝗ pene cōmiſſionem: et veriſimiliter
credit quādo apponitur pena quod eam debi-
tor non incurreret ſm Rodenſem eam exige-
re poterit ſine vſura etiā ſi excedat intereſſe:
quia intereſt publice vtilitatis vt pacta ſeruen
tur:adde ꝛ leges ac ſententie. Sciendum eſt

ſcđo qđ ſi pena ſit iudicialis: ⁊ multo fortius ſi ſit legaliũ nõ pſumitur in fraudẽ etiã ſi apponatur ſingulis annis aut mẽſibus: qꝛ preſumitur iuſte factũ qđ a iudice fit.ff.de acq.poſ.l.iuſte.qđ tñ fallit. pꝛio ſi iudex eã apponat de cõſenſu partiũ. qꝛ tũc eſt magis cõuẽtionalis ꝙ iudicialis. cũ in hoc iudex magis ſequatur voluntatẽ partiũ ꝙ ſuã.ff.de re iud.l.ſi cõuenerit. ⁊ ſcđo ſi in iudicio fiat colluſio: qꝛ plus dꝫ valere qđ agitur ꝙ qđ ſimulate concipitur.C.plu.val.qđ agi.ꝑ totũ: vñ habebit recurſus ad cõiecturas de quibus ſtatim. Si vero ſit cõuẽtionalis preſumitur appoſita in fraudẽ pꝛimo ſi creditoꝛ alias cõſueuit fenerari.l.iulianus.ff.de emp.⁊ vẽ.l. vel vniuerſoꝝ.ff.de pig.act.ſcđo ſm aliquos ſi pena excedat intereſſe: tertio qñ per ſingulos annos vel mẽſes dꝫ cõmitti argu.ad hec.C.de vſur.ſumpta de corpoꝛe auf.vt nullus mut.agri. quarto qñ appoſita eſt ſuꝑ pmiſſione quãtitatis.l.cũ allegas.C.de vſu.⁊ ibi ꝑ doct.⁊.l.iulian⁹.§.idẽ papinian⁹.ff.de ac.emp.⁊ vẽ.⁊ Bar.in.l.rogaſti.§.j.ff.ſi cer.pe. ſm canoniſtas in.c.dilecti. de arbi.vt ſi pmittit qs ſoluere cẽtũ: ſub pena ſoluendi decẽ ſec⁹ autẽ ſi apponeret ſuꝑ facto ſm predicta iura: vt ſi pmittit qs fabricare domũ ſub certa pena: ſimiliter ſecus ſi pmittitur quãtitas.⁊ poſtea factũ ⁊ vltimo pena ſm do.Ant.in d.c.dilecti.que allegat but. in.d.l.cũ allegas. et Bar. in.d.§.j.vt ſi promittit qs ſoluere cẽtũ in tali termino ⁊ venire ad iudicẽ recepturus pceptũ de ſoluẽdo vel dãdi pignoꝛa.⁊ hoc ſub certa pena: ⁊ credo verũ niſi creditoꝛ eſſet vſurarius ꝙuis Jo.an.in addi. ad ſpec.teneat qđ preſumitur in fraudẽ.alleg.di.in.l.cũ ſeru⁹.ff.de cõdi.⁊ demõ. ¶ Sciẽdũ eſt tertio qđ ſi creditoꝛ nõ ſoluit in termino ex impotẽtia vel ſine culpa pena exigi nõ põt ſine vſura: qꝛ vbi nõ ẽ culpa nõ dꝫ eſſe pena.C.de pe.l.ſancim⁹.⁊ cõñr exigere rõne excreſcẽtie q vſurã facit.d.c.ſi feneraueris.xiiij.qñ etiã partẽ ſoluit nõ põt pena exigi tota de quo dic vt.ſ.pena.§.decimonono.

29 ¶ Uigeſimonono queritur qđ ſi mãdet ſtatutũ qđ tutoꝛ teneatur pecunias pupilli inueſtire. vt exponere iuſtis negotiationib⁹ ſub pena ſoluẽdi.v.ꝑ cẽtenario ipſi pupillo.⁊ dicit.Archieps qđ ẽ iuſtũ. tenebitur tutoꝛ ſi cõmittat: Et ſi nihil lucretur qñ ſuo noie eis vtitur ſi vero exponat eas iuxta ſtatutũ fideliter lucrũ ⁊ dãnũ erit pupilli ſi vero exponat vſuris. tenebitur de reſtitutione pupillus. ⁊ ſimr tutoꝛ vbi pupill⁹ reſtituere aut nollet aut nequiret: iuxta dicenda.j.de cooperantibus in vſura. Uide etiã.ſ.tutela.§.iiij.

30 ¶ Trigeſimo queritur quid de ſtatuto vel cõſuetudine ciuitatis quibus miſſus in poſſeſſionẽ lucratur fruct⁹ poſſeſſionis ad rationẽ.v.ꝑ centenario donec ſibi fuerit ſatiſfactũ: vel qđ ſibi detur inſolutũ pro trib⁹ id qđ valet. v. et dicit Bal.in.l.acceptam.C.de vſur.q.xiij. ⁊ Jo.de imo.in.l.ſi finita.§.ſi plures.ff.de dã.infec. qđ licite ſine vſura illud accipitur ratione intereſſe et dicit notari in gl. ſuper.§.ſi vero in autẽ.de exhibẽ.re. Bar.vero in.d.l.finita.§.iulianus.⁊ Jo.de ana.in.c.ſalubꝛiter. de vſur.⁊ Laur. de ridol.dicũt qđ talis conſuetudo vel ſtatutũ eſt cõtra ius diuinũ. ⁊ in fraudem vſurarũ. ¶ Sed ego diſtinguo. Nã ſi tale ſtatutũ vel cõſuetudo emanauit in penã. vt debitores ad ſatiſfactiõnẽ arctẽtur ⁊ debitoꝛ ex ſua culpa nõ ſatiſfecerit.verũ dici⁹ Bal. modo cõcurrat recta intentio: nec mirũ cũ autoꝛitas ꝑtoꝛis ꝑpter nimiã cõtumaciã hoc facere poſſit.l.fulcinius.§.fi.ff. ex quib.cau. in poſ.mit. ⁊ in dubio pſumetur ita fuiſſe ꝑpter autoꝛitatẽ pꝛincipis aut vniuerſitatis requiſitã in ſtatuto vel cõſuetudine: qꝛ ſi qđ facit iudex preſumitur recte factũ.ff.de acq.rẽ.poſſeſ.l.iuſte a foꝛtioꝛi id qđ facit pꝛinceps vel vniuerſitas habẽs locũ pꝛincipis. Si vero fuit fraus ex parte ſtatuẽtis vel inducẽtis cõſuetudinẽ. aut creditoꝛ malit penã ꝙ ſatiſfactionẽ. vera erit opinio Bar. Ad hoc ergo qđ hoc liceat requiritur pꝛimo vt quis iuſte ſit miſſus in poſſeſſionẽ nõ tñ ex oꝛdiue ſed etiam ⁊ cauſa: hoc eſt qđ in veritate ſit creditoꝛ: ⁊ ſcđa ꝑpter intereſſe illud accipiat: puta qñ cõtrahit poti⁹ vellet ſua. puta cẽtũ ꝙ domũ valentẽ centũ et viginti: aliter illud plus tenetur reſtituere: vt dicimus de pignoꝛe.in.l.fi.§.ſin aũt biẽniũ.C.de do.impe.vel ad puniẽdã cõtumaciã debitoꝛis.

¶ Trigeſimopꝛimo queritur quid ſi qs ratione 31
adminiſtrationis tenetur pecuniam alterius collocare in pꝛedia vel aliud fructuoſum ⁊ nõ facit et dico qđ dñs pecunie vltra pꝛincipale tantũ poteſt accipere quãtũ lucri veriſimiliter habuiſſet: ſi vt debuit collocaſſet. l. tutoꝛ qui repertoꝛiũ.§.ſi poſt depoſitionẽ.ff.de admini.tuto. Et facit cõtra pꝛelatos qui poſſent acquirere eccleſie ⁊ nõ faciũt.xij.q.ij. quiſquis eps.

¶ Trigeſimoſecũdo queritur vtrũ ſit licitũ acci- 32
pere vſuram ratione laboꝛis in mutuando et dico ſm Hoſtien.§.is qui occaſione mutuandi laboꝛem ſubijcit fructus pignoꝛis in recõpenſationẽ facit ſuos vſqꝫ ad cõueniens pꝛemium aut aliquid pꝛo laboꝛe licite recipit de rebus eccle.non alienan.ad noſtram.

¶ Trigeſimotertio queritur vtrũ gerẽtes nego- 33
tia ſtipendiarioꝝ.ſ. recipiẽdo pagas eoꝛum et faciẽdo alia obſequia.⁊ cum hoc mutuando ei in neceſſitatib⁹ occurrẽtibus recipiẽdo certũ ſalariũ ſint vſurarij: ⁊ dicit Laur.qđ ſic quantũ ad perceptum ratione mutui.xiiij.q.iij. vſura.

nõ q̃tũ: ad pceptũ rõne laboris: qḋ archi. limitat ſi bellũ ſit iuſtũ: q: ſi ſit manifeſte illicitũ. cooperant̃ malo. di. lxxxvj. facientis. Et idẽ dic de collectoribus dominorũ q: cõmunitatibus aliq̃d accipiũt. vt mitius cũ eis agãt expectando: q: ſi q̃d accipiũt rõne expectationis eſt vſura. Et idẽ in quibuſdã facientib⁹ pro cõitatibus ſoluentes aliq̃n datia ſalis vel hmõi pro eis in termino donec a ſingulis colligatur: q: ſi quid vltra ſortẽ accipiũt gratia huius ſolutionis eſt vſura formalr̃: ſicut et mutuũ cum exercẽtia.

34 ¶ Trigeſimoquarto q̃rit̃ vtrũ ſit licitũ accipere aliquid vltra ſortẽ rõne periculi in quo. ſ. eſt res aut pecunia q̃ reſtituẽda eſt ⁊ dicit alex. lõ. ꝙ ſic recõpẽſato periculo ꝑ ſupabũdãtiã. Res eñ extra piculo exiſtẽtes pl⁹ valẽt q̃ʒ res eiuſdẽ ſpeciei in piculo: ⁊ ſic recõpẽſatio hec reducit̃ ad naturã rei q̃ ꝑꝑ periculũ eſtimat pl⁹ aut min⁹ valere. Et in hoc cõcor. lau. de ridol. mo. frã. de ãpoli. pe. de ãch. car. Jo. d ana. ſ. c. nauigãti. e. ti. ⁊ cõiter oẽs ⁊ ẽ caſus ſ. l. nauc. ff. loc.

35 ¶ Trigeſimoq̃nto q̃rit̃ q̃d ſi q̃s mutuet nauigãti vel nũdinas adeũti receptur⁹ aliq̃d vltra ſortẽ ꝑ eo qḋ ſuſcepit in ſe piculũ pecunie aut merciũ ſi ſalue redierint: ⁊ diſtĩguit archi. poſt lau. Jo. de neap. ⁊ Jo. cal. ⁊ ſum. piſ. q: eſt vſura. ſi recipit vltra ſortẽ rõne mutui tñ nõ obſtãte ſuſceptiõe periculi. ⁊ eſt caſus. d. c. nauigan ti. ⁊ ſilr̃ ſi rõne mutui ⁊ piculi ſimul ea ratione qua recipit rõne mutui nõ aũt eſt vſura ſi recipit rõne periculi tñ vt preciũ piculi: q: etiã ſi nõ mutuaret ⁊ periculũ nauigãtis vellet in ſe ſuſcipe. licite reciperet preciũ nec efficit̃ deterioris cõditionis per hoc ꝙ ei ſeruit mutuando. ⁊ ꝯcor. etiã Lau. de ridol. ⁊ ita ⁊ tenet ſum. Ange. ⁊ ro. Supple. autẽ vult indiſtincte qḋ ſit vſura primo ꝑ. d. c. nauigãti. qḋ vult eſſe vſurã etiã ſi q̃d recipit̃ rõne periculi. vñ ibi ſic dicit̃. Nauigãti vel eũti ad nũdinas certã mutuans pecunie quãtitatẽ eo qḋ ſuſcepit in ſe piculũ. recepturus aliq̃d vltra ſortẽ: vſurari⁹ eſt cẽſendus. ſcḋo quia ſi haberet̃ reſpectus ad mutuũ nullũ fuiſſet dubiũ. et ſic lex ſup indubitabili poſita foret: qḋ eſſe nõ debet cum foret ſuperflua. Sed ad vtrũq; ſimul dico qḋ iſte nõ bene intellexit tex. vbi lx. eo qḋ nõ dicit cauſam receptionis lucri vltra ſortẽ. ſed cãm mutuandi. Unde capituli caſus eſt quod iſte mutuãs erat mutuans eo qḋ ſuſciperet in ſe periculũ. lucraturus per aſſecurationẽ periculi alias nõ mutuaturus: et ſic ex mutuo volebat conſequi lucrum nõ immediate ſed mediãte aſſecuratione ſicut ſi artifex mutuaret alicui vt ille ab artifice emeret aliq̃d: in qua emptione daret lucrũ artifici. De fideiuſſore autem. j. vſura. vij. §. vj.

Secus vbi liberaliter mutuaret et deinde vt aſſecutor ſuſciperet periculum cum precio.

¶ 36. q̃rit̃ vtrũ mutuãs alicui pecuniã vſq; ad decẽ annos: eo pacto qḋ ſi interim alter eorum moriat̃ debitor ſit liber. ſi ꝟo ambo ſupuixerit dabit aliq̃d vltra ſortẽ ſit vſurari⁹. ⁊ dicit alex. lõ. qḋ ſic q: periculũ nõ excuſat vbi cã tpis nõ ꝑpꝛij aliq̃d pl⁹ accipit̃: vel dic qḋ ideo eſt vſurarius q: ex mutuo exigit obligationẽ alicuius vltra ſortẽ. lʒ ſub periculo. d. c. nauigãti. eo. ti. 36

¶ 37. q̃rit̃ vtrũ ciuis mutuans ſeptuaginta ducatos cõitati: habẽti ſtatutũ qḋ quicũq; habẽs filiã vnj⁹ anni dederit ſeptuaginta habeat q̃ngẽtos ꝑ ipſa maritãda ſi vixerit vſq; ad vigeſimũquintũ annũ. ſi vero interim mortua fuerit amittat: ſit vſurãrius. dico qḋ ſic q: in mutuis veris vel interꝑtatis ſpe lucri principaliter factis periculũ vel dubiũ non excuſat a fenore. d. c. nauigãti. Nec obſtat dictũ Rich. in. iiij. diſt. xv. qḋ q̃n capitale ⁊ lucrũ ſtat periculo mutuãtis licite recipit̃ vltra ſortẽ q: illud verũ eſt nõ periculũ ſit ex natura rei: q: ſcʒ res eſt ſub dominio mutuãtis. non autẽ ſi ex lapſu tpis. vt in propoſito. vbi mutuans non habet dominiũ. 37

¶ 38. q̃rit̃ vtrũ ſit licitũ accipere vſuras rõne pacti: ⁊ dico qḋ in his q̃ de ſui natura illicita ñ ſunt. verũ eſt illud qḋ ꝯctus ex cõuẽtione legẽ accipiũt q: licite q̃s accipit qḋ ſibi voluntarie dat̃. xiiij. diſt. de eulogys. ſʒ ea q̃ de ſui natura ſunt illicita fieri nõ pñt licita ratione pacti vel ꝯctus: vt in vſuris: ar. c. ſi diligẽti. de fo. cõpe. 38

¶ 39. q̃rit̃ vtrũ ſit licitũ accipere vſuras rõne fideiuſſionis. vt ſi fideiuſſor ſoluit vſurario capitale ⁊ vſuras q: inſans erat. vel cõpellit̃ accipere ſub vſuris: ⁊ dico qḋ ſic ⁊ oĩa damna que occaſione debiti habuit: q: ſeruari debet indẽnis. de fideiuſ. c. ij. de fo. cõpe. c. ſi. lib. vj. ff. de act. emp. ⁊ vẽdi. l. ſi ſterilis § cũ per venditorẽ. ff. mãda. l. ſi mãdato. §. ſi fideiuſſor. ff. de admi. tuto. l. ij. §. vlti. et ſm do. Anto. extenditur hoc etiã ad intereſſe lucri ceſſantis. et eſt cõis opinio. licet cõtradicat alia. de vſuris ſolutis: ſed dic ſcḋm diſtĩctionẽ de qua. s̃. fideiuſſor. §. xiij. 39

¶ Quadrageſimo q̃rit̃ vtrũ licitũ ſit eas accipere ratione belli qḋ q̃s habet iuſtũ cũ aliquo et dico qḋ ſic: q: ab eo quã poſſum gladio perſequi ⁊ ſpoliare bonis: poſſum ⁊ vſuras extorquere. xiiij. q. iiij. ab illo. non tñ vt vſuras ſm Laur. de ridol. ſed iure dñij qḋ habetur in hoſtem ⁊ recuperãdi rem ſuã qḋ verũ intellige. aut accedente publica autoritate: aut bello actualiter hãdito ſeu moto. per dicta. s̃. infidelitas. §. vij. Et eadem etiã ratione ſm Alex. lõ. licet mutuare ſub vſuris detinenti noſtra. que aliter habere nõ poſſumus: quia ſic nõ recipi- 40

mus alienū ſed noſtrū. ar.d.c.ab illo.qd limi-ta niſi ſibi vel alij ſcandalum immineret.

41. ¶ Quadrageſimoprimo qrit vtrū exigere poſ ſim9 vſuras a iudeis inimicis nris: z dicit ar-chi.qd nō:qz nō ſunt inimici nri in ciuili ɔuer ſatiōe:z parati ſunt fuire vt d3.xij.q.vij.diſpar.ſ3 tn̄ eo caſu q̄ ds pt eos reb9 ſpoliare:vt.s̄.iude9 .§.vij.nō video q̄re nō poſſit vſuras ab eis acci pere niſi ſcādalū obſtet ſ3 nec ipi exigere pnt a nob ſine mortali ſ3 ray.z pt eos eccl'ia ɔpelle re ad reſtōnē iuxta ea q̄ dctā ſūt.s̄. iude9.§.iiij.

42 ¶ Quadrageſimoſcdo q̄ritur vtrū eas exigere poſſum9 a ſarracenis oib9: z dicūt q̄dā qd ſic: qz oia q̄ hnt ſunt xpianoꝝ: cū vbiq̄ fuerit lau-datū nomē xpi iuxta illud ps.in oēm terrā zc. vn̄ dicū Hoſt.in.c.qd ſup his.de vo.ſ.qd apd ſarracenos nō poſſit eſſe dn̄ium neq̄ iuriſditio dicūt veri9 quā dicū Inn.ibi tenētis ɔriū: ſed viſo.s.Tho.ij.ij.q.lxvj. ar.viij. ad ſcdm.z.q.x. ar.x.in corpe:vt.s̄.in vbo iude9.§.iiij. recitatū eſt:dico qd l3 nō poſſint hre dn̄iū nouū ſup fi-deles: z ſi habēt antiquū poſſit ab eis auferri dn̄iū tn̄ qd habēt ſup alios īfideles aut alias res pōt eſſe iuſtū:nec eſt mortale tenere terras aut poſſeſſiones vt ſuas:nec eccl'ia que in totū mūdū h3 ptātē h3 hāc qd poſſit īfideles oī iure ſpoliare:vt.s̄.dictū eſt in verbo papa.§.vij. Un̄ dico qd ſolū in duob9 caſib9 pnt reb9 ſpoliari: pmo ſi ſubripuerūt aliq̄ illa vel alia a xpianis ſicut ſubripuerūt terras romani imperij:quod ceſſit pape:z alias q̄s aliqn̄ poſſederūt xpiani: et ſcdo ſi ſūt p xpianos pncipes mulctati ſnla-liter priuatione bonorum:vt.s̄.fidelitas.§.vij.

43 ¶ Quadrageſimotertio q̄rit q̄d de cōitatibus dantibus ad vſurā: z dicit Ray.vſurarios eſſe oēs quoꝝ autoritate z ɔſilio fit:z idē ſi recipit pign9 z nō cōputant fruct9 in ſortē.extra eo.cō queſtus.ar.vij.q.j.ſicut vir.xxiiij.q.iij.ſi habes ff.qd met.cau.l.metū.§.cū aduertendū.z idē de nō phibētib9 cū poſſint.de ſen.exco.quāte. et cōcor.Hoſti.tn̄ nō tenentur ad reſtitutionē oēs cōſentientes ſm ✻✻.niſi quantum ad eos peruenit:vel releuati ſunt ab expēſis quas de ſuo feciſſent qui tamē autoritatē vel preceptū preſtiterunt ita quod alias ciues nō feciſſent: tenētur inſolidum. Utrum autem dn̄s vſuram exigere poſſit a vaſallo.s̄.feudum.§.xxix.

¶ Rurſus de vſura ſecūdo vbi ſit quantum ad emptiones z venditiones.

Uſura ſcdo cōſiderari pōt ſpāl'r qn̄o inueniant in emptiōib9 z vēditioni bus dū in eis eſt virtualiter mutuū et lucrū cū lucro dū excedunt.limi tes iuſti pcij in plus vel in minus.i. ſummū vel infimū.Cū eīn pciū iuſtū ſit indiui-ſibile ſm.s.Thom̄. in eo ſunt tres gradus ſm Sco.in.iiij.ſ.vnus medi9 et duo extremi:et ſic diſtinguunt vni9 rei tria pcia iuſta:ſummū: īfi mū:z mediū: ſicut eandē petiā panni triū eſti-matorū vn9 poſſibiliter eſtimabit. xlix. aureis vendendam al us.xlix.cum dimidio:alius.l.

¶ Pmo q̄rit vtrū liceat vendere rē pl9 iuſto pcio rōne dilatiōis tpis: z dico mſta. ☞ Primū 1. q. Pro fūdamēto in iſta qōne habēda eſt iuſtitia 1. di pcij.de q̄.s̄.emptio.§.xſ.dictū eſt.Et vt ibi ptz pciū iuſtū ē qd ſm cōem eſtimationē currit in foro ī loco z tpe vēditiōis:intellige ad nūera-tū z qn̄ res tradit de pnti in eodē loco in q̄ ſol-uit pciū vel in alio:niſi res pl9 valeat vēditori q̄ habeat cōis eſtiatio:vel niſi adſit fraus mi-norātiū vel augētiū cōem eſtimationē fraudu lēter:z idē eſt ſm Arch.poſt Laurē.de ridol.ſi aliq̄ mercatores pecunioſi vendāt res ſuas ad terminū vt pl9 lucrent z boni ɔūr nō pnt vēde re ſuas iuſto pcio ad numeratū z idē ē ſi aliq̄s dn̄s tyrānice ſine rōnabili cā ſtatuat pcia iniu ſta: et idē vt aliq̄b9 qn̄ alicubi ppt pecuniarū paucitatē mala ɔſuetudo eſt qd pene oēs ven-dāt ad tps:z ſic ad numeratū nō inuenit illud pciū qd ceſſante tali ɔſuetudine eēt iuſtū z cōi ter currēs:z ita ſenſit Gerar.Old.z vt vt rōna biliter:qz maleficiis nō ē īdulgēdū.ff.d rei vē. l.in fundo.z de cogna.ſpi.c.ij.nō hnt locū iſta vbi q̄s nō pōt vēdēdo mediocriter lucrari : nō ppter aliquā malitiā vel malā ɔſuetudinē:ſed ppter aliā irrephēſibilē cām: puta ex abundā tia talium mercium vel hmōi : qz ſicut mercator pōt augere preciū ex varietate tēporū et loco-rū:ita z minuere d3:qz reſpectu locorū z tēpo-rū conſideranda ſunt pcia nō ſolū in augmēta tione:ſed etiā in minutione.ff.ſi cer.peta.l.vi-num.z de reg.iur.l.ſm naturā.z qd dicit magi ſter Raph.de pornaſio qui ī iſto caſu periculo ſe cōſuluit qd vendēs ad tps pōt hre rōnē de ſuo intereſſe:puta qz de ſua pecunia fuiſſet lu-cratus eſt verum qn̄ eam poterat de pſenti ha-bere ab alio : ſed vēdit ad credentiā vt ſeruiat alioqn̄ nō eſt verū:qz paup q̄ emit nō d3 emen dare intereſſe cuius ipſe nō eſt cā:ſi aūt res nō tradat hīs de pſenti ſ3 tradat in poſterū iuſtū preciū eſt illud qd curret ad numeratū tpe red ditionis rei vere vel cōi exiſtimatione vt patet habēti oculos:extra eod.c.vlt.z penul.Qd tn̄ fallit ſi res tradēda in futurū ſubſit periculis vel expēſis:qz talib9 qualitatib9 affecta min9 valet in quo boni viri arbitrabunt.Si vo tra-dat quidē ſiue cōſignet de pſenti:ſed nō hic vt ſi mediolani quis emat aromata que ſunt Ja-nue: iuſtum precium eſt : quod ad numeratum currit Mediolani vbi celebratur contractus.

2 ¶Scḋm. Cū adeſt p̄dicta fraus ꝛ alia īpedimē ta iuſti p̄cij iuſtū p̄ciū rei nō ē illud qḋ bȝ cōis eſtimatio ad numeratū vt dictū eſt ſȝ Arch. vř velle qḋ ſit illḋ q̄ res diſtraheref ſi talis fraus abeſſet: ꝛ hoc vř eſſe illud quo ſolui pōt mā rei ꝛ manifactura ac labores rōnabilr̄ fctī: ita. ſ. q̄ prudēs mercator aut artifex moderatū lucrum arbi. bōi viri reportet.

3 ¶Tertiū. s. Tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. ij. ad ſeptimū dat regulā cognoſcēdi vſurā in vēditiōe ad tp̄s ꝛ in ſolutiōe ante tp̄s dicēs. Si qs cari⁹ vēdit iuſto p̄cio vt de pecūia ſoluēda ēptorē expectet manifeſte vſura cōmit tit: q2 hmōi expectatio p̄cij ſoluēdi hȝ rōnē mu tui: vnde qcqd vltra iuſtū p̄ciū pro hmōi expe ctatione exigif eſt q̄ſi p̄ciū mutui qḋ ptinet ad rōnē vſure. Silr̄ ſi quis emat vili⁹ iuſto precio eo qḋ pecuniā ante ſoluit quā poſſit ei res tra di: eſt pctm̄ vſure: q2 etiā iſta anticipatio ſolu tionis pecunie hȝ mutui rōnē cuius quoddam preciū eſt qḋ minuif de iuſto precio rei empte. Si xo aliqs de iuſto p̄cio velit minuere: vt pe cuniā prius hēat peccat pctō vſure: itellige ex pte vēditoris min⁹ accipiētis: lȝ videaf eſſe ex parte emptoris: vt dicit ad lecto. Flo. Hec ex il lo. q̄ q̄lr̄ accipiat p̄ciū iuſtū determinat ſȝ pōt intelligi iuxta p̄dicta. Et ſic ſi qs vēdat ad tp̄s vltra p̄ciū currēs ad extorquendū iuſtū preciū qḋ curreret ſi dicta impedimenta nō eſſent: nō peccat: ſi non reſpicit ad tempus ſed ad ratiōa bile lucrū.

4 ¶Quartum ex his patet primum qḋ ſemper vſura eſt vendere ad tempus ratiōe di lationis vltra iuſtū precium niſi quando vēdi tor vēdit ad ſeruiendū ami co rem ſuā in aliud tp̄s ſeruatur⁹. de quo. j. § ſeq. Eſt inquā vſura non ex forma: vt in. c. in ciuitate. co. tit. ſed vir tualiter in iudicio anime ſue quo ad deū ſcḋm gl. in. c. cōſuluit. eo. ti. ꝯ Ho. ꝛ ſm tex. bene itel lectū eccleſia hoc expſſe determinauit. Qui ta men ad tempus vēdit precio ſummo: ſed ad nu meratum vendit mediocri: vel infimo non pec cat.

5 ¶Quintum non obſtat autem predictis pri mo qḋ res tm̄ valet quantū vendi pōt. ff. ad tre bel. l. j. § ſi heres. ꝛ ff. ad. l. falc. l. querebat. ꝛ. l. precia. ꝛ. ff. de fur. l. ſi qs vxori. § vlt. q2 hoc ve rum eſt cum res vēdit ſm eſtimationem cōem ſeu currentem qḋ non eſt hic: ꝛ q̄ſi ceſſat fraus et coactio et ignorātia de qb⁹ ſupra emptio. § ix. ita tm̄ qḋ coactionē intelligamus non ſolum q̄ñ quis cogitur emere ad euitādum damnum corporis vel rerum: ſed etiam ad lucrādum: ſi cut aliqui malūt emere ad tēpus p̄cio iniuſto quā iuſto ad numeratū: q2 interim de pecunia plus lucrātur quā ſit illa iniuſtitia precij. Nō obſtat ſcḋo ſi dicatur qḋ hoc fit ratiōe indēni tatis ne quis damnificef ex abſentia ſeu pecu nie: q2 nō lȝ alicui ſe indēnem ſeruare cū dāno iniuſto alteri⁹: q2 nemo dȝ cū alteri⁹ iactura lo cupletari ſm reg. iur. in. vj. Et qdē ſi venditor patereſ gr̄a emptoris vt q2 nūc pōt ad nūeratū hr̄e preciū iuſtū ꝛ recuſat vt ſeruiat emptori re cte poſſet hr̄e rōnē de ſuo intereſſe etiam lucri ceſſantis. vt ti. priore. § xix. ſi aūt pecuniā nunc de ſua re hr̄e nō pōt: ꝛ tn̄ patif dānū nō ē equū vt emptor faciat eū indēnem: ex quo pp̄ter eū nō patif q2 nō tenef de dāno qḋ eius cā nō fit. Nō ob. tertio qḋ hoc ſit cōſuetū. q2 ꝯ ius na turale nulla valet cōſuetudo: tn̄ cōſuetudo vē dentiū iniuſte excuſat vendētē iuſte licet vltra eſtimationē cōem: q2 facit p̄ciū aliqḋ eſſe iuſtū qḋ tn̄ non currit ad numeratū. Nō ob. quarto qḋ aliqñ creditor facit expēſas in exigendo et ꝯñr vř qḋ liceat ei ratiōe intereſſe futuri plus vēdere cū intētione nihil pl⁹ exigēdi ſi ſuo tp̄e ſibi ſoluaf: q2 hoc eſt exponere ſe tentat oni: q2 mutuari pt ꝛ obliuiſci iuſtū p̄ciū ꝛ mori: libris tn̄ nō moriētib⁹ in quib⁹ paup eſt debitor. Uñ ſi facit expēſas per viā iuris ſibi recōpenſet.

¶Scḋo q̄rif vtrū vendēs rē ad tp̄s maiori vel ecōtrario emēs minori p̄cio quā hēat cōis eſti matio q2 nolebat tūc vēdere aut emere ſȝ hoc facit vt ſeruiat amico ſit vſurari⁹: ꝛ dico mlt̄a. 2. q

¶Primum. Uendēs merces ſuas ad inſtātiam alteri⁹ nūc qñ parū valēt eo precio quo cōiter dubitaf an plus vel minus ſint valiture tp̄e fu turo in qḋ eas ſeruare volebat nō eſt vſurari⁹ nec peccat vt ptȝ per. c. in ciuitate. eo. ti. ſecus ſi nō erat eas ſeruaturus: item ſecus ſi nō erat dubium qḋ eo tp̄e quo vendere volebat eſſent plus aut minus valiture: q2 eſſet vſura cum ha beatur reſpectus ad terminū. Et idē ſm Arch. eſt ſi erat probabile qḋ tūc tm̄ valerent quātū modo vēdit qḋ tn̄ ex dicto. c. in ciuitate vel na uiganti nō habef. Et intellige deducto pericu lo ſi qḋ erat in ſeruādo ꝛ expēſis ꝛ detrimētis et hmōi. Nec eſt excuſaf iſte ſolū ratiōe dubij vel periculi: vt in. d. c. nauigāti. ſed etiā ratio ne ſui intereſſe lucri ceſſantis qḋ ſibi vēdicat. Nec diſtinguo vtrū nūc preciū recipiat necne: quia etiā ſi nūc recipiat eſt licitū: ſed tamen ſi eo tempore preciū fuerit maius vel minus non creſcet nec decreſcet. Si autē iſte vēderet de crementa que facere ſolēt interim alique mer ces vt oleū ꝛ frumentū ꝛ hmōi eſſet vſura: ſimi liter ſi nō detraheret expenſas interim neceſſa rio faciendas ſcilȝ ex rei natura requiſitas: vt in frumento excuſſo: ſecus ſi domus in qua eſt indiget reparatione: quia eſt vitatio damni nō iuſti.

2 ¶Scḋm. Emens rem minori precio quam valeat tempore emptionis ex hoc quod tēpore quo eſt eas recepturus. veriſimiliter dubiū eſt

vtrũ plus aut min⁹ ſint valiture ꝙ̃ eas ſoluat:
nõ eſt vſurari⁹.d.c. in ciuitate.ꝛ.c. nauigãti.e.
ti.cũ ibi no.ꝛ idẽ ſm Archi. ſi erat ꝓbabile qꝺ
tm̃ valerẽt: ſecus ſi nõ eſſet dubiũ aut veriſimi
le: ꝫ hoc fieret ꝓpter anticipationẽ ſolutiõis.
Eſſet aũt vſura ſi tã paruo ꝑcio emeret rem qꝺ
veriſilr min⁹ valere nõ poſſet vel qꝺ modicũ:ſꝫ
bñ multũ plus: qꝛ nõ accipiꝭ hic intereſſe ꝓba
bile.ꝛ idẽ ſuo mõ dicẽdũ eſt de vẽditoꝛe ſi ven
deret tã magno qꝺ veriſimiliter nihil aut parũ
plus valere poſſet. Uñ intelligiꝭ qñ eſt dubiũ
vtrũ ſit pl⁹ aut min⁹ valitura equaliter hinc in
3 de tm̃.ſ.in plus ꝙ̃ in min⁹. ¶Tertiũ.Si ꝑdicta
licẽt a fortiori:licitũ ẽ mercatoꝛi volẽti merces
ſeruare vẽdere ſub hac lege. vt qñ voluerit po
nat preciũ currẽs. ita tñ qꝺ eo poſito nõ poſſit
variare etiã ſi ꝑciũ varieꝭ vel etiã vt ſoluaꝭ pre
ciũ qꝺ curret tali die:qꝛ ſi licitũ eſt nũc vẽdere
eo precio qꝺ valebũt tpe quo eas intẽdit expo
nere ſcðm cõem eſtimationẽ hoim : multo ma
gis eo qꝺ valebit in veritate : ita tñ qꝺ ſi eadẽ
die preciũ fuerit variũ accipiaꝭ mediocre.ar.in
aut.de cõſulib⁹.§.qm̃. etiã nos eodẽ modo cũ
iſta mediocritate lꝫ ſi termin⁹ precij nõ ſtatuaꝭ
dies ſed ſeptimana aut menſis:vel ſi nõ ſtaꝭ in
mediocritate ſtetur in eo precio qꝺ lõgioꝛi tpe
durauit in illa ſeptimana vel mẽſe: qꝛ etiã hoc
4 licet ſm ſanctũ Bern.¶Quartũ. Predicti con
tractus ſunt periculoſi ꝛ ab eis textus in.d.c.
in ciuitate cõſuluit abſtinendũ:qꝛ plerũqꝫ ho
mines malunt ſic expedire ꝙ̃ ſuo ꝑiculo in tꝑs
ſeruare:ꝛ vt plurimũ ſunt icerti:ſi in tꝑs illud
erãt ſeruaturi cũ ſepe ꝓpter emergẽtia propo
5 ſitũ mutẽt.¶Quintũ. Si cõis ſeu ꝓbabilis eſti
matio ſit qꝺ aliqua merces tpe futuro ſit min⁹
valitura ꝙ̃ modo ꝛ tñ emptoꝛ credit eam plus
valiturã.eſt vſurari⁹ minus emẽdo ꝓpter pre
uentionẽ ſolutionis ſm Inno.ꝛ do.Ant.d.c.in
ciuitate qꝺ verũ eſt ꝗ̃tũ ad pctm̃: ꝛ ſilr quantũ
ad reſtitutionẽ ſi ex ꝓbabili ꝯiectura credidit:
nõ autẽ ſi ex leui.ar.l.cũ quidã.§.quid ergo.ff.
de acquir.here.ꝛ de ſen.excõ.inquiſitioni. In
dubio autẽ ſi nõ apparet vtrũ dubiũ fuerit cõ
muniter veriſimile: vel vtrũ eſtimatio empto
ris fuerit rationabilis aut nõ. puto qꝺ tenebiꝭ
quia in dubijs via tutioꝛ eſt eligenda. de ſpõ.
iuuenis. Et idẽ ſuo modo dicendũ eſt de vẽdi
6 toꝛe.¶Sextum ad predictoꝛũ limitationẽ facit
diſtinctio Scoti in.iiij.diſt.xv.dicẽtis. Si ven
dens frumentũ in natiuitate non vendituruſ
ſed ſeruaturus vſqꝫ ad maiũ ad inſtantiã alicu
ius requirẽtis vendit. ſi quidẽ ponit precium
tale qꝺ veriſimiliter põt pl⁹ valere vel minus
non erit vſura. per.d.c.nauigãti ſi vero ponat
tale preciũ qꝺ ponat ſe in tuto. vt in pluribus

et illum cũ quo cõtrahit in periculo:vt in plu
ribus.puta quia raro poteſt plus valere ſed mi
nus cõmuniter ſic eſt vſura.
¶Tertio queritur vtrũ emens modico precio 3.qꝺ
reditus a ciuitate anguſtiata bello. et demum
facta pace lucratur. ꝛ.pro vno ſit vſurarius: et
dico ſm Hoſti.ꝛ Archi.qꝺ nõ ratione dubij.l.
cum hereditate.ꝛ.l.ſeq.ff.de here.act.ven. con
ſulunt tñ vt inde largas faciat elemoſynas.
¶Quarto queriꝭ qꝺ de ſtocolis ꝛ barocollis. 4
vt cum indigẽti pecunia vẽditur res vt ſtatim
ab eodẽ minoꝛi precio reematur: ꝛ dico iſtũ cõ
tractũ eſſe vſurariũ:qꝛ perinde eſt ac ſi pecunia
mutuaretur ꝛ peſſimũ ꝛ pauperem duplici gla
dio iugulari: vno dum cõiter emit plus iuſto.
alio dũ vẽdit minus.Si tñ quis ſimplr vendi
diſſet iuſto precio. de reemptione nõ cogitãs:
et emptoꝛ nõ inueniẽs emptoꝛẽ.vellet vẽdito
ri vẽdere ꝑcio minoꝛi:nõ eſſet vſura min⁹ emẽ
do:ſed iniuſtitia: imo poſſet etiã nõ eſſe iniuſti
tia propter latitudinẽ precij iuſti. vt ſi vẽdidit
ſummo precio rei.ꝛ emit mediocri vel infimo.
¶Quinto ꝗriꝭ vtrũ vẽdẽs aliqꝺ ꝑcio currẽti 5
cũ pacto qꝺ ſi plus valebit vſqꝫ ad paſca illud
plus ſibi ſoluaꝭ:ſi vero min⁹ preciũ nõ minuaꝭ
ſit vſurari⁹:ꝛ dicit Hoſt.in ſum.ꝛ Archi.xiiij.
q.iiij §.ſ.qꝺ ſic:facit.C.de ſol.l.pe.ꝛ.ff.de dam.
infe.l.ꝗ bona.§.ſi ꝗs.ff.pro ſol.l.ſi nõ fuerint.
§.ariſto qꝺ intellige qñ tale pactũ facit rõne
dilationis ſolutionis : alias nõ eſſet vſura ſed
iniquitas:qꝛ nõ adeſſet mutuũ vel equipollẽs.
¶Sexto queriꝭ quid de hijs ꝗ emunt oues aut 6
boues vel hmõi a pauperibus vel alijs ꝗ ea nõ
habẽt ꝛ eis locant pro annua penſione:ꝛ dico
ſm ✠✠. qꝺ ſi hoc ſciunt ꝛ credunt vſura eſt vel
ſaltẽ fit in fraudẽ vſure ꝛ oĩno reſtituere tenen
tur cũ mercedẽ ſine cã receperint ſcꝫ ex eo qꝺ
nõ eſt.ff.de cõdi.ſine cau.per totũ:ſi vero cre
dentes eos habere bona fide ſine fraude eme
runt.nõ eſt vſura.nec pctm̃ quãdiu durat bona
fides. et idẽ inquit de emẽtibus fructus terra
rum a nõ habẽtibus.ꝛ cõcoꝛ.Roden. Et adde
qꝺ durante bona fide etiã reſtituere non teneꝭ
cõſumpta:ſed teneñꝭ de extãtibus.vel inquan
tum factus eſt ꝗs locupletioꝛ.ff.de peti.here.l.
vtrũ eo.ſ.caſu quꝺ ꝗs ab alio nõ emiſſet:ſec⁹ ſi
erat empturus qꝛ nõ teneñꝭ ratione intereſſe.
Si autẽ ſunt in ꝓbabili dubio vtrũ pauperes
iſta habeãt non debent ſe exponere diſcrimi
ni.ſed aut certificentur. aut ceſſent a cõtractu.
¶Septimo quid de emẽte equos vel hmõi ſibi 7
reddendos a venditoꝛe in certis nundinis: et
dicit ✠✠. ꝙ ſi emantur minoꝛi precio ꝙ̃ eſti
matur eos ibi tunc valituros vſura eſt : intel
lige ſi interuenit prematura ſolutio : alꝭs non

eo.titu.nauiganti.licet poſſet eſſe alia iniqui-
tas:ſi vero inquit de valoꝛe dubitaṫ veriſimi-
liter nõ eſt vſura. Cõcoꝛ.roden. No.tñ qḋ iſti
doct.loquunṫ de nũdinis futuris loco contra-
ctus: aliter preciũ non dꝫ eſſe qḋ currit in loco
nundinarũ: ſed in loco cõtractus: vt patuit.ſ.
emptio.§ v bi agebaṫ de iuſtitia precij: ſi vero
loquantur de nundinis futuris alibi qḋ dicũt
verũ eſt cõſiderata diſtãtia tp̄is nõ aũt loci. qꝛ
diſtãtia a loco nõ emunṫ precio currẽte in loco
vbi ſunt. niſi etiam ibi ſit pecunia vt quaſi pro
loco illo fiat contractus:ſed precio currente in
loco cõtractus. Uide.ſ.vſura.iiij.§ iij.ꝛ.§ xſ.
8 ¶ Octauo querıṫ vtrũ emẽs granũ tp̄e meſſiũ:
aut vinũ tp̄e vindemiarũ precio tũc currẽti.cũ
pacto qḋ tot menſure ſibi reddanṫ tp̄e paſchali
ſit vſurari⁹:ꝛ dicit Ho.i ſum.Jo.an.in.c.ſi.co.
ti.qḋ ſic.xiiij.q.iij. vſura nõ obſtante qḋ aliqñ
eo tp̄e ſint viliora: qꝛ ad ea q̄ raro eueniũt le-
ges nõ cõſiderãt.l. nã ad ea.ff.de legi. in auṫ.
vt ſin. pb.§ qꝛ ꝟo poſt multã ꝛ cõis curſus q̄.ſ.
ſunt cariora eſtimand⁹ eſt.de ſepul.certificari.
et.l.ſ.§.ſ.ff.de ſlu.Jntellige tñ iſta eo caſu quo
iſte nõ volebat emere iſta: ſꝫ i paſchate. Nã ſi
nũc volebat emere: ſꝫ ad inſtãtiã amici petẽtis
pecũiã ſibi dari mutuo.dicrt.ſ.vſura.ſ.§ xxiij.
9 ¶ Nono q̄riṫ q̄d de iſto caſu. Uẽdit q̄s bladũ
alteri dandũ tp̄e meſſis p̄.xx.cũ tñ ſm cõmunẽ
eſtimationẽ tũc ſit valiturũ ſolũ.xv.ſed deinde
venit cariſtia ꝛ emptoꝛ illud vẽdit p̄.xxv. Que-
riṫ vtrũ prim⁹ vẽditoꝛ teneaṫ emptoꝛi in aliq̄.
et vr̄ qḋ nõ: qꝛ ille emptoꝛ nõ eſt paſſus dãnũ:
ſed lucrat⁹ eſt. tñ Aſtẽ.poſt mo. dicit qḋ teneṫ
ei de.v.qꝛ lꝫ ille nõ fuerit dãnificat⁹.fuit pp̄ter
euẽtũ rei q̄ nõ excuſat ab vſura:imo damnifica
tus eſt:quia emit pluri quã valeret in termino
ſm eſtimationem boni viri. Ex parte tñ primi
venditoꝛis vſuram non video ſed iniuſtitiam.
10 ¶ Decimo q̄riṫ q̄d ſi q̄s emat ſegetes vl̄ fruct⁹
p̄uẽturos hoc anno de agro:ꝛ dico ſm monal.
et ꝟꝟ.qḋ ex foꝛma cõtract⁹ nõ eſt vſura.põt tñ
fieri in fraudẽ vſurarũ: vt ſi veriſil'e ſit qḋ fru-
ctus colligẽdi etiã cõputato dubio qḋ poſſunt
impediri valeãt tũc pl⁹ eo qḋ nũc daṫ:maxime
ſi eſt p̄ſona q̄ vſuras al's ꝯſueuerit exercere:qḋ
intellige ſi p̄ceſſit prematura ſolutio. al's eſſet
iniuſtitia tm̄ ſꝫ ſi ſit dubiũ vtrũ illi fruct⁹ plus
vel min⁹ debeãt valere:nõ eſt vſura.ꝛ idẽ hoſt.
et vlt. Et eodẽ modo dicẽdũ eſt ſi emanṫ fruct⁹
p̄uẽturi vſq; ad tres ãnos vel plures. Et addit
ray.qḋ in foꝛo iudiciali p̄cediṫ per cõiecturas:
in p̄niali vero ſtaṫ partiũ aſſertioni. qḋ intelli
ge niſi ex aliqua cõiectura ſcãdalũ oꝛireṫ quia
omnino opoꝛteret cõtra ſcãdalũ ſatiſfacere:de
homi.ex literis.el primo.de purg.ca.per totũ.

¶ Bal.vero.in rubꝛi.C.de vſur. dicit qḋ in hoc
caſu ſi cã dãni vẽditoꝛis eſt p̄ſens numeratio
vſura eſt.d.c.in ciuitate.eo.ti. ſi ꝟo eſt ſola cõ-
uentio.qꝛ ſcꝫ preciũ nõ ſoluiṫ de preſenti.ſic lꝫ
ꝯtract⁹ nõ ſit vſurarius:eſt tñ illicit⁹ ſi ꝟo neutrũ
eſt cã dãni: qꝛ nõ plus valet frumẽtũ aut vinũ
ſub tali qualitate p̄pter p̄iculũ cui ſubiacet ſic
lꝫ.l.fiſtulas.§ frumẽta.ff.de ꝯhen.emp. Quod
intellige qñ emiṫ nõ in genere ſed determina-
te.ſ.frumẽtũ iſtius agri aut vinũ iſtius vinee.
¶ Undecimo q̄riṫ ſi vẽdaṫ poſſeſſio ꝛ nõ ſolui 11 q.
tur preciũ vtrũ ſit vſura accipere fruct⁹.et dico
duo. ¶ Primũ. Si ſtatuaṫ terminus ſolutionis 1.di.
et emptoꝛ preciũ nõ ſoluit in termino: trãſacto
termino põt cã venditoꝛ in pignus accipere et
fructus facere ſuos ſm glo.in.c.cõqueſtus.eo.
ti.ꝛ.C.de vſur.l.vſuras.ꝛ habet actionẽ ex cõ-
tractu vel officio iudicis ad intereſſe ſm Hoſ.
C.de act. ꝛ ven.l.ij.ff.de act. emp.l.ij. Et quod
liceat habes glo. in.l.ij.C.de vſu. et in.l.cura-
bit.C.de act.emp.ꝛ vendi. Sed tamen limito ſi
venditoꝛ patitur verũ intereſſe dãni vel lucri.
¶ Scd̄m. Si autẽ a principio vẽditionis pactũ 2
fiat qḋ donec reddatur preciũ vẽditoꝛ p̄cipiet
fruct⁹ poſſeſſionis vel p̄ẽſionẽ domus ſic licet.
et eſt tex. in.l.curabit.C. de act.emp.ꝛ vẽ.ꝛ ſm
Azo.in gl.ꝛ Bar.ꝛ Bal.ibidẽ.ꝛ Saly.ꝛ Ang.
in.l.iulianus.ff.de act. emp.ꝛ vẽ.ꝛ Jo.de ana.
in.c.cõqueſtus.de vſu.dũmodo ſm ratã p̄cij
ſoluti emptoꝛ partem accipiat fructuum vt me-
dietatẽ ſi ſoluitur medietas ꝛ ſic de alijs: quia
non eſt equũ vt emptoꝛ habeat fructus ꝛ vẽdi
toꝛ pecunia vti non poſſit. Quã quidã opinio-
nem ſum.Ange.dicit verã etiã de iure canoni-
co.per gl.in.c.cõqueſtus.nõ obſt.qḋ loquatur
de exiſtente in moꝛa. quia ſic in moꝛa conſtitui
põt a principio. Et licet inquiunt aliqui theo-
logi ꝛ legiſte: vt Butri.in. d.l.curabit.dicant
verũ eſſe qñ venditoꝛ fuiſſet de pecunia lucra-
tus.tamẽ mihi inquit videtur ſimpliciter vera
etiã ſi preciũ ſeruare volebat in arca. Sed ego
dico quod nec ſimpliciter nec cum dicta limita
tione eſt vera: quia de re aliena cuiuſmodi eſt
poſſeſſio vẽdita non licet accipere fructũ: ſimi
liter nec de pecunia licet accipere intereſſe lu-
cri ceſſantis: niſi poſt moꝛã. vel qñ conceditur
amico ad eius vtilitatẽ cũ p̄pꝛio intereſſe: vt
patet ex dictis titu.prioꝛe.quoꝛũ neutrũ eſt hic
ſed accipitur lucrũ ſoliũ ratione expectationis
ſcd̄m opinionẽ huius ſum.quod eſt vſurarium.
Unde contra Ange.tenet franci.de mayro.in
iiij.diſt.in c.xv.et ſanctus Ber.ꝛ roſe.vſura pri-
mo.§ xlvij.ꝛ Archidia. dicens theologos non
approbare iſtum contractum: quia illi fructus
videntur haberi ratione dilationis tempoꝛis:

qͦ ſapere videt̃ vſurā per dictū.c. in ciuitate.
Ego aūt dico qͦ vēditor p̄t ꝑcipere fruct⁹ ſolū
qn̄ poſſeſſio eſt ſua: ⁊ nō alius ante morā.i. ter
minū ſolutionis: niſi forte rōne intereſſe eo ca
ſu q̄ vēdidiſſet p̄ncipalr̄ ad ſeruēdum amico:
qͦ nō eſt in caſu. Ig ͥ ſi venditio fiat a me nūc
abſolute. ⁊ nūc det̃ mihi medietas precij: ſi ꝑci
pio fructus reliq̄ medietatis. ꝑcipio fruct⁹ rei
nō mee. Et ſic itellige theologos. Si vero fiat
vēditio ꝯditiōata.i. vt ſtatuat̃ q̄dē p̄ciū q̄ ego
ſpōdeo me p̄diū venditurū qn̄ exhibebis pecu
niā: ſed tn̄ nō intelligat̃ facta actualis vēditio.
niſi actu exhibeas pecuniā: ⁊ interim p̄diū ſtat
ꝑiculo meo ſic qͦ ſi raperet̃ a flumine vel dete
rioraret̃ dānū eſſet meū. ſic verū eſt dictū legi-
ſtarū: ⁊ ſic videt̃ tenere bal.in.d.l.curabit. ⁊ vi
det̃ ꝓbari per.l. in initio.C.de pact. in empt.et
vē. ⁊ ſic dꝫ itelligi.d.l.curabit. Aliud eñ eſt vē
dere nūc: atq̄ʒ aliud nūc ſpōdere ⁊ obligare me
vēditurū tali p̄cio infra annū: qꝛ in primo caſu
apud me nō ſtat dn̄iū: ſicut in ſecūdo. Nec eſt
verū qͦ hoc caſu poſſit q̄s a principio cōſtitui
in mora ſalua iuſtitia ſi poſſeſſio abſolute ven-
dat̃: ſed ſolū ſi vendat̃ conditionate: qͦ tn̄ q̄dā
dicūt fieri eo ipſo quo fit pactum de affictu: qͦ
non eſt verum niſi ſtet periculo venditoris.
12 ¶ 12. q̄ritur vtrū licitū ſit emere annuū reditū
1. Di maxime nouiter inſtitutū ⁊ dico multa. ¶ Pri-
mū exēplū hui⁹ q̄ōnis eſt. ſi titius indigēs pe-
cunia meuio vēdat.l.florenos auri annui redi
tus ſuꝑ fundo.h.vel ſuꝑ oib⁹ bonis ſuis obli-
gās oīa bona ſua. ⁊ fiat ꝯtus p̄cio cōpetēti ar
bitrio boni viri ꝯſiderata q̄litate regiōis quā-
tū ad id ꝙ reddere ſolēt pecunie ſuestite: vt in
plurib⁹: puta florenorū mille auri cū pacto qͦ
eodē p̄cio poſſit in totū vel in partē redimere.
2 ¶ Secūdū. Inn.in.c.in ciuitate.de vſuris.ꝑtra
ctat iſtā q̄ſtionē quo ad emptionē nihil dicens
de facultate redimēdi ⁊ diſtinguit. Nā ſi talis
reditus iā ſit inſtitutus ſuꝑ reb⁹ mobilib⁹ vel
immobilib⁹ ante ꝯtū aut venditā actionē: ſm
eū ⁊ Io.an. ⁊ ho. ⁊ oēs canoniſtas ꝯt⁹ eſt lici-
tus: ⁊ hoc vt dicit lau.de ridol. ſiue fuerit cōſti
tut⁹ in re. puta in vino ⁊ poſſeſſiōe et huiuſmo
di. ſiue in ꝑſona. puta ſerui. liberti. vel ruſtici:
vel actiōe. vel noīe. ſiue ſit redit⁹ certus: puta
qꝛ reddunt̃.l. ſiue icert⁹. puta qꝛ reddit̃ quarta
ꝑs fructuū de aliq̄ domo vel operib⁹ alicui⁹ ꝑ-
ſone. ſiue ꝯt⁹ ſit perpetu⁹: puta qꝛ extendit̃ ad
heredes ꝯhentiū: ſiue ſit ad vitā hoīs: ſiue ad
certū tp̄s: puta ad q̄nq̄ʒ annos: qꝛ eſt vera ven
ditio. cū ibi ſit p̄ciū ⁊ merces.i. ānu⁹ redit⁹.C.
3 de ſacroſan.eccl.l.iubem⁹. ¶ Tertiū. Si ṽo re-
ditus nō eſt adhuc cōſtitutus ſed conſtituit̃ de
nouo in rebus vel ꝑſonis. dicit ſm aliquos cō

tractū eſſe illicitū: qꝛ ibi nō videt̃ eē vera vēdi
tio. cū merces nō ſit in rerū natura: emptio aūt
et vēditio ſine re q̄ veneat itelligi nō p̄ōt.ff.de
ꝯhen.emp.l.nec emptio. ideo cōſuluit abſtinē
dū: ⁊ cōſentit Io.an. addēs ꝯtū eſſe illicitū: et
vix ſe videre quō ſine fraude fieri poſſit. Sed
ṽṽ.nō gl. Ray. ſꝫ ali⁹ ⁊ Alex.lō. dicūt ꝯtū eē
licitū: nec eſſe aliquā cām dubitādi ⁊ eſſe purā
vēditionē: qꝛ cū habeam⁹ tria bona.ſ.mobilia
et imobilia et ius i vtriuſq̄ʒ hoc tertiū ē qͦ hic
vendit̃. vñ falſum aſſumit Inno. in ſua rōne qͦ
ibi nō ſit res vēdita. qꝛ eſt vtiq̄ʒ.ſ.cert⁹ reditus
ſiue ius exigēdi certū reditū: imo dato qͦ hec
nō eſſent: ⁊ emptio ſine re nō fiat tn̄ dico quod
fit ſine re p̄ſenti. mō ſit res futura ⁊ ſperata ſic
emunt̃ fruct⁹ prouenturi ex agro et partus an-
cille vel pecudis.ff.de ꝯhē.emp.l.nec emptio.
et ſilr̄ iact⁹ retis.l. ſi iactū.ff.e. ⁊ ſi captura du-
plo valeret q̄ʒ p̄ciū nihilomin⁹ tꝫ ꝯt⁹. qꝛ ſpei
emptio eſt. Circa hoc multa alia pſequit̃ idē
ṽṽ. ſoluēs oīa obiecta. vt diffuſe recitat Arch.
ij.ꝑte.ti.ſ.c.viij. Et vr̃ mihi qͦ iſti bene dicāt.
nec ſit rō dubitādi mō ceſſet fraus: lꝫ archi. di
cat ꝙ nō videat̃ clarū: ⁊ hoc tꝫ ēt rich. ⁊ cōiter
doctores pariſiui. ⁊ canoniſte in.d.c.i ciuitate.
Et ita videt̃ mihi res clara. qꝛ nō video differē
tiā inter affictū antiquū ⁊ nouū q̄ ad hoc: tum
qꝛ nō directe ⁊ imediate emit̃ affict⁹ ſiue redi-
tus ſed ius exigēdi ⁊ ꝑcipiendi illū. tū qꝛ ſi af-
fict⁹ antiquus quē ſcd̄m oēs emere lꝫ fuit lici-
te inſtitut⁹: q̄re nō p̄ōt etiā nūc ali⁹ inſtitui et
vēdi: ſi ṽo fuit inſtitut⁹ illicite q̄ſi res de ſe in
iuſta licite emi non poſſet ꝑ regulā nō firmat̃.
de reg.iur.li.vſ. vbi non firmat̃ tractu tēporis
quod ab initio iure non ſubſiſtit. ¶ Quartum. 4
Pet.tn̄ de anch. dicit qͦ ſi reditus nouiter in-
ſtitutus ſit pecunialis: qꝛ hꝫ magnā vicinitatē
cū mutuo: potius talis emptio dicit̃ cōtractus
vſurarius: et verū eſt quo ad preſumptionē ali
quādo: ſec⁹ vbi i ṽitate ceſſaret fraus ⁊ eſt dif
ferētia inter iſtā ſolutionē et mutuū: qꝛ mutuū
neceſſario eſt reſtituēdū nō aūt preciū hic ac-
ceptū. lꝫ aliq̄n poſſit reſtitui: vt ſi fiat pactū ꝙ
affict⁹ redimi poſſit: quo caſu nihilomin⁹ ven
ditor nō eſt obligat⁹ redimere ſi nō vult: alio-
quin ſi eſſet obligat⁹ vſura eſſet Io. etiā de li-
gna. dicit qͦ quando cenſus conſtituitur non
habita relatione ad rem: vt qꝛ obligo me tibi
ad vnū florenū. qꝛ das.x. ⁊ vēdo tibi hoc ius ꝑ-
cipiēdi nō relatū ad rē tūc illicita eſt venditio
qꝛ non vendit̃ ius: imo de nouo oit̃ ꝯtus fe-
neratori⁹.xiiij.q.iij.plerīq̄ʒ. ⁊ ita tenet ſā.ro. ꝯ
ang. q̄ tenet iuxta predicta: ſꝫ ego dico ꝑ rōnē
ṽṽ. ⁊ alex. qͦ hic eſt vera venditio: nec obliga
tio eſt ꝑſonalis ſed realis cū obligent̃ oīa bo-

na vēditoris.et qꝺ Jo.ꝺe lig. ꝺicit hꝫ locū vbi
cenſus ꝯſtituiť ſup re certa. et ꝯñr taxatur ſm
quātitatē pecunie.lꝫ ipſa tm̄ reddere nō poſſit:
vt ſi centū aureis emať affictus.x.aureoꝝ ſr ſup
domo q̄ nō locatur niſi ꝑ quatuor:eſſet em̄ tūc
vſura:ſed ſum.ang.qꝺ nō eſt ꝓprie verū ſuppo
ſita veritate venditionis:qꝛ ceſſat mutuū.eſſet
tn̄ iniuſtitia:et illud plus eſſet obnoxiū reſtitu
tiōi.Unde ꝺicit idē Jo.ꝺe ligna. qꝺ vbi cēſus
cōſtituiť tēpore vēditionis ⁊ nō pōt haberi ꝺe
re:vt qꝛ conſtituiť cēſus vt.x.in domo q̄ loca-
ri nō pōt niſi ꝑ.v. et eſt fraudulosus cōtract⁹.
5 ¶Quintū.Scꝺm rodē.tn̄ qñ emiť redit⁹ ad vi-
tam emptoris nō eſt tutū ne vendēs deſideret
mortē emptoris et placet: qꝛ pactū qꝺ inducit
votū captāde mortis nō valet.C.ꝺe pac.l.fi.et
ff.ꝺe verb.obli.l.ſtipulatio hoc modo.vñ ꝓhi-
beť ꝓmiſſio ꝑbende nō vacantis.ꝺe cō.ꝑben.
c.ij.lib.vj.et hoc qꝛ eſt cōtra bonos mores:vñ
nec dꝫ admitti.C.ꝺe pact.l.pacta. Qꝺ tn̄ ſi fiat
nō ꝺico eſſe mortale.ſ. emere vel vēdere ad vi
tam ſm ſe.qꝛ nō inueniť prohibitū ſi circūſtan
tie debite ſeruenť:aliter vſuſfruct⁹ nūq̄ poſſet
cōſtitui:q̄ finiť morte.inſti.ꝺe vſufru.§.finitur.
Uñ ſi q̄s cōſtituat alicui certā pēſionē ad vitā
ꝑ certo ꝑcio nō vř illicitū.Emere autē vel vē-
dere ad vitā venditoris magis lꝫ: qꝛ tale votū
6 interuenire nō pōt.¶Sextū. Cōtract⁹ quo q̄s
emit reditus poſſeſſionū aut domorū cōmuni-
ter fit ſub cōtractu emphiteotico ſiue liuella-
rio ⁊ cū pacto redimēdi ſeu affrancādi:vñ vult
ſum.ang.quod nō poſſit inſtitui penſio ita ma
gna ſicut in locatione:ſed ꝺe hoc.j.§.vltimo.
¶Decimotertio q̄riť q̄d ꝺe his q̄ dant mona-
13.q ſterio vel eccľie certā quantitatē pecunie vt ab
eis recipiāt certas poſſeſſiōes tenēdas toto tē
pore vite ipſoꝝ:ita qꝺ poſt mortē eoꝝ redeant
ad eccleſias:⁊ ꝺico Ray.⁊ Hoſt.iudicaſſe ꝯctū
vſurariū:eo q̄ hoies multū ſperarēt viuere:et
ſic amplius ꝛcipere ꝺe prouentib⁹ quā eſſet pe
cunia data:⁊ ſola ſpe ꝯmiť vſura ſi tn̄ q̄s daret
vnā poſſeſſionē.⁊ reciperet equiualētē aut du
plo plus valentē vſufruiturus vtranq; in vita
ſua:⁊ vtraq; poſt mortē ad eccleſiam pleno do
minio regreſſura eſſet licitū:ſꝫ ric.in.ij.quodľ.
q.ij.quē refert ⁊ ſequiť ſum.ang.ꝺicit licitū eē
cōtractū etiā qñ datur pecunia modo ſeruetur
equalitas iuris naturalis:qꝛ non eſt ꝯctus mu
tui veri vel apparentis:ſed ꝯctus innominat⁹
q̄ magis aſſimilať emptiōi et vēditioni: hoſti.
ꝯo quē refert ac ſequiť ſum.ro.ꝺicit qꝺ eſt con
tract⁹ emptionis ⁊ vēditionis licitus ⁊ excuſa
tus rōne incertitudinis.C.eo.l.ij.Laur.aūt ꝺe
ridol.ponit ſimilē caſum ſub aliqua forma.ſcꝫ
qꝺ tales vēt centū monaſterio recepturi in vi-
ta ſua annuatim.xvj.hoc pacto qꝺ monaſteriū
ad libitum poſſet reddere cētum et liberari ab
annua ſolutiōe: et ob hoc monaſteriū obligat
bona ſua:et ꝺicit reditum nō cōſtitui in re.nec
ad rē haberi relationē.ſed ad perſonā lꝫ bona
obligenť.⁊ ſic ibi nō eſt venditio iuris.ſed pe-
cunie inuendibilis.imo inquit verius eſt con-
tractus innominatus.ſ.ꝺo vt facias:in quo vi-
detur interuenire fraus maxime attenta maxi
mi lucri quantitate:⁊ pacto ꝺe reſtituēdo cum
voluerit ſcꝫ monaſterium.Ex quibus videtur
in effectu ac ſi mutuum contraxiſſent.Ego ve-
ro ꝺico ibi non poſſe eſſe mutuū:qꝛ dans pecu
niā nō pōt eā quouis tꝑe repetere:⁊ ꝯſequēter
nec vſurā.ſꝫ tn̄ eſt ibi iniuſtitia ⁊ eſt emptio iu
ris exigēdi ſingulis annis.xvj. celebrata ꝑcio
iniuſto: et cōſequēter ꝺecidēdus eſt iſte caſus
ſecundū regulas datas ſupra emptio.per totū.
¶Decimoquarto queriť q̄d ſi q̄s emat actio- 14
nem alicuius vel ſummam certam minori pre-
cio:qꝛ ſoluit ante tꝑs:ſicut ſi quis emat credi-
tum petri: quod ei ſoluendū eſt ad tres annos
aut pagas ſeu reditus montium immaturos
aut ſcriptas bācbi.vel actiōes:⁊ huiuſmodi:et
ꝺico multa. ¶Primū. Quādo litigiū imminet 1. oſ
an poſſit actio emi precio minore quā ſint ipſa
iura.Bar.in.l.per ꝺiuerſas.C.mādati.ꝺicit cō
petēs precium eſſe quod remanet deductis ex-
penſis ⁊ labore ꝑ recuperāda refactis:⁊ idem
bal.in.l.ij.C.ne li.pen.et cōſequenter videntur
iſti ſentire qꝺ non poteſt quis actionem emere
pro minori ꝑcio quā ſint iura niſi habito reſpe
ctu ad predicta.ſ.laborē et expenſas faciēdas:
quod panor.l.c.ex parte.ꝺe alie.iudi.mu.cau.
fa.ꝺicit ex toto non approbari:qꝛ minus valet
actio quā res ad quam datur:tum propter du-
bium euentū litis.cū poſſit quis perdere cau-
ſam etiam iuſtam propter iudicis defectū:tum
qꝛ debitor poſſet interim effici inops. vnde ꝺi
cit text.no.in.l.minus.ff.ꝺe re.iur.qꝺ min⁹ eſt
habere actionem quā rem:vnde cū nihil aliud
emant quam ſpecie in euentu iudicij futuri:ri-
diculum eſt ꝺicere qꝺ ꝑcium ꝺe neceſſitate ꝺe
beat eſſe tantū quantū eſt in actione. pro quo
eſt Jnno.in cap.in ciuitate.eo.tit.vbi cōcludit
quod poteſt quis cōſcientia bona emere actio
nem iam ortam tempore contractus etiam pre
cio minore:quia exponit ſe periculo:⁊ idem ꝺi
cendum in tranſactione.⁊ eſt textus notabilis
ad hoc in.l.lucius.ff.ad trebel.Unde cōclude
rem quod modicitas precij ꝺicitur habito re-
ſpectu ad valorem actionis : qui valor debet
conſiderari habito reſpectu ad dubium euen-
tum litis ſecundū quod cauſa eſt clara vel du-
bia.Aduertendum eſt tamē quod debitum li-

tigioſuz aliqñ emere nõ lz. de q̃ dic vt.s̃.li.s.§.xiij. ¶Secundũ. Si quis emat a Joanne cenſuz q̃ dz h̃re a petro ex legato vel affictu quocũq; mõ p.xx. diſtinguẽdũ eſt. Nã ſi hoc facit ad inſtãtiã ipſi Petri hoc eſt licitũ ſi emit minori quã eſtimat ſuũ itereſſe. etiã lucri ceſſantis pbabilis deductis laborib᷒ ꝛc. ⁊ ſilr ſi quantũ eſtimat laboꝛẽ ⁊ picula rehabẽda: qꝛ nr̃a intereſt litibus ⁊ ſumptib᷒ nõ vexari: vt in. l. minorib᷒. ff. de mino. Si vero ſpõte facit pꝑter lucrũ aut minuit preciũ ſoluz ratione ſumptuũ laborum et periculoruz. ſ. quia eſt ẽptio iuſto precio facta cũ res in periculo ceteris paribus min᷒ valeat quã extra periculuz: aut minuitur preciuz ſoluz ratione anticipate ſolutionis et tunc eſt vſura: vt in. c. fi. eo. tit. ⁊ conſentit Jo. an. in additi. ad ſpecu. ⁊ s. Th. y. y. q. lxxviij. Nec obſt. illud plus ſoluit q̃ ante tẽpus ſoluit. inſtit. de act. § plus. ⁊ de plus pet. c. ſ. qꝛ illud eſt verũ in eo qui obligatus ſoluere ante tẽpus ſoluendo patitur intereſſe: ideoq; cogens eũ plus petit. Iſta autez plus petitio ſiue ſit reſpectu temporis: vt cuz obligatus ſolum ad annuz nunc cogitur: ſiue reſpectu rei: vt cũ res debita tempore meſſis petitur tempore anteriori in quo pl᷒ valet: ſiue reſpectu cauſe: vt cum debitum alternatiue petitur determinate: poteſt diminuere ſolum tantum quantum quis eſtimat intereſſe ſuũ veriſimiliter: ſiue damni emergẽtis ſiue lucri ceſſantis. Non aũt hoc habet locuz in ſolutione anticipata precij reivendite. Similiter ſi eſſet mutuũ vel cõmodatuz factuz alicui vſque ad tres annos et ſuperueniente caſu mutuãs vel cõmodans indigeret et vellet ſibi reſtitui: non liceret cõmendatario vel mutuuz recipienti minuere pro intereſſe ſuo quando ſimile itereſſe incurrit mutuans ⁊ cõmodans: nec aliũde puidiſſet vt ipſum euaderet: ſi talis commodator vel mutuans non ſubueniſſet. Et ſic intellige ⁊ limita. l. in rebus. ff. cõmo. ¶Tertiũ. Si debitor centuz annoꝛuz ad inſtantiam creditoꝛis ſoluit ante tempus minus q̃ꝫ debeat: puta. xc. Jo. de ripol. or. mi. dicit indiſtincte eſſe licituz aſſerens qꝺ põt vendi tp̃s propriũ licet nõ cõe de quo per Archi. ij. parte. ti. j. c. viij. ſed. s. Th. ad lecto. Flo. dicit hoc eſſe vſurã: q̃ꝫ limita etiaz ſecũdũ eũ niſi debitor ante ſoluat vt ſeruiat creditori ⁊ patiaẽ intereſſe: qꝛ tunc licet: ⁊ h̃ ratio eo caſu ẽt de itereſſe lucri ceſſantis: puta qꝛ volebat de illa ſumma mercari ſꝫ Hoſt. ⁊ Joã de ligna. licet Inn. ⁊ Joã. an. ſint in ↄ̃riũ. de quo dic vt. s̃. vſura. j. § xxiij. ¶Quartũ. Circa ẽptionez pagoꝛuz eſt controuerſia quibuſdaz dicentib᷒ qꝺ licite emunẽ p̃cio minoꝛe: quos ſequiẽ ſum. ro. adducẽs multa valde ↄ̃fuſe ⁊ p̃ter pro poſitũ nõ diſtinguẽs inter emere loca ⁊ affict᷒ quoꝛũ fruct᷒ eſt incertus ⁊ emere pagas quarũ ſumma eſt certa. ſum. ꝓo ange. dicit q̃ꝫ nõ licet: ego vero dico ſic. Emere pagas dupliciter contingit: primo qñ non ſunt certe quantũ ad ſuaz quãtitatẽ: vt ſi quis emat redit᷒. x. locoꝝ ad decez vel quinq; annos quicquid reddiderint: ſic licet: ⁊ ſic pcedunt pene oĩa q̃ adducit ſum. ro. ſcꝺo qñ ſcit certa ſunt. puta qꝺ loca tali ãno reddent tm̃: puta. xl. ſolidos ⁊ iſti. xl. ſolidi q̃ exigi nõ p̃nt vſq; ad tres annos emunẽ pro. xxx. ad rationẽ. xv. ſolidoꝝ p libra: ⁊ idẽ eſt ac ſi tota ſumma neſciaẽ: ⁊ tñ certa ſumma emaẽ: puta libre centũ ad rõnẽ. xv. ſolidoꝛuz p libra. E ſic eſt in vſu Janue emere pagas. Igiẽ emere pagas Janue. i. prouentus ex locis certos q̃ nondũ ſunt maturi pro minori precio q̃ꝫ ipſe ſint: puta ad xv. ſolidos p libra vel hmõi: eſt emere creditũ alicuius: vnde diſtinguendũ eſt ſcꝺꝫ aliquos: vt ſupra. § eodez. partic. y. Si enim emat quis ad inſtantiã amici. malens ſuis pecunijs negotiari vel aliud licituz querere lucrũ poterit minori emere precio ſcꝺꝫ qꝺ veriſimiliter eſtimat ſuuz intereſſe etiam lucri ceſſantis: ſi vero hoc facit volẽs p hanc viã lucrari vſurarius eſt nõ formaliter ſed equiualẽter: qꝛ ſolutio anticipata habet rationez mutui ſicut in ſimili dicitur in capi. in ciuitate. eo. ti. ita q̃ꝫ ẽptione et venditione eſt mutuũ qñ ſoluitur ante vel poſt dationẽ rei. Si tamen in exigendo eſſent pericula ⁊ labores notabiles ⁊ expenſe: ⁊ hoc ratione preciſe minuereẽ: nõ eſſet licitũ: vt ſupra particula ſecunda: ſed non eſt ita ſemper in propoſito: ⁊ multominus in ſcriptis banchi que dantur ⁊ accipiũẽ in ſolutũ. Nec obſtat ſi dicatur ineſſe periculuz aut laboꝛ in rehabendo: qꝛ aliquando non eſt veriſimile quin habebit tẽpoꝛe ſuo totuz: et ſine laboꝛe vel periculo notabili: ⁊ ñ minutio precij fit ſolum ratione tempoꝛis: qꝺ etiam patet: quia quãdo page longius diſtant: tanto magis de precio minuiẽ. Non obſt. etiã qꝺ cõmunis eſtimatio plus eas non eſtimat valere qꝛ cõmunis eſtimatio non facit iuſtũ precium niſi ad numeratum: quando eodem tempoꝛe ⁊ loco exhibetur precium ⁊ recipitur merces alias eſt coꝛruptela. Non obſtat etiam qꝺ fruct᷒ agreſtis minoꝛis ſit precij q̃ꝫ maturus qꝛ hoc verum eſt ratione qualitatis quam habet fructus in ſe: non ratione dilationis tempoꝛis: et ita in propoſito ſi ſumma immatura habeat: ſi ſe picula ⁊ laboꝛes q̃ nõ habeat matura min᷒ valet aliter nõ: ſed eſt vſura per textũ apertum a contrario in. c. nauiganti. eo. tit. Non obſtat etiaz qꝺ ſi radix bona eſt id eſt loca et fructus quia fructus locoꝛum ſunt quidem page que

dum.Emere etiã cũ pacto de retrouẽdẽdo ꝛ lo
care vẽditori ꝑ certo affictu nõ eſt vſura ſi fiat
ſine fraude:q꞉ rẽ ſuã põt qlꝫ ſicut illi ita ꝛ iſti
puta vẽditori locare ꝛ cuilibet aliꝫ ſaluis his q̃
ſupra loco ſuo dicta ſunt. Eſſet tñ illicitũ ſi ex
pacto cõmodũ ꝛ incõmodũ ꝑtineret ad vẽdito
rẽ excepto cõſtituto affictu.q꞉ eſt ꝯ naturã em-
ptiõis cũ rei empte cõmodũ vel incõmodũ ꝑ-
tineat ad emptorẽ.l.illud.ff.de peri.ꝛ cõ.re.vẽ.
niſi affict⁹ eſſet ita modic⁹ qđ venditor releua
ref i eo in q̃ grauaf ꝯ naturã ꝯct⁹.Eſſet etiã il-
licitũ qñ vẽditor nõ ſe poſſet qñ vellet ab hmõi
conductiõe liberare:q꞉ cũ talis obligatio ven
dicet ꝑtẽ ꝓcij.d.l.ꝑte fũdi. ꝛ emptor ſolũ iuſtũ
ꝓciũ rei ſoluat.ſic ſupra iuſtũ ꝓciũ habebit iſtã
obligationẽ:ꝛ idẽ eſt ſi vellet emptor qđ vẽdi
tor obligaret ſe ad cõducendũ niſi in aliq̃ alle
uiaref cõductor. Preſumif autẽ vſura ex dicen
dis ꝑti.ſequẽti.ꝛ iterũ qñ emptor venderet ꝓ-
prios fundos ad hmõi ꝯct⁹ faciẽdos.q꞉ nõ pre
ſumif icõtinẽti velle ꝯria agere.l.nõ ad ea.ff.
3 de cõdi.ꝛ demõ.¶ Tertiũ.Si aũt q̃s emeret in
fraudẽ.puta q꞉ intẽdit mutuare nõ emere nec
vellet rẽ ſibi remanere ſꝫ redimi. et ſi crederet
vẽditorẽ nõ redẽpturũ nõ emeret.vſura eẽt vẽ
ditiõe palliata. Hoc aũt ſm doc.in.d.c.ad no-
ſtrã in foro ꝯtẽtioſo ꝓſumif ex trib⁹. Prĩo qñ
preciũ eſt modicũ reſpectu rei:itellige vltra di
midiũ:ꝛ facit.l.q̃uis.§.ſi cũ eſſem.ff.ad velle.
et hoc maxime qñ poſuit pactũ qđ niſi redimaf
infra certũ tp̃s poſtea redimi nõ poſſit:q꞉ vide
tur pactũ legis cõmiſſorie.ſ. mutuaſſe. puta.c.
et recepiſſe pign⁹.de.cxxv. ita qđ niſi redimaf
infra tale tp̃s ſit amiſſum verũ eſt tñ qđ res nõ
tm̃ valet vẽdita:ſub tali ꝯditione qđ ſemꝑ poſ
ſit redimi quãtũ ſi vẽderef ſimplr.arg.l.fundi
partẽ.ff.de ꝯhẽ.emp Scđo qñ fit pactũ vt reſti
tuaf aliq̃d plus quã fuerit ꝓciũ:vt not.i.c.illo
vos.de pign.ꝛ do.Ant.in.c.in dioceſi.de vſu.
Tertio ſi emptor ꝯſueuit exercere vſuras.l.qđ
ſi nolit.§.q̃ aſſidua.ff.de edil. Quarto ſm Joã.
an.i.d.c.ad noſtrã.in nouel.ꝛ Hoſ.ſi apponaf
clauſula qđ redimi nõ poſſit añ q̃nquẽniũ vel
decẽniũ ſed tñ in rei veritate nõ eſſet illicitũ ſi
fieret bona fide:vt q꞉ vult facere aliqua ꝑalia
melioramẽta.puta impiguãdo:q̃rũ effectu ipe
vult frui. Nõ aũt faciũt ꝓſumptionẽ de vſura
iſta tria ſimul.ſ.pactũ de retrouẽdendo:modi-
citas ꝓcij ſcꝫ qđ non ſit vltra vel ꝓpe dimidiã
et datio i emphiteoſim:q꞉ iſta iure ꝑmiſſa ſunt
nec reperif ꝯriũ eſſe cautũ. Et text.in.d.c.illo
vos.de pign.ꝛ in.c.ad noſtrã.de emp.ꝛ vẽ.lo-
quunf vel qñ aderat alia coniectura vltra iſta:
vcꝫ q꞉ emptor erat ſolitus fenerari: vel fiebat
4 aliqđ pactũ ꝯ naturã ꝯctus.¶ Quartũ. Ad ple-
niorẽ aũt predictorũ notitiã colligẽdo ex quo-
dã meo cõſilio regiſtrato i aur.ro.caſu.xxxi.di
co quod iſte ꝯctus fit ꝓmo ſic. Petr⁹ emit ab
hẽrico fũdũ.b.ꝓcio iuſto.i.mille aureis. ꝛ ſpõ
det ſe ei reuẽditurũ infra certũ tẽpus. puta. x.
annos vel q̃ties ſumma fuerit oblata. interim
aũt petrus ꝑcipit fructus ex fundo vel dat hen
rico fundũ ad officiũ pẽſiõe iuſta ꝛ equa iuxta
dicẽda.§.ſequẽti.verbi grã.ad.vi.vel.v. ꝑ cen
tũ.Et dico qđ lꝫ iuxta dicta in hoc.§.Secundo
fit ſic. Petr⁹ eñi emit cũ ꝓdicto pacto dimidiũ
ipſius.b. fundi ꝓindiuiſo florenis quingẽtis:
et dat hẽrico ad affictũ ſm rõnẽ ꝓdictã. Et di-
co qđ lꝫ vt pri⁹ cũ ſit eadẽ rõ:vt ꝑꝫ.Si tamẽ in
vtroqꝫ caſu ꝓciũ nõ eſſet equũ:teneref emptor
preciũ augere aut vẽditor minuere ſed tñ ꝯct⁹
teneret niſi eẽt error vltra dimidiã : teneref ẽt
emptor ſꝫ aliquos reſtituere fructus ꝑceptos
ꝓ rata diminutionis ꝓcij:qđ tñ nõ eſt verũ: q꞉
ſi ꝯctus tꝫ res eſt petri:ꝛ ꝯñr oẽs fructus.vnde
tenef ſolũ de reſiduo ꝓcij.ꝛ de itereſſe ſi quod
paſſus eſt venditor rõne illius reſidui. Tertio
fit ſic. Petr⁹ eñi cũ ꝓdicto pacto retrouendẽdi
totũ.b.quingẽtis florenis.ꝛ dat hẽrico.ad af-
fictũ ſm rationẽ predictã.ita tñ qđ in tali affi-
ctu nõ cõſideraf valor fundi.i.mille.ſed quãti
tas ꝓcij.i.ccccc.ita qđ.ccccc.reddũt ei.xxx.vel
xxv.ꝓciſe ac ſi emeret directũ dominiũ fũdi va
lẽs quinquaginta nõ empto vtili qđ tãtundẽ
vꝫ. Et dico qđ tũc ẽ difficultas magna ꝛ facio
vnũ fundamẽtũ.ſ. qđ fundũ.b.diuidaf i duas
medietates q̃ ſint.c.ꝛ deinde dico qđ ꝑs.c. tri
pliciter vẽdi põt:primo.ſ.abſolute ſiue ꝑ diui-
ſum ſiue ꝑ indiuiſum.et ſecũdo cũ obligatione
retrouẽditionis:ꝛ ſic minus valet quã abſolu-
te ſumpta: et tertio cũ apothecatiõe reliq̃ ꝑtis
ſ.d.ita qđ.d.vẽdi non põt ſine conſenſu eius q̃
emit.c.vel ita qđ ſi emphiteota ſeu liuellarius
cadaf a.c.cadat ẽt a.d.vel hmõi.ꝛ ſic valet pl⁹
quã abſolute ſumpta tm̃ quantũ eſtimatur illa
obligatio. Ad caſum dico qđ ſi emptor intẽdit
emere abſolute totũ.b.quingẽtis aureis eſt in
iuſtitia:et ſecundũ iura reſcinderef cõtractus
ſi iniq̃tas ſit vltra dimidiã iuxta dicta ſupra in
verbo emptio:nec ſi def poſtea ad affictũ ſꝫ ra
tionẽ dati ꝓcij ꝛ nõ valoris iuſtificaf ꝯctus q꞉
poſterius nõ iuſtificat prius. Si vero intendit
emere totũ.b.nõ abſolute: ſed nõ obligatione
reuendendi et reaffictãdi ſm rationẽ ꝓcij dati
et non valoris vr velle ſum.ro.qđ ſit licitũ. q꞉
cũ tali obligatione nõ valet niſi quingẽtos au
reos:qđ verũ credere forte q̃s poſſet ſi cõſide
ratis dicẽdis.§.ſeq.ꝛ cõditionib⁹ regionis ar-
bitrio boni viri neutra pars nimis grauaref:
q꞉ perinde eſt ac ſi emaf dñiũ ꝛ ius directũ va-

lens quinquaginta ⁊ reddēs pēſionē regularē
id eſt.v.pro cētū relicto tātūdē de vtili apud vē
ditorē.Si vero intēdit emere vnā medietatē.b.
obſolute.i.ſine hypothecatione alteri⁹ ptis:⁊
eā det ad affictū ſm pportionē totius.b. nulla
eſt iniuſtitia.Si vero intendit emere vnā ptē cū
apothecatione reliq̄.⁊ locare p rata.qḋ eſt q̄ſi
emere directū dn̄iū ſine vtili ē licitū: ſʒ tn̄ opʒ
q̄ illa apothecario ſoluat̄.niſi recōpēſet̄ p obli
gationē retrouendendi.q̄ ⁊ ip̄a aliq̄d volet:et
in his bon⁹ vir arbitrabit̄.Quarto fit ſic.Thē=
ri.enī egens pecunia vēdit affictū nouū vel an
tiquū petro ſup oib⁹ bonis ſuis in gn̄e vel ſu=
per aliq̄b⁹ in ſpē: de quo dic vt.ſ̄.§.xij.et adde
qḋ ſi ille ꝯtus eſt licit⁹ ⁊ eſt ibi eſt vera vendi
tio:poterit deinde fieri pactū de retrouenden=
do ⁊ locare etiā ipſi vēditori ſcḋm quēdā dd̄.
et videt̄ exp̄ſſum ſecūdū eū.ff.de cōditio.adie.
in.l.ij.⁊ in .l.vbi autē.q̄nto etiā fit apparenter
iſte ꝯct⁹ aliq̄n vbi eſt vera impignoratio. de q̄
5 infra vſura tertio p totū.¶Quintū.Sed ꝯ pre=
dicta arguit̄ p̄mo.q: dn̄s leui. xxv. in hoc caſu
retrouēditionis iubet fruct⁹ cōputari in ſortē:
⁊ ꝯſ̄r emēs cū tali pacto nō facit eos ſuos. So
lutio. Dico p̄mo qḋ illa iuſſio ē iudicialis ſeu
ptiet ad p̄cepta iudicialia:⁊ ꝯſ̄r nō obligat ni
ſi denuo ſtatuat̄.vt ptʒ p.s.tho.xij.q.ciij.Dico
ſcḋo qḋ hoc fuit ſpāle in terra pmiſſionis quā
dn̄s noluit poſſe vēdi niſi ſub cōditiōe vel pa=
cto de redimēdo qḋ fruct⁹ cōputarent̄ in ſortē
nō abſolute ſed pportiōalr̄.Uoluit eñ qḋ oīs
poſſeſſio vēdita in anno.l.libera ſine p̄cio redi
ret ad vēditorē.Et iteri poſſet redimi:ſʒ quā=
to plurib⁹ annis emptor pceperat fruct⁹ tanto
min⁹ p̄ciū reſtituebat̄ proportiōabiliter: ſicut
verbigratia poſſeſſio vēdita aureis.l. in anno
p̄mo:in ſcḋo valebat ſolū.xlix.in tertio. xlviij.
et ſic de alijs. ita qḋ quāto minus reſtabat tp̄s
vſq̄ ad q̄nquageſimū annū tanto minus vale=
bat. Et qḋ iſte ſit ſēſus pʒ q: ſi abſolute fruct⁹
in ſortē debebāt cōputari ⁊ nō ſm pportioneʒ
etiā ante annū.xxx.vel q̄drageſimū: q̄libet poſ
ſeſſio maxime bn̄ fructifera fuiſſet libera ⁊ nō
ſolū in anno.l.¶Scḋo arguit̄. Nā in hoc ꝯtu
venditor nō hʒ intētionē vendendi ſed pigno=
randi multoties.Sed dico qḋ ſimpliciter vult
vendere:licet ſm quid.i. ſi aliter facere poſſet
nollet vēdere.Et q̄cq̄d ſit de ſua intētiōe ſuffi
cit quod dicat ſe velle vēdere ⁊ emptori nō cō
ſtet de oppoſito probabiliter: q: ad cōtractum
eſſe ſimulatū oportet occurrere aīm vtriuſq̄.
ſcʒ emētis ⁊ vēdētis vt.l.emptione.c.plu. va=
le.qḋ agi.imo ſm Bar.c.po.de iure hoc ſuffi=
cit etiā ſi emptor ſciret vēditorē fingere: ſʒ nō
in cōſciētia:imo ſecundū aliquos ſufficiat in cō
ſcientia.Si tamen emptor intenderet mutuare
ſuper pignore indubitate eſſet vſura.
¶Decimoſexto q̄rit̄ quō cognoſcet̄ iuſtitia pē 14
ſiōis:⁊ dico qḋ ad cognoſcēdū q̄n pēſio ī hoc
ꝯtractu ⁊ in alijs ſit iuſta.ſciendū eſt ſm quoſ=
dam quos ſequit̄ ſum.ang.qḋ licet locatio fie=
ri poſſit pro precio totius reditus quē domus
aut poſſeſſio reddit:nō tamen ſic fieri poteſt in
iſto cōtractu liuellario:quia talis tenetur ma=
nutenere rē ſuis expēſis.l.ij.C.de iur.emphi.
exſoluere pēſionem: licet pars rei pereat caſu
fortuito:ſecus in cōductore: quia non tenetur
ſuis ſumptib⁹ manutenere.vt.l.colonus.ff.lo=
ca.nec tenet̄ caſu repereunte ſine ſui culpa de
loca.propter.vnde ſi emptor tantū vult de cen
ſu quantum ſolueret ſimplex conductor. cōtra
ctus eſt iniuſtus ⁊ in fraudem vſurarum:intel
lige p̄ſumptiue.Et propterea dʒ haberi reſpe=
ctus nō ad fructus ſi excedunt: ſed ad quantita
tem pecunie ſolute pro p̄cio:ita quod talis pen
ſio multiplicata per.xx.annos aſcēdat ad tota
lem eſtimationē rei ſic locate ⁊ ſic erunt.v.pro
centenario.vt eſt tex.in auẗ. de nō alie.§.quia
vero.et in auẗ.ppetua.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ ibi
no.gl.vnde ſi locaretur ſimpliciter pro.vſ. nō
poteſt dari ad liuellum niſi pro.v. Et q: cōmu
niter grauatur talis in ſenſu: ideo talis cōtra
ctus videtur illicitus et in fraudem vſurarum:
intellige p̄ſumptiue: ſʒ de hoc ſupra.§.priore.
¶Alij vero quos ſequitur ſumma ro. dicunt et
verius quod licet plus accipiat dando in em=
phiteoſim quā ſimpliciter locando per hoc nō
cenſetur cōtractus vſurarius nec illicitus: qḋ
probatur per.d.auẗ. perpetua. iūcta gl. de qua
x.q.ij.ppetua.quia rei dande in emphiteoſim.
etiam ſi locādo fit paruus aut nullius redditus
pēſio iuſta eſt que in.xx.annis adunata rei eſti
mationem continet vt habetur in.§.ſi vero ali
cuius.in auẗ.de non ali.et ideo plus ſoluitur.
q: in locatione habetur reſpectus ad fructus.
in emphiteoſi nō ſed ad rei valorem:nec id qḋ
ſoluitur:ſoluitur propter fructus intellige pre
ciſe ⁊ ſemper ſed in recognitionem directi do=
minij:intellige aliquando vt voluit bart. in.l.
j.C.de iur.emphi.¶Et pro maiori declaratiōe
not. qḋ in hoc caſu ſi fundus emptus locatur
penſio iuxta eſt habito reſpectu ad fructus: et
reditum ex eo perceptibilem.Si vero liuellat̄
ſeu datur in emphiteoſim que duo ſm Bart.⁊
Salyc.in.l.j.c.de iur.empt.ſunt eiuſdem natu=
re ſolo nomine diſcrepantia tunc aut fundus
reddit fructus communes:puta.v.pro centena
rio: aut multo plus: puta. x. vel. xij. vt com=
muniter in molendino publici fluminis aut
multo min⁹:puta.ij.vel tria p cētenario vt ī do

mib⁹ maxime ꝓcioſis: q̄ multū valēt ꝛ parū red dūt eo qḋ modica pēſiōe locet̄ habito reſ pecu valoris: vt eſt tex. l. l. ff. § ſi naūt. c. de. bo. q̄ lib. vbi dicit Bal. qḋ dom⁹ ꝓcioſe ſūt i dā nō ſteri les. Et ſi qḋē reddit cōmunes iuſta pēſio eſt ha bito reſpectu ad valorem rei: qui eſt ſcḋm pecu niā ſolutā ad rōnē. v. p. c. Si ꝟo nō reddit cōes tūc in locatiōe eēt iuſta habito reſpectu fruct⁹ vel redit⁹ ſed in liuellatiōe in molēdino quidē iuſta pēſio vidchar q̄nq; p. c. vt hr in. d. § q: ꝟo q: in reiꝟitate ēt ipſe dñs deducta eſtimatione magni piculi ꝛ magnis expēſis ꝯſeruādi nō ꝑci peret niſi hoc vel circa: ꝛ ꝯñr cū in liuellatione oē ꝑiculū ꝛ oīs ipēſa trāſeat in accipiētē: vt. l. j. cū ibi no. C. de iure emphy. vñ qḋ modica pēſio ne debeat locari: ſicut ēt ꝓpter ꝑdicta vēderet̄ ꝑcio modico reſpectu fructuū. In domo autem credo pēſionē eē iuſtā ſi ſit ea q̄ liuellaret̄ alteri q̄ eā nō rēdidiſſet: ꝛ alicubi ē de more q̄nq; p. c. tenario vel q̄tuor cū dimidio: ꝛ ſi ſit ꝑcioſa erit poſſibilr̄ pēſio maior quā in ſimplici locatiōe q: i liuellatiōe nō dat pēſio principaliter ꝑ ſe cundum ad fructus ſed in recognitionē domi nij: vt no. Bar. in. l. j. C. ḋ iure emphy. Et ſic pa tet ꝙ dādo in emphyteoſim iuſta penſio aliqñ eſt maior ꝙ̄ locādo: cū illa ſit iuſta que i. xx. an nis collecta reddit eſtimationē: vt. d. § q: vero. Nec ob. ꝙ emphyteota ſentit incōmodū repa rationis. d. l. j. ꝛ ꝯſequēter vř qḋ debeat ſentire cōmodū minoris ſolutionis: q: habet cōmodū iuris maioris ꝙ̄ habeat conductor: quia habet vtile dñiū: nec poteſt expelli per dñʒ etiā ſi vel let rem in ꝓprios vſus habere: qḋ ſecus eſt in colono. C. loca. l. edē. et ſi tpis curſu res melio ratur ſibi melioratur. Nō ob. etiā qḋ ſi res ec cleſiaſtica datur in emphyteoſiʒ ſit diminutio ſexte partis: vt in. d. auf. perpetua regiſtrata. x. q. ij. perpetua. q: verū eſt in re eccleſiaſtica non precioſa: nec dicit̄ ꝙ ſine illa diminutiōe dari nō poſſit quinimo ſm glo. ibi in verbo ſextam pōt dari ſine diminutione: imo plus accipi pōt in liuellatione ꝙ̄ in ſimplici locatiōe vt ꝑ eadē auf. ꝓbatum eſt. Nō ob etiam qḋ colono ſit re miſſio ꝓpter ſterilitatē nō aūt emphyteote. C. loca. l. iʒ. nec ex hoc ſequit̄ ꝙ debeat in emphy teota neceſſario penſio eſſe minor: quia habet plura cōmoda quā colonus: vt dictum eſt: imo quando emphyteota ſoluit magnā penſionem ꝙ ſcʒ aliqñ eſt poſſibile lʒ dicat Bar. ꝙ cōiter eſt modica: tunc videt̄ ſentire idē Bar. in. d. l. j. ꝙ remiſſio fiat emphyteote ſicut ꝛ colono. De quo vide. ſ. emphyteoſis. § j. vbi diſtinguit̄ de emphyteoſi ꝓpria ꝛ impropria. Nō obſ. etiam ſi dicatur qḋ ſi emphyteota plus ſolueret quā ꝑciperet nō eēt pena cadere ꝑ triēniū ñ ſoluēti quia hoc eſt ei pena qñ eſt vtile domino quod cadat: quando autēʒ non eſt vtile domino pōt inuitus retinere in emphyteoſi: vt probatur in l. ij. C. de iur. emphyt. in verbo ſi voluerit. Non ob. etiaʒ ſi dicatur quod iam pauper non poſ ſet accipere in emphyteoſiʒ ſi pl⁹ ſolueret quā perciperet: quia obligatio perſonalis cuiuſmo di eſt emphyteota: ita ſequitur pauperem ſicut diuitem quia ſequitur perſonam quocunq; va dat ſiue ſit in emphyteoſi ſiue in ſimplici loca tione. l. quis ergo c. ſus. ff. de pecu.

¶ Rurſus de vſura tertio vbi ſit quan tum ad pignorationes.

Uſura tertio cōſiderari pōt ſpālr q̄ſo inueniat̄ in pignorationib⁹ in quib⁹ vſura eſt vti pignore obligato. ꝛ nō cōputare fructus i ſortē: iuxta dicta ſ. pignus § primo per totum.

¶ Primo ꝟo q̄rit̄ qḋ ſi petr⁹ det hētico in pign⁹ ꝑ centū mutuās domū valentē. c. ꝛ. x. hoc pacto qḋ ſi in termino ſtatuto non ſoluerit ipignora tio ſit vēditio: ꝛ dico qḋ arc. diſtinguit. Naʒ ſi petr⁹ eo anno nō cōputauit fructum domus in ſortem elapſo termino tenet̄ de domo ꝛ de vſu fructu: q: ꝯtct⁹ nō tenuit ſed fuit vſurari⁹: ſi ꝟo cōputauit: tʒ ꝯtcus: lʒ domus pl⁹ valeat: q: pe na cōuentiōalis appoſita eſt nō ob. pacto legis cōmiſſorie: de quo. ſ. pactū. § xiiij. Et hoc niſi feciſſet in fraudem vſurarū: puta q: mutuās exi ſtimabat in termino non poſſe fieri reſtitutio nem ꝛ inde ſe lucraturū illa. x. q̄ domus pl⁹ va lebat: ſec⁹ ſi ad cohercendā morā debitoris. 1. q

¶ Scḋo q̄rit̄ vtrū marit⁹ recipiēs poſſeſſioneʒ ꝯputare debeat i ſortē: ꝛ dicit. c. ſalubriť. e. t. ꝙ nō ſi ſuſtinet onera m̄rimonij: puta q: vxore nu trit: ꝛ idē. l. pr. ff. de dol. ex. ꝑ quo aduerte ꝙ ad iuſtitiā hui⁹ ꝯtct⁹ multa req̄runt. primo vt dicatʒ eſt qḋ marit⁹ ſuſtineat onera matri monij: ſcḋo qḋ dos ſit ꝑmiſſa ſimplr̄. q: ſi termi nū ad ſoluendū ea dediſſet nihil poſſet ꝑcipe q: añ morā nihil ei debet̄ cū etiā poterit vxorē accipere ſine dote: vt. § ſe. qḋ ſum. ang. tʒ idiſti cte: lʒ tu limita niſi interueniſſet ꝯuētio de ali quo interim dādo ſm pan. poſt Cal. Qḋ aūt di cit pa. i. d. c. ſalubriť. ꝙ ſi gener accepit pign⁹ ꝛ poſtea terminū dedit ſocero de dote ſoluēda nihilominꝰ poterit bona ꝯcicia tenere fruct⁹ pi gnoris. verū putat ſum. an. ſi dedit terminū ad redimēdū pign⁹: nō aūt alr̄ ſi dedit ad ſoluēdā dotē: lʒ nō opʒ limitare: q: eo caſu marit⁹ eſt in vero itereſſe. ꝛ rōne ei⁹ poteſt aliquid accipe re etiā ante terminū luendi pignoris etiā ſine pacto quādo malletſibi ſolui. iuxta dicta. ſ. vſu ra. j. § xix. vbi d itereſſe agebat. tertio reqrit̄ ꝙ 2

fruct⁹ onera nõ excedant: vel ſi excedãt habeaꝛ
de illo pluri ſicut de obnoxio reſtõni: qꝛ cã ceſ
ſante ceſſat effect⁹. de ap. cũ ceſſante. ꝗ tñ one-
ra cõiter eſtimanꝛ ſcḋm quãtitatẽ dotis: qꝛ ſe-
cũdũ dotis quãtitatẽ mulier alimẽtãda eſt. l. ſi
cũ dotẽ. § ſi ma ñt. ff. ſo. ma. ꝛ de do. iter vi. ꝛ vxo.
ꝑ vſas. quarto reqrꝛ ſm Jo. an. ꝛ do. an. ꝛ Jo.
de lig. in. d. c. ſalubꝛiter. et Lau. de ridol. in ſuis
ꝫc. qḋ illi fruct⁹ ſubijciãꝛ fortune. i. ſint fruct⁹
poſſeſſionis qui ſunt incerti non autem certa
quantitas pecunie: ſed de hoc dic vt in. § ſequ.
5 ℂ Tertio qrꝛ ꝗd ſi gener nõ recipiat pign⁹ ſed
cautionẽ de dote numerãda: ꝛ interim a ſocero
ꝑcipiat aliquos certos denarios ex pacto: puta
vj. p. c. ꝛ dico de hoc doc. ſcripſiſſe ꝯria. Nã Jo.
an. i. d. c. ſalubꝛiter. cũ aliqb⁹ alijs dicit ꝙ non
lꝫ: qꝛ papa ꝯſult⁹ ſuꝑ hoc rñdit de poſſeſſiõe nõ
de pecunia: tũ qꝛ pecunia de ſe nõ fructificat: ꝛ
cũ eo ſentit Ant. de butrio Joannes de ligna.
ꝛ Laurenti⁹ de ridol. Sed Pau. de elea. Joã.
cal. Pe. d anch. ꝛ Pañ. i. d. c. ſalubꝛiter ꝯriũ te
nent: ꝛ dicit Pañ. ꝙ papa idẽ rñdiſſet de pecu-
nia ſi fuiſſet īterrogat⁹ dicit ẽt qḋ pecunia fru
ctificat hoīs īduſtria ſicut ꝛ terra: imo dici pōt
qḋ eſto ꝙ pecunia nõ fructificet ꝙ nihilomin⁹
vxoꝛ mãducat ꝛ veſtit ꝛ ꝯñr neceſſe eſt ex pecu
nia emere poſſeſſionẽ vel ex ea negotiari vt ha
beat vñ viuat: aut ſubleuare damnũ: ꝛ hec opi-
nio eſt veriꝛ: cũ vtrobiqꝫ ſit eadem rõ. i. onera
ſiue īteſſe: ꝛ ſic idẽ eſt de pignoꝛe ꝛ cautiõe cuꝫ
pacto. Concludit aũt Pañ. hñ iſtã mãꝫ dicens
ꝙ ſi a ꝑncipio dat⁹ eſt termin⁹ ad ſoluẽdã dotẽ
ſine pacto īteruẽtiõis pignoꝛis: lꝫ ex poſt facto
pign⁹ traditũ fuerit: nihil pōt ꝯſequi gener: qꝛ
ſic ꝑt vxoꝛẽ ducẽ ſine dote ꝛ de ꝓpꝛio alere tenẽ
tur: vt in. d. c. ꝑ vſas. ita ꝛ traducere potuit da-
to termino ad dotẽ ſoluẽdã: ſi vo a ꝑncipio inꝛ
uenit datio pignoꝛis nõ ꝓcedit opinio do. An.
ſcꝫ ꝙ nihil poſſit accipe: qꝛ gener recipiẽdo pi
gnus: vꝛ ꝯſiſus autoꝛitate. d. c. ſalubꝛiter. et re
cepiſſe pign⁹ vt lucrareꝛ fruct⁹ in ꝯpẽſationem
dilate dotis. qḋ itellige ꝑſumptiue ī foro cõ
tẽtioſo: ꝛ in ꝯſcia ẽt poſt aliqḋ tp̃s arbitrio bo
niviri deſignãdũ ad ſoluẽdã dotẽ ſine termīo
ꝓmiſſaꝫ: qꝛ ſocer tũc eſt in moꝛa. Pōt ẽt ſꝫ Pa
noꝛ. a ꝑncipio gener ꝯuenire cũ ſocero de aliq
ſoluẽdo annuatim vſqꝫ ad ſolõnẽ dotis: dũmõ
ſit hoc ſolit⁹ mercari vꝛ deponere pecuniã apḋ
mercatoꝛẽ. Sꝫ ſola ꝑdicta intellige ſi gener ex
dote ſoluta fuerat fructũ reportatur⁹ ꝓbabilꝛ:
alias nõ cũ nullũ patiaꝛ īteſſe. Et ex dicti ptꝫ
ꝗd ſi gener antequã ſuſtineat onera mſimonij
ꝑcipiat fruct⁹ rei dotalis: qꝛ nõ cedũt lucro ma
riti: ſed accreſcunt doti vel dotanti. ff. de vſur.
l. videam⁹. la. ij. ſꝫ gl. in. d. c. ſalubꝛiter. debẽt
reſtitui mulieri.
ℂ Quarto qrꝛ vtrũ ſi ꝗs mutuet gñō ſummaꝫ 4
debitã ꝑ dote ꝛ accipiat ab eodẽ gñō poſſeſſio
nẽ quã habebat pign⁹ poſſit talis mutuans lu
cri facere fruct⁹ poſſeſſiõis vt gener faciebat: ꝛ
dicit Bal in rubꝛica. C. de vſu. ꝙ nõ: qꝛ mutata
perſona mutatur priuilegium quoties perſo-
na ẽ imediata cã priuilegij. l. ſ. C. de ipo. lucra.
deſcri. ꝛ. l. locatio. al's ſcipit licitatio. § ſi. ff. de
pub. ſed qꝛ hoc nõ eſt priuilegiũ ꝑpter dotẽ: ſꝫ
ius cõe ꝑpter īteſſe: ideo ratio eſt qꝛ cum iſte
mutuãs nõ ꝑpter īteſſe ſed ꝑpter lucruꝫ mu-
tuet ꝛ accipiat vſurari⁹ ẽ. Dicẽ tñ Rod. ꝙ ſi libe
ralꝛ mutuaſſet ꝛ gener liberꝛ ī eũ tranſtuliſſet
oẽ ſuũ ius ī dicta poſſeſſiõe licite accipet illos
fruct⁹ nõ rõne mutui ſꝫ donatiõis. Cõcoꝛ. mo. 5
Quinto qrꝛ ꝗd ſi quis emat a gñō ius p̄fate
poſſeſſiõis: ꝛ dico qḋ talis licite faciet fructus
ſuos: nec pōt ibi eſſe vſura niſi ꝯhat fraudulen
ter ꝛ fingat ſe emere cum intendat mutuare.
ℂ Sexto querꝛ vtrum heredes mariti poſſint 6
ſimiliter facere ſuos fruct⁹ dicte poſſeſſionis
alimentando vxoꝛem eo anno quo dotem reſti
tuere non tenenꝛ ſi ſit in rebus mobilibus ꝑ. l.
vnicã. C. de rei vxo. act. ꝛ dicit Panoꝛ. poſt Joã.
an. ꝛ Hoſti. in. d. c. ſalubꝛiter. qḋ non qꝛ ſtatim
poſſent ſe expedire de muliere reddendo ei pi
gnus vel rem obligatã ꝑ doto: qḋ non poterat
maritus. de iureiuran. tua nos el. ij. imo etiam
nõ lucranꝛ fructus dictarum rerum mobilium. ſi
quid acceperũt: qꝛ lꝫ quo ad illas res mobiles
nõ ſint in moꝛa niſi poſt annum: tñ earum fru-
ctus quos habuerunt infra annum poſt annuꝫ
cum ipſis rebus reſtituere tenenꝛ ſm Salẏ. et
Ang. in. d. l. vnica. § exactio. ꝛ intellige p̄ſo ſi
nõ aliũt relictam non aliter: vt ſupꝛa dos. § vlt.
ſcḋo de ꝑuenientib⁹ ex illis non ex induſtria:
qꝛ ſi cũ pecunia ſunt lucrati ſi tenenꝛ de lucro.
ℂ Septimo querꝛ quid ſi heredes vxoꝛi reli- 7
cte aſſignent poſſeſſionẽ in pignus: ꝛ dicit Jo.
de ligna. poſt Joan. an. Hoſt. ꝛ Inno. in. d. c. ſa
lubꝛiter. quod non lucratur fructus ſed teneꝛ
computare in ſortem: vnde ſit cauta inquiunt
ne recipiat rem obligatam pignoꝛe: ſed eam vẽ
di faciat vel recipiat in ſolutuꝫ. ff. de re iudica
ta. l. a diuo pio. al's fructus computabuntur in
ſortem ꝛ dote ꝫ examinabũt: vt in. c. illo vos. de
pig. Sum. autem angeli. dicit ſe tenere contra-
rium ꝛ qḋ facit fructus ſuos ſi aliunde non hꝫ:
vnde viuat. Quod non bene indiſtincte dicitur
niſi infra anum nõ reſtituẽde dotis vbi alimen
ta debenꝛ relicte. Alioqn extra illũ annũ ſiue
habeat vnde viuat ſiue nõ vſuraria eſt: ſi ſpōte
ita facit malens ſic lucrari quã habere dotem.
qꝛ cum dilatio ſolutiõis ſit mutuũ implicite ſꝫ
omnes ibi

ocẽs ibi eſt mutuũ cũ lucro. Si aũt dotẽ habe-
re non põt:ſed violẽter ei detinet̃:nec poſſet ſe
iuuare eo qḋ nõ fieret ei iuſtitia ꝑpter potẽtiã
heredũ ſm Archi. licite recipit dictos fructus
vel pecuniã ſine dotis extenuatione: ⁊ idẽ ſm
eũdem eſt qñ illi ſine magno detrimento dotẽ
reſtituere nõ pñt: ⁊ illa cõpatiẽs eam dimittit
penes eos ad tp̃s interim cũ non habeat vnde
viuat recipiẽs aliquid ratione intereſſe: ſecus
autẽ inq̇t ſi fieret ꝑpter vtilitatẽ vtriuſq; vt ſcꝫ
illi magis lucrent̃: ⁊ illa ex integro capitali lu
crũ habeat. Intellige aũt qḋ ſi aliũde haberet
victũ hoc fieri non poſſet q: illi non tenerẽtur
nec ad dotẽ nec ad intereſſe ſiue alimẽta infra
annũ quo iure tenent dotẽ vt.ſ̃.dos.§.xxſ.poſt
annũ vero ſecus vnde ſi ad eorũ vtilitate ſolũ
eam illis dimitteret veniret etiã intereſſe lucri
ceſſantis.iuxta dicta.ſ̃.vſura.ſ.§.xix.xxv.xxvſ.
8 ¶ Octauo querit̃ vtrũ valeat ſtatutũ qḋ ſoluto
m̃rimonio quãdiu heredes mariti ꝓſtiterint in
dote ſoluẽda teneantur certũ quid dare vxori
relicte vñ ſe inde poſſit alere:⁊ dicit ſum. ang.
in ṽbo dos.§.vlt.ꝙ Pañ.in.c.de prudẽtia.ex-
tra de do.poſt diuor.nu.refert Jo.de lig.ſ cle.
ex graui.de vſur. tenere qḋ vꝫ. ſed limitat ipſe
Pañ.in ea q̃ nõ hꝫ vñ viuat aliũde: ſꝫ iſtã limi
tationẽ dicit ſibi nõ placere. Ego aũt dico pri-
mo qḋ Pañ. ibi nõ refert illud ſꝫ oppoſitũ ſcꝫ
qḋ ſm Jo.de lig.ſtatutũ nõ vꝫ: ⁊ ita tꝫ ipſe Jo.
et Jmo.in.v.cle.⁊ multi alij.⁊ Matt.ibi dicẽs
qḋ taliter ſtatuẽtes incidũt in penam.d.cle. et
ſcḋo ꝙ Pañ.illud dictũ Jo.de lig. non limitat
ſed in.c.ſalubriter.de vſur. limitat dictum ꝯrie
opinionis tenẽtis qḋ tale ſtatutũ vꝫ vt patebit
et tertio dico qḋ dicta limitatio lꝫ nõ cõueniẽ-
ter limitet iſtud dictũ qḋ relicta facit fruct⁹ pi-
gnoris ſuos:vt.§.priore.cõueniẽtiſſime tñ limi
tat valorẽ dicti ſtatuti facti in penã moroſi vel
rõne intereſſe ante morã vt ptꝫ ex ſua doctrina
q̃ vbi.ſ̃. eſt virtualiter hec. Pro deciſiõe inq̇t
hui⁹ q̃õnis an valeat tale ſtatutũ: examinãda
eſt alia: ſcꝫ an teneant̃ heredes alere relictã do
nec ꝓſoluerint dotẽ: et plꝫ inq̇t plus mihi illa
opinio q̃ dicit qḋ ſic ſi illã nõ hꝫ alia bona etiã
infra annũ datũ heredi ad dotẽ ꝓſoluẽdã vt tꝫ
gl.⁊ Bar.i.§.exactio.l.vnica.C. de rei vxo. act.
et Spec.in tit.q̃ filij ſint legi. Quo ꝓſuppoſito
dicit ad premiſſam.q.qḋ ſtatutũ dꝫ in caſu quo
heres tenet̃ alere relictã loco alimẽtorũ decer
nẽs certã quãtitatẽ cũ honeſti⁹ ſit hoc recipe
quã alimẽta minutatim. Et Car.in.d.cle. ⁊ tꝫ
qḋ tale ſtatutũ vel conſuetudo p̃t tolerari di-
cens ſe ita cõſuluiſſe ⁊ referẽs hoc ſtatutũ eſſe
padue. Hec ex illo. Et ita patent oĩa p̃dicta q:
ſpõte mulier accipiebat ex pignore erãt lucrũ
ex mutuo que vero accipit ex ſtatuto ſunt pena
legalis vel intereſſe lege determinatũ. Adde
tamen ex Archid. quod etiam poſtꝙ heres eſt
in mora ſoluende dotis idem eſt ſm Cardi.qḋ
archiepiſcopus limitat licite relicte quando
mallet dotem aut ſi poteſt non vult mota pieta
te heredem:vt.§.priore.
¶ Nono queritur quid ſi lucretur relicta ali- 9
quos fructus ex pacto dotali. et dicit Archid.
poſt lau. de ridol. quod licite eos ꝑcipit ex eo
quod ratione intereſſe conuenti proueniãt ex
mora debitoris dotem non reſtituentis: vel ra-
tione pene conuentionalis:quod tamen limi-
tat niſi perciperet fructus ex poſſeſſione longe
plus dote valente:maxime ſi debitor impotẽs
ſit ad reſtituendam dotem.
¶ Decimo querit̃ q̇d ſi clericus accipiat in pi- 10
gnus rem ſiue poſſeſſionẽ eccleſie : et dico qḋ
fructus non tenebitur computare in ſortem:q:
eos ꝑcipit quaſi de ſuo.extra eo.c.ſ.⁊.c.cõque
ſtus.et idẽ in decimis iniuſte detẽtis. de deci.
c.ſi.⁊ ſm Ray.idẽ eſſet de omni alia poſſeſſiõe
iniuſte detẽta ſiue ſit eccleſie ſiue laici ſm gl.
et doct.in.d.c.ſ.et idem ſm Ray.de omni poſ-
ſeſſione empta ex fructibus iniuſte perceptis.

¶ Rurſus de vſura quarto quo ad cambia.

Uſura quarto cõſiderari põt vt ſciat̃
qñ ſit in cãbijs ⁊ qñ nõ. Eſt autẽ in
iſta materia difficultas magna itel
ligẽtib⁹ veritatẽ illã explicare tali-
ter: vt itelligat̃ ab alijs maxime ru
diorib⁹ ꝑpter intricationẽ ꝯtrũ:eſt ẽt difficul
tas maior intelligere qũo cãbia celebrent̃ ꝑ-
pter ſubtilitates mercatorũ tp̃is nr̃i : eſt vero
maxima in his determinare veritatem qḋ opi
nionũ varietas atteſtat̃. Igit̃ hui⁹ operis ordi
ne neceſſitat⁹ diuino auxilio inuocato aggre-
dior in re tam ardua determinare veritatem.
¶ Primo aũt q̇rit̃ quid ſit ars cãpſoria ⁊ cam 1. q.
bium. ⁊ dico multa ꝑ riſſione. ¶ Primũ. Sicut 1. dẽ
dictum eſt ſupra in verbo negotium.duplex eſt
cõmutatio diſtinguendo ex parte finis:vt etiã
dicit ph̃s.ſ.poli.vna.ſ.quaſi naturalis ⁊ necef
ſaria.ſ. rerũ ad res vel ad pecunias ꝑpter ne-
ceſſitatẽ vite qui proprie nõ ad mercatores ſed
ad economos ⁊ politicos pertinet qui habent
ꝓuidere familie aut ciuitati de neceſſarijs:alia
denariorum ad denarios adde vel ad res:non
ad neceſſitatem vite ſed ad lucrũ conſequendũ
q̃ ꝓprie dr̃ negotiatio et ex bono fine honeſta-
ri poteſt. ¶ Scḋm. Pecunia cõſiderari põt du-
pliciter:ꝑmo materialiter vt res quedã : puta
aurum: ⁊ argentũ:es:et ſcḋo formaliter vt pe-
cunia.ſ. inquantũ monetata: et ꝑmo modo ſi-
cut locari põt vt ſm doc.ad oſtẽtationẽ ita ẽt

pōt vēdi:ſed ſcdo mō nec locari nec vēdi ꝑt cū
nō habeat vſum a ꝓprietate diſtīctū ſꝫ ſuo vſu
diſtrahat̃.Et ſic ite llīgo opi.s.Tho.ꝛ Arch.ꝛ
alioꝝ dicētiū qđ nō ē vēdibilis ſꝫ regula ꝛ mē
3 ſura venaliū.ſ.formal'r ſumpta.¶Tertiū. Pecu
nie formal'r ſumpte duplex ē vſus ſꝫ Phm ibi.
Duplex eſt eñi aliarū rerū vſus ꝑ ſe.ſ.ꝓpri⁹ ac
ꝑncipalis:q̄ tā ī nālib⁹ q̄ȝ in artificialib⁹ ē ille
ad quē rei nā prio ordīat vt panis ad eſū:ꝛ ve-
ſtimētū ad veſtiēdū:ꝛ ſic de alijs:ꝛ cōis ac ſecū
dari⁹.ſ.ali⁹ a prio cui tñ res inquantū talis ap
plicat̃:ſicut reſpectu veſtimēti ꝯmutatio: qꝛ ve
ſtis applicat̃ vēditiōi ꝛ ꝯmutatiōi inquātū ve
ſtis nec vēdit̃ vel cōmutat̃ ꝓ ſimplici pāno.Et
ſic pecunie ſm phm ꝑmari⁹ vſus eſt ꝯmutatio
ꝓ venalib⁹ neceſſarijs ad vitā:puta cibo:potu:
veſtitu et hmōi:ꝑꝑ q̄ hūda īuētū eſt numiſma:
vt q̄ vni ꝑtie vel ꝑſone deſunt aliūde habeant̃
dato numiſmate:ſecūdari⁹ vero eſt cōmutatio
ꝓ alio numiſmate:vt aurei ꝓ carlenis:q̄ cōmu
tatio orta eſt ex inequalitate numiſmatū dum
habēti numiſma magnū cōmodi⁹ erat ꝑuū.nō
inquātū talis materia ſꝫ iquātū talis valoris
4 erat:ꝛ ſic ēt hic moneta formal'r ſumit̃.¶Quar
tū. Lucrū aūt ex ꝯmutatiōe numiſmatū ſꝫ phꝫ
vbi.ſ.ortū habuit primo qđē a caſu dū accidit
aliqđ numiſma. puta aureū alicubi pl⁹ eſtima
ri.ſicq; ibi plura erea pro eo dari q̄ȝ alicubi:
ſꝫ deinde hūana īduſtria adinuenit artificioſe
vias lucrandi circa hmōi numiſmatū commu-
tatiōes.¶Quintū.Igit̃ ars cāpſoria ē negotia
5 tio ī ꝯmutatiōe numiſmatū: cābiū ꝟo ſꝫ vſum
loquētiū eſt act⁹ hui⁹ artis.i.ꝯmutatio numiſ-
matū. ſm vocabulū aūt eſt oīs cōmutatio ſiue
rerū ad res ſiue rerū ad pecūias ſiue pecūiarū
ad pecunias q̄ vulgo dr baracto.Sciēdū tñ qđ
cōmutatio ſumit̃ large vt ēt ꝯuenit vēditiōi et
ſtricte ab ea diſtinguit̃: et ſic ē cābiū ꝓpriū:nō
aūt prio mō ſed large eſt cābiū differēs a vēdi
tiōe ſola materia:qꝛ nō eſt niſi circa pecunias.
2.q. ¶Scdo q̄rit̃ vtrū ſalua eq̄litate iuſtitie pecu-
nia poſſit cū pecūia ꝑmutari ſolū ſalua eq̄lita-
te ꝑcij legalis hincinde:ita.ſ.qđ vna tāto ꝑcio
diſtrahat̃ quanto diſtrahit̃ alia aut certe data
īeq̄litate hui⁹ ꝑcij poſſit alit̃ ſuari eq̄litas.Et
dico qđ ſolo hui⁹ q̄ōnis pēdet ex alia:an pecu
nia vēdi poſſit.Ad q̄ dico q̄ ſi pecūia ꝯſideret̃
formal'r ꝛ abſolute.i.ſi ꝯſideret̃ ipe valor pecu
nie ſꝫ ſe quē hꝫ ex ſtatuto legis eſt īuēdibilis:
qꝛ ſicut albedo nō pōt eē alba ſꝫ ē illō q̄ qđ for
mal'r ē albū: ita valor ſeu ꝑciū nō ꝑt appciari
ſꝫ ē illud q̄ alia appciant̃:ſeu regula appciādi.
Si ꝟo cōſideret̃ ipe valor vt ē in tali mā:puta
auro vl' argēto:vēdi ꝑt ꝛ appciari ꝑ accñs gr̄a
māe:qđ ptꝫ prio qꝛ locari ꝑt ſꝫ doc.ſcdoq; ſm
s.Th.ꝛ phm.ſ.poli. ſuppoſita hōeſtate finis lī
citū ē lucrari ꝑmutādo pecuniā cū pecunia:qđ
ſub eodē ꝑncipe eē nō poſſet ſi ſemꝑ daret̃ et
acciperet̃ ſm valorē legalē:ꝛ ſic opꝫ qđ ex altera
ꝑte hēat rōnē vēalis:ex altera ꝑcij:qꝛ exꝓſſe.s.
Th.ij. de regi.ꝑn. vult qđ poſſit q̄s vti numiſ-
mate aliter q̄ȝ vt ꝑcio rex venaliū:ꝛ ꝯñs q̄s eo
vtit̃ vt re venali:qꝛ oīs res corꝑalis vtilis hoī
eſt aut ꝑciū aut q̄d appciabile: ꝛ tñ iſte vſus ē
vſus pecunie inquātū pecunia ſꝫ nō ꝑncipalis
Uerba aūt.s.Th.ij.de regi.ꝑn.c.xiiij.vbi ꝓba
to ꝑ vnā rōnē qđ pōd⁹ ꝛ mēſura ſunt magis ne
ceſſaria q̄ȝ numiſma ſubiūgit aliā ſūt iſta. Am-
pli⁹ aūt pōd⁹ ꝛ mēſura īquātū talia ſemꝑ ordi-
nant̃ ad mēſurāda ꝛ pōderāda al'r ꝑ ſe nihil ſūt
ſꝫ numiſma quāuis ſit mēſura ꝛ inſtrm̄:in ꝑmu
tationib⁹ tñ ꝑ ſe aliq̄d eē ꝑt: puta ſi ꝯficet̃ erit
aliq̄d vcꝫ aurū vl' argētū:ergo nō ſemꝑ ordīat̃
ad ꝑmutatiōes:ꝛ hoc ēt hꝫ ꝟitatē ī alijs ſpēb⁹
pecuniarū.Imo āpli⁹ vt in cāpſoria q̄ nō ꝓprie
ordinat̃ vt ſit mēſura rerū venaliū ſꝫ magis ad
ꝑmutatiōes numiſmatū.hec ille.Ex qb⁹ ptꝫ qđ
pecunia vti poſſum⁹ tripl'r.prio vt mēſura vena
liū q̄ eſt ꝑ ſe ꝛ ꝑncipalis vſus ei⁹:ſcdo vt eſt pe
cunia ꝑmutādo eā cū alia pecunia vt ī cābijs q̄
eſt vſus ei⁹ ꝑ ſe ſꝫ nō ꝑncipalis:q̄ caſu eſt vena
lis ꝑ accidēs.i.gr̄a materie. tertio vt re quadā
in quo caſu eſt venalis ꝑ ſe eo modo quo vēdi-
tur pro argēto facto ſeu monetato ad pondus. 5
¶Tertio q̄rit̃ vtrū numiſma poſſit materiali-
ter vēdi vel emi ꝑcio maiore vel minore q̄ȝ ſit
legale.i.illud qđ hꝫ ex ſtatuto cōitatis aut ꝑn
cipis rōne ſue q̄litatis:ꝛ dico qđ ſic dupl'r.prio
ꝑꝑ q̄litatē numiſmatis faciētē illud eē cari⁹
poſſeſſoris: qꝛ ſicut hñs equū valētē.x.cōi eſti-
matiōe pōt illū vēdere.xij. ſm.s.Tho. ꝛ alios
doct. ita hñs monetā ex ſtatuto valēte.lx.puta
aureū bonū poſſet illā vēdere.lxij. ſi ſibi ſic vꝫ
aut eſt cara: ſcdo ꝓpter qualitatē numiſmatis
facientē illud plus aut min⁹ valere in ſe q̄ȝ va-
leat aliud numiſma eiuſdē ꝑcij legalis. Mille
eñi libre in auro materialiter valēt a't valere
poſſunt pluſq̄ȝ mille in pecunia erea vel argen
tea: et in vna argētea vel erea quā in alia aut
rōne pōderis : qꝛ illa eſt cōpleta iſta defectiua
ex ſua origine vel abrōſione:aut rōne deporta-
tiōis:qꝛ illa eſt cōmodior ad portādū quā iſta:
aut rōne vniuerſalis diſtractiōis: qꝛ illa in plu
rib⁹ locis diſtrahit̃ ſuo legali ꝑcio non iſta aut
rōne ꝑiculi exhāntiōis cui pl⁹ ſubiaceat erea
vl' argētea moneta q̄ȝ aurea:ꝛ vna argētea quā
alia:aut rōne cōmoditatis:qꝛ illa eſt aptior alī
cui vſui quā alio vt aurea ad ponēdū in medī
cina nō autem argentea:et aurei Ianuēſes ad
deaurandum magis q̄ȝ Ueneti aut ratione vn-

expēdibilitatis puta qꝛ aliqua pecunia alicubi vēdiṫ vbi nō expēdiṫ: cuiꝰ preciū inq̄ntū eſt res minus eſt precio legali quo alibi diſtrahitur. nec obſtat ſi habeat valorē determīatū a lege: qꝛ verū eſt in ordine ad cōmutationes rerū nō aūt pecuniarū: ſed tūc taxaṫ arbitrio bonorū.

4 ¶ Quarto q̄riṫ vtrū pecunia vēdi vel emi poſſit alio precio q̄ legali rōne diſtātie localis. ⁊ dico qꝺ emptio ⁊ vēditio ⁊ alii ꝯctꝰ ꝑmutationis q̄ fiūt de re aut circa rē varianṫ tripliciter. Nā aliq̄n fiūt in vno loco pro eodē loco totaliter: vt quia res permutate ambe ibi ſunt ⁊ ibi ſunt aſſignande: ſicut ſi q̄s manualiter tradat vinū accipiēs oleū aut aurū accipiēs argētum vel es ⁊ ecōuerſo: ⁊ tūc res ꝑmutanṫ ſm preciū ibi cū res. Aliq̄n vo fiūt in vno loco ꝓ alio totaliter. vt qꝛ ambe res permutāde ſunt in alio loco. ſicut ſi duo exiſtētes Mediolani ꝑmutēt res quas vterqꝫ hꝫ Venetus aſſignante quolibet eoꝝ rē ſuā venetiis. et tūc ꝑmutanṫ res ſm p̄ciū qꝺ hūt venetiis. qꝛ ꝑinde eſt ac ſi venetiis fieret ꝑmutatio. Aliq̄n vo fiūt in vno loco: partim ꝓ illo ⁊ ꝑtim ꝓ alio. vt qꝛ altera rerū ꝑmutādarū eſt in vno loco ⁊ reliqua in alio. ſicut ſi duo Mediolanēſes ꝯhant ſuꝑ aromatibꝰ qui alter hꝫ Janue ⁊ alter exhibet mediolani p̄ciū vel aliā rē. puta frumētū. ⁊ tūc opꝫ fieri equalitatē p̄ſēſatis p̄cꝰs vtriuſqꝫ loci ⁊ periculorū ac expēſarū q̄ ex altera parte. ſ. aromatū accidūt. Vñ illa aromata nō eſtimabunṫ p̄cio quo vēderentur Mediolani: vt pꝫ nec quo venderētur Janue. qꝛ licet que ſunt Janue vēdātur precio ibi currēte eodē tñ non vēduntur Mediolani lꝫ plꝰ ibi valerēt ſi ibi eſſent. ſed exiſtētia Janua vēdūtur Mediolani p̄cio q̄ de exiſtētibꝰ Janue inueniṫ mediolani: qꝛ res iuſte emunṫ ⁊ vēdunṫ precio currēte tūc in loco vbi fit ꝯctus etiā ſi ibi vēdereṫ minori p̄cio q̄ in loco vñ cū expēſis ⁊ ꝑiculis ſunt allata. Res itaqꝫ diſtās cōſiderata ſub tali diſtātia minꝰ vꝫ q̄ preſens. Et qꝺ de aliis dixi dico etiā idē de pecunia inquantū eſt vēdibilis qꝛ nō eſt differētie ratio.

5 ¶ Quinto queriṫ vtrū numiſma vendi vel emi poſſit precio maiore vel minore q̄ ſit legale ratione diſtantie tēporis: ⁊ dico qꝺ q̄n res ꝑmutate nō aſſignantur vel traduntur eodē tēpore non pōt eſſe niſi duobus modis: ſcꝫ vel qꝛ iſta exhibetur ante illā vel illa ante iſtā. Et quidē ſi preciū exhibeatur ante rem venditā ratione anticipate ſolutionis non licet emere rem minus precio iuſto ſm omnes docto. precipue. ſ. Tho. ſimiliter nec vēdere plus quādo res ante traditur niſi in caſibus de quibus. ꝭ. vſura. ij. §. vj. ſcilicet quādo venditor erat rem ſeruaturus in tempus aliud vel ſi emptor non ſit recepturus rem niſi in tēpore de quo eſt veriſimiliter dubiū de rei valore vt vbi. ꝭ. dictū eſt. Et idē dico de emptione ⁊ vēditione pecuniarū.

¶ Sexto q̄riṫ quot ſunt gn̄a cābiorū ⁊ quibus modis exerceanṫ: ⁊ dico qꝺ oīa reducunṫ ad tria. 6.q. 1.di.

¶ Primū dr̄ reale tñ qꝺ ēt dr̄ cābiū ad minutū vt cū petro hūti aurū cāpſor dat argētū: vl' ecōtrario: aut habēti vniꝰ gn̄is alteriꝰ puta carlenos dat monetā gn̄is alteriꝰ puta quadrinos: accipiēs tñ p̄ciū certū ꝓ ſuo labore. puta quatrinū pro libra.

2 ¶ Scdm̄ dr̄ reale per lr̄as qꝺ fit duobꝰ modis. pͥo q̄n cāpſor petro dāti ſibi mediolani certā ſummā. puta cētū dat lr̄as q̄bus certa ſumma de qua cōueniſit reddiṫ ſibi rome aut venetus: puta. xcv. et reliquū cāpſor lucraṫ ꝓ ſuo labore duo cū petrꝰ Mediolani hꝫ certā ſummā alibi plꝰ valētē ⁊ quā vellet illuc deferre. puta venetias vt illud plꝰ lucreṫ vel ecōtrario hꝫ venetiis ⁊ vellet hr̄e mediolani ⁊ dat eā cāpſori q̄ dat ei lr̄as ꝑ quas dicta pecunia reſtituiṫ ei vbi vult: et ille aliq̄d ſoluit cāpſori pro ſuo labore. Et ſic in hoc gn̄e ſemꝑ cāpſor priꝰ accipit q̄ det.

3 ¶ Tertiū. dr̄ ſic cū ad inſtar arboris carētis humore vitali ⁊ ꝯnr̄ hūtis apparētiā arboris ſꝫ nō exiſtētiā: qꝛ. ſ. hoc cābiū genꝰ ſm cōem opinionē ⁊ ſm qꝺ cōiter eſt in vſu nō hꝫ ꝓprie naturā cābij ſed mutui ⁊ vſure: lꝫ etiā aliq̄n ab aliq̄bꝰ licite celebreṫ quo caſu iā non eſt ſiccū: ſꝫ reale ⁊ verū cābiū differēs a priori gn̄e: qꝛ in hoc ſemꝑ cāpſor primo dat ⁊ deinde accipit. Hꝫ aūt hoc genꝰ multas ſpēs diuerſis noībꝰ noīatas. ſ. ꝑ venetias ad libras groſſorū ꝑ lugdunū ꝑ lōdres ꝑ bruges ⁊ hmōi: ⁊ fiūt ēt multis modis.

r. ma. ¶ Primo fit ſic. Nā petrꝰ recipit mediolani vel florētie a cāpſore. x. libras groſſorū tūc valētes. c. florenos ſeu. c. aureos eo pacto qꝺ in capite vnius mēſis teneaṫ tm̄ cāpſori mediolani reſtituere q̄ntū poſt decē dies a celebratione ꝯctꝰ valebūt venetiis. x. libre groſſoꝝ q̄ aliq̄n venetiis valēt plꝰ aliq̄n minꝰ ⁊ ſic cāpſor aliq̄n ꝑdit aliq̄n lucraṫ: lꝫ ſemꝑ ſperet lucrari ⁊ lucreṫ vtplurimū. Et ſi petrꝰ plus vult pecuniā tenere de mēſe in mēſem renouaṫ cōtractꝰ modo p̄dicto. Et in iſto cābio lucrū expectatur in excremēto ꝓbabili alicuius monete.

2 ¶ Scdo fit ſic. Petro indigēti mediolani marcha auri q̄ vꝫ. lx. ſcuta dat cāpſor nō q̄dē. lx. ſcuta i ꝓpria forma ſcutoꝝ ſꝫ valorē. lx. ſcutorū nō ſꝫ valorē ſcuti lugduno vbi cōiter vꝫ. xxx. groſſos: ſꝫ ſꝫ valorē ſcuti i mediolano vbi cōiter vꝫ xxviij. hoc pacto qꝺ petrꝰ tp̄e feriarū lugdunēſiū reddat cāpſori lugduni. lx. ſcuta: ⁊ ſic ſperat lucrari duos groſſos ꝓ ſcuto: ⁊ ita cōiter fit: lꝫ aliq̄n ꝑdat aliq̄n ſtet i capitali. Et i iſto mō lucrū expectaṫ ex hoc qꝺ cāpſor illud cuiꝰ valorē

daẽ minus eſtimat: vbi illud dat quã vbi illud
3 recipiet. ¶ Tertio fit ſic. Petro dat cãpſoꝛ me-
diolani.c.aureos vt in fine triũ mẽſiũ rñderi fa
ciat in ciuitate Lõdrenſi aut Brugẽſi alteri⁹
gñis monetã: puta tot libꝛas ſterlingoꝝ quã
monetã credit eo tpe aſcẽdere ad ſummã maio
rem data. Et ĩ hoc mõ ſtat lucrũ in hoc q̃d illa
pecunia aut pl⁹ valet de pñti aut plus crediẽ
4 valitura ĩ poſterũ. ¶ Quarto fit ſic. Petro dat
cãpſoꝛ mediolani.c.aureos ſm valoꝛẽ aurei in
Mediolano vbi ex gratia valet groſſos.xxxij.
hoc pacto vt tpe feriarũ reddat ſibi.c.aureos.
ſcdm valoꝛẽ auri in Lõdres aut bꝛuges vbi va
let groſſos.xxx. ⁊ ſic lucraẽ groſſos duos p du
cato in eo q̃d pl⁹ eſtimat ducatũ: qñ eũ dat quã
qñ illũ accipit: vel etiã hoc pacto vt in tali ter-
mino reſtituat ſibi ſcdꝫ rõnẽ cãbioꝝ de lõdres
aut bꝛuges lꝫ neuter habeat bãchũ in bꝛuges
nec ſit illi pecuniã allaturus aut recepturus: ⁊
5 in hoc ↄſiſtit lucrũ vt in modo ſupioꝛi. ¶ Quin
to fit ſic Petro dat cãpſoꝛ mediolani cẽtũ au-
reos hoc pacto q̃d in fine vni⁹ mẽſis rñderi fa-
ciat totidẽ rome: vbi.ſ. credit eos veriſimiliter
6 plus valituros. Et in hoc lucrũ ↄſiſtit: q2 plus
valet aureus vbi accipiẽ quã vbi daẽ. ¶ Sexto
fit peſſime ⁊ diciẽ cãbiũ recãbiũ ſic. Petro eñi
mediolani dat campſoꝛ.c. aureos mutuo ad ra
tionẽ cãbioꝝ d lõdres cũ pacto q̃d ſcribat lr̃as
7 lꝫ eas non emittat: ⁊ ſcdm q̃d lucranẽ cãbia in-
eũdo ⁊ redeũdo: ita accipit vltra ſoꝛtẽ. ¶ Septi
mo fit ſpãlr in romana curia ſic. Cleric⁹ cõſecu
tus bñficiũ ⁊ habẽs ſoluere annatã.i. pꝛimos
fruct⁹ bñficij: vt dꝫ pꝛo medietate camere apl'i-
ce accipit centũ a cãpſoꝛe: obligãs ſe illa reſti
tuere in partibus vbi eſt beneficiat⁹ de mone-
ta ibi currẽte. ⁊ vltra lucrũ cõſequẽs varietatẽ
monetarũ daturus.v. p centenario: vel ſex aut
ſcdm q̃d conuenimũt plus aut minus iuxta plixi
tatẽ ⁊ bꝛeuitatẽ moꝛe in reſtituẽda pecunia et
fit inſtrm̃ de mutuo ⁊ de vſura tanq̃ totũ ſit de
capitali ita q̃d ſi mutuũ eſt centũ ⁊ vſura.v. in-
ſtrumẽtũ ↄtinet cẽtũ ⁊.v. mutuata tali tpe reſti
tuẽda. ¶ Pꝛo notitia aũt dictoꝝ modoꝛũ aduer
te pꝛimo q̃d ſi mediolani pl⁹ valet aureus vel
ſcutũ quã bꝛuges: aut lugduni: q2.ſ. mediola-
ni groſſos.xxxij. ibi xo.xxx. valet: cãpſoꝛ dãdo
facit cõputũ ſup valoꝛe ⁊ obligat petrũ ad red-
dẽdũ ſibi tot groſſos ĩ auro q̃ ſit vt cãpſoꝛ dãs
aureũ p groſſis.xxxij. recipiat eũ pꝛo groſſis.
xxx. ⁊ lucraẽ aureos alĩs. ſi aũt vꝫ mediolani
minus fundat cõputũ ſuũ ſuper ducatos ⁊ obli
gat petrũ ad reddẽdũ ſibi tot ducatos ſcdm va
loꝛẽ quẽ hñt alibi. ¶ Aduerte ſcdo q̃d mercato
res in curia ⁊ viui cãbioꝝ nõ ſemꝑ vtunẽ mone
ta ſcdm valoꝛes q̃ vtunẽ alij hoĩes negociãtes

ſed inſtituũt aliũ imo aliqñ cõmutãt verã mo-
netã in fictã: ſicut ſi cãpſoꝛ dãdo aureos medio
lani emat a Petro floꝛenos valẽtie pcio.x. ſoli
doꝝ p ſingulis q̃ floꝛeni valẽt in curia cãbioꝝ
valẽtie ſolidos.xij. ⁊ tñ ibi nulla eſt moneta ta
lis. q̃ ca u ſumma q̃dã eſt q̃ emiẽ pcio minoꝛe.
¶ Septĩo q̃riẽ vtrũ licitũ ſit cãbiũ ad minutũ 7.q.
cũ aliq̃li lucro retinẽdo.ſ. aliq̃d de ↄ̃o pecunia
rũ valoꝛe: puta quatrinũ p libꝛa: ⁊ dico multa- 1.d.
¶ Pꝛimũ. Hoc cabiũ eſt vere cãbiũ ⁊ in eo eſt
poſſibiliter ↄtc⁹ ꝑmutationis ver⁹ vñ daẽ aurũ
p argẽto vel ecõtrario: aut vna moneta p alia
diſſimili in ſubſtãtia puta argẽtea p erea: aut
diſſimili in quãtitate. puta attonſa pꝛo cõpleta
aut in q̃litate. puta quatrini veteres p nouis:
põt etiã ibi eſſe emptio ⁊ vẽditio vna pecunia
tenẽte locũ rei venalis alia pcij: q̃d tũc accide
re põt qñ valoꝛ vni⁹ pecunie eſt maioꝛ vel mi-
noꝛ quã valoꝛ legalis rõne ſue bonitatis aut 2
malitie iuxta dicta. ũ.§ iij. ¶ Scdm. Quãtũ ad
cãpſoꝛẽ in hoc cãbio dicit Jo. de lig. in.c.ſi. de
vſur. poſt multa q̃d nõ vĩ bene excuſabilis: niſi
attẽto intereſſe: q2 attẽto ſubiecto pecunia eſt
inuẽdibilis cũ oĩꝫ rerũ eſtimatio fit. ff. de fide-
iuſ.l.ſi ita. vñ vbi plus recipit nõ eſt bene tut⁹.
Lau. autẽ de ridol. dicit hoc eſſe licitũ fraude
ceſſante. nec ibi eſſe vſurã ſicut nec mutuũ: nec
vẽditionẽ pecunie q̃ eſt inuẽdibilis ſm archi.
xliij.c.ſ. nec ad pecuniã haberi reſpectũ ſed ad
intereſſe laboꝛis oꝑarũ pẽſionũ ſalarioꝝ peri
culoꝝ ⁊ hmõi ⁊ idẽ in veritate ſenſit Jo. de lig.
ſi xba ei⁹ conſiderenẽ.ſ. q̃d ſit licitũ moderate
lucrari ratione intereſſe: ⁊ idẽ Bal. dicẽs talẽ
ↄctũ licitũ eſſe iure gẽtiũ ⁊ neceſſariũ. ac natu
rali rõne munitũ ꝑpter pericula ⁊ dãna cãpſo-
ris: vt. ff. de nau. fe.l. ꝑiculi. ff. de act. ⁊ obli.l.
traiectitie § de illo. ⁊ idẽ Alex. de baẽ. ⁊ eſt opi
nio cõis: cui addo q̃d in oĩ arte licita cõmutan
do habeẽ ratio ꝑpꝛij intereſſe: ⁊ q̃d põt lucrari
etiã ratione venditionis pecunie aliqñ ſcꝫ qñ
dat bonã p mala: q2 pecunia eſt vendibilis gra
tia materie vt dictum eſt. Summa aũt Ange. et
Ro. adducit pꝛo rõne q̃d ſit licitũ. q2 minuere
ſoꝛtẽ non põt eſſe vſura ſed bene ſoꝛtẽ augere.
ff. ſi cer. peta.l. rogaſti § ſi tibi dedero. ſed iſta
ratio locũ habet in petro dante campſoꝛi: non
aũt in campſoꝛe q2 ⁊ ſi minuat ſoꝛtẽ ſocij: ſuam
tñ ſemꝑ auget cum lucretur. Et ſi det aureum
pꝛo pecunia vult valoꝛẽ aurei ⁊ aliquid vltra:
ſi vero dat pecuniã pꝛo aureo vult valoꝛẽ pe-
cunie.i. aurei ⁊ aliquid vltra quod ſibi retinet
de pecunia valente aureũ. Et ideo cõcludit ibi
non eſſe vſurã ſicut nec mutuũ ſed licitũ lucrũ
eſt duplici ratione.ſ. intereſſe ⁊ venditionis:
licet poſſit ibi eſſe iniuſtitia immoderate acci-

3 plēdo in quo bonꝰ vir arbitrabitur.¶ Tertiuꝫ
Quātū v͛o ad eū q̄ nō ē cāpſoꝛ nec artē iſtā ex-
ercet : vtrū ex hmōi cābio poſſit aliq̄d lucrari
ſunt opiniões q̄buſdā dicētibꝰ q̇ nō ſdiſtīcte
ēt rōne laboꝛis in numerādo:q2 iſte actꝰ nō eſt
ꝓprie mercenariꝰ ſꝫ ſolitꝰ gratis cōcedi q̄buſ-
dā etiā dicentibꝰ q̇ ſic:ſed innixꝰ rōnibꝰ iſtā ta
ctis diſtinguo:q2 ſi nullū patiſ itereſſe vel peri
culū notabile:nec dat mōetā melioꝛē quā acci
piat nihil lucrari pōt cū ſolū his rōnibꝰ dictū
ſit hoc licere cāpſoꝛi:ſi v͛o aliq̇ patiſ ītereſſe
notabile : puta magnā iacturā tpis numerādo
vel aliq̄d hmōi q̇ nō ſoleat gratis ꝯcedi:vl' ſi
det pecuniā bonā ꝓ mala licite aliq̄d lucrabiſ
4 arbitrio boni viri.¶ Quartū. Quātū ēt ad ip̄m
cāpſoꝛē ⁊ nō cāpſoꝛē licitū ē aliq̄ñ vēdere mo
netā:vt dictū eſt:⁊ aliq̄ñ accipe ad pōdꝰ et aliā
dare ad numerū ⁊ vltra hoc aliq̄d lucrari rōne
ītereſſe dicēte Alex.de al'. q̇ pecunia duplicē
hꝫ cōmutationē:vnā ex nā rei ſiue ex pōdere ⁊
mā: aliā ex determinatiōe legis poſitiue q̄ ſta
tutū eſt:vt talis moneta tm̄ valeat:et q̇ licitū
eſt cāpſoꝛi vnā monetā accipe ad pondꝰ ⁊ aliā
dare ſm legis inſtōnē: q̇ itellige q̄ñ ſuſcepta
ad pōdus ibi exponi non pōt vbi ſuſcipiſ rōne
exhānitiōis aut attōſure vel hmōi al's eſt iniu
ſtitia:q2 nō ſuſciperet ſꝫ q̇ vꝫ. Et ſi deīde cā-
pſoꝛ eā trāſferat ad locū vbi expēdiſ ⁊ ibi plus
vꝫ q̄̄ ad pōdus hoc lucraſ ex loci mutatiōe cū
5 nulli faciat iniuſtitiā.¶ Quintū. Quātum etiā
ad cāpſoꝛē ⁊ nō campſoꝛē in hac manuali per-
mutatiōe monetarū multiplex pōt interuenire
pctm̄ iniuſtitie et ſi non vſure : vt deni monete
falſe vel mixte.vel attōſe: vel p̄cio maioꝛe quā
curā ⁊ hmōi:aut etiā ſi exceſſiuū preciū pꝛopꝛij
intereſſe accipiaſ circa q̇ gñalis regula dari
non pōt ſed arbitrio bonoꝛum dijudicabitur.
8.q. ¶ Octauo q̄riſ vtrū licitū ſit cāpſoꝛi aliq̄d lu-
1. di crari ex cābio reali ꝑ lr̄as:⁊ dico multo.¶ Pꝛi
mū.In iſto cābio nō ē ꝯtꝰ mutui ex ꝑte cāpſo-
ris:q2 nō dat p̄mo ⁊ poſtea recipit vt ſit in mu
tuo:ſed ecōtrario:q2 p̄mo recipit et poſtea dat:
ſilr ēt nō ē mutuū ex ꝑte petri pꝛio dātis poſt-
ea recipiētis: q2 ī mutuo ſcđa acceptio ſit poſt
p̄mā rōnē tpis in quo accipiēs mutuū indiget
illo hic ſit rōne diſtātie locoꝝ ⁊ nō tpis:q2 niſi
talis diſtātia īpediret cāpſoꝛ redderet ſtatī.i.
ſtatī inciperet de redditiōe tractare nec differ
ret: niſi pauco tpe arbitrio bōi viri ad talē actū
exercēdū neceſſario req̄ſito ſicut ⁊ ī cābio ma
nuali ad minutū q̄ recipit aureū nō dat ī eodē
īſtāti monetā:ſꝫ mittit manū ad capſam et nu-
merat ⁊ hmōi facit q̄ tp̄s req̄runt ſed modicū:
Utrū aūt ſit ibi vēditio q̄dā dicūt q̇ nō:q2 ne
ceſſario alia res ēt q̄ dareſ ⁊ q̄ accipeſ.ſ.res et
p̄ciū:q̇ nō eſt cū aliq̄ñ eadē ſpē moneta deſ et
recipiaſ vtrū etiā ſit ibi locatio operū vel pecu
nie ad aliū locū ducēde:q̄dā ēt dicūt q̇ nō:q2
eſſet res eadē nūero q̄ dareſ ⁊ reddereſ q̇ nō
eſt: ſꝫ ego dico q̇ ibi pōt eſſe ēptio ⁊ venditio
eo mō quo pecunia vēdi pōt non obſtāte ꝙ ſit
eadē moneta: q2 eadē pōt eſſe p̄ciū ſuūpſiꝰ q̄ñ
eſt in diuerſis locis: q2 mediolani minꝰ vꝫ q̄ñ
ab eo diſtat q̄̄ q̄ñ eſt pn̄s:pōt etiā ibi eſſe ꝑmu
tatio aliq̄ñ ī gñe: vt q̄ñ daſ tm̄: puta cētū libꝛe
vt accipiaſ tm̄ de q̄cunq̧ moneta aliq̄ñ in ſpē:
vt cū daſ tm̄ de iſta moneta ſpāli vt tm̄ de illa
alia accipiaſ:puta q2 dat petrꝰ aureos medio-
lanenſes mediolani vt venetos accipiat vene-
tijs:eſt etiā ibi locatio operū ad cōducēdū iſtā
numero pecuniā foꝛmaliter vel equalēter. Eſt
em̄ ꝓpꝛiū monete ꝙ q̄ntū ad valoꝛē legalē iſta
nō differt ab illa eiuſdē valoꝛis ſꝫ ſola materia.
Eſt inq̄̄ locatio ſaltē reductiue q̇ voluīt dicere
q̄ dicunt ibi eſſe ꝯtū innoīatū.ſ.do vt des vel
vt facias.¶ Scđm. Cū hoc cābiū vt dictū ē fiat 2
duplr̄:ſi ſit pꝛio mō: puta q2 petrꝰ dat mediola
ni cētū:recepturꝰ venetijs ſolū.xcv. ſi ibi eſſet
vēditio vel ꝑmutatio non eſſet dr̄ia in licere ⁊
nō licere: q2 in vtroq̧ ꝯtu opꝫ eſſe equalitatē
dati ⁊ accepti:⁊ eſſet illicitū cāpſoꝛi lucrari illa
q̄nq̧:q2 q̇ ipſe dat venetijs minꝰ valet medio
lani q̄̄ q̇ ibi accipit: vñ potiꝰ deberet lucrari
petrus ſi vero ſit ibi locatio operū vt cōiter eſt
licite illa q̄nq̧ lucraſ ſm oēs q̇ p̄cipue Bal.
intēdit in.c. de plꝰ pe. vbi dicit ꝯtū eſſe licitū
et neceſſariū ⁊ iure gentiū ac naturali ratione
munitū:q2 cāpſoꝛ ſubijt ꝑicula viarū ⁊ nūcioꝝ
dāna:pēſiones operarū ⁊ ſalaria factoꝝ:vt no.
in.l. periculi.ff. de nau. fe.⁊.l.traiectitie.ff. de
act.⁊ obli.⁊.l.qui rome.§.ſ.ff. de v͛b.obli. vñ ſi
q̄d lucraſ iuſtū eſt cū induſtria accedat rei lici
te.l.ſi heres.ff.ad.l.fal. Sed intellige q̇ cam-
pſoꝛ hic ex duplici rōne lucrari pōt. pꝛimo ra-
tione ſui intereſſe accipiēdo certum quid ⁊ ſic
loquiſ Bal. ſcđo rōne valoꝛis monetarū. q2.ſ.
per iſtū modū aliq̄ñ pecunias ſuas repoꝛtat ad
locū vbi erunt et cōmodioꝛes aut plus valent
vel valebunt: q̇ licitū eſt vt patebit nec opꝫ ſi
ſcđo mō lucratur q̇ minuat de lucro rōne ſui
intereſſe:q2 ſuū ītereſſe mereſ pꝛimū lucrū: q̇
aūt accedat ſcđm nō eſt ex cōditione Petri cui
nulla ſit iniuſtitia: ſed ex cōditione campſoꝛis
Et ſi obijciatur cōtra pꝛedicta q̇ intereſſe cā-
pſoꝛis aliq̄ñ nullum eſt: q2 campſoꝛ habet illic
amicos aut factoꝛes ex alia cauſa ⁊ monetas et
ſic non opꝫ q̇ monetam illuc deducat: et dico
q̇ iſta ꝑ accidēs ſe habēt ad caſum ⁊ ſunt cō-
moditates veniētes ex cōditione campſoꝛis et
non ex natura ꝯtus quas campſoꝛ gratis ex-

3 bibere nō tenet. ¶ Tertiū. Si autē hoc cābiū ꝑ
lřas fiat ſcdo modo ita ſcʒ qd petrꝰ dat medio-
lani aureos venetos vt eos vl' eoꝝ pciū ad rō-
nē cābij venetiarū habeat in venetus vbi plꝰ
valent: vterqꝫ lucratr.ſ.cāpſor ⁊ Petrꝰ. Cāpſor
quidē qꝛ accipit preciū ſui itereſſe cum teneat
locū trāſlatoris pecunie vt in priori mō dice
bat: ⁊ ſilr Petrꝰ ꝓpter maiorē valorē ſue mone
te in venetus: qd lʒ ſʒ Lau. de ridol. ⁊ Arch. ⁊
oēs ſummiſtas. Et intellige qd pōt eē licitū ex
duplici capite. Primo ſi hic ſit locatio operū vt
in priori modo qꝛ cāpſor lucratr rōne ſui itereſſe
⁊ petrꝰ ex mutatiōe locali ſue rei q̄ plꝰ vʒ ibi q̄
hic. Scdo ſi ſit ꝑmutatio aut venditio: qꝛ pote
rit eſſe eq̄litas iuſtitie arbitrio boni viri: qꝛ lʒ
illud qd cāpſor dat plus valeat venetus q̄ me
diolani qd accipit: tñ qd dat venetus mediola
ni vbi fit ꝑmutatio nō plꝰ valet. Hoc tñ caſu ni
hil amplꝰ poſſet accipere qꝛ ſi ꝑmutat aut vē-
dit: non pōt habere rationē de ſuo intereſſe lo
cationis operum. Si tamē petrus ex hoc vel-
let lucrari qd priꝰ dat ⁊ deinde accipit .i. ratio
ne tpis interiacētis eſſet ibi mutuū ⁊ vſura for
4 maliter. ¶ Quartū. Si aūt iſtud cambiū ꝑ lřas
dicatur fieri etiā alio modo tertio vt qꝛ petrus
Mediolani dat teſtonos vbi plus valēt vt eos
recipiat venetus vbi minus valent: ſi quidem
interueniat venditio aut permutatio campſor
multiplicē iniuſtitiā facere poſſet: qꝛ non licet
ei aliquid accipere ratione ſui itereſſe: qd nul-
lum eſt cū nō teneat locū trāſlatoris ſeu loca-
toris operarū: nec lʒ ei ſimplr iſta permutatio
vel vēditio: qꝛ habet inequalitatē cum teſtoni
quos reddit minus valeāt Mediolani vbi cō
trahitur q̄ accepti ratione diſtantie localis.
Si vero interueniat locatio licite cāpſor perci
pit totū ſuū intereſſe ſi paciſcantur quod red-
dantur teſtoni in ſpecie vt ptʒ: quia vtrobiqꝫ
dantur ſcdm qd valent nec in aliquo damnifi-
catr. Petrus pluſq̄ ſi nihil cū campſore cōtra-
xiſſet lʒ ipſe ſuos teſtonos venetias detuliſſet:
et ſi campſor inde ex teſtonibꝰ lucretr eſt ex con
ditione ſua: qꝛ eos hʒ exponere. Mediolani: et
proficiat ſibi: ſi vero nō paciſcātur qd reddan-
tur teſtoni: ſed ſumma accepta non pōt cāpſor
capere totū ſuum intereſſe niſi ſummā integrā
reddat venetus: ſed tenetr de illo minuere quā-
tū ex alia parte lucratr: qꝛ hoc caſu ſumma eſt q̄
ſuſcipitur deferenda venetus ideo debet inte-
gra reddi. Unde iniuſtū eſſet ſi acceptis duo-
bus teſtonibus Mediolani vbi valent .xlviij.
ſolidos vellet reddere venetus ſolū .xlv. quos
ibi valent ⁊ cum hoc ſibi ſuum intereſſe totum
perſolui: quia duplici fauce manducaret.
¶ Nono q̄ritr qd ſentiēdū ſit in gñe de cābijs
ſiccis ex parte cāpſoris q̄ ſemꝑ dat primo dein
de recipit: ⁊ dico multa. ¶ Primū. Loquēdo ex 1. di.
parte cāpſoris in hmōi cābijs nō pōt eſſe ɜcꝰ
locationis operū: qꝛ nō ſuſcipit aliquā ſummā
trāſuehēdā. ſed potius trāſuehit. Petrus qui
accipit Mediolani ⁊ reddit Lugduni: ideoqꝫ
lucrari nō pōt rōne intereſſe: nec ſilr ɜtractus
ꝑmutatiōis ꝓprie niſi qñ vtraqꝫ pecunia dāda
ſcʒ ⁊ reddēda iā eſt in eſſe qꝛ pñtis ad futurū
ſicut ⁊ certi ad incertū nō eſt ꝑmutatio ꝓprie.
C. de rerū ꝑmu. l. j. in gl. que allegat. l. qm̄. co.
ti. vbi hoc ſentiūt Bar. ⁊ Bal. pōt autē ibi eſſe
mutuū ⁊ emptio ⁊ venditio: vt ptʒ ex dictis. Et
ſic poſſunt ibi tres ɜcꝰ ſcʒ mutui. venditionis
et ꝑmutationis aliqñ verū: qꝛ raro eſt ibi ꝑmu-
tatio: ſicut ⁊ pñtia vtriuſqꝫ pecunie. et qñ ibi
eſt eodē modo eſt licita vel illicita ſicut ⁊ vēdi
tio: qꝛ vtrobiqꝫ oportet equalitatē extremorū
ſeruare: ideo dicamus qd ibi ſunt ſolū duo cō-
tractus nec apparēt alij .ſ. mutui ⁊ emptionis
ſeu vēditionis. ¶ Scdm. Paucis verbis poſſet 2
viris doctis materia iſta tota decidi vnica bre-
uiſſima regula. hec ſcilʒ. Quoties arbitrio bo-
norū ⁊ peritorū in arte campſoria pars capiēs
cābiū nō grauatr et diſtātia tēporis nihil lucri
affert nūq̄ eſt ibi pctm̄: ſi vero pars nimis gra
uet vel diſtātia tpis lucrū affert: ſemper eſt ibi
pctm̄ .i. iniuſtitia vel vſura. Nam cū ſit ibi mu-
tuū vel emptio in mutuo ſi rō tpis nihil lucri
affert nō eſt pctm̄ ſi quid vero affert eſt vſura:
in emptione vero ſi interuenit pciū iuſtū nō eſt
pctm̄: ſi vero ſit iniuſtū ſi quidē ſit ad numeratū
eſt iniuſtitia: ſi ad tps eſt vſura: qꝛ ⁊ mutuū cū
lucro: vt ptʒ ex dictis .ſ. vſura .ij. Si autē lucrū
veniret partim ex tpe partim ex alio puta diſtā
tia locali: eſt iniuſtū ⁊ reſtitutiōi obnoxiū ſolū
ex ea parte qua venit ex tēpore: qꝛ eſſet iniuſta
venditio. que tamē tenet niſi eſſet iniuſta vltra
dimidiā. ⁊ conſequenter ſufficit precium redu
cere ad equalitatem reſtituto eo quo pecunia
diſtans minus iuſto emitur: quia ſoluitur ante
tēpus. Sed aduerte qd lucrum nō venit hic ex
tēpore eo ipſo qd conſideratr tempus. ſed ex eo
qd campſor plus vult lucrari cū eo qui accepta
non reſtituit niſi poſt tps quā cū eo q̄ reſtituit
ſtatim in tpe cōſueto pro cambijs dari ad arbi
triū boni viri: vt poſſint cōmode litere mitti et
pecunie coadunari ⁊ reddi. ¶ Tertiū. Cū hmōi 3
cambia ſemꝑ ſint cū lucro vel ſpe lucri nunq̄
licite fiunt per cōtractum mutui: quia eſſet ibi
vſura formaliter ex vſure diffinitione: ⁊ conſe-
quenter ſunt licita ſolum per contractū permu
tationis aut emptionis. cum hi ſoli cōtractus
hic accidāt: ⁊ cōſequenter oportet ſeruare ibi
leges ꝑmutationis ⁊ emptionis. et cōſequēter

634

qd nummiſma datũ ⁊ acceptũ iuſte appreciet̃ et hincinde ſit equalitas quã ꝯctus iſti requirũt cũ ſpectent ad iuſtitiã cõmutatiuã: ⁊ ſi pecunia q̃ emit̃ a cãpſore emat̃ min⁹ eo qd nũc eſtimat̃ rõne incerti valoris futuri: opꝫ qd ſit ꝓbabiliter dubiũ an tpe redditiõis vel ſolutionis pl⁹ aut minus ſit valitura extra eo.c.fi.iuxta dicta: etiã dicta.ꝰ.vſura.iii.§ii. ¶Quartum. Ad iuſte appreciãdũ pecuniã venalẽ cũ hac arte diffiniri non poſſit opꝫ vt arbitrio boni viri.i.iuſti.et ſapiẽtis.pẽſatis cõditionib⁹.ex q̃litate numiſmatũ ⁊ diſtãtia locali ⁊ alijs ad rẽ faciẽtib⁹.de quo.ꝰ §iii. ¶Quintũ. Quoties cãbia ſicca nõ fiũt vere ſꝫ ficte.vt qꝛ i eodẽ loco.puta Mediolani pecunia dat̃ a cãpſore ⁊ recipit̃: lꝫ ꝯct⁹ fiat ad rõnẽ cãbij ꝑ venetias aut Lugdunũ. ſemꝑ ꝓſumit̃ vſura.⁊ ſemꝑ eſt vſura.qꝛ eſt mutuũ cũ lucro noĩe cãbij palliatũ. Poſſet tñ ibi eſſe cõtract⁹ emptionis pecunie future licit⁹ eo mõ q̃ dictũ eſt.ꝰ.ꝑti.iii. ſꝫ hoc in practica nõ ſeruat̃. ¶Sextũ. Quñ ẽt fiũt vere vt qꝛ pecunia dat̃ Mediolani recipiẽda Lugd. ſi hoc fiat nõ qꝛ petr⁹ habeat aut habiturũ ſe ſperet ſine ſimili intereſſe tpe reſtitutionis pecuniã Lugduni quam vult ꝑ cãbiũ habere Mediolani: ſꝫ ideo fiat qꝛ petr⁹ indiget Mediolani pecunia quã gratis hr̃e nõ põt ſꝫ ſolũ ſub ſpe lucri ꝑ cãbia. ẜm aliquos ſi hoc ꝯſtat cãpſori aut credit ꝓbabiliter vel eſt parat⁹ facere etiã ſi ſciret eſt vſura noĩe cãbij palliata: qꝛ fit i fraudẽ vſurarũ ſicut cũ a pauperib⁹ emunt̃ boues quos non hñt.de quo ꝰ.vſura.ii.§vlti.nec eſt ibi vẽditio. aut ꝑmutatio cũ nõ ſit res venalis aut ꝑmutabilis nec in ſe nec in ſua cã: ſꝫ eſt ibi mutuũ cũ lucro ex intẽtione: ſi v̓o ꝓbabiliter dubitat tenet̃ ceſſare a ꝯctu donec certificet̃. alioq̃n exponeret ſe diſcrimini ꝯ.c.iuuenis.de ſpõ. Notanter dr̃ ſine cõſili itereſſe: qꝛ ſi petr⁹ hr̃et Lugduni aliquẽ mutuãtẽ pecuniã gratis: lꝫ oporteret eũ ſoluere aliq̃d ei q̃ laborẽ ſumeret accipiẽdi pecuniã et rñdẽdi cãpſori eo mõ quo alijs factorib⁹ ſoluitur certũ q̃d ꝓ centenario nõ eſſet illicitũ: qꝛ illa pecunia reſtituẽda hr̃ i fide amici. Sꝫ iſta opinio nõ vr̃ vera: qꝛ emptori ⁊ permutãti ſufficit emere vel permutare iuſte.i. ẜm equalitatẽ abſolutã iuſtitie. ab eo vel cũ eo q̃ poterat licite vẽdere aut ꝑmutare.nec tenet̃ q̃rere vtrũ habeat rẽ vẽditã vel ꝑmutatã ſine itereſſe: modo licite habeat. Nec ẽ ſile de mẽte boues a paupere.qꝛ ille nec hꝫ nec eſt habitur⁹ boues.iſte aũt ẽ habitur⁹ pecunias q̃s vẽdit aut ꝑmutat. ¶Decimo querit̃ q̃d dicẽdũ ſit in ſpẽ de ſingulis modis cãbiorũ ſiccorũ ex parte cãpſoris.et primo q̃tũ ad cãbiũ ꝑ venetias: ⁊ dico multa. ¶Primũ. Cãbiũ factũ primo modo.i.ad libras groſſorꝫ ſine ꝑ venetias: nõ ꝑt eſſe locatio operarũ.ſicut nec gñalr̃ i cãbijs ſiccis vt dictũ eſt: nec ꝑmutatio: q̃ ſemꝑ eſt certe ſpeciei ad certã ſpẽm: qꝛ lꝫ hic ſit certa ſũma q̃ dat̃: q̃ tñ reddẽda eſt icerta ẽ: põt aũt h̃ eẽ mutuũ formaliter: ꝑt ẽt eẽ vẽditio pecunie future i tali valore: ſꝫ erit vẽditio formalr̃.i.ſꝫ formã exteriorẽ ⁊ mutuũ virtualr̃: qꝛ ẜm mẽtẽ.s.Tho. quoties pri⁹ tpe tradit̃ res vẽdita q̃ ꝓciũ: vt in vẽditiõe ad tp̃s.vel ꝯ̃rio vt i anticipata ſolutiõe ẽ v̓tualr̃ mutuũ: vẽditio aũt pura ſine mutuo nõ eſt niſi vbi res ⁊ ꝓciũ eodẽ tpe exhibẽtur. Cognoſcet̃ aũt ibi eſſe mutuũ formalr̃ aut vẽditio ex v̓bis quibus vtunt̃ ꝯhẽtes: vt ſi dicit cãpſor. mutuo tibi hoc pacto. vel emo a te tale quid vel dicat idẽ alijs v̓bis eq̃pollẽtib⁹. Et ſi de intẽtiõe nõ ꝯſtat ⁊ v̓ba ſunt cõia ad licitũ ⁊ illicitũ ꝯctũ vt da mihi ſic dabo tibi ſic dꝫ iterꝓtari iuxta licitũ: qꝛ ceteri parib⁹ poti⁹ voluerũt licite q̃ illicite ꝯhere. Uñ ⁊ ẜm aliquos iuriſtas ſi natura verborꝫ nõ hꝫ repugnãtiã ad naturã ꝯct⁹.ſupple. ẽt v̓tualiter itẽti dñt ei adaptari.ff.de dã. ifec.l.dãni ifecti.ff.de vſur.l.ſcipi⁹.§verũ.no. C.de loca.l.locatiões.⁊.ff.de cõdi.ob cau.l.fi. Facit ẽt qꝛ oĩs ꝯct⁹ ꝓſumit̃ licit⁹.niſi ꝓbet̃ illicit⁹.C.ꝺ vſur.l.ſi ea.⁊.l.oleo.ff.de ꝓba.l.ab ea parte.⁊ i dubio ꝓſumit̃ abeſſe dol⁹ ⁊ culpa niſi ꝓbet̃.ff.de ꝓba.l.qõne.§q̃ dolo. Utrũ ãt liceat hoc cãbiũ qd nõ eſt cãbiũ in veritate. Laur.de riuol.vt recitat archi. laborat i ſoluẽdo: ⁊ poſt multa tẽdẽt potius ꝯſulit abſtinẽdũ q̃ ſoluat: ſed ex dictis ptꝫ rñſio certa: qꝛ ſi ꝯctus fiat ſub forma mutui eſt formaliter vſura: qꝛ ⁊ mutuum eſt cũ ſpe ꝓncipalr̃ lucri: et ſi nõ ſemꝑ cũ lucro excuſari tñ poſſet cãpſor rõne itereſſe eo mõ q̃ et lucrũ in mutuo: vt qꝛ alr̃ volebat cãpſor de ſuis pecunijs lucrari vel hmõi: ſi vero fiat ſub forma vẽditiõis eſt licitũ: ſi dubiũ ꝓbabile ſit vtrũ tpe reſtõnis.x.libre groſſorꝫ pl⁹ aut min⁹ ſint valiture q̃ ſit id qd nũc ꝓ eis ſoluit̃: vt ptꝫ in.c.fi.e.ti.⁊ itellige ſeruatis oĩb⁹ q̃ ſũt de rõne iuſte vẽditiõis. ¶Scđm. Nõ obſtat aũt ei q̃ dictũ eſt hic eſſe mutuũ ſi arguat̃ prio qd i mutuo eſt obligatio ad reſtitutionẽ eiuſdẽ i eodẽ gñe. puta ducatorũ pro ducatis. ⁊ monete pro moneta.ff.de ſol.l.paul⁹.qd nõ eſt hic vñ ꝯ̃ṫio ſit vt reſtitutio fiat in alio gñe puta reſtituẽdo vinũ ꝓ tritico aut carlenos ꝓ ducatis.non eſt mutuũ ſed ꝯctus innoiatus.ff.ſi cer. peta.l. v.in ꝑn. Dico eñi qd ſi hic nõ ſit vẽditio ⁊ ꝯ̃ſir ſit mutuũ obligatio ad reſtõnẽ tãti i eodẽ gñe quãtũ ad mẽſurã pecunie q̃ eſt valor ei⁹ legalis.vt ſi date ſũt.x.libre reſtituant̃.x.lꝫ nõ q̃tũ ad pecunie materiã: qꝛ ſi data eſt moneta põt reddi aurũ mõ eq̃polleat ⁊ ecõtrario qꝛ aurum

et argētū monetarū quātū ad valorē legalē ſūt
eiuſdē gn̄is.q2.x.li. in auro.2.x.in argēto ſunt
ide p̄ciū ipē.Et ſi fiat pactū de reſtituēda certa
moneta.aut erit emptio:aut al's erit rōne muta
tionis ei9 in valore legali:2 ſic ſtabit rō mutui.
Et ſi q̄d iſta argumētatio valeret cōcludere q̄d
iudei publice fenerātes nō mutuēt:q2 nō exi-
gūt aurū p auro ſ3 ſolū equalētē ſummā 2 ɔn̄r
3 nō eſſent vſurarii. ¶3.Nō ob. ēt ſi arguat ſcdo
q̄d mutuū fit ad p̄ces rogātis.ff.ſi cer.pe.l.roga
ſti.2 ɔn̄r ſolū cōtēplatione accipientis.vt in.§.
creditor.iſti.q̄.mo.re cō.ob.2 in.l.ſi vt certo.§.
cōmo.ff.cōmo.hic aūt 2 i aliis cābus ſiccis nō
eſt ſic.cū aliq̄n pecūia det ad bn̄ficiū vtriuſq3.
vt cū vn9 eget pecūia mediolani ali9 Lugduni
Dico eſt q̄d dicte leges 2 ſil'es loquunt q̄n mu
tuū dat eo mō q̄ dari d3.nō aūt q̄n dat ad vſurā
alioq̄n nō mutuarēt publici feneratores.q2 q̄d
dat eſt ad vtilitatē eo2 cū inde lucrētur. 2 ſil'r
accipiētis aliq̄n cū inde rē ſuā pcuret 2 augeat
4 pl9 quā vſura ſit ſolita.¶Quartū. Nō ob.ēt ſi
arguat tertio:q2 nō eſt mutuū vbi is q̄ dat ſub
ſtat piculo dati vt hic q2 ſi libre groſſo2ū min9
valebūt pdet cāpſor. Dico eſt eſſe mutuū vbi
dās ſubſtat piculo dati ex hoc q̄d nō transfert
ei9 ppͥetatē in accipiētē.ſec9 vbi ſubſtat picu
lo lucri ſolū. aut lucri cū pte modica capitalis
q̄d caſu fortuito ſcūberet accipiēti nō danti.vt
hic vbi ſaltē ſalua ē ps capitalis.quā v3 mone
ta reſtituēda ſaltē vt eſt talis ac tāta materia.
11.q ¶11.q̄rit q̄d ſpāl'r de cābio ſcdo mō.ſ.p lugd.ſ
q̄ cāpſor dat M.li.lx.ſcuta valētia.xxviii.gro.p
2.di. ſingulis receptur9.lx.lugd.vbi valēt gro.xxx.2
dico multa.¶Primū.In hoc cābio nō p̄t eſſe lo
catio ope2 ex pte cāpſoris vt loq̄mur ſicut nec
in aliq̄ cābio ſicco: pōt aūt ibi eē mutuū vt pt3
2 ſil'r vēditio ſine pecūia reſtituēda ſit tpe pn̄s
2 loco diſtās.ſiue ſit diſtās loco 2 tpe.i.futura
vt p3 ex dictis.pōt ēt ibi eē pmutatio ſi vtraq3 pe
cunia ſit pn̄s tpe.ēt ſi eēt ōio eiuſdē rōis q̄ dat
et reddit puta ſcuta: imo ſi eēt eadē nūero q2 q̄
ea reddit ē affecta q̄litate diſtātie localis 2 ſic
eſt aliq̄ mō alia vn̄ 2 min9 valet ſeipſa nō diſtā
2 te:nō aūt p̄t eſſe pmutatio ſi pecunia reddēda
ſit futura:q2 valor erit īcert9.¶Scd3.Si in cā-
bio iſto ſit mutuū erit ibi formal'r vſura: q2 mu
tuū ē cū p̄ncipalis lucri. l3 nō ſemp cū lucro ſi
xo ſit ibi vēditio marche pn̄tis tpe aut future
erit licitus ɔc9 ſi ſeruent ea q̄ ptinēt ad iuſtā
vēditionē: puta eq̄litas iuſti p̄cii arbitrio bo-
no2 viro2 ɔſideratis q̄ hn̄s rē facere maioris
vl' minoris p̄cii 2 hmōi.Et idē ſuo mō dic ſi ſit
3 ibi pmutatio. ¶Tertiū.Tēpus aūt mediū inter
dationē 2 receptionē in hoc ɔctu tripl'r ſe pōt
hr̄e. p̄mo vt neceſſario ɔſequit diſtātiā localē
ſm quā nihil niſi in tpe moueri pōt ſcdo vt in
eo ſit rerū varietas ita q̄d in principio alicui9
tpis res vna venalis pōt hr̄e vnū p̄ciū 2 in me-
dio aliō 2 in fine aliō pp̄ter rerū mutatiōes et
euēt9.tertio vt i eo pecūia cāpſoris manet ocio
ſa ipſi campſori l3 alteri forte fructuoſa.Igit ſi
cāpſor vult dare minorē ſūmā p recipiēda aut
p data recipe maiore rōne maioris tpis primo
mō conſiderati nō eſt illicitū:q2 hoc nō eſt gr̄a
tpis ſ3 gr̄a diſtātie localis ēt ſi tp̄s ſit aliquan
tulū mai9 quā hec diſtātia req̄rat:q2 dat ad de
bitā 2 honeſtā cōmoditatē reſtituētis ſm arbi
triū bono2: q2 nō p̄t haberi l'ris ſemp ſtati red
dere ſūmā.Si xo vult dare min9 aut recipe pl9
rōne tpis cōſiderati ſcdo mō ēt eſt licitū aliq̄n
q2 hoc nō ē gr̄a tpis ſ3 rei in tpe q̄ aliq̄n pl9 ali
q̄n min9 valet ſicut marcha venalis lugduni v3
aliq̄n pl9 aliq̄n min9 ſm penuriā 2 abūdātiā vē
dito2 vel ēpto2: ſ3 in hoc aduerte q̄d nō ſit va
riatio iuſti p̄cii ſolū ex hoc q̄d mercatores pl9
aut min9 exiſtimēt aliq̄d valere ex eo q̄d citius
aut tardi9 tardet q̄ſi ſit vtili9 vel min9 vtile vt
vl' exiſtimaſſe do.Pau.de mo.in ſuo tractu.de
cā 2 magr̄ Raph.de porna.in trac.de pagis.tū
q2 ſic nūq3 eēt iniuſtū ſoluere min9 rōne antici
pate ſol'onis q̄d reprobat ab oīb9 maxie.a.th.
tū ēt q2 hoc eſſet ɔſiderare ocioſitatē ſue pecu
nie quā vterq3 illo2 dānat. Et ſi obyciatur q̄d
res loco diſtās min9 v3 ergo 2 diſtās tpe: dico
q3 res diſtās loco min9 v3 q2 ſi reducit ad pn̄tē
locū ſine labore.2 expēſis 2 piculis.ad pn̄s aūt
tp̄s reducit ſine duob9 p̄mis nō ſine.iii.i.picu
lo 2 hac rōne min9 v3 nō aūt ex eo q̄d pecunia
emētis ſit ocioſa. Si aūt vult min9 dare aut pl9
accipe rōne tpis. tertio mō ſm oēs ē vſura: ſi-
cut ſi cāpſor emit ad p̄mas nūdinas 2 eis adue
niētib9 plōgat terminū ad ſcdas accepto alio
lucro.ſec9 ſi eēt exiſtimatione in ſcdis nūdinis
4 marcha eēt pl9 valitura.¶Quartū.Si gr̄a tpis
tertio mō cōſiderati cāpſor aliq̄d accipit ſicut
fere ſemp cōtingit vēditio erit iniuſta:ſed non
reſcindēda: niſi iniuſtitia eſſet vltra dimidiam
partē iuſti precii.vn̄ nō op3 cāpſorē lucrū totū
reſtituere:ſed pro ea parte quā tp̄s ſibi attulit.
¶Duodecimo q̄rit q̄d de aliis cābiis.iii.2.iiii. 12.q
mō.i.p londres 2 bruges.aut ēt q̄nto mō q̄n.ſ.
dant aurei Mediolani vt reſtituātur rome vbi
pl9 valēt.2 dico multa.¶Primū.Oēs iſti modi
cōueniūt in vna rōne:q2 in oīb9 ſperat lucrū ex
vario pecuniarū valore:vt dictū eſt.¶Scēm in
his cābus non pōt eſſe locatio vt pt3 ex dictis:
pōt aūt ibi eſſe mutuū 2 permutatio ſi pecunie
ſunt tpe pn̄tes vt nūc valor cert9 ſit 2 venditio
ſiue vtraq3 ſint pn̄tia ſiue data tm̄:vt pt3 ex di-
ctis.¶Tertiū.Erit aūt vſura ſi ſit mutuū 2 per-

mutatio iuſta et ſiſr venditio ſi ſeruenť reqſita ad hoc ɔctꝰ.i.eqlitas ꝑcii ad rē arbitrio bonorū ꝛc. De ſexto aūt modo iā ptʒ ex dictis. Hoc notato qḋ nō ↄ icit recābiū niſi eadē ſit ꝑſona cui primo datū eſt cābiū: qꝛ qua rōne dꝛ cābiū qn̄ Mediolani dať pecunia ꝑ lugduno dꝛ etiā cambiū qn̄ datur Lugduni pro Mediolano.

13 ¶ 13. querit qd de illo cōtractu q̄ fit i curia romana ꝛ dico qḋ archi. illud dānat tāq̄ magnā et manifeſtā vſurā: ſi tn̄ reduceret ille ɔctꝰ ad iuſtū contractum: puta emptionis et venditionis poſſet licite fieri ſed ita de facto non fit.

14 ¶ 14. qriť qd dicendū ſit de cābys ex ꝑte petri cābiū accipiētis: ꝛ dico reducēdo oēs ɔcluſiones in ſuū principiū qḋ ſicut qn̄ petrꝰ ꝑmo accipit a cāpſore: ꝛ ſcḋo dat cābiū eſt ſiccū ex ꝑte cāpſoris ita ꝛ qn̄ ipſe petrꝰ prio dat ꝛ ſcḋo accipit eſt ſiccū ex parte petri ꝛ de eo vt de cāpſore iudicādū eſt ex dictis. Circa cābia multa dici poſſent ꝓpter mercatorū varios modos ꝛ ſubtilitates: ſed ex dictis poſſunt oīa decidi et rn̄deri ad varia argumēta q̄ fiūt: ꝛ ad varios caſus circa iſtā materiā accidētes q̄ oēs ꝑ predicta decidi pn̄t. Ex quibꝰ etiā dictis ptʒ qḋ male ſum.ange. oīa cambia ſicca indiſtincte damnat et peius Sum.ro. indiſtincte comprobat.

¶ Rurſus de vſura.v. vbi ſit quo ad montes ſeu impreſtita vel loca communitatum.

Uſura.v. ɔſiderari ꝑt quātū ad mōtes impſtita ꝛ loca. Pro quo aduerte qḋ cōitas habēs reditꝰ ꝑdiorꝫ vel gabellarū pōt vēdere eorꝫ ꝓprietatē cū pacto reaffrācandi: iterim accipiēdo hmōi ad afficitū pōt etiā vēdere ius exigēdi ꝓuētus icertos: pōt etiā aliqn̄ ɔſtituere nouas gabellas ꝛ vēdere: ꝛ i hoc ɔſiſtit ɔſtitutio ꝛ vēditio locorꝫ Janue ꝛ impreſtitarū ꝛ mōtiū. Spālr aūt loqndo ꝺ locis Janue. vt refert do. bar. de boſco doctor clariſſimus ꝛ ɔſciētiatꝰ factū eſt tale. Cōitas eñ indigēs cētū millibꝰ aureorꝫ coegit aliquos ciues ad eos exhibēdū diuiſa tota ſūma ꝑ cētenariū librarū q̄ appellat loca: ꝛ ꝑ ſatiſfactiōe aſſignauit gabellā nouā vel antiquā annuatim vēdēdā. Ex cuiꝰ redditibꝰ rn̄deať dictꝫ ciuibꝰ ad rōnē. vii. vel. viii. ꝑ ſingulo cētenario librarū. cū hoc qḋ ipſi aliud petere nequeāt. et cōitas poſſit reddere pecunias ꝛ rehabere gabellā: ꝛ ſi dicti ꝓuentus nō aſcēderint ad dicta vii. vel. viii. dānū ſit ciuiū: ſi ꝟo trāſcēderēt vtilitas ſit cōitatis: ita qḋ dicti ciues ſubſtēt piculo capitalis: vt ſi ciuitas deſtrueret ꝛ ꝓuentuū incertū gabella male fructificat. Deinde ꝓbat dictꝰ doctor qḋ iſte ɔctꝰ eſt emptiōis ꝛ venditiōis aut dationis inſolutū: que ei ſimilis eſt cuiuſq̄ vicē obtinet. C. de euic. l. ſi prediū. ꝛ. l. ob cām. ff. de pign. ac. l. elegāter. i ꝑn. ꝛ. ff. ꝺ euic. l. ſi plus. ita qḋ de vno dꝛ intelligitur de alio. Et intellige quod interuenit etiam cēditio de reaffrancando ita volente communitate.

¶ Prio ergo qriť vtrū cōitas poſſit cōpellere ciues ad ſibi mutuādū: ꝛ dico qḋ ſic: qꝛ ɔpellere pōt ad dādū qḋ ē fortiꝰ: de q̄ dic vt ſupra gabella. iiii. ꝑ totū. et ɔñr pōt cōpellere ſubditos ad emēdū poſſeſſionē ꝛ redditū ab ipſa cōitate a fortiori: ſiue emať ꝓprietas et deť cōitati ad afficitū: ſiue emať ius exigēdi redditꝰ incertos q̄ ad ſummā: qḋ etiā colligiť ex dictis. ꝺ. ēptio. §. v. ¶ Scḋo qriť vtrū ciues coactꝰ exhibere pecuniā cōitati licite poſſit ꝑcipere certū qd: puta. v. ꝑ cētenario ſibi a cōitate taxata annuatim. ꝛ dico circa hoc ꝛ circa totā materiā huiꝰ tituli multos multa ꝛ ɔtra ſcripſiſſe de qbꝰ diffuſiſſime ꝛ ad ſaturitatē vel nauſeā vide archi. i. ii. ꝑte. tit. i. c. xi. ego aūt ſequēs doctores famoſiores ꝛ rōnes meliores: ꝛ ea q̄ ſuperius i multis locis determinata ſūt ſic diſtiguo. Nā aut cōitas hʒ reditus puta gabellarū vel poſſeſſionū aut nō. Et qdē ſi hʒ pōt ꝑ cōi bono cogere ciues ad emēdū ꝓprietatē vt dictū eſt: ꝛ dare eis tales reditꝰ i totū vel ſm aliquā ꝑtē ꝑ idiuiſo cū pacto reaffrācādi ſiue redimendi ꝓprietatē interi certā afficitū reddēdo ſʒ ꝗtitatē date pecūie ꝛ redditionē ſeu fructificationē gabellarꝫ vł poſſeſſionū datarū iſolutū: vel ēt ad emēdū ius exigēdi reditꝰ. Sic eñ ē ēptio ꝛ vēditio nō obſtāte qḋ ſubditi ñ itēdāt forte emere: qꝛ cōitas ſic potuit eos ad hoc cogere vł ē datio i ſolutū qḋ idē ē. Et ſʒ hāc viā itelligo Jo. ꝺ ſaxo. Jo. an. do. An. ꝛ cōiter modernos i. d. c. in ciuitate. volētes qḋ tales ſubditi licite tale lucrū ꝑcipiūt: ꝛ ſm hoc licita ſūt loca Janue ipreſtite venetiarū ꝛ mōs florētie. Et vltra cōem doctrinā addo qḋ ſi itētio ſit recta ꝛ ɔſcia nō vacillet poſſent ciues ēt ſpōte emere tales reditꝰ: qꝛ ſicut ꝑuatꝰ ꝛ ita cōitas pōt vēdere ſua iura ꝛ ab ea emi ꝑt. ꝛ ſic ꝟe licite emerēt ſubditi q̄ vellēt qḋ dicta iura ſibi ꝑpetuo manerēt. Si vero cōitas nō hʒ reditꝰ vel ſi hʒ iā exhauſit: ſum. ang. dicit duo. ꝑmū qḋ talis ciuis nihil pōt accipere vltra ſortē ſine vſura: ſcḋʒ qḋ rōne viri itereſſe pōt aliqd accipere ſʒ. s. Tho. ii. ii. q. lxii. ar. iiii. ſʒ ego ɔ ꝑmū dico qḋ imo pōt ſi itētio ſit recta et cōſciētia ſana ēt ſm fundamentū. d. ſumme qn̄ cōitas pōt nouā gabellā ponere: qꝛ vēdi ꝛ emi pōt eſſictus nouiter inſtitutus: vt. ꝺ. vſura. ii. §. xii. et ɔ ſcḋm dico qḋ eſt verū ſolum qḋ cōitas hmōi onera aliquibꝰ particulariter iponit ſiue habeat reditꝰ ſiue nō habeat: nō aūt qn̄ oībus ꝓportiōaliter eo mō quo licite pōt. qꝛ tunc nullum eſt intereſſe nec hoc caſu loquiť. s. Tho. 1. q.

¶ Sexto ꝗrit̃ vtrū aliq̄ poſſint ſpōte dare cōita
ti vt tale q̄d annuatim habeāt: et dicit Lau. de
rido. q̄ ſic ſi q̄nq; ↄcurrāt p̄mo q̄ reditꝰ nō ſit
exceſſiuꝰ ſ; ↄueniēs: ſcd̄o q̄ reditꝰ fiat d̄: ⁊ ſup
bōis cōitatis: q̄ ſi fieret relatio tm̄ ad cōitas ꝑ
ſonā eēt illicitū: tertio q̄ nulla det̃ facultatis
reſoluēdi ↄtcū ꝑ maiori vel minori p̄cio quar-
to q̄ tp̄s ſit incertū puta ad vitā emētis vel al
teriꝰ vel ad aliud tp̄s incertū. q̄nto ꝙ tales emē
tes nō ↄſueuerint fenerari. Uel pōt breuiꝰ dici
q̄ hoc lꝫ ſi interueniat emptio ⁊ vēditio: ſi ſer
uent̃ ↄditiones iuſte emptiōis ⁊ venditiōis. ⁊
ſimiliter lꝫ ſi hoc ſit ꝑ viā mutui: et dās mouet
pietate ⁊ neceſſitate cōmunitatis aliquid acci
piens ſolū ratione ſue indennitatis vel ſui in-
tereſſe. arg. dictoꝝ ſupra vſura. i. § xxiiij. ſi vero
hoc facit vt ſic mutando lucretur vſura eſt.
3 ¶ Tertio ꝗrit̃ vtrū poſſit q̄s licite emere iura
coꝝ q̄ licite a cōitate ꝑcipiūt aliq̄d annuatim.
⁊ dicit Jo. de ſaxo. in ſua ſum. ⁊ do. aut. q̄ ſic: q̄
emit redditū iā in pecunia ↄſtitutū: ⁊ ſtat ꝑicu
lo emptoris: et ꝓpter multa alia de q̄bꝰ pe. de
an̄cha. in c. vſuraꝝ. eodē ti. li. vi. q̄ limita niſi ali
q̄d fiat in fraudē: puta q̄ nō intēdit q̄s emere
ſ; iterim ex ſua pecunia lucrari. Limitāda ſunt
ēt oīa p̄dicta eē ſ̄ra niſi cōitas ipſa notabiliter
lederet̃: q̄ cū pupillo ↄparet̃ vt. l. rēpublicā. C.
de iure reip. adminiſtratores eiꝰ poſſent cā dā
nificare: nec valeret factū coꝝ in dānū eiꝰ: vt. l.
ordinis. C. de decr. ⁊ decu. ⁊ l. p̄ces. C. d̄ trāſ. ⁊
l. ābitioſa. C. d̄ decr. ab or. fa. De pagis. ⁊ ſcp̄tis
hācboꝝ. vide. ſ. vſura. ij. § xliij. parte. vlti. ⁊ pe.
4 ¶ 4. ꝗrit̃ q̄d de mōte pietatis. ⁊ dico q̄ res in
ſe eſt dubia: q̄ ꝓbat varietas opinionū: ⁊ ↄſe
q̄nter papa eſſet ↄſulēdus: ⁊ interim eſſet abſti
nendū ne q̄s exponat ſe diſcrimini ⁊ ad hoc ro
gatus alīs fecit cōſiliū q̄ nō liceat. Dico ēt q̄
valde bn̄ facerēt cōitates ſoluere officialibus
ex publico ⁊ valde male faciūt q̄ cōitates volē
tes hoc facere ꝑuertunt: ⁊ multo nequius qui
eas auertunt malo fine: puta propter ſuperbiā
vt videantur viciſſe pugnam aut certe propter
cupiditatem. vt de ex creſcentijs participant.

¶ Rurſus de vſura. vi. quantū ad reſtitutio
nem eius in genere.

Uſura. vi. cōſiderari pōt q̄tū ad obli-
gationem reſtituendi in genere.
¶ Primo ergo ꝗrit̃ ꝓ fūdamēto multo
rū dicēdorū vtrū in vſura ſoluta dn̄iū
trāſferat̃: ⁊ dicit. s. tho. ij. ij. q. lxxviij. ar. iij. in fi.
cor. q̄ nō ſi id q̄ ꝑ vſurarū extortū ē: ſit res cu
ius vſus nō ſit cōſumptio: et idē vr̄ ſentire ibi:
ad tertiū ēt ſi eiꝰ vſus ſit ↄſumptio q̄ intellige
niſi eſſet alijs ſui gn̄is cōmixta: vn̄ male ſum.
ro. aſcribit. s. tho. q̄ teneat in vſura dn̄iū trāſ-
ferri: q̄ aūt idē dicit in. iiij. d. xv. q. ij. ar. iiij. q.
ij. q̄ trāſfert̃ loq̄t̃ ſm̄ opinio. alioꝝ vt ibi pꝫ et
eſt verū ſi res ſubrepta ſit ſuo vſu ↄſumptibilis
⁊ alijs ↄmixta. Ad quoꝝ notitiā ſic diſtinguo.
Nā aut res ꝑ vſurā ſubrepta eſt ſuo vſu ↄſum-
ptibilis: ↄſiſtēs. ſ. in numero pōdere ⁊ mēſura
vt pecunia: granū: vinū et huiuſmodi: et ſic cū
iſta recipiāt fūctionē in gn̄e ſuo. l. ij. § i. ff. ſi cer.
pe. abſq; dubio in iſtis dominiū trāſfert̃: ſi per
mixta ſunt vel cōſumpta. l. ſi alieni nūmi. ff. de
ſol. ⁊ l. nā. ⁊ ſi fur. ff. ſi cer. pet. et. l. ſi frumētū.
ff. de rei vē. Aut tale ſolutū ſunt res mobiles q̄
ſeruādo ſeruari pn̄t. ſ. ipſo vſu nō conſumptibi
les vel res imobiles ⁊ in his an trāſeat dn̄iū nec
ne ſūt opiniōes. Nā gl. ⁊ Inn. in c. michael. d̄
vſu. tꝫ vſurariū teneri ad reſtitutionē ex q̄ſi cō
tractu ꝑ cōdictionē indebiti vel ſine cā q̄ſi nō
debitū acceperit. ⁊ ↄn̄r dn̄iū eē trāſlatū. cū oīs
ↄditio ſit ꝑſonalis actio ⁊ nō det̃ ꝓ re ꝓpria ni
ſi ↄ furē: ſ; tm̄ ꝓ re nō ſua ſ; ſibi debita. l. fi. in fi.
ff. vſufr. quēad. caue. ⁊ inſti. de ac. § ſic itaq;. et
idē vr̄ tenere gl. in c. ſi q̄s vſurā. xiiij. q. iiij. ⁊ in c.
ſi ep̄s. xvi. q. vi. ⁊ in. c. ex trāmiſſa. de deci. ⁊ in c.
debitores. de iureiur. ⁊ pōt eē rō: q̄ q̄n tradi
tio hꝫ ↄſenſū dn̄ij tradētis trāſfert dn̄iū. l. ↄ-
tractꝰ ⁊ ibi ꝑ gl. C. de fi. inſtru. ⁊ in. l. multū. C. ex q̄
al. vel ſib. ⁊ not. in. l. traditiōis. C. de pac. Et lꝫ
tradat volūtate coacta. tn̄ volūtas eſt ſufficiēs
ad trāſlationē dn̄ij. l. ſi mlier. ff. q̄ me. cau. ex.
q. ſ. merito. Et hāc opinionē ſequit̃ ſum. roſ. cō
tra ang. ⁊ eā falſo. aſcribit. s. Tho. Sꝫ p̄dictis
nō obſtātibꝰ dico cū. s. tho. vbi. ſ. q̄ nullo mō
trāſfert̃ dn̄iū. Nā ex nuda traditiōe dn̄ium nō
trāſfer. l. nūq̄ nuda. ⁊ ibi ꝑ gl. ff. d̄ acq̄r. re. do.
⁊ l. traditiōibꝰ. ſolutū aūt ꝓ vſura nude tradi-
tur: vt pꝫ ſi inſpiciātur oēs tituli ex q̄bꝰ res
acq̄rit̃ quo ad dn̄iū: de q̄bꝰ. ſ. aliqualiter dictū
eſt in v̄bo vſucapio. § iiij. quoꝝ nulla veſtit̃: niſi
dicat̃ q̄ veſtit̃ titulo ꝓ ſoluto ratione pacti ſeu
ꝓmiſſionis: ſed dico q̄ tale pactū ſeu ꝓmiſſio
eſt nulla nec inde orit̃ aliqua obligatio natura
lis vel ciuilis: vt pꝫ in. c. debitores. de iureiu.
vbi hoc tꝫ p̄ma gl. ⁊ Jo. de imo. et pan. et rō: q̄
cū lex reſiſtit nō orit̃ obligatio ēt naturalis ēt ſi
alteri ↄtrahētiū tm̄ reſiſtat. l. cū lex. ⁊ ibi bar. ff. d̄
fideiuſ. vſura aūt ꝓhibet̃ pagina vtriuſq; teſta
mēti. de vſur. ſuꝑ eo. ⁊ eſt ↄ naturā vt ꝓbat ari
ſto. in li. poli. vn̄ pactū vel ꝓmiſſio ſoluēdi vſu-
ras nō inducit obligationē: ⁊ ↄn̄r dici nō pōt q̄
veſtiat̃ ꝓ ſoluto. Si dicat̃ q̄ ſoluit: ſaltem cre-
dēs ſe debere: ⁊ ſic ꝑ errorē q̄ ſufficit ad trāſ-
lationē dn̄ij. vt no. in. c. fi. de ſol. hoc negat̃: q̄
cōiter tales ſciūt ſe nō obligatos maxie q̄ eēt
ignorātia dānabilis. Si vero recapitulet̃ ꝙ ex
cōſequēti ſoluūt ſcienter indebitū: ⁊ ſic trāſfert̃
dn̄iū cū donare p̄ſumant̃. l. cuiꝰ ꝑ errorē. ff. d̄ re.
iur. reſpondet hoſt. verum eſſe ſi ſolutio nō ſit

improbata a iure: ſec⁹ ſi ſit improbata: vt in caſu noſtro. Sequit ergo q̄ nō eſt donatio vera: qꝛ nemo ſic itēdit: nec ꝑmuta: qꝛ iprobat a iure nec ſolutio debiti veri vel putatiui veri: et ꝯñr ē traditio nuda: ꝛ ſic dñiū nō trāſfert. Hoc idē ꝓbat ꝑ glo. in. d. l. traditionibus q̄ vult qḋ ad hoc vt traditio trāſferat dñium reqrit q̄ ſit facta cū cā. vt. d. l. nūq̄. ꝛ q̄ cā ſit idonea. §. ꝑ traditionē. iſti. de re. diui. ꝛ a dñio. l. traditio. ff. de acq̄. re. do. q̄ nō eſt in ſoluto p vſuris: qꝛ ꝛ ſi ſit cā nō tñ idōea. Probat ēt idē hac rōne. Ex ꝯtu nullo ꝛ cui lex reſiſtit nūq̄ dñiū trāſfert. l. nō dubiū. C. de legi. ꝛ tʒ Bar. ꝛ cōiter doc. l. j. §. ſi vir vxori. ff. de acqui. poſ. ꝯtc⁹ aūt vſurari⁹ eſt hmōi: vt ptʒ in. c. ij. ꝛ. iij. ꝛ in. c. ꝯſuluit. co. ti. vñ per eū dñium nō trāſfert. Et hāc opinionē tenent cōiter doc. in. c. in lr̄is. ꝛ ibi. Joā. an. ꝛ do. ꝛ Ant. in. c. quāq̄. de vſur. lib. vj. ꝛ ibi Joan. an. Ge. ꝛ Fe. in ſuo ꝯſi. xxj. ꝛ Aug. in ſua diſputatione que icipit aſtātis miles. circa fi. qui dicūt q̄ vſurari⁹ ad reſtitutionē tenet ex delicto: ꝛ damnato ac reprobato pagina vtriuſq̄ teſtamenti. co. ti. tua nos. ibi in crimine: ꝛ ꝯñr nō acquirit dñiū: qꝛ obligat⁹ ex delicto ad rem aliquā reſtituēdā: nō eſt dñs vt ptʒ in fure. l. in re furtiua. ꝛ l. ſi nō manifeſtus. ff. de cōdi. fur. Hāc ēt tʒ. s. Tho. vt patuit: ꝛ ſequunt cōmuniter theologi et tenenda eſt preſertim in foro cōſciētie: quia ſicut dicit Archi. in. c. ſi quis vſuram. xiiij. q. iiij. ſicut vi cōpulſiua rem alienam rapiens fictione iuris ciuilis efficitur dominus rei tamē iure pretorio penes priorem dñm manet rei dominium. l. metū aūt preſentē. §. iulianus. ff. qḋ met. cau. ſic ſaltem dicēdū eſt in ſoluto pro vſuris. Nec ob. gl. in cōtrariū adducte cū poſſit dici q̄ ibi non figunt pedes qḋ ptʒ: qꝛ voluerūt etiā inducere hypothecā ſuꝑ oībus bonis pro vſuris reſtituendis. Uel dicendum quod vere ſunt in rebus vſu conſumptibilibus cōmixtis. Nō ob etiā ratio adducta in contrariū: qꝛ non ſolum requiritur traditio ꝛ cōſenſus tradētis: ſed etiā titul⁹ verus: aut putatiue ver⁹: vt ꝓbatū eſt. Et ſi q̄s velit ꝯtendere qḋ fictione iuris ciuilis efficitur dñs: tamen iure diuino ꝛ canonico opʒ dicere qḋ rei dñium remaneat apud ſoluentē niſi aliud ex eius voluntate diſponat ꝛ ſic perinde in ꝯſcientia quo ad oēm effectum ac ſi non eſſet dñium tranſlatū: qḋ etiam ptʒ qꝛ ſi res extat ſemper vſurarius tenet cā reſtituere cum fructibus vt dicetur: nec pōt dare tantūdē ſine eſtimatione cōtra volūtatē dñi cū iura aſtringāt eū ad reſtituendū ꝗtā praue accepit. de vſur. cū tu. ꝛ facit. l. ij. in prin. ff. ſi cer. pe. ꝛ eſt tex. clarus in. c. ſi res. xiiij. q. vj. ſi ꝟo alienauerit tunc de equitate canonica tertius poſſidens cōueniri pōt ꝛ ab eo dictas res iudicis officio aduocari. vt notabilr tʒ Bal. i. l. rē quā. C. de iur. do. nulla habita rōne an poſſideat ti. oneroſo vel lucratiuo: lʒ hec diſtictio fiat in re empta ex pecunia vſuraria ꝑ gl. i. d. c. cū tu. i. fi. in re āt i pā formalitate data p vſuris dcā diſtīctio nō cadit: ſʒ peti pōt a poſſidēte ēt ti. oneroſo. ex q̄ res affecta ē illo vitio: ad q̄ facit. l. ſi cū exceptiōe. § ali qñ. ꝛ. l. metū. § iulian⁹. ff. qḋ met. cau. iūcta cꝑparatiōe archi. i. d. c. ſi q̄s vſurus. Quidā tñ vt ſupp. c. diſtigūt ꝑdicta eē vꝫ ī re q̄ vſurari⁹ lucrat⁹ ē ex pacto legis ꝯmiſſorie: de q̄ ſ. pactum. § xij. nō in alijs: ſʒ iuxta predicta dico verum eſſe indiſtincte. Nec voluntas coacta eſt voluntas ſufficiens ad tranſlationem dñij: nec iura ad hoc allegata hoc ꝓbant ſed poti⁹ oppoſitum. vt pʒ in. d. l. ſi mulier. ſufficit tamē ad peccatum vt probat. d. c. merito vnde nec vſurarius tenetur per condictionem indebiti. 2. qō

¶ 2. q̄ritur vtrū vſurari⁹ teneat reſtituere ꝛ q̄d ꝛ dico multa. ¶ Primū. vſurari⁹ tenet reſtituē vſuras qꝛ cōtra iuſtitiā ſubtrahunt: vt probat philoſoph⁹ ꝑmo poli. ꝛ ſilr fruct⁹ rei per vſurā ſubrepte ſi erat lucroſa. de q̄ dic. vt. ſ. reſtitutio. iij. § ix. ¶ Scdm. Secundū aliquos ēt tenet reſtituere lucrū factū ex pecunia vſuraria ſʒ verius dic ſcdm ray. qḋ ſi ex pecunia vſuraria negotiādo lucratus eſt vel emēs ꝑdiū fruct⁹ ꝑcepit hoc reſtituere nō tenet: ꝛ cōcor. vl. ꝛ. s. tho. ij. q. lxxviij. qꝛ tale lucrū nō eſt fruct⁹ pecunie ſʒ humane induſtrie: ꝛ poſſeſſio ēpta ex tali pecunia eſt res emētis. ¶ Tertiū. Tenet ēt ſʒ ray. et Alex. lō. ad oīa dāna q̄ alius ꝑpter ſolutionem vſure paſſus eſt: vt ſi ꝑpter hoc domū ſuā vēdidit. vili⁹: ꝛ ſi aliā ꝯduxit aut ab alio ſibi ſub vſura q̄ſiuit. ¶ Quartū. Nō aūt tenet ad itereſſe lucri ceſſantis: q̄ alex. lō. extēdere vꝫ vt iponit ei ſum. ro. q̄ non ſolū lucrū factibile ex pecunia ſed etē ex re lucroſa. dicēs q̄ vſurari⁹ iiuriā paſſo dat dānū dupliciter. ſ. ꝑ ſe ꝛ directe. vt cū inde patit dānū ꝛ per accidēs ac indirecte ſcʒ qꝛ nō cōſequit lucrū intētū ex pecunia: ꝛ tale dānū reſtituere nō tenet hec ēt diſtinctio fieri poteſt in omnib⁹ habitis per vſurā: ſiue ſint res ex ſe fructificātes ſiue nō. Sanct⁹ aūt Bernar. vt eadē ſum eidē imponit videt tenere qḋ etiā non teneatur de damno ratione volūtarie ſolutionis ꝛ trāſlationis dominij ſed qꝛ iſta nō cogūt vt patuit ſupra eo. § j. in fi. ideo dico de mēte. s. Tho. ꝛ ray. ꝛ cōiter doc. qḋ tenet de dāno emergēte ꝛ lucro ceſſante rei lucroſe q̄ nō trāſit in ei⁹ dñiū. de quo dicēt ſupra reſtitutio. iij. Fix. ꝛ ſupra. § priore. nō aūt rei nō lucroſe que trāſit in ei⁹ dominiū alijs cō[...]ta: ꝛ ꝯſequēter eſt i ei⁹ libertate ꝗtrāſeat q[...] cā cōmiſcere.

Margin: 1. oi. 2 3 4

uerſas penas q̄s habes.J. vſura vltimo ita ſe re ꝑ totū: ⁊ oīs vſurariꝰ ad reſtitutionē cogi pt per excōicationē: ex̄ eo. qm̄. ⁊ tertio cogit̄ q2 ſi vſurariꝰ repetat ab aliq̄ vſuras repellit̄ ꝑ exce ptionē donec ⁊ ip̄e eas reſtituat vel fecerit poſ ſe ſuū. ex̄ eo. q2 fruſtra. Et eiſdē modis ꝯpelliūt hr̄des: ex̄ eo. tua. ⁊. c. michael. Uide ēt. §. ſeq.

7 ¶ Septimo q̄rit̄ ſi q̄s repetat vſuras: ⁊ excipia tur ꝯ eū q̄ ipſe nō ſoluit eas q̄s extorſit: ⁊ ille rn̄deat ſe paratū reſtituere ſi ſit q̄ petat qūo de beat ꝓcedere iudex eccl'iaſticꝰ. ⁊ d̄t Hoſ. q̄ fa ciet p̄conizari vt q̄cūq; ſoluit vſuras talis ve niat ⁊ eis ſatiſfiet: ⁊ ſi nō venerit aliq̄s ꝓcedet prior petitio: ſi aūt veniat ⁊ ꝓbet fiet ei reſtitu tio: nec ſufficiūt hoc caſu pignora vel cautiōes de ſen. ⁊ re iudi. cū aliq̄bꝰ. ff. de pign. ac. l. q̄ ſi nō ſoluere. q̄ itellige niſi magna forſan cā in teruenIat. vt dicit Hoſt. ⁊ Inn. in. c. q2 fruſtra. eo. ti. Quod ſi is a quo acceperat vſuras nō ſit ſuꝑſtes: nec eiꝰ heres mādabit iudex pauꝑibꝰ erogari. extra eo. cū tu. et poſtq̄ hoc factū fue rit petitio ꝓcedet: al's non: ⁊ idē ſi viuit quidē ſed neſcit̄ vbi ſit: aut ſi ſcit̄ ad eū mitti non po teſt. de iude. cū ſit niſi ſperet̄ eius aduetus: q2 tunc pecunia conſignabitur et deponetur. Et hec ſm̄ Hoſti. intellige de vſurario notorio.

8 ¶ Octauo q̄rit̄ qūo cogit̄ reſtituere clericus ſi forte fuerit vſurariꝰ vel hr̄s vſurarū. ⁊ d̄t Ray. q̄ ſi reſtituere nō vult ſuſp̄ēdi d3 ab officio ēt bn̄ficio: extra eo. p̄ter ea. ⁊ ſi ñ emēdet̄ d3 depo ni. d. c. p̄terea. ⁊ di. xlvij. ep̄s. ⁊ poſtea ſi ē icor rigibilis cogēdꝰ eſt ꝑ potētiā laicalē. de iudi. cū nō ab hoīe. diſt. xvij. nō licuit. Nec d3 reſti tuere de rebꝰ eccl'ie niſi q̄tenꝰ de pecunia illa expēdiderit in vtilitatē eccl'ie ſm̄ eū Ray. ſ3 de ſuis ſi h3: ⁊ ſi nō h3 reſtituere pōt de fructibus quos legitime percipit: facit. c. ij. de fideiuſ.

9 ¶ Nono q̄rit̄ q̄d ſi debitor iurauit ſoluere vſu ras: ⁊ dicit Ray. q̄ denūciare pōt eccl'ie moni tiōe p̄miſſa: vt cōpellat illū ad relaxandū iura mētū. vel ſi vult ſoluat vt ſatiſfaciat deo de iu ramēto: ⁊ poſtea poterit repetere. de iureiurā. ex adminiſtrationis. ⁊. c. debitores. ⁊ ſi iurauit nō repetere nō repetet directe ꝓpter iuramen tū ſ3 indirecte denūciādo eccl'ie crimē illiꝰ. vt ſic eū ad ſatiſfaciēdū cōpellat: ⁊ ſi iurauit non denūciare non t3 iurm̄ cū ſit illicitū. vt pote ꝯ ꝓximi ſalutē: vn̄ hoc nō ob. poterit denūciare extra eo. tuas. ⁊ de iureiuran. quēadmodū. Et idē Hoſt. addēs q̄ ſi ēt iurauit debitor ñ repe tere ⁊ nō recipe vſuras nihilominꝰ d3 cogi ad reſtitutionē et pecunia erit pauꝑibꝰ erogāda.

10 ¶ Decimo q̄rit̄ q̄d ſi ex duobꝰ heredibꝰ vſura rij alter fiat impotens aut hereditas tota ſuffi

1. di ciat: ⁊ dico multa. ¶ Primū. Si hereditas non ſufficit ad oēs vſuras dubiū eſt an ſatiſfieri de beat ꝑ heredes p̄ratāʒ ꝓ quantitatibꝰ vel certe cuilibet ꝓ ſua rata cū tāgēte: ſi tenuit Guil. q̄ ꝓ rata. gl. vero. in. c. ij. eo. ti. li. vj. dicit q̄ habēda eſt tp̄is cōſideratio: vt. ſ. q̄ priꝰ ſoluit vſuras reci piat q̄ ſuū ē integraliter: ⁊ ſic de ſingulis ſuc ceſſiue ſm̄ regulā q̄ prior ſ3 Lau. de ridol. dicit totā vl' huiꝰ rōnis p̄ēdere ex illa an bona vſu rarioꝝ ſint tacite obligata: q2 tenēdo q̄ ſic. vt voluit illa gl. habēda eſt tp̄is conſideratio. vt ſic p̄ori priꝰ ſatiſfiat: ſi xō nō ſūt tacite obliga ta: tūc fiet ſatiſfactio ꝓ rata. De hoc aūt. ſ. §. v.

¶ Scdm. Ex his p3 q̄ heredes vſurarij tenen tur ad reſtitutionē vſurarū nō iſolidū ſ3 ſ3 he reditarias portiōs: vt ſi vnꝰ h3 duas ꝑtes he reditatis teneat̄ ad duas ꝑtes vſurarū: ⁊ tertiꝰ ad tertiā q̄ tn̄ nō eſt ſpāle in heredibus vſura rij ſ3 idē eſt regulariter de q̄buſcūq; heredibꝰ: q2 actiones competētes ꝯ defunctū diuiſe ſunt in heredes ꝓ portiōibꝰ hereditarijs. l. ſ. ⁊. ij. C. de acq̄. heredi. ¶ Tertiū. Si alter heredū effi ciat̄ nō ſoluēdo d̄t Pe. de anch. in regu. pecca ti venia. de reg. iu. li. vj. q̄ l3 diuiſa hereditate obligatio hereditaria diuidat̄ ip̄o iure. l. ſ. C. ſi cer. pe. ⁊. l. ꝓ hereditarijs. C. d̄ here. vel act. vē. ⁊ ſic ſi vnꝰ efficiat̄ nō ſoluēdo ī foro ciuili alter nō teneat̄. l. legatoꝝ. ff. de leg. ij. tn̄ ī foro cano nico tenent̄ heredes iſolidū ꝑ. d. c. tua. vn̄ ſm̄ gl. in. d. c. tua. alter cōueniri pōt in totū. ⁊ cōi ter ita tenet̄: ⁊ ſm̄ do. Anto. ita practicandū eſt in fauorē aīe defūcti vt citiꝰ liberet̄. ex integra ſatiſfactiōe: ſ3 Pan. dicit iſtā opinionē eſſe fal ſam ⁊ fūdatā ſuꝑ alia opiniōe dānata. ſ. q̄ bo na vſurarij ſint obligata: ⁊ ꝯſentit do. an. q̄ li mita niſi quo ad heredē ⁊ oēm aliū reſpectu re rū ex vſura acq̄ſitarū aut ex pecunia fenebri ti tulo lucratiuo. q2 tenent̄ ſiue vſurariꝰ ſiue eiꝰ hereditas efficiat̄ nō ſoluēdo ſm̄ Jo. in ſum. et vt p3 ex dictis: ſ3 ī alijs rebꝰ ſecꝰ. cū bona vſu rariorum non ſint hypothecata. vt dictum eſt.

¶ Quartū. Si bona defuncti nō ſufficiūt ad re ſti[tuē]das vſuras [n]ō ſ3 heres in foro contentioſo teneat̄ de ſuo ſi nō fecit inuētariū ſm̄ pan. ſ. d. c. tua de mēte ho. in foro tn̄ aīe nō tenet̄ vltra vires hereditatis: q2 talis lex eſt fūdata ſuper p̄ſumptiōe: in foro aūt aīe de oībꝰ credit̄ cōſi ſcēti. Nec obſt. q̄ leges humane ſeruāde ſunt in foro aīe. q2 verū eſt ſi ī eo nō ceſſat rō legis.

¶ Quintū. Si quis autem ſponte ſe obligauit. ad reſtitutionē vſurarū credens bona vſurarij ad iſta ſufficere cū nō ſufficiant. ſm̄. s. bernar. tenet̄ ad omnia. q2 forte alius ſe obligaſſet ꝓ toto niſi ipſe fuiſſet ⁊ ſic dedit damnum credi toribꝰ q̄ nō incurriſſent ſine ſuo facto: ſ3 lap. ⁊ q̄dā alij: vt refert laur. d̄ ridol. dicūt fideiuſ

forē vltra vires hereditarias nō teneri et ſi ſe pncipalē ꝯſtituiſſet: ⁊ hoc habita rōne a tpe p̄ſtite cautiōis: q2 ſi tūc pncipalis erat ſoluēdo etiā ſi poſtea ei⁹ facultates ſint exhauſte aliter quā p reſtitutionē vſurarū nihilomin⁹ remanebit fideiuſſoꝛ obligat⁹ ad oīa. Sȝ lau. ō ridol. ⁊ pau. de elea diſtiguūt. Nā ſi fideiuſſit p ſe obligāte ad reſtitutionē vſurarū ſȝ formā in .c. q̄ꝗ̄ de vſur. li. vi. vt euadat canonicas penas nō teneṫ vltra vires. q2 nec vltra vires reſtituere aut cauere tenebaṫ pncipalis. vt. d. c. q̄ꝗ̄. ſed ſi fideiuſſit p ſe obligāte ad reſtitutionē vſurā ex alia cā ſec⁹. q2 pncipalis obligat⁹ eſt inſolidū lȝ habeat exceptionē inopie vel ſimilē: q̄ qdē exceptio vtpote pſonalis nō porrigiṫ ad fideiuſſorē. Et hec ē optima diſtinctio. Qui etiā ſe obligaſſet ad reſtitutionē vſurarū teneret quātum portāt ſue facultates. lȝ vſurarius ſit non ſoluendo. ſecus ſi fideiuſſit pro ſe obligante.

11 ¶ Undecimo q̄riṫ ſi vſurari⁹ ex pecunia fenebri emit equū vel pdiū ⁊ donauit. ⁊ deinde fact⁹ eſt non ſoluēdo. vtrū is q̄ ſoluit vſuras petere poſſit rē illā: et dicit ray. qd ſic. et ille reddere teneṫ. ex eo. cū tu. q2 ſuccedit hic res loco pcij ſicut ecōuerſo pciū loco rei. ff. de pe. here. l. ſi rē. qd ꝟꝟ. limitat qn talē rē ille habuit ex cā lucratiua: ſec⁹ ſi emiſſet vel ex alia cā nō lucratiua bona fide habuiſſet: ⁊ cōcoꝛ. ho. ⁊ gof. addēs qd ſi res illa ex cauſa lucratiua pueniat. ⁊ poſtea ad aliū ex ſimili cā: ⁊ iſte vltim⁹ fuit ille q̄ potuit petere vſuras liberatus eſt is cui primo data erat vt contra eum agi non poſſit. ff. de act. et ob. l. omnes debitores. et idem hoſt.

12 ¶ 12. q̄riṫ cui reſtituenda ſit vſura: et dico ſm ho. et gn̄alr̄ ei a q̄ qs extorſit vel ei⁹ heredib⁹ et ſi nō inueniant pauperib⁹ eroganda eſt. extra eo. cū tu. Et ſi is cui reſtitui dȝ diſtat cui⁹ expenſis ei mittatur. vide. ō. reſtō. iiij. ⁊ iiij.

¶ Rurſus de vſura. vij. q̄tū ad reſtōnē ſpāliter quo ad cooperantes ⁊ participātes in ea.

VSura. vij. conſiderari pōt quātū ad hoc vt ſciaṫ qūo peccēt vel teneanṫ reſtituere cooperantes in ea. Pro fundamēto aūt hui⁹ ſumēda eſt regula iuris q̄ etiā habeṫ in. c. ſi culpa. de iniur. ⁊ dā. vbi dr qd q̄ occaſionē damni dat: dānū quoqꝫ dediſſe vr̄. Ubi ſciēdū eſt qd pprie occaſio eſt cā inefficax effect⁹ ſicut occaſio ſubmerſionis nauis eſt nauta: ducēs eā ad locū vbi ſubmergiṫ tēpeſtate q̄ pbabiliter puideri nō potuit: et ſic dās occaſionē videṫ dare damnū lȝ realr̄ nō dat: ſȝ ſolū ſi dat occaſionē impꝛopꝛie. i. cām ſufficientē: ſicut occaſio ſubmerſiōis nauis eſt q̄ ad hoc. facit i ea foramē. et dr occaſio directa qn̄ hoc intendiṫ: indirecta vero ſi nō intēdaṫ: ſȝ tn̄ nō ipediṫ ab eo q̄ pt et dȝ. Et ſic dās occaſionē dāni in furto. rapina. vſura. ⁊ hmōi teneṫ inſolidū: qd tn̄ ꝟꝟ. dicit verū in vſurpationib⁹ violētis. nō in vſura q̄ nō eſt oīno inuoluntaria: tn̄ alij verius dicunt hoc verū etiā in vſura quantū ad dāna. lȝ nō quantum ad intereſſe lucri ceſſantis in nō lucroſis.

¶ Pꝛimo ꝟo q̄riṫ vtrū peccet q̄ mutuū accipit 1. q.
ſub vſura: ⁊ dicit. s. Tho. ij. ij. q. lxxviij. qd non lȝ inducere aliquē ad mutuandū ſub vſura: qd intellige niſi ad hoc vt ille deſineret a maioꝛi pctō ſm Inno. lȝ tn̄ inqt ab eo q̄ parat⁹ eſt facere. vt q̄ exercet vſuras mutuo accipere propter aliqd bonū. vt eſt ſubuētio ſue neceſſitatis vel alteri⁹: ſicut etiā lȝ ei q̄ incidit i latrones manifeſtare bona q̄ hȝ ad hoc vt nō occidaṫ. q̄ tn̄ latrones diripiēdo peccāt. Hec ex illo qui p bonū intelligit etiā cōmoditatē tpalē vt ptȝ ibi in ſolutione ſecūdi argumēti. Sup his autē lȝ multi multa dicāt tn̄ quantū colligiṫ ex Ric. in iiij. di. xv. ⁊ s. tho. vbi. ō. ⁊ Inn. ac. Jo. an. in. c. dilect⁹. ō ſimo. ⁊ Paſ. poſt Hoſt. i. c. ſup eo. de vſur. Hug. ⁊ archi. in. c. mouet. xxij. q. j. iſta eſt ꝟitas. Si eñ hoc fiat p ope illicito. puta luxuria. ludo. vel hmōi. ſemp eſt moꝛtale. ſir ſi fiat p licito ſȝ nō neceſſario ſicut ſm Pe. de pal. ſi hoc fiat ad negociādū ex cupiditate lucri ⁊ augēde pecunie cū tn̄ negociatoꝛ hȝ vñ viuat decēter: q2 pctm̄ eſt abſqꝫ neceſſitate nō ſolū iducere ad peccādū: ſȝ et pponere alicui materiā peccādi ſicȝ ſi mulier ſine neceſſitate exhibeat ſe aſpectib⁹ ei⁹ quē ſcit male affectū: ſi ꝟo fiat p licito neceſſario lȝ nō abſolute vel extreme. puta vt decenter negociādo qs viuat ſic lȝ ſm mentē. s. tho. vt dixi: ⁊ ſic eū itellexit ꝟꝟ. ⁊ pe. de palu. qs ſequūtur archi. ⁊ ſummiſte. ⁊ idē ſi fiat p tali neceſſitate alteri⁹ ſm. s. tho. ſȝ ſi fiat pro licito ⁊ neceſſario abſolute. puta q2 alr̄ nō poſſet qs viuere nō ſolū eſt licitū ſic accipe ſȝ et lȝ īducere ad mutuādū ſub vſuris eū cui ſuaderi nō pōt mutuatio gratuita ſm Inn. in. d. c. ſup eo. ſ. vt mai⁹ pctm̄ vitet: qd intellige q2 ille vult ee homicida me⁹ negādo ſubſidiū et ego ſuadeo vt ſit vſurari⁹ qd e leui⁹. Uolēti eñ peccare lȝ ſuadere vt ſaltē min⁹ peccet. di. xiij. duo.

¶ 2. q̄riṫ vtrū reſtituere teneaṫ q̄ inducit ad fe 2
nerādū vel ipedit volētē grat̄ mutuare: ⁊ dico qd inducēs ꝯſulēdo. vl̄ pecuniā mutuādo. vl̄ ꝯhēdo ſocietatē ad fenerādū ſm aliqs teneṫ inſolidū ſi al̄s nō erāt feneraturi al̄s quantū ad eū puenit: ſȝ veri⁹ alex. lōb. ⁊ mo. tenēt indiſtīcte qd nō teneṫ niſi inquātū ad eū puenit. q2 in dādo mutuū ſub vſuris nō dānificaṫ pꝛimus ſed in exigendo vſuras ⁊ idē ꝟꝟ. dicēs ſe credere qd in neutro caſu. i. ſiue erant alias feneraturi

ſiuenđ eũ.nõ teneri niſi quantũ ad eũ ꝑuenit ⁊ ſic quãtũ ad hoc melioꝛ eſt eiꝰ ꝯditio q̃ꝫ ꝑſtantis fauoꝛẽ i rapina vel furto: q̃ tenet̃ et ſi nihil ad eũ ꝑuenit. q꞉ furtũ ⁊ rapina ſunt ſimꝑ l'r ꝯ volũtatẽ dñi ſꝫ vſura venit ad creditoꝛẽ de dñi volũtate. Nec inuenio inq̃t iura dare actionẽ dari ꝯ hmõi iductoꝛes vl' fautoꝛes ad repetẽdas vſuras: ſicut dãt ꝯ illos q̃rũ ope vel ꝯſilio fiũt rapine vl' furta: lꝫ nihil ad eos ꝑuenerit. Pꝛia tñ opinio vĩ tutioꝛ ⁊ eã ſeq̃t̃ Pe. de. pa. ſꝫ ſcõa verioꝛ imo ſꝰa maxie vbi accipit̃ mutuũ ad vtilitatem potiꝰ q̃ꝫ ad arduã neceſſitatẽ: ⁊ hãc vr̃. s. tho. tenere. ij. ij vbi. s. art. vl. ad. vlimũ vbi eũ qui dat pecuniã vſurario nõ hñti alias vñ vſuras exerceat vel hac itẽtiõe vt ꝑ vſuras lucret̃ dicit ꝑticipẽ culpe: ⁊ de reſtõe tacet. Qui ꝟo impediuit volẽtẽ gratis mutuare ſꝫ ꝟ ꝟ. tenet̃ q꞉ indebite vtilitatẽ ꝓximi ipediuit ⁊ ei dãnũ adduxit. Et idẽ itellige de ipediẽte ꝯ aũ licitũ reducẽdo illum ad vſurariũ. Cõcoꝛ. mo. Et idẽ dic de ꝯfeſſoꝛibꝰ q̃ abſoluit vſurarios aut recipiunt ad ſacramẽta vel ſepulturam: q꞉ tenent̃ reſtituere ſi ex denegatione talium fuiſſet facta reſtitutio.

3 ¶ Tertio q̃rit̃ vtꝝ ꝓſonete ſiue mediatoꝛes in fenoꝛe peccẽt ⁊ reſtituere teneant̃: ⁊ dicit arch. poſt Gir. Odo. q꞉ ꝯſiderãdo opꝰ iſtoꝛũ ex ꝑte accipiẽtiũ mutuũ dupl'r peccare pñt. ſ. q̃rẽdo pro his q̃ nõ idigẽt ⁊ eſt moꝛtale: q꞉ coopant̃ peccãtibꝰ moꝛtal'r. xj. q. iij. q̃ ꝯſentit. iuxta dicta. s. §. j. ⁊. ij. Et i neceſſitate iducẽdo ad mutuandũ ſub vſura retinẽtẽ. ar. de homici. ſicut dignũ ⁊ lucrum ide ꝑceptũ pauꝑibꝰ erogandũ eſt ſꝫ eos: qꝺ itellige de ꝯſilio: q꞉ eſt turpiter datũ ⁊ acceptũ iuxta dicta. s. reſtõ. iiij. § j. Cõſiderãdo ꝟo ex ꝑte mutuãtiũ ſi q̃dẽ mediãt ꝓ vtilitate accipiẽtiũ mutuũ nõ peccãt: ⁊ multo minꝰ reſtituere tenent̃ q꞉ vtunt̃ malo vſurarij ad bonũ indigẽtis: ⁊ lucrũ ſuũ licite retinẽt ſicut etiã ⁊ mercatoꝛes ſe exercẽtes ꝓ alijs aliquid ſm moꝛem mercatoꝛũ retinẽt licite ꝓ laboꝛe niſi oſtenderent ſe gratis velle ſeruire: quia tũc eſſet fraus aliquid retinere ſi ꝟo hoc faciũt ꝓ vtilitate vſurarij peccant moꝛtaliter cooperando ad vſurã ⁊ ſi aliter nõ fuiſſet vſura ſecuta: ſunt opiniões Naꝫ tenent̃ inſolidũ ſm dictũ Girar. ⁊ gl. in. l. ſi ſciẽte. ff. ad. l. põp. de pari. ⁊ Bar. ⁊ Au. ibidẽ ⁊ facit. l. is cuius ope. in prin. ff. de adul. Bal. autẽ in ti. de cõtrouer. feu. ter. § ſimiliter. dicit qꝺ non: ⁊ idem ꝟ ꝟ. gloſ. in. c. michael. de vſur. ⁊ eſt verius loquẽdo de pꝛoſonetis ſolũ cooperantibus ad mutui dationẽ. iuxta dicta. § pꝛioꝛe ſi autem cooperantur in exigendo vſuras vt factoꝛes vera eſt pꝛima opinio diſtinguendo: vt. § ſeq. ⁊ idem ſi inueniunt cautas fictiones: quibus vſure ſoluantur: quia dat cauſam damni efficacem.

¶ Quarto q̃rit̃ vtrũ teneat̃ is q̃ vſuras accepit noie alieno vt tutoꝛ curatoꝛ vl' ꝓcuratoꝛ: et dico q꞉ exigẽs noie aliẽo ẽ duplex. q̃dã. ſ. apꝺ quẽ reſidet q̃ſi ꝑncipalis autoꝛitas dñi. vt q꞉ cũ eo ꝯ hit̃ ⁊ ipe taxat ꝑciũ ⁊ cogit ſoluere: q̃dã ꝟo eſt miniſter tm̃ ſiue merꝰ executoꝛ. puta q꞉ ñ taxat ꝑciũ nec cũ eo ꝯ hit̃. ſꝫ ſolũ pecuniã. manualiter tradit: ⁊ recipit pignꝰ ac pecuniã. Primꝰ moꝛtaliter peccat ⁊ reſtituere tenet̃ in ſubſidiũ. i. ſi ꝑncipalis in cuiꝰ vtilitatẽ verſum eſt nõ ſoluit: q꞉ nõ põt aut q꞉ nõ vult: q꞉ iſte dat cãm efficacem dãni q̃ eſt i exactiõe vſurarũ ⁊ nõ in mutuatiõe de iniu. c. ſi. Secũdus moꝛtal'r pecat ſꝫ reſtituere nõ tenet̃: qꝺ intelligẽdũ eſt niſi aliq̃d ad eũ ꝑuenerit. vel cooperatꝰ ſit ad exactionẽ: q꞉ teneret̃ ꝓpter cãm damni datã. de iniur. c. ſi. Ita tꝫ Ray. Gira. Odo. ꝟ ꝟ. Pe. ꝺ pa. Bar. brixi. in. c. ſicut nõ ſuo. diſt. xlvj. vt illi iponit ſum. cõfe. ⁊ vt vr̃ hñ ꝑ verbũ qꝺ addit in ſum. ſua dicẽs qꝺ ille in cuiꝰ vtilitatẽ verſum eſt tenet̃ ꝑncipaliter alter vero in ſubſidiũ. l. ex hoc edicto. § j. ff. de eo ꝑ quẽ fac. erit. ⁊. l. eleganter. § pen. ff. de do. Pañ. aũt in. c. michael. eo. ti. poſt Goſ. ⁊ alẽ q̃s alios tꝫ qꝺ etiam in pꝛimo caſu teneat̃ q̃s ſi pꝛincipalis non ſit ſoluẽdo. q̃ſi velit dicere qꝺ nõ tenet̃ ſi pꝛincipalis poſſit ſoluere et ſi nõ velit. Si aũt ſoluit is cuiꝰ noie accepte ſunt vſure ceteri liberant̃: niſi q̃d ꝑuenerit ad eos: q꞉ de eo tenebunt̃ pꝛincipali. Et idẽ dicẽdũ eſt de extoꝛquẽte noie alieno ⁊ partiario in quota: q꞉ tenet̃ ſꝫ Jo. de ligna. ⁊ intellige inſolidũ: ſꝫ tñ in ſubſidiũ reſpectu ꝑtis cũ nõ cõtingẽtis. Et idẽ de ꝯſulibꝰ alicuiꝰ artis exercẽtibꝰ vſuras noie artis. Et idẽ qñ tutoꝛ vl' curatoꝛ exigit vſuras ꝓ pupillis ex ꝯ ctibꝰ vſurarijs factis a patre pupilli: et ſic de ſimilibus. Adde tñ ꝑdictis qꝺ ſingulariter no. Monal. in ſum. ſ. quod dãtes pecuniam dñi ſui ad vſuram de eius mãdato gñali tenẽtur reſtituere dño nõ reſtituere tanquã ꝑncipales i hoc: q꞉ in eoꝛũ optiõe erat mutuare ⁊ non mutuare: adde itẽ q꞉ cooperantur in exactione vſuraꝝ: ſed ſi tales de ſpeciali mãdato dñi dicẽtis mutuare Petro. x. libras ad vſurã noie meo mutuent lꝫ peccẽt. tñ reſtituere nõ tenẽt̃. Et hoc ſequitur Jo. de lig. ⁊ Lap. Pene tñ negligẽtiũ in reſtitutione vſurarũ non ligãt iſtos: puta q꞉ nõ eoꝝ cõfeſſiones non audiant̃: ⁊ qꝺ nõ valeant eoꝝ teſtamẽta nec ſepelientur ſm Ge. Adde etiã ſꝫ ꝟ ꝟ. q꞉ is q̃ gerẽdo negociũ alterius ſine eius mãdato fenerat̃ ad opus eiꝰ reſtituere tenet̃ lꝫ nihil ꝑuenerit ad eum: quia fuit autoꝛ ⁊ miniſter contractus vſurarij.

5 ¶ Quinto q̃rit̃ vtrum pupillus pꝛo quo tutoꝛ multos contractus vſurarios fecit teneatur re

13 ¶ Decimotertio querit̃ vtrũ lucrũ factũ ex pecu nia quã famul⁹ accepit mutuo noĩe dñi ſui ſit fa muli aut dñi. ⁊ dico ſm Sco. qd̃ eſt dñi. ſ. ſi famu lus eſt adeo pauper qd̃ reſtituere nõ potuiſſet pe cuniã ſi pdita fuiſſet teneret̃ tñ ei dñs prouidere de cõpetẽti ſalario pro induſtria ſecus ſi eſſet di ues: ⁊ nõ intẽdiſſet dñm ſuũ dãnificare ex amiſ ſiõe pecunie: qꝛ hoc caſu pecunia ſtat piculo ſuo.

14 ¶ Decimoquarto querit̃ vtrũ ſocij vſurariorũ fa muli ſerui ſeruitores filij ⁊ hmõi qui alieno noĩe exercuerũt vſuras poſſint illis inuitis ad quãti tatẽ acquiſite vſure pecuniã ſurripere ⁊ reſtitue re: ⁊ dicit. ſ. Ber. qd̃ ſic ſm quoſdã: qꝛ vr̃ iuſtũ vt que illorũ cauſa iniuſte ablata ſunt de lege natu re poſſint illa ſatiſfacere ne ipſi de pprio ſatiſfa cere teneant̃ qd̃ intellige in foro cõſciẽtie mõ nul lũ ſequat̃ de illis incõuenientib⁹ de quib⁹. ẽ. furtũ .§.xu. Et facit qd̃ no. Bal. in. l. etiã. C. de fideicõ. vbi tenet qd̃ tutor ⁊ executor teſtamenti poſſent reſtituere vſurã vel alia male ablata ſine ſpecia li mãdato qꝛ dicunt̃ facere ex neceſſitate ⁊ alleg. gloſ. quã dicit ſingularẽ in. l. preſes. C. de trãſac. qꝛ intereſt pupilli talem pecuniam non habere.

¶ Rurſus de vſura. viij. quantum ad partici pantes aliquid de ea.

Uſura octauo cõſiderari põt quantuꝫ ad participãtes de ea: ſcꝫ comedẽdo. reſtiẽdo iburſando vl' alr̃ accipiẽdo.

1. qd̃ ¶ Primo aũt querit̃ vtrũ liceat acci pere ſeu acceptare aliqd̃ de bonis vſu rarij p donũ vel comedẽdo aut emẽdo vel hmõi ⁊ diſtinguo. Nã ſi accipit̃ in ſpẽ res data p vſu ris q̃ nõ trãſiuit i dñiũ vſurarij iuxta dicta. ẽ. vſu ra. vj. §. indiſtincte reſtituere tenet̃ qui accipit ſi extat. vt no. Bar. in. l. rẽ quã in ſi. C. de iu. do. nec põt eſtimationẽ dare cõtra voluntatẽ dñi. l. u. in princ. ff. ſi cer. pe. ⁊ tex. eſt clar⁹. xiiij. q. vj. ſi res. ⁊ in. c. cũ tu. de vſu. Si vo accipit talẽ rẽ ſꝫ aliã di ſtinguo. Nã ſi vſurari⁹ cũ talia q̃s accipit eſt nõ ſoluẽdo ſi hoc ſit reſtituere tenet̃: qꝛ dat dãni cãꝫ efficacẽ: ſi vo dubitat an ſit nõ ſoluẽdo: ſi res ad huc extat tenet̃ ne p re tpali aĩaꝫ ponat in diſcri mine ſm Alex. iiij. parte ſi vo ignorat ⁊ pbabil'r credit eũ de bõis ſuis dare nõ tenet̃ de cõſumptis bona fide durãte: ſꝫ ſolũ de extãtib⁹ ea recedẽte niſi in quãtũ fact⁹ eſt forte locupletior. Si vo cũ talia accipit vſurari⁹ erat ſoluẽdo nõ tenet̃ etiã ſi poſtea ex alia cã factur⁹ eſt nõ ſoluẽdo: niſi eẽt res habita vel empta ex pecunia vſuraria q̃ ſi ha buit titulo lucratiuo poteſt ille ex cuius pecunijs ẽpta eſt de equitate canonica ab eo aduocare of ficio iudicis vt patet p gl. ⁊ doc. in. d. c. cũ tu. l. ſi. addito tñ qd̃ dicit Ho. ⁊ Gof. qd̃ ſi talis res etiã ex cã lucratiua peruenit ad illũ qui ſoluerat vſu ras liberat⁹ eſt is cui pri⁹ fuerat donata. l. oẽs de bitores. ff. de ac. ⁊ obli. ⁊ etiã vſurari⁹: ſi vero ha buit titulo oneroſo nõ tenetur reſtituere quãuis poſtea efficiatur non ſoluendo. Ex his patet ad multas queſtiones ſequentes.

¶ Scd̃o querit̃ q̃d de vxore vſurarij vel raptoris 2 que comedit de vſuris vel rapinis: vel male acq̃ ſitis aut reſtitutiõe obnoxijs qui oĩa q̃tũ ad hoc quo ad deũ equipollẽt ⁊ dico ſm Arc. poſt Ray. in ſum. qd̃ tenet̃ de oĩb⁹ que ſic cõſumit qd̃ limita primo niſi vtiliter gerat negotiũ ſpoliatorũ mo nẽdo vſurariũ ad reſtitutionẽ: quia quãdiu huic correctiõi inſiſtit cõtinue opportunis horis licite recipit expẽſas ſm Rod. ff. de neg. geſt. l. ij. ⁊. l. põ poni⁹ qd̃ vr̃ verũ ſi ſit aliqua ſpes emendatiõis imo ſm aliquos licet videat̃ deſperat⁹ nunq̃ eſt deſperandũ de correctiõe: nõ tñ poſſet p vna cor rectiõe vel duab⁹ toto anno de talib⁹ viuere. ſm eũ: ⁊ cõcor. vl. v. v. ⁊ Hoſti. ſcd̃o limita ſm Ray. niſi ibi eſſent aliqua de iuſto ex q̃b⁹ viueret etiã ſi talia diſcerni nõ poſſent: vel ſi poſſent marit⁹ nõ pmittit ſm Arch. limita tertio niſi quãdiu ma ritus eſt ſoluẽdo ſm Alexã. lom. ⁊ Rod. iuxta di cta in. §. priore. ¶ Si aũt ceſſent oĩa predicta ha bet remedia multa. ¶ Primũ vt victũ ſibi aliũde querat. ¶ Scd̃m vt interpellet epm cogere mari tũ ad ſe paſcendũ de iuſto aut de licẽtia ei⁹ viue re de incertis ſi qua ſunt. di. lxxxviij. eps qd̃ intel lige ſi maritus eſt ſoluẽdo certa. ¶ Tertiũ eſt vt ſi aliter facere nõ põt viuat de rapto qꝛ neceſſitas nõ habet legẽ de cõſe. di. v. diſcipulos ſed tñ te netur parce viuere ⁊ cũ aĩo reſtituendi ſi poterit. ¶ Quartũ vt rehabeat dotẽ et paraphernalia: et dãdo honeſte perſone inde ex iuſto lucro viuat. de do. inter vi. et vxo. per veſtras. In omnib⁹ ta men predictis tenetur debitum reddere viro niſi aliud ſubſit impedimentũ. ar. xxxiij. q. v. ſi dicat.

¶ Tertio queritur quid de filijs ⁊ familia vſura 3 rij: ⁊ dico qd̃ Archi. poſt Gerar. Obdo. diſtiguit. Nam ſi vſurarius eſt ſoluẽdo ⁊ aliqua habet vl tra obligata ad reſtitutionẽ de illis viuere poſ ſunt: ſed ſi nõ eſt ſoluẽdo quicquid p victu vel ali ter accipiunt reſtituere obligantur: qꝛ efficaciter faciũt cũ impotẽtẽ reſtituere. ¶ Excuſari tñ tales ⁊ cõſiles poſſunt pp̃ter q̃nq₃. ¶ Primo pp̃ter pro curationẽ. ſ. ſi cãm expoliator agũt: vt. §. priore. ¶ Scd̃o pp̃ter recõpẽſationẽ. ſ. qꝛ tñ ei reſtituunt quãtũ accipiũt vt emptor ⁊ cõmutator et ſeruiẽs in mercãtijs ⁊ hmõi laetis augẽdo ſubſtãtiã ei⁹. ¶ Tertio pp̃ter reſtitutionẽ. i. ſi ſe reſtituturos p ponãt ⁊ ad hoc ſe habituros facultatẽ probabili liter ſperãt. ¶ Quarto pp̃ter ignorantiã. ſ. neſciẽ do rẽ eſſe vſurariã nec habẽdo cauſam hoc ſcien di. ¶ Quinto propter neceſſitatẽ: vt qꝛ filij ⁊ filie in tali ſunt etate qd̃ aliter viuere non poſſent.

¶ Quarto q̃rit̃ quid de filia vſurarij dotata di 4

co iuxta predicta maxime.§.ſ.quod ſi rem habuit
datã in ſpẽ pro vſuris tenet indiſtincte reſtituere
ſm modificationẽ dandã.ſ.§.vlti.de pignoribus
emptis:ſi vo habuit alia nõ tenet niſi per hoc pt
ſit fact⁹ non ſolu'do:ꝛ hoc ſm Rod.ſi gener ſcie
bat:qꝛ ſi ignorabat nihilomin⁹ ſm eũ ꝛ ᵭᵭ.po-
terit dotẽ pmiſſam accipe et retinere etiã ſi poſt-
ea ſciat qꝺ ſit nõ ſolu'do qꝺ ſequit' ſupple. ꝛ ꝯſe.
ac piſa.ſed veri⁹ ſum.ang.dicit ſibi non placere:
qꝛ nullo iure probat' niſi.ſ.in bona fide dotẽ con
ſumpſiſſet et nõ põt fact⁹ locupletior:ſi vo p hoc
nõ eſt fact⁹ nõ ſolu'do ſed poſtea ex alia cã non
tenet gener:qꝛ dotẽ hꝫ ex titulo oneroſo:nec ſo-
luto mrĩmonio tenebit' filia ſm Fede.cõſ.xlſ. qꝛ
lꝫ tunc habeat dotẽ ex cã lucratiua qꝛ tñ illa non
eſt pecunia q̃ trãſiuit in bonis mariti ideo nõ te-
net:ꝛ ita tenet ſum.ang.Et lꝫ do.Ant.ꝛ Pan.et
Pe.de anc.videant' tenere qꝺ imo tenet:qꝛ lꝫ nõ
ſit illa pecunia data:tñ ſuccedit loco ei⁹: qꝛ dos
eſt ꝗd vniuerſale:vt no. Bart.in.l.ſ.ff.ſolu. mat.
et in vniuerſali vna res ſuccedit loco alterius. l.
imperator.ff.de lega.ij item qꝛ mulier nõ hꝫ quar-
tam ſuã.l.legitimã niſi deducto ere alieno.l. pa-
pinian⁹.§.iiij.de inoffi.teſt.tñ opinio iſta pcedit
de eq̃tate:ſꝫ opi.Fede.q̃ loquit' qñ filia nõ eſt he-
res vt vera de rigore iuris ꝛ ita ſentit ſum. ro.ni
ſi eſſet poſſeſſio empta ex pecunia vſuraria ꝛ da
ta p dote per.d.c.cũ tu.Quã qui vult ſuſtinere fa
ciat tria ꝓſuppoſita:q̃ et ipſe Fed.facit primũ qꝺ
iſta filia nõ erat heres:ſcꝺm qꝺ pater ei⁹ dotẽ nõ
dedit in fraudẽ creditorũ: tertiũ qꝺ hec filia non
recipit pecuniã vſurariã ab heredib⁹ mariti: ſed
marit⁹ eã accipit ideoq̧ ſibi imputet ſi pecuniã
alijs debitã ipſe accepit de ſua ꝓpria fuit dos mu
lieri reſtituta:maxime cũ pecunie vſurarie dñiuꝫ
tranſeat in accipientẽ lꝫ cõpetat repetitio: maxi-
me ſi eſt pmixta alteri:qꝛ mixtiõe dꝛ cõſumi.ff.de
ſolu.l.ſi alieni.ideoq̧ mulier nõ tenet. Nec obſt.
c.tua.de vſur.nec cap.ſi.de ſepul.qꝛ ibi intelligit'
de filijs extraneis qui ſunt heredes. Non ob.etiã
ſi dicat' qꝺ mulier recipit pecuniã cum onere ſuo:
qꝛ pecuniã quã recipit ab heredib⁹ mariti nõ eſt
onerata nec debita his q̃ pri ei⁹ ſoluerũt vſuras
lꝫ pſona patris eſſet obligata.Et poſito qꝺ bona
vſurarij eſſent tacite obligata : non tñ bona gñi
maxime poſt mixtionem pecunie: qꝛ ex hoc facta
eſt ſua poſito qꝺ eſſet pſonaliter obligat⁹ credito
rib⁹ ſoceri. Nec obſt.d.c.cũ tu. de vſu. qꝺ loquit'
de poſſeſſiõib⁹ emptis ex pecunia vſuraria: quia
iſta non recipit pecuniã vſurariã:nec rem emptã
ex illa ꝛ pterea illa decretalis nõ dicit bona vſu-
rarij eſſe tacite obligata ſꝫ qꝺ ſi nõ hꝫ vnde reſti-
tuat vẽdant' poſſeſſiões empte ex pecunia vſura-
ria:vt de pcio ſatiſfiat qꝫ certe idẽ eſſet ſi fuiſſent
alias ex licita pecunia empte. Hec ex Fed. q̃ etiã
videt' tenere qꝺ licet gener fuerit in fraudẽ: tamẽ
ſecus eſt in eo qui ab ipſo bona fide accipit.

¶ Quinto q̃rit' qꝺ faciet gener aut filia qui dotẽ 5
habuerũt de reb⁹ in ſpẽ datis pro vſuris aut
cũ ſocer eſſet nõ ſolu'do:ꝛ dicit Gerar.Odof.qꝺ
ille p quẽ nõ ſtat quin reſtituat' excuſat' in cõſciẽ-
tia:qꝛ vnus ſine altero reſtituere non põt durãte
matrimonio et ſi mulier premoriat' pſtet' viro
et filus de reſtitutiõe. Remediũ tñ eſſet vt etiã pa
tet et dictis ſi pater eſt ſoluendo p certis ꝛ habet
multa alia incerta : qꝺ epſ ei dotẽ tanq̃ pauperi
concedat ſi nõ eſt in rebus in ſpecie habitis pro
vſuris:aut componat cum creditoribus.

¶ Sexto querit' quid de famulis vſurarij an.ſ.li 6
cite viuãt de bonis ei⁹ ꝛ ſalariũ recipiãt:ꝛ dico
qꝺ ſi ꝓpter hec nõ ſit impotẽs ad ſoluendũ nihil
eſt dubiũ qꝺ poſſunt ſꝫ ſi ille nõ ſit ſolu'do diſtin-
guit. Nã ſi ſeruiũt ei ad mẽſam vel ad aſſociãdũ
aut generaliter ad aliquid ex quo vſurario lucrũ
nõ reſultat idẽ eſt iudiciũ ſicut de vxore:nec poſ-
ſunt talia percipere:ſed reſtituere tenentur quod
limita niſi ſalariũ pfuiſſet vſuris:ꝛ multo ma-
gis ſi ſeruiũt inutiliter ſicut circa canes ꝛ accipi
tres:ꝛ idẽ eſt de vendẽtibus ei res ad guloſita
tẽ vel pompã ſpectãtes:quia dãt cauſam efficacẽ
nõ reſtituendi ꝛ facit.l.ait pretor.ff.de his que in
fraudẽ credi.ꝛ.l.ſi.ff.de eo per quẽ fac.erit. Siue
ro ſeruiunt ei vtiliter:puta colendo agrum:edifi
cando domũ:habendo rerũ curaꝫ:ꝛ generaliter
in eo ex quo vtilitas reſultat vſurario:tunc ſi ta
lis vtilitas eſt equalis predictis:que percipiunt
licite percipiunt:quia per hoc non ſit impotens
ad ſoluendum:ſi tamẽ acciperet rem in ſpecie ha
bitam pro vſuris tenentur.

¶ Septimo queritur vtrũ liceat creditori recipe 7
re ab vſurario pecuniã quã illi mutuauit:ꝛ dicit
ᵭᵭ.quod ſic:ſi bona fide mutuauit:vt ex illa cõ-
modũ ſuum faceret ꝛ lucrando forte ſe liberaret
etiam ſi alias non ſit ſoluendo:ꝛ ſimiliter ſi igno
rabat probabiliter quod vellet eam inutiliter cõ
ſumere ſm Pet.de pa.ꝛ Aſten.ꝛ Hoſ.ſed ſi alia
cauſa ſcienter credidit:puta ad luduꝫ in alea vel
ad dandum meretrici non poteſt eam recipere:ꝛ
ſi recipit reſtituere tenetur.

¶ Octauo queritur vtrũ creditor vſurarij ex cõ- 8
tractu vel quaſi:aut ex maleficio vel quaſi poſſit
ab eo accipere quod ei debet':ꝛ dicit ᵭᵭ.ꝛ alex.
lom.quod ſic:dumtamen rem vſurariam furtiuã
aut raptam non recipiat in propria ſpecie:intel-
lige etiam ſi vſurarius non ſit ſoluendo:quia lo-
quuntur indiſtincte:ꝛ ſi eſſet ſoluendo non eſſet
dubium.

¶ Nono queritur vtrum miniſtrantes vſurario 9
neceſſaria ad vitã poſſint recipere mercedẽ ſi ille
nõ ſit ſoluendo:ꝛ dico quod quicquid ſit quãtuꝫ

ad forū cōſcītioſum: de quo gloſ. in. c. q2 in oībus de vſur. tñ in ɔſciētia pñt niſi ſint tales qui ex p̄cepto tūc elemoſynā facere teneant̄: q2 ⁊ ipſe vſurarius ex vſuris pōt neceſſaria ꝑcipere licet parce ⁊ cū timore ſi aliter viuere non poteſt.

10 ¶ Decimo querit̄ vtrū locātes domos vſurario ad fenus exercēdū poſſint recipe pēſionē: ⁊ dico qd licet ſint ꝑticipes olim pctōꝝ q̄ in eis ex fenore ꝑpetrant̄: nihilominꝰ rōne cōtractꝰ locatiōis in quo lucrū trāſfert̄ in locātē: poſſent tale lucrū retinere: qd ſum. ro. limitat niſi ſit nō ſoluēdo ſed verius de mēte dd. ⁊ alex. lon. etiam ſi nō ſit ſoluēdo: vt ſupra. §. vij.

11 ¶ Undecimo querit̄ vtrū ꝑdicatores eūtes ad raptores: vt eos ad pniam ⁊ reſtitutionē inducant poſſint comedere de rapina. ⁊ dicit Ray. qd ſic. ſiue inducāt ꝑdicatiōe gñali ſiue ſuaſione ſpāli. maxie ſi cōmode inuenire nō pñt apd alios ḋſen. excō. cū volūtate qd intellige cū moderamine et ſi correctio ꝓbabilit̄ ſperet̄ ⁊ ſi ꝑꝑ hoc nō ſubtra

12 hat̄ facultas reſtituēdi in totū vel ꝑ ꝑte magna.

¶ Duodecimo querit̄ quid de dñis ſciētibus ſubditos nihil habere preter vſuras ⁊ ad reſtitutionē eorū bona nō ſufficere accipiūt multa ab eis ⁊ dico ſm rodē. qd tenent̄ ad reſtitutionē ſi ex cauſa lucratiua percipiūt: poſſunt tñ accipere ab eis

13 qd ſibi debent ſicut ⁊ alij creditores.

¶ Decimotertio q̄rit̄ vtrū reſtituere teneant̄ qui eleemoſynas ſuſcipiūt ab vſurarijs: ⁊ dico qd nō ſi ſunt ſoluēdo quo ad certa niſi accepiſſent rem datā in ſpecie ꝑ vſuris alias tenent̄ niſi eſſent in caſu quo creditores eis dare tenerent̄: q2 que accipiunt ſunt creditoꝝ. Et idē dič de tyrānis qui habent multa reſtituere.

14. ¶ Decimoquarto querit̄ vtrū liceat emere pignora ꝑdita apud vſurariū: ⁊ dico de hoc me diffuſe recitaſſe in au. ro. caſu. xix. nihil concludēdo niſi qd rōne dubietatis oībꝰ talis emptio diſſuadēda eſt: ſ3 tñ nolēti deſiſtere nō eſſe denegādā abſolutionē: nec poſt factū reſtitutionē imponēdā. Nūc autē dico qd opinio que ibi aſſcribit̄. s. Tho. ſm aliquos qd in vſura dñiū trāſfert̄ nō eſt. s. Tho. vt ſupra vſura. vſ. §. ſ. nec eſt vera vt ibi patuit maxime quo ad pignora q2 hoc caſu r̄ ꝑdi ex pacto legis cōmiſſorie ꝙ pactū reprobat̄ in pignore. C. de pact. pig. l. fi. Nūc igit̄ determinās dico qd ea emere nō licet ſ3 tenent̄ emētes ſicut ⁊ emētes rez furtiuā aut raptā: ⁊ ſm eādē diſtinctionē de qua ſupra emptio. §. iiij. excepto qd retinere poterūt id quod veriſimiliter vſurarius ſuper illo pignore mutuauit: ⁊ ſi dñs pignoris nō extat vel non pōt inueniri nō eſt neceſſe dare pauperibꝰ niſi illud plꝰ qd valet vltra ꝑciū quo ab vſurario empta eſt ſm ſum. Ang. aut veriꝰ illud plus qd valet vltra mutuū ſup eo datū. Ad motiua aūt q̄ in aur. ro. vbi. s. tāgunt̄ patet ex dictis. s. vſura. vſ. §. ſ.

¶ Rurſus de vſura. ix. q̄tū ad manifeſtos vſurarios ⁊ penas eorum.

Uſura. ix. cōſiderari poteſt q̄tū ad vſurarios manifeſtos ⁊ eorū penas ad quas infligēdas quis ſit iudex ſunt opiniōes. Nā archi. in ca. quid dicam. xiiij. q. iiij. ponit diuerſas opiniōes ⁊ approbat eam que eſt lau. hu. ⁊ Hoſ. ſ. qd cōtra laicū laicus iudex ⁊ cōtra clericū eccleſiaſticus qd etiā tenet Jo. cal. pro quo vide Pañ. in. c. poſt miſerabilē. e. ti. vbi no. iudicē laicū aliqñ ſe intromittere de vſur. gl. vo in de. diſpēdioſaz de iud. vr̄ ſentire qd ſolꝰ iudex eccleſiaſticus habet iudicare. pau. aūt in cle. ſ. de vſur. diſtinguit dicēs primā opinionē procedere vbi nō refert̄. q. an id qd petit̄ ſit vſura: ſ3 eſt queſtio de ſoluto vel nō ſoluto: ſcḋam vero vbi eſt q̄ſtio an id qd petit̄ ſit vſura vel nō: ⁊ idē Jo. de li. ⁊ fede. ⁊ vt videtur bal. vt refert archi.

¶ Prio aūt q̄rit̄ qd ſit manifeſtꝰ vſurariꝰ: ⁊ dico q̄tū colligit̄ ex Jo. an. ⁊ Pañ. in. c. q2 in oībꝰ e. ti. ⁊ Jo. an. ⁊ Archi. in. c. prīo de vſu. lib. vſ. qd eſt primo is q̄ eſt vſurariꝰ notorius de iure: puta q2 cōuictꝰ vel cōdēnatꝰ de vſuris ſeu corā iudice ſpōte cōfeſſus. c. cū olim. ⁊. c. ſup quibuſdā de vb. ſigni. ¶ Scḋo qui eſt notoriꝰ de facto notorietate facti. puta q2 tenet altare paratū vel mutuat in camera oībꝰ volētibꝰ ſicut meretrix in proſtibulo patet cuilibet: arg. de cohabi. cle. ⁊ mulie. tua. ⁊. c. fi. ⁊ ita dicit Bar. in. l. ij. ff. de fur. ⁊ Bal. i. l. heredes palā. ff. de teſt. ¶ Tertia ſm gl. in. c. ij. de vſu. li. vſ. qñ qs corā ſacerdote ⁊ teſtibꝰ cōfeſſus eſt in articulo mortis ſe eſſe vſurariū: ⁊ mādauit reſtitui vſuras ⁊ libros reſignauit quā gloſ. fed. cōſi. vij. dicit verā. qd ſi ſic cōcurrūt oīa cōtēta i ea alias ſola ɔfeſſio extraiudicialis nō facit aliquē eſſe manifeſtū vſurariū de ſen. excō. venerabilibꝰ §. ſecus. li. vſ. nec ſolū mādatū de vſuris reſtituēdis in gñe vel illis ꝑſonis que ꝓbauerint ſe illas ſoluiſſe: q2 tūc nō ſimpliciter fatet̄ ſe vſurariū: ſed mādat vſuras reſtitui ſi apparuerint: ⁊ ita tenet An. de peru. in cōſilio qd incipit Antē. miles: imo plꝰ dicit. ſ. ꝙ ſi quis cōfeſſus fuerit publice ſe eſſe vſurariū manifeſtū in teſtō: tñ illa cōfeſſio nō inducit notoriū iuris aut facti: nec pōt dici qd illo tūc cū teſtat̄ aut ſepelitur fuerit vſurariꝰ manifeſtus ex illa cōfeſſiōe: vñ oportet qd cōcurrant oīa cōtēta in illa glo. Alias aūt manifeſti: ſed nō aliquo illoꝝ triū modoꝝ ſed aut per famā tantum aut alio modo a predictis nō. incurrūt ipſo iure penas infra poſitas ſm cōmuniter doct. niſi publicentur per ordinariū loci: ad quā publicationē faciēdā ſufficiūt certa argumēta cū fama. d. c. tua ⁊ licet nullus appareat accuſator nihilominus ordinarius procedere poteſt ex officio.

¶ Secũdo querit vtrũ ſit public⁹ vſurarius qui publice vendit rē ad tp̄s pluſquã ad numeratum vendi poſſit precio rigido ꝛ ſummo: ꝛ dico quod ſic: qꝛ dicit Panoꝛ.in.c.ad noſtram.de emp.ꝛ vē di.qđ ſi eſt publicũ ꝛ indubitatũ qđ plus quis vē dit ad credentiam quam pro precio ſtatim ſoluē do.teſtamentum ci⁹ nullum eſt ipſo iure propter diſpoſitionem.c.q̃q̃ de vſur.lib.vſ.qꝛ tales ſunt vſurarij:vt patet in ſimili in.c.nauiganti.eo.titu. ꝛ ſunt publici:ex quo publice hoc exercent: vt pꝫ in libꝛis eoꝛum. Nec ob.quod ſunt ficti: quia in d.ca.ad noſtram.pena contra vſurarios ſtatuta exercetur etiam contra fictos vſurarios:quoniaꝫ in veritate ſunt vſurarij:ꝛ facit.l.nõ dubiũ.C.đ legi.

3 ¶ Tertio querit vtrũ poſſit aliq̄s publicari vſurarius poſt moꝛtē: ꝛ dico qđ ſic. Nã fede.in cõſ. vuj.ꝛ ſequit Paſi.in.c.cum in dioceſi.de vſur.dicit qđ lꝫ quis in vita non fuerit declaratus vſurarius ꝛ fecerit teſtamentũ:nihilominus poſt moꝛtem poterũt fieri ꝓbatiões ad declarãdũ qđ erat manifeſtus: ꝛ ita tenet Joan.an.in.c.j.de vſur.li. vſ.in nouel.ꝛ Se.ibidem.ꝛ oẽs iſte erũt bone pꝛobationes.puta ſi differebat ſolutionē vt plus venderet: vt in.c.in ciuitate.de vſur. Item ſi emit poſſeſſiões cũ pacto retrouẽdẽdi maioꝛi ꝑcio.vel ſm Bal.in.c.pꝛimo de feu.dat.in vi.le.cõ.quando emit cum pacto de retrouẽdendo poſt q̄nqueniũ: ꝛ nõ añ:ſi eſt cõſuet⁹ ſimiles ꝯtus facere ꝓſumit vſurari⁹.ar.c.illo vos de pig. Itē quãdo facit facere cõfeſſionē corã epõ qđ inſtrm eſt de vero et puro capitali:qꝛ cenſet colluſio in fraudē vſurarũ preſumptiõe ꝓfati.c.illo vos ſcđm Bal.in.l.j.C. de collu.de te.qđ.c.in hoc ar.ꝓualet cõfeſſioni.et ſic fuit obtentũ corã epõ tudertino ꝯ vnũ q̄ multas tales cõfeſſiões fecerat fieri. Itē quãdo pars dicit in inſtrumẽto qđ nõ ꝑ ſimulationē ſꝫ ꝑ verã veritatē talem ꝯtũ facit oꝛit ꝓſumptio vehementiſſima ſcđm Bal.in.l.iu.C.plus val.qđ agi.ꝛ facit glo.in.l.ſi quis ſub cõditiõe.ff.de cõdi.inſti.ꝛ qđ not.glo.in.l.cũ allegas.C.de vſu.ꝛ dictũ Ang. in.l.ſicut.§ſuperuacuum.ff.q̄.mo.pig.vel hypo. ſol. Item pꝛobat vſurari⁹ ex libꝛis ſuis vel per inſtrumẽta ſcđm Archi.in.c.q̄ ſyncera.diſ.xlv.ꝛ pꝛobat per arg.d.c. Itē dicit Bal.in.d.l.donatio.C. de dona.qđ manifeſtus vſurari⁹ ꝓbat eſſe ꝑ priuatã ſcripturã. Itē qñ eſt cõis opinio qđ ſit vſurarius:vt dicit Bal.in.l.j.C.de ſac.ſan.eccle. Item quando tot ꝛ toties fenerat⁹ fuit qđ nõ poſſit niſi eſſet liq̄didũ in populo:vt dicit bal.in.d.l.j.C. de fal.cau.adiec.lega. Itē qñ ex cõiecturis appet vſurarius ꝛ indicijs:vt dicit Bal.in.l.cũ pꝛoponebat.ff.de leg.ſecundo.ꝛ in.l.ciues.C.de appella. Et breuiter dic qđ iudex habet arbitrari ex additis coherẽtijs qđ ſit manifeſt⁹.de quo vide per Bal.in additio.ad ſpecu.in ti.de appella.in ver. an autem ſit manifeſtus.

¶ Quarto querit q̄ ſit pꝛia pena vſurarioꝛũ manifeſtoꝛũ. Et dico qđ qꝛia eſt qđ ſunt infames infamia iuris.C.ex q̄b.cau.irro.infa.l.improbũ.qꝛ verũ eſt etiã de iure ciuili:vt dicit do.Ant.i.c.Raynutius de teſta.ꝛ ita dicit no.Bar.in.d.l.impꝛobũ.ꝛ per hoc fuiſſe determinatũ.ꝙ ſi frater meus cõſtituit vſurariũ heredē poſſum rumpere teſtm̃ per q̄relã inofficioſi.C.de inoff.teſta.l.fratres.et ſic de facto obtinuit:ꝛ multo magis ſunt infames de iure canonico.vt in capitu.infames.vij.queſ. vij.ꝛ.vij.qđ.j.infames. ¶ Secunda eſt qđ ad cõionem alteris nõ ſunt admittẽdi.de vſur.qꝛ in oib⁹ ꝛ intelligit abbas ꝛ ſeq̄tur Panoꝛ.ibidē qđ non debent admitti ad cõionē id eſt eccleſiã qñ diuina celebꝛant:qꝛ aſſiſtentes tũc in eccl'ia dicũt admitti ad cõionē altaris:ꝛ plꝫ ſum.Ang.vt confuſi reſipiſcant.ſicut dicimus de excõicatis.c.pia de excep.lib.vſ.ſed qꝛ ſtatutũ eſt penale nõ puto verum.vñ dico cũ Inno.ad cõionem.i.ſuſceptioneꝫ coꝛpoꝛis chꝛiſti:vtꝫ quo ad hoc nõ ſint eque male conditiõis:vt excõicatus. ¶ Tertia qꝛ non admittunt ad oblationē offerendã.de vſur.qꝛ in oibus ꝛ que eã recipit ſuſpenſus ab officio manere dꝫ donec ad arbitrium epĩ ſatiſfaciat.d.c.qꝛ in oib⁹ vbi tamē ſm Ho.Ber.ꝛ Jo.an.Inno.eſt canõ generale ꝛ nõ late ſentẽtie.de quo infra.§ eodem.et compellit ſacerdos reſtituere.d.c.qꝛ in oibus. Et lꝫ ſint opiniones cui reſtituere debeat tamen plꝫ diſtinctio.Jo.an.qꝛ reſtituet vſurario ſi iam reſtituere inchoauit vel eſt paratus vt reddat ſpoliatis.alioquin ſm Goſ.Inno.ꝛ Hoſt.reſtituet epiſcopo vt reſtituat ſpoliatis.ꝙ intellige quãdo talis eſt epſ qđ hoc faciet. Põt tamen ab eis recipi eleemoſyna ſi al's ſunt ſoluẽdo. Hugo aũt videt velle idē eſſe de quolibet manifeſto peccatoꝛe: ſꝫ glo.in.c.oblationes.diſt.xl.concludere videt qđ non niſi in caſibus expꝛeſſis:qđ Paſi.vbi.ſ.dicit equius. ¶ Quarta eſt quod niſi ſatiſfecerint:vt.j. nõ ſepeliãtur in eccleſiaſtica ſepultura.d.c.qꝛ in omnibus: ꝛ additur qđ clericus contraueniens ſ.in hac pena ꝛ in pꝛioꝛi eſt ſuſpenſus ipſo facto ab executione ſui officij ſecundũ Panoꝛ.in.d.ca. quia in omnib⁹.et eſt verius vt ibi patet licet aliter ſenſerint Hoſtin.et Ber.ꝛ Joan.an.ꝛ ſimiliter ipſo iure predictas penas incurrunt vſurarij. nec requiritur hominis ſententia ſecundũ eundē Panoꝛ.ibi. Jmo hodie ſepelientes tales ſunt excommunicati ipſo facto.vt in cle.eos.de ſepul.niſi ipſi cauerint.vt infra dicam.vel ſi non potuerunt et ſigna contritionis oſtẽderint heredes eoꝛum inquantum hereditas ſufficit:vt not.in cap. q̃q̃.de vſur.libꝛ.vſ. ¶ Quinta eſt quod recipi nõ poſſint ad confeſſionē ſuoꝛum peccatoꝛũ donec de vſuris fuerit ſecundũ facultatem eoꝛũ plenius

ſatiſfactū:vel idonee cautū his quibꝰ reſtituēdū eſt ſi ſunt pñtes:vel alijs qui poſſent eis acquirere:vel eis abſentibꝰ loci ordinario vel eiꝰ vicario vel pſbytero pochie in qua habitat pñtibus aliquibꝰ fide dignis:vel tabellioni de mādato ordinarij:ita qꝺ certa qn̄titas exprimat̄ in cautiōe ſi eſt manifeſta:ꝛ apparet vel ſi nō apparet manifeſta:exprimat̄ ad arbitriū recipiētis cautionē q̄ ſi receperit ſciēter minorē de ſuo ipſe tenebit̄ multo magis ſi nullā:alias nullꝰ dꝫ ēē teſtis in eorū teſtis:nec recipe cōfeſſionē vel īpēdere abſolutionē:vel ad ſepulturā recipe ꝛ teſtamēta eorū ſunt irrita ipſo facto. Hec oīa in.c.quāq̄ de vſu.li.vj. Si tñ quis in pñtia cōfeſſus eſt ſacerdoti ſe vſuras extorſiſſe ſꝫ eſt occultū heredibꝰ ad dictū eiꝰ nolētibꝰ ſatiſfacere nō debet tñ ſacerdos negare ſepulturā ſm Hoſti.ꝛ Gui.qꝛ nō debet illū publicare.adde qꝺ nec etiā debet reuelare cōfeſſionē ꝫ debuit tñ ſacerdos illū īducere vt corā teſtibꝰ cōfiteret̄ ꝛ caueret. Et habet locū hoc.c.ſm Ge.etiā in vſurario q̄ nō eſt ciuis vł īcola:p̄ vbū habitat
6 ita qꝺ ter.pōderat ſolā habitationē. Sꝫ de hac pena vide ēt.j.§.v. ¶ Sexta eſt qꝺ nullꝰ dꝫ itereſſe
7 eorū teſtamētis niſi ſatiſfaciāt vt.§.priore.d.c.q̄q̄. ¶ Septima qꝛ teſtamēta eoꝝ ſunt nulla ipſo iure ſi nō ſatiſfecerint:vt ibidē:ꝛ idē eſt de codicil
8 lis ſm Bar.ꝛ Joā.an.ibidē:ſꝫ vide de hac pena etiā.j.§.vj.ꝛ.vij. ¶ Octaua pena eſt qꝺ nulla vniuerſitas vel collegiū vel ſingularis perſona vſurarios nō oriūdos de terris ipſorū exercētes vel exercere volētes pecuniā fenebrē permittat habitare in terris ipſorū ſed eos expellāt nūq̄ de cetero eos admiſſuri:vt in.c.vſurarū de vſu.lib.vj.ꝛ incurrūt penā interdicti vniuerſitas vel collegiū epi vero ꝛ ſuperiores ſuſpēſiōis inferiores vo eccleſiaſtici ſentētiā excōicatiōis ipſo facto ſi nō expulerint de terris ſuis infra tres mēſes: vel ſi eis domos ad exercēdū fenus locauerit aut ſub quocūq̄ alio titulo cōceſſerint:etiā vēditiōis ſm Jo.an.quā penā ſi per mēſem ſuſtinuerint indurato aio:terre eorū quādiu in ipſis morātur ſunt ipſo facto interdicte. Alij laici debēt per excōicationē ad hoc idē cōpelli nō ob.quocūq̄ eorum priuilegio. Et de hoc vide.ſ.excōicatio.ix.§.xxxj.ꝛ.j.§.
9 vlt. ¶ Nona pena eſt qꝛ ſi vſurarius ſoluit alteri vſuras repetere non pōt:niſi prius ipſe reſtituat quas extorſit vel ille cuiꝰ heres eſt:vt i.c.michiel.eo.ti.qꝺ tñ fallit in clerico vł pcuratore qui noīe eccłie repetunt vſuras quas ſoluerūt:nec eis pōt
10 opponi q̄uis ipſi ſint vſurarij ſm Pañ.ibi. ¶ Decima eſt quia q̄uis vſurarius cedat bonis:nō habetur ei reſpectꝰ ne egeat vt habet̄ in alijs debitoribus de ſol.odoardus ꝛ de pig.c.ij.ꝛ ita no.gl.
11 in.d.c.qꝛ in oībꝰ. ¶ Undecima eſt qꝛ ad modū raptorū ꝛ furū tenētur reſtituere nō ſolū rem accep-

ptā p̄ vſuris:in.c.cū tu.de vſu.ſed ꝛ fructꝰ perceptos ꝛ q̄ pcipi potuerūt a vo dño ſm oēs doct.qꝛ eſt male fidei poſſeſſor ſine titulo vt ptꝫ ex dictꝭ.
¶ Quinto q̄rit̄ de intellectu verborū poſitoꝝ.ſ.§.priore.in q̄nta pena:ꝛ dico qꝺ noīe idonee cau- 5.q.
tiōis intelligunt̄ pignora vel fideiuſſores.l.ſi mādato titū.§.ſi.ff.mā.quā ſi dare nequeūt ſm bart.et Jo.an.iurabūt ſe hāc dare nō poſſe ꝛ facturos qꝺ promittūt.de ſen.ex.c.ſi.§.illis.lib.vj. Illi etiā q̄ poſſunt nobis acq̄rere ſunt filij quos habemus in nr̄a ptāte ꝛ ſerui pprij:itē ſerui in quibꝰ habemus vſumfructū: item ſerui alieni quos bona fide poſſidemꝰ tanq̄ ſeruos:vt inſti.p̄ quas perſo.no.acq.§.j. Procurator aūt dño abſenti hāc pſonalē obligationē non acquiret.p.l.quēadmodū.ff.de acq.poſ.ꝛ.l.gñalr̄.ꝛ.l.qꝺ meo.eo.ti.ſꝫ bar.ꝛ Jo.an.in.d.c.quāq̄. Per ordinariū aūt ſꝫ Jo.an.vbi.ſ.intelligit̄ epſ de iure.ꝛ idē de decano archipſbytero vel abbate:q̄ alr̄ de conſuetudine iuriſditionē haberet in ſpūalibꝰ in loco in q̄ vſurariꝰ degit qꝺ ēt dr̄ de rectore pochie in q̄ vſurariꝰ habitat multo fortiꝰ intellige de rectore parochie debitoris leſi:cū ſit q̄ſi iudex eiꝰ ſm Bar.et Jo.an.ꝛ facit.l.cū p̄ quo.ff.de in ius vo. ¶ Utrū autē ſufficiat quicūq̄ aliꝰ ſacerdos.Jo.cal.dicit qꝺ ſic:ꝛ ex hoc roborabit̄ teſtū qꝺ Lap.cōcedit ad ſacerdotē ordi.mēdicātiū audiētē cōfeſſionē taliū:nō de alio nō parochiali:qꝛ ille de or.mēdicātiū expoſitꝰ ad cōfeſſiōes eſt iudex ſibi cōfitentis p̄ priuilegiū clauſum in corpe iuris.in cle.dudum.de ſep.lau.aūt ante factū conſulit cum lapo poſt factū nō audet condēnare Cal.cū ex hoc nihil depereat ſpoliatis:per hoc etiā qꝺ dr̄ de mandato ordinarij arguit Jo.an.qꝺ tabellio in hoc caſu non acquirit actionem extraneo ex ſua ſtipulatione:niſi hoc faciat de mandato ordinarij.
¶ Sexto q̄rit̄ ſi vſurariꝰ priꝰ facit teſtamentum 6
poſtea cauet idonee vtrū valebit:ꝛ tenuit Bart.et Joā.mo.qꝺ nō per regulā nō firmat̄.de reg.iu.lib.vj.qꝛ ab initio nullū fuit:ſed meliꝰ Jo.an.tenet ſufficere qꝺ ante mortē idonee cauerit: et ratio eſt:qꝛ teſtamētū cōfirmat̄ morte: itē qꝛ oīa iura fauent teſtamētis.l.j.C.de ſac.ſan.eccl.et facit in ar.l.j.§.ij.ff.de leg.iij.vbi legata ad pias cauſas relicta facta a filiof.et a ſeruo:licet tēpore teſtamēti inſpecto non valeāt:ſi tñ emācipatus vel manumiſſus perſeuerat in eadem voluntate valebunt. Prefata autē regula non firmatur.de ſolo tractu temporis loquitur.vide.j.§.x.et.xj.
¶ Septimo querit̄ vtrū nō valente teſtō vſurarij 7
valeat codicillꝰ aut donatio cā mortis aut teſtū quo ad legata ad pias cauſas:et dicit gl.in.d.c.quāq̄.qꝺ lꝫ teſtū ꝛ codicillꝰ videant̄ diuerſa et conſtitutio ſit penalis: tamen ſcdm Guil.et Gar.etiā codicillus forma p̄dicta nō ſeruata nō tenet

per tex.in prin.ꝙ dicit in vltima voluntate: et qꝛ large codicillꝰ eſt teſtm̄:qꝛ mentis teſtatio:alias facile eſſet illā ꝗſtōnē in hoc eludere et idē Bar. ꝛ Jo.an.in.d.c.quāq̄ꝫ.ꝛ idē dicit gl.in ꝗlibet vltima volūtate.¶ Quantū vero ad legata ad pias cās ſꝫ Ge.i.d.c.quāq̄ꝫ.ꝛ do.Ant.ꝛ Pet.de anch. et Lap.ſi vſurariꝰ manifeſtꝰ deceſſit penitens:qꝛ in eo apparuerūt ſigna contritiōis lꝫ nō cauerit: nec cōſequēter valuerit teſtamētū valebūt tamen relicta ad pias cauſas. Et ita intellige et limita Bar.in.l.ſ.C.de ſac.ſan.eccl.dicentē non valere ēt ad pias cās.ſ.ſi deceſſit impenitēs: et idē dicit Bar.de quocūq̄ꝫ quē ꝯſtaret in mortali deceſſiſſe.xxiiij.q.v.placuit. Quātū aūt ad donationē cā mortis dicit Lap.paulum hic tenere qꝺ non vꝫ ſi fiat in teſtō vel codicillo ꝗ.ſ.ſunt vltime volūtates:ſi vero fieret in actu ſeparato ab ipō teſtō:ita qꝺ trāſiſſet in ſpeciē ꝯtractꝰ forſitā valeret nō ſeruata forma.d.c.quāq̄ꝫ.qꝺ loquiꝛ de vltima volūtate.nam ꝛ donatio cā mortis in multis accedit ꝯtui:vt.l.ij.ff.de leg.ſ. in quo tñ eſſet aduertēdū an eſſet facta de oībus bonis vel maiori parte:qꝛ pſumereꝛ facta in fraudem dicte conſtitutionis.

8 ¶ Octauo queriꝛ an teſtm̄ iudei vſurarū manifeſti ſit nullū ipſo iure ex diſpoſitiōe. d.c. quāq̄ꝫ. et dicit Frā.de are.i ꝯſi.clviij.qꝺ nō : qꝛ canō gn̄alr loquēs non vꝛ cōprehendere iudeos:lꝫ poſſet papa pro crimine eccl'iaſtico vel mixto penā ſpūalē vel tēporalē imponere infideli qꝺ tñ facere nō videꝛ in dubio faciendo conſtitutionē generalē qꝛ de his qui ſunt foris nihil ad nos ſm apoſtolū.

9 ¶ Nono queritur an in eo qui mutuauit ad vſuras et tamen vſuras non recepit habeat locū pena.d.c.quāq̄ꝫ.et dicit Ge.ibi quod non per text. ibi dicentem de vſuris quas receperant.

10 ¶ Decimo ꝗriꝛ quid ſi vſurarius iuſſit ſatiſfieri nō tñ cauit ſed poſt mortē caueꝛ:ꝛ dicit gl.in cle.eos.de ſepul.ſufficere quo ad ſepulturam ſed nō quo ad validandū teſtamētum. Uide.§.ſequēti.

11 ¶ Undecimo ꝗriꝛ ꝗd ſi vſurariꝰ dedit pcuratorē ſpecialē ad cauendū duraturū poſt mortē qui mortuo vſurario cauit: ꝛ dico diſputādo determinatū ex hoc valere teſtamētū p gl.in.d.c. quāq̄ꝫ.tenentē qꝺ validaꝛ teſtamētū ex cautiōe poſtea pſtita per vſurariū per hoc qꝛ ibi dꝛ qꝺ teſtamenta vſurariorū aliter facta.i.cautiōe nō preſtita nō valeant:et idē Ant.de bu. Sed opponitur primo de dicta gl. qꝛ videꝛ qꝺ oporteat cautionē pſtari ante conditū teſtamētū:ſed poteſt dici hoc pcedere in eo ꝙ nō ſpecifice caueri mandauit: qꝛ qn̄ ſpecialiter mādaꝛ qn̄ caueꝛ retro fingiꝛ vſurarium cauiſſe tpe quo mādauit:ꝛ mandatū durat poſt mortē:qꝛ conferꝛ poſt mortē.ff.mā.l.ſi vero. ſecūdo opponiꝛ qꝛ videꝛ teſtamētū eſſe irritū ipō iure cautiōe nō pſtita.d.c.quāq̄ꝫ. vnde cū tēpore obitus teſtm̄ fuerit inualidū nō cōualeſcit alias poſſet diu pēdere an teſtm̄ valeat:ſi diu ſtareꝛ ad cauēdū:lꝫ tenēdo gl.in.d.c.quāq̄ꝫ dicēdū ē teſtm̄ valere vt ſit equitas:qꝛ dici poſſet qꝺ vſurariꝰ volēs cauere in forma.d.c.quāq̄ꝫ nō potuit: qꝛ non habuit cui ꝛ abſonū eſſet nō eſſe remediū:ꝛ hoc vꝛ verū qꝛ ſatiſfit mēti illiꝰ.c.ꝙ eſt vt reſtituātur vſure.¶ Sed p notitia dictorū in his duobus.§. ꝛ.ſ.§.vſ.ſciēdū eſt qꝺ Bar.in.l.filio preterito.ff. de iniu.rup.ꝛ irri.teſt.dicit qꝺ Jo.an.cū gloſſaret ſextū dixit ꝙ p cautionē poſtea preſtitā teſtamētū cōualeſcit:poſtea vidēs ſuā opinionē reprobari a multis per.l.ſ.§.ſi filiꝰ.de leg.iij.ꝛ per.l.ſi filiꝰ.ff.de teſt.vbi nō ꝯualeſcit teſtm̄ ipuberis adueniēte pubertate vel ſi erat ſeruꝰ ꝛ efficiꝛ liber: vel ſi erat captꝰ ab hoſtibꝰ ꝛ reuertitur qn̄ gloſſauit clemētinas in cle.ſ.de ſepul.dicit qꝺ teſtamētū cōualeſcit quo ad ſepulturā ꝛ ita intellexit dictū ſuū in.d.c.quāq̄ꝫ. Dn̄s aūt Ric.de mata.anteq̄ꝫ fierēt iſte glo.diſputauit hāc queſtionē ꝛ determinauit qꝺ teſtamētū reconualeſcit. Et vt oia cōtraria tollātur dixit ſic. Quādoq̄ꝫ ab initio nō valet teſtamētū qꝛ teſtator eſt inteſtabilis:ꝛ tunc ex poſtfacto nō cōualeſcit vt.d.§.ſi filiꝰ qn̄q̄ꝫ vero nō valet propter defectū heredis:ꝛ tūc idē qn̄q̄ꝫ rōne ſolēnitatis:ꝛ tūc ſimiliter idē:qꝛ vno cōtextu debēt adhiberi ſolēnitates.C. de teſta.l.cū antiquitas qn̄q̄ꝫ vero deficit nō pꝑter predicta ſed pꝑter creditores qui fraudātur. Ad propoſitum d.c.quāq̄ꝫ nō facit vſurariū inteſtabilē:ſed prohibet perſonas intereſſe tali teſtamēto: dum dicit nullus teſtis vſurariorum ꝛc. proteſtatio etiam cautionis non eſt de ſolennitate teſtamēti: quod patet quia preſtari poteſt ante teſtamētū per plures dies:vt.d.c.quāq̄ꝫ. Igitur confirmatur teſtamētuꝫ cautione poſtea preſtita:quod poſtea Jo.an.repentur poſuiſſe in nouel.in.d.c.quāq̄ꝫ. Hec Bart. Ueruntamen ego dico quod Jo.an.in dicta clementi.ſ.non limitauit prius dictum ſuum quia in capitulo quanq̄ꝫ dixit conualeſcere teſtamentum ex cautione preſtita poſtea : ſed tamen ante mortem:ita quod in eadem voluntate eſſe poterat vſurarius in clementi.vero dixit non cōualeſcere ex preſtita poſt mortem ſine procuratore dato ſpecialiter ad hoc ante mortem : in nouel.vero dixit conualeſcere ſi datus ſit talis procurator et iſta tria tene. Unde ſi poſt. teſtamentum vſurarius ſolum iuſſit heredes reſtituere:et illi poſt mortem eius cauent nihil valet niſi ad ſepulturam ſecundum Archi.et idem ſentit Jo.an.andr.in nouel.

¶ Duodecimo queritur quid ſi primo fecit teſtamentum poſtea ſit publicus vſurarius:ꝛ dicit Paul.quod confirmatur teſtamentuꝫ ex ſequen. delicto. allega. inſtitut. quibus modis teſt. in 12

firmã in principio.ꝛ.§.hoc aũt.ꝛ.l.furioſuz.C.q̃
teſtamẽ.fac.nõ poſ.ꝛ inſti.e.ti.§.itẽ furioſi.qui lo
quit̃ in furioſo quo fingit̃ mortu⁹.ꝛ in eadẽ vo-
lũtate manere ad qḋ de bap.maiores.

13 ¶Decimotertio querit̃ q̇d ſi vſurari⁹ manifeſt⁹
preſtita ſolẽniter cautiõe cõdidit teſtamẽtũ: po-
ſtea vͦo cõtinuauit vitiũ vſurarũ ſed nõ manife-
ſte:ꝛ ſic deceſſit nulla alia facta cautiõe:ꝛ dico
qḋ Federicus determinauit nõ valere teſtamẽtũ:
ſꝫ dñs Jo.de ſan.alias diſputãs ꝯtrariũ determi
nauit:ꝛ Laurẽ.dicit ſe vidiſſe cõſilia plurima cõ
cludẽtia cũ Pau.ꝛ credit hoc veri⁹ imo dico qḋ
14 in foro contentioſo res non eſt dubia.

¶Decimoquarto querit̃ q̇d de eo q̇ cauere vo-
luit ſꝫ morte preuẽtus añ horã ſperatã nõ potuit
ꝛ dico qḋ Bal.de equitate canonica putat teſta
tũ valere:ꝛ idẽ Ang.de pe.ſꝫ cõtrariũ videt̃ tene
re gl.in.d.c.quãq̃ꝫ qui etiã vult qḋ priuet̃ ſepultu
15 ra in penã ꝛ eſt verũ de rigore iuris.

¶Decimoquinto querit̃ q̇d ſi fenerator occult⁹
nõ eſt cõfeſſus nec cauit ꝛ ſepultus eſt in cemite-
rio:ꝛ poſtea patet qḋ erat vſurari⁹ ꝛ dicit ge.qḋ
ſi nõ fuit cõfeſſus ꝛ nõ apparuerũt alia ſigna cõ-
tritiõis exhumari debet ſi diſcerni poſſunt oſſa
ei⁹:ſi vͦo eſt cõfeſſus ꝛ ſigna cõtritiõis in eo ap-
paruerũt nõ exhumabit̃ per.c.a nobis el.ij.de ſe.
excõ.ꝛ heredes ſatiſfacere cõpellent̃. Et ſi in ter-
minis hui⁹ queſtiõis creditores veniãt añ ſepul
turã:ſꝫ heredes vſurarij negẽt eũ debere ſm He.ꝛ
Gui.niſi ꝓbatio ſit prõpta:nihilomin⁹ ſepeliet̃:
ꝛ lis poſt ſepulturã ꝓcedet alias facile eſſet cui-
16 libet impedire alicui⁹ ſepulturã ꝛ eũ vituperare.

¶Decimoſexto querit̃ vtrũ audiri debeat is cui
reſtituẽde ſunt vſure ſi cõpareat poſt terminũ edi
cti:ꝛ dicit ge.ſm Lap.qḋ nõ ſi ſciuit ꝛ nõ cõparuit
in termino:ſecus ſi ignorauit:ꝛ ideꝫ puto ſi fuit
legitime impeditus.

16 ¶Decimoſeptimo querit̃ an teneat̃ reſtituere ſa
cerdos vel alius qui accepit talẽ cautionẽ ab vſu
rario manifeſto:ꝛ eã poſtea prece vel precio rela
xauit:ꝛ dico qḋ ſic ſi erat ei⁹ ſuperior ita.ſ.qḋ ſu
ꝑ eũ vel heredes habebat poteſtatẽ coactiõis:q2
preſtat cauſaꝫ efficacẽ ad nõ reſtituẽdũ:ꝛ ex offi
cio tenebat̃ cogere:alias nõ tenet̃:q2 par in parẽ
non habet imperium de electi.innotuit.

18 ¶Decimooctauo q̃rit̃ vtrũ cõfeſſor recipiẽs vſu
rariũ publicũ ꝛ cõfeſſionẽ ei⁹ ꝛ eũ abſoluẽs cõtra
formã.d.c.q̃ꝫq̃ꝫ teneat̃ ad reſtitutionẽ:ꝛ dico qḋ
ſic ſi vſurari⁹ aliter cauiſſet aut ſatiſfeciſſet ad cõ
fuſionẽ euitãdã ꝛ hmõi:q2 preſtat cãꝫ efficacẽ nõ
reſtituẽdi ſec⁹ ſi nullo mõ feciſſet:ꝛ idẽ dico de
ſepeliẽtib⁹ cõtra formã.d.c.q̃ꝫq̃ꝫ q2 tenent̃ ſi here
des ſatiſfeciſſẽt aut cauiſſent ſi nõ fuiſſet ſepult⁹:
alias nõ. Et dixit ge.qḋ ẽt ſi nõ ſepeliũt ſꝫ fingũt
tñ incurrũt dictas penas:q2 hec ſimulatio ẽ in de

luſum illius cõſtitutionis. In articulo tñ extreme
neceſſitatis ſi cautionẽ facere nõ poſſet abſolui
poſſet de pe.di.vij.ſi q̇s ꝛ idẽ ſi vſurari⁹ nõ eſſet
ſoluẽde nec inueniret cautionẽ: tñ cũ iuramento
de quo ſupra.§.v.ꝛ ad euitandũ ſcandalũ bonuꝫ
eſſet hoc fieri de licentia epiſcopi.

¶Decimonono querit̃ q̇d ſi vſurari⁹ manifeſt⁹ 19
impetret a papa qḋ poſſit libere teſtari facta mẽ-
tiõe qḋ ſit vſurari⁹ manifeſtus ꝛ dicit Bal.in.l.
ſi qñ.C.de inof.teſt.qḋ teſtari nõ poterit nõ ſerua
ta forma.d.c.q̃ꝫq̃ꝫ.ꝑ illũ tex.q2 nõ ẽ veriſimile qḋ
papa voluerit tollere totalẽ diſpoſitionẽ iuris cõ
munis ꝛ idẽ Laurẽ.ſꝫ mihi vr̃ cõtrariũ:q2 alias
ille nihil petiuiſſet ꝛ papa nihil cõceſſiſſet.

¶Uigeſimo querit̃ quid de notarijs qui cõficiũt 20
teſtamẽta vſurariorũ manifeſtorũ cõtra formam
predictã:ꝛ dico qḋ nõ tenentur ad reſtitutionẽ li
cet peccent mortaliter ſm Lau.q2 nõ preſtãt cau-
ſaꝫ efficacẽ ad nõ reſtituẽdũ cum illa teſtamenta
ſint ipſo iure nulla. Et idẽ de teſtibus.

¶Uigeſimoprimo querit̃ an vſurarius manife- 21
ſtus poſſit eſſe teſtis in teſtamẽto:ꝛ dicit Bal.in
l.j.C.de teſt.qḋ nõ ſecus ſi eſt occultus:q2 vitium
teſtis occultum nõ vitiat teſtamentum.

¶Uigeſimoſcḋo q̃rit̃ quid de dñis ꝛ cõitatib⁹ 22
cõcedẽtib⁹ iudeis vt fenerent̃:ꝛ locãtib⁹ eis do-
mos ꝛ faciẽtib⁹ cõuentiões ſuꝑ vſuris exercẽdis
ꝛ ſoluẽdis ꝑ mutuũ capiẽtes ꝛ dico qḋ barba.et
Pau.de ca.cõſi.ccclxvj.ꝛ Pet.de anc.cõſi.ccxx.
ꝛ do.Alexã.de imo.ꝛ q̇dã alij conati ſunt tenere
ꝙ licite hoc poſſunt cũ licẽtia ordinarij:tñ q2 ce-
dit ad bonũ cõe:tũ q2 eſt cõſuetudo de cui⁹ initio
memoria nõ extat tolerata per ſummũ pontificeꝫ
etiã in terris eccleſie:tũ q2 hoc nõ eſt nutritiuum
pctõrũ ex parte xp̃ianorũ de vſur.ſ.e.ex parte ve
ro iudeorũ nihil nobis de his q̇ foris ſunt vñ ſu-
peruacue rei vr̃ dare operã q̇ arcere nitit̃ iudeos
a pctõ.di.xlv.q̇ ſyncera. Hec ſunt eorũ motiua.
Sꝫ dico qḋ male cõſuluerũt ꝛ qḋ peccãt mortali
ter iſti ꝛ ſunt excõicati tenent̃ ad reſtitutionẽ oĩꝫ
vſurarũ ex tali cõuẽtiõe ſolutarũ in ſubſidiũ ſi iu
dei nõ ſoluerint ꝛ arguo ſic. Nam ſtatuẽtes vel
preſumẽtes iudicare qḋ vſure ſoluant̃ ſunt excõ-
municati cle.j.de vſur.ꝛ cõſequẽter peccãt morta
liter ꝛ ꝯñr tenent̃ reſtituere:q2 dãt cãꝫ efficacẽ nõ
reſtituẽdi. Sꝫ iſti ſtatuũt vſuras ſolui:quia talia
pacta vel decreta facta ab his qui habẽt poteſta
tẽ cõdẽdi leges vel ſtatuta dicuntur leges vel ſta
tuta:vt in.l.pe.§.ille.ff.de donat.inter virũ ꝛ vxo
rẽ ꝛ in.l.ceſar.ff.de public.ꝛ vtrobiq̃ꝫ per Bart.
ꝛ per eundẽ Bart.in.l.iiij.§.actor.ff.de re iudic.
ꝛ ratio quia facientes talia pacta nedum inten-
dunt ſe obligare imo principaliter volunt obli-
gare oẽs de ciuitate ꝛ diſtrictu etiam eos qui nõ
aſſenſerũt:ꝛ ꝯñr ſunt ſtatuta cum ex pactis mereꝫ

nõ obligent̃ niſi cõſentientes vt in.l.j.ff.de pact. vnde ⁊ ſm̃ lau.⁊ Jo.de imo.⁊ Car.⁊ gloſ. in.di. cle.j.ipſa cle.habet locũ etiã in decretis factis cũ iudeis. Ergo vera eſt noſtra cõcluſio:⁊ ſic cõſuluit dñs Alex.de neuo.vincẽtinus ⁊ multi do.clariores predictis in ſciẽtia ⁊ cõſciẽtia. ¶ Adde qđ in.c.poſt miſerabilẽ de vſu.precipit̃ dñis vt compellãt iudeos vſuras reſtituere:⁊ cõſequẽter a fortiori vt cõpellãt eos non exigere. ¶ Adde ſcđo qđ ſm̃ Ho.in.c.j.de vſur.lib.vj.pene eiuſdẽ.c. cõtra locãtes domos vſurarijs alienigenis ligãt locantes domos iudeis. ¶ Adde tertio quod ſm̃ laur.⁊ pau.in.d.cle.j.ſi predicti prohiberẽt ne maiores vſuras iudei exigerẽt dũ tñ nõ cõſentiãt de minoribꝰ nõ incurrerẽt ſnĩaȝ excõicatiõis. ¶ Motiua aũt predictorũ ſunt nulla. Nã eps̃ diſpẽſare non põt cõtra ius cõe editũ p̱ cõſiliũ niſi ex cã neceſſaria:⁊ veri ſilr nõ p̃cogitata p̱ illud vt no. Bal.in l.oẽs populi.ff.de iuſt.⁊ iur.vt.Š.diſpẽſatio.§.ix. Nec illa cõſuetudo eſt cõſuetudo ſed corruptela cõtinẽs in ſe pctm̃.xxxij.q.vij.flagitia. Nec tolerãtia pape facit qđ liceat qđ in ſe malũ eſt puta ſenerari aut vſuras exigere:qꝛ agẽtes ⁊ cõſentientes digni ſunt morte ro.j. Nihil etiaȝ ad nos de his q̇ foris niſi ſi ledũt xp̃anos vel eis iniuriant̃ qꝛ ſic pertinet ad eccliam: vt no. Inn.⁊ doc.in.c. ſuper his.de vo.⁊ hoſt.⁊ Jo.an.⁊ cõiter alij.in.c. gaudemꝰ.de diuor.dicũt qđ infideles delinquẽtes ꝯ legẽ nature vel ius diuinũ puniri pñt a iudice eccleſiaſtico:⁊ ita in p̱poſito eſt:vnde eccleſia ſe impedit in.c.poſt miſerabilem. Illud igitur verbũ nihil ad nos ſm̃ gloſ.in.ca.iudei de iude. intelligitur proprie vt ſcilicet eis penã ſpiritualẽ infligamus:vel vt faciamꝰ eis canones:aut chriſtianã cõuerſationẽ imponamus inuitis di.xlv. deinde. Nec valet quod chriſtiani efficiẽtur vſurarij quod erit maius malũ:qꝛ licet ceteris paribus grauius peccẽt chriſtiani eodẽ genere peccati quã iudei tamẽ aliquo reſpectu hic grauiꝰ peccãt iudei:⁊ ſunt in maius nocumẽtũ xp̃ianitatis tũ qꝛ xp̃ianos ſpoliant nõ ſolũ ex auaritia:ſȝ etiã ex odio ⁊ lucruȝ ſepe deferũt ad partes infideliũ ⁊ nunq̃ reſtituunt. Quedã etiã de materia.d.c. q̃q̃.ſpectãtia mere ad forum cauſarũ recitat Archi.ij.parte.titu.j.c.x.in fin. ¶ Ex his etiã ⁊ multis dictis ſupra elice quod non licet locare domum alicui principaliter ad hoc conducenti vt ibi exerceat vſuras ſicut nec locare gladium furioſo:quia niſi eſſet de ſe mortale iura non appoſuiſſent excommunicationẽ quo ad vſurarios publicos aduenas.

Vſus clauium declaratur ſupra in verbo claues per totum.

Vſus rationis ſupra baptiſmus. quarto.§. octauo.

¶ De vſu ⁊ vſufructu.

Vſus eſt ius vtẽdi rebꝰ alienis ſalua rerũ ſubſtãtia ſm̃ Azo.in ſum.⁊ gl.in l.j.ff.de vſu ⁊ ha.ex qua diffinitiõe infert gloſ.ibi:qđ vſus p̱prie cõſiſtere nõ põt in rebꝰ que ſolo vſu cõſumunt̃. ¶ Vſuarius autẽ eſt cui re tãtũ ad vſum quotidianũ vti licet inſti.de vſu ⁊ hab.§.j.vñ vſuarius põt ſumere nõ ſolũ q̃tum ſibi expedit:ſed etiã ſibi ⁊ familie ſue.l.plenũ in fi.ff.de vſu ⁊ hab. ¶ Vſuſfructus autẽ eſt ius alienis rebus vtẽdi ⁊ fruẽdi ſalua rerũ ſubſtãtia:quia eſt ius in corpore quo ſublato et ipſum tolli neceſſe eſt.ff.de vſufr.l.j.⁊ inſti.eo.ti. in prin.⁊ eſt ſolũ p̱prie in rebus que vſu nõ cõſumũtur.ff.eo.l.oium. ¶ A quo vſufructu đr vſufructuarius qui ab emphiteota differt:qꝛ ille habet vtile dñium iſte aũt ſolũ ius vtẽdi ⁊ fruendi ab vſuario vero differt:qꝛ is cui datur nudus fundi vſus nihil habet vlterius in eo niſi vt oleribꝰ feno pomis ⁊ hmõi vtatur ad vſum quotidianũ nihil alij vẽditurus aut daturus ⁊ in eo moret̃:ſic tñ vt dño fundi moleſtus nõ ſit neq̧ his per quos opera ruſtica fiunt:nec poteſt ius qđ habet alij vẽdere aut locare:aut gratis cõcedere ſed vſufructuarius ſic inſti.de vſu.⁊ ha.§.j.

¶ Primo aũt querit̃ q̇d iura tradiderint de vſu ⁊ vſuario:⁊ dico multa. l. qđ. ¶ Primũ. Si marito relictus ſit vſus domꝰ habitare poterit i ea etiã vxor parẽtes:filij:ſerui:⁊ liberti:⁊ hoſpites recipi:etiã ſi pẽſionẽ habeat vna cũ hoſpite ⁊ nõ ſeparatim domũ inhabitet ⁊ idẽ dic in muliere etiã ſi vidua erat ⁊ poſtea nupſit.ff.de vſu ⁊ ha.l.cui vſus:et l.ceterũ.⁊.l.nõ ſolũ. ¶ Scđm. Si habitatio domꝰ cõceſſa eſt:nõ ſolũ ipſe põt habitare cũ predictis ſȝ etiã põt alteri locare etiã ſeparatim a ſe.⁊ ſic habitatio eſt ius diſtinctũ ab vſu ⁊ vſufructu:⁊ q̇ habet habitationẽ nõ habet vſũfructũ nec vſum. inſti de vſu ⁊ ha.§.⁊ ſi cui. ¶ Tertiũ. Si pecoris vſus ſit relictus alicui neq̧ lana:neq̧ lacte: neq̧ agnis vti poterit:ſed ad ſtercorizãdũ ⁊ modico lacte vti poterit.ff.de vſu ⁊ ha.l.plenũ.§.ſed ⁊ ſi pecoris. ¶ Quartũ is cui legatur vſus ſylue poteſt incidere ⁊ vẽdere ſicut ⁊ vſufructuarius:qꝛ alias nihil habiturus eſſet ex legato.ff.de vſu et ha.l.diuus ⁊ ibi gl.⁊ inſti.de vſu ⁊ ha.in prin.⁊ ita indiſtincte tenet ſum.Ang.ſȝ melius ſum.Ro. cũ Ang.de are.limitat hoc verũ qñ ſylua diſtaret ⁊ vectura lignorũ plus valeret quã ligna ſibi neceſſaria:qꝛ tũc in recõpẽſationẽ vecture de lignis poſſet vẽdere q̃tũ attingit vectura lignorũ ſibi neceſſariorũ ⁊ nõ plus:qꝛ vſurariꝰ tñ debet habere q̃tũ ſua neceſſitas expoſcit ⁊ nõ plus. Et hac rõne idẽ dici poteſt de frumẽto ⁊ vino quando diſtrahẽt ar.l.adigere.§.quãuis.ff.de iurepa. Hoc ex An.⁊ rationabiliter. Ex quibꝰ dic etiã vt

parti.ſeq. ¶ Quantum. Si mihi legatus eſt vſus
vnius bouis ſi alium cõmode non habeo iunge-
re poſſum cum boue vicini mei vt alternis diebꝰ
vtamur. aliter nullam commoditatem vſuarius
haberet ar.glo.allegare inſtit.de vſu et ha.et in
d.l.diuus.Uide etiam.j.§.viij.parti.iij. ¶ Sextũ.
Si autem legatus eſt mihi vſus magni palatij et
elegi pro meo vſu certam partẽ eius.non poſſum
de cetero variare et aliam habere.l.diuus.§.li-
cet.ff.de vſu et ha.Hec Ludo.
2 ¶ Scdo q̃rit̃ circa vſumfructũ qñ cõſtituatur:
et dico qd̃ pactiõibus ſtipulationibus et familie
herciſcunde compoſitione ⁊ cõſenſu:itẽ in teſta-
to legãdo:vt.ff.de vſufr.l.omniũ.⁊.l.vſuſfructus
pluribus.Item ſi quis legat habitationem in do
mo ſua perinde eſt ac ſi legaret vſumfructum ha-
bitationis:vt eſt caſus in.l.cum antiquitas.C.de
vſufru.et ideo poteſt locare vt ibi et commoda-
re.l.j.§.inter commodatum.ff.commo.
3 ¶ Tertio q̃rit̃ in q̃bꝰ rebꝰ cõſtituat̃ vſuſfructus
et dico qd̃ in oĩbꝰ q̃ vſu nõ cõſumunt̃ ꝓprie vt.d.
l.oĩm.ff.eo.in rebꝰ vero q̃ vſu cõſumunt̃ nõ cõſti
tuit̃ ꝓprie.ſed vtilitatis cã receptũ eſt:vt etiã in
his cõſtituatur.Ergo cõſtituit̃ in pecunia:vino:
grano:⁊ hmõi:inſti.eo.§.ꝯſtituit̃.Eſt aũt not.qd̃
illud qd̃ nõ renaſcit̃ non dr̃ in vſufr.l.diuortiũ.§.
ſi fundũ.⁊.§.ſi vir in fundo.ff.ſo.ma.vñ lapis q̃
non renaſcit̃ nõ eſt in vſufructu ⁊ creta.et hmõi:
vñ talia vſufructu legato non veniunt.Arbores
autem cedue vt ſalices ⁊ hmõi ſunt in vſufructu.
ſed fructifere pro vſufructu cedi non poſſunt.
4 ¶ Quarto querit̃ ad q̃d teneat̃ vſufructuarius
quantũ ad cautionẽ:et dico qd̃ tenet̃ p̃ſtare cau-
tionẽ qd̃ rebꝰ q̃ vſu nõ conſumũtur arbitrio boni
viri vtet̃ ſalua eorũ ſubſtantia ſicut quilibet vir
bonꝰ vtit̃ ⁊ fruit̃ re ꝓpria:in rebꝰ vero q̃ vſu cõ-
ſumunt̃ dz p̃ſtare cautionẽ de his exhibendis in
ea equalitate:vel ſi vult cõſumere qd̃ p̃ſtabit eſti
mationẽ illoꝝ bonoꝝ.de pig.c.vlti.in gl.⁊.ff.de
vſufr.ea.re.q̃ vſu cõ.l.j.ij.⁊.iij.et.d.§.cõſtituit̃.et
debent eſtimari cum ſibi tradunt̃.vt.l.j.C.de vſu
et ha.Addit tñ pañ.in.c.cũ conſtet.de pigno.qd̃
in rebus q̃ vſu nõ cõſumunt̃ ſed minuunt̃ vt ſunt
vegetes:cauebit de reſtituẽdo qd̃ ſupererit fini-
to vſufructu.ff.d̃ vſufr.quẽad.ca.l.j.vbi eſt caſus.
et facit.l.j.ff.de vſufr.ea.re.vbi illa duo ponun-
tur vt diuerſa.ſ.que vſu cõſumunt̃:et cõſequẽter
iura q̃ volunt eſtimationẽ preſtari loquuntur in
his q̃ vſu conſumunt̃.vt in.l.ſi tibi vini ⁊ olei.ff.
de vſufr.ea.re.vnde nõ debent extẽdi ad ea que
vſu minuunt̃:q2 eſſet p̃iudiciũ vſufructuario.Et
facit pro hoc exemplum de re commodata q̃ vſu
minuitur:vbi damnum pertinet ad dominũ non
ad commodatarium.l.cum qui.ff.commo.
5 ¶ Quinto queritur vtrũ cautio ſit de ſubſtantia
vſuſfructꝰ.et dicit Guil.de cug.vt refert Bal.in
l.j.C.eo.et Ja.bu.vt refert ibi Bart.et ſali.quod
non reſpectu rerũ que vſu nõ conſumuntur quia
in multis caſibꝰ cõſiſtit vſuſfructus ſine cautiõe.
vt not.in.d.l.j.ſed reſpectu rerum que vſu conſu
munt̃ eſt de ſubſtantia vt.l.hoc ſenatus.§.j.ff.de
vſu earũ re.Ex quo infert Ang.de are.qd̃ lz vſu-
fructuarius vtat̃ vel fruatur fundo vel domo te-
ſtatoris nondũ preſtita cautiõe qd̃ ꝓpter hoc nõ
deſinit fructus facere ſuos ſecus in pecunia ⁊ re-
bus et alijs mobilibus.Uide.§.ſeq.
¶ Sexto q̃rit̃ vtrũ vſufructuariꝰ nõ preſtãs cau- 6
tionẽ a principio:⁊ recipiens fructus teneat̃ eos
reſtituere:et dicit Pañ.in.c.cõſtet.de pign.doc.
cõiter diſtinguere cõcordando gloſ.iuris ciuilis
ſic.Nã ſi bona fide recipit.puta q2 nõ fuit exacta
cautio nec malitioſe dilata.hz locũ glo.in.l.vxo
ri.la.j.ff.de vſufru.lega.q̃ tenet qd̃ reſtituere non
tenet̃:ſi ṽo exactꝰ non p̃ſtitit cautionẽ.vel fuit in
mala fide malitioſe nõ preſtãs cũ ſciret ſe obliga
tũ.tenet̃ eos reſtituere tanq̃ indebite perceptos
q2 non facit ſuos.⁊ ſic intelligit̃ gl.in.l.ſi cuiꝰ.ff.
de vſufruc.Et facit.l.ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de peti.he
re.vbi errãs in iure facit fructꝰ ſuos.nõ autẽ ma-
lefidei poſſeſſor.Latiꝰ autẽ diſtinguit Sali.poſt
Oldr.Cy.⁊ Bal.in.l.j.C.eodẽ.Nã ſi q̃rit̃ de fru
ctibꝰ ꝑceptis ab alio tũc eos nõ facit ſuos.ſz pre-
ſtita cautione vel oblata lz non recepta abſq; cã
legitima dz ei dari licentia vt eis fruat̃.d.l.vxo-
ri.Si vero q̃rit̃ de ꝑceptis a ſe ſi cautio erat peti
ta nõ facit eos ſuos.vt eius mora non ſit ſine pe-
na.facit.l.hac edictali.§.his illud.C.de ſecun.
nup.ſi vero nõ fuit cautio petita:tunc ſi percepit
ſciẽte ⁊ patiẽte proprietario facit eos ſuos:et il-
le ſibi imputet qd̃ cautionẽ non petijt.vt.d.§.his
illud.q̃ loquit̃ in ſciẽte ſe teneri ad cautionẽ pre-
ſtandã ꝑ verbũ diſſimulauerat.⁊ ibi eſt caſus qd̃
poſſidens nõ teneat̃ cautionẽ offerre:ſi vero eos
ꝑcipit ꝓprietario ignorãte:tũc ſi poſſeſſionẽ ha-
bebat ſine vitio eos facit ſuos propter bonã fidẽ
arg.ff.q̃b.mo.vſufruc.amit.l.ſi vſufructuarius.ſi
vero erat apud eũ cũ vitio:q2 ſua autoritate iuit
ad apphendendũ nõ facit ſuos q2 lz titulũ habue
rit:tñ non habuit bonã fidẽ nec iuſtã poſſeſſionẽ
Diſtinctio tñ Pañ.eſt ſufficiens in conſcientia.
¶ Septimo q̃rit̃ quid ſi non põt vſufructuarius 7
p̃ſtare cautionẽ:⁊ dico qd̃ bal.in.l.iiij.C.eo.Cõ-
cordãdo opiniões cõcludit qd̃ ſi eſt clarũ eũ p̃ſta
re nõ poſſe fideiuſſorẽ:tũc ſi eſt perſona ſuſpecta
res dz ſeq̃ſtrari ſm formã.l.poſtq̃.§.impator.ff.
vt leg.no.ca.coniñcta.l.ſi fideiuſſor.§.fi.ff.q̃ ſatiſ
da.cog.ſed in hoc credo aduertendũ an eſſet res
mobilis:⁊ q̃ poſſet deuaſtari ⁊ procedet iſta opi
nio:al's ſecus ſi vero ꝑſona nõ eſt ſuſpecta ſed fi-
delis lz pauper ſtabit iuratorie cautioni.Cõcor.

Pañ.in.c.cum conſtet.de pigno.

8 ¶ Octauo queritur vtrū teſtator remittere poſſit ne cautio preſtet: et dicit Pet.in.l.ſ.C.eo.et in.l. ſcire.C.vt in po.lega. qđ ſic in rebus q̄ vſu conſumuntur in alijs nō: q: daretur materia delinquēdi nec vti curaret ſicut vir bon⁹ q̄ ratio ceſſat in alijs cū ſolū teneat̄ ad eſtimationē: ſ3 limita niſi proprietas fuiſſet eidē vſufructuario legata vſq3 ad certam diem: et vſuſfructus pure: quia hoc caſu cautio non eſt preſtanda: vt in.l. ſi vſuſfruct⁹. §.plane.ff.vſufr.quemadmo.caue.

9 ¶ Nono q̄rit̄ ad q̄d teneat̄ vſufructuari⁹ quantū ad ſolutionē ſiue exburſationē et dico multa. ¶ Primū. An vſufructuari⁹ teneatur ad impēſas in re vſufructuaria reficienda. dicit Ludo.de ro. in ſing. ⁊ ang.de are.inſtitu.de vſufru.§.finit. qđ ſic.ſi impēſa eſt parua: nō aūt ſi eſt magna ſed ptinet ad ꝓprietariū.vt.l.hacten⁹.ff.eo.et.l.cum ad quē.cū ibi no.p Bal. ⁊ Saly.C.eo.nec d3 vſufructuari⁹ primo expēdere magnā impēſam: ⁊ deinde repetere a ꝓprietario: q: vſufructuari⁹ h3 curam et ſolicitudinē rei ſolū vt pcurator in rē dñi iurta.l.ſ.in fi.ff.vſufru. quēad.ca. q̄ pcurator ad op⁹ faciendū agere pōt.vt det̄ ſibi pecunia ante op⁹ factū.ff.māda.l.ſi vō nō remunerandi.§.fi.cū l.ſeq. Sed limita niſi eſſet legat⁹ vſufruct⁹ oim bonoꝝ: q: teneret̄ ad oēs expenſas vel renūciare d.l.hacten⁹.de fide inſtru.c.h.perpetuus in gloſ. Que aūt impenſa dicat̄ magna eſt in iudicis arbitrio. ¶ Secundū. Tenet̄ etiā vſufructuarius ad collectas ſm Ludo. de ro.vt.l. quero.ff.de vſufr. leg. ⁊.l.apud iulianum.§.heres.ff.de le.ſ.⁊.l.hactenus.ff.de vſufru.qđ limita: niſi collecta tanta eſſet qđ equiualeret fructuū pceptioni: q: ſolū teneret̄ dñs gl.eſt in.l.q̄ concubinā.§.q̄ ortos.ff.de leg.iij.quā ſequit̄ Dy. ⁊ Bar.in.l.his vbis.§.itē teſtator.ff. de leg.iij. niſi eſſet legat⁹ vſufructus oim bonoꝝ.vt de expēſis dictū eſt. Uide tñ Bar. in.l.q̄ro.ff.de vſufr.lega.quo ad collectas et aīs pſtatiōes volētē qđ onera q̄ debent̄ p habendo iure fructuū percipiendoꝝ: nō ptinēt ad fructuariū: illa vō q̄ habito illo iure imponunt̄ p fructibus vel pdio.vel pſone p predio pertinēt ad fructuariū: vt in.d.l.quero. ⁊ eſt iſta veriſſima ſolu. Hec ex illo. ¶ Tertiū. Utrū aūt idem ſit de vſuario: dicit Ludo.vbi.ſ.qđ aut dñs participat i rei cōmodo cui⁹ legatus eſt vſus: puta q: domus eſt ampla: ⁊ tūc tenet̄ dñs tm̄ aut nō participat: ſed ſol⁹ vſuarius: ⁊ ſic tenet̄ ad expenſas.l.ſi domus ff.de vſu et habi. ¶ Quartū. Uſufructuarius oim bonoꝝ ſm Dire.de mente Hoſt.tenet̄ ſoluere es alienū de ipſis bonis: ſec⁹ ſi certarū rerū ſit ei relict⁹ vſuſfructus.ff.de vſufr.lega.l.fi. ⁊ ibi Bart. ſ3 Pau.de ca.cōſilio.cccliv.dicit ꝓprietariū teneri pncipal̄r.ſ.ad vēdendū de bonis p dicta ſolutiōe. ⁊ ſic vſufructuari⁹ ſecūdario participabit in ſolutiōe ⁊ pcipiet minorē vſumfructū: ſed non habebit totū on⁹.vt Bar.putauit: ⁊ hoc eſt text. expſſus in.l.fi.§.ſi aūt eſt alienū.C.de bonis q̄ liberis.et eſt verius: et ſic etiā tenet Mathefila.in ſuis ſingula. Et dicit fuiſſe obſeruatū Bononie. ¶ Quintū. Onus autē legatorū an ſequat̄ vſufructuariū oim bonoꝝ.bar.in.d.l.fi. dicit qđ non: et 2ñr ſequit̄ ꝓprietariū: qđ intellige eo mō quo dictū eſt de ere alieno. ¶ Sextū. Si autē eſt legatus vniuerſaliter vſuſfruct⁹ gregis vel armēti ſi moriat̄ tenet̄ vſufructuarius reficere ex agnis gregū ſubmittēdo alia loco mortuoꝝ capitum: ſecus ſi tm̄ in aīalib⁹ leget̄ vſuſfruct⁹: q: ſi moriātur ſine ſua culpa reficere nō tenetur.ff.eo.l.vetus.iſti.de re.diui.§.ſ3 ⁊ ſi gregis. Et ſilr dic qđ d3 in vinearū mortuarū ⁊ arborū locū: aīs iuſtituere et colere: q: q̄ſi bon⁹ pſfami.d3 vti.vt in.d.§.ſ3 ⁊ ſi gregis. S3 tñ no. qđ nō extinguit̄ vſuſfructus p mortem ciuilē.i.religionis ingreſſum ſm Cy.in.l.penu.C.eo.per aut.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.

¶ Decimo q̄rit̄ cui⁹ ſit laudare vel recipere laudemiū. ⁊ dico ſm Pe.belle.qđ proprietarius laudat ⁊ nō vſufructuari⁹. ſicut dicimus qđ l3 pater habeat vſumfructū in bonis aduentitijs filij tamē filius qui hanc proprietatē habet laudare: debet laudare et ita hic. Uide.ſ.emphiteoſis.§.xxj. 10

¶ Undecimo querit̄ qūo amittit̄ vſuſfruct⁹: ⁊ dico qđ q̄tuor modis. ¶ Primo p mortē vſufructuarij.de pign.c.fi.in gl. Et ſi plures ſint vſufructuarij ⁊ moriat̄ vn⁹ non tñ reuertit̄ vſuſfruct⁹ ad ꝓprietarium. ſed tranſit alteri vſufructuario.ff.de vſufru.accre.per totū.ff.q̄b.mo.vſuſfruc. amit.l. excepta. ⁊ ſolū redit ad proprietarium ſi oēs moriantur: inſtit.eod.§.ſ. Qđ ſi relinquat̄ alicui donec fili⁹ pupill⁹ ad pubertatē venerit: ⁊ ille ante pubertatē moriatur: vſuſfructus durabit vſq3 ad etatē cōpletā.ſed ſi ſit relictus ſub incerto tpe: puta donec talis furioſus reſipuerit: et anteq̄ reſipiſcat moriatur: durabit toto tēpore vite vſufructuarij: q: potuit toto tempore vite eius in furia perſeuerare.vt.l.ambiguitatem.C.eo. Si autem relinquat̄ filio exiſtēti in patris poteſtate: nō extinguit̄ per mortē eius ſm Bar.in.l.ex literis.C. de vſu. ⁊ ha.quia pſumitur legatus contemplatione patris vnde remanebit patri q̄ pater ſi premoriatur preſumetur contemplatione filij legatus: et nō extinguetur: ſed erit filij aduentitium. Et ſi legatus fuerit vniuerſitati vel ciuitati durabit ſpacio centum annoꝝ.ff.eo.l.an vſuſfruct⁹. niſi in ciuitate aīarum inducatur: ita qđ deſinat eſſe ciuitas vel vniuerſitas.ff.qui.mo.vſuſfruct. amit.l.fi. ¶ Scđo per maximā ⁊ mediā capitis diminutionem non autem per minimam. Et quando perditur iſto modo ſi vſufructuarius erat fi-

lius reuertit ad patrē: ſi ſeruus ad dñm ſi pr̄ vel
ali⁹ trāſibit ad filiū aut heredē ei⁹ nō ad proprie
tarium vt in.l.fi.C.eo. Intellige quandiu vixerit il
le cui fuerat legat⁹.ar.d.l.ābiguitatē. Eſt aūt di
minutio capitis maxia cū q̇s ſimul ⁊ libertatē ⁊ ci
uitatē amittit qḋ accidit his qui pp̄ delictū ſuum
efficiunt ſerui pene: vel q̇ pp̄ ingratitudinē in ſer
uitutē rediguntur. Media eſt cū ciuitas amittitur
⁊ libertas retinet qḋ accidit cū aqua ⁊ ignis in-
terdicit: vel qs in inſulā deportat minima eſt cuȝ
ciuitas ⁊ libertas retinet: ſed stat⁹ mutat: qḋ acci
dit his qui ſui iuris erant: ⁊ facti ſunt iuris alie
ni vel ē cōtro. Inſtitu. de cap. dimi. Prime due ſunt
mortes ciuiles.ff.pro ſo.l.ſi ſocietatem. tertia ve
ro nō: qꝛ oia iura tranſeunt ad prēm cui arrogat⁹
le donat: inſti. de adop.§ ſed hodie.C.de ſac.ſan.
ec.aut.ingreſſi. de teſta. qꝛ ingredientib⁹. ¶ Ter-
tio amittit ſi res perit in qua erat vſuſfructus: in
ſti.eo.§ finit.ff.qb⁹ mo.vſufr.l.ſ.⁊ per totū: ⁊ hoc
ſi erat cōſtitut⁹: qꝛ qḋ nō eſt amitti nō pōt vt i gl.
ibidem. Imo ang.ex.§ finit.inſti.eo.infert quod
habens vſufructum vnā domūculā mutare nō pōt
⁊ facere domū amplā qꝛ ſi mutat in nouā formaȝ
etiam melius perdit vſumfructū: ⁊ eſt caſus in.l.
qui vſumfructum arec: vt in.l.vſufructuari⁹.ff.e.
imo ſi edificium eſſet inchoatū per defectum non
poteſt vſufructuarius etiā ſi eo idigeret perficere
alias perficiendo cadit a iure ſuo: vt eſt caſus in
d.l.vſufructuarius. ¶ Quarto amittit per nō vſum
non ſimpliciter ſed eo modo quo etiam dñiuȝ rei
perditur: vt per preſcriptionem: vt ſupra preſcri-
ptio dictuȝ eſt: ⁊ not.in.l.penul.C.e. vnde ſecūdū
Dire. amittit ſpacio.x.annorū inter preſentes: et
xx. inter abſentes.C.eod.l.pe.ſufficit tamē qḋ per
alium vtatur.ff.eo.l.arboribus § vſufructuarius.
12 ¶ Duodecimo q̄rit vtrū ex vſufructu legato gra
uari debeat heres in legitima. ⁊ dico qḋ nec quo
ad proprietatem nec quo ad vſumfructum.C.de
inof.teſta.l.qm̄.⁊ aut.nouiſſima.⁊.l.ſcimus.§ cū
autem. Idem dic in trebellianica quo ad aliuȝ he
redem vel alios quibus legitima debetur: quia
detrahēt heredes de tali vſufructu legato niſi ſit
ipſe res cui vſufruct⁹ eſt legatus: vt in.l.vxori.la
ſ.ff.eod.l.omnium.⁊.l.ſi tibi ⁊ tibi.
13 ¶ Decimotertio querit quid ſi teſtator requirit
vxorem ſuam vſufructuariam ⁊ vetuit eam mole
ſtari per heredem ſub pena perdēdi hereditatem
x.di. ⁊ non dixit cui applicetur: et dico multa. ¶ Pri-
mum. Si relicta ſit vſufructuaria oim̄ bonorum
teſtatoris: debetur ei frumentum qḋ erat teſtato
ris ⁊ alia vſu conſumptibilia cum ſatiſdatione.
de reddenda eſtimatione eorum.ff.de eſti.ca.re.
l.ſi tibi vini.⁊ ſimiliter vti poterit a menſibus: et
2 alijs mobilibus que vſu non conſumunt cum ſa-
tiſdatione. de qua ſupra.§.xiij. ¶ Secundum. In-
telligitur autem moleſtari ab herede ſcd̄m Bal.
in.l.ſ.C.de his qui pe.no qñ aliqd facit malo aio
qꝛ qḋ malo aio nō fit nullā penā merēt. ſi autē iu
ris diſpoſitione eā moleſtaret. puta qꝛ petit cau-
tionem iure debitā nō dꝫ eā moleſtare.ar.l.qro.§
inter locatorē.ff.lo.ſecus ſi malo aio eā turbat co
raȝ iudice vel quomodocūqꝫ: vt.l.vim facit.⁊ ibi
bar.ff.de vi ⁊ vi ar. ¶ Tertium. Si autē malo aio 3
eaȝ moleſtat ſcd̄m bar.in.§ heres.l.vxorē.de leg.
iij. applicatur hereditas ſubſtituto vel coheredi
nō autē ipſi vxori qḋ etiā ſequit bal.in.l.C.d leg.
⁊ bar.in.l.paterfa.teſtamēto.ff.de her.inſti.⁊ ibi
Ang.rap.⁊ imo.⁊ ſi ſubſtitutū vel coheredē non
hꝫ applicatur venientib⁹ ab inteſtato. vt no.bar.
in.d.l.paterfa.alle.autenti.cui relictū.C.de indi-
cta vi.tol. ¶ Quartuȝ. An aūt hoc caſu quo heres 4
priuat hereditate iā queſita priuet ipo iure Bar.
in.d.l.paterfa.dicitqꝫ nō.qꝛ ex quo ſemel fuit he
res nō pōt deſinere.vt.l.⁊ ſi ſiue.§.ſꝫ qḋ papinia
nus.ff.de mino.⁊ ſic valet in hoc vt teneat dictaȝ
hereditatē reſtituere per fideicommiſſum.vt.d.§
heres. Qḋ no.eſt qꝛ ſm̄ doc.detrahet quartā tre-
bellianicam.vt.l.ſ.§.ſ.ff.ad treb. Et hoc ſequitur
Inno.in.d.l.paterfa.⁊ eſt veri⁹.lꝫ bal.in.d.l.ſ.C.
de leg.teneat qḋ ſit priuat⁹ ipſo iure. Hec ex An
gel. ¶ Quintū. Si aūt reliquit eā dñam ⁊ vſufru- 5
ctuariā oim̄ bonorū ſuorū q̄diu vitā vidualē du
xerit vide ſupra legatū.ſ.§.v. Poterit tamē talis
vxor laudare vel laudemium recipere nec per hoc
vr̄ conditio heredis fieri deterior ſicut nec eccle
ſie ſi prelatus beneficia vacantia conferat vel ele
ctos confirmet cum talia retinere non poſſit ad
manus ſuas de inſti.c.ſi.de offi.archipreſ.ca.fin.
et feuda antiqua cōcedat de feu.c.ſecūdo. ¶ Sep- 6
tum. Sed tamē no.eſt ſcd̄m Bar.in.l.titia.§ titia
ff.de leg.ij.qḋ cū dicit relinquo vxorē meam do-
minam ⁊ vſufructuariam videntur continere re-
pugnantiam cum non poſſit quis eſſe dominus ⁊
vſufructuarius.vt.l.vti frui.ff.ſi vſufru.pet.tamē
dicit qḋ illud verbum domina non importat do-
minium bonorum ſed preeminentiam quandam
in domo ſicut erat preeminens ante mortem viri
vt.l.ſ.ff.re.amo.⁊.l.ſ.§ ſi vir.ff.ad ſille.⁊ hoc te-
net Specu.in ti.qui fi.l.ſint legit.et colligitur ex
communi vſu loquendi: qꝛ vxores dicuntur do-
mine domus.l.titia.ff.de an.le.et.d.l.ſ.et.d.§ ſi
vir quod etiam patet quia teſtator alium heredē
facit. Et ſic tene ſiue inſtituti ſint filij ſiue extra-
nei. Dicit tamen idem Bartol. quod illud ver-
bum vſufructuaria fauore filiorum interpretatū
eſt conſuetudine quod ad ſola alimenta porriga-
tur: vt no.glo.in.l.ſ.C.ſi ſecun.nup.mu.alias au-
tem in extraneo de iure dꝫ habere vſumfructum
oim̄ bonorū deducta falcidia.vt lege.vxori mee
ff.de vſufru.leg.⁊.ff.de vſufru.l.omnium.⁊ ſimi.

liter ſi relinquat̃ vſufructuaria vniꝰ fundi qꝛ ceſſat dicta conſuetudo: ⁊ dꝫ hr̃e vſumfructum: ⁊ ita ſentit Odo. Si vero teſtatoꝛ iſtituit ſimul filium et extraneū. ſcḋm Bar. in. d. § titia. quantū ad filiuꝫ illud verbū vſufructuaria importat alimēta tātū:
7 ſed ꝑpte extranei habebit vſumfructum. ☞ Septimum. Si autē filiꝰ ſit inſtitutꝰ ⁊ extraneꝰ ſubſtitutꝰ ⁊ vxoꝛ relicta domina ⁊ vſufructuaria ⁊ hereditas deueniat ad ſubſtitutū ſcḋm Bar. vbi. ſ. ſi loquantur ī ſubſtōne vulgari mulier debet habere vſumfructū cum a ſubſtituto ceperit hr̃e vires: vt l. q̇ fundū § q̇ filiū. ff. ad legē fal. ⁊ in ꝑſona ſubſtituti q̇ ē extraneꝰ ceſſat interp̃tatio ꝯſuetudinis: ⁊ vr̃ caſus in. l. ⁊ ſi ꝫ. ff. ḋ vulga. ⁊ pup. ſed in ſubſtituto pupillariter ad quē hereditas deuenit dubiū eſt q̇d debeat vxoꝛ iſta hr̃e: tamen vr̃ qꝺ alimenta: qꝛ filiꝰ fuit heres pr̃is ⁊ ſic iam legatuꝫ ex perſona filii cepit vires hr̃e ⁊ ꝯñr ſubſtitutus nō pōt teneri in plus q̄ꝫ pupillꝰ. d. § qui filiū. Et idē
8 vr̃ tenere Jmo. in. d. l. ſi ꝫ. ☞ Octauū. Si autē maritus in teſtō oīno exprimeret ſe velle eā hr̃e vſumfructū: vt dicendo ⁊ qꝛ illud verbū vſufructuaria. habet dubitationē: declaro mee voluntatis eſſe: vt habeat nō ſolum alimēta etiā extantibꝰ filiis: ſed etiā vſumfructum oīm bonoꝛū meoꝛū tunc deducto vſufructu licentie filioꝛū hēbit vſumfructū alioꝛū bonoꝛū ꝑ q̇ vr̃ tex. in auſ. de tri. ⁊ ſe. § pro hibemꝰ. ⁊ in. l. vxoꝛi mee. ff. de vſufru. leg. Et idē ſi dicat relinquo vxoꝛi mee verū ⁊ plenū vſumfructum: ſicut hodie cauti notarii ſtipulantur. ☞ No-
9 num. Si autem dicat relinquo vxoꝛē meā vſufructuariam oīm bonoꝛū extantibus filiis ſi filii premoriantur: habebit vſumfructū oīm bonoꝛū: imo ſecundū Bartho. cepo. eſt proprietaria: ad quod alle. in. l. ſicut in annos. ff. q̇b. mod. vſufruc. amit.
14 ¶ Decimoquarto querit̃ q̇d ſi dicat teſtatoꝛ. relinquo titio fundum ad vſufructuandum: ⁊ dicit Barthol. cepo. in tract. de ſeruitu. qꝺ relicta eſt proprietas ſiſr quādo dr̄ relinquo funduꝫ ad gaudimentum. per. l. proculus. ff. eo. ⁊ ibi do. Flo. qui hoc dicit verum ſi extranei ſunt inſtituti: non autē ſi filii ⁊ placet: licet alii illud velint indiſtincte.
15 ¶ Decimoquinto querit̃ vtrū legās habitationē ſeu vſumfructum habitatiōis domꝰ ſue vxoꝛi: qꝺ idē eſt. l. cū antiq̇tas. C. de vſufru. ⁊ ha. ⁊ in codeꝫ teſtamēto legās dictā domū alteri: ademerit vxoꝛi dictū legatū. ⁊ dicit Bart. in. l. ſempronio. ff. de vſufru. leg. qꝺ non per text. illū: vbi hr̃ qꝺ legato gn̄ali habitationis vel vſufructus: nō derogatur per legatū ꝓprietatis. Et addit qꝺ in legato habitationis ꝯcurrāt ābo: vt. l. ſi alii. ff. eo. qꝺ notandum eſt: qꝛ quotidie relinquunt̃ predia pluribus ⁊ poſtea dicit teſtatoꝛ vxoꝛi ſe legare vſumfructū quia in vſufructu omnes concurrūt. Hec ex illo ⁊ ideꝫ Lud. de ro dicens per. d. l. ſi alii. quod teſtatoꝛ legauit vni fundum: ⁊ alteri vſumfructum fundi intelligitur legaſſe vnicuiqꝫ ipſoꝛum dimidiū vſuſfructus dicti fundi: ſecus tamen dicit in iudicis ſententia: vt. l. puto. ff. fami. her. quod verum eſt ſi aliud de mente non conſtet.

¶ De vxoꝛe.

Vxoꝛ in fauoꝛabilibꝰ dr̄ ea mulier que contraxit per verba de p̄nti lꝫ nōduꝫ cōſummatū ſit mr̄imoniuꝫ: in odioſis vero eſt illa ſola q̇ illud cōſummauit: vt in. l. non ſine. C. de bo. que li. ⁊ no. paſi. in. c. iii. loco. de p̄ſum. Vide ſupra ſponſalia.
¶ Pꝛimo vero q̄rit̃ vtrū vxoꝛ ſit in ptāte mariti: ⁊ di 1.qꝺ
cit bal. de ꝯſue. feu. tit. an maritꝰ ſuc. vxo. ī. bōis. qꝛ nō iure romano niſi q̇ ad debitū carnis eſt operandū: vt no. glo. C. de ꝯdi. inſer. l. ſi vxoꝛe. ⁊ not. inſti. ad tertu § ſ. in fi. C. de ſer. fu. l. fi. ⁊ adde qꝺ no. inſti. de pa. po. in gl. oꝛdi. ⁊ eſt tex. in. l. ſ § fi. ff. de iniu. ⁊ ibi gl. ⁊ in. l. is cuiꝰ ope § fin. ff. de adul. vnde erit ſub ptāte pr̃is. d. l. ſi vxoꝛem. ⁊. l. ſicut. ff. de op. li. Sꝫ iure lōbardo erit ſub poteſtate viri ſed apud nos vacat. Aliqui tñ tenēt qꝺ de iure canonico eſt ſub ptāte viri ar. c. mulieres. de ſen. exc. Sed de his vide Panoꝛ. in. literas. de reſti. ſpo.
¶ Scḋo querit̃ vtrū vxoꝛ cedat lucro viri: ⁊ dicit 2
Panoꝛ. vbi. ſ. qꝺ ſic: q̄tū ad opandū all. l. ſicut patronꝰ. ff. ḋ op. li. ⁊ facit. l. ſꝫ ſi vir. in ꝑn. ff. de do. inter. vi. ⁊ vxo. ſꝫ qꝛ hoc vr̃ ꝯ ea q̇ dicta ſunt. ſ. elemoſyna § v. ideo imeliꝰ alii diſtiguūt. Nā ſi opatur in bonis viri ꝑ ſuo vſu puta in lana vt ſibi faciat veſtimētū: vel in lino vt ſibi faciat linteamina ꝑ vſu: cedit lucro viri: qꝛ nō minꝰ tale veſtimētū erit viri q̄ꝫ ſi nihil opis in eo feciſſet. nec preciuꝫ laboꝛis poterit in hoc caſu petere a viro: ⁊ ſic loquitur. d. l ſꝫ ſi vir. ⁊ idē dic de re heredis viri apud quē alimentat̃. Si vero operat̃ in rebꝰ viri vt inde lucret̃: vel in aliis locis q̇buſcūqꝫ: puta qꝛ eſt textrix: vel filat aut negotiatur: ⁊ hmōi: nō cedit lucro viri: ſed acquirit ſibi: niſi in caſu quādo nō hꝫ dotē ſufficiētē ad alēdū ſe ⁊ cōes liberos cum marito: vbi maritꝰ nō hꝫ alia bona ſufficentia: ſed ſi hꝫ dotem ſufficientē ad alendū ſe ⁊ cōes liberos vel ſaltē ſe: ⁊ maritꝰ hꝫ alia bona ſufficientia nō tenet̃ cedere lucro mariti: ſed pōt in eiꝰ bonis vel aliis laboꝛare: vt lucret̃: ⁊ hoc vr̃ ſeq̇ bar. ⁊ ſic limitare glo. in. d. l. ſicut patronus. in. l. gaio. ff. de admi. leg. ⁊ facit. l. ⁊ ſi de peccunia tua. C. de don. inter vi. ⁊ vxo. Et probat̃ etiā qꝛ vxoꝛ nō tenetur laboꝛare pro viro: ſi hꝫ ſufficiētē doteꝫ pro parte onerū ſuppoꝛtanda: vt ptꝫ arg. c. ꝑ vr̃as. de doñ. inter vi. ⁊ vxo. et in. l. ſi cū dote. ff. ſo. ma. ⁊ no. idē Panoꝛ. in. c. lr̃as. de reſtitu. ſpo. vbi determinat qꝺ nec etiā cauſatiue pōt vir eam compellere ad laboꝛādū. ſ. ſubtrahendo alimenta: vnde ꝯñr ſibi poterit laboꝛare: deductis tamen obſequiis con-

munibus ꝑtinentibꝰ ad gubernationē domꝰ: vñ ſm Jo.an.tenet ad oia obſequia mariti:puta cuſtodiēdo res eiꝰ:parādo comeſtionē:lauādo pedes:ꝛ caput:ꝛ ſilia:qḋ intellige niſi mulieris cōditione ꝛ nobilitati repugnēt. Si tñ dotē ſic ſufficientē nō hʒ laborare dʒ ꝑ oneribꝰ ſupportandis:ꝛ ſi nō vult:pōt illi vir denegare alimēta: et ſic tene. Nec ob.iura q̄ videtur dicere qḋ ſimpl'r cedat lucro viri:q2.d.l.ſicut.q̄ dicit qḋ dʒ eſſe in offō viri:dʒ intelligi ad debitū reddēdū ꝛ operandū ꝑ gubernatiōe domꝰ:ꝛ gl.ibidē intelligēda eſt dū laborat in re viri ꝑ vſu ſuo ſiue domus gubernatione:alias nō hʒ veritatē nec iure ꝓbat et ſil'r.c.hec imago.ꝛ.c.mulierē.in qbꝰ dr qḋ eſt pene famula viri ꝛ de eiꝰ dñio:intelligit nō ſimpl'r ſed ſm qd inquātū eſt ſub eiꝰ cura ꝛ regimine:et quo ad debitū cōiugale ꝛ cōia obſequia:al's nō: q2 non tranſit in viri poteſtatem:vt dictum eſt.

3 ¶ Tertio querit vtrū maritꝰ habeat in vxorē poteſtatē ordinariā eā puniēdi verberādi aut vinculādi:ꝛ dico multa. Primū. Scdm Pan.in.c.cū cōtingat.de fo.cōpe.maritꝰ nō hʒ in vxorē poteſtatē ordinariā.ſ.puniēdi nec hʒ eā in poteſtate ſicut pr filiū:vt in.l.ſi vxor.C.de ꝯdi.iſer. Secundū. Pōt tñ eā caſtigare ꝛ verberare moderate ſcdm eū ꝛ doc.in.c.quēadmodū.de iureiur.qḋ Hoſt.ꝛ Goff.ibi limitāt ex magna cauſa et verberatiōe leui:ar.in.l.ꝑceptoris.ff.ad.l.aq̄l.de bo mi.ad audiētiā.ſine cauſa aūt vel grauiter verberās vir punit ad dandū ei tertiā partē donationis ꝓpter nuptias:vt in aut.vt lice.ma.ꝛ aui.§.ſi quis aūt ꝓpriā.et.C.de repu.aut. ſed nouo iure. Nec obſt.l.cōſenſu.C.de repu.diſt. verbera ingenuis aliena eſſe.q2 dʒ itelligi ſine cauſa vel enormiter facta. Tertiū. Si aūt patet ex tex. cū gloſ. in.c.placuit.xxxiii.q.ii.laicus vxorē ſuā ligare nō pōt ſecus de vxore clerici quam ipſe cuſtodire et ligare pōt in domo ſua:preter necem:ad ieiunia ſalutifera non mortifera eā cogēs. Et idem dico in patre reſpectu filij.ſ. qḋ nō habet in eo poteſtatem ordinariam.licet poſſit leuiter corrigere eiꝰ delicta et etiā tradere iudici.l.iij.C. de pat. pote. et in dño reſpectu mercenariorū. licet poſſit eos leuiter caſtigare.vij.q.j.ſicut alterius. in gloſ. et idem in domino reſpectu ſerui quem caſtigare et vinculare poteſt non tamen in eum ſeuire aut iudicialiter cognoſcere.C.de cri.ſer.l.vnica.

4 ¶ Quarto queritur vtrū vir occidere poſſit vxorem adulterantem:et dico quod lex ciuilis penā non imponit ſi eā inuenit in actu adulterij.l.gracchus.C.de adul.xxxiij.q.ij.inter hec. ſed lex diuina dicit non occides. Uide.ſ.lex.§.x.

5 ¶ Quinto querit vtrū vxor poſſit agere ad reſtitutionē dotis viuente viro:ꝛ dico ſcdm Panor.in.c.ex literis.de pig.qḋ ſic: ſi vir exulat propter maleficium ſuum: maxime cum peruenitur ad diſtractionem bonorum et vbi matrimonium venit ſeparandum quo ad thorū.vt in.c.j.de dote poſt diuor.nu.vide.ſ.dos.§.xxj.

¶ Sexto q̄rit vtrū vxor habēs virū ꝓdigū licite poſſit aliqua bona eiꝰ eo inuito abſcōdere.ꝛ dico qḋ ſic bona fide faciēdo nec tenet obedire viro ꝑcipiendi in contrariū. De quo.ſ.furtum.§.x. 6

¶ Septimo querit vtrū vxor poſſit de rebus viri ꝓuidere filijs primi matrimonij. ꝛ dico qḋ non niſi eo mō quo pōt elemoſynā facere.de quo. ſ. elemoſyna.§.v. De rebꝰ vero cōibus dicit Guil. ſil'r qḋ ꝯ prohibitionē mariti nihil pōt eis dare: ſi illi nō habēt aliquā actionē ꝯ matrē ſi vero habēt actionē cōtra matrē: vt q2 obligata erat eos alere cū ſint impuberes. vel ambo coniuges poſſidēt bona eox. vel ex alia iuſta cā maritꝰ quidē tenet eos alere.q2 mater cū ſuis oneribus ad maritū trāſiuit ſm aliquox cōſuetudinē:q2 tñ maritus hʒ adminiſtrationē: vxor ꝯtra illiꝰ ꝓhibitionem nō dʒ eos alere:niſi in extrema neceſſitate:licet poſſit ꝓcurare qḋ ad hoc maritus ꝑ iudicē cōpellatur. Hec ex illo. Ubi tñ nō eſſet conſuetudo qḋ maritus habeat cōium rerū adminiſtrationē. poſſet dare vxor ſicut ꝛ maritus.cū in re cōi quilibet habeat ius equale.ff.pro ſo.per totum. 7

¶ Octauo q̄rit vtrū vxor teneat virū ſequi quocūq3 ierit:ꝛ dico quantū colligit ex no.in.c. ſi q̄s neceſſitate.xxxiij.q.ij. qḋ ſi vir transfert domicilū:tenet eū ſequi niſi fuiſſet pactū qḋ nō transferret q2 ſic non tenet niſi poſt pactū aliqua neceſſitas aduenerit. qui impediret maritū ibi manere puta infirmitas vel capitalis inimicitia:quo caſu ſequi tenet pacto nō ob.ar.c.vnaquaq3. xiij.q.ij. Si vero nō transfert domiciliū ſic eū ſeq̄ nō tenet ſm Hoſt. Sil'r nō tenet ſi eſt vagabundꝰ ſm gloſ.in.d.c.vnaquaq3.niſi ſciens eū vagabūdum cū eo cōtraxerit:q2 ſic tenet. Hoc tñ totū limitandū eſt qñ ex cauſa honeſta trāſfert domiciliū vel eſt vagabundus.ſecꝰ ſi ex cauſa inhoneſta:vel ſi vellet eā trahere ad peccatum.vel immineret ſibi periculū vite q2 ſic eum ſequi nō teneretur:vt ſentit glo.in.d.c.ſi quis.et facit.l.qḋ niſi.ff.de oper. liber. quia cum vagans ſic peccet non eſt illi conſentiendū in peccato. Uide in.c.de illis.de ſpō. 8

Y Pocriſis declaratur ſupra in verbo ſimulatio.

Y Potheca declaratur.ſ.in verb.pignus.

Y Ronia vide ſupra in verbo ita.

ZElus dupliciter ſumit.primo pro intentione amoris.ꝛ ſic eſt amor intenſus non patiens conſortiū in re amata.xij.qḋ.xxvij.ar.iiij.et.ij.diſt. xxvj. queſt.j.ar.j.et ſic in ſe non ſonat peccatum mortale:eſt tamē cauſa frequenter morta=

ſium peccatorum. ſecundo pro quadam paſſione
pertinente ad genus inuidie. ſm. ſ. quod quis de
bono alterius triſtitiam ſumit. non quia diſpli
ceat ei bonum proximi. ſed quia dolet ſe non ha
bere quod proximus habet: de quo vide. ſ. in ver
bo inuidia. circa principium.

Sixtus eps ꝛc. Ad futurā rei memo
riā. Et infra. Et pmiſſis ꝛ alijs ra
tionabilibꝰ cauſis animū noſtrum
mouētibus motu proprio: nō ad ali
cuiꝰ nobis ſupꝫ hoc oblate petitio
nis inſtantiam. ſed de noſtra mera
voluntate ꝛ deliberatiōe autoritate apoſtolica
tenore pſentiū ſtatuimꝰ et ordinamꝰ ꝙ decetero
ptextu facultatū huiuſmodi cōceſſarum a nobis
vel autoritate nr̄a. Et q̄s cōcedi quomodolibet
cōtinget in poſterū verbo literis aut quauis alia
ſcriptura: etiā cū clauſula qȯ ſola ſignatura ſuffi
ciat etiā in fauorē fidei ꝛ cruciate nullꝰ cōfeſſorē
eorūdē quēpiā cuiuſuis ſtatus. gradus. ordinis:
vel cōditionis exiſtat. ꝛ quacūqꝫ eccl'iaſtica etiā
epāli vel maiori aut mūdana etiā regali ꝛ maio
ri dignitate pfulgeat. q̄ offenſe eccl'iaſtice liber
tatis violationis interdicti ab eadem ſede impo
ſiti ſeu hereſis: poſtq̄ fuerint de ea ſententialiter
condēnati. delati. ſeu publice diffamati. cōſpira
tionis in perſonā aut ſtatū ro. pon. ſeu cuiuſuis
offenſe inobedientie: aut rebelliōis eiuſdem pō.
vel dicte ſedis: mutilationis membrorū vel occi
ſionis cuiuſcunqꝫ in ſacris ordinibus conſtituti
offenſe pſonalis in epm ſeu aliū prelatū. inuaſio
nis. depredationis. occupationis. aut deuaſta
tionis terrarum ro. eccle. mediate vel immediate
ſubiectarū ac etiam inuaſionis romipetarum ſeu
quorūcunqꝫ ad romanā curiā veniētiū: phibitio
deuolutionū cauſarū ad dictā curiā: delatiōis ar
moꝝ ꝛ alioꝝ phibitoꝝ ad ptes infideliū. impoſi
tionis nouorū onerū realiū vel perſonaliū eccle
ſijs vel eccleſiaſticis pſonis: ſimonie ſupꝫ ordini
bus vel beneficijs ꝯſequēdis in dicta curia vel ex
tra eā cōtracte criminū quomodolibet reꝰ foret.
Et gn̄aliter in caſibꝰ cōtentis in literis q̄ conſue
uerunt in die cene dn̄i publicari ptextu hmōi fa
cultatū abſoluere: et p eos emiſſa peregrinatio
nis vltramarine. ꝛ viſitationis liminum apoſto
loꝝ petri ꝛ pauli in cōpoſtella ꝛ caſtitatis ac re
ligiōis vota. niſi ſpeciali licētia ꝛ certa ſn̄ia nr̄a.
de qua demū conſtare cēſeat cū in ſignatura nr̄a
deſuper manu nr̄a ſcriptū: aut in literis noſtris
expſſum fuerit nos ex certa ſcientia ꝛ de ſpeciali
gratia id concedere cū derogatione pſentis con
ſtitutionis: illiꝰ de verbo ad verbū inſerto teno
re: nō aūt p clauſulas id importantes: vel in arti
culo mortis conſtitutū: ꝛ tūc in caſibꝰ in quibus
ſatiſfactio fuerit impendenda facta ſatiſfactio
ne vel idonea preſtita cautiōe commutare preſu
mant. Et ſi aliqui confeſſorū predictoꝝ cōtra pre
ſentē conſtitutionē quēq̄ abſoluere: aut excepta
vota pdicta commutare attentauerint. abſolutio
et commutatio huiuſmodi nulliꝰ ſit roboris vel
momēti. Et contra facientes eo ipſo excōicatiōis
ſententiam incurrant: a qua niſi in mortis articu
lo conſtituti ab aliquo q̄ a romano pōtifice ab
ſolui non poſſint. Non obſtantibus literis ꝛ cō
ſtitutionibus huiuſmodi ac ordinationibus ꝛc.
Et ne aliquis de preſentibus ignorantiā valeat
allegare mandamus eas in cancellaria apoſtoli
ca et audientialiter literarum contradictarū legi
et publicari: ac inter extrauagantes alias apoſto
licas conſtitutiones in quaterno dicte cancella
rie deſcribi ꝛc. Nulli ergo ꝛc. Datū Rome apud
ſanctum Petrum Anno incarnatiōis dominice.
Milleſimo. cccc. ſeptuageſimonono. tertio kalē.
Januarij. pontificatus noſtri anno nono.

Paulus eps ſeruus ſeruorū dei. Ad
perpetuā rei memoriā. Ambitioſe
cupiditati illorū precipue qui diui
nis et humanis affectati damnatio
ne poſtpoſita immobilia et pcioſa
mobilia deo dicata ex q̄bꝰ eccleſie
monaſteria et pia loca regūtur illuſtranturqꝫ: et
eoꝝ miniſtri ſibi alimoniā vēdicāt profanis vſi
bus applicari. aut cum maximo illorū ac diuini
cultus detrimento ex q̄ſitis medijs vſurpare pre
ſumunt occurrere cupientes omniū rerū et bono
rum eccleſiaſticorū alienationē omnēqꝫ pactum
per qȯ ipſoꝝ dn̄ium cōceſſionē hypothecā loca
tionē ꝛ conductionē vltra trienniū necnō infeu
dationē vel ꝯtractū emphiteoticū preterq̄ in caſi
bus a iure pmiſſis: ac de rebꝰ ꝛ bonis in emphi
teoſim ab antiquo concedi ſolitis: ꝛ tūc eccleſia
rū euidēti vtilitate ac de fructibus ꝛ bonis q̄ ſer
uādo ſeruari nō poſſunt p inſtātis tpis exigētia
hac ppetuo valitura cōſtitutiōe fieri pſenti pro
hibemus pdeceſſoꝝ noſtroꝝ cōſtitutionibꝰ pro
hibitionibꝰ et decretis alijs ſupꝫ hoc editis q̄ te
nore pſentium innouamꝰ in ſuo nihilominꝰ ro
bore permāſuris. Si quis autē cōtra huiꝰ noſtre
prohibitiōis ſeriē de bonis ꝛ rebus eiſdē quicq̄
alienare preſumpſerit. alienatio: hypotheca: con
ceſſio: locatio: cōductio: ꝛ infeudatio hmōi nul
lius oīno ſint roboris vel momēti et tā q̄ alienat
quā is qui alienatas res ꝛ bona pdicta receperit
ſententiā excōicatiōis incurrat: alienāti vero bo
na eccleſiarū: monaſteriorum locorūqꝫ piorum
quarūlibet inconſulto romano pontifice: aut cō
tra preſentis conſtitutionis tenorem ſi pōtificali
vel abbatiali pfulgeat dignitate ingreſſus eccle
ſie ſit penitus interdictꝰ. Et ſi per ſex menſes im
mediate ſequentes ſub interdicto hmōi animo

quod abſit perſeuerauerit indurato lapſis menſi-
bus eiſdem regimine et adminiſtratione ſue ec-
cleſie vel monaſterij cui preſidet in ſpiritualibus
ꝛ temporalibus ſit eoipſo ſuſpenſus. Inferiores
vero prelati cōmendatarij ꝛ aliarum eccleſiarum
rectores: beneficia: vel adminiſtrationem quomo-
dolibet obtinentes prioratib⁹ prepoſituris: pre-
poſitatibus: dignitatibus: perſonatibus: admini-
ſtrationibus: officijs: canonicatibus: prebendis:
alijſq; eccleſiaſticis: cum cura ꝛ ſine cura ſeculari-
bus ꝛ regularibus beneficijs quorum res ꝛ bona
alienarunt dumtaxat ipſo facto. priuati exiſtant
illaq; abſq; declaratione aliqua vacare cenſean-
tur: poſſitq; locorum ordinarios vel alios quos
eorum collatio pertinet perſonis idoneis illis ex-
ceptis que propterea priuate fuerint libere de iu-
re confert niſi alias diſpoſitioni apoſtolice ſedis
ſint ſpecialiter aut generaliter reſeruata: nihilo-
minus alienate res ꝛ bona huiuſmodi ad eccle-
ſias: monaſteria: ꝛ loca pia ad que ante aliena-
tionem huiuſmodi pertinebant libere reuertant.
Nulli ergo hominum liceat hanc paginam no-
ſtre prohibitionis ꝛ innouationis infringere:
vel ei auſu temerario contraire. Si quis autē hoc
attentare preſumpſerit indignationem omnipo-
tentis dei ꝛ beatorum petri ꝛ pauli apoſtolorū
eius ſe nouerit incurſurum. Datum Rome apud
ſanctum Marcum. Anno dominice incarnatio-
nis. Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo-
octauo. kal. martij pontificat⁹ nr̄o anno quarto.

Explicit Summā Silueſtrina cui titulus eſt
Summa ſummarū de caſibus conſcientie a pro-
prio originali excerpta ꝛ Lugduni impreſſa per
Theobaldum Paganū artis calchographie fau-
torem precipuum.

Regeſtum ſecunde partis. aa. bb. cc. dd. ee. ff.
gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. xx.
yy. zz. AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. HH.
JJ. KK. LL. MM. NN. OO. PP. QQ. RR.
SS. TT. VV.

Omnes ſunt quaterniones.

1.005.689

Digitized by Google

L. GOTTSCHER
1972
Digitized by Google

Digitized by Google